Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9;—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u naknadnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. U Puli, utorak 1. siječnja 1918. Broj 893.

Srećna nova godina!

Uvijek se, na početku svake godine, stvaraju novi nacrti; čovjek si zamišlja neka nova poduzeća, koja će natkriliti sve ono, što je on dotad učinio. Čovjek sam želi i teži uvijek za nečim novim, višim, savršenijim. Ili želi, da pronadje nove izvore bogatstva, ili hoće, da si osnuje podlogu za bolji, ljepši, a možda i udobniji život. Obračunava s onim starim, proračunava, doznaje, da se je u nadama prevario, da nije možda uspio u svemu, kako si je sam to na početku prošle godine umišljao, zabacuje sve ono staro, što mu se čini izglodano i preživjelo, pa onda počima graditi novo, opet čvrsto uvjeren, da će ovo sigurno uspjeti, i da će nadmašiti sve ono, što je on do tada stvarao i stvorio. Vjeruje opet u svoju sreću, u sudbinu, koja će mu sama sve donijeti, pušta neka opet sve ide svojim običnim tokom, pomalo zaboravlja, da je imao nekakove nove nacrte, dok ga na svršetku godine opet stara godina ne podsjeti, da on zapravo nije uradio ništa. I onda ostaje razočaran, ne zna si lijeka i pomoći, kad vidi, da mu se sve kule ruše, i od svega onoga, što na početku godine namjerava provesti, ne ostaje na koncu ništa, do li trpke uspomene i možda suvišna spočitavanja. I mi, eto, imademo na početku nove godine u našoj torbici sakrivene velike nacrte. Učinili smo račun, puno smo toga zbrojili i puno toga odbili, ali ipak — ostao nam je rezultat. Malen još, neznatan, ali ipak jest tu, i mi mu se kao malena djeca — prvomu svomu radu — veselimo. Rezultat je ovdje, evo, svaki ga može vidjeti i opipati, a svi oni naši novi nacrti, koji su u torbici sakriveni, idu za tim, da se taj rezultat proširi, poveća, da zauzme veceg maha, opsega, širih dimenzija. Da li ćemo u tom uspjeti? Zavisi to o nama — i o Vama! Budemo li zajedno radili, promišljeno, ozbiljno, budemo li svagdje dobro računali, mjerili svoju snagu i podupirali se medjusobno — uspjet ćemo sigurno. Svi mi već osjećamo, da se narodni duh budi i da se narodu obzor širi. Počima narod, da shvaća, što je zapravo dobro, a što je zlo, što njemu koristi, a što mu je na štetu. Počima svaki da shvaća, što je zapravo njegov cilj, cilj kao čovjeka pojedinca, radnika, seljaka, trgovca ili inog inteligenta. Narod, puk, koji sačinjavaju svi ti pojedinci, to je vrelo naše narodne snage, to je moć, uspavana sila, koja se budi. A tu uspavanu silu treba tetošiti, njegovati, neka se u istinu probudi mlada, jaka i svježa, neka proguta ono, što njezinom bujnom razvitku stoji na putu. Da otkrijemo nekoliko nacrta iz one tajne torbice, moramo se otvoreno izjaviti: povodom nove godine stavljamo si za glavni cilj našeg rada, da narodnu školu ovdje u Puli ne samo zadržimo na životu, nego da se i postaramo oko njezinog proširenja i da nastojimo tvrdokorno, ustrajno i odvažno, da toj novoj školi podamo drugaricu, srednju školu. Nekoliko smo već puta nabacili bili to pitanje u našem listu, ovdje, ondje čuo se odjek i — ništa više. Ali pri tom ne smije, da ostane. Naši su nam zastupnici obećali svoje posredovanje, i mi im moramo biti iz dna duše zahvalni za to njihovo vršenje domoljubnih dužnosti. Vjerujemo, da nam oni žele pomoći, i da će nastojati, da nam pomognu. Ali nama treba brze, bezodvlačne pomoći. Treba spasiti ono, što se spasiti dade, što je još ostalo poštedjeno od krute sudbine. Treba buditi uspavana sela, treba uzgajati zapuštenu djecu, treba se postarati za bolju, svježiju i sposobniju narodnu inteligenciju. Treba uvažiti sve potrebe onog radnika, koji se od rana jutra do kasne večeri muči u radionici, u ugljenu, u dimu. Treba ga upoznati, pokrenuti mu volju, treba se pobrinuti za njegov naraštaj. Kako ćemo sve to izvesti? Nije to lako, zaista, ali nije ni nemoguće. Imademo još, hvala Bogu, i učitelja i svećenika, a imamo i nekih ostataka naše inteligencije. I bude li svećenik, taj pravi pastir povjerenog mu naroda, uznastojao zajednički s učiteljem, koji mora da je ne samo prosvjetitelj, nego i uzgojitelj, budilac, nastojao da poradi s narodom za narod, i budu li svi oni nastojali oko medjusobnoga sbliženja, zadaća nam postaje lagljom. Svi u jednoj velikoj zajednici, u kojoj mora jedan podupirati drugoga, jedan raditi u korist svih onih ostalih, a svi oni opet budu li radili za njega — pojedinca, rad će uroditi plodom. Treba dakle medjusobna sbliženja, uzajamnog podupiranja. Svaki svećenik i svaki učitelj, koji hoće za narod da radi i da mu služba njegova ne bude samo prostim zanatom, neka ispita potrebe svoje okoline, neka ih ispiše, stvarno obradi, a onda, kad se znade, kakva je rana, kolika je, i gdje je upravo, lakše je takodjer pronaći melem za tu ranu. Treba škole! Tražimo je! Zahtijevajmo! Sabirajmo podatke, pitajmo onoga, koji možda sve to bolje razumije, pa onda naprijed! Eto rada! Početak je nove godine. Prošla nam je godina donijela možda mnogih razočaranja, možda smo od nje očekivali mir, onaj mir, kad je svaki bio zadovoljan, kad nije bilo nepotrebna bola. A mir nije osvanuo. Mi opet očekujemo. Da li ćemo se i ovaj put prevariti? Ali prošla godina, sve ako nam i nije donijela mira, ipak nam je porodila novu misao, misao narodnog ujedinjenja i oslobodjenja. I danas osjećamo, da imamo još mnogo krvne braće po svoj slovenskoj, hrvatskoj i srpskoj zemlji. Osjećamo, da ta braća misle na nas, i ustreba li, da će nam svakom zgodom priskočiti u pomoć. A mi dokažimo, da smo i sami nešto zavrijedili. Dokažimo, da smo se u istinu probudili, da nas je bič ipak prejako ošinuo, i da smo se snašli. Jedan drugog podupirajmo savjetom i činom, i držimo na umu, da sami sebi smo sve. Nemojmo, da opet propustimo mlitavo, kao po običaju, prilike, već je upotrebimo u svoju korist. Nemojmo, da budemo kao onaj napuhnuti mjehur sapunice, lijep, velik, bliještav i sjajan, a samo puhneš, i nema ga više. Nemojmo, da opet osjetimo sve prokletstvo svoje nesreće, nemara, mlitavosti i jednodušnosti, da puštamo, neka se veliki dogadjaji zbivaju pred našim očima, a mi da ostajemo tek mlitavi gledaoci. Nemojmo opet, da sve te riječi na početku godine budu samo onako utaman izrečene, a da ih nitko ne prigrli. Nemojmo, da se na svršetku godine ne budemo sami sebe stidjeli, i spočitavali si svoju nesposobnost za rad i za život. Nemojmo, da nas djeca ne budu proklinjala, e im nijesmo bili kadri, da izvojštimo ama upravo ništa. U to ime, nek nam bude vesela, nek nas zadovolji i nek nas utješi nastavajuća: srećna nova godina!

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 31. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište:

Primirje.

Talijansko bojište:

Iza žestoke je topovske i minometne priprave pošla jučer poslije podne francuska pješadija proti našim položajima na Monte Tomba. Iza teške je borbe prošlo protivniku za rukom, da na nekoliko mjesta prodre u naše jarke. Protumjere su u tečaju.

Na ostalim odsječcima fronte mnogostruko živahna topnička djelatnost.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 31. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Uz jaku su topovsku zaštitu prodrli engleski odjeli sjeverno od crte Boesinghe Staden. Naša ih je posada u lijevcima bacila natrag i privela nekoliko zarobljenika. Kod Bezelaere je neprijatelj pojačavao preko dana svoju topničku vatru. Žestoke borbe sa minama kod Hullucha i Lensa. Južno od Greincourta odbijen bje neprijateljski sunak u borbi iz bliza. Najpomnije pripravljenom su navalom osvojile jurišne čete hanoverskog, oldenburškog i brunšvičkog zapovjedništva kod Marcoinga engleske prednje jarke. Porajnski su bataljuni jurišali sjeverno od La Vacquerie na dijelove francuskih položaja. U mnogostrukim e protuudarcima mogao neprijatelj izgubljeno zemljište djelomice opet predobiti. Kao zarobljenika bje privedeno 10 časnika i 365 momaka.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na zapadnoj obali Moze i s obje strane Ornes povišena topnička djelatnost.

Bojna skupina vojvode Albrechta Würtemberškog: U izvidničkim bje bojevima na uzvisinama Moze zarobljeno nekoliko Francuza. Na zapadnoj je obali Mozele bila vatra pojačana.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Živahna topnička djelatnost izmedju Vardara i Dojranskog jezera.

Talijansko bojište.

Žestoke su topničke i minometne borbe trajala preko dana na sedlu Tomba. Popodne je navalila francuska pješadija i prodrla u dijelove položaja na Tombi.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

: Rotterdam, 28. List „Times" veli na odgovor središnjih vlasti: Odgovor je upravljen kud i kamo manje na maksimaliste, negoli na saveznike Rusije. U istini imade odgovor svrhu, da potakne vlade alijiraca, neka se smjesta upuste u mirovne rasprave na temelju načela, prihvaćenih po središnjim vlastima koja načela vlade alijiraca ne prihvaćaju. List „Temps" naglašuje, da nadvladane zemlje ne će primiti nikakove odštete. List veli konačno: Glede urodjenika, koji se zajedno sa Nijemcima bore u Africi, postavlja Njemačka takovu odredbu, koja bi se u kud i kamo većoj mjeri mogla primijeniti na Alzaciju-Lorenu.

: Carigrad, 30. (D. u.) Agence Mili priopćuje: Carskom iradom za vojnog opunomoćenika kod rasprava u Brest-Litovskom imenovani je general Izet-paša otputovao danas balkanskim vlakom. Izaslanstvo pod vodstvom bivšeg poslanika u Ateni, Gald-Kemel-beja zaputilo se je preko Berlina u Petrograd, da ondje raspravlja o uvjetima sveopćih odnošaja, koji bi se imali uspostaviti nakon utanačenja mira.

: Beč, 31. (D. u.) „Fremdenblatt" piše: Prekojučer je na večer stigao ovamo grof Czernin sa dijelom svoje pratnje iz Brest-Litovskog. Iz priopćenja, koja smo primili od jednog od saučesnika na mirovnim pregovaranjima, može se stvoriti ova slika o dosadašnjem toku konferencije: Tok mirovnih pregovaranja pruža opravdanu nadu, da će izmedju četvornog saveza i Rusije doći do potpunog sporazumka. No ne bi mislio dobro onaj, koji bi mislio, da se nemaju svladati više nikakove poteškoće. U teritorijalnim pitanjima postoji razlika mnijenja, koja se u glavnom odnose na modalitete, uz koje bi imalo glasovati pučanstvo područja, koja zasad zaposjedaju središnje vlasti. Rasprave dakle nijesu još ni na koji način dovršene, ali idu dobrom stazom. S jedne i druge strane pokazala najčišća i najiskrenija volja za mir, a kod vijećanja je prevladavao duh susretljivosti i pomirljivosti. I tako bje provaljen znatan dio puta, koji vodi do mira, i u svojim je bitnim točkama došlo do najpotpunijeg sporazumka, a u drugim točkama do takovog približenja, e je posvema opravdano očekivanje, da će i ovdje doći do sporazumka. Ruski su se izaslanici pokazali kao sveopće upućeni, cilju svijesni i okretni državnici. Radili su najvećom lojalnošću i otvorenošću i svakom zgodom očitovali najveću stvarnost. Pokazali su, da nastoje, kako bi prema svojim silama pospješivali djelo mira, tako te se mnogo u čemu imade brzi tok mirovnih pregovaranja pripisati držanju ruskih delegata. Osobni je saobraćaj izmedju opunomoćenika četvornog saveza te opunomoćenika Rusije bio najtopliji i bez ikakove usiljenosti. Jelo se je zajednički kod istog stola, a kućedomaćina je bilo njemačko vrhovno zapovjedništvo. Razgovori su kod stola bili potpuno neprisiljeni, te je vladao prijeko i prijeko prijateljski saobraćaj izmedju opunomoćenika. Većina je ruskih delegiraca vješta njemačkom jeziku. Službene su rasprave same bile vodjene naizmjence njemački, ruski ili njemački uz tumače. Opunomoćenici su se četvornog saveza i Rusije rastali najsrdačnije, te postoji bez sumnje nada, e će doskora budući sastanak uroditi povoljnim rezultatima, kao i ovaj prvi odsječak mirovne konferencije u Brest-Litovskom.

IZ RUSIJE.

: London, 31. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Prema večernjem su nekom listu bili prijašnji ministar predsjednik Goremkin, njegova supruga i njegov zet u jednom od svojih ljetovališta na Kavkazu po provalnicima umoreni.

Stockholm, 30. (D. u.) Ukrajinski informacioni ured javlja, da će ukrajinska republika napram obim ratujućim strankama očuvati neutralnost. Agentura javlja, da je izvršujući odbor zaključio za 30. prosinca veliku demonstraciju u Petrogradu i u Moskvi u prilog miru. — Kako javljaju iz Haparande uspostavljena je opet telefonska sveza izmedju Finske i Petrograda. Vijest o odlasku ruskih četa iz Finske ne odgovara činjenicama. Samo 6000 je Kozaka zapustilo zemlju. — Javljaju, da je bila otkrita urota za umorstvo pučkih komesara prigodom boravka njemačkog odaslanstva u Petrogradu. — Glavni izvršujući odbor odobrio je 27. t. mj. bez debate sa svim protiv dva glasa politiku vijeća pučkih komesara.

: Berlin, 31. (D. u.) Finsko je izaslanstvo stiglo ovamo i bilo primljeno po državnom kancelaru grofu Hertlingu u prisutnosti državnog podtajnika izvanjskih poslova v. Busche. Izaslanstvo je predalo punomoć predsjednika finskog senata, koja ovlašťuje izaslanstvo, da u njemačke vlade zatraži priznanje samostalnosti Finske. Državni je kancelar odvratio na nagovor državnog vijeća da je njemačka vlada proti živahnim simpatijama nastojanja finskog naroda, ali da je priznanje samostalnosti Finske sa strane Njemačke ovisno o sporazumku Finske sa ruskom vladom, s kojom upravo sad vodi Njemačka mirovna pregovaranja. Taj je sporazumak to laglji, što je Trocki kao ministar izvanjskih poslova, dao po ruskim zastupnicima u Brest-Litovsku na upit izjaviti njemačkim izaslancima, da će Rusija potpuno poći na ruku finskim željama, bude li se Finska obratila na rusku vladu.

: London, 31. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda sa danom 30. o. mj.: Banke su u Moskvi, kao i u Petrogradu, zatvorene. — Kako se javlja, ustanovila se je u Turkestanu nova vlada.

* **Kobni časovi Europe.** Pod tim naslovom piše „Neue Zürcher Zeitung“ izmedju ostaloga ovo: Narednih se eto dana mora pokazati, da li središnje vlasti, a na čelu im Njemačka, otvoreno, pošteno i bezobzirno kod rasprava sa Rusijom zastupaju načela, koja samo i jedino omogućuju nakon toga pravi i trajni mir. Jer naglasiti valja ovo: Kane li se napustiti kobna načela brutalne sile i nasilstva nad narodima, a na njihovo mjesto staviti pravo, pravednost, umjerenstvo i obzirnost, tad mora to da se zbude već kod utanačenja mira, a ne možda tek kasnije. Pobjednik, mogućnik, ne smije kao ono nekad iskorištavati plod svoje premoći, uvjeravajući, da će kasnije promijeniti svoja načela — on mora danas sam sebe da pobijedi. Središnje su vlasti naprama Rusiji pobjednice. Vrijedi li opet i danas „vae victis“ („jao si ga pobjedjenima“), stavljat li će se bez obzira na daljnju budućnost uvjeti, koje mora pobijedjeni obzirom na svoj nevoljni položaj prihvatiti, tad ne dostaje temelja za trajan mir i zajednički život izmedju Rusije i središnjih vlasti, a tad će se ali i antanta punim pravom moći držati zauzetog stanovišta, da je naime trajni pravni mir moguć tek iza pobjede središnjih vlasti, a time se ubijalački rat na zapadu i jugu nastavlja. Mir sporazuma na istoku na temelju bez aneksija, pravo samoodredjivanja naroda, da, već pregovori na tom temelju, stavit će antantu pred čitavim svijetom, a ponajpače pred vlastitim narodima u nepravo i bitno joj otešćati nastavak rata, ako uopće ne i onemogućiti, ali na svaki način baciti na nju sveopću odgovornost.

Političke vijesti.

Dr. Korošec o samoodredjenju naroda.

Dr. je Korošec napisao u božićnjem broju „Venkova“ o samoodredjenju naroda ovo: Kad se radi o samoodluci naroda, ne bi se smjelo zaboraviti, da je sadanji ministar izvanjih poslova, grof Czernin, bio svojedobno pristalicom samoodluke nemadžarskih naroda u Ugarskoj. Njegovi članci u „Reichspostu“ i njegova poznata brošura u toj stvari poznati su. Općenito se tvrdi i očekuje, da nam rat imade donijeti novo razredjenje naroda, pa je posvema naravno, da se to može dogoditi samo na temelju samoopredjeljenja naroda. Nekada je, a i sada na početku svojega djelovanja grof Czernin stajao na tom stanovištu, pa se sada ne možemo nikako domisliti razlogu, zašto se je od toga stanovišta tako brzo odvrnuo. Svi vidimo, kako danas daleko ide u toj stvari ruska vlada. Tome ide najbolje u susret i naša deklaracija od 30. svibnja. I tako se približavamo što najviše možemo stanovištu ruskih boljševika. Glede dualističke forme naroda izjavio je dr. Korošec ovo: Poznato vam je, da je dualizam uistinu utemeljen za to, da mogu vladati dva naroda: njemački i madžarski nad drugim narodima. Ali vladanje jednih nad drugima znači, da jedni moraju vladati, a drugi biti potlačeni. Ali nije samo to. Dualizam se pokazao neprijateljskim ne samo gledom na prava naroda, nego i gledom na svjetski mir. Način, kojim vladaju Madžari, izazvao je najneugodniji dojam u vanjskom svijetu. To valja ne samo za Ugarsku, nego takodjer i za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu. Dok budu potrajale te prilike, dotle je mir poslije ovoga rata ugrožen. Ako imade taj mir da bude trajan, onda to imade biti mir, koji će uistinu sklopiti svi narodi. U tom miru moraju sudjelovati svi narodi. I samo na taj način može se doći do trajnoga mira. Glede načina, kako bi se imalo pozvati reprezentante naroda na ovakve mirovne pregovore, izjavio je dr. Korošec, da je u Austriji i u Hrvatskoj stvar vrlo jednostavna, pošto tamo zasjedaju parlamenti. U Bosni i Hercegovini morao bi se parlamenat tek otvoriti. Najviše bi poteškoća bilo u Ugarskoj, gdje nijesu narodi u parlamentu skoro nikako zastupani. Glede Srba i Rumunja dovoljno bi bilo, kad bi se pozvali zastupnici njihovih crkvenih organizacija, a što se Slovaka tiče, zastupnike njihovih crkvenih i političkih organizacija.

Domaće vijesti.

Riječ uredništva.

Početkom novoga ljeta osvrćemo se s nekoliko riječi na naše čitatelje, radnike, seljake, mornare pa i na našu inteligenciju. List naš ide k vam eto već četvrtu godinu, dolazi već kao stari prijatelj i dobar znanac, da vam i nadalje pripovijeda, da uči i prosvjećuje. Dolazi k vama s uvjerenjem, da ćete ga primiti još s većim zadovoljstvom negoli prijašnjih godina, da ćete ga osjetiti kao nenadoknadivog prijatelja i savjetnika. Dolazi i sa sigurnošću, da ćete ga i vi svi s oduševljenjem prigrliti, da ćete ga gajiti i podupirati, i ne ćete dozvoliti da umalakše ili propadne. List nema svog osobitog pravca ni cilja, list izlazi za narod, i prihvaća pravac, što mu ga podaje narod. Narodne potrebe, narodni zahtjevi, narodni životni interesi, to su ona usta, kroz koja naš list govori. List će biti onakav, kakvog bude htio imati narod, i narod može i mora da govori putem lista otvoreno i jasno sve ono, što on hoće. Obraćamo se i na našu inteligenciju, na jezgru našeg naroda, koja bi nas morala poduprijeti, savjetom i činom i prenuti iz onog mrtvila i mlitavosti u kojoj živi. Narod se budi. To osjećamo danas svi. Narod je dozreo već, i njegova će prirodna snaga provaliti velikom silom, da učini svoje. U tom radu, koji nastaje, u tom kulturnom boju, list naš ne će biti glasilom pojedinca, a niti stranke, list će postati glasilom sveukupnog naroda. I budemo li u tom natjecanju stajali čvrsto, jedan prigrljen uz drugoga, moći ćemo mnogo brže i mnogo lakše postignuti ono, što se kroz mnogo decetljeća pa i stoljeća zanemarilo. Radnik i seljak, svećenik i učitelj, profesor i odvjetnik, svi okupljeni oko zajedničkog rada, svaki neka izrazi svoj osjećaj, svoju želju i svoju misao. I list će biti bogat i sadržajem i bogat opsegom i bit će ne samo proizvodom nekolicine, nego i proizvodom sveukupnog naroda. U tvrdoj vjeri, da nas je narod razumio i da će nas poduprijeti, stupamo u novo polje rada. Na tom putu ne možemo a da se ne sjetimo velikog čina naših mornara, koji je dostojan našeg naroda, i ne možemo, a da im se iz dubine duše nerazvijenog još naroda ne zahvalimo! Povijest će i potomci znati prosuditi naš rad, te će neumoljivom rukom napisati u knjizi historije: Bili su veliki, učinili su mnogo — ili bili su ništarije. Što ćemo od ovog dvojeg odabrati, zavisi o nama.

Aprovizacijono povjerenstvo u Puli umoljava nas, da priopćimo ovo: U posljednje se je vrijeme spočitavalo ovom aprovizacijonom povjerenstvu, da razdioba živežnih sredstava nije uredjena tako, te bi se moglo izbjeći tako zvanom „postavljanju u red“, i da to povjerenstvo nije uzelo ma ni najmanje obzira na želje i predloge, podnešene po javnosti, odnosno u novinstvu. Načelno je to povjerenstvo mnijenja, da bi se takove stvari imale rješavati u krilu samoga povjerenstva, a ne, da sačinjavaju predmet javnoga raspravljanja, i to još u polemičnom obliku. To ne možda s toga, kao da kani povjerenstvo izbjeći javnom raspravljanju, nego s toga, što to iziskuje ugled ureda i štovanje, koje ide njegovim članovima. Ako dakle to povjerenstvo polazi u ovom slučaju drugim putem, zbiva se to jedino s toga, da se uzmogne iscrpljivim načinom, kako je povjerenstvo svakom zgodom učinilo sve i sva, da se pučanstvu uštedi dugotrajno ono „postavljanje u red“. Ako se ali žalibože uza sve dobre namjere nije moglo svaki put to postići, razlog je tomu samo u onim, po više puta već spomenutim poteškoćama, a ne možda u tom, što su bile poprimljene odredbe manjkave ili nepromišljene; nešto se boljega nije moglo učiniti. Dugotrajno „postavljanje u red“ imade pučanstvo u većini slučajeva samo sebi da pripiše, jer hoće u jednom jedinom danu doći do robe, umjesto da kupuje tu robu uz udobnosti, pružene joj po povjerenstvu; povjerenstvo ne posjeduje nijednoga sredstva, kako bi stalo na put toj navici pučanstva. Još mora da se istakne i to, da se povjerenstvo imade ne možda od danas, nego od svog početka boriti neupućenošću radnog osoblja, te da njegovi koraci, poduzeti u tom smjeru kod nadležnih mjesta, nijesu imali praktičnog rezultata. Sam ured je za pučku prehranu morao priznati te odnošaje, no uza najbolju se volju nijesu mogli isti poboljšati i — obzirom na daljnje trajanje rata — postoji bojazan, da će se još i pogoršati. Uostalom se ono „stavljanje u red“ nema pripisivati povjerenstvu, nego samomu pučanstvu, pošto pučanstvo nije slušalo i pouzdavalo se u povjerenstvo, kadno je to povjerenstvo bilo proglasilo, da imade maslaca i ječma za čitavo pučanstvo, a da se taj živež može izdati u pet, a ne u dva dana. Da je navodno slabo upućeno osoblje dotične prodavaonice potpuno vršilo svoje dužnosti, dokazom jest i činjenica, što je to osoblje žrtvovalo dapače i slobodno vrijeme, odredjeno za ručak, kako bi se živež što brže porazdijelio, i što je samo na jedan jedini prodajni dan utržilo znatan iznos od 14.000 kruna. Na svaki je način spremno potpisano povjerenstvo, da poduzme daljnje mjere, kako bi se roba mogla što brže porazdijeljivati; no mora staviti na pučanstvo molbu, da ta nastojanja podupire, a da ne radi proti njima, stavljajući im poteškoće sa svoje vlastite strane. Obzirom na spočitavanje, kao da se povjerenstvo ne obazire na pritužbe općinstva, to je ovo povjerenstvo svoju susretljivost u tom pravcu dostatno dokazalo time, što je ustrojilo posebno mjesto za pritužbe, gdje može pučanstvo iznijeti svaku želju i svaku pritužbu, te može biti uvjereno, da će se te želje i pritužbe u okviru mogućnosti ispitati i uvažiti. O stavljenom predlogu, da se zaliha robe preda trgovcima na preprodaju, ne misli povjerenstvo raspravljati, a to zato, kako bi s jedne strane preprječilo daljnje povisivanje već i onako visokih cijena, a s druge strane, jer bi to značilo povratak u „status quo“ (kao ono nekada). Povjerenstvo ustraje na svom već češće objavljenom stanovištu, da samo izravna prodaja potpuno odgovara interesima potrošača. Jasno je samo o sebi, ako se u buduće pokaže otvorenje novih prodavaona potrebitim, da će ovo ravnateljstvo tomu drage volje ići na ruku, pošto je jedina želja aprovizacijonog povjerenstva ta, kako bi se iskazalo korisnim po pučanstvo.

Za božićnicu istarskim učiteljima. Primamo i uvrštujemo, prepuštajuć našem dopisniku riječ. Ugledno uredništvo! U Vašem cijenjenom listu od 22. prosinca 1917., broj 883 izašao je članak „Za božićnicu istarskim učiteljima“, u kojemu ima i nekoliko neistina. Uvjeren sam, da to ugledno uredništvo nije možda ni slutilo, da se odnosnim člankom ne samo nepravedno i nezasluženo napada, nego i javnom ruglu izvrgava jedna javna oblast t. j. predsjednik zemaljske upravne komisije za markgrofiju Istru. Neistina sastoji u tomu, što se tobože „iz najpouzdanijeg izvora“ tvrdi, da je predsjednik Vj. Lasciac samovoljno odredio, da se pripomoć od 500.000 K, koju je vlada doznačila učiteljima Istre za godinu 1917. uračuna kao pripomoć za godinu 1918. U članku se pak pita zemaljsko školsko vijeće i zastupnike, kako mogu dopustiti, da predsjednik samovoljno raspolaže javnim novcem. Na koncu se čita: Kao zahvalu za Vaš besavjesni postupak protiv nas istarskih učitelja, imat ćete prokletstvo naše gladne djece. Istarski učitelji. Pošto su navodi ovog članka — koji je, budi mimogred rečeno, ispod dostojanstva jednog javnog učitelja — neistiniti, te pošto se takove neistine šire na štetu oblasti postavljene od vladara, huškajući javnost na nju, to su se odnosnim člankom prekršile ustanove kaznenog zakona. Uvjeren sam, da je tom uglednom uredništvu u žurbi izbjegao sadržaj spomenutog članka, pa se nadam, da će u jednom od narednih brojeva izjaviti, da se je ispostavilo, da je odnosna vijest neistinita, radi čega da se opozivlju netemeljiti napadaji na predsjednika Vj. Lasciac. Kako pak stvari stoje, bilo je tom uredništvu priopćeno u jednoj vijesti od 24. t. mj. — S poštovanjem Vj. Lasciac.

Za našu srednju školu. Primamo od naših djevojaka i uvrštujemo: Prigodom božićnih blagdana sakupile smo u našem ubavom Ližnjanu malenu svoticu u korist srednje škole u Puli, u društvu s dva naša mlada dječaka od dvanaest godina, koji hoće takodjer da pridonesu za gradnju svoje škole, i da tim koriste i sebi i drugima. Sabirala je potpisana uz pripomoć i sudjelovanje Foške Boljun Ivanove i Josipa Jelčića Menićeva te Ivana Grbinićeva. Najljepše se zahvaljujemo svim onima, gdje smo naišli na plemenito srce, i koji su dobro razumjeli, u koju li svrhu sabiremo. Bit će ljudi, koji ne vjeruju još u naš sigurni uspjeh, ali dužnost nas naša tjera, da poradimo iz ljubavi prema narodu i prema domovini. Magla i oblaci rasplinut će se pred našim očima, i sunce će žarko zasijati, jer čvrstvo smo uvjereni, da ćemo uz božju pomoć i radničke sile uspješno prebroditi sve poteškoće i doći do našeg cilja. Naše su mladice još slabe i nejake, ali dobar će i plemenit plod donijeti. Nikakva sila, ni vjetra ni zlog mraza, a niti vrućine ne će toj mladici nauditi. Bit će to naša djeca, koja će se odgojiti u našem jeziku, u našoj školi i u našem duhu, te postati prosvjećeni i vrijedni gospodari, na radost i korist narodu i domovini. — Zora će nam ranim jutrom zabijeliti, ona će nas na rad uputiti; ondje jerbo, gdje se rada sile slože, tvrdo gvoždje prekinut se može. — Složno samo naprijed! U radu i slozi naš je spas! Prigodom nove godine najsrdačnije šaljemo čestitke svim našim ljudima po Istri, uz želju, da bi nam nova godina donijela davno željeni pravedni mir, što bi nam najbolja utjeha bila. — Manda Vojnić Jakovljeva, Ližnjan.

Dar. Da počaste uspomenu blagopokojnog oca, ovdješnjeg suca gosp. K. Marušića, polažu činovnici c. k. kotarskog suda u Puli, za „Zavod dojenčadi" K 50.

Lutrija. C. kr. tvrdjavni komesar javlja nam, da je bilo preneseno vučenje 7. efektne lutrije pripomoćnog ureda c. kr. ministarstva unutrašnjih poslova na dan 25. siječnja 1918. Srećke se mogu naručiti kod centrale spomenutog ureda u Beču I., Salvatorgasse 12.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" sakupljena je medju jugoslavenskom momčadi po gg. Janku B l a ž i ć i Simi V r a n i ć na Nj. Vel. brodu „P r i n z E u g e n", svota od K 876·— (prije K 524·—, ukupno K 1400·—) i položena preko uprave našeg lista uz ove popratne riječi: Požrtvovno se sjećamo ovom malom svoticom, da nadarimo našu bratsku djecu. Djeca naše grude, nek ne gube nadu, da ih nema ko nadariti.; imade nas još, koji žrtvujemo srcem i dušom da uzmognemo pomoći i spasiti naš mladi naraštaj iz ove užasne bijede. Na mladjima svijet ostaje! Toga smo si u potpunom smislu svijesni. Zato neka se ima naša mladež ovih blagdana nečemu veseliti i uz to sjećati se, da nije još njihov duh izumro. Odazvali smo se u malom broju, što slijedi, ali nažalost, da nijesmo još svi svojim očima progledali i osjetili jugoslavenske dužnosti, koja nas sve i svakog pojedinca veže, da priskočimo u svakom pogledu i svakom zgodom, da možemo postignuti ono, što nijesu naši stariji. Zato braću drugove umoljavamo, nek se odazovu u što većem broju za spas naše budućnosti. Uz to čestitamo blagdane našoj dječici kao i svima onima, koji nas istim srcem slijede. Jugoslavenska omladina. — Darovaše: po K 21·—: Janko Blažić; po K 20·—: Ivan Relja; po K 15·—: Ivan Baran, Ivan Lorencin; po K 10.—: Aleksandar Rukavina, Paval Sablić, Joso Petković, Vice Arbanas, Mate Škunca, Antun Sintić, Antun Simić, Marin Cetinić, Frane Hero, Šime Poljak, Ilija Popović, Lovre Lovrić, Šime Šiljeg, Paško Kaliterma, Ante Dujmović, Josip Rušinić, Svetozar Žakić, Petar Gavranić, Ante Stipica, Josip Stupin, Kuzman Lukin, Karel Tuma, Šime Vranić, Šime Petković, Svetin Lučin; po K 12·—: August Naderer; po K 8·—: Josip Antić, Petar Ogulić, Belić M. Jakov Miletić, Antun Žuvela; po K 7·—: Frane Barbalić, Ignac Diraka, Ivan Mahulja; po K 6·—: Ivan Radulj, Andrija Bonifačić, Ante Gracin, Petar Dumanić, Mate Dodoja, Grgo Širika, Ivan Volarić, Augustin Poljak, Mejić; po K 5·—: Mihaljević, Vlaho Paulin, Nino Lušić, Marko Hrelja, Josip Lovrić, Martin Belić, Jerko Kuničić, Ljubo Barišić, Milan Petović, Dinko Dulčić, Marko Živković, Danko Mihaljević, Ivo Zore, Ivan Lozica, Petar Vujčić, Josef Franin, Dušan Tomšić, Jasov Dulčić, Nikola Vujević, Martin Petek, Milan Kuštreba Stevan Bucalo, Ivan Sokol, Ivan Solić, Giovani-Mario Martinić, Joso Štričević, Ivan Kaizer, Božo Burmeta, Dujo Tadin, Marijo Pališka, Klein Vilko, Petar Doretić, Ivo Knežević; po K 4·—: Paško Vržina, Ivan Jukopila, Marko Berovina, Mate Culinović, Sime Božin, Petar Grgeta, Ivan Jadrijev, Josip Tomičić, Julijus Frančeškini, Jandrija Maraš, Jakov Gobo, Mate Brezac, Krsto Grbas, Rudolfo Čekada, Antun Carić, Mate Cepčić, Ante Žilko, Jakov Bilić, Šime Dundov, Vjekoslav Blečić, Vjekoslav Diraka, Josip Rovnik, Ivan Srdelić, Jakov Percan; po K 3·—: Luka Stjepović, Dujo Vetman, Josip Novak, Marko Šepčić, Krsto Matković, Lovre Ivankov, Filip Lelas, Ivan Zaninović, Anton Radman, Ivo Jelušić, Jakov Sladojević, Mijo Kazija, Leopold Blažić, Andjelko Biškupić, Anton Gobo, Vatroslav Vrban, Petar Kapor, Ivan Čučuković; po K 2·—: Albert Šinigoj, Srećko Branica, Josip Marinović, Stipe Travas, Frane Škrobica, Ivo Bogdanić, Ivan Barić, Andre Juričić, Vjekoslav Jakominić, Anton Buljat, Frane Galjanić, Karlo Jurić, Ilija Jurković, Anton Colić, Stojan Mirkić, Šime Lubrić, Rafael Barin, Tvrtko Ćorić, Martin Latković, Šime Matošić, Anton Stojan, Ivan Bulić, Grgo Šegović, Ivan Balanca, Grgo Jakus, Jure Radja, Ljubomir Kevrić, Anton Šepić, Wilmoš Kaszas, Nikola Jončić, Srećko Branica, Šime Čapalija, Ante Ljubić, Karl Slesinger, Jure Odanović, Anton Kurelić, Mate Špain, Ivan Vodopija, Joško Job, Alois Dolenc, Jakov Paškvan, Ivo Kecelj, Dujo Dujmović, Ante Orlić, Nikola Stjepić, Giuseppe Demarin, Dragutin Maronić, Josip Buršić, Jakov Ercegović; po K 1·—: Paško Klapčić, Anton Zobec, Aleksandro Weber, Andrija Škerk. Živjeli plemeniti darovatelji i požrtvovni sakupljači! Naprijed za našu najpotrebniju narodnu stvar!

•

Naknadno su položeni za h r v a t s k u s r e d n j u š k o l u u P u l i, slijedeći doprinosi: Sakupljeno po uzornim gospodjicama M a n d i V o j n i ć i F o š k i B o l j u n u Ližnjanu K 242·20 (Imena vrijednih darovatelja, objelodanit ćemo naknadno). — Sakupljeno po gosp. Z v o n i m i r u R a n d i ć, medju našim radnicima kopno-vodogradjevne direkcije K 70·—. — Sakupljeno po gosp. J o s i p u K l u m i ć u, medju našim radnicima kod iste direkcije K 35·—. — Sakupljeno medju gg. časnicima bos-herceg. pješ. pukovnije br. IX.-2 K 35·—. Darovaše: po K 5·—: zastavnik Martin Fedel, nadporučnik dr. Licht, poručnik Emin Brka, zastavnik Zmaj Hadžihalilović, zastavnik Ivan Novak, zastavnik Dragutin Wolko, zastavnik Ferdinando Glas. — Polaže gosp. N. N. sa Nj. Vel. broda „S z e n t I s t v a n" K 6·—. — Polažu po K 2·—: gg. Josip Jugovac, Frane Brumnić, Martin Načinović, Antun Sterpin. Ukupno K 396·20; zadnji iskaz K 33.391·30; sveukupno K 33.787·50. Hvalevrijednim darovateljima hvala i čast! Požrtvovno naprijed za našu narodnu kulu prosvjete!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5701.

Pomozite udovicama i sirotama Trsta i Istre!

Kod c. k. Landsturmbezirkskommando Pazin br. 5 koja je sada u Radgoni u Štajerskoj, z a s n o v a n j e f o n d z a p o t p o r e u d o v i c a m a i s i r o t a m a onih, koje su pripadali svim formacijama ove komande.

Sredstvima, koja su na raspoloženju, podupirat će se najbliži članovi obitelji naših hrabrih junaka, koji ili padoše ili ostadoše privredno nesposobni vršeći svoju najuzvišeniju dužnost braneći našu divnu domovinu.

Već tri godine drže se vrijedni sinovi svih naroda iz Istre i Trsta na svim frontima i zaustavljaju žestoke navale moćnih naših neprijatelja.

Kod te bezprimjerne odbrane našeg doma i ognjišta žrtvovaše mnogi ponajbolji i ponajhrabriji svoj život ili snagu i zdravlje svoje. Udovice i sirote tih junaka ostaše u nuždi bije ih najveća nevolja.

Jednako još bjesne strašne bitke, još traje najljuća borba, što je svjetska historija pamti, premda je naš premilostivi car blagovoljio ponovno ponuditi častan mir našim neprijateljima.

Mnogo će još patnja i nevolja neprijatelj nagnati na naš zavičaj.

Stoga, ako otaremo suzu udovicama i sirotama junaka, koji proleše svoju krv za ljubljenu otadžbinu, ako im olakšamo sadašnje i buduće uslove života, ispunit ćemo samo jednu dužnost, podmirit ćemo samo jedan dug.

Borioci na fronti, oficiri i momčad, znadu što je njihova dužnost prama palim ili osakaćenim drugovima, te rado i požrtvovno sakupljaju za tu plemenitu svrhu.

No stigli prinosi suviše su, nažalost, maleni, jer su potrebe vrlo velike.

Zato neka svi ljudi dobra srca, cijelo stanovništvo, koje je za ovoga rata već često dalo dokaza svoje žive ljubavi prama bližnjemu, neka vlasti i uprave, ustanove i društva, te sve one osobe, koje su sa bilo kojeg razloga od vojne službe oslobodjene ili oproštene, neka svi živo podupiru ovaj fond, besplatno upravljan, i neka nastoje da darovima i dobrovoljnim prinosima uvećaju taj fond.

Ako udovicama i sirotama junaka, što padoše na bojištima, osiguramo budućnost, ako ih učinimo vrijednim članovima čovječanstva, n a j l i j e p š e ć e m o s e i n a j u s p j e š n i j e o d u ž i t i s v i m o n i m s i n o v i m a n a š e g a n a r o d a, k o j i h s e s t u g o m, a l i i s p o n o s o m s j e ć a m o.

Fond za udovice i sirote kod c. k. Landsturmbezirkskommando Nr. 5, sada u Radgoni (Štajerska). Konto austrijske poštanske štedionice Nr. 161.153.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 365 od 31. prosinca 1917.

Posadno nadzorstvo nadpor. Edtmayer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona"; pučko-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Fijole, fijole -- na novo lito gre.

Bura je mlatila ulikama u vrtu, koje su šumile i cvilile, dok je barba Tone sjedio kod ognjišta, grijao svoju bukaletu vina, u koju je umočio one na žeravici pregorene korice. Strina se je Ana još kretala po kući, promijenjivala, namještala. Ovo ovamo, onu fotografiju na zidu treba postaviti onamo na ormar, treba pripraviti dobre i jake rakije, suhih smokava, da bude sve pri ruci kad oni dodju,

Ta oni moraju doći. Njihov je Grgo još prije zapada sunca otišao, i on će doći, pa će onda svi ovdje proslaviti tu večer, kaošto je to vazda bilo, i kaošto mora i za vazda biti.

Samo da je prije i barba Tone uvijek na današnji dan odlazio, jer on je bio na dugo i široko poznat kao prvi koledvač, koji je znao sve pjesme, čestitke i tužaljke na izust, pa se o njemu pričalo ne samo u selu, nego i u cijelom kotaru, gdje ga je znalo i malo i veliko. Ali danas ne može. Htio je već da ode, ali križa mu nikako ne dadu, i kad ustaje, nekako ga čudno zaboli, da mora odmah opet sjesti. Nije on više za to, jer nije više ni onako mlad, kako je bio nekada, kad bi bio svoiim nabrajanjem uspavao i najtvrdjeg slušaoca.

Poslao je zato svoga Grgu, nek ide on fijolati, nek bude barem neko od njegovoga koljena, kad on ne može. I susjedi i suseljami biti će s Grgom zadovoljni, jer i ako on nezna onako pričati sve na izust, i iznositi sve nove i nove stvari, to je ipak u njemu ona mlada bujna barba Tonina krv, a barba Tone zna, kakav je on bio.

A pa onda nije više dijete, i oni, koji su s njime, iskusni su ljudi, i barba Tone zadovoljno zakima glavom, jer se dosjetio, da je s njime i ilo cijelo selo zadovoljno i ponosno, kad je on prvi puta otišao fijolati.

On još u mislima o svojoj dalekoj mladosti a pred vratima se začuju koraci i pjesma.

— Fijole, fijole - na novo lito gre - Mlademu kralju — gospodinu Bogu poklonimo se! Fijole, fijole — na novo lito gre! —

Tone se veselo prene. Jest i Grgo pjeva, i lijepo pjevą, vidi se — njegova je krv.

— Kako mu je ime — Tone mu je ime, Bog ga poživi, i ta diva Marija, ka je Boga rodila. — Fijole, fijole — na novo lito gre! —

Strina je Ana već stojala iza zatvorenih vratiju, i kad završi pjesma, odrine drveni kračun, i fijolači banu u kuću.

Pet ih je. Lica im crvena, od vjetra i pića, od pjevanja i dugog nabrajanja. Provalili u kuću kao bujica, sva petorica na jedamput, pa onda bez oduška nabrajaj!

Stari se Tone medjutim digao iz svoga kuta, postavio na žeravicu veći komad bijele krušne kore, uzeo onu veliku bukaletu, o kojoj se pričalo po selu, da ju je donio bio od nekuda još djed staroga Tone, otišao pod bačvu i natočio vina, jakog i crvenog, nek se znade, da je stari Tone još uvijek onaj, koji ne pušta prijatelja iz kuće, a da ga obilno ne pogosti i ne nadari.

Strina je Ana otišla u spremnicu i donijela starih, suhih kobasica. I dok su kobasice na žeravici cvrčile, i dok je bura lupala o prozore i vrata, strina je Ana pripravljala stol.

Najprije velik šaren stolnjak, pa onda onu veliku bukaletu vina, litru stare jake rakije, koja je bila za taj dan sačuvana, smokve, krunice i plasnice, orahe, mendule.

Koledvači su medjutim dalje pjevali, nabrajali zasluge pokojnika, koji su možda pred deset godina umrli, pripominjali, da je nestalo vrijednih članova u obitelji, izmolili zatim očenaš za pokoj njihove duše, pa onda proročki opominjali, da sve ista sudbina čeka, iste četiri daske, ista gruda zemlje.

Napokon se sjetili i Grge, koji je s njima govorio, oduševljen i razgrijan, sjetili ga, da mora doskora postati mladoženja, kazali mu kakva li ga budućnost čeka, kakvo li potomstvo, kako treba da živi u ljubavi i sreći, da bude uvijek zadovoljan, kako ne smije biti ni prepiraka ni samovolje, nego sloga i sveti mir. I tako su u koledvačkim stihovima prošli cijelim životom, svojim i tudjim, iznijeli što li je staro ljeto dalo a što oduzelo, i što li se od novog očekuje.

A Grgo je veselo s njima pjevao, pjevao o svojoj budućnosti i sanjao o svojoj sreći.

Strina je Ana sa zadovoljstvom promatrala sad Grgu, svoga jedinca, sad one ostale stare, poznate i domaće glave. Kad su dopjevali, zaredala je velika bukaleta od ruke do ruke, i opet je svaki govorio, svaki nazdravljao.

Iza nazdravica posjelo se k večeri. Kobasice, vino, smokve, rakija, orasi. Sve je trebalo da se okusi, da se ne uvrijedi gospodara, koji od srca rado daje . . .

Nestalo koledvača, nestalo fijolanja, prošlo je veselje, prošlo je doba, kad se sretno živjelo. Ogromni je plamen zla zahvatio svijet, koji se brani i uzmiče . . . Prošao badnjak, Božić, nadošlo i novo ljeto, a promjene još nema. Mi se svi obraćamo na to novo ljeto, na koje je otisnut velik jedan upitnik: hoće li biti bolje, hoće li donijeti ono spas i mir.

U toj bijedi, u tom teškom iščekivanju ugodno nam zuji ušima, kao priča iz drugoga svijeta, stara poznata domaća pjesma. -

— Fijole, fijole — na novo lito gre . . .

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlaz u naknadnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. U Puli, srijeda 2. siječnja 1918. Broj 894

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiaga i u području Monte Tomba vladala je preko dana živahna vatrena djelatnost.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 1. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Houthoulsterskoj šumi i kod Paschendaele bijaše se artilerijska vatra prolazno uspela. Jak se engleski izvidnički šunak jugoistočno od Monchy izjalovio. Južno od Marcoinga bje proširen dobitak na ozemlju od 30. prosinca. Broj se zarobljenika povisio na nekoliko časnika i 70 momaka.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika i vojvode Albrechta: Sjeverno od Prosnesa i s obe strane Ornesa kaošto i sjeverno i istočno od St. Michiel bijaše djelatnost artilerije djelomično živahna.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Talijansko bojište.

U području Tomba potrajali su kroz dan žestoki vatreni bojevi.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

* **Udružene države i mirovni predlozi grofa Czernina.** Kako brzojavljaju iz Amsterdama, javlja Reuterov ured iz New-Yorka sa danom 28. prosinca 1917: Listovi u Udruženim državama, govoreći o mirovnim predlozima grof Czernina, izjavljaju jednoglasno, da ti predlozi ne mogu niposto utjecati na odluku Amerike glede sudjelovanje u ratu. List „New-Jork World“ nazrijeva u „Czerninovim dvoličnim frazama“ Prustvo u najgorem obliku i piše, da ne sadržavaju a ma ni riječi o poštenoj uzvrati za neizrečeno nepravo, počinjeno na Belgiji, Francuskoj, Srbiji, Poljskoj i Rumeniji, i nikakovog obećanja, e bi mogli narodi računati na trajan mir, sve ako i bi pruska vojnička stranka potpisala izjavu grofa Czernina. „New Yord Herald“ smatra predloge za ništa drugo, nego za pokušaj, da se utolaži glad njemačkih pučkih plemena. „Nikakovih aneksija i nadoknada šteta“ zvuči maksimalističkim ušima doduše lijepo, no analizuje li se formula, to je ona bez značenja. — „New York Times“ piše: „Ovi predlozi znače jednostavno njemački mir, koji uspostavlja status quo, podaje Njemačkoj slobodu, da provede svoje srednjo-europejske osnove i dade, da dozriju njezine osnove o osvajanju i nadvladju. Kad bi njemački predlozi imali voditi do nečesa, morali bi po Njemačkoj samoj biti jasnije i razgovjetnije biti formulirani. List „New York Tribune“ sumnja o poštenju ponude i izjavlja, e je sadašnja akcija Njemačke isključivo uperena na to, da se udovolji zahtjev vlastitog naroda za mirom i uskoleba vjernost podanika u neprijateljskim zemljama, kojima je dosadio bio rat. — „Chicago Herald“ naviješta već unaprijed, da će se izjaloviti mirovna nastojanja Njemačke. No ma i kako još lijepo izgledali pojedini uvjeti kod površnog promatranja, stoji ipak to, da bi mir sada značio ostvarenje snova o prevlasti autokracije i da se svijet ne može pouzdavati u sadašnje gospodare Njemačke.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja iz Berlina: U Biskajskom zalivu, u engleskom kanalu i u Irskom bje moru potopljeno opet 25.000 bruto-reg. tona.

* **Sa bojišta u Palestini.** Reuter javlja službeno iz Londona: Saznaje se, da je neki arapski odio pod vodstvom šerifa Feizala, sina Hedžaskog kralja, južno od Tebuka na crti Hedžaskoj, po prilici 350 milja sjeverno od Medine, uništio povorku četa, te ju svu djelomice poubijao, a djelomice zarobio. Medju mrtvima se nalazi Sulejmanpaša Rifada, plemenski poglavica plemena Billi, koji je neumjesno zauzeo stanovište za Turke i s njima poduzeo putovanje. Plijen iznaša 300 pušaka, veliku množinu municije i 24.000 turskih funta u zlatu.

Iz Rusije.

Što veli Kaledin, kozački hejtman. — U Petrogradu je mir. — Kako sude radnici. — Zaplijena zlata. — Na rumunjskoj je i ruskoj fronti opet red. — Boljševici će ratovati i dalje proti Njemačkoj. — Kozaci su raspršili crvenu gardu. — Dutov osujećuje bratimljenje.

: Stockholm, 21. Jučer u Haparandu stigli list „Ruskoje Vjedomosti“ priopćuje govor Kaledina, koji je ovaj držao dne 13. prosinca u Novom Čerkaskom pred Kozacima. Govor je taj žestoka optužba proti sklopljenju primirja. Izrečen bje taj govor pred nekih 20.000 ljudi i kasnije proširen u obliku proklamacije čitavim područjem Dona i Ukrajine. Ova proklamacija završuje ovako: „Djeco, doskora će vam se kazati, da je primirje i da nijedan ruski vojnik ne smije pucati više na Nijemca. No vi Kozaci, koji se nijeste dali nikad podjarmiti, vi nećete nikad zaboraviti na svoju dužnost. Vi ne ćete ponijeti sa sobom kući svojih pušaka i svojih koplja, jer inače biste na svoje glave nagomilali kletvu, i sjutra ne bi bili vaši sinovi više gospodari na poljima svojih otaca. Vi znadete, što ovo primirje da znači. Nijemci vole, da kod nas nekoliko ruku punih novaca dijele novac, radije, negoli da se nastavljaju tući. Oni znadu veoma dobro, da mogu Rusi izgubiti na stotine bojeva, no da Rusija ne može nikad biti pobijedjena. Osvojili su Rigu i natjerali kukavice iz Tarnopola u bijeg. No uza sve to ostaje Rusija na nogama. Ona se prostire u beskonačnost, u bezmjernost, i stoga je ne može nitko uznemirivati. Neka uznapreduju još jedanput po stotinu ili tri stotine versta, još uvijek će naći istu ugrožavajuću i veliku Rusiju pred sobom. Od toga se boje i ne usudjuju se stoga voditi rata više dalje. Kako bi u Petrogradu došli do kraja, potkupili su nekoliko muževa. No čitava se ruska armada ne dade potkupiti. Neka i sklope primirje, ja znadem, da si 8. i 11. armada ne će dati istrgnuti svojih pušaka po izdajicima. Što se tiče vas Kozaka, to ćete smjesta poći na posao, kako neprijatelj ne će moći mirno spavati. Kozaci iz godine 1914, vi nijeste bili hrabri radi toga, što ste bili sluge Nikolaja II., vi ste bili i onako hrabri. Vi ste danas isti, kao i jučer. Dokazat ćete neprijatelju, e nema nikakova razloga, da se osjeća sigurnijim, negoli onaj njemački zapovjednik, kojega glavu ste mi donijeli. I izdajnicima u Petrogradu znat ćete odgovoriti. Groze nam se guilotinom. No neka ne zaborave na to, da ima u području Dona i Ukrajine još vjernika, i da će svanuti za nje čas, kad ćemo za nje uvesti opet staro nabijanje na kolac“.

Rotterdam, 31. (D. u.) Prema listu „Nieuve Rotterdamsche Courrant“ javlja dopisnik lista „Daily News“, koji se je baš iz Petrograda povratio, da se glasovi engleske štampe o nemirima u ruskom glavnom gradu morajo u glavnom svesti na namjerice krive izvještaje opozicijonalne ruske štampe. U gradu da je veći red nego li prije. Po prvi puta od početka revolucije da je vlada u istinu moguća.

: Petrograd, 24. („Havas“.) Radnici su velike kemične tvornice u Petrogradu, medju njima maksimaliste, uapsili sve članove upravnog vijeća i osudili ih na smrt, jer da su se protivili nadzorstvu radnika. Ovaj se je zaključak imao provesti u roku od tri sata, kadno je usposredovala skupina razboritih gradjana. Tim je radnicima pošlo za rukom, da članove upravnog vijeća spreme u zavod Smolni, gdje se nalaze pod paskom. Radnici su postavili vlastito upravno vijeće i upravljaju sami tvornicom.

Petrograd, 29. P. b. a. Odredba o zaplijeni ocjelnih pretinaca u bankama odredjuje: 1. Čitavo srebro, koje se nalazi u ocjelnim pretincima banaka, prenaša se na tekući račun odnosnih stranaka u državnu banku. Zlato u novcu i u komadima zaplijenjuje se i privadja državnoj zalihi zlata. 2. Svaki posjednik ocjelnog pretinca mora na poziv smjesta da dodje sa ključevima u banku i prisustvovati zaplijeni pretinca. 3. Izostanak će se posjednika tri dana iza proglasa smatrati nepoštenjem. 4. Pretince će ovih posjednika, koji nijesu bili pridošli, otvoriti posebno povjerenstvo, koje će biti imenovano po povjerenicima državne banke, i sav će se sadržaj tih pretinaca zaplijeniti kao narodno dobro. Ovu je odredbu prihvatio izvršujući glavni odbor; pet se je članova sustegnulo od glasovanja, a petorica su glasovali za nj.

Pariz, 26. (Havas.) Glasa se iz Jassyja, da su ruski maksimaliste, koji su zaposjeli kolodvor u Secoli, nekoliko kilometara dalje od Jassyja, zaključili uapšenje i umorstvo generala Čerbačeva. Urota bje otkrivena, i general je dao uapsiti četiri kolovodje, od kojih je jedan lih u tu svrhu doputovao bio iz Kronstadta. Kolodvor u Secoli kao da je sad u rukama rumunjske uprave. Rumunjski je poslanik u Parizu, Antonescu, potvrdio te vijesti i pridodao, e sve to upućuje na to, da je na rumunjskoj i ruskoj fronti uzdržan zapt.

Pariz, 26. (Havas.) Prije nekoliko je dana osvanuo Trocki najednom u francuskom poslaništvu u Petrogradu. Pošto izmedju boljševičke vlade i vlada alijiraca ne postoje službeni odnošaji, to nije razgovor sa francuskim poslanikom Noulensom imao nikakovog službenog značaja. Trocki je govorio o općenitom položaju. Nadalje se je govorilo o pitanju glede vidimovanja putovnica. Nadalje je izrazio Trocki bojazan, da bi se inozemna vojnička izaslanstva mogla umiješati u borbe, koje su buknule u raznim dijelovima zemlje. Pučki je povjerenik naglasio nadalje, da bi boljševici sklopili mir na demokratskoj osnovi, koji potpuno uzima u obzir pravo samoodredjivanja naroda. Ne privoli li Njemačka na takav mir, mogli bi se maksimaliste dovesti do toga, da započnu rat iznovice. Usprotivi li se javno mnijenje proti tomu, bilo bi to pitanje podnešeno ustavotvornoj skupštini. Pod konac je izjavio Trocki, e će zemlja zapasti u anarkiju, ne bi li mogli boljševici nadvladati otpora, koji se stavlja proti njima.

Petrograd, 25. (Havas.) U okolici su Makijske navalili Kozaci . . crvene garde, koje su čuvale mine, i raspršili ih, kod česa su ih stanoviti broj poubijali. Zaposjeli su sve mine.

London, 27. (Havas.) Listu „Times“ javljaju iz Petrograda, da je general Dutov sa tatarskim Kozacima osvanuo pred Ufom i ondje potlačio bratimljenje sa boljševicima. On da napreduje sad proti Samari i Saratovu. Orenburg da je opkoljen, Čeljabinsk zaposjednut.

SA RATIŠTA.

: Beč, 31. (D. u.) Ratni izvjestiteljski stan javlja sa danom 31. prosinca: Izakako se je već prijašnjih dana iza najžešće topovske i minske vatre protiv našim položajima zapadno od Monte Tomba poduzete navale izjalovile, sad su iza najintenzivnije vatrene pripreme jučer francuske čete ponovile tu navalu, koja im je kao dobitak donijela pojedine jarke prve crte. I 20 do 30 ljetača je sudjelovalo na francuskoj strani kod tog okršaja, kod česa su bile tri sastrijeljene. Isto bje tako oboren jučer pripeti jedan zrakoplov. Mutno je vrijeme posljednjih dana pokazivalo na najvišim temperaturama sve do 15 stupnjeva ispod ništice, na visoravni sve po 8 stupnjeva ispod ništice. Neprijateljske su se navale, uperene proti položajima jugozapadno od Asiaga i proti Col del Rosso izjalovile usprkos topničke priprave i vatre iz strojevnih pušaka i ručnih granata branitelja.

* **Iz Švedske.** „Svenska Telegram-Byran“ javlja iz Stockholma: Ministar je predsjednik Eden držao govor o sadašnjem stanju glede pučke prehrane, izvanjskog položaja i trgovačke politike, kod česa je izjavio, da je položaj obzirom na pučku prehranu veoma težak. Zalihe žita u državnim spremištima da dotječu sad samo do mjeseca svibnja 1918. Žetva je u godini 1917 bila ispod polovice. Od potrebe je najveća štedljivost. Glede rasprava je sa vlastima antante izjavio, da upute švedskih zastupnika ne dopuštaju nikakvog utanačenja, koje bi moglo povrijediti neovisnost ili neutralitetu Švedske, te da je tvrdnja, kao da antanta stavlja kao uvjet prepuštenja našeg brodovnog prostora i obustavu izvoz željezne rudače u Njemačku, posvema neispravna. Glede pitanja je o proglašenju neovisnosti Finske kazao ministar-predsjednik, da gojimo tople simpatije za nastojanje finskog naroda, kako bi si osnovao samostalan opstanak, i živo želimo, da ugledamo Finsku kao neovisnu državu u europskom državnom sustavu. No to ovisi i u drugim faktorima, nad kojima nemamo nikakove vlasti, kao i o mogućnosti sporazumka izmedju Finske i Rusije, te držanja drugih vlasti. Ministar je predsjednik odbio konačno sve zahtjeve glede intervencije Švedske u Finskoj i izjavio, da bi vlastita snaga Finske morala opravdati pravo Finske na samostalnu državu.

* **Iz Udruženih Država.** Reuterov ured javlja iz Washingtona: Državni je tajnik Mac Ados doznačio daljnje predujmove od 625,000.000 dolara Velikoj Britaniji, 155,000.000 Francuskoj, 7,500.000 Belgiji i 1,000.000 Srbiji. Sveukupna svota predujmova iznosi dosad 4.236,4000.000 dolara.

Sveopći mir i Engleska.

London, 31. (D. u.) Listovi javljaju, da je izvršbeni odbor radničkih stranaka i parlamentarnog odbora radničkog kongresa iza konferencije u petak imao dogovor sa ministrom predsjednikom Lloyd Georgeom glede memoranduma radničke konferencije. Lloyd je George dao radništvu razumjeti, da će alijirane vlade po svoj prilici dati kakav takav odgovor na njemačku mirovnu ponudu Rusiji. Govoreći o mirovnim i ratnim je ciljevima naglasio Lloyd George, e su se vlade obvezale, da će raditi u sporazumu s alijirskim vladama i izrazito dodao, da mora Engleska u pitanju glede Alzacije-Lorene podupirati francusku vladu, koja predočuje sveukupni francuski narod, dok da socijaliste zastupaju samo jednu skupinu naroda.

Mirovni pregovori.

Amsterdam, 1. (D. u.) Reuter javlja iz Londona: Ovdješnji dopisnik lista „Manchester Guardian“ saznaje, da engleska vlada smatra po Austro-Ugarskoj i Njemačkoj putem Rusije ponudjene mirovne uvjete ozbiljnim korakom sa strane središnjih vlasti i da imade čvrstu nakanu, da poda dobro promišljeni odgovor, čim budu uvjeti službeno predani. Lloyd George da je već sam odredio putovanje u Francusku, kako bi sa Clemenceauom o tom raspravljao.

*** Odsjek njemačkog saveznog vijeća** za vanjske poslove sastaje se pod predsjedanjem bavarskog ministra-predsjednika Dandla 2. siječnja 1918. 3. siječnja obdržavat će se sjednica glavnog odsjeka rajhsrata.

*** Odjeci ruskih mirovnih pregovora.** Havas javlja iz Pariza: Prema listu „Echo de Paris“ uporabit će se sav ratni materijal svake vrste i sva municija, koja je bila odredjena za ruske i rumunjske armade, odsad za vlastitu uporabu.

*** Potres u Guatemali.** Reuterov ured saopćuje: Potres, koji je u subotu prošao Guatemalom, porušio je gotovo cijeli grad. Pomorsko odijeljenje saopćuje, da leži sve u ruševinama. 5000 osoba ostalo je bez krova. Odjeli su mornarice primili zapovijed, da priskoče u pomoć.

*** Gradnja drvenih brodova.** Neki londonski list saopćuje iz Washingtona: Kontreadmiral Bowles saopćio je u senatskoj komisiji za poslove plovidbe, da je nacrt o gradnji 1000 drvenih brodova neprovediv, budući da nema dostatno sposobnog materijala na raspolaganje.

Političke vijesti.

Njemački socijaliste protiv Slavena.

U njemačkoj socijalnoj demokraciji, poimence u njihovom organu „Arbeiter Zeitung-u“, opaža se od nekoga vremena nekonsekventno stanovište prema narodnim problemima u monarkiji, poimence prema zahtjevima Slavena. Njemačka socijalna demokracija, koja je ispisala na svoju zastavu program, prema kojemu imadu u prvom redu da socijalni preduvjeti života odluču o političkom uredjenju medju narodima, za vrijeme je rata sve više zadobila boju njemačkoga nacionalizma. Poimence se to opaža u „Arbeiter Zeitung-u“. Dok se jednoga dana „Arbeiter Zeitung“ zagrijava za pravedni postupak sa svima narodima u monarkiji, poimence sa Slavenima, dotle se drugog dana najžešće obara na zahtjeve Čeha i Jugoslavena, Malorusa i Poljaka glede okupljivanja svojih narodnih snaga. Sada, kad se radi o zbliženju naroda i o mirovnim pregovorima i kada su slavenski narodi usvojili stanovište ruske vlade, da se mir sklopi na podlozi samoodluke i slobode naroda, sada „Arbeiter Zeitung“ napada slavenske zastupnike, prekoravajući ih, da jednako, kao i Svenijemci, idu za otimanjem tudjega zemljišta. Ovaj nenadani preokret u pisanju organa njemačke socijalne demokracije u Austriji učinio je medju slavenskim zastupnicima vrlo neugodan dojam, a to tim više, što se i za vrijeme zasjedanja austrijskoga parlamenta pokazalo u više navrata, da su neki njemački socijalistički zastupnici napadali na slavenske, poimence češke zastupnike zbog njihovih želja i zahtjeva. („Obzor“.)

Czernin i boljševici.

„Venkov“ piše: Dopisni ured saopćuje, da se unatoč povoljnog prosudjivanja mirovnog pitanja nije mogla razviti burzovna djelatnost. Uistinu karakteristična stvar. — Medjutim više nego takove vijesti iznenadjuje postupak grofa Czernina. Tko je kod nas „otkrio“ boljševike, a tko ih je proglasio, da po njima govori cijela Rusija, tko im je podao titule zrelih političara i državnika? Bio je to grof Czernin! A to je učinio baš u nedavnom zboru ugarskom. Eto dakle, ti zreli političari i državnici objavili za jedan od glavnih svojih uvjeta samoodredjivanje svih naroda. Sigurno su pri tom imali na pameti, da je sam grof Czernin govorio o potrebnom oslobodjenju Albanaca i Poljaka, o uredjenju njihove samostalne države, i da će Nijemci izvojevati slobodu Flamcima, Kuroncima, Litavcima — i boljševici su dakle vjerovali, da pravo samoodredjivanja pripada i Česima (a valjda i Jugoslavenima Op. ur.) i sličnim kulturno i gospodarski dozrelim narodima. Za sigurno su držali, da ne će tu biti nikakovih oprovrgavanja. Zato su takodjer zahtijevali, neka svaki narod sam slobodno i prosto glasuje o tome, hoće li biti samostalnim ili će se pripojiti k ovoj ili k onoj državi. Grof je Czernin medjutim ustao — i upravo taj zahtjev odbio. I veli, svaka država sama neka si uredi ta pitanja u svojim granicama, po svojemu dobrome mnijenju. Mi medjutim već znademo, kako misli grof Czernin urediti to pitanje kod nas. (Ostalo zaplijenjeno.)

Mirovni anđeo iz zavoda u Smolniju.

„Ruskoje Slovo“ javlja o nekoj na prvi pogled veoma napadnoj raspravi u vijeću pučkih povjerenika, i o osobitom zaključku, koji je uslijedio bio nakon toga. Trocki da je u jednoj sjednici vijeća predložio, da se obrate na papu sa molbom, neka svojim utjecajem uzdjeluje kod vlada katoličkih država u smislu skorašnjeg mira. Pučki povjerenik za pučku nastavu, Lunačarski, izjavio se je protiv ovomu predlogu, jer da bi ga neprijatelji proletarijata u svojoj agitaciji proti Leninovoj vladi mogli spretno iskoristiti. No vijeće je glasovalo medjutim za predlog Trockoga i načelno se izjavilo za to, da se imade papa predobiti za stranku „aktivnih borioca za mir“. Trockomu bje povjerena izradba odnosne note na svetu stolicu, u kojoj se dakako posve „prema demokratskim načelima“ ne rabi uobičajeni naziv „Vaša Svetosti“. — „Posve demokratski“ kao da su se obavili i mirovni pregovori. Kako je još svima u pameti, nagovijestali su boljševici na sva usta u svim svojim manifestima, da će sve rasprave voditi pred forumom mučenih naroda čitavoga svijeta. No već kod predgovora su u Brest-Litovskom naišla gospoda prividno na ozbiljne poteškoće — i junaci su Krilenkovi popustili. I tako je došlo do interpelacije u petrogradskom vijeću, gdje je Trocki, izdavač „potajnih ugovora“ morao biti pozvan, da skine koprenu sa tajanstvenih vijećanja u Brestu. Tek kasnije su „neslomivi“ protivnici potajne diplomacije priopćili zapisnik rasprava. Službeni ruski zapisnik, datiran sa 13. (26.) studenom i potpisan po Krilenkovim parlamentarcima, poručniku Vladimiru Šneru, vojničkom liječniku Mihajlu Sagalovicu i jednogodišnjem dobrovoljcu Gjuri Merenu, bio je priopćen u Leninovim glasilima, medju njima i u listu „Rabočij i soldat“. Jedno mjesto tog službenog izvješća pokazuje duševno raspoloženje delegacije, koja je imala odlučiti o udesu Rusije; ovdje se veli, da je ruska ponuda o primirju bila uručena vrhovnom zapovjedniku istočne fronte... princu Ruprechtu. Neznanje Krilenkovih odabranika polazi tako daleko, da izmijenjuje princa Leopolda bavarskoga sa prijestolonasljednikom Ruprechtom, koji je, kako je poznato, zapovjednikom neke armade na zapadu. Da se „pučki povjerenici“ lačaju u svom nastojanju za iznudjenjem mira i krivotvorina, bilo je već odavno jasno svim onima, koji čitaju njihova glasila. Ispostavilo se je bilo naime i to, da je narodna brzojavka talijanskog poslaništva, koja je vrhovnom zapovjedniku Duhoninu izjavila bila sporazumak čitave antante glede posebnih rasprava Rusije sa Njemačkom, bilo puko krivotvorenje. Na ovu je brzojavku napustio glavni stan svoj otpor, i Krilenkovi su plemeniti gardiste mogli Duhonina zavratno umoriti. Ali nenatkriljivi će glumac Trocki odbiti od sebe i ovo ogorčenje radi toga krivotvorenja. „N. Z. Z.“

Domaće vijesti.

Sazivna obznana. „V.“ Na temelju Previšnjih odluka, kojim je podignut sav c. kr. i kr. ugar. narodni ustanak, pozivaju se ovim osobe podložne narodnom ustanku, što su rodjene u godini 1900., da dodju na pregledavanje, eda se utvrdi njihova sposobnost za službu pod oružjem u narodnom ustanku. Dužnost doći na pregledavanje: Na pregledavanje valja da dodju sve osobe podložne narodnom ustanku, što su rodjene u gore naznačenoj godini (austrijski i ugarski državljani, a takodjer i osobe, koje ne mogu dokazati inostranskoga državljanstva). Od dužnosti, da dodju na pregledavanje, izuzeti su samo: 1. oni, koji sada i onako već pripadaju aktivnoj vojničkoj svezi kao osobe podložne narodnom ustanku, uzevši amo i članove c. kr. streljačkih zborova u Tirolu i Vorarlberškoj (upisani strijelci); no članovi drugih korporacija podložnih narodnom ustanku valja da dodju na pregledavanje; 2. oni, koji očito nijesu sposobni za službu pod oružjem u narodnom ustanku (t. j. takvi, kojim manjka jedna noga ili ruka, koji su slijepi na oba oka, gluhonijemi, kreteni, pa osobe, za koje je od suda proglašeno, da su lude, mahnite ili glupe, ili koje su inače duševno bolesne), ako je kod pregledavanja prikazan primjeren dokaz o dotičnoj mani, dotično bolesti. Koji boluju od padavice, valja da dodju na pregledavanje; dokazi o njihovoj bolesti imaju se prikazati najdalje do pregledavanja. Prijava: Svi koji su po gornjim odredbama dužni doći na pregledavanje, valja da se najdalje do 9. januara 1918. prijave u općinskom uredu (kod magistrata) onoga mjesta, u kojem borave u času, kad se izda ova obznana. Dužnost prijave tiče se takodjer onih, koji u općini svojega boravišta imaju zavičajno pravo. Osobe podložne narodnom ustanku valja da se kod prijave iskažu primjerenim dokaznicama (krštenicom ili svjedodžbom rodjenja, domovnicom, radničkom ili služinskom knjigom, školskom svjedodžbom itd.); osobe podložne narodnom ustanku, kojim je dana „lična i prijavna iskaznica“ u smislu obznane od 6. marta 1916., valja da na prijavu donesu tu ispravu. Tkogod se prijavi, primit će iskaznicu narodnoga ustanka, koju treba da pomno čuva i prikaže kod pregledavanja. Ta iskaznica je takodjer potvrda njegove prijave i daje mu pravo na besplatnu vožnju na željeznicama (izuzevši brze vlakove) i parobrodima na pregledavanje i natrag, zatim takodjer — ako se kod pregledavanja nadje, da je sposoban — pravo na besplatnu vožnju kod dolaženja pod barjak u službu. Tko propusti prijavu, strogo će ga kazniti političke vlasti. Provadjanje pregledavanja: Pregledavanje osoba podložnih narodnom ustanku zbog utvrdjenja njihove sposobnosti za službu pod oružjem u narodnom ustanku obavit će povjerenstva narodnoga ustanka za pregledavanje, koja će uredovati u vrijeme od 14. do 28. januara. 1918. Na koje je povjerenstvo upućena koja osoba podložna pregledavanju ravna se po općini, u kojoj se prema svojem boravku imala prijaviti. Napose će se oglasiti, kada će i gdje funkcionirati povjerenstva za naknadno pregledavanje. Tko ne dodje na pregledavanje, kaznit će se po zakonu od 28. juna 1890., L. d. z. br. 137., o kažnjenju neposluha spram vojničke sazivne zapovijedi i zavodjenja na to. Dolazak pod barjak: Kada i kamo valja da dodju u službu pod oružjem osobe, za koje se kod pregledavanja nadje, da su sposobne, doznat će one kod pregledavanja. Koji ne dodju na pregledavanje u dane, što su za njih odredjeni, i zato moraju doći na naknadno pregledavanje, pozivaju se ovim, da odmah poslije naknadnoga pregledanja dodju pod barjak; no u prilikama vrijednim obzira može im povjerenstvo za pregledavanje dozvoliti još kratak vojnički dopust, da urede svoje privatne poslove. Za koje se kod naknadnoga pregledavanja nadje, da nijesu sposobni, opet će se otpustiti, jer za sada ne dolaze u obzir za službu pod oružjem. Takodjer tko ne dodje ili tko zakasni pod barjak, kaznit će se po gore spomenutom zakonu. Pogodnosti: Osobama podložnim narodnom ustanku, koje kod pregledavanja dokažu naučno usposobljenje, što je po vojnom zakonu utvrdjeno za pogodnost jednogodišnje prezentne službe podjeljuje se dozvola, da za svoje službe u narodnom ustanku nose znak jednogodišnjega dobrovoljca. Onim, za koje se kod pregledavanja nadje, da su sposobni, takodjer je slobodno na temelju vojnoga zakona dobrovoljno stupiti u zajedničku vojsku, ratnu mornaricu ili domobranstvo, i to za vrijeme prezentne i ukupne službe, što se ima odslužiti po odredbama netom spomenutoga zakona o dobrovoljnom pristupu. U pogledu biranja vojnoga tijela vrijede opća ograničenja, što su o tome izdana. No poslije prezentiranja dopušteno je dobrovoljno stupiti svakako samo kod vojnoga tijela, kojem je dotična osoba dodijeljena kao narodni ustaša. Saziv i pregledavanje bosansko-hercegovačkih zemaljskih pripadnika: Oglašuje se, da se pozivaju u službu pod oružjem takodjer bosansko-hercegovački zemaljski pripadnici podložni službi u evidenciji rezerve, što su rodjeni u godini 1900. Ako oni borave u Austriji, valja da se do 9. januara 1918. prijave kod općinskoga ureda (kod magistrata) općine svojega boravišta i donesu dokaznice kazane u ovoj obznani, te će ondje primiti iskaznicu, koju treba da pomno čuvaju i s kojom će u vrijeme od 10. do 12. januara 1918. doći na pregledavanje k c. i kr. kotarskom popunidbenom zapovjedništvu, u čijem se području nalazi njihovo boravište. Osobama podložnim službi u evidenciji rezerve daje se na temelju iskaznice besplatna vožnja na željeznicama (izuzevši brze vlakove) i parobrodima do c. i kr. kotarskoga popunidbenog zapovjedništva i natrag. Od c. kr. kotarskoga poglavarstva. U Puli, dne 2. januara 1918.

Otšteta za štetu pretrpljenu u Istri u godinama 1915. i 1916. uslijed rekvizicije vina. Zemaljska upravna komisija Istre obratila se na presjedništvo c. k. ministarskog vijeća spomenicom, u kojoj se potanko prikazuje šteta pretrpljena od istarske pokrajine uslijed rekvizicije vina, obavljene u godinama 1915. i 1916., te se moli da ova pokrajina bude otštećena izvanrednom državnom pripomoći od K 10,000.000, koja bi se upotrebila u jednakim dijelovima za izvršenje naprava za opskrbu vodom i za ponovljenje propalih vinograda.

Jena po našu. Aj čuda se čuda tega po svitu gambijiva. Ki bi se jedan put bija mislija, da će se žene mišati u pulitiku, ma danas je to tako. Svaka mora znati sve, i kadi se dvi stanu, tamo njin je prva besida, kad će biti mir, a druga ča je po svitu novega. Slušajte samo: Luca: Dobro jutro, kuma Mare. — Mara: I tebi Bog daj! — L.: A ča ste se tako zapuhala? — M.: A bila san na pošte uzeti „Hrvatski list". — L.: Nu povite mi ča piše novega va ten foju. — M.: Rus bi otel činiti mir s nami, ma on bi stija, da ima svak narod svoje pravo, a ne da jedan drugemu zapovida. — L.: Ma ter ima i pravo, kad ovako misli. — M.: Ma ča ćeš, kad naš ministar od vanjskih posli tega ne će da kàpi. — L.: Ter za to ni tribe miga čud škol. — M.: Ma tako je pa dosti. — L.: Imate još ča novega da mi povite? — M: Da, da čekajte još malo. Tu piše, da je neki tudeški ministar Kühlmann pital Ruse, da ča će biti z unima crnin Afrikanima, koji su prije bili pod tudeškim štatom? A Rus mu je odgovorija, da je za sve jednako. Donke ja mislim, da to vridi i za nas, ter ni mi nismo najzadnji od svita. — Luca: Ma pensan da nismo. Nego ne zamirite mi, sad moram poj doma kuhati ripu. Bog s Vami! Hvala za novitadi. — Mara: A niš za to. Srično novo lito! Bog! Bog!

Jadi naših bjegunaca. Od naših nevoljnika bjegunaca, koji se nalaze u Donjoj Austriji, primamo ovo pismo, što nam je nažalost zakasnilo, koje donosimo u cijelosti, bez iskidivanja, i koje svjedoči o „patriotskim čuvstvima" naše „njemačke braće": Učtivo molim, da izvolite tiskati ovih par rečenica: Braćo, Jugoslaveni u Istri i na nezaboravnom Jadranu! Čestitamo Vam sretnu novu godinu 1918., koja Vam svanula na zlatnom našem kamenu i modrome Jadranu. Ako i ne uživate zadovoljstva u ovim nesretnim danima, ipak dišete slobodni božji zrak na svojim ognjištima u domaćim krajevima, gdje sunce krijepi tijelo i duh čovjeka. Nesretnici mi evakuirci, oskudijevajuć svaki dan sve to više, dan po dan očekujemo glas, da se zaradujemo veseloj vijesti na povratak, ali niko ne će da čuje naš glas, koji ostaje glasom vapijućeg u pustinji. Molimo Boga u ledenim zemljanim ovim kućama po noći, a vlasnike, koracajući po debelom snijegu, po danu, da nam olakšaju već iza tri godine ove muke, i da nas pravedni Bog povrati na naš jug. Čitali smo povijest o mučenicima, ali znajte, da njihove muke nijesu bile ovoliko trajne, koliko su nama nedužnim bjeguncima! Ovi nas „patriote" psuju iz dana u dan sve to više, te se dogadja, da nijesmo ni po putevima sigurni hodati. Na badnji dan se desilo, da su naše nejake mladiće na cesti opkolili, i htjeli ih utući; na sreću sam ondje bio, pa upitam, radi kojeg uzroka, a oni mi odvrate: Naš kruh jedete i tudjinca moramo protjerati iz naših zemalja. Istina je, da smo njima tudjinci, ali smo ipak isti državljani, ali kad bi se ustrpili, bilo bi to njima u čast, a ovako ponijeti ćemo sa sobom nezaboravnu uspomenu na Donju Austriju, koja će ostati neizbrisiva u povijesti. Pred 14 dana bio sam u gostioni sa dvojicom naših ljudi iz Kavrana. Jedan je od njih bio obučen u našu narodnu suknenu nošnju iz južne Istre, i za to se približi k njima neki Nijemac od nekih 40 godina, i počne da obojicu izazivlje; psujući ih nazivao izdajicama, i zašto ne uče njemački, a da ipak znadu jesti njemački kruh. Ovi ranjenici stajali mirno, ne znajući, što li brblje protivnik. Ja se u to podignem i odvratim mu mirno, neka ne napada ove ljude, koji trpe nedužni, a radi čega, popitati se možemo u Boga, jer da on jedini to znade. Moj mi vjerni patrijota na ovo odgovori: Što ste i Vi jedan od ovih? Ja ovaj put ne zatajih, kao nekada Petar, nego odvratih: jesam. Opetuje: zbilja jeste? Jesam. Na to mi odvrati: „na Vas ne bih bio pomislio po vašem odijelu, da ste i Vi izdajica; tko ne ljubi Nijemca i njegov jezik, taj je izdajica" i udari rukom po stolu. Pričinilo mi se, da je nešto bolje obučen, pa ga upitam: „Ich bitte Sie, sind Sie ein Bauer aus Guntersdorf?" „Ich bin ein Wiener. Ich beweine Sie, dass Sie so kurz sind und ich rede nicht weiter mit Ihnen". Dragi čitaoci, tko da opiše naš jad i naše muke u Gmündu? Tko da ne zaplače nad nepravdama, što smo ih za vrijeme ovih punih 31 mjeseci morali snesti. Svaki, svaki mora da se gane, tko ima čovječjega srca! Ljudi bez srca, ljudi okaljana naroda, ti se jedini ne smiluju. Još jednom želim sretnu novu godinu svim našim Jugoslavenima, gdjegod se koji nalazi, na moru i na kopnu, na bojištu i u sjevernom visokom snijegu. Uz najsrdačniji pozdrav svima!

Martin Grakalić, Ližnjanac.

Upisivanje u „Maticu hrvatsku". Velevrijedna ova kulturna ustanova, koja je izdala već drugo ratno kolo od 5 knjiga biranog sadržaja, izdat će tijekom ove godine treće ratno kolo. Članovi prinosnici, koji hoće da se upišu u „Maticu hrvatsku", mogu da to učine kod uredništva našeg lista u Šišanskoj ulici broj 24 i to dnevno od 2—5 sati popodne. Članarina iznosi godišnje K 6·—, poštarina i otpremа K 1·50, ukupno dakle K 7·50. „Matica hrvatska" prima i članove zakladnike, koji su dužni da uplate ili na jedamput K 100·— ili u roku od pet godina u obrocima po K 20 godišnje. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, besplatno sva izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Knjige, koje izadju, bit će razaslane na povjereništva „Matice hrvatske", gdje ih članovi mogu da podignu. Potanje upute daje uredništvo našeg lista, gdje stoje na raspolaganje svi popisi matičnih izdanja, koja se još mogu dobiti. Našim čitateljima najtoplije preporučujemo ovo naše kulturno društvo, jer time, da podupiremo i kupujemo dobru knjigu, pomažemo sebi, širimo narodnu prosvjetu i jačamo narodnu svijest!

Kratka obustava električne struje. Uprava gradskih plinskih, električnih i vodnih zavoda saopćuje, da će danas uslijed silnih kabelskih radnja biti od 12 pa do 2 sata popodne obustavljena električna struja.

Dobra ruka našoj Družbi. G. Prof. Vjekoslav Spinčić K 100·— kao obični novogodišnji dar Družbi, s radošću, što naši vrijedni mornari na c. i kr. brodovima i inače u Puli požrtvovno kupe za škole, koje će tamo ustrojiti. Ovaj plemeniti dar izručen je ravnateljstvu Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru, koje svome predsjedniku izrazuje i ovim putem svoju zahvalu.

Poruka iz uprave. Gospodinu F. T., koji je ostavio u našoj upravi pismo, saopćujemo, da smo pismo uvažili, i da ćemo poduzeti sve potrebne korake, da bude stvar povoljno riješena.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5701.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice" poslano je po veleč. gosp. Ljubomiru Nikoliću K 150·—, sakupljenih medju našim evakuircima u Ziersdorfu, sa ovim popratnim pismom: Slavna upravo! Šaljem vam K 150, što sam sakupio za „Hrvatske škole" medju mojim evakuircima na njihovu želju, riječima: Svi davaju za naše škole i mi ćemo gospodine dati, ćemo iz ustiju si uzeti, i koji dan više postit, ali poslat ćemo za naš jezik, za naše škole. Njihova je želja, neka doma i doma nas peljaju, ogorčeni su svi, da prvo ido gredjani kući, a oni da moraju još stati ondje, premda imadu misec dana sve legitimacije gotove. Ljute se i oni, ki su u žici, da i oni bi mogli odma ki kući, jer da su im nekoji pisali iz Istre, da gospodje od činovnika su se nekoje vratile u Pulu i govore „mi smo mislili da ne će Talijan više nami zapovidat, ali će kao i prvo ako ne i gore". Nekoji evakuirci Talijani čitaju „L'eco del Litorale" i u njemu piše, da oni iz Červinjana idu kući, i oni iz Gorice, da će brzo, gdje su im kuće razrušene, i mi ne. Oni ništa ne pitaju doli: gladovati, makar umrijeti ali u našu zemlju, u našu Istru. Ovdje velik snijeg, zima užasna, bez drva i ugljena, za misec novembar netom 36 kili smo dobili ugljena, užasno u zimi ovdje. Uvijek pitaju što piše od nas naš „Hrvatski List?" Kad ćemo doma? Taj doma im je uvijek na ustima jadnima. Puno se vesele ako im kažemo, danas piše od naših evo u Hrvatskom Listu, pak pomljivo slušaju, kako je drugim evakuircima i puno cijene „Hrvatski List" samo kad piše od evakuiraca. Darovaše: po K 10·—: Ljubomir Nikolić; po K 7·—: Kate Pustianac; po K 4·—: Luka Privrat, Fuma Lovrinović, Dinko Šajina, Jakov Grbin, Jele Baldin; po K 3·—: Ana Biban, Antun Biban, Pina Kapolikio, Jele Šepić, Ivana Demori; po K 2·—: Ivka Kaić, Marija Biban, Marija Ušić, Zorica Ušić, Foška Biban, Ivan Biban, Josip Sladonja, Marija Pletikos, Justina Sladonja, Jele Sajina, Jele Dorčić, Josipa Filiplić, Antonija Lovrinović, Roza Dermit, Dragutin Šajina, Rudolfo Šajina, Rudjerko Šajina, Ivan Diković, Fuma Diković, Fuma Grbin, Kata Banković, Paškvalin Banković, Kata Banković, Mara Juršić, Foška Nadenić, Josip Radolović, Marija Milevoj; po K 1.—: Antun Privrat, Luce Privrat, Marija Privrat Mesarova, Božo Sladonja, Ivan Strmotić, Foška Strmotić, Mate Strmotić, Mate Biban, Marija Lupetina, Marija Bandel, Fuma Tončetić, Zorica Filiplić, Franica Filiplić, Olga Sepić, Antun Sepić, Marija Modrušan, Erman Demori, Ivana Bulić, Jure Drnžeta, Armando Kapolikio, Amadeo Kapolikio, Marija Pustianac, Franica Pustianac, Marija Dermit, Roman Dermit, Josip Dermit, Ivan Diković, Mate Diković, Josip Diković, Antonija Skifić, Mate Skifić, Foška Grbin, Marija Bršić, Fuma Brsčić, Blaž Brsčić, Miko Brsčić, Tome Brsčić, Blaž Bonašin, Mate Bonašin, Martin Bonašin, Marija Bonašin. Živjeli plemeniti darovatelji! Dao Bog, da nam se u najskorije vrijeme povrate na svoju rodjenu grudu, koju toliko ljube!

Prosvjeta.

M. Nehajev: Studija o Hamletu. Najbolja naša biografija Shakespeara s finom psihologijskom analizom njegove pjesničke tvorbe. — Spremom i živošću je ova studija jedna od najboljih u cijeloj našoj literaturi, a po svome predmetu upravo jedinstvena. — Knjiga će vrlo dobro doći našoj učećoj omladini kod lektire Shakespeara. — Vrlo ukusan naslovni list izradio je Ljuba Babić ml. Cijena K 2. — Narudžbe valja slati: Nakladni zavod „Jug", Ilica broj 7, I. kat lijevo. — Ujedno preporučujemo u nakladi „Juga" izašle Vojnovićeve „Akorde". Cijena K 3·50 i Matoševe „Feljtone i eseje". Cijena K 2·50.

Kiplingova knjiga „Zabavne biblioteke". Pod imenom „Indijska džungla" primili smo obje knjige engleskoga pisca Rudyarda Kiplinga. Petnaest je to priča iz indijske prašume. Jedna od najčuvenijih knjiga opće svjetske književnosti. Radi se o jednom djetetu, koje dotjera tigar medju vukove i ovi ga odgajaju. On nauči njihov jezik, kao i jezik drugih divljih zvijeri, i postaje gospodarom džungle. Indijska prašuma razotkriva se pred nama sa svim svojim živahnim bojama i bujnom vegetacijom. U djećaku „Mowgliju" rješava se problem, koji oduvijek zaokuplja englesko pjesništvo: pitanje o pračovjeku. Dječak, koji odrastava medju divljim zvjerima, prolazi u kratko doba svojega djetinjstva sve promjene, koje označuju u prethistoriji čovječanstva pojedine periode. Kad mu se u srcu zarodi ljubav —, postaje čovjekom. No Mowgli je još i nešto više nego predstavnik jednog historijskog problema. Rodila ga je nostalgija pjesnika, koji u svojoj kulturnosti čezne da se povrati u krilo prirode. Dječak Mowgli je, unatoč svim svojim doživljajima i borbama, ipak blagovijesnik mira, pa će historija njegova života bez sumnje danas odjeknuti u srcima mladih i starih čitalaca jače negoli ikada. Djelo je preveo s engleskoga originala član Jugoslavenske akademije g. Vladoje Dukat. Knjiga iznosi 343 strane, a cijena joj je K 4·50 (u njemačkom izdanju K 15·50).

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 1 od 1. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Panjković.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Behon..." ; Mor. Štop. liječnik dr. Kremer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Färber.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

„Hrvatski List" može se kupiti u našoj podružnici, ulica Franz Ferdinanda 3, naprotiv „Custozi" već od 6 sati jutro dalje.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, četvrtak 3. siječnja 1918. Broj 895.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago, u području Monte Tomba i na donjoj su se Piavi razvijali od vremena do vremena topnički bojevi. Dne 26. prosinca rano ujutro uzeta bje naša posade iz položaja na nasipu kod Zensona bez gubitaka na istočnu obalu Piave. Neprijatelj, koji je to ispražnjenje opazio tek 31. prosinca, držao je sve do tog dana ostavljena krića neprestano pod topničkom i minometnom vatrom.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 2. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Od Dixmuidena do Deula je bila topnička djelatnost od podneva dalje na pojedinim odsječcima pojačana. Sjevero i južno je od Lensa prolazno oživjela u svezi s uspješnim izvidima. I izmedju Arrasa i St. Quentina bi vatra od vremena do vremena porasla na jakosti. Broj posljednjih se je dana južno od Marcoinga zarobljenih Engleza povisio na 500.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Sjeverno od Prosnesa i s obje strane Orne pojačana bojna djelatnost. Izvidnički su sunci doveli na više mjesta fronte do zarobljenja brojnih Francuza.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Talijansko bojište.

Topovska je djelatnost na visoravni Asiago i u području Tomba bila od vremena do vremena pojačana.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

* **Japan i antanta.** Reuterov dopisni ured javlja iz Tokia: Car je danas osobno otvorio sabor sa nagovorom, u kojem je naglasio potrebu, da se poduzmu mjere za suradjivanje sa japanskim saveznicima u skladu sa vojničkim položajem. Sabor se je zatim odgodio do 20. siječnja.

* **Amerikanci iznajmili stanove u Francuskoj za pet godina.** Dopisnik „Neue Zürcher Zeitung“ piše iz Londona: Englezi, koji se vraćaju sa fronte, kažu, da Amerikanci misle, e će rat potrajati cijalih pet godina; za toliko su naime vremena iznajmili svoje stanove.

* **Posavjetovanja u Berlinu.** Wolffov ured javlja: Generalni feldmaršal pl. Hindenburg i generalni feldmaršal pl. Ludendorff prispjeli su danas, dne 2. siječnja, na posavjetovanja u Berlin.

* **Krunsko vijeće u Njemačkoj.** Dopisni ured saopćuje iz Berlina dne 2. siječnja: Kako javljaju pojedini listovi, obdržavat će se danas po podne u dvorcu Bellevue pod predsjedanjem cara krunsko vijeće, koje će pretresati u bitnosti uspjeh pregovora u Brestu Litovskom.

* **Govor dra. Tresić-Pavičića.** što ga je držao u austrijskom parlamentu na 19. listopada, dopro je bar djelomično i u vanjski svijet, te je učinio ogroman dojam. Bio je preveden na talijanski, francuski i engleski, te ga mnoge novine reproduciraše, a „Manchester Guardian“, donio je o njemu uvodni članak, čiji sadržaj ne možemo reproducirati. Mnoge se druge novine na taj govor osvrnuše, pa i „Neue Züricher Zeitung“ u uvodnom članku, u kojem veli, da Austrija ne smije ostati pod tom teškom optužnicom, nego da mora poslati u govoru traženu komisiju, da tvrdnje govornika ispita, pa ako ne budu ispravne, da mora proti njemu kazneno postupati, ili, ako budu ispravne, strogo kazniti zločince. Tu zadovoljštinu da je dužna Austrija svijetu, civilizaciji i sebi, jer da pod takvom optužbom ne može ostati. „Prim. Novine“.

* **Pomoć gladujućim Madžarima.** Madžarski dopisni ured saopćuje dne 1. siječnja: Po nalogu Nj. Veličanstva dao je predsjednik zajedničkog odbora za prehranu general pl. Landwehr od plijena naših četa u Italiji, 2 vagona riže glavnome gradu Budimpešta na raspolaganje, nek se to razdijeli medju siromahe.

Mirovna pregovaranja.

Kako će se Rusi s Nijemcima nagoditi. — Uz koje bi uvjete pristala Amerika na mir. — Poljaci će sudjelovati kod mirovnih pregovora. — Lloyd George ne će vijećati o miru. — Posavjetovanja antante.

Petrograd, 1. (D. u.) P. b. a. Dopisni ured povjerenstva za izvanjske poslove priopćuje: Njemačko je izaslanstvo u Brest-Litovsku predložilo ruskom izaslanstvu spis, koji sadržava točniju osnovu njemačkih uvjeta. Njemačka vlada izražava u tom spisu uvjeravanje, da su pučke mase u Kuronskoj, Poljskoj, Litvi i u dijelovima Estonske i Livonske izjavile bile u prilog svoje posvemašnje nezavisnosti, i da je ruska vlada, pošto se opire na stanovište slobodnog prava samoodredjivanja narodnosti, primila u tom izražaj volje poljačkog, litavskog i letskog naroda. Rusko je izaslanstvo odgovorilo, da ne može priznati izjave volje, koja je uslijedila bila pod pritiskom ratnog položaja. Vijeće je pučkih povjerenika primilo njemačku izjavu na znanje i potpuno odobrilo stanovište ruskog izaslanstva. U današnjoj je sjednici konferencije glede ratnih zarobljenika uložio drug Radov u ime ruskog izaslanstva prosvjed proti uapšenju internacijonalista u Njemačkoj. Svi će spisi biti priopćeni.

Amsterdam, 1. (D. u.) Prema listu „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja „Daily Telegraph“ iz New-Yorka od 30. prosinca: Iz posljednje se brzojavke iz Washingtona razabire, da će Udružene države i alijirci u slučaju, da stave središnje vlasti formalnu mirovnu ponudu općenitoj osnovi „nikakovih aneksija i nikakove odštete“, podati odgovor, koji će Nijemcima istrgnuti sve moralne probitke, koje bi mogli postići, kad bi se šuteći prešlo preko takove ponude. Vlada imade malo pouzdanja u različite mirovne pokušaje, koji sad potječu posredovanjem boljševika iz Njemačke. No Wilson i njegovi ih vijećnici točno ispituju. Složili su u tom, da se u slučaju jasno opisane mirovne ponude poda odgovor, u kojem bi još jednom bila obrazložena prava alijiraca u svim pojedinostima. Kako se glasa, ustrajat će Wilson kod zaključka, da ne sudjeluje kod mirovnih pregovaranja, dogod nema nikakova povoda predmnjevi, e je Njemačka sklona, da se okani svojih vojničkih ciljeva. Bude li ta njemačka mirovna ponuda sadržavala glede toga jasna obećanja, učinit će vlada sve, da dodje do saziva mirovne konferencije.

Beč, 31. Kako javlja „Kurier Warszawski“, stalno je, da će zastupnici poljačke države u zgodan čas prisustvovati kod mirovnih pregovara kao stručnjaci. Posljednjih su se dana obdržavala u Varšavi vijećanja izmedju regentskog vijeća i kabineta, na kojem se je raspravljalo i zaključilo o pravcima, kojih se poljački zastupnici imadu držati. Sastav je zastupnika povjerilo regentsko vijeće ministru predsjedniku Kuharzewskom. U prvom će redu ministar-predsjednik Kuharzewski sam sudjelovati kod mirovnih rasprava.

Beč, 1. (D. u.) Reuterov ured saznaje iz Londona, da je neispravna vijest lista „Manchester Guardian“ o tobožnjoj namjeri ministra-predsjednika Lloyda George-a, da se otpravi u Francuskoj, kako bi ondje pregovarao s ministrom predsjednikom Clemenceau-om, o austro-ugarskim i njemačkim mirovnim uvjetima.

Amsterdam, 31. (D. u.) List „Times“ saznaje iz Washingtona: Državni tajnik Lansing saopćio je na nekoj novinarskoj konferenciji, kako on nema a ma ništa da kaže o izjavama grofa Czernina u Brestu-Litovskom. Službeno se po svoj prilici ne će uopće tih izjava niti opaziti.

London, 1. (D. u.) Parlamentski izvjestitelj lista „Daily Chronicle“ piše: Vladini krugovi priznaju, da predlozi u Brest-Litovskom tvore ozbiljnu novost, koju se službeno mora uzeti na znanje. Izmjena mišljenja izmedju Velike Britanije, Francuske, Udruženih država i Italije u toku su već koraka. Nasuprot, podijeli li se dozvola za putovanje u tu svrhu, izgledalo bi, kao da su nastupili nezaželjeni utjecaji na javno mnijenje u zemlji. Sa mnoge bi se strana kazalo, da Francuska sudjeluje kod dogovora o mirovnim uvjetima. No to obzirom na nestašicu ozbiljnih predloga sa strane neprijateljskih vlasti nije nipošto naša namjera. Clemenceau je konačno istaknuo, da ne može glede zamoljene dozvole stvoriti nikakove odluke, dok se alijirci o tome ne sporazume, i da nema nikakova povoda pretpostavi, kao da je promijenio svoje nazore od Stockholmske konferencije ovamo.

* **Iz Njemačke.** Pod predsjedanjem se državnog tajnika dr. v. Kühlmanna obdržavao se na novu godinu dogovor sa zastupnicima svih stranaka državnog zbora. Kako „Berliner Tageblatt“ javlja, zatražila su tečajem konferencije oba zastupnika socijalne demokracije, Scheidemann i Ebert, da se što prije bezodvlačno sazove državni zbor.

* **Iz Francuske.** „Agence Havas“ javlja iz Pariza: Ministar je predsjednik Clemencea-u prisutnosti ministra izvanjskih poslova Pichona, primio izaslanstvo udruženih socijalista komore, koje je zamolilo bilo za putovnice u Petrograd, gdje kane prepriječiti sklopljenje posebnog mira, ili barem pokušati isposlovati, da bude isti što manje bez posljedica. Clemenceau im je odgovorio, da se uza sve priznavanje njihove domovinske ljubavi ne može kraj zakučastih prilika u Petrogradu nadati nikakovom uspjehu od njihovog

Iz Rusije.

Ruski socijalisti proti boljševicima. — Bojevi u Irkutsku. Besarabija proglašena moldavskom republikom. — Čudne vijesti o prijateljstvu boljševika i rada radnika i seljaka u Ukrajini. — Boljševičke vode njemački časnici?

Štokholm, 29. prosinca. („Svenska Telegrambureau“). Ovdješnji list „Sozialdemokraten“ saopćuje ovaj manifest udružene socijalne demokratske radničke stranke na narode Rusije i na proletarijat zapadne Europe: Izvanredni kongres udruženih ruskih socijalnih demokrata, koji se sastoji od 100 zastupnika i predstavlja 110.000 organiziranog radništva, konstatuje, da je vijeće pučkih povjerenika prepunilo tamnice političkim uapšenicima, i medju ovima i članove naših i inih socijalističkih stranaka, da su socijaliste i članovi gradjanskih stranaka isključive u svojstvu kao političkih protivnici, koji su si prisvojili vlast, bili uapšeni, da se protiv uapšenika nije upravila nikakva optužnica; da se medju ovima nalaze članovi ustavodavne skupštine, da su svi uapšenici podložni ponižavaćujem i nasilnom postupanju, koje pripada jedino u doba carske vlade, da je medjutim huškanje sa strane boljševičke poprimilo takvog značaja, e smo prisiljeni da očekujemo namjeravano izmrcvarenje bezbranih uapšenika. — Kongres pozivlje na to proletarijat Rusije, neka najodlučnije protestuje proti ovoj grozovladi, koja ponizuje rusku revoluciju, te izjavlja, da su ovdje boljševičke stranke odgovorni za sva nasilja, izjavlja nadalje, da su oni svijesni huškači, i zaključuje, da se upozori socijalističke stranke zapadne Europe na zločin, koji oni sada pripravljaju.

London, 31. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Bojevi u Irkutsku izmedju redovitih četa i crvene garde s jedne strane i kozaka te vojničkih kadeta s druge strane traju gotove cijeli tjedan. Topovi i strojne puške dolaze u uporabu. Cijele gradske četvrti, kažu, da su opustošene. Podružnica državne banke i brzojavni se ured srušio u plamenu. Crvena je garda umorila francuskog konzularnog agenta i još dvojicu Francuza. Grad je u plamenu. Pučanstvo gladuje. Maksimalistima su pridošla pojačanja iz Krasnojarska.

London, 31. (D. u.) List „Times“ saopćuje iz Petrograda: Tvrdjavica Petar I. kod Kronstadta otišla je u zrak. U Besarabiji su proglasili moldavsku republiku i izjavili, da želi republika ostati u krilu ruskog državnog saveza.

Petrograd, 31. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura saopćuje: Proglašenje vijeća pučkih povjerenika pozdravlja uredjenje prave narodne vlade u Ukrajini, u kojem ono opaža, da je rada radnika i seljaka prava vlada ukrajinske narodne republike, te obećaje novoj vladi ove republike bratsko podupiranje.

Paris, 27. (D. u.) Havas. „Matin“ javlja iz Stockholma: General je Aleksejev priopćio izjavu, u kojoj poriče namjeru Ukrajine i kozaka, da kane pohod na Petrograd. Ukrajina i podonsko područje žele samo, da ovi najbogatiji djelovi Rusije ne budu prisiljeni na mir, koji će potpisati boljševici. Njemačko-boljševička pogodba nema vrijednosti, ako taj najveći dio Rusije nije s njom sporazuman. Iz tog razloga hoće Njemačka, da stavi Ukrajinu i podonsko područje pod Leninovu vlast. Kako se doznaje, vode čete, izaslane proti kozacima njemački časnici.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Talijanski:

31. prosinca 1917. Jučer su francuske čete nakon izdašne, dva dana prije toga započete topničke navale, koja je u prvim jutarnjim satovima postala još intenzivnijom, navalile krasnom odlučnošću na neprijateljske položaje izmedju Osteria di Monfenera i Naranzine. Unatoč ogorčenog su se otpora neprijatelja uredili na:i hrabri saveznici trajno u osvojenim položajima. Zarobili su 44 časnika i 1348 vojnika, te zaplijenili 60 puščanih strojeva, 7 topova, više brzometnih topova iz jaraka i drugog bogatog ratnog pribora. Engleski su i talijanski ljetači i baterije uspješno potpomagale akciju. Neprijatelj tvrdokorno nastavlja opstrjeljavanje nebranjenih gradova. Prošle su noći došli njegovi ljetači po treći put u Padovu. Izmedju 9 sati navečer i 3 sata izjutra izbačeno bje više tuceta bomba. No uza sve je to, hvala mjerama, poprimljenim po civilnim i vojničkim oblastima, i hvala divnom miru pučanstva ostao broj žrtava ograničen na pet vojnika, medju njima jedna žena. Bogata je baština grada nasuprot veoma trpjela. Bazilika del Santo i historijski bje muzej znatno oštećen. Šljeme bje stolne crkve sastrijeljeno. Naši u noći uspevši se ljetači bombardovali su velikim uspjehom neprijateljska uzletišta u Avianu i Lacomini, koja su bila rasvijetljena, jer su očekivala povratak neprijateljskih ljetača. Kroz dan su bombardovala lijetala, a u noći hidroplani najboljim uspjesima neprijateljska uzletišta izmedju Godea i San Fiore, te neprijateljske skupine četa u okolici Torre di Mosto.

1. siječnja. Kod Zensona (Piave) morao je protivnik uslijed našeg energičnog pritiska, koji je započeo dne 27. prosinca, i neprestance bio nastavljen, prošle noći da se radi djelovanja spretnih usredotočenja topovskih i pješačkih odjela, po teškim gubicima, odrekne mostobrana i da opet predje na lijevu obalu rijeke. Cijeli je riječani luk u našoj moći. Na ostaloj je fronti ostala akcija obih artilerija sveopće umjerena. Naše su baterije pokazivale veću djelatnost nad visoravni Asiago, neprijateljske pak u odsječku Monte Tomba i Piave. U noći navališe neprijateljska lijetala na ljetalište Istriana i ponoviše navalu protiv nebranjenih središta, kaošto Vicenza, Passano, Castellfranco i Treviso. Imamo da oplakujemo 13 mrtvaca i 44 ranjenika, većim dijelom izmedju civilnog pučanstva. Stvarna je šteta malena. Naša je ljetalačka skupina bombardovala neprijateljska ljetališta. Dva su neprijateljska lijetala bila za dana po francuskim i engleskim lijetačima oborena.

Političke vijesti.

Pravo samoodredjivanja naroda na mirovnoj konferenciji.

Mnogi strani listovi konstatiraju, da je zapravo grof Czernin odbio polovicu ruskih uvjeta i to točke 3., 4. i 6., koje govore o samoodredjivanju naroda. To je doista činjenica, koja budi znatiželju. Nekoji listovi saopćuju, da četvorni sporazum ne vjeruje u iskrenost boljševičkih mirovnih manifestacija. Kad bi boljševici čvrsto ostali kod svojih zahtjeva, morali bi, vele, otići iz Brest-Litovskog u onom trenutku, kad je grof Czernin odbio pretresivanje o točki trećoj, koja se tiče prava samoodredjivanja za one narodne skupine, koje prije rata ne bijahu samostalne. Naprotiv, vele, vodja se ruske delegacije zadovoljava s nekakvim ispraznim konstatiranjem puke činjenice, i ostaje s ostalim članovima ruskoga poslanstva u Brestu Litovskom i nadalje. U ostalom kažu, očevidno je s druge tačke boljševičkih uvjeta, da ruska vlada ne misli o pravima malih naroda pošteno. Tamo, gdje se govori o kolonijama (tačka 6) hoće naime boljševici, neka i svi neizobraženi narodi odluče glasovanjem o tome, hoće li biti pripadnicima ove ili one države, ili si hoće da ustanove vlastitu državu. Baš taj dio, vele, da govori o neozbiljnosti cijelog onog zahtjeva. Zavisit će sad o boljševicima, da cijelome svijetu rastumače, što je u tim predbacivanjima izmišljenoga. Sigurno jest, da je s obiju strana — dakle kaošto sa strane centralnih, tako i antantinih vlasti — bilo razglasivano, da nije ipak moguće, da se divlji narodi u kolonijama postave na isti stupanj s izobraženim narodima evropskim, i da bi bilo izravno nesrećom za cijelu kulturu, kad bi danas bilo pripušteno divljim crncima n. pr. slobodno pravo glasovanja, dok oni ne bi to uopće razumjeli, te bi se stalno dali zavesti putem nesavjesnih agitatora. Uostalom i sam je grof Czernin rekao odmah na konferenciji, da je provadjanje prava samoodredjivanja u afričkim kolonijama za sada posvema neprovedivim. Boljševici su doduše već u doba, dok još nije bila sazvana mirovna konferencija, tumačili u svojim novinama, da se pravo samoodredjivanja ne smije omedjiti jedino na evropske narode, već da treba tu modernu ideju provadjati sve u najtanje tančine svagdje, po cijelome svijetu. Doduše boljševici su imali tada na misli osobito udaljene krajeve velike ruske države. Danas je medjutim sigurno, da su se zaletjeli svojim zahtjevima odviše daleko, i na taj način podali oružje svim neprijateljima prava samoodredjivanja. Jesu li to učinili iz dobre volje ili iz pukog inata, razjasnit će nam tek budući tjedni. Inače je dosta znamenitim pojavom to, da su boljševički vodje morali u svojim šest glavnim uvjetima mira zahtijevati pravo samoodredjivanja naroda; podali su time zadovoljštinu i svojim vlastitim pripadnicima u Rusiji, jer su se bojali, da bi mogli inače izgubiti svoju popularnost, kad ne bi tako učinili. „Venkov".

Sudbonosni čas.

Rok, 4. siječnja sve se više približuje, a da se još zapravo ne zna, na čemu li stojimo. Izaslanici boljševika i zastupnici središnjih vlasti sastat će se dne 4. siječnja ponovno, da nastave mirovna pregovaranja. Antanta nije dala još nikakvog odgovora, ali po izjavama francuskih i engleskih pa i američkih vodećih muževa može se već sa sigurnošću zaključiti, da antanta ne će pristupiti barem za sada k zelenom stolu, i da kani i dalje ratovati. Antantina štampa tvrdi na vas glas, da boljševici ne misle ozbiljno sa svojim mirovnim uvjetima, koje da su samo za to postavili, da operu sami sebe pred narodom. Tvrdi nadalje, a u tome je snažno podupiru i sve njemačke novine, da su boljševici posvema napustili stanovište samoodredjivanja naroda, što su sami bili postavili za prvi svoj zahtjev, te da su sada prihvatili glede tog pitanja stanovište centralnih vlasti. Zapadna antanta nije naravno niti toliko sklona miru, i ako je i ona već izmorena, ali se ipak nada svježoj pomoći, koja ima stići iz Udruženih država. Medjutim ni mi sami nijesmo si posvema na čistu, kako stoje naši specijalni pregovori s Rusijom. Dopisni je ured doduše saopćio, da su pregovaranja dovela do željenog uspjeha, i da će gospodarski rat s Rusijom prestati. To bi drugim riječima imalo značiti, da će biti dozvoljena slobodna medjusobna trgovina svih proizvoda, i prema tome imala bi nas Rusija da obilno opskrbi žitom. To je napokon najveći uspjeh što ga centralne vlasti mogu da postignu na istoku. Ali sad nastaje pitanje, da li bi i u slučaju, da se sklopi mir s Rusijom, boljševici bili u stanju, da udovolje tim našim težnjama za — kruhom. Dok oni ili njihovi zastupnici pregovaraju o miru, položaj se u Rusiji sve to više zamršuje, jer dok danas stižu vijesti, da su boljševici uništili protivnike i zavladali zemljom, sutra se iste vijesti oprovrgavaju, ili im se pridodaje sasvim drugo značenje. Dok danas razašilju boljševici vijesti o porazu Kaledina, sutra doznajemo, kako je on govorio pred 20 tisuća ljudi i proglasio, da su boljševici hulje, koji su njemačkim novcem potkupljeni, i za koje mora da se opet uspostavi onaj stari ruski običaj, gdje se izdajice nabijaju na kolac. On oduševljeno govori, kako treba i nadalje ratovati proti Nijemcima, koji Rusiji ne mogu nauditi, jer je Rusija silnija, jača i bezkonačna. I dok boljševici pripravljaju mir, taj divlji sin ruske stepe propagira rat do skrajnosti. Boljševici dakle ne mogu ustvrditi, da su oni gospodari Rusije, i da se može samo s njima računati, kako je ono svečano izjavio Trocki, jer najplodniji kraj ruske države, Ukrajina, ona poznata žitnica Evrope, ne nalazi se ipak pod boljševičkom vladom, već se naprotiv čini, da boljševička vlada osjeća onaj njoj nepovoljni duh, što vane s juga velike ruske države. Boljševici su dapače pokušali već sva sredstva, kako bi se održali na vladi, te su uporabili i silu i apšenja i tamnice, zabranili su izlaženje svih listova, njima nesklonih, i odbili time od sebe i vlastite svoje pristaše. U Stokholmu je objavila stotina zastupnika udružene ruske socijalno-demokratske stranke proglas, u kojem u ime od 110 tisuća organizovanih radnika diže svoj glas protiv nasiljima i zločinima, što je počinila sadašnja ruska vlada, koja je mjesto slobode dovela tiraniju. Nas svakako manje zanimaju sva ta komešanja, i položaj u Rusiji ostaje za nas uvijek nerazjašnjen, glavno naše naprezanje ide medjutim sada za mirom, brašnom i hljebom. Rusi pa i antanta nek si po miloj volji postavljaju svakakova pitanja, nek razmišljaju i prosudjuju o boljševicima, kao o njemačkim agentima, ljudima, koji su svoje ideje prodali za srebrnjake, ili nek ih drže i za valjane dosljedne revolucijonarce, mi od toga ne ćemo osjetiti nikakove koristi. Svi mi polažemo nade u ovu godinu, koja ima da donese svijetu željeni mir, ali kobni rok se približuje, čas, koji bi imao da znači: spas ili prokletstvo, ali antanta još uvijek šuti. Amerika hoće dapače da postigne i u ratovanju rekord, pa antantine novine razglasuju, da će rat po američkom sudu i američkim pripravama potrajati još punih pet godina. To je nova vrst božićnog i novogodišnjeg dara već izmrcvarenim narodima po američkom ukusu. Mirovni će se pregovori ipak i bez sudjelovanja antante nastaviti, i ako bude postavljeno pravo samoodredjivanja naroda sasvim u pozadinu. Nijemci, a osobito ratni huškači u Njemačkoj tako su se razjogunili popuštanjem boljševičkih izaslanika, da već snuju gotove planove za nova osvajanja prema istoku. Ostaju vjerni onim istim zahtjevima, koji su valjali na početku rata, i ako su se od onda zahtjevi čitavog svijeta i svih ratujućih država iz temelja promijenili. I rat će se nastaviti. Narodi će se ponovno natjecati tko će dalje ustrajati i nadmašiti drugog u ubijanju. Sudbonosni sat bije u našim ušima već najveći čas, koji će proći kao i mnoštvo drugih, i ljudi uhvaćeni plamenom i strujom, koja ih je zanijela, ne će toga osjetiti. Proći će i nestat će ga. A mir, vruće željeni mir, još je nažalost daleko...

Domaće vijesti.

: **„Šarena večer"** u Politeama Ciscutti. U utorak, dne 8. siječnja o. g. obdržavat će se pod pokroviteljstvom njezine preuzvišenosti gospodje admiralovice Juliške Fiedler u ovdješnjem kazalištu takozvana „šarena večer" u korist udova i siročadi iza poginulih ratnika sveukupne oboružane vojne sile. Program obuhvaća izvrsne kabaretske točke, gimnastičke i ekvilibrističke produkcije, karakteristične plesove i glazbene točke ces. i kr. mornaričke glazbe. Početak predstave u 7 i pol sati navečer, pretprodaja karata u ponedjeljak, dne 7. siječnja, od 10—12 sati prije podne i od 3—5 sati popodne, dne 8. siječnja od 10—12 sati prije podne i na večer od 6 sati i pol dalje kod kazališne blagajne.

Putovanje u užem ratnom području. C. i kr. zapovjedništvo vojske skupine generala-pukovnika pl. Boroevića preneslo je kordunsku crtu na državnu granicu. Radi toga potrebite su za putovanje u cijelom Primorju (uključivši i područja opet pridobljena) samo one putne isprave koje predvidjaju „Reisebestimmungen des A. O. K. (Qu. N. 1000)" **u n u t r a** užeg ratnog područja. Za državne činovnike dostatna je je službena željeznička legitimacija bez ikakovog visuma.

Naši bjegunci. Iz Greifendorfa kod Svitave u Moravskoj nam šalju znatnu svotu za naše narodne škole, te nam pišu: Dio se naših bjegunaca vraća u milu nam Istru, a oni, koji ostaju, tužni su i žalosni. Iz jedne te iste kuće odlazi jedna obitelj u domovinu, vesela i zadovoljna, a druga plače i nariče, proklinjući sudbinu, koja nam ne dozvoljava svima, da se vratimo na rodjenu nam grudu. Baš dne 12. prošloga mjeseca otišla je jedna obitelj iz Rotmila, dok je druga ostala očajna. Pa kako i ne bi. Bile su dvije žene, kao dvije sestre, kroz pune dvije i po godine snašale su zajednički sve napore bjeguničkog života, a sada se dijele. A vjerujte nam, da i mi želimo otići i izbaviti se ovih paklenih muka. Nas ovi mučitelji (bjegunci su u njemačkom kraju, op. ur.) ne mogu vidjeti, niti nas ne trpe, ali i oni su nam dodijali, i ne ćemo ih zaboraviti. Snijeg je zapao dubok, kakvoga u Istri nema nikada, sve se od zime smrzava i ledeni, jedino naša čežnja za rodjenim krovom ostaje uvijek živa i vruća. Srdačne pozdrave miloj nam Istri šalje u ime svih bjegunaca Ante Mizdarić, Šišanac.

Ča pravi Franina. Svi ste vi mudri i pametni, i on brace od kapitanata puljskega i Mate Balota i Luca i Mara, al ni ga do Franine. Človek ki va živi va bregeh je več svež, a Franina je on od stare korenike, trd ka i one črste hridi na Učki, a ne zamerite mu, ako on malo na drugi način deškuri. A sad da van malo predikan o ten našen situacijonu. Stojimo črsto, bit će mir, ja, al ne? E moji dragi, kako ja po mojoj staroj al suroj glavi moren razumeti, mira ne bude. Zač? Bog ga zna, ne će, pa ne će. A ki je kriv? Ja ne. Ko bih ja bil va svoji mladosti napravil s ken ćakuli, ja san vavek pravil, ja imam pravo, on drugi je kriv, a on drugi bi bil vavek pravil, da san ja kriv. A ki bi nas bil slušal, di raspravljamo, ja al on, bil bi rekal, da imamo pravo ja i on. A oba pravo nismo imeli. Ako ja zamem susedu Dinku, to ča mi rabi, ne smem reč, da ja to moram zet i ne smem vrnit samo za to, da to meni rabi. To ča je Dinkovo, je Dinkovo, a ča san ja svojon mukon stekal, to je moje. Je al ni? A ča je s onin jermanikon? A ča? Živ je, pa je, ako je zdrav, neznan, a da je i sit, na to se ne bih zaklel. Čekal san, da će ča lepega za novo leto povedat, a on ni besede. Bolje je, samo neka tako mudro dela, i nek se ravna po onoj staroj: govorit je srebro, negovorit je čisto zlato. Za ta put dosta. Pozabil san van bil pravit, da Bog da va noven letu mir ljuden, a ako on ima druge misli, hvala budi i čast njegoven imenu. Još pozdravin i blagoslovin bracu i Matu Balotu, pa i našu Lucu i Maru i ostajen vavek vaš Franina.

Poruka iz uredništva. Silna prešnost „Sličica", koje smo započeli da donašamo kao podlistak već u današnjem broju našeg lista, potakla nas, da na neko vrijeme prekinemo — radi nedostatka prostora u listu — nastavak našeg dosadašnjeg podlistka „Na plodnoj Hani".

Ravnateljstvo pošte i brzojava saopćuje: Dne 8. siječnja 1918. biti će opet otvoreni pošt. uredi Breginj, Robič i Livek a to za sada samo za pismovni poštanski saobraćaj uključivo službeno i zasebno preporučivanje. — Uslijed odredbe sa mjerodavne strane opet se uvadja pismovna cenzura u političkim kotarima Pulj, Opatija, Lošinj, Krk, Pazin te u sudbenim kotarima Poreč i Motovun kao takodjer u Rovinju i Bale. U tim krajevima stupaju opet u krijepost ona cenzurna ograničenja, koje su opstojala prije ukinuća cenzure (otvorena predaja pisama, zabrana pisanih obavijesti na popratnicama, uputnicama te u omotima i slično). — Radi nagomilanja omota obustavlja se u cijeloj Austriji primanje zasebnih omota za Trst, za Primorje i Kranjsku, izuzevši potrebite omote, pošiljke kvasom i novčane pošiljke. U tim se krajevima pak i dalje primaju omoti, takodjer i za te krajeve.

Hvalevrijedna djela naših mornara. Kako javlja „Polaer Tagblatt" u svom jučerašnjem broju, bilo je sakupljeno za vrijeme od ovih tri i po ratnih godina i položeno preko uprave puljskih listova (koje izdaje tvrtka Jos. Krmpotić) poprečno oko 200.000 kruna u dobrotvorne svrhe. Po točnim podacima sakupila je samo momčad naše ratne mornarice 94.867·52 kruna. Dosta sjajno i spomena vrijedno djelo. Za ubogu siročad naših palih junaka, vi ste se, mornari, plemenito iskazali. Izvršili ste svoju dužnost i kao ljudi milosrdna srca prema nevinoj siročadi i kao junački vojnici prema domovini. Sjećajte se i nadalje naše siromašne djece, sjećajte se, da su njihovi oci svojom krvlju zapečatili sudbinu države i ne zapuštajte ih! Domovina s ponosom na vas gleda, i vaši će čini ostati vječnim primjerom vruće ljubavi i duboke odanosti prema caru i državi. A na koncu sjetite se i naših malih nevinih crvića, koji još uvijek žive ovdje zapušteni, u bijedi i neznanju i čekaju na svijetlo, prosvjetu i novi život. Čekaju na spas, koji im moramo donijeti. Na djelo!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5701.

Općinama Istre. Ured za ulje ustrojen naredbom c. kr. ministarstva za pučku prehranu, javlja slijedeće: Naknada za tiještenje ulja za seljačke tiješkove iznaša K 14·—, a za industrijalne tiješkove K 12·— po 1 q maslina. Općina ima pravo, da prama prilikama snizi ovu maksimalnu naknadu za pojedine tiješkove u općini. Izvoz ulja iz Istre u principu je zabranjen, a dozvoliti će se iznimno u pojedinim slučajevima iza kako se pučanstvo opskrbi potrebitim uljem. Odnosnu dozvolu izdati će ured za istarsko ulje uz prethodnu isplatu od 50 helera po litru za režijske troškove. Novac, koji preostane, pošto se pokriju režijski troškovi, upotrebiti će se za unapredjenje uljarstva u Istri. Za svaki pojedini ustup ulja drugim osobama, treba ishoditi dozvolu od ureda za ulje, te platiti 50 helera po litru. Ovaj ured preuzeti će ulje uz cijenu od K 16·— po litru. Producentima i članovima njihove obitelji te radnicima, koji su stalno zaposleni u njihovim poljodjelskim radnjama, doznačiti će se kod tiještenja za vlastitu porabu 8 (osam) litara ulja na glavu. Ulje će se pohraniti kod odnosne općine dok ga ured za ulje ne podijeli putem općinskih ureda. Uljeni drop (kolači), ostati će u pohrani vlasnika tiješka na razpolaganje centrale za mast (Öl- und Fett-Zentrale) u Beču, te će uslijed naredbe c. kr. ministarstva za pučku prehranu biti upotrebljen u industrijalne svrhe. Tiješkovi sa idrauličkim presama, kojih ima u pokrajini 15, kad dovrše posao oko tiještenja ulja, pretiještiti će uljeni drop (kolače) za račun nadležne oblasti. Tiješkovi, koji nemaju idrauličkih presa, ustupiti će posebnim opunomoćenicima uljeni drop (kolače), koji će vlasnici maslina ostaviti u tiješku u svrhu preradbe u idrauličkim tiješkovima, odredjenim od nadležne oblasti, koja će svakom tiješku (idrauličnom) doznačiti mjesto, iz kojih će preuzeti drop (kolače). Ulje, koje će se izvaditi od preradbe dropa, unijeti će općina odnosno njezin izaslanik u posebni iskaz, te će ostati na razpolaganje ureda za ulje. Ostatke, koji se ne će moći izrabiti u nikakvu drugu svrhu, prodati će ured za ulje u svrhu krmljenja. Daljnje obavijesti mogu se dobiti u Trstu, via S. Lazzaro, br. 1/I. — Zemaljska upravna komisija za Istru. — Poreč, dne 29. decembra 1917. Predsjednik: Lasciac.

Pravedni zahtjevi najzapadnijeg dijela Istre „Novinama" pišu iz Pirana: Pronose se glasovi, da su otvoreni natječaji za mnoga sudačka mjesta u okružju tršćanskog zemaljskog suda. Bit će možda, da je otvoreno i mjesto suca za ovaj kotarski sud. Dosada ovdje nije bilo nikada nijednog suca, koji bi poznavao naš jezik, te se uvijek moralo raditi preko tumača. Ni u sudbenoj kancelariji nema ljudi, koji bi poznavali naš jezik. Upozorujemo nadležne vlasti, da pri imenovanju novog suca uzmu u obzir i naše pravedne zahtjeve. Piransko se sudbeno područje proteže ne samo na grad, već i na okolicu, u kojoj nastava 27% Hrvata i Slovenaca. Zato novi sudac neka bude koji naš čovjek, ili barem neka savršeno pozna naš jezik. I na poreznom bi uredu moralo biti više pravice. Država i pokrajina pobiru sa žuljeva okolišnih seljaka više stotina hiljada kruna, a siromah seljak kad dodje u Piran, da plati porez, u neprilici je: talijanski ne zna, a činovnici govore samo talijanski. Pitamo naša najelementarnija prava: dajte seljaku piranske okolice takove činovnike na državnim uredima, s kojima može općiti u materinskom jeziku. A što da reknemo o natpisima po državnim uredima ovog grada? Svi su natpisi isključivo talijanski! Jesmo li u Istri, ili smo tamo negdje usred: „Del bel paese là, dove il si suona" Inf. 33.? Ostanemo li pri starom sistemu zapostavljanja Hrvata u Istri, tada se badava toliko krvarilo na Soči, badava su kraški grićevi oškropljeni krvlju junaka. Italija će i u buduće bacati svoje poglede na Istru, a naći će i os' na: ta na državnim su uredima samo Talijani. Zato dovikujemo: Videant consules! Glas naroda, što vapije.

Za majniško deklaracijo Jugoslovanskega kluba so se izjavili in poslali svoje izjave klubu razven že doseda objavljenih: Občina Belacerkev na Dolenjskem, Žerovinci na Štajerskem, mestno županstvo Kamnik, Loče, Nevlje, Bukovica, mestna občina Krško, trg Kropa, trg Šmarje pri Jelšah, Selca na Gorenjskem, Rob pri Velikih Lašćah, Velika Loka okraj Novomesto, Sv. Križ pri Kostanjevici, dekanijska duhovščina zbrana v Ljutomeru pri zadušnicah po pok. dr. Kreku, Sloke, domžalski občani, zbrani na sestanku 25. novembra 1917, Križka vas pri Višnjigori, Pesnica, Gorenjavas, duhovščina braslovške dekanije v Lavantinski škofiji, Krtina okraj Kamnik, St. Janž na Dolenjskem, Krašnja okraj Kamnik, Vogljе na Gorenjskem, Zagorje na Krajnskem, Vel. Gaber, Kamnje, Studenec-Ig, duhovščina slovenjebistriške dekanije, Podboršt, Moste pri Ljubljani, Marija Liubno na Gorenjskem, Lipljena, Ruše pri Mariboru, mesto Kranj, mesto Kamnik, Mekinje pri Kamniku, Tržišče na Dolenjskem, Zinec pri Škofji loki, Železniki, klub narodnonaprednih občinskih svetnikov v Ljubljani, Banjaloka na Kranjskem, Sv. Vid nad Valdekom, Št. Janž na Vinski gori, dušni pastirji dekanij Vuzenica in Marenberg na Štajerskem, okolica Št. Jur ob Južni železnici, klub občinskih svetovalcev stolnega mesta Ljubljane S. L. S., Sežana, Materija v Istri, Poljane pri Škofji loki, Dob pri Litiji, Stari trg pri Slovenjemgradcu, Radeče pri Zidanem mostu, St. Jernej okr. Konjice, Naklo na Gorenjskem, Gorenji Rogatec, Zagorje ob Bavi, Štehanjavas, mesto Sv. Križ na Goriškem, Legen pri Slovenjemgradcu, Pameče, Nova Štifta, trg Senožeče, Kolovrat, Cerklje na Dolenjskem, trg Gornjigrad, Lukovica, Polica, (okr. Kamnik), Muljava, Lokev na Krasu, Kočice, Dobrina, Čermožiše, Madole, Žetale, župnija Žetale, Velike Lašče, katoliško politično društvo v Št. Jurju ob Taboru, okrajni odbor Vransko na Štajerskem, Št. Jurij ob Taboru, Mislinja pri Slovenjemgradcu, St. Ilj pod Turjakom, Oven, Osilnica, Grušovje, (pri Konjicah), Verhole, (okr. Konjice), občine slovenjegraškega okraja (skupno), Dražiči, Vič. Cerklje na Gorenjskem, Smolnik pri Mariboru, Laže okraj Konjice. Geršak okraj Maribor, okolica Šmarje pri Jelšah, Studenec pri Krškem, Marezige, duhovščina kamniške dekanije, duhovščina gornjegrajske dekanije, občina Želimlje okraj Ljubljana, Boštanj na Dolenjskem, Slamnjak pri Ljutomeru, Velka, okraj Radgona, mesto Kostanjevica na Dolenjskem, trg Mozirje, slovenski deželni poslanci goriški, Topolšica (Slovenjigradec), Lože pri Senožečah, duhovništvo starotrške dekanije (okraj Slovenjigradec), Rakek, Braslovče, Šmarje na Goriškem (pri Ajdovščini), Vrhe pri Slovenjemgradcu, trg Žalec pri Celju, Okoslavci pri Ljutomeru, Vrkpolje pri Vipavi, trg Mokronog na Dolenjskem, okolica Šoštanj, Pristova okraj Šmarje, Dolenji Logatec, Izobraževelno društvo v Globasnici na Koroškem. Dranlje okraj Celje, trg Središče, Selnica ob Muri, Žužemberk, Kamnagorica, Pilštajn okraj Brežice, občina Loški potok okraj Kočevje z 254 podpisi občanov (volilni ohraj Jaklič), okolica Slatina, učiteljstvo kozjanskega okraja na Štajerskem, župnija v Dramljah, kraji šolski svet v Dramljah, Hranilnica in posojilnica v Dramljah, Rankovec okraj Ptuj, Sv. Mohor pri Mogaški Slatini, Spodnje Sečovo, Sv. Peter na Medvedovem selu, (okraj Šmarje), Sv. Katarina okraj Ptuj, Imeno okraj Brežice, Aržiše okraj Litija, Spodnje Koseze, (pri Brdu), Dol okraj Kamnik. Podrečje, Sv. Križ pri Kamniku, trg Motnik, Hrušovka okraj Kamnik, Zalog okraj Kamnik, Rafolče na Kranjskom, Prevoje na Kranjskem Gozd okraj Kamnik, Bistričick okraj Kamnik, Palovиče pri Kamniku. Županjenjive, Brezovica, Tunica, Podhrušjo pri Kamniku, Šmartno okraj Kamnik, Dob okraj Kamnik, Loka pri Mengšu, Špitalič, Orehovavas pri Mariboru, Rašica okraj Kamnik. Dosedaj je došlo Jugoslovanskemu klubu blizu 300 izjav posameznih občin več županskih zvez, duhovščine več dekanij, društev, korporacij, veliko število odličnih na Trsatu zbranih Hrvatov in Slovencev. Od vseh strani prihajajo še vedno nove navdušene izjav za deklaracijo, sežalja za pokojnim dr. Krekom, za katerega spomenik istočasno prispevajo ob čine večje zneske. Vse z navdušenjem odobrujo nastop knezoškofa ljubljanskega, obsoja vsak razkol in needinost med Slovenci, pozdravlja skupno delovanje v smislu jugoslovanske deklaracije in izraža zaupanje klubu. — Vsem zavednim občinam, društvom, korporacijam in posameznikom, ki se jim ni mogoče sproti zahvaliti posamezno, izreka Jugoslovanski klub tem potom najtoplejšo zahvalo. Dunaj 29./12. 17.

Upisivanje u „Maticu hrvatsku". Velevrijedna ova kulturna ustanova, koja je izdala već drugo ratno kolo od 5 knjiga biranog sadržaja, izdat će tijekom ove godine treće ratno kolo. Članovi prinosnici, koji hoće da se upišu u „Maticu hrvatsku", mogu da to učine kod uredništva našeg lista u Šišanskoj ulici broj 24 i to dnevno od 2—5 sati popodne. Članarina iznosi godišnje K 6·—, poštarina i otpremа K 1·50, ukupno dakle K 7·50. „Matica hrvatska" prima i članove zakladnike, koji su dužni da uplate ili na jedanput K 100·— ili u roku od pet godina u obrocima po K 20 godišnje. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, besplatno sva izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Knjige, koje izadju, bit će razaslane na povjereništva „Matice hrvatske", gdje ih članovi mogu da podignu. Potanje upute daje uredništvo našeg lista, gdje stoje na raspolaganje svi popisi matičnih izdanja, koja se još mogu dobiti. Našim čitateljima najtoplije preporučujemo ovo naše kulturno društvo, jer time, da podupiremo i kupujemo dobru knjigu, pomažemo sebi, širimo narodnu prosvjetu i jačamo narodnu svijest!

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko naše uprave, za našu srednju školu u Puli slijedeći doprinosi: Sakupljeno po našim uzornim omladincima gg. Josipu Lorencin i Ivanu Lazarić, u našem ubavom mjestancu Medulinu K 823·30. — Sakupljeno po gg. Martinu Rakić Ivanu Radošević, medju našim radnicima kod jedriljne direkcije u c. i kr. arsenalu K 151·—. (Imena hvalevrijednih darovatelja donijet ćemo naknadno.) Sakupljeno K 106·— po gosp. Milešu Adrijašević u, na Silvestrovo veče u gostioni našeg starog i dobro poznatog kremenjaka, gosp. Šime Vodanović, koji u bilo kakovoj našoj narodnoj prigodi, stupa u popredje i pokazuje sjajan primjer drugima. — Darovaše: po K 10·—: Šime Vodanović, Miloš Andrijašević, Ante Ilešić, Ante Miošić, Ivan Miršić, Mijo Pečar; po K 6·—: dva brata Popića, Božo Franić; po K 5·—: Nedjelko Jeličić; po K 4·—: Frane Matijaš, Lovre Lucilić; po K 3·—: Jure Šutić; po K 2·—: Ciril Ivičević, Milenko Jelaš, Jakov Lujević, Tome Juričević, Šime Peribinio, Mijo Ajduk, Mijo Bartulović, Jakov Musulin, Petar Kuljiš. — Kroz zadnje dane, što poslano poštom, što po drugovima, što osobno položeno, izmedju naše momčadi sa Nj. V. broda „Erzh. Karl" K 69·—. (Prije K 1175·30, ukupno K 1274·30). Darovaše: po K 20·—: Majhen; po K 10·—: Čubrić, Rukavina; po K 5·—: Stjepčić, Masnikosa; po K 4·—: Cekalović; po K 3·—: Leban, Brzić; po K 2·—: Buić, Percan, Butković, Kirin; po K 1·—: Terce. — Sakupljeno po gosp. Petru Bulić, medju momčadi c. i kr. pomorskog balaljuna u Vodnjanu K 100·—: Drovaše: po K 10·—: Požar; po K 7·78: Bulić; po K 5·—: Stuparić, Ilić; po K 4·—: Matiašević, Laudrić, Kukulić; po K 2·—: Kolarić, Kovalčuk, Belžau, Papeša, Kozulić, Svilokos, Paleniček, Blagar, Banac, Jurov, Bardin, Krasovec, Utovac, Vušković, Valentin, Fast, Kučić, Superina; po K 1·—: Žak, Kinder, Navratil, Steklich, Mostera, Ciuk, Gujec, Flego, Baršić, Pelypov, Živolić, Mihić, Presenica, Sadar, Bieker, Sosić, Vacek; po K 1·60: Čikeš; po 80 para: Mikina, Breicha; po 60 para: Semalić; po 50 para: Alan, Hurtig, Klein, Kulišan, Lastovička; po 40 para Vrzgula; po 32 pare: Hervatin; po 20 para: Pexa. — Sakupila mala Lucka Baselli preko tombole na Silvestrovo veče K 4·—. — Dalje polaze gosp. Dragutin Markizeti K 4·—. Ukupno K 1257·30; zadnji iskaz K 33.787·50; sveukupno K 35.044·80. Dičnim sakupljačima i darovateljima čast i hvala, a najbolju platu donijet će im nova budućnost. Mirno ustrajmo i neustrašivo naprijed za hrvatske škole!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 2 od 2. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo satnik Titz.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Mor. Štop. liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

Uvod.

Povest ćemo vas u naš muzej, da razgledate najmodernije, najprikladnije, tužno-žalosne slike sadašnjega doba. Velim muzej, a ne izložba, jer izložba traje nekoliko dana ili vremena, a ovo će trajati barem jedan ljudski život. Sabrao ih je naš učiteljski odbor kotara P. Nije od potrebe, da se ntučite u odgonetanju toga P. Imamo Plzenj, Pribram, Pardubice i t. d., pak ne bismo rado, da nas tko sumnjiči s nelojalnosti. Glavno je to, da su sličice istinite i vjerne. Izvolite unići!

U dvorani je puno ljudi. Čuju se kojekakovi uzdisaji. Neki pesti zgrče i dižu ruke, ali se inače opaža, da je to ponajviš inteligentna čeljad.

Zaustavimo se kod prve slike. Ime joj

Aprovizacija. Stol, stolica, privremena blagajna. Straga: veliki sloj brašna. Čeljade, koje to vodi, muška je glava. Sijeda mu kosa; kozja brada na ugojenom licu, potezi lica, a i samo tijelo pokazuju, da još u njemu ima energije, dakle kontrast tijela i duše. Tijelo jako, duša jača, ali u zlu. — Pred njim slabašna žena na koljenima kleči i moli: „Molim vas u ime božje, dajte mi barem malo brašna, da mi djeca ne mru od gladi!“ A on „naš bog“ otvorio usta: vide se crni zubi i crni jezik i ljutito progovori: (pokazujući prstom na brašno) „Ovo je naš bog; ne dam vam ništa, mogli ste raditi, pak biste imali; ajte ća, ajte... brzo!“ Ona: „Barem za dječicu, imam ih šest, molim, molim, molim!“ On: „Bacite ih u jamu; zašto ih toliko imate“. Svršeno jest! Ubila nas slika. — Još su dvije slike od aprovizacije. Morate znati, da imademo mi u mjestu tri aprovizacije. Jedna je načelnikova, najveća; druga je gavanova, ta je bogatija; a treća pana predstojnika. Istina, nisu oni producenti, nit je njima to Bog dao, nego oni to vode prema svojoj velikoj uvidjavnosti; pače vele njihovi koritaši, da nije njih, nas ne bi već davno bilo na tom lijepom svijetu.

Ne osvrtajmo se na ove dvije slike, preteške su; doći ćemo još do njih. Odahnimo malko!

Zanimljiva je slika:

Brašno. Vreća do vreće i ozgo do stropa nanizano je ko na brodu. Zazubice rastu i do sto želja klije. Neki vele, da je krupica (gris), neki kukuruzno brašno, a neki, „barem da imam jednu vreću“ ali zaludu, kad imaš pravo samo gledati. — Na drugoj strani je vaga. Ovdje je živahno; jedni kreaju, drugi važu. Puno je malih vrećica. Ovdje male velike pojedu. Maćuhinski se dijeli, ali barem unutri su svi „omučeni“ to jest mukom oprašeni. Kako oni prolaze, koji dijele, to je javna tajna. O Bože, a tko ne bi, rat je! — Na vratima se neki učitelj hvali, da je na svoje najmladje dijete dobio ¼ kg (1 četvrt) krupice i to za cijeli jedan mjesec, a možda i više. Blaženi siromasi, jer će kraljevstvo nebesko uživati!

U sobi, koja je negda bila zavjetište malenih, sada je u njoj

Pšenica. I opeta vreća do vreće, i vreće nad vrećama. Veoma ugodno bi bilo sada mališima, da se upute u računstvu i trgovini. Računajmo i mi. Seljak daje državi pšenicu po 34 K metrički cenat ili kvintal. U aprovizaciji je 80 K kvintal. Pretvori li se u brašno, onda je cijena 130 K kvintal. Niti Vltava u gorama nema takvih skokova. Kamo idu ovi dobici? Želiš li znati? Odgovor je: „Šuti, inače dodješ u crnu knjigu, a to će reći: fronta, interniranje ili manji obrok. I svaki izabire manje zlo, jer od mučanja glava ne boli. Razljutilo nas ovakvo filozofiranje i maknuli se do

Kukuruza. Jadna rajo, što si dočekala, da ti se pešćju kukuruz mjeri. Iskaznica kaže, da imaš dobiti na šest glava 18 kg kukuruza, ali, jer ga za svih ne bi bilo dosta, eh onda snizuje se na 9 kg — dakle na polovinu, a polovinu ćeš dobiti do boljih vremena. Račun je točan. Ali je li pošteno, da dobije 1½ kg na glavu onaj, koji nema ništa u kući, a to je učitelj, a i onaj, koji u kući ipak nešto ima, a to je seljak. Čujem stentorski glas: „Vi govorite o pravici, a hoćete biti privilegovini“. Ne govorimo mi o pravici, jer je ona već davno zakopana na nekom groblju na Krkonošama. Mi tražimo pravo za svoje tijelo, jer inače ne ćemo moći, a da dodjemo uzeti niti zrno kukuruza. O Bože, koji si svemoguć i predobar, učini nas vrećama, u kojima će biti kukuruz, spašeno će biti tijelo naše! Ova molitvica je ispod slike kukuruza.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopródaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. | U Puli, petak 4. siječnja 1918. | Broj 896

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Nema osobitih događaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 3. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Na raznim mjestima fronte topnička borba. U blizini se obale s uspješnog jednog pothvata dopremljeno zarobljenika. Francuski su sunci u Champagni, sjeverno od Prosnesa i sjeverno od Le Mesnila izjalovili u našoj vatri.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Položaj nepromijenjen.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

2. siječnja. Kroz dan običajna topnička djelatnost. Francuske i talijanske baterije prouzrokovale su eksploziju dviju neprijateljskih skladišta za municiju. U Fontigi i južno od Conegliana navalile su engleske patrulje na neprijateljske predstraže, zadale im gubitaka i dopremile nekoliko zarobljenika. Oko deset je čamaca, nakrcanih četama, koje su nasuprot Intestaturi htjele sići na desnu obalu Piave, bilo našom vatrom protjerano. Engleski su ljetači i baterije sastrijelile tri neprijateljska lijetala, a druga su dva bila u borbi s engleskim i francuskim ljetačima oborena. U noći su izbacila neprijateljska lijetala nekoliko bomba na Mestre i Treviso, a da nijesu prouzrokovala stvarne štete niti žrtava, te bombardovala Bassano, gdje imademo jednog mrtvaca i pet ranjenika, kao i neznatnu stvarnu štetu. Naše su skupine zračnih lijetala bombardovale opet uzletišta u Lacovini i Aisanu i izazvale ondje velike požare. Neprijateljska sa kretanja četa u dolini St. Stino di Livenza i u susjednim odsječcima bila po našem jednom zrakoplovu bombardovana velikim uspjehom.

Engleski:

: Dne 31. prosinca. Palestina. Jučer su zaposjele naše čete Blitin, dvije milje sjeveroistočno od Bireh el Balva i jednu milju sjeverno od Bireha na cesti u Nablus e Kah el Buri, po prilici jedva jednu milju zapadno od El Balneda, Janiuha i Rankerkera (?), šest, odnosno sedam milja sjeverozapadno od Bireha U odsječku je fronte uz obalu stigla jedna patrulja u Kuleh, dvanaest milja istočno od Jafe. Ondje je našla neprijateljsko skladište artilerijske municije i razorila ga. — Ponovni izvještaji pokazuju, da su pothvati od 28. in 29. prosinca doveli do ozbiljnog poraza neprijatelja. Čini se, kao da je neprijatelj dne 27. prosinca uz njemačku pripomoć odlučno pokušao bio, da opet osvoji Jeruzalem. Njegove su navale bile snažno provedene te trajale od 26. prosinca neprekidno kroz dvadeset i šest sati. General je Allenby upravio istodobno protunavalu na zapadno krilo turskih nasrtajnih četa. Dne 27. prosinca promaknula se je navala uza sve poteškoće ozemlja za dvije i pol milje unaprijed. Englezi su napredovali cestom u Nablus prema sjeveru. Na njihovoj su lijevoj strani protjerale naše čete neprijatelja natrag prema istoku. Dne 29. prosinca ujutro osiguran je Allenby crtu Burkah-Bas el Tahunieh-Ram-Kilah el Tirah-Nadi el Kelb. Rezultat je turskih navala u svrhu osvojenja Jeruzalema taj, što smo eto u sjeverozapadnom smjeru zadobili četiri milje zemljišta i imademo sad četiri jaka položaja između neprijatelja i Jeruzalema, mjesto jednog. Turci su imali teških gubitaka na mrtvima i ranjenima. Broj samih se mrtvih cijeni na nekih 1000. Dosad bje nabrojeno 600 zarobljenika i 20 puščanih strojeva.

* **Iz Njemačke.** Kako javlja „Vossische Zeitung" i „Lokalanzeiger" ne će po svoj prilici predlog socijalnih demokrata glede bezodvlačnog po mogućnosti saziva državnog zbora naići na većinu.

Iz Rusije.

Boljševici strijeljaju urotnike. — Ruska vlada priznaje nezavisnost finske republike. — Pregovaranja između boljševika i Ukrajinaca još u toku. — Preduvjeti Ukrajine.

Iz prispjelih se brzojavki ne može razabrati, da se je položaj u Rusiji ni u kojem smislu promijenio ili razbistrio. Boljševici saopćuju, da su u Besarabiji ustrijelili nekoliko urotnika, koji su se pobunili, a po svoj prilici nije to jedini takovi slučaj. Njihova je vlada priznala Fincima samostalnu republiku. Glede Ukrajine nijesu si još ni sami na jasnom. Ukrajina bi i prihvatila nekoje njihove zahtjeve, ali traži za to stanovite preduvjete. Glasa se da će ona sudjelovati na mirovnim pregovorima kao suverena država.

Petrograd, 2. (D. u.) Povjerenik za izvanjske poslove priopćuje ovo: Grad Leovo i nekoliko je sela u Besarabiji zaposjednuto po četama. Nekoliko bje urotnika ustrijeljeno. Rumunjske su oblasti prije svega pozvale k sebi članove odbora u Jassyju, zajamčivši im potpunu sigurnost, a nakon toga ih uapsile i predvele pred rumunjske oblasti, koje su poduzele mjere, da ih sve potubijaju, što su ali Kozaci spriječili. Obzirom u ataka kazneni smo postupak pozvali rumunjskoga poslanika, neka nam još danas priopći, kakove su mjere bile dosad poduzete, da se kazne razbojnički elementi u krugovima rumunjskih časnika i birokracije, koji su se usudili bili, da podignu ruku proti ruskoj revoluciji. Mi smo rumunjsko poslanstvo ozbiljno opomenuli, neka ne trpi nikakove protuakcije, niti proti ruskim revolucijonarcima, a niti proti rumunjskim revolucijonarcima i socijalistima. Svaki Rumunj nalazi u moći ruskoga sovjeta potporu proti samovolji reakcijanarne rumunjske birokracije. Moć se sovjeta ne će žacati dapače ni najoštrijih mjera proti revoluciji neprijateljskim urotama Rumunja, koji pušu u isti rog sa Kaledinom, Čerbačevom i radom, i ni najmanje ne uzimati obzira na stanovište rumunjskih urotnika.

Petrograd, 2, (D. u.) Odgovarajući na molbu finske vlade glede priznanja nezavisnosti finske republike predlaže vijeće pučkih komesara u izvršujućem glavnom odsjeku 1. priznanje političke nezavisnosti i 2. sastavljenje posebnog odbora zastupnika obih stranaka da izrade sve mjere, koje se tiču odcijepljenja Finske od Rusije.

Petrograd, 2. (D. u.) U prvoj sjednici njemačko-ruskog gospodarskog odbora bje određeno glavnom točkom pregovaranje o uspostavi poštnog i brzojavnog prometa.

Petrograd, 2. (D. u.) Prama saopćenjima članova izaslanstva na pregovore u Kijevu glede poravnanja spora između vlasti sovjeta i rade, moguće je neprijateljsko poravnanje spora sa stanovišta po kojem je potrebno ustanoviti novu radu sovjeta, i pri tom će biti raširen krug njezinog djelovanja. Centralna rada namjerava udovoljiti ultimatum vijeća pučkih povjerenika uz preduvjet, da će se opskrbiti Ukrajinu novcem i da se prizna službeni dekret republike Ukrajine. Izaslanici su saopćili, da ne će ukrajina zatvoriti dovoz žita u Veliku Rusiju.

* **Gregorijski kalendar u Rusiji** uvest će se na nalog petrogradske vlade sa danom 7. siječnja t. g.

* **Češko industrijalno poduzeće u Budimpešti** osnovano bje uz pripomoć kapitala češke veleindustrije sa glavnicom od dva milijuna kruna, a naslov mu je „ugarska tvornica električne i kovinske robe".

* **Potonuli parobrodi.** „Maasbode" javlja iz Rotterdama: Engleski parobrod „Spero" (1199 bruto-reg. tona), koji se je nasukao, bit će po svoj prilici izgubljen. Norveški parobrod „General Munto" (1142 bruto-reg. tona) potonuo je iza sukoba sa švedskim nekim parobrodom.

* **Česi i mirovna pregovaranja.** „Slavische Korrespondenz" javlja iz Praga: Pročelnik češkog svaza, zastupnik Stanjek, koji je dne 1. o. mj. na večer otputovao u Beč, razaslao odavle na sve češke sastupnike u češkom, moravskom i šleskom saboru pozive, kojima ih pozivlje na plenarnu skupštinu na 6. siječnja u Prag. U toj bi se skupštini imao stvoriti zaključak glede stanovišta čeških zastupnika prema sadašnjim mirovnim pregovorima.

* **Novi zahtjevi Ugarske.** Kako javljaju iz Budimpešte, stići će ugarski ministar predsjednik dr. Wekerle narednih dana opet u Beč, da sasluša kraljevu odluku glede predloženog vladinog programa.

Socijalni demokrati proti posebnom miru.

Stockholm, 2. (D. u.) U ovdjašnjem pučkom domu obdržavala se je jučer velika radnička skupština, koju označuje „Sozialdemokraten" kao akciju za ujedinjenje internacijonale proti separatnom miru. Glavni je govornik Sandler istaknuo opasnosti separatnog mira za socijalnu demokraciju. Velike mase naroda morale bi uzeti riječ te prisiliti vlade, da ispituju mogućnosti separatnog mira. Ovdjašnji povjerenik boljševika, Johanson, izjavio je, da separatni mir ne pretstavlja nikakove opasnosti za Švedsku ili Rusiju. On da ne vjeruje u ujedinjenje internacijonale. Separatni će mir skršiti objest zapadnih vlasti te ih dovesti miru. Govornik je svršio sa „živio" na mir. Ruski je socijalist uzvratio sa opisom opasnosti separatnog mira. Vodja ovdjašnje socijalističke stranke, Heinrich Henson, izrazio se u istom smislu te je dao oduška zabrinutosti, da bi boljševici možda uskratili putnice za konferenciju internacijonale. Skupština je za tim prihvatila resoluciju, predloženu od strankinog vodstva, u kojoj traži svršetak rata, ističe pogibelj separatnog mira te pozivlje socijaliste svīju zemalja, neka se late posla oko ujedinjenja internacijonale u svrhu postignuća sveopćeg mira. Prije svega moraju upotrebiti socijaliste Francuske, Engleske, Amerike i Italije sva sredstva, da predusretnu uskraćenja putnica. Ne budu li vlade pokazale volje za mir, moraju narodi sami stupiti i dodir među sobom te oslobodili svijet od rata i militarizma.

Mirovni pregovori.

: Brest-Litovsk, 2. Ovamo je stiglo izaslanstvo Ukrajinaca, da sudjeluje kod mirovnih pregovora.

* **Mirovna pregovaranja.** Ministar je izvanjskih poslova grof Czernin otputovao dne 3. o. mj. u jutro u Brest-Litovsk. U njegovoj se pratnji nalazi odsječni predstojnik dr. Gratz, izvanredni izaslanisi i opunomoćeni ministri barun Mittag i dr. pl. Wiesner, poslanički vijećnici barun Andrian i grof Coloredo-Mannsfeld, kao i poslanički tajnik grof Csaky. — „Az Est" javlja iz Berlina, e u mjerodavnim političkim krugovima ne drže isključenim, da bi se antantine vlade u posljednji trenutak mogle odlučiti, da u bilo kojoj formi sudjeluju kod mirovnih pregovaranja. No u Berlinu niju voljni, da se obzirom na nadu, e bi antantine vlasti mogle sudjelovati kod mirovnih pregovaranja, odgode ta pregovaranja ma samo i na nekoliko dana.

* **Engleski radnici proti posebnom miru.** „Svenska Telegrambyran" javlja iz Stokholma: Henderson je upravio Huysmansu brzojavku, u kojoj ga obaviješćuje o prihvatu poznatog memoranduma glede ratnih ciljeva i moli Huysmansa, da dostavi sovjetu u Petrogradu živahnu želju engleskih radnika, neka Rusija ne sklopi posebnog mira. Huyman je poslao Hendersonu brzojavku, u kojoj naglašuje, da negativni prosvjedi proti posebnom miru, nego je nasuprot od potrebe, da se Rusiji ponudi nešto pozitivna.

* **Bitka u Istočnom moru?** Amsterdamski list „Het Vaderland" javlja sa danom 2. siječnja, da je velika njemačka skupina ratnih brodova, među kojima se nalaze tri velika krstaša, praćena podmornicama, repelinovcima i pomorskim lijetalima, prošla uz nizozemsku obalu i iščeznula u smjeru prema zapadu. Između 9 i 10 sati ujutro čula se je zatim teška pucnjava sa sjeverozapada. Oko podneva se je na moru čula užasna eksplozija. Misli se, da je između njemačke i engleske mornarice došlo do pomorske bitke. Potankosti još nema.

* **Želje galicijskih Ukrajinaca.** Iz Lvova brzojavljaju: Ovdje obdržavana skupština ukrajinskog narodnog je kongresa stvorila zaključak, u kojemu se traži, neka se mirovni pregovori vode i sa zastupnicima ukrajinske republike i neka budu na iste pripušteni i zastupnici austrijskih Ukrajinaca. Nadalje neka se istočna Galicija i sjeverna Bukovina sjedine u upravnu jedinicu i ostanu ti austrijsko-ruske granice nepromijenjene, da se u okviru monarkije podignu do samostalne državne jedinice. Kongres se ograđuje proti utjelovljenju ukrajinskog zemljišta u poljačke državu. U slučaju, kad bi postojala takova nakana, to traži kongres, neka se istočna Galicija i sjeverna Bukovina proglase za međunarodno preporno područje i dade pučanstvu pravo samoodrejivanja o svojoj državnoj pripadnosti. Kongres prosvjeduje proti ponovnoj majorizaciji Ukrajine po Ugarskoj.

* **Amerika mora da pošalje na bojište najmanje 7 milijuna momaka.** Iz vijesti, koje su zadnjih dana prispjele iz New-Yorka u Haag, saopćuje se, da je bivši predsjednik sjeveroameričkih Udruženih država Taft proglasio, da ne će biti dovoljno ono 2 milijuna momaka, što se pripravljalo, da se pošalje u Evropu. Trebat će najmanje 7.000.000 američke vojske. Amerika mora sve svoje sile postaviti, kako se kasnije ne bi morala 50 godina pripravljati na rat.

* **Venizelos u Rimu.** Iz Lugana javljaju sa danom 1. siječnja, da je Venizelos vijećao u Rimu s Orlandom i Sonninom. Talijanski je kralj podijelio Venizelosu velekrst Maurijevog reda.

* **Izmjena brzojavka izmedju antantinih državnika povodom nove godine.** Kako se javlja iz Londona, upravio je engleski ministar-predsjednik Lloyd George povodom promjene godine u ime engleskog kabineta talijanskom ministru-predsjedniko brzojavku, u kojoj izrazuje zahvalu za srčanost, štono ju je pokazala bila talijanska vojska i mornarica, i izražava uvjerenje, da će Italija doskora provesti snažan udarac proti neprijateljima, u svrhu oslobodjenja svoje zemlje i Europe, i da pobjeda saveznika ne će izostati. Orlando je odgovorio uz uvjeravanje, da Italija poznaje samo jednu volju, naime da se opre i pobijedi. Italija osjeća svakim danom sve više dužnost, da zaštiti svoju slobodu proti hegemoniji, koja postaje nesnosljivom, i očekuje čvrstom vjerom osvit mira, koji će svim narodima dozvoljavati, da koracaju naprijed u potpunoj neovisnosti i potpunom narodnom jedinstvu. Italija, dostojna kći Rima podnaša mužçvnom odlučnošću i dostojanstvom neizmjernu, tešku i nezasluženu nevolju i osjeća se više zahvalnom Engleskoj. — Asquith je poslao talijanskom poslaniku u Londonu pismo sa željama za pobjedu uz uvjeravanje, da su saveznici proniknuti neskršivom odlukom, da ostvare narodnosne težnje Italije, kao i oslobodjenje svih Talijana ispod tudjeg jarma. — Francuski je poslanik u Rimu, Barrer, uputio u svom običajnom novogodišnjem govoru na prisutnost francuskih četa u Italiji i naglasio nerazrješivost talijansko-francuskog saveza. Završio je obećanjem, da će zajednička borba ponijeti zastave Italije s onu stranu njezinih starih granica. — U sličnom je smislu držan i govor francuskog ministra izvanjskih poslova Pichona. — Odgovarajući na brzojavnu čestitku talijanskog kralja, kojoj je ovaj izrazio svoje pouzdanje u pobjedu zajedničke stvari i uputio na talijansko-francusko bratstvo u oružju, kazao je predsjednik Poincare, da je povijest naroda, koji u zajedničkoj borbi brane pravo i slobodu, za uvijek nerazdijeljiva.

* **Iz Italije.** Iz Züricha brzojavlja se danom 1. siječnja: U posljednjoj je javnoj sjednici, talijanskog senata, u kojoj bje prihvaćen proračun, izjavio glavni povjerenik za prehranu, da može danas dati povoljnije vijesti negoli prije deset dana, u koliko je žito u zrnu i za veljaču i naredne mjesece na putu iz Amerike u Italiju. Ministar je predsjednik Orlando zahvalio, da se Italija kani vjerno držati svojih obveza naprama saveznicima. Rasprave izmedju boljševika i četvornog saveza iziskuju sa strane Italije najdelikatniji postupak sa svim pridržajima, jer se saveznici moraju glede toga tek sporazumjeti. Središnje vlasti hoće da nastupe kao stjegonoše mira i uvjeriti svijet, kao da tvrdokornost antante sprječava ostvarenje mira. Antanta iskreno hoće mir, pravedan, častan i trajan mir, koji se osniva na jasnim i lojalnim raspravama. Mirovni je proglas središnjih vlasti u začudnom obliku, dok kane povući Italiju u rasprave, koje se obavljaju izmedju središnjih vlasti i vlade, koje antanta ne može da prizna, dogod se ne sastane ustavotvorna skupština. Glede talijanskih i francuskih težnja zauzimlju središnje vlasti jednostavno otklonivo stanovište. No po njima traženi jednostavni prihvat statusa quo iza tako groznog pokolja bila bi duboka uvreda čovječanstva. Glede aneksija nije neisključeno, da središnje vlasti traže aneksije, ako se ne bi iste nasilno provadjale i ako bi se u tom pogledu mogle oslanjati na izjave volje pučanstva u zaposjednutim područjima. Sve u svemu opravdana je pretpostavka, da se i ovaj put ne radi o iskrenoj težnji za mirom, nego za novi oblik zavratnosti, za cijepkanje izmedju zaraćenih naroda. Antanta nije mogla privoljeti na mir, koji ništa ne daje, i koji sve traži. Iz ljubavi za mirom prosvjeduje proti pokušajima, da se iz mirovne ideje stvara zavratno ratno sredstvo.

Kako javljaju iz Züricha, zategnule su se tajne sjednice talijanskog senata sve do 31. prosinca na večer, tako te se je javna konačna sjednica, u kojoj su uslijedile izjave sa strane vlade, obdržala tek naredni dan. U toj se sjednici povela javna rasprava o tim izjavama.

* **Ni jugoslavenski listovi ne smiju u inozemstvo.** Već smo javili, da češki listovi ne smiju već od druge polovice rujna u inozemstvo. „Slovenski Narod" javlja, da je ista sudbina zadesila i jugoslavenske listove.

* **O posljedicama nastupa češko-slovačke armade** raspravlja vojnički suradnik lista „Neue Freie Presse", koji se žali na to, što se je dalo toliko čeških vojnika zavesti na stranu antante. Posljedice nastupa češko-slovačke armade da će biti ove: 1. u vojničkom pogledu prilična šteta; 2. moralna šteta; 3. neispravni nazori antante o unutrašnjem uredjenju naše monarkije bit će preneseni i na našu armadu, te će možda produljiti rat; 4. naša bi vojna uprava bila takodjer i operativno vezana, jer se češke pukovnije ne će smjeti slati na zapad; 5 sudjelovanje će češke armade učvrstiti antantine čete u uvjerenju, da je pravo na njihovoj strani, što se kao moralni faktor ne smije omalovažavati.

* **Mirovna pregovaranja i antanta.** Kako brzojavljaju iz Londona sa danom 1. siječnja, piše parlamentarni izvjestitelj lista „Daily Chronicle": U vladinim se krugovima priznaje, da predlozi u Brest-Litowsku sačinjavaju ozbiljan novi pojav, koji se mora službeno uzeti na znanje. Sve ako i jest grof Czernin prihvatio ograničene doduše ruske formule, ipak je to znak novoga raspoloženja. Izmedju Velike Britanije, Francuske, Udruženih država i Italije već je glede toga započela izmjena mnijenja.

* **Saziv austrijske zastupničke kuće.** Predsjednik je zastupničke kuće, dr. Gross, kako javljaju iz Beča, na novu godinu raspravljao sa ministrom izvanjskih poslova grofom Czerninom i ministrom predsjednikom drom. pl. Seidlerom o pitanju glede saziva zastupničke kuće. — Prema najnovijoj vijesti dopisnog ureda „Austria", imala bi se zastupnička kuća sastati dne 15. siječnja.

Političke vijesti.

Poljaci i Nijemci.

„Nowa Reforma" piše u svom uvodniku: Započeta gradnja poljačke države nailazi na mnoge i velike poteškoće. Zajedničko djelovanje Poljaka i Nijemaca čini se kraj sadašnjega, psihičkoga razvitka onih dvaju naroda nemogućim. U Poljskoj ne može se ni govoriti o redu, dosljednosti i stezi Nijemaca. Poljaci i Nijemci razumiju krivo jedan drugoga, pak zato ih karakteriše medjusobno nepovjerenje. Poljački narod jošte nije državno organizovan, te se ne može prilagoditi novostvorenim uvjetima kraljevine Poljske. Nijemci postupaju sa Poljacima šablonski, te im tako postaju nesnosni. Ishodište njemačke politike u kraljevini Poljskoj je posve neispravno. Nijemci otegoćuju organizovanje poljačke vlade jer nemaju povjerenja prema Poljacima. Nijemci moraju si toga postati svijesni, da se narodi ne daju upravljati razborom, nego osjećajima. Njemačka politika u kraljevini otegoćuje postanak organa poljačkoga državnoga razbora, vlade, koja bi sama bila kadra ići zajedno sa Nijemcima u svrhu zajedničkog rada. Prilike u njemačkom okupacionom području moraju se radikalno promijeniti. Bez preobrazbe prilika u kraljevini Poljskoj ne može biti govora o njemačko-poljačkom zajedničkom djelovanju.

Domaće vijesti.

Za hrvatsku srednju školu u Puli.

Nijemci, kojih po zadnjoj statistici nema u Puli niti potpunih 4000, imadu dvije srednje škole, koje ne mogu napuniti sa svojom djecom. Dvije trećine učenika, koji polaze njemačke srednje škole, su nenjemačke narodnosti. Za 50 do 70 njemačkih djaka uzdržavala je naša slavna vlada jednu veliku gimnaziju i jednu veliku realku, a prilike su u tim školama bile takve, da su nenjemački djaci, koji su polazili ove škole, obično zaboravljali svoj materinski jezik. Ako naša vlada uzdržava za njemačke doseljenike dva skupa zavoda, koliko je više njezina moralna dužnost, da otvori nama, autohtonom, mnogobrojnom pučanstvu, takodjer srednju školu; nijedan ministar i nijedna vlada ne može da kaže, e su naši zahtjevi za hrvatsku srednju školu u Puli pretjerani. Ali žalibože nema izgleda, da bi se naša vlada tako skoro obazrla na naše želje, ma bile i deset puta opravdanije. Ne smije se tratiti uzalud vrijeme; svaki gubitak vremena predstavlja gubitak narodnih energija, koje radi pomanjkanja škola ne možemo da upotrebimo za našu narodnu stvar, za naš narodni spas. Široka hrvatska javnost ne smije prezreti, da je Istra jedna od najvažnijih, ali radi toga narodno i najviše ugroženih jugoslavenskih pokrajina, da tvori Istra sa slovenačkim zaledjem, sa Trstom i Kranjskom, najveće jamstvo za buduću našu gospodarsku dobrobit. Od posjeda ove centralne točke u Europi je odvisan ekonomski procvat naše buduće jugoslavenske države. Ako su naši mornari i radnici bili kadri, da sakupe za hrvatske škole u Puli 30.000 kruna, kakvu bi svotu morale da žrtvuju ostale jugoslavenske pokrajine za naše škole u Puli, da dostignu požrtvovnost naših mornara. Sjajni dokaz rodoljublja, dan od naših mornara i radnika, nije bio do sad od hrvatske javnosti shvaćen kao poziv, da slijede plemenitom tom primjeru. Ali bit će potrebno, da se sav narod dosjeti u tom ozbiljnom vremenu svoje dužnosti. Raspravama i oduševljenjem nećemo nadoknaditi potrebnog realnog rada, a taj se rad mora usredočiti u pitanju školstva. Pula, najvažnije središte istarskih Hrvata, nema danas nijedne srednje škole, što nam nikako ne služi u čast i diku. Radi toga je potrebno, da se Jugoslaveni širom naše domovine ozbiljno late posla i da nam pomognu sakupljati prinose za našu srednju školu u Puli, koja će doskora biti otvorena, ako će se sav naš narod odazvati samo sa polovicom one ljubavi za narodnu prosvjetu, koju su posvjedočili uzorni naši mornari i radnici u Puli. Dužnost je našeg naroda, ako hoće održati izloženu ovu narodnu postojanku, da ju podupre svim silama i svim sredstvima. Potrebno je, da si čim brže stečemo inteligentni pomladak, ako hoćemo odoljeti bezobzirnom boju za opstanak, koji se vodi u ovim pokrajinama. Hrvati i Hrvatice! Sjećajte se naše Istre, ove kule narodnog jedinstva i njezinog središta, Pule. Naprijed za hrvatsku srednju školu u Puli.

Vinarski ured za Istru saopćuje općinama Istre: Nekoji općinski uredi prijavili su vinarskom uredu za Istru, da su mnogi producenti prodali svoje vino krčmarima, trgovcima i privatnicima bez odnosne dozvole ovog ureda i da nijesu isplatili istomu doprinos za režijske troškove. Pozivlju se s toga općinski uredi, da nakon provedenih izvida utjeraju od odnosnih stranaka spomenute iznose i da ih čim prije pošalju vinarskom uredu u Trstu. Proti onima, koji dobrovoljno plate općini spomenute iznose, ne će se postupati radi prekršaja. Eventualne troškove, spojene sa utjeranjem, naknaditi će vinarski ured za Istru.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **6201**.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko naše uprave, za našu srednju školu slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Zvonimiru Randić medju našim radnicima kod vodo-kopnene gradjevne direkcije K 70·—: Darovaše: po K 5·—: Zvonimir Randić, Marija Randić, Josip Marfan, Ivan Marfan, Ivan Zuccon; po K 4·—: Marko Snić; po K 3·—: Josip Benić, Marija Zuccon; po K 2·—: Josip Blažević, Marko Krpotić, Petar Vukadinović, Šimun Smoković, Josip Kirac, Rudolfo Purić, Josip Lantizer, Ivan Sardoz; po K 1·20: Sarac Ivan; po K 1·—: Juro Pristak, Franjo Lukeš, Grgo Jurlina, Mate Burul, Ilija Grbčević, Mate Jereb, Josip Želeško, Ivan Bartlančić, Ludovik Lezak, Dinko Diminić, Petar Zorzenon, Nikola Curto, Dinko Dorigo, Jakov Bagon, Ivan Šilaz, Franjo Grubiša, Ivan Lukeš, Jure Jelovčić.

Sakupljeno po gosp. Josipu Klunić, medju našim radnicima kod iste direkcije K 35·— Darovaše: po K 6·—: Ivan Šverko; po K 5·—: Josip Klunić, Antun Crnobori; po K 2·—: Josip Kovačić, Ivan Seršić, Julijan Duržot, Antun Medić, Ivan Rošić, Jakov Grižan, Antun Rakić; po K 1·—: Ivan Bolanac, Frane Žigan, Ivan Busić, Frane Baričevac, Josip Fedel pk. Martina.

Sakupljeno po gg. Martinu Rakić i Ivanu Radošević, medju našim radnicima kod jedrilne direkcije u c. i kr. arsenalu K 151·—. Darovaše: po K 10·— Martin Rakić, Mihovil Barbalić, Antun Ujčić, Josip Trapjan; po K 6·— Dobročinitelj, Getruda Kreč; po K 5·—: Ivan Radošević, Mate Lorencin, Antun Radošević, Emero Rosanda, Ivan Rosanda, Franjo Žic; po K 4·—: Antun Abramić, Vinko Abramić, Luka Košara, Luka Rakić, Pravdoslav Misković, Jure Seršić, Ivan Martinčić, Ivan Šusnik; po K 3·—: Ivan Ilić, Josip Premate; po K 2·—: Miho Mikovilović, Josip Zuccon, Miho Zuccon, N. N., Antun Mikovilović, Ivan Stepčić, Marija Ružić, Božica Bilia, Antun Demarin, Lucija Beršić, Anica Bastijančić; po K 1·—: Ivanka Juričić, Niko Zvitanović, Ana Tripar, Jelčić, Max Pirc, Jože Drmastija, Petar Zubranić, Ivan Hero, N. N.

Dalje su položeni u istu svrhu slijedeći doprinosi: Sakupljeno na Nj. V. brodu „Radetzky" K 750·—. (Prije K 1645·—, ukupno K 2395.—. Imena uzornih darovatelja objelodanit ćemo naknadno).

Sakupljeno po gdjic. Ludoviki Peruško iz Premanture i gosp. Antunu Mizdariću iz Šišana, medju našim bijednim evakuircima u Greifendorfu u Moravskoj K 92·—. Darovaše: po K 5·—: Sironić Paškval, Antun Mizdarić, Kata Lorencin, Jagica Prevrat, Foška Kirac, Petar Kirac, Antonija Klunić, Marija Fedel, Ruža Fedel; po K 6·—: Veronika Vidulin; po K 3·—: Jaga Kirac, Luca Grakalić, Marija Novak, učiteljica; po K 2·—: Luca Mizdarić, Nježa Lazarić, Marija Radošević, Marko Grakalić, Luca Grakalić, Katica Zukon, Ana Radošević, Marija Radošević, Katica Lorencin, Josipa Vidulin, Marija Vidulin, Marijana Peruško, Ludovika Peruško; po K 1·—: Ruža Mizdarić, Luca Mizdarić, Marij. Mizdarić, Fani Vidulin.

Naš vrli rodoljub i junak „senjski uskok“ gosp. Vinko Potočnjak, sakupio je na novo ljeto, medju svojim mješćanima prigodom kućne zabave K 43·11.

Sakupljeno po gosp. Vjekoslavu Džebar, kod IV. Bos. i ukovnije K 42·56. — Polažu dvoje kolega crvenog križa K 20·—. — Sakupljeno po gosp. Šabalji u veselom društvu u Stinjanu, medju Jugoslavenima K 18·—. — Sakupljeno na Silvestrovo veče u obitelji Kuhar i Donat K 10·—. — Polaže gosp. Kosmina K 10·—. — Da počasti uspomenu oca, gosp. suca Marušića, polaže gosp. Niko vit. Mardešić K 10·—. — Kamati na uloženi novac, do konca godine 1917. K 40·—. — U veselom društvu kod gosp. Zuccona u Saini sakupljeno na novu godinu K 24·—. Darovaše: po K 8·—: Obitelj Renko; po K 5·—: Volák Václav; po K 4·—: Varmurža Antun, Ferenščak Milan; po K 3·—: Čačić Paško. — Ukupno K 1059·67; zadnji iskaz K 35·068·80; sveukupno K 36·104·47. Hvala i čast uzornim darovateljima! Mirno i ustrajno naprijed za našu srednju školu u Puli.

Dnevne vijesti.

Glas Slovenaca, Hrvata i Srba počeo je da izlazi u Zagrebu pod odgovornim uredništvom dr. Ivana N. Novaka. List stoji na stanovištu narodnog jedinstva Slovenaca, Hrvata i Srba. Pojedini broj stoji 16 filira, te se ga može dobiti u našoj podružnici u Fran-Ferdinandovoj ulici.

Tvornica cipela u Karlovcu. Poznati tvorničar g. And. Jakil iz Gorice, koji je nedavno kupio Sant Janski ugljenokop kod Mokronoga u Kranjskoj za iznos od preko jednog milijuna kruna, namjerava da u Karlovcu uredi uz svoju tvornicu koža i tvornicu cipela, te je već naručio sve potrebne strojeve, samo Njemačka treba da dozvoli izvoz tih strojeva. Tvornica bi imala dnevno 500 do 600 pari cipela izradjivati.

„Hrvatski Lloyd“. Prvi je ovogodišnji broj izašao na 16 stranica, te je kao jubilejni broj prigodom desetgodišnjice njegova izlaženja. U uvodnom članku veli, da je već time mnogo postignuto, da jedno stručno glasilo stupa u desetu godinu svoga života. List je opremljen člancima sviju grana narodnoga gospodarstva, izlazi svake subote, te stoji godišnje K 30·—, polugodišnje K 15·—, četvrtgodišnje K 7·50. Pojedini broj stoji 50 filira, a može se ga dobiti i u našoj podružnici u Fran-Ferdinandovoj ulici. S naše strane najtoplije preporučujemo taj list za promicanje trgovačko-industrijskih i općih narodno-gospodarstvenih interesa.

Društvo čeških pravnika „Všehrd“ u Pragu službeno raspušten. Kako javlja praški „Venkov“, raspustila je policija društvo čeških pravnika „Všehrd“, za to, jer je ovo na skupštini, gdje je bila proslavljena pedesetgodišnjica trajanja, imenovalo svojim časnim članovima dr. Kramářa, dr. Rašina, Preisa i Sylabu-Vojana (vodju američkih Čeha), i jer je na istoj skupštini bio prihvaćen predlog, da se dr. Karlo Groš briše iz popisa člana utemeljitelja „Všehrda“, te mu se vraća njegov prinos. U tom vide višje oblasti umiješavanje kulturnoga društva u politiku. „Všehrd“ je raspolagao znatnim imutkom, izdavao je sam školske znanstvene knjige, a kamo će sve to doći, nije još poznato. Odbor je društva brzojavio Stanjeku, predsjedniku Češkog saveza, koji će odlučno posredovati uz pomoć svih čeških zastupnika.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Mi smo barem ovdje sretni. Srce smo naše Istre, kršne, lijepe, plodne, gorovite, gladne, i bog zna, koliko joj još epiteta daju. Imamo svoju općinu, imamo i svoga načelnika, imamo i našega gospodina poglavara, mi dakle i nademo sve, što si samo neko srce zaželjeti može. A to, što je tu nabrojeno, to su same lijepe i radosne stvari. Mi imamo medjutim još dvije vrsti stvari i to: žalosne i sramotne. Medju žalosne stvari pripada činjenica, da je naše učiteljište još uvijek samo naše, t. j. one nekolicine, koja to na ledjima nosi. Medju sramotne činjenice pak ide takodjer to, da su učiteljište mora životariti milošću nekoliko naprednih muževa, koji se za to žrtvuju. Po našemu mišljenju mogli bismo izmiješati sve one radosne činjenice sa žalosnima i sramotnima, i ono, što bismo tad dobili, bilo bi sigurno mnogo bolje od toga što sada imademo. Ali da ne govorimo uvijek samo tako zakučasto, da nas možda ni pametne glave naših mudrih otaca ne bi razumjele, kazat ćemo otvoreno. Imademo hrvatsku općinu i hrvatsko učiteljište. Hrvatska općina ima opet u rukama hrvatski kapital, a taj hrvatski kapital mogao bi opet divnom snagom i požrtvovnošću poduprijeti hrvatske škole. Ja, al ne, rekao bi Franina, a Franina bogme to je stara i iskusna glava, i jedina, koju još imademo, i koju poštivati moramo. U tom slučaju naši bi rodoljubi pokazali mali stupanj rodoljublja u malenom, koje bi svakako više narodu pomoglo nego sve lijepe riječi i sva nabacivanja širokopotεznim krilaticama, koje obično mnogo govore, ali malo sadržavaju, mnogo obećavaju, a ništa ne izvršuju. Jer sva tragika, tragikomedija, ili komi-tragedija našega naroda leži baš u tome, da svi vodeći ljudi, koji su postavljeni na odlučujuća mjesta, žele se pokazati rodoljubima u velikom stilu. Za malen, sitan rad, to im se čini, da to nije za njih, i tako svi njihovi rodoljubni nacrti, ostaju nacrtima, i kad do tijesnoga dodje, baš ti veliki rodoljubi pokažu, da upravo ništa učiniti ne mogu, i to samo za to, jer su oni veliki muževi a mali ljudi. Za danas dosta. Imali smo još štošta da ispričamo ali to ćemo učiniti budućeg puta, jer smo se danas previše zaustavili i na tim dosta radosnim, još više žalosnim, a najviše sramotnim činjenicama.

Labin. Mi ovdje još uvijek zlo. Odkako smo se zadnji puta javili u vašem listu, nije se kod nas još a ma baš ništa promijenilo. Progone nas, mrze, tjeraju, a ona banda zločinaca oko naše opskrbe, još uvijek stoji na svom mjestu nekažnjena. Gluhi su svi za naše bijede, ne razumiju i ne će da razumiju naših muka. Mi ovdje iz okolice nemamo posvema nikakovih prava, jer u gradu vlada samovolja nekolicine tirana. Odlučno zahtijevamo to, što se već davno imalo dogoditi, da se naime ispitaju sva zlodjela i da se počiniteljе kazni, a nama da se priznaju ona prava, što nas i po božjem i po ljudskom zakonu idu.

Plomin. Odavle vam se još nitko ne javismo. A ipak imamo da se bar pritužimo, da se izjadamo, ako već nema drukčije pomoći. U bijedi, u kojoj ovdje živimo, izgubili smo već svaku nadu u poboljšanje, jer iz dana na dan sve to gore ide. Čekali smo barem da će nam uljike uroditi, ali i tih je malo, a ljetina je onakva, kakva je bila svuda po istarskom golom i kamenitom kršu. Ono nešto smokava, što bismo bili prijašnjih godina posušili za zimu, ove zime nema, jer nešto je nezrelo popadalo od vrućine i suše, nešto pak nam kroz cijelo ljeto služilo za dnevnu hranu. Osim te naravne bijede; što je zaokupila sve naše krajeve, postalo je naše stanje na domaćem ognjištu još više nesnosno i radi drugih razloga. Imademo ovdje naime nekoliko ljudi bez duše i srca i bez ikakovog čovječjeg čuvstva. Jedan je od tih i naš dični šinjor Tonetti, koji nas guši i pritište, reć bi, da nam hoće ispiti zadnju kap krvi, što je u sebi imademo. Njegova su nedjela dobro poznata svima, ali svi se čine nevješti, kao da to ne opažaju. Obratili smo se ovamo i onamo, ali svi imadu za nas gluhe uši, od Petra nas šalju k Pavlu, a naš šinjor medjutim još uvijek čvrsto sjedi i ne mijenja svoje ćudi, i naša mu tužakanja ni najmanje ne smetaju, nego mu još više potpiruju njegove nečovječje nagone za potlačivanjem i osvećivanjem. Obraćamo se za to ovim putem na naše mjerodavne ljude, da učine već jednoin kraj tom više nesnosljivom stanju. Sam Bog jedini znade, koliko trpimo, i njegovu osvetu sazivljemo na one, koji bi nam pomoći mogli i morali, a ipak ostaju gluhi pred našim prituzbama.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiraliata broj 3 od 3. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Kolarž.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; Mor. štop. liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 43. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Na kraju prvog godišta. — Dr. Ljudevit Prohaska: Sociološko društvo. — Stjepan Jurić: Širenje gospodarske naobrazbe medju našim narodom. — Ambro Novak: Eduard Grieg. — L.: Jubilej Marije Ružičke-Strozzi. — U smotri nalaze se bilješke o pr raznim brojkama dra. Rittiga, o hrv. planinarskom društvu, o Ausro-ugarskoj banci u ratu, o posredovanju rada u Hrvatskoj (od Nikiasa), o „Književnom Jugu“ (od dra. D. Prohaske), o živoj i mrtvoj književnosti (od prof. J. Benešića) itd. — Listak: Arkadij Averčenko: Mladić na tračnicama. — S obzirom na poskupljenje proizvodnih troškova stoji „Hrvatska Njiva“ od Nove godine u pretplati godišnje K 36·—, a mjesečno K 3·—. Pojedini broj K 1·-. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagr bu, Nikolićeva ul. 8.—.

Javna pučka knjižnica u Pazinu. Nakon stanke od preko dviju godina nastavila je ova knjižnica u kolovozu prošle godine svoje djelovanje. Rad njezin u ovo pet mjeseci prikazan je u ovo nekoliko brojeva: U kolovozu b lo je 12 čitaoca. Tima posudilo se 86 knjiga i to: 58 zabavnih (36 proze, 22 pjesme), 21 poučnu i 7 revija. U rujnu bilo je 25 čitaoca. Tima posudilo se 194 knjige i to: 147 zabavnih (93 proze, 54 pjesme), 32 poučne i 15 revija. U listopadu bilo je 36 čitaoca. Tima posudilo se 210 knjiga i to: 163 zabavne (105 proze, 58 pjesme), 30 poučnih i 17 revija. U studenom bilo je 25 čitaoca. Tima posudilo se 132 knjige i to: 84 zabavne (50 proza, 34 pjesme), 26 poučnih i 12 revija. U prosincu bilo je 25 čitaoca. Tima posudilo se 150 knjiga i to: 76 zabavnih (47 proze, 27 pjesme), 45 poučnih i 25 revija. — U svemu dakle bilo je 123 čitaoca, kojima se izdalo 754 knjige. — Knjižnica bila je otvorena nedjeljom od 11—12. — Radi nestašice novčanih sredstava nije se moglo nabaviti skoro nikakvih novih knjiga, što se naravski mora uzeti u obzir, čitajući ove redke. Od nedjelje 6. I. 1918. dalje biti će knjižnica otvorena nedjeljom od 11 i pol do 12 i pol. — Pozivlje se ujedno ostale knjižnice, koje djeluju da zgodom izvjeste o svome radu.

Niže potpisani u ime svoje i ostale rodbine, javljaju žalosnim srcem svim prijateljima i znancima, da je njihova nezaboravna kćerka, sestra, odnosno šurjakinja

PAŠKVA BUIĆ

jučer prije podne, dne 3 ov. mj. poslije kratke i teške bolesti, u 24 godini života u Gospodinu preminula.

Sprovod mile pokojnice, krenut će danas, dne 4. o. mj. u 1 sat pop. iz Pokrajinske bolnice na grobište u Pomer.

Pula-Pomer, dne 4. siječnja 1918.

Ivan, otac; **Lucija,** majka; **Josip, Antun** i **Franjo,** braća; **Marija, Rakić, Nježa Rakić** i **Fuma Premate,** sestre; **Antun Rakić, Josip Rakić** i **Josip Premate,** šurjaci.

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Nastavak.)

Karakteristična tabla! Ne taknuti, jer je masna! Aha!

M a s t. Dajder ženo, da se omastimo. Donesao sam 50 dkg masti ili po domaće rečeno ½ kg. Pet nas ima, svakome 10 dkg. Naš pokojni profesor poljodjelstva tumačio nam, da je potrebno čovjeku na dan 20 g masti, 80—100 g bjelančevine i 400—500 g škroba (hidrata). Da, da, istina, ali on nije mislio na rat. To je vrijedilo za mirno doba, ali sada treba ustrajati i izdržati pred neprijateljima. I prazna vreća mora ravno stojati. Povratimo se na našu količinu. ½ kg masti za mjesec dana za pet nas. Vi se smijete, ali nama nije do smijeha, jer moramo više puta prijesno jesti. Pita me žena, koju mjeru da rabimo, da nam bude dostajala ova mast. Lakonički odgovor: Post i uemrsitva. Crkva je odredila jedan dan u sedmici, država dva dana bez mesa, a mi dodajmo još dva i račun gotov i masti dosta.

Mala preinaka. Hrana i brana, mora se i nešto piti. A Čeh, što najradije pije? — He, he! P i v o. Vrček moj, koliko puta sam te milovao! a sada? Zlatna vremena! prošla ste. Kod našega krčmara puna polica praznih vrčeva — teško je i njima, ali teže nama. Kapne i u njih kadgod, ali iz njih srču samo privilegovani. Dolazi i k nama kadikad bure piva, ali naš krčmar toči na komandu. Kad pau predstojnik dodje na vrata i digne štap, tad glazba — pardon — tad krčmar buretu i pipu (špinu) unutar. Pivo se pjeni, a mi — e, pjenimo se i mi — i došla rugalica:

Lijepi naš pan, pije svaki dan
Pivičku
A mi gledamo; a i gutamo
Sliničku.

a onda se tješimo i pjevamo:

Ali doć će dan, piti će naš pan
Vodičku.-

Blizu piva je ječam i slador i još nešto. Uzmimo to po redu, kako je u muzeju.

J e č a m. Mi mudri Evropejci znamo sugerirati i surogatirati — i činjenica, mi pijemo kavu, ako ječma imademo. Što će nama kolonijalna roba? — doma imademo (veliko pitanje) svega. I od slame ječmenove dade se brašno samljeti, ali samo treba znati kako. Evo načina: Uzmi vreću slame — ali da je dobro osušena — ponesi ju mlinaru. Isprazni je, i onda kupi kod mlinara brašno i donesi ga kući, i stvar je gotova. (Vi se ljutite, jer izrabljujem vašu ustrpljivost. Oprostite, ali ja prevadjam, a Česi su nam braća, pak vjerno prenašam iz njihova, da ne bi bilo s nikoje strane zamjerbe. — Ustrpite se, dat ću vam)

S l a d o r a. Nas male smrtnike čuvaju od sladorne bolesti, pak nam davaju malene porcije sladora. Imade ljudi, koji dobivaju i na vogone sladora. Neki dobivaju — ali to su nadljudi — za popravljanje vina, petijota — to su državni liferanti; — a onda treba i bomboni (slatkiša) — Bože moj — treba i toga, dok je gospode i njihove djece. Učitelj sa sela tuži se, da ne razumije, kako je to, da učitelj na selu dobije manju količinu (¼ kg manje) sladora, negoli njegov kolega u gradu. Naš odbor mu rastumačio stvar ovako: Učitelj u gradu teži više, negoli onaj na selu i za to dobije više. Ako ne vjerujete, onda molimo, važite se.

Rasrdio se odbor, da nisam na dobu napisao katalog za muzej. Bio bih bio, ali nisam imao

P e t r o l e j a. Veliki njemački pisac na umoru tražio je „više svjetla“. Umirati i umrjeti bez svjetla je lako, ali živjeti i raditi bez svjetlosti, nemoguće je. Slika je veoma tamna, ali što ćete, dobio sam ½ litra petroleja na mjesec dana. Kad bi i mjesece skratili na par dana, onda bi se nekako prošlo, ali ovako bit će puno mraka.

Najnovija novost! I petrolej ima svoje državno pravo i svoje medje — dakle suverena država. Naime, stvar se ima ovako: Kotar P. nema petroleja; idi preko „granice“, dakle jedan korak preko našega, i petroleja kao vode. Ne idi prazan. 20 l vina dade 20 l petroleja; 10 kg brašna ili više — dobije 10 l petroleja i više. Napojnica ili „trinkgeld“ — plati još petrolej, ako se ne znaš pogadjati. Ali obično kod naših ljudi nema napojnice — zato se na mjeru mnogo ne pazi.

Mi, hvala Bogu, ne možemo govoriti niti o vinu, niti o brašnu, a petrolej — Bog ga pomiluj.

Bolje svjetlo, (bit će plin), imadu slike:

K r u m p i r.

R e p a.

M e r l i n.

Ne na vreće, na „vagone“ dolazi. A cijena — prema aprovizaciji.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopradaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. | U Puli, subota 5. siječnja 1918. | Broj 897

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 4. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Gotovo na čitavoj je fronti došlo do živahnih bojeva obostranog topništva. Vedro je studeno vrijeme bilo u prilog njihovoj djelatnosti. Kod engleskih sunaka, koji su se istočno od Yperna i sjeverno od kanala La Bassee izjalovili, kao i kod naših vlastitih pothvata jugoistočno od Moeuvresa i u Champagni dopremljeni su bili zarobljenici i nekoliko puščanih strojeva. Od 1. o. mj. izgubili su naši protivnici u zračnoj borbi i uslijed sastrijeljenja sa zemlje 23 lijetala i 2 pripeta zrakoplova. Natporučnik je Loerzer izvojevao svoju 20 zračnu pobjedu.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

* **Udružene države u ratu.** Državni ured priopćuje, kako brzojavljaju iz Washingtona sa danom 3. siječnja, u skupnom izvještaju o radu zastupnika Udruženih država na pariškoj konferenciji njihove ponajglavnije predloge, koji se sastoje u ovom: Udružene države neka upotrabe sav svoj utjecaj, da dodje u ratu na kopnu, na moru i na gospodarskom području do potpune jedinstvenosti izmedju Amerike i zemalja, koje se bore na njezinoj strani, kako bi se pospješio uspješan završetak rata uz sveukupnu uporabu njihovih pripomoćnih vrela i materijala. Bojne sile Udruženih država neka se, što prije je moguće, pošalju u Europu. Nadalje izvješćuju zastupnici o ustanovljenju zajedničke organizacije u svrhu, da se sakupi što više brodovnog prostora, koji bi se mogao uporabiti za prevoz amerikanskih bojnih sila. S engleskim su admiralatom sklopljena utanačenja glede borbe proti podmornicama. Nadalje su se pobrinuli za sudjelovanje Udruženih država kod vijećanja vrhovnog ratnog vijeća, a postignut je i sporazumak glede doprinosa Udruženih država u zajedničke ratne svrhe.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja iz Berlina: U kanalu Sv. Jurja i u Bristolskom su kanalu uništile naše podmornice opet 7 parobroda i 1 jedrenjaču s okruglo 24.000 tona.

* **„Preporodjenje Njemačke — osobno pitanje“.** „Berliner Tagblatt“ piše: Svenjemački listovi posvećuju već nekoliko vremena svoj poseban interes caru, čiju politiku kritikuju sa sve većom ljutošću. Dr. Paul Franz piše u listu „Deutschlands Eneuerungen“ članak, koji označuju preporodjenje Njemučka za osobno pitanje, te zaključuje medju ostalim: „Nužno je potrebno, da se opet sjetimo germanskog običaja, da govorimo istinu takodrer pred prijestoljem. Tko proizvadja iz krivo shvaćanog patriotizma zaključke, da označi najviše odluke, koje smatra za pogubne, kao takove, i ne učini u bezobzirnoj muževnoj vjernosti sve ono, što bi pomagalo vladaru, kojemu zlo savjetuje, do upoznanja istine, taj nije nikakav monarhist, nego baš grobar monarhije, pa nek se imenuje, kakogod mu drago“.

* **Pročelnik Češkog svaza**, zastupnik Stanjek, upravio je predsjedniku dru. Grossu pismo, u kojem pospješuje raspis ispražnjenih mandata za državni zbor.

* **Tečaj austrijskog novca na švicarskim burzama** postigao je u razmjeru prema talijanskom novcu višu vrijednost negoli ju je imao u normalno mirno vrijeme.

* **Iz Engleske.** Ministar za pučku prehranu, lord Ronda, držao je onomadne u Londonu govor u stanju opskrbe živežem, te je tom zgodom kazao: Sve su moje misli uprte na to, da stečemo rat. Sve je drugo nuzgredno. Nestašica stanovitih je živežnih sredstava neizbježiva, no u našem položaju nema ništa, radi česa bismo se mogli uzemirivati.

Mirovna pregovaranja zapela

Mirovna pregovaranja izmedju četvornog saveza i Rusije stupila su danas u novu fazu. Iznenada su nastupile poteškoće radi prividno neznatne stvari, a to glede mjesta pregovaranja. Rusi traže, neka se pregovori vode u Štokholmu, a Nijemci se odriješito protive ovom zahtjevu. Osobito upada u oči rezak ton, kojim se je služio u odnosnoj izjavi državni kancelar Hertling. Kazao je, da si Nijemci ne dadu ništa predpisivati od Rusije. Ali važnije negoli rasprava o pitanju mjesta pregovaranja, jest izjava Nijemaca, da oni ustraju kod svojih zahtjeva sadržanih u članku 1 i 2, koji se tiču ispražnjenja zaposjednutih područja i plebiscita. Nijemci ne dopuštaju time nikakvih novih glasovanja naroda u zaposjednutim područjima osim onih, sa kojima su se nekoji ljudi u Litvanskoj, Livonskoj i Kurlandiji izjavili za odcijepljenje od Rusije i za priklopljenje Njemačkoj. Zanimivo je, što je Hertling kazao, da ruske novine već pišu, kako Nijemci kušaju zavaravati svijet sa samoodredjivanjem naroda. Dakle već posvemašnja polemika izmedju boljševika i njemačke vlade, koja kani sada stupiti u izravna pregovaranja sa ukrajinskom Radom, čiji su opunomoćenici baš stigli u Brest-Litowsk. Ali nema izgleda, da će pregovori sa Ukrajincima dovesti k boljim rezultatima, nogoli raspravljanja sa boljševicima. Da je kriza, nastala u pregovaranjima, ozbiljna, proizlazi iz jedne vijesti iz Stockholma, prama kojoj popuštaju boljševici u pitanju konstituante, koja se je po svoj prilici sastala već jučer (4. siječnja), što znači, da i oni očajavaju u nadama na uspjeh svoje mirovne politike.

: Berlin, 4. (D. u.) Glavni je odbor državnog zbora nastavio danas svoje sjednice. Prije svega je izjavio konzervativni grof Westharp, da njegovi politički prijatelji nijesu posvema sporazumni sa držanjem njemačkih pregovaratelja u Brest Litowsku. Općenita je mirovna ponuda i izjava, da se kani sa svim vlastima stupiti u mirovna pregovaranja, veoma iznenadila. Ponuda nije bila potrebita niti obzirom na vojni položaj, da, njemačkim interesima na uštrb, njegovi prijatelji prešno žele, neka se u izjavi postavljeni rok smatra minulim i da se nipošto ne obnovi. S velikom ruskom susjednom državom stupiti u dobre i uske odnošaje, jest živahna želja i njegovih prijatelja. — Državni je kancelar grof Hertling podao ovu izjavu: „Gospodin je predgovornik imao dobrotu, te je podsjetio na ono, što sam jučer kazao bio na svršetku mojih kratkih navodnih riječi, da naime ono, što je bilo jučer, danas možda ne će više vrijediti, i da moramo uvijek računati sa mogućnostima upadica. Već prije je opetovano tečajem pregovora dala ruska vlada izražavati po svojim zastupnicima želju, neka se iz Brest Litowska prelože rasprave i nastave u neutralnom kojem mjestu, primjerice u Stockholmu. Sad bje taj predlog izrično stavljen. Ruska vlada predlaže preloženje rasprava iz Brest-Litowska u Stockholm. Ne gledeći na to, e mi nijesmo u stanju, di dademo propisivati od Rusa, gdje ćemo nastaviti pregovore, moram uputiti na to, da bi preloženje rasprava u Stockholm vodilo do izvanrednih poteškoća. Ja hoću, da spomenem samo jednu poteškoću, da izravni spojevi, koji izaslanici na raspravama moraju imati sa svojim glavnim gradovima Berlin-Beč-Sofija-Carigrad i Petrograd — izravni spojevi, koji su izgradjeni u Brest Litowsku djeluju dobro — nailaze u Stockholmu na najveće poteškoće. Već ova eto jedna točka vodi do toga, da uopće ne možemo pristati. Tomu pridolazi još i to, da ii antantine spletke, kako bi se posijalo nepovjerenje izmedju ruske vlade i njezinih zastupnika te nas, zadobile ondje novoga tla. Stoga sam uputio državnog tajnika dra. v. Kühlmanna, da taj predlog odbije. (Bravo!) Medjutim su u Brest-Litowsk stigli zastupnici Ukrajinaca, i to ne samo kao stručnjici, nego sa punomoćima na rasprave. Mi ćemo posve mirno sa zastupnicima Ukrajinaca dalje raspravljati. Pridodajem još, e je bilo priopćeno iz Petrograda, da ruska vlada ne može pristati na točku 1. i 2. naših predloga. Obje se ove točke odnose na modalitete ispražnjenja područja i provedenje pučkog glasovanja. U ruskom nam novinstvu podmeću, da se hoćemo na ilojalan način riješiti naše privole glede prava samoodredjivanja naroda. Ja moram to podmitanje odbiti. (Bravo!) Točka 1. i 2. odredjene su samo praktičkim razmatranjem. Mi se ne možemo od toga udaljiti. Ja mislim gospodo, da možemo mirno čekati, kako će se ta upadica dalje razviti. Mi se opiramo na svoj moćni položaj, na svoje lojalno mišljenje, na svoje dobro „pravo“. (Živahni bravo-klici.) — Izatoga bje državni zbor odložen na sjutra, pošto će stranke popodne raspravljati o političkom položaju.

Brest-Litovsk, 3. (D. u.) Dne 1. o. m. prispjela je u Brest Litovsk mirovna delegacija ukrajinske republike. Sastavljena je iz ove četvorice opunomoćenika: M. F. Levickij, N. M. Ljublinskij, M. N. Polosov i A. A. Sevrjuk. Sva su četvorica zastupnika članovi ukrajinske centralne rade i sveruske ustavodavne skupštine. Delegati Ukrajine imaju glede vodjenja mirovnih pregovora sve punomoći vlade ukrajinske republike.

Beč, 4. C. k. dopisni ured javlja iz Brest Litovska: Predsjednik ruske delegacije upravio je iz Petrograda dne 3. o. mj. na opunomoćenike četvornog saveza brzojavku, u kojoj predlaže, pozivajući se na zaključak vlade ruske republike, nek se pregovori nastave u neutralnom inozemstvu. Odgovarajući na to, brzojavili su delegati četiriju saveznih država gospodinu Joffe-u, kako odbijaju svako premještenje mjesta mirovnih pregovora, budući da je bilo obvezatno zaključeno, da se pregovori nastave najkasnije dne 5. o. mj. u Brestu Litovskom.

Iz Rusije.

Petrograd, 2. Agentura javlja: Aksentijev, jedan od pokretača junkerskog gibanja, koji se je sakrivao u Petrogradu, bio je uapšen u svom privatnom stanu.

Stockholm, 3. (D. u.) „Novaja Žizn“ javlja: Boljševici su promijenili svoje stanovište naprama ustavotvornoj skupštini. Ova se imade sastati 4. siječnja uz uvjet, da oni članovi njezini, koji nijesu boljševici, priznaju prije toga boljševičku vladu.

Stockholm, 3. Kako piše „Naš Vjek“, obdržavali su kadeti posljednjeg petka u Petrogradu brojno posjećenu skupštinu. Jedan je od govornika tvrdio, da su se dogadjaji posljednje sedmice zbivali samo u interesu Njemačke.

Lugano, 4. (D. u.) Engleske novine javljaju prema listu „Secolo“ iz Petrograda, da je engleski poslanik Buchanan radi bolesti otputovao u London.

* **Velika eksplozija u Rusiji.** Kako javlja „Djelo Naroda“, došlo je dne 23. prosinca na postaji Bečanovka do eksplozije, kod česa su bila uništena dva vojnička vlaka sa kozacima, koji su se vraćali u Donsko okružje. Do 2000 momaka našlo je smrt.

* **Česi i mirovna pregovaranja.** Iz Prage saopćuju: Predsjednik je češkog svaza, zastupnik Stanjek otišao u Beč, odakle je rasposlao na sve češke članove gospodske kuće, državne zastupnike i zastupnike češkoga, moravskoga i šleskog sabora pozive na veliko vijećanje, koje će se vršiti dne 6. siječnja u Pragi. Na tom vijećanju zauzet će češki zastupnici svoje stajalište prama mirovnim pregovorima u Brestu Litowskom.

* **Rumunjski prijestolni govor.** Kako javljaju iz Genfa, privijećuju listovi o rumunjskom prijestolnom govoru u Jasyju, da ne sadržava a ma ni riječi o primirju. To dokazuje, a se je rumunjska vlada ustručavala, da odobri primirje. Prijestolni govor saopćuje, kako Rumunjska još nije sklona, da napusti težnje, koje su ju sklonile bile na pristup u rat. To da nije govor odricanja, nego govor pouzdanja i snage, kao i neslomive volje. Rumunji da su mnijenja, kao da imaju u rukama sve, kako bi na strani alijiraca napustili rat do srećnog završetka. Oni da predočuju tako znatnu netaknutu silu, s kojom mora da se računa.

* **Engleske novine u Nizozemskoj.** Iz Haaga brzojavljaju sa danom 2. siječnja: Engleska vlada izdaje od jučer u Amsterdamu engleske novine „British News“. Štampaju se u tiskari nizozemskog lista „Telegraaf“, te od ovoga primaju i sve vijesti. Usto se na prvoj stranici priopćuju članci, koji se ne slažu sa člancima u listu „Telegraaf“.

* **Češko-slovačka vojska** bila je, kažu, u Rusiji; bila je ustanovljena u Francuskoj, pa kad su je tako doveli u modu, zašto bi naša mila susjeda Italija ostala bez nje. „Corriere della Sera“ donaša oveći članak, gdje hoće da se ulaguje češko-slovačkoj organizaciji, koju uredjuje Masaryk, Stefanik i Beneš te tako zvanoj češko-slovačkoj vojsci, sastavljenoj većim dijelom od ratnih zarobljenika, i suvišno vruće naglasuje talijansko duhovno srodstvo s Česima. Svrha je članku u prvom redu, da se pripoje Česi takodjer talijanskoj vojsci, što su po Corrierovom članku češko-slovački ratni zarobljenici već više puta i zahtijevali. U drugom redu misle Talijani nagnati Austro-Ugarsku u strah, naglašujući tobožnju opasnost, koja grozi njezinoj eksistenciji u ovom času nade, i to od Čeha i Talijana.

Po „Venkovu“.

Političke vijesti.

Stara metoda bečkog sistema.

Nekoji posljednji čini austrijske vlade opet su ogorčili jugoslavenske zastupnike u austrijskom parlamentu. Austrijska vlada kao da se nikako ne može odreći svojih starih grijeha. Prava slavenskih naroda i sada ne prestaju biti predmetom svakidašnje političke trgovine, koja sve to većma zaoštrava sporove medju narodima. A skrajnje je već vrijeme, da se prilike medju austrijskim narodima urede na pravednim temeljima! Austrijska vlada ne može nikada da računa na stalnu većinu u parlamentu, jer tu većinu ne sačinjavaju Nijemci, pa da predobije ovu ili onu slavensku grupu, mora da — trguje. Nijemci, koji su naravno uvijek uz vladu, jer je — njemačka, dobivaju posebne nagrade. Tako se eto dogadja ondje, gdje se hoće vladati s manjinom — proti većini. To su nezdravi odnošaji, koji se ne mogu dugo održati. Nezadovoljstvo jugoslavenskih zastupnika pobudio je značajan slučaj, da je naime austrijska vlada u Plibergu imenovala javnim bilježnikom Nijemca, ma da je Pliberg sasvim slovensko mjesto i stari posjed Slovenaca i ma da je prije bio ondje javni bilježnik Slovenac, jedini u čitavoj Koruškoj. Nadalje je za talijanski Trentino i za jugoslavensko Primorje, koji su pretrpjeli štete uslijed rata, osnovala jedan jedini vjerno-kreditni zavod i kao sijelo odredila Celovac, da bude u rukama najzasukanijih Nijemaca, na prosvjed jugoslavenskog kluba odgovorio je austrijski ministar predsjednik dr. Seidler, da on ovu malenkost nije mogao odbiti Nijemcima, koji ga stalno podupiru, dok su Jugoslaveni u opoziciji. Kad Nijemci glasuju za vladu, onda im se eto mora dati komadić slavenskog područja. Kako će dugo trajati ovo trgovanje?

„Male Novine“.

Nota ukrajinske vlade.

Savez za oslobodjenje Ukrajine priopćuje ovaj komunikej: U posljednje vrijeme poplavljuje novinstvo čitav niz neispravnih vijesti o odnošajima izmedju boljševika i Ukrajinaca. No valja ustanoviti, da nema ukrajinska vlada ništa zajedničkoga sa ruskim reakcijonarnim težnjama i da se iskreno čezne za mirom. Ukrajina se ne daje ni po antanti zavadjati na nastavak rata. Pošto jedinstvena ona Rusija, koja je započela bila rat, danas ne opstoji više, prosvjeduje ukrajinska vlada proti tomu, što boljševička vlada središnje Rusije u ime ukrajinske republike i drugih samostalnih država Rusije vodi mirovna pregovaranja na vlastitu ruku. Nota ukrajinskog generalnog tajništva od 26. prosinca 1917., upravljena na zaraćene i neutralne vlasti, kao i na zastupnika središnje rade u Brest-Litovsku, Ljuinskog, imade ovaj sadržaj: „Univerzalom ukrajinske središnje rade od 20. studenoga 1917. podignuta bje Ukrajina na mjesto samostalne države. Ukrajinska demokratska republika ide za ustanovljenjem federativne republike, koja bi imala obuhvatiti sve zemlje bivše Rusije. Nu tako dugo, dok ne postoji federativna republika i dok ne postoje izvanjska zastupstva federativne i ukrajinske republike, nastupa ukrajinska republika sa svojom vladom, generalnim tajništvom, put samostalnih medjunarodnih odnošaja“. Obzirom na mirovne se pregovore u Brest-Litovsku izjavlja ovo: „Mi smo uvjereni, da je sadašnji rat najveća nesreća za sve zemlje, radi toga smo od početka proglašenja ukrajinske republike vodili najrevniju mirovnu politiku. U spomenutom je univerzalu bila istaknuta potreba bezodvlačnog mira i središnja se je rada pridružila odluci glede primirja. S toga su bili zastupnici središnjeg tajništva poslani na jugozapadnu i rumunjsku frontu, koje sačinjavaju sad jednu jedinstvenu ukrajinsku frontu pod vrhovnim zapovjedništvom vlade ukrajinske demokratske republike. Po nalogu je središnje vlade obavijestilo generalno tajništvo saveznike o vodjenju mirovnih pregovora: zastupnici su ukrajinske vlade bili pravovremeno poslani na rasprave glede primirja u Brest-Litovsk, ali zastupnici su vijeća pučkih povjerenika sklopili primirje prije, a da nijesu o tom sporazumjeli s ukrajinskom vladom. Pošto se ali sad vode već mirovni pregovori u Brest-Litovsku, izjavlja ukrajinsko generalno tajništvo u ime ukrajinske demokratske republike ovo: 1. Sveukupna demokracija ukrajinske države teži za svjetskim mirom, za sveopćim mirom sa svim državama, koje vode sad rat. 2. Mir neka svim, dapače i najmanjim narodima u svakoj državi osigura slobodu prava samoodredjivanja. 3. Da se omogući pravedno ostvarenje udesa naroda, neka se podaju primjerena jamstva. 4. Stoga je nedopustivo nasilno utjelovljenje ili predaja pojedinih zemalja bez privole njihovog pučanstva. 5. Sa stanovišta su radničkih slojeva svih država nedopustive ma bilo kakove ratne odštete. 6. Malene, ratom oštećene zemlje i narodi neka dobe materijalnu odštetu na temelju načela, koja se imadu izraditi na kongresima. 7. Ukrajinska demokratska republika imade sad vlastitu frontu, te će u medjunarodnim prilikama biti samostalno zastupana po svojoj vlastitoj vladi, koja će štititi interese ukrajinskoga naroda. Ova vlada imade sudjelovati i kod mirovnih rasprava, konferencija i kongresa poput svih ostalih država. Vlast se vijeća pučkih povjerenika ne proteže na čitavu Rusiju, a pogotovo ne na ukrajinsku demokratsku republiku, te stoga može mir, koji kani sklopiti Rusija sa svojim protivnicima, može za ukrajinsku republiku biti samo tad obvezatan, bude li njegove uvjete vlada ukrajinske republike priznala i potpisala. 8. Mir u ime čitave Rusije može sklopiti samo vlada, koju sačinjavaju sve republike i državno organizovana područja. Bude li nemoguće, u najkraćoj budućnosti ustrojiti takovu budućnost, to može samo sjedinjena vlada svih tih republika i područja sklapati mir. Ukrajinsko generalno tajništvo ostaje vjerno načelima sveopćeg demokratskog mira, nastoji, da ga pospješi i smatra potrebitim, da njezini zastupnici sudjeluju kod mirovnih pregovora u Brest-Litovsku. Istodobno hoće generalno tajništvo, da se stvar glede mira upotpuni na medjunarodnoj konferenciji, na koju poziva ukrajinska vlada sve zaraćene države“. Nota je potpisana po generalnom tajniku Viničenku i po tajniku za medjunarodne poslove

Na ovu je notu primila ukrajinska vlada ovaj brzojavni odgovor od vlada četvornog saveza: „Nota generalnog tajništva ukrajinske demokratske republike na sve zaraćene i neutralne vlasti pokazuje, da je neophodno potrebito, da zastupnici ukrajinske demokratske republike sudjeluju kod mirovnih pregovora u Brest-Litovsku. Njemačka, Austro-Ugarska, Bugarska i Turska smatraju potrebitim izjaviti, da su spremne, da pozdrave zastupnike ukrajinske demokratske republike kao sudionike kod mirovnih rasprava. Istodobno upućuju na to, da su ukrajinske zastupnike pozdravile bile i kod rasprava o primirju. Brest-Litovsk, 26. prosinca 1917. Opunomoćeni zastupnici četvornog saveza: Kühlmann, Czernin, Popov, Nessimi-bej.

Odgovor je četvornog saveza na ukrajinsku notu uslijedio, kako doznaje „Die Zeit“, u sporazumku s ruskim izaslanstvom, koje je smatralo ukrajinsko izaslanstvo sastavnim dijelom ruskog izaslanstva.

„Ruke ste nam svezali, ali srca i misli nam svezati ne možete“.

Tako veli slovački list „Nar. Noviny“: „Nedavno nam u prijateljskom listu kazao sveopće poštovani gospodin, da ne razumije, zašto se Slovaci ne javljaju sad za svoje pravo, jer čim uzaludno potrate vrijeme, bit će posvema izgubljeni. Mi se doduše ne bojimo, da ćemo nešto izgubiti, kad ništa nemamo, sada pako nije moguće, da se oglasimo, jer imamo ruke svezane, ali srca i misli nam svezati ne mogu pa niti vojničke zapovijedi“. Jest, ubogi potlačeni slovački narod u Ugarskoj osjeća, da tamo iza granica obitavaju sinovi istog naroda, koje je od njih razdijelio njemačko-madžarski imperijalizam. I danas su Slovacima svezane ruke, ali srca im i misli svezati ne mogu.... A mi? I nama nastoje da povežu ruke, da nam otmu sve ono, čime se braniti možemo. Hoće da nam otmu sva ona sredstva, koja nam još danas ostaju na raspolaganje, hoće da na našem putu sazidaju sve zaprijeke, da nas ne puste naprijed. I u tom boju, u tom potlačivanju naših narodnih ideala, ne žacaju se protivnici naše narodne kulture nikakovih sredstava. Besavjesno, okrutno progone sve ono, što je naše, izrugavaju se našim najsvetijim idealima, blatom se bacaju na naš oltar, na oltar narodne prosvjete. Pritištu, grubo, pritištu i za to, što znadu, da se njihovi nacrti ruše, i da se budi narod, kojega su namjeravali podjarmiti i uništiti. Pritištu i za to, što osjećaju, da nemaju ni trunka ni božjeg ni ljudskog prava u svojim zahtjevima, i znadu, da danas igraju zadnju igru, koju će izgubiti, jer pravednost će ipak poraziti nepravdu, i narodi, koji su danas samo robljem, postat će jednakopravnim narodima medju jednakopravnim. Gramežljivost će tudjinaca po našem dobru i našem imanju morati ustupiti pred pravom. Krv, što se je lila, nije se lila utaman! Jedna je činjenica, koja tudjinca najljuće boli, a to je naše odlučno nastojanje oko naše narodne prosvjete. Ne barikadama, a niti revolucijom, ne ubijanjem, palenjem, pljačkanjem tudjeg dobra, ne, to nije put k slobodi. Put k slobodi vodi prosvjetom; a narod koji to shvati i uvidi, taj je narod spašen. Samo pouzdanje, tvrda volja i čvrsta nepokolebiva odlučnost prebrodit će neprijateljske zaprijeke. Hoćemo li, i želimo li, da si istinski sami pomožemo, postignut ćemo samo mirnim, promišljenim, ozbiljnim i tihim radom. Grožnje, te se nas ne tiču, tisuću nam se godina već prijete, a „još nas nije vrag odnio“, veli Vojnović. A ni ne će! Preko grožnja možemo prijeći mirne duše i čiste savjesti. Grožnje, to su znak slaboće, a iza grožnja dolazi popuštanje, nagadjanje, da bi se spasilo barem ono, što se još spasiti dade. Pamtimo, da je samo onaj narod postigao svoj cilj, za kojim je težio, koji je u najvećoj opasnosti, kad se radilo o njegovom: biti ili ne biti, stojao stalan, jedinstven, čvrst i neustrašiv, čovjek do čovjeka, muž do muža, kao jedna volja, jedna duša, jedna misao. Pamtimo dalje, da je slobode dostojan samo prosvjećen narod, koji si u svjetskom natjecanju može usvojiti dolično mjesto. Zato dižimo škole, nek djeca doznadu ono, što je nama još nepoznato, i da njih barem ne zadesi ista žalosna sudbina, koja je zadesila nas. Sjećajmo se napokon riječi ubogog potlačenog Slovaka: „Ruke ste nam svezali, ali misli i srca nam svezati ne možete“... Na rad, dakle, na tih, ali ustrajan rad!

I oni će pasti.

U prvom broju lista „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba“ piše Ivan Hribar medju ostalim i ovo: „... Čini se kao da je došlo doba općeg pogroma i propasti. Zato se čini nekako protuslovno, kad od svih ovih užasa očekujemo novi, bujniji život, drugi bolji red, veći, trajniji poredak. Pa ipak je tako! Vlastodršci (tu je par redaka konfiscirano, op. ur.) osjećaju to vrlo dobro, pa zato zatežu ekspoziciju u ovoj najvećoj tragediji čovječanstva. Na svijetu bijaše uvijek ljudi, koji su bili sretni zbog nesreće drugih; ljudi, kojima je okrutnost bila druga narav ...“ Ali ovi će vlastodršci pasti. Moraju pasti. Kao sliku toga navadja Hribar istinit neki slučaj: „Sjećam se istinitog dogadjaja, o kome su u svoje vrijeme pisale ljubljanske novine. Nedaleko Postojne, upravo u času, kad je dojurio brzi vlak iz Ljubljane, htio je preko željezničke pruge preći bik. Videći crnu neman, stavi se pred nju, valjda uzdajuć se u svoju snagu. Posljedica? Brzi vlak došao u Postojnu sa zakašnjenjem od nekoliko minuta, a uz prugu je ležao u svojoj krvi izmrcvareni bik. Tako će i ovi kratkovidi. Ova vrsta ljudi nije se naime iz povijesti ničemu naučila. Sirote! Oni ne znaju, da su ideje neka dinamska sila prirode. Dapače silnije su od svih tekovina mehanike. Dakako treba ljudi, da uz ovu duševnu silu prionu krepkom voljom i nepokolebivom ustrajnošću“. Kao što je onaj bik, koji se htio da postavi na put brzomu vlaku, ležao u nekoliko trenutaka u svojoj krvi, tako će i oni, koji se danas opiru zahtjevu vremena, ležati pod ruševinama svojih vlastitih nastojanja. Njihovo opiranje znači ujedno i njihov strah, njihovu slaboću i njihovo propadanje. Narode, koji se bore za svoje pravedne zahtjeve, podupire moralna sila, koja je jača od svih topova i pušaka, i koja će ipak jednom slaviti slavlje nad svim pobijedjenim protivnicima. Narod, koji upozna tu silu, koji je sam uvjeren o pravednosti svojih nastojanja, doći će do svog cilja, bude li to samo htio. Bude li neustrašivo išao dalje putem, koji si je sam odabrao, i koji je po njegovom osvjedočenju pravi, ne bude li se dao zastrašiti grožnjama i prijetnjama, narod će pobijediti. A pobijediti opet treba htjeti i znati. Treba koncentrirati svu preostalu snagu, treba, kako se ono naš Laginja izjavio, svezati Svatoplukove štapiće i složiti čvrstu neslomljivu silu, kojoj nitko nauditi ne će. Jedino na taj način postići ćemo uspjeha, koji će biti izgradjen na nepokolebivom temelju, te će mirno moći odolijevati svoj buri i oluji, što će na nj udarati.

Kako li znadu denuncirati.

„Slovenski narod“ piše: „U očajnom boju za Stadlerovu izjavu i proti rastućem broju pristaša svibanjske deklaracije u Bosni, postao je „Hrvatski Dnevnik“ jedan izmedju najgorih denuncijantskih listova. U svakom pojedinom broju, dan na dan trudi se da dokaže, da je deklaracija proti monarhiji, te da je, kako glase nova označivanja, „nepoštena“ i „nerealna“, i u nekom izmedju zadnjih brojeva podigo se g. Pilar do ove tvrdnje: Od početka smo bili uvjereni, da je jugoslavenska deklaracija potekla iz drugoga a ne iz bečkoga vira. Znali smo i znademo, da je ona plod srpskih emigranata u Švicarskoj. Neki izmedju naših političara pohvalio se, da je on bio s njima u neposrednoj svezi! „Hrvatski Dnevnik“ u Sarajevu i Hrvatska u Zagrebu to su uistinu par nobile fratrum. Sreća, da njim očevidno već mnogo nedostaje daha.“ Naši su frankovci u istinu čudna braća. Dok danas propovijedaju skrajni boj proti jugoslavskoj politici, sutra su već skloni, da se pogadjaju. Dogodi se dapače da u jednom te istom broju svoga „glasila za sve hrvatske zemlje“ na najpodliji način na-

padaju zdravu jugoslavensku politiku, dok u uvodnome članku predlažu, nek se ta naša zdrava narodna politika složi s njihovom gnjilom tudjinskom, protunarodnom i protuhrvatskom politikom, jer hrvatsko im ime služi jedino kao krinka, pod koju si pravo lice moraju sakrivati, da ih narod ne kamenuje. Njihovi listovi, (prava sreća da propadaju i da će ih brzo nestati) njihova izdajnička politika, beznačajno mešetarenje samo obeščašćuje pred cijelim svijetom hrvatsko ime.

Domaće vijesti.

O našoj puljskoj okolici. Pred par dana donijeli smo u našem listu vijest, da su Premanturci sakupili za našu srednju školu u Puli preko sedam stotina, Medulinci skoro devet stotina a Ližnjanci takodjer nekoliko stotina kruna. Pomislimo li, da su sva ova sela ratom a još gore evakuacijom bila baš u srce pogodjena, i da je danas ono nešto malo preostalog pučanstva sabralo tako visoke svote, moramo da se našoj probudjenoj okolici, pojedinim mjestima seocima, pojedinim požrtvovnim mladićima divimo i da se ponosimo snjima. Možemo da s veseljem konstatujemo, da je puljska okolica za južnu Istru ono, što je za prosvjetljenje našeg naroda bila Kastavština, odakle su nam dolazili najbolji naši ljudi. Još prije početka rata osjećalo se, da se taj kraj budi, da narod dozrijeva. Uski dodir s gradom doprinijeo je mnogo k tome, da se okolno pučanstvo kulturno podignulo do onog stupnja, na kojem se nalazi danas. Sva mlada sila, što je u grad dolazila, potjecala je većim dijelom iz naših okolnih sela. Narodno je ruho već prije rata bilo tamo živo, sokolske organizacije, čitaone, knjižnice i razna prosvjetna društva svjedočila su o živahnom narodnom gibanju, a velik je broj onih „političkih zločinaca“, koji su bili na početku rata iz Premanture, Medulina i Ližnjana povedeni u tamnice i ondje mnogu gorku čašu ispili, jedino za to, jer su nastojali, da raširc prosvjetu medju pukom, da puk upozna, koja li staza vodi k zlu i koja k dobru. I danas pokazuju ta sela, u kojima žive još samo ostatci ostataka, vruću ljubav prema domovini, koju nastoje da pokažu brojnim doprinosima za našu srednju školu u Puli. Dičnim našim Vinkurancima, Premanturcima, Medulincima, Ližnjancima, i ostalim, koji su se u tom natjecanju i sakupljanju prinosa u takmili, ime našeg još neprobudjenog naroda najdublja hvala, a pravedni im Bog naplatio za njihove plemenite čine!

Ča piše barba Mate. Dragi moj brace i svi vi drugi u kumpanjiji! U preši van pišen zašto bih rada da to još u prvi vaš foj, ča date vanka. Kako san razumija z mudrih riči našega Franine mira ne bude, i ko bude, ne će tako vreda, kako smo mi u našoj šunjavoj glavi pensali. Jučera s n bija u Labinu san nosija prodati nike ribe, ma neću da lažen, nis hi nosija prodati, nego, da van pravo povin, san hi nosija gambijati za malo muke i petrolija. Ako ča donesen, ča i odnesen, ko prazan dojden, prazan i pojden, makari, ko iman sve srebrnjake od svita u žepu. Gren i gren, od hiže do hiže se škuljajući, s koretom na ramenu, a pod koreton ribu. Stanen se na šijor komesaria. — Ejla, šijor komesario, je ča, je? On je već razumija. I gremo. On naprid, ja za njin. Oni bokun ruske bajunete sve mu se simo tamo lela i tuče ga po stegnu. Došli smo i u njegovu hižu. Ne delamo torši pravo, ni po zakonu, ma ja san lačan kruha, on je lačan ribe — oba smo kuntenti — i trgovina je gotova. Kilu brancina za dvi kile muke i kilu ugori za dvi kile fažola. Napunija san torbu. Torbu san ubisija pod pazuho, križet na nju, koret na rame i biž priko briga nazed u Rašu. Fala Bogu, komoć san počinuja, kad san na pisak doša. Znate, strah je strah. Ko čovik i ima svu pravicu, ma kad ne gre po onen putu, po ken ga drugi šalju, i kad malo obrne po svojen, niki črv mu ne da mira. I tako san i ja komoć odaha, kad san donesa muku i fažo doma. A znate, poginuti se ne more. Svaki ima pravicu za življenje i mi ki smo siromahi, kako i uni, ki su bogati. Svaki ima pravicu da gre za svojin kruhon, i da se ubraća unako, kako mu njegova pamet zapovida. Lipo je sve i dobro, da imamo i urdine i ovo i ono, da nan govore, ča se smi delati, a ča se ne smi, ma poginuti, još jedamput kaživan, poginuti se ne smi. Grih bi bija. Oni, ki su inventali zakon, da čovik more biti živ i rez ne isti, ući sigurno nisu još nikad u Raši i ili, i ne znadu, kako je lipo sad po zimi noge močiti za jenin ali i za ninin ugoron. Ste ljudi govore: Bog ne spi, i za nje će ura dojti. Ben Bog! U Raši, u jatu pod burinin skason, lita i ovega. Mate Balota.

Jedna skromna želja. Iz tršćanskih listova razabiremo da se tršćanskim redarima već isplatila svota, koja im bijaše odredjena kao ratni doplatak. U koliko je nama poznato, nije to provedeno još kod nas, i zato upravljamo na mjerodavne faktore skromnu molbu, e bi se to učinilo.

Poruka iz uredništva. —nić. Uz najbolju volju ne možemo uvrstiti. Javite nam se doskora nečim sličnim, ali pri tom pazite i na sadržaj i smisao, koji mora da bude glavnom stvari, dok je oblik stvar sporedna.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 6201.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeno je preko naše uprave, za našu srednju školu od momčadi N. V. b. „Radetzky“ K 750. Darovaše: po K 20·—: Meštrov, Skračić; po K 16.—: Javorović; po K 10·—: Krajišnik, Damić, Cubrić, Dragarić, Ostović, Obradović, Markov, N. N., Delač, Rismanić; po K 8·—: Jurišić; po K 6·—: Matutinović, Sango, Čepić, Golub, Hmelina, Kordić, Gospodnetić; po K 5·—: Malinarić, Rukavina, Vlatković, Zelenčić, Pavičić, Karas Nikola, Cigleneck, Surijan, Sutlović, Srebot, Sandaj, Pelnović, Kovačić, Dujmović Mate, Miskov; po K 4·—: Sabalić, Bonačić, Maras, Gulin, Čuča, Ivančić Aleks., Zafred, Brajević, Bogdan, Mičić, Parica, Tomljanović, Cvitanić, Profaga, Zečević, Jelčić, Pokec, Radil, Balojević, Perović, Basić, Huljić, Govorčin, Grancarić, Zorić, Marnika, Pavić Ante, Dujmić, Jurić, Burić, Dragojević, Katanarić, Culić, Lučić, Zufić, Regjo, Lučanin; po K 3·—: Cvitanić, Kranić, Njegovan, Matijević, Sošić, Marić, Vukman, Petrov, Bradičić, Lesica, Prkić, Kocjančić, Ercegović, Sladić, Bodlović, Fuchs, Božić, Pečar, Foško, Jutranić, Savnik, Marinković, Bajame, Jenavić; po K 2.—: Zic, Volarić Bolković, Lolić, Lazarić, Ognjenović, Maričić, Kursar, Vulić, Knježević, Marinović, Lučić, Ivančić, Serka, Zekanović, Baharić, Depolo, Mijat, Škoko, Rak, Crnobori, Sakota, Pejković, Skočić, Gergeta, Jerončić, Rožić, Milić, Vujković, Piris, Vidaković, Seršić, Zmikić, Skroče, Kukin, Štrika, Modrić, Blažina, Belić Ante, Kršulj, Grbić, Ljubičić, Abram, Skontra, Crgonja, Peroš, Juričić, Maksan, Borčić, Eterović Juraj, Vlajkov, Beleslavić, Rebolj, Velkavrh, Kulaižić, Tabain, Varadin, Bubinić, Fidra, Jerković, Polić, Martinović, Rusinić, Peruzović, Dobrić, Kalouz, Roguli, Šindelar, Sarić, Lopac, Vanjaka, Barbanović, Barak, Kurtov, Rajtarić, Sutlović, Foškati, Blažina Matija, Rajković, Milutin, Brković, Ivanov, Skroče Mate, Šarunić, Ramov, Ciklić, Baldo Bilan Vukša, Eterović Sime, Miskulin, Fantela, Martinić, Bistričić, Sirize, Gambiraca, Rosanda, Smojver, Pajić, Gambiraca, Ergović, Cečić, Kotić, Škobica, Juras, Domjan, Puž, Fiala, Car Tome, Manestar, Filipeti, Mudrovčić, Gobo, Bagatin, Milevoj, Kesić, Smokrović; po K 1·—: Kastelić, Car, Černy, Brandejs, Šima, Mlačić, Perak, Knez, Svetina, Gabrijelčić, Kolarić, Božić, Kremlaček, Faraguna, Rukavina Frane. Evala plemenitim i požrtvovnim darovateljima! Neustrašivo i mirno naprijed do našeg konačnog cilja!

•

U istu plemenitu svrhu šalje: Prijateljsko društvo Jugoslavena u Pazetu, u „Narodnom Domu“ K 220·—, slaveći Silvestrovo veče, — i to na počast obranitelja naše lijepe hrvatske domovine — Generalobersta Svetozara pl. Borojevića. — Poslao je naš vrli rodoljub, gosp. Ivan Stranić-Stranjac iz Pazina K 200·—. Na tom lijepom daru, koji nam je stigao iz Pazinštine, kao prvi doprinos za gradnju naše srednje škole u Puli, mi se našem rodoljubu najsrdačnije zahvaljujemo uz želju da bi se mnogi i mnogi imućniji i mogućniji ugledali u njegov hvalevrijedan primjer! — Sakupljeno medju našom uzornom momčadi, na Njeg. Vel. brodu „Arpad“ K 170·60. (Prije K 713·30, ukupno K 883·90. Imena hvalevrijednih darovatelja, donijet ćemo naknadno). — Sakupljeno po našim omladincima, gg. Martinu Tomašiću i Ernestu Blečiću, u jednom veselom društvu na Božić, na „Velom Vrhu“ K 20·—, a na Silvestrovo veče i novu godinu K 105·— — Sakupljeno medju našom momčadi na Njeg. Vel. brodu „Pelagosa“ K 122·—. — Da počasti uspomenu blagopokojne Paškve Buić, polaže gos. Jakob Rakić K 10·—. Naknadno stiglo po gosp. J. Guberina sa Njeg. Vel. broda „Saida“ K 5·20. (Prije K 368·—, ukupno K 373·20.) Ukupno K 852·80; zadnji iskaz K 36 104·47; sveukupno K 36.957·27. Dičnim darovateljima bilo stostruko nadoknadjeno! Naprijed samo požrtvovnim i marljivim radom okolo naše narodne kule prosvjete, do bolje i sretne budućnosti!

Dnevne vijesti.

Srpski časopis u Ženevi. „Glas Slovenaca Hrvata i Srba“ piše: Kao „organ nezavisnih Srba“ počeo je izlaziti u Ženevi nov dnevnik, „Srpski list“, koji je u opoziciji prama srpskoj vladi. Ne zna se, ko stoji za njim.

Ban za hrvatsko novinarsko društvo. Hrvatski ban g. Antun pl. Mihalović pristupio je Hrv. novinarskom društvu sa iznosom od 1000 kruna kao član zakladatelj, te tim primjerom prednjačio dostojanstvenicima i mogućnicima. Ujedno je ban, kao poglavar zemlje, doznačio iz proračunskih sredstava 5000 kruna za mirovinsku zakladu, a jednaka svota bit će svake godine doznačena.

Glasilo naših Frankovaca „Hrvatska“ s novom je godinom, kako javlja „Slovenski Narod“, znatno umanjilo svoj opseg, ujedno pak povisilo naručninu na K 5·40 mjesečno. Hrvatska se tiska u jedva 2800 primjeraka i od ovih se još preko polovice razašilje besplatno. Propadanje „Hrvatske“ — završuje „Slovenski Narod“ — najboljim je dokazom, kako je politički hrvatski narod zdrav.

U varaždinskom kotaru bje izabran jednoglasno novim zastupnikom kandidat koalicije dr. Živan Bertić, jedan izmedju najsimpatičnijih mladjih hrvatskih političara.

Dopisi iz Istre.

Rakalj. Ovdje sve po staru. Sit je onaj, koji je i prije bio, a gladan takodjer onaj, koji i prije. Osjećamo, da je kod nas mnogo, mnogo smeća, da je sve gnjilo, i da bi bilo treba velike i jake metle, koja bi sve to raščistila, pa makar prebacila ono nekoliko lijinih sinova, što su nam narinuli svoju vlast. Šutimo li, jao i naopako, bunimo li se, još i gore. Medjutim ipak se nadamo, da ni samovlada onih, koji vele, da se kao očevi za nas brinu, ne će potrajati do vijeka. Baš kaošto imamo našu staru „komunsku hižu“, koja se već naherila i čeka da se sruši, tako imamo i gnjilu upravu, koja takodjer već dugo čeka na svoj svršetak. I taj će, nadamo se, doskora doći. Nas medjutim sve to toliko niti ne zanima. Glavna je naša briga danas, da dobijemo, ono što svi i svuda traže: kruha. Ali i taj nam se maćuhinski dijeli. Na Labinštini i Plominštini tuže se takodjer, ali tamo se barem tuže na tudjinca, dok mi ovdje moramo da se pritužimo na našeg čovjeka, a to nas baš najviše boli. Počekat ćemo na mirni tok stvari. Ne raščisti li se, i ne promijeni li se ništa, zagrist ćemo i tu kiselu jabuku, pa da vidimo, kakav će sve sok izdati.

✝

Duboko ražalošćeni, u ime svoje i ostale rodbine, javljamo tužnim srcem svim prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da je naša mila kćerka, odnosno sestra

Ana Radović

učenica hrvatskih škola u Puli, poslije duge i teške bolesti, opskrbljena otajstvima umirućih naše sv. vjere, dne 29. prosinca 1917. u Pottendorfu (Donj. Aust.) u 13 godini mladjahnog života, daleko od rodjenog zavičaja, za kojim je toliko čeznula i žalosna srca morala otići u daleki svijet, u Gospodinu preminula.

Pula-Pottendorf, 5. siječnja 1918.

Ana ud. **Radović**, majka; **Josip, Antun** i **Ivan**, braća; **Fany** i **Marija**, sestre.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 4. od 3. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Horak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; puč.-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: puč.-ust. liječnik dr. Buzolić.

MALI OGLASNIK.

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Nastavak.)

Ipak, ipak možemo i nešto veseloga prikazati. Nekoji učitelji dobili su badava řepe — 10 kg na glavu. Kad budemo imali novaca, raspisat ćemo nagradu za spomenik. Izgledat će ovako: Velika piramida repe, a na vrhu pučki učitelj, bos, a u ruci imat će malenu, malenu repicu, tako, da njezin objam bit će manji, nego objam otvorenih ustiju. Pravo za praco, je li učitelj siromah? Odgovor donaša izvještaj pokrajinske uprave. Evo ga: Medju neimućne ljude računaju se ovi: Niži činovnici, učitelji, nezaposleni obrtnici i radnici bez radnje. N[illegible]ove potrošila je pokrajina u godini 1916. oko 3 milijuna, a u godini 1917. oko 5 milijuna kruna. Dakle po ovome repa na spomeniku mora biti pozlaćena, a iz poderanih rukava učiteljevog haljetka ima da vire hiljadarke.

Nijeste li već vidjeli u gradu lijep veliki spomenik, s kojim se diže čast i slava pokojniku? Zar niste nikad na podnožju njegovu vidjeli radnika, siromaha, da sjedi i da svoje svakidašnje jelo jede? Da, vidjeli smo; pod pazuhu komad kruha, odkida zalogaj i jede.

Hljeba, hljeba gospodaru! A i mi molimo: Kruha! Kako gdje: 10, 15, 20 dkg na glavu. Kakve je boje? U naravi se rijetko kada vidi sličnu. Hvalimo Bogu, da je i ovakav. Ta kupuju ga svi; barem u tom smo jednaki. Pa i naš „pan“ ga kupuje. Ne on, već njegova sluškinja. Aha, sluškinja, ubraja se i ona u čavrljivi rod. Izlanula nehotice: „Znajte, naš gospodin ima psa!“ Dosta, dosta velimo mi, ta svi smo jednaki, osim, dakako gospodina, ne, ne, osim psa.

I mi učitelji imamo katkada voljicu, da se igramo gospode. Pitali smo riža, nudjali nam grah (fažol, pasulj). Dobili smo 1 kg (slovima: jedan kilogram) na obitelj u godini 1916. Pitali tjestenine — odgovor: Kad dodje krumpir, 3 kg na glavu mjesto tjestenine. „Jeste li zadovoljni?“ — Da, da, gospodine! — Sumnjam, jer učitelje je veoma teško zadovoljiti.“ — Muk. — Koga je moliti, ne smije se jediti. — — Pozor, sad dolaze portreti!

Naš pan. Lijep čovjek! Nadji ga u dobroj volji, izgleda ko grčki tip — bog sa Olimpa. U naponu svoje najbolje snage, pokazuje svoje junačtvo u svakom pogledu. Mio, ljubazan, prijatan, udvoran, razgovorljiv, veledušan — prema božicama. Nemojte pomišljati na zlo! Ta on je oženjen. Vežu ga teške lisičine od paučje mreže. Inače čovjek na mjestu. Vole ga svi: i Česi i Nijemci. Odakle je? Pa da rekao sam, da ga imaju rado i jedni i drugi, i nije ni Čeh ni Nijemac, on je iz toga i toga mjesta, ako se ne varam, on je iz Podjebrada, a govori najradije njemački. A ima i pametnih prijatelja, koji ga osobito vole. Evo slušajte! Napali ga, našega pana, u jednom češkom listu. Njegov mudri prijatelj, — a kako, da nije mudar, kad nosi cilindar, poslao ovaj ispravak — dakako bez potpisa — jer pametni se ne potpišu —: „Premda ja gospodina N. N. ne poznajem i nisam ga vidio i nemam nikakova odnošaja s njime — (pazite na ovu razvodnjenu mudrost) znam, da je N. N. veoma dobar čovjek i Čeh“ (nimbus cilindra oduzeo mu svetost razuma). Za ovo malo riječi, ali najmudrijih, preporučamo ga na „Nobelovu nagradu“. A da toliko ne čeka, dajemo mu iz „panove aprovizacije“ za sada ovo: 5 kg tjestenine, 2 kg riže, 1 kg kave, 5 kg grisa, 1 kg maslaca, nekoliko kutija sardina i t. d., i t. d.

Velike zvijezde najradje motrimo. A i ljude, koji su na višem položaju, najlakše se vidi.

Najpoznatija osoba u našoj općini svakako je gosp. Načelnik. Pozitivno znademo, da nam ne će zamjeriti, da smo ga unesli u naš muzej. A sa svojom istančanom lukavosti, naći će koji „vic“, da će spasiti iz ove „situacije“ i nas i sebe.

Ta sam nas je uputio, da dademo naš katalog u javnost. Jedino tim putem da ćemo uspjeti. Istina je, što smo (premda smo se kasno dali na posao) dosada postigli, to imademo, a da zahvalimo listovima (novinama).

Naš načelnik je Čeh-oportunista, to će reći, ako koristi, učini; ako ne, šuti. Deklaracija, Matica školska, lijepe su to stvari, ali nisu aktuelne; radi se o čovječjoj koži, a ta je svakom najbliža. Zato pošiljka krumpira, brašna i t. d. potrebnija je nego sve idealne misli. Pak i to, ako svaki gradi doma, to ćemo podignuti veličanstvenu zgradu domovine. Zrno do zrna pogača... Ta mi imademo i u našem zavičaju dostatna posla. Računajte: Češki gimnazij, češko učiteljište, češko zabavište — njegovu prehranu i t. d. Istina, općina imade sada na milijune prometa, ali sada nije doba, da potanko računamo, bit će vremena i kasnije. Krive nas, da mi time podržajemo ovaj nesretni sistem. Dobro, ako koristi, drži i njega. — To je velika, velika politika, a mi učitelji smo premaleni, ne možemo dalje to (razmatrati) motriti.

Mi učitelji zamjeravamo g. načelniku ovo:

a) da ne mari za svoje učitelje, odnosno, da se za nje ne brine;

b) da češke škole nemaju čeških zastava;

c) da za češke škole nema nikada novaca.

A mi mu želimo, da kao dosada, tako i odsada bude imao svagdašnji bijeli kruh. Živio, i ugodno proveo svoj život do budućih općinskih izbora!

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. | U Puli, nedjelja 6. siječnja 1918. | Broj 898

MIRKO MORSKY:

Moramo li propasti?

Osvrnemo li se malko na našu prošlost, malo nalazimo u njoj svijetlih, a još manje radosnih dogadjaja. Cijelo vrijeme našeg boravka u današnjoj domovini ispunjeno je medjusobnim bojevima izmedju pojedinih plemena našeg naroda, koje je svako nastojalo, da narine svoju vladu, svoju kulturu i svoje ime drugomu. I sva tragika naše povijesti sastoji se baš u tome, da nije nikada uspjelo jednomu plemenu, da posvema nadjača sva ona druga, i da njima zavlada. Jedno je vrijeme bilo silnije ono pleme, koje se nazivalo Hrvatima ili Dalmatincima, na to su ojačali Bosanci, pa onda opet Srbi ili Bugari. Kad bi Bugarinu Simeonu bilo uspjelo, da potuče Tomislava i da zavlada nad Hrvatima, mi bismo danas bili slobodni i ujedinjeni, i ako se možda ne bismo ni nazivali Hrvatima, a niti Srbima, bili bismo svi Bugari. Ali sudbina je htjela, da je Tomislav pobijedio i tako opet on nastojao, da zavlada svim zemljama, gdje su već onda prebivala sva jugoslavenska plemena, i da im nametne svoje ime. Kad je kasnije Dušan Silni nastojao, da sva jugoslavenska plemena ujedini i da im nadjene srpsko ime, opet je sudbina htjela, da on ne ostavi vrijednoga potomka, koji bi se svom onom odlučnošću, fanatičkim uvjerenjem i možda imperijalističkim nacrtima bacio bio na to. I Simeon i Dušan Silni i Tomislav, svi su oni gojili istu želju, i radili za jedan te isti cilj. Načelo je sve trojice bilo: zavladati nad svim ovim plemenima i ujediniti ih u jednu jaku i moguću državu, samo št je jedan od njih htio da sve pobugari, drugi da sve posrbi, a treći da sve pohrvati. I neuspjeh je svakog ovog pojedinca značio životnu katastrofu za cijelokupni naš narod, koji se još i dan danas nazivlje Bugarima, Srbima, Hrvatima i Slovencima.

I stanje, koje je bilo pred tisuću godina, regbi da je bilo za posvemašnje ujedinjenje svih ovih plemena mnogo povoljnije, negoli je danas, i možda će još i stoljeća proći, prije nego budu sva, velim sva, plemena složna, a i dozrela za narodno ujedinjenje. Sva će ova plemena proći još mnogim kušnjama, možda i novim medjusobnim bratoubilačkim ratovima prije negoli im sine sveto sunce svijetla, i prije negoli upoznaju, da njihovi stranačarski i separatistički putevi vode u propast. Jer sve dok se bude Srbin osvećivao Bugarinu za njegova izdajstva, i dok bude Bugarin nastojao, da opet plati Srbinu za njegove zahrptne napadaje, ili obratno, sve dok bude Hrvat nazivao Srbina „svojim najvećim i krvnim neprijateljem", kako to još i dandanas čine prave i čisto hrvatske novine, a dok bude Srbin opet vidio u Hrvatu nešto nižeg i nesposobnijeg, negoli je on sam, bit će neslove, bit će prepiraka, bit će mržnje i bit će ropstva.

Danas svakako, a ni u najbliže doba iza rata, teško je pomisliti, da će se sva ta jugoslavenska plemena ujediniti. Mi možemo izaći iz ovog rata još silniji, negoli smo pred njim bili, jer ćemo izaći osakaćeni i polumrtvi. Mi možemo i nadalje ostati rascijepkani, jer pravi je zbiljski život dandanas nažalost daleko od onih velikih i spasonosnih misli.

A da ipak ne ostanemo razočarani pred onim, čemu smo se od svjetskog rata nadali, a što nam je pak taj rat uistinu donio, moramo istaknuti, da je rat imao za nas tu posljedicu, da nam omogućuje i kulturno i političko zbliženje, ujedinjenje i udruženje barem svih onih ogranaka jugoslavenskog naroda, od kojih je svaki tako dozreo, da napokon uvidja, e nam jedino u medjusobnom zbliženju i odricanju se svih onih suvišnih zahtjeva leži spas.

Ti su ogranci slovenski, hrvatski i srpski dio našega naroda. Da su Slovenci uistinu za to, i da oni istinski i rade oko ostvarenja tih nacrta, vidi se već iz izjava mnogobrojnih slovenskih općina, svećenstva, njihovog kneza-biskupa, koji je sam blagoslovio taj spasonosni rad. Vidi se nadalje, da si nije u tom složna samo inteligencija, nego i sve narodne jedinice, svi radnici, seljaci, gradjani, vojnici pa i žene. Slovenski je dio našeg naroda danas dakle složan i jedinstven, to je i prvo slavensko pleme na jugu, koje pokazuje, da je dozrelo, da je prešlo onu fazu medjusobnog neslaganja i nesuglasica i da istinski teži za ujedinjenjem.

Medju Hrvatima, dakle u drugom dijelu jugoslavenskog naroda, nastaje sada ono prelazno doba medjusobnih polemika, strančarskih bojeva, koje će, čvrsto se nadamo, svršiti pobjedom naravnoga razvitka. Koncentracija je narodne snage u punome jeku i dovesti će do sigurnoga uspjeha. Kod nas doduše, ne može se kazati, da je već posvema propala i ako je već preživjela protunarodna, nedemokratska i nedosljedna struja, koja se sama nazivlje a i ponosi frankovačkim imenom. Ta struja trubi još i danas u rog svojega, i jedino svojega čistoga hrvatstva, koje propovijeda i tumači sad na jedan a sad na drugi način. I ako ovi gube sve to više od svog upliva, i svaki pametniji, prosvjetljeniji, poštenijí i savjesniji čovjek ne vjeruje više u ostvarenje njihovog čisto hrvatskog programa, koji bi imao da nadodje iz neba, ipak su oni još znatna rana na hrvatskom tijelu i oskvrnjujuća ljaga pred cijelim svijetom. Mi već osam stotina godina hoćemo da liječimo naše rane onako, kako oni to još i dandanas žele: pouzdanjem, vjernošću, odanošću, pokornošću, ali sve to vrijeme uzalud čekamo, da nam dadu to, što nas ide. Još smo i danas tako plitki, da si sami ne znademo nikakove pomoći, do li čekanja i ufanja. To su doduše lijepe kriposti, ali danas ne vode k nčemu.

Jedino pošten i savjestan rad, bez one sitne strančarske plitkoće, bez medjusobnog zavidjanja, bez natjecanja za osobnim interesom, pa makar i na štetu drugoga, pravilna organizacija naroda širenjem prosvjete i budjenjem uspavanih, to je jedini put, koji vodi do uspjeha.

I zdraviji je dio hrvatske narodne inteligencije udario tim putem. Složnim radom uz podupiranje i Slovenaca i Srba pokreću se novine, uredjuju se društva, organizuje se rad. Vrije i medju inteligencijom i medju narodom. Stranka, koja, barem po imenu, vlada hrvatsko-srpskom zemljom, ili kako je nazivljemo Banovinom, ta još stoji i čeka. To je takodjer jedan zlokobantudes vremena, da vodeća stranka u Hrvatskoj mora ili hoće, a možda i mora i hoće, da drži zatvorena usta. Otvoreno se proti jugoslavenskoj ideji nije izjavila, a već i samo njezino ime i njezin dosadašnji rad dokazuje, da ona ne samo nije proti jugoslavenskoj misli, nego da se i sama gorljivo nekada za nju zauzimala. Danas se pak drži koalicija rezervirano, ali ne može ni ona sama posvjedočiti, da je njezino stanovište posvema opravdano. Na nju pokazuje prstom nekoliko raznih struja, koje još stoje neodlučno, a sami neprijatelji jugoslavenske misli vele, da ta misao nije izražaj čitavog naroda, kad je ni najveća jugoslavenska stranka nije još otvoreno prigrlila.

Doduše sva glasila — pa i ona srpsko-hrvatske koalicije — koja u jugoslavenskim zemljama izlaze, izuzevši Šusteršič-frankovačko-štadlerski trifolium, prate s najvećim simpatijama tu ideju i živim radom nastoje, da je i medju narodom raširе.

Nova glasila, starčevićanska „Hrvatska Država", „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba" pa i prijašnja „Sloboda" i sadašnja „Pravda" zauzimala su se za ostvarenje te ideje. Jer ideja, za koju smo se uvjerili, da je dobra i da je provediva, ostaje još uvijek samo ideja, sve dok nije provedena u život. Hrvatska štampa, ta piše, debatira, polemizira, jer to je napokon i njezino zvanje i njezin zanat, ali koliko se od tih raznih gesla i načela provelo do sada u život, ne može se kazati. Sve za slogu, sve za ujedinjenje, sve za medjusobnu uzajamnost, ali mjesto uzajamnosti dolaze cijepkanja, dolaze pojedinci, koji opet imadu vlastite nacrte, pa se sve te različite misli bace na papir, samo nek se štampa.

Češki narod, koji nam mora biti danas uzorom organizacije sveukupne narodne snage, stoji danas čvrsto, kao jedan muž, neustrašivo, sa stalnim uvjerenjem u pobjedu svojih ideala. I najzadnji češki seljak iz zakutnog moravskog seoca ima danas misli sredjenje od mnogih naših političara. Ovih je dana sazvao predsjednik češkog saveza Stanek sve češke članove gospodske kuće, sve češke državne zastupnike, te zastupnike na češkom i moravskom saboru na izvanredni sastanak u Pragu, koji se ima obdržati baš danas, dne 6. siječnja, i gdje će ti narodni vodje zauzeti u ime naroda stanovište prema mirovnim pregovorima.

Pomislimo li sada, da jedan Slovenac, pa makar dr. Korošec, predsjednik jugoslovanskog kluba, ili, recimo, hrvatski ban, ili bilo koji ugledni Hrvat ili Srbin pozove na takav sastanak sve jugoslavenske vodeće ljude, koliko bi se njih pozivu mu odazvalo. Našlo bi se isprika, prešlo bi se preko toga, kaošto se prelazi preko svake dnevne sitnice, i mi bismo sjajno posvjedočili svoju nesposobnost.

A ipak naš jugoslavenski narod nije nipošto nesposobniji od Čeha. Naš je narod zaostao civilizacijom ali prirodna je nadarenost u njega ipak možda i veća nego li u ostalih Slavena. Treba jedino tu prirodnu sposobnost znati upotrebiti, organizovati, i ona će donijeti sjajnoga uspjeha. Dokazali smo, kako znademo junački ali i ropski služiti drugome, bezobzirnom točnošću pokoravati se tudjoj volji, zašto se dakle ne bismo jednom i sami sebi pokoravali i izgubili sve ono, što svaki imade suvišnoga u sebi, pa jedinstveno udarili odredjenim putem za jasnim ciljem.

I onda tek moći ćemo na pitanje: zar moramo propasti, odgovoriti, ne moramo, ne smijemo i ne ćemo propasti.

Treći dio jugoslavenskog naroda, od kojeg se opet veći dio nalazio prije rata izvan monarkije, sačinjavaju Srbi. O njima je danas veoma škakljivo pisati jasno. Nije još niti poznato, hoće li dosadašnja Srbija ostati i iza rata slobodnom kraljevinom ili ne će. Onakova, kakva je bila prije rata, stalno je, da više ne bude, a niti srpski političari, srpski narod, pa ni srpska vlada to ne želi. Dokazom je toga poznati krfski ugovor, koji je sklopio Pašić u ime srpske vlade sa jugoslavenskim emigrantima, dotično s predsjednikom jugoslavenskog odbora u inozemstvu, Trumbićem. Govorkalo se dalje, da je iza sklopljenja tog ugovora bila gozba u Solunu, priredjena od srpskog kraljevića Aleksandra, na kojoj da je bio takodjer Istranin dr. Trinajstić.

Iz svega se toga dakle vidi, da je jugoslavensko pitanje od najveće važnosti i za sadašnju srpsku vladu, koja se je požurila, da sklopi s jugoslavenskim emigrantima ugovor, da ima tako na mirovnim pregovorima bar nekakav dokumenat u svojim rukama, s kojim može onda zahtijevati ispunjenje svojih nastojanja.

Tok jugoslavenske politike u ovoj državi nije medjutim ni u kakvom savezu s jugoslavenskim emigrantima, ni sa srpskom vladom a niti s krfskim ugovorom.

Naši su zahtjevi po ujedinjenju prirodnom posljedicom naše srodnosti, zajedničkih ciljeva i zajedničkih potreba. Veliki je Čeh Palacky kazao god. 1852, kad su se Slovaci bili odijelili od Čeha i proglasili svoj posebni jezik (izmedju češkog i slovačkog narječja nije ni tolika razlika, kolika je izmedju istarskog i bosanskog): Ne značimo li mi bez Slovaka mnogo, Slovaci bez nas ne znače ništa. Toga si i mi moramo biti danas u potpunoj mjeri svijesni. Puštamo li, da jedan naš narodni ogranak, pa bio to srpski, hrvatski ili slovenski, gine u tudjinskim rukama, da mu gospodari tudjinac, i da ga neprijatelj potudjuje, počinjamo samoubojstvo na našem vlastitom narodnom tijelu, što ćemo kasnije duboko osjetiti, a da to ne bude prekasno, treba da se muževno ganemo.

Slovenski, hrvatski i srpski dio našeg naroda stoji danas na stanovištu narodnoga ujedinjenja. I svi ti dijelovi jednog velikog, silnog, zdravog i sposobnog naroda čekaju na svoje uskrsnuće. Očekuju spas od svojih vodja, koji su bili izabrani ili su se sami osobnom spretnošću uspeli na ona vodeća mjesta. Veliki moralni grijeh bi bio i sramota za cijeli narod, kad ti vodje ne bi danas, kad se odlučuje o našoj narodnoj eksistenciji i našoj budućnosti, kad se odlučuje, imamo li robovati dalje, ili postati slobodnim narodom u slobodnoj državi, pred cijelim svijetom odustali od svojih strančarskih sitničarija i složno, uzajamnim podupiranjem i nesebičnim radom manifestirali veliku ideju narodnoga ujedinjenja, kulturnog i političkog, svih Slovenaca, Hrvata i Srba.

I onda tek, kad svaki od svih naših velikih ljudi postane malenim čovjekom i nepoznatim članom velike organizacije i koncentracije svih narodnih sila, moći ćemo da smjelo, odlučno i ponosno kažemo: Propasti ne moramo, ne smijemo i ne ćemo!

---

* **Helenska unija u Švicarskoj priopćuje** odrješit prosvjed proti novoj grčkoj vladi, za koju piše novinstvo, da će biti ovih dana imenovana.

* **Iz Finske.** Izmedju Finske i središnjih je vlasti dozvoljeno izravno dopisivanje. U Kopenhagen su već prispjeli putnici sa putovnicama finske republike.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Bojna je djelatnost od vremena do vremena bila ograničena na topničku vatru.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 5. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Na flandrijskoj fronti, istočno od Yperna, u pojedinim odsječcima izmedju Scarpe i Somme, kao i u okolici Avencourta i St. Mihiela razvile su se od vremena do vremena topničke borbe. Na ostaloj je fronti ostala topnička djelatnost ograničena na zapornu vatru. Istočno je od Bullecourta imao silan izvidjaj potpun uspjeh i unio veći broj zarobljenih Engleza.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Talijansko bojište:

Izmedju Brente i Montella oživjela je prelazno topnička borba.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Gdje bi se pregovaranja morala nastaviti. — Trocki će sudjelovati na mirovnim pregovorima. — Zastupnik načelnika vrh. vojnog vodstva već u Brestu Litovskom. — Bugarsko izaslanstvo.

: Stockholm, 4. Zajedno sa predlogom, da se mirovni pregovori iz Brest-Litovskog prelože u neutralno koje mjesto u inozemstvu, povela je petrogradska vlada izvide, ne bi li bilo moguće ustanoviti pregovore u Stockholmu. Jedan je od zastupnika boljševičke vlade stigao u Stockholm. No pokazalo se je, niti da ima ondje dostatno svratišta, niti su mogla biti podana dovoljna jamstva glede ops'be tolikog broja ljudi. Nakon toga je otputovao zastupnik petrogradske vlade u Kopenhagen, ne bi li možda ondje našao povoljnih prilika. No i ondje su se pokazale ozbiljne poteškoće glede ostvarenja ruske osnove, o čemu je poslanik izvijestio svoju vladu u Petrogradu. No uza sve je to ruska vlada po svoj prilici pod engleskim utjecajem, stavila zahtjev, da se preložе mirovni pregovori. Sve da su središnje vlasti i pristale bile na taj zahtjev, nije poznato, gdje bi se pregovori uopće i mogli nastaviti.

Beč, 5. (D. u.) C. kr. brzojavno-dopisni ured javlja iz Brest-Litowskog: Na jučerašnji gospodinu Joffreu (predsjednik ruskog izaslanstva. Op. ur.) upravljeni odgovor izaslanstva vlasti četvornog sporazuma odgovorilo je rusko izaslanstvo brzojavno, da će ono obzirom na uslijedili već dolazak izaslanstva četvornih vlasti u Brest-Litowsk dne 5. siječnja takodjer onamo otputovati zajedno sa pučkim povjerenikom za izvanjske poslove, Trockijem.

Beč, 4. (D. u.) Ratni izvjestiteljski ured javlja: Zastupnik vrhovnog vojnog zapovjedništa kod mirovnih rasprava, fml. pl. Csicserics, stigao je danas opet u Brest-Litowsk.

Sofija, 3. (D. u.) Bug. brz. ured. Odaslanstvo, kojemu je povjerena zadaća, da uredi pitanje izmjene ratnih zarobljenika i pitanje uspostave rusko-bugarskih odnošaja, otputovalo je večeras pod vodstvom Čaprasikova.

: Berlin, 4. „Vossische Zeitung“ piše obzirom na prekinuće pregovora sa Rusijom: Koli u parlamentarnim krugovima, toli kod drugih zvaničnih poznavaoca medjunarodne politike vlada uvjerenje, da se pokušaj, kako bi se s Rusijom dospjelo do mira, još nipošto ne smije smatrati izjalovljenim. Glavni odbor državnog zbora imade sad ozbiljnu dužnost, e uznastoji oko toga, da ne bi političko vodstvo iznovice izmaknulo iz ruku četvornog saveza, što bi imalo za posljedicu nesamo zavlačenje, nego u prvom redu načelno rasulo mira takodjer i obzirom na njegovo trajanje. — „Berliner Tageblatt“ primjećuje: Za naredna će se dvadeset i četiri sata po svoj prilici pokazati, da li je sve to samo upadica, ili pako, da li Rusija konačno zabacuje mir, kod kojega se Litavci, Poljaci, Kuronska i dijelovi Livonske izlučuju iz ruske države i o svojoj daljnjoj sudbini sami odredjuju. Dade li se, kako se nadamo, sve ono, što se sad pokazuje u zaledju, mirnim putem urediti, to- ćemo vidjeti, kako se i na istočju pojavljaju još mnoga neriješena, škodljiva pitanja. — „Deutsche Tageszeitung“ izjavlja, e postoji mogućnost, kako bi se rasprave sa Rusijom sa Njemačke strane stavile na novi, čvrsti i po narodnosti korisni temelj. Ruskoj se vladi mora konačno pokazati, da pobijedjeni ne može uslijivati pobjedniku svoje volje i svog mnijenja. S druge bismo strane htjeli dati izražaja ne nadi, nego zahtjevu, da mjerodavni faktori u Njemačkoj jednom za uvijek najizrazitije pribave važnost životnim interesima i ugledu carstva. — Kako piše „Lokalanzeiger“, stoji većina parlamentarnih zastupnika na stanovištu vlade i smatra, e se ne može dovesti u sklad sa dostojanstvom njemačkog carstva, da pristane na zahtjeve ruskih pregovaratelja. Na mjerodavnom mjestu prosudjuju upadicu u Brest-Litowsku mirno i hladno, kako se kraj povoljnog našeg vojničkog položaja i samo o sebi razumije. Naši su zastupnici češće naglašivali, da bismo mogli naići na poteškoće i da moramo biti pripravni na iznenadjenja. No te poteškoće i iznenadjenja ne nalaze nas nepripravne.

Berlin, 5. (D. u.) Prije sjednice glavnog odbora državnog sabora vijećalo se je o političkom položaju. Osim toga su državni podtajnik von dem Busche i kancelar riznice grof Roedern primili vodje stranaka. Malo poslije početka sjednice glavnog odbora podao je državni podtajnik von dem Busche slijedeću izjavu: Državni je kancelar jučer odbio insinuaciju ruskog novinstva, da smo se na nepošten način htjeli ustegnuti obećanja, koje se tiče prava naroda na samoodredjenje. U priključku na ovu izjavu ustanovljujem po nalogu državnog kancelara slijedeće: Stanovište državnog kancelara pogledom na pravo naroda na samoodredjivanje ostaje nepromijenjeno, no ovo se stanovište ne smije tumačiti na način, kao da se je to desilo u interesu antante. U neutralnom novinstvu objavljeno prikazivanje, da su naime ruski odaslanici odbili njemački prijedlog od 28. prosinca kao prijedlog, o kome se ne može pravljati, zaista ne odgovara činjenicama. Ruski su odaslanici doduše bili sporazumni sa od nas predloženim formuliranjem, ali su se izričito izjavili sporazumnima time, da se o tom formuliranju u odboru dalje vijeća, kako bi se došlo do sporazumka. Ugovorili smo sa ruskom delegacijom, da se dne 5. siječnja u Brest-Litowskom nastavi raspravljanje i o točkama, koje su ostale prijeporne. Naši su saveznici pod ovom okolnošću jednoglasno odbili ruski prijedlog, da se mijenja kraj raspravljanja. Medjutim nam je iz Brest-Litowskog prispjela ova brzojavka: „Dne 4. siječnja, u 10 sati na večer, došla je ovamo iz Petrograda brzojavka, koja u prijevodu glasi: „Na gospodina načelnika četiri saveznićkih država! Premještenje je vijećanja odgovaralo postignutom stanju vijećanja. Obzirom na dolazak Vaše delegacije u prijašnji kraj za pregovaranje, otići će naša delegacija, zajedno sa pučkim povjerenikom za vanjske poslove, Trockijem, u Brest-Litowsk u osvjedočenju, da sporazumak pogledom na premještenje pregovora na neutralno tlo neće praviti nikakvih poteškoća. Ruska delegacija“. Medjutim se je u Brest-Litovskom na zadovoljiv način raspravljalo sa opunomoćenim zastupnicima Ukrajine. Vlada danas ne može da dade daljnjih činjeničnih saopćenja. Predsjednik je predložio, da se raspravljanje o političkoj strani pitanja odgodi, jer u sadašnjem momentu raspravljanje ne bi bilo podesno, dapače pogibeljno. Vodje obiju socijalnodemokratičnih skupina su posrjedovali i istaknuli, da mora drž. sabor pred čitavim svijetom izjaviti, da sada kao i prije odbija znatna proširenja i nasilja i ta, kao i odgovor državnog vodstva na papu, teži za pomirenjem i sporazumom medju narodima. Odbor je velikom većinom zaključio, da se prekine političko raspravljanje te je započeo vijećanje o postupanju sa zarobljenicima i o izmjeni zarobljenika.

Iz Rusije.

Ustavodavna skupština imala se već sastati. — Seljački kongres za konstituantu. — Boljševici i Ukrajina.

: Petrograd, 4. (D. u.) P. b. a. Obzirom na to, što još nije postignut dostatan broj zastupnika, kako bi ustavotvorna skupština mogla stvarati zaključke, pogotovo što velik broj deputiraca nije svoga mandata u propisanom obliku dokazao, nadalje obzirom na to, što je mnogo članova ustavotvorne skupštine, koji su u Petrograd bili doputovali opet otputovalo, jer se nije znalo točno za vrijeme sastanka ustavotvorne skupštine, i konačno obzirom na to, što se prema tečaju izbora dade većom ili manjom vjerojatnošću, zaključivati, da će iza božića biti postignut broj, dovoljan za stvaranje zaključaka, odredilo je vijeće pučkih povjerenika sastanak konstituante na dan 5. siječnja, kod česa bi uzeto, da je broj 400 dovoljan za stvaranje zaključaka.

: Nikolajevsk, 3. (D. u.) Treći je seljački kongres stvorio zaključak, kojim pozdravlja ustavotvornu skupštinu, koja dolazi ususret nadama radničkih masa, te traži bezodvlačni saziv ustavotvorne skupštine u zakonitom roku. Vijeću su pučkih povjerenika poslani brzojavni pozdravi, u kojima se slavi borba protiv protu-revolucije.

: Petrograd, 4. (D. u.) Pošto su službeni zastupnici ukrajinske rade izjaviti svoju spremnost, da se upuste u rasprave u svrhu sporazumka sa vijećem pučkih povjerenika, pošto nadalje rada priznaje proturevolucijonarni značaj svojih stranačkih pristaša, i obzirom na činjenicu, što je vijeće pučkih povjerenika posvuda i apsolutno priznavalo pravo neovisnosti svih naroda, uključivo Ukrajinu, što to vijeće nadalje odobrava svaki pokušaj, da izbjegne ratu sa radom, smatra vijeće pučkih povjerenika poželjnim, da se upusti u dogovore sa radom glede pitanja, o kojima se radi. Vijeće pučkih povjerenika predlaže radi rasprave glede sporazumka i računaje u tu svrhu zaista zgodnim mjestom gradove Smolensk i Vitebsk.

* **Češka Matica Školska** održavala je nedavno svoju plenarnu skupštinu, u kojoj bje saopćeno, da je imalo društvo u godini 1916. prihoda 925.755 K, a rashoda 928.851 K. Zapisi i doprinosi iznosili su 748.982 K, zemaljska potpora 60.470 K. Društvo je uzdržavalo godine 1916. u 82 mjesta (58 u Češkoj, 13 u Moravskoj i 11 u Šleskoj) pučke škole, u Orlicama gimnaziju, a u Prahaticama osmorazrednu djevojačku školu. Broj je dječjih zabavišta iznašao 72. Društvene je škole polazilo 10.624 djaka.

* **Wilson Lloyd Georgeu.** Reuter javlja iz Londona sa danom 4. siječnja: Lloyd George primio je ovu poruku od predsjednika Wilsona: Ja sam uvjeren, da sam tumač koli čuvstava i namjera naroda Udruženih država, toli i mojih vlastitih, kad eto Vama, a preko Vas vladi i narodu Velike Britanije šaljem poruku sklonosti i odluke, da uporabim svaku ruku i svako pripomoćno vrelo u Udruženim državama za zadaću i za dužnost, kako bi se izvojevao za svijet trajan i častan mir, koji se temelji na pravednosti i časti, i koji zajamčuje jednaki postupak narodima svijeta, koli velikim toli malenim. Vaša se vlastita poruka u ime engleskog ratnog kabineta visoko cijeni i nailazi kod nas na prijazan odjek.

* **Iz Argentinije.** Agence Havas javlja iz Buenos Airesa: Rasprava glede nasada sjetve po alijircima još nije dovršena, no napreduje povoljno. Španjolska i Švicarska su vlada poduzele korake, da kupe u Argentiniji 400.000 odnosno 100.000 tona žita.

* **Iz Francuske.** Francuska je vlada zaključila, da uvoz kave na neko vrijeme obustavi, izuzevši one množine, koje se u ovaj čas nalaze na putu. Nadalje je zaključila vlada, da predusretne dizanjem cijena kavi, da zatvori kavino tržište na trgovačkoj burzi u Le Havre.

Iz života najmanjeg slavenskog naroda.

Tri su se godine rata teško dotakle i skromne lužičke literature. Otide nekoliko dobrih radnika, nestade prijatelja. Listova je takodjer djelomično nestalo, ili se smanjili i podlegli onome tlaku njemačkoga javnoga mnijenja. Kasno nam stiže 69. godište jedinoga znanstvenog lista lužičkosrpskog, „Časopisa Maćici Serbskeje“. U dvobroj toga godišta napisao je poznati filolog i etnograf, prof. Arnošt Muka, članak o stogodišnjici rodjenja Ivana Arnošta Smolerja, budioca, organizatora, novinara i sabirača narodnih tradicija kod lužičkih Srba. Smolerj, čovjek praktičan i pun požrtvovanja, dao je narodnim težnjama lužičkih Srba uvjete eksistencije: Osnovao je Maticu srpsku (mjeseca travnja pr. godine minulo je 70 godina njenog javnog života) osnovao je njezin list, otvorio knjižaru, osnovao tiskaru i izdavao dobre knjige. Uspomeni tog muža klanja se i pjesma u istom „časopisu“, složena takodjer od A. Muke. U istom broju govori profesor češkog sveučilišta Jan Kapras o povjesti Gornjih i Donjih Lužica u doba češkog gospodstva. Iz te se studije razabire, da su umrli u posljednje doba Srbima mnogi odani i iskreni domoljubi. Godine 1915. liječnik M. Pjetrauc, god. 1916. kanonik J. Heramann, župnici J. Renč, J. Golč. Godište se to svršava izvadcima iz društvenih zapisnika. Jedini beletristički list cijelog plemena „Lužica“ bio je lanjske godine obustavljen upravo za to, jer je bio pravim glasilom srpskim. U zadnjem je broju bio svršen prevod I. pjevanja Ilijade od M. Urbana. To je djelo ispit mladog literarnog jezika pred najklasičnijim djelom, te je u tom pogledu vrijedno, da čovjek pogleda na taj mladi slavenski literarni jezik, i djelo je usprkos nekoliko metričkih nedostataka prilično uspjelo. Kad je nestalo tog lista, mlada je produktivna literatura izgubila jedine svoje potpore. Iznimno, i to valjda prije radi uzajamnosti konfesije, negoli radi književnosti ili slavenstva, otvorio je mladom piscu J. Novaku svoje stupce češki književni organ „Tyn“. Lužički Srbi nijesu nikada imali, a sada još manje, nekakvog dnevnika. Dosada izlaze dva politička tjednika, od kojih se jedan tiska „švabahom“ (gotica), to su „Serbske Nowny“, te ugledni latinicom štampani „Katolski Posol“ Svakih 14.

dana izlazi „Bramborski časnik“, jedine novine, koje su pisane dolnjo srpski. Vjerske interese evangelske zastupaju dva lista gornjo-srpska, i to tjednik „Pomhaj Boh!“ i mjesečnik „Nowi Missionski Posol“. Pripojimo li k tomu još dva kalendara, koji izlaze svake godine evangeljskog „Predženaka“ i katoličkog „Krajana“, izbrojili smo sve ono što tiska sadašnja štampa naroda od sto i četrdeset tisuća duša, koji je osim toga književnim jezikom, političkim granicama i vjerom rascijepkan. A ipak je za tako mali narod literatura nešto od najveće važnosti, pogotovo pak i s tog razloga, jer taj narod ima sve u crkvi, a ništa u školi, gdje se osim službenog njemačkog jezika ne uči materinski jezik u pismu, nego jedino onako kako se govori. Shvaćamo dobro riječi s kojima je zaključila redakcija „Lužica“ vijest, da se list mora obustaviti: „Ton Kujez (Bog) wobradž (podjeli) nam borzy tak horco žadany mjer a ljepe a plodniše časi za naše serbske pismowstwo“. Ljepših vremena i ljepših uvjeta za razvitak narodne individualnosti zaslužuje si sigurno u budućoj pravednijoj periodi svjetske povijesti — i najmanji slavenski narod.

„Venkov“.

Političke vijesti.

Vjerujemo!

Nije samo oduševljenje, koje jača našu vjeru u našu budućnost, ne radi se u našem slučaju o „credo, quia est absurdum“, već je naša vjera osnovana na neisprosni razvoj poretka u svijetu, koji vodi do postojanog širenja ljudskih prava, a ne do ograničenja na uvijek malobrojnije krugove. Poslije apsolutizma doživjeli smo gradjansku, buržoasku vladu, od plemstva je prešla vlast u ruke gradjana, što je već značilo znatan napredak u demokratičnom smjeru. I u junkerskoj Prusiji provadjaju se demokratične reforme, sam pruski kralj i njemački car uvidio je potrebu novoorijentacije. Danas se nigdje ne smatra radničke stranke kao protudržavne. Vidjeli smo dapače, kako se je kušalo pomoću socijalističkih vodja sklonuti vodeće krugove zaraćenih država na mir. I to je nov znatan napredak na putu k demokratizaciji. Demokratizacija mora dovesti do jugoslavenske slobode, kaošto se je oslobodio već ukrajinski narod. Slobodna Ukrajina ne znači medjutim oslabljenje Rusije. Rusija će slobodom Malorusa postati jačom, pošto će se povećati broj njezinih radnika za sveopći dobrobit. Tako će i slobodna Jugoslavija biti od velike koristi za onoga, koji će si steći njezino prijateljstvo. Naš svibanjski program koji traži federalizaciju Austrije, teži za ostvarenjem nove, jače i zdravije monarkije; on hoće, da se drevna država Hapsgovaca preobrati u modernu naprednu zemlju, koja daje svim narodima mogućnost slobodnog kulturnog i gospodarskog razvoja. Hoćemo da nestane zapostavljanja i tlačenja pojedinih naroda, da ovi mogu razviti sva svoja bogata prosvjetna svojstva, hoćemo, da svrši sistem gospodarskog protežiranja, da mogu svi narodi i sve zemlje u državi doprinijeti nešto k općem gospodarskom blagostanju. Sa sadašnjim se reakcijonarnim vladalačkim metodama ovo ne da postići. Ne smismijemo pregledati ni činjenicu, da vlada nema napram narodu ono jako stanovište, koje je imala prije rata. Država se je zadužila na gotovo neoporavljiv način. Da li je moguće nastaviti politiku gospodarskog upropašćivanja, koju su Beč i Pešta vodili proti Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Galiciji i Istri? Uslijed protudemokratičnog je kurza po prirodi bogata Galicija od vajkada pasivna, propada Dalmacija, koja bi državi mogla otvarati nove vire dohodaka, ostaju neiskorišćena prirodna bogatstva Bosne i Hercegovine. Kako ćemo nadoknaditi gubitke, koje smo pretrpjeli u ratu, budemo li gospodarskim šikanama tjerali milijune naših najboljih radnih sila u Ameriku. U godinama 1902.—1911. iselilo se iz Ugarske 1 i pol milijuna ljudi, a vratilo se samo pol milijuna, što je novi dokaz za žalosne prilike, koje vladaju u zemljama krune sv. Stjepana. Tisza, Wekerle, Apponyi i kako se svi ovi žentlmeni zovu, hvastaju se rodoljubljem i nabacivaju se blatom na one narode, koji više ne će da služe protudržavnom i protunarodnom sistemu. Politika ugarske oligarhije i politika njemačkih centralista dovela je monarkiju ratom u teško gospodarsko stanje, i dovest će ju u propast, bude li se nastavila. Zar ćemo gledati skrštenih ruku, kako se uništava temelje države, možemo li dopuštati egoističko zloupravljanje državom, kojoj s toga prijeti rasulo? Da li je veleizdajnički zaprijetiti se onim mogućnicima, koji se protive duhu vremena, koji teže za uspostavom srednjovjekovnih prilika u državi, koji začepljavaju vrela bogatstva, mjesto da bi ih otvarali, koji tjeraju najbolje sile u inozemstvo, mjesto da ih privežu svim sredstvima uz zemlju, koji natražnjaštvom prijete opstanku države. Zaključeno je, da bi se pojedinci mogli oprijeti mogućoj struji demokracije, koja će doskora postati olujom. Mi pozdravljamo tu oluju, jer će pročistiti zagušljiv vazduh, u kojem danas živimo. Mi vjerujemo u naše ideale, pošto vjerujemo u opći napredak svijeta i čovječanstva, a taj znači za nas slobodu i sreću. Čim prije pobijedi novovjeki duh u monarkiji, tim bolje za nju; ali pobijedit će svakako i država će preboljeti reakcionarne krize nalike na vlade Seidler i Wekerle.

Domaće vijesti.

Služba Božija za pravoslavne. Prvi dan Božića, dne 7. jan. i na sv. Stevana, dne 9. jan. biće sv. Liturgija u Poli pre podne u 8 sati u crkvi sv. o. Nikolaja, drugi dan Božića, dne 8. jan. biće sv. Liturgija u 9 sati pre podne u Peroju.

Iz aprovizacije. U ponedjeljak počet će se da dijeli krumpir, koji je odredjen za arsenalske radnike. Kroz cijeli tjedan prodavat će se u skladištu u Radeckovoj ulici, i može se ga podignuti po 12 kg. po osobi.

Razredna lutrija. Sutra, ponedjeljak, jest zadnji dan za podignuće srećaka 2. razreda 9. razredne državne lutrije. Posjednici srećaka 1. razreda, koji su iste kupili kod tvrtke Jos. Krmpotić, mogu dignuti srećke 2. razreda do sutra večer 6 sati.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 6351.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeno je preko naše uprave, za našu srednju školu u Puli, slijedeći doprinosi: Sakupljeno po našim uzornim gospodjicama Mandi Vojnić Jakovljevoj i Foški Boljun Ivanovoj uz pripomoć dječaka Josipa Jelčića Menićeva i Ivana Grbinićeva u našem malom mjestancu Ližnjanu K 242·20 Darovaše: po K 10·—: Manda Vojnić, Foška Boljun, Jure Vojnić, Ivan Vojnić unuk Martinov; po K 6·—: Antun Sebelić od Frane; po K 5·—: Stana Perković, dr. Stjepan Bohniček, Ivan Mirin, Petar Bilić, zastv. Martin Fedel; po K 4·—: Dinko Mavrović, Antun Grbin Blažev, Ivan Grbinić, Marija Benasić, Ivan Mikaljević, Antun Jelčić, Grgo Mohorić, Petar Baslacho, Ivo Jelčić, Luca Mohorić žena Grge; po K 3·—: Marta Vojnić; Antun Fedel, Josip Sebdić od Josipa, Josip Defranceschi, Josip Perković od Josipa, Antun Boljun od Josipa, Foška Mizdarić, Ana Vojnić žena od Mate; po K 2·—: Ivan Grbinić, Josip Jelčić, Jakov Vodinelić, Ivan Vojnić, Josip Ravnić, Antun Ravnić, Josip Fedel pk. Antuna, Veronika Ravnić, Nježa Ruman, Ivan Vojnić od Jakova, Ivan Grbin Martinov, Mikula Ruman, Ivan Grbin Blažov, Antun Grbin Vidović, Mate Premate, Mate Sebdić, Matej Sebdelić od Mate, Luka Vojnić, Antun Milošević od Martina, Antun Jukopila od Antuna, Ivan Grbin Vidović, Luka Milošević, Tome Šeldić, Jakov Vojnić, Ivan Maretić, Ivan Jelčić, Marija Jelčić, Dinko Jelčić, Jakov Bubić, Josip Balde, Luca Grbin žena Martina, Antun Bubić, Antun Jukopila, Anica Grbin, Jelica Boljun, Petar Žirojević, Vaso Varaga, Ostoja Knežević, Nedjelko Pelć, Ruman Marija; po K 1·—: Mate Vojnić, Marija Dorić žena Ivanova, Kaka Mizdarić, Kata Jukopila, Ivan Smrek, Ivan Baloh, Frane Kosić, I. Boljun, Ivan Mravlja, Ivan Milošević, Martin Milošević, Antun Milošević, Luka Kirac, Feldićbeg Alah Imre, Antonija Skifić, Mićela Maretić, Marija Maretić; ispod K 1·—: Josip Vojnić, Foška Ruman, Marija Mohorić, Franica Perković, Anica Vojnić, Marin Vojnić, Anica Vojnić od Jure. —

Dalje su položeni u istu svrhu preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. državnom sprovodniku Antunu Radolović, u veselom društvu kod gospodje Amalije Brda u ulici della Valle, K 98·—: Darovaše: po K 10·—: Antun Radolović, Josip Berdn, Antun Celić; po K 5·—: Antun Prodan, J. Obersnel; po K 4·—: Josip Roža, G. Corazza, Karcis, Antun Smrek; po K 2·—: Josip Grekelić, Ljud. Srdoč, L. Krizanc, Milko Tomašić, Frene Tencić, Jakob Sosić, Paul Zermil, Josip Rovis, Mate Perković, Weber, Ramoves, Župan, Sibenik, Ante Batel, Josip Prša, Antun Mecar, Ivan Mecar; po K 1·—: Josip Srdoč, Frane Kersunc, Ivan Kos, Schinkel, Schaubach, Olenik, Alojis Zajc, Franjo Wecham.

Za jednu učinjenu radnju, sa strane uprave našeg lista, polaže gosp. Franjo Manestar K 10·—. — Ukupno K 108·—; zadnji iskaz K 36.957·27; sveukupno K 37.065·27. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Zahvala.

Za mnoge iskrene iskaze saučešća primljene prigodom smrti naše nezaboravne kćerke, sestre, odnosno šurjakinje

PAŠKVE BUIĆ

izričemo ovime, u ime svoje i ostale rodbine najsrdačniju zahvalu.

Izričito budi hvala sl. c. i kr. ženijskoj direkciji, koja je otposlala radnike, radnice i vojništvo, da prisustvuju sprovodu mile nam pokojnice. Tako isto hvala njezinim drugaricama, koji su položili nadgrobni vijenac, kao zadnji njihov pozdrav. — Hvala i svima, koji su iskazali zadnju počast i dopratili nezaboravljenu pokojnicu do zadnjeg počivališta.

Hvala, svima hvala i od Boga plata!

Pomer-Pula, dne 6. siječnja 1918.

Ucviljena obitelj Buić.

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Nastavak.)

Oprostite mi ovaj veliki skok. Govorit ću o mojoj: Poslužnici. Ona ima jedanaestero djece, starca svekrva i muža u vojništvu. Dakle, doma ih upravo 13. Do nedavna bila je poslužnica sa 4 krune mjesečno. To općina plaća. Odrekla se službe. Kako i ne bi. Dobiva na mjesec 360 kruna potpore, a kad ima mjesec 31 dan, onda joj dadu 372 krune. Sada računajmo. Učitelj, njezin šef, ima na mjesec -- bio dulji ili kraći — 218 kruna. Sada dolazi pitanje tko će koga služiti. Po naravi stvari, onaj, tko ima manje, služi onomu, koji ima više. Ali, da stvar ne izgleda tragikomički, svršilo je sa demisijom. A sad kako da nadjemo drugoga ministra, pardon, drugoga poslužnika. Traži ga, traži, niko ne će, da ide u tu službu. Napokon imam novu poslužnicu, a ta se zove: Učiteljica-poslužnica. Moja zakonita žena, bivša učiteljica sa dva ispita, govori u četirim jezicima, svira na glasoviru, guslama i citrama, ispitana za ručni rad i zabavište, ova gospodja je danas poslužnica sa 4 krune plaće mjesečno. Kad je to učiteljski odbor doznao, bilo je stotina muka, da ga odvratim od nepromišljena čina, htjeli su naime u sve češke dnevnike metnuti. Sporazumjeli se tako, da se sabere svotica, i tu da se pošalje za „Maticu školsku“ pod imenom „učiteljica-poslužnica“ daje od svojih 4 krune mjesečno toliko za „Maticu“. U malo vremena sabralo se 876 kruna. A petija na općinu donesla je „poslužnici“ 10 K na mjesec. Kad se nadje za taj iznos kompetenta, predat će se njemu tu časnu službu.

Prvi čin moje nove poslužnice bio je ovaj: Javila mi, da nemamo: Drva. Dobro, rekoh ja. Molim, pročitaj dekret mjesnoga školskoga vijeća. Taj veli: „Temperatura u školi ima da bude u suglasju sa onom u naravi“. U školi je toga dana 12. XII. 1917. — bilo + 5 stupnjeva Celsija ili 5 stupnjeva nad ništicom, a vani — 5 stupnjeva Celsija ili 5 stupnjeva pod ništicom. Dakle, kako vidiš, trebat će, da otvorimo sve prozore i vrata, da se temperature izjednače; tako je, ako hoćeš, da vjerno služiš. I već prvih dana pokazala je svoju insubordinaciju prema mudrim naredbama. Naložila je peć, da se njezin dragi muž ne smrzne. Ugrijala je sobu na račun onih 4 K mjesečno.

Drugi čin bio je „ultimatum“. Ako hoćeš, da idem u školu, kupi mi:

Cipele. Kod ovoga pitanja nisam se mogao snaći. Cipele! Cipele! A gdje da ih kupim? Imam već tri mjeseca iskaznicu, ali cipela nema. Pitali smo pokrajinu: Veli, čekajte, doći će. Ta naši činovnici već su dobili, par po 35 K. Pitali smo državu. Odgovorili nam: Dobit ćete i vi. Ta naši činovnici i namještenici dobili su, par po 31 K. Pitali smo trgovce. Vidjeli nas goloruke, i rekli: „Nemamo cipela!“ — Pitali smo napokon gospodina načelnika. Odgovorio nam ironički, ovo: „Kad budem otvorio postolarnicu, bit će mi drago da dobijem ovakove mušterije. Pomislite si, on fiškal, a mi učitelji — i obuli smo ironiju. Kneipova teorija došla u praksu, a nazebe koliko hoćeš, jer noga glavu čuva. Doskora se nadamo nove naredbe, koja će i to urediti u smislu naredbe o temperaturi.

Teorija Haeckelova traži, da se svako biće prilagodi naravi, ako hoće da se održi. Ako hoćeš, da živiš, treba, da jedeš. Dobro. Hrane malo, a kako da popuniš prazninu? Puši! To je plin, a taj se stvara Duhanom. Pjesnik sam. Ispjevao bih pjesmu o duhanu, ali nemam uzorka, i baš, da pravo rečem, što sve danas ljudi ne puše: Kamilice, ružmarin, lišće od bukve, oraha, trsa, ljuske od crvenog i bijelog luka i t. d. Nema baš ukusa niti onaj duhan iz trafike, do kojega jedva kada dodjem. Imao sam samo jedamput sreću. Dobio sam za 10 krušaka (naravnih, nepatvorenih) i 12 K 10 zamočića duhana po K 1.20. Zaboravio sam kazati, da imam i iskaznicu za duhan. Odnosno imao sam je, ali mi je nesrećom trafikantica poderala. Ne žalim, nije imala praktičke vrijednosti. Ta i tako imadem dosta i drugih. Veliki bogataš sam u tom. Cijene duhanu nisu pretjerane. 1 zamočić (paket) od 40 h — jedno jaje. Molim, molim, jedno jaje prije rata bilo je 3—4 novčića. A cijena raste prema vrijednosti duhana, a i prilikama i odnošaju, u kojem se nalaze duhan i trafika. Prima se u zamjenu: jaja, mlijeko, slanina, brašno, kukuruz, pšenica i t. d. — U stara, stara vremena su zamijenjivali robu za robu. Trgovina je to takva bila, i bili su svi trgovci. Ali danas nije tako. Trafikant kupi od državne tvornice duhana; robu, ali za novac. To mi svi znamo, ali, što ali? Ali nemoj kazati sve što znadeš; u tom je mudrost, da prištediš za drugiput, jer je više dana nego cigareta.

Dulcis in fondo. Vidjeli smo koješta, čuli još više, ali gdje je glavni faktor ovoga muzeja? Odmah, odmah!

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. | U Puli, ponedjeljak 7. siječnja 1918. | Broj 899.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago, u području Monte Asolone, Monte Tomba i Montelo razviše se djelomični bojevi topništva.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 6. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Vatrena djelatnost ostade ponajviše neznatna. Prolazno se uspe na raznim mjestima fronte u savezu s izvidničkim suncima, Francuski sunci u Champagni bjehu u boju zbliza odbijeni. Kod Givenchy i sjeveroistočno od Avicourta privedoše naša, po vatrenim pripravama provedena poduzeća, kaošto i neki prodor u neprijateljske linije zapadno od Bezonvaux mnogo zarobljenika i nekoliko mašinskih pušaka kao plijen. U šumi Ailles pokušaše Francuzi dvaput uzaludno da prodru u naše jarke. Dne 4. i 5. o. mj. bje oboreno u zračnom boju i sa zemlje 15 neprijateljskih lijetala i 4 pripeta zrakoplova.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište:

S obe strane Brente, u područj. Tomba i na Montelu djelomično boj topništva.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Antantini ratni ciljevi.

London, 5. (D. u.) „Reuterov ured" javlja: Ministar je predsjednik Lloyd George podao jučer izjavu o ratnim ciljevima. On je rekao: Engleska je dospjela sada do kritičnog trenutka u ratu. Prije negoli se bilo koja vlada odluči za uvjete, pod kojima se ima rat nastaviti ili dovršiti, mora da bude uvjerena, da savjet njezinog naroda odobrava te uvjete. Ministar-predsjednik da se je posavjetovao s radničkom strankom, Asquithom i Grey-em o ratnim ciljevima. Njegova izjava da se odgovara samo nazorima vlade, nego i nazorima pučanstva cijelokupne države. Prije negoli može misliti, veli, na pregovaranja, moraju centralne vlasti razumjeti bitne činjenice položaja. Budućnost evropske civilizacije ne može dalje da zavisi o samovoljnim odlukama nekolicine onih, koji pregovaraju. Sva teritorijalna utanačenja moraju da se stvore odobrenjem vlada. Prvi zahtjev britanske vlade i alijiraca jest posvemašnja uspostava Belgije s naknadom štete i priznanjem narodnih prava. Zatim dolazi uspostava Srbije, Crne Gore, zaposjednutih područja Francuske i Italije pa i posvemašnje povlačenje tudjinskih armija. Velik je uvjet za trajan mir, da se popravi vitalne nepravde. Engleska namjerava poduprijeti francusku demokraciju do skrajnosti u njezinoj težnji, da se popravi zlo, počinjeno godine 1871. Engleska je ponosna, da podupire sa Amerikom, Francuskom i Italijom novu rusku demokraciju do konca. Ali alijirci nemaju srestva, da bi spriječili katastrofu, koja će svakako pogoditi Rusiju, ako će njezini sadašnji vladaoci postupati bez obzira na saveznike. Alijirci su uvjereni, da je za stabilitetu zapadne Europe potrebno, te se ustanovi slobodna Poljska, koja će obuhvaćati sve prave poljske pokrajine. Raskomadanje Austro-Ugarske nije ratni cilj Engleske, ali austro-ugarske narodnosti moraju dobiti istinsku samoupravu. — Isto tako moraju biti ispunjeni logični zahtjevi Talijana, da budu spojeni sa sunarodnjacima, što vrijedi takodjer za Rumunjsku. Ispuni li Austro-Ugarska ove opravdane zahtjeve, postat će tada vlast, koja će koristiti slobodi i miru Europe, dok je dandanas samo orudje pokvarene pruske vojničke autokracije. Engleska nema ništa proti slobodnoj Turskoj sa Carigradom kao prijestolnicom i neutralizovanim prolazom iz Crnog u Sredozemno more; ali Arabska, Armenija, Mezopotamija, Sirija i Palestina imadu pravo na to, da se priznaju njihove posebne nacijonalne prilike. O njemačkim će kolonijama imati da odlučuje komisija, koja će uvažiti i želje i koristi urodjenika. Konačno mora se popraviti nepravda, počinjena povredom medjunarodnog prava te mirovna konferencija ne smije da zaboravi engleskih pomoraca. Posve je jasno, da će one zemlje, koje raspolažu sa sirovinama, uzeti kod podiobe u obzir u prvom redu potrebe prijatelja. Mora se učiniti odriješit pokušaj te naći sredstvo proti ratu. Engleska se bori za trajan mir, a zato su potrebni tri uslovi: 1. Mora se uvesti nepovredivost pogodbi. 2. Teritorijalni se ugovori moraju osnivati sa privolom vlade na načelima prava samoodredjivanja. 3. Ostvarenjem medjunarodne organizacije mora se nastojati, kako bi se ograničio teret naoružavanja te smanjila vjerojatnost rata.

Mirovna pregovaranja.

Kao da je to nepromijenljiv udes, da sve, čega se rusko pleme dotakne, postane nejasno, zapleteno, zagonetno. Tako je bilo s ruskom revolucijom, tako je s gradjanskim ratom u Rusiji, pa napokon i mirovnim pregovorima. Velika, uvijek zagonetna i neshvatljiva Rusija! Vijesti koje o mirovnim pregovorima s raznih vrela stižu, ili si protuslove, jedna pobija drugu, ili su tajanstvene, da je teško, dapače i nemoguće dobro ih razumjeti. Dok je pred par dana njemački državni kancelar na osoran način, ljutito, pa može se kazati i oholo odbio ruske zahtjeve po premještenju mjesta mirovnih pregovora iz Bresta Litovskog u Stockholm, dan na to drugi govornik, potajnik pl. Busche ublažuje Hertlingove riječi, i veli da će se sve mirno izravnati. Dok danas brzojavlja ruska delegacija njemačkoj svoj glavni zahtjev, da se mjesto mirovnih pregovaranja premjesti, dan po tom, a možda još isti dan brzojavlja komesar Trocki, da i on dolazi s ruskom delegacijom u Brest Litovski. Dok danas pišu njemačke novine o separatnom miru s Rusijom, kao o gotovoj činjenici, sutra to pobijaju i vele, da bi ipak moglo dovesti do prekinuća, jer da si Nijemci ne daju a ma baš ništa ni od koga propisivati. Premještenje mirovnih pregovora iz Bresta Litovskog u Stockholm obrazlažu Rusi kojekakvim razlozima, koji se većim dijelom odnose na njemačke vojničke sile, koje se još uvijek u onim krajevima nalaze. Sva ta komešanja, sva ta protuslovna saopćenja, kao da imaju namjeru siliti čovjeka na shvaćanje e se nešto nepoznatog iza brda valja. Kad ne bi antanta baš u to vrijeme po svojim vodećim muževima pokazivala svoje ratoborno lice, moglo bi se zaključiti, da je kod ruskih zahtjeva po premještenju imala i ona svoje prste. Medjutim kojekakva nagadjanja malo promijenjuju tok dogadjaja. Navikli smo već na razna iznenadjenja i na sve moguće skokove iz jednog ekstrema u drugi, pa nas ni možebitni preobrat mišljenja u antantinim pa i u centralnim vlastima ne će nipošto preneraziti.

Brest-Litovsk, 5. (D. u.) Delegacije četvorne sveze upraviše dne 5. t. mj. na predsjednika ruske delegacije brzojavku, u kojoj delegacije upućuju na svojedobno ustanovljen rok za pristup ostalih ratujućih država k načelima, postavljenima u Brest-Litovskom te ustanovljuju, da je desetdnevni rok protekao dne 4. siječnja 1918. i da nije njima od nijedne od ostalih ratujućih država prispjela izjava o pristupu k mirovnim pregovorima u Brest-Litovskom.

Iz Rusije.

Haag, 4. Kako se razabire iz Reuterovih vijesti, koje su ovamo stigle, rade engleski dopisnici u Petrogradu revno na tom, da kojekakvim spletkama smetu mirovne rasprave. „Daily News" javlja opet jednom iz Petrograda, da su mirovni pregovori prekinuti, jer da je Njemačka stavila kao uvjet neovisnost Poljske, Litve i Kuronske. „Times" spominje: U području su Donskom mobilizovani muževi i žene. Do 1000 časnika revolucijonarne armade da je prešlo generalu Kaledinu, koji sad raspolaže sa više od 20.000 ljudi, koji su svi prije bili časnici. Kozaci da su zaposjeli Aleksandrovsk i razoružali boljševičke postaje, te drže u posjed područja rudokopa, prevozi ugljena u sjevernu Rusiju da su obustavljeni, boljševičke čete u Orenburgu razoružane po Kozacima, a u Kazanu po Ukrajincima. U Odesi da je došlo poulićnih borba izmedju Ukrajinaca s jedne, te boljševika i mornara s druge strane. No broj mrtvih da je malen.

Bazel, 5. Leninova je vlada imenovala bivšeg carskog komornika Bezobrazova ravnateljem državne banke. Ovaj je poznat radi svog sudjelovanja kod šumskih koncesija u Mandžuriji.

Bazel, 5. U Petrogradu su ponovno ustanovljeni obroci kruha sa 300 grama na dva dana. Čini se, kao da je to posljedica po Kaledinu poduzetih mjera, uslijed kojih je zabranjeno razašiljanje živeža u ona područja, koja se nalaze u rukama boljševika.

Lugano, 5. (D. u.) Talijanski listovi javljaju: Trocki je Maksima Litvinova imenovao poslanikom u kvirinalu.

Carigrad, 5. (D. u.) Profesorski je kolegij filozofskog kolegijata ovdješnjeg sveučilišta velikom većinom zaključio, da predloži, da se Leninu podijeli Nobelova nagrada za mir.

Amsterdam, 5. (D. u.) Petrogradski dopisnik „Daily Telegrapha" saopćuje: Kad je Kamenev saopćio u sovjetu, da su njemački mirovni uvjeti neprihvatljivi, ustali su različiti zastupnici vojska te su izjavili, da se vojnici neće boriti dalje i da ne bi ni mogli toga učiniti.

Amsterdam, 5. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Londona: „Daily Chronicle" piše, da će biti Buchanan nadomješten diplomatom, koji je sklon revolucionoj misli u Rusiji. — „Times" pišu, da nije vjerojatno, e će se za sad imenovati nasljednika za Buchanana.

Stockholm, 5. (D. u.) Napetost se je medju Trockijem i Buchananom u posljednjim danima tako pooštrila, te je Bucnanan saopćio, da će otputovati. Francuski poslanik namjerava takodjer otputovati, jer je Trocki zaprijetio, da će dostaviti putnice, kad Engleska i Francuska ne bi priznale novih poslanika. Buchananovo je otputovanje dokaz susretljivosti Engleske.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

5. siječnja. Živahni topovski bojevi u istočnom odsjeku visoravnice Asiago te kod Cavola u dolini Brente. U Senškoj dolini bila je neprijateljska kolona od naših baterija iznenadjena i raspršena. Neprijateljske patrule, koje su napredovale proti našim položajima na izlasku doline Caleino, potjerane su našom vatrom. Na srednjem toku Plave bijaše djelatnost neprijateljskog topništva pojačana. Naše je topništvo energički odgovaralo. Engleski su ljetači uništili u Susegani neprijateljski pripeti balon te su u blizini Corbolone (Livenza) oborili protivnikovo ljetalo. Tijekom dana i noću vladala je živahna ljetalačka djelatnost nad prvim neprijateljskim linijama i nad neprijateljskim spojnim putevima. Naši su ljetači dobrim uspjehom bombardovali barake i uzletišta. Na kolodvoru Levico (Val Sugana), kaošto i na susjedna skladišta, bačeno je 1200 kg bomba. Neprijateljski su ljetači bombardirali Mestre, Passano i Castellfranco. U Castellfranco je prouzročena malena stvarna šteta te je bilo nekoliko žrtava.

* **Vojne reforme u Austro-Ugarskoj.** Iz uvodnog članka, inspiriranog bez sumnje od vlade, u listu „Pester Lloyd", razabire se bitni sadržaj osnove o reformi obrambenog ustava, prema kojoj ne bi imalo više postojati zajedničko ratno ministarstvo, nego bi se njegov upravni djelokrug za Ugarsku imao uputiti domobranskom ministarstvu, a za Austriju ministarstvu za zemaljsku obranu. S tom podjelbom ratnog ministarstva u dvoje imala bi uslijediti i podjelba obrambene snage u dvoje tako, da bi se ustanovila samostalna ugarska, a isto tako i samostalna austrijska vojska. Oprema, vodstvo i uprava bila bi kod jedne i druge vojske jedinstvena. Ugarska bi vojska imala ugarski službeni i zapovjedni jezik. Uostalom tako da je već kabinet grofa Tisze poveo bio rasprave o vojnim reformama.

* **Carev dar Poljacima.** Generalno gubernijsko zapovjedništvo saopćuje, da je generalni guverner u ime Nj. Veličanstva cara i kralja Karla odredio 200.000 kruna u dobrotvorne i kulturne svrhe u korist svih okružja, koja stoje pod austro-ugarskom upravom.

* **Vijećanje njemačkog, austrijskog i ugarskog ministra financija u Berlinu.** Iz Budimpešte brzojavljaju sa danom 4. siječnja: Ministar-predsjednik dr. Wekerle putuje sutra u Beč. Odanle putuje zajedno s austrijskim ministrom financija frajherom pl. Wimmerom u Berlin. List „Pester Lloyd" saznaje glede toga, da će ministri financija obiju država u monarkiji u glavnom gradu Njemačke s ondješnjim nadležnim središnjicama

vijećati o pitanjima vrijednote i vjeresijsko-političkim pitanjima. Sa trgovačko-političkim pitanjima, koja se odnose na buduće uredjenje gospodarskog odnošaja izmedju središnjih vlasti, ne stoji berlinski put obliju ministara financija neposredno u savezu.

* **Zar opet promjena sustava u Austriji?** Listu „Grazer Tagblatt" brzojavljaju iz Beča sa danom 4. siječnja: U mjerodavnim se krugovima, osobito **onima, koji stoje blizu dvora, govori veoma živahno o jučerašnjoj audijenciji člana gospodske zbornice, viteza pl. Wohanke. Svojim oblikom neobičan poziv toga češkoga političara caru pobudio je uostalom i u parlamentarnim krugovima veliku senzaciju. Svima je još u pameti, kako su kratko vrijeme iza uapšenja dra. Kramarža došli bili Wohanka i Mastalka u glavni stan, te se na temelju ovoga stvaraju kojekakovi zaključci, ponajpače glede promjene sustava. Ponajviše se kod toga raspravlja dakako o poljačkom pitanju. Sad se tvrdi, da se ne misli više na izlučenje Galicije, no da će ova krunovina biti podijeljena u dva uprava područja,** kako bi Ukrajinci u istočnoj Galiciji došli do samouprave.

* **I njemački državni zbor bez ugljena!** Kako piše „Berliner Tageblatt", osjetili su na nemio način zastupnici i svi oni, koji imadu inače službena posla u zgradi državnog parlamenta, što se u većem dijelu dvorana i soba nije uopće naložila bila peć. Pošto je ta zgrada uopće kroz više nedjelja bila neupotrebljavana, bilo je u prostorijama gotovo nesnosno studeno.

* **Mirovna riječ Clemenceau-a.** Dopisni ured javlja iz Ženeve dne 5. prosinca: U listu „Petit Parisien" izjavlja Clemenceau: Moj ratni program sastoji se naravno u tome da pojačam rat, da poduprem naše vojnike i učinim za njih sve, da bojujem i pobijedim. To su moji nacrti za pobjedu.

* **Švedski kralj** je Brantinga radi bolesti digao sa mjesta ministra i načelnika odjela za financije te je socijalističnog zastupnika Thorsona imenovao ministrom i načelnikom odjela za financije.

* **Albert Thomas putuje u Petrograd.** Kako doznaje „Vossische Zeitung", govorka se u Parizu, da je francuska vlada u toliko udovoljila želji socijalista, što je Albert Thomas dobio dozvolu da se otputi u Petrograd.

* **General Castelnau vrhovnim zapovjednikom svih antantinih armija.** Iz zadnjih se, zakašnjelih vijesti, razabire, da je prema informacijama lista „Basler Nachrichten" bio imenovan general Castelnau vrhovnim zapovjednikom sveukupnih antantinih armija. To imenovanje stoji u savezu sa zajedničkim nacrtima svih antantinih zemalja, po kojima bi se imala po njemačkom uzoru stvoriti jedinstvena zajednička fronta. Govorka se, da je imenovanje uslijedilo posredovanjem Lloyda George-a i Clemenceau-a, koji su odlučili, da povedu rat do zadnjega momka proti njemačkome militarizmu. Antanta da misli na taj način zapriječiti eventualno priključenje bilo koje od savezničkih zemalja k mirovnim pregovorima rusko-njemačkim.

Političke vijesti.

Njemačke stranke i mir.

„Berliner Tageblatt" donosi: Sa strane se stranaka većine **kani medju** ostalim predložiti, neka se ide ususret Rusima u toliko, u koliko **neka** se izjavi, e smo sporazumni, da **prema** ruskim željama potpišemo mirovni ugovor u kojem **ruskom** gradu. Pravu samoodredjivanja naroda u **zaposjednutim** područjima neka se ne bi dalo **doći** do izražaja plebiscitom (pučkim glasovanjem), nego putem parlamentarnih korporacija, **koje ali neka** budu osnovane na široj demokratskoj **podlozi**, negoli je to bilo dosad u Livonskoj i **Kurlandiji**, gdje su zemaljski vijećnici već prije **duljega** vremena predali bili svoje glasove. Čete iz **zaposjednutih** područja neka bi se povukle u sporazumku sa vojničkim zapovjedništvima u odredjenom, ne predaleko zarečenom roku, koji bi započeo sa ruskom demobilizacijom. **Temeljna** je misao stranaka većine, da se mir — posebni mir — takav ostvari, koji ne bi kod koje kasnije vlade, koja ne stoji na stanovištu boljševika, mogao nailaziti na protuslovja. Pitanje glede Rige zavrijedjuje pod tim gledištem posve posebno diskretno raspravljanje. Medju ostalim je bio predložen primjerice predlog, da se Riga i otoci u zalivu toga **grada** proglase slobodnom državom, to **jest, da se internacijonaliziraju**. Ne malenih **poteškoća pruža poljačko pitanje**. Ako **si** stanovite sile i kažu, e bi ponajbolje bilo, **priključiti** Poljsku kao **samostalnu** državu ovoj ili onoj ruskoj **federativnoj** republici, to **je ova kombinacija i onako postala bez vrijednosti uslijed carskog proglasa od studena1916, te se austrijsko-poljačko riješenje toga pitanja smatra ponajboljim, dadu li se Njemačkoj stanovita jamstva.** Sve su te stvari dakako još u tečaju, dok još nije progovorio glavni odbor. Mogu se pojaviti novi predlozi, koji bi imali utjecaje na nove zaključke. No bilo kako bilo, imale bi ove vijesti dati po prilici okvir, u kojemu se kreću želje stranaka većine. No nacijonalni liberalci kao da ne kane raditi uz ovu političku stranaka većine, premda su se i u njihovim krugovima pojavile razlike mnijenja. Oni stoje, kako je poznato, na priličnoaneksijonističkom tlu. O konzervativnim se strankama može isto da kaže. Neovisna se socijalna demokracija drži prema njemačko-ruskim raspravama radi toga otklonivo, jer načelno otklanja posebni mir i ide za sveopćim mirom.

Venizelos o općem položaju.

Agence Havas javlja: Venizelos je u ministarskom vijeću izvjestio o rezultatu svog putovanja. Opisao je ponajprije položaj u Rusiji, koji je nastao uslijed despotizma i utopističnog naziranja ruske demokracije, te je izjavio, da je omlitavljenje u Rusiji otešćalo zadaću alijiraca. Medjutim je već unaprijed osudjen pokušaj Njemačke, da podjarmi čitav svijet. Morao bi čovjek biti slijep ili slabe vjere, da i dalje vjeruje u mogućnost konačne pobjede Njemačke. Grčka je sretna, što može odbaciti despotizam i ponovno primiti svoj udes iz ruku svojih saveznika, da može braniti sveta svoja prava, oprati se od sramote, što je prekršila savez sa Srbijom, da može zajednički raditi sa svojim starim prijateljima, kako bi se osujetio zločinački pokušaj Njemačke, da podjarmi svijet.

Domaće vijesti.

Našim cijenjenim čitateljima na uvaženje. Radi strogih propisa glede nedjeljnih satova radnika, radi kojih većina svih naših dnevnika u ponedjeljak uopće ne izlazi, bili bismo i mi prisiljeni da odustanemo od izdavanja ponedjeljnog broja našeg lista. A da ipak udovoljimo želji naših cijenjenih čitatelja, izdavat ćemo svakim ponedjeljkom list na dvije stranice, e bismo im na taj način pružili barem dio najnovijih vijesti.

— Radi nedostatka prostora u listu prisiljen smo, da danas prekinemo nastavak našeg podlistka „Sličice". Nastavak slijedi sutra.

Političke persekucije u Istri. Iz jugoslavenskih se nam krugova u Beču piše: Na poziv Jugoslavenskog kluba priposlato mu je iz svih krajeva naše domovine dosta slučajeva o užasnim persekucijama. Istra bijaše takodjer izložena god. 1914 protivnosti vojničkih i civilnih oblasti. Mnogo naših bilo je zatvorenih ili su pretrpjeli druge nepravednosti. Zašto ne šalju točnih informacija? Je li se boje? Je li misle, da je njihov slučaj bez važnosti? Svaki slučaj ima važnosti za čitav narod kao dokaz nepravednog postupka u ovoj državi i kao novi argumenat za našu veliku tražbinu samoodluke. Radi toga narodna je dužnost, da se svaki pojedini slučaj opremljen sa ponudbom dokaza, prijavi. U opšte naši ljudi trpe i šute. Naime kod Živeža čitavi kotari šute, mjesto da bi svaki slučaj nepravednosti i umanjene kvote odmah sa dokazima otpremili Jugoslav. klubu, koji onda učini potrebite korake kod ureda za prehranu. Ne kažemo, da mora da ima delegacija u svakom posamnom slučaju potpun uspjeh, ipak može razumijeti svaki, da je vrlo važno, da se slučaji nepravednosti i oštećenja iznašaju kod centrale te upotrebljuju od naše delegacije. Moli se dakle čitavu inteligenciju, da bez obzira sabira materijal i šilja Jugoslav. klubu. Treba takodjer primijetiti, da nema nikakvih razloga, da bi se prešutilo, na kakav način je postupala prama nama godine 1914 janjičarska fukara u gradovima zapadne Istre budući da se time otkriva, kakve su tamo istinite prilike.

Protiv poreza na vino. U Istri, Dalmaciji, Kranjskoj, Štajerskoj, Goričkom povela se opširna akcija medju tamošnjim vinogradarima protiv novom oporezovanju vina. Jugoslavenski klub u Beču primio je u posljednje vrijeme bezbroj peticija molbom, da ih iznese u parlamentu. Jugoslavenski se zastupnici toplo zauzeše za stvar naših vinogradara već u parlamentarnom odboru. A kako saznajemo sa pouzdane strane, njihovo je nastojanje okrunjeno uspjehom, u koliko je vlada definitivno napustila prvobitnu namjeru, pa će isto pitanje biti riješeno na način, kojim će naši vinogradari biti podpomognuti. Jugoslavenski klub u Beču prima svaki dan mnoštvo peticija sa strane naših općina, seoskih blagajna i sličnih institucija. Pošto je ovo pitanje principijelno već povoljno riješeno sa strane vlade, to je svaka daljna akcija u tom smjeru suvišna. Medjutim će Jugoslavenski klub budno pratiti razvitak cijelog ovog pitanja. Interesenti se umoljavaju, da gore spomenuto izvole primiti na znanje.

Sabiranje za hrvatske škole u Puli. Ovime upozorujemo našu uzornu momčad ratne mornarice, da je na brodovima zabranjeno sakupljanje za budi koju narodnu stvar, pa tako isto i za naše, toli potrebne škole u Puli. Ako je pako zabranjeno sakupljati, nije time rečeno, niti može biti zabranjeno darovati za takovu plemenitu svrhu. Svakome je našem mornaru slobodno položiti mali darak, u bilo koju svrhu, koja nije uperena na štetu naše države. Zato preporučamo našim dičnim mornarima, koji žele da i unapred potpomažu oko gradnje naše narodne kule, da svoj obol osobno donesu, ili pošalju po svojim drugovima, ili pak putem pošte na **upravu** našeg lista. Onima, koji pošalju po pošti, preporučamo, da na položnici ispod svojeg imena naznače „za škole", što će nam olakšati posao kod uknjiženja. Posve je razumljivo, da ćemo imena naših graditelja objelodaniti i voditi iskaz brodova kao i dosad. Slobodno je mornarima sakupljati samo izvan brodova, n. pr. u kavani, gostioni, na šetnji i bilo gdje. Za takovu stvar ne će biti kažnjeni, jer se to zbiva izvan broda. Kaošto do sad, stalni smo, da će i unapred naša momčad pokazati svoju snagu, svoju ljubav, a što je najglavnije, znat će dokazat, da osjeća i zdravo misli u ovo burno doba, te se znade snaći u svim zaprekama, da znade uzeti pravi put k boljoj i sretnoj budućnosti. Naprijed za našu srednju školu u Puli.

Slador za vodeno vino (bevandu). Oni, koji još nijesu primili slador, koji im pripada za priredjivanje vodenog vina (bevande), moraju da dodju po nj najdulje do 10. o. mj. jer inače po ovom roku ne budu uzeti u obzir.

Mjere protiv zračnih navala. Kuće u ulici Urs de Margina br. 17. i 19., koje su bile odredjene kao zakloništa protiv zračnih navala, bivaju kao takove opuštene, te uslijed toga dotične legitimacije ne vrijede više. One osobe, koje posjeduju ove legitimacije, bivaju pozvane, da ih povrate, te će u zamjenu dobiti druge kod redarstvenog odjela. Pripočuje se ovim, da je na Monte Paradisu otkrivena jedna jama, te je providjeno, da može u istu pučanstvo ulaziti. Ista bit će otvorena od prve do buduće druge polovice mjesečine, te se za ulaz u ovu jamu mogu podignuti potrebite legitimacije.

Ulje. Prama opunovlaštenju c. kr. ureda za pučku prehranu, uredilo je c. kr. namjesništvo trgovinu maslinama i maslinovim uljem i drugim nuzgrednim proizvodima u **Istri za god. 1917.** Odredbom obvezatne prijave i ponudbe, predvidja dotična naredba ostvarenje ureda za ulje pod vodstvom istarske pokrajinske upravne komisije. Da se osigura pučanstvu i vojništvu potrebito ulje, podaje se isključivo ovomu uredu pravo kupovati ulje, te je moguće dozvolom ovog samog ureda izvažati maslinu, ulje i ostatke masline. Cijena primanja bit će ustanovljena putem sporazumka, uzevši eventualno kao temelj cijene opredijeljene po zvanim uredima za ustanovljenje cijena.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **6351**.

Poruke iz uprave.

J. S. Članom zakladnikom „Matice Hrvatske" može postati i svaka pučka škola, koja uplati najedamput ili u brocima K 200.— Jedino one pučke škole siromašnih seoskih općina mogu **iznimice** postati zakladnicima M. H. uz prinos od K 100.— kojima politička oblast potvrdi siromaštvo, i da odbor M. H. pristane na tu pogodnost.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 5.
od 5. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona"; Mor. štop. liječnik dr. Kremer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. | U Puli, utorak 8. siječnja 1918. | Broj 900.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 7. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

U položajnom luku istočno od Yperna i u pojedinim odsječcima izmedju cesta, koje od Arrasa i Peronne vode u Cambrai, razvili su se veoma živahni topnički bojevi. I medju Miette i Aisne, s obje strane Ornesa i na zapadnoj je obali Mozele bila topnička i minska vatra pojačana. Bojna je djelatnost pješadije ostala ograničena na izvide u pretpolju položaja.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Značenje sudjelovanja Ukrajinaca na mirovnim pregovorima. — Francusko novinstvo o upadici. — Trocki već u Brest-Litowskom. — Antantina spletkarenja ili njemački manevar. Dogovori s Ukrajinom.

Ruski su odaslanici stigli u Brest-Litovsk, doduše sa jednim danom zakašnjenja, ali su ipak stigli. Medju odaslanicima nalazi se takodjer komesar za vanjske poslove Trocki. Zastupnici su četvornog saveza medjutim vijećali sa Ukrajincima. Mirovna pregovaranja stupaju time u odlučan stadij. Mjerodavne novine antante smatraju čitavu upadicu u Brest-Litovskom, koja je izgledala tako ozbiljno, tek njemačkim manevrom. Prama tom je shvaćanju namjeravala Njemačka samo, da pojača sumnju ostalih vlasti antante u uspjeh pregovora izmedju četvornog saveza i Rusije. Oštre su riječi njemačkog državnog kancelara imale da pobudjuju u zemljama neprijatelja nadu u prekinuće mirovnih pregovaranja i u daljnje ratovanje Rusije uz bok antante. Pošto su središnje vlasti u sporazumu sa boljševičkom vladom pozvale sve zaraćene stranke na mirovna pregovaranja u Brest Litovsk, imale su njemačke pratnje navodno ponukati državnike sporazumna na čim oštrije, prikorne izjave protiv mira a time izazvati konačni raskol izmedju Rusije i vlasti sporazuma. Budućnost će pokazati, da li je ovo nagadjanje sa strane neprijateljskih novina ispravno. Zanimivo bi bilo doznati, da li će Trockij i sada ustrajati kod svog zahtjeva, neka se prelože mirovna pregovaranja iz Brest Litovskog u koji neutralni grad. To bi imala naime biti prva sporna točka, nekakav preduvjet za nastavak raspravljanja.

Nova pregovaranja zadobivaju medjutim prisustvovanjem ukrajinskih delegata, koji pregovaraju na svoju ruku, posve novo obilježje. Središnje su vlasti očevidno stavile time boljševike pred gotovu činjenicu jer pregovaraju sa zastupnicima Ukrajinaca, koji su prema njihovim izjavama neka vrst proturevolucijonarnih gradjana. Ali nije isključeno, da su i boljševici sporazumni sa tom ukrajinskom igrom, jer, kako je dobro poznato, izmedju Brest-Litowskog i Petrograda je javna sveza izmedju Brest-Litowskog i Petrograda nije ovih dana služila samo saopćivanju onih vijesti, koje su nama javljene, već za mnogo škakljivije druge, o kojima teško da ćemo ikad štagod doznati. Začudno je naprimijer, kako je najedared njemački kancelar priznao neodvisnost Finske, dok je još nedavno pokazivao toliko tankoćutne obzirnosti napram Rusiji. Ovo se priznanje dade teško shvaćati bez prethodnog sporazumljenja sa boljševičkom vladom; a taj je sporazum morao biti postignut samo za vrijeme „krize" u mirovnim pregovaranjima. Vijesti iz Rusije i vijesti o razvoju mirovnih pregovaranja su danas protuslovnije negoli su ikad prije bile, a ova činjenica dava naslućivati sa priličnom vjerojatnošću tek jedno: da se pregovori vode po starој šabloni tajno i daleko od javnosti!

Lugano, 6. Talijanske novine ne nalaze u informacijama i mnijenjima glede prekinuća mirovnih pregovora u Brest-Litowsku ništa važna. Dolazak ukrajinskih zastupnika u Brest-Litowsk izazivlje osobiti jak dojam na novine, jer su s jedne strane polagale silnu važnost na ovisnost Petrograda i maksimalističke vlade o dovozu živeža iz Ukrajine, te računale sa neprijateljstvom Ukrajinaca proti maksimalistima i četvornom savezu, a s druge s druge se strane boje, da bi sporazumak četvornog saveza s Ukrajinom mogao imati za posljedicu znatno gospodarsko pospješivanje četvornog saveza, a s tim u svezi kobno pogoršanje trgovačko-političke mogućnosti za zapadne vlasti.

Bern, 6. Francusko novinstvo uporabljuje upadicu u Brest-Litovsku za razmatranja glede mogućnosti novih manevara, kako bi se spriječio posebni mir. Glasila lijevice žele, da se uspostave odnošaji sa maksimalistima, kako bi se ojačao njihov otpor, dok glasila desnice misle na njemački manevar.

Beč, 7. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Brest-Litowskog sa danom 7. siječnja: Članovi su ruskog izaslanstva za mirovne rasprave zajedno sa Trockim stigli jutros ovamo.

Stockholm, 6. Nestalno držanje ruskih odaslanika svadja se na antantino spletkarenje proti separatnom miru, kojim se je opeta nastojalo, da se Ruse prevari i te se svakovrsnim manevrima, kao na primjer socijalističkim konferencijama u antantinim državama i obećavanjem, da će se otvoriti sveopće konferencije, očekujući pad boljševičke vlade, htjelo, da se predobije vremena do proljeća. „Sozialdemokraten" već govori, da su mirovna pregovaranja osujećena. Kadeti i njihovi organi sve marljivije podupiru ova spletkarenja.

Beč, 7. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog: Dogovori s ukrajinskim izaslanstvom nastavili su se jučer u plenarnoj sjednici, kod koje su sudjelovali opunomoćenici svih vlasti četvornog saveza.

Iz Rusije.

Amerika proti boljševicima. — Gradjanski rat u južnoj Rusiji. — Sveaborg ruski Gibraltar. — Trgovačka komora u Rusiji za pripojenje Njemačkoj. — Novi ruski opunomoćenici za inozemstvo. — Komešanje na rumunjskoj fronti.

Bern, 6. Kako javlja „Journal de Geneve", zaključila je amerikanska vlada, da opozove svog vojnog atašeja, pukovnika Juddena, jer je ovaj bez sporazumka s amerikanskim poslanikom stupio u dodir sa maksimalističkom vladom.

Rotterdam, 5. (D. u.) Kako se dne 4. t. mj. iz Londona javlja listu „Nieuwe Rotterdamsche Courant", drže boljševiki u svom posjedu Harkov, ali čete generala Cerbačeva malo po malo opkoljuju grad. Kod Voronova se sakupljaju jake boljševičke čete te spremaju navalu na Kaledina. Četiri željezničkih transporta boljševičkih četa sa Kavkaza bilo je kod Rostova razoružano od Kaledinovih četa.

Pariz, 5. (D. u.) „Temps" javlja: Francuska je vlada pravno i stvarno priznala neovisnost finske republike.

Stockholm, 5. (D. u.) Prema listu „Djen", hoće Rusija, da usprkos neovisnosti Finske, zadrži Sveaborg kao ruski Gibraltar.

Petrograd, 4. P. b. a. Za prekoračenje ruske granice postoje ove odredbe: 1. Svi strani državljani, koji imadu diplomatske, po zastupnicima pučkih povjerenika u inozemstvu potpisane putovnice savezničkih i neutralnih država, mogu rusku granicu nesmetano prekoračiti. 2. Ruski državljani sa diplomatskim, po zastupnicima vijeća pučkih povjerenika potpisanim putovnicama mogu granicu nesmetano prekoračiti. 3. Politički bjegunci imadu pokazati osobne, u svakom pojedinom slučaju po odnosnim, navlastito ovlaštenim bjeguničkim odborima dopusnice, vidimovane po zastupniku vijeća pučkih povjerenika. 4. Toli ruski (i finski), kao i inozemni državljani sa diplomatskim putovnicama mogu prekoračiti rusku granicu, ako su si prije toga stekli bili posebnu dozvolu za svaki pojedini slučaj od zastupnika vijeća pučkih povjerenika u inozemstvu. Stranci i ruski državljani — osim diplomatskog osoblja — koji ostavljaju rusko područje, moraju se podvrći tjelesnoj pretrazi.

Königsberg, 6. (D. u.) Trgovačka je komora u Rigi stvorila zaključak, u kojemu se je izjavlja za pripojenje Rige i Baltičke zemlje njemačkom carstvu.

Petrograd, 6. Trocki je zabranio povlačenje uložaka tudjih poslanstva iz ruskih banaka tako dugo, dok se budu pučkim povjerenicima uskraćivale tražbine stare vlade, koje se nalaze izvan zemlje.

Petrograd, 6. P. b. a. Gradjanin bje Karpinski privremno imenovan opunomoćenikom povjereništva izvanjskih poslova u Ženevi, a gradjanin Litvinov privremeno opunomoćenikom povjereništva za London.

Petrograd, 5. (D. u.) P. b. a. U Odesi otvorena druga konferencija radničkih i vojničkih vijećnika sa rumunjske je fronte prihvatila ovaj zaključak: Skupština zastupnika sveukupne rumunjske fronte ne priznaje glavnoga stana Čerbačeva i ustanovljuje, da ukrajinske povjerenike, koji imadu u rukama vlast, podupiru Rumunji, koji su neprijatelji ruskim revolucijonarnim četama. Skupština smatra to pogibeljnim po revoluciju. Skupština zapovijeda svim svojim ratnim odborima, da preuzmu vlast, dok se ne prihvate druge mjere, i očiste rumunjsku frontu od proturevolucijonaraca, koji kvare revolucijonarnu rumunjsku frontu. U znak je prosvjeda proti ovom zaključku otputovalo osamdeset članova, koji su prisustvovali skupštini i koji pristaju uz radu. Dvije stotine i dvadeset članova su boljševici ili revolucijonarci lijevice. Zaključak bje prihvaćen sa 800 proti 240 glasova. Armade su na rumunjskoj fronti sa svojim glavnim odborima potpuno na strani sovjeta.

Majkama, koje imaju djecu u Hrvatskoj.

Ovih dana govorio sam u Zagrebu s dobrim, narodnim ljudima, koji idu često od mjesta do mjesta, da na svoje oči vide, kako živu naša djeca u Hrvatskoj. Svi su složni u tome, da je našim mališima veoma dobro. Svaka hvala g. dvorskomu savjetniku, dr. Josipu Silović i svoj gospodi odbornicima, koja su s njime preuzela na sebe skrb nad našom djecom.

U čestim razgovorima s vrlim članovima „Središnjeg odbora", a napose s njihovim gospodinom predsjednikom, imao sam prilike izmijeniti nekoliko misli, koje idu za tim, da našoj djeciі budu ako moguće još i ljepše i bolje. Tako se na priliku pretreslo pitanje škole, pa će se u tom pogledu doskočiti i ondje, gdje su do sada djeci posebne prilike spriječavale redoviti polazak obuke. Izbilo je, da se neki mali nestašnici ne javljaju redovito kućama svojim, zbog česa su majke često zabrinute. Sad će se i to urediti na umirenje naših majka. Neka djeca nemaju dosta tople obuće. Za siromašnije providjelo je dobro hrvatsko srce, ali preporučamo najtoplije, da tko bilo ikako može, neka odpremi djeci što više tople odjeće. Do sada odpremismo u Hrvatsku oko šest stotina djece. Za naredním zimnjih mjeseci ne će se više djecu slati u skupinama. Čekat ćemo do proljeća, a tada će prva doći na red djeca iz zapadne Istre. U rujnu prošle godine bile su spremne na polazak dvije oveće skupine, ali se odlazak morao odgoditi radi naglog obustavljenog prometa. Kasnije su u nekim krajevima izbile zarazne bolesti i tako se odgodila odprema na bolja vremena.

Tkogod ima kakvu želju ili pritužbu u pogledu naše djece u Hrvatskoj, neka se obrati pismeno na našu Družbu ili neka se potrudi do poslije podnedružbine pisarne, gdje će se naći svakoga dana poslije podne.

Molimo naše majke, neka imaju pouzdanja i neka ne nasijedaju zlobnicima, koji hoće da love u mutnom. Čini se, da naše narodne neprijatelje nije ni ovaj veliki rat doveo do pameti. Oni još uvijek kleveću, ruju i izmišljaju koješta samo, da zastraše uboge majke, pa da nam ometu ovo lijepo djelo. Djeca su u dobrim rukama, zdrava su i čila, sita i vesela. A što ćete više u ovo današnje tužno doba?

Opatija u siječnju 1918.

Viktor Car Emin.

* **Iz delegacija.** Kako „Fremdenblatt" javlja, postoji nakana, da se sazovu vojni odbori austrijske i ugarske delegacije za dan 14. o. mj. — Proračunski bi se odbor zastupničke kuće imao sastati dne 16. siječnja.

* **Članovi poljačkog regentskog vijeća** stigli su dne 7. o. mj. sa brojnom pratnjom u Berlin i bili na kolodvoru dočekani u ime carevo od vrhovnog zapovjednika u markama go. v. Kesela. Poljački su gostovi posjetili popodne državnog kancelara, a danas će se regenti predstaviti caru.

* **Bugarski ratni izvještaj** od 5. siječnja. Glavni stožer javlja: Macedonska fronta: Na Červenoj Steni i na cesti iz Monastira je u Resnu bila topnička djelatnost živahnija. Na desnoj smo obali Vardara vatrom protjerali neprijateljski odio, koji je pokušao bio, da se približi preko neke zaprjeke.

* **Potpredsjednik austro-ugarske zastupničke kuće Pernerstorfer**, koji je bio socijalno-demokratski zastupnik, umro je dne 6. o. mj. u 68. godini.

* **Ludendorffov odstup.** Wolffov ured javlja, da ne odgovaraju istini vijesti, koje se šire po novinama i prema kojima je general Ludendorff zamolio za otpuštenje.

* **Jugoslavenski odbor i srpski prijestolonasljednik.** „Az Est“ donosi: Jedan od posljednih brojeva „Timesa“ javlja da je zastupnik dr. Trumbić u ime Jugoslavenskog odbora poslao pozdravni brzojav srpskom prijestolonasljedniku Aleksandru prigodom njegovog rodjendana. „Times“ donosi i odgovor prijestolonasljednikov u kojem kaže: „Duboko me je dirnuo Vaš pozdravni program, u kojem izražavate meni kao budućem (?) vladaru Srbije, Hrvatske i Slovenije svoje čestitke. Ne sumnjam, da naši saveznici potpunoma znadu cijeniti onaj nadčovječni napor, koji je naša **rasa** u ovom ratu razvila.“ — („Hrv. Riječ“).

* **Hoće li biti mir?** Mir želi sigurno svatko. Ali kako do njega doći? Na to pitanje odgovara Hermann Hesse u „N. Z. Z.“. Veli: Na putu do mira jest lijenost i kukavičluk svih nas, prkos i nepamet svih. Kad bismo stvar uzimali ozbiljno, mogli bismo da nadjačamo rat. Rusi su nam opet podali jednom poduku, prastaru, vjersku i svetu, kako može da čovjek slabi bude jakim. Zašto ih nitko ne slijedi? Zašto se parlamenti i zbornice zadovoljuju svuda samo starim blejanjem o dnevnim malenkostima, i nigdje se ne će da postave na stranu velike, ovo doba najvažnije misli. Zašto su ljudi jedino tamo za samoodredjivanje naroda, gdje im od toga samo korist kaplje? Zašto se još vjeruje lažnim idealističkim frazama službenih govornika? Davno je već bilo rečeno, da svaki narod imade takvu vladu, kakvu zaslužuje. Dobro, onda imademo mi Evropljani baš to, što zaslužujemo, naime krvavo, brutalno i okrutno gospodstvo rata.

* **Jonescu proti miru.** Pariško novinstvo objavljuje okružnicu Take Jonescu, prema kojoj ne smiju rumunjske čete niti da prihvate mir, niti da pristanu na kapitulaciju.

* **Broj ponovno interniranih podanika neprijateljskih država u Italiji** cijene talijanski listovi na 1800. Nadalje je bilo 500 neprijateljskih podanika, djelomice na vlastitu želju, otpremljeno izvan zemlje. Medju interniranima se nalaze monasi, koludrice, djeca, nadalje profesor arkeologije Beloch. Od interniranja su osim austrougarskih podanika talijanske narodnosti izuzeti svi Česi i Slovaci, za koje je preuzeo jamstvo rimski odbor za organizaciju Čeha.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja iz Berlina sa danom 7. siječnja: Dne 22. prosinca opstrjeljavala je jedna od naših podmornica u Sredozemnom moru s uspjehom talionice u Piombinu. Smjelim je navalama naših podmornica u zapadnom Sredozemnom moru onomadne palo žrtvom 8 parobroda i 3 jedrenjače s okruglo 36.000 brutto-reg. tona.

* **Novi potresi u Guatemali.** Reuterov ured javlja iz Washingtona: Prema vijestima, koje su stigle državnom uredu, pojavili su se u Guatemala City novi potresni sunci. Iz San Jose se javlja, da je bilo ubijenih daljnjih 300 osoba. Što je preostalo bilo od Guatemala City, bje uništeno.

* **Kuga u Mongoliji** i u pograničnim područjima pokrajine Čanzi, stala je bjesniti, kako javljaju pariški listovi iz Pekinga, te se silnom brzinom širi.

* **Iz Italije.** Kako „Corriere della Sera“ javlja, izjavio je ministar državne riznice, Nitti, koji se je povratio iz Pariza, da je posve zadovoljan svojim uspjehom. Vijećao je sa stručnjacima o aprovizaciji i financijama, te dugo raspravljao sa Clemenceauom i Bonarom Lavom.

* **„La Serbie“ o mirovnim pregovorima.** U ženevskom listu „La Serbie“ izašao je članak o mirovnim pregovorima u Brest-Litowskom, kojeg je napisao profesor beogradskog sveučilišta, dr. A. Marković. U članku se veli: „Rusija se ne će ili ne može dalje boriti, to je činjenica, s kojom moramo odsada računati. Vojnički je slom Rusije bolniji, jer se dogadja medju tragikomičnim prilikama. Komično je biti svjedokom takvih pregovora, kod kojih su jedna strana Lenjin i Trockij, a druga car Vilim, kralj Karlo, car Ferdinand i car Mehmed. Ali važnija je od toga sudbina naše domovine, koja je svu svoju vjeru i sve svoje nade polagala u Rusiju. Rusija — koju danas zastupa jedan pustolov i njemački agenti — primila je njemačko gospodstvo. Ona se pokorava pruskim šakama radje, nego da mora nastaviti rat. Za nas nije ova dilema nikada opstojala. Medju Srbima nema slabića, a nadamo se, da se stare pogreške ne će više ponoviti. (Hrv. Država.)

* **Sa ratišta.** Reuter javlja iz Londona: Visoki je neki engleski časnik izjavio: Premda je istina, da na stotine tisuća četa dolazi s istočne fronte na zapad, zaboravlja se obično računati sa prevoznim poteškoćama i nestašicom ugljena u Njemačkoj. Neprijatelj na zapadnoj fronti nema još za dugo premoći. Uza sve to moramo računati na njemačku ofenzivu, koja će biti izvedena u većoj mjeri nego prije. No nema nikakova razloga pretpostavci, da bi nam neprijatelj zadao sličnih gubitaka, kakove smo mi zadali bili njemu kod naše ofenzive. No općinstvo mora biti pripravno na to, da izgubimo ozemlje, zarobljenike i topove u slučaju velike ofenzive. Ne velimo, da će se to dogoditi, no to je slučaj, na koji imade da bude spreman svaki vojnik.

* **Engleski predlog o mirovnom sporazumku.** „Daily News“ piše u uvodnom članku svog novogodišnjeg broja: Njemački mirovni uvjeti Rusiji pružaju stvarnu podlogu za rasprave. Mi sa zadovoljstvom razabiremo iz neslužbenih izvještaja o odgovoru ministra-predsjednika radničkom izaslanstvu, da bi mogli postati ti uvjeti predmetom formalne, dobro promišljene izjave alijiraca. I zaista se ta izjava ne daje više dulje odgadjati. Da je bila uslijedila prije godinu dana, pružila bi povijest godine 1917., osobito što se tiče Rusije, posve drugu sliku. Sad se ali ne daje više ta izjava odgadjati, jer je demokracija ove zemlje moćnim glasilom odredila, da će biti podana. Uspostava i odšteta moraju uslijediti prema pravednosti, ali zaostaju u svojoj važnosti za novim redom na svijetu na temelju, koji pruža jamstvo proti povratku katastrofe. Ali ako je naš glavni cilj **sigurnost**, to se time, što se ova točka posvema razjašnjuje i osnova saveza naroda stavlja na čelo programa, za koji se borimo, ništa ne gubi i sve dobiva. Briga za sigurnost drži njemački narod u vezama. Neka se uklone i Mislilo se o savezu naroda ovako ili onako, ni na koji se način ne smije više zatezati sa formalnom izjavom, da je sporazum na osnovi ante bellum (prije rata) najviši cilj alijiraca. To je novogodišnja poruka, koju očekujemo od državnog umijeća Europe. Bude li ta izjava podana nedvoličnim glasom, tad će teritorijalna pitanja u novoj sferi nade i pomirbe, koja će se rasprostirti oko ovog ogorčenog svijeta, izgubiti od svojih poteškoća.

* **Engleska će otstupiti Grčkoj Cipar?** Lyonskom novinstvu priopćuju, da bi odstup Cipra Grčkoj bila prava nagrada za bezodvlačnu mobilizaciju Grčke, no čini se, kao da se Venizelos boji poteškoća sa strane Italije, koja u ovakom slučaju ne će napusti da preda dodekanez.

* **Zračne navale na Padovu.** Vatikansko glasilo „Osservatore Romano“ priopćuje ovu službenu notu: Službeni izvještaji javljaju o novim zračnim navalama, osobito na Padovu, sa žrtvama medju civilnim pučanstvom i oštetama na crkvama i spomenicima, koji su ures grada. Te navale izazivlju sveopći bol i sveopće negodovanje. Mi znademo, da je Sveta stolica osim onih izjava sažaljenja, koje je upravila bila na biskupe u Padovi i Trevisu, svratila takodjer i pozornost vlada o vlasti četvornog saveza i austrijskog cara na ove činjenice, kod česa ih je umolila, da se u buduće klone takovih metoda, koje ne pružaju nikakovih vojničkih probitaka, a iziskuju nevine žrtve, te oštećuju crkve i dragocjene umjetnine, i koje se radi toga ne mogu opravdati po medjunarodnom pravu.

* **Opunomoćenici finske vlade u Berlinu.** Dne 6. siječnja primio je državni kancelar tri opunomoćenika finske vlade, kojima je izjavio, da Njemačka priznaje Finsku.

* **Bojevi u zraku.** Ratni izvjestiteljski stan javlja sa danom 6. siječnja: Živahna je djelatnost ljetača posljednjih nedjelja donijela našim ljetačima mnoge zračne borbe. Usprkos najtežih su vremenskih prilika potpomagali opetovano najhrabrijim načinom kod akcija, podržavajući neprestanu svezu sa bojnim četama i time znatno doprinijeli stečenim uspjesima. Tečajem tih bojeva izvojevao je časniški zamjenik Arrighi svoju 22., a časniški zamjenik Kiss svoju 17. pobjedu u zraku. — Posljednje su vrijeme bacale skupine zračnih lijetala naših saveznika s uspjehom bombe na više stanova talijanskih viših zapovjedništva, na vojničke objekte i naredjaje, uzletišta i na kolodvore, gdje su se nalazile protivničke čete.

* **Arapci u boju sa Turcima.** „Reuter“ javlja 28. prosinca iz Kaira: O ulozi Arapa kod operacije posljednjih šest tjedana saopćuje se slijedeće potankosti: Od 8. do 12. prosinca navalili su Arapi na sirijsku željeznicu od Derne u Aman. Razoriše dvije lokomotive, nekoliko tovarnih i osobnih vagona, te jedan viadukt. 11. prosinca razorili su minama vlak, koji je imao dopremiti Džemal-pašu u Jerusalim. Ovaj je bio prisiljen, da napusti svoje dekoracije i vojnička odlikovanja. Njegov adjutant i časnici štopa ubijeni su. 14. prosinca razorilo je jedno odijeljenje liniju Heldžasa izmedju Amana i Mana. U blizini kolodvora El Hafa razoren je kameni most, te je zarobljena turska popratna momčad i dva viša časnika. 22. studenoga odbili su Arapi turske lanciere kao patrulu, koja je pokušala napasti logor u okolici Betre, 15 milja jugozapadno Mana i naniješe joj gubitaka. Turci su ovu točku u kolovozu učvrstili u očekivanju, da će njom zadržati Arape u okolici Akabe.

Političke vijesti.

Madžarski glas o samoodredjivanju naroda.

U doba, gdje se toliko govori i piše o samoodredjenju naroda, dotakla se i madžarska štampa ovog pitanja, pa je „Vilag“ donio o tome članak, koji je prava karakteristika madžarskoga shvaćanja. Članak glasi: Ako se oživotvori pravo samoodredjenja naroda, onda Ugarska gubi gotovo polovicu svoga teritorija i stanovništva, ako ne više. Ove riječi sadržavaju strahovitu optužbu protiv ugarske države. Jer ova optužba veli, da se više od polovice stanovnika ove zemlje ne osjeća dobro u našoj državi i da žele drugu vladu. Ove riječi vele, da preko polovice državljana ovu zemlju mrzi, prezire i da ih drži uz nas samo brutalna sila, šaka i nasilje. Onaj, tko to veli, ispostavlja moralnom pravu opstanka ove države najstrašniju svjedodžbu, te postaje glavnim živim svjedokom antantinog iredentističkog programa. Riječi, da se iz Ugarske želi odcijepiti gotovo polovica državljana, to je rekao znameniti madžarski publicista T. Kobor i time je podigao protiv Ugarske tešku optužbu. A. Rakosi, novinar toli velikog ugleda, potvrdio je ove riječi, podertao te izrekao tešku ispovijest, da sa strahom gleda u susret miru, koji će se u današnjem položaju sklopiti, jer u tome miru on se boji za budućnost Ugarske. Ove su izjave pale na svečanom čestitanju u „Otthonu“. Nijedan govornik nije se usudio izreći, da madžarski interesi i njegova budućnost zahtijevaju nastavak rata, ali Rakosi nas je utješio, da će za pedeset godina opet Njemačka započeti rat za svoju svjetsku vlast, a mi Madžari moći ćemo opet ..variti, tući se, pa si tek onda stvoriti uvjete za pravi život. Čovjek se pograbi za glavu i pita se: što se je to zbilo? Počam od njemačkoga cara, pa sve do najozbiljnijega „Alldeutscha“ svaki Nijemac nastoji svijet uvjeriti, da se Njemačka ne bije za svjetsku vlast, nego da samo hoće stalni mir. To je rekao kralj Karlo, grof Czernin i Tisza. I nakon svega toga ustaje jedan madžarski publicista, da dovikne usvijetu: da mi želimo zadržati naše državljane u potlačivanju, da Njemačka hoće vladati svijetom, a sada samo za to sklapa mir, da uzmogne nakon pedeset godina čovječanstvo okupati u novoj krvi, groblju i smrti. Kad jedan znameniti madžarski publicista ovako govori, onda mu to moraju vjerovati Englezi, Francezi, Talijani, Amerikanci, jer Lloyd George, Sonnino, Pichon, Clemenceau i Lansing ništa drugo ne tvrde, nego da mi želimo osvajati, a ne želimo stalni mir i da nas se može samo onda držati na uzdi, ako nas sada stisnu i zdrobe kosti. Rakosi stoji tu kao njihov svjedok i potvrdjuje ih u toj odluci, da vode rat do konca. Je li to u interesu domovine i Ugarske? Protiv ruske demokracije, protiv odlučnog njihovog začetka može se zaisto samo ovim načinom boriti. Reakcija se boji, da će ruska pučka vladavina biti začetak mira, koji ne će nitko više moći da zaustavi. Za to ovako govore, za to se usudjuju izreći, da bi mir bio nesreća Ugarske. Za to hoće rat do konca, za to najavljuju novi rat nakon pedeset godina, rat za njemačku vlast i njemački imperijalizam — ali madžarska demokracija mora ovakav program sa gnjušanjem odbiti. — Madžari dakle vele, da je samoodredjivanje naroda ujedno i propašću za ugarsku državu. Priznaju, da se polovica pripadnika današnje Ugarske želi otcijepiti i priklopiti se k jednoj ili drugoj državi, od Madžara nezavisnu, državu. Madžari bi na taj način bili sazidani medju više čvrstih zidova, koji bi im zatvorili put do mora i osujetili njihov politički razvitak. Za to treba još gore pritisnuti na sve te druge, koji moraju postati žrtvom madžarske proždrljivosti. Ništa na toj činjenici ne mijenjaju zadnje riječi u članku „Vilaga“, da naime madžarska demokracija mora taj program sa gnjušanjem odbiti. Onaj „mora“ znači, da ipak još ne odbija, a cijela politika madžarskih aristokrata pokazuje, da oni uza sve ipak danas ostaju čvrsto na svom programu. Mora se dakle zaključiti: Ili dati pravo Madžarima na njihov „slobodan razvitak“ preko nas, i onda se ne smijemo opirati njihovim navalama, već se moramo puštati, nek nas po svojoj miloj voljici madžariziraju, nek ispijaju našu krv, i nek se goste onim, što je našim žuljevima stečeno, i napokon neka nas progutaju. Ili pak treba da im se opremo, da svim zajedničkim silama odbijemo njihove navale, i da jedinstveno poradimo protiv njihovih a za naše interese. Odabrat ćemo ovo zadnje. U boju protiv njih, ne ćemo, to je sigurno, postupati s njima kao što su do sada oni s nama, jer ostajemo ipak tankoćutnim Slavenima, ali moramo biti osvjedočeni, da nas svako popuštanje vodi u propast. Ni Nijemci, ni Madžari ne boje se ni Talijana, možda ni Francuza, ni Engleza i Amerikanca toliko, koliko baš nas — Slavena. Boje se toga, da bismo

mi jednom mogli prihvatiti u borbi sva njihova sredstva, koja danas oni upotrebljavaju protiv nas, i znadu, da bi to značilo njihovu smrt. Za to hoće da to zapriječe. Hoće i nastoje, da nas učine neškodljivima, da mogu onda biti sigurni za vlastitu kožu. Uz nas je ipak danas ono, što je jače od noža, od svih topova i pušaka, od svih lanaca, paragrafa i tamnica, uz nas je danas pravo. A to pravo podat će nam moralne sile i poduprijeti nas u svom teškom hrvanju, sve do našeg konačnog cilja — do ostvarenja naših ideala.

Amerikanska vojska u Francuskoj.

„Nieuwe Rotterdamsche Courant“ piše u svom jutarnjem broju od 23. prosinca: List je „Saturday Evening Post“ u Filadelfiji proračunao, koliko će toga trebati za prevoz prve amerikanske vojske od pol milijuna momaka u Francusku i za daljnji njihov put u toj zemlji. U Francuskoj će u tu svrhu trebati 4000 željezničkih kola. Amerikanci će za onih 25 brodova, koji bi se imali svaki dan iskrcavati, urediti četiri luke i sagraditi brodogradilišta. Usto treba 250 brodova, da tih pol milijuna momaka opskrbljuju trajno živežom. Oko 1000 se amerikanskih lokomotiva mora prevesti u Francusku, usto željezničke tračnice za tisuće od milja. Nadalje treba: 1000 željezničkih kola za prevoz ugljena, ambulantnih i bezbrojnih motornih kola, koja bi imala prevažati živež, municiju, benzin, poljske kovačnice i t. d. Osim toga moraju Udružene države svaki mjesec iskrcavati u Engleskoj 51.000 tona ugljena. Na sreću imade, piše „Saturday Evening Post“, u Francuskoj dosta drva, no trebat će 15.000 ljudi, koji će drveće sasjeći, ispiliti i raditi za ono pol milijuna momaka iz Unije. Sve u svemu treba po prilici 190.000 radnika, koji će rukovati sa materijalom, štono se ima izvesti iz šuma do odredišta. U tom je broju uračunano 5.500 ljudi za šumski nadzor, 49.000 za željezničke poslove i 100.000 kao lučki radnici. Mjesečno će trebati za ove ljude živeža (u engleskim funtama) 13,350.000 mesa, 3,375.000 slanine, 13,350.000 brašna, 14,830.000 krumpira, 1,070.600 kave i 3,000.000 sladora. Što se tiče odijela, mora se svakih šest mjeseci nanovo dobaviti: 1,050.000 hlača, 1,070.000 košulja, 1,470.880 pari cipela, 1,890.000 pari čarapa, 1,373.000 šešira i kapa, 3,444.000 plahta, 504.000 pokrivača, 210.000 kabanica, 210.000 pari cipela od gume. Spomenuti list priopćuje i brojke o zdravstvenom osoblju. Misli se, da će Udružene države trebati liječnika i bolničara u svemu do 56.000, od kojih mora biti 5.000 liječnika i kirurga. Osim toga trebat će podignuti svagdje u Francuskoj za amerikanske čete velike lazarete. Amerikanska vojska treba dva poljska lazareta, svaki sa 25.000 momaka, na fronti; svaki od ovih lazareta mora imati po 1.000 kreveta. Osim toga mora biti u pripremi 94.000 ljekarskih sredstva, a osim toga još i 20.000 tona kao nadopunjak za prvih šest mjeseci.

Proti Židovima u Solunu.

U razgovoru, što ga je predsjednik engleskog židovskog dobrotvornog društva Sir Stuart Samuel imao sa Venizelosom, potvrdio je ovaj, da će grčka vlada podastrijeti zakonsku osnovu, koja se tiče razvlaštenja onog dijela Soluna, koji je bio uništen od požara. Ovom će zakonskom osnovom više hiljada židovskih obitelji izgubiti svoje ognjište te će biti prisiljene, da se isele. Čitava je akcija naperena protiv Židova, koji su većim dijelom španjolskog porijetla, jer su oni u Solunu nosioci protiv Venizelosa naperene kralju vjerne politike. Venizelosova opaska prema Stuartu Samuelu: „Mogu izjaviti, da bi po Solun bila nesreća, kad bi se Židovi odselili, jer bi grad izgubio time one sile, koje su ga dovele do procvata“ smatra se u židovskim krugovima hotimičnom laži. Očajanje je i bijeda medju solunskim Židovima strašna. Mnogo više nego 2000 obitelji prisiljeno je, da već više mjeseci obitava na polju, a skoro hiljada obitelji stanuje po konjskim stajama. Naravna posljedica toga su prilijepčive bolesti i bijeda. Što se je dosada sakupilo, dostajalo je tekar za prvu polovicu. Naravno je, da se uslijed osnove za razvlaštenje ne može govoriti o uspostavi prijašnjeg stanja.

Domaće vijesti.

Javna dražba. Dne 9. siječnja 1918. na 3 sata popodne i slijedećih dana na 3 sata popodne obdržavati će se u dvorani za dražbe ulica Arena br. 2 dražba razne manufakturne robe i šešira.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko naše uprave, za našu srednju skolu u Puli, slijedeći doprinosi: Šakupljeno po našim uzornim omladincima gg. Josipu Iveši Andrijinu, Antunu Slipševiću i Božu Mezuliću u našoj dičnoj Premanturi K 641.—. Darovaše: po K 20: Josip Iveša, obitelj Slipšević, obitelj Rakić, obitelj Josipa Mezulić; po K 18: Ante Raić; po K 15: Vjekoslav Periša, Ivan Pavić, Andrija Iveša, Martin Mikovilović, Božo Mezulić; po K 10: Ivan Mezulić jun., Ivan Mezulić senijor, Katica Škoko, Marija Visintini, Pravdoslava Iveša, Marija Škoko, Lucija Škoko, Tereza Pavić, obitelj Mišković, Marica Jurašin; po K 8: Marija Premate, Tereza Jurašin, Marija Rakić; po K 7: Katica Raić, Ivan Škoko, Katica Jurašin, Ivan Mikovilović; po K 6: Josip Premate, Katica Škoko, Amalija Semelić, Lucija Mišković, Pravoslava Mikovilović, Fuma Premate, Ljudevit Iveša, Miho Mikovilović, Marija Bogetić; po K 5: Marko Škoko, Ante Crnobori, Luka Iveša, Jovo Periša, Lucija Mišković, Marija Mikovilović, Veronika Iveša, Katica Iveša, Marija Iveša Aničina, Antun Mezulić, Marija Škoko, Jelka Škoko, Marija Semelić, Marija Iveša; po K 4: Mietl, Kata Semelić, Marija Iveša, Josip Premate, Ana ud. Iveša, Faška Fijuman, Marija Fijuman, Blaž Periša, Paškva Periša, Jagica Periša, Martin Periša, Veronika Mišković, Redjina Mezulić, Marija Premate, Antun Rakić Antunov, Ivan Rakić, Andrija Iveša; po K 3: Ivka Iveša, Paškva Raić Rudolfo Vičić, Fuma Vičić, Antun Begetić, Jure Periša, Marija Periša, Ivan Muškarda, Lav Ahel; po K 2: Miho Premate, Franjo Podlesnik, Nevenka Škoko, Antun Škoko, Nedjelka Iveša, Živko i Miloš Škoko, Antun Iveša, Ana Mišković, Antun Mezulić (Mimi) Ivan Mezulić, Santo Periša, Luka Mikovilović, Ivan Mišković, Miho Mavrović, Kata Škoko, Ana Mezulić, Božo Rakić, Marija Iveša, Ksenija Raić, Josip Mikovilović, Marica Jurašin, Justina Jurašin (Nina), Andrija Slipšević, Mate Dorić, Antun Bogetić, Ivana Fiuman, Petar Šuligoj, Jelka Pavić, Marica Jurašin, Marija Jurašin, Luca Mezulić, Pravdoslava Mezulić, Lucija Iveša, Josip Rakić, Roža Iveša, Luka Jurašin; po K 1: Božo Iveša, Martin Raić Jago Raić, Luka Iveša, Antun Mikovilović, Ivka Semelić, Miho Rakić, Marija Mezulić, Antun Iveša, Zorka Iveša, Iveša Pravdoslava, Ante Iveša Božin, Kata Iveša, Pravdoslav Slipšević, Mara Škoko Gajdarova, Ivana Škoko, Marija Iveša, Foska Slipšević, Kata Slipšević, Vinka Škoko, Ivan Mikovilović.

•

Dalje su položeni za istu svrhu slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Mirku Čubraniću, opć. tajniku u Barbanu, u veselom društvo na Silvestrovo K 88.—. Za jednu učinjenu radnju sa strane uprave našeg lista, polaže gosp. Mate Ljubičić K 20.

Što poslano poštom, što po drugovima, što osobno položeno kod naše uprave, kroz zadnje vrijeme od momčadi Nj. V. broda „Don Juan d' Austria“ K 104.—. (Imena hvalevrijednih darovatelja objelodanit ćemo naknadno). Sakupljeno medju radnicima u Šišanu K 55.—. Sakupljeno po gosp. Zdravku Mokolan u gostioni Bažon u Puli K 50.—. Sakupljeno medju momčadi ronilačkog odjela K 120.—. (Imena i popratnu pjesmu, objelodanit ćemo naknadno). Ukupno K 437.—; zadnji iskaz kruna 37.065·27; sveukupno K 37.502·27. Živjeli plemeniti darovatelji! Marljivo i neumorno naprijed za našu srednju školu u Puli!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broj 1 unaprijed.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Jedno pitanje, upravljeno na zemaljsku upravnu komisiju u Poreču. Odnosno na dopis u „Hrvatskom listu“ od 20. prosinca prošle godine, ne možemo da predjemo, a da ne opazimo jednu vrlo zanimivu činjenicu, koja mora da interesira obje istarske narodnosti, jer se radi o razbacivanju zajedničke imovine. Računajući zdravim razumom, dalazimo do zaključka, da je zemaljska upravna komisija za cijelu komediju sa seljenjem u Pazin i povratak u Poreč morala izdati bar svojih 15 do 20 tisuća kruna, uzmemo li u obzir prenos uredovnih stvari u Pazin i natrag, putne troškove za činovništvo, komisije, dnevnice, svijetlo, ogrijev, stanarine i t. d., i t. d. Dosljedno najprimitivnijim pravilima jedne konstitucijonalne i parlamentarne države bilo bi to, da budu vladajući odnosno upravljajući organi javnosti odgovorni za svoje čine. Na temelju toga pitamo zemaljsku upravnu komisiju, nek javnosti razjasni, kako i otkuda misli pokriti navedene troškove!? Zar misli tu strašnu svotu da naprti na ledja istarskom pučanstvu, — koje i onako trpi pod groznim jarmom rata, pučanstvu — koje je i onako moralo da doprinese krvavih žrtava raznim rekvizicijama, pučanstvu — kojemu su polja opustila zbog nestašice radnih sila, pučanstvu — kojemu oci i djeca ginu po bojnim poljanama . . .? Zemaljska upravna komisija pozivlje od časa do časa istarsko pučanstvo raznim okružnicama, nek isplati zaostale poreze i nek ih u buduće redovito plaća, budući da se inače ne može naprijed sa zemaljskim gospodarstvom. — Pitamo Zemaljsku upravnu komisiju, u kakvoj logičnoj svezi stoji to sa razbacivanjem novaca u — ludo?

Dnevne vijesti.

Svečano otvorenje medicinskog fakulteta. Dne 12. o. mj. u 10 i pol sati prije podne bit će svečano otvorenje medicinskog fakulteta na kr. sveučilištu u Zagrebu. Svečanost obdržat će se u sveučilišnoj auli, a prisustvovati će zastupnici kr. zemaljske vlade i odlični pozvanici. Tim povodom izdan je od sveučilišnog rektora poziv, kojim se pozivaju slušači ostalih fakulteta da sudjeluju kod ove svečanosti. Predavanja na medicinskom fakultetu držat će: Dr. D. Perović: anatomiju, dr. A. Langhoffer: zoologiju, dr. Franjo Tućan: mineralogiju, dr. S. Hondl: fiziku, te dr. G. Janeček: kemiju.

Božićni dar hrvatskim vojnicima. „Primorske Novine“ donose: Jedan vojnik s bojne fronte šalje nam primjerak žepnog kolendara, što ga je prigodom božićnih blagdana dobio svaki vojnik 26. karlovačke domobranske pukovnije kao dar za Božić. Kolendar nosi naslov: „A magyar szent korona országainak vörös-kereszt egylete a ándek naptára 1918“ U njem nema nijedne hrvatske riječi, a na kraju je pridodana mala zemljovidna karta, za koju ne znamo, što ima da predstavlja, tek vidimo, da na prostoru izmedju Zagreba i Ogulina piše debelim slovima „Magyarország“, a tamo, gdje se nalazi Lika, piše sitnijim slovima: „Horvát szlavon ország“, Šiljuć nam taj kolendar, piše dotični vojnik: „Izvolite pogledati, kako Madžari u četvrtoj godini rata prikazuju našu domovinu. Svakom Hrvatu, kad to vidi, mora se smračiti pred očima, a osobito nama, ratnicima.“ Donosimo bez komentara. Dovoljno je, da i naši sinovi na fronti vode o tom brigu.

Sušičavi u Ugarskoj. Profesor Koranyi predavao je u Pešti o stanju tuberkuloze u Ugarskoj. Više od 400.000 ljudi gine od sušice radi slabe hrane, odjeće i bijede. U Ugarskoj nema niti dovoljno postelja za te bolesnike, a i nemoguće ih je ljekovima izliječiti. Tu treba hrane, lijeka i odjeće.

Eksploatacija vodene snage u Dalmaciji. Pišu nam iz Sinja u Dalmaciji, da je tamo osnovano dioničko društvo sa dioničkom glavnicom od K 700.000 u svrhu eksploatacije vodene snage vodopada „Ruda“, koja leži 15 km udaljeno od Sinja. Ta vodena snaga upotrijebit će se za proizvodnju električne snage i električnog svjetla grada Sinja.

Luca i Mara.

Luca: „Aj kuma Mare moja, sve od lani se nismo vidili. Tri kralji su prošli, a ča je s dobron rukon.“
Mara: „Puš, me s miron božjin, moja kuma. A kakovu dobru ruku da ti dan. Bokun ripe, ako ćeš, zašto drugega na viru niman.“
Luca: „A znan, znan teška vrimena, ča ćeš!“
Mara: „Teška, teška! A mira ne bude?“
Luca: „A! Sve je moje ufanje pošlo.“
Mara: „A čuješ ča novega, ni se moguće ča prominilo, odkad smo zadnji put bile skupa.“
Luca: „Ne, ne. Tuču se još, sve ki će bolje. Svi imaju pravo, svi govore da oni sami sebe brane.“
Mara: „A sad ča će biti?“
Luca: „A ča?“
Mara: „Angleži da su rekli, da oni bi mir, ma, ma da oni će se još tući. Z jermanikon ne gredu nikako dakordo.“
Luca: „Z jermanikon? A ki je to?“
Mara: „A draga ti, ma ča da nisi čula, ki je to. Ter svi kušeljaju samo zanj. Jeni bi ga od dragosti pojili, da ga nikad drugo sunce božje ne vidi.“
Luca: „A ja, imaš pravo, sad se i ja domišljan. To je oni, za kega je naš Franina reka, da bi stija sve do kraja.“
Mara: „Ma baš, sve do vrha ja, kako oni hlapac Franinov pod kim je pukla grana na menduli.“
Luca: „Ahá, samo da i pod njim ne pukne.“
Mara: „Ki zna, ča će sve biti. Mišaju, mišaju, a Bog zna ča će zamišati.“
Luca: „A brižne mi, neuke ženske glave, a pušmo to s miron. Nan je svejeno, ča oni kušeljaju, samo da bi nam dali muke, ripe, fažola i zabilje.“
Mara: „Ne, kuma moja, i ko imaš malo pravice, sve nimaš. Ako nam sad oni sve to dile, kako kad dili maćuha pastorku, moramo gledati, da drugi put dilimo mi sami sebi. Ti ćeš za me imati vajk usmiljenja u srcu i ja za te. A drugi, moja kuma, nima usmiljenja. Tuja mati ne zna, ča je tvomu sinu potriba, a tako ni tuji narod i tuji svit ne će da razumiti, da smo svi ljudi.“
Luca: „Ja, to je pravo. A ča imamo delati, da to dugo ne bude tako, kako je bilo, i da mi sami budemo gospodari od onega, ča je naše.“
Mara: „To je malo teška stvar. Triba imati srce od želiza, triba gledati na svoje potribe, triba pomoći svomu bratu.“
Luca: „Joh, to je lipo, ča govoriš, ma ja od tega malo razumin. A ćeš mi to rastumačiti?“
Mara: „Ću, ako Bog da. Danas ne moren, ma ću malo pogledati ča govore stare pratike, i svi uni stari libri i foje, ča imamo doma. Imamo i „Našu slogu“, ča je naš Laginja, Bog mu daj lipo zdravlje, pisa za nas, još uno staro vrime, kad ni bilo toliko tih foj, i kad ni svaki zna štiti. Tamo se vajk ča, ča je dobro za nas najde.“
Luca: „A kad ćeš mi znati ča reći?“
Mara: „Vreda. Samo da mi dojde muž doma, on ima sve te lipe stvari zaprte u škrinji, kako stara učena pisma. To su za nas, kako libri od molitve.“
Luca: „Ben, Bog, kuma Mare. Ne zabi.“
Mara: „Bog, Bog, ne ću, ne.“

Sjetite se Crvenog križa!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 7. od 7. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Skalat.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; Mor. štop. liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: puč.-ust. liječnik dr. Buzolić.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Nastavak.)

Dignuli su zastor. „Ne, ne, to je karikatura!“ Ne, ne, to je: Pučki učitelj. — A ovo drugo je pohvalni dekret ili dekret o pohvali. Citajte!

Učitelj je otac, majka, župan, savjetnik, zagovornik, dopisnik, pisar, općinski sluga, porezni činovnik (dijeli potpore), općinski činovnik, aprovizijonaš, državni činovnik, procijenitelj, utješitelj, poštar, pismonoša, sabirač cunja, kosti, kotlova, kupina, kopriva, šiška, babura i t. d.; agent, činovnik banke, pregledatelj mrtvaca, sudski vještak, trgovac, kriomčar, zvonar, poslužnik, tumač — i napokon učitelj.

Ove sve titule dao nam jedan češki socijalistički list, ali ne Šmeralova smjera. Ne daj Bože! — Kad su to pročitali na cenzuri u P., a ima ih osam, odlučili su onim hipom, da se ima nešto učiniti. A što se dogodilo? Učitelj — pisac muzeja — primio je pošten jedan zamotak. U njemu je bilo: 4 kutije „Memfisa“; 2 kutije cigara; 10 zamočića duhana po K 1.20; 5 kutija finih tuljčića i 1 par finih ženskih cipela broj 39. A da ne bi me to smutilo, bilo je i pismo unutri. Čujte, što piše: „Ovo Vam šaljemo kao honorar za Vašu radnju „Muzej“ odnosno „Sličice“. A da smo baš ženske cipele poslali, oprostite indiskreciju, slučajno smo bili jednom u dućanu, kad ste Vi tražili ženske cipele broj 39. A zapamtili smo Vas, jer kad ste otišli iz dućana, kazao je trgovac, da ste u tom poslu bili već barem 10 puta u njegovom dućanu. Interesantno je to, da smo ove cipele baš u njegovom dućanu kupili. Zahvaljuje se i cijeni Vas — odani oktet u „Zlatnom rogu“.

Najviše posla je imao čuvar muzeja kod slike „p. u.“. Nije to šala, svakoj skupini tumačiti o značenju ove slike. — P. u. je ime velike, gorostasne životinje. — U starim pričama zvali ga zmaj sa sedam glava. — Danas mu je ime: Polip ultra montes. To je bastard polipa ultramaris sa starim mitološkim zmajem. Životinja je veoma pogibeljna — zahvaća čitave narode. Dolazi u naše krajeve za velike svjetske oluje. Kakva je to životinja? U sredini je trup; u sredini trupa je glava, a udovi su joj okolo tijela. Udovi — noge ili ruke, kako bi se to nazvalo, su dugi na više kilometara. Napada redovito ljude. Kad čovjeka uhvati, onda jao si ga njemu. Davi ga, kotrlja ga, riva ga naprijed, pušta mu da se makne, ako može, i onda nanovo, kako i prije, dok čovjek izdahne; ili mu dodje nenadana pomoć da ga spasi. I spašenomu čovjeku za par godina nije dobro, a nekim ljudima nikada.

I mene je uhvatila mlada životinja i tjerala me do „fronte“. Neprijateljska granata pala joj upravo na glavu i raznesla ju, a mene na po živa poslali kući. Ovo pripovijeda mlad učitelj. A kako je došlo do toga? Čuli ste koliko služba ima sada učitelj — a osobito na selu. — Bio on i besplatni poštar. Pisao vojnik (inače postolar) prijatelju krojaču. Dopisivali se oni šiframa (brojkama). Prolazila ta pisma i kroz cenzuru. Bila su to pisma seljačko-svakidašnja, bez ikakve natruhe političke. Ali naš pan poslao p. u. i naš učitelj žrtva. — Blaženi ubogi duhom, jer je njihovo kraljevstvo zemaljsko.

Druga slika ima ime:

P. v. (Peste vandalica). Simptomi (znakovi) su ovi: Davi, davi, dok ne zadavi. Ili stvara rupice na tijelu.

Znameniti liječnik dr. Parlament našao je sredstvo odnosno lijek, da se tamani p. u. i da se liječi p. v. Da svakamo ne dodje na dobu, to je naravno, ali, da se prometna sredstva poprave, nestat će obojeg.

Blizu bolesti je i smrt, a uz smrt ide: Sprovod.

Epigram. Bio je ludi,
Umro od gladi.
Sućut im budi
U maškaradi.

Poznavali ga svi u gradu, a osobito djeca. Dok je imao bakšiša (što ga je prosjačenjem dobio) puštala ga na miru, ali kad je bio „čist“, onda je morao bježati, jer nije imao mira od njih. Bio je u gradskoj ubožnici. Došla je „nestašica“ i do njega i odnesla ga u bolji svijet. Sada je: dva sjetili se „bogovi“ i njega — i namah njihovo vijeće odredilo ovo: a) Tiskanu osmrtnicu; b) sprovod gospodski; c) korporativno sudjelovanje; d) karmine.

Veličanstvena je to pjesma: Passio mentalis. U prozi: Karikatura gladi.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60; u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, srijeda 9. siječnja 1918. Broj 901.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Medju Brentom i Piave bijaše topovska djelatnost gdjekada živahna.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 8. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Pojedini odsječci u Flandriji i jugozapadno od Cambraia ležali su gdjekada pod žestokom vatrom. U sumraku navalile su engleske kumpanije istočno od Bullecourta. Bile su suzbite.

Bojna skupina vojvode Albrechta Würtemberškog: U Sundgau razvio se je na veće živahan topovski boj, koji je poslije mirne noći danas u jutro opeta oživio.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Medju Ohridskim i Prešpanskim jezerom, u zavoju Crne, kaošto i medju Vardarom i Dojranskim jezerom, bijaše djelatnost topništva živa. Njemački lovci dovedoše sa nekog izvidničkog sunka u neprijateljske jarke zapadno od Prešpanskog jezera, koji su do sada bili branjeni od Rusa, broj Francuza.

Talijansko bojište.

Proti Monte Asolone i proti odsječku na Piavi, sjeverno od Vidara, upravljao je neprijatelj kroz dan nenadane napadaje vatrom. Vatra je i noću ostala živahna.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Proti engleskim, francuskim, njemačkim i austro-ugarskim imperijalistima. — Tok sadašnjih pregovaranja. — Prva brzojavka izmišljotinom. — Odjeci u njemačkoj štampi. — Novi ukrajinski izaslanici.

Vijesti se križaju. Boljševici pregovaraju s Njemcima, putuju iz Bresta Litovskog u Petrograd, na rastanku ih Turčin, Njegova Visost Ibrahim Haki paša, pozdravi i ocijeni uvelike iskrenima, pravednima i napokon kao ljude, koji imadu smisla za politiku. Zaželi im sretan put i sretan povratak. Najedanput nastaje preobrat. Boljševici ne će i ne će da idu u Brest-Litovski, ne će da stoje tamo pod komandom njemačkih generala i njemačke vojske. Zahtijevaju, da se mjesto pregovora preloži u Štokholm, jer da oni ni uz koju cijenu ne mogu doći u Brest Litovski. Nekoliko oštrih riječi sa strane grofa Hertlinga i opet nastaje preobrat. U Brest-Litovski dolaze ne samo ruski izaslanici nego i Trocki. Sva je njemačka štampa na nogama proti Trockome, za kojega drže, da je prouzročitelj prvog preobrata, jer da je držao u sovjetu vatreni govor proti Njemačkoj, koja da hoće Rusiju samo prevariti. A sad taj isti Trocki dolazi na pregovaranja i to baš u Brest-Litovski. Dakle stvar je riješena. Trocki je sklonio svoju ponosnu demokratsku glavu i dolazi valjda da ga u Brestu-Litovskom kakav pruski general učini vitezom po starom običaju, udaranjem mačem po ramenu, neka se sjeća, da je još mač, da mač živi, kraljuje i da će kraljevati, kako je bilo od početka, tako sada i vazda i do . . . kada, ne neka ni Trocki da odgovori. Medjutim, dok čovjek misli, da je stvar riješena, i da nema nikakovih zapletaja, dolazi nenadano, kao grom iz vedra neba vijest, da je ruska brzojavna agentura ignorirajući Njemačku i njezine saveznike i ne podavši im nikakovih daljnjih vijesti raširila medju neutralce saopćenje, u kojem veli, da ruski proletarijat zahtijeva slobodno samoodredjivanje naroda i prosto glasovanje, a nipošto kojekakove izjave, isiljene bodežima i kundacima njemačkih pušaka. Dalje nagoviješta to isto saopćenje boj proti svim imperijalistima, bilo njemačkim ili austrougarskim, bilo engleskim ili francuskim. Pri tom zaključuje, da će si proletarijat ipak uza sve zapreke izvojevati pobjedu nad imperijalistima cijeloga svijeta. Beč veli, da to ne odgovara istini, a Berlin, da je to izmišljotina petrogradskih krugova. Pregovori se u Brestu-Litovskom nastavljaju, a najzanimiviše je to, da ostaju i Rusi i Nijemci pri svojemu, t. j. Rusi hoće u Štokholm, dok Nijemci žele i ustraju čvrsto pri tom, da se pregovori nastave u Brestu-Litovskom.

Beč, 7. (D. u.) Iz novina, koje su ovamo došle iz neutralnog inozemstva, proizlazi, da je ruski brzojavni ured raširio slijedeću vijest, o kojoj nam nije ništa saopćio: „Vlada radnika, vojnika i seljaka ne pristaje na njemački mirovni prijedlog, ali izražava ovime o tome svoj nazor, koji je prikladan, da oduzme vrijednost prijašnjoj programnoj izjavi njemačke vlade. Ona govori o takozvanom izrazu volje, koji već postoji u Poljskoj, Litvi i Kuronskoj. Mi dobro znamo, da je to samo očitovanje volje skupine novih gradjana i posjednika u zaposjednutim područjima i da tu nema govora o narodima. Smiješno je, ako se kraj opsadnog stanja, kraj njemačkih bajuneta i kraj vladanja generala govori o slobodnom očitovanju narodne volje. Ako su sigurni, da je narodna volja takova, kakvu oni žele, zašto se onda tako boje, da na pučanstvo uprave zbilja slobodno pitanje. Njemačka vlada pristaje na to, da isprazni dio zaposjednutih područja, koja pripadaju Rusiji, ali se ona nijekom da isprazni Poljsku i Litvu. Na to ne može ruska revolucija nikako pristati i neće nikada pristati. Ruska revolucija ne će odstupiti niti za korak. Imperijaliste svih država riječima priznaju nakon tri i pol godine rata načelo prava naroda na samoodredjivanje, nistinu hoće oni ali anektirati. No, vaš je čas kucnuo, gospodo imperijalisti! Nije više doba, da se igramo riječima. Narodi im ne će više dozvoliti odgadjanja. Engleski, francuski, njemački i austro-ugarski imperijaliste dozvoljavaju, da narodi proživljuju četvrtu zimu u ratu i da trpe uslijed novih krvavih gubitaka, kako bi mogli osnivati nove kolonije i ugnjetavati slabe narode, te time dobaviti bandi velikih kapitalista ogromnih dohodaka. Samo kušajte, gospodo moja! Revolucija radnika i seljaka neće se prodati niti jednoj niti drugoj imperijalističkoj bandi. Dogodilo se što mu drago, mi ćemo koracati dalje našim putem medjunarodne politike. Proletarijat će pobijediti usprkos svim zaprijekama". Ova vijest nikako ne odgovara činjenicama. Kako je već službeno bilo objavljeno, glasi tekst odgovora od dne 28. prosinca 1917. ovako: „Stojimo na stanovištu, da se kao pravi izraz narodne volje može smatrati samo takvo očitovanje volje, koja je rezultat slobodnog glasovanja u dotičnim područjima kraj posvemašnje odsutnosti tudjih četa. S toga predlažemo i ustrajemo, da se ova točka jasnije i točnije formulira. Pristajemo ali na to, da se u svrhu ispitanja tehničkog predujeta za ostvarenje takovog referenduma, kaošto u svrhu ustanovljenja stanovitog roka za ispražnjenje, ustanovi posebna komisija".

Berlin, 7. „Vossische Zeitung" piše, da bi bilo neispravno, kad bi se iz povratka ruskih zastupnika, a ponajpače iz nenadanog dolaska Trockoga u Brest-Litovsk stvarali preuranjeni zaključci. Ruski su izaslanici izjavili, da u glavnom zato dolaze iz Petrograda, kako bi utjecali na raspravе glede preloženja mjesta za pregovore u njihovom smislu. Da će njemačka vlada u tom pogledu promijeniti svoje stanovište, držimo isključenim. Tomu nema nikakova razloga, pogotovo, što bi primjerice iz Stockholma ruski izaslanici mogli sa granice javljati vijesti vlastitom žicom, dok nasuprot Njemačka ne bi bila u stanju, da šalje svoje vijesti i upute bez pogibelji tudjeg nadzora.

Berlin, 7. „Lokalanzeiger" javlja: Kako je sad ustanovljeno, poznata je brzojavka iz Petrograda, koje je sadržaj u protuslovlju s onim, što bje sa njemačke i austro-ugarske strane priopćeno o raspravama u Brest-Litovsku, drska izmišljotina petrogradskih krugova. Dogadjaji su se u Brest-Litovsku upravo tako zbili, kako bje to priopćeno u Berlin i Beč, a ono, što bje priopćeno sa petrogradske strane, jest slijeparstvo.

Berlin, 7. „Berliner Tageblatt" piše: Mi nijesmo bili na nepravom putu, kadno nam se politika od 28. prosinca nikako i nipošto nije pričinila bila srećnom, i velika je dio njemačkog novinstva — medju njim svi veliki listovi ljevice i stranaka većine u državnom zboru — slično osjećao i kazao. Izakako se je dne 25. prosinca u Brest-Litovsku proglašivao bio „mir bez nasilnih aneksija i ratnih otšteta", osvanuli su tri dana kasnije predlozi o Poljskoj, te se je izjavljalo, da je u tim zemljama „volja naroda", koja traži izlučenje iz ruske državne sveze, izražena u stvorenim već zaključcima zemaljskih vijeća i drugih privremenih korporacija. Istina, bilo je nadodano, neka se „prema uskom shvaćanju potrebita potvrda predležećih već izjava glede izlučenja" potkrijepi pučkim glasovanjem na širokoj osnovci. Kad su dakle već bili spremni, da poduzmu takovo pučko glasovanje, zašto su tad stali tako svečano i uporno upućivati na „stvorene već zaključke", kojih nitko ne poznaje? U neutralnom uovinstvu priopćeni odgovor ruske delegacije pokazuje preokret u raspoloženju, koji se je bio pojavio onaj dan. Bez sumnje su antantini diplomate, koji su u Petrogradu promatrali razvoj stvari, dobro iskoristili taj trenutak. Već kroz nedjelju dana ovamo piše „Temps" i slični listovi, da mora antanta svoju taktiku u Petrogradu promijeniti, a ne da ukočeno stoji postrance. Ona je čekala, dok joj se eto nije pružila zgodna prilika, da se umiješa. Njemački i austrijski pregovaratelji, koji borave u Petrogradu, da urede položaj civilnih i ratnih zarobljenika, opazili su naknadno padanje temperature. Ruski je zastupnik Radek, koji je i u Njemačkoj dostatno poznat, progovorio jezikom, koji je kod ovakovih diplomatskih sastanaka neobičan.

Berlin, 8. (D. u.) Wolffov ured javlja: Kako se saznaje, očekuju u Brest-Litovsku daljnje izaslanike i pomoćne sile iz Ukrajine. Kao vodja izaslanstva nastupa ministar za trgovinu i industriju, Holubowicz. Nadalje očekuju ritmajstora Gjuru viteza Gazenka, osobnog pobočnika ratnoga ministra.

Iz Rusije.

Vojnici sa istočne fronte — u amerikansku vojsku. — Veleizdajnička parnica u Rusiji. — Kornilov se opet pojavljuje. — Saveznički zastupnici napuštaju Rusiju. — Francuski se poslanik seli u Stockholm.

Berlin, 7. (D. u.) Wolffov ured javlja: Istočnom se frontom širi ova bežična brzojavna vijest, koja bez sumnje potječe od rumunjske vlade: Svi časnici i vojnici, koji žele stupiti u amerikansku vojsku, neka se obrate na amerikansko vojno odaslanstvo u Jassy. Prvi uvjet jest: Strogi zapt i bezuvjetna pokornost. Za vojnike je od potrebe, da ih preporuče njihovi časnici. Prednost imaju oni, koji su spremni, da trajno ostanu u službi.

Haag, 6. Reuter javlja iz Petrograda, da je započela parnica proti bivšemu vodji reakcije u državnoj dumi, Puriškeviću. Puriškević, mladi vojvoda Leuchtenberški i još dvanaest je drugih osoba optuženo, da su ustanovili oboružanu proturevolucijonarnu organizaciju časnika i vojničkih pitomaca, kako bi opet uspostavili monarkiju. Isto tako da su u studenom uz pripomoć „odbora za spas zemlje" sastavili od kadeta proti revoluciji oboružanu silu. Najvažniji je dokaz jedno pismo Puriškevićevo na Kaledina, u kojem priopćuje o sastavu pukovnije od časnika i kadeta, koja bi imala da sruši maksimaliste.

Bazel, 7. Prema Havasovoj brzojavci iz Petrograda priopćuju listovi, da se bivši ministar rata Savinkov i prijašnji vrhovni zapovjednik Aleksejev nalaze u Novom Čerkasku, gdje su usredotočeni odjeli vojničkih škola iz Petrograda, Moskve i drugih gradova. U ovaj se čas sastavljaju u Novom Čerkaskom posebni zborovi, kojima je svrha, da podupiru Kaledina u Donskom Području. Kornilov bi imao biti imenovan vrhovnim zapovjednikom svih četa u Donskom području.

Stockholm, 7. Kako javlja „Naš Vjek", ostavlja engleski poslanik u Petrogradu dne 7. siječnja ruski glavni grad. I časnici, koji su članovi vojničkog odaslanstva, ostavit će zemlju. A i francuski će poslanik nakon nekoliko dana otputovati i poput Buchanana ostati zasad u Stockholmu.

IZ NJEMAČKE.

Berlin, 8. (D. u.) U današnjoj sjednici glavnoga odbora državnog zbora pozdravlja predsjednik Fehrenbach samostalnost Finske, te njezino priznanje po Njemačkoj, Švedskoj i Rusiji. Doprinosimo, kazao je, toj zemlji naše najsrdačnije čestitke i nadamo se i želimo, da će izmedju Finske i njemačkog carstva biti nadovezani i gojeni dobri i trajni odnošaji, ponajpače na gospodarskom području. Iza ovih izvoda, primljenih odobravanjem, nastavljena su bila jučer prekinuta vijećanja o njemačko-ruskom gospodarskom pitanju, koja su bila proglašena pouzdanima. Nakon tih se je vijećanja bavio odbor gospodarskim odnosima izmedju Njemačke i Austro-Ugarske. Centrumaški je zastupnik Mayer

MALI OGLASNIK.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 8. od 8. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Žak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; puč.-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Nastavak.)

Objesni pjesnik veli: Umro je bez: Legitimacije. Pitate me: Zašto su legitimacije? Odgovor: Da ne dodju uhode (špijuni) k nama. A da se to kontrolira, treba da ima svaki državljanin, koji putuje, legitimaciju. Aha, sada razumijem! Ti razumiješ, ali svi kontrolni organi nisu i ne će to nikada razumjeti. Kako to? Jer oni misle, da je legitimacija ili šikanacija svejedno. To su viši organi. A niži, oni se oštro drže zakona. Dva, tri primjera:

Daleko smo u zaledju. Bijelu legitimaciju (putovanje u kotaru) u džep i putuj iz P. u Ž. Na stanici došla mi misao, da kušam poći iz bližnje stanice u Ž. Dali mi listić bez ikakva prigovora. Kontrolni organ na stanici pregledao legitimaciju — i ja u vlak. Sve lijepo, sve u redu, ali „konac djelo krasi“. Uhvatio me na svršetku putovanja kontrolni organ u vlaku, i predao me kontrolnome organu u stanici baš kao „špijona“. Čekaj vlak i vrati se i plati 10 K globe. Priziv izbrisao mi globu, i ja sa istom legitimacijom putujem više puta baš onamo, gdje su me uhvatili kao krivca. Komparativ je ovaj. U selu je „cordon“. Na cestama je kontrola. Seljak ide u šumu po drva. Kontrolni organ zaustavi ga i pita kartu. „Pak što će mi karta, ta vidite da idem vozom u šumu“. „Kertajh“ i kući. I seljak je išao još isti dan u bližnji grad po legitimaciju. Seljakinja uprtila košaru i pošla na polje, da nabere kupusa. Nema karte, natrag — i traži kartu. To je trajalo toliko vremena, dok se nisu kontrolni organi udomili, odnosno dok nije došao poglavica i učinio red.

Superlativ. Gospodjica učiteljica X. moli legitimaciju da ide u veći grad. I dobije ju uz „predhodne obavijesti“ nakon dva mjeseca. Gospodja J. „Javna“ — takav je nadimak — bez „obavijesti“ u 8 ili 10 dana. Tempori parendum!

Na početku muzeja reklo se je, da su tri aprovizacije, nego kako nam kustod muzeja kaže, bit će da ih je više. Slika nam:

Kože — kaže, da je ova aprovizacija vrlo mršava. Barem za mene. Već tri mjeseca imam iskaznicu na dva para podplata, ali njih nema i nema. Moj prijatelj i kolega, ali faktotum kod neke aprovicazije, ima pet para sasvijem novih cipela. Šteta da nam se brojevi ne slažu. — Kazao sam za dva para podplata, a 7 nas ima u obitelji. Gdje dijele iskaznice, pogadjali se za broj podplata; došli smo srećno do dva para, ali na iskaznici.

Odkad svijet pamti ovu suznu dolinu, nije se toliko goveda zaklalo kao sada, ali kože nema. Bit će da i ona ide kao surogat nekamo.

Jeremijada pjeva i o sjemenu ljudskom, a mi imademo i petu aprovizaciju o sjemenju bilinskom. Bez table, naziv je ovaj:

Prodaja sjemenja i sušenog mesa. Do sjemenja kako tako, ali do kobasica — učitelji, nikako. Trebalo bi, da i mi dodjemo do boljeg zalogaja, jer tolike službe i „Kraljevića Marka“ bi uništile, ali za nas vrijede one riječi iz svetoga pisma: „Pitali su kruha, dali im kamen. Pitali „jaje“, dali im štipavca“. Bora mi da! Dok „Sveci“ blago dijele, i dok ga je, treba da i mi dobijemo, pak makar to bila i „Sekvestrirana jaja“. Maksimalna cijena jajetu je 16 h. Ja ga, siromašni učitelj, plaćam uz uslužnu koncesiju po K 1.20. Još k tomu se srdačno zahvalim. Oko zakona ne čini tako. Ono jaja sekvestrira (uzme) i ajde (ali ne uvijek) na općinu. Općina velika, a jaja malena, a mi ih ne nadjemo.

„Digla i žaba nogu da je podkuju“. „Gospoda učitelji umišljaju sebe odviše“. „Razlika izmedju ljudi bila je i bit će, pa makar si i vi glavu razbili“. — Razumjeli! Da, da, ali razlika u novcu. Jer dozvolite, gospodin „Gavan“ nema uredovne inteligencije, pak ipak najbolje živi. Mi, ako i nemamo novaca, ali su tu:

Dotacije. Ali odkle učiteljima toliko „tajnih“, dokumentarnih i autentičkih vijesti? Dokle „bogovi“ jedu, piju i zabavljaju se, mi gladujemo i mnogo, mnogo čitamo i razmišljamo: Dotacija pokrajini za siromahe (a to smo, bez srama, mi) je u godini 1917. — 5 milijuna kruna; kotarskomu poglavarstvu na desetke tisuća kruna; općina ima na milijune prometa, ali obračuna nema; onda se možemo i mi gavaniti. Toliko novaca, a za nas, tko se ne bi veselio! Ali, ali „teško vuku po poruku“ — nitko nas ne zove. Metnemo si kadikad i rukavice, ali nemamo odijela, da dodjemo i mi do „pirovne gozbe“. Vidjeli smo i mi gozbe, ali iz daleka, a najbolje nam je ostala u pameti ona kod „Gavana“ na „viliju“ (dan prije):

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. U Puli, četvrtak 10. siječnja 1918. Broj 902

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Uslijed nepovoljnog je vidika ostala bojna djelatnost ograničena na pojedine topničke navale.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 9. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Pod jakom su topničkom zaštitom prodrli engleski izvidnički odjeli proti južnom rubu Honthoulsterske šume. Nekoliko je satnija provelo navalu na željeznici Boesinghe-Staden. Ni na jednom mjestu nije mogao neprijatelj stići do naših crta. U našoj je vatri imao teških gubitaka. Sa obje strane Lensa živahna topnička djelatnost. Istočno je od Rullecourta došlo više puta do bojeva sa ručnim granatama oko manjih dijelova jaraka.

Bojna skupina vojvode Albrechta Würtemberškog: Zapadno od Flireya provalili su Francuzi popodne iza žestoke topničke pripravе u širini od četiri kilometra na jaku navalu. Na pojedinim je mjestima prodro neprijatelj u crte naših postojanka. Pokušaji, da steče ozemlja preko njih dalje, izjalovili su se. Naši su protuudarci bacili neprijatelja tečajem noći svagdje opet natrag u njegove ishodišne položaje.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 8. siječnja. Bojna je djelatnost bila uslijed snijega i rdjava vremena ograničena na najmanju mjeru. Samo u istočnom odsječku visoravni Asiago i u okolici je Monte Tomba i Monfenere te Montella došlo do nekojih jačih topničkih bojeva. Sjeverno su od Lemerla privele naše izvidničke ophodnje nekoliko zarobljenika.

Mirovna pregovaranja.

: Berlin, 8. Bežična brzojavka iz Petrograda „Na sve“ od 6. siječnja 9 sati 40 časaka prijepodne veli: Lloyd George se je izjavio u smislu, da mora Rusija tek ustanoviti svoje granice sa Njemačkom i Austro-Ugarskom, prije negoli može biti govora o općenitom miru. Novinari antantinih zemalja upućuju većom ili manjom iskrenošću na to, da bi alijirce bilo probitačnije, kad bi se rasprave provele bez Rusije, pošto Rusija sad učestvuje u sveopćem poduzeću samo još sa negativnom glavnicom. Ako se imade u tim izjavama nazrijevati preokret, to se taj preokret sastoji samo u većoj iskrenosti. Alijirci smatraju probitačnijim, da prepuste predbježno Njemačkoj samo obračun sa Rusijom. Njemačka neka se odšteti na račun Rusije. Što veća će biti ta odšteta na istoku, to laglje će tad biti alijirskim vladama, da se nagode sa Nijemcima na zapadu. Dakako da bi alijirci mogli iste rezultate postići i putem sveopćeg mira. No u tom bi slučaju bilo svima jasno, da alijirci Poljsku, Litvu, Kuronsku i Rumunjsku svijesno izdaju i da su ove zemlje uporabile kao zalog za naplatu svog računa sa Njemačkom. No za alijirce postoji kud i kamo udobniji put, da potaknu Rusiju na ovakav poseban mir. Oni će Nijemcima dozvoliti, da počine na Letima, Litvancima i Poljacima nasilstvo i kasnije to nasilstvo nesamo izrade, nego i odrediti za to pred svojim vlastitim narodima otklone od sebe. To je osnova antante.

: Berlin, 7. „Tageblatt“ javlja iz Züricha: Iz Kijeva javljaju: Leninova je vlada pristala na sudjelovanje Ukrajinaca kod pregovore u Brest-Litovskom. — Ukrajinski su izaslanici predali ovaj odgovor: Ukrajina traži sveopće utanačenje mira izmedju svih zaraćenih, potpunu autonomiju i samostalnost za sve narode, nadalje priznanje načela: nikakovih odšteta i nikakovih aneksija, priznanje neovisnosti ukrajinske republike, vlastitu vladu, vlastitu vojsku i diplomatske zastupnike. Mir mora biti obvezatno potpisan po zastupnicima svih neovisnih republika ruske konfederacije.

: Beč, 8. C. k. brzojavni dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog: Danas su se popodne održavali izmedju predsjednika ovdje sakupljenih izaslanstva predbježni dogovori, kod kojih su sudjelovali državni tajnik dr. v. Kühlmann, ministar izvanjskih poslova grof Czernin, ministar pravosudja Popov, pučki povjerenik za izvanjske poslove Trocki, ukrajinski državni tajnik za trgovinu i industriju Vsevolod Holubović i veliki vezir Talaat-paša. Nakon rasprave o formi i o pitanjima glede programa urečena bje za sutra prije podne u 11 sati plenarna sjednica. Kasnije je došlo do dogovora izmedju zastupnika četvornog saveza i ukrajinskih zastupnika.

Wilsonova poruka kongresu.

: Washington, 8. (Dn. u.) „Reuterov ured“. Predsjednik je Wilson predao danas kongresu poruku, u kojoj upućuje na to, e su središnje vlasti opet jednom objavile želju, da raspravljaju o ratnim ciljevima i o podlozi za sveopći mir. Po njima u Brest-Litovskom predloženi osnovni pravci glede sporazumka svakako su sposobni za obrazlaganje u liberalnom smislu; ali pozitivni njihov program odaje namjeru, da zadrže svaku stopu zemlje, koju drže zaposjednutom, kao trajno povećanje njihovih zemalja i njihove vlasti. Rusi nijesu mogli takove predloge osvajalačke težnje i nadgospodstva uzeti u obzir. Wilson je primijetio, e postoji opravdana predmnjeva, da općenita načela glede sveopćeg sporazumka, koja su središnje vlasti iznajprije predložile bile, potječu od liberalnih državnika Njemačke i Austro-Ugarske, dok stvarni predlozi dolaze od vojničkih vodja, i pita: Koga smo dakle čuli? Ili imademo li pako uistinu oba dijela pred sobom, koja se nalaze još u otvorenom, beznadnom protuslovlju? To su ozbiljna prešna pitanja, jer o odgovoru na nje ovisi mir svijeta. Ali ma kakav i bio rezultat njihovih pregovora u Brest-Litovskom, to ne postoji nikakav važan razlog, zašto ne bismo mi na ovaj izazov skrajnjom otvorenošću odgovorili. Wilson svraća na to govor na Rusiju i veli: Srdačna je naša želja i najtoplija naša nada, da se pronadje put, koji bi nam dozvoljavao, da pomognemo ruskomu narodu i ispunimo dalekosežne njegove nade glede slobode i trajnog mira. Naša je želja i naša namjera, da se mirovni pregovori, kad su jednom već započeli, vode potpuno otvoreno i da se u buduće ne bi sadržavali u sebi ili dozvoljavali ma bilo kakovih tajnih utanačenja. Što u ovom ratu tražimo, jest, da se svijet tako uredi i osigura, kako bi se moglo mirno živjeti. Program je dakle svjetskoga mira naš program. Prva je točka, da budu svi mirovni ugovori javno i da se javno ostvare, te da se nakon toga ne smiju više sklapati nikakova potajna medjunarodna utanačivanja ma bilo koje vrste, nego da se diplomacija vodi uvijek otvoreno i pred čitavim svijetom. Druga je točka potpuna sloboda plovidbe po moru izvan teritorijalnih voda koli u miru toli u ratu, izuzevši ona mora, koja će biti posvema ili djelomice zatvorena medjunarodnim činom u svrhu provedenja medjunarodnih ugovora. Treća je točka: uklonjenje, što više je moguće, svih gospodarskih granica i ostvarenje jednakosti trgovačkih odnošaja sa svim narodima, koji se pridružiju miru i udružuju se u svrhu njegovog podržavanja. Četvrti je uvjet, da budu pružena i prihvaćena primjerena jamstva, kako bi se oboružanje naroda snizilo na najnižu mjeru, koja se dade dovesti u sklad s unutrašnjom sigurnošću.

* **Komisija za slavenske vojničke odjele u francuskom ministarstvu.** „N. F. P.“ saopćuje: U francuskom je ministarskom predsjedništvu bila stvorena osobita komisija, čijom zadaćom, da se posavjetuje o svim pitanjima, koja se tiču slavenskih vojničkih odjela, koji su odredjeni za boj na francuskoj fronti. Predsjedništvo komisije vodi senator Doumer. — („Venkov“).

* **Poljska armija borit će se za antantu.** „Venkov“ piše: O novoj poljskoj armiji u Americi saznali smo tek ovih dana. Stvar je starijeg datuma. „Czas“ saopćuje medjutim informacije, iz kojih vadimo: Predlog da se stvori poljska armija u Americi podao je poljski narodni odbor, koji djeluje u Parizu. Armija prima dobrovoljce iz antantinih zemalja te će biti poslana na zapadnu frontu. Dušom tog pokreta vele da je Dmowski i Paderewski. Sporazum, naročito Amerika, obećala je potporu poljskoj vojsci. Osim toga zajamčila je Poljacima Vratislavu i Gdansko. Veliki engleski listovi, „Times“ „Westminster Gazette“ posvetili su tome pitanju razgovor pretresanja. Taj je posljednji list napisao, da armija poljsko-američka a sada takodjer poljsko-francuska imaju biti temeljnom organizacijom buduće poljske vlade; imaju biti „bojujućim srcem i središtem buduće Poljske“. Grad Chicago postavio je, kažu, sam 2 divizije, velika navala dobrovoljaca dolazi iz Argentine i Brazilije. Takodjer list „Times“ pozdravlja s radošću Poljake, koji se bore uz bok sporazumu.

* **Novi govor Lloyda Georgea o ratnim ciljevima.** „Algemeen Handelsblad“ priopćuje da parlamentarni izvjestitelj lista „Times“ javlja, da će Lloyd George doskora govoriti opet o ratnim ciljevima, i to ovaj put u Manchesteru, izbornom kotaru Macdounaldovu.

* **Gradjanski rat u Meksiku.** Amsterdamski jedan list javlja da „Times“ saznaju iz Washingtona: Ratno je ministarstvo primilo obavijest; da su se od ponedjeljka ovamo raspalile borbe izmedju vojnika Carranzinih i pristaša Villinih. Amerikanske su čete bile poslane na granicu, da štite amerikansko državno područje.

* **Amerikanske čete u Europi.** „Daily Telegraph“ javlja iz New-Yorka: Usprkos poteškoća glede brodovnog su se prostora složile engleska, francuska i amerikanska vlada konačno, a Udružene države u ovoj godini pošalju dvaput toliko četa, negoli je bilo isprvice namjeravano.

* **Zamršeni položaj u Španjolskoj.** Madrid, 7. o. mj.: Prema izjavi ministra-predsjednika smatra vlada onomadne po kralju potpisani dekret glede raspusta kortesa i raspisa novih izbora ništetnim, kako bi se kralju ostavile slobodne ruke u prosudjivanju položaja, koji je nastao uslijed posljednjih dogadjaja u vojsci.

* **Antantina agitacija u Petrogradu.** Povodom dolaska je njemačkog povjerenstva za izmjenu ratnih zarobljenika u Petrograd bilo u ruskom glavnom gradu prošireno bezbroj ljetaka, koji su rusku javnost opominjali pred Nijemcima, tobože, Nijemci su došli uhadjati, kako bi kasnije sa nekoliko armadnih zborova osvojili Petrograd.

* **Domovinska njemačka stranka apelira na cara Vilima i savezne knezove proti miru.** Zemaljski savez njemačke domovinske stranke za Istočnu Prusku poslao je caru i saveznoj vladi apel proti pregovaranjima u Brestu Litovskom, u kojem veli, da su dosadašnji uspjesi mirovnih pregovora izazvali kod širokih njemačkih krugova, koji žele samo najbolje Njemačkoj, nepriјatno uznemirenje. Ta pregovaranja da znače, da se pobjednik mora odreći najvećih uspjeha njemačkog mača. U listu „Deutsche Tageszeitung“ vodi grof Reventlov boj proti „gladnome“ miru, kako se govori, s neumoljivom bezobzirnošću. Istodobno zaključuje list, da je Njemačka opskrbljena u svojim rudnicima željezom samo za 50 godina, i da joj neophodno treba francuskih krajeva, gdje se nalaze rudnici željeza, kod Longwy i Brieye.

* **Iz Amerike.** Kako javlja „Petit Parisien“ iz Washingtona, jedno jest od najozbiljnijih pitanja za Ameriku danas dobava radnih sila. Narednih će dana započeti veliko snubljenje, kako bi se dobavilo 250.000 ljudi. — Jedna od prvih će odluka amerikanske vlade biti, kako se glasa, podržavljenje industrije, a usto će biti sve mekaničari i tehničari upozvani na brodogradnje. — Prema listu je „Journal“ popustila donekle nestašica ugljena u New-Yorku, pošto je novi generalni ravnatelj željeznica dao gotovo potpuno obustaviti osobni promet izmedju New-Yorka i New-Jerseya. Željeznice se upotrebljavaju isključivo za prevoz ugljena.

* **Iz Australije.** Prema brzojavci iz Melbourne predao je kabinet Houghes ostavku radi poraza kod pučkog glasovanja o obveznoj vojnoj dužnosti. Sastav bije ministarstva povjeren radničkom vodji Tudoru.

* **Izravna brzojavna sveza izmedju Beča i** Kijeva ovih je dana, kako javlja list „Delo“ u Lvovu, podignuta.

* **Bugarski ratni izvještaj** od 8. siječnja. Glavni stožer priopćuje: Macedonska fronta: Izmedju Ohridskog i Prespanskog jezera, te na više mjesta i u zavoju Černe, u okolici Maglene i na Pardaru sve do Dojranskog jezera pojačala se je od vremena do vremena topnička paljba.

* **Rasprava proti Bolo-paši jest zaključena.** Optužba ga optužuje radi šurovanja i sporazumka sa neprijateljem Takav se zločin kazni smrću.

Manifest češkoga naroda.

„Slovenski Narod" piše u svom uvodniku, kojeg prima iz Praga dne 6. siječnja, pod gornjim naslovom, koji je dobrano osakaćen, te započima: „Danas su se u kraljevskom Pragu sastali zastupnici naroda iz svih čeških zemalja, izuzevši zasužnjene i potlačivane Slovake. Zastupnici državnog sabora i zastupnici su sabora češkog, moravskog i šleskog došli, da saopće narodu, svijetu i Beču, što hoće češki narod. Treba izričito naglasiti, da su bili prisutni zastupnici svih smjerova češkoga političkoga života, takodjer konservativne struje, i da je unatoč tome bio manifest češkoga naroda, koji su danas objavili, primljen jednoglasno. Aristokracija se je već odavna otudjila narodu. Ona ne osjeća s njim, a narod ne osjeća s njom. Njezinih se zastupnika nije moglo pozvati, te se ih takodjer nije ni pozvalo. U palači „obecního domu", koji se diže uz staroslavnu Prašku branu", sastali su se u 11 sati prije podne češki zastupnici. Samo ih je malo manjkalo. Pa ti su takodjer opravdali svoju otsutnost, te su već unaprijed izjavili, da se pridružuju izjavi, koja će biti odlučena. Zboru je predsjedao predsjednik češkog saveza, zastupnik Fr. Stanjek. Pozdravio je sakupljene zastupnike češkog naroda odulјim nagovorom, u kojem je razjasnio, čemu je bio sazvan zbor, te je u kratko orisao političku situaciju, u glavnom odnošaje češkoga naroda k svijetu i prama Beču, te povijest tog boja za pravo. Njegov su govor primili prisutni burnim odobravanjem. Zastupnici su se češkoga naroda podignuli sa sjedala i najedamput je zaorila dvoranom češka himna, ona vječnokrasna pjesma, koja je pratila na sto tisuće naše braće van na krvave bojne poljane, u tudjinu i u grob — „Kde domov muj". Niti jedno oko nije ostalo suho. Svi si zreli, u životu okorjenili, iskusni muževi, bili su prožeti uznešenošću tog historijskog trenutka i plakali su..." Tu nam je gospodin cenzor oteo gotovo dva stupca iz saučešća, da i nas taj historijski trenutak ne dovede do plača, ne za to, što bismo samo bili ganuti, nego i za to, što bismo morali priznamo, e su to bili samo Česi... Npši ne! Naši na jugu kao da su još nezreli... Iza tih dvaju bijelih stupaca, gdje je po svojoj prilici bio sadržaj manifesta češkoga naroda, piše „Slov. Narod" dalje: „Sabrani su zastupnici primali pojedine odlomke manifesta burnim odobravanjem. Neopisivo raspoloženje tabora čeških narodnih zastupnika još se povećalo, kad je predsjednik, zastupnik Stanjek, prijavio, da je prispjela pozdravna brzojavka predsjednika Jugoslavenskoga kluba, zastupnika dra. Korošca, koji izražuje solidarnost jugoslavenskoga naroda s narodom češkim. Burni poklici: „Živjeli Jugoslaveni, živjelo češko-jugoslavensko bratstvo" grmjeli su dvoranom i zbor je odlučio, neka predsjedništvo odmah odgovori Jugoslavenskomu klubu, i da mu se zahvali za jamstva bratskoga savezništva. Predsjednik je Stanjek dao manifest na glasovanje. Zastupnici su se bez iznimke dignuli nad sjedala i klicali: „Podpisujemo" i u znak posvemašnjeg jedinstva zapjevali gromovitim glasovima veličanstveni koral: „Hej Slovani!" Dolje je na ulici medjutim praški život izvana mirno tekao naprijed. (All tisuće i tisuće čeških je srdaca u duhu prisustvovalo taboru čeških zastupnika. Neopisivom napetošću iščekivala je češka javnost objavu manifesta, osvjedočena, da ne bude razočarana. Češki narod nije bio razočaran..." Tu je opet nemilosrdna ruka cenzorova izbrisala polovicu stupca i otela nam sadržaj manifesta. Ali i ako ne znamo danas, na kakav je način i kojim riječima došao do izražaja osjećaj češkoga naroda, ipak znamo, što je bilo u manifestu, jer to instinktivno osjećamo, kaošto osjeća svaki mučenik muke i osjećaje drugog mučenika, kojega isti krvnik mrcvari. Osjećamo, da se češkom narodu dogadja nepravda, i da je sada češki narod ustao složan i jedinstven, da gromko protestira proti zlostavljanju, i da se postavi na obranu svojih prava! A ovim bijela polja u novinama, koja to oglašuju, još nas više o tome osvjedočuju i potkrijepljuju manifest češkoga naroda, davajući mu novih dokaza o zapostavljanju i potlačivanju narodne volje. Da, bijela polja u novinama najjasnije govore!

Za deklaraciju.

Svećenstvo, učiteljstvo, općinski župani te razni bivši općinski zastupnici općine Buzet u Istri stvoriše na sastanku, koji je bio sazvan dne 3. siječnja 1918., da se raspravlja o žalosnom stanju prehrane u općini uz druge i slijedeće resolucije:

1. Najvećom harnošću pozdravljamo Apoštolsko zauzimanje Sv. Oca pape Benedikta XV. i Njegovog Veličanstva miroljubivog cara i kralja Karla I., da se medju narode povrate blagodati mira na temelju pravednosti, po kojoj svaki narod, pa i najmanji, ima pravo na slobodu.

2. Oduševljeno usvajamo deklaraciju Jugoslavenskog kluba u Beču od 30. svibnja 1917., kojom se za sve Hrvate, Slovence i Srbe u monarhiji, na temelju narodnog načela i hrvatskog državnog prava, zahtijeva ujedinjenje i državna samostalnost pod hapsburškim žezlom.

3. Izričemo zahvalu i pouzdanje našim dičnim zastupnicima Dr. Matku Laginji i prof. Vjekoslavu Spinčiću.

4. Klanjamo se harni velikom Jugoslavenu knez-biskupu Dr. Antunu Bonaventuri Jegliču i zahvaljujemo se vrlom i požrtvovnom predsjedniku Jugoslavenskog kluba Dr. Antunu Korošcu te ostalim članovima i ujedno izričemo prezir uskocima.

Za sazivnike:
Frane Flego v. r.

Buzet, Istra, dne 3. siječnja 1918.

Političke vijesti.

Prag i mirovna konferencija.

Češki radikalni list „Videnský Dennik", što izlazi u Beču, donaša članak pod naslovom „Prag imade riječ" o skupštini sviju čeških zastupnika carevinskog vijeća i bivših zastupnika na saborima Češke, Moravske i Šleske, koju je za nedjelju (jučer) sazvao u Prag savez čeških zastupnika. U članku se veli, da je bečko carevinsko vijeće u kom bi se imala odlučiti prava samoodredjenja naroda, postalo potpuna zapreka tomu pravu, jer tu odlučuju o većini Nijemci i Poljaci protiv sviju drugih narodnosti. Zato ne može carevinsko vijeće dok postoji i dok u nj šalju zastupnike svi narodi, za Čehe vrijediti kao najviša politička instancija; ova najviša instancija može biti samo skupština svih čeških zastupnika. Nazvali je kako mu drago, samo ovakva konstituanta imade pravo da govori u ime češkoga naroda, samo nju se može u čitavom svijetu slušati kao zakoniti glas češkoga naroda. Te važnosti nema ni bečki parlamenat niti delegacije. Dok nema generalnoga sabora sviju čeških zemalja, može za nj govoriti samo skupština sviju čeških zastupnika. Samo s toga mjesta, s historičkog praškog tla, može češka politika po načelima narodnog samoodredjenja upraviti svoj glas svijetu i samo odatle može se dati pravomoćni odgovor češkog naroda na mirovne uvjete. U Pragu će prvi put od početka rata odlučivati jedino kompetentni forum i u čitavom svijetu biti saslušan kao nepatvoren glas češkoga naroda. Tako će u Pragu doći do prvog ostvaranja načela narodnog samoodredjenja. Sada imade riječ Prag, a posljednju će riječ imati opća mirovna konferencija.

Aneksija Kuronske.

„N. Zürcher Zeitung" prima od letskog novinarskog ureda slijedeće: Da se može suditi o vijesti, koju je Havas uzeo iz „Daily Chronicle", da se je naime kuronski parlamenat sa 17 protiv 12 glasova izrekao za priključenje Kuronske Njemačkoj, ustanovljujemo ovime slijedeće činjenično stanje: „Već 18. septembra 1917. primljen je u Kuronskoj sličan zaključak, i to od kuronskog zemaljskog sabora. Tada smo dokazali nedostatnost ovog „narodnog zastupstva", koje je izabrano od samo 0·05 postotaka pučanstva i koje se sastoji samo od njemačko-baltičkih posjednika viteških dobara. I u samoj Njemačkoj su si bili svijesni potrebe, „da se predusretne osnovi, da se kao glas pokrajine upotrebljuju samo njemački baruni". Da se pojača čisto junkersko „samoodredjivanje", bio je s toga već 21. septembra sazvan „širi zemaljski sabor", u koji se je zatim pozvalo kao „zastupnike naroda" 49 Nijemaca i 28 Leta. Spomenut ćemo narodnosni odnošaj: pučanstvo Kuronske brojilo je prije rata 77·6 postotaka Leta i 3·1 postotaka Nijemaca, kod vijećanja o aneksiji predstavljalo je pako „narodne zastupnike" 49 Nijemaca i 28 Leta. Valja imati pred očima i kratak rok od 18. do 21. septembra. Naravno, te tu ne može biti govora niti o izborima, niti o narodnom zastupstvu. Njemački izvještaji govore zapravo o letskim štatistima ove aneksijonističke spletke kao o letskim „prijateljima", a da kod toga ne imenuju niti jednog poznatog imena i da se ne pozivaju na bilo koju letsku organizaciju te na bilo koje izbornićko tijelo. Ova je skupština junkerskih aneksijonista i njihovih problematičnih prijatelja izabrala usmenim glasovanjem kuronski zemaljski sabor ili parlamenat, čije zaključke proglašuje sada od Njemačke u Brest-Litovskom predloženi preliminarni ugovor kao „voljom naroda". Značajno je takodjer, da Njemačka zabacuje ruski prijedlog, koji se tiče narodnog glasovanja, na taj način, da šuti o iseljenicima i bjeguncima zaposjednutih područja. Od kuronskih bjegunaca izabrano privremeno kuronsko vijeće za Kuronsku, kaošto i središnji odbor letskih evakuiranaca, su 27. studenoga prosvjedovali protiv aneksije Kuronske sa strane Njemačke.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Domaće vijesti.

Koncerat u dobrotvorne svrhe, koji priredjuje koncertno društvo za priredjivanje koncerata za naše vojnike na bojištu, obdržavat će se danas na večer u Politeama Ciscutti. Vrsne sile, koje na tom koncertu sudjeluju, osiguravaju potpun njegov uspjeh. Prodaja karata, koja je već u punom toku, svjedoči, da će i pri tom koncertu biti dvorana dupkom puna. Raspored je današnjeg koncerta posvema drukčiji, negoli je bio onaj na jučerašnjem koncertu u „Marinekasinu".

Iz gradske aprovizacije. Aprovizacijona komisija saopćuje: Dalnja će se prodaja krumpira, koji je odredjen za arsenalske radnike, obdržavati danas u skladištu u ulici Fondaco.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broj I unaprijed.

Prva hrvatska štedionica. Na izvanrednoj glavnoj skupštini „Prve hrvatske štedionice", koja se je obdržavala dne 3. siječnja o. g. pod predsjedanjem zavodskog predsjednika preuzv. gosp. Miroslava Kulmera, stvoren je zaključak, da se povisi dionička glavnica zavoda od K 10,000.000 na K 15,000.000 izdanjem 250 komada novih dionica po nominale K 2.000·—. Nove će se dionice prepustiti dioničarima na taj način, da će se na svake 2 stare dionice moći optirati po jedna nova, dotično na 2/4 starih dionica, po jedna četvrtina nove dionice, te na 2/10 starih dionica, po jedna desetina nove dionice, uz tečaj od K 6.000·— po cijeloj dionici. K 1500·— po četvrtini dionice, te K 600·— po desetini dionice, sa 5 posto kamata na te svote od 1. siječnja 1918. do dana uplate. Pravo opcije moći će se uz polog tečajne vrijednosti izvršivati počevši od 10. siječnja do 10. veljače 1918. kod zavoda samog, te svih njegovih podružnica i ispostava, zatim kod Jadranske banke, Trst, i hrvatske centralne banke za Bosnu i Hercegovinu d. d. Sarajevo, odnosno njihovih podružnica. Tečajna će se vrijednost moći i u 2 obroka uplatiti. Nove dionice participiraju na dobitku za poslovnu god. 1918. One dionice, na koje stari dioničari eventualno ne izvrše pravo opcije, rasprodati će ravnateljstvo „Prve hrvatske štedionice" uz dnevni tečaj. U savezu sa povišenjem dioničke glavnice provedene su i nekoje promjene pravila.

† **Dopis iz Moravske.** Naši istarski bjegunci iz krničke nam općine pišu: Mi Proštinari iz krničke općine nalazimo se čitavo vrijeme evakuacije u južnoj Moravskoj, u poglavarstvu hustopečkom. Nismo doduše morali pretrpjeti sve one paklene muke, koje su naša braća u Gmündu imala da podnesu, ali ipak niti nama nisu prošli dani u veselju, već u tugi i neprestanim mislima na daleku, bijednu, zapuštenu domovinu. Kad su se na proljeće god. 1916. vratili kući naši Rakljanci i Krničari, obećivali su i nama, da će nas brzo kući poslati. Od tog vremena prošle su već dve godine, pune čežnja i patnja. Istom 12. soćka ofenziva čini se, da je odlučila našom sudbinom i reč bi kao da nam je sankcijonirala povratak. Na poglavarstvu imadu već sijaset naredbi gledе našeg povratka, a po svim općinama neprestano nas zapisuju i popisuju. Sa strane poglavarstva dozvoljeno nam je uzeti sve, što ovdje posjedujemo rublje i robu, krumpir, žito, brašno; dapače tko ima i koze, može ih uzeti. Veće poteškoće nastaju zbog prevoza. Nu nadamo se, da će i to pitanje biti srećno riješeno, osobito jer se na poglavarstvu za nas energično zauzimlje stari bojovnik za prava bijedne istarske raje — bivši mrčanski župnik — g. Vinodolac. Vječna škoda, da je istom pred par mjeseca bio nam dodijeljen. Kad bi on bio od prvog dana s nama, bilo bi mnogo manje suza proliveno, mnogo bi više djedice na životu ostalo, a mnoga kletva ne bi iz očajnih ljudi ispala... Ovdje nam idu djeca velikom većinom u češke škole i izvrsno napreduju. Djeca su nam osvjetlala lice u tudjini. Kad se povratimo kući, nastaje pitanje, šta će biti od naše djece, koja ovdje posjećuju izvrsne škole. Zar da ostanu bez škole, ili da obuka bude onakova, kakova je bila pred evakuacijom, gdje je na 145 djece došla jedna učiteljska sila?! Ne, ozbilino i odlučno velimo, da to nećemo dozvoliti. Za ovog 2 i pol godišnjeg boravka u prosvjećenoj Moravskoj, gdje svaki: dijete, muž, žena, starac i starica znadu čitati i pisati, upoznali smo i mi vrijednost škole, te nećemo više dozvoliti, da zbog svog neznanja budemo od svakog izrabljivani. Najavljujemo već sada istarskoj upravnoj komisiji, pokrajinskom školskom vijeću, vodnjanskoj općini i svima drugim, koih se to tiče, da ćemo dosljedno i ustrajno tražiti svoja prava, prije svega pravo na školsku obuku. Prema zakonu jest kod nas posjećivanje škole obvezatno, ali kako da se to u praksi provede, kad jedna učiteljska sila dolazi na 150 djece! Mi imamo školsku zgradu (jednokatnu dvorazrednicu sa dva posebna stana) u Malim Vareškima. Naša sela

nalaze se doduše nešto opodalj gradova Pule i Vodnjana, ali danas i voli svatko živjeti na selu nego u gradu. Mi ćemo se poskrbiti, da naši učitelji budu i materijalno dobro situirani, jer znamo dobro, da se pri gladnom želudcu ne može djecu učiti. Naša je škola, kako je već rečeno, projektirana za 2 učiteljske sile. Za to se obraćamo već odovuda, da se prisluŝni organi unaprijed pobrinu za 2 dobre sile, koje će nam za mjesec, dva početi s obukom. Škola treba da se otvori, čim bjegunci kući dodju. Budući da je na 150 djece i 2 sile premalo, tražit ćemo odmah, da se naša dvorazrednica promijeni u trorazrednicu. U prvom katu školske zgrade nalaze se dva stana: jedan za učitelja, a drugi za učiteljicu, ali učiteljica uvijek stanuje izvan škole, te je taj stan uvijek prazan. Iz tog stana, jednostavnim odstranjenjem zida medju dvjema sobama, dade se učiniti krasan novi razred, odgovarajući potpuno obim razredima u prizemlju. Dalje oglašujemo već sada, da nam pripada i jedna trorazrena gradjanska škola. U dogovoru sa Krničarima i Rakljancima tražimo, da se takova škola otvori u Krnici. Škole u Mal. Vareškima, Krnici i Raklju sa sigurno preko 500 nadarene djece imadu i pravo na jednu gradjansku školu, koju bi posjećivali nadareniji djaci iza svršene pučke škole. Takove škole nalaze se po svim pokrajinama naše monarhije, pa zar da Istra bude baš uvijek i u svemu najzadnja i najzapuštenija! Stavljamo na srce našoj inteligenciji neka pomakne prstom i jezikom, da bi se te naše pravedne tražbine čim prije ispunile. Osobito se preporučujemo našim poletnim i energičnim mladim učiteljima i učiteljicama, da se jave, kad bude raspisan natječaj za 2 sile za školu u Mal. Vareškima (Šegotićima). Onaj, ko hoće raditi, imat će kod nas izvrsnu priliku i naći će dobru volju kod nas, a to je jamstvom sigurnog uspjeha. Vidjeli smo ovdje razna gospodarska i općeprosvjetna društva i mi smo voljni i kod nas si to sve urediti. Kad ovako naše selo bude imalo skupinu izobraženih, narodno osviještenih i — šta sa izobrazbom suvisi — imućnih ljudi, onda će doći dan slobode. Svako selo bit će jednim iz dobrih temeljnih kamena za državnu palaču Jugoslavije. Jer: prosvjetom k slobodi!

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko naše uprave, za našu srednju školu u Puli, što poštom, što po drugovima, što osobno u zadnje doba od momčadi Njeg. Vel. broda Arpád K 170.60. (Prije K 713.30, ukupno K 883.90. Darovaše: po K 10.—: Palčić Anton; po K 6.—: Jelinčić; po K 5.—: Meštrović, Novaković; po K 4: Barčot, Celić Mijo, Surljan; po K 3.—: Filipi, Esklnja, Provič Luka; po K 2: Babeli, Kapov, Grabo, Kara, Mijinević, Bolanca, Nekić, Remetin, Car, Cos, Vidović Svetin, Separović, Gavranić, Volarević, Pavičin, Cočkalo, Varesko, Petković Frane, Matešić, Kozlica, Prizmić, Obuljen, Jerković Gabriel, Zemljak, Jelovčić, Raste, Vukmann, Gasparović, Biljaković, Belas, Marinić, Vidović Teodor, Lučev A., Dugančić, Jurišić, Visnić, Minjević, Saličić, Perić, Kalabrez, Pazanin Anton, Sočo, Masić, Basić Joso, Flamengo, Simunović, Zuvela, Bačinić, Gudac Eduard, Tadić, Matejčić; po K 1: Dragas, Bonifačić, Glavičić, Sukara, Gergobabić, Marov, Gergov, Bukarović, Radić Ante, Cukrov, Mahulja, Lenarčić, Tulić, Borri, Privodić, Masnić, Smolić, Stipković, Petković Stipe, Baranić, Jandrico Obuljen; po —.80. Buva, Perković Ante. Evala plemenitim darovateljima! Samo naprijed; sjećajte se uvijek, svakom zgodom i prilikom naše uboge neuke djece, i ne zapuštajte ih! Naprijed za naše škole!

Dalje su položeni za istu svrhu slijedeći doprinosi: Mjesto nadgrobnog vijenca svoje drugarice, blagopokojne Paškve Bulć, sakupljeno je medju omladinom u Pomeru K 100.—. Sakupljeno po gosp. Petru Randiću, medju našim radnicima u radioni lijevaonici kovina, u c. i kr. arsenalu, kao mjesečnu obveznu članarinu, K 35.—. Polaže g. N. N. K 5.—. Za dobivene postole od naše škole, polaže gosp. N. N. K 10.— Sakupljeno po gg. Božu Mezuliću, M. Mežnaru i A. Mikoviloviću, medju našim radnicima kod strojne dvorane u c. i kr. arsenalu K 245.—. Sakupljeno po gosp. Mati Šilov u veselom društvu u gostioni N. Širenić u Rupama K 19.20.

Sabrano po gosp. Mati Petehu Žminju na Silvestrovo veče K 72.52. — Polaže gospodjica Marija Perković K 20.—; gosp. Gjuro Pilato K 10.—; po K 5.—; Kozjak, Schönvald, Bujas; po K 4.—: Kukez, Tomjanović; po K 3.—: Mandić, Studenčić, Berak, Biuk; po K 2.—: Leonašć, Terzić, Kuhardik; po K 1.—: Dučić. (Imena danas neobjelodanjenih darovatelja, objelodanit ćemo naknadno). Ukupno K 516,72; zadnji iskaz K 38.916·27, sveukupno K 39.432·99. Bog platio uzornim darovateljima! Naprijed, požrtvovno i neumorno naprijed za naše škole i našu bolju i sretnu budućnost.

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Pravednost i poštenje. Prošle smo godine imali u našem mjestu učitelja Lukeža, koji je svojim uzornim ponašanjem i skrbi za školu omilio svakomu. Nu došlo doba i on je morao u vojnike. C. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli molilo je za nj „Enthebung", molbi medjutim nije bilo udovoljeno. Spomenuti učitelj jest u nekoj pisarni kao vojnik i stalno ne će nikada na frontu. Morate znati, da ima naša hrvatska škola oko 230 djece, te bi tu morala biti 3 učitelja. Zašto nije Lukež od ministarstva oslobodjen, ne znamo. Možda za to, jer je u mjestu njemačka škola za nenjemačku djecu, te su se gospoda bojala, da bi mogla i hrvatska škola lijepo napredovati? Mi, vjerujte, ne bi bili ovo iznijeli, ali doznasmo jednu drugu zanimivu stvar. U Puli opstoji državna njemačka pučka i gradjanska škola, koja ima okruglo 200 djece. Školu pohadja samo 27 djece, kojima je materinski jezik njemački, dakle je i ova škola za nenjemačku djecu. Na ovoj školi služi danas ništa manje nego 14 učitelja. Dakle plaća ovdje država 14 njemačkih učitelja na 27 njemačke djece. Nemamo ni proti tome ništa, ta državne su financije sjajne. No najzanimivije je ovo: Na njemačkoj državnoj gradjanskoj školi u Puli ima u prvom razredu 14 djece, od ovih 3 njemačkog materinskog jezika, u drugom razredu 4 djece, od ovih 1 njemačkog materinskog jezika, a u trećem razredu ima 2 djece, kojima je obojma njemački materinski jezik. Sve djece u gradjanskoj njemačkoj državnoj školi ima 30, a od ovih ima ih 6, kojima je materinski jezik njemački. Za ovo 6 djece njemačkog materinskog jezika namještena su tri gradjanska učitelja. Da Nijemci imadu dovoljno gradjanskih učiteljica, stvar je poznata. Nu nije se namjestilo gradjanskih učiteljica, nego se je „enthebovalo" dva gradjanska učitelja. Za njemačke se škole dakle znadu „enthebovati" učitelji, a hrvatske su škole u Istri tolike zatvorene, jer se ne će da oslobodi hrvatskih učitelja. Vidimo, da su za 6 njemačke djece u Puli oproštena dva učitelja, a za stotine hrvatske djece u Istri ne će da se oslobodi učitelja. Nu, da stvar izgleda još ljepša, oslobodjen je za državnu njemačku školu u Puli i ravnatelj ove, koji ništa ne podučaje, već vodi samo ravnateljstvo. Tako vidimo, da su u Puli za 27 njemačke djece oslobodjena ništa manje nego 3 učitelja. Ako je moguće oslobadjati njemačke učitelje bez potrebe, zahtijevamo, da se i za Kanfanar oslobodi hrvatski učitelj Lukež, jer kanfanarska hrvatska škola sa 230 djece ima dvije učiteljske sile, a puljska njemačka državna škola sa manje djece, ima ništa manje nego 14 učitelja. Mislimo, da je veća potreba oslobodjenta učitelja u Kanfanaru, negoli u Puli. Mi ovo dajemo do znanja našim zastupnicima u Beču, neka kažu gospodi ministrima, kako se kod nas pravedno i pošteno vlada.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 1. broj drugoga godišta revijalnoga tjednika „Hrvatske Njive" s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: Rasprava o izbornoj reformi u hrv. saboru. — O. D. Vukovarac: Savremeni moralni problem. — Vid Balenović: Učitelj u školi i u narodu. — Dr. Stojković: Onda i sada. — Usmotri se osvrće Niksia na zabranu akcije za prehranu bosansko-hercegovačke djece u Ugarskoj, zatim se prikazuje invazija tudjinaca u Hrvatsku, i reforma radničkog osiguranja. Stjepan Jurić piše o opskrbi grada Zagreba mlijekom i mliječnim proizvodima, dr. D. Prohaska referira o Ogrizovićevu „Objavljenju" itd. — Listak: Šalom Aš: Svetac sa sela. — Godišnja pretplata iznosi od Nove godine K 36·—; mjesečna K 3.—; pojedini broj K 1.—. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Poruke iz uprave.

Nikola Trošt, Tachlavice u Češkoj. Godišnji prinos za „Maticu Hrvatsku" iznaša 6 K, poštarina K 1.50 i otprema, dakle ukupno K 7.50.

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Nastavak.)

Novačenja. Sutradan bilo ih je 127. Doba od 24. do 32. godine. Uzelo ih 6, ali ne „Gavanova" sina. Spasila ga nutarnja, nevidljiva bolest. Bila je sveta nedjeljica, pa je puno njih utješio sveti dan i zagovor svetoga Donata. Drugi dan došla naša falanga — roba od 32. do 40. I ja sa tri dekoracije — molim — operacije, bit ću važan čimbenik u rojnim crtama. Priseglo nas 18 češki, a 3 njemački.

Jednu vruću željicu imam, nemojte mi zamjeriti, prije junačke smrti rado bih bakalara jeo. Sa mašćom mi ne ide. Trebalo bi:

Ulja. Doznao sam, da ga imadu na općini. Nešto da su ga sekvestrirali, nešto dobili na zamjenu sa kukuruzom, a nešto, borme su kadri, ispod ruke. Ko umije, njemu dvije. Idem ravno gosp. načelniku. Bio je dobre volje. Govorili smo o svemu i svačemu, a ja napokon, kao mačka ka vrućoj kaši — došao i na ulje. Ali da, zatvorena vrata. „Nešto treba za ordinarijat, nešto za ovo, nešto za ono"; — a za me — ništa. Ipak, možda nešto, barem četvrt. „Isključeno, — ništa — ništa!" I ja iz toga isključeno našao sam ključ i dobio preko treće ruke iz načelnikova podruma baš čitavu 1 litru ulja. Gospodine načelniče, Vi niste i ne ćete doznati kako je došlo do toga.

Samo uz ovaj veliki uvjet bih se mogao riješiti obveze — naime šutnje. A taj je:

Saziv općinske sjednice. Program: 1. Deklaracija. 2. Matica školska. 3. Obračun aprovizacije. 4

Razdioba posala. U našem kotaru ima 345 učitelja. U samom sjelu kotara 42 lica. Deder zaposlite i njih, da neiskapavaju. Prvovrsne su to sile za duševnu radnju. Kušajte! Gdje su oni na aprovizaciji, gdje dobro ide. Barem toliko prigovora nema, kao naša aprovizacija, gdje je premalo ljudi. Ako nemate pouzdanja u njih, većite im oči, kad kroz skladišta idu. Metnite ih u pisarne. Ili dajte im u ruke aprovizaciju, a vi bdijte nad njima kao Mentor. — Čekam odgovor, a dotle idem po...

Potpore. Divna slika! U prvoj dvorani pišu platežne listove. U našem poreznom kotaru ima 12.000 potpora. Od 1. augusta 1917. dobivaju veću potporu. Zato i treba nove karte na potpore. Sve, svih 12.000. Tu je velikog posla. Kako ne bi bilo. Izvolite pregledati, da se uvjerite! Krasna slika! Osam ih ima: prvi: motri,
drugi: gleda;
treći: puši,
štirti: z'jeva. Dalje:
peti: boli ga glava,
šesti: bogme i spava,
sedmi: pjeva i „šija"
osmi: ih, anarhija!

Računajmo! Recimo, da su počeli raditi 1. septembra. Do danas je 120 dana, a napisali ih „pjet tisic". Osam puta 120 dana je 960 dana, po 10 na dan bilo bi 9.600, a pošto ih je polovina manje, dolazi: 1 na zajutrak, 1 na doručak, 1 na objed, 1 na užinu, a 1 na večeru. Hic Rhodus, hic salta! — Radi toga i još nečega bila je

Velika tužba. Namjesništvo odgovorilo ovo: „Jer poznamo tuženika kao veoma vrijednoga i uzornoga činovnika, vraćamo vam tužbu kao neosnovanu i malo pohvalnu za tužitelje. Pošla tužba i k dr. Parlamentu. treći dan, nakon upita, odgovorio je ministar ovo: „Iz najvjerodostojnijeg izvora doznao sam, da je tužba samo prosta objeda (kleveta). Najbolji dokaz: Izjava gosp. načelnika, koji je Čeh.

Trio. Gozba do trih poslije ponoći. Svečara nosili po dvorani. Glazba intonirala: „Kaj nam pa morejo če smo veseli!"

(Konac sliedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, petak 11. siječnja 1918. Broj 903.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Zapadno od Asiaga odbijena bje neprijateljska navala.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 10. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Jugozapadno od Yperna popodne živahna topnička vatra. Zapadno se je od Zandvoorde izjalovio jaki noćni izvidnički sunak Engleza. Na ostaloj je fronti ostala bojna djelatnost neznatna. — Mjeseca prosinca je iznosio gubitak neprijateljskih zračnih bojnih sila na njemačkoj fronti 9 pripetih zrakoplova i 119 zračnih lijetala, od kojih je palo 47 njih iza naših crta, a ostali sa onu stranu neprijateljskih položaja, kako se je moglo razabrati. Mi smo u borbi izgubili 82 zračna lijetala i 2 pripeta zrakoplova.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Primirje traje automatski dalje i mirovni se pregovori nastavljaju. Boljševici su ustupili od svojih zahtjeva glede premještenja mjesta pregovora iz Bresta Litovskog. U jučerašnjoj je sjednici podao načelnik ruske delegacije izjavu, u kojoj veli, da ruska delegacija pristaje uz to, da se pregovori nastave u Brestu Litovskom. Na odlučne zahtjeve izaslanika središnjih vlasti nije gospodin Trocki smatrao shodnim, da primijeti ni jedne riječi iz zalihe svojih prijetnja i dalekopoteznih osnova, kojima se u Petrogradu nabacivao. Ruska je demokracija stupila u pozadinu pred velikom vojničkom snagom i uspjesima, koje su si središnje vlasti znale oružjem izvojštiti. Ton je govornika središnjih vlasti bio pun pouzdanja u vlastitu snagu, u moć vlastitoga oružja i u ispunjenje svih vlastitih zahtjeva. Idemo li u susret novim iznenadjenjima, nije moguće još stalno kazati, ali već danas možemo ustvrditi, da je rusko izaslanstvo ustupilo i odreklo se svojih zahtjeva, i prihvatilo one središnjih vlasti, kaošto je ruska vojska položila svoje oružje pred nadmoćnom vojničkom silom centralnih vlasti.

Beč, 9. Dne 15. prosinca 1917. sa Rusijom sklopljeno primirje traje prema ugovoru do 14. o. mj., 12 sati o podne. Dvadeset i prvi dan primirja, naime 6. siječnja, imale su stranke, koje ugovaraju, pravo, da otkažu primirje uz sedamdnevni rok, tako da bi sa danom 14. siječnja primirje isticalo. Pošto to nije uslijedilo, traje sad primirje automatski dalje. Svaka od stranaka imade stranka upotrebila bila pravo otkaza primirja uz sedamdnevni rok. Okolnost, što nije nijedna stranka upotrebila bila pramvo otkaza primirja odmah prvi dan, kad bi otkaz mogao bio uslijediti, svakako je pojava, koja umiruje.

Beč, 10. (D. u.) C. i kr. brzojavno-dopisni ured javlja iz Brest-Litovska sa danom 9. siječnja: Današnjoj je plenarnoj sjednici osim izaslanstva vlasti četvornog saveza prisustvovao i zastupnik vlade pučkih povjerenika sa pučkim povjerenikom za izvanjske poslove, gospodinom Trockijem na čelu, te izaslanici ukrajinske republike pod vodstvom tajnika za trgovinu i industriju, Holubovičem. Sjednicu je u 10 sati prije podne otvorio opunomoćenik Turske, veliki vezir Talaat-paša, nakon česa je državni tajnik za izvanjske poslove, dr. v. Kühlmann, nagovorio skupštinu oduljim govorom, u kojem se je iznajprije osvrnuo na pretpovijest i sadašnji tečaj rasprava, te nakon toga nastavio: Ja se u razloge, koji su gospodi izaslanicima iz dosadišnjih obrazlaganja na drugom mjestu poznati, i sadašnji tečaj rasprava, te nakon toga nastavio: Ja se u razloge, koji su gospodi izaslanicima iz dosadišnjih obrazlaganja na drugom mjestu poznati, i sadašnji tečaj rasprava nije nemoguće, da se rasprave vode u drugom kojem mjestu, ne goli u Brest-Litovsku, ovdje ne ću pobliže upuštati, no hoću da već sad izjavim kao čvrstu i nepromijenjivu odluku vlasti četvornog saveza, e one nijesu u stanju, da se ovdje sad započete rasprave o preliminarnom miru nastave gdje drugdje. Kako je bilo već prije obrazloženo neobvezatnim načinom, bile su one iz uljudnosti pripravne, da održavaju formalne konačne rasprave i potpis preliminarija na mjestu, koje utanači ruska delegacija, i glede tog mjesta tog mjesta stupiti u rasprave. Mora se spomenuti i to, da je po vodjenje rasprava ona atmosfera, u kojoj se one vode, od najveće važnosti; da se je od posljednje izmjene misli prije privremenog prekinuća rasprava dogodilo mnogo toga, što je moglo pobudjivati sumnje glede iskrenih nakana ruske vlade, da dodju sa vlastima četvornog saveza do utanačenja brzoga mira. U tom bih pogledu uputio na ton stanovitih poluslužbenih izjava ruske vlade proti vlastima četvornog saveza, osobito pako na izjavu petrogradske brzojavne agenture koju u inozemstvu smatraju poluslužbenim ruskim glasilom. U toj izjavi — ja ne ću da svoj govor odviše rastežem i zato ne ću u ovaj čas da ju doslovno navadjam, nu bude li tečajem rasprave od potrebe, opetovat ću tu izjavu doslovno — bio je navodno, u sjednici od 28. prosinca 1917. po predsjedniku ruske delegacije, gospodinu Joffeu, podani odgovor, opetovan doslovno, koji je odgovor — kako se razabire iz uvida u spise — potekao tek iz mašte onoga, koji ga je bio izmislio. To je, u svim dijelovima izmišljeno, priopćenje znatno doprinijelo tomu, da se općenitost smete glede dosadašnjeg tečaja rasprava i poradi na uštrb njihovog rezultata. Ako uza sve to posvema ne napuštam nade, da bi pregovori mogli dovesti do povoljnog rezultata, to se ta nada osniva u prvom redu na poznatoj nama i po ruskom izaslanstvu riječitim načinom izraženoj želji ruskoga naroda za trajnim i osiguranim mirom, te na iskustvu, koje smo iskusili bili tečajem rasprava sa skroz i skroz stvarnim načinom poslovanja ruskog izaslanstva. U koliko se iz rasprava, vodjenih prije radne stanke, dade stvoriti sud, ne držim poteškoće materijalne naravi tako velikima, a da bih smatrao izjalovljenje mirovnog djela, a uslijed toga bez sumnje i obnovljenje rata na istoku s nedoglednim njegovim posljedicama opravdanim.

Ministar izvanjskih poslova grof Czernin, koji se je bio javio za riječ, izjavlja: Ja imadem da primjedbama svog njemačkog kolege dodam još ovo: Razlozi, s kojih mi u ovaj trenutak odlučno uskraćujemo preloženje rasprava u neutralnu koju zemlju, dvostruke su naravi: prvo tehničke. Vi kao i mi smo odavle spojeni izravnom žicom s odnosnim našim vladama i danomice izmjenjujete misli vi sa Petrogradom, a mi sa našim centralama. Nijedan od nas ne može biti bez tog aparata, ako ne ćemo, da se pregovori do beskonačnosti otešćuju i zategnu. Vi ste nam, gospodo, svojevremeno poslali bili poziv na sveopće mirovne rasprave. Mi smo taj poziv prihvatili i mi smo se složili glede osnovke sveopćega mira. Na toj ste osnovici stavili svojim saveznicima desetdnevni ultimatum. A danas se ne radi više o pregovorima u svrhu sveopćega mira, nego posebnoga mira izmedju Rusije i četvornog saveza. Preloženje bi rasprava u neutralno područje pružilo antanti toliko po njoj žudjenu zgodu, da se umiješa i smeta. Engleska i Francuska bi vlada ispred i iza kulisa pokušale sve, da prepriječe sklopljenje toga posebnoga mira. Mi se ustručavamo, da pružimo zapadnim vlastima tu mogućnost, ali mi bismo bili spremni, da u mjestu, koje bi se još imalo odrediti, provedemo zaključnu raspravu i potpis mirovnih ugovora. Što se tiče meritornog dijela pregovora, glede kojega još nije postignut sporazumak izmedju vas i nas, to smo se u posebnoj plenarnoj sjednici složili i obvezali, da to pitanje prepustimo izaslanstvu, koje se imade u tu svrhu izabrati i koje bi odmah imalo započeti svojim radom. Sva su četiri saveznika potpuno složna glede toga, da se pregovori dokražće na osnovkama, koje smo razvili bili gospodin drž. tajnik i ja, i koje smo s ruskom gospodom već obvezatno bili utanačili. Imadu li gospoda od ruskog izaslanstva iste nakane, to ćemo doći do rezultata, koji će sve zadovoljavati; ako li ne, tad će stvari krenuti nužnim svojim tokom. Ali odgovornost za nastavak rata pada tad isključivo na gospodu od ruskog izaslanstva. — Nadovezajući na ovo izjavljuje Talat-paša u ime Turske i ministar pravosudja Popov u ime Bugarske, svoj sporazumak s izvodima opunomoćenika Njemačke i Austro-Ugarske. — Nakon toga je general Hoffman u ime njemačke vrhovne vojne uprave podao ovu izjavu: Predamnom se nalazi veliki broj bežičnih vijesti i proglasa, potpisanih po zastupnicima ruske vlade i ruskog vrhovnog vojnog zapovjedništva, u kojima se dijelom pogrdjuju njemačke vojne uredbe, kao i uredbe njemačkog vrhovnoga zapovjedništva, a djelomice sadržavaju proglase revolucijonarnog značaja na naše čete. Ove su bežične vijesti i proglasi bez sumnje u protuslovlju sa duhom primirja, sklopljenog izmedju obje armade. U ime njemačke vrhovne vojne uprave najodlučnije prosvjedujem proti obliku i sadržaju tih bežičnih vijesti i proglasa. — U ime c. i kr. vrhovnog vojnog zapovjedništva, bugarske vrhovne vojne uprave i otomanske vlade priključili su se tomu prosvjedu fml. pl. Csicserics, pukovnik Ganciev i general konjanice Izet-paša. — Na predlog pučkog povjerenika za izvanjske poslove, Trockoga, i pošto se više nitko nije prijavio za riječ, odgodjena bje sjednica. Naredna bi se sjednica imala — prema zamolbi ruskih izaslanika — održavati tečajem dana 10. siječnja.

Beč, 10. (D. u.) C. k. brzojavno-dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog sa danom 10. siječnja: U danas održavanoj se je sjednici izjavilo rusko izaslanstvo spremnim, da nastavi mirovne pregovore u Brest-Litovsku. Predsjednik je ruskog izaslanstva nadalje ustanovio, da po c. kr. brzojavno-dopisnom uredu priopćeno izvješće o sjednici 28. prosinca 1917. odgovara faktičnom tečaju te sjednice. Pr ruskoj brzojavnoj agenturi proširena vijest o tečaju te sjednice proglašuje se s ruske strane neispravnom.

Iz Rusije.

Priznanje Finske i Ukrajine. — Boljševici proti Rumunjskoj. — Ukrajinci se još bore protiv boljševika. — Izgoni. — Ukrajinska banka. — Rusi napuštaju Perziju. — Sveruski seljački kongres.

: Genf, 8. „Matin“ javlja: Francuska će vlada, izakako je priznala neovisnost Finske, priznati sad i ukrajinsku republiku. Viši jedan činovnik, koji će se ovih dana po nalogu alijiraca zaputiti u Kijev, obavijestiti radu o tom priznanju.

: Genf, 8. „Temps“ pišu, da su odnošaji izmedju Rumunjske i boljševika uslijed uapšenja maksimaliste Rohala do skrajnosti napeti. Lenin i Trocki snuju o najoštrijim odmazdama, ne dadne li Rumunjska u najkraće vrijeme zadovoljštine.

: Genf, 8. „Agence Havas“ javlja iz Petrograda: Izmedju maksimalista i Ukrajinaca utanačeno je primirje u subotu na večer isteklo. Izmedju obiju su stranaka opet započele borbe velikom žestinom.

: Stockholm, 9. (D. u.) „Swenska Dagebladˮ javlja: U zavodu se Smolnyu priredjuje naredba, kojom bi vijeće pučkih povjerenika imalo biti ovlašteno, da osudi pojedine osobe na izgon iz zemlje, pošto prenapunjene tamnice izazivlju u naroda zlovolju. Na listini onih, koji bi se imali izagnati, stoje Miljukov, Kerenski, Šingarev i Gould.

: Beč, 9. Ukrajinski ured javlja: Izvršbeni je odbor rade zaključio, da ukine sve podružnice ruske državne banke, državne plemićke banke i državne seljačke banke, te njihov imetak i agende dodijeliti ukrajinskoj državnoj banci, koja se imade osnovati.

: Haparanda, 10. (D. u.) „Večernij Čas“ javlja, e je Trocki obećao perzijskom poslaniku, da će ruske čete povući iz Perzije, i pozvao, da što brže stavi svoje predloge glede uredjenja te stvari.

: Stockholm, 9. (D. u.) Kako javlja „Novoja Žizn“, pozvao je Trocki francusko vojničko povjerenstvo, da zatvori svoj izvidnički ured, razori bežični brzojav i časnike, koji su na čelu, pošalje kući.

: Petrograd, 9. (D. u.) P. b. a. Jučer je izmedju zastupnika središnjeg odbora socijalnih revolucijonaraca lijevice i središnjeg odbora socijalnih revolucijonaraca u Kijevu putem izravnog spoja došlo do izmjene misli. Jedan je od članova središnjeg odbora socijalnih revolucijonaraca lijevice predložio, neka se na treći sveruski seljački kongres, koji će se baviti pitanjem glede ustanovljenja republikanske federacije svih Rusa, izašalju zastupnici ukrajinskog seljačkog sovjeta.

Manifest češkoga naroda.

Jučer smo već javili o manifestu češkoga naroda, koji je bio prihvaćen od svih zastupnika raznih stranaka i gdje se manifestuje volja cijeloga naroda. Praški nam „Venkov" javlja, da su tom historičkom sastanku prisustvovali zastupnici češkoga naroda iz sviju triju zemalja češke krune, i da su bili tamo takodjer oni, kojima su oteli mandate, osudama vojničkih sudišta, pa i oni, koji su bili raspustom ili naglim umuknućem zemaljskih sabora lišeni bili prava govoriti na saborskom tlu u ime naroda. Jedino slovačka braća, da nijesu iz samorazumljivih razloga mogli da sudjeluju na toj veleважnoj manifestaciji. Prije skupštine bila su u subotu posavjetovanja svih čeških zastupničkih skupina, na kojima se pretresla deklaracija nedjeljne skupštine. Ali u „Venkovu" je šest cijelih stupaca bijelih, i jedino pojedini su odlomci govora predsjednika Češkoga svaza, Stanjeka, propušteni, dok je i tamo čitav manifest češkoga naroda, dapače i pozdravna brzojavka Jugoslavenskoga kluba — konfiscirana. „Venkov" javlja nadalje, da je zastupnik Stanjek brzojavno protestirao u ministra-predsjednika proti konfiskaciji manifesta. Vitez je dr. Seidler obećao, da će manifest još jedamput pregledati i potrebno poduzeti. Još je medjutim zanimivija vijest, koju donaša bečka „Zeit", da se je u Pragu održavala skupština svih čeških zastupnika, i da je za to stajala u pripremi madžarska vojska, koja bi bila posredovala. A kako znadu Madžari u Českoj posredovati, to već znademo iz raznih slučajeva. U savezu s tim javlja „Slovenski Narod": „Cenzura je konfiscirala manifest češkoga naroda u cijelom opsegu. Oblasti su na dan zborovanja pravile pripreve, kao da bi se bojale revolucije. Ulice su bile stražene moćnim odjelima policije, u vojarnama je stajala u pripremi garnizija. Naravno, da nije došlo ni do kakvih nemira. — U praškom je gradskom zastupstvu predložio zastupnik dr. Soukup, da se grad Prag posebnom resolucijom pridruži manifestu. Predlog je bio primljen. — Prag je dakle prihvatio manifest češkoga naroda, jedinstveno, složno i muževno. Ali Prag nije ipak učinio ono, čemu su se protivnici nadali, i što su oni od srca željeli. Prag nije izvršio ono, što je bio učinio one odlučne godine 1848. i zašto su i sada stajale madžarske čete u pripravi. Čekalo se samo na neznatni čin, pa da se onda Prag okupa u vlastitoj češkoj krvi. Ali Prag je ostao miran. Nije bilo treba, da madžarske čete potroše ni fišeka iz zalihe svojih naboja, jer Prag nije pravio nikakovih barikada i bez i jedne kapi krvi bila je za češki narod dobivena velika odlučna bitka. Narodni zastupnici, izabrani slobodnim narodnim glasovanjem, narodni mučenici, koji su morali da podnesu sve posljedice „najdemokratičnijeg" sistema, progovorili su u ime naroda cijelome svijetu u obraz, neodvisno, stojeći jedino pod utjecajem narodne volje. Dogodilo se nešto velikoga, nešto od najvećeg zamašaja za sudbinu češkog naroda, dogodilo se nešto, što se ne može zakriti nikakovom koprenom, a niti zabašuriti plijenjenjem manifesta u novinama. Vrijeme će reći svoju. Češki narod može danas biti siguran, da se je u najteže doba ponio muževno, i muževni će nastup svih čeških zastupnika, pa i onih konzervativne stranke, pokazati svijetu, Beču, Budimpešti, Berlinu i antanti, kako češki narod osjeća, i za čim teži. Skromnu opasku pridodajemo: Hoće li se, i da li bi se u danom trenutku ponijele muževno sve naše stranke, barem sve one, što jednako osjećaju?!

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

9. siječnja: Živahna bubnjarska vatra na Cavallo del Brenta i sprječavajuća vatra preko Piave. Izmedju visova Val Dobbiadene i Montello izjalovio se je uslijed naše zaporne vatre maleni neprijateljski pokušaj navale u smjeru Monte Malago (visoravan Asiago). Bojevi patrulja u okolici Asolone, kod česa bje dopremljeno nekoliko zarobljenika, i bojevi s ručnim granatama na Solarolu. U ravnici su bili raspršeni neprijateljski radnici prema Palezzanu. Neprijateljska su kretanja četa bila uspješnim načinom bombardovana kod Novente. Na čitavoj fronti vlada nepovoljno vrijeme.

* **Zasjedanje zastupničke kuće.** „Slov. Narod" prima iz Beča: Predsjednik zast. kuće dr. Gross imao je razgovor sa ministarskim predsjednikom dr. Seidlerom. Zastupnička će se kuća sastati tekar 23. siječnja. Još je posve nesigurno, kada će se sastati vanjsko-politički odsjek austrijske delegacije. Ratni će odsjek delegacije vijećati dne 15. t. mj., te će opširno raspravljati o madžarskim vojničkim zahtjevima.

* **Kakove prilike vladaju u Ugarskoj** i kakva prava imadu u toj „zemlji slobode" nemadžarski narodi, razabire se ponajbolje iz ovih pitanja poznatog madžarskog socijologa dra. Jaszija, koji veli u svojoj knjizi „Nemzeti államok kialakulasa es a nemzetisegi kérdes": Tko je još ikad čuo, e bi se madžarski seljak tužio, da mu je oružnik probo trbuh, što je nosio madžarsku trobojnicu; da ga okružni predstojnik bacio iz pisarne, jer nije znao madžarski; da ga je okružni predstojnik nevinog osudio, jer mu je nesavjesni tumač iskrivljeno preveo pritužbu; da mu djeca ne znaju čitati ni pisati, jer troše u školi dragocjeno vrijeme na učenje pjesmica i deklamacija u tudjem jeziku; da mu oblast ne dozvoljava osnovanje pjevačkog društva, čitaonice, jer jezik tih društava nije državni jezik; da ne može za zastupnika, bilježnika, načelnika izabrati svoga čovjeka, jer mu materinski jezik nije madžarski, i jer hoće, da pospješuje kulturu svog naroda; da je svaki poziv, svaka porezna opomena, svaki oblasni proglas za njega državna tajna, jer ne razumije madžarske tiskanice? Ta Jaszijeva nam pitanja jasno pokazuju, kako bespravan je rob svaki onaj, koji u Ugarskoj nije Madžar ili pristaša madžarske oligarhije. („Glas".)

* **Što će biti sa njemačkim kolonijama?** „Reuter" javlja iz Londona: Ustanovljujući ratne ciljeve u spomenspisu parlamentarnog radničkog odbora, u kojemu se predlaže, neka se osvojena područja u tropskoj Africi predadu na upravu ligi naroda kao jedna jedina i neovisna država, pripočuje list „Evening Standard", da su radnički vodje kod svog subotnjeg razgovora sa ministrom-predsjednikom izjavili, da na ovako riješenje ne mogu pristati; svako drugo pravedno riješenje bi ih zadovoljilo.

* **Slavu Jugoslavenskom klubu pjeva** „Grazer Tagblatt". Dakako nehotice. U posebnom se članku „Das Ministerium Seidler und die Slovenen" gorko tuži, što se vlada odviše boji jugoslavenskih zastupnika. Navadja nekoje naše izvode o stanovištu naše delegacije naprama vladi, te veli konačno: Činjenica, što vlada toliko nastoji da predobije malenu četu hrvatskih i slovenskih zastupnika, dokazuje, da ova malena narodna četa sa svojim jedinstvenim programom i svojom neoporecivom energijom stiče veću važnost, negoli različite njemačke skupine sa svojom besprogramnošću i svojim pomanjkanjem odrješitosti u narodnim pitanjima. („Sl. N.")

* **Uspostava općinskog vijeća u Lvovu odgodjena.** Iz Beča brzojavljaju: Nakon dugotrajnih konferencija sa galicijskim državnim namjesništvom odgodjena bje uspostava općinskog vijeća u Lvovu na neizvjesno vrijeme. Zato ali da će se povisiti broj sadašnjih savjetnika kao i će se znatno proširiti njihov djelokrug. Medju ove će savjetnike biti pozvani, kako se glasa, gotovo svi članovi raspuštenog općinskog vijeća.

* **Njemački aneksionisti.** „Berliner Tageblatt" javlja iz Danziga: Zapadno-pruski pokrajinski odio saveza seoskih je gospodara održavao u subotu u Marburgu brojno posjećenu skupštinu, u kojoj su govorili frajher v. Wangenheim i komornik v. Oldenburg-Janischau. Frajher v. Wangenheim je izjavio: „Državnik, koji sklopi mir bez ratne odštete, mora biti kao izdajica zemlje ustrijeljen". Riječ je „strijeljanje" igrala je u govoru Oldenburgovu veliku ulogu. Ovaj je izjavio: „Budu li se socijalno-demokratski radnici opirali, da rade za potrebe vojske, tad se mogu prisiliti na rad, a njihove se kolovodje, te pasje mrcine, valja staviti na zid i postrijeljati". Skupština je odaslala državnomu kancelaru brzojavku, u kojoj se medju ostalim veli: „Odgovor je Vaše preuzvišenosti na bezobraznosti ruskih ugovaratelja bio pozdravljen zahvalnim zadovoljstvom u čitavoj zemlji kao znak novo probudjene svijesti o snazi. Mi tražimo, da se sklopi samo takav mir, koji je dostojan silnih onih žrtava na imetku i krvi, i koji poboljšanjem naših granica osigurava njemačku istočnu marku od opetovanja neprijateljskih razbojničkih napadaja".

* **Zaselak Planore kod Lucce**, gdje je carica Zita provela svoju mladost, zaplijenio je, kako javlja „Messaggero", talijanski pomorski ministar u svrhu, da se u nju smjeste ranjeni i bolesni talijanski vojnici.

* **Zanimiva zapljena.** „Slovenski Narod" od 8. o. mj. piše: Jučer nam je cenzura zaplijenila člančić, u kojemu smo naprama domaćim svenjemačkim listovima isticali zasluge — austrijskih armada i upozoravali, da nije na mjestu slaviti uvijek samo „deutsche Waffe", nego da je austrijski vojnik i austrijski vojskovodja takodjer učinio mnogo toga, što bi zavrijedilo, da prizna i „Marburger Zeitung" i slična glasila. No ova se obrana austrijske armade ljubljanskoj (dakle austrijskoj) cenzuri nije svidjala i članćić je našega mariborskoga dopisnika postao žrtvom crvene olovke. Kazati moramo, da je ova zapljena jedna od najzanimivijih, što smo ih doživjeli.

* **Češki invalidi za deklaraciju.** „Slov. Narod" prima iz Praga: U nedjelju se je u Pragu vršila skupština čeških vojnika-invalida. Primljena je resolucija, koja zahtjeva samostalnu češku državu u smislu deklaracije od 30. svibnja, izjavlja se za svršetak rata te prosvjeduje proti fanatizmu onih, koji hoće, da se rat nastavi do „konačne pobjede".

* **Promjena u engleskom vrhovnom vojnom zapovjedništvu na zapadnoj fronti.** Kako javlja „Cri de Paris", provest će se poticajem Lloyda Georgea na temelju istrage glede engleskog poraza kod Cambraia važne promjene u engleskom vrhovnom zapovjedništvu. Vrhovni će zapovjednik Haig po svoj prilici biti drugdje upotrebljen.

* **Nacijonalistički kongres u Kalkuti.** „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja: Iz engleskih se listova razabire, da je dne 26. studenoga bio u Kalkuti otvoren nacijonalistički kongres. Sudjelovala su 4000 zastupnika. Kongres je otvorila miss Bessant, koja je tražila bezodvlačni prihvat zakona po engleskom parlamentu, prema kojemu bi se imala Indiji dati samouprava prema australskom uzorku. Indija da ne leži više na koljenim, da moljaka za blagodati, nego traži svoja prava. To da je demokracija i duh novoga doba.

* **Poljački dobrovoljci u Francuskoj.** „Agence Havas" javlja sa danom 10. siječnja iz Bordeauxa: Neki je poštanski parobrod, koji je doplovio iz New-Yorka dovezao 650 poljačkih dobrovoljaca.

* **Članovi poljačkog regentskog vijeća** stigli su dne 10. o. mj. o podne u Beč. Na kolodvoru ih je pozdravio zastupnik carev, nadvojvoda Rainer. Gospoda su se zajedno s ministrom predsjednikom Kuharczewskim i pratnjom povezla u dvor, gdje ih je primio vrhovni ceremonijalni meštar grof Cholonlewski i otpratio u odaje, pripremljene za nje.

* **Rusi hoće u Bern.** Praški „Venkov" javlja: Njemački listovi saopćuju sa švicarske granice: List „Times" doznaje iz Petrograda: Ovdje se šire glasine, e su Rusi predložili, da mjestom mirovnih pregovora bude proglašen Bern.

* **Ipak nije sve u redu.** Prekjučer smo donijeli vijest, kojom se dementira otstup generala Ludendorffa. „Venkov" piše o tom: Glede obrazloženja molbe generala Ludendorffa za otpust, donašaju svi njemački listovi, da je general Ludendorff radi uzroka Bresta Litovskog zamolio za otpust, jer su medju njim i državnim tajnikom dr. pl. Kühlmannom nastale nesuglasice glede mirovnog pregovaranja.

* **Wilsonova poruka izazvala je**, kako javlja Reuter iz Washingtona, dubok dojam. Predsjednik je senatskog povjerenstva za izvanjske poslove, Stone izjavio, e misli, da će ta poruka potaknuti alijirce, da Rusiju ohrabre.

* **Engleski ministar za javne radnje, Roberts**, govorio je dne 8. o. mj. na kongresnoj skupštini u Londonu, te je kazao, e je uvjeren, da mir ne će biti nikad trajan, dogod ne bude Njemačka potučena.

* **Kongres radničkih i socijalističkih stranaka antantinih zemalja.** Reuter javlja iz Londona: Parlamentarni su odbor kongresa Trade-Union i izvršbeni odbor narodne radničke skupine zaključili u Londonu, da se radnicima i socijalističkim strankama alijiranih zemalja, uključivši Ameriku, preporuči, neka se upriliči novi sastanak u svrhu vijećanja glede ratnih ciljeva alijiraca. Predloženo bje, da se sastanak obdržava dne 20. veljače u Londonu.

* **Nemiri u Portugalu.** Prema vijesti „Agence Havas" izbili su dne 8. o. mj. ondje novi nemiri mornara. Ratni brod „Vasco da Gama", koji je bio usidren pred Lisabonom, pucao je na tvrdjavu Sv. Gjurgja, koja je vatru uzvratila i brod ušutkala. Posatka je broda izvjesila na tobijelu zastavu i predala se. Momčad bje tad dopremljena na kopno i uapšena. Isto se je također predala momčad razarača „Duxon", koji nije izbacio nijednog topovskog hica. Od 7. siječnja u svojim vojarnama zadržana se je momčad predala bojnim silama, koje su ostale vjerne vladi. Sidonio Paise posjetio je ujutro čete, koje su taborile u blizini grada. Pomorske vojarne i pomorski arsenal zaposjednuti su vojnicima. Sadnavodno vlada potpuni mir. Promet je u gradu opet redovit.

* **Rat na moru.** Kako javlja „Agenzia Stefani" iz Rima, bila su u sedmici do 5. o. mj. potopljena dva talijanska parobroda sa više od 1600 tona. Jedan je parobrod utekao pred navalom podmornicama.

Domaće vijesti.

Našim cijenjenim preplatnicima i prijateljima „Hrv. Lista". Težak je to i mučan posao praviti račune, a osobito mučan i nezahvalan je onda, kad se čovjek mora da uvjeri, da, ma kako on vješto brojke jednu do druge redao, nikad mu suviška ne preostaje. Takav je mučan posao bio i pri računavanju troškova „Hrv. Lista" i pokrića tih troškova. Težinu rata osjećamo svi danomice, cijene sve više i više stupaju, radnika nema, cijene su papiru ogromne, a da ga čovjek uvijek ni uz najvišu cijenu ne može dobiti. Sa svim tim poteškoćama bilo je kroz ove tri godine skopčano izdavanje našeg lista. Bez tudje pomoći, bez zaledja, bez prošlosti počeli smo da izdajemo list, koji bi već odavna bio prestao izlaziti, kad ne bismo onda morali trpkim srcem da konstatujemo, e je prestalo izlaziti jedino naše glasilo u Istri, i jedini hrvatski dnevnik u ovoj srećnoj polovici monarkije. Ponos, koji nam nije dozvoljavao da onda, u najtežem položaju i najkritičnije doba prestanemo s izdavanjem lista, drži list još i danas na životu! List živi ili bolje reći životari od prinosa preplatnika. A da ti preplatnici nijesu svagda vršili svoje dužnosti, svjedoče najbolje oni mučni računi s negativnim rezultatom. Ovime apelujemo na savjest čitatelja i svih preplatnika: Hoće li ovi da list čitaju, i osjećaju li potrebu, da se na list preplaćuju, moraju i plaćati preplatu. Dužnike (a tih je na žalost lijep broj) opominjemo, da bezodvlačno namire zaostalu preplatu do konca god. 1917, jer smo u protivnom slučaju prisiljeni, da obustavimo daljnje šiljanje lista tima i svima, koji ove godine ne namire preplate unaprijed. Preplatnicima i čitateljima „Hrv. Lista" ostavljamo odluku: osjećaju li, da im je list neophodno potreban, neka ga onda čitaju, neka ga plaćaju i uzdržavaju. Ne osjećaju li toga, i drže li, da mogu i bez lista biti, onda mogu dozvoliti, da list propadne, i da taj jedini pokušaj kod nas s izdavanjem hrvatskog dnevnika bude okrunjen posvemašnjim neuspjehom. Podat ćemo si svi time najbolju svjedodžbu, jesmo li zreli ili nijesmo, i koliko osjećamo korist i moć narodne štampe.

Jučerašnji je koncerat dvorske pjevačice Paldo, guslača Drdle i virtuoza na glasoviru Kessissoglu imao krasan uspjeh. Osobito se je svidjala operna pjevačica Paldo, koja je upravo očarala publiku arijom iz „Traviate". I Drdla te Kessissoglu izveli su majstorski nekoje komade za gusle i klavir. Bilo je mnogo odobravanja sa strane mnogobrojnih posjetnika kazališta.

Buzet za deklaraciju. Kako priopćujemo na drugome mjestu u jučerašnjem broju našeg lista, stvoriše na sastanku u Buzetu dne 3. o. mj. svećenstvo, učiteljstvo, općinski župani i razni bivši općinski zastupnici rezoluciju, kojom izražuju svoje oduševljenje za jugoslavensku deklaraciju i svoje povjerenje jugoslavenskom klubu, njegovom predsjedniku i članovima. Ujedno se na tom sastanku sakupila svota od K 241.— za spomenik nezaboravnog i najvećeg Jugoslavena dr. Jana Kreka, koja će se poslati izboru za njegov spomenik. Množili se novi slijedbenici.

Ni kod nas nije bolje. Čitamo u „Hrv. Riječi": Zbog nestašice papira ugrožena je štampa u Hrvatskoj. Kako iz Austrije dobivaju tiskare u Hrvatskoj samo neznatnu količinu papira, to su se njihove dosadašnje zalihe gotovo iscrpile. I Hrvatska stoji pred katastrofom novinstva, ako mjerodavni faktori u posljednji čas ne priskoče u pomoć. Madžarske se novine tuže, da imadu zaliha papira samo za dva dana. Mnogo bolje ne stoje ni hrvatske novine. Mjerodavni faktori ne smiju dopustiti da danas u najvažnijem stadiju rata — hrvatsko općinstvo ostane bez svojih novina. Izlaženje novina jest i u interesu ratovanja i države. Novine uvelike bodre duh pučanstva, informirajući ga o svemu. Ako bi hrvatska publika ostala bez ovih, životno potrebnih informacija, bez svoga novinstva, naročito u ova odlučna vremena, to bi interesi naše domovine bili uvelike ugroženi. Stoga je dužnost svih mjerodavnih faktora, u prvom redu hrvatske vlade, da se založe za to, kako bi se moglo, zbog ugroženih općih interesa, predusresti katastrofi hrvatskoga novinstva. Pitanje novinskoga papira je pitanje od najveće važnosti i mi ni časka ne sumnjamo, da će se naša pozvana mjesta založiti za njegovo povoljno riješenje.

Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je dne 31. prosinca 1917. slijedeće doprinose: Ferdinand Hrdy, župnik-kanonik, Sv. Lovreč, dar za Božić, K 350. — Fr. Novljan, profesor, drugi obrok utemeljiteljne svote, K 100. — „Novosti", d. d., Zagreb, K 225. — Dr. Pero Magdić, gradonačelnik, Varaždin, sabranih po gdjici. Nadi Križ, prigodom proslave odlaska novoimenovanog ogulinskog velikog župana Ipsipa Križa, K 200. — Hrvatski akademičari, Innsbruck, K 30. — Upraa „Narodnih Novina", Zagreb, u ime stiglih prinosa, K 110. — Dr. Milan Lončarek, Čazma, za božićnicu, K 30. — P. Bitanga, Graz, mjesto žalovanja, da počasti uspomenu pok. Ane ud. Bilić-Ostojić, preminule 7. studenoga u Imotskom, K 50. — Dr. Pero Magdić, Varaždin, dar jednog hrvatskog rodoljuba Primorca, stanujućeg u Zagrebu, K 5000. — Pavao Magdić, trgovac, Ljubljana, u ime utemeljiteljne svote, K 200. — „Novosti", Zagreb, K 10·50. — Poglavarstvo upravne općine Zlatar K 100. — Gašpar Martinić, Ilok, za božićnicu, K 250. — Ferdinand Hrdy, Sv. Lovreč, K 40. Poglavarstvo upravne općine Marjanci K 10. — Općinsko poglavarstvo Nova Bukovica K 20. — Fran Evgenij Petreković, Podgorač, K 5. — Franjica Sabljić, Križevci, K 10. — Poglavarstvo upravne općine Petrijevci, K 20. — Komposserat Jastrebarsko K 30. — Gradska blagajna Petrovaradin, u ime pripomoći za g. 1917., K 20. — Ista, u ime doprinosa za narodni blagdan, K 20. — Poglavarstvo upravne općine Sv. Ivan Zelina K 50. — Mr. ph. Mihaela Novina, ljekarna Pecinovsky, Zagreb, K 15. — Josip Grašić, župnik, Beram, za oprost od čestitanja za novu godinu, K 20. — Dr. Mackaček, Virje, K 20. — Dr. Pero Magdić, gradonačelnik, Varaždin, u ime utemeljiteljne svote, K 200. — Činovnička zadruga Petrinja, u ime dara K 100, a sabranih prinosa tekom g. 1917., K 900. — Družbina podružnica Starigrad na Hvaru K 13. — Poglavarstvo upravne općine Bregi-Ivanić K 50. — Poglavarstvo upravne općine Novigradske, Netretić, K 10. — Fr. Matejčić, c. k. pokrajinski školski nadzornik, Trst, K 40. — Poglavarstvo upravne općine Hreljin K 20. — Janko Dujak, Sisak, dar Milana Vimpožek na N. N., K 30. — Prof. Vjekoslav Spinčić, Opatija, K 100 kao obični novogodišnji dar, a K 100, s radosti, što naši vrijedni mornari na c. i kr. brodovima i inače u Puli počrtvovno kupe za tamošnje škole. — U kući Joakima Tomašića u Ićićima sabrano K 55. — Artur Gervais, Opatija, u mjesto čestitanja prijateljima prigodom nove godine, K 100. — N. N., Opatija, K 30. — Marija Juričić, Beograd, za siromašnu djecu K 20. — I. Cek, veterinar, Opatija, u istu svrhu, K 20. — Gašpar Martinić, Ilok, u ime dobre ruke K.200. — Poglavarstvo upravne općine Severin na Kupi K 25. — Klub „Tuča", Petrinja, K 150. — „Novosti", d. d., Zagreb, K 60. — Ivan Gojtan, odvjetnik, Gospić, svoj mjesečni prinos, K 10. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko naše uprave, za našu srednju školu u Puli, slijedeći doprinosi: Položila je jugoslavenska momčad ronilačkog odjela c. i kr. ratne mornarice svotu od K 120.—, sa ovom popratnom pjesmom, spjevanom od jednog našeg mornara, koju bez preinake ili popravka u cijelosti donosimo.

PUCA ZORA.

Puca zora boljih dana
Jugoslavskom mome rodu
Dižući se sa svih strana
Narod, tražeći slobodu.

U snu tvrdom spavali smo,
I na rubu bili groba;
Ropskim snom se izmučismo
Al' je i nam novo doba

Otvorilo trudne oči,
I videći kako drugi
Svijet do slobode kroči,
Počeli smo i mi drugi

Lanac trgat' bjesnom moći,
Boreći se proti tmini,
Za osvijetlit' tužno lice
Miloj našoj domovini!

Poznavajuć' tužnu prošlost
Ove naše mile grude,
Veće Slavcu, da budućnost
Naraštaju takva bude.

Već da bude duhom doše
Napred išla naša nada,
Uživajuć si slobode
Naš naraštaj, riješen jada.

Stoga braćo samo smjelo
Diž'mo škole koje vode
Ostvaranju ideala
Vašeg' roda i slobode!

Darovaše: po K 10: Ivan Antončić, Dinko Ivašić, Toma Jakominić, Eugen Kučić, Petar Simendić, Augustin Žuvanić; po K 6: Antun Guberina; po K 5: Luka Ivančić, Božo Lončar Vicko Ćurlin; po K 4: Petar Peročić, Franjo Cetinić, Antun Jadreško; po K 3 Ćiril Žmak, Franjo Sindelář, Ivan Grgas, Mate Lovrić; po K 2: Krsto Fanfava, Ivan Ercegović, Dragutin, Domijan, Djuro Ivančić, Marijan Lovrin, Krsto Milutin, Pepo Jan, Jakov Skopac, Ivan Ančić. — Što poslano poštom, što po drugovima, što osobno položeno kroz zadnje doba od momčadi sa Nj. Vel. broda „Don Juan d'Austria" K 104.—. Darovaše: po K 10: M. V., N B., Matija Kirin; po K 5: Honomieli, Josip Hreljac; po K 4: Danijel Barin, Joso Kukučić, Josip Pintac, Lazo Milić, Drag. Mion, Danijel Barin; po K 3: Petar Oreb, Mate Keko, Leopoldo Weiss; po K 2: Franjo Tura, Marko Dragobratović, Vicko Šešfac, Jos. Nunnberger, Ivan Romac, Albin Škuro, Zvonimir Dančević, Ivan Batovac, Pavao Lesčan, Josip Kulušić, Stjepan Murkić, Petar V. B.; po K 1: Jakov Borovina, G. M., Petar Čubranić, Antun Mahulja, Tomžo Bohumir Harna. Živjeli plemeniti darovatelji! Tiho i ustrajno naprijed za naše škole!

Podupirajte Družbu!

Dopisi iz Istre.

Žminj. Došla je do mene siromašna žena, majka sedmero djece, te mi se pritužila: „Gospodin mi je B. obećao, da će mi odmah poslati mužu-vojniku potvrdu, da je otac ne samo šestero, nego sedmero djece, za to, da prema odredbi pre:svijetlog cara, ne bude poslat na frontu. Gospodin B. može biti kriv smrti mog muža, jer nije te potvrde odmah dalje poslao". — Op. ur.: To vapije Bogu za osvetom! Stoga molimo, neka se svaki naš seljak o svakom svom jadu potuži našem listu, da možemo dignuti glas na njegovu obranu.

Gospodarstvo.

U vrtu mjeseca siječnja. U glavnom pripravlja se zemlja. Raznaša se, kada ledi, gnoj i novica, a kada ne, prekapa se zemlja za prva sadjenja i sjanja u proljeću i čiste se lijehe. Siječnja se jama, da se usadi trsje. Gnoje se sparužišta, a u južnijim, ili jatnijim položajima može se presaditi iz klila rani kupus izmedju pora, luka i kapule. Za kiše spremaju se koci, sjemenje i sve slično. I tog se još mjeseca sadi češanj. U jatu sije se rani grašak, rani oniski bob i špinat. U klilu siju se ispod stakala nad toplim konjskim gnojem u dobru zemlju šelen (celer), glavato zelje (kapucina), bijela jara salata i rotkva. Sile se u to doba jagode i krumpiri, da ranije urode. Sije se prešemul, e da ga se dobije već svibnja mjeseca, i rotkvići, da se jedu travnja. Jednom riječju rede se siječnja sve zimske i proljetne sijadbe, goje se presadnice svega onog povrća, što se presadjuje na lijehe ožujka i travnja. Pokrivaju se i štite od leda, ili pak otkrivaju se i sunčaju artičoki i druge biljke u klilu, kući ili na vrtu. Treba se uostalom ravnati, za ranije ili kasnije sijanje, prama mjestu i položaju vrta, te prama toplini ili mrazu, što tu tamo vlada. Ne bi smjelo biti kuće bez lijepo uredjenog vrta, niti ijednog gospodina, koji ne bi obradjivao makar jednu samu lijehu svete matere zemlje i radi zdravlja, i radi silne koristi, što ju vrt nosi u kuhinju.

Prosvjeta.

Književna objava. Pod naslovom „Djela Vl. Nazora" izdat ću kompletno izdanje svih Nazorovih djela, što ih je pjesnik sam priredio za ovo definitivno izdanje od 8 knjiga. „Djela" izaći će na finom papiru, lijepo opremljena. Kao I. knjiga izašlo je novo Nazorovo djelo: Gospa od Snijega. Zimna priča. Cijena K 2.50. Uvezano u pravo platno K 4.50. Unapredak izaći će početkom svakoga mjeseca po jedna knjiga, i to najprije Lirika I. II. i III. (u 3 knjige, svaka oko 160 str.) U pretplati stoje prve četiri knjige K 11.50 broširano, a uvez u pravo platno posebice za svaku knjigu K 2.— Pretplata prima se samo tečajem ovoga mjeseca, jer će radi nestašice i skupoće papira naklada biti odredjena prema broju pretplatnika. Pretplata se šalje na adresu: Dr. B. Vodnik, Zagreb, akad. trg, 4.

Poruke iz uprave.

Gospodin Josip Monas, Cerovlje. Na temelju zakona od 17. augusta 1917, imadu pravo na potporu one obitelji, čiji su hranitelji bili radi rata prisilno zadržani u neprijateljskom ili u neutralnom inozemstvu i to počašmi od 1. augusta 1917. Izuzetak tvori u neku ruku Amerika. Obitelji mornara, koji su bili prisiljeni uslijed prilika, nastalih ratom, da ostaju u Americi, imadu pravo na potporu od 1. augusta 1917 dalje, ostali hranitelji obitelji tek od dana, na koji nam je Unija navijestila rat, dakle od 1. decembra dalje. Molbe sa potvrdom (listom, općinskom potvrdom itd.), da je član obitelji, koji je zadržan u inozemstvu, zaista hranitelj obitelji, primaju kotarska poglavarstva, koja imadu posebne formulare na raspolaganje stranaka te moraju davati nužna ostala saopćenja. Zakon vrijedi za čitavu Austriju, dakle takodjer za Istru.

MALI OGLASNIK.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 10. od 10. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo hadpor. Neumayer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona" ; Mor. štop. liječnik dr. Prandsteter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: puč.-ust. liječnik dr. Buzolić.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Sjetite se Crvenog križa!

Sličice.

Preveo iz češkoga I. Marijin.

(Konac.)

„Leonida". Bilo je travnja mjeseca. Na polju puno posla. Priroda se budi i zove poljodjelca na radnju. Seljak se odazivlje, i od zore zore do mraka rasiplje svoj trud i znoj na tvrde oranice. Treba mu i više hrane, da može ustrajati i nastaviti. Više hrane, a odkle? — Došla udovica — sirotica k učitelju. Pripovijeda mu, da ih je 7 u kući, a hrane u kući niti za jedan zalogaj. Plače i plače, ko tužna godina, htjela je i kleknuti, da joj barem, on, učitelj, pomogne. Siromah da sirotu pomogne! — Imao učitelj u konobi još nekoliko kilograma krumpira. Sjetio se svoje male zalihe — i časak razmišljanja — poveo sirotu sobom... odmaknuo rukovjet slame; úzmite si sve!" — To je bio časak, što ga proživljava samo veliki čovjek i još veći duh.

Bližnja slika bila je od cenzure okljaštrena. „Radi morala ne smije se istinu golu prikazati" - kazao nam cenzor. Evo je!

„Krvnik". Bio je „vodnik". Imao je četu zarobljenika. Taj vodnik imao je dvije bolesti, naime: Nosio je štap; lupao je po odorama zarobljenika. Jaukale su uniforme, a Rusi previjali se i smijali do suza. Dolazile i bakice blizu i molile i zaklinjale g. vodnika, da to ne čini više, jer da smijeh — smijeh pobudjuje. I sjetile se svojih zarobljenika, i pošle su, a kamo će drugamo, svome učitelju. Vidio i on to, posredovao, ali bez koristi. Pače drugi put ne bi više ni koraka učinio, jer „koga je moliti, nije ga karati". Napokon, došlo je do toga, da je „krvnik" sam ostao, a četa razbježala se kojekuda. —

Robovanje je veliko tugovanje. Već su dvije godine u prognanstvu naši:

Katalozi. Neki dan dobio sam dozvolu, da ih pohodim. Memla ih je pokrila, a lisičine povrh njih vise. Došao sam i bliže; čujem promukli glas: „Prijatelju, ne takni se nas, jer ćeš se okužiti!" Prašina na njima palac debela. —

Pauk uhvatio mušicu i nosi je na lisičine. Ona mu se moli i moli, zvrndaju njezino pobudjuje na samilost. Veli joj pauk: „Ne znaš ti, da je veliki grijeh približiti se našem carstvu. Ti si valjda htjela uhodariti, da proviriš u naše tajne. Ili si valjda htjela pobunu dignuti? Znaj, da k nama, bez naše dozvole, ne smije nitko blizu. Glavu dolje!" Muha moli i moli. Njezini uzdisaji teško nas se dojimlju. Posljednji njezin povik bio je: „Nisam kriva". On, glasom, koji ubija: „Kriva si, jer si živa!".... Katalog (imenik knjiga), pauk i mušica, gospodine, ne razumijemo. Ne, ne, i ne ćemo to valjda nikada razumjeti. U katalog možeš svašta upisati. I znaj, katalog ne reagira. Muha i pauk — vuk i janje. Ah koliko ima nas pauka i muha. Više je potonjih negoli pauka.

Već dvije godine su naši školski katalozi negdje kod oblasti, da nadje štogod ljulja u njima. Češki počivaju, njemački funkcijoniraju. Komu Bog, tomu i svi sveci.

Epilog. Naš muzej ima sjajan uspjeh. Sve slike rasprodane. Prvom poštom doći će katalozi. „Krvnika" je kupio gosp. Bronštajn. „Leonidu" kranjski gospar. „Potpore" gosp. Bankrot. „Dotacije" bosanski gospar. „Sprovod" pogrebno društva živih mrtvaca. „Hranu" en bloc kupio gosp. Kranc. Naveli smo ova imena, da se vidi, koje ličnosti su se za naš muzej zanimale.

Svima i svima zahvaljuju se siromasi kotora P.

Dodatak. Nije to surogat. Reći će kojigod „cikorija" tamo, „cikorija" ovdje. Ali ipak je razlika; neka je bolja, neka gora. U Češkoj tako, kod nas je.... . gore!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. — U Puli, subota 12. siječnja 1918. — Broj 904.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMACKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 11. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Izjalovili su se pokušaji neprijatelja, da nenadano i iza topničke priprave ujutro dne 10. o. mj. južno od Yperna prodre u naše položaje. Kroz dan se je razvila živahna topnička borba na Flandrijskoj fronti i jugozapadno od Cambraia. Izmedju Moevresa i Marcoinga porasla je engleska topnička vatra na večer i u osvitku zore do velike žestine. I francuskoj topništvo bilo s obje strane St. Quentina i u pojedinim odsječima izmedju Oise i Aisne živahno.

Bojna skupina vojvode Albrechta Würtemškoga: Istočno od Blamonta pojačana bojna djelatnost.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Nema osobitih dogadjaja.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Na plenarnoj sjednici, koja se obdržavala prekjučer, imao je glavnu riječ načelnik ukrajinskog izaslanstva, Holubovič. Za razliku od prijašnjih izvoda, proglasio je, da ukrajinsko izaslanstvo želi sveopći, pravedan mir, koji će i najmanjemu narodu priznati pravo na samoopredjeljenje. Osvrnuo se na početak primirja i mirovnih pregovora i dodao, da samo ona vlada, koja bi bila priznata od cijele Rusije, može pregovarati u ime države. Boljševike ne smatra takovima. Ustanovilo se, da je ukrajinsko izaslanstvo, jednakopravno izaslanstvo, kao ono svih ostalih država, i sam je Trocki to pripoznao. Pregovori se s naše strane vode po staroj, mnogo puta oprobanoj šabloni. Tko će na pregovorima pobijediti? Sila ili pravo? Očekujemo.

: Beč, 10. (D. u.) C. kr. brzojavno-dopisni ured javlja iz Brest-Litovska: Jučer prekinuta plenarna bje sjednica danas, prije podne u 11 sati pod predsjedanjem državnog tajnika dra. v. Kühlmanna nastavljena. Kao prvi se je govornik javio predsjednik ukrajinskog izaslanstva, tajnik za trgovinu i industriju, Holubovič, koji je izveo ovo: „Štovane gospodje i gospodo! Ratom iscrpljeni i izmoreni narodi čeznu za mirom. U toj su čežnji za mirom zastupnici demokratske Rusije, ne osvrćući se na napadaje sa strane jednoga dijela ruskoga društva i novinstva, smjelo prekoračili strijeljačke jarke zaraćenih vlasti, kako bi, ne na bojištu krvlju i željezom, nego putem prijateljskog sporazumka izmedju naroda postigli za čitav svijet žudjeni sveopći mir. Izakako su bili započeli mirovni pregovori i objavljena bila načela mira, potpunim je pravom došlo do desetdnevne stanke, kako bi se time državama, koje dosad nijesu prisustvovale kod mirovnih pregovora, pružila mogućnost, da i ove pristupe. Našа je država, ukrajinska pučka republika, koje je narod bio uvijek spreman za mir, odgovorila prva na njihov poziv. Izakako je trećom, univerzalnoukrajinskom središnjom radom od 7./20. studenoga bio odredjen državni njezin položaj, dolazi ukrajinska republika u sadašnji trenutak opet do svog medjunarodnog opstanka, koji je prije više od 240 godina bila izgubila, i nastupa sad u potpunom opsegu u medjunarodne odnošaje na temelju prava, koja joj pripadaju. Na osnovu gornjeg prikaza smatra generalno tajništvo i vlada ukrajinske pučke republike za pravo, da kod sadašnjih mirovnih pregovaranja zauzme samostalan položaj, te se časti vladama ovdje zastupanih vlasti uručiti ovu notu: Vlada ukrajinske pučke republike i generalno tajništvo daje ovime svim zaraćenim i neutralnim državama na znanje ovo: Trećom ukrajinskom univerzalnom središnjom radom od 7./20. studenoga 1917 proglašena bje ukrajinska pučka republika. Tim državnim činom odredjen bje medjunarnodni državno-pravni položaj potonje. Idući za ustanovljenjem federativnog saveza svih naroda, koji se u dani momenat nalaze u teritoriju bivšegu ruskoga carstva, zapodjeva ukrajinska pučka republika po generalnom tajništvu samostalne, medjunarodne državno-pravne odnošaje sve do tle, dok se ne sastavi zajednička savezna vlada i dok se ne urede medjunarodna državno-pravna pitanja glede zastupanja izmedju ukrajinske pučke republike s jedne, i savezne vlade budućeg saveza država s druge strane. Generalno tajništvo drži ovime neophodno potrebitim, da sve države i narode na svijetu obavijesti o držanju ukrajinske pučke republike naprama mirovnim pregovaranjima, koja započinaju ovih dana u Brest-Litovsku izmedju zastupnika vijeća pučkih povjerenika s jedne, te izmedju vlada onih vlasti, koje vode rat proti proti Rusiji, s druge strane. Ukrajinska središnja rada smatra neophodno potrebitim, da se odmah iza proglašenja ukrajinske republike povede u mirovnom pitanju aktivnu politiku. Generalno tajništvo naglašuje, da su zastupnici vijeća pučkih povjerenika potpisali bili sveopće primirje na svoju ruku i bez svakog sporazumka s ukrajinskom pučkom republikom, te izjavlja u ime ukrajinske pučke demokracije: Sveukupna demokracija ukrajinske države teži za dokrajčanjem rata na čitavom svijetu. Ona želi mir izmedju svih sad zaraćenih vlasti, sveopći mir. Mir, koji se imade sklopiti, mora biti demokratičan. On mora i najmanjem narodu i svakoj državi zajamčivati potpuno, neograničeno, narodnosno pravo samoodredjivanja. Da se omogući pravi izražaj volje naroda, moraju se stvoriti primjerena jamstva. Ma bila kakova aneksija bez sporazumka sa pučanstvom jest nedopustiva. Isto je tako nedopustiva ma bila kakova ratna odšteta pod ma bilo kojim oblikom. Malenim narodima i državama, koji su uslijed rata pretrpjele bile znatnu štetu ili opustošenje, mora se prama pravilima, koja se imadu izraditi na mirovnom kongresu, pružiti materijalna pripomoć. Ukrajinskoj će se pučkoj republici morati dozvoliti, da poput svih ostalih vlasti uzmogne sudjelovati kod svih mirovnih rasprava i konferencija. Vlast se vijeća pučkih povjerenika ne proteže na ukrajinsku pučku republiku. Mir, koji bi niknuo iz pregovora, bit će po Ukrajince samo tad obvezatan, budu li prihvaćeni i potpisani uvjeti ovoga mira po vladi ukrajinske pučke republike. U ime sveukupne Rusije može sklopiti mir samo ona vlada, i to isključivo savezna vlada, koju bi priznale sve republike i državno organizovana područja Rusije. Ne će li se takova vlada u skorašnje vrijeme moći ustanoviti, to može ovaj mir sklopiti samo složno zastupstvo onih republika i područja. Generalno topništvo Ukrajine teži za što moguće bržim ostvarenjem toga sveopćega mira i izražava nadu, da će konačno rješenje mirovnog pitanja uslijediti na medjunarodnom kongresu, te vlada ukrajinske pučke republike poziva sve zaraćene, da izašalju na nj svoje zastupnike.

Predsjednik dr. v. Kühlmann uzima živahnim interesom na znanje izvode predsjednika ukrajinskog izaslanstva i predlaže, da se ukrajinska nota kao važan historijski dokumenat uvrsti medju spise kongresa, izjavlja, da zastupnici savezničkih vlasti pozdravljaju pridošle ukrajinske zastupnike te si pridržaje da izjavi svoje mnijenje o pojedinim izvodima ukrajinskog izaslanstva. Dr. v. Kühlmann upitao je iza toga predsjednika ruskog izaslanstva, da li kani on i njegovo izaslanstvo još i nadalje diplomatski ovdje zastupati stvar sveukupne Rusije. Pučki je povjerenik za izvanjske poslove, Trocki, odgovorio, e rusko izaslanstvo, poznavajući notu generalnog tajništva ukrajinske pučke republike, izjavlja, da u potpunom sporazumku sa načelnim priznavanjem prava samoodredjivanja svakoga naroda do njegovog potpunog otcijepljenja ne nalazi nikakove zaprijeke glede sudjelovanja ukrajinskog izaslanstva kod mirovnih pregovora. Na tu izjavu nadovezuje dugu raspravu, koja se dade stegnuti u pitanje, da li ukrajinsko izaslanstvo predočuje pododio ruskog izaslanstva, ili pako, da li se u diplomatskom pogledu imade s njim postupati kao sa izaslanstvom samostalne države. Trocki izjavlja, da on to pitanje smatra riješenim, pošto ukrajinsko izaslanstvo nastupa ovdje kao samostalno izaslanstvo, pošto je to zastupstvo Ukrajine sa strane izaslanstva priznato i pošto ne bje ni sa koje strane stavljen drugi koji predlog. Predsjednik se je ukrajinskog izaslanstva zahvalio Trockomu za njegovu izjavu, pošto se time ustanovljuje, da ukrajinsko rusko izaslanstvo sačinjavaju dva odijeljena, samostalna izaslanstva iste stranke.

Iz Rusije.

Zadaci ustavotvorne skupštine. — Boljševici na jugu poraženi. — Ukinuće ruskog narodnog duga. — Ruske novine za njemačku braću. — Ruska trgovina. — Gradjanski rat traje dalje. — „Njemačke i austrijske beštidne laži". — Ukrajina proti boljševicima.

: Ženeva, 10. (D. u.) Clande Arret, petrogradski dopisnik lista „Petit Pariesien", brzojavlja: Znadem iz pouzdanog vrela, da se je Trocki kod odlaska u Brest-Litovsk s umirenjem izjavio o Ukrajini. Ukrajinski su se socijalno-revolucijonarni članovi ustavotvorne skupštine složili sa socijalnim revolucijonarcima, koji su u savezu sa maksimalistima, glede zajedničkog programa djelovanja, i to na ovoj osnovi: Priznanje federativne republike u Rusiji i priznaje vlasti sovjeta po ustavotvornoj skupštini. Zadaće ove posljednje da je sastav osnova ruske politike, supotpis mirovnog ugovora, odobrenje zemljišno političkih odredaba, zapljena banaka i nadzor nad radnicima, kao i ukinuće svih unutrašnjih i izvanjskih državnih dugova. Nakon riješenja će ovih pitanja biti ustavotvorna skupština raspuštena, i u svakoj će si neovisnoj državi imati svaka federativna pojedina država birati svoju narodnou ustavotvornu skupštinu. Socijalni revolucijonarci desnice i središta sa žalošću konstatuju otpad Ukrajine.

: Amsterdam, 10. (D. u.) Petrogradska privatna brzojavka lista „Allehanda" javlja, da je buknuo gradjanski rat. Boljševici su pretrpjeli na jugozapadnoj fronti poraz. Kozaci su zaplijenili četiri topa i tri puščana stroja. Bitka pred Harkovom traje i dalje.

: Amsterdam, 10. (D. u.) Reuter javlja iz Londona: Petrogradski dopisnik lista „Manchester Guardian" priopćuje sa danom 8. siječnja: Pučko povjerenstvo kani ovih dana izdati dekret, kojim se ukida ruski narodni dug. Dopisnik izjavlja, da će taj dekret sadržati ovo: 1. Svi su zajmovi i vrijednosni papiri, koji se nalaze u rukama inozemaca ili u Rusiji, nevaljani. 2. Zajmovi i vrijednosni papiri u posjedu ruskih podanika, koji posjeduju glavnicu veću od 10.000 rubalja, jesu nevaljani. 3. Zajmovi i vrijednosni papiri u posjedu ruskih podanika, koji u ruske zajmove nijesu uložili bili više od 1000 rubalja, bit će ukamaćeni sa 5 postotaka od nominalne vrijednosti, oni, koji posjeduju 10.000 rubalja, bit će isplaćeni sa 3 postotka. 4. Radnici i seljaci, koji su u posjedu ruskih zajmova i vrijednosnih papira u vrijednosti od 100 rubalja, mogu ih prodati državi uz 75 postotaka nominalne vrijednosti, a oni koji posjeduju 600 rubalja uz 70 postotaka.

Berlin, 9. Listu „Kreuzzeitung" pišu iz Kopenhagena: Zanimiv je svakako slučaj, što od kratkoga vremena ovamo izlaze u Petrogradu novine, koje pučki povjerenici sami izdaju i uredjuju, ali u njemačkom jeziku; samo naslov je tih novina štampan ruski i njemački te glasi: „Baklja, glasilo ruske revolucijonarne radničke, vojničke i seljačke vlade, odredjena za besplatno proširivanje medju njemačkom braćom". Tim je novinama bez sumnje zadaća, da proširuju ideje i shvaćanja boljševika.

Stockholm, 9. „Novaja Žizn" priopćuje zanimiv razgovor sa pučkim povjerenikom Lunačarskim o budućoj boljševičkoj trgovačkoj politici. Pučki su povjerenici namjeravali, da prepuste amerikanskim trgovcima probitačne koncesije na deset godina, uslijed česa bi mogli ovi zaslužiti lijep novac. Amerika bi to imala dozvoliti velike zajmove. Ruska bi izvanjska trgovina imala postati monopolom, no kako bi se ta osnova imala provesti, nije još konačno riješeno. Kod toga bi se imalo zapravo raditi o izmjeničnoj trgovini bez obzira na novčanu vrijednost. Švedska da je na toj osnovici već ponudila dopremu. Gradjansko novinstvo prigovara toj osnovi, veleći, za što bi inozemni kapitaliste smjeli izrabljivati prirodne sile Rusije, koje bi time bile uskraćene ruskim kapitalistima.

Amsterdam, 9. Prema ovdješnjem jednom listu javlja list „Times" iz Petrograda: Gradjanski rat u južnoj Rusiji traje i nadalje, premda se govori, da je Kaledin predložio bio primirje pod uvjetom, neka boljševici dadu prijeporna pitanja istražiti po odboru i odmah sazvati ustavotvornu skupštinu. S druge se strane javlja, da su se donski Kozaci i Ukrajinci složili glede me-

djusobne pripomoći. Prema brzojavci je nekoga zapovjednika boljševičkih četa položaj veoma ozbiljan. Kaledin i Kornilov napreduju prema Harkovu i Vorenežu. Kod postaje je Riketovka došlo do žestoke borbe izmedju boljševika i Kozaka; kod Jekaterinoslava traje boj već pet dana. U Novom Čerkasku sastavljaju se nove čete iz bjegunaca iz Petrograda i Moskve.

Petrograd, 9. (Havas.) Pučki povjerenici priopćuju u listu „Izvestija“ njemačkim jezikom članak pod naslovom: „Krinka je pala“. Članak bi se imao porazdijeliti medju njemačke vojnike na ruskoj fronti. U njemu se medju ostalim veli: „Sklopi li njemačka vlada častan i demokratski mir sa Rusijom, i izjavi li se spremnom, da na istom temelju utanači sveopći mir, to engleska i francuska vlada ne bi mogle nastaviti rata. No u poluslužbenoj skupštini ruskim izaslanicima predloženi su uvjeti pokazali, da su sva njemačka i austrijska raspravljanja o demokratskom miru bestidne laži“. Proglas završuje pozivom na njemačke vojnike, neka se ne dadu upotrebljavati kao plaćenici proti ruskoj radničkoj revoluciji i neka potpomažu druge narode u pravu samoodredjivanja, ako zaista žele sveopći mir.

Stockholm, 11. (D. u.) Ukrajinski ured za informacije priopćuje odgovor generalnog tajništva ukrajinske republike izaslanstvu vijeću pučkih povjerenika Velike Rusije. Generalno tajništvo nazrijeva u izaslanstvu drskost pučkih povjerenika, koji hoće da vode ukrajinsko izaslanstvo. Generalno tajništvo podaje nezadovoljnim ruskim elementima u Ukrajini zgodu, da se zapute u Veliku Rusiju, te razoružaju anarhističkim duhom zadojene velikoruske vojnike, koji su htjeli zanijeti bratoubijalački boj u Ukrajinu. Nakon rasula fronte i dezertacije po boljševicima podržavanje je jedinstvene fronte nemoguće. Ukrajinske su čete bile povučene sa sjeverozapadne fronte, a jugozapadna i rumunjska fronta ujedinjena.

---

* **Zast. kuća.** „Slov. Narod“ javlja, da je austrijska zast. kuća sazvana za 22. siječnja. Izabrat će najprije novog predsjednika na mjesto pokojnog zast. Pernestorfera t' će nato raspravljati o prešnim interpelacijama glede mirovnih pregovora u Brestu Litovskom. Interpelacije će podnijeti Česi, Jugoslaveni i Ukrajinci. Za interpelacijama dolazi na red osnova o ratnom porezu. U veljači vršit će se proračunska debata.

* **Rat na moru.** Wolffov ured priopćuje službeno sa danom 10. siječnja: Novi uspjesi podmornica u *Sredozemnom moru*: 12 parobroda sa 36.000 brutto-reg. tona.

* **Iz Francuske komore.** Prema vijesti je „Agence Havas“ kazao predsjednik Dubois kod otvorenja sjednice francuskog senata: Godina je 1917. nagomilanim već u Francuskoj bolovima dodala još i nov težak teret nevolje i tuge, a da nije donijela mira. Moćnoj pomoći Sjeverne Amerike stoji sučelice ruski otpad. Ovaj opterećuje francusku za godinu 1918. upravo tako teškim žrtvama, kako je to učinila bila godina 1914. i traži od nje iza tri godine mnogih žrtava ponovna junaštva na Marni i kod Verduna. Dubois je kazao: Otpad je Rusije najveći u svjetskoj povijesti. Francuska nema više vremena, da odgadja pobjedu.

* **Iz Španjolske.** Iz Madrida brzojavljaju sa danom 10. siječnja: Kralj je opet potpisao dekret, kojim se raspuštaju kortesa i odredjuju novi izbori na dan 24. veljače.

* **Saziv austrijske zastupničke kuće.** Pisarna zastupnika Hausera počela je 11. o. mj. razašiljati pozive za plenarnu sjednicu, koja će se obdržavati dne 22. siječnja. Na dnevnom je redu kao jedina točka izvješće zdravstvenog odbora o daljnjem liječenju u ratu ranjenih vojničkih osoba.

* **Žensko izborno pravo u Engleskoj.** Gornja je kuća prihvatila odredbu glede reforme izbornog prava, koje podijeljuje ženskinjama izborno pravo.

* **Jedna važna usporedba.** Dopisni ured saopćuje: „Predsjednik je egipatskog narodnog odbora predao Wolffovom uredu proglas na predsjednika mirovnog kongresa u Brest-Litovsku, u kojemu svraćaju u Berlinu sakupljeni članovi egipatske narodne stranke pozornost kongresa na potrebu, da se Egipat oslobodi i prizna kongres narodnosti. Oslobodjenje je Egipta to potrebitije, što se neutralnost Sueskog kanala ne može ostvariti, dogod Engleska drži u rukama Egipat“. — Koliko bi važnije bilo, a i korisnije, moralnije, kulturnije, kad bi, recimo, ta vijest počimala ovako: Predsjednik je češkoga svaza predao našim mjerodavnim krugovima manifest češkoga naroda, da ga proslijede mirovnoj konferenciji. — Naravno. Egipat je našim gosparima mnogo više na srcu, nego li Češka, dotično češki narod. Narod veli. Prije negoli ideš mesti tudju kuću, pogledaj, da li si dobro pomeo u svojoj i pred svojim pragom.

Rusija.

Sve što se više o Rusiji piše, to postaje ta zemlja to više neshvatljivom, tajinstvenom, zago- netnom. Mi gledamo danas, kako se ta jedina silna i mogućna država kotrlja nizbrdice, kako se cijepa, vidimo, kako gubi na ugledu, kako je ne- staje. I nije nam ugodno. Čuvena ruska revolu- cija, o kojoj se govorilo i pisalo, da je svršila bez krvoprolića, da se zbila kao čudo, danas nije više nekrvavom, nije više nikakovim čudom. Potekla je kao i sve revolucije u svijetovnoj povijesti, pre- trpjela je ono, što je bilo pretrpjela i Francuska i Engleska, a još nije njezin razvoj dovršen. Koliko je sudjelovalo pri njoj sposobnih muževa svih struja i stranaka, svih staleža, koliko se imena spomenulo, a o mnogim i mnogim se govorilo, kao o velikim muževima, koji će svojom nadare- nošću spasiti rusku revoluciju i podržati na vi- sini snagu velike ruske države. Čekalo se i Na- poleona, koji će svojom osobom nadahnuti rusk" vojsku jakim duhom i povesti je u boj proti iz- vanjskom neprijatelju. I sad se čekalo, da će taj Napoleon biti Kerenski, sad Kornilov, sad opet Kaledin. Čekalo se na ruskog junaka, Ilju Mu- romca, koji će doći, i spasiti će Rusiju. Ali kao da ruska zemlja nije kadra, da rodi čovjeka, koji bi bio ono, što je bio korzikanski pustolov. I Kor- nilov i Kerenski su pali, barem ih je sa pozornice dogadjaja nestalo. I Kaledin je nemoćan. Skrajnji su socijaliste, boljševici ili maksimaliste pobijedili. Svom bezobzirnošću potjerali su prijašnju vladu, pozatvarali ministre, poubijali generale. Vojska se je raspala. Boljševici su započeli mirovna pre- govaranja, i postavili svoje mirovne uvjete. Cen- tralne su vlasti prihvatile ponudu glede primirja i mirovnih pregovora, ali su ruske mirovne uvjete preinačili, tako, da su se ruski izaslanici morali odreći nekih svojih uvjeta i zahtjeva, jesu li htjeli da nastave započeta pregovaranja. Na sve su pri- stali. To je nešto, što se ni na koji način protu- mačiti ne da, jer u tom pristajanju nalazi se to- liko protuslovlja sa svim onim proglasima, izja- vama i zahtjevima, što su samo dan prije postavili bili. U tom pristajanju kao da se jasno izražuje odricanje svih onih ultrademokratskih načela, koja su boljševici bili postavili za bazu mirovnih pre- govora. Iz posebnih se izvještaja, što su nam službeno saopćeni bili, razabire dalje, da se niko izmedju ruskih izaslanika, pa ni Trocki, nije ni jednom riječju osvrnuo na govore naših izaslanika. Samo nijemo pristajanje i odobravanje. I baš to nijemo pristajanje, koje nam se na prvi pogled čini znakom posvemašnje slaboće, možda uistinu *ne izgleda tako.* Dok su se pl. Kühlmann i grof Czernin na daleko i široko upustili u razglabanja, koja još više nalikuju na prijetnje, Rusi su ostali nijemi. Kad ne bi ovdje bilo glasovitog komesara Trockog, čovjek bi pomislio, da su Rusi izgubili sva svoju otpornu snagu, te da su možda za- nijemili uslijed navala dokaza sa strane naših iza- slanika. Ali Trocki, ta poznata i razgovorna lič- nost, koja nikad ne ustupa, i koji se pred par dana prijetio svim imperijalistima svijeta, dakle i austrijskim i njemačkim, taj je Trocki ovdje ušutio. Ali se za to ne smije ustvrditi, da je ta šutnja posljednja njihova riječ, i da znači pri- stajanje uza sve uvjete centralnih vlasti. Sigurni smo, da će Trocki još govoriti. I on će govoriti, ostane li dosljedan svojim principima, protiv za- htjeva središnjih vlasti, i već za to, mogu da na- dodju nova iznenadjenja, možda i slom i pre- kinuće mirovnih pregovora. To je već naglasio i pl. Kühlmann. U tom bi se slučaju mogao rat nastaviti, i to takodjer i na ruskoj fronti, sa svim, kako kaže pl. Kühlmann, svojim teškim poslje- dicama. Što bi onda Rusija, i da li je ona u stanju da rat nastavi dalje? Grof je Czernin go- vorio samo o posebnom miru sa Rusijom, koji je još moguć, dakle s antantom će se ratovati u svakom slučaju dalje. Nastaje pitanje, da li bi Rusija bila kadra, da prisili središnje vlasti, neka ove prihvate njezine uvjete. Trocki je još pred par dana govorio, da se ne radi o miru „u z s v a k u c i j e n u“, dakle o „b e z o d v l a č n o m“ m i r u, nego da Rusija želi samo p r a v e d a n mir. Taj p r a v e d a n mir sigurno bi morao da odgovara ruskim mirovnim uvjetima i demokrat- skim načelima sadašnje ruske vlade. Kad bi me- djutim središnje vlasti zahtijevale samo oživotvo- renje svojih zahtjeva, a odbile ruske zahtjeve, da li bi u tom slučaju Rusija mogla da započne nova neprijateljstva. Položaj bi se onda u Rusiji nenadano razjasnio. Uvidjelo bi se, koliko upliva imade vlada, i da li bi joj sada pošlo za rukom, da uspostavi vojsku, i da tu vojsku pošalje u boj. Uvidjelo bi se, što se zapravo dogadja u unu- trašnjosti Rusije, gdje još danas vrije. I Trocki bi i Lenin bili prisiljeni, da pokažu svoje pravo lice, bez krinke, i da otvoreno ili se odreknu svih svojih zahtjeva ili pak stupe u borbu za njih i u rat proti središnjim vlastima. U Rusiji su barem do danas pokazali gvozdenu šaku. Hoće li im to uspjeti i vani? Opet stojimo pred važ- nim dogadjajima: Grof Czernin i pl. Kühlmann izjavili su jasno izaslanicima ruske vlade, što žele i za čim idu vlade središnjih vlasti. Za tu im iskrenu riječ moraju i boljševici biti iz pune duše zahvalni.

Političke vijesti.

Klevetanje Čeha.

Načelnik „Češkoga Svaza“, zastupnik Stanjek, stavio je u ime Svaza na ministarskog predsjednika i domobranskog ministra upit, koji glasi: Sadržina skoro svih odlomaka upita gg. zast. Schürffa i drugova, koji se tiče nastupa Čeha u svjetskom ratu, je skoro samo prepis optužnice proti dr. Kramaru, dr. Rašinu, ravnatelju Preisu i drugovima, predloženih c. k. vojničkom sudu. Tim je upitom došla optužnica u javnost, koja može da sudi o vrijednosti ovih optužbi. Tekar sada je javnosti i juridičkoj znanosti moguće, da si stvori mnijenje o optužnici. Taj upit zahtjeva ali još i objektivni dopunak. Stoga potpisani pitaju: 1. Je li vlada voljna predložiti zastupničkoj kući sveukupnu sliku o dogocima na fronti, spomenutima u upitu, i o okolnostima, koje su sa ovim dogocima u svezi? 2. Je li vlada pripravljena predložiti zastupničkoj kući sve osude, izrečene proti vojničkim osobama u ratnom području te osude proglašene za vrijeme rata od vojničkih sudova proti civilnim osobama? 3. Hoće li vlada predložiti potpunu listu svih interniranih i konfiniranih onih, koji su označeni sa „p. v.“ ili „p. u.“ ili drukčije, svih onih, koji su bili izagnani iz svojih obitavališta te svih onih osoba, koje su u taborima za internirane usmrćene ili su samo umrle. 4. Da li je vlada pripravljena predložiti zastupničkoj kući imena i obitavalište svih osoba, koje su bez osude usmrćene? 5. Hoće li vlada izdati iskaz svih palih, mrtvih, ranjenih, zarobljenih i u bolnicama uslijed rana umrlih vojnika i to u svim spomenutim slučajevima od 1. do 5. uredjeno po narodnostima? 6. Je li vlada pripravljena predložiti zbornici sve tajne odredbe i naredbe upravnih oblasti u Austro-Ugarskoj?

Njemačka neovisna socijalna demokracija.

„Frankfurter Zeitung“ primila je od „Socijalistične karespondencije“ slijedeće saopćenje: Dok su vojnički zastupnici Njemačke nastojali u Brest-Litovskom, da preduvjete za mir stvore time, da pregovaraju o primirju te se je njemačka vlada izjavila pripravnom, da na temelju predloga ruskih vojničkih i radničkih vijeća započme pregovaranja o miru, nije imala njemačka neovisna socijalna demokracija nikakve druge veće brige, do te, kako bi se mogao osujetiti mir sa Rusijom. O tome dobivamo iz posve nepobitnih vrela u Stockholmu bez sumnje točne vijesti, iz kojih za danas vadimo slijedeće: „*Za božićnih blagdana primiše* boljševici od vodja njemačke neovisne socijalne demokracije prešnu opomenu, neka mirovna pregovaranja odgode, jer da se stvari u Njemačkoj razvijaju u njihovom t. j. u revolucijonarnom smjeru. *Sklopljenje posebnog mira medju Rusijom* i Njemačkom, da bi trebalo zabaciti, jer bi poseban mir mogao štetiti *spomenutom razvoju* stvari u Njemačkoj i pojačati vladajuće slojeve u istoj“.

Domaće vijesti.

Aprovizacija. Kako se s dobro upućene strane saznaje, dijelit će se ovaj mjesec uslijed nestašice brašna sniženi obrok po 3 kg bijelog brašna po iskaznici, i po mogućnosti po 1 kg brašna za polentu (gris.) U slučaju da pravodobno prispije i nova pošiljka brašna, dijelit će preostatak u grisu.

Poraba električne struje. C. kr. povjerenik ratne luke kao općinski upravitelj, smatra se prisiljenim da upozori potrošnike električne struje, da umanje što je više moguće svoj potrošak, sa glede na veoma malenu količinu sirova ulja, koje je još na raspolaganje. Osobito upozorava se vlasnike javnih prometnih lokala da potpuno obustave izvanjsku rasvjetu i reclame, tako isto kavane i krčme da umanje rasvjetu na prijeku potrebu. C. kr. povjerenik ratne luke obraća se izvjesno gradjanstvu, da se potpuno ravna po ovom oglasu, koga prouzročuju današnje ratne prilike, inače morati će narediti potpunu obustavu električne struje onim potrošnicima koji budu nastavljali upotrebljavati električnu struju preko mjere. Pregledba je povjerena pojedinim namještenicima gradske električne tvornice, koji će pregledavati svako toliko na koji se način upotrebljava električna struja da mogu prikazati nalične prijedloge. C. kr. povjerenik ratne luke Hohenbruck.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Sakupljeno po d j e č a k u A n t u n u Š e g o t a medju našim bjeguncima u kotaru hustopečkom u Moravskoj K 128. — uz popratno pismo, koje donosimo bez preinake, uz jedino nekoliko gramatičkih i stilističkih popravaka, koje svjedoči o mišljenju naših Istrana-bjegunaca, koji su daleko u plodnim moravskim ravnicama mnogo, mnogo naučili: Slavno Uredništvo „Hrvatskog Lista“ Pula. Primite srdačni pozdrav od svih

naših i vaših bjegunci, koji se nalaze u kotaru Hustopeču i Vam želimo sretnu novu godinu, ali mi tužni mnogo i teško čekamo na povratak u milu nam domovinu. Uvijek jedan drugoga pitamo, gdjegod se sastanemo, kad ćemo se povratiti. Nijesmo ni mislili više dočekati ovu godinu u ledenoj ovoj zemlji, i velika nas je nevolja, nestašica i zima našla u tudjem kraju. Sve je zagrnuto, i polja i šume s bijelim snijegom do pol metra visoko, a drva imamo veoma malo, ugljena i muke pak još manje. Naša su nam mala djeca gola i bosa, a još skaču po debelom snijegu i bježe u školu. Majka veli, ne idi u školu, sledit ćeš se po putu, a mali joj dječak odgovara, ja se ne bojim zime, hoću u školu, da ne budem bez glave, kaošto su naši pradjedi (predidi) bili bez škole, i bez budućnosti. Već se dvije i pol godine nalazimo izvan naše drage domovine, i čim smo dalje od nje, tim toplija je naša ljubav k njoj, tim ćutimo strastvenije krasotu našeg sladkozvučnog jezika materinjskog. U tudjini naučili smo se poštivati svoje, i ovdje smo upoznali vrijednost škole. Oni stari, koji su kod kuće teška srca slali unuke u školu, žale i sada, što je nijesu pohadjali. Koliko se toga preokrenulo u našemu mišljenju! Sada znamo po sebi, da je „nevolja gola, najbolja škola“, i nas je nevolja naučila shvaćati značenje škole i kulture. Svi smo darovatelji seljaci iz okolice puljske. Mi znamo, kako je naša zadaća velika. **Mi smo pijoniri Jugoslavenstva u toj strani.** Mi ćemo se, a i naša djeca i unuci seliti u Pulu, i mi hoćemo da se naša djeca ne izgube u tudjim školama, kako je to dosada bilo. Mi hoćemo da naša djeca ostanu sinci vjerni Jugoslavenstvu. **Naprijed za jugoslavenske škole**“. Prinose je sakupio Ante Šegota iz Šegotići, sada u Velikim Hostehradkama u Moravskoj. Darovaše: po K 10: Miho Buić, iz Pavičini, koji je uvijek još od svojih mladih dana za naš jugoslavenski narod radio, Josip Šegota iz Šegotići, Josip Ciliga iz Šegotići, Luca Buić i Fuma Buić iz Pavičini i Jakov Šegota iz Šegotići; po K 5: Paškvalin Peruško iz Peruški, Marija Peruško iz Šegotići, Foška Buić iz Pavičini, Ante Šegota iz Šegotići, Marija Šegota iz Šegotići i Antun Peruško iz Štancije svetoga Ilije; po K 3: Fuma Peruško, Marija Šumberac i Marija Peruško iz Šegotići, Luca Peruško iz Peruški i Marija Peruško iz Jovići; po K 2: Fuma Peruško iz Peruški, Antun Šegota iz Jovići, Luca Peruško i Marija Peruško Zbiža iz Šegotići, Kata Buić, Marija Buić i Josip Kostešić iz Kavrana i Antun Paus i Ivan Kuhar iz Krnice. Evala svim plemenitim darovateljima, a našem vrlom sabiraču kličemo radosni: Živio! Naprijed za naše narodne škole!

•

Sakupljeno po gospodjici **Dinki Pališka u Ripendi** K 77.—. Darovaše: po K 12: Dinko Pališka, posjednik, Marko Zupčić, trgovac; po K 10: Jakov Kos posjednik, Josip Pališka trgovac, Lovre Diminić veleposjednik, Rogočana; po K 4: Ivan Pališka, Šime Dušman, Marija Dušman; po K 3: Ivan Kos-Kaldo; po K 2: Marija Škopac, Marija Pališka, Tonka Pališka, Dinko Pališka, Dragutin Pališka; po 50 para: Mate, Josip, Milan, Branko i Radoslava Pališka, Dragica Škopac.

Sakupljeno po našim požrtvovnim momcima, gg. **Mati Šilov, Ivanu Strkalj Anti Štambuku, i Urošu Marčiću**, u bolnici ratne mornarice i njezinoj podružici K 412. (Prije K 1466·90, ukupno K 1878·90.) Sakupljeno po gg. **Antun Rocce i Josipu Stražičiću**, medju našom momčadi na Nj. V. brodu „**Csepel**“ K 126.— (Prije K 135.—, ukupno K 261.) — Na predlog gosp. **Stev. Petričića**, sakupljeno je po gosp. **Perici Paun** u kavani „**Narodnog Doma**“ K 80.—. Dalje je položila momčad sa Nj. Vel. broda „**Stephanie**“ K 26.—. (Prije K 1609.30, ukupno K 1635·30. — Ukupno K 867.—; Zadnji iskaz K 39.432·99; sveukupno K 40.299 99. Živjeli hvalevrijedni darovatelji! Naprijed za našu srednju školu!

Ča pravi Franina. Va bregéh je sneg. I to on veli, kako lanjsko zimo, da se ni s kuće ne more. Sedin večer za ognjišton, kad tèr kad pride k meni kum Jurina, i onput pretresamo ča je bilo, ča je, i ča će biti. Bilo bi to i lepe večeri, da bi človek bil kuntent, da bi imel samo tu škrb, da se porazgovori, kako će mu preje vreme proć. Al danas ni takò. Kum se Jurina tuži, da njega sve to već bole križa, da se vavek ni zdvignit ne more. Ubog! Ima sina, Jurinu, Jurinovo je, pravo jurinovo dete, al Bog zna, kade je sad. Ne piše. I Jurina je va škrbeh. I tako nam teške misli sve to bolje pritišču mozak, kako velike teške hribi. I ni pravega veselja. Sedimo tako pol ognjišta, gledamo jedan drugog, čekamo, ki će prvi progovorit i grijemo naše stare kosti i našu staru velu bukaletu. I kad ono, ča se na ognjištu va bukalete bleštelo i grijalo, pride va naše žile, rastera nam malo smrznutu krv, i usta nam se opru. Onput pozabimo i na nevolje, ča na nas padaju, i pretresamo. Će bit tu s nasin narodon, kad skonča vojska bolje, ali ne će. Svaka mat, ka ima i ka nima malih otrok, pravi sad: ko ne misli pokle vojske, bolje biti, bolje da poginemo i da se za vavek zatare naš rod i naše koleno. Teška kletva, i ja je ne bih izustil, al plač te žene i kletva je na mestu. Samo ona razumè, ča pati. Samo ona zna svoje muke, kad po snegu nosi drevlje, a bosi prsti njoj se iz razderanog opanka vide. Samo ona zna ča će reć, ne imet va kuće ni kore kruha, ne imet decu u što ni obuć, ni obut, a vani sve samo sneg i led. I onput joj pride na usta ona teška kletva: umreti. Ale ne, još ne umreti, još ima ufanja, da će se sve popravit, da će bolje biti, da će se on, njen muž vrnit, i to je još nosi i na nogàh drži. I to raspredamo s Jurinon. Al još, još je toga, ča raspredamo. Govorimo, kako bi se dalo po Istri napravit i to i ono, kako bi moglo bit već škol, već učitelji, već pismenih, kako bi se dalo iz Istre napravit lepo i bogato zemljo. I Jurina je još vavek zagrejan za to. Ne more pozabit „Našu Slogu“, spominja, kako onput ni bilo sve te kuge, kako je onput on, a i ja bil živ, zdrav, kuntent. I doma je imel sina, a sad Bog sam zna, kade je. Ma pravi: — Kume Franina, viruj, Bog zna, zašto je na svet to zlo poslat. Viruj, gledaj: Vojska je prišla. Teško je nosimo. I ja patin, i ti, i on drugi, i svi. Viruj, da vojska ni prinesla samo velo more zla, nego i mnogo lepih stvari. Viruj, i ne zameri. Znaš, teško je. I ja va srcu vidim, kako je teško misliti, da je vojska prinesla čagod dobroga. Svi vide samo krv i krv, samo smrt. Vavek se govori, kako je tega al onega raznesla granata, kako je ta al on od gladi poginul. Al reci mi, Franina, kakò bi mi mogli danas videt, kakovà nan se krivica dela, kad se samo vazme naše ljude, i se ih šalje, kud za vazda gre se, a on, ubog človek, ne zna, ni zač, ni nač, samo mu prave, bež i on gre. A reci, Franina, a ni to i po Bogu pravo, da svak človek i svak narod bude sam gospodar od svojega. Dosti je već dosti tega. Vani je bura, sneg brije, kasna je već noć, a ja san va kuće bez svetla. Ustrpite se za drugi put, da vam povem, ča lepšega, danas ne morem. Neka teška tuga mi je na srcu. Bog vas blagoslovi. Vaš Franina.

Javna zahvala,

koju ovime izrazujem vrlom liječniku gosp. Dr. Karabaiću za njegov trud, zauzimanje i odlično liječenje u vrijeme moje teške bolesti u pokrajinskoj bolnici u Puli, nek bude znak moje iskrene harnosti i odanosti.

Budi ovime takodjer izrečena srdačna hvala časnoj sestri Poloniji, koja je budnim okom pratila razvitak moje bolesti, te se uvelike skrbila oko mog brzog ozdravljenja.

Svima od srca hvala!

Pula, dne 11. siječnja 1918.

Dragutin De Prato, učitelj.

Dopisi iz Istre.

Iz Mrčane. Naša pošta. — Malo vremena iza evakuacije, evakuirali nam i poštanski ured, t. j. poštanski je ured u Mrčani prestao djelovati. Ostadosmo bez pošte. No, vratili se, a i vraćaju se naši bjegunci, pa bi pravo bilo, da nam se povrati i poštanski ured! To nam je nužna potreba! Naši nam sinovi i oci, braća i prijatelji pišu sa bojišta, ali mnogi njihov pozdrav, mnoge njihove želje ne dopru do nas, jer nemamo pošte. Pisma adresirana za Mrčanu dodju do Vodnjana i tu: stoj! leži! dok ne dodje tko po te. Što se sada dogodi! Nekoja pisma stignu po prijateljima sretno u Mrčanu k svome cilju, nekoja budu putem po osobnim neprijateljima iz zlobe uništena, a mnoga će možda zastarjela pisma svršiti u košu vodnjanske pošte. A ti, sirotna majko i bolesni oče, čekaj i čekaj, i još dugo možeš kod kuće čekati glasove tvog sina sa bojnih poljana! Vodnjan je naš najbliži poštanski ured, a taj nam je udaljen 9 kilometara! Devet kilometara do najbliže pošte! Koliko li vremena izgubi, a kolikog li troška imade čovjek iz Mrčane, koji imade posla na poštanskom uredu u Vodnjanu! Mora da za to izgubi čitav jedan dan! A svatko nì ne može u Vodnjan. Hoćeš li u Vodnjan, moraš da imadeš posebnu za to dozvolu od c. kr. zapovjedništva ratne luke u Puli. Dakle opet neprilika u pogledu primanja pošte. A ipak je Mrčana u mirno doba brojila oko 1200 stanovnika. Imade dvorazrednu pučku učionu, župni ured, općinsko upravno vijeće, c. k. žandarmerijsku postaju, brojni odio financijske straže, imade i posujilnicu i nekoliko trgovina. Držimo i uvjereni smo, da bi nam pripadao jedan poštanski ured i obzirom na broj stanovnika i obzirom na druge državne i privatne urede u Mrčani, koji dnevno primaju poštu. Naša se krv lije po bojnim poljanama na obranu cara i domovine, mi dajemo caru što je carevo, mi vršimo svoje dužnosti, ali tražimo i naša prava, koja nam pripadaju. Tražimo od c. kr. ravnateljstva pošta i brzojava u Trstu, da poduzme shodno, kako bi se u Mrčani čim prije otvorio redoviti poštanski saobraćaj, što toplo preporučujemo i našim gg. zastupnicima. Mrčanci.

Labin. U našaj općini vlada mir i veselje! Ovo nam najčešće izazivlje dolazak kakvog jedrenjaka sa hranom. Ti i ako nijesu pregusti pa i ako uvijek, radi nekakvog uzroka zakasne, ipak prispjevaju. Tad nas naša aprovizacija nadari sa nekoliko kg repe, krumpira a katkada čak i brašnom. To se veselje pred nekoliko dana još više pomnožalo, kadno se usidrila 4 jedrenjaka, krcata hranom, najviše repom, pa je možeš i par stotina kg dobiti, a bit će je dosta i za krmù, jer se mnogo toga — oko 400 q — pod mudrom upravom Millevoia i pokvarilo. On hoće, da se sve to brzo obavlja, a za brzo obavljanje treba i dosti namještenika. Za namještenje ovih nije bio u neprilici, pa zlobni jezici govore, da u Labinu već nema nijednog nezaposlenog starca niti dječarca, jer što ih bilo, to se sve ponamjestilo u aprovizaciju. Svakako pametno, što se sve nezaposlene namjestilo, jer bi se ovi mogli popuntati pa eventualno izazvati demisiju načelnikovu, koju nitko ne želi. Ta on već s nama vlada preko 10 godina, sa svim svojim zastupstvom, a na svačije zadovoljstvo, kažu. Ta ovo je općinsko zastupstvo izabrano jednoglasno i to na onim izborima, sa kojih su bili naši svjesni izbornici potjerani žandarskim bajunetama, a da se nijesu niti mogli poslužiti svojim izbornim pravom. Onda nije čudo, da slavenski živalj na Labinštini, u kojoj ima — po statistici od 1910, koju su oni sami sastavljali — 9.690 Slavena prema 2491 Talijana, ubrojiv im i 43 Nijemca, nije u općinskom zastupstvu zastupan po nijednom zastupniku. Ovi brojevi nijesu dostatni da kod gospode labinske izazovu bar toleranciu prema našemu jeziku i narodu, ne oni nam javno oglasuju samo u talijanskom jeziku i šalju u okolicu oglase u talijanskom jeziku i ne pitajući se, hoće li to narod razumjeti. On to mora! O tolaranci našeg naroda mogao bi više toga spomenuti, no da budem čim kraći, navesti ću samo ova 2 slučaja: Jedan naš inteligenat, komu usud nije dosudio, da se rodi u Labinu, prem već ovdje stanuje 8 godina, poslao g. načelniku zamolbu, da mu se izda knjižica za aprovizaciju, a ovaj se gospodin naprosto otrese riječima: Zar ću ja ovdje strance hraniti? — Pred nekoliko vremena razboli se kćerka jednog našeg čovjeka, pozove liječnika, koji pripiše lijek. Čovjek podje do njegove ljekarne i kupi lijek. Jedan sat iza toga podje na aprovizaciju i zamoli da mu se proda par dkg maslaca, jer mu nužno treba za bolesnu kćerku. Otputiše ga g. načelniku, koji je tu blizu stajao, i zamoli ga. O, drage volje, moj dragi — odgovori lisac — samo mi je žao jer moram stvar držati za bolesnike. Pa moja kćerka je bolesna, kako ste se osvjedočili po onom receptu, kog ste pročitali.“ „Da, drage volje, ali treba štediti za bolesne“, ponovi on. „Ali kad Vam kažem, da je bolesna, i to ne lako?!“ „Dá, dá, ali moram štediti za bolesnike, s Bogom!“ — I naš čovjek ostade bez maslaca, jer se isti mora štediti valjda samo za labinske „bolesnike“! Tako se valjda i kava štedi za labinske kavane, a mi ipak pijemo „Ersatz“! O, Millevoie, Millevoie, prefrigan si dosti, pa ti se samo čudim, što se često pokazuješ tako sitnim. Čujte još nešto, o tom našem „gospodu“: u aprovizacioni odbor imenovana su, na pritisak kotar. poglavarstva, trojica naših ljudi, pa se jedan od ovih usudio zapitati nešto o financijalnoj strani aprovizacije, a naš se „gospod“ brzo snadje i odgovori, da je to unutarnja administraciona stvar općine, pa se aprovizacioni odbor u to ne treba upuštati. Naravski neka seljak plaća hranu skuplje negoli u drugim općinama, neka seljak kupuje sjeme uz 1 K po kg, prem ovo stoji K 0·64 po kg, a za dobitak ne treba da znadete vi „vanjski“, to ćemo mi već pametnoj svrsi privesti. O, gospodo labinska, zar ne će biti konca vašemu pašovanju? Zar se ne će nitko naći, tko će rastjerati tu Augiašovu štalu? O, hoće, hoće, onaj isti seljak, koji Vas nesvjesno postavio na to mjesto, on će Vas prvom zgodom svjesno izbaciti, a do te zgode, gospodo, uživajte i nadalje, ali znajte: agonija Vam se približava! — „Gospod“ misli ovom zgodom poplatiti sve dugove labinske općine, dograditi „Piazza di san Marco“ i još uložiti lijepih hiljada — dosada je K 25.000 — u ratne zajmove na ime same općine Labin. Stalni smo, da mu se neće posrećiti! Više drugom zgodom!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 11.
od 11. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Badl.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; Mor. štop. liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

•

Na plodnoj Hani.

(Nastavak.)

Iza nedjelje, koje su naši bjegunci prispjeli u svoju novu postojbinu, osvanuo je još ljepši, topliji ponedjeljak. Sunce je bacalo na pregršte svoje zlatne trakove po širokoj ravnici, po poljama, sjenokošama i onim bogatim usjevima, što su se lejijali.

Stari je Tone danas rano ustao i zsvog brloga, što ga jučer pripravio bio i zražene slame. Nije mogao spavati. Ne radi tvrde ili neobične postelje. To ne. Spavao je već na mnogo neudobnijim ležištima, spavao je već i na vlažnoj zemlji, i na tvrdoj daski kojekakve bracere. Spavao bi bio i ovdje, ali nekakovo ga novo čuvstvo cijeloga zaokupilo. Tudja kuća, tudja zemlja, pa još i ona šumeća voda, što je oko te kućerine tekla, pa svi dogadjaji posljednjih dana toliko ga uzbudili, da nije mogao mirno otpočinuti.

Sad je išao tom širokom cestom, izmedju dva reda visokih trešanja, punih još zelena nezrela ploda, koja se sve više i više spuštala u Loštice.

Loštice su naime ležale već u ravnici, dok su Vlčice ono selo, odakle se on rano otputio, počivale u uvali medju bregovima, obrasiim gustom crnogoricom. I da prevali taj put, morao je najprije da se uspinje na onizak brežuljak, pa onda da se cestom spušta dolje u grad, u ravnicu.

Stari je Tone motrio livade, motrio je sve to bogatstvo, tu zlatovrijednu zemlju, i bilo mu je tijesno i neugodno pri srcu.

Nije to njegovo, ne. On ima tamo dolje litice, ima i nešto polja, ima smokve, uljike, pa ima i onu domaću seljačku kuću. Ono je njegovo. Ondje se rodio, ondje se mučio, živio, ondje bi htio i umrijeti i počivati, kaošto počivaju svi njegovi stariji.

A ova je zemlja ovdje doduše lijepa, plodna, i jedna je lijeha više vrijedna negoli prostrana polja puna kamenja, ali to nije njegovo. To je tudje. Zašto je on pod svoje stare dane morao ovamo? Ne zna.

Cesta je postajala življa. Seljaci su izvozili gnoj, išli plugom i konjima da oru, da kose, i Tone je začudjeno gledao te nove, dosad nikad nevidjene strojeve.

Bože moj, što li svega ne imadu po svijetu. Odje bi si on bio mislio, da će ovdje nešto tako čudnovatoga vidjeti.

Tamo dolje na lijevo već kose. A kako to brzo ide. Samo seljak tamo sjedi i ravna konjima, dok konji vuku stroj i seljaka na njemu, one se ocjelne kose dižu, pa jedna za drugom padaju i režu mekanu travu. I konji idu i idu, pokošen se prostor sve to više širi, a u sredini ostaje samo kao maleno ostrvo, onaj još nepokošeni dio.

A djevojke uredjuju, grabljaju, kupe ono pokošeno sijeno, pa neka se suši.

Stari se Tone čudi. Kako to brzo ide, koliko bi ovdje jakih košača trebalo, a eno, gle samo jedan čovjek, dva konja, koja vuku tu čudnu dvokolicu, koja baca po strani kose, a te nemilosrdno sijeku.

A gle još većega čuda!

Stari Tone ne može, da svojim očima vjeruje. Djevojka se tamo raskoračila upravo po muškarački, i velikom kosom zamahuje i kosi. Trava se pod njezinim udarcima povaljuje, a ona siječe tom kosom, kao da bi percem.

Lica joj se žare od posla, od sunca i mladosti. Bez odmora i bez prestanka kosi, upravo kao onaj stroj, koji je malo prije vidio. I starac se čudi. Djevojka i kosa! Doduše stari ljudi, njegov otac još, pripovijedali su, da su nekada i sve naše ženske kosile, a bile su onda i punije, i jače i zdravije. Ali se u novije doba sve promijenilo. Žene, koje kose, te su danas rijetke i neobične, a ovdje evo imadu za košnju još i onu čudnu spravu, koju konji vuku, a djevojka tu ipak kosi. I kako još. Nijedan se muški ne bi morao stidjeti, kad bi bio takav košač.

Čudnovata zemlja!

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. **U Puli, nedjelja 13. siječnja 1918.** **Broj 905.**

Za Jugoslaviju.

Dvije su spoznaje, koje pokreću našim današnjim političkim životom: svijest jedinstva našeg trojedinog naroda, koja se iza ilirstva i starčevićanstva pojavila tijekom rata preporodjena u jugoslavenstvu i osvjedočenje, da nas može spasiti samo naša vlastita snaga. Ideja jugoslavenstva ili ujedinjenja i oslobodjenja našeg naroda srodna je onim silnim mislima, koje su stvorile njemačku slobodu i njemačku državu. Misao oslobodjenja naroda tako je ukorenjena u moralnoj svijesti čovječanstva, da nitko, niti naš najljući dušmanin, ne može oprovrći plemenitost naših nastojanja. Od pamtivijeka smatrao se je boj za narodno oslobodjenje herojskim bojem. Ako je to vrijedilo za Grke u staro i u novo doba, za Amerićane, Nijemce i Talijane, zašto ne bi vrijedilo i za nas Jugoslavene. U našem boju za ujedinjenje i oslobodjenje prate nas simpatije čitavog civilizovanog svijeta. Ali sa simpatijama nije još postignuto jamstvo za našu slobodu, a jamstvo ne možemo imati u riječima, nego u istinskoj sili. Mnogo više negoli sve simpatije tudjih naroda vrijedi za nas savezništvo sa bratskim češkim narodom, kojega u današnje doba vode isti sveti ideali demokracije i napretka. Radosnim će dakle srcem čuti naš narod u Istri pozdrav predsjednika češkoga saveza, narodnog zastupnika Stanjeka, koji se je medju prvima odazvao našoj molbi, i poslao nam članak za novogodišnji broj, koji objavljamo radi medjutim nastalih poteškoća u današnjem broju. Ruku o ruku s češkim savezom djeluje naš jugoslavenski klub, koji je svojom svibanjskom deklaracijom udario temelje našoj današnjoj i budućoj politici. Predsjednik našeg kluba, dr. Korošec, sjetio se i naše sirote Istre, koja je u prošlo doba imala dosta toga da prepati, te nam i on tom zgodom priposlao par riječi, koje svjedoče, da jugoslavenski klub ne će ni u kojem slučaju napustiti Istre, nego će uvijek nastojati oko njenog razvitka sve do konačnog ujedinjenja svih naših zemalja. S nekoliko muževnih i iskrenih riječi izražuje nam kulturni naš radnik i profesor na bečkom sveučilištu, Milan Rešetar, simpatije za naš pravedan boj za kulturno i političko ujedinjenje našeg cijelokupnog naroda.

Istri!

Izmed vseh točk naše prostrane domovine so nam najbolj na srcu mejni kraji, ki bi nam jih hotel sosed odvzeti. In zopet med njimi so nam posebno važni oni, ki grejo na naše morje. Lega naše domovine je srečna, v kolikor oklepa ravno oni del Jadrana, ki ima največjo važnost. Ravno ta okolnost pa je, ki našemu narodu poraja toliko zavistnih protivnikov, ki v svojem imperijalističnem nagonu segajo po naši sveti stari lastnini. Za našo obal se oglaša razven domačinov še troje reflektantov iz ozadja oziroma z nasprotnega brega.

V tem nasprotovanju interesov vedno živahnejše vzcvita in zmaguje ideja pravičnosti. Dajte zemljo tistemu, ki na nji biva izza stoletij! Dajte narodu, ki je to zemljo iztrgal nerodovitnosti, moč na njej! Če se prepusti Istro onemu narodu, ki je tam v znoju in krvi gospodaril, izkaže se čast pravici, ki veleva, naj vsak narod bode odslej gospodar svoje zemlje in svoje usode.

Težko nosi naš žilavi rod v Istri pezo vojskinega bremena; a ne obupuje. Domovina misli na to živo vejo našega celokupnega naroda in ne bo dovolila, da zamre. V našem pravičnem programu, v ideji samoodločitve naroda je spas tudi za trpečo, a zato tem bolj nam milo Istro.

V Mariboru, o božiču 1917.

Dr. Korošec.

Veći i srećniji narodi bore se za to da budu gospodari u svojoj kući; idemo li dakle mi Južni Slaveni predaleko, ako se borimo za to da ne budemo sluge na rogjenoj grudi? Pa opet ni taj tako skromni cilj nećemo postići, ako cijeli naš narod ne bude prožet mišlju da mora ne samo savjesno ispunjati svoje dužnosti već i svijesno tražiti i braniti svoja prava.

U Beču, 9. XII. 1917.

MILAN REŠETAR.

Fr. Staněk:
předseda „českého Svazu"

Česko-jihoslovanské souručenství.

Česká politika od počátku politického obrození českého roku 1848 byla slovanská.

Proti pangermanismu, jak se nám představil frankfurtským parlamentem, a proti útiskům a záměrům maďarským musila logicky vyrůsti politika slovanská. Proto horoval již první náš veliký politik Havlíček pro společný postup všech Slovanů rakouských hned na počátku politických zápasů o tuto říši a 1. května 1848 četla česká veřejnost v „Národních Novinách" článek Jihoslovana Kukuljeviče, v němž se žádalo zřízení „slovanského spolku" všech Slovanů, kteří by obeslali do Prahy „jediný obecný sněm všech větví národa." Národní Výbor vyslal do Záhřebu básníka Erbena a red. Lambla, aby tam navázali styky s Jihoslovany a posílali do Čech zprávy. Jelačić pak zval české zástupce na charvatský sněm a památného Slovanského sjezdu v Praze súčastnili se ve značném počtu zástupci jihoslovanští. V „Slovanském klubu" v Kroměříži byli mezi prvními poslanci ze slovanského jihu. A za celých těch 65 let praktické politiky slovanské v Rakousku stáli jsme vždy věrně při sobě, a jestliže jsme se někdy na chvíli rozcházeli, nebylo to na dlouho a jen proto, abychom si tím více pak stiskli své pravice.

Dualismus rozdělil si katanskou práci, oddělív od nás státoprávně Slovače a jihoslovanské země na dvě polovice. Měli jsme býti všichni podrobeni a vyplenění ad maiorem Germaniae et Hungariae gloriam a cizí vláda i mrav měl zavládnouti v zemích našich, praotci nám zachovaných. Ale politicky, kulturně a národnostně probuzení národové naší nejen že vytrvali přes všechny bouře a protivenství, slovanští národové této říše vyvstali ve chvíli, kdy došlo řešení všech nevyřízených otázek a placení nezaplacených účtů jako jeden muž — a nikdy dosud nebylo v řadách našich tolik odhodlanosti a udatenství, jako v této chvíli! Kulturní a ideové souručenství česko-jihoslovanské je dávno radostným faktem a Váš Vojnović je u nás snad větším básníkem a hrdinou, než u Vás doma. Ale mně šlo v této historické chvíli také o pevné souručenství politické — a to se mně doufám podařilo, bohdá již na trvale až do společného velikého vítězství a znovuzřízení našich velikých států.

Souručenství česko-jihoslovanské jest pevné a nerozborné a ono stalo se tmelem a základem slovanské politiky v této říši vůbec. K nám připojili se již skoro úplně Rusíni — a po dorozumnění těchto s Poláky doufám půjdou s námi i tito.

Ve své poslední řeči dne 9. listopadu m. r. jsem řekl: „Litoval bych, kdyby slovanští národové neměli míti tolik rozvahy a odvahy, vzájemné rozpory ihned vyrovnati ve chvíli, kdy stojíme před velikým nebezpečím, že jestliže všecko pro slovanské národy nevyhrajeme, všecko můžeme ztratiti." Nemám, co bych k tomu připojil.

Hrvatski glase te riječi ovako:

Češka je politika bila od početka češkog političkog preporoda god. 1848 slavenska.

Proti pangermanizmu, kako nam se pokazao po frankfurtskom parlamentu i proti madžarskim utlačivanjima i ciljevima, morala se logično razviti politika slavenska, zato se već prvi naš veliki političar Havlíček oduševljavao za zajednički nastup svih austrijskih Slavena odmah na početku političkih bojeva o ovu državu i dne 1. svibnja 1848. čitala je češka javnost u „Nàrod. Novinama" članak Jugoslavena Kukuljevića, u kojem se zahtjevalo uredjenje „slavenskog društva" svih Slavena, koji bi poslali u Pragu „jedini opći sabor svih ogranaka naroda". Narodni je odbor poslao u Zagreb pjesnika Erbena i redaktora Lambla, neka ovi tamo stupe u dodir s Jugoslavenima, i neka pošiljaju u Češku vijesti. Jelačić je pak zvao češke zastupnike na hrvatski sabor, a na slavnom su „slavenskom sastanku" u Pragi sudjelovali u znatnom broju jugoslavenski zastupnici. U „Slovačkom klubu" u Kromeržižu medju prvima su bili poslanici sa slavenskog juga. A za cijelih tih 65 godina praktičke politike slavenske u Austriji, stajali smo uvijek vjerno uza sebe, a jesmo li se nekada trenutačno razilazili, nije to bilo na dugo nego jedino zato, da si pak kasnije tim više stisnemo svoje desnice.

Dualizim si je razdijelio krvnički posao, razdvojivši od nas državopravno Slovačko i jugoslavenske zemlje na dvije polovice. Imali smo biti svi pokoreni i opljačkani ad maiorem Germaniae et Hungariae gloriam (na veću slavu Germanske i Ugarske. Op. ured.), i tudja je vlada i tudji su običaji imali zavladati u našim zemljama, od pradjedova nam sačuvanim. Ali političko kulturno i narodnosno probudjeni, naši narodi ne samo da su ustrajali uza sve bure i sukobe, slavenski su narodi u ovoj državi ustali u trenutku, kad je nadošlo riješenje svih neriješenih pitanja i isplata neisplaćenih računa — kao jedan muž — i nikada dosad nije bilo u našim redovima toliko odlučnosti i odvažnosti, kao u tom trenutku! Kulturna i idejna uzajamnost češko-jugoslavenska davno je radosnom činjenicom i Vaš je Vojnović kod nas možda većim pjesnikom i junakom nego li kod Vas doma. Ali ja sam išao u ovom historijskom trenutku i za čvrstom političkom uzajamnošću — a to mi je, nadam se, i pošlo sretno za rukom, već trajno sve do zajedničke velike pobjede i obnove naših velikih država.

Uzajamnost češko-jugoslavenska jest stalna i neoboriva, te je postala podlogom i temeljem slavenske politike u ovoj državi uopće. K nama su se pripojili gotovo potpuno Rusini — a po sporazumku ovih s Poljacima, nadam se, i ovi će poći s nama.

U svom posljednjem govoru dne 9. studenoga prošle godine, rekao sam: „Žalio bih, kad slavenski narodi ne bi morali imati toliko trijeznosti i odvažnosti, da uzajamne raspre odmah poravnaju u trenutku, kad stojimo pred velikom opasnošću, da ako sve za slavenske narode ne predobijemo, sve možemo izgubiti." Nemam, što bih k tomu pripojio.

Narod i država.

(Nekoji citati.)

... u nama uskipi gnjev, kad vidimo, da se dobroćudnost naroda zlostavlja i zlo upotrebljava. Kad čitamo povjest slobodna naroda, kojega su prava bila pogažena, počne nas zanimati njegova stvar. Naš osjećaj kazuje nam, dokle se je smio pokoriti i od kojega je časa bila izdaja spram sebe samoga, što se nije opro. Kud i kamo ljuće će nas podžeći gnjev, ako nam iskustvo donese kobni taj primjer, da ga sami u svojoj otadžbini osjećamo ...

Propast i napredak naroda stoji toliko do uprave njegove vlade, te nam, ako ćemo da upoznamo zasluge ministarstva, treba samo promotriti prilike naroda. Ako ga vidimo poslušna zakonima, napredna u privrednoj njegovoj djelatnosti, složna kod kuće a poštovana u tudjini, možemo mirne duše suditi, da njegovim poslovima upravljaju ljudi iskusni, sposobni i kreposni. Ako nasuprot vidimo opće nepovjerenje i nezadovoljstvo, naglo propadanje trgovine, strančarenje u svim granama države i posvemašnji gubitak štovanja inostranih vlasti, možemo bez oklijevanja reći, da je vlada te zemlje slaba, smetena i opaka. Puk je u svim zemljama strpljiv do neke točke. Nepravda može podjariti njegovu srdžbu i nagnati ga na silovita srestva, ali prava krivnja uvijek je u vladi ...

Kao pojedinac čovjek, tako i narodi dolaze do trajnih svojih tekovina tek svojim iskustvom, borbom i žrtvama. Tu cijenu za svoju slobodu treba da plati svaki narod. Zaludu su svi slavni izgledi, sve krasne teorije i rečenice, svi makar kolikom pomnjom i dosljednošmu iznadjeni i sastavljeni politički programi, kad u narodu nema snage ni srčanosti, da ih obrani i oživotvori ... (Iz engleskih pisama Juniusa, 1769—1772, što ih je nedavno objelodanio V. Krišković u Prosvjetnoj biblioteci.)

O vlastitoj snazi.

No ni na koji način ne mislim vas podignuti iznad onog bola (radi robovanja njemačkog naroda o. u.), tješeći vas potporom, koja bi imala da dodje izvana i upućujući vas na svemoguće dogadjaje i promjene, koje bi tijekom rata mogle da nastanu; jer kad i ne bi mišlenje, da je prikladnije lutati svijetom mogućnosti negoli laćati se onoga, što je potrebno, te očekivati spas od pukog slučaja, a ne od vlastite snage, dokazivalo tek griješnu lakomišljenost i najgore samoprezi-ranje, kako ono to u istinu dokazuje, ne bi se ovo tješenje i upućivanje ni dalo primijeniti na naše sadašnje stanje. Može se naime strogo dokazati, da nam nijedan čovjek, nijedan Bog, nijedan dogadjaj, koji bi mogao da nastupi, ne bi mogao pomoći, već da si moramo sami pomoći, ako hoćemo, da nam bude pomoženo. (Fichte, Reden an die deutsche Nation.)

Za jugoslavensku deklaraciju.

Naš narod u Istri stoji i pada sa deklaracijom jugoslavenskog kluba u Beču, koja zahtjeva ujedinjenje jugoslavenskih zemalja u jedno državno tijelo. Ali neprijatelji našega naroda od vajkada su bili brzo spremni poricati našemu narodu volju za slobodom, te su obično pripisivali svaki narodni pokret, koji im je bio neugodan, radu „narodnih huškača". Da se to ne ponovi i u tom slučaju, pozivljemo sve općine Istre i ljude po selima, neka se izjave za svibanjsku deklaraciju i neka kupe za nju potpise. U svakom selu naći će se svakako još koji agilni muž, koji će preuzeti sakupljanje potpisa za našu narodnu slobodu. Izjava neka bude sastavljena po prilici ovako:

Potpisani seljani (općinari) sela (mjesta) ..... izjavljaju, da stoje na stanovištu svi-

banjske izjave jugoslavenskog kluba, koja traži ujedinjenje našeg naroda, Hrvata, Slovenaca i Srba u jedno državno tijelo. Potpisani izjavljaju dalje, da nikako ne mogu dopustiti, da u jugoslavenskim pokrajinama vladaju poslije rata one prilike, koje su vladale prije i tijekom rata, da znači sadašnje i prijašnje stanje narodnu smrt i da su spremni sve žrtvovati i ne odustati od svog svetog boja, dok ne budu ispunjeni njihovi narodni zahtjevi, koji odgovaraju čovječjem i božjem pravu. Potpisani hoće živjeti kao ravnopravni medju ravnopravnima, kao slobodni medju slobodnima, te traže na temelju od čitavog kulturnog svijeta priznatog prava samoodredjivanja naroda, provedenje svoje narodne volje.

U . . . . . . 1918.

Slijede potpisi.

Ne navadjamo to za to, da diktiramo narodu njegove zahtjeve. Narod može da sam po svojim vlastitim osjećajima izrazi svoje želje, svoje potrebe i zahtjeve. Naveli smo samo par misli, po kojima se svatko može ravnati, a k tima može pridodati svoje misli i svoje težnje. Svijesni si moramo biti, da nam samo u medjusobnom radu i uzajamnom podupiranju, i u ujedinjenju svih jugoslavenskih plemena u jednu jaku i samostalnu državu, leži naš spas! U to ime naprijed! Ugledajmo se u braću Slovence i radimo!

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Primirje.

Talijansko bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 12. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna je djelatnost bila ograničena na topovske bojeve i na bojeve sa bacalima mina u raznim odsječcima fronte.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff

Mirovni pregovori.

Beč, 12. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta-Litovskog, dne 11. t. mj.: U smislu zaključka, koji je primljen u jučerašnjoj plenarnoj sjednici, sastadoše se jučer popodne odaslanstva delegacija Austro-Ugarske, Njemačke i Rusije u svrhu vijećanja. Kod ovoga se je ugovorilo, da se sastavi od ruske delegacije dne 27. prosinca prošle godine predložena komisija, koja će imati da raspravlja o teritorijalnim i diplomatskim pitanjima te da se paralelno sa vijećanjima ove komisije vrše predrazgovori stručnjaka pojedinih delegacija o uredjenju gospodarstvenih i pravnih pitanja. Ugovorilo se nadalje, da ima prva komisija dne 11. t. mj. u 10 sati u jutro započeti predrazgovore. Sa austro-ugarske i njemačke strane otposlani su u komisiju: predsjednici obiju delegacija, po jedan politički i jedan vojnički odaslanik i po dva tajnika. Ruska si je delegacija pridržala zaključak o broju članova, koje ima ona poslati u komisiju. Ova se je komisija konstituirala danas u jutro u 10 sati te je započela vijećanjima, koja su u 1 sat popodne prekinuta i u 5 i pol sati popodne nastavljena.

* **Dohoci austrijskih drž. željeznica.** Kako se do sada ustanovilo, iznose dohoci austrijskih drž. željeznica za prevoze u mjesecu studenom 1917. kruna 78,915.000. Dohoci su za 6,408.274 K veći nego u istom mjesecu pretprošle godine.

* **Ugarska delegacija.** Kako brzojavljaju iz Budimpešte, odgodjena bje na neizvjesno vrijeme sjednica ugarskog vojnog odbora, sazvana na dan 14. siječnja, i to obzirom na nastavljene mirovne rasprave u Brest-Litovsku. Kako se glasa, mogle bi i austrijske delegacije biti odgodjene.

* **Ugarska zastupnička kuća** obdržavat će u srijedu, dne 16. t. mj. sjednicu.

* **Iz Crnegore.** Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Bivši crnogorski vojni ministar Radomir Vesović, najavio se je sa svojim pristašama, medju kojima se nalazi i bivši crnogorski ministar pravde Miroslav Rajčević, kod okružnog zapovjedništva u Andrijevici te je tamo predao oružje. Pošto su se imenovani u odredjenom roku najavili c. i k. oblastima, to će oni biti dionici milosnog akta, izdanog prigodom Previšnjeg rodjendana.

Iz Rusije.

Što veli komesar Trocki. — Ako se rasprave izjalove. — Pojačanje fronte. — Kaledin na čelu izbora. — Povratak je ratnih zarobljenika prije svršetka rata nemogući.

: Berlin, 9. „Tageblatt" javlja iz Rotterdama: Petrogradski je dopisnik lista „Daily News" razgovarao sa Trockijem prije njegovog odlaska u Brest-Litovsk. Na njegovo pitanje, čemu se Trocki nada od sveopćeg mira i da li Njemačka takav mir želi, odgovorio je Trocki, e dosad još nije bila pružena Njemačkoj zgoda, da sklopi sveopći prihvatljivi mir. Na pitanje, koje uvjete kani Trocki sad predložiti, nije ništa odgovorio, nego je kazao smiješeći se: „Mi bismo radili logički, kad bismo sad Engleskoj navijestili rat radi Indije, Egipta i Irske". Kad je dopisnik primjetio, da Engleska nema nikakove koristi od kolonija, odvratio je Trocki, neka ih Engleska dakle prepusti, ako je već tako nesebična.

Petrograd, 9. (Havas.) Povjerenici za izvanjske i unutrašnje poslove vlade sovjeta predlažu, da se upravna okružja prema gospodarskoj važnosti odnosnih predjela i obzirom na medjusobne odnošaje organizuju i porazdijele. Mjesni su sovjeti bili pozvani, da potraže medjusobni uži dodir, te da podržavaju i sa vladom sovjeta uže odnošaje. Samo uredjena i jedinstvena djelatnost upravnih organa sovjeta može vladi sovjeta zajamčiti trajan opstanak. — Prema listu „Djelo Narodno", imade se zatezanje u povratku ruskih mirovnih izaslanika svesti na osorno ponašanje Njemačke u pitanju glede slobodnog razvoja narodnosti. Zavod je Smolni, predvidjajući izjalovljenje rasprava, odredio već mjere za pojačanje fronte, mjere za povratak generalisima Krilenka u glavni stan itd.

Petrograd, 9. (Havas.) Kod izbora u ustavotvornu skupštinu u donskom području stoji na čelu general Kaledin.

Petrograd, 10. (Havas.) U posljednjoj je sjednici rusko-njemačkog povjerenstva u pitanju glede poboljšanja položaja ratnih zarobljenika došlo do žestoke upadice. Rusi su predlagali sastav posebnog povjerenstva glede raspravljanja o pitanju glede poljačkih radnika i pomorskih vojnika, koji rade u Njemačkoj. Njemački su izaslanici izjavili, da u tom pogledu nemaju nikakovih uputa. Nato su izjavili Rusi, ako se Nijemci ustručavaju, da to pitanje riješe, e će se oni odreći raspravljanja o daljnjim pitanjima. Nadalje su Rusi ustanovili, da ne će podavati nikakovih jamstva za kontrolu nad raspravama tako dugo, dok se te rasprave nastavljaju na ruskom tlu. Što se tiče pitanja glede izmjene zarobljenika i repatrijacije civilista, kazali su Rusi, da je repatrijacija zarobljenika prije svršetka rata potpuno nemoguća.

* **Torpedovka br. 11.** Dopisni ured javlja iz Beča: Na upit zast. Vedre, koji se tiče torpedovke br. 11, odgovorio je ministar za zemaljsku obranu na temelju podataka, primljenih od mornaričke sekcije ratnog ministarstva, da sudska istraga nije dosada iznijela nikakovih uporišta, iz kojih bi se moglo doći do sigurnog zaključka pogledom na dogadjaje, koji su se odigrali dne 15. studenoga 1917. na torpedovci br. 11. Stoga nije sada moguće, da se o krivnji u bilo kojem obziru izreče bilo kakvo mnijenje. Sudbeni se postupak nastavlja. Dogodjaj od 15. studenoga 1917. moći će se tekar onda razjasniti, kada se bude moglo ispitati osobe, od kojih se je imenovanog dana sastojala posada torpedovke br. 11.

* **Samostalna Finska.** Norveška je, kako javlja brzojavka iz Kristijanije, priznala Finsku kao slobodnu i neovisnu državu.

* **Odjeci govora Lloyda Georgea.** Iz Lugana brzojavljaju sa danom 11. siječnja: Talijanski listovi još uviek ne poznaju dojma, koji je izazvao govor Lloyda Georgea u Austriji, premda već kroz 48 sati predleži iscrpiv izvještaj o glasovima austrijskog novinstva. „Corriere della Sera" okrivljuje talijansku cenzuru, da opet potlačuje i zadržava berlinska i bečka izvješća, dok ne stigne o njima sud iz Pariza, Washingtona ili Londona. Bez sumnje hoće talijanska cenzura da uštedi narodu spoznaju, e se je diplomatska ofenziva Londona, a i Washingtona izjalovila. Nasuprot izgleda, kao da hoće cenzura talijansko novinstvo bodriti, neka ističe, kako znatno pospješuje ova washingtonska izjava interese Italije, dok se sad pristaje najednom uz talijanski osvajalački program i glede izlaska se na Jadransko more u korist Italije odriče onoga načela, koje zastupa obzirom na Dardanele i na sveopću slobodu mora.

* **Bugarski ratni izvještaj** od 11. t. mj. javlja: Macedonska fronta: U gornjoj dolini Skumbi rastjerasmo vatrom više neprijateljskih odjeljenja, koja su kušala da se približe našim stražama. U zavoju Crne kratke nenadane navale vatrom. Kod Makova suzbismo navalu francuskog izvidničkog odjela. Jugozapadno od Dojrana pojačana paljba. Kod Donjeg Poroja potjerasmo u gužvi odjeljenje engleske pješadije. Neprijateljsko je ljetalo bacilo 4 bombe na Demirhisar. Ranjena su 2 stanovnika.

* **Talijanska ofenziva?** „Berliner Tageblatt" javlja iz Lugana: General je Diaz izjavio engleskom nekom izvjestitelju, da će se tečajem zime talijanska armada iza svojih otpornih crta nanovo urediti, da u zgodan trenutak poduzme opet ofenzivu. Talijanska da je vojska u svojoj snazi potpuno neskršena.

Zasjedanja čeških stranaka. Kako brzojavljaju iz Beča, obdržavat će se dne 13. siječnja u Pragu skupština pouzdanika češke pravno-naprednjačke stranke, da zauzme svoje stanovište glede udruženja čeških političkih stranaka i glede osnovanja nove češke državnopravno-demokratske stranke. Dne 20. o. mj. obdržavat će se u Brnu zasjedanje češke napredne pučke stranke (skupina Stransky).

* **Španjolsko-francuski sporazumak.** „Deutsche Tageszeitung" javlja iz Bazela: „Journal des Débats" saznaje, da na zahtjev Engleske ne će doći do objelodanjenja trgovačkog ugovora, sklopljenog izmedju Španjolske i Francuske, jer Engleska hoće prepriječiti, da iz toga povlače korist srednje vlasti.

* **Iz Amerike.** „Daily Mail" saznaje iz New-Yorka, da je argentinski poslanik u Washingtonu predao ostavku u znak prosvjeda proti tomu, što Argentina nije iza afere sa „Luksburgom" prekinula svojih odnošaja sa Njemačkom.

IZ FRANCUSKE.

Bern, 11. (D. u.) Francusko novinstvo, u prvom redu „Temps", zahvaljuje se Wilsonu za to, što je stanovište Amerike po prvi puta u francuskom smislu korektno precizirao. „Temps" žestoko napada poljsko regentsko vijeće prigodom posjeta u Berlinu, te se naročito obraća proti odlomku govora kneza Lubomirskog, koji glasi: „Hoćemo, da u zajednici sa njemačkim narodom idemo za velikim ciljevima čovječanstva".

Domaće vijesti.

Riječ uredništva.

Prigodom nove godine namjeravali smo izdati poseban broj našeg lista, koji bi bio posvećen ideji narodnoga ujedinjenja. Tom smo se prilikom obratili na mnoge naše vodeće ljude, e bi nam poslali nekoliko misli glede narodnog ujedinjenja. Medjutim, mnogo nam se poteškoća na put postavilo, te smo bili prisiljeni, da odustanemo od izdavanja posebnog broja, a dio priposlanog nam materijala objelodanjujemo u današnjem broju. Svim onima, koji nam se pozivu odazvali, budi naša najsrdačnija hvala! U uvjerenju, da je naša ideja prava, i da će ta ideja prebroditi sve zaprijeke, nadjačati sav otpor, što joj se na put stavlja, kročimo smjelo naprijed. Nije sile, koja bi mogla potlačiti nastojanje probudjena naroda po ujedinjenju s ostalom istokrvnom braćom i oslobodjenju ispod tudjinskoga jarma. Crvena cenzorova olovka, bijela polja u novinama, paragrafi, novi kazneni propisi, zakoni i prijetnje, sve je to obilježje straha i slaboće. Pravednost će pobijediti. Izmučenom svijetu sviće novo doba demokracije i slobode. I mi moramo da dočekamo novo doba pripravni i probudjeni da možemo onda tražiti i zahtijevati a i provadjati u život sve naše narodne ideale.

Služba Božija za pravoslavne. U ponedjeljak, dne 14. o. mj., na novu godinu biće sv. Liturgija pre podne u 9 sati u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

C. i k. **glazba ratne mornarice** priredjuje danas na obali Franje Josipa, sučelice stožernoj zgradi koncerat s ovim rasporedom: 1. J. Fučik: „Triglav", koračnica; 2. A. Maillart: „Pustinjakov zvončić", predigra; 3. C. M. Ziehrer: „Snježne grude", valcer; 4 G. Bizet: Fantazija k operi „Carmen"; 5. J. Král: „Kratke glazbene vijesti" karišik; 6. J. Faulwetter: „Eljen a háza", koračnica.

Ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu saopćuje: Dne 16. siječnja o. g. biti će opet otvoreni pošt. uredi Terzo, Chiopris i Dolenje u Brdima i to za sada jedino za pismovno-poštanski saobraćaj uključivo službeno i zasebno preporučivanje.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko uprave našeg lista, za našu srednju školu u Puli, slijedeći doprinosi: Mjesto nadgrobnog vijenca blagopokojne Paškve Buić, polaže omladina iz Pomera K 100.— Darovaše: po K 10: Antun Buić, Josip Mikovilović, Toma Zuccon, Josip Zuccon; po K 4: Andrija Zuccon, Josip Buić, Blaž Buić, Antun Radolović, Miho Radolović, Josip Zuccon; po K 3: Valentina Zuccon, Nikola Zuccon, Luca.

Mikovilović, Fuma Buić, Marija Buić; po K 2: Antu Zuccon, Lucija Zuccon, Ljubica Košara, Josip Rakić, Ana Buić, Fuma Buić, Josip Buić, Dragutin Perišа, Mijo Rakić; po K 1: Antun Kirac, Antun Buić, Antun Zuccon. — Sakupljeno po gosp. Petru Randiću, medju našim radnicima kod radionice ljevaonice kovina K 35.—, i to, kao mjesečnu obvezu za srednju školu. — Ovakovom pokretnom činu, kojeg su naši radnici sami medju sobom pokrenuli divimo se, i želimo, da se i drugi u ovaj primjer ugledaju. — Darovaše: po K 3: Petar Randić, Jakov Randić; po K 2: Antun Rosanda, Antun Ivančić, Blaž Ušić; po K 1: Josip Franković, Jure Kružila, Demeter Stipčić, Stanislav Mičetić, Jakov Jančar, Rudolf Vobožil, Jure Poldrugovac, Matko Zbančić, Ivan Jeromela, Stjepan Banko, Josip Miks, Matko Diković, Josip Bubić, Antun Brenković, Franjo Cinsep, Josip Urabić, Josip Fičenec, Antun Močenić, Antun Cukarić, Antun Žic, N. N., N. N., N. N.

Položeno preko brijačnica gg. Žunić i Allaich, od njihovih mušterija K 333.—, i to, kod g. Žunića K 230, a kod gosp. Allaich K 84.—. Dalje je položeno od naših vojnika kod Pule, uz ove riječi: „Prigodom blagdana sjetili smo se nas nekoliko Jugoslavena 1. i 2. satnije pješačkog bataljuna VIII. bos. herc. pješ. puk. 2, u Sv. Martinu kraj Pule, naše tužne istarske djece, te smo sakupili ovu malu svoticu uz želju, da bude na korist i dobrobit našoj istarskoj djeci, naime, za „Družbu sv. Ćirila i Metoda K 34.50, a za srednju školu u Puli K 110.—.

Prigodom pravoslavnog Božića, sastade se jedno malo društvo da proslavi „Hristovo Roždenstvo". — Nije društvo da sa čašom brigu rastjera, već pomišlja što ga najviš stiska, — pa na govor Jeremića Šime skupi Miloš 107.— K, to namjeni za Hrvatsku školu, da imadu malu uspomenu. — Zato napred svi braćo Hrvati, strašivice nek idu spavati. Darovaše: po K 10: Levnaić Miloš, Jeremić, Jovančvvić, Kovačević, Grbić Svetozar; po K 8: Selaković, Pantelac Srećko; po K 5: Aluić, Sukor, Manojlović, Zagorac Sipko, Sević, Rokvić; po K 4: Milenović; po K 2: Stojanović; po K 1: Nedić. — Polaže gosp. Ivo Deklevа, sa Nj. V. broda „Pola" K 5: gg. Pavao Severdja i Mirko Križan po K 4.—; Nikola Skalabrin K 2: S jedne strane požrtvovnih prijatelja naše škole, stiglo je kroz zadnje doba, što poštom, što osobno, što po drugima K 1.298.—; a sa jedne druge strane K 1.212.—. (Potanje ćemo objelodaniti naknadno). Ukupno K 3.075.—; zadnji iskaz K 40.164.99; sveukupno K 43.239.99. Ponosimo se takovim darovateljima, te im od srca kličemo! Živijeli! Tiho, ali ustrajno naprijed za našu srednju školu u Puli!

Ispravak. U jučerašnjem broju, kod „Milodara za hrvatske škole" stoji, da je sakupila gospodjica Dinka Pališka u Ripendi K 77.—, dočim je morale stati, da je sakupila K 88.—. Ukupno je imalo glasiti K 732.—; zadnji iskaz K 39.432.99; sveukupno K 40.164.99.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broj 2001 unaprijed.

Upisivanje u „Maticu hrvatsku". Velevrijedna ova kulturna ustanova, koja je izdala već drugo ratno kolo od 5 knjiga biranog sadržaja, izdat će tijekom ove godine treće ratno kolo. Članovi prinosnici, koji hoće da se upišu u „Maticu hrvatsku", mogu da to učine kod uredništva našeg lista u Sišanskoj ulici broj 24 i to dnevno od 2—5 sati popodne. Članarina iznosi godišnje K 6·—, poštarina i otprema K 1·50, ukupno dakle K 7·50. „Matica hrvatska" prima i članove zakladnike, koji su dužni da uplate ili na jedamput K 100·— ili u roku od pet godina u obrocima po K 20 godišnje. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, besplatno sva izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Knjige, koje izadju, bit će razaslane na povjereništva „Matice hrvatske", gdje ih članovi mogu da podignu. Potanje upute daje uredništvo našeg lista, gdje stoje na raspolaganje svi popisi matičnih izdanja, koja se još mogu dobiti. Našim čitateljima najtoplije preporučujemo ovo naše kulturno društvo, jer time, da podupiremo i kupujemo dobru knjigu, pomažemo sebi, širimo narodnu prosvjetu i jačamo narodnu svijest!

Pismo od Franine. Čera san Van pisal do kasno u noć, a i najco moran. Prijet san vaše pismo. Govoril san s Jurino, on je kuntent i svi ti drugi va bregěh. A kad san njin preštel, da ćete va slavu naših velikih ljudi i va slavu naše velike misli napravit lep foj, i da će va njen biti toliko lepih stvari, od našega Korošca i od mnogih naših učenih i poštenih glav, svi smo se složili, da moramo poslat za ta foj i par besed z našeh breg, da se zna, da i mi s dušon i s telon, koliko nan ga još ostalo, s kosti i s kožon, sve do smrti, do zadnjega dalia i do zadnje kapi krvi, i aku smo stari i nevoljni, ma pristajamo za našu ideju, to će reći da pristajamo, da svi mi, ki govorimo našin lepin jazikon, i ki pribivamo va sveh naših krajeh, va slovenskih, hrvatskih i srpskih, a smo sinci jene matere, i jenoga roda, da se složimo, va jenu državu, jaku i veliku, da sami deštinivamo, kamo ćemo dat naš pot i naše žulje. I mi danas već razumemo, da će se one poštene glave, ča su se sakupile oko Jugoslovinskega kluba zauzeti za nas i da nan samo dobro želě. Mi pristajamo uz njih, i mislimo da će svi, kadegod je našega roda i plemena pristati. Ma ne zamerite, ako smo zaključili još jeno. Va bregěh je glad. Va Hrvatskem pravijo, da je žita nezrečeno. Pa bi mi, ki smo braća i ki smo svi deca jugoslavinskega roda mogli dobit ča? Mesto da daju našo hrano svin tujin huncuton, ne bi bilo bolje, da pomoru bratu. A povedali su nam, da su sve obećali, a malo izvršili. Znamo. On od Ungarije ima još komandir. I za to, ako mi budemo sami svoji, ako mi budemo zapovedali va našeh krajeh, va plodneh naših ravnicah, slovenskeh, hrvatskeh i srpskeh, imet ćemo vavek svega, i za to i mi i pristajamo za deklaracijo. Al ne samo za to. Ni naš trbuh, da po domaće rečen, glavna stvar. I srce dela, a mi, i ako smo stari, ljudi more se reć već od drugoga sveta, imamo još srce kako stara korenika, i još preje nego za vavek zaklopimo oči, pravimo, da pristajamo za deklaraciju od meseca maja prošloga leta, koju je san naš presvetli biskup Jeglič blagoslovil, i da se ufamo, da će Bog prosvetlit sven huncuton, ki bi oteli naš ubog narod zapeljat i izdat ga za srebrnatjake. Pošteno su naša deca gubila svoje glave, umirala, a mi tu pogibljemo od siromaštva, al i pošteno pravimo celemu svetu u oči, našin va Beče i onen, ki pripravljajo mir s Rusom, da sad hoćemo biti sami svoji gospodari, i ne ćemo da nan tuja maćeha deli čruh. Sve stare sure glave, ke su dosti na svetu videle, složno izjavljajo, da pristajajo za deklaracijo i za sve ono, što naš pošteni jugoslavinski klub zaključi. Napred za našo državo! Va ime sveh, ki va bregěh žive. — Franina i Jurina.

Dnevne vijesti.

U Novom Sadu zabranjene sve jugoslavenske priredbe i predstave. U novom Sadu zabranjene su oblasno sve javne priredbe i predstave sa strane Hrvata i Srba, pa bile one i u dobrotvorne svrhe. („J. L.")

Novinarska kriza u Zagrebu. Kako javlja „Slovenski narod" iz Zagreba, nastala je u novinstvu u Zagrebu kriza. Dne 10. o. mj. izašle su samo službene „Narodne Novine" po podne i 2 jutarnja dnevnika. Kriza je nastala uslijed štrajka namještenika u tiskarama. Niko ne zna, kako će dugo trajati. Pojedini će listovi biti oštećeni, nekoji i na sto tisuće. Govori se, da su tiskare pripravljene, da zatvore svoj posao, treba li makar mjesec dana. Ali niti onda, kad bi se taj spor poravnao, nije kriza u novinarskom svijetu u Hrvatskoj svladana. Prijeti nestašica papira, gdje igra veoma veliku ulogu politika.

Prosvjeta.

Dr. A. Forel. Seksualna etika. Izdanje I. G. Gjurgjevića u Sarajevu. Cijena K 1·60. (Ćirilica.) Knjižara Gjurgjević u Sarajevu izdala je tijekom rata niz krasnoslovnih i znanstvenih knjiga, većim dijelom prijevoda, koje se odlikuju dobrim izborom tako te se može punim pravom govoriti o nekoj „odabranoj biblioteci". U toj su knjižnici izašle medju ostalim Strindbergove pripovijetke, Stankovićeva genijalna novela (Vrela krv), Tolstojev Hadži Murat itd., dakle sve knjige prvorazrednih autora u dotjeranim prijevodima. Kao sve ostale knjige, resi i najnoviju knjigu, što je izdala zaslužna knjižara, ozbiljno shvaćanje zadaće nakladnika. Dr. August Forel, znamenit švicarski psihijatra, poznat je kao stručnjak u seksualnim pitanjima, te je dobro, da se i naša čitalačka publika upozna s njim i njegovim nazorima o seksualnom problemu. U našoj su knjizi sadržane dvije zanimive rasprave, predavanje „Seksualna etika" i kao dodatak „Primeri etičkoseksualnih konflikata iz života". Knjigu je prelio na hrvatsko-srpski jezik B. Jevtić. Preporučujemo knjigu svim onima, koji se bave sa tim veleważnim pitanjem.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 12.
od 12. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Edtmayer.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Budapest": puč.-ust. liječnik dr. Zeilländer.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

A. C.

Pokret jugoslavenskih žena i „Ženski Svijet".*)

„O kako je kod nas sve jadno i ograničeno" kliče u „Ženskom Svijetu" iz dubljine svoje jugoslavenske duše Lena Ujević. — Nu dobar znak je ipak, da ima kod nas ljudi i žena, koji su proglедali svu golotinju naših prilika i otvoreno je priznavaju. Iz toga se radja neslomljiva volja, krčiti nove puteve novome, boljemu razvitku jugoslavenskog naroda.

Devetnajsto stoljeće znači za nas u narodnom pogledu traženje svjetla, istine. Ali mi smo još u sumraku, čini se tek, da svjetlo — ispravno rješenje našeg narodnog pitanja — već vidimo i da mu se približavamo. Tražili smo je bio iskrom, iskrom istine, ali laži megalomanije turile su istinu u zapećak. Separatizam je pobijedio u Slovenskoj, pobijedio je u Srbiji i u Hrvatskoj, pobijedio je svugdje, jer nigdje nije bilo dosta kulture, koja bi dokazala, da je separatizam laž, prividno rješenje našeg problema. Hranili smo se dugo lažima, obućenima u kojekakve teorije, a hrvatski narod u Bosni i Hercegovini, osobito djaštvo i odrasla inteligencija jest i sad još hranjena bolesnim frankovačkim lažima. Izvjesni časopisi i izvjesni „vodje" otvoreno izdaju narod, otvoreno prodavaju narodnu budućnost. Kaošto su Englezi, Nijemci i Francuzi kupovali u Africi crnačke poglavare, da se dočepaju kolonija, tako se trguje i s nama. Mi smo prodavani kao roblje, a još je kod nas crnaca, koji to ne osjećaju. — Perditio tua, Israel, ex te! — —

Rat, koji je dobar dio Hrvata, priznajmo svoju sramotu, primio s radošću, tukao nas je nemilosrdno od prvog dana kijačom po glavi i hrptenjači. „Javno mnijenje" našeg naroda oslobodilo se je ratne psychoze prvih dana vojne. Osjećaji su se formirali, a udarci su nemilosrdno padali i formiranje ubrzavali. Na vješalama, u tamnicama, u strjeljačkim jarcima rodila se je nova vjera, nova nada i novo ufanje.

U razburkano vrijeme svjetskog rata, fizičke ruske revolucije, a moralne revolucije cijelog svijeta, počeo je izlaziti „Ženski Svijet". Nu njegov značaj nije nervozan, kaošto je nervozna doba, u kojoj je niknuo. „Ž. S." hoće, da ozbiljnim štivom, punim unutarnje vrijednosti, a ne blistavih fraza, temeljito odgoji novu generaciju, koja će imati stalne ciljeve pred sobom, a neće ih — kao sadanja — svake druge godine mijenjati. Milica Djurić, poletna Beogradjanka, formuliše u jednom članku „Ž. S." značaj ženskog lista ovako: „On mora biti moderno, razumno (t. j. racionalno), stvarno, opšte i objektivno glasilo, u kome će žena naći forum, sa koga će se širiti borbeni poklič širom svuda, i dopirati u najdalji i najosamljeniji kut svojom impresivnom snagom, da diže one, koje su ođavna pale, one, koje je staro društvo nemilosrdno oborilo i potčinilo. Da mora kidati lanac po lanac, koji su vekovi oko žene obavijali. Težak je to zadatak, ali i veleban! Na njemu moraju uzeti učešća sve žene. Svaki dan mora doneti nove suborbenice". Ali ta formula jest propćenita, ona vrijedi za svaki ženski list svakog naroda; glasilo jugoslavenskih žena trebalo je da riješi još prije par specijalno naših pitanja. Prvo pitanje bilo je: kakove da se članke prima za list: samo ijekavske, ili i ekavske, a te da se štampa ćirilicom ili latinicom, a konačno ima li se uvršćavati i slovenske. To pitanje nije se dosada pokušao riješiti u praksi nijedan naš ugledniji književni list, istom sa „Ž. S." došlo je riješenje, po našem mnijenju baš ispravno i to biz ikakve debate. Budućnost će pokazati ispravnost riješenja, a naša literarna istorija bit će za riješenje Kvedrovoj zahvalna. U listu izlaze članci u svim trima jugoslavenskim dialektima, štampani su latinicom, a divno se nadopunjuju.

Kad sam dobio prvi broj u ruke, činilo mi se prema koricama, kao da držim češki polumjesečnik „Ženský Svet" — ali s radošću sam brzo konstatirao, da sam se prevario. Naš „Ž. S." nadmašuje češki svojim sadržajem. Češkinje imadu pet, šest glasila, te su najbolje radenice razdijeljene, kod nas naprotiv cvijet Jugoslavenaka — od Celovca do Kosova — sakupio se pri jednom svojem glasilu. To i jest uzrokom, da je naš „Ž. S." tako bogat sadržajem, da ga možemo i tudjini s ponosom pokazati. Sam sam se o tom uvjerio. Okolnost, da su pisci i pretplatnici lista svi Jugoslaveni od Bitolja do Maribora, da je nadalje listu mogućnost da bude — opšti. Baš to vlasnost falila je kod nas svim dosadanjim ženskim listovima — dosadanji bivali su obično glasila hrvatskih, odnosno slovenskih, odnosno srpskih učiteljica, ali nikada nije bilo glasila svijuh jugoslavenskih žena bez razlike dijalekta i staleža.

(Nastavit će se.)

*) „Ženski Svijet" izlazi mjesečno na 48 strana u ovećem revijalnom formatu, štampan na finom papiru. — Godišnja pretplata (12 brojeva) iznaša K 16·—, a šalje se na adresu: „Ženski Svijet", Zagreb, Pantovčak 1 b.

Javna zahvala

svima, koji su nam iskazali ljubav u bolesti i smrti, našeg neprežaljeno pokojnika

Ivana Bačić

načelnika općine Veprinac, pom. kapetana, posjednika itd.

Napose hvala veleuč. gosp. dr. Niki Fabijanić-u, koji je uložio mnogo truda, nastojao, da ga otme nemiloj smrti. Nadalje hvalimo velečasnom okolišnom svećenstvu, p. n. činovništvu svih ureda sa kotar. poglavarom poglavitim gosp. Gejzom Murat na čelu, p. n. odvjetnicima, učiteljstvu, poštovanom gradjanstvu i plemenitom pučanstvu Lovrana, Mošćenica, Ike, Ičića, Poljana, Veprinca, Opatije, Voloskog i Kastva, koje je svoju ljubav prema milom pokojniku pokazalo, položivši krasne vijence na njegov odar i otprativši drage ostatke do zadnjeg počivališta. Hvalimo svim prijateljima i znancima, koji usmeno ili pismene očituvaše svoju sućut u teškoj našoj tuzi.

Hvala, svima hvala i od Boga plata!

U IČIĆIMA, u siječnju 1918.

Ucviljena supruga: Marija Bačić
za sinove i ostalu rodbinu.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. **U Puli, ponedjeljak 14. siječnja 1918.** Broj 906.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja:

S obe je strane Brente bila prelazno povišena jakost artilerije.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 13. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Istočno i sjeveroistočno od Armentieresa kao što u području od Lensa bila je engleska topnička djelatnost preko dana živahna. I u drugim je odsječcima oživjela na mahove.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na mnogim mjestima fronte topnički bojevi. Jaka francuska odjeljenja, koja su provalila sjeverno od Reimsa, u Champagne i sjeveroistočno od Avocourta na izvidjaje, bila su suzbijena u bojevima iz bliza. Jugozapadno od Ornesa unijelo nam je poduzeće zarobljenika.

Bojna skupina vojvode Albrechta würtemberškoga: Na istočnim visinama Moze i u srednjim Vogezima privremeno povišena paljbena djelatnost. — U bojnim smo zračnim bojevima oborili jučer 6 neprijateljskih lijetala i 3 pripeta balona.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

11. siječnja: Topovska je paljba bila žešća u Judikarijskoj dolini, na fronti visoravnice Asiago te u predjelu Col Caprile, Monte Pertica i u predjelu Monte Asolone. Zapadno od Cava Zuccherina je uspješno usredotočena vatra naših mužara prisilila neprijatelja, da napusti nekoliko komada jaraka. Uzmičuće neprijateljsko odjeljenje uzeto je pod jaku strojepuščanu i puščanu vatru te je pretrpjelo znatnih gubitaka. Kroz dan je povoljno vrijeme pospješivalo lijetalačku djelatnost.

Iz Rusije.

Komesar Trocki, ta velevažna ličnost u današnjoj Rusiji, prisustvovao je mirovnim pregovorima. Govorljiv i pun prijetnja za sve imperijaliste svijeta, došao je da pregovara sa središnjim vlastima, čija je vojnička snaga danas na vrhuncu svoga razvoja. Što se sve događa u Rusiji, ne može se prosuditi, jer vijesti su još uvijek pune protuslovja. Govorkalo se, da namjerava Lenin, glava boljševičke proturevolucije i sadašnje vlade, otstupiti, sad se medjudim sve opet stišalo i vlada dobro poznati mir — pred olujom. Rascijepkana je Rusija, gradjanski je rat u punome jeku, a granice su ruske države nezaštićene i bez vojske. Odnošaj izmedju ukrajinske i boljševičke vlade nije baš prijateljski unatoč svim vijestima o sporazumku, ali ni jedna ni druga od ovih dviju država nije danas sposobna i nema toliko snage da nadvlada onu drugu i da joj narine svoje nacrte. U doba carizma pitali su se ruski proroci i mislioci — kamo juriš Rusijo? danas može samo puka jeka da odgovori: nizbrdo se valjam.

Stockholm, 12. (D. u.) Posebni petrogradski dopisnik lista „Politiken“ zasjegurava, da je broj članova organizovane boljševičke stranke od mjeseca srpnja dalje poskočio od 250.000 na pol milijuna.

London, 12. (D. u.) „Daily News“ javlja iz Petrograda, da su pregovaranja medju ruskom i ukrajinskom vladom dovela do ujedinjenja.

Petrograd, 12. (D. u.) Odjeljenja su boljševika zaposjela kolodvore Balčevo i Novoskaja. Kako se javlja iz Kijeva, otpor se proti središnjoj radi širi. Medju četama središnje rade vlada uzbudjenje.

* **Antanta da je spremna.** Ministar je Churchill držao pri dineru, kojemu je na čelu stojao američki poslanik, govor, u kojem je naglasio jedinstvenu odlučnost britskog i američkog naroda, kaošto i ostalih saveznika. Oni da su objavili svoje ratne ciljeve jasno i bez straha. Najbližnji cilj je sada, da se te ciljeve narine neprijatelju. Velika će Britanija dati sve ono, što može da dade. Njemačke čete putuju sada sa istočne fronte na zapadnu. Antanta da je spremna i čeka puna pouzdanja.

* **Amerikanska brodogradnja.** Reuter javlja iz Washingtona: Predsjednik amerikanskog ureda za paroplovidbu obznanjuje, e se cijeni, da su Udružene države u god. 1917. sagradile 4 i pol milijuna tona brodovnog prostora. U državi ima 118 brodogradilišta. U ožujku bijaše u državi 146 škvera. Sada je u gradnji 716 škvera, od kojih je 95 postotaka dovršeno. Dovršen da je načrt za namještenje 300.000 radnika. Hurley drži, da se tijekom ove godine imaju u svakom škveru dograditi 2 drvene ladje, dok bi se u svakom škveru, koji je odredjen za gradnju željeznih brodova, imalo sagraditi 3, po mogućnosti i 4 željezna broda.

* **Francuzi će i Englezi već saznati tekst češke deklaracije.** „Ostdeutsche Rundschau“ piše: Makar je Austrijancima i ostalim srednjim Evropljanima ostao tekst češke rezolucije nepoznatim, Francuzi će, Englezi, Talijani i ostali njihovi saveznici sasma dobro o njoj doznati. Što će pak sad reći mudri političari kod vlade? „Dne 6. siječnja obdržavala se u Pragu samo posavjetovanja i odluke. Sad će nadoći provadjanje tih, a to je najvažnije.“ Gospodarski su Česi zakrivili glad u Krušnim gorama, a ovdje se ne smije čekati. Nijemci moraju napokon poduzeti nešto odlučnoga kod vlade, ali odmah. — Odakle znadu Nijemci tekst naše deklaracije? pridodaje „Venkov“.

* **Još o manifestu češkoga naroda.** „Venkov“ javlja: Predsjednik je češkog saveza, zast. Stanjek intervenirao ponovno kod ministra-predsjednika dra. viteza Seidlera glede objave vijesti o praškom sastanku čeških zastupnika i zaključene deklaracije. Ministar je predsjednik proglasio, da nije moguće molbi udovoljiti, jer da smatra objavu češke deklaracije u sadanje doba, kad su u toku mirovna pregovaranja u Brestu Litovskom, za veoma škodljivu i upravo štetonosnu za mirovna pregovaranja.

* **Francuska novinstvo o mirovnim pregovaranjima.** „Havas“ javlja iz Pariza: Listovi prate dogadjaje u Rusiji sve većim interesom, no u prosudjivanju još se nekako suzdržavaju. Pojedina su glasila mnijenja, e je dio maksimalista iskreno voljan, da podje ususret njemačkim zahtjevima. „Homme libre“ primjećuje, toliko je sigurno, da Njemačka ne želi posebnog mira sa maksimalistima, pošto bi ovaj mogao biti samo na smetnju kasnijim mirovnim pregovorima. Nijemci da su skroz i skroz zadovoljni, podje li im za rukom, da uporabe maksimaliste kao za posrednike kod rasprave s antantom. — „Petit Parisien“ veli, da je njemački kancelar pridržao za sebe prave uzroke, zašto ne će da ide u Stockholm. On naime želi, da se sastanci obavljaju pod njegovim nadzorom, i da bude javnost o tečaju konferencije samo u malenoj mjeri obavješčivana, a osim toga ustraje on kod svojih zahtjeva glede zaposjednuća tudjih pokrajina. Pučki povjerenici da su očito raspoznali položaj. Stoga su opet uznastojali, da stupe s Ukrajinom u dodir i pokažu naprama ustavotvornoj skupštini drugo držanje. Na svaki se način može kazati, da je Njemačka od posebnog mira dalje, negoli je bila prije četrnaest dana. List „Matin“ vidi u izjavama njemačkog kancelara priznanje faktičnih nesuglasica. Za njega nije bilo ugodno, veli list, kadno je morao kazati, da njemački izaslanici u Brest-Litovsku nijesu našli Rusa i da su morali priznati ukrajinsko zastupništvo. „Matin“ se pita, da li se Njemačka zaista boji, da ide u Stockholm. Glede mogućnosti ofenzive na zapadnoj fronti list je mnijenja, da njemački državnici ne očekuju od nje nikakova osobita uspjeha. „Gaulois“ piše, e bi Nijemci tek tad pristali na to, da idu u Stockholm, kad bi bili sigurni, da će onamo doći i zastupnici antante.

* **Rat do godine 1920?** „Worold“, list, koji izlazi u New-Yorku, piše: Kad bi snaga Amerike imala da odluči svjetski rat, to nije moguće, da bi Ujedinjene države napele svu svoju snagu pred godinom 1919. Amerika mora svladati ogromnu zapriječku: atlantski ocean. U Engleskoj pravom drže, da Amerika ne bi na nikakav način mogla svim silama nastupiti u bojevima, koji bi se god. 1918. imali obnoviti u Francuskoj. Antanta će godini 1919. postići većih uspjeha, negoli u godine 1918. Mjerodavne osobe sude, da će se mirovni kongres moći sastati godine 1920. Tako piše urednik imenovanog lista Linediv, koji je boravio u Europi.

* **Japanski car britskim feldmaršalom.** Prema vijestima iz Berna, engleski je kralj podijelio japanskom caru prigodom nove godine čast britskog feldmaršala. Japanski je car na to imenovao engleskoga kralja japanskim feldmaršalom.

* **Novoorganizacija engleske admiralitete.** Reuterov ured javlja: Novoorganizacija je admiralitete provedena. Novi su članovi: Kontreadmiral sir Sidney Freemantle i kontreadmiral Hope. Odstupaju: Artur Pease, ravnatelj sjeveroistočne željeznice, kontreadmiral Heinrich Olivier i kapetan George Godfrey Paine.

Političke vijesti.

„Vlada radnika i seljaka“ bez seljaka.

„N. Zürcher Zeitung“ piše: Sloga sa moćnim seljaštvom u zemlji, za kojim teži Leninovo „pučko povjereništvo“, nikako još ne će da polazi za rukom. Pristaše zavoda Smolni sazivlju u posljednjih ovo nekoliko nedjelja već drugi seljački kongres — proti seljačkom savezu čitave Rusije — priredjuje se ovo i ono, ali „javno mnijenje“ „siromašnijeg seljaštva“ (nova riječ iz boljševičke sociologije!), za kojim maksimaliste toliko žude, nikako ne će da izbije na javu. U posljednjem seljačkom kongresu, koji se je obdržavao u drugoj polovici mjeseca prosinca, došlo je do raskola, i svaka je od onih dviju skupina obdržavala svoje sjednice u posebnim prostorijama. U jednoj od zajedničkih još sjednica prihvaćena bje sa većinom od 369 proti 321 glasu rezolucija, koja se najodlučnije ogradjuje proti atentatu na ustavotvornu skupštinu i proti uapšenju njezinih članova. Socijalistički list „Djen“, koji priopćuje te brojke, javlja nadalje, da su Trockomu, koji je bio prisutan u onoj sjednici, izaslanici u lice dovikivali: „krvniče!“, „njemački agente!“ i mnogo toga slična. Trocki se je medjutim uspeo na govornićku tribinu, a jedan je od članova takozvanih lijevih socijalnih revolucijonaraca povikuo: „Pučki povjerenik Trocki hoće da se izjavi o miru!“ Ogorčeno: „Ne ćemo da ga slušamo!“, „Dolje s njim!“ zaorilo je iz redova izaslanika, a predsjedništvo kongresa, koje se je preko dvadeset časaka trudilo, da utiša buku, moralo je konačno popustiti. Trocki je morao saći sa govorničke tribine i pošao u pratnji skupine takozvanih lijevih socijalnih revolucijonaraca u drugu dvoranu. Preostali su ih izaslanici pratili raznim povicima, a kongres je nakon toga nastavio svoje rasprave.

„Stara se vremena“ vraćaju?

„Slovenski narod“ donaša, da se u zadnje vrijeme u stanovitim krugovima marljivo kolportira glasina, da će Kranjska 15. ili 20. veljače biti opeta proglašena užim vojnim područjem, jer da je tobože to iz gospodarstvenih kao i iz političkih razloga potrebno. Nama se čini — piše „Slovenski narod“ — ovo govorkanje upravo nečuveno: fronta teče daleko od Kranjske i pod božjim suncem ne bi našli vojničkog razloga, s kojega bi kranjska pokrajina imala opeta doći pod vojničku oblast. Uže vojno područje postoji, kako se nadamo, isključivo iz vojničkih razloga. Ako kolporteri imenovane glasine naglašuju, da će Kranjska iz gospodarstvenih ili dapače iz vojničkih razloga postati opeta ratnim područjem, imputiraju vojničkoj oblasti, da će učiniti nešto, što je nespojivo sa zakonom i pravednošću. Da bi stanovita gospod arada vidjela slovensku pokrajinu pod „uspješnijim“ pritiskom, to naravno vjerujemo; da bi ali vojničke oblasti bile voljne služiti nacrtima, koji nijesu u nikakovom savezu sa vojničkim stvarima, toga ne možemo i ne ćemo vjerovati, dok nas činjenice ne uvjere, da smo se prevarili.

Balfour o engleskim ciljevima.

Engleski ministar za izvanjske poslove, lord Balfour, držao je u Edinburgu velik govor o antantinim ratnim ciljevima. Rekao je medju ostalim i ovo: Nitko, koji čita historičke dokumente, nemože reći, da se je duh, koji je prožimao Englesku i njezine saveznike, u bilo kojem smjeru promijenio. Nijesmo stupili u rat radi egoističkih ciljeva, te se nećemo do kraja boriti, da ostvarimo takve ciljeve. Prije negoli su Nijemci uvidjeli, što zapravo znači za njih rat, bio je sadržaj njihove filozofije taj, da je rat volja božja, da znači napredak po čovječanstvo, da je pobjeda jačega nad slabijim zato tu, da zasigura napredak, te da uspjeh boja zahtjeva nagradu. Na svaki se način ne može smatrati preokretom na bolje, da Nijemci sada prianjaju uz mir, uz medjunarodni obranički sud i uz medjunarodno ujedinjenje u svrhu sprječenja budućih ratnih katastrofa. Time nije nikako dokazano, da su si Nijemci svijesni toga, da njihovi čini moraju pobuditi ogavnost. Nato je Balfour podao pregled njemačkog postupanja u Belgiji, te je uputio na to, da Njemačka odbija svaku odštetu i da hoće

ovu pokrajinu tekar onda ostaviti, kada njezina industrija bude uništena, a pučanstvo iskorijenjeno. Balfour je nastavio: Što stoji dakle miru na putu? Ponajprije činjenica, što se ratni ciljevi obiju stranaka ne mogu dovesti u sklad. Neprijatelji se bore baš za protivno od onoga, za što se mi borimo. Mi znademo, da se njemačke mladiće vodi na bojište, da je njemačko gospodarstvo potkopano, da su njemačke financije uništene, a to sve samo zato, da se spriječi, kako bi se godine 1871. počinjena nepravda popravila, kako bi se talijansko jedinstvo dovršilo i kako bi se od predja njemačkog cara godine 1792. počinjena nepravda, razdioba Poljske, opeta popravila. Naši neprijatelji nastavljaju rat, da povrate Turskoj Mezopotamiju i Arabiju, da Jerusolim opeta dovedu pod carigradsko gospodstvo i da Grčku opeta predade onima, koji su je izdali. Balfour je zaključio: Rane se Rumunjske moraju izliječiti, Crnojgori se mora zajamčiti odšteta, a narodni elementi središnjih vlasti, koji su uslijed njemačkog shvaćanja o pravu i kulturi bili tlačeni, moraju dobiti mogućnost, da žive svojim vlastitim životom. Radi sebičnih svojih ciljeva hoće Njemačka, da okupa svijet u krvi i da neutralcima naprti patnje, koje su u nekom obziru tako velike, kao one ratujućih stranaka.

Papa za Lloyd Georgea?

Pod ovim naslovom donaša berlinski list „Tägliche Rundschau“: Veoma se čudnovato izražaju vatikanu blizu stojeći listovi o novomu govoru Lloyda Georgea. Katolički „Corriere d'Italia“ veli, da znači govor Lloyd Georgea važan korak prema miru, jer da u bivstvu sadržaje sve mirovne formule papine note. „Osservatore Romano“, glasilo vatikana, takodjer veli, da bi Lloyd Georgeov govor mogao značiti početak svršetka rata. Engleska je rekla šta hoće, te je odstranila nemalo balasta. Što ostaje, to se predlozima grofa Czernina tako jako približuje, da bi upravo lako moglo služiti kao temelj za daljnji razgovor. „Tägliche Rundschau“ dodaje tome, da bi se papa, prisvojivši si temeljna načela Lloyda Georgea, postavio u protuslovlje sa čuvstvima i uvjerenjem sveukupnog njemačkog naroda i svih njemačkih katolika. Ako u vatikanu toga još ne znadu, neka se o tom osvjedoče iz jednodušnog pisanja čitavog njemačkog novinstva katoličkog centruma.

Domaće vijesti.

Općinski ured za posredovanje radnje traži domaćice, žene za gladjenje rublja i pralje, koje su nezaposlene, kojima će poslodavci priskrbiti legitimaciju za boravak u Puli. Gornji ured ima na raspolaganje: 1 zidara, 1 pekara i 1 nadničara (dodavača), koji trebaju legitimaciju za boravak u Puli. Informacije i upiti daju se kod općinskog ureda za posredovanje radnje (Municipij, II. kat, od 8 do 2 popodne).

Za pedesetljetne vojnike. „Venkov“ piše: Odluka 10. odjela ratnog ministarstva, broj 254 do 562, od dne 15. studenoga veli: Molbe pojedinih osoba, koje su rodjene u god. 1867 do 1868, za premještenje u ono mjesto ili u blizinu onoga mjesta, gdje su pred nastupom službe bile stalno namještene, ili vršile svoje gradjansko zvanje, neka se zajedno sa svim prilozima, koji su potrebni radi uvaženja molbe, ovamo predlože. To vrijedi takodjer za slučajeve, gdje se dotično mjesto boravka nalazi u opsegu armade. Dakle je dozvoljeno, da pučki ustaše, koji su rodjeni u godinama 1867 i 1868 kod svojih zapovjednika (naravno pri raportu) podaju molbu, e bi bili premješteni za vršenje službe u ono mjesto, gdje su živjeli, prije negoli su nastupili službu. Zapovjednik mora tu molbu predložiti ratnom ministarstvu.

C. k. tvrdjavni povjerenik oglašuje: Nedavno desio se slučaj, da su nepoznati zlikovci odnešli nekoliko stupova u gradji se nalazeće telefonske sveze. S obzirom na veliku važnost, što ju imadu državne telefonske i brzojavne nasade uopće, a napose za nastavak rata, upozorava se općinstvo, da odustane ne samo od svakog oštećenja spomenutih nasada i od onih u gradnji, i od svakog zlobnog prekinuća bilo uslijed kradje ili oštećenja, nego i da zaustavi i s mjesta prijavi bližnjoj redarstvenoj, oružničkoj ili vojničkoj oblasti sve one, koji bi bili zatečeni na djelu, odnosno u posjedu predmeta državnih brzojava i telefona. Pri tom se upozorava, da je svako zlobno oštećenje i propuštenje prijave kaošto i svako pogodovanje zločinaca zakonom zabranjeno pod prijetnjom tamnice i suda, radi li se o samom okoriščenju dotičnih ukradenih predmeta. S obzirom, da su uslijed teških današnjih prilika takova nedjela jošte teža, bit će krivci kažnjeni svom po zakonu propisanom strogošću.

Jedno pitanje. Pod naslovom „Čudni patriotizam“ javlja osječki „Jug“, da na tamošnjoj madžarskoj gimnaziji predaje jedan hrvatski nastavnik. Ovom prilikom treba upozoriti hrvatsku javnost, da izvidi koliko hrvatskih nastavnika predaje (je predavalo) na njemačkoj privatnoj gimnaziji u Sarajevu. — Sarajlija.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broj 4001 unaprijed.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko uprave našeg lista, za našu srednju školu u Puli, slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gg: Božu Mezulić, M. Mežnar i A. Mikovilović, medju našim radnicima kod strojne dvorane u c. i kr. arsenalu K 245.—. Darovaše: po K 15: Marij Trappan; po K 12: Antun Mikovilović; po K 10: Božo Mezulić, Josip Cukon, Ante Raić, Jakov Kirac, Miho Mežnar, Stjepan Mežnar, Gjuro Lorencin, Raimund Langer, Ld: Hanzlik. J. Vlasak, Mikula Prša; po K 8: Spiro Rubinić; po K 5: Blaž Rosanda, Ante Uravić, Mate Lorencin, Ratomir Pokora; po K 4: Antun Dermet, Franjo Cerlenko; po K 3: Mate Premate, Mikula Lorencin, H. Sevčik, Franjo Fausel; po K 2: Nikola Premate, Petar Crnodori, Ivan Vojak, Antunin Janáček, Ante Jukopila, Štipan Vojak, Luka Sebelja, Luka Bulć, Josip Blašković, Srećko Hero, Josip Matejicek, Ivan Cukon, Ivo Radović, Josip Udovičić, Franjo Brezina, Vacha, Jeroslav Supita, Antun Sansa, Jakov Bubić po K 1: Mate Sirola, Ivan Učeta, Mate Sebelić, Josip Mišković, Josip Družeta, Ivan Cernobori, Ivan Bulć, Martin Sirola, Luka Kirac, N. N., Bartul Stankić. Mate Cukon, Ivan Cukon, Ivan Kunst, Franjo Cerlienco, Josip Širola, Josip Obornik, Antun Matichio, Antun Milevoi, Fran Vehar, Stjepan Blažić. Živjeli hvalevrijedni darovatelji! Naprijed za naše škole!

Dalje je položeno u istu svrhu slijedeće: Sakupljeno po gosp. Viktoru Jurčić-u, medju radnicima u kavani „Narodni Dom“ K 43.—. Darovaše: po K 8: Mijo Poropat; po K 5: Jurčić, Ieša, Anka Ramos; po K 4: Dobrila; po K 3: Marija Kreissl; po K 2: Marišić, Penec, Lorencin, Poropat, Iveša, Randić; po K 1: Derčić. — Poslano je kroz zadnje doba što poštom, što osobno doneseno sa Nj. V. broda „Dinara“ K 60.—. Darovaše: po K 10: Ante Sorić; po K 5: Ante Kovačević, Šime Kovačev, Šime Nejić, Petar Papan, Niko Srdarev, Ciril Jušić, Roko Stampalio, Stjepan Kljenak; po K 2: Antun Visković, Martin Marenić, Šime Bubić, Bujačić, Bugarija, ukupno K 103.—; zadnji iskaz K 43.239·99; sveukupno K 43.342·99. Živjeli vrli rodoljubi! Požrtvovno i ustrajno naprijed za našu srednju školu u Puli!

Dnevne vijesti.

Odlikovanje. Iz Janjine u Dalmaciji nam pišu: „Počasna kolajna za 40 godina vjerne službe“ bila je podijeljena Jurinović Frani p. Luke, koji već 50 godina služi kod gospodje Uratović Gulić Kate u Janjini.

Njemačka škola u Ruščuku. Naredbom bugarskog ministarstva prosvjete izraženo je njemačkoj školi u Ruščuku zvanično priznanje kao progimnaziji. Ova je škola osnovana 1911. sa 32 učenika, imala ih je 1916. — 291, a 1917. — 380. Tim je zauzela prvo mjesto medju svim nedržavnim školama u Ruščuku. Za srpanj je 1918. u izgledu otvaranje njemačke trgovačke škole, a u najkraćem vremenu i jednog njemačkog pensionata. („Gl. S. H. S.“)

Turopoljska vjeresijska banka u Velikoj Gorici na plemenit je način ustupila svoj primjerak „Hrvatskog Lista“ da ga šaljemo kojem siromašnom djaku, radniku ili mornaru u Istri, dok će ona za taj broj i nadalje slati preplatu. Uredništvo se i uprava našeg lista za taj plemenit i rodoljuban čin našeg zavoda najsrdačnije zahvaljuje.

Prosvjeta.

Devedeseta knjiga „Zabavne Biblioteke“. Pod natpisom „Tina“ izašla je 90. knjiga ove biblioteke. Roman je to iz vojevanja Danske s Njemačkom od Hermana Banga. Ratnoga komešanja doduše ne vidimo, ali čujemo riku topova, koja otkida Schleswig-Holstein od danske matere zemlje. Roman sasvim posebne impresionističke vrste. Sudbina pojedinaca tu je samo sredstvo da se prikaže snaga strašnoga usuda, koji na čovjeka vreba odasvud iz atmosfere. Na prvi pogled kao da je sve ispretrgano i kao da nema unutrašnje veze, ali sve skupa ostavlja u čitaoca velebnu impresiju nesmiljenosti ljudskoga života. Melankolični smiješak pjesnikov prosijeva iz pesimističkoga pogleda na svijet i na rat, koji ne traži krvavih žrtava samo od muškaraca, nego i od djevojaka, koje padaju jedna za drugom. Tako i učiteljeva Tina pada usput žrtvom nesvijesne strasti oženjenog nadšumara Berga. Krv je krv, koja hoće da uskipi, dok se ne umiri i ne ohladni u kakovoj seoskoj kaljuži. I sva je ova veličajna tragedija prikazana kratkim osudnim rečenicama, utkanima bez nametljivosti u tkivo romana, koji teče kao velika, silna rijeka. Snažno umjetničko djelo. Cijena K 1.80. Za 30 helera naime poskočile su cijene na knjigama ove biblioteke.

A. C.

Pokret jugoslavenskih žena i „Ženski Svijet“.

(Nastavak.)

Sa stanovišta osvješćivanja identične narodne pripadnosti sviju Jugoslavena, jest korak Kvedrove od najveće važnosti. Bezobzirno je izbacila i sjenu svakog separatizma iz svoje revije. Već sami fakat, da joj je uspjelo sakupiti sve Jugoslavene oko svojeg lista i raširiti ga po čitavoj velikoj Jugoslaviji, jače će imati posljedice nego sve brošure, napisane za i proti jugoslavenskom ujedinjenju.

Iz čitave Slovenije, Istre, Dalmacije, Banovine, Bačke i Banata, Bosne i kraljevine stižu pretplate, novčani prinosi, pobudna pisma i članci za list. Slušajte! Mimo pretplate jest dosad darovano preko 1000 kruna. Ali dojimljive od toga jesu imena i način darovanja: gdjica. Zora Djordjević, maturantica iz Požege u Srbiji moli, da se primi neznatni prilog od 2 krune, gdja. Stana Ćirić iz Mitrovice na Kosovupolju pretplatila je svoju kćerku i poslala 2 krune kao potporu listu. Istarske majke, nasljedujte taj primjer! Gdjica. Zorka Popovićeva, učenica iz Mitrovice kosovske, šalje 2 krune od svojih malih pristednja. Radite i vi tako, istarske učenice, osobito vi, buduće učiteljice! Koliko vas je, od 17 prvih maturantica pazinskog učiteljišta, pretplaćenih na list, u prvom redu vama namijenjeni? I kolika ljubav k stvari zrcali se iz darova tih žena, čija domovina jest već 5 godina u ratnom stanju, zemlja pregažena i opljačkana protivnikom, puk izubijan i istjeran iz vlastite zemlje?!

Kvedrova piše u lisnici uredništva: Mnoge Slovenke mi pišu, da s lakoćom razumiju s.-h. jezik, nekoje temeljitije od njih oboružale su se slovnicama i rječnicama, jer hoće da prodru u sve finese bratskog jezika. — S Kosovog polja javlja mi kao jeka slovenskim pismima jedna moderna kosovka djevojka „da je jedna domorotkinja već potpuno naučila latinicu čitati i pisati, a sada je i druga gotova da se nauči, to sve mojim molbama i trudom. Ovih dana imat ću šest djevojaka da učim čitati i pisati latinicu, sve su domorotkinje“, pa da mi ne zakuca srce u novoj vjeri u ljepšu našu budućnost? pridodaje s opravdanim oduševljenjem Kvedrova.

Dodjite, oj dodjite, svi vi malih srca i duša i poklonite se tim ženama, naučite se od njih energije. Čitajte list, pretplaćujte ga, širite ga i šaljite prinose.

Iz prvog broja nekoga lista ne može se prosuditi njegov značaj. Utemeljitelj može imati najljepši program, a ipak mu se dogodi, da ga — bilo iz kojih razloga — ne može ostvariti. Tako se je moglo shvatiti i prvi broj „Ženskog Svijeta“. Nu već 4 dosad izišla broja otstranila su sumnje skeptika, a prekoračila i smjele nade onih, koji se ozbiljno za list zanimaju. Dosad štampanim člancima jest već dan značaj „Ž. S.“ i nema sumnje, da će list taj značaj i unapredak uzdržati.

U narodnom pogledu jest list najjugoslavenskiji od svih, šta su dosad izlazili. U tom smjeru ne radi sofističkom retorikom, košto se je osobito kratko pred ratom radilo, već širenjem istinite naobrazbe i medjusobnog upoznavanja Slovenaca, Srba i Hrvata. Hrvat, koji pozna povijest i književnost, političke ciljeve i kulturne težnje Slovenaca, ne može se izraziti o njima, da su za Hrvate „balast“; to može učiniti samo takav čovjek, koji znade više o Tunguzima nego o Slovencima. A ipak, riječ balast bila je u gornjem značenju štampana u listu, koji se ponosno zove „Hrvatska“. Jedini lijek protiv takovijeh žalosnih smiješnosti jest medjusobno upoznavanje. Treba odgojiti novu generaciju, sa sadašnjom se neda mnogo učiniti. Prestavite si samo buduću majku, odgojenu idejama „Ž. S.“ i usporedite je sa današnjom: danas mora svaki od nas da dodje sam k uvjerenju, šta je, majka mu to ne zna kazati, jer ona ne zna ni sama, šta je. U školi to ne saznademo, jer kako da nam profesori to reknu, kad to nije u učebnom redu! A u budućnosti moći će svako dijete da već s mlijekom materinjim usiše ljubav k jugoslavenstvu, bez razlika granica i vjeroispovijesti. Oh, da li ćemo i to doživjeti?! Od nas to zavisi, mi kujemo sudbinu naših potomaka. Ako budemo radili, doživjet ćemo to, a ako ne uzradimo, bit ćemo s pravom od potomaka proklinjani.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, utorak 15. siječnja 1918. Broj 907

Za narodno ujedinjenje.

U prekjučerašnjem smo broju priopćili poziv
na sve slojeve našega naroda, na seljaštvo, rad-
ništvo i inteligenciju, neka digne svoj glas i neka
izrazi čvrstu volju za oslobodjenjem ispod tudjin-
skoga jarma i ujedinjenjem s ostalom našom
istokrvnom braćom. Pamtimo dobro riječi, koje
nam u poruku šalje predsjednik češkoga svaza i
politički vodja bratskog nam i savezničkog češkog
naroda Stanjek, da ako sve u ovaj čas za slavenske
narode ne dobijemo, sve možemo izgubiti. Zato
treba da ustanemo, da svaki pojedinac, i svi slo-
jevi naroda jasno izraze cijelome svijetu ono, što
mi želimo i za čim idemo. Slovensko nas pleme
takodjer pozivlje na rad, i pod naslovom „Kaj pa
ti Hrvatska!“ donosi ljubljanski „Slovenec“ članak,
koji je upravo nama namijenjen, i koga za to i
ovdje donosimo, kao mogućni glas opomene i
poticanja.

Misao o vlastitoj državnosti uplivala je na
cijelom slavenskom jugu kao mogućna električna
iskra. Jugoslavenska svibanjska deklaracija pro-
budila je u srcima svekolikih posvema novo shva-
ćanje o našem narodnom životu. Zapalila je u
nama novu vjeru u ljepšu budućnost, istrgla nas
je iz duševne bezbrižnosti i pasivnosti. Dozvala
nam je u pamet davna vremena, kad se još nije
bio u nas zarinuo njemačko-madžarski klin i me-
šetario, spletkario i razdvajao. Misao je osvježila
i postavila ju je na realno tlo, da smo Slovenci,
Hrvati i Srbi samo grane na mogućnom stablu
velikoga troimenog našeg naroda. I to je stablo
usadilo u zemlju svoje korijenje kod mora, na
ulazu i izlazu naše monarkije u svijet. Danas nije
ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba samo lijepa
govornička gesta, nego je to danas naša životna
nužna potreba. „Ujedinjeni i slobodni hoćemo da
budemo, Jugoslaveni, u svoj neovisnoj državi pod
hapsburškim žezlom“. Taj glas ide danas našim
jugom kao mogućno talasanje od čovjeka do čo-
vjeka, od kuće do kuće, od sela do sela, od grada
do grada. Siže do Beča i Pešte, i još dalje i
tvori danas ozbiljan predmet za razmišljanje dr-
žavnika i predmet debate, protivnog nam novin-
stva i prijaznog. Da temelji ideja slobodne Jugo-
slavije na realnim temeljima, svjedoči nam naj-
bolje bjesomučnost naših narodnih protivnika, Ni-
jemaca i Madžara, koji su snivali i još snivaju o
njemačko-madžarskom potopu naših krajeva, te
su sad udarili na nas kao bjesomučni psi. Danas
se ih već ne bojimo. Pojam samoodlučivanja na-
roda sadržava danas u sebi veću i jaču silu,
negoli aspiracije njemačkog i madžarskog impe-
rijalizma, koji bi htio još uvijek da igra našom
sudbinom i da nas drži u svojim kliještama. Na-
rodna svijest i ponos je oživio, energija je jaka.
Naše geslo vrijedi danas, hoćemo i moramo do-
seći svoj ideal, i to u cijelosti i još prije svr-
šetka rata. Na mrvice se više ne ćemo obazirati!
Ideja Jugoslavije živi u srcima ogromne većine
našega naroda, postala je narodnim postulatom.
Nije više sile, koja bi je otpremila s površine.

Kad su češki zastupnici proglasili svoju de-
klaraciju u austrijskom parlamentu, češki je narod
podao složno toj sveukupnoj volji i zahtjevu če-
škoga naroda. Oglasile su se općine, društva,
razne korporacije i pojedinci, izjavile javno Au-
striji i svijetu, da zahtjeva češki narod svoju
vlastitu državnost. Samoodredjenje naroda, ple-
biscit je kod Čeha dovršen.

Isti se je proces izvršio danas na Sloveniji,
gdje se oglašuje neprestance općina za općinom,
društva, korporacije i naše vrle djevojke s tisu-
ćama i tisućama potpisa, da zahtijevaju samo-
stalnu državu i ujedinjenje Jugoslavije. Glas za
slobodom imao je jakog odziva u srcima sve-
kolikih i čovjek bi morao skoro da sa svijećom
traži one, koji sumnjaju iz zloće ili pak zavedeni
o realnoj podlozi i provedivosti te naše ideje.

Oduševljenje je kod Slovenaca ogromno. Za
općinskim su odborima došle djevojke i žene, da
progovore u ime svojih muževa, otaca i zaručnika,
koji se nalaze na bojnim poljanama. Ne boje se
ni truda ni pritiska. Idu od kuće do kuće. Na ti-
suće i tisuće su potpisa već sakupile za dekla-
raciju. I sve kipi u tim izjavama tvrda, odlučna
narodna volja za slobodom. Ljubljana je sabrala
odmah prvih dana, bez osobitog poziva, već preko
10.000 potpisa žena i djevojaka. I sad ih je
sabranih već oko 20.000. A za Ljubljanom ne
zaostaju ni ostali slovenski krajevi. Svuda je
život.

Doskora će biti na Sloveniji glasovanje do-
vršeno. I ponosni smo na taj izražaj slobodne
narodne volje.

Najvećma su ufali naši narodni protivnici,
Nijemci i Madžari, da će po starodavnom re-
ceptu izigravanja Srba i Hrvata, priječiti dekla-
racijskoj misli u Hrvatskoj. No, Bogu hvala, nije
im se ponesao nacrt. Frankovci imadu u Bano-
vini i Bosni samo neznatnu manjinu. I još ta gine,
i okopnjuje, i nestaje je kaošto snijega pod sun-
čanim tracima. I dan za danom ustaju novi glas-
nici za jugoslavensko ujedinjenje u slobodnoj dr-
žavi. Pojavljaju se novi časopisi, koji zastupaju
deklaracijsku politiku. Veselimo se tom novom ži-
votu, veseli nas, da nije našlo novinstvo, koje
stoji u službi tudjinaca, odziva medju narodom.
Nek budu pozdravljeni ti novi glasnici i subojov-
nici u boju za našu slobodu.

Ali Hrvatska, nešto je, što ne nalazimo, nešto
je, što nas boli i žalosti. Treba takodjer izvana
dati oduška volji naroda, tako, kako se to dogadja
u Češkoj i po Sloveniji. Po Sloveniji se javljaju
općine, korporacije, djevojke i žene. U Hrvatskoj
pak misle, da je dovoljno, piše li samo novinstvo
o narodnoj volji za ujedinjenjem vascijeloga na-
roda. Izjava općina, korporacija, djevojaka i žena
je samo malo. A vrijeme tako leti kao blijesak.
Važni dogadjaji sve vrve, i nije više daleko dan,
kad li će biti kraj ratu i mir — onaj važni tre-
nutak, kad će se odlučiti sudbinom našeg jugo-
slavenskog naroda za svu budućnost. Do tada
mora da bude takodjer u hrvatsko-srpskoj zemlji
glasovanje već dovršeno. Za to je nužno poraditi,
jer nas lako dogadjaji sve preko noći prestignu
i zateku nas nepripravljenima. Naši bi se tlačitelji
tome radovali.

Hrvatska, gani se, probudi se, dok je još vremena, dok ne bude prekasno.
Organizujte izjave općina! Svaka se najmanja op-
ćina mora izjaviti pred svijetom za deklaraciju.
Sve hrvatsko-srpske korporacije. Djevojke i žene,
idite od kuće do kuće, i sabirajte potpise za iz-
javu, koja će kazati svijetu, da su se vaši muževi,
sinovi, oci i zaručnici borili i da se još bore i
prolijevaju dragocjenu krv za slobodu Jugoslavije.
Nijedan ne smije izostati. Svi na vidjelo, svi ste
pozvani, da izvršite taj veliki i važan posao, prije
svih pak vodje naroda. I to čim prije. Rad je
nuždan, i to brz rad. Izjave s potpisima šaljite
našoj zajedničkoj raprezentaciji u Beču — Jugo-
slavenskom klubu — da već sada pokažete, da
ne eksistuju za vas umjetni medjaši ovostranske
i onostranske državne polovine.

Hrvatska, digni svoj glas pred svijetom, da
hoćeš slobodu i ujedinjenje troimenog jugosla-
venskog naroda u vlastitoj državi pod Hapsbur-
žanima. Hrvatsko-srpske općine, korporacije, dje-
vojke i žene, oglasite se, oglasite!

A i mi, mi Istrani, poslušajmo glas, što nam
sa Slovenije dolazi i poradimo! Nemojmo gubiti
vremena. Nemojmo zakasniti i opet se kasnije
samo kajati! Prenimo se muževno i ozbiljno
poradimo!

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja:

Nema osobitih dogadjaja.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 14. siječnja. (D. u.) Iz velikog
glavnog stana se javlja:

Zapadno bojište.

**Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta:
Vatrena djelatnost ostade kroz dan ograničena
na uznemirujuću vatru. U pojedinim se odsječ-
cima osobito s obe strane Lensa bje na večer
uspela. Izvidnički odjeli prodriješe jugoistočno
od Armentieresa i sjeverno od La Vaquerie u
engleske jarke i privedoše zarobljenika.**

**Bojna skupina njemačkog prijestolonasljed-
nika i vojvode Albrechta: Osim uspješnih iz-
vidničkih bojeva u kraju kod Juvincourta i na
istočnoj obali Moze, poteče dan bez osobitih
dogadjaja.**

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

**Zapadno od Ohridskog jezera u Dobropolju
i jugoistočno od Dojranskog jezera, artilerijska
djelatnost.**

Talijansko bojište.

Položaj nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Političke vijesti.

Nijemci i Česi.

U svom uvodnom članku pod naslovom
„Deutschland, Deutschland, über alles“ piše praški
„Venkov“: U Njemačkoj su stranke veoma ner-
vozne. Svjedoči o tome činjenica, da su se na
javnoj skupštini potukle. U Berlinu je naime došlo
do boja izmedju socijalista i pristaša patriotske
stranke. A radi čega? Radi toga, što socijaliste
žele čim brži mir, dok patrijote izazivlju nastavak
rata sve do tada, dok ne bude Njemačka sposobna
da diktuje ratne odštete i zauzme tudja ozemlja.
Kad je u dvorani, gdje se skupština obdržavala,
bila bitka najžešća, zapjevali su patrijote pjesmu:
„Deutschland, Deutschland, über alles“ (Njemačka,
Njemačka preko svega, naime Njemačka treba da
nadmaši sve, Op. ur.), ali ni to nije pomoglo.
Oni, koji su sudjelovali, udarali su nemilosrdno
dalje. Piše se i o tome, da je konstatovano ne-
koliko okrvavljelih lubanja... Poučno jest, da su,
kaošto je kod nas, tako i u Njemačkoj, najrato-
borniji — plemići. I tamo imadu svoje Thune,
Salme i Auersperge. Samo ti imadu druga imena.
Jedan je od njih plemić Wangenheim, kričao na
skupštini junkerskih konservativaca: „Državnik,
koji sklopi mir bez odšteta, mora biti ustrijeljen
kao izdajica domovine“. A njegov je kolega, ple-
mić Oldenburg, odmah dodao: „Tko ne će rato-
vati dalje, taj je izdajica, a vodje radničke, koji
nagovaraju na brzi mir, treba postaviti k zidu i
ustrijeliti ih“. A organ tih plemića viče u svijet:
„Zvona, bijte na uzbunu! Brest Litovski bit će
našom sramotom. — Ne ćemo takovog mira“.
Glas naš mora doprijeti sve do prijestolja. —
„Deutschland, Deutschland, über alles“. Plemstvo
u obim saveznim državama uzima na sebe strašnu
odgovornost za te iskaze! Stavlja se proti volji
širokih vrsta, proti velikoj većini naroda, proti tež-
njama svih čovjekoljuba. Jer kako misli zapravo
puk o uništavajućoj svjetovnoj tragediji! Tako,
kako se izrazio na nedjeljnoj skupštini češkoga
poslanstva poslanik Stanjek. Rekao je: „Nije u
istinu nikoga medju nama, koji si iz same dubine
svoje duše ne bi želio, da postignemo mir čim
prije, e bi jednom bio kraj tom nečuvenom ubi-
janju najboljih sinova svih kulturnih naroda, e da
zaustavljeni bili potoci ljudske krvi, i postavljene
zaprijeke tom beskonačnom umiranju milijuna na
frontama i doma, e bi bilo zapriječeno daljnje
besprimjerno pustošenje najvrijednijih ljudskih do-
bara, koja se ni kroz desetljeća ne će moći na-
doknaditi, i kako bismo onda mogli odahnuti u
osvjedočenju, da je napokon cijeli onaj vijek bar-
barstva, nasilja i ubijanja, u kojem je bio mogući
ovaj rat, već iza nas, i kako bi u novom uzduhu
probudjenog, prosvjetljenog i oslobodjenog čo-
vječanstva bilo moguće početi novi vijek istinske
civilizacije“. To je glas u istinu kulturnih ljudi,
to je tumač u istinu zrelih razuma i srdaca, koja
čovječanski osjećaju! — A proti tome glasu oziva
se divlja vika staleža, koji se rado igra na „cvijet
društva“ i raprezentanta država, i upravo ovdje
vidjeti je onu neprebrodivu propast, koja dijeli
milijune ljudi od šačice onih plemića, koji se ni-
jesu ničemu naučili, koji nemaju ama ni pojma
o pravoj kulturi, o napretku dobi, o novim mi-
slima i novom nastojanju čovječanstva. — Ta je
šačica naravno već doigrala svoju ulogu na po-
zornici svijeta. Njezina vika je samo izraz zdva-
jajućega, koji umire. I taj zdvajajući hoće da još
odlučuje o sudbini naroda i širokih masa puka.
Pukom pjesmom „Deutschland, Deutschland, über
alles“, ne da tu više ništa da dokaže...

Englezi i mir.

„Neue Züricher Ztg.“ piše izmedju ostaloga:
Najznamenitiji engleski državnici pristaju uz Wilso-
novu alternativu mira. U govoru se tih novina
povraća uvijek opet kao moto misao: Ili središ-
njim vlastima potpunom pobjedom antante nalo-
ženi i samo sa posve novom njemačkom vladom
utanačeni mir, ili tad sa dosadašnjim vlasto-
dršcima njemačkog carstva utanačeni mir, kojega
bi ali posljedica bila isključenje Njemačke od svih
gospodarstvenih odnošaja sa njezinim današnjim
protivnicama, kao i to, da se ona primi u ligu
naroda. — Tu alternativu uočuju državnici, koji
su odgovorni za englesku politiku. O tom nas
je uvjerio razgovor sa ličnošću, koja je pripadala
bila sadašnjem ministarstvu. Mi ne ćemo, kazala
je ona, proti njemačkom narodu imati ništa, po-
kaže li sklonost, da prihvati naše nazore o bu-
dućnosti i dovoljno poznatim uvjetima, koji odatle
izviru. Kao preduvjet za svaki ustup u javne
rasprave tražimo ispražnjenje svih po armadama
središnjih vlasti u Europi zaposjednutih područja.

U tom ćemo slučaju zajamčiti Nijemcima slobodu gospodarskih odnošaja s alijirskim vlastima. — A koja jamstva pružate Vi Njemačkoj za ispražnjenje po njima zaposjednutih područja? upitao je dopisnik spomenutu ličnost. „Velika Britanija nije nikad prekršila svoje riječi, a to mora da je dovoljno. Ne kani li naprotiv Njemačka uz ove uvjete raspravljati, nastavit će se iza rata s oružjem rat gospodarstveni, koji će alijircima pružati potrebito jamstvo, da se Njemačka spriječi u uspostavi svoje snage i pripomoćnih izvora za novi rat".

Novine bez oglasa.

Borba, koju je najavila uprava boljševika slobodnom novinstvu, dolazi do izražaja u kojekakovim oblicima; u Moskvi traže boljševici uvedenje preventivne cenzure, koja posljednjih godina uopće nije bila više uobičajena. Veoma neugodno osjeća novinstvo i posljedice takozvanog „dekreta", kojim bje svim novinama zabranjeno, da primaju oglase, i kojim se je htjelo službenim i neslužbenim organima „pučkoga povjereništva" pribaviti privilegovani položaj. Boljševici zovu to „podržavljenje oglašivanja", kako to uostalom prikazuju posve kao „čistu socijalističku mjeru", kadno su ono obustavili bili list „Ruskaja Volja", njegovu tiskaru „rekvirirali" i prisvojili si svu zalihu novinskog papira na kratku ruku za svoj list „Pravda". Nekoliko su vremena iza famoznog dekreta izašle sve novine demonstrativno, podržavajući i nadalje odio za oglase. Ali kad je „crvena garda" listovima stala silomice sprečavati izlaženje, složila su se uredništva, koja se htjela svoju dužnost u teškim tim i odgovornim vremenima i nadalje podržavati, ma i uz najteže prilike, u tom, da do doljnjega ne će primati više oglasa. Ali sad se je počelo raditi na ustuk tomu „dekretu" posve novim i nečuvenim načinom: pošto zabrana oglasa sačinjava „socijalističku" mjeru i izvor dohodaka tih za glasila maksimalista, to izjavlja socijalistički list „Djen", da će odsele primati sve oglase — besplatno. Za njegovim će se primjerom povesti i drugi listovi — ta na borbu su štampane riječi u Rusiji priviknuti!

Mirovna pregovaranja.

Opet je u mirovnim pregovaranjima nastala kriza, a to radi prava samoodredjenja naroda u područjima, zaposjednutim od središnjih vlasti. Rusi traže, da se u tim pokrajinama izaberu najprije demokratična zastupstva, koja bi imala da odluče o daljnjoj sudbini tih pokrajina. Nijemci nasuprot tvrde, da su se ove poluevakuirane zemlje već izrekle za odcjepljenje od Rusije. Na taj način bi 3·5 po sto Nijemaca u Kurlandiji imalo odrediti državni položaj Kuronske. Leti, koji tvore tri četvrtine Rige, nemaju prava, da se izjave o budućnosti tog grada. Pitanje Poljske imalo bi se riješiti odlukom imenovanih zastupstva, dok je Pilsudski internovan i zabranjena svaka izjava onima, koji misle drukčije negoli regentsko vijeće u Varšavi. Što će kazati Wilson, kad doznade, da u Brest-Litovskom govori u ime središnjih vlasti pruski general, zastupnik pruske vojničke kaste? Kühlmann i Czernin stupili su čedno u pozadinu, a general Hofmann ruži i psuje još nedavno upravo obožavane boljševike. Mirovna konferencija u Brest-Litovskom sa svim njezinim dugotrajnim, teoretskim raspravama postala je komedijom za bogove, a takvu komediju moraju da plaćaju narodi potocima krvi i gubitkom najskupocjenijih narodnih energija.

Beč, 14. (D. u.) C. kr. dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog sa danom 13. siječnja: Dne 11. o. mj. sastavilo se je njemačko-austrijsko-ugarsko povjerenstvo u svrhu glede raspravljanja o teritorijalnim pitanjima, te je obdržavalo dne 11. i 12. o. mj. tri duge sjednice. U prvom bje redu sporazumno ustanovljeno, da se u mirovnom ugovoru, koji se imade sklopiti, ima na prvom mjestu izreći dokinuće ratnog stanja izmedju zaraćenih stranaka. Nasuprot je tomu Trocki otklonio, e se izjavi, da su stranke, koje ugovaraju, odlučile, da živu odsad u miru i prijateljstvu. Trockomu se sve ovo pričinja dekorativnom frazom. Nada se, da će posve druge stvari djelovati na odnošaje izmedju naroda. Nakon raspravljanja o toj točki bje zaključeno, da se na predmet kasnije osvrne. Nadalje bje ustanovljeno, e postoji sporazumak glede toga, da se iz ispražnjenja po obim zaraćenim strankama zaposjednutog područja stavi načelno na osnovku potpune medjustranosti, i da se ispražnjenje zaposjednutih ruskih područja nadovezuje na ispražnjenje po Rusiji zaposjednutih područja u Austro-Ugarskoj, u Turskoj i Perziji. Kasnije je bila Perzija odavle brisana, pošto se ona ne nalazi u ratnom stanju i pošto je rusko izaslanstvo izjavilo, da je preuzelo obveze naprama perzijskoj vladi glede ispražnjenja Perzije. Predsjednik pozdravlja tu obvezu to više, što sa strane središnjih vlasti postoje najživlje simpatije za stari kulturni narod Perzijanaca i što one ne žele ništa više, nego da Perzijanci u buduće goje slobodno svoju narodnu kulturu. Glede pitanja, kad bi imalo uslijediti ispražnjenje zaposjednutih područja, išao je njemački predlog za tim, da se isto nadoveže na demobilizaciju ruskih bojnih sila, jer postoji bojazan, e bi Rusija prije demobilizacije uslijed promjene sustava i svojih namjera bila u svako vrijeme u stanju, da opet stane provadjati ofenzivne operacije. Na to je uzvratio Trocki, e ostaje kod potpunog opsega izjava, da imadu narodnosti ruskog područja bez izvanjskog utjecaja pravo samoodredjivanja sve do otpada od Rusije. No ova se točka imade uporabiti samo naprama odnosnim narodima ne pako naprama stanovitim privilegovanim djelovima istih. On mora da otkloni shvaćanje predsjednika njemačkog izaslanstva, da se je volja pučanstva u zaposjednutim područjima očitavala na usta opunomoćenih organa. Nakon toga se je razvila dugotrajna rasprava o tom, uz koje pretpostavke i u koje doba nastaje nova država putem otkinuća od postojeće već države. Državni je tajnik dr. v. Kühlmann usredotočio ovo pitanje u tom, što je kazao, da država nastaje i da je u stanju, podati pravovaljane izjave o temeljima svog opstanka onda, čim jedan zastupnički zbor izjavi nesumnjivu volju pretežne većine, da bude samostalan narod i da izvrši svoje pravo na samoodredjivanje, ali to uz pretpostavku, da je taj zastupnički sabor opunomoćen za ovu izjavu ili širokom masom ili povjesnom tradicijom, ili zastupstvom, koje je prikladno da služi kao glasilo tog naroda. Mi tvrdimo, da su u provadjanju prava samoodredjivanja naroda u jednom dijelu po nama zaposjednutih područja, korporacije, koje su de facto opunomoćene za zastupanje odnosnih naroda, izravno bile provele svoje prave samoodredjivanja u smislu otcjepljenja od Rusije, i da se prema našem shvaćanju ova područja ne mogu više smatrati, da pripadaju Rusiji. U nadovezanoj raspravi o značaju i važnosti zastupajućih organa u zaposjednutim područjima uputili su državni tajnik i ministar izvanjskih poslova, grof Czernin, na to, da se je kod ruskog izaslanstva tečajem rasprava u mjesecu prosincu pokazivala sklonost, da se dosadašnja narodna zastupstva u zaposjednutim područjima priznaju i odobre kao prava pravcata zastupstva i pretpostave, da njihovi zaključci izražavaju volju odnosnih naroda. U ono smo se doba bili sporazumjeli, da takovim privremenim rješenjem dodjemo bliže do cilja. Trocki je izjavio, da se mogu izjave sabora, gradskih zastupstva i sličnih smatrati izjavom volje uplivnog jednog dijela pučanstva, no ove pružaju samo razlog pretpostava, da su odnosni narodi nezadovoljni sa stanjem države. Odatle slijedi zaključak, da se mora potražiti o tom točan izvještaj, u koju svrhu ali treba ustanoviti organ, koji mora biti preduvjet za slobodno glasovanje pučanstva. Tečajem daljnjih je razgovora i medjusobnih diskusija ustvrdio Trocki, da postoji izmedju država središnjih vlasti od 25. prosinca 1917 i formulacije točaka 1. i 2. od 28. prosinca 1917 protuslovlje.

Državni je tajnik pl. Kühlmann obzirom na to izjavio, da su oba dokumenta izljev duha i politike, kakvu je državni kancelar najavio u pragmatičnom govoru u državnom saboru. Državni se je tajnik postavio na stanovište, da imadu dijelovi Rusije, koji teže za otcjepljenjem, poslije očitovanja volje, izraženog od njihovih već sada postojećih organa, već sada pravo, da utanačuju ugovore, koje oni smatraju dobrima i korisnima. Kad bi se u ovim dogovorima nalazile odredbe, koje se tiču popravka granica, zašto nebi ova područja bila u ovom pitanju baš tako slobodna, da učine, što se njima čini najboljim, kao u drugim točkama. Trocki je u ovom nazrijevanju vidio smrt pojma samoodredjenja te je nabacio pitanje, zašto nijesu organi upitnih korporacija bili pripravni na pregovore u Brest-Litovsku. Naravno, da se na takvo sudjelovanje zastupnika ovih naroda kod pregovaranja nije mislilo, jer ovi narodi nebi pristupili kao subjekti već kao objekti pregovaranja. Državni je tajnik dr. pl. Kühlmann odgovorio, ako je Trocki htio izraziti, da su ove narodne individualnosti i po njegovom mnijenju već tu i da mogu izvršivati pravo o samoodredjenju njihovih vanjskih odnošaja, da je on, u slučaju da ruska delegacija bez pritiska priznaje ove preduvjete, pripravan, da raspravlja o misli, da li bi se i u kojem obliku dalo zastupnicima tih narodnosti omogućiti sudjelovanje kod pregovaranja u Brestu Litovskom. Vanjski ministar grof Czernin se je takodjer izrazio spremnim, da se pobliže raspravlja o pitanju sudjelovanja zastupnika imenovanih područja, ali je izjavio, da želi znati, na koji bi se način imalo izabrati ove zastupnike, kad se sa ruske strane u ovim područjima priznata zastupstva ne bi smatrala opunovlaštenima, da govore u ime narodnosti, koje zastupaju. Na to je Trocki predložio, neka se, obzirom na ove vanredno važne izjave zastupnika središnjih vlasti, sjednica odgodi, da može ruska delegacija o tome vijećati sa svojom vladom. — U sjednici od 12. t. mj. državni je tajnik dr. pl. Kühlmann zamolio rusku delegaciju, da na način, koji isključuje svaku sumnju, odgovori na pitanje, da li po njezinom mnijenju mogu već sada sudjelovati kod mirovnih pregovaranja one nove države, koje se stvaraju na zapadnim granicama nekadašnje ruske države.

Ruski je delegat Kamenev na to predložio da moraju obe stranke dokazati pismenim sastavkom mnijenje, koje se tijekom diskusije razvilo. Ruska je delegacija ustanovila, da nijesu za vrijeme okupacije nigdje, ni u Poljskoj, ni u Litvi a ni u Kuronskoj bilo koji demokratski organi mogli biti izabrani i eksistuju, koji bi bilo kojim pravom mogli da podignu glas, e vrijede kao izražaj širokih slojeva pučanstva. Što se tiče bitnosti izjave glede težnje za potpunom neovisnošću, izjavlja ruski delegat: I. Iz činjenice pripadnosti zaposjednutih područja prijašnjem ruskom carstvu, ne izvadja ruska vlada nikakovih zaključaka, koji bi naprtili državopravnu obvezatnost pučanstvu ovih područja u odnošaju prema ruskoj republici. Nove megje bratskoga saveza naroda ruske republike i naroda, koji hoće da ostanu izvan njezinog opsega, moraju da se stvore slobodnom odlukom dotičnih naroda. II. Za to se temeljna zadaća sada vodjenih pregovora za rusku vladu sastoji u osiguranju istinske slobode i samoodredjivanja glede unutarnjeg uredjenja države i internacijonalnog položaja spomenutih područja. III. Tako shvaćena zadaća predmnijeva prijašnji sporazumak Njemačke i Austro-Ugarske s jedne i Rusije s druge strane o četirim glavnim tačkama, naime: 1. — glede opsega zemljišta čije će pučanstvo imati da izvrši pravo samoodredjenja, — 2. glede političkih pretpostavki, pod kojima se mora provesti riješenje pitanja o državnoj sudbini, — 3. glede privremenog režima sve do konačnog državnog konstituiranja ovih područja; dalje — 4. glede vrste i forme, po kojoj će pučanstvo objaviti svoju volju. Ruska delegacija predlaže ovo riješenje tih pitanja: Ad 1. Pravo samoodredjivanja pripada nacijama, a ne njihovim dijelima, koji su bili okupirani, kaošto predvidja § 2. njemačkoga predloga od dne 28. prosinca prošle godine. E bi tome udovoljila, daje ruska vlada pravo istodobnog samoodredjivanja takodjer dijelovima spomenutih nacija, koje žive izvan zaposjednutog područja. Rusija se obvezuje, da neće niti neposredno niti posredno prisiliti ovih područja, da prime tu ili onu državnu formu i da neće njihove samostalnosti skučiti niti carinskom niti vojničkom konvencijom. Vlade Njemačke i Austro-Ugarske sa svoje strane kategorički potvrdjuju, da manjka bilo kakvo pravo, da se ona područja prijašnjeg ruskog carstva, koja su sada zaposjednuta od njemačkih i austro-ugarskih vojski, priklope teritoriju Njemačke ili Austro-Ugarske, kaošto da manjka bilo kakvo pravo na takozvane ispravke granice na štetu ovih područja. Istodobno se one obvezuju, da neće niti neposredno niti posredno prisiliti ovih područja, da prime ovu ili onu državnu formu i da neće krnjiti njihove samostalnosti carinskim te vojničkim ugovorima, sklopljenima prije konačnog konstituiranja ovih područja na temelju političkog prava na samoodredjenje. Ad 2. Pitanje koje se tiče sudbine područja, koja o sebi sama odredjuju, mora se riješiti pod uvjetom posvemašnje političke slobode i bez ikakvog vanjskog pritiska. Stoga se glasovanje mora izvršiti izakako budu povučene tudje vojske, nakon povratka bjegunaca i onog pučanstva, koje je početkom rata evakuirano. Posebna komisija ima da odredi, kada se vojske imadu povući. Ad 3. Časom, kada bude potpisan mir i kada se imenovana područja konstituiraju u države, prelazi unutrašnja uprava i vodjenje lokalnih poslova, financija itd. u ruke privremenog organa, koji će biti stvoren na temelju sporazuma političkih stranaka. Glavna zadaća ovih organa je istodobno i organizacija pučkog glasovanja. Ad 4. Pitanje položaja države i pitanje oblika državnih ustanova imat će da konačno riješi opći referendum. Da se pospješi rad mirovne konferencije smatra ruska delegacija vanredno nužnim, da na sva pitanja, koja sadržaje ova izjava, dobije od njemačke i austro-ugarske delegacije posve točan odgovor. — Na to je general Hoffmann izjavio slijedeće: Ponajprije moram prosvjedovati proti tonu ovih predloga. Ruska delegacija govori s nama, kao da bi ona stajala kao pobjediteljica na našoj zemlji te nam mogla diktirati svoje uvjete. Htio bih istaknuti, da činjenice govore baš o protivnom. Pobjedonosna njemačka vojska stoji u svojem području. Htio bih ustanoviti, da ruska delegacija zagovara, da se pravo samoodredjenja upotrebi na takav način i u takvom opsegu, kako njezina vlada ni u vlastitoj zemlji ne upotrebljava. Njezina se vlada opire jedino o moć, koja bezobzirno potlačuje silom svakoga, koji drukčije misli. Svaki, koji drukčije misli, bude jednostavno proglašen proturevolucijonarcem, buržoazem, kojega svaki smije ubiti.

(Konac slijedi sutra.)

Iz Rusije.

Petrograd, 11. (Havas.) Središnji je odbor sovjeta nakon vijećanja odobrio dekret Lenjinov glede otvorenja ustavotvorne skupštine. Istodobno se je vijećalo o predlogu socijalno-revolucijonarne stranke, kojim se je tražilo, neka Rusija iz praktičnih razloga proglasi izvanjske dugove Rusije ništetnima. Jedan maksimalista i jedan internacijonalista bili su proti predlogu i upućivali na to, da je pitanje glede državnih dugova odviše ozbiljno, a da bi se uzimalo samo onako na laku ruku. Prihvat toga predloga da bi bio izazov na sve kapitaliste. Imao bi za posljedice odmazdu i nepritateljstvo svih francuskih radnika i demokratskih krugova, koji posjeduju velik dio ruskih vrednota. Na zahtjev je obiju govornika odbor odbio predlog.

* **Skupštine za mir putem sporazumka.** U nedjelju se obdržavalo u Beču pet skupština socijalnih demokrata, koje su bile obilno posjećene. Na svima bje prihvaćena rezolucija istog sadržaja u prilog mira putem sporazumka i protiv nastojanja u prilog pobjedonosnog mira, koja stupaju u popredje. Jedna je skupština bila uslijed upadice raspuštena, iza kako bje prihvaćena rezolucija. Ostale su skupštine potekle bez upadice. — Toliko nam javlja dopisni ured. Potankosti ćemo tekar saznati, važno je svakako, da danas, kad su opet došla na površinu svenjemačka nastojanja za njemačkim mirom, diže njemačka socijalna demokracija glas za pravedan mir.

* **Finsko izaslanstvo u Beču.** Dopisni ured javlja da je jučer, dne 14. o. mj. bilo u ministarstvu vanjskih poslova primljeno od poglavice sekcije frajhera pl. Flotowa finsko i izaslanstvo. Po ovlaštenju Nj. Vel. i na zapovijed je ministra vanjskih posala frajher pl. Flotow uzeo na znanje donesene potankosti o neovisnosti Finske, te je u ime austro-ugarske monarkije izrazio priznanje neovisnosti finske republike.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Ljudi govore, da je Pazin dobio mnogo ugljena. Netko je dapače zaželio, da se kroz „H. L." pita općinu, neka razjasni kamo je ugljen svršio. (Ta nam je vijest nevjerojatna, jer znamo, da ugljena uopće nema, ili ga samo uredi nešto malo dobivaju. Molimo, e da nam se šalju samo konkretne vijesti, te da se ne sumnjiče i hrvatske osobe i ličnosti. Op. ur.)

Mrčana. Pred nekoliko dana spomenuo je netko u vašem listu i moju osobu, kao da bih ja bio kriv, što on ripe ne dobiva, i da se suprotivim povratku naroda. To je izmišljotina, jer se ja, kao mrčanski župan, zauzimljem, u koliko je meni moguće, za povratak našeg naroda. A Bogu hvala, narod se već svojim kućama vraća, jer dnevno pridolaze nove skupine ubogih bjegunaca. — Martin Čalić, općinski župan.

Domaće vijesti.

Utemeljenje naše pučke škole u Puli. Općinski ured Pula saopćuje: C. kr. pokrajinsko vijeće sporazumno sa pokrajinskom upravom komisijom, na temelju rezulata komisijonalne rasprave, što bje obdržavana u Puli dne 9 rujna 1917., u smislu § 7. pokr. šk. zakona od dne 30 ožujka 1870., P. Z. L. br. 20, kaošto i na temelju odredbi § 11. drž. šk. zakona od dne 2 svibnja 1883. Z. D. L. br. 53 i § 4 pokr. šk. zak. od dne 5 lipnja 1908., P. Z. L. br. 27 zaključilo je dekretom l. S. 1605-5-16 dd. 12 prosinca 1917. utemeljiti u Puli javnu pučku trorazrednu mušku i trorazrednu žensku školu sa hrvatskim nastavnim jezikom. Dotično školsko okružje novih dviju škola obuhvaćat će cijelu poreznu općinu Pula osim onih predgradja, za koje danas već opstoje javne pučke škole sa hrvatskim nastavnim jezikom. Prama želji zakonitih zastupnika djece, što su obvezana polaziti školu, a koji su pristupili komisijonalnoj raspravi i prama želji općine Pula, biva uvedena u ove škole obuka u njemačkom jeziku kao školativno obligatnom predmetu. U smislu § 3. odstavak II. 20 dotično 3, c pokrajinskog zakona od dne 5. lipnja 1908., P. Z. L. br. 32, u općoj školi biva sistemizovano mjesto nadučitelja II. reda, mjesto učitelja III. reda i mjesto podučitelja, a u djevojačkoj školi mjesto nadučiteljice II. reda, mjesto učiteljice III. reda i mjesto podučiteljice. Protiv ove odluke slobodan je svim interesentima utok na c. kr. ministarstvo za bogoštovlje i nastavu u Beču, koji se ima uložiti putem c. kr. pokrajinskog školskog vijeća za Istru sada u Opatiji u roku od 60 dana računajući iza dana, nakon što bude uručen ovaj dekret. Eventualni utok ima samo onda odgodnu moć, biva li učinjen u roku od 14 dana nakon uručenja ove odluke.

Obznana. Pregled obvezanika narodnog ustanka rodjenih u godini 1900 bit će u političkom kotaru Pula dne 16., 18. i 19. siječnja t. g. Ne imaju se predstaviti preglednom povjerenstvu osobe navedene u sazivnoj obznani „V" dd. Pula 2. siječnja 1918., pod t. br. 1 i 2. Obvezanici narodnog ustanka imadu se predstaviti slijedećim redom, i to: I. U Rovinju dne 16. siječnja: narodni ustaše nastanjeni u mjesnim općinama Kanfanar i Bale. II. U Puli, u zgradi glazbene škole, ulica Kandler br 23, a) dne 18. t. mj.: narodni ustaše nastanjeni u mjesnoj općini Pula; b) dne 19. t. mj. svi narodni ustaše nastanjeni u mjesnim općinama Barban, Vodnjan i Svetvinčenat. Početak uredovanja u 8 sati prije podne. Obvezanici narodnog ustanka i glavari općina mogu rabiti teretni vlak br. 395 na pruzi Kanfanar-Pula. Ovaj će dne 19. t. mj. stati u svim željezničkim postajama i stanicama. Dolazak u Pulu u 6 sati ujutro. Svi obvezanici narodnog ustanka imadu pristupit točno u odredjeni sat, donesavši sobom iskaznicu narodnog ustanka, bez posebnog poziva. Neobdržavanje ovog naloga kaznit će se u smislu zakone od 28. srpnja 1890, D. Z. L. br. 137. Rok nastupa službe javit će se naknadno. Svi obvezanici narodnog ustanka godišta 1899—1867., koji bilo iz kojega razloga ne pristupiše još pregledu, imadu istodobno udovoljiti svojoj dužnosti. — Pula, dne 12. siječnja 1918.. — C. kr. tvrdjavni komesar: Hohenbruck m. p.

Za deklaraciju. „Slovenski Narod" saopćuje izjavu slovenskoga radništva kao s'ajnu manifestaciju za svibanjsku deklaraciju. Izjava je bila predana po odaslanstvu slovenskih rudara zast. dr. Ravniharu, da je odnese Jugoslavenskome klubu. Izjava glasi: Potpisani izjavljujemo, da se pridružujemo u punoj mjeri deklaraciji Jugoslavenskoga kluba na državnom saboru dne 30. 1917, koja zahtijeva ujedinjenje svih jugoslavenskih zemalja u samostalnu državu pod okriljem hapsburške dinastije, i to pod geslom: „Naj slovanski rod bo na lastni zemlji svoj gospod". Slijedi 2283 vlastoručnih potpisa radnika. Istrani, slijedite sjajan primjer slovenske braće!

Uprava gradske plinare, prisiljena je radi velikih poteškoća u radnji odustati od prodaje ugljena na kratko vrijeme. Puli, 12. kolovoza 1918. Tvrdjavni komesar i gradski gerent.

Kako se ih dočekuje.... Iznemogli, izubijani i polumrtvi vraćaju se naši patnički bjegunci. Tri su skoro godine bili daleko od rodjenog praga, gladovali, trpjeli i umirali. Najveće su svoje blago, nejaku svoju djecu ostavili u tudjim ledenim krajevima, a sad se zdvojni vraćaju u praznu kuću, gdje ih čekaju četiri gola zida... Ali nije bilo dosta da su ih po barakama mrcvarili, gonili ih i puštali gladne, neka umiru, i tu evo pred rodjenom kućom dočekuje se ih kao stoku, koju se može po miloj volji tjerati kamo ti drago. O kakvoj li krutoj nezahvalnosti i preziranju našeg roda govori ovo par riječi, što ih iz Vodnjana primamo: U posljednje vrijeme vraćaju se naši domaći ljudi (kao Filipan, Marčana, Orbanići itd.) sa dalekih sjevernih krajeva. Isti dolaze vlakom do kolodvora Vodnjana sa nejakom djecom i prtljagom (poprijećno 40 danomice). Ljudi su i djeca od dalekog puta iznemogli te čekaju žudjeno, da se dočepaju svoje slatke domaje. Mjesto da im se dohvatu rodjene grude olakša, tu im se najveće poteškoće prave, obično moraju do 24, a i 48 sati u čekaoni III. razreda po danu i noći na podu ležati, dok se udostoji općina Vodnjan da im doznači potrebita kola. Stoga neka kompetentna oblast poduzme shodne korake, e da budu kola danomice na raspolaganje, koja bi onda smjesta siromašne evakuirce (osobito nejaku djecu) svojoj domaji odvezla, a ne da ih na milost i nemilost na kolodvoru izgladnjene ostavija.

Zemaljska upravna komisija margrofije Istre upravila je molbu na c. k. vladu zamolivši da joj doznači odgovarajući iznos sumpora, superfosfata i modre galice, što se nalazi po skladištima u zaposjednutim mletačkim zemljama. Može se nadati, da će Istri, kojoj je berba vina glavna, a zadnjih godina i jedina privreda, biti molba i uslišana tim više, što je ona u te prilike rata dala vojništvu veliki dio proizvedenog vina.

Vojnopoštanski saobraćaj. Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je pod opstojećim uvjetima takodjer za urede vojne pošte 378. 475, 510, 621 i 633, obustavljen je pak za urede vojne pošte 404, 514, 528 i 625.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je od 1. do 12. siječnja o. god. slijedeće doprinose: G. Ivan Gojtan, odvjetnik, Gospić mjesečni prinos K 10: G. Vladoje Lončarek, Topusko godišnji prinos K 3: Poglavarstvo upravne općine, Sušak prinos za g. 1912.—1917. K 600: G. Dinko Vlakančić, Feldkurat K 20: Poglavarstvo trgovišta, Mrkopalj K 20: G. Gašpar Martinić, kr. gruntovničar, Ilok sabranih K 100: „Hrvatsko Pravo" Varaždin K 70: G. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb a) dar gosp. Vojislava Kempfa, zastupnika nar. mjesto vijenca na odar pok. Zdenka Tomičeka, ljekarnika u Križu K 50: b) dar g. Dra. Marijana Mažuranića, tajnika u kab. kanc. Njeg. Vel. na uspomenu blagopok. Slavka Urpani K 50: c) dar presv. g. Dra. bar. Vladimira Nikolića u Zagrebu K 100: i d) dar g. Dra. ing. Eduarda Slovsa putem g. Dra. A. Korošca K 100: Uprava „Hrvatske" Zagreb stiglih tečajem 1917. K 253: G. Milan Mihaljinec, kr. javni bilježnik, Zagreb u ime zapisa blagopok. Ferde Goluba K 1000: G. Ivan Španić, c. i k. pukovnik, Senj kao član čete za 1918. K 100: G. Dr. Vatroslav Peiner, advokat, Karlovac K 20: Gdja. Mara Carlavaris, Opatija sabrala na novu godinu u Kastvu, Spinčićima i Matuljima na „jabuku s ružmarinom" K 122: G. Matija Oršić, kanonik, Krk K 25: Gdjica. Franjica Sabljić, Križevci K 15: — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4061 unaprijed.

Gospodarstvo.

U vinogradu mjeseca siječnja. Trsje treba odorati, ili odkopati, da mu najplidje žilice odrežu. Važno je kod trsa da mu budu dublje žile jake i razvijene, dok to sa najvišima nije moguće budući ranjava ih se kopanjem. Trs, koji nema nego samo par većih površinih žila, lahko osuši za velikih suša. Odaraju se i odkapaju trsovi i da ih se nagnoji. Mladomu se trsu meće gnoj bliže, a staromu dalje najbolje po čitavoj lijesi, koja uz red teče. Mjeseca se siječnja može nastaviti obrezanje i vežívanje vinograda. Mogu se pripravljati amerikanske podloge i ključići plemenitih loza za cijepljenje na suho kod kuće prije samoga nasada. I podloge i cijepovi hrane se u podrumu ili drugdje u vlažnome pijesku do proljeća. Napokon, osim čišćenja žila, rezanja, vežívanja i gnojenja mogu se tog mjeseca obavljati razne druge radnje oko kolaca, priprave zemlje za nasad, duboko kopanje zemljišta i vrlo bogato početno gnojenje istoga, te radnje, koje se nije moglo dovršiti prije zime osobito odstranjivanje starog kolja, odrezanih loza itd. Ne može se dosta preporučiti to, da se osobito redovi amerikanskog trsja dobro pregledaju trs po trsu, te da se pomnjivo pročiste žile što ih cijepovi neprestano bacaju.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 14.
od 14. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Kolař.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": Mor. štop. liječnik dr. Prandstetter.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

A. C.

Pokret jugoslavenskih žena i „Ženski Svijet“.

(Nastavak.)

Drugo veliko polje rada je ‹ socijalno. Milica Djurić veli u članku „Značaj ženskog lista“: „Ženski je list za ženu jedan lek, vrlo važan lek, koji ona mora uzeti, i to iz ruku svoga rodnog lekara: probudjene i svesne žene. Za ženu je njen list od golemog značaja, jer ona u njemu može reći sve, što oseća i misli, a u njemu može i naći sve, što joj za njenu borbu treba. I ako je po mome shvatanju žensko pitanje samo jedan deo opšteg socijalnog pitanja i bez konačnog rešenja ovoga, ne može biti rešeno ni ono, ipak žensko pitanje mora biti naročito raspravljano i pretresano baš od samih žena, jer one znaju u mnogome bolje, što njima treba, što njima nedostaje i šta one hoće no što to muževi mogu da pogode“ — Žensko pitanje jest samo jedan dio opšteg socijalnog pitanja, veli sa dubokim poznavanjem problema pisateljica, i za to ne može se ga ni istrgnuti iz suvislosti s inim pitanjima. Riječ socijalni budi još i danas kod naše javnosti praznovjerni strah, a ideje socijalne pravednosti nije dosad medju našom inteligencijom nitko širio. Nitko nije kod nas ozbiljno razmišljao o odnošaju medju modernim napretkom na jednoj i bijedom na drugoj strani, koji se od dana na dan povećavaju. Sva naša inteligencija t. j. čitavo činovništvo (ter druge inteligencije manje no) smatra se povišenom nad tim pitanjima. Bijede je uvijek bilo i uvijek će je biti, ljudi, koji gladuju, bilo je uvijek i bit će ih, ta ova je eto duševna kultura nase inteligencije. Čast i iznimkama! — ali govorimo općenito.

Sa idejom socijalne pravednosti su misli i ideja pacifizma. Kad bude savjest društva ljudskog razvijena u toliko, da neće moći mirne savjesti iskorišćivati pojedince, ne će moći iskorišćivati ni narode. Potpuna sloboda i zasigurana egzistencija osoba bit će i udjelom naroda. Svakomu narodu bit će dano potpuno pravo samoodredjenja. Pacifizam ne znači vječnu vladu današnjih vlada i nasilnika, kako ga je pred sto godina htjelo utvrditi sveta alianca, već potpunu slobodu svih naroda. Radi toga jest razumljivo „Ž. S.“ središte pacifističkih težnja jugoslavenskih žena.

Već je jasno vidjet, da „Ž. S.“ znači nešto sasma novo u našoj literaturi. On iznosi na dnevni red probleme i ideje, o kojima naša javnost prije nije razmišljala, nije znala da opstoje ili ih je omalovažavala. O našim domaćim prilikama govori se dosta stvarno i objektivno, a sa živahnom težnjom o poboljšanja.

Iznosim nekoliko cita iz raznih članaka „Z. S.“, da uzmogne svaki čitaoc „H. L.“ prosuditi sam vrijednost i značaj tog mjesečnika. Kvedrova odmah u programnom članku veli: „Hoćemo socijalnu skrb za žene i djecu, hoćemo političku i socijalnu ravnopravnost žena s muževima, hoćemo slobodan razvitak slobodnih ženskinja. Ne ćemo, da žena bude ma gdje zapostavljena zato, jer je žena, nego želimo, da se ravnopravna s muževima oduševljava i bori za sve ono, što je vrijedno oduševljenja i borbe. U krasnoj raspravi, „Šta treba raditi“, čitamo: „Zaostalost ženskinja, to će reći nedovoljna razvijenost duševnog života, prva je nevolja ženska, kojoj treba odpomoći. Zato mora da bude naša jugoslavenska žena u prvom redu prosvjetiteljka. Ona mora da uzgaja žene u duhu naprednom i slobodnom, mora da zadoji duše podmlatka ženskog svijeta plemenitim idealima narodnim i opće čovječanskim. Tako će ona izvršiti svoju dužnost prema svom spolu; stvorit će duševne preduvjete za ravnopravnost ženskinja s muževima“. Nije li svetom dužnošću svakog poštenog čovjeka potpomagati te težnje? Pročitajte taj članak dva, tri puta i postat ćete plemenitiji, tako toplo, uvjerijivo jest pisan. Slične misli izražuje Lena Ujević u članku „Zadaća jugoslavenske žene“: „Naš rad hoćemo da identificiramo s naprednošću, a napredne smo za to, da budemo narodne . . . , a dalje opet: Treba da se sada svi složimo — svi bez razlike spola, jer bijesni ciklon današnjega rata odnijet će sa sobom sve šta bude slabo, rastreseno, nesložno“. Oštri, impresioni članak Milice Djurić već sam spomenuo. Svršava tim jakim riječima:

Žene, napred u borbu za vaša oteta prava!
Borbom pobedi, pobedom jednakosti!
Živela slobodna žena oslobodjenog čovečanstva!

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sijanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. — U Puli, srijeda 16. siječnja 1918. — Broj 908

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja:

Izmedju Brente i Monte Pertica predje Talijan iza jake artilerijske priprave, koja se djelomično uspe do bubnjarske vatre, na navalu pješadije. Iza žestokog boja zbliza podje neprijatelju za rukom da na pojedinim mjestima prodre u naše jarke. Protunavalom bje medjutim iz njih izbačen. Na cijelom je navalnom prostoru prva linija potpuno u našem posjedu. Neprijatelj pretrpje teških gubitaka. Na donjem Piave bje strjelovito zaustavljen neprijateljski sunak kod Brossanina.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 15. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Nema osobitih dogadjaja. Na raznim mjestima fronte topnički bojevi.

Istočno bojište

Ništa nova.

Taliјansko bojište.

Sa teškim su se gubicima za neprijatelja izjalovile jake navale, koje je poduzeo Talijanac proti austro-ugarskim položajima na Monte Asolone i Monte Pertica. Paljbena djelatnost, koja je trajala u odsjecima navala, proširila se je privremeno na zapad preko Brente i na istok sve do Piave. U svezi sa talijanskim suncima bila je topnička djelatnost takodjer na donjoj Piave na ušću te rijeke višestruko pojačana.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

U jučerašnjem smo broju priopćili tok sjednice od 12. o. mj. Kako smo već pred par dana bili naglasili, da će komesar Trocki govoriti, i to govoriti tako, da se taj njegov govor nikako ne će moći dovesti u sklad s nastojanjima njemačkog vrhovnog vodstva, Trocki je zbilja govorio, i to upravo u tom tonu, koji je izazvao najveće negodovanje njemačkog generala. S pravom je ovaj naglasio, da boljševička vlada zahtjeva takovu slobodu u područjima, po Njemačkoj zaposjednutim, kakovu sama u Rusiji ni izdaleka ne uvadja. Istaknuo je, kako boljševička vlada silom ugušuje svako slobodno mišljenje, t. j. svako mišljenje, koje bi se ma i u sitnici razilazilo od programa boljševičke vlade. Spor se dakle pooštrio. Kad bi tu ugovarale dvije jednako moćne vlasti, mogli bi se zahtjevi jedne i druge stranke u jednoj točci sastati, ali u ovom slučaju, dok s jedne strane pregovara pobjedonosna Njemačka i njezini generali puni ponosa na svoja junačka djela, a s druge strane bezmoćna Rusija, koja se nalazi u svom posvemašnjem rasulu, čije su se vojske porazbježale i u čijoj unutarnjosti bjesni gradjanski rat, a najbolji su njezini muževi pozatvarani ili kojekuda rastrešeni, nije to nikako moguće. Kako će demokratski komesar Trocki sada da prisili njemačko vrhovno vojno vodstvo, da ono prihvati njegove demokratske teorije, kad mu je njemački general u par riječi spočitnuo, a i dokazao neiskrenost i neozbiljnost boljševičkih zahtjeva? Pregovori bi se dakle morali prekinuti, ili pak mora da jedna od pregovarajućih stranaka — a to slabija — popusti. Željezna ruka Leninova, sva njegova bezobzirnost, sve prijeteće geste Trockoga, sve teorije i sva demokratska načela postaju bezmoćna pred silom, koja ne ustupa ni pred kojom retoričkom gestom, i koja se može da mjeri samo sa jednako jakim protivnikom. Hoće li Leninu i Trockome uspjeti, da za svoje zahtjeve i oživotvorenje svojih glavnih načela, povedu ruske mase u boj, veoma je dvojbeno. Rusija teži za mirom. Teži za pravednim i demokratskim mirom, koji će zadovoljiti sve narode i sve pojedince, i pružiti izmučenom svijetu nakon tolikih napora toliko žudjeni trenutak počinka. Da li će se ruski narod zadovoljiti mrvicama, koje se bacaju icrpljenom i gladnom putniku — veliko je pitanje.

Beč, 14. (D. u.) U svom je govoru general Hoffmann nastavio: „Ja hoću, da to svoje mnijenje dvjem primjerima učvrstim. U noći od 30. na 31. prosinca 1917 bje prvi bjeloruski kongres u Minsku, koji je htio da provede pravo samoodredjivanja bijeloruskog naroda, bajonetama i strojnim puškama rastjeran od maksimalista. Kad je Ukrajina htjela da provede ukrajinsko pravo samoodredjenja, izdala je ruska vlada ultimatum, i pokušala da oružanom silom narine svoju volju. U koliko je meni iz predležećih bežičnih vijesti poznato, gradjanski je rat još u toku. Tako se od maksimalista u praksi upotrebljava pravo samoodredjenja naroda. Njemačko vrhovno vodstvo mora da odbije umiješavanje u uredjenje prilika u zaposjednutim područjima. Za nas su izrazili narodi zaposjednutih područja svoju želju za otcijepljenjem od Rusije sasma jasno i nedvojbeno. Dne 21. rujna 1917. umolila je kuronska zemaljska skupština zaštitu sa strane njemačke države. Dne 11. prosinca 1917 proglasilo je litvinsko krunsko vijeće želju za otcijepljenjem od svih državnih veza, koje su do tada opstojale s ostalim narodima. Dne 27. prosinca 1917. izrazila je skupština gradskih zastupnika u Rigi sličnu molbu na njemačku državu. Tom se predlogu priključila rigajska trgovačka komora, veliki cehovi zastupnika pučanstva zemlje i 70 rigajskih društava. Napokon se od dosadanjih odnošaja otcijepili prosinca 1917 takodjer zastupnici viteštva zemaljskih, gradjanskih i crkvenih općina na Oeselu, Dagö i Moon. Takodjer radi upravnotehničkih razloga mora da njemačko vrhovno vojno vodstvo odbije ispražnjenje Kuronske, Litve, Rige i otoka u rigaškom zatonu. Sva ova područja nemaju nikakovih upravnih oblasti, ni organa pravosudja, ni zaštite prava, ni željeznica, ni brzojava, ni pošte. Državni tajnik dr. pl. Kühlmann izjavlja, e nije moguće, da bi se prema ovdje pročitanoj pismenoj izjavi ruske delegacije zauzelo bilo kakvo stanovište. Njegovo je osobno mnijenje, da način postupanja, predložen od ruske delegacije, da se naime izmjenično podastru formulirajući spisi, niti ne potpomaže pospješivanja pregovaranja, naročito ne onda, kada bi spisi imali da odgovoraju takvima, kakvi su danas bili predloženi, ponajpače ne bi doprinio ništa k tome, da izgleda pregovaranja prikaže u lijepom svijetlu. Bilo bi podesno, da se nastavi na način, kako se je jučer započelo, kako bi se nakon svršetka usmene prerađnje moglo usmenu preradnju pismeno ustanoviti. Pošto se ali ruska delegacija postavlja na drugo stanovište, predlaže, da se u svrhu obradnje predloga sa strane saveznika, sjednica prekine. Na to je Trocki izjavio, da Rusi nikako ne namjeravaju, da otešćaju tehniku pregovora. Ako se protustranka postavlja na stanovište, da još nije došao pravi čas za pismeno formuliranje, to će se o današnjem ruskom predlogu raspravljati te će si ruska delegacija pridržati pravo, da se tijekom daljnjih rasprava povrati k svojoj izjavi, bez namjere, da protustranci narine slično raspravljanje o toj stvari. Drž. je tajnik dr. pl. Kühlmann izjavio, da tog prijedloga ne može prihvatiti. To, što na jednoj strani postaje pismeno formulovani i izradjeni predlozi, proti kojima se sa druge strane ne bi moglo postaviti odgovarajuće protuformulovanje, bilo bi kraj javnih pregovaranja posve nepoželjno. Stoga je mužno da saveznici, ako oni hoće, da prema novom položaju zauzmu bilo kakvo stanovište, ponovno vijećaju. Nato je sjednica bila prekinuta.

Iz Rusije.

Stockholm, 13. Petr. brz. ured javlja ovdješnjem novinstvu: Rad njemačko-ruske komisije za izmjenu ratnih i civilnih zarobljenika te za odštetu za posljedice rata napreduje polagano. Ruska delegacija zahtjeva, da se na ratne zarobljenike u Njemačkoj smiju preko ruske fronte šiljati sve novine, koje zarobljenicima dostavlja ruska vlada. Delegacija zahtjeva nadalje, da se još dozvoli pošiljanje svih publikacija na zastupnike socijalističkih stranaka središnjih vlasti. Delegacija zahtjeva još pravo na neposrednu brzojavnu svezu sa zastupnicima socijalističkih stranaka u središnjim vlastima. Njemačka delegacija izjavlja, e nema nikakove punomoći, da raspravlja o takvim pitanjima. Ruska delegacija zahtjeva takodjer, neka se sastavi posebna komisija, koja bi imala da istraži, što se je dogodilo sa stotinama hiljada poljskih radnika, koji su od njemačkih oblasti bili odvedenih iz poljskog i litvanskog područja. Njemačka je delegacija izjavila, da još nema punomoći, da o tome pregovara. Radi ovih nesuglasica zahtjevali su ruski delegati od vijeća pučkih povjerenika novih uputa.

Stockholm, 14. (D. u.) „Politiken" javlja iz Petrograda: U Smolnijevom se zavodu glasa, da će vlada predložiti konstituanti, što se sastaje 18. siječnja, ultimatum, prama kojem se Rusija proglasuje socijalističkom republikom te se plijeni i zemljišta i imovinu. Kad ne bi konstituanta toga prihvatila, bila bi raspuštena.

* **Audijencija kod njemačkog cara.** Wolffov ured javlja iz Berlina, da je dne 13. t. mj. prije pod. primio car drž. Kancelara dr. Hertlinga i generalfeldmaršala pl. Hindenburga. Car je nadalje slušao izvještaj gen. stožera podanog od Hindenburga i izvještaj drž. podtajnika von dem Busche.

* **Ugarski Rumunji zahtijevaju samoodredjenje naroda.** U Budimpešti se je pred par dana vršila skupština ugarske rumunjske narodne stranke. Skupštinari su prosvjedovali proti školskoj odredbi grofa Apponya te su zaključili započeti javnu agitaciju u novinama i u parlamentu za samoodredjenje naroda.

* **Ugarska armada.** „Budapesti Hirlap" piše, da je dr. Wekerle u ministarskom vijeću od 11. t. mj. saopćio, da je kralj odrekao sankciju onoj točci programa, koja se tiče zahtjeva po ugarskoj armadi. Dr. Wekerle će napustiti nacrt, koji ide za sastavom jedinstvene stranke. Računa se, da će sadašnja vlada odstupiti.

* **Pitanje Dobrudže.** Listu „N. Zürcher Zeitung" javljaju iz Sofije, e se čini, da je medju njemačkom i bugarskom vladom došlo u pitanju Dobrudže do neke stanovite nesuglasice. Nijemci, koji dobro znadu, da neće Rumunjska bez Dobrudže nikada pristat na mir, htjeli bi na Bugare uplivati u smislu, da napuste zahtjev po priključenju rumunjskog područja, dok Bugari, koji su se svojom nacijonalističnom propagandom već previše obvezali prema vlastitom pučanstvu, neće da o tome ništa čuju. Čini se, da je stvar poprimila upravo ozbiljne oblike, jer su se u Sofiji vršile već skupštine vodećih bugarskih političara, da se energički izjave proti svakom pokušaju, da se Dobrudža vrati Rumunjskoj.

* **Iz Amerike.** Reuter javlja iz Washingtona: Na temelju rezultata ratne konferencije alijiraca u Parizu, odlučio je amerikanski ured za paroplovidbu, da u Londonu, Parizu i u Rimu osnuje zastupstva te da skoro u svim važnim atlantskim lukama osnuje filijalke. Time se namjerava ne samo učiniti uspješnim nadzor nad amerikanskom trgovačkom plovidbom, već i zasigurati posvemašnje sudjelovanje alijiraca pogledom na plovidbu. — „Daily Telegraph" doznaje iz New-Yorka, da će se hvala novim ugovorima medju vladama Francuske, Engleske i Udruženih Država moći u buduće prevesti preko mora još jedanput toliko četa, koliko se je u početku predvidjalo.

* **Opsadno stanje u Španjolskoj.** „New-York Herald" javlja iz Madrida, da je ministarsko vijeće, što se je obdržavalo u srijedu opunomoćilo ministra-predsjednika, da proglasi u Španjolskoj opsadno stanje.

* **Nemiri u Americi.** Havas brzojavlja iz Bogote, da su u Cartagni, Baranquilli i u Santa Marta buknule velike bune. U departementu na atlantskoj obali proglašeno je opsadno stanje.

* **Uapšenje Cailleauxa.** Posebni se je komesar utvrdjenog mjesta, Priolet, otputio u ponedjeljak dne 14. o. mj., u 9 sati prije podne, u stan Cailleauxa, u kući broj 22, u Rue Alphons de Nieulle i njega uapsio. Cailleaux bje poveden u Prioletov ured. Na to ga odvedoše u zatvor, kamo prispje u 11 sati. Priolet se na to povratio u justičnu palaču da podade izvještaj Bucharдону. Vijest je o uapšenju Cailleauxa počinila dubok utisak. A da ne navode točnih razloga napšenju, govore listovi o pretrazi neke željezne blagajne, koju imade Cailleaux u jednoj filijalci talijanske eskomptne banke u Firenci. Prema nekom listu bilo je nadjeno u toj blagajni vrijednosnih papira, a u znatnoj množini i dokumenata, koji su nedvojbenog interesa. Vojničkosudbena oblast imade opterećujućih dokumenata, tako, da nije uopće više bilo moguće, da se pusti Cailleauxa na slobodi. — „Giornale d' Italia" javlja, da je Cailleaux bio uapšen i radi toga, jer je u Rimu bio nadjen spis o Cailleauxovom govoru, u kojemu je zastupao program, za kojega se je smatralo, da je naperen proti sigurnosti francuske države za vrijeme rata i da potiče na bunu proti francuskoj državnoj vlasti.

Političke vijesti.

Ministar Kucharzewski o Poljskoj.

Nasuprot zastupniku poljske novinarske agenture izjavio se je ministar-predsjednik Kucharzewski o utiscima i rezultatima putovanja poljačkog regentskog vijeća u Beč. Kucharzewski je iztaknuo, da su konferencije sa mjerodavnim faktorima unijele svjetla u čitav niz pitanja. Poljska je vlada predložila u Berlinu i Beču nacrt o organizaciji vojske, čije joj je blagohotno ispitivanje stavljeno u izgled. Što se tiče pitanja zastupstva Poljske u zemljama središnjih vlasti i u neutralnim državama, nada se ministar-predsjednik, da će se naći riješenje djelomično u smislu poljačkih postulata, ma postojale još nekoje formalne poteškoće. Učestvovanju Poljaka kod mirovnih pregovaranja u Brest-Litovskom i to ne samo u ulozi savjetnika ili stručnjaka, već u analognom položaju kao Ukrajinci protive se nekoji obziri medjunarodnog prava. Po shvaćanju ministra-predsjednika Kucharzewskoga ove zaprijeke postoje samo djelomično, pošto je uslijed ratnih dogadjaja postala nužna revizija medjunarodnog prava. Poljački bi narod smatrao sudjelovanje Poljaka u Brest-Litovskom kao dokaz sklonosti središnjih vlasti i kao praktičnu upotrebu teoretski već priznatih suverenih atributa poljačke države. O konačnom riješenju poljačkog pitanja rekao je ministar-predsjednik, da su Czernin i Hertling obećali, e će poljački narod sam odlučiti svojom sudbinom. Poljski narod ima mnogo simpatija za hapsburšku državu i dinastiju, te će naći svakako prikladan oblik za ove zajedničke simpatije i interese. Sjedinjenje Poljske sa Galicijom davna je želja čitavog poljačkog naroda.

Amerika o cenzuri u Njemačkoj.

Pod naslovom „Njemački cenzurni propisi“ donosi „Neue Zürcher Zeitung“ po Reuterovom uredu iz Washingtona ovo zanimivo saopćenje: U nekoj je naredbi vlade na njemačku štampu bilo priopćeno, da se na jesen 1917. očekuje u Francuskoj pet američkih divizija, i tome je bilo pridodano: Silno se umoljava, e bi se ta vijest ne donijela bez komentara, i e bi se njezin zamašaj ne pretjeravao. Naredba upućuje na to, kako nije moguće, da se pet divizija preveze preko mora i do jeseni iz temelja pripravi; te se tačke imaju osobito da naglase. Neki memorandum opominje štampu, neka ta ne priopći vijesti o tobožnjim pregovaranjima o primirju na ruskoj fronti. U nekom drugom memorandumu, koji je bio neko vrijeme objavljen, veli: U jednom od dojdućih brojeva možete saopćiti, da je sadašnji položaj u Rusiji izazvala, kako se čini, antanta u očekivanju, e će Rusija još neko vrijeme ustrajati, možda dok ne budu Amerićani uprijeli i umiješali se u borbu. Od važnosti je uputa, da mnijenje, e će doskora biti nova ofenziva, sve većeg preotimlje maha. Daljnje naredbe zabranjuju priopćenje o podacima glede ozbiljnog gospodarskog položaja u Njemačkoj. Medju ostalim zabranjuje se uvrštavanje inserata, u kojima bi se preporučalo, nek se jede pseće meso. Glede manifesta neovisnih se socijalista saopćuje, e je dozvoljeno njegovo priopćenje, ako se ga u isto doba popratí neprijateljskim, makar i nestranstvenim komentarima. Zabranjeno je huškanje na štrajkovanje i priopćenje dobrih strana i polakšica, koje štrajk donosi. Napadaji proti štrajkaškom su pokretu dozvoljeni, preduzevši, da se ti napadaji ne vode u žestokom tonu, koji bi mogao da dovede svjetinu do uzbudjenja. Saopćenje je izvještaja o nemirima u Kraljevcu (Königsberg) zabranjeno. — Pa još da se čovjek ne divi tim Amerićanima, koji mogu da toliko toga priopće.

Turska i svršetak rata.

„Neue Zürcher Zeitung“ piše: Kadno je došlo bilo do sadašnjeg svjetskog rata, savjetovali su stari prijatelji Turske, Francuska i Engleska, neka vlada turska kod rata ne sudjeluje, i obećali joj, da će u slučaju trajne njezine neutralitete raditi za njezinu neovisnost i teritorijalnu nepovrjedivost. Sa druge je strane (sa strane centralnih vlasti) primila mladoturska vlada takodjer predloge i obećanja. Središnje su vlasti, kao nove prijateljice Envera-paše, željele, da Turska pristupi u rat na njihovoj strani. I kad se je sa njemačke strane pristalo na ukinuće kapitulacije, mislili su panislamiste, e je njihova neovisnost sigurnija nego ikad. Iz sveze je sa vojničkom državom Pruskom prema očekivanjima mjerodavnih turskih krugova moglo doći samo do sjajnih rezultata. U duhu su se već vidjeli u posjedu Egipta i Sudana, te na putu u Abesiniju s jedne, a u francuski Senegal i Tunis s druge strane. Senusi su odlučno navalili na Egipat sa zapada, u Tripolisu i Maroku došlo je do nemira. Savez za središnjim vlastima kao da je u prvom početku donio probitaka. Brzo se je bilo pripomoglo Turcima, da Dardanelle tako učvrste, kako bi bile, tako rekavši, neosvojive. Na hiljade je njemačkih časnika svih vrsta oružja — i onih sa podmornica i onih iz zračnih lijetala — došlo u Tursku, organizovali su ofenzivu i defenzivu, pribavili joj nužni ratni materijal, i vojnički su izgledi Turske bili veoma povoljni. U Gallipolju se je razvila užasna borba što dulje, to više u prilog Turaka, koji su se, hvala neposrednoj blizini svoje osnovke za djelovanje, nalazili naprama neprijatelju u strategijskom obziru u povoljnom položaju. Kadno je uslijedilo bilo napredovanje Džemal-paše proti Sueškom kanalu, koje su Senusi iz Tripolisa čvrsto bili poduprli, tad je došlo do vidjela, da je sudjelovanje Turske uz središnje vlasti opravdano. No došlo je do preokreta! Kakovu sliku pružaju sad ovi porazi Turske sa svojim posljedicama već danas? Gubici predjela u svim dijelovima rasprostrtog carstva! Egipat je za uvijek izgubljen za Tursku. Dalekosežna se je Arabija sama oslobodila, Mezopotamija se nalazi danas u rukama britskih armada, Armenija je zaposjednuta po ruskim četama, a i Palestina kao da će se posve osloboditi od turskog gospodstva. Otrgnućem Kaira i Aleksandrije, Meke i Medine, Bagdada i Ramedie, Erzeruma i Trapezunta, Beersebe, Jafe i Jeruselima, koja su važna ne samo politička, nego i vojnička središta, kao da je pripravljen slom otomanskog carstva. Islam se je već rascijepkao u dvije polovice, a novi kralj Arabije sakuplja oko sebe velik dio nasljednika Muhamedovih. Koliki li udarac za panislam! Sad će se doskora pokazati, na koji će način biti Turci kod mirovnih pregovaranja za sve ove gubitke odštećeni. Pošto su oni njemačkim armadama u Galiciji i u Rumunjskoj pružili bili svoju pripomoć, to će bez sumnje i središnje vlasti zagovarati njihove zahtjeve.

Veliki admiral Tirpitz o Rusiji.

Veliki admiral pl. Tirpitz rekao je u razgovoru sa berlinskim zastupnikom „Kölnische Volkszeitung“ o raspravama u Brestu Litovskom i ovo: „Mi uvijek špekuliramo sa medjunarodnim socijalizmom. To nije nikada dobra špekulacija. Naši radnici ne će kasnije biti zahvalni njemačkoj socijalnoj demokraciji, da je u tom pravcu izvršila pritisak na našu vladu. Ova nas špekulacija ne približuje miru. A kad bi se to dogodilo, to bi taj mir bio takav mir, koji bi gospodarske uvjete našeg radništva trajno teško štetovao. Glavna točka Lloyd Georgeovog govora jesu izvodi o Belgiji. Na Rusiju on ne računa. Čim više izrabljujemo Rusiju, tim je to ugodnije za Englesku. Moramo hladno misliti o tome, što mi na istoku neophodno trebamo, da zasiguramo naše interese, naročito o tome, što nam je osobito potrebno da zasiguramo našu vojničku poziciju. Ove potrebe, o kojima ima da odlučuje naše vrhovno vojno vodstvo, moramo provesti. Čvrsto sam uvjeren, da bi na ovom temelju mogli doći do trajnog sporazuma sa Rusijom. Što se tiče Alzacije-Lorene, postale su izjave Lloyd Georgea mnogo mekše. Za Englesku je Belgija glavna točka. O Mezopotamiji itd. bi ova dozvolila, da se raspravlja. Ako hoćemo postići, da bude za Englesku pokušaj navale na nas velik rizik, moramo se vojnički ustaliti na flandrijskoj obali. Mi hoćemo, da novi rat spriječimo time, da učinimo novu navalu na nas veoma opasnom i time, da spriječimo, da bi Engleskoj stajala na raspolaganje kopnena vojska. U gospodarstvenom obziru leži po nas jedina pozitivna mogućnost odluke u Antwerpenu i u Kemperskoj. Aneksija nije podnipošto nužna. Hoćemo, da Flamcima izvojštimo njihov slobodni razvitak i kulturu te da im to ostavimo. Put za to će se naći“.

Ratni zarobljenici kao godište revolucije.

Ruski listovi jednodušno raspravljaju o izjavi Trockoga u vijeću. List Maksima Gorkoga, „Novaja Žizn“, koji je sve do pokreta boljševika podupirao njihovo gibanje, priopćuje tu izjavu debelim pismenima, a i drugi listovi ističu ono, što je u toj izjavi nečuveno. „Pučki povjerenik“ za izvanjske je poslove naime obznanio zaključak „vijeća pučkih povjerenika“, kojim bje nekom austrijskom časniku dozvoljeno, da sastavi odio ratnih zarobljenika, koji bi se stavio na raspoložbu vijeću pučkih povjerenika, „kako bi se ideja ruske revolucije praktički ostvarila“. Socijalističko novinstvo upućuje ogorčenjem na to, da boljševici, koji su morali onomadne privesti za svoju sigurnost letske strijelce, jer ovi nijesu vješti ruskom jeziku i ne mogu da shvate sveopći položaj, misle sad nalaziti svoj oslon u odjelu stranih ratnih zarobljenika. Najodrješitije se diže proti tomu list Maksima Gorkog „Novaja Žizn“. On piše: „Prenešeno u običajan govor, znači to, da će biti ratni zarobljenici oboružani i upućeni u svrhu, da obore mnogoglavu hidru proturevolucije — od Kaledina sve do ... ustavotvorne skupštine“. Za list „Novaja Žizn“ ne postoji nikakva sumnja, da se ne će nijedan socijalista ili internacijonalista, koji cijeni rusku revoluciju, dati da uvrsti u taj odio. Spomenuti list završuje odrješitim prosvjedom proti toj „suludoj i pogibeljnoj pustolovini“.

Domaće vijesti.

Za siromašne obitelji! Općinski ured Pula saopćuje: Pozivlju se glavari obitelji, kojih skupni dohoci ne prekoračuju dnevno 2 K po svakom članu obitelji, da se prijave kod općinskog ureda, I. kat, vrata br. 14 upotrebivši u tu svrhu propisani obrazac. Obrasci se mogu dobiti besplatno kod vratara općinskog ureda ili po prodavaonicama duhana uz cijenu od 1 h. 1. Inwinkl ud. Domenica, V. Campomarzio 10, 2. Marsih Maria, P. P. S. Giovanni N. 5. 3. Zoričić Maria, V. Sissano 35, 4. Arlić Albina, V. Sofia Hohemberg 27 5. Linz Auton, V. Radetzky 50 6. Dajčić Gaspar, V. Verudella 9. Ovo izvidjavanje ima svrhu, da se ustanovi one osobe, koje bi se moralo uzeti u obzir u slučaju, da se uvedu niže cijene za manje imućne osobe.

Iz aprovizacije. Gradsko aprovizacijono povjerenstvo saopćuje: Od danas, srijede, do uključivo dojduće subote, bit će prodaja ove robe: 30 dkg tjestenine po iskaznici, cijena K 1·92 po kg, i 25 dkg pekmeza (marmelade) po iskaznici, cijena K 4·60. Pri tom će se držati slijedećeg prodajnog reda: u prodavaoni u Viškoj ulici, desno, moći će da podignu svoju količinu brojevi 1—2750, a lijevo brojevi 2751—5500; u prodavaoni u Albertovoj ulici brojevi 5501—8250 i u prodavaoni u ulici Giulia-Barbacani od broja 8251 dalje.

Traže se nasljednici. Švedski konsulat u Clevelan Okio Sv. Amerika, koji zastupa interese tamošnjih austrijskih državljana javlja, da je dne 28. prosinca 1916. umro neki Josip Bubon ili Buben, Buban, Bubenić, Bubanić, koji da je bio iz Cerja buzetskog kotara, gdje da ima ženu i kćer, ostavivši, što je dosad znano, 247 dolara. Obzirom tog pokojnika nepoznata je i u Cerju župe Grimalda i uopće u općini buzetskoj. Zanimane stranke mogu se u ovom poslu obratiti na sud buzetski. C. k. kotarski sud u Buzetu odio I.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4081 unaprijed.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Sakupljeno je po gosp. Perici Paun, medju našom momčadi na Nj. V. brodu „Stephanie“, i položeno preko naše uprave K 410.—. Darovaše: po K 10: Antun Mužina, Ivan Tomčić, Juraj Johović, Antun Kovačev; po K 8: Drago Račić. Petar Trojković; po K 7: Milan Hrkalović; po K 6: Marijan Vlahov, Tokić; po K 5: Petar Paun, Ivan Pilližota, Blaž Bukvić, Joso Pleština, Robert Vahala, Martin Jergović, Mile Ilić, Josip Grdović, Ivan Kardić; po K 4: Petar Buvinić, Petar Fabić, Friedrich Kráhova, Jure Šešnić, Juraj Ljubetić, Ivan Muškon, Blažko Šimunović, Ante Predovan, Miroslav Jovanović, Jure Poša, Ivan Perdia, Mršić; po K 3: Juraj Šalamunović, Marijan Tudor, Filip Jurjević, Paul Škrinar, Niko Periša, Ivan Poša, Mijo Novak, Mate Popovac, Vladimir Petera, Marunčić, Vulić; po K 2: Martin Barbarić, Ante Božanić, Miho Maršanić, Tomo Ribarić, Marko Bakija, Josip Reinhard, Maks Leskošek, Stipe Stipčić, Petar Štrbenc, Krste Krgić, Josip Hiltl, Ivan Fabijanić, Stipe Ružić, Ivan Kisberi, Lengenfelder, Juraj Klarić, Ive Juga, Marijan Kozulić, Stipan Babić, Iveša, Baranović, Grgo Sudo, Juraj Papić, Šime Draško, Dinko Bogdanić, Vicko Fadić, Bartol Vrsalović, Luka Dragović, Krsto Milićević, Stipe Jerčić, Andrija Bank, Petar Gabrić, Božo Radetić, Viktor Tadin, Mijo Nikolić, Antun Banić, Fridrih Mudronja, Stipe Kuzmanić, Živko Borčić, Juraj Brozović, Josip Tasić, Franjo Matković, Dragutin Kučan, Martin Šnanc, Jakov Car, Andro Ahel, Ivan Perožić, Mate Poša, Tomo Blažić, Paško Gaćina, Vicko Žabica, Antun Cetinić, Ivan Perinić, Miro Kolanović, Matija Vidmar, Josip Šušanj, Josip Bralić, Antun Mirošević, Ivan Žuvelja, Mašković Franjo, Kuzma Kapor, Vicko Dragojević, Marin Šeman, Marko Krmjašić, Franjo Šteg, Djuro Meglić, Joso Klobučar, Franjo Potokar, Gustav Potočnik, Benjamin Pašnar, Gustav Kuhač, Jaroslav Potmešil, Jan Dobias, Frane Uhač, Ivan Prusić, Marko Vicković, Mate Ruljančić, Crvenjak, Vukašić, Šuta, Babić; po K 1: Ivan Marčelja, Jernej Kokelj, Mike Orlić, Antun Rotenhauser, Mijo Šimić, Petar Žic, Antun Ahel, Ivan Strčić, Tome Tomašović, Petar Veljačić, Jeroslav Vorman, Emil Kubs, Ludwig Bubnik, Rudolfo Gejc, Jaroslav Pol. Drag. Šteg, B. Bridnjak, Vid. Hovorka, Fr. Nidl, Jos. Kočmen, P. Schweizer, Jer. Hrubeš, Jos. Pospišil, Toma Šimunović, Fr. Mahaček, Jarok, Alojis Himela, Vacl. Šimek, I. Arnesić. Živjeli hvalevrijedni rodoljubi!

Dalje su položeni u istu svrhu slijedeći doprinosi: Prigodom svojeg sedmog rodjendana, polaže Juraj Novak, učenik I. razreda naše škole, K 50.—. Sakupljeno na vjenčanom piru gosp. Boža Skoko, sa državnom gospodjinom Ljudmilom Rakić u Preman-

turi K 57.—. Evala kićenim svatovima! — Što poštom, što osobno, što po drugovima, položeno je kroz zadnje doba sa Nјeg. Vel. broda „Trabant“ K 72.—. (Prije K 25.—, ukupno K 97.—). Sakupljeno po gosp. Miroslavu Gradišniku, medju jugoslavenskom omladinom u Pazinu K 200.—. Našoj vrloj omladini, koja se u teškim ovim vremenima sjetila naše narodne škole u Puli i priposlala malen darak za njezin temelj budi naša najsrdačnija hvala! Veliki će i pravedan Bog pospješiti ostvarenje naše svete stvari, a prosvjeta će trgati okove, koji su nam duga stoljeća stezali i suzdržavali svaku našu slobodnu kretnju. U novo doba, koje dolazi, i jugoslavenska će nacijonalistička preporodjena omladina moći da zauzme ono dolično mjesto, koje joj pripada! — Ukupno K 379.—; zadnji iskaz K 43.342.99; sveukupno K 43.721.99. Živjeli hvalevrijedni darovatelji! Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Upisivanje u „Maticu hrvatsku“. Velevrijedna ova kulturna ustanova, koja je izdala već drugo ratno kolo od 5 knjiga biranog sadržaja, izdat će tijekom ove godine treće ratno kolo. Članovi prinosnici, koji hoće da se upišu u „Maticu hrvatsku“, mogu da to učine kod uredništva našeg lista u Šišanskoj ulici broj 24 i to dnevno od 2—5 sati popodne. Članarina iznosi godišnje K 6·—, poštarina i otprema K 1·50, ukupno dakle K 7·50. „Matica hrvatska“ prima i članove zakladnike, koji su dužni da uplate ili na jedamput K 100·— ili u roku od pet godina u obrocima po K 20 godišnje. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, besplatno sva izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Knjige, koje izadju, bit će razaslane na povjereništva „Matice hrvatske“, gdje ih članovi mogu da podignu. Potanje upute daje uredništvo našeg lista, gdje stoje na raspolaganje svi popisi matičnih izdanja, koja se još mogu dobiti. Našim čitateljima najtoplije preporučujemo ovo naše kulturno društvo, jer time, da podupiremo i kupujemo dobru knjigu, pomažemo sebi, širimo narodnu prosvjetu i jačamo narodnu svijest!

Dopisi iz Istre.

Kanfanar, 15. siječnja 1918. Prošle subote, 12. tek. mj., pošao je 17-godišnji mladić Ivan Marožin, iz sela Marožini, proti Krmedu na pašu s jednom kravom. Oko podne vratila se krava sama kući. Mladog pastira nije bilo. Nadošla noć i svanula nedjelja, a njega još uvijek nema. Zabrinuta svojta prijavila stvar oružništvu. Ovo stavilo se u potragu, te je u nedjelju popodne u 2 sata naišlo u šumici, što se prostire uzduž ceste Krmed-Kavili i to po 50 koraka od ceste u jednoj uvali, na lješinu mladog Ivana Marožina. Stvar je bila javljena odmah u Kanfanar, a odavle sudbenoj vlasti u Pazin. U noći od nedjelje na ponedjeljak nadošla je sudbena komisija. Kao osumnjičeni pritvoreni su bili neki Juraj Drndić od Antuna, 18 godina star, iz Krmeda kbr. 50 i neki Ivan Modrušan od Ivana, komu će tek u marču biti 17 godina. Ubijeni Marožin i ova dvojica mladića-dječaka zaljubljeni su bili u neku 17-godišnju djevojku. Ovå je, rek bi, voljela Marožina. To je bio uzrok razmiricama.

Sudbenom povjerenstvu i brzom traganju oružništva pošlo je za rukom, da dotjeraju još ne 17-godišnjeg Modrušana na priznanje, da je on hicem iz samokresa prostrijelio prsa Marožina, nakon prepirke s njime.

Ubojito oružje nadjeno je u kući Marožinovih u Krmedu i to sakrito u sobi 14-godišnjeg brata ubojice. Samokres bio je krcat još sa 4 naboja.

Ovo je isto slika žalosnih posljedica rata na selu, žalosnih posljedica prosvjete u Istri, a napose na Kanfanarštini, gdje je netko još osnovao njemačku pučku školu, samo da tim pospješi moralnu propast onog naroda.

Barat. Učitelj, naš vrli mladić, g. Antun Hvala, radi bolesti nije nam bio mogao škole odmah otvoriti početkom školske godine. Opeta mu se je bolest pogoršala ovih božićnijeh blagdana, kad je pošetio svoje mile i drage u Ljubljani. Kako čujemo, nalazi se u Zagrebu u bolnici. Želimo mu skoro ozdravljenje, te da nam se povrati! Govorili smo o učitelju, koji se je revno žrtvovao za nas 5 godina. A sada pitati ćemo visoku školsku oblast: Kako smije, da nas pusti bez škole? Hoće li da i naša djeca budu bez nauka i jati, kako mnogi od starine u ovim stranama? Škole nemamo, svećenika, ni mise nemamo. A poreze plaćamo. Kradu naš novac, što ga za škole i crkve plaćamo, pa nam još predbacuju, da smo mi tuti. Vjere nam, su drugi od nas gori. Putnik.

Svetvičenačina. Ovdje se je pojavila govedja pošast. Trgovanje je s blagom obustavljeno na koje vrijeme.

Poruke iz uprave.

Naše cijenjene dopisnike umoljavamo, e bi u svojim dopisima pisali stvarno i iznašali konkretne činjenice i dokaze, e bi se tako izbjeglo raznim ispravcima.

Dnevne vijesti.

Dr. Stadler teško obolio. Iz Sarajeva se javlja, da je nadbiskup dr. Stadler teško obolio. Kako je bolesnik prevalio već osamdesetu godinu života, postoji velika bojazan, da li će ovu bolest moći da izdrži starački organizam.

Konstantin Jireček preminuo. U petak je preminuo čuveni slavista i bivši bugarski ministar Konst. Jireček. Pokojnik je uživao u naučnom svijetu veliki glas. Napisao mnogo solidnih knjiga, medju ostalim „Povijest Srba“. Jireček je Čeh i sin bivšeg ministra Jirečeka u Hohenwartovu kabinetu „Jut. List“.

Izlaženje novina u Zagrebu. Budući da je spor izmedju knjigotiskarskih poslodavaca i slagara te pomoćnog osoblja poravnan, izlaze zagrebački dnevni listovi počam od 14. o. mj. dalje kao obično.

Kao jugoslavenski časopis izlazi u Petrogradu list u srpskom i hrvatskom narječju i u ruskom jeziku. Sudjeluju, kako javlja „Slovenski Narod“ takodjer članovi jugoslavenskih stranaka Austro-Ugarske, koje sad borave u Petrogradu.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 15. od 15. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Skalat.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; Mor. štop. liječnik dr. Weiser.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

A. C.

Pokret jugoslavenskih žena i „Ženski Svijet“.

(Nastavak.)

Tko pročita bez predrasuda taj članak, shvatit će, kako nedostojan za ženu jest današnji odnošaj, u kojem muškarci gledaju na nju kao na manje vrijednu stvar. U članku Klare Dajčove „Šta treba da se kaže“ nalazi se jedna velika istina: „Bijedan je čovjek, gdje on sebe nije proglasio silom. Za to eto gomila gladnih od onoga časa, gdje počinje da zahtijeva hljeba, nije više tako bijedna, ma da nije primila ni mrve“. Lijepima, za mnoge novim riječima svršava članak: Naše narodno pitanje i žene: Ne, ne treba da budemo malodušni. Svijest jedinstva Jugoslavena poluga je naše bolje budućnosti, a pripadnost Slavenstva znak, da smo na onoj strani, koja zastupa ideju čovječansku, što će pobijediti brutalnu silu i osloboditi čovjeka. Za tu ideju treba da rade i jugoslavenske žene sa svom predanošću svojom, jer radeći za nju, rade i za najviše narodne ideale. Rad je taj težak, ali i častan, a mukotrpna će lutanja biti duga, jer je slovenski preporod (misli rusku revoluciju) tek započeo . . . No tko da se plaši Kalvarije, kad vjeruje u uskrsnuće?!

Reakcionarci i konzervativci sviju naroda protive se vječno svim reformama jedinstvenom frazom, da te reforme nisu za dotični narod podesne, da ne odgovaraju njegovom narodnom značaju, istorijskom razvitku itd. Duhovito je to opovrgavala Bosa Milenković u članku „Žene i život“, u kojem iznosi na odar još jednu lažnu predrasudu: „Vekovima se provlačila tradicija, da su žene uzroci sviju zala; pa ni istorija sveta ni crkve nisu htele izostati od toga, već listove ispunjavahu pojmima i predrasudama o gresima, kojima su uzrok žene!“ Kod nas još i danas mnogi shvaćaju žensko pitanje kao izražaj neprijateljstva žena protiv muškaraca. Ti će se čitajući „Ž. S.“ uvjeriti o svojoj zabludi. Tu se radi o jednako pravo na naobrazbu, a iz tog razvija se i tražbina ravnopravnosti u političkim i socijalnim pitanjima. Ali svrha ravnopravnosti nije razviti mržnju medju spolovima, nego bolje harmoniju, medjusobno razumijevanje i zajednički rad za napredak narodni i čovječanski.

U Hrvatskoj reformira se sada izborni red. Vladina osnova ne daje pravo glasa ženama. Na što je spala slavna srpsko-hrvatska koalicija, u kojoj je nekada bio cvijet naroda! Ovdje se tužimo, da nam tudjinci sprečavaju razvitak, a u Hrvatskoj ga sami zadržavaju. Odučili smo se dosada gledati na Banovinu, kao na vodeću jugoslavensku provinciju, no ipak nije se nitko nadao, da će je u demokratičnosti i Ugarska preteći, ne spominjući n. pr. Finsku, gdje imadu žene već od godine 1906. aktivno i pasivno izborno pravo i gdje se taj sistem potpuno osvjedočio. Finska, koja nema ni trećinu stanovništva, koliko je nas Jugoslavena, imade univerzitetu i tehniku, nema analfabeta, a jest danas slobodnom evropskom državom. — O hrvatskoj izbornoj reformi odštampana su dva članka. U jednom plameno protestira Zagorka: „Izborna reforma ne spominje ženu danas, kad ona zamjenjuje milijune palih muškaraca u socijalnom i gospodarskom radu. U času, gdje i najmanja demokratska zemlja pod suncem, Ugarska, daje ženi pravo glasa, hrvatska izborna reforma napušta prema ženskom dijelu naroda demokratsko načelo jednakosti. Kad se cijeli svijet demokratizuje, naša izborna reforma dijeli naš muški dio naroda od ženskog i ostavlja medju njima granice, slične prastarim granicama, što su dijelile privilegovane velikaše, koji su imali samo pravo od njihovih kmetova, koji su imali samo dužnosti. Jedina je razlika, da su tada pismeni velikaši posjedovali privilegije nad nepismenim kmetovima, dok danas dobivaju i nepismeni muškarci privilegij nad pismenim ženama!“

Ugledno mjesto u dosadanjim brojevima lista zauzimlju prikazi jugoslavenskih žena, u glavnom sa provincijalnog stanovišta. Izašli su članci: O Slovenkama (od Milke Govekarjeve), Primorkinjama (V. C. Emin), Dalmatinkama, bosanskim Muslimankama, Ličankama i dva o Srpkinjama. U jednom izražava se Zorka Sime Lazića i o jugoslavenskom ženskom pitanju i to ovako: „Ako je vama, gozpodo muževi, doista stalo, da vam deca budu korisni članovi čovečanstva, onda pre svega: odvežite oči, odvežite ruke njihovim majkama, maknite se ispred njih, da izadju iz svog uskog kutka i povedite ih sobom — prosveti. Otvorite nam ulaz u sve škole, pa će biti našoj deci otvoren put srećnije budućnosti. Dajte nam pravo glasa, pa da vidite, hoće li onda biti toliko stranputica. Mi majke nećemo odvesti svoju djecu za Golešplaninu, kaošto učiniše mnogi očevi, koje mi iz dna duše preziremo. (Meni bar nije poznata nijedna žena izdajica, a muževa znam dosta.)“ A onda kliče poslanicima: „Gospodo poslanici hrvatskoga i ugarskoga sabora! Mi Srpkinje i Hrvatice polažemo nadu u vas, moleći, kao majke, sestre: razumite nas! Iz nas govori glas naše jugoslavenske budućnosti, nove, zdrave generacije, koja treba prave majke: slobodne i umne; prave očeve, ljude a ne tirane“.

(Konac slijedi.)

Sjećajte se prinosima doma za ratne nemoćnike.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 17. siječnja 1918. | Broj 909

Mirovna pregovaranja.

Saopćenja Kühlmanova. — Pismeni odgovor saveznika. — Nesuglasice. — Samo separatni mir. — Zašto se Rusija brine za zaposjednuta područja. — Kakovo mora da bude glasovanje. — Blage riječi Kühlmannove. — Komesar Trocki proti generalu Hoffmannu. — Sporazumak.

Beč, 16. (D. u.) C. kr. dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog sa danom 15. siječnja: Dne 14. o. mj. u 5 sati popodne obdržavalo je austro-ugarsko-njemačko rusko povjerenstvo svoju četvrtu sjednicu u svrhu vijećanja o teritorijalnim pitanjima. Državni je tajnik dr. v. Kühlmann pripočio, e su savezne vlada stvorile zaključak, da o formuliranim predlozima ruskog izaslanstva sa svoje strane takodjer u formuliranom obliku usmeno raspravljaju. No on mora ponovno uputiti na to, e smatra način, da izaslanstva raspravljaju o predmetima sa formuliranim spisima izvanredno dugotrajnim i po uspjeh slabo podesnim. Kani li se zaista doći do mirovnog zaključka, to će se u buduće preporučati, da se o materijalu porasprav i tad sa svake strane povjeri po jednome od gospode uredjenje njegovo. Ova bi oba gospodina morala kao urednički odbor zajedno nastojati, u koliko bi mogla naći zajednički tekst, a u slučaju, kad ovaj ne bi bio moguć, u sporazumku s drugima ustanoviti medjusobne nesuglasne točke i pismeno ih utanačiti. Nakon toga se je pročitao materijalni odgovor saveznika, koji glasi ovako: „Njemačkom i austro-ugarskom izaslanstvu predani predlozi ruskog izaslanstva glede razvoja stvari u francuskim područjima, zaposjednutim po središnjim vlastima, odalečuju se od nazora saveznika u tolikoj mjeri, da se moraju u predležećem obliku označiti neprihvatljivima. Ne htijući se pobliže upuštati u izvanjski oblik tih predloga, mora se pak primjetiti, da ne nose u sebi značaja sporazumka, za kojim teže središnje vlasti, nego se nasuprot prikazuju kao jednostavni ruski zahtjev, u kojem nije izražena želja, da se uzmu u račun opravdani razlozi protustranke. Uza sve je to njemačko i austro-ugarsko izaslanstvo spremno, još jednom, i to ovaj put formulirane, glede spornih pitanja jasno izraziti svoje mnijenje i poduzeti još jedan pokušaj, ne bi li se kompromis, za kojim one teže, mogao ipak ostvariti.

O jednom se je dijelu po saveznicima zaposjednutog područja raspravljalo o točki 1. njemačke osnove. O toj se materiji potanko raspravilo, ne treba dakle da se dalje još o njoj raspravlja. Pitanje glede područja, koja su zaposjednuta u ovaj čas po saveznicima, i koja imadu svoj vlastiti državni život, dalo bi se posve kronološki porazdijeliti u četiri stadija: Vrijeme izmedju utanačenja mira sa Rusijom i dovršenje ruske demobilizacije, vrijeme izmedju ruskog i općenitog mira, vrijeme prelaznog stanja za nove narode i konačno definitivno stanje, u kojemu bi nove države potpuno provele svoju državnu organizaciju. Opetovano se mora uputiti na to, da za središnje vlasti — posve drukčije od onoga, što je slučaj sa Rusijom — utanačenjem mira sa Rusijom nipošto još nije spojen sveopći mir, nego da su nasuprot prisiljene, da s drugim protivnicima nastave rat. Saveznički izaslanici ponovno izjavljaju, e su mnijenja, da se ustavno-nadležni organi u novim državnim tvorevinama imadu predbježno smatrati potpuno sposobnima, da izražavaju volju širokih slojeva pučanstva. Od velike je važnosti za pitanje o postanku ove ili one državne ličnosti presuda vrhovnog sudišta u Washingtonu iz godine 1808., u kojoj je izvedeno, e se za suverena prava Udruženih država sjeverne Amerike mora priznati, da postoje u potpunoj i posvemašnjoj mjeri od dana proglašenja njihove neodvisnosti, t. j. od 4. srpnja 1776., posve neovisno od priznanja sa strane Engleske u ugovoru od god. 1782. (Fiore, Droit international, Conditie. Pag. 160.) Saveznička su izaslanstva uzela na znanje izjavu, „da ruska vlada iz činjenice pripadnosti zaposjednutih područja do prijašnjeg ruskog carstva ne povlači nikakovih zaključaka, koji bi nalagali ma bilo kakove državno-pravne obveze prema ruskoj republici, i da su stare granice prijašnjeg ruskog carstva, koje su bile ustanovljene silom i proti volji naroda — osobito proti pojedinom narodu — zajedno sa carizmom iščeznule", a isto tako i izjavu, „da se uslijed toga za rusku vladu temeljna zadaća sada vodjenih rasprava ne sastoji u tom, da se na bilo koji način uzme u obranu daljnji prisilni ostanak spomenutih područja u okviru ruske države, nego u tom, da se osigura stvarna sloboda kod samoodredjivanja unutrašnjeg uredjenja i medjunarodnog prava područja". U svezi bi se s tim imalo nabaciti pitanje, iz kojega pravoga odnošaja izvadja sadašnja ruska vlada svoju opravdanost i obvezatnost, da se zauzima za osiguranje slobode volje i prava samoodredjivanja tih područja do skrajnosti, t. j. uz okolnosti dapače sve do nastavka rata. Ako činjenica, da zaposjednuta ozemlja spadaju u područje bivšega ruskoga carstva, ne obrazlaže nikakovih obveza pučanstva tih područja naprama ruskoj republici, to se bez daljnjega ne dade razabrati, na čemu hoće ruska vlada sa svoje strane osnivati svoja prava i obvezatnosti naprama tome pučanstvu. Stavi li se — kako rusko izaslanstvo to čini — na stanovište, da ruska republika posjeduje takovo pravo, to su bez sumnje opseg i teritorij političke pretpostavke za izvršivanje prava samoodredjivanja, prolazni režim i očitovanje volje one četiri točke, glede kojih se mora uznastojati, kako bi se došlo do sporazumka.

Na 1. Tvrdnja, da pravo samoodredjivanja pripada narodima, a ne i dijelovima naroda, ne odgovara našem shvaćanju prava samoodredjivanja naroda. I dijelovi naroda mogu pravilno zaključivati o samostalnosti i odijeljenju. Kod toga nije nipošto pretpostavljeno, da imaju zaposjednute granice biti mjerodavne za omedjašenja tih dijelova. Kuronska, Litva i Poljska sačinjavaju i sa povjesnog gledišta narodnosne jedinice. Njemačka i Austro-Ugarska nemaju namjere, da bi utjelove zaposjednuta sad područja. One ne kane upitna područja prisiliti, da prihvate ovaj ili onaj državni oblik, ali pridržati slobodne ruke sebi i narodima zaposjednutih područja glede utanačenja ugovora svih vrsti.

Na 2. Što se tiče provedenja toga, to ono ide pokraj temeljnih osnova, na koje su saveznička izaslanstva neprestano upućivala. Povlačenje je četa tako dugo, dok svjetski rat traje, nemoguće; no može se poraditi o tomu, da se čete, u koliko to dopuštaju vojničke prilike, svedu na onaj broj, koji je potrebit za podržavanje reda i tehničkog prometa u zemlji. Može se poraditi o ustrojstvu narodnog oružništva. Što se tiče povratka bjegunaca i tečajem rata evakuiranih, to se dozvoljava od slučaja do slučaja blagohotno ispitivanje toga pitanja. To se pitanje, pošto nije od odlučne važnosti, može uputiti posebnom povjerenstvu.

Na 3. Ruski predlog nije u svojim pojedinostima dosta jasan, te ga treba pobliže osvijetliti. Bez daljnjega valja priznati, da se sve većim približavanjem sveopćega mira imade izabranim zastupnicima pučanstva zemlje dozvoliti u sve većem opsegu sudjelovanje takodjer i kod upravnih zadaća.

Na 4. Saveznička su izaslanstva načelno pripravna pristati na to, neka pučko glasovanje na širokoj osnovi sankcijonira zaključke glede državne pripadnosti područja. Jednostrano se opiranje na pučko glasovanje čini nepraktičkim. Prema nazorima bi savezničkih izaslanstva dostajalo i glasovanje na širokoj osnovi izabrane i omedjašene predstavniške korporacije. Neka bude upućeno na to, da ni po vladi pučkih povjerenika priznate državne tvorevine unutar bivšeg ruskog carstva, kao primjerice Ukrajina i Finska, nijesu nastale putem pučkog glasovanja, nego putem zaključka na širokoj osnovci izabranih narodnih skupština.

Državni tajnik v. Kühlmann nastavljajući: Zadahnuti željom, da ponovno pokušamo, kako bismo došli do sporazumka sa ruskom vladom, stavile su vlada Njemačke i Austro-Ugarske ove dalekosežne predloge, no nadodaju, da ovi sačinjavaju skrajnji okvir, unutar kojega se još mogu nadati mirnom sporazumku. Ove su bile kod razvijanja ovih osnovka isto tako proniknute umjerenom nakanom, da ne daju oslabljivati vlastitu obrambenu snagu tako dugo, dok nesrećni taj rat još i nadalje traje, kao i namjerom, da nekojim narodima, koji graniče s njihovim područjem, omoguće, da konačno i samostalno odluču o svojoj vlastitoj budućnosti, a da kod toga ne dodju u stanje skrajnje nužde, nevolje i očajnosti. No sporazumak je glede teških tih pitanja izmedju Rusije i središnjih vlasti samo tad moguć, ako i Rusija pokaže ozbiljnu volju, da dodje do sporazumka, i ako ona uznastoji, umjesto da stavlja jednostrane diktate, da pronatra to pitanje i sa protivne strane i nadje ovaj put, koji jedini može voditi do mirovnog rezultata. Samo uz pretpostavku takovih rezultata mogu izaslanstva savezničkih vlasti ustrajati još kod nade u mirno izravnanje spora.

Izatoga je prihvatio Trocki riječ i izjavio, da je upravo pročitani odgovor središnjih vlasti svakako uklonio sumnje o formalnim poteškoćama, koje su nastale bile po rusko izaslanstvo uslijed govora gospodina generala Hoffmanna, držanog u predjašnjoj sjednici. Ako se je general Hoffmann uputio na to, da se ruska vlada osniva na svojoj moći i da silomice postupa proti svima, koji drukčije misle, ove žigoše proturevolucionarce i buržoaze, mora se svakako primjetiti, da se i ruska vlada osniva na moći. Ono, što vlade drugih zemalja odbija kod postupka ruske vlade, jest smjer, kojom uporablja svoju vlast i ničim se ne daje smućivati. Tako da su on i njegovi prijatelji, kadno je ono rumunjska vlada pokušala bila, da upotrebi na ruskom području nasilne mjere proti revolucijonarnim vojnicima i radnicima, odavle bili naložili petrogradskoj vladi, da rumunjskog poslanika, njegovo poslaničko osoblje i rumunjsko vojno izaslanstvo uapsi, i oni su primili odgovor, da se je to već zbilo.

Nadovezujući na to, izveo je Trocki: Što se tiče obiju ovih primjera, koje je naveo general Hoffmann, to oni nipošto ne karakteriziraju naše politike na području narodnosnih pitanja. Obavijestili smo se o bjeloruskom kongresu. Ovaj je kongres bio sastavljen iz zastupnika bjeloruskih zastupnika, te je pokušao, da se dočepa svih onih uporišta, koja moraju biti vlasništvom velikoruskog naroda. Ako li je [n]ašao na otpor, to potječe ovaj otpor od vojnika, medju kojima su na jednaki način bili zastupani Velikorusi, Bjelorusi i Malorusi. Ja sam već u svojoj formalnoj izjavi uputio na to, da ovi sukobi, koji su se porodili bili izmedju nas i Ukrajine, i koji na moju žalost još nijesu potpuno uklonjeni, ni na koji način ne mogu ograničivati pravo ukrajinskog naroda na pravo samoodredjivanja i da nas ni na koji način nijesu sprječavali u tom, da priznamo neovisnu ukrajinsku republiku. Gospodin je Hoffmann prešao bio nakon toga na pitanje o udesu zaposjednutih područja. Što se tiče oblika raspravljanja, to mora rusko izaslanstvo prema potrebi istaknuti upravo one točke, koje sačinjavaju predmet razlike u mnijenjima, i to posvema odriješito, jer samo u tom slučaju može doći do pravednog rješenja.

Izatoga je prihvatio riječ državni tajnik dr. v. Kühlmann i izveo ovo: Što se tiče govora gospodina Hoffmanna, pridržao sam si koli za sebe toli i za gospodina generala Hoffmanna izričito pravo, da se ponovno svrnemo na ovu stvar. Kraj uske je političke jednodušnosti, u kojoj se nalazim sa gospodinom generalom Hoffmannom, potpuno je jasno samo o sebi, da izmedju naših shvaćanja nema nesuglasica. Uostalom ali uzimam sa zadovoljstvom na znanje zaključak izvoda gospodina predgovornika, e su on i njegova stranka sad voljni, da se upuste u pravo raspravljanje i bistrenje potankosti u shvaćanjima, koja nas dijele. Sad predlažem, da se držimo, po ruskom izaslanstvu predložene radne metode, te da sad sasta upustimo u daljnje raspravljanje glede onih četiri točaka, koje su bile istaknute u našem odgovoru. Nadam se, da ćemo za nekoliko dana biti tako daleko, te ćemo si u potpunoj svijesti odgovornosti kazati, mogu li se poteškoće nadvladati ili se pako mora napustiti ovdje učinjeni pokušaj.

Trocki je na to izjavio, da se prema njegovu mnijenju može sad preći na raspravljanje o obim odgovorima, koji su bili podnešeni. No on mora još jednom naglasiti, da u pitanju glede povučenja četa ne može ni na koji način pristati uz nazor njemačkog predsjednika, da bi naime navodno uklonjenje zaposjedajućih četa ostavilo iza sebe prazan prostor. Oni narodi, koji stanuju u području Poljske, Litve i Kuronske, ne bi se ni na koji način nalazili u političkom teškom položaju, kad bi zaposjedajuće čete prepustili samima sebi. U koliko se radi o tehničkim poteškoćama, kao o pitanjima glede željeznica, pošta itd., može se u ovakovim pitanjima uvijek doći do sporazumka takodjer i bez nadzora zaposjedajućih četa.

Tomu je nasuprot uputio državni kancelar dr. v. Kühlmann na to, da osim tehničkih razloga igraju u odnosnim predjelima veoma važnu ulogu i razlozi sigurnosti, koji su bili navedeni u pročitanom tekstu. Nakon toga predlaže dr. v. Kühlmann, da se započne sad službeno raspredati o četiri točke, predložene po ruskom izaslanstvu, redom, kako ga je one bilo predložilo.

Izakako se je Trocki priključio tomu predlogu, sjednica bje dovršena i naredna urečena za dan 15. siječnja, u 11 sati dopodne.

Beč, 16. (D. u.) C. k. dopisni ured saopćuje iz Brest-Litovska dne 15. o. mj.: Danas su se vršila daljnja vijećanja austro-ugarsko-njemačko-ruske komisije za uredjenje teritorijalnih i političkih pitanja. Unatoč tome, da se obe pregovarajuće stranke još za sada jako razilaze u shvaćanju, moglo se ipak u nekojim točkama da ustanovi neko sbliženje.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja:

Na visoravni je Asiago bio odbijen neprijateljski sunak zapadno od Col del rosse. Istočno je od Brente nastavio Talijan svoje uzaludne navale tek u popodnevnim satovima. Na zapadnom je obronku Monte Pertica jurišao protivnik triputa proti našim crtama; svaki se je put skršila njegova navala već u našoj topničkoj i strojevnoj vatri uz teške gubitke. Južno su od Fontana secca bili u klici ugušeni neprijateljski pokušaji navale. Na donjoj strani mnogostruko živahne topničke borbe.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 16. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Kod i južno je od Lensa bila pojačana djelatnost topništva. U pojedinim odsječcima izvidnički boјevi. Južno od Ornesa privedeni su bili zarobljenici.

Bojna skupina vojvode Albrechta: Iza višesatne topničke su djelatnosti provalili francuski odjeli sjeverno od Bezouvillersa i prodrli prolazno u naše prednje jarke. Vlastite su izvidničke čete dopremile u gornjim Vogezima zarobljenika.

Istočno bojište

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U zavoju Cerne pojačana bojna djelatnost.

Talijansko bojište

Izmedju Brente i Piave na mnogo mjesta živahni topnički bojevi, osobito žestoki u području Monte Asolone. Talijani su pokušali bili svoje bezuspješne navale samo na Monte Fontana secca. Bili su odbijeni. U odsječku se je Piave, sjeverno od Montella, pojačala engleska topnička vatra.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Iz Rusije.

Uredjenje i obnova ruske vojske. — General Krilenko. — Poljačko pitanje. — Vlada boljševika. — Lenin u sanatoriju. Zabrana trgovine vrijednosnim papirima. — Revolucionarno sudište. — Ukrajina. — Uapšenje članova rumunjskog poslanstva.

: Petrograd, 13. Kako javlja Reuter, izdao je Krilenko drugi proglas, u kojemu crta, kako su ruska republika te radnička i vojnička vijeća opkoljena od neprijatelja. U obzir valja uzeti sveti revolucionarni rat proti ruskom, njemačkom, engleskom i francuskom gradjanstvu. U tu se svrhu mora sastaviti nova vojska. Pozvao je sve pukovnije, bataljune i satnije, da stupe u tu vojsku. — Reuterov ured javlja dalje iz Petrograda: Maksimalističko je općinsko vijeće u Petrogradu zaključilo, da oporezuje sva privatna kola porezom od 500 rubalja i svakoga konja sa 500 rubalja na godinu. Za automobile bje uveden porez od 150 rubalja po konjskoj snazi. Jahte jedrenače su bile oporezovane sa 1000, psi sa 20 rubalja na godinu, a javne dražbe sa 20 postotaka. Pučki su povjerenici izdali dekret, kojim se sve uredbe saveza sveruskih zemstava proglašuju vlasništvom ruske republike.

: Petrograd, 14. (Havas). Poljačko je vijeće udruženja stranaka poslalo zastupnicima alijiranih i neutralnih država odlučan prosvjed proti svakom pokušaju, da se poljačko pitanje riješi posebnim ugovorom izmedju Rusije i onih država, koje su zajedno sa bivšim ruskim carstvom Poljsku podijelile i porazdijelile. Poljački narod da ne bi takovog ugovora nikad prihvatio i nikad ne prestao, da se svim mogućim sredstvima bori za svoju neovisnost, svoje potpuno ujedinjenje i svoj slobodan pristup do mora.

: Amsterdam, 15. (D. u.) „Algemeen Handelsblad" saznaje iz Londona, da kane boljševici u petak ustavotvornoj skupštini staviti ultimatum sadržaja, neka se Rusija proglasi socijalističkom republikom, a sva zemlja i sav posjed izvlasti. Sovjeti podupiru vladu.

: Amsterdan, 15. (D. u.) Kako javlja „Nieuwe Rotterdamsche Courrant" saznaje „Daily News" iz Petrograda sa dnom 13. siječnja: Boljševici su sve činovnike financijalnog ministarstva, koji nijesu htjeli raditi, otpustili i oduzeli im pravo na mirovinu. Pučki povjerenik Antonov javlja brzojavno, da je uvala Donca pročišćena od Kaledinovih četa i da se proizvod ugljena nalazi u rukama boljševika. Žito bje zaplijenjeno u svrhu, da se razašalje na sjever.

: Amsterdam, 15. (D. u.) Prema listu „Nieuwe Rotterdamsche Courrant" javlja „Daily News" iz Petrograda: Po svoj će prilici biti većina ustavotvorne skupštine protuboljševička, te pokušati, da nadomjesti boljševike drugom upravom, koja će nastojati, da pritiskom na alijirce dodje do mira. Takova bi vlada bila za Nijemce mnogo manje pogibeljan protivnik od Trockoga. Kuša se, da se upriliče poulični iskazi u prilog protuboljševičkoj vladi. Podju li ti iskazi za rukom, imali bi za posljedicu anarkiju. Boljševici su već spremaju na to, da rade proti ustavotvornoj skupštini sazivom novog kongresa sovjeta. Za alijirce bi bilo jedino ispravno, kad bi prihvatili ruska načela za mirovne rasprave.

Kopenhagen, 15. (D. u.) Prema novinskim se vijestima nalazi Lenin u ovaj čas u nekom finskom sanatoriju, gdje prima glasnike.

London, 13. Pučki povjerenici priopćuju dekret, kojim se ukida isplata svih dividenda privatnih društava. Dekret zabranjuje takodjer trgovinu sa vrijednosnim papirima od priopćenja nove naredbe glede podržavljenja produkcije ovamo, te ustanovljuje kamatnu mjeru, koju privatna društva smiju isplaćivati.

Petrograd, 13. (Havas.) Maksimalistička je vlada zaključila, da će bezodvlačno ustanoviti revolucionarno sudište.

: London, 14. Prema ovamo je stiglim vijestima doputovalo ukrajinsko izaslanstvo u Petrograd. S revolucionarnim je socijalnim demokratima sklopilo utanačenje, koje se temelji na osnovanju savezničke republike. Republika bi imala središnju organizaciju, sastavljenu iz zastupnika mjesnih sovjeta. Ovo će se utanačenje predložiti radi i odboru sovjeta na odobrenje. Rada uporno zahtijeva ispražnjenje Ukrajine po ruskim četama i povratak ukrajinskih četa u Ukrajinu.

: Pariz, 14. (Havas). Japanska je vlada izaslala ratni brod, koji se je usidrio u Vladostoku.

Petrograd, 15. (D. u.) Agence Havas javlja: Na zapovijed zavoda Smolni bje prekjučer uapšen rumunjski poslanik Diamandi kaošto i osoblje sa poslanstva. Razlog je toga još nepoznat. Uapšenje je u diplomatskom svijetu proizazvalo znatno neko gibanje. Diplomatski zbor, ubrojivši neutralne zastupnike, bje sazvan danas prije podne k Doyenu, poklisaru Udruženih država, da se stvori zaključak o držanju glede uapšenja Diamandisa. Očekuje se bezodvlačni kolektivni protest inozemnih poklisara i poslanika proti tom atentatu na nepovrijedivost članova diplomatskog zbora.

Nova manifestacija za narodno ujedinjenje.

Množe se borci. Naši redovi rastu svakim danom i izgubljene se ovce vraćaju svome pravome stadu. I kao što ideja narodnog ujedinjenja zahvaća sve to višeg maha, tako se množe i skupštine, gdje radnici, seljaci i inteligencija podaje izražaja svojoj neslomljivoj volji za ujedinjenjem našeg dosad rascijepkanog po raznim pokrajinama razdijeljenog naroda. Ali granice se ruše. Nema ih više. Nema ih od onog časa kad osvješćen narod kaže, da mu ih više ne treba, i da njega granice kao okovi stišću i dijele ga od ostale istokrvne braće. A danas je napokon narod shvatio, koja je njegova zadaća. Shvatio je, da se nije borio za nadvladu tudjinaca, nego je svoju krv lio za to, da može biti gospodar u svojoj kući i u vlastitoj zemlji. I narod ne priznaje više medja, umjetno postavljenih. Te mu je medje narinuo tudjinac, da ga oslabi i razdvoji, a on mora sada nastojati, da te medje sam obori. I narod daje oduška svojemu pravednom gnjevu nad nepravdama, koje su mu kroz mnogo i mnogo godina bile nanešene. U nedjelju se u jutro oko deset sati obdržavao u Ljubljani opet novi sastanak naše slovenske braće, na kojem je sudjelovao velik broj izbornika narodnoga zastupnika dr. Vladimira Ravnihara. Sakupljeno je mnoštvo izabralo predsjednikom sastanka podnačelnika dr. Karla Trillera, koji je dirljivim i jezgrovitim govorom prošao ovim trim zadnjim godinama patnja i muka, iz kojih se je porodila ideja narodnoga jedinstva. Na to je govorio ljubljanski državni zastupnik dr. Vladimir Ravnihar, koji je takodjer lijepo i uvjerljivo prikazao sve ono, što smo morali da prepatimo. A da je baš istinski govorio svjedoči ono bijelo polje u „Slovenskom Narodu", gdje je ruka milostivog cenzora pridržala dobar dio njegovih prikazivanja za sebe. Iza govora dr. Frana Novaka, koji se osvrnuo na bratski nam češki narod, kojega vode isti ciljevi demokracije i slobode, bje prihvaćena resolucija u kojoj se izražuje težnja slovenskog dijela našeg naroda za brzim i pravednim mirom; izbornici narodno-napredne stranke izražuju svoje simpatije bratskom češkom narodu i zahvalnost za njegovu pomoć jugoslavenskom narodu; izbornici se izražuju dalje bezuvjetno i jednoglasno za deklaraciju jugoslavenskoga kluba, kojemu izražuju neograničeno pouzdanje. Zaključujući sastanak kazao je predsjednik sastanka dr. Triller medju ostalim i ovo: „Ne budu li (bečka gospoda) pravodobno progledala, onda će historija morati da povuče za vlasi iz stoljetne močvare austrijski birokratizam. Ne budemo li postali malenima u velikom trenutku, e bi nas za to kroz stoljeća morali potomci da proklinju, naše je oslobodjenje samo pitanje vremena". A da se to vrijeme ne produlji u vječnost, moramo mi nastojati da ga skratimo u najkraći rok, jer to jedino od nas zavisi. Budemo li ozbiljno ustrajno i nepobolebivo radili, doći ćemo sami do svojega cilja, bez tudje milosti i bez tudje pomoći. I pobjeda će naša biti samo naša, ali bit će tim većom, tim sjajnijom tim savršenijom!

Političke vijesti.

Odgovor Čeha Jugoslavenima.

Pozdravna je depeša predsjednika jugoslavenskog kluba dr. Korošca, kojom izražuje solidarnost Jugoslavena s Česima, bila u svim austrijskim novinama zaplijenjena, dok su je sve novine svih jezika, koje izlaze u drugoj polovici naše demokratske države mogle donijeti. Odgovor predsjedništva „Češkoga Svaza" dr. Korošcu glasi prema „Lidovim Novinama": „Tvoj bratski pozdrav našoj skupštini 6. o. mj. izazvao je kod svih prisutnih zastupnika češkoga naroda veliko oduševljenje. Sa dubokim smo zadovoljstvom vidjeli iz njega, da su sudbinom tako nepravedno progonjeni narodi češki i jugoslavenski u ovom velikom istorijskom momentu potpuno složni, složni u neopisivom zahtjevu, da se moraju provesti po načelu samoodredjenja njihovo državno oslobodjenje; složni neustašivomu otporu protiv službene austro-ugarske politike, koja, svijesno iskrivljujući jasno volju većine austro-ugarskoga pučanstva, hoće onemogućiti trajni mir naroda, otklanjajući, u interesu manjine, naše samoodredjenje. Tvojim je pozdravom dobio naš svečani protest još moćniju podlogu i valjanost i za jugoslavenski narod, kojega izvoli bratski pozdraviti i uvjeriti, da se narod češki hoće rame o rame s njime boriti na život i smrt za boljiu časnu budućnost."

Ministerijalna komisija u Ljubljani.

„Slovenski narod" prima iz Beča: Ministerijalna komisija, koja istražuje slučaje ugnjetavanja i proganjanja Jugoslavena, doći će u najkraće vrijeme i u Ljubljanu, da preslуša nekoje žrtve kranjskog njemačkog birokratičnog režima. Vlada bi sada htjela, da Jugoslavene što više utješi te obećaje, da će bezobzirno kazniti one, koji su, zlorabljajući svoju vlast, mučili Jugoslavene. Držimo, da će ministerijalna komisija i u Ljubljani naći dosta materijala. Usprkos velikoj dobrohotnosti je komisija sa svojih putovanja donijela u Beč upravo strahovito gradivo, koje svjedoči, da je bilo svakako premalo ono, što su govorile interpelacije naših zastupnika. Nesumnjivo je dokazano, da je bilo proganjanje Jugoslavena u Štajerskoj, Koruškoj i Kranjskoj sistematično i jednostrano organizovano te da je uslijed izvršenih preslušanja silno kompromitirana velika vrsta odličnih visokih činovnika i njihovih niskih pomagača.

Domaće vijesti.

Milodari za „Družbu sv. Ćirila i Metoda".

Preko uprave našeg lista, položeno je od Jugoslavena I. i II. satnije pješ. bataljona VIII. b. h. pješ. puk. 2. u Sv. Martinu kod Pule K 43.50. Darovaše: po K 5 Franjo Stamberger, poručnik; po K 3: N. N, Miho Bušić; po K 2: Josip Matè, Jovo Stefanović, Josip Trinajstić; po K 1.50: Mijo Nojbinac, Petar Glušica, Antun Knežaurek, Ivan Malinović, Jovan Stefanović; po K 1: Franjo Spindler, Stjepan Žugaj, N. Balentović, Drag. Bartl, Dušan Bošković, Ramo Mušić, Petar Surlan; po 50 para: N. Salko, Josip Frančetić, N. Mršić, Paško Butković, Franjo Horvat, Gjuro Daminesky. Živjela braća bosanci!

Milodari za našu srednju školu u Puli. Sakupljeno je medju Jugoslavenima kod 1. i 2. satnije pješ. bat. VIII. h. h. pješ. pukov. 2, u Sv. Martinu kod Pule K 110.—: Darovaše po K 10: Stamberger Franjo poručnik, Hadžić Meho; po K 5: Spindler Franjo, Bušić Mihael, Marotić Josip, Trinajstić Josip, Kišić Stojan, Marotić Nedeljko; po K 4: Mršić Vladimir; po K 2.50: Bošković Dušan, Zorić Mile; po K 2: Pejić Luka, Udjbinac Mijo, Žugaj Stjepan, Glušica

Petar, Knežaurek Anto, Peterka Ferdinand, Stefanović Jovan, Dragišić Damjan, Marković Josip, Karan Lazar, Marjanović Spase, Drobac Jovan; po K 1: Filipović Marko, Malinović Ivan, Čirkić Hasan, Omanović Šerif, Bojat Simo, Brkić Ibrahim, Dolinić Gjuro, Drljača Stevo, Jovanović Stjepan, Jakić Gjorgje, Cerkela Jovo, Kuzmanović Nikola, Mušić Ramo, Milinović Marko, Kikić Marko, Predojević Gjuro, Pilipović Damjan, Velić Mihajlo, Rajić Božo, Stanković Cviko, Šumatić Boško, Stević Kosta, Vidaković Marko; po 60 para: Kojić Vid; po 50 para: Junkić Aleksa, Nikolić Nikola, Novaković Jovo, Palija Gjuro, Perić Petar, Hasaković Muharem; po 40 para Karanović Ilija. Evala našoj braći bosancima, koji po drugi put iskazuju svoju ljubav sirotici Istri.

Što poštom, što osobno, što po drugima, položeno je kroz zadnje doba sa Nj. V. broda „Planet“ K 72.—. Darovaše: po K 6: Franjo Matulić; po K 5: Kuzma Kovačević, Ivan Cesareo; po K 4: Dinko Lončar, Ivan Matijaš; po K 3: Jerko Žuvela; po K 2: Ivan Lovrec, Josip Vidov, Marko Šorić, Sime Košta, Marko Lakić, Stjepan Zoričić, Pavao Lenac, Anton Diminić, Ivan Šturmar, Zlatko Medved, Franjo Mekinda, Dinko Kokot, Josip Perusko, Josip Prčinić, Jerko Pazanin, Gezo Manjina, Milan Potek, Vladimir Dulik; po K 1: Anton Jerčević, Ivan Vesligai, Jakov Tomaić, Toma Kranjac, Franjo Trop, Mile Hećimović, Šime Žuklić, Krste Vučenović, Luka Karčić. — Življeli vrli rodoljubi!

Oglas c. kr. financijalnog ravnateljstva u Trstu od 1. januara 1918 kojim se na novo obznanjuju rokovi glede plaćanja različitih državnih poreza, kao i posljedice zanemarenja istih. Financijalno ravnateljstvo na temelju zakona od 9. marca 1870, l. d. z. br. 23 daje na znanje, da se dolje naznačene vrsti poreza imadu plaćati u sliedećim rokovima: a) Zemljarina u mjesečnim obrocima u naprijed i to na prvi svakog mjeseca. b) Razredna kao što i izvan Trsta odmjerena najamna kućarina isto tako u mjesečnim obrocima i to na prvi svakog mjeseca u naprijed; u gradu Trstu i u okolici pako mora se najamna kućarina platiti 1. marta, 1. junija, 1. septembra i 1. decembra. c) 5 po sto porez od onih kuća, koje su radi gradjenja proste od kućarine, imade se platiti u onim istim obrocima, kao i najamna kućarina, t. j. u Trstu na 1. marta, 1. junija, 1. septembra i 1. decembra; a izvan Trsta na prvi svakog mjeseca u naprijed. d) Obći porez od tečevine imade se platiti za svaka tri mjeseca u naprijed i to 1. januara, 1. aprila, 1. julija i 1. oktobra svake godine, i na isti način morati će se platiti porez od tečevine na poduzeća podložna javnom polaganju računa u četiri jednaka obroka, koji dospijevaju na 1. januara, 1. aprila, 1. julija i 1. oktobra. e) u koliko se prihodarina ne plaća na način označen u § 133 zakona 25. oktobra 1896, l. d. z. br. 220, to jest putem odbijanja, ista će se morati platiti u dva jednaka obroka, koji dospijevaju 1. junija i 1. decembra. f) Dohodarina plaćati će se, ne tičući u odredb. § 234 zakona 25. oktobra 1896, l. d. z. br. 220 odnosno carske naredbe od 8. julija 1898, l. d. z. br. 120, u dva jednaka obroka, koji dospijevaju 1. junija i 1. decembra. Uslijed tih zakonskih odredaba obvezani su oni, koji isplaćuju dohodke od vrsti naznačene u §§ 167 i 168 rečenog zakona, u koliko isti nijesu isključivo nestalni dohodci, odbijati od tih dohodaka dohodarinu i porez od plate, što su propisani primcima tih dohodaka a što će ih u tu svrhu svake godine njima objavljati vlasti za odmerivanje poreza. Odbitak dohodka biva u istome roku, odnosno u istijem obrocima, kao i isplaćivanje. g) Svi vojni prirezi imadu se uplatiti u smislu § 3 carske naredbe od 28. augusta 1916, d. z. br. 280, zajedno sa redovitim porezima. h) Porez na vojni dobitak mora se uplatiti u smislu § 17 carske naredbe od 16. aprila 1916, d. z. br. 103, svaki put u dva jednaka obroka, od kojih prvi dospjeva tekom 30 dana nakon dostave platežnog naloga, drugi pako po prošlih šest daljnih mjesecih. Ako se ne bi platilo gore navedene izravne poreze najkašnje u 14 dana po isteku roka, koji je opredjeljen za plaćanje pojedinih ovih vrsti poreza, tad će se morati platiti zatezne kamate, u koliko redovita pristojba od svakog pojedinog poreza za cijelu godinu ide preko 100 kruna. Zatezne kamate računati će se za svakih 100 kruna po 1·3 h na dan i to računajući od dana, koji slijedi iza onoga, kad se je porez imao platiti, sve do plaćanja dospjelog duga. Te kamate imadu se sa istim dugom podmiriti. Porezni dug može se platiti kod dotičnog poreznog ureda direktno ili putem poštanske štedionice. Napokon se plaćaoci upozoruju još na sljedeće naredbe § 5, zakona 9. marta 1870, l. d. z. br. 23: Kad početkom nove porezne godine porezni dug pojedinog plaćaoca ne bi mogao još za ovu godinu definitivno biti propisan, tada se moraju porezi, sve dok traje ustavna dozvola, plaćati po mjeri neposredno prijašnje porezne godine i to dotle, dok ne budu propisani novi platežni dugovi, kojima će se uračunati ono, što se je več platilo. Trst, dne 1. januara 1918. — Dr. Oliver barun Kober, c. k. podpredsjednik financijalnog zemaljskog ravnateljstva i financijalni ravnatelj.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4261.

Dnevne vijesti.

Poruke iz uprave.

Despalatović, strojar: „Hrvatski Lloyd“ izlazi u Zagrebu, kamo se možete obratiti. U Puli može se ga dobiti u Krmpotićevoj podružnici u Fran Ferdinandovoj ulici.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 16. od 16. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Horak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“; puč.-ust. liječnik dr. Zeilländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: puč.-ustaški liječnik dr. Buzolić.

„HRVATSKI LIST“ prodaje se:

Vodnjan: Prodaja duhana A. DEBETTO.
Kanfanar: Prodaja duhana TURČINOVIĆ.
Pazin: Papirnica NOVAK i prodaja duhana IVICH.
Poreč: Prodaja novina MARTIN SREBOTH
Trst: Novinsko opravništvo G. FANO, knjižara i papirnica GORENJEC & Comp.
Buzet: D. SIROTIĆ.
Volosko: M. STIRN.
Lovran: A. BASSAN.
Kastav: LJ. JELUŠIĆ.
Tinjan: DUŠAN DEFAR.
Cerovlje: JELE GRAH.
Sv. Petar u Šumi: JOSIP BANOVAC.
Višnjan: A. GASPARINI-GRŽINA.

A. C.

Pokret jugoslavenskih žena i „Ženski Svijet“.

(Konac.)

Prigodom 70-godišnjice Marije Jambrišakove, najpopularnije hrvatske žene, izašla su dva članka o njezinom životu i radu. Iz jednog pisma Strossmayerovog Jambrišakovoj vidimo, kako je o tom pitanju sudio najveći Jugoslaven XIX. vijeka. Piše: „I ja sam bio uvijek mnijenja, da treba naš ženski svijet duševno dići i podučiti, jer se time diže kulturno sav narod . . . Bila bi grehota zatvarati ženama vrela znanosti i time mnogu od njih lišiti mjesta, koje bi mogle u ljudskom društvu da zauzimlju na temelju svojih sposobnosti i svoga znanja“. — Zdenka Haskova upoznaje nas u 2. broju s nježnom francuskom pjesnikinjom Marcelinom Desbordes-Valmore, savremenicom francuskih revolucija i prijeteljicom poznatog literarnog kritičara Saint-Beuvea.

Češki narod slavio je nedavno 70-godišnjicu svoje zaslužne pjesnikinje i kulturne radenice Eliške (Elizabete) Krasnohorske. Tom prigodom podava Kvederova prikaz žiča te plemenite, idealne, energične, da bojovne žene. Nu najkrasniji sastavak Kvedrove jest „O Ruskinjama“. Dosad izašla su dva dijela, a treći i posljednji izaći će u 5. broju. Sastavak taj jest samo jedna himna, himna idealizmu misli i rada, nepokolebivom uvjerenju i svjesnoj volji, koja hoće da postigne svoje ciljeve, ne obazirući se na veličinu samopregaranja i žrtava, koje treba pridonijeti. Taj članak djeluje kao propovjed na Gori. „Poznata Sonja Bardni, koja je spadala medju „pedesetoricu“, zaključila je svoj obrambeni govor riječima: Samo nas proganjajte! Vi, gospodo, imate za sada fizičku silu; moralno pravo imamo mi. Snaga historijskog napretka i snaga ideja ne daju se ubiti bajunetama.“ Ne će ni nama škoditi, ako budemo držali neprestano na pameti te riječi i vjerovali u nje tako tvrdo, košto vjerovahu proganjeni nekad revolucijanarci ruski, a gospodari sada najveće države na svijetu. I mi imamo moralno pravo na svojoj strani, koje se neda bajunetama uništiti. Krasan jest cilj jugoslavenskih žena, dobar njihov izbor, nasljedovati rad ruskih i čeških žena.

Od Slovenaca zastupan je u „Ž. S.“ najčešće Meško, češće takodjer Manica Komanova i Marija Kmetova; javila se je i Minka Govekarjeva i Joža Lovrenčič. U južnom narječju pišu: Kvedrova, Lena Ujević, Vinka Bulić, Zenka Frangeš, Vera Tkalec, Vjerska, I. R. Guzvoda, Ljuba Drakulić, Ljuba O. Ivekovića, Ogrizović, Domjanić, Nikolić, dr. Perković, dr. Prohaska (krasna studija o Vojnovićevim ženskim likovima) i drugi. U istočnom dijalektu javlja se Bosa Milenković, Milica Djurić, Darinka Odović, R. M. Rakić, D. Stojanović, Zorka S. Lazića, Vera B. Tanazevića, Zora Janković. K svakomu broju pridane su još po četiri rubrike sa 1—3 zanimiva pripjevka i to naizmjence: Dječji svijet, Prosvjeta, Književnost, Staleški interesi žena, Naša ženska društva, Naša pisma i Lisnica uredništva. Rubrike zauzimaju jednu četvrtinu svakog broja, a ostale tri četvrtine dijele se na polovicu beletrija i pouka (rasprave, kritike, životopisi). Na beletriju i vrsno uredjivane rubrike pripada dakle dobar dio lista, pa će oni, koji najradje čitaju te stvari, naći u listu veoma dobru hranu za svoje duševne potrebe.

Gospodo, gospodjice i gospodje! Nitko od vas ne traži da za sreću svog naroda žrtvujete svoje živote, ni da gradite barikade, ni da držite govore, koji bi vas mogli dovesti na optuženičku klupu, nitko ne traži od vas nili financijalne žrtve, ne, od vas se traži samo to, da ispunite svoju dužnost: pretplatite se na list, širite ga i čitajte ga, učite se iz njega. Svaka inteligentna žena istarska (a tih je žalibože veoma malo) mora imati u svojoj kući „Ženski Svijet“. Nijedna učiteljica, nijedna gospodja profesora, liječnika, suca, odvjetnika, trgovca pa i obrazovanijeg obrtnika i obrazovanih proletaraca ne smi biti bez njega. Svaka učenica učiteljišta, gradjanskih i trgovačkih škola, gimnazije, liceja i realke mora, da, mora ga čitati, jer one će dati karakter najbližoj generaciji. A ne samo ženske, i muškarci, osobito djaci srednjih i visokih škola, moraju ga u interesu obrazovanja svoga uma i srca čitati. Iz lista naučit će se „poštivati u ženi ljudsko biće, koje misli i osjeća jednako kao i muškarac, te koje je spremno da podnese jednaku žrtvu za svaki plemenit cilj, kao i on“.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. | U Puli, petak 18. siječnja 1918. | Broj 910.

Mirovna pregovaranja.

Bavarska zastupana na mirovnim pregovorima. — Mirovni pregovori u proračunskom odsjeku. — Sbliženje u nazorima. Kühlmann i Trocki. — Medjusobne diskusije.

Berlin, 17. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ piše: Predstojeće izaslanje kr. bavarskog državnog ministra grofa Bodewilla osniva se, kako čujemo, na utanačenju, sklopljenom u priključku na versailleski sporazumak godine 1870. izmedju Pruske i Bavarske, i koji je sa pruske strane bio godine 1871. potvrdjen. Taj sporazumak ide za tim, da mora kod mirovnih ugovora, koji se sklapaju u savezničkom ratu, prisustvovati uvijek i opunomoćenik kralja bavarskoga, koji sudjeluje kod mirovnih pregovaranja i prima upute po savezničkom kancelarskom uredu, dakle po njemačkom državnom kancelaru.

Beč, 17. (D. u.) U proračunskom je odsjeku kazao ministar-predsjednik Seidler o mirovnim pregovorima: Kako se razabire iz najnovijih izvještaja, stranke su, koje raspravljaju u Brest-Litovsku, složne glede toga, da se radi o utanačenju posebnog mira sa Rusijom i da se dogovori vode na podlozi, kako su bili obrazloženi u odgovoru središnjih vlasti od 25. prosinca 1917. na predloge ruske vlade. Rasprave se vode koli s izaslanstvom vlade pučkih povjerenika toli s ukrajinskim izaslanstvom djelomice u plenarnim sjednicama izaslanstva, a djelomice i u povjerenstvima. Od najbitnije su važnosti vijećanja onog povjerenstva, koje se bavi uredjenjenjem takozvanih političkih i teritorijalnih pitanja u odnošaju izmedju Austro-Ugarske i Njemačke s jedne, te Rusije s druge strane. Vijećanja se ovoga povjerenstva nalaze u ovaj čas u stadiju formulacije najvažnijih stanovišta. Kod toga su se nazori već u toliko razbistrili, da se može naprama stanju rasprava od 27. prosinca 1917. zabilježiti odlučan napredak. Ministar vanjskih posala ne sumnja, e će rasprave dovesti do udovoljivog završetka.

Iz Bresta se Litovskog saopćuje danom 16. siječnja: Sjednici od 15. o. mj. kaošto ni dojučim ne može da prisustvuje grof Czernin, koji je obolio. Na predlog načelnika ruske delegacije, da se na pregovore puste takodjer zastupnici zaposjednutih područja, ne može njemačka delegacija da pristane, osim s izričitim nekim preduvjetima, na što taj predlog otpada. Državni je tajnik dr. Kühlmann ustanovio, da i ako se mnijenja glede zaključaka onih zastupajućih korporacija u zaposjednutim područjima razilaze, ipak za to ne mora to voditi do prekinuća i izjalovljenja mirovnih pregovora, budući da su savezničke države već od prvog početka stajale na stanovištu, da se uzme u obzir pučku izjavu na širokoj osnovi. Podje li za rukom, da dodje do nekog sporazumka glede uvjeta te pučke izjave na širokoj osnovi, ne će po njegovome mnijenju drugi nuzgredni razlozi prouzročiti izjalovljenje pregovora. Trocki je izjavio, da je njemu svejedno, kako će se to pučko glasovanje provesti, samo zajamči li se ono. Glavna je stvar, da se zajamči neovisnost i sloboda izražaja narodne volje. Taj izražaj volje imao bi da poprimi konstitutivan značaj. Kod pretresivanja predloga učinjenog po dr. Kühlmannu glede odlučujućeg glasovanja u zaposjednutim područjima, e bi se postavio rok izmedju zaključka mira s Rusijom i najkasnije godinu dana iza sklopljenja sveopćeg mira, prekinuo je Trocki odmah pitanje ispražnjenja. Nema, veli, nikakvih razloga, da se sudbina dotičnih područja naprti na ledja toku rata. Pitanje uredjenja glede budućnosti i sudbine zaposjednutih područja mora se dovesti u savez sa sklopljenjem mira na istočnoj fronti. Državni je tajnik dr. v. Kühlmann uputio na susretljivost saveznika, da područja, spomenuta u članku 1. njemačko-austro-ugarske formulacije, već nakon završetka ruske demobilizacije isprazne. Daljnja susretljivost u toj točki još nije isključena, postigne li se u drugim točkama sporazumak. No isključeno je, da se za ispražnjenje u članku 2. njemačko-austro-ugarske formulacije navedenih područja prihvati vrijeme, koje ne bi vodilo računa o utanačenju općenitoga mira.

U popodnevnoj je sjednici prešao državni tajnik dr. v. Kühlmann na drugu raspravu u toku, koja se tiče općenitih političkih pretpostavka, koje imade uslijediti pravo samoodredjivanja naroda, i u koliko se imade uspostaviti sloboda glasovanja, odnosno politička sloboda. To je velikim dijelom i vojničko pitanje. Stanovit je broj oboružanih i disciplinovanih četa potrebit za podržavanje javnoga poretka i za ekonomski promet u zemlji. Mi smo pristali na to i obećali, da takove čete ne će djelovati politički niti vršiti politički pritisak. Trocki se je ponovno svratio na ispražnjenje zaposjednutih područja, našto je dr. v. Kühlmann izjavio, e ne može preuzeti jamstva za to, da bi se iz vojničkih razloga mogla isprazniti zaposjednuta područja unutar roka, o kojemu se radi kod glasovanja. Trocki je izjavio, da bi prema ruskim nazorima čete u zaposjednutim područjima bile na uštrb slobodnom glasovanju. U uskom je savezu s tim i pitanje glede povratka bjegunaca i evakuiraca, jer će glasovanje biti tek tad potpuno, kad budu i ovi glasovali. Dr. v. Kühlmann odvraća, e priznaje, da bjegunci imaju pravo, da se povrate u domovinu, no stvar je oblasti, da to pitanje pobliže urede. Moli predgovornika, da mu lagljeg pregleda radi ustupi odnosni materijal, koji stoji ruskoj vladi na raspolaganje, na što Trocki pristaje.

Beč, 17. (D. u.) C. i kr. brzojavno-dopisni ured javlja sa danom 16. o. mj. iz Brest-Litovskog: Tečajem današnjeg su se prijepodneva sastala izaslanstva četiriju savezničkih vlasti na interno, povjerljivo vijećanje. Državni se je tajnik u oduljem govoru izjavio u stanju s ruskim zastupstvom posljednjih dana provedenih rasprava glede uredjenja političkih i teritorijalnih pitanja. Predsjednici su se Turske i Bugarske državnom tajniku jednodušno zahvalili i izrazili mu svoje potpuno odobravanje.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja:

Izmedju Brente i Monte Pertica ograničio je protivnik svoju bojnu djelatnost iza bezuspješnih i punih gubitaka navala prijašnjeg dana na žestoke topničke napadaje. U bojevima dne 14. i 15. o. mj. zarobljeno je 12 časnika i preko 300 momaka.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 17. siječnja. (D. u.) Iz velikog je glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Nikakove veće bojne djelatnosti. Na mnogim odsječcima fronte izvidnički bojevi. Sjeverno od Paschendaele, na Scarpi, kod Vendhuilla i Saint Quentina zarobljeno bje nekoliko Engleza.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U zavoju Cerne traje pojačana topnička djelatnost.

Talijansko bojište:

Položaj je nepromijenjen: Kod svojih bezuspješnih su navala, koje su bile pune gubitaka, dne 14. i 15. o. mj. izgubili Talijani na zarobljenima 12 časnika i više od 300 momaka.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

15. siječnja. U okolici se je Monte Asolone jučer popodne borba opet rasplamsala. Naše čete, uspješno podupirane topništvom, uznapredovale su velikom hrabrošću. Unatoč ogorčenog otpora i žestoke reakcije neprijatelja mogli smo se dočepati probitaka i zadati neprijatelju teških gubitaka. Zarobili smo 8 časnika, medju njima i potpukovnika i 233 momka. Na obronku su Monte Salarolo provele naše osokoljene čete s uspjehom demonstrativan pothvat i prodrle sve do neprijateljskih jaraka. Istočno od La Caposile povećali smo po divnoj osnovi provedenom akcijom iznenadjenja mostobran, osvojivši nekoliko neprijateljskih jaraka i opetovano odbivši kasnije dvije krvave protunavale. Zarobljeni su 2 časnika i 43 momka, zaplijenjena 2 mužara i nekoliko puščanih strojeva. Na ostaloj fronti živahnija topnička djelatnost na obje strane doline Brente, te sukobi patrulja u dolini Monte della Priula, kojih je rezultat za nas bio povoljan. Naši su ljetači oborili 4 neprijateljska zračna lijetala sjeverno od Monte Melago do Foze, kod Val-Stegna i na Monte Grappa. Peto je lijetalo bilo sastrijeljeno po našem topništvu kod Ormelle, dva su druga bila sastrijeljena po engleskim ljetačima na istoku od Conegliana. Poslije podne su bombardovala vodena lijetala s uspjehom neprijateljska kretanja na donjoj Piavi.

Iz Rusije.

Spor izmedju Rusije i Rumunjske. — Ruski poslanik u Japanu — stari i novi. — Diplomatski zbor za rumunjskog poslanika.

Petrograd, 15. (D. u.) Vijeće je pučkih povjerenika upravilo ovaj ultimatum na rumunjsku vladu: Zapovjednik 49. divizije nam javlja, da rumunjske oblasti poduzimaju neprijateljske čine proti ruskim vojnicima i ne dozvoljavaju prevoze živeža. Pukovnija 194. od 49. divizije bila je po rumunjskim bojnim silama opkoljena i razoružana, koje su uapsile i odbor 195. pukovnije, kao i austro-ugarske časnike, koji su došli bili u posjete u ruske crte. Vijeće pučkih povjerenika zahtijeva, da se puste vojnici i časnici na slobodu te kazne vojničke oblasti, koje su odredile to uapšenje, kao i jamstvo za to, da se slični dogadjaji ne će više opetovati. Ne stigne li u roku od 24 sata odgovor, smatrat će se ovaj proglas navještajem preloma diplomatskih sveza i mi ćemo poduzeti najodrješitije vojničke mjere. Potpisani: Lenin, Krilenko, vrhovni zapovjednik, Potvoski, ratni povjerenik.

Köln, 16. (D. u.) Mladi je neki Rus, koji je prije u Japanu učio, stigao u Tokio i priopćio, da je imenovan ruskim poslanikom. Japanska vlada nije htjela da prizna maksimalističkog zastupnika. Dosadašnji se je ruski poslanik uskraćivao, da isprazni poslaničku zgradu.

Petrograd, (D. u.) P. b. a. — Pučki je povjerenik Trocki odredio bio uapšenje rumunjskog poslanika u Petrogradu, Diamandija, te osoblja poslaništva. Razlog su tomu bili neprijateljski čini proti ruskoj armadi na rumunjskoj fronti. Iza vijećanja ovdješnjih članova diplomatskog je zbora posjetio njegov pročelnik (doyen), amerikanski poslanik Francais, pučkog povjerenika Lenina, da će iza vijećanja pučkih povjerenika odgovoriti, imade li se Diamandi pustiti na slobodu. U tri i po sata ujutro dan bje Leninu nalog, da rumunjskog poslanika pusti na slobodu.

Radničke stavke u Štajerskoj i Donjoj Austriji.

Gradac, 17. Jutros su stupili radnici mnogobrojnih prometa u stavku. Stavka je započela kod radnika kovinskih prometa i brzo se proširila na druga područja. Stavkaši su se zaputili u Julijine dvorane, gdje se tečajem prijepodneva u opetovanim skupštinama raspravljalo o zahtjevima, stavljenim po središnjem stranačkom vodstvu socijalnih demokrata, o ispunjenju kojih ovisi dokrajčenje stavke. Radnike na državnim željeznicama, koji su se stavkašima bili priključili, potaknuli su pouzdanici, da se vrate na posao. Broj organizovanog radništva, koje stavka, raste sve više. I iz drugih industrijalnih mjesta u gornjoj Štajerskoj stižu vijesti o obustavi posla. Pouzdanici socijalnih demokrata obdržavaju vijećanja, te će popodne prograsiti stavkašima rezultat istih. Stavkaški pokret teče potpunim mirom i redom.

Beč, 16. U savezu s obustavama posla u Beču i Donjoj Austriji, koje su uslijedile uslijed prikraćenja kvote brašna, ustanovljuje „Neue Freie Presse“, da se u raspravama s Ugarskom glede dobave opaža napredak, pošto postoji sklonost, da će Madžari zaostale dobave brže nadoknaditi, i pošto su se izjavili spremni i na dalnju pripomoć.

Beč, 17. (D. u.) Kako javljaju večernji listovi, dao se je car iscrpivo obavijestiti o položaju, nastalom uslijed radničke stavke, i naložio oblastima, neka svom odlučnošću porade o tom, da se dodje ususret željama radništva glede poboljšanja prehrane.

* **Ludendorff-Kühlmann.** Borba medju Ludendorffom i Kühlmannom, raprezentantima njemačke generalitete i njemačke diplomacije, nastavija se u njemačkom novinstvu najvećom oštrinom. Ludendorff zastupa svenjemačku aneksionističku struju, koja otklanja sve koncesije njemačke diplomacije. Prema „Vorwärtsu“ su njemački vojnički krugovi proti takozvanom austro-poljskom riješenju i zahtijevaju, da Njemačka anektira dio Poljske, pod izlikom, da treba ugodnih strateških granica. Područje, što ga po nacrtu vojničkih krugova Njemačka namjerava anektirati, iznaša nešto preko 35.000 četvornih kilometara.

* **Kabinetna kriza u Ugarskoj poravnana.** „Pester Lloyd" donaša: Vijesti su o neposrednoj grozećoj kabinetskoj krizi utišale. Dozrijela je spoznaja, da je promjena vladavine nemoguća, dok izborna reforma ne stupi u krijepost. Vjerojatno je, da će u kratko vrijeme doći do rekonštrukcije Wekerlova kabineta i to bez obzira na kraljevu odluku u pitanju armadne reforme.

* **Protiv generala Hoffmanna.** „Pester Lloyd" javlja iz Beča: General Hoffmann, koji je u ime njemačkoga vojnoga vodstva istupio protiv Rusa nije diplomat, a ispravno je i to, da se pruski generali uopće, odgojeni u ukočenim mislima o disciplini i autoritetu, moraju izvrgnuti opasnosti, da izgube vlast nad sobom, kad slušaju riječi i ideje, kakove je izjavljivao gosp. Trocki. General Hoffmann je u svom odgovoru Rusima naprosto porekao pravo, da se upliću u pitanje zaposjednutih krajeva. Ne mislimo, da je u tome predaleko pošao, jer to protuslovi temeljnim mislima povjerenstvenog vijećanja, koja imaju svrhu da oba dijela dodju do riječi, te se ne smiju vezati uz pretpostavke, kao da su već riješena ona pitanja, koja se u povjerenstvima imaju raspraviti. Cilj pregovora, da dodju do mirovnoga ugovora, ostaje sada kao i prije — barem što se nas tiče —netaknut. Nu sad se mora odlučiti, da li i Rusi imaju isti cilj. Razdražene riječi i provale strastvenoga negodovanja s ove ili sa one strane ne smiju dovesti do toga da se zastrani od glavne zadaće.

* **Svršetak rata još ove godine?** Talijanski ministar vanjskih poslova, Sonnino, je ovih dana primio odaslanstvo rimskog novinstva. U svojim je izvodima rekao, da će po njegovom mnijenju rat svršiti još ove godine.

* **Žensko izborno pravo u Americi.** Iz Washingtona se javlja, da je sabor raprezentanata sa 272 proti 136 glasova prihvatio zakon o ženskom izbornom pravu.

* **Uapšenje Caillauxa.** „Petit Journal" piše, da je uapšenje Caillauxa bilo naredjeno uslijed dokumenata, koji potječu iz Amerike. Na početku je rata poduzeo Caillaux u Argentiniju put, koji je izazvao upadice, kaošto kasnije i put u Italiju. U slučaju Caillauxa, kaošto i Bolo-paše igra neku ulogu neki diplomatski spis, koji je bio poslan od njemačke vlade. List pridodaje na to, da je u doba, kad je Caillaux putovao u Argentiniju, boravio tamo glasoviti Luksburg.

* **Iz Španjolske.** „Temps" javlja iz Madrida: Službeno glasilo vojničke junte, „Correspondencia Militar", izjavlja da se junta ne će ni sad ni kasnije raspustiti. Ova je vijest posve u protuslovlju sa vijestima, koje se šire u dobro upućenim krugovima glede raspusta.

Pitanje o samostalnoj ugarskoj vojsci.

Izmedju Austrije i Ugarske u toku su pregovaranja, koja se u glavnom tiču izvoza iz Ugarske. Poznato je, da Ugarska od nekoliko vremena ovamo vodi upravo gospodarski rat proti Austriji te ne dozvoljava izvoz hrane iz svog područja. U Ugarskoj tove radije stoku sa hranom za ljude, negoli da dozvoljavaju izvoz živeža u naše zemlje. Ali pošto su austrijski industrijalci zaprijetili protumjerama, iznosi sad Ugarska zahtjev za samostalnom vojskom, te kuša dobiti ovu velevažnu političku koncesiju sa nekoliko tona brašna. Mi ne bismo imali ništa proti ugarskoj vojsci, kad bi Ugarska bila kulturna i demokratska država. Ali madžarska je vojska samo novo oružje za tlačenje nemadžarskih naroda u Ugarskoj i za čim veće pospješivanje madžarizacije. Madžari hoće da brutalnom silom oružane moći osjeguraju manjini vlast u zemlji. Ministar Wekerle proglasuje, da zapravo nema kod toga Austrija riječi, a time sam drma temeljnim zakonima dvojne monarkije. Kao obično zlorablja i carevo ime u sebične madžarske svrhe. Danas imademo već spor izmedju Austrije i Ugarske. Slavljeni je dualizam imao za posljedicu i to, da proti volji ostale naroda u Ugarskoj moramo u Austriji skapavati od glada, i to ne samo mi Slaveni, već i saveznici Madžara i stupovi dualizma, naši dični Nijemci. Danas može antanta već da sklopi sa našom monarkijom mir, ali uz uvjet, da pridrži još deset godina dualistički oblik: što nije uzmogla antanta s oružjem u ruci, učinit će sam dualizam. Eljen Wekerle!

: Budimpešta, 17. (D. u.) U konferenciji je narodne stranke rada držao grof Tisza govor, u kojem glede pitanja o vojsci javlja, e se odnosni, po ruskoj vladi podastrti predlozi protive nagodbi od godine 1867, da bi se ova reforma imala svesti upravo na inicijativu Nj. Veličanstva. Kad bi ali drugi faktori htjeli osujetiti ostvarenje starih, vrućih želja ugarskoga naroda, morali bi najodlučnije ustati proti takovim težnjama svi Madžari, koji patrijotski misle. Grof je Tisza izjavio nadalje, da će se svi, koji su ozbiljno zabrinuti glede budućnosti naroda, naći na zajedničkom radu na temelju trijezne ugarske narodne stalne politike. Toj slozi stoji na putu nesrećna zaprjeka: pitanje o izbornoj reformi. Ovo se pitanje nije smjelo nabaciti tečajem rata, dapače ni tad, kad ne bi u madžarskom narodu izazvalo bilo tako dalekosežnih nesuglasica. No valja se nadati, da će biti moguć sporazumak sa onima, koji nijesu pristaše radikalnog izbornog prava, koje ide do skrajnosti. Doprinesu li stranke žrtava, moći će se sjediniti na blagoslovan, po narod koristan rad. Ne bi li ali to moglo uslijediti u okviru uredaba, koje lebde pred očima stranci rada, to će stranka rada prosliijediti svoj program i zaputiti se dalje svojim putem.

: Budimpešta, 17. (D. u.) Zastupnička kuća. — Odgovarajući na neku interpelaciju, izjavio je ministar-predsjednik dr. Wekerle, e vlada nije vojničko pitanje primila u svoj program zato, da time potisne izbornu reformu na stranu. No ma kako i bila točka programa, koja se tiče samostalnog uredjenja ugarske vojske, važna za budućnost čitavog naroda, to ipak ne može niti bezodvlačno ostvarenje ove ili druge koje programne točke, a niti, čemu se ne nada, nabasanje na zaprjeke kod toga sačinjavati razlog, da se vlada odaleči od provedjenja izborne reforme. Ministar je predsjednik izjavio nadalje, da i on znade za usredotočene napadaje s austrijske strane proti ovoj programnoj točki, no ministar se izvanjskih poslova ne nalazi medju napadačima. Ministar si je izvanjskih poslova veoma dobro svijestan svojih obveza i ne prekoračuje svoga djelokruga. Kad interpelant već pita, kako kani ministar-predsjednik naprama ovim napadajima braniti prestiž ugarske države, to on eto odgovara, e se to može zbivati samo tako, da dosljedno ustrajemo kod toga programa, za koji on, ne povlačeći osobu Njegova Veličanstva u raspravu, želi i usudjuje se kazati, da ova nastojanja bez sumnje nalaze i na Njegovu sklonost. (Sveopće odobravanje.) Ma koliko se ministar-predsjednik i stavlja na stanovište, da je uredjenje vojničkih pitanja zapravo stvar samo ugarskog naroda i kralja, to si moramo i ovdje držati pred očima političke motive. On nastoji, kako ne bi nastali veliki pokret bio nakon riešenja pitanja izvorom novih nesuglasica. Pošto se upravo sad vode rasprave glede ostvarenja ovih čežnja, to se ne može opširnije izjaviti.

Političke vijesti.

Češki manifest i austrijska cenzura.

„Slovenski narod" prima iz Beča: Praško redarstveno ravnateljstvo je kao cenzurna oblast zabranilo objavu manifesta češkoga naroda od 6. t. mj., jer da bi objava neugodno uplivala na uspješno vodjenje rata i da bi potpirivala državi pogibeljnu agitaciju, pošto manifest zahtjeva ustanovljenje češko-slovačke države. To je mnijenje praškog redarstva. No načelnik svih redarstvenih oblasti u državi, unutrašnji ministar Toggenburg, nije bio toga mnijenja, te valja istaknuti, da je konfiskacija bila izvršena proti njegovoj volji, na pritisak vanjskog ministarstva. O stvari je kasnije raspravljalo ministarsko vijeće, koje je došlo do zaključka, da je konfiskacija više škodila nego koristila, česa radi će u najkraće vrijeme po svoj prilici biti dignuta. U većoj brizi za državne interese nego praška policija je pako ljubljanska policija. Ova je konfiscirala ne samo manifest i pozdrav Jugoslavenskog kluba češkom narodu, već i odgovor Češkog svaza Jugoslavenskome klubu, koji su odgovor češki listovi smjeli objaviti. Zanimivo je pitanje: Tko zna bolje, što škodi državi, odgovorni ministar, ili gospoda policijski komesari?

Njemačka cenzura.

Čudni su ljudi ti Amerićani. Sve znaju. Ono što se u našoj blizini zbiva, a mi to ne opažamo, ali eto njih, gdje preko oceana sve vide, sve doznaju. Evo što doznaju opet o propisima cenzure u Njemačkoj: Neka naredba veli: Bilo bi poželjno, da se u prvom redu istakne, kako se neprijateljska ofenziva na svim frontama posvema ponesrećila, i kako antanta nema više nikakovog izbora, da ponovno pokuša ofenzivu, pošto su neprijateljski državnici još uvijek protiv mira. Priopćenje je išt zagovaranje rezolucija, koje su bile na skupštini štrajkaša u Lipskom prihvaćene, zabranjeno. Na isti se način ne smije ništa priopćiti o telegramu, što su ga štrajkaši upravili na kancelara. O državnoj organizaciji za dobavu suknene robe ne smije se takodjer ništa saopćiti; uopće nijesu dozvoljena nikakova saopćenja, kako se nalaže u nekoj drugoj uputi, o njemačkom uvozu iz inozemstva. Isto je tako zabranjeno svako priopćenje o slučaju krstaša „Dresden", koji je svojedobno predao nešto od svoje momčadi chilenskoj barki „Tinto". O požaru ljetalačke postaje Lavica (u Poljskoj) ne smije se ništa priopćiti. Zadnja zapovijed nosi datum 12. lipnja. Na drugom se mjestu govori: Bilo bi poželjno, da se veliki ljetalački gubici neprijatelja u svibnju, istaknu velikim natpisima, i na drugi način, čim više moguće.

Pred sukobom na zapadu.

Reuter javlja iz Londona sa danom 15. siječnja: Ministar je za narodnu službu, sir Auckland Geddes, podao jučer u donjoj kući opširnu izjavu o pitanju glede čovječjeg materijala. Središnje vlasti mogu, kako se cijeni, preložiti po prilici 38 divizija sa ruske fronte na zapadnu, dok bi se ostale divizije na istoku uporabile bez sumnje u svrhu, da se popune praznine divizija na zapadu. Mi možemo računati, da na taj način prirast vojnika središnjih vlasti na zapadu ne će biti manji od 950.000 momaka. Osim toga moramo računati s tim, da će biti lijepi broj austro-ugarskih divizija otpremljen na talijansku frontu, ili pako na zapadnu frontu. Sve u svemu mogao bi otpad Rusije ojačati središnje vlasti na zapadnoj fronti, uključivši talijansku frontu, možda za 1,600.000 momaka, kod česa nijesu uračunane pričuvne čete, koje bi inače bile na ruskoj fronti, potrebite za službu. Unatoč svemu se tomu ne smije sumnjati u konačnu pobjedu alijiraca; samo psihološka bi katastrofa u kojoj od antantinih zemalja mogla da spasi središnje vlasti. Pokraj jedinstvenog vrhovnog zapovjedništva i unutrašnje crte sa dobrim željezničkim je svezama imao neprijatelj nesumnjivo povoljniji položaj i veće probitke od alijiraca. No što se tiče ustrajnosti i jednodušnosti u javnom mnijenju, nema neprijatelj nikakovih primjerenih probitaka. Ratna je izmorenost u Austriji bez sumnje veoma velika, a u Njemačkoj još veća nego u Engleskoj; Turska je do skrajnosti izmorena. S druge strane nije javno mnijenje u neprijateljskim zemljama tako važno, kao u demokratskim zemljama alijiraca. Engleske bojne sile postaju sad za saveznike od dana u dan važnijima. Rusija se ne bori više za stvar slobode, Francuska je istrošila svu svoju snagu u borbi i ne može podnašati tereta na dugo vrijeme; Amerika još ne stoji na bojištu, a proći će mjeseci i mjeseci, dok se to zbude; Italija je pretrpjela teških gubitaka. O Engleskoj i o spretnosti, kojom će izrabiti svoju čovječju snagu, ovisi u narednim mjesecima sve. Jasno je, e se moramo pripraviti na to, da igramo na bojištu veću ulogu, dok ne dodje Amerika. A to znači: Više ljudi za armadu! Engleska armada broji sad više od četiri milijuna ljudi. Kad bi pako Engleska htjela pomnožiti pomorske i zračne bojne sile i podržavati armade na bojištu u punoj jakosti, moralo bi se smjesta pozvati 420.000 do 450.000 gradjana u vojnu službu. Ne kani se sniziti sadašnje vojničko najniže doba, niti povisiti najviše doba, kaošto se ne kani uvesti ni obvezatna vojna dužnost u Irskoj. I u industrijalne bi svrhe, ponajpače u svrhe ministarstva municije i admiraliteta trebalo više stotina tisuća ljudi. Da se udovolji tim zahtjevima, imao bi se medju ostalim veći broj inozemaca iz alijirskih i neutralnih zemalja pritegnuti tim poslovima i ublažiti propisi za neprijateljske inozemce, tako te bi se ovi mogli upotrebljavati za manje važne i podredjene poslove. — Nakon toga je kuća jednoglasno prihvatila zakon o stanju momčadu (menpowerbill).

Cincarenja.

Počeli su da popuštaju. Ili bolje rečeno počeli su da shvaćaju mjerodavni krugovi i u Austriji kaošto i u Njemačkoj, da je jugoslavensko pitanje od najveće važnosti za riješenje balkanskog pitanja, a i za uredjenje budućih prilika u središnjoj Europi. Počeo se da razvija iza kulisa neki novi duh, koji ide za tim, da se jugoslavensko, pa i češko pitanje riješi tako, da za Njemce ostane: vuk sit i koza cijela. U tom bismo slučaju mi morali da ublažimo svoje zahtjeve, te da se upustimo u politička cincarenja, e bi se na taj način mogla složiti nekakova krparija, koju bi njemački birokratizam mogao da prihvati. O riješenju jugoslavenskog pitanja piše knez Lichnowsky u „Berliner Tageblattu": „Najteži problem medju interesima naših saveznika je zacijelo srpsko pitanje. Ja mislim, da protiv trijalističke forme, za kojom idu austro-ugarski Jugoslaveni — naravski bez Trsta i bez Slovenaca — s Rijekom kao madjarskom lukom, imade najmanje prigovora. Svakako bi za nas taj trijas bio prihvatljiviji od poljskoga". Sva su ta nagadjanja za nas bez važnosti. Jedino je to, što iz njih izbija, naime, da je našim protivnicima već dogorjelo do nokata, i za to su spremni da popuštaju i da se nagadjaju.

Domaće vijesti.

Kradje u Puli. U zadnje su se doba pomnožale kradje i provale unatoč svim protumjerama, koje je redarstvo poduzelo. Pred nekoliko dana bje opljačkan neki draguljarski izlog. Jučer je medjutim konačno pošlo za rukom redarstvu, da se dočepa tih opasnih ptičica. Prekjučer noću neki je stražar zadržao neku sumnjivu osobu, koja je na putu k redarstvenom inspektoratu tobože kriomice ispustila na tlo nekoliko kovinskih predmeta. Kasnije se ustanovilo, da su to satovi i da potječu iz draguljarskog izloga Ivica. Redarstveni se je gost najprije činio neviještim, dok

je kasnije ipak priznao sve i imenovao dapače svoje drugove i suradnike pri tom unosnom poslu. Dvojica od njih bjehu uapšeni. Istraga je u toku. — Jučer su opet, do sad nepoznati zlikovci provalili u stan Nedjeljka i Jakova Deroni u Šišanskoj ulici 244 i oteli nekoliko komada rublja i odijela.

Za Krekov spomenik. Kroz zadnje doba poslano je preko naše uprave, za spomenik največeg Jugoslavena dr. Janeza Ev. Kreka, K 38.70. Darovaše: po K 2: Marin Bilić, Josip Dukić; po K 1: Antun Rocce, Josip Stražičić, Josip Mazorović, Jure Pouzić, Petar Baričević, Milan Vlah, Vinko Bučar, Vinko Ivančić, Tomo Stanišić, Josip Horvat, Josip Tomičić, Mate Jurišić, Niko Duimočević, Josip Bandel, Andria Juretić, Antun Stefanić, Baldasar Čavlov, Petar Vlajčević, Jakob Rožin, Franjo Tolaž, Antun Jelušić, Anton Vidolin, Ivan Bonoca, Josip Tomasević, Anton Kavalier; po 80 para: Josip Jurić; po 60 para Alois Kogoj, Josip Franković; po 50 para: Marko Barničević, Sebestian Šik, Ivan Fotuta; po 40 para; Vicko Žitko, Dinko Uljević, Marko Strižić, Ivan Pušar, Daniel Lakoš, Grgur Sušić, Ivan Rokić, Ivan Hlača, Petar Zoknić, Petar Bosanić, Nikola Vitali, Anton Muškardin, Petar Jerota; po 30 para: Nikola Juran, Ivo Vukašić, Niko Sparašić.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Kroz zadnje doba poslano je preko naše uprave K 126.—. (Prije K 135.— ukupno K 261.—.) po K 5: Vitez, Daniel L., Antun Roce, Josip Stroživić; po K 4: Morin Bilić, Préсs, N. N., Josip Tomičić, Ivan Bonaza; po K 2: Marko Bornićević Koroschez, Josip Mazarović Jeluschek; po K 2: Petar Bosanić, Antun Moškardin, Antun Vidolin, Ivan Fotuta, Dinko Uljević, Josip Miletić, Marko Strižić, Josip Jurić Ivan Pušar, Sebestian Šik, Niko Vittuli, Vicko Eilko, Josip Tomašević, Antun Jelušić, Franjo Talaš, Ivo Vukošić, Baldasar Čavlov, Milan Vlah, Andria Juretić, Josip Dukić, Josip Bandel, Niko Duimović, Ivan Hlača, Tomo Stanišić, Niko Sporošić, Anton Štefanić, Petar Baričević, Vinko Bučar, Petar Jerot, Jure Panzić, Ivan Rakić, Petar Žaknić, O. N., Nikola Juran, Petar Vlajčević, Mate Jurišić; po K 1: Vinko Ivančić, Josip Krovat, Grgo Šušić, Josip Franković, Antun Kavalier, N. N., Alois Kogoj.

Sakupljeno po gospodinu Aleksandru Ravnić, medju našim evakuircima u Ober-Nalbu u Doljnoj Austriji K 85.73. Darovaše: po K 4: Aleksandar Ravnić, Šverko Marija, N. N.; po K 3: Ivan Grbin, Antica Vojnić, Ante Vodinelić; po K 2.50: Ante Grabrović; po K 2.40: Marija Vodinelić; po K 2: Josip Laginja, Marija Defrančeški, Kata Milošević, Martin Milošević, Luca Zahtila, Luca Vojnić, Braća Vojnić, Foška Klunić, Marta Bubrić, Kata Lorencin, Justina Grbin, Marija Vidović; po K 1.30: Jura Vojnić; po K 1: Fuma Grabrović, Mate Grabrović, Ruža Ravnić, Marica Ravnić, Milka Ravnić, Ante Ravnić, Božo Grbin, Jagica Brenčić, Katica Šverko, Jelka Grakalić, Matija Grakalić, Marija Koštešić, Marica Koštešić, Marija Klunić, Jelka Vojnić, Marija Vojnić, Ante Vidović, Jaga Jukopila, Marica Šverko, Stanica premate, Josip Fedel, Marta Vojnić, Justina Fedel, Marica Fedel, Ivo Grbin, Marija Milošević, Martin Milošević, Marija Volja, Katica Klunić, Marija Rikato, Ante Grakalić; po 50 para: Zara Lorencin, Stanica Bubić, Justina Grbin, Anka Grbin, Ante Grbin. Živjeli vrijedni darovatelji i naši evakuirci, koji se i iz tudjine, u svojoj bijedi i nevolji sjećaju za napredak svoje grude!

Dalje su položeni slijedeći doprinosi: Pošto je gosp. Franjo Meštrov našao zaboravljenu novčarku u brijačnici gosp. Gjurina, polaže K 6 —. Poslao je gosp. Vjekoslav Zidarić iz Pićana K 20.—. Sakupljeno po gosp. Dragutinu Zucconu, na božićne blagdane u Stinjanu K 90.—. Darovaše: po K 50: Nikola Zdunić, stoženri meštar oružja: po K 10: Grgo Mihaljević, Frant Kubeček, Drag. Zuccon; po K 3: Jakov Mihaljević; po K 2: Mate Macuka, Eufemija Mihaljević, Ivan Višković; po K 1: Roža Mihaljević.

Sakupljeno po gosp. Bošku Babaroviću K 70.—. Darovaše: po K 21: Boško Babarović; po K 10: Salim Renovar jedg. dobrv., Paternost, Heidler jedg. dobrv.; po K 6: N. N.; po K 5: Nienšewski, Ivo Mikovilović; po K 3: Barak. Ukupno K 186.—; zadnji iskaz K 43.721.99; sveukupno K 43.907.99. Živjeli hvalevrijedni darovatelji! Tiho i neustrašljivo za našu srednju školu u Puli!

Jena po našu. Ma i ova žalosna. Sve ča daije, sve to gore. Prvanje vrime još dai, daj, bija bi čovik naša kakovu, ka bi bila činila nasmijati, ma danas! Sve ča je kadi, to je žalosno. I sunce i nebo i more i blato, i moji već razderani i raskrečeni upanki, i moj stari koret, sve je to nikako, kako prez srca. A to vično blato, daždeno vrime, sve me to, valje u kosti i mozgi bode i grize. I još malo, malo, pak ćete vi, ki ustanete, govoriti, kako je nikad, uno grdo teško vrime, kad je bilo toliko nevolje i glada od vojske, živija niki stari naš brace od kapitanata puljskega, ki je umija čuda stvari, čuda žukega skusija, čuda vidija, i čuda zna povidati. A ki zna, ko ćete se vi, božje duše, znati spomenuti i reći Bog ga pomiluj, ali: budi mu lako duši! Ben, ben, forši, da ću i ovu pridurati, ufajmo u Boga, ma sigurno ni danas niš na svitu. Ja, ma kamo san ja to zaša. A star san, star. Ove dane nikako nis moga iz hiže. Uprlo mi je u noge, od silne mokrine, i komoć san se nikako zvuka sad niki dan, kad je sunce bilo malo bolje uprlo. Gren oko mrkata. Tamo side, počivaju, sunčaju se naše ženske. Naše, znate, to su one, ke nisu iz grada, vidi njin se, obučene su u modrne, a na nogah upanki. Naša krv. Gren k njin. Tuže se. A ki i ne bi. Sedan, osan, deset ih je, a sve su došle četiri, pet ur hoda, po blatu, po daždu a u upankih, ki njin sad klopoću i na bok bliže. Ja, ja vi mladi, vi se smijete, vi ne znate, ča će reći, ne imati ča ubuti, ne razumite, kako je lipo u upankih blato gaziti. A brižne žene, ni ne plaču, ni uzdišu, samo kad i kad čuje njin se velika kletva, kako njin se iz dubljine prsi diže. Na kega? Kega kunu? Sve. Teško njin je. Dodijalo. Samo to dodijalo, već govori sve: Ki je kriv, to sam Bog zna. A one samo znadu, da su mučne, da su site živiti, da bi voljie umriti, nego se tako mučiti. Site smo, site svega, govore, i vojske, i glada i muke. Dodijalo nan je. I sve nan je dodijalo. I naš župan, ki nan kruh dili, i naš poglavar od općine i od kapitanata i oni ozgora. Svi. Prokletstvo neka dojde na sve. Ubrnuja san se. Bog njin prosti, san promislija i poša san kja. A one su ostale onako sideći u mokrih upankih, sunčajući se. I sam san sebi svi put govorija, ča će ljudi reći do dvajset, trideset lit, kad budu za to čuli. I ne će virovat, da smo mi sve to pritrpili, ne će! A ki zna, ko će ti, ki dojdu, ti mlaji svit, biti pametniji. Ki zna, ko se i oni neće dat zapeljat ovako. Bog zna. Brace od kapitanata puljskega.

Upisivanje u „Maticu hrvatsku“. Velevrijedna ova kulturna ustanova, koja je izdala već drugo ratno kolo od 5 knjiga biranog sadržaja, izdat će tijekom ove godine treće ratno kolo. Članovi prinosnici, koji hoće da se upišu u „Maticu hrvatsku“, mogu da to učine kod uredništva našeg lista u Šišanskoj ulici broj 24 i to dnevno od 2—5 sati popodne. Članarina iznosi godišnje K 6·—, poštarina i otprema K 1·50, ukupno dakle K 7·50. „Matica hrvatska“ prima i članove zakladnike, koji su dužni da uplate ili na jedamput K 100·— ili u roku od pet godina u obrocima po K 20 godišnje. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, besplatno sva izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Knjige, koje izadju, bit će razaslane na povjereništva „Matice hrvatske“, gdje ih članovi mogu da podignu. Potanje upute daje uredništvo našeg lista, gdje stoje na raspolaganje svi popisi maticnih izdanja, koja se još mogu dobiti. Našim čitateljima najtoplije preporučujemo ovo naše kulturno društvo, jer time, da podupiremo i kupujemo dobru knjigu, pomažemo sebi, širimo narodnu prosvjetu i jačamo narodnu svijest!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4261.

Pretplatnicima!

Umoljavamo gg. pretplatnike, da podmire zaostalu pretplatu, i time zapriječe obustavljenje lista. Od I. veljače slati ćemo list samo onima, koji pretplatu unaprijed podmire.

Sjetite se Crvenog križa!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 17.
od 17. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. v. b. „Bellona“; Mor.štop. liječnik dr. Kremer.

Liječničko nadzorstvo u morbarskoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Kupuje i prodaje

uz povoljne uvjete

svake vrsti pokućtva, šivaćih i drugih strojeva

poznata tvrtka

FILIP BARBALIĆ, Sisanska ulica.

Tapetarske radnje i popravke pokućtva obavlja brzo uz umjerene cijene.

DOBRO ĆE ZASLUŽITI

svaki onaj, koji bere i sakuplja suho i zeleno lišće lovorike, smilja, dušice, smrčaka, pelina, kao i svakovrne ljekovite trave i korjenja.

Uz dobru plaću prima tvrtka

Maraspin

na Premanturskoj cesti.

Krpe

Sve vrsti krpa, svilenih otpadaka, pamučnih pokrivala, suknenih otpadaka, stare vreće kupuju se u Puli, u Premanturskoj ulici br. 16. za „centralu krpa“.

Preporuča se nabaviti knjige

B. pl. Suttner: Dolje s oružjem	K 3.—
L. grof. Tolstoj: Hadži Murat	„ 2.—
A. Bebel: Žena i socijalizam	„ 5.—
U. Sinclair: Močvara	„ 5.—
M. V. de Fereal: Španjolska Inkvizija	„ 3.—
G. Garibaldi: Tajne grada Rima	„ 2.50
N. Vuksjević: Sabrane pripoviesti	„ 1.50

Za poštarinu je nužno poslati 30 filira više po knjizi.

Veliko Škladište brošura i knjiga.

Cijenik šalje se na zahtjev badava.

„Naša snaga“

Zagreb, Ilica 55. I.

Elektrotehnički instalater

IVAN CAMUFFO -- PULA

Ulica Cenide 6.

prima električno instalacijone radnje. Obratit se na Zaratin, Cenide 6.

B. De Prato

Vježbenica talijanssog jezika

za

opće pučke škole i za samouke

dobiva se kod tvrdke

Jos. Krmpotić Pula.

Potpisivanje ratnog zajma, skopčanog sa osjeguranjem, traje i još dalje.

Veoma važno za one, koji imadu gotovog novca.

Tko sad plati na jedan put K **687.60** dobiti će nakon devet godina, t. j. godine 1926. K **1000 u gotovom novcu.**

Umre li prije, dobit će njegovi nasljednici jednu državnu zadužnicu u vrijednosti od 1000 kruna, za koju će godine 1926. dobit u gotom novcu K. 1000. Vrhu toga vratit će im se od plaćenih K. 687.60

na koncu prve	godine	osiguranja	K 615.53,
„ „ treće	„	„	„ 482.36,
„ „ pete	„	„	„ 336.25,
„ „ sedme	„	„	„ 175.92.

Tko nema dostatno gotovog novca, može plaćat na godinu K. 90, polugodišnje K. 45.90, četvrtgodišnje K. 23.40 ili mjesečno K. 7.95.

Prijave primaju:

C. k. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad. Vodja kotarske poslovaonice u Pazinu JOSIP MALJAVAC.

Suradnici: ROŽA JOSIP, c. k. profesor u Pazinu; BOLONIĆ PETAR, nadučitelj u Sv. Petru u Šumi; LUKEŽ DRAGUTIN, nadučitelj u Tinjanu; BUTKOVIĆ NIKO, opć. tajnik u Žminju; TOMAŠIĆ LOVRO, nadučitelj u Cerovlju; VRABEC IVAN, župnik u Zamasku; BAČIĆ JOSIP, nadučitelj u Vranju; SIRONIĆ METOD, nadučitelj u Velikoj Učki i LEOPOLD STIHOVIĆ, nadučitelj u Lindaru.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrirana zadruga na ograničeno jamčenje

ulica Carrara br. 4, vlastita kuća „Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.

Prima uloške na štednju, te ih ukamaćuje sa

4 % kamata

Eskomptira mjenice uz najpovoljnije uvjete i daje zajmove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije podne i od 4—6 popodne.

Veliki izbor

listovnog papira

u mapama i kutijama

preporuča

Papirnica Jos. Krmpotić -- Pula.

Sjećajte se prinosima doma za ratne nemoćnike.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. | U Puli, subota 19. siječnja 1918. | Broj 911.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 17. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Na najvećem je dijelu fronte bile bojna djelatnost neznatna, živahnija u okolici jugozapadno od Cambraia. Kod manjih su pothvata sjeverno i sjeveroistočno od Prosnesa bili privedeni zarobljenici.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 17. siječnja. Istočno od Caposile proveo je neprijatelj iza ustrajne sprječavajuće vatre jučer u sedam sati zjutra snažnu navalu, kako bi opet osvojio po nama dne 14. o. mj. zauzete položaje. Grenadirska 2. pukovnija, kao i odjeli 1. i 7. bersaljerskog koturaškog bataljuna, koji su od svih baterija ovoga odsječka bili sjajno poduprani, proveli su najhrabrijim načinom izvanredno žestoku i ogorčenu borbu velikom ustrajnošću. Pretrpljenim gubicima oslabljen i našim protunavalima zatjeran u škripac, morao je protivnik u 11 sati prijepodne obustaviti svoj pothvat i nastupiti uzmak u svoje ishodišne postojanke. U našim je rukama ostalo 119 zarobljenika, medju njima 2 časnika. Našli smo na bojištu, pokrivenom mrtvim neprijateljem, preko 500 pušaka, nekoliko puščanih strojeva i inog ratnog pribora. S ostale fronte nema ništa osobita da se javi. U Val Arsa bile su znatne neprijateljske patrulje protjerane u bijeg i privedeno bje nekoliko zarobljenika. U okolici su Monte Asolone i u dolini Camonic, te u okolici Monte Pertica uzele naše baterije dolinu uspjehom pod usredotočenu topovsku vatru veće neprijateljske odjele.

Austrijska zastupnička kuća.

Austrijske delegacije. — Socijalni demokrati za sveopći mir. — Uvjeti Lloyda-George-a prihvatljivi. — Stanjek za samoodredjenje naroda. — Jugoslavensko pitanje. — Pučanstvo želi mira i kruha. — Grof Czernin i komesar Trocki. — Mir.

: Beč, 17. (D. u.) Prema dopisnom uredu „Austria" imao bi odbor za izvanjske poslove austrijskih delegacija biti sazvan za dan 22. veljače. U slučaju, da bude ministar izvanjskih poslova, grof Czernin, zadržan još u Brest-Litovsku, dat će se zastupati po odjelnom predstojniku frajheru v. Flotow.

: Beč, 17. (D. u.) U proračunskom su odboru zastupničke kuće zahtijevali socijalno-demokratski govornici, neka ministar-predsjednik uputi ministra izvanjskih poslova glede raspoloženja pučanstva, koje zahtjeva utanačenje mira u Brest-Litovsku, ali zahtijeva u sveopći mir. Oni prosvjeduju proti zveketu mača generala Hoffmanna u Brest-Litovsku i izjavljuju, da bi izvodi Lloyda Georgesa mogli sačinjavati podlogu za sveopći mir. Kršćansko-socijalni je zastupnik Mataja izjavio, da je odredjen pravac za tok izvanjske politike, te da se sad imade propustiti sve, što bi moglo otešćati položaj naših izaslanika u Brest-Litovsku. Svako zavlačenje rasprava u Brest-Litovsku na uštrb je sveopćem miru. Njemačko-gradjanska stranka ustanovljuje, da se u izjavama Lloyda Georgesa ne mogu nazrijevati osnove za sveopći mir. Čeh je Stanjek ponovno nastupio u svom govoru za pravo samoodredjivanja naroda na temelju kojega će biti osiguran mir medju narodima — Jugoslavenski je govornik takodjer izjavio, da puk ne zahtijeva ništa, do li dobrog mira i istaknuo je internacijonalni značaj jugoslavenskog pitanja. U daljnjem toku debate opominje Pittoni neka se ne uništi nada pučanstva za skorim mirom. Opisuje nevoljni položaj na jugu i ističe, da osobito Trst i Primorje strada. Zahtijeva neka ugarska vlada opskrbi Austriju živežem. Dojduća je sjednica sjutra.

Beč, 18. (D. u.) Proračunski je odbor zastupničke kuće nastavio danas raspravu o stavci „Doprinos za zajedničke poslove". Zastupnik Seitz primjećuje, da je izjava ministra-predsjednika nedostatna. Socijalni su demokrati ponovno izjavili, e gojé pouzdanje u grofa Czernina, da on hoće i teži za mirom, no oni moraju i s druge strane kazati i to, da malo pomalo počima kolebati pouzdanje u snagu grofa Czernina, kako bi postao gospodarom stvari i opro se utjecajima njemačkih konzervativaca, junkera i aneksijonista, te došao do brzog svršetka. Pravo umirenja može podati samo zajamčenje što skorašnjeg zaključka pregovora u Brest-Litovsku. Ministar je izvanjskih poslova, grof Toggenburg, izjavio, e bi bilo upravo frivolno, kad netko, koji je danas pozvan na upravu i zastupanje javnih interesa, ne bi toga vremena priznavao. Ja mislim, e si mi svi moramo priznati, da to vrijeme upravo tako priznajemo, kao i vi. Kad to ne bi bilo, stajali bismo na kud i kamo nižem stepenu, nego većina mislećih ljudi, koji danas živu. Bojazan puka, da se to vrijeme ne će moći iz ovog ili onog uzroka razaznati, jest shvatljiva, te će uvijek i neprestano biti zadaća onih muževa, koji imadu upliva na puk, da u tom smjeru takodjer umirljivo djeluju na narod i kažu mu: Vi se možete pouzdati u to, da mi svi znademo, što stoji na kocki. Mi smo u velikoj sreći, što nam je u ovo doba ministrom-predsjednikom čovjek, koji, kad ga prosudjujemo ozbiljno, mora da pobudjuje povjerenje. Vi kanite označiti kao poteškoću to, što kod mirovnih pregovaranja u Brest-Litovsku okom u oko stoji posve narodnom čovjeku kova Trockoga preuzvišenost, koja je službeno i grof. Ja nažalost nemam čast, da poznajem Trockoga, ja ga poznajem samo iz opisa po novinama. Nasuprot ali poznajem grofa Czernina prilično točno, te zvuči možda nekako nesuglasno, ali ja mogu samo prema svom potpunom uvjerenju kazati, da izmedju grofa Czernina i Trockoga postoji mnogo sličnosti, i da upravo ova sličnost, što si onde stoje dva slična čovjeka jedan naprama drugomu, pruža jamstvo za to, da će pregovaranja u Brest-Litovsku krenuti dobrim putem. Grof je Czernin čovjek, koji od svog uvjerenja ne zastranjuje a ma ni koraka, pa ma ga to stajalo i njegovog položaja i ogorčavalo mu budućnost. To mu je posve ravnodušno. On ide svojim izravnim putem. On je jedan od najčvršćih i najdosljednijih ličnosti, koje sam ikad bio susreo u životu. On nipošto ne prianja uz nazore stare predaje, feudalne možda nazore ili što slična, tako te se sa veoma mnogo preuzvišene gospode i sa kojim tim grofom nalazi u bitnom protuslovlju. S toga mislim, e grof Czernin zaista nema ništa drugo pred očima, nego kako bi došao do mira, koji bi Austro-Ugarska mogla prihvatiti, da je upravo on čovjek za naše doba, da jest on onaj, u koga se mogu svi bezuvjetno pouzdavati. A ako se u njega pouzdavaju, a zastupnik je Seitz i izjavio, da se narod u njega pouzdaje, to je bez sumnje i dužnost nas svih, da ga pomažemo. Sveta je ta dužnost svih onih, koji hoće mir. Moguće nitko ni iz stranke gospodina predgovornika ne želi mira iskrenije, negoli ga kani postići grof Czernin. On po mom uvjerenju ne će ni dati, da se izjalove mirovni pregovori, u koliko se naravski ne bi stavili na nj nemogući zahtjevi. No ove posve nemoguće ne će moći da dodju na njega. Mi ne smijemo zaboraviti, da obje stranke hoće mir. Mi se svi slažemo u glavnoj točki, da hoćemo mi i Rusi mir. A kako bi se taj mir izjalovio, kad dva čovjeka sjede jedan nasuprot drugomu i hoće isto? Oni će se imati složiti samo glede puta, kojim imadu da podju! Zatezanja s naše strane ne će ni nastupiti, a zatezanje bi pretpostavljalo nakanu, koja se ne slaže s uvjerenjem grofa Czernina, jer grof Czernin točno znade, kako što svi mi osjećamo, da je o što brže utanačenje mira, kako brzo je ono uopće moguće, upravo tako u interesu Austro-Ugarske kao i u interesu Rusije. Vi vjerujete u njegovu iskrenost, ali vi počimate sumnjati o njegovoj snazi. No morate uzeti na um, kakove velike su posebne poteškoće kod pregovora. Prvi je evo to put, da se mirovni pregovori ne vode iza hermetički zatvorenih vratiju. Je li se ikad sklopio bio mir, koji bi rezultati prijali svim strankama? Kako može biti mirovnog pregovaranja, gdje svaka riječ, koja se izriče, nailazi na odobravanje ili neodobravanje svih stranaka? Jasno je dakle, da se može i da će se kritizivati, čim se budu rasprave tako jasno vodile, kao što sad. Ali mi svi, koji hoćemo mir, imademo tako veliku dužnost potpomagati grofa Czernina, da se sa strane može zbiti samo dvoje: To jest, da se izjavimo, e je volja do mira bezobzirno iskrena, tako iskrena, kako se to samo s ikoje strane može željeti, i nadalje, da se opet i opet obraćamo narodu s molbom, da držanjem svojim i držanjem svog novinstva utječe na tok rasprava samo u jednom obliku, da povjerenje, koje treba opunovlaštenik, kako bi mogao stajati uz bok opunovlašteniku sa protivne strane, dodje i do izražaja i da mu se kopa pod nogama ono tlo, na kojem mora da stoji, hoće li kod mirovnih pregovora postići ono, česa se mi u austrijskom interesu ne smijemo odreći.

Mirovna pregovaranja.

Danas se već može ustvrditi, da postoje izmedju stanovišta njemačke delegacije i austrijskog odaslanstva, izmedju dr. v. Kühlmana i grofa Czernina bitne razlike. Grof Czernin čini se, zastupa zaista mir bez aneksija i kontribucija, ma da je još proti načelu samoodredjenja naroda unutar monarkije, dok se je dr. Kühlmann izjavio prijateljem veoma nespretnog pruskog generala Hoffmanna, koji je neopreznom iskrenošću otkrio svijetu čitavu istinu njemačkog imperijalizma. Dr. v. Kühlmann je imao trista jada i muka, dok je donekle ispravio loš dojam, što ga je izazvala nepromišljena temperamentnost njemačkog generala. Ali u suštini ide Kühlman.. kao i Hoffmann za istim ciljem: on kuša zavaravati svijet lijepim, vješto poredanim riječima, čije je jedro medjutim još uvijek imperijalistička tendencija njemačke politike. Njemačka bi se htjela raznim maknacijama domaći prevlasti u Litavskoj i Kuronskoj, te važnih otoka u rigajskom zaljevu. Pošto bi se pučanstvo zaposjednutih pokrajina u slučaju slobodnog glasovanja bez sumnje izreklo proti Njemačkoj, čija im je uprava u ratno doba postala strašilom za budućnost, kuša njemačka delegacija zatezati i ispražnjenjem zaposjednutih pokrajina i preprijećiti sveopće i slobodno glasovanje pučanstva u tim zemljama. Pravo samoodredjenja naroda, koje Prusi ne će da priznaju dapače ni istim Nijemcima u Njemačkoj, kušaju sada izvještačenim formulama zlorabljati u sebične, imperijalističke njemačke svrhe. Ali pokušaj nije uspio, a Kühlmann popušta danomice sve više. Posljedice se držanja njemačke delegacije mogu opažati već danas, naročito u Austriji. U industrijalnim je središtima naše monarkije stupilo radništvo u štrajk i zahtijeva sveopći, pravedan mir, i kruh. Njemački su socijaliste u proračunskom odsjeku dali izjavu, da smatraju mirovne nazore gospode Lloyda Georgesa i Wilsona prikladnima za osnovku za mirovna pregovaranja. Za sveopći su se mir i pravo samoodredjenja izjavili, izuzevši njemačke gradjanske stranke, zastupnici nenjemačkih naroda u Austriji. Ovaj je sveopći pokret austrijskih demokracija u prilog mira osvanuo u zgodno vrijeme za našeg ministra vanjskih posala Czernina, koji je podao bio odlučnu izjavu, da Austrija želi pošten mir bez aneksija i bez kontribucija. Ova izjava stoji nesumnjivo u oprjeci sa tendencijom njemačkih odaslanika u Brest-Litovskom, koji će morati ili stegnuti svoje zahtjeve i prioniti uz Czernina, ili dopustiti, da ide naša država svojim putem. Nitko u Austriji ne misli žrtvovati ma samo i kapi krvi radi oporosti pruskih generala i junkera.

Beč, 18. (D. u.) C. kr. brzojavno-dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog od 17. siječnja: Kod danas izmedju austro-ugarskog i njemačkog izaslanstva s jedne, te ukrajinskog izaslanstva s druge strane obdržavanog dogovora bio je u uvodu naveden dosadašnji rezultat pregovora, koji su bili povjerljivo vodjeni o političkim pitanjima. Grof je Czernin istaknuo kod toga općenito načelo, koje vrijedi uopće za rasprave u Brestu i koje je takodjer priznalo bilo ukrajinsko izaslanstvo, da je umješanje jednog dijela u unutrašnje-državne prilike drugoga dijela isključeno. S druge strane postoji sporazumak glede toga, e su kod utanačenja mira, koji bi zajamčivao razvoj trajnih prijateljskih odnošaja, obje stranke spremne, da se uz pretpostavku potpune medjustranosti izjave o raznim političkim i kulturnim pitanjima, koja ih se tiču. Kod toga je i primjerice grof Czernin uputio na razgovore o zajamčenju sudbine onih poljačkih manjina, koje bi možda pripale budućoj ukrajinskoj državi. Ove su izjave Ukrajinci odobravanjem uzeli na znanje uz primjetbu, da se na temelju istih upuštaju u daljnje rasprave. Kod daljnjih raspravljanja glede

uredjenja obostranog gospodarskog prometa nijesu bili ustanovljeni nikakovi takovi pustolovni nazori u osnovnim shvaćanjima. Vijećanja su dopria tako daleko, da su se već protezala na stvarna pitanja glede zazbiljne izmjene robe. Prema toku se ovih rasprava i dosadašnjem njihovom rezultatu može očekivati udovoljivi završetak.

Brest-Litovsk, 18. (D. u.) Zastupnik je brzojavno-dopisnog ureda razgovarao dne 17. o. mj. sa ministrom izvanjskih poslova, grofom Czerninom, o stanju mirovnih pregovaranja. Grof se je Czernin izjavio tom zgodom ovako: Rasprave su sa vladama u Petrogradu i Kijevu u potpunom toku. Ja se nadam, a i jamčim za to, da se mir ne će s naše strane izjaloviti radi osvajalačkih nakana. Ne opozivljem ni riječi od onoga, što sam bio istaknuo i zastupao u mirovnom programu. Mi od Rusije ne ćemo ništa, nit odstupa područja, niti ratne odštete. Mi hoćemo samo prijateljsko-susjedni odnošaj, koji se osniva na sigurnim temeljima, koji je trajan i koji se temelji na medjusobnom povjerenju.

Beč, 18. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog od 18. siječnja: Popunjujući jučerašnju vijest o raspravama izmedju austro-ugarskog i njemačkog izaslanstva s jedne i ukrajinskog izaslanstva s druge strane ovo: Daljnje je vijećanje o gospodarstvenim pitanjima bilo preneseno posebnom povjerenstvu, koje će se prihvatiti svoga posla i provesti ga što većim pospješenjem.

Stavka radništva.

Radništvo je u Beču stupilo u stavku. Uzrok je tome, kako javlja „Tagespost", u smanjenju krušnog obroka, kaošto i u zahtjevu radništva po pravednom i bezodvlačnom miru. Čitavi promet i posao u Beču stoji. Računa se, da samo u Beču sudjeluje na stavci preko 100.000 organizovanog radništva. U Favoritima je došlo do sukoba izmedju demostranta i policije, koja je svjetinu potisla u pokrajne ulice. Nekoliko je mladića porazbijalo stakla na dućaninima i izlozima. Tramvajska su kola bila prisiljena da se zaustave. Prekjučer se obdržavala skupština svekolikog radništva, gdje je zastupnik Widholz izjavio, da se tu ne radi o samom kruhu, nego i o tome, da se čim prije moguće sklopi pravedan mir. Ministar je unutarnjih posala izjavio na pitanje nekolicine zastupnika, kako se on nada, e će doskora poći za rukom, da dodje do sporazumka s radništvom. Očekuje se naime, da će se barem toliko brašna moći dovesti iz Njemačke i Ugarske, da ostane onima, koji rade težak posao, prijašnji obrok kruha. „Tagespost" javlja dalje, da se je prekjučer dne 17. o. mj. otputilo k namjesniku u Pragu odaslanstvo radništva u Pragu i okolici pod vodstvom socijalno-demokratskih i narodno-socijalnih zastupnika, koje je izrazilo zahtjeve radništva po brzom sklopljenju mira i ostvarenju načela samoodredjenja naroda i protestovalo proti svakome zatezanju mirovnih pregovora. Na koncu saznaje „Tagespost" iz Beča, da je stavka bečkog radništva izazvala mnogo nada kod talijanskog vrhovnog vojnog vodstva, koje će sada nastojati da na bilo kojem kraju prodre i razbije naše crte. — Dopisni ured saopćuje, da se stavka u Beču umjereno proširila i da nije došlo ni do kakvih nemira.

*

: Beč, 18. (D. u.) Stavkaški su pokreti u Beču danas prijepodne porasli uslijed priključenja radnika iz manjih prometa. Osim demonstracije od nekih 500 radnika pred uredništvom lista „Reichspost", gdjeno je redarstvo prepriječilo provalu u uredničke prostorije, ne javlja se ni o kakovim nesuglasicama. Plinski i električki prometi djeluju redovito. Promet se na tramvajima uslijed stavke odnosnih radnika podržava još u ograničenoj mjeri. Uslijed obustave posla sa strane tehničkog osoblja ne će po svoj prilici sjutra izaći većina listova. — Prije podne se je obdržavala u zastupničkoj kući pod predsjedanjem zastupnika Friedmanna skupština od preko jedne stotine radnika, kao i velikog broja pothvatnika. Prisustvovali su i zastupnici Renner, Brettschneider i predsjednik bečkih konsumnih društava. Ministar za pučku prehranu, generalmajor Höfer, ocrtao je opširno prilike glede pučke prehrane. Prema listu „Neues Wiener Tagblatt", formulirale su bečko radništvo tečajem tih dogovora svoje zahtjeve ovako: Uredjenje prehrambenog gospodarstva u Beču, preuredjenje prehrambenog ureda u ministarstvo u svrhu jednakomjerne porazdiobe na proizvodnju i na potrošak. Promjena općinske uprave. Zahtjev radništva, da se sklopi mir. — Kako listovi javljaju, došlo je posljednih dana u Krakovu do pouličnih iskaza radi prehrambenih prilika. Izaslanstvo radnika, pod vodstvom zastupnika, i gradjansko izaslanstvo pod vodstvom kneza-biskupa kneza Sapiehe pošlo je do namjesnika, da mu predoči poteškoće glede prehrane. Namjesnik je obećao, da će prema mogućnosti stati na put poteškoćama.

Czernin će odgovoriti Wilsonu.

Beč 18. (D. u.) Kako saznaju listovi s upućene strane ministar će vanjskih poslova grof Czernin prvom zgodom odgovoriti na najnoviju poruku predsjednika Wilsona.

Iz Rusije.

Navala na talijansko poslaništvo u Petrogradu. — Kerenski u rukama boljševika?

: Lugano, 17. (D. u.) U isto je vrijeme s uapšenjem rumunjskog poslanika u Petrogradu uslijedila, kako javlja „Corriere della Sera" iz Petrograda, navala na talijansko poslanistvo, te je njegov vratar bio odveden u uze. Vrata i prozori su bili izdignuti i razmrskani, podrumi opljačkani. Talijanski su vojnici i jedan redarstveni povjerenik sa nekoliko oboružanih ljudi rastjerali napadače iz poslaništva hicima iz samokresa.

: Stockholm, 17. (D. u.) Kako javlja „Riječ", pošlo je boljševicima za rukom, da iznadju Kerenskoga u Petrogradu u stanu nekog socijalno-revolucijonarnog gradskog vijećnika. Njegovo bi uapšenje imalo uslijediti.

* **Iz austrijskog parlamenta.** Još se uvijek pojavljaju glasovi o odgodi parlamentarnih sjednica. Javlja se, da predsjednik Gross dodušе ne može opozvati za 22. t. mj. već sazvane sjednice, ali da će ju zaključiti bez rasprave. — „Slovenski narod" doznaje iz Beča, da su zastupnici Korošec, Stanjek, Tušar i Petrušević dne 16. t. mj. saopćili predsjedniku zastupničke kuće, da će podastrijeti interpelacije o mirovnim pregovaranjima te da će zahtjevati, da se otvori debata.

* **Dne 19. siječnja praznik za ruske ratne zarobljenike.** Službeno se javlja iz Beča sa danom 16. siječnja: Ruska je vlada zamolila, da se ruskim ratnim zarobljenicima u Austro-Ugarskoj umjesto imendana careva dne 19. siječnja po našem datumu dade praznik. Ruska vlada sa svoje strane odredjuje, da će se austro-ugarskim ratnim zarobljenicima u Rusiji kao i dosad dati na rodjendan Nj. Veličanstva cara i kralja praznik. Obzirom na kratak se rok proglašuje ta odredba i putem novina, kako bi svi poslodavci ruskih ratnih zarobljenika saznali pravovremeno za tu odredbu, koje se imade općenito i bezuvjetno držati. One poslodavce, koji uslijed toga, što za tu odredbu nijesu pravodobno bili saznali ili pako hotimice nijesu dali na taj dan zaposlenim kod sebe ruskim ratnim zarobljenicima praznik, pritegnut će nadležne vojničke oblasti na to, da im dadu naknadno dan kao praznik.

* **Govor njemačkog kancelara u glavnom odboru državnog zbora**, koji se je očekivao u petak, bit će, kako se prema listu „Lokalanzeiger" glasa iz parlamentarnih krugova, možda još i na dalje odgodjen. Smatraju vjerojatnim, da će državni kancelar govoriti možda tek naredne sedmice. „Vossische Zeitung" saznaje iz državnog zbora: Kad će započeti politička rasprava u glavnom odboru, još je neizvjesno. Predbježno bi se imao odbor u četvrtak i narednih dana baviti opširno pitanjima glede cenzure.

* **Odlazak ruskih četa iz Perzije i Armenije.** Kako ruski list „Večerni čas" javlja, pripovjeda perzijski konzul u Tiflisu, da se Rusi povlače iz Perzije brže, negoli su se nadali. Prema službenim su vijestima perzijske vlade ruske čete u Urmiji sve popalile i opustošile. Posljedica tih pogroma jest, da Perzijanci traže utočište na ruskom području. Preko 12.000 Perzijanaca naselilo se je u muganskoj stepi, gdje su razorili nasade riže i pamuka. — „Vossische Zeitung" prima iz Rotterdama: „Daily News" javlja iz Petrograda prošle nedjelje: Pučki su povjerenici uputili rusko izaslanstvo u Brest-Litovsku, da Rusija priznaje pravo samoodredjivanja Armenije i da će po Rusima zaposjednuto područje ispazniti.

* **Udružene države u ratu.** Reuter javlja iz Washingtona: Na zamolbu je ratnog odsjeka podnio predsjednik vojnog odbora u senatu, Chamberlain, u senatu zakon, kojim se imaju voditi u očevidnosti svi muškarci, koji su od 5. lipnja 1917. dalje navršili 21. godinu života. Ovoj je mjeri svrha, da se provede zahtjev vrhovnog maršala, generala Crowdera, prema kojemu se imade svake godine, dogod rat traje, uvrštavati u vojsku 500.000 momaka.

* **Iz Francuske.** Zastupnik je Louistalot bio dne 16. o. mj. popodne u Parizu uapšen. (Njegovo je uapšenje u svezi s aferom Caillaux. Op. ur.)

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja sa danom 17. o. mj. službeno iz Berlina: Jakoj, svim sredstvima provedenoj protudjelatnosti na prkos palo je na sjevernom bojištu 21.000 brutto-reg. tona kao žrtva naših podmornica. Turski glavni stan javlja iz Carigrada 16. siječnja: Pred Aleksandrijom bje potopljen zaposjednuti engleski nici prevozni parobrod i neki razarač, istočno od Aleksandrije praskavim, kako se čini tvarima, natovareni neki parobrod, a pred Port Saidom engleski neki prevozni parobrod.

* **Kako izgleda kraljevski dvor u Beogradu.** Češki zastupnik i delegat Habermann, koji je nedavno boravio u Beogradu, pripovijeda: Srpski je kraljevski konak posve opustošen. Što je bilo od najmanje vrijednosti, nestalo je iz palače. Bivše kraljevske sobe, prijestolna dvorana, knjižnica i soba za sjednice su prazne. U kraljevskom arkivu su samo gole stijene, a na podu rastrgane knjige i listine, zamazane i na po izgorjele. Pokućtva nema nigdje. Nigdje nema jedne slike, nestalo je dapače i kvake sa vratiju. Otrgnuti su zastori, odnešeni sagovi, u kratko, sve je nestalo. Gole stijene, razrovani parketi, nijemo pripovijedaju o ratu.

* **Srpsko poslanistvo u Švedskoj.** „Svenska Telegram Byran" javlja iz Stockholma sa danom 16. siječnja: Izakako je srpska vlada osnovala bila poslaništvo u Švedskoj i imenovala Ristića svojim posloničkim poslovodjom, bio je ovaj primljen od kralja u svrhu, da preda svoje ovjerovno pismo.

* **Bülow protiv Kühlmanna.** „Fremdenblatt" objelodanjuje članak, u kome se na očigled glasina iz Njemačke, prema kojima kuša knez Bülow istisnuti državnog tajnika dra. Kühlmanna, te se postaviti na njegov mjesto, odlučno zauzima stajalište proti takovoj promjeni. Članak upozoruje na to, da se može smatrati ih unutrašnjim poslom Njemačke, tko je prvi mirovni delegat Njemačke. Dr. Kühlmann da uživa neograničeno povjerenje naroda Austro-Ugarske, koji mu to drže velikom zaslugom, što je sa isto toliko žilavosti koliko vještine umio zaštićen većinom njemačkoga Reichstaga ustrajati na putu prema skorom časnom miru. Knez Bülow ne uživa toga povjerenja. Nitko nije zaboravio, da knez Bülow u diplomatskoj kampanji sa nevjerom Italije nudjajući Austro-Ugarsko područje nije bio vjerni sekundant. S naše strane ne bi knez Bülow bio poželjan na mjesto o kome se radi.

Političke vijesti.

Pruski militarizam.

Bečka „Arbeiter Zeitung" donosi u svom 15. broju od 15. o. mj. ovaj uvodni članak: Ne postoji pruski militarizam! Riječ o „pruskom militarizmu" postala je, kao što je poznato, lozinka antenta i time se razumijevalo, da je militarizam u Prusko-Njemačkoj središte svake vlasti, da on vlada cijelim političkim životom naroda, da on usredotočuje u sebi svu vlast, prema kojoj su ustanove, koje izražavaju volju naroda, samo slaba sjenka, koja jedva životari. Na to su odgovarali branitelji, da svuda u svijetu postoji jednaki militarizam, da stajaćih vojski ima svuda, da se svuda obavljaju vojničke pripreme. Dakle zar je „pruski militarizam" kao naročito neko uredjenje, u svojoj preveliko sili samo priča? Da se ovo upozna možda će mnogo koristiti i velika savjetovanja, koja se dešavaju sada u Berlinu. Car, nasljednik prijestolja, Hindenburg i Ludendorff savjetuju se, i o onom, što oni riješe, svak je u Njemačkoj uvjeren, da je to odlučno za daljnji razvitak stvari. Tu će pasti odluka, a vodjama parlamenta prosto će se saopćiti rezultat savjetovanja, kao odluka dakle, koju oni moraju da usvoje i kojoj se moraju pokoriti. Vojničko ovo savjetovanje može da zaključi, da se svijetu dade mir, i da se odrekne svake pomisli na osvajanja; ali savjetovanje može i da donese zaključak, da se Njemačka nikako ne odriče osvajanja i radi toga mora da traži i dalje pobjedu silom oružja. Oboje može da se riješi na savjetovanju i oboje bi dovelo do odluke. Još uvijek leži odluka u središtu vojničke sile, i tko je izriče, zove se militarizam, čija se ogromna i apsorbirajuća moć vidi jasno i stvarno. Militarizam je u Prusko-Njemačkoj bez sumnje jedna sila, s kojom se ne mogu natjecati vojnička uredjenja u ostalim zemljama. U Brest-Litovsku raspravlja se o miru i pitanje se zaoštrava, kako da se istraži samoodredjenje naroda zauzetih krajeva. Predstavnici centralnih država tvrde, da su one to već izvršile izjavama dosadašnjih „zastupstva"; Rusi naprotiv odgovaraju, da su ove izjave donesene pod vojničkim pritiskom i sa strane samo malenih dijelova naroda, a odluku volje naroda, da se koji je pitanje, da ne mogu predstavljati; oni zahtijevaju ispražnjenje područja, da tako isposluju pravu i slobodnu odluku naroda. To je, kao što se vidi, jedno čisto političko pitanje, gdje prva i posljednja riječ pripada pregovarateljima. Ali odjednom ustaje general Hoffmann i najprije poučava Ruse, s kojima se pregovara, da njima prilči samo čedno ponižavajući ton pobjedjenih. A tada on odlučuje: vrhovno njemačko vojno zapovjedništvo odbija svako uplitanje o uredjenju zaposjednutih zemalja! Istina, radi se o zaposjednutim krajevima, ali general ih smatra već kao anektirane! Vrhovno

vojno zapovjedništvo odbija; čemu i zašto dalje pregovarati? Teoretski moglo bi se pretpostaviti, da su Kühlmann i Czernin bili skloni da priznaju opravdanost ruskih zahtjeva i da ih usvoje: Kako bi to mogli, kada vrhovno vojno vodstvo odbija i zabranjuje svako „uplitanje"? Čemu uopće politički pregovaratelji, koji su predstavnici vlada, a prema spoljašnjem znaku i naroda, kada već odluka mora da pripadne vrhovnom zapovjedništvu vojske? Neka se dobro upamti: nije se radilo o vojničkim, nego samo o jednom čisto političkom pitanju, da se naime osigura istraživanje volje ovih naroda od pritiska i neslobode. Ali pruski je militarizam nešto mnogo veće od one ustanove, koju militarizam sam predstavlja: to je sila sama za sebe, državna sila svesila u državi. Ipak postoji jedan pruski militarizam!

Domaće vijesti.

Ironija. C. kr. poglavarstvo u Puli dalo je nalog svim opskrbnim odborima u kotaru, neka učiteljima davaju mjesečno 9 kg brašna, 60 dkg masti i 1 i četvrt kg sladora, i to bez obzira na kolikoću živeža, što imadu ti odbori na raspolaganje. Ali žalibože taj dekret je ostao samo nalog na papiru. Razni učitelji, pozivom na taj dekret, zamolili su odnosne odbore, da im se dade živež u gorirečenoj mjeri, ali ne dobiše ništa, jer, u kratko rečeno, opskrbni odbori nemaju ništa . . . Zašto varati siromašne učitelje bez potrebe? Otvoreno se kaže, nemamo više živeža, pa mirna Bosna. Uostalom, do nove žetve ćemo svi ili barem većina poginuti ovako ili onako. Samo molimo, da se sa učiteljima ne ruga na takav način. Reći će nam kojigod, da svi trpe, pa da moraju i učitelji. Dobro je to, ali pitamo: Tko trpi više nego naš pučki učitelj! Kad su neke seljanke prolazile blizu nekih zgrada u Puli, gdje su razne mense, rekle su, da oni, koji ondje jedu, neznadu što je rat. Moralo bi biti tako, da svi trpimo, ali nije to istina. Jedan drugi seljak — vojnik — je rekao, kad bi svi u vojsci, osim cara, jeli istu menažu, da bi rat u 24 ure svršio. Učitelji moraju kazati, da su se pod nesretnom zvezdom rodili i za to moraju stradati, a njihove oblasti im za utjehu šalju razr. okružnice, s kojima se ne mogu nasititi.

Poziv svim općinskim glavarstvima Istre. Tršćanska „Edinost" objelodanjuje ovaj poziv na sva općinska glavarstva u Istri: Nesrećnu i oda svih zapuštenu i zanemarenu Istru pritisnuli su najgori dani. Namjesništvena aprovizacijona komisija, čija je zadaća, da se pravedno stara za čitavo Primorje, Istru i Trst, zaustavila je svako pošiljanje živeža u Istru radi izostalog dovoza. Osim toga odlučila je na svojoj zadnjoj sjednici, da ne će poslati Istri nikakove zabilje više, jer da Istra imade tobože sama dostatno ulja. Sudbonosne su posljedice toga dovoljno jasne. — Unatoč protestu zemaljske upravne komisije, koja je u tom pogledu učinila sve, što joj je moguće, unatoč otkriću naših zastupnika u državnom zboru o bijedi i umiranju u Istri, unatoč uništenju svih ovogodišnjih poljskih plodova — osim vina, koje nas medjutim ne može hraniti, uši su odgovornih čĭnitelja ostale gluhima. Mi smo do sada molili i zaklinjali i naša ustrpljivost nije poznala medje, ali bez uspjeha. Iz svete dužnosti, u skrbi za naš puk, za koji smo odgovorni pred Bogom i pred ljudima, moramo da se udružimo svi, bez razlike narodnosti i podignemo zajednički glasno i jasno zadnji zdvojni vapaj u pomoć. Radi toga pozivlje tim putem potpisano općinsko glavarstvo, sva općinska glavarstva u Istri i njezine državne zastupnike na zajedničko posavjetovanje, koje se ima vršiti dne 24. o. mj. u Kozini u restauraciji g. Šiškovića u 10 sati prije podne sa slijedećim dnevnim redom: 1. Prehrana Istre. 2. Naš zadnji poziv u pomoć. Sva općinska glavarstva, koja će sudjelovati na tom važnom posavjetovanju neka odmah to prijave potpisanome brzojavnim ili ekspresnim putem. Glavarstvo općine Dolina, dne 15. siječnja 1918. Martin Samec, v. l. načelnik.

Javna dražba manifakturne robe u ul. Arena br. 3, traje dnevno od 2 sata popodne dalje.

Raspust upravne komisije za Istru? Čini se, da namjerava vlada raspustiti upravnu komisiju, a upravu zemlje povjeriti odboru od 6 članova (3 Hrvata i 3 Talijana), pod predsjedništvom dvorskog savjetnika Lasciaca. Teško se dade zamisliti, kako bi se poslije trih godina neustavnosti, koja je zemlji prouzročila mnogih i teških materijalnih gubitaka, našlo ustavno mislećih ljudi, koji bi bili voljni preuzeti baštinu apsolutizma. Naša je pokrajina, koja i onako nije u najboljim financijalnim prilikama, oštećena tijekom rata od erara za milijune i milijune. Koliko je novca izgubilo naše evakuirano pučanstvo, koje je prije evakuacije bilo prisiljeno, da prodaje svoje blago uz cijene, koje su danas upravo smiješno niske? Koliko je zemlja izgubila sa rekvizicijom vina, koje je djelomično bilo — u opreci sa zakonitim odredbama — prodano izvan zemlje? Koliko je nepravda počinjeno na našem narodu tijekom ovih teških godina, a sada neka bude vladi dozvoljeno, da se tako jeftino riješi svojih nedaća i da naprti posljedice svojih nepromišljenih čina šestorici nekompromitovanih upravitelja? Bit će svakako bolje, da ispije komisija sama gorku čorbu, što ju je i svarila. Mislimo, da ne će biti za vladu baš lako naći sposobnih ljudi, koji će se dragovoljno upreći u zavoženu upravu naše zemlje.

Restauracija na kolodvoru u Gorici. Na postaji Gorica drž. želj. bit će danom 1. ožujka 1918. ponovno otvorena kolodvorska restauracija. Ponudbeni je rok odredjen do 15. veljače 1918. Pobližnje podatke daje ravnateljstvo državne željeznice u Trstu, — ekspozitura u Ljubljani. Na isti se način otvara, 1. ožujkom kolodvorska restauracija u Perković-Slivnu. Rok do najkasnije 10. veljače 1918. Podatke daje gornji naslov kaošto i c. k. prometna poslovna uprava (K. k. Betriebsleitung) u Splitu.

Sabirni arci za hrvatske škole u Puli mogu se podignuti kod uprave našeg lista, trg Custoza br. 1. Oni rodoljubi, koji ne mogu da ih osobno podignu, dostatno je da se jave dopisnicom.

Ispravak. U našem izvješćaju „Milodari za našu srednju školu u Puli" od 12. o. mj., stoji, da je sakupila gospodjica Dinka Pališka u Ripendi K 88.—, te je bilo ispušteno, da je darovao gosp. Mate Pališka K 6.—, što ovime ispravljamo.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 661.

Dnevne vijesti.

Njemački konzul u Sarajevu protiv jugoslavenske deklaracije. Bečka „Information" javlja, da je njemački konzul u Sarajevu dr. Elswald prema jednom nezapliješnjenom izvješćaju išao od čovjeka do čovjeka i pitao, ne će li opozvati svoj potpis na jugoslavenskoj rezoluciji. Ljubljanski „Slovenec" traži u interesu dobrih odnošaja medju obje države razjašnjenje ovog postupka.

Dr. Kašiković i majka osudjeni. Pred par je dana izrečena presuda u parnici protiv gospodje Stoje i njenog sina dra. Predraga Kašikovića, koji su bili optuženi radi špijonaže u korist Srbije. I majka i sin osudjeni su na smrt na vješala. Po osudi ima se najprije objesiti sina a zatim majku. Kao što javlja „Bosnische Post" oba su optuženika hladnokrvno saslušali presudu. Branitelj dr. Belić uložio je ništovnu žaobu.

Česi! Češki listovi javljaju, da je grof Thun-Salm namijenio općini Sušice kod Časlave, gdje mu leži dvorac i veleposjed, dvije hiljade kruna za tamošnje siromake. No općina je otklonila taj dar posebnim pismom u kojem se veli, da je grof Thun-Salm u svom poznatom govoru u velikaškoj kući uvrijedio češki narod.

Sastanak štajerske „Narodne stranke" u Mariboru. Dne 13. je siječnja bio u Mariboru sastanak pouzdanika napredne „Narodne stranke". Sastanku je prisustvovao nar. zast. dr. Srdjan Budisavljević, koji je rekao, da Hrvat i Srbin nije više gost kod Slovenaca, već član istoga jedinstvenoga naroda. Sastanak se izjavio za ujedinjenje svih dijelova jedinstvenog S. H. S. naroda u samosvojnoj jedinstvenoj državi, odobrio politiku južnoslavenskoga kluba, izrazio se za mir; zatim da se organizira „Južnoslavenska demokratska stranka", da se osnuje centralni polutjednik „Domovina". Pozdravlja južnoslavenski pokret u Hrvatskoj i borbu češkoga naroda u borbi za slobodu.

Novi muslimanski list u Bosni. Javljaju iz Sarajeva: Za nekoliko dana izaći će ovdje muslimanski list pod naslovom „Haber". Na čelu redakcijonalnoga odbora stoji vakufski direktor Šerif Arnautović.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 2. broj drugoga godišta revijalnoga tjednika „Hrvatske Njive" s ovim sadržajem: Od uredništva: Jedinstvo kao historijska potreba. — Dip: Nešto o agrarnoj produkciji i politici. — Vinko Kisić: Dalmatinsko zastupstvo g. 1848. — Ivo Krnic: Jedna književnost. — Smotra: Epidemija crnih kozica (od Laika): Gorjanovićeva proučavanja diluvijalnoga praćovjeka iz Krapine (od dra. Tućana); O „Književnom Jugu" (od K. Benića); Strajnićeva predavanja (od Discobola). — Listak: Dragan Zoranić: Moj Božić. — Godišnja pretplata iznosi 36·—; pojedini broj K 1.—. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 18. od 18. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Deckner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b „Bellona": Mor.štop. liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: puč.-ustaški liječnik dr. Fuchs.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, nedjelja 20. siječnja 1918. Broj 912

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 19. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Živahni topovski bojevi u položajnom zavoju sjeveroistočno od Yperna. Na južnom brijegu Scarpe i u okolici Moeuvresa, tako i na mnogim mjestima ostale fronte, naročito na obim stranama Moze bijaše paljba jača. Sjeverno od Bezonvauxa dovedoše nasrtajne čete zarobljenika iz francuskih linija.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U zavoju Cerne nalazio se je naš visinski položaj sjeveroistočno od Baranova kroz dan pod topovskom i minskom vatrom.

Taliiansko bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stožera Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 19. (D. u.) Proračunski je odsjek zastupničke kuće počeo danas raspravljati o članku „unutrašnje ministarstvo". Ministar unutrašnjih poslova grof Toggenburg upućuje na tešku zadaću, koja je na političku upravu bila postavljena za vrijeme rata. Činovnici su političke uprave izvršili ovu zadaću na najzadovoljivji način te im zato ide hvala. Obzirom na cenzuru veli ministar, da je u toliko poboljšana, što je barem dobila ljepše lice. Nastojao je, da se u cenzuru uvede neki stalni smjer te je odredio, da se svim onim, što je u savezu sa unutrašnjem politikom ili unutrašnjim prilikama, postupa kao u mirno doba, to znači, da se samo onda predlaže, ako dolazi u sukob sa zakonima. On da je kod suradnika novinstva našao tijekom vremena stanovito neko povjerenje. Iza duže se debate sjednica zaključuje. Naredna sjednica u ponedjeljak.

Mirovna pregovaranja.

Gospodin je Trocki otputovao u Petrograd, da prisustvuje otvorenju ustavodavne skupštine. Do 29. t. mj. neće se voditi nikakva važnija rasprava sa ruskom delegacijom, kojoj će u odsutnosti narodnog povjerenika Trockoga predsjedati gospodin Joffre. Sporna pitanja, koja postoje izmedju njemačkog i ruskog shvaćanja, daleko su od riješenja. Nijemci su donekle već popustili te bi već pristali na to, da se društva i korporacije, kojima pripisuju prava samoodredjenja naroda, upotpune sa zastupnicima, izabranim na širokoj podlozi. Ni u pitanju ispražnjenja zaposjednutih područja po njemačkim četama nije postignut sporazum, čak postoji bitna razlika u prosudjivanju stepena prosvjetnog razvitka naroda u zaposjednutim područjima. Nijemci naime tvrde, da narod u imenovanim zemljama nije još zreo za samoodredjenje te da mu je potrebno skrbništvo njemačkih društava i korporacija i njemačkih bajuneta. Rusi smatraju nasuprot tome takvu dirljivu brigu za dobrobit naroda i za poredak u dotičnim zemljama suvišnim milosrdjem. Ali dok stare sporne točke čekaju uzalud na sporazum i povoljno riješenje, pojavlja se opet vatreni general Hoffmann taj put sa zemljopisnom kartom i eto, radi karte opet novih oprjeka i protivnih shvaćanja. Njemački bi delegati htjeli sužiti područje, o kojem pregovaraju sa petrogradskim odaslanstvom na pokrajine sjeverno od Brest-Litovskog, dok bi o zemljama južno od te točke željeli raspravljati samo sa Ukrajincima. Ali Trockij nije sklon takvom tumačenju te ne želi, da se za područja južno od Brest Litovskog upotrebe druga načela, nego ona, što ih on ne zastupa. Ali kao da njemačkim odaslanicima nijesu još dostatne raspre, koje su nastale tijekom dosadašnjih pregovaranja. Dr. se Kühlmann informira o kavkaškim zemljama i o aalandskom otočju, dakle o pitanjima, koja mogu samo da otešćaju i ospore potijek pregovaranja. Mjesto brzog mira zatežu se pregovori čestim političkim putovanjem gospodina Trockoga i znatiželjnošću njemačkih delegata. A narod dotle čeka spas i izbavljenje od pokolja i glada.

Beč, 19. (D. u.) Brz. dop. ured saopćuje iz Bresta Litovskog: Vijećanja komisije za pretresivanje političkih i teritorijalnih pitanja nastavila su se danas prije i poslije podne. U pitanju, koje je na prošloj sjednici bilo prekinuto, glede povratka bjegunaca, izjavio je dr. v. Kühlmann, da su centralne države u principu glede povratka sporazumne, da bi najbolje bilo, kad bi se to pitanje prepustilo komisiji, koja je zaposlena izmjenom civilnih zarobljenika. Na upit dr. v. Kühlmanna, bi li bilo moguće sastaviti popis onih, koji su u istini prije rata živjeli u zaposjednutim područjima, odgovara gospodin Trocki, da ti ljudi žive sada zajednički u ladanjskim okružjima u Rusiji, te da bi civilne njihove oblasti bile kadre, da uspostave takove listine. Na to se prešlo na pitanje, na kakav bi način imalo uslijediti glasovanje onih zaposjednutih područja, kojima je Rusija dozvolila pravo samoodredjenja. Sa njemačke se strane istaklo, da plebiscit, predložen po ruskoj delegaciji, ne odgovara stanju razvitka pučanstva u ovim područjima, te bi za to bilo podesno, da se one korporacije, koje već opstoje i zastupaju zemlju, proširé izbornima na širokoj osnovi, e da bi na taj način u istinu bili zastupstvima vascijelog pučanstva. Nasuprot izjavlja gospodin Trocki, da ruska delegacija ne zastupa to mišljenje glede kulturnog nivo-a, te ostaje pri tom, da

plebiscit odluči državnom budućnošću ovih zemalja.

D. v. Kühlmann ističe nato ponovno nastojanje centralnih sila, da se dopusti širokim slojevima pučanstva ovih područja sve veći utjecaj na politiku, to, što mora da bude bezuvjetno zajamčeno, jest podržavanje reda u prelazno doba; to, što se mora zapriječiti, jest

proširenje revolucije na ove krajeve,

koji su već i onako dosta pretrpjeli ratom. Za tim se to pitanje odgodilo, a prešlo se na vijećanje glede opsega onih područja, koja imaju biti tek u kasnijem roku ispražnjena, do kojeg im medjutim treba pridržati odluku o njihovoj državnoj budućnosti. Na poticaj predsjednika podastro je general Hoffmann kartu, koja sadržaje dotične nacrte za područje izmedju Istočnog mora i Bresta Litovskog. Na opasku, da na toj karti nijesu uzeta u obzir područja, koja leže južno od Bresta Litovskog, pošto se o njima vode pregovori s ukrajinskom delegacijom, smatrao se gospodin Trocki ponukanim da dade ovu protuizjavu: Kako ja već dvaput opazih, i to u prilici priznanja ukrajinske delegacije, nije se proces samoodredjenja Ukrajine tako daleko razvio, e bi se moglo smatrati

pitanje uredjenja medja

izmedju nas i nove republike već provedenim. Ja sam već onda opazio, da to ne će dati nikakovih poteškoća u pregovorima, jer će se po našim načelima odrediti medje voljom širokih masa pučanstva, koje su pri tom zainteresovane. A u svakom pojedinom slučaju trebalo bi nekakvog jedinstva izmedju nas i ukrajinske delegacije. To se naravno proteže i potpunoj mjeri i na područja južno od Bresta Litovskog. U savezu s tim iznaša predsjednik austro-ugarske delegacije u pretres pitanja

područja zaposjednutih po austro-ugarskim četama

i umoljava predsjednika ruske delegacije, neka taj podade izjavu, imaju li se odnosna pregovaranja voditi s petrogradskom vladom, ili kako to želi ukrajinska delegacije, samo s njom jedinom. Takodjer na to odvraća gospodin Trocki, da ukrajinska delegacija ne može da postupa u tom pitanju jednostrano i samostalno, našto grof Czernin zadržava raspravljanje o tom pitanju sve do konačnog razbistrenja pitanja medja izmedju ruske i ukrajinske delegacije, koje se doskora očekuje.

U sjednici prije podne umolio je drž. tajnik dr. v. Kühlmann o izjavi glede

odnošaja Kavkaza k petrogradskoj vladi.

Gospodin je Trocki izrekao ovaj podatak: Kavkaska vojska stoji u potpunom opsegu pod zapovjedju pretpostavljenika, koji su bezodvlačno podložni vijeću pučkih komesara. To bje meni nedavno, poprilici pred 2 sedmice, potvrdjeno na seopćem kongresu zastupnika kavkaske fronte. Na pitanje, dr. v. Kühlmanna, da li će

o pitanju aalandskog otočja

raspravljati vlada pučkih povjerenika, ili je k raspravi pozvana sad već republika Finska, izjavljuje Trocki: Proglašenje državne neovisnosti Finske, koje je uslijedilo, nemijenja dosad ništa u pitanju aalandskog otočja. Gospodin si Trocki zadržuje pravo na izjavu o meritoriju tog pitanja. Na svršetku popodnevne sjednice

izjavlja Trocki,

kako je on prisiljen iz unutarnjepolitičkih razloga, da se

po prilici na tjedan dana otputi u Petrograd.

A budući, da su se u ostalom komisione rasprave vodile u tančine predmeta, o kojem se pretresalo, predlaže, da se

rasprave te komisije odgode do 29. o. mj.

S njegovim odlaskom prelazi vodstvo ruske delegacije na gospodina Joffe-a. Sa strane centralnih sila uzima dr. v. Kühlmann tu izjavu na znanje te izražuje nadu, da će kao mogućnost iza povratka gospodina Trokkoga doći do nekakvog sporazumka.

Beč, 19. (D. u.) Dopisni ured saopćuje iz Bresta Litovskog danom 18. o. mj.: Prvi je ruski delegat Trocki otputovao danas u noći u Petrograd. Ostali članovi ruske delegacije sa čitavim osobljem ostadoše u Brestu Litovskom.

Beč, 18. (D. u.) Pišući o javnosti pregovaranja u Brestu Litovskom, veli „Fremdenblatt", da se mora ustanoviti da idu naši vojni ciljevi u prvom redu za tim, da se postigne mir bez aneksija. Mi vodimo obrambeni rat i ne želimo osvajanja. Kod toga načela ustrajemo i danas u Brestu Litovskom. Uza sve to ne smijemo biti ravnodušni, u kakvom se stanju nalaze pokrajine, koje će od sada naprijed graničiti s našom državom. Ni na koji način ne namjeravamo, da priklopimo našoj državi područja, koja su naše čete zaposjele na istoku. No mi ne smijemo dozvoliti, da u onim pokrajinama nastupe prilike, koje bi po nas mogle biti pogibeljne. Mi ne želimo aneksija, ali niti nećemo, da bi ruska revolucija zahvatila maha u pokrajinama, koje graniče s nama i dovela ih do moralne aneksije. List ističe zatim, da se tu radi o samoobrani i samozaštiti i da nam mora mir dati jamstva, e ne će na mjesto vanjskih komešanja stupiti nutarnji nemiri. Zadaća je naših državnika, da spriječe za budućnost opasnost, što nam je prijetila s istoka u obliku osvajalačkih namjera kaošto i revolucije. I mi ne želimo tjerati propagandu u susjednoj zemlji. Ali što moramo da tražimo, to su jamstva, da požar, što tamo bjesni, ne zahvati i našu državu.

Stavka radništva.

„Tagespost" javlja, da su i radnici u Lincu stupili u stavku. Tu su obustavili rad radnici obrta državnih željeznica, brodogradilišta, tvornice lokomotiva, tvornice strojeva i radnici mnogih manjih obrata. Prema istom listu je 18. t. mj. bila obustavljena radnja i u Budimpešti. Tu je tramvajski promet obustavljen. Novine da sutra neće izaći. Većina je trgovina zatvorena. Popodne su radnici obdržavali mnogo skupština. Večernje izdanje „Neue Freie Presse" javlja, da nije moguće izdati jutarnjih listova, jer je sveukupno tehničko osoblje svih bečkih listova stupilo u stavku. Večernji listovi nijesu dne 18. t. mj. izašli. Dne 19. t. mj. da neće izaći nijedan list. Nadalje doznaje „Tagespost" iz Krakova, da se od ponedeljka dalje vrše tam poulične manifestacije, prouzročene od prehrambenih prilika. Odaslanstva radništva i gradjanstva prestaviše se kod gradskog predsjedništva, koje im je obećalo pomoć. U srijedu su se vršile velike pučke skupštine. Redarstveno je ravnateljstvo naredilo, da moraju u 5 sati biti sve trgovine zatvorene. Od 6 sati dalje ne smije se nitko pojaviti na ulici. — Radnici dvjeh tvornica strojeva u Brnu su takodjer obustavili radnju. U Štajerskoj su prestali raditi organizovani radnici u Mürzzuschlagu i u Knittenfeldu. — Obzirom na stavku radništva, izjavio je zast. Wolf u proračunskom odsjeku slijedeće: Sveukupno pučanstvo čezne za mirom. Veoma je spomena vrijedno, da se tu odigravaju stvari, koje mogu da uspore mir i produže rat. Kad bi neprijatelj doznao, da je u Beču započela strahovlada onih, koji hoće da se pod svaku cijenu dodje do mira, to moraju biti odgovorni za svako usporenje sklopljenja mira ovi, koji izvršuju strahovladu. Govornik upućuje na to, da su jučer ljudi provalili u uredništvo lista „Ostdeutsche Rundschau" te prisilili radnike, da

obustave posao. Govornik predlaže, neka se obzirom na to, što na ulici vladaju boljševici, kojima se vlada nije dosada usudila stati na put potrebnom odlučnošću, prekine rasprava proračunskog odsjeka i neka se zahtjeva, da se otkaže za 22. t. mj. sazvana sjednica zastupničke kuće. Predlog je odbit sa svim glasovima proti glasu predlagatelja.

Beč, 19. (D. u.) Jučer, u 6 sati na večer, sakupiše se izvršni odbori svih bečkih kotara u „Željezničarskom domu". Zast. je Seitz izvjestio o pregovaranjima sa vladom. Ovom je izvještaju slijedila debata. Konačno je primljen na znanje izvještaj načelnika stranke. Skupština je nadalje zaključila, da zahtjeva, neka se dignu odredbe zakona za ratna davanja, koje se tiču prava radnika te da pozove klub socijalnodemokratičkih zastupnika, neka nastavi svoja nastojanja, kako bi žrtve iznimne justice došle do svog prava. Vijećanja će se nastaviti u subotu u 6 sati popodne, u „Željezničarskom domu" u margaretskom kotaru. Promet željeznica i tramvajski promet ima ostati neporemećen. Jednako se ne smije obustaviti radnja u živežnim, industrijalnim, rudarskim, plinskim i električkim obrtima. U ovim je danima uzrujanosti pokazalo radništvo uzornu disciplinu. Načelnik stranke očekuje, da će radništvo, pouzdajući se u svoje zastupnike, dostojanstvenim mirom čekati tok rasprava sa vladom.

Beč, 19. (D. u.) Danas nijesu u Beču izašle nikakve novine. Samo je „Arbeiter Zeitung" izdala list priopćenja na radnike, koji je ograničen na vijest o štavci i o miru. Na čelu ovih priopćenja objavljuje vodstvo njemačkih socijalnih demokrata u Austriji proglas na radnike i radnice, u kojemu se veli: Vodstvo stranke uzima sa zadovoljstvom na znanje današnju izjavu grofa Czernina o miru te priznaje njezinu odlučnost. No vodstvo stranke drži nužnim, da se radništvo pouči o stanovištu vlade prama konkretnim pitanjima, koja su predmet pregovaranja u Brestu Litovskom. Rasprava će se o tome sutra nastaviti. Ostali su zahtjevi radništva bili danas predmet pregovaranja sa vladom. Niti ova pregovaranja nijesu još zaključena. Ministar za prehranu je danas primio veću deputaciju stavkujućih radnika i radnica te ih izvjestio o prehrambenim pitanjima. Povjerenici su imali priliku, da ministra otvoreno izvjeste o raspoloženju medju radništvom i da ga naročito osvjedoče o tome, da radništvo postavlja u prvi red zahtjev po miru.

Brno, 19. (D. u.) Kako saopćuju listovi, odlučila je jučerašnja skupština socijalnodemokratskog tvorničkog radništva, centralističkog i autonomističkog smjera, danas jednodnevnu radnu stanku. Na promet se živežem, tiskare, pouličnu željeznice i ostali promet, stavka ne proteže.

Brno, 19. (D. u.) Na temelju odluke skupštine pouzdanika, objavilo se danas kod namjesnika izaslanstvo pouzdanika radništva Brna i okolice, da mu predade memorandum o poznatim zahtjevima i pritužbama. Namjesnik je istaknuo u svom odgovoru mirovne ciljeve Njegova Veličanstva i poznate najnovije izjave ministra izvanjih posala. Obeća, da će sve iznešene želje odmah priopćiti vladi.

Iz Rusije.

Otvorenje ustavodavne skupštine. — Manifestacije. — Svi su zajmovi proglašuju protuustavnima i neobvezatnima.

Petrograd, 18. (D. u.) Petr. brz. ured. U 4 sata popodne otvorio je centralni odbor radničkih, vojničkih i seljačkih vijeća ustavodavnu skupštinu.

Amsterdam, 18. (D. u.) „Nieuwe Rotterdamsche Courant" očekuje, da će prigodom otvorenja ustavodavne skupštine doći do velikih manifestacija.

Petrograd, 17. (D. u.) Reuter. Ruski su povjerenici predložili centralnom odboru sovjeta u potvrdu odredbu, kojom se svi zajmovi u inozemstvu proglašuju protuustavnima i neobvezatnima.

Političke vijesti.

Važne promjene u vodstvu engleske mornarice.

Dva su se važna dogadjaja zbila posljednje sedmice u prošloj godini. Jedan jest nadomještenje sira Johna Jellicoea, prvoga pomorskoga lorda admiralitete, po siru Rosslinu Wemyssu. Ova je promjena u najvišoj upravi operacija na moru izazvala veliku senzaciju. Sira Johna Jellicoea smatraju punim pravom jednim od najsposobnijih admirala stare škole. Izakako je u prve dvije ratne godine zapovijedao bio „velikom mornaricom", bio je pozvan na mjesto „First Sea Lord". No od nekoga se je vremena ovamo podignula kritika proti pomorskoj strategiji, našli ju preslabo djelatnom. Porazi, zadani onomadne popratničkim brodovima u Sjevernom moru po neprijatelju, kao i to, što se uza sva obećanja i uvjeravanja nije uklonila pogibao od podmornica, pospješili su krizu. Velika nadarenost admirala Jellicoesa i njegove usluge, koje je u vrijeme svog službovanja činio, kadno je mornarica tako rekavši bila jedina sigurna zaštita Engleske, i kadno se prema svojoj uvidjavnosti nije upuštala u kojekakove pustolovine, bile su nagradjene time, što je bio podignut na čast paira. Bez sumnje je osvanuo čas, pošto se radi povećanja pomorskih sredstava alijiraca uslijed pripomoći amerikanske mornarice i drugih sveopćih odnošaja otvorili pomorskom ratu novi vidici u smislu veće odlučnosti u ofenzivi i uže suradnje sa kopnenom vojskom. Admiral Wemyss, koji se je osobito istaknuo bio iskrcanjem kod Galipolja, teoretičar je prvog reda u pomorskoj strategiji. On pripada modernoj znanstvenoj školi, i njegov se ustup u admiralitetu smatra znakom za uvedenje novoga duha, kojega će se posljedice ukazati u promjenama u višem pomorskom osoblju u Whitehallu (gdje se nalaze ponajvažnija ministarstva). Nikako se ne smije smetnuti s uma, da engleska admiraliteta sačinjava u neku ruku odbor, u kojemu je „First Sea Lord" tako rekavši samo predsjednik. Ne smiju se dakle očekivati nikakove nenadane promjene.

Iz slavenskog svijeta.

Konsolidiranje čitavog češkog političkog života. Dne 13. siječnja vršio se je u Pragu sastanak povjerenika češke državnopravne napredne stranke, koja je, kao realistička i mladočeška stranka, zaključila, da se pridruži svečeškoj stranci. Jednoglasno je primljena rezolucija, koja se izjavlja za raspust stranke i za ustanovljenje nove svečeške političke organizacije te predlaže, neka se nova stranka ustanovi na slijedećim načelima i sa slijedećim ciljevima: Nova državnopravna stranka neka se organizira u svrhu postignuća češke države, koje temeljno područje tvore sve historičke i nerazdijeljive pokrajine češke krune i slovačka zemlja. Politički priznava stranka načela demokracije i slobode u organizaciji države i naroda. Kulturno stoji stranka na naprednim načelima, a socijalno je nova stranka, vodjena od socijalno-reformnog duha, pripravljena, da u socijalnom interesu cjelokupnosti i u svrhu liječenja ratom prouzročenih rana poradi oko razvlaštenja i oko smotrenog ukinuća privatnog vlasništva, koje bi bilo uvjet za narodni i socijalni napredak. — Na klerikalne češke skupine se sveopća narodna konsolidacija ne proteže, ali nema sumnje, da će i ove skupine ostati vjerne svenarodnom programu, što dokazuje i činjenica, da su klerikalni zastupnici, usprkos raznim uplivima i pritisku, solidarno sa svim ostalim zastupnicima glasovali za manifest češkoga naroda.

Njemačke laži u protuaustrijskoj propagandi. „N. Z. Zeitung" piše: „Listu „Frankfurter Zeitung" saopćuju iz Maribora: U južnoj je Štajerskoj i na ostalom austrijskom jugu u toku neko tajno sakupljanje potpisa, uvedeno po slavenskom zastupniku Korosek-u, (!) za jugoslavensku državu, kakvu zamišljaju jugoslavenski zastupnici, i koja bi se otcijepila od austrijskog državnog saveza. Vojničke su oblasti poduzele mjere, e bi se taj pokret potlačio". Tako eto na lažan i iskrivljen način informiju naši protivnici svijet o našim tobožnjim protumonarkijskim težnjama. Ali ma kako se oni ljutili i napinjali svoje sile, da nas ocrtaju kao veleizdajnike, ideja je narodnog jedinstva svih Jugoslavena uhvatila već čvrst korijen u narodu i nikakove prijetnje, koje su znak plašljivosti, ne će nas više smesti. Jedno ipak postigli su i tim huškanjem i denunciranjem: Ne će naime nikada više moći da ustvrde, da su slavenski narodi u Austriji zadovoljni sa svojim sadanjim položajem, i sva njinova napinjanja samo davaju još veće važnosti riješenju jugoslavenskoga pitanja.

Sastanak zastupnika svih južnoslavenskih zemalja. „Hrv. Država" javljaju iz Beča: „Južnoslavenski klub" u Beču bavi se mišlju, da se poput Čeha sastanu na sastanak svi zastupnici na pokrajinskim i državnim saborima iz svih krajeva našeg troimenog naroda, da zauzmu stanovište naprama načelima trajnog i općenitog mira medju narodima.

Novi list u Splitu. Skorih dana početi će izlaziti u Splitu novi politički dnevnik, koji pokreće skupina naprednih i liberalnih elemenata. List će zastupati južnoslavensku politiku i stajati na stanovištu južnoslavenske deklaracije.

Srpski radikalci za deklaraciju. U redovima srpske radikalne stranke javio se pokret, da se stranka izjavi za bečku južnoslavensku deklaraciju. Izjava će izaći ovih dana.

Još o govoru dra. A. Tresića-Pavičića. „Primorske Novine" saopćuju: Govor dra. Tresića širi se još uvijek u svijetu i prevadja u razne jezike. Bio je preveden i na holandeški, te pretiskan u tri lista „Volksrecht", „Tribune" i „Nieuwe Amsterdamsche Courant Algemeen Handelsblad". Od talijanskih listova donio ga je medju ostalima i „Corriere della Sera". Svi ga popraćuju ozbiljnim razmatranjima.

Lična stvar.

U Pazinu, dne 10. siječnja 1918.

Gospodinu Vj. Lasciacu, predsjedniku zemaljske upravne komisije u Poreču.

Kako znadete, gospodine, naš sabor ne funkcijonira, zemaljski odbor je iščeznuo; a došli ste Vi i potrebno činovništvo, da vodite poslove naše pokrajine Istre.

Kako znadete, gospodine, zemaljski odbor — sada upravna komisija pokrajine Istre — ima potpuni nadzor nad općinama, upravnim vijećima i ima pravo odlučivati kod raspusta ovakovih vijeća i t. d. Dakle, općinski upravljači imadu u ovakovim kritičnim vremenima veoma velik respekt pred Vama, ili bi ga morali imati.

Kako znadete, gospodine, samo općine mogu imati aprovizaciju, ili naći koga drugoga, da je vodi, ali uz nadzor općine. Ergo, Vi ste nad općinama, dakle imate svetu dužnost nadzirati i aprovizacije. A Vi pišete u „Hrv. listu" br. 875: . . . „Nažalost nisu se sve općine odazvale ovom pozivu". Dakle, ne slušaju Vas; nema reda, je li?

Veoma nas veseli, da ste nam koješta objavili u „Hrvatskomu listu". Zato smo Vama veoma zahvalni. Ovo sredstvo upotrebljavajte i dalje, dok se ne urede upravni poslovi u Istri.

I baš svrha ovoga pisma je, da doznamo po „Hrv. listu" ovo:

1. Koje su se općine odazvale Vašem hvalevrijednome pozivu radi popisa siromaha i nemućnih općinara? (Vidi br. 875 „Hrvat. lista").
2. Koje općine su dosada učinile konačni godišnji račun o aprovizaciji? (Već tri godine aprovizacije rade, a mi nijesmo vidjeli niti jednoga obračuna).
3. Koliko je novaca (dotacije) u svrhu ublaženja bijede u Istri dobila zemaljska upravna komisija od c. k. vlade u ovo doba rata do danas? (Vidi br. 875 „H. lista").
4. Koje općine su uvele specijalne iskaznice na hranu za neimućne općinare? (Vidi br. 875 „H. lista").

Gospodine predsjedniče, Vi ste izvoljeli, da kažete u više puta pomenutom „Hrvatskom listu" od 14. prosinca 1917. br. 875 da porezovnici ne plaćaju poreza odnosno nameta, a mi smo doznali kod nekih općina, da ne znadu kamo s novcem; a neki porezni uredi vele, da porezovnici veoma marljivo plaćaju poreze. Evo ovo nas stavlja u nekakvu sumnju, da ne znamo kome bi vjerovali. Vi ćete nas sigurno i toga oslobodili.

Gospodine predsjedniče, oprostite da Vam ovime dosadjujemo, ali vjerujte nama, mi smo na to prisiljeni, jer smo siromasi, i treba nam odmah pomoći. — Čekat ćemo i mjesec dana, a onda ne zamjerite, ako nam ne objavite, tražit ćemo drugim oblikom i drugdje, da nas obznane, „Conti chiari, amici cari!"

Sa odličnim poštovanjem, bilježim se odani

Jedan, u ime svih siromaha Istre.

Domaće vijesti.

Iz gradske aprovizacije. Aprovizaciona komisija saopćuje: Počamši ponedjeljkom, prodavat će aprovizaciona komisija: pol kg pšeničnog brašna po 84 pare po kg, 10 dkg sira po K 12 po kg, 12 dkg masti po K 16 po kg, dalje: osminu l ulja po K 18, pol kg soli po 22 pare, pol kg sode po 36 para. U novoj prodavaoni na Viškom trgu: brašno, sir, mast i ulje (odsječak IV.). U ponedjeljak iskasnice: 1—2000, utorak 2001—4000, srijedu 4001—6000, četvrtak 6001—8000, petak od 8001 dalje. U prodavaoni u ulici Giulia-Barbacani (odsječak V.) so i u prodavaoni u Albertovoj ulici (odsječak VI.) soda. U ponedjeljak brojevi 8001 dalje, utorak 6001 do 8000, srijedu 4001—6000, četvrtak 2001 do 4000 i petak od 1—2000.

Bjegunci. Naši bjegunci iz okolice vraćaju se po malo kući i to posebnom dozvolom c. i kr. zapovjedništva ratne luke. Kako se ih dočekuje, bilo je već u „Hrv. Listu" javljeno. Ni oblasti, a ni njinovi suseljani nemaju milosrdja do njih. Kad su ih tjerali sa občinskog doma, nije trebalo ni „Passierscheina", ni fotografije. Sada na povratku im se stavljaju sve moguće zapreke. Da mogu dobiti legitimaciju za boravak u tvrdjavnom području, moraju doći već u 8 sati u Pulu na redarstvo, te onda, kada su dva sata badava čekali, moraju opet kući, a da nisu ništa opravili, jer dotični gosp. zapovjednik redarstva ide već u 9 i pol iz ureda po drugom poslu. Spomenuti ćemo i ovu: Kad su naši sirote ostavili svoj dom, uzele su im oblasti svu živinu i orudje, a sada na povratku nitko se ne brine, da se tim nesretnicima dade barem početak za gospodarstvo. Ljudima treba goveda, ovaca, gospodarskog orudja, sjemena itd. Gdje će oni to sada dobaviti? Za ono, što im uzeli, primili su nešto u novcu, ali su novac na križnom putu

evakuacije i potrošili. Nekoji pako nisu ni danas još novca primili, a nekojim su oblasti sa novcem zapisali ratni zajam. Pak koja li razlika u cijenama onda i sada? Preporučamo velecijenjenome gospodinu tvrdjavnome komesaru, da odredi shodno, da ove sirote dobiju na dobu sjeme, da im tvrdjavna intendanca ustupi nešto marve i da poduzme korake kod vojničkih radničkih odjela u okolici, da ovim ljudima idu u svemu na ruku, da mogu na vrijeme posijati ječam, pripraviti tlo za krumpir i kukuruz i urediti vinograde. Preporučamo ovu stvar i ratnom pripomoćnom uredu u Puli, osobito gosp. predsjedniku istoga, neka ovi siromasi znadu, da se netko za nje brine. Izgubili smo evakuacijom na hiljade naroda, barem one, koji su preostali, pomozimo.

Jedan upit (iz Pazina). Vinski ured u Trstu zahtjeva, da svaki proizvoditelj vina, ako ga proda trgovcu ili krčmaru valja da plati za svaki stolitar (hl) 2 (dvije) krune takse za režijske troškove. Ovi režijski (ne iz Rezije) troškovi, ili bolje troškovi oko uprave, bit će valjda za papir, omote i činovnike. Ako bi, recimo, prodale se na ovaj način u Istri 20.000 hl onda režija bila bi 40.000 kruna. Čudnovato se nama to čini, ali to ne pitamo. Ne pitamo ni ovo: Kupuju za militar (naime liferanti) ne plaćaju takse, a najveći dobitak imaju; ne plaćaju ni općine, ako ga kupuju. Samo mali trgovac ili krčmar ako kupi vino, plaća 2 K na hl. Sada dolazi pitanje: Tko da plati te 2 K po hl da li producent ili krčmar? U pazinskoj općini plaća producent premda je krčmarima po najnižoj cijeni vino prodao. Molimo odgovor! — Više seljaka.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položila je jedna skupina prijatelja naših škola, preko uprave našeg lista K 412.—. Darovaše: po K 12: Tomo Livajić; po K 10: Ivan Dekanić, Grgo Starčević, Ivan Gregorović, Duje Matutinović; po K 6. Jakov Čarkalo, Pavo Juričev, N. C., Dobrila; po K 5: Ivan Štrkalj, Nikola Matana, Uroš Marčić, Jakov Valčić, Roman Jelen, Antun Stambuk, Andro Katunarić, Miroslav Tonković, Josip Belić, Stevan Ivčić, Petar Grandić, Sošić, Mate Šilov, Andro Crnković, Lombardić, J. Jugić, Sladojev, Kirinčić; po K 4: Jelaš, Sava Čakić, Grgo Belanarić, Budimir Jakovčev, Ivan Kačić, Božac, Mareš, Jakov Vladović; po K 3: Ćiril Ivičević, Antun Vukorepa, Ivan Mašina, Šime Kužina, Antun Burćul, Krunoslav Predovan, Krsto Zaninović, Vasilj Tražiruk, Franjo Balković, Ivan Rudić, Roko Babić, Joso Mejić, Sandrić, Antun Bujić, Gorić; po K 2: Ivan Car, Mate Čović, Josip Brnjac, Ivo Vištica, Ivan Mikovilović, Nikola Zuccon, Mate Paure, Petar Tranić, Šarin, Dušan Šolaja, Tomašić, Mate Blažević, Dinko Loje, Stjepan Barišić, Ivan Lazarić, Marko Ježina, Božo Tartaro, Nikola Marušić, Ilija Vujko, Uroš Crnković, Krešimir Crnković, Ivo Ivelić, Antun Čudina, Večerina, Madjerić, Hreljanović, Marinović, Merlić, Grubešić, Sedlaček, Macar, Antun Ivičević, Josip Matas, Krmpotić, Matacin, Tomo Vrkić, Rakić, Vukelić, Šarić, Stanojević, Seperica, Zagorac, Bočina, Lancarotti, Bojanić, Plecity, Valinček, Siška, N. N., Ivan Protić, Garancei; po K 1: Crnobori, Pavlović, Grdović, Dujić, Živković, Košuljandić, Gušić, Bujas, Šivić, Gregorin, Pirscher, Klemens, Perić, Višković, Navratil, Zulian, Zastupil, Stjepan Car, Bočaj, Petani, N. N., Grgić, Premate, Žagar, Nijić, Marcetić, Walter, Placky, Pastrović, Dreškovič, Crnogorić, Svada, Juričić, Tučinović, Demarchi, Mikovilović, Lušičić, Matias, Čulina; po 80 para: Vidan; po 60 para: Kusmak, Simets, Faraguna; po 40 para: Stepančić, Demljanović, po 20 para: Otto, Gladovec. Iz veselog društva K 22.40. Nek bude na čast i ponos uzornim darovateljima! Tiho, ali odvažno naprijed za našu srednju školu! Rodoljubi, nespavajte!

*

Naši nevoljni bjegunci, koji se već preko trideset mjeseca nalaze daleko od domaje u tudjem kraju — šalju nam iz Eggendorfa i Alleumarkta ovu malenu svoticu od K 35.— kao dar našoj narodnoj školi u Puli. Svotu su sakupili Ivan Lorencin iz Medulina i Jakov Učkar iz Mrčane. Darovaše: po K 3: Jela Radošević; po K 2: Ivan Lorencin, Marija Lorencin, Matija Lorencin Kovačeva, Katica Klarić, Kata Bupena, Julija Lorencin, Ana Lazarić, Fuma Zović, Matija Lorencin, Ivana Tanković, Franica Smoković; po K 1: Jakov Učkar Marija Lorencin Ivanova, Cvijetka Klarić, Kudilja Ivana, Ljubica Radošević, Josip Radošević, Ivan Radošević, Viktorija Radošević. Prigodom svog odlaska iz Pule, polaže gosp. E. P. za hrvatske škole u Puli K 50.—. Pazinska jugoslavenska učeća omladina šalje nam za našu srednju školu po drugi puta već K 200.—. Sakupljeno medju našim bjeguncima u Hořelicama kod Praga u Češkoj i poslano po veleč. gosp. Vjekoslavu Viškoviću preko naše uprave K 122.06 (imena plemenitih darovatelja objelodaniti ćemo naknadno). — Ukupno K 479.06 — Zadnji iskaz K 43.907·99. Sveukupno kruna 44.387·05. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za našu narodnu budućnost!

*

Malena škola u Z u r e č j u (opć. Pazin) sabrala je za veću školu u Puli ove milodare. Darovali su: po K 5: Učitelj, Božo Rimanić, Gržetić Mate-Ban, Dušan udovica Marija Gržetić-Petrov Ivan; po K 4: Matejčić Mate; po K 2: Grah Ana, Vedopija Andjela, Pavlišić Dragica, Gržetić Milić, Rimanić Milan, Medvedić Marija, Medvedić Darinka, Filipić Vinko, Dušan Vjekoslav, Gržetić Andjela br. 9. po K 1.40: Ostank Ruža; po K 1: Rabac Marija, Pavlišić Josipa, Pavlišić Ema, Šimičić Andjelina, Rajković ivana, Filipić Viktor, Ružić Vjekoslav, Rabac Kate br. 20, Ćus Marija, Toncin Josipa, Ružić Josipa, Slavčić Marija, Gržetić Marija Mečarić, Gržetić Medvedić Željko, Milan-Tončev, Gržetić Antun (tkalac), Gržetić Marija Brijeg. po 86 para: Šimičić Marija od Jakova. po 50 para: Gržetić Milka br. 4, Gržetić Pavica, Toncin Gizela. po 40 para: Gržetić Ivan br. 24, Brdar Marijo. po 20 para: Gržetić Franica Mečarić, Pavlišić Petar. po 10 para: Ćus Stefica. Da nadopuni svotu, daruje pučka škola 94 pare: Dakle, svega 72 K. Živjela prosvjeta!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4661.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 19.

od 19. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Gostinsky.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Mor.štop. liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Podupirajte Družbu!

Luca i Mara.

(Iz Kanfanara.)

Luca: Moj mali hodi u njemačku školu; molim, dozovi tvojeg Slavka, da mi pročita, što mi je muž pisao iz Benečije.

Mara: Moj Slavko gre u školu, to je samo druga godina, a već čita i piše svako pismo što mi treba.

Luca: Brižna ja! veselila sam se, da će se po naše sam navaditi, ter da će se i njemački fino naučiti, ali u dvije duge godine nije se još ništa po naše naučio.

Mara: Meno mal, da se pismo ne nauči, ali i to je zlo, što ti se mili mali ne odgaja u božjem strahu i nauku!

Luca: Kako to misliš? Šta ćeš da rečeš?

Mara: Lepo mislim! Evo: Moj mali ti znade biblijske pripovijesti i katekizam, kako su jedanput stari p. pi učili, a djeca iz njemačke škole ne znaju iz našega katekizma čitati, ni ne mogu da razume lepih izgleda iz biblije.

Luca: Kupila bi im njemački katekizam, ali bojim se, da im to ne bi koristilo. Ali tvoj je Slavko već tu, pustimo sve drugo, sram me je, neka mi tvoj mali čita, kada moj ne zna.

Mara: Naopako je ostalno s tvojim „Johanom“. Prestar je, da ide u hrvatsku školu, ali možda će g. učitelj ipak imati s njim strpljenja. Bolje za tvojeg Ivića, nego za sina tvoje kume Fume. Njeni je hodio prije vojske u talijansku školu, pa u njemačku, pa najzada pod starost u hrvatsku. Zalud pamet pride, kada blago mine.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

ARKADIJ AVERČENKO.

Kako sam prodao Rusiju . . .

I.

Nije tomu davno, što je „Ruskoje Znamja“ razotkrilo djelatnost lista „Riječ“. „Ruskoje Znamja“ je iznijelo, da spomenuti list javno i bestidno prodaje Rusiju Finskoj, a za to, dakako, dobiva velike svote rubalja.

A pred kratko je vrijeme nemilo zaslijepljujući projektor „Ruskog Znamena“ prešao sa novina na privatne osobe, naišao na me, osvijetlio sve moje nečiste poslove i prestupke i dokazao, da sam ja, kao „poždovjeli novinar“, takodjer podkupljen i da prodajem svoju domovinu u cijelosti i na dijelove, sistematski je vodeći k propasti i k pogibiji . . .

Osvjedočivši se, da sam raskrinkan, kušah se s početka izmotati, zatajiti svoje učestvovanje u tim stvarima, obaviti velom na neki način činjenice, koje glasom, što zove na osvetu, govore proti meni, ali — danas je to već svejedno — prije ili kašnje sve će doći na vidjelo i za me to biti još gorje, još sramotnije.

Bolje je dakle, da sam kažem, kako je to bilo.

Dragovoljno priznanje — to je sve, što mogu učiniti, — ako me i ne učini nevinim, a ono će bar malko umanjiti moju krivnju . . . Bilo je to ovako:

II.

Jednoga mi dana sluškinja javila, da sa mnom žele govoriti dva gospodina o vrlo važnoj stvari.

— Što su? — upitah je.

— Čini se, da su stranci. Jedan je sitan i plavušast, a drugi malen, krivook, crn. Bez dvojbe je Japanac.

Dva su gospodina ušla i obašavši pogledom sobu, predstavila se.

— Čime mogu služiti?

— Ja sam delegat japanskoga poslanstva, maršal Ocupa — odgovori mi crnomanjasti.

— A ja — progovori plavušati, igrajući se nehajno finskim jataganom, punomoćnik sam finske revolucionarne stranke „Rat“. Zovem se Mulainen.

— Na službu — rekoh i prijazno kimnuh glavom.

Maršal je gurnuo susjeda laktom, nagnuo se k meni i, gledajući mi ispitljivo u oči, šapnuo:

— Recite nam gospodine . . . Ne biste li pristali na to . . . da nam prodate Rusiju?

Moj je otac bio trgovac, a zbog toga sam kao očevinu baštinio za sav život trgovačku žilicu.

— To ovisi . . . rekoh. — Posve naravno, prodati bi se moglo. Zašto se ne bi prodalo! Zanima me samo, koliko dajete?

— Platit ćemo jako dobro — odgovorio je maršal Ocupa. — Zaista ne ćete biti povrijedjen. Samo ne želite previše.

— Neću precjenjivati — slegnuh ravnodušno ramenima. — Samo Vas molim da promislite, što Vam prodajem. I sami ćete priznati, da to nije vreća krumpira, nego čitava ogromna država. A, uz to, duboko po meni ljubljena!

— No, no, odmah ogromna država . . . ironički se nasmiješio Mulajnen.

— Dakako! Velika država! — uskliknuh s oduševljenjem. — Bez dvojbe veća od Vaše! U svakom slučaju . . . Preko pedeset gubernija, dvije prijestolnice, a kakve rijeke! Kakve željeznice! Ogromno stanovništvo, koje se bavi poljodjelstvom! Nadjite gospodine takvu zemlju na svijetu, kad ste tako mudri!

— Da, da . . . — prekinu me Japanac, pogledavši Malajnena — ali ćete ipak priznati, da je ta zemlja uništena posvema birokracijom, jedna velika novčija . . .

— Kako Vam se svidja — odgovorih hladno. — Ne svidja li Vam se — a Vi ne kupujte!

— O, ne, mi bi, uza sve to, kupili . . . Ta će nam zemlja dobro doći. Recite nam svoju cijenu . . .

(Konac slijedi.)

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Sjećajte se prinosima doma za ratne nemoćnike.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg: Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. **U Puli, ponedjeljak 21. siječnja 1918.** **Broj 913.**

Stavka radništva.

Pregovaranja pouzdanika radništva s vladom. — Vlada za mir bez aneksija i ratnih odšteta. — Stanje pregovora sa Rusijom i Ukrajinom. Pitanje prehrane i pregovaranja sa Rusijom i Njemačkom. — Ukinuće militarizacije radništva. — Demokratizacija općinske uprave. — Radništvo će nastaviti posao.

Vodstvo socijalne demokratske stranke objavilo je izjavu, u kojoj se veli, da će se radništvo opeta latiti posla, ako se ispune slijedeći uvjeti: 1. Ako ne bude vlada pregovaranja u Brestu Litovskom učinila ovisnima od bilo kakvih teritorijalnih koncesija sa strane Rusa, ako bude vlada otvoreno izvjestila pouzdanike radništva o stanju mirovnih pregovora, ako ih bude stalno obavješćivala o toku pregovaranja i ako im ne uskrati onog upliva na tijek pregovaranja, koji mu ide. 2. Ako vlada pristane na to, da se iz temelja reorganizira prehrana, naročito na to, da ne bude razlike medju onima, koji se sami prehranjuju, i ostalim pučanstvom. 3. Ako vlada ne pravi nikakvih poteškoća bezodvlačnom uvedenju sveopćeg, jednakog i direktnog izbornog prava za općinska zastupstva i ako ne bude otešćavala ukinuće militarizovanja obrata. — „Wiener Journal" drži, da nije nijedan od ovih uvjeta neprihvatljiv. Pogledom na 1. točku ne postoji više medju ruskim i austrijskim naziranjem zapravo nikakva zaprijeka. Grof se je Czernin izjavio za mir bez aneksije, a za njim stoji volja pretežne većine naroda austro-ugarske monarkije. Dobro bi bilo, kad bi naša vlada saopćila u Berlin, kakvo sklopljenje mira očekuju austrijski narodi. Po mnijenju se ovog lista može mir sa Rusijom sklopiti onim danom, kada si njemačka vlada prisvoji mirovnu formulu, da imaju teritorijalne granice ostati one iste, koje su postojale pred 1. ožujkom 1914. godine. Spoznaja, da si ovu formulu prisvojili milijuni podanika, mora njemačku vladu ponukati, da se oslobodi upliva onih ratobornih elemenata, koji terorističnim sredstvima kušaju, da rat zateže.

Beč, 20. (D. u.) Sinoć su se vršila pregovaranja medju vladom i zastupnicima radništva. Izakako je ministar-predsjednik podao izjavu o mirovnom pitanju, ministar za prehranu o prehrambenoj službi, unutrašnji ministar o reformi općinskog izbornog prava, a ministar za zemaljsku obranu izjavu o ratnom davanju i o militariziranju, prihvatiše povjerenici radništva resoluciju, koja ove izjave zadovoljstvom uzima na znanje te preporučuje austrijskom radništvu, neka se odmah opeta lati posla. Saopćenja na radnike, koja su i danas izašla kao jedina novina, objavljuju dotični proglas na radništvo.

Beč, 20. (D. u.) Danas takodjer ne izidjoše, osim saopćenja radnicima, nikakove novine. Saopćenja radnicima objavljuju izvještaj o pregovorima izaslanstva radništva s vladom, koji su se obdržavali sinoć u ministarskom salonu zastupničke kuće i na kojima su sudjelovali ministar-predsjednik vitez pl. Seidler, ministar prehrane, generalmajor Höfer, ministar unutarnjih posala grof Toggenburg i ministar za zemaljsku obranu pl. Czapp s jedne strane, te zastupnici radništva pod vodstvom poslanika Adlera, Seitza, Rennera, Domesa i Hanuscha s druge strane. Iza kratkog nagovora zastupnika Seitza izjavi ministar-predsjednik, e je sa njegove strane veoma poželjno, da upravo sada, u ozbiljno doba, koje zahtijeva unutarnji složan i uzajaman rad svih slojeva, koji su u državi interesovani, može stupiti u neposredni dodir sa zastupnicima radništva. Vlada hoće da se izjavi o svim pitanjima, predloženim po deputaciji posvemašnjom iskrenošću i jasnošću, te misli, e je stanovište, na koje se postavija vlada glede pojedinih točaka takovo, da može biti od radništva s odobravanjem prihvaćeno. Što se tiče pitanja mira, ministar je predsjednik u stanju, da podade ovu izjavu: Najvruća je želja Njegova Veličanstva, da se čim prije dovrši rat putem časnoga mira. U smislu tih intencija Njegova Veličanstva cara i uzevši u obzir smjerove Njihove politike, koji su od Njih bili ponovno objavljeni, učinila je c. i kr. vlada sve, što je u njezinoj moći, te će takodjer u buduće raditi sve, što joj bude moguće, kako bi čim prije moguće došlo do sveopćeg mira. Ako je za sada moguć samo poseban mir s Rusijom, to pada sva odgovornost za to na antantine sile, koje su sve naše mirovne ponude odbile. Ne obazirući se na to, stoji vlada čvrsto pri svojem cilju, da dodje čim prije do sveopćeg mira. Vlada je sada kaošto i prije daleko od toga, da otešća bilo kojim osvajalačkim namjerama postignuće tog cilja, te je sad, košto i prije čvrsto osvjedočena, da su i internacijonalna utanačenja o razoružanju i o obraničnim sudištima, najboljim temeljima za internacijonalni mir. Što se tiče mirovnih pregovora s Rusijom, izjavila je c. i k. vlada ponovno, da ona ne ide za nikakovim osvajanjem na trošak Rusije.

Radi takovih planova ne mogu dakle i neće mirovna pregovaranja zapeti. Što se naročito Poljske tiče, to smatra c. i k. vlada Poljsku kao samostalnu državu, koja ima da svoje odnošaje samostalno uredjuje, kod česa mora naravno zakonodavnim tijelima obiju država monarkije biti zajamčen ustavni upliv na ovo uredjivanje. Nikako se dakle ne namjerava diktirati Poljskoj njezin državni oblik ili bilo koje odnošaje prema nama. C. i k. vlada već se je izjavila sporazumnom time, da se pučanstvu Poljske prepusti, neka pučkim glasovanjem, osnovanom na širokom temelju, uredi svoju državu, te je izjavila mnijenje, da se to na najbolji način može postići putem konstituirajuće skupštine, izabrane na širokoj podlozi. C. i k. vlada izjavila se je takodjer pripravnom, da se utanače uspješna jamstva, da pučanstvo Poljske može stvarati zaključke posve slobodno i da ova sloboda ne bude krnjena sa strane oblasti u zaposjednutim područjima. Zahtjev ruske vlade, da se zaposjednuta područja isprazne, morala je c. i k. vlada dakako odbiti. No, to se nije dogodilo moguće iz razloga, jer hoćemo vojničku okupaciju upotrijebiti za to, da u bilo kojem smjeru suzimo pravo poljskog naroda na samoodredjivanje, već isključivo radi toga, jer kraj nastavka rata na drugim frontama i obzirom na još neuredjene unutrašnje prilike u Rusiji, ne možemo, da bez ugrožavanja naših vojničkih interesa ispraznimo ova područja. Ali u pogledu pitanja trajanja okupacije ipak nastojimo, da dodjemo do kompromisa sa ruskom vladom te se nadamo, da će to, ako ima na obim stranama dobre volje, i uspjeti. Pošto kod rješavanja svih ovih pitanja monarkije ne vode nikakve sebične namjere, i pošto je ona pripravna, da željama ruske vlade dodje u susret u tolliko, u koliko to dozvoljavaju naši interesi, posve smo osvjedočeni, da se radi ovih pitanja ne će izjaloviti pregovaranja, ako se i na drugoj strani bude pokazala takva dobra volja. — Pogledom na pregovaranja sa ukrajinskom republikom, nalazi se c. i k. vlada u ugodnom položaju, da može saopćiti, da su ova pregovaranja došla tako daleko, da dopuštaju nadu u skori zadovoljivi zaključak. — C. i k. vlada priznaje patrijotsku požrtvovnost širokih pučkih slojeva, koji su tri godine i pol na fronti, kaošto i u zaledju, pod najtežim okolnostima vršili svoju dužnost, što posve opravdava želju, da ovo pučanstvo i njegovi zastupnici budu poučeni o toku pregovaranja. C. i k. vlada nema dakle ni iz daleka na umu, da ograniči ustavni upliv delegacija i zakonodavnih tijela obiju država monarkije na našu politiku, te je naročito u svako doba spremna, da izabrane zastupnike naroda otvoreno izvijesti o svojim namjerama i o toku pregovaranja. C. i k. vlada drži, da će informiranje zastupnika naroda o nastavku i o rezultatima njezinih nastojanja oko mira doprinijeti k tome, da se učvrsti povjerenje pučanstva u našu spoljašnju politiku. Konačno upućujem na već jučer objavljenu izjavu ministra vanjskih poslova, koja veli: Pregovori su sa zastupnicima petrogradske i kijevske vlade u potpunom toku. Taj je na svaki način dugačak i težak. Ja medjutim jamčim za to, da se mir ne će ponesrečiti radi osvajalačkih namjera s naše strane. Ja ne opozivljem a ma ni jedne besjede, od onog, što sam postavio i zastupao kao mirovni program monarkije. Mi ne zahtijevamo od Rusije niti odšteta, a niti da nam ona odstupi područja. Mi želimo samo prijateljski susjedni odnošaj, koji bi počivao na sigurnom temelju, koji bi morao biti trajan i morao bi se oslanjati o medjusobno pouzdanje. Iza ministra-predsjednika iznesao je ministar gm. Höfer izjave o položaju prehrane i osobito o pitanju reorganizacije opskrbne službe. Uredjenje je mlinova i privatnih mlija u toku. Zemaljskim je oblastima upravo naredjeno, da zatvore sve mlinove, gdje to dozvoljavaju mjesne prilike. Vlada će se pobrinuti, da se živež jednakomjerno razdijeli i da se postigne jedinstvo u aprovizacijonom prometu. Vlada nastoji sa svim silama, i to nadamo se ne bez uspjeha, da u sporazumnom radu putem pregovaranja s ugarskom vladom i ostalim saveznicima poboljša prilike prehrane. — Nato je ministar unutrašnjih poslova, grof Toggenburg, obrazložio vladino stanovište obzirom na reformu općinskog izbornog prava te je izjavio, da se vlada, naročito pogledom na požrtvovno držanje i umnu suradnju svih slojeva nije otudjila spoznaji, da demokratička načela, na kojima se temelji izborno pravo za državni sabor, moraju više nego do sada doći u krijepost. Stoga će vlada čim prije podastrijeti takve zakonske osnove, koje su u stanju, da uvaživši posebne narodnosne prilike u pojedinim pokrajinama upotpunjene proporcijonalnim izbornim pravom, ostvare ovu misao. Vlada izjavlja, da se načelno neće usprotiviti sankciji onih zaključaka zemaljskih sabora, koji se tiču reforme općinskog izbornog prava, koji se obaziru na načela izbornog prava za državni sabor i koji su usavršeni proporcijonalnim izbornim pravom te se obaziru na utemeljene zahtjeve žena po sudjelovanju u političkom životu. — Ministar za zemaljsku obranu, pl. Czapp, je izjavio, e je vlada došla do spoznaje, da je militarizovanje ratnih poduzeća, koje je ratom postalo nužno, znatno štetilo radništvu i to u raznim smjerovima, u očito pako njihovu organizaciju. Pošto je vojničkoj upravi u bitnosti stalo samo do toga, da se djelovanje spomenutih poduzeća ne smeta i ograničuje i pošto imenovana štetovanja ne stoje s ovim djelovanjem u nikakvoj neposrednoj svezi, to je vlada pripravna, **da mjere, koje sadržava, takozvano militarizovanje, ukine odgovarajućim zakonom koji će se zakon obazirati na posebne, ratom izazvane prilike te je nadalje pripravna, da u ovim poduzećima uradi radničke prilike na sasma civilnopravnoj podlozi. Ovaj zakon, koji će u prvome redu nadomjestiti nadležnost vojničkih kaznenih sudova sa nadležnošću civilnih kaznenik sudova**, bit će u najkraće vrijeme podastrt zastupničkoj kući.

Pošto je deputacija radništva izjavila da se saopći uspjeh vijećanja pouzdanika radništvu, izrazio je na koncu ministar-predsjednik želju, e bi se radnici umirili i ponovno latili posla. Radi se o tom, da se svim silama uznastoji, kako bi se rat skratio, jer je taj upravo širokim slojevima pučanstva naprtio težak teret. Pošto se dr. Adler zahvalio članovima vlade, otputilo se izaslanstvo na skupštinu pouzdanika radništva na kojoj bje zaključena rezolucija, u kojoj se uzima na znanje izjavu vlade u pitanju mira sa zadovoljstvom, dok se obzirom na izjave vlade o pučkoj prehrani, demokratizaciji općinskog izbornog prava, o uvedenju izbornog prava za žene i **ukinuća povojničenja ratnog prometa**, preporuča radništvu da se bezodvlačno lati posla.

Gradac, 19. „Grazer Tagblatt" javlja iz Beča: Na njemačko-austrijskoj granici uvedena je sa njemačke strane najstroža cenzura, koja se tiče svију vijesti o stavci, ne izuzevši ni vijesti dopisnog ureda. Ni najmanja vijest ne smije da prodje granicu. Unatoč se tome doznaje, da danas ima da započme takodjer u čitavoj Njemačkoj štrajk.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 20 (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 20. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Ostende opstreljavalo sa strane mora. U luku položaja sjeveroistočno od Yperna trajali su žestoki topnički bojevi do kasne noći. Na obim stranama kanala La Bassee kaošto i izmedju Lensa i St. Quentina porasla je bojna djelatnost. Južno od Scarpe bila je tijekom dana uperena neobično jaka engleska paljba na naše položaje. Francusko je topništvo bilo živahno samo u malo odsjeka. Prolazno je poskočila vatra u području Moze kaošto i sjeverno i južno od kanala Rena-Marne.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Pitanje mira.

Demokratizacija naše monarkije značila bi svršetak madžarske hegemonije. Madžari osjećaju veoma dobro ovu pogibelj, koja prijeti njihovoj strahovladi sa strane općeg napretka svijeta. Kako su oni spretni političari, bacili su se na vrat na nos na visokopolitičku propagandu, koju sada tjeraju svim sredstvima i u svim jezicima u neutralnim zemljama. Ovih je dana priopćio grof Andrassy članak u lozanskoj „Revue politique internationale“, čiji je prvi broj netom izašao, u kojem hvali izrazima najvišeg poštovanja j u n a č k o d r ž a n j e I t a l i j e i F r a n c u s k e te ističe, da je Engleska jedina država, koja je u tom ratu postigla faktične dobiti. On uvidja, da nepobjedjena i još jaka antanta može da vodi dalje rat, ali da je rezultat tih nastojanja veoma nesiguran. Bilo bi moguće, da antanta pobjedi pomoću Amerike ali onda nastane pitanje, da li bi taka pobjeda predstavljala ideal politički tako mudre Engleske. Za tim nastoji dokazati koristi mira sporazuma za antantu, kakav lebdi pred očima grofu Czerninu ali taj mir bez aneksija uključuje u sebi „nekoje rektifikacije granice napram Rumunjskoj i Crnojgori“, koje zahtjeve mora da stavlja Austrija iz vojničkih razloga. Za Austro-Ugarsku želi ulogu čestitog posrednika izmedju Njemačke i zapadnih vlasti. Konačno kaže Andrassy bistro i jasno, da Austrijanci i Ugri nemaju volje da vode rat ma i samo jedan dan za pitanja vlasti, koja bi mogla sprječavati sporazum izmedju Njemačke i antante. Taj članak je svakako simptomatičan ali ništa manje značajna nije izjava grofa Czernina, koji je ovih dana javio, da će odgovoriti na govore Lloyd Georgea i Wilsona. Začudno jest svakako, da se je Czernin dosjetio Wilsona i Lloyd Georgea u doba, kad je njemačka socijalna demokracija u Austriji izjavila, da smatra načela mira, kako ih shvaćaju Lloyd George i Wilson, prikladnima kao osnovku za mirovna pregovaranja. Ovo je nastojanje bilo potkrepljeno sveopćom stavkom radništva, čije vodstvo radi očevidno u sporazumu sa našim ministrom vanjskih posala. Ovaj nazor potvrdjuje još više vijest, koju donosimo u današnjem listu, da su povjerenici radništva pozvali r[...]nike, neka se late opet rada u tvornicama i industrijalnim poduzećima, što opet dokazuje, da se ne radi o samostalnom nastupanju njemačkog radništva, već o političkoj akciji, osnovanoj na velike mase. Već od davna je prodrlo i u odlučujuće krugove osvjedočenje, da taj rat nema za Austriju smisla, da su sve naše žrtve bile uzaludne i da je naša monarkija bila upletena u sporove, nastale uslijed utakmice izmedju Njemačke i Engleske.

Da je Austrija sudjelovala u tom ratu, za to nijesu bili mjerodavni razlozi naših državnih interesa već jedino sebični nacijonalistički nazori gotovih krugova, koji su po miloj volji raspolagali sa našom vanjskom politikom. I austrijsko-srpski spor bio je zapravo srpsko-njemački spor a može se ga veoma dobro kao takvoga shvatiti, ako se uvaži, da je Srbija bila glavna zaprjeka Njemačke na pruzi Berlin-Bagdad. Politički rezultati tog rata dokazuju u potpunoj mjeri ispravnost tog shvaćanja. Austrija je prolila najbolju krv svojih sinova, izgubila u tom ratu milijarde i milijarde i sada sklapa mir bez aneksija i kontribucija. Ali svakako je dobro, da je došla ova spoznaja, ma da je došla kasno. Danas vlada sveopće uvjerenje, da se ne isplati žrtvovati niti jednog jedincatog vojnika za tudje imperijalističke interese. Spor izmedju Engleske i Njemačke nije naš spor. Od riješenja tog spora u prilog jednoga ili drugoga ne ćemo imati niti koristi niti štete. Ova nas je spoznaja oslobodila od tudjeg skrbništva, otvorila nam je oči, pokazala čitavu istinu rata, koji nije bio „austrijski rat“ i ova činjenica jača danas stanovište našega ministra vanjskih posala, kojemu se ni na koji način ne može poreći sposobnosti i nadarenosti, ne samo napram Rusiji, već takodjer i napram saveznicima. Svi razboriti političari zastupaju danas mnijenje, da naš savez nema valjanosti i preko formule „bez aneksija i kontribucija“ a da nas nitko ne može više prisiliti, da vodimo rata za tudje interese i za tudja imperijalistička nagnuća. Posve je logički, da smo danas izgubili sav interes na ratu i da radi toga tražimo ne samo mir sa Rusijom već s v e o p ć i m i r. Mi nemamo razloga, da vodimo dalje rat sa ostalom antantom, ako ona prione uz naše i rusko shvaćanje mirovnih uvjeta. Razlozi nastavku rata ne bi mogli biti teritorijalni ili imperijalistički, pošto mi nemamo takvih ratnih ciljeva, mogli bi jedino biti idealističke naravi; kad bi se naime antanta izjavila proti principima, zastupanim od Rusa. Ali Wilsonov program je veoma srodan ruskom mirovnom programu. Za pravedan smo mir dužni boriti se ali nipošto za ratne ciljeve, koji prelaze opseg tog pravednog mira. A taj pravedni se mir dade formulirati. Bez aneksija, bez kontribucija i na temelju samoodredjenja naroda.

B e č, 20. (D. u). Brzojavni dopisni ured javlja iz Bresta-Litovskog od 19. siječnja: Njemačko-austro-ugarska-ukrajinska gospodarska komisija obdržavala je danas dulje rasprave, koje su sve povoljno protekle. Vijećanja delegacija Austro-Ugarske i Njemačke na jednoj te Ukrajine na drugoj strani nastavljala su se prije i poslije podne.

Domaće vijesti.

Vraćanje bjegunaca. Pišu nam: Stiglo je 279 naših bjegunaca iz Oberhollabruna u Donjoj Austriji. Bjegunci su bili praćeni po svećeniku Ljubomiru Nikoliću i gosp. Martinu Grakaliću. Po putu su dobivali svaki dan hrane i bili su prilično zadovoljni, da im napokon svièe toli željeni dan, da stupe preko praga rodjene kuće. Putovanje je bilo dosta neugodno, jer se silno oteglo dugim čekanjem na raznim postajama. U Beču samome morali su da čekaju i smrzavaju se čitavih 27 sati. Žalosno je, da su morali sad po ovoj zimi ovdje na domaku rodne kuće da idu pješke iz postaje pa u svoja odaljena sela, Mrčanu, Filipan i po čitavoj Roverìji. Ta ipak je bilo javljeno, da dolaze, pa zašto im onda ne priprave vozove! Koliko je tu neusmiljenosti ljudske! Mjesto da ih vozovi po postajama čekaju, moraju onako umorni od duga i neugodna puta da idu pješke po dva, tri sata daleko i to i starci, nemoćni i bolesni, žene i mala još djeca. U srce dira čovjeka, kad vidi kako kroči žena uprćena s ono nešto najnužnije robe a u naručju nosi svoje još povijeno dijete. Što si ta uboga majka mora da misli o ljudima? Zar nije onda opravdano, kad prezre cijeli svijet, i sve ljude, koji su tako zli, tako nemilosrdni da ne će da vide tudje nevolje i pomognu barem ondje, gdje mogu. Što su uradile oblasti, da se tim jadnicima olakša povratak. Ta i onako će im doskora i u rodjenoj kući dozlogrditi život, kad budu morali da trpe od najveće nevolje — oskudice. Gore su ih tjerali po sedam, osam stotina dnevno, čak i na tisuće, a ovdje se ih vraća po par stotina na mjesec. Iz Moravske ih šalju obitelj po obitelj, i jadnici moraju da putem trpe od zime i glada. Po tri i po četiri dana putuju, a nigdje da okuse zalogaja. Zašto to? Ovoj se skupini bjegunaca, što su iz Donje Austrije došli, pripojila jedna obitelj iz Mutvorana, koja je dolazila iz Moravske, i plakali su od bijede i glada.

Koncerat u „Politeama Ciscutti“: U utorak, dne 22. o. mj. obdržavat će se pod pokroviteljstvom Njene Preuzv. gospodje admiralovice Juliške Fiedler u ovdješnjem kazalištu koncerat c. i k. glazbe ratne mornarice u korist društva prijatelja djece, koje ima biti u Puli osnovano. Prodaja karata (koncertne cijene): u ponedjeljak dne 21. o. mj. od 10 do 12 sati prije podne i od 3 do 5 sati po podne, te utorak od 10 do 12 sati prije podne i od 6 sati i po na večer kod kazališne blagajne.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Danom 21. siječnja o. g. bit će proširen službeni djelokrug pošt. ureda Nabrežina I. Tržič, Ronchi, Chiopris, Medea, Kapriva, Dolenje, Dobrovo u Brdima, Kojsko i Sv. Lucija na Soči na novčani (pošt. uputnicama i pošt. štedionicom) saobraćaj.

Za pobijanje bolesti loze. Opć. ured Pula saopćuje: Za buduću godinu moći će potpisani postaviti na raspolaganje vinogradarima u svrhu pobijanje trsne plijesni (oidiuma) saloidina i surovog sumpora, a za pobijanje peronospere modru galicu. Saloidin upotrebljava se u razmjeru od 1 kg za 100 l tekućine modre galice. Pošto nije sigurna dobava surovog sumpora preporuča se vinogradima, da pokriju svoju potrebu saloidinom i modrom galicom. Općinari koji žele nabaviti gori spomenute stvari neka se prijave kod o p ć i n s k o g u r e d a u P u l i soba broj 12. do 25. tek. mjesec.

Stiglo je brašno. C. kr. tvrdjavni povjerenik saopćuje, da je uspjelo aprovizacijskoj komisiji, da dobavi novu količinu brašna, koja će se dijeliti medju pučanstvom u narednim danima.

Lov. Općinski ured saopćuje: Obzirom na okolnost, da je lov bio ove godine kasno otvoren na veliku množinu divljači, te na teške prilike opskrbe, produljuje se rok za ubiti zecove do 15. veljače 1917.

Upraviteljima dobara tudjih podanika. Općinski ured javlja: Poziviju se sve one osobe, koji su skrbnici ili upravitelji dobara, što se nalaze u Austriji, a koja dobra pripadaju inostranim državljanima, da podignu u ovom uredu, sobi br. 19, za vrijeme od dne 8—12 sati opodne, skrižaljke za popunjenje koje će nakon popunjenja povratiti najkasnije u roku od 31 tekućeg mjeseca istom uredu. Dr. Pfeifer m. p.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4761.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 19. od 19. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Gostinsky.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Mor.štop. liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

Pretplatnicima!

Umoljavamo gg. pretplatnike, da podmire zaostalu pretplatu, i time zaprijeće obustavljenje lista. Od I. veljače slati ćemo list s a m o o n i m a, koji p r e t p l a t u unaprijed podmire.

ARKADIJ AVERČENKO.

Kako sam prodao Rusiju . . .

(Konac.)

Uzeh u ruku olovku, primakoh arak papira i počeh dugo i marljivo računati. Zatim digoh glavu iznad arka i rekoh odlučno:

— Deset milijuna.

Odjednoč skočiše sa stolice i u jedan glas povikaše:

— Deset milijuna?

— Jest.

— Za Rusiju?

— Jest.

— Deset milijuna rubalja?

— Jest. Upravo deset. Niti feniga, niti franaka, nego baš rubalja.

— To je ludjačka cijena!

— Sami ste ludjaci! — viknuh srdito. — Takvu državu za deset milijuna, to je upravo badava! Za te ćete novce dobiti upravo desetak mora, stotine rijeka, stotine željeznica. A ne zaboravite, da ćete za tu svotu dobiti i Sibiriju — tu na svijetu najbogatiju zemlju!

Maršal je Ocupa slušao žmirkajući očima. Tad reče:

— Hoćete li pet milijuna?

— Pet milijuna?! — odvratih u smijeh. — A ne biste još pet rubalja dodali! Uostalom, ako baš želite, to ću Vam prodati za pet milijuna Rusiju, ali drugu . . .

— Ne, ne — mahnuo je glavom Finac. — Ovu, pa i pet kopejki ne treba . . . No, no, hoćete li sedam milijuna' ali ni groša više?

— Čudim Vam se, gospodo, da još trgujete sa mnom — rekoh uzbudjeno. — Želite kupiti ono, što je svakom iskrenom i pravom patrioti najdraže i — još se cijenkate!

— Kako hoćete — rekao je na to Mulajnen, dižući se. — Hajdemo, Ocupa!

— Čekajte, no . . . — kliknuh. — Čekajte. Bilo kako bilo, milijun puštam. Premda ne priliči, jer zemlja vrijedi toliko. Lako bi mogao za tu cijenu naći kupca. No, za dobar početak, milijun puštam . . .

— Tri pustite, gospodine! —

— Dajte ruku! — rekoh, udarajući po pruženom dlanu. — Zadnja riječ: dva milijuna puštam! Za osam. Vrijedi!

Japanac je zadržao moju ruku i oprezno upitao:

— Sa Poljskom i Kavkazom?

— Sa Poljskom i Kavkazom!

— Vrijedi! Kupljeno je!

Srce mi se stislo od boli . . .

— Prodano! — kliknuh, nastojeći umjetnim veseljem prikriti tešku bol. — Uzimajte!

— Kako . . . uzimajte? — pogledao me sa čudjenjem Ocupa. — Što to znači: uzimajte? Mi ćemo Vam platiti novce zato, da Vi svojim feljtonima uništite Rusiju!

— A zašto Vam je to potrebno? — upitah iznenadjen.

— To se Vas ne tiče. Dosta je kad kažemo, da je potrebno. No dakle, hoćete uništiti?

— Dobro, uništit ću.

III.

Sutradan, kasno pod večer, stalo je predmojom kućom nekoliko kola, neki ljudi počeli su u moj stan unositi, stenjući, teške, do vrha natrpane vreće.

Moja sluškinja nadgledavala je posao, zapisivala broj vreća sa zlatom i kod toga je ulovila jednoga od ljudi, kad je htio iz vreće izvaditi sto ili dvije sto tisuća. A ja sam medjutim sjedio kod pisaćeg stola i, pišući feljtone jedan za drugim, — dragovoljno sam uništavao po meni prodanu domovinu . . .

IV.

Sada, kad sam se iskreno ispovjedio — lakše mi je srcu. Da, nitkov sam, trgovac, izdajica Juda, koji je prodao domovinu . . . Ali osam milijuna — ha, ha! — osam milijuna u džepu — i to nije mačji kašalj!

I sada, u noćnoj tišini, kad se probudim, uznemirivan čudnim utvarama — predamnom se javlja i uznemiruje me samo jedno strašno pitanje, koje me plaši:

— A, nije li to bilo prejeftino?

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, utorak 22. siječnja 1918. Broj 914

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakovi bitni dogodjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 21. siječnja (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Sjeveroistočno je i istočno od Yperna, kao i na fronti od La Bassee do Epehy potrajala pojačana topnička djelatnost. Južno od Vendhuille ostalo je kod odbrane engleskog sunka zarobljenika u našim rukama.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U pojedinim odsječcima u Champagni i s obje strane Moze bojna djelatnost topništva. Sjeverozapadno od Reimsa i u Argonama imali su manji pothvati naših izvidničkih odjela uspjeha. U oba posljednja dana oboreno bje 11 lijetala i 1 pripeti zrakoplov.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Izmedju Vardara i Dojranskog je jezera od vremena do vremena oživjela topnička paljba. U okolici je Dobrudže došlo na više mjesta do bojeva u pretpolju, koji su bili po Bugare uspješni.

Talijansko bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Iz Rusije.

Boljševici raspustili konstituantu. — Bojevi u Petrogradu. — Krilenko o položaju. — Kobne slutnje. — Sudbina obitelji Romanova. — Iz konstituante. — Glasovanje pod bajunetama. — Nemiri.

U Petrogradu vlada posvemašnja anarhija. Agentura javlja, da su boljševici zaključili raspustiti konstituantu. Prema drugoj vijesti iz istog je izvora bila konstituanta raspuštena iza četverosatne rasprave, jer nije htjela boljševičkoj vladi odobriti načela o preuredbi zemlje i jer se je izrekla protiv načina, kako sovjet pregovara o miru sa središnjim vlastima. „Corriere della sera“ javlja od 18. o. mj., da je u Petrogradu došlo izmedju crvene garde i mornara te oružanih gradjana do bojeva, koji još traju. Pristaše Lenina bacali su na povorke socijalno-revolucijonarnih radnika, koji su demonstrirali u prilog ustavodavne skupštine, sa krovova bombe te pucali na njih sa strojnim puškama. Imade mnogo mrtvih i ranjenih. Medju mrtvima nalazi se takodjer socijalno-revolucijonarni poslanik konstituante Boganov.

Stockholm, 19. Iz Haparande javljaju ovdješnjem novinstvu: Na nekoj skupštini glede demobilizacije izjavio je vrhovni zapovjednik, Krilenko, prema službenom glasilu boljševičke „Izvestija“, da poteškoće vlade rastu od dana u dan. Gradjanski rat sve više zahvaća oko sebe i poprima sve oštrije oblike. Položaj da je prilično neodrživ, te će se dovršiti u katastrofi. Na fronti da je već započela demobilizacija neuredním bijegom u masama, koje priredjuju željeznicama najveće poteškoće. Stoga se je moralo obustaviti čitav prijevoz ugljena. Drugi je neki pučki povjerenik izjavio na konferenciji ovako: Vojnici umiru na stotine tisuća na fronti, i glad će ih malo po malo dotjerati u unutrašnjost zemlje, gdje će sve opustošiti, što će na svom putu naći.

Amsterdam, 20. (D. u.) „Telegraph“ pripopćuje petrogradsku vijest lista „Times“, prema kojoj ondje opet rastu nemiri. Slab dojam izazivlje, što je zatajila opskrba gorivom i živežom. U posadi se zamjećuju znakovi malenih nesuglasica. Pučki se povjerenici ne mogu više tako bezuvjetno pouzdavati u posatku, kao ono prije mjesec dana. Sve upućuje na nove nemire. List „Ruskaja Vjedomost“ navadja primjere za nasilja boljševičkih vojnika kod izbora za konstituantu. U okružju su Kozlov prodrli boljševički vojnici u sela i prijetili se ubojstvom svakomu, koji ne bi glasovao za kandidata boljševika.

Stockholm, 20. Kako javlja „Djen“, zaključio je izvršbeni odbor seljačkih vijećnika, da podastre kod izvršbenog odbora sovjeta ovaj predlog: Obitelj Romanov neka se smjesta preveze iz Tobolska u Kronstadt ili Petrograd. Osim toga neka se uapse svi članovi obitelji Romanov, koji se nalaze još na slobodi, neka se sastavi izvanredno istražno povjerenstvo, koje imade izraditi optužnicu i na njezinu temelju staviti obitelj Romanov pred revolucijonarno sudište. Sve ovo valja da se zbi što brže, kako bi se odmah nakon dolaska bivšega cara u Petrograd mogli istraživati njegovi zločini. Glasa se, da je izvršbeni odbor sovjeta spreman udovoljiti tom zahtjevu.

London, 20. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda sa danom 19. siječnja: U konstituirajućoj je skupštini pročitao Sverdlov izjavu o pravima radnika. Ova traži, da ruska republika, sovjeta ukine privatno vlasništvo i uvede vlasništvo radnika na njihovom radu, te prisilni rad, da se radnici oboružaju, a nezaposleni razredi razoružaju, da se uvede socijalistička vojska, a zajmovi proglase nevaljanima. Izjava završuje, da vlast isključivo pripada radnicima i sovjetima. Oboružani su mornari stajali u hodnicima i na ulazu u zgradu, a bila su namještena i dva poljska topa. Skupština je sa 273 proti 140 glasova zaključila, da se odgodi rasprava o izjavi glede prava radnika. Nakon toga su boljševici i socijalni revolucionarci ljevice ostavili dvoranu. Preostali su socijalni revolucijonarci unatoč prijetnja oboružanih mornara poduzeli svom naglicom mjere glede zemljišta, kao i predlog, neka se svim zaraćenima izašalje odaslanstvo, kako bi se uspostavio svjetski mir.

Petrograd, 20. P. b. a. Središnji je izvršbeni odbor izdao na pučanstvo u Petrogradu ovaj proglas: Neprijatelji puka šire svagdje vijesti, da su dne 18. o. mj. revolucijonarni radnici i vojnici, koji su priredili bili mirovnu demonstraciju, pucali. Ovakove se vijesti šire u svrhu, da se u redove radnih masa unesu smutnje, izazovu izgredi i potakne na atentate proti revolucijonarnim idejama. Već je bilo ustanovljeno, da su buntelji pucali na mornare, seljake i radnike, koji su obavljali sigurnosnu službu po ulicama. Središnji je izvršbeni odbor poveo strogu istragu. Krivcima će suditi revolucijonarna sudišta. Središnji odbor preporuča pučanstvu, da ovakovim glasovima ne vjeruje i bude mirno.

: Petrograd, 17. (D. u.) P. b. a. „Novaja Žizn“ tvrdi, da ukrajinski zastupnici, izuzevši one, koji su već na putu, ne će poći u Petrograd, da prisustvuju otvorenju konstituante. Pridošli će ukrajinski izaslanici iza pročitanja izjave ostaviti dvoranu, dok se ne promijeni stanje odnošaja izmedju zavoda Smolni i rade. Neprijateljstva izmedju boljševičkih i ukrajinskih neka se četa obustave sve do otvorenja sveopćeg kongresa radničkih i vojničkih izaslanika Ukrajine.

: Petrograd, 17. (D. u.) Agence Havas. Listovi javljaju, e je vijeće pučkih povjerenika, kako bi stalo na put odnosnom sukobu, zaključilo, da kod odluke, imade li se konstituanta otvoriti ili ne, ne će uzimati nikakova obzira na broj članova, prijavljenih kod povjerenika. Taurijske palače za obranu Taurijske palače smješten je veći broj puščanih strojeva. Kroz pet je dana cestovni promet potpuno obustavljen.

Radnička stavka u Austriji.

Njemački su socijalni demokrate upotrebili stavku, da se nekim svojim zahtjevima domognu vlasti u Beču. Oni traže komunalnu izbornu reformu za Beč, ali ne za ostale zemlje, kaošto na primjer za Češku i Moravsku, gdje bi takvom izbornom reformom izbilo u punom svijetlu, kako malo Nijemaca imade u rečenim zemljama. Ministar se je predsjednik izjavio pristašem ove prividne demokracije, koja ni na koji način neće da dopusti, da se u Austriji stvori naravno i istinsko ravnotežje izmedju pojedinih naroda i njihovih zastupstva, te da se konačno riješi onaj „vječito austrijski“ narodnosni problem. Baš zgodno je kazao gospodin Seidler onaj „vječito“ austrijski problem, ali time nije izrekao nikakve duhovitosti, već, ne sluteći ništa zla, ispostavio sebi i svojim prethodnicima fenomenalnu svjedodžbu nesposobnosti. Vrhu toga ministar nam je Seidler odao tajnu, nama doduše već dugo poznatu, da on ne vodi pravedne politike narodne ravnopravnosti, već politiku eksponenta Wolffove stranke. Seidlerova izjava o komunalnoj izbornoj reformi nosi na sebi žig protuslavenstva i protudemokratičnosti, a mi mislimo, da je ministarstvo Seidlera izreklo time smrtnu osudu u očima slavenskih i demokratičkih zastupnika.

: Beč, 21. (D. u.) Kako javlja „Rathauskorrespondenz“, zaključilo je predsjedništvo bečke kršćansko-socijalne stranke izjavu, u kojoj se izriče očekivanje, da će pregovori u Brestu-Litovskom dovesti do skorašnjeg, trajnog sporazumnog mira u Rusijom. Kršćansko-socijalna je stranke uvjerena o iskrenoj miroljubivost grofa Czernina i goji potpuno povjerenje, da će ministar izvanjskih poslova poduzeti sve, što se dade dovesti u sklad s državnim interesima, kako bi se došlo do mira. Kršćansko-socijalna stranka smatra ali štetnim, kad se u ovaj trenutak, kadno bi sama sloga monarkije mogla naše zastupnike osposobiti na snažno nastupanje, oslabljuje njezin položaj političkim stavkaškim pokretima. Kršćansko-socijalna se stranka diže proti izrabljivanju pokreta u jednostrane stranačko-političke svrhe i najoštrije presvjeduje proti tomu teritorističkomu nasilstvu na bečkom pučanstvu.

: Beč, 21. (D. u.) Dnevnici su danas opet izašli. Pretežna je većina prometa preuzela danas opet posao. Dosad se ne javlja ni o kakovima upadicama.

: Beč, 21. (D. u.) Jučer se je prijepodne obdržavao kod ministra-predsjednika dr. viteza pl. Seidlera glede izjave, koje je vlada podala bila pouzdanicima radništva o reformi općinskog izbornog prava, dogovor, kod kojega su sudjelovali narodni zastupnici Pacher, frajher v. Pantz, dr. Silvester, dr. Urban, dr. Waldner i Wolff. U uvodu je spomenuo ministar-predsjednik, e mu se je pričinilo poželjnim, da se porazgovori sa zastupnicima njemačkih stranaka, koji borave u Beču, i kod toga pobliže obrazloži shvaćanje vlade, u kakovom okviru i uz koja jamstva smatra vlada provedenje takovih reforma mogućim. Vlada priznaje, da su se pretpostavke i gledišta za postupak s izbornim pravom uslijed rata bitno promijenile, te da je osobito obzirom na požrtvovno držanje svih slojeva puka tečajem rata izbila na javu spoznaja, da se u buduće moraju na području općinskog izbornog prava jače nego dosad istaknuti ona demokratska načela, na kojima se osniva izborno pravo za parlamenat. Kod toga si je vlada dakako potpuno svijesna, da imade svaka izborna reforma pokraj demokratske takodjer i narodnosnu stranu. U Austriji može takova reforma izazvati pomak razmjera narodnosnih sila, prelaz političke skupine ili njezine nadmoći sa jedne narodnome skupine na drugu. Stoga sadržaje u Austriji svako pitanje o izbornom pravu uvijek i koliko toliko od našeg vječno austrijskog problema, naime narodnosnog, i ono se ne smije, da se zajedno ne riješi i u njoj uklopljeni dio narodnog prava. Bilo bi neodgovorno i nesavjesno, kad bi se reforma provela lih sa demokratskog stanovišta, a zanemarile se njezine narodnosne posljedice. Sve dolazi na to, da se stvore takova jamstva, da se postigne zaželjeno narodnosno glavno djelovanje i po mogućnosti što više izluči neželjena narodnosna nuzgredna djelatnost. O tom si je na čistu svaki razboriti političar. U mješovitim jezičnim područjima nema dakako izborne reforme bez stanovitog narodnog uredjenja. Što se pako tiče želja radništva glede demokratskog razvoja općinskog izbornog prava i shvaćanja vlade, koja smatra shodnim, da podje tim željama u stanovitim mjerame i uz stanovite modalitete u susret, to narodni preokret ne leži niti u težnjama radništva a niti bi ih vlada mogla dozvoliti. Upravo tako, kako požrtvovno držanje i razumno sudjelovanje svih pučkih slojeva opravdava jače pritezanje širih krugova pravima i zadaćama javnoga života, upravo bi tako bila upravo nesnosna pomisao, e bi možda njemačkom narodu uslijed reforme, koja je ma bilo kako u savezu sa ratom, nastala odavle kakova šteta ili bol.

Vlada si je stoga u svojoj izjavi naprama zastupnicima radništva izričito pridržala pravo, a za to našla i potpuno razumijevanje, da se reforma može uočiti i provesti samo prilagodjenjem uz posebne narodnosne odnošaje u pojedinim zemljama. To se pravo imade shvatiti u tom smislu, da se koli u izgled stavljeno podnešenje vladine osnove glede novouredjenja općinskog izbornog prava u pojedinim saborima, toli i načelno zajamčeni predlozi, koji bi bili iz krila autonomnih težnja predloženi vladi, omogući samo u tom obliku, da ne bude ništa na uštrb narodnosnom stanju. Prisutni su izaslanici iz Češke izjavili, da za Češku imade održanje narodnosnog stanja za

nepobitnu pretpostavku provedenja narodnosne razdiobe i samouprave. Ministar je predsjednik primio izjavu šest njemačkih zastupnika na znanje.

Stavka radništva u Ugarskoj.

Budimpešta, 21. (D. u.) Popodne je došlo izaslanstvo socijalno-političke stranke ministru-predsjedniku dru. Wekerlu i predalo mu jučer zaključenu rezoluciju, prema kojoj je radništvo zaključilo, da će nastaviti borbu, dogod im se ne pruže doličnа jamstva glede ovih trih točaka: 1. Naš je zastupnik u Brestu Litovskom spreman, da bez svakog tudjeg umješavanja sklopi mir bez aneksija, osnovan na pravu samoodredjivanja naroda. 2. Zastupničkoj kući predložena se osnova o izbornom pravu bezodvlačno riješava, ili se pako u slučaju, kad bi stranka rada pokušala to prepriječiti, zastupnička kuća raspušta. 3. Vlada se brine uz uporabu najodrješitijih sredstava za pravednu razdiobu najvažnijih potrepština za radništvo. — Ministar je predsjednik dr. Wekerle izjavio, da vlada podupire čitavim svojim ustavnim utjecajem mirovnu politiku grofa Czernina, koje je ostvarenje takodjer i najsrdačnija želja kraljeva. Ministar je predsjednik uputio nakon toga na poznatu najnoviju izjavu grofa Czernina, da se s naše strane mir ne će izjaloviti radi osvajalačkih težnja, no pojave, kaošto su eto ove sadašnje, znače ozbiljnu pogibao za mirovne rasprave. Smatra li tako vrući prijatelj mira, kaošto je to graf Czernin, tu ozbiljnu opomenu potrebitom, to moraju i radnici, koji poput nas žele što skorašnje ostvarenje mira, poraditi u pravcu, da odmah opet nastupe normalni odnošaji. Glede izborne reforme izjavlja ministar-predsjednik dr. Wekerle, da se o njoj mora raspravljati prije negoli o ičemu drugomu, i ako osnova ne bi našla većine zastupničke kuće, vlada je sklona, da se prizove na izbornike. U pitanju glede prehrane kani vlada svim sredstvima nastupiti za poboljšanje teških prilika. Prema onomu, što bje rečeno, vlada ozbiljno poziva radništvo, da se prihvati opet posla, jer bi nastavak abnormalnih odnošaja mogao biti samo na uštrb stvari mira i izbornog prava. — Vodja je deputacije izjavio, da se radnici na temelju izjave ministra-predsjednika prihvaćaju opet posla.

Pregovaranja o miru.

: **Berlin**, 20. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ piše: Ravnatelj je trgovačko-političkog odjela, dr. Johannes, stigao iz Brest-Litovskog u Berlin i bio primljen po državnom kancelaru, da ga izvijesti o tečaju trgovačko-političkih pregovora s Rusijom i podastre mu daljnje predloge glede nastavka istih. Po svoj će prilici ravnatelj Johannes, kojemu bje u Brestu-Litovskom imenovan zamjenik, morati ovdje boraviti dulje vrijeme, jer su se u berlinskom odjelnoj centrali nagomilali prešni službeni poslovi, radi česa mora on osobno da sudjeluje, i jer se rasprave u Brestu-Litovskom otežu dulje, negoli se je to isprvice moglo očekivati.

Za deklaraciju.

Narodne žene i djevojke Buzeta i okolice za „Jugoslavensku deklaraciju“.

Mi potpisane žene, majke, kćeri i zaručnice Buzeta i okolice punim srcem, te ženskom tvrdokornošću i oduševljenjem, pristajemo uz majsku deklaraciju našeg „Jugoslavenskog kluba“ u Beču, osvjedočene, da će jedino naša narodna slobodna jugoslavenska domovina srcem, umom i desnicom ujedinjenih Hrvata, Srba i Slovenaca pod hapsburškim žezlom, moći nas, našu djecu i unučad riješiti sramotnog, izdajničkog ropstva, teških boli, krutih — tudjinskih veriga, stoljetnih, nikad smalaksalih tlačitelja.

Pristajemo uz svibanjsku deklaraciju, duboko osvjedočene, da će jedino naša, od tudjeg gospodstva slobodna, jugoslavenska država, privesti čitav naš troplemeni dosad mraženi i neujedinjeni narod k boljitku, razvitku, prosvjeti i narodnoj časti. Pristajemo uz deklaraciju za sve pretrpljene sadašnje i prošle muke i pregaranja i iz osvete za sva krvna zla, nanešena slavskome jugu; za prolivenu krv u medjusobnim — bratoubojničkim borbama. Pristajemo iz gnjeva za tolike i tolike naše krvi, majke i žene, što su pod tudjinskim uplivom izdale slatko majčino mlijeko, radjajući sebi janjičare, a neprijatelju silovite junake.

Dočim ovo izjavljamo, povladjujemo rad „Jugoslavenskog kluba“ te našeg zastupnika dr. Laginje, pozivljujući iste, da ne popuste dok ne bude

Hrvat svoj na svome
Na tlu — hrvatskome!

U Buzetu, 20. jenara 1918.

Golmajer Mimica. Špehar Zorica.

Do sada preko 500 potpisa, a ostali slijede.

Za deklaraciju Jugoslavenskoga kluba od 30. svibnja 1917. izjavile se dalje općinari mjestanca Zarečja, općine Pazin u Istri i priposlaše nam ovu

Izjavu:

U Zarečju, dne 16. siječnja 1918.

Potpisani općinari (muški i ženske) hoće da budu gospodari na svojemu. Hoćemo slobodnu domovinu pod carem Karlom I. Živjela Jugoslavija!

Slijedi 87 muških i 154 ženska potpisa.

Naši se redovi množe. Narod glasuje sam, na svoju ruku, slobodno, glasuje za svoje oslobodjenje i narodno ujedinjenje svih jugoslavenskih plemena u jednu jaku slobodnu državu, gdje ne će tudjinska ruka nemilosrdno haračiti, kaošto je to pravila do sada, a još i dana današnjega to isto čini. Gledajmo i nastojmo, da se glasovanje to proširi, da se svi oni, koji isto misle i isto osjećaju i izjave otvoreno i snažno, e bi tako pred svijetom manifestovali naše želje i naše ciljeve. Jedino tako pripravljeni u složnim i jedinstvenim redovima moći ćemo da svijesno dočekamo veliki čas, koji se približuje.

Iz slovenskog svijeta.

Ljubljana za jugoslavensku ideju. „Slovenski narod“ javlja, da se je dne 18. t. mj. na Turjaškem trgu u Ljubljani sakupila dosta velika množica, da daje izraza svojoj radosti, što se je povratio g. Ivan Hribar i da daje oduška svom oduševljenju za jugoslavensku ideju. Množica je pred bankom „Slavijom“ zapjevala više pjesama. Hribar je sa prozora pozdravio manifestante te je naglasio, da se osobito veseli, što se naročito omladina oduševljava za jugoslavensku stvar, koja je u našoj delegaciji u Beču našla prave, iskrene branitelje. Na to je množica otišla pred zemaljski dvorac, gdje je dala izraza svom ogorčenju proti zemaljskom načelniku dr. Šušteršiču. Na to je množica otpjevala pred Prešernovim spomenikom „Hej Slovane!“ te je iza toga otkoracala pred biskupsku palaču, da priredi ovacije biskupu dr. Jegliču, koji je tako muževno i bez straha nastupio za deklaraciju. Gosp. se je biskup ponovno zahvalio za iskazane mu simpatije. Druga je polovica vijesti zaplijenjena.

Češki časopis u Petrogradu. Praški listovi saopćuju, da će boljševička vlada izdati u Petrogradu češki list, da propagira svoje nazore.

Domaće vijesti.

Za deklaraciju. U današnjem broju našeg lista priopćujemo dvije nove izjave za jugoslavensku deklaraciju i to općinara mjestanca Zarečja i narodnih žena Buzeta i okolice. Original izjava poslat ćemo Jugoslavenskom klubu u Beč. Istarski Jugoslaveni, slijedite taj primjer i oglasite se!

Jedan upit na c. kr. tvrdjavnog komesara, kao šefa političke oblasti u poslu vojničkih podpora. „Zakon veli, da svakomu, koji imade svoga hranitelja u vojničtvu, pripada potpora za uzdržavanje. Drugi zakon veli, da svi evakuirci dobivaju podporu radi toga, što su ostavili svoj dom. Kad su naši ljudi ostavili svoje ognjište, išli su raštrkani po cijeloj Austriji. Kod kuće su redovito primali svoju podporu za uzdržavanje, a čim su došli u druge pokrajine, izgubili su ovu i odredili im ovu drugu, bjegunačku podporu. Iznimku čine samo neki kotari u Moravskoj, koji su pošteno narodu isplaćivali obe potpore. Ali većina naših evakuiraca bila je cijelo vrijeme bez vojničke podpore. Sada, kad su se vratili kući, pitaju kotarsku potpornu komisiju, da im naknadno doznači ono, što nisu dobili, ali njihove molbe nemaju riješenja. Baš zato molimo g. tvrdjavnog komesara: Imadu li ti ljudi pravo pitati naknadno potporu ili ne? Ako imadu pravo, zašto se njihove molbe ne riješavaju sa svom brzinom i to baš onako, kako su ih tjerali od svog doma. Imadu li pravo na tu potporu, neka se molba odmah riješi povoljno, nemaju li pravo, nek se odmah odbije! Jedno ili drugo!“

Više onih, čije molbe leže neriješene.

: **Pojačanje redarstvenog nadzora u Puli.** Odredba lučkog admiralata: Da se stane na put kradjama, koje su u posljednje vrijeme učestale u Puli i okolici, odredjeno bje pooštrenje redarstvene i stražarske službe tečajem noći. Crnožutom vrpcom providjene patrulje redarstveno-stražarske satnije, etapnog bataljuna 65 i c. i kr. ratne mornarice, sastojeće se iz jednog potčasnika i jednog momka, upućene su, da se uvjere, da li su iza 7 sati na večer zatvorene trgovine, a iza 9 sati gostione i kavane, da se iza 10 sati na večer ne nalaze civilne osobe bez posebne dozvole na ulici. One su nadalje ovlaštene, da u vrijeme izmedju nastupa mraka i osvitka dana zaustavljaju momčad i civilne osobe, koje nose zamotke, njihove zamotke na licu mjesta pretraže i u slučaju, da predleži sumnja radi kradje, osobe uapse. Kod nadziranja zatvorenih trgovina, gostiona i kavana, kao i kućnih vratiju, imadu se patrulje uvjeriti, da su vrata i prozori dobro zatvoreni. Nadju li se iza 10 sata kućna vrata otvorena, imadu se veže i dvorišta pregledati. Sve uapšene se vojničke i civilne osobe imadu dovesti na vojno-redarstvenu stražu, gdje će zapovjednik straže provesti daljnji postupak.

Koncerat u gradskom kazalištu. Danas na večer održavat će se u gradskom kazalištu pod pokroviteljstvom Njezine Preuzv. gospodje admiralovice Juliške Fiedler koncerat glazbe ratne mornarice uz sudjelovanje baritona Ivich-a i Kausa. Početak u sedam sati na večer.

Premještenje okružnog sudišta iz Rovinja u Pulu. Iz Pazina doznajemo, da je vlada konačno odlučila, da se okružno sudište iz Rovinja premjesti u Pulu. Za sada se nastoji oko toga, da se priskrbi prostorije, u koje bi se sudište moglo privremeno smjestiti.

Iz Medulina nam pišu: Ovih dana su ribari c. i kr. mornarice ulovili kod nas silnu množinu dobre ribe. Neznamo kamo je ta riba otišla ali to znamo, da mi, niti naši susjedi po selima nemogosmo dobiti ribe niti za plaću. U opće moramo reći, da kroz cijelu godinu se oko Pule lovi riba, ali naši seljani nemaju od toga nikakve koristi. Sve što ulove, ide u Pulu na Nj. Vel. brod „Bellonu“, gdje se razdijeli, a što ostane, ide na „merkat za civile“. Na merkatu počnu prodavati ribu u 3 sata po podne i tako mi ne možemo kupiti ništa, jer moramo kući. Da čekamo, dok dodje red na nas, ne bismo ni u pol noći kući došli. Tako je i sa mesom. Seljak iz okolice nemože u Puli nikako do mesa. To je samo za gradjane. Krivnja leži u opskrbnom odboru, koji nezna ili neće, da prodaju tih živežnih namirnica bolje uredi. Mi smo svagdje, pa i ovdje državljani drugoga reda. Na fronti smo pako u prvim redovima.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Primila je uprava našeg lista kroz mjesec prosinac 1917. i do 10. o. mj. od jedne skupine prijatelja naše škole i podupiratelja našeg toli potrebnog narodnog pokreta, lijepu svotu od K 1.212.—, na čemu izričemo požrtvovnim darovateljima najsrdačniju hvalu. Budućnost naše siromašne djece, bit će im najbolja plata. Samo naprijed uzorni rodoljubi i na ovakov način iskazujte vaše misli i osjećaje, na udivljenje cijelog Jugoslavenskog naroda. Darovaše: po K 50: Šimić Anton, Ogujić Petar, Čučuković Nikola; po K 14: Popović Ilija, Čapalija Šime; po K 12: Magjarević Gjuro, Dodoja Mate; po K 11: Ćorić Tvrtko; po K 10: Blažić Janko, Petković Joso, Lorencin Ivo, Lušić Nino. Tomičić Josip, Miletić Jakov, Živković Marko, Zuvela Anton, Vrtlaši, Zore Ivan, Dorotić Petar, Strpić Marko, Tadin Dujo, Burmeta Božo, Juričić Andre, Stjepović Luka, Šiljeg Šime, Vujević Nikola Zakić Svetozar, Bogdanić Ivan, Gracin Jure, Škrinjarić Mate, Dujmović Ante, Lukin Kuzma, Blaha Viktor, Paušek, Žlender Franjo, Barišić Ljubo, Pecotić Jakov, Borovina Marko, Štrika Grgo, Stipica Ante, Arbanas Visko; po K 7: Plenković Ivo, Dundov Šime, Bilić Mate; po K 6: Dumanić Petar, Kaliterna Paško, Mahulja Ivan, Jončić Nikola, Marinović Josip, Todorović Marijan, Diraka Vjekoslav, Volaravić Grgo, Arbanas Toma, Goleš Paško, Gavranić Petar, Srdelić Ivan, Jelovčić Vjekoslav, Mejić Petar, Škunca Mate, Peša Šime; po K 5: Stupin Josip, Barković, Ivić Petar, Petović Milan, Cetinić Marin, Škrobica Frane, Knežević Ivan, Vučković Jovo, Bucalo Stevo, Jurić Dragutin, Alić Mate, Rupčić Martin, Belić Martin, Ružinić Josip, Špain Mate, Dulčić Jakov, Dulčić Dinko, Finka Mate, Mihaljević Danko, Bonifačić Andre, Hero Frane, Barbarić Frane, Rakocija Toma, Diraka Ignac, Poljak Agustin, Blažić Leopold, Kuničić Jerko, Orlić Anton, Matković Krsto, Lalić Vaso, Milošević Ivan, Lozica Ivan, Babić Vinko, Vranić Šime, Kazija Mijo, Bjelić Gjuro, Jurišić Marko, Kamazin Grgo, Elek Ivan, Fatović Šime, Percan Jakov; po K 4: Paulin Vlaho, Zaninović Ivan, Lemo Ivan, Bajkas Pere, Zulić Toma, Strifčić Ivan, Colić Antun, Vujčić Petar, Šegović Grgo, Antun Marčina, Beslić Toma, Dežmalj Ivan, Radulj Ivan, Lakoš Ivan, Volarić Ivan, Kaleb Ivan, Travas Stipe, Sintić Ante, Kozeman Joso, Škorić Jure, Sablić Pave, Blečić Vjekoslav, Škurla Visko, Rukavina Aleksaudro, Jandrijev Ivan, Franin Josip, Tomšić Dušan, Ćotić Jakov, Vržina Paško, Lauro Frane, Žilko Ante, Makš Bartol, Čubrić Šime, Vučica Josip, Grbas Krsto, Kević Ljubomir, Balanca Ivan, Gracin Ante, Maras Andrija, Barin Rafael, Stjepić Nikola; po K 3: M. N., Jurjević Ivan, Mihalić Ivan, Gobo Jakov, Gobo Antun, Kaštropil Danijel, Bontić Josip, Dominis Marijan, Grgas Ivan, Veljak, Pušić Dinko, Ivić Ante, Stadojević Jakov, Bilač Ante, Jakominić Alois, Weber Aleksandro, Mošić Andrija, Jovanović Marin, Macura Jovo, Škorić Savo, Senković Nikola, Palada Marin, Biškupić Agjelko, Jurković Ilija, Sokol Ivan, Kalažić Mate, Lovrić Josip, Zuklić Anton; po K 4: Kapeli

Ivan, Dujmović Ante, Orlić Tadija, Demarin Giuseppe, Čelić Petar; po K 2: Odanović Jure, Jurić Ivo, Buljat N., Andrić Franjo, Jerković Andrija, Jakus Grgo, Branica Vicenco, Stričević Josip, Lisica N., Klapčić Paško, Šepić Anton, Čavić Ante, Martinčić Ivan, Čekada Ivan, Hrelja Marko, Kapor Petar, Marohnić Dragutin, Branica Srećko, Stečić Josip, Focelj Ivan, Jukopila Ivan, Milić Jure, Lovas Dragutin, Babić Mile, Vareško Grgo, Radman Anton, Jović Marko, Culinović Mate, Paškvan Jakov, Slavica Petar, Novak Josip, Barić Ive, Martinić N., Cetinić Petar, Fatičić Šime, Lelas Filip, Benčan Andrija, Bačetić Petar Ercegović Jakov; po K 1: Šijaka Ivan, Došek N. Živijeli oni, koji živu na korist, ponos i srećnu budućnost svojeg naroda!

*

Dalje su položeni u istu svrhu slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu neprežaljenog svojeg sina Petra Dorčić-a, c. i kr. korvetnog poručnika u pričuvi, inače kapetana trgovačke mornarice, poginulog dne 16. prosinca 1917., prigodom poduzetog odvažnog lijeta proti neprijatelju, polaže gosp. Ivan Dorčić-Rehić, trgovac i posjednik u Baški K 200.—. Dalje polaže ugl. obitelj gosp. Jakova Putalja K 10.—. Ukupno K 210; zadnji iskaz K 44.387·06; sveukupno K 44.597·06. Naprijed u svakoj prigodi, i na svakom mjestu za našu srednju školu u Puli!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4861.

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Širi se glas, da će se kanfanarska njemačka škola preko noći promijeniti u talijansku. Sva bi djeca, bilo hrvatskih ili talijanskih roditelja imala da predju jednostavno u talijansku školu. Kad mi nešto zahtijevamo, a zahtijevamo obično samo ono što nam je najnužnije, onda treba kojekakovih skupština, treba dostatan broj obitelja, otaca i djece, koja bi mogla polaziti školu. I tu se strogo pazi, strogo kontrolira. Zahtijevamo dakle, da se i drugima istim mjerilom mjeri. Raspusti li se njemačka škola u Kanfanaru, to neka se barem pusti djeci slobodno, da stupe u onu školu, koja im je po srcu i jeziku milija. Najveća bi nepravednost bila i najveće izazivanje našega naroda, kad bi njemačka škola samo promijenila firmu i postala talijanskom. Mi ne zahtijevamo, nego da se dade svakomu svoje, kako kome po božjem i ljudskom pravu pripada, a ne da se tako iza kulisa radi i ide u susret drugima a na našu štetu, dok se jednog dana ne bismo osjetili pred gotovom činjenicom. Pozivaju se mjerodavni krugovi, e bi tu stvar razbistrili i pošteno i pravedno uredili.

Poštansko gospodarstvo. Iz zapadne Istre primamo: Kad je vreća puna, gre preko, tako se veli po domaće. Nabralo se par naviljaka, koji tište dušu i srce, pa evo da čujemo. Danomice čuju se odavle, odanle kradje i neprestane kradje, sad pomanjka krumpir, fažol, kukuruz, meso (osobito suho), a često se dogodi, da nestane iz staje i tovara. I to se reda redomice. Malo istraživanja, malo ispitivanja, a siromah ostane i bez živeža, a bogme i bez tovara. Do kada će to ići, kuda i kamo, bogzna. Ali ipak onaj koji s time ravna, to jest onaj koji ima to da uredi neka stavi ruku na prsa nek kaže „mea culpa". Nekada se istražvao i htjelo se nešto istražiti, gdje faktično nije bilo ništa i to kako strogo. A osim toga u malom krugu zašla je ta zarazna bolest u višu kastu. Pruža nam se prilika, da se čuje i zna za veliku pomanjkanja paketa po c. kr. poštama. Bili isti sadržali živež ili što drugoga. Za živež je malo škakljivo, neka im Bog oprosti, kad i njima kako vele „bati" u želudcu, pa kad nanjuše komadić slanine, dobar tek im želim, pa kako i ne bi osobito u ovo doba — papirnatih izkaznica. No osim živeža pomanjka i ostalo. A zato pa ne valja šutjeti. Ponestane ti paketa i znaš, da ti nije živeža unutri. Reklamiraj, nema odgovora. Potužiš se na pošiljačevoj pošti, slegne ramenima, pa opet ništa. Tvoja pošta kaže nakon 2 mjeseca slavodobitno: „Izgubljeno!" Potužiš se na c. kr. ravnateljstvo u Trst, ne dobiješ ni odgovora. Dakle ne ostane nego uredi si sa svojim paketima tako, da ih uzmeš na rame pa tako utečeš „Raubritterima" iz pandža. Sada nam pada na um i pitamo: Gdje se vrši kontrola paketa? Kako se vrši? Koji je vršio? Osobito vrijede ta tri pitanja za promet izmedju Istre, Kranjske, Hrvatske. Može li se paket izgubiti preko 5 do 6 pošta? Glede prometa nema isprike, jer je promet u vrijeme mira bio živahniji svadje, a tako i po poštama. Glede radništva i činovništva nema isprika, jer je poštno činovništvo i pomoćnici oprošteni od vojništva. Tako ne preostaje drugo, nego vršenje savjestnije točnije svoje dužnosti. Ako pak ne može biti drukčije, neka se odredi minimalni poštanski promet pa taj da bude sjeguran. Stoga se preporuča našim prednjacima gg. zastupnicima, i onima koji mogu, a i onima na kojima to stoji, da se poštanski promet uredi, e da se opet ne povrati doba „Raubrittera" Toliko za sada, a drugi put malo potanje i točnije.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj2 l. od 21. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Žak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": puč.-ustaški liječnik dr. Zeilländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

†

Stožerna podčasnička mensa Nj. V. broda „Eh. Friedrich" daje na znanje žalosnu vijest, da je njihov sudrug gosp.

Ivan Zaninović

c. i kr. stožerni nadmeštar mina, vlasnik srebrnog zaslužnog križa sa krunom na vrpci kolajne za hrabrost i jubilarne spomen kolajne,

na 20. o. mj., poslije duge i teške bolesti u Gospodinu preminuo.

Sprovod nezaboravnog nam druga krenut će danas, dne 22. siječnja, u 3 sata popodne, iz kapele groblišta c. i kr. ratne mornarice.

PULA, dne 22. siječnja 1918.

Pismo barba Mate Balote zrmanu Toni Prošlinaru na Moravu.

Dragi moj zrmane Tone!

In gramatikal! To će reći, barba Mate se je naučio pisati po gospodski, i za sad je zabija, — a tužan ja, slabo san zabija — zaboravio pisati po našu. Kako vidiš, baš glatko mi ne teče, ma svejedno je, samo kad znam onoliko, koliko sam se kod pokojnoga postolara Zvane mogao naučiti. Škole nije onda bilo, a mi smo djeca išli k starome Zvani, koji nas je naučio čitati iz starih knjiga od molitve.

Kako sam iz tvoga pisma razumio, ti se na Moravi dobro — štono besida — podkova, što se tiče pisma i govora, a i svih drugih stvari. Na sve tvoje „lamentacijone" ja ti za sada ne mogu odgovoriti, ali dojti će vrime i za to.

Teško tebi, teško meni, tebi tamo, meni simo — oba se tužimo na mižeriju. Jedno je ovdje dobro, da nije snijega i leda kao kod vas tamo po širokoj Moravi, ali nevolja je na nas udarila i sve nas grize i grize, davi i davi sve pomalo, da se ni ne opaža, kako čovjek svaki dan postaje sve više tanak, dok jenega lipega dana ne zaklopi oči i tomu se kaže onda, da je umro od nestašice hrane ili po domaće rečeno od glada.

Ovih sam dana otputio se iz Raše preko Puntere w Barban, pak dolje po Proštini i Puljštini. U Barbanu sam govorio s velikim podeštatom, a na putu u Pulu sam našao našega dragoga i vrijednoga Antu Strgića, gradonačelnika u Čoravim dvorcima. Ti ga poznaš, zašto si mi bio pisao, da ga pitam, što je sa simenom. Dosta.

Na Brbanštini je jako slabo. To će ti reći svaki. I dite i žena i starica. U Čoravim dvorcima sam doznao, da tamo svako toliko ubije po koji seljak vola, ili makar zadnju kravu, i hrani se mesom dok ga još imade. Kruh, to je rijedak dar. Žene se muče ovako i onako, da svežu kraj s krajom, ali i njima to teško gre. Sve su se već naučile na „surogat". Za kavu beru „želud" sa duba, peku i melju i eto ti ratne kave. Malo dropine, mekinja, kore od drveća, sve se to skupa samelje, dobije se muka br. 13 i ispeče se ratna pogača. Nešto rijetke, ali veoma rijetke kaše ujutro, ono što ostane, to se pojede o podne, a mjesto večere ide se u krevet. I tako misliš, da živiš, živiš, srićan si, da je i tako, samo kad dojdeš kamo pred kakovu miru, najedamput vidiš, da te je samo polovica ostala, drugo je polagano iscezlo. Samo da ti je viditi, kako u Puli Labinke, Brbanke i Rakljanke a i sve potribne žene idu od kuće do kuće.

Onamo sve samo žuta lica, sama kost i koža, a oči misliš, da će te probosti od nevolje i stida, da se moraju tako poniziti, sakrivati i potajno zamijenjivati zadnje što imaju. Par kila mesa, zadnju kokoš, jaje, sve samo za malo muke, fažola, makar konaca, da si mogu nešto zakrpati. I sve to skrivaju, nose u bisagama, pokriveno, da im to ne uzmu.

Tomu mi kažemo prokletstvo, a službeno se to nazivlje: Jednakomjerna razdioba živeža.

Ti, koji si tamo bliže Beča, što misliš, od kakove je importance bio onaj „šjoper". Ja mislim, da od nikakove, jer je to bila samo komedija, i mi sad ne ćemo ništa imati od svega onoga, što su nam obećali. Oni uvijek obećivaju, kad se oćute, da su stisnuti, onda sve lijepe besjede, sve mili, dragi, sve će biti dobro, a kad se ti malo ukrotiš, onda pak sve ostane, kako je i prije bilo. Puštam te u miru Božjem.

Na Pisku, u jatu pod burinim skasom, antošnjaka miseca.

Mate Balota.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. | U Puli, srijeda 23. siječnja 1918. | Broj 915.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja:

Položaj nepromijenjen.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 22. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Istočno od **Yperna** bila je bojna djelatnost **topnička** tečajem dana i u pojedinim noćnim satovima živahna. S manjim je odjelima pokušao Englez uzalud, da na više mjesta u Flandriji prodre u naš bojni pojas. Na ostaloj je fronti **ostala bojna djelatnost umjerena.**

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika i vojvode **Albrechta:** U Argonima sjeverno od Le Fleura prodrle su francuske satnije na večer proti našim postojankama nakon topničke djelatnosti, koja je potrajala preko dana; bile su odbijene topovskom vatrom i borbom iz blizu. Na istočnoj obali Moze i u okolici je Flireya oživjela topnička vatra od vremena do vremena.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonska i talijanska fronta:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 22. (D. u.) Pošto se je predsjednik dr. Gross dirljivom riječju osvrnuo na smrt zastupnika dr. Pernerstorfera i nakon što bje zaključeno, da se odluka gospodske kuće o ratnom porezu ponovno predloži financijskom odboru, ministar predsjednik dr. vitez pl. Seidler odgovara na upite zastupnika Pachera i drugova

o praškoj rezoluciji od 6. siječnja

i zastupnika Stanjeka i drugova glede konfiskacije te rezolucije te izjavlja: Dok se je deklaracija od 30. svibnja 1917., i ako izazivlje najoštrije negodovanje radi povrede suverenih prava zemalja ugarske krune, ipak odnosila na interese dinastije i čitave države, te se po njoj može suditi o zajedničkom radu između vlade i njenih pristaša, uzalud se u praškoj rezoluciji to traži ma i najmanji glas za dinastiju i sveukupnu državnu pripadnost. Rezolucija se svijesno postavlja na internacijonalno stanovište, te ide u svojim pojedinim dijelovima za tim, da zavadi Austro-Ugarsku s njezinim saveznicima i da se barem pri sklapanju mira postave internacijonalni zahtjevi, e bi na taj način postigla priznanje inozemnih država za suverenitetu, koju je ona proglasila već kao prihvaćenu. Ona se bori protiv mira, sve dok taj ne donese

samoodredjenje naroda

i zahtijeva samoodredjenje u smislu vlastitih ciljeva. To bi se pravo imalo da uvaži i sudetskim zemljama u Austriji da osigura, izakako se raspusti dosadašnji državni savez, potpunu nezavisnost i suverenitetu, bilo to u Austriji ili ne. Jasno jest, da rezolucija prelazi time na skroz opasno područje i dopušta poimanje u upravo protudržavnom smislu. (Živahno odobravanje. — Medjuklici kod Čeha). Zato da jamči čvrsto usadjenje državne misli u širokim slojevima pučanstva, koje je vjerno caru i državi, zato jamči — ustanavlja to s istaknutim ovlašćenjem — volja najvišeg čimbenika u državi, koji poziv vlade u službu.

Ministar-predsjednik ističe na to, da se takovu politiku ne samo mora zabaciti nego ji bila i nepojmljivo (Veoma ispravno! lijevo) jer bi ona igrala takovu igru, da bi čitav svijet izgledao kao već izgubljen. Mogla bi imati najvećeg uspjeha, da ratnim huškačima u neprijateljskom taboru postavi u ruku novo agitaciona sredstva (živahno odobravanje lijevo) da uznemiruju naša nastojanja oko postignuća brzog mira, osobito pregovore u Brestu Litovskom. Mi čeznemo za časnim mirom, koji nama i našim saveznicima jamči za sva vremena za sigurni opstanak. Čeznemo za ovim mirom u duhu pravednosti i pomirljivosti, ali takvom slogom i odlučnošću, koja će protivnicima predočiti nesmisao njihovih namjera, koje idu za nasiljem.

ostvarenje praške resolucije

neće doći. Takva spletkarenja ne će preprječiti, da se neslomljiva životna snaga Austrije upotrijebi proti vanjskim neprijateljima. Vlada ni iz daleka ne misli identificirati tendencije one resolucije sa čitavim jednim narodom, koja veoma visoko cijeni visoke njegove sposobnosti, njegove vrline i u povijesti često prokušanu vjernost caru i državi i čija narodnosna i kulturna nastojanja prati najtoplijom simpatijom. Vlada očekuje sa pouzdanjem, da plemenita i zdrava jezgra ovoga naroda ne će biti zaražena od otrovnih početka takve samoubilačke politike te želi, neka se pristaše onih tendencija iza privremenih zabluda vrate austrijskoj državnoj misli. — Govoreći

O štrajkovnom gibanju,

izjavlja ministar predsjednik, da ovo nije imalo nikakvog eksusivnog karaktera, ali da je moglo poprimiti ozbiljne oblike i već takvo, kakvo je bilo, donijet sa sobom veliku pogibao. Rezultat se pregovaranja nesmije shvaćati kao produkt razrednog boja. Vlada je imala pred očima jedino to, da štiti one državne i društvene interese, koje se u takvom sudbonosnom času moraju štititi. Tu nema govora o pobjedi i o pobjedjenima. U tom se je smislu postupalo na korist svih slojeva pučanstva. Svi će oni imati koristi od skorašnje uspostave normalnih odnošaja. Time je svim gradjanskim razredima, koji su tako nepokolebivo ostali vjerni svojim dužnostima spram domovine, dano jamstvo, da ne budu ni u budućnosti sprječavani u djelovanju oko spora države. Sa druge je strane vlada bez pomišljanja obećala, da naročito na polju općinskog izbornog prava, doduše samo u principijelnom ali iskrenom i ozbiljnom obliku, ustavnim putem uvede reforme, o kojima je već dugo razmišljale koje se reforme načelno nesmiju odricati širokim masama pučanstva. Reforme će se provesti na način, da se

narodnosno posjedno stanje sačuva

(Buka i povici kod Čeha) i da se po mogućnosti udovolji opravdanim zahtjevima svih dijelova naroda. Ministar predsjednik svršava pozivom, da se vladu u ovim njezinim nastojanjima podupire i da političke razlike ustupe pred zajedničkom misli, jer

domovina je u pogibelji.

Neka se o sadašnjoj vladi misli kako se hoće, nitko joj neće moći nijekati, da nastoji, kako bi ujedinila sve koji u pogledu političke i državne vjernosti pokazuju dobru volju. Zadaće su vlade hiljadu puta teže, nego što se to obično misli u javnosti i kako prikazuju oni, koji napadaju vladu u tom položaju iz zasjede. Vlada može da samo onda ispuni teške svoje zadaće, ako u jakom narodnom zastupstvu nadje jak oslon. Govor su ministra-predsjednika, naročito u njegovom prvom dijelu, prekidali povici čeških zastupnika. Pri svršetku je uslijedilo živahno odobravanje. Ministru su sa mnogo strana čestitali. — Na prijedlog zast. Stanjeke, kuća je zaključila, da se o predsjednikovoj izjavi otvori debata. Na to su pročitani podastrti prešni predlozi.

Pregovaranja o miru.

Beč, 22. (D. u.) C. i k. dop. ured javlja iz Bresta-Litovskog dne 21. siječnja: Izmedju njemačkih i ruskih gospodarskih komisija došlo je do posavjetovanja, gdje je bilo odlučeno, da se sastavi nova subkomisija za uredjenje specijalnih pitanja. Ta je već započela svoj posao.

Saopćenja grofa Czernina.

Beč, 22. (D. u.) Odbor je za izvanje poslove austrijske delegacije sazvan u četvrtak k sjednici. Dnevni red: Saopćenja ministra izvanjskih poslova.

Mir kroz vojničke naočare.

Sud generala v. Arza o miru.

Beč, 22. (D. u.) Izvjestitelj je lista „Neues Wiener Tagblatt" razgovarao sa poglavicom glavnog stožera frajhERom pl. Arzom, naprama kojemu se je izvjestitelj glede najnovijih radničkih pokreta izjavio jednako, kao i naprama dopisniku lista „Arbeiterzeitung", te tom zgodom naglasio ponovno izrazitu volju monarkije do mira i izjavio, da on sam želi mir. Frajher v. Arz uputio je takodjer na to, e je nemoguće, da se povuku čete iz zaposjednutih područja, a neki je časnik, koji je sudjelovao kod razgovora, pridodao, da je veći dio ruskih četa, koje su još stajale u zaposjednutom okrajku u istočnoj Galiciji, ostavio svoje strijeljačke jarke, i da razbojničke rulje, koje se sastoje iz ruskih marodera, prolaze sad okolicom paleći i robeći. Poglavica je glavnog stožera uputio na to, da se neprestano govori o skorašnjem svršetku rata s Rusijom, a da se kod toga ne uzima na um, da ostala antanta nije učinila a ma ni koraka za mir. Nastavio je: Vi vidite, kako žestoko se i sama Rumunjska opire proti ustupu u mirovne rasprave. Italija kao da ne vidi, kako duboko mi stojimo u njezinom području i govori još uvijek o pripojenju Trsta i Tridenta. A ma ni ciglom još riječi nije dosad antanta naglasila, e je samo o sebi razumljivo, da se povrate njemačke kolonije. Iz svih mi se tih razloga čine prenapetesad nade u skorašnji mir preuranjenima.

Pomorska bitka kod Dardanela.

Krstaš „Midili" bivši „Breslau" potopljen.

Carigrad, 21. (D. u.) Službeno se javlja sa 21. o. mj.: U smjeloj su navali prodrli jučer „Sultan Javuz Selim", „Midili" i torpednjače iz Dardanela, da unište neprijateljske bojne sile, koje su bile ustanovljene kod otoka Imbrosa. Dva su neprijateljska monitora, „Raglon" (4500 t sa 2 topa od 35·6 cm) i „M. 28" (5000 t sa 1 topom od 23·4 cm i i topom od 15·2 cm), jedan torpedni parobrod od 2000 t, jedna postaja za znakove i opsežno municijono skladište bila uništena. S obje je strane vladala živahna ljetalačka djelatnost. Neprijateljsko bje jedno lijetalo oboreno u zračnoj borbi, a drugo jedno teško oštećeno. Obalne su baterije pucale s uspjehom proti neprijateljskim torpednjačama. Kod povratka se „Midili" uslijed više minskih hitaca potopila. — Iz Beča se službeno javlja sa danom 22. siječnja: Dne 20. siječnja provalile su turske bojne sile, i to krstaš „Sultan Javuz Selim", prije „Göben", maleni krstaš „Midili", prije „Breslau", te torpednjače iz Dardanela proti neprijateljskim bojnim silama, koje su zračni izvidjači ustanovili bili kod otoka Imbrosa. Jedan veći i jedan manji su engleski monitori bili uništeni, jedan torpedni parobrod od 2000 t potopljen, više hulkova teško oštećenih, a engleska postaja za znakove u zatonu Kefalosa uništena. Kod svog povratka je u Dardanele maleni krstaš „Midili" potonuo uslijed više podmorskih minskih hitaca. „Sultan Javaz Selim" nasukao se je kod ulaza unutar Dardanela u užini kod Nagare, a nije se, kako tvrde engleski izvještaji, nasukao uslijed teških oštećenja.

*

„Sultan Javuz Selim", bivši „Göben" bojna je krstarica te imade 23.000 tona i 10 topova po 28|50 cm. — „Midili", bivša „Breslau", bila je zaštićena krstarica sa 4550 tona i 12 topova po 10·5|40 cm.

Iz Rusije.

Nemiri u Petrogradu. — Mjesto konstituante — narodni konvenat. — Izražaj mišljenja revolverom. — Kako bje rastjerana konstituanta.

Paris, 21. (D. u.) Agence Havas saopćuje iz Petrograda dne 18. o. mj. Manifestacije za konstituantu bile su popraćene sukobima većih odjela crvene garde. Na uglu je Litvinskog prospekta zatvorio odio crvene garde put povorci, koja je stupala prama taurijskoj palači. Dvije su ili tri salve bile ispaljene, i pri tom 8 osoba, od tih 2 žene, usmrćene i 20 osoba ranjeno.

Petrograd, 20. (D. u.) Reuterov ured javlja: Taurijska bje palača jučer opuštena. Oko 5 sati prispješe novinari i izvanstranački članovi konstituante k palači, ali nadjoše zatvorena vrata. Pribita bje objava, neka se po nalogu pučkih povjerenika nitko ne pusti u taurijsku palaču. Lenin je saopćio nekom izaslanstvu sovjeta, kako ne će biti dozvoljeno konstituanti, da se još jednom sastane. Na njezino će mjesto stupiti narodni konvenat, koji mora da bude sastavljen na kongresu sovjeta, koji će se predtim održavati. Zadnjih je dana plijenila crvena garda po ulicama protuboljševičke listove i spaljivala ih.

Amsterdam, 21. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Čini se, da će se spojiti i maksimalistički članovi spojiti u novu ustavodavnu, skupštinu pod imenom „narodni konvenat". Prigodom debata o konstituanti došlo je do uzbudjujućih prizora. Neki je član konstituante htio da revolverom navali na socijalističkog vodju Ceretelija, ali je medjutim bio razoružan.

Stockholm, 21 (D. u.) Otvorbena se je sjednica ruske konstituante obdržavala pred natrpanom galerijom. Prva se vika podiže, kad socijalni revolucijonarac Svetsov htjede da otvori sjednicu. Morao se povući, dok je na to Svrdlov podao izjavu. Izbor je Černova dokazao, da su boljševici u manjini i time bje zapečaćena sudbina konstituante. Govor je Černovov proizveo moćan dojam, kojeg je Buharin oslabio proglašenjem svetog rata protiv buržoazije. On je navijestio, da će se boljševici odsele nazivati službenom kumunističkom strankom. Na to je uz žestoke proteste govorio Ceretelí protiv boljševika. Oko ponoći bjehu debate dovršene i na to je uslijedilo otklonjenje rezolucije eksekutivnog odbora. Boljševici i socijalnorevolucijonarna ljevica održaše iza toga zajedničko posavjetovanje, zatim se povratiše u dvoranu i izjaviše, e oni ne mogu raditi sa proturevolucijonarnim skupinama u konstituanti, te se odmah otputiše u zavod Smolni. Kratkomalo potom prispješe mornari i rastjeraše članove konstituante iz taurijske palače.

* **Ministar izvanjskih poslova grof Czernin**, prispio je dne 21. o. mj. u pratnji odjelnog predstojnika Grötza i redovitih poslanika Mittaga i Wisnera, kao i ostale pratnje, u Beč na kratak boravak.

* **Neznatni uspjesi putovanja Poljaka u Berlin i Beč.** Wolffov ured javlja iz Varšave: Poljačke novine donose vijest presbiroa političkog odjela za štampu, koja se opširno bavi sa putovanjem regentskog vijeća u Beč i Berlin. Postignute se prednosti označivaju kao veoma neznatne.

Domaće vijesti.

Stavka civilnog radništva u Puli.

Jučer je započelo civilno radništvo puljskih radionica sa stavkom. Puljsko je radništvo imalo namjeru da prije svega očituje svoju solidarnost s ostalim radništvom u Austriji, te da takodjer sa svoje strane demonstrira za pravedan mir putem sporazumka. Radništvo je izaslalo deputaciju, da ta izn je oblastima njegove želje i pritužbe. Deputacija bje primljena od tvrdjavnog povjerenika i lučkog admirala, koji su saslušali želje radništva. Te se u prvom redu tiču povratka radničkih obitelji, uredjenja plaća i skrbi za odijelo i obuću. Oblasti obećaše dalekosežno uvaženje želja, iznesenih po radnicima, našto je izaslanstvo saopćilo radništvu odgovor oblasti s predlogom, da se narednog dana opet lati posla, te da na taj način dostojno dovrši lijepu manifestaciju za mir. Manifestacije pa i dvije obdržavane skupštine potekoše bez upadica.

Radi stavke, na kojoj su sudjelovali i civilni radnici naše tiskare, izlazi naš list danas samo u dvije stranice.

Imenovanje. U Puli i okolici vrlo cijenjeni i na glasu združni činovnik, okružni povjerenik u ministarstvu za poljodjelstvo, g. dr. Franjo Vodopivec, imenovan je ministarskim podtajnikom.

Prodaja drvenog ugljena u konsumnom magazinu ratne mornarice obdržavat će se: u ponedjeljak, dne 21. o. mj. prije podne na članske iskaznice br. 1—250, po podne 251—500; u utorak prije podne 501—750, po podne 751—1000; u srijedu prije podne 1001—1250, popodne 1251—1500; u četvrtak prije podne 1501—1750, po podne 1751—2000; u petak prije podne 2001—2250, po podne 2251—2500; u subotu prije podne 2501—2750, po podne 2751—3000. Drveni se ugljen može podignuti u skladištu ugljena konsumnog magazina kod stare plivače škole ratne mornarice u doba od 7 do 11 sati prije i od 1 do 4 i pol po podne. Vreće treba donijeti sa sobom.

Povratak bjegunaca. „Središnji odbor za povratak bjegunaca i obnovljenje Primorja“, Beč, Barkgasse 2, saopćuje: Iz domovine nam dolaze od pojedinaca i naših krajskih odbora saopćenja, da oblasti sile razne bjegunce, neka se vrate doma, te da im dapače oduzimlju bjegunačku potporu. Saopćujemo, da je takovo postupanje nezakonito i proti intencijama središnjih oblasti. Dok ne izidje nova ministarska naredba, što će se zbiti dojdućih dana, moraju bjegunci dapače da ostanu u svojim sadašnjim prebivalištima, žele li, da u redu primaju bjeguncăku potporu. Kako stvari stoje, razdijelit će se krajevi za povratak u tri razreda. U razred A (neoštećeni krajevi) moraju se bjegunci povratiti i potpora će im se 1. travnja obustaviti. Samo onim bjeguncima, koji do 1. travnja ne će imati doma osigurane eksistencije, moći će im se potpora produljiti. — U razred B (više ili manje oštećeni krajevi) povratit će se bjegunci, budu li to sami htjeli. Potpora će im u dosadašnjem prebivalištu ostati. — U razred C povratak će se zabraniti, izuzevši pojedine slučajeve, u kojima bi bjegunci imali doma sačuvan stan i gdje bi im politička oblast dozvolila povratak. U te će se krajeve moći vraćati poljodjelci, rukotvorci i obrtnici, dok drugi ne. Za sve bjegunce, koji će se vraćati, bit će dostatna putna dozvola političke oblasti, dok će vojnička dozvola otpasti. — Odredjeno je, da se u razredu C porabe postojeće barake, te da se postave nove. Ovamo će se moći da povrate razni bjegunci, koji će svojim poslom biti od koristi poljodjelstvu i kod obnove zemlje uopće. — Toliko na znanje na premnoga pitanja, jer svakome napose ne možemo da odgovorimo.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Danom 27. siječnja o. g. bit će djelokrug pošt. ureda Oglej, Terzo, Červinjan, Viseó, Ajello, Fiumicello, Villa Vicentina, Pieris, Zagrad, Romans, Villesse, Kobarid, Livek, Robič i Breginj proširen na novčani saobraćaj (pošt. uputnicama i pošt. štedionicama).

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije ta prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4861.

Upisivanje u „Maticu hrvatsku“. Velevrijedna ova kulturna ustanova, koja je izdala već drugo ratno kolo od 5 knjiga biranog sadržaja, izdat će tijekom ove godine treće ratno kolo. Članovi prinosnici, koji hoće da se upišu u „Maticu hrvatsku“, mogu da to učine kod uredništva našeg lista u Sišanskoj ulici broj 24 i to dnevno od 2—5 sati popodne. Članarina iznosi godišnje K 6·—, poštarina i otprema K 1·50, ukupno dakle K 7·50. „Matica hrvatska“ prima i članove zakladnike, koji su dužni da uplate ili na jedanput K 100·— ili u roku od pet godina u obrocima po K 20 godišnje. Novi članovi zakladnici dobivaju, čim pristupe, besplatno sva izdanja, što od toga vremena izadju, a plaćaju samo otpremu i poštarinu. Knjige, koje izadju, bit će razaslane na povjereništva „Matice hrvatske“, gdje ih članovi mogu da podignu. Potanje upute daje uredništvo našeg lista, gdje stoje na raspolaganje svi popisi matičnih izdanja, koja se još mogu dobiti. Našim čitateljima najtoplije preporučujemo ovo naše kulturno društvo, jer time, da podupiremo i kupujemo dobru knjigu, pomažemo sebi, širimo narodnu prosvjetu i jačamo narodnu svijest!

Dopisi iz Istre.

Iz Kanfanara. Ovdje se pripravlja ponovno otvorenje talijanske općinske škole. Čuje se, da će i po tom ostati njemačka obuka samo u višim godištima. Svakako dobiti će tako naš Kanfanar svu silu učiteljskih sila. Taj je njemačko-talijanski školski savez za odnarodjivanje hrvatske djece, nek mi se dozvoli izraz, malko čudan! Medjutim ima još to novoga, da i voli kanfanarski Hrvati jačaju svoj upliv i napinju sile, da ostanu gospodari u svojoj kući spremajući se, da otvore svoj lokal u kući što su kupili, e da mogu u njoj popiti malo kave, piva ili vina, pročitati novinu, posuditi si knjigu, smjestiti si posujilnicu i što im se poštena prohtije. Mnogi su time iznenadjeni, neki klimaju glavom, drugi zdvajaju o uspjehu, treći boje se da će ih Hrvati pojesti na salatu. Medjutim i ime samog poduzeća pokazati će, da mu je svrha mirna i samo narodna isto tako i internacijonalna. O svemu doskora potanje.

Pazin. Zanimivo otkriće. Prošli petak oko 9 i pol sati uveče zaustavio se je neki voz pred kućom dr. C. Pratilo ga je službovno osoblje L. Runca. U blizini nalazili su se — na nesreću — nadredar Flego i oružnički stražmeštar Nikola Kuhar. Voz im se je činio sumnjivim, zato su pristupili bliže i popipali vreće, koje su se nalazile na vozu. Uvjeriše se, da je u vrećama živež. A bilo je ništa manje nego šest vreća na vozu. Oružnik je odmah o tome obavijestio oružničku postaju, dok je pri vozu ostao nadredar Flego. U to je za vozom došao pred kuću i dr. C. Napomenuo je nadredaru, da se u blizini na sred ceste nalazi neki pijani čovjek, pa da ga valja odstraniti, jer da je pogibao, da ga kakvi voz satre. Nadredar se — opazivši lukavu namjeru — nije dao smesti, te je ostao pri vozu. Kako se je kasnije ispostavilo, priča o pijanom čovjeku bila je sasvim izmišljena, a zašto, nije teško razumjeti. U to je došao i opet oružnik, zaplijeniše voz sa vrećama i odvedoše na općinu. Tu su vreće otvorili i nadjoše: u jednoj vreći bilo je 59 kg kave, zatim tri vreće bijele muke, jedna vreća ječma i jedna vreća grisa. Odmah je oružništvo podastrlo c. kr. kotarskom poglavarstvu prijavu. Sva se pazinska javnost živo zanima, kako će c. kr. kot. poglavarstvo stvar riješiti. Kod stvari je čudno, kako to, da nigdje nije bilo kave, a Runko je imao? Na koncu najiskrenija hvala nadredaru Flegu i oružniku Kuharu, koji su ipak otkrili i dokazali, da i u Pazinu imade kave.

Labin. Zdravstveno stanje u općini: Narod gladuje a načelnik i farmacista g. Kekin Milievoi naglo obolio i trpi na groznici; ne zna se ni pravo kako visoko mu temperatura poskočila, koja uvijek još raste uza sve to što mu stavljaju na čelo i pod nos zasmrdjelu repu. Uzrok bolesti: aprovizacija i s njom skopčane posljedice. Obznanjuje se o tom kano nadležnu oblast c. kr. kot. poglavarstvo u Pazinu, a posebice g. kapetana Lukovića, e' da mu uzmogne čim prije dobru medicinu poslati, koju on iz kapetanske farmacije može dati, ako samo hoće.

Prosvjeta.

„Književni Jug“. Izašao je II. broj ove nove jugoslavenske književne i umjetničke revije sa slijedećim sadržajem: Ivo Vojnović: Poklon pjesnika (M. Ružički-Strozzi). — Aleksa Šantić: Naš apostol. — Ivo Vojnović: Imperatrix. — Ivo Šorli: Na novini. — Milica Janković: Čekanje. — Miloš Vidaković: Zmaj Ognjeni Vuče. — Ivo Andrić: Ex ponto. — Dr. F. Ilešič: Jezik u nacijonalnom razvoju Slovenaca. — Janko Glaser: Nekaj misli o Otonu Župančiču. — Kuzma Tomašić: Zadivljene oči. — Pregled: V. Čorović: Srpski pisci kod Hrvata. — N. Bartulović: V. Car-Emina „Starci“ i M. Arcybaševa „Sanjin“. Res: U Donadini-a „Kamena s ramena“. — Ubiljèškama se govori o proslavi Marije Ružičke Strozzi, kazališnom intendantu, Slovenskoj Socijalnoj Matici, Proljetnom salonu i t. d. — Kao umjetnički prilog donaša: „Na verandi“ od prof. T. Krizmana. — List izlazi 2 put mjesečno slovenačkim prilozima te srpsko-hrvatskim ćirilicom i latinicom. Pretplata na godinu 32 K, a na po godine 16 K. — Prvi broj u nakladi od 5000 prim. raspačan je već; ako se javi dovoljan broj naknadnih pretplatnika, štampaće se drugi izdanje. Molimo one, kojima je taj broj poslat na ogled, da što prije pošalju pretplatu ili vrate broj. Novac se šalje na adresu „Književni Jug“, Gundulićeva ul. 29., Zagreb.

Poruke iz uredništva.

Dopisnika iz Pazina umoljavamo, da nam u buduće onakove i slične vijesti (o smrti itd.) saopći pravodobno, jer inače postaju bez vrijednosti. — Kanf. dop. Vaš smo dopis morali da skratimo. Prostor nam lista nije dozvoljavao, da ga u cijelosti priopćimo. — „Prijatelju lista“. Anonimno u koš.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 2 I. od 21. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo nadpor. Žak.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: puč.-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. U Puli, četvrtak 24. siječnja 1918. Broj 916.

Oglas.

Skupštine i sakupljanja se zabranjuju. Prekršitelji bit će uapšeni na temelju prijekog suda.

PULA, dne 24. siječnja 1918.

C. k. tvrdjavni povjerenik.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja:

S obe strane Brente bijaše artilerijska djelatnost živahnija od zadnjih dana.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 23. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Gotovo na čitavoj se fronti bijaše po podne uspela vatrena borba. I južno od Scarp oživjela je na novo bojna djelatnost. Kod San Quentina bje prigodom uspješnog provedenja mnogih izvida privedeno zarobljenika.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Sjeverno od Soaina i sjeveistočno od Avocourta slijedili su po jakoj djelatnosti vatre francuski sunci. U žestokim bojevima zbliza bje neprijatelj zagnan. Naši odjeli pješadije prodriješe istočno od Malincourta u neprijateljske jarke, te povratiše s nekoliko zarobljenika. Izmedju Beaumonta i Ornesa pojačala se na večer djelatnost artilerije.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište:

S obe strane Brente borba artilerije.

Prvi majstor glavnog stiela Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

U sjednici zastupničke kuće, koje se obdržavala prekjučer, pitali su zast. dr. Glabinski i drugovi, da li će se iza sklopljenja mira s Rusijom čitavo poljačko područje, koje pripada Rusiji nerazdijeljeno i posvema slobodno prepustiti samoodredjenju Poljaka. Oni zahtijevaju, neka se sastavi u onim područjima Poljske čim prije moguće na demokratskoj podlozi narodno zastupstvo, koje bi imalo odlučiti o otcijepljenju Poljske od ruskog državnog saveza i o državnom obliku i ustavu. Zahtijevaju nadalje, da se Poljacima osigura zastupanje na mirovnim pregovorima. — Zastupnik Stanjek i drugovi pitaju, zašto vlada nije otvoreno nastupila proti aneksijonističkim namjerama njemačke države, zašto podpiruje grof Czernin raspru izmedju Poljaka i Rusina, obećavajući Poljacima ukrajinska područja. Česi ostaju odlučno pri svojem programu glede ustanovljenja vlastite neovisne države. — Zastupnik dr. Korošec spočituje našoj diplomaciji, da svojim stanovištem glede načela samoodredjenja naroda ugrožava mir s Rusijom. Jugoslaveni će uz čvrstu odluku i pristajanje uz načelo glede ustanovljenja samostalne jugoslavenske države sa svim silama nastojati oko demokratizacije javnoga života. Oni zahtijevaju medju ostalim i ukinuće gospodske kuće. — Dr. Klofač veli: Česi otklanjaju svaku odgovornost radi pregovora u Brestu-Litovskom i nezahtijevaju posebnog mira, nego sveopći mir. Poljski se socijalni demokratski zastupnik dr. Daszynski obraća žestoko proti riječima generala Hoffmanna u Brestu Litovskom. — Zastupnik dr. Adler zagovara stavkaški pokret, te izjavljuje, da je on izmedju nezadovoljnika najnezadovoljniji.

Beč, 23. (D. u.) Kuća je danas nastavila debatu o izjavi ministra predsjednika. Zast. je Udržal polemizovao proti jučerašnjem govoru ministra predsjednika. Ministar si je predsjednik svijestan, da je jučer govorio u ime manjine austrijskih naroda. Intelektualni je prouzročitelj svjetskog rata svenjemački šovinizam a ne dr. Kramář. Zast. Knirsch se obraća protiv huckanja proti njemačkoj državi te se čudi, što ova huckanja nijesu bila pobijana niti sa strane vladinih klupa, niti od predsjedništva, od kojih je saveznik mogao to očekivati. Zast. dr. Rybář pobija proti zastupnicima češkog naroda i spoредno proti češkom narodu samom podignuta predbacivanja o tobožnjem neprijateljstvu proti državi i veleizdajstvu te upućuje na vjernost Jugoslavena i na djela hrvatskih, slovenskih i bosanskih pukovnija u ovome ratu. Ako se Slavenima radi toga predbacuje veleizdajstvo, jer da hoće tobože raskomadati državu, to govornik upućuje na jučerašnju izjavu njemačkog govornika, koja se tiče ustanovljenja njemačko-češke pokrajine. Slaveni su osvjedočeni, da su njihova nastojanja oko samostalnosti uperena proti pohoti Nijemaca za vlašću. Radi toga ih predbacivanja o veleizdajstvu malo brigaju, te će oni ustrajati kod svojih nastojanja. Zast. Hruban počinje govoriti češki, te govoreći o govoru ministra predsjednika i nastavljajući njemački, izjavlja: Odlučno odbijamo način tumačenja češke resolucije sa strane ministra predsjednika narочito pake predbacivanja, da resolucija znači produženje rata. Zast. Tusar žali, da je podjedno na štrajkovno gibanje u Beču do sažaljenja vrijednog krivog razumijevanja sa njemačkim socijalnim demokratima. Upućuje na to, da je češko radništvo, odmah kad je buknuo štrajk u raznim češkim gradovima štrajkovima pokazalo svoju solidarnost. Češki će socijalni demokrati u boju za demokraciju i za socijalizam uvijek sve žrtvovati te su osvjedočeni da će njemačko radništvo u tom boju podupirati češke socijalne demokrate. Zast. dr. Neumann izjavlja da je grof Czernin svojom ljubavi do mira postignuo ono, što se je kroz desetgodišta činilo nemogućim, da je naime u Austriji postao popularnim ministrom. Ostvarenje krunovine „Njemačke Češke“ bilo bi najsvrsishodnije riješenje njemačko-čeških prepiraka. Naredna sjednica u utorak.

Iz Rusije.

Rusija ne priznaje neovisnosti Finske. — Boljševici zauzeli Jekaterinoslav. — Boljševici su porazili ukrainske čete. — Umorstvo bivših ministara. — I Kerenski umoren? — Potjera za ubojicama. — Strah antante.

Stockholm, 22. (D. u.) Prama vijestima, koje su ovamo dospjele, ne će Rusija, unatoč priznanju samostalnosti Finske, da se odrekne gospodstva nad finskom. Jedan je dio četa dođuše ostavio Finsku, ali je na njegovo mjesto odmah drugi. Te čete potpuno neprestano nasilstva, osobito pak na otoku Aalandu.

Stockholm, 22. (D. u.) Po nekoj vijesti iz Haparande, prispjela je u Petrograd vijest, da su boljševičke čete zaposjele grad Jekaterinoslav. Pri tom da je zaglavio ukrajinski član konstituante, Loblinev.

Petrograd, 22. (D. u.) P. b. a. Sovjetovi odjeli, koji su bili poslani iz Harkova u Poltavu, upustili su se s radinim četama pred Kijevom u bitku. Ukrajinske su čete rade potpuno poražene. Grad je u rukama sovjetovih odjela. Na nekoj udruženoj sjednici radničkih, seljačkih i vojničkih vijeća, bjehu s oduševljenjem pozdrvljeni zastupnici izvršbenog centralnog odbora u Harkovu. U Poltavi vlada posvemašnji mir.

New-York, 21. (D. u.) Reuterov ured javlja: „Associated Press“ doznaje iz Petrograda dne 20. o. mj., da su članovi kabineta Kerenski, Šingarev i Kokoškin u svojim krevetima u mornaričkoj bolnici bili umoreni, pošto su onamo bili iz Petropavlovske tvrdjave radi bolesti privedeni. Tucet oružanih momaka da je prodro u bolnicu i propitkivao za postelju prijašnjih ministara, našto bje ispaljeno šest hitaca proti Šingarevu i dva hica proti Kokoškinu. Ubojice da su na to ostavili bolnicu.

Petrograd, 22. (D. u.) Petr. brz. ured. Na sva povjereništva, na odbor za pobijanje pogroma, na glavni stan „crvene garde“, na odsjek za pobijanje proturevolucije, na povjerenike za kaznene poslove te na povjerenike petrogradskih kolodvora, prispjela je slijedeća prešna brzojavka: Moraju se pokrenuti sve moguće mjere, kako bi se pronašlo mornare i članove crvene garde, koji su noćas u 1 sat provalili u mornaričku bolnicu te ubili Šingareva i Kokoškina. Uapsiti valja i sukrivce te ih odvesti u Smolni zavod. O toku stvari valja izvještavati svaki drugi sat. — Dne 21. siječnja 1918. Lenin, min. pravde Steinberg.

Petrograd, 22. (D. u.) Petr. brz. ured. Pučki su povjerenici bili obavješteni, da je policija ušla u trag ubojicama Kokoškina i Šingareva.

Petrograd, 22. (D. u.) Petr. brz. ured. U sjednici, održanoj dne 20. t. mj., prihvatio je sovjet i obznanio slijedeći zaključak: Pošto su Šingarev i Kokoškin bili u bolnici usmrćeni, sovjet takav zločin usudjuje. Radnički slojevi neće nikada odobriti na našim uapšenicima izvršena nasilja, pa da su oni počinili i političkih zločina proti narodu i republici i da je i pravedno bilo ogorčenje proti vodjama proturevolucije. Sovjet se obraća na radnike i vojnike pozivom, neka složno osude ovaj zločin te naredjuje, neka se svim sredstvima održi revolucijonarni red. Sovjet odobrava od povjerenika poduzete mjere.

Bern, 22. (D. u.) Privremena pogodba Ukrajine sa središnjim je vlastima u Francuskoj izazvala opće iznenadjenje. Novinstvo daje otvoreno izraza začudjenju i strahu. Večernji listovi upućuju i na to, da mogu sada središnje vlasti izvršivati pritisak na najbogatiju rusku pokrajinu te istodobno i na nju neposredno uplivati.

Mirovni pregovori.

Beč, 23. (D. u.) C. kr. dop. ured javlja iz Bresta Litovskog dne 21. t. mj.: Jučer i danas vršila su se prva službena vijećanja njemačko-ruske pravne komisije. Raspravljalo se je pojedine i formulirale članke, koji se tiču pitanja dokrajšenja ratnog stanja, pitanja uspostave diplomatskih i konzularnih sveza, ratne odštete i pitanja uspostave državnih ugovora.

* **Vijećanje u Parizu.** Dopisni ured javlja iz Pariza, danom 22 siječnja: Clemenceau je primio danas talijanskog ministra-predsjednika Orlanda i dugo je s njim raspravljao.

* **Bugarski delegati** dolaze danas iz Bresta Litovskog u Sofiju, da podadu vladi izvještaj i prime instrukcije.

* **Friedrich Adler amnestiran?** Poznato je, kako su stavkaši u Beču postavili bili medju inim i zahtjev, neka se pomiluje ubojica ministra predsjednika grofa Stürgkha. „Jut. List“ prima iz Beča, da se u bečkim političkim krugovima pronose glasovi, e će se to doskora dogoditi.

* **Svenijemci proti socijalnim demokratima.** Olomucki „Pozor“ saopćuje, da svenjemačka glasila nazivlju dr. Adlera diktatorom, te veleda sadašnja stavka potpunoma odgovara dosadašnjoj politici dr. Seidlera, koji da štiti veleizdajničke Čehe i podupire huškanje proti Njemačkoj. Sadašnja stavka da nije ništa drugo, do li pokušaj izdajstva Njemačke.

* **Njemački ratni invalidi vraćaju svoje križeve.** Nedavno su nekoji ratni invalidi iz društva „Bund der Kriegsbeschädigten“ poslali natrag g. v. Tirpitzu vrpce njemačkog željeznog krsta. Istodobno su mu pisali i ovo: Ratni invalidi hoće da ovim činom prosvjeduju protiv toga, što oldkovanja ne štite teško ranjenih vojnika pred nasiljem i napadajima takozvane „domorodne stranke“. Generaloberst v. Kessel je predsjedniku imenovanog društva poslao pismo, u kojem mu na temelju zakona o opsad-

nom stanju zabranjuje svako djelovanje za društvo, jer bi odlaganje odlikovanja moglo izazvati nepoštovanje toga visoko cijenjenog reda i jer je to postupanje izazvalo u njemačkom narodu strašno ogorčenje.

* **Generalfeldmaršal Hindenburg** i meštar glav. sijela Ludendorff došli su jučer u Berlin, da caru Vilhelmu podaju izvještaj o vojničkom položaju.

* **Zabrana izlaženja „Berl. Tageblatt“** Glavni je odsjek drž. sabora prihvatio od svih stranaka poduprt zaključak, u kojemu se drž. kancelara moli, neke poduzme shodne mjere, da se čim prije digne današnja zabrana o izlaženju „Berl. Tageblatt“.

* **Nizozemski brodovni prostor.** Reuter javlja iz Londona, da su se povoljno svršila pregovaranja medju zastupnicima nizozemske vlade i aliirskim vladama, koja su se ticala prepuštenja nizozemskog brodovnog prostora aliircima te dovoza živeža i druge razne robe u Nizozemsku.

Političke vijesti.

U masama vrije.

Pod naslovom „Mase su uzrujane“ saopćila je „Arbeiter Zeitung“ članak, u kojem upozoruje vladu, neka nipošto ne misli, da zadnje pomirljive vijesti iz Bresta Litovskog — da je tobože u nekojim točkama ipak došlo do zbliženja i da su se približili sporazumku s Ukrajincima — mogu da posvema umire mase. Premnogo da su već puta bile nade puka prevarene. Vlada da će morati izjaviti na najobvezatniji način, e ne će dozvoliti, da se mirovni pregovori razbiju o kojekakve osvajalačke nacrte. Tu da se ne radi samo o kruhu, nego takodjer o — m i r u ! Ne radi se dakle samo o pitanju želudca, nego takodjer o pitanju najviše politike. „Arbeiter Zeitung“ nastavlja: „Posvuda ste obećivali, da će rat dovesti do „nove orijentacije“ u unutarnjoj politici, do demokratizacije čitave državne zgrade. Radnik je postavljao na bojištu na kocku tijelo i život; kako se dakle može da očekuje, neka on trpi, a u domovini čeka postupaju s njim kao s državljanom manjega prava? Posvuda govore o demokraciji i „novoj orijentaciji“. S a m o u A u s t r i j i s e n i j e d o g o d i l o n i š t a, a m a b a š n i š t a... Radnici nisu nikakvi strojevi, i ne daju se takodjer promijeniti u strojeve. Samo onda, ako vlada pokaže radništvu, da čuje njihov glas, da hoće udovoljiti njihovim životnim potrebama i poštivati njihova državna prava, da hoće učiniti kraj najnesnosnivijim mukama p u t e m b e z o d v l a č n o g d o v r š e n j a r a t a, jedino će joj se tako posrećiti da umiri radničke mase i uspostavi time preduvjet za nesmetan rad“. — Sve je pravo, sve istina — pridodaje „Edinost“. Samo moramo naglasiti, da to, što naglašuje socijalno demokratski list, ne vrijedi samo za radničke mase, nego i za sve slojeve pučanstva i naročito za — narode. Svi stavljaju na kocku zdravlje i život na bojištu. — Takodjer za narode treba životi i preduvjet za miran život i jedan rad jednoga s drugim. Osobito je pak istina, da vlade dosada nijesu toga razumjele. I konačno svi žele, da nadodje čim brži konac tome klanju, kako bi se moglo da započne s poštenim i blagoslovljenim radom!

Stara pjesma.

Ministar je predsjednik dr. Seidler progovorio. Nije to prvi puta da govori, a ni način govora nije baš nov. Sjećamo se još, kako je pri svojem nastupu veoma mnogo govorio, mnogo obećavao, pa nas ni ovog puta nije iznenadio. Govorio je proti češkoj rezoluciji od 6. siječnja, okrstio ju je protudržavnom i sa svom svojom odlučnošću i ministarskom tvrdokornošću izjavio je, da ostvarenje te resolucije ne će nadoći. Istaknuo je zajedničku misao i naglasio, kako je domovina u pogibelji. Ministru su čestitali. I tako je naš dični poglavica spasio situaciju, izjavivši, da moramo svi prihvatiti onu zajedničku misao, jer je domovina u pogibelji. A zato, jer je domovina u pogibelji, ne smije se sada ni u što dirati, sve mora ostati pri starom, a ta se nenaravna zgrada, koja tako labavo stoji, ne smije popravljati, jer bi se kod popravka moglo štošta suvišnog, nezdravog i protuprirodnog izbaciti. Zato, jer je domovina u pogibelji, moraju da Nijemci još i nadalje vladaju, a Slaveni neka se samo umire, neka shvate već tu zajedničku misao mininistra Seidlera, neka se sada samo lijepo žrtvuju za tu zajedničku misao, a drugo nek prepuste njemu, dr. Seidleru, on će već znati udovoljiti kojekakvim sitnicama svoje njemačke braće, pa makar te bile i na uštrb slavenskim poslušnim ovčicama. Kad bude dosta slavenske krvi proliveno, kad bude dosta suvišnih žrtava, onda, kad ne bude više trebalo slavenskih šaka, Seidler će po uzoru svojih predja stvoriti novu krpariju, koja će zadovoljiti plemenite i požrtvovne Wolffovce. Sve to nam naravno nije dr. Seidler rekao, ali nam nije rekao ni riječi, koja bi se dala tumačiti drukčije. Samo naprijed neka se tura taj nevaljali stroj, dok ide — ide. Pri nastupu vlade imao je možda dr. Seidler i dobrih namjera, kojih je tijekom vladanja nestalo. I on je pošao istom kolotečinom kao i njegovi predšasnici, da vlada s pomoću manjine proti većini. Reć bi medjutim da je i njegov put kratak, i da će doskora zapeti. Stara je jednolična pjesma, puna nikad ne ispunjivih obećanja narodu već dodijala. Narod traži lijeka svojoj nevolji, traži svijetla, pravednosti, otpočinka, mira i kruha.

Domaće vijesti.

Stavka civilnog radništva u Puli.

Radništvo se još nije latilo posla. Jučer prije podne u velikoj su povorci, koja je prolazila gradom, radnici i radnice manifestovali svoju želju za što skorašnjim mirom. Manifestacija je prošla bez upadice, i organi su se javne sigurnosti ponijeli besprikorno. Po podne se održavala skupština radništva na trgu iza gradske tržnice, na kojoj je sudjelovalo nekoliko tisuća osoba. Vodstvo je nagovaralo radništvo, neka se već današnjim danom lati posla i odustane od manifestacija. Mnoštvo se na to mirno razišlo. Radništvo je očitovalo želju, da se zamoli zastupnik dr. Laginja s jedne strane, a talijanski socijalni demokrata Pittoni s druge strane, da dodju u Pulu. Obojci bje javljeno. — Na večer se grad umirio, trgovine su već kroz dan bile većim dijelom zatvorene.

Zastupnik Pittoni telefonirao je slijedeće: Zdravstveno stanje i sjednica u delegacijama priječe mi, da dodjem u Pulu. Govorit ću sa drugom D o m e s o m te ću ga pozvati, da odmah otputuje u Pulu.

Radi stavke civilnog osoblja u našoj tiskari, izlazi naš list i danas u dvije stranice.

Novi bjegunački zakon priopćit ćemo narednih dana. Radi tehničkih neprilika i nedostatnog prostora u listu nijesmo ga mogli da ovih dana priopćimo.

Hrvatska škola u Puli. Nastojanje oko narodne prosvjete nije ostalo bez uspjeha. Kako smo javili prije nekoliko dana, utemeljena je u našem gradu jedna trorazredna pučka škola za muške a druga za djevojke. Time nije doduše još postignuto mnogo ali opet je to jedan dokaz, da je ustrajan i odvažan rad uvijek okrunjen uspjesima. Neka nas taj slučaj uči, da zrele jabuke ne padaju s neba. Treba nam je rada i ustrajnosti i naš program neće ostati tek pukim idealom. Bit će dobro, da se naši odlučujući čimbenici pobrine oko prikladnih prostorija za naše škole.

Pomanjkanje učitelja. Molimo naše zastupnike, da zatraže od vlade u Beču, neka oslobodi hrvatske učitelje iz Istre od vojništva bez obzira na njihovu vojničku sposobnost. U Istri se ne mogu otvarati škole, jer nema učiteljskih sila. Mnogo se naših učitelja ne će vratiti sa bojnog polja. Ono malo učitelja, što ih imademo, moramo uz svaku cijenu spasiti od propasti, jer će inače biti u budućnosti onemogućen svaki prosvjetni rat u našoj nesretnoj Istri. Vojska ne će trpjeti nikakve štete, ako se oslobodi 100 učitelja od vojništva, pošto je naša Istra poslala na frontu kud i kamo više momčadi negoli ostale pokrajine u Austriji. Spasimo učitelje, da spasimo djecu! Uvjereni smo, da će naši zastupnici i u tom slučaju znati za svoju dužnost i odazvati se tom očajnom klicu iz Istre.

Istra pred katastrofom. Zemaljska upravna komisija margrofije Istre saopćuje: Uslijed prekinuća svakog dovoza brašna i zabjele u Istri postale su prilike upravo nesnošljive. Zemaljska se je uprava u Poreču često puta, a posljednjih dana brzojavnim putem, pritužbama obratila na c. k. ministarstvo za prehranu pučanstva u Beču, opisujući živim bojama kritičnu situaciju, u kojoj se nalazi narod Istre radi potpunoga pomanjkanja živeža uopće, a napose brašna, od kojega se nije vidjelo niti sjemena već nekoliko tjedana. Istra nije već dvije godine producirala ništa, izim malo vina, a rekvizicije iscrpjele su tužni i ogladjeli narod.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5101.

Dnevne vijesti.

Talijanski ratni „oče naš“. Tršćanski list „L'Eco“ donaša: U Škodovaki u Furlaniji je neki naš učitelj podučavao u školi i vjeronauk. Naučio je djecu i ovaj ratni „očenaš“: „Oče naš, koji jesi u Beču, tvoje ime neka bude u Italiji zaboravljeno. Tvoje kraljestvo neka se ograniči na onu stranu Alpa, tvoja volja neka se ne vrši ni na nebu ni na talijanskoj zemlji. Daj nam naš svakidanji kruh, koji nam oduzimaju tvoje pratioci, vrati nam zlato i srebro, koje si nam ugrabio, kaošto i mi tebi vraćamo tvoj papirnati novac. Ne vodi nas u zdvajanje, već nas oslobodi od sebe i tvojih zlih pratioca. Tako neka se dogodi!“

Prosvjeta.

Književna objava. Za nekoliko dana izaći će u našoj nakladi djelo jedne od prvih talijanskih pjesnikinja A n n i e V i v a n t i: K i r k e (roman Marije Tarnowske). U ovom romanu je na vanredan umjetnički način obradjen život Marije Tarnowske, od njene idealne svadbe u malenoj crkvici na sniježnoj ruskoj stepi, pa do konačne tragedije u V e n e c i j i. Djelo provejava iskrena ženska nježnost i duboka religioznost autorice, pa je doživilo nebrojena izdanja u I t a l i j i. Cijena je knjizi K 4. Ujedno javljamo, da od 20. siječnja tekuće godine povišujemo cijene našim dosadašnjim edicijama, pa će odsada stajati A. G. Matoš: F e l j t o n i i E s e j i K 3.—, I. V o j n o v i ć: A k o r d i K 4.50, M. N e h a j e v: S t u d i j a o H a m l e t u K 2.50. Sve narudžbe valja slati na nakladni zavod „J u g“ Zagreb. Ilica broj 7 I. kat lijevo.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 23. od 23. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo nadpor. Badl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Mor. štop liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Färber.

†

Tužnim i ojagjelim srcem javljam svima prijateljima i znancima pokojnikovim i mojim, da je naš ljubezni i nezaboravni stric i djed gosp.

Špiro Maričević

posjednik iz Peroja

poslije kratkog bolovanja, nepreslano uzdišući za svojom milom domajom i nedočekav taj za njega veliki dan povratka, ispustio svoju plemenitu i angjeosku dušu Svevišnjemu na 9. Januara u pustoj tugjini u Ob. Hollabrunn (D. Austrija), a na 11. istog mjeseca tamo privremeno pokopan.

Neutješivi sinovac

Maričević pop **Petar** paroh

za obitelj i rodbinu

Umoljava se ovo primiti kao direktnu obavjest.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju

Godina IV. | **U Puli, petak 25. siječnja 1918.** | **Broj 917.**

Saopćenja grofa Czernina.

Beč, 24. (D. u.) U odsjeku za izvanjske poslove austrijske delegacije, obdržavala se danas sjednica na kojoj je ministar izvanjskih posala grof Czernin prihvatio riječ. Ministar označuje u uvodu, e je njegova dužnost, da razvije

vjernu sliku o mirovnim pregovorima

da izvjesti o raznim fazama dosadašnjih uspjeha, da iz toga povuče zaključke, koji su uistinu logički i opravdani. Prije svega ministar je prikazivao onima, kojima se čini tok pregovora prepolaganim, poteškoće pregovora, koje si čovjek ni predstaviti ne može. Nastavljajući ističe ministar kardinalnu razliku, koja postoji izmedju mirovnih pregovora u Brestu Litovskom i svih pregovora, koji su se ikada dosad u povijesti obdržavali, naime

javnost pregovora.

Kad se radi toga pojedine faze pregovora u potankostima svakog dana raširc putem brzojava po svijetu, sasma je samorazumljivo, da djeluju uz onu nervoznost, koja cio svijet zaokuplja, kao električni udarci i podžižu javno mnijenje. Mi smo, rekao je ministar, bili potpunoma na jasnom o štetama takovog potijeka. Unatoč smo ipak odmah udovoljili želji Rusa glede te javnosti, jer smo se htjeli pokazati kako idemo u susret, jer mi nemamo što da sakrivamo i jer bi to moglo učiniti krivi dojam, kad bismo mi ostajali pri dosad postojećem načinu prijašnjeg tajnog obdržavanja pregovora. Ali, naglašio je ministar, potrebno je s druge strane tih posvema javnih pregovora, da velika javnost, zaledje, a prije svega vodje ostaju mirnih živaca. Partija se mora mirne krvi doigrati do kraja i ona će dospjeti do dobrog svršetka, budu li na mirovnoj konferenciji narodi u monarhiji podupirali svoje odgovorne zastupnike. Podloga je za pregovaranje Austro-Ugarske prama različitim novouredjenim državama Rusije:

„Bez odšteta i bez aneksija".

Od toga se programa neću udaljiti. Slabi su psihołozi oni, koji misle, da bi se ja mogao dati skrenuti s puta, kojim sam odlučio ići. Javnost nijesam nikada ostavio u dvojbi o tome, kojim da putem idem, a nijesam se nikada niti za vlas dao skrenuti s toga puta, niti na desno ni na lijevo. Od onoga sam vremena postao ljubimcem Svenijemaca i onih ljudi u monarhiji, koji se za Svenijemcima povadjaju. Istodobno su me proglasili ratnim huškačem oni, koji hoće „mir pod svaku cijenu". Nijesu mi bili na nepriliku niti jedni niti drugi; baš protivno: ovo je dvostruko psovanje moja jedina zabava u ovo ozbiljno doba. I z j a v l j a m o v d j e p o n o v n o, d a n e z a h t i j e v a m o d R u s i j e n i t i j e d n o g č e t v o r n o g k i l o m e t r a i n i t i j e d n o g k r s t a š a i da mora doći do mira, ako se Rusija postavi na isto stanovište, a to će kako se čini i učiniti. Oni, koji hoće mir pod svaku cijenu, mogli bi posumnjati o mom poštenju, ako im ne bi sa najbezobzirnijom otvorenošću rekao u lice, da neću nikada pristati na to, da se sklopi mir, koji prelazi sada predočeni okvir. Kad bi naši ruski kompaciscenti zahtijevali da mi odstupimo zemlju ili da platimo ratnu odštetu, to bi ja, kad moj nazor ne bi mogao prodrijeti, nastavio rat

usprkos želji po miru.

To pretpostavivši, hoću da opeta naglasim, e nema nikakvog uzroka za pesimističko predmnijevanje, da će se mir izjaloviti, jer su se raspravljajuće komisije ujedinile na temelju, koji ne sadržaje niti aneksija niti odšteta te bi samo nove inštrukcije različitih ruskih vlada, ili pako njihov pad, mogle ovaj temelj poremetiti.

Nastavljajući govori ministar o dvim najvećim poteškoćama, koje sadržavaju uzroke, radi kojih se pregovaranja ne vode onom brzinom, kako svi žele. Prva poteškoća leži u tome, sto nemamo da pregovaramo sa jednim ruskim kompaciscentom, već sa raznim novo nastalim ruskim državama, koje još nijesu medjusobno opredijelile afera svojih kompetenca. Tu dolazi u obzir: 1. od Petrograda vodjena Rusija 2. nova naša susjedna država, velika Ukrajina, 3. Finska i 4, Kavkaz. Sa prvim dvim državama pregovaramo neposredno. Sa obim dvim drugim u prvome redu više ili manje neposredno, jer nijesu dosada poslale u Brest-Litovsk nikakvih pregovaratelja. Nasuprot onim kompaciscentima stojemo mi, 4 države, a Kavkaz, na primjer, u kojemu ne vidimo neposredno nikakve poteškoće, koji ali stoji u konfliktu sa Turskom, pokazuje, kako su opsežni predmeti pregovaranja. Što nas specijalno u prvom redu interesira te je ona novo uredjena velika država, koja će u budućnosti s nama medjašiti:

Ukrajina.

Mi smo u pregovorima s tom delegacijom već veoma daleko dospjeli. Sjedinili smo se na gore spomenutoj bazi bez aneksija i odšteta, te smo si u velikim potezima razjasnili, da će i kako će se obnoviti trgovački odnošaji s novoosnovanom državom. Ali upravo taj primjer, Ukrajina, pokazuje najveće poteškoće. Dok ukrajinska republika stoji na stanovištu, da je ona ovlaštena da posvema autonomno i samostalno sa nama raspravlja, ruska delegacija stoji na bazi, da medje njezine države i Ukrajine, nijesu još fiksirane, da medje Ukrajine nijesu još definitivno utanačene, te da je za to Petrograd ovlašten, da sudjeluje na našim pregovorima sa Ukrajinom. To je mnijenje, kome se gospoda ukrajinske delegacije ne će priključiti. A taj nejasan položaj unutarnjih odnošaja bje razlogom prisilnom otezanju. Grof Czernin nastavlja, kako se on nada e će se i te poteškoće moći prebroditi, jer da je baš jučer primio iz Bresta-Litovskog dva brzojava, gdje mu saopćuju, da je vlada radnika i seljaka ukrajinske republike u Harkovu upravila na predsjednika ruske delegacije izjavu u kojoj veli, da centralna rada nije ovlaštena, da govori i pregovara u ime čitave ukrajinske republike, jer da zastupa samo imućne slojeve. Centralni će odbor sveukrajinskih radničkih i seljačkih vijeća otposlati za to u Brest-Litovski svoja dva zastupnika, koji će biti popunjujućim dijelom ruske delegacije. Predsjednik ruske delegacije Joffe izjavio je, da je on pripravan, da primi ta dva člana kao bivsteni dio svoje delegacije. To je, dodao je ministar, nova poteškoća, jer mi niti možemo, niti hoćemo, da se umiješavamo u unutrašnje poslove Rusije. No, bude li jednom ovaj put slobodan, to neće ni u budućnosti više nadoći nikakva poteškoća.

Mi ćemo složno sa Ukrajinskom republikom ustanoviti, da stave granice medju Austro-Ugarskom i prijašnjom Rusijom vrijede i medju nama i Ukrajinom. Što se

Poljske

tiče, čije granice u ostalom nijesu još ustanovljene, to mi od ove države ne želimo uopće ništa. Pučanstvo i bez uplivanja kroji svoju sudbinu. Kod toga ne polažem nikakve osobite vrijednosti na oblik dotičnog pučkog foruma. Što se sigurnije u ovom odražava sveopća narodna volja, to je meni takav forum tim draži, jer hoću samo dobrovoljno priključenje Poljske. Samo u takvoj želji Poljske vidim jamstvo za trajnu harmoniju. Neoporezivo ustrajem kod stanovišta, da poljsko pitanje nesmije niti za jedan jedini dan produžiti sklopljenje mira. Ako bude Poljska poslije sklopljenja mira tražila, da se na nas nasloni, to ćemo ju rado primiti.

Poljsko pitanje neće i nesmije da ugrožava mira. Ministru bi bilo drago, da je Poljska mogla sudjelovati kod mirovnih pregovaranja, jer je Poljska po njegovom mnijenju samostalna država. No, pošto petrogradska vlada ne drži, da ima današnja poljska vlada pravo, da govori u ime svoje države, to smo odustali od ove namjere, da ne bi izazvali eventualnog spora. Pitanje je bez sumnje važno, ali još je za mene važnije odstranjenje svih poteškoća, koje usporuju svršetak pregovaranja.

Druga je poteškoća, nastavlja ministar, neoporecivo

razilaženje u naziranju našeg njemačkog saveznika i petrogradske vlade

glede tumačenja prava samoodredjivanja ruskih naroda u područjima, zaposjednutim po Nijemcima. Takodjer Njemačka ne smjera nikakva nasilna proširenja područja u Rusiji, ali razilaženje je u naziranju dvostruko. Njemačka stoji na opravdanom stanovištu, da se mnoga istinska očitovanja za samostalnošću i neovisnošću sa strane zakonitih korporacija, uprava općina u zaposjednutim pokrajinama imaju uzeti za provizornu bazu narodnog mišljenja, koje se zatim mora ispitati putem pučkog glasovanja na širokoj osnovi. To stanovište otklanja još za sada ruska vlada i za Kurlandiju i Litvu i za poljske pokrajine. Te se razlike protežu i na povučenje svih njemačkih četa, što zahtijeva Rusija i na upravne organe u okupiranim pokrajinama, prije nego li se bude obdržavalo pučko glasovanje. Ali nenadana evakuacija i povučenje cijelog prometnog, obrtnog i upravnog stroja, koji se nalazi u njemačkim rukama, izazvalo bi nepopravljivu i posvemašnju anarhiju i veliku nevolju, te bi stvorilo faktično neodrživo stanje. U obim se pitanjima radi o tom, e bi se pronašlo nekakav srednji put, koji se pronaći mora. Razlike nijesu, po mojem mnijenju, dosta velike, e bi mogle opravdati neuspjeh mirovnih pregovaranja. No takva se pregovaranja nemogu dovršiti preko noći. Trebaju vremena.

Nato počinje grof Czernin govoriti

o Wilsonovoj noti,

koju on smatra mirovnim predlogom. Od 14 točaka Wilsonove note moglo bi se pristati na mnoge. U velikim se načelima slažemo sa Udruženim državama te se naša naziranja u konkretnim ratnim pitanjima približavaju. Pošto su Austro-Ugarska s jedne strane, a američke Udružene države s druge strane one velesile medju neprijateljskim skupinama država, kojih se interesi najmanje križaju, to je opravdano razmišljanje o tome, ne bi li izmjena misli medju obim ovim državama mogla tvoriti izlaznu točku za pomirljivo raspravljanje o miru medju svim onim državama, koje još nijesu pristupile razgovorima o miru. Ministar izjavlja pri koncu svojih izvoda: Radim oko mira sa Ukrajinom i Petrogradom. Mir sa Petrogradom ne mijenja ništa na našem definitivnom položaju. O d P e t r o g r a d a n e m a m o n i š t a v i š e d a o č e k u j e m o. Ovaj nema ništa, da izvaža. No, mir sa Petrogradom približava nas sveopćem miru. Drukčije stoji stvar sa Ukrajinom. Ova ima živežnih zaliha, koje će ona izvažati, ako se složimo. No, preko noći se ništa neda postići. Ako me prisilite, da na vrat na nos sklopim mir, onda nećemo imati nikakvih gospodarskih koristi, onda će naša pregovaranja pobuditi utisak, da moramo pod svaku cijenu i odmah sklopiti mir. Takav nam mir ne donaša niti jednog metr. centa žita te će više ili manje imati samo platonski uspjeh. Naše poteškoće ne leže u posljednjem redu u nestašici živeža; krize radi ugljena, prevoza i organizacije morat će biti odstranjene. Štrajkovi pooštruju ove krize. Gospoda delegati imaju dužnost, da dodju do ove alternative: Ili imaju pouzdanja u mene te mi moraju pomoći, ili se u mene ne pouzdaju, a onda me moraju srušiti. Mene ne drži na ovome mjestu ništa do osjećaja dužnosti, da moram ostati dotle, dok uživam pouzdanja cara i većine delegata. Govor je ministra vanjskih poslova bio na pojedinim mjestima i pri svršetku primljen živahnim odobravanjem.

Iza ministra izvanjskih posala prihvaća riječ zast. dr. Waldner. Izraža povjerenje svoje stranke grofu Czerninu i govori protiv mira uz svaku cijenu. Delegat dr. Stransky zahtijeva da se program, postavljen s ruske strane o pregovorima naroda s narodom provede i kod nas, te označuje za najvažnije pitanje delegacije da ispita, tko je zakrivio sadašnji rat. Raspravlja o jugoslavenskom problemu i našem držanju prama Srbiji prije rata, te misli, da se velikosrpska propaganda može sprovesti sa svijeta samo

obnovljenjem velikosrpske, srpsko hrvatske, jugoslavenske države,

i grof bi Czernin mogao pripomoći k ostvarenju te misli. Kad ne bi bilo nikakvog trojnog saveza, ne bi možda bilo došlo ni do rata s Italijom. Grof je Berchtold postavio Italiju pred en fait accompli (gotov čin), i tako je bilo nabačeno pitanje o odšteti. Caru Franju Josipu nije se u toj stvari zlo savjetovalo, kad je ovaj izjavio, da je pripravan, da se odrekne Trentina i talijanskih područja na Soči. Govornik pita, kako se može dovesti u savez utanačenje glede

Trsta i talijanske manjine

koja bi morala da ostane u Austriji, s principom istaknutim po grofu Czerninu, da se tudja država ne smije umiješavati u odnošaje neke druge. Utanačenje glede tršćanskog općinskog štatuta kabinetskim je proizvodom austrijske diplomacije. Trst nije nikakav talijanski grad nego je samo potalijančen grad, čiji općinski ustav nije povoljan za slavensku manjinu. Nije se zgražalo dozvoliti da intervencijom tudje države i to još uz garanciju njemačke države bude ovaj statut

nadoknadjen drugim, koji bi zajamčio nadvladu talijanskog elementa.

Govoreći o poljskom pitanju zahtijeva govornik od ministra za vanjske poslove, neka saopći uzroke, zašto se neka ne uvaži volja poljskog naroda, da se kraljevini Poljskoj priklopi Galicija. Česi drže, da je sada nadošao čas, u kojemu se država ima pretvoriti u federaciju slobodnih, suverenih država. Dok ministar za vanjske poslove ne prihvati načela, da vlade imaju svu svoju vlast izvoditi iz odobrenja vladinih, dotle su sve njegove riječi bez svrhe. Konačno izjavlja govornik, da se grof Czernin ne smije čuditi, ako Česi nemaju pouzdanja u njegovu politiku sve dotle, dok se on ne postavi na stanovište, da se pravo naroda na samoodredjenje mora zajamčiti medjunarodnom kontrolom, izvršenom mirovnom konferencijom. Sjednica se nato prekida do 6 sati popodne.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 24 (D. u.) Službeno se javlja:

Položaj nepromijenjen.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 24. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Nikakovi osobiti dogadjaji. Živahna izvidnička djelatnost naše pješadije privede na mnoge mjesta fronte zarobljenika. Na pruzi Boesinghe-Staden bje zaplijenjeno 6 mašinskih pušaka.

Istočno bojište:

Ništa nova.

Macedonsko bojište:

U pojedinim odsječcima djelatnost artilerije. Jugozapadno od Dojranskog jezera nije Englezima pošao za rukom napadaj.

Talijansko bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Prvi majstor glavnog stana: Ludendorff.

Napeti odnošaji izmedju Rusije i Rumunjske.

Bojovi izmedju četa ruskih i rumunjskih. — Rusi traže utočišta kod Bugara, gdje polažu oružje.

Sofija, 24. (D. u.) Bugarska brzojavna agentura prima iz Babadama (Dobrudža) ovu depešu od 23. o. mj.: Rusko-rumunjski su odnošaji silno napeti. Iza kratkih bojeva izmedju manjih ruskih i rumunjskih tjelesnina započeli su bojevi i izmedju većih odjela četa. Uslijed pokušaja Rumunja, da se dočepaju parka oružja, municije i kola četa 11. sibirskog zbora, bije se već tri dana jugozapadno od Galaca najvećom ogorčenošću bitka. Obe se strane bore topovima i monitorima. Rumunjske su čete dobile velika pojačanja. Kako ne bi dospjeli u ruke Rumunja potražili su vojnici neke ruske brigade utočišta s ove strane crte koja bje odredjena u ugovoru o primirju. Tu su predali oružje, povoze i živež. Ostatak se ruskog zbora bori dalje, očekujući pomoći.

* **Poljski socijalni demokrati** namjeravaju istupiti iz Poljskog kluba" te pod vodstvom zast. Daszynskog ustanoviti socijalno-demokratski klub. Kao razlog navadjaju postupanje većine u „Poljskom klubu" u pitanju samostalne poljske države.

* **Nijemstvo medju Poljacima u Prusiji.** Kod prvog čitanja proračuna u pruskoj zastupničkoj kući, ogradio se je Poljak Francszynski proti tome, što se u proračunu i sada nalaze iznosi, koji tobože služe u zaštitu nijemstva, koji su ali zaista napereni proti Poljacima. Govorio je za sporazumni mir i samoodredjivanje naroda. Unutrašnji je ministar odgovorio, da je Pruska jedinstvena država, koje ne će trpjeti čeških odnošaja. U novinama se je raspravljalo o nekakvoj autonomiji za Poznanjsku i istočnu Prusku, ali on — ministar — izjavlja, da je nemoguć razgovor o svakoj autonomiji, koja bi mogla porušiti jedinstvenost države. Nijemci da će uvijek pozitivno pospješivati nijemstvo.

* **Talijani za sporazumak s Jugoslavenima.** U jednom pismu iz Rima, obraća se „Secolo" na Jugoslavene, Talijane i Rumunje, da se slože medjusobno glede svojih ratnih ciljeva. Nakon otpada Rusije, veli „Secolo", ne znači, da mi ne ćemo pobijediti, ali to znači, da se je razmjer sila tako promijenio, da se više ne može sklopiti takav mir, koji bi iz temelja promijenio zemljopisnu kartu dunavske monarkije i balkanskih država, a na temelju narodnih prava i demokratskih načela. Radi toga je nužno ublaženje antantinog ratnog programa, a tu potrebu šutke uvidja i Wilsonova poruka senatu. Radi toga nužna je jedinstvenost nazora izmedju Srbije i Italije o ublaženju svojih programa obzirom na pitanje Jadrana.

* **Za općeniti mir.** Na skupštini radnika u Beču izjavio je socijalno-demokratski zastupnik Ellenbogen: Zahtijevati moramo, da se podijeli našem parlamentu pravo suodlučivati kod mirovnih pregovora. Wilsonovi su predlozi takovi da bi mogli biti podlogom za mirovna pregovaranja. Mi ne ćemo separatnog mira, samo sa Rusijom, mi hoćemo općeniti mir, da se već jedamput dokrajči strašno ljudsko klanje. „Hrv. Država".

Iz Rusije.

Stokholm, 23. siječnja Prema vijestima iz Petrograda bje uapšeno 87 zastupnika raspuštene ustavodavne skupštine, jer da su pozivali pučanstvo u Petrogradu, neka započne gradjanski rat.

Berlin, 23. siječnja. „Morgenpost" saopćuje neizravno iz Petrograda, da je vlada raspisala nove izbore u rusku pučku skupštinu za 27. veljače. Pučko bi se zastupstvo imalo sastati tek nakon sklopljenja mira s centralnim silama. Dosadanji izbori bjehu proglašeni ništetnima.

Domaće vijesti.

Stavka radništva.

Pokret, koji se je pojavio takodjer u našem gradu, kaošto u čitavoj ostaloj Austriji, nije u glavnom razredno gibanje, već izraz nezadovoljstva sa općim, uslijed rata nastalim prilikama u državi. Nema sumnje, da je široka masa, masa radništva i seljaka morala da nosi u tom ratu najgore terete. Jedan radnik označuje ovo psihološko stanje radnog naroda veoma dobro sa riječima: Dali smo vama sve što smo imali, meso i krv, sinove, očeve, žene i djecu, i sav naš imetak. Što tražite još od nas? Hoćete li još našu „kost i kožu", „kost i kožu" naših boraca onih, koji su sve dali, a ostali bez ičega, da sebe prehrane? Ovim su se patnjama pridružile i druge, lokalne naravi: Evakuacija je pučanstva poremetila našem radnom narodu sav život, sav opstanak. Moralna potištenost čovjeka, koji je odijeljen od svojih ljudi, pojačana uslijed opće oskudice, koje se danas više ne taji niti tajiti kuša, zapuštenost radništva, koje nije nigdje imalo zagovornika i branitelja, već bilo prepušteno samom sebi a napokon sveopća težnja za općim i pravednim mirom, koja je zahvatila mase radničkog naroda u ostaloj državi — sve to je doprinijelo tome, da su srca prekipjela. Zastupnici su radništva iznijeli dosta radničkih želja, ali glavna je želja radnoga naroda, kako nam piše jedan radnik, mir. Narod hoće mir. A kad hoće narod mir, onda treba da razumiju taj glas oni, kojima je namijenjen. Danas znademo svi, da nam jedino mir može donijeti oslobodjenje od svih patnja i nedaća, a radništvo znade, da ga je tom nastojanju prate simpatije čitavog svijeta. Za nas je veoma utješljiv pojav, da je unatoč napetosti u vazduhu prošla manifestacija radništva mirno, dostojno i bez upadica.

*

Kako doznajemo, stignut će danas zastupnici Oliva i Domes u Pulu. Radništvo je odlučilo nastaviti stavku, dok ne prispiju iz Beča njihovi zastupnici.

*

C. kr. tvrdjavni komesar saopćuje: Radnici pomorskog arsenala, koji primaju relutum, mogu krušne obroke, koji su već od njih plaćeni, te prema tome njima pripadaju, danas u 10 sati prije podne pridignuti unutar arsenalskih ograda pokazavši bijelu iskaznicu. Ulaz kod vratiju br. 4, izlaz kod Belone. Jedan radnik može podignuti kruh i za više radnika, pokazavši njihove bijele legitimacije.

Jadranska Banka. Na izvanrednoj glavnoj skupštini dioničara Jadranske Banke dne 20. o. mj. bilo je zaključeno, da se dosadanja dionička glavnica od 12,000.000·— kruna povisi na 20,000.000·— kruna, te je upravno vijeće bilo ovlašteno, da ovo povišenje provede uz uslove, koji odgovaraju današnjim prilikama. Na sjednici upravnog vijeća, koja se je održavala iza glavne skupštine, raspravljalo se o uspjehu prošle poslovne godine, te se drži, da će dividenda za godinu 1917. iznašati barem 28 do 32 krune po dionici prema 24 krune za godinu 1916.

Općinski ured za posredovanje radnje u Puli preuzeo je i posredovanje i brigu zaposlenja ratnih invalida puljske općine.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5101.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su slijedeći doprinosi: Poslao je gosp. Vladimir Kulić, tvorničar voštanih svijeća i zastupnik osiguravajuće zadruge „Croatia" iz Šibenika K 40.—, i to, K 20.— za našu srednju školu u Puli, a K 20.— za „Družbu sv. Cirila i Metoda", sa ovim popratnim riječima: Uzhićen što su naša momčad na raznim ratnim brodovima znali i znadu da strgnu i potrebni im komad kruha iz grla, a da pomognu našoj narodnoj stvari. Dao Bog, da se ugledaju u njihov krasni primjer i bogataši naši Živjeli svijesni vojnici Hrvati Slovenci i Srbi!

Mjesto vijenca na odar blagopokojnoj gospodjici Franici Baldini, preminuloj dne 7. o. mj., polaže gosp. A. Mrak, rač. podč. pješ. puk. 97., Bojna pošta 638, K 20.—. Ponovno se sjećamo Hrvatske škole u Puli mi istarski evakuirci, sa milom svoticom, želeći učiniti domovinsku ljubav, spram naše bijedne Istre, koja silno trpi u ovo teško ratno doba, a ponajviše radi Hrvatske škole, koju toli željno očekujemo za budućnost svoje nevine djece. Vruće želimo dijeliti bijedu sa istarskim narodom, da bi nas se što prije povratilo u našu domovinu. Radje tamo stradati i trpiti, nego ovde u velikome snijegu i studeni biti daleko od svojih krajeva. Žudimo po našem toli obećanom skorome povratku. Pitamo uvjek jedno drugo, nekoli i nama svanuti dan povratka, kao što je nekoje već ta sreća poslužila. Ponovno je sakupila gospojica Dragica Krezhov u Budini kraj Ptuja K 22.— (prije K 20.20, ukupno K 42.20) Darovaše: po K 6: Rozalija Uzelac; po K 4: Rozalija Blažić; po K 3: Katarina Borić; po K 2: Dragica Krezhov, Julijana Hinić; po K 1: Sofija Krezhov; Ana Luštica, Alojzija Pišec, Uršula Kodelja, Amalija Leban. Maleni pučko-školski dječak Josip Lazarić, sakupio je malenu svoticu od K 22.40 medju našim bijednim bjeguncima u mjestu Sutenbrunu, kod Oberhollabrunn. Darovaše: po K 5: Josip Lazarić; po K 2: Luka Lazarić, Anton Lazarić, Antonija Lazarić, Anica Lorencin, Josip Šiša, Marija Catela, po K 1: Marija Lazarić, Ivan, Koštešić, Ana Šverko, Ivana Lanča, Josip Vojak; po 40 para: Doniž Šiša. — Ukupno K 104.40: zadnji iskaz K 44.597.06; sveukupno K 44.701.46 Živjeli uzorni rodoljubi! Naprijed neumorno i požrtvovno za našu srednju školu!

---

†

Jugoslavenska omladina u Puli javlja tužnim srcem, prežalosnu vijest, da je njihova drugarica i sestra Istarskog Sokola u Puli,

Hedviga Močnik

voditeljica ženskog sokolskog odjela

nakon duge i teške bolesti dne 23. siječnja o. g., u 5 sati popodne, u najljepšoj dobi života, u Gospodinu preminula.

Sprovod naše nezaboravne pokojnice, krenut će danas, dne 25. o. mj. u 4 sata popodne, iz kuće žalosti u ul. Cerrere br. 30 na civilno grobište.

PULA, dne 25. siječnja 1918.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.pošt.šted.26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 26. siječnja 1918. | Broj 918.

Grof Hertling o Wilsonovoj noti.

Berlin, 25. (D. u.) U jučerašnjoj je sjednici glavnog odsjeka državnog zbora istaknuo grof Hertling defenzivni značaj njemačko-austrijskog saveza, politiku zatvaranja sa strane Engleske te savez medju Rusijom i Francuskom i njihova naoružavanja, i kazao je, kako bi bilo propuštenje dužnosti, kad ne bi i Njemačka bila nastojala oko naoružanja u obranu proti budućim neprijateljima. Što se tiče

Alzacije-Lorene,

nije se god. 1871. radilo o osvajanju tudjeg zemljišta nego jednostavno o tome, što se danas nazivlje dezaneksijama. Ta je dezaneksija bila god. 1871. velikom većinom glasova naročito priznana po francuskoj narodnoj skupštini. Na to je raspravljao državni kancelar o Wilsonovoj poslanici i mirovnom programu predsjednika Wilsona, te je ustanovio, kako Wilson ne govori više o potlačivanju njemačkog naroda po autokratskoj vladi, i kako ne opetuje više svojih prijašnjih napadaja na kuću Hohenzollern. Što se tiče

14 programnih točaka predsjednika Wilsona

izjavlja državni kancelar glede točke 1., da bi Njemačka pripravna bila, da načelno proglasi javnost pregovora o sveopćem miru. Točka 2., sloboda mora tvori jedan od prvih i najvažnijih budućih zahtjeva Njemačke. Tu dakle nema nikakve razlike u mišljenju. Gled točke 3., Njemačka je sporazumna s odstranjenjem svakog gospodarskog ograničenja i osudjuje gospodarski rat, koji bi nosio u sebi klice budućih ratova. O točci 4., ograničenje naoružanja, veli državni kancelar e se može govoriti. O četirim prvim točkama Wilsonovim moglo bi dakle, tako kaže grof Hertling, bez poteškoća doći do sporazumka. Praktično provedenje točke 5., izjednačenja kolonijalnih sporova i prava, moglo bi izazvati nekoliko poteškoća. Što se tiče točke 6., ispražnjenje ruskog područja, mora da državni kancelar u ime saveznika odbije naknadno umiješavanje, kad su antantine države odbile priključenje k pregovorima. Ta se pitanja tiču samo Rusije i saveznićkih vlasti. Glede točke 7., Belgije, izjavlja državni kancelar, da nasilno rasčlanjenje Belgije nije bilo nikada programnom točkom njemačke politike. Belgijsko pitanje pripada k onim pitanjima, koja se u svim pojedinostima moraju riješiti putem mirovnih pregovora. O točci 8., oslobodjenje francuskog zemljišta, izjavlja državni kancelar, e su zaposjednuti djelovi u Francuskoj važan zalog u njemačkim rukama. Ovdje takodjer nema govora o nekakvom nasilnom rascijepanju. O uvjetima ispražnjenja treba da se sporazumi Njemačka i Francuska. O odstupu Alzacije-Lorene ne može se ni sada ni ikada govoriti. Točke 9., 10. i 11., talijanska pitanja medja i budućnost balkanskih država, tiču se političkih interesa Austro-Ugarske; državni kancelar prepušta raspravljanje o tim točkama austro-ugarskom ministru izvanjskih posala. Uski savez s podunavskom monarkijom jezgra je naše današnje politike i mora da bude vodeći pravac za budućnost. Tako sjajno prokušano vjerno bratstvo oružja mora takodjer za vrijeme mira postojati, i tako ćemo mi s naše strane sve učiniti, e bi se sklopio takav mir, koji bi udovoljio opravdanim zahtjevima Austro-Ugarske. Glede točke 12, koja se tiče Turske, ne će državni kancelar, da preuzme riječi turskim državnicima.

Integriteta Turske i sigurnost njezinog glavnog grada, koja stoji u uskoj svezi sa pitanjem morske užine, važni su životni interesi takodjer i Njemačke Turska može kod toga računati na našu osobitu pomoć. Glede točke 13., Poljske, izjavlja drž. kancelar, da se antanta nije nikada kod Rusije zauzela za Poljsku, već da su Njemačka i Austro-Ugarska oslobodile Poljsku od carističke vladavine. Stoga neka se prepusti Njemačkoj, Austro-Ugarskoj i Poljskoj, da se pogledom na buduće oblikovanje ove države same medju sobom ujedine. Što se tiče posljednje točke t. j. saveza naroda, to je njemačka vlada rado pripravna, da stoji bliže temelju takvog saveza naroda. Kada budu riješena sva viseća pitanja. Na to izjavlja drž. kancelar, da govori Lloyd Georgea i Wilsona sadržavaju neka stanovita načela za sveopći svjetski mir, koja i mi odobravamo i koja bi mogla biti izlazne točke za pregovaranja. Gdje se ali radi o konkretnim pitanjima, koja su za nas i za naše saveznike od odlučne važnosti, tu se volja za mir manje opaža. Naši protivnici neće da Njemačke unište, ali požudnim okom gledaju na djelove naših zemalja i na djelove zemalja naših saveznika. Tako govori uvijek pobjeditelj sa pobjedjenim. Drž. kancelar ističe nato, da vojnički položaj nije nikada bio tako povoljan kao sada te podsjećuje na svoj govor od 29. studenog, u kojemu je rekao, da pripravnost Njemačke na mir ne smije antanti pružiti priliku, da rat sveudilj produžuje. Ako nas naši neprijatelji na to prisile, to moraju oni nositi posljedice. Ako su vodje neprijateljskih država zbilja skloni miru, onda neka svoj program još jednom revidiraju. Ako dodju sa novim predlozima, mi ćemo ih i ozbiljno proučiti. Naš je cilj uspostava trajnog, sveopćeg mira, ali je ovaj trajni mir dotle nemoguć, dok ne bude zajamčena integriteta Njemačke, sigurnost njezinih životnih interesa i čast domovine. Do onoga vremena moramo mirno stajati jedan uz drugoga i čekati. Pobjeda će biti na našoj strani; dobar će mir doći i mora doći. (Živahno odobravanje.).

Iza državnog kancelara govorio je zastupnik Trimborn, koji označio zahtjeve Wilsonove glede Alzacije-Lorene za neprihvatljive. Govornik govori na to o Austro-Ugarskoj te izjavlja, da on smatra nastojanje oko izgradnje saveza s podunavskom monarkijom za najvažniju političku zadaću. Svako drukčije izgradjeno, neodgovorno nastojanje bilo bi zločinom po domovinu. Socijalni demokrata Scheidemann obraća se takodjer proti nastojanju Svenijemaca i aneksijonističke štampe, te izjavlja, kako se vlada mora odlučno obratiti proti pokušaju da se Njemačka odcijepi od svojeg saveznika. Na to izjavlja, kako se može sklopiti skori mir na načelu: „bez aneksija i odšteta" a za to da pruža Wilsonova poslanica neko sredstvo. Vrijeme

pregovora s Amerikom i Engleskom

da je nadošlo. Napredinjak Fischbek suglašuje s državnim kancelarom glede položaja Austro-Ugarske te zaključuje: Stojimo rame o rame sa našim saveznikom. Mahnitost bi bila podražavati to prijateljstvo! Narodni liberalac Stresemann izjavlja, održanje saveza s Austro-Ugarskom da je samorazumljivo, on se medjutim obraća protiv umiješavanja „Fremdenblatta" u unutarnje njemačke odnošaje. Na to bje dalnje vijećanje odgodjeno do sutra.

Iz austrijske delegacije.

Beč, 24. (D. u.) Odsjek za vanjske poslove u delegacijama. Govoreći o Wilsonovoj noti rekao je grof Czernin, da se sa Wilsonom ne slaže samo pogledom na velika načela, koja se tiču novog uredjenja poslije rata, već da se naši nazori približavaju i obzirom na mnoga konkretna mirovna pitanja. Što se tiče razlika, čini se ministru, da ove nijesu tako velike, da ne bi mogle dovesti do zbliženja. — Jugoslavenski je delegat dr. Korošec utemeljivao pomanjkanje pouzdanja u grofa Czernina upućujući na njegovo držanje u jugoslavenskom pitanju. Želi, da se svi saveznici izjave za mir bez aneksija i da za pregovaranja u Brestu Litovskom priznaju pravo naroda na samoodredjivanje, kako bi na taj način došlo do posebnog mira sa Rusijom, koji bi bio prvi korak k sveopćem miru.

Beč, 25. (D. u.) Odsjek za vanjske poslove u austrijskoj delegaciji. Ministar vanjskih poslova odgovara na jučerašnje govore. Pogledom na predbacivanje sa strane socijalno-demokratskog govornika, da nije zapriječio, dotično da nije nastupio proti govoru generala Hoffmanna izjavlja ministar, da je smatrao posve neshodnim polemizirati proti govoru generala Hoffmannu, jer je čitav govor samo oluja u čaši vode. U Brestu Litovskom se radi ovog govora nitko uzrujao, dapače ni sam Trocki. Delegatu Daszinskom, koji je rekao, da nitko od nas ne želi mira pod svaku cijenu, odgovara grof Czernin, da vidi u ovom sadašnjem stanovištu socijalnih demokrata znatan napredak. Grof je Czernin nastavljajući rekao: Delegat je dr. Ellenbogen, upućujuć na mjesto o Italiji, Rumunjskoj i Srbiji, rekao, da je moj govor bio nejasan. Ja se u ovaj predmet ne upuštam. Koji me je htio razumjeti, taj me je razumio. Što se tiče unutrašnjih poslova Njemačke, odbijam svako raspravljanje o ovom predmetu; no ponovno upozoravam na veliku razliku u pitanju ratnih ciljeva, na koju gospoda uvijek zaboravljaju. Njemačka se ne sastoji samo iz njemačke države, iz evropskog kontinenta, njoj pripadaju i njezine velike kolonije, na koje ima pravo, da ih dobije natrag. One spadaju k njezinom posjedu te je posve razumljivo, da zaloge, koje ima u posjedu, neće prije dati iz svojih ruku, dok ne bude imala jamstva, da će opeta doći do stanja svog posjeda. U tome se Njemačka nalazi u drukčijem položaju nego mi. Mi smo tako sretni, da, izuzev dio istočne Galicije, stojimo u neprijateljskoj zemlji. U tom pogledu ne trebamo tako nužno zaloga. Delegatu dr. Ellenbogenu, koji je ministru savjetovao, neka svoje jučerašnje govore preko neutralne države pošlje Wilsonu, odgovara ministar, da je to ponešto nezreli savjet; jer ministar nije držao ovoga govora samo zate, da ga čuje odsjek, već da ga čuje i Wilson, a istodobno, kada je ministar podao izjavu, znao je već Wilson za ministrov odgovor. (Odobravanje). Ministar na to odbija kao apsolutno nedopustiv izraz delegata dr. Stranskog, koji je ovaj upotrebio proti Ugarskoj, rekavši, da je ugarski ustav krparija, stvorena od slučaja.

Što se tiče kritike delegata dr. Stranskog glede utvorenja diplomacije podložne ministru, izjavlja ministar, kako on pri primanju u diplomatski zbor ne čini ni najmanje razlike izmedju gradjana i plemića. Ministar se čudi, da se tako malo Čeha javlja za diplomatsku karijeru. Misli li delegat dr. Stransky, da pregovori u Brestu Litovskom ne će uspjeti, jer da ih ne vodi narod s narodom, morao bi on da pripomene, da se Rusi sigurno ne bi radovali, kad bi dr. Stransky smio da sudjeluje na mirovnim pregovorima. O kritici sa strane Čeha i Jugoslavena izjavlja ministar da su delegacije ustavan forum, i ministar da se ne može ni na koga obratiti nego na delegacije. Takodjer u pitanju uredjenja odnošaja u Češkoj, postavljenom po dr. Stranskome, ministar mora da istakne neki nesporazumak. On ne vjeruje, da se o državnom pravu kraljevine Češke može raspravljati u isti mah, kad i o pravu samoodredjenja naroda, a pogotovo ne u smislu boljševika. Ovi naime stoje na stanovištu, da se razdioba ima provesti do te mjere, da to ulazi i u najmanje krajeve sve do najmanjih seoca. To je stanovište, koje se ne pokriva sa državnim pravom kraljevine Češke.

Delegat Miklas predlaže: neka se ministru vanjskih poslova izreče priznanje i odobri njegov govor u svim točkama. Delegat Tomašek izjavlja, da on i njegova stranka ne mogu glasovati za prijedlog, neka se vodstvu ministarstva vanjskih poslova izreče priznanje, jer je ministar obzirom na zahtjeve češkog naroda po pravu na samoodredjivanje zauzeo otklanjajuće stanovište i jer ne prihvaća predloga, da se k mirovnim pregovaranjima pritegne vijeće pouzdanika. Nato se debata zaključuje te se sjednica odgadja do 4 sata popodne.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakvi osobiti dogadjaji.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 25. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Izmedju Poelkapelle i Lysa, kod Lavna i s obe strane Scarpe bojna je djelatnost po podne opet oživjela. Na različitim mjestima fronte izvidnički bojevi. Na ostalim bojištima ništa nova.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

* **Car u Budimpešti.** 25. t. mj. stigao je car u Budimpeštu te je primio u audijenciji ministra-predsjednika Wekerlea.

* **Za potpunu samostalnost Ukrajine.** Ukrajinski ured javlja iz Stockholma: Samostojnici t. j. pristaše potpune samostalnosti Ukrajine, razvijaju opsežnu agitaciju za posvemašnje otcijepljenje Ukrajine od Rusije te zahtijevaju, neka ukrajinski zastupnici ne idu u rusku konstituirantu te neka se obzirom na boj sa boljševicima imenuje za Ukrajina vojnički diktator.

Iz Rusije.

Petrograd, 24. (D. u.) „Pravda“ javlja, da su boljševičke čete zaposjele Poltavu, Ahtirsku i Trojeck, gdje su potukle kozake hetmana Dultova.

Petrograd, 23. P. b. a. Jedan od ubojica Šingareva i Kokoškina bio je uapšen. Poznata su imena ostalih ubojica. Očekuje se njihovo uapšenje. — Socijalni revolucijonarci su zaključili obdržavati 23. t. mj. novu sjednicu konstituante i ne priznati njezin raspust. — U Petrogradu je bio uapšen stožer jednog bataljuna smrti, koji je bio na raspolaganje socijalnih revolucijonarnih zastupnika desnice u konstituanti. Zaplijenjeno je novog opterećuajućeg materijala.

Političke vijesti.

Mirovni pokret u Pragu i u Beču.

Pod naslovom „Razlika medju mirovnim pokretom u Pragu i u Beču“, piše praški „Venkov“ u svom broju od 22. o. mj.: U Beču je stavka dovršena, kod nas miruje danas sav posao; proglašena je jednodnevna generalna stavka. Razlika medju bečkom i praškom stavkom bode u oči. U Beču je svaka radnička stranka provadjala stavku na svoju ruku, nejedinstveno, u Pragu pak dolazi do zaustavljenja posla iza iz temelja potpune i ozbiljne priprave, a priredjuju je zajednički sve tri radničke organizacije. U Pragu demostriraju radnici za sveopći mir, dakle za odstranjenje rata i uzroka sadašnjih teških i nesnosnih prilika. U Beču pak službeno se čitavo radništvo zadovoljava obećanjem, e će se sklopiti separatni mir s Rusijom. No nije ni to dosta. Dr. Adler zahvalio se vladi za njezino nastojanje prigodom umirenja čitavog bečkog pokreta i prihvatio je njezine uvjete! A medju tim uvjetima jest i taj, da se reforma općinskog izbornog reda ima riješiti na štetu Čeha! Jer što obeća ministar-predsjednik dr. Seidler? E ne će dozvoliti prije riješenje tog pitanja, ne bude li istodobno utvrdjena njemačka nadvlada u češkim zemljama. Veoma je karakteristično, i za pri...e u ovoj državi veoma poučno, da niti u tom momentu nema vlada ništa na misli, do li njemačko-nacijonalne želјice. Na takovom eto stanovištu stoji u to veliko doba austrijska vlada. Stvar je nevjerojatna a ipak istinita! Gdje živimo?! A što vele tome njemački radnici? Neslužbeno proti tome protestiraju a službeno pak odobravaju vladine nacrte. Uopće pri toj se je stavci pojavio u oči upadajući sporazum medju vladom i bečkim socijalističkim vodstvom. Obe su strane tako rekuć radile u cijelom postupanju ruku uz ruku. To uestalom priznavaju i nekoji njemački listovi. Nasuprot ide radništvo Velikog Praga svrsihodno i jedinstveno, posvema ozbiljno i neovisno za svojim glavnim ciljem, koji se zove — mir. Ne poznaje na tom putu zaokreta ni kompromisa. Znade, što je njegovom dužnošću. Zato si i stiče potpuno odobravanje vascijelog samosvijesnog prosvjećenog češkog općinstva, koje s radništvom u svemu simpatizira. Radništvo nam takodjer dokazuje svojim pokretom, da razumije pravo značenje sadašnjeg vremena, da shvaća duh nove dobi, te da je daleko od svakog sićušnog naziranja glede težnja vascijelog čovječanstva.

Strah pred boljševištvom.

„Venkov“ piše u uvodniku: Ministar unutrašnjosti izjavio je u budžetnom odboru, da postoji velika sličnost izmedju grofa Czernina i Trockoga. Jedino se razilaze u shvaćanju istih stvari... Da vidimo o čem se radi. Strah pred moralnim aneksijama —! Novo geslo, novo s...ašilo pojavilo se pred vladinim „Fremdenblattom“. A što misli vladin list pod moralnim aneksijama?! Zacijelo revolucionarni pokret, koji danas razara rusko carstvo. Radi se o tome: vladin organ hoće mir s Rusijom, i znade, da naša monarhija ne će ni aneksija, ni otšteta, ali mora da osigura svoje granice, da se u monarhiju ne uvuku boljševičke ideje. Mi — veli list — ne ćemo se miješati u unutarnje prilike Rusije, a to isto tražimo i od Rusije prema nama! Ukratko „Fremdenblattu“ je mnogo stalo do toga, da se kod nas ne bi govorilo o samoodredjenju naroda, o republici, o razdiobi zemljišta i odstranjenju velikog kapitala. List veli, da se sada radi o samoobrani, a mir nam mora donijeti garancije, da na mjesto vanjskih zapletaja ne će nastupiti unutarnji, da iskra sa gorućeg krova susjeda ne će skočiti na naš krov. To je briga i dužnost naših državnika. Ne treba na široko razlagati, zašto je te retke vladin organ poslao u svijet. U Brest-Litovsku konstatovano je, da se s ruske strane započela velika agitacija u vojskama centralnih vlasti, pomoću revolucijonarnih letaka. O tome je govorio i general Hoffmann. Trockij je na to odgovorio, da on ne može protiv toga učiniti ništa, jer u Rusiji vlada potpuna sloboda štampe. U savezu s ovom upadicom dogodilo se i nešto drugo. Delegati centralnih vlasti izjavili su, da se nadaju, da će centralne vlasti i Rusija nakon sklopljenog mira živjeti u miru i prijateljstvu. Na to je Trockij odgovorio, da to ne vjeruje, jer da će na prijateljske odnošaje naroda djelovati posve drugi utjecaji, nego sklapanje mira. Iz svega proizlazi jedno, da pregovaranje u Brest-Litovskom nije lak posao, već naprotiv, namiće veliku odgovornost.

Za deklaraciju.

Izjava.

Potpisano svećenstvo otoka Krka, Cresa i Lošinja zanosno pozdravija mirovnu akciju Njegove Svetosti Benedikta XV. te prosi, da Svemogući uskori Njegov uzvišeni evandjeoski cilj: pobjedu prava i dostojanstva ljudskoga nad silom te stečevinu slobodnog razvitka za svaki narod.

Isto tako odlučno i otvoreno prihvaća historijsku deklaraciju od 30. svibnja 1917. naših narodnih poslanika u Beču, da se ujedine pod habsburškom krunom svi rastrgani dijelovi triju jednokrvnih plemena Hrvata, Slovenaca i Srba, na temelju samoodredjenja naroda i kreposti starodavnih prava hrvatskoga kraljevstva. — Neka desnica Svemogućega blagoslovi i u životu podrži uskrsnulu ljubav i slogu tog našeg skrajno izmučenog naroda.

Slijedi 69 potpisa naših odličnih duhovnih pastira.

Hrvatice, Srpkinje, Slovenke!

Novo doba svide svijetu! Koji se sudbina naroda! U ovom gigantskom hrvanju izdržaše vjerno uz bok svojih muževa, podnašahu sve tegobe rata, doprinješe i najteže žrtve — žene.

U redu je, da sada, kad naši muževi naglašuju svoja narodna prava, dižu svoj glas žene, naglasivši s njima svoju solidarnost. Na pozive, razaslane diljem doma, neka se patrijotskom požrtvovnošću i revnošću sabiru prinosi.

I ovom zgodom neka žene vrše svoju domovinsku dužnost.

Potpisani se arci neka šalju na: Jugoslavenski klub, Beč I., Parlamenat.

Domaće vijesti.

Našemu narodu!

Doznajemo iz pouzdanog izvora, da se širi vijest, e su Slaveni začetnici štrke i pokreta, koji su se ovih dana odigrali u Puli. Takove vijesti turaju u svijet u različitim krugovima osobe, za koje je naš narod ovih dana vadio kostanje iz žeravice. Radi toga ne samo da upozorujemo, već i molimo naš narod u interesu naše sveukupne stvari, da dobro promisli svak korak, kojega učine, jer na posljedicama tih pokreta već počima da trpi isključivo naš narod. Neka bude naš narod uvjeren, da naši zastupnici prate u svakom kutiću naše domovine budnim okom svakojake dogadjaje, a da im nigdje nijesu tajne patnje našeg naroda. Ne pružajmo našim neprijateljima izliku, da iskale svoju mržnju nad nama, i da se onda raduju svojoj uspjeloj spletci.

Opravnina civilnim radnicima c. i k. mornarice. Kako razabiremo iz jučerašnje dnevne zapovjedi lučkog admiralata, dozvoljena je civilnom radništvu c. i kr. mornarice sa strane ratnog ministarstva, mornarička sekcija, sve dok ne stupe u krijepost predložene nove nadnice, od 30. septembra 1917 dalje, opravnina u visini od 30 postotaka zbiljske nedjeljne zarade. Ova se opravnina ima čim prije isplatiti.

C. kr. tvrdjavni komesar saopćuje nam: Svim onim bjeguncima, koji se vrate u domovinu iza septembra 1917., te na temelju potvrde o dosadanjem uživanju bjeguntačke potpore, primaju istu i u domovini, isplatit će se — kako se navrši dvomjesečni rok za daljnje uživanje ove potpore — državna potpora u visini dosadašnje bjeguntačke i to za vrijeme zime, a najkasnije do 31. marča 1918. Nije potrebito predlagati novih molba.

Iz aprovizacije. U ponedjeljak započet će aprovizaciona komisija da razdijeljuje drugi obrok brašna, odredjen za mjesec siječanj i to 2 kg po iskaznici i 4 kg za one, koji rade težak posao. U ponedjeljak dijelit će se: u prodavaoni na Viškom trgu br. 1—2000; u prodavaoni u Albertovoj ulici br. 2001—3000 i u prodavaoni u ulici Giulia-Barbacani od 3001-4000. U utorak: u prodavaoni u Albertovoj ulici br. 4001—6000; u prodavaoni u ulici Giulia-Barbacani br. 6001-8000. U srijedu: Samo u prodavaoni na Viškom trgu od br. 8001—dalje.

Milodari za naše škole i Krekov spomenik. Poslao je preko uprave našeg lista gosp. dr. Frano Klarić iz Pazina K 2.000.—, sa ovim popratnim riječima: Gradjanstvo grada Pazina dokumentirajući svoje pristajanje uz bečku svibanjsku deklaraciju daruje kruna 1.500.— za narodne škole i kruna 500.— za Krekov spomenik, želeći ujedno, da bi ga u tom njegovom nastojanju slijedila i druga mjesta naše Krasne i Velike Jugoslavije. Darovaše: Sabrano u počast našeg Branka i Junačkijeh Ernestića K 200.—. Sabrano prigodom proslave imendana gdje. Antonije Stranić — Amerikan K 214.—. Sabrano prigodom nazdravice novorodjenom Jugoslavenu (? Kurelić) K 172.—. Sabrano na zakusci kod I. Stranića-Stranjca K 157.—. Posujilnica K 122.—. Općinsko Glavarstvo K 121.—. Sabralo posebno družtvance prigodom zadnjeg koncerta u „Narod. Domu“ K 72.—. Polaže po K 50.—: Pravdoslav Rebek, dr. Šime Kurelić, Mate Pužar iz Sv. Križa; po K 30.—: Josip Sandrin, Josip Martić; po K 20.—: Ivo Filipić, Gjuro Šverko, Rudolf Ceh, N. N. Goričan, Matija Cucančić, Ivo Ančić, Josip Mandić, Lenka Figurić, Ivan Opašić, Antun Ančić, Marija Ladavac; po K 15.—: Ante Cerovac, Karolina Pečenko, po K 12.—: A. Kaiac; po K 10.—: Šime Vitanović, Ernest Perućić, N. N. Kastavac, Ivo Dorčić, Josip Stranić, N. N. iz Kanala, dr. Davorin Klunić, Adolf Schaup, Frankola, Stanko Rodić, N. N. Lovranac, Tereza Kalokira, Josip Bačić, Josip Mišan, Josip Gortan, Rudolf Pregelj, dr. Maver, Josip Roža, Ante Šepić, Ivo Galvagni, Gjuro Corazza, Mojslav Martinolić, Mate Mihaljević, dr. Šebesta, Matko Brajša, Antun Bertoša, Niko Detelić, Ladislav Hradek, Josip Turčinović, Ivanka ud. Zović, Ćiro Raner, V. Koren, Sabina Dušić, dr. Krsto Abović, dr. Frano Klarić; po K 8: M. Opašić; po K 7: Ljubljanski iz Buzeta; po K 6: Š. Šantel, Frano Dubrović, L...a Brolih; po K 5: Petar Facchin, Gortan-Cekin, Ivan Grabar, Ivan Burić, D. Vac, Josipa Ančić, Milena Ančić, Vojin Ančić, Pavla Škrinjar, Ivanka Pečenko, Antun Rodić, Petar Matanić, Šime Ladavac; po K 4: Geo, M. Iericio; do K 2: Jugoslaven iz Buzeta na dopustu, Albert Beletić, France Tekli, Franc Gregorić, Matko Dimić, Gdja. Žic, Josip Maijavac.

Sakupljeno po gosp. Antunu Sillich iz Pule, u gostioni „Amerikan“ u Pazinu K 62.—. Ukupno K 1.562.—; zadnji iskaz K 44.701.46 sveukupno K 46.263.46.— Plemenitim darovateljima, koji su na tako sjajan način manifestovali svoje pristajanje uz ideju narodnoga jedinstva svih Jugoslavena, budi naša najsrdačnija hvala! Jedino ustrajnim radom, širenjem prosvjete, organizacijom naroda, bez topova, bez barikada i bez revolucije pospješit ćemo oživotvorenje naše ideje, koja je i životnom potrebom našega naroda! Naprijed za narodne škole, za širenje pučke prosvjete i organizaciju narodne snage!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **5101.**

Zahvala.

Za mnoge iskrene iskaze saučešća primljene prigodom smrti naše nezaboravne kćeri, sestre, odnosno zaručnice

Hedvige Močnik

izričemo ovime u ime svoje i ostale rodbine najsrdačniju zahvalu. Izričito budi hvala uglednim obiteljima Gersin i Maurovich, koje su se živo zauzele i nastojale da nam u svemu pri ruci budu. Tako isto hvala Jugoslavenskoj omladini u Puli za lijepi nadgrobni vijenac i omladinskom zastupstvu, te zastupstvu radništva arsenalske radionice parnih kotlova, koje je prisustvovalo sprovodu. Hvala budi njezinim drugaricama, koje su položile cvijeće. Hvala svima, koji su bilo na koji način iskazali zadnju počast i dopratili nezaboravljenu pokojnicu do zadnjeg počivališta.

PULA, dne 26. siječnja 1918.

Ucviljena obitelj
Močnik i Matečić.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedjelja 27. siječnja 1918. — Broj 919

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja:

Topnička je djelatnost bila ponajpače na visoravni Sedam općina (Sette comuni) i s obje strane Brente veoma živahna.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 26. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti izmedju Plankaartskog jezera i Lysa kod Laa i s obje strane Scarpe od podneva ovamo topnička bitka. Naša je pješadija dopremila s izvidjaja kod Laa, Creuzeuxa i Epechyja zarobljenika.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U pojedinim odsječcima na kanalu Oise-Aisne, u Champagni i na obje obale je Moze oživjela topnička djelatnost. Westfalske su navalne čete dopremile iza kratke pripravne topničke djelatnosti iz francuskih jaraka u Avocourtskoj šumi 24 zarobljenika i jedan puščani stroj. Isto je tako imao potpun uspjeh smjeli pothvat proti neprijateljskim crtama. Posljednja četiri dana bilo je u zračnoj borbi i za zemlje sasrijeljeno 25 neprijateljskih lijetala. Naši su ljetači proveli uspješne navale proti francuskoj sjevernoj obali. Dobar bje uspjek opažen u Dünkirchenu, Calaisu i Boulonu. Poručnik je Roed jučer tečajem nekoliko časaka upalio i oborio tri francuza pripeta zrakoplova.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago i na obje je strane Brente došlo do žestokih topničkih borba. S ostalih ratišta ništa novo.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Iz austrijske delegacije.

: Beč, 25. U odboru je izvanjske poslove austrijske delegacije govorio zastupnik Pittoni opširno o štrajkaškom pokretu, otklonio suodgovornost socijalnih demokrata glede prehrambenih prilika, naglasio, da pokret nije potaknut od socijalnih demokrata, a niti ga ovi nijesu željeli, te osporavao zast. grofu Nostizu pravo, da opominje socijalne demokrate na dužnost i poziva ih, da pokažu svoju vlast u interesu gradjanskih stranaka, te se konačno izjavio proti pobjedničkom miru, jer bi taj u buduće onemogućio život. Predložene rezolucije socijalni demokrate ne mogu prihvatiti, pošto sadržaje zahtjeva, glede kojih drukčije misle.

Novo ministarstvo u Ugarskoj.

: Budimpešta, 25. (D. u.) Kralj je primio danas ministra-predsjednika dra. Wekerla i pojedine druge političare. Kako se glasa, rekonstrukcija je kabineta gotova stvar. Na temelju će se novog programa Wekerlova sastaviti jedinstvena stranka, uz priključak Apponyjeve i ustavne stranke, koje bi predsjednik, grof Aleksandar Andrassy, imao postati predsjednikom nove vladine stranke.

: Budimpešta, 26. (D. u.) Ugarski dopisni ured javlja: Kako saznajemo sa nadležnog mjesta, Njegovo je Veličanstvo prihvatilo ostavku kabineta Wekerle te istodobno ponovno imenovalo dra. Wekerla ministrom-predsjednikom sa uputom, da podastre prijedloge glede sastava novoga ministarstva. — Njegovo je Veličanstvo na predlog ministra-predsjednika dra. Wekerla Previšnjom odlukom od 25. o. mj. imenovalo ponovno, odnosno potvrdilo na svojim dosadašnjim mjestima tajnog savjetnika i narodnog zastupnika grofa Alodara Zichyja ministrom Previšnjeg dvora, tajnog savjetnike i narodnog zastupnika grofa Alberta Apponyja ministrom za bogoštovje i nastavu, generala pješaštva, tajnog savjetnika baruna Aleksandra Szurmayja ministrom domobranstva, tajnog savjetnika dra. Belu Földesa ministrom bez lisnice, tajnog savjetnika dra. Karla Unkelhäusera ministrom za Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju bez lisnice; nadalje narodnog zastupnika, tajnog savjetnika Ivana pl. Totha ministrom unutrašnjih poslova, narodnog zastupnika Vilima Vaszonyja ministrom pravosudja, narodnog zastupnika i bivšeg državnog tajnika Josipa Szerenyja ministrom trgovine, narodnog zastupnika princa Ljudevita Windischgrätza i narodnog zastupnika, tajnog savjetnika Mavru Esterhazyja ministrima bez lisnice. Konačno se ministru-predsjedniku dru. Wekerlu privremeno povjerava uprava ministarstva financija i poljodjelstva. Novoimenovani su ministri položili danas u 9 sati prijepodne zakletvu u ruke Njegova Veličanstva.

: Budimpešta, 26. (Ug. d. u.) Danas su prije podne bili zavjereni novi ministri. Taj je primio kralj ministre, koji istupaju, a nakon toga nove ministre u audijenciju. Za 28. o. mj. zakazana će sjednica magnatske kuće biti predbježno odgodjena.

Japan se grozi Rusiji?

Tokio, 25. (D. u.) Prigodom otvorenja je japanskog parlamenta izjavio ministar-predsjednik, da preokret, koji je nastupio u Rusiji, izazivlje u njega najveću zabrinutost. Ondješnje smetnje da zahvaćaju u istočnu Aziju, uslijed česa postoji bojazan, da ovi nemiri ugrožavaju na krajnjem istoku mir, koji znači temelj japanske politike. Budu li ovi temelji ugrožavali narodne interese Japana, latit će se vlada shodnih mjera. Ministar se je izvanjskih poslova, Motono, pridružio ovoj izjavi i dodao, da, pošto odgovornost za skrajnji istok pada na Japan, ne će se ovaj plašiti nijedne žrtve, da osigura trajan mir.

Njemačka i poljsko pitanje.

Berlin, 25. (D. u.) U glavnom odsjeku njemačkog rajshtaga izjavljuje Poljak Seida, da takodjer Poljaci žele mir bez aneksija i samoodredjenje naroda, te na koncu kritikuje, da se nije dalo poljskoj vladi, da sudjeluje na mirovnim pregovorima. Erzberger (centrumaš) raspravlja o istočnom pitanju te veli, da aneksije ne će Njemačkoj donijeti mira. Omica crte Visle i Nareva urodila bi smrtnim neprijateljstvom poljskoga naroda prama Njemačkoj. Austrofilsko bi riješenje poljskog pitanja bilo ponajbolje. Govornik se na to bavi Wilsonovom poslanicom i pitanjem Alzacije-Lorene. Sjednica bje zatim do sutra odgodjena.

Što će biti s Dobrudžom?

: Jasy, 19. Službeni list „Indépendance Roumaine" obrazlaže kuronsko i litavsko pitanje ovako: Kako bi Njemačka i dozvoljavala Litvi i Kuronskoj pravo, da same odredjuju o svojoj sudbini, ako to isto pravo ne priznaje niti Alzačanima-Lotarinžanima, niti Poljacima, niti Dancima, Rumunjcima i drugim narodima, ugnjetavanima po Austro-Ugarskoj. S druge strane piše glasoviti povjesničar Jarga povodom kongresa, sazvanog u Babadaghu, jednom manjem gradiću u Dobrudži, na kojemu bi se u ime pučanstva ove pokrajine imala ustanoviti njezina pripadnost Bugarskoj: Hoće li se kod ove ili one zemlje formelno postupati sa pravom samoodredjivanja, to je prema nazorima Njemaca, da nekoliko osoba predočuje zastupništvo naroda. Ne nadje li se u onaj trenutak nikoga, koji bi to njihovo pravo pobijao, tad može skupština stvarati zaključke. Ako je u očima svijeta moguće, da se otvori medjunarodni kongres za mirnu aneksiju Kuronske i Litve, zašto ne bi bilo moguće, da se nešto slična poduzme i obzirom na Dobrudžu?

Iz Rusije.

Berlin, 19. (Wolffov ured.) Sa njemačke bje strane uhvaćena ova, po rasulo u Rusiji značajna bežična brzojavka: Na sve postaje, svim sredstvima i svakim putem! Svim željezničarima. Drugovi! U težak se sat obraćamo na vas u ime vojske, koja gladuje. Samo još nešto malo napora, samo još nešto malo ustrpljivosti u strašnim ovim časovima! Na fronti nema opskrbe. Nema dovoza. Pukovnije doslovno pate od glada. Budućnost zemlje i budućnost revolucije leži u vašim rukama. Vaša je strpljivost iscrpljena uslijed navale bolesnih banda; ali stisnite zube u ime dobrobiti puka, u ime socijalističkog državnog poretka, koji pati i boluje, podignite se svi na pripomoć u ovaj sat! S razbojnicima će vojnici socijalističke ruske vlade, radnici i vojnici, bez milosrdja obračunati. Oni ne će dozvoljavati, da neprijednici sramote ime naroda i uništavaju sreću svojih sugradjana. Narodnih ćemo dana s oružjem u ruci štititi vaš rad. Ali dajte nam vremena! Imajte pred očima ozbiljnost ovoga časa! Napregnite u odlučnom ovom času još jednom svu svoju snagu. Dajte fronti kruha i dovoza! Spasite ju od daljnjeg glada! Samo vaš do skrajnosti napeti rad može spasiti revoluciju. Svaki pojedinac **neka ustraje! Neka svi u ime budućnosti pohrle u pomoć, svaki na svoje mjesto, svaki na svoje odredište! U ime revolucije! — Središnji odbor za opskrbu i prehranu vojske. — Sveruski opskrbni odbor. — Vijeće pučkih povjerenika za vojničke prilike, povjerenstvo za promet.**

Petrograd, 23. (D. u.) P. b. a. Danas je bio otvoren treći kongres radničkih i seljačkih zastupnika pod predsjedanjem Svrdlova.

Pariz, 22. (Havas.) Kako saznaje „Matin" iz Stockholma, javljaju maksimaliste, da su otkrili skrovište Kerenskoga u glavnom gradu. Uapšenje da će uslijediti. General je Kornilov izjavio zastupniku lista „Utro Rosii", da još nije svanuo trenutak za posao; no on da ne očajava i nastavlja svoju djelatnost. Kornilov se nalazi u samotnom kraju na jugozapadu i imade oko sebe samo deset prostih vojnika.

: Stockholm, 25. (D. u.) Posebni dopisnik lista „Aftonbladet" u Petrogradu javlja, e je Trocki u razgovorom s njim izjavio, da će Rusija tek iza utanačenja mira povući čete iz Finske. Trocki se nada, da će Rusija za nekoliko mjeseci moći skandinavskim državama dopremiti živeža i surovina.

: Stockholm, 25. (D. u.) Iz Petrograda javljaju, da je kod okršaja povodom konstituante bilo navodno 400 mrtvih. Glede izbornog pokreta za konstituantu piše kadetski list „Naš Vjek", da su po čitava sela ili na nalog socijalnih revolucionaraca ili boljševičkih agitatora predavali jednake izborne cedulje „u ime svilju". Predavanje se je posebnih glasova smatralo izdajom te je imalo za posljedicu istragu radi pristajanje uz kadete.

Mirovna pregovaranja.

Berlin, 26. (D. u.) O dosadašnjem se toku rasprava povjerenstva, koje zboruje u Petrogradu na temelju pridodatne odredbe glede brestovskog ugovora o primirju, javlja ovo: Nakon dolaska njemačkog i austrijskog izaslanstva započelo je petrogradsko povjerenstvo dne 1. o. mj. svoje sjednice i povelo rasprave u dva pododbora, jedan za pitanja glede zarobljenika, drugi glede gospodarskih pitanja. Povjerenstvo se je za zarobljenike bavilo povratkom civilnih osoba i invalidnih ratnih zarobljenika, kao i pitanjem glede zarobljenika, koji ne bi imali da se povrate. Pokraj toga je sačinjavalo važnu raspravnu točku pitanje o prevoznim sredstvima i putovima za izmjenu zarobljenika. U tom bje pitanju sa strane ruskih zarobljenika najspremnije zajamčena susretljivost. U pitanju glede izmjene zarobljenika polučen bje u bitnosti sporazumak, nasuprot ali obzirom na izmjenu civilnih osoba nije još došlo do sporazuma glede osoba, koje bi se imale izmijeniti. Razlike se mnijenja načelne naravi javljaju nadalje kod vijećanja o postupku sa ratnim zarobljenicima. — Gospodarsko se je povjerenstvo ograničilo u prvom redu na vijećanje o uspostavi prometnih sredstva i cesta izmedju zemalja, koje ugovaraju, pošto prema ruskim nazorima stanje prilika još ne dozvoljava uspostavu trgovačkih odnošaja. Na području je pošta došlo do sporazumka o tom, da se promet sa pismima i zamotima dozvoljava kroz frontu uopće. Sporazum bje postignut glede toga, da se privatne brzojavke, medju koje se imadu ubrajati i novinske brzojavke, opet smiju općenito otpremati. Na ostvarenje se stalnih utanačenja glede uspostave redovnog željezničkog prometa na raspravnim crtama, o kojih bitno ovisi brzina otpreme ratnih i civilnih zarobljenika, po svoj prilici ne će više odviše dugo čekati. Prema dosadašnjem toku rasprava gospodarsko povjerenstva imade nade, da će doći do sporazuma glede materije, o kojoj se raspravlja, na način, koji će zadovoljavati obje stranke.

* **Odjeci govora grofa Czernina.** Kako brzojavljaju iz Rima, priopćuje „Agenzia Stefani" govor ministra izvanjskih poslova, grofa Czernina, opširno, a na mjestima, koja se tiču Italije, doslovno. — Berlinski je liberalni „Borsenkourir" mnijenja, da se u govoru grofa Czernina nalazi ono olakšujuće, česa nema u govoru Hertlingovom. Vodja austro-ugarske izvanjske politike da može odredjenije govoriti, jasnije i jednostavnije od državnog kancelara, jer je položaj države, koju on **zastupa, jednostavniji, jasniji i pregledniji, negoli položaj** Njemačke.

* **Odlazak grofa Czernina** iz Beča, koji je bio odredjen za 26. o. mj., morao se je, kako se službeno javlja, radi prešnih poslova odgoditi na nedjelju 27. siječnja.

* **Godišnja skupština engleske radničke stranke** prihvatila je rezoluciju, kojom poziva vlade alijiraca, neka podaju izjavu o ratnim ciljevima, izjavlja se sporazumna s odredbama glede konferencije, koja se imade obdržavati dne 20. veljače u Londonu i utire put sudjelovanju kod medjunarodnog kongresa, koji bi se imao obdržavati u neutralnoj kojoj zemlji, poglavito u Švicarskoj.

* **Promjene u engleskom glavnom stožeru.** Kako javlja „Times", imenovao je maršal Haig divizijonog generala sira Heberta Lawrencea poglavicom glavnog stožera.

*. **Nestašica kovanog novca u Belgiji.** Iz Genfa brzojavljaju: U zaposjednutom će dijelu Belgije izdati komade po pedeset rapa (1 rapa = 1/100 franka) iz cinka, da se stane na put nestašici kovanog novca. Nijemci su bili zaplijenili ovaj novac od niklja u svrhe ratne industrije.

Za deklaraciju.

Učiteljstvo grada Pazina za jugoslav. deklaraciju. Jugoslavenskomu klubu u Beču. Učiteljski zbor hrvatske pučke škole u Pazinu gleda s potpunim pouzdanjem u rad Jugoslavenskog kluba, te pristaje uz deklaraciju od 30. maja 1917. — U Pazinu, dne 22. siječnja 1918. Potpisani: Petar Matanić, Mara Opašić, Petar Facchin, Olga Zorzut, Anselma Seršić, Marija Jurdana, Bogoslava Mogorović, Marija Jericijo, P. Leonard Kalac.

*

Tiskovno društvo u Pazinu, na čelu sa svojim odborom daje slijedeću izjavu: 1. Najzahvalnija srca pozdravljamo očinsku skrb Nj. Svetosti Benedikta XV., kojom se zauzima za uspostavu mira medju zaraćenim državama na temelju pravednosti i slobodnog razvitka malih naroda. 2. Nj. Vel., naš premilostivi vladar Karlo I. si je čvrsto privezao naša srca uz previšnje prijestolje pružajući prvi pomirnicu ruku neprijateljima. 3. Savkoliki hrvatski narod je u ovoj vojni krvlju potvrdio svoju vjernost kralju i domovini, te njegove neprocjenive žrtve mogahu uvjeriti i pošteno misleće državnike, da je južni Slaven najčvršći oslon hapsburškog prijestolja. 4. U cijelosti prihvaćamo Jugoslavensku deklaraciju od 30. maja 1917., koja je proizašla iz duše naroda, te koju će svaki pošteni južni Slaven potpisati, uvjeren, da provedenjem ujedinjenja i državne samostalnosti južnih Slavena ne čini nikakve državne izdaje, već će združeni Hrvati, Slovenci i Srbi u jedno državno tijelo biti nesavladiva tvrdjava hapsburške dinastije. 5. Našim zastupnicima izrazujemo harnost, priznanje i povjerenje, te preporučamo, da ustraju čvrsti i odlučni na braniku naših prava. 6. Žalimo sve one ropske duše, koje se u ovo odsudno doba daju upregnuti u službu tudjinstva i protestiramo najodlučnije proti tome, da se istarske Hrvate i Slovence u opće izluči iz jedinstva južnih Slavena, te preda na milost i nemilost tudjincu.

*

Primorje za narodno ujedinjenje. „Primorske Novine" saopćuju, kako je misao narodnog ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba duboko uvriježena u duši našeg naroda u Primorju. O tome najjasnije svjedoči izjava, otposlana u Beč, Jugoslavenskom klubu, koju je potpisalo 3000 Hrvata, Slovenaca i Srba iz Rijeke i Šušaka i neko 3000 Hrvatica, Slovenkinja i Srpkinja. Izjava sadržaje čvrstu odluku našega naroda, koji živi u Primorju za ujedinjenjem našeg troimenog naroda, te zahtijeva priklopljenje Rijeke Jugoslaviji. Izrazuje priznanje dosadašnjem radu jugoslavenskoga kluba, pristajanje uz zahtjeve, izražene u jugoslavenskoj deklaraciji od 30. maja 1917 i hvalu braći Česima na izdašnoj potpori u borbi za naša čovječanska i narodna prava. Slijedi 6012 potpisa.

Iz slavenskog svijeta.

Hrvatski jezik i riječki magistrat. Pod natpisom „Hrvate na Rijeci ne zovu u vojnike" donose sušačke „Primorske Novine": „Prvi dan mobilizacije vidjesmo prvi hrvatski oglas na Rijeci — poziv pod oružje. Slijedili su zatim daljnji oglasi za razne stavnje, koje imade oglašivati gradski magistrat. Medjutim pošto je tamo službeni jezik talijanski, a pravo umiranja u ratu imadu i Hrvati, izdavao je riječki guverner oglase, koji su bili takodjer u hrvatskom jeziku. Zadnji pak oglas o popisu na stavnju rodjenih 1900. godine izdao je ponovno gradski magistrat, nu samo u talijanskom i madžarskom jeziku. Bez komentara!

Izjava jugoslavenske omladine u Zagrebu. „Hrvatska riječ" piše danom 24. o. mj.: Javljaju nam iz sveučilišta: Na današnjoj skupštini akademičara na sveučilištu prihvaćena je jednodušno slijedeća izjava: Izjava jugoslavenske akademske omladine hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. 1. Jugoslavenska akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu naglašuje zahtjev čitavog jedinstvenog slovensko-hrvatsko-srpskog naroda, rascjepkana u više država, da mir, koji bi imao dokrajčiti ovaj strašni rat, izazvan željom za osvajanjem i podjarmljivanjem, bude demokratski mir, koji će i našem jedinstvenom narodu donijeti državno ujedinjenje i slobodu. (Tu je šest redaka konfiscirano. Op. ured.) . . . te traži, da mu medjunarodnim garancijama bude osigurano oživotvorenje bezuvjetnoga prava narodnoga samoodredjenja. 2. Jugoslavenska akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu traži, da narodna država Slovenaca, Hrvata i Srba bude u svojoj unutrašnjosti organizirana na širokoj demokratskoj bazi tako, da svakomu od historičkih plemena jedinstvenoga naroda budu osigurane sve historijske plemenske osebine. Očuvanje kontinuiteta historičkih područja pitanje je unutrašnje uredbe te ne može da smeta narodnom ujedinjenju. Najšira upravna sloboda svih dijelova jedinstvene narodne države, kao i najšira gradjanska sloboda svih pojedinaca neka bude temeljem države Slovenaca, Hrvata i Srba. 3. Jugoslavenska akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu ne smatra se pozvanom, da ona u ovo veliko doba poduzme inicijativu, ali se osjeća dužnom, da u ime svoje i svojih kolega, koje su grozote rata već četvrtu godinu otrgle od kuće i rada, pozove sav narod na okup, da preko svojih predstavnika progovori pred širokim slavenskim svijetom, pred Evropom i pred cijelim kulturnim čovječanstvom, te da naglasi naše neopozive zahtjeve za državnim ujedinjenjem i slobodom. (Tu je opet devet redaka konfiscirano. Op. ured.) — U drugom dijelu izjave se izražavaju simpatije svima, koji su u tom pravcu štogod stvarna učinili. Potpisana je: Jugoslavenska akademska omladina svih četiriju fakulteta hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. (Ovu je izjavu do sada potpisalo 240 akademičara. Potpisi se još sakupljaju.)

Godišnjica banovanja kneza Petra Zrinskoga. Dne 24. o. mj. navršile se 253 godine, što je hrvatski ban Petar Zrinski imenovan god. 1665. za hrvatskoga bana. Banovanje mu bilo kratko jer je već 30. travnja 1671. bio smaknut krvničkom rukom kao veleizdajnik u Bečkom Novom mjestu.

Domaće vijesti.

Zakon o zaštiti bjegunaca od 31. prosinca 1917. Odobrenjem obiju kuća državnog zbora nalazim odrediti: § 1. Osobe, koje su, bilo uslijed oblasne odredbe, bilo dobrovoljno radi ugroženja uslijed neposrednih ratnih pogibelji, ostavile bile svoje stalno boravište ili se u njega više ne mogu povratiti (ratni bjegunci) i koje nijesu u stanju, da uzmognu iz svojih dohodaka podmirivati svoje potrebe i potrebe članova obitelji, koje živu s njima u zajedničkom kućanstvu (osobe bez sredstava), imadu — ne gledeći na konačno uredjenje zaračunanja tih ratnih izdataka — pravo na državnu bjegunačku potporu. To pravo bjegunaca prestaje, kad prestaju pretpostavke, i to u slučaju, kad se dozvoli sveopći povratak u mjesto stalnog njihovog boravka, šezdeset dana iza uslijedilog povratka ili navršenjem za povratak odredjenog, shodno proglašenog roka, koji imade da iznosi barem trideset dana. Ratni se bjegunci stranog državljanstva mogu smatrati jednakopravnima sa ratnim bjeguncima austrijskog državljanstva uz pretpostavske, koje odredi ministar za unutrašnje poslove. — § 2. Oni ratni bjegunci bez sredstava, koji moraju ostaviti svoje boravište tek tad, kad ovaj zakon stupi na snagu, i koji traže državnu potporu, imadu se najprije zaputiti u prebivališta, koja odrede oblasti. Kod izbora se prebivališta imade uzimati obzir na narodnost, vjeroispovijest i porijeklo, kao i na želje ratnih bjegunaca, te na to, koliko se bjegunaca može ondje nastaniti. Promijene li bjegunci, koji već uživaju državnu potporu, svoje boravište, smije se državna potpora u novoizabranim boravištima samo radi važnih razloga uskratiti. — § 3. Veći se transporti ratnih bjegunaca, koji su bez sredstava, mogu u svrhu njihovog predbježnog zaprimića i shodnog porazdijeljenja smjestiti u mjestima za sakupljanje i porazdijeljenje, kojima upravljaju civilne oblasti, te primaju ondje sa strane oblasti besplatan stan i opskrbu. No što brže je moguće, osobito pako na zamolbu pojedinih bjegunaca, i uz što veći obzir na njihove želje, imade uslijediti porazdijeljenje, odnosno podijeljenje po općinama, koje dolaze u smislu § 2. kao odredišta u obzir. — § 4. Postojeća se skupna sabirališta za ratne bjegunce imadu urediti prema zahtjevima higijene i ćudoredja, te tako, da se omogući grupacija po obiteljima. Ratni se bjegunci imadu porazmjestiti po narodnosti, vjeroispovijesti i porijeklu, kod česa imadu u smislu § 2. pravo, da se ma u koje bilo vrijeme nastane izvan skupnih boravišta. U skupnim se boravištima imadu za organe, koji neposredno opće sa bjeguncima, uključivši dušobrižnike, liječnike i učitelje, u pravilu namjestati samo takove osobe, koje govore jezikom bjegunaca i koje su upućene u prilike njihove zemlje, njihove običaje i navike. Onima, koji borave u skupnim boravištima, imade se pružiti sudjelovanje kod uprave po pouzdanicima, izabranima po bjeguncima, uz priključak na uredbe općinske organizacije. Isto se tako imade voditi primjerena briga glede udovoljavanja vjerskim i kulturnim potrebama u materinskom jeziku ondje nastanjenih ratnih bjegunaca, kao i glede interesa osoba, koje trebaju osobite zaštite (nemoćnici, djeca itd.), te glede prikladnih prilika za rad. — § 5. Postojeće već uredbe glede brige za ratne bjegunce, koji se nalaze u skupnim boravištima ili u pojedinim općinama, primjerice uredbe za kulturne i prosvjetne potrebe, za njegovanje bolesnika, za nužnu odjeću itd., imadu se prema potrebi podržavati i upotpunjavati. Valja voditi brigu i oko toga, da se ratnim bjeguncima pružaju primjerene prilike za rad uz doličnu naplatu i da se izdaju službene isprave, potrebite za nastup u radnju. — § 6. Onim ratnim bjeguncima, koji su bez sredstava, pripada, u koliko ne primaju opskrbe u naravi, počevši od 21. srpnja 1917., a ako se oni prijave kasnije od tri mjeseca iza proglašenja ovoga zakona, od dana ove prijave, doplatak u gotovom novcu u iznosu od **dvije krune dnevno na glavu.** Osobama, koje su uslijed starosti ili tjelesnih mana nesposobne za privredu, te su ili same, ili pako ne primaju ni od jednoga svojca, s kojim živu u zajedničkom kućanstvu, potpore, pripada za vrijeme, kroz koje su nesposobne za privredu, dvostruki ovaj iznos (4 krune na dan). Nuzgredni dohodak ovakovih ratnih bjegunaca ili članova obitelji, koji živu s njima u zajedničkom kućanstvu, utječe na doplatak u gotovom novcu samo tad, ako je taj dohodak stalan kroz dulje vrijeme i ako prelazi iznos od 2 krune dnevno. Nadilazi li spomenuti iznos, to se može potpora u gotovom novcu za polovicu ove razlike skratiti, a u slučaju, ako razlika nadilazi dvostruki iznos, potpuno obustaviti. Osim toga se imade novac u gotovom samo tad obustaviti, ako onaj, koji imade pravo na novčanu potporu, prima hranu u naravi. Doprinosi za ranjenike, doprinosi za hrabrosne kolajne, pristojbe za vojnu opskrbu gažista bez rangovnog razreda i momčadi, kao i onih, koji su iza njih preostali, možebitne novčane potpore putem milosti, pristojbe obitelji časniških i vojniških aspiranata, gažista bez rangovnog razreda, kao i počasnika aktivnog staleža, doprinosi za uzdržavanje prema zakonu od 27. srpnja 1917., R.-G.-Bl. 313 i prema prijašnjim odnosnim propisima, kao i državne potpore, koje se dozvoljavaju na temelju carske naredbe od 12. lipnja 1917., R.-G.-Bl. br. 161 ne umanjuju iznosa doplataka u gotovom novcu, niti dolaze u obzir kod opskrbe u prirodi. — § 7. Vlada je ovlaštena, da prema prilikama skupoće povisi doprinos u gotovom novcu. — § 8. Ratni bjegunci bez sredstava imadu pravo na besplatnu vožnju, kao i na opskrbu tečajem putovanja do označenog im odredišta, odnosno i kod povratka iz istog. Isto se tako imade tečajem putovanja sa strane oblasti voditi briga za prevoz i hranjenje živine, koja se možda vodi sa sobom. — § 9. Onim osobama bez sredstava, koje su svojevremeno uslijed oblasne odredbe (evakuacije) morale ostaviti svoje boravište i koje uslijed ostanka u tadašnjem ili sadašnjem ratnom području nijesu primile nikakove državne potpore za evakuirce, odnosno bjegunce, ili su uslijed kasnijeg izlučenja njihovog boravišta iz područja za nastanjivanje bjegunaca izgubili državnu potporu, imade se — u koliko vrijeme, kroz koje nijesu uživali potpore, iznaša više od tri mjeseca — na obrazloženu molbu doznačiti opskrbni doprinos od jedne krune na dan do sveukupnog iznosa ponajviše od 500 kruna na osobu naknadno. Pravo na ovaj se doknadni nadoplatak imade iskazati tečajem triju mjeseca iza objave ovog zakona. — § 10. Općine su obvezane na sudjelovanje kod provedbe ovog zakona. Da se nadje sklonište i opskrba ratnih bjegunaca, mogu političke oblasti izdavati u vlastitom djelokrugu odredbe glede ratnih podavanja prema §§ 21. i 22. zakona od 26. prosinca 1912., R.-G.-Bl. br. 236. Glede obveza i doknada, u koliko se ne mogu mirnim putem izravnati, kao i glede pritužba odlučuju političke oblasti, u posljednjoj instanciji ministarstvo za izvanjske poslove. — § 11. Ovaj zakon stupa na snagu danom proglašenja. Istodobno utrnjuje djelatnost carske naredbe od 14. kolovoza 1914.

Skupština radništva, koje štrajkuje. Danas prije podne, u 10 sati, obdržavat će se na trgu iza tržišta skupština radnika, koji štrajkuju.

Konsumni magazin ratne mornarice ostat će u subotu dne 2. veljače zatvoren uslijed pregledbe inventara.

Koncerat glazbe ratne mornarice obdržavat će se danas na Thegetthoffovom trgu s ovim rasporedom: 1. J. Massenet: „Marche heroique"; 2. G. Verdi: „Nabucodonosar"; 3. O. Nedbal: „Kavalier", valcer; 4. R. Wagner: Fantazija iz

opere: „Leteći Holandjani"; 5. K. Komzak: „Za srce i osjećaj", karišik; 6. J. Jurek: „Koračnica deutschmajsterske pukovnije". — Početak u 3 sata i po popodne.

Šjoper je bil. Bil san još mali, kad je pokojni otac pripovedal štorijo, kako je neki videl sto vuki, ki su hoteli prit va brege, potle pak da ih je bilo pedeset pak dvajset, pak samo deset, pak pet, pak jedan, pa onda da ni vuki ni bilo, da je bila lisica, zec, a najzad samo da je čagod šuškalo. Tako i ov put. Šjoper, ljudi ne će delati, malo kruha, ljudi će mir, mir da je siguran, a na jedamput mesto mira, samo da je čagod šuškalo. Pripovedovali su, da je šjoper va Beče, va Češkoj, na Ungariji, i da ljudi ne će poć delat preje nego bude mir. A niso dobili ni kruha ni mira nego par slepih beseu, a već delaju. Toliko san mogal razabrat z vaših foj, zač ja z breg ne moren, zima i sneg je va bregeh još vavek. Čul san da je i tamo pol vas va Pule šjoper. Ubog človek i svet. Lako se da zapeljat, čagod napravi bez glave i repa, a pokle se kaje. Svak dela na svoju ruku, svak misli da je on najpametneji, namesto da bi razumno delali svi skupa, svi za jenoga a jedan za sve, i kad reku to, to moramo imet, držat tvrdo, dokle god to ne dobiju. Ja, al ta mlaji svet dela sve bez glave. Nač kričat, ako to nič ne pomore. Lepo, mirno, složno i razumno delat, delat tako, da svak zna to, ča bi hotel on, i ča bi hotela sva ta druga braća. I ne dat se zapeljat nikad od oneh prazneh glav ča su prodali poštenje za srebrnjake. To mislin ja, Franina, ki va bregeh živi, i dal Bog, da bi ljudi, kad budu još kadgod za takovega delali, da bi delali z glavon, i dobro preje promislili kako će bit, ča će bit, ča moru dobit, i ča moraju dobiti. A vas šjoper, ča je bil va našen štatu, ni bil nič drugo nego komedija. Ljudi su se ubogi dali zapeljat, a oni, ki vedre i oblače, ti su bili dakordo s kapi od šjopera i šjoper je lepo končal, kad su oni hoteli. Vavek se to ne će posrećiti zač kad konj samo jedamput vazme uzde iz gospodarove ruke, ni Bog ni svi sveci ga već ne će fermat. Pobegnit će s vozom, prevalit će gospodara, pak će bežat i bežat, dok ne razbije kade voz i ne rastuče i sam seb' glavu. — A mir? Bog zna. On naš miništar, ki pravi kondicijone s drugima štati, još je dosti lepo govoril. Rekal je i par pametnih besed. Pravil je, da mi moremo i danas napravit pošten mir. On da se slaže s amerikanskim prešidentom na sveh puntih, ki su od importacijona. Ma on drugi-jermanik. Vavek stari jermanik. Dakle ne pade z menduli i ne razbije si nos, ali dok mu sam njegov konj ne vazme uzde i ne razbije voz, on će ostat vavek onakov, po svoju. — I tu pol nas svi pitaju kruha. Ja pravim mir, mir neka pride, a kad bude mir biti će i kruha i vrnit će se stara dobra vrimena. Bog vas blagoslovi. Vaš Franina.

Bjegunački jadi. Bjegunac, koji se ovih dana povratio rodjenoj kući iza dvije i po godine stradanja i skitanja po tudjim zemljama, piše nam: Iscrpljenim našim bjeguncima! Ne bih htio, da vas ražalostim, više još, nego li jeste, a ipak vam to javiti moram. Kuće su naše ovdje opustošene, opljačkane, porazbijane. Sve nam je oteto. Vinogradi su nam uništeni. Loza je nestalo. Sve govori o ratu, kao da je taj zbilja prošao i našim krajevima, a ipak je samo prijateljska noga naše vojske stupila na naše zemljište. No uza sve te nevolje, uza sve to, da su nas doma dočekala samo četiri gola zida, bez pokućstva, bez onoga, što smo na odlasku u kući ostavili, ipak je ugodno otpočinuti pod domaćim krovom i na porušenom ognjištu. Ovdje nas grije sunce, ovdje je već počelo da sviće mlado proljeće. Proljeće i život! Hoće li i nas oživiti to proljeće, hoće li nam podati okrijepe i snage. U najskorije vrijeme, nadamo se, da ćemo se svi sakupiti u rodjenom kraju, jer se već svuda i na sva usta govori, da je svim puljskim bjeguncima od oblasti dozvoljen povratak. Samo budu li sad opet oblasti nešto poradile oko transporta. Oni na primjer, koji su „izvan žice" čekaju već šest mjeseca na svoj povratak, i ako im je taj dozvoljen. Vele, da nemaju ugljena i željezničkih vozova, vaguna, i što li? Bilo kako bilo, jedno će nam uvijek ostati na pameti: Gmünd, barake, bolest, glad, smrt, i naša požrtvovna demokratska austrijska vlada, koja nas je onamo turila. Sjećat ćemo se i onih „naših" ljudi, koji su nas tobože pomagali, krsteći nas „šćavunima", i radili mjesto za nas, protiv nas. Egoizam trbuha i pohlepa za čašću te naše „braće", koji su medju Hrvatima Hrvati, kod Nijemaca rade za Nijemce, kod Talijana ljube i grle Talijane, dobro ćemo si zapamtiti. Novo vrijeme, novi poredak, novi ljudi i nov svijet koji dolazi i donosi sa sobom preporodjen naraštaj, koji će znati ocijeniti plemenito od podloga, razdijeliti pšenicu od kukolja.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5101.

Dopisi iz Istre.

Iz Tinjanštine. U eri kompromisa? Dok su naši zastupnici godine i godine razbijali glavu, kako bi došlo do časnog kompromisa med nama i našim narodnim protivnicima i sva se njihova plemenita nastojanja razbila o poznati apetit gospode na kormilu, ovdje je osobitom zaslugom gospodina upravitelja hrvatske trorazredne pučke škole postignut ideal kompromisa u najdelikatnijem narodnom pitanju med nami i Talijanima, pa svraćam na nj pozornost naših zastupnika, koji se ko lavovi bore za naša narodna prava, da se okane opozicije, kad se sve tako lako i hitro dade postići putem nagodbe. Eto o čemu se radi: Kako je dobro poznato našoj javnosti, postoji u Tinjanu od god. 1914, jednorazredna talijanska pučka škola. Kakvo pravo imade na eksistenciju i u koju svrhu je bila ustanovljena ta prkos-škola, o tom je besmisleno trošiti riječi. Ta tinjansko su obilježje benevreke i sukneni klobučić i cigle tri obitelji u čitavom školskom okružju u kojima se govori talijanski. Zadnje je vrijeme kako me uvjeravaju ta kovačnica silno trpjela na pomankanju materijala i izgubila preko polovicu djece, osobito sa vanjskih sela i korak samo, pa bi bilo to nedonošće izčezlo za uvijek. Kad tamo nastalo je u narodu mnijenje, da nema med hrvatskom i talijanskom pučkom školom u Tinjanu nikakve razlike, nego da jedna drugu samo upotpunjuju i to je mnijenje sasma opravdano. Odkada najme talijanski i hrvatski učitelj na općc zadovoljstvo naroda sasma složno vode aprovizaciju tinjanske općine, nalaze se u slatko bratskom zagrljaju i talijanska i hrvatska pučka škola, pa kada je talijanski učitelj zapriječen dijeljenjem živeža, što se češće dogadja, zamjenjuje ga „na oberkomando" gospodina upravitelja hrvatske pučke škole, učiteljica hrvatske škole i to četir dan, prije i poslije podne, a svoju djecu ustupi, da bude uspjeh bolji, kolegici, u tom slučaju od tri jedinoj učiteljskoj sili na hrvatskoj trorazrednoj pučkoj školi. Toliko saznah od jednog od naših inteligentnijih seljaka u Tinjanu, koji mi je sa zgražanjem sve ovo ispripovijedao, i da je sve sušta istina potom se osobno uvjerenih. Pa zar nije u eri narodnog radikalizma ovo uzor narodnog kompromisa? Na koncu se obraćam na jednog člana Hrvata u tinjanskom mjesnom školskom vijeću, da pripazi na ovakve nepodobštine, koje se nedaju svesti u sklad sa nikakvim školskim zakonom, da i ne spominjem pravo pravcato narodno izdajstvo, a isto tako se obraćam i na kotarsko školsko vijeće sa poniznim pitanjem, da li se ovo dogadja sa znanjem istog? Pristajem napokom i prisvajam sasma opravdani prijedlog našeg inteligentnijeg seljaka sa Tinjanštine, koji me je dobrotem na ovo narodno izdajstvo upozorio, da se ovako značajnog nastavnika Hrvata, kad dodje med naše ljude, prezre, jer to s pravom zaslužuje. Drugi put nešto o aprovizaciji.

Radnici!

Vaša prva želja i glavni uzrok obustavljanja radnje jest potaknjenje pravednog mira bez aneksija, jest izjava vaše solidarnosti sa radništvom svih ratujućih zemalja, e da se postigne skori zaključak mira.

To je želja ne samo radničkog staleža, nego i cijelog pučanstva, želja, koju potpunoma dijeli i naša vlada i k izvršenju kojega i ona svim silama radi.

Nu mir se ne može zaključiti u jedan dan, još se moraju svladati razne poteškoće, koje je ministar vanjskih posala, grof Czernin, opisao u svojem govoru, što ga je držao zadnji četvrtak u austrijskim delegacijama.

Ali ministar je u ovom govoru takodjer osigurao, da on, a s njim i austrijska i ugarska vlada, uvijek stoji na stanovištu, kojega se on drži već godinu dana, da mir, što ga on želi, mora biti „mir bez odšteta i bez aneksija". „Ja izjavljam ovdje još jednom", rekao je on, „da ja ne zahtijevam od Rusije niti četvornog metra zemlje, niti jednog novčića, te ako se i Rusija postavi na isto stanovište, mir se mora ostvariti".

Ako dodjemo jednom s Rusijom do mira, onda nije moguće, prema nazoru ministra, dugo priječiti opći mir, akoprem ja znadem, veli ministar, da plod općenitog mira ne može sazreti preko noći, nu ipak sam uvjeren, da mir dozrijeva, te da je samo pitanje uzdržanja, da li ćemo dobiti općeniti i časni mir ili ne. — U mirovnoj ponudbi predsjednika saveznih država Amerike nalazi se znatno približenje austro-ugarskom stanovištu. U njegovim su prijedlozima nekoji takovi, da možemo velikim veseljem na nje pristati.

Mir sa Rusijom i Ukrajinom jest blizu. Kod sadašnjih rasprava sa Ukrajinom ne radi se više o svršetku ratovanja, jer mi smo se sa Ukrajinom već složili na osnovi „bez aneksija". — Sada se radi još samo o tome, da se pučanstvu osigura zasluženu nagradu za postojano uzdržanje, da mu se priskrbi iz Rusije živeža. Ako naši posrednici u Brestu Litovskom bivaju stavkom i demonstracijama bunjeni, tada će se prije svega zapriječiti dovoz žita iz Rusije. Stavkama i demonstracijama moglo bi se samo zakasniti pregovorima mira, a to stalno nije vaša svrha. Ne priječite vladu u njezinim pregovorima, onu vladu koja isto hoće, što i velika većina naroda, to jest: skoro postignuće mira bez aneksionističkih svrha.

Radnici!

Ove riječi ministra grofa Czernina jamče vam, da austro-ugarska vlada, imade čvrstu volju, da čim prije zaključi mir. Pomozite sada i vi brzom našem zajedničkom cilju, dovršite vašu manifestaciju, i pouzdajte se u vaše zastupnike, koji se svim drugim vašim željama i pritužbama sa oblastima prigovaraju, te koji će uz dobru volju, što napunja i civilne i vojničke oblasti, ova pregovaranja dovesti sigurno do svršetka i to stalno na vaše zadovoljstvo.

Povratite se na radnju, jer samo marljivom i savjesnom radnjom postići ćemo veliki cilj: **mir!**

Pula, dne 27. siječnja 1918.

C. kr. tvrdjavni povjerenik:
Hohenbruck v. r.

Pretplatnicima!

Umoljavamo gg. pretplatnike, da podmire zaostalu pretplatu, i time zapriječe obustavljenje lista. Od 1. veljače slati ćemo list samo onima, koji pretplatu unaprijed podmire.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 26. od 26. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo satnik Kolař.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": puč.-ustaški liječnik dr. Zeiländer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Fuchs.

MALI OGLASNIK.

ARKADIJ AVERCENKO:

LJUDI.

Ivan Vasiljević Sicilistov naslonio se je laktom na stol i prisluškivao.

— To kod nas zvoni — rekao je ženi, koja je već zadrijemala. — Napokon!

— Idi im otvori. Prokislima na kiši zaista nije ugodno čekati na hodniku.

Sicilistov se digao i na pol obučen brzo izašao u predsoblje. Otvorivši vrata, pogledao je na hodnik.

Lice mu se zasjalo širokim radosnim smijehom.

— No! No! A ja sam već prekjuče i juče očekivao. Milo mi je! Vrlo mi je milo! Izvolite molim u naše dvorove.

Žandarski časnik, što je išao naprijed, žmirkao je očima, jer mu svjetlo udarilo u oči. Na licu mu se odražavalo najveće čudjenje.

— Pardon!... Ali vi kao da ne shvaćate... Mi smo došli obaviti prometačinu!

Sicilistov se počeo smijati tako, da se zakašljao.

— Originalno!... Otkrili ste Ameriku! Valjda ne mislim, da ste došli amo na partiju preferanca! — I veselo se počeo vrtiti oko pridošlica.

— Dopustite gospodine ogrtač... Teško vam je svlačiti. O, kako je to prokislo! Odmah ću vam posvijetliti. Pazite molim, jer tu je prag!

Žadarski časnik i pristav razgledali se začudjeni po sobi i prvi, koraknuvši naprijed reče odlučno:

— Dakle da počnemo! Ovo je pismeni nalog.

— Ne, ne, ne! Nemojte ni misliti! Ovako sa kiše, sa mokrim nogama, pa odmah na posao. Ništa lakše, nego se zadobaviti prehlade. Moramo se najprije protiv toga osjegurati! Pismeni nalog možete tetci darovati. Zar pošten čovjek više ne može vjerovati drugom poštenjaku i bez pisma. Izvolite sjesti. Molim — ali kako je cijenjeno ime i prezime?

Časnik je slegao ramenima, gledajući pristava, koji se, stojeći po strani, ispod brka smiješkao i progovorio nastojeći da mu riječi budu što hladnije i oštrije:

— Pošto smo službeno izaslani, da obavimo premetačinu...

Sicilistov je zalomio rukama...

— Ma znam, znam! Ah, Bože moj... ta zar će vam prometačina pobjeći? Zar ja to ne znam! I sam ću pomoći! Ali zar se moramo odricati dobrih ljudskih običaja? Zar nije istina?.. Čini mi se, da je gospodin Nikodem Ivanović? Zar ne? Hahahah! Znam! Znam! I nikad ne bi ste pogodili odakle! Na potstavi vaše kape sam u predsoblju pročitao ime! Hahaha! Da, da, Lizočko! To je moja žena. Najčestitija žena! Upoznat ću vas s njom. Lizočko, daj nam štogod, da se gospoda časnici ugriju poslije ove kiše... Ne, ne!... Odbijete li — smrtno ćete me uvrijediti!

Iz susjedne sobe izišla je vrlo lijepa žena. Popravljajući usput prekrasnu kosu, nasmjehnula se i rekla, žmirkajući pospanim očima:

— Odbiti muškarcu, to se još može, ali gospodji — fui! To ne bi bilo džentelmenski.

Muž je pretstavio:

— Moja žena Elizabeta Grigorjevna — Nikodem Ivanović! Gospodin pristav... molim, ali još ne znam ime.

Pristav se tako uzvrpoljio, videći, gdje ulazi ljepota, da je ustao, udario petom o petu i svečano se javio:

— Krutilov Valerijan Petrović!

— Ah, šta kažete! Vrlo mi je milo. I moj se jedan sin zove Vale. Lukerijo!

Kuharici, što je na poziv došla, zapovjedila je:

— Vodi tamo u kuhinju vojnike i djecu! Pogrij priroge*), izvadi kobasice i krastavce... Čini mi se, da je tamo još i polić rakije... U kratko, brini se za njih... A ja ću se pobrinuti za cijenjenu gospodu!

Nasmiješiv se pristavu, koji je proždirao očima, istrčala je iz sobe.

Žandarski je časnik osupnut otvorio usta i počeo:

— Oprostite, ali...

Izvana se začula buka, trčanje, dječji glasovi, a u sobu su utrčala dva nestašna dječaka od pet, šest godina.

*) Pirogi su kuhana tjestenina sa sirom ili pekmezom u sredini.

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 28. siječnja 1918. Broj 920

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja:

Na visoravni Asiago i istočno od Brente bila je topnička djelatnost i jučer veoma živahna. Neprijateljska bje navala proti našim položajima na Monte Pertica odbijena.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 27. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Gotovo na čitavoj je fronti ostala bojna djelatnost neznatna. Kod manjih pothvata južno od Oise i u gornjim Vogezima, južno od Lusse, dopremljeno je zarobljenika.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago i istočno od Brente živahna topnička borba. Talijanska se je navala proti Monte Pertica izjalovila.

S ostalih ratišta ništa novo.

Prvi majstor glavnog stjela Ludendorff.

Iz Rusije.

Petrograd, 23. U noći od 18. na 19. o. mj. došlo je u Petrogradu opet do teških pljačkanja privatnih kuća i palača. Oboružane su bande prodrle u palaču umjetnina i zaplijenile ovdje veliki broj skupocjenih umjetnina, druge su bande provalile knjižnicu i pokrale ondje veći dio najdragocjenijih starinskih djela. Još se ne može ustanoviti počinjena šteta.

London, 23. (Reuter.) Donja kuća. Odgovarajući na više pitanja glede engleskih diplomatskih odnošaja prema petrogradskoj vladi, kazao je Balfour: Mi ove vlade nijesmo priznali, da postoji ni de facto ni de jure kao ruska vlada, no naše mi potrebite poslove obavljamo neslužbenim putem po agentu, da posluje prema uputama našega poslanstva u Petrogradu. Boljševička je vlada imenovala Litvinova svojim zastupnikom u Londonu i mi kanimo stupiti s njim u sličan službeni saobraćaj. Nabokov, koji je pod posljednjom ruskom republikanskom vladom bio poslovodja, po svoj će prilici ostati tako dugo u Londonu, dok će biti ili potvrdjen ili skinut po vladi, priznatoj kao zastupnici ruskoga naroda. Sadašnje je stanje bez sumnje koli nepravilno toli prelazno i uz takove se prilike ne može upustiti u običajan diplomatski posao.

Lugano, 23. „Morning Post" javlja: Sveukupno se englesko ministarstvo sastalo prošlog ponedjeljka na izvanredno krunsko vijeće, da zauzme svoje stanovište prema nemilim dogadjajima u Petrogradu, uslijed kojih su bili i engleski državljani povrijedjeni u svojim pravima.

Mirovna pregovaranja.

Petrograd, 24. Generalni je kongres radničkih i vojničkih vijećnika podijelio Trockomu nakon njegovog izvještaja o mirovnim pregovorima nove punomoći za nastavak rasprava u Brestu Litovskom. Iza toga je vijećao Trocki dulje vremena s radničkim i vojničkim vijećnicima. Vjerojatno je, da će Trocki narednih dana opet otputovati u Brest Litovski i dalje sudjelovati kod mirovnih pregovaranja. Dosad nema nikakovih znakova, iz kojih bi se dalo zaključivati na kakovu promjenu taktike Trockoga.

Japan još ne misli na mir.

Tokio, 26. (D. u.) Kod otvorenja je parlamenta izjavio ministar za izvanjske poslove, Motone, u svom govoru, da je vodeće načelo japanske izvanjske politike englesko-japanski savez, iz kojega da je poglavito i poteklo sudjelovanje Japana u svjetskom ratu, te je ustanovio razveseljivo poboljšanje u odnošajima prema saveznicima i priznanje osobitih japanskih interesa u Kini sa strane Amerike. Ministar je naglasio potrebu, da se kod odluka glede mjera postupa oprezno, te se nada, obzirom na dosadanje prijateljske odnošaje, će ruskom narodu poći za rukom, da bez oštećenja interesa svojih saveznika, časti i prestiža Rusija uredi jaku i trajnu vladu. Govoreći o mirovnim predlozima središnjih vlasti, naglasio je ministar izvanjskih poslova, da čvrsto ustraje kod londonskog ugovora. Japan da sve do danas nije od svojih saveznika primio nikakovih predloga o mirovnim uvjetima. A on uostalom i ne vjeruje, e je već osvanulo vrijeme, da se konačno poduzmu pregovori. Odgovornost za podržavanje sigurnosti na dalekom istoku leži posve na Japanu, koji ne smije oklijevati a ma ni trenutak, da ustane na obranu ugrožene sigurnosti i ne žacati se nijedne žrtve, da si osigura trajan mir.

*** Englesko radništvo i mir.** Kod službenog otvorenja godišnje skupštine engleske radničke stranke kazao je, kako brzojavlja sa danom 24. o. mj. Reuter iz Londona, predsjednik Purdy u svom nagovoru medju ostalim ovo: Žele li njemački narod i njemačka vlada iskreno mir, koji je osnovan na temelju pravednosti, to im je uvijek otvoren put do toga. Prihvate li po Wilsonu istaknuta načela, stvoren je na čitavom svijetu put do izravnanja, koje omogućuje, da se uspostavi mir, koji ne će nositi u sebi nikakovog budućeg rata. Dogod Njemačka zaposjeda još ona područja, smatrati će ona i tumačiti mir sporazumka kao pobjedu, koja će još jače učvršćivati militarizam u njemačkom narodu. Ne izjave li Njemačka i njezini saveznici, da su voljni sa svoje strane prihvatiti po našoj vladi i po Wilsonu priopćena načela, moramo se boriti dalje sve do svršetka, koji će svijetu omogućivati, da živi u sigurnosti; mi moramo nastaviti rat, dogod ne bude mir osiguran. — Artur je Henderson kazao kod predlaganja neke rezolucije, da se prepirka u narodnosnom pogledu mora riješiti novouredjenjem društva na širokoj osnovi državljanstva. Bijelo se ropstvo može ukinuti samo novouredjenjem društva. No radnički pokret mora biti organizovan od gore do dolje. Samo takovim bi se sredstvima mogao pokret osigurati uzde u zemlji. A organizacija mora ušijediti takodjer na tako širokoj osnovi, e će joj biti moguće, da primi u sebe muževe, kaošto je admiral Beresford i sve odlične zastupnike radništva, kaošto je John Seddon.

*** Nemiri u Francuskoj.** Bernski list „Tagwacht" saznaje iz Ženeve: U Lyonu i St. Etienne buknuli su dne 16. o. mj. štrajkovi. U Lyonu se je radilo o štrajku tramwajskih namještenica, u St. Etiennu su štrajkovali municijski radnici. Dne 16. o. mj. popodne pošle su lyonske demonstrantkinje, kojima su se pridružile bile mnogobrojne žene i ratni nemoćnici, pred gradsku vijećnicu, gdje se je obdržavala sjednica, i tražile od oblasti bolju razdiobu živeža i mir. „Dajte nam naše muževe, dajte nam kruha!" vikale su žene. Nastupilo je oružništvo i došlo je do krvavih upadica, kod kojih je na obje strane bilo žrtava. Vijećnica je bila sve do zore opsjedana. Drugi su se dan sakupile štrajkašice već ranim jutrom i u raznim su dijelovima grada bile podignute barikade. U Lyon bje dopremljeno oružništvo i vojništvo, a dne 16., 17. i 18. poprimili su nemiri revolucijonaran značaj, a trajali su još i dne 16. o. mj., kadno su izostale bile sve daljnje vijesti iz Lyona u inozemstvo, tako te se ne zna, što i kako je danas na stvari. — U St. Etienne je vlada već prvi dan odobrila sve zahtjeve municijskih radnika. No ovi se nijesu povratili u radionice, nego su demonstrirali po ulicama, gdje su žene držale narodu govore i tražile od vlade mir. U noći od 17. na 18. podmetnuta bje u vijećnici vatra. I ovdje je bilo krvavih žrtava. Francuski su oružnici bili već dne 17. o. mj. poslani sa švicarske granice u Lyon i St. Etienne.

*** Bugarski ratni izvještaj od 26. siječnja.** Glavni stožer službeno javlja: Macedonska fronta: Zapadno od Prespanskog jezera, u zavoju Cerne i na obje obale Vardarskog jezera topnička vatra. Kod Alčak-Male raspršili smo pojačanu englesku patrulju. Jaki je engleski odio, koji se je htio pribiližiti našim postojankama istočno od Vardara, bio raspršen ručnim granatama. — Fronta u Dobrudži: Primirje.

*** Turski ratni izvještaj od 25. siječnja:** Glavni stan javlja: U Dardanelama živahna ali bezuspješna djelatnost neprijateljskih ljetača. — Fronta u Palestini: Na obali smo mogli poboljšati našu crtu pomaknućem za po prilici dva kilometra. Na svim ostalim frontama položaj nepromijenjen.

Političke vijesti.

Kakvu li si juhu kuva Seidler?

Pod tim naslovom piše „Slovenski Narod" o zadnjem govoru našega ministarskog poglavice viteza Seidlera, s kojim je postigao samo taj uspjeh, da ga njemački listovi u zvijezde kuju. Zastupnik je dr. Rybar medjutim očitom logikom raskrinkao licemjersko lice vladine politike. Seidler se je u svom govoru sakrio za vladarova ledja. Dr. Rybar je istaknuo, kako se mi ne ćemo dati na tanak led, da umiješavamo vladarevu osobu u debatu. To prepuštamo vladi. Seidlerovih se spočitavanja nitko ne boji, i nitko ih ozbiljno ne uzima. Ta nije naroda u Austriji, kojemu ministri nijesu već spočitavali veleizdaje. Najvećom se je žestinom naravno oborio dr. Seidler na Čehe. O Jugoslavenima nije rekao ni bijele ni crne; nada se valjda, da će mu oni pripomoći „barem" pri proračunu. Govor je viteza Seidlera uplivao na slavenske stranke kao dobra nauka i ozbiljna opomena. Slavenske su stranke to valjda najjasnije upoznale, e je trebalo stvoriti jedinstvenu frontu u boju za prava svojih naroda. Poljski se je govornik Tetmajer uz burno odobravanje slavenskih zastupnika izrekao za bratsku uzajamnost slavenskih naroda. Najljepši, najuspjeliji odgovor ministru predsjedniku bila bi parlamentarna koalicija slavenskih delegacija proti germanskome bloku, čiji je program zastupnik Tetmajer označio s Tacitom: Ubi Germani fuere, solitudinem fecere... Jest, takodjer Poljaci spoznavaju, e i na njihova vrata bije odlučan čas, e se treba konačno izjaviti za oportunističku ili za čisto narodnu politiku. Pregovaranja u Brestu Litovskom najbolje su im pokazala, kako li se daleko dodje oportunizmom, i tako vidimo danas, da se takodjer poljska delegacija u austrijskom carevinskom vijeću vraća na temelj neovisne narodne politike. Zastupnik Tetmajer u svojem je govoru razvio svepoljski narodni program, dok je u Poljskom klubu bio podan predlog, neka se poljska delegacija postavi definitivno na stanovište ponovnog ujedinjenja vascijelog poljskog narodnog područja. Odluka još nije pala, ali spomena je vrijedno, da je predlog podan od obiju vodećih skupina Poljskoga kluba, narodne stranke i narodnih demokrata, koji imaju 32 od 79 glasova, te se nadaju, da će im se barem još socijalni demokrati pripojiti (8 glasova) i nekoji zastupnici, koji stoje izvan stranaka. Izjavi li se Poljski klub za svepoljsko stanovište, za nepatvoreno provedenje samoodredjenja, onda je u istoj vrsti s nama, Česima i Ukrajincima i nacrt slavenskoga bloka postaje aktuelan.

Iz slavenskog svijeta.

Jugoslavenska država, za čije ostvarenje odlučnom se voljom bori vascijeli naš narod, zapremala bi kako saopćuje „Edinost" 135 tisuća četvornih kilometara. Bila bi tako velika kao čitava Rumunjska, a veća od dvostruke Srbije ili Bugarske. Najjače bi u toj državi bilo zastupano hrvatsko žiteljstvo oko 70 po sto, dok bi Neslavena bilo samo 9 po sto. Ta bi država obuhvaćala samo one dijelove Austro-Ugarske, koji su prije rata bili pod austro-ugarskom vlašću, dok amo nije ubrojena Srbija ni Crna Gora. Jugoslavenska država, kakovu si je predstavljao Miljukov i jugoslavenski odbor u inozemstvu imala bi 12 milijuna žitelja.

*

Bugarska vlada traži profesore. „Narodni Listy" saopćuju: Sofijski listovi objavljaju javni raspis, u kojem traži bugarska vlada za bugarsku univerzu profesore i docente za medicinsku fakultetu, koja se ima ustanoviti. Prednost imadu kandidati, vješti nekojem slavenskom jeziku, ali je jedan je postavljen uvjet, da za neko doba moraju da se potpunoma nauče bugarski jezik.

*

Amnestija za poljske političke kažnjenike. „Glas narodu" piše, da se u Poljskoj očekuje amnestija prigodom rodjendana cara Vilima, za sve političke kažnjenike poljske narodnosti. Ta amnestija ne bi po sudu istog lista imala biti potpuna, nego bi se kažnjenicima djelomice oprostile kazne, a djelomice ublažile. Vidimo, dakle, da bolest političkih progona nije samo kod nas harala, nego i među nesretnim Poljacima, koji su okusili svu gorčinu sadašnjega rata.

*

I z B e o g r a d a. „Glas" priopćuje dojmove češkog zastupnika Habermana, koji se pred malo dana dva dana zadržao u Beogradu. Posjetio je nekoje škole i sirotišta i svagdje naišao na madžarski duh, koji se onamo uvukao. Učiteljice i odgojiteljice isključivo su Madžarke ili Nijemice iz Ugarske, a isto tako i učitelji. Podučava se osim srpskog jezika još i madžarski i njemački. Djecu se nastoji odnaroditi, iz naroda istrijebiti narodni duh, i djeca su prisiljena da uče na izust madžarske pjesmice, koje ni u svom materinskom jeziku ne bi razumjela. Narod živi u bijedi kao i kod nas. Zemljom upravljaju vojničke oblasti i opskrba je takodjer u vojničkim rukama. Madžarskom se elementu osobito pogoduje i marljivo se potpomaže madžarska poduzeća. Dirljiv je prizor, gdje prigodom pravoslavnog Božića dijele srpskoj djeci darove, najviše odijela, obuće, pa jela, a na svakom komadu stoji, e je to dar švicarskog crvenog krsta srpskim zarobljenicima.

Domaće vijesti.

Rodjendan Njeg. Vel. cara Vilima. Jučer se opet okitila Pula zastavama. Brodovi su po nalogu lučkog admiralata izvjesili zastave, e da se tako dade oduška oduševljenju koje vlada za našu savezničku državu. Po gradu su takodjer bile izvješene zastave, te se ovdje ondje opažalo i po koju njemačku trobojnicu. Mi naravno sa najvećim oduševljenjem i iskrenom ljubavlju pozdravljamo rodjendan savezničkog nam vladara, kojega da bi Bog još dugo poživio!

Pogovor o aprovizaciji Istre. Prošlog četvrtka, dne 24. o. mj., obdržavao se u Kozini pogovor istarskih općina o aprovizaciji pokrajine. Na pogovoru bile su zastupane 34, što hrvatske ili slovenske, što talijanske općine. Sastanku je predsjedao dr. Kurelić iz Pazina, a podpredsjednik bijaše dr. Lins iz Motovuna. I vlada je poslala svoga zastupnika u osobi namjesništvenog tajnika g. vit. Klodiča. Raspravljalo se vrlo živahno i poprimili važni zaključci, o kojima ćemo u našom listu donijeti opširniji izvještaj. Oko zgrade, u kojoj se vršilo sastanak, sakupio se velik broj žena i djece, koja su svojim bučnim ali pristojnim ponašanjem odavali brigu poradi bijede, što je nastala medju pučanstvom Istre te povicima zahtijevali konac rata, prouzročitelja bijede.

Izvršbena naredba k novom zakonu o ratnim bjeguncima. „Središnji odbor za povratak bjegunaca i obnovu Primorja", Beč I., Bankgasse 2, javlja: Dne 22. siječnja izašlo je njemačko izdanje „Državnog zakonika", koji pod brojem 16 priopćuje izvršbenu naredbu ministarstva za unutrašnje poslove od 16. siječnja k zakonu o ratnim bjeguncima od 31. prosinca 1917, drž. zak. br. 15. Ova izvršbena naredba odredjuje kao prvu instanciju, koja doznačuje ratnim bjeguncima potpore, ovako: U Beču: „Zentralstelle der Fürsorge der Kriegsflüchtlinge in Wien", II. Zirkusgasse 5. — Za bjegunce u području redarstvenog ravnateljstva u Pragu „Zentralstelle für Flüchtlingsfürsorge in Prag". — U Brnu ondješnje redarstveno ravnateljstvo. — U taborištima s podijeljenom upravom: vodstvo taborišne uprave. — U svim drugim mjestima kotarska poglavarstva. — Točka 3. ističe načelo, neka bjegunci mole za potporu uvijek u onom mjestu, gdje su boravili, gdje borave ili gdje će boraviti. Preseli li se netko u drugi politički kotar (okružje), mora moliti za nastavak potpore ono kotarsko poglavarstvo, u kojemu se nalazi novo boravište, ali molbe moraju podnijeti prijašnjemu poglavarstvu, u kojemu se nalazi bivše njihovo boravište. Potporu do 21. srpnja 1917. natrag može dozvoliti samo ono poglavarstvo ili ona oblast, koju smo naveli u početku, gdje je bjegunac živio u označeno vrijeme. Važna i nova je 4. točka, koja odredjuje, da moraju bjegunci moliti za naknadnu potporu na temelju § 9. zakona o bjeguncima (do 500 po 1 krunu za svaku osobu, ako su bili bjegunci evakuirani i ako su živjeli kroz čitave vrijeme u mjestima, u kojima bjegunačka potpora u ono vrijeme još nije bila dozvoljena) kod kotarskog poglavarstva svog domaćeg boravišta. Gorički bjegunci, ma živjeli gdjegod, mogu dakle moliti tu naknadnu samo kod poglavarstva u Tolminu, u Gorici, Sežani, Gradiškoj i u Tržiću. Ali molbu valja izručiti po kotarskom poglavarstvu ili po onoj oblasti sadašnjeg boravišta, koje smo u početku spomenuli. — Veoma je važna i odredba 5. točke, koja odredjuje, da je za bjegunce u Ugarskoj, Hrvatskoj i Bosnoj, koji dosad još ne primaju potpore, ovlaštena za odmjeru bjegunačkih potpora: „Fürsorgestelle für österreichische Kriegsflüchtlinge für Ungarn und Bosnien", koja je odio prije spomenite „Zentralstelle" u Beču II, Zirkusgasse 5. — Točka 6. odredjuje za pritužbe kao drugu instanciju u Beču: ministarstvo za unutrašnje poslove, a svagdje drugdje zemaljsku vladu. — Točka 7. odredjuje, da mogu moliti za bjegunačku potporu pojedinci svaki za sebe ili njihovi pravni zastupnici, ali i oci ili uopće glave obitelji za čitavu obitelj zajedno, kaošto i bjegunački odbori. — Točka 8. odredjuje, da moraju oblasti izručivati onakovim bjeguncima, koji kane u smislu § 5. potražiti kakav posao, posebno iskaznice, koje nadomještaju radničke ili služinske knjige.

Raspis natječaja. Za školsku godinu 1917.-18. imadu se podijeliti sedam (7) štipendija iz zaklade biskupa dr. J. Dobrile u godišnjem iznosu od 200 kruna. Na uživanje ovih štipendija pozvani su mladići slavenskih roditelja, koji su rodjeni u sjedinjenoj biskupiji tršćansko-koparskoj te polaze koju državnu gimnaziju austrougarske monarkije. Prednost imaju molitelji, koji polaze gimnaziju, u kojoj imadu veću priliku, da se potpuno izobraze u materinskom (hrvatskom ili slovenskom) jeziku. Ako jest kod ovake gimnazije pripravnica imadu takodjer učenici ove pripravnice pravo na ovu štipendiju. Ako ne bi bilo molitelja slavenske narodnosti, podijelit će se štipendija i drugom učeniku tršćansko-koparske biskupije. Uživanje štipendije traje do svršetka nauka uključiv sve fakultete kojega c. kr. sveučilišta; za vrijeme se rata podijeljuje štipendija samo na jednu godinu. Želja ustanovitelja pak jest, da se mladići, koji uživaju štipendiju, posvete svećeničkom stališu i da službuju u tršćansko-koparskoj biskupiji. Pravo prijedloga ima tršćansko-koparski biskupski ordinarijat, a pravo podijeljenja c. kr. namjesništvo u Trstu. Natjecatelji za ove štipendije imadu podastrijeti molbe sa krsnim listom, svjedodžbom zavičajnosti, svjedodžbama o siromaštvu i cijepljenju boginja te školskim svjedodžbama zadnjih dvaju polugodišta putem školskoga ravnateljstva biskupskomu ordinarijatu u Trstu najkašnje do 15. veljača (februara) 1918. Trst, dne 24. decembra 1917. Od c. kr. namjesništva.

Hvatajte tata! Dne 2. prosinca 1917. bjo je ukraden na kolodvoru u Divači iz voza željezničke pošte Divača-Pula vrijednosni omot od 8000 kruna odredjen za Rovinj. Tata se do sada nije moglo uloviti. Obzirom na golemu štetu, koju poštanska uprava trpi uslijed ove kradje raspisuje se u smislu otpisa c. k. ministarstva trgovine od 7. siječnja o. g. br. 1522-P od god. 1918. nagrada od 10 po sto za nadjenje te vrijednosti primjedbom, da si pošt. uprava pridržaje prava, da po svom mnijenju doznači dotično razdijeli tu nagradu pri čem je isključen svaki pravni put.

Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je pod opstojećim uvjetima takodjer za urede vojne pošte br. 191 i 398, obustavljen je pak za ured vojne pošte br. 433.

Uklnuće oprosta od vojničke službe onih, koji su rodjeni 1899 do 1894. Kako se iz Beča službeno javlja, izaći će u najkraće vrijeme odredba, kojom se izvan kreposti stavljaju svi oprosti od vojničke službe kod onih, koji su rodjeni godišta 1899. do 1894., osim kod onih, koje su zaposleni kod rudarstva, kod željeznica i kod brodoplovstva, te se i u buduće ova godišta, a isto tako dakako i godište 1900, koje dolazi sad na stavnju, nipošto ne će moći više oslobadjati od vojničke službe. Oni mladići, koji su bili dosad oprošteni od vojničke službe, a rodjeni su godišta 1899. 1898. i 1897. imat će nastupiti vojničku službu tek 1. ožujka 1918. a oni koji su rodjeni godišta 1896. 1895. i 1894. tek 3. travnja 1918.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Dne 1. veljače o. g. biti će opet otvoreni poštanski uredi Brazzano, Komen i Mariano i to za sada jedino za pismovnu poštu uključivo službeno i zasebno preporučivanje te za novčani saobraćaj (pošt. uputnicama i pošt. štedionicom). Istim danom proširuje se službeni djekrug kod poštanskih ureda Kormin, Gorica 1, Tržič Ronchi Zagrad i Sv. Lucija na Soči na saobraćaj vrijednosnim pismima i omotima a kod pošt. ureda Prebačina na saobraćaj omotima. Kod omota je najviša težina ograničena na 10 kg a oznaka vrijednosti na 100 kruna.

Trgovačko-obrtnička komora za Istru, koja je od 1. lipnja 1915. uredovala u Pazinu, premjestila je s danom 17. siječnja svoj ured opet u Rovinj. O tome se obaviješćuju interesenti sa zamolbom, da od sada unaprijed izvole slati svoja pisma na novi naslov komore u Rovinj.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **5101.**

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 4. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njima" s ovim sadržajem: Dr. Vladimir K a t i č i ć: Demobilizacija — mobilizacija. — Dr. Stjepan B o s a n a c: Misli o novom uredjenju srednje škole. — Radoslav B a č i ć: Birokratizam. — A. M-ić: Hrvatski časnici i rat. — S m o t r a: Novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji (dr. M. M a t i k o š); Poslije jubileja Marije Ružičke Strozzi (D i s c o b o l o); Naši časopisi (dr. D. P r o h a s k a) itd. — L i s t a k: Božo L o v r i ć: Uskrsni pozdrav. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive" iznosi K 36.—. pojedini broj 1 K. — Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ul. 8.

Umjetnost.

Jugoslavenska umjetnost. Umjetničko-nakladni zavod „Merkur" u Zagrebu započeo je s izdavanjem umjetničkih razglednica kao reprodukcija slika slovenskih, hrvatskih i srpskih slikara. Do sad je izašlo 30 razglednica različitih umjetnika, medju kojima valja istaknuti osobito reprodukcije slika starog umjetnika, jednog od prvaka našeg slikarstva, Nikole Mašića. Imade takodjer medju ovim kartama nekoliko uspjelih radova slikara Bužana i nekoliko „krajolika" Crnčića, za koje žalimo, što nijesu izašle tiskane u bojama. Reprodukcija slika je veoma lijepo uspjela, a razglednice su naših hrvatskih umjetnika kud i kamo bolje negoli slična izdanja tudjeg fabrikata. Imade karata za svakojaki ukus, i to je glavni uvjet za uspjeh takvog poduzeća. Preporučamo najtoplije ove uspjele reprodukcije naših domaćih umjetnika najširim krugovima našeg naroda.

Podupirajte Družbu!

ARKADIJ AVERCENKO:

LJUDI.

(Konac.)

— Premetačina! Premetačina! Kod nas je premetačina! — Vikali su u taktu skačući, takovim glasom, kao da se vesele, videći piroge.

Jedan je, tapkajući bosim nogama, potrčao časniku i uhvatio ga za ruku.

— Živio! Daj me njiši na nozi ovako: Hop! Hop!

Otac je, ispričavajući se, kimao glavom.

— Ah, vi eksproprijatori! Oprostite gospodine. Tako su mi ih u Odesi pokvarili. Premetačine se obavljale kod mene i po dva puta na tjedan, a za njih nema od toga većega veselja. Sprijateljili se sa svima... čokolade su im donašali, igračke...

Videći, da mališ proteže ruke do njegovih ridjih brkova, prignuo se žandarski časnik i poljubio ga.

Drugi je sjedio, kao na konju, pristavu na koljenu i promatrajući njegov ovratnik, ozbiljnim glasom pitao:

— Koliko ti imaš zvijezda? A sablja se može izvaditi? U Odesi sam ja sam izvlačio.*) Boga mi!

Ulazeći sa tacnom, na kojoj se nalazilo nekoliko boca i jelo, majka je prekorno govorila:

— Koliko sam te učila, da je bogmanje grijeh! On vam bez dvojbe dosadjuje, bacite ga gospodine s noge!

— Ne smeta! Nimalo! A kako se zoveš ti, mišiću? No?

— Milan. A ti?

Pristav se nasmijao.

— Ja se zovem Vale. Sad ćemo biti znanci.

Majka, smiješeći se gostima, nalijevala je u čašice konjak i nudeći časniku kaviar, govorila:

— Molim lijepo. Molim vas, da se ugrijete. Tako nam je neugodno, što ste se radi nas morali mučiti po tom ružnom vremenu.

— Vale! Daj mi kaviara — zahtijevao je Milan, potežući za puce na prsluku pristava.

*) U Rusiji su i činovnici uniformirani, a ne samo vojska.

*

Sat kašnje žandarski je časnik, nasloniv se laktom na stol, palio cigaru, što mu je Sicilistov ponudio i slušao.

— Razlika naziranja — tumačio je Ivan Vasiljević — našega i onoga umjerenih stranaka sastoji se u glavnom u taktičkim zadacima... Radi toga naše mišljenje o teroru...

Nišući na rukama zaspalo dijete i nastojeći, da ga ne probudi, mučio se pristav, da sjedne tako, te ga ne bi smetalo svjetlo svjetiljke.

*

Domaće dijete, vojnik Haralampov, slinio je prst, a onda, bacajući kartu na stol, govorio:

— Mi ćemo eto potući vašega kralja. Sad dodje — dečko — princ a vi, gospodjice Lukerijo Adamovna — ostat ćete kraljica — baba... Tako, kao n. pr. engleska Viktoria... He, he!..

Lukerija se zavodljivo smejala, lijevajući piće u čaše.

— Kako vi to govorite... Ne govore za vas badava — da ste birokrate!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 56·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, utorak 29. siječnja 1918.** Broj 921.

Zastupnici na istarskom saboru za narodno ujedinjenje.

Istarski je sabor raspušten. — Raspuštena su takodjer gotovo sva općinska zastupstva u Istri. — Nema u Istri zakonitog tijela, u kojem bi došlo do izražaja političko uvjerenje hrvatsko-slovenskog naroda u ovoj pokrajini, radi toga potpisani, bivši zastupnici većine naroda u Istri, kojima je narod opetovano kod izbora iskazao svoje povjerenje:

I. Izjavljuju, da odobravaju bezuslovno narodni i prirodni zahtjev izražen od jugoslavenskih zastupnika na carevinskom vijeću u Beču, u svojoj deklaraciji od 30. svibnja 1917.

II. Uvjereni su, dabi se ispunjenjem zahtjeva sadržanog u toj deklaraciji i udovoljenjem zakonitih i prirodnih zahtjeva svih ostalih naroda u monarkiji, uskorilo sveobći svjetski mir.

III. Osudjuju najodrešitije svako nastojanje, došlo one budi s koje strane, da osujeti ujedinjenje Jugoslavena istaknuto u gorinavedenoj deklaraciji, koje je jedino kadro, da očuva Jugoslavene od političke i gospodarske propasti.

IV. Pozivlju sve jugoslavenske zastupnike, da odmah složno i odlučno započnu raditi za oživotvorenje zahtjeva sadržanog u deklaraciji jugoslavenskog kluba u Beču od 30 svibnja 1917:

Istra, 25. siječnja 1918.

Anton Andrijčić v. r. Šime Červar v. r. Luka Kirac v. r. dr. Matko Laginja v. r. dr. Ivan Poščić v. r. Ivan Sancin v. r. Matej Škrbec v. r. dr. Ivan Zuccon v. r. dr. Gjuro Červar v. r. Josip Grašić v. r. dr. Šime Kurelić v. r. Josip Ribarić v. r. Vjekolav Spinčić v. r. Josip Valentić v. r. dr. Ive M'lić.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja:

Na visoravni Sedam općina (Sette Comuni) porasli su topnički bojevi od vremena do vremena do najveće žestine.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 28. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Sjeverno od Bezelera bilo je kod izvidničkog nekog sunka zarobljeno 17 Engleza medju njima 1 časnik. Topnička je djelatnost gotovo na čitavoj fronti bila neznatna, živahnija na pojedinim mjestima u Champagni i u području Moze.

Talijansko bojište:

Na visoravni Sedam općina (Sette Comuni) traju od jučer popodne topovski bojevi, koji su osvitkom zore u području Col del Rosso porasli do najveće žestine.

S ostalih ratišta ništa novo.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

: 27. siječnja. Kod Caposile su pokušali neprijateljski odjeli posljednje noći da se približe žičanim zaprjekama na mostovnoj obrani. Bili su trajnom vatrom bezodvlačno odbijeni. Naša je momčad izaloga poduzela protunavalu i povratila se sa nekoliko zarobljenika. Djelatnost se je topništva protezala na čitavu frontu, te je bila osobito živahna u dolini Lagarina. Na visoravni Asiago i na srednjoj Piavi, izmedju Gardskog jezera i mora vladala je znatna djelatnost ljetača. Engleski su ljetači upalili i oborili dva ljetala izmedju crta, a drugo jedno kod Mole. Neprijateljska su ljetela provadjala u vrijeme od subote na večer u šest sati do jutros rano ponovne navale na visoravni izmedju Brente i Piave, a osobito su uzela na mišan Treviso i Mestre. Medju tamošnjim se žrtvama nalaze tri žene i jedno dijete, a tri su žene bile ranjene. U Mestre su bile tri bolnice teško oštećene.

Državnici govore.

: Bern, 27. (D. u.) Kako javljaju francuski listovi, došlo je izmedju antantinih vlasti do živahne izmjene misli glede odgovore na izjave grofa Czernina i grofa Hertlinga. Predsjednik će Wilson na izvode obiju ministara odgovoriti točku po točku. Kasnije će odgovoriti i ministar-pred sjednik Clemenceau.

: Berlin, 28. (D. u) Prema privatnoj brzojavci listu „Berliner Tageblatt" sa švicarske granice javlja pariški „Herald" iz New-Yorka, da će predsjednik Wilson u kongresu odgovoriti na govore grofa Czernina i grofa Hertlinga.

Iz Rusije.

Petrograd, 27. (D. u.) Reuter javlja: Poljački su legionarci zaposjeli kolodvor u Oršovi u guberniji Mohilev i razoružali rusku posadu. Zauzeli su i kolodvore sjeverno i južno od postaje u Oršovi, kod česa su razoružali ruske straže. Uzrok je tomu postupku legionaraca taj, što su pučki povjerenici uapsili bili vodje poljačkih vojničkih legija.

Stockholm, 26. Socijalno-revolucijonarni su članovi raspuštene ustavotvorne skupštine izdali proklamaciju na ruski narod, koja započima riječima: „Zemlja treba mira!" Zatim se u proklamaciji izvodi, da maksimaliste ne bi bili donijeli mira, te stoga prevarili očekivanja vojske. Osim toga da su maksimaliste bili otvorili sve fronte i Rusiju potpuno izolovali. Mora se stoga smjesta ustrojiti povjerenstvo, sastavljeno iz pravih opunomoćenika, sa najdalekosežnijim ovlastima, kako bi se odmah utanačio pošten demokratski mir. Stajaća se vojska imade raspustiti, a obrana granice povjeriti dobrovoljcima.

Berlin, 27. (D. u.) Kako javlja „Vossische Zeitung", bio je Maksim Gorki u Petrogradu na cesti nehotice hicem iz puške lako ozlijedjen.

Petrograd, 25. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Pučki povjerenik Antonov priopćuje, da su gradovi Romodan, Kremenčuk i Poltava u našoj ruci. Kod Bahvača su borbe u toku. U susjedstvu se je Aleksandroševa predalo četrnaest odjela Kozaka nakon sukoba s našim četama. U Sevastopolju su priznate oblasti sovjeta, a rada rastjerana. Pomorske su bojne sile stupile na stranu sovjeta. Tatari su bili kod Alte suzbijeni i pretrpjeli kod Fedodosije potpun poraz.

: Petrograd, 27. (D. u.) Reuter javlja: Dobrovoljna mornarica i trgovačko-parobrodarska će društva u Rusiji biti podržavljena i stavljena pod upravu revolucijonarnog saveza mornara. Glavnice će društava biti zaplijenjene.

Mirovni pregovori.

: Berlin, 28. (D. u.) Državni je tajnik dr. v. Kühlmann u pratnji poslaničkog tajnika v. Höscha otputovao jučer na večer u 9 sati u Brest-Litovski.

IZ FINSKE.

: Stockholm, 26. (D. u.) Kako „Stockholms Tidningen" saznaje iz Haparande, izabrao je finski sabor izaslanstvo za rasprave u Brestu Litovskom. Sastoji se iz tri gradjanska i tri socijalistička člana.

: Stockholm, 26. (Vijest zastupnika c. k. brz. i dop. ureda.) Prema ovamo se prispjelim vijestima iz Petrograda zaoštruju odnošaji u Finskoj. Mornari traži, da se bezodvlačno razoruža gradjanski strijeljački zbor.

: Stockholm, 27. (D. u.) Kako listovi javljaju, poduzela je švedska vlada zajedničke korake sa Danskom i Norveškom, da sklone Finsku na zajedničko sudjelovanje sa skandinavskim državama.

* **Turski ratni izvještaj od 26. siječnja**: Glavni stan javlja: U Dardanelama je ljetalačka djelatnost ostala živahna. Dva su neprijateljska ratna broda bila našom vatrom sa kopna prinudjena, da se okrenu. Neprijateljski jedan brod za potraživanje mina, koji je pokušao bi da prodre u zaton Zandarle, bio je odbijen vatrom, te se je morao povratiti, pogodjen sa tri hica. Na svim je ostalim frontama položaj nepromijenjen.

* **Turska oklopna krstarica „Sultan Javuz Selim"** (prije „Goeben"), koja se je na povratku iza pomorskog sukoba kod otoka Imbrosa nasukala bila pred Nagarom, doplovila je, kako Wolffov ured iz pouzdanog vrela doznaje, u Dardanele. Kako se službeno javlja iz Carigrada, doplovio je „Sultan Javuz Selim" dne 26. o. mj. onamo. Brod je potpuno spreman za uporabu. Mnogobrojni su hici neprijateljskih ljetača brod samo dvaputa pogodili i neznatno ga oštetili na dimnjacima i palubi.

Političke vijesti.

Idu ljudi, idu . . .

Tko bi ih sve nabrojio. Ni kod nas, ni u ostalim državama, a kamo li u Rusiji, gdje se nebrojeno muževa dnevno pojavljuje na površini i za par ih dana nestaje u zaboravi. U Austro-Ugarskoj se takodjer obavlja taj vječan proces. Ista sudbina zaboravi čini se da čeka i našeg ministarskog poglavicu viteza Seidlera. „Venkov" o tom piše: Nijesmo vjerovali glasinama, da će odstupiti dr. Seidler i da će se njegov kabinet nadomjestiti drugim novim. Danas smo medjutim već započeli vjerovati. Sada, naime, iza govora dr. Seidlera, kojeg je izrekao u bečkom parlamentu. Dr. Seidler bijaše — kako je poznato — u svakoj zgodi gorljivim pristašom njemačko-nacijonalnog evangjelja, i gdjegod je mogao, pomagao je takodjer tim svojim pristašama savjetom i činom. Istina, u zadnje doba nije to činio previše očito, kako ne bi uzdrmao svojim položajem . . . Najedamput se medjutim odrekao svih obzira, zatajio je u sebi ministra-predsjednika, i dao govoriti opet iz srca njemačkom nacijonalcu. Prama tome i izgleda njegov govor, o kojem „N. Fr. Presse" veli, da je senzacijom. Jest, to je senzacija, ali senzacija takove vrste, koju ministar-predsjednik samo tada otkrije, kad već znade, da će za kratko doba ustupiti svoju stolicu drugome. Govor dr. Seidlera nije se zapravo razlikovao ni u čemu od poznatih članaka njemačko-nacijonalne štampe. Senzacijonalan je samo za to, jer je to izrekao ministar-predsjednik, a iz tih ustiju nije ga naravno nitko očekivao! No napokon sve to ni ne iznenadjuje, promislimo li, da se je sam dr. Seidler, prije nego li je zaposjeo ministarsku stolicu, proglasio za političkog diletanta! Sam je priznao, da politike ne razumije — a vidimo, da je ne razumije ni do danas. No i njega će nestati, kaošto je nestalo i svih sličnih diletanata, ali ipak je karakteristično za prilike, da je taj političar mogao tu vladati toliko mjeseci u najveće doba. — Govoreći dalje o tom, kako se dr. Seidler oborio na češku rezoluciju, završava „Venkov": Tako sudi dr. Seidler. Treba li ovdje nešto izvraćati? Nije treba! Kad bi dr. Seidler dao pročitati i objaviti naše deklaraciju, odmah bi se pokazala pomućenost i besciljnost njegovih citata, ali on i sada još zabranjuje spomenute češke izjave.

Razbijanje jugoslavenskog bloka.

„Narodni Listy" pišu: Na mjesečnoj skupštini „Kluba obrtnika" predavao je gosp. Pasek „o gospodarskoj budućnosti naše jadranske obale". Kod rasprave iza predavanja nije mogao gosp. generalni ravnatelj P. Kupelwieser a da ne progovori mimo ostalog — prama državnim izvještajima — takodjer ovo: „Ali još imam nešto na srcu. Postoji jugoslavenski blok, što se ima dogoditi s njim? Velika jugoslavenska država, Rusija u malom? Ne mogu pomisliti da će se to privesti ka kraju bez boja. Zar ne bi bilo pametno stvoriti putem razumnog gospodarstva u Dalmaciji — u Splitu — kulturno središte? O Dalmaciji ne smije biti raspre, jer je to najvećom zapriječkom napretka. Naši državnici bi imali razdijeliti jugoslavensko područje u tri dijela s raznim kulturnim središtima. To bi bilo riješenje, koje smatram za pametno, koje se dade lako postignuti i oko kojeg bih sa simpatijom nastojao." — Gospar generalni ravnatelj podava nacrt, kako bi se imalo razbiti jugoslavenski blok. Nije pri tom izmislio ništa drugoga do li poznato: „Dijeli i vladaj!" Nacrt prastari, jer zaboravlja, da narodi ne će više dozvoliti, da im se sudbina kroji bez njihova znanja i po planu, kakav predlaže g. generalni ravnatelj. Ne živimo usred osamnajstog, već u dvadesetom vijeku, kad su narodi odlučili da i sami stvaraju budućnost. Tako češki list. A mi velimo: „Prste k sebi i daleko od mora, koje je naše!"

* **Lord Curzon o miru.** Kako se službeno javlja sa danom 26. o. mj. iz Londona, držao je bivši engleski podkralj u Indiji, lord Curzon, u Cardiffu govor, u kojemu je izmedju ostaloga kazao: Nema nikoga, koji ne bi žudio za mirom. Ako se to dosad nije moglo postići, uzrok je tomu taj, da se mir, koji bi se u ovaj trenutak mogao zatražiti od neprijatelja, ne dade dovesti u sklad sa čašću i sigurnošću Engleske. Na njemački se predlog, da ona zadrži Antwerpen, nikako ne može pristati. Engleski bi kanal bio tad njemački, i engleske bi slobode nestalo. I Nizozemska bi dospjela pod njemački utjecaj, a to bi vrijedilo i za Skandinaviju. Francuskoj

bi doduše bila povraćena njezina područja, ali Njemačka, kojoj bi vojska i nadalje opstajala i kojoj trgovački brodovi u lukama čekaju samo na to, da nadoknade potopljene brodove, mogla bi vršiti svoj utjecaj na čitavu Europu i Englesku, od česa se Engleska ne bi mogla nikad oporaviti. Neodlučan bi rat bio mlinskim kamenom na vratu Engleske i njezinih kolonija. Politika jest alijiraca, da čvrsto i složno stoje jedan uz drugoga i uporabljuju svoja pripomoćna sredstva u korist zajedničkih naprezanja.

* **Gubitak na pučanstvu u Francuskoj** iza tri godine rata iznaša prema Wolffovoj vijesti iz Berlina 2,200.000 ljudi, a to je 5 i pol postotaka sveukupnog pučanstva. Prema tomu cijeni II. izvještaj „neutralnog povjerenstva za proučavanje socijalnih posljedica rata“ u Kopenhagenu broj pučanstva u Francuskoj god. 1917. sa 36,080.000 naprama 39,000.000 prije rata. Francusko područje broji godine 1917. manje stanovnika nego godine 1875. Bez Engleza, koji stanuju u Francuskoj, iznašao je broj čistih Francuza godine 1917. samo još 36,000.000 ljudi.

* **Francuska će vlada zaplijeniti sve brodove,** koji su usidreni u luci Marsiljskoj, i to počevši od 1. veljače 1918. kako javlja list „Matin“ iz Marsilje. Koji prekomorski, toli poštanski i tovarni parobrodi nemaju više stalno odredjenih pruga za putovanje, te će se upotrebljavati već prema potrebi. Društvo će „Chargeurs Roeunis“ uporabljati svoje brodove za prevoz žita u južnu Ameriku. Poštanska će se služba provadjati u umanjenom obliku.

* **Ustanak u Kini.** Prema brzojavci iz Pekinga od 26. o. mj. još su uvijek ustaše u južnim pokrajinama Kine na djelu, te su zaposjeli Yotschou, važnu točku na jezeru Yangt.

* **Engleski gubici u prosincu 1917.** Wolffov ured javlja iz Berlina: U prosincu 1917. izgubili su Englezi — unatoč razmjernom mirovanju na engleskoj bojnoj fronti — prema vlastitim naredima 4364 časnika i 75.033 momaka što mrtvih, što ranjenih i iščeznulih. U ovom broju nije sadržan broj bolesnika, koji je radi nepovoljnih položajnih prilika Engleza u Ł.andriji osobito visok.

* **Italija i antanta.** Talijanske novine priopćuju duge izvještaje iz Londona i Pariza o putovanju talijanskog ministra-predsjednika Orlanda, u kojima se spominje, da su se dogovori Orlandovi sa vodećim ministrima u Engleskoj i Francuskoj ticali koji pitanja glede opskrbe Italije toli i veoma važnih političkih i vojničkih pitanja. S Lloydom Georgeom govorio je Orlando o ratnim ciljevima Italije, kao i o nejasnostima, koje se nalaze u govorima Lloyda Gestima, koje se nalaze u govorima Lloyda Georgea obzirom na Italiju. Ovih se dana imaju dogovori izmedju Lloyda Georgea, Orlanda i Clemenceaua nastaviti u Parizu, ali prije toga će se sazvati medjusaveznički ratno vijeće u Versailleu, na kojemu bi se imali stvoriti važni zaključci. Ameriku će zastupati general Bliss. — „Secolo“ javlja iz Londona, da će Lloyd George nastaviti svoje rasprave s talijanskim ministrom predsjednikom Orlandom, i uporabiti prvu zgodu, da razjasni važnost onih točaka svoga nedavnog govora, koje se tiču Italije. Prema službenoj vijesti lista „Corriere della Sera“ iz Rima otputovat će Sonnino u Pariz na dogovore saveznika, koji počimaju u srijedu u Parizu. „Giornale d'Italia“ izjavlja se proti sastavku jedinstvenog dokumenta antante o ratnim ciljevima.

Iz slavenskog svijeta.

Izjava jugoslavenske omladine u Zagrebu stigla nam je tek jučer u cijelosti, zato donosimo danas dodatke k pojedinim točkama, koje nam nije bilo moguće da priopćimo u prekjučerašnjem broju. K točci 1: „Mir, koji nam ne bi donio ostvarenje naših opravdanih ideala, bio bi mir u korist privilegiranih naroda i nosio bi u sebi klicu neminovnih novih ratova. Stoga jedinstveni narod Slovenaca, Hrvata i Srba smatra pitanje svoga državnog ujedinjenja i slobode važnim pitanjem općega mira medju narodima, te traži, da u medjunarodnim garancijama bude osigurano oživotvorenje bezuvjetnog prava narodnoga samoodredjenja“. K točci 3: „Stoga jugoslavenska akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu smatra prijeko nužnim, da se svi predstavnici Jugoslavena austro-ugarske monarkije, koji stoje na principu narodnoga jedinstva Slovenaca, Hrvata i Srba, te prava narodnoga samoodredjenja, što prije u Zagrebu sastanu, te dadu jedinstvenu direktivu narodnoj politici Slovenaca, Hrvata i Srba austro-ugarske monarkije“. (Ovu je izjavu potpisalo do 24. o. mj. 311 akademičara. Potpisi se još sakupljaju.)

*

Radić — Jugoslaven. Opet je nadošao jedan od mnogih onih skokova u političkom i javnom životu zastupnika seljačke stranke Stjepana Radića. Dok je još pred par mjeseca bio odličnim članom frankovačkog bloka i potpisao medju ostalim frankovačkim zastupnicima poslanicu gospodu dr. Stadleru, piše on u posljednjem broju „Doma“ o jugoslavenskoj deklaraciji u Beču i prikazuje, tko sve pristaje uz nju. Onda spominje krfsku deklaraciju, te veli: „Pogodba sklopljena na otoku Krfu, danas je program službene Srbije, za kojom je sva moralna, a donekle i materijalna pomoć antante i Amerike i vrlo uplivan, jer posve slobodan, glas ne samo tolikih uglednih hrvatskih i ostalih jugoslavenskih političara izvan habsburške monarkije, nego i odlučno pristajanje više stotina tisuća hrvatskih i ostalih jugoslavenskih iseljenika u Americi“. Onda govori o programu hrvatske pučke seljačke stranke, za koji kaže: „Program hrvatske pučke seljačke stranke širi je i potpuniji i od jugoslavenske deklaracije i od krfskoga programa. Jugoslavenska deklaracija sadržana je u programu seljačke stranke cijela i čitava, samo mnogo zgodnije i jasnije, nego je to u samoj deklaraciji. I krfski je pakt sadržan cijeli i čitav, ako i u skraćenom obliku, dakle na pr. bez Petra Karagjorgjevića, jer kad u istinu zreli i svijesni narodi udaraju temelje svojoj budućnosti i izabiru misli vodilje za sav svoj narodni život, onda to treba da učine u istinu i mudro i dostojanstveno bez obzira na Petre i na Pavle“.

*

Putovanje „čistih Hrvata“. Zagrebački listovi saopćuju, da su sveučilišni profesor dr. Fran Milobar i njegov adlatus, dr. Šafar, otputovali u Švicarsku na nekakav kongres. „Hrvatska država“ pripominje: Bog zna, uz koje su uvjete dobili putovnice? — „Obzor“ saznaje, da se radi o tom, e su rečena gospoda zatražila putnice za Švicarsku, da prisustvuju katoličkom kongresu mira, no da su im ove putnice uskraćene. Prema tome gg. dr. Milobar i dr. Šafar nisu uopće otputovali.

*

Iz Slovenije. „Jugoslovan“ piše: Dosad je glasovalo za svibanjsku deklaraciju: kotarskih zastupstava: 7, općina: 391, dekanija: 26, muški u 8 krajeva: 1102 glasa, društva: 125, žene i djevojke u 168 krajeva: 55066 glasova. Čim više glasova, tim je bliža naša sloboda. — Za Krekov spomenik se sabralo oko 70.000 K, ogromna to svota u sama tri mjeseca. Odbor za Krekov spomenik raspisao je već natječaj za spomenik, sada pak se obraća na narod s novim pozivom, e bi dr. Janu Ev. Kreku postavili što vrijedan spomenik što najbolje tako, kad bi se u njegovom duhu postaralo za stalne radnike za kulturno i gospodarsko podignuće i osamosvojenje slovenskoga naroda.

*

Nijemci u Moravskoj. Moravska je takodjer kao i Češka propletena ovdje ondje njemačkim otocima, koji se gube u češkom moru. Ali ondje, gdje još Nijemci drže vlast u svojim šakama, tu se zubima i noktima brane i svakojaka sredstva upotrebljavaju u boju s čvrstim i jakim češkim pukom. Tako pišu češke novine, da se grad Olomuc, gdje još prevladjuje njemačko žiteljstvo, protivi uredjenju čeških škola. Medjutim češke srednje škole u Olomucu sve se to više dižu i jačaju. Češki se listovi tuže, da se na bogoslovnom seminaru u Olomucu ne drži nijedno predavanje samo na češkom jeziku.

*

Iz Poljske. Lavovsko je radništvo, koje je prošlog tjedna takodjer stavkovalo, prihvatilo na svojoj skupštini rezoluciju, u kojoj se zahtjeva bezodvlačni općeniti mir bez ičite tajne aneksionističke namjere i na načelu samoodredjenja naroda. Dalje postavlja lavovsko radništvo za glavni svoj zahtjev bezodvlačno propuštenje Pilsudskoga i ostalih legionara. Izjava završuje klicanjem slave samostalnoj neovisnoj Poljskoj i ujedinjenom proletarijatu svih zemalja.

*

Iz Beograda. „Beogradske novine“ saopćuju članak „Šta ćemo sad“ kao glas iz naroda, koji zahtjeva, neka srpska vlada sklopi sa središnjim vlastima mir, kad i onako nema što od rata više da očekuje. Na početku rata da su obećavale sve antantine države Srbiji sve one zemlje, gdje stanuje srpsko-hrvatsko-slovenski narod, i Srbi su se kao lavovi borili na svim bojištima, uvjereni, da će se ispuniti njihovi narodni ideali. Sadašnji govori Lloyda George-a i Wilsona govore medjutim o Italiji, koja da će dobiti svoja područja i o Erdelju, koji da će pripasti Rumunjskoj, samo o Srbiji i Crnoj Gori vele, da će ostati kao i prije rata. Kamo sreće — kliče dopisnik „Beogradskih novina“ (srpski seljak) — kad bi to antanta bila izjavila na početku rata. Za što se onda Srbija borila, čemu žrtvovala svoje najbolje junake, jezgru naroda? Čemu je žitovala svoju samostalnost, svoju slobodu? — Glasa se, da c. k. vojna glavna gubernija u Beogradu namjerava dozvoliti otvorenje jedne trgovačke akademije s trogodišnjim tečajem. Naučno gradivo te akademije uslanjalo bi se na više trgovačke škole u monarkiji i na postojavšu trgovačku akademiju u Beogradu. U prvi tečaj primali bi se dječaci i djevojčice, koji su svršili 4. razred srednje škole. Važno je pitanje, kakove će učitelje tamo namjestiti.

*

Bugarska sklopila mir s Rusijom? Novinama širi se vijest, koja se čini neopravdanom, da je Bugarska već u prijateljskom odnošaju s Rusijom. U bugarskom sobranju, da je pročitao ministar-predsjednik Radoslavov ovo: Ruska delegacija predložila je 27. decembra Bugarskoj: 1. Rat medju Bugarskom i Rusijom je dovršen. 2. Uspostavlja se stanje prije rata. 3. Glede pitanja donjeg Dunava Rusija pristaje, da se izabere jedan bugarski delegat u medjunarodnu komisiju. „Bund“, koji je prvi donio tu vijest javio je, da je Bugarska imenovala već dva poklisara za Petrograd i Odesu. Promet medju Rusijom i Bugarskom da je već započeo.

Domaće vijesti.

Konac stavke u Puli.

Jučer su radnici općenito opet započeli s poslom. Medjutim se nastavljaju pregovori izmedju oblasti i zastupnika radništva, dok se konačno ne riješe sva pitanja, o kojima se radi. Kako saznajemo, pregovori teku povoljno, osobito zato, što oblasti najvećom spremnošću idu ususret svim opravdanim željama radnika.

Hrvatska škola u Puli. Prama našim informacijama imao bi naskoro stupiti na snagu dekret pokrajinskog školskog vijeća za Istru, kojim bjehu u Puli utemeljene dvije pokrajinske škole. Puljska je općina pozvana, da priskrbi lokale za ove škole, e se iste uzmognu odmah i otvoriti. Molimo naše zastupnike u općinskom vijeću, neka se na budućoj sjednici zauzmu, e bude općina ove lokale na dobu priskrbila. Bilo je prije rata imali u samom gradu Puli 13 hrvatskih društbinih učitelja. Danas ima samo 3, a to za to, jer je grad evakuiran. Na broj djece hrvatske zasebne škole u Puli danomice raste pa će trebati skrbiti i za prostorije i za učitelje. Vele, da će se do 15. februara povratiti u Pulu radničke obitelji, a tada eto nam sijaset djece. Kamo da se tada hrvatsku djecu smjesti? Ako je prije rata polazilo naše škole do 800 djece, to će kada nastupe normalne prilike i čim se narod povrati, ovaj broj stalno ponarasti. Za sada znamo, da se škola ne može razdijeliti po spolu djece, nu kasnije će to biti od prijeke potrebe. Mi smo imali najviše djece u našim školama u Šijani. Nu za to ne smiju naši zastupnici dozvoliti, da bi centrum naše škole i dalje ostao izvan grada. Mi moramo od općine zahtjevati, da nam dade prostorije u samom gradu, a ako ih nema, neka ih priskrbi. Ne mislimo time reći, da mi ne zahtijevamo više škola u Šijani i Verudi! Ne. Matica hrvatske škole neka bude u gradu, a one u Šijani i Verudi neka budu područnice. Mi moramo nastojati, da budemo u gradu dobili toliko djece, da budemo ovdje imali barem jednu šesterorazrednu mušku i jednu žensku školu, a vani prema broju djece takodjer višerazrednice. Ako bi se općina nećkala dati nam školsku zgradu u gradu samom, mi ju moramo općini narinuti. Sada se Družbina škola nalazi u Narodnom Domu. Ako ne bude druge, mi moramo prisiliti općinu, da preuzme zgradu Narodnog Doma i to drugi i treći kat. Tu bi se dalo u svakom katu prirediti prostorije za pet razreda, a do potrebe moglo bi se i u vrtu Narodnog Doma namjestiti barake. U Narodnom Domu imamo i sokolsku dvoranu, koja bi djeci mogla služiti za gimnastiku, a vrt Narodnog Doma služio bi djeci kao igralište. Mislimo, da je ova naša misao provediva, za to je iznosimo u javnost, neka se o njoj raspravlja.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko uprave našega lista slijedeći doprinosi: Sakupljeno medju našim bjeguncima u Horželicama kod Praga u Češkoj i poslano po veleč. gosp. Vjekoslavu Viškoviću K 122.06. Darovaše: po K 15: Vjekoslav Višković; po K 6: Ivana Sladonja; po K 5: Josip Kaić, Miho Radošević; po K 4: Tome Vodinelić, Mikula Trošt, Tome Ušić, Marija Jurlina; po K 3: Marija Pošić, Marla Grakalić, Antonija Grakalić, Ana Radošević; po K 2: Marija Kajić, Ferdo Kajić, Marija Buić, Ana Baštijančić, Marija Laginja, Katica Lorencin, Ljudmila Vodinelić, Kata Zuccon, Antun Lazarić, Paškva Radošević, Marija Jukopila, Nježa Rakić, Ana Radošević, Antun Zuccon, Marija Buić, Ana Buić; po K 1: Anka Kaić, Stanko Kaić, Kata Vojak, Paškva Trošt, Kata Družeta, Paškva Zuccon, Matija Funčić, Josip Lorencin, Mikula Radošević, Mate Radošević, Kata Lorencin, Ivan Mihovilović, Luca Jurlina, Fuma Buić, Marija Družeta, Fuma Vojak, Fuma Jadreško, Fuma Zuccon, Martin Zuccon, Kata Zuccon, Marija Buić; po 40 para: Matija Ivančić; po 26 para: Marija Ušić.

Sabrane po gosp. Josipu Krezhov K 83.—. Darovaše: po K 10: Krezhov, Marko Uzelac, Stjepan Cikota; po K 6: Radanović; po K 5: Petar Šaban, Nikola Žic; po K 4: Ilija Kolaković, Vajo Hinić, Vajo Borić, Grčević; po K 3: Petar Ljubić, Flego, Zidarić, po K 2: Martin Buić, Dobran, Josuf Pavlenyi, Pasarić, N. N.; po K 1: Grozić, Ružić.

Dalje su položeni za istu svrhu slijedeći doprinosi: po K 30: Josip Martinić; po K 20: Vinko Babić; po K 3: Henrik Držanić; po K 2: Ivan Rogić.

Sakupljeno po gosp. Ivanu Vitasović, u kući gosp. Mate Blažina, u Marčani, na poklik Življela Jugoslavija! K 23. Darovaše: po K 5: Ivan Vitasović, Ivan Ulčar, Grgo Čalić; po K 2: Ivan Kostešić, Ante Vitasović, Mate Blažina, Jernej Frank, oružnik. — Sakupljeno medju Jugoslavenskom omladinom preko plesa u Roču K 22.80. Ukupno K 183.80; zadnji iskaz kruna 46.263.64; sveukupno K 46.447.44. Živjeli uzorni darovatelji! Naprijed tiho i požrtvovno za našu srednju školu u Puli!

Dopisi iz Istre.

Iz Zrenja. Primamo od našeg odličnog narodnog prvaka i borca te sa zahvalnošću uvršćujemo: Da javnost znade, kolikim poteškoćama moramo se boriti, da dodjemo u Zrenju do hrvatske provincijalne pučke škole, umoljavam Vas, da slijedeće tiskate u Vašem veleciljenjenom listu. Do po prilici godine 1870 u Zrenju obdržavali su duhovni pomoćnici (kapelani) redovitu pomoćnu školu. Godine 1870 sa promjenom školskih zakona bila je provincijalizirana škola u Zrenju, ali se nije nikada otvorila. Godine 1898 uložili su roditelji djece, dužne polaziti školu, molbu na c. k. zemaljsko školsko vijeće, da se u Zrenju otvori provincijalna pučka škola sa hrvatskim nastavnim jezikom. Ista molba ponovila se je u godini 1902 i 1904, te uzalud čekasmo riješenje opravdane molbe. Išlo se je i osobno zemaljskom odboru i na c. k. namjesništvo. Zemaljski je odbor kazao da spise zadržavaju na namjesništvu, dok je namjesništvo tvrdilo, da su spisi kroz više vremena kod zemaljskog odbora. Videć, da ovo pitanje neće se tako brzo riješiti, obratili su se ovdješnji prvaci preko političkog društva u Pazinu na Družbu sv. Cirila i Metoda, te godine 1906 otvorila se je u Zrenju družbina škola. Ipak iza tolikih molba godine 1906 bila je komisija u Zrenju, ne radi provincijalizacije škole, već radi odluke naukovnog jezika. Prema zakonito ustanovljenu komisiju pristupilo je petdeset roditelja djece, dužne polaziti školu, od kojih četrdeset i devet njih je glasovalo za hrvatski naukovni jezik, a jedan za slovenski naukovni jezik. Proti ovome nije bio uložen nikakav zakoniti utok, stoga bi bila morala biti odmah otvorena. Uz to vrijedno je spomena, da pučka škola u Zrenju sa hrvatskim naukovnim jezikom spada medju broj šestdeset škola, koje su priznate bile polag kompromisa zastupnika u zemaljskom saboru Istre, a koje su morale biti otvorene najdulje do godine 1915, ali jošte danas očekujemo otvorenje provincijalne škole u Zrenju. Mjeseca oktobra 1916 bilo je oglašeno po općinskom upravnom vijeću u Zrenju, da je za Zrenj ustanovljena provincijalna pučka škola sa hrvatskim naukovnim jezikom, a talijanskim kao slobodnim predmetom, te je za 60 dana dozvoljen utok proti ovoj odluki. Ovdješnji je Hermenegild Punis sakupio malen broj potpisa i uložio je utok, ali iza spomenutih 60 dana po tome morao bi se smatrati ništetnim. I naša plemenita družba sv. Cirila i Metoda išla nam je na ruku, te nam je obećala besplatno do konca opstojećeg rata dati na raspolaganje svoju školsku sgradu i opunomoćila ovdješnjeg g. župnika Sima Červar, da sklopi ugovor sa općinskim glavarstvom u Oprtlju. Polag spomenutog nam je nerazumljivo, zašto školske oblasti toliko zatežu sa provincijalizacijom pučke škole u Zrenju. Jošte ne mirovasmo. Ovdješnji se g. župnik u ime Zrenjaca obratio pismeno dne 7. siječnja 1917 u tom pitanju na c. k. kotarsko školsko vijeće u Poreču, te osobno urgirao konačno riješenje provincijalizacije pučke škole u Zrenju. Malko kašnje, godine 1917 opeta u istu svrhu obratili se molbom na c. k. zemaljsko školsko vijeće roditelji djece. Uzalud, jer jošte danas Jobovom ustrpljivošću čekamo provincijalizaciju pučke škole u Zrenju, te se bojimo, da ćemo doživjeti Matuzalemove godine prije nego li dospijemo do željene svrhe. Preporučamo se gospodi zastupnicima u Beču, da se zauzmu za naše školsko pitanje.

Poruke iz uredništva.

M. Ljević. Uvažit ćemo, ali nam je na žalost prekasno stiglo. Javite nam se doskora!

Prosvjeta.

Noviji hrvatski humoristi. Pod tim je naslovom kao 113—114 svezak „Humorističke knjižnice“ izašla zbirka od 15 humoreska i satira mladih hrv. pisaca. Ima ih nekoliko sasvim savremenih (aprovizacija), a sve su svojim svježim humorom ugodna razbibriga i laka zabava u današnjim teškim danima. Cijena K 1.—, godišnja pretplata K 9.—, a 50 najboljih šaljivih romana i pripovijesti sniženo K 10.—. Adresa: „Humoristička knjižnica“, Zagreb, Vojnička ul. 13.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 28, od 28. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo natporučnik Stanek.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Mor. štop liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: Mor. štop. liječnik dr. Bartošek.

Pretplatnicima!

Umoljavamo gg. pretplatnike, da podmire zaostalu pretplatu, i time zapriječe obustavljenje lista. Od 1. veljače slati ćemo list samo onima, koji pretplatu unaprijed podmire.

Cipele br. 39.

K. L.

1.

Pismo.

Žan Mery primio je po tekliću pismo ovoga sadržaja: „Mili i najbolji prijatelju! Do osam ili deset dana doći će glavni državni odvjetnik sa jednim ženskim detektivom k Tebi. Imat će nove ženske cipele br. 39. I ako budu ove cipele Tvojoj ženi dobre, eh onda, tugo moja, u aps, naime „smjesta“ ćeš biti aretiran. Ovo sam doznao ovaj čas. Čuvaj mi se, moj mili i zlatni prijatelju! Pozdravljam od srca sve. — Tvoj René. P. S. To je radi „Sličica“. Pazi! Kad stignu cipele iz Pariza, javit ću Ti odmah. Pripravi se!“

Prenulo ga ovo pismo. Mašta je počela odmah raditi. Istražni zatvor. Komfort u njemu.

Užasno, užasno! — Slabašno tijelo. Boležljiv. Javno mnijenje. Rasprava. Cinički govor. Služba. Okrivljenik... Strahota! Strašno! A onda mu se prikazao pisac „Sličica“. Potpuni vrag. Rutav, gadan, užas! A onda obitelj. Sad je imala žena noge tanke kao igle, sad debele kao pune vreće na nesrećnoj aprovizaciji, sad bez nogu, dala si ih iz velike ljubavi prema mužu odrezati. „Užasno, ta ja ću poludjeti! Pomozi Bože!“ Počeo je moliti „Očenaš“, došao odmah na „Slava ocu“ na „vjeru“ — Boga — sotonu. Joj, joj... I još malo i bila bi mu moždanska žilica pukla. Spasio ga andjeo čuvar. „Ta čovječje božji, imaš ženu, andjela, idi odmah k njoj“. I, hvala Bogu, spasio se.

2.

Kod žene.

On: Zlato moje, srce moje drago, dušo moja, spase moj, sve moje. (Zagrlio je.)

Ona: Aha, nešto se zbilo!

On: Ništa, ništa, dušice!

Ona: Ipak, ipak. Kaži mi sve, milje moje!

On: Čuješ, andjele moj, jesi li ti pročitala „Sličice“?

Ona: Jesam, pak što je?

On: Vidiš, vele, da sam ih ja napisao.

Ona: Ne vjerujem, jer bi mi bio kazao i pokazao, ta ti mi sve pokažeš... Pak znaš, meni bi bilo i drago, da si ih ti napisao, ta krasne su „Sličice“.

On: Nemoj tako, zlato! „Sličice“ će mene upropastiti. Čitaj ovo pismo. (Daje joj pismo.)

Ona: Mene je strah od toga! Bože, Bože! (Privinula se k njemu.)

On: Neboj se, rano moja! Bog će pomoći. Mi se moramo maknuti... Znaš što... eto, eto krasne ideje. Heureka! Evo, toplina rasteže tjelesa. Dakle, tvoje noge dodju veće.

Ona: Kako to misliš? — zlato!

On: Cipele br. 39 idu sada na tvoje noge, a danas osam ne bi smjele ili mogle poći. Razumiješ?

Ona: Ne, ne!

On: Dakle, tvoje noge treba da budu veće, a da to bude, učinit ćeš ovako: Svaki dan metnut ćeš ih dvaput u mlaku vodu (četvrt sata) ili bolje u toplu vodu (24 stupnjeva Celsiusa). Kad ih izvadiš iz vode, otrti ćeš ih, a onda pod noge mlinčanicu (valjak, lazanjaš) i kreći nogama barem četvrt sata. Voda će ti noge produljiti, a valjak proširiti.

Ona: Bože, Bože, što sam doživjela!

On: Hoćeš li, hoćeš, suzo moja?

Ona: Za tebe bih i noge žrtvovala i sve, što imam.

Počele su kupelji i valjanje mlinčanicom (pakljunačom), ali ne po tijestu, već po podu. Smiješno je to bilo, ali nema druge pomoći. — Treći dan počelo se sumnjati o uspjehu. Treba savjet od liječnika. Ai, kako? Ide se k njemu, pak je.

3.

Kod liječnika.

On: Gospodine liječniče, moja žena ima preširoke i preduge cipele, molim vas lijepo, da mi kažete sredstvo, da joj noge, bolje, da rečem, stopala, budu veća i šira.

Liječnik: Veoma interesantan slučaj! E pa neka vaša žena metne dvoje, troje čarape — i gotova stvar.

On: Eto, prije nijesam sve rekao. Ali, gospodine, mojoj se ženi veoma znoje noge. Ta to sam i ja mislio, da bi pomoglo, ali nije išlo. Onda sam kušao i drugo sredstvo. (Ovdje kaže sadašnje liječenje.)

Liječnik: Pouzdano sredstvo: Tri kupelji na dan. Temperatura vode 32 stupnjeva Celsiusa. Valjanje: Tri puta na dan. Dodjite mi javiti do osam dana.

Prošlo je osam dana, a žena nije mogla obući cipela. Veliko veselje. Ali što sada, u papučama dočekati komisiju, to ne ide. Nevolja gola, najbolja škola. Metnula je stare cipele od svoga milog i dragoga muža. Upravo najbolje, a broj 41. I čekali su vijest. Medjutim došla i punica i šurjakinja. Više njih lakše će podnijeti slučajni udarac. — — Deseti dan došao teklić. Prijatelj javlja: „sutradan dolaze“. Čekanje trajalo je čitavu vječnost. Napokon su došli.

(Konac slijedi.)

Kovine u ratne svrhe.

Kupovanje starih kovina kao: bakra, mesinga i ostal. unapredjuje samo „kovinskom centralom“ ovlaštena tvrtka

JOSIP SLAMICH.

Svim pučkim školama u Istri

do znanja:

Sporazumno sa školskim oblastima preporučuje

knjižara IVAN NOVAK u PAZINU:

Dodatke za II. čitanku (10 h) i za III. čitanku (15 h).

Ista knjižara obavlja odmah naručbe pouzećem ili uz unaprijed priposlani iznos.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrirana zadruga na ograničeno jamčenje

ulica Carrara br. 4, vlastita kuća „Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.

Prima uloške na štednju, te ih ukamaćuje sa

4 % kamata

Eskomptira mjenice uz najpovoljnije uvjete i daje zajmove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije podne i od 4—6 popodne.

Podpisivanje ratnog zajma, skopčanog sa osjeguranjem, traje još dalje kod ovdješnje c. kr. vojničke zaklade za udovice i siročad na trgu Custoza br. 45, I. k.

Kupuje i prodaje

uz povoljne uvjete

svake vrsti pokućtva, šivaćih i drugih strojeva

poznata tvrtka

FILIP BARBALIC, Šianska ulica.

Tapetarske radnje i popravke pokućtva obavlja brzo uz umjerene cijene.

Veliki izbor

umjetničkih razglednica

glasovitih naših umjetnika

dobiva se u papirnici

Jos. Krmpotić -- Pula

trg Custoza i u podružnici Fran Ferdinanda ul. 3.

Cafe Tegetthoff

najveća kavana u Puli.

Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Veliki salon. - 5 biljara. - Točna posluga.

Za mnogobrojni posjet preporuča se vlasnik.

Preporuča se nabaviti knjige

B. pl. Suttner: Dolje s oružjem . K 3.—
L. grof. Tolstoj: Hadži Murat . . „ 2.—
A. Bebel: Žena i socijalizam . . . „ 5.—
U. Sinclair: Močvara . . . . . . „ 5.—
M. V. de Fereal: Španjolska Inkvizija „ 3.—
G. Garibaldi: Tajne grada Rima . . „ 2.50
N. Vuksjević: Sabrane pripoviesti „ 1.50

Za poštarinu je nužno poslati 30 filira više po knjizi.

Veliko skladište brošura i knjiga.

Cjenik šalje se na zahtjev badava.

„Naša snaga“
Zagreb, Ilica 55. I.

B. De Prato

Vježbenica talijanskog jezika

za

opće pučke škole i za samouke

dobiva se kod tvrdke

Jos. Krmpotić Pula.

DOBRO ĆE ZASLUŽITI

svaki onaj, koji bere i sakuplja suho i zeleno lišće lovorike, smilja, dušice, smrčaka, pelina, kao i svakovrne ljekovite trave i korjenja.

Uz dobru plaću prima tvrtka

Maraspin

na Premanturskoj cesti.

Hrvati, Hrvatice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36'—, za polugodište K 18'—, tromjesečno K 9'—, mjesečno K 3'60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. pošt. šted. 29.796.

Godina IV. | U Puli, srijeda 30. siječnja 1918. | Broj 922

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja:

Na visoravni Asiago prešao je Talijan jučer nakon trodnevne topničke priprave na navalu, koja je dovela do teških borba oko Col del Rosso i Monte di Val bella. Hvala žilavoj ustrajnosti hrabrih branitelja, oba su vrha ostala iza promjenljivog hrvanja, sa bojne nadmoćnim protivnikom u našem posjedu. Mjesnih provala nije neprijatelj mogao da proširi. Na zapadnom dijelu visoravni skršile su se talijanske navale već u našoj obrambenoj vatri. Dosad bje doprem ljeno 10 zarobljenih časnika i 350 momaka.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 29. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na raznim mjestima fronte djelatnost topništva.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: U Champagni razvile su se živahne topničke borbe. S obje strane ceste St. Hilaire-St. Souplet izjalovili su se ujutro manji francuski nasrtaji pothvati. Naši su položaji izmedju cesta, koje vode od Somme-Py i Riponta prema jugoistoku, ležali rano popodne pod najžešćom neprijateljskom vatrom. Pod njezinom je zaštitom prešla francuska pješadija sa vatrometima na jake izvidjaje proti više mjesta fronte. Uz teške je gubitke bila bačena natrag djelomice uslijed naših zaprjeka, djelomice u borbi iz bliza. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. — Živahna je djelatnost ljetača dovela do mnogobrojnih borba u zraku. Jučer smo sastrijelili 13 neprijateljskih ljetala i jedan pripeti zrakoplov. London i Sherness su bili s uspjehom bombardovani. Francuski su ljetači nastavili svoje navale proti našim lazaretima. Dok su mjeseca prosinca bili lazaretski naredjaji u Rethelu počešće ciljem njihovih bomba, navalili su posljednjih dana na naredjaje u Le Bry-Comfleny.

Talijansko bojište:

Na visoravni Sedam općina (Sette Comuni) usplamtjele su iznovice žestoke borbe. Talijani su navalili jučer u odsječcima istočno od Asiaga do Brente sa jakim silama. Na Monte Sisemol i zapadno skršile su se njihove navale pred austro-ugarskim položajima većinom u vatri. Monte di Val bella, na koji su prolazno mogli da prodru, bio im u protusunku opet istrgnut. Isto su tako bacili naši saveznici neprijatelja, koji je prodirao u području od Col del Rosso kao i izmedju uvale Frenzella i. Brente, iza teških borba natrag. Opetovani pokušaji neprijatelja, da prodorna mjesta proširi, izjalovili su se uz teške gubitke. Zarobljeno bje 10 časnika i 350 momaka. Jedna je od naših zračnih skupina za bacanje bomba izbacila u noći od 26. na 27. siječnja dobrim uspjehom 21.000 kilograma bomba na Castell-Franco, Treviso i Mestre. Veliki su se požari vidjeli nadaleko.

S ostalih ratišta ništa novo.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

28. siječnja: U dolini Arse i Astica okršaji patrulja, koji su povoljno po nas protekli. Uspješno djelovanje našeg topništva proti neprijateljskim položajima izmedju doline Ferzelle i Brente. Živahna djelatnost ljetača na čitavoj fronti. Za navale u noći na 27. o. mj. sastrijelili su engleski ljetači neprijateljske jedno ljetalo. Drugo je ljetalo bilo pogodjeno po obrambenim baterijama i srušilo se na obrancima Montella. Ljetači — njih trojica, — medju njima dva časnika, bili su ranjeni; zarobili smo ih.

Austrijska zastupnička kuća.

Češka će se resolucija objelodaniti.

Beč, 29. (D. u.) Ministar za bogoštovlje i nastavu podastire vladine osnove glede povišanja minimalnog dohotka i mirovina katoličkih dušobrižnika kao inih dohodaka digritara i kanonika metropolitanskih — katedralnih i kontekatedralnih kaptola katoličke crkve latinskog, grčkog i armenskog obreda; ministar financija zakonske osnove glede oporezovanja ugljena i glede sveopćeg privrednog poreza za godina 1918.-19. Nakon toga bje njemački socijalni demokrata Seitz izabran potpredsjednikom zastupničke kuće na mjesto preminulog zastupnika Pernerstorfera. U nastavljenoj raspravi glede odgovora na interpelacije predlaže zastupnik Stanjek, neka se odgovor ministra predsjednika glede zapljene deklaracije čeških zastupnika ne uzme na znanje.

Ministar-predsjednik dr. Seidler izjavlja, da iza oštre kritike deklaracije u njegovom odgovoru na interpelaciju javnost imade pravo, da tu deklaraciju sama upozna, kako bi si stvorila samostalan sud, imade li vlada pravo ili ne. Stoga je odredio, da se deklaracija slobodno objelodani. Zastupnik Seitz izjavlja u ime njemačkih socijalnih demokrata, da će se oni nakon odgovora ministra-predsjednika ustegnuti od glasovanja i naglašuje, da će težnje češke stranke za sjedinjenjem Češke, Moravske i Šleske u državopravnu cjelinu, uslijed česa bi njemačke Sudetske zemlje bile istrnute narodnosnom nasilnom gospodstvu, nailaziti na najoštriji otpor svih Nijemaca, uključivši i proletarijat. Na stvarni ispravak zastupnika Stanjeka i Habermanna prekinuta bje sjednica prije glasovanja. U nastavljenoj je sjednici bio kod poimeničnog glasovanja bio predlog zastupnika Stanjeka sa 155 proti 105 otklonjen. Poljaci, Ukrajinci i njemački su se socijalni demokrati ustrgnuli od glasovanja. Nakon toga je prihvatio riječ ministar financija, frajher v. Wimmer.

Stavka u Trstu.

Trst, 29. (D. u.) Jučer su obustavili posao radnici brodogradilišta u Trstu i u susjednim Miljama (Muggia). Njima su se malo po malo tečajem dana i noći pridružile i druge radničke struke, medju njima i slagari, tako da danas nijesu izašli nikakovi listovi, osim socijalno-demokratskog lista „Il Lavoratore", koji izlazi kao glasilo radnika, koji stavkuju, i priopćuje samo vijesti o stavkaškom pokretu. Na skupštini, koja se je jučer obdržavala u radničkom domu, došla je u ime tršćanskog radništva do izražaja želja za skorašnjim mirom kao i bezodvlačno poboljšanje prilika aprovizacije u Trstu i Primorju pomoću brze i izdašne dopreme živeža, a osobito žita i brašna. Nadalje bje zaključeno, da se stavka nema protegnuti na radnike, koji su zaposleni kod aprovizacije, plinskih i električnih naredjaja te vodovoda, kao niti na one, koji stoje u službi zdravstva. Stavkaški se pokret razvija dosad u potpunom miru i redu i bez upadica.

Radnička stavka u Njemačkoj.

Berlin, 28. (D. u.) Wolffov ured javlja: Koncem prošle sedmice za danas najavljena velika stavka nije nastupila. Agitacije u tu svrhu imale su posve ograničen uspjeh, premda su se još jučer popodne u Berlinu i u predgradju širili ljetaci od kuće do kuće. Radničke su organizacije otkazale sudjelovanje. Na berlinskim ulicama ne opaža se ništa od stavke. Samo u nekojim se prometima dio radnika nije danas prihvatio posla. Prema večernjim je listovima po prilici 100.000 radnika obustavilo posao. U prijepodne obdrževanim se je sjednicama izneslo kao glavni zahtjev jednako izborno pravo za Prusku, mir, novouredjenje prehrane i puštenje vodja na slobodu. Pokret potječe samo i jedino iz skupine zastupnika Haasa. Socijalnodemokratska stranka pod Scheidemannom nije ni u kakovoj svezi sa strankom, kao niti radničke organizacije.

Berlin, 28. O stavkaškom pokretu u Berlinu pišu večernji listovi: U svemu je dosad obustavilo posao oko 100.000 radnika. No taj broj imade samo prelaznu važnost, pošto se tečajem dana mogu nastupiti još mnoge promijeniti. Danas je ujutro bilo u šesnaest prometa 40.000 stavkaša. Tečajem prijepodneva se je proširio pokret dalje i zahvatio do podneva 60.000 deset prometa. U radionicama se za municiju u Spandau radi redovito. Namještenici u prometnoj službi uopće ne stavkaju. Po cestama je na stupovima za oglase priopćen, kako je upravnim radnicima, govor državnog tajnika za unutrašnje poslove, koji je držao bio u subotu u glavnom odboru državnog zbora. „Vossische Zeitung" saznaje iz kuće, u kojoj je sjedište radničke organizacije o pokretu ovo: „Danas se je prije podne obdržavala u kući radničke organizacije skupština radnika, koji sudjeluju kod stavke, na kojoj su bili izneseni kao glavni zahtjevi: Jednako izborno pravo u Prusku, mir, novouredjenje opskrbe živežem i puštenje radničkih vodja na slobodu. Izabran je odbor, koji imade stupiti u pregovore sa nadležnim vladinim faktorima. Pokret potiče samo i jedino od Haase-ove skupine. Socijalno-demokratska stranka pod Scheidemannom nema sa stavkom nikakova posla, kao ni organizacijono povjerenstvo. Radja se u ... da organizacija nije posve tako jednodušna i složna, kako se je nadala bila Haaseova skupina. „Lokalanzeiger" javlja, da su se u nekojim tvornicama našli bezimeni ljetaci s naslovom: „Izjava inozemnog zastupstva boljševika radničkoj internacionali", u kojima se upućuje na to, da je dne 7. studenoga u Petrogradu revolucija pobijedila bila nad vladom i da bi poraz ruske revolucije imao za posljedicu i poraz njemačke revolucijonarne struje. Stoga se stavlja odlučan otpor i mora biti geslo: Na mir bez svake aneksije i odštete! List primjećuje na to: Dakle su na poslu neprijateljske revolucijonarne sile, kako bi sklonule njemačke radnike na oslabljenje obrambene snage naše domovine i snizile njemačku industriju.

Berlin, 29. (D. u.) Položaj, koji je uslijed stavke nastao u Berlinu, nije se do večera bitno promijenio. Do iskaza i obilaženja grada nije došlo. Broj stavkaša iznaša po prilici 120.000. Redarstvo se je držalo pasivno. Dio stavkaša kani kroz tri dana ne prihvatiti se posla. Pokušaj radnika, da sklone na stavku velike promete i tramvaje, bio je bez uspjeha.

Berlin, 28. (D. u.) Ne javlja se ni o kakovim bitnim stavkaškim pokretima izvan Berlina. Osobito se iz područja Ruhre javlja, da se u svim prometima radi svim radnim silama i bez zaprjeka.

Berlin, 29. (D. u.) Stavkaški je pokret danas u pojedinim kotarima Velikog-Berlina poprimio nešto veći opseg negoli jučer. Pokret se je proširio i na Spandau, gdje od državnih radionica sudjeluje kod stavke jedna radionica sa nekih 3500—4000 ljudi. No sveukupni broj od 250.000 do 300.000 stavkaša, koji navadja vodstvo pokreta, označuju večernji listovi tendencijozno pretjeranim. — I iz države prelaze vijesti o obustavi posla. Tako iz Essena i Nürnberga. U Danzigu je stupilo kod carskog brodogradilišta oko 4000 ljudi u stavku. Svi drugi prometi i opremne industrije rade. U Kielu stavkaju radnici svih brodogradilišta, takodjer i carski. Broj stavkaša iznaša ondje 40.000. U Hamburgu su obustavili posao radnici brodogradilišta Vulkan. Generalno je povjerenstvo radničkih organizacija Njemačke obdržavalo danas o podne odborsku sjednicu, u kojoj bje zaključena neutralnost organizacija. U Berlinu upravlja stavkom odbor, koji se sastoji od deset radnika i jedne radnice. U taj je odbor pozvano šest socijalističkih zastupnika i to: tri zastupnika socijalno-demokratske stranke, naime Scheidemann, Ebert i Braun; tri zastupnika neovisnih socijalista, i to: Haase, Ledebour i Dietmann. Po berlinskim se ulicama gotovo ništa ne zamjećuje o stavci. Osobito su namještenici tramvaja odbili dosad sve pokušaje, da ih sklone na sudjelovanje kod stavke. Kartelni je savez njemačkih radničkih društava izdao jutros proglas, kojima ih opominje od sudjelovanja kod stavke.

Berlin, 29. (D. u.) Državnog su tajnika za unutrašnje kuće zamolili zastupnici obiju socijalističkih stranaka za razgovor, kod kojega bi imao sudjelovati i izaslanik radnika, koji stavkaju. Državni je tajnik izjavio, e je spreman, da primi socijalističke zastupnike. No s radnicima, koji ne pripadaju narodnom zastupničtvu, ne može raspravljati o pitanjima općenite političkog sadržaja, pošto takove rasprave spadaju pred forum državnog zbora. I tako nije moglo doći do dogovora.

Revolucija u Finskoj.

Stockholm, 28. (D. u.) Iz Haparande se javlja, da je finski predsjednik Svinhufwud bio odveden na neki ratni brod.

Stockholm, 29. (D. u.) „Svenska Telegramm Byran" saopćuje iz Haparande: Od jučer je cijela Finska do Tammerforsa u rukama crvene garde, koju podupiru ruski vojnici. Crvena je garda zaposjela brzojavni ured i druge javne zgrade u Helsingforsu. Crvena je garda svrgnula senat i proglasila za vladajuću vlast boljševike. Glas o uspješnu članova senata nije

potvrdjen. U sjevernoj Finskoj pošlo je gradjanskoj gardi za rukom da zauzda crvenu gardu. Tamo vlada mir. U Torneji je ostalo samo 80 ruskih vojnika.

: **Stockholm, 28. (D. u.)** „Aftonbladet" priopćuje brzojavku iz Haparande, da su revolucijonarci u Helsingforsu srušili finski senat. Novoimenovani je švedski poslanik posebnim vlakom pobjegao u Torneu, te je na putu u Stockholm. I zemaljski je poglavica Heikl otputovao iz Wase posebnim nalogom u Švedsku, po svoj prilici, veli gore spomenuti list, da zazove Švedsku u pomoć.

Borbe izmedju Rusije i Rumunja.

: **Petrograd, 27. (D. u.)** O dogadjajima kod Galca, koji su doveli bili do toga, da su se dijelovi ruskih četa sklonili saveznicima, javlja se, da borbe izmedju 9. i dijelova 10. sibirske divizije te Rumunja na visinama zapadno od Galca još traju. Na rumunjskoj strani sudjeluje teško topništvo, a kod Galca i tri monitora. Ruski su položaji na željeznici Brajla-Galac do zavoja Sereta istočno od Nikolaja nezaposjednuti. Učvršćenu su jednu točku na željeznici zaposjeli Rumunji, kojih su se postojanke istodobno ustalile na zavoju Cerne.

Iz Rusije.

: **Helsingfors, 28. D.) u.)** List se „Izvestija" tuži, što su mnoge ruske čete stvorile rezolucije, u kojima ne priznaju više vlade vijeća i stavljaju ultimate okružnim odborima, te se groze pljačkanjem blagajna. List poziva čete na razboritost i vjernost prema revoluciji.

: **Petrograd, 28. (D. u.)** „Rječ" javlja: Krilenko je priopćio povjerenicima bežičnu brzojavku, kojom se naredjuju najprešnije mjere glede protjeranja poljačkih legijonaraca u guberniji Orša sa točaka, koje oni drže u posjedu, i glede sveopćeg razoružanja poljačkih legijonaraca. Postupak Poljaka imade biti odgovor na uapšenje središnjeg odbora po maksimalistima, koje je medju Poljacima izazvalo bi'o živahnu uzrujanost.

Stockholm, 28. (D. u.) „Sozialdemokraten" napada na Trockoga radi njegovog govora na petrogradskom kongresu, gdje se je izrazio, da je opće izborno pravo zastarjelo.

Petrograd, 27. (D. u.) P. b. a. 20 kozačkih pukovnija pobunilo se proti Kaledinu i odlučilo, da preuzme u svoje ruke svu vlast u donskom području.

* **Dr. Fridrik Adler bit će amnestiran?** Više se puta već pisalo, da će ubojica grofa Stürgkha biti pomilovan i pušten na slobodu. Njegova je osoba postala silno popularna medju ruskim revolucijonarcima, pa nije isključeno, da će ovi zahtjevati na mirovnim pregovorima njegovu slobodu. „Venkov" javlja o tom: „Berlingske Tidende" primaju iz Pariza dne 23. o. mj.: „Iz Curiha se saopćuje, da su austrijski socijalisti u pregovaranjima s vladom postigli to, da će ubojica grofa Stürgkha, dr. Fridrik Adler biti pušten na slobodu".

* **Rat se mora nastaviti dalje.** Kao glas francuske štampe o govoru grofa Czernina saopćuje praški „Venkov": Czerninove opaske o mogućnosti sporazumka izmedju Beča i Washingtona u prilog općenitog mira smatraju listovi „Matin" i „Journal de Débats" a i drugi pariški listovi za apsolutno neosnovane već i za to, što su riječi Hertlingove oslabile i ono malo, što se u Czerninovom govoru moglo smatrati za ustup. Nastavak ratovanja smatra se neizbježivim.

* **Wilson će odgovoriti na govor grofa Czernina i grofa Hertlinga** u kongresu drugi petak, kako javlja pariški „Herald".

* **Sjednica antante u Parizu.** Iz Pariza javlja službena brzojavka sa danom 28. siječnja: Lloyd George, talijanski ministar-predsjednik Orlando, ministar za pomorstvo Alfieri i lord Milner stigli su večeras u Pariz, gdje ih je na kolodvoru primio ministar-predsjednik Clemenceau. Kako javlja „Temps", očekuju Sonnina za sjutra ili preksjutra.

* **Bugarski ratni izvještaj** od 28. siječnja: Glavni stožer javlja: Macedonska fronta: Na više mjesta fronta živahne topničke navale. U predozemlju zapadno od Dojranskog jezera zarobili su naši izvidnički odjeli više Engleza, medju njima jednoga časnika. Fronta u Dobrudži: Primirje.

* **Orlando u Londonu.** O boravku talijanskog ministra-predsjednika Orlanda u Londonu priopćuje Reuterov ured vesma rezerviran izvještaj, iz kojega se može zaključiti, da nije Engleska voljna izlagati se za pretjerane talijanske osvajalačke nacrte. I Orlando govori, da je postignut sporazum samo u „bitnim" točkama.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dne 26. o. mj. vršio se u Celovcu opći zbor „Katoličkog, političkog i gospodarskog društva za Slovence u Koruškoj", na kojem je prisustvovalo preko tisuću ljudi. Jednoglasno bi prihvaćena rezolucija od devet točaka, u kojima se izražuje oduševljenje za svibanjsku deklaraciju i osudjuje istup Šušteršića i Jakliča iz Jugoslavenskog kluba. Protestuje se dalje proti njemačko-nacijonalnoj propagandi i s ogorčenjem konstatuje, da je sadašnja vlada ugrabila slovensko mjesto notara u Pliberku i imenovala tamo Nijemca. Izražuje se potreba, da se u Beču ustanovi jugoslavenski list, pisan na njemačkom jeziku, te da se sadašnji „Mir" u Celovcu poveća i preosnuje, kako bi odgovarao zahtjevima sadašnjeg velevažnog trenutka. — Nijemcima u Celovcu nije to bilo po volji, pa su zato porazbijali nekoliko prozora slovenskog hotela „Trabesinger", gdje se sastanak obdržava. Na večer su prodrli u kuću družbe sv. Mohorja i navalili na vratara. Taj je čovjek otac dvaju sinova, koji su kao časnici pali u ratu za Austriju. Nijemci su ga isprebijali i onda se razbježali. — U Mariboru takodjer bijesne mariborski janjičari. Tamo je već potpisalo izjavu za jugoslavensku deklaraciju preko 2000 žena i djevojaka. Nijemci su nadjenuli jugoslavenskom pokretu nadimak „Los von Oesterreich-Bewegung" i još uvijek snivaju o tamnicama i vješalima, što bi se sve imalo da upotrijebi proti Jugoslavenima.

*

Poziv zast. dra. Tresića-Pavičića. „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba" donosi poziv zastupnika na carevinskom vijeću dra. Ante Tresića-Pavičića, kojim pozivlje svakoga na jugu monarkije, da mu javi sve, što znade o korupciji, prevarama, progonjanjima i drugim šikanacijama, što su ih pojedinci, oblasti, aprovizacije izvodile nad našim narodom za vrijeme rata. Zast. dr. Tresić-Pavičić javlja, da već do sada imade svu silu pritužaba i dokaza, koje će u najskorije vrijeme početi da iznosi u parlamentu i u novinstvu domaćem i stranom. Ovaj poziv zastupnika Tresića podupiremo i mi i pozivljemo naš narod u Istri, da sve ono, što je pretrpio, sa svjedocima popiše i pošalje preporučeno na naslov: dr. Ante Tresić-Pavičić — Beč, Parlamenat.

*

Bratimljenje frankovačkog lista s „organom nezavisnih Srba". Drug druga i u crkvi nadje, veli narodna poslovica. Frankovci, ti inače čisti Hrvati, postali su najedamput sami srbofili. Zagrebački frankovački list priopćuje pod frankovačkim naslovom članak iz „Srpskog lista" debelo štampanim slovima, gdje se veli, da je Lloyd George jednim potezom smrvio u prah i pepeo sve osnove o Velikoj Srbiji ili Jugoslaviji. „Srpski list" izlazi u Ženevi u Svicarskoj kao „organ nezavisnih Srba", te se u prvim svojim brojevima bio postavio na stanovište narodnoga jedinstva i odmah počeo da vodi politiku proti sadašnjoj srpskoj vladi. Simpatije, koje si je kod toga stekao čak i kod najzagriženijih neprijatelja Srba, hrvatskih frankovaca, ne će mu sigurno služiti na čast.

*

U zagrebačkim listovima razvila se posljednjih dana oštra polemika osobito izmedju „Novina", „Novosti" i „Hrvatske države" s jedne, te frankovačkog lista s druge strane. „Novosti" su priopćile bilješku „Dnevnik „Hrvatska" za Madžare", a frankovački dnevnik na to piše: „Radi toga poslali smo uredništvu „Novosti" ispravak, a radi bezdušnih kleveta članova uredništva predali smo tužbu nadležnome sudu, da piscu pružimo priliku, da svoje tvrdnje dokaže". „Novine" opet saopćuju: „Prijatelji nas pitaju, zašto ne odgovorimo na članak, što ga je dana 20. siječnja 1918. objelodanio u „Hrvatskoj" dr. Mirko Marchetti. Budući da se ovdje radi o svećeniku, to je uredništvo mjesto javne polemike čitavu stvar predalo kompetentnoj crkvenoj oblasti". Iznosimo to za to, da istaknemo, kako nas je već daleko dovela istorija o čistom hrvatstvu. „Propast tvoja Izraele od tebe samoga."

*

Česko sokolstvo oživjelo. „Slovenski narod" javlja iz Praga: Kako je poznato, odmah na početku rata obustavljena su sva sokolska društva, sokolske dvorane preuredjene su za bolnice, sokolski listovi prestali su izlaziti. Kako se u sokolima gledalo liberalce i izdajnike, počeli su progoni i mnogo je sokolova bilo uapšeno. „Česka Obec Sokolska" bila je raspuštena, a imetak bio je konfisciran. Medjutim se nakon otvorenja parlamenta sokolstvo probudilo na novi život. Sokoli su počeli opet djelovati, najprije u Moravskoj, gdje su bili najgore progonjeni. Provode se nove organizacije, a osobita se pažnja posvećuje odgoju omladine, pa izlazi i sokolski list za omladinu. Danas Sokoli opet priredjuju svoje vježbe, izlete i zabave. Od 1. januara izlazi opet „Telvevičky Obzor". Českí Sokol živi i, raspròstrvši svoja krila, kako svršava „Slovenski narod", čeka svoga brata, jugoslavenskog Sokola.

*

Novinska kriza u Zagrebu. Tipografi su opet vlasnicima tiskara predali memorandum, u kojem traže daljnja povišenja ratnih doplataka. Pregovori se već vode, no ne može se predvidjeti, kako će uspjeti. Vlasnici tiskara su osim toga najavili izdavačima novina, da imadu novinskog papira samo za 12 dana. Knjigotiskari i izdavači novina obratili su se na vladu, da u interesu hrvatske štampe, a tim i u državnom interesu, poduzme sve moguće, da se papir što prije uzmogne dobiti. Tvorničari papira traže naime mnogo novaca živežnih namirnica, pa bi vlada trebala, da za ove izda izvoznice, što do sada nije htjela učiniti. („Jug".)

*

Moravski sabor ne će još biti sazvan. Razni listovi donesoše vijest, da će se moravski zemaljski sabor sazvati u veljači. „Venkov" piše o tom: Kako doznajemo sa kompetentnog mjesta, ne će se to dogoditi, i u veljači se moravski sabor sigurno ne će sazvati, jer politički položaj u Moravskoj tomu ne odgovara. Ali ni moravski Nijemci ne računaju medjutim, da se zemaljski sabor uopće ne će sazvati, oni su u duši za to, da se sabor sazove. Ima medju njihovim zastupnicima nekoliko hladnih i trijeznih muževa, i kad bi ti odlučivali, bio bi sabor brzo otvoren. Vjerujemo ipak, završava „Venkov", da ne ćemo mnogo čekati dok se ti njemački Quixoti opamete, jer zajednička bijeda, kaošto češkog tako i njemačkog puka brzo će prisiliti k popuštanju.

*

: **Iz Krakova.** O tečaju berlinskog i bečkog putovanja krakovskog regentskog vijeća nepostoje u poljačkoj javnosti jedinstveni nazori. Osobito riječi, koje je regentski vijećnik, knez Lubomirski upravio bio u Berlin njemačkom caru, nailaze sa gdjekoje strane na živahnu kritiku. Ovdješnji „Kurjer Codzienny" piše, da mora poljačko društvo podignuti bitno prigovore proti tvrdnji regenta, prema kojima da „poljački narod" čeka na to, da njemačka istina izadje pobjedonosna iz ovoga rata. „Mi se bojimo" — piše list u svom članku, — „da je govor kneza Lubomirskoga svojim prekomjernim ulagivanjem i u trijeznim njemačkim krugovima izazvao prije štetan negoli povoljan dojam. Razlika interesa, koja dijeli oba naroda (Nijemce i Poljake), tako je velika i tu razliku nepromijenjena ona protupoljačka politika u Poznanju i zatvorenje pola milijuna poljačkih radnika iz kraljevstva u Njemačkoj tako slabo ublažuje, da moraju riječi kneza Lubomirskoga zvučiti poput velikog neskladа. Poljački narod, istina, goji želju, da podržava sa susjednom njemačkom državom mirne odnošaje, te je i spreman, da položi temelje za medjusobni sporazumak, no u tom radu treba medjusobne iskrenosti, najmanje nasuprot bizantinskog kadjenja tamjanom....

*

Poljska treba 30.000 državnih činovnika. Poljsko državno vijeće, koje imade za zadaću da stvori za mladu poljsku državu sve organe državnog života, treba 30.000 činovnika. U doba carske vlade nijesu Poljaci imali pristupka do državne službe, u kojoj bi se bili mogli osigurati, a da se ne odreknu svoje narodnosti. Tako se dogodilo, da je danas Poljska bez činovnika. Da se tomu pripomogne bje uredjeno pet komisija sa specijalnim tečajima za izvježbu činovništva („Venkov").

Domaće vijesti.

Potreba organizacije našeg radništva.

Došlo je doba, da se započne sa realnim radom u korist naroda, došlo je doba, da radništvo samo ustaje u obranu svojih interesa. Po čitavoj Europi javljaju se radnički pokreti, koji utječu na smjer vlade ili koji, kao u Rusiji, davaju upravo smjer vladi. Kod takvih pokreta postoji opasnost, da se radnička gibanja izrode u bijesno i besciljno komešanje i uzrujavanje, koje ne može da koristi niti radništvu samome, niti stvari općeg svjetskog napretka. Ova pogibelj postoji u najvećoj mjeri kod onih naroda, koji nemaju organizovane radničke mase, u kojoj vlada tisuću mišljenja, u kojoj zapovjeda tisuću, a nijedan zapravo ne sluša. Rat je uništio sav rad, što je bio učinjen u Puli tijekom zadnjih desetgodišta obzirom na pitanje našeg radnog naroda. Danas stupamo u odlučan čas narodne i staleške borbe, a baš mi, Jugoslaveni, tako smo sretni, da naš nacijonalni program ide uporedo sa našim staleškim programom. Naš se program može poistovetiti sa zahtjevima cijelokupnog europskog radništva: Mir, samoodredjenje naroda i demokratizacija države. Ovi tri zahtjevi iscrpljuju posve i naš nacijonalni program, koji nije niposto agresivan, koji ne teži za hegemonijom

i nadvladom nad tudjim narodima, koji ne želi propast i narodnu smrt tudjih susjeda, već posvemašnju jednakopravnost naroda, ali to ne samo u teoriji, nego takodjer u praksi. Organizaciju našega radnog naroda medjutim ne možemo prepustiti vodjama tudje narodnosti, jer bi sama ova činjenica bila kadra da pomuti slogu i solidarnost, koja postoji danas izmedju radnika različitih narodnosti, pošto bi se time sijalo nepovjerenje u vodeće osobe i u samu organizaciju radništva te spriječilo jedinstven i energičan nastup radništva u obranu staleških i političkih interesa. Izmedju jednog i drugog se naroda moraju točno lučiti i bistriti pojmovi, mora se po strogo pravednim načelima podijeliti utjecaj jedne i druge skupine, da ne bude kasnije zaprijeka na putu k zajedničkom cilju radničkog naroda. Kao osnova za naš rad u prilog radništva mora da vrijedi načelo apsolutne solidarnosti u pitanjima radničkih interesa. Različite kulture, različiti smjer razvoja i različiti jezik naroda iziskuje medjutim za svaki narod posebnu organizaciju radnog naroda, za Jugoslavene jednu a za druge narode drugu. Za nas se Jugoslavene mora stvoriti posebna Jugoslavenska radnička organizacija, koja će se oslanjati na češke radničke organizacije, od kojih se možemo nadati svakoj potpori. Organizacija našega jugoslavenskog radništva bit će u prospjeh i korist čitavom radništvu bez razlike narodnosti ali će u prvom redu biti namijenjena političkom, kulturnom i narodnom osvještenju Jugoslavena. Političko, kulturno i narodno osvještenje ne može da nadje naš narod u tudjim organizacijama, kod tudjih ljudi, nego jedino u svom krugu, u svojem društvu. A ova su nas razmatranja potaknula na ideju organizacije jugoslavenskog radništva. —

Jugoslavenski radnik.

Za istarske učitelje. U prošloj godini dobivali su istarski učitelji maleni skuparinski doplatak. Za ovu godinu još nije doznačena nikakova svota, te izgleda, da ta stvar niti ne će biti riješena tamo do marča. Čudan je ovaj postupak sa istarskim učiteljima. Kako, da sirote žive sa onom mizernom plaćom? Zar se nije moglo urediti stvar tako, da učitelji primaju i za godinu 1918. skuparinski doplatak kao u godini 1917. dok se uredi stvar za tekuću godinu 1918. Pošto učitelji nijesu za mjesec januar ništa primili, a isto tako ne će ni za mjesec februar, to se tim postupkom samo još više uznemiruje i onako već dosta uznemirene duhove. Malo više opreznosti od strane oblasti ne bi bilo suvišno. Čemu se stvara beskorisno nezadovoljstvo i ogorčenje? Za godinu 1917. imali su učitelji dobiti od strane države nekakvu potporu. I ta se stvar dostatno nateže. Da se učiteljima baci praha u oči, dalo im se na taj račun jednomjesečnu plaću. Nu ako pomislimo, da ima učiteljica, koje primaju mjesečno 64 K, to vidimo, da ove nijesu primile bogzna kakov iznos na taj račun. U drugim pokrajinama dalo se učiteljstvu do 300 K na taj račun. Dakako, Istra treba da uvijek prednjači na zadnjem mjestu. U broju 833. „Hrvatskog Lista" izašao je članak pun gorčine protiv predsjednika upravne komisije u Poreču. Ovaj se je udostojao odgovoriti na ovaj člančić, ostavši dakako dužan na tolike druge upite upravljene mu putem „Hrvatskog Lista". Gospodin je dvorski savjetnik vidio u spomenutom članku huškanje protiv vlasti, postavljene od vladara. On nije htio vidjeti u tome oštru kritiku, već nešto drugo, što se izmedju redaka dade čitati, e bi istarski učitelji bili nelojalni. Vidi se, da je gospodin već prilično ostario. Uostalom istarski se učitelji čute vjerni sinovi svojeg naroda, te će oni kritikovati rad svakoga, koji ne radi za narod kako bi morao, a kaošto su učitelji podložni svakoj javnoj kritici, može gospodin predsjednik dozvoliti, da se i njega i upravnu komisiju javno kritizuje.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici životnih karata počevši od broja 5101.

Dopisi iz Istre.

Iz Mrčane. Neće biti zgorega, ako se ponovi, da su se naši Mrčanci većinoma kući vratili i željno očekujemo i povratak onih iz Steinklamma i Hustopeča. Kaošto nije ni nadošlima gorka pilula nepoznata bila, isto bit će ona i dolazećima poznata, no svakako u drugom licu, jer će naći svoje rodjake kod kuće i k tomu naći će djeca otvorenu školu, kamo će se uteći. Nama će se ovih dana obnoviti i poštanska sabiraonica, koja će redovito četiri puta u tjednu donašati mile novosti naših najmilijih junaka.

Žalimo svakako o pitanju da se poštanski ured u Mrčani iza evakuacije sa strane jednog Hrvata, kojemu su bile poznate prilike, radi manjkavosti hrane u god. 1915. pustio dignuti. Naša aprovizacija funkcionira kao ona u Krnici, u Juršićima i Filipani po naredbama vodnjanskog gerenta dr. Steinera, koji bi svojom židovskom taktikom htjeo nas za nos vući, kao na primjer za decembar dao je 10 deka masti po glavi, za siječanj ništa, te novom naredbom dodijeljuje tri četvrtine litra ulja po glavi do 1. svibnja o. g. Zar se misli slati ulje po njegovom sistemu u Trst? Bolje da položi mjesto ili mandat.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 29.

od 29. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo satnik Titz.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": Mor. štop liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Pretplatnicima!

Umoljavamo gg. pretplatnike, da podmire zaostalu pretplatu, i time zapriječe obustavljenje lista. Od 1. veljače slati ćemo list samo onima, koji pretplatu unaprijed podmire.

Cipele br. 39.

K. L.

(Konac.)

4.

Istraga.

Državni odvjetnik: Dobar dan! Jeste li vi I. Marijin?

On: Molim, molim! Moje je ime M. N.

Ženski detektiv: Možda nadimak?

Drž. odvj.: Ni jedno, ni drugo, već pseudonim, što na stvari ništa ne mijenja.

On: Subjekt je ovdje. Izvolite u sobu. Tamo se lakše raspravlja. (Unidju.)

Detektiv: Ja idem gospodji u kuhinju, a vi izvolite u sobu.

Drž. odvj.: (U sobi) — Vi ste prije veoma dobro rekli: Subjekt je ovdje, a objekt imam u zamotku. (Razmata. — Vadi novine.) Evo ga! Kažite mi iskreno, bolje za vas, jeste li vi ovaj podlistak napisali? (Pokazuje mu „Sličice".)

On: Recimo, da jesam.

Drž. odvj.: Točka a je odriješena. Točka b je objekt. Razumijete li ovo?

On: Da!

Drž. odvj.: Javno mnijenje je, da ste vi ciljali na grad P. i time ste počinili kažnjivi čin. Jeste li razumjeli ovo?

On: Veoma dobro. Ali vi ste potpuno pogriješili put, jer ako kažete, da javno mnijenje kaže, da se je isto ili recimo slično dogadjalo u P., a inače, kako ja čitam, je ono prijevod iz drugoga jezika, a dogadjalo se u drugom kraju naše zemaljske kruglje, onda, gospodine moj, vi treba da budete odsada objekt tužbe, a ona lica objekti tužbe. — Za mene su „Sličice" do ovoga hipa savremena beletristika — i ništa drugoga.

Detektiv: (Dolazi u sobu) Ništa! Prekratke i pretijesne.

Drž. odvj.: Prerevni ste vi u službi! Babe!

On: Molim gospodu, želio bih se s vama upoznati. Zaboravili smo prije. (Upoznavanje) ... Smijem li ponuditi gospodi šalicu čaja?

Drž. odvj.: Hvala, hvala! Mi smo ovdje u uredovnom poslu.

Detektiv: Tako je! Ali iz uljudnosti je primam, a gospodin može medjutim dalje uredovati. (Domaćin odilazi. — Naskoro se vraća.)

On: Odmah bit će gotovo!

Drž. odvj.: Pa neka bude. Molim vas, vaša gospodja je učiteljica, je li?

On: Bila je.

Drž. odvj.: Aha! Učiteljica-poslužnica sa 4 K mjesečno, je li?

On: Gospodine, moja žena nije nikada bila poslužnicom.

Drž. odvj.: Dakle, beletristika-mašta. Inače nijeste loše upotrebljavali licencije, ali ono „peste vandalica" to je taljanski, a latinski je „pestis", to je veoma kažnjivo. Da li to razumijete?

On: Molim, oprostite, to se mene ne tiče. Interesantno bilo bi, kad bi se to pitalo internirance i osudjene, ako nijesu na drugi svijet pošli. (Gospodja donese čaj. Upoznavanje. Kratko čavrljanje. Odlazak.)

5.

Svršetak. (Komisija na povratku.)

Detektiv: Čestita obitelj!

Drž. odvj.: Do bijesa! Izmače mi ribica. Ali još nije gotovo!

Detektiv: E ne, i nikako ne! Tražili smo osobu, a sada tražit ćemo što je na stvari. Pogledat ćemo mi i račune, ali kod svih; pregledat ćemo aprovizacije, to je „javno dobro"; čitat ćemo redovito „Hrv. list" i onda „vae victis!"

Drž. odvj.: Šu-ti-te! Tko ste vi? (Motri je) ... Gdje su cipele?

Detektiv: Prodala sam ih gospodji.

Drž. odvj.: Prodali ste cipele?!

Detektiv: Prema fakturi, dobila sam 50 kruna. Tako ne će erar izgubiti niti pare. I još nešto, gospodja ne će sumnjati ni o čemu. Pa i po običaju „Korpus delikti" prodaje se prije ili poslije na javnoj dražbi. Velim „prodaje se" premda se to kod nekih ne čini. A propos, jeste li štogod doznali o vozu i o vrećama?

Drž. odvj.: Ma vam trči jezik ... Sutra u 9 sati u jutro da je zapisnik gotov. Razumjeli?

Detektiv: Sluga sam! Klanjam se!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA [illegible]: U [illegible] za [illegible] K 36—, za po[illegible] K 18—, [illegible] mjesečno K [illegible] — Pojedini broj [illegible] 12 h. Oglasi primaju se u Upravi [illegible] Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza. 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, [illegible] 31. siječnja 1918. — Broj 923

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja:

Teške borbe na visoravni Asiago traju dalje. Jugozapadno od Asiago i u području Monte Sisemola izjalovile su se sve talijanske navale uz velike krvave gubitke. Monte di Val Bella i Col del rosso morali su nakon junačke obrane i žilavog hrvanja biti prepušteni neprijateljskim silama, koje su bile dovadjane u sve većem broju.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 30. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Na raznim dijelovima fronte topnički bojevi i bojevi sa minama. Djelatnost je pješadije ostala og[illegible] na izvidničke okršaje. Naši su ljetači p[illegible] uspješne navale na Englesku i na francus[illegible] obalu. Northsouthend, kao i D[illegible] Grovellines i Calais bili su obasuti b[illegible]. U zračnoj borbi bilo jučer sastrijeljeno [illegible] neprijateljskih lijetala i 2 pripeta zrakoplova.

[illegible]čno bojište:

[illegible]

[illegible]donsko bojište:

[illegible] su [illegible]prijateljskih satnija proti položajima bugarskih poljskih straža sjeveroistočno od [illegible] jezera bili odbijeni.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago Talijani sa jakim silama [illegible] svoje navale. U području su se Monte [illegible] uz teške gubitke izjalovile. Monte [illegible] i Col del rosso ostali su nakon [illegible] borbe u rukama neprijatelja.

Prvi [illegible] glavnog stana Ludendorff

Austrijska zastupnička kuća.

: Beč, 30. D.) u.) Zastupnička je kuća nakon kratke rasprave prihvatila zakon o ratnom porezu u drugom i trećem čitanju. Prihvaćen bje predlog zastupnika Steinwendera, da se izvještaj o primjeni ratnog poreza na godinu 1918. povrati odboru. Kuća započinje zatim sa raspravom o izvještaju zdravstvenog odbora povodom carske naredbe glede liječničke njege rekonvalescenata i praktičkog školovanja bolesnih i ranjenih vojničkih osoba.

Mirovni pregovori.

: Beč, 30. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog sa 29. siječnja: Tečajem jučerašnjeg su popodneva i večera stigli ovamo: ministar izvanjskih poslova grof Czernin sa pratnjom, državni tajnik izvanjskih poslova dr. v. Kühlmann sa nekoliko činovnika izvanjskoga ureda, veliki vezir Talaat-paša sa pratnjom i bugarski pukovnik Ganćer. Danas je prije podne stigao Trocki, koji je zamolio, neka se za danas odredjena sjednica političkog povjerenstva odgodi na sjutra, pošto mora prije svega vijećati sa ruskim izaslanicima.

Radnička stavka u Njemačkoj.

: Berlin, 29. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" upućuje na to, da radnici, koji stavkaju, mirovna pregovaranja otešćavaju, umjesto da ih olakoćuju, jer podupiru neprijatelje u njihovim zahtjevima proti njemačkim mirovnim pregovarateljima. Ovakovi iskazi ne će njemačku vladu skloniti sa puta, koji je se čini najshodnijim. Vlada mora dapače očekivati, da će radnici, koji stavkaju, doskora upoznati štetnost svog postupka i povratiti se na posao.

Iz Rusije.

: Petrograd, 28. (D. u.) Reuter javlja: Rumunjsko je poslaništvo primilo u dva sata popodne nalog, da Rusiju u roku od dva dana ostavi. Odlazak je uslijedio oko ponoći u Stockholm.

Petrograd, 28. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Prije konačnog preloma izmedju Petrograda i Kijeva zaputilo se je izaslanstvo od trinaest ukrajinskih pukovnija, koje su sačinjavale posadu Kijeva, u Petrograd, da vide, bi li možda još moglo doći do izmirenja. Povjerenstvo je imalo događaj s pučkim povjerenikom, kojega je imenovao bio Lenin, i ostavilo opet Petrograd, pošto nije imalo zgode, da govori s Trockijem. Prije odlaska je izaslanstvo primilo od Krilenka spise, iz kojih se razabire, da su njegovi vojnički pothvati proti radi bili poduzeti u ime najviše autoritete, koju zahtijevaju sovjeti nad čitavim područjem ruske republike.

Petrograd, 29. (D. u.) Reuter javlja: Šest stotina je momaka petrogradske crvene garde otputovalo u Yborg, da budu u pomoć finskim crvenim gardistima. U Kišenjevu bje uapšen rumunjski konzul i četrnaest rumunjskih časnika. Maksimalistički pučki povjerenik za narodne stvari daje na znanje, da pučki opunomoćenici ne će dalje sa radom raspravljati. Jedini mogući put jest borba bez milosrdja sa radom, dok ne budu ukrajinski sovjeti pobijedili. Ukrajinski boljševici mobilizuju svoje bojne sile. Za nekoliko se dana imade očekivati kod Kijeva sveopća bitka.

Iz Finske.

: Petrograd, 28. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja; Socijalistički je odbor priopćio u nedjelju na večer revolucijonarni proglas, u kojemu [illegible], da vlast pripada isključivo u ruke radničkoga razreda i njihovih organa. Od ponedjeljka je opamo buknula u Helsingforsu sveopća stavka, osim u električnim i plinskim naredjajima te u prometima sa živežnim namirnicama. Red podržava crvena garda i vojnica (milica). Državni su uredjaji nalaze u rukama crvene garde. Članovi su bijele garde i senatori bili uapšeni.

: Helsingfors, 28. (D. u.) Stavka traje nadalje. Crveni su gardiste opstrijeljavali sa mitraljezima nekoliko kuća na središtu grada. Noć je bila mirna. Rusko se je vojništvo držalo pasivno. Senatori su još uvijek zatvoreni. Crveni su gardiste sastavili novu vladu pod predsjedanjem Kulerova.

: Stockholm, 29. (D. u.) Stockholmski listovi javljaju, da je u Stockholm stiglo jučer iz Alandskog otočja izaslanstvo od pet članova, kojemu je zadaća, da izrazi želju zemlje za sjedinjenjem sa Švedskom. Izaslanstvo nosi sa sobom adresu, potpisanu od mase naroda, u kojoj je istaknuta ista želja.

: Amsterdam, 29. (D. u.) List „Times" saznaje, da su švedske čete prispjele u Torneu i da su se finski crveni gardiste upustili u borbu sa švedskom predstražom. Vijest je još nepotvrdjena.

: Petrograd, 29. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura. Iz Helsingsforsa javljaju o krvavim sukobima. Potankosti još nema. Revolucijonarni odbor u Tammerforsu navješta sveopću stavku. Pučka je skupština ruskih organizacija radničkih saveza prihvatila rezoluciju, u kojoj finska republika pozdravlja socijalističku vladu.

* **Turski ratni izvještaj od 29. siječnja.** Veliki glavni stan javlja: U Dardanelama je bila uslijed topovske vatre dardanelskih baterija potopljena engleska podmornica „14" kod Kale. Sedam je momaka spašeno. Drugoj je jednoj engleskoj podmornici bilo kod Nagare odstrijeljeno zurilo (periskop). Kasnije je bila vidjena velika mlaka ulja. Kod Nagare je bilo englesko jedno vodeno lijetalo prisiljeno, da se spusti, a posatka je njegova bila zarobljena. Na ostalim je frontama položaj nepromijenjen.

* **Deset minuta pred katastrofom.** Prigodom rasprave o predlogu, neka se činovnicima dozvoli pravo sudjelovanja u političkom životu, rekao je u njemačkom rajhstagu neovisni socijalist zastupnik Höffmann proti svenjemačkoj domovinskoj strani: »Mane Tekel nek nam bude kao opomena. Gospodo, vi plešete na vulkanu. Tako ini kaošto i Austrijanci stojimo deset minuta pred katastrofom. Narod je sit toga, da se huška i dalje na rat (ogromna vika u zbornici). Ako ne budete, gospodo, uvažili naš savjet, uzmite svu odgovornost sami na sebe. Opominjemo vas u zadnjem trenutku«. („Slovenec".)

* **Zračna navala na Englesku.** Iz Londona se sa danom 28. siječnja službeno javlja: Neprijateljska su zračna lijetala preletjela nešto prije 8 sati na večer obalu Kenta i Essexa na putu u London. Nekoliko je lijetala bacilo izmedju 10 i 11 sati na večer bombe na London. Prema posljednjim bje vijestima sastrijeljeno nad Essexom neprijateljsko lijetalo. Druga jedna kasnija vijest veli, da je druga navala na London uslijedila u pomoći i da su u 2 i pol ssta u noći bile izbacivane bombe.

* **Nestašica mesa u Engleskoj.** Brzojavka od 28. o. mj. iz Londona javlja: Lord Rhonnda najavlja obzirom na sveudiljnu nestašicu mesa, koja se je pojavila bila osobito od konca prošle nedjelje ovamo, da će se bezodvlačno poduzeti mjere u svrhu prisilnog uvedenja prodaje mesa na obroke, te primjećuje, da ratni ured pregovara sa velikim londonskim klaonicama, kako bi se moglo staviti u promet meso u ratu nastradalih konja.

* **Ratno vijeće antante u Marsilji.** Kako iz Londona sa danom 28. o. mj. službeno javljaju, otputovali su dne 27. o. mj. Lord Millner, i lord William Robertson sa brojnom pratnjom u Francusku, te će veći dio sedmice provesti u Marsilji, gdje se obdržavaju važna vijećanja ratnoga vijeća.

* **Proračunski odbor austrijske zastupničke kuće** prihvatio je jučer podnešene naknadne predloge glede državnog proračuna, kao i proračunsku stavku „ministarstvo za socijalnu brigu".

* **Patvorene vojničke kolajne za zasluge i hrabrost.** Iz Beča se službeno javlja: U nekojim trgovinama vojničkih odora pronadjeno su vojničke kolajne za zasluge i hrabrost sa slikom Nj. Veličanstva cara Karla i vojničke kolajne za zasluge sa slikom pokojnog Nj. Veličanstva Franje Josipa, koje su se pokazale kao nezakonite patvorine kolajne, kovanih u glavnoj državnoj kovaonici novca. Najozbiljnije se opominje, da se takove kolajne niti kupuju niti prodaju, jer se time krnji pravo erara, na koje on jedini imade isključivo pravo, te će se proti ovakovim povredama postupati vojno-sudbenim, odnosno gradjansko-kaznenim putem.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Slovenci rade, Slovenci se organiziraju, Slovenci jačaju svoje redove; Slovenci se pripravljaju. I ma kakav nadošao trenutak, Slovence će naći na okupu, pripravne, da se upuste u svaki boj, sa bilo kojim protivnikom. U ovo nekoliko mjeseci, što se slobodnije diše, Slovenija se preporodila. Stranke i pojedinci, koji su si prije rata propovijedali boj na život i smrt, nalaze se danas u istom bojnom redu. Svi su postali fanatici mlade nacije, koja se radja. Ono nekoliko narodnih izdajica, koji plešu, kako im se odozgo svira, ne smije se ni javno pokazati, da im narod ne očituje svoju odvratnost i ogorčenje radi njihovih čina. Općine, društva, pojedinci, žene i djevojke, koje zastupaju svoje muževe, braću, očeve ili zaručnike agituju naokolo, sakupljaju potpise, rade marljivo, odlučno i sredjeno, sigurni si već svojega uspjeha. — U veljači priredit će Slovenci po slovenskoj Štajerskoj cio niz sastanaka. — U Mariboru se nastavljaju napadaji njemačke dječurlije a i odraslih na svakog Slovenca, kojega zateču na ulici. Osjećaj, da se bije odlučan boj o biti ili ne biti, podaje vascijelom slovenskom dijelu našega naroda odvažnosti a opet strah, da je njemačkoj nadvladi već odzvonilo, tjera tamošnje njemačke janjičare u zdvojnost, te upotrebljavaju sva sredstva, da se opru nabujaloj slovenskoj riječi, koja će ih brzo opet privesti k svijesti i povratiti narodu iz kojega su potekli.

*

Iz Zagreba prima „Slovenski narod" političko pismo, u kojem se izražuje nezadovoljstvo s politikom srpsko-hrvatske koalicije. Ova naime svojom pasivnošću daje našim narodnim protivnicima dokaz naše ropske ćudi, a s druge strane pak dobiva izvanjski svijet mnijenje, da je najveća stranka u Hrvatskoj, a po njoj i cijela Hrvatska zadovoljna sa sistemom, koji vlada. Česi i Poljaci proglasili su svoje pitanje za medjunarodno, a mi? To jest Hrvatska? Hrvatske se vlada, koja bi imala biti jednakopravna s Ugarskom, povukla i ustupila mjesto gosparu Wekerle-u, da ovaj u njezino ime govori. Hrvatski delegati u ugarsko-hrvatskoj delegaciji mudro šute. Vele, da se koalicija boji, da bi iza nje mogli doći na vladu frankovci. Pa ni to ne bi bilo najveće zlo. Narod bi onda upoznao, št[illegible]

mu obećaje frankovačko hrvatstvo. Jer frankovaca će uvijek biti, dok bude i sistema, koji će ih podupirati.

•

Dr. Korošec saveznik kralja Petra! Ljubljanski „Slovenec" obraća se proti „Reichspošti", koja je izmislila u svojem zasliepljenju taj nov nadimak predsjedniku Jugoslavenskoga kluba, i to za to, jer je ovaj zahtjevao, neka se pritisne takodjer na Bugarsku i Njemačku, e bi se i ove izjavile, da ne žele aneksija. Glede Bugarske ne dolazi u obzir samo Srbija, nego takodjer i Rumunjska i Grčka, od kojih hoće Bugari da otrgne lijepe dijelove. A mir bez aneksija neka onda vrijedi samo za Austriju i Rusiju. Medjutim Nijemci smjeraju i na drugo. Sud o mnogim narodima promijenio se u mišljenju njemačkog naroda, samo o Srbima nije. Dapače obratno. Pred dvije godine, kad su Nijemci koracali u Srbiju, čitali smo baš u listu „Reichspost" dopis njemačkog vojnika, koji se tuži, da se mora boriti proti narodu, koji mu je simpatičan. U većini je glava nasuprot ostavilo dugogodišnje osramoćivanje srpskoga naroda trajan korijen. Ali neka je o krivici Srbije netko bilo kako osvjedočen — može li se taj izrugivati narodu, koji je u tom ratu prolio rijeke krvi i pretrpio grozote, koje ne mogu biti ni u kakvom razmjeru s toboženjim ili opravdanim optužbama.

•

Bugarska i dosadanji srpski krajevi. Bugarska je stupila u rat za aneksije i Bugarska se tih aneksija ne će nikad dobrovoljno odreći. Medju ostalim zahtijeva dolinu Morave, najplodniji srpski kraj. Dne 28. o. mj. primljena je u Sofiji, po predsjedniku ministarskog vijeća Radoslavovu i ministru rata Najdenovu, deputacija pirotskog kotara. Deputacija je izrazila odanost pučanstva pirotskog okružja, te je izrazila tvrdu odluku, da ostane sa Bugarskom u nerazriješivoj jedinstvenosti. Radoslavov reče u svom odgovoru, da su Pirot, Niš, kao i ostali gradovi Morave bugarski gradovi, a Bugarska da se ne može od njih rastati. General Najdenov primjeti, da je mir nemoguć, ako Bugarska ne ujedini u svome krilu razasute dijelove svoga naroda.

•

Za opavsko sokolstvo. U korist zaklade za podignuće sokolske vježbaonice u Opavi bilo je u 10 dana raspačano 5000 izdanih letaka o pjesniku Petru Bezruču. Drugo je izdanje već izašlo te se već silnom brzinom raspačuje. Osoba je Petra Bezruča, tog bezimenog pjesnika, obožavana medju šleskim Česima, te samo ime Bezruč djeluje magnetičkom silom.

•

Njemački socijalni demokrati proti ostvarenju češke države. Češka će se rezolucija objelodaniti. Time je sam vitez Seidler dokazao svoju nesposobnost i političku nedosljednost. Vidjet ćemo, koliko je „izdajstva" u tom svetohistoričkom dokumentu. Ali ma kako krstili Nijemci češku rezoluciju, ona će uvijek ostati kao svečan izražaj narodne volje u ovim uzburkanim danima. Njemački je socijalno-demokratski zastupnik Seitz izjavio u parlamentu, da će Nijemci, ubrojivši i njemački proletarijat, uvijek raditi proti ostvarenju čehoslovačke države. Time je očito izraženo mišljenje njemačkih socijalista, koji su ipak u prvom redu Nijemci te će kao takovi podupirati svaku vladu, koja se bude prama Slavenima neprijateljski držala. (Preporučamo njihovim bosanskim drugovima oko „Glasa Slobode", da se takodjer u tom ugledaju u svoje njemačke drugove.) Medjutim niti svakojake izjave svih tih talmi-socijalista ne će smesti češkog naroda. Demokratska bujica, koja ide svijetom lomeći i rušeći stare predrasude opametit će i Nijemce, te će upoznati, da kaošto nije na svijetu naroda, koji bi bili stvoreni da robuju, tako nije ni naroda, koji bi bili za to, da gospoduju nad drugima. I čim to kasnije upoznaju, to će biti gore po njih, dok će se i češka i jugoslavenska država ostvariti unatoč svem njihovom bjesnilu i preko njihove volje.

•

Spor medju lavovskim općinskim zastupstvom i austrijskom vladom. Budući da je vlada načelno proti raspisu izbora za vrijeme rata, osobito u miješanim pokrajinama, ne će vlada da raspiše novih izbora za lavovsko općinsko vijeće kako to zahtijevaju Poljaci. Vlada namjerava povišati broj prisjednika vladinog komesara, te hoće da prizna Ukrajincima, koji dosad — po starom izbornom redu nijesu bili zastupani u lavovskom općinskom vijeću, percentualno zastupstvo u prisjedničkom vijeću. Proti tome, čini se, da su se zastupnici poljski prisjednici te se groze, da će u tom slučaju odložiti mandate. („Slov. Narod".)

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda".

Pitanje mira.

Imade već mnogo mjeseci, da se mir očekuje od dana na dan, da nas tješe ružičastim vidicima u budućnost, ali iz ove budućnosti ne će nikako da se rodi toli žudjena sadašnjost, a tomu ne će pripomoći nikakva vika, nikakva demonstracija i manifestacija. Napose su se ove demonstracije zbilе ne možda radi toga, da nam jedan ili drugi grof svečano obeća mir, već jedino radi toga, da nam sklope mir, a do mira ne će doći, budu ti državnici samo govorili, nego jedino, budu li radili. Inače će doći do mira, koji ali ne će nikako sličiti diplomatskim ugovorima, bez hartije i mastila, bit će to mir naroda s narodom, a ne više mir države s državom, nastupit će nenadano, bez pripreme i bez diplomata; militaristički će stroj zatajiti, ustavit će se automatički, a rat sa svim strahotama zaplavit će neodoljivom silom zaledje, prebacit, prekopat će ljudstva, narode i staleže, bit će rat svìju proti svima, bez vodstva, bez cilja, uzaludan trošak čovječjih sila bez sistema i metoda. Izgleda, kao da prijeti Europi kaos, kakvoga nije doživjela iza seobe naroda, u svojim posljedicama kud i kamo sudbonosniji i strašniji negoli francuska revolucija, pošto je još dandanas veliko pitanje, da li će iz podivljalih naroda niknuti opet Napoleon, koji će sve te raspaljene strasti i rasputane energije svesti u jednu kolotečinu, pa ma bilo u koju mu drago. Europi prijeti glad i oskudica, a glad ne poznaje zakona. Položaj se danas može spasiti jedino čim skorašnjim sveopćim mirom. Danas znademo svi, da nas pregovaranja sa Rusijom ne mogu osloboditi od prijeteće sablasti, od glada. Ova sablast medjutim ne prijeti samo nama, već prijeti čitavoj Europi, koja si je u ludom ratovanju razorila mostove, po kojima njoj može nadoći spas. Ovi su mostovi ladje, željeznice, koje omogućuju dovoz hrane. Ali kako izgledaju željeznice iza tri i pol godine ratovanja? Danas ne mogu i ne bi mogle udovoljavati niti normalnim potrebama, a kamo li prvim, nužnim potrebama iza sklopljenja mira, o kojem se nije još počelo niti pregovarati? Ako to vrijedi djelomično za naše države, vrijedi to mnogo više za Rusiju, u kojoj vladaju danas nesredjene prilike, koje isključuju svaki redoviti dovoz i za samu rusku vojsku, koju će iza sklopljenog mira morati željeznice otpremati i kroz mjesece i mjesece još uzdržavati hranom i ostalom opskrbom. Ali Rusiji prijete u najbližoj budućnosti još veliki prevrati i nenadane promjene; ta zemlja kipi i vrije; ruski se država preporadja iz temelja; razni čitati teoretičari idealiste prave s njom gospodarske pokušaje, za koje se ne može slutiti, da li će i kako će uspjeti. Nama može pomoći samo ustaljen, gotov gospodarski sustav. Ruska je revolucija medjutim prevrnula čitavo gospodarstvo, koje se danas nalazi u stanju posvemašnje anarkije. A anarkija u gospodarstvu istovjetna je s uništenjem gospodarstva. Danas gladuje Petrograd, gladuje gotovo čitava sjeverna Rusija, a boljševički pokret ruši već i gospodarske temelje i Ukrajine, te žitnice čitave Rusije. Poraz socijalnih revolucijonaraca u Rusiji i pad Kerenskoga nijesu imali baš povoljnih posljedica za središnje vlasti. Možda će ove kupiti od boljševika jeftiniji mir negoli od Kerenskoga i socijalnih revolucijonaraca, ali mir sa boljševicima ne će im zajamčiti gospodarskih polakšica, koje su im potrebne. Ali da revolucija i nije poremetila ruskog gospodarskog i prometnog ustroja i da je pobijedila umjerena stranka, nije Rusija mogla da preuzme gospodarskih obveza, a mir bi najmanje za godinu dana bio ostao bez daljnjeg utjecaja na naš gospodarski položaj. Jedini spoj, koji nam još stoji netaknut, Dunav, iskazao se već u nedavnoj prošlosti nedostatnim. Koliko je samo vremena proteklo, dok smo doživjeli dolazak prvog rumunjskog žita! A sada bi bilo od prijeke nužde, da se podeseterostruči taj dovoz, koji se niposto ne može obaviti na jednoj jedinoj rijeci. Jedino bi plovidba kroz Dardanele mogla tome donekle doskočiti, ali ona iziskuje kao preduvjet sveopći mir i sredjenost prilika u južnoj Rusiji. A zadnje nam vijesti javljaju baš protivno.

I Rusija nam dakle može pomoći samo u slučaju sveopćeg mira. Sveopći je prema tomu mir glavni uslov, da spasimo naše gospodarstvo, da spasimo naš narod, da spasimo Europu. Sve je dakle ovisno od prekomorskog dovoza, a prekomorski je dovoz ovisan o tonaži. Ali rat i ratne su operacije dovele dotle, da se ozbiljno računa, kako bi za tri godine bila posve uništena tonaža, koja stoji na raspolaganje sporazumu, a to je devet desetina sveukupnog saobraćaja brodova u tonama. Podmornički rat uspjeva. Redoviti i točni izvještaji njemačkog admiralskog stožera javljaju nam danomice porazne brojeve. Engleska, Francuska i Italija, a pokraj njih i sve neutralne zemlje, odolijevaju teškom mukom izgladnjenju. Svaki dan možemo čitati, kako je ova tonaža — devet desetina svjetske tonaže — nedostatna za prevoz hrane i živeža u imenovane zemlje, kako i u Italiji, i u Francuskoj i u Engleskoj stežu hranu i racijoniraju opskrbu, kako se neutralne zemlje tuže na nestašicu i s njom skopčanu skupoću, a od ove je tonaže ovisan spas Europe, čitave Europe, ubrojivši u nju i naše države. Ne smije se najme zaboraviti, da će odmah iza sklopljenja mira biti potrebno posve opskrbiti dovozom zaraćene države, a ne tek nadopuniti domaće zalihe pojedinih država, kako je to bilo u mirno doba. Goleme su vojske prouzrokovale u svim zaraćenim državama nestašicu radnih sila. U nijednoj zaraćenoj državi nijesu polja tako racijonalno obradjena, kako su bila prije četiri godine, a svaka godina rata umanjuje utržak obradjene zemlje. Prema tomu je dozvoljen zaključak: Kako je u vojničkom pogledu bio rat podmornica od znatnog zamašaja za razvitak ratnih operacija središnjih vlasti, tako je ovaj korak bio upravo koban obzirom na posljedice, koje će imati za prvo gospodarstvo iza rata. Svaka tona na brodovnom prostoru, koja propada u dno oceana, produžuje trajanje naših gospodarskih neprilika iza rata, na štetu je cjelokupnom europskom gospodarstvu. Istina je doduše, da će naši neprijatelji, Francuska, Italija i Engleska oskudijevati, ali kakove li utjehe, kad će glad pritisnuti na nas jače negoli na njih, jer nema sumnje, da ćemo moći dobiti hrane jedino iz zemalja sporazuma, ali da će taj sporazum, koji trpi uslijed rata takodjer na nestašici svega, u prvom redu izbaviti svoje zemlje iz gospodarskih neprilika, a onda tek nas, središnje vlasti. Čim više ladja tone, tim će teže biti vladama sporazuma, da nas izbave iz prvih i najgroznijih neprilika, tim strašnija će biti oluja, koja će zavladati Europom. Brojevi podmorničkih pobjeda — ma bili u vojničkom pogledu od najveće koristi, ma bili oni vanredni uspjesi i dokazi junaštva i odvažnosti jednog naroda — nagovještaju Europi jedino propast i glad. A što će donijeti glad, toga Europa kao da još i ne sluti, ne doživjet će to doskora, ne dodje li do onoga, što se danas još dade postići, ali što će doskora biti uzaludno sredstvo i luda pomoć: Sveopći mir.

Lična stvar.

Pula, 30. siječnja 1917.

Blagorodnom gosp. Liobaldu grofu Colloredo-Mels, kotarskom poglavaru u Poreču.

Vaše će nam blagorodje izviniti, odvažimo li se da na Vas upravimo nekoliko skromnih pitanja.

Da li je Vašem blagorodju poznato, da općina Oprtalj, koja se nalazi u porečkom kotaru ima veliku većinu žitelja hrvatsko-slovenske narodnosti, a samo neznatnu manjinu onih, koji se još nazivlju Talijanima.

Da li je Vašem blagorodju poznato, da je u toj općini bio pastirskim listom od 30. studenoga 1917 uspostavljen hrvatski jezik, nakon 28 godina, što je bio ukinut, u nekim crkvenim obredima.

Da li je Vašem blagorodju poznato, da je ono nekoliko Talijana priredilo dne 9. prosinca 1917. u crkvi demostracije, i dok se je služba božja obdržavala, ti su ljudi vikali, bučili i klelі.

Da li je poznato Vašem blagorodju, da je nahuckana dječurlija dne 22. prosinca 1917, navalila na kuću oprtaljskog župnika i kapelana kamenjem i pri tom vikala: „Abbasso i Croati, Abbasso gli schiavi, abbasso la chiesa".

Da li je Vašem blagorodju poznato, da su iste večeri ukrali ključeve sa crkvenih vratiju, te se je moralo razbiti prozore i vrata, da se crkva otvori.

Da li je Vašem blagorodju poznato, da sve te provokacije vodi neka osoba, dignuta od vojničke službe, jer da je potrebna aprovizaciji i općini.

Da li je Vašem blagorodju poznato, da ta osoba nije vješta hrvatskom jeziku, i da ne zna ni jedne hrvatsko-slovenske riječi i da je dignuta za službu u općini koja je pretežno slavenska.

Da li je Vašem blagorodju poznato, da je to ponašanje javno i drzovito izazivanje našega naroda, što može da u ovo burno vrijeme urodi samo kobnim posljedicama po narod, državu i pokrajinu.

Da li je Vaše blagorodje sklono, da stane na put tom izazivanju većine pučanstva sa strane neznatne manjine, i ispita svaki pojedini slučaj, te pozove krivce na odgovornost.

Time su naša pitanja za danas iscrpljena. Svijesni si dužnosti, koja nas veže prama općoj stvari i državi, nijesmo propočili sve pojedinosti, jer bismo time jedino duhove uzrujali, a Vaše će blagorodje, kao iskusni kotarski poglavar uvidjeti opravdanost naše opreznosti i uvažiti pravedne zahtjeve većine oprtaljskog pučanstva. Budući pak da su gorespomenuti huškači samo vjerne sluge svoga gospodara, smatrat ćemo za sve eventualne posljedice, koje iz tog izazivanja naših narodnih protivnika mogu proizići, odgovornim Vaše blagorodje, kao predstojnika porečkog okružja, dakle i oprtaljske općine.

Uredništvo „Hrvatskog Lista".

Domaće vijesti.

Općinski ured za posredovanje radnje u Puli saopćuje: Udovoljujući propisima naredbe ministarstva unutarnjih poslova od dne 24. prosinca 1917. D. Z. L. br. 509, općinski ured za posredovanje radnje proslijedio je c. kr. Namješništvu za Primorje u Trstu izvještaj sa potrebitim podacima, što ih zahtijeva spomenuta naredba i to u svrhu postignuća karaktera javnosti, u svrhu postignuća državne potpore i postignuća naslova „Javni ured za prijavljivanje radnje".

Iz gradske aprovizacije. Sjutrašnjim danom u petak počinje se prodajom petroleja u Via Giulia. Uz predočenje i istodobno oduzeće živežnih iskaznica za mjesec siječanj moći će se dobiti po pol litra petroleja na iskaznicu uz cijenu od 56 filira po litri. Prodavat će se dnevno od 8—12 sati i od 2—6 sati popodne ovim redom: petak iskaznice od br. 1—1500, subota 1501—3000, ponedjeljak 3001—4501, utorak 4501—6000, srijeda 6001—7500, četvrtak 7501—9000, petak od broja 9001 dalje. — Mjeseca je siječnja bilo mnogo slučajeva, da su dolazile aprovizacionom povjerenstvu osobe i prijavljivale, da su izgubile svoje živežne iskaznice. Na temelju su tih prijava tražile uručenje robe bez živežnih iskaznica. Druge su se opet dolazile pritužiti, da osoblje koje prodaje, otkida nepravo odreske (kupone), ili cijene umjesto polovičnih. No kod mnogih se je ovakvih slučajeva točnijim ispitivanjem ustanovilo, da su nekoje osobe htjele na temelju neistinitih navoda izmamiti dvostruku količinu robe. Da se tomu stane na put i da se izbjegne svim pokušajima, koji idu za tim da si na štetu općenitosti pojedinci nabavljaju robu, koja im ne pripada, upozoruje se općinstvo, da se na osobe, koje su navodno izgubile svoje živežne iskaznice, n e ć e v i š e u z i m a t i n i k a k a v o b z i r, a da se n e ć e p r i m a t i v i š e n i t i p r i t u ž b e g l e d e o t k i d a n j a n e p r a v i h o d r e z a k a. Stoga se općinstvo u vlastitom interesu poziva, da više pazi na živežne iskaznice i da se odmah na licu mjesta uvjeri, da li su odresci dobro otkinuti. — Od sjutra 1. veljače (petak), uvesti će se u svim prodavaonicama opet prijašnja razdioba sati, i to prijepodne od 8—12, a poslije podne od 2—6 sati. Iznimka će biti samo u prodavaoni mlijeka, gdje će vrijediti još i nadalje dosadašnja razdioba sati.

Radnička stavka u Trstu. Danas nijesmo primili nikakovih vijesti o stavci u Trstu, te ne znamo, nastavlja li se, ili je već dovršena. Jedini list, koji u Trstu izlazi jest „Il Lavoratore" i taj još pod širokim naslovom „Organ vijeća štrajkujućih radnika". Medjutim regbi da ne ostaje vjeran nakani, da će saopćivati samo o štrajku, jer priopćuje takodjer razne brzojavne vijesti. Tršćanski je „boljševički" list učinio tom zgodom iz štrajka takodjer dobar „kšeft" za sebe, kaošto je to svojedobno bila učinila i „Arbeiterzeitung".

Zemaljska upravna komisija margrofije Istre u Poreču saopćuje svim općinskim uredima i cestovnim odborima margrofije Istre. Pod previšnjim pokroviteljstvom Njegova Veličanstva cara Karla I. osnovao se je u Beču odbor za podizanje grobnica onima koji su pali na bojištu. Radi se o dostojnom osjeguranju i sačinjavanju grobnica junaka, što su pali u ratu bez razlike narodnosti i vjere. U tu se je svrhu ustanovila „Zaklada za uzdržanje grobnica palih u ratu" pod upravom c. i k. ratnog ministarstva. Budući da je taj pothvat skopčan sa izdašnim troškovima pozivlje Vas Zemaljska upravna komisija, da svim svojim silama uzradite da cijelokupno stanovništvo, koje je uvijek pripravno žrtvovati se za dobrobit i čast države, sudjeluje što izdašnijim potporama u svrhu uspjeha ovog milosrdnog djela prama junacima, koji su svojim životom branili domovinu. Svaki i najmanji doprinos primiti će se zahvalom gorispomenuti odbor, jer će služiti za izvršenje uzvišenog čina i kršćanske ljubavi. U gorispomenutu svrhu sakupljeni iznosi imadu se slati izravno u Beč na „Odbor za podizanje ratnih grobnica u Austriji". (Komitee für die Kriegsgräberfürsorge in Oesterreich). — Predsjednik: L a s c i a c m. p.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gg. V i k t o r u P e r k o v i ć u i M i h o v i l u B r a d a m a n t e u S t i n j a n u K 154.—. Darovaše: po K 10: Viktor Perković, Josip Grbac; po K 6.90: Antun Zeni-sek; po K 5: Grgur Mihaljević, Franjo Kaleček; po K 4: Mihovil Bradamante, Manda Gregorović; po K 3: Antun Bradamante, Antun Košec, Marija Gletić, Josipa Depikolzvane, Jaga Dajčić; po K 2: Marija Cukon, N. N., Marija Cukon, Dragutin Cukon, Milka Milovan, Fuma Milovan, Antun Išić, Fuma Mihaljević, Ruža Mihaljević; Blaž Macuka, Ana Bradamante, Antun Bradamante, Roko Mihaljević, Luka Juričić, Luca Glavić, Danica Celija, Antun Tanger, Mate Juričić, Božo Rosanda, Blagoje Berić, Marija Išić, Ulika Mešnja, Marija Perković, Fric March; po K 1: Ivan Perković, Janko Kopać, Veronika Perković, Marija Mezulić, Antun Frančula, Jakov Juričić, Marija Cahtila, Marija Butković, Ulika Butković, Zorica Brezac, Fuma Cahtila, Ida Cukon, Marija Bradamante, Josipa Bradamante, Paškval Peteršić, Marija Milovan, Ivan Gregorinić, Antun Šestan, Dragutin Rovis, Miho Milovan, Josip Benčić, Fuma Šesta, Stefanija Paulinić, Roža Grubišić, Marija Mezulić, Zorica Mezulić, Mate Grubišić delegat, Antun Adam, Juraj Bertetić, Antun Tanger, Luca Hrvatin, Marija Licul, Fuma Mihaljević, Tomica Macuka, Katica Grubišić, Antun Mohorović Antun Butković, Ivan Kancelar, Ivan Mohorović, Ruža Cukon, Ivan Tanger, Ivan Orlić, Ivan Bileta, Ante Dujmović, Josip Likarić. Živijeli naši Stinjanci, koji neće da ostanu za drugim mjestima naše okolice, nego nastoje da složno sa drugima, pomognu ostvaranju toli potrebne škole po kojim se samo dolazi do blagostanja i sretne budućnosti.

Prigodom svoje 50godišnjice, polaže gosp. L. preko partije na trešete K 10.—. Poslao je gosp. A n d r o G e m s a, jednogodišnji dobrovoljac, iz P l o č i c a (Konavle, Dalmacija) K 132.—, koje je sakupio u veselom društvu rodoljuba. — Veselimo se, da se ovakovim lijepim i hvalevrijednim činom sjećaju sirotice Istre i naši kršni Konavljani. Živijeli!

Sakupljeno medju c. kr. r e d a r i m a u Puli i njihovim prijateljima K 874.—, i to K 526.— za srednju školu u Puli, (prije K 338.—, ukupno K 863.—). Za „Slovensku Maticu" K 114.—, a za spomenik Velikog borca za Jugoslavensku ideju dr. Ev. Janesa Kreka K 174.—. (Imena uzornih darovatelja, donijet ćemo naknadno). Našim uzornim redarima kličemo: Živjeli! Ugledali se i drugi! Ukupno K 822.—; zadnji iskaz K 46.447·44; sveukupno K 47.269·44. Naprijed odvažno i ustrajno za našu srednju školu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5501.

Prosvjeta.

Moderna biblioteka u Zagrebu izdala je kao svezak 39—40 znameniti roman srpskog pisca **Borisava Stankovića: Nečista krv**, djelo visokih umjetničkih kvaliteta, koje zaslužuje najveću pažnju jugoslavenske čitalačke publike, kao neobičan proizvod našeg genija. O knjizi ćemo doskora progovoriti opširnije. — U Ljubljani je izdala **Narodna založba** u sjajnoj opremi remek djelo slovenske novelistike pjesnika i kritičara Levstika **Martin Krpan** sa vanredno uspjelim ilustracijama slovenskog slikara i karikaturiste H i n k a S m r e k a r a te kao I. svezak **Nove knjižnice Ivan Cankarove Podobe iz sanj**. I na ove ćemo se knjige još osvrnuti u jednom od narednih brojeva našeg lista. Za sada neka vrijedi ova kratka objava kao najbolja preporuka. K n j i g a 91—92 „Z a b a v n e b i b l i o t e k e". Pod imenom „C r v e n i K r i n" primili smo novo djelo od istog onog francuskog akademičara, koje je napisao i Taidu. Djelo se računa medju najpoznatije romane novije francuske književnosti. Cijena mu je K 3.60, jer su od 1. siječnja poskočile cijene i ovoj biblioteci za 30 helera po svesku.

Pretplatnicima!

Umoljavamo gg. pretplatnike, da podmire zaostalu pretplatu, i time zaprijeće obustavljenje lista. Od I. veljače slati ćemo list s a m o o n i m a, k o j i p r e t p l a t u unaprijed podmire.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 30. od 30. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo natporučnik Deckner. Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": Mor. štop liječnik dr. Weiser.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Fuchs.

MALI OGLASNIK.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Sjećajte se prinosima doma za ratne nemoćnike.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, petak 1. veljače 1918.** Broj 924

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 31. (D. u.) Službeno se javlja:

Jugoistočno od Asiaga odbijen bje neprijateljski sunak. Na istočnom je dijelu visoravni Asiago ostala bojna djelatnost ograničena na živahne topničke bojeve. Broj se je posljednjih dana dopremljenih zarobljenika povisio na 15 časnika i 660 momaka.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMACKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 31. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna je djelatnost ostala ograničena na topničke i minometne borbe na raznim odsječcima fronte. Na badnjak i tečajem mjeseca siječnja ljetači naših protivnika navalili usprkos opomena opet na otvorene njemačke gradove izvan operacijonog područja-Hvala obrambenim našim mjerama te nije bilo znatnijih gubitaka i šteta. Za kaznu je bio grad Pariz po prvi put obasut sa 14.000 kilograma bomba u noći na 31. siječnja prema zasnovanoj osnovi.

Talijansko bojište:

Jugozapadno od Asiaga se je u vatri izjalovila talijanska navala. Izmedju Asiaga i Brente je ostala topnička djelatnost živahna. Broj po austro-ugarskim četama u posljednjim bojevima dopremljenih se je zarobljenika povisio na 15 časnika i 660 momaka.

S ostalih ratišta ništa novo.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Beč, 30. (D. u.) C. kr. brz. ured javlja iz Bresta Litovskoga od 30. siječnja: Današnju je plenarnu sjednicu otvorio predsjednik, turski veliki vezir Taalat-paša u 12 sati. Državni je kancelar v. Kühlmann priopćio, da je Bavarska poslala ovamo državnog ministra grofa v. Podewils-Dürnitza kao svoga zastupnika. Nakon toga je izjavio Trocki, da su se u sastavu ruskog izaslanstva zbile dvije promjene, i to prva, da će kod daljnih vijećanja sudjelovati pučki povjerenik za državno vlasništvo, Karelin, a druga imade pravni i politički značaj. Ona se tiče sudjelovanja dviju članova ukrajinske pučke republike. Ukrajinska je vlada izaslala tri člana na sudjelovanje kod mirovnih pregovaranja, od kojih je jedan ostao u Petrogradu i stupio u vladu pučkih povjerenika, dok se druga dva člana nalaze eto u Brestu Litovskom u svezi sa ruskim izaslanstvom. Ova je činjenica od najveće važnosti po daljnji tok pregovora. Na to prikazuje Trocki, kako li stoji stvar s Ukrajinom. Ukrajinska rada da je bezmoćna. Ukrajinsku vijeća seljaka i radnika vode boj proti kijevskoj radi. Situacija se je u Rusiji bitno izmjenila. Ukrajinski zastupnici, izaslani po radi, nemaju, veli Trocki, nikakove važnosti, jer vlada nad Ukrajinom nije u rukama rade. Ugovori sklopljeni s Ukrajinom, da mogu samo onda biti priznati, budu li barem formalno potvrdjeni od vlade federativne ruske republike. Na to odgovara zastupnik ukrajinske republike Levickij, koji je ostao u Brestu Litovskom, da se ne može izjaviti o izjavama dok ne stignu ostali zastupnici ukrajinske rade. Državni tajnik v. Kühlmann odvraća na to, da Trocki prije svog odlaska nije govorio o nikakvim novim ukrajinskim zastupnicima. Savezničke delegacije da će tu stvar dobro ispitati, ali da bi se rasprava o tom mogla odgoditi do dolaska ukrajinske rade. Ministar izvanjskih posala grof Czernin priključuje se izjavi državnog kancelara. A da se to vrijeme, (do dolaska ukrajinskih zastupnika) ne bi u tutanj tratilo, predlaže grof Czernin, neka medjutim opet započne djelovati komisija za teritorijalna pitanja.

Želji grofa Czernina, neka se povjerenstvo za teritorijalna pitanja opet lati posla, kako se ne bi bez koristi gubilo vrijeme, dok ne stigne izaslanstvo iz Kijeva, pridružio se je Trocki. On izjavlja, e je samo još od potrebe, da se razbistri ona upadica koja se je zbila u početku posljednje periode pregovaranja. Tad se je potaknuo bio govor o brzojavci, koju ju navodno izdala petrogradska brzojavna agentura, i u kojoj se je radilo o izjavi Joffea, te je bilo rečeno, da to brzojavka ne odgovara istini. On, Trocki, izjavio je bio onom zgodom, da brzojavka petrogradske brzojavne agenture zaista ne odgovara činjenicama. Sad je poveo bio u Petrogradu istragu, tečajem koje se je ispostavilo, da petrogradska brzojavna agentura takove brzojavke uopće nije odaslala. Kako je do tog zavaranja, odnosno nesporazumka došlo, ne može ustanoviti, te prepušta onima, koji su kod toga interesirani, da to ustanove. Pošto se nije nitko više prijavio za riječ, zaključio je predsjednik skupštinu.

Iz Rusije.

: Berlin, 31. (D. u.) Francuski neki list javlja nepotvrdjenu još dosad vijest, da su vojnički i politički ugovori antante sa Rusijom bili ukinuti uslijed zajedničkog zaključka alijiraca.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Ruske novine priopćuju brzojavku generala poglavice stožera vrhovnog zapovjednika, Benča-Brojovića; koja glasi: Vlada potpuna nemoć. Mnogi su dijelovi fronte raskriveni. Na zapadnoj fronti dolazi na vrstu samo po 160 bajuneta. Pričuve ne izmijenjuju drugova na fronti. Silno je velik broj iskusnih vojničkih pretpostavljenih bio kod izbora izlučen. Sadašnji je stožer bez iskustva. Oblast će doskora prestati da radi, pošto ne može nitko više raditi. Stožernih časnika nema. Radni su uvjeti u stožerima užasni. U gospodarskom pogledu vlada potpuno rasulo. Izobrazba i poredak četa ne vrijedi ništa. Poretka u vojsci nema više. Zapovijedi se ne vrše. Dezertira se u masama. Dopisnici se ne vraćaju. Sveza je na mnogim mjestima prekinuta. Konji su gotovo svi uništeni, utvrde su se razrušile. Žičane su zapriječke uklonjene, da se olakoti bratimljenje i trgovina. Zaustaviti navalu neprijatelja jest nemoguće. Jedini je spas vojske uzmak iza naravnih granica.

Radnička stavka u Njemačkoj.

: Berlin, 30. Wolffov ured javlja: Stavkaški je pokret od jučer na danas samo neznatno porasao. U Berlinu se cijeni broj stavkaša na nekih 120.000. Novine su danas uz posve malene iznimke izašle. Na ulicama se ne opaža ništa od stavke. Sav je promet posve nesmetano u toku. Do narušenja mira nije u čitavoj državi došlo.

: Berlin, 31. (D. u.) Vrhovni je zapovjednik u markama na temelju zakona o opsadnom stanju raspustio odbor radnika, koji stavkaju i koji se je ustrojio pod imenom radničkog vijeća, te mu zabranio svako daljnje sastajanje pošto da se stavkaški pokret koji se je pojavio, protivi svim zakonitim odredbama i ugrožava javnu sigurnost. Istodobno je zabranjeno svako ustrojavanje novoga vodstva.

: Berlin, 31. (D. u.) U Spondau se je položaj bitno promijenio. U većini se državnih radionica gotovo u potpunom broju radi. U Siemensonim se tvornicama radi.

: Berlin, 31. (D. u.) Prema informacijama se listova nije promijenio položaj stavke. Do nemira nije došlo. U raznim su se tvornicama radnici djelomice povratili na posao. U gornjo-šleskim industrijalnim okružjima nije stavkaški pokret naišao na odziv. I iz Poranjske i Westfalske glase vijesti umirljivo.

: Berlin, 31. (D. u.) Kako jutarnji listovi javljaju, sazvan bje socijalno-demokratski stavkaški odbor sinoć u Berlin, da zauzme svoje stanovište prema položaju, koji nastao uslijed stavke. Vijećao je o sastavu programa, kojemu bi se mogli stvoriti shodni temelji za rasprave sa vladom. Od bitnosti da je ograničenje na unutrašnje-političke zahtjeve i brisanje svih izvana izjavljenih želja izvanjsko-političke naravi.

* **Govor Czerninov — Trockijev uspjeh.** Francuski listovi ne taje, da govor Czerninov znači veliki korak k miru. „Temps“ veli: Dok austro-ugarska ne će slati svojih četa na zapad, ne počinja protiv entente pogriješke, koja se ne bi dala popraviti. Poslije govora Czerninova, nema više nikakve zapreke, da se zastupnici zaraćenih država sastanu na pregovore. I govor Hertlingov je korak naprijed. — Boljševički pak listovi, na čelu im „Pravda“, smatraju Czerninov govor kao i radnički pokret u Austriji Trockijevim uspjehom. Govor Czerninov proizveo je najbolji utisak medju boljševicima Stockholma. Drži se nesumnjivim, da će pregovori u Brest-Litovskom dovesti k cilju.

Manifest češkoga naroda.

Dne 6. siječnja sastali su se u Pragu svi zastupnici češkoga naroda, ubrojivši i one, kojima je bilo oteto pravo, da govore u parlamentu, i tu su bez razlike stranaka razglasili manifest, koji je bio u svim češkim listovima konfisciran. Ali napokon je i Seidlerova logika došla do zaključka, da je zabrana manifesta više bila na štetu i vladi i njemačkoj privilegovanoj manjini, i vlada je konfiskaciju dignula. Dr. Seidler je tako pobjegao pred grozećom opasnošću, da mu ne bude izraženo nepovjerenje. Na taj način nije potpunoma pošlo za rukom nastojanje Čeha, da se govor ministra-predsjednika ne uzme na znanje. Mnogo su tomu doprinijeli k toj Pyrhovoj pobjedi austrijske vlade i Ukrajinci, koji su se sustegnuli od glasovanja, a isto tako i Poljaci. Od Poljaka je glasovao za Stanjekov predlog samo zastupnik Kubik, naglašujući, da barem on hoće da zaštiti čast poljskoga naroda.

Manifest češkoga naroda glasi:

U četvrtoj godini groznog svjetovnog rata, koji je zahtijevao neizmjernih žrtava na životu i imatku naroda, vrše se prvi pokušaji za mir. Mi češki zastupnici državnog sabora, kojemu bjehu otete po nenadležnim vojničkim sudovima cijele vrste slavenskih članova, a s njima i mi, češki zastupnici raspuštenog i dosad neobnovljenog zemaljskog sabora kraljevine Češke, kaošto takodjer mi iz zemaljskog sabora moravskog, koji nije za cijelo vrijeme rata bio sazvan, i iz neobnovljenog zemaljskog sabora šleskog kao izabrani zastupnici češkoga naroda, ističući još jedamput sve izjave češke delegacije na državnom saboru, dužni smo, da jasno i razgovjetno za češki narod i za zasužnjeni i politički nijemi ogranak slovački u Ugarskoj označimo svoje stanovište prema novom uredjenju medjunarodnih odnošaja.

Kad su češki zastupnici našeg preporodjenog naroda za vrijeme francusko-njemačkog rata progovorili o medjunarodnim europskim pitanjima, izjavili su svečano u svojoj poslanici od 8. prosinca 1870. slijedeće: „Svi narodi, veliki i mali, imaju jednako pravo na samoodredjenje i njihova individualnost mora biti jednako štićena. Samo iz priznanja jednakopravnosti i iz medjusobnog poštovanja prema slobodnom samoodredjenju svih naroda može procvasti prava sloboda i bratstvo, sveopći mir i prava čovječnost“.

Mi zastupnici češkoga naroda i danas smo vjerni ovim načelima svojih predja; sa radošću smo pozdravili, da danas sve one države, koje su osnovane na načelima demokracije, ratujuće i neutralne, smatraju jednako kao i mi ovo slobodno samoodredjenje naroda jamstvom za trajni i općeniti mir.

Nova je Rusija kod svog pokušaja za općeniti mir uvrstila medju mirovne uvjete načelo narodnog samoodredjenja tako, e bi narodi slobodno odlučivali o svom životu i zaključili, hoće li ustanoviti samostalne države ili tvoriti državnu cjelinu u savezu s drugim narodima.

Proti tomu je austro-ugarski zastupnik u ime četvornog saveza izjavio, da se pitanje samoodredjenja onih naroda, koji dosada nemaju vlastite državne samostalnosti, mora u svakoj državi riješiti ustavnim putem. Obzirom na ovu izjavu dužni smo, da za češki narod izjavimo, da to stanovište austro-ugarskog zastupnika nije naše stanovište. Nasuprot, mi smo se u svim našim izjavama i predlozima oprijeli takovom riješanju, jer prema mnogobrojnim trpkim našim iskustvima ova izjava ne znači ništa drugo, do li potpuno otklonjenje načela narodnog samoodredjenja.

Gorko žalimo, što je našem narodu bila oduzeta njegova državopravna samostalnost, da mu je raznim umjetnim izbornim redovima bilo oteto samoodredjenje i da je bio izručen nadvladi njemačke manjine i njemačke centralističke birokracije. Slovački naš ogranak postao je medjutim žrtvom madžarske brutalnosti i nečuvenog nasilja u državi, koja je unatoč svim tobožnjim konstitucijonalnim formama najtamniji kut Europe, u kojemu su nemadžarski narodi, koji tvore većinu, ugnjetavani i zapostavljani od vladajuće manjine. Od zipke pa dalje odnarodjivani, gdje nemaju takorekuć nikakvog zastupstva u parlamentu ni u uredima, bez javnih škola, ne uživaju niti slobode podizanja privatnih škola.

Ustav, na koji se pozivlje austro-ugarski zastupnik, patvorio je takodjer pravednost sveopćeg

izbornog prava, umnoživši u austrijskom državnom saboru na umjetni način broj mandata njemačke manjine; kako je bez vrijednosti za slobodu naroda, pokazalo se napadno jasno u krutom vojničkom apsolutizmu za vrijeme rata. Svako pozivanje na taj ustav znač i dakle faktički samo otklonjenje prava samoodredjenja, izručenje svih nenjemačkih naroda u Austriji Nijemcima, i naravno takodjer kruti trajan posmjeh za nemadžarske narode u Ugarskoj, gdje je ustav samo oružje najbezobzirnijeg gospodstva oligarhije nekojih madžarskih aristokratskih obitelji, kako se to ponovno pokazalo u novoj osnovi o izbornoj reformi.

Naš narod teži zajednički sa svim demokracijama svijeta **za općenitim i trajnim mirom.** Potpunoma pa si je svijestan istine, da može biti trajan samo takav mir, koji osigura **samostalan razvitak velikim i malim narodima i slobodi osobito one narode, koji danas stenju pod tudjom nadvladom.** Za to mora to pravo na slobodan narodni život i samoodredjenje naroda, malih i velikih i bilo koje državne pripadnosti biti temeljem budućeg prava medjunarodnog, jamstva za mir i prijateljski medjusobni život naroda, te velika idealna tečevina čovječanstva iz grozote svjetovnog rata.

Mi zastupnici češkoga naroda izjavljamo, da ne bi mir, koji ne bi našem narodu donio pravednosti i slobode, za naš narod mogao biti mir, nego **samo početak novog mogućnog i dosjednog boja za državnu samostalnost,** u kojem bi naš narod napeo sve svoje materijalne i moralne sile, te ne bi u tom bezobzirnom boju popustio do sretnoga konca.

Naš se narod oglašuje za svoju samostalnost, opirući se o svoje historičko državno pravo i sav prožet vrućom čežnjom, da bi u slobodnom natjecanju s drugim slobodnim narodima u svojoj suverenoj, potpunopravnoj, demokratskoj, socijalno pravednoj državi, sagradjenoj na ravnopravnosti vascijeloga stanovništva i u historičkim medjama svojega slavenskog plemena mogao prispjevati k novom, velikom razvoju čovječanstva, osnovanom na slobodi i bratstvu; u toj narodnoj državi priznava narodnoj manjini posvemašnju nacijonalnu ravnopravnost. Držeći se tih načela, **svečano protestujemo proti otklanjanju prava samodredjenja naroda na mirovnim pregovorima,** te zahtijevamo, neka bude u smislu tog prava osigurano svim narodima, dakle takodjer našemu, **sudjelovanje i posvemašnja sloboda zastupati naša prava na mirovnom kongresu.**

IZ FINSKE.

: **Stockholm,** 30. (D. u.) Obzirom na položaj u Finskoj poduzela je švedska vlada pripravne mjere za eventualno i bezodvlačno izaslanje brodova, koji bi imali dopremiti švedske podložnike u domovinu.

Iz slavenskog svijeta.

„Glas Slovenaca, Hrvata i Srba" iznosi u svom uvodniku pod naslovom „Majska deklaracija", da je bečka deklaracija bila samo podloga za momentanu politiku. Ali jugoslavenska politika ide dalje. Nju ne smije da veže nikakav kompromis. Takva je politika moguća samo na osnovi jednog nacijonalnog programa, koji mora sadržavati čisto i bez kompromisa načela: **ujedinjenje naroda, nezavisnost naroda, suverenost naroda.** Naša se politika razvila isto onako, kako se razvila i češka. Iz svibanjske deklaracije razvila se rezolucija svih čeških zastupnika od 6. januara. U ovoj nema više stranih elemenata; češki nacionalni program sad je čist i jasan za svakoga. Svibanjska deklaracija Jugoslavenskoga kluba mora da se razvije u nov politički radikalniji program. Mora da se očisti, i ono, što je u njoj nesavremeno i suvišno, izbaci.

*

Bečka deklaracija — naš minimalni program. „Hrvatska država" raspravlja o pitanju socijalističkog glasila „Slobode" i „Pravde", što su na nju upravila sa zahtjevom, neka se „Hrvatska država" odriješito izjavi, je li ona za ujedinjenje svih Srba, Hrvata i Slovenaca, pa ako jest, kako onda smije da se zalaže za bečku deklaraciju. Na ovo pitanje odgovara u uvodniku „Hrvatske države" dr. J.: „Pitanje socijalističko bilo je doduše suvišno, ali ipak razumljivo. Mnogima naime čini se konfuzno i protivurječno zauzimati se istodobno i za bečku deklaraciju i za maksimalni program. No tu konfuziju lako je ukloniti razboritim razmišljanjem. Bečka deklaracija je minimum naših zahtjeva pred faktorima austro-ugarske monarkije. Većih zahtjeva na njih niti možemo niti smijemo postavljati. Ne ostaje dakle drugo, nego ili prekrstiti ruke i šutjeti ili zahtijevati ono, što od njih možemo da zahtijevamo. Od dva zla treba odbaciti veće, a veće je zlo nerad, šutnja i čekanje".

*

Izjava riječkih i sušačkih Hrvata. „Primorske novine" pišu: Kako vidimo, u zagrebačkim je dnevnicima zaplijenjen onaj dio ove izjave, gdje se govori o Rijeci. Značajno je, da su ovu izjavu donijeli i riječki talijanski i madžarski listovi, pa i poluslužbeni „Giornale" u cijelosti i bez komentara. I o njoj se ovdje u svim krugovima lijepo i mirno diskutira, ona nije izazvala nikakvih nesuglasica, naprotiv možda je utrla put k bistrenju . . .

*

Iskazi u Pragu. „Tagespostu" javljaju iz Praga: Već više dana, kako je javljeno, su predgradja Praga pozorištem bučnih iskaza, koji su započeli radi smanjenja obroka brašna. Sada pak ti iskazi poprimaju narodni karakter. Na brojnim trgovinama razbijeni su prozori, a jednako i na gostionama, kavanama, te na njemačkom djačkom domu. Kako su se nemiri 26. o. mj. popodne ponovili u većem opsegu, naredile su policajne oblasti, da u 6 sati u večer imadu biti zatvorene sve veže i trgovine. U 9 sati moraju se zatvarati gostione i kavane.

*

Poljski list proti poljskim zastupnicima. Krakovski „Kuryer Codzienny" odsudjuje rušenje govora dr. Stranskoga od poljskih članova delegacije: bivšeg ministra viteza Bilinskog i vodje social-demokrata Daszynskog. List priznava, da je dr. Stransky govorio vrelim riječima o poljskom pitanju, naglašujući potrebu sjedinjenja rastrganih poljskih okružja i protestujući proti pruskom ugnjetavanju u Poznanju i Šleskoj. Zastupnik je dr. Stranski izrazio začudjenje, da Pruska ne će da oslobodi otetu Poljsku „nasuprot petrogradskoj vladi, koja oslobadja poljske krajeve, koji se još nalaze pod ruskom vlašću". U tom se ozvale s poljskih sjedala riječi protesta. Delegati Bilinski i Daszynsky: Koje su to oblasti? — Del. Stransky: Morao bih imati pred sobom mapu. — Del. Daszynsky: Bio biste u neprilici. — Del. Stransky: Ima Poljaka takodjer u Ukrajini, a te Rusija oslobadja. — Del. Bilinski: Ali ne poljska područja. — „Kuryer Codzienny" medjutim oba svoja zemljaka oštro podučava i savjetuje im, neka si uzmu makar nekakvu školsku vježbenicu za poljske škole, i tamo bi našli, što znači Poljska Jagielonska, koje valjda ne poznaju. Od tako velikih „realnih" političara, kakvi su Daszynsky i Bilinski, bilo je, veli poljski list, uopće malo politički, „navaliti na Čeha, koji je isticao potrebu ujedinjenja Poljske".

*

Proglas srpskih socijalista Rusima. Bernski „Bund" donaša: Srpska socijalistička stranka upravila je iz Francuske jedan ganutljivi proglas ruskim socijalistima. Proglas izražava uvjerenje, da ruski socijaliste ne će sklopiti jedan separatni mir na štetu demokracije, jer ako takav mir bude sklopljen, autokracija i njemački militarizam će biti učvršćeni i lanci zarobljenih naroda još više stisnuti.

*

Srpska skupština. Prama vijesti „Secola" otvorit će se srpska skupština na Krfu dne 18. veljače. Pašić se povratio sa svog puta po Europi i u brojnim se ministarskim vijećima pod predsjedanjem princa Aleksandra raspravljalo o uspjesima Pašićevog putovanja. Očekuje se, da će u skupštini biti opozicija brojno jača, te da će zapodjenuti borbu proti Pašićevom kabinetu.

*

O ukrajinskoj politici. prima „Temps" iz Rumunjske ove vijesti: Iz vijesti se iz Kijeva razabire, da na politiku ukrajinske rade sve više i više utječe briga radi zaštite posjeda zemlje i drugih materijalnih interesa, koje ugrožava anarkija, izazvana maksimalističkom vladavinom. Ukrajinske su čete, kako su one danas sastavljene, čvrsto odlučile, da se ne će više upuštati u neprijateljstva; samo ako bi se u unutrašnjosti zemlje sastavila nova armada s novim kaderima, i to isključivo ukrajinskim, mogle bi čete biti potaknute, da se opet povrate u strijeljačke jarke. S druge strane maksimaliste, prem imaju na raspolaganje manje jake vojne odjele, napreduju, te nije nipošto osigurana sveza izmedju rade i rumunjske armade te ostale Rusije. Uz ove prilike čini se, e rada goji želju, da istodobno s obje zaraćene skupine stupi u mirovna pregovaranja. No nema nikakve sumnje, da je zabrinutost veleposjednika, trgovaca i drugih „buržoaza" za svoje interese mogla potaknuti radu, da prije pozove austrijsko posredovanje negoli da dozvoli, da današnja anarkija preotme maha. Alijirci bi mogli proti tomu samo tad stati uspješno na put, kad bi sami bili u položaju, da zaštite ugroženi posjed i opet uspostave mir.

Domaće vijesti.

Radničko pitanje u Puli. Rasprave, koje su izmedju radničkog odbora i državnih te pomorskih oblasti glede zahtjeva radnika u toku, razvijaju se veoma povoljno i zajamčuju radnicima velike materijalne poboljšice. U pomorskom arzenalu rasprave još nijesu zaključene, ali će se nastaviti kod pomorskog odsjeka u Beču. I pitanje je glede plaća pučko-ustaških radnika u načelu takodjer riješeno, ali o modalitetama i potankostima raspravljat će se još dalje u Beču. Zahtjevi su gradskih radnika bili u njihovom potpunom opsegu ispunjeni. Rasprave su glede želja namještenika Cantiere Navale u ovaj čas bile prekinute, jer je ovdjašnji ravnatelj morao radničke zahtijeve podastrijeti upravnom vijeću, odnosno ravnateljstvu u Trstu. O daljnjem ćemo toku rasprava i njihovom rezultatu od vremena do vremena izvješćivati svoje čitatelje. — Zastupnik se Domes vraća danas u Trst, te će se u najskorašnije vrijeme povratiti u Pulu.

Radništvu u arzenalu na umirenje. Pripovijeda se po gradu, da će se u arzenalu za slijedeći mjesec navodno izdati samo za devet kruna živežnih namirnica. Radništvo neka se ne daje zavadjati tim besmislenim vijestima; kako iz pouzdana vrela saznajemo, izdat će se drugi mjesec, kao i uvijek dosad, **potpuni obrok** (racija), samo s tom razlikom, što će se obrok kruha, kaošto uopće kod čitave vojske, sniziti, ali zato će se obrok mesa razmjerno povisiti.

Rezoluciju puljskoga radništva, koja je bila prihvaćena na javnoj skupštini prošle nedelje saopćuje tršćansko „Sporočilo delavskega sveta" („Edinost"). Mi bijasmo u posjedu te rezolucije već u nedjelju, ali je nemogosmo priopćiti.

Josip Grašić, župnik u Bermu kraj Pazina i narodni zastupnik na istarskom zemaljskom saboru imenovan je počasnim kanonikom stolnog kaptola sv. Justa u Trstu. Vrli je taj svećenik vodja hrvatskog katoličkog pokreta u Istri. Njegovom je inicijativom bilo pokrenuto Tiskovno Društvo u Pazinu, a mnoge pučke knjižnice, narodne čitaonice i društva za promicanje narodne prosvjete imala su u njemu uvijek požrtvovnog prijatelja. Poznat je u omladinskim krugovima kao velik dobrotvor hrvatske katoličke učeće omladine u Istri, i mnogi mu je i mnogi istarski abiturijent haran za svoje školovanje. Dičnom narodnom borcu i dobrotvoru mladeži prigodom tog imenovanja najsrdačnije čestitamo!

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Sakupljeno medju c. kr. redarima u Puli i njihovim prijateljima K **874.**— i to: **526.**— za srednje škole u Puli (prije K 338.— ukupno K 863.—) i za „Slovensku Maticu" K **174.**— a za Spomenik Velikog borca za Jugoslavensku ideju dr. Janesa Ev. Kreka K **174.**— Darovaše: po K 35: Fon Josip; po K 30: Jakončič Josip; po K 25: Ružič Josip; po K 22: Runko Franjo; po K 20: Kutin Franjo, Alčić Ante, Blečić Marija, Golob Paula. po K 18: Kajin Anton sa suprugom Josipom i sinom Bažilji; po K 14 Gržinić Marko, Ursič Valentin Butković Josip, Sinčić Anton; po K 10: Glavić Franjo, Stefanović Ernst, Koraca Ivan, Jurić Jakov, N. N., Matković Josip, Ružić Franjo, Gojak Martin, Milič Martin, Brdar Josip, Črnobori Blaž, Visintin Anton, Perfeta Josip, Benčič Franjo, Štolfa Josip, Ž. Stolfa Vicenca, Zubin Petar, Lutman Mijo Klarić Petar, Jagodnič Mate, Zučič Vikto, Kolenc Filip, Pauletić Sime, Renko Anton; po K 8: Lipovš Alois, Pegan Josip, Kocjan Jakov, Sestan Ivan, Jelušič Valentin, Pulec Josip, Silić Ivan, Štubelj Josip, Sošič Jakov; po K 7: Kovačič Enrich; po K 6: Fajdiga Alois, Kočevar Just, Gregorič Viljen, Rubeša Albert, Bordon Dragutin, Kalin Angjeo, Cherin Jakov, Brumat Ivan, Spacapan Stevo, Jeličić Franjo, N. N., Dajčić Ivan, Kravos Anton, Klaučič Petar, ZnidaršičMartin, Sedmak Franz; po K 5: Balde Dragutin, Mučič Angjeo, Božić Josip, Runko Simona, Kosak Alois, Batur Ante, Hovorka Ante, Pirih Andre, Krmac Ivo, Franca Petar, Matić Juraj, Matušević Juraj,

Grmek Franjo, Koraca Marija; po K 4: Kovačić Ivan, Špacal Franjo, Filipčić Aleksander, Švab Ivan, Glavac Anton, Lorečić Andre, Kos Franjo, Podgornik Miho, Semič Franjo, Zubin Marko, Hrvatin Anton, Lalović Anton; po K 3: Simonelli Pašqual, Butković Juri, Bratulić Dragotin, Bratulić Juli Vertašić Miho, Runko Venceslav; po K 2: Forza Ivan Kodelja Franjo, Čak Herman, Čekić Petar, Filipić Anton Teran Franjo, Gallovich Franjo, Dorliguzzo Petar, Pečnik Ignac, Lubjana Anton, Runko Stanislav, Štolfa Valerio, Štelfa Emilja, Fontanot Unbert, N. N., Trdoslavić Ivan, Belić Božo, Militin Grgo, Luša Jerko, Frančišković Andre, Silič Leopold N. N., N. N., Rovis Anton; po K 1: Srnovršnik Franjo Jurišević Grgo, Bajt Franjo, Debeljuh Ivan, Jeličić Katerina, Jeličić Anka, Jeličić Ivo, Jeličić Ljeposlava, te jednu krunu nadjeno. Živijeli uzorni rodoljubi!

Jena po našu. Brace je obrnuja bandiru u drugi vitar, ste sigurno već pensali, kad se ni toliko vrimena u „Hrvatskom listu" ujavija. Ma brace svoje bandire ne ubrača. Ima već sedandeset lit i vajk je još drži kuntra vitru, neka puše ko će bura, ko će širokal. Ter znate, da je bija šjoper. Šest dan nis dela niš, tri dane san počiva, jedan dan san bija poli barba Mate, to je deset dan sve skupa. Ma ter tako i tako je u nedilju pisa Franina, pak ću ja samo par besid nadodati. Prvo: U Rusiji je još sve jedan miš-maš, tuku se svi skupa na bravuru, ki čapa — čapa. — Drugo: Talijan riva naprid, išće uno ča je zgubija. Treto: U Franciji se pogovaraju, to je valja stoti put, ča se pogovaraju, dokle hi jermanik mlati. Četrto: Naši ministri imaju odviše pare, pak svako toliko ča to čakulaju. Ono ča danas reku, da je bilo, sutra će priseći na svoju ministarsku kantridu, da je črno, a sve ča kušeljaju, ne viruju ni sami, da je istina i tako dokle gre — gre. Peto: Va Jermaniji je šjoper, ne znan, nis pulitik od velikega svita, ma ja mislin i nikad ne ću zabiti kako je pokojni did govorija: Sinko, ča po vragu dojde, po vragu i pojde. Ja pensan, vi morete forši i drugačije pensati; ma ko svi znaki ne varaju, brace i ima pravo — da će to slabo finiti. Franina je reka, da je triba vavek razumno i pametno delat. Ta valja. Ma ne tu, ta valja va bregeh. Ja lačan, ti lačan, on lačan, oni drugi, treti, deseti, pedeseti, stoti, svi lačni, pak neka dojde Franina z breg i neka nasiti sve. A oni ki je lačan, on ne zna niš nego da je on lačan, a da je drugih, ki su siti, i tako od jedne beside se rodi druga, pak treta i naši konfužijon. Pak ki čapa, čapa. Su rekli da će biti mir. Kada? Kega miseca? Marča, avrila, maja — na lito, na zimu? A forši pensaju napravit mir do dva — tri, četira lita, ma bi reći, da njin se računi ne ponesu. Oni lako čakulaju, ter drugega dela ni nimaju, ma nas njihove beside ne će nasititi. Ko pensaju učiniti mir, ča će pak jermanik napravit s onima karocatami ča gredu ispod mora? Ča misli pokle pojti s njima u Rašu i pomoći barba Mati ugore loviti? Ma još je jena. Naš poglavica od ministri, pulitik od velikega svita ma od male importance i još manje durance, se je osvidočija, da njegovi surogati za pokrpati vreću, ka se raspada, nisu od nikakove koristi, pak je lipo da zapovid, neka se slobodno razglasi ona češka rezolucija, ča su svi češki deputati napravili na tri kralje, i ka mu je bižnemu toliko muke dala i toliko pare je radi nje zgubija. — Je dosti? Ko ne ne dojde opet kakov šjoper, kad ča bude, brace od kapitanata puljskega je još živ.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **5501**.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 30.
od 30. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo natporučnik Deckner.
Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": Mor. štop liječnik dr. Welser.
Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Fuchs.

MALI OGLASNIK.

Traži se stan sa dvije sobe i kuhinjom, eventualno i malu sobicu k tome. Položiti adresu kod uprave lista.

Kolendari za god. 1918. i to „HRVATSKI VOJNIČKI KOLENDAR", tvrdo vezan K 2·40; broširan K 2·—. „MARIJIN KOLENDAR" K 2·—, prodaje knjižara E. SCHMIDT Pula, Foro br. 12.

JADRANSKA BANKA U TRSTU.

Objava.

Izvanredna glavna skupština dioničara Jadranske banke, koja se je obdržavala dne 20. januara t. g. zaključila je povišenje **dioničke glavnice od K 12,000.000·— na K 20,000.000·—**, te je ovlastila upravno vijeće, da ovo povišenje provede.

Na temelju ovog ovlaštenja zaključilo je potpisano upravno vijeće, da izda u jedan put

20.000 dionica po K 400·— nom. vrijednosti

dižući time dioničku glavnicu za

K 8,000.000·—

na ukupno K 20,000.000·—, uz slijedeće uvjete:

1. Dionice VIII. emisije sudjeluju na uspjehu društva sa istim pravima i dužnostima kao i stare dionice počevši 1. jan. 1918.
2. Pravo opcije pripada posjednicima starih dionica, koji za tri stare dionice mogu dobiti dvije nove uz prvenstveni tečaj od K 500·—. Dioničari, koji žele da izvrše opcijsko pravo, treba da polože plašteve dionica jednomu od mjesta, koja su navedena kao zvanična te primaju subskripcije.
3. Neopitirane dionice ostat će na raspoloženje dioničara i ostalih subskribenata uz tečaj od K 600·—.
4. Predbilježba i uplata dionica u cijelosti mora uslijediti izmedju 1. februara i 1. marta tek. god., u kojem roku treba da se takodjer izvrši pravo opcije.
5. Upravnom vijeću pristoji pravo reparticije neoptiranih dionica, ali će uzeti naročiti obzir na dosadanje dioničare, koji su izvršili pravo opcije i predbilježili daljnje dionice.
6. U slučaju, da prigodom reparticije bude potpisatelju dodijeljeno manje dionica, nego li je predbilježio, povratit će mu se uplaćeni višak.
7. Dobitak na tečaju novih dionica pripast će — po odbitku svih troškova i pristojbina — pričuvnoj zakladi Jadranske banke.
8. Subskripcije primaju:
   a) Jadranska banka u Trstu i njezine podružnice u Beču (I. Tegetthoffstrasse 7—9), Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku i Zadru, te slijedeći zavodi:
   b) Banka i Štediona za Primorje na Sušaku i njezine podružnice u Bakru i na Rijeci.
   c) Prva Hrvatska Štedionica u Zagrebu i njezine podružnice u Bjelovaru, Brodu n. S., Crikvenici, Delnicama, Djakovu, Karlovcu, Kraljevici, Novom Vinodolskom, Osijeku, Požegi, Rijeci, Senju, Sisku, Sv. Ivanu Zel., Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru i Zemunu.
   d) Hrvatska centralna banka za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu i njezine podružnice u Mostaru i D. Tuzli.
   e) Srpska banka u Mostaru.
   f) Živnostenska banka podružnica u Beču.

TRST, 1. februara, 1918.

Upravno vijeće Jadranske banke

EMISIJA

od komada 2.500 dionica „PRVE HRVATSKE ŠTEDIONICE“ u Zagrebu.

PROSPEKAT.

Izvanredna glavna skupština dioničara „Prve hrvatske štedionice u Zagrebu, obdržavana dne 3. siječnja o. g. zaključila je **povišenje dioničke glavnice zavoda za daljnjih K 5,000.000 — izdanjem**

kom. 2.500 novih dionica po K 2.000·— nominale

koje ovime stavljamo na subskripciju uz ove uvjete:

1. **Dioničarima pripada na račun nove dionice isključivo pravo opcije i to**

na svake dvije stare dionice po jedna nova

dotično na dvije četvrtine starih dionica po jednu četvrtinu novih dionica te na dvije desetine starih po jednu desetinu novih dionica uz tečaj od

K 6.000·— za svaku cijelu dionicu,
„ 1.500·— „ „ četvrtinu dionice, te
„ 600·— „ „ desetinu dionice,

sa 5% kamata na emisijoni tečaj, počevši od 1. siječnja 1918. do dana uplate.

2. **Pravo opcije** na nove dionice, kao što i **odnosno uplate** mogu se izvršiti svaki dan za vrijeme poslovnih sati, **počevši od 10. siječnja 1918. pa** najkasnije **do uključivo 10. veljače t. g.** bilo osobno, bilo poštom, na blagajnama središnjice i njezine mjenjačnice u Zagrebu, nadalje podružnica: Bjelovar, Brod n/S., Crikvenica, Delnice, Djakove, Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Vel. Gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun, te ispostava Osijek donji grad i Vinica.

Osim toga moći će se pravo opcije izvršivati, a i uplaćivati kod:

Jadranske banke, Trst, te njezinih podružnica Wien, Zadar, Spljet, Šibenik, Dubrovnik, Metković, Kotor, Ljubljana i Opatija, te kod Hrvatske centralne banke za Bosnu i Hercegovinu d. d., Sarajevo i njenih podružnica Mostar i Tuzla.

3. U svrhu izvršenja prava opcije potrebno je, da se uz ispunjeno i potpisano priloženo očitovanje doprinesu i stare dionice (bez kuponskih araka) na blagajne zavoda, ili kojeg uplatnog mjesta. Tom prilikom imade se položiti u gotovom prvi obrok zajedno sa 5% kamata na taj iznos od 1. siječnja 1918. do dana kada je opcija izvršena. Stare dionice na koje je izvršeno pravo opcije, providit će se sa štampiljom: „Pravo opcije na emisiju 1918. izvršeno“, i nakon toga odmah stranci vratiti.

Potpisatelji mogu prigodom izvršenja svoga prava opcije uplatiti i cijelu tečajnu vrijednost optiranih dionica na jedan put sa 5% kamata od 1. siječnja 1918. do dana uplate.

4. Nakon prebiljegovanja starih dionica i uslijedile uplate prvoga obroka, izdati će blagajna zavoda, odnosno na primanje uplate prenavedena ovlaštena mjesta, potvrdu o tom, koju imade potpisatelj spraviti i kod uplate drugog obroka pridonijeti.

5. Uplate potpisatelja imadu uslijediti, ako se ne uplate na jedanput, u dva obroka:

a) **prvi obrok prigodom prebiljegovanja starih dionica, dakle najkasnije do 10. veljače 1918.**

i to:

za svaku cijelu dionicu	K	3.000·—
„ „ četvrtinu dionice	„	750·—
„ „ desetinu dionice	„	300·—

sa 5% kamata na tu svotu 1. siječnja 1918. do dana uplate:

b) **drugi obrok najkasnije do 30. travnja o. g. i to:**

za svaku cijelu dionicu	K	3.000.—
„ „ četvrtinu dionice	„	750.—
„ „ desetinu dionice	„	300.—

sa 5% kamata na tu svotu od 1. siječnja 1918. do dana uplate.

6. U koliko koji potpisatelj propusti na vrijeme uplatiti drugi obrok, to će biti sa strane zavoda preporučenim dopisom na to pozvan; nu ako nakon toga u roku od 30 dana, računajući od dana, kada je datiran taj poziv, ne podmiri dužni obrok sa kamatima, propasti će njegove uplate u korist pričuvne zaklade, a glede njemu dodijeljenih dionica pridržaje si ravnateljstvo Prve hrvatske štedionice pravo te dionice po volji prodati. U tom slučaju gubi dakako i vrijednost dotična potvrdnica o uplati.

7. **Nove dionice,** cijele kao i četvrtine i desetine, **participiraju na dobitku za poslovnu god. 1918.**

8. Nove će dionice u smislu družtvenih pravila glasiti kao i stare i to cijele na ime, a četvrtine i desetine na donosioca, te će biti providjene sa kuponskim arkom, koji će imati početni kupon za poslovnu godinu 1918.

9. Nove dionice izručivati će se uz doprinos originalne potvrde o uplati u roku, koji će biti naknadno objavljen. Potpisatelji, koji su uplaćivali putem podružnice ili kod spomenutih uplatnih mjesta, imadu istim putem uručiti potvrdnice u svrhu izručenja dionica.

10. Prva hrvatska štedionica i njezina mjenjačnica u Zagrebu, kao što i sve njezine podružnice i ispostave, te ostala označena potpisna mjesta primati će prijave prava opcije, te izmjenjivati potvrdnice za originalne dionice potpisateljima, bez zaračunavanja kakovog troška, a isto tako primati će potvrdnice kao i originalne dionice u pohranu bez zaračunavanja pologovne pristojbe.

11. **Nove dionice (cijele, dotično dijelove), na koje stari dioničari u opredijeljenom roku ne izvrše pravo opcije, rasprodati će ravnateljstvo Prve hrvatske štedionice po volji, nu ne ispod gore navedenog emisionog tečaja sa pripadajućim 5%-tnim kamatima.**

U ZAGREBU, dne 4. siječnja 1918.

Ravnateljstvo
Prve hrvatske štedionice.

Pojedini broj 12 h.

IJENA listu: U pretplati a čitavu god. K 36·—, a polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 2. veljače 1918. — Broj 925

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno je od Asiaga navalio Talijan četiri puta proti našim novim položajima. Svaka se je navala izjalovila već u vlastitoj vatri u najteže gubitke po protivnika. U bojevima na 28. i 29. siječnja osobito se je odlikovala jegarska strijeljačka pukovnija br. 6 i pučkoustaška pukovnija br. 6, plzenjska strjeljačka pukovnija 7, moravska pučkoustaška pukovnija br. 25, treći bataljun 2. pukovnije tirolskih carskih strijeljaca, kao i tirolski pučkoustaški bataljuni br. 168 i br. 171.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 1. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Naši su izvidnički odjeli dopremili iz engleskih položaja u Flandriji zarobljenika i strojevnih pušaka. Uz gustu je naglu ostala topnička djelatnost na čitavoj fronti neznatna.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago živahna topnička borba. Sa Monte di Val bella i Col del rosso poduzeli su Talijani četiri puta nove navale sa jakim silama. Ove su sve svaki put skršile u vatri austro-ugarskih položaja.

S ostalih ratišta ništa novo.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

30. siječnja. Hrabre su čete u okolici zaravanka s uspješima okrunile svoj pothvat, koji su dne 27. siječnja istočno od Asiaga bile započele. Osvojile su utvrdjene položaje zapadno od doline Frenzella na večer 28. siječnja i ustrajale velikom odvažnošću na Col del rosso i na Col dell' Echele kod česa su potisnule protivnika, protjerale ga natrag u okolicu Sasse rosso i mnogobrojne neprijateljske protunavale golim oružjem odbile. Jučerašnji je dan bio naš uspjeh proširen osvojenjem Monte di Val bella. Neprijatelju zadani su gubici veoma veliki. Dvije su divizije bile gotovo potpuno uništene. Plijen još nije pobrojen. No znade se već, da se sastoji osim od 100 časnika i 2500 momaka kao zarobljenika još i od 6 topova raznog kalibra, preko 100 strojevnih pušaka, velikog broja minometa, više tisuća pušaka i velike množine municije i pribora svake vrsti. Neprijateljsko je topništvo žestoko bombardovalo osvojene položaje. Mi smo proveli na objekte u velikoj udaljenosti brzu i snažnu usredotočenu vatru. Neprijateljski su lijetači poduzeli veoma mnogo izvidničkih i ofenzivnih lijetova. Naši su lijetači ubrzo navalili na neprijatelja. Naši lijetači i dobro naperena je vatra naše zračne obrane sastrijelila tečajem obiju posljednjih dana 17. neprijateljskih lijetala. Tečajem bojeva od 28. i 29. siječnja je junačka brigada Brassera (151. i 152. pješ. puk.) ponovno odličnost svojih četa i priborila svojim zastavama novu slavu. Nasrtajni odjeli 1, 2 i 16, bersaljerska brigada (14. i 20. pukovnija) sa svojim nasrtajnim odjelom br. 4, zatim 5. bersaljerska pukovnija, bataljuni alpina iz doline Adiže, Stilvio, Monte Balde i Tirano krasno su ispunili svoju zadaću i pokazali se na vrhuncu svojih staroslavnih predaja.

31. siječnja. U okolici zaravanka, u istom predjelu, gdje su čete prve armade ovih dana provele bile sjajne akcije, nastavile su naše čete svoj odriješit sunak na jugu od Asiaga i zapadno od doline Frenzella. One su popravile onomadne zaposjednuto ozemlje i proširile put sjeveroistočno od Col del rosso. Naše su baterije držale stražnje crte našeg protivnika pod vatrom i bombardovale neprestano mjesta, kojima je morao prolaziti. S ostale se fronte javlja o znatnoj djelatnosti topništva u dolini Lagarino, izmedju Posine i Astica, o izjalovljenju pokušaja jake jedne neprijateljske patrulje na desnoj obali Adiže, zapadno od San Marco, i o srećnoj provali jednoga od naših odjela, koji je zaplijenio dva puščana stroja i provalio u neprijateljski jedan jarak zapadno od Monte Asolone. Naši i saveznički su zračni lijetači stekli iznovice sjajnih pobjeda i sastrijelili u svemu sedam neprijateljskih lijetala; jedno je od ovih bilo oboreno od naših lijetala, na koje je pokušao bio da navali, dok su ova s uspjehom bombardovala najvažnije spojne crte na zaravanku Asiaga. Daljnja su dva bila oborena po skupinama naših lovnih lijetala izmedju Costalunge i Monte Melago; druga četiri sastrijeljena po engleskim lijetalima izmedju Ornella i Oderza na lijevoj obali Piave.

Radnička stavka u Njemačkoj.

: Monakov, 31. (D. u.) Kako javlja list „Münchener Neueste Nachrichten", nije se stavkaški pokret u Monakovu tkozna kako razmahao. Demonstracijoni su ophodi iza raznih skupština protekli mirno. Agitacije, da se i lončari i tiskari povuku u stavkaški pokret, dosad su se izjalovile.

: Berlin, 1. (D. u.) Jučerašnji su izgredi potaknuli vladu, da poduzme proti daljnjem proširenju stavke potrebite mjere, koje su se odmah pokazale uspješnima. Čini se, da se stavka dalje ne širi. Jučer je na večer službujući časnik dvorske straže uz bubnjanje proglasio na dvorskom trgu pooštreno opsadne stanje za Veliki Berlin i zaprijetio se najoštrijim mjerama za slučaj budu li se izgredi opetovali. Vrhovni je zapovjednik u markama istodobno izdao proglas, kojim opominje pučanstvo, neka se okani smetanja mira i javnoga poretka, jer će se isto ugušiti svim sredstvima. Pomence je zabranjeno sudjelovanje kod sastanaka.

: Berlin, 1. D. u.) Socijalno-demokratski list „Vorwärts", koji je kroz tri dana bio zabranjen, smio je danas opet da izadje. Tramvajski je promet i sav ostali promet opet u toku. I inače se na ulicama ne opaža ništa izvanredno. Broj je stavkaša bio jučer naveden sa 180.000, a to je samo četvrtina u Berlinu zaposlenih radnika. Iz vana nije javljeno ni o kakovim znatnijim dogadjajima. I u Hamburgu i u okolici su uspostavljeni ratni sudovi i zabranjeno sakupljanje kao i povorke. Stavka se je ondje nešto malo proširila. Vijesti iz Porajnske i Westfalske glase neprestano povoljno. I u Halle bje prolazno nastala stavka opet dovršena i posao općenito opet poprimljen.

: Berlin, 31. Wolffov ured javlja: Jutros se je sastala u Charlottenburgu veća množica ljudi, koju su redarstvenici rastjerali. Kod toga su padali s jedne i druge strane hici, uslijed česa je bio jedan stražmeštar na smrt ranjen. Kasnije je došlo u Moabitu do strka, tečajem kojih su bila ranjena četiri redarstvenika i šest stavkaša. Više je tramvajskih kola bilo prebačeno. Dosad su uapšene 42 osobe.

Stavka u Trstu.

: Trst, 1. (D. u.) Sinoć je primio namjesnik izaslanstvo tršćanskog radništva pod vodstvom narodnog zastupnika Pittonija i podao obzirom na stavku izjavu u smislu nedavne izjave ministara bečkom radništvu, te pozvao radništvo, da se bezodvlačno prihvate opet posla. Nakon toga su obdržavalo radničko vijeće i pouzdanici radništva u noći sjednicu, u kojoj bje zaključeno, da se na stavkaše izda proglas s pozivom, da se sjutra, dne 2. veljače, prihvate opet posla. U današnjem izvještaju radničko vijeća priopćuje ovo u tom smislu proglas sa pozivom, da sjutra opet započnu sa poslom.

Iz Rusije.

Stockholm, 31. U Moskvi je centralna zgrada radničkog vijeća bila paklenskim strojem dignuta u zrak. Sve osobe, koje su se nalazile u njoj, bile su poubijane, a ceste daleko naokolo razorene. Željeznice i svi prometi miruju. Svaki se čas očekuje, da će buknuti proturevolucije.

IZ FINSKE.

: Helsingfors, 31. (D. u.) P. b. a. Ovdje je bila proglašena vlada radnika i seljaka. Ruski vojnici nijesu sudjelovali kod pokreta, no sve to bivaju ondje, gdje imade bijela garda vlast. neprestano razoružavani.

* **Kamenev u Parizu i Londonu** Listovi „Progres" i „Nouvelliste" javljaju, da će ruski izaslanik kod mirovnih pregovora u Brestu Litovskom, maksimalista Kamenev, stići doskora u Pariz i London te izvjestiti zapadne vlasti o stanju mirovnih pregovora. No ne zna se još, da li će ga ondje službeno primiti.

Iz slavenskog svijeta.

Demolirana Šušteršićeva štamparija. Prošlog petka oko 6 sati na večer sakupilo se na Dunajskoj cesti pred štamparijom, koju je nedavno kupio zem. poglavar dr. Šušteršić, veliko mnoštvo ljudi, koje je kličući protiv Šušteršića, počelo kamenjem bombardovati štampariju. Kad su porazbili prozore, provalili su u prostorije, izbacili slagare i rastepli sav slog za „Resnicu". Policija je uapsila 5 osoba. Na intervenciju zast. dra. Ravnikara puštene su 4 još iste večeri.

*

Tko se brine za hrvatske novinare? Hrvatski novinari, koji su iskazali neprolaznih i neprocjenjivih zasluga svim staležima i cijeloj hrvatskoj kulturi, pokazivali su uvijek da za svoje uvjerenje znadu trpjeti, podnositi progone i unatoč svemu tomu, podržavati narodni otpor. Pa ipak — oni su za svoje starost i nemoć potpuno neosigurani. Društvo prema našim novinarima ni izdaleka ne vrši svoju dužnosti. Potrebno je stoga, da sve imućne ustanove, svi bogati pojedinci itd. doprinose što veće svote za mirovni fond hrvatskih novinara, kako bi im poslije dugogodišnjega napornoga rada bila osigurana starost i kako bi bili opskrbljeni u slučaju nemoći. No osim par ustanova i pojedinaca slabo se dosada tko javio prinosom u ovu plemenitu i narodnu svrhu. Osig ranjem novinarskih egzistencija naša bi štampa još bolje mogla vršiti svoj zadatak. Kod Čeha se javnost bez razlike i te kako brine za svoje novinare. Najbolji njihovi pjevači (E. Destinova, Em. Burian itd.) priredjuju koncerte za češke novinare. („Hrv. Riječ.")

*

U Hrvatskoj je položaj još uvijek maglom obavijen. Koalicija šuti, frankovci mešetare, novine polemizuju, a narod čeka. Položaj Hrvatske prama Ugarskoj nije sigurno tako jednostavan, kaošto je austrijskih pokrajina prema Beču. Dok radikalna politika slavenskih naroda u austrijskoj polovini može samo da polući uspjeha, radikalizacija hrvatske politike dovela bi do preloma sa Peštom. A onda komesari, frankovačka vlada, tiranija sa svim eventualnim posljedicama. Radi se dakle o tom: Da li je u Hrvatskoj prikladnija politika kompromisa i tobožnjeg prijateljstva s Madžarima ili je bolja radikalna politika, koja vodi do preloma. I u samim redovima koalicije nalazi se mnogo pristaša radikalne politike. Da li će ovi ovi pokušati da učine natlak na ostale, kako bi se pokrenula odlučna borba proti svakom šakatom kompromisu, nije poznato. Svakako i u Hrvatskoj vrije. U savezu s tim komešanjem tvrde peštanski politički krugovi, da bi morao hrvatski ban odstupiti, jer da vladajući krugovi u Ugarskoj nijesu zadovoljni s njim, budući da nije potlačio zadnjih demonstracija, koje su se u Zagrebu obdržavale proti Madžarima.

*

Slaveni kod glasovanja u austrijskom parlamentu. Poznato je, kako je vitez Seidler izmakao pred opasnošću, koja mu je prijetila, da ne će naime zastupnička kuća uzeti na znanje njegova govora. Situaciju su spasili i ovog puta Slaveni i to: Poljaci, od kojih je glasovao za Stanjekov predlog samo zastupnik Kubik, „da spasi čast poljskoga naroda", Ukrajinci i Jugoslaveni, od kojih, kako piše „Venkov", došao je samo veoma skromni broj! Dalje piše „Venkov": „Ali i dobru stranu imade tok toga glasovanja u tome, da je ponovno pokazao, da če se Českí svaz u prvom redu opirati o svoju vlastitu silu, koja leži u njegovoj konsolidaciji". Što ima da to znači? Odnosi se to doduše u prvom redu na Poljake i Ukrajince, koji ponovno i ponovno dokazuju, kako su uistinu šićušni, baš onako, kaošto su Wolfi i Seidleri. Ali izmedju redaka može se čitati još nešto: Jugoslavenski zastupnici nijesu vršili svoje dužnosti. Prispio ih je „samo veoma skromni broj". Nema ni riječi o češko-jugoslavenskoj uzajamnosti, nema ni riječi priznanja Jugoslavenima. Taj „veoma skromni broj" ni ono „opirati se samo o svoju vlastitu silu" viče na vas glas, spočituje jugoslavenskim zastupnicima njihovu nemarnost. U doba, kada sami ti narodni zastupnici ističu za najvažnije, gdje se odlučuje o našem biti ili ne biti, jugoslavenski zastupnici ističu svoju militavost i neozbiljnost. Zar je čudo onda, ako ni vlada ne računa sa Jugoslavenima kao ozbiljnim protivnicima, kad vidi, da oni sami ne shvaćaju ozbiljno svojih zahtjeva. U današnje doba ta je militavost zločin,

koji počinjaju narodni zastupnici prama narodu, kojega zastupaju. — Tirolski su talijanski zastupnici glasovali za Stanjekov predlog, dok su s Nijemcima — kao uvijek — glasovali goriški zemaljski poglavar dr. Faidutti i dr. Bugatto, koji bi morali biti zahvalni za svoje mandate slovenskim goričkim izbornicima.

*

I Srbi na mirovnim pregovorima u Brestu Litovskom? Petrogradski list „Novoje Žizn" javlja, kako brzojavljaju iz Kopenhagena, da će osim izaslanika iz Besarabije doći na mirovne pregovore u Brest Litovski i izaslanici samostalnih država Sibirije, Turkestana i Donskog područja, a kako javlja isti list, imala bi se nalaziti na putu u Brest Litovski i tri zastupnika Srbije.

*

Jugoslavija i Italija. Nedavno je prošla novinama vijest, koja je vrlo upala u oči. Milanski „Corriere della Sera", list dosada imperijalistički, zagovara u posljednjim brojevima sporazum sa Jugoslavenima i kaže, da „u interesu toga sporazumka moraju obje strane biti pripravne na bolne žrtve." Engleski listovi javljaju sada, povodom boravka tal. ministra-predsjednika Orlanda u Londonu, da se sadašnje konferencije odnose na antantin odgovor Czerninu i Hertlingu, koji bi odgovor antanta htjela dati suglasno. Ujedno se te konferencije odnose na to, kako da se talijanski ratni ciljevi dovedu u sklad sa ciljevima ostalih saveznika. U tu je svrhu tal. min. pred. Orlando konferirao sa zastupnicima Jugoslavenskoga odbora u Londonu. Italija će prema pouzdanim informacijama nakon ove konferencije udariti drugim putem, a i antantine će vlade omogućiti zajedničku izjavu, koja će biti u skladu sa ratnim ciljevima Italije. U londonskim se konferencijama radi o tome, da se sporazumiju antantine vlade glede skladnijeg zajedničkog ratnog programa, koji se dosele nije mogao polučiti poimence gledom na raznoliko mišljenje o jugoslavenskom problemu.

*

Poljaci se zahvaljuju dr. Stranskomu. Javili smo već, kakovu je muževnu i otvorenu riječ izrekao dr. Stransky u austrijskoj delegaciji o uredjenju jugoslavenske i poljske države. Kao izražaj zahvalnosti primio je dr. Stransky ovaj telegram: Za obranu prava poljskoga naroda u austrijskoj delegaciji, izražuje stanovništvo grada Krakova, sakupljeno u broju od nekoliko tisuća glava dne 26. siječnja, vam, veleciјenjeni gospodine zastupniče, riječi zahvalnosti. Predsjednik skupštine Vl. Tetmayer, dr. Marijan Twarzewski, dr. Krajewski. — Zanimivo je — pripominje „Venkov" — odakle ovo prenosimo, da je na istoj skupštini bio proglašen vitez Bilinski za izdajicu poljske stvari.

*

Bugarska i njezini ratni ciljevi. C. kr. dopisni ured saopćuje danom 31. siječnja: U jučerašnjoj je sjednici sobranja držao ministar predsjednik Radoslavov govor o ratnim ciljevima Bugarske i njezinom sudjelovanju kod mirovnih pregovaranja sa Rusijom. Ministar je predsjednik uputio na to, da svi narodi čeznu za mirom, da i Bugari čeznu za mirom, ali za časnim mirom, koji će biti pečatom njihovog narodnog jedinstva. Pripojenje Dobrudže, Morave i Macedonije materi Bugarskoj ne stoji nipošto u protuslovlju sa mirovnom lozinkom „nikakovih nasilnih proširivanja područja i slobodno pravo samoodredjivanja naroda". Ostvarenje bi ove narodne volje imalo bugarsko izaslanstvo da brani u Brestu Litovskom, te ga je zaista dosad uspješno i branilo. Ministar je predsjednik Radoslavov oprovrgnuo zatim prije nekoliko vremena proširenu vijest, prema kojoj da je izmedju Rusije i Bugarske rat već dokrajčen i opet uspostavljen status quo ante bellum (stanje prije rata). Ministar je predsjednik naglasio konačno poteškoće, koje potječu iz nejednoličnosti protivničkih izaslanstva, no izrazio je čvrstu nadu, da će pregovaranja dovesti konačno do posebnog mira sa Rusijom, koji će nam približiti sveopći mir. Govor je ministra-predsjednika bio prihvaćen živahnim odobravanjem. Svi su daljnji govornici, i oni od oporbe, izjavili, da njihove stranke bezobzirno pristaju uz program narodnog sjedinjenja, kako ga je ocrtala bila vlada.

Političke vijesti.

Boljševičko geslo: „Pobuniti centralne vlasti".

„Vossische Zeitung" piše: Na temelju mnogobrojnih vijesti, koje su prispjele iz raznih strana, imamo danas u ruci sve dokaze, da vascijela mirovna politika boljševika ide u prvom redu za tim ciljem, da bi se na cijelom svijetu započelo sa sveopćom svjetovnom revolucijom. Tim putem misle boljševici doći do sveopćeg mira, i to do mira, kojeg bi se ispiće diktirali u svoje svrhe, naime da bi porevolucionirali središnje vlasti. Misle, da će to postići doskora. U nadi ih jača ponašanje radikalnih stranaka u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj. Generalni štrajk u Austro-Ugarskoj bio je njihov prvi uspjeh na tom putu. Prama vjerodostojnim vijestima su vijesti o tom generalnom štrajku u Austriji kaošto i vijesti o sličnim pokretima u Njemačkoj, po boljševicima radosno proslavljene kao početak revolucije u državama središnjih vlasti. Zavisi o njemačkim zastupnicima u Brestu Litovskom, da ovi razjasne Rusima, kako je Njemačka dosta čvrsta, da bi mogla podnesti i prekinuće pregovora, te da nije sklona, da se dade i nadalje voditi za nos po ruskim pregovarateljima. („Venkov".)

Radnicima Pule!

Uslijed zahtjeva radnika radi uredjenja odnošaja plaće i rada, imao je odbor izabran od radnika, od dne 26. do uključivo 31. januara, pregovore sa oblastima mornarice i mjesnim oblastima, koji su pregovor dosada doveli do ugodnog rezultata za radništvo.

I. C. i kr. arsenal obećao je dosada radnicima poprečnu povišicu od 50 posto njihovih plaća. Nu pregovori nijesu jošte zaključeni. Isti će se dovršiti u Beču kod ratnog ministarstva. Kao zastupnik radnika sudjelovat će ovim pregovorima u Beču, zastupnik zastupničke kuće Domes. Do konačnog uredjenja pitanja plaće, doznačit će se radnicima povišica za 30 posto i to od 1. oktobra 1917. dalje. Za radnike narodnog ustanka bilo je od strane ratnog ministarstva priznato uredjenje na temelju načela, koje vrijedi za druge radnike c. i kr. mornaričkog arsenala. U provedenju ove odluke bit će utanačene takodjer pojedine kategorije plaća za radnike narodnog ustanka.

II. Za radnike općinskih zavoda su već pregovori zaključeni, te biva radnicima osigurano slijedeće:

1. **Općinski zavodi plina i elektrike:** povišica plaća 16 h na uru za zanatliju, a 10 h za pomoćne radnike. Radnja u nedjelju do 10 sati dopodne biva računana radnicima, koji nijesu zaposleni neprekidno, sa 30 posto preko normalne plaće na uru.

2. **Ratni doplaci:** Ratni doplaci bit će povišeni od K 1·30 na K 3·— dnevno. Radnicima, koji ne primaju hrane u radničkoj kuhinji, bit će doznačen doplatak za hranu u iznosu od K 1·32 dnevno.

3. **Doplaci za bolest:** Doplaci za bolest, koji su sada, ostaju u kreposti i za buduće, te bivaju preneseni i na neoženjene radnike.

4. **Doplaci za troškove dobave:** Svakom radniku biva doznačen doplatak za nabavu radnog odijela u iznosu od K 100. Za tekuću godinu morat će ravnateljstvo općinskih zavoda brinuti se, da radnicima, koji imadu pravo, budu izručena radna odijela besplatno.

5. **Povratak radničkih obitelji:** Što se tiče povratka radničkih obitelji, osigurao je c. kr. tvrdjavni povjerenik, barun Hohenbruck, da su već poduzete sve mjere, da se omogući čim prije povratak radničkih obitelji.

6. Za radnike općinskog gradjevnog ureda vrijedi sve, što je prije navedenô.

III. Radnicima električkog tramvaja: Radnicima, koji su zaposleni u službi tramvaja biva dana povišica plaća:

1. Vodjama 30 posto, a voditeljama motora 40 posto. Zanatlijama i drugim radnicima isto tako 40 posto.

2. U pogledu plaće bivaju žene izjednačene sa muškarcima.

3. Za službu izmedju 9 sati na večer i 6 sati ujutro, bit će radnicima, što su zaposleni u službi po čestama tramvaja, dan doplatak za noćnu službu od 100 posto.

Radnici Pule!

Odbor po Vama izabran ujedno sa zastupnikom Franom Domes-om i tajnikom metalurgičkih radnika, Ecijom Chiussi, je ispunio vjerno svoju dužnost, te je Vaše interese zastupao, branio i čuvao. Već sedmicu dana pregovaramo sa oblastima, te Vam ovime priopćujemo rezultat ovih pregovora. Radništvo je Pule i pravnom i ekonomskom pogledu postiglo mnoge stvari, kojih dosada nije imalo. Nu pregovori nijesu jošte potpunoma zaključeni za radnike c. i kr. mornaričkog arsenala, za radnike narodnog ustanka i za radnike brodogradilišta „Cantiere Navale Triestino".

Uredjenje uvjeta radnje je blizu i za ove radnike. Mi Vas molimo, da imate prama nama povjerenje, te da budete mirni i disciplinovani. Naši drugovi Domes i Chiussi su nam obećali, da će se povratiti u Pulu najkasnije do 14 dana, čim budu gotovi pregovori kod ratnog ministarstva, a da rasprave i urede sva pitanja tičuća se interesa radnika.

Pristupite svi u dotična radnička društva. Putem ovih društava hoćemo u buduće braniti naša prava i naše interese, nu hoćemo takodjer preuzeti sve dužnosti, što nam ih nalažu interesi općenitosti.

Pula, dne 1. veljače 1918.

Bratskim pozdravom:

Radnički odbor.

Domaće vijesti.

Iz gradske aprovizacije. Od slijedećeg ponedjeljka počevši počet će se dijeliti za prvu polovicu mjeseca veljače odredjena količina brašna, koja je bila odredjena na temelju najnovije odredbe ureda za pučku prehranu u buduće, i to mjesečno po 4.6 kilograma za gradsko i seosko pučanstvo, i po 7 kilograma mjesečno za one, koji teško rade. Za prvu polovicu mjeseca veljače izdat će se dakle 1.3 kilograma krušnog brašna i 1 kilogram kukuruznog griza uz jedinstvenu cijenu od 94 filira po kilogramu za gradsko i seosko pučanstvo, te 2 kilograma krušnog brašna i 1 pol kilograma griza za one, koji teško rade. Prodavat će se u prodavaonicama na trgu Lissa i u ulici Alberto, i to ovim redom: U ponedjeljak kupuje isključivo seosko pučanstvo; u utorak: od broja 1—2000 u prodavaonici na trgu Lissa i od broja 2001—3000 u prodavaonici u ulici Alberto; u srijedu: od broja 3001—5000 na trgu Lissa i od broja 5001—6000 u ulici Alberto; u četvrtak: od broja 6001—8001 na trgu Lissa i od broja 8001 dalje u ulici Alberto. Radi nestašice papira poziva se općinstvo, da donese sa sobom vlastite vreće ili slično. Kod izdavanja će se brašna otkidati prvi odrezak.

Sabirni arci za našu srednju školu u Puli, mogu se podignuti kod uprave našeg lista, a oni, koji nemogu pristupiti, dostatno je, da se jave dopisnicom.

Srećke III. razreda austrijske razredne lutrije mogu se dignuti kod tvrtke Jos. Krmpotić u Puli do uključivo 12. veljače 1918.

Zastupnik istarskih konsumenata. Tvrdjavni povjerenik saopćuje: C. kr. savjetnik pokrajinskog suda, Špiro Peručić u Puli, bio je pozvan od c. kr. Namjesništva kao zastupnik istarskih konsumenata u pokrajinsko gospodarsko vijeće za Primorje.

C. kr. glavno skladište duhana položilo je kod ureda za ratnu skrb u ime dobrovoljnih doprinosa trafikanata u Puli za mjesec siječanj 1918. iznos od 344 krune 87 fil.

Iz pokrajinske bolnice. Opetovano smo istaknuli, da nas u našem narodnom boju ne vode nikakvi imperijalistički motivi. Madžaru i Nijemcu priznajemo svoje, te ne znamo, za što bi glede Talijana činili iznimku. Ali to ne znači još, da smo pripravni odreći se ravnopravnosti. Pretežna je većina Istre slavenska, ali za pokrajinsku bolnicu kao da nema uopće Slavena u Istri. Hrvatski se jezik u tom pokrajinskom zavodu ignorira kao u blaženo mirno doba. Uredjuje se potpunoma talijanski, natpisi su talijanski, liječnici ne poznaju, sa časnom iznimkom, našeg jezika itd. Bit će svakako u interesu obiju naroda, koji obitavaju našu zemlju, da se riješe svesporne točke na osnovi narodne ravnopravnosti i medjusobnog poštivanja. Žele li naši susjedi živjeti s nama u slozi i u dobrom odnošajima, morat će se pokoravati načelima narodne strpljivosti i pravednosti, što će biti za njih i za nas od velike koristi.

Za istarske učitelje. C. kr. pokrajinsko školsko vijeće za Istru u Trstu brzojavkom od dne 30. januara t. g. odredilo je, da imadu porezni uredi isplatiti aktivnim istarskim učiteljima i za mjesec februar dvostruku plaću, a umirovljenicima i sirotama iznos od 100 K, a to za to, jer se poste nije uredilo pitanje skuparinskog doplatka i državne potpore učiteljstvu.

Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je pod opstojećim uvjetima takodjer za ured vojne pošte mornarice u Puli.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći dopri-

nosi: Sakupljeno po gosp. Josipu Gabrijeliću među c. kr. činovnicima kotarskog suda u Puli, K 57.—. Darovaše: po K 10: Josip Gabrijelić; po K 5 Kosta Marušić sudac, Ivo Rajčić sudac, Ante Slavič, prislušnik, Liberat Orbanić; po K 4: Bartul Šulina oficijal, Vjekoslav Germ oficijant, Antun Andrijčić; po K 3: Dinko Volarić oficijant; po K 2: Hugo Karaman sudac, Mirko Stipanović oficijal, Egidij Dengetti oficijal, Gustav Fio oficijant; po K 1: Petar Tosi asistent, Antun Bacchia oficijant, Gjuro Perčić pomoćnik, Vjekoslav Zanetić.

Sakupljeno po gosp. Šabalji u veselom društvu puljskih Jugoslavena u gostioni gosp. Martina Rosande u Vinkuranu K 44.—. Gosp. Božo Oplanić polaže kao zaslužbu 60 posto od rasprodaje glasnika, i tome nadodaje sam K 1, ukupno K 4.—. Polaže g. Delta K 17.—.

Jedna skupina naših prijatelja škole, položila je kroz mj. siječanj K 288.—. Ta uzorna skupina vrijednih rodoljuba, položila je već do sad K 746.92, ukupno K 1034.92. — (Hvalevrijedna imena donijet ćemo naknadno). Takovim neka bude čast i hvala, a od sretne budućnosti plata. Ukupno K 410.—; zadnji iskaz K 47.269·44; sveukupno K 47.669·44. Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **5501.**

Dopisi iz Istre.

Zahtjevi stavkajućeg radništva u Trstu. — Pišući o povodu i svrsi radničkog štrajka u Trstu, objavljuje „Sporočilo delavskeg sveta" u Trstu slijedeće: „Proletarijat u Trstu, Istri i u Goričkoj zahtjeva: 1. Zastupnici središnjih vlasti nesmiju nikako sprječavati uspješnog toka mirovnih pregovora, moraju se odreći svakog zahtjeva teritorijalnog značaja te izričito priznati pravo zaista demokratičnog samoodredjivanja osvojenim pokrajinama. 2. Vlada se obvezuje, da će otvoreno obaviješćivati povjerenike radništva o toku mirovnih pregovaranja, priznavajuć radništvu pravo, da svim svojim silama upliva na to, da pregovori svrše brzo i uspješno. 3. Vlada se obvezuje, da će bezodvlačno poduzeti sve, što je nužno, da se radništvu u Trstu, Istri i u Goričkoj zajamči eksistenčni minimum i to sa redovitijom i izdatnijom dostavom živeža i ugljena, tako da će aprovizacijona komisija moći dijeliti pučanstvu neophodno potrebiti živež. Nadalje se vlada obvezuje, da, kako je već obećala, provede energičnu rekviziciju čitavog živeža te da putem najbržih prevoza pravedno porazdijeli. 4. Vlada se obvezuje, da će poduzeti sve, kako bi se čim prije uspostavile autonomne općine u Trstu, Istri i u Goričkoj na temelju sveopćeg, jednakog, direktnog, tajnog i proporcionalnog izbornog prava, sa aktivnim i pasivnim izbornim pravom za ženske. Proletarijat u Trstu, Istri i Goričkoj neće više, da bi njime upravljali njegovi razredni protivnici, koji su dosada skoro nesmetano vladali u svim općinama naših pokrajina. 5. Vlada se obvezuje, da što prije provede već obećano razvojničenje obrata, koji rade za državu, takodjer u Trstu i u posestrimskim zemljama. (Tu je nekoliko redaka zaplijenjeno.) Ako vlada putem svojih zastupnika u Trstu poda pomirujuće izjave pogledom na navedene zahtjeve, to se „Radničko vijeće" sa svoje strane obvezuje, da će na stavkujuću masu uplivati u smislu, da se opeta povrati na posao. — Pučanstvo Trsta, Istre i Goričke, koje je tijekom tri i pol godine moralo za rat žrtvovati sve, drži, da ima pravo na to, da mu vlada poda poštene izjave pogledom na mir i poštenu obvezu pogledom na prehranu. (Opeta nešto zaplijenjeno.) — Radničko vijeće.

Iz Poreča primamo: I mi porečki Slaveni, odazvali smo se pozivu Hrvata za utemeljenje hrvatske srednje škole u tamošnjem gradu, te sakupili u tu svrhu malenu svoticu, koja neka pomogne do skorog uspjeha. Nek se sjete naši dragi čitatelji, da biva u ovdješnjem gradiću — talijanskom gnijezdu — veoma malen broj svjesnih Slavena, te da je sabrana svotica zbog toga veoma povoljna. Sakupilo se je na inicijativu jedne ovdašnje gospodjice, kojoj ide u prvom redu sva hvala! Darovaše: po K 20: Prečasni Mons. Vinko Orlandini; po K 10: Presvjetli Monsignor Dr. Trifun Pederzolli biskup, g. N. N., g. Stanko Medvešček, g. Antun Linardić, g. N. N., veleč. gosp. Mihovil Toroš, g. Otmar Pavlinić, veleč. g. Ante Gerolami, gosp. Anka Novak, gosp. Jelka Magašić; po K 5: gosp. Anica Kovačić, gosp. Josipa Vlašić, gosp Wally Rusjan, gosp. Dinka Magašić i gosp. Niko Magašić; po K 2: g. Križan, g. Zapletal, g. Andrejs Vaclav, g. Katica Koraca; po K 1: Sila Mario, Franjo Farčić i Bendoricchio Andrej. Ukupno: 156 kruna.

Doskora hoćemo se iznova javiti, marljivo nastavljajuć započeti rad i pozivljemo ovime sve Hrvate i Slovence naše tužne Istre e da nas i oni slijede u tom koraku.

Jedan ispravak. Iz Tinjana primamo: Istini za volju, molim Vas, da u Vašem cijenj. listu kao odgovor dop'sniku „Iz Tinjanštine" izjavite slijedeće: Potpisanom učitelju i njegovome kolegi bilo je junija 1917. od kompetentne oblasti naloženo, da preuzmu upravu aprovizacije u Tinjanu. Obojica su držali svaki svoju školu, a aprovizacijom smo se bavili za neobučnog doba. Mjeseca oktobra i novembra stigle su ovamo veće količine krumpira i repe, koje je trebalo razdijeliti narodu iz cijele općine Tinjan u Sv. Petru u šumi, gdje je željeznička štacija. Navala naroda iz tri podopćine: Tinjana, Kringe i Sv. Petra u šumi, bila je ogromna tako, da jedna osoba nije nikako mogla da obavi taj posao. Zato smo obadva zamolila gosp. mjesnog načelnika i predsjednika mjesnog školskog vijeća, da nas oslobodi od obuke, dok pridošlu hranu razdijelimo medju narod. Gospodin nam je načelnik učinio u toj stisci po volji i naložio hrvatskim dvjema učiteljicama, da za to doba preuzmu cjelokupnu obuku u Tinjanu. Učiteljica Skert obučaje redovito na talijanskoj školi ženski ručni rad, a kroz neko je doba obučavala na toj školi i hrvatski jezik kao relativno obligatan predmet. Prema tome je ta učiteljica djeci na talijanskoj školi dobro poznata. Kad je bilo dosta prisutne hrvatske djece, spojila je učiteljica djecu jedne i druge škole i obučavala ju je samo hrvatskim jezikom u svim predmetima. Kad ti pako bijaše broj hrvatske djece premalen, (za loših vremena), preuzela je tu djecu u svoj razred učiteljica Paglavec, a Skert je obučavala u talijanskoj školi ili kao zamjenica učitelja Lukeža hrvatski jezik kao predmet ili pako ženski ručni rad, koji i inače obučaje. To se je zbilo pet, šest, sedam puta za doba, dok se hrana porazdijelila narodu, a inače ne ima ni govora o zajedničkoj obuci obadviju škola, ni uopće o inakoj obuci hrvatske učiteljice u talijanskoj školi. Na koncu pripominjem samo, da talijanske škole u Tinjanu ne bi nikada ni bilo, da su Tinjanci, medju njima možda i gosp. dopisnik, obzirnije i taktičnije radili u vrtu narodnom. Ta je škola bila sistemizirana, a time i gotova prije mog dolaska u Tinjan. Da sam kroz svoje službovno vrijeme prema svojim silama učinio sve i sva hrvatskoj školi na korist, mogu potvrditi kompetentni faktori bilo koje vrsti. Tko sam sebe hvali, taj se kašom hrani. No, samo to kažem, da sličnih dopisa ne bi bilo, da je možda i gosp. dopisnik u svom djelokrugu pred godinama onoliko radio hrvatstvu na korist, koliko sam ja kao učitelj to učinio u svojoj školi. — Tinjan, dne 30. siječnja 1918. Sa odličnim štovanjem: Drag. Lukež, upravitelj škole.

Poruke iz uredništva.

Očevidac. Prekasno ste nam poslali, te je prama tome i bez vrijednosti. Javite se opet! Ivo Milošević. „Stavka" je slavenska riječ, koja nadomješćuje tudju riječ „štrajk". „Krzmanje" znači nešto posve drugo (neodlučnost, pasivnu rezistencu).

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 1.

od 1. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo natporučnik Zellner.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": Mor. štop liječnik dr. Kremer.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: puč.-ustaški liječnik dr. Buzolić.

Kod hrvatske naseobine u Moravskoj.

Bilo je mjeseca lipnja godine 1915., nesrećne to godine evakuacije i persekucije. Popodnevno sunce je žarilo, te tko baš nije morao hodati, radje je sjedio u hladu i čitao kakav roman iz predratnog vremena. Na cesti, koja se je vijugala ravnicom, bilo je vidjeti u ovećoj udaljenosti po kojeg čovjeka. Inače bilo je sve tiho, kao pomrlo. Svijetom vladala je nesnosna sparna vrućina. Ali ja se nisam obazirao na tišinu niti na vrućinu, ja sam se žurio za svojim ciljem. Kad bih došao pod koje drvo, zaustavio bih se, obrisao znoj i žurio sam se opet dalje. Nisam mogao dočekati čas, kad ću da budem medju Hrvatima u Moravskoj, kad ću da dodjem u hrvatsku naseobinu i za to sam se žurio i ne htijući.

*

Kad sam pri evakuaciji Pule došao u južnu Moravsku, sjetio sam se brzo par članaka, koje sam nekada u starom „Viencu" pročitao o hrvatskoj naseobini u Moravskoj. Izračunao sam, da će to biti negdje blizu moga boravišta. Počeo sam se pripravljati za put; češki sam se već nakon osam dana mogao sporazumjeti, a njemački sam već od prije nešto znao. No najprije htio sam posjetiti susjede-bjegunce, koji su bili rastreseni po okolnim selima. U jednom selu doznao sam, da je tražena hrvatska naseobina tek 4 sata hoda udaljena i da se sastoji iz triju sela. Trahten, u kojem sam to doznao, bilo je njemačko selo, no je ležalo na granici njemačko-češkog jezičnog područja, govorili su svi stanovnici i češki. S našim bjeguncima počeli su se i sporazumijevati u češkom jeziku; jer naši su češki razumjeli koliko-toliko, ali njemački nitu malo. Odlučio sam otputiti se već sutra k moravskim Hrvatima. Ta misao nije mi dala mira: Kako to kod njih izgleda? Koliko ih je, kako se vode, ovamo dospjeli? Šta je o tom u „Viencu" pisalo, bio sam zaboravio. Ali za to sam u mašti vidio, kako tisuće hrvatskih obitelji negdje u XVII. stoljeću bježi pred Turcima iz Hrvatske u donju Ugarsku, a pak sve bliže k Dunavu. Konačno nekoji prekoračuju i tu rijeku i preko sjeveroistočnog kuta Donje Austrije dolaze u južnu Moravsku i tu se usadjuju. Zapremiše čitav kotar mikulovski (Mikulov, Nikolsburg jest glavni grad kotara, u kojem se nalazi hrvatska naseobina) i dijelove susjednih kotara. Pomalo priučuju se životu u novoj domaji. Njihova naseobina nalazi se baš na koncu njemačkog jezičnog mora, ali ipak još u njem; i koje čudo, da se vremenom ponjemčuju: najprije okrajna sela, a kasnije i sredina, tako te danas ostadoše tek tri sela s hrvatskim narodnim karakterom. To je bila teorija, koju sam si u prvi mah stvorio i u duhu te teorije počeo sam smatrati trahtenske Nijemce potomcima starih Hrvata. Čim sam pozornije promatrao njihova lica, tim su mi se činila slavenskija, hrvatskija. Ele, rekoh si, moraju biti i nekoji jezični ostanci pri ruci, kad su se antropološki u tolikoj mjeri sačuvali. Počeo sam ih tražiti i — našao sam ih. Za kakvog učenjakaslavistu bili bi možda sumnjive vrijednosti, ali mene su dogmatički u mojoj teoriji utvrdili.

Dodje li čovjek nenadano u tudji, nepoznati kraj i kad se u njem opet naglo, neočekivano namjeri na ljude svog jezika, onda mu se čini, kao da je prenesen iz pakla u nebo. Ja sam čeznuo za takovim nebom, da dodjem medju naše ljude, koji su već stotine godina opustili Hrvatsku, ali hrvatski još uvijek govore. Sjutradan, rano iz jutra, krenuo sam na put, opskrbljen sa nešto novaca, hrane i — glavno — sa velikom bilježnicom. Takav put čovjek svaku sedmicu ne poduzima, pa trebam da si tu rijetku sreću zabilježim. Svako selo, kroz koje sam prosao, svaku rijeku i potok, brijeg i ruševine srednjevječnih gradova zapisao sam u bilježnicu. U jednom selu opazio sam firmu: Bäckerei J. Kratschmar. Prema mojoj teoriji nalazilo se i to selo u nekadanjem hrvatskom području i ja sam odmah promislio, da je „Kratschmar" ponjemčeni „Krčmar" i napisao sam to u bilježnicu. Slično sam zabilježio firmu Helleschitza kao Helešića, Syna kao Sina itd. — Sunce se je dizalo, a čim je bilo više, tim je i vrućina njegovih zraka intenzivnije ogrijavala krajinu i ljude. U podne bio sam u Brattelsfeldu, posljednjom njemačkom selu. Još jedan sat i bit ću u Gutensfeldu — medju Hrvatima. Pitao sam, znade li bar neko hrvatski, mislio sam, da će u Brattelsfeldu biti barem kakva obitelj ili koji starac, koji se još sjeća jezika, kojim su — po mojem mnijenju — nekada svi u selu govorili. Ali nitko, nitko nije već znao hrvatski. Jedino trgovac, židov, da se može s Hrvatima iz Gutenfelda u njihovom jeziku sporazumjeti, nu k tomu nisam išao. Krenuo sam dalje.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 3. veljače 1918. Broj 926

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja:

Na visoravni Asiago i istočno od Brente ostala je topnička djelatnost živahnom.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 2. siječnja. (D. u.) Iz velikog glavnog stana javlja:

Sa bojišta ništa nova.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Talijanski:

1. veljače: Za višestrukih, bezuspješnih pokušaja, da nam ospori u okolici Sasso rosso postignute uspjehe, započeo je neprijatelj jučer prije podne veću akciju, da nas potisne sa Monte di Val bella, odakle su naše čete u naskok osvojile izlaz iz Val di Melano. No prije negoli je naskok dopro do naših crta, dospjeli su napadači — hvala dobroj pripomoći topništva — u našu snažnu zapornu vatru i morali uslijed toga uzmaknuti u svoja ishodišta. Na ostaloj je fronti bila topnička vatra umjereno jaka. U Judikarijama potisnuli smo sa ručnim granatama neprijateljski odio, koji se južno od Davre približavao. Izmedju Posine i Astrica bile su naše patrulje veoma živahne. Prošle su noći bacali neprijateljski ljetači bombe na Dussano. Bilo je nekoliko ranjenih.

Naš car na fronti.

Belluno, 1. (D. u.) Car je stigao u pratnji poglavice glavnog stožera frajhera v. Arza dne 31. siječnja u Vidam (Udine), gdje je posjetio i naredjaje u prostoru Videm, Bazzano, Dezzino, Livenza, te obalu. Dne 1. veljače se je zaputio vladar u predjele Vittorio i Belluno, povezao se nakon toga iz Adore u Toblah, odakle je otputovao željeznicom u Inomost, i ondje dne 2. veljače otvorio izložbu carskih strijeljaca. Car, kojega su zaokupila kod njegovog nastojanja oko što bržega mira pitanja glede prehrane i pitanje glede unutrašnje politike, mogao je ovom zgodom razabrati napredak u vojnim naredjajima ovoga ratišta i u upravi okupacijonog područja od svog posljednjeg boravka u Mljetačkoj. Komunikacije su većim dijelom uspostavljene, pljien nakon rada od četiri nedelje sakupljen, a djelomice već i otpremljen, ceste poboljšane, razoreni mostovi opet uspostavljeni, željeznice većim dijelom stavljene u promet. Djelatnost je tehničkih četa i radničkih odjela spomenuo vladar po više puta toplim riječima. Razorena i opljačkana sela i mjesta opet su postala zgodnima za prebivališta. Talijani su na svom bijegu na mnogo mjesta palili kuće i hambare, i pljačkali trgovine i stanove. Sad se vraća pučanstvo, a austro-ugarske ga čete opskrbljuju živežem. Pučanstvo priznaje sa zahvalom čovjekoljubivo držanje austro-ugarskih četa i klicalo našem vladaru dapače i u mjestima, koja nijesu zaposjednuta po našim četama. Častan je bio sastanak izmedju četa i vladara, koji ih je u svoje doba poveo bio do pobjede. Car je pregledao čete iz svih dijelova monarkije i nagovorio mnogo časnika i momčadi.

Radnička stavka u Njemačkoj.

: Berlin, 2. (D. u.) Wolffov ured javlja: Kod jučerašnjih dogovora državnog kancelara sa zastupnikom Bauerom i Schmidtom iskazao je državni kancelar načela vlade naprama obustavi radnje u Velikom Berlinu, prema kojima je vlada već od prvoga početka zastupala stanovište, e nije u položaju, da raspravlja sa radničkim vijećem, koje je sabrano bez ikakovog zakonitog temelja, dok je nasuprot svakom zgodom pokazala bila svoju dobru volju, da raspravlja sa radništvom i radničkim vodjama. Zamolba zastupnika Haasa, Ledeboura, Eberta i Scheidemanna, zajedno sa pet funkcijonara radničkih organizacija, da ih primi državni kancelar, ne slaže se sa načelima vlade. Stoga predlaže, da kod zaželjenih dogovora sudjeluju dva zastupnika obiju socijalno-demokratskih skupina u državnom zboru i generalnog povjerenstva radničkih udruženja, kod česa je državni kancelar pristao na to, da se vodjama radničkih udruženih organizacija predijele još tri druga zastupnika radničkih udruženja. Radnička stranka nije na to pristala i stavila novi predlog, proti kojemu je ali grof Hertling ustrajao na svom stanovištu. Radnička je na to stranka odustala od toga, da njezino izaslanstvo primi državni kancelar.

Zašto je Amerika stupila u rat?

Washington, 31. (D. u.) U nekom je svom govoru govorio predsjednik Wilson o uzrocima, koji su prinukali Udružene države na pristup u rat, i kazao, da Njemačka nije samo zakone i pravo grubo povrijedila, nego i medjunarodna prava i ugovore. Njemačke vlade nastoje svoju vlast iskoristiti tako, da bi htjele odrezati gospodarski život Amerike, u koliko dolazi u obzir promet s Europom, kako bi se amerikanski narod ograničio na svoju zemaljsku politiku. Glede žetve traži Wilson oporezovanje iste i izjavlja da vlada misli, e će rad inteligencije i požrtvovnost amerikanskih poljodjelaca dovesti rat do slavodobitnog svršetku.

Mirovni pregovori.

Beč, 1. (D. u.) C. kr. brzojavni i dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog danom 31. siječnja: Danas se pod predsjedanjem grofa Czernina obdržavala sjednica austro-ugarsko-njemačko-ruske komisije za uredjenje političkih teritorijalnih pitanja. Ministar je izvanjskih posala, grof Czernin, upravio na Trockoga upit, neka ovaj kao predsjednik ruske delegacije, koja hoće da sama raspravlja o izjavi, što misli o pitanju područja, zaposjednutog po austro-ugarskoj vojsci. Trocki veli, kako on u ime svoje delegacije protestuje proti stanovištu izaslanika kijevske rade, koji hoće da sami na svoju ruku i samostalno riješe teritorijalna pitanja. Grof Czernin na to nastavlja: Mislim, da u tom pogledu vlada medju petrogradskom i ukrajinskom delegacijom odlučno protuslovlje. Gospoda od ruske delegacije sigurno će mi dati pravo, istaknem li, da to pitanje treba razjasniti. Zatim predlaže, neka se obdrži plenarna sjednica, gdje se u prvom redu ima riješiti odlučujući spor izmedju Ukrajine i Petrograda. Trocki ponavlja, da se samo po sebi razumije, da Ukrajina eksistuje kao samostalna slobodna država, ali da ona ukrajinska vlada, koja je ostala unutar ruske delegacije, smatra, da je Ukrajina dio federativne republike Rusije, te da je za to potrebno, da Ukrajina stvara zaključke po osnovi ruske federativne republike. To će se pitanje riješiti medjutim, kako predlaže predsjednik, na sjutrašnjoj sjednici u prisutnosti ukrajinskih zastupnika. Izatoga se raspravljalo o pitanju, da se pusti jedan član poljskog ministarstva k mirovnim pregovorima, što je već više puta istaknuo Trocki. To će pitanje doći doskora, osigurava v. Kühlmann, na dnevni red. Grof Czernin završuje, da on, sa svoje strane samo najtoplije pozdravlja izaslanstvo poljske vlade na pregovorima s pretpostavkom priznanja sa strane petrogradske delegacije. Sjednica bje dovršena.

Iz Rusije.

Amsterdam, 1. (D. u.) Prema ovdješnjem jednom listu saznaje „Times" iz Petrograda, da su odjeli ruske crvene garde poslani u Besarabiju. I razne su pukovnije, pješadije sa topništvom, primile nalog, da otputuju u Besarabiju.

Petrograd, 31. (D. u.) P. b. a. Ratni je ured odredio mobilizaciju sve momčadi godišta 1904., 1905., 1906. i 1907., koji će 7. veljače o. g. navršiti 30. godinu života.

Petrograd, 31. (D. u.) P. b. a. Kako se javlja iz Sevastopolja, pali su gradovi Krč, Feodozija i Jalta u ruke četa sovjeta. Kod Simferopola se opire 7000 tartarskih vojnika. Svaki se sat očekuje pad Orenburga. Kozački je general Dutov potučen.

Petrograd, 31. (D. u.) P. b. a. Čete su se sovjeta dočepale važne željezničke stanice Bahmač. Časnici, potčasnici i plemići su se povukli u Kijev, koji je sa svih strana opkoljen. Pošto je središnja rada izgubila povjerenje ukrajinskih vojnika i radnika, organizuje bijelu gardu, koja se sastoji iz potčasnika, plemića i degradovanih poljačkih i ruskih časnika.

Petrograd, 31. P. b. a. Trocki je poslao perzijskom poslaniku u Petrogradu pismo, u kojemu mu priopćuje, da vijeće pučkih povjerenika proglašuje englesko-ruski ugovor glede Perzije od 1907. ništetnim, jer je uperen proti slobodi i neovisnosti perzijskog naroda.

Petrograd, 29. (Havas.) List „Naše Vjedomosti" javlja, da je rumunjska vlada prihvatila sve mjere, kako bi ruske čete ispraznile rumunjsko područje. No ove se mjere ne protežu na ukrajinske čete, koje pristaju uz radu.

Petrograd, 29. (Havas.) Boljševici su oduzeli topništvo sa fronte, da ga uporabe proti Kijevu.

Petrograd, 30. (Havas.) U mirovnoj rezoluciji, koju je sastavila ustavotvorna skupština prije svog raspusta veli se medju ostalim: Ustavotvorna skupština izjavlja nepokolebivu volju čitavog ruskog naroda, da se ratu učini kraj i sklopi sveopći mir. Ona stavlja svim sa Rusijom saveznim vlastima predlog, da zajednički ustanove točne osnove demokratskog mira, koji bi prihvatile sve zaraćene vlasti. Taj bi se predlog imao nakon toga predložiti svim vlastima u Rusiji i njezinim saveznicama. Ustavotvorna skupština zaključuje, da će imenovati izaslanstvo. Ovo bi imalo sa zastupnicima saveznih vlasti stupiti u pregovore i pozvati ih, da zajedno utanače sretstva, koja bi dovela do što bržeg mira. Ustavotvorna skupština izriče svoje sažaljenje, da su rasprave, povedene sa Njemačkom bez prethodnog sporazumka sa saveznićkim demokracijama, poprimile značaj pregovora o posebnom miru; ona podržaje utanačeno primirje i prihvaća u ime naroda ruske saveznićke republike nastavak pregovora sa neprijateljskim vlastima u nastojanju, da brani interese Rusije i postigne demokratski mir prema volji naroda.

: Petrograd, 1. (D. u.) P. b. a. Vijeće je pučkih povjerenika zaključilo, da se ustroji crvena armada kao kule vlasti sovjeta, koja bi u slučaju potrebe nadoknadila redovitu vojsku. Najniža je godina za nastup osamnaesta godina. Svaki član crvene armade mora svojim životom braniti tečevine listopadske revolucije, vlast sovjeta i socijalizam. Za ustup u crvenu je armadu od potrebe preporuka demokratskih organizacija. Vojnike će crvene armade država potpuno opskrbljavati osim toga će primati još po 50 rubalja. Vrhovno je vodstvo u rukama pučkih povjerenika.

Za deklaraciju.

* **Izjave za majsku deklaraciju** su poslale Jugoslavenskom klubu još i ove općine, žene i djevojke itd.: Trothova (Mariborski okraj), Ročica (okraj Sv. Lenart), Sv. Trije kralji (okraj Maribor), Št. Janž pri Sp. Dravogradu, Boreci pri Ljutomeru, Križe u Brežiškom glavarstvu, Kraljevci pri Ljutomeru, Polanci (Ptujski okraj), županstvo okolica Mozirje, Zerkovci pri Mariboru, Jurkloster (okraj Celje), Dolgoše pri Mariboru, Šmartin pri Slov. Gradcu, Ivanjševci (pol. okraj Ljutomer) Ljubno, (Sp. Stajer), sve općine Makolske župnije, i to: Jelovec, Makole, Sv. Ana, Dešno, Pečke, Statenberg, Statenberg, Stopno, na dalje Sv. Benediktu, Slov. goricama, muropoljske Slovenke (110 podpisa), žene in djevojke iz Maribora (kreko 2500 podpisa), iz Sv. Lovrenca i sa Puščave nad Mariborom, (265 podpisa), Stare-nove vasi u ljutomerskom okraju 1242 podpisa, Polencev, općina Polenšek (239 podpisa), Sopote župnije Olimlje (117 podpisa), Borecev (33 podpisa). Sv. Vida na Planini, (32 podpisa), posujilnica u Križevcima na Murskom polju, radništvo šaleškoga rudokopa u Velenju, svečenstvo dekanata Novacerkev. Primili smo nadalje takodjer izjavu trboveljskoga radništva s 2283 podpisa. Makinacije onih, koje izjave bole plaše, ne će više pomagati. Svijest našega naroda, njegova volja je talas, kojega ne će zadržati renegati i pripadnici sistema narodnih tlačitelja Živijele narodne žene djevojke, živijeli svi, koji gore za našu slobodu! Na svojoj zemlji hoćemo da budemo svoji gospodari!

Jugoslavenski klub.

Beč, 29. siječnja 1918

---

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja sa danom 1. veljače: U Sredozemnom moru i u istočnom dijelu Sredozemnog je mora bio u posljednje vrijeme u prvom redu smetan prevoz u Francusku i Italiju. Kod toga bio potopljeno pet parobroda i jedna jedrenjača s okruglo 23.000 brutto-reg. tona. Medju potopljenim se brodovima nalazi veliki jedan prevozni parobrod je plovio uz osobito jaku zaštitu razarača.

* **Zračna navala na Pariz.** Službeno se javlja iz Pariza sa danom 1. veljače: Broj žrtava zračne navale na Pariz od srijede navadja se službeno sa 36 mrtvih, od toga 22 u samom Parizu, a 14 njih u predgradjima, te 190 ranjenih,

medju 114 u Parizu, a 76 u predgradjima. Medju žrtvama se nalazi mnogo žena i djece. Tri su bolnice bile bombama pogodjene. U jednoj je od njih buknuo požar.

* **Palestina — samostalna država.** Kako saznaje „Berner Tagblatt“, proglasit će Engleska ovih dana neovisnu židovsku državu u Palestini sa glavnim gradom Jerusolimom. Sveta će mjesta biti neutralizovana.

* **Položaj u Grčkoj.** Grčka vlada poziva sve Grke pričuvne armade, koji stanuju u Francuskoj, pod oružje: časnike i potčasnike pješadije godišta 1893. do 1897. topničke časnike i potčasnike godišta 1889. do 1897. kao i potčasnike gorskog topništva i pješadije godišta 1912.

* **Pooštreni rat sa podmornicama.** Kako javlja „Daily Chronicle“, moći će se pomoću novog postupka glede dizanja potopljenih brodova do mjeseca kolovoza podići dva milijuna tona sa morskog dna.

Iz slavenskog svijeta.

Na pragu novog doba. Pod tim naslovom raspravlja „Slovenski Narod“ u svom uvodniku prigodom sastanka povjerenika Slovenske narodno-napredne stranke dne 2. veljače o. g. o novoj organizaciji te stranke. Napredno je slovenstvo bilo oduvijek predstaviteljem velike ideje narodnog ujedinjenja. I onda, u tamnim vremenima, kad je malodušje i zloba proganjala jugoslavensku misao kao nelojalnu, protunarodnu, opasnu i besmislenu, slavenski je naprednjak bio Ivan Krstitelj i propovjednik Jugoslavije. Pripravlja se novo doba. Stare metode padaju a s njima i stari programi. U zajedničkom boju za jugoslavensku državu naprednjaci su pozvani da dadu sve svoje sile na raspolaganje. Treba odriješitih programatskih i organizacionih odluka. Ideja narodnoga ujedinjenja zahtijeva, da se za uvijek poruše granice, koje su dijelile naprednog Slovenca od naprednog Hrvata i Srba. Mizerija sićušnog provincijalizma treba da se zauvijek odstrani. Napredno se jugoslavenstvo mora jedinstveno organizovati „Slovenski Narod“ veli dalje: Juriti moramo na nov posao. Rat je porušio kod nas mnogo predrasuda i pokazao nam mnogo starih pogriješaka. Slobodna nek bude naša Jugoslavija izvana, ali takodjer i iznutra. Tu ćemo slobodu doseći u znaku prave demokracije, koja si je svijesna da su široke narodne vrste izvor vascijele narodne snage. Demokratska misao mora da bude provedena u našem programu i u našoj organizaciji, da budemo mirnoga srca i sigurni uspjeha mogli marljivo provadjati napredne ideje u zajedničkom radu za našu budućnost. S velikim, historičkim činom narodno-napredna stranka će zaključiti svoj rad, koji je toliko desetljeća s uspjehom vršila u svojem krugu. Zaključit hoće svoje knjige i račune i uložit vas svoj duševni kapital, svu svoju moralnu silu u novu političku organizaciju naprednog jugoslavenstva u „Jugoslavensku demokratsku stranku“ — vjerna svojim tradicijama i svojemu historijskom pozivu. Slaviti hoće novo uskrsnuće u znaku jugoslavenstva i demokracije.

*

Madžari kupuju zemljišta u Istri. Novine pišu, kako ugarski kapitalisti i banke svraćaju veliku pozornost na istarsku obalu. Tako su u zadnje doba nakupovali više hotela i vila u Opatiji. Sada pak saopćuj: iz Beča, da je neka ugarska banka nakupovala u Lovranu više prostranih zemljišta i gradnja u vrijednosti nad dva milijuna kruna. Poželjno bi bilo, kad bi naše banke ili češke uložile svoj kapital u takove svrhe, e bismo barem spasili ono što je još naše. Najljepši dio istarske zemlje, komad krasne Liburnije prelazi tako u tudjinske ruke.

*

Hrvatski sabor otvorit će se sjutra u ponedjeljak u 10 sati prije podne. Hrvatske novine tom prigodom živo raspravljaju u očekivanju, da će se možda ipak dogoditi nešto vanrednoga. Prema pisanju „Hrvatske riječi“, čini se, da položaj koalicije nije nipošto uzdrman i da će ona nastaviti svoju staru politiku. U osječkom „Jugu“ brani koalicionaš tu politiku, te medju ostalim veli, da se samo jednom jedincatom izjavom (za majsku deklaraciju) ne može promijeniti sudbina cijelog naroda. Ono, što biti mora, to će i biti. Ako nije danas, a to će biti sutra. Ideja narodnog jedinstva je besmrtna. Jedinstvo naroda će biti provedeno, i to ne „sada ili nekada“, ono mora doći, jer ga nitko više zapriječiti ne može. Koalicija rodila se iz ideje narodnog jedinstva. Ona je stajala na tom stanovištu već onda, kada su današnji najbučniji propagatori ove ideje bili posvema drugog mnijenja. Što više koalicija se držala vazda — i u najtežim časovima — vjerno ove ideje. Bezdvojbeno je svibanjska deklaracija takodjer samo oportunističko stanovište, jer nezadovoljava svim zahtjevima Jugoslavena. — Današnje stanovište koalicije jest takodjer oportunističko, ono jest jedna važna etapa na putu k svibanjskoj deklaraciji. I baš iz ovog razloga nije koalicija nikada porekla bečku deklaraciju. Ako ona danas ne stupa otvoreno na ovo stanovište, to ona ima zato važnih razloga. Ne osobnih, već narodnih, jer ona drži, da nije sada podesno narod povesti u jednu borbu, kojoj se ne može predvidjeti povoljan rezultat. Koje stanovište je opravdano, pokazati će vrijeme.

*

Grof Czernin i poljsko pitanje. Dopisni ured javlja danom 2. siječnja. „Ostrauer Zeitung“ donaša u svom jutarnjem izdanju vijest, prema kojoj je ministar izvanjskih poslova, grof Czernin, izjavio članovima austrijske delegacije, da je austrijsko-poljačko riješenje napušteno i da se sprema proglašenje poljačke republike sa sjedištem u Varšavi uz priključak Rusiji. C. kr. brzojavno-dopisni je ured ovlašten, da najodlučnije oprovrgne tu neistinitu vijest, koja je zašla bila i u poljačke i listove u okupacijonom području. Ministar izvanjskih poslova nije podao niti ov. niti slične izjave, koja bi se tako protivila golim činjenicama.

*

Obustava procesa protiv Srijemaca. Kod zagrebačkog domobranskog i. divizijskog sudišta imade se provesti još sva sila rasprava protiv mnogih Srba iz Srijema radi navodnog podupiranja i simpatiziranja sa srpskom vojskom, kad je ova bila provalila u istočni Srijem. Povedena je sada akcija s uvaženih mjesta, da bi se ovi procesi putem kraljeve milosti obustavili. Radi ovih procesa stradaju i u vječitom su nemiru mnoge srpske obitelji u Srijemu, pa bi im se njihovom obustavom omogućio miran i korisan rad.

*

Deputacija čeških poljodjelaca kod zastupnika Stanjeka. „Venkov“ javlja: U zbornicu u Beču prestavila se deputacija trebičkog okružja, sastojeća od zemaljskih zastupnika Nemca i Jika, te od dva poljodjelca, jednog mlinara i jednog posjednika, da predloži predsjedniku Českoga svaza, zastupniku Stanjeku, želje poljodjelaca trebičkog okružja. Poljodjelci izražuju svoje želje za mirom i odlučan zahtjev za pravo samoodredjenja naroda. Protestuju proti novoj naredbi o zatvaranju mlinova i proti namjeravanoj novoj strogoj vojničkoj rekviziciji, i ako se ne boje, jer da su sve rekvizicije bez svrhe i bezuspješne. To, što su mogli dati, to da su već dali. Dalje pozivlju Češki svaz, nek poduzme korake za sveopću manifestaciju poljodjelaca u Moravskoj, Češkoj i Sleskoj za mir i za samoodredjenje naroda.

*

Sudbina Crne Gore. Već se davno prije svjetskoga rata pretresalo pitanje, kako bi se Crna Gora mogla sjedinit sa kraljevinom Srbijom. Glavna zaprijeka tomu bijaše dinastija, koja se, kao svaka dinastija, nije htjela da odrekne prava na vladu u Crnoj Gori. Knjaz je Nikola tjerao iz zemlje i proganjao sve one, koji su se činili sumnjivima i opasnima njegovom apsolutističkom sistemu. Mladji naraštaj, koji bi bio rado vidio Crnu Goru ujedinjenu sa Srbijom bilo pod kojom vladom, uticao se u Srbiju, gdje su se kovali razni nacrti. Medjutim, kako se čini, Crna Gora se ne će više obnoviti kao samostalna država. To potvrdjuje i vijest lista „Journal des Debats“, koji piše: Bivši ministar-predsjednik Crne Gore, Andrija Radović, govorio je prošle srijede u konferenciji o prošlosti i budućnosti Crne Gore. On izjavi, da tendencije Crnogoraca idu za tim, da se uspostavi srpska država, pošto Crna Gora poslije rata kao samostalna država i onako ne može opstajati. Samo centralne vlasti imaju interesa u odvojenju Crne Gore, kako je to nedavno pisao austrijski historičar Friedjung: „Crnu Goru ujediniti sa Srbijom značilo bi grijašiti proti duhu naše politike“. Ujedinjenje obiju srpskih zemalja izjavi gospodin Radović, nije samo unutrašnje srpsko pitanje, nego pitanje, koje moraju riješiti velevlasti. Da se stvori nezavisna država od Srbije, Hrvatske i Slavonije, je neminovno potrebito u interesu saveznika i trajnoga mira.

*

Na sastanku katolika u Curihu zastupat će Čehe, kako javlja „Našinec“ zastupnik Dr. Hruban i zemaljski odbornik Šramek. „Našinec“ se je iza tiju kralja bio oborio na češku rezoluciju, dok je kasnije na poziv čeških listova, neka se izjavi, hoće li češki klerikalci rušiti svetu bratsku slogu, umuknuo. Dr. Hruban glavni je pokretač „Našinca“, ali je i on prisustvovao sastanku svih čeških zastupnika u Prágu, te je kao i ostali primio češku rezoluciju s oduševljenjem. Slovence, piše isti list, zastupat će Dr. Korošec i Gostinčar. Pitanje je samo, hoće li austrijska vlada dozvoliti predsjedniku Jugoslavenskoga kluba, koji je jugoslavensku politiku poveo u radikalnu koloteču, i koji reč bi nije obljubljen u bečkim vladajućim krugovima, putovanje u tudjinu.

Političke vijesti.

„Fremdenblatt“ i unutrašnja politika.

Kako javlja c. kr. brzojavni i dopisni ured, to će odsele taj list zauzimati u pitanjima unutrašnje politike posve samostalno stanovište, dok stanovište njegovo naprama pitanjima izvanjske politike, a glede kojih je često izražavao nazore izvanjskog ministarstva, ostaje nepromijenjeno. Stoga izjavlja izvanjsko ministarstvo, da otklanja svaku odgovornost za ove izvode spomenutog lista, koji se tiču unutrašnje politike i uprave. „Fremdenblatt“ označuje u uvodnom članku od 1. veljače svoje stanovište naprama unutrašnjoj politici. „Rezultati su posljednjih godina ponovno pokazali“, veli list, „da je njemački narod u Austriji stup ove države. Junaštvu je njegovu na bojnim poljanama posve jednaka požrtvovnost u zaledju. Daleko je od nas, da umanjujemo požrtvovnost i napore drugih naroda, no nitko ne može tajiti, da su Nijemci u prvom redu omogućili financijalno uzdržanje („Durchhalten!“) u ovom ratu. Što ćemo doprinijeti tomu, da njemački narod dobije ono, što mu pripada, ali da i zastupnici njemačkog naroda budu uvijek imali na umu svoju budućnost, učinit ćemo.“ List izjavlja zatim, da će svom snagom i odlučnosti braniti najviše državne interese proti prevratnim težnjama, koja idu za rastrgnućem Austrije, djelovati za unapredjivanje radnih razreda po državi i čvrsto podupirati savremeni duh gospodarskog života, te zaključuje: „Austriju, koja će biti u svijetu štovana, koja posjeduje u monarkiji utjecaj, koji joj dolikuje, u kojoj nalaze Nijemci položaj, koji zavrijedjuju, a svi narodi jamstvo za svoj gospodarski i kulturni razvoj, u kojoj će se svim razornim silama odlučno i odvažno stupati na put, takovu si Austriju zamišljamo nakon rata. I da se postigne taj cilj,“ izjavlja list, „pomagat ćemo potpunom neprištranošću, ali i svom potrebitom odrešitošću“. Brzojavni i dopisni ured raširuje tu vijest s lako razumljivom nakanom, da prikaže u ljubičastim bojama politiku austrijskih krugova. Nije u tome ništa, što bi iznenadjivalo, sve su sami poznati i već preživljeli slavospjevi požrtvovnosti Nijemaca i njemačkog naroda u tome ratu. Ni mi nijesmo nikada željeli da postignemo ništa drugo, nego ono što naglašuje dopisni ured i „Fremdenblatt“: jaku i u svijetu štovanu podunavsku monarkiju, ali ne takovu gdje bi njemačka manjina u austrijskoj a nekolicina aristokrata u Ugarskoj gospodovalo, dok bi ostali narodi u državi bili tlačeni, i onaj već davno naglašeni slobodan kulturni i gospodarski razvoj ostao bi samo na papiru. Želimo čvrstu i jaku podunavsku državu, u kojoj će svi narodi biti jednakopravni i živjeti u slozi i uzajamnom podupiranju. Isticati prednosti jednoga naroda i htjeti radi tih prednosti narinuti ostalim narodima njegovu nadvladu, jest izdajstvo za državu, rušenje javnoga mira i reda, i sve one tamnice, vješala i progoni namijenjeni nenjemačkim i nemadžarskim narodima, morali bi se u prvom redu upotrebiti proti njemačkim huškačima. Put, kojim ide službena austrijska politika ne samo da nije u ovo vrijeme demokracije i napretka prikladan, nego je nasuprot štetonosan i koban po državu. Neuspjela je nakana dopisnog ureda i igra s „Fremdenblattom“ samo to potvrdjuje.

„Pukovnija izdajnika br. 28“.

Sa svojim sumnjičenjima, klevetama i opadanjima čitavih čeških četnih tjelesina nemaju naši njemačko-nacijonalci, koji su uzeli patenat na „pravi patrijotizam“, nikakve sreće. Onomadne su sa uredovnog mjesta dobili, štono se kaže „duginos“, kadno su bez ikakovog dokaza ustvrdili bili, da su dva podredjena Čeha na nekoj torpednjači čitav brod (na izdajnički način) predala bila neprijatelju. Ali sad predleži još nešto, i to važnijega. Njemačko-agrarni se je zastupnik iz Češke i poručnik u pričuvi, Maixner, uznemirio uslijed pohvale pješačke pukovnije broj 28 (Prag), te je uslijed toga upravio upit na ministra za zemaljsku obranu. Fmlt. vitez v. Czapp popitao se je kod vrhovnog vojnog zapovjedništva i priopćio rezultate zastupničkoj kući. Oni glase: „Visokoštovani i omiljeli zapovjednik pukovnije, potpukovnik Teodor Praschak, Nijemac, pao je dne 28. svibnja 1917. na čelu pukovnije na maršu iz izlazne postaje u postojanku. Iza njega je preuzeo potpukovnik Meergans zapovjedništvo nad pukovnijom; isti je njemačke narodnosti. On nije pao, nego je dne 7. srpnja 1917. kao bolestan ostavio svoje mjesto. Potpukovnik je Meergans poveo pukovniju dne 4. lipnja kod protunavale na postojanku, koja je uz veoma teške prilike dovela do potpunog uspjeha. Oba su se bataljuna pješačke pukovnije br. 28 kod ove navale veoma dobro držali. Kod pukovnije je bilo u vrijeme borbe 28 časnika i šest postotaka momčadi njemačke, a 29 časnika i 94 postotka momčadi češke narodnosti. Od gore spomenutih je 57 časnika bilo njih 15 na liečnu u Prag, a sva je momčad pripadala

popunitbenom okružju Prag. U koliko je ta momčad bila nadležna u Prag, ne može se u ovaj čas ustanoviti. („Information“.)

„Njemačka Češka“.

„Information“ prima iz Praga: Ideja o potpunom otkinuću njemačke Češke nije, kako je poznato, nova, ona se je tečajem posljednjih godišta često i često pomaljala, ali samo, da bude opet zakopana. Njemačko jezikovno područje u Českoj ne pruža ni najmanjih pretpostavaka za vlastito poljodjelsko obrazovanje. U prvom redu nema pravog pučkog saveza izmedju Nijemaca na jugozapadu, sjeveru i sjeveroistoku. Usprkos svih narodnosnih su razmirica trgovčki i gospodarsko-narodni odnošaji pojedinih teritorijalnih pojasa sa susjednim dijelovima pučanstva mnogo intenzivniji negoli s udaljenijim njemačkim zemljacima. I tad pitanje glede glavnoga grada! Kako bi se mogla osnovati pokrajina „njemačka Česka“, a da se ne bi pokraj toga morala odreći Praga! No glavnu točku Nijemstva u Českoj sačinjava još uvijek glavni grad sa svojim bogatim sredstvima i svojim izvrsnim središnjim položajem. Ma koliko se sa njemačke strane govorilo o narodnosnom potištavanju, to se upravo u glavnom gradu nailazi na protivno. Brojevno sačinjavaju Nijemci u Pragu veoma neznatnu manjinu, no uza sve to kreću ondje najvećom slobodom, te im je Prag u svakom pogledu ono, što je ovom ili onom narodu glavni grad. Prag je još uvijek središte duševnog i gospodarskog života Nijemstva u zemlji. I što bi bilo iz praškog Nijemstva, kako bi se moglo riješiti židovsko pitanje Wolf-Titta, koje je upravo sad stupilo na površinu? Prema stanju stvari može se ovo riješiti samo uz zaštitu praškog kazina. Narodnosno samo sebi prepušteno ili predano neposrednom utjecaju njemačko-čeških težnja o rasama, moralo bi biti nesumnjivo izgubljeno. Ali kako stvari sad stoje, bilo bi odijeljenje židovstva od Nijemstva u zemlji za ovu potonju upravo katastrofalno i od nedoglednih posljedica.

Domaće vijesti.

Povratak puljskih bjeguneačkih obitelji. Doznajemo sa veoma mjerodavne strane, da je ministarstvo brzojavkom od 28. siječnja odredilo povratak prve skupine puljskih bjegunaca, sastavljene od 5000 ljudi, u prvom će se redu uzeti u obzir radničke obitelji. Oblasti u onim mjestima, u kojima borave bjegunci, dobile su detaljne upute i odredbe za provedenje povratka bjegunaca iz Donje Austrije, Štajerske i Češke.

Pozivi pod oružje. Kod nabora „V“ za oružje sposobni pučki ustaše, pridijeljeni domobranstvu, godišta 1900. pozvani su pod oružje na dan 6. veljače. Oni pučki ustaše, koji su školske godine 1917.-18. polazili barem peti razred koje javne gimnazije, realke ili prvo godište kojega zavoda, koji imade pravo do jednogodišnjeg dobrovoljstva, smiju nositi znak jednogodišnjeg dobrovoljca; odnosni se pučki ustaše moraju kod prezentacije iskazati školskom svjedodžbom.

Vojni pozivi onih, koji su bili oprošteni. Beč, 31. siječnja: Jučer su se nagadjali njemački kršćanski socijali i njemački agrarci sa ministrom predsjed., ministrom poljodjelj. i ministrom domobranstva glede poziva na nastup vojne službe najmlađih godišta onih, koji su oprošteni. Stavljeni su bili ovi zahtjevi: Oni, koji upravljaju gospodarstvom i koji su bez ikakove druge muške pripomoći, neka budu i nadalje kroz neodredjeno vrijeme oprošteni. Isto tako neka se postupa i sa godištem 1900. Dosad oproštenima neka se, koliko god je moguće, dozvole dopusti za žetvu. Oni, koji su označeni sa B i C, neka se ostave u zaledju.

Koncerat u Politeama Ciscutti. Dne 7. t. mj. davat će se u kazalištu simfonički koncerat uz sudjelovanje gospodje Polla-Wesel i gospode Gerstorfera i Winklera.

Koncerat glazbe ratne mornarice obdržavat će se danas na Tegetthoffovom trgu s ovim rasporedom: 1. J. Massenet: „Marche heroique“; 2. G. Verdi: „Nabuccodonosar“; 3. O. Nedbal: „Kavalier“, valcer; 4. R. Wagner: Fantazija iz opere: „Leteći Holandjani“; 5. K. Komzak: „Za srce i osjećaj“, karišik; 6. K. Komzak: „Vojvoda Alfred“, Koračnica— Početak u 3 i po sata popodne.

Plugovi za bjegunce, koji su se povratili. Poljodjelski odbor ima na raspolaganje za bjegunce, koji su se povratili kući, nekoliko plugova najboljih austrijskih tvornica. Isti se mogu prodati interesentima još u roku ovog mjeseca, a cijena jest 60—80 K po svakom plugu. Tko želi nabaviti koji plug, neka se prijavi kod ovog općinskog ureda nakon što uloži u općinsku blagajnu na račun iznos od 40 K (četrdeset kruna). Mislimo, da je naš svijet naučio u tudjini, a osobito medju dobro stojećim češkim seljacima, kako će poljodjelskim strojevima unaprediti obradjivanje zemlje, pa će zato znati cijeniti i ove plugove, koji se daju uz veoma niske cijene.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Jedna skupina prijatelja naše škole, položila je kroz mjesec siječanj K 288.—. (Prije K 746·92, ukupno K 1034.92.) Darovaše: po K 10: Dujmović, Šime Hajduković, Marko Poša, Stjepan Gojdanić, Frane Olušević; po K 8: Kalmeta; po K 6: Emil Roter, Harder, Ivo Šorić, Niko Škorić, Franjo Kučan; po K 5: Ante Bulć, Mate Zemunik, Mate Mašunić, Augustin Filipi, Stančić, Antun Kozulić, Niko Meštrović, Niko Miše, Ivo Matković, Niko Šimnović, Marcel Filipi; po K 4. Jure Peruško, Antun Peruško, Ferdo Zenzerović, Frane Matešić, Kuzma Lušicić, Šimo Mijat, Niko Fabijanić, Pavao Šeparović, Jakov Gladić, Jakov Kekeš, Paval Andrić; po K 3: Pero Gušelć, Vlahov, Trbaković, Niko Salamunić, Gjuro Milousnić, Ivica Tomić, Šime Kulješ, Mate Buvinić, Špiro Radetić, Joso Radošević, Srećko Pajalić, Orga Paras, Šime Bančić; po K 2: Škrinja, Mato Ćotov, Dinko Vaselić, Vozme Blečić, Antun Vareško, Antun Percan, Ivan Perhat, Ante Lović, Bodulić, Zamić Tresić-Pavičić, Anton Smoljan, Dinko Hrončić, Mate Senta, Mari Luin, Antun Sjeverac, Tome Grozdanić, Juraj Protić, Ante Primi, Krste Stručić, Ivo Benusi, Juraj Šurian, Mate Valarijev, Nikola Valarijev, Šime Krnić, Petar Matana, Antun Dabo, Marko Marelić, Frane Sardelić, Smolica; po K 1: Blažić, Banina.

Dalje su stigli slijedeći doprinosi: Polažu Jugoslaveni iz Poreča (po jučer objelodanjenom dopisu) K 157.—.

Skupina naših prijatelja škole polaže K 32.—. Darovaše: po K 10: Viktor Huber; po K 6: Ilija Guberina; po K 5: Matija Radić; po K 3: Josip Radojković; po K 2: Ivan Sindičić, Alojis Čuk, Ivan Vuković, Ivan Tuhtan. Ukupno kruna 188.—; zadnji iskaz K 47.669.44; sveukupno K 47.857.44. Živjeli uzorni darovatelji! Ustrajno naprijed!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od **broja 5501.**

Dopisi iz Istre.

Iz Mrčana. Mi smo se nuzgredno dotakli i pitanje aprovizacije po sistemu općinskog gerenta u Vodnjanu, nu svakako zaboravili smo u zadnjem dopisu i tu činjenicu, da naši vojnici često dolaze na dopust i da imadu za vrijeme dopusta pravo za odredjeno vrijeme i na opskrbu. Ali oni uzalud to traže od mjesne aprovizacije, jer ona i drugarica u Krnici i t. d. nemaju materijala,. Ako vojnik na dopustu hoće da kupi nešto hrane u općini Vodnjan, mora sam prevaliti put do Vodnjana. On tužan dolazi, da se kod kuće okrijepi i otpočine, a kad tamo, jer nemamo ni sami, uz najbolju volju, hrane, tjeramo ga do Vodnjana, da si par kila muke donese. — Imali smo o pitanju i vrlo praktičkih nauka od samog domaćeg župnika, koji tvrdi, da bi se imalo u aprovizaciji držati rezervu za vojništvo, koje dolazi na dopust, no uzalud, jer je jošte malo volje za to u Vodnjanu. — Dokle ćemo to dočekati?

Dnevne vijesti.

Novinska korupcija u Beču. „Videnski Dennik“ piše: Kupovanje novina nije u Beču nikakva novost. Ali što u zadnje doba trpi redakcija „Fremdenblatta“, od dosadašnjeg organa c. kr. vlade, to već prelazi sve. Od 1. siječnja nije vlada dala svoju običnu subvenciju redakciji, pa urednik gospodin Schoell, koji je i član gospodske kuće, tu okolnost veoma teško snosi. Zato piše u zadnje doba „Fremdenblatt“ proti vladi i pojedinim ministrima i ide sa revolverom po Beču, čekajući da će se ipak tkogod preplašiti i donijeti stalni doprinos. Kao za vlade boljševika . . .

18 i pol milijarda banknota u tečaju. „Neue Freie Presse“ javlja, da je Austro-Ugarska banka saopćila, da se u tečaju nalazi banknota za 18 i pol milijarde kruna. Prve ratne godine izdano je novih banknota za 2.6 milijarde, druge za 2 milijarde, a treće za 3.7 milijarde kruna, dok je četvrte ratne godine osobito u drugom polugodištu, došla bujica, novi porast od preko 7 i pol milijarde kruna. Pišući o tome veli „N. Fr. Pr.“, da bi se o tome moralo raspravljati u Reichstagu, kako bi se konačno prestalo ići tom strmom nizbrdicom.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 33.

od 2. siječnja 1918

Posadno nadzorstvo natporučnik Neumayer.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“:

Mor. štop liječnik dr. Schiller.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici:

Mor. štop. liječnik dr. Bartošek.

Kod hrvatske naseobine u Moravskoj.

(Nastavak.)

Sunčanoj toplini vele učenjaci, da imamo zahvaliti postanak i uzdržanje čitavog života na zemlji. Ali i ta toplina zna biti nekad i dosadna, do zla boga dosadna. Ja sam se žurio kao zločinac, koji bježi pred potjerom, koja mu je već za petama. Znoj je sa mene samo tekao. Ljutit na sunce i njegovu „suvišnu, neumjerenu“ toplinu, sjeo sam na časak pod drvo, koje se je ponosno nad cestu dizalo. Iz polja vraćala se je smjerom k Gutenfeldu mlada žena. Sad će da prodje kraj mene. Bože, da je nagovorim, možda je Hrvatica. Ustao sam se, spreman, da podjem dalje. Ženu sam promatrao sa suzdržljivošću, kojom promatra zločinac čovjeka, kojega moli o konak (noćište). Odvažio sam se:

— Gehen Sie nach Gutenfeld? (Da li idete u G.?)

Na mjesto odgovora kimnula je samo glavom.

— Sie sind aus Gutenfeld? (Vi ste iz G.?), pitao sam je dalje.

— Jawohl. (Da.)

— Eine Krobotin? (Jeste Vi Hrvatica?)

— Jawohl! (Da!)

Što da rečem dalje, u razgovoru smo već zapeli. Nu išao sam već usporedo s njom i nešto je trebalo reći.

— Ich kann auch krobotisch. Ich bin ja auch ein Kroat, izustio sam suzdržljivo. (Ja razumijem također hrvatski, ja sam Hrvat.) Pogledala me je i bilo je vidjeti, da mi mnogo ne vjeruje. Počeo sam odmah govoriti hrvatski, pripovijedao sam joj, kako sam i otkuda u Gutenfeld došao. Jedva sam govorio, bio sam do suza ganut, što opet čujem hrvatski govor. Razabrao sam, da je narječje, kojim govore, dosta čisto. Kad smo došli u selo, upitao sam je, gdje stanuje župnik i otidjoh k njemu. Htio sam se kod njega informirati o prošlosti i sadašnjosti hrvatskih naseljenika. Kad sam stupio u njegov salon, prestavio mu se i par riječi rekao, namjesto da bih dalje govorio i rastumačio mu svrhu svojeg posjeta, ja sam elementarnom silom — proplakao. Suze su mi vrcale iz očiju, a ja sam ih silomice htio zadržati, stidio sam se da sam tako djetinjast, dokazivao sam si u duši, da je to glupo, da nemam nikakvog uzroka plakati, da se samo izvrgavam ruglu i smijehu — ali sve je bilo utaman. Suze su dugo tekle, bez obzira na mene. Najčudnovatiji mi je bilo, što župnik nije bio mojim plačem ni najmanje iznenadjen. Imao sam dojam, kao da se njemu čini moj plač sasma naravnim, razumljivim, običnim. Možda su i ostali rijetki posjetnici naše naseobine u Moravskoj bili na isti način ganuti kao i ja, kad su naglo u tudjoj zemlji, stotine kilometara daleko od domovine, čuli hrvatsku riječ, vidjeli hrvatski put.

Župnik bio je Čeh. Gotov učenjak, zna sve slavenske jezike. Medju moravske Hrvate nije došao slučajno. Još kao bogoslovac naučio je književni hrvatski jezik, a kao svećenik priglasio se je pak poslije dobrovoljno da ide u hrvatsku naseobinu. Svoje stado ljubi neizmjerno i radi svom silom, da puku održi hrvatski narodni značaj. Nu taj rad, da priznam tu žalosnu istinu, nema najboljeg uspjeha. U selu je naime njemačka škola. Učitelji pak rade na sve moguće načine oko ponjemčenja naših naseljenika. Pred nekih 100 godina, kad se je imala baš da otvori škola, bilo je našim kolonistima na volju dano, da izaberu, hoće li hrvatsku, njemačku ili češku školu. A kakvu su oni izabrali? — Njemačku! U Gutenfeldu odbacili su i narodne nošnje.

(Konac sliedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 4. veljače 1918. Broj 927

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja:

Na visoravni Sette Comuni potraja pojačana djelatnost artilerije.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 3. siječnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti dodje popodne između Houdholsterske šume i Lysa do živahnih bojeva artiljerije. U kraju Lens, s obe strane Scarpe i zapadno od Cambraia oživi djelomično artilerija. Kod Monchy-a bi odbijen jak izvidnički sunak Engleza.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika i vojvode Albrechta: Kod nekog neuspjelog poduzeća na kanalu Oise-Aisne pustiše Francuzi u našim rukama zarobljenika. Duž Ajlette, u odsječku Reims, na visočinama Moze i glavici Hartmannsweiler mnogostruka djelatnost artilerije. Sa izvida na istočnoj obali Moze i sjeverno od Bedonvillera privede naša pješadija nekoliko Francuza.

Talijansko bojište:

Na visoravni Asiago živahna vatrena djelatnost.

Sa ostalih bojišta ništa nova.

Prvi majstor glavnog stana Ludendorff.

Iz Rusije.

Kaos! Boljševici pregovaraju s centralnim vlastima o miru, a s druge strane pak navješćuju rat i samim svojim saveznicima. Trocki pregovore zateže, putuje u Petrograd, da pripravi nekakvu stupicu, pa se onda opet vraća, opet pregovara. U Rusiji pak vode boljševici rat proti Finskoj, proti Ukrajini, proti Rumunjskoj, i još pošiljaju čete da brane Vladivostok. U Moskvi je protu-revolucija, u Petrogradu ubijaju i pljačkaju hrabri boljševički ratnici. A ipak Trocki vjeruje u pobjedu. Barem tvrdi, da vjeruje. Svakako se ni boljševici ne smiju podcijenjivati. Igraju igru na život i smrt. Traže svuda anarkiju i revoluciju, traže obračun sa svim, što su vijekovi stvorili. Hoće da poruše sve, a iz tih ruševina imao bi izaći novi preporodjen svijet, koji ne bi imao u sebi ni traga od nekadašnjeg života i poredjaja u svijetu. Hoće li im uspjeti? Prema nekoj vijesti petrogradske brzojavne agenture, rekao je Trocki na trećem sveruskom kongresu radničkih i vojničkih vijeća medju ostalim i ovo: „Ruska se delegacija ne će odreći svojih zahtjeva. Ona ne će sklopiti nikakvog separatnog mira. Pokret već preotimlje maha u Poljskoj i Engleskoj. Vlast imperijalističkih i gradjanskih je, vlada podmuntrana. Evropski proletarijat će nas podupirati. Mi se borimo za sveopću stvar i mi ćemo pobijediti". Na konferenciji u Brestu Litovskom Trocki je pred par dana tu vijest oprovrgao i rekao, da je on kazao baš obratno.

Petrograd, 1. (D. u.) P. b. a: Sovjetove čete se približuju Kurguni, posljednjoj postaji pred Orenburgom. Kozaci Dutovljevi bježe natrag i na bijegu odbacuju svako oružje. Zauzeće Kazanja očekuje se sutra. Nova pojačanja, sastavljena iz pješadije i artilerije, dolaze sovjetovim četama u pomoć. Prema nekoj kasnijoj vijesti, Orenburg je pao u ruke sovjetovih četa. General je Dutov pobjegao.

Kijev, 1. (D. u.) Agentura. Ukrajinske pukovnije Ševčenko i Bogdan Georgevski pripojiše se, pojačane artilerijom, sovjetovim četama. Arsenal je zauzet. Ostale pukovnije garnizije nećkaju se boriti proti sovjetovim četama.

Amsterdam, 2. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Londona: List „Times" doznaje iz Petrograda dne 31. siječnja: 7 oružanih momaka po bijelom dan je navalilo na neka poštanska kola sa 65.000 rubalja i pobjeglo bez zaprijeke, i ako se slučaj dogodio pred mnogo ljudi. — Osniva se uspostava direktne brzojavne sveze izmedju Moskve i Berlina.

Izaslanstvo aalandskog otočja kod švedskog kralja.

Stockholm, 2 (D. u.) Svenska Telegram Biran. Kralj Gustav primio je danas izaslanstvo finskog otočja, koje je predalo poslanicu, upravljenu na kralja i švedski narod i potpisanu od 8000 ugledni̇h otočana, u kojoj se izražuje želja, da se aalandsko otočje pripoji Švedskoj. Kralj je izrazio želju, e bi švedska vlada u sporazumku sa slobodnom samostalnom Finskom našla koji izlaz, kako bi se prebrodilo poteškoće, koje se stavljaju na put ostvarenju želje aalandskoga stanovništva.

Konferencija antante zaključena.

Paris, 2. (D. u.) Agence Havas javlja: Rad je konferencije alijiraca dovršen u subotu u 3 i po sata po podne. Zaključci stvoreni na sjednicama, koje su se jedna za drugom obdržavale, posvema potvrdjuju jedinstvo savezničkih sila, te su tako izgradjeni, da će imati veliki utjecaj na dalnje ratovanje.

Paris, 2. (D. u.) Ag. Havas. Prema listu „Petit Parisen" sastali su se jučer saveznički generali u državnom kabinetu generala Weigenta, da se posavjetuju. Raspravljulo se samo o čisto vojničkim pitanjima, osobito se pretresao problem jedinstva mornarice i zapovjedništva. Generali su prorešetali takodjer najnovije zračne navale na London i Paris i govorili o sredstvima, koja bi se imala upotrebiti, da se učini konac nedjelima njemačkih ljetala.

IZ FINSKE.

Stockholm, 2. (D. u.) „Dagens Nihetter" javlja iz Helsingforsa: Ruski su mornari odlučili, da se priključe ustaškom pokretu crvene garde.

Berlin, 2. (D. u.) Ovdješnji opunomoćnici finske vlade podali su Wolffovom uredu izjavu, prema kojoj nije vlada u Finskoj nipošto srušena, kako je kazao Trocki, nego si je samo na jugu Finske neka socijalistička vlada prelazno u malenom dijelu zemlje prisvojila vlast brutalnom silom, a da nije bila zakonito podupirana zakonitim ovlaštenjem.

Političke vijesti.

Njemačka stavka.

„Venkov" piše: General Hoffmann izjadao se na bretskoj konferenciji, kako su iz Rusije bili potajno poslani u Njemačku revolucijonarni letaci, u kojima se nagovara narod, neka slijedi primjer ruskih boljševika. Sad je u Njemačkoj velika stavka radnika, koja se širi i zahvaća već i takove zavode, kaošto su tvornice oružja, rudokopi i brodogradilišta... Je li taj veliki pokret posljedicom ruske boljševičke agitacije?! Na takovo je pitanje teško odgovoriti nama, koji dobivamo vijesti iz Njemačke samo iz strogo cenzuriranih časopisa i iz službenih telegrama dopisnog ureda. Njemački listovi pak samo letimice dotiču se tog bolnog pitanja i samo nekoji od njih pišu o tom, da se boljševički pokret javlja sa svojim posljedicama i u njemačkom proletarijatu. Za čim idu štrajkujuće mase u Njemačkoj? To se je najjasnije pokazalo u Norimberku, gdje su priredili povorku, a na njenom čelu išle su žene, noseći velike table sa napisima: „Hoćemo bezodvlačni mir". Baš od tog natlaka za bezodvlačni mir odvraćao je grof Czernin, državni tajnik Kühlmann i vojevoda Hindenburg, jer da se takovom agitacijom radi za neprijatelje, koji mogu kazati, da su i u Njemačkoj već siti rata, te da ne žele ništa, do li povratak čim najbrži prijašnjih odnošaja. Hindenburg pak proti stavkama ima još i drugi razlog, a toj je čisto vojnički: „Svako odloženje posla ima kobni upliv na daljnje ratovanje, te je teški prekršaj proti momčadi u jarcima". Ali sve te opomene ne pomogoše. Stavka se širi, a što je glavno: sudjeluju na njoj obe njemačke socijalno-demokratske stranke. A baš taj trenutak je važan. Poznato je, da je službena stranka s gospodinom Scheidemannom na čelu bila proti toj stavci, da je dapače odvraćala od nje. Sad pak vidimo najedamput, da ta stranka zajednički s Liebknechtovom propaguje stavkaški pokret. Odakle taj preobrat?! Sigurno vide vladini socijaliste, da je cio pokret ojačao, te da bi to bilo kobno po stranku, kad bi mu se ona protivila. Njemačka vlada gleda na stavku kao na zločin, i državni tajnik nije htio da pregovara sa stavkašima. Nijemci imadu o svemu metode. Tako i u stavci. U Beču je dovršila generalna stavka u nekoliko sati — u Njemačkoj traje već toliko dana. To za to, jer je bila pripravljena, promišljena i proračunan njeni tok. Vidimo, kako pušta posao obrat za obratom, i to tako, da stavka dobiva ugleda, važnosti, jakosti i snage. Pri njoj se opaža logika. Ništa slučajnog, ništa nepredvidjenog, baš obratno, sve je matematički unapried proračunano. A ipak vladini se krugovi nadaju, da će u nekoliko dana sigurno prestati.

Mir.

Iz radničkih slojeva primamo: U zadnje se doba često čuje od razne vrste ljudi, neka narod sam nastupi za mir, i dok narod sam ne bude odlučno nastupio za mir, mira ne će biti. Mi smo sporazumni. I baš tu treba jasnoće i razgovjetnosti, da znamo, kojim ćemo putem udariti, da dodjemo skoro do pravednog i poštenog mira. Radnik nam piše o tom: Narod mora, da podade narodu ruku, narod mora, da se sporazumi s drugim narodom, i dok to ne bude, ni mira ne će bi... Mir, kojega će sklopiti vlada s vladom, bez priznanja naroda, gdje će samo pojedine osobe, u koje narod nema nikakvog povjerenja, pregovarati u ime čitavih država, taj mir ne će donijeti sreće ni zadovoljstva. Borba, koja je sada na fronti, prenest će se u unutrašnjost zemlje, i tu će se nastavljati staleški i strančarski boj, koji može da dovede samo do katastrofe. I Nijemac i Talijan mora da se odrekne onoga, što njemu ne pripada, mora da se nauči poštivati naše, kaošto i mi njegovo, i jedino u takovom uzajamnom radu može da postane i država i svi pojedinci sretni. Slobodan, kulturni i gospodarski razvoj mora se zajamčiti svakom narodu, i onda, kad se ljudske mase o tom sporazume, ratovanje postaje besmisleno. Radnik, koji nam ovo saopćuje, sam je uvjeren, da je danas teško do toga doći, ali da je ipak to moguće. Vodje proletarskih stranaka danas klipsaju za vladom i ispunjuju sve vladine zahtjeve, i na njezin mig zavadjaju mase. I dok se mase same ne osvijeste, ostat će sve pri starom. Mi smo socijalni i smo demokratski, i takovi hoćemo da ostanemo i u budućem. Ali naša nacijonalna sloboda, to je prvi zahtjev, kojega postavljamo i za koji ćemo se boriti. Mnogo smo se dali izrabljivati od praznih krilatica, iskreno smo uzimali na srce sve, što su nam bajali, ali smo se ipak konačno osvijestili. Jedino takav mir, koji će svaki narod primiti sa zadovoljstvom i osjetiti, da je to i njegov mir i jamstvo za njegov slobodni život i razvitak, donijet će svijetu sreću, provesti ideje socijalizma i prave demokracije.

Iz slavenskog svijeta.

Za naše narodno ujedinjenje. H. D. objavljuje izjavu od 48-orice zagrebačkih svećenika, u kojoj se ovi izjavljuju za jugoslavensku deklaraciju, te za samoodredjenje, jedinstvo i nezavistnost jednog i istog naroda Hrvata, Srba i Slovenaca. Dalje se javlja: Omladina svih zagrebačkih srednjih škola izjavila se listom za jugoslavensku deklaraciju, koja stoji na temelju prava samoodredjenja naroda. Dosada je potpisalo tu izjavu preko 1000 djaka obojeg spola. — Osim toga je izjavila svoje pristajanje uz jugoslavensku deklaraciju i bogoslovska omladina u Senju. — Izjavi riječkih i sušačkih Hrvata, Srba i Slovenaca priključiše se i daljnji primorski gradovi. — „Primorske novine" objavljuju izjavu Kastavaca, koju su ovi poslali Jugoslavenskom klubu u Beč. U izjavi se odobrava rad našili narodnih zastupnika na carevinskom vijeću, naročito deklaracija od 30. svibnja 1917. Izjavu je potpisalo preko dvije hiljade osoba. — Za slobodno ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba u hapsburškoj monarhiji glasovalo je, kako javlja „Jugoslovan" do sad 442 općine, žene i djevojke su priposlale 255 izjava s 82 986 potpisa. Svećenstvo je glasovalo u 30 dekanija, društva 35, okružna zastupstva, kotarska školska vijeća i učiteljstvo u 15 krajeva na skupštinama, zadruge, željezničari i radnici u 9 krajeva. — Uskrsnuće, blagdan se približuje. Hoćemo li do onda svi ustati? Nije li križni put i Kalvarija već — iza nas?

*

Zahtjev Slavena za sudjelovanje kod mirovnih pregovora. Javljaju iz Beča: Češki svaz, jugoslavenski klub i rusinski savez upravili su na predsjednika austrijske delegacije Hausera u ime svojih zastupnika u austrijskoj delegaciji zahtjev, u kojem se veli: Na početku sjednice delegacije stavili su češki, jugoslavenski i rusinski delegati predlog, da se pripuste mirovnim pregovorima u Brest-Litovsku svi narodi Austrije. Taj smo zahtjev smatrali prešnim, te mislimo, da je nužno, da se sazove plenum delegacije, da se taj zahtjev može podnijeti prema poslovniku.

*

Što je s Poljacima? Pred par dana javismo, da će u Poljskom kolu pobijediti radikalniji elementi, i time će austrijska politika stupiti u novu fazu. Svi bi se slavenske stranke našle tako na okupu u borbi za zajedničku stvar.

Medjutim još ovog puta pobijedila je u Poljskom kolu austrofilska konservativna stranka. Dne 31. prošlog mjeseca bje izabran predsjednikom Poljskog kola barun Götz, pristaša politike dra. viteza Bilinskog, konservativac, veleposjednik i veleobrtnik, te njegov izbor znači, kako pišu „Narodni Listy" nove borbe u Poljskom kolu izmedju politike, označene majskom deklaracijom i konzervativne politike, koja ide zatim da se Poljsko kolo baci opet u vladin zagrljaj. „Narodni Listy" vele, da nije isključeno, e, će se Poljsko kolo raspasti. — Istog dana na večer, kad je izbor predsjednika bio već obavljen, posjetio je vodja poljskih narodnih demokrata (Svepoljaka), zast. Glombinjski, predsjednika Češkog svaza, zast. Stanjeka, s kojim je dugo raspravljao.

Domaće vijesti.

Hrvatstvo u Puli. Hrvatski jezik kaošto i svi slavenski jezici izgledaju u očima naših narodnih protivnika kao nešto manje vrijednoga, inferiornoga, što se s njihovom razvikanom kulturom nemože ta'cmiti. A to, da smo mi Slaveni popustljivi, da s tudjincem govorimo u njegovom jeziku, daje im razloga, da nas, ne poznavajući našeg moralnog osjećaja, drže slabićima, te smatraju za svoju svetu dužnost, da nas tlače i brutalno vladaju nad nama. Nepoznavajući naše povijesti, naše književnosti i umjetnosti a opijeni vlastitom slavom drže oni još dandanas naš jezik jezikom barbara, neciviliziranih robova, nad kojima se po njihovom mišljenju može gospodovati po miloj volji. Vide u našemu narodu samo dobre sluge u rukama bilo kojeg gospodara, sluge, koji se pokoravaju i vrše zapovijedi, bile one ma i na štetu njima samima, sluge, koji si nijesu svijesni svoje vlastite snage. Polagano tek počimlju da shvaćaju, rastriježnjeni nesuzdrživom bujicom slavenske sile, da je narod kojega su prezirali, snažan i jak, i tu snagu i energiju mladog preporodjenog naroda počimlju štovati. Rat je potegao za kose i osvijestio od opilosti mnogog protivnika Slavena a jedva budući će svijet moći ocijeniti pravu ulogu, kuju je igralo Slavenstvo u ovom ratu proti brutalnoj sili. Slaveni nijesu nikada ni nigdje osnivali svoje zahtjeve na sili, pa tako ni mi, puljski Hrvati nijesmo nikada zahtijevali ništa osim onoga, što nam po pravu pripada. Naš grad poprimio je u ove tri i po ratne godine tužan izgled. Kamogod se okreneš, svagdje pustoš, svagdje neugodne uspomene. Svaki te predmet, svaki naredjaj sjeća, da si u tvrdjavi. A ipak je i u ovo žalosno doba hrvatska misao u Puli preotela maha. Osjeća se, kako mladi orijaš provaljuje, kako zauzima postojanku za postojankom. Morao je nadoći rat, da osvanu u Puli trojezični oglasi, moralo se najprije proliti na potoke krvi, da se mjerodavni faktori uvjere, e je u Puli nužna potreba hrvatskih škola. A ipak se danas pribijaju na zidove trojezični oglasi, a na kotarskoj zgradi čitamo veliki ukusni natpis: c. k. kotarsko poglavarstvo, a da nema nikoga koji bi tome prigovorio, jer svatko osjeća, da je to bilo potrebno i opravdano. Mi, puljski Hrvati moramo biti iz dna duše zahvalni sadašnjem c. k. tvrdjavnom povjereniku, koji, premda sin tudjeg naroda, ipak je svoju tešku službu, punu odgovornosti, vršio uvijek do sada pravedno, plemenito i nepristrano. — Hrvatstvo u Puli polagano se ali sigurno diže i mi smo si svijesni, da ćemo u času kad budemo na koncu rata zaključili našu bilancu, moći ustanoviti mnogo dobitaka. Jesmo li, a to opet sigurno jesmo, mnogo toga u zgodnom trenutku proigrali i zanemarili, moramo samo da kažemo svi: „nostra culpa!"

Putovanje u Švicarsku. C. kr. tvrdjavni povjerenik oglašuje: Švicarsko federalno vijeće izdalo je jednu naredbu glede pograničnog redarstva i nadzora stranaca, koja stupa u krijepost danom 20. prosinca 1917. Ista sadržaje medju ostalim i slijedeće odredbe: Svaki inostranac, koji hoće da putuje u Švicarsku, mora biti providjen putnicom odnosno kakvom drugom jednakopravnom iskaznicom. Osim toga ima da prikaže izvadak kaznenog zapisnika odnosno svjedodžbu dobrog ponašanja, izdanu od pripadne mu oblasti, te konačno da dokaže besprikornost svrhe namjeravanog boravka i da posjeduje dostatnih sredstava za boravak u Švicarskoj. Glede nadzira vrijedi odredba, da je svaki inostranac, koji stupi na švicarsko zemljište, dužan, da se u roku od 24 sata prijavi kod redarstvene oblasti, te da se iskaže glede svrhe svog boravka. Svaki inostranac, koji to dokaže, dobit će nakon pohrane vlastitih isprava kontrolnu kartu (Kontrollkarte), koja će mu služiti kao iskaznica na švicarskom zemljištu. Druge naredbene odredbe tiču se kaznenog postupka i administrativnog izgona iz zemlje, koji može da bude naredjen medju ostalim i u slučaju propusta prijave, uskraćenja razjašnjenja i krivih navoda.

Zapis za pismonoše. Ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu saopćuje: Josip Silberbauer, umro u Beču godine 1916. odredio je medju ostalim i jedan zapis (legat) od 10.000 kruna za pismonoše, koji su u ovom svjetskom ratu bili teško ranjeni. Za podjeljenje potpora iz ovog zavještaja Silberbauerova uzimaju se u obzir isključivo oni poštanski namještenici, koji su u svjetskom ratu bili teško ranjeni te koji su prije nastupa ratne službe i prije negoli su bili ranjeni, obavljali dostavnu službu. Dotične molbe imaju se podastrijeti c. k. poštanskom ravnateljstvu putem nadležnog poštanskog ureda.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Polaže gosp. Ivan Lasković K 50.— Jedan skup rodoljuba i prijatelja naše škole, položio je kroz mj. siječanj o. g. K 163.40. Darovaše: po K 10: Vukelić, pl. M. Barčut M., Grubješić S.; po K 5: Mahulja M., Tavra I., Bizaca D.; po K 4: Kovačević M., Maršić S., Šarić L., Mladinić P. Baučić A.; po K 3: Spaleta A., Dobreško M., Faget R., Gregori J.; po K 2: Matejčić M., Rušev R., Bedalov M., Čatipović J., Lončarić M., Walić V., Bratanić N., Zore A., Tadinac M., Supraha L., Grubešić A., Gagić J., J. Gašparić, Pupačić I., Palinić I., Čargonja M., Mislov J., Perožić, Jurčić J., Stipanić, Dorkin B, Linić R., Erceg I., Rogić B., Knežević L., Pindulić M., Pastorčić M., Widoni J., Zoljan M., Barić B., Pelć Katerić A., Borovina V.; po K 1: Buzančić J., Jurin J., Jerčić A., Kurlin L., Stipanov M., Balć B., Vidinić F., Ključe S., Brkić S., Reich E., Franulić, Petrović I., Tijan I., Milnarić K., Baraba M., Kaić M., Ditrik, Widić M., Puntar, Kurić I.; po 40 para: Povše. Ukupno K 213.40; zadnji iskaz K 47.857.40; sveukupno K 48.070.84. Uzornim i svijesnim rodoljubima budi čast i hvala! Naprijed za našu narodnu prosvjetu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 5501.

Poruke iz uprave.

Gg. Rocce i Stražičić. Hvala Vam na proširenju lista! Življeli!

Prosvjeta.

„Ilustrovane Novosti". Primismo prvi broj tog ukusno opremljenog tjednika. U zadnje doba, gdje se u jugoslavenskom svijetu toliko piše, toliko časopisa izdaje, dobrih i slabih, osjećamo potrebu takovog časopisa, u kojem bi se pružila čitatelju jedinstvena slika iz svih grana naše književnosti i umjetnosti a ujedno i kratak pregled u slikama o svim važnim dogadjajima, što se u tom burnom vijeku zbivaju. U prvom broju nalazi se početak romana iz ratnog života „Jaram" od ruskog pisca Leonida Andrejeva, koji se nastavlja. Vl. L. Dubravčić: „U sablasnoj noći;" Antun Farčić: „Iz Karlaučke kaznione", pjesma pisana u gradačkoj kazniоni; Guido Tartaglia: Na znanje; A. Trešić-Pavičić: Božanska slatkoća. Osim toga imadu kratak pregled: kazalište, književnost, umjetnost, moda. Naše slike i na koncu šale iz savremenog kulturnog i političkog svjetovnog života. Prvi je broj opremljen portretima mladih umjetnika Milana i Duška Jovanovića, dr. Tresića-Pavičića, Iva Vojnovića u ćeliji šibenske tamnice, Josipa Pavića, Mâje de Strozzi, Borivoja Raškovića, te mnogim uspjelim slikama iz života naših boraca na ratištu. „Ilustrovane Novosti" su štampane na finom papiru i stoje godišnje: K 20, pol godine K 10.— četvrt godine K 5.— pojedini broj 40 filira: Uredništvo „Ilustrovanih Novosti": Gundulićeva ul. 26, a uprava: Marije Valerije ul. 6 u Zagrebu.

Izložba. Primili smo drugi broj ovog književno-umjetničkog polumesečnika s ovim sadržajem: Tih. Ostojić: Kad doleti golub sa grančicom mira. — Sima Pandurović: Noć slutnje. — R. F. Magjer: Na prevozu. — M. Vlastovićeva: Badnja noć na vlastelinstvu. — Dar. M. Odović: Saloma. Mihailo Miron: Bojna pesma. — Milorad M. Petrović: Anegdote iz života srpskih književnika. — Gi de Monasan. Povratak. — Svetislav Banica: Budjenje. — Vršac. — Nova izdanja. — B. Pekarić: Književna kritika u Hrvata. — U Pregledu piše Z. o. R. F. Magjeru, S. piše o novom upravitelju zagrebačkog kazališta i Tih. Ostojić o blagopokojnom Dr. Konstantinu Jirečku. U istom se broju nalazi portret Pavla Petrovića, člana kralj. budimpeštanske opere i karikatura pesnika R. F. Magjera od R. Valića. Izložba je štampana ćirilicom a pretplata joj iznosi na pol godine 8 K — na četvrt godine 4 K. Rukopise i pretplatu treba slati na: „Izložba", Versecz, Pancsovajut. 27. — Hrvatska štampa nije dočekala taj srpski časopis sa simpatijama. Zanimivo je, da se u istom broju nalazi pesma pesnika R. F. Magjera i karikatura pesnikova. Biće da ni oni sami to ozbiljno ne shvaćaju.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 34.

od 3. siječnja 1918.

Posadno nadzorstvo Satnik Badl.

Liječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": Mor. štop liječnik dr. Prandstetter.

Liječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Teichmann.

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

Kod hrvatske naseobine u Moravskoj.

(Konac).

Malo bolje, hrvatskije prilike vladaju u središnjoj naseobini Novom Prerovu. I muško i žensko nosi tu slikovitu svoju narodnu nošnju, krasno izšivanu i izradjenu. Izšivane i vezene stvari naših naseljenika imadu i veliku umjetničku vrijednost. Krasan dojam dobiva čovjek u novoprerovskoj crkvi, punoj narodnih radnja sa hrvatskim natpisima. Brigom novoprerovskog župnika nalazi se zidovima i par hrvatskih rečenica iz biblije. Ali da se ne bi tko prevario i mislio u književnom jeziku. Bože sačuvaj, te ne! Hrvatski samo ono, kako se u njihova tri sela govori. Pa i taj domaći hrvatski govor jest samo blijedna pepeljuga, odredjena jedino za obiteljsko ognjište. U školi, na pošti, na općini i kod državnih ureda jest sve njemački. U crkvi još toliko, da je svaka treća propovijed hrvatska. Župnik novoprerovski pripovijedao mi je, kakove je imao poteškoće, kad je htio, da se na novokupljeni „Križni put" da hrvatske natpise. Naši „Hrvati" htjeli su u savezu sa učiteljem, da se da njemačke! Da, istinu mi je rekao Janíček, češki doseljenik u Novom Prerovu: „Oni se nazivaju Hrvatima i nose hrvatsko ruho, ali duše i srca njihova su njemačka". Oni su Nijemci hrvatskog materinskog jezika. Hrvatskih knjiga ili novina ne ćeš u njihovoj kući naći. Sve je njemačko. Govorio sam im, neka naruče i hrvatske, dao sam im i par adresa za knjige i novine, ali čitao sam im na obrazima, da će sve te adrese baciti, čim iz kuće izadjem.

Župnik ponudio mi je kod sebe noćište i kasno je već bilo u noći, kad smo prekinuli naš razgovor. Ostao sam u sobi sam, sjeo sam k pisaćem stolu i pomno sam sve, što sam vidio i čuo u bilježnicu ispisao. Rezultat je bio žalostan: kako sam se prije veselio, tako sam sada bio žalostan, kad sam vidio, da je i govor i nošnja tog puka tek maska za njemačko srce i mišljenje. — Sutradan htio sam posjetiti i treće selo naše naseobine, Fröllersdorf. Župnik prerovski pratio me je skoro do samog seoca, bili smo udaljeni još kojih 300 koraka, kad smo se oprastali. U toj situaciji zastigao nas je žandarm, koji je već odulje vremena od Novog Prerova za nama išao i sve nam se više i više približavao. Okrenuo se je odmah k meni.

— Bio ste jučer kod „krobotskih" seljana u Prerovu? pitao me je onim poznatim žandarmskim glasom, njemački naravno.

— Da.

— Dakle Vi ste onaj, koji im je svakojake sumnjive knjige i novine preporučivao i koješta ih ispitivao?

— Ja sam taj, da, ali...

— Genug! Im Namen des Gesetzes sind Sie als spionageverdächtig verhaftet. Folgen Sie mir nach!*) dovršio je majestetno gospodin c. kr. žandarm.

Brrrr!

Župnik i ja počeli smo mu čitavu stvar tumačiti. Iz njegovih odgovora razabrao sam, da su me naši Kroboti sami išli žandarmima „prijaviti", sumnjičeć me zbog špijunaže. Ja da se izdavam za Krobota, ali Krobot da nisam, jer da ni ne znam „dobro" krobotski govoriti. Po svoj prilici, da sam srpski ili ruski špijun. Svi naši razlozi nisu mogli promijeniti žandarmovu odluku. On da „mora ispuniti svoju dužnost". Oprostio sam se sa župnikom i nastavio sam put sa žandarmom, ali ne u Fröllersdorf, nego u Mikulov, na kotarski sud ili točno rečeno u zatvor kotarskog suda.

U 24 sata nastala je, kako bi diplomata rekao, potpuna promjena situacije. Jučer u podne plakao sam od ganuća, što čujem hrvatski govor, vidim hrvatski puk, a danas? Danas da plačem od ljutine i razočaranja, šta mi je tajst isti puk svoju protuljubav iskazao tako, da me je u zatvor doveo? Ne! Žalost i razočaranje bili su preveliki, da bih mogao plakati.

Nijem, suhih očiju, slijedio sam ja „spionageverdächtiges Individuum" žandarma po putu, koji vodi u tamnicu...

*) To znači: Dosta! Vi ste kao sumnjivac zbog špijunaže zatvoreni. Idite za mnom!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·00, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custozn 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Čekovni rač. aus. pošt. šted 26.795.

Godina IV. | U Puli, utorak 5. veljače 1918. | Broj 928.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju Ečave i Piave živahni topnički bojevi. Istočno od Brente suzbili smo dva neprijateljska izvidjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na mnogim mjestima fronte djelovanje topništva, koje je poraslo na večer osobito u Flandriji izmedju Houthoulterske šume i Lyse kaošto i na obim stranama Moze. Zapadno od Bullecourta izjalovio se je jaki engleski izvidjaj. — Na Aillettei, sjeverno od Braye, prevališe Francuzi prolazno u položaje naših (straža. Naša je pješadija i naši su pijoniri dopremili iz francuskih opkopa, sjeverozapadno od Bezonvauxa, 10 zarobljenika. U zračnim bojevima i sa zemlje oboreno bi zadnjih dvaju dana 18 neprijateljskih lijetala i 2 sputana zrakoplova. — Talijanska fronta: Izmedju Ečave i Piave višestruki topnički bojevi. Sa ostalih bojišta nema ništa nova. — Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Beč, 2. Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog od 1. veljače: Predsjednik današnje plenarne je sjednice saopćio, da je ministar-predsjednik Radoslavov preuzeo predsjedništvo bugarske delegacije. U ime ukrajinske je pučke republike izjavio delegat Sevrjuk, da se dosadanji predsjednik ukrajinske delegacije nije više povratio, te da radi toga preuzima on predsjedništvo ukrajinskog odaslanstva. Novi je predsjednik ukrajinske delegacije izjavio zatim, da je medjunarodni položaj ukrajinske pučke republike središnje rade bio priznat u sjednici od 10. siječnja i sa strane središnjih vlasti i sa strane vijeća pučkih povjerenika. Zadnja izjava Trockoga, koji kuša na temelju jednog običnog telegrama i pozivajuć se na neki izvršujući odbor u Harkovu, o kojem se do sad nije doznalo ništa, da krati prava ukrajinske delegacije, u posvemašnjoj je opreci sa dosadanjim izjavama ruskoga pučkoga komesara. Nasuprot tome mora ukrajinski odaslanik da pribije, da nije Ukrajini unatoč njezinom nastojanju uspjelo, da se stvori federativna ruska republika, te da je radi toga morala da odustane od ove svoje nakane. Radi toga bila je Ukrajina sa strane središnje rade proglašena potpunoma neodvisnom republikom. Tvrdnja Trockoga, da eksekutivni odbor u Harkovu zastupa bolje ukrajinske interese negoli kijevska rada može se veoma lako opovrći, ali ovo se pitanje tiče samo unutarnjih odnošaja Ukrajine i ne dotiče se niti najmanje njezinog medjunarodnog pravnog položaja.

Ako Trocki tvrdi, da ukrajinska delegacija nema prava zastupanja Ukrajine, pošto nije priznata sa strane harkovskog izvršujućeg odbora, to mora zastupnik Ukrajine da izjavi, da bi zapravo morala ruska delegacija da predloži svoju punomoć, pošto nije priznata niti od Moldave, niti od krimskih tartara niti od Sibirje, koji nijesu zastupani u vijeću pučkih povjerenika. Kad bi se Ukrajina htjela pozivati na kojekakve brzojavke, mogla bi istieati bezžične nekoje vijesti, od druge sredine siječnja, prema kojima su se u Petrogradu konstituirale neke pukovnije te izazvale poulične bojeve, koji su slabo ispali po vladu. Ali Ukrajina smatra to jedino unutarnjom stvari Rusije, u koju se ne upliće. Konačno je predložio Sevrjuk, neka se prizna potpunu neodvisnost Ukrajine i neka se ustanovi njezin medjunarodni položaj i zastupanja njezine delegacije, da se time spriječi kriva tumačenja i protuslovne izjave.

Za tim je na poziv Trockoga dao zastupnik charkovskog eksekutivnog odbora izjavu, u kojoj kaže, da taj odbor nije nikad priznao kompetentnosti ukrajinske središnje rade, pošto je ova vodila pregovore bez znanja naroda i odijeljeno od petrogradske vlade. To je uzdrmalo osnovke ukrajinske vlade. Ukrajinski narod želi doduše čim skorašnji mir na temelju „bez aneksija i kontribucija i prava naroda na samoodredjenje" ali želi to postići u svezi sa federativnom ruskom republikom. Što se tiče zaposjednutih područja, to dijeli pučko tajništvo u Harkovu potpunoma stanovište ruske delegacije te izjavlja, da ukrajinski narod neće nikad priznavati ugovore i pogodbe ukrajinske vlade, ne budu li priznati i odobreni od delegacije ruske republike.

Za tim izvodi Trocki, da se priznanje samostalnosti i neodvisnosti ove ili one države ne smije zamijeniti priznanjem ove ili one vlade. U doba, kad je pitanje priznanja ukrajinske rade zadobilo ovdje praktično značenje, nije bio još proces samoodredjenja Ukrajine posve skupljen i razvijen. U ostalom da je on, Trocki, istaknuo, a da nije izazvao prosvjeda sa strane ukrajinske rade, da nejasan položaj u Ukrajini iziskuje predhodnu nagodbu u svim spornim točkama, osobito u točkama granica nove države. Na ovu se veoma važnu izjavu nije danas ni osvrnula ukrajinska delegacija. Iz ove izjave slijedi, da bi svako utanačenje izmedju središnjih vlasti, koje bi izazvalo negodovanje sa strane ruske vlade, izgubilo svoju moć i valjanost. Središnje vlasti imadu interes, da točno odrede u materijalnom pogledu svoj odnošaj napram Ukrajini, da se ne bi varave veličine držale zbiljskima. Čim više se naime jača sila sovjeta u čitavoj zemlji, tim više smještaju posjedujući staleži svoje separatističke težnje na pogranična područja bivšeg ruskog carstva. Mora se medjutim istaknuti, da se u nekojim krugovima pretjerava separatistične tendencije u Rusiji. Pobijede li ove skupine u Rusiji, postati će odmah nosiocima centralizacije, u čiju obranu su nastupale u bivšem ruskom carstvu. Zastupnici središnjih vlasti ne mogu preuzeti uloge obraničkih sudija o sadašnjim prilikama u Rusiji i Ukrajini. On ostaje kod svog prijašnjeg stanovišta, koje je odmah iz početka formulirao. On opetuje osobito sada, otkako su zastupnici ukrajinskog izvršujućeg odbora stupili u rusku delegaciju, da samo takvi ugovori sa kijevskom radom mogu da imadu pravovaljanost, koji budu odobreni sa strane ruske delegacije.

U ime delegacije rade podao je za tim Lubynskij slijedeću izjavu: Izjave Trockoga, koje su mnogo puta posve krivo prikazale odnošaj izmedju Rusije i novopostalih država, bile bi mnogo puta dale razlog za prosvjed sa ukrajinske strane. Ali ukrajinska je delegacija odustala od toga, da ne bi rušila ugled petrogradske delegacije, a tim više, pošto se je to ticalo naših unutarnjih prilika. Sada, kad je Ukrajina postala nezavisnom republikom, nijesu takva pitanja više pitanja nutarnje politike. Godina revolucije 1917. počela je sa pucnjavom pod carizmom a svršila je sa pripremama boljševika za rastjeranje konstituante. Kaošto i sve ostale revolucijone vlade i boljševička je vlada protivna federativnim idealima naroda. Proglasi boljševika o slobodi naroda samo su gruba demagožka srestva. Boljševička vlada, koja je silom rastjerala ustavodavnu skupštinu i koja se oslanja na silu bajuneta plaćenika crvene garde neće nikad provesti pravo samoodredjenja naroda u Rusiji. Ova vlada znade veoma dobro, da ne samo da je neće priznati Ukrajina, već da će joj sam ruski narod odrediti pravo, da provadja svoja načela. Samo iz straha da se ne bi razvila narodna revolucija, proglasili su boljševici iz demagoških razloga pravo samoodredjenja naroda.

Beč, 2. (D. u.) (Nastavak.) Lubynskij karakteriše na to strahovladu boljševičke vlade, koja krivi dapače i poznate socijaliste i stare revolucijonarce, da su buržoazi te posve izmišljenim vijestima pokapa autoritetu vlade ove ili one mlade republike. Ona dobro znade, da je lakše rušiti nego stvarati. Govornik govori nato o pretpovjesti harkovske ukrajinske delegacije, koja je na poziv i uz sudjelovanje boljševika došla u Brest Litovski, te veli: Ukrajinska je rada bila u Rusiji prva vlada, koja se je sastojala iz samih socijalista. Pod okriljem ukrajinske inteligencije organizovaše se ukrajinski radnici, vojnici i seljaci, privukavši u svoje kolo i neukrajinsko pučanstvo, koje živi na ukrajinskoj zemlji. Ali već pod carizmom poslalo se je u ukrajinsko područje i na ukrajinsku frontu u prvome redu vojnike, koji nijesu Ukrajinci, tudje elemente, od kojih nije za vrijeme revolucije uspjelo oslobodili Ukrajinu. Ti su neukrajinski vojnici ustanovili u nekojim ukrajinskim gradovima svoja vojnička vijeća. Petrogradski su boljševici zahtjevali od ukrajinske vlade, da se čitava vladalačka moć u Ukrajini preda ovim vojničkim vijećima, a da se ne uzme u obzir zahtjeva, postavljenog od boljševika na mirovnoj konferenciji, da se naime tudje čete odstrane iz zaposjednutih krajeva. Naravno je, da ukrajinska vlada nije mogla udovoljiti ovomu zahtjevu. Drugo umiješavanje sa strane boljševika tvori zahtjev petrogradskih boljševika, da se raspišu novi izbori za središnju radu, zahtjev koji je očito kršenje prava na samoodredjenje. Izbori u konstituantu na ukrajinskom području jesu sjajna pobjeda po ukrajinsku središnju radu, jer je bilo izabrano samo 15 postotaka boljševika. Sada se je petrogradska vlada poslužila posljednjeg sredstva, sazvavši u Kijevu ukrajinski kongres seljaka i vojnika. No, 2000 odaslanika, koji dodjoše na kongres, izrekoše pretežnom većinom glasova potpuno povjerenje središnjoj radi, na što je boljševička skupina od 80 ljudi pobjegla u Harkov, gdje se je proglasila novom vladom ukrajinske pučke republike. Pučki su povjerenici otposlali onamo organizovane čete crvene garde, da opsjene pučanstvo harkovske gubernije i da štite harkovsku vladu. To su sile, na kojima se temelji harkovska vlada. Nema sumnje, da na taj način stvorena harkovska vlada nije pozvana, da zastupa ukrajinsku republiku, a niti samo grad Harkov. Lubynskij je zaključio: Naša povijest, naša budućnost, široki slojevi radnog naroda odlučit će, da li ima pravo Trocki ili mi, tko je socijalist a tko proturevolucijonarac, tko stvara a tko uništava. — Nato je podao izjavu vanjski ministar grof Czernin.

Beč, 2. (D. u.) C. kr. dopisni ured javlja iz Bresta-Litovskog dne 1. veljače: Konac plenarne sjednice. — Iza govora gospodina Levickog podaje predsjednik austro-ugarske delegacije, grof Czernin, u ime delegacija četiriju savezničkih vlasti ovu izjavu: U ime delegacija četiriju savezničkih vlasti častim se da pridodam izjavi, podanoj po ukrajinskoj delegaciji još i ovo: Kako je poznato, predsjednik je ukrajinske delegacije, državni tajnik Holubović u plenarnoj sjednici od 10. siječnja 1918. izjavio, da ukrajinska narodna republika, opirući se 3. universal centralne rade od 7.-20. studenoga 1917. opet počimlje eksistovati i „stupa u punom opsegu, prava, koja joj pripadaju u medjunarodne odnošaje". S obzirom na to smatra vlada ukrajinske narodne republike opravdanim da zauzme u sadašnjim mirovnim pregovorima samostalno stanovište. — Na to sam ja u plenarnoj sjednici od 12. siječnja 1918. u ime četiriju savezničkih vlasti podao ovu izjavu: „Mi priznajemo ukrajinsku delegaciju i opunomoćeno zastupstvo samostalne ukrajinske republike". S obzirom na promijenjeno stanovište, koje je predsjednik ruske delegacije zauzeo u tom pitanju u plenarnoj sjednici od 30. siječnja, prema kojem mogu biti priznani i prihvaćeni samo takvi ugovori s Ukrajinom, koji budu formalno potvrdjeni od vlade federativne republike Rusije, podaju delegacije savezničkih vlasti glede stanovišta delegacije kijevske kao neodvisne delegacije slijedeću izjavu: „Mi nemamo razloga, da sada uskratimo ili ograničimo priznanje samostalnosti ukrajinske delegacije i neodvisnosti ukrajinske pučke republike. Mi i dalje priznajemo ukrajinsku narodnu republiku kao neodvisnu, slobodnu i suverenu državu, koja ima pravo, da samostalno sklapa medjunarodne ugovore". — Gospodin je Trocki na to primjetio, da on nije promijenio svog dosadašnjeg nazora o ukrajinskoj državnosti te da će istaknuti činjenicu, da će četvorici saveznih država biti teško moguće, navadjati granicu baš priznate republike. Kod mirovnih pregovaranja nijesu medjutim granice jedne države pitanja sporedne važnosti. Zatim bi sjednica zaključena.

Beč, 3. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta-Litovskog: Ministar vanjskih posala grof Czernin i državni tajnik von Kühlmann otputovali su danas sa pratnjom na kratak boravak u Berlin, gdje će se obdržavati vijećanja.

Stavka u Njemačkoj.

Stavkaški je pokret u Njemačkoj poprimio ozbiljnog karaktera. „Narodni Listy" pišu: Vladine opomene nijesu djelovale, isto se tako nije obaziralo ni na pozive Hindenburgove. Napadaji „domovinske" štampe proti stavkašima bijahu polijevanje ognja uljem. Stavke se dnevno šire, dolazi i do krvavih borba, kako je već dopisni ured javio. Radništvo zahtjeva mir, slobodu, gradjansku ravnopravnost u državi i sveopći mir bez aneksivja i kontribucija na temelju prava samoodredjenja naroda te poboljšanje aprovizacije. Zahtjevi rajhskog njemačkog radništva razlikuju se znatno od zahtjeva bečke socijalne demokracije. Ta je stavkala samo za separatni mir s Rusijom i za „samoodredjenje" — zaposjednutog područja. Shvaća li njemačko radništvo iz rajha zahtjeve narodnog samoodredjenja iskreno i ozbiljno, približuje se znatno češkom radništvu, koje takodjer zahtjeva sveopći mir na temelju samoodredjenja svih naroda. Njemačka vlada radi proti socijalnoj demokraciji veoma energički. Ne obećaje kao vlada bečka; ne će ni da sa stavkašima pregovara. Ne pokazuje sklonost, da udovolji radništvu, mjesto političkih sloboština pooštruje opsadno stanje i proglašuje nad Berlinom ratno stanje, mjesto ispuštenja Liebknechta iz kaznione, zatvara Dittmanna. Radnička su vijeća raspuštena, radnički je dom zaposjednut od policije. Radništvo protestira i došlo je do borbe. Radi je krv i javljaju već o prvim mrtvacima iz tog velikog boja. Najbliži će čas pokazati, da li će radništvo popustiti. Vlada ne će popustiti.

Monakov, 4. (D. u.) Pregovaranja u svrhu ujedinjenja, koja su započela medju stavkajućima, vodjenima od samostalnih socijalnih demokrata, te medju socijalno-demokratskom strankom, imala su uspjeh, te jamče, da će počamši sa ponedjeljkom biti radnja opeta započela u svim monakovskim obratima.

Berlin, 31. siječnja. Vodja neovisnih socijalnih demokrata zast. Dittmann bio je u Treptovu uapšen, kad je htio da govori mnoštvu. Budući da je bio uhvaćen pri činu, ne štiti ga imuniteta. Vlada hoće u sličnim slučajevima da postupa jednako strogo. („Berliner Tageblatt.„)

Što pričaju tajni dokumenti.

Berlin, 3. (D. u.) Wolffov ured saopćuje: Izmedju novo objavljenih tajnih dokumenata od osobite je važnosti na prijašnjeg cara upravljena bilješka na koncu godine 1904. sa strane tadanjeg ministra izvanjskih posala, grofa Lambsdorfa, u kojoj je taj nukao njemačku vladu, neka uznemiruje prijateljske odnošaje izmedju Rusije i Francuske, te se izrazio veoma rezervirano o tadanjem pitanju zbliženja izmedju Njemačke i Rusije. Na tu bilješku dodao je car Nikolaj ovu rezoluciju: 29. listopada 1904. Nijesam potpuno sporazuman s Vama. Vidite iz mojeg odgovora na telegram njemačkog cara, da ja sada nastojim oko takovoga sporazumka s Njemačkom i Francuskom. To bi oslobodilo Evropu od bezmjerne bezobraznosti Engleske, te bi u buduće bilo najviše korisno.

Vrhovno ratno vijeće u Versaillesu.

Pariz, 3. (D. u.) Havas. Vrhovno ratno vijeće obdržavalo je u Versaillesu od 30. siječnja do 2. veljače pod predsjedništvom ministra predsjednika Clemenceaua 7 sjednica. Sudjelovali su: za američke Udružene države general Bliss i Pershing, za Francusku Clemenceau, Pichon te generali Foch, Petain i Weigant, za Englesku Lloyd George, lord Millner, generali Robertson, Wilson i Haigh, za Italiju Orlando, Sonnino i generali Cadorna i Alfieri. Vrhovno se je ratno vijeće potanko bavilo posljednjim izjavama austro-ugarskog vanjskog ministra grofa Czernina i njemačkog državnog kancelara. Nije mu bilo moguće, da u ovim izjavama nadje nešto, što bi se približilo od svih savezničkih vlada formuliranim umjerenim uvjetima. Ovo je osvjedočenje moglo samo biti pojačano utiskom, kojega izazivlje protuslovlje medju tobože idealističkim ciljevima, sa kojima su središnje vlasti stupile u pregovore u Brestu Litovskom te medju osvajačkim i grabežljivim pohotama, koje su sada stupile na javu. Pod ovim je okolnostima došlo ratno vijeće do zaključka, da je njegova jedina najpreča dužnost, osigurati nastavak vojničkih napora saveznika sa posljednjom energijom i u najužem sudjelovanju. Ovi će se napori morati na-

staviti sve dotle, dok ne izazovu kod neprijateljskih vlada i naroda promjenu u mišljenju, koja će moći, da pobudi nadu na sklopljenje mira, koji se temelji na temeljima, koji ne znače kapitulaciju pred agresivnim, tvrdokornim militarizmom, pogledom na sva ona načela, kojima hoće alijirci da pomognu do pobjede načelima slobode, pravednosti i poštivanja prava naroda. Od ratnog vijeća prihvaćeni zaključci se ne tiču samo općeg vodjenja vojničkih stvari alijiraca na raznim bojištima, već naročito uskog i uspješnog ujedinjenja svih napora alijirskih država u boju proti središnjim vlastima pod nadzorom vrhovnog ratnog vijeća. Vlast je vrhovnog ratnog vijeća bila proširena, da se razvija temelj jednostrane politike i akcije, zaključena u studenom prošle godine u Rapallu. Nakon potanjeg raspravljanja došlo se je do općeg sporazuma. Jednako je došlo do potpunog ujedinjenja medju vladama kaošto i medju vojničkim vodjama u svim nužnim pitavcima, kako bi jedinstveni zaključci imali potpun uspjeh i podali za sve stalno jamstvo o nesalomljivoj snazi i to čvrstim pouzdanjem u jedinstvenost stanovišta. Poduzet će se sve, da se civilizovane narode obrani od nasilnih poduzeća ugnjetača svijeta. Velika djela naše demokracije stekla su si velikom, junačkom kriposti uzvišeno mjesto u povijesti, o čemu svjedoči plemenito ustrajanje civilnog pučanstva, kaošto i sjajna junaštva vojska; ovu će moralnu pobjedu okruniti i vojnička pobjeda oslobodjajuće antante.

Iz Rusije.

Sofija, 3. (D. u.) „Vojenija Izvjestja“, organ ratnog ministarstva, javljaju u nekom privatnom telegramu iz Babadagh, da su Rumunji oteli nekoliko brodova, što su se nalazili u Kiliji i proglasili deltu Dunava novom republikom. Odessa će se sa svim sredstvima otimati zaposjednuću Besarabije. Dunavska mornarica pripravna je na akciju protiv Rumunja. Petrogradski pučki komesari da su namijenili 20 milijuna rubalja za uzdržavanje crvene garde. Kadeti kušaju, da stvore u svoju obranu bijelu gardu.

Stockholm, 4. (D. u.) Uslijed strašne nestašice živeža radničko i vojničko je vijeće odlučilo stvoriti u Petrogradu centralni odbor za provedenje pregledbe petrogradske željezničke mreže, ne bi li našli živeža i ostalih zaliha.

IZ FINSKE.

Stockholm, 3. (D. u.) „Stockholm Tidingen“ javljaju iz Helsingforsa: Finske banke bijahu po pučkom komesarijatu nasilno otvorene. Ravnateljstva privatnih banki stavljena su pod pasku.

Stockholm, 3. (D. u.) Listovi javljaju o početku gradjanskog rata u Finskoj. Članovi „crvene garde“ počinjaju mnogobrojna ubojstva i nasilstva. Članovima je „bijele garde“ naprotiv uspjelo, te su odnijeli na sigurno mjesto zlatne zalihe banaka.

* **Car u Inomostu.** U nedjelju dne 3. o. mj. otvorio je Njeg. Veličanstvo izložbu carskih tirolskih strijelaca. Pučanstvo mu priredilo sjajne ovacije. U ponedjeljak vratio se opet u Beč.

* **Boroević imenovan feldmaršalom.** Car je imenovao generalnog pukovnika Borojevića feldmaršalom.

* **Katolički kongres u Curihu.** Dopisni ured javlja iz Berna danom 3. veljače: Ured internacijonalne katoličke unije saopćuje: U Curihu se obdržavala dne 29., 30. i 31. siječnja druga konferencija internacijonalne katoličke unije. Konferenciju je posjetilo 50 zastupnika iz devet država. Konferencija je upravila na papu Benedikta XV. poslanicu na temelju stvorenih rezolucija. Pozdravila je internacijonalni kongres katoličkih i kršćansko-katoličkih organizacija radnika i radnica glede postavljanja zahtjeva radništva kod sklopljenja mira, koji se ima sazvati. U drugim dvjem rezolucijama govori se o položaju i zahtjevima srednjeg i seljačkog staleža iza rata.

* **Ugarska pučka stranka** je na svojoj sjednici zaključila, da se pod imenom kršćansko-socijalna pučka stranka sjedini sa kršćanskom socijalnom strankom.

* **Garibaldi organizuje dobrovoljce.** Kako doznaju „Narodni Listy“ iz Lugana, namjerava talijanska vlada urediti garibaldističku armadu dobrovoljaca, te je u tu svrhu prispio u Rim Pepino Garibaldi, koji je dosad vršio svoju službu kao pukovnik brigadir.

Političke vijesti.

Tko onemogućuje mir?

„Leipziger Volkszeitung“, glasilo njemačkih nezavisnih socijalista, kojemu je na čelu zastupnik Haase, donosi članak „Keine Friedensaussichten“, u kojem se veli medju ostalim i slijedeće: Govor državnog kancelara grofa Hertlinga bio je posve nejasan i dvoličan. Situacija za mir, koja je nastala nakon toga govora, sastoji se u ovom: Vlade Engleske i Amerike revidirale su svoje ratne ciljeve. Oni su ih ograničili i udarili u pomirljive tonove, koji se sigurno razlikuju od onih, koji su se još nedavno upotrebljavali. Predsjednik Ujedinjenih država objavio je mirovni program, koji se može uzeti kao osnova za pregovore. Tomu nasuprot je njemački državni kancelar izjavio, da ovaj program za njemačku vladu ne može biti nikakva podloga za pregovore. On je samo doviknuo vladama Engleske i Amerike, da još jednoć revidiraju programe, a onda će Njemačka ozbiljno proučiti njihove ratne ciljeve. Njemačka vlada vodi ovu politiku u protuslovlju sa mirovnim željama radništva. U ovo doba, u kojem držanje vlade opet pokazuje, da će nas bez koristi jedna prigoda za mir mimoići, bit će Reichstag kao i do sada odgodjen, te se njegov saziv ne može očekivati prije polovice februara. Njemački narod, osobito njemačko radništvo mora šutke sve ovo primiti! Ovaj govor državnog kancelara ne može se oslabiti govorom grofa Czernina, premda su se u njima pojavile značajne razlike. Dok kancelar nije prihvatio Wilsonove predloge kao časne mirovne pokušaje, dotle je grof Czernin izjavio, da bi se na njihovom osnovu mogle povesti izmjene mišljenja. Tako dugo, dok je njemačka vlada voditeljica centralnih vlasti i dok se drži čvrsto sadašnjih mirovnih načela, dotle možemo u Czerninovim izvodima gledati samo želju austrijske vlade, da nekako predusretne svojim unutrašnjim neprilikama. Članak se završuje: Radništvo njemačko vidi danas ponovno, da se njemačka vlada nije odrekla Belgije i sjeverne Francuske kao ni osvajanja na Istoku. Ono vidi, kratko rečeno, da od sadašnje vlade ne može očekivati mira.

Wekerlov program.

„Budapesti Hirlap“ i „Ujság“ objelodanjuju temeljne crte Wekerlova programnoga govora, što ima da ga rekne u sjednici zastupničke kuće. Stvaranje izborne reforme označit će Wekerle kao dogmu, koja se sama po sebi rizumije, te se pri tome duže ni zadržati ne će. Pravi se program zapravo odnosi na zadaće, koje se imaju riješiti poslije izborne reforme. Prva će zadaća biti uredjenje gospodarstvenih odnosa naspram inozemstva. U pogledu Austrije stoji program na podlozi gospodarstvene nezavisnosti, ali sa gospodarstvenoga stanovišta u današnjim prilikama ne smatra mogućim odjelnoć prijeći na samostalna carinska područja. Iza toga slijede osnovne crte politike za unapredjivanje industrije i socijalnoga razvoja. U pogledu vojničkoga pitanja veli se, da kralj sa simpatijom prati težnje madžarskoga naroda za madžarskom vojskom, u koliko one ne slabe jedinstvenost uprave, nego ju jača, ali je u organizaciji i jeziku madžarska.

Iz slavenskog svijeta.

Novo doba — nova stranka — novo program. Iz Ljubljane nam saopćuju: Na Svijećnicu se obdržavao u dupkom punoj dvorani Mesnog doma u Ljubljani pod predsjedanjem dr. Tavčara sastanak pouzdanika slovenske narodno-napredne stranke. Prema predlogu dr. Kramera prestaje eksistovati narodna napredna stranka, a na njeno mjesto stupa jugoslavenska demokratska stranka. Ta će stranka obuhvaćat sve jugoslavenske zemlje, zastupane u carevinskom vijeću, izim Dalmacije, koja se danas nalazi u takovom stanju, da joj je skoro nemoguć svaki aktivan rad. Stranka će imati svoje odsjeke, odbore i pododbore i to provincijalne, kotarske i mjesne. Svaki povjerenik stranke bit će osobno odgovoran za svoj rad. Stranka će obdržavati svake godine na Svijećnicu skupštinu, na kojoj će se raspraviti cjelogodišnji rad. — O jugoslavenskoj politici govorio je na sastanku dr. Ravnihar, te se sjetio i najkrajnije točke u Jugoslaviji — Pule — i pohvalno spomenuo nacionalan rad u Puli. Njegov govor duboko se dojmio slušalaca. Potanji izvještaj saopćit ćemo naknadno.

•

Produljenje financijalne nagodbe — ropstvo. „Hrv. država“ donosi članak, u kojem veli, da ako svi znaci ne varaju, spremaju se u našem financijalnom odnošaju prema Ugarskoj važni i dalekosežni dogadjaji. Ministar-predsjednik Wekerle da namjerava proturati, da se hrvatsko-ugarska financijalna nagodba produlji na daljnjih 20 godina. Sklapanje definitivuma u financijalnom odnošaju s Hrvatskom da bi Wekerle htio izrabiti, da dokaže, kako je Hrvatska zadovoljna sa savezom uz Ugarsku. No jer to ne znači samo financijalnu podredjenost i ropstvo, već bi to u današnjim prilikama imalo i diplomatsku važnost, makar nas to koštalo — piše „H. d.“ — i izborne reforme, te komisarijat, ne će i ne smije hrvatski narod dozvoliti.

•

Za koncentraciju i akciju opozicije. „Agramer Tagblatt“ bavi se u uvodniku prigovorima, koji se stavljaju hrvatsko-srpskoj koaliciji zbog njezine pasiviteta, pak veli, da ni oni, koji te prigovore stavljaju, a to su opozicijone stranke, osim žurnalističke živahnosti ne pokazuju veće živahnosti ni rada. Preporuča za to, da se opozicija udruži i da ona poradi — jer to je najpreči put, da se doskoči onom, što koaliciji predbacuje. Akciju neka poduzme najjača stranka opozicije.

Ujedinjenje listova „Hrvatske države“ i „Glasa Slovenaca, Hrvata i Srba“. Čim je bio osnovan dnevnik „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba“, odmah se sa raznih rodoljubnih strana povela akcija, da se taj list ujedini sa starčevićanskom „Hrv. državom“, jer stoji na istom političkom stanovištu. Ovih dana su se o tom poveli pregovori, koji još nijesu posve zaključeni. Ujedinjeni novi list imao bi se zvati „Država Hrvata, Srba i Slovenaca“. („Jug“.)

•

Progonjanje omladine radi jugoslavenske deklaracije. U Zagrebu pobudjuje ogorčenje činjenica, da je redarstvo uapsilo srednjoškolca Hackera, koji je bio sazivač skupštine srednjoškolaca, na kojoj je primljena izjava za jugoslavensku deklaraciju. Redarstvo je obavilo više premetačina, tražeći ovu izjavu. Redarstvo će i inače, kako se pogovara, poduzeti mjere protiv skupština, u kojima bi se izjavljivalo pristajanje uz jugoslavensku deklaraciju.

•

Tršćanske jugoslavenske žene za deklaraciju. „Edinost“ saopćuje: Jugoslavenske žene i djevojke u Trstu i okolici poslaše 10.816 potpisa za jugoslavensku deklaraciju sa slijedećom izjavom: Jugoslavenske žene iz Trsta i okolice pridružuju tisućama svojih sestara širom slovenske domovine svoj glas osamosvojenja vascijelog jugoslavenskog naroda i pozdravljaju majsku deklaraciju „Jugoslavenskoga kluba“ kao najtočniji izraz našlh narodnih zahtjeva te mole sve zastupnike u jugoslavenskom klubu, da složno i neumoljivo ustraju u boju za životna prava jugoslavenske zemlje.

•

Pitanje poljske vojske. Prema nekom telegramu iz Varšave javljaju poljski listovi, da će član poljske vlade, Ostrowski, otići u njemački glavni stan, da tamo uredi program glede stvari kraljevine Poljske, što je njemačka vlada prepustila njemačkom vojničkom zapovjedništvu. Medju njima nalazi se takodjer uredjenje poljske vojske, koje se smatra prešnim, jer se očekuje, da će jarci na ruskoj fronti biti brzo porušeni, te će trebati organizovati poljsku vojničku moć na područ̌ju poljske kraljevine, kako bi se zaštitilo mir i red. („Nar. Listy“.)

Domaće vijesti.

Našim cijenjenim čitateljima!

Nestašica papira, koja kao mora pritište svu hrvatsku štampu i ugrožava njenu eksistenciju, prisilila je i nas opet, da se latimo skrajnjoga sredstva, da smanjimo ponešto opseg našeg lista, e bismo mu tako barem na neko vrijeme obezbijedili izlaženje. List počimlje današnjim danom izlaziti na dvije stranice, te će samo četvrtkom i nedjeljom izlaziti na četiri stranice. Kako bismo opet našim čitateljima pružili što vjerniji pregled svih dogadjaja dana, nastojat ćemo, da čim više štedimo prostorom, te smo za to i oblik sloga nešto preinačili. Skrajna nas nužda sili na to, a i osjećaj dužnosti, da barem produljimo listu život, ne budemo li mogli zapriječiti posvemašnju obustavu. U ovo odlučno doba bio bi to jamačno nenadokriadivi gubitak za našu narodnu stvar, i mi ćemo sve učiniti, da to zapriječimo. Ne podje li nam to za rukom, past će i naš listić kao žrtva neumoljivih željeznih prilika i teškoga vijeka u kojem živimo.

Općinski ured za posredovanje radnje saopćuje: Prema zamolbi podnešenoj ravnateljstvu bjegunačkih baraka u Vagni, bio je općinskom uredu za posredovanje radnje dostavljen potpuni iskaz svih poljskih radnika i radnica, što sada tamo borave i koji bi bili voljni primiti službu u Puli. Poslodavci, koji trebaju radnih sila, pozivlju se, da pregledaju taj iskaz u gorispomenutom uredu. Izmedju raspoloživih radnika nalaze se izmedju drugih stolari, postolari, kovači, mehaničari, zidari, mesari, ribari, pak činovnici, seljaci, poljodjelci, kočijaši, krojači i t. d. Medju radnicama: velik broj pralja, glačalica, sluškinja i t. d.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja **550**!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, srijeda 6. veljače 1918. | Broj 929

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 5. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno saopćuje: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Od obale pa sve do Lysa borba artilerije, koja se znatno podigla na večer na pruzi Boesinghen-Staden, pri obrani proti engleskom napadaju izmedju Paschendaele i Bezelaire. I južno od Lysa na kanalu La Bassee i na Scarpi oživi djelomično paljbena djelatnost. Pri uspješnim izvidima južno od Armentiera i kod Greencourta bi zarobljeno nekoliko Engleza. — Bojna skupina njemačkoga prijestolonasljednika: Badenske napadajne čete prodreše južno od Beaumonta duboko u francuske položaje, nanješe protivniku teških gubitaka i povratiše se u svoje crte s 33 zarobljenika i više mašinskih pušaka. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na visočinama Moze, sjeverno i južno od St. Michiela, oživi popodne borbena djelatnost. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Mirovni pregovori.

Beč, 4. (D. u.) C. k. brzojavni i dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog: Na početku današnje sjednice njemačko-austro-ugarske i ruske komisije ponukao je državni tajnik dr. v. Kühlmann predsjednika ruske delegacije, neka se izjavi o pitanju pripuštanja zastupnika zapadnih pograničnih država k pregovorima u Brestu Litovskom. Prijašnje stanovište centralnih vlasti da je u tom pogledu ostalo potpuno nepromijenjeno. Na to je odvratio Trocki: Mi s naše strane priznajemo Poljskoj samostalnost i nezavisnost u potpunom opsegu, ali mi ne možemo zaklopiti oči pred činjenicom, da je ta samostalnost samo prividna, sve dok stoji Poljska pod režimom zaposjednuća. Kao opunomoćenik, da sudjeluje na ovim pregovorima, može se smatrati zastupstvom Poljske samo ono, koje bi se opiralo o široke mase. — Državni tajnik dr. v. Kühlmann veli, da on misli, e se može upoznati neki napredak u tome, da je gospodin Trocki priznao samostalnost Poljske u punom opsegu. Bude li htio predsjednik ruske delegacije takodjer ostalim zapadnim pograničnim narodima Rusije priznati samostalnost, pregovori će znatno pokročiti naprijed. — Na neku opasku gospodina Trockog, prema kojoj nijesu vlade centralnih vlasti još priznale nove finske vlade, ističe dr. v. Kühlmann, da on nije još dobro informiran o dogadjajima u Finskoj. Stanovište k tom novom stanju, koje bi stvoreno odnošajima u Finskoj, mora si za to pridržati. — Ministar izvanjskih poslova, grof Czernin, ističe, da Trocki priznaje samo nezavisnost poljske države, ali ipak ne priznaje prava tamošnjoj vladi, da zastupa tu državu.

Grof Czernin da ne može dopuštati da neka treća vlada odlučuje, da li je sadašnja poljska vlada ovlaštena, da zastupa poljsku državu. O finskom pitanju, pripomenuo je Trocki, kako je petrogradska vlada za vrijeme rata priznala nezavisnost Finske, tako da su se onda još dijelovi četa, koje su u ratu učestvovale, nalazili na finskom tlu. Kad se finski senat obratio prema Petrogradu sa zamolbom, da se prizna neovisnost Finske, izrazio je sam on mišljenje, da se čete povuku tek iza sklopljenja mira, kad ne bi iz raznih obzira bilo moguće, da se ih već prije odvede. Bila je sastavljena komisija, kako bi se došlo do sporazuma. Kad je onomadne započela u Finskoj revolucija radničkih slojeva, obratila se je finska socijalna demokracija na ruske čete sa željom, neka se ne umiješavaju u bojeve. Odgovarajući ovoj želji, bila je poslana i brzojavka na finsku vladu. Nije ali isključeno, da bi bilo došlo medju odjelima ruskih četa i dijelovima finske gradjanske vojske do sukoba, ali priznaje, da bi ovi sukobi mogli imati kakav upliv na tok unutrašnjih bojeva. Što se tiče pitanja privućenja poljskih zastupnika, obraća se na rusku delegaciju pitanjem, da li ona priznaje neovisnost ili ne. Očito je, da ovo pitanje sadržaje dvoumnost. On priznaje u potpunom opsegu i neograničeno pravo poljskog naroda na samostalan i neovisan opstanak, ali neće da svrati oka sa činjenice, da je ova poljska država sada zaposjednuta od tudjih četa i da se takozvana poljska vlada smije kretati samo unutar granica, koje joj se postavljaju sa više strane. — Na opaske predsjednika austro-ugarske delegacije treba primjetiti, da njegova vlada neće, da u ovom pitanju nastupa kao obranički sudac. Predlažem samo jedan put za ispitanje opravdanosti poljske vlade. — Odgovarajući na to, izvodio je grof Czernin, e valja upitati na to, da delegacije pregovarajućih vlasti ne bi ovamo ga izvršuju nekakav duševni dvoboj, već da kušaju, da li je i u kakvom opsegu moguće doći do sporazumka. On mora da ponovno opazi, da za zastupnika jedne države nije prikladno, da ustanovi, u koliko je opravdana u drugoj državi vlada, koja u njoj postoji. Nastavak raspravljanja o ovom pitanju je po njegovom mnijenju besplodan. Pogledom na poljsku državu mora da uputi na to, da se ova država tekar razvija, da proces razvitka nije još dovršen, česa radi, kako je gospodin Trocki posve dobro opazio, nema ova država još nikakvih odredjenih granica. Na našoj ali strani nema ruska republika, koja je u začecima, nikakvih stalnih granica, što ali vlastima četvorne sveze ne priječi, da već sada raspravljaju sa ruskom vladom, a da se ne upuštaju u ispitanje njezine legitimnosti. Ako gospodin Trocki predbacuje državama četvorne sveze, da one nijesu priznale nove finske vlade, to mora on ustanoviti, da mu o takovoj namjeri nije ništa poznato. Da države četvorne sveze raspravljaju sa vladama, koje se smatraju prilično radikalnima, to jasno pokazuju pregovaranja u Brestu Litovskom. — Na to je sjednica bila zaključena.

Stavka u Njemačkoj.

Polag vijesti njemačkih novina proširila se je stavka, koja je isprva bila ograničena na Berlin i na druge važne njemačke gradove. U oprećI sa postupanjem austrijske vlade, koja je prigodom naših stavka pokazala skrajnu popustljivost, prepušta njemačka vlada u tim teškim časovima vodstvo države ojničkim osobama i vojničkoj organizaciji, koja je svoj vladalački sustav raspreia kao mrežu po čitavoj njemačkoj državi. Na taj je način postao položaj u njemačkoj državi skrajno napet. Dvije su se sile, koje su si skrajno protivne, militarističke i socijalističke države, sukobile i danas ne može više biti govora o tome, da će se taj spor riješiti bez pobijedjenih i bez pobjedjenika. Ne radi se u Njemačkoj danas o radničkoj ili staleškoj stavci, već o političkom štrajku, kako ističu i socijalistički i nesocijalistički krugovi. Ne samo u Pruskoj, već i u Bavarskoj i Saskoj, dakle u najglavnijim zemljama njemačkog carstva, služi se vlada istim oružjem proti radništvu, te otklanja pregovaranja sa neparlamentarnim zastupnicima štrajkaša. U Berlinu je, kako smo već javili, redarstvo napsilo narodnog zastupnika Dittmanna, u Monakovu je zatvorila nekoliko vodja stavke, medju kojima i pisca Kurt Eisnera i gospodju Lerch. U Berlinu i u Kasselu objavili su zapovijedajući generali, da su nekoja poduzeća bila povojničena, a radnicima bi naloženo uz prijetnju najstrožih kazna, da prihvate opet rad i to najkasnije u ponedjeljak (prekjučer). Osim toga pozivaju radnike, koji su obvezani na vojnu službu, u vojništvo, ne budu li se vratili u tvornice i radione. Kako vidimo iz ovo malo podataka, nastupa vojnička stranka sa skrajnom enrežijom, te ne dopušta nikakova kompromisa. Ma da izgleda, da je broj stavkaša kud i kamo veći, negoli ga prikazuju službene objave, ipak se ne može govoriti o sveopćem štrajku u Njemačkoj. Broj radnika, koji nijesu zapustili radione, je možda veći negoli broj stavkajućih.

Čitamo u „Berliner Tagblattu", da je u petak i u subotu došlo do žalosnih izgreda i turbolentnih prizora. Mladjarija i žene napale su na mnogim mjestima na poulične željeznicu, digle iz tračnica priklopljene vozove, istukli vozače, jer se nijesu htjeli priključiti stavci. Nekoje su vozove ispustili čitavom snagom jedan proti drugomu, da su se srazili i razbili. Došlo je do brojnih sukoba sa redarstvom i vojništvom, koje je upotrebilo oružje. Mnogo je redara bilo ranjeno.

Vodstvo socijalno-demokratske stranke i njezino glasilo, berlinski „Vorwärts", otklanja svaku odgovornost za posljedice stavke, pošto je vlada odbila njezine predloge, a sa zabranom sastajanja otela vodjama radnika mogućnost, da utjeću pomirujući na radnike. Stavkaški su odbori bili svuda raspušteni, a radništvo je bez vodstva prepušteno svojim instinktima, kao vojska bez generalštaba. Nema sumnje, da je time olakoćena zadaća dobro organizovanoj vojničkoj stranci, koja skrajnim sredstvima kuša, da spasi svoju premoć i nadvladu u Pruskoj i u Njemačkoj. Bilo bi preuranjeno izreći konačni sud o izlazu velikog radničkog pokreta u susjednoj državi, ali već danas se može proreći, da njemački generali znadu isto tako dobro iskoristiti svoja sredstva proti neprijatelju kaošto i proti političkim demonstracijama i stavkama u unutarnjosti zemlje. Po svoj će prilici nadjačati silnija organizacija, a ta je bez sumnje u Njemačkoj vojnička.

Berlin, 4. Berlinska je stavka u informovanim krugovima smatra dovršenom.

Berlin, 4. Prema ovamo prispjelim vijestima javljaju konac stavke gradovi Köln, Bremen, Breslau, Mainz i Jena.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Optuženi zastupnik rajhstaga Dittmann uz uvaženje olakšavajućih okolnosti i poricanja nepoštenog mišljenja bi radi pokušaja izdajstva domovine u svezi s prestupkom proti § 9b opsadnog zakona osudjen na 5 godina tvrdjavnog zatvora i radi opiranja proti državnoj vlasti na dva mjeseca tamnice.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 5. (D. u.) Zastupnik Steinweder kritikuje financijalno gospodarstvo u zadnjem deceniju. Pritužuje se na veliku moć koncentracije kapitala, osobito bankovnog kapitala, te se čudi, kako nije bio parlamenat pravodobno sazvan. Prva da je dužnost kuće da izgradi državni proračun. Svenjemački zastupnik Jäger naglašuje savezničku vjernost njemačke države, izražuje se protiv aneksijonističkog mira i izjavljuje, da Svenjemci zahtijevaju od austrijske vlade, neka spriječi poslavenjenje Austrije, neka osigura njemačko posjedno stanje, njemačko vodstvo i upravu u državi, njemački državni jezik, najuže gospodarsko i državopravno priključenje Njemačkoj i poseban položaj Galicije. Zastupnik barun Hock, spočitava vladi njeno pasivno držanje prema zahtjevu samostalne ugarske vojske. Bečki će liberalni zastupnici glasovati za proračun, budući da vlada hoće da zastupa cijelokupnost monarkije i štiti njemačku Češku od tudjeg nacijonalnog gospodstva. Zastupnik Laginja raspravlja o prehrambenim prilikama u Istri, naglašuje neophodnu potrebu da se priskoči u pomoć, ne će li da nastupe dalekosežne posljedice, te izjavlja, da će Jugoslaveni odbiti proračun, radi grijeha, počinjenih na nima po državi. Iza govora više govornika, rasprave se prekidaju. Naredna sjednica sutra.

Odjeci antantine konferencije u Italiji.

Lugano, 4. (D. u.) Neka pariška vijest „Agenzie Stefani" veli, da su odluke na versaillskoj konferenciji bile tako stvorene, da proizvedu velik uticaj na daljnje ratovanje. Talijanski listovi traže uticaj isključivo na vojničkom području. „Tribuna" priopćuje vijesti iz Londona o uredjenju medjualijirske armije pod jedinstvenim zapovjedništvom, koja mora da bude pripravna, da se postavi na svim kritičkim točkama antantinih fronti. Najviše raspolaganje s tom armijom moralo bi imati vrhovno vojničko vijeće u Versaillesu. Koncentracija sve vojske nije još uslijedila.

„Pobijediti, i to sada, više no ikada".

Pariz, 4. (D. u.) Neko saopćenje Agence Havas veli: Izjava saveznika zaključuje fazu nota odgovora diplomata i pripravlja novu za vojničko djelovanje; položaj označuje posvemašnjom jasnošću i znači, da će se rat s njihove strane nastaviti podvostručenom energijom na takav način, koji će nametnuti njemačkom militarizmu mir pravde i slobode, kojeg odbaciše govori državnog kancelara. Zaključci stvoreni u raspravama pripravit će boj intenzivnije i navale djelatnije i s više metoda. Cilj je pobijediti, i to sada, više no ikada.

Iz Rusije.

Stockholm, 4. (D. u.) Neki telegram generalnog poštnog ureda u Haparandi saopćuje, da se u Haparandi više ne prima pošte iz Švedske, očekuje se skora navala crvene garde proti Torneji.

Stockholm, 4. (D. u.) „Svenska Telegramm Byran" javlja da se očekuje skora navala crvene garde proti Torneji.

Berlin, 5. (D. u.) Wolffov ured javlja: Bežična brzojavka od dne 2. t. mj. iz Kijeva javlja, da je Mohilev, sijelo vrhovnog ruskog vojnog vodstva, bio od Poljaka zaposjednut te da je Krylenko sa čitavim svojim stožerom bio uapšen. Ista brzojavka veli, da su Ukrajinci ugušili boljševičku bunu u Kijevu. Na čelo novoizabranog ukrajinskog ministarstva postavljen je predsjednik ukrajinske mirovne delegacije u Brestu Litovskom. Sve se ukrajinske čete postavljaju na stranu kijevske središnje rade. Boljševičke se čete najvećom brzinom povlače iz Ukrajine u Rusiju. Kod Kijeva da je okupljeno pol milijuna ukrajinskih četa pod vodstvom časnika: Civilno pučanstvo da je takodjer naoružano.

Berlin, 5. (D. u.) Wolffov ured javlja: Boljševička je vlada otposlala jučer slijedeću bežičnu brzojavku: Na sve! Prešno! Na sve drugove na brodovima i na pričuvnike! Neka nijedan ne ostavi pričuve, dok ne bude uništena finska gradjanska „bijela garda". Njezina je pobjeda na štetu naše revolucije. Priposlana će biti potrebna množina oružja.

* **Trst i Trident.** „Telegrafen-Union“ javlja iz Lugana: Ministar je Orlando isposlovao kod pregovora u Versaillesu, da se Trident i Trst imadu smatrati jednako vrijednima ratnim ciljevima, kaošto Alzacija-Lorena.

* **Grof Hertling i Bugarska** U Bugarskoj izazvala je činjenica donekle uznemirenost, što nije državni kancelar grof Hertling spomenuo u svom govoru u glavnom odsjeku Bugarsku i njezine ratne ciljeve u protuslovju sa grofom Czerninom. Kako doznaje „Berliner Tageblatt“ nije se državni kancelar dotaknuo bugarskog pitanja poradi toga, što je svoj govor smatrao jedino kao odgovor na Wilsonovu notu. Wilson nije spomenuo Bugarske, kojoj do sad nije navijestio rat i sa kojom uzdržava diplomatske odnošaje. Na nikoji se način ovu šutnju ne smije tako tumačiti, kao da ne bi Njemačka bila voljna držati svojih pogodbenih obveza napram Bugarskoj.

* **Nota Španjolske Njemačkoj.** Javljaju iz Madrida: Ministarsko je vijeće vijećalo pod predsjedništvom kralja o noti radi potopljenja parobroda „Giralda“. Tendenca je note bila odredjena a ministru bi predsjedniku naloženo, da ju sastavi. Nota bit će odmah odaslana u Berlin bez posredovanja njemačkog poklisara.

* **7.5 milijuna momaka pod oružjem.** „Westminster Gazette“ javlja: Na strani četvornog sporazuma nalazi se 7.5 milijuna vojnika pod oružjem. Od tog broja otpada na Englesku 72 po sto.

* **Sporazum i Turska.** „Tribune de Geneva“ piše, da su se vlasti sporazuma složile, da će budućа Turska biti prama zapadu ograničena sa crtom Enos-Midija i da će na istoku obuhvaćati samo Anatoliju.

* **Radnički pokret u Engleskoj.** Prošlog mjeseca imali su engleski radnici u Londonu zbor, na kojem su prihvatili rezoluciju, koja pozivlje englesku vladu i vlade saveznićkih država, neka bezodvlačno na svim frontama sklope primirje. Vlade neka predlože centralnim državama mirovni predlog na temelju „bez aneksija i bez kontribucija te samoodredjenja naroda“. Rezolucija zahtjeva nadalje, da se prepuste k mirovnim pregovorima radnički zastupnici svih ratujućih država. Rezolucija je bila jednoglasno i s oduševljenjem primljena. Slične su rezolucije bile odlučene i u drugim središtima strojne industrije.

* **Kritičan položaj Španije.** Pariški listovi javljaju, da je položaj u Španiji stalno kritičan. Najopasniji je u Kataloniji, a specijalno u Barceloni. Telegrafski i telefonski saobraćaj je prekinut. U samom gradu štrajkuje 30 hiljada radnika. Sve fabrike su zatvorene. Do velikih nereda došlo je pred trgovinama životnih namirnica. — Guverner iz Toleda javlja, da je u Noblejasu došlo do velikih nemira poljskih radnika. Došlo je i do sukoba s vojskom, te je bilo mnogo ranjenih.

* **Ukrajinsko i rumunjsko pitanje.** Javljaju iz Berlina, da državni tajnik Kühlmann i ministar vanjskih posala Czernin vijećaju sa generalom Ludendorffom o pitanju Ukrajine. Imade izgleda, da su dogadjaji u toliko utjecali na Rumunjsku, da će se slijediti primjer Ukrajine, te se i ona polagano otkinuti od Rusije i njezinih saveznika.

* **Japanci ostavljaju Rusiju.** „Vossische Zeitung“ doznaje iz pouzdanog vrela, da se u Rusiji širi glasina, e su Japanci dobili od svojih konzulata naputak, neka čim prije ostave Rusiju.

* **Englezi i sporazumak sa središnjim vlastima.** „Morning Post“ doznaje, da je lord Lansdowne od radničkih zadruga u Manchestru, Birminghamu i Glasgowu bio pozvan, neka predava o osnovkama sporazuma sa središnjim vlastima, o kojima je već često govorio.

* **Uapšeni grčki ministri.** Pariški listovi doznaju iz Atene: Uapšeni su bivši ministarski predsjednici Skuludis i Lambros, te ministri Trianta, Phylakos i Salakostas. Bit će odalečeni iz Atene.

Iz slavenskog svijeta.

Jugoslavenska demokratska stranka. Oko tisuću predstavitelja naprednoga slovenstva, koji se sakupiše na Svijećnicu, stvoriše ove rezolucije: Pouzdanici narodno-napredne stranke vide spas slovenskoga naroda u ujedinjenju Hrvata, Srba i Slovenaca u jedno državno područje u smislu majske deklaracije. N. N. S. uvidja potrebu zajedničkog zastupstva svih jugoslavenskih stranaka, koje stoje na stanovištu majske deklaracije. Za to nek se čim prije stvori centralni narodni odbor za pokrajine, zastupane u carevinskom vijeću; u tom odboru imaju jednakomjerno zastupstvo sve deklaracijske stranke i organizacije, a i jugoslavenska socijalna demokracija ima se pozvati k sudjelovanju. Jugoslavenski će centralni odbor nastojati prije svega da stupi u dodir s deklaracijskim strankama u Banovini i Hercegbosni. O uskrsnom velikom zboru pouzdanika N. N. S. izvršujući će odbor izvijestiti o uspjehu te akcije. Jugoslavenska demokratska stranka temelji se na okrajnim organizacijama, koje se ustanavljaju po inicijativi izvršujućega odbora ili sumišljenika dotičnoga kraja. Na čelu stranke stoji izvršujući odbor, kojega izabire godišnji zbor pouzdanika iz svoje sredine. Članovi su takodjer narodni zastupnici. Polovina članova izvršujućeg odbora mora da stanuje u Ljubljani. Izvršujući odbor može iz svoje sredine izabrati posebni poslovni odsjek, koji obavlja tekuće poslove i nadzire strankinu pisarnu. — Zbor izražuje svoje povjerenje zastupniku dr. Vl. Ravniharu, te šalje srdačne pozdrave bratskomu češkom narodu, ponavljajući prisegu vjernosti u boju na život i smrt za velike ciljeve slobode i nezavisnosti. Zbor odlučuje, da se ustanovi zaklada za potporu žrtvama političkih persekucija na slavenskom jugu, te nek se u tom pogledu čim prije pokrene sve potrebno. Zbor je trajao od 2 sata popodne pa do 6 sati u večer. U ime štajerskih Slovenaca govorio je dr. V. Kukovec, te izjavio kako moramo razborito i zajednički izrabiti sve naše bogate sile, i onda će naš narod i izvana zauzeti dolično mjesto. Uvjerljivo je govorio dr. Tavčar, a za njim dr. Fran Novak, dr. Triller, dr. Ravnihar i Adolf Ribnikar. Dr. Albert Kramer je govorio o organizacijonom osnutku nove jugoslavenske demokratske stranke. Zbor je zaključio predsjednik izvršujućeg odbora dr. Tavčar. Na to se podiglo burno odobravanje i poklici: Na rad za jugoslavensku demokraciju! Živjela Jugoslavija! Dvoranom je na to kao vihor iz sredine tisuće muževa zatalasala pjesma našega ponosa i nade: „Lijepa naša domovina!“ i himna našega čuvstva: „Hej Slovani!“ („Slovenski Narod“.)

*

Vojnovićeva proslava u Osijeku. Osječki „Jug“ posvećuje svoju naslovnu stranu, uokvirenu hrvatskom trobojnicom, dolasku pjesnika-mučenika Ive Vojnovića u Osijek. U drugom broju pak opisuje isti list potijek te narodne slave, te veli, da hrvatski Osijek nije doživio još takove nepatvorene narodne slave. Pjesnik je sam bio dočekom duboko ganut. Zahvalio se svima onima, koji ga dočekaše i izrazio svoje zadovoljstvo sa Osijekom, koji da mu je mio kao drugi Dubrovnik. Na večer 1. veljače bijaše proslava u kazalištu, gdje je pozdravio pjesnika predsjednik hrvatskog kazališnog društva, barun Adamović. Dr. Dragutin Prohaska govorio je o radu i značenju pjesnika Vojnovića s osobitim obzirom na Trilogiju. Prikazivalo se Vojnovićev „Suton“ i „Allonsenfante“. Na Svijećnicu se prikazivala cijela „Trilogija“ uz predavanje prof. Prohaske. Narodni je Osijek napokon slobodno progovorio.

*

Šušteršič u Švicarskoj? Kako smo svojedobno saopćili, imali su da otputuju na katolički kongres u Švicarsku dr. Korošec i Gostinčar za Slovence, a neki frankovački zastupnici tobože u ime Hrvata. „Innsbrucker Nachrichten“ se medjutim tako zaletjela, da trpa Šušteršića medju veleizdajnike. Medju ostalim piše taj list: „Kroz Inomost je prošao na putu u Švicarsku, kranjski zemaljski poglavar Šušteršić, sa još nekojima slovenskim zastupnicima. Kako ta gospoda dobiju putnice za inozemstvo, nama je nepojmljivo. Ili nek se možda Šušteršić u ime dr Seidlera pogadja s profesorom Masarykom i ostalima češkim patrijotama?“

*

Zahtijevi Poljaka. „Corriere della Sera“ javlja iz Rima: „Poljska narodna unija“ objavljuje slijedeću svečanu izjavu o poljskom pitanju: 1. U času, kada su ratujuće države odlučile, da saopće svoje ratne ciljeve, Poljaci ponovno potvrdjuju, da se njihova očekivanja mogu sada ispuniti ujedinjenjem svih Poljaka u neovisnu državu, koja ima slobodan izlaz na more. Uvjereni smo, da može ovaj program biti ostvaren samo na sveopćoj mirovnoj konferenciji, na kojoj moraju biti zastupani i Poljaci. 2. Pošto su države četvorne sveze ponudile Rusiji poseban mir, kod kojega dolaze u obzir i granice Poljske, zahtijevamo, da aktivno sudjelujemo kod pregovaranja o tom miru i da imamo savjetujući glas. 3. Zahtijevamo, da se vojska, koja je zaposjela poljsko područje, iz ovoga povuče; te zahtijevamo potpunu slobodu našega naroda kod odlučivanja o organizaciji države. 4. Pitanje grada Vilne i drugih područja nekadašnje vojvodine Litavske može biti riješeno od konstituirajuće poljske skupštine sporazumno sa konstituirajućom litvanskom skupštinom. Odluka se mora oslanjati na volji naroda, izraženoj u glasovanju. Izjava pozdravlja Ukrajinu kao nezavisnu državu te priznaje, da imade Litva i Bijela Rusija potpuno pravo, da odlučuju o svojoj sudbini.

*

Što je s Ukrajinom? Na mirovne pregovore u Brest-Litovski prispjela su dva nova člana ruske delegacije, koji zastupaju ukrajinske boljševike. Predsjednik izaslanstva ukrajinske rade Holubović, uopće se nije povratio, što opet mora da bude posljedicom novih odnošaja i komešanja u Ukrajini. Izaslanstvo ukrajinske rade bilo je veoma sklono miru, a od Ukrajine, kako je naglasio grof Czernin, imali smo se mi nadati obilnom dovozu živeža. Umiješavanje petrogradskih boljševika u ukrajinske odnošaje nije sigurno u prilog centralnim državama, jer tako proglašuje Trocki i drugovi sve rasprave, koje bi bile brzo dovele do sporazumka s Ukrajinom ništetnima. Što je zapravo u Ukrajini i koja stranka ima premoć, nije još posvema jasno, jer situacija u Rusiji, mirovni pregovori, boljševici i njihovi ciljevi postaju danomice dođuše sve jasniji ali i komplikovaniji.

Domaće vijesti.

U Buzetu i okolici sakupiše narodne žene i djevojke za Jugoslavensku deklaraciju **2281 potpis.**

Koncerat u kazalištu. Kako smo već javili, obdržavat će se pod pokroviteljstvom Nj. Preuzvišenosti admiralice Juliske Fiedler sutra, 7. t. mj., koncerat u korist oslepljelih vojnika čitave oružane sile sa slijedećim rasporedom: 1. Mozart, Čarobna frula, overtura (glazba c. i k. mornarice), 2. R. Strauss: a) tajna; b) prijatna vizija; c) podoknica. (Gospodja Wesel-Polla). 3. Haydn: Koncert za cello i orkestar (solo: gosp. Winkler) 4. a) Penninger: Mrtav! b) Brahms: Uzaludna podoknica; c) J. Gall: Djevojka sa ustima kao mali (Gosp. Gerstorfer); 5. a) Grünfeld: Mala podoknica; b) Jos. Helmesberger: Gavotte (Glazba ratne mornarice). 6. Tomas: Aria iz opere „Mignon“ (Gosp. Polla sa pratnjom orkestra). Predprodaja karata: danas od 10 do 12 prijepodne i od 3 do 5 popodne.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malbprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 7. veljače 1918. | Broj 930.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se saopćuje: Nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U pojedinim odsječcima flandrijske fronte, u okolici Armentieresa i u kanalu La Bassee bila je topnička djelatnost popodne pojačana. Kod Lensa živahna borba sa minama. Na Scarpi i zapadno od Cambrai pojačala se je pod večer topnička vatra na više mjesta. Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izvidnički su sunci nekog prijatelja u Argonima i istočno od Avocourta bili odbijeni. Jučer je bilo oboreno 7 neprijateljskih lijetala i jedan pripeti zrakoplov. Poručnik je Pongratz izvojevao svoju 28. pobjedu u zraku. — S ostalih fronta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 6. (D. u.) Medju podnescima se nalazi pismeni odgovor ministra nutarnjih poslova, grofa Toggenburga, glede pouličnih demonstracija u Lavovu dne 2. o. mj. Ministar izvadja: Narodno-demokratska je mladež priredila u ime prosvjeda proti konferenciji novo osnovane stranke nacijonalnih radnika pouličnc demonstracije. Kad je straža, na koju se je bacalo kamenje, potiskivala demonstrante, palo je iznenada iz sredine množice oko dvadeset hitaca. I stražmeštar je vojno-redarstvenog odjela, ugrožen po svjetini, ispalio dva hica iz samokresa. Izakako bje sedam osoba uapšeno, pošto je straži za rukom, da uspostavi opet red. Tečajem je izgreda bio jedan gimnazijalac i jedan visokoškolac hicima iz samokresa ranjen, te je ovaj potonji podlegao ranama. Tko je pucao bio na djake, nije se dosad moglo ustanoviti. Nasuprot vijesti, proširenoj u Lavovu, da je u ulici Batori bilo iz zgrade carske njemačke bojne pošte ispaljeno proti svjetini više hitaca, primjećuje ministar, da je ondje smještena carska njemačka četa u dopisu na lavovskog gradskog zapovjednika izrično izjavila, da njemački vojnici nijesu pucali. To potvrdjuje i činjenica, da prema liječničkom nalazu potječu rane preminulog visokoškolca i gimnazijalca od 7-milimetarskog taneta, dok imade njemački samokres kalibar od 9 milimetara. Taneta se nijesu mogla pronaći. I vijest, da su njemački vojnici pucali iz drugoga sprata poštanske zgrade, oprovrgnuta je zapisnikom o razudbi, pošto je smrtonosna rana vodoravna. Istraga se nastavlja, te se ministar nada, da će se doskora objasniti i potankosti u toj stvari. — Kuća nastavlja nakon toga glavnu raspravu o proračunu. Zastupnik se Reger žali, da su za proširenje socijalne politike uvrštene premalene svote u proračun. Želi, da se što prije dovrši socijalno osiguranje. Zaključuje s izjavom, da poljački seljaci i radnici u Šleziji živu sa njemačkim seljacima i radnicima duduše u miru, ali da moraju biti sjedinjeni sa poljačkima. — Zastupnik Hartel upućuje na nevolju u gradjanskom središnjem staližu i u njemačkom narodu, ali ova nevolja ne će nikoga potaknuti na podložnost neprijatelju. Nijemci su čvrsto odlučili, da temeljito i odriješito razore utvaru češkog državnog prava. S bojnom lozinkom „proč od Čeha!" postići će čitav njemački narod cilj, koji mu zajamčuje miran život na domaćoj grudi, a taj cilj jest: samostalna pokrajina njemačka Češka.

Beč, 6. (D. u.) Zastupnik Zahradnik polemizuje proti izvodima ministra-predsjednika glede češke deklaracije i izjavlja, e je uvjeren, da će češki narod doživjeti svoju samostalnost i biti mu prišteno, da odlučuje o svojoj sudbini na vlastito dobro, a na ničiju štetu. — Zastupnik Erler priznaje, da imade ministar-predsjednik neosporivo najbolje nakane. No žao mu je, što vlada proti razornim po državu težnjama slavenskih stranaka ne pokazuje potrebite odlučnosti. — Potpredsjednik Jückel podijeljuje naknadno zastupniku Regeru radi uvrjedljivih izjava proti jednom članu carske kuće opomenu. — Zastupnik Vukotić počima hrvatski; nastavljajući njemački zagovara mir na temelju slobode i prava samoodredjivanja naroda, te se obraća proti nastojanju, da se sklopi mir, koji bi za uvijek učvrstio gospodstvo Nijemaca i Madžara. Govori zatim o progonima, koji su bili poduzeti proti Jugoslavenima. Jamstvo proti opetovanju takovih napadaja na njihov opstanak može pružiti samo samostalna država. Jugoslaveni će glasovati proti proračunu. — Zastupnik Lukeš zagovara temeljitu reformu prehrambene službe i traži pospješivanje gospodarske proizvodnje. Iza dulje debate odgodjena bje rasprava. Naredna sjednica sjutra.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Budimpešta, 6. (D. u.) Kuća nastavlja raspravu o vladinom programu. Zastupnik Fenyös (izvan stranaka) podvrgava kritici djelatnost prvog kabineta Wekerlova, koji nije niti u demokratskom, a niti socijalno-političkom pogledu ispunio bio svoja obećanja. Izjavlja, da dapače i u Austriji uživa novinstvo veću slobodu negoli u Ugarskoj. Ministar pravosudja Vaszonyi izjavlja nasuprot predgovorniku, e nije nikad podao bio obećanja glede ukinuća cenzure, no u četvrtoj se godini rata, pošto danomice nailazimo na opasne pojave boljševicizma, mora podržavati stanoviti neki nadzor. Podsjeća na to, kakovom neumoljivošću vodje boljševika, koji hoće samo stvar svoje stranke povesti do pobjede, nastupaju proti svakomu, da ne dijeli njihovih načela. Tih ideja i načela on ne trpi. U vrijeme, u koje je javno priznati cilj naših neprijatelja taj, da izazivanjem nemira skrše našu jakost, ne može nijedna država i nijedna dinastija pružiti većega dokaza o ljubavi do mira nego mi, pošto raspravljamo sa boljševicima. Što se tiče podnašanja reakcijonarnog postupka, upućuje ministar na to, da je ugarska vlada u protimbi sa Njemačkom dobrohotnim postupanjem sa zastupnicima radništva utaložila štrajk. Reakcijonarnim se ovaj postupak ne može nazvati, kad su za podržavanje mira i poretka bili dopremljeni puščani strojevi i pozvano vojništvo. Ministar zaključuje: Ako većina, ili stranka, kojoj on pripada, ne odobrava njegovog stanovišta u pitanju glede cenzure, smjesta će napustiti svoje mjesto. — Nakon toga bje rasprava prekinuta i odgodjena na sjutra. Slijede interpelacije, na koje podaje ministar-predsjednik Wekerle razjašnjenja, koje primaju interpelanti i kuća na znanje. Iza toga bje sjednica zaključena.

Važna vijećanja u Berlinu.

O vijećanjima, koja su se nedavno vršila u Berlinu medju Kühlmannom, Czerninom i Ludendorffom, prima „Tagespost" iz Berlina slijedeće: Nije nikakva tajna, da će se vijećanje protegnuti i na stvari, koje se ne tiču samo službenog formuliranja. Može se tvrditi, da će se u svojoj veličini raspravljati o pitanjima, koja se tiču istoka. Ne proriče se ništa, kad se tvrdi, da je dosadašnji kurs u Brestu Litovskom zapeo, te se toga ne smije označiti kao neuspjeh središnjih vlasti. No, iz Trockijevog načina pregovaranja, iz dogadjaja u Finskoj, u Rusiji i u Ukrajini može se zaključivati, e je nemoguće, da se ide dalje dosadašnjim putem. Neima sumnje, da Trocki ne misli na ništa drugo, nego kako bi preko središnjih vlasti izazvo svjetsku revoluciju i postigao svjetski mir putem pobjede medjunarodnog proletarijata, kako si to može predstaviti samo mašta bolesnog fanatika. Pregovaranja su se vodila mjesec dana i po. Našim pregovaračima ne manjka spretnosti i ustrajnosti, ali čini se, da je tu put zakrčen, i kad bi se mirovna pregovaranja nastavila, ne bi se znalo, kako bi svršila. Tomu naprotiv se je poseban mar sa Ukrajinom znatno približio. Vijest o prilikama u Ukrajini je zastupnik rade označio kao laž. Kao odgovor dolaze sada već vijesti, da se je raspoloženje u Rumunjskoj promijenilo u prilog središnjim vlastima. Prema tome bi težište rasprava bilo preneseno na jugoistok. Nije isključeno, da će se odavle protegnuti mirovno gibanje na ostale ruske narode, koji hoće, da osiguraju svoju samostalnost. Da se bi se način istrebi boljševicima najjače uporište. U Brestu Litovskom će se raspravljati o svim ovim pitanjima, te je stalno, da se tu moramo odlučiti na brzi rad.

Berlin, 4. O berlinskim konferencijama piše „Berliner Tageblatt": Na nadležnom se mjestu izjavlja, e se ne radi o rješenju stanovitog nekog pitanja, nego o nastavku vijećanja o sveukupnom području interesa. I onaj, koji bi spreman, da u ovakovu istinitost izjava vjeruje, bit će u ovom slučaju nešto skeptičan. Ne smije se uzeti, da su Kühlmann i Czernin pregovaranja u Brestu Litovskom prekinuli ili u svrhu, da u Berlinu raspravljaju o pitanjima, koja upravo u ovaj čas ne bi da će pregovaranja u Brestu Litovskom na kratko ili dugo biti prekinuta, to ne izgleda, kao da bi kod dogovora u Berlinu ovo pitanje sačinjavalo glavnu temu. Postoji mogućnost, da će se pokraj teritorijalnih omedjašenja Ukrajine raspravljati o pitanjima, koja se odnose na ratne ciljeve naprama drugim državama ili pako na buduće odnošaje prema jednoj ili drugoj od ovih država, te preostaje mogućnost, da je možda u savezu s time izronila na površinu potreba uredjenja posve odredjenih političkih i gospodarskih pitanja izmedju Njemačke i Austro-Ugarske.

Berlin, 5. Kod dogovora, koji su se jučer vršili izmedju državnog tajnika v. Kühlmanna, grofa Czernina i generala Ludendorffa, sudjelovao je i general Hoffmann. I sa zastupnikom su Erzbergerom vodjena jučer razna raspravljanja. Dogovori još nijesu dokrajčeni. Radi se o veleväžnim zaključcima, a u prvom redu radi štetnih posljedica, koje su nastale uslijed radničkih štavaka u Austro-Ugarskoj i Njemačkoj na području izvanjske politike i vojničkog položaja. Čvrstoća državne uprave isključuje, kako uvjerava „Lokalanzeiger", svaki povod uznemirivanju, sve kad bi pregovori u Brestu-Litovskom i krenuli drugim, negoli zaželjenim putem.

Berlin, 5. Pošto će se dogovori danas jamačno dokrajčiti, otputovat će po svoj prilici još večeras Kühlmann i grof Czernin u Brest Litovski i u prvom redu privesti Ukrajinu do stalnog utanačenja mira. Jutros se je u 10 sati obdržavno kod državnog kancelara grofa Hertlinga ponovni dogovor svih interesiranih stranaka. Kako javlja „Vossische Zeitung", nastavit će se pregovaranja u Brestu Litovskom opet dne 7. o. mj. Stanka, koja je nastala uslijed odsutnosti Kühlmanna i grofa Czernina, uporabljena bje na rasprave izmedju zastupnika izaslanstva i na daljnja vijećanja u potpovjerenstvima.

Beč, 5. Glavni ratni stan javlja: Kod političko-vojničkih je dogovora u Berlinu prisustvovao i zamjenik glavnoga stožera, generalmajor frajher von Waldstätten, te zastupnik vrhovne vojne uprave kod mirovnih pregovaranja, feldmaršalporučnik pl. Cicerić uz pratnju.

Bolo-paša pred ratnim sudištem

Pariz, 5. (D. u.) Pred ratnim je sudištem započeo proces proti Bolo-paši, koji je optužen, da je bio u sporazumku s Njemačkom, i pokušao da njemačkim novcem, koji je bio poslan bivšem kedivu Avuz Kadi-paši, povede u Parizu pacifistički pokret. U tu je svrhu podmićivao listove, poimence „Journal" i mešetario u Ujedinjenim državama, te tako kušao da izazove promjenu nazora u francuskoj štampi. Kao sukrivnici su optuženi: Cavallini i Porchere, prvi takodjer radi pokušaja, da kupi akcije „Figara" njemačkim novcem. Optužnica veli: Iza bitke na Marni, kad je Njemačka upoznala, da nasilnom navalom ne će doći do svrhe, željela je, da se približi Francuskoj, da tako neizravnim putem pobijedi Englesku. Za to je medjutim trebalo da se pripravi francusko javno mnijenje. Sredstva je za to dao tadašnji njemački državni tajnik v. Jagow. Bolo je naložio Sadik-paši, nek izradi nacrt za zbližanje njemačko-francusko u svrhu sklopljenja posebnog mira. On se je za to dao na put u Švicarsku, Italiju, Španjolsku i Ameriku. Bolo-paša je pri raspravi uvjeravao o svojoj nevinosti i isticao na prijateljske osjećaje kediva prema Francuskoj. U Švicarskoj da je on igrao povoljnu ulogu za antantu. Pokušaj, da kupi pariške listove, da bi smiješan bio, bi lući da su akcije dotičnih listova u sigurnim rukama.

Iz Rusije.

Petrograd, 5. (D. u.) P. b. a. Prema vijestima su iz Samare od 30. siječnja zaposjele čete sovjeta Kargalu. Prema vijesti je sovjeta iz Orenburga grad Orenburg pao u ruke revolucijonarca. Poduzete su bile odlučne mjere, da se protirevolucija konačno uguši.

Stockholm, 5. (D. u.) Estonski se izvjestiteljski ured obraća proti izjavi reprezentanata Estonske i Livonske te izjavlja, e imade samo ustavotvorna skupština Estonske i Livonske pravo, da odlučuje o sudbini tih zemalja.

Petrograd, 5. (D. u.) P. br. ag. Vrhovni zapovjednik petrogradskog okružja naredio je uredjenje prvog zbora crvene vojske seljaka i radnika.

Petrograd, 5. (D. u.) P. b. a. Dne 31. siječnja t. g. prispjelo je 426 vagona živežnih sredstava, dne 1. veljače 17 vagona žita, 3 vagona zobi, 24 vagona brašna, 19 vagona mesa, 50 vagona drugih živežnih sredstava.

Stockholm, 6. (D. u.) Iz Petrograda se javlja: U noći na 4. o. mj. opljačkane bje kućna kapelica u palači velike kneginje Marije Pavlovne, te su porobljene sve dragocjenosti. Iste bje noći opljačkano četrnaest draguljarskih trgovina, šesnaest trgovina s odijelom i četiri ljekarne. Čitavo bje okružje opkoljeno po vojništvu s oklopljenim automobilima i puščanim strojevima. Ogorčena je borba potrajala kroz čitavu noć, kod česa bje ubijeno 129 osoba, a velik broj njih ranjen.

* **Saziv delegacije.** Kako se službeno iz Beča brzojavlja, priopćio je predsjednik austrijske delegacije Hauser, odgovarajući na dopis triju slavenskih sveza glede bezodvlačnog saziva delegacije, u otpisu od 4. veljače, da kani sazvati delegaciju, čim će to biti moguće obzirom na proračunska vijećanja i na prisutnost ministra izvanjskih poslova, grofa Czernina.

* **Hrvatski ban nije predao ostavke.** Kako se službeno javlja iz Budimpešte, saznaje ugarski dopisni ured sa nadležnog mjesta, e ne odgovara istini vijest nekoga lista, da je ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije predao ostavku.

* **Anarhistička stranka u Petrogradu.** Prema vijestima iz Petrograda pojavio se je ondje neovisni anarhistički pokret, koji sve više preotima mah. Pristaše novoga smjera smatraju boljševike za gradjansku vladu i nagoviještaju, da će bezodvlačno pristupiti ostvarenju svojih anarhističkih ideala, kojima je cilj iskorjenjenje buržoazije.

* **Pokret proti ratu u Americi.** „Figaro" javlja iz New-Yorka, da se sve više širi pokret proti ratnoj politici Wilsonovoj. Tako je primjerice javio upravitelj iz Ohia Wilsona, da reakcija proti ratu zadaje već bojazni. Wilson da bi morao pokazati najveću odriješitost. Predsjednik je brzojavno odgovorio, da će to učiniti. U brzojavci se veli: „Ja držim čvrstom rukom" kormilo.

* **Dolazak amerikanskih četa u Francusku.** Prema washingtonskoj vijesti „Agence Havas" stiglo je 16 nivših njemačkih parobroda sa amerikanskim četama u Francusku.

* **Sastanak engleskih i francuskih radnika i socijalista.** Iz Londona se službeno brzojavlja: Za kratko će se vrijeme zaputiti izaslanstvo engleskih radnika u Pariz, da — ako je moguće još prije sastanka sveopće interalijirske konferencije u Londonu dne 20. veljače — poradi oko jednodušnosti engleskih i francuskih radnika i socijalista i poduzme pripreme za medjunarodnu socijalističku konferenciju u Švicarskoj.

Iz slavenskog svijeta.

Memorandum Jugoslavenskoga kluba. Jugoslavenski je klub upravio memorandum na sve četiri delegacije (austrijsku, njemačku, rusku i ukrajinsku) i predao ministru vanjskih poslova, grofu Czerninu, da ga izruči na pregovaranjima u Brestu Litovskom. U tom memorandumu kratkim ali osvjedočujućim potezima ocrtane su prilike, koje vladaju na slavenskom jugu, i brojkama dokazana neistinitost tvrdnje grofa Czernina, da je u našoj državi najdemokratičniji ustav na svijetu. Taj ustav, veli se u memorandumu, pogoduje samo privilegovanim narodima njemačkom i madžarskom, a demokracija ustava je samo prividna. Ocrtane su prilike, koje vladaju u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sloveniji i Primorju. Na koncu su izraženi naši zahtjevi i naš program, koji glasi: 1. Odmah opći demokratski mir, potpuno razoružanje, medjunarodno obezbijedjenje i zaštita slobodnog razvitka svih naroda, velikih i malih. 2. Priznanje i potpuno osiguranje slobodno provedenog i potpunog prava na samoodredjenje naroda, osobito u pitanju, da li hoće slobodnu državu i u kojoj će formi, da je obrazuju. 3. Mi ne tražimo za našu državu ništa, što pripada drugom narodu i prema tome nama ne pripada, mi tražimo za našu državu samo ovo zemljište, koje je u kompaktnim masama kontinuirano naseljeno od Srba, Hrvata i Slovenaca. 4. More, naročito Jadransko, nek bude slobodno. U koliko bi promet preko luka na sjeveru Jadranskog mora, a koji se nalaze u našem kompaktnom narodno-gospodarskom ozemlju, bio osobito koristan za privredni razvitak udaljenijih naroda, spremni smo s njima sklopiti ugovore, koje im jamči slobodni trgovački promet preko njih. Memorandum završuje: Za to ističemo, neka se k mirovnim pregovorima puste takodjer izvoljeni zastupnici austro-ugarskih naroda, naročito takodjer Jugoslavena, e bi se postigao sporazumak glede neograničenog i pod garancijama posvema slobodno izvršenog prava samoodredjenja naroda u monarkiji. Beč, 31. siječnja 1918. Za Jugoslavenski klub: dr. Korošec m. p.

(Po tršćanskoj „Edinosti".)

•

Slavenska politika u Beču. Pozvano od ministra-predsjednika, dra. vit. Seidlera, bilo je kažu parlamentarno povjerenstvo Jugoslavenskoga kluba kod Seidlera na konferenciji. U komunikeju o toj konferenciji veli se, da iza nje za Jugoslavenski klub nema nikakova povoda, da promjeni svoje držanje prema ministru-predsjedniku. — Kako je poznato, upravili su češki i jugoslavenski delegati predsjedniku austrijske delegacije, prelatu Hauseru, dopis, u kome zahtijevaju što skoriji saziv plenarnih sjednica delegacije. Predsjednik Hauser upravio je jučer obim klubovima dopis, u kome saopćuje, da saziv delegacije u ovaj par nije podesan, jer ministar vanjskih posala boravi izvan Beča. („Hrv. Riječ".)

•

Financijalno pitanje medju Hrvatskom i Ugarskom. Javljaju iz Budimpešte: Pododbori regnikolarnih deputacija za pripravu financijalne nagodbe medju Ugarskom i Hrvatskom nastaviše jučer svoja započeta vijećanja. Vijećanja trajahu od 10 sati prije podne do 2 sata poslije podne, te od 5 sati poslije podne do 8 sati u večer. Do utanačenja nije došlo, jer su članovi pododbora zaključili izvjestiti dotične deputacije. Napokon je zaključeno, da se ovi pregovori nastave dne 18. veljače. Ove su konferencije u Budimpešti izmedju hrvatskoga i ugarskoga pododbora započele dne 2. o. mj. Na prvim zajedničkim sjednicama obaju pododbora sudjelovali su svi članovi hrvatskoga pododbora: gg. grof Kulmer, dr. Lorković i dr. Šumanović, ban g. A. pl. Mihalović i podban g. dr. V. Krišković! Sa ugarske je strane sudjelovao dr. Wekerle i nekoliko madžarskih zastupnika, dok je od članova ugarskoga pododbora sudjelovao jedino Roland Hegedüs. Tek su na jučerašnju sjednicu došla i ostala dva člana ugarskog pododbora, i to gg. grof Khuen Hedervary i dr. Aleksandar Popovics.

•

Izborna reforma i položaj u Hrvatskoj. Javljaju iz Budimpešte: Danas se u zastupničkoj kući nastavila debata o posljednjoj programnoj izjavi dra. Wekerlea. Naš je dopisnik saznao od vodećih ličnosti u kuloarima, da su neispravni novinski glasovi o tom, kao da bi zajednička vlada u ovaj čas htjela izazvati bansku krizu u Hrvatskoj. Položaj u Hrvatskoj ostaje nepromijenjen. Jednako je netačno mišljenje, kao da ovdješnji vladini krugovi stoje u vezi sa posljednjim napadajima u nekim madžarskim listovima protiv bana i hrvatsko-srpske koalicije. Ističe se ujedno, da zajednička vlada ne stavlja zapreka sankcijoniranju hrvatske izborne reforme i da će ona naskoro dobiti previšnju sankciju. Članovi pododbora hrvatske regnikolarne deputacije i ovdje boraveći članovi hrvatske vlade otputovali su u Zagreb. („Hrv. Riječ".)

•

Naši socijaliste. „Glas Slobode" spočituje „Pravdi", što se danas, u doba Lenina i Trockoga, njihovih drugova, zauzimlje za nacijonalno pitanje. Po njihovom bi mišljenju valjda bilo ponajbolje još, kad bi se „Pravda" okanila onog pisanja i pripojila se bosanskim internacijonalnim drugovima. To zahtijeva doba ne samo Lenina i Trockoga nego i Seitza, Rennera i Viktora Adlera, koji su tako internacijonalni, da poriču drugome narodu samostalnost i pravo na slobodan razvitak. U „Hrvatskoj Njivi" obećaje Juraj Demetrović „Pravdi" groznu osvetu, za to, jer je „Pravda" napala njega, kao socijalističkog renegata. On osudjuje destruktivni rad „Pravde", te će izaći iz svoje rezerve i kao samostalni socijalista zauzeti svoje stanovište i javno odrediti smjer svojega političkog djelovanja. To su naši socijaliste.

•

Kud pohara rat... Ljubljanski listovi priopćuju vijesti iz pojedinih krajeva popaljene Goriške. Pučanstvo se polagano povraća u svoja stara prebivališta, ali mnogi od njih nemaju, kamo da polože izmučeno i ispaćeno svoje tijelo. Iz Vrtojbe javljaju, e se zahvaljuju vladi, koja im je milostivo dozvolila povratak u domovinu, samo da mole, neka im odrede, gdje bi imali stanovati. Nije ostalo, piše bjegunac u „Slovenskom narodu", ni kamena na kamenu. Nije ostalo ni puta, ni ceste, ni hrane, ni vode, ni komada drva za gradnju i ogrijev. Iz Gorice javljaju, da nije nigdje sigurno, da ne eksplodira po koja zaboravljena, bačena ili sakrivena granata. Iz Renč javlja župan, da se koliko moguće brže radi oko uspostave stanova, ali da ide veoma teško, jer je sve porušeno. Iz Bilj pišu, da bi skoro bilo bolje, da si sazidaju na novo svoja sela na drugom kraju bliže Gorice. Svuda se radi oko uredjenja baraka, koje bi bile prikladne za stanovanje. Svuda se opaža, da je rat harao, razarao i uništavao. Da se sve to na novo podigne i pomladi, treba rada iz temelja, treba marljivosti i treba onoga, za čim cio svijet žudi, treba — mira.

•

Iz češkog stranačkog života. U opširnom članku pod naslovom „Podstata češtvi" (Bivstvo čestva) raspravlja dr. Jan Herben o konservativnoj češkoj politici, koja može da bude cjelokupnoj češkoj stvari samo na štetu. Kod nas Jugoslavena i svećenstvo je — — Bogu hvala — udarilo dobrim smjerom narodnim, te se nalazi u prvom bojnom redu za narodnu stvar. Kod Čeha to nije. Češka klerikalna štampa ostala je uvijek pa i danas je konservativna. Vjerski ratovi, koji su harali češkim zemljama, i u kojima je tadanje katoličko konservativno svećenstvo igralo sramotnu ulogu, razdvojili su češke redove i rasijali neslogu izmedju pristaša husitstva i katolika. Husitstvo, koje je nosilo na sebi narodno obilježje, bilo je jednako proganjano i od Beča i od Rima, te je s obje strane bilo proglašeno, da će veliku zaslugu po katoličku stvar imati onaj, koji ubije nevjernika husitu. Bijelogorska bitka, najkobniji dogadjaj u češkoj povijesti, proglašena je bila za svetu bitku katolika nad nevjernicima. Hodočašća na Bijelu Goru zabranio je bio tek Josip II., čudeći se „hrastovoj gluposti" Čeha, koji posjećuju „sveta mjesta", gdje su bili poraženi i uništeni. To su najžalosniji momenti u češkoj politici. Češki svećenici, koji su osjećali u sebi ljubav prama domovini, nijesu smjeli da se nadaju crkovnoj karijeri. Bili su to muževi pošteni, požrtvovni, besprikorni i zaslužni, i čim su bili zaslužniji, tim ih je više nenavidjela crkvena oblast. I češki se narod mora preporoditi i izbaviti te ljage na svom tijelu. Samo rad za narod vodi k pravoj prosvjeti i kulturi, a svaka stranka, koja bi bila protunarodna, bila bi i protukulturna. Nejasnost ideja, koja vlada u češkoj konservativnoj štampi, vodi samo do nesloge i do svoje glavne svrhe: oslabljenje značaja.

•

Češki zahtjevi. Politički je klub češke državopravne napredne stranke obdržavao dne 3. veljače u Narodnom domu u Pragu skupštinu, u kojoj se je povela bila riječ o iskazima njemačkih stranaka glede čeških Nijemaca i o odnosnom stanovištu vlade. Govorili su urednik Sif, dr. Baxa i Sokal. Skupština je bila veoma brojno posjećena, a govori su bili izvanredno oštri.

•

Poljska politika. „Hrv. Riječi" javljaju iz Lavova: Bivši ministar željeznica, a sadašnji vodja svepoljaka, zast. dr. Glombinski, potanko je izvijestio u skupštini poljskih nacijonalnih delegata o sadašnjem stanju poljačkoga pitanja, te je oštrim riječima ustao proti onima, koji hoće da kompliciraju poljski problem. Konačno je prihvaćena rezolucija, kojom se zahtijeva, da se stvori slobodna, ujedinjena, nezavisna Poljska sa izlazom na more. Skupština razišla se je uz pjevanje nacijonalnih popjevaka.

•

Navještaj rata poljačkih legija boljševicima. Vijest izvršbenog odbora vladine gubernije u Mohilevu javlja, da su poljačke legije u jakosti od 2500 momaka pod vodstvom svojih generala zaposjele Rohačev, raspustile tamošnji sovjet i uapsile povjerenika, imenovanog po **seljačkom sovjetu, te da su na putu u smjeru na guberniju Smolensk. Ovi su pothvati posljedica navještaja rata poljačkih legija boljševicima. Zaključene su mjere glede odmazde proti poljačkim notabilitetama, članovima kadetske stranke i poljačkom gradjanstvu, osobito proti knezu Svjatopolku-Mirskomu.**

•

Rusija. Od uvijek je Rusija bila zastrta koprenom tajinstvenosti i nedokučivosti. I danas, čini se, ova tvrdokorna sfinga ne će da progovori. Da li je Kerenski bio glasnik njezine tragedije ili Trocki krvave pobjede. Eto i Gogolj, taj čisto ruski pjesnik, koji je najdublje proniknuo u njezin život, koji je zavolio njezine kriieposti i njezine mane, i on ne može da odgonetne goleme zagonetke, koju ona zadaje. „Rusijo!" piše taj pjesnik u svojim „Mrtvim dušama", „Rusijo! vidim tebe, iz moje te divne prekrasne daljine vidim. Bijeda je, zbrka, nemilota u tebi; ne vesele, ne plaše pogled smiona čudesa prirodina, okrunjena smionim čudesima umjetnosti, — gradovi s dvorcima mnogih prozora, visokima, uraslima u stijene, slikovito drveće i bršljan, urastao u domove, u šumu i vječnoj prašini vodopada; ne izvraća ti se glava, da gleda kamene klisure, što se bez kraja gomilaju nad njom i u visini; ne sjaju se kroz tamne lukove, što se ispinju jedan iznad drugoga, opleteni vinovom lozom, bršljanom i nebrojenim milijunima divljih ruža, ne sjaju, ne sjaju se kroz njih u daljini vječne linije blistavih gora, što se uzdižu k srebrnim, vedrim nebesima. Otvoreno je, pustosno i ravno se u tebi; kao tačke, kao znamenja strše neprimjetljivo usred ravnina nevisoki gradovi tvoji: ništa ne zamamljuje i ne opčarava pogled. Ali kakva me nedokučiva, tajna sila vuče k tebi? Zašto mi neušutljiva ori i u ušima se razliježe turobna tvoja pjesma, što se raznosi po svoj duljini i širini tvojoj, od mora do mora? Šta je u njoj, u toj pjesmi? Što u njoj rida i za srce hvata? Kakvi tu zvuci bolno miluju i u dušu teže i oko srca mi se viju? Rusijo! šta bi ti od mene? Kakva se nedokučiva veza krije med nama? Šta gledaš tako i zašto je sve, što god je u tebi, uperilo u mene oči, pune očekivanja?... I još ja stojim, sav u dvoumici, nepomičan, a već mi je glavu zasjenio grozan oblak, iz kojega će teška oluja da se surva, i misao mi zanijemila pred tvojim prostranstvom. Što prorokuje to neobuhvatno prostranstvo? Ne će li se ovdje u tebi roditi beskrajna misao, kad si i ti sama bez kraja? Ne će li ovdje iskrsnuti velikan, kad mu ima mjesta, da raste i da se kreće? I grozovito me obuzima moćno prostranstvo, strašnom se snagom odrazuje u dubljini mojoj; neprirodnom se silom zasjale moje oči... Haj, kako je blistava, divna, nepoznata, daleka zemlja! Rusija!...

Političke vijesti.

Antanta otklanja izjave grofa Hertlinga i Czernina.

Vrhovno se je ratno vijeće najopširnije bavilo onomadnim izjavama austro-ugarskog ministra izvanjskih poslova i njemačkog državnog kancelara. Bilo mu je nemoguće, da nadje u njima nešto nova, što bi se približavalo uvjetima, formuliranima po svim savezničkim vladama. Ovo se je uvjerenje moglo samo još pojačati uslijed dojma, koji izazivlje opreka izmedju idealističkih ciljeva, s kojima su središnje vlasti pristupile bile mirovnim pregovaranjima u Brestu Litovskom, te osvajalačkih osnova, koje danas izlaze na vidjelo. Uz ove je prilike došlo vrhovno ratno vijeće do mnijenja, e je njegova jedina i najpreča dužnost, da si osigura nastavak vojničkih

naprezanja saveznika posljednjom energijom i u najužem i najuspješnijem zajedničkom radu. Ova će se naprezanja morati nastaviti, dok ne izazovu kod neprijateljskih vlada i naroda promjene u nazorima, koji bi bili kadri da pruže nadu na utanačenje mira, osnovanoga na temeljima, koji ne znače nikakove kapitulacije pred okorjelim militarizmom glede svih onih načela, koja će uz pripomoć saveznika ipak jednom pobijediti, naime načela slobode, pravednosti i štovanja prava naroda.

Turska i mirovno pitanje.

Agence Milli javlja sa danom 6. o. mj: službeno iz Carigrada: Zamjenik je ministra izvanjskih poslova, Halil-bej, podao pred parlamentarnim povjerenstvom za izvanjske poslove izjave, u kojima je iznajprije pregledno prikazao tok mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom i nakon toga kazao: Mi znademo cijeniti veliku vrijednost mira, ali ne ćemo nikad pristati na to, da utanačimo mir uz svaku cijenu, niti ikad našim saveznicima staviti takav predlog. Glede govora Lloyda Georgea i Wilsona izjavljá Halil-bej, da su morske užine bile uvijek otvorene za medjunarodnu trgovinu i za trgovačke brodove, osim u slučaju ugroženja Carigrada, a bit će i u buduće uvijek otvorene. Ministar je nakon toga uputio na to, da izjave grofa Czernina i grofa Hertlinga obzirom na Tursku predočuju sjajan dokaz solidarnosti izmedju Turske i njezinih saveznica. Govornik se u ime otomanskog naroda zahvaljuje obim državnicama. Ministar izjavlja konačno, da se pridružuje odgovorima grofa Czernina i grofa Hertlinga na izvode Lloyda Georgea i Wilsona.

Naš Boroević.

Kako svojedobno saopćismo, blagoizvolilo je Njegovo Veličanstvo premilostivo imenovati feldmaršalima generala-pukovnika baruna Böhm-Ermollia i generala-pukovnika Boroevića. Ime feldmaršala Svetozara Boroevića od Bojne skopčano je sa slavnom obranom Karpata i pobjedonosnim svršetkom od 11 sočanskih bitaka. Pobjedonosno prkosila je njegova vojska silnim ruskim nasrtajima Nikolajevića, a o bedem sočanskoga junaka razbiše se krvavo svi napori Talijana. Feldmaršal pl. Boroević pribivao je kao poručnik okupacijonoj vojni 1878., te je već kod zauzeća Sarajeva stekao vojnički krst za zasluge sa ratnom dekoracijom. Kao vodja 6. zbora podje feldmaršal pl. Boroević u početku rata na vojnu. Kod Komarova, u vezi 4. vojske steče si prve lovorike. Bitka kod Grodeka, prodor k prvom oslobodjenju Przemysla pokazaše ga na čitavoj visini, a kasnije započeta pobjedonosna vojna 4. vojske otjera Ruse daleko natrag. Kod obrane Karpata, pa onda kad je ruske opasnosti gotovo nestalo, na Soči činjaše feldmaršal pl. Boroević djela izvanrednoga vojnoga umijeća. U mnogobrojnim silnim navalnim bitkama jurišali su Talijani proti primorskom braniku generala Boroevića ne mogavši prodrijeti njegove nepokolebive fronte. Njegovo Veličanstvo podijeli velezaslužnom feldmaršalu poslije 11. sočanske bitke komanderski krst vojničkoga reda Marije Terezije.

Hindenburg.

„Bojimo se Boga i osim njega nikoga na svijetu“, to je geslo velikog željeznog vojskovodje. Za cijelo vrijeme rata vodio je on svoje čete iz jedne fronte na drugu, od pobjede do pobjede. Sela, gradovi, pokrajine i države padale su u ruke pobjedonosne savezničke vojske. Kraljevi su ostavljali svoje prijestolnice, ostavljali svoje zemlje i bježali glavom bez obzira, tražeći zaštite u tudjim zemljama. I kao što je taj ocijelni muž učvrstio granice njemačke države izvana i prodro na svim mjestima duboko u neprijateljske zemlje, tako je učvrstio njemačku državu i iznutra. Čvrstom je rukom vodio njemačku vojsku, čvrstom rukom upravlja njemačkim narodom. U prkos cijelome svijetu, koji se obraća proti njemu, stoji on, pobjednik, svijestan si svoje sile i snage, svijestan si svoje veličine. U burnom času, kad je u susjednoj ruskoj državi revolucija i anarkija na svojem vrhuncu, bezobzirno i neumoljivo vodi on čvrstom rukom ladju njemačke države, siguran, da će je sretno privesti u spasonosnu luku. Svom potrebnom strogošću štiti on njemački narod od zaraze, koja mu iz Rusije prijeti i žrtvuje pojedince sveukupnoj velikoj stvari njemačkoga naroda. Velik muž, veliki vojskovodja, veliki državnik! Kasniji će vijekovi spominjati njegovo ime i kasniji će potomci dugo pričati o njemu. A njemački narod sjećat će se, da je u ovom kobnom času imao svoga Hindenburga!

„Hrvatski zid“ na talijanskoj fronti.

Od kako je feldmaršal dr. Svetozar barun Boroević od Bojne imenovan vrhovnim zapovjednikom jugozapadne fronte, sačinjavaju hrvatske čete iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre, te Bosne i Hercegovine pravi „hrvatski zid“ na najizloženijim točkama sadanje fronte. Taj raspored četa uslijedio je navodno na naročiti zahtjev generala Boroevića, a spomenute su se hrvatske čete najvećim dijelom dobrovoljno javile za tu važnu zadaću. Momčad ovih četa, koja je već i na Soči izvela neprispodobiva junačka djela, s oduševljenjem izjavljuje, da će Talijani samo preko njihovih mrtvih tjelesa moći naprijed. Pripovijedaju očevidci, da je i sam kralj prigodom svog zadnjeg boravka na toj fronti oslovio svakog pojedinog momka hrvatskim jezikom i osobito pohvalio junačko držanje hrvatskih junaka. To je najljepši dokaz vjernosti našega naroda prema caru i domovini, koja se nedade poreći nikakovim frazama o veleizdajništvu. Hrvatske čete bile su uvijek i u svakoj zgodi najvjernije svojemu zakonitomu kralju i vladaru, hrvatske su čete i u najtežim časovima branile carsko prijestolje, što se ponajbolje očituje i krvave godine 1848., gdje je Jelačić poveo Hrvate proti madžarskim buntovnicima i priskočio vladaru u pomoć. Samo najveća zloba naših narodnih protivnika može da se baci blatom na vjerne hrvatske vojnike.

Domaće vijesti.

Izjava žena i djevojaka općine Pazin. Jugoslavenskom klubu u Beču. Dužnost nas zove. I mi pristupamo u guste redove jugoslavenskih žena, spremnih na svaku žrtvu za ljubljenu domovinu, i tražimo ujedinjenje hrvatskog, srpskog i slovenskog naroda i pridružujemo se deklaraciji Jugoslavenskog kluba od 30. maja 1917. U Pazinu, dne 2. veljače 1918. Slijedi preko 1000 (tisuću) potpisa.

Odlikovanje. Josip Vrbka, župnik u Lanišću, Istra, bio je odlikovan od „Crvenog križa“ posrebrenom kolajnom sa vojnom dekoracijom za zasluge kod sudjelovanja pri epidemičkoj bolesti u njegovoj župi i okolici god 1917.

Rad „Jugoslavenskog kluba“ za Istru. Čitamo u „Edinosti“: Načelnik je općine Dolina primio dne 2. veljače ovo pismo od tajništva „Jugoslavenskoga kluba“: Štovani gospodine! Čast mi je javiti Vam, da su jučer podnijeli prešnu interpelaciju (Kozinske rezolucije) na ministra predsjednika za zajedničku ministarsku vladu gospoda dr. Korošec kao predsjednik našega kluba, dr. Laginja i profesor Spinčić kao zastupnici iz Istre. Interpelaciju su potpisali ujedno svi članovi našega kluba i jedini iz Istre aktivni talijanski zastupnik Spadaro. Saopćujemo Vam ovo opaskom, da ćemo Vam javiti svoj čas odmah, kako doznajemo, što će vlada učiniti na doličnu interpelaciju našega kluba. Odličnim štovanjem: Jugoslavenski klub, Beč, I. Parlamenat. — Beč, 31. I. 1918.

Politeama Ciscutti. Današnji će se dobrotvorni koncerat obdržavati u 5 sati i četvrt popodne, a ne u 7 sati i pol, kako je bilo objavljeno. — U utorak, dne 12. veljače, obdržavati će se pod pokroviteljstvom Njezine Preuzvišenosti gospodje admiralovice Juliške Fiedler jedini koncerat virtuozice na guslama, Nore Duesberg, uz pratnju c. i kr. mornaričke glazbe (zborovodja kapelnik Teodor Christopol) u korist dječjeg doma, koji se imade podići u Puli. — Dne 14. o. mj. opetovat će se današnji, potpuno već rasprodan koncerat uz isti raspored. Za oba ova koncerta, koji svaki put počimaju u 5 i pol sati popodne, prodavat će se ulaznice u kazališnoj blagajni počevši od ponedjeljka 11. veljače, od 10 sati prije podne dalje. — Za današnji koncerat vrijede karte sa utiskanim datumom od 22. siječnja 1918.

Mjesni redarstveni odio c. kr. kotarskog poglavarstva uzima za vježbenika jednog inteligentnog mladića. Obratiti se Trg „Tegetthoff“ 3 II. p. soba br. 1.

Iz Pazina. Na Svećnicu proslavili smo vjenčanje gosp. učitelja Antuna Ladavac sa vrlom gdjicom Marijom Koraca. Da bude lijepo spojeno sa korisnim, sakupilo se medju kićenim svatovima lijepi iznos za naše narodne škole od K 610.—, koji će se svojevremeno privesti k svrsi. Mladom bračnom paru iz srca čestitamo!

Važno za bjegunce. Oblasti moraju na temelju zakona o bjeguncima obavijestiti svaki put stranke, kad ne budu njihove molbe djelomično ili pako nikako uvažene. Proti takovoj odbijenoj molbi imade stranka pravo utoka u roku od 14 dana, računajući od dana uručenja riješenja. Nakon toga roka nema više mjesta utoku. Obzirom na kratko vrijeme, unutar kojega mogu stranke uložiti utok, neka se bjegunci drže ovih načela: 1. Prije negoli podnesu utok, neka se bjegunci dadu točno podučiti o svom pravu, kako bi u slučaju, da im bude molba odbijena, mogli svoj utok odmah potkrijepiti valjanim razlozima, a da ne bi gubili vremena za daljnje informacije. 2. Molbenice neka molitelji predavaju p r e p o r u č e n o, a ne putem drugih ureda, jer bi time mogli sa svojim utokom zakasniti. 3. Hoće li koja stranka na svaki način predati svoj utok putem kojega ureda ili oblasti, neka u što kraće vrijeme preda odnosnom uredu ili oblasti prepis ili izvornik rješenja uz kratko i jasno navedenje razloga, na koje se opire utok. Bude li molbi samo djelomično udovoljeno, to može molitelj uložiti utok, a da ne bude radi toga ni na koji način prikraćen u pravima, koja su mu bila priznata. Tako može primjerice podizati dozvoljene mu djelomične doprinose. Utok se može sastaviti ovako: C. kr. kotarskom poglavarstvu u..... Proti odluci c. k. kotarskog poglavarstva od dana....., broj....., koja mi je bila predana dne....., ulažem utok i molim, da se spomenuta odluka ukine, a moja prvobitna molba u cijelosti prihvati na temelju zakona od 31. prosinca 1917., V. Z. L. I., broj 15/1918. Datum, potpis i točna odresa. — Proti ne uvaženom i od bijenom utoku nema više nikakova priziva. Može se kod upravnog sudišta unutar 60 dana, računajući od uručenja odluke, uložiti pritužba. Pritužbu mora potpisati odvjetnik. U tom se slučaju preporuča, da se stranka obrati na „Odbor za bjegunce sa juga“, Beč I., Landskron-Gasse 1/II. i pripošalje mu izvor ili prepis obiju odluka kao i kratko ali jasno obrazloženje čitavog stanja stvari, te punomoć. Punomoć glasi ovako: Punomoć, kojom potpisani ovlašćuje odvjetnika....., da u njegovo ime kod upravnog sudišta podigne pritužbu proti odluci..... (ime oblasti) u..... od dana....., broj....., radi....., da ga na spomenutom mjestu kao i u svim stadijama ovoga postupka zastupa, da primi sve odnosne pozive i da u ime potpisanog podaje glede spomenutih stvari izjave. Datum, potpis stranke ili stranaka..... Izričito se spominje, da mora punomoć biti potpisana po onoj osobi obitelji, koje se utok izravno tiče, odnosno po njezinom zakonitom zostupniku, dok može molbu za bjeguračku potporu podnijeti glava obitelji ili koji odbor za bjegunce.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Sakupljeno po našem gostioničaru gosp. J o s u J u r k o v i ć u, medju svojim prijateljima i poznancima K 135.—. Darovaše: po K 10: Joso Jurković, Petar Guberac, Krste Damianić, M. Mardešić, Jakov Radošević; po K 5: Ivan Periša, Linardo Baljkas, Vice Žaninović, Josip Goleš, Pasko Bogovčić, Milaš Andrijašević; po K 4: Marko Dnergo. Paško Goleš, Ljudevit Šušteršić, po K 3: Pasko Gulin, Joso Blažević, Martin Gulazić, Ivan Biljaković, Špiro Novaković; po K 2: Ivo Despot, I. Kalaus, Ruzoslav Lovrić, Josip Mekelin, Josip Makelja, Antun Mattessich, Lovre Kučarić, Niko Maras, Franc Šifrar, Josip Tokić N. N., Mate Mikas, Ljubo Bungur, Otokar Tokić; po K 1: Milan Mikulandra. — Koliko gosp. sakupljaču, tako isto gg. darovateljima budi naša hvala, a budućnost naše djece bit će im najbolja plata!

Sakupljeno po gosp. I v a n u P e r a l ć u u W a i t z e n d o r f u, medju našim evakuircima K 22.50. Darovaše: po krune 2: Ivan Peralć, Ivan Visković, Marija Modrošan; po K 1: Ivan Peralć, Fuma Galešić, Ferdo Galešić, Antun Buršić, Rafe Buršić, Marija Mohorović, Ciril Mohorović, Kata Koštešić, Antun Koštešić, Fuma Koštešić, Domica Višković, Marija Višković, Ivan Modrošan, Andjelka Modrošan; po 50 para: Antica Golešić, Marija Golešić, Marija Buršić, Jakov Buršić, Ana Buršić. Našim bijednim evakuircima, koji otkidaju od svojeg zalogaja i polažu na korist naše narodne stvari kličemo Živjeli! Ukupno kruna 157·50; zadnji iskaz 48.070·84; sveukupno K 58.228·34. Naprijed za našu narodnu prosvjetu!

Dopisi iz Istre.

Iz Zrenja. Ovaj tjedan dobili smo stalnu vijest, da je utok općine Oprtalj za provincijalnu pučku školu u Zrenju odbijen. Općinsko glavarstvo u Oprtlju dobilo je od c. k. kotarskog školskog vijeća nalog, da priskrbi lokal, da se može odmah otvoriti provincijalna pučka škola u Zrenju sa hrvatskim nastavnim jezikom a talijanskim kao slobodni predmet.

Kanfanar. Družba je lopova, ili pak i gladnih ljudi, bila ukrala, oderala i porazdijelila si vola vrijedna 3000 K. Kanfanarski su ih oružnici našli na djelu i pri jelu, pa su ih uhitili, okovali u željeza i odveli u pazinski kašteo. Strah i trepet svih tatova na daleko i široko, je naš Ferdinand i njegov pomoćnik O. Cimarelli. To je treći četvrti put što su se kanfanarski oružnici iskazali. Svaka im hvala, počevši od njihovog vrlog wachmajstra Guština, koji je pravi savjetnik i prosvjetitelj toga puka i daje mu krasni primjer svojim značajem.

Kanfanar. Druga kradja. Prošle su noći ukrali opet veće govedo i to telicu našemu narodnjaku R. I. Već se radujemo kako će našim vrlim oružnicima poći za rukom da i ovaj zločin otkriju.

Prosvjeta.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti počela se baviti radnjama oko uredjenja 4. svoga umjetničkoga razreda, koji je otvoren u srpnju 1917. prigodom 50-godišnjice djelovanja. Akademija se ovih dana obratila na najuglednije hrvatske rodoljube velmože, dostojanstvenike i druge odličnike, da bi poduprli nastojanja akademije u tome smislu. Za sada se može reći, da će program u najširim crtama u umjetničkom razredu biti ovaj: publiciranje rasprava u umjetničkim pitanjima, izdavanje djela o umjetnostima, podupirane umjetničkih poduzeća i nabavljanje odličnih umjetnina u prvom redu o hrvatskoj prošlosti i sadašnjoj umjetnosti. Za izvršenje takova rada potrebna su u prvom redu obilna novčana sredstva. Nedostatak takvih sredstava bio je i razlogom da se od god. 1864. sve do danas nije moglo započeti s radom u tome smislu. Akademija se nada, da će se svi oni, na koje se obratila, uvažiti znatnost ovoga rada akademije po hrvatski kulturni napredak, pa da će akademiju u izvršenju toga zadatka tvorno radom poduprijeti. Napose će akademija zabilježiti sa zahvalnošću svaki prinos koji bude namijenjen ovoj svrsi. Darovali su do sada za svrhe umjetničkog razreda preuzv. gosp. pokrovitelj akademije nadbiskup dr. A. Bauer 10.000 K, Ademaga Mešić, veleposjednik u Bosni 10.000 K, inžinir Dr. Hanamann u Beču 1000 K, N. N. 400 K.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 5. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njima“ s ovim sadržajem: Dr. V. G.: Nacijonalni odgoj narodnih masa. — Dr. I. V o t a r: Dvije trgovačke mornarice na Jadranskom moru. — Dr. M. S t o j k o v i ć: Jedna književnost. — prof. Silvije A l f i r e v i ć: „Savremenik“ i „Književni Jug“. — S m o t r a: Zvona ili ljudi (Radoslav B a č i ć); Liječnička tajna i liječnička tajanstvenost (L a i k); Organizacija prometa sa stokom (N i k i a s) itd. — L i s t a k: Vladimir V. J a n k o v i ć: Krv. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 36.—. pojedini broj 1 K. — Narudžbe šalju se na upravu lista u *Zagrebu, Nikolićeva ul. 8.*

Südslavische Rundschau. Primismo 5. i 6. broj ovog časopisa, koji pisan na njemačkom jeziku propaguje jedinstvo Slovenaca, Hrvata i Srba. Sadržaj 5. broja: Pitanje ugarske narodne vojske. — Mirko Tvrtković: Politički položaj. — N. Bartulović: Ivo Vojnović. — Otto König: Hrvatsko narodno kazalište. — Iz jugoslavenskih zemalja. — Svenijemci i mir. — Glose. — Sadržaj 6. broja: Otvoreno pismo Mihajlu Karolyu. — Mi i hrvatsko državno pravo. — N. Bartulović: Ivo Vojnović. — Otto König: Sa repertorija i općinstvu hrvatskog narodnog kazališta. — Iz jugoslavenskih zemalja. — Svenijemci i mir. — Glose. — Iz jugoslavenskog kulturnog života („Književni Jug“, Hrvatska umjetnost.) „Südslavische Rundschau“ izlazi triput mjesečno. Pretplata iznaša na cijelu godinu K 26.—, na po godine K 13,—, četvrt godine K 7.—. Pojedini broj stoji 80 para. Uredništvo i uprava: Zagreb, Gjorgjićeva ulica 11.

Dnevne vijesti.

Novi zlatni i srebrni novac. U sjednici austrijske zastupničke kuće podnesen je zakon o kovanju zemaljskog zlatnog i srebrnog novca u krunskoj vrijednosti. Zlatni će novac od 20 i 10 K imati na prednjoj strani poprsje cesarevo i skraćeni natpis: „Carolus D. G. Imperator Austriae, Rex Bohemiae, Galiciae, Illyriae etc. et Apostolicus Rex Hungariae“, a na drugoj strani mali grb austrijskih zemalja s oznakom vrijednosti 20, odnosno 10 Cor., te godina kovanja. Na rubu će biti u skraćenom obliku vladareva lozinka: „Pace belloque omnia pro patria cum populo meo“. Zlatnici po 20 K imati će u promjeru 21 mm., a po 10 krune 19 mm. Jednokrunke će imati na prednjoj strani kraljevo poprsje, na drugoj strani carsku krunu, oznaku vrijednosti i godinu kovanja. Na rubu će biti skraćene riječi: „Pace belloque omnia pro patria cum populo meo“. Petokrunke imati će na prednjoj strani vladarevo poprsje s navedenim opisom, a na drugoj strani mali grb austrijskih zemalja sa oznakom vrijednosti 5 Cor., te godinu kovanja. Na rubu će biti već spomenuta lozinka. Slično je i sa dvokrunašima. (Smotra Dalm.)

Nestašica novinskog papira. Već se nekoliko dana tuže zagrebački dnevnici, da je zaliha papira za novine iscrpljena, te da može dostajati samo za 4—5 dana. Ne razumijemo, kako se je moglo pustiti, da stvar dotle dodje. Zašto su ovdje narodni zastupnici! Trebalo se na vladu učiniti energični pritisak, da u Austriji za one mnoge vagone živežnih namirnica, što se iz Hrvatske izvažaju bezuvjetno kao kompenzaciju zatraži dovoljnu količinu novinskog papira, kojeg imade u Austriji dovoljno. Zar se kod nas uvijek mora tjerati mak na konac! („Hrv. Lloyd.“)

Sjetite se udovica i siročadi palih vojnika!

A. P. ČEHOV:

Dvije noći.

Na zemlju se spustila topla, ljetna noć. Mjesec je, lukavo izvirivši iza tamno plavih oblačića ljubio svojim čarobnim svjetlom gusti vrt sa čudnovatim stazama i zelenim klupicama, što su bile sakrivene u sjeni grmlja i drveća i igrao se je po zapuštenom jezeru rasipljući po vodi fantastični sjaj.

Melodiozni zvukovi valsa „Wein, Weib und Gesang“ — harmonično su se razlijegali u noćnoj tišini, a došavši do naše klupice, pretvarahu se u neku božansku melodiju, od koje nestaje duše. Ukratko, mi t. j., ja i ona, dobra malena blondinka, bili smo u Pavlovsku.

Njezina plava glavica sa uvojcima, što su se čudno vijugali i padali na čelo, sa blijedo-ružičastim licem, sa velikim plavim očima, što su zamišljeno piljile nekuda u daljinu, naslonila se na moje rame, usne se malo otvoriše i šapnuše mi pokazujuć dva reda bijelih zubića: „ljubim“...

Blaženi časovi puni sreće i zanosa neprimjetno su tekli...

— Mila i draga moja, — govorio sam ja nježnim i radi „punoće čuvstava“ istrganim glasom: — zar ne, ti me ljubiš?... Zaista? Ljubiš? Mi ćemo odmah sada početi zaradjivati... Odmah ćemo raditi, borit ćemo se sa zlom i sa nepravdom, koja u svijetu vlada, pa iznesemo li ili pobjedu ili nas stigne propast, mi ćemo otvorena čela podijeliti jedno kao i drugo ne rastavljajuć se jedan od drugoga i uzajamno se bodreći...

Zar ne, draga moja?...

Ja sam se naguuo plavoj glavici i htjeo sam se gorućim i zažarenim usnama dotaknuti ružičastih na pola otvorenih ustiju.

Plava se glavica najedanput sa ramena podigne, oči se zasjale, a na usnama — prekrasnim koraljnim usnama pojavi se tužan smiješak.

— Ludove mali, — rekla je blondinka, bacivši na mene zagonetan i lukav pogled: — to je bila šala — i dosta.

Razmisli sam, — nastavila je ona poslije malene stanke svojim melodioznim glasom baš u čas, kada sam je pogledao plačljiva i zadivljena lica. Razmisli sam: ti si do skrajnosti siromašan, ja sam kći plemenitih ali bijednih roditelja, ti si mlad, ja takodjer, ti čezneš za životom, ja — još više, a dosljedno tomu:... Što je dosljedno tomu ti razumiješ i sam vrlo dobro, a zatim... do boljih vremena... dokle ćemo ipak čekati...

Ovdje osjetih na svojim usnama žarki cjelov, — ali je ona, moja mala i graciozna blondinka već iščezla...

Noć je bila isto onako božanstveno mirna, mjesec je osvjetljavao vrt istim čarobnim svjetlom divno se ogledavajući u zapuštenom jezeru, a sa estrade, što se je svjetlucala crvenim svjetlom od lampiona, koji su bili na njoj upaljeni, razlijegala se je divna melodija, od koje nestaje duše.

Dugo sam sjedio sam na zelenoj klupici, dugo sam mislio o riječima svoje ljubljenice...

*

Malo je godina proteklo od toga časa. I eto, nastala je isto onakova topla ljetna noć kao negda, kada smo mi — ja i moja mala blondinka sjedili na zelenoj klupici u Pavlovsku. U jednoj varoškoj restauraciji, koja je bila smještena na brijegu Nevice, ulazio je kroz otvoren prozor laki povjetarac u odijeljenu sobicu. Na stolu, pored divana bile su dvije boce šampanjca, jedna prazna druga do polovice puna i vaza sa voćem.

Sa one strane rijeke dopirali su iz veseloga vrta zvukovi valsa iz „Boccaci-a“...

Mi, t. j. ja i ona ista blondinka stajali smo kod otvorenog prozora i punim smo grudima udisali svježi miris zelenila.

— Sjećaš li se ti, mila, one noći — govorio sam ja zamišljeno gledajući na silhuete drveća, što su se nejasno vidile u noćnoj magli: — kada smo sjedili zajedno u Pavlovsku na zelenoj klupici daleko od muzikalne estrade, zaklonjeni drvećem i grmljem? Sjećaš li se ti onih blaženih časova, punih ljubavi i vjere u sve što je dobro — sjećaš li ih se, draga moja?

— Sjećam se, sjećam, mili moj — prošapta plava glavica spuštajući se na moja ramena: — i zar ne — ludo moja mala? — ja sam onda imala pravo, kada sam naše žarko ushićenje prekinula prozaičnim smislom. Razmisli sam, što bi bilo, da se nijesmo onda rastali? Sada pak...

Što „sada pak“, ona i ne dovrši, jer se njezine ružičaste usne malko otvore i prošaptav „ljubim“ očekivahu sigurno moj vrući cjelov...

To uostalom ne priječi, da dovršim riječi svoje blondinke i razjasnim čitatelju, što sada slijedi.

Sada pako... ja sam oženjen sa zlatnom kesom u obliku slabunjave trgovačke kćeri, gotovo još u cvijetu godina, sa ambarima punim brašna, sijena i ostaloga imetka.

Ona je udata za ćelavog, poštenog i valjanog državnog odvjetnika sa ogromnim kapitalom i sa mnogobrojnim odlikovanjima na prsima.

Čitatelju, sve je to dosta prozaično, ali što da radim? U savremenom jeziku to znači pripraviti si „bezbrižan život“, pun sreće i naslade...

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopredaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, petak 8. veljače 1918. — Broj 931.

Ministarstvo Seidlerovo predalo je ostavku.

Što smo uvijek proricali i što je čitava javnost dan za danom očekivala, to se i dogodilo. Ministarstvo viteza Seidlera, nezrelo za vladu u ovo odlučno doba, položilo je u ruke cara demisiju. Naši će se čitatelji sjećati, kako je izjava dr. Seidlera o češkoj rezoluciji izazvala u češkim redovima smijeh. Očitovala se njegova nesposobnost, da vodi kormilo države, a češke su novine pisale, da austrijski ministar-predsjednik nije nikad tako blizu svome padu, kao onda, kad zauzme ono „odlučno“ stajalište prema zahtjevima većine. Službena vijest saopćuje, da je vitez Seidler predao svoju ostavku za to, jer se je Poljski klub izjavio, da će glasoviti proti proračunu. Svakako je i Seidlerovim padom, koji se kao siguran očekuje, i ako se još ne zna, je li Njegovo Veličanstvo prihvatilo ostavku, učinila austrijska politika korak naprijed. Onaj, koji će iza njega nadoći, možda će se još neko vrijeme opirati duhu vremena i odbijati pravedne zahtjeve večine austrijskih naroda, ali će i taj otići, kaošto je otišao Clam Martinic i Seidler i drugi niz prije njih, sve dok se prilike u našoj državi ne urede tako, da će se svim narodima pružiti otvoren put k oživotvorenju njihovih narodnih zahtjeva. Slavenska većina u parlamentu, čini se, da se sve više grupira i da sve slavenske stranke radikaliziraju svoje zahtjeve. Poljski je zastupnik Tetmayer bio rekao, da bi na odbijanje zahtjeva slavenske većine sa strane privilegovane manjine, bio najljepši odgovor ujedinjenje svih slavenskih stranaka koje bi se uzajamno podupirale. I kako se čini, razvijaju se stvari u tom smjeru povoljno. Čim više austrijskih ministara, a desnih prijatelja Wolffova, podače ostavku, tim čišćija postaje atmosfera, tim se više bliža austrijska politika svome pravome cilju.

Beč, 7. (D. u.) Kuća nastavlja glavnu raspravu o proračunu. Iza zastupnika Grabera, koji je podnio različite pritužbe i želje poljodjelaca glede prehrambenih prilika, govorili su zastupnici Kalina, Renner i Stölzel. Ovaj potonji veli, e je glavna zadaća svih, koji imadu volje i koji su uvjereni, da ćemo zajedno sa vjernim našim njemačkim saveznikom privesti rat do dobroga završetka, ta, da pazimo na to, kako se u ovoj kući ne bi zbilo ništa, na što bi se kasnije u interesu države moralo žaliti. Javna je tajna, da se u ovaj čas vlada bavi u ministarskom vijeću svim mogućim parlamentarnim i državnim pitanjima i da će možda za nekoliko sati izaći vijest, koja mijenja sadašnji položaj. Nijemci će biti uvijek spremni, da doprinesu za državu najveće žrtve. Izakako su još govorili zastupnici Wrobel, Guggenberg i Spinčić, podaje predsjednik dr. Gross ovu izjavu: Uslijed dogadjaja, koji su nastupili, od potrebe je, da se rasprave prekinu. Upravo u ovaj sam čas primio od Njegove Preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika dra. Ernesta viteza pl. Seidlera obavijest, da je vlada predala Njegovom Veličanstvu svoju ostavku. Pošto se prema tomu nalazi vlada u „status demissionis“ (u stanju ostavke), ne preostaje nam prema dosadašnjem običaju ništa drugo, nego da predbježno odgodimo sjednice zastupničke kuće. Ja ću pismenim putem obznaniti dan naredne sjednice, te primjećujem još, e je jasno samo o sebi, da uz ove prilike otpadaju i za danas te narodne dane sazvane odborske sjednice.

Beč, 7. (D. u.) Kako se u parlamentarnim krugovima glasa, imađe se ostavka vlade svesti na zaključak poljačkog kluba, koji se je izrekao koli proti prelazu na specijalnu raspravu toli i proti dvomjesečnom proračunskom provizoriju.

Vijećanja u Berlinu.

O vijećanjima u Berlinu piše berlinski „Tageblatt“: Rok primirja sa Rumunjskom naskoro će proteći te se mora primirje opeta obnoviti, ako se hoće, da se ratno stanje ne povrati. Može se dakle zaključiti, da se je kod berlinskih vijećanja raspravljalo i o ovoj stvari. No, ne radi se samo o tom pitanju, već se raspravlja i o raznim problemima, nabačenima u Brestu Litovskom. Osjeguranje korisnog gospodarskog prometa i jamstvo za opstanak nezavisne Ukrajine, to su zadaće, koje se ne daju lučiti jedna od druge. Čini nam se posve krivom vijest, da se je u prvome redu raspravljalo o poljskom pitanju. Držimo, da u sadašnjem času, gdje pregovori u Brestu Litovskom nijesu doveli niti do kakvog uspjeha, niti do rješenja, poljsko pitanje ne zahtijeva bezodvlačnog riješenja.

Primirje izmedju boljševika i Rumunja.

London, 5. „Daily Express“ javlja iz Petrograda: Izmedju maksimalista i Rumunja započela su u Jassy pregovaranja o primirju.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 7. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Blizu obale popodne topnička borba. Sa sunka zapadno od Zandvoorde i iz bojeva u pretpolju u Artois dopremili su pješadijski odjeli zarobljenika. Englesko je topničtvo bilo na večer s obje strane Scarpe i zapadno od Cambraia opet u djelatnosti. Francuski se je sunak u Champagne izjalovio. U području je Moze potrajala djelatnost topničtva u priključku na uspješan izvidjaj, proveden jugozapadno od Ornesa. Podstražmeštar Esslin oborio je posljedna tri dana šest neprijateljskih lijetala. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Berlin, 5. „Lokalanzeiger“ saopćuje iz Curiha: Kako javlja pariška „Victoire“, odobrio je petrogradski odbor ruskih terorista iza dvodnevne strastvene uzbudjene debate smrtnu osudu proti Trockom i Angeliki Balabanov.

Petrograd, 2. (D. u.) P. b. a. O dogadjajima se u Odesi javlja: U noći na 26. siječnja prisvojio si je sovjet po svojim četama zaposjednute obrate i zgrade. Dne 28. i 29. siječnja bile su se neprekinute borbe ukrajinskih četa sa revolucijonarnim radnicima i mornarima. Dne 29. siječnja započela je topnička borba, kod koje su sudjelovali brodovi, usidreni u zalivu. Na večer su zamolili Ukrajinci za mir, kod česa su bili po nama predloženi uvjeti prihvaćeni i po ukrajinskim vojnicima točno provedeni. Ukrajinski su časnici bili nama izručeni.

Petrograd, 2. (D. u.) P. b. a. Iz Cijegina se javlja od sinoć: Odio minske armade, koji napreduje proti Kijevu, udaljen je 50 vrsta od Kijeva. Prema vijestima iz Kijeva stekli su sovjeti pobjedu nad generalnim tajništvom. Premda su mostovi razoreni, napreduju čete dalje proti Kijevu. Stara se kijevska rada nalazi na bijegu. Vodja i njegovi su revolucijonarni drugovi uapšeni.

Petrograd, 2. (D. u.) Vlast sovjeta nailazi — prema onomadne iz raznih dijelova zemlje ovamo stiglim vijestima — na živahne simpatije medju radničkim, seljačkim i kozačkim pučanstvom.

Petrograd, 5. (D. u.) P. b. a. Uslijed izdane odredbe glede potrage za živežnim namirnicama u pojedinim stanovima došao je jutros odio vojnika u dansko poslanstvo, da poduzme kućnu premetačinu. Poslanik je prosvjedovao proti tomu, da se u prostorijama tudjeg poslanstva poduzima pretraga. Nakon prigovora više vojnika bje ipak priznata nezakonitost pretrage, te se je od iste odustalo.

Berlin, 6. (D. u.) Prema ruskoj su jednoj bežičnoj brzojavci bili odbori i zapovjednik baltičke mornarice pozvani, da pojačaju zaštitu brodova.

Petrograd, 4. (D. u.) U odgovoru na brzojavku kijevske središnje rade, koja se je podignula bila proti vlasti sovjeta, izjavlja crnomorska mornarica te radničko i vojničko vijeće grada Sevastopolja, da će priznavati isključivo samo one pučke povjerenike, koji zastupaju izvršbeni odbor sovjeta sveukupne Ukrajine, kao i oblast, ustanovljenu u Harkovu.

London, 6. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda sa danom 3. veljače: Na tisuće je ženskinja prosvjedovalo velikim ophodom proti zapljeni samostana Aleksandar-Nevski. Petrogradski je vladika pod vedrim nebom obdržavao službu božju. Odbor je za obranu Petrograda zabranio bio ophod i učinio za podržavanje mira odgovornim vladiku i sveštenstvo. Crveni gardiste nijesu prisustvovali.

Berlin, 6. (D. u.) Wolffov ured javlja: Predsjednik je rade 26. zbora upravio na središnju radu u Kijevu bežičnu brzojavku, u kojoj izjavlja, da će 26. zbor sa svojih 50.000 kozaka na prvi poziv središnje rade osvanuti pod oružjem, da istjera sve boljševike iz Ukrajine. U daljnjoj se bežičnoj brzojavci veli: Ustanak će se boljševika u Kijevu doskora dovršiti. Gradsko bje područje pročišćeno od boljševika. Svi su zemaljski zavodi, kolodvori i arsenal zaposjednuti po Ukrajincima. Boljševici su pretrpjeli znatnih gubitaka. Središnja je rada povjerila Holubović sastav novoga kabineta.

Petrograd, 5. Konačni je rezultat izbora novih članova središnjeg izvršbenog odbora ovaj: 165 boljševika, 125 revolucijonarnih socijalista, 3 anarkiste lijevice, 17 raznoga smjera, nadalje 20 zastupnika vojske, 20 zastupnika mornarice i 20 zastupnika zvaničnih organizacija, kojih se pretežni dio sastoji iz boljševika.

Petrograd, 6. P. b. a. Zavod je Smolni primio ovu obavijest: Izmedju Kaledina i generala je Aleksejeva došlo do prepirke. Ovaj je potonji bio za ustrajnu borbu proti maksimalistima nesamo u Donskom području, nego u čitavoj Rusiji. Pošto je Kaledinu poznato, da radnički razredi i kozaci pristaju uz maksimaliste, izjavio se je proti tomu. Uslijed prepirke je Aleksejev s armadom od 30.000 momaka ostavio Donsko područje. Zavod je Smolni poduzeo mjere, da sazna, na koju je stranu Aleksejev krenuo, kako bi se moglo njegovo kretanje pravovremeno suzdržati.

* **Iz ugarske zastupničke kuće.** Budimpešta, 7. (D. u.) U nastavljenoj je raspravi o vladinom programu govorio zastupnik Szimonyi-Szamadan (kršćansko-socijalna stranka) o programu vlade. Uvjerava vladu o potpunom povjerenju i djelatnoj pripomoći svoje stranke. Zastupnik Bizonyi obrazlaže stanovište onih članova neovisne stranke, koji se nijesu priključili novoj stranci i izjavlja, da će uza sve to podupirati vladu u provadjanju njezinog programa. Iza zastupnika Piszonyija govori zastupnik grof Julije Andrassy u osobnoj stvari. Grof Mihajlo Karolyi izjavlja, da je očekivao sa strane vlade povoljniji program, koji bi više odgovarao današnjim prilikama. No uza sve to će on i njegovi drugovi podupirati vladu u svim onim djelovima programa, koji odgovaraju nazorima njegove stranke. Sav se obrazovani svijet stavlja na stanovište prava samoodredjivanja naroda. Traži reformu magnatske kuće i izjavlja, e ne može vj...ovati, da imade u ovoj zemlji ljudi, koji žele mir uz svaku cijenu. Osvrćući se na izjave ministra pravosudja glede boljševika veli, da je velika razlika izmedju programa boljševika i njihova postupka. Ministar-predsjednik dr. Wekerle izjavlja nasuprot grofu Karolyiju, da ne može nijedan Madžar zaboraviti, kako se je Njemačka od prvoga trenutka ovamo stavila bila na našu stranu. Obzirom na težnje koje idu za raskomadanjem, već je sa narodnosnog gledišta potreba, da podržavamo i poslije rata savez sa Njemačkom. Što se tiče gospodarskih utanačenja, to se njime ne dira u trgovačko-političku samostalnost Ugarske. Što se tiče reforme armade, to će se ova provesti tek nakon rata. No on može jamčiti, da će reforma podati ugarsku narodnu armadu, koja će nadaleko natkriliti dosadašnje očekivanje. Što se tiče carinskog područja, to je on pristaša zajedničkog carinskog područja, jer razdjeljenje bi danas iskopalo ugarskom gospodarstvu grob. — Nako toga bje sjednica zaključena.

* **Ratno vijeće u Versaillesu.** „Echo de Paris“ javlja, da će kod provadjanja zaključaka versailleskog ratnog vijeća pripasti generalu Fochu veoma važna uloga, u kojoj će na vidljiv način doći do izražaja jedinstvo zapovjedništva antantinih vojska. Antantino ratno vijeće, koje je do sada imalo samo pravo savjetovanja i organizacije, dobilo je sada i izvršujuću vlast. Zastupnici vojska pojedinih saveznika na versailleskom ratnom vijeću izvršivat će dakle neki stanoviti upliv na zapovjednička mjesta.

* **Engleska i podmornički rat.** „Reuter“ javlja: Prvi lord admiraliteta Sir Geddes izjavljuje povodom obljetnice neograničenoga podmorničkoga rata ovo: Podmornica je zaustavljena. Ovim trima riječima može se sintetizirati situacija. On da je pogledom na podmornički rat optimista. Broj potopljenih podmornica da će britanski admiralitet i nadalje držati tajnim. Ta politika radja time, da se je kod zapovjedništva i momčadi podmornica pojavila neka tjeskoba i neko krzmanje.

* **Austro-ugarsko odaslanstvo ostavilo Petrograd.** „Wiener Allgemeine Zeitung“ donosi sa švicarske granice: Polag „Baseler Nachrichten“ javlja „Corriere della Sera“, da je dio njemačko-austro-ugarskog odaslanstva otputovao iz Petrograda.

* **Iz Portugalske.** Havas javlja sa danom 6. o. mj. iz Lizabona: Kako se glasa, kani vlada poduzeti izbor predsjednika republike nekim načinom pučkog glasovanja dapače još prije izbora kongresa i prije revizije ustava na temelju sveopćeg izbornog prava.

* **Francuski radnici za samoodredjenje naroda.** Iz Berna javljaju sa danom 6. veljače: Izmedju pariških listova priopćuje samo list „La Verité“ prilično po cenzuri oklještren izvještaj o velikoj, dne 4. o. mj. obdržavanoj skupštini kovinarskih radnika iz pariškog okružja, na kojoj je 1000 izaslanika zastupalo 180.000 kovinarskih radnika. Program se je skupštine sastojao u tom, da se istraže razni uzroci, koji su kod večine izaslanika izazvali teške i sveopće uznemirenje. Prihvaćen bje jednoglasno dnevni red, kojim skupština radničkih izaslanika iz područja Seine izražava mnijenje, da sadašnje prilike pružaju mogućnost mira bez aneksija i bez odšteta, a na temelju prava samoodredjivanja naroda. Skupština je konačno izjavila, da će zakonito društvo naroda, društvo, koje može jamčiti za mir i prava naroda, biti samo ono, koje će se osnivati na obostranom sporazumu, solidarnosti i zajednici interesa medjunarodno udruženih radničkih razreda.

* **Ratno vijeće u Versaillesu.** U donjoj je kući na upit Asquitha izjavio Bonar Law, e je obzirom na važne vojničke interese nemoguće, da se iznesu na javu daljnje potankosti iii izjave glede vijećanja ratnog vijeća u Versaillesu. Generalissimus ne će biti imenovan.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Ponosni moramo biti, da su Slovenci dio našeg naroda, i da je taj dio naroda danas probudjen i da vjeruje čvrsto i nepokolebivo, da će se naš sveukupni narod ujediniti i stvoriti pod žezlom hapsburškog vladara, silnu i jaku državu, slobodnu i nezavisnu, koja će odoljevati svim možebitnim navalama izvana, a iznutra živiti u slozi i prijateljstvu s ostalim narodima hapsburške monarkije. — Iza skupštine narodno-napredne stranke, dotično novo osnovane jugoslavenske demokratske stranke dne 2. o. mj. u Ljubljani, obdržavao se dne 3. o. mj. u Celju sastanak pouzdanika narodne stranke, gdje se je izrazilo potpuno suglašenje s odlukama mariborskog sastanka, osobito glede našeg odlučnog zahtjeva za vlastitom državom i glede zajedničke narodne eksekutive svih jugoslavenskih stranaka u obliku narodnog odbora ili narodnoga vijeća. Na sastanku je govorio dr. V. Vukovec, koji je naglasio, da je ponosan na donjoštajerske Slovence, čiju žilavost i radinost u današnjim danima osjećaju takodjer Slovenci drugdje. U raspravi se zaključilo, neka se odmah pozove vladu i sve mjerodavne činitelje, da poduzmu sve potrebne korake za bezodvlačni povratak bjegunaca na naš jug. Zatim je govorio dr. Kalan, koji je istaknuo, da se moramo natjecati u radu, te predlaže, neka se izrazi povjerenje i zahvala predsjedniku stranke gdr. Vukovcu, za njegov požrtvovan rad u najtežim prilikama, što bijaše uz burno odobravanje prihvaćeno.

•

Naši biskupi za Jugoslaviju. Jugoslavensku deklaraciju od 30. svibnja 1917. potpisali su takodjer i zagrebački nadbiskup dr. Ante Bauer i biskup na otoku Krku dr. Ante Mahnič. („Slovenec“.)

•

U Hrvatskoj se ipak miče. Hrvatsko Primorje izjavilo se već čitavo za deklaraciju i narodno ujedinjenje. „Primorske novine“ saopćiše niz izjava, potpisanih po mnogim hiljadama osoba, koje izražuju svoje pristajanje uz rad Jugoslavenskog kluba i svoju čvrstu nakanu, da se svi krajevi, gdje stanuje narod Slovenaca, Hrvata i Srba, imaju ujediniti u jednu jaku, slobodnu i suverenu državu. Na ponuku gradjanstva grada Bakra, koje je upravilo na gradsko zastupstvo peticiju, nek se to izjavi za politiku jugoslavenskoga kluba, gradsko je zastupstvo uz pljesak i odobravanje cijelog prisutnog gradjanstva stvorilo slijedeći zaključak, koji se je smjesta brzojavno otpremio predsjedništvu sabora kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije u Zagrebu: „Zastupstvo kr. slobodnog lučkog i pomorskog grada Bakra, ovlašćuje me u današnjoj svojoj sjednici, da visokom predsjedništvu podnesem slijedeći jednoglasni zaključak: Umoljava se hrvatski sabor, da u smislu svoje izjave od 14. lipnja 1915. i jugoslavenske deklaracije od 30. svibnja 1917. što življe poradi, da dodje što prije do našeg narodnog ujedinjenja. Načelnik: Pintarić“. „Primorskim novinama“ javlja nadalje prijatelj iz Zagreba, da se konačno i tamo ipak nešto poduzelo, kako bi i zastupnici hrvatskog naroda u većini istupili za naše narodno ujedinjenje i dali u tom smislu izjavu. Svaki dan se može očekivati u tom smislu važan korak. Zagrebačko zastupstvo da će se izjaviti za naše narodno ujedinjenje. To su utješljive vijesti, pripominju „Primorske novine“, pa neka se samo što prije obistine.

Ljubljanski „Slovenec“ javlja, e se govori, da će hrvatski podban dr. Krišković odstupiti, jer je ogorčen, što se ga izigrava, pošto nekoje stvari doznaje tekar iz novina, te nije znao niti za imenovanje velikih župana. Stoga se je podban dr. Krišković odlučno pridružio onom dijelu hrvatsko-srpske koalicije, koja zahtijeva, da se raskrinka korupcija nekojih zastupnika i da se koalicija izjavi za jugoslavensku deklaraciju.

•

Iz Bosne. „Slovenski narod“ saopćuje: Bosna dobiva jasno lice. Dne 2. februara vršilo se u Sarajevu „Slavensko veče“, koje je sjajno uspjelo. Uzalud je proti njemu protestirala ženska elita „einundfünfzigera“ s njemačkim i madžarskim imenima, koja se je srdila osobito takodjer za to, jer su pozivi bili štampani i ćirilicom. Ta je večer bila tako rekuć revizija sila obiju političkih skupina, te je pokazala sjajnu pobjedu jugoslavenstva. Svoj poraz uvidja već takodjer zao duh nadbiskupa Štadlera, dr. Pilar, te namjerava sada, da sklopi nekakvo primirje sa strankom dr. Sunarića (odnosno „Hrvatske narodne zajednice), koja stoji na jugoslavenskom stanovištu; to primirje neka bi trajalo, dok se ne pokaže, koji program ima više nade u uspjeh. (To je valjda udešeno po nacrtu dr. Milobara, koji je u „Hrvatskoj“ predlagao savez svim jugoslavenskim strankama, dok se ne uvidi, čiji će se program oživotvoriti. Op. ur. „Hrv. Lista“.) „Slovenski narod“ završuje: „Dr. Pilar ne vjeruje više! Mi pak vjerujemo: Bosna će se očistiti“. U zadnje se je vrijeme latio „Hrv. Dnevnik“ očajnih i najskrajnijih sredstava, da naše najbolje ljude sumnjiči. Vidi se, da se strmoglavljuje sav njihov izdajnički i protunarodni rad u propast. Osjećaju, da gube tla ispod nogu, i u tom očajnom položaju dižu viku, neka se barem znade, da kako su živjeli, tako i umiru.

•

Prag za češku rezoluciju. „Venkov“ javlja: Načelnik je grada Praga, dr. Groš, učinio ovu izjavu na skupštini gradskih otaca: Slavna skupštino! Odlukom zajedničke parlamentarne komisije dozvoljavam si učiniti ovu izjavu: Češkoj je javnosti bila ovih dana saopćena deklaracija generalnog sabora čeških poslanika od dne 6. siječnja o. g. Izražuje jasno samorazumljivo zahtjeve, koje osjeća svako češko srce, koji su odlučnim ciljem svakog češkog čovjeka. Za tom deklaracijom stoji vascijeli češki narod, koji je zahvalan svojim zastupnicima, da su za njegove težnje i ciljeve pronašli tako prikladne riječi; potrebno je izraziti čvrstu nadu, da će te riječi biti provedene takodjer u djela, kojima će se konačno udovoljiti istini i pravednosti. Današnja skupština slavnog zastupstva prvom je prilikom, koja nam pruža mogućnost, da iza objavljenja deklaracije, uzmemo taj dogadjaj u pretres. Imamo sigurno pravo i dužnost kao zastupstvo kraljevskoga glavnoga grada Praga proglasiti u ime svoje i vascijelog češkog stanovništva praškog, da jedinstveno stojimo za odlučnom riječju generalnog sabora čeških poslanika, da u njegvom smislu hoćemo poraditi i opirući se o njih, vjerujemo u postignuće svojih pravednih ciljeva!

•

Poljaci i mirovna pregovaranja. U „Lokalanzeigeru“ čitamo: Poljska vlada priopćuje u varšavskim listovima opširan proglas o svojem stanovištu prema pregovaranjima u Brestu Litovskom. U deset tačaka izražuje svoj zahtjev, neka se Poljska pripusti k tim pregovaranjima, i pri tom zastupa stanovište, da su vladarsko vijeće i vlada pozvani k provizornom zastupanju poljske države iznutra i izvana, dok ne ustanovi sabor definitivno vladinu formu. Po tom veli dalje: Sadašnji mirovni pregovori u Brestu Litovskom, tičući se životnih poljskih pitanja, zahtijevaju sudjelovanje zastupstva poljskoga naroda s odlučujućim glasom. Poljska vlada konstatuje, da svi zaključci, koji odlučuju o sudbini Poljske i prejudikuju pravima poljskog naroda, nijesu priznati od poljskog naroda kao obvezatni, sve dok ne budu učinjeni tako, da bude pri njima sudjelovalo zastupstvo poljskoga naroda. Odredjenje odnošaja Poljske sa drugim državama mora se za budućnost prepustiti jedino volji naroda, na koju ne smiju utjecati strani čimbenici. („Venkov“.)

•

Jugoslaveni i Italija. Talijanski ministar-predsjednik Orlando izjavio je dopisniku „Tempsa“, da je Italija susretljiva prema svim malenim narodima, koji su praktički za antantinu stvar, i kad ovi narodi moraju, da svoju neovisnost tekar izvojšte; on da ne poznaje razlike izmedju posebnim svojim ciljevima i općenitim ciljevima antante. Pravedni zahtjevi Italije mogu se postaviti u sklad sa pravednim zahtjevima drugih naroda. Drukčije piše Sonninovo glasilo „Giornale d' Italia“, koje izjavlja, da su jugoslavenski odbori tjerali dosada veću propagandu proti Italiji nego proti Austriji, dok je talijanska vlada dala uvijek jasno raspoznati, da sporazuma podnipošto ne smatra teškim. Jugoslaveni bi dobro učinili, kad bi napustili svoj besmisleni zahtjev, neka Italija napusti svoj, u savezu postignuti diplomatski položaj, pod čime se očito misli zauaću londonskog ugovora. List zaključuje, da Jugoslaveni ne rade u dobroj vjeri i da se Italija ne može ničesa odreći i sa ničim imati obzira, jer Italija nema ništa da si predbacuje. — „Corriere della sera“ veli u nekom svom članku, da je čitava Sonninova orijentska politika upravo pogriješena. Na upite u parlamentu, da je vanjski ministar uvijek odgovarao, da raskomadanje Austrije nije nikada bilo njegov ratni cilj. Tome je naprotiv jasno, da neće Austrija kasnije nikada Talijanima oprostiti gubitka Trsta, Trienta, Istre, najvažnijih otoka srednje Dalmacije i Valone. Svojom je politikom Sonnino u prvome redu skrivio, što su ugnjetavani narodi u Austro-Ugarskoj proti sadašnjem opstanku monarkije, a osim toga se je čitava njegova politika, kako to dokazuju posljednji govori Wilsona i Lloyd Georgea, izjalovila. Dok zahtjeve Francuske podupiru ne samo vodeći engleski državnici, već i radnici i socijalisti u antantinim državama, talijanski su zahtjevi kod saveznika naišli samo na običajne fraze i rezervirane riječi. („Frankfurter Zeitung“.)

Domaće vijesti.

Poziv osoba godišta 1899.-1894., koje bijahu riješene od vojničke službe. C. k. kotarsko poglavarstvo objelodanjuje poziv svih onih osoba, koje bijahu riješene od vojničke službe, a rodjene su u godinama 1899. do uključivo 1894. Od te odredbe izuzete su samo osobe, koje rade u rudnicima, namještenici željeznica (ne računajući amo tramwaja) i namještenici ovih plovidbenih poduzeća: „Austrijski Lloyd“, „Austro-Americana“, „Dalmatia“, Tripkovich D.“, „Adria“, „Ugarsko-hrvatsko društvo“, „Levante“ i „Atlantica“. Osim toga izuzeti su od tog poziva namještenici „Prvog c. k. privilegovanog dunavskog parobrodarskog društva za plovidbu po rijekama i moru“, „Južno-njemačko dunavsko parobrodarsko društvo“ i „Ugarsko dioničko društvo za plovidbu plovidbu po unutarnjim vodama“. Osobe, kojima se riješenje ukida, moraju da dodju pod barjak i to: godišta 1899., 1898. i 1897. dne 1. ožujka 1918., a godišta 1896., 1895. i 1894. dne 3. travnja 1918. Osobite odredbe vrijede samo za one, koji po zvanju pripadaju poljodjelskim krugovima. Ti će doći pod barjak prema osobitoj obznani, koja će u isto doba biti pribita. Oni, koji su dužni doći pod barjak, treba da se prijave najkasnije do 11 sati odredjenog dana kod dotičnog zapovjedništva, koje im je na iskaznici označeno. U interesu se svakoga preporuča, da ponese sa sobom vunenog rublja, par jakih cipela, posudu za jelo, žlicu i nož pa potrepštine za čišćenje i hrane za dan dolaska. Tko se ne pokori sazivnoj zapovijedi, bit će strogo kažnjen po zakonima, što postoje.

Jučerašnji koncerat, što se davao u dobrotvorne svrhe u kazalištu, doživio je potpun uspjeh. Osobito se odlikovala gradačka pjevačica Wesel-Polla a uz nju dirigent mornaričke glazbe, gosp. Christoff. Naredne će sedmice davati koncerat virtuoskinja na gusle gospodjica Nives Luzzatto.

Podlistak u jučerašnjem broju morao bi bio imati naslov „Dvije noći“, dok nam je u tisku već ispalo ono „č“, te tako ostao naslov ponešto nerazumljiv. Molimo cijenjene čitatelje, da to isprave.

Predaja riba. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Teške su ovdje prilike za Hrvate, makar poštivali oni Talijane te iskazivali im svaku počast. Prošla su ona vremena kada je vrli hrvatski župnik morao da drži u stanu dovoljno baruta i olova. Ali ni sada nije hrvatskomu svećeniku proste da za svoj narod radi, da učini što može i smije, te da ga prosvjetli i njegova prava brani. Mi nijesmo neprijatelji austrijskih Talijana, te smo pisali ne proti njima nego radi svojega pokrnjenoga prava. Mi hoćemo da imamo hrvatske činovnike, ako ne sve, to barem dio njih. To pravednost traži, te nije nikakova mržnja.

Poruke iz uredništva.

A. S. Kraica-Hreljići. Uvažismo. Ne smatramo ali nužnim, da diramo u zacijeljenu ranu i iznosimo već zaboravljene stvari. Javite nam se opet kojim stvarnim dopisom.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, subota 9. veljače 1918.** Broj 932.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište: Na čitavoj je fronti bila bojna djelatnost neznatna. Na istočnoj obali Moze, Bezonvauxa i jugozapadno od Ornesa privela je naša pješadija s izvida mnogo zarobljenika. Preko dana je ostalo topništvo u tim odsječcima djelatno. S ostalih fronta ništa nova. — Ludendorff.

Seidler ostaje.

Beč, 7. Sjutrašnja će „Wiener Zeitung“ priopćiti carsko ručno pismo na ministra-predsjednika, u kojemu se veli: **„Pošto polažem osobitu vrijednost na to, da ministarstvo, koje uživa moje najpotpunije povjerenje i koje se je prokušalo u najtežim prilikama, ostaje i nadalje u službi, ne nalazim shodnim, da udovoljim podnešenoj molbi“.**

Beč, 7. **Ministar će predsjednik narednih dana** opet raspravljati sa strankama i uporabiti stanku do naredne parlamentarne sjednice u svrhu, da predobije većinu za proračun. — Večeras je primio car u audijenciju pročelnika poljačkog kluba, frajhera v. Goetza. Očekuje se, da će ova audijencija biti od odlučnog utjecaja po držanje poljačkog kluba.

Beč, 8. „Wiener Zeitung“ priopćuje ovo Previšnje ručno pismo: Dragi vitezu pl. Seidler! U sporazumku s ostalim članovima ministarstva podnijeli'ste Mi obzirom na parlamentarni položaj molbu za dozvolu demisije sveukupnog kabineta. Pošto polažem posve osobitu važnost na to, da ministarstvo, koje uživa Moje potpuno povjerenje i koje se je uz najteže prilike prokušalo, ostane u službi, ne obnalazim za shodno, da podnešenoj molbi udovoljim.

IZ FINSKE.

Stockholm, 6. (D. u.) Brzojavka iz Haparande javlja, da se je crvena garda u Finskoj nakon svog poraza kod Wiborga povukla u Kemi, gdje provadja strahovladu. **Svaki, koji dolazi iz Rusije, biva uapšen. Iz grada su uklonjeni gotovo svi žitelji. Crvene su garde opljačkale trgovine i počinile mnoge grozote.**

Iz Rusije.

Čim je nastupio nenadani preobrat u mirovnim pregovorima, i čim su se grof Czernin i državni kancelar v. Kühlmann onako neočekivano otputili iz Bresta Litovskog u Berlin, počele su nam stizati vijesti iz različitih vrela o porazima boljševika. Nenadano su izgubili u Ukrajini sav ugled, Poljaci su navalili na crvenu gardu, potukli je i zarobili boljševičkog vrhovnog zapovjednika Krilenka sa cijelim njegovim glavnim stožerom. Austrijski i njemački listovi već naglašuju, kako se središnje vlasti ne puste dalje voditi za nos od gospodina Trockog. Veli se dapače, da se pregovori o miru s boljševicima uopće ni neće više nastaviti. Središnje će vlasti ipak nastojati da sklope separatni mir s Ukrajinom i Rumunjskom. Obje ove zemlje imaju još na raspolaganje zalihe živeža, i tu svakako mora da uzmakne boljševički ideologijski revolucijonarni mir pred mirnim praktičkim mirom s Ukrajinom i Rumunjskom. Rusija se nalazi u rasulu. Pregovori s centralnim vlastima ostadoše bez uspjeha i boljševička se vlada opet obraća k antanti. Njihov drug Kamenov putuje u Pariz i London, gdje će nastojati, da obnovi savez s antantom. A onda bi to značilo, da će Rusija ratovati dalje na strani antante. Centralnim bi vlastima doduše zadala ruska demoralizovana vojska malo posla. Ali sveopći bi se položaj znatno promijenio. A možda su sva ta nagovještanja i preuranjena, no svakako se opet nešto iza toga valja. Naredni će nam dani to najbolje pokazati.

Petrograd, 6. (D. u.) Vijeće je pučkih povjerenika predalo Taurijsku palaču, u kojoj je prije bilo sjedište državne dume, sa čitavim namještajem poslovnom uredu sovjeta Rusije na raspolaganje i proglasilo palaču carice Marije vlasništvom republike.

Petrograd, 5. P. b. a. U Tomsku bje otvorena sibirska duma, koja će vršiti izvršujuću vlast sve do saziva sibirske ustavotvorne skupštine. Duma broji 300 članova i to zastupnika zemstava, gradova, zadruga i sibirskih naroda, zastupnika željezničkih i poštanskih činovnika, kao i drugih javnih uredaba.

Petrograd, 5. (D. u.) P. b. a. Dne 26. siječnja osvojila je poljačka legija u jakosti od 26.000 momaka, pod vodstvom glavnog stožera glavnog stana, grad Ragačev. Gradski bje sovjet raspušten, seljački sovjet i povjerenici uapšeni i blagajna sa 1,600.000 rubalja zaplijenjena. Ruski su i poljački socijaliste bili uapšeni. Poljački je glavni stožer proglasio Ragačev gubernijom, ovisnom o Mohilevu, i dijelom poljačke države. Izvršbeni odbor smatra proturevolucijonarne pothvate poljačke buržoazije i njizinih legija ugrožavanjem vlasti sovjeta i odredjuje uapšenje zastupnika buržoazije, kad se u zajednici s neprijateljem nalazi proti nama u otvorenoj borbi. Vlada je medju poljačkim četama pokrenula akciju, koja ide za tim, da se uapse časnici glavnoga stožera.

Petrograd, 7. P. b. a. Uslijed mjera, koje je onomadne bio poduzeo pučki povjerenik za izvlaštenje gradjevina, glavnica i posjeda samostana, tjeraju monasi i svećenici medju pukom veliku agitaciju, koja je na više mjesta urodila nemirima i tučnjavom. Povjerenstvo za javnu skrb priopćuje o izgredima, koji su se zbili u blizini samostana Aleksandra-Nevskoga, izvještaj, u kojemu se medju ostalim kaže: Dne 26. siječnja pošao je povjerenstveni zastupnik u samostan, da poduzme shodne korake, kako bi se sastavio inventar. Taj je pokušaj osujećen tvrdokornim otporom samostanskoga poglavara, premda je većina monaha bila spremna, da ide povjereniku na ruku. Premda je metropolita pristao bio na to, da se samostan isprazni, poglavar ipak nije dao, da se sastavi inventar. Uslijed toga je došao 1. veljače pučki povjerenik uz pratnju od dvanaest momaka crvene garde i pet mornara iz Kronstadta. Kad su ovi osvanuli, stali su monasi vikati na uzbunu i sazivati žitelje u samostanu. Uslijed toga je povjerenik uapsio poglavara i dao ga odvesti. U taj je čas jedan od svećenika udario jednoga momka od crvene garde palicom, našto je momak uz svoju osobnu obranu ispalio pušku. Nahuškana po monasima počela je množica prijetiti pratnji i zlostavljati povjerenika. Tek kad su stigli u pomoć vojnici, mogla se je garda spasiti pred okrutnostima monaha, nakon česa bje samostan konačno zaposjednut po vojnicima.

Lugano, 7. (D. u.) Petrogradska brzojavka od 1. o. mj. na list „Corriere della Sera“ spominje, da se je na poluotoku Krimu ustanovila neovisna tatarska republika.

Stockholm, 7. (D. u.) Kako javlja list „Izvestija“, dobivaju Ukrajinci u Kijevu nadmoć. Čete su boljševika potisnute iz središta grada.

* **Pričuvna armada u Švicarskoj.** Obzirom na onomadni poziv četa pod barjak piše list „Revue“, koji izlazi u Lausanni: Ova mjera nije znakom niti pretjeranog straha niti one prepasti, o kojoj su govorili stanoviti socijalistički listovi. Ona dokazuje samo čvrstu volju, da se ni pod kojim uvjetima malenoj većini nasilnih bundžija ne dozvoli, da pod vodstvom jednoga Münzenberga i njegovih sljedbenika izazovu nemire i znak solidarnosti sa petrogradskim drugovima i prijateljima.

* **„Berliner Tageblatt“ ponovno obustavljen.** „Berliner Tageblatt“ od 5. o. mj. priopćuje nalog vrhovnog zapovjednika u Markamu, prema kojemu se ponovno zabranjuje izlaženje lista za sada samo na tri dana.

* **Nikola Nikolajević,** veliki knez ruski, je prema novinskim vijestima umro u Taškentu.

* **Približavamo li se miru?** Sir Edward Carson reče kod nekoga doručka Društva engleskih producenata: Vremena su ne samo ozbiljna, nego i kritična, ali isto tako takodjer za naše neprijatelje. Sad je veliko pitanje, tko će od nas ustrajati. Narod se ne smije rascijepati u dva tabora, u tabore prijatelja i neprijatelja mira. **Ja spadam medju one,** koji misle, da se ne može propustiti nijedna prilika, da se taj rat dovede do uspješnoga i časnoga konca, ali u onim odgovorima, što smo ih nedavno čuli iz Njemačke i Austro-Ugarske, ne vidim nikakovoga približavanja naših neprijatelja časnome, skorome miru.

* **Medjunarodna socijalistička konferencija u Švicarskoj.** „Reuter“ javlja: Skorih dana otići će deputacija britanskih radnika u Paris, da ako je moguće jošte prije sastanka medjusaveznićke konferencije u Londonu 20. veljače dodje do utanačenja medju engleskim i francuskim radnicima i socijalistima, **te da priprave medjunarodnu socijalističku konferenciju u Švicarskoj.**

* **Engleski kralj o pobjedi engleskog oružja.** Reuter javlja službeno iz Londona sa danom 7. veljače: Kralj je jučer držao u parlamentu nagovor, u kojemu je izjavio, da je ustup Udruženih država i drugih neutralnih država u rat pojačao snagu engleskog oružja i pouzdanje u konačni triumf našega oružja. Dogadjaji su u Rusiji, istina, povećali teret alijiraca, ali snaga i lojalnost naša nije uslijed toga umanjena. Kralj je pod kraj svog govora izrazio nadu, e će se ipak nekako moći da riješi pitanje glede vlade u Rusiji.

* **Bugarski ratni izvještaj od 2. veljače:** Glavni stan javlja: Macedonska fronta: Zapadno od Monastira, kod Dobrepolja i jugozapadno od Dojranskog jezera bila je topovska djelatnost od vremena do vremena jača. Na ostaloj fronti umjerena bojna djelatnost.

* **Rat na moru.** London, 7. (D. u.) (Službeno.) Parobrod je „Tuscania“ pruge Anchor, sa 14348 bruto-reg. tona bio u noći na 5. veljače — s amerikanskim četama na brodu — torpedovan u blizini irske obale. U svemu se je nalazilo na brodu 2[illegible]7 osoba, od kojih bje spašeno 2187 osoba. **Prema dosadašnjim se navodima nalazi medju spašenima 76 topničkih časnika, 1935 momčadi, 16 pomorskih časnika i 125 momaka brodovne posade, 3 putnika, kao i 32 osobe, glede kojih nema posebnih podataka.**

* **Wilson i konferencija u Versaillesu.** „Le Progress“ javlja iz New-Yorka: Ništa, što je bilo rečeno i zaključeno u Versaillesu, ne će priječiti otvorene politike Wilsonove. U Washingtonu ne će biti iznenadjeni, ako predsjednik Wilson u zgodan čas osobno odgovori vladama središnjih vlasti.

* **Oganj, koji tinja pod pepelom.** „Prager Tagblatt“ saopćuje iz Berlina dne 4. veljače: Danas na večer je došlo do manjih sukoba s pojedinim skupinama stavkaša. Ti su sukobi bili ali bez značenja. U narodu je velika ogorčenost proti vladinom sistemu brutalnog potlačivanja, te se drži općenito, da se taj sistem ne će na dugo održati. Stavka je potpunoma oslabila. Ali postoji bojazan, da oganj tinja pod pepelom, te da može svaki čas usplamtiti. („Narodni Listy“.)

* **Engleski gubici.** „Daily Mail“ priopćuje, da prema podacima engleskog glavnog stožera iznašaju prošle godine gubici 900.000 momaka.

Političke vijesti.

Ni mira ni rata!

„Narodni Listy“ pišu: Tu čudnu, nejasnu, široku riječ položio je pred nekoliko dana na usta Leninu stockholmski dopisni ured. „Ne ćemo niti sklopiti mira, niti voditi rata.“ Što dakle? Što misli Lenin? Djelomično se slažu njegove riječi s velikim stavkama u Austriji, Njemačkoj i Poljskoj; govori se i o stavci u Francuskoj, ali bilo kako bilo, ništa se od toga ne čini da je to zadnja riječ. U istinu je osim mira i rata još nešto trećega: „buna i anarhija“ je to nazvao grof Czernin, preduzevši zadaću historije, koja će možda i nekakvim drugim imenom okrstiti to „treće stanje“. A na to možda misli Lenin; možda misli, da bi diplomacija, koja želi makar i u velikoj mjeri mir, izabrala radje rat, negoli to tajanstveno i uznemirujuće treće. S ratom znadu države izići na kraj, s mirom doduše manje, ali s tim trećim? U Beču su pokušali da se opru tome, prijatnim govorima i obećanjima, u Berlinu manje prijatnim zabranama i opsadnim stanjem; a da nije ni to ni ono konačnim riješenjem, bit će valjda svakome jasno. I tako ostaje Leninova riječ u uzduhu lebdeći, a da na nju nije odgovorio nitko. Misli se tom riječju, da najbliža budućnost ne će stupiti pred Evropu, kaošto rimski poslanik u Kartagi, sa simbolički savijenom pregačom uz riječi: „Nosim vam mir ili rat“, nego sa tajanstveno sakupljenom pregačom i uz riječi: „Ni mira, ni rata“. To je rusko shvaćanje današnjega doba.

Radnički pokret.

U svom izvještaju o nemirima u Zürichu ustanovljuje züriško državno vijeće, da na same nemire nijesu djelovali izvanjski utjecaji. Medju uapšenima kod izgreda nalazi se samo maleni dio inozemaca, većim dijelom Talijana, koji naginju anarkizmu. Kao najvažniji se uzrok nemira navadja činjenica, da je velik dio pučanstva pod pritiskom teške nevolje zapao u takovo duševno raspoloženje, koje je sklono na nasilne izljeve. Uza sve to ne bi nemiri zauzeli bili tako ozbiljnog značaja, kad ne bi osobito u mladjim naraštajima revolucijonarna misao sve više obmamljivala glave. Porazdijeljeni su letaci jasno pokazali, kako ruska revolucija, koja je niknula iz posve drugih političkih odnošaja, smućuje duhove u Švicarskoj. Glavni su pokretači ovog revolucijonarnog raspoloženja socijalno-demokratske omladinske organizacije. Državno si je vijeće, kako se izjavlja, svijesno, da se pomoću redarstva i vojničke sile ne može stati na put dubokom ogorčenju, koje vlada u širokim krugovima naroda pod utjecajem nevolje. Ono nastoji svim silama, da ovu nevolju ublaži.

Gospodarski pregovori s Njemačkim.

Češki su zastupnici Klofač i drugovi podnijeli na ministra-predsjednika glede gospodarskih rasprava izmedju monarkije i njemačkog carstva upit, u kojemu se veli: Izvanredno se je važnih gospodarskih rasprava izmedju monarkije i njemačkog carstva, koja su od ponajveće važnosti, dodirnuo grof Czernin u svom službenom ekspozeju nažalost samo sa nekoliko riječi. Stoga pitamo ministra-predsjednika, neka nas obavijesti, od kojega se vremena vode ove rasprave, tko zastupa kod tih pregovora izvanjskih poslova i uz koje vlade, o čemu se je sve dosad

raspravljalo, u kojemu se stanju nalaze sad rasprave, i da li je gospodin ministar-predsjednik spreman, da poda iscrpiv, pragmatičan i potanki izvještaj o dosadašnjim raspravama uz priklop odnosnog raspravnog materijala.

Iz slavenskog svijeta.

Povodom istarske izjave. Zastupnici većine naroda u Istri izjavili su otvoreno i jasno svoje pristajanje uz rad Jugoslavenskoga kluba te deklaraciju od 30. maja 1917. Ta je njihova izjava našla odziva čak i u Bosni i to u redakciji sarajevskog organa vrhovnog poglavice generalnog vijeća „einundfünfzigera“, natporučnika Pilara, koji se toj izjavi veseli, i ujedno nepojmljivo mu je, kako se mogu istarski zastupnici izjaviti za deklaraciju, kad Seidler, Wekerle i „Fremdenblatt“ nijesu uz nju. Svakako frankovačka logika najčistije vrsti. Naslov dugačkome članku nadjenut je „Povodom istarske izjave“, ali mogao bi isto tako pristajati i naslov „Povodom Stadlerove, Wekerlove ili makar Wolffove izjave“. O Istri nema u tom članku ni cigle riječi. Članak vrvi samo starim izglodanim riječima, koje se dnevno opetuju, kao da su pristaše jugoslavenstva plaćenici antante, jer od nje očekuju pomoći. Ostavljamo svakom našem čovjeku, koji osjeća u sebi nešto časti i poštenja, neka sam stvori odluku: ili je kušao velik naš Strossmayer, a za njim dr. Jeglič, dr. Mahnič i dr. Bauer i ostali naši crkveni dostojanstvenici zavaravati narod, ili to kuša organ „einundfünfzigera“.

•

Rezolucija poljske omladine. Omladina predstavlja u svakom narodu najčistiju i najradikalniju skupinu. Nije vezana nikakvim vezama, ne boji se, da će si pogoršati položaja u kojem živi, pa kad progovara omladina, onda progovara čista i nepatvorena narodna volja. I naša je omladina prozborila i podigla pred svijetom svoj glas za ujedinjenjem i oslobodjenjem našega naroda. Listovi saopćuju, da je i poljska omladina progovorila. Skupština krakovskih djaka visokih škola jednoglasno je prihvatila rezoluciju, u kojoj se stavljaju slijedeći zahtjevi: 1. Bezodvlačno proglašenje prisajedinjenja Galicije, Tješina i Šleske k poljskoj državi. 2. Saziv konstituante u Varšavi na temelju općenitoga, jednakoga, tajnoga, direktnoga i proporcijonalnoga izbornoga prava. 3. Učestvovanje predstavnika Velike Poljske kod mirovnih pregovora. 4. Demokratizovanje političkoga života i provedba socijalnih reforma u kraljevini Poljskoj. 5. Oslobodjenje naših uapšenih interniranih i na robiju u Njemačku odaslanih Poljaka. 6. Bezodvlačno konsolidovanje svih poljskih stranaka u svrhu realizovanja ovih zahtjeva.

•

Glas dalmatinskih omladinaca. Jugoslavenska omladina grada Splita objavljuje izjavu, potpisanu od 528 potpisa i za koju se skupljaju daljnji potpisi, u kojoj izražava svoju vjeru u snagu svog rascijepkanog naroda srpsko-hrvatsko-slovenskoga. Dalje prosvjeduje protiv svega, što je počinjeno protiv naroda. Naglašava zahtjev cijeloga jugoslavenstva za ostvarenjem svoga potpunoga neokrnjenoga jedinstva i zahtjev za svojim samoodredjenjem. Naglašava dalje potrebu sazdanja slobodne, jake i nezavisne Jugoslavije. Na kraju splitska omladina obaju spolova pozdravlja sve naše narodne predstavnike. — Lok. Kor. javlja, da su senjski bogoslovi pristali uz izjavu zagrebačke sveučilišne jugoslavenske omladine.

•

Preobrat u koaliciji? „Hrvatska Riječ“ priopćuje dne 6. o. mj. ovaj komunike: Jučer, dne 5. o. mj., završena su vijećanja središnjega odbora hrvatske ujedinjene samostalne stranke, koja su započela 4. o. mj. Jučerašnja je sjednica središnjeg odbora trajala od 5 sata po podne do 10 sati u večer. U raspravama o stranačkim, političkim i gospodarskim pitanjima sudjelovali su gotovo svi prisutni članovi središnjega odbora iz Zagreba i pokrajine. U svim se je govorima vidjela zauzetnost za narodnu stvar, koja je dolazila do izražaja i u različitim predlozima. Rasprava je bila srdačna, živahna i zanimljiva, s tim više, što su sa pojedinih strana inteligentno osvijetljeni zahtjevi današnje naše politike i mogućnosti narodnoga rada. Medjusobni kontakt zastupnika i predstavnika našega seljaštva i gradjanstva kadar je unijeti življu notu u naš narodni i politički život. Mjerenje nazora o nazor, izmijenjivanje ideja i pogleda na stvari može samo korisno djelovati u svakom pravcu i u svako vrijeme, a naročito danas. Stoga ni posljednje konferencije središnjega odbora naše stranke ne će ostati bez rezultata, s tim manje, što je središnji odbor hrvatske ujedinjene samostalne stranke stvorio i pozitivne zaključke, koji odgovaraju narodnim potrebama, današnjem političkom stanju i razvitku dogadjaja, kao i temeljnim načelima hrvatsko-srpske koalicije kao iskonske nosilice ideje narodnoga jedinstva. — „Glas S. H. S.“ saopćuje: Sjednici je prisustvovalo 46 članova, medju njima 15 zastupnika. Velik je dio prisutnih prigovarao, što se središnji odbor nikada ne sastaje i naglašivao, da ovakovo stanje ne može i ne smije da i nadalje potraje. Nakon tih prigovora prešlo se na raspravu o današnjoj političkoj situaciji i kod većine prevladalo je mnijenje, da bi koalicija trebala napustiti svoje pasivno držanje u pogledu narodne politike i poraditi svim silama, da dodje do koncentracije narodnih snaga na podlozi narodnog ujedinjenja i samoodredjenja.

•

Iz češkog stranačkog života. Unutarnje je sporove u češko-slavenskoj socijalnoj demokraciji riješila konferencija pouzdanika Velikog Praga, sazvana po izvršujućim odborima češke socijalno-demokratske stranke za praško okružje, koja se je obdržavala dne 3. o. mj. u Pragu. Tu bi prihvaćena rezolucija na temelju referata posl. Habermana i dra Šmerala, u kojoj se zahtijeva, da se u prvom redu postigne jedinstvo u stranci i to tako, da vodeći muževi podvrgnu svoje posebne nazore cijelokupnom interesu stranke. O spornim pitanjima izjavila se konferenca, da nijesu tako znatna, da se ih ne bi moglo riješiti bez štetnih posljedica za jedinstvo stranke.

•

Ukrajinci proti pripojenju Galicije Poljskoj. Prošle su se sedmice vršili u mnogim krajevima Galicije brojne skupštine, na kojima se je prosvjedovalo proti pripojenju Galicije Poljskoj, te se pozivalo ukrajinske zastupnike na najoštriju opoziciju proti vladi, koja prema Poljacima zauzima prijazno stanovište.

•

Iz Crne Gore. O gospodarskim prilikama u toj okupiranoj zemlji piše osječki „Jug“, da su se te u zadnje doba znatno poboljšale. Od Kotora do Cetinja sagradjena je uspinjača, koja posreduje robni promet ovih mjesta. Od Risano do Nikšića gradjena je i prometu predana cesta. Željeznička pruga Bar-Virpazar, koja je prometu predana, posreduje i transport robe za Skadar. Željeznička pruga Plevnica-Podgorica predana je takodjer prometu. Sve ceste su popravljene, te na istima opći promet automobilima. Ovo su sve pojavi, koji služe na olakšanje robnog prometa, te stoga trgovačko-obrtnička komora u Osijeku interesente svoga okružja, koji žele stupiti u trgovačke veze sa Crnom Gorom, na ove, za trgovački promet vrlo povoljne prilike, osobito upozorava.

Domaće vijesti.

Pučanstvu Istre! U „Edinosti“ čitamo: „U utorak, dne 5. o. mj. obdržavalo se na namjesništvu važno vijećanje istarskih općinskih glavarstva o istarskoj aprovizaciji, kojem je prisustvovao osim g. namjesnika takodjer predsjednik zemaljske upravne komisije, g. dvorski savjetnik Lasciac. Svi prisutni članovi opširno su izvijestili g. namjesniku o očajnom stanju čitave Istre, koje je neizdržljivo. G. namjesnik je na to izvjestio, da će se već 15. o. mj. ustanoviti samostalna aprovizacijona komisija za Istru, pod predsjedništvom dvorskog savjetnika Lasciaca, te da će se sve zalihe živeža, što se nalaze u Trstu, razdijeliti prema broju stanovništva na čitavo Primorje, što je odbor primio sa zahvalnošću na znanje. Ali izdatne pomoći iz Beča još nema. Za to će se u četvrtak, dne 7. o. mj., otputiti potpisani s g. namjesnikom i nekojim članovima odbora u Beč, k ministru-predsjedniku, da zadnji puta upozori vladu na očajno stanje u Istri i postigne od nje najnužnije pomoći. Od uspjeha te intervencije zavisno je daljnje stanovište glavarstva do kozinskoga zaključka o prekinuću svakog djelovanja. Istog dana po podne nastavljala su se vijećanja sa zemaljskom upravnom komisijom i na večer s namjesništvenom aprovizacijonom komisijom o razdiobi živeža, što se nalazi u slobodnoj luci. U srijedu, dne 6. o. mj., preuzela je razdiobu tog živeža zemaljska upravna komisija. Potpisani umoljava glavarstva i narod, nek ostanu mirni i nek počekaju na odluke izvršujućeg odbora, koji će učiniti sve, da u smislu kozinskih rezolucija pomogne našemu ubogomu narodu. Izvršujući odbor istarskih glavarstva: dr. Kurelić, predsjednik“. Vidimo iz toga, da su naši prvaci poduzeli odlučne korake, kako bi učinili pritisak na mjerodavne krugove i olakšali bijedu našega naroda u Istri. Svakako moramo pripomenuti, da taj izvještaj čitamo tek u „Edinosti“, dok smo naprotiv uvjereni, da mnogo više istarskog pučanstva, kojemu je proglas namijenjen, čita „Hrvatski list“, pa bi za to poželjno bilo, u interesu istarskog naroda, da se u buduće slični izvještaji šalju i hrvatskom listu. Na to upozoravamo narodnog prvaka i pazinskog načelnika dr. Kurelića, komu će sigurno biti poznato, koliko Pazinčana čita tršćansku „Edinost“ i koliko puljski „Hrvatski list“.

Službena listina žrijebanja VII. lutrije ureda za ratnu pripomoć može se pregledati kod c. kr. poglavarstva, I. kat soba br. 3.

Poštanski saobraćaj s Dalmacijom. Promet privatnih zamotaka sa poštanskim uredom „Budva“ opet je otvoren, naprotiv ostaje promet zamotaka sa poštanskim uredom „Kastio“ i „Sutomore“ u Dalmaciji uz iznimku nužnih omotaka i nadalje obustavljen.

Vojnički dopusti se ne dozvoljavaju za dalmatinska kotarska okružja Dubrovnik i Kotor, te za bosansko-hercegovačka okružja Trebinje, Bileć, Gacko, Foča i Čajnica. U ova se okružja do daljnje odredbe ne smiju puštati na dopust vojničke osobe. (Zapovijed lučkog admiralata br. 39 od 8. veljače 1918.)

Obznana. Uslijed opunovlašćenja sa strane c. kr. namjesništva u Trstu te na temelju § 51. obrtnoga reda ustanovljuje se za politički kotar Pula te okružje Rovinj maksimalnu cijenu za janjce do 15. ožujka o. g. sa 5 K žive vage. Pula, dne 6. veljače 1918. C. kr. tvrdjavni povjerenik Hohenbruck v. r.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5801.

Dnevne vijesti.

Papa u novčanoj neprilici. Rimski dopisnik „Associated Pressa“ javlja, da Vatikan kani posredništvom medjunarodne inseracije napraviti veliki zajam, koji će biti predložen na upis svim katolicima svijeta. Situacija Vatikana postala je ponestatkom doprinosa iz Belgije, Francuske, Austrije i Amerike veoma kritičnom.

Obiteljski život u ruskim opkopima. Vojni suradnik „Tagesposta“ opisuje život u ruskim streljačkim jarcima sasvim onakav, kao što je bio za vrijeme tridesetgodišnjeg rata. On kaže da su zapovjedništva dozvolila ženama i zaručnicama uvojačenih trajni boravak na fronti. Potonjima uz uvjet da se bezodvlačno ožene. Time se hoće u jednu ruku opet skrbiti za novi porast ratom poubijenog pučanstva. Ozbiljni vojnički krugovi osudjuju takav postupak.

Mali oglasnik

Izgubio se je u ul. Castropola ili u zakloništu jedan molitvenik sa dvije slike. Tko ga je našao, nek ga donese u Androna del Angelo br. 1, uz nagradu od K 20.

Činovničkog vježbenika traži redarstveni odio mjesnog c. kr. kotarskog poglavarstva, Trg „Tegetthoff“ br. 3 II. p., soba br. 1. 1-2

Oglas

Povišenje cijena za vodu i električnu struju.

Uslijed prevelike skupoće svake vrsti materijala a osobito radi nedavne povišice plaće radnika, bivaju povišene cijene na slijedeći način:

za vodu 75 h po kubičnom metru,

za električnu struju u svrhu podavanja snage 60 h za svaki kw. sat,

za električnu struju u svrhu rasvjete 1.20 K za svaki kw. sat.

C. kr. tvrdjavni povjerenik.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. nus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. U Puli, nedjelja 10. veljače 1918. Broj 933.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Nikakve bojne djelatnosti od važnosti. Danas je u 2 sata u jutro bio u Brestu Litovskom sklopljen mir s ukrajinskom republikom.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Sjeverno od Paschendaele i zapadno od Oppy dopremili smo u manjim pješadijskim okršajima zarobljenika. Preteče slabog zasjeguravajućeg odjela kod Fontaine-Les Croyselle izazvale su kod neprijatelja na širokoj fronti živahnu topničku djelatnost. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Na istočnom je obronku uzvisine Les Ornes imao smjeli pothvat proti neprijateljskim postojankama sjeverno od Ronauxa uspjeha. Francusko je topništvo djelovalo u nekojim odsječcima izmedju Moze i Mozele. Sjeverno od Yoraya imali smo amerikanskih zarobljenika. Istočno bojište. Mir je s Ukrajinom bio danas u dva sata u jutro potpisan. — S ostalih bojišta ništa nova.

Iz Rusije.

U vrtlogu se vijesti, koje dolaze iz Rusije, opet čovjek ne može da snadje. Najvažniji je dogadjaj svakako sklopljenje mira izmedju Ukrajine i središnjih vlasti. U isto doba znači to prekinuće pregovora s boljševicima i odlučan odgovor na zatezanje mirovnih pregovora sa strane pučkog komesara Trockog. Drugo je sada pitanje, kakav je to mir i koje će nam koristi donijeti. Ukrajina ima u izobilju živeža. Pri potpisivanju mirovnog ugovora očito nijesu zastupnici centralnih vlasti zaboravili, da istaknu svoje zahtjeve za izvozom živeža iz Ukrajine. Druga vijest, koja nam iz Rusije dolazi, jest Leninov proglas u kojem javlja svrgnuće rade i zaposjednuće Kijeva, glavnoga grada Ukrajine, po sovjetovim četama. Vijest o miru očito je u protuslovlju s tom viješću petrogradske brzojavne agenture. Medjutim mi se možemo nadati i najboljemu i mirno pričekati na cio razvitak stvari.

Petrograd, 6. (D. u.) P. b. a. Predsjednik vijeća pučkih komesara izdao je prigodom završenja proturevolucijonarnog pokreta ukrajinske rade pristašama Dutovljevim ovaj proglas: Sovjetove su čete unišle u Kijev. Strategičke operacije i vrhovno zapovjedništvo je bilo povjereno zamjeniku vojnog tajnika. Kijevska se je posada sa svom artilerijom pripojila četama zamjenika vojnog tajnika i proglasila kijevsku radu svrgnutom sa njezinog poslovanja. Generalno tajništvo ostavljeno oda svih, dalo se u bijeg i nestalo ga. Izvršbeni je odbor sovjeta sa svojim pučkim tajništvom u Harkovu proglašen za najvišu vlast u Ukrajini, te je tako bila uspostavljena federativna sveza s Rusijom. Glavni je izvršbeni odbor i pučki sekretarijat premjestio dne 2. veljače svoje sjedište u Kijev. Radine su se čete na jugozapadnoj fronti razišle dobrovoljno prema svojoj vlastitoj odluci. Glavni je izvršbeni odbor sazvao kongres. Sudjelovanje pri poslovanju tog kongresa obećaše bez izuzetka svi gradovi gubernije Ukrajine. Sovjetove su čete preuzele sve općine i državne ustanove. Predsjednik vijeća pučkih komesara: Vladimir Uljanov Lenin.

Stockholm, 7. „Stockholm Tidningen" javlja iz Helsingforsa: Ruska vlada teži za ponovnim sjedinjenjem Finske sa Rusijom. Ona je službeno pozvala vojnike i mornare, da se pridruže finskim crvenim gardama. Poljačke i ukrajinske čete, koje su se ustručavale, da to učine, bile su razoružane. Prema istomu je listu stiglo u Helsingfors više hiljada ljudi od mornarice u Kronstadtu i od ruske crvene garde.

Petrograd, 6. P. b. a. Tammerfors je opkoljen. Dne 4. i 5. je veljače započela krvava borba, koja je dovršila potpunom pobjedom crvene garde. Bijele su garde bile potučene i povlače se prema sjeveru na zapadnu obalu botničkog zatona.

Petrograd, 7. P. b. a. Ukaz ratnog ministarstva diže sve ruske vojničke atašeje u inozemstvu sa službe i poziva ih, da se povrate u Rusiju.

London, 8. Reuter javlja iz Petrograda: Bivši bje tajnik ruskog poslanštva u Tokiju, Kasakov, uapšen pod sumnjom, da je radio u prilog neprijateljskim pothvatima proti sovjetima.

Stockholm, 8. (D. u.) Prama ovamo su prispjelim vijestima bili na 4. i 5. o. mj. na Visnemanskom prospektu u Petrogradu opljačkane trgovine. Kod topničke borbe, koja se je nakon toga bila razvila izmedju vojništva i pljačkaša, bilo je nekoliko tucela pljačkaša usmrćeno ili ranjeno. Na raznim su mjestima grada žene opljačkale trgovine sa živežem.

* **U Francuskoj** je, kako javlja dopisni ured iz Pariza, umro opunomoćeni ministar Louis Renaud, član instituta de France.

Mir s Ukrajinom.

Mir s Ukrajinom znači važan korak na putu do općeg mira. Grof Czernin je nesumnjivo polučio uspjeh od vanredne važnosti. Danas se radi o tome, da se prilike u novoj toj državi ustale, te nam uzmognu pružati ona gospodarska i politička jamstva, koja će tekar dati tom dogadjaju potpuno i pravo značenje. Podje li Ukrajini za rukom, da se održi proti boljševištvu, značit će to mir s ukrajinskom republikom i svršetak našeg ratnog stanja s Rusijom uopće. Tako se eto završuje jedna važna faza svjetskog rata.

Beč, 9. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog dne 9. veljače: Posebno izdanje dozvoljeno: Mirovni je ugovor s Ukrajinom bio potpisan jutros u 2 sata.

Dogadjaji u Njemačkoj.

Berlin, 8. U današnjoj je sjednici glavnog odbora pruske zastupničke kuće opet došlo do govora o velikim radničkim stavkama u Berlinu, a to uslijed toga, što je socijalno-demokratski zastupnik Braun uzeo u obranu pročelnika stranke i stavkaške radnike naprama vladi. Ministar je izvanjskih poslova nastupio proti njima žestokim govorom i izjavio, da je ova radnička stavka na nečuveni način služila željama i interesima naših neprijatelja. Iz ponašanja se je ruskih pregovarača u ove posljedne dane moglo jasno razabrati, da je njihov ideal sveopća anarkija. Odjek je stavke u ruskom novinstvu značajan za prosudjivanje stavke. U Parizu i Londonu izašla su posebna izdanja listova sa naslovom: „Njemačka pred slomom". Volja se je za rat u Engleskoj, Francuskoj i Americi uslijed ovih radničkih stavaka povećala. Stavkaši da su dakle produžili rat. Svaka je stavka na štetu udarne snage vojske. Stoga je državno sudište ovakove stavke proglasilo izdajom domovine, sve ako i nijesu bile izvedene u namjeri na korist neprijatelja. Ministar se žali na to, što nije socijalno-demokratska stranka radničke stavke bezuvjetno osudila. Stavkaši u Berlinu htjeli su svoj postupak odrediti prema rezultatu svojih rasprava sa državnim kancelarom. Na ovo nijesu mogle vlade pristati. Uz mjere vojničkih oblasti pristaje ministar bezuvjetno. Redarstvu priznaje svoje priznanje radi njegovog doličnog postupanja. U Velikom-Berlinu sudjelovalo je kod stavke samo 12 postotaka.

Spor izmedju Rusije i Rumunjske.

Sofija, 7. List „Izvestija" javlja sa jučerašnjim danom iz Babadaga, da je rumunjska mornarica primila nalog, neka oslobodi po ruskim revolucijonarcima zaplijenjene rumunjske brodove. Dne 1. veljače bio je zapovjednik zajedno sa deset mornara rumunjskog krstaša „Elisabetta" radi sudjelovanja kod revolucijonarne urote uapšen i na smrt osudjen. List primjećuje nadalje, da je umješavanje francuskih časnika u politički život Rumunjske medju kralju vjernim četama pobudilo veliko ogorčenje.

Sofija, 7. „Izvestija" javlja, da su rumunjske čete zauzele grad Ismail, izakako su na nj ispalile bile 47 šrapnela.

Italiji nedostaje novaca.

Rim, 8. (D. u.) Kaka „Agenzia Stefani" javlja, poduzeo je ministar riznice, Nitti, u pratnji ministra za municiju putovanje u svrhu propagande za ratni zajam u okružjima ratne industrije. U svojim je govorima predočio Austro-Ugarsku kao uzor i govorio o visini zajmova, koje su sklopili bili saveznici Italije. Ministar je ponovno spominjao, da će se morati poduzeti prisilna izvlaštenja i slične mjere.

IZ FINSKE.

Stockholm, (D. u.) U srijedu se je obdržavala javna skupština, koja je prihvatila zaključak, kojim se traži nastup Švedske za finski bratski narod. Ukrajinski informacijoni ured javlja o velikoj pobjedi nad boljševicima, kod česa da su Ukrajinci učinili velik plijen. Finska bijela garda gospoduje sad konačno nad Tornejom. Dio je ruskih četa u Torneji bio zarobljen. Ostatak je pobjegao. Sjeverna se Finska nalazi sad opet u finskim rukama.

Stockholm, 8. (D. u.) Dio je finske ekspedicije stigao noćas u luku stockholmsku. Drugi se dio ekspedicije očekuje danas. Sveukupni broj onih, koji kreću kući, iznaša 427. I tri su ruska boljševika bila na brodu, koji su imali dozvolu za vožnju. Putnike, koji će se iskrcati, pregledat će ponajprije liječnici. Putnici strahovitim bojama opisuju putovanje. Jedan je od carinarskih činovnika bio gotovo pred očima putnika bez i najmanjeg povoda usmrćen po crvenoj gardi.

NEPRIJATELJSKI RATNI IZVJEŠTAJI:

Talijanski.

8. veljače: Nepovoljne su vremenske prilike ograničile topničku vatru, a znatno i djelatnost pješadije izmedju Brente i Piave. Uza sve je to bila usredotočena vatra naših malenih kalibara proti neprijateljskim obrambenim položajima sjeverno od Monte Solarolo veoma uspješna, te je od vremena do vremena dolazilo do žestokih kreševa izmedju predstraža u sjevernom pojasu Monte Grappa i u nizinama Allana. U noći od 6. na 7. je veljače preletio jedan od naših ljetača iznad neprijateljskih uzletišta na Livenzi i izbacio s velikim uspjehom mnogo bomba. Povratio se je neoštećen u svoju postojanku.

* **Pred novom ofenzivom na Balkanu?** Iz Lugana se javlja: Govori se, da će se ovih dana sastati na Krfu Venizelos i Pašić. Radi se o novoj ofenzivi na Balkanu, koja je zaključena na ratnom vijeću u Versaillesu.

* **Nov suparnik Hindenburgov.** Dopisni ured javlja iz Berna danom 8. veljače: Pariški listovi saopćuju danas, da je na versailleskoj konferenciji bilo zaključeno, da se proti Hindenburgu postavi generala, koji bi bio znamenito strategički naobražen.

* **Željeznička nezgoda u Kölnu.** Javljaju iz Kölna dne 8. veljače: Jutros se sukobio dopusnički vlak s brzovlakom. Za dopusnički je vlak bio postavljen signal: „Vožnja prosta". Sa dopusničkog vlaka bi usmrćeno 6 vojnika, na brzom vlaku neka poslužnica također usmrćena, a 20 vojnika poranjeno.

* **Uklinuće ratnih sudišta u Njemačkoj.** Berlinski listovi saopćuju, da postoji mogućnost, e će se doskora raspustiti izvanredna ratna sudišta.

* **U ugarskoj zastupničkoj kući** bila je jučer nastavljena debata o vladinom programu. Iza kratke debate bi sjednica zaključena.

Političke vijesti.

Sudbina Seidlerova kabineta.

U javnosti pobudjuju senzaciju ti nenadani dogadjaji. Najprije ostavka Seidlerova kabineta, a onda opet glas, da Seidler ostaje. „Novosti" pišu o tom: Seidlerova kriza je brzo riješena i kabinet ostavljen u službi. Kralj mu je izrazio svoje povjerenje. Protiv Seidlera istupili su ovaj put i Poljaci, a nijesu s njime bile zadovoljne ni umjerene njemačke stranke. Povod krizi bio je taj, što je njemačkim radikalcima obećao, da će mimo parlamenta, naredbenim putem u Trutnovu podignuti njemački okružni sud. Time je dr. Seidler dirnuo u najosjetljivije pitanje čitave austrijske politike, u češko-njemački spor, te ga počeo riješavati na svoju ruku. Učinio je jednu koncesiju njemačkim radikalcima, da ih predobije za sebe. Čini se, da je Seidler učinio posljednji i još jedini pokušaj, da se zaštiti od pada naglašenim povjerenjem krune. Do demisije došlo je radi izostalog glasanja za budgetni provizorij, a većina se za isti nije mogla naći, jer su Česi i Jugoslaveni silno ogorčeni i poveli za sobom Poljake, koji su konačno zadali posljednji udarac. Njemački narodni liberalci bili su protiv Seidlera radi navodnih prijašnjih „koncesija", zapravo popustljivog držanja spram Slavena i izjavili, da će samo onda glasovati za budget, ako im se ispuni zahtjev, da se okružje Trutnov u Českoj proglasi njemačkim. Zastupnik Stanjek pošao je prekjučer u 11 sati u noći k Seidleru i ostao kod njega do 1 sat u jutro. Pitao je, da li je to sa Trutnovom istina, Seidler je potvrdio i rekao, da će zato dobiti i Česi koncesije, ali je Stanjek odvratio, da češki savez za vrijeme rata uopće ne će stavljati nikakovih zahtjeva ministarstvu, a napose ne centralističkom sistemu. Nadalje je Stanjek rekao na konferenciji sa Korošcom, da ako li ne bude povučena odluka vlade glede Trutnova, da će Česi radje razbiti parlamenat. Medjutim je kabinet uslijed otklonivog držanja Poljaka demisionirao.

Snovi o pobjedonosnom miru.

„Zeit" priopćuje govor češkog socijalno-demokratskog zastupnika Gustava Habermanna, koji je taj izrekao u austrijskoj zastupničkoj kući. U tom govoru veli: Kako se tuže na stanovitim mjestima, prošireni su u inozemstvu tendencijozni i protudržavni nazori o monarkiji. Ali ako je tomu doista tako, leži krivnja na onim krigovima, koji imadu na duši to, što kroz čitave tri godine nije bilo u Austriji parlamenta. Ista ona visoka mjesta spominju zapljene imetka, koje provadjaju boljševici. Ali i kod nas se nagoviješta prisilna predaja imetka. Samo što se u Rusiji plijeni tek dio velikog onog imetka u svrhu, da se izruči narodu, a kod nas bi se imao imetak prisilno predati u svrhu, kako bi se kapitalistima osigurale njihove kamate ratnog zajma. Državni je proračun najrevniji pozivatelj na mir, ali na sveopći, demokratski, pravedan mir. Nije dostatno izjavljati,

kako je to učinio grof Czernin, da ne želimo a ma ni četvornog metra površine Rusije. Slično bi se moralo i naprama drugim stranama izjaviti, kaošto bi se moralo izjaviti i to, e će narodima podunavske monarkije biti prepušteno na volju, da slobodnim izborom odlučuju glede svoje sudbine. Iskrena volja do mira pretpostavlja takodjer, da se na zapadu ne vodi dalje borba. Još uvijek se sniva o vojničkom pobjedonosnom miru. No mjerodavan nije samo vojnički položaj, nego se mora uzimati obzir na gospodarski položaj. Danas se polažu nade u to, da će pobjeda na zapadnoj fronti olakotiti opskrbu živežem i dovesti do konačnog mira. Sve ako bi i bila zapadna fronta prodrta, sve ako bi nas i Ukrajina opskrbljavala brašnom, ne ćemo se približiti miru, jer koli Njemačka toli i mi trebamo svjetsko trgovište, a da si ovo tržište stečemo vojničkim pobjedama, stvar je upravo nemoguća. — Govornik prelazi zatim na odnošaje sadašnje vlade naprama Česima. Kabinet je gospodina dr. Seidlera u svojoj mržnji proti Česima pošao tako daleko, e se je u kabinetu mogao s jednim glasom većine stvoriti zaključak, prema kojemu se nema osvrtati na podneske čeških zastupnika. Kakovo li imade vlada mnijenje o položaju zastupnika, koji su ipak slobodno izabrani zastupnici naroda? Izgleda čitava stvar tako, kao da su ona gospoda na kormilu slijepa. Dr. Kramarž je bio najgorljiviji pobornik za sjedinjenje češke politike s austrijskom. Za ovaj je svoj austrijski patriotizam bio osudjen na smrt na vješalima. — Govornik prelazi zatim na obećanja, koja je vlada podala bila stavkaškom radništvu u Beču i označuje polmece obećanje glede uvedenja sveopćeg, jednakog izbornog prava u općinama kao dokaz za to, da se u Austriji sa narodnosnom demokracijom ne misli ozbiljno. Češki su socijalni demokrate već u Stockholmu izjavili bili, a izjavljuju eto i danas, neka ne bude u uredjenju narodnosnih pitanja polovičnosti i neka se jednom moraju temeljito riješiti na osnovci samoodredjivanja naroda.

Iz slavenskog svijeta.

Jedna naša ljaga. „Primorske novine“ pišu: Čitamo, da je osječki dnevnik „Die Drau“, vlasništvo Julijusa Pfeiffera, prodana. Dugi niz godina zastupao je taj list protuhrvatsku i protuslavensku politiku u Osijeku, pa je bilo časova, te se je ona znala upravo cinički izrugivati našim najvećim svetinjama i idealima. Sada kupiše „Drau“ i tiskaru, gdje se je štampala, gg. Stevo Kovjanić i Josip Lakatoš. Platiše je sa 600.000 kruna. Dobro je platiše, jer moradoše valjda platiti i sve ono dobro, što ga je „Die Drau“ učinila hrvatskom narodu! No „Hrvatskoj“ nije ni to pravo. Ona već pita, otkuda Jugoslavenima tolikі novci; boji se očito, da im ih ne šalju možda iz Krfa, Pariza ili Londona? — Istodobno dok se „Pesti Hirlap“ ljuti radi toga, što je u Osijeku uprilіčena proslava Vojnovićeve šezdesetgodišnjice, donosi i naša „Hrvatska“ na Vojnovića takav gnjusan i bljutav napadaj, kakav ne može da napiše ni najzagriženiji Madžar u „Pesti Hirlapu“. Jer za svakog je Madžara Vojnović u prvom redu pjesnik i književnik, priznat i poznat u čitavom svijetu, a onda možda malo nerado vidjen Hrvat i Jugoslaven, pa ga takovim poznaje takodjer čitav prosvijetljeni svijet, a za „Hrvatsku“ je on, kako to ona piše, Talijan, internacijonalac, koji u svim svojim djelima nema ni zere narodnog kolorita. Ole, kako daleko dopire stranačka strast pa još u sadanje doba, u Hrvatskoj! Sva je sreća, da se u blizini takvih ljudi nalazi i Stenjevac.

*

Italija i Jugoslaveni. „Neue Zürcher Zeitung“ priopćuje niz članaka, u kojima raspravlja o pitanju uredjenja jugoslavenske države u savezu s interesima Italije i zahtjevima, s kojima je Italija stupila u boj. List prati pisanje talijanske štampe i listova, koje izdaju Jugoslaveni u inozemstvu. — Prema listu „The Southern Slaws Bulletin“ zahtijevaju Jugoslaveni cijelu Dalmaciju, Goricu, Trst, Zadar, dapače i sam talijanski Čedad (Cividale). Italija naprotiv zahtijeva za sebe Dalmaciju, a zato obećaje gospodarskih koncesija. „Italia“ odgovara na mnoga nastojanja da dodje do sporazuma izmedju Talijana i Jugoslavena, naglašujući Italiji neprijateljsko mišljenje izraženo po jugoslavenskim delegatima. Kad bi Italija htjela da pregovara s onima, koji su potpisali krfski pakt, morala bi da pregovara ne samo o dalmatinskom području, nego takodjer i o Trstu, Gorici i Istri, pa i o jednom dijelu provincije Videm (Udine). Ne smije se zaboraviti, piše list dalje, da jedan dio austrijskih Jugoslavena želi, da i u budućе pripada Austriji

*

Prof. Masaryk i češka država. O sveučilišnom profesoru Masaryku pronose se u zadnje doba svakojaki glasovi. Sad ga štampa vidi u Petrogradu, kako prosvjeduje proti postupanju boljševika, sad se opet pojavi u Ukrajini, drži skupštinu u prilog češkoslovačke države, sad najedamput osvane u Londonu, a sad opet na čelu češkoslovačke armade u Francuskoj. Novine ga proglašuju političarom, profesorom i brigadirom. Njemački su listovi dapače bili saznali iz pouzdanog izvora, da je njegova kći govorila na nekom sastanku u Londonu, iako se od početka rata nalazi uvijek u Pragu. — „Neue Freie Presse“ javlja, da Masaryk u nekom londonskom listu priopćuje program češke države u svim potankostima. Buduća češkoslovačka država imat će 12 milijuna žitelja. Prostirat će se na 50 tisuća engleskih četvornih milja, te će prema tomu biti četiri puta veća od Belgije. Osim Čeha i Slovaka imat će 3 milijuna Nijemaca, 230.000 Poljaka i 15.000 Madžara, što ipak ne znači rušenje narodnog principa. „Neue Freie Presse“ proglašuje, da Nijemci ne će trpjeti i snašati jaram češkoslovačke države.

*

Iz Bugarske. Dopisni ured javlja iz Sofije danom 8. veljače: Izaslanstvo iz Dobrudže ovih dana primio u glavnom stanu generalissimus, kojemu je ono izjavilo težnje pučanstva Dobrudže, da se sjedini sa Bugarskom, kaošto i odlučnost za ostvarenje one opravdane želje. Generalissimus se je zahvalio na patrijotskim čuvstvima izaslanstva i izjavio, e su dosad po podjarmljenim dijelovima zemlje doprinešene žrtve za njihovo oslobodjenje jamstvom za to, da će se bugarski narod svojim oružjem sve do konačnog ostvarenja svojih stogodišnjih težnja boriti. Želja stanovnika u Dobrudži jest i želja sveukupne armade.

*

Srpska radikalna stranka. Zagrebački dopisnik osječkog „Juga“ imao je razgovor sa gosp. Vladom Savićem, članom centralne uprave srpske narodne radikalne stranke, koji je na upit, jesu li istiniti glasovi, da će srpska radikalna stranka aktivno učestvovati u politici, odgovorio: „Jesu. O tome se već radi, dogovara i dopisuje skoro dva mjeseca. Da nije nenadano obolio g. prof. Milan Nedeljković, tajnik stranke, on bi morao već biti u Zagrebu, da potraži veze sa hrvatskom Starčevićevom strankom prava. Ali to će biti u skoro. Mogu Vam kazati, da će iduće nedjelje dati jednu izjavu u ovom pravcu naš predsjednik g. dr. Gjorgje Krasojević, a poslije njegove izjave mi svi, koji smo pripadali srpskoj narodnoj radikalnoj stranci, stupiti ćemo u aktivnu borbu rame o rame sa ovom braćom Hrvatima, koji su nam bliži, a to su Starčevićanci. Ovo bi se bilo već davno dogodilo, ali tek sada puštaju se naši prvaci iz internacije, a bez njih smo bili obezglavljeni. Kada Hrvati nas upoznaju, tek ćete se onda uvjeriti, u kakvoj ste grosnoj zabludi živili. Ali, Srbi radikali najprije će se sporazumiti sa Hrvatima radikalima i zajedno će stupiti u borbu za potpunu narodnu slobodu i sjedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba“.

*

Slaveni i dualizam. List „N. Oest. Blätter“ saopćuje interviev svojeg urednika s predsjednikom Češkog svaza, posl. Stanjekom. O poljskom pitanju rekao je posl. Stanjek: Zastupamo nazor, da se poljsko pitanje ne može riješiti u odcijepanju od ostalih državopravnih pitanja podunavske države, nego jedino u uskom savezu s pitanjem češkoslovačkim, ukrajinskim i jugoslavenskim, jer su sva ta pitanja jednako važna. Za to je pak neophodno da nestane dualističkog prasincovog ustava iz godine 1867., kojeg nijesmo nikada priznali, ni nikada priznati ne ćemo, koji je glavni uzrok unutarnjih bojeva u obim državnim polovinama, i da se država pretvori u savez slobodnih, posvema samostalnih država. Svima, koji su s tim programom sporazumni, podajemo bratski ruku k narodnosnom sporazumku. Za tim je oertao posl. Stanjek žalosni položaj Slovaka i takodjer ostalih nemadžarskih naroda u Ugarskoj i rekao: Ne bi li bilo svrsishodno za njemački narod, kad bi se njegovi zastupnici složili s nama i ostalim slavenskim narodima za oslobodjenje ugarskih Nijemaca i za oborenje dualizma, čije žalosne gospodarske posljedice takodjer austrijski Nijemci osjećaju? Za to mora dualizam pasti, za to ne smije takodjer poljsko pitanje biti riješeno na štetu Ukrajinaca, a iz Galicije ne smije se stvoriti drugu Ugarsku, nego moraju stvoriti samostalne države za sve. Jednako pravo mora svuda prodrijeti, a takodjer i medju Nijemce i Čehe. Ono jednako pravo, koje su već godine 1848. htjeli zastupnici obiju naroda, i koje je osobito Palacky zagovarao, kad je u svoje doba plamenom riječju opominjao pred dualizmom — i kako uči historija, imao pravo. Česi, Ukrajinci i Jugoslaveni složili se i ne će prestati prije, sve dok na razvalinama dualizma ne iznikne savez država, s potpunom samostalnošću i suverenošću.

*

Priča starih rukopisa. „Venkov“ priopćuje pismo, koje je napisao bio olomučki zastupnik na frankfurtskom parlamentu, profesor na tadašnjoj medicinskoj fakulteti u Olomucu, dr. Jeiteles. Pismo je bilo napisano njemački, a kasnije prevedeno i na češki, jer je bilo upravljeno na češke izbornike. Nosi datum 19. svibnja 1848., a u njemu se medju ostalim veli: „. . . Što se tiče odnošaja Austrije prama Njemačkoj, priznajem iskreno, da pripojenje naše mile domovine k Njemačkoj — i ako sam Nijemac rodjen u Češkoj — smatram korisnim, dapače i silom prilika diktovanim. Ugarska je samo po imenu austrijska zemlja. Talijani nam nikada ne će biti skloni, i ako budu silom našega oružja nadvladani. A tko zna, kako će se razviti sadašnji dogadjaji u Galiciji i Češkoj? — Što dakle ostaje Austrijancima, nego da se pripoje k Njemcima; ne će li, da budu izgubljeni za uvijek i postanu plijenom onoga strašnoga gada, koji se protivi svakoj slobodi i izobrazbi, i kojeg nazivamo Rusom . . . .“ Česi su medjutim već onda stojali jedinstveno i čvrsto, i veliki je Čeh Palacky opominjao tada austrijske vodeće krugove, pred tim frankfurtskim saborom, koji je imao odlučiti, da se austrijske zemlje pripoje Njemačkoj. U svom listu predsjedniku odbora pedesetorice piše Palacky, da on, a s njim i cijeli češki narod ne će na tom saboru sudjelovati, jer pripojenje Austrije Njemačkoj znači, i sa stanovišta sveaustrijskog, samoubijstvo za austrijske narode. Tako nam postaje razumljiva ona njegova rečenica: „Kad Austrije ne bi bilo, morali bismo je stvoriti“. Svakako moramo žaliboże ustanoviti, da se stanovište austrijskih Nijemaca nije od 1848. a ma ni za mak promijenilo.

*

Iz Dalmacije. Iz Zadra javljaju, da će dalmatinski zemaljski podnamjesnik grof Thun ostaviti Dalmaciju.

*

Sporazumak Italije sa Jugoslavenima. „Frankfurter Zeitung“ prima iz Lugana: Uza svu nestašicu papira nastavlja talijansko novinstvo na napadni način svoja razmatranja glede sporazumka sa Jugoslavenima. U tom ga ne prijeći cenzura, tako te bi se moglo zaključiti, da se sve to dogadja na poticaj talijanske vlade. Čemu se talijanska vlada na temelju sporazumka sa Jugoslavenima nada da postigne, jasno jest: naime rascjepkanje podunavske monarkije, i to iznutra prema izvana, pošto je vojnički pohod na Trst i Beč naišao na kukavan rezultat. Talijanski se listovi ne ustručavaju ni najmanje, da ciljeve ove diplomatske ofenzive na jasan način ne izraze. Tako primjerice traži „Secolo“, da se obznani londonski ugovor, kako bi o njemu mogli javno raspravljati interesovani narodi. Kraj toga udara na Sonnina i pita, kakovo li će ovaj poduzeti stanovište proti pokušaju, da se njegovo dijete, to jest londonski ugovor osakati. Niti nacijonalistička stranka ne gleda nipošto povoljnim očima na ovu novu struju. Članak u listu „Idea Nazionale“, koji je napisao urednik, tvrdi dapače, da uopće nema jedinstvenog jugoslavenskog naroda; samo se opažaju jake struje, da taj jugoslavenski narod stvore. Gdje su se Jugoslaveni borili, činili su to na strani neprijatelja Italije i antante. S toga ne može Italija u ovaj čas sa Jugoslavenima sklopiti još nikakova ugovora, nego bi se u najboljem slučaju dala poduČiti o jugoslavenskim silama i o onom, što bi oni mogli da učine. Izvršbeni je odbor nacijonalističke stranke naprama ovom zaključku podnio stanovište, u kojemu se veli: Nakon raspada Rusije pripada Talijanima zaštita manjih naroda podunavske monarkije. Isto tako je Italija predajama i gospodarskim interesima pozvana kao prva vlast kod riješenja jadranskog i istočnog pitanja. Uz pridržaj, da će biti teritorijalnim zahtjevima Italije udovoljeno, priključuje se narodni odbor težnjama, koje idu za tim, da se stvori protuaustrijski narodnosni pokret.

*

Što je sa hrvatskom koalicijom? „Agramer Tagblatt“ piše: Da li će lekcija, koju je „Magyar Hirlap“ podijelio hrvatsko-srpskoj koaliciji, donijeti teda negda po čitavoj jugoslavenskoj javnosti žudjenog ploda, da li će se saborska većina konačno jednom ipak izliječiti od „unijonističke ideologije“, ne znamo dakako ništa. A zaista bi vrijeme bilo tomu. A i ovaj čas bi bio zgodan: sad, kad je misao hrvatsko-srpsko-slovenske narodnosnog ujedinjenja sve duše na slavenskom jugu zahvatila i pokrenula, upravo u ovaj bi čas morala hrvatsko-srpska koalicija konačno prelomiti sa svojom unijonističkom politikom. Treba bi možda još i sad, nakon onoga članka u listu „Magyar Hirlap“ i daljnjih dokaza, da je ne samo jedina unijonistička stranka u Hrvatskoj, nego uopće jedina stranka u Ugarskoj i Hrvatskoj ona, koja se ne može oteti tlapnji, da je unijonistička politika još moguća? Hoće li čekati, dok s ugarske strane zakopaju posljednju unijonističku stranku u Hrvatskoj? Nije li bolje, politički razboritije i narodnije, odreći se nesmislenog, neprovedivog programa, kaošto je ono jednostrano, jer samo po koaliciji, ne pako po ugarskim strankama uvijek i uvijek isticano naglašivanje unijonizma, priključiti se ostalim narodnim strankama, kako bi se u zajednici s njima stvorio čvrsti bedem, na koji se ne bi nijedan ugarski list i nijedna ugarska stranka usudila navaliti drzovitostima — nije li odvažnije, stupiti pred narod i kazati mu: „Mi smo se prevarili“, negoli i nadalje proti volji — — Madžara propovjedati unijonizam.

*

Srbija pod austrijskom upravom. Ovih dana držao je carski savjetnik Lemberger u Beču predavanje o Srbiji, rekavši u glavnom ovo: Bivša kraljevina Srbija obuhvaćala je 48.000 četvornih kilometara i brojila 3·2 milijuna stanovnika. Iza god. 1916. po austrijskoj upravi provedenog popisa pučanstva nalazilo se u austrijskom zaposjednutom području 1·4 milijuna žitelja na kojih 30.000 četvornih kilometara. Uslijed obilno naplaćene ljetine pliva narod u novcu, svagdje se vidi silno mnoštvo kruna; u cijelosti se imovina računa na 350 milijuna. Krune više ne sumnjiče, ali država se ima pobrinuti, kako ne bi iza rata dospjele u neprijateljsko inozemstvo. Austrijska je uprava za gospodarski život zaposjednutog područja vanredno mnogo učinila. Osim ob-

radbe tla vrijedno je istači drvosjek, sabiralište za perad, tovilište marve i ribolov. Ured za trgovinski promet izvezao je u monarkiju u prvoj polovici 1917. oko 400.000 kg suhih šljiva, 45.000 peradi, 50 vagona jaja, 160.000 kg slanine, 52.000 kg mesa, 17.000 kg sira i 38.000 kg voćnog soka. Mnoga poduzeća, kao tekstilne, šećerne i mlinske industrije su djelomično vrlo oštećena, a dijelom su zapela radi nestašice materijala. Koncem rata moći će se za njih eksportirati potrebni strojevi i gradjevni materijal. Budućnost će pokazati, je li ova djelatnost austrijske uprave iskorijenila mržnju protiv Austrijanaca, koja je prije rata u Srbiji cvala.

Domaće vijesti.

Imenovanje. Car je imenovao višeg redarstvenog povjerenika redarstvenog ravnateljstva u Trstu, dr. Josipa Mlekuša, redarstvenim savjetnikom.

Odlikovanje. Prema službenom listu „Wiener Zeitung“ car je podijelio viteški križ reda Franje Josipa s ratnom dekoracijom i mačevima u priznanje izvrsnog i požrtvovnog djelovanja u zdravstvenoj službi i junačkog držanja pred neprijateljem ravnatelju gradske ženske bolnice u Gorici dr. Oskaru Morpurgo.

Vojno poštanski saobraćaj. C. kr. poštansko i brzojavno ravnateljstvo saopćuje: Ogledi robe i omoti vojne pošte dozvoljeni su u saobraćaju za urede vojne pošte 451, 452 i 460.

Objava. Stavlja se do općega znanja, da će se izložiti od 12.—25. veljače 1918. kod poreznog odjela c. kr. kotarskog poglavarstva (Obala Franje Josipa br. 10 II. k.) na uvid poreznika izvaci iz platežnih naloga za porez na ratnu dobit za godinu 1916.

Novčano gospodarstvo u Istri. Zemaljska upravna komisija margrofije Istre saopćuje, da je zamolila Previšnju sankciju za emisiju od 10 milijuna obligacija sa strane istarskog općinskog vjeresijskog zavoda, e da se općinama omogući sklopljenje zajmova na duži rok i uz povoljne kamate. Uslijed te molbe dobio je vjeresijski zavod previšnjo odobrenje za emisiju od 5 milijuna obligacija. Od te svote dozvolilo se općini Puli, s obzirom na njezino kritično financijalno stanje zajam od 2 i po milijuna kruna, dok se je ostalu svotu razdijelilo potrebnijim općinama. Da se uzmogne doći u susret željama drugih općina, učinit će se potrebne korake za postignuće Previšnje sankcije za emisiju daljnjih 10 milijuna obligacija.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6201.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Na prijedlog naše vrijedne gospodjice Ruže Mihaljević iz Stinjana, pokrenuvši razgovor o jugoslavenskoj deklaraciji, te na oduševljenje toga, sakupila je K 90.— Darovaše: po K 20: Niko Zdunić, Vjekoslav Stihović; po K 10: N. Grbin, Josip Mezulić; po K 8: I. Brgec, po K 6: N. Sajin; po K 5: N. Bukovarac, M. Grof; po K 2: I. Kopač, F. Mihaljević, G. Mihaljević. — Sakupljeno u prijatnom društvu dobrih prijatelja naše škole K 271.04. — Polaže jedna skupina uzornih rodoljuba i prijatelja naše škole i narodne prosvjete K 320.— Prigodom jednog umirenja, polažu prijatelji naše škole K 32.—. Darovaše: po K 10: Mate Bakić; po K 6: Stjepan Ostroški; po K 4: Juraj Maglica, Jure Damić; po K 2: Stjepan Zafred, M. Mancstar, Antun Radić; po K 1: Mate Leontić, Blaž Mršić. — Mjesto vijenca umirućemu ministarstvu, polaže veselo društvo K 60.—. Jedan klijent gosp. dr. Lovra Scallera K 100.— Kroz zadnje doba položila je jedna skupina lijetalačke stanice K 141.—. Darovaše: po K 30: Stjepan Juhasz; po K 12: Silvestar Antić; po K 10: Vicko Biliško, Juraj Antić, Antun Crvarić, Vjekoslav Šestar, Ivan Periša, Ivan Andretić, po K 5: Stjepan Baretić, Rudolfo Paškvan, Dragutin Schmiedke, Makso Margan, Ivan Bencan, N. N.; po K 3: Adolf Paružek; po K 2: Josip Šegulja, Jakob Stoos, Duje Babić. — Polaže gosp. Edo Drndić K 50, a gosp. Dragutin Blaga K 20.

*

Prijatelji naše škole, sakupili su sa „sjedinjenim silama“ K 368.—. (Svota od K 1.208.—, bila je objelodanjena u našem listu dne 19. siječnja o. g. — op. uprave.) Ukupno K 1.382:04; zadnji iskaz K 48.228.34; sveukupno K 49.610.38. Živjeli uzorni i požrtvovni rodoljubi. Ustrajno naprijed za našu srednju školu!

Štorija od barba Mate. Vidin, da imate malo mista u listu, pak ću biti jako kratak, iman samo par besid da rečen. Ste vi kad jadrili u barki proti vitru? Recimo: vitar puše i, puše na svu forcu, a vi jadrite. Sad nikako ne morete proti vitru Alora dojde komando: Vira de bordo i vi tobože jadrite s vitrom, onako, kako vitar puše, a pravo zapravo kad učinite tri četire bordate, vidite, da ste vi lipo vitar privarili, i da ste onako i proti volji vitra došli onamo, kamo se stili. A da ste vi silom stili proti vitru, pošla bi bila i barba i jadro i sve - fuć. I tako je sve na tom svitu. Ako recimo gospodar od vašega ribarskega društva hoće samo po svoju, delat, kako će on, a ti ne smeš mu reći, ne take, mi ćemo ovako, mora biti, nego mu se lako reče: Da, da, imate pravo, tako je dobro i mi smo zadovoljni, a vi morete svejeno delat kako budete lepo znali i bez velikih besid napraviti sve, ča ćete. Od vike se malo ki pristraši, i on pas, ki laje, ne će ujisti. Pa kad barba Mate reče: to je, moji ljudi, tako i tako, budite pametni, poslušni, mirni, onda se to mora razumeti onako, kako misli barba Mate, a to je: manje ćakul a više fati. Sad ni od velike importance niš. Talijan je kako da će naprid, ma bi reć, da si je i sad razbija nos. Kakogod su naši stari didi i prididi tirali Talijane po Lombardeškem i kakogod su naši junački Dalmatinci i Bosanci branili dva lita i po Soču, tako je naš Borojević i ovi put dobro posolija Talijanu. A da, još ništa. Brace od kapitanata puljskega mi je povida, da svi naši župani od svih kraji, kamo su se vrnili naši bigunci pišu one foje od inšinuacijona hrvatski, u našen jeziku, samo župan krnički da piše talijanski. Ma 'zašto to? Župan je Hrvat, da je u Krnici malo takovih, u Krnici ni ninega Talijana, nego jedan, ki se prikratija i jedan Vodnjanac, svi komun hrvatski, pak zašto ne bi i župan pisa hrvatski. Plovan od Filipane i od Mrčane svi pišu hrvatski pak bi bilo pošteno. da i krnički župan dela, kako gre. Ne zamiri, barba Tone, ma ča je pravo, je i Bogu drago. U Raši, na rudini pod topolon, za sunčanega dana. Barba Mate Balota.

Koncerat glazbe ratne mornarice obdržavat će se danas na obali Franje Josipa (pred stožernom zgradom) s ovom programom: 1. A. Auber: „Fra Diavolo“; 2. E. Kálmán: „Knjeginja čardaša“, valcer; 3. J. pl. Zajc: Dvopjev iz opere „Zrinjski“; 4. R. Wagner: Fantazija iz opere: „Leteći Holandjani“; 5. K. Komzák: „Bečke šetnje“, karlšik; J. Strickl: „Ugarska koračnica“. — **Početak u 3 i po sata po podne.**

Naš grijeh. U školi su nas učili, da je naš narod najslavniji na svijetu, tumačili nam, kako su se naši pradjedovi borili i svagdje si osvjetlali lice, ali malo gdje se u školama uči, što smo danas, kakvi smo i kakvi bi morali biti. Priča se uvijek i svagdje o našim vrlinama, a prelazi se preko mana, koje su našem narodu u krv usadjene. Pred par dana bijah u carskom uredu. Na vrata pokuca i udje svećenik. Svećenik, Dalmatinac, Hrvat, naš čovjek, po rodu i imenu, a i sam veli, da je naš čovjek, Hrvat. Udje i pita — talijanski. Prva riječ, koju je progovorio bi čovjeku, koga nije do tada ni čuo ni vidio, bijaše talijanska. A on Hrvat, hrvatski svećenik, pastir hrvatskog puka. — Je li koji kada vidio Nijemca, Talijana, Madžara i čovjeka bilo koje narodnosti, koji bi se stidio svog jezika. Neka dodje Talijan ili Nijemac u hrvatski ured, on će progovoriti svojim materinskim jezikom, i ne će se stiditi tog jezika. A kako možemo mi zahtijevati, da tudjinac štuje naš jezik i naš narod, kad mi sami svog jezika niti ljubimo a niti štujemo. A onog siromašnog čovjeka, koji se svog jezika stidi, ne će za to tudjinac štovati. Sažaljevat će ga, a s pravom može ga i prezreti. Eto to su nam morali u školi pričati. Morali su nam u najcrnijim bojama prikazivati, kako smo mi ubogo ropske duše, narod robova, koji odbacuje svoje i otvorenim naručjem prigrljuje sve ono, što mu tudjinac daje. Morali su nas upućivati, da je to naša mana, naš grijeh, koji prelazi iz koljena na koljeno, i morali su nas učiti, kako moramo svoj jezik štovati, ljubiti, ponositi se s njime. Morali su nas učiti, kako moramo zublma i noktima raditi, rušiti što je sazdano na nezdravom temelju i stvarati novo, bolje, narodnije. Morali su nas učiti, da svijet štuje samo snagu i jakost, odvažnost i ponos, a da prezire robove kao pojedince a i narod robova. Riječi o slobodi postaju smiješne, dokazujemo li sami, da slobode ne shvaćamo. — Naš je narod dosad sačinjavao samo ropske čopore, kojima je svaki mogao da upravlja. — Budimo ljudi, potpuni, svijesni narodni ljudi! Polensis.

Dnevne vijesti.

Demonstracije svetaca. Prošlog mjeseca obdržavalo se po cijeloj Češkoj i Moravskoj više svečanih manifestacija za mir. Tako se je u Plznju kako javlja „Večer“ obdržavala manifestacija skupština na glavnome trgu. Iza skupštine razišle su se mase mirno kući, i ponesoše zastave sa sobom, dočim štandardi nošeni u povorci prigodom manifestacije sa raznim napisanim zahtjevima ostadoše tamo, gdje bijahu za vrijeme skupštine, t. j. namješteni u rukama raznih svetaca oko kipa Marijina. I tako iza 12 sati čudiše se prolaznici toj tihoj demonstraciji svetaca, gdje je sv. Václav najavljivao osvete „začetnicima rata“, sv. Katarina energično zahtjevala: „Pustite na slobodu Adlera“, a neki svetac sav sakriven plakatom svjesno zahtjeva: „Dajte nam mir i samoodredjenje naroda!“

U Dalmaciji more smrznuto! „Smotra Dalmatinska“ javlja: U petak osvanulo je smrznuto more, za 5 kilom., od Omiša do maloga rta, te su na sledjenu površinu slijetali galebi. Ovoga u Omišu ne pamte, a možda nigdje u Dalmaciji, i ako je vrijeme u opće krasno ovih dana, pa je bilo i u petak. Ali u sobi je zaista studeno, osobito po noći te izjutra, ali nema vjetra i danju je sunca.

Naklada engleskih novina Londonski list „Sphere“ iznosi podatke o sadanjoj nakladi engleskih časopisa i novina. „Punch“ čita dva milijuna ljudi i to je najčitaniji tjednik. Londonski jutarnji listovi, imali su do srpnja velike naklade, tako „Daily Chronicle 399 777. „Daily Etzress“ 400.000, „Daily Miror“ 960.000, „Daily Sketch“ 693.000, „Daily Telegraph. 183.393, „The Times“ 140.000, „Daily Mail“ 814,912. Naklada „Daily Maila“ i „Daily Telegrapha“ za vrijeme je rata znatno ponarasla, usprkos tome su poskupili.

Despotski način Leninov. Javljaju „Pester Lloydu“ iz Petrograda: Lenin širi neprestano vijesti o pokušajima atentata na svoju osobu, samo zato da steče popularnost. Zato i izlazi u javnost samo u pratnji velike tjelesne straže. Način, kojim se Lenin ponaša sve više despotički i počinja buditi otpor. Organ Gorkijev „Novaja Žižn“ opominje Lenina, da se ne igra u Rusiji gradjanskog cara.

Dopisi iz Istre.

Sovinjak (Buzet). Ovih dana pokopasmo ovdje 62godišnjeg starca, bivšeg opć. zastupnika te upravitelja ukinute sovinjske opć. uprave, Ivana Sirotića, strica čestite braće: slumskog nadučitelja Josipa Sirotića i trgovca Dinka na Narodnom Polju ispod Buzeta. Danas na sve nas mało djeluje smrt budikojeg, ali kad se sjetimo, da je bio pokojnik jedan od onih, što su 1887. godine oborili za uvijek tvrdu, dotad za neoborivu držanu, općinsku talijansku kulu, t. j. talijansku opć. upravu, tada nam je dužnost, da se sjetimo našeg pokojnika. Kroz više dana naši su tada „taborisali“: kuhali, jeli i noćili pod vedrim nebom, odavajući neprekidno danju i noću svoje hrvatske glasove za jedino hrvatske predložnike. Trideseta je evo godišnjica tog znamenitog dogadjaja u povijesti buzetske općine. Sjećajući se toga dogadjaja, sjećamo se s počitanjem starih narodnih pobornika Frana Flega, Dinka Flega i svih ostalih živih i mrtvih, kaošto i našeg pokojnika, koji začudnom hrabrošću i narodnom svijesšću mogoše u ono doba podignuti narodnu vojsku, da osvoji ono, što mu pripadalo. Stare narodne garde po prirodnom zakonu redom nestaje, a pomalja glavu podmladak, što će pročišćen i očelićen doći s bojnog polja i do-

IVAN V. JENSEN:

ISELJENIK.

Nisam još dosad pripovijedao povjest, što se zbiva u Americi. Onamo ide iseljenik s tužnom prtljagom. Ostavlja stari dom, koji ga ne može više da hrani. A život doseljenika, preko, čini ga oštrijim ali i praznijim, ma da si on to sam taji. Doma je bio seljak; u Americi bi trebao da bude „farmer“. Ali taj se daleki put u jednom ljudskom životu prevaliti ne može. Bilo iseljivanje od koristi ili ne, od njeg štete, jedno pokoljenje pada kao žrtva.

Mnogi je dobre volje, zatvorenih očiju, da se izgubi ko čovjek, prešao Atlanski ocean, izgubio se kao Danac i gledao — ako je dobro išlo — gdje mu djece u drugom stališu nestaje ispred očiju. Trebalo bi povijest toga Himerländera opisati: bio je junak, u svakoj zgodi života pošten, ali odredjen, da dušu izgubi.

I sam sam na tom putu bio, tek od zanimanja. Kušao sam, da bolje upoznam svijet od Graabölle do Chicaga; da nisam ipak „iseljenik“ postao, mislim, da je to za to, jer nema prave istine u njegovom padu. Iz vana mu je jednolična sudbina, a rijetko neobična, kako bi čovjek mislio. A i u dušu je tek osjećao gdje nije bilo, što nije doživio, privremenost, prelaznost i umjetnost, koja svoj okvir traži nema da se uhvati, ako hoće, da mu razvoj opiše, ma kako to žalosno izgleda.

Ipak sam mogao pratit mnogu iseljeničku sudbinu, kod ljudi, što sam ih u Americi našao, ili ih poznam još iz zavičaja im u starom kraju. Naš Himmerland mnogo je svoje djece poslao preko oceana.

I sad dolazim katkad kući u malo zabitno selo, gdje sam nekad u pučku školu išao, skupa sa seljačkom djecom s malih dvorova i zadružnih domova; odanle mnogo dijete u opancima sa zalogajem i katekizmom u rupcu mora dobru milju do škole kasati. Ali kadgod se vratim na staro ognjište u Himmerlind, čujem novosti od školskih drugova, i redovno glase, da se on ili ona, Laust ili Aga Sofija vratio iz Amerike, ako nije najnovije, da je opet krenuo preko!

Sve te uspomene na hrpu školske djece, s kojima sam kruh s maslacem i crkveno pjevanje dijelio, a poslije malo što saznavao — većina ih je u Americi oni mi se čine kao čudno drvo: koren su mu djeca, stalna, neprolazna, a vršak iseljivanje, Chicago, prolazno vrijeme: rijetko kad koji sastanak s kojim od njih, nepregledno zaplitanje sudbine, ali ide im svima u glavnom jednako.

Ipak mi se čini, da smo živili, baš u doba, iza godine 64., kad su seljaci padali. Stoljetna jaka narodna seljačka prosvjeta je pred zadrugarstvom i drugim novim. Ja sam dakako morao putovati, imati svoju Ameriku. Ponašao sam se oholije od drugih. Poslije sam čuo, da su i svi drugi, Laust, Pavo, Bertel i Antun našli Ameriku i višeput se, ko i ja, vraćali doma. Htjeli smo bit drukčiji od drugih, a život nam je jednako tekao. Sad smo se nekako smirili i htio bih da vidim, što nam je sve ta Amerika dala.

Drugu Laustu je sudbina nešto čudna bila. On je iz male kuće, a djeca su sva bila naši drugovi. Tri sina i dvije kćeri otišli su u Ameriku, to koliko: u Jütlandu ima kuća, gdje su ostali samo stari doma, pipaju slike djece i pisma iz Minnesote. Što sve govore o djeci preko ti starci!

Mislim, da je divlji Mogens prvi pošao, a u nj se ugledo Mads, obje kćeri, a zatim Laust. Mogens je bio pogibeljan momak, oštra jezika, u svemu majstor. On i ja smo bacili šuplju repu sa svijećom u njoj kroz vrata u skupštinu pobožnih usred pjevanja: to su prezirali pravi seljaci. Madsov brat, debeli, podupiro bi nas. Srušit ga nikad nisam mogo, ali je bio predebeo, da ga uhvatiš; i škiljio je. Sad je negdje u Americi gospodar, ne čuje se o njem: ostat će tamo. — Ali s Mogensom još nismo gotovi: u 20 godina bio je u Americi sve, većinom kelner, pa dobrovoljac u rata na Kubi. Slab je bio i mislim, da i preko nije odebljao. Ali sad mnogo zna! —

Lausta se sjećam još iz doba, kad je bio bos dečko, ali već onda je umio da svira u gajde, u rog i miješao se med mužikaše, koji su svirali za godova. Ali ostao je kod seljačkog posla. Onda su mu braća pisala, da dodje i on je skupa s ostalima krenuo na zapad. Dugo o njem nisam čuo, van da su braća složna u složnom naselju u Chicagu i okolišu mu s nekim ljudima iz Graabölle, drugovima iz škole. Preko sam našao ljude, što ih poznadu, ali nje ne. Jedna cura udala se za Pavla, razbijača iz zavičaja; oni urediše malu gostionu u Chicagu, prvi pokus, da izadju iz prostih radničkih prilika.

(Konac slijedi.)

maju, da ju podigne na još snažnije noge. Pokojnim tadašnjim seljačkim pobornicima naša uspomena i poklon, a živućim želja, da dožive mladu zoru i dan narodnog preporoda, ustajanja i jugoslavenskog ujedinjenja.

Ferenci. U tom mjestu nedaleko Kaštelira na Poreštini uzdržavala je požrtvovna, a siromašna naša družba školu kroz dugo godina. Ovih se dana ima obdržavati komisija, da naša škola predje u pokrajinsku upravu. (Jedan je član komisije medjutim tako dobro informiran, te svuda vidi Talijana, kao da bi imao bijelo-crveno-modre naočale, otkrio ih je dapače u Cirkladi.) Mi iz porečkoga kotara želimo imati školskog inšpektora u Poreču, a ne da nam šalju jednoga, koji prilika ne pozna. Da je u Poreču hrvatski inšpektor ne bi se u Labincima bila prekovala legina škola u pokrajinsku, bili bi i tamošnji Hrvati dobili svoje pravo. Što je prije lega plaćala, sada će naši općinski i pokrajinski školski fondovi. Svakako ide nam i za rata sve na bolje. Pop Francesco Babudri smije na razne načine i sada vršiti svoju strahovladu nad mirnim Labinčanima, koji su u njegovoj Cassi rurale zaduženi. On je skoro istisnuo hrvatski jezik iz saobraćaja s pukom te iz crkve, a što se škola tiče nije se kao pravedni otac i nepristrani pastir svojeg stada jednako pobrinuo, da i tamošnji Hrvati dodju do škole i obuke vjere u svojem jeziku, kao što i talijanska većina (?!) u Labincima. Nije li on župnik i Talijana i Hrvata?

Prosvjeta.

„Ženski Svijet". Primili smo februarski (2. broj II. godišta) „Ženskog Svijeta", mjesečnika za kulturne, socijalne i političke interese jugoslavenskih žena, što ga izdaje i uredjuje Zofka Kveder Demetrović, s ovim sadržajem: Niklas: Rad za narodno jedinstvo. — Jelka Perić: Žena i politika. — Ksaver Meško: Narodni motivi. — Vinka Bulić: O sposobnostima žene. — Marija Palavršić-Castelhuber: Uzgoj srca. — Rikard Katalinić-Jeretov: Sursum corda! — Mira Velikovecka: Zimnja sonata. — Božo Lovrić: Čudo. — Zorka Sime Lazića: Kuda ste nagli?! — T. S. Bodin: Vojničko pismo. — Maksim Dvorski: Naše žene. — I. R. Gazvoda: Tko dolazi u naša sela. — Dr. Gjuro Basariček: Iz sučevih bilježaka. — S. K.: Nekoliko nečuvenih riječi. — A. M-ić: Lirika u ratu. — Vera Tkalec: Riječ hrvatskim majkama. — Zorka Kasner: Žensko pitanje u Srbiji. — Naša ženska društva: Organizacija i zadaće ženskoga rada u ratu (Dr. Julka Chlapec-Gjorgjević): Zavod sv. Nikolaja v Trstu (Marija Škrinjar). — Mudre riječi. — Bilješke. — Godišnja pretplata iznosi K 20.—, pojedini broj 2 K. — Narudžbe šalju se na urednicu u Zagrebu, Pantovčak 1 b.

JADRANSKA BANKA U TRSTU.

Objava.

Izvanredna glavna skupština dioničara Jadranske banke, koja se je obdržavala dne 20. januara t. g. zaključila je **povišenje dioničke glavnice od K 12,000.000·— na K 20,000.000·—**, te je ovlastila upravno vijeće, da ovo povišenje provede.

Na temelju ovog ovlaštenja zaključilo je potpisano upravno vijeće, da izda u jedan put

20.000 dionica po K 400·— nom. vrijednosti

dižući time dioničku glavnicu za

K 8,000.000·—

na ukupno K 20,000.000·—, uz slijedeće uvjete:

1. Dionice VIII. emisije sudjeluju na uspjehu društva sa istim pravima i dužnostima kao i stare dionice počevši 1. jan. 1918
2. Pravo opcije pripada posjednicima starih dionica, koji za tri stare dionice mogu dobiti dvije nove uz prvenstveni teča od K 500·—. Dioničari, koji žele da izvrše opcijsko pravo, treba da polože plašteve dionica jednomu od mjesta, koja su navedena kao zvanična te primaju subskripcije.
3. Neoptirane dionice ostat će na raspoloženje dioničara i ostalih subskribenata uz tečaj od K 600·—.
4. Predbilježba i uplata dionica u cijelosti mora uslijediti izmedju 1. februara i 1. marta tek. god., u kojem roku treba da se takodjer izvrši pravo opcije.
5. Upravnom vijeću pristoji pravo reparticije neoptiranih dionica, ali će uzeti naročiti obzir na dosadanje dioničare, koji su izvršili pravo opcije i predbilježili daljnje dionice.
6. U slučaju, da prigodom reparticije bude potpisatelju dodijeljeno manje dionica, nego li je predbilježio, povratit će mu se uplaćeni višak.
7. Dobitak na tečaju novih dionica pripast će — po odbitku svih troškova i pristojbina — pričuvnoj zakladi Jadranske banke.
8. Subskripcije primaju:
   a) Jadranska banka u Trstu i njezine podružnice u Beču (I. Tegetthoffstrasse 7—9), Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku i Zadru, te slijedeći zavodi:
   b) Banka i Štediona za Primorje na Sušaku i njezine podružnice u Bakru i na Rijeci.
   c) Prva Hrvatska Štedionica u Zagrebu i njezine podružnice u Bjelovaru, Brodu n. S., Crikvenici, Delnicama, Djakovu, Karlovcu, Kraljevici, Novom Vinodolskom, Osijeku, Požegi, Rijeci, Senju, Sisku, Sv. Ivanu Zel., Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru i Zemunu.
   d) Hrvatska centralna banka za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu i njezine podružnice u Mostaru i D. Tuzli.
   e) Srpska banka u Mostaru.
   f) Živnostenska banka podružnica u Beču.

TRST, 1. februara, 1918.

Upravno vijeće Jadranske banke

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u nialoprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedjeljak 11. veljače 1918. | Broj 934

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-Ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja: Na visoravni Sette comuni i istočno od Brente živahna djelatnost artilerije. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana saopćuje: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na pojedinim mjestima fronte topovska borba. U izvidničkim bojevima blizu obale bi zarobljeno Belgijanaca i Francuza, sjeveroistočno od Yperna, kaošto i izmedju Cambraia i St. Quentina Engleza. Bojne skupine njemačkog prijestolonasljednika i vojvode Albrechta: U području Moze, s obe strane Mozele i u pojedinim odsječcima sjeveroistočno i istočno od Nancy pojača se djelatnost neprijatelja. Francuski izvidi prodreše u ravnici Sellena za čas u naše položaje kod Allendsdorfa. U području zapadno od Blamonta bijahu odbijeni pred našim zapriječkama. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Pitanje ugarske narodne vojske.

Budimpešta, 10. (D. u.) U jučerašnjoj je sjednici odbio zastupnik bez stranke, Urmanczy, u nastavku rasprave o vladinom programu, napadaje nekojih austrijskih krugova proti ugarskoj armiji, te je izjavio da su Madžari sami krivi, ako se nije još uredila madžarska samostalna vojska. Sav se politički život u Madžarskoj iscrpljuje u spletkama. — Za tim je izjavio ministar za nastavu, Apponyi, da Ugarska slavi danas konačno nacijonalno slavlje u pitanju od najvećeg zamašaja, a to jest osamosvojenje ugarske vojske. Ne radi se o upličanju krune u državna prava Ugarske. Još nikad nijesu doživjele opravdane državopravne težnje Ugarske takvog toplog priznanja, kaošto danas, sa strane krune. Što se tiče gospodarske neodvisnosti, ne će moći vlada da u tom pogledu štogod popravi; ali na nikoji način neće ni pogoršati položaja. Sloboda je samoodluke zemlji zasigurana. Reforma vojske, koju nagovješta sada vlada, jest organička preobrazba ugarskog dijela vojske. Moramo se pobrinuti oko toga, da se to, što ćemo danas postignuti, ne promijeni ili ne može promijeniti u budućnosti. U Ugarskoj ne dijeli nitko austrijsko nazrijevanje, da u pogledu vojske postoji neko neograničeno pravo vladara. Svako pravo, dakle i pravo vladarevo, može se vršiti jedino putem ustavne vlade. Ako saopćimo kući, da Njegovo Veličanstvo hoće da vrši svoja prava samo u smislu naših zakona i da će ugarski dio vojske biti zaista ugarskim, možemo taj pojav složnosti izmedju sviju ustavnih čimbenika smatrati jamstvom, da u tom pogledu neće doći do sukoba izmedju mjerodavnih čimbenika. — Ministar za domobranstvo, von Szurmay, odgovorio je za tim na napadaje zastupnika Urmanczyja na generalstvo te kazao: U četvrtoj godini rata, u kojoj naše vojske stoje svuda na neprijateljskom području, imademo dosta dokaza za to, da je svatko, od generala sve do vojnika-prostaka, izvršio u najvišoj mjeri svoju dužnost. — Time bi zaključena rasprava o vladinom programu. Kuća se je za tim odgodila do 16. veljače.

Iz Rusije.

Stockholm, 9. Poteškoće, koje pripravlja Trocki pregovorima u Brestu Litovskom, počimlju već sada da čine nekakav utisak na Leninovce. U Moskvi je podao Maksimov svojim drugovima izvještaj o stanju pregovora, te je došlo do takovog zaključka, da ne ostaje ništa drugo, do li ponovno navijestiti rat i sabrati vojsku od dva milijuna momaka.

Rotterdam, 9. Američko poslaništvo u Stockholmu raširuje vijest, da su boljševici zabranili svim poklisarstvima saveznika daljnji boravak u Petrogradu, te da su ih istjerali. Diplomatski zastupnici nalaze se na putu prema švedskoj granici.

Ženeva, 9. Prema nekoj londonskoj vijesti lista „Petit Parisien“ imao bi biti general Ščerbačev, bivši zapovjednik rusko-rumunjske fronte, uapšen prigodom svog dolaska u Kijev.

* **Engleska ponudja Turskoj i Bugarskoj mir.** Iz Sofije se javlja: Kako se potvrdjuje, pokušali su zadnjih mjeseca Englezi da nagovore Tursku na separatni mir. Ponudjali su medju Enos-Midia. Takodjer u Bugarskoj su isto pokušali — s istim neuspjehom.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Neka naša podmornica u kratko je doba potopila u zapadnom dijelu kanala La Manche i na zapadnoj francuskoj obali 8 parobroda i dvije jedrenjače s oko 28.000 bruto reg. tona.

* **Ubogi gladujući Madžari.** Iz Budimpešte javljaju: Budimpeštanska je policija doznala, da ima ugarska eskomptna banka u svojem skladištu 250 vagona živeža, koji je zaplijenila, dok se ne uvjeri, da se taj živež ne će izvesti iz zemlje. U skladištu su jaja, mast, med itd. Na imanju ugarskog zastupnika Sasa zaplijenili su 1000 metr. centa sakrivenog živeža. Pa još da se čovjek ne smiluje nad tim ubogim gladujućim Madžarima!

* **Wilson — diktator.** Dopisni ured saopćuje iz Berlina dne 9. veljače: Kako saopćuju berlinski listovi, oduševljeni je pristaša Wilsonov, poznati senator Overman, iznesao u senatu predlog, koji proširuje Wilsonovu punomoć sve do diktature.

* **Zračna navala na Pariz — kazna za Francuze.** „Wolffov ured“ javlja pod naslovom: Naše zračne navale na Pariz: Njemačke bombaške eskadre navališe u noći od 30. do 31. siečnja prvi put prema stalnoj osnovi i krjepko na grad Pariz. Navala bijaše uspješna, gubici i štete po službenim su francuskim izvješćima znatni. Kazna, što ju je grad Pariz tim pretrpio, bijaše pravedna. Već pred četvrt godine opominjali smo Francusku, neka ne nastavlja bombaških navala na njemačke gradove daleko izvan operacijonoga područja. Grozili smo se, ako te zračne navale ne prestanu, da će Pariz imati da nosi kaznu. Francuska vlada nije se obazirala na naše prijetnje. Na sam Božić u večer navališe neprijateljska lijetala na otvoreni grad Mannheim. U mjesecu siječnju navališe na gradove Priel, Heidelberg, Karlsruhe, Raspenau i Freiburg bombama. Sat za odmazdu kucnuo je. Francuska je opet opomenuta, ali ne više riječima, nego činom. Ostane li i ta kazna, a ujedno i opomena bez posljedice, moraju li i opet mirni njemački gradovi trpiti od neprijateljskih lijetala, imati će grad Pariz da pretrpi pravednu kaznu, u takovu opsegu i na takav način, kako je pravo kod takovih zločina.

* **Njemački socijalisti i gradjanske stranke.** K. Berlin. „Vorwärts“ piše o odnosu socijalne demokracije prema gradjanskim strankama i prema vladi, da će socijalna demokracija usprkos stanovitim razrožnostima mnijenja prema gradjanskim strankama i u buduće u takovim pitanjima, u kojima se može ustanoviti stvarni sporazumak, raditi zajedno sa gradjanskim strankama. Socijalna će demokracija sudeći po njenom dosadašnjem držanju oštroj kritici podvrći Hertlingovu politiku a u ostalom zadržat će si slobodne ruke.

* **Njemačka i Austro-Ugarska.** Hamburška trgovačka i obrtna komora izrazila je Reichstagu želju neka se sa Austro-Ugarskom nebi sklopio kakav trgovački ili carinsko-politički ugovor, koji bi Njemačku carevinu lišio samostalnosti u trgovačkoj politici. Napose neka se ne sklapa sa Austro-Ugarskom nikakova carinska unija.

* **Srpsko-grčko-talijanski savez.** Francuski listovi javljaju iz Rima: Grčki je izvanjski ministar Polytis otputovao na Krf, da započne pregovaranja o srpsko-grčko-talijanskom savezu.

* **Ministarstvo je Bratianu**, kako brzojavljaju iz Bukarešta, predalo svoju ostavku.

* **Ratni troškovi Udruženih država.** Reuter javlja iz Washingtona: Udružene su država tijekom deset ratnih mjeseca potrošile u ratne svrhe od prilike 7.100 milijuna dolara. Od ove je svote bilo isplaćeno saveznicima 4.121 milijuna kao zajam. Ostatak predstavlja izdatke Amerike za vlastite ratne svrhe. Ove brojke ne sadržavaju proračunskih državnih izdataka. Prama ovima povisili su se ratni izdaci za 100 milijuna mjesečno. Cijelokupni izdaci Udruženih država, izakako su stupile u rat, iznose 10 milijarda dolara. Od toga otpada gotovo polovica na zajmove za saveznike. Dva su ratna zajmova pokrila četiri petine ratnih troškova. Ovi su zajmovi unijeli 5,792 milijuna dolara. 1.250 milijuna dobila je vlada sa porezima. Do 1. prosinca iznosili su izdaci za vojsku na svim njezinim djelovima 1.460 milijuna dolara.

Mir sa Ukrajinom.

Vijesti iz Petrograda javljaju, da je prekinuta brzojavna sveza medju Brest-Litovskom i Petrogradom. Na drugoj strani javljaju njemačke novine, da još uvijek nije uspostavljen brzojavni saobraćaj izmedja Bresta Litovskog i Beča, tako te vijesti dolaze preko Berlina u Beč. U koliko ove vijesti odgovaraju činjenicama, teško je prosuditi, ali izgleda, da sadržavaju donekle nešto istine, pošto smo i danas uzalud čekali na točnije vijesti o miru sa Ukrajinom i o potankostima ugovora. Njemačke novine, koje su juče stigle u Pulu, prosudjivaju, bez sumnje, važni dogadjaj velikom, djelomično dapače i napadnom suzdržljivošću. „Grazer Tagblatt“ ističe, unatoč svom, ustalom velikom optimizmu, vanredne poteškoće, s kojima ima da se bori novoskaluplјena ukrajinska republika, a „Tagespost“ si tumači protuslovne vijesti, koje stizavaju o položaju u Ukrajini, na način, kako bi bilo pogrijeno očekivati živeža iz Ukrajine za naredne nedjelje. Prama tome, kao da se ne pripisuje miru sa Ukrajinom ona znamenitost i onaj zamašaj, koji mu je pripadao polag brzojava sa „dozvolom posebnog izdanja“.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Iza sastanka „Katoličko-političkog i gospodarskog društva za Slovence u Koruškoj“ opaža se i tamo novi svježiji i bujniji život. „Mir“, glasilo koruških Slovenaca, priopćuje cijelu vrstu dopisa iz slovenske Koruške, gdje djevojke i žene izražuju svoje oduševljenje za narodno ujedinjenje.

— U „Slovenskom narodu“ pozivlje dr. Franko na sastanak goričkih slovenskih zemaljskih zastupnika, koji bi se imao obdržavati u Ljubljani. U pismu, koje nije upravljeno samo na narodne zastupnike, nego i na vas jugoslavenski svijet, vatrenim riječima prikazuje očajan položaj bjegunaca, koji se na razvaline vraćaju i tužnu sliku, koju pruža opustošena zemlja.

Iz Hrvatske. U jučerašnjem broju priopćismo pod naslovom „Jedna naša ljaga“ nekoliko riječi o pisanju frankovačkih listova. Medjutim nijesu frankovci jedina naša ljaga. Imamo mnogo takovih nelijepih skvrna na našem narodnom tijelu, a jedna, svakako i to ne jedna od najmanjih, jest današnji hrvatski sabor. Sastao se, junački prozborio i bio opet odgodjen. Nas Istrane zanima najviše otklon predloga dr. Prebega i drugova, da se dozvole slati iz Hrvatske i Slavonije živežne pošiljke u Istru, Dalmaciju i Hercegbosnu.

Iz Srbije. Listovi javljaju, da je u Srbiji zahvatila velikog maha madžarska propaganda. Sam frankovački list se čudi, kako to, da se mora srpska mladež na srpskim školama podučavati u madžarskom jeziku. Pita se, zar su išli hrvatski junaci da osvajaju Srbiju za Madžare? — „Beogradske novine“ priopćuju članak ženevskog „Srpskog lista“, u kojem se taj obara na srpsku vladu, koja da u inozemstvu zaštićuje samo svoje privrženike, a napušta sve one, koji „smjelo nastupaju i ne će da rade onako, kako njoj godi“. Pisac članka ubraja sigurno medju one, „koji smjelo istupaju“, i sebe samoga. Na koncu veli autor, da vlada Pašićeva jedno govori, a drugo radi. Za to da više nije moguće vjerovati u nju, njezinu iskrenost, u njezinu dobru volju i čiste namjere.

Iz Poljske. O Poljskoj rekao je Trocki dopisniku „Bugarskoga dnevnika“, da on izjavlja, e

nema ništa proti tomu, ako ta država stupi makar u uniju s Austrijom ili Njemačkom, ali, da se takodjer Poljacima mora podati mogućnost, da slobodno izraze svoju volju, hoće li pristupiti k toj ili onoj državi pak braniti svoju posvemašnju nezavisnost“. Medjutim se po cijeloj Poljskoj vrše manifestacije za ujedinjenje svih Poljaka s izlazom na more.

— Poljski je klub otklonio predlog za votiranje tromjesečnog budgetnog provizorija vladi sa 22 proti 21 glasa. Vidi se iz toga, da i medju Poljacima postaja jača radikalna skupina. — Predsjednik je poljskog kluba, konservativac barun Götz, bio primljen u audijenciju kod cara. Car se nada, da će Seidleru poći za rukom, da predobije Poljake za sebe. Slavenska štampa u Austriji drži, da je položaj Seidlerov neodrživ.

*

Iz češkoga svijeta. Predsjednik „Češkoga svaza“ zastupnik je Stanjek izjavio, da će Česi srušiti parlamenat, ne bude li povučeno obećanje o ustrojenju njemačkog okružnog sudišta u Trutnovu. Čini se već, da je i Seidler uvidio, da ne može ipak kao ministar-predsjednik voditi svenjemačku politiku. Medju Česima vlada veliko ogorčenje. Katolički su češki narodni zastupnici izjavili, da će oni, bude li treba, preteći još sve druge stranke u radikalizaciji politike. — Ovih je dana ponovno izbilo na površinu pitanje oporuke pokojnog olomučkog nadbiskupa Kohna, kojom je on odredio milijun i po kruna za osnutak češke univerze u Moravskoj. Za pokriće te svote ima se prodati njegovo imanje Ehrenhausen kraj Graca. Upravno sudište ima odlučiti, da li će ostati na snazi rješenje ministarstva nastave, koje je oporuku odobrilo. — Dne 7. o. mj. ostao je Prag bez — kruha. Sve su zalihe brašna iscrpljene, pa su pekari odlučili, da napuste rad. Grad je poslao u Beč odaslanstvo, da u interesu bolje opskrbe pučanstva zatraži u kralja audijenciju.

*

Izjava srpske radikalne stranke. U zadnje se doba spočitavalo pristašama jugoslavenskog pokreta, da pravé račune bez krčmara, jer da Srbi ne mare ni za kakvu Jugoslaviju, nego teže uvijek samo za Velikom Srbijom. Osječki „Jug“ priopćuje ovu izjavu: Srpska narodna radikalna stranka i ako je prilikom posljednjih saborskih izbora dobila nekoliko hiljada biračkih glasova, nema danas na žalost ni u jednom saboru svoga poslanika, koji bi u glavnim pitanjima obilježio stanovište svoje stranke. Kako u ovo vrijeme nije moguće održati stranački zbor, da zauzme položaj prema deklaraciji, koju je dao jugoslavenski klub u bečkom saboru 30. maja 1917. godine, to na mnoga pitanja, a po predhodnom izvještaju iz naroda, izjavljujem ovo: Srpska narodna radikalna stranka ne smatra spomenutu deklaraciju kao alfa i omega cijeloga ovoga pitanja, a to tim manje, što mnoge pojedinosti nisu dovoljno precizirane. Naglašujem, da srpska narodna radikalna stranka u programu svom još od početka zastupa iskreni demokratizam i samoopredijeljenje naroda: zastupa, da na svakoj zajednici bude očuvano narodno ime, kulturni i ekonomski razvitak i sve ono, što je jednom narodu potrebno i sveto. Srpski narod, koji je eminentno demokratski narod, zastupa, mogu kazati, u cjelini svojoj ovo stanovište. To stanovište zastupa i onaj dio srpske narodne radikalne stranke, koji ispovijeda, da su Hrvati, Slovenci i Srbi jedan narod sa tri imena, a to stanovište zastupa i onaj dio srpske narodne radikalne stranke, koji ispovijeda, da **su Hrvati, Slovenci i Srbi najbliža slovenska braća,** koji imaju vrlo mnogo zajedničkoga i koje goni potreba njihova života da budu u zajednici. No razumije se i ova formalna razlika ne može da bude preprijeka glavnome smjeru, pa zato mogu otvoreno reći, da srpska narodna radikalna stranka u stvaranju jugoslavenske zajednice ne će biti posljednja, nego će se boriti rame uz rame sa svima onima, koji budu iskreno radili na njenom ostvarenju. U to ime napred, jer pregaocu Bog daje mahove! Srijemski Karlovci na sv. Savu 1918. godine. Dr. Gjorgje Krasojević, predsjednik srpske narodne radikalne stranke.

Domaće vijesti.

Iz aprovizacije. Aprovizaciona komisija saopćuje: Današnjim danom počet će prodaja mesa na slijedeći način: Prednji dio: Mesarna: Rauer, Šišanska ulica; Gruden, tržnica; Žic, Piazza Comizio i Cidri, Via Valle. Zadnji dio: Fabris i Marač, tržnica; Mihaljić, Via Campo marzio i Vatta, Via Kandler. Cijena jetrima je odredjena K 2·20 a plućima K 1·20. Mesari moraju izvjesiti table i na njima označiti cijene. Aprovizaciona komisija priopćuje konsumentima, neka svaki nered, nedostatnu mjeru, previsoke cijene itd. prijave na mjestu za pritužbe aprovizacijone komisije. — Današnjim danom počimlje dioba robe za mjesec veljaču i to: pol kg ječma, četvrt kg prosa, 20 dg pekmeza (marmelade), 6 dg masla, 6 dg slanine i osmina ulja po iskaznici. Prodavat će se slijedećim redom: Ječam (odsječak II.) i proso (Odsječak III). razdijelit će se u prodavaoni u ulici Giulia-Barbacani i Albertovoj ulici i to: u ponedjeljak: samo seljaci, u utorak: u ulici Giulia iskaznice od broja 1 do 1000, u Albertovoj ulici od 1001—2000; u srijedu: u ulici Giulia od 2001—3000, u Albertovoj ulici od 3001—4000; u četvrtak: u ulici Giulia od 4001 do 5000, u Albertovoj ulici od 5001—6000; u petak u ulici Giulia od 6001—7000, u Albertovoj ulici od 7001—8000 i u subotu u ulici Giulia od 8001 do 9000, u Albertovoj ulici od 9001 dalje. — Pekmez (marmolada) — odrezak IV. — i maslo, slanina i ulje (oduzevši iskaznicu za mast) razdijelit će se samo u prodavaoni na Viškom trgu, i to: u ponedjeljak samo za seljake; u utorak od broja 2001 4000; u srijedu: 4001—6000; u četvrtak od 6001—8000; u petak od 8001 dalje; u subotu: 1—2000. Cijene su ove: Ječam K 1·20, proso K 1·40, pekmez K 4·60, maslo K 18, slanina K 18 i ulje K 8 po litri. Dijelit će se od 8—12 prije podne i od 2—6 popodne. Za proso i ječam treba da svako donese sam, u što će zaviti.

Istarska deputacija u Beču. Iz Beča nam javljaju: Dne 9. o. mj. prispjela je u parlamenat deputacija Istre, sastojeća iz članova eksekutivnog odbora: dr. Kurelića, dr. Červara, dr. Liusa i Vjekoslava Resa, da jugoslavenskome klubu potanko izvjeste o stanju Istre. Deputacija je dugo raspravljala s istarskim zastupnicima i predsjednikom dr Korošcom, koji će sa svim silama poduprirati zahtjeve eksekutivnog odbora kod vlade. Deputaciju će primiti takodjer ministar-predsjednik i ministar za prehranu Höfer.

Nove cijene mesa. C. k. tvrdjavni povjerenik saopćuje: Obzirom na silno povišenje cijena za nabavu blaga za klanje, kojemu je takodjer podvrgnuta aprovizacijona komisija, e da ne pusti grad bez mesa, ustanovljujem na temelju namjesničkog opunovlaštenja u smislu § 51. obrtnog reda slijedeće maksimalne cijene za govedje meso: prednji dijelovi K 8.80, stražnji dijelovi K 14.—. Ove cijene stupaju odmah na snagu.

Maksimalna cijena špirita. Općinski ured Pula saopćuje: Na temelju zakona 30. XI. 1917. B. D. Z. br. 467 te uslijed otpisa c. kr. namjesništva 27. XII. 1917. Pr. A-br. 1162-17. ustanovljuje se za kotar Pula maksimalne cijene za gorući špirit za prodaju na malo: Prodaja na veliko za 10.000 posto litre K 183.— dodatak od 8 posto za prodaju na malo K 14·64, dodatak za putne troškove od željezničke stanice do mjesta prodaje K 2.36, ukupno K 200.—. Prema tome je maksimalna cijena za jednu litru špirita K 2.—.

Uporaba slame. Općinski ured javlja: Upozoruje se na smošnji otpis od 28. studenoga 1917. broj Allg. 1469-1 glede zabrane uporabe slame žitarica za stelju. Slame žitarica upotrebit će se kao stelja samo za bolesne krave i one, koje imadu tele i to u razmjeru od 5 kg. na dan i za krave za mlijeko u razmjeru od 3 kg. na dan.

Za učitelje. U puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Pozivlju se učiteljice, koji žele biti namješteno na kojoj hrvatskoj školi ovoga kotara, neka ulože molbu na c. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Jedna požrtvovna skupina naše narodne stvari, položila je kroz zadnje vrijeme K 170.—, i to, 50 posto za srednju školu u Puli; 25 posto za „Slovensku maticu“ i 25 posto za spomenik neumrlog jugoslavenskog borca dr. Janeza Ev. Kreka. Darovaše: po K 10: Kalin, Gabrić, Duboković, Kottor; po K 8: Kržišnik; po K 6: Zaletel, Bonac, Jelusić; po K 5: Zupanc, Bemškar, Jerman, Tomčić, Jurić, Milalov, Mandić, Opitz, Žilić, Novković; po K 4: Anić, Horvat; po K 3: Brnjac, Sudolić, Matijević, Buljanović, Grubesić, Sudolić, Dučić; po K 2: Bertok, Kovačić, Velčić, Vranković, Barisić, Basić, Sandulić, Sladoljev, Valčić, Mazur, Ivančić; po K 1: Jerčić, Vukisević, Črnac, Zderić. — Za prodana jaja, darovanih upravi lista za učinjenu jednu radnju K 6.— Ukupno K 91.—; zadnji iskaz K 49.610.38. svekupno K 49.701.38.— Svijesnim darovateljima budi čast i hvala! Naprijed za našu srednju školu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6501.

IVAN V. JENSEN:

ISELJENIK.

(Konac.)

Sva je družba imala iseljeničku bolest, vraćali bi se i opet bi išli natrag. I sad to još čine. Nije čudo: doma im sjede stari. Ima starih seljaka, lice njihovo bi me moglo da domami kući preko mora, ma da baš nismo iste krvi. Zato se ne čudim, da su čas tu, čas tamo. Tog selenja amo tamo, mislim, da se mi djeca iz škole graaböllske nikad riješit ne ćemo.

Doma jednoć nadjoh Lausta, nesretnik je u Americi bio u kamenolomu, a nije pravodobno otišao: zato su mu eksplozije mina razorile desnicu i oslijepile jedno oko. Htio je otići još preko, ali Laust je još dosta vidio, da je kuću našao.

U selu ga na plesu nadjoh, ali ga ne prepoznadoh, jer od dečka iz mog djetinstva nije ostalo ništa. Slično je Amerikancu, koji nije ni bogat, ni siromah, ni gore, ni dole: overalls typus, vele. Na njemu invalidu već se radnik nije poznavao, a nosio je naočare, jer i drugo oko ne valja; nit je više izgledo ko Amerikanac, nit ko seljak. Ipak mu je lice bilo suho, ko od kaučuka: ko Jankee. Nije me ni prepoznao, ipak smo bili ja „i on. America ga je svega promijenila, a ipak je bio isti, umako bi mu „Well“ s danskim naglasom. Inače nije govorio danskom juhom engleskim rezancima, ko ini Danci-Amerikanci. Da, reče: najljepše je u Americi, ali vuklo ga je kući...

Laust je digo gusle k očalima, sviro staru pjesmu za ples iz mladosti. Stara mati mu je igrala ko hrastova klada, sjajna mladošću, a moja družga iz škole, Karen Mari, udova, iza sedam poroda, vodila je igru. Tju! Ko je jednom priju vodio tim kolom, naći će u nje uvijek samo mladosti njene i onaj pogled, što ga sijeda starica sna da spremi za svog plesača, s kojim je nekad u školu išla: za izgubljeni rad.

Laust je svirao one stare pravé točove: igralo se prezirom smrti: stari su u večer došli na ples: na smjelim očima vidilo se, da je divlji slučaj i gvozdeni nagon nekad odlučivao, ko će od njih mladih biti čiji sin!

I dok je luda radost kod plesa carevala, Laust je sjedio, nagnuo uho na gusle, zanesen domovinskim melodijama, slijepac, bez sentimentalnosti; bio je samo doma. Stari seljački valčik, koji je tješio naše stare u siromaštvu, prije stoljeća odzvanjahu su gusala enerzijom vještaka u sigurnom taktu. Bio je i tu na svom mjestu.

Zadnje, što sam o Laustu čuo, je bilo, da je opet krenuo u Chicago. Vratio se skoro slijep preko, s jednom rukom i sad u boarding house u sestrinom u Milwaukee sve pipa, slijep i radi, što već invalid može. I svira staru bojnu pjesmu onih, što idu u tamnu sudbinu:

I crossed Missisippi,
I shall cross Missouri.....

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, utorak 12. veljače 1918. | Broj 935

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na visoravni Sette comuni živahna djelatnost artilerije. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Izvidnički sunci Engleza na mnogo krajeva fronte u Flandriji i Artoisu dovedoše osobito kod Warnetona i istočno od Armentieresa do žestokih bojeva. Mi privedosmo pri tom zarobljenika. Bojna skupina vojvode Albrechta: Na lorenskoj fronti, u srednjim Vogezima oživi po podne bojna djelatnost. Nekoliko izvida južno od Embermenilla, kod Senne i na Buchenkopfu dopremi nam zarobljenika. Talijanska fronta: Na visoravni Sette comuni živahna djelatnost artilerije. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Mirovna pregovaranja.

Danas je stigla veoma važna vijest, da je pučki komesar Trocki proglasio ukinuće ratnog stanja sa središnjim vlastima te naredio demobilizaciju vojske. Ovo još ne znači, da je sklopljen mir, već jedino to, da je za obnovu neprijateljstva potreban novi namještaj rata. Demobilizacija ruske vojske već je dulje vremena u toku a njezino službeno navještenje imade samo formalno značenje. Dogadjaj u Brest Litovskom imade dakle u glavnom veliko moralno značenje. Ali ipak nema sumnje, da su središnje vlasti time učinile novi korak, koji ih približuje miru. Važna bi mogla biti odluka pučkog komesara Trockoga u vojničkom pogledu.

B e č, 10. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog danom 8. t. mj.: U današnjoj sjednici povjerenstva za uredjenje političkih i teritorijalnih pitanja dotaknuo se je državni kancelar dr. v. Kühlmann pitanja krivotvorenih brzojavki, o kojima je donekle Trocki tvrdio da potiču iz Wolffovog ureda. Trocki nije dao odredjenog odgovora na pitanja. Za tim je Trocki prosvjedovao proti kampanji u njemačkoj i austro-ugarskoj štampi, koja je navodno dobro organizovana te imade svrhu, da se rusku delegaciju čini odgovornom za zatezanja u mirovnim pregovorima.

B r e s t L i t o v s k i, 11. Dopisni ured javlja danom 8. o. mj. (Nastavak.) Trocki nastavlja: Naprotiv morao bi on istaknuti, da je veliko značenje uvjeta označenih sa protivne strane, učinilo stanku potrebnom, kako bi se po ruskoj vladi ispitali. U svakom slučaju drži on nužnim da izjavi, da odgovornost radi zatezanja ne pada na rusku delegaciju. Upravo predsjednik njemačke delegacije da je želio pretresivanje o raznim pitanjima. — Državni je kancelar v. Kühlmann na to izjavio, da on nije slijedio njemačke novinske kampanje, koja je po gospodinu Trockomu označena kao dobro organizovana. Hvala javnosti diplomacije, koje smo se tijekom ovih pregovora držali, mogla si je njemačka štampa stvoriti vlastiti sud iz izvještaja o pregovaranju, koji bijahu objavljeni. Njemački je novinar dosta muževan, da si stvori sam neovisan sud, pa ako se sud, do kojega je njemačka štampa došla, nije svidio ruskoj delegaciji, ruska štampa uživa sa svoje strane posvemašnju slobodu, da istupa za nazore, koje ona drži pravima. On da mora svakako da svako spočitavanje, kao da bi predsjednici savezničkih delegacija bili odgovorni za zatezanje, najenergičnije odbiti. Budući da se na pregovorima radi o mislima, koje su danas nove, i za koje uzalud tražimo primjere u teoriji a i u praksi, bilo je neophodno potrebito, da se rasvjetle takodjer sa teoretske strane pitanja, koja su došla u pretres. Kad bi bilo došlo do sporazumka u teoretskim točkama, bilo bi se silno približilo umirujućem riješenju zajedničkog zadatka. Trocki je s pravom istaknuo, da ga je važnost predloga protivne strane ponukala na temeljito proučavanje. On misli, da mora saopćiti gospodinu Trockome, da će on udovoljiti njegovim željama, budu li, kako on i bez toga namjerava, u jednoj od narednih sjednica obuhvaćeni dosadašnji uspjesi pregovora. — Ministar izvanjskih posala, grof Czernin, izjavlja u oduljem tumačenju, da takodjer austrijska i ugarska štampa izražuje svoje nazore o držanju boljševika bez uticaja vlade. — Nakon opetovne obrane proti spočitavanju o zatezanju, pripomenuo je Trocki, da on mora ovdje otvoreno ustvrditi, da je njegova vlada za vrijeme revolucije potlačila cio niz novina, ne za to, što su kritikovale pučki komesarijat za izvanjske poslove, nego za to, što su nagovarale na nasilja. Nasuprot nema kod njih nikakve preventivne cenzure, kaošto u nekojim drugim državama. — Državni je tajnik, dr. v. Kühlmann istaknuo, da u Njemačkoj nema takodjer nikakve preventivne cenzure i da napadaji na izvanju politiku i njene nosioce, koje bi morao opaziti i gospodin Trocki, kao dobar poznavalac njemačke štampe, nijesu doveli do obustave njemačkih novina. — Ministar je izvanjskih posala, grof Czernin, ustanovio, da cenzurne oblasti, koje su u Austro-Ugarskoj, nijesu u stanju, da prisile štampu na pozitivne izjave. One su mogle uvijek djelovati samo u negativnom smislu te spriječiti izjave novinstva, koje su smatrale štetnima. U Austro-Ugarskoj nije već dugo bio ukinut koji list, u koliko je to njemu poznato. — Za tim bje podijeljena riječ, na predlog Trockoga, članu ruske delegacije, Bobinskomu, kao stručnjaku za poljačke stvari. Gospodin je Bobinski pročitao dugu izjavu u ruskom jeziku, koju je opetovao drug Radek u njemačkom jeziku. Govornici proglasuju sebe jedino pozvanim zastupnicima poljačkog naroda. Kao zastupnici poljačkog naroda traže, neka se odstrani sadašnje vladine organe iz Poljske te se pritužuju nad dosadašnjim razvojem poljačke neovisnosti. Konačno izjavljaju, da je do sad jedino revolucijonarna Rusija branila prave interese slobode. U svojim su se izvodima konačno gospodin Bobinski i Radek pozivali na Poljake, boreće se u austrijskoj i u njemačkoj vojsci. — Državni je tajnik, v. Kühlmann, upravio za tim kratak upit na predsjednika ruske delegacije, da li smatra upravo pročitan dokumenat službenom izjavom ili ne. — Trocki je odgovorio, da se uprav pročitana mnijenja imadu smatrati službenim izjavama, u granicama, koje je ruska delegacija odredila u početku sadašnjih pregovaranja. Što prelazi ove granice, imade se smatrati jedino informativnim materijalom. — Državni je tajnik, dr. v. Kühlmann, dao za tim slijedeću izjavu: Meni izgleda veoma čudnovato, da u onoj istoj sjednici, u kojoj pučki povjerenik za vanjske poslove odlučno odbija podvalu, da on zateže pregovaranja, naredjuje jednom članu ruske delegacije, neka čita izvode od takove duljine, za koje preuzima onda samo polak odgovornosti. Upravo pročitana izjava čini mi utisak, da je uzalud govorena, te ne mogu da pojmim, kako bi takvi, čisto demagoški govori imali da pospiješe razvoj naših pregovaranja. Što se moje osobe tiče, to otklanjam svaku izjavu, koja nije s l u ž b e n a izjava ruske delegacije. Bojim se, da će takve izjave, kakva je govor, upravo pročitan od člana ruske delegacije, iscrpsti strpljivost savezničkih delegacija te ne će biti jedina njemačka štampa, koja će podvojiti o iskrenosti ruskih mirovnih namjera. General je Hofmann dodao tomu slijedeće: Ja prosvjedujem proti tome, da se gospoda Bobinski i Radek drznu govoriti u ime njemačkih vojnika. Ja moram, da na najenergičniji način uzmem u zaštitu vojnike njemačke vojske poljačke narodnosti, koji su se časno borili na svim bojnim poljima za svoju domovinu, njemačku državu. — Trocki je za tim izjavio, da on pripisuje nasuprot poznatim izrazima voje navedenim sa protivne strane Poljacima, zastupanim u svojoj delegaciji vanrednu važnost. — Državni je tajnik, v. Kühlmann, za tim zaključio sjednicu sa primjetbom, da će se u narednoj sjednici skupiti i pretresivati rezultate dosadanjih pregovaranja, da ugodi želji izraženoj sa strane ruske delegacije.

Kapitulacija Trockoga.

Ratno stanje dovršeno. — Rusija demobilizira.

„Narodni Listy" pišu: „Dosta su se već naši državnici naslušali rabinske mudrosti Trockoga", veli lipski „domovinski" organ. Ali gotovo sva štampa, koja služi vladama u Berlinu i Beču, zahtijeva, neka se govori s boljševicima oštro, Hoffmanski. I češki pisani vladin list „Hlas naroda" dovikuje: „Konac debate!" Gospodin Trocki — saopćuje list, sigurno na temelju vladine informacije — čuti će iz usliju grofa Czernina: Do ovuda, dalje ne! A k tomu pripominje: Gospodin će Trocki ili potpisati ili se vratiti kući. „Iz tih se izvještaja", pišu „Narodni Listy", već dne 7. o. mj., „može prosuditi, da se odluka u Brestu Litovskom ne će otezati. Ili će boljševici kapitulirati, ili će se pregovori prekinuti. Ili će priznati, da je u Kuronskoj, Litvi i Poljskoj već stvorena odluka ili će otkazati primirje. U Berlinu imaju već dosta te „rabinske mudrosti", Beč je sit debate".

B e č, 11. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog danom 10. veljače 1918.: Njemačko-austro-ugarsko-ruska komisija, sastavljena u svrhu pregovaranja o političkim pitanjima, obdržavala je jučer i danas sjednice. Na današnjoj sjednici komisije saopćio je predsjednik ruske delegacije, odrekavši se formalnog mirovnog ugovora, da proglašuje ratno stanje dovršenim i naredjuje posvemašnju bezodvlačnu demobilizaciju ruskih bojnih sila. Glede daljnjih pregovaranja izmedju vlasti četvornog saveza i Rusije, koja će proizaći iz te situacije, o uredjenju uzajamnih diplomatskih, konzularskih, pravnih i gospodarskih odnošaja istaknuo je gospodin Trocki način putem direktnog saobraćaja izmedju vlada, koje sudjeluju i putem komisija vlasti četvornog saveza, koje se nalaze u Petrogradu.

Mir sa Ukrajinom.

B e r l i n, 11. (D. u.) Wolffov ured javlja: **Car je Vilim poslao drž. kancelaru grofu Hertlingu brzojavku, gdje mu čestita radi sklopljenja mira na istočnoj fronti i u kojoj kaže: Poslije najljućih bojeva sa čitavim jednim svijetom neprijatelja, slomljen je, hvala pobjedama naših neumrlih vojska, obruč, koji nas je stezao, te je riječ o miru postala zbiljom. Po prvi se je puta znatno približio svršetak gigantskog boja. Pouzdavajući se u svoju neslomivu silu, njemački će narod i dalje vršiti zadaće, koje će mu ovaj rat još naložiti.**

B e č, 11. (D. u.) Utisak, što ga je u monarkiji izazvalo sklopljenje mira sa Ukrajinom, postao je još dublji usljed posljedne Trockijeve izjave o svršetku ratnog stanja. Vijest je bila svuda primljena sa radošću i zadovoljstvom, što se vidi iz razvješenih zastava i misa zahvalnica. Listovi govore u člancima o važnosti dogadjaja na istočnoj fronti te drže, da će se konačno mnijenje moći izreći tekar iza protuizjave središnjih vlasti. Mora se naročito doći posve na jasno, kakvo će stanovište zauzeti petrogradska vladapogledom na mir sa Ukrajinom, jer je od toga ovisan daljnji razvitak stvari.

B e r l i n, 11. (D. u.) Pišući o Trockijevoj izjavi o svršetku ratnog stanja sa Ukrajinom, podanoj kod mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom, kažu listovi, da je ova izjava jednostrana i da može protivna stranka odgovoriti na njezin sadržaj, kako joj se svidja. Da li će se to dogoditi, o tome će razmišljati naši vojskovodje i naši državnici te će prema tome stvoriti i odluku. Listovi desnice i svenjemački listovi izražuju bojazan, da hoće Trocki-Leninova izjava iskoristiti novo stvoreni položaj u svrhu propagiranja svojih revolucijonih ideja kod središnjih vlasti.

B e č, 10. (D. u.) Iz Bresta Litovskog se javlja: Nakon govora državnog kancelara dra. v. Kühlmanna i predsjednika ukrajinske delegacije Ševrjuka predlaže v. Kühlmann mirovni ugovor na potpis. Prvi je potpisao mirovni ugovor grof Czernin a iza njega u 21 minutu svi ostali. U ugovoru se veli, da će granica ukrajinske republike prema Austriji ostati, košto je bila prije rata izmedju Austro-Ugarske i Rusije. Dalje prema sjeveru protezat će se granica ukrajinske pučke republike od Tarnograda počevši pa u pravcu Bilograj-Sczezebrzszyn-Krasnostaw-Pugaszo-Radin-Meskirče-Sarnaki-Melnik-Visoko-Litovsk-Kamienec-Litovsk-Pruhany-Wygonowskojesće. U potankostima odredit će se ta granica prema etnografskim prilikama i željama pučanstva. Ispražnjenje zaposjednutog područja započet će odmah iza ratifikacije sadašnjeg mirovnog ugovora. Za vrijeme do 31. jula t. g. obvezuju se obe stranke izmjenjivati višak poljodjelskih i industrijalnih proizvoda. — Potankosti ćemo donijeti u narednom broju.

Sveta zakletva Francuske.

P a r i z, 9. (D. u.) Agence Havas. Po podne bi u Sorboni u prisutnosti Poincare-a, pod predsjedanjem predsjednika komore Deschanela obdržavana narodna manifestacija svetog francuskog saveza, otvorena po Deschanelu nagovorom, u kojem je ponovio svetu zakletvu Francuske, koja glasi: Prisižemo na naše mrtve i pred vojnicima na Marni, Yseru i Verdunu, da ne ćemo prije položiti oružja, negoli bude osvećeno pravo, kažnjen atentat, koji je bio 40 godina pripravljan proti slobodi svijeta, dok ne bude Belgija, Srbija i Rumunjska oslobodjena i dok ne budu francuska područja, koja bijahu oteta godine 1870. i 1914., Francuskoj povraćena. Slične je izjave izrekao cio niz osoba, a na to je ministar za mornaricu Leygnes u ime vlade posilio neslomljivu volju za pobjedom i rekao: Kod svih onih koji ratuju, bije se boj u zaledju, koji bi mogao biti odlučujućim. Neprijatelj nastoji sad postići po diplomatima pobjedu. Boj je na unutarnjim frontama započeo. Svaki narod stupa u svojoj cijelini u epopeju i igra sudbonosnu ulogu. Francuska se ne će prignuti. Ostat će neoboriva. Neprijatelj nas želi povući u svoju stupicu i poziva se na ratnu kartu, ali alijirci imaju takodjer zaloge neprocijenjive vrijednosti. Gospoduju na moru i imaju i kolonije i gospodstvo nad sirovinama. Na to prikazuje ministar odnošaje prije rata te naglašuje, da je jedinstvo naroda antante jedinim jamstvom za skorašnji sigurni mir. Jedinstvo će morati da nadmaši dogadjaje tako, da će svi narodi, koji se bore za nepovrijedivost svoje domovine, sačinjavati jaku ligu proti obnovi njemačkog militarizma. Njemačka će pokušati da razdvoji, ali mi imamo to najgore za nama, te smo na putu do cilja, koji će kazniti zločin, naime *oslobodjenja podjarmljenih naroda, ponovnog zauzeća provincija i povratka Alzacije Lorene k domaćem ognjištu Francuske.*

Govor njemačkog cara.

Homburg vor der Höhe, 11. (D. u.) Prigodom sklopljenja mira sa Ukrajinom se je pučanstvo poklonilo caru Vilimu. Odgovarajući na nagovor gradonačelnika, rekao je car: „Naš Bog hoće mir, ali takav mir, u kojemu svijet nastoji, da čini ono, što je pravedno i dobro. Mi hoćemo, da svijetu donesemo mir. To ćemo na svaki način učiniti. Tko nam pruža ruku, taj će i našu ruku dobiti, ali onoga, koji neće mira, toga se na to mora prisiliti. U tom smjeru moramo mi svi djelovati, muškarci i žene. Sa susjednim narodima hoćemo da živimo u prijateljstvu, no prije se mora priznati, da je njemačko oružje pobijedilo. Naše će čete pod našim velikim Hindenburgom izvojštiti pobjedu. Tada će doći mir, kakav je potreban za jaku budućnost njemačke države i koji će uplivati na razvitak svjetske povijesti.

Iznenadjenje Poljaka. Plaća za dugogodišnju vjernu službu.

Beč, 11. (D. u.) „Poljske vijesti“ javljaju: Predsjedništvo „Poljskog kluba“, sastavljeno iz načelnika Götza, načelnikovog zamjenika Conzio i zastupnika Germana i Lasockog, došlo je prije podne ministarskom predsjedniku vit. dr. Seidleru te mu saopćilo, da je obzirom na objavljenje mirovnog ugovora sa ukrajinskom pučkom republikom, u kojem se ugovoru pretežnom većinom od rimokatoličkog poljskog pučanstva napučena područja u prilog Ukrajine otcijepljuju od kongresne Poljske, cio „Poljski klub“ prisiljen, da u carevinskom vijeću, kao što i u austrijskim delegacijama predje u najoštriju opoziciju.

* **Car će pregovarati sa zastupnicima svih stranaka.** „Narodni Listy“ javljaju iz Beča, da će vladar pozvati k sebi zastupnike svih stranaka, prije negoli dodje do rekonstrukcije ministarstva.

* **Rumunjski kralj** je naložio generalu Avarescu, da sastavi kabinet. (Madjarske novine)

* **Švedska — Finska.** Iz Stockholma javljaju: Proglas žena poziva vladu, neka ne poduzme nikakovih mjera, koje bi mogle u Finskoj prouzročiti unutrašnje nemire ili ju privući u rat. Vlada bi morala posredovati medju finskim strankama, kako bi ove spasile samostalnost Finske.

* **Novi ugarski ministri.** Javlja se iz Budimpešte dne 11. t. mj., da je Njeg. Veličanstvo imenovalo dra. Aleksandra Popovicsa ministrom financija, grofa Belu Szerenya ministrom za poljodjelstvo. — Car je danas na povratku sa sedmogradske fronte prispio u Budimpeštu, gdje je u kraljevskom dvorcu zakleo nove ministre. Iza jednosatnog boravka povratio se je car u Beč.

* **Naš car** uputio se je 8. t. mj. iz Badena na sedmogradsku frontu, da nadgleda čete. Raspoloženje je četa izvršno. Car je izrazio priznanje časnicima i momčadi za njihove čine u teškim bojevima i za njihov rad kod uspostavljanja zemlje. U Sibinju je car bio od pučanstva srdačno pozdravljen. Na povratku u Beč se je car zaustavio na mnogim kolodvorima, da može biti uvijek obaviješten o toku mirovnih pregovaranja.

* **Novi vrhovni zapovjednik četvornog sporazuma.** Novim vrhovnim zapovjednikom vojske četvornog sporazuma, koji bi se imao postaviti kao dostojan suparnik proti Hindenburgu, saopćuju „Narodni Listy“ da će prema listu „Progrès de Lyon“ biti imenovan general Foch.

* **Krilenko nije bio uapšen.** Vijest, da je vrhovni zapovjednik ruske vojske Krilenko bio sa cijelim glavnim stožerom zarobljen od Poljaka, dementira ukrajinski dopisni ured u Bernu. („Nar. Listy“.)

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dosad smo uvijek upirali očima u Zagreb i Hrvatsku, kao voditeljicu našega kulturnog i političkog života. Danas se obraćamo prema Ljubljani i Sloveniji, prenerađeni gotovo onom silom, koja polagano ali čvrsto i ustrajno kleše kamen za temelj naše buduće zgrade, naše narodne države. U radikalizaciji misli, pojmova i ideja pretekao je Zagreb Ljubljanu, no mi smo već više gledali s nekakvim nepovjerenjem u taj Zagreb, koji toliko galami, dok naprotiv osjećamo, kako se u Sloveniji stupa korak po korak, odlučno, postepeno i bez skokova naprijed. Osjećamo snagu slovenske štampe, koja si bez retoričke žestine krči put u narodu, i u tom radu vidimo nešto nepobijedivo, što se ne da smrviti ni uništiti ničim, jer je sazdano na čvrstom temelju. „Jugoslovan“ opet saopćuje nov uspjeh narodnoga glasovanja. U slovenskoj zemlji glasovalo je dosad za majsku deklaraciju: 480 općina, žene i djevojke u 361 kraju sa 124.877 potpisa (u 57 krajeva nije broj potpisa naveden), društava je glasovalo 39, okružnih zastupstava, školskih vijeća itd. glasovalo je 17, radnici i slični u 101 kraju, svećenstvo u 30 dekanija. K toj statistici pripominje „Jugoslovan“: Ako se njemačke pograničke općine, kočevsko njemačko svećenstvo dan za danom izjavlja proti nama, zar nijesmo i mi dužni da izjavimo, da mi takodjer nijesmo stvoreni za robove?! Božja volja takodjer nije, da naš narod robuje novih tisuću godina. Istinita je riječ našega brata, srpskog zastupnika dr. Vukotića: „Tko ne će brata za brata, tudjinca će za gospodara“.

Iz Praga primismo rezoluciju jugoslavenske omladine u Pragu, koja prateći sve važne dogadjaje u ovo veliko historijsko doba, kad se kroji sudbina naroda i zahvalna za udes našeg troimenog naroda, pozdravlja deklaraciju od 31. siječnja 1918., što ju je Jugoslavenski klub upravio na mirovne delegacije u Brestu Litovskom, te izrazuje čvrstu nadu, da će „Jugoslavenski klub“ ustrajati na sretno utrtom putu, izrićući klubu, a posebice njegovom vrlom predsjedništvu, svoje neograničeno povjerenje. Rezolucija je dne 5. veljače 1918. upravljena iz Praga „Jugoslavenskom klubu“ u Beč i potpisana: Za jugoslavensku akademsku omladinu: Slavko Rozgaj, phil., m. p. N. Gjurišić, pravnik, m. p. Tavčar Loize, ing. kand., m. p. Pallavicini Pero, akad. kipar, m. p. Urbanc Anton, pravnik, m. p.

Iz Poljske. Ovih dana izadjoše po prvi put poljačke državne novine „Kuryer Polski“, koje imaju službeni i neslužbeni dio, te će služiti publikaciji zakona, a objelodanjivati i razne vijesti. U prvom broju objelodanjuje se zakon o državnom vijeću kraljevine Poljske i o izbornom redu za nj. Poljačka vlada izdala je tim povodom slijedeći proglas poljačkom narodu: Uzeli smo na svoja ramena teret vrhovne ratne vlasti poljačke države u dubokom uvjerenju, da potpora i izvor ove vlasti leži u narodu, koji je i preko 145-godišnjega ropstva i za sadašnjega rata dokazao, da je njegova nepokolebiva želja, posjed vlastite nezavisne države. Mi želimo tijesno sa narodom i njegovim nastojanjima izrazit čim bržim sazivom narodnog na demokratskoj podlozi stojećeg zastupstva prvoga sabora poljačke države od više desetstoljeća ovamo. Sabor biti će korporacija, u kojoj će narod izjavljivati svoju volju u najvažnijim pitanjima, koja se tiču njegove budućnosti. Da se to pitanje što brže i što povoljnije riješi, valja izdati zakon, koji propisuje način sazivanja sabora i načela njegovoga sastava i ustava. Od naše vlade izradjenu osnovu takovoga zakona predložit ćemo državnom vijeću na raspravu, koje vijeće će se sastojati iz predstavnika svih slojeva pučanstva i svih smjerova političke misli. — Iza toga slijedi sadržaj zakona o državnom vijeću, sastojeći se od 33 članaka. Državno će se vijeće sastojati od 110 članova, 12 virilista, 55 izabranih i 43 od vladinačkoga vijeća po predlogu ministra-predsjednika imenovanih članova. Članom državnoga vijeća može izabran ili proglašen biti svaki gradjanin poljačke države, koji je muškoga spola, stanuje u gubernijama Varšava ili Ljublin, koji je navršio 30. godinu života, te je vješt poljačkom jeziku u govoru i pismu. Izbor je tajan.

Iz češkog političkog života. U „Narodnim Listyma“ čitamo na naslovnom listu krupnim slovima tiskan proglas češkom narodu, u kojem saopćuju narodni vodje dr. Kramarž, dr. Hain, dr. Adolf Stransky i dr. Samal, da je dne 9. o. mj. ustanovljena u Pragu nova stranka „Češka državopravna demokracija“. Kao cilj nove stranke spominje se nastojanje oko uredjenja demokratske češke države, čija će moć biti u češkom narodu. Zadaća će stranke biti osim toga i izvršivanje svih zadaća, koje postavlja sadašnje ratno doba, osobito pak liječenje ratnih rana, koje su se otvorile na češkom narodu. U novoj toj stranci podaju si bratski ruku stare češke zemlje Česka, Moravska i Šleska, ističući ujedinjenje sa slovačkom braćom.

Domaće vijesti.

Za povratak bjegunaca, koji se nalaze na Rijeci. Nekoji su se radnici pritužili, da se njihovim obiteljima, koje su se htjele vratili iz Rijeke, nije htjelo tamo dati besplatno putovanje, kako to pripada svim bjeguncima, koji se vraćaju doma. Na upit c. kr. tvrdjavnog komesara, izjavio je načelnik postaje južne željeznice na Rijeci, da će dozvoliti besplatno putovanje svim osobama, koje budu providjene propisanim dokumentima. Koji i sada ne bi dobio tu polakšicu, neka se obrati na c. kr. kotarsko poglavarstvo.

Prodaja nedostavljivih poštanskih omota. Ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu saopćuje: Prodaja sadržaja onih omota, koji su bili sakupljeni u smislu § 3. naredbe ministarstva trgovine od 8. prosinca 1914. dr. z. l. br. 342. (P. i. br. n. list br. 164.) vršit će se u buduće po slijedećim načelima: 1. Oni omoti, koji već preko 6 mjeseci (Naredba min. trg. br. 72. od 15. X. 17. p. i br. nar. list br. 71.) leže kod o. u. poštanskog skladišnog ureda bit će odmah prodani, ostali omoti po redu čim isteče šestmjesečni rok ležaja. 2 Odredba §§ 195. i 211. pošt. reda primjenit će se prema smislu, pri čem se pak rok sahrane utržka ustanovljuje do 31. prosinca 1921. 3. Pismovne pošiljke i vrijednosna pisma ostaju sahranjena do daljnje naredbe. Gornje se odredbe daju na javno znanje s pozivom na § 5. pošt. reda od 22. rujna 1916. dr. zak. list br. 317. 1916., te obzirom na članak IV. uvodne naredbe k spomenutom pošt. redu.

Razdioba zobi za sjeme. Oni, koji su se u svoje vrijeme prijavili kod općinskog ureda radi dobave zobi za sjeme, mogu primiti malenu količinu iste kod uprave tržišta. Neće biti uzeti u obzir oni, koji se nijesu u svoje vrijeme prijavili.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6651.

Za učitelje. U puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Pozivlju se učitelji i učiteljice, koje žele biti namještene u kojoj školi ovoga kotara, neka ulože molbu na c. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli.

Dužnost prijave u Austriji nalazeće se imovine gradjana neprijateljskih država, te u inozemstvu nalazeće se imovine austrijskih gradjana. „Trgovačko-obrtnička komora za Istru nam javlja: Obavješćuju se oni, koji duguju u novcu, u vrijednosnim papirima ili u robi štogod neprijateljskim gradjanima, kojiši se nalaze izvan Austrije, ili jednom poduzeću, koje se nalazi u neprijateljskom inozemstvu; upravitelji i pohranitelji u Austriji nalazećih se imovinskih vrijednosti neprijateljskih gradjana ili poduzeća, koje se nalazi u neprijateljskom inozemstvu; ravnatelji ili poslovodje u Austriji nalazećeg se poduzeća, u kojem sudjeluju gradjani neprijateljskih država; napokon austrijski gradjani, juridičke osobe i tuzemna poduzeća, koja posjeduju štogod u neprijateljskom inozemstvu, da je rok prijave bio produljen u smislu naredbe od 31. listopada 1917., L. D. Z., br. 439, do 15. veljače tek. godine. U slučajevima vrijednim obzira može komora da na zamolbu dužnih na prijavu podijeli jedan daljnji rok od 28. veljače t. g. — Tiskanice potrebne za prijavu mogu se dobiti kod komore.

Dnevne vijesti.

Upotreba pučkih ustaša od 42.—50. godine. U austrijskoj zastupničkoj kući podnijeli su zastup. Bialy i dr. predlog, da se pučki ustaše od 42—50 godina upotrebljavaju u službama u njihovim kotarima. Predlog su obrazložili time, što za odsutnosti gospodara, koji moraju služiti izvan svoga kotara, propada njihovo gospodarstvo.

Rumunjski kukuruz u Beču. Ovih su dana došle u Beč prve pošiljke lanjskog kukuruza iz Ugarske i Rumunjske. Kukuruz će se samljeti i onda tek prodavati. Kao i prije tako će se i ove godine miješati s drugim brašnom i to po prilici tako, da u smjesi bude polovica kukuruzna brašna. Kukuruza je došlo u Beč u jedan dan 52 vagona, pa se nadaju, da će i nadalje doći u redu tako, da ne će biti nestašice ili prekidanja.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted 26.795.

Godina IV. — U Puli, srijeda 13. veljače 1918. — Broj 936

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: Na visoravni Sette comuni te u području Monte Solarolo živahna djelatnost topništva. Sjeverno od Val Scagna baciše naše čete protivnika iz njegovih položaja. Kod toga bje dopremljeno 6 zarobljenih časnika i 160 momaka.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njem. prijestolonasljednika: Na mnogim mjestima fronte topovska djelatnost. Odjeljenja pješadije provedoše uspješna izvidjanja južno od St. Quentina i na istočnom brijegu Moze u šumi Caurieres te učiniše kod toga zarobljenika. — Bojna skupina nadvojvode Albrechta: Medju Flirey-em i Mozelom topovski i minski boj, koji se je jutros pooštrio naročito u predjelu Remenauville. — Istočno bojište: Na fronti proti Velikim Rusima i Rumunjima se vojnički položaj nije promijenio. — Talijanska fronta: Na visoravni Sette comuni kroz dan živahna paljba. U mjesnoj navali pročistiše austrougarske čete neprijateljska uporišta na južnom obronku Sasso Rosso te zarobiše kod toga 6 časnika i 170 momaka. Sa macedonske fronte ništa nova.

Mirovni ugovor

izmedju četvornog saveza i Ukrajine.

Beč, 10. (D. u.) C. k. brzojavni i dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog: Prigodom nastupa zadnje stanke u pregovaranju moglo se saopćiti, da su se našle podloge za sklopljenje mira izmedju četvornog saveza i ukrajinske pučke republike. Od povratka delegacija u Brest-Litovski pregovaralo se na tim podlogama dalje. Hvala energičnom i neumornom radu svih komisija i hvala duhu pomirljivosti i uzajamne susretljivosti, koji je uspallo sve stranke, uspjelo je rad nastaviti tako, da je tijekom jučerašnjeg dana dozrio do zaključka i podpisa ugovora. Tehničke poteškoće, s kojima je bila skopčana ispostava pet tiksta ugovora, dovedoše dotle, da bijaše svečana zaključna sjednica i potpisivanje omogućeno tek za prvih jutarnjih satova dne 9. o. mj. Državni je kancelar, dr. v. Kühlmann, otvorio kao predsjednik sjednicu nešto prije 2 sata u noći uz ovaj nagovor: „Gospodo moja! Nitko se od Vas ne će moći oteti historičkom značenju ovog sata, u kojem su se zastupnici četirlju savezničkih država sastali u ovoj dvorani sa zastupnicima ukrajinske pučke republike, da potpišu prvi mir, koji se u ovom svjetovnom ratu ostvaruje. A to, da se taj mir potpisuje s mladom državom, koja je proizašla iz bure i oluje velikog svjetovnog rata, na osobito je zadovoljstvo zastupnicima savezničkih delegacija. O da bi to bio prvi iz niza blagodarnih mirovnih zaključaka, blagoslovljen kaošto za savezničke vlasti, tako i za ukrajinsku pučku republiku, u čiju budućnost polažemo najbolje želje. Predsjednik ukrajinske delegacije, gospodin Sevrjuk, je odvratio: „Sa radošću ustanavljamo, da današnjim danom započinje mir izmedju četvornog saveza i Ukrajine. Svakako bijasmo mi amo došli u nadi, da ćemo doprinijeti za općeniti mir i učiniti konac krvoždenom ratu. Politički je položaj medjutim takav, da se nijesu sve vlasti ovdje sastale, da potpišu općeniti mir. Prožeti vrućom ljubavlju za naš narod i svijesni da je taj dugački rat iscrpio kulturne i nacijonalne snage našega naroda, moramo da sve sile odsada upotrebimo na to, i učinimo, što moramo, da donesemo novo doba preporoda. U čvrstom osvjedočenju, da sklapamo ovaj mir u interesu naših širokih demokratskih masa i da će taj mir doprinijeti k općenitom dovršenju velikog rata, rado ovdje ustanavljamo, da je dug tvrdokoran posao u Brestu Litovskom okrunjen uspjehom, te da smo postigli demokratski za obe strane častan mir. Današnjim danom stupa ukrajinska pučka republika k novom životu preporoda u krug država. Ona zaustavlja na svojoj fronti rat, te će nastojati, da sve sile, koje su u njoj zakopane, ustanu k novom životu i procvjetaju". Državni kancelar, dr. v. Kühlmann, predloži na to upunomoćenim zastupnicima, da se pristupi k potpisivanju mirovnog ugovora. U 1 sat i 59 časaka potpisao je grof Czernin kao prvi za Austro-Ugarsku odredjeno izdanje austro-ugarsko-ukrajinskog mirovnog ugovora. U 2 sata 20 časaka bijahu svi potpisi gotovi.

Mirovni ugovor započinje ovom uvodnom riječju: „Budući da se ukrajinski narod tijekom sadašnjeg rata proglasio nezavisnim i istaknuo želju, da se uspostavi mirovno stanje izmedju ukrajinske pučke republike i vlasti, koje se nalaze u ratnom stanju s Rusijom, odlučile su vlade Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske, da sklopi mirovni ugovor s vladom ukrajinske pučke republike. Hoće da učine time prvi korak do trajnog za sve dijelove časnog mira, koji ne će samo učiniti kraj ratnim grozotama, nego ima da uspostavi obnovu prijateljskih odnošaja izmedju naroda na političkom, pravnom, gospodarskom i duševnom polju".

Iza nabrajanja prisutnih opunomoćenika za po jedine države, slijede ustanove:

I. Njemačka, Austro-Ugarska, Bugarska i Turska s jedne strane te ukrajinsko narodno zastupstvo s druge strane, izjavljuju, da je ratno stanje izmedju njih dovršeno. Ugovarajuće stranke su odlučene, da od sada živu jedni s drugima u miru i prijateljstvu.

II. 1. Izmedju Austro-Ugarske s jedne strane i ukrajinske pučke republike s druge strane, u koliko budu obe ove vlasti jedna s drugom graničile, postojat će one granice, koje su prije početka sadašnjeg rata postojale izmedju austro-ugarske monarkije i Rusije. 2. Dalje sjeverno protezat će se granica počevši od Tarnograda, u cjelini u crti Bilograj—Szczebrzeszyn—Krasnostav—Pugaszo—Radin — Meskirče —Sarnaki—Melnik — Visoko—Litovsk — Kamienec — Litovsk—Prusciani—Vigonovskojesee. U pojedinostima ustanovit će se granica prema etnografskim prilikama s obzirom na želje pučanstva od mješane komisije. 3. U slučaju, da bi ukrajinska pučka republika imala imati zajedničke granice još s nekom drugom vlasću četvornog saveza, pridržuje se tovime pravo na osobite ugovore.

III. Ispražnjenje zaposjednutih područja započet će odmah iza ratifikacije sadašnjeg mirovnog ugovora. Način provedenja, ispražnjenja i predaja ispražnjenih područja odredit će se po opunomoćenicima interesovanih dijelova.

IV. Diplomatski i konzularski odnošaji izmedju ugovarajućih dijelova započet će odmah iza ratifikacije mirovnog ugovora. Radi mogućeg dalekosežnog pripuštanja obostranih konzula pridržuje se pravo na osobite ugovore.

V. Ugovarajući dijelovi odriču se nadoknade svojih ratnih troškova t. j. državnih izdataka za vodjenje rata i šteta, koje su bile nanesene njima i njihovim pripadnicima u ratnim područjima po vojničkim mjerama, uključivši sve rekvizicije, poduzete u neprijateljskoj zemlji.

VI. Obostrani ratni zarobljenici pustit će se u svoju domovinu, u koliko ne budu željeli, uz dozvolu države u kojoj borave, ostati u svojim područjima ili se otpitiiti u koju drugu zemlju. Uredjenje pitanja, koja s tim suvise, uslijedit će po pojedinim ugovorima, označenim u članku VIII.

VII. Budući gospodarski odnošaji izmedju vlasti četvornog saveza i ukrajinske pučke republike uredit će se po slijedećim načelima: Za vrijeme do 31. srpnja o. g. obvezuju se ugovarajući dijelovi, da će stati jedan drugome svoje suviške poljodjelskih i obrtnih produkata. Množine robe i njezine cijene ustanovit će komisija, koja se sastaje odmah iza potpisanja mira. Izmjena će uslijediti djelomično putem državnih ili po državi kontroliranih centrala, djelomično putem slobodnog prometa. Do sklopljenja konačnog trgovačkog ugovora, ali u svakom slučaju do dovršenja šest mjeseca nakon sklopljenja općenitog mira, uredit će se medjusobni promet robom putem začasne pogodbe, koja se smije od 30. lipnja 1919. dalje šestmjesečno otkazati. Taj provizorij postavlja ponovno u krijepost za promet izmedju Austro-Ugarske i Ukrajine obostrane pogodbene carine, koje su vrijedile do početka rata u prometu medju Austro-Ugarskom i Rusijom. Provizorij sadržaje osim toga sve važne ustanove naših prijašnjih trgovačkih pogodbi s Rusijom u koliko ih je moguće upotrijebiti glede Ukrajine. Osim toga osigurana je slobodna vožnja u Aziju, osobito u Perziju, što je Rusija prije zatvarala. Konačno se odlučuje: U gospodarskom prometu izmedju pogodbenih carinarskih područja obiju država, austro-ugarske monarkije s jedne strane i Ukrajine s druge strane, ne će Ukrajina zahtijevati nikakovih prednosti pred onima, koje priznava Austro-Ugarska Njemačkoj ili kojoj drugoj državi, koja je s njom u carinarskom savezu, i koja neposredno ili posredovanjem koje druge zemlje graniči s njom ili sa zemljom, koja je u carinarskom savezu s Njemačkom. Isto vrijedi recipročno za Ukrajinu.

VIII. Pojedini ugovori s ukrajinskom pučkom republikom uredit će obnovu javnih i privatnih pravnih odnošaja, izmjenu ratnih zarobljenika i civilnih internovanih, pitanje amnestije i pitanje o postupanju s trgovačkim brodovima, koji su u posjedu protivnika. Ti ugovori tvore bivstven dio sadašnjeg mirovnog ugovora i stupaju, u koliko je to moguće, istodobno u krijepost.

IX. U ovom mirovnom ugovoru stvorene pogodbe sačinjavaju nerazdijeljivu cijelinu. Prema članku, koji govori o izručenju teksta mirovnog ugovora, koji je pisan u njemačkom, madžarskom i ukrajinskom jeziku, odredjuje konačnu odluku, da se mirovni ugovor ratificira te da se dotične listine čim prije izruče u Beču. S ratifikacijom stupa mirovni ugovor u krijepost. Posebice od ovog mirovnog ugovora sklopit će se još četiri posebna ugovora izmedju država četvornog saveza i Ukrajine, i ti su ugovori već sastavljeni te će biti ovih dana potpisani. Radi se u tim ugovorima o točkama, spomenutim u članku VIII.

Iz Rusije.

Lugano, 11. (D. u.) „Agence des Balcans" doznaje iz Petrograda, da se od nekoliko dana sakupljaju množine pred palačom njemačkog poslaništva, koja je god. 1914. bila oštećena. Na stotine radnika popravlja pročelje i unutrašnjost palače.

Sofija, 12. (D. u.) Službeni list „Vojenija Izvjestija" javlja iz Babadaga: Tursko-tatarska republika Volga-Ural proglasila se je autonomnom. Republika će obuhvatati uralsku i kaspijsku gulberniju, dio samarske gubernije te Orenburg i Perm.

Stockholm, 12. (D. u.) Kamenev je bio imenovan poslanikom u Parizu. Sutra će po svoj prilici otputovati u Englesku.

Berlin, 11. (D. u.) Wolffov ured javlja: U bežičnoj brzojavci, koju je pučki povjerenik za vanjske poslove upravio iz Carskog Sela „Na sve", nalaže pučki povjerenik za vanjske poslove — smatrajući nedopušnim, da se sili ruske podanike, da stupe u englesku vojsku — opunomoćenom zastupniku u Londonu, neka predoči engleskoj vladi, ne bi li ova mogla saopćiti, kakve korake misli poduzeti obzirom na ugovore, koji su u ovom pitanju bili oklopljeni sa Kerenskijevom vladom. On neka nadalje izrazi i nadu, da neće u ovom pogledu doći medju Engleskom i Rusijom do nikakvih nesporazumljenja i da će Engleska odustati od mjera, koje bi mogle izazvati nesporazumak.

Petrograd, 10. (D. u.) Saopćuje se u sjednici centralnog odbora dne 3. veljače prihvaćen slijedeći dekret o anuliranju državnih zajmova: 1. Svi državni zajmovi, koji bijahu provedeni od vlada ruske buržoazije proglašuju se od 1. prosinca 1917. starogo datuma ništetnima. Dezembarski se kuponi ne plaćaju više. 2. Isto tako postaju ništetnima sve garancije, koje su od tih vlada bile dane za zajmove različitih poduzeća. 3. Svi inozemni zajmovi proglašuju se bezuvjetno i bez iznimke ništetnima. 4. Kratkotrajne obligacije ostaju u krijeposti. Kamati se ne plaćaju. Obligacije vrijede kao kreditni papiri. 5. Srednje imućnim gradjanima, koji posjeduju unutarnjih zajmova do 10.000 rubalja, pružit će se odšteta dijelom novog zajma ruske federativne republike. 6. Zajmovi su u državnim štedionicama i njihovi kamati nepovrijedivi. Zajmovi, koji su anulirani, a nalaze se u posjedu manjih štedionica, preuzimlju se u dug republike. 7. Glede odštete družtvima i sl. izradit će se posebne ustanove. 8. Vodstvo likvidacije zajmova imade vrhovno narodnogospodarsko vijeće. 9. Provedenje je zadaća državne banke. 10. Posebne komisije ustanovit će srednje imućne. Ove imaju pravo da u potpunom iznosu anuliraju prištednje, koje nijesu stečene putem rada, pa makar i ne prekoračuju iznosa od 5000 rubalja.

* **Njegovo Veličanstvo kralj** se je dne 11. t. m. na 9 sati na veče povratio sa svog putovanja na sedmogradsku frontu u Baden.

* **Poljaci i Hindenburg.** Iz Berlina javljaju, da su poljski članovi poznanjske gradske uprave glasovali proti tome, da se posjed Galenščinnov podijeli feldmaršalu Hindenburgu. Glasovali su i proti tomu, da se Ludendorffu podijeli časno gradjanstvo.

* **Bivši sultan Abdul Hamid** je dne 10. t. mj. umro uslijed upale pluća.

* **Amerikansko oboružanje.** Pariško izdanje lista „Tribune" javlja: Demokratski je senator Chamberlain predbacio u odboru kongresa, koji ima da istražuje uzroke zatezanja naoružanja amerikanske vojske, tajniku za rat, Bar Kevu, da je svojom novom izjavom o bojnim silama Udruženih država zavaravao amerikanski narod te ga doveo do krivog mišljenja, da su čete dovoljno oboružane i da je položaj najljepši. Bar Kev je na to odgovorio, e je on samo kazao, da su pokrite nužne potrebe četa u Francuskoj. O ogromnim nedostatcima u oboružanju četa nije hotomice govorio, jer nije smatrao podesnim, da u narodu probudi sumnje, kojih vlada ne smatra osnovanima. Odbor je medjutim poricao, da su čete u Francuskoj dovoljno oboružane.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U istočnom Sredozemnom moru i na engleskoj zapadnoj obali uništiše naše podmornice 18.000 bruto reg. tona.

Mir sa Ukrajinom.

Stockholm, 11. — Organ kadeta „Novi vijek“ **javlja:** Promjenu u Trockijevom naziranju izazvao je posebni **mir** sa Ukrajinom. Činjenica, što je prestao dovoz živeža sa juga, bila je po rusku vladu veoma težak udarac, te je na široke slojeve pučanstva uplivala kud i kamo jače, nego sva politička i strateška domišljanja. Tako je Lenin morao u posljednjem času popustiti te je brzojavio Trockomu, neka bezodvlačno saopći središnjim vlastima, da Rusija obustavlja neprijateljstva i da će svoju vojsku demobilizovati.

Amsterdam, 11. Kako se javlja iz Amsterdama, potvrdjuju londonske vijesti, da je antanta pristala na to, da i Rumunjska sklopi mir sa središnjim državama i to obzirom na to, što je, prema saopćenju rumunjskog poslanika engleskoj vladi, položaj Rumunjske iza sklopljenja mira sa Ukrajinom postao neuzdrživim. Govori se, da su i Srbija i Crna gora zamolile četvorni savez za dozvolu, da smiju stupiti sa središnjim vlastima u mirovne pregovore. Medju Londonom i Parizom, da se raspravlja, pod kojim bi se uvjetima moglo pristati na to, da Srbija i Crna gora sklope mir sa središnjim vlastima.

Beč, 12. (D. u.) U svečano ukrašenoj crkvi sv. Stjepana, vršila se je prigodom sklopljenja mira sa Ukrajinom u prisutnosti carske dvojice svečana služba božja, koja je svršila carevkom. Na to su na svim bečkim crkvama počela zvoniti zvona.

Sofija, 11. (D. u.) Interimistični ministar-predsjednik Pešev je danas pročitao u sobranju brzojavku, u kojoj ministarski predsjednik Radoslavov, načelnik bugarske delegacije na mirovnoj konferenciji u Brestu Litovskom, saopćuje kabinetu, da je Rusija proglasila ratno stanje dovršenim i odredila na svim frontama demobilizaciju ruskih bojnih sila. Istodobno čestita Radoslavov bugarskom narodu, što je bio sklopljen mir sa Rusijom. Brzojavku je čitava kuća primila burnim odobravanjem. Na to je sobranje zaključilo, da u znak radosti radi mira odgodi sjednicu.

Odjek Trockijeve izjave.

Beč, 12. (D. u.) „Fremdenblatt“ piše: S izjavom ruskog zastupnika u Brestu Litovskom, da Rusija proglašuje ratno stanje dovršenim i naredjuje posvemašnju bezodvlačnu demobilizaciju svojih bojnih sila, rat je izmedju vlasti četvornog saveza i Rusije zbilja dovršen. Veliko značenje tog dogodjaja osjeća svatko. Jedna se izmedju najužasnijih faza u povijesti time završuje. Sklopljenje formalnog mirovnog ugovora smatrala je ruska vlada sa svog načelnog stanovišta nepripuštenim. Ona hoće kako je poznato da učini odluku o budućoj sudbini zaposjednutog područja zavisnom od pučkog glasovanja, koje bi se imalo obdržavati nakon ispražnjenja po našim četama, riješenje to, koje je neprihvatljivo za središnje vlasti, što se iza najnovijih dogodjaja u Finskoj i Ukrajini zaista niti ne mora dokazivati. Budući da Trocki, kad nije htio da unatoč dalekosežnoj susretljivosti centralnih vlasti sklopi kompromisa, nije se mogao obsjenjivati, da ruski narod neumoljivo ne zahtijeva mir, našao je izlaz, da bez formalnog mirovnog ugovora navijesti konac ratnog stanja. Mi možemo s tim riješenjem biti zadovoljni. Naši ratni zarobljenici bit će i bez formalnog mirovnog ugovora pušteni, i putem obostranih komisija, koje su već došle do rezultata uvesti će se po stranačkim ugovorima pravi i uredjeni mirovni promet, koji će konačno dovesti do formalnog mira. Tu se moramo pouzdati u zamašaj praktičkih zahtjeva. Ti su takodjer zabranili delegatima četvornog saveza da ovi izreknu sa svoje strane na isti način izjavu o dovršenju ratnog stanja. Prilike su u zbilji u nekadašnjoj carskoj državi tako nejasne i pokreti, podupirani od petrogradskih vlada po njihovim revolucijonarnim tendencijama, koji idu za prevratom osobito u Ukrajini i Finskoj, šire se u tako jakoj formi, da mi ne možemo znati neće li ta okolnost osujetiti ono, što smo mi od mira s Ukrajinom očekivali. Naravno da mi računamo sa svom sigurnošću s tim, da mirovno stanje ostaje na svaki način nepovrijedivim. Ali kad bismo se mi sa našeg stanovišta i izjavili izričitom izjavom, dat će se ruskoj vladi za sve slučajeve jamstvo. A možda ne bude ni samoj ruskoj vladi neugodno istaknuti proti tim buntovnim agitatorima, da mogu svojim nastojanjem više zla učiniti, nego li sami misle. Za nas vrijedi, da postignemo to, što je praktički potrebno i nužno. Nakon 40-mjesečnog rata prestajanje je to najvažnije.

Političke vijesti.

Uzrujanost.

Pod naslovom: „Weg mit dem Minister Zolger!“ (Dolje sa ministrom Žolgerom!) uzrujano raspravlja „Grazer Tagblatt“ o tome, da je Jugoslavenski klub, i ako je dobio jugoslavenskog ministra, ipak ostao u opoziciji. Navadjajući nekoje citate „Mira“, „Slovenca“ i „Slovenskog naroda“, piše dalje: „I zbilja nije jugoslavenski klub, koji se tvrdoglavo zapleo u politiku majske deklaracije, ni okom trenuo, da odustane od boja proti vladi. Nasuprot se najuže spojio s izdajničkim Česima i njegovi su zastupnici rame o rame sa Stanjekima i Klofačima u zastupničkoj kući pa i u delegacijama postavili one demonstrativne predloge, koji su imali svrhu, da se učini četvorni sporazum odlučujućim sucem o našim nacijonalnim svadjama i ostvare ciljeve majske deklaracije odlukom mirovnog kongresa. Unatoč različitih važnih popuštanja u osobnim pitanjima i na području školstva — ističemo u tom pogledu uredjenje slavenskih razreda na nautičkoj školi u Lošinju i na državnoj obrtnoj školi u Trstu kaošto i u najnovije doba toliko poznato ustanovljenje nove slavenske gimnazije u Trstu — ustraje Jugoslavenski klub u opoziciji i nastoji da svakom prilikom čini poteškoća vladi, i pri tom ga vodi namjera, da prisili na priznanje novog jugoslavenskog državnog prava. Uz takove okolnosti nije ni na koji način opravdano, da ministar Žolger ostaje na vladi, ako je to uopće ikada bilo opravdano. Kad bi se u zastupničkoj kući glasovalo o državnom proračunu, jedva bi zastupnici mogli da odobre dohodke jugoslavenskog ministra zemljaka i njegovih zlo opisanih presidijalista s obzirom na uvrijedljivu politiku Slovenaca i s obzirom na raspoloženje u Južnoj Austriji. Sada se razlijega Južnom Austrijom prigodom predstojeće rekonstrukcije ministarstva Seidlerova jasan glas: Dolje s ministrom Žolgerom! Njemački zastupnici neka to saopće na mjerodavnim mjestima“. Kako se razabire, oni su uzrujani. Ali i uzrujanost je gdjekada jako dobar znak.

Domaće vijesti.

„Iz slavenskog svijeta“. Radi velike množine materijala morala je danas izostati rubrika „Iz slavenskog svijeta“.

Putovanje u talijanske zaposjednute krajeve. C. k. tvrdjavni povjerenik oglašuje: Civilne osobe, koje kane putovati u zaposjednute talijanske krajeve moraju si osim putnice unaprijed isposlovati pismenu dozvolu od zapovjedništva upravne sekcije vojne skupine Borojevića. Osobe, koje budu bez spomenute dozvole zatečene u zaposjednutim krajevima bit će ne samo strogo kažnjene nego i s mjesta izagnane.

Izvanredna oskudična pripomoć istarskim učiteljem. Zemaljska upravna komisija saopćuje: Jer vlada nije još doznačila sredstva potrebita za isplatu izvanredne oskudične pripomoći za godinu 1917., istarskim učiteljima, pokrajinsko školsko vijeće za Istru, na predlog zemaljske upravne komisije, naredilo je, da se mjeseca veljače o. g. isplati u ime predujma na pripomoć aktivnim učiteljima nanovo dvostruki iznos mjesečne plaće a umirovljenim učiteljima po 100 kruna.

Česi proti bečkoj opereti. Njemačko-nacijonalni zastupnici upitaše naučnog ministra radi predstave neke češke opere u dvorskom opernom kazalištu te su se izrekli protiv toga, da bi se djelima tudjih naroda davala prednost. Stoga predlažu „Narodni Listy“, neka se u ime umjetnosti, narodne časti i u zaštitu čeških gospodarskih interesa protjera bečka opereta iz svih čeških kazališta. „Slov. narod“.

Za učitelje. U puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Pozivlju se učitelji i učiteljice, koje žele biti namještene na kojoj školi ovoga kotara, neka ulože molbu na c. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli.

Hrvatska škola u Puli. Broj djece u hrvatskoj Družbinoj školi u Narodnom domu danomice raste. Evakuirci se danomice vraćaju, a time raste i broj naše djece u našoj školi. Preporučamo svim i svakomu da uputi evakuirce, neka svoju djecu upišu u hrvatsku školu. Ne mojmo više dopuštati, da se naša djeca otudjuju po drugim školama.

Lutrija. Iz Beča nam brzojavljaju: Razredna lutrija. Dobiše K 40.000 broj 115.103; K 30.000 br. 25.662; K 10.000 br. 98.780; po K 5.000 brojevi 28.754, 34.688, 68.200, 97.033 i 86.497.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Prigodom zadnje pokladne, ili kako se naški veli „pusne“ nedjelje sakupila je gospodjica Janja Radošević medju jugoslavenskim ženama, djevojkama i muškarcima u Medulinu za našu srednju školu u Puli svotu od K 105.05 i poslala je preko naše uprave uz ove popratne riječi: „Bilo je nekoć doba, a nije tomu ni davno, gdje se kod nas moglo rodoljubnu i probudjenu ženu usred bijela dana — što no riječ — svijetiljkom tražiti. Danas pak smijemo sa ponosom ustvrditi, da hrvatski rodoljub nije više u svom narodnom radu osamljen, jer ima već jako uporište u probudjenoj ženi. A ženski preporod vodi uvijek do ostvarenja narodnih ideala. Nekada se spominja s poštivanjem poljačku ženu, kao uzor požrtvovne rodoljupkinje, danas pak stupaju žene svih naroda pa tako i naše jugoslavenske žene u borbu za slobodu naroda i demokraciju svijeta. I u našoj povijesti, koja je lijepa i tužna, imamo uzor žena, a kao prvu spominjem plemenitu i požrtvovnu mučenicu Katarinu Zrinsku. Njen čisti, suncem obasjan lik ostat će nam uvijek pred očima; ali i u sadašnjosti osjećamo kako se jugoslavenska žena budi, kako istupa sve jače i jače i zauzimlje ono mjesto, koje njoj i pripada. Slovenke, Hrvatice i Srpkinje upoznavaju se medjusobno, okupljaju se i rade. A mi ovdje motrimo njihov rad, divimo im se i ponosimo se njima. Dao pravedan Bog, da se plam, što je jugoslavenske žene zahvatio čim jače rasplamsa i nikad ne ugasne!“ Evala našoj mladoj rodoljupki! Hvala na sabranoj svoti i lijepoj besjedi! — Kao dar učenika hrvatske bjegunačke pučke škole u Guntersdorfu u Donjoj Austriji na rastanku i povratku u kršnu Istru za našu srednju školu u Puli, šalje nam gospodjica Vidmar Marica, učiteljica na tamošnjoj školi K 45.—. Darovaše: po K 4.—: Mate Milošević pok. Ante iz Ližnjana; po K 3.—: Grbin Joso i Milošević Mate od Mate iz Ližnjana; po K 2.20: Grbin Blaž iz Ližnjana; po K 2.—: Bubić Mate Ivanov, Perković Ivan, Bubić Marija, Klunić Marija, Grakalić Kata i Perković Ivan iz Ližnjana; po K 1.50: Fedel Fume iz Ližnjana; po K 1.40: Klunić Pravdoslava i Bubić Foška iz Ližnjana: po K 1.10: Bubić Tonka iz Ližnjana; po K 1.—: Balde Joso, Perković Ante, Perković Anica, Grbin Mate Ivanov, Perković Joso, Perković Andrija, Milošević Josip, Grbin Ante, Perković Katica, Grbin Marija, Fedel Marija, Milošević Katica i Fedel Nježa iz Ližnjana, Periša Franjo i Periša Ivan iz Premanture; po 40 para: Bačac Ivan iz Pule Ukupno K 150.05; zadnji iskaz K 49.701.38; sveukupno K 49.851.43. Svijesnim darovateljima, požrtvovnoj sakupljačici i našoj nadobudnoj mladeži najsrdačnija hvala! Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Dnevne vijesti.

Umrla muslimanska pjesnikinja u Mostaru. U Mostaru umrla je u dvadeset i petoj godini darovita muslimanska pjesnikinja Hatidža Gjikić, sestra pokojnoga srpskoga pjesnika Osmana Gjikića. Redovito je saradjivala u „Gajretu“, a i u „Srpskoj „Riječi“. Lirske pjesme njezine pune su nježne i čuvstvene ženske duše. Prvi joj je učiteljem u pjesništvu bio pokojni njezin brat. Hatidža Gjikić prva je muslimanka u Bosni, koja se bavila književnošću, a izvanredno je dobro poznavala hrvatsku i srpsku književnost, te je uopće bila kulturna, moderna žena. Kao nacijonalistkinja često se tužila na ropstvo, na koje su osudjene muslimanske ženske u Bosni spram izvanjega svijeta. Mostarske žene veoma su cijenile Hatiždu Gjikić poradi njezine inteligencije i izvanredne oštroumnosti. Prerana smrt njezina duboko je rastužila sve prijatelje lijepe književnosti. Neka bude trajna spomen Hatidži Gjikić, prvoj muslimanskoj pjesnikinji.

Uapšen socijalistički urednik u Njemačkoj. „Vorwärts“ javlja, da je uapšen socijalistički urednik Hermann Merkel, zato, što je dijelio radnicima letake.

Pokušaj samoubojstva talijanskog filozofa. Prama talijanskim novinama pokušao se je ubit talijanski filozof Roberto Arvigo. Starac ima 90 godina i veli, da mu je dodijao život.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 6. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: Ideje i metode. — Dr. Josip Nagy: † Dr. Josip Konstantin Jireček. — Dr. Albert Bazala: Iz škole k životu. — Milan Krešić: Što nas čeka? — Smotra: Odgovor Laiku (Dr. Gj. Gjorgjević); Novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji (Dr. M. Metikoš): Vojnovićeva proslava u Osijeku (Dr. D. Prohaska); Poslije jubileja Marije Kužičke Strozzi (Josip Bach) itd. — Listak: Ivo Andrić: Noć. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36·—, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.pošt. šted 26.795.

Godina IV. — **U Puli, četvrtak 14. veljače 1918.** — Broj 937

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. Službeno se javlja: Nikakove bojne djelatnosti od osobite važnosti. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Jači izvidnički odjeli, koje je doveo bio neprijatelj sjeverno od Lensa i sjeverno od potoka Omignon, Omignon, bili su odbijeni u borbi iz bliza. Uostalom je bojna djelatnost ostala ograničena na malene izvidjaje i topničku vatru u pojedinim odsjećcima. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Iza žestokog povišenja vatre izmedju Flireya i Mozele prodrlo je više francuskih satnija kod Remenuvillea i u istočnom dijelu Bois du Pretres proti našim crtama. Iza kratke je borbe bio neprijatelj uz teške gubitke suzbijen. U našim je rukama ostalo zarobljenika. Na glavici Sudela i Hartmannsweilera borba topništva i minometa. Na odmazdu za neprijateljsko bacanje mina na Saarbrücken od 5. o. mj., navalili su sinoć naši ljetači s uspjehom na tvrdjavu Nancy. — Macedonska fronta: Kod Bitolja i na Vardaru djelatnost topništva i ljetača. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Wilsonov odgovor Czerninu.

Washington, 12. (D. u.) U poslanici na kongres konstatuje Wilson, da nije dobio nikakva saopćenja o tome, što je htio grof Czernin da kaže te da nema razloga, zašto bi se on stavio privatno u svezu sa govornikom. On je posve zadovoljan time, što je pripadao njegovoj javnoj publici. Zatim je Wilson ustanovio, da je odgovor grofa Czernina na njegov govor bio sastavljen u veoma prijaznom tonu. Zato je žalibože bio govor grofa Hertlinga veoma nejasan i neodredjen te potvrdjuje neugodan utisak, kojim su se dojmila mirovna pregovaranja u Brestu Litovskom. On nema povjerenja u nacijonalnu akciju a još manje u medjunarodno vijećanje. On priznaje doduše načelo javnosti diplomacije ali stoji na stanovištu, da se pojedina pitanja o područjima i o poglavici države imadu riješiti odijeljeno medju pojedinim narodima a ne na zajedničkoj konferenciji naroda, ma da je o tome odvisan mir. Za to navodi Wilson dokaze, koji se tiču baltijskih i poljačkih zemalja te ispražnjenja zaposjednutog francuskog područja. Grof Hertling da nije protivnik saveza nacija niti ograničenja naoružavanja, ali ipak je jasno, da Njemačka država onemogućuje takav mir, koji bi bio vrijedan bezmjernih žrtava ovih ratnih godina i tragičkih patnja. Ne radi se o miru, sakupljenom na brzu ruku, samo da bude mir, već o istinskom svjetskom miru. To što hoćemo postići, je novi poredak na svijetu, koji se mora temeljiti na sveopćem načelu prava i pravednosti. Ne budu li se ova pitanja riješila u duhu nesebične pravednosti, ne budu li se kod toga uzele u obzir želje prirodnog ujedinjenja i nacijonalna prava naroda kao što i njihova sigurnost i jamstvo, da im bude obezbijedjen mir, tad nećemo postići trajnog mira. Pravo samoopredjeljenja naroda nije tek obična fraza; ovo se načelo nalaže kao dužnost svakom političkom djelovanju, a državnik, koji ga neće uvažiti, učinit će to samo na svoj riziko. Mi tražimo jedino mir, koji možemo zajednički da zajamčimo i očuvamo. Udružene države nemaju namjere, da se umješaju u unutarnje prilike Europe ili da si prisvoje ulogu obraničkog suca u europskim teritorijalnim pitanjima. Ali Udružene države ne nalaze nikakva puta do mira, dok se neće odstraniti uzroke tog rata i dok neće biti onemogućeno obnovljenje ratovanja. Mora se sklopiti takve ugovore, koji će isključivati svaku povredu prava malih naroda i plemena, a koje će štititi ujedinjena sile svaju naroda. Ja smatram sigurnim, da i sam grof Hertling uvidja, da sebični separatni ugovori, koji se odnose na trgovinu i na važne surovine, ne mogu da stvore osnovku za mir kao što ni sebični separatni ugovori o pokrajinama i narodima.

Čini se da grof Czernin promatra mirovne podloge jasnim okom te ih ne zasjenjuje. On vidi, da je nezavisna Poljska stvar europskog ugovora i naravno mora se priznati, da će se Belgija isprazniti i obnoviti te da se mora udovoljiti nacijonalnim težnjama, pa i u protivnosti prava i u sveopćem interesu Evrope i čovječanstva. Dok on priznaje važna načela i potrebu da ih iskreno provede, i s njima suglasuje, osjeća on naravno, da je Austro-Ugarskoj s manje poteškoća mogućeo pristati na ratne ciljeve, koje su Udružene države istaknule, negoli Njemačkoj. On bi po svoj prilici bio još i dalje išao, kad ne bi bio morao imati nikakvog obzira na savez Austro-Ugarske i njezinu zavisnost o Njemačkoj. Sud, je li moguće oblm vladama da nastave u toj izmjeni misli, jest jasan.

Načela, koja se imaju upotrebiti su slijedeća: 1. Da svaki dio u konačnom ugovoru mora se oslanjati o pravednost i biti izgradjen na takovom sporazumku, koji će najprikladnije dovesti do trajnoga mira. 2. Da narodi i pokrajine ne smiju biti turane iz jedne državne suverenosti u drugu. 3. Svako riješenje nekog pitanja područja, koje je ovim ratom nabačeno, mora se provesti u interesu i u korist dotičnog pučanstva, a ne kao dio jednostavnog sporazuma ili kompromisa izmedju zahtjeva takmećih se mjesta. 4. Svi nacijonalni zahtjevi, jasno opisani, moraju postići dalekosežno udovoljenje, a da se ne obuhvati nove elemente, koji bi mogli zavesti svadja i protivštine, koje bi po svoj prilici naskoro opet smetale miru. O općenitom miru, koji bi bio izgradjen po tim načelima, može se raspravljati. Dok ne bude osiguran takav mir, nemamo drugog izbora, do li nastaviti rat. Ta su načela prihvaćena već svuda kao nužna, osim od govornika njemačke vojničke aneksijonističke stranke. Wilson uvjerava, da se američki izvori pomoći sada djelomično mobiliziraju, te da će se čete brzo poslati na frontu. Sva naša snaga bit će uložena za oslobodjenje od ugrožavanja i od pokušaja sebičnih skupina autokratskih vladara, koje idu za gospodstvom. Nijedna moja riječ nije mišljena kao prijetnja. To ne odgovara osjećajima našega naroda. Snaga Udruženih država nije ugrožavanje ni za kakvu naciju i ni za kakav narod, te se ne će nikad upotrebiti u napadajne svrhe ili za udovoljenje sebičnim interesima.

Carski manifest.

Beč, 13. (D. u.) Njegovo je c. i kr. apoštolsko Veličanstvo najpremilostivije blagoizvoljelo izdati ovaj manifest: „Mojim narodima! Hvala milostivoj pripomoći Božjoj, sklopili smo mir s Ukrajinom. Naše je slavodobitno oružje i Naša iskrena mirovna politika, vodjena neumornom ustrajnošću, urodila prvim plodom obrambenog rata, koji vodimo za svoj opstanak. U kolu s Mojim teško iskušanim narodima pouzdajem se u to, da će iza prvog po Nas tako razveseljivog utanačenja mira doskora biti patničkom čovječanstvu priušten sveopći mir. Pod dojmom se toga mira s Ukrajinom svraća Naš pogled pun simpatija onom revnom mladom narodu, u kojega se je srcu kao prvom izmedju naših protivnika pojavilo bilo čuvstvo ljubavi prema bližnjemu, i koji je uz hrabrost, dokazanu u mnogobrojnim bitkama, imao i dostatno odlučnosti za to, da pred čitavim svijetom dade i činom oduška svojem boljem uvjerenju. I tako je eto kao prvi istupio iz tabora naših neprijatelja, da u interesu što bržeg postignuća zajedničkog sad velikog cilja sjedini svoje težnje s našom snagom. Ako sam već od prvoga trenutka, kadno sam stupio bio na prijestolje Mojih uzvišenih predja, osjećao jedno sa Mojim narodima u nepokolebivoj odluci, da si priborimo nametnuti nama rat sve do postignuća časnoga mira, to se to više osjećam jedno s njima u ovaj čas, u koji je uslijedio prvi korak do ostvarenja toga cilja. Diveći se i pun ljubavi priznajući gotovo nadčovječju ustrajnost i nepripsodobivu požrtvovnost Mojih junačkih četa kao i onih, koji su danomice kod kuće posvjedočavali ne manje požrtvovanje, gledam pun pouzdanja u blizu, sretniju budućnost. Svemogući neka nas i nadalje blagoslovi snagom i ustrajnošću, kako bismo nesamo za nas i vjerne naše saveznike, nego i za čitavo čovječanstvo postignuli konačni mir.“ Karlo v. r. Seidler v. r.

Antanta navješta pooštreni rat.

Lugano, 9. Kako piše „Stampa“, karakterizuju vodeći krugovi u Rimu položaj nakon pariške konferencije ovako: Pošto se je pokazalo bilo nemogućim, da se uz prihvatljive uvjete sklopi mir, smatra antanta svojom dužnošću, da uz ne narodima svaku daljnju iluziju o miru i pripravi ih na najskrajnije pooštrenje vodjenja rata. Ovo se pooštrenje imade polučiti prvo pomoću vojske, koje će manevrirati pod jedinstvenim medjunarodnim zapovjedništvom, drugo, pomoću opet prihvaćene akcije u Macedoniji; treće, pomoću pospješenja i pojačanja amerikanske pripomoći. U diplomatskom su se pogledu svi saveznici medjusobno obvezali, da će pomagati ostvariti svoje narodne zahtjeve. Engleska i Italija zagovarat će dakle zahtjeve Francuske, Francuska i Italija zahtjeve Engleske glede Belgije i Luxemburga. Engleska i Francuska podupiru konačno aspiracije Italije u Italiji, julijskim Alpama i gornjem Jadranu.

Mir sa Ukrajinom.

: Beč, 13. (D. u.) C. k brzojavno-dopisni ured javlja iz Brest-Litovskog sa danom 12. veljače: Na temelju sveopćeg mirovnog ugovora izmedju Austro-Ugarske i ukrajinske pučke republike sklopljeni posebni ugovor glede raznih pravnih pitanja bio je danas popodne potpisan po obostranim opunomoćenicima.

: Berlin, 13. (D. u.) Kako javlja „Germania“, rajhstag će po svoj prilici dne 21. o. mj. vijećati o mirovnom ugovoru s Ukrajinom, koji, kako je poznato, treba prije ratifikacije odobrenja rajhstaga. Računa se na tom, da će tom zgodom držati državni kancelar govor. Prema istom je listu zastupnik Trimmborn izrekao državnomu kancelaru grofu Hertlingu i državnomu tajniku dru. v. Kühlmannu u ime svih stranaka zahvalu i priznanje za prvo utanačenje mira.

: Beč, 13. Opažaju se već prve posljedice sklopljenoga mira s Ukrajinom. Rada je preložila svoje sjedište u Žitomir i uspostavila s nama izravnu svezu. Postoji opravdani nada, da će uslijed mjesnog približenja uslijediti pospješan razvitak svih utanačenja, stvorenih tijekom pregovaranja.

: London, 11. (D. u.) Reuterov ured saznaje c se engleska vlada ne smatra obvezanom, da prizna mir, sklopljen izmedju Austro-Ugarske, Njemačke i Ukrajine.

Iz Ukrajine.

Bern, 8. (Ukrajinski novinarski ured.) Opunomoćeni je zastupnik ukrajinske republike, vitez pl. Gasenski upravio francuskoj vladi prosvjed, u kojemu medju ostalim odlučno prosvjeduje proti vijestima Havasove agencije glede dogadjaja u Ukrajini. Harkovska rada ne može biti predstavnica ukrajinskog naroda, pošto u njoj nije zastupana nijedna od novih ukrajinskih pokrajina. Ukrajina ne puše u isti rog sa Kaledinom ili proturevolucijonarcima. Ukrajinska republika ne prianja niti uz Njemačku niti uz antantu, ona je nasuprot neutralna prema europskom sukobu i na temelju se na svoje prošlosti ne smatra obvezanom.

IZ FINSKE.

Stockholm, 12. (D. u.) „Swenska Telegram Byran“ javlja: Prema vijestima bijele je garde došlo jučer do živahne borbe izmedju Manyharju i Sct. Andrae. Neprijatelj je žestoko navalio na položaje bijele garde. Na tisuće crvenih gardista ostavlja Tammersfors u smjeru na Rumovebi i pljačka i širi smrt i propast. Saborski je potpredsjednik Ingmans bio na bestijalan način umoren. Terorizam crvenih raste. S druge se strane javlja, da su očajni bijeli gardiste ubili ministra izvanjskih poslova, Sirolu, i ministra unutrašnjih poslova, Haapalainena.

: Stockholm, 12. (D. u.) „Swenska Telegram Byran“. Branting je držao danas u velikoj radničkoj skupštini govor, u kojemu je najžešće prosvjedovao proti agitaciji u korist oružane intervencije u finskom gradjanskom ratu i zagovarao posredovanje izmedju stranaka, koje se bore. Skupština je prihvatila rezoluciju, u kojoj se poziva vlada, da pokuša posredovati.

Iz Rusije.

Berlin, 10. (D. u.) Wolffov ured javlja: Kako se razabira iz bežične neke, svakako ne posve pouzdane bežične brzojavke, sudjelovali su kod posljednih bojeva središnje rade crvene garde engleski i francuski časnici na strani Ukrajine.

Petrograd, 11. (D. u.) O nacijonalizovanju trgovačkog brodovlja objavljeno je slijedeće saopćenje: Sva parobrodarska poduzeća, koja pripadaju dioničkim društvima, trgovačkim kućama ili velikim trgovačkim poduzećima, proglašuju se naredbom pučkog vijeća narodnim vlasništvom republike. Izuzete su samo poblize imenovane manje ladje. Nadalje je objavljen nacrt odredbe o konfiskaciji dioničkih glavnica prijašnjih privatnih banki. Prema tome će sve ove glavnice biti zaplijenjene i predane narodnoj banci ruske republike. Anulirane će biti sve bankovne akcije, te će se obustaviti svako isplaćivanje dividenda. Pod imenom „pučko povjereništvo za financije“, bit će osnovan kolegij za financije.

Lugano, 10. „Berner Bund“ javlja sa ruske strane: Maksimalistička je vlada proglasila nad Vitebskim opsadno stanje, jer da se iz Orše javlja o daljnjem napredovanju Poljaka prema sjeveru. U Vitebsku je zabranjeno po cestama svako sakupljanje. Kako javlja „Berner Tagblatt“, pripočio je „Djen“ odredbu boljševičke vlade, u kojoj se ova grozi, da će sa svim onima, koji obustave posao u državnim obratima, postupati kao s veleizdajnicima i najstrože ih kazniti.

NEPRIJATELJSKI RATNI IZVJEŠTAJI:

Talijanski.

12. veljače. Na južnom je podnožju Monte rosso, na istoku doline Frenzella, potrajala veoma jaka mjesna bojna djelatnost jučerašnje jutro. Neprijatelj je dopremio znatne mase pješadije, koje, raspršene i decimirane vatrom našega topništva, nijesu mogle poduzeti nikakova važna pothvata. Poslije podne je bio položaj opet normalan. Na ostaloj fronti sukobi patrulja, koji su bili za nas uspješni. U Val Arsa i u dolini Ornesa natjeran bje u bijeg neprijateljski odio, koji je nastojao, da dopre na desnu obalu Piava. Kod Fucilate, istočno od Cortilazza, oduzeli su smjeli mornari kod nekog izvidjaja neprijatelju oružja i municije. Topništvo je razvilo živahnu borbu na visoravni Asiago, kao i uzduž obalnog pojasa. Jedan je neprijateljski ljetač bio oboren u okolici Bertiaga.

*** Zračne navale.** Dop. ured javlja iz Berlina: U siječnju poduzeo je neprijatelj 31 zračnu navalu na Njemačku. Od ovih je 15 njih bilo poduzeto na lorensko-luksemburška industrijalna područja, 14 njih na otvorene njemačke gradove. Premda je broj navala prema prijašnjem mjesecu (13 navala) uslijed povoljnog vremena znatno poskočio, bili su šteta i gubici srećom manji, nego u prijašnjem mjesecu. U svemu je uslijed navala bilo ubijeno 5 osoba, a ranjeno 9 osoba. Stvarna je šteta bila uvijek neznatna. Ono malo bomba, što su pale na obrate ratne industrije, nijesu izazvale nikakvog spomena vrijednog poremećenja djelovanja obrata. Kod ovih zračnih navala izgubio je neprijatelj 5 lijetala.

*** Izvoz iz Amerike u Rusiju.** Iz Washingtona se brzojavlja sa danom 6. veljače: Vlada je Udruženih država odlučila, da ne zabrani izvoz potrebitih stvari u Rusiju, u mnijenju, neka ruski narod ne bude sprječavan u svom slobodnom razvoju.

*** Bugarski ratni izvještaj od 12. veljače:** Glavni stožer javlja: Macedonska fronta: U okolici Monastira i na Dobrepolju pojačala se je topnička vatra uz prekide zapadno i istočno od Vardara. Na obje strane više topničkih navala. U dolini Strume, na jezeru Butkovo i zapadno od sela Kopriva raspršili smo više engleskih izvidničkih odjela našom vatrom. — Fronta u Dobrudži: Primirje.

*** Pogreb bivšega sultana Abdula Hamida II.** Lijes sa mrtvim tijelom sultana Abdula Hamida II. dovežen bje iz Beglerbegove palače po moru u staru Seralijsku palaču. Mrtvačke su se molitve obavile u Sofijinoj mošeji. Pogreb će se obaviti uz vladarske počasti. Pokojni će sultan biti sahranjen u mauzoleju svoga djeda, sultana Mehmeda.

Političke vijesti.

Dokaz nepokolebive jakosti monarhije.

Formalno potpisani mirovni ugovor centralnih vlasti sa Ukrajinom, prvi zaključak mira za malne 4-godišnjeg trajanja svjetskoga rata, imade izvanredno visoko značenje ne samo u diplomatskom, gospodarstvenom i moralnom pogledu, nego predstavlja prije svega u vojničkom pogledu probitak tako važan, da ga nije moći dovoljno ocijeniti. Na ratištu na istoku naše su i naših saveznika čete stajale od početka rata u neprekidnoj bojnoj liniji pred orijaškim dimenzijama u bici i u spremnosti na boj. Na jednom mjestu ta se je fronta prestala nazivati frontom, a ova nova mirovna zona u starom ratnom području je daleko jednom od najopasnijih područja, o koja se je toli tvrdokorno vodio boj na istočnoj granici monarkije. To područje leži u središtu rusko-rumunjske fronte, koja je sada na mirni način u sredini prodrta. Ako i mlada Ukrajina svojim svečanim priznavanjem mira i novoga života stupa u evropski državni život, ako ju muče brige i bojevi u unutrašnjosti, ako i stoji u tvrdoj borbi sa boljševicima i vlastitim nahuckanim nezadovoljnicima, te se mora braniti i od neprijatelja rumunjske vojske s boka, to se ne može tim na nikakav način trajno zapriječiti, da se ne pojave blagodati toga prvoga mira, koji je prije svega zasluga naše vojske. Besprimjernom otpornom snagom, žilavošću i junaštvom dokazali su naši vojnici zajedno sa vijernim saveznicima, kroz tri i jednu trećinu godine u Karpatima, u Galiciji i u Volinju svakom neprijatelju, da sve one tvrdnje sporazuma, zasićenosti rata, nemoći, sloma i gladi u Austro-Ugarskoj nisu nego laž i huckanje, te su svakom neprijateljskom vojniku iznijeli dokaz nepokolebive jakosti monarkije. Uslijed sklopljenoga mira moći će se u dogledno vrijeme veće količine četa oduzeti od ovoga dijela dosadašnje fronte, te upotrijebiti na drugim bojnim područjima, gdje je neprijatelj do sad u bitnoj premoći stajao proti našim vojnicima, pa će sada na zapadu, jugu i istoku, kao i na Balkanu, u Albaniji i u Macedoniji, gdje stoji proti Talijanima i Francuzima, jošte jače činom dokazati, da neprestane tendencijozne vijesti neprijatelja o slabosti Austro-Ugarske monarkije nisu zapravo ništa drugo, nego očajni pokušaj, da svoje vlastite narode prinukaju na daljnja ustrajanja u ubitačnom ratu.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Bugarske. „Slovenski narod“ piše pod natpisom: Slaveni u okviru njemačke Srednje Europe ovo: „Kad su njemački žurnalisti vratili Bugarima posjet, čudili su se, koliko se nijemstvo raširilo u Bugarskoj, gdje je prije prevladavao francuski i ruski jezik. Mladja generacija (časnici, politički), znade po čitavoj Bugarskoj njemački, dapače u Macedoniji u manjim mjestima. U Kumanovu, u Skoplju i u drugim mjestima, koja su gotovo kao sela, pa i u Plovdivu, pjevala su djeca: „Deutschland, Deutschland, über alles“ i „Heil dir im Siegeskranz“. U Plovdivu imade njemačka škola (pučka i niža gimnazija). Tako javlja „Deutsche Balkanzeitung“, koja izlazi u Sofiji. „Slovenski narod“ na to dodaje: „U lijepom će okviru rasti djeca dra. Šušteršiča, Frankovca Milobara u Zagrebu i dra. Pilara u Sarajevu, koji žarko podupiru njemačke težnje.

•

Jugoslaveni i Česi. U razgovoru s dopisnikom „Glasa Slovenaca, Hrvata i Srba“ izjavio je dr. Korošec, da se politički položaj posljednjih dana znatno zaoštrio. Poznatim obećanjem njemačkim radikalima, ministar je predsjednik znatno pomaknuo osnov svoje politike. Bilo je to posvuda priznato načelo, da vlada ne poduzima jednostavnog rješavanja nacionalnih sporova. Odluka u trutnovskom pitanju stavlja Čehe u prisilni položaj, koji sliči samoobrani. Njemački radikali znadu sada dobro, da time ugrožavaju parlamenat i to je pravi i duboki razlog njihovih postulata. Tko hoće parlamenat, — oni ga obzirom na strašan bijedan položaj naroda, na korupciju i na uspomenu na Stürgkhovu eru hoće — taj ne će pozdraviti pogrešku viteza dra. Seidlera. Pored toga nam je vrlo nezgodno, da se lično prema ministru-predsjedniku nalazimo odsad u novom vrlo nepomirljivom položaju. Mi se moramo uvijek bojati, da nije on sklopio bilo kakav tajan pakt, pa i pogledom na nedavno održano vijećanje o zahtjevima alpinskih Nijemaca glede jugoslavenskih područja. Nama Jugoslavenima je jasno, da ćemo kao do danas u svim tačkama ići i nadalje zajedno s češkim savezom.

•

Iz Srbije. Zastupnici na carevinskom vijeću u Beču dr. Vukotić, dr. Benković i drugovi upravili su na ministra rata, kako javlja „Slovenski narod“, interpelaciju, „da valja objasniti nekoje odredbe, za koje se kod nas ne zna, ali se za njih znade u neutralnom i neprijateljskom inozemstvu. Spomenuti se interpelanti pritužišu, zašto se ne pritegne k upravi u Srbiji tamošnje pučanstvo, nego što se uprava nalazi većim dijelom u rukama časnika i činovnika iz Ugarske. I učiteljstvo iz Hrvatske većim se je dijelom nadomjestilo sa madžarskim. Upravni aparat na daleko presiže potrebe. U samom Beogradu imade kakvih 1000 časnika i vojnih činovnika. Posebno se obara interpelacija na naredbu, kojom je svakoga Srbina stigla smrt, bez obzira na spol i stalež, te dobu, u čijem se posjedu nadje oružje. U nekojim okružjima bilo je na godinu poradi toga oko 100 ljudi usmrćeno. Dogodilo se dapače, da je poradi toga na jednom dan moralo platiti glavom 50 duša. Radi posjedovanja oružja ne vodi se nikakva istraga, ne pita se, da li je posjednik odgovoran za to oružje ili nije. U zaposjednutim srpskim krajevima, veli interpelacija, uživaju protekciju samo madžarske tvrtke“.

•

Iz češkoga svijeta. Praški „Venkov“ priopćuje govor zastupnika dr. Zahradnika, kojeg je ovaj izrekao u bečkom parlamentu, proti navalama i optužbama s veleizdaje protiv češkoga naroda. U tom je govoru, kako piše „Venkov“, rekao medju ostalim i ovo: „O veleizdaji, kojom se zadiru o češki narod bečki šmokovi u svojim organima, koji su za Seidlerove vlade obilno snabdjeveni papirom, imam reći ovo: Veleizdaju počinja samo onaj, tko se ogriješi o svoj narod, tko ne poštuje božanskih i ljudskih prava. A tko radi onako, kako mu nalaže srce i savjest, kako mu kažu ideali njegova naroda, taj nije veleizdajnik. A ako hoćete takovoga označiti veleizdajnikom, onda sam i ja veleizdajnik, i zato nas Čehe proglašujte veleizdajnicima, jer ne znamo druge domovine osim svoje češke domovine. Za nas nema nikakove domovine austrijske, nego postoji jedina češka domovina, gdje smo rodjeni i gdje živi naš narod“.

•

Poljska. Mir je sa Ukrajinom sklopljen. Ukrajini je pripojen jedan dio kongresne Poljske, istočni dio bivše gubernije Ljublin. Pošto Nijemci za sebe traže sjeverni i zapadni dio Poljske, na sjeveru do Visle i Nareva, a na zapadu sve do Warte sa najvažnijim industrijskim središtima Poljske, nezavisna bi se Poljska smanjila na polovicu kongresne Poljske, a tri petine bi poljačkog naroda bilo isključeno od neodvisnosti. Pošto je nekadašnjoj ruskoj Poljskoj nije osjećala rusifikacija, dok se je u Njemačkoj trošilo stotine milijuna na godinu za odnarodjenje Poljaka, nema sumnje, e bi se takvim riješenjem položaj poljačkog naroda znatno oslabio. Medju Poljacima vlada radi toga silno ogorčenje, koje je dobilo oduška u poznatom zaključku poljačkog kola, da se nastupi proti vladi svom bezobzirnošću. Za nas je nesreća Poljaka skupocjeno iskustvo. Udes je Poljaka najbolji odgovor za oportunistički smjer francuskih političara. Mjesto ujedinjenja i slobode postigli su Poljaci svojom labavom i nestalnom politikom u vladu jedino raskomadanje Poljske. Poljački narod, u kojem imade još mnogo zdravog i slavenskog duha, uvidjet će, da su njegovi političari ne samo griješili moralno kao Slaveni, već da su takodjer slabo trgovali kao oportunistički političari. Danas nije doba spletaka, kompromisa i oportunizma u politici; takva je politika izigrala potpunoma poljačke narodne interese, a danas će svaki Poljak osjećati, da su poljački interesi najbolje zaštićeni u zajednici sa ostalim Slavenima Austrije. Poljačko kolo neće nikad donijeti spasa poljačkom narodu; jedino savez, i to jak i složan savez, sviju slavenskih naroda, može pravedno da riješi poljačko pitanje. Do sad su Poljaci očekivali spas od Nijemaca i Madžara, a mi smo slutili što će doći. Danas znademo, da mi Slaveni ne možemo da računamo sa pravednošću Njemaca i Madžara, a da je i njihova „ljubav“ nama pogibeljna. Danas znademo ne samo mi, Jugoslaveni, koji smo dosta toga imali da prepatimo u tom ratu, unatoč potocima prolivene krvi, unatoč samopregaranju i požrtvovnosti, da su nekim bogovima i žrtve našeg naroda odvratne, a da se od ovih bogova nemamo nadati ničemu dobromu, — ovo je osvjedočenje bilo u nekim slavenskim narodima jako već prije rata — danas je gorka sudbina morala da uvjeri i Poljake o tome, da je rad proti slavenstvu koban i za njih same, a da neslavenski narodi još nijesu zaboravili, da su takodjer Poljaci slavensko pleme. Nastupi li u poljačkom taboru logička reakcija dosadašnjih iskustava, nemaju se niti oni niti mi ičega bojati. Austrija će morat postati onim, što je odavno morala da bude, da je bilo sloge i zajedničkog rada medju Slavenima. Iz tog je stanovišta nesreća, koja je zadesila poljački narod, možda tek prividna, te sadržava u klici spas slavenskih naroda u Austriji. Ali to je pitanje vremena; ne dodje li danas, doć će svakako sutra. Momentani pojavi ne mogu da nas svode sa zacrtanog puta. Mi idemo ravno ususret našemu cilju, bez kompromisa, bez oportunizma, bez popuštanja, a za uspjeh je jedino potrebna ustrajnost. Zajednički rad sa Poljacima može da pospješi taj razvoj, ali protivno ga držanje poljačkog kola ne bi moglo da spriječi. Mi znademo: samo sloga i neumoljiva odriješitost zajamčit će nam budućnost.

Istarskom pučanstvu!

U smislu posljednje izjave o pregovorima kod namjesništva u Trstu, bila je trojica članova odbora izabranog na sastanku predstavnika istarskih općina, sa gg. namjesnikom i državnim zastupnicima Istre Spinčićem, Laginjom i Spadarom ovih dana kod g. ministra-predsjednika, kamo je bio pozvan i izaslanik ureda za prehranu. Od strane prvih opisalo se je posljednjoj dvojici stanje pučanstva u Istri, pogledom na hranu, koja mu nije već od više vremena u odgovarajućoj mjeri bila doznačena, dok mu se u zadnje doba nije baš ništa šiljalo. — — — — — — — — — — — — — — — Statističkim podacima ispostavilo se je nadalje, da, dočim je u nekojim pokrajinama, koje imaju dostatno svoje hrane, doznačena količina od 100 do 141%, je Primorju doznačena bila količina sa 78% i čak za njeko doba sa 70%. Dokazalo se je nadalje, da od ove količine od 78% ili 70% za Primorje, je bila Istra na korist Trsta sa raznih mjesnih i političkih razloga, prikraćena najmanje sa 30% i više, tako da je količina po njoj faktično dobljena iznašala 48%, a u zadnje doba čak 10%. Uslijed svega toga i obzirom na specijalni položaj Istre tekom rata, radi kojeg ista mora da dade od svojih proizvoda i puno za vojsku bilo za bližnju na fronti i bilo za Pulu, ustanovilo se je: 1. da je od preke nužde priskočiti Istri u pomoć odmah sa izdašnom hranom; 2. da je od potrebe dijeliti opstojeću aprovizacijsku komisiju i filialu takozvane Kriegsgetreide za Primorje u smislu da Istra imade svoju posebnu i potpunu; 3. da odgovara pravu i pravici, obzirom na gori spomenuto, da za Istru bude uveden kao mjerodavan drugi postotni ključ i 4. da bude za siromašno pučanstvo, osobito za ono, koje neuživa potpore, odlučena veća ili izvanredna novčana pomoć.

Na posljednjem pako pogovoru kod ureda za prehranu doznali smo kategoričnu izjavu: 1. da od sada naprijed će sve pošiljke za Istru biti upravljene na novu istarsku aprovizacijsku komisiju; 2. da u kontingenat za Istru već opredijeljen, će se odmah preko togo kontingenta šiljati svake sedmice 8 vaguna ječmena, a za sada samo jedan put 1 vagun sira, 2 vaguna posušenog pasulja (Schnittbohnen), nešto marmelade i nešto kondensiranog i suhog mlijeka (Trockenmilch). Odaslanstvo se je zahvalilo za zauzimanje pokazano za bijedno naše pučanstvo od kompetentnih faktora, s kojima se je raspravljalo, žalilo je, što nije momentano moguće većom pošiljkom u ime zalihe priskočiti u pomoć i time takodjer ustanoviti temelj za solidan rad nove aprovizacije, izjavilo je čvrstu nadu, neka se obećano pravodobno i redovito šalje i otklonilo je svaku odgovornost za posljedice u slučaju, da se ured za prehranu ne bi toga držao. Pregovori ovi u Beču trajali su od prošlog petka do ponedjeljka.

Pazin, 12. veljače 1918.

Dr. Kurelić,
predsjednik odbora istarskih općina.

Allg. 11.-5.

Obznana.

C. i kr. vojno nadzapovjedništvo, sporazumno sa c. kr. ministarstvom unutranjih poslova, dozvolilo je povratak jednog dijela bjegunaca iz užeg tvrdjavnog područja Pule. Povratak seoskog pučanstva usljedjuje općenito, dočim će se obzirom na gradsko pučanstvo odlučivati u svakom pojedinom slučaju na temelju posebne molbe, koja ima biti upravljena na c. i kr. ratno lučko zapovjedništvo, te će se uzeti u obzir stanje potrebe. Radnici arsenala bit će u tom pogledu upućeni od c. i kr. pomorskog arsenala.

Obzirom na općeniti povratak seoskog pučanstva biva po tome sporazumno sa c. i kr. ratnim lučkim zapovjedništvom odredjeno sljedeće:

1. Povratiti se mogu bjegunci iz poreznih općina: Alture, Kavrana, Galežana, Loborike, Ližnjana, Medulina, Muntića, Peroja, Pomera, Premanture, Šišana i Stinjana, mjesne općine Pula, iz grada Vodnjana, mjesne općine Vodnjan, te iz sela: Jadreški, Šikići, Škatari, Valdibeka, Vi kurana i Vintijana, porezne općine Pula, i to poljodjelci sa svojim obiteljima i poljodjelska služinčad, u koliko protiv istih ne postoji nikakva redarstvena ili druga zapreka.

2. Svi bjegunci, koji spadaju u ovu skupinu moraju se odmah prijaviti kod uprave logora, dotično kod kotarskog poglavarstva svojeg boravišta, u svrhu izdanja legitimacije za bjegunce. Kod prijave treba točno označiti zadnje boravište prije evakuacije, stališ i broj članova obitelji.

3. Ove će legitimacije oblast boravišta dostaviti c. kr. tvrdjavnom povjereniku, koji će sve legitimacije potvrditi, ako je udovoljeno svim uvjetima. Nakon, što budu bjegunci primili legitimaciju, putovat će u domovinu prvim bjegunačkim transportom.

4. Za vrijeme putovanja, i za prve dane povratka, treba bezuvjetno uzeti sobom nužnu prehranu. Inače mogu se sve imajuće zalihe živežnih namirnica za vlastitu uporabu, u bilo kojoj količini, donijeti sobom.

Za toplu obuću za vrijeme putovanja, treba proskrbiti.

5. Povraćajući se bjegunci moraju donijeti sobom: potvrdu, za koje su vrijeme primili zadnju bjegunačku potporu, potvrdu, za koje su vrijeme u svojem zadnjem boravištu primili živežne namirnice, a osim toga za svakog člana obitelji, koji je prekoračio 10. godinu, treba imati sliku (fotografiju), koja ne smije biti prilijepljena na tvrdoj ljepenci, a koja će služiti za dozvolu za boravak.

6. Iza povratka morat će se bjegunci odmah prijaviti kod općinskog starješine (delegata), na što će im se izdati dozvola za boravak i živežne namirnice, te će im se doznačiti bjegunačka potpora za prva dva mjeseca nakon povratka.

7. Bjegunce se izričito na to upozoruje, da životni uvjeti u Puli i okolici nijesu ni malo ugodni, da je moguća opasnost u gradu po neprijatelju, osobito navalom neprijateljskih lijetala, te da niti c. i kr. ratno lučko zapovjedništvo, niti civilne oblasti, ne mogu za slučaj takvih navala preuzeti nikakove odgovornosti za osobnu sigurnost civilnog pučanstva.

8. Svi poljodjelci su obvezani, da svoja polja bezuvjetno obradjuju. Uzimanje drugih radnja ili zanimarivanje svojeg poljodjelstva, ne će im biti dozvoljeno. Povraćajući bjegunci će se morati takodjer bezuvjetno podvrći svim drugim unutra tvrdjave odredjenim redarstvenim i drugim ograničenjima.

9. Tko se bude protivio opstojećim propisima, a osobito sve osobe, koje bi se povratili bez nužne dozvole, bit će opet bezobzirno udaljene iz tvrdjavnog područja.

Pula, dne 10. februara 1918.

C. kr. tvrdjavni povjerenik Honhenbruck, m. p.

Domaće vijesti.

Poštanski ured u Lanišću zatvoren. Ravnateljstvo pošte i brzojava saopćuje: Radi pomanjkanja osoblja bi dne 9. veljače 1918. privremeno zatvoren poštanski ured Lanišće.

Za učitelje. U puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Pozivlju se učitelji i učiteljice, koje žele biti namještene na kojoj školi ovoga kotara, neka ulože molbu na c. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli.

Hrvatska škola u Puli. Broj djece u hrvatskoj Družbinoj školi u Narodnom domu danomice raste. Evakuirci se danomice vraćaju, a time raste i broj naše djece u našoj školi. Preporučamo svim i svakomu da uputi evakuirce, neka svoju djecu upišu u hrvatsku školu. Ne mojmo više dopuštati, da se naša djeca otudjuju po drugim školama.

Povratak puljskih bjegunaca. C. kr. tvrdjavni nam komesar saopćuje: Obzirom na promijenjeni vojnički položaj, dalo je c. i kr. vrhovno vojno zapovjedništvo svoju privolu za povratak velikog dijela bjegunaca i u tvrdjavno područje Pule, te se je takodjer priskrbilo za nužnu opskrbu povraćajućeg se pučanstva u prvo doba njihovog povratka u domovinu. Obzirom na veliki broj bjegunaca, poteškoće transporta i aprovizacije moći će povratak uslijediti malo po malo. Povratak seoskog pučanstva izvan žice uslijedit će uopće, dok će se povratak u grad Pulu dozvoljavati prama stanju potrebe i to na temelju osobite molbe što se ima upraviti na zapovjedništvo ratne luke. Radnici arsenala bit će u tom pogledu upućeni na odgovarajući način u koliko dosada već ne predleže pojedine molbe. Pretpostavka za dozvolu povratka leži u tome, da je dotična osoba bivala prije evakuacije u Puli. Na svaki način ova će dozvola u svim slučajevima biti odvisna ako nema političkih i redarstvenih prigovora. Ratno lučko zapovjedništvo pridržaje si pravo ne dati dozvolu bez da navede razloge. Pobliže odredoe tičuće se povratka osobito seoskog pučanstva, sadržava u isto doba obnarodovana službena obznana. Povratak uslijedjuje na vlastitu pogibelj bjegunaca. Ni vojničke ni civilne oblasti ne mogu dati za to nikakve sigurnosti, da ne će na Pulu uslijediti nikakove neprijateljske navale, a osobito nijesu oblasti u stanju, da pruže za sve stanovništvo protiv bomba ljetalaca ili opstreljavanja, braneća zakloništa. Osim toga morat će bjegunci držati pred očima, da boravak u utvrdi donaša sobom svakakovih ograničenja i poteškoća, te da ni ponovno djelovanje škola ne će još moći biti provedeno u prijašnjem opsegu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Ovog puta pustit ćemo vozove, vreće, muku i ostalo, što čovjeka danas zanima, na stranu, pa ćemo se opet malo zaustaviti na našem ženskom učiteljištu. To je učiteljište dodušo na dlaku i mjeponos onim ljudima, koji se tamo žrtvuju, ali je mjeponos onim krugovima sigurno na sramotu. Sest je godina već, da je to učiteljište na životu, a da učitelji podučavaju badava, a vlada, koja troši dnevno ogromne svote i našega novca, ne će da toga vidi. Dva put se je već molilo vladu, i to prošle godine travnja i zatim kolovoza, da barem potporom podupre tu nužnu ustanovu, koja je od neprocijenjive važnosti za narodnu prosvjetu u tužnoj Istri. Ali se vlada nije odazvala ni jednog ni drugog puta. Očito je, da joj je pazinsko učiteljište kaošto i školstvo uopće — deseta briga. Jer, no ni bilo pazinskog učiteljišta, osam bi se škola u Istri bilo morailo zatvoriti, a da ne navadjamo primjera, spominjemo samo dvorazrednu pučku školu u Sv. Petru u Šumi. Vlada je prištedila neznatnu svotu novaca, ostavivši žensko učiteljište na cjedilu, dok je u tutanj trošila milijune na pregršte. Ne možemo, a da se tom zgodom opet ne dotaknemo žalosnog stanja našeg učiteljstva. Naše kandidatkinje, pa imale one u svom srcu najljepše želje i najidealnije nacrte, ipak ne će to sveto učiteljsko zvanje mnogo oduševiti, znadu li već unaprijed, da će ih mjerodavni krugovi upotrebiti u sve svoje svrhe, da će im narediti stotine raznih poslova, ali da će ih na isti način ostaviti, da trpe i stradaju od bijede i neštašice. A i naš učitelj i profesor, koji već godine podučava na tom učiteljištu i troši svoje sile i žrtvuje slobodan čas, morat će smalaksati, kad uvidi, da sav njegov rad ignoriraju oni, koji vedre i oblače. Gospoda ministri jamačno ne shvaćaju duševnog raspoloženja učitelja, koji tumači učenicama, kako moraju u svom budućem učiteljskom zvanju biti marljive, požrtvovne, plemenite, ako on sam u sve to ne vjeruje, jer je i previše osjetio svu gorčinu i nezahvalnost učiteljskog zvanja. — Ali vratimo se na naše učiteljište. Prvi cvijet, koji je iz njega izašao, prve učiteljice, rastresle su se Istrom, i već rade i prosvjetljuju ubogi naš neuki narod. Sad se pripravlja 20 novih mladih i svježih sila, koje će ove godine izaći iz učiteljišta. Tom prigodom upozoravamo, da bi se barem u toliko išlo učiteljištu na ruku, da se ustanovi povjerenstvo za usposobljenje u Pazinu. Jer putovanje u Kastav ne samo da je u današnje doba neugodno i skopčano s mnogim poteškoćama, nego bi i nepovoljno uplivalo na duševno stanje mladih učiteljica. Svaka će od njih radje i lakše odgovarati na ispitu učitelju, koji ju je četiri godine učio, negoli novom i za nju tudjem i nepoznatom čovjeku. Za danas o tome dosta. Mislimo, da smo kazali jasno ono, što je na srcu svima nama. Imaju li mjerodavni faktori dobre volje i iskrene nakane, učinit će nešto.

Ferenci. Pred nekoliko dana dotaknuo se dopisnik Vašeg cijenjenog lista i tog seoca, i ono mu je za to zahvalno. Ali dužni smo ipak da nešto k njegovom dopisu pripomenemo. Dopisnik je sigurno imao i najbolju nakanu i najljepše namjere, ali o pitanju, kojega se dotakao, nije bio baš najbolje informovan. Naši ljudi obično uhvate se za nešto, pa tjeraju onda mak na konac, misleći, da su time nešto velikoga izgradili. Vaš je dopisnik takodjer shvatio stvar sa inšpektorom samo po svoju. A to je baš to najgore. Mi nijesmo na žalost tako jaki danas, da mogu pojedinci sami nešto proizvesti. Potrebna nam je prije svega organizacija čitavog rada. A gospodin dopisnik jamačno ne voli organizacije, dok njegovo slobodno istupanje može samo naškoditi cijeloj stvari. Po mome mnijenju trebalo bi sve naše redove organizovati, uvesti u njih disciplinu, tako da nestane svih pojedinaca, a mjesto pojedinca onda istupaju uzajamno svi. Jedino tako možemo nešto čvrstoga postići. Sićusnosti će tako nestati i svaki bi postao potpun član jake zajednice. Doduše taj moj odgovor Vašemu cijenjenom dopisniku malko je zastranio, nu htio sam samo istaknuti, da ono slobodno i samovoljno istupanje dopisnika ne donaša nikakove koristi, nego naprotiv cijelu stvar zamršuje, prikazujući je na svoj način u čudnome svijetlu. Ne bih htio, da se te moje riječi slabo shvate i uzmu za zlo. Morsky.

Dnevne vijesti.

Boljševici apse kapitalističke špekulante. Iz Poltave javljaju, da je po zapovjedi stožera revolucijonarnoga odbora uapšeno 10 kapitalista radi špekulacija. Odredjena im je globa od 50.000 rubalja. Uapšenici su pušteni privremeno na slobodu nakon što su za stalno obećali platež globe. —

— Revizija kovnih zaliha u bankama počima radjati lijepim plodom. U Rusko-Azijatskoj banci zaplijenjeno je 10 pudi zlata, u Sibirskoj banci 50 pudi. Zlato otpućeno je državnoj banci.

Prosvjeta.

Rukovet ratnih i narodnih pjesama. Sklonio i uredio J. Kapić. Štampom narodne tiskare u Spitu 1918. Primismo ovu zbirku ukusno i u narodnom duhu uredjenu, koja će našem mučeničkom puku biti prava utjeha u ovim teškim danima. Obiluje pjesmama iz svih momenata ratnog života, koje prikazuju sav jad, gorčinu i muku, što je rat našemu narodu i cijelom svijetu donio. Pojedine su pjesme prikladno obradjene, te pružaju ne samo zabavu nego i dobru nauku narodu, oplemenjujuć srce, misao i osjećaj čitatelja. Zbirka se dijeli u ratne i narodne pjesme. Medju narodnim pjesmama nekoje su, koje se pjevaju i po istarskim selima, pa će i ova zbirka biti sa radošću i uzhićenošću dočekana od naše istarske mladeži. Medju ratnim pjesmama ističu se osobito pjesme „Preudana ljuba“, „Lelek mlade udovice“, „Niti cura niti žena“ i mnoge druge. Zbirka započinje pjesmom: „Ratna molitva“ i stihovima: „Oče naš, koji jesi na nebesi, — Rat sa zemlji odnesi; — Angjele s neba pošalji — neka se umire kralji!“ — Ta je molitva uzeta iz narodne duše, koja čezne za pokojem i mirom, izmučena svim tim naporima ratnoga doba.

Bum bukvica!

Priča Ivan Tuhtan iz Trviža.

Živela je mat s sinom. Jenega jutra pripravila mu je vrećo puno žita, da porene u malin. Prvo nego je šla na polje za poslon, reče mu:

— Cuješ, sinko! Tu imaš dva jaja. Odreži si malo špeha na svinje, sfrigaj si frito, utoči si u konobe malo pit, pak poreni u malin ča prvo, da dojdeš prvi na red. Ja gren delat u Kosirevico.

Sinu je falilo jeno kolo u glave. Kad je mat šla iz hiže, stuče dva jaja, ča mu hi je dala mat, ša je u štalo i na žive svinje odreže jedan kus špeha i stavi curo u oganj, da mu se frita sfriga. Dokle se je frita frigala, skoči u konobo, da si natoči jedan bukalić. Jušto u to vrieme skoči na ognjište brek i počne s curon roštat. Kad je to ču, skoči je s čepon od bačve u ruoke u kuhinjo, pak ga je hiti u breka. Osta je prez vina i prez frite i svinja je u štale krepala

Od straha hiti na tovara vrećo i gre u malin. Na putu u malin je sreti pastire i svinjare, kade so pasli ovce i svinje. Igrali su na ceste na škovo. U žepu je ima 10 šoldi, a rada bi bi još već dobit. Pušti je tovara, da gre kamo će, a on udri igrat do škurega. Tovar gre i gre vajk napred do boške. Tu skoče na nj vuki i sve so pojeli, samo kosti so ostale od njega, a žito iz vreće so mu prasci pojeli. U škuro je ša iskat tovara, a naša je samo kosti. Pobere kosti i ponese hi doma. Na vrati od hiže zaviče matere na ognjišće:

— Mamo, glejte, kako liepa škancija će bit od tega. Ma će liepo stat gore piati i škudele! —

— Od kiega so te kosti? — zapita ga mat.

— Od našega tovara — odgovori sin.

— Škarancija ti došla! Liepo si učeni. Svinja je u štale krepala, ča si ša na živo špeh rezat, bačva je istekla, tovara ni. A kamo ti je moka? — zaviče mat.

— Prasci so mi žito pojeli — reče sin.

— Uh, kankara ti došla, ma si štupido — reče mat, zame jeno protico i udri po njemu. Stukla ga je do svetega uja.

Sutradan pripravila mu je mat drugo žito i rekla mu je:

— Na, tu imaš; kad si čiera zgubi tovara, budi sakla sam tovar i nosi sam. Pazi dobro! Pošaji mi, ča prvo moreš, jeno malo muoke, da umesin kruh.

— Po kiemu ću poslat — zapita sin.

— To ti je tvoj posal — reče mat — ja ću moko imet, pošaji je i po same bure. Ku je ne pošaješ, ćemo drugačje plesat.

Zame vrećo i gre u malin. Kasno je doša na red za mlet. Kad je bilo jeno malo samejeno, domisli se je, ča mu je mat rekla, da pošalje doma mouke, magar po bure. Zie je loparico i z loparicon je hita muoko van uz besede: — Bura, nosi moje matere muoko!

Tako je hita, dokle ni sve ishita. Kad je bi gotov s hitanjen, je ša doma. Kad je doša doma prez muoke, pita ga mat:

— A kade ti je muoka?

— A ča van je nisan posla? — reče sin.

— Po kien — ga zapita mat.

A po bure; ča mi niste rekla, da Van je pošajen, magari po same bure — odgovori sin.

Mat ga je ćapala za vrat, nategla mu je brageše i stukla ga je, dokle so mu modrice skočile. Kad ga je puštila, uša je iz hiže. Ni moga zabit na buro, ča mu ni ponesla muoko doma. Skoči je u hižo i zie jeno kudejo štope i ša u goro do hiže, kade je stavala bura.

Doša je on do burine hiže i reče:

— Bura, ću te je benj navadit pameti, kad me nisi stela poslušat i ponest moje matere muoko iz malina. Sada ću ti škujo začepit, pak ne češ već puhat.

— Ne moj, ne — molila ga je bura. — Ja ću ti dat jenega tovara i ti ćeš bit š njin jako srićan. Kad budeš reka: — Eri, cekine seri — skakat će iz njega sami cekini.

— Ja san kuntenat. Samo ću provat, ku istino govoriš.

Bura mu je dala tovara i on ga je prova. Svas vesel zame tovara, zahvali bure i gre ća. Na putu do kuće zaustavi se na večer u iene oštarije i zapita za prespat. Oni so ga primili. Ma prvo nego je ša spat, jin reče:

— Čuvajte mi moga tovara. Nemojte mu reć: „Eri, cekine seri“, Vas liepo molim.

— Ne ćemo ne! — Budite na miru! — so mu rekli oštari.

Kad je on ša spat, niso bili leni. Dopejali so tovara u oštarijo i rekli so mu: „Eri, cekine seri!“ Kad su oni rekli tuo, udri iz tovara cekini. Vaje so išli iskat tovara po selu, ka bi bi sličan s kožom temu, iz kojega so skakali cekini. Našli so ga. Sutradan, kad se je usta, da mu oštar drugega tovara, a ne onega, iz kojega so praskali cekini. On zame tovara i gre doma. Kad je doša doma, zaviče matere:

— Mamo! Brzo donesite jedan lancun. Ćete vidit, kako će iz tega tovara cekini praskat!

— Pušti me na miru! Ja ću te opet stuć, da se budeš domisli do mene. — Kad je vidi, da ga mat ne školta, skoči je u hižo i zmaka lancun iz postelje, pak ga je postavi pod tovara. Zavika je: „Eri, cekine seri!“ — Tovar ga ni posluša. Jopet mu zaviče. Tovar se ni janka maka. Razjadi se i udri s pikon po tovaru, dokle ni počela iz njega lijavica kapat. Mat ga je gledala, ča to dela. Kad je vidila, da je lancun sav zamdzan, skočila je iz hiže, ćapala ga i tukla ga je, dokle se je štufala.

Kosti so ga bolele. Komoć se je od boli mica. Misli ča će opet učinit. To put zame 2 kudeje štope i opet je ša, da začepi burino škujo.

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u opravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, petak 15. veljače 1918. — Broj 938

RATNI IZVJESTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14 (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 14. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište. Englezi su i Francuzi na mnogim mjestima fronte nastavili svoje izvidjaje. Sjeverno od Lensa i u Champagni je došlo kraj toga do žestokih kreševa. U izbočenom su se jednom dijelu našega položaja južno od Tahoure ugnijezdili Francuzi. Naša je pješadija dopremila u Flandriji i na uzvisinama Moze zarobljenika. — S ostalih fronta ništa nova. — Ludendorff.

Car Karlo vojsci.

Beč, 14. (D. u.) Ratni izvjestiteljski stan javlja: Njegovo je Veličanstvo car izdao povodom ruske izjave o dovršenju ratnog stanju ovu vojnu zapovijed: „Ruska se milijunska armada sprema, da položi oružje, upereno proti monarkiji. Ja ne ću da propustim ovaj sat bez spomen-riječi Mojoj oružanoj sili. U prvom se redu osvrćem na teške nedjelje i mjesece, u kojima su austro-ugarske bojne sile, vodjene blagosovom Moga nezaboravnoga prastrica imale da odolijevaju čitavoj žestini prve ruske navale. Sve, što se je u vjernoj suradnji s Našim hrabrim, vjernim saveznicima kasnije dogadjalo, crpalo je svoju prasilu iz one vatrene kušnje. Na proljeće je kod Gorlica i Tarnova trebalo bolne, krvave žetve, koju su prve bitke u Poljskoj i Galiciji i prva zima u Karpatima položile bile u grob. Ponovno zauzeće Lavova, osvojenje Ivangoroda i Bresta i obrana u godini 1916. koje sam pobjedonosni konac Ja kao vojskovodja smio proživjeti usrijed Mojih vjernih, svi bi se ovi uspjesi jedva mogli zamisliti bez poleta i požrtvovnosti onih bojnih perioda. Veliki je ruski slom primio svoj prvi udarac na Sanu i na Dunajcu. Ovi će se dogadjaji kroz sva vremena ubrajati medju najsjajnije predaje domovinske povjesnice. Još nije svanuo sat, u koji bih mogao Moje borioce pozvati natrag na domaće ognjište. Ali povratak će osvanuti i tad neka Moji narodi iz uzvišenih uspomena na slavna poprišta svojih sinova crpaju snagu za obnovu i novi procvat. Bog bio s nama. — Karlo v. r."

Pitanje o izmjeni ratnih zarobljenika.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Predbježno neutanačenje formalnog mirovnog ugovora sa Rusijom uznemirilo je u izvanrednoj mjeri široke krugove pučanstva radi položaja ratnih zarobljenika. Ne da se poreći, da ratni zarobljenici u državi, kojoj nedostaje jedinstvene uprave i koja pati na nestašici potrebitih živežnih sredstava, mogu doći u težak položaj. No s druge se strane moraju kod prosudjivanja sveukupnog položaja dolično uvažiti i mjere, prihvaćene kao ustuk. Prema tomu valja imati na umu: 1. Nadležna mjesta ne prestaju, a ne će ni nadalje prestati s intenzivnim nastavkom rasprava glede ratnih zarobljenika i uznastojati, da se te rasprave opet prihvate u slučaju, kad bi one prelazno zapele. 2. Sklopljena već utanačenja glede ratnih će zarobljenika po svoj prilici omogućiti velikom broju ratnih zarobljenika povratak u relativno ranije vrijeme. 3. Stanovita se, u novinstvu spominjana, u tom apsolutnom obliku još nipošto pravovaljana načela naših protivnika glede povratka ratnih zarobljenika, moraju prosudjivati prema mjeri, da je zapovjedno područje vlastodržaca veoma ograničeno. 4. Vojna uprava, bezuvjetno protivna svakoj politici odmazde, odredit će ipak otpust ruskih ratnih zarobljenika samo u obliku, koji odgovara sličnim ruskim mjerama. Ne smije se pretpostaviti, da ruska javnost ne će uzimati obzir na ovaj izmjenični postupak. 5. Vojna uprava, koja pitanje glede uzdržavanja ratnih zarobljenika nije nikad rješavala formalnim birokratskim načinom, radi već dulje vremena na tomu, da tu predvidjenu pogibao ukloni od ratnih zarobljenika. Odnosne se mjere protežu na dopitanje većih fondova za uzdržavanje ratnih zarobljenika u taborištima, na praktičnu uporabu tih sredstava za nabavu potrebitih životnih namirnica, na što skorašnju refuziju ratnih zarobljeljenika, kako oni ne bi počinjali djela, koja bi mogla pogoršavati položaj, i konačno na uvedenje tehničke organizacije, koja bi imala osiguravati i pospješivati prema mogućnosti povratak ratnih zarobljenika bez gubitaka. 6. Višegodišnje iskustvo vojne uprave u zaštiti ratnih zarobljenika, najdalekosežnije upute o položaju ratnih zarobljenika u svim dijelovima Rusije i stečeno uvjerenje, da bi se na nastupivše zaprijeke odgovorilo uspješnim protumjerama, konačno svrsi shodna, razborita i odvažna djelatnost neutralnih mjesta, koja djeluju na naše ratne zarobljenike. Tad — u objektivnom smjeru — približavanje toplog godišnjeg doba i obustava neprijateljstva, sve je to prikladno, da bez sumnje opravdanu bojazan ublaži ozbiljnom nadom u nadvladanje trenutačne krize. Ratna si je uprava svijesna toga, da se mora štititi svaki ugroženi čovječji život u neprijateljskoj zemlji, u koliko može to omogućiti autoriteta i materijalna moć države i da tako odvažno i požrtvovno pučanstvo ne vidi svoje nade pretvorene u novu pogibao.

Govor talijanskog ministra-predsjednika u komori.

Rim, 12. (D. u.) Ministar je predsjednik Orlando držao u zastupničkoj komori govor, u kojemu je uputio na to, da je obrazloženje kabineta glede rata naišlo bilo svojevremeno na jednodušno odobrenje svih stranaka, koje nijesu predrasudama vezane proti ratu. Misao jest kabineta, da u golemoj toj borbi ustraje nepokolebivom čvrstoćom. Orlando upućuje zatim na to, da su prije rasprava u Brestu Litovskom izjavili državnici antante svoje misli o ratnim ciljevima, kod česa su bili iznešeni umjereni predlozi veoma stegnutim izrazima, tako te su mnogi od njih mogli u Italiji smetati dapače naša opravdana iščekivanja i pobudjivati sumnje, koje su ali bile potpuno raspršene. Ministar saopćuje na to, da mirovnu želju neprijateljskih vlada nijesu vodile lojalne namjere, te se u njihovim osnovama imperijalističkog gospodstva pokazuje najtvrdokornija nepopustljivost, što se jasno razabire iz rasprave u Brestu Litovskom, gdje je stranka, koja je sklopljenje mira bila učinila najznatnijom točkom svoga programa, kod središnjih vlasti naišla na tako goleme zahtjeve, te joj nije preostalo ništa drugo, nego da se jednostavno preda. Govornik kritizuje zatim izvode grofa Czernina i grofa Hertlinga, koji otklanjaju sve zahtjeve i traže sve, a kod toga ništa ne pružaju. Stoga se čini, kao da je jedini put do pravoga mira nastavak rata sa svim naporom. (Odobravanje.) Za Italiju postoje još i nadalje oni najviši razlozi, koji su postojali u početku rata, naime ispunjenje njegovog narodnog jedinstva i osiguranje njezinih granica na kopnu i na moru. (Živio!-klici.) Govornik se tuži na ono koli nepravedno toli štetno sumnjičenje, kao da je naime talijanski ratni cilj odredjen nesamo neizbježivim razlozima opstanka Italije nego i požudama za imperijalističkim gospodstvom i potlačivanjem drugih plemena, te izjavlja pred licem talijanskoga parlamenta, da ne goji nitko na svijetu više simpatija za težnje raznih narodnosti negoli Italija. Orlando govori zatim o djelatnosti interalijiranog vrhovnog ratnog vijeća, kojemu je najviša dužnost, da svu brigu upozri na nastavak i pojačanje rata. U Versaillesu su dakome vodili računa o najnovijim dogadjajima: pošto može odsad zapadna fronta računati sama na sebe i imade sama nositi čitav teret rata. Rezultat ispitivanja vojničkog položaja dozvoljava potpuno pouzdavanje i smije se pretpostavljati, da se već i onako samo o sebi dobar položaj mora neprestano znatno poboljšavati, a to i uslijed porasta vojničke pripomoći sa strane amerikanske republike. Utanačenja u Versaillesu ustanovljuju odgovor tijesnog jedinstva svih sila, raspoloživih na zapadu, kod česa se mjera samostalnosti podredila bila kriteriju općenite koristi. Što se tiče pitanja o aprovizaciji, obećana bje Italiji opskrba s važnim nekojim stvarima, na kojima ona teško oskudjeva, tako primjerice obzirom na krušno žito, kod česa se mora priznati bratski osjećaj solidarnosti saveznika. Ministar ističe riječima najveće pohvale držanje pučanstva, koje podnaša svu oskudicu i sve žrtve, te spominje uspjeh novog ratnog zajma, sve ako ovaj još i nije zaključen. Uvjerava konačno, da nevjera naroda ne će biti razočarana i upućuje na to, da je talijanska vojska puna nade našla opet svoj ofenzivni duh. Vojnici znadu, da sad mogu pobijediti za spas domovine i sudbinu svijeta. (Živahno odobravanje i klicanje Italiji.)

Henderson o ratu i o miru.

Bern, 10. (D. u.) U svom govoru u Ontwicku uputio je Henderson na potrebu demokratskog mira, kod česa je raspravljao o držanju engleske vlade naprama miru naroda te primijetio, e je posljednjeg ljeta nažalost uzalud preporučivao engleskoj vladi, da pristane uz stanovita demokratska načela. Potraje li kobna ova politika, ne vidi Henderson nade, da će se rat dovršiti prije, negoli propadne sva civilizacija. Engleska nije spremna, da se bori za imperijalizam. Rat je bio produljen uslijed toga, što su alijirci stajali pod sumnjom, da teže za imperijalističkim ciljevima. Ako je naš položaj povoljan, rastu naši zahtjevi. Uz nepovoljan će se položaj primjereno promijeniti. S toga izjavljamo vladi, e srće u pogibao, otudjuje li se novom demokratskom duhu, koji sve više raste. Engleskoj je demokraciji dužnost, da ukloni svaku zaprjeku na zgradi svjetskoga mira, sve kad bi ta zaprjeka bila i sadašnja vlada.

Mir sa Ukrajinom.

Beč, 13. Listovi javljaju: Na zahvalnu i poklonstvenu brzojavku ukrajinskih zastupnika u austrijskoj zastupničkoj kući povodom utanačenja mira, primio je pročelnik ukrajinske sveze iz kabinetske pisarne ovu brzojavku: „Njegovo se Veličanstvo najmilostivije zahvaljuje na brzojavno podastrtim čestitkama povodom utanačenja mira s Ukrajinom, i s pouzdanjem očekuje, nadajući se daljnjem blagoslovu božjemu, skorašnji sveopći i častan mir".

Beč, 14. (D. u.) Listovi javljaju: Odmah nakon svog je povratka iz Bresta Litovskoga primio ministar izvanjskih poslova, grof Czernin, posjet ministra-predsjednika, dra. viteza v. Seidlera. Grof Czernin je izvijestio ministra-predsjednika o najvažnijim potankostima utanačenja, sklopljenih u Brestu Litovskom s Ukrajinom. Ministar je predsjednik sa svoje strane uputio grofa Czernina o dojmu, koji je izazvala vijest o utanačenju mira s Ukrajinom u poljačkim krugovima, te o položaju, koji se je uslijed toga razvio u parlamentu. Kako saznaju listovi s upućene strane, grof će Czernin u što skorašnje vrijeme odgovoriti na kongresni govor predsjednika Wilsona.

Lord Balfour o govoru grofa Czernina.

London, 13. (D. u.) Reuter. U donjoj je kući podnio Hold povodom rasprave o prijestolnom govoru ispravak, u kojemu se izražava sažaljenje radi toga, što bi sporazumku sa zaključcima vrhovnog ratnog vijeća imao nastavak rata biti jedina, neposredna zadaća vlada. Hold je upitao, da li je nastavak rata jedina zadaća, ne bi li mogla biti moguća druga alternativa i da li je rat jedino sredstvo, kojim bi se mogao postići žudjeni cilj. Državni je tajnik izvanjskih poslova, lord Balfour, izjavio, da se rasprava kreće samo i jedino oko neispravnog tumačenja onoga, što se je zbilo u Versaillesu, a ne kreće se oko prijestolnog govora. Nepravom se uzima, e čvrsto stoji, kao da je konferencija u Versaillesu imala zadaću, da se bavi općenitim ispitavanjem diplomatskih odnošaja izmedju naroda, koji su upleteni u rat, a ne ispitavanjem neposrednih vojničkih pitanja. Ali vijeće se je u Versaillesu sastalo samo u svrhu, da raspreda o velikim, u ovaj čas važnim vojničkim pitanjima. Potpuno je ispravno, da je vijeće podalo izjavu o zaključcima, koji se dadu izvesti iz govora grofa Hertlinga i grofa Czernina. Ali vijeće se nije bavilo ratnim ciljevima, a nije bilo ni pozvano, da potanko ispita ove ratne ciljeve. Ispravno je, da je vijeće ispitalo oba govora i dospjelo do zaključka, da se u oba ta govora ne može naći nikoje udovoljive misli, koja bi pružala ma bilo kakovu zadovoljštinu ratnim ciljevima antante. (Medjuklik: Da, Wilson!) Istina je, da Wilson živi u blažoj atmosferi. Ne gledate li ali na ton i pazite li samo na izrečene formule, ne ćete naći u govoru grofa Czernina nikakovih takovih predloga, i on se u svom odgovoru nije očitovao spremnim, da prihvati ma bilo koji od najvažnijih ratnih ciljeva antante. Premda versaillesko vijeće izjavlja, da je jedina zadaća nastavak rata, nije vlada ipak mnijenja, da zaraćenici ne bi imali poduzeti nikakovih koraka, kako bi došli do pregovora. — Kuća je konačno sa 159 proti 28 pacifističkih glasova otklonila predlog Holdov.

Iz Rusije.

Stockholm, 13. (D. u.) Kako stockholmski „Tageblatt" saznaje iz pouzdanog izvora, buknula je na Alandskom otočju medju ruskim četama potpuna pobuna. Vojnici se vucare naokolo i uapsuju sve nepoćudne žitelje. Dvije hiljade ruskih vojnika, koji se nalaze na otočju, snabdjevene su municijom i puščanim strojevima, dok je pučanstvo bez obrane. Na otocima izmedju Alanda i švedske obale vlada velika panika.

Stockholm, 13. (D. u.) Vijest zastupnika dopisnog ureda: Kamenev se ogradjuje proti riječi „sklopljenje mira." Radi se samo o permanentnom primirju. Mi nijesmo mogli, kazao je Kamenev, prisiliti Njemačku, da prihvati naše uvjete glede osvojenih pokrajina Istočnoga mora, jer ne raspolažemo vojničkim orgumentima. Mi nijesmo ništa potpisali. Mi imademo slobodne ruke glede sveopćeg mirovnog kongresa. U ostalom, veli Kamenev, da će sad vjerojatno pojačanje zapadne fronte po Njemačkoj biti pritisak proti antanti.

IZ POLJSKE.

Varšava, 12. Kako listovi javljaju, obdržavalo je jučer ministarstvo višesatnu sjednicu pod predsjedanjem regentskog vijeća. Predmetom su raspravljanja bili posljednji politički dogadjaji, osobito mirovni ugovor s Ukrajinom. Na večer je predao ministar-predsjednik Kuharzewski regentskom vijeću ostavku kabineta. Prema listu „Gazeta Poranna" predao je danas ministar-predsjednik Kuharzewski glede te stvari regentskom vijeću obrazloženu izjavu.

IZ FINSKE.

Finska kraljevinom — Finsko izaslanstvo u Bugarskoj.

: S t o c k h ö l m, 13. Ovdje kolaju vijesti, da bi švedski princ Vilim imao postati kraljem u Finskoj, čim se ondje srede prilike.

: S o f i j a, 13. (D. u.) Kralj je danas primio finsko izaslanstvo.

NEPRIJATELJSKI RATNI IZVJEŠTAJI:

T a l i j a n s k i.

: 13. veljače. U dolini Lagarina kretanja neprijateljskih patrulja, koje su po našim baterijama bile ušutkane. Na Pasuliu smo palili mine, koje su neprijateljskim položajima zadale znatnu štetu. U dolini Astica i na zapadnom rubu visoravni Asiago velika djelatnost obostranog topništva. U okolici bje klanca Caprile — hvala odriješitom držanju naših četa i potpori našeg topništva — osujećen pokušaj nenadane navale neprijateljske pješadije, pripravljen jakom topničkom vatrom. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Istočno od Conegliana upalili su i oborili engleski ljetači dva pripeta neprijateljska zrakoplova.

---

* **Bugarski ministar-predsjednik Radoslavov** stigao je dne 13. o. mj. u Berlin, da se porazgovori s državnim kancelarom nakon zaključka mirovnih pregovora u Brestu Litovskom o političkim pitanjima.

* **Rasprave s Ukrajinom.** Ekspresni dopisni ured saznaje iz Berlina, da će se gospodarstvene povjerenstvene rasprave izmedju Ukrajine i središnjih vlasti voditi u Berlinu. U Berlin će otputovati zastupnik austrijskog ministarstva trgovine i sudjelovati kod rasprava.

* **Antanta i Lenin.** „Vossische Zeitung“ javlja iz Stockholma: U londonskim političkim krugovima kolaju posve izvjesne vijesti, da stoji engleska vlada s Petrogradom u boljem dodiru nego prije i da sad ondje posve drukčije sude o ratnim ciljevima antante negoli neposredno prije pada Kerenskoga. Prijašnje će englesko vojno izaslanstvo opet doći do prijašnjeg uvažavanje. Dio je njegovih članova već u Petrogradu, a odsutni su pozvani opet onamo.

* **Agitacija za rat u Argentini.** „Neue Zürcher Zeitung“ javlja sa talijanske granice: Argentinski poslanik u Washingtonu putuje ovih dana u Buenos Aires u svrhu, da svoju vladu uvjeri, e je od prijeke potrebe, da Argentina ustupi u rat na strani Udruženih država.

* **Vijećanja u njemačkom glavnom stanu.** Iz Berlina se javlja sa danom 13. veljače: Državni je kancelar, grof Hertling, otputovao jučer u Hamburg vor der Höhe. — „Norddeutsche allgemeine Zeitung“ piše: Kako saznajemo, otputovao je namjesnik državnoga kancelara, v. Payer, zajedno sa državnim kancelarom u veliki glavni stan, da se predstavi caru i sudjeluje kod vijećanja.

* **Iz talijanske komore.** Po socijalistima dne 13. o. mj. podnešena interpelacija radi obustave lista „Avanti“ i uapšenja tajnika stranke, Lazzarija, te odsječnog tajnika Viele, pročitana bje uz osobne pogrde najgrublje vrste izmedju pristaša ratne stranke i socijalista. Ministar si je predsjednik Orlando pridržao odgovor na interpelaciju za narednu sjednicu.

* **Ugarske svinje za Austriju.** Ugarsko je dioničko društvo za tovljenje svinja i mesnati obrt sklopilo, kako javlja brzojavka iz Budimpešte od 13. veljače, s austrijskim ministrom prehrane ugovor, kojim se isto obvezuje, da će 30.000 svinja izvesti iz Ugarske u Austriju. Austrijska je vlada odobrila ugovor.

* **Grozovitosti na kavkavskoj fronti.** Turski stožer javlja sa danom 12. veljače: Na kavkaskoj bje fronti ustanovljeno, da se iza utanačenja primirja povlače ruske čete u unutrašnjost, nakon česa počinjaju bande grozovitosti proti otomanskim podanicima, koje Rusi ostavljaju, premda su se Turci po više puta već bili službeno obratili na zapovjednika armade, neka učini tomu kraj. Mirovno mješovito povjerenstvo, koje je zasjedalo u Kilsitu, posljednih se je dana ponovno bilo obratilo na zapovjednika turske armade s molbom za zaštitu proti tim razbojnicima. Obzirom na ovo je stanje stvari primio zapovjednik turske kavkaske armade zapovijed, da se lati uspješnih mjera, kako bi zaštitio čast i život Otomana, koji borave u predjelima, napuštenima po Rusima. Uslijed tih mjera vlada red u pojasu sve do Kilkita i do crte Kuse-Sadak.

* **Novi engleski ratni zajam.** Kako javlja „Lokalanzeiger“, raspisat će Engleska u ožujku novi veliki ratni zajam. Ovaj se put radi o 40 milijarda šilinga. Engleska je prinuždena, piše „Daily Chronicle“, da primi na sebe i novčanu potrebu drugih dviju alijiranih država.

* **Rumunjska i antanta.** Prema listu „Lokalanzeiger“, bila je u ponedjeljak rumunjska vlada po poslaniku antante u Jassyju upozorena na dalekosežne posljedice u slučaju, da bi htjela zastraniti od zajedničke politike. Nova je rumunjska primila izjavu poslanika na znanje, no nije podala protuizjave.

Političke vijesti.

Seidler i odgoda parlamenta.

: „Die Zeit“ piše: Kao svakiput, kad se je koja kriza činila nerazrješivom, tako se ovaj put šire vijesti o odgodi i raspustu zastupničke kuće. A ovaj put se čini kriza zamršenijom nego ikad. Jer koji bi austrijski ministar-predsjednik mogao utažiti zlovolju P o l j a k a radi granica Ukrajine ili koji bi se ministar-predsjednik mogao ma samo i približiti državopravnim t e ž n j a m a Č e h a i J u g o s l a v e n a? Ove pako stranke u društvu sa socijalnim demokratima, koji iz načelne opozicije proti svakoj gradjanskoj vladi glasuju proti svakomu proračunu, sačinjavaju opoziciju, koja ne bi nesamo sadašnjem ministru-predsjedniku dru. v. Seidleru, nego uopće nijednoj drugoj vladi odobrila niti proračuna niti proračunskog provizorija. Stoga su danas glasine o odgodi ili raspustu kuće možda opravdanije, negoli ikad prije. Ministar je predsjednik dr. v. Seidler opetovano izjavio u svojim govorima, da kani i da će samo ustavnim načinom voditi vladine poslove, a u zastupničkim se krugovima pogovara, e poglavica kabineta i sad izjavlja, da ne kani vladati pomoći § 14. — Pročelnik je Češkog svaza, zastupnik dr. Stanjek, raspravljao dne 12. o. mj. u zajedničkoj sjednici sa vodjama Poljaka, Jugoslavena i Ukrajinaca.

Iz slovenskog svijeta.

I z S l o v e n i j e. U doba, kad se slovenski dio našega naroda pomladio i preporodio u zdravom svježem gibanju, mora da Slovenija liječi rane, ratom joj nanesene. Goričko je opustošena. Bjegunci čeznu za povratkom svojim kućama, siti su već stradanja u tudjem svijetu te žele, kako piše „Slovenski narod“, ako sve strune popucaju, da po Prešernovim stihovima: „Enn se tebi je želja spolnila, v zemlji domači da truplo leži“, barem umru na rodjenoj grudi. Za to se bjegunci obraćaju k mjerodavnim činiteljima, da im dozvole povratak i to ne molbom, pojedincima, nego transportima, da spase barem ono, što im je još ostalo odijela i drugoga, što su kroz ove teške dane stradanja po raznim krajevima brižno sa sobom nosili. Bjegunci su iz goričkog kraja većinom seljaci, koji imaju da obrade polja i vinograde i volja za radom tjera ih u rodni kraj. Iz samo Gorice javljaju, da je tamo neko 2000 stanovnika, ali od tih ih opet danomice nekoliko odlazi, pa se opet vraća, kad si gdjegod priskrbi nešto živeža. „Slovenski narod“ piše, ba je Gorica već tri tjedna bez kruha. Mjesto kruha dobivalo je pučanstvo po litru vina po duši. Meso je poskočilo i tamo od 8 na 10 kruna. Talijanski je mesar pobjegao u Italiju, a u Gorici ostala su samo dva Slovenca. Reć bi da će se i Gorica podići iz razvalina i preporodit u novom slovenskom duhu.

*

O h r v a t s k o j p o l i t i c i prima „Slovenski narod“ iz Zagreba pismo, u kojem se opisuje sadašnji politički položaj u Hrvatskoj. Madžari da žele i da bi mogli snašati samo onakvo hrvatstvo, kakvo je postalo pod pritiskom svjetovnog rata bugarstvo, ili pak po intencijama nadbiskupa Stadlera. Madžarski su listovi učinili iz hrvatskoga bana jugoslavenskog agitatora, jer da nije dosta energičan u obrani zajedničkih t. j. madžarskih interesa. U samoj koaliciji provadja se sada čišćenje. Politika se je koalicije previše upregla pod kola vojnih dobavljaču, te nema danas nikakve sile ni otpora prama Madžarima, ali ni popularnosti u narodu. Sada pak, i ako nije ni trebalo ni smjelo do toga doći, više je ili manje sigurno, da se vas taj režim ne će više dugo održati, i kad budu Madžari možda silom morali potjerati koaliciju u opoziciju, potrebno je, da se sabere sve što je zdravo, te da se podade rascijepkanom političkom životu Hrvatske, koji je u ostalom posvema orijentiran u smislu jugoslavenske ideje, takodjer formalno jedinstvo, da se tako ojača njegova otporna snaga i njegova energija u borbi za narodno ujedinjenje. — Obzor priopćuje već cio niz članaka o jugoslavenskom pitanju, gdje se trijezno, stvarno i kritički pretresuje nove pojave u jugoslavenskim krajevima u monarkiji.

*

U B o s n i se takodjer već miče. Zagrebačke novine saopćuju, da će Srbi i Hrvati složno pokrenuti zajednički list, koji će propagirati narodno ujedinjenje. Zanimiva je izjava dr. Sunarića o nenadanom preokretu nadbiskupa Stadlera, koji je pet mjeseci pristajao uz narodno ujedinjenje. „Osim političkih motiva“, rekao je dr. Sunarić, „koji su izvanjskim utjecajem na njega uplivali imade i čisto materijalnih motiva, koji su odlučivali. Stadler je dobio od vlade dozvolu da može sa svog posjeda sv. Filomena u Posavini izvesti u Dalmaciju 4 vagona žita. Ovo je žito Stadler prodao po 8 K kg. tako, da je od ovo nekoliko vagona imao čistog dobitka od neko 300.000 K. Ovo najbolje zna g. Guido Vuscovich, ravnatelj „Hrv. štedionice d. z. o. j. u Splitu“ koji je osobno u Sarajevu bio i „Priv. zem. banci“ doznačio za dra. Stadlera kupovninu. U ostalom mogao bi znati o tome i član ravnateljstva „Hrv štedionice u Splitu“ g. Frano Bradić, koji je osobno bio u Sarajevu, te preko ovdjašnjeg trgovca htio kupiti žito od dra. Stadlera, ali mu se cijena činila previsoka, pa se povratio u Split i poslao g. Vuscovicha, koji onda uz cijenu od K 8 sklopio pogodbu s nadbiskupom. Osim tog je Stadler u svoje doba prodao vladi neke svoje kuće za milijun kruna, uz cijenu koje su u ono doba bile vanredno povoljne. Nešto je čudno, ako katolički nadbiskup izvaža žito u Dalmaciju. Kod nas u Sarajevu nije to nikakva tajna, ako možda i nije poznato široj javnosti.“ Dalje je izjavio dr. Sunarić, da mu je dr. Stadler po svom pouzdaniku dr. Pilaru stavio ponudu primirja do razbistrenja odnošaja u monarkiji. Dr. Sunarić je to odbio, jer sam narod zahtijeva slobodu i ujedinjenje.

*

S r b i j a. Nakon mira s Ukrajinom ponovno se pogovara, e su se Srbija i Crna Gora obratile na antantu, da im dozvoli započeti pregovore sa središnjim vlastima, te da se izmedju Pariza i Londona vode pregovori, uz koje bi se uvjete pristalo na mir balkanskih naroda sa centralnim vlastima. Te su se vijesti širile već na početku mirovnih pregovora izmedju središnjih vlasti i Rusije, a onda ih je srpska vlada službeno dementovala. — Naredni će nam dani razjasniti položaj, koji, kako se čini, sve se više bistri. Na Krfu je moralo započeti već djelovanje srpske skupštine, i tu bi opozicija imala odrediti novi smjer srpske službene politike.

Domaće vijesti.

Za učitelje. U puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Pozivlju se učitelji i učiteljice, koje žele biti namještene na kojoj školi ovoga kotara, neka ulože molbu na c. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli.

Hrvatska škola u Puli. Broj djece u hrvatskoj Družbinoj školi u Narodnom domu danomice raste. Evakuirci se danomice vraćaju, a time raste i broj naše djece u našoj školi. Preporučamo svim i svakomu da uputi evakuirce, neka svoju djecu upišu u hrvatsku školu. Ne mojmo više dopuštati, da se naša djeca otudjuju po drugim školama.

Potpora istarskom učiteljstvu. Kako je poznato, dozvolilo je carevinsko vijeće svotu od 70 milijuna kruna, kao izvanredni jednokratni dobavni doprinos e f e k t i v n o m i umirovljenom učiteljstvu pučkih škola. Dio te potpore razdijelit će se i medju istarske učitelje i to prema stanju njihovih obitelji. Pošto pak nije na nadležnim mjestima poznato stanje u m i r o v l j e n i h učitelja, nego samo a k t i v n i h, pozivlje se ovime sve u m i r o v l j e n e učitelje javnih pučkih škola u I s t r i, da bezodvlačno naznane „Računarskom odjelu zemaljske upravne komisije u Poreču“ stanje svojih obitelji t. j. ženu, neopskrbljenu djecu itd., naznačivši kod svakog pojedinog tačne podatke rodjenja.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

50.000. Sakupljeno medju prijateljima hrvatske škole i položeno preko naše uprave K 224.—; Ročki mladići polažu dobitak od zabave u korist hrvatskih škola i to K 50.—. Na plesnoj zabavi u Pomeru sakupila gdjica Ljudmila Buić i gosp. Josip Mihovilović K 27.—. Gosp. Ljudevit Šušteršić polaže K 3.—. Ukupno K 304.—; zadnji iskaz K 49.851.43; sveukupno K 50.152.43. I tako današnjim danom prekoračujemo svotu od 50.000 (p e d e s e t h i l j a d a) kruna. Doista je to veoma važan dogadjaj u historiji naše narodne borbe. Zrcali se u njemu raspoloženje, koje vlada u narodu, koji se probudio iz duga teška mrtvila. Spoznavši da nemamo tražiti pomoći nigdje nego sami u sebi, da sve ono, što hoćemo i što želimo postići zavisi samo o nama, naši su se ljudi dali na požrtvovan rad. Pomislimo li pak da su tu, za naše prilike ogromnu svotu sakupili većim dijelom ljudi bez činovničkog razreda, mornari, radnici i seljaci, moramo sa uspjehom biti zadovoljni. Pa i ako se u zadnje doba službenim putem djelomično stalo na put daljnjemu sakupljanju prinosa za hrvatske škole u Puli, ipak su za to radnici i seljaci, djevojke i žene preuzele brigu oko sabiranja za školu, koja je životna potreba našega naroda u cijeloj Istri, a u južnoj Istri napose. I tako nam je bilo omogućeno prekoračiti i tako veliku svotu od pedeset hiljada kruna, a uvjereni smo, da će se ta svota ove godine još podvostručiti. Ovim putem za to izražujemo svim plemenitim darovateljima te požrtvovnim sabiračicama i sabiračima najsrdačniju hvalu u ime naše i u ime sve one nevine djece, koja će im zahvalna biti i s ponosom spominjati imena svojih dobročinitelja. Hvala mornarima, hvala radnicima, hvala seljacima, hvala svim našim mladićima, djevojkama i ženama, koji se širom Istre sjetiše naše narodne škole! Hvala napokon svim našim inteligentima, bankama i novčanim zavodima, u koliko je koji doprineo svoj obol za narodnu stvar najugroženije točke u Jugoslaviji! Ujedno preporučujemo svima najtoplije, da ustraju u započetom radu, da sakupljaju svakom zgodom za naše narodne škole, našu narodnu prosvjetu i našu narodnu budućnost! Kasniji će potomci biti sudije našemu radu i oni će tek moći da procijene ostavljenu im baštinu. Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt štedi. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, subotu 16. veljače 1918.** — Broj 939

Njemačka za daljnji rat s Rusijom?

Zadnja sjednica mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom. — Dr. v. Kühlmann protivan svakom privremenom stanju. — Pred prekinućem pregovaranja u Petrogradu. — Austrija ne će sudjelovati u ratu s Rusijom.

Beč, 15. (D. u.) Obje su posljedne sjednice njemačko-austro-ugarsko-ruskog povjerenstva za uredjenje teritorijalnih pitanja tekle ovako: U sjednici je 9. veljače ustanovio državni tajnik dr. v. Kühlmann, da se znatno zbliženje obostranih stanovišta ne može postići ni potanjom raspravom. Niti od daljnjeg se raspravljanja o osnovkama, prihvaćenih dosad po obim strankama, ne nada povoljnijem uspjehu. Ako je danas još jednom stavio na raspravljanje sveukupno to pitanje, učinjeno bje to u namjeri, da se iznadje, gdje bi se možda još mogao naći ovaj ili onaj put za izlazak. Radi potpunosti kani primijetiti, da se je o drugim političkim pitanjima izmedju posebnih povjerenstava već potanko raspravljalo, tako da u slučaju, kad bi se složili glede političkih pitanja, ne bi utanačenje na ovom području po svoj prilici pružalo nikakovih ozbiljnijih poteškoća. Na području se glavnih pitanja nije došlo još tako daleko, ali i ovdje nije isključeno udovoljivo rješenje. Grof je Czernin nakon toga izveo: Već kroz nedjelje se ovamo bavimo neplodnim raspravljanjem o tom, kako se imadu kvalificirati stanovite teritorijalne promjene na ruskoj zapadnoj granici. On predlaže, da se ova pitanja ostave neriješena i samo ustanovi, da li bi te promjene zaista stavljale sklopljenju mira na put zaprjeke ili ne. Gospodin je Trocki odgovorio: Sa ruskog stanovišta znači prigovor, koji protustranka stavlja načelu prava samoodredjivanja naroda, isto, što i otklonjenje toga načela. Uslijed toga svakako nema nade, da bi rasprave na temelju toga načela urodile plodom. Što se tiče pitanja glede novih zapadnih granica, predvidjenih sa protivne strane, mora se novo uredjenje granice prosuditi sa stanovišta vojničkih i strategijskih obzira. To se mora prepustiti vojničkim vijećima. Ali sad se je pojavila nova poteškoća uslijed stanovišta četvornog saveza naprama Ukrajini. U daljnjem se je tečaju sjednice o tom pitanju opširno raspravljalo i bilo zaključeno, da se imenuje vojničko-tehničko povjerenstvo, koje će ispitati medjašnu crtu južno od Bresta Litovskoga. — Dne 10. veljače obdržavalo je ovo povjerenstvo pod predsjedanjem austro-ugarskog odjelnog predstojnika Grätza dvije sjednice, u kojima su u prvom redu imali riječ vojnički stručnjaci. Do sporazumka nije moglo doći. — U početku sjednice plenarnog povjerenstva dne 10. veljače poveo je državni tajnik dr. v. Kühlmann govor o nekoj zapovijedi, koju je prema vijesti iz Petrograda rusko vrhovno zapovjedništvo razaslalo bilo medju njemačke četnike i koja ruske čete upućuje, da nagovaraju njemačke čete na postupanje proti svojim nepriljateljima, naime njemačkim generalima i časnicima. Trocki je izjavio, da o takovoj zapovijedi ništa ne zna. Nato je umolio državni tajnik dr. v. Kühlmann predsjednika potpovjerenstva dra. Grätza, da, kako bje ugovoreno, izvijesti o rezultatima vijećanja svog odbora. Izakako je bio izjavio dr. Grätz, da nije došlo do sporazumka, upitao je dr. v. Kühlmann predsjednika ruskog izaslanstva, imade li ovaj još štogod primijetiti, što bi moglo doprinijeti udovoljivom rješenju. Trocki je izveo, e je njegovo izaslanstvo mnijenja, da je nakon dugotrajnih pregovaranja kucnuo sad odlučni sat. Narodi su nestrpljivo očekivali plod mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom. Nakon navala na imperijalizam svijeta izjavio je, e Rusija ne će više da sudjeluje u ratu. On nije voljan, da prolijeva krv svojih vojnika za interese jedne stranke proti drugoj. Stoga vodi Rusija svoju vojsku i svoj narod iz rata. Rusija napušta rat i obavješćuje o tom sve narode i njihove vlade. On daje zapovijed, da se potpuno demobilizuju sve armade, koje stoje sad proti armadama Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske. Njegova vlada otklanja, da sankcijonira njemačko-austro-ugarske uvjete. Rusija se povlači iz rata, no prinuždena je, da odreče potpisa mirovnog ugovora. Nakon toga je slijedila poznata već izjava o dovršenju ratnog stanja i demobilizaciji svih četa. Državni je tajnik dr. v. Kühlmann kazao, ako u tančine pretrese sadašnje stanje, tad da stoji četvorni savez s Rusijom u ratnom stanju. Ratni su poihvati bili ugovorom o primirju oduše obustavljeni, no da bi iznovice opet oživjeli, kad bi se taj ugovor uništio. Ne vara li ga pamćenje, to znači ugovor o primirju utanačenje mira pravu svrhu njegovog opstanka. Kad bi dakle njemu pomanjkalo utanačenja mira nestalo pravе svrhe njegovog opstanka, to bi nakon izminuća predvidjenog roka opet oživjela bojna djelatnost. Cinjenica, da jedna od obiju stranaka demobilizira svoju armadu, ne bi na tom ništa niti stvarno niti pravno promijenila. Znak za opstanak mirovnog je ugovora opstanak medjunarodnih odnošaja, kakovi su običajni medju državama, nadalje opstanak pravnih i trgovačkih odnošaja. On moli gospodina predsjednika ruskog izaslanstva za mnijenje o tom, da li ruska vlada kani pokraj izjave o svršetku ratnog stanja priopćiti i to, gdje teku granice ruske države. To da je za obnovu diplomatskih, konzularnih i trgovačkih odnošaja potrebita pretpostavka, kao i to, je li vlada pučkih povjerenika voljna, da pravne i trgovačke odnošaje poprimi opet u upravo onom istom opsegu, kako bi to slijedilo iz dovršenja ratnog stanja. Ova pitanja da su od bitnosti za prosudjivanje problema, živi li četvorni savez sa Rusijom u ratu ili u miru. — Trocki je izjavio, da ne može više mnogo dodati onomu, što je bio izjavio, našto je dr. v. Kühlmann predložio, da se za sjutradan sazove plenarna sjednica, u kojoj će se priopćiti stanovište saveznika naprama najnovijim priopćenjima ruskog izaslanstva. Trocki je odvratio, da je njegovo izaslanstvo iscrpilo sve punomoći, koje je bilo primilo, te smatra potrebitim, da se povrati u Petrograd. O svim priopćenjima, koja bi podala saveznička povjerenstva, raspravljalo bi se u krilu vlade federativne ruske republike i nakon toga pružilo odgovor. Na pitanje dra. v. Kühlmanna, kojim bi putem imala uslijediti ta izmjena misli, odvratio je Trocki, da je rusko izaslanstvo primilo iz Bresta Litovskog s Petrogradom. Prije negoli se bili započeli pregovori o primirju, dolazilo je do sporazumka putem brzojava bez žica, a osim toga se nalaze ovdje zastupstva, koja mogu općiti sa svojim vladama. Na taj da se način dade uspostaviti sveza. Sjednica bje nakon toga zaključena.

Berlin, 15. (D. u.) Wolffov ured javlja: Djelatnost u Petrograd izaslanog njemačkog povjerenstva nailazi u posljednje vrijeme na sve veće poteškoće. Rasprave sa mjerodavnim ličnostima, bez kojih se prema sadašnjem položaju u Petrogradu ne može postići napredovanje u pregovorima, onemogućuju se članovima njemačkog povjerenstva time, što se ruski pučki povjerenici, osobiti Lenin i Trocki, izgovaraju drugim prešnim poslovima. Pošto se je posljednjih dana dogodio bio slučaj, da je u nekoj stvari, koja se je ticala njemačkih ratnih i civilnih zarobljenika, ruska vlada drugi dan opozvala bila svoje obećanje, nastaje konačno pitanje, imade li uopće svrhe daljnji boravak njemačkog povjerenstva u Petrogradu uz današnje prilike.

Berlin, 15. (D. u.) „Berliner Tageblatt" saznaje o stanovištu, koje zauzimaju u Berlinu obzirom na primirje ovo: Primirje je u svoje vrijeme bilo sklopljeno izričito u svrhu, da se utanači mir. Pošto se je svrha izjalovila, to bi nakon propisanog roka opet moglo ratno stanje automatski nastupiti. Na tomu ne bi mogla ništa promijeniti ni jednostrana demobilizacija Rusije.

Beč, 15. (D. u.) Prema upravo iz Berlina stiglim novinskim vijestima i dopisima ustanovilo se je kod onomadnih vijećanja u njemačkom glavnom stanu, da uslijed jednostrane izjave petrogradske vlade, e je ratno stanje dovršeno, nije dirnuta nikakova, dakle niti vojnička, sloboda djelovanja Njemačke. Kako c. kr. brzojavno-dopisni ured s upućene strane saznaje, ove vijesti dosad još nijesu službeno potvrdjene. Potvrde li se ove vijesti i poduzme li Njemačka opet vojničke operacije, to ovo ne bi ni najmanje djelovalo na stanovište Austro-Ugarske u tom pitanju, glede česa vlada potpun sporazumak izmedju saveznika.

RATNI IZVJESTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 15. Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U nekojim odsječcima djelatnost topništva i mina. Odjeli su neke pomorske pukovnije dopremili s izvidničkog sunka proti belgijskoj crti jugozapadno od Mannekensveere 2 zarobljena časnika i 26 momaka. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeverozapadno i istočno od Reimsa živahna izvidnička djelatnost neprijatelja. U okolici Prunaya i jugoistočno su se od Tahoure razvile živahne topničke borbe. — Bojna skupina vojvode Albrechta: U gornjoj Alzaciji oživljuje od vremena do vremena bojna djelatnost. — U siječnju je iznašao gubitak neprijateljskih zračnih bojnih sila na njemačkoj fronti 20 pripetih zrakoplova i 151 lijetalo, od kojih je 67 njih palo iza naših crta, a ostala s onu stranu protivničkih crta, kako se je moglo raznati. Mi smo u zračnim borbama izgubili 68 lijetala i 4 pripeta zrakoplova. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Ministar za javne radnje, vitez v. Hoffmann**, otputovao je dne 15. o. mj. u Trst, da predsjeda prvoj sjednici zemaljskog vijeća za podignuće po ratu razorenih područja u Goriškoj i Gradiškoj i da se osobno uvjeri o sadašnjem stanju započetih već radnja.

NEPRIJATELJSKI RATNI IZVJEŠTAJI:

Talijanski.

14. veljače: Češća razorna vatra obostranog topništva u Judikarijama, na južnoj strani visoravni Asiago i uzduž srednje Piave. Izmedju Gardskog jezera i Adiže prekoračili su naši smjeli vojnici više neprijateljskih žičanih zaprijeka i iznenada stigli na dva mjesta do promaknutih neprijateljskih crta, kod česa su poubijali nekoliko straža i dopremili nekoliko zarobljenika. Istočno od mostovne obrane Caposile zazorili smo pomoću mine promaknutu neprijateljsku postojanku, čija bje posada uslijed eksplozije poubijana. Našli smo nekoliko pušaka.

Mir sa Ukrajinom.

Beč, 14. Na temelju čl. 2. b. mirovnog ugovora s Ukrajinom ušle su jučer naše čete u Brody, koje je svečano pozdravio gradonačelnik u prisutnosti rada 105. ukrajinske divizije.

Iz Rusije.

Stockholm, 14. Prema nekoj vijesti, koja je stigla u Petrograd, nalazi se u luci Murmansk od mjeseca rujna prošle godine na milijune dokoljenica (gamaša), desetke tisuće cipela i stotine tisuća pudi brašna pod otvorenim nebom bez ikakve zaštite. Te zalihe potiču iz Amerike. Kad se je saznalo za tu vijest, zamolio je središnji odbor baltičke mornarice, da mu se što te zalihe što prije pošalje, pošto je uslijed velike nestašice obuće veći dio mornara gotovo posve bos, a osim toga prijeti neposredno i kriza radi pomanjkanja kruha. U opskrbnom skladištu u luci Sveaborg da se nalazi brašna samo još za pet dana.

IZ FINSKE.

Sofija, 14. (D. u.) Finski su izaslanici otputovali danas u Carigrad, da otomanskoj vladi i sultanu notificiraju nezavisnost Finske. Nakon toga će se zaputiti u Ukrajinu.

* **Ukrajinci da su navijestili boljševicima sveti rat.** „W. Allg. Ztg." javlja iz Berlina: Prema vijesti „Matina" centralna rada još se nalazi u Kijevu. Izdala je proglas, u kojem navješćuje boljševicima sveti rat. Prema istoj vijesti pripravlja proglas o odcijepljenju Ukrajine od cijele Rusije.

* **Italija.** London, 14. (D. u.) Prema vijestima iz Italije otputovali su jučer prije podne koli zastupnici socijalističke stranke, koji traže sklopljenje mira, toli zastupnici reformista, koji pristaju uz ratni program, iz Rima na medjuallirsku radničku konferenciju u Parizu i Londonu. — Talijanske novine, kojima je dosad bilo zabranjeno, da priopćuju londonske ugovore, priopćuju danas dozvolom cenzure tekst ugovora, kako ga je pročitao bio deputirac Bevione u komori. To priopćenje sadržaje u potankosti mnogo toga, što nije bilo priopćeno u svojedobnim petrogradskim otkrićima. Osim toga potvrdjuje priopćenje u 15. članku, e su se Francuska, Engleska, Rusija i Italija obvezale, da će složno otkloniti eventualnu diplomatsku akciju svete stolice, koja bi išla za sklopljenjem mira i uredjenjem pitanja, koja su u svezi sa ratom.

* **Iz izvještaja ruskoga pučkoga povjerenika Svatikova.** Iz Lugana javljaju: Kako javlja londonski dopisnik lista „Corriere della Sera", nalaze se medju diplomatskim tajnim dokumentima, koje je priopćila bila maksimalistička vlada, izvještaji povjerenika Svatikova, kojemu je Kerenski bio naložio, da ispita, da li su diplomatski zastupnici staroga režima u inozemstvu zavrijedili povjerenje privremene vlade. U Bernu da je povjerenik došao do osobitih otkrića. Poslovodja Bibikov da je stajno u službi Njemačke. Stoga ga je nakon revolucije Miljukov smjesta skinuo i pozvao, da se vrati u Rusiju. No Bibikov je ostao u Švicarskoj, gdje je živio sa udovicom francuskoga ministra Bacherachta, koji je svojevremeno bio okrivljen, da je u svezi s neprijateljem. I kasnije da je Bibikov radio za Njemačku i Austriju. Njegov pomagač da je bio poslanički atašej knez Veronecki, koji je kasnije bio premješten u London.

* **Flamska visoka škola za kulturu tla u Gentu.** Iz Haaga brzojavljaju: Belgijska vlada u Havreu priopćuje službeno, da se je na visokoj školi za kulturu tla, pridruženoj flamskom sveučilištu u Gentu, koji su Nijemci bili otvorili, upisao dosad samo jedan jedini slušač. Pošto je upravo Flandrija u prvom redu poljodjelska zemlja, zaključuje belgijska vlada iz toga, da goje Flamci nepomirljivu odvratnost proti Nijemcima.

* **Grof Czernin bit će imenovan knezom.** Iz Beča javljaju „Venkovu", da se tamo pronosi glasina, da ima grof Czernin biti radi sklopljenja mira u Brestu Litovskom osobito odlikovan, i to kneževskim naslovom.

* **Parlamentarna kriza.** „Slovenec" priopćuje: Parlamentarna kriza nije još riješena. Seidler nikako ne može dobiti većine. U političkim se krugovima nadaju, da će grof Czernin stvoriti preduvjete za unutarnje preuredjenje Austrije.

* **300.000 hektara zemljišta više negoli u normalnim godinama** bilo je prošle jeseni obradjeno u području austrijske vojne uprave u Rumunjskoj, kako to javlja službena brzojavka iz Bukarešta od 15. o. mj.

* **Iz Ugarske.** Službeno se javlja iz Budimpešte sa danom 15. veljače: Jučer popodne obdržavalo se je pod predsjedanjem ministra-predsjednika dr. Wekerla ministarsko vijeće, koje se je bavilo tekućim poslovima, a danas se je obdržavala u palači ministarskog predsjedništva skupna konferencija. Predmetom su joj bila pitanja, koja interesuju obje pole monarkije.

* **Bolo-paša** osudjen bje **na smrt**, *Porchère* na tri godine tamnice, a **Cavalini iz ogluhe na smrt.**

*** Mir pred olujom na zapadu.** „N. W. Journal" javlja iz Londona: Sva štampa piše o dogadjajima, koji započinju na zapadnoj fronti. Sveopće je mnijenje, da će njemačka navala započeti već narednih dana. „Times" govore o miru pred olujom, koja mora da sada propukne. Grozničava napetost, piše list, nije nikada bila izražavana tako užasnim mogućnostima, kao sada. Sve se pripravlja k odlučnom boju i svaka unutarnja nestalnost mora biti odmah zaboravljena. Pučanstvo u zaledju mora biti jedinstveno, kako bi na taj način borioci na fronti imali potporu u zaledju. („Venkov".)

Političke vijesti.

Politički položaj u Austriji.

14. t. mj. popodne podao se je zast. Stanjek u ime Češkog svaza ministarskom predsjedniku. Govorili su o pitanju trutnovskog okružnog suda, o riješenju proračuna i provizorija. Stanjek je ponovno izjavio, da Česi ustraju kod obiju svojih izjava i da od sadašnje vlade ne zahtijevaju ništa iz razloga, jer ova ne bi mogla jamčiti, da će eventualna njezina obećanja biti ispunjena. Zast. je Stanjek osobito naglasio, e ne će Česi nikako dozvoliti, da se češko-njemački spor riješi djelomice i jednostrano. Česi će naravno ostati u opoziciji. — U parlamentarnim se krugovima glasa, da je vlada stupila u dodir i sa njemačkim socijalnim demokratima. Ovi da su postavili niz političkih, demokratskih zahtjeva. — Iz Krakova se javlja, da će se ondje vršiti 18. t. mj. opća narodna manifestacija čitavog pučanstva proti odstupu Holma Ukrajini. Redarstveno povjerenstvo pozivlje pučanstvo, neka bude mirno i oprezno, da se spriječi besmisleno prolijevanje krvi. Voditelji srednjih škola mole roditelje učenika, neka svoju djecu upozoravaju pred neopreznostima. — Krakovski listovi pišu, da je prijašnji načelnik Poljskog kluba i ministar željeznica Glombinski povratio sva svoja odlikovanja.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Poljske. Najnovije vijesti saopćuju, da je poljsko ministarstvo pod utjecajem dogodjaja zadnjih dana predalo svoju ostavku. Kraljevska jagielonska prijestolnica Krakov razvjesila je crne zastave. Pučanstvo tuguje. Kazališta su i kinematografi u znak narodne tuge zatvoreni. Kongresna je Poljska takodjer ogorčena. Liga za riješenje poljskoga pitanja u austro-poljskom smislu, bila je raspuštena. Radikalni elementi u Poljskoj agitiraju za to, da se poljska država priklopi federativnoj ruskoj republici. U Austriji pak se govori o raspustu austrijskoga parlamenta. A uzrok svega toga je ipak mir, mir s Ukrajinom, koji je oteo Poljacima i dao Ukrajini dio kongresne Poljske — bivšu holmsku guberniju ruske države. No nije samo mir. „Narodni Listy" javljaju, da je bilo saopćeno Poljacima, da granice poljske države prema zapadu ne će biti onakve, kakve se očekivalo, nego da će se porinuti prema istoku, tako, da područje poljske države ne će opsizati niti cijelo područje bivše ruske Poljske. Oduzet će joj se Lodž i Dombrova. Pristup k moru ne će im se dozvoliti. U našoj monarkiji promijenio se takodjer znatno politički položaj. Poljaci, koji su od pamtivjeka podupirali svaku vladu, prešli su u obim kučama, zastupničkoj i gospodskoj, u opoziciju i opet stojimo pred dogadjajima od najveće važnosti, koji bi mogli potresti državom.

„Narodni Listy" pišu: Dok su u Beču pripravili grofu Czerninu svečan doček pridolaska iz Bresta Litovskog, tutnje i grme galicijske skupštine i ulice poljskih gradova najvećim ogorčenjem i protestima proti njegovoj politici. U Lavovu, gdje su najbliže ukrajinskoj granici, i gdje su baš pred nekoliko dana pokopali uz velike manifestacije poginulog djaka, došlo je opet do demonstracija, na kojima je, kako opisuju poljski listovi, bilo vidjeti mnoštvo, koje je na glas plakalo. Riječ „Chelmszczyzna" ne izgiba sa ustiju. U Lavovu i Krakovu otkazane su kazališne predstave i izvješene crne zastave, i svakoj je formi izražena narodna žalost. U Krakovu je bila u ponedjeljak na večer priredjena skupština svih političkih stranaka, koja je, kako javlja „Glas narodu", uprovila jednoglasni protest naroda proti „četvrtoj razdiobi naše domovine", koja je bila odlučena u Brestu Litovskom. Na skupštini su govorili: zast. Haller za konservativce, zast. Tetmajer za narodnjake, zast. Daszynski i Moraczewski za socijalne demokrate, te prof. Grabowski za narodne demokrate. Dalje su govorili zastupnici narodnog jedinstva, demokratske stranke i akademske omladine.

Dr. D. Dimović o hrvatsko-srpskoj koaliciji. Zagrebački listovi priopćuju mnijenje bosanskog narodnog zastupnika dr. Dimovića o sadašnjem držanju srpsko-hrvatske koalicije. On je kazao: „Mene vežu sa vodećim ličnostima koalicije veze najiskrenijeg prijateljstva još iz mladih dana, a i danas te veze nepomućeno postoje. Imadem apsolutno i neograničeno povjerenje u koaliciju. Ona je skroz narodna i demokratska stranka. U teškim vremenima znala je koalicija voditi borbu sa neobičnom energijom i požrtvovnošću. Nikakva sila, nikakve zamke nisu je svele sa odredjenog puta i pravca. Danas koalicija nosi odgovornost za stanje u Hrvatskoj. Ona je mudrom i opreznom politikom znala stvoriti stanje, koje je omogućilo bar nešto slobode. Kod nas tamo prijeko diše se slobodnijim duhom, otkada je koalicija na vladi. Za nas je utjeha, kad čitamo Vaše novine. Svjetlosti slobode nam donose, stvaraju i održavaju nade za budućnost. Svega toga ne bi bilo, da koalicija nije na vladi. Danas se prigovara koaliciji, da je oportuna, da ne ulazi u jače i radikalnije akcije. I ja sam za posljednjih sastanaka u Beču i Zagrebu stavljao zahtjeve u tom pravcu, ali znadem, da se u politici mora računati i sa momentima, koji retardiraju djeluju. — U koaliciji imade ljudi, koji nervoznom osjetljivošću seizmografa osjećaju i predvidjaju dogadjaje, pa prema tome odredjuju i taktiku. Odgovorni političar mora često da obuzdava osjećaj i glavno da guta po koju gorku. Glavno je da radi na općem narodnom dobru. To čini koalicija i ja sam siguran, da će ona vršiti savjesno svoju dužnost".

Položaj u Bosni. D. Dimović rekao je uredniku zagrebačke korespondenceje: „Sadanji položaj Bosne i Hercegovine je u svakom pogledu težak. Političke prilike su takove, da se o zdravom političkom životu ne može ni govoriti. Čim je buknuo rat, raspuštena su nam sva društva, sabor je raspušten, a mjesto ustavnog života, u kome bi se i glas naroda preko predstavništva mogao čuti, zavladao je kod nas apsolutizam. Narod je podnosio neopisivom samozatajom sve bijede i nevolje vremena. Kada je ustavni život nastupio jačom snagom u ostalim zemljama monarkije, pokušali smo i mi da dodjemo do svog narodnog predstavništva. Sva nastojanja su nam bila uzalud. Sa izvjesnom resignacijom u zjaku primjena i drugih osjećaja mi smo u duši sačuvali ovo razočaranje kao jednu neugodnu uspomenu. Iz čitave te akcije i ovaj rezultat znači mnogo, ali još više znači činjenica, što je ova akcija spojila i svezala sve slobodoumne elemente iz hrvatskog i srpskog političkog života. Sve umjetno podržavane razlike u Bosni i Hercegovini izmedju Srba i Hrvata su pale. Misao narodnog jedinstva Srba, Hrvata i Slovenaca danas je misao vodilja u Bosni i Hercegovini. Kakva će biti budućnost ovih zemalja, to je teško proricati. Jedno moram ustanoviti, da postoji nepokolebliva vjera, da će bolja biti budućnost od prošlosti. Bosna i Hercegovina sačinjavaju dio samo čitavog jugoslavenskog pitanja. To pitanje se može samo u totalitetu riješiti. Partijalno riješenje bilo bi ne samo zlo za nas, nego bi nosilo u sebi velike opasnosti za opći mir. Nepovoljno riješenje, davalo bi vazda povoda trzavicama i priječilo bi pravilan razvitak jednog jedinstvenog i sposobnog naroda.

Domaće vijesti.

Izgubljeno. U četvrtak na večer bi zaboravljena u gostioni Frane Benažića i u ulici Vale vreća sa sjemenjem u vrijednosti od K 480·—. Budući da je vlasnik siromašan i bez ostalih sredstava, umoljava se onoga, koji ju je uzeo, da prijavi na upravu našeg lista, gdje će biti dolično nagradjen.

Iz aprovizacije. Aprovizacijona komisija priopćuje: U ponedjeljak, dne 18. t. mj. izdavat će se drugi obrok brašna za mjesec veljaču i to 2 kilog. brašna za kruh i pol kg brašna za polentu za one, koji prave laki posao, te 3 kg brašna za kruh i pol kg brašna za polentu za one, koji prave težak posao. Prodavat će se: (odrezak IV.) U ponedjeljak: samo za seljake; u utorak u prodavaoni na Viškom trgu od br. 1—2000 a u prodavaoni u Albrechtovoj ulici od broja 2001 do 3000; u srijedu: u prodavaoni na Viškom trgu od 3001—5000 a u Albrechtovoj ulici od 5001—6000; u četvrtak: u prodavaoni na Viškom trgu od broja 6001—8000 a u Albrechtovoj ulici od broja 8001 do 9000; u petak u prodavaoni na Viškom trgu od 9001—11.000 a u Albrechtovoj ulici od 11.000 dalje. Danas u subotu prije podne bit će otvoreno skladište za podignuće krumpira a u ponedjeljak prodavaona petroleja za one, koji jošte ne primiše odredjene im količine. Danas (subota) je ujedno zadnji dan za izdavanje ječma i prosa u prodavaonama u ulici Giulia i Albrechtovoj ulici, u prodavaoni na Viškom trgu za pekmez, mast, slaninu i ulje.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Dnevne vijesti.

Trocki i Radek suradnici lista „Leipziger Volkszeitung". List „Leipziger N. Nachrichten" priopćuje, da je god. 1906. i 1907. boravio Trocki u Lipskom pod imenom Lemejin. Njegov prijatelj Radek boravio je u Lipskom god. 1909., 1910. i 1911. Oba bijahu suradnici lista „Leipziger Volkszeitung".

Potres. Iz Trsta brzojavljaju sa danom 13. veljače: U c. kr. pomorskom su opservatoriju zabilježile seizmičke sprave jutros daleki potres, kojemu se udaljenost ognjišta cijeni na 9400 kilometara. Početak u 7 sati 19 minuta 26 sekunda, najveće gibanje iznosi 0.20 milimetara u 7 sati 39 minuta. Svršetak iza 9 sati do podne.

Poziv!

Ovime se pozivaju svi zadrugari-članovi

na izvanrednu glavnu skupštinu

koja će se obdržavati nedjelju dne 24. veljače 1918. u 2 sata popodne u školi Družbe sv. Ćirila i Metoda u Sv. Luciji kod Oprtlja, sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav potpredsjednika.
2. Izvješće knjigovodje o poslovanju g. 1914., 1915. i 1916.
3. Čitanje i potvrdjenje bilanca od godina ratnih 1914. 1915. i 1916.

Kraško družtvo za štednju i zajmove registrana zadruga na neograničeno jamčenje.

Sv. Lucija kraj Oprtlja, dne 14. veljače 1918.

Za podpredsjednika i odbornika: **Frane Bazjak.** Za predsjednika: **Ive Kmet.**

Knjigovodja: **Jos. Maret.**

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedjelja 17. veljače 1918. — Broj 9·0

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište: U pojedinim odsječcima djelatnost topništva, koja se je u Champagni izmedju hvati naše pješadije u Flandriji i istočno od St. Michiela bili okrunjeni uspjehom. S ostalih bojišta ništa nova. -- Ludendorff.

Iz Rusije.

Berlin, 14. Ruski je vrhovni zapovjednik zapadne i jugozapadne fronte izdao dne 11. veljače putem brzojava bez žica zapovijed glede demobilizacije.

Berlin, 15. „Vossische Zeitung“ javlja neizravno iz Petrograda, da su se unutrašnjo-politički odnošaji u Petrogradu zaoštrili i da je položaj Lenina i Trockoga uzdrman. Ruski listovi javljaju, da je vijeće pučkih povjerenika u tajnoj sjednici raspravljalo o unutrašnje-političkom položaju i došlo do uvjerenja, da se uprava ne smije povjeriti samo jednoj stranci. Kad je Lenin nakon toga svom rječitošću predlagao, neka se politika nastavi na dosadnšnji način, izjavilo je više članova vlade, da kane odstupiti. Lenin nije prihvatio njihove ostavke i izjavio, da mora čekati na povratak Trockoga iz Bresta Litovskog, prije negoli stvori odluku.

IZ FINSKE.

Stockholm, 15. (D. u.) Prema listu „Sozialdemokraten“ otputovat će suradnik njegov, Böhmer, u Finsku, da predobije socijalne demokrate za misao švedskog posredovanja izmedju zaraćenih stranaka u Finskoj. Senator Rennwald izjavlja, e je finska vlada saznala, da je švedska vlada pripravna posredovati izmedju stranaka u Finskoj ili barem isposlovati primirje. Na ovo je odgovorila švedska vlada, da ne može prihvatiti posredovanja, ali primirje da je moguće.

Engleska i Rusija.

Bern, 15. (D. u.) Litvinov je priobćio zastupnicima londonske novinske agencije, e je engleska vlada obećala, da se do konačnog rješenja pitanja Rusi ne će više uvrštavati u englesku armadu.

Rotterdam, 15. (D. u.) „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja iz Londona: Proglašeno bie, da ruski podanici, koji bi prema englesko-ruskom sporazumku bili podvrženi vojnoj službi u Velikoj Britaniji, ne će do daljnje zapovijedi biti izagnani. U donjoj je kući kazao ministar sir Robert Cecil u odgovoru na nekoje upite, da je stanovište Engleske prema Rusiji odviše tamno i da je sad nemoguće podavati izjave, da li se mora Rusija smatrati saveznikom, neutralcem ili neprijateljem. Na pitanje, da li je Kamenev, koji dolazi u Englesku, bio u Njemačkoj, i da li je ruski poslanik u Londonu, Litvinov, dijelio medju municijske radnike revolucijonarne spise, izjavio je državni tajnik unutrašnjih poslova, da vlada posvećuje tim pitanjima svoju pozornost.

„Tko jede engleski kruh, taj umire od njega!“

Berlin, 15. (D. u.) Wolffov ured javlja: Rumunjska je uslijed utanačenog mira s Ukrajinom i izjave Trockoga glede dovršenja ratnog stanja dospjela u očajan položaj, kakav zahvaljuju Srbija, Grčka, Crnagora i Rusija samo i jedino produživačima rata Clemenceau-u i Lloydu George-u. Sa njemačke je strane bio svim neprijateljima ponudjen častan mir. Radeći u vlastitom imperijalističkom interesu, otklonili su njemačku mirovnu ruku Clemenceau i Lloyd George, ovaj potanji svojim uvrijedijivim, državnika nedostojnim izjavama, otklonili bezobzirno i ne brineći se ni najmanje za malene one države, koje su novcem i nasiljem prisilili bili na ubijalački ovaj rat. I opet se jednom obistinjuje riječ: „Tko jede engleski kruh, taj umire od njega“. I odgovornost za nesreću, koja je snašla Rumunjsku, pada na oba ova državnika, koji svim sredstvima rade o tom, da prepriječe mir naroda.

Pokret antantinih socijalista.

Pariz, 15. (D. u.) Komorska se je skupina udruženih socijalista prije podne sastala i primila izaslanike iz Engleske i Belgije, koji su došli bili, da se stave u sporazum s francuskim socijalističkim zastupnicima glede medjualijirske konferencije. Henderson i Ramsay Macdonald su pozvali svoje drugove, da podju na prvu konferenciju, koja se obdržava u Londonu, i u kojoj će se stvoriti jedinstveni zaključak glede općenitih načela demokratskog mira. Macdonald je izjavio, da se može zadovoljiti labavim mirom, nego je nasuprot od potrebe, da dodje do potpunog sporazumka sa svim socijalistima udruženih naroda. Belgijski su izaslanici Huysman i Boncere odobrili tu izjavu i spomenuli, da će se takav sporazumak bez sumnje stvoriti na konferenciji, koja će se ovih dana obdržavati u Londonu.

Saveznička povjerenstva u Petrogradu opozvana.

Beč, 16. Uslijed anarkije, koja u ovaj čas vlada u Rusiji, a osobito u Petrogradu, i uslijed tom anarkijom prouzrokovane nesigurnosti, opozvao je ministar izvanjskih poslova austro-ugarsko povjerenstvo, koje je bilo pod vodstvom generalnog konzula v. Hempela, iz Petrograda. Povjerenstvo je danas prekoračilo njemačke crte južno od Dvinskog i nalazi se na putu u Beč. Čim dozvole sigurnosni odnošaji u Petrogradu, povratit će se povjerenstvo opet onamo.

Berlin, 16. (D. u.) Njemačko je povjerenstvo i povjerenstva su savezničkih država ostavila Petrograd i danas na prolasku prošla kroz njemačke crte.

* **Iz Rumunjske.** Prema pouzdanim vijestima iz Jassyja nije general Avarescu svoj kabinet potpuno sastavio. Temelj, na kojem bi prema njegovoj namjeri imao taj sastav uslijediti, jest i mir sa središnjim vlastima.

* **Mirovna akcija maksimalista.** Ženevski dopisnik lista „Neue Zürcher Zeitung“ javlja svomu listu, da imade maksimalista Holtzmann, koji je imenovan poslovodjom maksimalističke vlade u Bernu, uznastojati kod svih zaraćenih vlada za bezodvlačni mir. Sličnu vijest priopćuje i list „Tribune de Lausanne“, koji još dodaje, da kani Holtzmann steći sudjelovanje švicarske savezne vlade u svrhu što skorašnjeg utanačenja sveopćeg mira.

* **Odjeci konferencije u Versaillesu.** Kako javlja „Petit Journal“, otklonio je ministar-predsjednik Clemenceau obnarodovanje zaključaka medjualijirske konferencije u Versaillesu, koje su zatražili bili socijaliste. Ministarstvo će iz ovog pitanja učiniti kabinetsko pitanje.

Važnost Ukrajine.

Mir će se središnjih vlasti s Ukrajinom uvijek smatrati jednim od najvažnijih političkih dogadjaja, i to nesamo u ovome ratu nego uopće. Začudna je činjenica, da prvi od ugovora, koji imadu dokrajčiti grozan ovaj svjetski rat, stvaramo sa državom, koja kao da netom postala bila iz ništa, s kojom zapravo nikad nijesmo vodili rata i o kojoj i najozbiljniji naši političari sve do onomadne nijesu gotovo ništa trebali da znaju. Uzrok tomu, što je ukrajinski posebni život dosad, a još i u ovo današnje doba svjetskoga prometa mogao i morao cvasti samo u potaji, leži samo u silnom onom potlačivanju svakoga pokreta „Maloruske“ po ruskim carevima sve od Petra Velikoga ovamo. Što se Ukrajina pod takovim pritiskom nije ugušila, nego kod prve zgodne prilike mogla izroniti na površinu kao samostalna državna tvorevina, dokazom je njezine narodne samostalnosti i njezinog prava na državni opstanak. — Mnogo imade dokaza, koji svjedoče o starodrevnoj povijesti ukrajinskoga naroda. Punim pravom se zove Kijev majkom ruskih gradova, samo valja kod toga imati na umu, da ovaj grad zajedno sa svojom okolicom narodnosno nije bio nikad ruski, nego je nasuprot ostala moskovitska država primila svoje novije ime „Rusija“ od kijevskih velikih knezova, koji su se od 9. vijeka po Isusu onamo pojavili u povijesti pod imenom „Rusi“ i podjarmili susjedne narode. Zemlja sama zove se već u starim kronikama 12. vijeka i u drevnim narodnim pjesmama „Ukrajina“. Oznaka „Maloruska“ kasnije je iznašašće ojačanih moskovitskih gospodara, koji su uveli bili putem uprave, kako bi na taj način to zemlju to sigurnije porusili. Iz čitave se svoje tisućgodišnje povijesti mogli Ukrajinci naučiti samo to, da su uslijed osamljenja svoga naroda i uslijed nesrećnog izbora svojih saveznika kroz sve to vrijeme izgubili svoj vlastiti narodni život. U ukrajinske su stepe u 12. vijeku zalijetali nomadski Mongoli, a u 13. vijeku Tatari su ih tako opljačkali, da je kijevska država izgubila svoju važnost, a političko je središte ukrajinstva bilo preloženo više na zapad, u današnju istočnu Galiciju. Što su Galicija kasnije osvojili Litavci propalo područje Ukrajine, ali ih je doskora nestalo medju pobijedjenim narodom, kao i ono Longobarda u gornjoj Italiji. Galicijski je dio pao tad pod gospodstvo Poljaka, a još prije svršetka 14. vijeka progutala je poljačko-litvanska državna uprava sve ukrajinske predjele, koje je izrabljivalo poljačko plemstvo i ugnjetavalo ih, kaošto su to činili kasnije Rusi. Mnogim je ustancima ustajao ukrajinski narod na obranu svojih prava. Sredinom je 17. vijeka doveo sveopći ustanak do ponovnog utemeljenja samostalne ukrajinske države, koja se je održala, dok nije u 18. vijeku car Petar I. upustošio najplodnije predjele, kod Pultave pobijedio i na tisuće Ukrajinaca dao pribiti na križ. No tek pod konac je istoga vijeka izgubila Ukrajina i posljednje ostatke svoje samostalnosti. No time još nije dovršena povijest Ukrajine. Godine je 1791. poslalo ukrajinsko plemstvo opunomoćenike na dvorove zapadnih vlada, da osigura njihovu pomoć za slučaj ustanka. No takovi politički odnošaji nijesu bili tomu u prilog. Kroz čitav 19. vijek izbijaju na javu nastojanja Ukrajinaca za oslobodjenjem. Posljedica su njihova bili sve veći progoni sa strane centralističkog carizma. Samo kad bi Rusija bila u nevolji — kaošto primjerice za vrijeme poljačkog ustanka godine 1831. — obećavalo se je Ukrajincima sve i sva, ali samo obećavalo. Ukrajinski seljački nemiri godine 1902., kijevska parnica 1907., agitacija za ukrajinsko sveučilište, zbliženje sa zemljacima u Galiciji („Rutenima“), osnivanje narodnih organizovanih gospodarskih i drugih udruga, procvat ukrajinskog novinstva i književnosti — sve su to bili dokazi ojačane narodne svijesti. Prvu su rusku revoluciju upotrebili Ukrajinci kao povoljan mig sudbine za borbu oko preporoda Ukrajine. U prvu su dumu ušla 52 Ukrajinca i stvorila samostalnu skupinu. — Prema rezultatima posljednjeg popisa pučanstva u godini 1897. moglo bi biti 35 do 40 milijuna Ukrajinaca, a to je oko 18 postotaka sveukupnog stanovništva Rusije. Opseg po Ukrajincima nastanjenog područja iznaša 680.000 četvornih kilometara, te je prema tome znatno veći od Austro-Ugarske, a proteže se istočno od Azovskog mora do granice Besarabije, Bukovine i Galicije, od Crnoga mora do Pripjeta, gornjeg toka Dona, Dnjepra i Buga. Važniji su ukrajinski gradovi Kijev, Harkov, Nikolajev, Herson, Sebastopolj, Marijupolj, Rostov, Toganrog, Odesa itd. Prava se vrijednost Ukrajine po srednju Europu sastoji u nada sve povoljnom položaju zemlje, koja je od starine već na glasu sa svoje plodovitosti, te je stoga i zovu „žitnicom Europe“. Sama je Ukrajina proizvadjala jednu trećinu svih gospodarskih proizvoda Rusije, a od svoga je pretička mogla uzdržavati i druge zemlje. Od sveukupnog ugljena u Rusiji pruža Ukrajina 20,2 milijuna, a to je punih 70 postotaka (u području Donca), a gotovo upravo toliko i surovog željeza. Ruska okružja Pultava i Černigov proizvadjaju sama polovicu sveukupnog ruskog duhana. — Dakako se u ovaj čas ne može još posve pod izvjesno kazati, kako će se stvari razviti. Jasno je, da će se nova država morati još teško boriti za osiguranje svog opstanka. Ali jedno je jasno, da će opstanak slobodne, cvatuće i snažne Ukrajine biti prikladan, da ćemo u manje crnoj svjetlosti promatrati i najteža istočno-europejska pitanja, koja se tiču nas. („Berliner Tageblatt“.)

Iz slovenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. Zastupnik Stanjek, predsjednik Češkoga svaza izjavio je ministru-predsjedniku vitezu Seidleru, da Česi ne zahtjevaju od centralističke vlade ništa, ali da za to naravno ipak ostaju u opoziciji. I danas, gdje se sve pita u monarkiji, što sada, i to pitanje ide od usta do usta, a listovi pišu o tom razna nagadjanja, dapače vele nekoji, da bi ova kriza mogla opet donijeti zlokobnu eru § 14. Česi ipak ostaju složno i jedinstveno u opoziciji, proti vladi i sistemu, koji vlada. Vascijeli si je narod svijestan svoje pobjede. I medju Slovacima u Ugarskoj već se oziva slobodan duh. „Narodnie Noviny“ primaju dopis iz Pešte, gdje dopisnik veli, da je danas čas, koji nadje li Slovake pripravljene, može znatno pospješiti ostvarenje njihovih narodnih ideala. Medjutim se po Slovačkoj drže zabave, otvaraju se kazališta i radi se na kulturnom polju. Djaštvo se medjusobno organizuje, poletni se duh budi u narodu, koji osjeća na sebi svu kobnost onog separatističkog smjera iz polovice prošloga vijeka, koji je razdvojio Čehe i Slovake i iz jednog pismenog jezika učinio dva jezika. Dualizam je onda nastavio svoj posao otudjivanja. — Iz Praga nam javljaju, da su „Narodni Listy“ bili dne 14. o. mj. službeno na 14 dana obustavljeni, a onda opet obustava povučena. — Izvršbeni odbor nove stranke češke državopravne demokracije raspravljao je o aktuelnim političkim pitanjima, o ustanovljenju organizacijonih, financijskih, štamparskih i prosvjetnih komisija, te uredjenju mjesnih organizacija. Provest će se jedinstvena organizacija takodjer u Moravskoj i Šleskoj, tako da će sve sile biti uvijek na okupu. Češki narod ne mogu za to nikakvi dogodjaji iznenaditi, jer stoji uvijek pripravan na svaku borbu sa bilo kojim neprijateljem.

Politički osudjenici u Bosni. Urednik zagrebačke lokalne korespondencije razgovarao je u Sarajevu s dr. Dimovićem, bivšim narodnim zastupnikom na bosanskom saboru, koji mu je slijedeće izjavio o političkim osudjenicima u Bosni i Hercegovini. Na pitanje urednika: „Jesu li Vam poznati svi politički procesi u Bosni i Hercegovini i što mislite o njima?“ — odvratio je g. Dimović: „U svim tim kaznenim stvarima djelovao sam kao branitelj. Bit će Vam razumljivo, ako zasad ne kažem svog miš-

ljenja u novinama o tim kaznenim stvarima. One su dovršene, a znatan dio osudjenika nalazi se u centralnoj kaznioni u Zenici. Čim se situacija nešto razbistrila, a znajući za dobrotu i sklonost Njeg. Veličanstva za dijeljenje milosti, ja sam u ljetu poduzeo i činio sve, da se položaj osudjenika popravi, odnosno da budu pomilovani. Prvi korak poduzeo je narodni poslanik V j. S p i n č i ć, kome sam stvar razložio, a on je sa najvećom pripravnošću predao jedan memorandum vladaru. Kasnije sam i ja sam radi ove stvari opširno razlagao Njeg. Veličanstvu u posebnoj audijenciji te ministrima Burianu, Seidleru i Czerninu. U toj akciji pomogao me je svojski dr. Jozo Sunarić. Najveći dio osudjenih bio je napokon pomilovan. Jedan dio ostao je u kaznionici u Zenici. To je kazniona, uredjena po pensilvanskom sistemu. Stvorena je prije 30 godina. (Konfiscirano.) Tek vladareva milost podijelila je velikom broju osudjenih custodiu honestu. Jedan dio ipak je još ostao u Zenici. (Konfiscirano.) I opet je poduzeto sve, da se položaj ovih u Zenici popravi, te da i oni budu premješteni u zatvor za političke osudjenike u Travniku. Znam, da u Beču postoji sklonost i težnja, da se sve oštrine ratnog doba izglade i predaju zaboravi, te da se tako utre put sa narodom, koji je mnogo trpio i podnosio.

•

I z p o l j s k o g p o l i t i č k o g ž i v o t a. — Iz Beča javljaju, da je Poljski klub u svojoj sjednici od 15. t. mj. objavio saopćenje, u kojemu se medju ostalim veli i slijedeće: Načelnik pl. Götz podno je izvještaj o izjavi, podanoj ministarskom predsjedniku pogledom na držanje, što će ga Poljaci zauzeti prema vladi. Parlamentarna je komisija jednoglasno i sa priznanjem uzela na znanje korak, što ga je poduzeo načelnik. Na to se je razvila više sati trajuća debata o predlozima, koje se ima podastrijeti Poljskom klubu, kako ima ovaj da u budućnosti nastupa. U debati, koja je bila izraz ogorčenja poljskog naroda i njegova spremnost, da brani svoja prava, ustanovilo se je, da vlada potpuno sporazumljenje u nazorima i u prosudjivanju dogadjaja posljednih dana, kaošto i pogledom na držanje, koje je narod bio prisiljen zauzeti u poljskom pitanju. — Iz Lavova javljaju: U skupštini, koju je zast. Sliwinski držao u gradskoj vijećnici, prihvaćeni su mnogi zaključci, prema kojima će zastupnici položiti svoje mandate u slučaju, da bi parlamentarna akcija Poljaka ostala bezuspješna. Primjeru bivšeg ministra Glombinskog imali bi slijediti svi, koji posjeduju redove. —

— „Glas narodu“ piše: „Poljsko je pitanje došlo u Brestu Litovskom na takovo raskršće, sa kojega vodi put u nesigurnost. Nitko ne zna danas, što će mu sutrašnji dan donijeti, s kakvim sredstvima moramo nastupiti i na kakve ćemo korake biti prisiljeni. Jedinstvo i solidarnost je neophodno potrebna. To jedinstvo mora složiti sve sile u jednu spontanu falangu. Na posao moramo sa svim ognjem, sa svom energijom, ali takodjer trijezno i pametno“. —

Političke vijesti.

Položaj u Njemačkoj.

„Neue Zürcher Zeitung“ piše: Značajna je po raspoloženje u Njemačkoj nakon radničke stavke okolnost, što glasila obiju stranaka, koli glasila takozvane „domovinske stranke“ toli demokratska glasila neprestano opominju pred pokretom njemačkog naroda, koji je nastao uslijed stavke, i za koji se radi ugušenja njezina u javnosti slabo znade. Taj je pokret nastao radi toga, što se njemački narod ne će više da se zaustavi na putu do brzoga mira. Konzervativci i Svenijemci traže još strože i oštrije mjere proti „izdajicama domovine“, dok socijalni demokrate posve otvoreno upozoravaju na pogibeljne posljedice „okrenutog luka sa strjelicom“ i upućuju na dane, koji imaju da osvanu. List u Mannheimu „Volksstimme“, koji je upravo posljednjih ovih dana opetovano bio žrtvom jakih okljaštrenja sa strane cenzure, piše o položaju ovako: „Upravo stoga je naša dužnost, da dignemo svoj glas pun opomene prema Berlinu i drugim sjedištima vlade: Nasilnim sredstvima, zveketanjem sablje, skučivanjem slobode mišljenja i vojničkom se diktaturom, ne da ukloniti i umanjiti teška uznemirenost njemačkog naroda, koja nije izazvana umjetnim načinom, nego djelima i propustima njemačke vladine politike. Na trenutak potlačena nasilnim sredstvima, za veoma bi kratko vrijeme opet uskrsnula i stvorila unutrašnji politički položaj, za koji ne bi mogao odgovarati nitko, ne vlada, n ma koja mu bilo drago stranka, ali takodjer ne niti vojnička svemoćna sila. Njemački narod nije nemoćan u svojim osjećajima, nije prekomjeran u svojim zahtjevima i djelima; on zahtijeva samo, da se provadja mirovna politika prema načelima, izjavljenima u Brestu Litovskom dne 25. prosinca; zahtijeva, da se provadja po vladi i caru obećana „demokratizacija Pruske“ bez obzira na tvrdokorni otpor reakcije; zahtijeva, da ga cenzura ne steže u slobodnom izražavanju svoje volje, zahtijeva, da se poboljša manjkava organizacija pučke prehrane. Samo tad, kad vlada ispuni ove zahtjeve, činom ostvari svoja obećanja, samo tad će se u unutrašnjosti Njemačke utaložiti onaj nemir, koji sad tako eksplozivno izbija na sve strane“.

Tudji kapital u Rusiji.

Mjere, koje je poduzela revolucijonarna vlada u Rusiji glede državnih dugova, te zapljena čitavog niza privatnih gospodarskih poduzeća, koja su bila podignuta i koja su radila djelomice pomoću tudjeg kapitala, pobudjuju sveopću pozornost. Nitko ne zna, da li će i kad će poći za rukom, da se oštećeni privatni posjed bez gubitaka opet uspostavi i otplaćivanje javnih zajmova svede opet u normalnu kolotečinu. Istina, ruska država posjeduje još mnogo financijalne snage i pomoćnih izvora: ovdje neka se spomene blago svake vrsti u zemlji, koje može sačinjavati predmet dragocjenih koncesija, zatim mogućnost, da se djelomično još ekstenzivno poljodjelstvo brižljivijim obradjivanjem tla učini intenzivnim i time bitno poveća prirod žetve; neka se nadalje podsjeti na golemi imetak „mrtve ruke“ i na velike dohotke, koje si može ova država stvoriti racijonalnijim uredjenjem poreznog sustava. No sve se ovo blago iz zemlje ne će podići i financijalna se nagodba ne će provesti, dogod bude današnja vlada i nadalje nerazborita vlada i svoje zadaće ne vidjela u uspostavi ratom i revolucijom potkopanog gospodarskog života, nego u rušenju svega, što postoji. Najgore stradava uslijed ruske financijalne katastrofe najstarija saveznica Rusije, naime Francuska. Njezin se posjed samo ruskih vrijednosnih papira cijeni na 15 do 20 milijarda (više su svote, koje se spominju osobito u njemačkim novinama, pretjerane), a to iznaša po prilici 20 postotaka u pokretnim vrijednostima uloženog francuskog narodnog imetka. Toj svoti pridolaze svakako veoma znatni drugi interesi francuskog narodnog gospodarstva u Rusiji, kao i ratni predujmovi, koji iznašaju ukupno takodjer nekoliko milijarda. Engleska je investirala u ruske vrijednosti neke 2 milijarde franaka, ne uračunavši ovamo ratnih predujmova, dok iznaša njemački posjed na ruskim vrijednostima 2 do 2 i pol milijarde maraka, izakako su tečajem rata bile navodno znatne stavke prodane u Nizozemsku. Posjed se Nizozemske cijeni najmanje na 1 milijun franaka.

Njemačka i revolucija u Rusiji.

List „Petit Parisien“ nastavlja sa priopćivanjem njemačkih dokumenata, iz kojih se razabire, da je Njemačka sudjelovala kod ruske revolucije. Dne 9. o. mj. priopćio je više brzojavka, koje se tiču Lenina i Trockoga. Brzojavka iz Kopenhagena od 18. lipnja 1917., potpisana sa E. Swenson, priopćuje nekomu Rouferu u Helsingforsu, da je na nalog sindikata uplatio diskontnom društvu na račun Lenina u Kronstadtu 315.000 maraka. Daljnja jedna brzojavka E. Swensona na Phersena u Kronstadtu priopćuje, da stoji 207.000 maraka na raspolaganje Leninu. U brzojavci se iz Berlina od 14. srpnja 1917. od Parvusa na Moora u Stockholmu veli, da će mjernik Steinberg donijeti Leninu prigodom svog putovanja u Finsku 140.000 maraka. Daljnji dokumenat iz Stockholma od 21. kolovoza 1917., naslovljen na Rafaela Schaumanna u Haparandi, potpisan sa „Fürstenberg“, priopćuje, da je kuća Vorburg na nalog poranjsko-westfalskog sindikata otvorila za pothvat druga Trocкoga konto. Brzojavka iz Lulee od 2. listopada 1917. na Antonova u Haparandi, potpisana sa „Fürstenberg“, priopćuje, da je drugarici Sonji bio predan iznos od 400.000 kruna. Konačno doznačnica od 2. ožujka 1917., broj 7433 sa strane njemačke državne banke na sve zastupnike njemačkih banki u Švicarskoj, u kojoj se ove obavješćuju, da će prispjeti molbe za vjeresiju u svrhu propagande u Rusiji od Lenina, Zinovjeva, Kameva, Trockoga i drugih, te da se mora udovoljiti onima, koji su potpisani sa „Dirschau“ ili „Molkenberg“.

Politički momenat.

Bethmann-Hollweg, najsposobniji i najsimpatičniji njemački državnik, označio je prije tri godine boj na istoku kao gigantsko hrvanje Slavenstva i Nijemstva. U tom je boju stala naša država uz njemačko carstvo, a slavenska je većina države dala Njemačkoj najjače pomoćne zborove na raspolaganje za boj proti slavenskom gorostasu na Istoku. Taj boj kao da je već odlučen u prilog germanstva. Boljševištvo je rastrovalo ruske armije, golemo se nekadašnje carstvo raspada u neovisne republike, a sila novih ideja, koje su bacili u svijet kao iskre boljševički teoretičari, osvjedočeni, da će se Europa rasplamtiti u svesilnoj revoluciji, koja će obračunati sa dosadašnjim kapitalističko-imperijalističkim svijetom, kao da su utrnule u močvari. Danas igra dr. v. Kühlmann već ulogu generala von Hoffmanna, te ide za tim, da se sa vojničkim udarcem revanšira za pregovaranja u Brestu-Litovskom. Medjutim dolaze iz Rusije vijesti, da boljševici, kako su bili najavili, provadjaju demobilizaciju, a ostali svijet napeto očekuje, kako će ispasti taj boj čiste ideje sa čistom materijom.

Grof Czernin ne sudjeluje više kod tog zanimivog eksperimenta. Oprezan diplomata, koji ne ljubi fraze u svenjemačkom stilu, te nije sklon bombastičnom patosu, koji i samoga boga zlorablja u materijalističke svrhe, iščeznuo je iz pozornice i hoće da bude gledalac u toj novoj fazi svjetskoga rata. Austro-ugarska je monarkija sklopila mir sa Ukrajinom, sa kojom je uspostavila stare granice, što je imala s ruskim carstvom. Time se je riješila neposrednog doticaja sa boljševičkom republikom, ali oslobodila se takodjer svake mogućnosti zapletaja sa boljševicima za slučaj, da bi ovima u istinu uspjelo dočepati se vlasti u Ukrajini. Za Austro-Ugarsku su praktički riješena sva ona teoretska pitanja, o kojima je tako rječito debatirao Trocki u Brestu-Litovskom, izjava, dana neki dan po dopisnom uredu, da naša vlada ne će sudjelovati kod eventualnih akcija vojničkog značaja proti Rusiji, isključuje svaku mogućnost spora sa našim istočnim susjedima i za slučaj, da bi se u Ukrajini bitno promijenile prilike.

Ali mir je sa Ukrajinom stavio u žarište općeg interesa pitanje kraljevine Poljske. Ne smijemo zaboraviti, da se je njemačka vlada služila ustanovom neodvisnog poljskog kraljevstva kao sredstvom, da učini pritisak na carističku Rusiju te ju skloni na mir. Kad je Kerenski preuzeo baštinu kuće Romanova, odjeknuo je diljem Njemačke glas, neka se sklopi separatni mir sa Rusijom uz povratak ruske Poljske, da se postigne čim uže prijateljstvo sa istočnim susjedom te oslobodi vojsku za operacije proti zapadnim neprijateljima. Sada je ruska vojska položila oružje, a poljska kraljevina ne služi više kao političko sredstvo protiv Rusije. Poljska kraljevina i sloboda Poljske ne pružaju Njemačkoj nikakovih političkih i diplomatskih prednosti više, dok su groze i dalje pogibelji, kojih se je Njemačka bojala u slučaju uspostave poljačke države. Njemačka nema više razloga, da uvjerava svijet o svojoj miroljubiosti i pravednosti; nijesu još više potrebna kojekakva diplomatska sredstva. Danas računa sa svojom jakom šakom, kojom hoće da razbije gvozden zid na zapadu, ne uvažuje više mogućnosti mira sporazumljenja, već vodi jedino politiku vojničke sile. O politici i diplomaciji neka progovori mač. Radi toga je Njemačka bez obzira na političke prilike u Austriji preotstupila Ukrajini dio kongresne Poljske, a od ostalog dijela prisvojit će si industrijalna središta. Veoma je dobro znala, da će to ogorčiti poljački narod i računala, da će time postati nemogućim i njezino regentsko vijeće u Varšavi. Što je očekivala, je uslijedilo. Najprije je posijala sjeme razdora izmedju Poljaka i Ukrajinaca, e se ne bi ova dva plemena nekad ujedinila proti Njemačkoj, a za tim je lišila kongresnu Poljsku onih mršavih sloboština, kojima ju je privremeno i sa stalnim sebičnim ciljem obdarila. Po tome se vidi, da je njemačka politika veoma razborita i da vrijede još danas riječi Bethmanna-Hollwega, koje smo naveli u uvodu. Slobodna je Poljska danas za Njemačku isto tako suvišna, kaošto slobodna Litva, Letska ili Kuronska. Svenjemačka je danas njemačka politika.

Za austrijske Poljake, koji su danas do skrajnosti razočarani, što mi pojmimo, bit će dobro, da promozgaju hladnokrvno čitavu situaciju, e ne bi zamrzili kukolj mjesto sijača. Riješenje velikog pitanja na sjeveru u austrijsko-poljačkom smislu, bilo je isključeno već prije pregovaranja u Brestu-Litovskom. Moguća bijaše samo nova dioba Poljske i to izmedju Njemačke i Austrije, izmedju Beča i Berlina. Ova bi nova dioba bila donijela Austriji samo manje vrijedne pokrajine bivše kongresne Poljske, ali činila ju sukrivom političkog zločina, koji se je gorko osvetio nad carizmom. Osim toga nije grof Czernin htio više da se upliće u pitanja bivšeg ruskog carstva, pošto je ona država još uvijek velika zagonetka. Ako se ne varamo, prepustit će Austrija doskora čitav poljački problem Njemačkoj. Austrijsko-poljsko je riješenje moglo jedino da još više zamrsi medjunarodni položaj naše monarkije, a grofu Czerninu, regbi, da je glavna svrha, da izbavi državu iz političkih neprilika i zapletaja, nastalih uslijed rata. Nije isključeno, da id grof Czernin za tim, da osamosvoji našu državu ne samo politički, kako je to činio već svojim prvim nastupom, već i inače. Danas je već svršio za nas rat na Istoku, tamo već nema zajedničke fronte, nema zajedničkog zapovjedništva. Naše su vojske dostatne, da same vode brigu oko talijanske fronte, a na rumunjskoj će fronti biti doskora sklopljen mir. Tako oslobadja naša država postepeno ne samo svoje političke već i svoje vojničke sile, a riječi cara Karla, koji je u svom manifestu na vojsku istaknuo na osobiti način djelo austro-ugarske vojske, bojeve oko Lavova i Boroevićevu obranu rijeke San i Dunajec te Karpata, djela, koja zaista predstavljaju za Njemačku isto, kao n. p. bitka na Marni za Francusku, postat će možda doskora razgovjetnije i — budimo u nadi iskreni — odrešitije. U tom će slučaju doći doskora žudjeni sveopći mir.

Domaće vijesti.

C. k. kotarsko poglavarstvo u Puli oglašuje: Stavlja se na znanje, da mogu poreznici uzeti uvid u upisnike tecivarine II. razreda za godinu 1917. u smislu § 58. zakona od 25. listopada 1896. drž. zak. l. br. 220. odnosno članak 38. izvršnoga propisa, kroz 14 dana naime od 18. veljače do 3. ožujka 1918. kod podpisanoga c. kr. kotarskoga poglavarstva — porezni odio — (Obala Franje Josipa br. 10, II. spr.) za uredovnih sati. Ujedno će se izložiti izvaci iz upisnika kod svakoga općinskoga poglavarstva.

Povišenje pomorskog davka (cappa). Trgovačko-obrtnička komora za Istru nam javlja: Uslijed toga, što danomice rastu prometni troškovi oko plovidbe, dozvolilo je c. k. trgovačko ministarstvo austrijskom parobrodarskom društvu na dionice „Dalmatia“, a u istarsko-dalmatinskoj službi, provizorni povišak pomorskog davka, t. j. pristojbe, koja pripada osim vozarine brodovlasniku, i to od 100 na 200 po sto. Isti povišak bio je dozvoljen od kr. ugarskog trgovačkog ministarstva Ugarsko-hrvatskom parobrodarskom društvu na Rijeci.

Vraćanje naših bjegunaca. Danomice stižu nove i nove skupine bjegunaea, koji se vraćaju na domaće ognjište u puljski kraj. Polagano raste broj stanovnika u okolišnim selima, Premanturi, Medu-

nu, Ližnjanu, Šišanu, Alturi i drugdje. No nije im
aj povratak najugodniji. Sve čeka neko iznena-
ljenje. Svaki bjegunac nosio je za vrijeme cijelog
vog tumaranja u tudjini u svom srcu uvijek sliku
a domaći kraj. Uvijek mu je bila pred očima
kuća, onakova, kakvu je zapustio kad je otišao u
udjinu, lijepo uredjena i spremljena, gdje će pri
svom povratku naći ubutkano boravište, mir i za-
dovoljstvo. Rodjeno mu je selo ostalo u pameti u
onom pogledu, što ga je zadnji puta na nj bacio,
uvijek se nadao, da će ga isto selo dočekati,
ubavo, domaće, njegove. A sad eto dolazi i vraća
se nakon duga stradanja, ali selo nije više ono, i
kuća je njegova sada tudja neka kuća. Sve se pro-
mijenilo. Kuće ostadoše prazne, goli zidovi a
negdje, kako mi se bjegunac tužio, ne ostadoše ni
zidovi sačuvani. Razrovana je kuća i dvorište i
polje i vinograd. Tužna slika. Koliko će mara i
požrtvovnosti trebati, koliko napinjanja, rada, gra-
djenja, dok se sve obnovi. — Jučer je opet stigla
nova skupina bjegunaca — Šišanaca. Oko stotina,
najviše malene djece, djevojaka i žena, dok bi mu-
škarce pobrojio na prste. Prispješe iz Lipnice, ili
— da nam bolje ostane u pameti — iz Leibnitza.
— Razgovarao sam s njima. Pričaju, da je u Leib-
nitzu — ko svagdje. Dobivaše tamo u jutro kavu,
o podne komad kuhane repe, komadićak mesa, na
večer opet komad kuhane repe. Tko se nije znao
prilagoditi okolini, upoznati se s ljudima, uvući se
medju onaj svijet, — zlo je prolazio. — U okolici
mogoše naći nešto hrane ali jedino, donesoše li
odijela u zamjenu. Kruha dobivaše u logoru 20
dg. dnevno. Pričaju da ih je poumiralo tamo dosta.
Put im je iz Leibnitza amo bio neugodan. Putovali
su od srijede na večer pa do subote u jutro. Pu-
tom dobiše nešto hrane u Zidanome mostu, pa u
Ljubljani i konačno u Kanfanaru. Izgledaju loše.
Starice i žene sve upala lica, žutoblijede. Djevojke
i djeca crvena su doduše, ali od studeni. Doček i
sastanak sa poznatim ljudima nije bio ni malo sr-
dačan. Oni koji dolaze, pričaju o stradanju, oni,
koji ih dočekuju, o nestašici, ali se ipak još nadaju.
Bezbrižno skoro, osobito mladji, pripovijedaju o životu
u tudjini, kao o običnim dogadjajima, što nema u
sebi ništa vanrednoga. Sad kažu, dolazi proljeće,
dolazi sunce. Trava će se zazeleniti, loza će pro-
pupati. A oni će raditi i graditi. Obrezat će vino-
grade, povezati, prekopati će zemlju, sijati, saditi.
A oblast ima dužnost samo, da im priskrbi sje-
menja. Marljiva će ruka, pa makar i samo djevo-
jačka i ženska, njegovati zemlju, i raditi ono, za
čim je kroz ove godine muka i patnja uvijek težila.
A zemlja će roditi i donašati ploda. Polensis.

Koncerat glasbe ratne mornarice obdržavat će se danas na trgu Custoza s ovim rasporedom: 1. J. Sommer: „Filipović", koračnica; 2. Fr. v. Flotow: „Martha"; 3. J. Fučik: „Traumideale", valcer; 4. F. Meyerbeer: Fackeltanz; 5. K. Komzák: „Veseo karišik"; 6. Fr. Lehar: „Losonczi", koračnica. — Početak koncerta u 3 i po sata po podne.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Pismo od Franine. Te zadnje dneve teško čekan, kad će prit vaš foj, i ča će mi novega povedat. I ako je kad ter kad pobeljen, svejeno se more razumet. I kad san pred par dan dobil vaš foj va ruke, i pročital gore: mir, cel san se rasplakal od radosti i milinje, i bilo mi je tako na srcu, da van ne znan ni povedat kako. Kako da bih se pomladil, kako da bi mi spalo oveh sedan križi s pleć, tako lepo i ugodno mi je bilo. Mir! Budi blagoslovljen! Svaka ga duša pozdravlja, svak ga človek čeka, i sven ten izmučenin ljuden, sven ten patnikon kako da bi človek digal on težak kamik, ča njin je pritiskal dušu, srce, mozak, sve. Va sveh se porodela ona mala iskra ufanja, ka je bila utrnula, i svi sad čekaju dan za danom da će bolje bit, da će se sve promenit, da će prit, to ča je nekad bilo, i da će bit mir, božji blagoslovljen mir, ki će zaličit sve te teške rane. Al kakogod je one prve dneve ufanje va nami oživelo, tako pomalo sada gine. Glasi prihajajo dobri i slabi, od sveh stran, da človek ne zna ča reć, ča će bit i kako će bit. Kad san štel va vašen foje glas našega presvetlega kralja za mir, vas san zagorel. Videl san, da je nad nami dobra kršćanska duša, ka od srca gleda prinest svojen puku mir i zadovoljstvo. A jermanik ne. Vavek stara svirala i stara pesma. Rekal je, da njegov Bog će još vojsku. Ne znan. Slišal san još kad san bil dete, da jermanik ni od naše vere, ma svejeno mislim, da Bog, hvala mu i dika budi, je samo jedan. Pital san i našega plovana, i on je rekal da jermanikov Bog ni pravi Bog. Pravi Bog je samo on, ki je pravil: Mir ljuden, a sve drugo, ča je, je proti božjoj volji. Tako je rekal stari plovan, a ja mu verujen. I tako, kad štejen besede od našega presvetlega kralja, vesel san i kuntent, a kad štejen to, ča je pravil jermanik, sva žuč u meni zakuha. Pak si mislin: Ja i kum Jurina smo kumi i prijatelji. A sad se recimo svadi kum Jurina sa svojin susedon Zvanon. Ja kuma, kako je sveta vira i besida pomoren vavek koliko moren, ma recimo, da kum Jurina, a tega ne daj Bože, obrne samo po svoju, da pride, kako se pravi, prepotent, i da je vidim, kako Zvane ima pravo, ča mislite, ča bih ja napravil. Pretelj san i kum Jurinov, ma kad vidin da Jurina ima krivo, i da bi hotel s glavon kroz zid, pak moran reć: Kume Jurina, tvoj san pretelj i kum, ma kakovu si ti kašu sam kuhaš, onakovu ćeš si sam i pojest. To je moja beseda. Bog Vas blagoslovi i daj Van kreposti i ufanja.
Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Kant o dužnostima ljudi i država. Veliki je njemački filozof Imanuel Kant (1724—1804), koji je svojim genijalnim djelima udario temelje novodobnoj filozofiji, proniknuo duboko u moralni život čovjeka i dalekoglednim svojim umom preletio vijekove te pokazao točno i jasno čovjeku i društvu (državi) ciljeve, koji su jedini u skladu sa zakonima ćudorednosti, koje nosimo u duši. To su idealni, to su sveti ciljevi, za koje se danas bori medju prvim narodima u našoj državi i naš narod. O laži, veli Kant, da je odmetanje i ujedno uništenje ljudskog dostojanstva; a samosvijest se njegova vidi u odsudjivanju metaninja (puzenja) i ropske ćudi. Istim duhom odišu i propisi: Ne budi rob ljudima; ne dopuštaj, da se nekažnjeno krnji tvoje pravo. (Bazala, povijest filozofije, III., str. 59.) Što ne osjećamo u nama glas savjesti, da se okanimo i oslobodimo užasne onih laži, na koje nas gvozdenom šakom sili sadašnji društveni poredak. Što ne osjećamo u duši plemenitu težnju, da uzmognemo bez straha od prijetnje i kazni izreći jedamput istinu, čitavu, neokrnjenu, neiznakaženu istinu? — O državi kaže Kant: Ima činjenica, koje pokazuju ćudorednu (moralnu) tendenciju ljudskoga roda; n. pr. općena simpatija, kojom je svijet pratio borbu francuskoga naroda za slobodu i gradjanski ustav, koji je jedino pravno i moralno osnovan, i za nj se boriti je čovjeku dužnost. S tom nadom gleda čovjek u daljoj budućnosti vječni mir naroda, a to će biti, kad bude gradjanski ustav u državama udešen prema ljudovladi, kad bude narodno pravo osnovano na federalizmu slobodnih država, a jamstvo miru bude mirovno sudište. Posljednja je svrha historijskoga razvoja savršeni državni ustav, kao nešto, gdje će uz najveći razvoj ljudskih sposobnosti ljudski život biti uredjen prema zahtjevima moralnog uma. Do toga se može doći u savršenoj državi. Kakove su danas prilike, veći dio uredaba samo izvanjski zadovoljava tome. Mi smo civilizovani, da je već nesnosno, u svakoj društvenoj uljudnosti i pristojnosti. Ova izvanjska kultura ne čini nas još moralnima. Doklegod pak države budu sve svoje sile trošile u tašte i nasilne osvajalačke težnje, te tim sprečavale polagano nastojanje oko unutrašnjega obrazivanja mišljenja gradjana, pače im otimale pomoć u tom smjeru, ne može se to ni očekivati. Tome se hoće dugo unutrašnje obradjivanje svake zajednice k obrazovanju gradjana. No sve dobro, što nije ucijepljeno na moralno dobro mišljenje, samo je prividjaj i blistavo zlo." Takve ideje kao da su napisane ne godine 1784. već 1918. Do takovih je rezultata došao Kant u svojim raspravama „Ideen zu einer allgemeinen Geschichte in weltbürgerlicher Absicht" (1784), Der Streit der Fakultäten II 6, Zum ewigen Frieden II. Wilson, profesor filozofije, uzajmio je poglavite svoje političke misli od velikog njemačkog filozofa, a oni ljudi, koji su izvračali naše ideje i bijedili ih veleizdajništva, klevetali su svog vlastitog sveca, svog genija, ideal njemačke duše, a dokazali su jedino to, kako su se odalečili od svog proroka, kako su se materijalno razvili ali duševno pali. Da se povrati na zemlju, Kant bi nad svojim narodom zaplakao.

Dopisi iz Istre.

Iz Oprtlja. Sada na je bil pust, pa će bit da je šlo pul nas va Oprtlju sve po pustu. Ovde va našen gradu, to ti se ovo leto tancalo na moć, da se sve pali. Ma svaki večer od Boga i to jeno tri čedni (al je petroja al ne), pul Rinaldove u gradu i to su počeli od polna svakidajni dan, a blagdan bogme od jutro po kroz svje tri maše i blagoslov, pa cel večer i vaje do 5 ur jutro. — Na aprovizaciju se ne moru tužit, aš kavran kavranu ne će oči skopat. Pa se zna, da prazna vreća ne stoji pozgorun, a još manje da oni lačni tancaju. Pa tr one su dobile kako svet govori dve kile bele muki za fritole o Božiću, baš one Talijanke, ke su kontra našen divojkan kantale va crekve. Pa mislim i sada da jim je palo od kuda ko zrno. To je njiha škola i navada. — A tancaju vam i va maškarah, roba je draga, ma oni su svejeno našli i zvukli njihe maškarade s šufita, pa vam se tu videlo Garibaldi, Dante, Bersaljeze i svega po malo. — Tancalo vam tu ljudi i ki baš nebi smeli. Ma govore stari judi sve ima kraj, će imet i to, a mislim i ja, da bi im to moralo na pete past, aš neka znaju da smo još tu, a ne tamo va Kalabrije. —

Va ime sveh Jože Krašavac.

Iz Roča. Dne 20. pr. mj. pokopali smo ovdje Antuna Mohorovića, željezničkog stražara; bilo mu tek 56 godina. Bio je čelik-značaj, uzor-rodoljub, vrstan gospodar i kao takav pritedio svojoj obitelji lijepu svoticu novca; bijaše dobro vidjen i obljubljen medju pučanstvom, medju inteligencijom, pa i medju svojim kolegima, što je pokazao i krasan sprovod, kakva Roština ne pamti. Samo narodni otpadnici, naši ovdješnji janjičari, ne prisustvovaše. Ako i su pokojniku za njegova života mnogo neprilika zadavali, što nije puhao u njihov rog, barem mrtvomu mogli su iskazati dužno poštovanje! — Nu da! — Naš je Antun poboljevao već dulje vremena, ali sasvim tim nismo ni slutili, da će nas tako brzo, tako naglo ostaviti. Ta u krevetu ostao je ležeći samo tri dana pred smrti. — Ali ovaj strašan rat zadao mnogima udarac, oteo im život, pa tako je i pokojnikovoj brzoj smrti bio uzrok rat. Žalio je za svojim dobrim sinom Antunom, djakom, koga su u početku rata internirali, pa ni danas mu ne dozvoljavaju, da se vrati kući, kad nije mogao vidjeti si oca, da barem ožalošćenu majku tješi. Dakle pokojni je Antun trpio sa svojim sinom za jugoslavensku ideju. I bijaše zbilja dobar Jugoslaven! Počivao u miru! Da pak počaste uspomenu tog našeg Jugoslavena, sabraše njegovi prijatelji i štovatelji K 87.42 za našu srednju školu u Puli. Imena darovatelja objelodanit ćemo drugom zgodom.

Prosvjeta.

Priroda, popularni mjesečnik hrv. prirodosl. društva, 2. broj je izašao, a člankom dra. N. Finka o najčarnijim morskim životinjama meduzama i njihovom posebnom životu, francuskog matematika H. Poincaréa o astronomiji, dra. S. Gjurašina o najvećem cvijetu na zemlji, J. Lončara o vaganju najsitnijih čestica. Cijena na godinu 8 K, za djake i učitelje 5 K, a članovi društva dobivaju za 12 K članarine besplatno „Prirodu" i druga izdanja. Novac se šalje „Prirodi", Zagreb, Demetrova 1.

„Književni Jug". Izašao je 3. i 4. broj nove jugoslavenske književne revije u dvostrukom opsegu sa ovim bogatim i zanimivim sadržajem: Vladimir Ćorović: Za književno jedinstvo. — Tugomir Alaupović: Stijene. — Sima Matavulj: Ženske glave u „Gorskom Vijencu". — Igo Gruden: Naskok. — Ivo Vojnović: Imperatrix. — Anica Savić: Joffrey Rudel. — Viktor Car-Emin: Ne dolaze. — Ljubo Wiesner: Odmor u zeleni. — Ivo Šorli: Na novini. — Aleksa Ivić: Dr. Konstantin Jireček. — Angjelo Danko: Naša pjesma. — Antun Dobronić: Stvaralački duh u muzici. — Niko Bartulović: Paklena. — Dora Pfanova: List. — Borivoj Jevtić: Saputnik. — Arbeiter: Kazalište i muzika. — U pregledu pišu Ivo Andrić o pesmama Domjanića, Juš Kozako o romanu M. Bega, N. Bartulović o Ljubljanskom Zvonu, Dr. J. A. Glonar o knjizi F. Milčijskoga, Željko Marković o prirodoslovnom društvu, M. Kašanino o jednoj knjizi dr. Dvornikovića i S. Kosanović o prevednoj književnosti. — Kao umjetnički prilog donaša „Slepce na solncu" slovenskoga slikara Fr. Tratnika i dvije slike Anke Krizmanić: „Plesovi Leistikowljeve". — „Književni Jug" izlazi 2 puta mjesečno ćirilicom, latinicom i slovenačkim prilozima, a pretplata mu je 32 K na godinu. — Adresa: „Književni Jug", Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Naše pčelarstvo.

Bilo je doba, kada je i u Istri, kao i drugdje, pčelarstvo cvalo. Nije bilo ni sela, ni zaselka bez znatnog broja pčelaca. To je bilo onda, kada se pčele držalo, velim držalo, a ne gojilo, samo zbog voska. Tvornice su svijeća bile rijetke i daleko, a trebalo ih za crkve. Sjećam se, kad sam bio još dijete, da je kod svakog pogreba i kod svake mrtvačke mise obitelj mrtvaca davala crkvi toliko svijećica, sačinjenih u kući od domaćega voska. Moja je majka imala u spremi uvijek hljeb voska za razne potrebe. U staro doba su se i globe za razne prekršaje u općini plaćale ne u novcu, nego libricama voska.

Kada crkva nije više bila upućena na proizvodnju domaćega voska, već je mogla nabaviti ljepših svijeća u dućanima, prestalo je zanimanje za pčelarstvo.

Naši su stari pčelari držali pčele u košnicama sačinjenim od četiri daščica, pokrivenim ozgora jednom poduljom daskom, a na daski kamenom ili u izdubljenom deblu stabla. Kad su htjeli pobrati med i vosak, zagušili bi pčele sumporom, pa bi vosak skuhali, a med iscijedili. U tom je medu bilo i jajašca, i crvića, i noga, i krila i glava pčelinjih. Onda se nije znalo još pčele odgajati i nije se imalo svih onih sprava, koje ima današnje pčelarstvo. Nije se poznalo pčelarenje sa pokretnim saćem.

Kad je župnik Dzierzon pronašao daščice, na kojima su pčele gradile saće tako, da je mogao pčelar cijeli sat izvaditi iz košnice, kad je barun Berlepsch pronašao pomične okvire, a major Hruška vrcalo, onda se počelo i kod nas uvoditi razumno pčelarenje sa pokretnim saćem. Već u 70.—80. godinama prošloga stoljeća bio je i izvan Istre poznat pčelar pop Hinko Muškardin, župngik na otoku creskom, za njim pak pop Petrina u Velikom Selu, a kasnije župnik Ryšlavy u Munama. Ovi su imali košnica u velikom broju i sve po pravilima naprednog racijonalnog pčelarenja. Za njim su se poveli i drugi, ali ne baš u velikom broju, jer je zanimanje bilo malo, a medu cijena veoma niska.

Poticaja sa strane vlade i pokrajine bilo je malo, bilo je u njih za to i malo razumijevanja. Sjećam se, da je naše zemaljsko gospodarsko vijeće jedan put dopitalo pripomoć jednom pčelaru u istočnoj Istri, da tobože puti narod u pčelarenju, a on se trudio samo da idje od sela do sela, kupujuć med i tamaneć pčele sumporanjem.

Pred nekoliko godina ustrojilo se u Pazinu istarsko pčelarsko društvo. Nije nam poznat njegov rad i rekao bih, da je ono bilo mrtvo rodjeno dijete.

Ne znam, je li tome kriva mala briga za napredak pčelarstva u upravi društva ili slabi mar u pučanstvu.

Pokrajina je nekoje godine plaćala jednog putujućeg učitelja za pčelarstvo, ali nisam nigdje štogod čitao o uspjehu njegova rada, — ako se nije možda njegovom zaslugom porodilo u Pazinu ono mrtvorodjeno dijete.

Poznato je, da po svijetu najviše naprednih pčelara ima u svećeničkom i učiteljskom stališu. To je naravno. Moderno pčelarstvo ne može gojiti prosti neuki kmet, jer tu se zahtijeva ipak nešto poznanja pčelarske teorije. Svećenici i učitelji mogu lahko steći barem malo onoga, što treba od teorije, a imaju na selu prilike, da to znanje upotrijebe. Za to nije čudo, da najpoznatiji i najodličniji pčelari jesu baš župnici i učitelji.

To se je zbilo i kod nas. Trudu se svećenika i učitelja ima zahvaliti, što se je pred više godina bilo ustrojilo pčelarsko društvo u Omišlju, koje je lijepo napredovalo. I drugdje po otoku Krku su se učitelji svećenici zauzimali za širenje pčelarstva. Tako u Baški i u Vrbniku, gdje se stale ća i djevojke i žene baviti pčelarstvom. Pa i u Istri vidimo, da gdje se svećenik ili učitelj bavi pčelarstvom, ondje se toga prihvate takodjer zanatlije i probudjeniji kmeti. Možemo očekivati, da će zanimanje postajati sve veće, jer se istom sada za vrijeme rata počelo bolje poznavati i cijeniti hranivost meda, i jer, kako svemu, tako je i njemu cijena porasla. Nekada se plaćalo za kilogram meda 1—2 krune i teško je bilo naići na kupca. Danas se prodaje po 16—20 kruna i više. Nekada je bila cijena pčelcu 10—15 kruna i manje, a danas se prodavaju po K 100 — al za to, ako je u ljetu obilne paše i ako je pčelac jak, može nam vrći i 4–500 kruna dobitka. Po tome se vidi, da je danas dobar pčelac kapital!

Dužnost je s toga svih, a osobito naših župnika i naših učitelja, da se stanu življe baviti pčelarstvom i da druge na to potiču. Po mojem mnijenju ne bi smjelo biti na selu ni župnika, ni kapelana, ni učitelja, ni učiteljice, bez svojega pčelinjaka. Tim bi koristili sebi, povjerenom im puku i poljodjelstvu, jer je poznato, da je možda veća korist što je pčela donosi oplodjenjem biljki i voćaka negoli nošenjem meda. Gosp. Milutin Barač, izumitelj košnice „baračevke“, drži na svojem imanju u Hrvatskoj pčelinjak samo za oplodnju voćaka a med prepušta učitelju, koji mu pčelinjak nastoji.

Medonosnih biljki ima kod nas dosta od proljeća pa do jeseni, od kuša pa do majčine dušice, tako da ima predjela, gdje se košnice pune po dva tri mjeseca na godinu.

Lanjska godina nije bila kod nas rodna medom. Velika suša nije dala cvijeću do meda. Pa ipak se meda dosta sabralo, tako da su nekoji lijepa novca stekli.

Sadanje je stanje pčelaca veoma slabo. Kako je bilo ovih dana istaknuto u glasilu znamenitog pčelara župnika Gerstunga, dvoji jadi biju pčele: gospodarski i socijalni. Gospodarski, jer im prijeti glad i žedja. Glad ondje, gdje zbog slabe ljetine nisu pčele ništa za zimu prihranile, ili gdje im je gospodareva ili tudja pohlepnost otela i ono, što su snesle. Žedja ondje, gdje im je u košnicama samo šumski ili heljdin med. Socijalni jadi će biti bezmatičnost i siromaštvo. Svemu tome bi se bilo lijepo doskočilo, da je vlada dala na dobu pčelarima sladora. Nego sladora ni danas još nema, pa je već dosta pčelaca od gladi poginulo, a i još će ih, ako ne dodje brza pomoć.

Nego pčele u Istri biju ne dvoji, već troji jadi. Treći je jad, što se kod nas, osobito u srednjoj Istri, našlo takovih bezdušnih pčelara, ili bolje krvnika pčela, koji su pošli od sela do sela, pa za male novce pokupili mnogo pčelaca, i to najboljih pčelaca, i zagušivši pčele sumporom, pobrali sav med i vosak. Koliko tu divljaštva i uništenja kapitala! I to nisu bili prosti kmeti, nego ljudi, koji su u prvom redu pozvani, da šire napredno racijonalno pčelarstvo! Zar da ne bi doba bilo, da se i u nas uvede zakon, kako u Bavarskoj, gdje je zabranjeno poubijati pčele, da se do meda dodje?

Da se ti jadi ne opetuju, da se pčelarstvo zaštiti, unaprijedi i proširi, potrebna je u prvom redu organizacija naših pčelara. U drugim pokrajinama su pčelari sdruženi u društva, pa se ondje ne dogadjaju takove nepodopštine. Ondje su oni i ove godine dobili već slador, a mi ga još čekamo. Pa i u Istri su dobili slador oni napredni pčelari, koji su se, ne imajući u zemlji radinog pčelarskog društva, drugdje računili. Organizacijom se dade i druge uspjehe postići, n. pr. pouku, uputu, nabavu orudja, košnica pčela, osiguranje proti kradji i štetama itd., itd.

Jer naprednih pčelari nisu kod nas toliko mnogobrojni, da bi mogli barem s početka po sebi sve uzraditi, moglo bi se njihovo društvo osloniti na kakovo drugo veće društvo. Tako se je i štajersko pčelarsko društvo oslonilo o austrijsko društvo u Beču. Mi bi se mogli uteći „Hrvatskoj pčeli“ u Osijeku, da nam bude glasilom, ili bi mogli na koji način tražiti oslona i spoj sa „Osred slovenskim čebelarskim društvom u Ljubljani“ te zamoliti mjesta za naše stvari u „Slovenskom čebelaru“. Ta danas ima medju nama i Slovenci ma još manje medje, negoli je prije bilo! Sad smo doista jedno!

Svakako je doba, da se u interesu pčelarstva, te poezije poljodjelstva, kako je rekao jedan austrijski pčelar i baron, i u interesu narodnog blagostanja nešto uzradi. Neka se maknu u tom pogledu naše gospodarske zadruge i gospodarska društva.

Nego prije svega da čujemo „Istarsko pčelarsko društvo“. Neka nam ono dade znaka života, ako je živo.

„Istarsko pčelarsko društvo“ ima dakle riječ!

Dr. M. T.

Bum bukvica!
(Konac.)

Kad je doša u burino hižo, je reka:

— Ti bura, lepo si me namazala. Dala si mi tovara, ki je sra drek, a ne cekine. Dobi san od matere batin, da me sve kosti bolijo. Sada ti ga ne oprostim.

— Oprosti mi, ja san ti dala pošteno, ma so te negderi namazali i zeli ti tovara. Ja ću ti dat jedan ubrus i kada budeš reka: „Frmana miza“, bit će miza frmana za koliko judi ćeš.

Zic je ta ubrus i ša ća. Doša je on opet do one oštarije, kade so mu zieli tovara. Prvo je nego ša spat, je da oštaru ubrus i reka mu je: „Spravite mi ta ubrus! U ime Boga, nemojti reć: „Frmana miza“. Kad je ša spat, je reka oštar svoje žene: — Aha, tu je još nešto za nas. Najdi brzo u boru jedan ubrus, pak ćeš mu ga sutra dat, sada ćemo provat tega“. Kad je reka: „Frmana miza“, bilo je na mize svega, ća si more poželet čovečje srce. Frajali so svi, ki so bili u oštarije do dana. Kad se je usta, dobi je drugi ubrus od oštarice i ša doma. Kad je doma doša, je reka matere:

— Mamo, pozovite svo našo rodbino na večero!

— A ća ćeš in dat, kad nimaš nič u hiže. Ti biš rada, da te opet stučen.

— To je moj posal, samo hi vi pozovite.

Mat ga je poslušala i pozvala svo rodbino u goste. Svi so pod večer došli, ali lonci poli oganj ni bilo. Počeli so škuro gledat, ća ćejo jin dat. Sin stavi ubrus na mizo i zaviče: „Frmana miza“ — ma skočilo ni na mizo nič. On se je jadi i najzad je poče tuć po mize. Kad je rodbina vidila, da ni nič, ala poć j nmu. Izubrtičali so ga i stukli, da se je komoć vlekal.

Drugi dan zame opet 2 kudeje štope i gre opet u burino hižo, da je škujo začepi. Dojde bure i reče:

— Čuješ, bura! Ti si me preveć namazala. Vidiš, da ne moren ni hodit. To put ti ga ne oprostin.

— Daj, daj! Pusti na miru, da i ja živim. Tebe so preslepili. Ja ću ti dat jeno palico. Kada budeš ti reka: „Bum bukvica“, ona će tuć, dokle ne budeš ti reka: „dosta“. Hodi ti u ono oštarijo i tamo ćeš dobit tovara i ubrus. Daj jin palico, daj je spravi i reci jin, da ne rečejo: „Bum, bukvica!“ Oni ćejo to reć, za so kurioži. Ona će hi smlatit, dokle je ne ti zaustaviš.

On zame palico i je ša ravno u ono oštarijo. Zamejo ga za prespat. Prvo nego je ša u kamaro, jin je da palico, da mu je čuvajo i da ne rečejo: „Bum bukvica“. Kad je on zaspa, oni so šli h palice i na tiho rekli: „Bum bukvica!“ Kad su to rekli, skočila je palica i počela po njimi tuć. Bižali so iz kantona u kanton, palica za njimi. Ušli so pod mizo, a palica ih štocala. Izmučila hi na sveto ime, ali prestat ni otela. Na to je reka oštar dekle, da pozove onega, ki spi u kamare blizu, da hi spasi i da zaustavi palico. Probudila ga je, a on se je poče smijat. Obuva se je 2 ure. Oni so ga molili i zaklinjali, da hi spasi. On zaviče: „Kade je moj tovar? Dajte mi ga! Kade je moj ubrus, dajte mi ga!“

Oštar mu zaviče: „Dat ćemo ti sve, samo zaustavi palico!“

Kad so mu dali sve, prova je, da li ga niso preslepili, pak je zavika: „Dosta!“ Kad je zavika „Dosta“, skočila je palica h njemu. Zic je sve i ša doma.

Kad je doša doma, zaviče:

— Mamo, sada ćemo bit srećni. Dajte jedan lancun, da Vam ga napunim cekini.

— Daj, daj, ne budi šempijo. Ti biš rada još ća dobit — reče mu mat.

— Na viro Vas ne slepim. Dajte lancun!

Kad je vidi, da ni nič, zaviče tovaru: „Eti, cekine seri!“ Kad je to reka, počeli so cekini sipat iz tovara. Kad je mat to vidila, skočila je i pobrala hi je veselo.

— Majo, hote pozvat našo parenlo za večeras u goste.

— A ća ćemo pripravit? zapita ga mat.

— Nimajte strah za to. — Postavi je ubrus na mizo i reka: „Frmana miza za dva“. Rečeno — učinjeno Kad je njigova mat to vidila i kad se je svega najela, šla je i pozvala svo rodbino — 30 na broj.

Oni so je rekli: „Ća nas zovete, kad nimate nič. Vaja nas zovete, da dojdemo gledati paučino po Vaše hiže“.

— Samo dojdite, pak ćete vidit — reče njim stara.

Na večer so došli svi. Kad so pogledali na ognjišće, niso vidili nikakovega lonca poli ognja. Kad je bile 7 ur, postavi sin ubrus na mizo i zaviče: „Frmana miza za 30!“ To skoči na stol vino i jest, koliko so steli i ća so steli. Najeli so se i napili. Svi so počeli pripovedat. Ki je reka jeno, ki drugo. Tamo prije jutra usta se je sin i reče:

— Ća bite Vi rekli? Mora li se posujeno povrnat?

— Dakako! Ća je pošteno, je pošteno — rekli so svi u jedan glas. Kad je to ču, zame palico i poviče: „Bum bukvica!“ Palica je počela tuć po njih, kako po tovari. Počeli so plakat i vikat, dokle se neso razbižali u svoje hiže.

Sin i mat so lepo skupa živeli u veselju i zadovoljstvu.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 18. veljače 1918. Broj 941.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji i Artois višestruka živahna vatrena borba. U manjim bojevima pješadije kod Geresyja i južno od Marcoinga bi privedeno zarobljenika. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika i vojvode Albrechta: Kod Tahure i Riponta na istočnoj obali Moze i u Sundgau djelomično pojačana bojna djelatnost. — Naši su ljetači zadnje noći obasuli bombama London, Dover, Dünkirchen i neprijateljske bojne sile na francuskoj sjevernoj obali. — Istočno bojište (Velikoruska fronta): Primirje ističe dne 18. veljače 1918. u 12 sati o podne. Inače ništa nova. — Ludendorff.

Položaj rade u Ukrajini uzdrman.

Berlin, 14. Položaj se je rade, kako javljaju berlinski listovi, usljed nedavnih uspjeha boljševika, koji da su, kako izgleda, zagospodovali Odesom, pogoršali. Izvanjski da je znak za to preloženje rade u Žitomir. Ma kako neprijatno to i glasilo, ipak ne gubi utanačenje mira s Ukrajinom ništa na svojoj važnosti; ovo je utanačenje, kako vele listovi, ipak bolje nego prikriveno ratno stanje.

Slom izmedju Berlina i Petrograda.

Berlin, 16. (D. u.) U nekom službenom saopćenju konstatuje carska vlada, da je petrogradska vlada svojim držanjem zaista otkazala primirje. Ima se smatrati, da se taj odkaz dogodio 10. veljače. Njemačka vlada mora prema tome zadržati slobodne ruke u svakom smjeru nakon izmaka ugovorenog sedmodnevnog roka.

Beč, 16. Poluslužbena bečka „Wiener Allgemeine Zeitung“ javlja iz Budimpešte: Usljed zadnjih se dogadjaja mora očekivati za sutra obnovu ratnog stanja izmedju Njemačke i Rusije. Boljševiki su u Livonskoj i Estonskoj poklali njemačko pučanstvo. Osim toga je zamolila Finska Njemačku za pomoć. To je ponukalo Njemačku, da šalje vojničku ekspediciju, koja će braniti interese njemačkog pučanstva.

Berlin, 16. Wolffov ured javlja: U svojoj je poznatoj izjavi gospodin Trocki navijestio svršetak ratnog stanja za Rusiju i demobilizaciju ruske vojske; istodobno je otklonio potpisanje mirovnog ugovora. Dalje se je nećkao, učestvovati kod plenarne sjednice, predložene od središnjih vlasti, u kojoj bi ove bile saopćile svoje odluke. Time je prekinuo mirovna pregovaranja. Sa jednostranom izjavom Rusa nije naravski otstranjeno ratno stanje te nije nadomješteno sa mirovnim stanjem; nasuprot je tim bilo onemogućeno sklapanje mira. Primirje je utanačeno baš u svrhu, da se postigne mir. Sa mirom se je boljševička vlada odrekla takodjer primirja, te se to ima smatrati kao otkaz primirja. Carska vlada konstatuje prema tome, da je ruska vlada u istini otkazala primirje svojim postupkom. Otkaz se ima smatrati usljedjenim na dan 10. veljače. Njemačka si vlada mora pridržati po izmaku sedmodnevnog roka za otkaz, predvidjenom u ugovoru, slobodnu ruku u svakom pogledu.

* **Grof Czernin imenovan generalmajorom.** „Wiener Zeitung“ i budimpeštanski službeni list objavljuju previšnje ručno pismo, u kojemu car izrazuje želju, da još jače nego do sada učvrsti odnošaj medju vojnom snagom i grofom Czerninom, koji je, oslanjajući se na vrline vojske, položio prvi kamen za sveopći mir, te ga u ponovno priznanje njegovih velikih zasluga imenuje generalmajorom izvan službe.

* **Ruska demobilizacija opozvana?** „Berliner Tageblattu“ saopćuju sa odlučujuće strane o stanju, koje je sada nastalo prema Rusiji, da je zapovjed za demobilizaciju ruske vojske opozvana istoga dana, kad je objelodanjena, samo nekoliko sati kasnije. Iz Berlina javljaju: Ruski vrhovni zapovjed. zapadne i jugozapadne fronte Mjasnikov dao je proglasiti radiotelegrafskim putem 11. veljače slijedeću zapovjed: 1. Demobilizacija vojske brzo će se obaviti, a pri tom valja paziti na mir i red. Današnje stanje naših željeznica zahtijeva da postupamo s njima štedljivo. 2. Za provedbu demobilizacije imaju se kod četnih dijelova sastaviti posebne organizacije sa odborima i sovjetima na čelu. Trebat će u najvećoj mjeri upotrijebiti plaćene sile, na što sam već u prijašnjim zapovjedima upozorio. 3. Paralelno sa demobilizacijom mora koracati organizacija crvene vojske. Više agitacije, više praktičnoga rada u tom smjeru! 4. Odbori, vijeća i upravni organi četnih dijelova moraju do zadnjega časa ostati na svom mjestu. Drugovi! Ispuniv ove uvjete omogućit ćemo konačnu likvidaciju posljedica ovoga rata, te prelaz k zdravoj formi zaštite naroda, semlje i republike od njenih neprijatelja“. Tomu bi se medjutim moglo posve pravo reći, mobilizacija.

* **„Po czesku!“** Krakovski „Kuryer codzieny“ piše u uvodnom članku, da se poljski narod mora ugledati u Čehe, i nastupiti u boj „po češki“, i to boj proti svim neprijateljima, glavno proti Beču. Došao je veliki, historički momenat, piše list, kad se poljska politika mora otputiti novim putem za organizaciju jedinstvene, zajedničke fronte.

* **Grof Khuen Hedervary** „slavne uspomene“ ban hrvatski i kasniji ugarski ministar-predsjednik, umro je, kako javlja službena brzojavka od 16. o. mj. iz Budimpešte, istog dana u 3 i pol sata ujutro od srčane kapi.

* **Bolo-paša bit će ustrijeljen,** kako javlja „Tagespost“ iz Ženeve, u utvrdama Vincennes.

* **Podmornički rat.** Iz Londona se službeno javlja, da je neprijateljska podmornica otvorila dne 12. t. mj. u jutro vatru na Dover, kod česa je 1 dijete usmrćeno, a ranjena su 3 muškarca, 1 žena i 3 djece. Nekoje su kuće oštećene. K ovoj vijesti opaža Wolffov ured: Na nadležnom mjestu nije o tome ništa poznato.

* **Turski službeni izvještaj** od 16. t. mj.: Nikakovi osobiti dogadjaji.

* **Bugarski službeni izvještaj** od 16. t. mj. Generalni stožer javlja: Istočno od Ohridskog jezera protjerano bje francusko izvidničko odjeljenje. U predjelu Bitolja i u blizini istočne Crne živahna topovska vatra. Zapadno od Vardara provedosmo više uspjelih napadaja vatrom.

* **Željeznička nesreća.** Iz Madrida javljaju dne 16. t. mj., da se je kod Barcelone srazio brzovlak sa tovarnim vlakom. Usmrćeno je 12 osoba, mnogo je njih ranjeno.

IZ FINSKE.

Berlin, 16. (D. u.) Opunomoćeni zastupnici estonskih malih posjednika okružja Dorpat, Fallen i Pernau te zastupnici udruženja u Dorpatu prispješe u Odansko te u ime svih estonskih malih posjednika sjeverno od Livonske zamoliše njemačku vladu za pomoć proti strahovladi maksimalista, te da njemačka vojska odmah zaposjedne zemlju. Tako su i Nijemci u Hapsali te Nijemcima prijazni Estonci otposlali jučer odaslanike na njemačko vojno vodstvo sa molbom, neka ovo čim prije zaposjedne zemlju.

Njemačka obnavlja ratno stanje sa Rusijom.

Kad su se zastupnici četvornog saveza sastali u Brestu Litovskom, bio je vascijeli svijet osvjedočen — ne samo boljševici — da će se postići mir bez aneksija i bez kontribucija i da će izmedju vlasti četvornog saveza i Rusije biti uspostavljene stare granice. Samo pitanje samoopredjeljenja neruskih naroda činilo se spornim pitanjem. U Brestu Litovskom se je medjutim iskazalo, da postoji bitna razlika izmedju austro-ugarskog i njemačkog shvaćanja načela bez aneksija i bez kontribucija. Dok je naime grof Czernin činom dokazao, što je riječima ustvrdio, da Austrija ne teži za nikakvim ruskim teritorijem te je otstupio Ukrajini sve ukrajinske zemlje, to su se zastupnici Njemačke usprotivili samoodredjenju naroda u samim pokrajinama, zaposjednutim od njihovih četa. Danas nema ozbiljnog čovjeka na svijetu, koji bi vjerovao u bajku, da bi se Kuronska, Letska, Litavska i Poljska htjele priključiti njemačkoj državi. Da su Nijemci zaista iskreno željeli provadjanje načela samoopredjeljenja naroda u zaposjednutom području, morali bi u najgorem slučaju imati danas na istoku polag Ukrajine još tri neodvisne države: Letsku, Poljsku i Litavsku; kako je naime Austrija priznala Ukrajini neovisnost a prepustila joj zaposjednuta ukrajinska područja, bila je takodjer Njemačka moralno obvezana, da ustanovi po demokratskim načelima volju naroda u pokrajinama zaposjednutim od njezinih vojski. Do toga nije došlo.

Da li je ova činjenica utvrdila ugled njemačke države u kulturnom svijetu i da li je dokazala iskrenost njezinih mirovnih nastojanja, o tome može da sudi ispravno svako dijete. Ali došlo je još nešto. Poznato je, da su diplomatski odnošaji izmedju Austrije i Udruženih država bili dugo vremena — kroz mjesece i mjesece prekinuti — a da nije postojalo ovo stanje izmedju obiju država. Bilo je to dakle ratno stanje ne samo teoretski moguće, nego i praktički prokušano. Kad je Trocki navijestio svršetak ratnog stanja i saopćio demobilizaciju vojske, kazao je dr. v. Kühlmann u Brestu Litovskom da se stanje, koje je time stvoreno, ne dade zapravo zamisliti, jer je to nemoguće stanje; a tada je doznao svijet, da Njemačka ide samo za tim, da prisili Rusiju, neka prepusti udes naroda u zaposjednutim područjima jedino volji njemačke vlade i da isključi svako pravo Rusa, da kaže svoje mnijenje o budućnosti pokrajina bivšeg ruskog carstva. Pošto boljševička vlada nije mogla da moralno kapitulira i pošto se nije osjećala idejno pobijedjenom, kapitulirala je time, što se je odrekla svakog uplitanja u pokrajinama, zaposjednutim po Nijemcima, pomoću oružane sile, te navijestila demobilizaciju. Time je dokazala, da ne želi nastaviti klanja na istoku. Ali unatoč time, obnovit će se ratno stanje na istoku, doći će ponovno do krvoprolića. Njemačka je vlada shvatila ukinuće ratnog stanja kao novi navještaj rata. Volju Petrograda, da se dokine ratovanje na istoku, smatralo se u Berlinu izazovom, provokacijom, a današnjim danom započet će na velikoruskoj fronti nove vojničke operacije. Mi držimo, da je njemačka diplomacija mnogo koristila Lloyd Georgeu i Wilsonu i da je njezin rad voda u mlin ratnim huškačima na zapadu. Danas kao da su za antantu suvišni agitatori za nastavak rata i za potpirivanje mržnje proti Njemačkoj. Sudbonosan je taj korak Njemačke učinio u tom smislu više negoli svi govori sadašnjih i bivših državnika sporazuma. Kao iskreni prijatelji čim skorašnjeg mira žalimo taj korak našeg sjevernog saveznika. Ali ipak je utjeha za nas, da ne sudjelujemo u tom novom krvavom kolu, koje počimlje na istoku. Ali dužnost je naše vlade, da otkloni ne samo vojničku, nego i moralnu suodgovornost za sve posljedice, koje bi mogle slijediti iz te u najboljem slučaju nepromišljene odluke. Grof Czernin je nekad izjavio, da se naše sile ne smiju upotrebiti za osvajalačke svrhe. Mi ne sumnjamo, da je Njemačka danas na potpunoj visini svoje vojničke snage te da je i sama kadra obraniti svoju državu. Ali dogadjaji na istoku dokazuju još nešto više; dokazuju, da imade Njemačka snage i za ofenzivni rat na istoku, osim osiguranja obrane na zapadu. Mi smo uvjereni, da će se grof Czernin držati svojih obećanja, a da nam neće naprtiti još daljnjih krvavih žrtava. Čim se sklopi mir sa Rumunjskom, imat ćemo samo još jednu frontu da držimo, i to proti Italiji. Neka ova ostane i jedina naša fronta, da očuvamo naše sile, da ograničimo naše krvave žrtve i da uzmognemo čim prije i čim brže obnoviti našu državu, našu domovinu i nadoknaditi štete i gubitke, što nam ih je zadao rat. Danas moramo usredotočiti sve naše sile u zajedničkom radu, da postignemo ne samo čim brži mir, nego da si i osiguramo sve preduvjete, koji su nužni za čim uspješniji rad i čim brži preporod naše monarkije.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Gorički bjegunci, koji se povratiše u popaljenu zemlju, pišu u „Slovenskom narodu“, da je poziv zast. dr. Franka na sastanak zemaljskih zastupnika bio svuda u zemlji primljen sa zadovoljstvom. Taj sastanak da će biti njihov zemaljski sabor, gdje će se čuti sve pritužbe ubogih nesrećnika i gdje će se na osnovu njihovih potreba odlučiti, da se odmah počne sa gradjenjem porušenih sela. — Celovački „Mir“ piše, da se je dr. Seidler izjavio, da uvidja ogromno značenje jugoslavenskoga pitanja, te da bi svaki pametni državnik morao u državnom interesu sa simpatijama prihvatiti jugoslavenska nastojanja za ujedinjenjem. Ali za to je gospodin ministar-predsjednik zahtijevao, da Jugoslaveni glasuju za proračun. Kako može biti ministar-predsjednik, piše „Mir“, tako naivan (neozbiljan), da očekuje uspjeha od same riječi, ta o važnosti jugoslavenskoga pitanja je valjada danas vas svijet osvjedočen, svi vrapci već po krovovima o tome čivkaju. — „Mir“ piše dalje o junačkoj smrti vrijednih članova slovenskoga pjevačkoga društva, koji poginuše „na polju slave“: „A gdje su pak oni nevrijednici, koji su tim junacima spočitavali izdajstvo? Za pečju griju svoje ugojene trbuhe, pune si žepove i ponose se sa svojim austrijskim patriotizmom! Krv palih dat će nam snagu, da podjemo preko svih zapreka za našu deklaraciju — za našu Jugoslaviju! Dan će obračuna doći! To će biti najljepši spomenik, što možemo junacima postaviti!“ — U donjoj Štajerskoj, dakle u slovenskim krajevima, šačica renegata, koja vlada pod protektoratom carskoga namjesnika grofa Claryja, sa svim sredstvima progana Slovence. „Pa još se čude“, piše dopisnik „Slovenskom narodu“, zahtijevamo li svoju jugoslavensku državu, da se otresemo tog njihovog nesnosnog gospodstva. „Za to, Slovenci“, piše dalje, „nemojte se stidjeti svojega jezika. Činovnici i trgovci su ovdje radi vas, a ne vi radi njih. Tko ne će da znađe slovenski, s njim nemojte općiti!“ To mora vrijediti u potpunoj mjeri i za nas, ovdje u Istri.

Iz Hrvatske. Kako primaju „Primorske novine“ od svoga dopisnika iz Zagreba, priredjene su prigodom koncerta „Češkog kvarteta“ u Zagrebu manifestacije braći Česima. Na programu su bile same slavenske točke. Poslije prve točke bi predan češkim umjetnicima srebren lovor-vijenac i svjež lovor-vijenac sa slovenskom, hrvatskom i srpskom

trobojnicom i napisom: „Braći Česima — Jugoslavenska omladina“. Kad je koncerat bio svršen, oduševljenje i zanos je postigao takovu mjeru, da je publika pošla na podijum, opkolila Čehe, a cijela je dvorana zapjevala češku himnu. — „Novosti“ priopćuju razgovor svoga dopisnika sa narodnim zastupnikom dr. Tresić-Pavičićem, gdje je ovaj obrazložio svoj ponovni pristup u Jugoslavenski klub, izrazio svoje mišljenje o češkom narodu te rekao o njem: „Divan narod, dostojan velike budućnosti“, ali i dodao pri tom, kako žali, da o jugoslavenskom narodu ne može to isto kazati. Govorio je o svojem književnom radu, kojega će nakon svršetka rata razviti. — Zagrebački listovi priopćuju polemiku izmedju socijalista J. Demetrovića i V. Korača. Obična je to jedna od naših afera, grijeh, koji se u našem narodu ponavlja danomice. Obojica iznose pred javnost na vidjelo stvari, koje doduše javnost zanimaju, ali i prikazuju ujedno svu našu mizeriju.

•

Za jugoslavensku deklaraciju. Izjava židovske omladine. Osječki „Jug“ donosi ovu izjavu: Potpisani osječki mladi židovi izražavamo osim svoje simpatije za ideju jedinstva troimenog naroda južnih Slavena, izraženu u deklaraciji narodnih zastupnika na sjednici carevinskog vijeća od 30. svibnja 1917. Kao mladi moderni sinovi naroda, koji je kroz stoljeća živio u Getima, znademo cijeniti narodnu borbu i potpuno shvaćamo težnju za slobodom. Radujemo se svakom uspjehu jugoslavenske misli, a sudjelovat ćemo — poput ruskih mladih židova — u svakom radu za napredak naroda, medju kojim živimo. I mi se sada nalazimo u času, kad se ostvaruju davne čežnje našega naroda, te zato kao narodni i demokratski židovi zahtijevamo i od naprednih Jugoslavena, da nam priznadu našu narodnost i podupru u nastojanju za ostvarenjem naših narodnih ciljeva. — U Osijeku, 1. veljače 1918. (Slijedi 58 potpisa.) — „Novine“ donose izjavu svećenstva gradova Varaždina, Senja, kojom pristaju uz jugoslavensku bečku deklaraciju. Izjavu je potpisalo 24 svećenika. — Zastupstvo upravne općine grada Sušaka na predlog opć. zastupnika g. Bahorića, donijelo je 13. o. mj. jednoglasnu izjavu pristajanja, koja je poslana hrvatskom saboru. — Žene i djevojke iz Gospića, Bilaja, Smiljana, Brušana i Rizvanuše poslaše slično izjavu sa preko 1300 potpisa.

•

Iz Srbije. „Beogradske novine“ pišu: „Razlika u priraštaju stanovništva u prošloj godini u pozitivnom smislu je prilično velika prema statistici stanovništva zaposjednutih oblasti u pretprošloj godini. Još nisu definitivno završeni pregledni podaci popisa stanovništva u Srbiji za prošlu godinu, ali se ipak da vidjeti iz tih podataka razlika, kad se uporede brojni odnosi stanovnika jednog okruga u pretprošloj godini sa brojem stanovnika istog okruga za prošlu godinu. Dok je po popisu pretprošle godine živjelo u zaposjednutoj oblasti 1,373.511 duša, u prošloj godini zapaža se priraštaj u svakom okrugu, koji će cjelokupni broj povisiti na nekoliko desetina hiljada“. Usporedimo li taj gornji broj stanovništva sa popisom pučanstva onih godina prije rata, opazit ćemo, kako li je rat užasno tamo haračio i mnoge stotine, dapače moramo sa grozom ustanoviti, milijune ljudi lišio života. A kod malih naroda znači to sudbonosni kobni dogadjaj, znači to gdjekada i narodnu smrt.

•

Protest Poljaka. Poljski listovi priopćuju manifest na poljski narod, potpisan od svih političkih stranaka, od zastupstava svih ženskih društava i akademske omladine. Mi ga oskvrnjen cenzurom prenosimo iz praških „Narodnih Listy“. Početak je konfiskovan. Dalje se veli: U ponedjeljak dne 18. veljače 1918. progovorit će cijela zemlja; nek je obustavljen sav posao u gradu i na selu, neka poljski narod pokaže svoju volju. Skupštine masa i ozbiljne demonstracije pokazat će neslomivu volju naroda za postignućem ujedinjene, neovisne i neumanjene domovine — bit će dokazom naše odlučnosti, boriti se bezobzirno i odlučno za naše pravo — (konfiskovano). 18. veljače neka je dan protesta, neka saznadu prijatelji i neprijatelji, kakva li je volja Poljaka, dan taj neka je početkom naše jedinstvene volje, odlučnosti do boja, pregledom naših sila. Veliko pitanje samostalnosti i ujedinjenja poljskih područja zahtijeva velikih sila, velikih i ozbiljnih čina. U slozi pozivljemo na taj rad sve Poljake, neka se svagdje stvore zajednički odbori svih stranaka i slojeva, za organizaciju protesta i daljnjih čina. Svi moramo sudjelovati na radu, e bi pobjeda bila naša“. Iskaz narodne volje i poljskog narodnog protesta, pišu dalje „Narodni Listy“, pokazuje najljepše, kakvo li je osvjedočenje u poljskom narodu. Poljski pak listovi od 13. o. mj. „Gazetta Poranna“ i „Nowi Wiek“ izadjoše imajući na prvoj strani crni rub radi sklopljenja mira s Ukrajinom.

•

Iz Bugarske. Dopisni ured saopćuje iz Sofije: Javno mnijenje u Bugarskoj pokazuje sve veći interes za držanje Rumunjske. Pitanje sudbine Dobrudže stoji na dnevnom redu svih političkih krugova; o tom pitanju se svuda govori. Novinstvo se živahno bavi ovim pitanjem te smatra ujedinjenje Dobrudže sa Bugarskom neophodno potrebnim uvjetom za budućnost bugarske politike. Glasine o predstojećim pregovaranjima sa Rumunjskom, uzbudjuju ne samo javnost, koja prati političke dogadjaje, već i široke slojeve naroda. Općenito se očekuje, da će narodno ujedinjenje biti okrunjeno osvojenjem bugarske Dobrudže.

Političke vijesti.

Londonski ugovor.

Prema listu „Frankfurter Zeitung“ priopćuju hrvatske novine londonski ugovor, što ga je sklopila bila antanta s Italijom, a tiče se naših zemalja. Mi ga ovdje prenosimo po zagrebačkim „Novinama“: Italija bi dobila Trent, južni dio Tirola, Trst, Goricu, Gradišku, cijelu Istru do Kvarnera sa Voloskom i istarskim otocima Cres i Lošinj, a isto tako i sve manje otoke, Plavnicu, Unie, Kanidole, Palazzoli, Sv. Petar kod Nembija, Asinelo i Gruica skupa sa susjednim otočjem. (Poglavlje 4.) Tako će isto dobiti Italija i Dalmaciju u njenim sadašnjim granicama uključivo Lisserica (?); Tribani (?) na sjeveru i cijelu zemlju na jugu do jedne linije, koja se od obale kod rta Planke na zapadu morskog puta proteže tako da obuhvata sve doline riječkih kotlina Šibenika, naime: Čikolu, Krku i Budišnicu sa svim njihovim pritocima. Italija će dobiti dalje sve otoke, koji leže sjeverno, zapadno od dalmatinske obale, počimajući sa Premudom, Selve, Ulba, Scarda, Maon, Pag i Puntadura, a tako isto i one, koji su sjeverno, sve do Mljeta na jugu, uključivo otoke Sv. Andrija, Vis, Brač, Torcola, Korčula, Cazza i Lastovo sa svim okružavajućim grebenima i malenim otocima (kao i Pelagosa) ali bez otoka Velike i Male Zizone, Šolte i Brača. Neutralni će biti: 1. Cijela obala od rta Planke na sjeveru do najskrajnije južne obale poluotoka Pelješca uključivo s ovim otokom u cijelosti. 2. Dio obale od jedne točke 10 kilometara južno obronaka brda stare Reguše do rijeke Vojuše, tako, da su u neutralnoj zoni: cio boka-kotorski zaljev sa lukama Bar, Ulcinj, Sv. Ivan Meduanski i Drač, pri čemu ostaje pravo Crne Gore netaknuto. Ali i pored toga ne mora se pravo, koje je Crnoj Gori garantirano u njenim sadašnjim granicama protegnuti na one teritorije i luke, koje će se možda dati Crnoj Gori. Ne smije se dakle nijedna obala lučka, koja sada pripada Crnoj Gori, ni u buduće neutralizovati. S druge strane moraju ograde, koje se tiču Bara i na koje je Crna Gora već godine 1909. pristala stupiti na snagu. 3. Napokon svi ovi otoci, koji nijesu pripali Italiji. (Opaska 2. Ove teritorije će se na Jadranu prisajedinit sa strane četvornog sporazuma Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori: na sjeveru Jadranskog mora cijela obala od Voloskog zaliva na istarskoj obali do sjeverne granice Dalmacije, koja sada pripada Ugarskoj, i cijela hrvatska obala, luka Rijeka i malenih luka Novi i Karlobag, a tako isto i otoci Krk, Prvić, Gregor i Rab; a na jugu Jadranskog mora, gdje su zainteresovane Srbija i Crna Gora, cijelu obalu od rta Planke do rijeke Drina sa glavnim lukama Spljet, Dubrovnik, Kotor, Bar, Ulcinj i Sv. Ivan Meduanski sa otocima Velika i Mala Zirona, Bua, Šolta, Brač, Jakljan i Kalamota.) Luka Drač može se ostupiti nezavisnoj muslimanskoj državi Albaniji. (Poglavlje 5.) Ovaj ugovor više nema vrijednosti, osobito iza talijanskoga uzmaka sa Soče. U talijanskom je javnom mišljenju nastupio preokret prama Jugoslavenima. Talijani misle, da jedino pomoću Jugoslavena mogu uništiti monarkiju. Odatle prijateljsko raspoloženje prema Jugoslavenima. Dr. Trumbić u „Secolu“ napada monarkiju, a u Londonu je imao dogovor s Orlandom, koji se je u svom najnovijem govoru postavio na samoodredjenje naroda.

Domaće vijesti.

Ratni pripomoćni odbor. Gospoda se članovi ratnog pripomoćnog odbora učtivo umoljavaju, da dodju na sjednicu, koja će se obdržavati danas, u ponedjeljak u 6 sati na večer u općinskoj zgradi.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Pismo od barba Mate. Ovode van je, ljudi božji zapuhala ove dane tamo spod labinskih gor ona prava naša domaća starinska bura. Već smo svi mislili, da nas je ovo lito zabila, ma ona je svejeno, kad je videla svoje vrime, zasvirala po svoju. Mete i diže prah po putu, sviće i mlati s topolami u Raši, da je je baš ča čuti. I ja san usidrija svoju barku, neka pleše. zvuka san iz škrinje svoj debeli kapot od sukna, ča iman još od pokojnega oca, Bog ga pomiluj, zavuka san se u kantun za ugnjište i tamo mišan i pribiren libre od starine. Ma ovo lito ni došla kako druga lita bura sama. Donesla je sobon iz dalekega svita prve beside za mir, i to van hi je rashitala sve po Brbanštini i po Labinštini, a valja i poli vas. Ma kako god su te beside došle s vitron i vitar hi je rashita naokolo, tako hi je vitar jopet pobra i ponesa sobon naprid. Pak kad uvako bura vani šviće i mrzlinja je, da se ledi drivlje i kamenje, sidin za ognjišton, grijen se, slušan burinu pismu i mislin, ča je nikad bilo. Sve mi se po glavi mišaju una stara vrimena, kad bimo se bili po uvakoj buri zavukli k našen Toninu, proštili večer „Našu slogu“, svaki bi bija svoju reka, a najzada na propuštu našega Pave Špade se lipo sili za banak, i pak udri jenu na briškulu drugu na trešete. I tako bi nan pasivalo vrime, lito za liton, zima za zimon, a nikad ni nidan zna ča će reći slabo stati. Spominja san se, kako bi bija ovako po buri dolazija u Barban barba Ive iz Raklja, pak kako bi bija vajk zakanta unu svoju: „Došla je zima kusorepa . . . . pitat će nas, di smo bili sega leta . . . .“ A Bog, moj Bog, će li se to još kada vrniti. Za danas niman, da van drugo javin. U pulitiku se ne mišan. To je posa našega Franine i Brace. A pak znate: Govoriti za mir i za pulitiku to će reći mlatiti praznu slamu, ka ni zrna ne dade iz sebe. Na stolici u kantunu za ognjišton, na prvu nedilju u korizmi.

Mate Balota.

Dnevne vijesti.

Obnova Gorice. — Pomoć Trstu. Dopisni ured javlja, da se je dne 15. t. mj. vršilo u Beču vijećanje gospodja i odoslanstva pripomoćnog odbora za bjegunce iz juga. Predsjedovala je nadvojvodinja Marija Josipina. Prisustvovalo je mnogo odličnih gospodja i ličnosti. Vijećalo se je o tome, kako bi se što prije priskrbilo vračajućim se bjeguncima najnužnije. Predsjednik pripomoćnog odbora, kaošto i dr. Faidutti i zastupnik dr. Bugatto govorili su o nacrtu za pripomoćnu akciju. Naskoro će se objaviti poziv, koji će apelirati na dobrotvornost. Osim toga će se organizirati sakupljanje od osobe do osobe. Ured pripomoćnog odbora preuzet će tehničko provedenje sakupljanja. Pitanja i dopise te darove neka se pošilja na tajništvo ovog pripomoćnog odbora: Beč I, Landskrongasse 1. Telefon br. 17410. — 15. t. mj. došao je, kako je već bilo javljeno, ministar za javna djela, vitez Homan, u Trst, da prisustvuje sjednici zemaljskog vijeća za obnovu Goričke i Gradiščanske. U namjesništvenoj palači primio je ministar medju drugima i komisiju grada Trsta za dobavu ugljena, koja je ministra obavjestila o lošem stanju opskrbe Trsta ugljenom te mu podastrijela želje i predloge, kako bi se pomanjkanju ugljena otpomoglo. Ministar je obećao, da će brzojavnim putem odrediti, da se zasigura plinari, električnoj centrali i drugim obratima kaošto i pučanstvu potrebna množina ugljena. — 16. t. mj. je ministar otputovao u pratnji namjesnika baruna Fries-Skenea i odjelnog predstojnika viteza Landa u opustošeno područje Gorice i Gradiške.

Carev govor zapiljenjen. Bečki „Achtuhrblatt“ javlja o kraljevom govoru, upravljenom načelniku peštanskom, da je taj isti govor, koji je bio u jutro u svim bečkim listovima prepušten, bio u „W. Achtuhrblattu“ od ministarske komisije, koja ureduje kod ministarstva rata, zapiljenjen. List se čudi, kako se cenzura može usuditi da konfiscira carevu izreku!

„Jugoslavenska pogibelj.“ „Grazer Tagblatt“ donosi uvodnik pod gornjim naslovom. U tom se članku upozorava na pogibelj, koja prijeti Austriji od jugoslavenske deklaracije, pa se tuži, kako Slovenci hoće da sve slaviziraju na uštrb nijemstvu. „Uza sve to što Jugoslaveni nijesu takvi veleizdajnici kao Česi, ipak su pogibeljni, pa stoga vjerni Nijemci šalju svoje tužbe s juga monarkije na sjever pred stepenice prijestolja u Beču.“ „Hrvatska država“ pripominje k tome: Reasumirajmo: Nijemci svih dlaka u Austriji, Madžari u Ugarskoj, frankovci u Hrvatskoj, Štadler-Pilar u Bosni, a Šušteršič u Kranjskoj!

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 7. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: Ideje i metode (II). — Dr. Branimir Truhelka: Geodezija Slovjenskoga Juga. — Marko Car: Za jedinstvo pravopisa. — Dr. Lujo Thaller: Kako da suzbijemo sušicu u Hrvatskoj: — Smotra: Padanje poroda na selu (M. Kolibaš): Novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji (dr. Metikoš): Dvije najnovije knjige Davorina Trstenjaka (Stj. Ilijić); Skupština Društva hrv. književnika; Špoljarove hrvatske pučke popijevke (A. Novak) itd. — Listak: Gaston Riou: O ratu. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 36; pojedini broj K 1·—. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, utorak 19. veljače 1918.** — Broj 942

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakvi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na mnogim mjestima fronte oživi na večer borba artilerije. Djelatnost pješadije osta ograničena na kratke bojeve. — Za jasna mrazna vremena bjehu ljetači danju i noću djelatni. Vojnički namještaji za neprijateljskom frontom bjehu u velikom opsegu obasuti bombama. Neko je lijetalo navalilo na London. Zadnjih dvaju dana bi u zračnom boju i sa zemlje oboreno 16 neprijateljskih lijetala i 2 pripeta zrakoplova. — Sa ostalih fronti ništa nova. — Prvi majstor generalnog sijela. Ludendorff.

Iz Rusije.

„Tagespost" piše: Vijesti iz Rusije vele, da je petrogradska vlada nakanila mirovni akt izmedju Ukrajine i centralnih vlasti oboriti padom ukrajinske vlade. Gradjanski rat izmedju Velike i Bijele Rusije traje dalje i na obje se strane čine brižno pripreme za veliki obračun. Ovo stanje stvari kao i druge vojničke mogućnosti imale bi u skore dane dovesti do odluke njemačke vlade o tome, ima li se po Trockome najavljeno dokrajčenje rata smatrati kao po medjunarodnom pravu bazom za provizorni odnos izmedju Njemačke i Rusije, ili, je li prilike iziskuju, da se boljševici prisile vojnički na zaključak pravoga mira. Slična pitanja odlučiti će i zajedničkim istupom centralnih vlasti protiv Rumunjske. Svakako će nada antante u držanje Rusije i Rumunjske, da će se znatne njemačke sile zadržati na istočnoj fronti, ostati jalovom, kako bi dogadjaji skorih dana mogli pokazati.

Petrograd, 16. (D. u.) Dekret o konfiskaciji akcijonog kapitala prijašnjih banaka veli: Kako bi se isključilo svaki upliv kapitalista na djelatnost narodne banke ruske republike, odredilo je vijeće pučkih komesara: Pričuve i specijalne zaklade prijašnjih privatnih banaka prelaze na temelju potpune konfiskacije u narodnu banku. Sve se bankovne akcije proglašuju ništetnima, i isplaćivanje dividenda posvema se obustavlja. Sve se akcije moraju bezodvlačno predložiti narodnoj banci. Vlasnici uloženih akcija imaju da predlože narodnoj banci popis, u kojemu je navedeno mjesto uloženja. Svaki vlasnik, koji u roku od 14 dana iza ove objave nepoloži svojih akcija, kaznit će se posvemašnjom konfiskacijom imetka. Svaki posao s akcijama i njihov prenos je zabranjen. Oni, koji budu pri takovom zabranjenom poslu sudjelovali, kaznit će se tamnicom do tri godine.

Bern, 16. „Bund" javlja iz Moskve, da je veći dio srpskih četa ostavio Rusiju. Jedino u Odesi ostalo ih je još nekoliko. Srpski političari ostavili su Rusiju.

Petrograd, 17. (D. u.) Agentura. Pojedini članovi carske obitelji obratiše se pismeno na vijeće pučkih komesara sa željom, da se presele u Francusku ili Englesku, budući da je revolucijonarni režim dovoljno utvrdjen, e bi se trebao bojati oslobodjenja carske obitelji, koja se u ostalom odriče prava na prijestolje. Listovi drže, da se vijeće pučkih komesara ne će opirati oslobodjenju carske obitelji.

Petrograd, 17. (D. u.) Agentura. Poduzeća generala Aleksejeva napreduju u području Taganorov. Na trim je točkama došlo do vojničkih operacija. U ogorčenim bojevima kod Voroneža bile su sovjetove čete sa svih strana opkoljene. Aleksejev izgradjuje plan, kako bi se priključio revolucijonarnim četama. U slučaju uspjeha, ima tada Aleksejev da napreduje preko Voroneža i Harkova prema Moskvi i Petrogradu.

Petrograd, 17. (D. u.) P. brz. ag. Iz Harkova se javlja, da su se u okolici postaje Zvorjevo u Donskom području bili ljuti, krvavi bojevi izmedju sovjetovih četa i kozaka.

Petrograd, 17. (D. u.) Petr. brz. ured. Prva skupština crvene radničke i seljačke garde u Moskvi pozdravila je vijeće pučkih povjerenika kao pravo narodno zastupstvo. Crvena garda odlučno brani tečevine revolucije te će se boriti za konačnu pobjedu.

Petrograd, 17. (D. u.) Petr. brz. ured. Načelnikom izvršnog glavnog odbora sovjeta imenovan je drug Sverdlov, članovima: Muranov, drugarica Spiridovna, Kamkov, Sinovjev i drugi. Vodstvo medjunarodnog odjela predano je Petrovu.

Petrograd, 17. (D. u.) Petr. brz. ured. Seljački odio sovjetove skupštine prihvatio je zakon o socijalizaciji zemljišta. Seljaci zahtijevaju u sporazumu na sveopćom skupštinom zemljišnih odbora, da izvršni glavni odbor sovjeta zakon bezodvlačno potvrdi i da ga objavi.

Petrograd, 17. (D. u.) Agentura. Naredbom bi trgovačka mornarica podržavljena.

Lugano, 18. (D. u.) Milanski listovi javljaju iz Petrograda danom 14. o. mj.: Trocki je upravio talijanskom poklisaru pismo, u kojem žali radi poznatog pljačkanja talijanskog konzulata. Medjutim je istog večera bio na brutalan način napadnut talijanski poklisar, kad se vraćao kući sa sjednice diplomatskog zbora kod američkog poklisara. Tri su čovjeka držali proti njemu revolver, uzeli mu njegove spise sa 500 rubalja, što su se nalazili u lisnici.

Petrograd (bez datuma). (D. u.) P. brz. ag. Preko Stockholma se saopćuje: Nalog generalisimusu Krilenku naredjuje prema izjavi, izrečenoj po Trockomu u Brestu, bezodvlačnu demobilizaciju ruske vojske.

IZ NJEMAČKE.

Berlin, 18. (D. u.) Kako javlja „Lokalanzeiger", državni će tajnik, dr. pl. Kühlmann, u utorak, kod prvog čitanja mirovnog ugovora sa Ukrajinom u plenumu državnog sabora podati dulju izjavu. Predlog će na to biti predan odboru, te će se dne 21. t. mj. vršiti treće čitanje. Dne 25. t. mj. započet će općenita debata, za koje će govoriti državni kancelar i vicekancelar. U parlamentarnim se krugovima računa, da će neovisni socijalni demokrati podastrijeti interpelaciju o dogadjajima kod posljednjeg štrajka.

IZ UKRAJINE.

Uništavanje žita. — Ne mir, nego svjetovnu revoluciju. — Boljševičke metode.

Berlin, 17. (D. u.) Mnogobrojni listovi, osobito svenjemački, ističu, da je prema vijestima o počinjanju boljševika u Litvi i Estonskoj nužna dužnost njemačke vlade, da odmah zakroči. „Germania" doznaje od nekog veleposjednika, koji se povratio iz Ukrajine, da boljševici uništuju požarima zalihe žita, koje su još tamo. Boljševici idu za tim, da preorivanjem unište ono, što se na jesen posijalo. To vražje počinjanje pokazuje najjasnije, da oni ne žele mira, nego se nadaju, da će svjetovnim izgladnjenjem izazvati svjetovnu revoluciju.

Kijev, 16. Ukrajinska centralna rada objelodanila je 10. o. m. manifest, u kojem se medju inim veli: Boljševička vlada zategnula je pregovore i izazvala novi rat, koga naziva „svetim ratom". Pučanstvo Ukrajine želi pako mir i to bezodvlačni mir. Da ni ruska vlada ni itko drugi ne uzmogne zapriječiti Ukrajine kod sklapanja željkovanoga mira, proglašuje rada od današnjega dana ukrajinsku pučku republiku samostalnom i posvema nezavisnom državom. Mi hoćemo da živimo sa svojim susjednim državama u miru, sa Rusijom, Austro-Ugarskom i sa Turskom, dakako uz preduvjet, da se ove države ne upliću u unutrašnje poslove Ukrajine.

Na velikoruskoj fronti samo njemačke čete.

Beč, 17, (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja danom 17. veljače: Današnji njemački vojni izvještaj saopćuje, da primirje na veliko-ruskoj fronti ističe sutra. Velikoruska fronta, koja je nastala otcijepljenjem Ukrajine, proteže se od Istočnog mora po prilici do Pripjata. Na njoj stoje sada isključivo njemačke čete.

NEPRIJATELJSKI RATNI IZVJEŠTAJI:

Talijanski.

17. veljače. Živahne akcije artilerije zapadno od Gardskoga jezera, istočno od Brente i na srednjoj Piavi. Naše baterije podržavaše djelatnu koncentričnu vatru proti četama, koje se nalazише na putu istočno od doline Frenzella i na obroncima klanca Beretta. Teška engleska artilerija opstrjeljavaše izvrsnom djelatnošću protivničke baterije sučelice Montella. U Val Lagarina i južno od Canove (Asiago) bjehu odbijeni neprijateljski izvidnički sunci našom puščanom vatrom. Kod Grave di Panadopole (Piave) izazva neka naša ophodnja u neprijateljskim linijama živahnu uzbunu.

* **Njemački „savjeti" Jugoslavencima.** „Kärntner Tagblatt" govori o godišnjoj skupštini katoličko-političkoga i gospodarstvenog društva Slovenaca u Koruškoj, te primjećuje: U pitanju jugoslavenske države Jugoslaveni su se zaletjeli, te brane to svoje stajalište najvećom tvrdokornošću. Mi im ne zamjeravamo toga, što idu za ciljem, koji smatraju srećom za svoj narod, nu valja priznati, da ima jošte i drugo stajalište. Prema našem uvjerenju vodi dosljedna provedba jugoslavenske državne ideje do propasti države, do gospodarstvenoga, kao i religijoznoga i političkoga rasula slovenskoga naroda. Nijemci su o tom uvjereni, da mora doći do nagodbe sa Jugoslavenima, ali onda se valja odreći i borbe proti državi: Ne valja državi uskratiti, što za se treba. Usprkos svemu, što se dogadja u ratu, nikad ne smije samo strast zboriti.

* **Velika antantina ofenziva na zapadu** započet će, kako doznaje lyonski list „Nouveliste", po svoj prilici već narednih dana prigodom druge obljetnice bitke kod Verduna.

* **Bugarski ministar-predsjednik** prispio je jučer iz Berlina u Beč.

* **Vojnička pobuna u Grčkoj.** Talijanski listovi javljaju preko Pariza iz Soluna, da je u predjelu Lamija i Tebe opeta buknula vojnička pobuna u prilog kralja Konstantina. Ratni su sudovi oštro nastupili. Vlada je dala deportirati na otoku 70 političara i druge kraljeve prijatelje.

* **Engleski propagator.** Dopisni ured javlja: London, 17. Viscont Nordcliff preuzeo je mjesto ravnatelja propagande u neprijateljskim zemljama.

* **Mogućnost demisije Lloyda Georgea.** Vijesti o krizi engleskog kabineta još su preuranjene, jer donja kuća ne će da preuzme ovu veliku odgovornost u današnjim prilikama, da istrgne sadanjoj vladi vodstvo iz ruku i preda ga drugoj. Iz vijesti engleske štampe proizlazi, da Lloyd George ne posjeduje više prijašnju većinu, te da zastupnici naroda nipošto više jednodušno ne odobravaju njegovu ratnu politiku. Kriza vlade mogla bi jedino onda izbiti, ako Lloyd George preda demisiju, jer njegova politika ne nalazi dostatne potpore u donjoj kući.

* **Njemački prikaz prilika u Estonskoj.** Wolffov ured javlja iz Rige dne 18. t. mj.: O prilikama u Estonskoj saopćuje se i ovo: Čitavo područje sa obije strana Revela i Narve je u rukama crvene garde. Estonsko je vojništvo dosada tvorilo neku zaštitu proti ovoj rulji. No, sada nije njegov upliv više dostatan. Dobrima, koja su sva zaplijenjena, upravlja crvena garda. Naskoro će biti zaplijenjena i seljačka dobra. Seljaci željno očekuju dolazak Nijemaca, ne samo radi privremene zaštite života i imanja, već u nadi da će Livonska i Estonska biti posve priključena Njemačkoj. Većina livonskih i estonskih vojnika hoće, da Nijemcima preda oružje i da ostane u zemlji. Pretežna većina Estonaca je prijazna Njemačkoj. U Estonskoj kaošto i u Livonskoj se marljivo sakupljaju potpisi za priključenje ovih zemalja Njemačkoj. Mnogi su se estonski seljaci nijećkali, da preuzmu dodijeljena im dobra, na kojima su dosada bili kao kmetovi vlastelina.

* **Talijanski socijaliste u Parizu.** Iz Pariza javljaju dne 17. o. mj.: Socijalistički delegati Italije za londonsku konferenciju i članovi komore stigoše amo na svom putu u London.

* **Iz Japana.** „Agence Havas" javlja iz Tokija danom 17. o. mj.: Zastupnička je kuća raspravljala o predlogu, po kojemu bi se vladi, s obzirom na krivu financijalnu politiku i osobito s obzirom na ratne ciljeve, imalo uskratiti povjerenje. Predlog ističe, da su ministarski predsjednici Engleske i Francuske prikazali svoje ciljeve, dok se to sa strane Japana nije dogodilo. Ministar-predsjednik Terauki nije u svom odgovoru spomenuo kritika gleda ratnih ciljeva. Predlog za nepovjerenje bi odbijen s 214 proti 117 glasova.

* **Francusko novinstvo o miru s Ukrajincem.** „Temps" zove mirovni ugovor sa Ukrajinom „uzorcem predosjećanja za njemački mir". Narodi su samo predmet mira te se ih kod toga ništa ne pita. Ratom prouzročene štete neće biti nadomještene, premda njemačka vojska u zaposjednutim krajevima, i to baš u najvažnijim gradovima nove ukrajinske države, već 2 godine i pol nanaša štetu. Središnje si vlasti pridržaju pravo, da otstupe od svojih obveza, jer nije ustanovljen rok, kada se okupacijone čete imaju povući, već je taj rok ovisan o ratifikaciji mirovnog ugovora. Izraz „povlačenje će četa započeti poslije ratifikacije" može su tumačiti na više načina. Središnje si vlasti pridržaju, da svoje zahtjeve povećaju. Središnje vlasti započimlju slobodan trgovački promet, te bi se privatna trgovina imala prilagoditi uvjetima, ustanovljenima od središnjih vlasti. Ova je ustanova upravo značajan primjer, kako hoće Njemačka da poslije sklopljenja mira postupa sa drugim narodima. Ugovor u Brestu Litovskom je prva životna izjava „srednje Europe." Berlin i Beč zahtijevaju za sebe gospodarsku jednakopravnost, ali je drugima niječu. — „Journal des Debats" vidi u proglasu srednje Europe značajan rezultat mirovnog ugovora. Njemačka hoće, da gospodarski blok prema istoku nadopuni iskorištenjem stare Rusije, kao tržište i provozno područje. Ne zahtijeva se doduše nikakovih ratnih odšteta, ali se računa time, da se ogromnim ruskim bogatstvom naplati ratne troškove.

* **Nova socijalistička armada u Rusiji.** „Deutsche Tageszeitung" piše: Prema listu „Utro Rossiji" izrazio se radnik Uljancev u odboru petrogradskog radničkog i vojničkog vijeća o uredjenju crvene vojske i njenom upotrebljenju. Zanimiva je u tome ova rečenica: „Po našem planu crvena će vojska brojiti oko dva milijuna bodeža, koji će biti upereni proti Vilimu, kaošto i proti Kaledinu."

* Pregovori s Rumunjskom. O pregovorima medju centralnim vlastima i Rumunjskom, javlja „Berliner Tageblatt“, da medju četvornim savezom i Rumunjskom zapravo nije jošte bilo nikakovih pregovora. Za sada drže se samo predhodni pregovori, koji će po svoj prilici potrajati jošte nekoliko dana. Svrha ovih predhodnih pregovora je ta, da se razbistri položaj u Rumujskoj. Pokaže li se temelj za daljnje pregovore, onda će državni tajnik dr. pl. Kühlmann eventualno putovati u Bukarešt. Za sad je otišao u pokrajinu.

* Londonski ugovor. Kako se javlja iz Lugana, piše „Osservatore romano“ o Svetoj stolici u pogledu ustanova londonskog ugovora: Da se je predvidjelo, da nemože nijedna neratujuća država bez privole četvornog saveza biti pripuštena mirovnom kongresu, onda se ne bi moglo ništa kazati protiv toga. No, isključenje samo Svete stolice, koja je prepuštena samovolji talijanske vlade, jest poruga i uvrijeda i protiv toga prosvjedujemo.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja: U zapadnom Sredozemnom moru bi uništeno 4 oružana parobroda, 2 jedrenjače s oko 29.000 brutto reg. tona, od tih 3 talijanska parobroda i 2 jedrenjače. Poglavica admiralnog stožera.

Političke vijesti.

Čekanje.

„Narodni Listv“ pišu: Čeka se svuda i na sve; na frontama na kruh, na muku i na sve, što trebamo; domu i na bojištu za mir; u nekojim vladama na prosvjetljenje po duhu svetomu; svaki pojedinac na konac muka i narodi na bolju budućnost. Došno je parlamenat, došla je amnestija i očekivao se preobrat; očekuje se i do danas. Čekali smo definitivnu odluku i zaposjednuće ispražnjenih mandata i čekamo do danas. Pri svakoj ofenzivi očekivalo se odluku, a očekuje se i do danas; poslije boljševičke revolucije bio je obećan svjetovni mir i očekuje se do danas. Danas smo se već naučili ne uzimati nikakve vijesti doslovno; trijezni smo prema uhrzanim nadama, ali takodjer prema bojazni. Pa čekanje možda ojačava živce; ali predugo pak ih iscrpi i radja se iz njega opasnost, da ne navikne mo pasivnosti i vjeri, da će pravo i pravda pobjediti vlastitom silom. Zato smo Bogu hvala dočekali političku koncentraciju; dovesti će iz trpkog čekanja do aktivnog djelovanja. Henri Barbusse veli u svom „Ognju“, da je rat čekanje. A je li to onima u opkopima pak je zaista isto tako i onima u unutrašnjosti.

I danas još...

„Njemački savez“ u štajerskom Gracu dao je oduška svom velikom gnjevu nad nastojanjima Jugoslavena oko ujedinjenja u jednu slobodnu i neovisnu državu. Dne 15. o. mj. obdržavao je skupštinu i zaključio rezoluciju, u kojoj medju ostalim veli: „Niti kao Nijemci, a niti kao austrijski državljani, kojima leži na srcu svjetovno značenje monarkije, ne možemo pristati na njezino preuredjenje u puki savez „narodnih država“, koje bi je izručile gospodarskom oslabljenju i financijalnoj propasti. Mi Nijemci ne trpimo, da se naš narod ošteti takovom političkom samoustavom Trsta i jugoistoka. Mi ne možemo takodjer dozvoliti, da se njemačko tlo na jugu države izruči bezobzirnom nasilnom gospodstvu. Nijemci u Austriji ostaju pri tom, da ne bude otrgnut ni jedan kraj alpskih zemalja Kranjske i Primorja iz uskog saveza sa matičnim zemljama Austrije, da bude zajamčena Nijemcima i njihovom školstvu potpuna zaštita sa strane države u cijeloj Austriji, da bude istican upliv Austrije za nas u ostalim djelovima monarkije daleko istaknutije, negoli do sada, da se gospodarski i politički zahtjevi u Austriji i u zajedničkim upravnim područjima podrže i pojačaju. Naši zastupnici imaju napokon da učine u carevinskom vijeću i u delegacijama svoje stanovište ovisnim od držanja vlade prema ovim zahtjevima“. I danas dakle još... Više negoli svi naši članci o opravdanosti naših narodnih zahtjeva za ujedinjenjem i oslobodjenjem ispod tudjinskoga jarma, govore ovi gornji zaključci privilegovane klase privilegovanog naroda. A zahtjevaju li oni posvemašnje, tiransko gospodstvo nad nama, koliko je više opravdana naša težnja za slobodnim životom u miru i sporazumku s ostalim narodima.

Iz slavenskog svijeta.

Poruka hrvatskom sokolstvu. Primamo ovu poruku: Braći sokolima! Nakon blizu četiri godine duboke šutnje primite hrvatski sokolovi bratski zdravo! Primite ga i vi srpska i slovenska braćo i vi svi slavenski sokolovi rasijani širom svijeta. Svima bratski pozdrav! Prilike jače od nas rastaviše nas i razbacaše od nemila do nedraga; opustješe naši domovi i naše dvorane. Prisiljeni na muk, čekasmo čas, da se opet okupimo i da pregnemo postostručenom snagom na rad za svete sokolske ideale: jednakost, bratstvo i slobodu. Sokolovi! Braćo! Naš je narod prošao krvave četiri godine. Ali sve, što preživjesmo, predznak je novih i ljućih borba. Prava naroda približavaju se svom ostvarenju. Ideja slobode i samoodredjenja pobjedonosno zahvaća i najšire slojeve pučanstva. Udara odsudni čas i za naš jedinstveni narod, Hrvata, Srba i Slovenaca. Sokolovi! Braćo! U radu i borbi za narodno oslobodjenje i samoopredijeljenje hrvatskim sokolima je mjesto u prvim redovima. Gdjegod Vas ima, i samo jedan, taj jedan neka bude odvažni i aktivni član narodne zajednice; neka bude apostol misli jedinstva i ujedinjenja našeg jedinstvenog naroda Hrvata, Srba i Slovenaca. Bez straha i trepeta mi smo sokolovi dužni u tome biti prvi. U prve redove dakle hrvatski sokolovi! Ova bratska poruka braći, da nitko ne zaboravi na svoju dužnost. Zdravo!

Zagreb, 8. veljače 1918.

Dr. Lazar Car. — Josip Hanuš. — Arch. Martin Pilar. — Ivan Ulčnik. — Fran Sušnić. — Dr. Ivan Krstelj. — Dr. B. G. Angjelinović. — Dr. Franjo Bučar. — Dr. Božo Vinković. — Dr. Juraj Vrbanić. — Dr. Ivan Ribar. — Pop Dinko Vranjican. — Dr. Dragutin Mašek. — Dr. Bogdan Malec. — Dr. Bogdan Bradaska. — Milan Zemljak.

Iz Slovenije. Celovački „Mir“ piše: Svi, pa i najmanji narodi, hoće da pridobe sva prava za samostalnu državu. Mi Jugoslaveni takodjer nismo slabiji od drugih. Dosta nas je milijuna, samo ako se ujedinimo. Mnogo stvari imademo, što prodajemo i izvozimo, graničimo s morem, otvoren nam je put u široki svijet, a s njim i trgovina i bogatstvo. Naša se zemlja prostire daleko na jug, naš je narod marljiv i radin, zašto ne bismo i mi postali jednom na svojoj zemlji svoji gospodari? „Slovenec“ pak, pišući o dogadjajima u monarkiji, veli. „Sačuvati moramo hladnu krv. Neka dodje, što hoće. Mjerilo cijeloga uspjeha, nije uspjeh etape, po mrvicama. Politika nije stvar čuvstva, nego volje i energije. Mrvica ne tražimo danas više. „Realni političari“ nam ne mogu koristiti, nego samo škoditi. Izgubiti nemamo što. Ostane li u Austriji sadašnji državni sustav — a taj ne može ostati — nas čeka smrt. Samo jedina vlastita državnost naš je spas, preduvjet našega života. I samo, budemo li vodili dosljedno boj za naše zahtjeve za vlastitom državom, postići ćemo nešto. Na slabiće se ni protivnici ne obaziru. Nek dodje, što hoće, boj do konca — to je naše geslo. Do ostvarenja naših zahtjeva“.

Iz češkoga svijeta. Dne 15. o. mj. proslavio je češki pisac Karel Klostermann svoj 70. rodjendan. Kraljevski mu je grad Plzenj, gdje je pisac proživio polovicu svoga života, priredio tom prigodom dostojno slavlje. Svečaru je gradsko zastupstvo predalo zlatnu nareznicu grada Plznja i počasni dar 5000 K. — Češki listovi prioćuju pregled rada tog marljivog pisca. Književni njegov rad opsiže 30 svezaka. Rodom Nijemac iz Gornje Austrije, kao profesor na njemačkoj gimnaziji u Plznju, počeo je pisati tek kao 24-godišnji mladić češki. Njegov bi se rad i način pisanja mogao donekle usporediti sa radom našeg starijeg Kozarca. O svojim je knjigama i spletkama u romanima bio kazao, da je sam sve osobe poznao, i ništa da nije izmislio. Na ljude je gledao na onakve, kakvi su. Nijesu ni andjeli, ni djavli, govorio je on. Glavna su njegova djela: „Staklari“, „U šumskom raju“, „Pošumavska rapsodija“, i „Iz svijeta šumske osame“.

Iz Poljske. „Venkov“ piše: Tek iz strašnoga tona poljske štampe svih stranaka i smjerova posljednjih dana, izvire, kako li duboko siže uzbudjenje poljske javnosti. Poljsko je zastupstvo u Beču danas u istoj situaciji, u kojoj su bili zastupnici nekojih čeških stranaka u doba iskaza čeških pisaca. Volja poljskoga naroda iskazala se jedinstvenom silom, te goni i sve oportuniste u boj za prava naroda. Kad su na jednoj strani bile poljske granice tako obrubljene u tudju korist, što će se tek dogoditi onda, kad nastane uredjenje granica izmedju Poljske i Njemačke? pita se poljska štampa, te veli, da je u Brestu Litovskom pala maska. I hladna, ledena „Nowa Reforma“, čiji su uvodni članci bili pisani gotovo u tonu „Neue Freie Presse“, proglašuje u članku „Nova dioba Poljske“: „Mislili smo, da centralne vlasti nastoje, da postane Poljska jaka, da te države znadu, što ćemo mi značiti u Europi u istočnom pitanju. Ali mjesto toga, da se uvaži historičke perspektive, grof se je Czernin postavio na stanovište vreća muke, koje u naivnoj predočbi tupih Bečlija već lete u bečke pekarne... Za nekoliko stotina vagona žita prodaje Austrija svoju budućnost. Sto ti ljudi ne shvaćaju, da će Ukrajina, ostane li i samostalnom državom ili dijelom ruske federacije, biti po svojim gospodarskim interesima tjerana na iste puteve, kao i stara carska Rusija? Zemlja, koja proizvadja ogromne množine žita, hoće da ima slobodan put za izvoz, slobodno more, slobodna tržišta, svu slobodu gibanja. Ravnotežjem te ekspanzije mogla bi biti jaka Poljska, ali toga Nijemci ne će. Czernin priklapa Ukrajini komad našega tijela, kao da bi išao za našim oslabljenjem, a tim obara mogućnost ravnotežja. A toga treba baš Austrija. Neka se nitko ne vara, da Austrija radi nečega drugoga, nego jedino radi ravnotežja izvanjeg tlaka. — Poljski zastupnici u austrijskom parlamentu zaključiše, da ne prestupe više praga zastupničke kuće.

Ukrajina. „Neue Zürcher Zeitung“ piše: U velikoj se je množini vijesti pregledalo, da je sklopljenje mira medju Ukrajinom i središnjim državama postalo mogućim jedino uslijed pada jednog ministarstva. Očito radi toga, da se dobije privola za uvjete središnjih vlasti, bilo je name malo prije sklopljenja ugovora odstranjeno prijašnje radino ministarstvo Viničenko te nadomješteno kabinetom Holubović. Uzroke tome nije teško pogoditi. Viničenko, medju ukrajinskim seljaštvom veoma ugledna ličnost, išao je naime kod svojih mirovnih zahtjeva j[oš] dalje nego maksimaliste: on je bio za ruski sav[ez] država te je bio protivnik posebnog mira. Osim to[ga] je nastojao, da mu se po mogućnosti dade stanovi[te] garancije za Ukrajince u Galiciji. Novi ministar[sko] predsjednik Holubović bio je uostalom takodjer čl[an] stare rade; bio je u ovoj trgovački ministar te ju zastupao kod mirovnih pregovora u Brestu Lito[v]skom. Načelna razlika medju starom i novom rado[m] dakle nije velika; svakako je unutrašnji politički p[o]ložaj novog ministarstva možda manje zasigura[n] nego pozicija prve rade.

Domaće vijesti.

Ližnjanski bjegunci za jugoslavensku deklaracij[u]. Seljani seoca Ližnjana, koji se nalaze, izagnani [iz] vlastitih kuća, u tudjoj zemlji, poslaše iz logora [u] Steinklamu Jugoslavenskome klubu u Beč izjav[u] u kojoj njih 16orica Ližnjanaca izražuju svoje pr[i]stajanje uz bečku deklaraciju Jugoslavenskoga klub[a] od dne 30. svibnja za ujedinjenje svih Hrvata, Srb[a] i Slovenaca u jednu jaku i slobodnu državu.

Maksimalna cijena za janjce. Općinski ured Pula saop[ć]uje: Uslijed opunovlaštenja sa strane c. kr. namjesništva [u] Trstu, te na temelju § 51. obrtnog reda, ustanovljuje se [za] politički kotar Pulu i okružje Rovinj maksimalnu cijenu [za] janjce do 15. ožujka o. g. sa 5 K kg. žive vage.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Na plesnoj za[]bavi u Medulinu na zadnji dan poklada sakupila je gdji[ca] Pravdoslava Kirac svotu od K 53.— i položila je preko na[še] uprave kao darak za našu srednju školu u Puli. — Skupin[a] mladih ljudi i iskrenih prijatelja naše škole šalje nam iz S[i]benika K 74.—. Druga jedna skupina mladih ljudi u Pu[li] položila je u zadnje doba u istu svrhu K 37.—. U veselo[m] društvu u Medulinu sakupio je Meštrov Tomas K 20.— z[a] našu srednju školu u Puli. — Ukupno K 184.—. Zadnji iska[z] K 50.152.43. Sveukupno K 50.336.43. Svotica eto danomice rast[e]. Prijatelji se naši množe. Hvala svima! Hvala i medulinski[m] djevojkama, hvala dalmatinskim i puljskim mladim soko[]lovima! Ustrajno i požrtvovno naprijed za našu srednju škol[u] u Puli.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat ć[e] se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karat[a] počevši od broja 6701.

Dnevne vijesti.

Ograničenje boravka u Švicarskoj. Iz Bern[a] javljaju, da je savezno vijeće obznanilo zaraće[ne] vlasti, neka bi ograničile dozvole za pohadjanj[e] interniranih u Švicarskoj. Tamo je sada 30.000 interniranih i 60.000 njihove svojte, a Švicarska se onako bori radi prehrane vlastitog pučanstva. Vlasti su obećale, da će davati putnu dozvolu sam[o] onima, koji dokažu neodgodivu nuždu svog putovanja. Boravak u Švicarskoj ne smije ni uz koj[i] uvjet potrajati dulje od 14 dana.

Prenapunjena tamnica. Praško sudište je ovih dana otklonilo daljnji primitak optuženika u istražn[i] zatvor, jer ih nema kamo smjestiti. Zatvor je udešen za 231 osobu, a sada ih je ondje 360. Uapšenici spavaju u hrpama po podu, a ćelije su pune zagušljivog zadaha.

Pojedini broj 12 fil.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, srijeda 20. veljače 1918. | Broj 943

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Na Piavi i u području Monte Asolone bijaše živahna borba artilerije. Čete su bojne skupine Lisingena zaposjele bez boja Luck. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Houthoulsterskoj šumi bjehu odbijeni noćni napadaji neprijatelja. Istočno od Yperna i s obe strane Scarpe na večer pojačana borba artilerije. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na kanalu Oise-Aisne provedoše odjeli pješadije uspješne izvide. Jugoistočno od Tahure sunuše badske i thüringške kumpanije protiv jaraka, koji ostaše dne 13. veljače u neprijateljskim rukama i privedoše 125 zarobljenika. Dobitak na području bi napušten pred jakim neprijateljskim protunavalama. U zračnom boju bi oboreno jučer 7 neprijateljskih lijetala. Natporučnik Loerzer postigao je svoju 21., poručnik Uhde i poručnik Troll postigli su svoju 20. zračnu pobjedu. — Istočno bojište: Njemačke čete udjoše sinoć u Dvinsk. Naidjoše samo na malo otpora. Neprijatelj većim dijelom pobježe. Pripravljeno podlagumnjenje Dvinskog mosta ne podje mu za rukom. S obe strane Lucka naše su divizije u napredovanju. Luck bi bez boja zaposjednut. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Stockholm, 16. „Ruskoje Slovo“ javlja o čudnom predlogu, koji se je navodno iznio ovih dana u sjednici pučkih povjerenika u Petrogradu. Predlog izašao je od Trockoga, da se naime papi pošalje pismo, u kome se moli, neka bi svoj utjecaj upotrijebio kod katoličkih vlada i naroda, te ih prinuka, da čim prije sklope općeniti mir.

Petrograd, 17. (D. u.) U Harkov stizavaju odijeljenja crvene garde. Prama vijestima, koje su ovamo stigle, otpremljen je general Arbelly, koji je bio ranjen, u Harkov. Revolucioni odbor laća se oštrih mjera proti pljačkanju u Harkovu. Izvršujući je odbor preuzeo vodstvo željezničkih pruga na jugu. Skupština je seljaka zapadne Rusije zaključila oboružanje seljaka i razoružanje buržoazije.

Stockholm, 18. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja bez datuma: Osvojenje Kišineva sa strane Rumunja nije još potvrdjeno. Za to su koncentrirane jake sile neprijatelja u području Dnjestra. Rusko je vrhovno zapovjedništvo poduzelo mjere, da odbije napadaje na vojničko okružje Odese.

Stockholm, 18. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja bez datuma: Iz Vladikavkaza javljaju, da je gradjanski rat na sjevernom Kavkazu dovršen.

Stockholm, 18. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja iz Moskve: Prema izvještajima sovjeta u Caričinu počinio je Kaledin samoumorstvo. Neka vijest, koja je prispjela predsjedniku vojničkog odbora, veli, da se je samoumorstvo Kaledinovo dogodilo u Novočerkaskom. Nasljednikom Kaledinovom bi imenovan general Nasserev.

Beč, 19. (D. u.) Kako doznaje dopisni ured, izrazila je rumunjska vlada želju, da stupi sa zastupnicima središnjih vlasti u preliminarna pregovaranja, da po mogućnosti sklopi mir. U tu će svrhu putovati ministar vanjskih posala, Czernin, u Rumunjsku, gdje će stići i zastupnici ostalih saveznika. Na mjerodavnim se mjestima sudi pesimistički o mogućnosti mira sa Rumunjskom, pošto se ova nije odrekla dalekosežnih aspiracija, koje misli provesti oružanom silom u slučaju, da ih ne bi mogla postići putem pregovora.

IZ FINSKE.

Rotterdam, 18. Prema „Daily Mailu“ predstoji zajedničko poduzeće skandinavskih država u finsko-ruskom području. U posljednjim su danima otplovile danske, kao što i švedske te norveške ladje prema Finskoj, da tu štite skandinavske podanike.

Stockholm, 18. (D. u.) Vijest zastupnika dopisnog ureda: Prema najnovijim vijestima iz Finske čini se, da se bojevi opet pooštruju, budući da Rusi pošiljaju u Finsku nova znatna pojačanja, medju kojima se nalazi lahka i teška artilerija. Ispražnjenje Alanda po ruskim četama unatoč intervenciji Vorovskoga ne ide glatko. U nedjelju se do kasno u noći bio ljuti boj izmedju Rusa i bijele garde. Ukrajinski su vojnici zaposjeli Sveaborg. Vodje ukrajinskih vojnika u Finskoj izjavljuju, da će oni potlačiti rusku revoltu. Ukrajinci prijete bombardovanjem mornarice, budu li mornari sudjelovali u nemirima. Branting da svim sredstvima posreduje. On je poslao stranačkog tajnika u Helsingfors.

Govor ministra-predsjednika Seidlera.

Beč, 19. (D. u.) (Zast. kuća.) Odmah iza otvorenja sjednica, pročitan bje upit, koji se tiče mirovnih pregovora sa Rusijom i mira sa Ukrajinom. Ministar financija čita proračunski provizorij za dobu od 1. ožujka do 30. lipnja. Na to uzima riječ ministar-predsjednik dr. vitez Seidler te izjavlja, da će o vanjsko-političkom položaju govoriti kod raspravljanja o proračunskom provizoriju. Danas hoće, da poslije razgovora sa ministrom vanjskih poslova izjavi o prilikama na sjevero-istoku slijedeće:

Visoka kućo! Kod sklopljenja mira sa Ukrajinom dva su momenta od osobite važnosti. Prije svega valja opaziti, da prema članku 9. mirovnog ugovora tvore sve ustanove nedjeljivu cjelinu. Što ugovora je jedna stranka u ugovoru priznala, ovisi dakle o tome, da i drugi dio ispuni svoje obveze. Obveze, koje je Ukrajina preuzela, postoje u prvome redu u tome, da nam postavi na raspolaganje ostatak svojih gospodarskih proizvoda. Od ove ustanove mirovnog ugovora očekujemo, da će dobavom žita i drugog živeža iz Ukrajine biti olakoćene prehrambene prilike u monarkiji. (Poklici!) Nema sumnje, da su sadašnje zalihe žita u Ukrajini neusporedivo od množine, koju bi mi sada mogli prevesti. Pitanje, da li ćemo i koliko žita ćemo dobiti iz Ukrajine jest samo pitanje, kako ćemo žito dobiti i kako ćemo ga prevesti. Sva su dotična utanačenja tu, te se možemo nadati, da će nam žito biti dobavljeno već tijekom ove gospodarske godine. Po ukrajinsku je republiku od interesa, da nam dobavi zahtijevane množine žita, jer u protivnom slučaju postaje ništetnim onaj dio mirovnog ugovora, koji sadržaje koncesije, što smo ih mi dali Ukrajini.

Mi naravno ne smijemo pri tom zaboraviti, da je cijela Rusija pa i Ukrajina bila uzdrmana borbama gradjanskog rata, te da su poteškoće transporta uz takove prilike sasvim izvanredno velike. Prema posljednjim vijestima, koje su prispjele ministru izvanjskih posala, preotela je u cijeloj Rusiji mah anarhija. (Medjuklic zastupnika Soukupa.) Vlada kaos, boj svih proti svima. Naš cilj može a hoće biti pri tom, da učinimo sve što je čovjeku moguće, da pribavimo našem srčanom pučanstvu dovoze živeža, koje s pravom zahtijeva, i koje je zaslužio dugim oskudijevanjem i ustrajnim držanjem. (Živahno odobravanje i pljeskanje.) Proročanja hoće li to, i u kojoj mjeri će to uspjeti, nemoguća su uz anarhiju, koja se u Rusiji širi. (Medjuklic zastupnika Soukupa.) Ne uspije li, otpasti će i ostale ustanove ugovora; onda nam ostaje još uvijek prednost, da imamo ratno stanje s Ukrajinom i petrogradskom vladom dovršenim. (Odobravanje. Medjuklic zastupnika Soukupa.) Druga važna točka ugovora jest zaključak u Cholmu (čujte, čujte! Medjuklici). Od jednog zastupnika ukrajinske rade i c. i kr. vlade bi jučer potpisana popunjujuća interpretacija mirovnog ugovora (čujte, čujte!), prema kojoj cholmska gubernija nema pripadati samoj ukrajinskoj republici, nego ima o njenoj sudbini odlučiti svojedobno miješana komisija, prema etnografskoj osnovi (živahni medjuklici kod Poljaka), i prema saslušanju želja pučanstva (živahno odobravanje. Medjuklici kod Poljaka). Dotični odstavak glasi: Kako bi se zapriječilo nesporazumke kod tumačenja točke 2, članka II. mirovnog ugovora, zaključenog dne 9. veljače 1918. u Brestu Litovskom izmedju Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske s jedne strane, te ukrajinske pučke republike s druge strane, ustanavlja se, da miješana komisija za uspostavu granica, predlagana u drugoj alineji te pogodbene ustanove, nije obvezana (čujte, čujte!); da položi granice preko mjesta Bilgoraj-Szebreczyn-Krasnostav-Pugašov-Radin-Mečiriče-Sarnaka, nego ima pravo, da na temelju drugog članka mirovnog ugovora prema željama pučanstva i etnografskim prilikama položi granice i istočno od spomenute crte.

Spomenute mješovite komisije bit će sastavljene iz zastupnika ugovarajućih stranaka i iz zastupnika Poljske; svaka će od ovih stranaka poslati u komisiju jednak broj odaslanika. Ugovarajuće će stranke sporazumno ustanoviti, kada se ova komisija ima sastati. Drukčije riješenje cholmskog pitanja bijaše uopće nemoguće, a da se mira ne pokvari. Rusija je za svoja područja odredila pravo naroda na samoodredjivanje, koje pravo ide do potpunog otcjepljenja. Za zaposjednute smo krajeve prihvatili ovo stanovište, na kojega su se temelju i vodila pregovaranja u Brestu Litovskom. Priznali smo pravo na samoodredjivanje za narode u Litvi, Poljskoj i Kurenskoj (medjupoklici!) i ne može se naći niti jednog logičkog ili moraličnog uzroka, koji bi Ukrajincima uskratio ono pravo, koje je bilo dano drugima narodima u Rusiji. Gospoda od Poljskog kluba ne mogu nijekati, da je veliki dio cholmske gubernije napučen ukrajinskim pučanstvom te da ima i ovaj narod pravo, da se ga sluša. (Živahno odobravanje i pljeskanje.) Prva je zadaća c. i kr. vlade bila, da dodje do mira. (Odobravanje. Dulji medjupovici zast. Soukopa. Protupovici zast. Teufela i Albrechta. Buka.) U Brestu je Litovskom bio stvoren mir za narod (odobravanje i pljeskanje) i nikada ne bi narodi Austro-Ugarske razumijeli, kad bi mi ovaj mir razbili, kad bi zabacili mogućnost, da dobijemo žito i to samo stoga, da cholmsku guberniju bezuvjetno i u punom njezinom opsegu dademo Poljskoj. (Odobravanje. Povici kod Poljaka.) Vlada stupa pred ovu kuću, pred čitavu javnost, pitanjem, što bi se odgovorilo, kad bi se ministar vanjskih poslova povratio i izjavio, da je mir razbio i pokvario, jer nije htio ukrajinskom dijelu pučanstva cholmske gubernije dati njegovog prava, jer nije htio da ga sluša tako, kako je slušao poljski narod. (Povici.) I predsjednik je Wilson izrazio mnijenje, da narodi i pokrajine ne smiju biti turani iz jedne države u drugu, kao da se radi jedino o predmetima, o kamenima ili o nekakvoj igri, da se dakle promjene ne smiju provadjati bez odobrenja naroda. I Ukrajinci imadu, kao i drugi narodi pravo, da kažu svoju riječ, ako se radi o promjeni njihovog državnog podaništva. Da smo radili tako, kako zahtijevaju gospoda od Poljskog kluba, to ne bismo bili razbili samo ukrajinskog mira, već bi rastrgali i one tanke niti, koje mogu voditi do općeg mira, a glasovi, koji bi se podigli, da brane takvu vladu, bili bi ušutkani olujom ogorčenja svih austrijskih naroda. (Živahno odobravanje.) Obzirom na sve ovo, moram da odlučno odbijem i stanovite insinuacije, koje su bile izrečene pogledom na pitanja, koja se tiču odnošaja medju Austrijom i Njemačkom. (Živahna odobravanja i pljeskanja lijevo.)

A sada k Rusiji! Petrogradska vlada ne stoji kako sama izjavlja, više u ratu, a ni ne će prema čovječjem predmnijevanju više oživiti ratno stanje. Slijedeći njemački glas, koji je zvao u pomoć iz Estonske i Litve, odlučila je Njemačka, da stupa dalje u unutarnjost, da zaštiti one nesrećne suplemenjake, koji živu u tim pokrajinama, od sigurne propasti. (Živahno odobravanje lijevo.) Mi smo u potpunom sporazumku s našim vjernim saveznikom došli do odluke, da ne sudjelujemo na toj vojničkoj akciji. Naše glavno nastojanje ostaje kao i prije, da donesemo čim najbrže pomoći našim mnogobrojnim austrijskim i ugarskim pripadnicima, koji se nalaze na ruskom tlu, ali su prema riječi ruske vlade sada već slobodni. Danska vlada, kojoj mi ne možemo biti dosta zahvalni za njezinu požrtvovnu pomoć, čini sve čovjeku moguće. Odkada je Rusija proglasila ratno stanje dovršenim, prispjelo je na granicu preko 20.000 zarobljenika. To traje, i u koliko to dozvole kaotičke prilike, koje u Rusiji vladaju, opravdana je nada, da će nam uspjeti da našu braću i sinove u skorašnjem času pozdravimo na rodjenoj grudi. Ministar izvanjskih posala namjerava takodjer čim prije moguće opet započeti pregovaranja s ruskom vladom glede izmjene zarobljenika. (Odobravanje.) Zarobljenici, koji se nalaze u Ukrajini, čiji je broj prilično velik, bit će samorazumljivo takodjer, čim prilike dozvole, dopremljeni kući. Ministar je predsjednik umolio konačno, da se uzmu njegova saopćenja na znanje. Govor je ministra-predsjednika bio primljen živim, dugotrajnim odobravanjem Nijemaca i Ukrajinaca i ministru-predsjedniku se čestitalo. Na pojedinim mjestima bijaše popraćen govor bučnim povicima čeških, pojedinih poljskih i socijalno-demokratskih zastupnika. Poljaci se vladaše, osim nekoliko iznimaka, mirno. Prema jučerašnjem sporazumku stranaka bi na to sjednica zaključena. Naredna sjednica sjutra. Dnevni red: Prvo čitanje budgetnog provizorija.

* **Pregovaranja sa Rumunjskom.** Iz Berlina javljaju: Pregovaranja sa Rumunjskom započet će po svoj prilici dne 22. t. mj. Državni tajnik pl. Kühlmann podat će se u Focsani, da prisustvuje vijećanjima. Nije još ustanovljeno, na kakvom će se temelju sklopiti mir, no smije se predmnijevati, da će gospodarsko pitanje, kao i kod mira sa Ukrajinom, igrati i tu veliku ulogu.

* **Promjena talijanskih ratnih ciljeva.** Prema poluslužbenoj vijesti „Giornale d'Italia“ obznanit će Sonnino u komori promjenu talijanskih ratnih ciljeva.

Pojedini broj 12 h.

GIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP MAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 21. veljače 1918. | Broj 944.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Na Monte Pertica izjalovila se je neprijateljska navala uz teške gubitke po protivnika. Na ostaloj fronti mjestimice živahna djelatnost topništva. Čete su Linsingenove vojne skupine uznapredovale dalje u smjeru Rovno. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Veliki glavni stan službeno javlja: Zapadno bojište: Na raznim mjestima fronte topnička i minometna borba. Veći su izvidnički sunci, koje su Englezi poduzeli bili zapadno od Houțena, a Francuzi kod Jouvincourta i sjeverno od Reimsa, bili odbijeni. — Istočno bojište: S obje su strane željeznice Riga-Petrograd bile prekoračene ruske crte, koje leže 20 kilometara pred našom dosadašnjom frontom. Slab je otpor neprijatelja kod Inzeema, sjeverno od željeznice, bio brzo skršen. Preko Dvinskog dalje prodrle su naše divizije dalje u sjeveroistočnom in istočnom smjeru. Izmedju Dvinskog i Lucka nastavili smo napredovati u širokom odsječku. Preko Lucka uznapredovale divizije koracaju na Rovno. U naše je ruke palo preko 2500 zarobljenika, više stotina topova i velike množine vozova. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Rusija pristaje na sve.

Nova kapitulacija boljševika. — Rusija prihvaća sve mirovne uvjete savezničkih delegacija. — I naše su čete sudjelovale pri vojničkim akcijama.

Berlin, 20. (D. u.) Državni je tajnik dr. v. Kühlmann pročitao tečajem svog današnjeg govora u državnom zboru ovu brzojavku bez žica: „Boljševička vlada u Petrogradu njemačkoj vladi: **Vijeće se pučkih povjerenika vidi prinuždenim obzirom na stvoreni položaj, da izjavi svoj sporazumak za potpis mira uz uvjete, koji su bili stavljeni po izaslanstvima četvornog saveza u Brestu Litovskom**". (Poklici: „čujte, čujte!" na svim stranama kuće.) **„Vijeće je pučkih povjerenika izjavilo, da će odgovor na pobliže uvjete, stavljene po njemačkoj vladi, biti bezodvlačno predan"**. (Poklici: „čujte, čujte! Živahno gibanje u čitavoj kući.)

Beč, 20. (D. u.) Dopisni ured saznaje s upućene strane: Vijeće je pučkih povjerenika prihvatilo bez ikakovog pridržaja mirovne uvjete, postavljene po vlastima četvornog saveza u Brestu Litovskom. Time postignuti se novi preokret na istoku imade zahvaliti isključivo bezodvlačnom vojničkom postupanju proti velikoruskoj republici. Jasno je samo o sebi, da je ova vojnička akcija, kaošto uopće sve, što se poduzima na frontama, bila osnovana na sporazumku izmedju obje ratne uprave. Ako se je dosad javljalo samo o napredovanju njemačkih sila, uzrok je tomu taj, što leži težište austro-ugarskih bojnih sila na južnom dijelu istočne fronte. Sjeverno od Pripjata stoje samo njemačke čete, i s obje su strane željeznice Kovel-Rovno stajale u početku na raspolaganje samo njemačke sile. Pothvat naših četa ovisi samo i jedino o mjesnom položaju i razdiobi sila.

Austrijska zastupnička kuća.

Protest poljskoga kluba. — Zadovoljstvo Ukrajinaca. — Zastupnik Soukup proti ukrajinskom izaslaniku.

Beč, 20. (D. u.) Kuća je započela danas prvo čitanje proračunskog provizorija. Zastupnik je barun Götz podao u ime poljačkog kluba izjavu, kojom prosvjeduje proti otcijepljenju Holma na ukrajinsku republiku, kao i proti tomu, što poljački zastupnici nijesu bili pripušteni na rasprave u Brestu Litovskomu. Poljački klub želi mladoj ukrajinskoj republici veliku budućnost, te se nada, da će se pitanja, koja se javljaju izmedju Ukrajine i poljačke države glede narodnosnih prepornih pitanja izgladiti u medjusobnom sporazumku od naroda do naroda, bez sudjelovanja trećih. Osakaćenje poljačke zemlje znači triumf njemačkog imperijalizma i porugu na pravo samoodredjenja poljačkog naroda. Sa zemljom koja pripada Poljskoj, imade poljačka država sama pravo da raspolaže.

Zast. dr. Konstantin Levicki pozdravlja pravo samoodredjivanja Ukrajine uslijed utanačenja mira s njom, kao i izjavu pročelnika poljačkog kluba, da hoće Poljaci stupiti s ukrajinskom državom u prijateljske odnošaje. — Zast. Leo Winter kritizuje mirovni ugovor u Brestu Litovskom i izjavlja, da su se nesuglasice izmedju Ukrajine i Poljske imale riješiti u sporazumku izmedju oba naroda. Tečajem izvoda zastupnika Wintera doviknuo je zastupnik Soukup ukrajinskom izaslaniku Severjuku, koji se je nalazio na galeriji, nekoliko uvrjedljivih poklika, proti čemu su ukrajinski zastupnici oštrim načinom prosvjedovali. — Potpredsjednik Tušar podijeljuje zastupniku Soukupu ukor i izjavljuje sažaljenje što se vrijedja zastupnik prijateljske države. — Zast. dr. Waldner izjavlja u ime saveza njemačko-narodnosnih stranaka, da odobrava njemački mir s Ukrajinom, kaošto i to, što ministar izvanjskih poslova nije dao, da se mir izjalovi radi poljačko-ukrajinskih pograničnih nesuglasica.

Zastupnik Adler želi, neka se njemačka vlada drži svojih prijašnjih uvjeta i neka ne polazi u Rusiju na daljnje vojne operacije. Obzirom na držanje socijalnih demokrata naprama proračunskom provizoriju, izjavlja dr. Adler, da njegova stranka ne može glasovati za nj i to zato, što ne može ni moralno ni politički preuzeti odgovornosti za ovaj rat. — Zastupnik Daszinsky izjavlja, da je raspravama u Brestu Litovskom ubijeno povjerenje Poljaka. U buduće će izmedju Ukrajine i Poljske postojat Alzacija-Lorena, na kojoj će obje države kroz desetgodišta krvariti. — Zast. Höler izjavlja, da kršćanski socijali poklanjaju grofu Czerninu potpuno povjerenje, da su njegovim vodjenjem rasprava zadovoljni i nadaju se, da će i odsele postupati kao pošten Austrijanac. Glede proračunskog je provizorija izjavio, da otklanja paragrafirano gospodarstvo ili ex-lex.

Iz Njemačke zastupničke kuće.

Državni tajnik v. Kühlmann ne vjeruje boljševicima. — Bojazan pred razočaranjima. — Bolji izgledi i nada, da će se doći do cilja.

Berlin, 20. (D. u.) U zastupničkoj je kući prije prvog čitanja mirovnog ugovora s Ukrajinom, držao državni tajnik dr. pl. Kühlmann dulji govor, nakon kojega je priopćio uz sveopću napetost bežičnu brzojavku boljševičke vlade glede prihvata uvjeta središnjih vlasti i dodao: Ova bežična brzojavka predočuje prema iskustvima, koja smo stekli bili sa bežičnim brzojavkama, za nas apsolutno valjani dokumenat. Na to smo odgovorili petrogradskoj vladi, da smo brzojavku primili, ali molimo za pismenu potvrdu njezina sadržaja kod naših linija. Nakon toga je odgovorila petrogradska vlada, da će vlada pučkih povjerenika bezodvlačno poslati pismeno saopćenje na naše linije. Prema iskustvu sa Trockijem i njegovim kabinetom ne bih htio, da u najširoj javnosti nastane možda dojam, kao da je sad sve glatko i jasno, kao da imademo mir već u džepu. Primjećujem to poglavito za to, jer hoću da jasnoj i iskrenoj mirovnoj volji njemačkog naroda, koju dijeli dakako i vlada, uštedim razočaranja. Dogodjaji će se sad razmjerno brzo razviti. Mi smo s našim saveznicima glede novih ovih činjenica stupili u izmjenu mnijenja. Kako je sva gradja u Brestu Litovskom bila opsežno već obradjena, obavit će se sve u najkraće vrijeme. Izgledi su na mir sa pučkim povjerenicima uslijed utanačenja mira s Ukrajinom i uslijed s naše strane učinjenog vojničkog pritiska, kaošto i uslijed izjalovljenja stanovitih nada, koje su bez sumnje gojili u Petrogradu, postali znatno bolji. Može se izraziti nada, da ćemo sad doći do cilja; ali radosti radi velikog dogadjaja pravog utanačenja mira podat ćemo se tek tad, kad se osuši crnilo ispod njega. (Živahno odobravanje.) Mislim, gospodo, da Vam ne trebam posebice preporučiti prihvat predloga sa dodatkom ugovora. Dojam, koji sam stekao vani, bio jest taj, da je javnost prihvatila ovo utanačenje olakoćenjem i radošću i pozdravila ga kao prvi korak do bolje budućnosti, do skorog utanačenja sveopćeg mira, kojemu se svi nadamo u dogledno doba. — Zastupnik Gröber izjavlja u ime središta, da njegova stranka odobrava politiku vlade glede mirovnog ugovora s Ukrajinom i svega onoga, što je s time u savezu. — Zastupnik dr. David izvadja: Bežična brzojavka, koju nam je priopćio državni tajnik, stavlja nas pred posve novi položaj. Ovaj radosni preokret iz Petrograda oživljava opet propalu već nadu na mir sa čitavom Rusijom. Naša će dužnost biti, nastojati oko toga, da ova nada opet ne propadne.

Mirovno i poljsko pitanje u njemačkom rajhstagu.

Berlin, 20. (D. u.) U jučerašnjoj je sjednici glavnog odbora državnog zbora odgovorio državni tajnik dr. v. Kühlmann na pitanja, stavljena tijekom vijećanja, ovako: S našim smo saveznicima potanko raspravljali o zastupanju Poljaka kod mirovnih pregovora s Ukrajinom. Što ali nije moglo bilo doć do izmjene misli izmedju zastupnika Ukrajine i Poljske, ležalo je u brzom utanačenju mira. Okolnost, što boljševička vlada tako velikim i snažnim sredstvima postupa proti Ukrajini, dokazom je za to, da imade ondje živeža. Njemačka vlada svakako ne smije kasniti s opskrbom našega naroda. Kod konačnog se uredjenja granica može uzeti obzir i na kotare sa poljačkim pučanstvom, no valjalo je bilo osigurati mir, a ne ga možda radi pitanja zla holmskog okružja staviti na koncu. Trocki je bio zauzeo stanovište proti ukrajinskoj radi tek tad, kadno je vidio, da Ukrajinci ne tjeraju velikoruske politike. Nesigurnost radi toga, da li je ova ali ona vlada trajna, ne smije nas suzdržavati, da sklopimo mir s onom vladom, koja postoji. U službenoj poljačkoj politici nije došlo ni do kakove promjene. Prava su Poljaka bila predmetom dogovaranja i utanačivanja s Ukrajinom. Državni tajnik smatra mir s Ukrajinom pretečom mira sa čitavom Rusijom. Time bi bilo dovršeno raspravljanje o političkoj strani mirovnog ugovora s Ukrajinom. U četvrtak će odbor raspravljati o gospodarskoj i pravnoj strani mirovnog ugovora.

* **Odstup Robertsona i englesko novinstvo.** Kako javlja „Nieuwe Rotterdamsche Courant", navaljuje radikalni engleski list „Star" na vladu. Ali i list „Westminster Gazzette" je nezadovoljan s odstavljenjem Robertsona. Odstavljenje Robertsona i imenovanje su Nordcliffea vijesti, koje nas pogadjaju kao šaka po oku. Hoće dakle pospješiti pobjedu time, što na stranu guraju najvećeg poglavicu glavnoga stožera, što ga Engleska u ovo doba ima, a poslužuju se Nordcliffeom, kako bi neprijateljske zemlje uvjerili, da su naši ratni ciljevi prevedni i dobri. Vlada je uvidjela, da je njezin položaj uslijed rasprava posljednih dana ozbiljno uzdrman. Donja je kuća ustrpljiva, ali dogadjaji su posljednih dana njezinu ustrpljivost stavili bili na tešku kušnju. Mnogi se zastupnici pitaju, nije li njezina dužnost, da pribavi svojim namjerama važnost, prije negoli zlo postane još većim. I „Globe" najžešće napada na Lloyda Georgea i traži, da odstupe Lloyd George, Bonar Law, Curzon i Millner.

* **Gospodarstveno oružje.** Havas javlja iz Pariza: Senat je pozvao vladu, da povlači sve moguće koristi iz gospodarskog oružja. Senator Perchot traži u listu „Petit Parisien", da se ustanovi gospodarski savez antantinih vlasti in država, koje živu s njima u prijateljstvu, u svrhu, da dolaze u ruke antante sveukupne surovine čitavog svijeta.

* **Zračna navala na Calais.** Wolffov ured javlja službeno iz Calaisa: Dne 18. veljače na večer bacala su četiri pomorska lijetala na pomorski kolodvor u Calaisu, kao i na susjedne barake s uspjehom bombe, te navalila dalje na tri reflektora. U barkama bije zamiječen požar. Jedan od reflektora bje razoren.

* **Odjeci radničke stavke u Njemačkoj.** Vrhovno je zapovjedništvo u Markama izdalo proglas, prema kojemu stupa izvan kreposti sa danom 23. veljače pooštreno opsadno stanje, koje je bilo dne 31. siječnja proglašeno nad Berlinom i okolicom.

Političke vijesti.

Izjava Kameneva.

„Neue Zürcher Zeitung" donaša: Dopisnik pariškog „Matina" imao je dne 10. t. mj. u Stockholmu razgovor sa Kamenevom, koji je izjavio: „Putujem u London i u Pariz, da vladama i javnom mnijenju razjasnim borbu, koju revolucijonarna Rusija vodi proti njemačkom imperijalizmu, a za demokratički mir. Namjeravam doći u dodir sa ljudima, koji su istog mnijenja kao i ja. [illegible]

biti prekinuta. [illegible] tralnom odboru sovjeta predamo račun o našoj misliji. Ovaj je zaključio dati kratke upute, od kojih nije nijedan odaslanik smio odstupiti. Granicu medju Rusijom i Njemačkom ne smije ustanoviti mač, već volja naroda. Svaki bi drukčiji mir nosio u sebi klicu budućih ratova medju Njemačkom i Rusijom". — O posebnom miru je Kamenev izjavio, da nije vjerojatan, a to tim više, jer bi maksimalistička vlada smatrala takav mir nesrećom. Malo je vjerojatno, da će Njemačka, u slučaju prekinuća pregovaranja, biti spremna, da opeta započme rat. — O ukrajinskom je pitanju rekao Kamenev slijedeće: „*Ukrajinci su*

nas izdali. Postojala su medju nama formelna utanačenja, prema kojima bismo se morali medjusobno podupirati i imati samo jednu frontu. Ukrajinci su za našim ledjima pregovarali sa grofom Czerninom. Za baltičko pitanje, koje je za Rusiju životno pitanje, nijesu se niti najmanje brinuli, premda su nam prisegli, da će u tom pitanju podupirati naše stanovište. Utanačenja i ugovore, potpisane od središnje rade, smatramo da su bez vrijednosti. Isti će za nas uvijek ostati samo komad papira“.

Za naše narodno ujedinjenje.

Izjave za deklaraciju primio je Jugoslavenski klub ponovno od slijedećih: Jugoslavenska omladina grada Spiita, žene i djevojke općine Gradac i Podzemelj, blagovške općine (okraj Kamnik), općine Zlatopolje, poglavarstvo općine Zlatopolje, seljani iz Znojila, Stržišča i Kala na Tolminskom (186 potpisa), žene i djevojke općine Vinica (Belokranjska), župa Tomaj na Goričkom (111 muških i 561 ženskih potpisa), žene i djevojke iz Kamenj, Vrtovin, Škrilje (ukupno 588 potpisa), žene i djevojke župne općine Bukovo na Goričkom (115 potpisa), sela Zakojca u župi Bukovo na Tolminskom (85 žena i djevojaka, kojima se je pridružilo još 50 muževa i mladića), općina Trata pri Kranju, trg Tržič na Gorenjskom, općina Murski vrh-Zasad (okraj Ljutomer), svi bjegunci iz Goričkoga, koji se nalaze u Laškemtrgu u Štajerskoj, žene i djevojke iz župe Belevode pri Šoštanju (108 potpisa), općina Poljica-Priko u Dalmaciji poslala je brzojavnu izjavu za deklaraciju, zagrebački tipografi (246 potpisa), općina Vrbljenje pri Ljubljani, svećenici na dekanijskom sastanku u Rogatcu (rogaška dekanija), općina Sv. Ema (pri Pristovi), općina Nozbiše (pri Pristovi), općinari Kraljevice, općina Tijesno, žene i djevojke sela Slivje, Slope, Tatre, Orehek, Kozjane, Kovčice općine M a t e r i j e u I s t r i (uz daljnjih 671 potpisa), invalidi općine Zabukovje pri Brežicah, ranjeni i bolesni vojnici nalazeći se u bolnici u Osijeku (ukupno 102), ostali muževi i mladići župe Sv. Miklauž nad Laškim, žene i djevojke župe Sv. Miklauž nad Laškim (414 potpisa), općina Mala vas (okraj Ptuj), žene i djevojke sela Megojnice općine Grlže (109 potpisa), Zabukovca općine Grlže (183 potpisa), Pongraška okolica općine Grlže (104 potpisa), iz sela Grlže (65 potpisa), bjegunci bjegunskoga taborišta u Brucku na Litvi (1577 ženskih i 598 muških potpisa!), žene i djevojke općine Jezersko u Koruškoj (200 potpisa), muževi i mladići župe Polica pri Višnjigori (potpisali su svi do zadnjega 192 potpisa), žene i djevojke općine Polica (s 300 potpisa, to je novih 103 potpisa), općina Loka pri Planini, žene i djevojke, muževi i mladići župe Sv. Janž na Vinskojgori, žene i djevojke sela Griblje na Belokranjskom, osiguravajući zavod gov. živine u M a t e r i j i (Istra), općina Adlešiči (okraj Černomelj), općina Kopriva, općina Ambrus, veliki broj općinara iz Kaštela Kambelovac kod Splita, općina Tinje, općina Milna (brzojavno), jugoslavenska akademska omladina u Gracu (brzojavno), sveukupno pučanstvo otoka Šolte s 4226 potpisa (brzojavno), žene i djevojke župe Dobrnske, općina Križobci na Murskom polju, općina Bistrica pri Rusali, Kmečka općina Marija Gradec, žene i djevojke iz Gornjega, Srednjega i Donjega Bitnja pri Kranju, Slovenke općine Velenje u Saleški dolini, žene i djevojke iz Lelina, Ribnice na Pohorju i Arloce (190 potpisa), općina Loka pri Zidanommostu, općina Sv. Antun u Slov. Goricama, općina Andrenci u Slov. Gor., općina Cagona (okraj Sv. Lenart), općina Cogetinci (okraj Maribor), općina Županci (okraj Maribor), odlučni narodni Slovenci u kupalištu u Rogaškoj Slatini, svećenici konavoskog dekanata, žene i djevojke župe Sv. Križ kod Kostanjevice (s 850 potpisa), žene i djevojke općine Raka na Dolenjskom (s 1118 potpisa), okrajna općina Ribnica, žitelji mjesne o p ć i n e K a s t a v, kotara V o l o s k o-O p a t i j a u I s t r i (s velikim brojem potpisa), žene i djevojke općine Jarše pri Kamniku (237 potpisa), općina Ratečevo brdo, općina Celje, općina Janževobrdo, općina Kilovče, općina Smerje, općina Prem, žene i djevojke općine Smerje, žene i djevojke općine Prem, žene i djevojke općine Janeževobrdo, žene i djevojke općine Čelj, žene i djevojke općine Kilovče, žene i djevojke općine Rateževo brdo, općina Sv. Ana pri Tržiču (Gorenjsko), žene i djevojke župe Koprivnica u Štajerskoj, žene i djevojke župe Sv. Juraj pri Ščavnici (1666 potpisa), hrvatske žene i djevojke u B e r m u k r a j P a z i n a u I s t r i (225 p o t p i s a), učiteljski zbor pučke škole u Dolu, štedionica i posujilnica u Dolu i o p ć i n a r i o p ć i n e V o d n j a n u I s t r i.

Hvala svima! „J u g o s l a v e n s k i k l u b.“

Otok Šolta za deklaraciju. Brzojavka pučanstva otoka Šolte Jugosl. klubu: „Jugoslavenski klub, parlament Beč. 1. Potpisano sveukupno pučanstvo otoka Šolte najvećim oduševljenjem i najčvršćom odlučnošću potpuno usvaja deklaraciju Jugoslavenskog kluba u Beču od 30. svibnja 1917. videći u njezinom ostvarenju jedine preduvjete k boljoj budućnosti i blagostanju rascijepkanog našeg troimenog naroda. 2. Uvidja, da je za što skorije oživotvorenje spomenute deklaracije potrebit složni rad svih narodnih sila, osobito narodnog predstavništva u hrvatskom saboru. Stoga pozivljemo i zaklinjemo hrvatski sabor, u prvome redu njegovu većinu, hrvatsko-srpsku koaliciju, neka se u ovim sudbonosnim časovima stavi na opće narodno stanovište, te prihvati bečku deklaraciju, kao jedini put, koji vodi do ostvarenja našeg ideala Jugoslavije. 3. Želi što skoriji mir, koji će biti opći, trajni, ako bude proveden na temelju pravedne ravnopravnosti, slobode i bratstva svih naroda. 4. Izrazuje svoju najiskreniju zahvalu svima, koji nastoje oko ostvarenja ovakovog mira, napose Jugoslavenskome klubu i bratskom Češkom savezu, kojima ujedno izrazenje potpuno pouzdanje i priznanje za njihov nesebični rodoljubni rad. Potpisano: Općinska uprava, 24 društva i do najzadnjeg stanovnika otoka, ukupno 4226 potpisa (!) original slijedi. Načelnik Hladinov; dr. Ante Hladinov, liječnik; zastupnici: Banić, Grohote; Calvagni, Gornje selo; Segvić, Srednje selo; Rubignoni, Donje selo i Maslinica; Bozić, predsjednik Šoltanske sloge; Ema Kalebić rodjena Marović i Vilka Mladinov za šoltanske žene i djevojke.“

Iz slavenskog svijeta.

I z H r v a t s k e. Pod naslovom „Kako je pri bratih“ priopćuje „Jugoslovan“ pismo iz Zagreba, u kojem se veli, da je ideja narodnoga ujedinjenja zahvatila već i u Hrvatskoj čvrsti korijen. Budući da su se zadnjih dana opažale razlike u poimanju deklaracijske politike, sakupili su se ovih dana opozicijonalni krugovi, da poskrbe za koncentraciju. Poticaj i vodstvo je preuzela Starčevićeva stranka prava. U koncentraciju će stupiti osim Milinovaca ljudi oko „Novina“, „Glasa S. H. S.“, socijaliste i nekoji članovi koalicije, koji su nezadovoljni njenom sadanjom politikom. Doći će takodjer dalmatinski zemaljski zastupnici dr. Drinković i dr. Krstelj, te disidenti srpske samostalne stranke Valerijan Pribićević i dr. Srgjan Budisavljević. — Madžari bi rado svrgnuli bana Mihalovića, ali ne će to učiniti već i za to, jer za sada nemaju za to mjesto pripravnoga eksponenta, a takodjer ni za to, da na jugu monarkije još bolje ne usplamti misao samoodredjenja Slovenaca, Hrvata i Srba. Za sad im se čini da je bolje, ne izazivlju li mirne koalicije, koja je zadovoljna s vladinim stolicama. Ali ipak danas još nije moguće kazati, ne će li se lijevo krilo koalicije, s dr. Lorkovićem na čelu, odcijepiti i odlučno stupiti u red boraca za narodno jedinstvo.

•

M i i o n i... „Grazer Tagblatt“ i „Tagespost“ iznenada su ustanovili, da Jugoslaveni nijesu doduše veleizdajnici, da su se junački borili, ali da traže previše, ako traže ostvarenje jugoslavenske deklaracije. Naša jugoslavenska deklaracija, uz koju pristajemo i mi, predstavlja medjutim najveće jamstvo za jug monarkije, izraz je najveće vjernosti prama dinastiji i cijelokupnoj državi i morala bi u svakom pravom austrijskom rodoljubu izazvati čustvo udivljenja i harnosti za taj narod, koji je dao državi najbolju svoju krv i koji je, unatoč strašnoj nezahvalnosti, počinjenoj na njemu prije i tijekom rata, dokazao i u svojoj državopravnoj deklaraciji, da mu vijernost i odanost nijesu tek puke riječi. Mjesto tog zasluženog priznanja, vele gradačke novine, da tražimo previše, pošto otimamo Nijemcima put na more. Mi pitamo gradačku gospodu, kako možemo njima oteti nešto, što je i po povjesti i po sadašnjem stanju naše? I naša bi Jugoslavija trebala, da imade direktan spoj sa češkim industrijalnim područjem, a njemačke nam alpske zemlje otimaju taj spoj. Da li je itko od naših političara zatražio pripojenje gornje Štajerske i Niže Austrije Jugoslaviji? Morao je umovati kao njemački političar te izjaviti, to su doduše njemačke zemlje, ali oni nam otimaju neposrednu svezu sa Českom. Nije takva logika slična onoj pred sudom: Meni je trebao njegov zlatni lanac, radi toga sam ga uzeo? Mi ne tražimo ništa drugoga, do toga, da si očuvamo naš narodni posjed od tudjih provalnika, a gradačke novine vele, da je njihovo „pravo“ provaliti u tudje zemlje i silovati njihovo stanovništvo. To je svakako čudnovat pravni osjećaj ove gospode, koja ostaje pri tom, da se mi odreknemo obrane naših prava, kao čovjek zaštite policije, kad mu zlikovci hoće silom oteti lanac i sat. Ali o načelima poštenja, koja ne vrijede samo za pojedine gradjane nego i za čitave narode, ne možemo se cijenkati i popuštati, pošto bi time postali sukrivima moralnog zločina. Mi tražimo jedino to, što nam po pravu ide, a kad bi popustili, morali bi i mi nepravednost proglasiti pravom.

•

I z S l o v e n i j e. Proljeće je osvanulo u Štajerskoj, piše „Jugoslovan“. Rastopio se led i iz plodnih naših poljana i livada iznikao je prijatan cvijet: Jugoslavija. Sve se raduje. I dapače i takvi je dolaze gledati, koji joj se prije nijesu radovali. Za Jugoslaviju izjavljuju se dapače ljudi, koji nijesu nikad bili narodni i koji nijesu ni pojma imali o slovenstvu. — Volja za ujedinjenjem i za slobodnom domovinom ujedinjenog jugoslavenskog naroda je kod Slovenaca takva, kakvu pokazuju narodni brojevi. Dosad je poznato, da je za slobodnu Jugoslaviju glasovalo: 564 općine, 361 kraj sa 155.812 potpisa žena i djevojaka, 21 zastupstvo i školsko vijeće, 15 župana posebice, 49 društava, radništvo i slični slojevi u 102 kraja, svećenstvo u 35 dekanija! I volja će tog naroda pobijediti! — „Jugoslovan“ pozivlje Slovence u Kranjskoj, neka podignu svoj glas proti strahovladi dr. Šušteršiča. Neka zahtjevaju, da se sazove zemaljski sabor, i taj neka zahtjeva onda naše ujedinjenje i izvršuje u djelokrugu, koji mu je dan, načela, za koja se s nama bori vascijeli demokratski svijet! Neozbiljno da je zahtjevati demokraciju i samoodredjenje, vlada li doma tiranija ili oligarhija!

•

P a š i ć z a r a z d i o b u A u s t r i j e. Listu „Die Zeit“ javljaju iz Lugana: „Corriere della Sera“ priopćuje razgovor sa srpskim ministrom-predsjednikom Pašićem, datiran u Krfu, u kojemu je ovaj medju ostalim izjavio, da počimaju Srbi malo po malo osjećati za Italiju simpatije. Prva svrha rata da je razdijeljenje Austrije, kod česa bi morali Česi pomagati. Pašić je mnijenja, da se ofenziva ne dade otkloniti i antanta mora da doprinese najveće žrtve, a to tim više, pošto se približava odluka. Radikalno riješenje balkanskih se pitanja dade postići samo savezom Slavena s Italijom.

•

I z B o s n e. Osječki „Jug“ prima iz Sarajeva: „— Pisanje „Hrv. Dnevnika“ izazivlje već ogorčenje i u najboljem dijelu Stadlerovih pristaša. Franjevački provincijal bio je kod nadbiskupa Stadlera i zamolio ga, da zabrani „Hrv. Dnevniku“ nenarodno i harangersko pisanje, jer će on inače uputiti franjevce, da ne samo ne drže taj list, već da i u narodu protiv njega povedu agitaciju. Kako će se ova afera izmedju Stadlera i franjevaca svršiti, sve očekuje s napetošću. — Iz Mostara dolaze tužni glasovi, jer glad kuca nemilosrdno na vrata. U utorak je gladna svjetina čitavo popodne do na večer 9 sati haračila dućane sa živežom. Redarstvo je bilo nemoćno. Vojništvo, koje je moralo doći iz obližnjeg mjesta, uspostavilo je mir istom kasno u noći. Uzrujanost neprestano vlada, pa ako se brzo ne pomogne, moglo bi se ovo opetovati“.

•

„N e u e F r e i e P r e s s e“ i U k r a j i n c i. Dopisnik je „Neue Freie Presse“ imao razgovor sa članom ukrajinske mirovne delegacije, koji boravi u Beču sa nekolicinom članova ukrajinskog odaslanstva. Medju ostalim je taj gospodin izjavio, da su si u boju proti Ukrajini složne sve ukrajinske stranke, pošto Ukrajinci znadu, da bi boljševički režim značio za njih propast. Boljševici da idu u glavnom za tim, da se dočepaju ukrajinske žetve te da žele nastupiti istom brutalnom silom, kojom se služe u ostaloj Rusiji, takodjer u Ukrajini. Ukrajinci teže samo za tim, što se dade postići, te nijesu skloni gubiti sile za fantastičke ciljeve. Ukrajinci nastoje uspostaviti prijateljske odnošaje sa Austrijom, Njemačkom i ostalim državama četvornog saveza. Što se tiče Cholma, to su Ukrajinci spremni doći u susret Poljacima u toliko, da se odredi pripadnost ove zemlje pomoću plebiscita. Preduvjet je za taj plebiscit medjutim povratak onih Ukrajinaca, koji su bili potjerani od Rusa iz te zemlje ili koji služe ili su služili u ruskoj vojni.

•

Z a g o n e t n a R u s i j a. „Narodni Listy“ pišu: Kad bi nam bio netko pred nekoliko godina kazao, da ćemo imati u dobi bežičnog brzojava, telefona, diplomatskih agentura, stalnog medjunarodnog saobraćaja itd. o tom, što se dogadja po svijetu, zamršenije podatke, nego su ih imali ljudi pred 1000 godina, svaki bi mu se bio nasmijao. Danas u istinu znamo, što je jučer govorio predsjednik kitajske republike, što danas misli australski premjer i kamo će poći sutra kralj argentinskih slaninara na šetnju. Nasuprot ne znamo ništa o susjednoj državi, kojom trese rasulo već mjesece i mjesece; o tim dogadjajima znamo manje negoli o unutarnjosti zemaljske kruglje. Bijela je garda porazila crvenu gardu, crvena je garda porazila bijelu. Boljševici su osvojili Kijev, a istodobno bijahu grozno poraženi. Krilenko je bio službeno odveden u zatvor, a istodobno je službeno opet na slobodi. Ukrajina je primila novac od četvornog sporazuma, mir je medjutim sklopila sa središnjim vlastima. Nitko ne zna, zašto se Rumunjska bori s ruskom revolucijom, ruska revolucija s Ukrajinom. Kaledin sa svima, Kornilov bogzna s kim. Engleski premjer, obično tako dobro informovan, veli dandanas kao običan čovjek iz Dobruške ili iz Vinohrada: „Ne znamo, što se zbiva...“

•

R u s k a „c r v e n a v o j s k a“. Iz Londona se javlja: Osnivanje „crvene vojske“ u Rusiji veoma brzo napreduje. Vanredne osobne pogodnosti, naročito dobra hrana, mame na hiljade momaka, da se prijavljuju kao vojnici u Petrogradu. U prvim trim sedmicama prijavilo se je tobože preko 300.000 momaka u „crvenu vojsku“. Čini se ali, da je pučka vlada privolila, da veće redovite četne tjelesine predju k „crvenoj vojsci“ te da ih neće razoružati. Čini se, da Krilenko, koji je još uvijek vrhovni zapovjednik u Rusiji, nastoji, da se približi Aleksejevu, koji se je, kako je poznato, već odmah u početku sa svojim kozacima nećkao, da razoruža. Krilenko namjerava sastaviti novu, pouzdanu vojsku, iz koje sada izlučuje sve sumnjive elemente. Sada se u Rusiji ne razoružaje, već se za boljševike sastavlja nova vojska, koja bi imala postati veća. I tvornice za proizvadjanje ratnog materijala su opeta počele raditi. Naravno, da manjka surovina. No, nije isključeno, da će se radi dobava boljševici obratiti na Ameriku. Šira javnost se zato mnogo ne zanima, te ne vjeruje, da će boljševici u vojničkom obziru moći nešto poduzeti. — „Kölnische Volkszeitung“ dobiva iz Berlina: Odluka boljševika, da ustroje revolucijonarnu vojsku, imade za Njemačku, a još više za Austro-Ugarsku, neobično opasno značenje. Stigle su već izvjesne vijesti, da boljševici već razmještaju čete, da ih bace na Ukrajinu. Trockova vojna sa oslobodjenim ruskim četama protiv Ukrajine znači vrlo veliku opasnost za novu ukrajinsku državu. Na mjerodavnim mjestima nijesu voljni dopustiti, da im Trocki tako uništi plodove mira s Ukrajinom.

Iz naše povijesti.

Proganjanje slavenskih činovnika u Rovinju.

Interpelacija zastupnika dr. Korošca i drugova na ministra-predsjednika, ministra pravosudja i ministra unutrašnjosti: „Pošto obuhvaća okolica okružnog suda Rovinj pučanstvo, koje je u ogromnoj većini jugoslavenske narodnosti, c. kr. pravosudna je uprava, koja zaposjeda sva vodeća mjesta, uz malo iznimaka, s talijanskim sucima bez jugoslavenskog jezičnog znanja, prisiljena, da ima u Rovinju uvijek namještenih nekoliko prislušnika i praktikanata jugoslavenske narodnosti. Za mlade juriste je život u tom zaostalom gradu teška žrtva, jer uz nestalne odnošaje stanovanja ne samo da nemaju nikakve prilike za društveni saobraćaj, već im je talijansko stanovništvo već po tradiciji neprijateljsko. Ironija je sudbine, da su na početku rata c. kr. oblasti po cijelom Primorju nastupale rukom u ruci s talijanskim pučanstvom proti Slavenima. Talijani su posvuda napadali Jugoslavene kao izdajnike i srbofile, na sve

moguće ih načine denuncirali i u svim obalnim mjestima dalo je uapšenje kakvoga Jugoslavena povoda za sakupljanje mnoštva, koje je obasipalo uapšenike najgadnijim psovkama. Tako je bilo takodjer u Trstu, Gorici i Rovinju. Ta je žalosna činjenica, koja će ostati jugoslavenskom pučanstvu trajno na pameti. To ima svoj razlog u tomu, da se sastoji takoimenovano stanovništvo primorskih gradova, izuzevši Furlane, isključivo iz renegata, koji su za svaku beznačajnost na raspolaganje. Pravdi za volju treba priznati, da pravo talijansko stanovništvo, to su oni malobrojni Talijani, koji su čistoga narodnoga pokoljenja, nijesu odobravali tog postupanja svojih suplemenjaka. Rovinjci takodjer nijesu godine 1914. htjeli da izostanu pri općem proganjanju Slavena. Jugoslaveni se nijesu mogli pokazati ni na putu u ured, ni u javnim lokalima, jer su ih posvuda napadali divljim prijetnjama. Prije zapada sunca morao je svatko biti doma, jer noćju nije čovjek bio ni za svoj život siguran. Pri tom su u ganutljivoj slozi državne i općinske oblasti podupirale rulju. Neki večer mjeseca kolovoza 1914. pred gostionom Constantini na stoline je Rovinjaca napalo 6 mladih Jugoslavena. Budući da su se takodjer na obali sakupljala mnoštva u skupinama, bilo je odmah jasno, da se radi o roganizovanom napadaju. Šestorica se je gospode odmah otputila prema svojim stanovima. Četvorica izmedju njih i to prislušnici dr. Culja, dr. F. Klarić, dr. Kljunić i A. Matanić bi opkoljena od dvije do tri tisuće osoba. Culji i Klunići posrećilo se pobjegnuti u susjednu zgradu, gdje su kasnije svu noć proboravili u predsjednikovoj sobi. Matanić je pobjegao u hotel Adriatico, dok se je Klarić mogao riješiti pomoću revolvera. Spomenuti je treba žalosnu činjenicu, da podpredsjednik c. k. okružnog sudišta, dr. Antonio Sbisa, ne samo da nije poduzeo nikakovih shodnih mjera, već je naprotiv potčinjenim činovnicima naložio, da ne govore medju sobom hrvatski, jer to muti javni mir i red. Takodjer ponovni priziv na vrhovno sudište i na namjesništvo u Trstu nije imao uspjeha. Za c. k. oblasti i žalibože talijansko pučanstvo nije bilo veće zadovoljštine, do li te, da su zatvorili ugledne Jugoslavene, učitelje, svećenike, tako n. pr. zemaljskog odbornika, velečasnog gospodina Andrejčića u Poreču, zemaljskog zastupnika, velečasnog gospodina Kirca u Medulinu i pokrajinskog sudbenog savjetnika u Rovinju Mavera. Dne 27. kolovoza 1914. medju raspravom uapsiše prislušnika Stanka Rodića. Pustiše ga bez hrane ne samo taj dan, nego i drugi i treći, dok ga nije konačno riješio tamničarski lijećnik. Optužili su ga radi zločina po § 83. k. z., izvršenoga tobože time, da je oštetio vojnički telefonski namještaj u Rovinju. Tek osam dana iza uapšenja došao je u ćeliju k uapšeniku redarstveni kancelist Mach, da sastavi zapisnik. Rodić je ostao u rovinjskom zatvoru do 20. rujna, a na to ga odvedoše u Ljubljanu. Tijekom zatvora nijesu mu dali nikakvih, njegovom staležu primjerenih polakšica. Tako mu na primjer nijesu dozvolili, da uzme sa sobom u Ljubljanu rublja ni išta drugoga. Tek na ljubljanskom gradu, u tamošnjem zatvoru, doznao je Rodić, da su ga bila optužila dva općinska redara, da je u noći 19. kolovoza 1914. mimogred izvršio na vojničkom telefonskom namještaju, koji vodi od crkve sv. Fume u lučki ured, atentat — palicom. Oba su tužitelja ispovijedala, da su slijedila prislušnika na sto koraka i na to su začula udarac. To je bilo za oba poštenjaka dovoljan dokaz, da je na telefonski namještaj bio izvršen atentat. Budući pak da nije bilo tobože nikoga drugoga u blizini, oba su naravno smatrala gospodina Rodića napadačem. Oba su redara točno saznala za naslov Rodićev, a ipak su učinila optužbu, da su Rodića svu noć badava tražila, da ga uapse. Gospodin je Rodić bez inoga dokazao, da je bio u noći od 19. na 20. kolovoza kod svojih roditelja u Pazinu. Na to su tužitelji promijenili datum na 21. kolovoza, ali to se takodjer nije slagalo. Redari, koji su naime htjeli, da tobože uapse prislušnika već prve noći, učinili su to tek osmoga dana. Rodić nije imao kod sebe nikakve palice, a takodjer da ju je imao, ne bi bio mogao s njom učiniti ništa telefonskom namještaju, jer žice stoje previsoko. Još te kritične noći pretražili su telefonski spoj, a da nijesu mogli ustanoviti nikakvo oštećenje. Optužnicu su sastavili tek 27. kolovoza, dakle jedva osam dana poslije „strašnog" dagadjaja. Takodjer kućna premetačina, koju su proveli iza optuženikovih ledja, ostala je bez uspjeha. Jednom riječju: Cijela je optužnica bila za svakoga objektivnoga činovnika besprimetna, i dapače sumnjiva. Unatoč tomu, oni su c. k. državnog činovnika jednostavno uapsili. Dne 4. studenoga 1914., kad su bili obustavili vojnički proces, gospoda su Rodića pustili na slobodu. Uslijed nedostajanja svakog činjeničkog stanja, na predlog c. k. višeg državnog odvjetništva u Trstu, odustali su od svake disciplinarne istrage. Takodjer u zatvoru na ljubljanskom gradu postupali su s Rodićem najprostije; turili su ga u nečistu, vlažnu sobu, gdje je bio propuh i gdje je morao slabo odjeven spavati pod otvorenim prozorom bez stakala. Tu si je naprtio kroničan plućni katar, od kojega boluje još dandanas. Slaba hrana mu je nadalje prouzročila neozdravljiv želučani katar. Te dvije bolesti posljedice su čovječje nepravde, koje će morat da snaša gospodin Rodić trajno. Državna oblast nije dala c. k. činovniku nikakve zadovoljštine i takodjer proti denuncijantima, te pakosnim činovnicima, koji su postupali na temelju besmislene optužbe, nije se ništa pokrenulo. Za to pitamo gore imenovanu gospodu ministre, jesu li pripravni, da opisani slučaj ispitaju, da priznaju, da su c. k. oblasti djelomično malomarno, djelomično zlobno postupale, te da daju c. k. prislušniku, gospodinu Stanku Rodiću, potpunu zadovoljštinu?" — To je eto jedna stranica iz naše povijesti. A ima mnogo, veoma mnogo takovih stranica. Zavisi o nama, da ih ne zaboravimo, da ih našoj djeci u krv uštrcamo, u mozak zabijemo, neka znadu i neka se sjećaju.

Domaće vijesti.

Djelovanje istarske aprovizacije. Općinski ured Pula javlja: Prema dopisu zemaljske upravne komisije u Poreču od 4. t. mj. broj 449 opskrbljivanje je Istre s živežom bilo preuzeto od rečene komisije. U tu svrhu bio je utemeljen u Trstu: „Istarski zavod za dobavu". Rečeni zavod započeo je odmah svoju djelatnost i počeli će raspačavati živež, netom isti bude stigao zavodu. Razdioba brašna početi će radi tehničkih poteškoća mjeseca veljače još od komisije u Trstu, novi zavod preuzet će to tek 1. ožujkom t. g.

Iz gradske aprovizacije. Danas u četvrtak, dne 21. veljače, prodavat će poslije podne aprovizacijsko povjerenstvo na gradskom tržištu na živežne karte od broja 1—5000 po dva jaja uz cijenu od 90 filira po komadu.

Provala u tudji stan. Jakov Deprato, stanujući na Vinogradskoj cesti (Via delle Vigne) prijavio je redarstvu, da su nepoznati gostovi posjetili njegov stan, provalivši nasilnim putem u kuću, gdje su isprevraćali pokućstvo i oteli iz ladice K 1400 u novcu, dva sata i tri zlatna prstena. Do sad se tim provalnicima nije moglo ući u trag, i ako redarstvo pomno ispituje.

Provalna kradja u družtvu „Tennis". Redarstvu bi prijavljeno; da su nepoznati zlikovci provalili u garderobu družtva „Tennis" te pokrali i odnijeli cipela iz gume, košulja, hlača i ostale družtvene imovine u vrijednosti od K 1370·—. Redarstvo im je za petama.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Dnevne vijesti.

Pikantan list u prkos cenzuri. Prijatelj nam lista piše: Vi ste novinari nespretni ljudi. Vječito se srdite na krvnog vašeg neprijatelja, kvarite si živce vječitim okapanjem sa cenzurom, a ipak ne postizavate drugog rezultata do onoga, da vam plijene vijesti iz „Slovenskog naroda" ili iz „Reichsposte". Pošto je unatoč nepozitivnom radu našeg duhovnog štitništva strogo zabranjeno misliti drukčije negoli „Tagespost" ili koji drugi slični organ svjetskog glasa, ne preostaje vam u redakciji drugog sredstva, da ispunite list, do škara, lijepila i opreznih citata. Pošto nedostatak papira ograničuje danomice opseg lista, da će doskora biti novine sitnije od poštanskih maraka, ne shvaćamo, zašto ne bi mogli udovoljiti čežnji čitalačke publike za senzacijama i za pikantnim vijestima slijedećom metodom: Skrčite sav list na običan sadržaj, koji se nalazi na zadnjim stranicama svake knjige i pišite: Senzacijonalna vijest o položaju u Poljskoj, zabranjena po nalogu ministerijalne komisije, broj taj i taj, od dne toga i toga, može se čitati: U „Glasu Slovenaca, Hrvata i Srba", „Hrvatskoj Riječi", u „Kalendaru za invalide" i u tjedniku za tercijalke, uz točno navedenje broja, stranice, retka i stupca. Ove se novine kupuju kod Krmpotića ili Fajta ili se čitaju u kavani Narodni dom, Tegetthoff, Central itd. Tako redom za sve najzanimivije vijesti. Javnost će vam biti zahvalna za takve putokaze, a vi ćete prodavati list i činiti i inače dobre poslove. Stupite u saobraćaj sa svim novinama, koje kanite citirati, a sa svim kavanama, koje namjeravate navesti i neka vam plaćaju za svaki citat po jednu krunu. Time ćete novinama steći čitalaca, kavanarima posjetnika, a vaš list bit će list listova, kao pjesma nad pjesmama, bit će ekstrakt javnog mnijenja, Bedecker kroz novinarski svijet, kroz zamršene dnevne dogadjaje svjetske kronike te ćete mnogo prištediti na papiru, tisku, slagarima itd. Eto, cosi si fa . . .

Radničko pitanje.

Došlo je doba, da okupimo takodjer u našem gradu sile našeg jugoslavenskog radništva u organizaciju i da sa ovim ujedinjenjem naših najvećih narodnih energija udarimo temelje našem radu oko budućnosti i procvata našeg naroda. Ne ide se za tim, da se cijepka radničke sile, pošto i mi stojimo u toliko na medjunarodnom stanovištu, u koliko pristajemo bez ograničenja uz potrebe solidarnosti radništva u svim staleškim pitanjima. Ali na drugoj je strani potrebno, da se ostvari naša jugoslavenska radnička organizacija, a to ne toliko iz staleških koliko iz državnopravnih razloga, koji bi mogli postati kobnima ne samo za narodnu stvar već i za naš radnički stalež uopće. Jugoslavenska je naime država jedino jamstvo, da će i naš radnički stalež stići onu važnost u budućnosti, koja mu pripada prema općim prilikama u našim zemljama. Dok su ostale zemlje u Austriji više ili manje buržoaske, mi buržoazije ni nemamo. Demokratski bi izborni sustav donio i buržoaziji znatno zastupstvo, a pošto naš narod ne tvori većine u Austriji, nalazili bi se i njegovi radnički i seljački zastupnici vječito u manjini te ne bi mogli uspješno zastupati radničkih prava; kako naši današnji narodni zastupnici ne mogu da nametnu parlamentu volju svog naroda, ne bi mogli niti naši radnički i seljački zastupnici, da iznude od takovog parlamenta priznanje prava našeg radničkog i seljačkog naroda. Ali imade još drugih, zamašnijih razloga, koji traže, da se naš radnički narod organizira u znamenju državnopravnog programa. Država se je ovim ratom tako strašno zadužila, da se financije ne mogu spasiti dosadašnjim financijskim sistemom. Kao što i Rusija, morat će i naša država da socijalizira različite grane produkcije, da preuredi barem djelomično privredni život po socijalističkim načelima, da podržavi različita poduzeća, e da uzmogne dosadašnjim dobitkom privatnika pokriti državni manjak. Središnja bi se time vlada ojačala, imala bi time mnogo više sredstava, da utječe na narod i da vlada njima. Veoma bi lako mogla ona nekog dana nadomjestiti n. p. radnike jugoslavenske narodnosti u Puli sa Talijanima ili Nijemcima, a naši zastupnici ne bi mogli da učine ništa proti tomu, pošto bi uvijek bili u manjini. O pravcu politike u našim zemljama odredjivala i zaključivala bi uvijek nejugoslavenska većina, a vlada, koja bi raspolagala sa najvažnijim poduzećima u našoj zemlji, mogla bi isključiti iz njih naše radnike ili prisiliti ih da ovi pristaju uz ovaj ili onaj frankovački program. Do ove socijalizacije će bez sumnje doći, što će oputiti centralu u Beču, a oslabiti utjecaj našeg naroda na nju. Vlada će imati onda više oružja proti nama negoli mi proti vladi. To su najvažniji razlozi gospodarskog značenja, koji nas sile, da zahtijevamo jugoslavensku državu, a čine ovu jugoslavensku državu glavnim postulatom našega radništva. Kakove li koristi od različi in poboljšica, koje bi vlada nudjala radnicima, kad bi ova ista vlada mogla da isključi po miloj volji naše radnike iz državnih poduzeća? Radi toga je potrebno, da se preurede u Austriji prilike na takav način, da će u našim zemljama doći do izražaja volja našega naroda, i to je samo onda moguće, ako se ostvari naša jugoslavenska država, koja će obuhvaćati sve jugoslavenske zemlje. U toj će državi biti gradjanstvo veoma slabo zastupano; glavno će se zastupstvo sastajati od radnika i seljaka, ova nam činjenica daje jamstvo, da će ova radnička i seljačka većina u našem budućem parlamentu najbolje zastupati svoje ili radničke i seljačke interese. Tko bi mogao danas da spriječi postignuće ovog našeg cilja, od kojega je odvisan ne samo naš život kao Jugoslavena već i život kao radnika i seljaka? Jedino imperijalizam jedne ili druge nama nesklone narodnosti. Radi toga mora da bude naša organizacija radnika narodna, i ako će biti u metodi, u sudjelovanju u boju za radničke interese sa radnicima ostalih narodnosti medjunarodna. Cilj je naš, da sa jugoslavenskom državom postignemo na jedan put sve one poboljšice za radnike, koje su nužne za razvoj tog najvažnijeg staleža. Neka odluči svaki radnik ovo pitanje, što se njemu čini bolje: ili boriti se za malenkosti vječitim štrajkovima i sporovima sa vladajućim sistemom ili preuredjenje sistema u smislu radničkih želja i zahtjeva; vječiti boj sa vladom nesklonom našemu narodu i našem radniku ili obnova vlade u smislu radničkih težnja, da postane vladom radnika i seljaka, koja ne daje narodu, ako je prisiljena, milostinju, već koja je jedino postavljena na vladu, da se brine za dobrobit radničkog i seljačkog naroda. Mi tražimo jugoslavensku državu, kao državu radnika i seljaka te vidimo u njoj jedinu mogućnost, da se provedu ne samo naši narodni već i naši zahtjevi kao naroda pravih demokrata, radnika i seljaka. Postignemo li jugoslavensku državu, zasigurano je našem radničkom staležu ono blagostanje, za koje bi se morao inače mučiti i znojiti stogodišta. Mi želimo vidjeti novi svijet već u naše doba i ne dati se iz oportunističkih obzira zavaravati srećom naših potomaka. Našoj djeci hoćemo zapustiti kao sigurnu baštinu našu jugoslavensku demokratsku državu, koja će biti država radnika i seljaka i koja će i našoj seljačkoj i radničkoj djeci najbolje znati, da obezbijedi budućnost.

Jugoslavenski radnik.

Prosvjeta.

F. M. Dostojevski: Idiot. Moderna knjižica izdala je u prevodu izvrsna prevodioca Ise Velikanovića ovo najveličajnije djelo ruske i svjetske književnosti. To je djelo bilo, može se reći, životni zadatak Dostojevskoga, jer je u njemu htio da pokaže pozitivno lice beskrajne dobrote, požrtvovanja i čovještva, tako zvani čovjekov viši um, kojim se — po Dostojevskome — odlikuju Rusi nad drugima. Takovo lice odvaja se toliko od svoje okoline svojim „višim umom“ te je sasvim razumljivo, kad ga ona smatra — idiotom, medjutim je on Krist. Sam Dostojevski opisuje ideju toga romana ovako: „Ideja je romana već davna i meni draga, ali je tako teška, da je se dugo nijesam smio da prihvatim. Glavna je namjera romanu, da prikažem pozitivno prekrasnoga čovjeka. No ništa nije teže od toga na svijetu, a osobito sada . . . Prekrasno je ono, što je ideal, ideal ni naš ni onaj civilizovane Evrope nije još ni izdaleka izradjen . . . Od prekrasnih lica u kršćanskoj literaturi stoji iznad svih kao najsavršenije lice Don Kihot. No on je samo zato prekrasan, jer je ujedno i smiješan“. Tako je i njegov knez Myškin možda za niske duše smiješan, dok je uistinu protagonista nove civilizacije, koja se tek stvara. O ideji Idiota napisao je predgovor dobar poznavalac Dostojevskoga dr. Dragutin Prohaska. — Prvi i drugi dio romana obuhvaća 44.—46. svezak Moderne knjižnice, te se dobiva u svim knjižarama uz cijenu od K 5·40 broširano, a uz cijenu od K 6·40 uvezano. Doskora će izaći i treći i četvrti dio toga romana kao 47.—50. svezak Moderne knjižice, pa će tako i naši čitatelji imati u izvrsnom prevodu ovo najruskije djelo, koje u najvećoj mjeri predstavlja rusku civilizaciju, kako ju je sebi zamišljao ruski genij Dostojevski.

Gospodarstvo.

Bilanca i vrijednosni papiri.

Da se odmjeri vrijednost raznih državnih papira, bile su njihove cijene s danom 31. decembra 1917. uredno ustanovljene vladinom naredbom, koja se dobije od uprave uredovnog lista bečke burze (Beč I. Börsengasse). Svaki istisak stoji s poštarinom 55 para. Ali zadruge smiju u svojim obračunima procijeniti državne papire i drukčije prama svojem uvjerenju t. j. niže od cijenjenja bečke burze. Celjska „Zadruga“ piše: Ako pogledamo u burzovni popis, vidimo, da su raznim papirima odmjerene takove cijene, koje su preko mjere visoke. Prilike su novčanog trga posve normalne. Mora se računati, da je današnje stanje nestalno i da mogu cijene vrijednosnim papirima prije ili kasnije znatno pasti. Ne smijemo zanašati se, da bi se realizirao dobitak, koji rezultira sada iz previsokih današnjih cijena nekojih papira. Lahko bi se moglo dogoditi, da po koja zadruga se nadje kasnije u neprilici, bude li u svojim bilancama računala nerealnosti. Ni govora nema, da bi zadruge morale bezuvjetno bilancirati vrijednosne papire po cijenama bečke burze. Niti porezni propisi toga ne nalažu, i ako se tako umanja porezni dobitak, jer nije pravo da se uporezi nerealni kurzni dobitak. Bilance se mogu i moraju sastaviti trgovački pravilno; kako to odgovara istinitim cijenama vrijednosnih papira. Uredne cijene su svakako maksimalne cijene, kojih se u bilanci ne smije prekoračiti. Preporuča se s toga, da se zaračunaju dosta niže, a ne više svakako od kurznih cijena dne 25. julija 1914. Ako hoće ipak koja zadruga da svoje papire bilancira po uredovnoj odmjeri, neka izravna po tom taj nerealni čisti dobitak u posebnom fondu za pokriće kurznih gubitaka.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 22. veljače 1918. Broj 945

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Na visoravni Asiago i istočno od Brente topničke borbe. — Čete su Linsingenove vojne skupine u daljnjem napredovanju, te su zaposjele Rovno. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 21. (D. u.) Zapadno bojište: Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Na mnogo mjesta topnička i minometna vatra. Sunak je u Argonima bio okrunjen uspjehom. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na fronti je u Loreni bila bojna djelatnost na mnogo odsječaka izmedju Saale i Plaine pojačana. Jaki su francuski odjeli navalili na večer na naše postojanke kod Monzel-Rechicourta i Monaucourta. Na pojedinim je mjestima neprijatelj prodro. Naša ga je pješadija u protuudarcu opet izbacila i privela veći broj zarobljenika. — Istočno bojište: Bojna skupina Eichhorn: S otoka su Moona unišle naše čete nakon prekoračenja zamrznutog Sunda u Estonsku i zaposjele Leal. Napredujući uzduž Riškog zaljeva stigle su u Pernigel i Lemsal. Kod Lemsala je došlo do kratkog boja, u kojemu bje zarobljeno 500 Rusa i zaplijenjeno 20 topova. Wenden bje prekoračen. Naše čete stoje pred Welmarom. Izmedju Dvinskog i Temsena napredujemo prema zapadu. — Bojna skupina Linsingen: Kretanja napreduju. Na čitavoj su fronti zaposjednute važne željezničke i cestovne točke. Rovno je neprijatelj ispraznio. Plijen se još ne da ni približno pregledati. Dosad bje javljeno: Zarobljeni: 1 zapovijedajući general, više divizijskih zapovjednika, 425 časnika i 8700 momaka. Plijen: 1353 topa, 120 puščanih strojeva, 3000 do 4000 vozila, željeznički vlakovi s oko 1000 željezničkih kola, mnoga od ovih natovarena živežem, zračna lijetala i drugi nepregledni vojni pribor. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 21. (D. u.) Zastupnička je kuća nastavila prvo čitanje proračunskog provizorija. Prelat je Hauser govorio proti poljačkim govornicima, nakon toga o željama glede otpusta starijih godišta i izjavio, e hoće i kršćanski socijali, da se vojnici povrate kućama, ali oni se ne mogu predobiti za takovu politiku, koja izrabljuje ratnu nuždu domovine, kako bi se stvarali politički pritisci. Mi smo svojim protivnicama već po stotinu puta ponudili, da sklope mir; ali hoće rat voditi dalje. Tek jučer sam imao zgode, da sa Nj. Veličanstvom govorim glede toga; Nj. Veličanstvo mi je naložilo, neka ovoj kući kažem, da mu zadaje najveće brige to, što se mora nastavljati rat, i da On ništa srdačnije ne želi, nego da vojnike što prije pošalje kuće. (Burno, dugotrajno odobravanje lijevo i kod Ukrajinaca.) Osobito je Nj. Veličanstvu stalo do toga, da stara godišta otpusti, što prije je moguće. (Ponovno, burno odobravanje lijevo i kod Ukrajinaca.) Mi se vjerujemo u riječ carevu. On je plemenit, dobar, od srca dobar vladar. On ne uživa u prolijevanju krvi i nema interesa za to, da produlji rat ma samo i na jedan sat. Pouzdajemo se u Njega i Njegovog ministra izvanjskih poslova, grofa Czernina, koji će nam što prije donijeti sveopći mir, a time i sveopće razoružanje. (Odobravanje lijevo i kod Ukrajinaca.) Ministar je predsjednik spomenuo za tim napadaje na Njemačku, učinjene tečajem rasprave, kao i jučerašnju uvrjedu jednog člana ukrajinske republike.

Beč, 21. (D. u.) Zastupnik Tresić-Pavičić prosvjeduje proti pregovorima u Brestu Litovskom, kaošto i proti stanovištu grofa Czernina glede prava samoodredjivanja naroda. Grof se Czernin vara, ako misli, da se mogu voditi mirovni pregovori na temelju neumješavanja u unutrašnje prilike. Tko kani imati red i mir izvana, mora u prvom redu imati mir u vlastitoj zemlji. Dodje li sad do mirovnih pregovaranja sa zakonitim zastupnicima neprijateljskih država, tad ne će moći ništa da se odluči bez Jugoslavena. Nema smisla govoriti o miru, dok jedan od protivnika nije oboren na tla. Mir će moći da sklope samo demokracije čitavog svijeta na temelju demokratskih načela. — Zastupnik Birker spočitava Poljacima nezahvalnost prema Njemačkoj i označuje njihovo dosadašnje držanje kao politiku odmazde. Govori o gospodarstvenim odnošajima Koruške, kod česa podnaša različite želje tamošnjeg pučanstva. Odbija spočitavanja Jugoslavena proti koruškim Nijemcima i naglašuje, da su Nijemci u Koruškoj živjeli uvijek u dobrom sporazumu sa Slovencima i da su Nijemci uvijek štitili Slovence. — Zastupnik Isopescul-Grecul izjavlja, da Rumunji već iz patrijotizma ne mogu vladi uskratiti proračun. Austrijski Rumunji čvrsto pristaju uz cara i državu i mogu se glede sadašnjih mirovnih pregovora sa Rumunjskom čvrsto osloniti na grofa Czernina, u kojega se pouzdaju. — Zastupnik dr. Pogačnik spočitaje njemačkom narodu pohlepu za zemljama i nadgospodstvo, te izjavlja: Isto tako, kaošto si mi zabranjujemo svako umiješavanje u naše unutrašnje stvari, moramo otkloniti i umiješavanje Njemačke u naše unutrašnje stvari. Nasuprot zastupnik Pirker pritužuje se glede zapostavljanja Slovenaca u Koruškoj. Govornik kritizuje upravnu praksu u južnim zemljama i pritužuje se proti cenzuri u Kranjskoj. Način opskrbe invalida nalazi nedostatnim i govori o prilikama glede prehrane u južnim predjelima. Konačno apeluje na vladu, da dade Jugoslavenima državu. — Zastupnik Viskovsky diže se proti režimu Njemačke u Rusiji, želi Ukrajini sa strane Čeha najbolji uspjeh i naziva joj dobrodošlicu u velikoj obitelji slobodnih naroda, u kojoj hoće i Česi da si pribave mjesta za same sebe. Osvrćući se na mir u Ukrajini, izjavlja, e on nije takav, da stvori radost kod prijatelja mira. Pošto Česi do ovog mira i do onih, koji iza ove krparije stoje, ne goje povjerenja, glasovat će proti ovom proračunskom provizoriju. — Zastupnik dr. vitez pl. Vasilko izjavlja u polemici proti jučerašnjim izvodima zastupnika Daszinskog, e je neopravdano, ako sa poljačke stranke viču na njemački militarizam, jer su Nijemci oslobodili poljačko tlo ispod ruskih ralja. Govornik se tuži na poljačko samovoljstvo u Galiciji i zastupa konačno zahtjev Ukrajinaca za samostalnom državnom tvorevinom unutar granica Austrije. — Zastupnik se Abram tuži na gospodarske odnošaje u Tirolu. U polemici proti zastupniku Erleru izjavlja, neka se nitko ne oduševljava za njemačko-češku slobodu, a ujedno da traži prijateljstvo talijanskih Tirolaca. Talijani u južnom su Tirolu jednakopravni državljani i vlada neka sklopi s njima što brže dobre odnošaje. — Nato bje rasprava prekinuta. — Na predlog zastupnika se Hummera daje financijalnom odboru četrnaestdnevni rok u svrhu, da poda svoj izvještaj glede predloga zastupnika Teuffela, Hummera i drugova radi dozvole skuparinskog doplatka. Naredna sjednica sjutra u 11 sati dopodne.

Iz Rusije.

: Stockholm, 18. (P. b. a.) Pučkim su povjerenicima u donskoj republici imenovani: Sergejev, predsjednikom; Magidov, radnje; Menešudov, financije. Povjerenstva su za poljodjelstvo, opskrbu i nastavu zaposjeli socijalni revolucijonarci lijevice.

Stockholm, 20. (D. u.) List „Utro Russii" osudjen je na novčanu globu od 100.000 rubalja, jer je priopćio kartu pod naslovom: „Zemljovid Rusije gospodina Trockoga", za koju je sad pronašao, da bi ona mogla osumnjičiti namjere Trockoga proti središnjim vlastima. Zavod Smolni uskraćuje izdavanje inozemnih putovnica za socijalne revolucijonarce Rosnova i Suhomlinova, koje bi njihova stranka imala izaslati u inozemstvo u svrhu organizacije medjunarodnog socijalističkog kongresa.

Genf, 20. „Petit Journal" javlja iz Petrograda. U noći od nedjelje na ponedjeljak bile su sve ruske i finske luke zatvorene na zapovjed pučkih povjerenika.

Stockholm, 20. Nakon prekida od sedam je dana opet bio uspostavljen brzojavni promet izmedju Stockholma i Petrograda. Iz ruskog glavnog stana stiže sva sila zakasnjelih vijesti petrogradske brzojavne agenture, koje si sve protuslove. Iz ovih se vijesti razabire, da pojedini dijelovi ruske države mijenjaju svoje gospodare od dana u dan. Tako je posljednjih dana Kijev dvaputa, a Roglozev i triputa promijenio gospodara. Brzojavna agentura javlja takodjer, da su članovi rade i ukrajinskog izaslanstva u Brestu Litovskom bili uapšeni, vijest, koja je bez sumnje neistinita, pošto se rada nalazi u Žitomiru, a članovi mirovnog izaslanstva djelomice u Berlinu, a djelomice u Beču. Prema drugoj je jednoj vijesti petrogradske brzojavne agenture došlo u rumunjskoj armadi do pobune; prema trećoj nekoj, takodjer službenoj vijesti, rumunjske su čete već na putu u Odesu.

IZ FINSKE.

: Petrograd, 17. (D. u.) P. b. a. I čitava se južna Finska nalazi u rukama crvenih. Položaj se danomice poboljšava. Na sjeveru je borba neprestano u tečaju. Pobjeda je crvenih osigurana. Više od polovice Finske stoji pod njihovim gospodstvom. Danas odlazi povorka oklopljenih automobila, topova i puščanih strojeva na frontu.

: Stockholm, 18. Kako javlja list „Novaja Žizn", sastavilo je rusko pučko povjerenstvo posebni odio četa, koji će biti poslan u Finsku, da ondje podupre crvene gardiste.

: Kopenhagen, 18. „National Tidende" javlja iz Stockholma: Zapovjednik je obalne oklopnjače „Thor" pozvao Ruse, da ostave alandsko otočje. Rusi su dignuli u zrak skladište municije i upalili postaju za signalizovanje u Eckeroe.

: Petrograd, 19. (D. u.) P. b. a. Čitava se sjeverna Finska od Tornee do Uleaburga nalazi u rukama crvene garde, dok je srednji dio zemlje u rukama bijele garde. Gradski kotar Tammerfors stoji na strani crvenih. Neispravna je vijest, da je došla municija iz Švedske u Finsku.

: Stockholm 19. (Svenska Telegramm Byran.) Ledolomac „2" i parobrod „Heimdal" otputovali su na alandsko otočje s naoružanom momčadi, da eventualno odvezu finske zaštitne garde i ruske čete. Stoga jest i bila odgodjena ekspedicija u Mäntyluoto. Pucanje je na alandskom otočju prestalo.

: Stockholm, 19. List „Izvestija" opisuje postupak boljševika u južnoj Finskoj i okolišnjim predjelima. Prema njegovu pisanju stavljaju boljševici pred ratni sud i osudjuju na smrt sve one, koji su pod sumnjom, da stoje ma i u najmanjoj svezi sa zaštitnim četama. Samo u Revalu je bilo za 300 osoba proglašeno, da ih može svako ustrijeliti. Revno hvataju i bivše redarstvene činovnike, tako te se ovi moraju djelomice sakrivati po podrumima. Koga od njih nadju, taj je izgubljen. Jedan je od redarstvenih činovnika bio nedavno doveden pred svoju kuću i ustrijeljen. Nato su crveni gardiste raskomadali njegovo truplo i pobacali komadiće njegovoj trudnoj ženi. U svojim novinama nastoje boljševici, da sva nedjela, koja oni sami počinjaju, svale na zaštitne čete.

Stockholm, 21. (D. u.) Položaj na Alandskom otočju postaje posljednjih dana sve zagonetnijim. Kako saznaje list „Stockholm Dagbladet" od ministra za pomorstvo, nastupila je osobito uslijed dolaska od 500 bijelih gardista znatna promjena, pošto ih u jednu ruku pučanstvo na Alandu osobito ne voli, a u drugu ruku zaostaju svojom jakošću za Rusima. Osim toga dolaze i crveni gardiste. Na otoku se dakle nalaze sad četiri stranke, ruske čete, bijele i crvene garde, kao i Švedi, koji su danas takodjer bili pojačani četama. Švedsko izaslanstvo stoji u brzojavnoj svezi s finskim poslaništvom u Stockholmu. Kako isti list javlja, traju neprijateljstva izmedju bijele garde i Rusa još i nadalje. Kod toga je bijela garda u lošijem položaju, pošto mogu Rusi iz svojih utvrda na alandskom otočju pucati na čitavo otočje. Položaj je na alandskom otočju tako zaoštren, da list „Svenska Dagebladet" traži izaslanje novih ekspedicija, koje bi se sastajale iz ratnih brodova i dva prijevozna parobroda. — U Finskoj će se sad uvesti sveopća obvezatna vojna dužnost.

Mir sa Rusijom.

Berlin, 20. Kako se tu glasa, stavlja njemačka vlada kao uvjet za mir sa Velikom Rusijom bezodvlačno i posvemašnje ispražnjenje Finske, Estonske i Kuronske.

Stockholm, 20. „Allehanda" doznaje iz Vase, da je boljševička vlada bila svrgnuta prevratom socijalnih revolucijonaraca pod vodstvom Černova. Lenin i Trockij su tobože pobjegli prema Rigi.

Zračna navala na Inomost.

Inomost, 21. (D. u.) Jučer popodne preletjeja su četiri neprijateljska lijetala, zatim jedno veliko bojno lijetalo, oboružano puščanim strojevima i tri nosača bomba, grad Inomost. Izbačeno bje oko 8 lakih bomba u težini od 8 do 10 kilograma, medju njima 3 upaljive bombe. Ove su eksplodirale i prouzrokovale na raznim mjestima grada laglju stvarnu štetu. Nažalost je napadaj iziskivao i žrtava. Jedna bje žena ubijena, 2 osobe znatnije ranjene, a više njih teže ranjenih. Zračni se lijetač spustio sve do 300 metara u nizinu i pucao je te nizine na 2 na sreću prazna malteška bolnička vlaka puščanim strojevima.

* Krunsko vijeće obdržavalo se je dne 19. o. mj. u Beču. Trajalo je više sati, a raspravljalo se je na njemu o reformi ustava.

* Mirovni ugovor s Ukrajinom odobrilo je 19. veljače savezničko vijeće u Berlinu.

* **Granice izmedju Austro-Ugarske i Ukrajine.** Odredba je članka 2. mirovnog ugovora sa Ukrajinom, koja glede novih granica uspostavlja status quo ante, naime ono stanje granica, kakovo je bilo prije rata s veliko-ruskom državom, sad potpuno provedena. Do 18. o. mj. zaposjele su naše čete sveukupno područje sve do državne granice bez ikakvih upadica.

* **Parnica proti Bolo-paši.** Rimsko novinstvo prosudjuje parnicu proti Bolo-paši začudo oprezno. Izručenje Cavallinija smatraju nemogućim, premda je pariška smrtna osuda talijanskim sucima otešćala njihovu službu. Sad se mora tek dokazati, da li je Cavallini nadovezao svoje sveze s Kedivom nakon početka rata s Italijom.

* **Senator Humbert uapšen.** Senator bje Humbert dne 17. veljače uapšen u svom dvorcu u departementu Calvados, kamo je prekjučer bio stigao.

* **Wilson i konferencija u Versaillesu.** Zastupnik lista „Daily News“ saznaje iz posve pouzdanog izvora, da Udružene države nijesu poslale bile nikakovog zastupnika na konferenciju antante u Versailles, te da stoga Wilson nije nipošto odgovoran za zaključke na toj konferenciji.

* **Rumunjska i mir.** „Times“ javlja: General je Averescu kao novi ministar predsjednik savezničkim vladama službeno priopćio, e Rumunjska nikako nije u stanju, da obdržava obveze prijašnje vlade, koje su bile sklopljene pod drugim uvjetima. — „Züricher Post“ javlja iz Rumunjske: U visokim političkim krugovima naginje raspoloženje sve više sporazumku sa središnjim vlastima, dapače i savezu s njima. Valja imati na umu, e središnje vlasti nijesu ni najmanje upućene na to, da sa Rumunjskom sklope mir pod svaku cijenu. Ako itko, a ono bi Rumunjska crpila korist iz što skorašnjeg mira.

* **Neovisna Litva.** Berlinski list „Tägliche Rundschau“ saznaje sa posebne strane: Litavsko je zemaljsko vijeće zaključilo dne 16. o. mj. jednoglasno, da će vladi Rusije, Njemačke i drugih država poslati adresu, u kojoj proglašuje uspostavu neovisne, na demokratskom temelju osnovane litavske države sa glavnim gradom Vilnom i otcijepljenje te države od svih državnih sveza, koje su postojale bile s drugim državama. Temelje će ove države, za koje moli državno vijeće, da ju tudje vlade priznaju, i odnošaje njezine prema drugim državama ustanoviti ustavotvorna skupština, koja će biti što prije sazvana.

* **Khuen Hedervary,** nedavno preminuli bivši „glasoviti“ hrvatski ban, bivši ugarski ministar-predsjednik itd., bio je nedavno odlikovan po njemačkom caru srebrnim krstom za zasluge.

* **Londonski list „Times“,** jedan od najuvaženijih engleskih listova, kupila su onomadne dva poznata milijunaša; prvi je John Ellerman, jedan od najbogatijih brodograditelja na svijetu, koji je tečajem rata kupio bio Wilsonovu prugu.

* **Udružene države i zaključci konferencije u Versaillesu.** Reuter brzojavlja iz Londona, da javljaju listu „Times“ iz Washingtona: Sad se tek može jasno prosuditi držanje Wilsona i naroda u Udruženim državama naprama vrhovnom ratnom vijeću u Versaillesu. Udružene države podupiru sve vojničke mjere, za koje su se odlučili u Versaillesu, podupiru ih od svega srca, ali Wilson i Amerikanci žele, da im budu otvorene ruke, u koliko se radi lih o čisto političkim stvarima. S toga razloga ne će Udružene države sudjelovati kod čisto političkih vijećanja u Versaillesu, nego će izaslati samo političkog posmatrača, koji će se ograničiti na to, da izvijesti o toku ovih rasprava vladu Udruženih država. Udruženim je državama istotako, ako ne možda još i više nego drugoj kojoj savezničkoj državi, stalo do toga, da razmrska njemačku vojničku autokraciju, ali čim bude ovaj cilj postignut, ne će ih se više toliko ticati druga čisto europejska pitanja, naime promjene područja.

Političke vijesti.

Ruska revolucija i njemački novac.

Ruski dopisnik „Neue Zürcher Zeitung“, A. Cl., piše: Otkrića „Petit Parisien“ o njemačkoj propagandi u antantinim i neutralnim državama pobudjuju veliku pozornost. Nešto potanjega o izvoru od pariškog lista objavljenih dokumenata teško se dade ustanoviti. Prvo je pitanje, da li su autentični. „Journal de Geneve“ tvrdi, da jesu; no ja sumnjam u autentičnost mnogih spisa, koji se tiču Rusije. Vrlo mi se sumnjiva čini i nedavno objavljena brzojavka njemačke državne banke na zastupnike njemačkih banaka u Švici. Ponajprije valja imati na umu, da je ova brzojavka nosila tobože datum 2. ožujka 1917.; ruska je revolucija, kako je poznato, buknula kasnije! I da je njemačka vlada „pripravila“ rusku revoluciju, to ima ipak ona brzojavka još mnogokoju tamnu točku. Tako se n. pr. veli, da se iz Rusije zahtijeva novac, dok je većina osoba, kojima je tobože njemačka državna banka otvorila kredit, boravila u inozemstvu. Treba istaknuti, da je u brzojavci imenovani Trocki u ono vrijeme boravio u Udruženim državama, dok se je Kamenev nalazio u sibirskom progonstvu. Mora se jednom za uvijek odstraniti legenda, da su Lenin, Trocki, Lunačarski i drugi vodje revolucije razvili vanredno svoju djelatnost po narudžbi njemačkog generalnog stožera. Nešto se veoma važna mora uvijek imati pred očima: istina je, da su se oko zastave lenjinizma sakupili veoma mnogi sumnjivi elementi, koji su za novac često stajali u službi neprijatelja, te je tako žaliti, što ovdje nijesu svom strogošću pazili na to, da svoje redove pročiste i da revolucijonarno-socijalističko gibanje očuvaju od poniženja. Tumačiti stvar tako, kao da su svi čini pravih stranačkih vodja bili poduzeti uslijed njemačkog novca, ne bi bilo samo nevrijedno, već i prečiše jednostavno. Imena Trocki, Lenin, Lunačarski itd., nijesu nam tekar od jučer poznata, već su unešena u povijest internacijonale. To su većim dijelom vanredno nadareni ljudi, koji su svoj život stavili u službu stvari, koja je njima bila najsvetija. Istina je, da su zaslijepljeni, ali ne neprijateljskim novcem, već od njihove zvijezde roditeljice, od socijalne revolucije. Socijalna je revolucija njihov cilj, i da postignu taj cilj, su oni, čini se, pripravni da upotrebe svako sredstvo. Neka se o boljševicima misli kako se hoće — piše je oštar protivnik maksimalizma — valja obzirom na besmisleno klevetanje istoga istaknuti, da su ljudi, kojih se imena dnevno opetuju na čitavom svijetu, osobno posve pošteni i veoma idealni muževi. Osim toga se žalosna vladavina u Petrogradu neda srušiti klevetanjem.

Italija i rasulo Austro-Ugarske.

Iz Lugana brzojavljaju sa danom 20. veljače: Listovi „Popolo d'Italia“, „Corriere della Sera“, „Secolo“ i drugi nijesu nikako zadovoljni sa shvaćanjem ministra izvanjskih poslova Sonnina, da se zahtjevi Italije, iskazani u londonskom ugovoru, dadu dovesti u sklad i sa daljnjim opstankom Austrije, jer da je to shvaćanje s jedne strane neispravno, a s druge strane pogibeljno po budućnost Italije. Ovi listovi traže, pogotovo što ne vide bližeg puta u korist Italije, da Sonnino otvoreno nastupi proti rasulu Austro-Ugarske i u tom smislu tobožnju sadašnju državnu krizu u Austriji diplomatski iskoristi, kao i da u austro-ugarsku vojsku prema osnovi neprestano unosi takova slavenofilska agitacijona sredstva, koja bi dovela do pobune.

Iz slavenskog svijeta.

Češki glas o Jugoslavenima O namjeravanom putovanju izaslanstva gradonačelnika nekojih južno-štajerskih i koruških gradova u Beč, da pod vodstvom bečkog gradonačelnika dra. Weisskirchnera kod vladara prosvjeduju proti političkim težnjama Jugoslavena, primjećuje praški list „Narodni Politika“: Kako je poznato, traže Jugoslaveni za sebe samo pravo i pravicu i u tom vide Nijemci zločin proti sebi. Kako se čini, smatraju Nijemci Jugoslavene dobrima samo za svoje germanizatorne čežnje. No Jugoslaveni se nipošto ne daju ponijemčiti s toga trče Nijemci sami vladaru, da se potuže proti Jugoslavenima. A što bi kazali Nijemci u slučaju, kad bi izaslanstvo svih jugoslavenskih gradova zamolilo za audijenciju kod vladara, da mu kažu istinu.

•

Iz češkoga svijeta. „Narodni Listy“ predlažu, da se uvede narodni porez. Svaki Čeh neka plaća mjesečno po deset filira narodnog poreza. Udovolji li samo jedan milijun njih toj dužnosti, to bi svaki mjesec stajalo na raspolaganje 100.000 kruna za najvažnije narodne svrhe. — Za prošlu je nedjelju bila sazvana, po redarstvu jednom već zabranjena, češka ženska skupština u gradjanskoj reduti u Pragu. U subotu je do podne bila skupština opet zabranjena, ali uslijed intervencije zastupnika konačno ipak dozvoljena. „Die Zeit“ javlja, da je skupština bila brojno posjećena i da je mirno protekla. Govorilo je više žena, medju njima i gospodja Vik-Kuneticka, koja je bila godine 1914. izabrana u sabor.

•

Iz Poljske. „Lokalanzeiger“ piše: Varšavski su prosvjedi bili objelodanjeni uz mimoidjenje cenzure i bez da je zatražena bila prije toga dozvola u nadležnih oblasti. Radi toga je generalna uprava onima, koji su te prosvjede bili priopćili, podijelila strogi ukor. Službeni je list poljačke vlade, koji je sadržavao prosvjedovnu izjavu, bio zaplijenjen. („Die Zeit“.)

•

Poljaci i opozicija. Navikli smo uvijek gledati na Poljake i njihov politički rad s nekim nepovjerenjem. Tako nas ni ta njihova strasna opozicija, manifestacije, skupštine, protesti i proglasi nipošto ne mogu uvjeriti o tome, da će njihova opozicija vječno trajati. Zaokuplja nas bojazan, da će i ovaj put ostati slijepi pri zdravim očima, a osobito iza govora viteza Seidlera, u kojem je dokazao svu neiskrenost bečke politike. Ne ćemo da budemo možda krivi sudije, pa ćemo prepustiti vremenu, koje će najljepše dokazati, jesu li naša nagadjanja bila opravdana. Medjutim javlja „Zeit“, da u poljskoj krizi nastaje preokret. U upućenim parlamentarnim krugovima misli se, da se radi o ustanovi članka 2. mirovnoga ugovora s Ukrajinom, u kome su pogledom na odredjenje ukrajinskih granica ostale stanovite ustanove neriješene. Ta okolnost znači približenje poljskom stanovištu, koje bi bilo podesno, da proizvede bitnu promjenu u držanju Poljaka prema vladi u carevinskom vijeću i u delegaciji. Definitivno uredjenje budućih ukrajinskih granica pridržano je u tom ugovoru mješovitom povjerenstvu, u kome će naći mjesta osim predstavnika centralnih vlasti i Ukrajine i poljski delegati. Prema nazoru parlamentarnih krugova moglo bi se eventualno računati sa proširenjem nadležnosti toga povjerenstva. Kako je već spomenuo dr. Seidler, boravę ovaj mah u Beču punomoćnici ukrajinske republike. Jedan od tih pregovaratelja, gospodin Severjug, izjavio je u razgovoru sa urednikom „Neue Freie Presse“, da ukrajinska vlada hoće da dade stanovnicima holmske zemlje slobodu, neka pučkim glasovanjem odluče, kojoj državi hoće da pripadnu. Stalna granica da uopće jošte nije povučena a Poljaci da će imati prilike iznijeti svoje želje u povjerenstvu, kome će to biti povjereno. — „Neue Freie Presse“ primjećuje k tomu: Ova izjava pokazuje, da nitko nije kanio Poljake uvrijediti. List misli, da će se poljska kriza sada bitno ublažiti. Potanje je o tom izvjestio sam austrijski ministar-predsjednik Da li će mu tom novom koparijom uspjeti, da pridobije većinu za proračun, veoma je dvojbeno.

Dopisi iz Istre.

Barat. Kanfanarski su oružnici uhvatili opeta čitavu bandu tatova. Zatekli su ih pri pećini, gdje su komadali i solili ukradenoga vola. Vol je vrijedio 6000 kruna. Oružnici su proboravili u guštari nekoliko neugodnih i opasnih sati. Imali su protiv sve čitavo društvo, koje se branilo kamenjem, kosama, hicima iz pušaka i revolvera. Nije to u ovim stranama nipošto nov dogadjaj. To je ovdje tako rekuć na dnevnom redu. Koliko će trebati škola i čišćenja, dok se to pročisti. Današnja pak bijeda i nestašica pak još više goni narod, da se lača skrajnoga sredstva — kradje. — Ti su bijednici, tatovi ili nesrećnici danas u zatvoru u pazinskom kaštelu.

Domaće vijesti.

Zabrana izvoza živeža. C. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli upozoruje ponovno, da je strogo zabranjeno izvažati živež uopće iz ovog kotara i iz kotara Rovinja i to životinje i druge proizvode, kao: meso, jaja, mlijeko, sir itd. Zabrana se tiče naravski i za životinje i proizvode pastira, što su došli u kotar da prezime.

„Bratovština hrv. ljudi u Istri“ u Kastvu raspisuje natječaj na potpore za god. 1918. Natjecati se mogu samo siromašni djaci iz Istre, koji su ili sami članovi Bratovštine ili tkogod od njihove najbliže rodbine. Molbenice obložene posljednom školskom svjedodžbom te iskazom siromaštva imaju se poslati na gornji naslov najkasnije do 25. marča ove godine.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 23. veljače 1918. Broj 946.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakvih osobitih dogadjaja. Čete su Linsingenove vojne skupine stigle u Novograd-Volinsk. Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište: U pojedinim odsječcima djelatnost topništva i minometa, te manja izvidnička kreševa. Na željeznici bje Ypern-Roulers iznenadjena engleska poljska straža i zarobljena. Kroz posljednja su tri dana bila u zračnoj borbi oborena 24 neprijateljska lijetala i 2 pripeta zrakoplova. — Istočno bojište: Bojna skupina Eichhorn: U Estonskoj bje osvojen Hapsal. Prva se je estonska pukovnija podvrgla njemačkom zapovjedništvu. U Livonskoj su prodrle naše kolone dalje preko Roneburga, Dolmora i Spandaua. Uz klicanje su pučanstva ušle naše čete u Rejezicu. Odanle su prodrle sve do Ljuszyna. Minsk bje zaposjednut. — Bojna skupina Linsingenova: Kod potpomaganja Ukrajine u njezinom ratu za oslobodjenje postignut bi napredak. Kod Novograda-Volinskog spojili smo se sa ukrajinskim odjelima. Drugi odjeli koracaju na Dubno. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 21. U današnjoj bje konferenciji pročelnika ustanovljeno, da će se glasovanje o proračunu obaviti u srijedu popodne.

Beč, 22. (D. u.) Predsjednik se dr. Gross toplim riječima sjeća jučer preminuloga zastupnika dra. Lea. Nakon toga se prelazi na dnevni red, naime na nastavak prvog čitanja proračunskog provizorija. Ministar-predsjednik izvodi ovo: Prekojučer je izašao u novinama službeni izvještaj, koji govori o tom, gdje već danas leži težište austro-ugarskih bojnih sila. Kako se razabire iz raznih izjava, koje su pale ovdje kod rasprave, izgleda da se taj službeni izvještaj djelomice neispravno shvaća. Da štar razjasnim bez svakog okolišanja, primijetit ću samo ovo troje: 1. Kako sam imao čast već 19. o. mj. da izjavim, to Austro-Ugarska ne sudjeluje kod vojničkog pothvata, koji sad Njemačka vodi proti Rusiji. (Odobravanje.) 2. Austro-ugarske čete ne će unići u Ukrajinu, s kojom stojimo u mirovnom odnošaju. (Živahno odobravanje.) 3. Što se konačno tiče Rumunjske, to postoji izmedju Austrije i ove države primirje. Mirovni će pregovori započeti ovih dana. (Odobravanje.) To molim, gospodo, da uzmete do znanja.

Beč, 22. (D. u.) Svršetak današnje rasprave. Izakako je govorilo više govornika, uslijedili su stvarni ispravci, našto bje proračunski provizorij upućen proračunskom odboru i stavljen mu dvodnevni rok za podastrenje izvješća. Vrijeme se za govor za drugo čitanje proračunskog provizorija određuje sa 40 minuta za svakog govornika. Naredna sjednica u utorak. Dnevni red: Drugo čitanje proračunskog odbora i drugo čitanje financijalnog zakona.

Austrijska gospodska kuća.

Beč, 22. (D. u.) Naredna će se sjednica gospodske kuće obdržavati u srijedu, dne 27. veljače, u 4 sata popodne. Dnevni red: Drugo čitanje zakona o ukinuću osuda, drugo čitanje zakona o odšteti neopravdano osudjenih osoba, izvješće proračunskog povjerenstva na predlog člana gospodske zbornice, dra. viteza pl. Witteka i drugova glede kovanja sitnog novca po 25 i 50 filira te izdanja banknota od 5 kruna.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Budimpešta, 22. (D. u.) Kuća nastavlja raspravu o proračunskom provizoriju. Zast. Madarsky (stranka rada) izjavlja, da će njegova stranka svim sredstvima tražiti rješenje porezne osnove. Kritizuje gospodarstvenu politiku vlade i veli, da se pasivnost ugarskih trgovačkih financija naprama Austriji nema pripisati gospodarstvenoj zajednici sa Austrijom, nego je to vlastita krivnja Ugarske. Svakako izvire iz gospodarstvene zajednice s Austrijom mnogo zla, no ovima bi mogla vlada doskočiti. No bilo kako bilo, ta zajednica najbolje odgovara ugarskim, a i austrijskim interesima. Ministar poljodjelstva grof Szereny govori o raznim gospodarskim prilikama. Ratni zarobljenici, koji se sad upotrebljavaju kod raznih obrata, bit će nadoknadjeni, čim se nadje zamjena. Sjutra će izaći naredba o novim maksimalnim cijenama za žito. Završuje ovako: Ugarska će bez sumnje biti u stanju, da nosi ratne terete, bude li proizvodnja ... primjereno povišena.

Napredovanje Njemaca u Rusiji.

Berlin, 22. (D. u.) Wolffov ured javlja: Njemačko je napredovanje na istoku započelo dne 19. o. mj. ujutro. Neprijatelj je ispalio nekoliko hitaca, ali se nije opirao. Ruska se dvanaesta armada sastoji samo još iz razriješenih skupina, te je već 18. veljače nastupila bila uzmak. Najvećim su dijelom bile čete nadomještene po crvenim gardama, koje su bile odredjene ne za borbu, nego za upravu zemlje, to jest, za pljačkanje i paljež. Prema izvještajima ruskih časnika iz Dorpata, koji su dne 19. o. mj. došli bili u njemačke crte, raste ondje strahovlada crvenih garda. U Revalu su bili svi muški uslijed zlostavljanja poubijani. U Narvi je bilo ubijeno deset njemačkih Balta. Sveukupno pučanstvo željno očekuje njemačko napredovanje, koje će ga spasiti iz katastrofalnog položaja. Napredovanje se osme armade vrši po osnovi. Čete ne poznaju izmorenosti. Njemačko napredovanje u Ukrajini vrši se po studeni i zamrznutim cestama. Do 21. veljače prekoračena bje crta Luninec-Rovno, te je time u njemačkim rukama važna željeznička sveza Baranoviči-Rovno. Boljševičke se bande tek neznatno opiru. Nadjene su zalihe iznad svakog očekivanja. Osim bogatog ratnog pribora i na hiljade topova, puščanih strojeva i automobila palo je Nijemcima u ruke mnogo kola svake vrsti. Zaposjednute su željeznice već u prometu. U prostoru se oko Kovela sastavlja temelj ukrajinske narodne armade. Sastavlja se već prva ukrajinska divizija, kojoj pripada mnogo stožernih i drugih časnika te momčadi iz bivših ruskih pukovnija.

Stanovište američkih radnika.

Washington, 20. Izvršbeni je odbor američkanskog radničkog saveza pripoćio svršetkom zasjedanja, koje se je obdržavalo kroz sedam dana, izjavu, u kojoj se u glavnom veli: Mi stojimo u svjetskoj borbi, koja odlučuje o tom, da li će u skorašnjoj budućnosti vladati načela demokratskog jedinstva ili načela moći. Rezultat borbe ne će odlučiti samo sudbinom naroda, nego o sudbini svake zajednice, svakog pojedinca. Ili će doći demokracija ili autokracija do gospodstva. Mi se moramo zauzeti za jedan ili drugi oblik vladavine. Radnici mogu izabrati samo jedno.

Iz Rusije.

Petrograd, 19. P. b. a. Iz okružja je Rostov stigla ova vijest: Badajsk su zaposjele revolucijonarne čete. Predstraže su prodrle sve do osam versta proti Rostovu. Zarobljeno bje mnogo časnika. Pučanstvo susreće čete sovjeta oduševljenjem i daje im živeža. Jučer je stiglo iz Olginskaje izaslanstvo kozaka, koje pripoćuje, e su se kozaci kratili, da podju proti četama sovjeta kod Badajskog.

Stockholm, 21. (D. u.) Kako javlja petrogradska brzojavna agentura, podigli su zastupnici s Rusijom savezničkih, kao i neutralnih država odlučan prosvjed proti anuliranju ruskih državnih dugova.

Stockholm, 21. (D. u.) Iz Petrograda javljaju za nove židovske pogrome u Raškovu, Čerkasiju, Tiraspolu, Korninu i drugim gradovima. U židovskim se krugovima širi vijest, e maksimalistička vlada kani spriječiti obdržavanje sveruskog židovskog kongresa na dan 3. ožujka.

Berlin, 21. (D. u.) Kako se glasa, su se ruski pučki povjerenici odazvali jučer pozivu, da mirovnu ponudu pismeno potvrde. Dotični spis je medjutim već prešao njemačke linije. Time bivaju oprovrgnute i nekoliko dana kolajuće glasine o padu Trockoga i Lenina.

Ženeva, 21. „Depêches de Lyon“ pripoćuje vijest amerikanskog Crvenog križa iz Petrograda, prema kojoj su kozaci uhvatili ministra mornarice u nekom željezničkom vlaku i na kratku ruku objesili.

Bern, 21. (D. u.) „Daily Telegraph“ javlja iz Petrograda, da je se povjerenstvo, koje je bilo prije dva dana izaslano s nalogom, da dobavi u proizvodnim središtima krušnog brašna za Petrograd, vratilo u Petrograd neobavljena posla. Povjerenstvo je ustanovilo u Kijevu bogate zalihe živeža, ali vlasnici su njihovi izjavili, da ih hoće sačuvati za Austriju, a konačno su iskazali, da bi, istina, dobavljali žito konstituanti, ali ne sadašnjim vlastodršcima. I u Novom Čerkarsku i u Kubanu postoje su bile velike zalihe živeža, no Kozaci su izjavili, da će ih izručiti samo konstituanti.

IZ FINSKE.

Petrograd, 17. (D. u.) P. b. u. Bijela je garda bila potisnuta sve do obale botničkog zaliva, kod česa je ostavila nekoliko strategijski važnih točaka u rukama crvene garde. Doskora će biti odsječena od ostale Finske. Na željezničkoj je pruzi Vilbula-Kaliomački došlo do ogorčenih bojeva. Crvene su garde naišle na jaki otpor bijelih garda u jakosti od kojih 20.000 momaka, poduprtih izvrsnim topništvom.

* **Razdioba ukrajinskog izvoza.** Dne 19. o. mj. započele su u berlinskom državnom gospodarskom uredu rasprave izmedju austro-ugarskog i njemačkog povjerenstva glede razdiobe izvoza iz Ukrajine, te je u tom pogledu već i postignut sporazumak.

* **Njemački konzulat u Zagrebu** ustrojit će Njemačka za koji dan.

* **Njemački blok.** „Grazer Tagblatt“ prima iz Beča: Svenjemački zastupnici objavljuju izjavu, da hoće kao do sada, a naročito sada, radi ujedinjenja Čeha, Poljaka i Jugoslavena, naperenoga proti sveukupnom nijemstvu, bezobzirno nastupati proti svemu što je protivno Nijemcima. Oni se nadaju, da će konačno doći do ujedinjenja svih Nijemaca, te očekuju, da će se osnovati njemački blok, u koji će doći i njemački socijalni demokrati. Ako vlada vuče prave zaključke iz postupanja protivnika, koji hoće da uniśte Nijemstvo a time i Austriju, onda će Svenijemci vršiti svoju dužnost prema skupnosti. Bude li se ali vlada ponašala dvoumno, to se mora proti njoj najoštrije nastupiti. U općenitosti ustraju svenjemački zastupnici kod prokušanih svojih načela i ciljeva te su za parlamenat.

* **Za englesku armadu od pet milijuna momaka** dozvoljeni su u proračunu engleskog parlamenta za godinu 1918.-19. svi potrebili troškovi.

* **Iz Portugalske**, Agence Havas javlja iz Lizabona sa danom od 19. veljače službeno: U danas je održavanom ministarskom vijeću bilo jednoglasno zaključeno, da će doskora doći do izbora predsjednika republike na temelju izravnog glasovanja. Istovremeno će biti izabrani izaslanici i senatori, koji će imati osobite punomoći za ustav.

* **Ruska carica — majka moći će**, kako javljaju pariškim listovima iz Petrograda, uz dozvolu vijeća pučkih povjerenika otputovati skorašnjih dana u Kopenhagen.

* **Bugarski ratni izvještaj.** 20. veljače: Glavni stožer pripoćuje: Zapadno od Ohridskog je jezera raspršilo naše topništvo više skupina francuske pješadije. Na nekojim mjestima u zavoju Cerne i kod Dobropolja kratka vatrena vijavica. U okolici Moglene i s obje strane Vardara običajna topnička vatra. U donjoj dolini Strume živahna izvidnička djelatnost. — Fronta u Dobrudži: Primirje.

* **„Bog je samo jedan“.** „Kuryer Illustr. Codzienie“ piše: Nema bogova poljačkih, njemačkih, francuskih, ruskih — Bog je samo jedan. Jedan je Bog, a taj nije u službi vlastodržaca. Taj jedan Bog nije bog militarizma. On je navijestio mir ljudima, koji su dobre volje. Taj Bog ne zapovijeda, neka krademo i želimo si ono, što nije naše, taj Bog zabranjuje krivu prisegu. Jedan je Bog i taj je pravedan.

* **Grof Czernin** otputovao je dne 22. ovog mj. u pratnji dra. Grätza, generalnog konzula v. Petera i poslaničkog tajnika grofa Coloreda u Bukarešt.

* **Huškanje proti Austriji u Ugarskoj.** „Agramer Tagblatt“ javlja iz Budimpešte: Prije nekoliko se je mjeseci pojavila bila ovdje zamisao, da se kroz ljetne mjesece dopremi više stotina hiljada bečke i austrijske djece u Ugarsku. Zamisao je bila austrijska vlada prihvatila. Uslijed poteškoća glede prehrane, preuzela bi Ugarska samo 150 do 200 hiljada djece. Budimpeštanske bi banke darovale u tu svrhu 18 do 20 milijuna kruna. Sad je ali najednom započeo list „Az Est“ silno huškati proti boravku austrijske djece u Ugarskoj.

* **Njemački državni tajnik dr. v. Kühlmann** stigao je dne 21. o. mj. u pratnji zastupničkog tajnika v. Boescha u Beč i odsjeo u njemačkom poslanstvu. — U tri i pol je sata popodne nastavio svoje putovanje u Rumunjsku.

* **Ugarska magnatska kuća** obdržavat će u utorak, dne 26. t. mj. u 4 sata po podne sjednicu sa slijedećim dnevnim redom: proračunski provizorij i predlog o ugarsko-hrvatskoj financijalnoj nagodbi.

* **Izborna dužnost u Pruskoj.** Parlamentarni je odbor za izborno pravo sa svim glasovima, osim socijalnih demokrata i Poljaka, zaključio, da se uvede u Pruskoj izborna dužnost.

* **Wilson će i opet govoriti.** „Herold“ javlja iz New-Yorka: Predsjednik će Wilson naredne sedmice u kongresu i opet govoriti o mirovnim uvjetima Amerike i o stanovištu Amerike naprama zaključcima u Versaillesu.

* **Medjunarodna socijalistička konferencija** u Londonu, otvorena bje 20. o. mj. Rasprave će biti tajne.

* **Glavni je odbor njemačke zastupničke kuće** prihvatio jučer i dodatni ugovor ka mirovnom ugovoru s Ukrajinom.

Političke vijesti.

Njemački prosvjed proti Poljacima.

„Grazer Tagblatt“ pripoćuje iz Berlina sa danom 21. veljače: Klevete, koje si je poljački klub u svom jučerašnjem prosvjedu proti Njemačkoj dozvolio bio, proširio je bio austrijski dopisni ured bez ikakova dodatka. Kako čujemo, pozvan je bio njemački poslanik u Beču, da stupi u dodir s izvanjskim uredom u Beču. Jasno je samo o

sebi, e ćemo načelno izbjegavati, da se miješamo u unutrašnje prilike podunavske monarkije; sa druge strane ali zahtijevamo, da se izjave, kaošto su evo ove izjave poljačkog kluba, ne proširuju putem službenog dopisnog ureda i time izgledaju tobože kao službene vijesti. Mi znademo i odviše dobro, da Poljaci znadu iscrpljivati sve u svoje svrhe.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. [illegible] nsko se općinsko vijeće izjavilo na svojoj sjednici dne 19. o. mj. za deklaraciju Jugoslavenskoga kluba, te u zveliko oduševljenje izrazilo klubu svoje povjerenje. Tijekom sjednice govorio je proti izjavi Nijemac Pammer, dok je Šušteršičev pristaša Štefe govorio protiv toga, da se izrazi povjerenje Jugoslavenskomu klubu, jer da taj tobože nije postigao do sada ništa pozitivnoga. Na koncu bi ipak prihvaćena s 30 glasova rezolucija dr. Tavčara (Nijemci i socijalni demokrati nijesu glasovali), koja glasi: „Gradsko se ljubljansko vijeće u svakom pogledu pridružuje deklaraciji naših državnih zastupnika od 30. svibnja 1917., jer je osvjedočeno, da bi, ostvare li se zahtjevi, izraženi u deklaraciji, bilo to na veliku korist države i dinastije. Ujedno izrazuje općinsko vijeće potpuno pouzdanje svim zastupnicima Jugoslavenskoga kluba, te stupa preko rezolucija njemačkih općina, osobito celjske, mariborske, ptujske i celovačke hladnokrvno na svoj dnevni red!“ (Protiv izjave povjerenja glasovalo je 6 glasova: Nijemci, socijalni demokrati, Štefe i Kregar, dok je za povjerenje glasovalo 28 glasova.)

*

Iz Hrvatske. U Zagrebu se ustanovio odbor za proslavu 1. marta, kad se navršuje sto godina rodjenja Petra Preradovića. Tom prigodom stavlja „Hrvatska riječ“ na srce onima, koji hoće da kažu narodu štogod. Narodu se ima reći nešto, piše list, što vrijedi i ostaje u historiji, ili ništa. „Hrvatska riječ“ drži, da je u konferenciji o načinu proslave bilo podneseno više korisnih i ispravnih predloga, kojima ona predaje još dva, i to: 1. Proslava mora imati opći narodni karakter. Razumijevanje za ideje Preradovićeve — a to su ideje svih naših najvećih epoha — mora se proširiti diljem cijele naše domovine naročito za to udešenim predavanjima, koja bi se manje imala osvrtati na ličnost pjesnikovu, a više na ono, što je njegov rad značio i u kakovoj je vezi bio sa prošlošću i sadašnjošću. Predavanja bi tako dobila aktuelni karakter privlačivosti, u čemu bi ležalo jamstvo, da ne će ostati prazni odjek. 2. Valjalo bi dati inicijativu i povesti akciju u tom pravcu, da svaki Hrvat i Srbin u našim krajevima plaća mjesečni narodni porez od nekoliko filira (kao Česi 10 filira) za koju opću narodno-političku svrhu, koja bi se imala odrediti kasnije.

*

Iz Poljske. S pruske se strane opet prijete Poljacima u Poznanju iznimnim odredbama, tobože, da se nijesu primjereno odazvali — blagonaklonosti pruske vlade za vrijeme rata. Na ove prijetnje odgovara „Gazeta Grudziaska“: „Što hoćete, gospodo pruski ministri, od poljačkog naroda? Njegovu poljačku dušu? Ne, te poljačke duše ne ćete dobiti! Hoćete li njegovo poniženje; da okalja svoju čast, svoje narodno dostojanstvo? Hoćete li, da se plaši pred vašom silom i da vam se ulaguje? Toga ne ćete doživjeti! — Neka pruska vlada znade, da se Poljaci ne boje njezinih prijetnja, da prihvaćaju izazov i dobačenu im rukavicu! Poljački će narod prije dozvoliti, da bude smrvljen, negoli da sagne glavu. Ne daje se prestrašiti ni od česa, a još manje, da se ponizi!“ — Tako eto, pripominje k tome „Edinost“, govori narod, koji si je svijestan svog narodnog dostojanstva! i koji vjeruje u svoju snagu! i svoja prava! Taj snažni govor poznanjskih Poljaka neka dobro upamte i naši malodušnici. Kad tako govore Poljaci pod pruskom vladom, gdje imadu proti sebi golemu većinu države, tad zaista ne znamo, kakav bi razlog za malodušnost imali Slaveni u Austriji, gdje sačinjavaju većinu. Treba samo da su ljudi čvrste kičme i neslomljive volje. Lozinka njihova neka bude: ne damo se ponizivati, ne sklanjamo glavu — i tad ne treba da sumnjaju o konačnom uspjehu sadašnje velike borbe. Svatko neka si bude svijestan, da — ustajemo, i ne će biti medju nama malodušnika. — Listovi priopćuju, da naš car nije prihvatio demisije ministara Poljaka N. pl. Tvardovskog i dr. Cwi-Cklinskog.

Domaće vijesti.

Vraćanje naših bjegunaca. Iz radničkih krugova primamo: Danomice se vraćaju. Skupina za skupinom, po deset, dvadeset duša. Preko dvije i po godine tjerali su ih od jednog kraja na drugi, od jednog logora u drugi, od jednog užasa u drugi. A sad, kad su im sve, što su svojega imali, pootimali, kuće opljačkali, kad su morali u tudjini da ostave ono, što im je najdraže, svoju djecu, vraćaju se u praznu kuću. A kako god su ih po tudjini progonili, tako ih i u domovini bez srca, da, neprijateljski dočekuju. U noći se vraćaju, stupe sa vagona, pa tu ih onda puste na cijedilu, nek si sami traže utočišta. Izmučeni dugim neugodnim putovanjem, gladni, ledeni, moraju da prospavaju noć na golome podu, ili pak da se otpute pješke u svoja odaljena sela Medulin, Ližnjan, Šišan i drugamo. Mjesto zaštite, pomoći i spasa, čemu su se nadali da će u domaji naći, čeka ih tu opet nezahvalnost, prezir, nemarnost. U noći se moraju vući pješke zajedno sa malenom djecom, nemoćnim starcima i svom prtljagom. Duševno raspoloženje tih ispaćenih ljudi, sigurno se ne će poboljšati takvim načinom dočekanja sa strane svih tih oblasti, koje uvijek vrše svoju dužnost, samo nemaju srca za nevoljnike. Mnoga će kletva ubogih ljudi pasti na masne i ugojene glave onih, koji nemaju smisla za njihovu bijedu. (Op. ur. „Hrv. lista“: Naš će list u koliko mu to bude moguće biti bjeguncima u svemu na ruku.)

Tiskaru za patvorenje iskaznica za živež otkrilo je redarstvo u Trstu. Zaplijenilo je strojeve i uapsilo više osoba.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Dnevne vijesti.

Oslobodjenje od vojničke službe. Iz zastupničkih nam se krugova saopćuje: Uslijed velikog broja dopisa, što ih zastupnici primaju glede oslobodjenja od vojničke službe, ima se upozoriti na slijedeće: Domobransko je ministarstvo opozvalo oslobodjenje godišta 1897. do uključivo 1894. Za ova se godišta ne će principijelno dozvoliti nikakvih novih oslobodjenja. Samo u izuzetnim je slučajevima to moguće, ako je dotičnik jedini sin, jedina radnička sila u gospodarstvu, koju se nikako ne može nadomjestiti. Oslobodjenja podjeljuje domobransko ministarstvo. Molbe se moraju uložiti putem nadležne političke oblasti (kotarsko poglavarstvo, dotično u slobodnim gradovima gradski magistrat). Nije nipošto umjesno slati molbe izravno na ministarstvo ili kakvim pojedinim osobama, jer ih ministarstvo onda vraća ili odbije, te se tako oslobodjenje zategne ili slabo ispadne. Velike su poteškoće za oslobodjenje pri onima, koji su na fronti. Mnogo puta riješi ministarstvo molbe povoljno, ali onda provedenje oslobodjenja naidje na poteškoće, jer ili vrhovno vojno zapovjedništvo (koje može tek dozvoliti otpust sa fronte) ili pak njegov zapovjednik, kao neophodno potrebnog — kako se veli — ne će da pusti sa fronte. Moli li se radi pospješenja riješenja kakve molbe kod domobranskog ministarstva, treba uvijek navesti godinu rodjenja reklamiranog, saržu, kotar, općinu, te kotarsko poglavarstvo, kojemu pripada, točni njegov vojnički naslov, dan i po mogućnosti broj pod kojim je otišla molba sa kotarskog poglavarstva na domobransko ministarstvo, te po mogućnosti njegovu klasifikaciju (A, B, C). Takova urgiranja mogu učiniti takodjer političke oblasti, a ne samo zastupnici. Naravno da takva urgiranja nemaju odmah željenoga uspjeha, jer ih svaki dan dolazi tako ogroman broj na ministarstvo, ali ipak pomažu nešto. Radi vojničkih dopusta najbolje je dotične molbe upraviti izravno na zapovjedništva. Zastupnici na svoju ruku ne mogu moliti, ali neka moli vojnik na raportu ili pak njegovi domaći. Molbe će biti najuspješnije onda, kad budu potvrdjene i preporučene po političkoj oblasti (općini ili poglavarstvu) i oružničkom zapovjedništvu. Osobne su intervencije zastupnika kod ministara radi oslobodjenja uopće skoro nemoguće, pogotovo u danima sjednica, kad moraju zastupnici da vrše svoju dužnost u zbornici i odsjecima.

Bjegunačke potpore. Pravo na potporu od 500 kruna imadu kako javlja zadnji „Bolletino“ slijedeća dva razreda bjegunaca: 1. Oni bjegunci, koji nijesu dobivali bjegunačke potpore, jer su se nalazili u ratnom području; 2. oni bjegunci, koji su doduše dobivali neko vrijeme bjegunačku potporu, ali su izgubili potporu, pošto nijesu htjeli prema naredbi otići u bjegunačke tabore. Svi ostali nemaju pravo na bjegunačku potporu. — Nekoji bjegunci, koji su dobivali prije 21. srpnja 1917. bjegunačku potporu manje od 1 krune, misle da imadu pravo, da sada dobiju razliku za čitavo vrijeme. Na ovu razliku imadu pravo samo bjegunci, koji su ostali u ratnom području, te su dobivali od zemaljskih političkih oblasti manju potporu negoli je država odredila za sve ostale bjegunce. Takovi će bjegunci dobiti ostatak potpore, dobit će dakle za vrijeme prije 21. srpnja 1917. propisanu bjegunačku potporu odbivši one iznose, što su dobili već prije od namjesništva. — Molbe za zaostalu potporu u iznosu od 1 krune na dan do najvećeg iznosa od 500 kruna mogu biti uložene do 11. travnja 1918.

Tršćansko namjesništvo i deklaracija. Uslijed članka, koji je dne 20. o. mj. priopćila bila pod tim naslovom tršćanska „Edinost“, bio je dr. Wilfan pozvan namjesniku, te se je na temelju primljenih informacija uvjerio, da je u tom članku navedeno spočitavanje, u koliko je upereno proti namjesništvu, potpuno neosnovano. U dva je slučaja u Istri oružništvo postupalo, jer tekst potpisanog arka nije odgovarao onomu tekstu, koji se općenito rabi. U drugim se slučajevima može raditi samo o nesporazumku podredjenih organa, jer sa strane namjesništva nema nikakve zapriječke proti sabiranju potpisa za jugoslavensku deklaraciju od 30. svibnja 1917. („Edinost“.)

Iz Irske. Irska je zemlja, za koju se Engleska najmanje brine. Radi toga je irski narod najprije osjetio posljedice opće nestašice, koja je zavladala u Velikoj Britaniji. Posljedice glada i nezadovoljnosti su se doskora pojavile — kako javlja „The Irish Journal“, koji izlazi u Dublinu — te dale povoda izgredima i demonstracijama, osobito u malenim gradovima i selima, odaljenim od željezničkih pruga a gdje god i na prugi. Tako su razjarene žene uprizorile demonstraciju u primorskom gradiću Cihy of Penco te provalile u filijalku ureda za pučku prehranu, čija su skladišta posve opljačkala. Žene su demonstrirale takodjer pred kućom districtmana, s kojim su se dobrano porječkale u biranim izrazima, a da nije došlo do krvoprolića. I u samom Dublinu, središtu Irske, došlo je do uličnih izgreda ali bez drugih posljedica. U Lochenoffu, 10 kilometara sjeverno od Dublina, bila su skladišta ureda za pučku prehranu takodjer opljačkana kao što u susjednom tržištu Jantinu, gdje je jedan policeman zlo prošao. Inače vlada ne samo u južnoj već u čitavoj Irskoj veliko nezadovoljstvo zbog toga, što se u engleskoj državnoj polovici troši i previše hrane, dok se Irskoj još otimlje hrana bez obzira na to, da narod gladuje. Dublinski je Lord Mayor bio opunomoćen od gradonačelnika Irske, da zatraži bezodvlačno odgovarajućih mjera ali zbog podmorničkog rata neće moći Engleska unatoč pripomoći sa strane Amerike, da se odazove sa primjerenim dovozom hrane.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 24. veljače 1918. Broj 947.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogodjaja. Njemačke su čete zaposjele Dubno. — Pog. avica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 23. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Istočno bojište: Na istoku prodiru naše čete dalje. U Livonskoj bje zaposjednut Walk. U Ukrajini su naše čete, koje napreduju južno od Lucka, stigle u Dubno. U ostalom idu operacije svojim putem. Broj se je dopremljenih zarobljenika povisio na 2 generala, 12 pukovnika, 432 časnika i 8770 momaka. S ostalih fronta ništa nova. — Ladendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 23. (D. u.) U današnjoj je sjednici proračunskog odbora izjavio ministar-predsjednik vitez pl. Seidler kod vijećanja o proračunskom provizoriju, da ne može propustiti ove rasprave, a da ne umoli odbora, da odobri proračunski provizorij. Ministar-predsjednik veli, da se proračun ne smije uskratiti niti vladi, koja je nepočudna parlamentu, kad to prešno iziskuju interesi države; osobito u tako teško i užasno doba, u kakovo sad živimo, mora se interesima države potpuno udovoljiti. Dužnost je vlade, e uznastoji oko toga, da se državi odobri ,ono, što treba. U savezu s tim hoće da uputi na premnoge one zadaće, koje imade vlada obzirom na beskonačno zamršeno prehrambeno pitanje. Vlada je drage volje preuzela na sebe tu dužnost, jer se radi o tom, da se ublaže patnje, kojima je izloženo pučanstvo u ratno ovo vrijeme. Najširi su slojevi pučanstva, o kojima se poglavito radi, tu skrb potpuno zaslužili, jer na ono, što je pučanstvo učinilo bilo u tom ratu, ne smije da se zaboravi. Ministar-predsjednik upućuje na skrb za bjegunce, na pitanje doprinosa za uzdržavanje itd. Osobito živahno izražena želja ide za tim, da se carska naredba o proširenju pučko-ustaške službe nadoknadi zakonom. Uz odobrenje vlade pružen bje obrambenom odboru četirinedjeljni rok, da podastre izvještaj, te ima pouzdane nade, e će kroz to vrijeme poći za rukom, da se nadje udovoljiv izlaz. Vlada je izradila i osnovu zakona o civilnoj službovnoj dužnosti, koja će po svoj prilici biti predložena kući oko 20. ožujka. Odobri li odbor proračunski provizorij, to u tom ne bi ležao nikakav izraz povjerenja. I ona vlada, kojoj se mnogo toga prigovara, smije ipak zamoliti za to, da u tako teško vrijeme primi država ono, što tako nužno treba za život. Ministar je prizvao na odbor, da odobri proračunski provizorij.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Budimpešta, 23. (D. u.) Ministar trgovine Szterenyi raspravlja opširno o gospodarskom približenju Njemačkoj, te veli, da je isto sa gospodarskog i političkog stanovišta u interesu Ugarske, a i Njemačke. Nakon toga bje u općenitosti i u pojedinostima prihvaćen proračunski provizorij kao i osnova o produljenju ugarsko-hrvatske financijalne nagodbe.

Mirovne rasprave s Rumunjskom.

Berlin, 23. (D. u.) Rasprave s Rumunjskom, koje bi se sad imale nastaviti u Bukareštu, vodjene su bile do jučer u Buftei. Čisto vojničke su se rasprave glede obnove primirja vodile u Focsani. Iza dolaska je novog rumunjskog ministra na rasprave došlo do preseljenja u Buftei.

Iz talijanske komore.

Zürich, 22. (D. u.) I jučer je u talijanskoj zastupničkoj komori došlo opet do žestokih prizora. Više se je zastupnika pod raznim stanovištima izjavilo glede izjave vlade, a jedan je od njih zauzeo stanovište proti navodnom kriomčarenju pamuka i svile iz Italije — bilo izravnim bilo neizravnim putem — u području središnjih vlasti. Nakon toga je prihvatio riječ republikanac Coliani i izjavio, da talijanska država treba u svrhu obrane reakcijonarno držanje vlade. Sudovi da su odviše popustljivi proti mirovnoj propagandi. S Italijom ne bi bilo uostalom tako zlo uslijed ruske izdaje. Socijalista je Maffi doviknuo: „Vi ćete i u Italiji još osjetiti ove ili ono od te izdaje! Na porazu kod Kobarida nose i socijaliste sa svojom propagandom glavnu krivnju!“ Kod tih se je riječi podignula kod socijalističke skupine bijesna buka. Tražili su od Colianija, da pruži dokaze. Kad ovaj nije mogao pružiti nikakovih osobitih dokaza, došlo je izmedju socijalista i jedne, a republikanaca sa druge strane do burnih prizora i pogrda, take te je sjednica morala da se odgodi.

Iz Rusije.

Stockholm, 22. Petrogradski je sovjet naložio Trockomu, da putem bežičnog brzojava zapita austrijskog vanjskog ministra gr. fa Czernina, da li se još smatra, da se nalazi u ratnom stanju sa Rusijom. Od ove će činjenice sovjet učiniti ovisnima svoje daljnje zaključke.

Rotterdam, 22. (D. u.) Prema listu „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja „Daily News“ iz Petrograda danom 20. veljače: Vijeće pučkih povjerenika izjavilo se je prije poslanja brzojavka u Berlin jednim glasom većine u prilog miru. Trocki, koji je bio za to, svė do skrajnosti, promijenio je iznenada svoj nazor, te će po svoj prilici odstupiti. Letski strijelci drže u ovaj čas u zavodu Smolnijev prosvjednu skupštinu proti miru. Skupština, obdržavana iza zatvorenih vratiju, postala je skupštinom proti Trockomu.

Haag, 23. „Daily Chronicle“ javlja iz Petrograda, da boljševici spremaju mjere, kako bi branili glavni grad. Na svim se točkama sakuplja crvena garda, da se opre napredu ući u Nijemcima. Ruskim se četama nalaže, neka što dalje moguće ustraju i neka na uzmaku sve uništе.

London, 23. (D. u.) „Daily Telegraph“ javlja iz Petrograda: Lenin je izjavio, e Rusija nije kadra, da se opire napredovanju Nijemaca, tako te nastavak rata znači poraz Rusije i potpuno uništenje svih tekovina revolucije. Vlada mora nastaviti rat proti unutrašnjem neprijatelju, stoga dakle ne može da potrebite čete pošalje na frontu. Drugi je razlog za utanačenje mira taj, što se Nijemci sad još nijesu složili s imperijalistima na zapadu. Ali to će se prije ili kasnije dogoditi.

IZ FINSKE.

Stockholm, 22. (D. u.) Švedsko novinstvo mnogo raspravlja o vijesti, da je 5000 švedskih Finaca bilo na nekom otoku, koji spada pod Finsku, opkoljeno od crvenih garda, i da im prijeti smrt od glada. Vlada će u Helsingforsu osobitim načinom nastupiti radi udesa nesretnih bijelih gardista.

* **Car Karlo u njemačkom glavnom stanu.** Iz Berlina se javlja, da je car i kralj Karlo boravio dne 22. t. mj. u velikom glavnom stanu da govori o visećim pitanjima. U njegovoj se je pratnji nalazio načelnik aust.-ug. generalnog stožera general pl. Arz i njemački vojnički opunomoćenik general pl. Cramon. Kod razgovora izmedju oba cara sudjelovao je generalfeldmaršal Hindenburg i prvi meštar glavnog sijela Ludendorff.

* **Dr. Korošec** i Wilsonova mirovna načela. U sjednici carevinskoga vijeća interpelirao je zastupnik dr. Korošec vladu, da li je spremna radi približenja zapadnim vlastima ukloniti sve, što bi tamo mogło ojačati ratno raspoloženje protiv monarhije, a naročito, da li je spremna, da radi polučenja bezodvlačnog mira s njima izjavi, i obavijesti službeno vladu Sjedinjenih država, da bezuvjetno priznaje u Wilsonovom govoru od 2. februara 1918. postavljena mirovna načela kao podlogu za mirovne pregovore.

* **Novi mirovni predlog talijanskih komorskih socijalista.** Iz Rima javljaju: Službena je socijalistička komorska skupina predložila komori novi predlog glede utanačenja mira. U njemu se upućuje na to, kakovo nerazmjerje postoji kod duljeg trajanja rata izmedju žrtava i neizvjesnosti izmedju odlučne konačne vojničke pobjede. U interesu bi se sveopćeg dobra čovječanstva morala stoga zauzeti talijanska vlada za to, da se smjesta utre put miru, i izraziti sadašnjoj talijanskoj diplomaciji nepovjerenje. Konačno se traži u predlogu, da se ukine diplomatska tajnost i politička cenzura.

* **Talijanski izvještaj.** 21. veljače: Uzduž fronte umjerena bojna djelatnost i običajna akcija topništva, češća u Judikarijama i zapadno od doline Brente. Sjeverno od Val Stagna dopremile su naše patrulje nekoliko zarobljenika. Istočno od Caposile razorili smo pomoću mina neprijateljske postojanke. Engleske kao i naše skupine zračnih su lijetala sa uspjehom navalile na neprijateljska uzletišta kod Lacomine, Visnadella i Motta di Lavenza. Na posljednje su uzletište izbacala naša lijetala dvije tone bomba s jakom rasprsljivom snagom. Svih se je osam lijetala vratilo neoštećeno. Oko 7 sati na večer i jutros u 1 sat osvanula su dva neprijateljska lijetala iznad naših lijetala i oštetila umjetnine i privatno vlasništvo. Padua je bila triput bombardovana. I na Vicenzu, Mestre, Mietke i Trebaselege (?), sjeveroistočno od Mestre, izbačeno bje mnogo bomba. Mi imademo nekoliko žrtava, sve mnogo civilnim pučanstvom i ponajviše medju djecom. Obrambene su baterije primile neprijatelja s jakom vatrom. Kod Falpaga bje upaljeno i oboreno neprijateljsko jedno lijetalo. Jučer je ujutro bio važan kolodvor u Inomostu od skupine naših lijetala napadnut dobrim uspjehom.

22. veljače: Naše su baterije uzele neprijateljske čete kod Forze i na sjeverozapadnim obroncima Monte Grappa pod usredotočenu vatru. Neprijatelj je opetovano bombardovao jugoistočne obronke Montella. Neprijateljski su izvidi kod Grave bili odbijeni. Engleska se je jedna patrulja upustila na lijevoj obali Piave u borbu s jakim neprijateljskim odjelom. Naše su patrulje prodrle na otok Folina i donijele sa sobom dva neprijateljska puščana stroja. Engleske su skupine zračnih lijetala bombardovale u prvim jutranjim satovima neprijateljska uzletišta sjeverno i južno željeznice Oderzo-Porteguaro. Kroz dan su bila oborena 3 neprijateljska lijetala.

* **Govor o promjenama u austrijskom kabinetu.** „Grazer Tagblatt“ prima iz Beča dne 22. t. mj.: Danas se u parlamentarnim krugovima glasa, da će možda naredne sedmice doći u Seidlerovom kabinetu do mogućih promjena. U prvom se redu govori o eventualnom odstupu unutrašnjeg ministra grofa Toggenburga i ministra pravde dr. Schauera. Nemože se sada ustanoviti, u koliko ovi glasovi odgovaraju istini. Za zaključke načelnika kabineta bit će mjerodavni po svoj prilici dogodjaji koji će u srijedu uslijediti kod glasovanja o proračunskom provizoriju.

* **Sa Rusijom se više neće pregovarati.** Prema listu „Az Est“ se u Berlinu širi mnijenje, da se niti u Brestu Litovskom niti igdje drugdje neće pregovarati sa Rusima. Njemačka će ustanoviti svoje zahtjeve, koje Rusi mogu ili poprimiti ili ih odbiti. U slučaju, da ih prihvate, što se sa svom vjernošću očekuje, bit će mirovni ugovor potpisan u Brestu Litovskom.

* **Njemački plijen u Rusiji** raste kako javljaju iz Berlina, od minute do minute. Dogadjaji najbolje dokazuju, da se o ruskoj vojsci nemože više govoriti. Rusi se skoro nikako ne opiru.

* **Engleski general za poseban mir?** „Echo de Paris“ žestoko napada generala Smutsa te izjavlja, da je ovaj pred neko vremena kušao, da u Švicarskoj započme sa nekadašnjim austro-ugarskim poslanikom u Londonu, grofom Mensdorff-Pouilly-jem, pregovaranja radi posebnog mira medju Engleskom i Austro-Ugarskom. No engleski general da se je kod toga opekao, jer da je grof Mensdorff dao jasno izjaviti, da Austrija odbija svaki razgovor, koji nema za cilj sveopćeg mira.

* **Englezi i Perzija.** Prema vijestima iz Stockholma, bio je vodja perzijske ustavne stranke, princ Sulejman Mirza, na perzijskom tlu po engleskom konzulu uapšen i otpremljen. Ovo je uapšenje uvaženog perzijskog političara, koje se protivi svakomu pravu, izazvalo u čitavoj Perziji najveće ogorčenje.

* **Iz Udruženih država.** Reuterov ured javlja službeno iz Washingtona sa danom 22. veljače: Engleski su posebni poslanik Reading i državni tajnik Lansing sklopili ugovore glede uvrštenja u vojništvo onih engleskih i amerikanskih državljana, koji se nalaze u Udruženim državama ili u Engleskoj. Ugovori će biti podastrti senatu. Prema ovim ugovorima imade amerikanska vlada pravo, da proširi zakone o vojnoj dužnosti na engleske i kanadske državljane u Udruženim državama, koji su postigli dobu za novačenje, propisanu u Engleskoj. Imat će 60 dana vremena, da se dobrovoljno jave za ustup u armadu, dok će opet u Engleskoj i u Kanadi biti pritegnuti na vojnu dužnost amerikanski gradjani od 21. do 31. godine.

* **Veleizdajnička parnica u Italiji.** Kako javlja „Secolo“ bio je socijalista Vittorio Cuttin iz Trsta, negdašnji izdavač humorističkog lista „Coda del Diavolo“, optužen u Rimu radi veleizdaje, riješen radi pomanjkanja dokaza. Cuttin je bio mjeseca lipnja 1917. uslijed odredbe vrhovnog zapovjedništva uapšen.

* **Kaukaska republika i Turska.** Iz Carigrada brzojavljaju sa danom 22. veljače: Kako se saznaje iz pouzdanog vrela, zamolila je kaukaska republika tursku vladu, da izašalje u Tiflis izaslanike u svrhu mirovnih pregovaranja.

* **Spor izmedju Schürffa i dr. Lovre viteza Pogačnika.** U austrijskoj je zastupničkoj kući prigodom čitanja osnove o proračunskom provizoriju medju ostalim prosvjedovao i Schürff proti tvrdnji slovenskog zastupnika dr. Lovre viteza Pogačnika, koji je u sjednici od 21. o. mj. spočitnuo bio Schürffu, da se je istegnuo bio — tko zna kako — od vojne službe. Schürff je to nazvao klevetom. Posljedica je toga bila, da je zastupnik Pogačnik, koji je pričuvni časnik, poslao zastupniku Schürffu, koji je kao topnički časnik bio na sočkoj fronti, kao svjedoke dra. Vrstovšeka i dra. Rybára, da zatraži zadovoljštinu. Schürff je sa svoje strane imenovao svojim svjedocima zastupnike Kittingera i Wabera. Ovi su na prvom sastanku svjedoka izjavili, da je sa strane zast. Pogačnika paba prva uvrijeda, te su oni tražili zadovoljštinu za Schürffa. U utorak će se nastaviti sastanak svjedoka.

Političke vijesti.

Odredba § 14. i zastupnička kuća.

„Grazer Tagespost“ prima iz Beča sa danom 20. veljače: U večernjim se je satovima saznalo, da Česi ustraju kod predloga, stvorenog već prošlog ponedjeljka na sjednici pročelnika, a kojim predlažu, nek ase odredi obrambenom odboru osamdnevni rok, unutar kojega imade zastupničku kuću izvjestiti o ukinuću odredbe § 14., kojom se dužnost pučkoustaške službe produžuje do 50. godine. U vladinim su krugovima izjavili, da bi ukinuće ove odredbe § 14. značilo, da zastupnička kuća nema u toj stvari više nikakvog prava glede zaključivanja. Ministar je predsjednik proveo s mjesta rasprave sa strankama i obavijestio ih, e odredjenje tog osamdnevnog roka ne bi za njega bio uzrokom, da odmah povuče posljedice, ali da bi svakako ukinuće odredbe § 14. moglo ovoditi do najdalekosežnijih posljedica. Pod utjecajem bi tog saopćenja sjednica u šest sati na večer prekinuta. Nakon toga su se sastali pročelnici na dogovor, u kojem su bili stavljeni razni predlozi, da se rok odgodi na četiri nedjelje. Pošto ni sad nije došlo do sporazuma, bio je i taj dogovor u 7¼ sati prekinut, a Česi i Jugoslaveni su se sastali na zajednički dogovor, da se dogovore glede zajedničkog postupka u toj stvari. U 7½ sati došlo je opet do zajedničkog dogovora. Pročelnici su se složili, da dadu obrambenom odboru rok od četiri nedjelje u svrhu, da podastre izvještaj glede prijeporne odredbe § 14. Češki je agrarac Prosek stavio u plenumu taj predlog, koji je čitava kuća bez iznimke prihvatila.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Kako već javismo, pripravljali su donjoštajerski Nijemci, čiji ocevi nijesu znali ni jedne njemačke riječi, deputaciju k caru, koja bi se imala izjadati nad tvrdokornošću Jugoslavena koji nepokolebivo ustraju pri svojem zahtjevu za uredjenjem slobodne jugoslavenske države. No, kako se čini, već sada odustali su od putovanja k caru. Bili su valjda obaviješteni, da car nije nipošto protivan težnjama svog vjernog jugoslavenskog naroda, koji je u tom ratu doprinijeo tolike žrtve u obrani prijestolja i domovine, i koji sada kao nagradu zahtijeva ujedinjenje s ostalom istokrvnom braćom u samostalnu državu Slovenaca, Hrvata i Srba. To dokazuje i izjava namjesništva u Trstu, da ono nema ništa proti sakupljanju potpisa za jugoslavensku deklaraciju od 30. svibnja 1917. — Na vijećanju u Trstu glede novoizgradnje porušenih krajeva u Primorju, izjavio je tršćanski namjesnik, da će se za taj posao upotrebiti samo domaći ljudi, te se neće prepustiti, da tudjinac trguje domaćim silama, domaćim materijalom i domaćim kapitalom.

•

Iz Hrvatske. „Hrvatska država“ iznosi u svom uvodniku jednu istinu, govoreći o svijesti i ponosu Poljaka i Čeha, što na žalost ne može da ustvrdi o Hrvatima. Prispodablja Poljaka Olombinskog, konservativca, koji je položio svoje redove, sa „presvijetlim“ Hrvatom! — Danas će se obdržavati u Novom Vinodolskom sprovod umrlog zastupnika u hrvatskom saboru dr. Bogoslava Mažuranića. „Hrvatska riječ“ posvećuje tom prigodom pokojniku uvodni članak, u kojem uzvisuje vrline pokojnika, te veli o njemu, da je bio političar hladna razuma, i čovjek slavenskoga srca, a ujedno i pristaša narodnoga jedinstva. Po zvanju bijaše on liječnik, prema tome i realist. — „Pravda“ opet posvećuje opširan članak pokojnome Khuen-Hedervary-u te veli, da je on bio ban hrvatske, ali i dvadesetgodišnji satrap, jedan od oligarha, koji je legao u raku urešen najvišim redovima, ali praćen prokletstvom i najcrnijim uspomenama jednog čitavog naroda. Njegova smrt padla **baš u čas**, piše „Pravda“, kad i simbolički rečeno leže u grob zadnji ostata knjegovog doba, da se više nikad ne povrati.

•

Iz Bosne i Hercegovine. Osječki „Jug“ donosi po „Sarajevskom li tu“, da je nad jednim dijelom Hercegovine i to nad kotarima: Foča, Gacko, Nevesinje, Bileće, Trebinje, te n d općinama Dabar, Dabrica, Hatar i Hrgut u kotaru Stolac proglašeno opsadno stanje i prijeki sud. U komentaru k ovoj odredbi, piše „Jug“, se veli: Sa kompetentne se strane javlja, da crnogorske čete u zadnje doba više puta provaljuju na hercegovačko tlo, pa se u interesu pučanstva moralo proglasiti ratno stanje. — Zagrebački izvjestitelj „Juga“ saznaje, da će početka ožujka dr. Jozo Sunarić, Danilo Dimović i Vojislav Šola pokrenuti u Sarajevu list, koji će stajati na načelima jugoslavenske deklaracije.

•

Sa srpske skupštine. „Zeit“ piše: Prema brzojavci od 21. veljače iz Ženeve javlja list „La Feuille“ o zasjedanju skupštine u Krfu ovo: Pašić je u prvom redu htio zadobiti odobrenje skupštine za američanski zajam. Predsjednik skupštine Nikolić ostaje u Nizzi, a isto tako i ministar financija Protić, koji je medjutim već predao ostavku. I mnogo srpskih narodnih zastupnika kani ostati u Francuskoj, drugi traže predujmove od 10.000 do 30.000 franaka; nadalje su zatražili bili, da se skupština preloži u Italiju. Pašić je izjavio, da onaj, koji ne će prisustvovati skupštini na Krfu, gubi svoju plaću. Na raspravama, koje su potrajale deset dana, prihvaćeno bje, da se obdržava skupština na Krfu.

•

Iz Bugarske. Dne 22. o. mj. otputovalo je u Bukarešt bugarsko izaslanstvo pod vodstvom ministra financija Tončeva, da sudjeluje kod mirovnih pregovaranja sa Rumunjskom. — U sobranju je prije toga priopćio Tončev, pod kraj svog ekspozeja, e se nada, da će se vratiti sa pregovaranja kući sa rezultatom, koji očekuju svi Bugari koli na fronti toli u zaledju. Pozornost će bugarskog naroda, koji se još sjeća, kako su mu godine 1878. 1913. bili zadali rane i sjekotine na njegovim sjevernim granicama, biti glede tih pitanja usredotočena na pitanje glede Dobrudže, koju Bugari smatraju svojim sastavnim dijelom.

•

Slavenski blok. U svom pismu, što ga pred božić 1917. posla predsjednik Češkoga svaza, zast. Stanjek, našemu listu, veli on medju ostalim, da glavno nastojanje Čeha ide za tim, da se proti njemačkoj grabežljivosti stvori u Austriji slavenski blok. Taj će slavenski blok biti dos a jak, da uzajamno podupire težnje svih onih slavenskih naroda, koji će biti u njemu zastupani. Medjutim prima „Grazer Tagblatt“ iz Beča danom 21. veljače, da je u parlamentarnoj komisiji poljskoga kluba predložio tog dana Svepoljak grof Skarbek, neka se u buduće postupa zajednički s ostalim slavenskim narodima. Time su utrte staze, piše njemački list, osnovanju slavenskoga bloka, oko čega Česi tako dugo nastoje. Skupina Svepoljaka odmah se izjavila za zajedničko postupanje s Česima. Češki se listovi dodušε ne podaju nikakovim iluzijama. „Narodni Listy“ pišu, da taj preobrat kod Poljaka nije možda definitivnim. Možda da će još jednom kod njih prevladati takozvana realna politika, možda da će poći za rukom predobiti poljske zastupnike, ovim ili onim obećanjima, uz ove ili one uvjete, kako ih se već toliko puta predobilo. Ali poljskoga naroda, vele dalje „Narodni Listy“, nije moguće više predobiti. Njegovo je povjerenje za uvijek izgubljeno.

•

Iz češkoga svijeta. Kako „Narodni Listy“ javljaju, obdržavala je udruga gradskih zastupnika u Pragu, koji su prije pripadali mladočeškoj stranci, dne 20. o. mj. sjednicu, u kojoj bje izričito zatraženo, da se s mjesta raspišu izbori za gradske zastupnike i da se čitavo gradsko vijeće, zajedno sa načelnikom, obnovi. Nasuprot ovomu je zahtjevu izjavio praški načelnik, da će se s mjesta zahvaliti na svojoj službi kao gradonačelnik, bude li ovaj predlog prihvaćen. Zastupnici su apsolutizma u praškoj gradskoj vijećnici, pišu „Narodni Listy“, predložili kompromis, prema kojemu bi bili spremni, da priprave naknadne izbore za narednu jesen, a taj bje predlog i prihvaćen. — U „Venkovu“ objavljuje predsjednik Češkoga svaza, Fr. Stanjek, pismo, što je primio od nekog češkog rodoljuba, zajedno s 10.000 kruna za češke škole u Donjoj Austriji, te pridodaje k tomu pismu svoju želju, da bi svaki češki čovjek ustanovio dan u mjesecu, kad bi morao plaćati narodni porez. On se nada, da će u svakoj općini biti osnovana komisija za sabiranje narodnog poreza. Dosta krasan predlog a i divan primjer, kojega bismo i mi moqli slijediti.

•

Poljska omladina dr. Stranskome. Akademska omladina poljska na sjednici, koju je obdržavala u Lavovu dne 14. o. mj., zaključila je, da se pošalje dr. Stranskome izjava kao zahvala za njegov iskaz u austrijskoj delegaciji. Izjava, u kojoj poljska akademska omladina izražuje svoje pristajanje uz misao ujedinjene samostalne Poljske s izlazom na more i istupa proti maskiranim aneksijonističkim težnjama, naglašujući historijsku zajednicu češko-poljsku i nastojanje oko dobra Češke, Poljske i Slavenstva, izražuje vjeru u budućnost slobodne kraljevine Češke i slobodne Poljske.

•

Austrijski Ukrajinci i samoodredjenje. „Dilo“ donosi programatični članak, u kojemu kaže: „Iredenta ne leži ni u našem interesu ni u interesu centralnih vlasti, a konačno ni u interesu ukrajinske republike. Konstatuje se, da se revolucionarni princip samoodredjenja naroda ne može u svoj svojoj teoretskoj čistoći tako daleko provesti, da bi razbio opstojeće političke organizme. Četiri godine svjetskoga rata dovoljno dokazaše, da Austro-Ugarska ima pravo opstanka, te da će stoga ukrajinski dijelovi Galicije, Bukovine i Ugarske ostati unutar monarkije. Mlada ukrajinska republika ne će da stupi samo u susjedne, nego i u prijateljske odnose sa Austro-Ugarskom, pak je za to postulat političkog razbora ukloniti se svemu, što bi moglo taj odnošaj pomutiti. Iredenta morala bi se zabaciti, te ju valja već unaprijed isčupati zajedno sa korijenom. No to bi bilo samo onda moguće, kad bi se uklonili uzroci iredente jamstvom, da će se Ukrajincima nacijonalno i kulturno udovoljiti unutar granica monarkije“.

•

Nova Rusija. U nedjeljnom broju praškog „Venkova“ od 17. o. mj., dakle još onda, kad je još gdjekoji očekivao, da Trocki ipak ne će tako brzo i tako na laku ruku popustiti, piše Jaroslav Hilbert pod gornjim naslovom: Rusija je kapitulovala. Pokušaj Trockoga, da obidje posljedice i odgodi politička pitanja do sveopćeg mira time, da ne sklopi posebnog mira, i samo raspusti vojsku, jest uzaludan. Prije ili kasnije učinit će on, što i Ukrajinci, i kapitulacija bit će i formalno dovršena. Rusija nije više, a ni ne će više biti ratni faktor ovog rata. Niz naroda je odahnuo: Švedi, Finci, Turci, Bugari; niz se naroda raduje: Nijemci, Madžari, Kinezi, Englezi (ovi su za sada oštećeni); niz naroda prezire: Francuzi, Belgijanci, Talijani; niz se naroda stidi, ne treba ih spominjati. Na glavu revolucije pada taj zaključak, tako sramotan. Što je ruska tama moralno pripravila, i što je vojnički zaigrao Nikolaj Nikolajević, i sve što je zločinstvo činovnika potkopalo: cijela ta materijalistična varka milijuna i stotina milijuna ljudi, četvornih kilometara, jutara žita itd., itd., u kratko sva ta ogromna veličine materije pada danas u rasulu na one, koji ne mogu da rade drukčije, negoli rade, i koji samo zaključuju račune, davno sakrivljene propasti. Pustite im, neka ih kunu, neka ih preziru, nek im se smiju i nazovite ih: ne revolucijonarna Rusija, nego izdahnuo carizam, koji tu osramoćen leži. Tamna i opskurna vladina Rusija, patrijarhalna i zaostala Rusija, poražena, oprašta se u sramoti sa svijetom. Negdje u Sibiriji drže njegovu žalosnu glavu: taj blijednik na prijestolju, koje se kolebalo amo tamo, rob ženin, i opkoljen po Rasputinima: napola dadilja, napola monah; negdje u Petropavlovsku utamničeni su njegovi upravitelji: ti svemogući ministri, od kojih možda nije ni jedan jedin' pao, a da se nije za njim podigla njegova sramota ili grabežljivost; negdje u Engleskoj ili u Americi traže zaslužbu siromašni časnici, nekadanji junaci, koje sigurno peče sramota isto kao i glad; a negdje opet na popaljenim i u nesigurnim velegradskim ulicama svija se pod bičem revolucije patrijarhalna Rusija, začudjena nad mišlju, voljom i dosljednošću, koje nije poznala do danas. Nipošto boljševici, nego nasuprot stara je Rusija ona, koja kapituluje, ono, što je pred više od dvije godine oborio tvrdom rukom Hindenburg, i što danas konačno ugušuje diplomacija u rukavicama; je li još u Rusiji života, časti i budućnosti, jest u revoluciji. Tek revolucijom približuje se Rusija svojim saveznicima, pa dapače ih i u mnogočem i prestizava, i ako je ironija historije, da to čini baš u doba, kad ih izdaje. U sadašnjosti rascijepana na niz neustaljenih država, koje udaraju kao nabujala voda jedna o drugu, i za dugo vrije otkazana samo na svoj unutarnji rad, Rusija se u ovom ratu u sramoti i porazu otresla zle prošlosti i traži ljepšu budućnost. I opet velim — piše Jaroslav Hilbert dalje —: ne vjerovati u nju, očajavati nad njom, smijat se joj, ne razumijevati je, pustite drugima, vi pak je pratite onim osjećajem, koji i ako stoput izdan, i stoput osramoćen, ozvat će se uvijek u nama, zato, jer je glas naše krvi: pouzdanjem u slavenstvo. Vidite same nas: baš za to, jer nam ne daju, znamo do sitnice, cega nam nedostaje, a tako i u Rusiji današnji njezini budioci previše trpješe, a da im ne bi bilo jasno, čim li imaju vlast za budućnost utemeljiti. Ta zgrada ne će biti idilična, a put do nje — barem iz početka — bit će posut prije lješinama, negoli ružama; ne će biti ni kratak, jer treba započeti od seoske škole, dapače od samoga ruskoga „ničevo“ — ali neka bude kako mu drago, neka bude najkrvaviji i najzamršeniji — bit će, jer mora biti, obratan od onoga, kojim je išla stara Rusija, vodeći pak u ropstvo, izobražene u progonstvo, a veleviast ka Gorlici. — A tim pouzdanjem oprostimo se njom, i posvetimo se tim djelatnije vlastitim nastojanjima.

Jugoslavija dolazi.

„Grazer Tagblatt“, njemačko radikalni organ alpskih Nijemaca, započimlje članak, koji je uperen proti jugoslavenskom narodu riječima: Ako svi znaci ne varaju, jugoslavenska je država na putu. Ma da smo uvjereni, da ovom listu nije nikakvo sredstvo preslabo, samo da nahuška njemački narod, ipak nijesu ove riječi za nas bez dubokog značenja. Strah, koji zadaje svenjemačkim šovenima naš sveti i moralni boj za ostvarenje jugoslavenske deklaracije, dokazuje najbolje, da naše težnje nijesu tek puki ideali, da ih naši najljući protivnici smatraju mogućima, dapače i vjerojatnim. Onaj očajni njemački poziv na uzbunu proti Jugoslaviji, najbolji je odgovor na kukavlučko držanje frankovaca u cis- i translajtaniji. Oni ne vjeruju, ali naši protivnici vjeruju, i te kako vjeruju, i boje se. Ma kakav bio konac svjetskog rata, mi znademo veoma dobro, da će se prilike u jugoslavenskim zemljama znatno poboljšati. Čim više bude produljeno ovo nesnosno stanje, u kojem se naš narod nalazi, tim ogorčenije i odriješitije će biti mase našega naroda. Mi ne samo da vjerujemo u ostvarenje onih ideala, kojih se naši protivnici iz imperijalističkih i šovinističkih razloga tako boje, već smo spremni posvjedočiti ovu našu vjeru svakom žrtvom, pošto osjećamo svi, da je bolje skora smrt negoli polagano umiranje. Danas se nalazimo u stanju očajne samoobrane. Ovaj je rat jasno dokazao, kamo smjeraju sve metode našeg sistema; bezobzirnost je prvih ratnih godina otkrila sotonski splètku perverznih nakana proti opstanku našeg naroda. Kušali su nas polagano otrovati, a da mi nijesmo toga pri-

mijetili. U trenutku bespravlja kušalo se provesti nasilnički napadaj na naš narodni opstanak. Ali taj zavratni napadaj nije uspio. Danas znademo, da je odzvonilo apsolutizmu, da nema više pogibelji ponovnog nasilnog i bespravnog režima. Mi znademo veoma dobro, da bi takovo sredstvo dovelo državu do katastrofe. Ali mi znademo takodjer to, da naš program sadržaje i jedini trajni spas za državu Iskustvo, crpljeno iz historije i potvrdjeno najprosvjetljenijim njezinim proučavaocima, dokazuje, da se svaki politički nemoral osvećuje na onom, koji se njim služi. Narod, koji je svijestan svog bitka i svog poslanstva, ne će propasti. Danas nema više rimskog carstva, ali na rasulu ove najsilnije države sviju vijekova podigli su države tlačeni, zasužnjeni narodi. Galski se je duh preporodio, janjičarska su se plemena rimskog carstva oslobodila i danas živi rimski narod jedino u svojoj historiji, a ona zemlja, na koju je ostavio najdublje i najjače svoje tragove, ne može se oteti zlom duhu rimske povijesti, koja ju kao avet tlači. Dužnost je vlada i država, da se kuprilagode duhu vremena, da u svom djelovanju šaju odgonetati smjerove i ideje budućnosti; usprotiviti se duhu vremena značilo bi, kao perzijski kralj Kserkses batinati more. Pritisak je za narode, što oluja za šume. Tlak jača i razvija narode, a uništava tek ono, što je trulo i suvišno. Na šnarod je proizašao iz trogodišnjeg požara preporodjen kao feniks. Svesilni i nužni razvoj vremena i naroda u vremenu smrvit će svaki otpor; narodi čiji su vodje danas nama protivni, ujedinit će se elementarnom nuždom razvoja sa našim borcima. I ideja opće pravednosti, općeg mira, medjusobnog poštivanja i ljubavi odlučit će skrajnu bitku, kao Konstantinovi andjeli. Imade li svrhovitosti u razvoju svijeta, morat će da pobijedi nova zdrava ideja, koja sadržaje u sebi klice neslućenog razmaha i procvata kulturnog rada naroda i svijeta. Poziv „Grazer Tagblatta“ doimlje se kao očajni poklik nečiste savjesti na dan sudbe Odjeknut će samo kao groza medju pašama, begovima i njihovim podrepnicima po vilajetima svijeta. Onaj dio njemačkog naroda, koji nosi u srcu sjeme budućeg razvoja, čudit će se tom pozivu na uzbunu. Zašto bunite ljude, jer puca zora? Što može li njemačkom patniku-siromahu da naudi sveopći mir, sveopća pravednost, sveopća ravnopravnost, sveopća sloboda? I na drugoj je strani granica buduće Jugoslavije postalo huškanje krivih proroka glasom vapijućeg u pustinji. I tamo je smrt žela krvave žrtve, i tamo je rat razbio obiteljsku sreću, uništio blagostanje radnika i seljaka, oteo zemlji najbolje sile, porušio zgrade stogodišnjeg rada i mara. I tamo traži čovjek pravo, da svojim moralnim osjećajem sam odlučuje o svom životu i o svojoj smrti. Pseudointeligentna oligarhija, stvorena besplodnom sadašnjom civilizacijom, morat će u svom vlastitom interesu, da čini mjesta silnom navalu stvaralačke naralačke narodne evolucije, da ne nabuja kao rijeka i ne naplavi svijet Sadašnji vladalački staleži rekoše svijetu, što su imali da kažu, a danas je njihova istina fraza, njihov cilj optička varka. Izmoždeni su i nemaju više snage, da stvore misao i da vjeruju u nju. Poziv proti Jugoslaviji je poziv proti demokraciji; pozivlje na obranu praznih skladišta današnje civilizacije, e ih ne bi opljačkali — kad su vješti bankiri europske prosvjete već pronevjerili sve, što je bilo vrijednoga u njima. Strah „Grazer Tagblatta“ je strah defraudanta, koji se je tijekom desetgodišta obogatio tudjim pravima. Boji se novog reda, pošto se boji procesa. Ali strah je znak nečiste savjesti i izvjesne slutnje, koja nas diže i bodri: Jugoslavija dolazi, jer dolazi sloboda naroda i sveopća pravednost.

Domaće vijesti.

✝ **Bjegunačke potpore.** Mnogi naši radnici iz arsenala imadu svoje obitelji kojekuda po Istri, gdje dosada nijesu dobivali nikakove bjegunačke po pore. Da istu postignu treba im potvrdu iz Pule, da su oni doista prije u Puli stanovali. Radi toga vidimo danomice dosta ljudi pred c. kr. prijavnim uredom u Puli, gdje moraju gubiti vrijeme, da najprije dobe potrebiti upitni listić, da ga popune i vrate. Tim je već izgubljeno vrijeme od 2 dana. Nu sada počima križni put. Najprije kažu, vratite se do 20 dana, a kada si se vratio do 20 dana, treba se vratiti ponovno do 10 dana. Pošto ne znaš točno dan kada ćeš tu potvrdu primiti, to se moraš vucariti na taj blaženi c. k. prrijavni ured nebrojeno puta, vrijeme se gubi, nadnice se gube, a obitelj u tudjini očekuje potporu. Krasan je ovaj način potpomaganja naroda. Htjeli bi znati, da li moraju i gospoda i gospodjice, što su u tom uredu, toliko vremena čekati na svoje upite. U zadnje vrijeme pojavili se na prije nijemoj zgradi kotarskog poglavarstva trojezični natpisi. To je izvana, ali dodješ li u nutrinju te zgrade, čini ti se, da si negdje u Veneciji. Ako makar i uredovni sluga susreti našeg seljaka, ne nagovara ga hrvatski već talijanski. Izgleda, da bi i Kinezom radje govorili njegovim jezikom, ali sa našim seljakom treba govoriti talijanski. Na prijavnom uredu i drugim c. kr. uredima vidimo toliko djevojaka ali ne vidimo nikakova rada. Sve zapinje, da je upravo čudo. Dostatno je to, što moraju ljudi čekati mjesec dana, da im se popuni maleni upitni listić! A potpore? Čekaj nevoljniče! Bio si u barakama, pa ako nijesi izginuo tamo, izgini ovdje. Žar ne bi mogao bar c. kr. prijavni ured poslovati do 6 sati navečer, da radnici ne gube nadnice, pa da iza arsenalske radnje mogu priskrbiti ove upitne arke. C. kr. tvrdjavnom povjereniku preporučamo, da uredi kotarsko poglavarstvo ne samo izvana, nego i iznutra.

Vojnici i živežne iskaznice. C. k. tvrdjavni povjerenik saopćuje: Svim općinskim uredima i gradskom magistratu u Rovinju. Ustanovljeno je, da vojnici zadrže i upotrebe živežne iskaznice za gradjansko pučanstvo kad iz civilnog staleža nastupaju vojničku službu ili kad su preuzeti u opskrbu vojničke uprave nakon što su bili privremeno opskrbljeni od civilnih vlasti. Kako bi se zapriječilo ovu dvostruku opskrbu, ratno je ministarstvo odredilo, da svi vojnici moraju predati pri nastupu vojničke službe živežne iskaznice, koje imaju pri sebi, i da moraju pokazati potvrdu, da su bili izbrisani iz imenika opskrbnog ureda njihovog zadnjeg boravišta. Vojnička zapovjedništva izdat će svim vojnicima, koji bivaju trajno ili privremeno otpušteni od vojničke službe uredovnu potvrdu.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Položeni su preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi: Gosp. Marko Stojić, bivši načelnik grada Šibenika i narodni mučenik ovog ratnog doba, položio je preko prijatelja iz Pule K 100.—. Hvala mu i nasljedovali ga! — Sakupljeno po gosp. Dragutinu Lukežu, učitelju iz Tinjana kod Pazina i gosp. Antunu Baf u selu Ruscima K 153.70. Darovaše po K 20: Antun Baf; po K 10: Josip Kraljić župan, Josip Šuran; po K 8: Turković; po K 5: Dragutin Lukež, Klement Zohil, Dušan Defar, Aleksander Rener; po K 4: Josip Križmanić, Toma Oplanić, Josip Cvitan, Ivan Šurom, Šime Brečević, Josip Hekić, Marija Turković; po K 3: Martin Krebel, Marija Zović; po K 2: Emilija Paglavec, Vilma Paglavec, Štefanija Škert, Stana Defar, Marija Defar, Šime Banko, Marija Matešić, Mirko Matešić, Antonija Krizmanić, Srećko Prelac, Antun Rusac, Franica Rusac, Šime Banko, Šime Rusac, Marko Rusac, Marko Jugovac, Martin Rusac, Antonija Turković, Marica Jekić, Antun Pernić; po K 1: Ambrož Pomazan, Toma Banko, Franjo Ritoša, Valentin Jakus, Antonija Ferenčić, Kate Ferenčić, Remigij Turković, Antun Baračić, Josipa Škina, Marija Križmanić; po 50 para: Josip Križmanić; po 40 para: Petrica Ferenčić, Kinka Jekić; po 20 para: Ferdinand Jekić, Juraj Kovrljica. — Sakupljeno po vrijednim omladincima Andriji Sladonja, Andrici Sladonja i Milici Zuccon u Alturi K 214.—. Darovaše: po K 10: Ante Zuccon, Ljubica Sladonja, Ante Sladonja, uprav., Mijo Sladonja, delegat, Fuma Ušić, obitelj Lužnik, Jelica Sladonja, Jakov Sladonja, Luca Polla, Marija Sladonja od Mije; po K 8: Danica Sladonja; po K 6: Martin Dobran, Ana Perić; po K 5: Mijo Žudih, Fumica Božić; po K 4: Fuma Kaić, Tereza Ikić, Marko Strmotić, Marija Perić; po K 3: Ana Strmotić, Foška Ušić od Vide, Ante Kaić pok. Martina, Neža Runtić; po K 2: Živka Kaić, Antun Jelčić, Mikula Milošević, Jela Strmotić, Marija Vrbanac, Jure Perdec, inft. Antun Perić, Ivan Sladonja, Ante Išić, Grgo Lazarić, Vice Bastijančić, Fuma Sladonja Metodijeva, Foška Baća, Justina Ušić, Andrija Sladonja, Andrica Sladonja, Milica Zuccon; po K 1.20: mali Boris, Marija Rudelić; po K 1: Ivana Lupetina, inft. Rade Gjurković, Marija Ušić, Ivan Ušić, Antun Perić, Marija Dobran, Juma Dobrem, Antun Strmotić, Marija Ušić, Ivan Kaić, Ivan Šverko, Zorn Sladonja, Ivka Zuccon, Fumica Sladonja, Justa Perić, Ana Perić od Ivana, Ana Perić od Mate, Justica Sladonja, Zorica Sladonja pok. Antuna; po 60 para; Foška Margetić. — Ukupno K 467.70; zadnji iskaz K 50.339.43; sveukupno K 50.807.13. Požrtvovnim sakupljačima i uzornim darovateljima budi srdačna hvala i kličemo im Živjeli! Naprijed rodoljubi, ustrajno i požrtvovno za našu srednju školu i narodnu prosvjetu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Jena od našega brace. Finalmente iman i ja besidu. Reka je svoju Franina, reka je svoju i barba Mate, pak je pošteno da i brace svoju reče. Koliki gambljamenti od importance! Mir, vojska, žito, kruh, glad, samoodredjenje od narodi, baruffa u Buzetu, razbljena provincija, Talijan, naš, jermanik, Rus, Amerikan, sve je to skupa zamišano u jenu kašu, da se ne pozna, ča je ni ča ni, a još manje se zna, kad će sve to finiti. Najprija su govorili da je mir s Rusijon siguran, i jermanik bi bija ruskega Trockega zljubija u oba lica, kontuto da je Trocki čovik od malega svita, kemu ni bija na krštu za šantula ni biškup ni knjez, i ki je već bija i pokorni sluga onega jermanika, ki onako na strno gleda. Ma kad li ti bože, našli su oni s Trockin čnkule, oni po svoju, a on po svoju, a njega moji dragi u diškorsu, neće nidan nadmudriti, pak kad su to vidili, ala udri s gršći. Udrija je jermanik s gršći po stolu, zarošta je sabljon, i rinuja je kako bisan u Rusiju, da njin lipo povi, kad ne će oni pravi biti, i kad će se tako mež sobon tući, da će hi on pamet navaditi. Pak kad je tako zagrlza u jabuku, a kol manjar se fa apetito, ne će jermanik drugo mira, kega mu Trocki brižan sada ponuža, nego je naša nove stvari, ke bi mu bile potriba, i ke bi stija imati. — Francuz se kune, da će se tući do zadnjega, Inglež govori, da je komoć počeja, a Amerikan je još daleko, ma obećiva, da će i on dojti. To je od te vele pulitike. Od domaće pulitike je pak uvo: Oni brižni, dešgracijani, ki su bili potirani po tujen svitu, tornivaju doma, a ovode je sve huje i huje. — Ja baš, jučer štijen i štijen u Hrvatsken listu ništo iz Ingleške, ali iz Irske, i nemoren razumiti. Ma ča Irska. Šinjor od Hrvatskega lista se je mislin pomutija i misto od Istre napisa od Irske. Ma to je njegov posa. Ja samo znan, da je jušto onako poli nas, ni ni mrve bolje, pak bi se lipo moglo misto iz Irske vrći iz Istrije. — Čuja san, da su se i naše mlade Valture maknule, kako i Meduliuke i Ližnjanke, i nabrale za našu školu mali dar. Baš njin od svega srca fala. Sad sada čekan, da će se i kakova Premanturka ujaviti, zašto su mi obećale. Da sunce malo žešće posviti i razgrije moje stare kosti, dojti ću sve pomalo ubajti. Pak neka se gleda una, ka ne bude ča to učinila. Za sada vas pustin u miru božjen.

Brace od kapitanata puljskega.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Rijetko se javljamo iz našega mjestanca, ali ipak odajemo od vremena do vremena znak života. Ovdje zapravo ni nema nikakvih novosti, jer sve što snašamo, to je već od starinje, kako se po domaće veli. Našu je aprovizaciju preuzela općina. Time je ona prešla iz ruku Liberata Runka u općinske ruke. Poslovi aprovizacijski bijahu povjereni našemu trgovcu Ivanu Aučiću. — Poglavarstvo je imenovalo aprovizacijonu komisiju od 7 lica, medju kojima se nalazi jedan jedini naš čovjek — Juraj Šverko. Ostali su svi Talijani ili naši nesrećni janjičari, koji se svakako natječu u preziranju našega, dakle i svojega naroda. Jedan se od njih imenuje Vittorio Mrach, drugi Matteo Antonac, a već ta dva imena Mrak i Antonac svjedoče, da u istinu potječu iz Kalabrije, pa makar su još njihovi oci govorili s njima naški, ili kako oni sada vele „šćavunski“. Treći je njihov drug dr. Constantini, prijatelj i saveznik Liberata Runka. Osim njih nalaze se u komisiji tri talijanske žene. Sada reasumirajmo: općina hrvatska, grad većim dijelom hrvatski, okolica hrvatska, pazinski načelnik Hrvat, pazinski okružni poglavar Hrvat (očuvaj nas Bože takovih poglavitih „Hrvata!“), a općinska aprovizacijona komisija broji 1 Hrvata i 7 Talijana! Pitamo ovime, kakvo pravo ima ovdje poglavarstvo, da imenu e općinsku aprovizacijonu komisiju, kad naša općina još uvijek djeluje, i ona bi imala jedino pravo, da to učini. Ali kod nas je uvijek obratno. Naš poglaviti još se uvijek nada, da će apsolutizam vječno trajati, jer se njegova kosmata savjest plaši demokratskog duha i demokratskog doba. U četvrtoj godini rata odvažuje se ne samo da čini sve na uštrb vlastitome narodu, iz kojega je potekao, nego i puku jedne i druge narodnosti. U aprovizacijonu komisiju imenovao je same posjednike, kapitaliste, takorekuć, od kojih je jedan, bivši siromašni slovenski doseljenik, a sada renegat — milijunaš — gospodar mnogih duša naših kmetova, koji se diljem pazinskog kotara nalaze u njegovim šakama. Naš je poglaviti morao barem toliko obzira imati prema nižim slojevima puka, te dati nekoliko zastupnika iz radničkih i seljačkih slojeva u aprovizaciju. — Inače tu kod nas uzduh nečisti. Pripravlja se nešto. Ali kao da će to opet biti ne demonstracija za mir ili za kruh, nego demonstracija proti našemu narodu, kao ono zadnji puta. Osjećamo to već za to, što talijanski življ sam za sebe sve smije, pa da se onda obori na naš narod. Stari povici „abbasso i Croati“, a i još po koji i proti državi, nijesu još zabačeni ni zaboravljeni od talijanaške pouličné mladeži.

Vodnjan. Općinska blagajna provrtana i orobljena. Kad je prošle srijede rano u jutro služkinja htjela da pomete općinski ured, našla je otvorena vrata općinske blagajne. U strahu i iznenadjenju potrčala je na policiju, gdje je cijelu stvar prijavila. Ustanovilo se, da je jedan odio blagajne bio provrtan i u tom odjelu ne bijaše više ključeva novčanog pretinca. Pretraživši taj pretinac, ustanoviše, da je iz njega nestalo svote od 8000 kruna u srebru i papiru, koja se dan prije u blagajni nalazila. Ustanovilo se dalje, da su provalnici došli u općinsku zgradu još na večer pred provalom, gdje su se onda pod stubama sakrili, i pustili nek ih tamo zatvore. Onda se dadoše na junački posao, a kad ga obaviše spustiše se po užetu kroz prozor na ulicu. Provala im je potpuno uspjela. Nije se još niti ustanovilo, koliko ih je tamo bilo zaposleno, premda se drži općenito da ih je bila nekolicina. Taj je dogadjaj u našem gradiću izazvao znatno uznemirenje i uzrujanost. Nije to kod nas doduše nikakva novost, da se provalnici odvažuju na takove čine, ali u zadnje nas doba bar pustiše na miru. Valjda su se samo pripravljali i snovali. Puljsko je redarstvo bilo odmah obaviješteno, te sada zajedno sa našim pomno istražuje.

Iz naše povijesti.

Progoni don Ante Andrijčića.

Interpelacija dr. Korošca, dr. Laginje, Spinčića i drugova radi progona istarskog zemaljskog odbornika don Ante Andrijčića glasi: „Na početku rata natjecale su se medjusobno civilne i vojničke oblasti u Primorju u boju proti Jugoslavenima. Kako bi preplašile narod, hvatale su vodje, a da se nije činila nikakva razlika, jesu li to zastupnici ili ne. U Istri su osobito proganjali svećenstvo, koje je u toj zemlji glavno uporište narodne misli. Talijani u obalnim gradovima nijesu nipošto upotrebili svog eventualnog upliva u korist progonjenih, nego su još radi narodnog neprijateljstva pomagali. Dne 28. srpnja 1914. pozvao je kotarski poglavar u Poreču, Mells-Colloredo, u svoj ured zemaljskog odbornika Agtu Andrijčića te mu je zabranio otići iz Poreča Ta je odredba proti zemaljskom odborniku, koji je imao osobito u ratno doba da goji intenzivni saobraćaj sa svojim izbornicima, bila surova uvreda jugoslavenskog pučanstva u Istri bez obzira na to, da omedjenje slobode već samo po sebi tvori faktično stanje zločina. Drugi je dan pozvao kotarski poglavar gospodina Andrijčića k sebi, dao ga je medjutim već kod ulaza uapsiti po oružničkom stražmeštru Slavcu. U pratnji je dviju oružnika bio Andrijčić ukrcan i otpremljen u Trst. To dokazuje, da kotarski poglavar nesamo što nije propisao oružnicima, da se dolično ponašaju, nego nasuprot, da je poglavar naložio oružnicima osobito ponizujuće mjere. Na gatu je u Trstu tršćanska fukara primila transport i htjela župnika tvorno napasti. Gospodin se je Andrijčić spasio u neka kola pred nahuškanom množicom. Iza mukotrpne je istrage bio zemaljski odbornik, boležljiv, stariji gospodin, spremljen u podzemnu, samotnu ćeliju, gdje

je morao ostati na smrdljivoj slamnjači uz najslabiju prehranu bez pušenja ili kakovog poboljška do 12. kolovoza. Tog je dana na večer bio alarm i uz pratnju, koja bi dostajala za hiljadu ljudi, prevezen bje gosp. Andrijčić s ostalim drugovima iz različitih tršćanskih zatvora na državni kolodvor i odanle u stari, u ovakove svrhe ništa priredjeni grad Rihemberk u Goriškoj. Postupak je s njim bio najnedostojniji. Osobito im je trn u oku bio Andrijčić, jer je tamničar časniku i popratnoj momčadi utuvio bajku, da je htio Andrijčić u Puli otrovati bunare bakcilima kolere. Dva je dana kasnije bio Andrijčić prevežen s ostalima na ljubljanski Grad, gdje je moralo 40—50 osoba ležati u jednoj sobi na vlažnoj slami. Obolio je i otpremili su ga u takozvanu bolnicu na Gradu. Tek 22. listopada bio je Andrijčić pušten na slobodu, a da mu nije mogao biti spočitnut nikakav nekorektan čin. Jedva što se je povratio bio zemaljski odbornik u Poreč, konfinirao ga je kotarski predstojnik na ovo mjesto. Odredio je, da Andrijčić ne smije posjećivati porečki politički kotar. Kod ove je očito samovoljne odredbe ustrajao kotarski poglavar do godine 1916. Ali progon gosp. Andrijčića time još nije bio dovršen. Početkom 1917. naložilo mu je kotarsko poglavarstvo u Krku, da ostavi mjesto Punat, u koje se je medjutim bio preselio, i odveze se u Beč. Ondje je morao ostati gosp. Andrijčić do 13. srpnja 1917. Zašto se je odredilo sve to, zašto se je zadalo toliko jada i nevolja velezaslužnomu Anti Andrijčiću i oštetilo ga na zdravlju i materijalno, toga si zaista ne možemo tumačiti inače, nego da se je iz zlobe htjelo poniziti jugoslavensko svećenstvo i kazniti ga za to, što je ostalo vjerno svomu narodu u Istri, živući u najjadnijim prilikama. Pitamo sveukupnu vladu, hoće li javiti uzroke progona zemaljskog odbornika Andrijčića Kako se slaže njezin postupak sa samom o sebi razumljivom zaštitom, koja pripada zemaljskom odborniku kao zastupniku pučanstva; hoće li pružiti gospodinu Andrijčiću potpunu zadovoljštinu?" — Nova jedna stranica naše povijesti. A može li nam koji zajamčiti, da će svi ti progoni sutra ili prekosutra, do deset ili do dvadeset godina ne će opetovati? Iz povijesti moramo da učimo za budućnost. Naša je povijest puna užasa. Za to moramo nastojati, da budućnost bude srećnija i u to ime treba se otresti svih predrasuda, svih okolišanja i otputiti se pravom stazom, makar punom trnja, ali koja jedina vodi k spasu.

Dnevne vijesti.

Istarski ured za ulje javlja: Upozoruje se pučanstvo, da se ulje u Istri ne može nabaviti i odnosno, da ga se iz Istre ne može izvesti bez dozvole istarskog ureda za ulje. Eventualne prekršaje kaznit će politička oblast na temelju naredbe c. kr. namjesništva za Primorje od 27.-12. 1917. Br. Pr. A. 732-16. Osim toga ulje će zaplijeniti.

Poštanski ured u Lanišću, kako javlja c. k. poštansko i brzojavno ravnateljstvo u Trstu, opet je otvoren.

Mornar — mornaru.

Pod tim naslovom primamo iz krugova naših čitatelja slijedeće: Naša se carevina nalazi u ovom dugom užasnom ratu, koji joj je bio narinut od mnogih njenih vidljivih i nevidljivih neprijatelja. Čuje se grmljavinu topova, ali ne više na domaćoj grudi, već na talijanskoj zemlji, kamo su vjerolomnog neprijatelja protjerali hrabrost i junaštvo naših nepobjedivih junaka, zadavši mu teških gubitaka na ljudima i ratnom materijalu. Desetina njegove zemlje osvojena bje od naših junaka. Tu treba da kliče od veselja svako dalmatinsko srce, vidiv pobjedjenog, protjeranog i potučenog vječnog dušmanina.

Svaki dalmatinski hrvatski mornar mora biti ponosan, te se mora sjećati i imati uklesanu u svome srcu nezaboravnu slavnu višku bitku, gdje je naša ratna mornarica savila nezaboravnu spomen za sve vjekove. Onog sretnog dana, nezaboravni Tegetthoff na čestitke viškog načelnika odgovorio je: „Lako je pobijediti našim slavenskim lavovima". Ovaj isti pobjedonosni admiral rekao je dalmatinskoj koloniji u New-Orleansu: „Ponosite se i dičite Vašom junačkom braćom i sinovima". Sada osobito nama Dalmatincima mora biti sveto ime mornarice, te u svima nama mora plamtiti živi oganj žive želje, da ako ustreba sudjelujemo kod nove i još sjajnije i za uvijek odlučujuće pobjede na ovom našem srebrenom Jadranu, koji je srce monarkije. Za svakog sina naše domovine, mornarica je dragi kamen. Ona je branila i brani ovo naše nama sveto more. Njezino ime leti čisto i neoskvrnjeno svijetom. U najudaljenijim kutovima svijeta: Naš je mornar poštovan. Neka bude svaki mornar duha viških junaka, ovo očekuje i želi domovina za svoju slavu i za slavu svakog pojedinog mornara.

Slava tebi, mornarico dična,
Na viteštvo i pobjedu vična!
Nova slava i naprijed te čeka
Jer si na to navikla od vijeka.

Brst-maslinku, tu mira oznaku,
Rado nosiš na svojem barjaku;
Al gdje pr'jeti dušman drzoviti,
Znaš ponosno svoj barjak razviti.

Svakome sinu naše hrabre mornarice, bez razlike narodnost, vjere i jezika, je sveta dužnost, da požrtvovnim samosvladanjem samog sebe, sa svim silama, što mu ih pružila priroda, brani naše lijepo more, kako su to činili naši očevi, braća i sinovi u ovom teškom ratu, koji su branili i brane zemlju, koja nam je mila majka, te su joj na svim ratnim poljanama ovjenčali čelo vijencima slave i pobjede. Naše vile sa najviših vrhunaca naših gora, naših uvala i mora odobravaju, blagoslivlju i slave sve junake naše zajedničke domovine. Treba da se svi bez razlike sjetimo onoga, što je nedavno prozborio ministar talijanske ratne mornarice, naime: „Istra i Dalmacija su pluća Italije", a talijanski ministarski predsjednik kazao je: „Da bude Italija potpuna, mora imati Rijeku!"

Dalmatinci! Pokažimo činom, da smo dostojni nasljednici slavnih i neumrlih naših velikana, kojima se ponosi cijeli civilizovani svijet. Dalmatinac bio je onaj, koji je prosvjetlio daleke morske puteve Krsti Kolumbu, na moru lebdila je sjajna i bistra dalmatinska zvijezda, koja je kazala put preko oceana, gdje odjekuje slatko i ugodno ime Dalmatinac.

Poklonimo se puni poštovanja uspomeni naše junačke braće, koji su malenim brojem ladja nasrnuli brojem nadmoćniju silu mljetačkih brodova istočno šila otoka Korčule, te pobjedili pohlepnog neprijatelja, dužda mljetačkog, Candiana, koji je poginuo u tom boju. Povijest je zlatnim slovima uklesala mnoga imena glasovitih Dalmatinaca, radi toga ne će niko od nas ni okaljati ni potamniti vijenac, što okružuje imena slavnih sinova one zemlje, koja mu je mila majka, nego ćemo prezirom odalečiti od sebe svaku stvarcu, koja se ne pristoji vjernom, valjanom i junačkom mornaru, kao što si Ti, dalmatinski sine!

Bog zapovijeda, domovina hoće, dužnost nam nalaže, da branimo sveto naše more i našu svetu zemlju!!!

Stari Primorac.

Prosvjeta.

„Narodna knjižnica". Pod tim će naslovom početi izlaziti nova biblioteka, čija se potreba već davno osjećala. Svrha joj je, da u jeftinim i solidnim izdanjima pruži sve ono, što je ikada koj narod dao u književnosti i nauci snažno i značajno i što prema tome čini temelje naše današnje književne kulture. Zato će donositi samo najbolja djela domaće i svjetske beletrističke kano i znanstvene literature, svju pravaca i vjekova. Time misli uredništvo „Nar. knjiž." unapredit i opću naobrazbu naših ljudi, kojima ne dostaje baš jedno svestrano i skladno poznavanje svjetske književnosti. Tako će već prve godine izaći najbolja djela Ive Vojnovića, Branka Radičevića, S. S. Kranjčevića, Ljermontova, Shakespearea, Goethe-a, Waltera Scotta, Turgenjeva, Tolstoja, Viktora Huga, Anatola France-a, pa Buckle-a, Le Bona, Emersona i Seignobosa. Format „N. K." bit će nešto veći od Reklamove biblioteke, a i slova će biti veća. Cijena pojedinom svesku 50 fil. Godišnja pretplata (24 sveska) K 10·—. Adresa: „Narodna knjižnica", Zagreb, Vojnička ulica 13. Kao prvi svezak izlazi ovaj mjesec Vojnovićeva „Dubrovačka trilogija" s uvodom dr. M. Lisičara, slikom pjesnikovom i naslovnim listom od J. Miše-a.

Nagradjeni roman u izdavanju „Zabavne biblioteke". Ime mu je „Otvori oči" a pisac Henry Bordeaux. Radi svoje patriotsko-odgojno tendencije nagradila je francuska akademija ovo djelo, koje je doživjelo već preko 140 izdanja. Roman će ovaj s najvećom koristi pročitati mlade žene i djevojke za udaju, jer će iz nje naučiti, kako će svoj život učiniti sretnim. Knjiga iznosi 300 strana, a cijena joj je K 3·60. Književni natječaj „Zabavne Biblioteke". U službenim „Narodnim Novinama" raspisuju izdavači ove biblioteke: Kr. zem. tiskara i dr. Nikola Andrić, književni natječaj od 5000 (pet hiljada) kruna za najbolji hrvatski roman. Rukopis se ima dovršiti i poslati do 1. listopada.

Samoodredjenje naroda i Madžari. Pod gornjim naslovom izašla je ovih dana politička brošura, koja osim uvoda sadržava još ova poglavlja: Supremacija Madžara, Hegenomija Madžara, Demokratizacija Ugarske i riješenje narodonosnog problema. Brošuru je napisao Jugoslaven iz Ugarske. Cijena K 1·60. Naručuje se kod nakladnog zavoda „Jug", Zagreb, Ilica 7, I. kat.

Gospodarstvo.

Što je sa našim štedionicama?

Mnogo je naših seoskih štedionica, za koje se danas ne zna, kako su proživjele četiri godine svjetskog rata. Imade njih mnogo, čije bi se financijalno stanje dalo baš u sadanjem trenutku popraviti ili djelovanje obnoviti. Od nekojih nijesmo već davno imali obračuna. Bit će veoma dobro, da Gospodarska sveza u tom pogledu štagod pokrene, pošto je došlo vrijeme, da svratimo svu našu pozornost na gospodarske prilike u našoj zemlji i da sa realnim radom omogućimo ostvarenje naših političkih ideala.

Bilanca i ratni porezi.

Porezi će zadruge teško udariti, osobito ne budu li one s njima računale u preventivima i bilancama. Skoro sve zadruge imaju malo dioničkog i rezervnog kapitala, te plaćaju previsoke kamate na uloške, dok izdavaju zajmove uz kamatnjak, koji ne odgovara više troškovima zadruga, da mogu pokriti svoje režijske troškove, ražne rizike i previsoke ratne poreze. Novi su porezi tako visoki, da su Opći savez austrijskih seljačkih zadruga i drugi još njemački savezi poduzeli u obim kućama i na ministarstvu financija potrebne korake, da se zadruge izbave od opasnosti, što im prijeti, te da se porezi snize. Neke banke plaćaju na uloške 3 posto i traže na zajmove 8 posto. Po tomu bi se morale i naše posujilnice i zadruge ravnati. Iznos je papirnatog novca što je sada u prometu narasao na 19 milijarda bankovaca,

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP MAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Čekovni rač. aus. pošt. šted. 28.796.

Godina IV. **U Puli, ponedjeljak 25. veljače 1918.** Broj 946

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Istočno od Brente izjalovio se je nenadani napadaj Talijanaca. Kod vojne skupine Linsingenove uzele su operacije, poduzete u zaštitu Ukrajinaca, namjeravani potijek. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Englezi i Francuzi razvili su na mnogim mjestima fronte živahnu izvidničku djelatnost. Pred južnim rubom sela Chevregny suzbili smo protunavalom jača francuska odjeljenja, koja su preko Aillette kušala prodrijeti u Chevregny. Na zapadnom brijegu Moze dopremila su jurišna odjeljenja zarobljenike iz francuskih jaraka. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U Vogezima uspješni izvidnički sukobi. Zapadno od Mühlhausena navalili su francuski bataljuni iza jake višestruke paljbene djelatnosti s obiju strana Dollera. Njihove su se navale skršile kod Nieder-Aspacha protunavalom, kod Exbrücke i Nieder-Burnhaupta u vatri bavarskih četa. 14 je zarobljenika ostalo u našim rukama. — Istočno bojište: Vojna skupina Eichhornova: U Estonskoj udarile su naše čete unatoč zasnježenim cestama u pospješenom napredovanju naprijed te bivaju svuda radosno pozdravljene od pučanstva; približavaju se Revalu. Kod osvojenja Walka, 22. t. m., spasila je žustra akcija husarske satnije grad od spaljenja sa strane neprijatelja. Kod toga bi zarobljeno 1000 Rusa, a oslobodjeno 600 njemačkih i austrijskih zarobljenika. Manja su odijeljenja provalila sve do Ostrova te su tamo skršila neprijateljski otpor. Izlazeći iz Minska bio je zaposjednut Borisov. Operacije, započete kod vojne skupine Linsingenove, da se podupre Ukrajince u njihovom oslobodilačkom boju, razvile su se onako, kako se je namjeralo. U Iskorost umišle su njemačke čete. Vlak sa velikoruskim četama, koji je stigao u kolodvor Šepjetovka, bio je zaustavljen a posatka bi razoružana. — Talijansko bojište: Istočno od Brente navalili su Talijanci iznenada na Col Caprile. Bili su vatrom suzbijeni. — Ludendorff.

Nijemci za reformu ustava u Austriji.

Odjek kod Čeha i Jugoslavena.

Beč, 23. (D. u.) (Budgetni odsjek zastupničke kuće.) Prigodom rasprave o budgetnom provizoriju apelovaše kršćanski socijalci Miklas i Fuchs na nenjemačke stranke, e bi še sastale sa Nijemcima na dogovor o reformi ustava, kako bi se izgradio parlamentarni mir. Nijemci izjavljuju jednodušno svoju mirovnu naklonjenost prema nenjemačkim strankama. Češki socijalno-demokratski zastupnik Tušar izjavljuje, hoće li Nijemci, da Česi ozbiljno uzmu ponudu o diskusiji o reformi ustava, moraju jasno kazati, što li oni pod reformom ustava razumijevaju. Sve češke stranke da su mišljenja, da se država mora izgraditi na demokratskoj osnovi slobodnih naroda. Iza govora ministra-predsjednika dz. viteza Seidlera izjavljuju Jugoslaveni Verstovšek i Benkovič, da će s obzirom na držanje vlade prema zahtjevima Jugoslavena uskratiti budgetni provizorij. Zastupnik Benkovič pozdravlja zbliženje Jugoslavena k Talijanima u Primorju te raspravlja o mogućnosti rješenja tršćanskog pitanja pri reviziji ustava.

Nova mirovna pregovaranja u Brestu Litovskom.

Beč, 24. (D. u.) Poklisar se pl. Merey otpravlja večeras kao opunomoćenik Austro-Ugarske na mirovna pregovaranja u Brest Litovski. U njegovoj pratnji putuju poslanik pl. Wiesner, dvorski i ministarski tajnik pl. Warszawski, legacijski tajnik barun Gautsch, konzul Wildner, sekcijski savjetnik austrijskog trgovačkog ministarstva Allmeyer-Beck, i sekcijski savjetnik dr. Peter kr. ugarskog trgovačkog ministarstva.

Talijani propovijedaju rat do revolucije u Austriji.

Curih, 23. (D. u.) U talijanskoj je zastupničkoj komori izjavio reformista Rajmondi, da nijedan Talijan ne može željeti mira, koji bi pružao Austro-Ugarskoj gospodstvo od Lovćena do Soluna. Italija da mora narodnosti u Austriji tjerati na revoluciju. Danas da se nalazimo u buntovnom razdoblju svjetskoga rata i pred odlučujućim nasilnim dvobojem; tu da se ne smije ništa govoriti i raditi, što bi moglo izravno ili neizravno oslabiti ratobornost ili pojačati nade neprijatelja. Što ratobornije bude ministarstvo nastupilo, to će mu radje savez dati svoje glasove.

Iz Rusije.

Stockholm, 22. (D. u.) Bijele garde su tobože zauzele Tamerfors. Uspjelo im je, te su Viborg odrezale od Petrograda. Predstoji borba za Viborg. Ukrajinci, koji vladaju Sweaborgom, oslobodiše tobože u Kirkeslaitu 800 djaka, opkoljenih od crvene garde. Usljed unutrašnjih sporova je položaj crvene garde znatno oslabljen. Bijeda u Finskoj raste. Finska je u Americi kupila 60.000 tona žita, ali će amerikanska vlada izručiti žito tekar poslije uspostave reda.

Rotterdam, 23. „Daily Express“ javlja iz Petrograda: Ovamo je stigla vijest, da se njemačko brodovlje, sastavljeno od 45 brodova, približuje Revalu i da su na obali bile iskrcane čete. Doskora će biti iskrcane čete takodjer u Finskoj, da se dokonča anarhiju u toj zemlji.

London, 23. (D. u.) Listu „Times“ brzojavljaju dne 21. o. mj. iz Petrograda: U glavnom gradu preostali članovi engleske su kolonije sad, gdje se stalnošću računa, da će Nijemci nastaviti svoje napredovanje proti Petrogradu, u velikim brigama. Englezi, koji žele ostaviti zemlju, opsjedaju engleski konzulat. Svi su engleski podanici u vojno-obvezatnoj dobi, koji su iz različitih razloga bili oslobodjeni od vojne službe, primili nalog, da budu u roku od šest sati pripravni na odlazak. Drugim bje engleskim podanicima naloženo, da bezodvlačno ostave zemlju.

Berlin, 23. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ piše: Bežična brzojavka vijeća pučkih povjerenika od 21. t. mj. dokazuje, da je boljševički vladi baš tako malo stalo do toga, da dodje do trajnog mira medju nama i Rusijom, kao i do sada. U brzojavci se veli: „Pošto su se njemački radnički slojevi u ovom teškom času pokazali neodlučnima i premalo jakima, da zadrže zločinačku ruku vlastitog militarizma, to nam ne preostaje drugo, nego da prihvatimo uvjete njemačkih imperijalista do onoga časa, dok ih ne promijene europske revolucije“. I ova izjava govori za to, da nam Rusija kod sklopljenja mira mora dati sigurno jamstvo za ispunjenje svih obveza, koje će ona po ugovoru preuzeti.

Beč, 24. (D. u.) U bežičnoj brzojavci, upravljenoj na c. i k. vanjskog ministra, zapitao je pučki povjerenik za vanjske poslove Trocki austro-ugarsku vladu, smatra li ona mogućim, da sa ruskom vladom započme „praktičke dogovore“. Na to je grof Czernin radiotelegrafički odgovorio gospodinu Trockomu, da je Austro-Ugarska spremna, da zajedno sa svojim saveznicima dovede do svršetka mirovna pregovaranja sa Rusijom.

IZ POLISKE.

Lublin, 23. (D. u.) Generalmajor grof Stanislav Szeptizki bje na vlastitu molbu rijen službe vojničkog upravitelja. General pješadije Lipovščak preuzeo je vojničko zapovjedništvo.

IZ FINSKE.

Stockholm, 22. (D. u.) Na Alandskom je otočju nastupio mir. Koli ruski vojnici tol i finski zaštitni zbor ostavili su otočje. Danas je otputovao treći švedski pomoćni zbor u Mentylioto. Medju putnicima se nalazi i socijalistički stranački tajnik Mellö, koji putuje u Helsingfors, da posreduje izmedju gradjanstva i socijalista u Finskoj. Osnova se je glede skandinavskog posredovanja izjalovila, jer se danski norveški socijaliste nijesu tražili.

* **Njemačka je odgovorila Rusiji.** Javljaju iz Berlina, da je njemačka vlada već odgovorila ruskoj vladi. Sadržaj se drži strogo tajnim. „Tägliche Rundschau“ javlja k tome: U toku su povjerljiva pregovaranja izmedju sila četvernog sporazuma o odgovoru, koji se ima podijeliti Trockome. Ne može se kazati, da li može Rusija da postigne mir na temelju starih uvjeta. Na svaki će se način zahtjevati velika jamstva, osobito u pitanju uplićanja maksimalista u poslove pograničnih država.

* **Njemački „internacijonalisti“ za proračun.** Iz Beča javljaju: Klub je njemačkih socijalnih demokrata odlučio, da će glasovati proti ratnim kreditima. Ali zato će glasovati za § 1. proračunskog predloga, kojim se ovlašćuje vlada na utjeravanje poreza i na pokriće normalnih državnih izdataka, na račun državnog proračuna, koji se imadu ustanoviti zakonitim putem. Ovo glasovanje za proračun da ne znači povjerenje vladi, pošto služi jedino u svrhu, da se spriječi svaka izlika za uzpostavu vlade na temelju § 14. U trećem će čitanju klub glasovati samo onda za proračun, budu li črtani §§ 2. i 3.

* **Konferencija u Versaillesu glede mirovnih uvjeta antante.** Parisko izdanje lista „New-York Herald“ od 20. veljače javlja: „La Victoire“ piše, da će se po predsjedniku predložena konferencija alijiraca u svrhu ustanovljenja uvjeta antante održavati dne 21. ožujka u Versaillesu.

* **Medju Udruženim državama i Norveškom** sklopljen je — kako Reuter javlja iz Washingtona opsežan gospodarski ugovor, kod kojega učestvuje i Engleska te drugi alijirci. Uvjeti ugovora nijesu objavljeni.

* **Švedska** je zastupnička kuća prihvatila predlog, prema kojem se ima poslati na Aland momčad za stražarsku službu.

* **Talijanska granica** je dne 22. t. mj. zatvorena i u Chiasso na tobože neodlučno vrijeme.

* **Iz Kitaja.** „Havas“ javlja iz Pekinga dne 20. t. mj., da je objavljenje novog obrambenog zakona izazvalo ministarsku krizu i pooštrilo opreke medju sjeverom i jugom. Ministarski je predsjednik otišao na dopust, što se u istini smatra kao odstup. Njegove je poslove preuzeo unutrašnji ministar.

* **Pruski militarizam i Engleska.** Lord Milner držao je u Pymouthu govor, te je rekao slijedeće: Borimo se za naš život i za opstanak slobodnih naroda u Europi. Usljed sloma u Rusiji položaj se je posve promijenio, a istodobno je vojnička stranka u Njemačkoj opeta došla na kormilo. Njemačka je vojnička stranka posve otvoreno izjavila, da je njezin jedini cilj oborenje Italije, Francuske i Engleske. Samo opstanak slobodnih naroda zapadne Europe može spriječiti, da se nadvlada Europu i veći dio Azije i da se stvori despotizam, koji bi izvršivao diktaturu nad čitavim svijetom. Sada se ne radi o tome, da se uništi pruski militarizam, već o tome, da li će pruski militarizam nas uništiti.

* **Czernin i Kühlmann u Bukareštu.** Ministar vanjskih posala grof Czernin i državni tajnik von Kühlmann stigli su danas na večer ovamo na mirovna pregovaranja sa Rumunjskom.

* **Ofenziva na zapadu.** Dopisni ured javlja iz Berna danom 24. o. mj.: Francuska štampa uopće naglašuje, da ofenziva centralnih vlasti na zapadnoj fronti neposredno predstoji, te savjetuje pučanstvu da ostane mirno, hladnokrvno i odlučno, te da se ne da prvim uspjesima Nijemaca zastrašiti ili potisnuti.

Političke vijesti.

Pred otstupom grofa Czernina?

„Venkov“ piše: Pred nekoliko dana tekar prianio je austro-ugarski ministar izvanjskih posala grof Czernin za svoje zasluge za mir visoko vojničko odlikovanje, a već se danas govori o njegovom uzdrmanom položaju. Da je u istinu njegov položaj uzdrman, svjedoče izjave njemačkih kršćanskih socijala, koji se najedamput srdačno za nj zauzimlju, i svakako ga veličaju. Grof Czernin, kako je poznato, dao je posredništvom ministra-predsjednika dr. Seidlera, javno u parlamentu proglasiti, da „petrogradska vlada nije više s Austro-Ugarskom u ratu, a premda ljudskom shvatanju ratno stanje ne će uopće oživjeti... Mi smo u potpunom sporazumku s našim saveznicima došli do odluke, da u toj vojničkoj akciji ne ćemo sudjelovati“. Ali se medjutim pokazuje, da to nije tako, i da je grof Czernin bio u zadnjem trenutku poražen od vojničke stranke, t. j. od Ludendorffa. Nekoji krugovi sudiše, da će iza grofa Czernina nastupiti grof Sylva-Tarouca, i to s geslom: „Daleko od Njemačke“. Medjutim se prevarili, jer je sam Seidler u svom govoru naglasio saveznistvo s Njemačkom sve do skrajnosti. Istina je dodiše, da je car svojedobno izjavio parlamentu, da želi čim najbrže sveopći mir od svega srca, — ali dogadjaji su medjutim skrenuli tako, da se ratuje i dalje.

Gdje se izlegao rat?

U sjednici njemačkog rajhstaga dogodila se je slijedeća upadica: Konservativni zastupnik grof Westarp držao je govor, u kome je na izvode socijal-demokratskoga zastupnika Scheidemanna izjavio sažaljenje, što je ovaj govorio o „ratobornim hajkašima u svim zemljama, a tim da je natuknuo, da takovih ratobornih hajkaša ima i u Njemačkoj. — (Veselost u rajhstagu. — Poklici kod socijal-demokrata.) Grof Westarp nastavlja: Ne, gospodo, u Njemačkoj nema nikakovih ratnih huškača“. (Ponovna veselost i poklici.) Grof Westarp obrati se k socijal-demokratima: Ne možete opravdati što svojim sadašnjim smijehom pribavljate materijal neprijateljima, koji lažno tvrde takove stvari. (Buka i poklici kod socijal-demokrata: Čitajte „Lokal-Anzeiger“! Nezavisni socijalista dr. Cohn klikne: A gdje se je izlegao rat? Ove riječi izazvaše burne prigovore s desna i kod nacijonalnih liberalaca.) Grof Westarp: Gosp. zast. dr. Cohn nabacuje pitanje, gdje se je rat izlegao, pak se čini, da ima srčanosti i obraza tvrditi, da se je taj rat izlegao u Njemačkoj? (Zast. dr. Cohn viče: Da ja imam srčanosti za to! Veliki nemir u čitavoj kući. Poklici: Nečuveno! Napolje s njim! Zar je to Nijemac? Ne, to je dr. Cohn! Nakon što se je uzrujanost slegla, nastavljena je debata.)

Radoslavov o položaju.

Bečki izvjestitelj lista „Berliner Tageblatt“, dr. Leo Lederer, piše svomu listu: Na svom povratku u Sofiju zadržao se je bugarski ministar-predsjednik nekoliko sati u Beču. Uza sve sam to imao zgode, da se upustim u opširan politički razgovor s njim. Razgovor se je dakako ticao svih političkih dogadjaja posljednjih dana: zapodjenutih pregovaranja sa Rumunjskom i izjave njemačke vlade glede izminuća primirja sa Rusijom. Radoslavov je izjavio: Naša namjera dakako ne može biti, da otmemo rumunjskom narodu njegovu državnu samostalnost ili mu stavimo stanovite propise, kako da obračuna s onim faktorima, koji su ga zaveli bili u pustolovni rat sa četvornim savezom. Ali svakako će imati Rumunji da predaju svojim protivnicima područje stare i nove Dobrudže, koje sa narodnog gledišta i onako ne pripada Rumunjskoj. S druge će strane imati vlasti četvornog saveza svakako razumijevanje za narodnosne želje rumunjskog naroda u Besarabiji, u koliko ne bi želje bile u opreci s drugim opravdanim interesima. Što se tiče Dobrudže, o tom će odlučiti četvorni savez, te ne sumnjam ni najmanje, da će se one o tomu brzo sporazumjeti, jer niti se mogu osporavati naša narodna prava u Dobrudži, a niti se može smetnuti s uma interese središnjih vlasti glede prometa na Dunavu. Što se tiče Rusije, to stojimo na stanovištu Njemačke, da je naime izjavom Trockoga od 10. veljače postalo primirje bez smisla i svrhe, te da se imade isto sa danom 17. veljače smatrati dovršenim. Uza sve se to mogu povratiti u Sofiju posve umirenim osvjedočenjem, da kraljevini Bugarskoj, koja živi u miru i prijateljstvu s pučkom republikom Ukrajinom, ne prijeti sa ruske strane više nikakova pogibao.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U „Slovencu“ piše koruški Slovenec, da su koruški Slovenci nerazdruživi dio slovenskoga i jugoslavenskoga naroda, pa kao takvi, neće nikada dati, da si ih Nijemci jednostavno prisvoje. Koruški su Slovenci bili do sada uvijek progonjeni od njemačke većine, i za to njihova glavna težnja ide za ujedinjenjem s materom zemljom i ostalom istokrvnom braćom. — „Edinost“ javlja, da politička oblast nije nipošto naložila oružnicima, da nastupaju proti sabiranju potpisa za jugoslavensku deklaraciju i doprinosa za Krekov spomenik. Zapovjedništvo nije takodjer podijelilo oružnicima nikakve zapovijedi. O pojedinim slučajevima, gdje je oružništvo nastupilo proti sabiranju potpisa za deklaraciju, vodi se sada istraga. „Edinost“ za to saopćuje svojim čitateljima, da se naša akcija za jugoslavensku deklaraciju smatra posvema zakonitom, i za to, nek se oni, koji sabiru potpise za jugoslavensku deklaraciju, ne smiju plašiti ničega. Naša je ideja velika, i ne da se zaustaviti nikakvom silom.

•

Iz Hrvatske. Listovi javljaju, da se hrvatski sabor sastaje opet sutra, u utorak dne 26. veljače. — „Primorske novine“ donose, da se na Rijeci misli pokrenuti protuakcija na ustuk poznatoj izjavi riječkih i sušačkih Hrvata, kojom izjaviše svoje pristajanje za narodno ujedinjenje. Imali bi se sada na Rijeci sakupljati potpisi za izjavu, u kojoj će se tražiti, „da Rijeka želi ostati vjerna materi zemlji Ugarskoj“. List stavlja na srce našim ljudima na Rijeci, da imaju dosta jakosti, svijesti i narodnog ponosa, te da zauzmu dolično stanovište spram ove akcije. — „Novine“ priopćuju izjave svećenstva i ostale inteligencije Novigrada, te svećenstva Rijeke, Sušaka i Trsata, kojima ovi izražuju svoje pristajanje uz svibanjsku deklaraciju Jugoslavenskoga kluba, po kojoj se imadu ujediniti Hrvati, Slovenci i Srbi pod žezlom Hapzburgovaca i na temelju samoodredjenja naroda te hrvatskoga državnoga prava. — Tribunus u „Hrvatskoj državi“ veli, da samo onaj, koji je pravi Slovenac, Hrvat i Srbin, može biti i pravi Jugoslaven.

•

Iz češkog stranačkog života. Poznato je, kako je češki „internacijonalista“ dr. Šmeral mnogo puta pokušao, da, valjda po nalogu socijalističkih vladinih drugova iz Beča, razdvoji češke socijaliste, koji danas još zajednički sa svim češkim strankama nastupaju za ostvarenje čeških narodnih ideala. Zast. Modráček nastupa sada proti njegove vladinovske politike te odbija u svojim „Socijalističkim Listima“ tvrdnju, da se može narodnu uzajamnost zamijeniti s uzajamnošću s njemačkom socijalnom demokracijom, koja nije ni izdaleka internacijonalna i komunistička, nego je nasuprot internacijonala austrijska i vladina. (Kaošto i bosanska internacijonala! Op. ur. „Hrv. Lista“.) Modráček piše dalje, da oni nijesu protiv toga, da se uvijek, kad bude treba postupa zajednički s njemačkim i ostalim radništvom, a završuje: „Odvažujem se za to s potpunim osvjedočenjem izraziti, da nam medjunarodna solidarnost ne može nadomjestiti narodnu solidarnost. Za to je takodjer zadaćom naše politike i narodne i demokratske, da u ovaj čas ustrajemo u savezu narodne politike, te da činimo slabijom političku snagu svoga naroda, koja je njegova jedina zaštita“.

•

Iz Poljske. Listovi javljaju o prosvjednoj skupštini nacionalnih demokrata u Lavovu proti ukrajinskom mirovnom ugovoru. Izvjestitelji bijahu dr. Glombinski i grof Skarbek. Dr. Glombinski izjavi, da su u početku rata opominjali na solidarnost oni, koji mišljahu, da imaju u Austriji domovinu, a pri tom se zaboravlja, da i Austrija spada medju one države, koje su podijelile Poljsku. Utanačenja u Brest-Litovsku bijahu trgovački posao sa žitom. Da je grof Czernin mogao iznuditi iz Ukrajine više vagona žita, bio bi još više poljskoga tla otpustio Ukrajini. Sa boljševicima da je grof Czernin javno pregovarao, gdje se pako radilo o poljskom tlu, tamo da se krije i iza tajnih pregovora. Znadijaše on, da bi kraj javnih pregovora imao protiv sebe čitav poljski narod. Poljaci se za rata nisu uprli o vlastitu snagu, pak su za to razodkrili stanje prividnoga raspada. Za to nisu s njima računali. Poljskim realnim političarima, da se može prigovoriti, da su svojom pokornošću izazvali ovaj dojam. Czernin moradijaše imati mir sa Ukrajinom, jer Austrija stoji pred gladju. — Grof Skarbek reče, da narodu sada pada mrena s očiju. Narod da će računati na vlastitu snagu. Sad da nije vrijeme za čine očajanja, jer je jošte pitanje ima li brest-litovski ugovor zaista kakovu vrijednost. Medjunarodni mirovni kongres da jošte nije rekao svoje ali prosvjed proti dosadašnjim prijateljima da valja izreći tako da se posvuda čuje.

•

Domaće vijesti.

Za naše bjegunce. Saopćuju nam: Zadnjih je dana neumorno nastojao odbor za ratnu pripomoć, da sve pripravi oko dočeka bjegunaca. Ne bijaše to nikakva laka zadaća, koju preuze odbor uz pripomoć odbora gospodja za ratnu skrb, a to tim više, što sveopće poteškoće isključuju posvemašnje ispunjenje želja bjegunaca. Osobito se ljubezno latila toga akcija zapovjednika ratne luke i lučkog admirala, njegove Preuzvišenosti g. Fiedlera, koji je na dalekosežan način dao na raspolaganje sva sredstva, koja bijahu potrebna za dočekanje bjegunaca. Na kolodvoru je udešen poseben odio u skladištu, koje je u tu svrhu prepustio predstojnik željezničke postaje viši revident Pichl, kao utočište za bjegunce iz okolice, koji imaju najkraćim putem biti otpremljeni kući. Gradsko će pučanstvo dobivati hranu u pučkoj kuhinji u Albertovoj ulici. Nastane li potreba, udesit će se i u ostalim dijelovima grada pučke kuhinje. Bjegunci izvan grada primit će na kolodvoru iskaznice za osam dana, s kojima će moći u spomenutoj kuhinji dobivati u 11 i pol u jutro, te u 6 i pol sati na večer topla jela i po jedan obrok kruha. Ratni je pripomoćni odbor za to poduzeo sve korake, da gradjanskom pučanstvu i nakon ovog prvog tjedna osigura sličnu opskrbu. Na kolodvoru bi osim toga uspostavljeno stalno nadzorstvo. Općinski je ured i vojničke su oblasti najpripravnije stavile na raspolaganje potrebna kola za otpremanje bjegunaca kući, tako da se bjegunački transporti mogu glatko razvijati. Osobitim željama bjegunaca ići će se u susret kao i dosada u pisarni ratnog pripomoćnog odbora u ulici Arena br. 2, I. kat, 2. vrata.

Na uvaženje! Mjesni mornarički zapovijednik kao vodja pothvata crvenog križa u dobrotvorne svrhe saopćuje: Čisti prihod sa koncerta, koji se održavaše pod pokroviteljstvom Njene preuzvišenosti gospodje admiralovice Juliške Fiedler dne 7. i 14. veljače o. g. u ovdjašnjem kazalištu u korist pripadnika onih, koji su u ratu oslijepili, sveukupne oružane moći, bi u svoti od K 2331.34 predan opunomoćeniku crvenog križa c. i k. linijskom poručniku Josipu Kraus, a čisti prihod sa koncerta od 12. o. mj. u korist dječjeg doma, koji se imade u Puli osnovati, bi u iznosu od K 951.21 predan predsjednici saveza dječjih prijatelja u Puli barunici pl. Meyern-Hohenberg na daljnju uporabu.

Uspjeh sedmog ratnog zajma u Primorju. Na sedmi ratni zajam potpisan je kod Kreditnih zavoda u Trstu ukupan iznos od 151,041.100 K, dakle 39 milijuna kruna više, nego na VI. ratni zajam. Osim toga je kod Kreditnih zavoda, kod poštanskih štedionica i poreznih ureda izvan Trsta potpisan iznos od oko 10 milijuna kruna. U Trstu i Primorju potpisan je dakle na VII. ratni zajam iznos od oko 160 milijuna kruna.

Ispiti osposobljenja za učitelje kod c. kr. ispitnog povjerenstva za opće pučke i gradjanske škole u Kastvu počet će dne 22. aprila tek. god. Molbenice valja na vrijeme poslati dotičnome c. kr. kotar. školskom vijeću.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Naš mnogočasni župnik-dekan pop Niko Šutić dobio je jučer u tri i po sata po podne iz ruku visokoga gospodina tvrdjavnog povjerenika baruna Hohenbrucka srebrni križ 2. razreda za civilne zasluge. Svečanosti prisustvovao je vladin upravitelj kanfanarske općine gosp. dr. Ivo Mrakovčić, čitavo svećenstvo dekanata i mnogobrojni puk. Zaslužnom svečaru naše čestitke!

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 8. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Toni Schlegel: Intelektualci i mase. — Dr. Ivo Politeo: Austro-ugarska banka. Dr. Blaž Jurišić: Ekavski govor najmladjih. — Dr. Branimir Truhelka: Geodezija Slovjenskoga Juga (II.) — Smotra: Važnost i značenje pokreta bankovnih činovnika: Hrvatsko društvo za čuvanje narodnoga zdravlja; Planinarstvo i naši srednjoškolci; Budućnost svilogojstva u Hrvatskoj (Dr. J. Hadži); Povodom izvještaja trgovačke i obrtničke komore u Zagrebu (Nikias); Jedna književnost (Dr. Ivo Krnic); Još nešto o našim glazbenim prilikama (Dr. Ernest Krajanski); Odgovor na furtimaška izazivanja (Od uredništva) itd. — Listak: Miroslav Krleža: „Vita Nuova“. — Godišnja gretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36·—, pojedini broj K 1·—. Narudžbe šalju se na uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1; Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post šted 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 26. veljače 1918. — Broj 949.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Na Piave bila je topnička djelatnost živahna. Kod bojne skupine Linsingenove uspostavile su njemačke prednje čete u Žitomiru svezu sa ukrajinskim četama. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Višestruki topnički i minometni bojevi. Na različitim točkama fronte izvidjaji, od kojih smo istočno od Armentièresa dopremili zarobljenike i strojne puške. — Istočno bojište: Bojna skupina Eichhornova: Naše su čete zaposjele Pernau. Estonski se je tamo bataljun stavio pod njemačko zapovjedništvo. Pred svojim su divizijama osvojile jučer jurišna satnija 18 i 1 eskadron husarske pukovnije br. 16, Dorpat. Na putu u onaj grad zarobile su 3000 momaka i mnogo stotina vozova. Ovo je leteće odjeljenje za 5 i po dana provalilo put od 210 kilometara. — Bojna skupina Linsingenova: U Rovnu pao je sav stožer „posebne ruske vojske" u naše ruke. Njezin je vrhovni zapovjednik pobjegao. Naše su prednje čete doprle do Žitomira i tamo uspostavile svezu sa ukrajinskim četama. Sa ostalih bojišta nema ništa nova. — Ludendorff.

Mir sa Rusijom na vidiku.

Rusija je dakle pristala na njemačke mirovne uvjete. Brzojav iz Petrograda kaže, da će ruski odaslanici otputovat u Brest-Litovsk jedino sa zadaćom, da potpišu mir. Posvemašna kapitulacija! I grof Hertling je postao optimistom, što znači, da će ovog puta biti zaista sklopljen mir. A to jest i najbolje za Rusiju. Idealističko nadahnuti Rusi mislili su, da će sa svojim govorima pokrenuti u vascijelom svijetu socijalnu revoluciju, a u prvom redu u Njemačkoj. U Berlinu je doduše došlo do štrajka, koji je ali bio, kako se je dalo predvidjati, doskora ugušen. Danas vlada u Njemačkoj potpun mir, a politika njemačke vlade slavi slavlje. Njemačka je socijalna demokracija sigurno za dugo vremena poražena. Scheidemann i njegovi drugovi nemaju više prijatelja niti medju strankama inozemstva, niti medju njemačkim strankama. Radi toga se raspala miroljubiva većina rajhstaga, koja je uvijek isticala potrebu pravednog mira bez aneksija i kontribucija. Dok je u Njemačkoj time pojačao sistem, ne može se isto tvrditi o boljševičkoj vladi. Da su još danas na kormilu, to je samo posljedica momentanih prilika. Njihova je politika dovela Rusiju do vojničke nemoći. Danas bi i rumunjska vojska mogla osvojiti velike dijelove nekad tako silne države, a kamo li ne brojem i organizacijom jaka njemačka vojska. Za Rusiju za to nema drugog izlaza do čim skorašnjeg mira; pod danim uvjetima morala bi taj mir sklopiti ne samo boljševička već i svaka druga vlada. Taj mir neće nikako biti povoljan za Rusiju. Rusija će izgubiti najbogatije dijelove svoje zemlje, izgubit će Ukrajinu, Poljsku, Kurlandiju, Litavsku, Livonsku i Estonsku. Petrograd će postati na sjeveru i jugu pograničnim gradom, pošto će i Finska otpasti. Propao je prama tome za nekoliko mjeseci sav rad Petra Velikoga, sve ono što si je Rusija stekla ratom i radom. Rusija je time zapravo i izlučena iz Europe. Mir će prema tome biti za Ruse nepovoljan i svaki će ga Rus osjećati kao sramotu, kao ljagu, koju treba svakako izbrisati. Nema dakle sumnje, da će boljševička vlada doskora izgubiti svoju popularnost i svoju moć. Sa mirovnim će sklopom potpisati svoju sramotnu osudu. Brojevi glasova, sa kojima su bili prihvaćeni mirovni uvjeti njemačke vlade, dokazuju, da je većina, koja je glasovala za boljševički predlog, neznatna. Ako nijesu tako glasovali zastupnici naroda, već ljudi, nametnuti kao vlada ruskom narodu i državi, možemo si prema tome predočiti, kakvo će ogorčenje izazvati ova katastrofa u Rusiji i koliko bi se glasova bilo našlo za njemačke uvjete u ruskoj korporaciji, koja bi bila zaista zastupala ruski narod. Ali mir je jedini izlaz i jedini uvjet za konsolidaciju nove Rusije.

Petrograd, 24. (D. u.) Petr. brz. ured. Dne 24. t. mj. u 7 sati u jutro poslana je na njemačku vladu u Berlin, na austro-ugarsku vladu u Beč, na bugarsku vladu u Sofiji te na tursku vladu u Carigrad slijedeća bežična brzojavka: „Prema odluci, prihvaćenoj dne 24. t. mj. u 4 sata i 30 časaka u jutro od izvršujućeg glavnog odbora i od vijeća zastupnika radnika, seljaka i vojnika, zaključio je vijeće pučkih povjerenika, da prihvati od njemačke vlade postavljene mirovne uvjete i da otpošalje u Brest Litovski odaslanstvo, koje će potpisati mir. Potpisan: Načelnik vijeća pučkih povjerenika.

Petrograd, 24. (D. u.) Petr. brz. ured. U noći na 24. t. mj. vršila se je plenarna sjednica glavnog izvršujućeg odbora. Iza žestoke debate prihvaćeni su njemački mirovni uvjeti iz Brest Litovskog, koji su ali bili nadopunjeni dodacima dr. pl. Kühlmanna. 126 glasova predano je za, a 85 proti. 26 se je članova uzdržalo od glasovanja, 2 anarhista nijesu bila kod glasovanja.

Berlin, 25. (D. u.) Tijekom današnjeg svog govora u drž. saboru saopćio je drž. kancelar grof Hertling slijedeće: Jučer je stigla vijest, da je petrogradska vlada prihvatila naše mirovne uvjete i otposlala u Brest Litovski svoje zastupnike, da nastave pregovore. Stoga su sinoć otputovali onamo i njemački odaslanici. Moguće je, da će se o pojedinostima još raspravljati, ali glavno je postignuto: sa ruske je strane izričito očitovana volja do mira. U najkraće vrijeme mora doći do sklopljenja mira.

Iz Rusije.

Stockholm, 23 (D. u.) „Svenska Telegram Byran" javlja iz Wase: Dassvarkaus bio je jučer zaposjednut iza ljutog boja. Kod toga bi dopremljeno zarobljenika te zaplijenjeno mnogo pušaka. Na fronti Karela bilo je do sad zaplijenjeno 203 mitraljeza. Kod Rantio bila je momčad prisiljena da se povuče pred nadmoćnim neprijateljem.

Lugano, 24. (D. u.) Milanske novine javljaju iz Petrograda od 21. t. m.: Pokliasarstva sila sporazuma otpremaju svoje državnike i vojničke misije na vlat na nos pomoću posebnih vlakova. Operacije generala Aleksejeva, koji raspolaže samo sa 20.000 do 30 000 momaka ali imade za to mnogo valjanih gen. rala, su još neobjašnjene.

Stockholm, 24. (D. u.) Kako javlja „Dagens Nyheter", finski su vojnici potjerali Ruse iz Viborga. Ovi su branili položaj pred gradom ali morali su se povući, na što su Finci zaposjeli grad. Crveni gardiste izjavljaju, da je njihova stvar već izgubljena.

Petrograd, 24. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Polag brzojava iz Helsingforsa prosvjedovao je tamošnji švedski konzul u ime švedske vlade kod vijeća finskih pučkih povjerenika radi toga, jer ruske čete nijesu još napustile Finsku. Vijeće je pučkih komesara na to odgovoru prosvjedovalo proti umješavanju Švedske u unutarnje prilike Finske te je izjavilo da Švedska imade za to tim manje razloga, što potpomaže finske bijele gardiste te iskrcava čete na Alandskom otočju.

Zaplijenjeni njemački parnici.

Berlin, 25. (D. u.) Wolffov ured javlja iz Kristijanije: Njemački je parnik „Biaritz" društva „Argo" u Bremenu bio dne 22. o. mj. u 10 sati prije podne pri Buholmen-Feueru, kako pričaju oba norveška pilota, koja bijahu na brodu, u tako maloj udaljenosti od kopna, da se je tamo moglo vidjeti ljude, zakopčan i odveden po nekom nepoznatom engleskom ratnom brodu. Piloti osiguravaju, kao najstalnije, da se parnik nalazio u norveškim vodama, gdje je bio napadnut. Ista je sudbina zadesila njemački parnik „Düsseldorf", na istome mjestu unutar norveških voda, gdje je bio zakopčan po nekom engleskom pomoćnom krstašu. Norveška je vlada povela odmah iza dogadjaja istragu, te je poslala poseban brod u Buholmen-Feuer da presluša tamošnjeg svjetioničara.

* **Mirovni program londonske konferencije.** „Morningpost" javlja iz Ženeve: Šestorica zastupnika francuskih strukovnih udruženja na konferenciji dobili su nalog, da se na konferenciji izjave za ovaj mirovni program i njegov prihvat sa strane skupštine: 1. Povratak njemačkih kolonija; 2. Samoodredjenje naroda; 3. Plebiscit u Elzasu i Lotaringiji pod kontrolom internacijonalnog odbora; 4. Otvorena vrata u vanjskoj trgovini; 5. Politička i gospodarska uspostava sa strane Njemačke; 6. Odšteta za ostale zaposjednute zemlje iz internacijonalnog fonda.

* **„Vorwärtsova" opomena.** Kad je komisija za izborno pravo pruske zastupničke kuće odbila opće izborno pravo, napisao je „Vorwärts": Gospoda tlačitelji puka postaju njegovi izazivači. Njihov konačni cilj pokaže jasno i otvoreno tek Oldenburg Janaschau, koji hoće kancelara, koji će zapovijedati, da se puca u narod. Radništvo ne će priuštiti reakcionarcima, da do toga dodje, ali ono će izvojštiti pravo, — no jao tada gospodi, koji se postaviše, da budu prema puku krotitelji zvjeradi.

* **Uskraćene putnice za minimaliste.** „Tageblatt" javlja iz Stockholma: Boljševička je vlada uskratila minimalistima putnice za putovanje u London.

* **O uzrocima navala zast. dra. Soukupa protiv ukrajinskoga delegata Sevrjuka** javlja „Slovenski Narod": Sevrjuk je prije bio austrijski naredbenik, pa je kao takav dezertirao. Sada sjedi kao reprezentant ukrajinske pučke republike u Beču i ako mu austrijska vlada pruži kakav ugovor na potpis, stoji Sevrjuk tako reći uvijek pred alternativom: ili da potpiše, ili da kao dezerter bude uapšen. To je u parlamentu opće poznato i zbog toga je dr. Soukup izrekao poznate navale protiv Sevrjuka.

* **Engleska vlada ne priznaje Ukrajine.** „Neue Züricher Zeitung" donosi vijest iz Londona, u kojoj se veli: Kako javlja neka depeša iz Petrograda od 16. veljače, upravljena na Reuterovu agenturu, saopći engleski poslanik Lindley ruskoj vladi, da engleska vlada ne priznaje nezavisnosti Ukrajini i ostalim područjima, koja dosad pripadaše Rusiji, te se proglasiše samostalnima.

* **Teški izgredi u Rimu.** „Tageblatt" javlja iz Lugana: U Rimu je u ponedeljak i utorak došlo do teških izgreda i bučnih manifestacija pred zgradom zastupničke kuće tako, da je moralo vojništvo da uspostavi red. U Rimu je bilo opet proglašeno pooštreno ratno stanje.

* **Boljševici proti židovima.** „Temps-u" javljaju iz Petrograda: Boljševici su ustanovili novi pučki komesarijat, koji će se baviti u glavnom time, da se potlači židovsko-socijalističko gibanje. Novi je pučki komesar proglasio pretstojeći sveopći kongres židova kao protu-revolucioni sastanak.

* **Ugarska je zastupnička kuća prihvatila u trećem čitanju zakonsku osnovu o proračunskom provizoriju i o financijalnoj nagodbi sa Hrvatskom.** Predsjednik bi ovlašten sazvati narodnu sjednicu pismenim putem.

* **Nagadjanje francuske štampe radi kapitulacije boljševika** raste, kako javlja dopisni ured iz Berna. Novine ističu, da time nije samo završen rat, već također revolucija. Najmučnije se dolmlje predstojeća kapitulacija Rumunjske. „Gaulois" piše: Boljševici misle, da će kapitulacijom spasiti svoju stvar, ali bit će baš protivno, pošto imade Njemačka najveći interes na tome, da potlači propagandijsko žarište u Rusiji. U tom nastojanju može Njemačka bez sumnje da računa sa potporom socijalnih revolucijonaraca te umjerenih i konzervativnih stranaka Rusije. Jedino poraz Nijemaca na zapadnoj fronti može da spriječi njemačke naerte. „La Paix" piše, da su dogadjaji u Rusiji i u Rumunjskoj od vanrednog zamašaja. Moralo bi se ponuknti Japance na akciju u istočnoj Rusiji,

* **Švedi zaposjeli Aland.** „Svenska Telegram Byran" javlja: Izakako je bio sklopljen ugovor, koji se je ticao napuštanja Alandskog otočja sa strane ruskih i finskih bojnih sila, zaključila je vlada, ovlaštena na to od državnog vijeća, da šalje na otoke jedno vojničko odljeljenje, koje bi imalo da nadzire i štiti pučanstvo protiv nasilja. Na večer ukrcala se je momčad u prisutnosti kralja, prijestolonasljednika i velike množice, koja je pozdravila čete s burnim povicima: Hura!

* **Amerika prema pitanju Jadranskog mora.** Izvjestitelj „Daily Newsa" ističe, da se izmjeni misli sa grofom Czerninom pripisuje po cijeloj Americi veoma velika važnost. Amerika će svakako stajati na stanovištu, da se monarkiji ima ostaviti jedna luka na Jadranskom moru, jer predsjednik Wilson ne bi nikada pristao, da se jedna velika država odcijepi od mora. I kod poljačkog pitanja je najveća poteškoća ta, da bi se Poljskoj morala otstupiti jedna luka na Istočnom moru, a da se time ne prikrati Istočna Prusija.

Parlamentarni položaj.

Njemačke su stranke predložile mir. Pojmljivo je, da poslije postupka Kühlmanna i Hertlinga gledamo na slična nastojanja sa skrajnim nepovjerenjem. Njemačka je pristala na mir sa Rusijom na temelju bez kontribucija i bez aneksija. Rezultati su svima dobro poznati. Što su Nijemci izveli na veliko kod mirovnih pregovaranja pred očima svijeta, reg bi, da kušaju naši Nijemci u malom u monarkiji. Uspjelo je rastrovati rusku vojsku i otvoriti put u Petrograd. Za puke riječi odustala je Rusija od ratovanja, a demobilizaciju smatrao je dr. von Kühlmann kao novi navještaj rata. Ne poričemo, da je to bilo veoma korisno za Pruse: ali da bi uspjelo Nijemcima isto u Austriji, bilo bi jedino korisno za njih, a nipošto za nas. Nijemci nijesu obnovili politiku, ali su promijenili taktiku i učinili mirovnu ponudu slavenskim strankama iz taktičkih razloga. Ide se jedino za tim, da se prikaže austrijske Slavene kao neprijatelje pravednog narodnog mira u Austriji i da se time opravdava eventualno uspostavu Stürgkhovog režima. Ali nipošto ne vjerujemo, da su se Nijemci promijenili preko noći baš onda, kaod je njemačka država, koja im lebdi od pamtivijeka pred očima kao uzor djelovanju, postigla najveće političke uspjehe proti Slavenima na istoku. Što nijesu mogli da postignu otvorenim bojem, kušaju postići spletkama. Kršćanski socijalci su izjavili, da su sve njemačke stranke spremne na taj narodnosni mir. Dakle i Wolffovci! Tko može vjerovati, da se sa ljudima Wolffovog kalibra može uopće pregovarati, sa ljudima, u kojima je pangermansko šovenstvo uništilo razbor, zaslijepljenost, koja a priori onemogućuje svako mirno i logično raspravljanje. Onaj, koji poznaje fraze, nagomilane od desetgodišta u parlamentarnim govo-

rima ovih ljudi, pojmit će, da se sa Wolffovima ne može pregovarati, jer se s njima ne može niti pametno govoriti. Nijemci kušaju sreću u Austriji sa novim Brestom Litovskim. Ali slavenske stranke neće tog puta nasjesti kao boljševici. Slavenske stranke i muževi, koji vode slavensku politiku, znadu, da je odlučan istup Poljaka proti sadašnjem sistemu izazvao najdalekosežniju političku krizu u Austriji, koju spominje kronika austrijske politike. Njemačko se vrhovno gospodstvo u Austriji može danas spasiti jedino još po § 14. ili raskolom slavenskih stranaka. Sa mirovnom ponudom kušaju stvoriti u Austriji novu Ukrajinu, na koju bi se mogli oslanjati, kušaju razbiti gvozdeni obruč slavenstva, koji ih steže. Mirovna je ponuda samo prividna, a imade svrhu, da opravdava novi nasilnički režim, novo doba apsolutizma. Kao Kühlmann, koji je svojim mirovnim po... u svijet, da je Njemačka sklona pravednom i demokratskom miru, samo da prikaže njemačko nastojanje u bengalićnom svijetlu idealizma, istom se taktikom služe i naši Nijemci, koji bi htjeli prikazati Slavene kao neprijatelje unutarnjeg narodnog mira. Ne uspiju li spletke, da razbiju slavenski blok, tad će doći § 14. i novi apsolutizam, a taj će se osnivati na navodnom šovinizmu i imperijalizmu slavenskih stranaka. Prozirna je to igra...

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Jugoslovan“ priopćuje kratko ali uvjerljivo pismo, u kojem se statističkim podacima dokazuje, da Trst nije nipošto talijanski grad, nego je samo na oko talijanski. Trst leži u srcu Jugoslavije, i sva je njegova pozadina jugoslavenska. U samome gradu pak stvorena je talijanska većina jedino zato, što su Talijani tamo vladali na temelju nedomokratskih izbornih sistema. Oni su tako imali u rukama škare i sukno, a Nijemci i sve austrijske vlade iz bojazni pred silnom jugoslavenskom budućnosti marljivo su podupirale talijanska nastojanja. Talijanska većina u Trstu samo je umjetno stvorena i čim nastupi u Trstu jednakopravnost u svakom pogledu, Trst će postati ono, što po prirodnom zakonu mora postati — jugoslavenski grad. Dopisnik „Slovenca“ javlja iz Trsta, da pisanje talijanskog lista „Il Lavoratore“ upravo porazno djeluje na tamošnju mladež. Taj je list preuzeo ulogu prijašnjeg „Piccola“, te svojim načinom pisanja odgaja nemoralne revolucijonarce, tatove i propalice.

*

Iz Hrvatske. Osječki „Jug“ javlja, da imade i suviše znakova, da se odnošaji izmedju kraljevine Hrvatske i kraljevine Ugarske zaoštruju i to čak tako, da će uz sva moguća odgadjanja doći ipak do žestoke borbe i do konflikta. U Beču i Pešti da za to insceniraju važne konferencije bana, objavljujući krizu, neprihvat izborne reforme i sva madžarska plašila za hrvatske malodušnike. U Hrvatskoj pak nalaze još uvijek ti vlastodršci potpore i pomoći u pokvarenih elemenata, koji se svakom zgodom sabiru, vijećaju, nude, licitiraju na niže, samo kako bi oni mogli što prije doći na korito. Položaj se razvija tako i razvit će se dotle, da će trebati ili popuštati ili stupiti u borbu. „Jug“, a s njim i najveći dio hrvatskog naroda, zahtijeva borbu, jer popuštanje bi značilo teško kompromitovanje pred čitavim kulturnim svijetom, koji simpatizuje s našim nastojanjima. Sve što nas može sada još zadesiti, to smo već pretrpjeli, piše „Jug“. I vješala i tamnice, konfiniranja, interniranja, prijeke sudove i komesarijate. List se nasuprot nada, da će hrvatski narod ove borbe očeličiti tako, da će uz potporu Slavena austrijskih otresti madžarski jaram, koji je gušio gospodarski, politički i kulturni život u Hrvatskoj.

*

Iz Poljske. Alaj sretnih li Nijemaca, koji imaju svoga Hindenburga, Ludendorffa i mnogo mnogo bajuneta! Tako opremljeni mogu da svagdje propovijedaju svoje pravo, i postavljaju zahtjeve, koji se obično uvijek ispunjuju. Poljaci se malo u Poljskoj užurbali, a eto ti odmah Hindenburga, koji ih radi neposlušnosti kažnjuje, kao učitelj nevaljalog učenika. — „Warschauer Zeitung“ javlja: Gradu Varšavi naložena je globa od 250.000 maraka kao odšteta za dogadjaje, koje je skrivilo varšavsko pučanstvo dne 14. veljače, te za pokazanu buntovnost. — Poljski listovi, koji su priopćili protest poljskog regentskoga vijeća, dakle faktora, koji reprezentira danas suverenost poljske države, proti otcijepljenju Holma od Poljske, bijahu od njemačke varšavske cenzure, i ako imaju Poljaci svoju unutarnju upravu, konfiskovani, službeni pak list poljske vlade „Monitor Polski“, koji je priopćio protest u svojem službenom dijelu, bio je od njemačkoga gubernatora uopće obustavljen.

*

Iz češkoga svijeta. „Narodni Listy“ sa simpatijama prenose iz hrvatskih listova proglas hrvatskih sokolskih vodja hrvatskim sokolima. — Isti list piše o našem slavenskom karakteru te veli: O Slavenima se općenito govori, da su meke, skoro pasivne ćudi i golubinje naravi. U svakom je slučaju, piše list, to vlastitost, i ako jedna od tako zvanih kršćanskih krijeposti, s kojom se ipak ne treba baš mnogo ponositi u današnje strogo i tvrdo doba. Doista je potrebno, da ovo željezno doba stvori i iz Slavena golubinje ćudi, željezne ljude.

Domaće vijesti.

Važno za one, koji putuju iz Pule. Željeznički ured u Puli saopćuje, da ona dva osobna vlaka, što dnevno odlaze iz Pule, nijesu u stanju, da otpremaju onolik broj osoba, što su dnevno na odlasku iz grada. Isto se tako ne može pridodati nikakvih novih vagona, a teretni vlakovi opet ne mogu preuzeti putnika. Na vlak, koji odlazi u 5 sati 50 minuta po podne imaju pravo isključivo radnici c. i kr. pomorskog arzenala, pokud posjeduju uredovno potvrdje radničke legitimacije. Za to će se u buduće izdavati samo toliko voznih karata, koliko bude sjedala na raspolaganje, a putnici opet, koji već budu primili vozne karte, ne će s njima nipošto imati bezodvlačno pravo na otpremu. Na to se upozoravaju takodjer c. k. vojničke i civilne oblasti, kako bi pri podijeljivanju dozvola za putovanje uzimali gori spomenute okolnosti u obzir.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 7051.

Dnevne vijesti.

Boj za sitnice. Naš je narod u Istri prije rata stajao na tako slabim nogama, da je unatoč svoj svojoj brojčanoj nadmoći, bio uvijek i svagdje zapostavljen. Mnogo toga sakrivismo i sami, naš pomirljivi značaj, i naša pohlepa za prisvajanjem tudjega bilo ono dobro ili zlo. Naš je seljak imao uvijek nekakvog rešpekta prema tudjem jeziku, jer tim tudjim jezikom govorili su svi i pop i advokat i sudac i činovnik na poreznom uredu, dakle svi, s kojima je on u saobraćaj dolazio. „Po našu“ govorili su samo seljaci medju sobom, a i oni su se pred drugim stidjeli svoga jezika. U našim općinama, do pred malo godina, uredovalo se talijanski, pa makar ne bilo u njima nijednog Talijana, osim odrpanog doseljenika, koji je naravno bio odmah izabran načelnikom. Upravu poreznih općina ili podopćina preuzimao bi obično svećenik, koji je ili već bio Talijan, ili je obično iz samorazumljivih razloga postao Talijanom. Na općinskim sjednicama raspravljalo se hrvatski, jer seljak drukčije nije ni znao, ali zapisnici sjednica morali su biti, a na sramotu još je i danas gdjegdje tako, sastavljeni u talijanskom jeziku. Tako je s vremenom to popuštanje prema tudjincu prešlo našemu narodu u krv, pojedinci su hotimice zaboravljali svoj jezik, i postajali tudji janjičari, koji su mrzili i proganjali naš jezik, jer im savjest nije nikad dala mira, opominjajući ih, da su ipak i oni sinovi tog naroda. I sada hoćemo li narod da probudimo, moramo da bojujemo za sitnice, da zidamo iz temelja, da izbacujemo što je tudje, a njegujemo što je naše. Moramo se boriti za općinske pečate, za uredovni jezik, za natpise na javnim zgradama, moramo nastojati, da trgovac, od kojega kupujemo robu, govori našim jezikom, a činovnik, koji nam sada dijeli možda novac na poreznom uredu ili živežne karte na poglavarstvu, mora takodjer našim jezikom govoriti, jer on je ovdje postavljen radi nas, a nipošto mi radi njega. Budemo li svagdje zahtijevali naš jezik, oblasti će biti prisiljene, da namještaju naše činovnike, a sad se samo porugljivo ispričavaju: ta što treba hrvatskih činovnika, kad vi i onako svi znate talijanski. A naši župani morali bi takodjer ustrajati pri pisanju u hrvatskom jeziku, i ne dati se zavadjati kojekakvim riječima: ta svejedno je kako pišete; pišete li talijanski doći će vam sve prije, jer su činovnici Talijani, koji hrvatski ne znadu. Lijepa hvala! Neka se oblasti potrude, pa neka nadju činovnike, koji će znati i hrvatski. Sramota je, da podopćine Altura, Krnica, Mrčana i druge imaju još uvijek pečate samo sa napisima: „Delegazione di Altura“, „Delegazione di Marzana“ i „Delegazione di Carnizza“ itd., kad ni u jednom od tih mjesta nema danas, a ni prije rata nije bilo nijednog Talijana, ni čovjeka druge narodnosti osim hrvatske. Sramota je, da podopćina krnička ureduje talijanski, a ona mrčanska čak i njemački! To su doduše samo sitnice, kako će se mnogi od dotičnika ispričati, ali za te sitnice treba da se borimo i da počupamo korov od kraja. Popuštamo li svuda, u svemu i uvijek, onda ne smijemo niti zahtijevati, da nas ni drugi poštuju, kad ni mi sami sebe ne umijemo cijeniti. Morsky.

Prosvjeta.

Gladni soneti. Do par dana izaći će u finom izdanju „Splitski ratni soneti“ (Gladni soneti). U splitskom dijalektu sastavio Duje Balavac i monolog „Tamašna vrimena“. Naslovni list nacrtao je karikaturista Angjeo Uvodić a predgovor napisao Bepo Getar. Cijena je K 3·— uz preporučenu pošiljku 50 para više a prostu razmjerno. Za naručbe valja se obratiti knjižari Vinka Jurića u Splitu a novce poslati unapred.

Izložba. Primismo 3. broj ovog polumjesečnika s ovim sadržajem: Knezu Ivi Vojnoviću. — Gjorgje Glumac: Golgota, Guslar, Kob. — Ljubomir P. Micić: Mrtva staza. — O. O. Zupančić: Ja ljubim ravna polja (ijekavski prevod!) — Teofin Lenartović: Pesma. — M. M. Petrović: Senke. — Guy de Maupassant: Povratak. Branislav Čafirov: Kontinuitet u književnosti. — St. Benin: Iz novije ruske književnosti. — Pet pitanja. — Pregled. List je štampan samo ćirilicom. — Pretplata je na pol godine K 8·—, na četvrt god. K 4·—. Rukopise i pretplatu treba slati na „Izložba“, Versecz, Pancsovai út. 27.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 27. veljače 1918 Broj 950

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Zapadno od Brente izjalovio se je sunak Talijanaca. — Poglavica generalnog. stožera.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Vojna skupina Eichhornova: 4 dana, izakako smo prekoračili Moonsund, osvojile su čete, namijenjene zauzeću Revala, njima na čelu koturaši, konjica i strjelci za strojne puške, pod vodstvom generalajtnanta Beckendorffa tvrdjavu. U Livonskoj izvjesilo je mnogo mjesta prigodom našeg ulaza zastave. Mnogo bi ljudi, koje su Rusi zatvorili, oslobodjeno. Južno od Pskova naišle su naše čete na jaki otpor. U žestokom su boju potukle neprijatelja. Grad je osvojen. — Vojna skupina Linsingenova: Neprijateljske su se sile oprle našim odieljenjima u Ukrajini, koja su prodirala uzduž Pripjata, kod Kolenkovića. Žustrom smo navalom bacili neprijatelja te osvojili na juriš kolodvor i grad. Za malo su dana čete vojne skupine Linsingenove pješke, željeznicom ili automobilima uz velike napore i veliko oskudijevanje prevalile put dulji od 300 kilometara. U zajednici sa ukrajinskim četama pročistili smo veliki dio zemlje od pljačkajućih četa. Ukrajinska je vlada uspostavila mir i poredak u područjima, ispražnjenima od neprijatelja. Nanovo smo zarobili na zapadnoj fronti 180 časnika i 3670 momaka. Broj zarobljenika i plijena iz Revala i Pskova ne da se još pregledati. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 26. (D. u.) Sjednica bi kratko nakon otvorenja radi vijećanja stranaka prekinuta do 2 sata po podne.

Beč, 26. (D. u.) Tijekom prekinuća sjednice vršila se je konferencija načelnika stranaka, gdje se je zaključilo, da se proračunski provizorij privremeno crta sa dnevnog reda, kako bi se oteglo vrijeme za pregovaranja medju vladom i parlamentom. Medjutim bi kuća imala da riješi niz izvještaja odsjeka. U 2 sata i četvrt popodne sjednica se opeta otvara. Predsjednik saopću e novi dnevni red, primljen u sjednici načelnika stranaka, koji sadržaje 4 manja izvještaja odsjeka. Kuća odobrava od predsjednika predloženi dnevni red, na što je izvjestitelj Dr. Waldner otvorio raspravu o predlogu, koji se tiče uredjenja ustanova kod prodaje fideikomisa. Izvjestitelj izražava želju, neka bi predlog bio prvi korak, koji vodi do ukinuća fideikomisa. Na to se sjednica zaključuje. Naredna sjednica sutra u 9 sati.

Mir sa Rusijom.

Njemački mirovni uvjeti.

Berlin, 26. (D. u.) Državni je podtajnik v. Busche saopćio u rajhstagu mirovne uvjete prema Rusiji. Prema tome ne smiju područja istočno od prije označenih crta, koja su bila preložena od Dvinska pa do istočne granice Kuronske, biti podložena suverenosti Rusije. Njemačka i Austro-Ugarska odlučuju o budućoj sudbini tih područja u sporazumku s pučanstvom. Litva i Estonska bit će zaposjednute po njemačkoj redarstvenoj vlasti, dok ne budu zemaljske ustanove zajamčile sigurnost. Rusija sklapa odmah mir s Ukrajinom, ispražnjuje Ukrajinu i Finsku od četa i crvene garde, vraća anatolske pokrajine Turskoj, priznaje ukinuće turskih kapitulacija i bezodvlačno provadja demobilizaciju. O tale se ustanove tiču ruskih ratnih brodova i ratnih brodova antante, trgovačke plovitbe u Crnom i Istočnom moru, ponovne uspostave njemačko-ruskog trgovačkog ugovora, sigurnosti najviše polakšice do godine 1925., odreknuća svake agitacije proti saveznićkim vladama, takodjer u zaposjednutom području. Ti uvjeti imaju biti prihvaćeni u 48 sati. Ruski opunomoćenici moraju bezodvlačno doći u Brest-Litovski i potpisati za vrijeme od triju dana mir, koji mora biti za dva tjedna potom ratificiran. Ruska je delegacija otputovala u Brest-Litovski, ali je bila sjeverno od Pskova zadržana rasprsnućem mosta.

Beč, 26. (D. u.) Iz ratnog se izvjestiteljskog stana javlja: Frh. pl. Csicserics je u pratnji majora Glasera i referenta za ratne zarobljenike, voj. intendanta pl. Raabla, pustio jučer Brest Litovsk.

* **Poklisar Gottfried Hohenlohe prispio je**, kako javljaju iz Beča, dne 26. o. mj., jučer sa suprugom iz Berlina.

* **Odlazak belgijskog kralja iz Nizze.** Iz Nizze javljaju dne 25. o. mj.: Kralj i kraljica Belgijanaca napustiše danas Nizzu, da se preko Pariza otpute u Belgiju.

Iz Rusije.

Petrograd, 24. (D. u.) Petr. brz. u. Potvrdjuje se, da su sovjetove čete dne 23. t. mj. zauzele Rostov na Donu. Svršili su bojevi po ulicama, koji su po sovjetove čete uspješno protekli.

London, 25. (D. u.) Reuterov ured doznaje: Prema nekom službenom brzojavu iz Tokija, zaključiše članovi antantinih poklisarstva, da ostave Petrograd.

London, 25. (D. u.) „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja iz Londona: Na medjualijirskoj socijalističkoj konferenciji pročitao je Huysman brzojav, iz kojega proizlazi, da su menjševiki i ruska socijalno revolucijonarna stranka bila izabrala svoje izaslanike za konferenciju, ali da su im boljševici uskratili putnice.

Amsterdam, 25. (D. u.) „Times“ doznaje iz Petrograda, da se maksimalistička vojska sastoji po ajviše iz besposlica, kojih broj postaje sve veći radi toga, što se uslijed napredovanja Nijemaca zatvaraju tvornice i radionice. Maleni broj ruskih vojnika pomaže boljševicima kod organizovanja četa od 1000 do 1500 momaka, koji će imati zadaću, da uznemiruju njemačke napadače.

Stockholm, 26. (D. u.) Švedski poslovodja u Helsingforsu brzojavlja vanjskom uredu, da su vijesti o broju bjegunaca na otočju Pellinge pretjerane. Odjeljenje bijele garde od nekoliko stotina momaka se je povuklo na ono otočje te je sada razjerano. Oni, koji su tamo nadjeni bez oružja, bili su usmrćeni. Obzirom na nečovječni način vojevanja crvene garde, sazvao je poslovodja dne 22. t. mj. konzule u Helsingforsu na konferenciju, u svrhu, da zajednički nastupe. Uslijed toga su konzuli pitali za upute.

IZ ITALIJE.

Rim, 24 (D. u.) Agenzija Stefani. Zastupnička kuća prihvatila je sa 343 protiv 44 glasova dnevni red, koji izraža kabinetu povjerenje. Na to je komora zaključila, da se do prve polovice travnja odgodi te je prepustila vladi, da ona ustanovi točan rok, kada se neka opeta započme parlamentarno djelovanje.

Bern, 25. (D. u) Švic. brz. ured. Granica medju Švicarskom i Italijom je posve zatvorena. Obustavljen je svaki osobni, blagovni promet. Promet vlakova na pruzi Brieg-Iselle je takodjer obustavljen, što se kod dosadašnjih zatvora granice nije dogodilo.

Memorandum antantinih socijalista.

Amsterdam, 25. (D. u.) Reuterov ured raširuje memorandum, koji je bio prihvaćen na konferenciji medju alijirskih socijalista i radnika u Londonu. U njemu se uzimlju kao moguću podlogu za sveopći mir 4 točke označene u govoru predsjednika Wilsona, što ga je držao dne 11. veljače o. g. na kongresu, ali, kako pokazuju postavljeni ratni ciljevi, osobito što se tiče Austro-Ugarske, isključivo u korist antante a na štetu centralnih vlasti.

Švedska pomoć Finskoj.

Stockholm, 25. (D. u.) Svenska Telegram Byran. Minis ru-predsjedniku bi danas od nekog izaslanstva predana molba sa 63.000 potpisa za osiguranje izvoza i prevoza oružja i municije za Finsku. Ministar je predsjednik primio izaslanstvo na najsrdačniji način, ali je istaknuo odgovor, kojega je podao na interpelaciju druge komore.

* **Talijanska je granica,** kako javljaju iz Lugana, danom 26. o. mj. opet otvorena.

* **Talijanski službeni izvještaj** od 25. t. mj. Živahna topnička vatra medju Adižom i Asticom i umjerena paljba na ostaloj fronti. Kod Lago scuro (dolina Camonica) i kod Revalte (Brenta) suzbite su neprijateljske patrule. Na lijevom brijegu Piave napala je engleska patrula neprijateljsko odjeljenje te mu zadala znatnih gubitaka. Kod Caposile bile su odbijene neprijateljske čete, koje su na široj fronti kušale da napadnu mostobran. Kroz dan je ljetalačka djelatnost nad prvim linijama bila intenzivna. U predjelu Monte Grappa srušile se 4 neprijateljska lijetala, od kojih su 2 oborena od talijanskih i 2 od engleskih ljetača. Peto je neprijateljsko lijetalo bilo pogodjeno od naših obrambenih baterija te je u gorućem stanju palo kod Borse sjeveroistočno od Bassana. U noći su naše skupine lijetala bombardovale kolodvore Materello, južno od Trienta, i Primolano, gdje vlada živahan promet. Nadalje su ista bombardovala neprijateljska uzletišta kod Lacomine i kod S. Fior di Sopra. Neprijateljska su lijetala bacala bombe na Castelfranco, Mestre i na Mietke.

* **Bugarski služb. izvj.** od 25. o. mj. Macedonská fronta: Uslied snježnih vijavica neznatna bojna djelatnost u brdovitim odsječcima Peristera i Kose Planine. Otkad dokad pojačana izmjenična topovska vatra na Butkovskom jezeru. Engleske su patrule protjerane. U predjelu Seresa živahna ljetalačka djelatnost neprijatelja.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Nj. V. krstaš „Wolf“ provodeći povjerenu mu zadaću najmanje 35 neprijateljskih je brodova ili trgovačkih brodova, koji su služili neprijatelju uništio ili tako oštetio, da je isključena njihova uporaba za dulje vrijeme. Radi se pretežno o velikim, vrijednim engleskim parnicima, koji se nemogu dogledno vrijeme nadoknaditi. Više tih parnika bijaše krcato transportima. Potopljenje značilo je i znatan gubitak na ljudima. Sveukupno bi potopljeno 210.000 brutto reg. tona. Isti je pomoćni krstaš potopio japanski linijski krstaš „Haruna“ s 28 000 tona i teško oštetio neki engleski ili japanski krstaš, čije se ime nije moglo ustanoviti. — Prema madridskim listovima potopila je neka podmornica dne 16. t. mj. španjolski parobrod „Marcastion“ (2723 tona) iz Bilbao, koji je bio na putu iz St. Felice de Quexolo prema New-Yorku.

* **Kaledin nl e počinio samoubojstva.** Divlji sin ruske stepe, koji se nije htio pokoriti ni Kerenskome ni Trockome, koji je propovijedao Nijemcima rat do zadnjega momka i kozačkim vjeru u nepobijedivost ruske zemlje, navodno je počinio samoubojstvo. Dopisni ured tu je vijest službeno potvrdio i pridodao još k tome opširan izvještaj, zašto se ubio. Medjutim u Rusiji se dogadjaju čudne stvari. Ljude tamo ubijaju, ubijaju se sami, a do par dana eto ih opet gdje se ovdje ili ondje pojavljuju. J „Novinama“ čitamo: Petrogradski dopisnik „Timesa“ dementira vijest, prema kojoj je general Kaledin počinio samoubojstvo.

Govor njemačkog državnog kancelara

Njemački je državni kancelar opet prozborio, ali samo da pokaže, kakva je razlika u političkoj sposobnosti izmedju njega i na primjer grofa Czernina. Grof Czernin je iznad svake sumnje diplomata velikih sposobnosti, što se može prosudjivati već po dojmu, što izazivlju njegovi govori u inozemstvu. Ne izričemo ovaj sud, da bi iskazali poštovanje Czerninovoj politici. I ovaj državnik ne stoji na stanovištu samoodredjenja naroda, koje jedino može da zajamči svijetu trajan mir. Ali on je dokazao, da umije govoriti takodjer sa neprijateljima države i da ih njegova ličnost barem ne odbija. Na Wilsona su učinili zadnji izvodi našeg ministra-predsjednika dosta povoljan utisak, dok ga je Hertling posvema razočarao, a nije samo njega. I u novom govoru njemačkog kancelara nema ni trunka iskrenosti. Govor je započeo kao obično spočitavanjem, da žalibože nema izgleda, da će u Engleskoj i u ostalim državama sporazuma pobjediti uvidjavnost i miroljubiva stranka. Ali za to su jedino krive države sporazuma. Ma da i tako jest, oprezan bi diplomata, koji iskreno teži za mirom, za pravednim i sveopćim mirom, morao da izbjegava svim sličnim izjavama. Sa bijedjenjem neprijatelja nije postignuto a ma baš ništa u prilog miru. Za tim se je dotaknuo veoma škakljivog pitanja, uspostave Belgije. Grof Hertling stoji još uvijek na stanovištu, da je Belgija ugrožavala Njemačku, a nama je poznato, da ne samo antanta, već i većina neutralaca i onih, koji ne pripadaju uz sporazum, tvrdi nešto posve različitoga. Pošto je Njemačka samo jedna stranka u toj parnici, u kojoj nastupa Belgija kao tužiteljica, ne može grof Hertling istodobno da bude okrivljenik i sudac, ne može on da riješi ovo pitanje političkog morala, koje će tekar postati predmetom naučnih, stvarnih istraživanja. U koliko je Belgija sama zakrivila zapletaj rata, o tome će morat da odluči potpunoma nepristrano sudište, koje će sastavljati jedino nezainteresovani suci. Vječitim pravdanjem o belgijskom pitanju izmedju sporazuma i Njemačke neće se nikad doći na kraj. To bi bilo isto, kao prepuštati zavadjenim strankama samima riješenje parnice, a rezultat ne bi mogao biti pravedno riješenje, već riješenje silom, time, što bi jedna stranka nametnula drugoj svoju misao, te stavila ju pred gotovo činjenicu. Hoće li se riješiti belgijsko pitanje, riješit će se pravedno jedino pred obraničkim sudom nekompromitovanog svijeta, a svako će drugo riješenje biti nepravedno i nemoralno. Govor grofa Hertlinga nije nam prema tome otvorio u tom pitanju novih povoljnijih vidika. Stara metoda, stare riječi i stari argumenti. Povodeći se za grofom Czerninom, koji je medjutim ozbiljnije shvatio svoju zadaću, osvrnuo se takodjer grof Hertling na Wilsonove misli o miru. Grof Hertling ne razumije Wilsona, ili, što je vjerojatnije, neće da ga razumije. Ali nije isključeno ni one prvo: da je bavarski konservativac i inače konservativan. U uvodu izbjegava raspravljanju o teoretičnom djelu Wilsonovog govora, a u drugom govoru se nije snašao. Jasna se načela zamršavaju hotimično isprepletenom i razvučenom birokratskom stilizacijom. U točci 1. kazao je Wilson, da se moraju postići mir, koji zadržaje u sebi sve uvjete trajnosti. Da mir bude trajan, moraju se *riješiti svi oni problemi*, koji bi ga kasnije *mogli ugrožavati*. Bez kompromisa ne može se postići taj mir. Taj se kompromis mora osnivati *na političkom moralu*, na

osjećaju pravednosti. Ali grof Hertling nalazi u tim veoma praktički zamišljenim načelima samo opetovanje stare fraze „Justitia regnorum fundamentum“, te misli u drugoj točci, da, ako je na koji berlinski službeni stup uklesana ona rečenica, da je tomu i zaista tako. Ovako se mi ni najmanje ne čudimo, da se grof Hertling čudi isticanju načela sa strane Wilsona, da se sa narodima ne smije igrati kao sa sredstvom i smatra ih tek gradjom za gradnju države. Po grofu Hertlingu sadržaje ova rečenica samo polemiku proti već nastalim prilikama i nazorima kabinetne politike i kabinetnih ratova, čime mjeri na Ljudevita XIV. Doduše je istina, da današnji njemački knezovi ne prodavaju svoje podanike Engleskoj kao vojnike za kabinetne ratove, kaošto pred sto godina, čime se ipak ne dokazuje, da danas ne postoji u Njemačkoj razlika izmedju autokratske vlade i bespravnog naroda. Kad bi njemački narod osjećao ove opreke, koju osjećaju baš u tom ratu svi narodi na svijetu — a nijedan ne može tvrditi, da je Njemačka, što se tiče narodnih prava, najsavršenija država na svijetu — bio bi samo žalostan znak za zaostalost njemačkog naroda. Dokazao bi, da ljubi nada sve pruski režim i vojničku politiku. Dok računa Wilson sa razlikama izmedju sadašnjeg stanja i budućih prilika, ka kojima moraju pojedini narodi da teže, ističe grof Hertling tek razliku izmedju ono najcrnije doba apsolutizma njemačkih knezevića i sadašnjeg stanja Njemačke, kao da čovjek radi za sadašnjost, koja je gotova, dakle za prošlost, a ne ujedno za budućnost. Grof Hertling priznaje doduše, da u budućim mirovnim odnošajima država i državica ne smije da se razvije politika ravnoteže, koja je sa grupacijama protivnih sila, prouzročila rat, ali tvrdi, da je taj princip iznašla, da si zasiguri supremaciju nad europskim velevlastima, koja su joj postale pogibeljnima. U nadaljnim izvodima izjavio se je državni kancelar protivnim pravu samoodredjenja naroda, ali to samo radi toga, što Engleska ne misli priznati pravo samoodredjenja Irskoj, Indiji i Egiptu. Ali ako se jedan opravdava, da krade, time, što kaže, da svi kradu, ne može ipak da dokaže moralnost kradje; tako nije ni grof Hertling mogao da poriče moralnost načela samoodredjenja naroda. Njemačka — kazao je dalje državni kancelar — ne vodi osvajalački, već jedino defenzivni rat. Samo tako imadu da se shvaćaju operacije na istoku. U Ukrajinu su unišle njemačke čete samo radi toga, da zajamče Njemačkoj „plodove tog mira“, a proti boljševicima na sjeveru nastupaju radi toga, da spase pučanstvo od boljševičkih grozota. Nije davno, da je grof Hertling postavio načelo, da nema nijedan prava, da se uplete u unutarnje prilike druge države, te je izrično to zajamčio boljšekicima. Istotako, kako ne mogu središnje vlasti ,da riješenje unutarnjih političkih pitanja prepuste vanjskoj politici, neće se ni Njemačka niti Austro-Ugarska umješavati u unutarnje prilike Rusije. Naša se je monarkija doduše držala toga načela, te ne sudjeluje kod ovih operacija, ali grof je Hertling činom opozvao svoje riječi. Sa istim bi pravom mogli boljševici da sutra maršíraju protiv Njemačke ,da spase njemačko radništvo, svoje sumišljenike, pruske i njemačke boljševike, od tlačenja, zatvora i muka. Ovaj je argumentacija, kako vidimo, udešena samo za slučaj, povoljan za Njemačku, ali nipošto po principima savjesti i iskrenosti. Ali grof Hertling čini takodjer inače razlike. Dok priznaje Estonskoj i Livonskoj jedno pravo samoodredjenja, dava Kurlandiji i Litavskoj drugo samoopredjeljenje. U Litavskoj i u Kurlandiji ide se — kaže Hertling — za tim, da se stvori autonomnu vladu ili da se jača već postojeće organe vlade. Ovu njemačku igru poznajemo. Kongresnoj je Poljskoj nametnula regentsko vijeće i ministarstvo, ali kad je i ovo njemačko regentsko vijeće prosvjedovalo proti otcjepljenju Cholma od Poljske, njemački je guverner zabranio službeni list i kaznio sve ostale poljačke novine. Takvu po prilici slobodu zamišlja grof Hertling i za Kurlandiju — ali samo za 3·5 posto kurlandskih Nijemaca — i za Litavsku. Mi ih imamo zavidjamo. Ali grof Hertling je uvjeren, da će time služiti ideji svejopćeg, pravednog i trajnog mira. Se non e vero...

Za naše narodno ujedinjenje.

Istarska sokolska župa „Vitezić“ za narodno ujedinjenje.

Sva sokolska društva u Istri prestala su već početkom svjetskog rata djelovati. Skoro svi izvršujući članovi istih bili su tijekom ovoga rata pozvani pod oružje. Premnogi nam poginuše na raznim razbojištima, mnogi čame u ratnom sužanjstvu. Nijedno sokolsko društvo u Istri ne može radi toga sakupiti svoga odbora, nijedno dakle društvo ne može sada očitovati svoje pristajanje uz zahtjev narodnog jedinstva ali istokrvnog naroda za ujedinjenje i slobodu.

Potpisani starješina hrvatske sokolske župe „Vitezić“ smatra se pozvanim i ovlaštenim, da u ime svih hrvatskih sokolova u Istri javno izjavi slijedeće:

I. Istarsko sokolstvo listom pristaje uz deklaraciju jugoslavenskog kluba u Beču od 30. svibnja 1917. nazrijevajući u istoj put, koji vodi ujedinjenju Jugoslavena u samostalnu državu.

II. Smatra, da je to ujedinjenje jedini spas Jugoslavena od tudjinske prevlasti i od tudjega ropstva.

III. Drži, da će se samo potpunim i bezuslovnim provedenjem načela samoodredjenja svih naroda postignuti trajni svjetski mir i uredjenje socijalnog pitanja, jer, prije nego potlačeni narodi ne izvojšte svoja narodna prava, neće doći do mira ni medju državama ni u državama.

IV. Najvećim prezirom odsudjuje odurnu rabotu svih onih tudjinskih plaćenika, koji bilo s kojega razloga nastoje omesti nastojanje našeg troimenog ali istokrvnog naroda za svojim ujedinjenjem.

V. Blagodari svima, koji na tom ujedinjenju rade, smatra ali nužnim, da se čim prije od agitacije, deklaracije, demonstracije, predje na akciju ustanovljenje jednog općeg jugoslavenskog akcijonog odbora, koji bi morao izraditi i provadjati radni program, po kojem bi se najprije došlo do žudjenog cilja. Zdravo!

Volosko, dne 23. veljače 1918.

Za hrvatsku sokolsku župu „Vitezić“
Starješina: Dr. Pošćić

Jugoslavenski željezničari u Puli

otposlaše „Jugoslavenskome klubu“ u Beč ovu izjavu: „Najužasnije zlo, što ga je svijet do danas osjetio, užasan svjetovni rat, doveo je takodjer naš narod do uvjerenja, da nas samo narodno ujedinjenje može spasiti od propasti.

Naše narodno ujedinjenje porodilo je visoku jugoslavensku deklaraciju, koja nas jedina svojim ostvarenjem može spasiti, da u buduće ne budemo umirali kao robovi za tudje interese“.

Slijedi 96 potpisa jugoslavenskih činovnika i namještenika državne željeznice.

Izjava svećenstva i učiteljstva na Labinštini.

Potpisano slavensko svećenstvo i učiteljstvo na Labinštini u Istri izjavljuje:

I. Potpuno odobravaju rad Jugoslavenskih zastupnika u carevinskom vijeću u Beču kao i

II. njihov prirodni i narodni zahtjev, izražen u deklaraciji od 30. svibnja 1917.

III. Izražuju vjernost svome zakonitome caru i kralju Karlu I.

Labinština, 31. siječnja 1918.

Sumbreg: Matko Diminić, učitelj. Sv. Nedjelja: Andjeo Kolić, ravnajući učitelj. Sv. Marina: Ljubica Puhalo, učiteljica. Rabac: Juraj Mihalić, učitelj. Drenje: Marija Vlsković, učiteljica. Ripenda: Kvirina Koljevina, učiteljica. Rogočana: Marija Tomašić, učiteljica. Sv. Lovreč: Ferdinand Hrdy, župnik. Skitača: P. Ivo Studenčić. Sv. Martin: Valentin Jereb, župe upravitelj. Sumbreg: Franjo Halama, župnik.

Domaće vijesti.

Promet vlakova. Počamši sa današnjim danom neće na željezničko pruzi Pula-Divača voziti slijedeći vlakovi: osobni vlak br. 312, koji odlazi iz Pule u 4 sata i 55 čas. pr. podne, br. 317, koji dolazi u Pulu u 10 sati i 14 čas. popodne. Na pruzi južne željeznice izostaju brzi vlakovi br. 1 i 2, koji odlaze iz Trsta u 7 sati 15 časaka pr. podne dotično iz Beča u 7 sati 55 časaka pr. podne. Na željezničkoj pruzi Herpelje-Trst neće voziti vlakovi br. 213 i 218.

✝ **Na ravnanje bjeguncima.** Svi se oni bjegunci, koji žele, da ih se u dobrotvornoj kuhinji podvori, time pozivlju, da jave svoj dolazak u kancelariji ratnog pripomoćnog odbora u Puli, ulica Arena br. 2-I, soba br. 1 dnevno od 3—4 sata poslije podne.

Javna dražba. Danas, u tri sata popodne, prodavat će se na javnoj dražbi u ulici Arena br. 3 više stolova, stolica, kreveta, noćnih ormarića, ormara, okvira i umivaonik s ogledalom.

Prodaja riba. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 7401.

Dnevne vijesti.

Hajduci u Lici i Dalmaciji. Dalmatinske novine javljaju, da je dne 8. veljače šest hajduka provalilo u kuću jednog seljaka u Rulstima općine Zrmanjske, zahtijevajuć novac. Na zapomaganje jedne starice, ispreblješe je hajduci na mrtvo, a jednog starca ubiše iz puške, a drugog smrtno raniše. Isti listovi javljaju, da su hajduci orobili u Gračacu porezni ured, jednog liječnika i brijača i da su im oteli preko 80.000 K.

Imenovanje biskupa u Dalmaciji. Zadarski „Nar. List“ javlja: Javlja se iz Beča, da bi skoro imala slijediti imenovanja biskupa, i to dr. Jurja Carića, današnjeg biskupa pomoćnika u Makarskoj, za biskupa u Splitu, a biskupa Luke Pappafave, današnjeg biskupa u Šibeniku, za biskupa u Hvaru. Kao budući biskup Šibenika označuje se današnji rektor bogoslovije u Zadru dr. Tabulov-Truta. Ako stvari ovako stoje, odlaskom gosp. Pappafave iz Šibenika, koji je ipak bar donekle slovio kao polit centrum, na Hvar, narodna će stvar mnogo dobiti, pošto g. Pappafava u politici zastupa, najblaže rečeno, najkonzervativniju struju označenu imenom crno-žute austrijanštine, te je bio velikim, da ne rečemo glavnim uzrokom i povodom žalosnih političkih ekscesa tamo od balkanskog rata dalje. („Hrv. Država“.)

Gospodarstvo.

Odbitak poreza radi elementarnih šteta.

Naredba financijskog ministarstva od 25. 12. 1917. L. D. Z. br. 516, raspravlja o odbitku poreza uslijed poljodjelskih šteta, šumskih požara, povodanja, grada, filoksere i slično. Visočina odbitka odmjeriti će se prema šteti, te se može protegnuti i na više godina, osobito kod filoksere. Preporuča se općinama i pojedincima, kojima su izgorjele šume, ili kojima je suša nanijela teških šteta ili kojima je žiloždera uništila trsje, pa si dadu porez izbrisati, ili barem umanjiti putem porezne općine i raznih komisija.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 28. veljače 1918. † — Broj 951.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju Ečave i Brente prolazno djelovanje topništva. Talijanski su ljetači bacili bombe na neutvrdjena mjesta daleko za našom frontom Cles, Mezzolombardo i Bozen. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na Yseri zarobili smo nekoliko Belgijanaca. Na flandrijskoj fronti, s obje strane Scarpe, u Champagni i na istočnom brijegu Moze porasla je na večer topnička djelatnost. Došlo je do čestih i žestokih zračnih sukoba. Koncentrirana se je navala engleskih ljetača proti našim balonima izmedju Oise i Aisne izjalovila. Jučer smo oborili 15 neprijateljskih lijetala i tri sputana balona. Satnik Ritter von Tuschek postigao je jučer svoju 24. zračnu pobjedu. Razvodnik je Kaffner oborio za jednog ljeta 2 sputana balona. — Istočno bojište: Vojna skupina Eichhornova: Sjeverno od Dorpata zarobili smo dvije ruske pukovnije, koje su uzmicale. — Vojna skupina Linsingenova: U Ukrajini raspršili smo sa gubicima neprijatel ski bataljun, koji se je susprotstavio našem napredovanju kod Korostiševa, 30 kilometara od Žitomira. Južno Žitomira prodrle su naše čete do Bertičeva. Kod Kamenca, južno od Dubna, zarobili smo stožer jednog ruskog generalkomanda, jedan divizijski stožer i 200 momaka. — Macedonska fronta: Engleska odijeljenja, koja su provalila preko rijeke Butkovo proti bugarskim položajima, bila su suzbijena protunavalom. — Talijansko bojište: Ništa nova. — Ludendorf.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 27. (D. u.) Kuća je nastavila raspravu o izvještaju justičkog odsjeka o popunjenju ustanova glede prodaje fideikomisnih dobara. Kao prvi govornik govorio je zastupnik dr. Ofner.

Beč, 27. (D. u.) Iza kratke debate izvještaj je justičkog odsjeka o prodaji fideikomisnih dobara pretvoren u drugom i trećem čitanju u zaključak. Za debate je dr. Ofner predlagao ukinuće institucije obiteljskih fideikomisa, a zastupnici Roller, Pavlik i Goll zagovaraše prodaju fideikomisnog posjeda vlasnicima gospodarskog zemljišta i nasljednim zakupnicima u Češkoj šumi, u Krkonošima i ostalim dijelovima Češke. Zast. Pirker ističe, da je nužna agrarna reforma, kako bi se održao slobodni seljački stalež. Zast. Jarc zahtijeva, neka carska naredba, koja se tiče seljačkih dobara, nebi vrijedila samo za vrijeme rata i neka se slične ustanove uvedu i za vrijeme mira, te želi, neka se podastre zakon o eksproprijaciji lovačkih latifundija, koja su nastala putem seljačkih zajmova. Nadalje se mora omogućiti, da se porazdijele oni veliki obrati, koji bivaju upravljani na način, koji ne odgovara pučkoj prehrani. Čitavo agrarno zakonodavstvo mora se temeljiti na načelu, da je zemljište samo zato tu, da hrani pučanstvo. Izvjestitelj dr. Angermann referira nato o zakonskoj osnovi, tičućoj se sticanja tvari, koje sadržavaju sumpor i koje se mogu upotrebiti za gnojenje, te o predlozima zast. Lista, Decarlija, Schweigera i Klemensiewicza, koji se nato nanašaju. Zast. Koutlen drži govor u češkom jeziku. Na to se rasprava prekida i sjednica zaključuje. Naredna sjednica sutra.

Engleska i mir.

Rotterdam, 26. (D. u.) „Nieuwe Rotterdamsche Courant" doznaje iz Londona: Na nekoj skupštini u Londonu, koja je bila držana uz podupiranje sa strane mirovne politike lorda Lansdowna, bio je pročitan list prijašnjeg lorda-kancelara, lorda Bakmeystera, u kojem ovaj izvodi, neka predsjednik Wilson obrazloži svoje nagovore, radi kojih mora biti nastavljen rat. Sa tog stanovišta mogu se započeti pregovaranja. Ne dovedu li do ničega, barem može čovjek biti umiren, da je učinio sve, što je u skladu s čašću, kako bi se zapriječilo svjetovnu katastrofu. Prihvaćen bi predlog, u kojem se odobravaju izjave radničke stranke i predsjednika Wilsona o ratnim ciljevima.

Sa radničke konferencije u Londonu.

London, 26. (D. u.) Reuterov ured javlja: Konferencija radničke stranke prihvatila je nov stranački ustav i predloge o osnovama članstva. Vrijedan je spomena uspjeh, koji znači posvemašnji poraz skupina neovisne radničke stranke. Članovi mogu biti radnici rukama i glavom. Predlog, koji je smjerao na to, da se postigne jače članstvo radnika glavom, bi nadmoćnom većinom odbijen. Dva druga predloga, koja su išla za tim, da se poveća broj sjednica i pojačaju glasovi neovisne radničke stranke u izvršbenom odboru, bjehu odbijena pri prvom glasovanju sa 1,600.000 proti 757.000, pri drugom sa 1,839.000 proti 345.000 glasova.

Iz Rusije.

Kopenhagen, 24. Krylenko je brzojavno zamolio generalni stožer njemačke vojske, neka sada, kada je Rusija prihvatila mirovne uvjete, obnovi primirje.

Zürich, 26. Prema nekoj vijesti iz Petrograda ukradeno je maksimalističkoj vladi više važnih spisa. Dosadašnji Trockijev tajnik, Jorsov, nestao je sa spisima i sa većim novčanom iznosom. Trocki je svog tajnika javno pozvao, neka se povrati te mu zaprijetio, da će u protivnom slučaju dati nalog, da se ga uapsi.

* **Interpelacije Jugoslavenskog kluba.** Kako se javlja iz Beča, predao je zast. Pogačnik upit radi postupanja kotarskog poglavarstva u Velkovcu prema Slovencima i radi postupanja kod rekvizicije goveda u Pliberku. Zast. Korošec je podnstro upit radi postupanja oblasti sa pučanstvom u Srijemu i Dalmaciji te 4 predloga o proganjanju Jugoslavena u Koruškoj, Istri i Dalmaciji.

* **Ugarska izborna reforma,** bila je, kako javljaju iz Budimpešte dne 27. o. mj., pretresana u odsjeku za izbornu reformu u zastupničkoj kući.

* **Njemačko-ukrajinski odnošaji.** Iz Berlina javljaju: U Berlinu bi iza predavanja dr. Pavla Rohrbacha o Ukrajini jednoglasno prihvaćena rezolucija, prema kojoj se ima osnovati organizacija za poticanje njemačko ukrajinskih odnošaja.

* **Pregovaranja sa Rumunjskom.** List „Az Ujszag", koji stoji blizu grofu Tiszi, javlja: Moguće je, da će osim Wekerlea i grof Tisza kao zastupnik ugarske države sudjelovati kod mirovnih pregovaranja sa Rumunjskom. Grof Tisza je posve sporazuman sa Wekerleom.

* **Saski princ za litvanski prijestol.** Berlinski „Tageblatt" javlja, da se vode pregovaranja, kako bi se na litvansko prijestolje postavilo princa Fridrika Kristijana, drugog sina kralja Fridrika Augusta saskoga. Mladi, 24godišnji princ, nalazi se od početka rata na bojištu.

Domaće vijesti.

Za slučaj zračnih navala. Jama na Monte Paradisu bila je proširena i odgovarajuće uredjena te će moći naći zaklonište u toj jami koji osobe sa crvenom toli žutom legitimacijom, koje pučanstvo može podignuti svaki dan od 9—12 prije podne kod redarstvenog odjela javne sigurnosti.

Uslijed nužnih popravaka na električnom kabelu obustavljena će biti struja danas 28. t. m. od 11 sati prije do 2 sata poslije podne.

Za jugoslavensku deklaraciju. Iz Opatije nam javljaju: Danas je bila otposlana jugoslavenskom klubu u Beču ova izjava: Potpisani Slovenci i Hrvati, odnosno Slovenke i Hrvatice općine Volosko-Opatija: 1. Izjavljaju, da odobravaju bezuslovno narodni i prirodni zahtjev izražen od jugoslavenskih zastupnika na carevinskom vijeću u Beču u svojoj deklaraciji od 30. svibnja 1917. 2. Uvjereni su, da bi se ispunjenjem zahtjeva sadržanih u toj deklaraciji i udovoljenjem zakonitih i prirodnih zahtjeva svih ostalih naroda u monarkiji uskorio sveopći svjetski mir. 3. Osudjuju najodrešitije svako nastojanje, došlo one s budi koje strane, da se osujeti ujedinjenje Jugoslavena istaknuto, u gorinavedenoj deklaraciji, koje je jedino kadro, da očuva Jugoslavene od političke i gospodarske propasti. 4. Pozivlju sve jugoslavenske zastupnike, da odmah složno i odlučno započnu raditi za oživotvorenje zahtjeva sadržanog u toj deklaraciji jugoslavenskog kluba u Beču od 30. svibnja 1917. Voloska-Opatija, dne 25. siječnja 1918. Istu je potpisalo 1320 općinara volosko-opatijske općine.

Hrvatskim roditeljima! Pokrenusmo akciju za sakupljanje prinosa za našu srednju školu u Puli, te postigosmo u tom pogledu lijepa uspjeha. Kako bismo u daljnjem nastojanju i radu oko ostvarenja te naše želje imali pri ruci važan dokumenat, sa kojim možemo onda na svim stranama raditi, potrebno je, da znamo koliko bismo imali sada djece, koja bi mogla stupiti u prvi razred naše realne gimnazije, odnosno u pripravnicu za tu gimnaziju. Radi toga obraćamo se ovime na sve roditelje, koji bi željeli, da dadu djecu na nauke i da ih upišu u srednju školu u Puli, koja se mora ustanoviti, neka dodju u upravu našeg lista u ulici Cenide br. 2 prizemno svaki radni dan od 5—7 sati po podne i prijave, koliko bi imali djece od 10—14 godina, koja bi mogla polaziti hrvatsku srednju školu. Ne može li roditelj da dodje, neka pošalje po drugome, samo da svaki znade, koje je godine koje dijete rodjeno, koji je razred škole dovršilo, kamo pripada i gdje u Puli stanuje. Prijaviti se mogu i sva djeca, koja nijesu za sad u Puli, ali se nadamo, da će doskora biti. Dužnost je svakog našeg čovjeka, koji hoće da mu se dijete ne izgubi u svijetu neuko, da dodje i prijavi svoju djecu!

Pitanje školskih zgrada. Danomice raste broj naše djece u našoj pučkoj školi. Danas više nema mjesta, a svaki se dan upisuju novi učenici. Unatoč tome, što je općina preuzela školu, nemamo još sada općinske pučke škole, nemamo primjerene zgrade, nemamo baš ništa. Ali podnjeli bismo i to, da imade izgleda, e će u buduće biti bolje. Varali bismo se, kad bi se tomu nadali. Stari način postupanja sa našim narodom ostat će po svoj prilici u kreposti takodjer za budućnost. Kako se glasa, namjeravaju strpati našu djecu u provizorne škole naše družbe, dok bi se talijanskoj djeci reservirale ostale moderne školske zgrade. Mi želimo talijanskoj djeci, neka se služe najljepšim, najmodernijim i najzdravijim prostorijima, ali se za to ne odričemo prava, da bude isto zajamčeno takodjer našoj hrvatskoj djeci. Nema tu isprike, da se radi o predbježnim mjerama. Mi znamo za te predbježne mjere, koje se protežu u vječnost. Ako se može za talijansku i njemačku djecu provizorno naći pristojnih i zdravih prostorija, naći će se i mora se naći takodjer za našu. Kako čujemo, bit će osim sv. Martina ispražnjene sve školske zgrade te vraćene prvobitnoj svrsi. Prema tome otvorit će se škole na Tegetthoffovom trgu, u prostorijima realne gimnazije, zgrada pri kraju šetališta Sofije Hohenbergove i moderna zgrada u sv. Polikarpu, dalje škola u Via Cenide, koja je, kao najnepriikladnija za školu, namijenjena našoj djeci, te konačno licej. Osim škole u Via Cenide sve su ostale moderne i dobro uredjene. Od ovih bi se jednu moglo prepustiti hrvatskoj djeci. Ako općina nema za to zgrade, neka se za to pobrine pokrajinska komisija, koja stoji — kako tvrdi — na stanovištu narodne ravnopravnosti. Neka dakle pokrajina stavi našoj djeci na raspolaganje zgradu bivšeg talijanskog liceja. Mi nijesmo protivni naobrazbi talijanske djece te smo spremni s naše strane doći u tom pogledu svim talijanskim željama ususret. Ali je za to potrebno, da i protivne stranke uvidjaju opravdanost naših zahtjeva i našeg ogorčenja, posljedice desetgodišnjih gorkih iskustava. Na svršetku moramo istaknuti, da mi ne otvaramo škola za tudju djecu, da ne želimo nikoga odnaroditi te da su radi toga naše škole jedino srestvo za prosvetu ali nipošto za osvajalačku politiku. Tim više je dužnost svih faktora, da podupru naša pravedna nastojanja na školskom području.

† **Povratak bjegunaca iz Rijeke** C. k. tvrdjavni povjerenik saopćuje: Glasom brzojavke kr. guvernera na Rijeci, bilo je gradskom poglavarstvu na Rijeci naloženo, da se bjeguncima, koji se vraćaju u Pulu te iskažu propisanom putnicom, ispostave na njihov zahtjev preporučne karte za slobodnu vožnju željeznicom. Poduzelo se shodno na kompetentnom mjestu, da i političke oblasti boravišta izdadu bjeguncima takve preporuke.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Lijepo društvo rodoljuba, sakupilo pri veselom stolu u Vinkuranu K 110.30. — Žminjsko društvo za štednju i zajmove u Žminju, polaže L 200.—. Ovo požrtvovno društvo slijedili i ostali naši novčani i drugi zavodi, kojih hvala providnosti ima lijep broj. — Sakupljeno po vrijednoj gospodjici Mariji Perković u župnom stanu u Žminju K 50.—. — Gospodin Franjo Novljan, nadporučnik u pričuvi, poslao je sa bojnog polja K 20.—. — Sakupljeno medju rodoljubima u Sterni po gospodjici Nadi Starčević, učiteljici iz Livade K 33.—. Darovaše: po K 10: Ivan Kmet; po K 6: Šime Červar; po K 5: Josip Flego, Nada Starčević; po K 4: Marin Glavina; po K 2: Joso Marot; po K 1: Mijo Sekulić. — Sakupljeno po našem starom kremenjaku gosp. Mati Hekić u ugodnom društvu u ul. Sophia Hohenberg K 53.—. Darovaše: po K 10: Mate Hekić; po K 5: Jakov Krešina; po K 4: Ivana Hekić, Marija Hekić, Frančeška Krešina; po K 3: Marko Rusac; po K 2: Marij Krešina, Andjela Krešina, Marija Krešina, Marija Patisjak; po K 1: Zorka Hekić, Ivan Hekić, Marija Rusac, Marta Rusac, Marija Rusac, Ivan Rusac, Josipa Rusac, Jelisava Rusac, Dorica Rusac, Vid Cupač, Ika Cupač, Šime Cupač, Sofija Cupač, Ana Cupač, Rudolfo Cupač. Ukupno K 466.30; zadnji iskaz K 50.807.13; sveukupno K 51.273.43. Čast i hvala našim požrtvovnim sakupljačima i darovateljima. Naprijed samo ustrajno i požrtvovno za kulu naše prosvjete!

Milodari našoj „Družbi". Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je od 13. siječnja do 20. veljače o. g. slijedeće prinose: Srbin iz Zagreba daruje K 50.—; G. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb a) K 172.— izručenih mu od g. prof. Ivana Grünwalda, a sabranih dne 13. I. 1918. kod veleč. g. Milana Zjalića, župnika u Samoboru; b) dar gdje. E. U. K 50.—; c) dar gdje. M. R. K 50.—; d) Gradska blagajna Karlovac K 500.—. Učenici VIII. gimn. razr. Požega K 8.—. G. Mr. Nikola Zebec, Vukovar K 100.—. Seoska bla-

gajna za štednju i zajmove, Komiža K 200.—. Gdja udova Melada, Veli Lošinj u ime zapisa njezina blagopok. supruga K 1000.—. G. Andrija Lotzniker, Zamet u ime sudbene nagodbe sa g. Rudolfom Prebilićem, učiteljem u Hostima K 20.—. Pogl. upravna općine Nova Gradiška mjesto vijenca na odar pok. općin. odbornika g. Adama Jandrića K 30.—. G. Ing. Antun pl. Draganić, Karlovac K 150.—. G. Branko Katarinić, Baška, sabranih na piru gdjice. Anke Dujmović sa g. Matkom Barbalićem K 35.—. G. Makso Kuntarić, učitelj Požega, dar prof. zbora kr. velike gimn. mjesto vijenca na odar miloga druga pok. Šandora Viraga K 145.—. Isti gospodin šalje K 20.—, dar g. Aladara pl. Reinera u istu svrhu. Pogl. uprav. općine Krap. Toplice K 20.—. G. B. Šulentić, Bos. Novi godišnji prinos K 10.—. Časnički zbor 1/26 dom. pješ. bataljuna K 85.—. Tvrtka „Solo“ Beč, prihod žigica za II. polječe 1917. K 1646.82. G. Janko Dujak, knjižar Sisak, dar stalnog stola kod g. Milana Vimpošeka K 100.—. G. dr. Pero Magdić, Varaždin sabranih uoči ustoličenja varaždinskoga novoga velikoga župana g. Franje grofa Kulmera K 152.—. Poglav. upravne općine Donji Miholjac K 20.—. Uprava „Narodnih Novina“, Zagreb prinos općine Otok K 200.—. Gradska blagajna i porezni ured. Križevci K 50.—. „Slov. Narod“ Ljubljana K 26.70. Banka za Podravinu, Gjurgjevac K 50.—. Gradska blagajna, Sisak prinos grada Siska za god. 1918. K 100.—. Uprava „Jutarnjeg Lista“, Zagreb K 39.—. G. Mr. Zvonimir Pavelić, Karlobag K 87.—. Hrvatska Čitaonica, Požega sabranih na uspomenu svog bivšeg predsjednika blagopok. Aleksandra Viraga K 300.—. Gosp. dr. Pero Magdić, Varaždin sabranih prigodom prijat. večere na dan instalacije novoga vel. župana g. grofa Kulmera, po gdjici. Miri pl. Gaj K 400.—. Zadružni savez u Spljetu u ime dara K 10.000.— i K 40.— dar gosp. dra. Milana Metikoša, advokata u Ulini. G. Ljudevit Tomičić, Trst dar za god. 1918. K 20.—. Gosp. Filip Ivanišević, Krilo K 50.—. Pogl. općine Dvor K 20.—. G. I. Cek, c. k. veterinar, Opatija K 20.—. G. D. Mondekar, Varaždin sabranih K 20.—. Pogl. upravne općine Cvetković K 20.—. G. dr. Ante Magdić, Varaždin doprinos g. Dragutina Ožegovića, p. n. natporučnika mjesto vijenca na odar blagopok. Franje Kosmanhubera K 20.—. Uprava „Dana“ Spljet K 27.—. G. nadp. dr. Vladimir Barac de Repenje K 20.—. G. Dragutin Mondecar, Varaždin sabranih K 50.—. G. Ante Bačić, Sušak postotak od prodanog likera „Rodoljub“ u 1917. K 100.—. G. Nikola Vežić, Drniš sabranih kao član čete od 1000 K 130.—. „Primorske Novine“ Sušak K 704.43. Sabrano na čijanci 11. II. u Nar. Domu u Voloskom K 50.—. G. Franjica Sablić, Križevci K 5.—. Pogl. trgovišta Daruvar K 200. G. Antun Padjen, Karlovac sabranih K 100.—. Družbina pučka škola, Cres prigodom dječje zabave 3. 2. unišlih K 170.80. Gosp. Ivan Gojtan, Gospić svoj mjesečni prinos K 10.—. Družbina podružnica, Jelsa K 204.—. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Dnevne vijesti.

Jugoslavensko veče priredjuje, kako javljaju „Národní Listy“, kao manifestacijoni iskaz simpatija prema bratskom jugoslavenskom narodu, praška socijalistička omladina dne 1. ožujka u Smetanovoj dvorani općinskog doma u Pragu.

Čeh je uvreda poštenja! „Grazer Tagespost“ prima iz Pešte: „Peštanski sudbeni dvor je kod jedne rasprave uzeo izraz „Čeh“, za današnjih okolnosti, uvredom poštenja, i osudio optuženoga na 600 kruna globe ili 2 mjeseca kazne.

Podzemna štampa u Rusiji. „Národní Listy“ javljaju, da se prema vijestima ruskih listova počela u Rusiji ponovno razvijati podzemna štampa. To je tajna štampa, koja je cvjetala osobito u carskoj Rusiji. U doba Miljukova i Kerenskog bilo ju je nestalo, jer je vladala prilična sloboda štampe, dok su boljševici svojom vladavinom nanovo probudili na život podzemnu štampu u Rusiji.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Eto nas opet na djelu! Nemamo doista ništa novoga, da vam kažemo, jer je danas već i ono najnovije zastarjelo i postalo dosadno i poznato. Osjećamo kako se radja proljeće, koje uljeva nešto nade u izmorenu dušu a počelo se već zeleniti, Fojba počela je postajati sve prijaznija. Kako se glasa, posjetit će nas sredinom ožujka mladi jugoslavenski umjetnik na guslama Zlatko Baloković. Čitali smo u vašem listu čitave slavospjeve njegovoj umjetnosti, a kako razabrasmo, ubrao je on zadnjih dana lovorike i u bečkom kazalištu. Znademo da su Bečlije ljudi, koji baš ne primaju rado umjetnike tudje narodnosti, pogotovo pak jugoslavenske, proti kojoj je njemačka štampa digla toliku galamu, pa nas to priznanje našemu mladome umjetniku sa strane njemačkog naroda tim više raduje, i tim više dokazuje o njegovoj velikoj sposobnosti. Zato tim željnije očekujemo, da čujemo svirku njegovih, naših, slavenskih gusala, koja će nam uliti nove vjere i nove nade u slavenstvu. Očekujemo i već sada pozdravljamo sa oduševljenjem njegov dolazak!

Iz Labinštine. Naše je vrlo učiteljstvo i svećenstvo poslalo Jugoslavenskomu klubu izjavu, u kojoj izražuje svoje pristajanje uz ideju narodnoga jedinstva. Mi tu na Labinštini najteže osjećamo tešku i nesnosnu kob, koja nas je razdijelila na toliko pokrajina, i time izručila naš narod gotovoj propasti. Sa velikom zahvalnošću priznajemo našoj braći u Hrvatskoj, koja dočekaše tamo našu djecu, da ih spase od nevolje i smrti. A isto tako osjećamo, da bi sve to moglo i moralo biti drukčije, jer kad bi svi krajevi, gdje stanuje naš narod, bili ujedinjeni u jednoj svojoj slobodnoj državi, ne bismo morali da snašamo ovaj jad i nevolju. Hrvatske bi zemlje imale dosta žita da nahrane naše gladne krajeve, a mi bismo opet imali dosta sila, koje bi tamo radile, dosta brodova, koji bi trgovali i unapredjivali naše zajedničke interese. A tako hrvatskom mašću tove se oni u Pešti, a naša djeca moraju da bježe i traže pod tudjim krovom utočišta pred nevoljom koja ih proganja. Zato tim jače, tim više i oduševljenije pristajemo uz svibanjsku deklaraciju i ideju narodnoga ujedinjenja.

Poruke iz uredništva.

Gosp. I. M. - Kaštel. Nijesmo dobili nikakove pretplate, tim više, što položnica br. 188.728 nije naša. — Gosp. S. Č. - Ičići. Nijesmo primili poslanu nam pretplatu. — Gosp. N. Lj. Primili smo svotu od K 37·20. U koju ste svrhu poslali? — G. Brajnović. Koza bi se kupila, a ne prodala.

Oglas.

U svrhu, da se olakoti razdioba živežnih iskaznica, c. kr. tvrdjavni je povjerenik naumio da uredi I. čžujkom o. g. druge dvije filialke za razdiobu živežnih iskaznica i to jednu u predgradju Sv. Martina u ulici S. Martino br. 24, uglu ulice Epulo, a drugu u predgradju Sv. Polikarpa u ulici Verudella br. 1 (kuća Zic), kojim će pripasti stanovnici gradskih ulica prama doli navednom razdijeljenju.

U općinskom uredu (Foro br. 1) uredovat će takodjer jedna sekcija

Uslijed ove odredbe:

A. U općinskom uredu pridignut će živežne iskaznice stanovnici ovih ulica:

Grad

V. M. Grande, Tivoli, V. Acquedotto, M. Ghiro, V. Dignano, C. Carlo, Francesco Giuseppe (V. Stazione), Viale Elisabetta, Piazza del Porte, V. S. Giorgio, V. delle Vigne, V. degli Operai, V. degli Artieri, V. Bradamante, V. S. Hohenberg (Siana), V. della Valle, V. Orseolo, Saturnina V. Altura, Corsia Franc. Giuseppe, Via dell'Arsenale, Via Zaro, V. Giulia, V. Alberto, (Giosué Carducci), P. Custozza (P. Carli e Giardini) V. Venere, V. Teodoro, V. S. Tomaso, Piazza del Duomo, V. Stovagnaga, P. Comizio, Vicolo al Mare, V. Nettuno, V. Augusta, P. Foro, P. M. Vecchio, V. S. Nicolò, Largo P. del Torchio, V. Tradonico, Via Abbazia, Vic. della Bissa, V. Minerva, Vic. del Pozzetto, V. Rapiccio, P. Tegetthoff (P. Alighieri), V. Tegetthoff (S. Policarpo) od V. Sergia do Torrione, Via Barbacani, V. Fondaco, V. Nascinguerra, Via Sergia, Port'Aurea, C. S. Stefano, Cl. Castello, V. Castropola, Cl. Cornelio, Cl. Gionatasi, Cl. Giannuario, Cl. Carità, Cl. S. Francesco, Via Madonnina, Cl. Capitolino, Clivo Crispo, V. Kandler, Cl. S. Rocco, Cl. Rasparagano, P. P. S. Giovanni, do Hotel Elisabetta, Vialle Carrara, V. S. Policarpo (V. Tegetthoff), Via del Colle, V S. Germano, V. della Specula, V. Vergerio, V. Tartini, od V. Zaro do Via Cesia, Piazza Serlio, Via Muzio od P. Serlio do V. Cesia, V. dei Pini, Urs de Margina (V. Carlo Defranceschi) od Via Promontore do Via Cesia V. Contento.

B. U ulici S. Martino br. 24, ugno ulice Epulo, stanovnici ovih ulica:

Borgo S. Martino

Via Arena od Hotel Elisabetta do P. del Ponte, Via Lazzaric (V. Dante), V. Stancovich, Via Erto, V. Al Monte, Via Flavia, V. S. Marco, Androna della Valle, V. Emo, V. Petilia, V. Lacea, colo Lacea, V. Cerere, Via Giovia, V. Faveria, Androna Stancovich, V. Epulo, V. S. Martino, V. Radetzky, (Besenghi), V. Petrarca, V. Monvidal, V. Gladiatori V. Lepanto, V. Risano, V. Arsia, Colloredo Mels (Rosandra), V Quieto, V. Leme, V. M. Castagner, V. Flaccio, V. Timavo, V. Quarnero, V Barbarigo, V. Martara (Giuseppe Caprin), V. Sissano, V. Ercole, Androna del Fieno, V. Diana, V. Nesazio, Vicolo Stretto, Androna d. Pietà, Via Novara (Carpaccio), Via d. Bizzentini, Via dei Riservisti (V. Pularie), Via dei Franchi, V. Landsturm (V. Franc. Patrizio), V. Argonauti, V. dei Colombi, V. dei Liburni, V. Coceich (V. Dom. Rossetti), V. Vitrei, V. Longobardi, V. Kuhn (Via Ariosto), V. Medolino, al V. Prato, V. S. Lucia (S. Sovino), V. al campo, V. M. Congnal, V. Mut la, V. S. Dona, V. S. Michele, V. Bezzecca (V. Monti), Piazza Lissa (P. Verdi), V. Mariana, V. Cenide, Campomarzio, V. Flanatica V. Fausta, V. S. Felicita, V. Nuova, Prato Grande, Monte Serpo, Comunal, Valmale.

C. U ulici Verudella br. 1 (kuća Zic) stanovnici ovih ulica:

S. Policarpo

V. Tartini od V. Cesia do V. delle Carceri militari, V. Cesia, V. Marte, V. Barbia, V. Muzzio od V. Cesia do M. Rizzi, V. Sette Moreri, V. Urs de Margina (Carlo Defranceschi), od V. Cesia do V. M. Cappelletta, V. Bourghignon (Nicolò Tomaseo), V. Medusa, V. Monfroni (Michele Fachinetti), V. Zenta (Metastasio), V. Lecania, Via delle carceri, V Steno, V. M. Cappelletta, V. del Parco, V. Federico, V. Massimiliano, V. d. Veterani, V. Amiragliato, V. Ostilia, V. M. Rizzi, V. Salvore, V. Verudella, V. Menaccio Prisco, V. d. Milizzia, V. Tito Livio, V. M. Paradiso, V. Ripper (Vettor Pisani), V. Ressel (Gallo Cesare), V. Claudio Pulcro, V. dell'Ospedale, V. d. Saldame, V. Alessandra, V. Francesco d. Torre, V. Medea, V. Veruda, V. Valsaline, V. Circonvalazione dell'Arsenale, V. Helgoland, V. Lissa, V. Petz, V. Santorio, V. Weyprecht, V. Pliniop, V. d. Bersagli, V. Licinia, V. Placidia, V. Antonia, Via Ottavia, V. Erculanea, Via Valcane, V. Sterneck, V. Wüllersdorf, Max-Baracke.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — **U Puli, petak 1. ožujka 1918.** — Broj 952.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: U nekojim odsjecima fronte na Piavi pojačana topnička djelatnost. — Za odmazdu za talijanski ljetalački napadaj na otvoreni grad Inomost nabacile su skupine naših ljetača u noći na 27. veljače kolodvore i vojničke uredjaje ratne luke Mletaka sa bombama. Kod toga smo točno ustanovili, da su mnogo puta i dobro pogodili cilj te proizveli požare. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Englezi su nastavili svoje izvidjaje na mnogim točkama fronte. Sa jakim su silama provalili tijekom noći u šumi Houthoulster i sjeverno od Scarpe poslije žestoke paljbene pripreme. — Bojne skupine njemačkog prijestolonasljednika i vojvode Albrechta: Kod uspješnih smo podhvata kod Avocourta i Les Eparges dopremili 27 zarobljenika. — Istočno bojište: Operacije razvijaju se kako predvidjeno. U Estonskoj stavila se je 4. estonska pukovnija pod naše zapovjedništvo da suzbija čete, koje tumaraju po pokrajini. Zaplijenili smo 2000 strojnih pušaka i 50.000 pušaka. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Mir sa Rusijom.

Beč, 28. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog dne 27. t. mj.: Ruska će delegacija prispjeti ovamo sutra u jutro. Danas su se prije i poslije podne vršila medju delegacijama Austro-Ugarske, Njemačke i Bugarske vijećanja o ustanovama mirovnog ugovora.

Beč, 28. (D. u.) Dop. ured javlja iz Bresta Litovskog dne 28. veljače: Rusko odaslanstvo prispjet će danas popodne u Brest Litovski, da opeta započne mirovna pregovaranja. Odaslanstvo se sastoji iz Sokolnikova, kao vodje, iz ministra Petrovskog, Cicerina, Karahana kao njegovim pomoćnicima, iz Joffra, Aleksejeva, iz pomoćnika ministra za poljodjeljstvo, iz admirala Altvatera od admiralskog stožera, Danilova, Adaska i Lipskog od generalnog stožera i Teretarkovića, kaošto i iz potrebnih tajnika i stenografa.

Beč, 28. (D. u.) Iz ratn. se izvj. stana javlja: Dne 25. t. mj. prispio je povjerenik za guberniju podoljsku dr. Stepura i stožerni časnik vrhovnog zapovjednika jugozapadne fronte major Nikolajev kod c. i k. zapovjedništva 54. divizije, koji su izjavili, da su prispjeli uslijed pomanjkanja sveze sa središnjom radom, da u ime ukrajinskog naroda zamole, neka austro-ugarske čete dodju u Ukrajinu i pruže pomoć proti nasilju i zločinačkom plijenjenju. Dr. Stepura i major Nikolajev, koji su se obojica legitimirali, izričito naglasiše, da dolaze i mole u ime čitave Ukrajine.

Grof Czernin pregovara sa rumunjskim kraljem.

Beč, 28. (D. u.) C. i kr. dopisni ured javlja iz Bukarešta: Poslije dolaska odaslanika četvorne sveze u Bukarešt, započeše neobvezatno razgovori sa generalom Avarescu. Prema dogovoru, utanačenom za ovih razgovora, imao je grof Czernin 27. veljače u dijelu Rumunjske, koji je još u posjedu rumunjskih četa, razgovor sa kraljem Ferdinandom. Sporazumno sa saveznicima saopćio je grof Czernin kralju uvjete, uz koje bi države četvorne sveze bile pripravne, da sa Rumunjskom sklope mir. Kralj je zamolio kratko vrijeme za razmišljanje, što mu je bilo i dozvoljeno. Od odgovora je ovisno, da li je mirno riješenje moguće.

Švedi na Alandu.

Stockholm, 27. (D. u.) „Stockholms Tageblat" doznaje iz Bekrode, da je vojnička inspekcija, koja je u nedjelju na veče došla na Aland, bila opstrijeljavana od ruskih baterija u Hammakindda. Granate nijesu doduše pogodile švedskih ladja, ali ovaj dogadjaj znači, poslije utanačenja sa Rusima, rušenje prava, koje pobudjuje pažnju. Dva švedska stražara na Alandu bila su takodjer dosadjivana od crvenih gardista. Dolazak novih crvenih gardista prouzročuje medju Alandcima veliku stravu, jer se sa njihove strane boje nemira.

Povratak zarobljenika iz Rusije.

Beč, 27. (D. u.) Ratni izvj. stan javlja: Ruska vlada je istodobno sa svojom izjavom o svršetku ratnog stanja od 10. t. mj. naredila, da se moraju pustiti na slobodu ratni zarobljenici, koji se nalaze u Rusiji. Već za mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom vijećalo se je u Petrogradu o tome, kako se neka započne uredjeni prevoz ratnih zarobljenika. Vijećanja nijesu dovela do nikakvog zaključka i to u prvome redu radi prevoznih poteškoća, koje vladaju u Rusiji. Posljedica je toga ta, da kušaju sada ratni zarobljenici, da se na svoju ruku vrate u Austro-Ugarsku. U početku je u naše linije prešlo dnevno samo nekoliko stotina naših zarobljenika; sada je njihov broj poskočio na dnevno 4 do 5 hiljada. Ponajviše ih se vraća preko naše istočnogalicijske fronte. Vraćajući bivaju skupljeni u vojnom području, da se spriječi uvlačanje u zaledje u Rusiji raširenih zaraznih bolesti, kao pjegave groznice, tifusa, paratifusa, srdobolje i kuge. U kvarantenskim štacijama, koje vode iskusni i prokušani liječnici, nalaze se časnici i svećenici, koji imadu naročitu zadaću, da se zauzimaju za želje momčadi i da im pomognu, kako bi obavijestili svoje rodjake. Premda bi bilo veoma poželjno, da se vraćajućima poslije svršetka kvarantene dozvoli dopust, da se im omogući, da čim prije vide svoje rodjake, to moraju oni ipak još daljnje 4 sedmice iz različitih razloga ostati u vojnom području. To je u prvome redu nužno radi toga, da se točno ustanovi njihova identiteta, jer se većina zarobljenika vraća sa dvojbenim dokumentima. Mora se uvesti postupak opravdanja, da se ustanovi, da li je pojedini zarobljenik kriv, da je bio zarobljen. Nadalje se momčadi, koja nosi većim dijelom rusku uniformu, mora dati austro-ugarska uniforma, konačno se im poslije prestanih nevolja mora dati rodovita hrana, što nije u zaledju moguće naći u odgovarajućoj mjeri. U ovo vrijeme se vraćajući zarobljenici imadu oporaviti i pozabaviti, u koju im svrhu stoje na raspolaganje vojnički domovi i kinematografi. I tu su nastavljeni časnici i svećenici, koji su dužni, da saslušaju želje momčadi i da ih obavijeste o ratnim dogadjajima i o sadašnjim prilikama u Austro-Ugarskoj. Poslije ovoga doba poslat će zarobljenike svojim nadomjesnim kumpanijama, gdje će dobiti dopust od 4 sedmice. Činjenica, da se dosada sa ruskom vladom nije moglo utanačiti, kako se neka zarobljenici prevezu, te da uslijed toga dolazi dnevno u vojno područje sve više rastući broj zarobljenika, prouzročuje naravno velike poteškoće, koje se nijesu mogle predvidjati. No, vojno je vodstvo poduzelo sve mjere, da se ove poteškoće odstrane i da se položaj zarobljenika olakoti i oni oporave. Da se ovoj akciji daje potpun izražaj, naložilo je Njeg. Veličanstvo gen. inf. Rothu pl. Liwanowa-Lapanowu, da proputuje sve kvarantenske štacije i da kod vojnog zapovjedništva i središnjih oblasti poduzme sve, što može da i dalje poboljša sudbinu naših vraćajućih se zarobljenika. Ratni zarobljenici, koji su se do sada povratili, su uopće zdravi i krepki, što se svakako mora svesti na činjenicu, da su se samo takvi ljudi mogli podvrći nevoljama i jadima, spojenima sa povratkom na vlastitu ruku. Većina njih nosi rusku uniformu, ali su dobro odjeveni.

* **Naše će čete ipak u Ukrajinu.** Odgovarajući na interpelaciju dr. Weisskirchnera, koje mjere misli poduzeti naša vlada, da si osigura gospodarske koristi od mira sa Ukrajinom, izjavio je ministar-predsjednik u oduljem govoru, da se u početku smatrao svaki vojnički korak u tu svrhu suvišnim te da su bile poduzete jedino administrativne mjere, da se omogući čim brži dovoz žita. Ali sada da su se desili nekoji takvi dogadjaji u novoj Ukrajini, da smo već uslijed molbe samih Ukrajinaca prisiljeni na miroljubivu vojničku akciju u ograničenom opsegu, e ne bi Ukrajinci nekad mogli prikazivati stvar onako, da se nijesu mogli držati ugovora samo radi toga, što smo im unatoč njihove molbe uskratili vojničku pripomoć. Ne radi se u tom slučaju za vojničku akciju u pravom smislu riječi već jedino za pravnu i upravnu pomoć, koju pružamo novoj republici. Gospodska će se kuća time uvjeriti, da smo poduzeli sve mjere, da zaštitimo naše prehrambene interese u Ukrajini. Govor je ministra-predsjednika bio primljen velikim odobravanjem. Naredna sjednica danas u 3 sata popodne.

* **Talijanski izvještaj** od 27. veljače: Izmedju Ečave i Brente suzbile su naše straže svuda neprijateljska odjeljenja. Zapadno od doline Frenzella živahni dvoboji obiju topništva. U području obale bombardovale su naše baterije neprijateljske čete, koje su bile koncentrirane sjeverozapadno od Monte Grappa i pokretne neprijateljske čete na donjoj Piave i u okolici Cismona. — Tijekom noći su skupine naših lijetala sa opaženim uspjehom bombardovali željezničke naprave Bozen-Brieg. Mnoga su neprijateljska lijetala letjela u nizini, kod česa su bačene bombe na napučene krajeve medju Trevisom i Mlecima. Svoje su navale upravila naročito proti zadnjem gradu.

* **Japan i Rusija.** „Agence Havas" javlja iz Tokija dne 24. t. mj.: U zastupničkoj kući izjavio je vanjski ministar, odgovarajući na neku interpelaciju, da je veoma teško stvoriti si pravu sliku o pravom miru, sklopljenom medju Rusijom i središnjim vlastima. Kada se zbilja sklopi mir, onda će Japan poduzeti najpodesnije mjere, da bude dorastao položaju. Otputovanje japanskog poslanika iz Petrograda bilo je nužno obzirom na nesiguran i pogibeljan položaj, koji tamo vlada te nikako ne znači, da je sa Rusijom došlo do preloma. Pogledom na pitanje posebnog mira Rusije postoji medju Engleskom, Amerikom i ostalim savezničkim državama potpuna sloga.

* **Car je podijelio ministrima dr. Ivanu Žolgeru, dr. Ivanu Horbaczevski i ministru za trgovinu Wieseru čast tajnog savjetnika.**

* **Car je 27. pr. mj. primio u audijenciju:** Predsjednika češkog saveza Stanjeka, podpredsjednika zastupničke kuće socijalno-demokratskog nar. zastupnika Tušara, te predsjednika jugoslavenskog kluba zastupnika dr. Korošca.

* **Ostavka ministra za prehranu gm. Höfera** bila je prihvaćena od cara, koji je odstupajućem ministru podijelio red željezne krune prvog stepena. Predsjednikom ureda za pučku prehranu bi imenovan dvorski savjetnik Ludvig Paul.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Mariborski dopisnik javlja „Slovencu" zanimiv slučaj. Njemački agitatori, koje savjest peče, da su sinovi slovenske majke, sazvaše u ime kotarskog zastupstva dne 20. o. mj. sastanak svih župana, koji su morali donijeti sa sobom svaki pečat svoje općine. Udesili su to za to, da se na tom sastanku protestuje proti jugoslavenskoj deklaraciji i da svi općinski načelnici udare svoj pečat na taj protest. U tu je svrhu došao tamo i celjski „Amtsleiter" Ambroschitz, koji je imao zadaću, da u najcrnijem svijetlu prikaže tog jugoslavenskog vraga. Ali svijesni slovenski načelnici brzo uvidješe o čemu se radi. Čim je počeo njemački agitator Gierstmajer da govori njemački, digla se galama, i on je morao da govori slovenski. Ali sad i Nijemci upoznaše, da se Slovenci ipak ne dadu zavesti na tanak led, te mjesto o protestu proti jugoslavjenskoj deklaraciji, započeše raspravu o rekviziciji stoke, te odlučiše da pošalju u Beč dva izaslanika, i to slovenska je većina zaključila i izabrala dva Slovenca. Iza sastanka sabraše se slovenski načelnici u „Narodnom domu", i tu se sjetiše da imaju sa sobom općinske pečate. Zato zaključiše u ime svojih općina izjavu u prilog jugoslavenskoj deklaraciji, koju podupreše svojim potpisima i općinskim pečatima. Tako se i mariborskim Nijemcima dogodilo tog puta, kao i proroku Baleamu: Htjeli su proklinjati, dok su medjutim blagoslivljali! — „Edinost" priopćuje izjavu Slovenaca i Slovenka Sv. Lucije-Portorose, za jugoslavensku deklaraciju, koju zaključiše na sastanku dne 17. o. mj., a potpisa je 200 osoba, doduše mali broj, ali još i prevelik za tamošnje prilike. Izjava ima oblik apela na jugoslavenski narod, te opisuje sve naše muke i patnje i svu našu žalosnu povijest. — Sokolsko društvo u Trstu i Rojanu započelo je s vježbanjem. Vježba se i odgaja muški i ženski naraštaj. Svuda dakle život! A iz života radja se uskrsnuće! Možda će još prije uskrsnuća biti muke i raspinjanja, ali sve ćemo pretrpjeti i preboljeti, jer znamo, da će uskrsnuće doći!

•

Iz Hrvatske. Ovog puta digoše se hrvatski frankovci u obranu „Hrvata" a protiv „serboslavljana" čak i u Beču, bijelome gradu, i to u svenjemačkom listu „Zeit". Taj list prima naime iz Zagreba danom 23. veljače pismo, u kojem nepoznati branilac Hrvata doziva u pomoć krunu proti novom hrvatskom izbornom pravu. Medju ostalim taj dopisnik veli: Tako podje za rukom, da se gotovo neopaženo glasuje za izborno pravo, koje se ne samo protivi zahtjevima modernoga doba, nego i oduzimlje Nijemcima, Madžarima i Hrvatima, koji u Hrvatskoj živu, i onaj već neznatan politički upliv. Još je gora činjenica, da pretežna većina, koja se u Hrvatskoj sastoji iz Hrvata, ne može ovim izbornim zakonom, a osobito podiobom izbornih kotara, izgradjenom po nekom zagriženom Srbinu, doći do nadmoći, jer je ta osigurana Srbima na temelju izborne geometrije, koja je sve prije negoli liberalna. — Ovaj pak odlomak pokazuje auktora članka: „Izjave, koje kulminiraju u tome, da se ne može razlikovati Srbe i Hrvate, jer postoji neki takozvani „srpsko-hrvatski narod", ne će nipošto zadovoljiti ni umiriti. U svakom slučaju ima kruna tu još zadnju i odlučujuću riječ da kaže, te se može očekivati, da odluka ne će ispasti u neprilog monarkiji i dinastiji uvijek u pouzdanoj vjernosti odanih Hrvata". — *Bolje je svakako uvijek biti posvema na čistu. A onaj Hrvat, koji zove u pomoć svenjemačku štampu, koja*

sa zadovoljstvom konstatuje, da je u našim redovima ipak gnjileža, taj nije više Hrvat, on obesčašćuje hrvatsko ime i postaje narodni izdajica.

•

Riječ zastupnika dr. Laginje. „Jedinost“ donosi: U sjednici carevinskoga vijeća izrekao je zastupnik dr. Matko Laginja govor, u kojem je izmedju ostaloga rekao: „Je li moj narod kriv ovom ratu? Je li moj narod kriv objesnom produživanju ove poguhne borbe? Je li ta vojna uistinu kazan za srpsku državu, koja je skrivila sarajevsko umorstvo, ili možda, koje ona nije skrivila? Pitam to hotimice glede toga, jer posljednji list povjesnice o tom groznom umorstvu nije još ispisan. Medjutim, nije isključena mogućnost, što više, vjerojatno je, da su mladenačke ruke ubojica u Sarajevu vodile druge nevidljive sile, koje nijesu vladale u Beogradu. Ne, gospodo moja! Ta sudbonosna vojna nastala je iz drugih razloga. Njezin cilj nije bila Srbija, koju je mogla uništiti monarkija za nekoliko tjedana. Cilj je te sudbonosne vojne bilo uništenje visoke kulture francuskoga naroda i svih slavenskih naroda, koji su nastojali oko razvitka novoga života duševnoga. U dokaz služi nam čitava literatura. Iz te literature trgam samo jedan cvijetak, a iz prvih dana opće mobilizacije u Njemačkoj. U Berlinu, Beču i Budimpešti, posve su se nekažnjivo širile najnevjerojatnije pjesme i članci, podjarujući njemačko pučanstvo na rat. A u koju svrhu? — „Leipziger Illustrierte Zeitung“ dne 6. kolovoza 1914. priča nam o tim vojnim ciljevima. Pod naslovom: „Germanenschlacht“ evo nam slijedeće pjesme: „Germanen-Tag! — Slawenen-Nacht? Was wird am Himmel dämmern?!... Der alte Donar ist erwacht Und will sein Weltreich hämmern! Germanen-Tag! Und Slawen-Nacht! Und Frankreich Tod für immer! All-Deutschlands gold'nes Sonnenpracht Glüht auf im ersten Schimmer! Mit Adlersflügeln strahlt voran Ein Kaiser stahlumflosen. Und hinter ist Mann für Mann Ein Held aus Erz gegossen!.. Millionen Schwerter blitzen auf! Es donnern die Kanonen! Wie Blücher stürmt und d'rauf. Ihr brausenden Schwadronen!“ — Vidite, gospodo moja, čitave jedne pjesme ne mogu načiniti, a da ne rabe koju tudjicu: „Schon einmal eine Völkerschlacht hat unser Volk geschlagen. Nun soll aus ew'ger Völkernacht Der deutsche Himmel tagen! Die Erde bebt! Der Himmel kracht! Das Meer treibt Wrack und Trümmer! Germanen-Tag! — Und Slawen-Nacht! Und Frankreich Tod für immer! — Čestitam svim onima, koji slijede taj program, čestitam svim onima, koji su našem pučanstvu tamo dolje od Triglava do Drine, tijekom te sudbonosne vojne dali uzgoj, koji bi mu možda dali za stotinu godina u buduće. Država, koja se tako ogriješila o naš narod, koja ne će da čuje ni da vidi naših tužba, naše naprezanje, naše jade i naše žrtve, takva država ne zaslužuje, da bi se mi oglasili s jesnim odgovorom njezinom predlogu, koji traži, da joj votiramo državni proračun“.

•

Česi u inozemstvu. Listovi priopćuju po „Journal de Geneve“: Uprava rimskog ureda češkog narodnog odbora, kojemu je na čelu g. Hlavaček, saopćuje ovu izjavu: „U svom govoru u komori tvrdio je g. Bevione, da su češki odbori odlučili, da ne će od sada zahtijevati raskomadanje Austrije, već će se zadovoljiti jednostavnom autonomijom u federalizovanoj Austriji. Izjavljujemo, da je ova tvrdnja apsolutno netemeljita. Ne možemo razumjeti, otkuda je g. Bevione primio svoje informacije, pošto nijedan češki odbor nije izjavio slične namjere. Češko-slovački je narod odlučio boriti se, da postigne potpunu neodvisnost, što pretpostavlja raskomadanje Austrije. Upravo su ovih dana donijeli talijanski listovi deklaraciju češke konstituante, koja se održavala 16. siječnja u Pragu, — deklaraciju, koju su suglasno izjavili svi češki zastupnici na bečkom parlamentu i na saborima čeških zemalja. O ovoj je deklaraciji rekao austrijski ministar-predsjednik, da je rastrgla sve veze Čeha sa austrijskom državom i sa dinastijom. A uz ovu deklaraciju svih čeških zastupnika bez izuzetka pristaje kompaktno sve do posljednjeg čovjeka i sav narod, koji stenje pod hapsburškim jarmom. U državama antante češko-slovački je narod zastupan po narodnom vijeću čeških zemalja. Ovo je vijeće upravo ovih dana, na usta svog generalnog tajnika dra. Beneša u broju od veljače svog oficijelnog organa „Narod češki“, odlučno tvrdilo, da trajni mir nije moguć u Europi sve do časa, dok se Austrija ne raskomada i dok češko-slovački narod nema apsolutne neodvisnosti. Time je opetovalo nebrojene deklaracije, izrečene prije, i prema kojima Česi ne mogu prihvatiti jednostavnu federalizaciju Austrije“.

•

Iz Poljske. Iz „Venkova“ vadimo: Kako javlja krakovski „Kuryer Codzienny“ iz Varšave, nije tamo dne 18. o. mj. bila provedena pripravljena stavka. „Došle su u zadnji čas drukčije dispozicije. Nijemci su ušli u grad s ručnim gratama ...“ Velike represalije stižu Varšavu i ostale gradove sa strane njemačke vojničke uprave radi posljednjih deklaracijskih manifestacija za Holm i proti mirovnom ugovoru s Ukrajinom. Varšavi je naložena globa od četvrt milijuna, a nad Lodžem, Wloclawkem i Čestonchovom proglašeno je ratno stanje. Varšavsko općinstvo, bezmoćno drukčije, otplaćuje postupak Nijemaca zajedničkim bojkotom. Nijemci u kavanama i javnim lokalima dolaze i sjedaju k stolovima, koji su djelomično zaposjednuti. Poljaci se šuteći dižu i odlaze, — jer nije navodno u Varšavi običaj, da netko dolazi k tudjem stolu, pa makar bilo nekoliko mjesta praznih. „Kuryeru Codziennemu“ pišu dalje iz Varšave: Sada pak, iza preokreta u Beču, kažu, da je došla iz Berlina druga direktiva: što najljubeznije „gegen die Herren Polen“ — ali Varšavljani da su već tako savršeno orientirani, da ih više nikakva koncesija Nijemaca ne će poplesti. — Svi urednici svih poljskih časopisa u Varšavi bijahu osudjeni po njemačkoj vladi na globu od 2000 kruna ili pak 80 dana tamnice, što su tiskali manifest regentskog vijeća narodu. Svi su urednici solidarno proglasili, da ne će platiti globe. — Kako piše „Glos Narodu“ bijahu za vrijeme manifestacija u Krakovu dne 18. o. mj. jedina sredstva za doznati što se u Krakovu i vani radi — aeroplani. Ostalo je sve počivalo, osoblje gradskog kazališta upisalo je 2 postotka svoje mjesečne plaće obrambenoj narodnoj zakladi. Sindikat poljskih novinara darovao je K 1500. Kako javlja „Nova Reforma“ svi su poljski učitelji u Krakovu solidarno zaključili, da ne će više na poljskim školama podučavati njemačkog jezika.

Domaće vijesti.

Našim cijenjenim gg. pretplatnicima.

Akcija, koju smo pokrenuli za hrvatske škole u Puli, uspjela je do sad na opće zadovoljstvo vascijelog jugoslavenskog svijeta. Ali da se postigne željeni i osnovani cilj, da se otvori naša srednja škola u Puli, trebamo još mnogo rada, a i novčanih doprinosa. Radi toga prilažemo današnjem listu svakom našem cijenjenom pretplatniku položnicu, moleći ga, da se odazove narodnoj stvari i položi darak za našu narodnu školu. Svaki, pa i najmanji darak urodit će kod našeg pomladka obilnim plodom. Svakom darovatelju bit će zahvalna budućnost za odgoj naše djece. Tko ima druga ili prijatelja, neka se obrati i na njega, neka i ovaj priloži darak, i tako pošalju zajedno po istoj položnici, naznačivši na drugoj strani položnice ime darovatelja. Uvjereni smo, da će i ovaj put naći odaziva naša zapuštena djeca kod svojih dobročinitelja i rodoljuba, te se unaprijed svima najsrdačnije zahvaljujemo. **Uprava „Hrvatskog Lista“.**

Kako se postupa sa našim narodom u Istri. Još nikad nije radio sistem punom parom proti svemu, što je slavensko, kao baš sada. Doduše se ne radi otvoreno, već licumjerski, zahrptno. Službeno se priznaje Slavenima ona prava, koja vrijede za svakoga državljana po opstojećim zakonima, ali za hrptom i bez našeg znanja imade na pretek smicalica i zlobnih dosjetaka, da se mu to opet otme, što bi mu se baš moralo dati. Imade već mjeseca i mjeseca, da jadikujemo i molimo, neka se oprosti naše učitelje iz vojničke službe, ali ne samo da se nije nikoga oprostilo, otima nam se i one, koje smo do sad imali. U Sv. Vinčentu imamo četiri hrvatske škole, koje se ne mogu otvoriti, jer nije moguće dobiti učiteljske sile. U Kanfanarštini je malo koja škola otvorena. U Rakilju podučava svećenik, u Divšićima i Malim Vareškima škole zatvorene. Ne bismo kazali ništa, kad bi u Istri bilo toliko učiona, kao po drugim pokrajinama, kad bi naš narod u Istri imao i samo jedan dio onih škola, koje mu pripadaju po zakonu. Imademo premalo škola, a još se ove škole zatvaraju. Tako izgleda ljubav naše vlade za taj naš narod poslije Gmünda i sličnih grozota. Svaki pametan čovjek bi morao shvatiti, da mora u tom narodu, koji je tijekom rata doživio najcrniju nezahvalnost, za koju uopće nema u povijesti usporedbe, vladati skrajno nezadovoljstvo. Ali gospoda toga ne mogu da shvate. Buni li se jedan Bečlija radi kilograma brašna, što je premalo dobio, to je shvatljivo, razumljivo, čovječje, a svi će u duši biti uz njega. Ali naš narod, koji je u tom ratu iskusio deset puta gorega negoli ostali narodi u državi, ovaj narod nema ni prava da prosvjeduje, za ovaj narod nema ni i vlade niti interesa. Opravdani prosvjed, zahtjev, da mu se prizna pravo — to je buntovnički ili veleizdajnički ili što ne sve — te imade najgore posljedice. Taj isti sistem, koji mu uskraćuje učiteljske sile, oslabadja učitelje Talijanima, koji danas po miloj volji mogu otvarati škole, gdje im drago. Ali to ne čini, da se ulagodi Talijanima, već da novom nepravdom sije novu mržnju medju narodima. Uzalud sve molbe, uzalud nastojanja, ako postoji već načelo, da se molbe za oprost učitelja od vojničke službe mora odbijati. Svaki Jugoslaven doživio je u tom ratu gorkih razočaranja, koja niti ne možemo iznositi, ali koja ćemo iznijeti u pravo doba. Medju Jugoslavenima vlada radi ovih krvavih nepravda nezadovoljstvo i srdžba. Ako hoćete da ovo nezadovoljstvo potraje i poraste, dajte sistemu slobodu, da pašuje po miloj volji. Ali ako hoćete pronaći krivce i propagatore, oni se ne uklanjaju, oni sjede mirno na ministarskim i sličnim stolicama i svojim mrskim radom bune narod. A možda imade baš u tom neke svrhe, da bune naš narod. Možda im je to bunjenje cilj ...

Živežne karte za mjesec ožujak izdavat će se od subote, dne 2. o. mj. unaprijed ovim redom: U radne dane kod općinskog ureda od 8—12 sati prije podne; u ulici Sv. Martina i u Verudskoj ulici od 3—5 po podne. U blagdane na svim mjestima od 10—12 prije podne.

Salata, repa i kapula za sjeme. One osobe, koje su se upisale kod općine ili kod seoskih starješina u podopćinama u svrhu dobave gori imenovanog sjemenja, mogu isto primiti kod ureda gradske tržnice.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 8501.

Velika nesrića, ljudi, kršćani moji, braćo moja! Velika nesrića nan se je zgodila. Doša je po zloj žici telegram: Barba Mate Balota, soldat od kavalerije, utopija se je u Raši, u jazu, kadi je ugore lovija, a Franinu, našega dobrega, pametnega Franinu, avokata va sveh stvareh, je bura ponila sobon na drugi svit. Gledan, gledan u telegram i ne virujen. Ma je, je tako, stoji črno na bilen, ni drugo, ni barba Mate, ni Franine. Kolika dišgracija, Bog moj! A ki, ki će sada pisati u „Hrvatski list“, ki će deškuriti po našu, ki? Ki će zabiliti jermaniku, ki će povidati stvari od vojske, od velike i domaće pulitike, od Boga, od svita, od onega, ča ni nikad bilo, ni nikad ne bude. Ki? Potaren stojin tu, štijen i gledan. A to još ni sve! Sad moran i ja brižan umuknuti, i nositi i držati žalost lito dan. A će li se najti ki drugi, ki zna po našu? Kakov Stipe, Zvane, Jure? Još van samo naznanin, da san na partenci. Ma ja! A ste šili, da je Kerenski u Rusiji bija dvaput ubijen, i još je živ. A ne znate, da je sad vojska, da ljudi umiru, pak su još živi. A ko ne bi i naš Franina i Jurina uskrsnuli! A? Bog daj! A sve je danas pošibile! A ki bude ča zna, da je Franina uživija, ali da su barba Matu izvadili iz jaza u Raši živega, neka se zajno ubrne na

Bracu od kapitanata puljskega.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u opravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 2. ožujka 1918. — Broj 953.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Zapadno od Brente izjalovila se navala Talijanaca. — Od vlade i od stanovništva osobito zadnjih dana na pomoć pozvane unišle su jučer čete fm. von Böhm-Ermolly u svrhu mirne intervencije u Podoliju te su doprle do crte Novosjelica-Chotin-Kamenjec-Podolskij. Odjeljenja, koja prodiru uz željeznice i uz najvažnije ceste, imadu zadaću, da uspostave red i mir u područjima, koja su prekoračile te da osjeguraju trgovačke puteve, koji su potrebiti za uvoz. Do sada je položilo gotovo 10.000 Rusa oružje. Sklonili smo znatne količine strjeliva, vozila i željezničkog materijala. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Sjeverno od Poelkapelle izjalovili su se jaki sunci engleske pješadije, poduzeti iza žestoke topničke pripreme. Na ostaloj je fronti oživjela topnička djelatnost na mnogim mjestima u svezi sa manjim izvidničkim okršajima. Zapadno od La Fere dopremilo je jedno odijeljenje nekoliko zarobljenika sa sunkom preko kanala. Neprijateljska je zračna navala na Kontryik prouzročila znatne gubitke medju belgijskim pučanstvom. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Kod Chavignona provalile su jurišne čete u neprijateljske jarke te su zarobile 10 Amerikanaca i nekoliko Francuza. Za jutra rano oživjela je bojna djelatnost u nekojim odsjecima Champagne. — Istočno bojište: Prodirajuć na istok, uzduž sjeverne granice Ukrajine, doprle su naše čete do Dnjepra. Pred Rjesicom naišle su naše čete na jako izgradjeni i od neprijatelja branjeni mostobran. Osvojili smo grad i stanicu i zarobili nekoliko stotina momaka. U Mosjiru zaplijenili smo pripjetsku flotilju, sastojeću se od 6 oklopljenih čamaca, 35 motornih čamaca i 6 lazaretnih ladja. Kod Fostova i Kasatina stigli smo do željeznice Kijev-Smerenka. Poljskim legijonarima, koji su jugozapadno od Starog Konstantinova bili u boju sa nadmoćnim neprijateljem, pritekle su njemačke čete u pomoć. Pozvane u pomoć od ukrajinske vlade i od ukrajinskog pučanstva, u zaštitu proti neprijateljskim četašima, unišle su austro-ugarske čete u širokom odsjeku sjeverno od Pripjeta u Ukrajinu. — Talijansko bojište: Na obim brijegovima Brente bila je bojna djelatnost preko dana živahna. — Macedonsko bojište: Ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 1. (D. u.) Zast. kuća započimlje drugo čitanje zakona, koji se tiče potpora momčadi, njihovim rodjacima i zaostalima. Ovim bi se zakonom u slučaju potrebe imala zajamčiti prema prilikama svakom invalidu mjesečna potpora od 30—90 kruna, osim toga svakom od njegovih rodjaka potpora od 30—60 kruna, a u slučaju smrti svakom potomku mjesečna potpora od 48—60 kruna.

Zastupnik Gostinčar izvodi, da su dosadašnje potpore ratnim invalidima, obzirom na ratno vrijeme, upravo draženje. Prva je dužnost države, da se brine oko toga, kako bi invalidi čim prije dobili posla. U tu svrhu morale bi se za sve narodnosti ustanoviti odgovarajuće trgovačke škole. Govornik se pritužuje proti postupanju oblasti kod dijeljenja potpora te prosvjeduje proti tomu, da hoće gospodska kuća da bude sucem nad zast. kućom. Na to bi predlog prihvaćen u drugom i trećem čitanju. Pretvorena su u zaključak načela za provedenje naredbe k ovom zakonu te Nemecova resolucija. Nato se sjednica prekida. Naredna sjednica u utorak dne 5. ožujka. Dnevni red: nastavak današnjeg dnevnog reda.

Iz Rusije.

Položaj je u Rusiji danas jasan, a ipak je zamršen. Znamo, da su boljševici pristali na sve uvjete njemačke vlade, da su pristali dapače i na to, da će živjeti u miru s centralnim državama, znamo, da su pripravni potpisati svaki mir, pa i onaj, koji bi nalagao, da se Hindenburg imenuje glavnim vodjom sovjeta i vijeća radnika i seljaka. Znamo, da su ruski izaslanici putovali u Brest Litovski i da im je propuknuo most i da tako nijesu mogli dalje. Dakle sve jasno. Jasno je kao na dlanu, da njemačke vojske junački marširaju dalje i marširat će sve dok ne bude potpisan mir. Ruski vrhovni vojni zapovjednik Krilenko umolio je njemački generolni stožer o primirje, ali nije dobio odgovora. Nijemcima se sada s mirom ne žuri. Ruska im se vojska ni malo ne opire, oni osvajaju grad za gradom, i prevaljuju, vele, 50—80 kilometara dnevno. U par dana, ne požure li se boljševici, da potpišu mir, mogu Nijemci pobjedonosno zaposjednuti Petrograd, koji je bez obrane. U samoj je zemlji položaj očajan. Anarhija raste. Boljševici su već izgubili upliv na „duhove“, koje su oni izazvali. Glasovanje o kapitulaciji pred Njemačkom, pišu „Narodni listy“, pokazalo je, da Lenin i Trocki imaju samo neznatnu većinu. Prema vijesti „Agence Havas“, razaslaše pučki komesari poziv, u kojem vele: Domovina je u opasnosti, zato je dužnošću svakoga, neka je on mužik ili vojnik ili radnik, da brani domovinu do skrajnosti. Uništite mostove, željeznice, lokomotive, zapalite živežne zalihe, a prije svega ubijte svakog tudjeg agenta, osobito pak njemačke uhode. Tako vijest, koju prenašamo iz praških listova. Dopisni pak ured javlja, da su boljševički izaslanici već stigli u Brest Litovski, i da su pregovaranja već jučer započela. Boljševički će izaslanici potpisati, da će revolucijonarna Rusija živjeti u prijateljstvu s kućom Hohenzollern. Ali bilo kako bilo, boljševičkoj je vladi već odzvonilo. Srušit će se i ona, kaošto je srušena i oborena već čitava velika Rusija...

Lugano, 1. (D. u.) Prema petrogradskom izvještaju „Corriere della sera“ saopćio je Krilenko u izvršnom sovjetovom odsjeku, da odjeli ruske vojske nigdje ne kušaju spriječiti prodiranja njemačkih četa ili spasiti bogati željeznički materijal. Teško su baterije izgubljene. Mornari ostavljaju ratne ladje te ih prepuštaju sudbini. — U Pskovu se je nalazilo ogromno skladište ratnog materijala, živeža, orudja, na stotine baterija i velika skladišta municije. Sve je to neoštećeno palo u ruke Nijemaca. Ruska se je posada povukla iza nekoliko puščanih hitaca, a da nije uništila niti željezničkih tračnica. U Petrogradu, gdje se kuša poduzeti mobilizaciju, prijavlja se samo malo vojnika, većim dijelom vojnički neizvježbani radnici; do sada se je prijavilo u svemu 10.000 momaka. Na više točaka grada započelo je puškaranje. Glad postaje sve veći.

Mir sa Rusijom.

Beč, 1. (D. u.) C. k. brz. ured javlja iz Bresta Litovskog dne 28. pr. mj.: Popodne je prispjela ovamo ruska delegacija pod vodstvom člana središnjeg odbora vojnika i radnika, Sokolnikova. U neformelnim predrazgovorima predsjednika delegacija sa Sokolnikovom bijaše utanačeno, da će mirovna pregovaranja započeti plenarnom sjednicom, koja će se obdržavati sutra u 11 sati prije podne.

Mirovno pitanje u engleskoj donjoj kući.

London, 28. (D. u.) U donjoj je kući liberalac Holt izazvao raspravu o govoru drž. kancelara grofa Hertlinga. Lord Balfour je rekao, da će diplomacija, što se tiče pregovaranja medju ratujućim državama, biti dotle isključena, dok se ne stvori takova mjera mogućnosti sporazuma medju ratujućima, da će se moći očekivati dobrih uspjeha od političkih razgovora. Žali, što se — kako svi znakovi kažu — još nije došlo do ovog razveseljivog štadija. Balfour je ironizovao tobožnji prihvat Wilsonovih nacrta sa strane Hertlinga, te je rekao, da bi mirovnoj stvari učinilo najveću krivicu, kada bi pojačao nadu, da ima bilo kakav smisao započeti pregovore prije, negoli se jasno ne opazi, da postoji bilo kakav opći sporazum u mirovnim pitanjima. Holt je izjavio, da je drž. kancelar grof Hertling prividno prihvatio 4 mirovna načela predsjednika Wilsona. Stoga zahtijeva on kategoričan odgovor na slijedeća pitanja: Pristaje li vlada uz ova načela? Odobravaju li ih naši saveznici? Ako ih odobravaju, je li vlada pripravna poduzeti bilo kakve mjere, ili — pošto su sve stranke složne u načelnim točkama — istražiti, nebi li bilo moguće, da se ovaj sporazum može konkretno primijeniti. Balfour je na to odgovorio, Holt misli, da je Hertlingov govor posve zadovoljiv temelj za pregovaranja, prividno radi toga, jer je Hertling prihvatio 4 Wilsonova predloga. No, Wilson bi sam bio prvi, koji bi rekao, da u tome ne bi bilo ništa paradoksna, te nijesam nikada imao na umu, da tu u kući iskažem, da nijesam posve sporazuman sa ona 4 predloga. — Govoreći o Poljskoj rekao je Balfour ovo: Držim, da je interpelirajući zastupnik slabo shvatio veoma važnu izjavu grofa Czernina o Poljskoj. Holt govori, kao da je grof Czernin zaista želio, da uspostavi poljsko kraljevstvo na načelu neovisnosti. Držim, da je on upotrebljavao riječi, koje se je moglo tako razumijeti, no ne vjerujem, da on tako misli. Uzrok, zašto ja tako mislim, jest slijedeći: Nije moguće, da se politiku takove vrsti izvršuje na odgovarajući, potpuni i sigurni način, a da se Poljskoj ne povrate one pokrajine, koje je Njemačka istrgla za vrijeme diobe ili poslije ove i koje su sada u velikoj mjeri obitavane od Poljaka.

London, 28. (D. u.) Lord Balfour je u nastavku svog govora kazao, da je posve jasno, da Nijemac zauzimlje u pitanju Alzacije-Lorene posve drukčije stanovište nego li Francuz. Ali ne može si pretstavljati čovjeka, koji bi mogao da kaže, e nema pitanja Alzacije-Lorene. Što se tiče druge točke Wilsonovog mirovnog programa, izjavlja Balfour, da se u pitanju Holma vidi, kako ga grof Hertling shvaća. Što se Hertlingova spočitanja tiče, da je Engleska bila glavna potpora politike ravnoteže i da je ovu politiku znala uvijek iskoristiti u svoje svrhe, kaže Balfour, da je baš ova politika omogućila Pruskoj, da si opet steče neodvisnost i slobodu. Ali dok ne će pruski militarizam pripadati prošlosti, dok neće biti postignut ideal, za kojega se antanta bori, neće biti obraničkih sudova, koji će slabomu i jakomu u jednakoj mjeri zajamčiti obezbijedjen život. Što se Turske tiče, kojoj bi se moralo povratiti Palestinu, Arabiju i Mezopotamiju, kaže Balfour, da ne bi Nijemci nikad vratili ove zemlje, da im uspije, osvojiti ih. Prodiranje u Rusiji, nastavlja govornik, uslijedilo je u ime poretka i humanitarnosti. Ali u tome se sastoji baš razlika izmedju politike Nijemaca na istoku i na zapadu, da se na istoku bore navodno u ime čovječanstva, dok im je na zapadu jedini cilj pljačkanje i pustošenje. U tom se sastoji baš čitava razlika izmedju Belgije i istočnih pokrajina. Čudi se, da može čovjek, kao grof Hertling, još danas tvrditi, e Njemačka vodi samo obrambeni rat. Krivo je mišljenje, da je pruski militarizam tek politika jednog staleža, koji je osamljen, to je politika čitavog njemačkog intelektualnog svijeta, koja ide jedino za tim, da svakim sredstvom steče Njemačkoj prevlast na svijetu, koja joj po njegovom mišljenju pripada. Dok ostaje Njemačka kod svog nastojanja, da podjarmi sav civilizovan svijet, ne može biti govora o mirovnim pregovorima. Ali prije, no što će doći do pregovora, mora da Njemačka izjavi, koje će uvjete stavljati kod pregovaranja. Prije toga ne bi u opće imali pregovori smisla.

* **Srpska skupština.** Talijanski listovi javljaju, da je dne 26. veljače bila na Krfu otvorena srpska skupština. Predsjednik Nikolić i prvi podpredsjednik Lazarević su odstupili. Drugi je podpredsjednik Vrasinac držao otvorstveni govor, pozdravivši u njemu srpsku vojsku i saveznike. Nato je skupština raspravljala o zakonskoj osnovi, koja se tiče anuliranja razvlaštenja i prodaje nepokretnina, kaošto i prenosa hipoteka, provedenih sa strane neprijatelja za vrijeme zaposjednuća zemlje. Raspravljalo se je takodjer o zakonskoj osnovi, tičućoj se potpora za pučanstvo zaposjednutih dijelova Srbije.

* **Turski službeni izvještaj** od 28. pr. mj. javlja, da su turske sigurnosne čete ušle u Ilov, istočno od Trapezunta, i u Kaškale, zapadno od Erzeruma.

* **Clemenceau zadovoljan s frontom.** „Venkov“ javlja: Francuski ministar-predsjednik Clemenceau vratio se sa svog dvodnevnog puta po belgijskoj i engleskoj fronti ponovno u Pariz. Ministar je predsjednik izjavio, da je pri pregledbi vojske junačkih saveznika osjetio najživlje umirenje.

* **Nastup Japanaca u Sibiriji?** „Associated Press“ javlja, da je Japan predložio zajedničku vojničku akciju u Sibiriji sa svrhom, da se spasi velike vojničke zalihe u Vladivostoku i po raznim stanicama sibirske željeznice. Japan ne bi imao ništa proti tome, da bi kod toga sudjelovale amerikanske ili koje druge čete antante. Službeni krugovi ne smatraju još predlog Japana posve prihvatljivim. Pregovaranja još traju. Radi se u glavnom o tome, da li će Japan sam nastupiti ili će uslijediti zajednička akcija.

* **Proti Židovima u Lavovu.** Javljaju iz Beča, da je zast. grada Lavova, Breiter, bio kod unutrašnjeg ministra grofa Toggenburga i dugo razgovarao o letacima, proširenima u Lavovu sa nepoznate strane, u kojima se na nečuveni način nežidovsko pučanstvo kuša huckati proti Židovima. Zast. Breiter predočio je ministru, kako je nužno, da se ovo bezumno i zločinačko huckanje, koje čitav poljski narod osudjuje, u klici uguši, jer ima znakova, koji kažu, da su to priredili podmićeni provokateri. Ministar je obećao, da će odmah poduzeti nužne mjere.

* **Saska i Litva.** Obzirom na razmatranje u Dresdenu, o nekom užem savezu medju Saskom i Litvom, primjećuje „Leipziger neueste Nachrichten“, da će se sasko pučanstvo čuditi, kad čuje o takvim nacrtima. To da spominje na kabinetnu politiku 18. vijeka, koja je radi kraljeve krune i vojvodske časti vodila ratove i sklapala mir. Prema iskustvima, koje je baš Saska imala sa personalnom unijom izmedju saske vladalačke kuće i poljskog prijestolja, teško će saski narod razumijeti, kakve koristi vide mjerodavni krugovi u tome, ako saski princ postane

litvanskim vojvodom. Na svaki je način treba odvraćati od takvih državnih tvorba i od gojenja dinastičkih ideja, koje spadaju u prošlost.

* **Povišenje vojničke plaće za momčad.** U jučerašnjoj sjednici obrambenog odsjeka zast. kuće saopćio je ministar zemaljske obrane pl. Czapp, da pregovaranja, koja su se ticala povišenja plaće momčadi, nijesu dovela do nikakvog konačnog rezultata. Prema pregovaranjima, koja su se u posljednje vrijeme vodila, imala bi se vojnička plaća za momčad povisiti za 25 para na dan i na glavu. Ministar će i u buduće posvetiti pažnju ovoj stvari, da se ovo prešno pitanje povoljno riješi.

* **Boljševička vlada napušta Petrograd?** „Frankfurter Zeitung“ javlja, da će boljševička vlada po svoj prilici zapustiti Petrograd. „Lokalanzeiger“ opisuje golemu paniku i nemir, koji vlada u Petrogradu. Položaj je veoma ozbiljan.

* **Finska moli pomoć od Njemačke.** Wolffov ured javlja: Ovdjašni finski opunomoćenici predali su službenu molbu finske vlade na njemačku vladu za pomoć.

* **Neovisnost Estonske.** Kako javlja „Tägliche Rundschau“ izreklo se je revalsko gradsko zastupstvo za neovisnost Estonske, te je navijestilo sastav privremene vlade. Istodobno je bilo odlučeno, da ne smije nijedan Estonac sudjelovati u rusko-njemačkom ratu.

* **Pašićev kabinet otstupio.** „Agence Havas“ javlja iz Krfa: Kod izbora predsjednika skupštine dobio je vladini kandidat Gjoka 54 glasa, a oporbeni kandidat 50 glasova. Radi neznatne većine za vladinog kandidata, predao je Pašić ostavku kabineta.

* **Sa francuske fronte.** Reuter javlja sa francuske fronte: Proljeće se približuje, a s proljećem postaje vjerojatnost njemačke ofenzive svaki dan veća. Iza francuskih i engleskih linija bilo je ispunjeno zimsko doba sa metodičnim obrambenim radnjama. Za nebrojeno je kilometara jaraka iskopano i postavljeno žičanih zapriјeka. Topničtva i municije nagomilano je u golemim količinama. Najbolja i najjača je obrana izvrsno stanje francuskog topničtva, koje je pripravljeno bolje negoli ikada na svaki napadaj.

* **Njemački list u Kijevu.** „Temps“ javlja, da će 1. ožujka izaći u Kijevu prvi broj novog njemačkog lista.

* **Japan.** Reuterov ured javlja: Balfour je 28. veljače na večer vijećao sa japanskim poklisarom.

Političke vijesti.

Antanta i separatni mir s Austrijom.

„Venkov“ piše: U četvornom sporazumu pojaviše se u zadnje doba nastojanja oko otcjepljenja Austrije od Njemačke. Očito je to bilo iz govora američkih i engleskih državnika, ali isto tako i iz novina talijanskih, koje su protestovale proti sličnim pokušajima i dokazivale, da se rat mora dovršiti pobjedom nad Austrijom. Sada pako javljaju iz Curiha: „Echo de Paris“ piše: Pred nekoliko tjedana pokušao je general Smuts doći u dodir sa bivšim austrijskim poslanikom u Londonu grofom Mensdorffom u svrhu separatnog mira Engleske sa Austro-Ugarskom. Grof je Mensdorff odgovorio jasno, da Austro-Ugarska nema volje za takove „extratoure“, te da odbija svako raspravljanje, koje ne bi išlo za sveopćim mirom (dakle i s Njemačkom). „Echo de Paris“ označuje, da je taj slučaj očito razlovoljilo Talijane i Rumunje proti Engleskoj. General je Smuts navodno nudjao Austro-Ugarskoj dalekosežne koncesije glede Poljske. Prema tome, pripominje „Venkov“, sigurno ne će doći do nekakvog separatnog mira s Austrijom.

Dogadjaji u Belgiji.

„N. Z. Zeitung“ javlja iz Haaga: Aktivistički je pokret u Bruselju i Antverpenu doveo već do krvavih sukoba izmedju flamskih patrijota i aktivista. Prema izvješćima, koja stigoše, bijaše na svim stranama mrtvih i ranjenih. Istodobno odigrala se u Bruselju druga jedna upadica sa teškim posljedicama. Državni se je odvjetnik naime na bruseljskom prizivnom sudištu našao ponukanim, da uapsi dva aktivistička agitatora, jer su ovi nastojali oko otcijepljenja flamskih područja od kraljevine Belgije. Okupaciona je vlast posredovala, i prisilila, da se ispusti uapšenike, a na to je prizivno sudište protestovalo. Taj je protest pobudio nov oštar postupak njemačkih oblasti. Tri predsjednika komore sudišta bijahu uapšena i odpremljena u Njemačku. Na to je odgovorio najviši bruseljski sudbeni i kasacijski dvor izjavom solidarnosti sveukupnog sudskog stališa; žestokim protestom proti silovanju sudbene vlasti po neprijatelju, koji prema ustanovama haškog ugovora nema nikakva prava, da naredjuje belgijskim sucima. Kasacijski dvor uskraćuje vršiti svoju sudbenu vlast, dok ne budu ispušteni uapšeni članovi prizivnog sudišta. Pošto se ne može smatrati, da će Nijemci na to pristati, ne ostaje ništa drugoga, do li da se nadoknadi redovito djelovanje sudišta u Belgiji iznimičnim i ratnim sudištima, ali za ove bi pak nedostajalo osoblja. Tako nije Nijemcima doneo željkovane praktične koristi po njima umjetno izazvani i podijeljivanjem unosnih službi, crkvenih dobara i sinekura njihovim vodjama, potpirivani aktivistički pokret, nego je nasuprot doneo samo vrstu neprilika, koje bi se bile mogle uz nešto političke mudrosti lako spriječiti. Razumljivo je, da je flamski narod glede aktivističkog pokreta, koji se širi, izgubio ustrpljivost. Pregršt agitatora s imenima, koja bijahu prije rata posve nepoznata, igra se sada kao na jedino ovlaštene zastupnike flamskoga naroda. Putem aklamacija daju si prenositi na takozvanim pučkim skupštinama mandate. Za čim otvoreno nastoje, jest uništenje belgijskog kraljevstva i osnovanje flamske države, koja bi se imala postaviti pod njemačku zaštitu. Hoće da pomognu ostvariti svenjemački program velikog admirala Tirpitza i stvoriti gotovu činjenicu, koja ima da preteče mirovni ugovor. I ako razumijemo, piše „Neue Zürcher Zeitung“, ogorčenje flamskoga naroda, ipak bismo morali da flamskomu narodu u njegovom vlastitom interesu preporučimo sačuvanje mira, jer je nekakav flamski ustanak bezmoćan proti njemačkoj vojničkoj vlasti. Ta aktivistički pokret može samo tako dugo izdržati, dok stoje iza njega njemačke bajunete.

Hertling pozivlje na mirovnu konferenciju.

„Narodni listy“ pišu: Govor je Hertlingov na skupštini njemačkog rajhstaga bio neizravan poziv na mirovnu konferenciju odgovornih zastupnika ratujućih država. Njemački je kancelar naime pokazao otvoreno pristajanje uz slični predlog engleskog liberalnog zastupnika Runcimana. Grof je Hertling dapače proglasio, da se o općenitom miru može raspravljati na osnovama, koje su formulovane u četirim tačkama Wilsonova govora od 11. veljače. Ta izjava mogla bi biti, piše češki list, važan korak k općenitome miru. Samo da je grof Hertling znatno oslabio te izreke nejasnim uvjetima, ili zapletenim riječima o Wilsonovim osnovama o općenitom miru. Proglasio je doduše, da Njemačka ne misli na aneksiju Belgije; ali je medjutim istaknuo, da ostaje pri zahtjevu o jamstvima, kako ta zemlja ne bi bila „ognjištem neprijateljskih makinacija“. Suglašuje u cijelini sa svim četirim uvjetima predsjednika Wilsona, „koji bi medjutim morali biti priznati po svim državama i narodima“. Medju ostalim grof je Hertling rekao: „Ili će se neprijatelji odlučiti, da učine mir, ili će krv pasti na njihovu glavu“. (Upućujemo, da je drugi i važniji dio tog članka konfisciran. Op. ur.)

Domaće vijesti.

† **Leopold Dudek,** otac urednika i izdavača „Polaer Tagblatta“, gosp. Hugo Dudek-a, preminuo je dne 25. pr. mjeseca u Olomucu. Našemu uredničkom drugu iskreno saučešće!

Zbog privremene obustave nekojih vlakova dozvoljena je predaja samo nužnih omota sa kvasom, novčanih pošiljaka i omota za bojnu poštu od po prilici za vrijeme od osam dana.

Za Jugoslaviju. Narod u Istri čeka na riječ svojih vodećih ljudi. Čeka prvoborce za jugoslavensku ideju. Do sada su sakupljali ljudi gotovo svuda na svoju inicijativu potpise za jugoslavensku deklaraciju. Narod je prožet osvjedočenjem, da se mora raditi, a pošto ne može da bez vodstva radi, traži način i oblik da bi se afirmirao. Potpisi, koji su do sad bili sakupljeni za Jugoslaviju, dokazuju na najbolji način, da imade u našem istarskom narodu ozbiljna volja za politički rad. Radi toga je skrajno vrijeme, da se i naša inteligencija lati posla i to ozbiljno i odvažno, kako to zahtijeva važnost i zamašaj trenutka. Vrijeme, skupocijeno vrijeme, prolazi, a za našu zgradu nijesu još niti položeni temelji. Bez obzira na osobnu pogibelj moraju naši ljudi započeti neustrašivo radom. Bilo je već dosta riječi i govora, dosta oduševljenja, dosta članaka. Ne bi bilo na odmet, kad bi se manje govorilo i više radilo, manje pisalo i mozgalo, a više stvaralo. Pošto je većina naših izobraznih i školovanih ljudi u vojništvu, sveta je dužnost za sve one, koji su se spasili od nemile sudbine, da stupe iz svoje reserve, te da se stave na čelo narodnom pokretu. Tko poznaje raspoloženje naroda, znade, da će mu svaki rad želi obilno uspjeha, da će svaki prorok naći mnogo sljedbenika i da će narodna stvar lako oduševiti i najšire mase naroda. Neka se ustanovi u središtu Istre, u Pazinu, središnji akcijoni odbor za Jugoslaviju, a neka imade u svakom selu, i u najmanjem, svoje povjerenike, koji će proširiti taj rad i u zadnji kutić naše Istre. Prilike, da se pomogne patničkom narodu, imade mnogo i mnogo, samo nema mogućnosti, da se pravodobno i bez zapreka obavijesti naše narodne zastupnike u Beču, koji su doduše uvijek spremni na intervenciju, ali koji ne mogu da rade istodobno u domovini i u parlamentu. To bi bio samo jedan maleni dio rada, ali od velike važnosti, pošto bi time bila uspostavljena ispravna sveza sa našim zastupnicima, kojima bi bila dana mogućnost, da prate i kontrolišu sve, što se u Istri dogadja. Mnogo toga, što se je desilo, dalo se je spriječiti, da je već prije postojala takva organizacija. Nadajmo se, da će ove riječi naći odziva kod svih dobrih i narodnih ljudi, te da će ovi doskora ujediniti svoje sile za zajednički rad.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 8601.

Dnevne vijesti.

Jugoslavenska skupština u Zadru. „Nar. List“ doznaje, da će u nedjelju, dne 3. ožujka, biti u Zadru skupština, koju će sazvati narodni zastupnici. Skupština će zauzeti stanovište naprama akciji Jugoslavenskog kluba u Beču za ujedinjenje Hrvata, Srba i Slovenaca.

U Hrvatskoj na prehrani preko 6600 djece. Dosad je smješteno u Hrvatskoj 3759 katoličke djece, 1909 pravoslavne djece, a osim toga 120 muslimanske djece u internatu u Vinkovcima, te 239 pravoslavne djece u Bačkoj i Banatu, dakle ukupno 6600 djece. Još imade mjesta za 1517 katoličke djece i 1551 pravoslavne dijete, ukupno 3068 djece. Osim toga imade još nekoliko hiljada mjesta u Bačkoj i Banatu.

Banovinski listovi zaplijenjeni u Boki Kotorskoj. „Hrvatskoj Državi“ javljaju iz Kotora: Počam od mjesesa veljače zabranjeno je svako raspačavanje banovinskih listova. Oblast budno pazi, da se ne prodje u javnost nijedna novina. No oblast se nije ograničila samo na puku zabranu, već je na pošti i po trgovinama plijenila sve primjerke.

Stavka poštovnih postiljona u Pragu. Kako javljaju češki listovi stavkaju u Pragu poštovni postiljoni, te zahtijevaju povišicu plaće poprečno 40 do 70 kruna mjesečno. Poštovni je promet, osobito onaj s pakitama, radi toga prilično zapriječen.

Za obnovu Istre. Dne 14. i 15. sastali su se gorički „župani“ na sastanak, na kojem su se bavili sa pitanjem obnove Goričke. Prihvaćena je bila resolucija, koja sadržaje neophodno potreban rad za uspostavu od rata opustošene zemlje. I mi u južnoj Istri osjetili smo rat u neposrednoj blizini; imade i kod nas mnogo opljačkanih sela, imade uništenih vinograda, samo nema kod nas odbora i ljudi, koji bi se zauzeli za obnovu Istre, kako se gorički Slovenci zauzimaju za uspostavu Goričke.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, nedjelja 3. ožujka 1918. | Broj 954.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Na talijanskoj fronti nikakovih osobitih dogadjaja. — U Podoljskoj teku operacije prema osnovi. Naše su čete stigle do Lahovca, Proskurova i Lipkanja. Kod zaposjednuća su se Hotina i Kamienec-Podolskog predala dva ruska zbora i tri pješadijska divizijona zapovjedništva. Plijenom je palo dosad preko 300 topova, 200 voznih kuhinja, više hiljada vozova, potpuna jedna bežična postaja, mnoge zalihe municije i ostalog ratnog pribora, kao i živežnih zaliha. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 2. (D. u.) Veliki glavni stan službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Samo na malo je odsječaka oživjela na večer bujna djelatnost. Naši su izvidjaji kod Hollebecke i južno od St. Quentina unijeli zarobljenika. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na mnogim smo mjestima fronte proveli uspješne pothvate. Istočno od Reimsa prodrle su hessijske čete u razorenu utvrdu Pompelle. Poranjci i Westfalci su prodrli sjeverozapadno od Prosnesa sve u neprijateljske položaje. Dijelovi jaraka, koji su još od mjeseca veljače jugoistočno od Tahure ostali bili u neprijateljskoj ruci, bili su po badijskim i tirinškim četama pročišćeni navalom. Na zapadnoj su obali Moze navalile porajnske čete na neprijateljske jarke južno od Haucourta. Nakon provedenih su se izvidjenja povratile naše čete sa više od 400 zarobljenika i mnogih zaplijenjenih puščanih strojeva u svoje prvotne postojanke. Jugoistočno od Tahure osvojeni su jarci bili zadržani i obranjeni proti francuskim protunavalama. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Izmedju Moze i Mozele prodrla je pješadija sa pijonirima u neprijateljske jarke sjeveroistočno od Seichepreya. Amerikanska je posatka pretrpjela teških gubitaka i izgubila 12 zarobljenika. Kapetan je vitez v. Tuschek stekao oborenjem pripetog jednog zrakoplova svoju 25. pobjedu u zraku. — Istočno bojište: Bojna skupina Eichhorn: U Estonskoj i Livonskoj idu operacije svojim tokom. — Bojna skupina Linsingenova: Progoneći neprijatelja, potučenog kod Rešice, osvojili smo Gemel. Kijev, glavni grad Ukrajine, oslobodile su ukrajinske i saske čete. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 2. (D. u.) Popodne se je obdržavala pod predsjedanjem predsjednika zastupničke kuće konferencija svih stranaka. Ministar-predsjednik dr. vitez pl. Seidler izjavlja, e je vlada spremna, da nadje sredstva i puteve, kako bi se sporazumjela sa strankama glede uspješnog rada u parlamentu. Put tomu čini se, kako vlada misli, da je dan reformom ustava. Ministar-predsjednik prepušta odluku glede tog predbježnog pitanja strankama, koje će imati zgodu o tomu raspravljati. Izakako se riješi to pitanje, spreman je ministar-predsjednik, da predloži glavne navode za reformu ustava. Konferencija se je složila o tom, da će izvijestiti svoje klubove o predlozima ministra-predsjednika. Prema zaključku kluba sazvat će se što prije nova konferencija.

Beč, 2. (D. u.) Gospodska je zbornica riješila predlog glede ukinuća osuda, kao i glede odštete neopravdano osudjenih.

Beč, 2. (D. u.) Zastupnička je kuća riješila zakon o novčanim doprinosima vojničkim osobama, njihovim pripadnicima i onima, koji su iza njih mrtvih preostali. Ministar je za zemaljsku obranu v. Czapp navijestio kod rasprave o ovom zakonu, da će se što prije predložiti novi zakon o vojnoj opskrbi. Tečajem rasprave prosvjedovali su Čeh Kalina, Slovenac Gostinčar, kao i socijalni demokrate Seitz i Nemetz proti govorima u jučerašnjoj sjednici gospodske kuće. Nijemac je Härtl izjavio, da će muževne riječi, koje su jučer pale bile u gospodskoj zbornici, naići u svim slojevima njemačkog pučanstva na oduševljenje. Naredna sjednica dne 5. ožujka. — U konferenciji se je pročelnika stranaka utanačilo, da će se u narednoj sjednici započeti sa drugim čitanjem proračunskog provizorija. O njemu će se glasovati dne 7. ožujka.

Zapovijed Nj. Veličanstva na mornaricu.

Beč, 2. (D. u.) Službeni list „Wiener Zeitung“ priopćuje: Njegovo je Veličanstvo blagoizvoljelo izdati ovu Previšnju zapovijed na mornaricu: Na Moje raspolaganje stavljeni zastavni časnik, kojemu se pridijeljuje linijski pomorski poručnik kao osobni pobočnik, imade od Mene primati sve zapovijedi za ratnu mornaricu i pomorstvo, te voditi brigu oko toga, da se te zapovijedi izvrše. On će na Moje eventualne naloge nadzirati sve dijelove mornarice i pomorstva i u sporazumku sa predstojnikom ratnog pomorskog odsjeka i zapovjednikom mornarice stavljati Mi predloge glede znatnijih osobnih pitanja u ratnoj mornarici. Poglavica ratnog ministarstva izvršuje svoje zvanje u smislu sadašnjih propisa, te će mi stavljati svoje predloge bilo putem zastavnog časnika, stavljenog na Moje raspolaganje ili prema sporazumku s ovim. Njemu su potčinjeni u vojnom pogledu svi uredi i zappovjedništva ratne mornarice, koja nijesu izravno potčinjena zapovjedniku flote. Zapovjednik Mi je flote izravno neposredno potčinjen. Njegova je dužnost operativno vodstvo mornarice, te imade uznastojati na njezinu izobrazbu i odgoj i uzdržanje ratne sposobnosti. Za veće pothvate mornarice mora zadobiti Moju privolu. U osobnim pitanjima, koja su pridržana Mojoj odluci, imade zapovjednik steći sporazumak sa ratnim ministarstvom, pomorski odsjek. — Baden, 27. veljače 1918. Karlo v. r.

Mirovna pregovaranja.

Beč, 2. (D. u.) C. kr. brzojavni dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog sa danom 1. ožujka: Jutros su bili opet započeti mirovni pregovori četvornog saveza sa Rusijom u plenarnoj sjednici pod predsjedanjem izaslanika v. Rosenberga. Nakon pozdrava je ruske delegacije predložio predsjednik, da se sklopi kolektivni mirovni ugovor, kojemu će biti pridana četiri priloga, a koji obuhvaćaju uredjenje gospodarstvenih odnošaja Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske, nadalje četiri odijeljena doknadna ugovora, koji imadu urediti pravno-političke odnošaje izmedju vlasti četvornog saveza i Rusije. Predsjednik se je ruske delegacije, gospodin Sokolnikov, zahvalio na pozdravu i izjavio, da je sporazuman sa formalnim predlozima, nakon česa su počele rasprave. Predsjednik je predao tad gospodinu Sokolnikovu osnovu kolektivnog mirovnog ugovora uz opširno obrazloženje predloženih pojedinih odredba ugovora. Isto će tako predati zastupnici četvornih vlasti ruskim izaslanicima trgovačko-političke nacrte i osnove pravnih ugovora, čime bje sjednica prijepodne iscrpljena. Tečajem trosatne su sjednice popodne bile rasprave nastavljene, nakon česa bje sjednica odgodjena.

Budimpešta, 1. U jučerašnjem je ministarskom vijeću izvijestio ministar-predsjednik dr. Wekerle o mirovnim raspravama sa Rumunjskom. Kazao je, da ove predbježno nijesu dovele do onih uspjeha, koji bi vjerojatno mogli dovesti do brzih i glatkih mirovnih rasprava. Premda još ne predleži konačna protuizjava Rumunjske, to ipak u ugarskim krugovima ne sude povoljno o utanačenju mira sa Rumunjskom. Stoga je morao Wekerle svoj već ponovno navješteni put na mirovne rasprave opet odgoditi.

Berlin, 1. Kako se u ovdješnjim parlamentarnim krugovima glasa, dovadja se današnja sjednica odbora savezničkog vijeća za izvanjske poslove u svezu sa promijenjenim položajem na Balkanu. Misli se naime, da rumunjska pripravnost za mir nije ostala bez svakog utjecaja na daljnje krugove Srbije i Crnegore, u čem je dokazom i odstup dosadašnjeg ministra-predsjednika Pašića.

Iz Rusije.

Petrograd, 27. veljače (D. u.). Njemačka fronta: Prema ovamo stiglim je vijestima došla njemačka ofenziva do zastoja, što se tumači tvrdokornim otporom revolucijonarnih četa. Nijesu stigle nikakove nove vijesti o neprijateljskoj ofenzivi.

Petrograd, 27. (D. u.) P. b. a. Pustolovina je Kaledinova konačno dovršena. Iza zaposjednuća Rostova na Donu dne 25. veljače po revolucijonarnim četama i iza krvavog okršaja prodrle su sovjetske čete u Novi Čerkask. Protivnik je uzmaknuo u smjeru na Aksajskaju na Donu. Čete, koje stoje pod zapovijedju Aleksejeva i Kornilova, nastoje, da se povuku u unutrašnjost zemlje. Kod Rostova, gdje tabore revolucijonarne čete, razvijaju se bojevi sa zalaznicom Kornilova, koji napreže sve sile, da prodre u Jekaterinoslav.

Petrograd, 28. (D. u.) P. b. a. Dne 27. o. mj. u 11 sati prije podne pao je Reval u ruke estonske bijele garde, koja je bila podupirana neznatnim njemačkim odjelima. Sovjetske su čete ispraznile grad Novgorod pod pretnjom, da će buržoazija uhvatiti u svoje ruke vlast. Vlada živahna djelatnost od Polocka do Novela; pošto stoji neprijatelj samo još 70 versta daleko od Opočke, izdana bje zapovijed, da se bojne čete povuku i most upali. Nijemci su opet uspostavili most i zauzeli Rovenevski. Puduzete su sve mjere za obranu crte Luki-Bologoje.

Berlin, 1. Prema ovamo došlim vijestima je Trocki otstupio.

Černovice, 1. Bjegunci, koji su ovamo prispjeli iz Besarabije, povadjuju, da se je stanovništvo mnogih krajeva u Besarabiji izjavilo za priklopljenje ove zemlje Austro-Ugarskoj.

Lugano, 1. U listu „Krasnaja Gazeta“ objavljuje Lenin žestok članak proti protivnicima bezuvjetnog mira, u kojemu članku opeta zagovara potrebu mira. — Svi petrogradski opozicijonalni listovi su obustavljeni.

Pariz, 2. Listovi javljaju iz Petrograda: Izvršni je odbor sovjeta imao da se prošli utorak sastane, da stvori zaključke o ispražnjenju glavnog grada. Sjednica je ali bila odgodjena uslijed sve većih nesuglasica, koje su se pojavile medju pučkim povjerenicima. U boljševičkim se krugovima tvrdi, e je Trocki odlučio, da otstupi. U stranci samoj se ga uopće više ne smatra ministrom.

Japan i Rusija.

London, 1. (D. u.) „Morning Post“ saznaje iz Šangaja od 26. siječnja: Prema ovdašnjim se je novinama odlučio Japan, da mobilizuje kako bi nastupio u Sibiriji. Očekuje se, da će kod tog nastupa sudjelovati Kina sa četiri divizije.

London, 1. (D. u.) Reuter saznaje iz pouzdanog vrela, da Japan nije učinio nikakove izjave ma bilo glede koje akcije, koja bi bila potrebita glede Rusije. Japanska je vlada zamolila prije nekoliko dana alijirce, da obznane svoje nazore glede dogadjaja u Rusiji, no kod toga nije učinila ni vojničkog ni inog kojeg predloga. Japan nije ustupio u rat na temelju stanovitih utanačenja. On nije nikad težio za proširenjem područja. Ako je prisiljen, da proširi svoje područje za operacije, to neće njegov cilj nikad biti prirast zemljišta. Njemačko je ugrožavanje upereno proti skrajnom istoku i tiče se neposredno sigurnosti Japana, koji se smatra odgovornim za podržavanje sigurnosti u skrajnjem istoku. Njemačko je ugrožavanje postojalo već u istočnoj Sibiriji. Ono je bilo alijircima poznato već prije sadašnjeg njemačkog sunka u Rusiji. Japansku je vojničku akciju vodila samo i ilh potreba, da podržava svoje obveze kao saveznik Engleske, a ujedno da stane na put pogibeljima, koje ugrožavaju njegovu vlastitu sigurnost.

Washington, 2. (D. u.) Reuterov ured. Wilson se bavi proučavanjem sudjelovanja Amerike kod pothvata u Sibiriji, kako ga je predložio bio Japan. Glasa se, da će se stvoriti medjunarodno utanačenje, kako bi se prepriječilo, da goleme one zalihe, koje su sakupljene u Vladivostoku, ne padnu u njemačke ruke, kaošto da ne padne u njemačke ruke i nadzor nad prekosibirskom željeznicom.

* **Badenski ministar i mir na istoku.** Badenski ministar barun Bodmann izjavio je u drugoj badenskoj komori slijedeće: „U mirovnom je pitanju cilj državnog vodstva, da oslobodi narode na ruskoj granici i da im dade pravo na samoodredjivanje. No, nas moraju da vode njemački interesi; samostalnost ruskih naroda mora graničati na našim njemačkim interesima“.

* **Iz Poljske.** Iz Varšave brzojavljaju sa danom 2. ožujka: Regentsko je vijeće upravilo na ministra-predsjednika Kucharczewskog ručno pismo, kojim se Kucharczewski i njegov kabinet dižu sa vodjenja državnih poslova. Regentsko je vijeće istodobno povjerilo Ponikovskom privremeno predsjedništvo kao vodje ministarstva.

Političke vijesti.

Parlamentarni položaj u Austriji.

„Zeit“ piše dne 28. pr. mj.: Sutrašnjim danom stupa austro-ugarsko državno gospodarstvo u ex lex-stanje, a da se ne pokazuju niti najmanji znakovi za poboljšanje krize u zastupničkoj kući. Protivno; nada, da će se postići većina za proračunski provizorij, postaje sve manja. Jer nijesu samo Česi, već i Jugoslaveni ustanovili, da nema nikakvog povoda, da promijene svoje opozicijonalno stanovište. Osim toga je i Poljski klub sa 27 protiv 26 glasova prihvatio zaključak, da pogledom na svoje daljnje taktično postupanje stupi u svezu sa Česima, Jugoslavenima i drugim opozicijonalnim strankama. Položaj otešćava činjenica, što će socijalni demokrati, obzirom na današnju izjavu ministra-predsjednika o našoj pomoćnoj akciji u Ukrajini, po svoj prilici opeta stupiti u oštru opoziciju, pošto su se opetovano usprotivili tome, da na istoku nastupimo. Jedina nada može se polagati u to, da će pregovaranja medju Nijemcima i Česima te medju Nijemcima i Jugoslavenima tako povoljno svršiti, da bi mogla imati za uspjeh koristan rad zastupničke kuće. — Svršetkom naredne sjednice predsjednik će dr. Gross po svoj prilici saopćiti, da će narednu sjednicu sazvati pismenim putem. Medjutim

će se raspaljeni duhovi možda pomiriti, barem u jednom dijelu opozicije, te će po svoj prilici biti moguće, da se sa nadom u uspjeh opeta započnu pregovaranja u svrhu sastava većine u zastupničkoj kući. Plenarna će sjednica zastupničke kuće biti na svaki način prekinuta tekar početkom naredne sedmice. — (Poljski klub.) U današnjoj plenarnoj sjednici postavljena su slijedeća 3 prijedloga: Prijedlog vit. Starowienskog: Poljski klub ustanovljuje, da ima njegovo opozicijonelno stanovište odredjeni politički cilj, koji se razlikuje od cilja opozicijonalnih slavenskih stranaka, te da se stoga poljsko opozicijonalno stanovište ne može postaviti u stabilniji odnošaj sa onim drugih slavenskih naroda. Poljski klub daje predsjedništvu punomoć, da od slučaja do slučaja stupi u dodir sa opozicijonalnim strankama. — Prijedlog dr. Tertila: Poljski klub daje predsjedništvu punomoć, da u stvarima, koje se tiču parlamentarne politike, traži sporazuma sa Česima, Jugoslavenima i drugim opozicijonalnim strankama. — Prijedlog grofa Skarbeka: Poljski klub pozivlje predsjedništvo, da bezodvlačno stupi u dogovore sa Slavenima i drugim opozicijonalnim strankama, kako bi u parlamentu došlo do skupne taktike. Kod glasovanja bio je Skarbekov prijedlog primljen sa 27 protiv 26 glasova. Poljski su se socijalni demokrati absentirali.

Govor dvorskog savjetnika Lammascha u gospodskoj zbornici.

U sjednici je gospodske zbornice od 20. veljače kazao dvorski savjetnik Lammasch medju ostalim, da je potpisao zahtjeve Ukrajinaca na holmsko područje, pošto je potpuno sporazuman sa temeljnim mislima odluke. Jasno je samo o sebi, da goji potpuno pouzdanje u grofa Czernina svaki onaj, koji želi, da se rat što prije dokrajči. Još nikad nijesmo bili tako blizu do časnoga mira, kaošto eto u ovaj trenutak. Govoreći o našem odnošaju prema Njemačkoj naglašuje govornik, e smo svakako obvezani, da branimo Strassburg i stojimo na braniku posjeda njemačkog carstva. Ali odatle ne slijedi, e smo mi takodjer obvezani, da podržavamo svojim silama ustavni položaj Njemačke, koji je ona imala prije rata. Bude li moguć mir uz pretpostavku, da postane Alzacija-Lorena samostalna saveznička država s ustavom, koji pučanstvo samo izabere, tad nema za nas nikakova razloga više, da nastavimo rat u svrhu, da Alzacija-Lorena ostane zemljom njemačkog carstva s isključivo pruskom upravom. (Prigovaranje.) Imade znakova, da će se i protustranka zadovoljiti s tim načinom rješenja ovoga pitanja. Govornik govori proti pobjedničkom miru i primjećuje, e je velika zasluga našega cara, što je kao prvi prihvatio načelo sporazumnog mira, za koji se je prvi izjavio papa. Sa ukrajinskim se pitanjem mora postupati oprezno, kako ne bi došlo do nesporazumka, kao da bismo ondje htjeli imati aneksija. On može iz neposrednoga iskustva, koje potječe iz dobrog izvora, priopćiti, da su putevi do mira prilično jaki i da bi izmedju Beča-Washingtona moglo doći do sporazumka. — Odbor saveza njemačko-nacijonalnih stranaka priopćuje glede sjednice od 1. ožujka ovaj izvještaj: Pročelnik je profesor Waldner izvijestio o svojoj audijenciji kod cara, nakon česa je odbor raspravljao o jučerašnjem govoru dvorskog savjetnika u gospodskoj kući i stavio ovaj zaključak: „Njemačko-nacijonalne stranke u zastupničkoj kući osudjuju nazore dvorskog savjetnika dra. Lammascha, izrečene u gospodskoj zbornici, glede odnošaja Austro-Ugarske prema Njemačkoj i glede mira, te mu izriču najdublje ogorčenje i negodovanje.“ Taj bje zaključak jednoglasno prihvaćen, izuzevši riječi „i glede mira“. Za izostavak su riječi „i glede mira“ glasovali zastupnici Pantz i Kemetter.

Ratni ciljevi antante.

Pod naslovom „Prvobitni ratni ciljevi antante“ piše Heinrich Marczalli u „Pester Lloydu“ ovo: To tako često i mnogo raspravljano pitanje mogu razjasniti ovi reci, koje sadržava pismo, što sam ga iz Londona dobio 16. augusta 1914. Toga dana je, nakon engleske objave rata, austro-ugarsko poslanstvo ostavilo britski glavni grad. Pismo je mojoj kćerci, koja je krenula na put s poslanstvom, predano tik pred odlaskom voza, a meni je predano 27. augusta. Točan prevod glasi: „O vanjskoj slici sadanjih prilika izvjestit će vas vaša kći. Samo toliko, da su odnošaji, življenje, gradski život i red gotovo normalni. Ali politički je stanje vrlo ozbiljno. Vrlo je odlučno geslo antante, ako se mora, izdržati s posljednjim čovjekom i posljednjim novčićem. Ona nije tražila rata: Njemačka joj ga je svom silom nametnula. Ali sada, to nije novinsko, nego službeno mišljenje, ne odustaje, dok ne bude diktirala mira. Ovaj si predočuju ovako: Njemačka gubi Alzaciju-Lorenu i pruske poljske pokrajine. Od ovih se s Galicijom i ruskom Poljskom stvara autonomna Poljska pod ruskim protektoratom. Njemačko carstvo prestaje. Uspostavljaju se kraljevine Pruska, Bavarska, Saska i Württemberg. Austro-ugarska će se monarkija raspasti. Bosna-Hercegovina, Hrvatska, Banat, Ilirija dolaze u veliku jugoslavensku državu, Erdelj dobiva Rumunjska, Italija Trst i južni Tirol. Vodeći je princip, u koliko je moguće, isključiti i samu mogućnost budućeg rata! Njemačke će se kolonije podijeliti. Njemačko-donski okruzi vraćaju se Danskoj! To je, ukratko, službeni (i u rukopisu podcrtano) projekat, koji su osim europskih država odobrili i Japan i Sjedinjene države. Engleska skuplja svoje ljude u kolonijama i kod kuće i ona će s većom vojskom sudjelovati na kopnu tek onda, kad će Francuzi, koji su se već sjedinili s Belgijancima, trebati opoRavka. To je položaj, koji u tamošnjim listovima izlazi po svoj prilici drugačiji. Tu su svi spremni na to, da će rat vrlo dugo potrajati“. Postskriptum: „Sad postoji životna mogućnost za Ugarsku. Sada bi joj bilo lako, da antantu predobije za svoj najdraži ideal“. Sadržaj ovoga pisma saopćio sam svojedobno ministru-predsjedniku grofu Tiszi, grofu Juliju Andrassyu i Albertu Apponyiu i mom prijatelju Franji Herczegu“. („Pester Lloyd“.)

Pyrrhova pobjeda.

Pod tim naslovom donosi „Arbeiter Zeitung“ članak protiv sadašnje ekspedicije centralnih sila na Rusiju. Tu se veli: „Svi oni, koji računaju samo na silu, koji život naroda hoće da uredo samo po zakonima topova i bajuneta, sad će triumfirati. Kliktat će, da je njihova metoda ispravna. Ali da li imaju razloga, da kliknu od radosti? Da jedan narod bez odbrane mora pristati na sve, što mu diktira silni protivnik, to je jasno. Ali tek će budućnost pokazati, da li je mudro, ovoliko se koristiti silom. Kad su Kühlmann i Czernin odlazili u Brest, obećali su, da će ondje zaključiti mir po sporazumu. To je pravi mir pobjedom, o kome su uvijek snivali svenjemački generali i pruski junkeri. On će za uvijek ostaviti žalac mržnje i osvetljivosti u srcu ruskog naroda. On će na zapadu raspaliti nove strasti protiv centralnih sila. Da li takav mir u sebi ima jamstva, da će biti trajan, i da li će nas približiti općem miru, — to je posve sumnjivo... Ako se s Rusijom ne sporazumijemo, već joj, iskorišćujući odnose vojnih sila, naturimo svoju volju, ne će Sjedinjene države u tom vidjeti primjenu načela, koja su one proklamovale za novo uredjenje svijeta. Ako Rusiju raskomadamo i tim prevrnemo ravnotežu sila u Europi, Engleska će nastaviti rat do posljednjeg čovjeka. Ako Njemačka bude htjela da osnuje svoju hegemoniju u Europi, Francuska — koja poslije raspada Rusije ne bi bila velika sila — nastavit će pravu očajničku borbu, dokle god bude mogla. Ovakav separatni mir bi dakle, opći mir samo pomaknuo u daljinu. Hvalit će se, da je Njemačka izvojevala veliku pobjedu nad Rusijom; ali svi, kojima je cilj rata skori, trajni, opći mir, u toj jedinoj pobjedi će vidjeti Pyrrhovu pobjedu. — U Njemačkoj je imperijalizam očito preuzeo vodstvo. Danas u njemačkom narodu nema sile, koja bi htjela i mogla osporavati mu vodstvo. Ali kad opet započnu pregovori, opet će i Austro-Ugarska moći reći svoju riječ. Ono, što je nama potrebno, ne može niko previdjeti, koji poznaje našu ekonomsku nevolju, raspoloženje naših radničkih masa, zaoštrenje svih socijalnih, svih političkih, svih nacijonalnih protivnosti u našoj zemlji. Nama je potreban opći mir i svaki separatni mir ima za nas vrijednosti samo onda, ako opći mir ne odgurne u još veću daljinu, već ako ga približava. Rdjavo bi poslužio ovima, koji vladaju Austrijom, onaj državnik, koji bi se slaboćom Rusije dao zavesti, da na istoku stvori takav red, koji bi bio zapreka za mir na zapadu i jugu“.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U četvrtak popodne obdržavala se u Ljubljani skupština „Matice Slovenske“. Tom dogadjaju posvećuje „Slovenski narod“ uvodni članak, u kojem veli, da ta skupština mora postaviti zaključni kamen žalosnoj prošlosti, koja bi bila skoro za vazda uništila prvo slovensko kulturno društvo. Mjeseca rujna 1914. rospustila je vlada „Slovensku Maticu“, zaplijenila njezin imetak, i lišila je tako svih sredstava za život. Proglasila je to kulturno društvo buntovničkom organizacijom, samo za to, da opravda svoj čin pred svijetom, a predsjednika je utamničila, dok je auktora, „gospodina Franja“, koji je dao dobrodošlog povoda njenoj bjesomučnosti, izagnala u tudjinu, gdje je podlegao čežnji za domom i nestašici. Zato, piše „Slovenski narod“, treba da ovaj prvi opći zbor, koji se sastaje da izabere nove odbornike, koji će tu kulturnu ustanovu povesti na put novog snažnog života, i koji odlučuje, što će se učiniti, da se zacijele sve rane, dade zadovoljstvo progonjenom predsjedniku dr. Ilešiču, kao žrtvi neprijateljstva, naperenog proti slovenskoj narodnoj kulturi, jer treba da se dade zadovoljstva uvredjenom nacijonalnom ponosu slovenskoga naroda. — „Slovenski narod“ javlja dalje, da ima ministar Žolger u rukama nacrt za preuredjenje odnošaja na slavenskom jugu, te mu je ujedno povjerena zadaća, da pregovara s jugoslavenskim strankama. — Tršćanski dopisnik javlja „Slovencu“, da je meso tamo poskočilo nenadano na 28 kruna po kilogramu. Upozoruje vladu, nek ne misli, da može mirno spavati uočigled tim nesnosnim prilikama, ako ima socijaliste (koji su u aprovizaciji) na svojoj uzici, jer da na koncu konca, gladan će i očajan puk i preko socijalista ići na — svoje djelo! „Da su došle aprovizacijone prilike u Primorju do vrhunca“, piše „Slovenec“, „dokaz su tome ozbiljni nemiri, koji su se pred nedugo dogodili po raznim krajevima Istre, na primjer u Buzetu, Roču itd.“

•

Iz Hrvatske. Hrvatski sabor opet se sastao, te se očekuje, da će i ovaj put saborisanje biti burno, jer je dosta toga ostalo još od prošlog puta. — Radi koncentracije narodnih sila na slavenskom jugu imao je da prispije ovih dana iz Beča u Zagreb dr. Korošec, da se organizuje narodno vijeće, koje bi imalo voditi jugoslavensku politiku i dati smjer pisanju jugoslavenske štampe. Medjutim radi važnih dogadjaja u Beču i ponovnih nenadanih preobrata u pitanju glasovanja proračunskog provizorija, odgodio je on taj svoj put do zgodnijeg vremena. Poznavajući organizacionu spretnost predsjednika Jugoslavenskoga kluba, te njegovu odlučnost u radu, hrvatska štampa sa sigurnošću najavlja već uspjeh toga nastojanja. — „Obzor“ javlja, da je obustava „Narodnih listy“ u Pragu pokazala nesolidarnost praške štampe. Sami „Narodni listy“ nijesu toga mišljenja, jer u prvom broju nakon podignuća zabrane javiše, da je obustava „Narodnih listy“ značila povredu prava vascijelog češkog naroda, te da je ne samo praška, nego i sva češka štampa osjetila, da je taj udarac uperen proti njoj, te je tom prilikom iskazala svoju solidarnost.

•

Narodna koncentracija. Izvjestitelj „Juga“ doznaje, da je Starčevićeva stranka prava kao najjača hrvatska stranka povela već inicijativu, da dodje do koncentracije narodnih redova, pa je u tom svom nastojanju već do sada posve uspjela. Vodstvo ove koncentracije će se prepustiti Jugoslavenskom klubu na carevinskom vijeću, koji je na najzgodnijem položaju, da bude upućen i orijentiran o svemu i da prema tome udešava politički pravac i taktiku. Kao prvi rezultat ove koncentracije bilo bi narodno vijeće, koje bi se sastojalo od 24 člana, najuglednijih naših narodnih ljudi, a medju njima dakako i narodnih zastupnika iz raznih naših pokrajina. Narodnom će vijeću biti zadaća, da odredjuje taktiku općenite jugoslavenske politike te da informira domaću i stranu štampu o našim narodnim zahtjevima i prilikama.

•

O Jugoslavenima. Pod tim naslovom pišu „Narodni Listy“: Na Monte Citorio talijanski ministar-predsjednik, a na Krfu srpski ministar-predsjednik, podaše izjavu, ističući, da je izmedju Talijana i Jugoslavena postignut sporazumak, te da je provedena revizija londonskog ugovora četvornog sporazuma od dne 26. travnja 1915. o diobi južnih austro-ugarskih krajeva izmedju Italije i ujedinjene jugoslavenske zemlje. U talijanskoj i jugoslavenskoj štampi u inozemstvu izmjenjeni su iskazi o talijansko-jugoslavenskom sporazumku. To bi sve moglo djelovati i na misli austrijskih Jugoslavena i za to su bečki listovi posvetili pažnju jugoslavenskim zastupnicima, podijelili im lekciju iz patrijotizma i savez njemačko-nacijonalnih stranaka raspravljao je na svojoj zadnjoj skupštini o jugoslavenskom pitanju. Samorazumljivo jest, da kod bečkih listova glavnu ulogu igra ugovor iz godine 1915., koji nedavno donese „Frankfurter Zeitung“, a odanle pak ide od lista do lista. Vrijedno je spomena, kako nadjoše bečki listovi — osobito „Tagblatt“ srdačne riječi za jugoslavenske narode, kako ustaju proti podloženju slavenskih narodnosti i proti rušenju prava samoodredjenja. Ali uza sve to, konstatuje „Neue Freie Presse“ — jugoslavenski zastupnici pomažu u parlamentu neprijatelju, koji radi o životu njihovih narodnih plemena, te ipak povjeravaju vodstvo Kramaržu, da oslabe Austriju, ka kojoj već stoljeća pripadaju, i tako jačaju opasnost, koju im pripravlja tajni talijanski ugovor. Zašto počinjaju to Jugoslaveni Austriji, zašto puštaju parlamenat u sramotnoj krizi. Obale jadranske, piše „Neue Freie Presse“, trebaju zaštite velevlasti, koja može da bude samo Austrija ili Italija. Za to se moraju Jugoslaveni odreći u parlamentu Kramaržove politike i pripojiti se politici, koja će nastojati, da jadranske obale ostanu austrijske. Može li taj apel bečkih listova, pišu „Narodni Listy“ dalje, imati nekakav učinak na Jugoslavene, veoma je dvojbeno. — Dalje navadjaju citat lista „Glas S., H. S.“, te završuju: Poznato je, što hoće Jugoslaveni: Samostalnu jugoslavensku državu, koja će sjediniti sve Slovence, Hrvate i Srbe. A toj misli danas služi i mora služiti jugoslavenska narodna politika.

•

Madžari protiv Slovaka. Madžarske novine prestale su se već baviti „češkim pitanjem“, ali za to uče Slovake, kako su zahtjevi Čeha skroz neopravdani. Madžaronske „Slovenske Noviny“ u više navrata tumače Slovacima, kako i koliko se razlikuju od Čeha, antropološki, nošnjom, imenima itd., dnevno psuju Čehe zbog njihovoga „ekspanziviteta“. Drugi madžaronski listovi, koji su madžarskom vladom na slovačkom jeziku izdavani, tvrde, da se Česi ne zanimaju za Slovake radi idealnih uzroka, nego da češki kapitalizam traži jeftine radne sile i novi teren za svoj industrijalni razvitak. Ovoj se agitaciji pridružuje nova knjiga poznatoga J. Steiera „Chehkerdes“ (češko-slovačko pitanje), koja se štampa u Pešti i obećaje senzacijonalna otkrića. Na drugom agitacijonom polju rade zajednički bilježnici, županije i crkva. U nitranskoj se županiji sabiru potpisi na protestne arke, koje bi imale biti nekom vrstom plebiscita Slovaka za buduće mirovne pregovore. Tko uskrati svoj potpis, tomu grozi dr. Filberger veleizdajničkom parnicom. Dekan Illeška u Popradu pozvao je svećenstvo svoje dijeceze, da potpiše ot-

njega sastavljeni protest proti priključenju Slovačke Českoj. Bilo je mnogo uistinu muževnih svećenika, koji su se usudili odbiti njegov zahtjev. Tko pozna slovačke prilike, shvatit će ovu odvažnost. — „Narodni Listy“ dobivaju vijest, da grof Ballester kupuje zemlju po cijeloj trenčanskoj županiji. Usijed toga se je već preko 2000 slovačkih seljaka preselilo u unutarnjost Madžarske medju Madžare. Poznato je i to, da ministarstvo stavlja sve moguće zaprijeke Slovacima, koji bi htjeli kupiti kakav posjed ili zemlju u Slovačkoj.

•

Nazorovo veče u Beču. Da proslave što dostojnije netom minulu 25-godišnjicu književnog rada Vladimira Nazora, prirediše pjesnikovi štovatelji dne 23. veljače literarno-glazbeno veče u dvorani „Češkoga doma“ u Beču. Lijepa je nakana priredjivača našla brojan odziv kod Jugoslavena, koji u Beču borave. Veče otvorilo je uvodnom riječi narodni zastupnik dr. Matko Laginja. Izrazio je svoju radost, što može da pozdravi tako brojno i birano društvo, sakupljeno na toj proslavi, pa ocrtao je u nekoliko riječi važnost cjelokupna pjesnikova rada za cijeli slavenski jug. U daljnjem svom govoru istakao je, kako je na Nazora znatno uplivao i okoliš, u kojemu je sproveo svoje djetinjstvo — kršni dalmatinski otoci — pa krajevi, odakle je poslao u svijet najviše i najuspjelija svoja djela — drevni Kastav. Krasno je govornik opisao položaj i okoliš Kastav-grada: Sve na okolo otvara se širok pogled doli sve do Velebita i tamnih ličkih planina, pa dalje na more, na kvarner i na ona tri naša otoka, na Krk, Cres i Lošinj. S druge se strane diže opet Učka gora, a do nje Čičarija, pa dalje na sjever kranjske planine. U tom kraju niže se sve seoce do seoca u okolišu Kastav-grada, a na domaku divne Opatije, pa Voloskog i grada Rijeke, tako te čitav taj kraj izgleda kao jedan veliki grad, koji nije stegnut u uske ulice pune buke i štropota, nego je prepun mira, svjetlosti i zraka. U takovom eto kraju živi i pjeva Vladimir Nazor. — Na kraju govora istakao je i velike zasluge Nazorove kao nastavnika i upravitelja muškog učiteljskog zavoda, a napose pohvalio je krasne knjige za male škole, koje je Nazor sastavio. — Živahno odobravanje popratilo je njegove zanosne riječi. — Književno predavanje dr. Josipa Dragutina Nagy-a pratili su svi živim zanimanjem. U uvodu ocrtao je predavač glavne smjerove u našoj književnosti iza 1890. godine, te razliku izmedju Nazorova optimizma i Kranjčevićeva pesimizma Prikazao je u kratko pjesnikov život, prvu obuku, pa početak i dalji razvoj njegovog književnog djelovanja. Na osnovu prvih pjesama istaknuta je Nazorova vjera u narodnu snagu, a onda prikazan je pjesnikov razvoj od Živane, epa iz prošlosti sjevernih Slavena do lirike, pa dalje do hrvatskih kraljeva Intime i Pjesni ljuvenih, kad se već opaža duševni preobrat u pjesniku. Istaknuta je Nazorova velika cijena pjesme i njegovo postupno razvijanje. — U drugom dijelu predavanja prikazan je Nazor kao epičar u stihu i prozi. Istaknuta je pozadina Medvjeda Brunda i simboličko značenje Utve zlatokrile. Historički roman Krvavi dani, ep Krvava košulja i priča Veli Jože, prikazani su kao djela s jednom političkom tendencom. Na kraju predavanja upozorio je predavač na bogati Nazorov jezik, pa na lijepe opise prirode, što ih susrećemo po svim Nazorovim djelima. Izabrane nekoje Nazorove pjesme (Galioti, Uskrs, Slavujeva pjesma, Tunis eburnea i dr.) čitao je prof. Ribarić. Svidila se osobito pjesma Galioti i to čakavski prvi dio, pa krasna „Slavujeva pjesma“; čitanje bilo je popraćeno burnim pljeskom. — Krasno nas je iznenadio maestro Benito pl. Bersa, uglazbivši za tu zgodu nježnu narikaljku Nazorovu „Seh duš dan“. Pjevala je gospodja Olga Radoničić, a sam je maestro pratio na glasoviru. Uz opće odobravanje odsvirao nam na kraju proslave još novu jednu svoju skladbu: „Što stari mornar priča“.

Pismo starog veteranca.

Primamo i uvrštujemo: Kao vjeran sin ne samo hrvatske domovine, već i cijelokupne monarkije, za koju je upravo naš narod žrtvovao svoje najbolje sile, gledam tužnim srcem na zvanična i nezvanična nastojanja, da se sa sumnjičenjem i tlačenjem ubije vjernost našeg naroda za cara i domovinu. Naša vojska kao da nije takodjer naša vojska, naše oblasti kao da nijesu i naše oblasti. Nikako ne mogu shvaćati svrhu toga rada proti jednom narodu, koji je toliko snivao o velikoj Austriji i koji je tako junački srtao za ovu veliku Austriju u smrt i ratni pakao. Sve što su naši vodeći krugovi i njihovi eksponenti učinili tijekom rata, moralo je u najboljem slučaju pobuditi misao, da ide sve za tim, da istrijebi svaki osjećaj pripadnosti k monarkiji, da se onemogući složenje hrvatskih narodnih ciljeva sa austrijskim državnim ciljevima. Dok sam ja kao Hrvat — a i još danas se ne stidim kazati — kao osvjedočen Austrijanac tražio u svom mišljenju i u svom radu, da na osnovi svog narodnog osvjedočenja koristim cijelokupnosti, da svojom narodnom mišlju jačam državnu ideju, hoće imenovana gospoda riječima i činom da dokažu i da o tom osvjedoče i narod, da su hrvatstvo i Austrija nesloživi pojmovi, da južni Slaveni uz najbolju volju ne mogu da služe kao južni Slaveni caru i domovini. Rad imenovane gospode hoće — barem tako izgleda — da uvjeri naše ljude, da mogu služiti Austriji jedino kao narodni otpadnici, kao renegati, dakle kao beskarakterni ljudi. Onaj, tko se protivi takvom poimanju, njemu je sudjeno da bude sumnjičen, da postane p. u. itd. Južni su Slaveni ipak sila, preko koje se ne može preći na dnevni red; odviše su brojni, e bi se ih sve moglo činiti narodnim otpadnicima, da bi se ih moglo pretvoriti u narod ljudi bez karaktera i bez poštenja. Ma koliko si ja razbijao glavu, ma koliko ja mozgao, ipak nijesam mogao dokučiti, da imade — smatramo li stvar iz stanovišta državne misli — u našoj narodnoj ideji činjenica, koje bi isključivale austrijanstvo. Gvozdena volja neke gospode, da svojim postupkom osvjedoče naš narod o tom, može dakle da proizlazi samo iz promatranja stvari i prilika iz neaustrijskih, mogu smjelo da kažem, iz protuaustrijskih vidika. Praktički vodi takva politika do umjetnog stvaranja iredente, gdje, kao kod južnih Slavena, nema za to prirodnih uslova. U svojim zadnjim posljedicama vodi takav rad u prilog neaustrijske državne misli nužno do raspada države. Iz te težnje, da se u Slovencima i Hrvatima iskorijeni austrijstvo, da se njima moralno onemogućuje biti Austrijancima, može se razabrati, da se radi samo o nekom metodičnom nastojanju, koje cilja za time 1. da se sa izazivanjem narodne mržnje i narodnih raspra onemogućuje narodima razvoj u kulturnom i gospodarskom pogledu unutar državnih granica, te da se time gospodarski i kulturno oštećuje i upropašćuje državni organizam; 2. svrha je tog prethodnog rada, da osigura u Austriji jednom narodu takovu prevlast, da uzmogne provesti ili barem pripraviti svoje imperijalističke težnje; 3. da se time pripravi Austriju za tudju državnu ideju, koja bi imala da slavi slavlje na ruševinama Austrije. Sav taj rad nosi biljeg protiaustrijstva, a ipak se borba proti njemu označuje veleizdajničkom! Da je tomu tako, a ne drukčije, za to ne treba tražiti dokaza. A da ovo nastojanje, da se našem narodu izbije iz glave državna ideja Austrije, zbiljsko ili nipošto utvara, za to je dosta navesti nekoliko uopće poznatih činjenica, s kojima bi se moglo ispuniti 100 brojeva „Hrvatskog lista“, s čime ne bi još uvijek bile iscrpljene! Što nije bilo još nedavno zabranjeno otvarati u našem kotaru uopće hrvatskih škola? Što nije bila upravo neoprostiva drskost, dati u ratne dobrotvorne svrhe hrvatsku zabavu n. pr. prigodom godišnjice viške pobjede? Što nije bio upravo kažnjivi čin, ulagati u nekojim uredima molbe u hrvatskom jeziku, a ne bi se i danas to kaznilo time, što se molbe uopće ne bi riješavale? Što nije li još nedavno bio zločin zanimati se za udes gmünskih mučenika? Što nije li opasno izjaviti se Jugoslavenom i potpisati našu deklaraciju, koja je ipak najbolji dokaz samopregarajuće vjernosti jednog naroda? Što nije sumnjivo sakupljanje za hrvatske škole u Puli? Što nije negdje pogibeljno čitati „Slovenski narod“, „Slovenec“ ili čak i pitomi „Hrvatski list“? Što nije skopčano sa baš kobnim posljedicama svako izlaganje pojedinca na obranu narodnih ideala južnih Slavena? Što se ne smatra zahtjev poznavanja hrvatskog jezika u državnim i vojničkim uredima upravo bunom? Tko bi se odvažio zamoliti od nekoje gospode štogod u hrvatskom jeziku, a da ne sluti opasnost, da će se njegov jezik nazvati D.... jezikom, kako su se njegove škole u otmjenom društvu nazivale D.... školama? Eto, i takvih bi pitanja mogao da stavlja svaki Hrvat u našem gradu i svaki ispričati najmanje jedno „intimno“ razočaranje. Taj rad je dakle išao u sitnice; nije se šibao samo velikopotezno sav narod, nego su ošinuli još posebice svakog pojedinca, i ako je jedan bio šiban te izjavio, ja sam ipak Austrijanac i ljubim Austriju, šibali su ga dotle, dok su ga razuvjerili ili mu silom izbili ovu misao. A da je zaista misao austrijstva bila, te je još duboko usidrena u našim srcima, o tome govore brojevi naših gubitaka, govori 20 i više puta u izvještajima istaknuto junaštvo hrvatskih vojnika, govori čitava povijest toga rata, a toga niko ne može da oprovrgava! Sto puta sam očajno mislio „Quo vadis Austria“ i danas opetujem „Quo vadis Austria“. Skrajno je vrijeme, da se opamete, a to ne samo oni u Beču. Za sada smijem da ljubim Austriju samo u mislima, pošto mi je rad za nju danas zabranjen. Dao Bog, da se ja ne prevarim u svojim nadama i da bude skoro drukčije. — Stari veteranac.

Domaće vijesti.

Promjene u višem zapovjedništvu naše ratne mornarice. Njegovo je Veličanstvo blagoizvoljelo najmilostivije staviti podadmirala vit. pl. Keila na Previšnju dispoziciju, imenovati kapetana linijskog broda Nikolaja Horthy de Nagybanya, uz istodobno promaknuće na kontreadmirala zapovjednikom flote; odrediti kontreadmirala Franju pl. Holuba poglavicom ratnog ministarstva, pomorski odio; podijeliti Leopoldov red 1. razreda sa ratnom dekoracijom uz oprost pristojba u priznanju mnogogodišnjeg, izvrsnog službenog djelovanja admiralu Maksimilijanu Njegovanu.

C. kr. tvrdjavni komesar oglašuje: Već se je desilo više slučajeva, da se je našlo u pletenim košaricama putne golubove, za koje se drži da su spušteni sa padostrojem iz neprijateljskih zrakoplova u svrhu špionaže. U takvim košaricama našlo se takodjer i pouka i tiskanica za izvidničku službu. C. i kr. vrhovno vojno zapovjedništvo odnosno c. i kr. ratno ministarstvo obećaje stoga nagradu polak vlastite uvidjavnosti svima onima, koji budu nadjene golubove odnosno ine predmete, spuštene u svrhu špionaže, predali najbližoj vojničkoj ili civilnoj oblasti.

Selo Čabronići, kotara puljskoga, za majsku deklaraciju. Iz Čabronića primamo: Javljamo, da sve muško i žensko iz našeg sela Čabronići pozdravlja oduševljenjem te pristaje složno uz južnoslavensku svibanjsku deklaraciju uz želju, da se čim prije ujedine svi Jugoslaveni u okviru naše monarkije, slobodni u svojoj domovini. Živjela Jugoslavija! (Slijedi 301 potpis.)

Učitelji oprošteni od vojničke službe. Streffleurov vojni list javlja: Ratno ministarstvo oglašuje naredbom broj 19162-18, da se imadu nesposobni za frontalnu službu učitelji državnih, zemaljskih i komunalnih školskih zavoda (takodjer i dobrovoljci za vrijeme rata) koji služe u zaledju, privremeno oprostiti od vojničke službe do 15. srpnja te godine.

Porezni poslovi. Fasije za dohodarinu i prihodarinu za poreznu godinu 1918. i prijave službenih beriva, isplaćenih namještenicima privatnih poduzeća i ureda imale su se podnijeti kod nadležne porezne vlasti do 31. siječnja 1918. Poreznici, koji imaju stalno boravište u političkom kotaru Pula i koji nisu još podnijeli spomenute izjave, pozivlju se, da ih podnesu najdalje u roku od 14 dana kod ovdješnjeg poreznog odjela c. kr. kotarskog poglavarstva Franje Josipa obala 10, II. kat soba 47, gdje se mogu dobiti i dotične tiskanice.

Glazba ratne mornarice svirat će danas na trgu Tegetthoff slijedeće komade: 1. Fr. v. Suppé: Uvertura iz operete „Model“. — 2. O. Nedbal: „Vinciliurke“, valčik. — 3. G. Verdi: Kvartet iz opere „Rigoletto“. — 4. Fr. Hofmann: „Odriješen“, fantazija. — 5. A. Rosenberg: Potpori jugoslavenskih pjesama. — 6. Fr. Jaksch: „Eljen a Magyar“, koračnica. — Početak u tri sata i pol.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 8601.

Franina je živ. Po žice, po železnice, po ceste, po njere, po povede, po pošte i ekspres, svakako, svakamo i sven a najprven braci od kapitanata puljskega! Franina je živ! Bog je pomogal! Pišen van najco, sken san dobil vaš foj, kade se je brace vas rasplakal, da nan je bura odnesla Franinu, avokata va sveh stvareh. To je sve pravo. Al Franina je živ. Bura ga je odnesla va kapunero, va pržun, ali kaso se to po gospodski pravi va tamnico. Znate, ča su storili va Roče i va Buzete! Ribaltacion kad van rečen. Udri, mlati i razbijaj. Zami, nos doma, skri i ji. Mislite da je i Franina to delal. Ne. Oni su ga uhitili onako per šošpeto, da je on bil duša tega ribaltaciona, da je on svet puntal, i da je pisal oven i i onen, ča će napraviti, kako će sve pripraviti, da se nič ne dozna, dok ne pride ura za delo. I kako je Franina človek, ki je čuda videl i skusil, ki zna ča je svet, ki pozna ljudi, a oni znaju da je Franina muž od človeka, i da njega svi poštuju, čap, uhitili ga, vezali kako zločinca, onako starega i na sramotu od sveh po belen danu poveli su ga z breg va grad va tamnicu. Tako su njin se bajonete na puškah blesketale, tako su oni mrko gledali, kad su ga voditi, da je človeka prošal strh, kad ih je videl. A on ubog človek, star al vavek junačan Franina, muž od starega veka, ki se boji samo Boga i zna, da mu ne more nič, zač njegova je svest čista i njegovo poštenje ni okaljano. Hodel je kako Isus, kad su ga pravičnega na križ propinjali. Znal je da ni napravil nič, da ni rekal besede, ke bi nebilo treba, znal je, da je ono železo oštro, ča se je na suncu blesketalo slabeje od pravice i Boga. — To san van imel povedat rad Franine, da se umirite i da imate ufanja. Bog će pomoć i Franina će vreda još po koji put reći svoju poštenu, junačku besedu, ka se mužu pristoji. A za barba Matu Balotu ne znan, kako je, jeli zašal živ iz Raše, ali je šal k Bogu na pravicu. Pisat ću kumu Ivi Brbancu, on je od oneh krajl, on će znat. — Za sad novega malo, slabega dosti. Ma vi tamo pol foj, ma ča ne znate nič povedat za mir? Kad će bit? Ovo leto? Kega meseca, va ki štajun? Iman još malo šenice, ništo kumpira, iman malo ovega i onega, ča san prešparal za seme, i sad ne znan, ča napravit. Ako ne bude mir, poumirat ćemo tako i tako, preje ale kasneje, pak bolje preje nego kasneje, bolje najco umret, nego se mučit, izgubit malo pomalo sve, i umret jutre. A ako misle napravit mir, zač ga ne delaju. Zač? Človek nosi, nosi, pak mu i to dojadi, ča se prepiru ti od vele pulitike. On amerikan Wilson govoril je već stoput a vavek samo pravedan mir, Inglež mir, Židov, Rus boljševik ali kako mu veliju Trocki mir, Talijan mir, naš mir, svi govore za mir, dan za danon vavek su njin puna usta mira. A mira još ni. Jermanik pak dela po svoju. On govori, ma još veće dela i mlati oko sebe. On reče je pravo, ako ti rečeš ne, prask gršći tebe po glavi. A on ima dosad pravo, zač je jači. Ma Franina je pravil: ne sila, i ne jakost, nego pravica i Bog. A mi smo pravični. Će li doć i naš dan. Ufamo se. Na Pazinšćini na 1. ožujka 1918.

Zvane Lončarov.

Roditeljima na Velom Vrhu!

Poduzeli smo potrebite korake, da bi se osnovala jedna pučka škola u Velom Vrhu, koju bi morala uzdržavati pokrajina, i nadamo se, da će već dojdućeg mjeseca ili najkasnije mjeseca svibnja doći povjerenstvo na Veli Vrh, da popiše djecu sposobnu za školu. Oni roditelji, koji su se svojedobno kod uprave lista prijavili, bit će sa strane oblasti pozvani pismeno, da dodju na komisiju, i dadu glas, kakovu su školu voljni da im djeca pohadjaju. Nije time rečeno, da mogu doći samo oni, koji će biti pozvani, nego mogu i moraju doći i svi oni, koji stanuju na Velom Vrhu i njegovoj okolici, bez obzira, da li su poziv dobili ili ne. Za školu može glasovati samo otac, majka ili skrbnik djeteta, ali potonji mora da ima potvrdu od kotarskog suda, kojom će dokazati, da je on u istinu skrbnik. Za svako se dijete mora

imati krsni list, ili obiteljski arak, ili školsku svjedodžbu, po čemu će se dokazati, koje je godine dijete rodjeno. Pravo pohadjanja škole imadu djeca rodjena od 16./IX. 1901.—15./IX. 1911., te se za svako takovo dijete ima pravo glasovati. Za onu djecu, koja su se svojedobno predbilježila kod uprave našeg lista, a rodjena su u Puli, izvadili smo krsne listove, te ih se može kod iste podignuti u bilo koji radni dan od 5—7 sati popodne. Ovdje ćemo navesti imena dotične djece, da roditeljima bude na uvid, za koju se djecu nije još priskrbilo krsnog lista, te za onu djecu, koja nijesu ovdje napomenuta, a imaju pravo pohadjanja škole, mora se pribaviti krsni list, te toplo preporučamo njihovim roditeljima, da to čim prije priskrbe, a da ne čekaju zadnjeg časa. Ovo su djeca, koja već imaju krsni list: Marija, Zvonimir i Milovan Poropat od Ivana; Adalbert Gržić od Marka; Ivan i Rudolfo Krt od Antuna; Ruža i Mate Glavina od Mate; Marija, Petar i Redjina Vidović od pok. Ivana; Kate Martan od Josipa; Milka Rajković od Ivana; Dragutin i Ivan Klobas od Antuna; Josip Benčić od Silvestra; Linta Močinić od Marka; Marija Tromba od Paska; Ivan Golja od Ivana; Milka i Valerija Rovis od Ivana; Josip i Marija Bolegar od Ivana; Franjo i Rudolfo Svitić od Jakova; Ana, Marijan, Josipa i Cecilija Vlah od Ivana; Agustin i Martin Buić od Lorenca; Justina i Ivan Tomišić od Martina; Ivan Benković od Antuna; Ivan Benić od Josipa; Ivana, Viktor, Josip i Rudolfo Jeromela od Ivana; Josip, Ivan i Marija Zupičić od Antuna; Ana Smilović od Antuna; Josip i Antun Chius od Antuna; Josip i Ivan Bunić od Gjura; Ruža, Stjepan i Ernesto Zahtila od Mate; Tereza, Marija, Ana i Amalija Gerbac od Miha; Ivana Vitasović od Gjura; Aurelij, Stjepan i Josip Černjul od Dinka; Marija, Ljubica i Dragutin Smohović od pok. Antuna; Antun, Dragutin, David i Zorka Krošnjak od Alojza; Ivan Sudolić od Antuna; Alfred Zahtila od pok. Antuna; Petar Kalčić od Franja; Andjel Grubiša od Ivana; Tonka Krmpotić od Marka; Albert Jeromela od Ivana; Ana, Andjela i Božica Kutić; Ivan i Stefanija Pišulin od Ivana; Mate, Marija i Eduardo Belić od Mate; Rudolfo Vošila od Antuna; Antun Frezza od Ivana; Franjo Genić od Martina. — Mislimo, da nije potrebno preporučivati našim Vele Vršćanima, da nefaljeno dodju sa potrebitim svjedodžbama na komisiju, koju ćemo na svoje vrijeme objaviti. Do Vas je, Vele Vršćani, da li ćete dobiti školu za vašu milu dječicu, a to ćete sigurno postići, ako se svi priglasite kod komisiji. Neka se ne nadje, koji će kazati: ta ima nas dosta, pa došao ja na komisiju ili ne, isto ćemo školu dobiti. To nije opravdano, jer po broju djece odredjuje se, koliko ćete razrednu školu dobiti i po tome koliko će Vam se učiteljskih sila doznačiti. Dakle Vele Vršćani, kaošto ste znali uvijek do sada, tako i ovaj put stupite naprijed svi do jednoga!

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Svašta čovjek u ratu doživi. Tako i mi. Naš je mladi svećenik, Hrvat, iz solidarnosti prema onoj petorici ovdjašnjih Talijana, držao u nedjelju propovijed — talijanski. Od pamtivijeka propovijedao je ovdje svaki svećenik samo hrvatski. U četvrtoj godini rata, kad se govori o narodnom preporodu, o tvrdokornom boju za svaku sitnicu u narodnom pogledu, svećenik Hrvat, propovijeda talijanski. To je ipak bilo suvišno! — Inače živimo i ovdje, ko i svagdje, nešto od ufanja, nešto od čekanja, a nešto od milosti duha svetoga.

Dnevne vijesti.

Italija i Jugoslaveni. Dopisnik „Allgemeen Handelsblad-a“ u Lausanni priopćuje u svom listu neke potankosti iz pisanja talijanske štampe prije negoli je došlo do sporazuma izmedju Italije i Jugoslavena. Tako iz „Messagera“, demokratskog organa, prenosi članak o jadranskom pitanju, kojega je napisao sam glavni urednik dr. Falbo i u kojem je prikazao takmenje Jugoslavena i Talijana u Londonu i Parizu. Dr. Falbo piše: Prije ruske revolucije stigoše vodje srpsko-hrvatsko-slovenske skupine, koja ima svoj glavni stan u Londonu, u Rim, da učine ugovor sa talijanskim državnicima o osnutku hrvatsko-slovenske države na Jadranu uz srpsku državu, budući da reakcionarna još Rusija ne htjede dozvoliti stapanje obiju tih država. Talijanski su se državnici takodjer pobojavali, da li ta hrvatsko-slovenska država ima da bude, dotično da li bi mogla postati orudjem, kojim bi Austrija nastojala ugrožavati talijansku supremaciju na Jadranu. Talijanski „irredentisti“ iz Dalmacije i iz Hrvatske, koji izdržaše talijansko-slavensku borbu, ne mogoše prelomiti svoj otpor spram tih slovenskih delegata. Ovi „irredentisti“ uplivaše na talijansku vladu tako, da su slavenski delegati mogli razgovarati samo sa nekojim talijanskim zastupnicima, koji su takodjer žurnaliste, no vrata im Consulte vanjskog ministarstva ostadoše zatvorena. Napustiše dakle Rim s uvjerenjem, da ugovor s Italijom nije moguć, ponijevši sa sobom samo trpki utisak. Jugoslaveni započeše onda u Francuskoj, u Engleskoj te u Americi oštru protutalijansku kampanju, koja je vrlo dobro uspijevala, kadno nakon navještaja sa strane Amerike tamo stiže talijanska „komisija prosjaka“, koja tu morade oćutjeti, prema riječima parlamentarnog člana Nitti-ja, koji je predvodio komisiju, da nailazi na cijela brda antipatija, što no im ih Jugoslaveni podigoše. U zaključcima pariškog kongresa spazila je Italija i opet prste Jugoslavena. U londonskim enuncijacijama Lloyda Georgea, lorda Roberta Cecila te Balfoura domišljala se Italija, da opet čuje glas Jugoslavena. U talijanskoj štampi nastade tmurna zlovolja i nervozna gungula, oluja, koja se sada odjedamput na čudnovat način stišala na signal, što no ga dao Sonnino iz Londona.

Novi List. U Osijeku poče dne 24. veljače izlaziti novi list „Samostalnost“. List će izlaziti svake nedjelje, te će zastupati izvanstranački smjer, ali će nastojati oko političkog gospodarstva, trgovine i prometa, socijalne i komunalne politike te oko pučke prosvjete. Preplata mu iznosi K 3·— četvrtgodišnje. U svom uvodnom članku kaže: „Samostalnost“ bit će list, u kome ćemo voditi javni razgovor i dogovor o svemu tomu medju onima našim ljudima, koje se do sada obično puštalo po strani, jer se mislilo, da oni kao mali obrtnici, trgovci, radnici i seljani ne imadu dosta duha i svijesti za javne državne poslove. Mi pak mislimo, da pak ti naši „mali“ ljudi moraju politiku dobro naučiti i shvatiti, jer baš oni imadu biti glavna i živa sila u velikoj narodnoj borbi, koju imamo da povedemo za ostvarenje navedenih ciljeva.

„Kroatische Rundschau“. U Zagrebu počeo je izlaziti opet novi list — za informovanje Madžara i Nijemaca ili bolje rečeno za promicanje madžarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj. Zagrebačko frankovačko glasilo javlja, da će se ta revija slati i izvan naše monarkije. Bit će valjda opet radi informovanja inozemstva o ciljevima čistoga hrvatstva. Sretan joj put!

„Tko tebe kamenom, ti njega kruhom“. U Ugarskoj bio je naziv „Čeh“ sudbeno priznat kao uvreda časti. — U Kutnoj Gori bio je dne 21. veljače priredjen koncerat i biogr. predstava u korist zaklade za podupiranje udova i sirota palih vojnika c. kr. pješ. pukovnije 60 (madžarska pukovnija premještena onamo iz Jagera mjesto tamošnje domaće kutno gorske pukovnije.) K tom slučaju pripominju „Národní Listy“: „Dajemo na raspolaganje madžarskoj štampi, koja pomnjivo pazi na svaki češki korak“.

Američki Hrvati za društvo Crvenoga križa. Predsjedništvo društva Crvenoga križa kao vrhovna društvena uprava primilo je putem kr. hrvatske vlade iznos od K 2000, koji je u društvene svrhe sakupljen medju Hrvatima u New-Yorku, a priposlan po tamošnjem konzularnom tajniku gosp. Franu Žiški. Plemenitim darovateljima i sakupljaču koji su se opetovano lijepim novčanim darovima sjetili društva budi izrečena najusrdnija hvala.

Bugarska škola u Budimpešti. „Glas S. H. S.“ javlja, da je u Budimpešti bila otvorena bugarska škola. Otvorenju prisustvovalo je osoblje bugarskog konzulata zatim bugarsko-madžarsko društvo i mnogo drugih odličnika madžarskih. Prostorije za školu dalo je gradsko poglavarstvo. — Pa da nisu Madžari originalni ljudi! Zatvaraju škole nemadžarskih naroda, koji u Ugarskoj broje preko polovice pučanstva, a otvaraju bugarske za ono nekoliko djece bugarskih prodavača paradajza. — Nama pako saopćuju, da će doskora biti osnovano u Beču arnautsko sveučilište. Možda! Čestitamo!

Trocki — prehrambeni diktator. „Národní Listy“ javljaju, da je Trocki bio imenovan diktatorom za prehranu. Te su mjere, prema vijesti iz Kodanja, jamačno priprava za slučaj, da Nijemci opkole Petrograd.

Interpelacija dr. Korošca i Fona proti višem policijskom povjereniku Casapiccoli. Da nijesmo samo mi imali višeg policijskoga povjerenika dr. Miekuša u Puli, već da je bilo sličnih činovnika i u drugim mjestima naših pokrajina, dokazuje interpelacija dr. Korošca i Fona, koju čitamo u „Slovenskom Narodu“ od 27. veljače. Ovaj je gospodin dao zatvoriti odvjetničkog koncipijenta dr. Vladimira Knafliča na originalan policijski način. Dao je patvoriti brzojavku, s kojom je Knafliča pozivao neki Slavko na sastanak u jednu kafanu, u koju uopće nije nikad zalazio. Ma da dr. Knaflič nije bio tako neoprezan, da bi zapao u tako primitivnu policijsku mišolovku, bio je ipak uapšen, kad se je prikazao u ulici, u kojoj se nalazi ona kafana. Posve je jasno, da je dr. Knaflič bio posve nevin, i da kućna premetačina nije imala baš nikakva uspjeha. Ali morao je i on, da prepati sve one muke, koje je moralo da prepati hiljade i hiljade nevinih sinova našega naroda, kad su bez razloga bili pozatvarani i tjerani od suda do suda, od tamnice do tamnice.

Kako li se mijenjaju vremena. U Berlinu izlazi list, koji nosi ime „Russkij Vjesnik“ (Russischer Bote). Taj list ima tešku zadaću, da tumači čitateljima, ruskim zarobljenicima, za koje je izdavan, istoriju svjetovnog rata sa stanovišta njemačkog domoljuba, nestranačkog i koji se podigao nad nacijonalne strasti. Ali urednik tog lista vrši svoju zadaću, kako pišu „Narodni Listy“, izvrsno. Lanjske godine, negdje prije Božića, kad su se grof Czernin i dr. Kühlmann u Brestu Litovskom bratimili s boljševičkim izaslanstvom, tumačio je berlinski „Russkij Vjesnik“ (izlazi triput na tjedan) boljševičke ideje, koje da potječu od Marxa, veličao je boljševike i njihovu vladu, koja da je izvrsna, i kako li rijetki, talentirani, svestranski izobraženi ljudi u njoj sjede. A tek kako genijalna bijaše misao sklopiti primirje, pa onda započeti pregovaranja o miru! Kako li su to boljševici sve divno udesili i okrenuli ledja antanti, koja ih kušala zavesti. Ukratko: u Rusiji nema čovjeka nad boljševicima! — Ali vremena se mijenjaju. Isti list sada, prilagodjujući se prilikama i dogodjajima, donese dne 21. veljače opširan uvodni članak, u kojem dobivaju dobri, mili boljševici nadimak: „Ruski bokseri“, oni da sad ustadoše u Rusiji, kao ono bokseri u Kini, ali zato ih ekspedicija evropskih država dolično kazni. Sada boljševici ubijaju mirne njemačke gradjane u Rusiji koji vape za njemačkom pomoći, a Njemačka mora da im u pomoć priskoči. Lenin i Trocki su u naručaju antante, a njemačka ih vojska mora zato kazniti. A sigurno da prate Nijemce na tom putu simpatije čitave Evrope, samo da dobar dio njezin neće da toga javno priznade . . .

Svijet bez Nijemaca danas je istina teško si predstaviti, ali bilo je doba, i bili su ljudi, koji nijesu mogli da si predstave bez njih nikakvo doba istorije. Njemački dramatičar, liričar i romanopisac K. v. Lohenstein u svojem romanu iz njemačkog starog vijeka „Arminius und Tchusnelda“ (izdano godine 1689./90.) tvrdi, da bi Rimljani, osobito Caesar Pompeius, Antonius, Augustus, isto tako kaošto ni Grci, osobito Aleksandar Veliki, dalje pobjedonosni Hanibal, Amazonke, Samnićani i Luzitanci i gotovo cio svijet, bili išta znamenito učinili bez savjeta i pomoći Nijemaca, tako, da su služba hrabrih Nijemaca svagdje kao temelj, na kojemu su najslavniji Evropljani, Azijati i Afričani izrasli iz čovuljaka u orijaše.

(„Nar. Listy“.)

Prosvjeta.

Književna objava. Izašla je II. knjiga Djela Vladimira Nazora, koja sadrži definitivno izdanje Lirike I. (1890.—1910) Cijena K 3·60, a uvezano u pravo platno K 5·60. U pretplati stoje prve četiri knjige „Djela“ samo K 11·50, a uvezano u platno K 19·50 Uvezano izdanje mogu dobiti samo pretplatnici. Narudžbe i pretplate šalju se na adresu: Dr. Branko Vodnik, Zagreb, Akad. trg 4.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ans. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, ponedjeljak 4. ožujka 1918.** Broj 955

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Na Piavi više neznatnih napadaja vatrom. Od jučer o podne spriječava u gorju jako padanje snijega svaku bojnu djelatnost. U Podolju su austro-ugarske prednje čete osvojile poslije kratkog boja Šmerinku. Kod osvojenja Gorodeka predalo se je zapovjedništvo jednog sibirskog zbora i zapovjedništvo pješadijske divizije. — Jučer je primirje sa Rumunjskom bilo otkazano. Na to se je rumunjska vlada izjavila pripravnom, da na novo pregovara o primirju, kojim bi pregovaranjima imala slijediti mirovna pregovaranja na temelju uvjeta, postavljenih od središnjih vlasti. — Pogiavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Zapadno od Lombarzidija zarobismo više Belgijanaca. Brandemburške naprajne čete dopremiše sa izvidničke navale kod Neuwcastle-a 66 Portugalaca, medju kojima 3 časnika. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Francuske kumpanije napadoše na veće, poslije višesatne priprave vatrom, naše položaje kod Corbenyja; suzbite su u protuudarcu. U Champagni je bojna djelatnost privremeno oživjela u bojnim odsjećima od 1. ožujka. — Istočno bojište. Bojna skupina princa Leopolda bavarskoga: Operacije, započete poslije izmaka ugovora o primirju, dovedoše do velikih uspjeha. Čete g.-o. Kirchbacha projuriše su, da podupru nevoljno pučanstvo, u pobjedonosnom pohodu Livonsku i Estonsku, praćene od dijelova preko smrznutog Moonsunda napredujuće posade baltičkih otoka te od estonskih pukovnija. Reval i Dorpat su osvojeni. Druge čete stoje pred Narvalom. Vojske g.-o. pl. Kirchbacha i g.-f.-m. pl. Eichhorna osvojiše, nezadrživo prodirući preko Dvinska i Minska, poslije ljutih bojeva Pskov te Polock i Beresov. U Dobrujskom sjediniše se poljske divizije. Dijelovi Linsingenove bojne skupine su sporazumno sa ukrajinskom vladom iza mnogostrukih bojeva otvorili željezničku cestu preko Sunlnicza i Rjesice na Dnjepru do Gomele. Druge divizije, pod vodstvom generala Knaerzera, slomiviši neprijateljski otpor, pročistiše od neprijatelja željeznicu, koja vodi u Kijev i željezničku prugu Kijev-Šmerinka. Dne 1. ožujka osvojen je Kijev u društvu sa Ukrajincima. Njemačke i austro-ugarske čete unidjoše u Šmerinka. — Nije još ustanovljeno, koliko od prilike iznaša neprijatelju oduzeti plijen. U koliko ima o tome vijesti, nalazi se u našim rukama: 800 zarobljenih časnika i 57 000 momaka; na plijenu: 2.400 topova i preko 5.000 strojnih pušaka, više hiljada vozila, medju kojima preko 500 automobila i 11 oklopljenih automobila, preko 2 milijuna topovskih taneta i 128.000 pušaka, 800 lokomotiva i 8.000 željezničkih vozova. K tome pridolazi plijen iz Revala t. j. 13 časnika, 500 momaka, 220 topova, 22 lijetala i mnogo željezničkog materijala. — Mackensenova bojna skupina: Jučer je otkazano primirje sa Rumunjskom. Nato se je rumunjska vlada izjavila spremnom, da na temelju uvjeta, stavljenih od središnjih vlasti, započne nova pregovaranja o daljnjem primirju. Ovom bi primirju imali slijediti mirovni pregovori. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Petrograd, 1. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: O pitanju, da li mir ili rat, izdalo je vijeće pučkih povjerenika okružnicu. Sovjet dobiva iz svih djelova Rusije, u glavnom preko sovjeta i političkih organizacija, odgovore. Većina brzojavnih se odgovora izjavlja za mir. Kronstadtsko je gradsko vijeće za rat. Nekoliko sovjeta zahtjeva, neka se sazove sveopća skupština, da se raspravlja o predmetu. „Pravda" smatra činjenicu veoma značajnom, da pristaše mira traže ipak organizaciju crvene vojske.

Petrograd, 2. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Izvršujući glavni odbor proglasuje, da su glasine, e pučki povjerenici namjeravaju zapustiti Petrograd, neistinite. Oni će ostati u gradu, da priprave sve za obranu grada. Pitanje će napuštenja glavnog grada postati aktuelnim tek u zadnjoj fazi, u očigled skrajne pogibelji, koja medjutim ne postoji.

Mir sa Rusijom potpisan.

Beč, 3. Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog od 2. t. m.: Tijekom današnjeg dana vršile su se rasprave izmedju predsjednika i pojedinih članova savezničkih i ruske delegacije. Naredna će se plenarna sjednica obdržavati u nedjelju, u 11 sati prije podne.

Beč, 3. Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog: Posebno izdanje dozvoljeno: Mirovni je ugovor sa Rusijom, sa dodatnim prijedlozima, bio potpisan danas, dne 3. ožujka, u 5 sati poslije podne.

Nijemci pred Petrogradom.

Stockholm, 2. Iz Kronstadta prispješe u Petrograd mornarička odjeljenja, da štite glavni grad Rusije od njemačke provale.

Ženeva, 2. Pariški listovi primaju iz Petrograda vijest, da su Nijemci zaustavili prodiranje proti ruskom glavnom stanu.

Pariz, 2. Prema nekoj petrogradskoj brzojavci ovdješnjih listova vidjeni su u blizini glavnog grada njemački konjanički odjeli.

Zurih: 3. „Neue Zürcher Zeitung" javlja: Očekuje se, da će boljševici bez boja isprazniti Petrograd. — „Zürcher Morgenzeitung" javlja, da su njemačke čete sa triju strana prodrle u petrogradsku guberniju te da su već prekoračile glavnu cestu.

Pregovaranja u Bukareštu.

Berlin, 2. „Vossische Zeitung" piše, e se može smatrati, da su se pregovaranja u Bukareštu izjalovila. Čini se, kao da je odgovor kralja Ferdinanda na predlog četvornog saveza bio nezadovoljiv. Kühlmann i grof Czernin otputovaše iz Bukarešta. — Prema vijestima iz bečkih krugova ovi navodi „V. Zeitung" ne odgovaraju činjenicama. Još nije došlo do preloma pregovaranja sa Rumunjskom, premda bečki službeni krugovi nijesu polagali u ova pregovaranja bogzna kakvih nada. Krivdu na tome nosi Rumunjska, koja, ne obazirući se na današnji položaj, zahtijova, da joj se odstupe dijelovi monarkije. Sada ima odlučujuću riječ kralj Ferdinand, koji još nije odgovorio na Czerninove predloge. Pošto će ali rok za odgovor isteći u nekoliko sati, to će se naskoro doznati, kakvo stanovište zauzima kralj Ferdinand prema zahtjevima središnjih vlasti.

Monakovo, 2. Vijesti, da su se mirovna pregovaranja sa Rumunjskom izjalovila, čini se, da odgovaraju istini i to obzirom na riješenje pitanja pripadnosti luke Konstanca, koju Bugari zahtjevaju za sebe, pitanja zasiguranja transilvanskih granica i obzirom na činjenicu, da Nijemci zahtjevaju, neka Rumunjska preuzme trajne obveze obzirom na industriju petroleja. Ministru-predsjedniku Radoslavovu blizu stojeći listovi pišu, da će pregovaranja veoma malo trajati, jer se neće dozvoliti, da se Trockijeva igra opetuje.

* **Iz Hrvatske.** Listovi javljaju da je stigao u Zagreb predsjednik Jugoslavenskoga kluba dr. Korošec, te da je već konferirao s članovima kluba Starčevićeve stranke. Time se je aktivno započela organizacija narodne snage. Dr. Korošec ima da dade direktivu politici, koju će voditi odsele jugoslavenski političari u Banovini. Istodobno se obdržavala sjednica hrvatsko-srpske koalicije, koja je dugo trajala. Uspjeh ni jedne ni druge nije još za sada poznat.

* **Iz njemačkog državnog sabora.** Državni je sabor zaključio prvo čitanje proračuna, koje je bilo upućeno glavnom odboru i odgodilo se do 12. ožujka.

* **Pokušani atentat na njemačko poslanlštvo u Bernu.** Bernski listovi javljaju, da je putem paketa, poslanog poštom, bio pokušan atentat proti njemačkom poslaništvu u Bernu. Atentat je osujećen opreznošću poslaničkog osoblja. Redarstvo je ustanovilo, da se je pošiljkom sa fosforom kušalo zapaliti zgradu, da pošiljka potječe od ruke vještaka i da bi kod neopreznog rukovodjenja mogao buknuti požar.

* **Talijanski izvještaj od 2. t. m.** Radi nepogodnog je vremena bila jučer bojna djelatnost na čitavoj fronti neznatna. Naše su ophodnje otele neprijatelju na visoravni Asiaga oružja i municije. Jedna je francuska ophodnja prešla rijeku Piave te dopremila nekoliko zarobljenika.

Političke vijesti.

Što je sa mirom?

Pod tim naslovom piše praški „Venkov" u svom uvodniku: „Oštrim željeznim prutovima imalo bi se išibati one, koji su ovaj rat izazvali". govorili su stari Rimljani, na početku prvog gradjanskog rata i to pripominjali: „Lako je rat potpiriti, teško zaustaviti". Istina je zadnjih riječi i današnjim istinom. Rat bjesni već preko tri i po godine, a nitko jošte ne zna, kad će zapravo biti dovršen. Svih proročanstva, da čovječanstvo ne će dugo više snesti te borbe, nestaje; raspliniuše se u ništa. Upravo se sada povratio izvjestitelj „Vossische Zeitung" sa zapadnog bojišta, te na široko opisuje, koliko li je tam vojnika u prvoj liniji, koliko ogromnih pričuva, kakvih li ogromnih topovskih kola, kakvih li zaliha strijeljiva. Sve, što smo dosad u toj stvari vidjeli, sve će biti nadmašeno! A takove priprave na užasnu bitku čine se, vele, na obim stranama. Čuda li, da nam taj izvjestitelj ne nabraja, koliko će mrtvaca zahtijevati taj novi boj, ta strašna borba. A medju svim tim, ozivlju se državnici ratujućih država, križaju se nad užasnim ubijanjem ljudi i govore o potrebi sveopćeg mira. Ali tim se govorima ništa dosad u toj žalosnoj drami ne umanjuje, a niti ne odstranjuje. Još najbrže da se takovim govorima taj užas samo produžuje! Što vrijede za nas riječi o miru, kad stojimo pred novom katastrofom na zapadnom bojištu, koja svojim zamašajem i svojim užasima ima da nadmaši sve dosadanje bojeve? Kako možemo da poravnamo izreke o neophodnoj potrebi mira s tom drzovitom zbiljom?! A gdje je pak jamstvo, da će to biti već posljednji boj, koji se sada pripravlja? — Nigdje! Iza njega može slijediti borba za borbom, čim dalje, tim više ludja i užasnija... Takav je u zbilji položaj! Državnici govore, a vojnici se bore. Mislilo bi se ipak, da će odmah iza mirovnih govora slijediti i mirovni čini, ali medjutim vidimo samo nove grozničave priprave na nova kryoprolića. Tko ima da protiv toga protestuje?! Širokim se masama to onemogućuje! — Svaki iskaz slične vrste proglašuje se veleizdajstvo. — Što se ima dakle dogoditi?! Da li se je moguće nadati, da će se te prilike doskora promijeniti, te da će u istinu mjesto pukih govora nadoći čas iskrenog pregovaranja? — Tu smo eto pred pitanjem, koje mora biti već jednom ozbiljno riješeno. Odjekoji vapi za mirom, a mir je još uvijek daleko, možda još i dalje, negoli bijaše ikada prije! — Istina, dobismo vijesti, da Njemačka Rusiji diktira mir. Ali mirovni su uvjeti tako tvrdi i podmukli, da ih se i sam vladin pristaša, vodja njemačke socijalne demokracije, Scheidemann, prestrašio. Rekao je u njemačkom rajhstagu, da će Njemačka mjesto mira i prijateljstva na istoku postići baš obratno. Dalje je kazao: „Pokušaj, sklopiti mir na zapadu kaošto sa Rusijom, bila bi kušnja snage, koja je opasna i za Njemačku. Takav bi mir promijenio svijet u strašni vojnički tabor. Svijet bi opet išao spavati s puškom u ruci. A onda bi se ostvarili boljševički snovi, i došla bi svjetovna revolucija".

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Glavna skupština „Slovenske Matice", koja se obdržavala dne 28. prošlog mjeseca u Ljubljani, ne bijaše, kako se očekivalo, ni burna ni živahna — ne, dapače ni srdačna ne bijaše. Nad njom je lebdio kao Damoklov mač — službeni „befel", „warnung" što li, što je svako osjećao. Nekoliko je puta zavladao u dvorani muk. Ledenim riječima, bez krvi, bez boje, otvorio je potpredsjednik vitez Grasselli skupštinu. Nije se našlo nikakve tople srdačne riječi za prošla ljeta, za patnje članova „Matice Slovenske", za patnje njezinog predsjednika i za pokušaj ubijstva društva. Nije se našlo tople riječi, jer se je nije smjelo naći. I kad su bile sve formalnosti dovršene, kad je bilo rečeno i zaključeno, da će pristojbina za „Maticu Slovensku" iznašati od sada 8 kruna godišnje za članove prinosnike, a 200 kruna za zakladatelje, jer su troškovi i izdaci užasno poskočili, što se i brojkama dokazalo, kad novi odbor bio gotovo jednoglasno izabran (glasovalo je 769 osoba) — a u dvorani je zavladala grobna tišina, digao se Ivan Hribar i upitao, je li istina, da je od oblasti naloženo, neka se o politici ne raspravlja. Potpredsjednik je vitez Grasselli izjavio, da on nema nikakve naredbe, a niti naloga, jer da vlada ipak nije tako neoprezna, da im izdade naredbe, samo da je bio upozoren, da je u interesu „Matice Slovenske" izbjegne svakoj raspravi o političkim pitanjima i uopće svakom razgovoru, koji bi mogao biti u dodiru s politikom. Tomu da će on drage volje udovoljiti, jer da se radi o opstanku „Matice Slovenske". Hribar je na to odvratio, da na žalost mora zadovoljiti samom konstatacijom, da nije usred „opomene" vlade na današnjem sastanku moguće govoriti o prošlosti društva i njegovom budućem djelovanju. Na to je opet zavladala duga, teška i nesnosna tišina, do kojeg potpredsjednik zaključio zbor riječima: Izabraste nove vozare; mislim, da ne mogu zaključiti važnog ovog općeg zbora ljepše, nego uz želju, neka „Slovenska Matica" bude srećna i mogućna, i neka joj bude sudbina milija. (Povik: To je već politički!) Novim vozarima neka se posreći ustrajati s vozom na pravom putu, kako bi se ostvarila moja želja: „Slovenska Matica" vivat, crescat, floreat! Skupštinari se na to razidjoše...

*

Češko-madžarski spor. Ovih je dana došlo češko-slovačko pitanje u raspravu u ugarskom odsjeku za izbornu reformu. „Venkov" saznaje o tom

ove potankosti: Zastupnik je Andor Kozma, koji je izabran u čisto slovačkom kotaru, rekao, da makar osjećali niži slojevi slovačkog naroda patrijotski, ipak će pasti žrtvom češkim agitatorima, ne stane li se tomu na vrijeme na put. Dio slovačke inteligencije, rekao je on, već je davno češki, a taj je dio pripravan, da smjelo i okretno potpiruje mržnju proti Madžarima, kaošto pri izborima u državni sabor, tako i pri izborima u općine i županije. Zato grozi Ugarskoj ne slovačko nego češko pitanje, jer češki jezik tamo nenadano potlačuje slovački. Ovi slovačko-češki zastupnici, kad se ne bi na vrijeme zauzelo stanovište protiv toga, ne bi nipošto u austrijskoj, nego baš u ugarskoj zastupničkoj kući besramno zahtijevali pripojenje 13 županija k Českoj. Zato je neophodno potrebno, veli govornik dalje, da se promijeni ustanova osnove, koja se tiče aktivnog i pasivnog izbornog prava, te da se ostvari samostalna madžarska vojska, a policija da se osobito s obzirom na narodnosna područja dobro organizuje. Iznesao je izjavu, koju dadoše slovački vodje u češkom listu, u kojoj se veli „češka deklaracija je radostan pojav i ona je simpatična; mi osjećamo jedno sa Česima, deklaracija je vanredni politički potez na šahu prema madžarskoj državi. Zahvalni smo češkoj braći, da danas sva Evropa govori o zaboravljenom slovačkom narodu. To je češka zasluga“.

•

Iz Poljske. „Kurveru Codzfennemu“, što izlazi u Krakovu, saopćuje bečki dopisnik: Poluslužben organ ministarstva izvanjskih posala „Polnische Pressagentur“ podaje informacije, da će se uredjenje granica Poljske i Ukrajine opirati eventualno o liniju Buga. „Venkov“ piše: Bug je pritok Visle i istočna granica Holma, koji na zapadu graniči s rijekom Wiepr. Kad bi dakle Bug postao granicom izmedju Poljske i Ukrajine, značilo bi to, da će se cio Holm, koj je kod Poljaka izazvao takovo ogorčenje, biti pripojen budućoj poljskoj državi. No cijela ta vijest, po svojoj stilizaciji, ne čini se istinitom. — Krakovska „Nova Reforma“ prima od neke skupine Poljaka-zarobljenika, koji su rodom iz Holma, a sad živu u taborištu u Eibiswaldu u Stajerskoj, pismo, u kojem oni prosvjeduju proti pripojenju Holma Ukrajini. Oni vele, da oni nijesu kod kuće vidjeli nikakvih Ukrajinaca, da ih ni ne poznaju. Holm da je poljska zemlja, dio poljskoga kraljestva. Njihov je „jezyk ojcysty“ (očinski jezik) poljski, a ne ukrajinski. Ukrajinski vojnici da se sada veselo pripravljaju na odlazak u domovinu, a oni poljski vojnici iz Holma da ne znadu kamo. Oni da mogu živjeti jedino pod krilima bijelog orla. Na koncu vele: „Mi hoćemo da se vraćamo u Poljsku, pod poljsku vladu, koja je otkupljena poljskom krvi. Strašna je naša muka, jer ne znamo što da učinimo“. — Grad Lodž mora da plati njemačkoj vladi radi svog držanja globu od 100.000 maraka.

Na putu u borbu.

„Uvjeren sam, da će nakon dugih i krvavih bojeva, Slaven, kao konačni pobjednik, postupati sa svojim neprijateljim velikodušnije nego li je to činio Rimljanin, German i Mongol.“

Palacky: „Moja zadnja besjeda.“

Kad je jedan izmedju najznamenitijih čeških ljudi, auktor djela „Labirint svijeta“, Jan Komensky, morao da na početku križnog puta, što ga je imao češki narod iza bitke bjelogorske da prevali, morao da ostavi domovinu i traži utočište u progonstvu po tudjim državama, rekao je veliku riječ: „Vjerujem, narode moj mili, da će uprava tvojih stvari doći opet u ruke tvoje“. Rekao je to takovim prirodnim uvjerenjem, da češko srce nosi još dandanas te riječi u sebi kao dragu baštinu, koja će ipak jednom doći do vrijednosti. I češki zastupnici pozivaju se na svojoj konstituanti dne 6. siječnja na riječi svojih predja, i u manifestu češkoga naroda navadjaju stanovište, koje je češki narod bio zauzeo za vrijeme njemačko-francuskog rata godine 1871. — I koliko mi probirali češku povijest, uvijek nalazimo Čehe u borbi za svete ljudske ideale: istinu, pravdu i slobodu. Kao sunce čista blistaju se u povijesti te borbe sveta imena mučenika, mislilaca, kulturnih radnika i nepobijedivih „božjih bojovnika“, u borbi za pravednu češku stvar. I današnja češka politika ima svog oslona u prošlosti. Česi nijesu bili izdajice svoje domovine, oni su se borili za svoju stvar proti cijelom „kulturnom“ tadanjem svijetu, proti rimskome carstvu i rimskome papizmu, jer je to obadvoje vodilo proti Českoj križarske ratove. I čas je u toj borbi češki lav stajao visoko, kao pobjednik, čas je opet bio potlačen na zemlju, mrcvario i izdisao, ali uvijek ponosan i svijestan, da je njegova borba, borba za pravednu stvar, koja mora pobijediti — Mi, hrvatski dio jugoslavenskog naroda, imamo drukčiju povijest. Naša je povijest istina junačka, „samo velik zbor pjesama“, jer je naša prošlost puna borbe, puna krvi, stradanja, ali i puna teških razočaranja. Naš je narod bio vjeran narod, koji se borio hrabro za državu i dinastiju, i svojim životima štitio zapad, koji se dotle duševno razvijao. Ali nagrada za njegovu požrtvovnost nije nikad bila dostojna njegove borbe. Vjernost je našega naroda bila plaćana nezahvalnošću, proganjanjem, osudjivanjem, tamnicama i vješalima. Na žalost je to bičevanje, dobro osnovano, uvijek onda popuštalo, kad je opet bila potreba našega naroda... I tako smo živjeli stoljeća, uvijek očekujući milost od krvnika. Ovdje, ondje pojavio se gdjekada slobodniji duh, ali uvijek osamljen, te bi onda doskora opet zamro. I prolazila su desetljeća i stoljeća, a mi smo čekali, dogovarali se, popuštali. Nije to bio ni život ni smrt, bilo je neko neprirodno umjetno mrtvilo, u koje bi naš narod iza svakog pritiska zapadao. Nikad nije naš narod poput češkoga vodio otvoren boj na život i smrt proti tiranu, i nikad nije naš narod bio hametom poražen, kaošto i češki. Zato i nije nikada mogao da ustane preporodjen, jer je uvijek živio istim mrtvačkim životom. — A i iz krvi prolivene, Nov se porod snažni diže — Mirko kano sure stene! — (Milan Gortan: 30. travnja.) A sad reć bi, da je taj čas nadošao. Odluka će pasti. To osjećaju svi: i mi i oni. Samo, da se oni te odluke plaše, dok se mi nasuprot čvrsto nadamo. Naša štampa, t. j. ona u Hrvatskoj, najavlja takodjer tu odluku i alternativu, pred kojom stojimo: Otvorena borba na život i smrt, koncentriranje svih sila za jednim stalnim ciljem, koji vodi ili do pobjede ili do poraza, ili pak popuštanje, sklapanje novih sramotnih kompromisa, novo robovanje, koje se ima protegnuti u beskonačnost. Hrvatski narod treba da odabere, a i odabrao je već, kako se čini, ono prvo: Pobjeda ili poraz. I jedno i drugo donijet će nam spas. Budemo li poraženi, ostavit ćemo časnu uspomenu, ostavit ćemo utrt put mladjem naraštaju. — Ali ipak, konačna je pobjeda naša, hrvatska, jugoslavenska, jer je to pobjeda istine nad laži, pobjeda pravde nad podlosti, pobjeda prave čovječanske kulture nad barbarstvom. Razvitak u historiji ne pozna skokova.

U čvrstom osvjedočenju, da uskrsnuće mora doći, nastupamo i mi ponovno svoj križni put!

Mirko Morsky.

Domaće vijesti.

O novo osnovanoj aprovizacijonoj komisiji za Istru, primamo: Zastupnici svih istarskih općina izabrali su na sastanku u Kozini dne 24. siječnja jedan odbor, kojemu bje dana zadaća, da poduzme sve korake, koji bi vodili k poboljšanju aprovizacionih prilika u Istri, i da učini sve moguće i potrebito, e bi se uspjelo postignuti separaciju aprovizacije za Istru od zemaljske aprovizacijske komisije u Trstu. Taj odbor zamolio je sve kompetentne oblasti u Beču i u Trstu, da bi živeži a osobito meljiva za Istru bili doznačeni i transportirani sa što moguće većom točnošću i brzinom, i da bi meljiva za Istru bila otposlana izravno istarskom uredu za nabavljanje živeža. Da li će ove oblasti htjeti i moći odgovoriti ovim molbama odbora, moći će se lako opaziti u buduće. Jedna od glavnih zadaća tog odbora bila je organizacija aprovizacije, osobito pak ustanova reda za nabavljanje živeža, imenovanje eksekutivnog odbora i ekonomskog vijeća. Zastupnici istarskih općina držali su se kod biranja osoba, koje su pozvane da služe u korist pokrajine, principa, da ove poznaju natanko potrebe pokrajine i da su u stanju, da pružaju uredu za nabavljanje živeža točne informacije o mjesnim prilikama pojedinih kotara pokrajine. U spomenutom sastanku u Kozini izabrani odbor opunovlastio je zemaljsku upravnu komisiju Istre, da imenuje članove eksekutivnoga odbora i ekonomskog vijeća, što je ona učinila razaslavši odnosne dekrete. Kod biranja obaziralo se na socijalne i narodne prilike Istre. Do promjene ovdje spomenutih eksekutivnih organa moći će doći onda, budu li interesi i prilike zahtijevale, budući da je želja koliko zemaljske upravne komisije Istre toliko u Kozini izabranog odbora, da se po mogućnosti dodje u susret svim opravdanim željama pučanstva Istre. Opaža se konačno, da osim 14 članova gospodarskog vijeća ureda za nabavljanje živeža zamoljeni su takodjer i istarski zastupnici na parlamentu, da sudjeluju kod njegovih sjednica.

Upisivanje učenika u srednju školu. Roditelje onih učenika c. kr. gimnazije, c. kr. realke i c. kr. realne gimnazije, kojih djeca se sada nalaze u Puli ili kojih će se djeca u kratko vrijeme povratiti, pozivlje c. kr. tvrdjavni komesar, da se prijave još tijekom ove sedmice izmedju 10—12 sati prije podne i 2—4 sata popodne kod c. kr. kotarskog školskog nadzornika Bazilja Bearza (c. kr. kotarsko poglavarstvo, III. kat, vrata broj II.).

Zabava u dobrotvorne svrhe. Učenici i učenice talijanskih škola priredjuju u srijedu, dozvolom tvrdjavnog povjerenika, ponovnu zabavu u dobrotvorne svrhe. Čist će prihod djelomično ići u korist odbora gospodja za ratnu pripomoć, djelomično potpornom odboru, a djelomično u korist zaklade za siromašne učenike iste škole. Zabava započimlje u 5 i po sati popodne.

Normativne dnevnice za poljodjelske radnike. U smislu naredbe c. kr. ministarstva za poljodjelstvo od dne 31. siječnja 1918 L. D. Z. br. 37, odredjuju se slijedeće normativne dnevnice za radnike, što ih općina odredi za poljodjelske radnje na tudjim zemljištima. 1. Bez hrane: Težacima K 5·— dnevnice, težakinjama i djeci do 16 godina K 3.50 dnevnice. 2. Sa hranom: Težacima K 2.— dnevnice, težakinjama i djeci do 16 godina K 1.—.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista stigli su slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Antunu Cerovac, trgovcu iz Pazina, medju malenim društvom na dan pusta K 41.—. Tome je darovao gosp. Ivan Banovac c. kr.-živinar K 10.—. Položio je prijatelj naše škole u restauraciji Cozzio K 20.—. Dalje polaže g. Jure Poša K 3.—, a gosp. Mate Poša K 2.—. Ukupno K 76.—; zadnji iskaz K 51.273.43; sveukupno K 51.349.43. Živjeli dični radoljubi! Tiho i neumorno naprijed sve do osnutka naše srednje škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 8601.

Dnevne vijesti.

Riba je našega mora, ali je mi uza sve to ne ćemo jesti. „Domovina“ javlja: Ured za ratnu prehranu izradio je nacrte za opširno ribarenje na Jadranskom moru. Glavna će ribarska postaja biti u Voloskom, gdje će se sagraditi velike sušionice za ribe. Misli se na opširno ribarenje, kaošto je njemačko u Sjevernom moru. Ali Nijemci love ribe slabije kakvoće, dok će naše naprave biti udešene za plemenitije vrste ribe, ali jesti ih ipak nećemo — mi.

Knez Fürstenberg govori u ime „austrijskih naroda“. „Venkov“ piše: Knez Fürstenberg, o kojem nitko ne zna, da li je pripadnik naše ili njemačke države, podao je prošlih dana predlog skupinama gospodske zbornice, neka izjave volju ustrajati uz savez s Njemačkom, te neka izraze povjerenje grofu Czerninu. Stranka je ljevice i sredine predlog primila, dok je strana desnice postigla bitstvenu promjenu. Ali glavno je to, što upravo knez Fürstenberg podaje slične predloge i radi čega to baš u ovo doba? Ta nijesmo čuli, piše „Venkov“, da bi savez s Njemačkom bio uzdrman, radi kojeg dakle razloga se sada izražuje volja austrijskih naroda, da uza nj ustrajaju!

Prosvjeta.

Izdanja „Matice Hrvatske“. Izdanja „Matice Hrvatske“ za godinu 1917. (III. kolo) već su doštampana, pa će se koncem mjeseca ožujka prestati razašiljanje izdanja I. i II. kola uz prinosničku cijenu od K 7·50 sa otpremom i poštarinom, a otpočet će razašiljanje knjiga za godinu 1917. Izdanja I. i II. kola kao i potpuna izdanja godišta 1907. i 1908. ne će se moći više naručivati ukupno, nego će se odrediti cijena svakoj knjizi iz tih godišta napose. Zato se mole svi povjerenici, koji se dosada nisu javili, da to čim prije učine, jer se od 1. travnja ne će više primati prinosnici za I. i II. kolo. Isto se tako mole svi zakladnici, društva, čitaonice itd., koji nisu dosada podigli svojih knjiga, da se izvole bezuvjetno do 1. travnja javiti i označiti točnu adresu, kamo da im se zaostale knjige otpreme. Matica imade još velik broj izdanja I. i II. kola, kao i godište 1907. i 1908. pa se mogu do konca ožujka naručiti uz dosadašnje cijene za prinosnike (K 7·50 s otpremom i poštarinom). Iza toga roka povisit će se cijena knjigama radi sve veće skupoće i silno poraslih troškova oko opremanja. Potanje o izdanjima za godinu 1917., o cijeni kao i danu razašiljanja javit će se u novinama, a povjerenici će se obavijestiti kao i dosada.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi čista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, utorak 5. ožujka 1918. | Broj 956.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih dogadjaja. — U Podoliji napreduju operacije uspješno. Na plijenu klopremljeno je do sad 770 topova i preko 1100 strojnih pušaka i daljnjih velikih količina ratnog materijala svake vrsti. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Naše je jurišno odijeljenje prodrlo u Yseri u neprijateljske crte te zarobilo nekoliko Belgijanaca. Jakoj su vatri slijedile na više mjesta flandrijske fronte engleske navale; bile su suzbijene. Uostalom ograničavala se je bojna djelatnost na topničke bojeve i bojeve minometa u pojedinim odsječcima. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na istočnim uzvisinama Moze djelovalo je privremeno jače francusko topništvo i francuski minometi. Od manjih smo poduzeća sjeverno kanala Rena-Morne, sjeverno Blamonta i južno od Metzerala dopremili 27 zarobljenika. — Istočno bojište: Usljed potpisanja mirovnog ugovora sa Rusijom obustavljene su jučer vojničke operacije u čitavoj Rusiji. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Berlin, 4. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova. Rumunji su prihvatili naše mirovne uvjete.

Iz Rusije.

Stockholm, 3. (D. u.) Prema vijestima iz Finske, bijela se garda približava Jörneborgu. Bijela garda sprema veliku ofenzivu prema Tammersforsu i Helsingforsu. Prijavljivanje u vojsku generala Mannerheima traje dalje. General Mannerheim je odredio, da bude finski jezik službeni jezik u vojsci. Dva su odjeljenja švedskog Crvenog križa prispjela u Wasu, treće je odjeljenje na putu onamo. Vlada nestašica ljekarija.

Stockholm, 4. (D. u.) „Svenska Tel. Byran" javlja iz glavnog stana u Wasi dne 3. t. mj.: Iza žestokog je boja osvojila bijela garda Lavijuste te zaplijenila 2 strojne puške. Kod Mankyja i kod Tavatske fronte nastavlja se žestoka borba. Na fronti Karellen osvojen je iza 8-satnog žestokog boja sa ruskim mornarima kod Hulygane fort Mäděli. Kod Pillniga drži bijela garda iz Borga svoje položaje već 1 sedmicu i po i to usprkos neprijateljskoj premoći. Neprijatelj je do sada imao 200 mrtvih. Bijela je garda do sada imala samo 6 mrtvih i 30 ranjenih.

Mir sa Rusijom.

Beč, 4. (D. u.) Vijest, da je mirovni ugovor sa Rusijom bio potpisan, raširila se je usprkos kasnog sata veoma brzo medju širokim slojevima pučanstva, te je, premda nije došla neočekivano, učinila švuda dubok utisak, koji se je odražavao u izjavama oduševljenja i radosti na ulicama i javnim lokalima. Listovi od ponedjeljka upućuju na svjetsku važnost mira sa Rusijom i na ovim mirom postignute tečevine. Novine ističu članak mirovnog ugovora o izmjeni ratnih zarobljenika, koji će izazvati najveću radost u hiljadama obitelji.

Iz mirovnog ugovora sa Rusijom.

Novi ugovor sa Rusijom odredjuje, da one pokrajine, koje se nalaze zapadno ustanovljene crte, ne pripadaju više pod rusko gospodstvo. U glavnom se radi o crti, uz koju je prije tekla ruska fronta. Iza svršetka je ruske demobilizacije Njemačka spremna da isprazni sva područja, nalazeća se istočno od imenovane crte, osim Livonske i Estonske, gdje će biti uredjena njemačka redarstvena organizacija, dok ne budu dotične zemlje same u stanju, da uzdržavaju mir i red. Točne će granice ustanačiti posebna njemačko-ruska komisija. Rusija mora isprazniti od crvenih garda Finsku, Alandske otoke, Estonsku i Livonsku. Rusija izgubi prema tome Litvu, Kuronsku, Poljsku i Ukrajinu, sa kojom mora da sklopi bezodvlačno mir. Proti Turskoj ne izgubi samo zaposjednuta područja već i Batum, Erdehan i Kars, o kojim će odredjivati Turska sa pučanstvom dotičnih pokrajina. Na isti će način po načelu „samoopredjeljenja" pod njemačkim nadzorstvom izgubiti i Finsku, Estonsku i Livonsku. Poslije ratifikacije mirovnog ugovora moraju se uspostaviti bezodvlačno stare diplomatske i konzularne sveze izmedju Rusije i četvornog saveza. U Istočnom moru i u Crnom moru mora se otvoriti ponorske puteve te se mora započeti sa otstranjenjem mina. Ledeno more ostaje i nadalje unutar zapornog područja njemačkih podmornica. Ratni se zarobljenici moraju uzajamno povratiti. Obadva se dijela odriču ratne odštete. Rusija se mora obvezati, da neće tjerati nikakve propagande protiv sila četvornog saveza i protiv područja, koja su prije rata pripadala ruskom carstvu. O budućoj pripadnosti pokrajina zapadno od imenovane granice, odlučiti će Austrija i Njemačka, saslušavši volju pučanstva. — Ostala sporedna će se pitanja riješiti u posebnim ugovorima.

Pregovaranja sa Rumunjskom.

Carigrad, 3. (D. u.) Veliki je vezir Talaat-paša otputovao na veće u Bukarešt, da sudjeluje kod mirovnih pregovaranja.

Iz njemačkog državnog sabora.

Berlin, 4. (D. u.) Tečajem rasprave glavnog odsjeka o proračunu vanjskog ureda odgovorio je podtajnik barun Busche na izvod zast. Lebedoura, da je dogadjaje na Alandskim otocima izazvalo pozivanje na pomoć sa strane Finske. Finska hoće da pomoću Nijemaca bude gospodaricom nad revolucijom i nad bandama. Sa Švedskom se je pregovaralo o posadi na Alandskim otocima. Švedska se je vlada konačno zadovoljila zaposjednućem Alandskih otoka. U njemačkom novinstvu nije bilo nikakvih vijesti o zaposjednuću ovih otoka, jer se tu radi o vojničkom pitanju.

* **Car je Vilim** podijelio prigodom svršetka operacija na istoku vrhovnom zapovjedniku na istoku gfm. Leopoldu princu bavarskom veliki krst željeznog križa.

* **Lloyd George će odgovoriti grofu Hertlingu,** kako saopćuju „Národní Listy" po „Westminster Gazette". Štampa antantina, osobito engleska, žestoko napada na grofa Hertlinga radi njegovog posljednjeg govora. „Times" mu spočitaju, da živi u mrtvoj prošloj dobi. „Daily Chronicle" veli, da razlika izmedju riječi i čina nije se zaista nigdje očitovala tako silno, kao u protuslovju izmedju govora grofa Hertlinga i postupkom njegove vlade u Rusiji.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 3. t. mj. Neumorna je djelatnost naših podmornica uništila u Canal la Manche i na istočnoj obali Engleske ponovno 22.000 bruto registarskih tona neprijateljske trgovačke mornarice. Medju potopljenim ladjama nalazi se engleski parobrod „Hutemore" od okruglo 5000 bruto reg. tona, krcati engleski parobrod od 6000 bruto reg. tona, 2 tank-parobroda od 5000 i 3000 bruto reg. tona. Naoružani engleski autoparobrod krcat znatnom robom bio je torpedovan iz jake neprijateljske zaštite. Poglavica admiralskog stožera.

* **Talijanska granica** je od 3. t. mj. dalje na cesti Simplon posve zatvorena; po cesti Chiasso mogu vozovi voziti samo sa posebnom dozvolom.

* **Talijanski izvještaj** od 3. ožujka. Na lijevoj strani Val Frenzella izjalovio se je potpunoma u našoj zapornoj paljbi sunak neprijateljske pješadije, ma da je bio podupirt od topničke vatre neprijatelja. Na ostaloj su fronti izvodile obostrane artilerije običnu smetajuću paljbu. Na našoj je strani ova paljba bila trajnija na visoravni Asiago, na strani neprijatelja bila je žešća uzduž Piave i u dolini Dona. Od nekoliko dana ovamo sprječava nepogodno vrijeme svaku avijatičku djelatnost.

* **Vijećanja u New-Yorku.** Kako javlja Reuter iz New-Yorka, razgovarali su jučer lord Reading i japanski poslanik Tanake sa državnim tajnikom Lansingom.

Njemačka socijalna demokracija i boljševici.

Poznato je, kako je ne samo njemačka nego i naša „socijalistička" štampa oduševljeno pratila svaki korak boljševika. Svi listovi od vladinog „Vorwärtsa", vladine „Arbeiter-Zeitung", vladinovskog „Glasa Slobode" „Prava Lidu" pa do vladinovskog „Glasa Slobode" pisahu slavospjeve ruskim drugovima i branjahu ih pred napadajima „buržoaske" štampe. Ali situacija se promijenila. Boljševic, t. j. njihovi vodje, pošteno su izvršili svoju dužnost, i oni vladi više ne trebaju. Sad je i socijalističko-vladinovska štampa, kaošto u Njemačkoj tako i kod nas, promijenila svoje držanje prema ruskim drugovima. Naš dopisni ured raširuje sada članke lista „Vorwärts", i u jednom se od njih veli: U Njemačkoj nije vlada socijalistička, nego gradjanska (?) a to ne može se očekivati, da će iz ruskog telegrama (o ponudi mira) izvoditi drukčije posljedice. Položaj njemačkog militarizma ne će time (provalom u Rusi u i zadržanjem „stanovitih i sigurnih jamstva") oslabiti, nego će ojačati. Boj boljševika proti militarizmu uopće je čudan. (Prije se svakako pjevala drukčija pjesma, op. ured.) Započeo je rasulom ruske fronte. Mi nijesmo tu metodu boja proti imperijalizmu smatrali nikada (?) za pravu, a budući da mi sami nijesmo je htjeli upotrebiti, nijesmo je svakako ni socijalistima tudjih zemalja nikad (? ?) preporučali. Kad p ko boljševici ne imadijahu više ni vojnika ni topova, započeše raspravljati o miru. I tu n jesu zatirali njemački militarizam, nego su ga izravno podupirali. Užas je mogao uhvatiti čovjeka, kako li su oni lakomisleno izručivali ruska područja, i kako su uvijek neizmjernim mirom opetovali: „sve do otcjepljenja od Rusije". Njemački socijalni demokrate ne bi nikada u sličnoj situaciji bili postupali slično. Ti navodno moderni socijaliste ne pokazaše shvaćanja za potrebu održanja velikih gospodarskih područja u zajednici. Boljševici su razagnali konstituantu, koja je predstavljala jedinstvo Rusije, i tek onda, kad su sami posvema uništili sve moralne sveze države, promisliti su to i nastupili nasiljem proti Finskoj i Ukrajini, ne zato, što su te zemlje otpale od Rusije nego od revolucije. Te zemlje pak tvrde, da one uopće ne otpadoše od revolucije, nego jedino nemaju shvaćanja za boljševičke revolucijonarne metode, i time gradjanski rat, osobito rat s Ukrajinom, postade ratom za načela. Stvar revolucije ne bijaše time podupirana, ali zato bijaše jačana stvar njemačkog militarizma, koji se je sve to više obraćao proti boljševicima, čim su si više ovi otudjivali skoro sve simpatije. Tako su istrgnuli boljševici njemačkim socijalistima oružje za oružjem iz ruku. Mi smo govorili: Rusija je još uvijek sila. Odgovarali nam: Ta tamo nije više ni čovjeka na fronti. Govorili smo: Pripravljate novi oumazdni rat. Odgovarali nam: Rusi nijesu Francuzi, nemaju tako razvijen narodni osjećaj. Govorili smo: Za Rusiju bi bio gubitak baltijskih pokrajina nesnosan. Odgovorili nam: Ta oni se ih sami odriču. Mi: Ne ćemo dozvoliti da budu uništene tečevine revolucije. Vlada: Pogledajte na te tečevine, jedan socijalistički smjer strijelja na drugog. — Boljševici pak još uvijek ne opažaju, da su potpomogli njemački imperijalizam i onemogućili svaki istinski (?) boj proti njemu. Prestrašeno gledaju na jedno jedino sredstvo, iluzorno i neupotrebljivo: na revolucijonarnu stavku masa. Mi pako nijesmo nikada (?) u njoj vidjeli sredstva za provedenje revolucije najedamput, a još manje za dovršenje započetog rata. Uvijek se govorilo na medjunarodnim sastancima: Budući da revolucijonarna stavka ne može buknuti svagdje istodobno i jednakom snagom, ugrožava najviše onu zemlju, gdje djeluje najprije i najsilnije. To se pokazalo u Rusiji, a njemački puk nema volje da bude na tom putu sada na redu. — Tako njemači socijalistički list. „Národní Listy" k tome pripominju: Istina je tu pomješana time, da se „Vorwärts" čini nevještim i na poseban način sve prekuhava. Ispravno je karakterizovana perverzna taktika boljševika, tako samomorna, da nije moguće priznati njihovim vodećim elementima, koji poznaju Njemačku, a uz to i nijesu Rusi, da su oni postupali bona fide i neznajući, da rade za njemačku vojničku stranku. Ali nijekati, da se strane njemačke socijalne demokracije nije se nikada propovijedala — naravno samo za druge — revolucijonarna stavka i antimilitarizam, i da se nije odanle osobito na Rusiju svim sredstvima djelovalo, a osobito štokholmski izleti njemačkih socijalnih demokrata, da nijesu služili agitaciji medju ruskim proletarijatom, doduše je znakom velike odvažnosti, ali istinom to za to ne će postati. Tvrdi li pak to njemačka socijalna demokracija upravo u tom trenutku, ponunjuje svoju dosadanju karakteristiku još i više: ostaje lijepom u očima njemačke vlade, ali i nastoji opet steći na zapadu sposobnost djelovanja i pregovaranja, gdje na nju naravno gledaju onako, kako to od cijelog svijeta radi svoje igre s ruskim proletarijatom jedino i zaslužuje.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Jugoslavenski klub poslao je koruškim Slovencima ovu poslanicu: „Slovenski Korušci, bez straha u boj za našu deklaraciju, koja stoji na potpunoma zakonitoj podlogi. Svako smetanje odmah prijavite! Jugoslavenski klub: Dr. Korošec. — U „Jugoslovanu" osvrće se Ivan Cankar na izbor odbora „Matice Slovenske", te žestoko napada agitacija za taj izbor. Veli, da tih 40 lica — novih odbornika „Matice Slovenske" (medju kojima nema njega Op. ur.) nije izabrano izmedju književnika, ni izmedju umjetnika, a niti izmedju znanstvenika. Kandidirali su, piše Cankar, za odbor tako zvane „liberalne mladine". Obraća se na to i proti pisanju „Slovenskog Naroda", koji je zahtijevao, da se dade zadovoljština sa strane „Matice Slovenske"

njezinom predsjedniku dr. Ilešiču, koji je radi nje bio progonjen. Cankar, koji je i sam bio interniran, veli, da je dužnost narodnih zastupnika u Beču, da zahtijevaju zadovoljštinu za političke progonjenike. „Slovenska Matica“, koja ima dao bude ognjište za buduću narodnu akademiju i za skorašnje slovensko sveučilište, treba da stupi oko sebe prave književnike i umjetnike, koji će ju preporoditi. — Ljubljanski je knez-biskup dr. Jeglič bio primljen kod cara u audijenciju.

•

Iz Hrvatske. Hrvatski je sabor nastavio svoje zasjedanje 26. februara. Dosada je riješeno nekoliko manjih zakonskih odnova, raspravljeno je nekoliko predloga i stavljeno više interpelacija. Medjutim se glavna debata u ovom zasjedanju, ima voditi u povodu rasprava o dvomjesečnom produženju financijalne nagodbe hrvatsko-ugarske i o dvomjesečnom indemnitetu. — U subotu je prigodom rasprave govorio i zastupnik Starčevićeve stranke prava Peršić, te je medju ostalim rekao: Naša je vlada išla u Peštu, da spriječe zakon o novim ratnim porezima, ali unatoč toga su ti zakoni 23. novembra bili stvoreni. Od tih novih poreza Hrvati ne dobiju ništa. Madžari nas samo na porezu za šećer prikraćuju za milijun i po. Citira izjave dra. Kriškovića o tim zakonima. Stari porezi padaju, a mi od novih ništa ne dobivamo. Slično gubimo i kod poreza na vino. O raspravama i zakonskim osnovama, koje se tiču naše kože, a vode se u zajedničkom parlamentu, trebale bi za informaciju izvješćivati „Narodne Novine“. Tako se Hrvatska prikraćuje kroz godine i godine, otkako postoji nagodba, i kod prihoda Austro-ugarske banke, premda je 1899. obećano u samom saboru, da će i tu svoju kvotu po tangenti dobivati i Hrvatska! Gdje nas Madžari ne mogu oštetiti materijalno, oštećuju nas moralno, šireći madžarštinu, a zapostavljajući hrvatski jezik. To, što se na obveznicama ratnog zajma ne nalazi hrvatski jezik, trebao bi biti ceterum censeo za hrvatsku javnost, dok se hrvatskom jeziku ne dade dolično mjesto. A oblasti naše sile ljude na potpisivanje ratnih zajmova, a ne će da se zauzmu za to, da se i hrvatskom jeziku dade dostojno mjesto. Ako to ne učine oblasti i većina, učinit će to privatnici i naše društvo, koje će se sustezati od potpisivanja ratnog zajma. Govori protiv gospodarstva države. (Konfiscirano.) Ta će se država sa svojim dualističkim sustavom ugušiti u svom mnoštvu papira, a hrvatski će narod doživjeti ipak svoje ujedinjenje i ostvarenje prava svog samoodredjenja. — Galerija je govorniku burno povladjivala, a na to je predsjednik dr. Lukinić dao galeriju isprazniti. — „Hrvatska Riječ“ javlja, da frankovci (koji mimogred rečeno, daruju Madžarima Bosnu, a Nijemcima, što si oni samo zažele, samo da dodju na kormilo), hoće, da se prigodom te rasprave opet pokažu u radikalnom ruhu. — Listovi priopćuju naredbu bana, kojom se proglašuje u kotaru Gračac, Lapac i Udbina prijeki sud, jer da se tamo pojavile razbojničke čete, koje nije unatoč svim mjerama moguće razagnati. — Hrvatski umjetnici priredit će umjetničko veče u korist istarske, dalmatinske i bosanske djece.

•

Pater Zahradnik. „Vossische Zeitung“ prenosi ove stavke iz govora, što ga je češki agrarni zastupnik, pater Zahradnik, izrekao na jednoj izborničkoj skupštini u svom zastupničkom kotaru: „Seljaci, ako imate žita, opskrbite najprije sebe i svoju svojtu, a ako dodje koji povjerenik, pokažite mu vrata. Dolje s vladom, dolje s Huynom, Fürstenbergom, Thunom, Salmom itd. Svi su ovi odviše maleni prema nama. Mi hoćemo čistu češku državu! Još jedno: Nijemce, koji žive medju nama u izbornom okružju, upozoravam, da nas ne izazivaju. Ovdje se ne smije progovoriti nijedna njemačka riječ, ne smiju se čitati nikakve njemačke novine. Ako oni u tom ustraju, bit ću preslab, da uzmognem zaustaviti opravdani gnjev češkoga naroda; onda će poteći krv... A ako se moji duhovni pretpostavljeni usude, da me napadaju iza ledja, bacit ću im svoju svećeničku mantiju pod noge...“ — List se oštro obara na patra Zahradnika i zove ga izazivačem.

•

Prelom izmedju centruma i Poljaka. Berlinski „Tageblatt“ javlja: Prekomjerni zahtjevi, stavljeni u njemačkom državnom saboru sa strane poljačke frakcije njemačkog sabora doveli su navodno do preloma izmedju Poljaka i njemačkih stranaka centruma. Kako se glasa u parlamentarnim krugovima, ne misli centrum više na to, da podupre neosnovane zahtjeve Poljaka. To može imati za poljačku frakciju dalekosežne posljedice, pošto imade centrum veliki utjecaj u poljačkim izborničkim kotarima.

Domaće vijesti.

Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu pozivlje sve pčelare, da odmah prijave broj pčelaca i koliko bi potrebovali šećera za prehranjenje pčela. Ovom je društvu u tu svrhu doznačena malena količina šećera. Šećer taj dijelit će „Posujilnica“ u Pazinu, kamo treba sva pisma i narudžbe poslati.

Dioba živeža aprovizacijone komisije. Danas će aprovizacijona komisija početi dijeliti na karte slijedeći živež: na odrezak I. i II. dva kg. brašna za kruh ili za palentu i 35 dkg. brašna za kuhanje mjesto tjestenina; na odrezak V.: 10 (deset) dkg. julienna; na odrezak VI.: 4 (četiri) jaja; na odrezak VII.: jednu osminku octa. Komisija će na kartu za mast dijeliti: osminku ulja, 6 (šest) dkg. slanine i 6 (šest) dkg. masti, a na kartu za sapun: 10 (deset) dkg. sapuna, četvrt kg. sode, pol kg. soli. Pripadajuću množinu sladora primit će se na kartu za slador. Na kartu za kavu, primit će se osminka kg. kave i 10 (deset) dkg. kavinih surogata. Kod dijelenja navedenih živeža držat će se konsumenti pretpisa i reda. U prodavaonici u ulici Giovia prolungata dijelit će se živež u blizini stanujućim konsumentima na slijedeći način: u utorak, dne 5. t. mj.: br. 1—2000; u srijedu 6. t. mj.: br. 2000 do 4000; u četvrtak 7. t. mj.: br. 4000—6000; u petak 8. t. mj.: br. 6000—8000; u subotu 9. t. mj.: 8000—10.000; u ponedjeljak 11. t. mj.: 10.000—12.000; u utorak 12. t. mj.: 12.000 do 14.000 i u srijedu 13. t. mj.: br. 14.000 i dalje. Istih će se pretpisa i reda držati i oni konsumenti, koji će živež kupiti u prodavalištu V. Alberto u kojega blizini isti stanuju. — Oni konsumenti, koji stanuju blizu prodavališta V. Lissa, imaju se držati slijedećeg reda: u utorak 5. i u srijedu 6. t. mj.: 1—4.000; u četvrtak 7. i u petak 8. t. mj.: 4.000—8.000; u subotu 9. t. mj.: 8.000—10.000; ponedjeljak 11. t. mj. dijelit će se samo pučanstvu iz okolice; u utorak 12. i u srijedu 13. t. mj.: 10.000—14.000; u četvrtak 14. t. mj.: 14.000 i dalje. — Pošto nije bilo moguće, da se u gradu otvore i druga prodavališta, umoljavaju se konsumenti, neka se drže gornjih navoda, kako nebi uzalud trošili vrijeme.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Dne 11. ožujka o. g. biti će opet otvoreni poštanski uredi Strassoldo, Campolongo, Perteole i Šempas i to za sada jedino za pismovnu poštu uključivo službeno i zasebno preporučivanje, te za novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskom štedionicom).

Poštanski promet s Rusijom i Rumunjskom prekinut. Radi prekinuća sveza s Rusijom ukinut je za sada cijeli poštanski promet ratnih zarobljenika za Rusiju i iz Rusije, kao i za zaposjednuti predijel Rumunjske, te iz istog.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 8601.

Dnevne vijesti.

Od špitalja do špitalja! „Čuješ brate, molim te kao i Boga, je l' tu festungšpitalj br. 3“, zaustavio me na ulici, mlad, visok, suh Bošnjak, s medaljama i sušičavim licem. Nije doduše više nikakva rijetkost onako žuto, suvo lice. U modi je to danas. U mirno je doba u modi zdravlje, život, sada u četvrtoj godini rata susrećemo samo takova suva, sušičava lica. Upustih se s njim u razgovor. Priča. Najprije je bio na ruskoj fronti, a onda na talijanskoj pune dvije godine bez odmora, onda je ondje obolio, t. j. počeo je nenadano da pljuva krv. Ali je ipak još dva mjeseca ostao tamo u jarku, u blatu, jer su mu svi govorili, da je u hinterlandu loše. „Nemoj ti na kader,“ govorili mu. Tamo je loše. A na fronti je ipak još čovjek sit, i ako je zamazan, poderan, poluzvijere, polučovjek. No napokon je ipak otišao na vizitu, pa u špitalj, i od onda (od lipnja 1917.) ide od špitalja do špitalja. Špitalj, konstatirung, superbitrirung, arbajtkompanija, špitalj, konstatirung itd., i to se opetuje uvijek, stalno sigurno; i kad prodje konstatirung, zna već da dolazi superbitrirung, pa onda arbajt, a onda opet špitalj! — A kako inače brate? usudih se. — Ma šta ćeš, brate, slabo, slabo. Uputih ga, kamo će, i kuda će najprije u špitalj. — Živ bio, brate, živ mi bio, progovorio je još i otišao, polagano, vukući nogu za nogom, uprćen sa svime, što posjeduje, t. j. „procakom“ (Brotsack) sa nekoliko kefa, krpa, žlicom i gamelom, te jednom košuljom, a možda i bez nje. Nije rekao da li se zove Juzuf ili Jovo ili možda i Ivan. To je i sporedno. Takovih Juzufa, Jovana i Ivana imamo danas veoma mnogo, a nije ni mali broj onih, što su okićeni medaljama i suvim požutjelim licima i što krv pljuju. To je tragedija izigranog naroda. M.

Tko nas je pitao, piše „Domovina“, kad je naša zemlja bila razdijeljena na bezbroj pokrajina, kad su nad nama zagospodarili tudji plemići, sagradili si u našoj zemlji gradove; tko nas je pitao, da li smo sporazumni da nad nama zavlada ovaj ili onaj tudji gospodar. Naša je zemlja komad po komad potpadala pod Austriju. „Domovina“ donosi to ovim redom: Godine 1192. je pripao Austriji gornji dio Štajerske; godine 1240. dio Kranjske; god. 1335. Koruška; godine 1374. cijela Kranjska; god. 1456. Celj i posjed celjskih grofova; g. 1500. Gorička i dio Istre; god. 1699. Hrvatska i Slavonija; g. 1797. dio Istre i Dalmacija itd. Svaki je taj dio došao u ruke posebice i pojedinim gospodarima. Nitko nas nije ništa pitao. Naša zemlja i naš narod bio kao blago, koje se prodavalo pojedinim gospodarima.

Čudne historije. Kad čujemo i gledamo dnevno kako ovaj ili onaj -išić, -ičić, ili -ić ponosno tvrdi, da je pravi čistokrvni Talijan, samo „da su mu ščavunski popovi iskrivili ime“, nijesmo si na čistu, da li imamo te ljude da sažaljevamo, ili da ih mrzimo i preziremo zato. A mi kao narod vrućeg južnjačkog temperamenta naravno odaberemo ovo posljednje. Ne činimo ništa kršćanskog, ni lijepog a ni diplomatskog, ali dugogodišnja nam je borba s jačim elementom narinula i to oružje u ruke. — Ali nijesmo skloni, da se upuštamo u raspravu, da li je to sredstvo dobro ili nije, da li nam škodi ili koristi. Spomenut ćemo, da takovih poturica nema samo kod nas. Ima ih svagdje, gdjegod ima privilegovanog naroda, koji vlada, i potlačenog, bespravnog naroda, koji robuje. Samo što je u najviše slučajeva Slaven onaj, koji se predaje i prigrljuje tudju narodnost, tudji jezik, i započne progoniti narod iz kojega je i on potekao i jezik, kojim je i on kao mališ govorio. Desi se gdjekada da taj renegat igra u svom „novom“ narodu važnu, a negdje i odlučujuću ulogu. Recimo: poznato je, da je pazinski Mrak govorio, a ne varam li se govori još i sada s nekojim svojim rodjacima — slovenski. A sad da se on najedamput (kao rodjeni Slovenac i kao milijunaš obogaćen našim novcem i žuljevima naših ljudi — bi to mogao i morao) izjavi za — jugoslavensku deklaraciju!! Kakva senzacija, kakav preobrat, kakva pobjeda!! Samo da je na žalost to samo predpostavka, a predpostavkom će i ostati, premda to samo po sebi nebi bilo nikakovo čudo. — Ali nije to samo kod nas. Kod Madžara osobito uspijevaju takovi Madžari slavenskoga porijetla. Poznati Košut, madžarski junak, ideal svakoga Madžara, bijaše sin slovačkog oca! A najpoznatiji madžarski pjesnik Petöffi bijaše samo sin oca Petrovića, takodjer ugarskog slovaka. Ne idemo doduše tako daleko kao Nijemci, koji korzikanskog pustolova, Napoleona Bonapartu, naziviju čistokrvnim Nijemcem; mi se dapače ne usudjujemo ni ustvrditi, da su Clam-Martinic i Czernin, češki plemići, samo da ne dirnemo u češki ponos. Česi se jamačno njima ne ponose; nekakvog šukundjeda Clama-Martinica baciše u 17. vijeku iz prevelike odanosti kroz prozor sa drugoga kata gradske vijećnice u Pragu. Da se to nebi dogodilo i njegovom potomku, kad bi možda pokušao da dira u praški „osinjak“, nije moguće reći.

Tko guli? Mi znamo da se danas krade, vara, guli, da se stiče silan novac; naučeni smo da slušamo, kako se dapače samo onima, koji su kadri da u tim nesredjenim prilikama jednim ili drugim načinom steku silan novac, priznaje pravo na eksistenciju i život. Prema tomu, koliko, kako, na koji način i što ukradoše, ocjenjuje se njihova sposobnost, t. j. onaj koji ukrade više, više je i sposoban i ima veće pravo na život. Takav je danas svijet! I to stanje vodi onamo kamo je ruski voz doveo Trocki, ili pak treba to sve iz temelja promijeniti. Što se to dogodi kasnije, to će biti gore. — Pod gornjim naslovom piše celovački „Mir“: „Neki je kmet zaklao kravu. Kožu tešku 42 kg. morao je prodati za 97 kruna 50 para. Istodobno je kupio 1 kg. potplata, i za to je morao platiti 127 kruna. — Bez komentara“.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 9. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Dr. Svetimir Korporić: † Dr. Bogoslav Mažuranić. — Dr. Ivo Politeo: Austro-Ugarska banka. — Dr. Dane Trbojević: Reforma srednje škole. — B. J.: Metode jedne politike. — Smotra: Još o furtimaškoj anatemi; Jedna naša književna i kulturna potreba; O pitanju našega književnog jedinstva. (Dr. D. Prohaska); O našoj književnoj kritici (Dr. Branko Tkalčić); Prve srpske predstave u Beogradu itd. — Listak: Dragan Zoranić: Jedan od stotine.

„Književni Jug“. Izašao je 5. broj nove jugoslavenske književne i umetničke revije sa slijedećim sadržajem: Zatočenik: Nacijonalna književnost. — Aleksa Šantić: Pobednik. — Ivan Cankar: Brlinčkov Miha in Tičkov Grega. — A. Tresić-Pavičić: U kalupu alemne riječi. — Laza Popović: Vankina pripovetka — Ksaver Meško: Pesmi ponosnih. — Zvonko Milković: Na poldanici. Milan Savić: Nešto o Maksimu Crnojeviću. — Niko Bartulović: Paklena. — Djordje Glumac: Crni konjanik. — Dragan Plamenac: Kazalište i muzika. — U pregledu piše dr. J. A. Glonar o Družbi sv. Mohorja: dr. P. Mitrović o Markovoj „Slavistici u Njemačkoj“; N. Bartulović o pesmama Nikolića; Jovan Crčić o St. V. Popoviću i Zdenka Marković o St. Tarnovskom. — Kao umjetnički prilog donaša crteže Jerolima Miše.

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopredaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 6. ožujka 1918. Broj 957.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih dogadjaja. — Operacije, da se uspostavi mir i sigurnost u Ukrajini, razvijaju se kako predvidjano. Rumunjska je prihvatila uvjete središnjih vlasti za primirje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 5. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Živahna izvidnička djelatnost na mnogim točkama fronte. Sjeverno od Reimsa i na istočnim brijegovima Moze bilo je francusko topništvo višestruko živahno. Na istočnim uzvisinama Moze preko dana živahni topnički bojevi. Jaka su francuska odjeljenja navalila na večer na naše položaje istočno od Monillva, ali su bila suzbijena protunavalom. I na lorenskoj fronti te na srednjim Vogezama vladala je jučer pojačana bojna djelatnost. — Istočno bojište: Rumunji su prihvatili naše uvjete. Time stupa primirje s Rumunjskom iz nova u krijepost. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Mir sa Rusijom.

Beč, 5. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bresta Litovskog od 4. t. m.: Izakako je 1. ožujka bio predan ruskoj delegaciji nacrt za mirovni ugovor sa prilozima kaošto i sa državopravnim i političkim dodacima, izjavila je ruska komisija, da se neće upuštati u komisijonalna raspravljanja o tim predlozima. Tijekom poslije podna 1. ožujka stupio je predsjednik ruske delegacije u dodir sa predsjednikom delegacije četvornog saveza te ga je zamolio, neka odredi dan za potpisanje mirovnog ugovora. Sporazumno bio je zato odredjen dan 3. ožujka. Dne 2. ožujka zatražili su nekoji članovi ruske delegacije od delegata četvornog saveza objašnjenja o nekojim točkama nacrta mirovnog ugovora. Tijekom pregovaranja nijesu Rusi izrazili nikakve želje o promjeni nacrta. U plenarnoj sjednici od 3. ožujka, obdržanoj u 11 sati prije podne, pod predsjedništvom austro-ugarskog poklisara Mereya, ispitane biše najprije savjesno punomoći opunomoćenika te pronadjene valjanima. Sporazumno bi ustanovljeno, da će grof Czernin i dr. v. Kühlmann potpisati mirovni ugovor naknadno u Bukareštu. Za tim je ruski odaslanik podao

dvije izjave.

U prvoj se je osvrnuo na odredbu ugovora, sadržanu u zadnjem odsjeku članka 4, koji se tiče odricanja Rusije na okružja Erdehan, Kars i Batum. Izjavio je, da ova odredba ugovora izključuje u sebi promijenu područja a da se ne pita za to pučanstvo, što može prihvatiti jedino uz prosvjed. U svojoj drugoj je izjavi ruski odaslanik izjavio, da je njemački ultimatum pogodio rusku republiku u stadiju demobilizacije, radi čega je ruska republika prisiljena, da prihvati taj ugovor i da potpiše predloženi joj mirovni ugovor. Ovaj mir nije nikakav mir sporazumljenja. Pogranični se ruski narodi stavljaju pod izlikom, da se njima podjeljuje pravo samoopredjeljenja, pod njemački utjecaj. Kod toga se štiti tamošnje vladajuće staleže te jača protu-revolucionarne sile. Na isti način podupire četvorni savez proturevolucionarne sile u Finskoj i u Ukrajini te kod toga teži za strateškim ciljevima. Rusija, koja je silovana uslijed kršenja primirja, potpisuje predloženi joj mirovni ugovor, a da se ne upušta u pregovaranja o njemu.

Odgovor c. i kr. poklisara Mereya.

Odgovarajući na ruske izjave, dao je predsjednik Merey oduška svojem željenju radi ruskih izjava. Vlasti su se četvornog saveza nadale i željele, da se na ovaj dan govori pomirljivo i mirno. Kada ruska delegacija prosvjeduje proti posljednjem odlomku 4. članka, to mora on da upućuje na to, da je ruska delegacija imala prilike i dosta vremena, da o toj točci ugovora pregovara i da radi za promijenu iste. Kada ona u cijelosti prihvaća ustanove ugovora, a da se o njima nije raspravljalo, to ona nema prava, da se pritužuje, već ima da sama sebe zove na odgovornost. Vlasti četvornog saveza moraju uopće odbiti svaku krivnju radi današnjeg položaja Rusije. Pregovaranja u Brestu Litovskom trajala od onoga dana dalje, otkada je potpisan ugovor za primirje te je ruska delegacija imala dosta vremena, da sklopi mir na osnovi u početku ustanovljenih temelja. U ostalom se je o stvari već prije vijećalo. Ako je kasnije Rusija napustila ovaj put, te ako se sada odriče zaključnih vijećanja, to pada zato odgovornost samo na rusku delegaciju.

Odgovor turskog odaslanika.

U dužem izvodu odgovara na to na prvu izjavu gosp. Sokolnikova, turski punomoćnik Hakipaša. Ovaj je uputio na to, da je Turska kroz 4 stoljeća posjedovala okružja Erdehan, Kars i Batum, da je Rusija ova područja silom osvojila i nije Turska, otkada je bila u posjedu ovih područja, nikada odanle agresivne nastupila proti Rusiji. S obzirom na predbacivanja, da se tu radi o aneksiji, upućuje on na sadržinu dotične točke u ugovoru, iz koje proizlazi, da ima pučanstvo ovih područja pravo, da o budućnosti odlučuje o svojoj državnoj sudbini. Ova točka ugovora popravlja nepravdu, koju je prijašnja ruska vlada nanijela Turskoj.

I general Hoffmann govori.

Na predbacivanje gosp. Sokolnikova, da se Njemačka nije držala roka primirja, odgovorio je general Hoffmann uputivši na izjavu držav. tajnika dr. pl. Kühlmanna u plenarnoj sjednici od 1. veljače, prema kojoj je ugovor o primirju stupio iz krijeposti uslijed činjenice, što je Rusija prelomila mirovna pregovaranja. Trocki je ovo saopćenje primio bez prigovora do znanja.

Izvodi poslanika Rosenberga.

Na to izvodi poslanik pl. Rosenberg, da 3. odlomak IV. članka mirovnog ugovora, ne znači, kako to tvrdi ruska delegacija, nikakvog nasilja, počinjenog na pučanstvo naroda, koji obitavaju područja Erdehan, Kars i Batum, jer će oni narodi sami odlučiti o svojoj državnoj budućnosti. Nadalje je poslanik pl. Rosenberg uputio na to, da ima Rusija potpuni slobodu, da prihvati ili odbije od Njemačke stavljene uvjete, te se ne može kazati, da je mir bio Rusiji narinut. Njemačka je u prosincu i siječnju iskreno radila za mir sporazuma, koji je mir osujetio pomanjkanje dobre volje sa protivne strane. Uza sve to nije današnji mir nikakav imperijalistički mir, jer ne zahtijeva niti odšteta niti aneksija. Obzirom na tvrdnju predsjednika ruske delegacije, da Njemačka namjerava pospješivati proturevolucijonarno gibanje u Rusiji, mora on da izjavi, da Njemačka i njezini saveznici niti iz daleka na to ne misle. Vlasti četvornog saveza hoće samo, da se ne vodi proti njima agitacija i propaganda, a inače može Rusija, da unutar svojih granica čini, što je njoj drago. — Predsjednik je bugarske delegacije gosp. Pešov uputio na to, da su se zastupnici četvornog saveza sastali, da sklope trajan mir, a ne da posade klicu za nove ratove. Način govora te izjave gosp. Sokolnikova stvaraju ali atmosferu, koja nije u skladu sa ovom namjerom. On mora da prosvjeduje proti neosnovanoj tvrdnji ruske delegacije, da četvorni savez hoće da počinja nasilje na Rusiji, nešto, što Bugarska i njezini saveznici nemaju ni iz daleka na umu. Ako se Rusija danas nalazi u takvom položaju, to je ovaj samo posljedica one nedalekogledne politike, koju je sadašnja Rusija vodila. Iza opaska gosp. Sokolnikova, koji je u bitnosti samo opetovao svoje već razvijeno stanovište i iza nekojih protuopazaka poslanika Rosenberga i Hoffmana, bila je sjednica preložena od 2 sata na 4 sata. Poslije otvorenja sjednice započelo je potpisivanje mirovnog ugovora, koje je bilo svršeno u 5 sati popodne. Tome je slijedilo potpisivanje pravnog ugovora, koje je zaključeno u 5 i po sati. Na to je govorio poslanik pl. Merey te rekao: Htio bio, da svečani čin, koji smo sada dovršili, ne prodje kraj nas, a da ne izrazimo iskrenu želju, da će danas potpisani mirovni ugovor omogućiti narodima naših država, kaošto onima Rusije, koji su 3 i po godina ratovali jedni protiv drugih, da postepeno opeta stupe u prijašnje prijateljske odnošaje. Iza kako se je zahvalio uredima i tumačima, izjavio je poslanik pl. Merey, da su mirovna pregovaranja zaključena.

Rotterdam, 4. „Times" javljaju iz Petrograda: Tijekom narednih deset dana regularne će ruske čete prema vojnoj zapovjedi Krilenka napustiti Finsku i Ukrajinu.

Berlin, 5. U jučerašnjoj sjednici glavnog odsjeka državnog sabora saopćio je zastupnik vanjskog ureda, da će u gospodarsko-političkom obziru biti obnovljen trgovački ugovor sa Rusijom od god. 1904. te da će u pravno-političkom pogledu biti nadoknadjena šteta, nanesena njemačkim konzulima. Izmjenu će ratnih zarobljenika urediti posebna komisija.

Berlin, 5. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" piše o miru s Rusijom: S ruske se strane tvrdi, da su ruski posrednici u Brestu Litovskom bili prisiljeni, da potpišu ugovor, a da nijesu poznali njegovog sadržaja. Ova je tvrdnja posve netočna. Što se tiče pravnih ustanova ugovora, to se posve podudaraju sa onima, koje su bile ugovorene pred obnovom neprijateljstva u dugim sjednicama u Brestu Litovskom. Političke su točke mirovnog ugovora pretresene izmedju poslanika Rosenberga i ruskih odaslanika. Sami su Rusi otklonili, da se sastave posebne komisije. Prema tome su potpisali ugovor, kojega su potpunoma poznavali i kojega su u toliko ispitali, da su to ispitanje smatrali dostatnim.

Iz Rusije.

Petrograd, 4. (D. u.) Petr. brz. agentura javlja: Tereščenko i Kiškin, nekadašnji ministri privremene vlade, bili su jučer pušteni na slobodu uz obvezu, da će se na prvi poziv prikazati pred revolucionarno sudište.

Petrograd, 4. (D. u.) Petr. brz. agentura javlja: Poslovodni glavni odsjek sovjeta sazvao je za 12. ožujka na izvanrednu skupštinu u Moskvu odaslanike sovjeta i kozaka, da vijećaju o pitanjima, koja su u svezi sa sklapanjem mira.

Holubović grofu Hertlingu.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Ministar-predsjednik ukrajinske republike Holubović poslao je prigodom svog boravka u Brestu Litovskom dne 2. t. mj. državnom kancelaru grofu Hertlingu slijedeću brzojavku: Prigodom mog jednodnevnog boravka u Brestu Litovskom kod vrhovnog zapovjedništva njemačkih četa Osta, dozvolio sam si, da Vašoj preuzvišenosti sa radošću saopćim, da su čete naše nade opeta ušle u Kijev, u našu staru i novu prijestolnicu, i da su oduševljeno bile pozdravljene od pučanstva. Oslobodjenje naše domovine valja pripisati velikim djelom i pomoći, za koju smo molili Vašu preuzvišenost i koju su nam dale pobjedonosne njemačke čete proti četama i bandama sjeverne Rusije. U ime ukrajinskog naroda i u ime njegove vlade zahvaljujem se Vašoj preuzvišenosti najsrdačnije za danu nam pomoć, te sam sretan, da ništa više ne spriječava početka prijateljskih odnošaja ne samo izmedju vlada, već i izmedju naroda. Na ovu je brzojavku odgovorio državni kancelar grof Hertling ovako: Iskrenim sam veseljem primio vijest o oslobodjenju starodrevnog Kijeva, glavnog grada Ukrajine. Čestitam Vama i ukrajinskoj vojsci na ovom lijepom uspjehu, te zajedno sa narodom osjećam zadovoljštinu radi činjenice, što su njemačke čete mogle da sudjeluju kod oslobodjenja ukrajinskog naroda. Neka mu opeta bude podijeljena sloboda i moć, da po vlastitom pravu i po vlastitim običajima živi u miru. Njemačke čete stoje još uvijek u našoj zemlji. Očekujem Vaše saopćenje, čim budete mislili, da je djelo njemačkih četa dovršeno i da se bez oklijevanja može dati nalog, da se povuku.

Njemačka ekspedicija u Finskoj.

Stockholm, 5. (D. u.) Švedski brz. ured. Ovdješnji je njemački poslanik saopćio vanjskom ministru, da Njemačka namjerava po zahtijevu finske vlade, da pošalje u Finsku čete u svrhu ugušenja revolucije, te da će se ove čete, privolom Finske, služiti kod svojih operacija Alandskih otoka. Njemačka nema na otocima nikakvih teritorijalnih interesa. Pitanje Alandskih otoka, imalo bi se obzirom na životne interese Švedske, spojeno sa ovim otocima, riješiti sporazumno sa Švedskom. Primivši ovo saopćenje do znanja, švedska je vlada ozbiljno prosvjedovala proti eventualnoj upotrebi Alandskog otočja, jer bi na taj način moglo biti spriječeno vršenje zadaće Švedske, da naime štiti pučanstvo na otočju. Zapovjednik švedskog nadglednog zbora na Alandskim otocima bio je obaviješt n o dolasku njemačke ekspedicije.

* **Iz zastupničke kuće.** U jučerašnjoj je sjednici zastupničke kuće govorio kod drugog čitanja proračunske osnove izvjestitelj Steinwender o potrebi, da se prihvati proračunski provizorij. Zatim je bila sjednica prekinuta. Naredna sjednica danas u 11 sati prije podne sa dnevnim redom: Nastavak drugog čitanja proračunskog provizorija i rasprava o jučer uloženim prešnim predlozima.

* **Blokada Rusije.** U rimskim se diplomatskim krugovima glasa, da će četvorna sveza uslijed sklopljenja mira sa središnjim vlastima blokirati čitavo rusko područje.

* **Pregovaranja o položaju** vode se, kako javlja „Daily Mail", izmedju Engleske, Francuske, Italije i Udruženih država.

* **Rusija i Japan.** „Petit Journal" javlja iz Petrograda: Lenin je u vijeću pučkih povjerenika saopćio, da je Japanska izrazila želju, da se u Vladivostoku drži rusko-japansko vijećanje o istočno-azijskom pitanju. Vijeće je ruskih povjerenika ovaj

prijedlog prihvatilo. — Ruski listovi javljaju, da će Japan naskoro navijestiti rat maksimalističkoj vladi u Petrogradu.

* **Talijanska i francuska će granica** polag vijesti iz Lugana, ostati zatvorena još nekoliko dana.

* **Španjolska ministarska kriza.** Kako lyonski listovi javljaju, prouzročila je ministarsku krizu u Španjolskoj činjenica, što su ministri Ventoza i Rodez kod vijećanja ministarskog vijeća rezultatuma izbora zastupali mnijenje, da bi prijestolni govor morao kod otvorenja nove komore navijestiti promijenu ustava. Ostali su ministri prosvjedovali proti ovom zahtjevu, na što su Ventoza, Rodez i ministar rata ponudili svoju demisiju.

Političke vijesti.

Njemački radikalci protiv parlamenta.

„Grazer Tagblatt“ priopćuje članak, u kojem nadovezuje na Bismarckovu politiku, koja je unatoč oporbi parlamenta, raspustiv nebrojeno puta zastupnički sabor, stvorio veliku Njemačku. Time da je spasio državu od velike pogibelji. Pošto postoji takodjer za Austriju danas takva pogibelj, morala bi vlada iz državnih razloga uspostaviti u Austriji Stürgkhov apsolutizam, kako ga vruće želi kranjski junker knez Auersberg. To je kratak smisao dugog članka. — Prije svega valja istaknuti, da su Nijemaci politički najmanje sposoban narod u Austriji te da se radi toga neće medju njima naći niti četvrtina Bismarcka. U drugo je veoma dvojbeno, da li bi austrijski Bismarck, koji bi radio za Austriju, vodio zaista dualističku i pangermanističku politiku, kakvu su je vodili od Schmerlinga ovamo svi njemački ministri-predsjednici u Austriji. Austrijski Nijemci uopće ne vode austrijske politike. Oni su samo glasnici hohenzollernske dinastičke misli i pripravljaju jedino Njemačkoj put do Jadranskog mora, do Trsta. Njemačka je politika spriječila sretno teritorijalni razvoj Austrije, podkopala austrijske interese na Balkanu, bila protivna osvojenju Srbije 1805. do 1812. i zaposjednuću Bosne 1878. i još danas žele jaku Njemačku, polag podredjene, vazalske Austrije. Tko je imao priliku, da čita u povijestima njemačkog naroda, izdane od njemačkih nacijonalaca, i širenih od različitih „patrijotičkih“ društava à la Schulverein i Südmarck medju njemačkim narodom u Austriji čudio bi se drskim lažima, iznesenim na štetu Austrije. Ovi, njemačkim nacijonalcima tako omiljeli pisci, prikazuju Austriju svom narodu u Austriji najcrnijim bojama i kao kontrast ističu veliku, slavnu i sjajnu Njemačku; i ovi ljudi, da dadu Austriji Bismarcka! — Mi doduše stojimo na stanovištu, da je u ustavnim državama svaki protuustavni rad nemoralan i protupravan. Parlamentarna država, koja ruši parlamentarizam, te uspostavlja bespravno stanje, daje pojedinim gradjanima potpunu slobodu te ih rješava svake moralne i pravne obveze napram državi. U tom slučaju nije više moguća veleizdaja. Pojedini čovjek imade pravo na samoobranu. Postoji li uopće to pravo samoobrane pojedinca nasuprot protupravnom i bespravnom postupanju, to postoji takodjer i za narode. Vlada, koja ne vrši svoje dužnosti napram narodima, za koje je postavljena, nema nikakve osnove za ikoje zahtjeve na narod. Apsolutizam u konstitucionoj državi zamjenjuje prave odnošaje izmedju vlade i naroda sa bespravnim i nasilničkima. Sve što odlučuje takva vlada, nema pravne podloge. Ugovor izmedju naroda i vlade je obeskrijepljen i to sa strane vlade, radi toga nemaju niti narodi više dužnosti, da se drže tog ugovora i dotičnih obveza. U slučaju, da bi Nijemci htjeli isiliti takovo stanje, neka znadu, da se takav postupak može i na njima samima osvetiti. Od jednog dana na drugi mogu se promijeniti prilike. Mi nijesmo tomu sistemu priznali za naš narod nikakvu pravovaljanost. Ali Nijemci regbi da su. Mogao bi prema tome pogoditi sam njemački narod, koji ne bi imao pravo da prosvjeduje proti tomu, pošto ga je on sam odabrao. Ne bi mu se desila nikakva nepravica, pošto bi se upotrebio proti njemu postupak, koji je sam sankcionirao. Bit će dobro, da njemački nacijonalci ne igraju vatrom.

Domaće vijesti.

Ratni vjeresijski zavod za južno ratno područje šalje nam „An die Redaktion des Hrvatski List“ nekakvo opširno izvješće. Kaošto je naslov, tako je i pečat i sadržaj pisan — njemački, i ako je taj zavod ustanovljen za zemlje, gdje samo neznatan dio pučanstva govori njemačkim jezikom. Tiskanice i omoti nose i hrvatski (najzadnji) kaošto i slovenski (predzadnji), talijanski, a na prvom mjestu njemački natpis. Taj ratni vjeresijski zavod — u „Klagenfurtu“, upravo drzovitim načinom ignorira naš jezik i izazivlje našu narodnost. „Hrvatskom Listu“ u Pulu šalje izvješće na njemačkom jeziku! Zar su tako siromašni duhom, da misle, o ćemo to objaviti u njemačkom jeziku, kojega sigurno ne razumije ni jedna desetina naših čitatelja, ili pak da ćemo poslušno, ko nekada ili još sa zahvalnošću prevadjati njihova, službenim i zapletenim frazama zamršena izvješća. Običaje se, da se svakom zgodom obraća čovjek na najviše naše utočište, koje još nešto može da učini, na naše narodne zastupnike u carevinskom vijeću. Obraćamo se i mi ovom zgodom, neka pripomenu slavnoj vladi, koja ih baš sada treba, te ih snubi za proračun i obećaje zlatna brda, misli li ona, a s njom vitez Seidler i drugovi, riješiti jugoslavensko pitanje na ovaj način ili dati nam autonomiju, gdje će se ignorirati naš jezik, da im se mi za to odavle lijepo zahvaljujemo i uvrijedjenim ponosom njihovu neiskrenu ponudu otklanjamo. Krparija, gdje bi bio mogući „Kreditanstalt“ za jugoslavenske zemlje u „Klagenfurtu“, koji bi izdavao samo njemačka izvješća, kao što eto čini ovaj, ne može zadovoljiti više ni najnajivnijeg našeg čovjeka!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 9151.

Dnevne vijesti.

Zastave se naše viju....! Nisu doduše sve naše, naša je od njih samo jedna, dok su ostale vlasništvo naših sugradjana. Još prekjučer o podne, čim je prestala kiša, naš se je grad okitio zastavama. Prije smo ih vidjeli često, kako se viju, jer čim bi pisalo debelim slovima u novinama „Babinkut besetzt“, vješale se zastave, koje su našim gradjanima pričale o pobjedonosnom prodiranju naše vojske u Srbiju i Rusiju. Kasnije to nije bilo više u modi. Govorilo se naime, da svako zauzeće jednoga tudjeg — neprijateljskog grada vodi korak naprijed u susret miru. Ali čim je više gradova bilo zauzeto, tim su nade u mir postajale manje i manje, dok nisu postale tako sitne, da su se promijenile najprije u nepovjerenje, onda u ogorčenje, a kasnije u očaj. I čim bi koja neprijateljska zemlja bila zauzeta, neprijateljski kraljevi i vladari potjerani u tudjinu, tim su više rasle razne karte, od „Brotkarte“, pa do „Zwirnkarte“, tako da danas, hoćeš li, da si pokrpaš čarapu, treba najprije da dobiješ dozvolu, da ti treba konca. Naravno, da je sada došlo opet u modu, da se sve te „-karte“ slaže jedne na druge, tako ih je u svakoj kući velika hrpa, jer ih je toliko, da barem tri četvrtine, a nekada i četiri četvrtine njih ostaju na uspomenu vlasniku, jer ih ne može nikako upotrebiti. Od zastava, što veselo lepršaju, od tih idealnih simbola — došli smo eto na „-karte“, na okrutnu prozu. I nikako si tih zastava ne možemo zamisliti bez onih „-karata“. Ma da, još vam ni kazao nisam, zašto su te zastave. To je stoga, što je u Brestu-Litovskom potpisan mir sa onom velikom Rusijom, koja je nekada imala cara, a sada ima Trockoga, samo s tom razlikom, da su se careve čete god. 1914. spremale da dopru do Berlina, da zaposjednu Moravsku, a preko nje dodju do Beča, a pričaju da su se ruski kozaci onda pojavljivali pred Budimpeštom, a danas Trockova garda bježi iz Petrograda, jer Nijemci doduše potpisuju mirovni ugovor, ali njemačke su čete ipak pobjedonosno i junački prodrle do Petrograda. Rekao sam, da su zastave bile obješene tek prekjučer o podne, dok je mir bio potpisan dan prije. To opet za to, što je prekjučer u jutro lijevala proznična kiša, pa bi bila šteta da zastave prokisnu. A inače svatko je znao, da je svejedno, objesi li zastavu sat prije ili kasnije, kaošto je i Trockome bilo svejedno da li će u mirovnom ugovoru otstupiti nekoliko milijuna kvadratnih kilometara ruskog područja više ili manje. Drukčije bi se dakako dočekalo vijest, da je u grad stiglo nekoliko stotina vagona živeža, pa makar polugnjilih krumpira! Onda bi čovjek izljubio onoga, koji bi mu tu vijest doneo, i zastave bi bile mnogo, mnogo oduševljenije, brže, iskrenije, iz dna duše iz punoga srca i praznoga želuca odmah razvješene! Ali ovako: samo mir s Rusijom. Svakoga je to dirnulo tako, kao da je to stara, svima poznata, posve obična stvar. Ali ipak: zastave se naše viju, a ispod zastava šuljaju se uprćene naše ženske iz okolice sa „bisagama“ na ramenu i plašljivo ulaze u kuće s nesigurnim pitanjem: Imate li možda komad kruha, „fažola“, muke ili repe, da mijenjate za jaja? — Njih se jamačno ni ne tiče to, da su kuće okićene zastavama! M.

„Živio rat, upisujte ratni zajam!“ Geslo je ratobornih svenijemaca, Wolffove vrste, koji medjutim najradje huškaju na rat ondje, kamo ne dopire više rika topova i gdje mogu, punih trbuha, crvena ugojena lica, siti da sve puca, pušeći miomirisnu cigaru i osvježujući se pjenušavim vinom, da napišu članak za svoje ratoborne novine, u kojima propagiraju rat do skrajnosti, do pobjede njihovih zvijerskih ideja, do uništenja svakoga prava i pravice. Desio se tako opet slučaj. „Národní Listy“ primaju iz Opave: Poznati vodja opavskih njemačkih nacijonala (koji pri upisivanju ratnog zajma nije zaboravio na sebe) učitelj Ljudevit Prasker, predsjednik šleskog zemaljskog učiteljskog društva i glavni urednik svenjemačkog lista „Deutsche Wehr“, član gradskog vijeća i mjesnog školskog vijeća, morao je da se odrekne svih počasnih i javnih mjesta, jer se pri provadjanju upisa ratnog zajma ustanovilo nekoliko „diferencija“ na njegov račun. Istraga je odmah započela.

„Pravednost.“ Uvijek smo tvrdili, da se naši zahtjevi osnivaju na pravednosti, da zahtijevamo samo ono, što nam pripada po božjem i ljudskom pravu i moralnom zakonu, da tražimo samo ono, što nam je neophodno potrebno, ono što je Bog dao svakome: i ptici u zraku i ribi u moru, zahtijevamo slobodu kretanja, slobodu života. I pri tom ne zalazimo predaleko, ne tražimo tudje, jer je već u našoj slavenskoj krvi ucijepana samo težnja za pravdom i istinom i za miran život u zajednici sa svim narodima. I mi još vjerujemo, da je pravda jača od bajunete. — Naši skrbnici, „tutori“, koji hoće da si tu čast sami uzurpiraju, osnivaju svoje zahtjeve na sili, na šaki. Ne pravda, istina, pravednost, moral, ne pravedni Bog, koji je neizmjerno dobar, neizmjerno milosrdan — nego njihov vlastiti bog, bog sile i željeza, šake i mača. Nekada su to skrivali, danas već — jer igraju zadnju kartu — priznavaju to otvoreno. Tako n. pr. „Reichspost“, „katolički“ organ (a mi znamo, da je njima vjera služila uvijek samo u osvajalačke svrhe, te su je širili mačem zajedno sa vlašću osobito medju Slavenima, koje su pokrstili ali i ponijemčili) donaša članak iz „bečkih diplomatskih krugova“ u kojem se veli: „Budući da smo za nekadašnje rusko područje prihvatili pravo samoodredjenja, bili smo prisiljeni, da pustimo vladati nekakvu pravednost“. Ispričavaju se dakle, da su pustili (žalibože, valjda se i kaju za to) vladati pravednost, i da su se uopće na pravednost obazirali. Priznavaju dakle otvoreno, da to inače nije njihov običaj! A ipak po svoj prilici stoji još iz stare pradavne dobi na bečkom dvorcu natpis: „Justitia regnorum fundamentum“. („Pravednost je temelj kraljevstva“.)

Prosvjeta.

S. Vörös: Tonček Tomaš. (Njegove novele i popjevke.) Pod tim su naslovom izašle kao 115. do 117. sv. „Humoristične knjižnice“ lijepe kajkavske pjesmice dugogodišnjeg urednika „Kopriva“ Slavka Vörösa, poznatog našeg karikaturiste. Ove su pjesmice realistička i humoristička slika života našega seljaka u Zagorju. Vörös je kajkavac i cijelim svojim bićem vezan za tlo, s kojega je nikao i narod, o kom pjeva. Zato se i doimaju te pjesmice kao narodne: u njima je sve ono „gruntanje“ našega muža, humor i filozofija našeg Zagorca, njegovi osjećaji, nade i boli rečene baš onako, kako bi ih on sam rekao. Neposrednost i iskrena naivnost prva je i najveća vrlina tih pjesmica, čas veselih, čas tužnih, čas nježnih, čas junačkih. Bez sumnje će te lijepe pjesmice, popraćene odličnim i toplim uvodom Ljube Wiesnera, naći mnogo čitatelja i zauzeti časno mjesto u našoj književnosti. Izdanje je vrlo ukusno, urešeno velikom naslovnom slikom i sa 60 ilustracija u tekstu. Cijena K 1·50, a 50 najboljih šaljivih romana i pripovijesti sniženo K 10·—. — Naručuje se: „Humoristična knjižnica“. Zagreb, Vojnička ulica broj 13.

Knjiga 95. Zabavne biblioteke. Ime joj je „I n g a“, a autor ista ona odlična danska spisateljica, koja je napisala i „Sonju“. Roman patnje i ljubavnog samopregora, napisan uz motto: „Patnja je prednost, baš kao i sreća“. Nježna filigranost rokoko-a, kojoj daje jedna divna baka još naročito posvećenje. Tihu nam poeziju dovijava vjetrić preko sipinâ Sjevernoga mora, uz koje se sastaju dvije srodne duše; oženjeni liječnik seoski i mlada studentkinja Inga. Idilski život. Djevojka s vrelom umjetničkom dušom, sinčić liječnikov i dva psa, koja su ljubomorna jedan na drugoga radi gospodaričine ljubavi. I radi malog liječnikovog sina ljubav se mora razbiti. Dakako: radi djece ne smije nitko rušiti braka, makar kako bio nesretan. Poradi ove velike ideje roman ovaj ne zaostaje po svojoj moralnoj jakosti ničim iza Bordeaux-ova djela. Vanredno lijepa literarna radnja, koja toplinom svojom razblažuje i uskladjuje život. — Cijena je K 1·80. — Sredinom mjeseca ožujka izaći će veliki Maupassantov roman „J a k a k a o s m r t“. (Forte comme la mort) u prevodu g. Ise Velikanovića.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 28.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 7. ožujka 1918. — Broj 958.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nikakovih osobitih dogadjaja. — Ugovor je o primirju sa Rumunjskom bio formalno potpisan. Na njegovom temelju počinju sad mirovna pregovaranja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Vel. gl. st. javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Česte je topničke navale uperio neprijatelj proti našim položajima na sjevernoj obali Lysa. Jak je engleski sunak kod Waastena bio odbijen u boju iz blizа. S obje strane Scarpe i u svezi sa vlastitim našim uspješnim izvidjajima sjeverno i jugozapadno od St. Quentina oživjela je bojna djelatnost. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U pojedinim odsječcima topnička borba. Nasrtajni su odjeli prodrli u okolici Ornesa u francuske jarke i dopremili 28 zarobljenika. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Južno od kanala Rajna-Marne, u Thannerskoj dolini i kod Altkircha živahna djelatnost Francuza. — Istok: Odazvavši se po finskoj vladi zamoljenoj vojničkoj pomoći iskrcale su se njemačke čete na Alandskom otočju. Ugovor je o primirju sa Rusijom bio iznovice formalno potpisan. Pregovori se neposredno nadovezuju. Na drugim bojištima ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 6. (D. u.) Zastupnici Adler, Seitz i drugovi stavljaju prešan upit glede postupka sa ratnim zarobljenicima, koji se vraćaju iz ruskog zarobljeništva, kojim se poziva ministar za zemaljsku obranu, neka vodi brigu oko toga, da budu ratni zarobljenici na povratku dobro smješteni i opskrbljeni, opremljeni odorama i rubljem i da smjesta nakon karantene od ne više negoli 21 dana, dobe dopust u trajanju od najmanje od tri mjeseca; nadalje se poziva ministar za zemaljsku obranu, da izvijesti kuću o mjerama glede pospješenja i organizacije prijevoza i smještenja ratnih zarobljenika u domovini. O tom će se prešnom upitu raspravljati u svezi sa drugim čitanjem proračunskog provizorija. Kuća prelazi zatim na dnevni red, to jest, na nastavak drugog čitanja proračunskog provizorija i raspravlja o prešnim upitima glede postupka s austro-ugarskim ratnim zarobljenicima. Ministar financija Wimmer govori o pojedinim odredbama proračunskog provizorija. Jezgra je osnove dakako § 3., kojim traži vlada ovlaštenje, da sklopi zajmove u iznosu od šest milijarda kruna. Samo kad se ti zajmovi dozvole, bit će na raspolaganje novac za pripadnike onih, koji su pozvani u vojnu službu, za radnje glede uspostave ratnih područja. Hoćemo li, pita ministar, da napustimo frontu proti našem krvnom dušmaninu, Italiji? Kad bismo to učinili, bila bi samo po sebi jasna posljedica invazija po Italiji, a kod toga se bez sumnje ne bi uzimao obzir na pravo samoodredjivanja naroda. Bila bi, što takodjer moramo da spriječimo, zaposjednuta nesamo isključivo područja sa talijanskim, nego i sa njemačkim i slavenskim jezikom. Ministar ne vjeruje, da su gospoda od opozicije proti proračunskoj osnovi, jer i oni ne će, da im domovina padne u ruke neprijatelja. Ministar apeluje na kuću, neka se u ozbiljni ovaj čas podigne iznad stranačko-političkih i stranačko-taktičkih razmirica i neka ne stvara poteškoća, u kojem mora država i bez sudjelovanja zakonodavstva štititi na svaki način interese u svrhu svog opstanka i svoje obrane. Ministar moli, da se vladi dade ovlast za sklopljenje zajma. Nakon toga prihvaća riječ ministar za zemaljsku obranu Czapp.

Beč, 6. (D. u.) Nadovezujući na priopćenje o potpisu preliminarnog mirovnog ugovora s Rumunjskom izjavlja predsjednik dr. Gross: Sa radošću nad tim mirom spajamo bezusumnje neograničenu zahvalnost za junačku vojsku i hrabre saveznike. Predsjednikov trokratni „živio!“ caru, opetuje kuća s oduševljenjem. — Ministar za zemaljsku obranu v. Czapp odgovara na prešne upite glede ratnih zarobljenika, koji se vraćaju, i izjavlja, da vojna uprava najsrdačnije pozdravlja povratak bivših vojnika iz ruskog zarobljeništva. Vojna je uprava odredila za nje najbrižljiviji postupak. Bude li uza sve to pritužba, radit će se samo o krivnji pojedinih organa. S druge se ali strane imaju poduzeti mjere proti propagiranju revolucionarnih ideja, pošto je vojna uprava bila o tom obaviještena, a imade i dokaza, da se medju onima, koji se vraćaju, nalazi veći broj osoba, koje su bile predobljene za revolucionarne ideje i poslane k namu u svrhu, da bi ovdje šire. S takovim će se osobama postupati postojećim odredbama. Kod toga se radi o stanovitim opreznosnim mjerama, kod česa će se izbjegavati sve, što bi moglo izgledati kao progon. Tvrdnja, da će se oni, koji se povrate, budu li za vojnu službu sposobni, uvrstiti odmah u vojne formacije, može se osnivati samo na nesporazumku. Svakako moraju oni još neko vrijeme provesti u području vojske, poimence radi liječničke kontumacije i radi preslušanja o položaju drugova, zaostalih još u Rusiji. Ministar naglašuje nadalje potrebu provedenja takozvanog opravdajućeg postupka, pošto stanoviti dogadjaji kod zarobljenja i u zarobljeništvu ne mogu ostati bez kazne. Boravak u području vojske, uključivši karantenu, ne će iznašati više od četiri nedjelje, a nakon toga je uzet u izgled četero-nedjeljni dopust. Dalnji dopust nije uzet u izgled iz sadašnjih vojničkih razloga. No jasno je samo o sebi, da će se podjeljivati i gospod. dopusti. U daljnjem tečaju rasprave izjavlja zast. dr. Ravnikar, govoreći o nesuglasicama izmedju Poljaka i Ukrajinaca, da Jugoslaveni traže, neka rasprave izmedju naroda i naroda stvaraju razjašnjenja i neka o tom eventualno odlučuje mirovni sud. Jugoslaveni će se za prava, slobodu i pravo samoodredjivanja poljačkog naroda isto tako zauzimati svim silama, kao i za svoja vlastita prava. Govoreći o proračunskom provizoriju, veli, da Jugoslaveni uskraćuju sredstava ne državi, nego sustavu sadašnje vlade. Jugoslaveni hoće temeljitu promjenu ustava. Proć s dualizmom, proć s nadgospodstvom Nijemaca! Zastupnik Seitz opširno obrazlaže zaključak socijalnih demokrata, da će glasovati za proračunski provizorij uz izlučenje ratnih vjeresija. Spominjajući utanačenje mira s Rumunjskom, ne vjeruje, da će ovo utanačenje umiriti svijet i dovesti do trajnoga mira, te opominje, neka se sa zapadom ne sklapa takav mir. Naredna sjednica sjutra.

Mir sa Rusijom.

Beč, 6. (D. u.) Gospodarski su odnošaji izmedju Austro-Ugarske i Rusije uredjeni posebnim dodatkom, koji sačinjava sastavni dio mirovnog ugovora. Ova se utanačenja slažu većim dijelom sa odnosnim odredbama ukrajinskog mirovnog ugovora. Ugovaratelji se obvezuju, da će što prije nakon sklopljenja općenitog mira stupiti u raspravе glede utanačenja novog trgovačkog i brodarskog ugovora. Do tog vremena, a svakako do 31. prosinca 1819, imadu vrijediti za obostrane trgovačke odnošaje odredbe, sadržane u posebnom dodatku, koje se slažu sa sadržajem austro-ugarsko-ruskog trgovačkog i brodovnog ugovora od godine 1916. Svakomu je od ugovarajućih dijelova pružena mogućnost, da odkaže ove odredbe od 30. lipnja 1819. dalje na šest mjeseca. Svakako će do svršetka godine 1825. pripadnici trgovačkih, privrednih i financijalnih društava, proizvodi tla i obrta te brodovi svakoga od obiju ugovarajućih dijelova u područjima drugoga dijela uživati najveće pogodnosti. Pogodnosti, koje bi eventualno Austro-Ugarska dozvolila Njemačkoj na temelju carinske sveze, isključene su od tih najvećih pogodnosti. Analogan je pridržaj predvidjen i u korist Rusije za pogodnosti, koje dozvoljava Rusija drugim zemljama, koje su sa njom u carinskoj svezi. U koliko tarifalni dodatak ne odredjuje drukčije, imade kroz čitavo trajanje provizorija kao i za kasnije medjusobno dozvoljene najveće pogodnosti biti mjerodavna općenita ruska carinska tarifa od godine 1903. Nadalje se obvezuju obje ugovarajuće stranke, da ne će ni izravno ni neizravno sudjelovati kod mjera, koje idu za nastavkom neprijateljstva na gospodarskom ili financijalnom području, i da će unutar svojih državnih područja svim sredstvima sprječavati takove mjere. Nadalje su se izjavile takodjer spremnima, da će što prije stupiti u pregovore, da, u koliko je moguće, prelazno uzdrže i prošire carinske oproste, ustanovljene tečajem rata.

Beč, 6. (D. u.) U članku III. s Rusijom sklopljenog mirovnog ugovora spomenuta crta, koja otcjepljuje od Rusije ona područja, koja u buduće ne će više pripadati pod rusku državnu vrhovnu vlast, teče od sjevera prema jugu ovako: Veliki Sund (otoci sjeverno od Rige — Hinzenberg—Oger—Gallo — južna obala Dvine do Drnje — zapadno natrag do sjevernog kraja Drisvjati—Sees—Vidsi — istočno od Svendsani Mihalički—Gerujanini—Slobodka — zapadno od Oszmjaneutok potoka Garoja u Njemen—Sarati utok—Selva—Rozani. — Pružani (obojeostaje istočno — Kamenjec—Litovsk—Visoki Litovsk—Mjelniki—Šarnaki.

Preliminarni mir sa Rumunjskom.

Beč, 6. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bukarešta sa danom 5. ožujka: Izmedju četvornog saveza i Rumunjske potpisan bi večeras u sedam sati u Buftei preliminirani mirovni ugovor na temelju ovog utanačenja: Rumunjska odstupa saveznim vlastima Dobrudžu do Dunava; prihvaća načelno po Austro-Ugarskoj zatražene ispravke granica na austro-ugarsko-rumunjskoj medji; priznaje načelno mjere na gospodarskom području, koje odgovaraju položaju; obvezuje se, da će smjesta demobilizovati najmanje osam divizija; ostatak se rumunjske armade ima demobilizovati nakon sklopljenja mira izmedju Rusije i Rumunjske; rumunjske čete imadu smjesta ostaviti po njima zaposjednuto austro-ugarsko područje; Rumunjska se obvezuje, da će prijevoz četa četvornog saveza kroz Moldaviju i Besarabiju u Odesu željezničko-tehnički podupirati svim silama; Rumunjska otpušta časnike antantinih vlasti, koji stoje još u rumunjskoj službi; vlasti će četvornog saveza voditi brigu glede podržavanja trgovačkog puta za Rumunjsku preko Konstance do Crnog mora. Konačni se mir imade sklopiti unutar ponovnog četrnaestdnevnog primirja, koji započima dne 5. ožujka u ponoći, a koji se otkazuje na tri dana.

Beč, 6. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bukarešta sa danom 5. ožujka: U Buftei je bio večeras u 7 sati izmedju Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske s jedne strane, te Rumunjske s druge strane potpisan ovaj preliminirani ugovor: Zadahnuti zajedničkom željom, da se izmedju Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske s jedne, te Rumunjske s druge strane dokrajči ratno stanje i uspostavi mir, to su se potpisani, i to državni tajnik dr. v. Kühlmann kao opunomoćenik Njemačke, ministar izvanjskih poslova grof Czernin kao opunomoćenik Austro-Ugarske, podpredsjednik sobranja dr. Momčilov kao opunomoćenik Bugarske i veliki vezir Talaat-paša kao opunomoćenik Turske s jedne strane i gospodin Argento Janu kao opunomoćenik Rumunjske s druge strane nakon ispitanja svojih punomoći, složili u tom, da, pošto je u Focsanlji godine 1917. potpisani ugovor o primirju dne 2. ožujka 1918. bio otkazan i dne 5 ožujka u 12 sati o podne istekao, imade od 5. ožujka od ponoći dalje teći četrnaestdnevno primirje uz trodnevni otkazni rok. Izmedju potpisanih postoji sporazumak glede toga, da se unutar toga roka imade sklopiti konačni mir, i to na temelju ovih utanačenja: 1. Rumunjska ustupa saveznim vlastima Dobrudžu do Dunava; 2. vlasti će četvornog saveza voditi brigu oko podržavanja trgovačkog puta za Rumunjsku preko Konstance do Crnoga mora; 3. po Austro-Ugarskoj zatraženi se ispravci granice na austro-ugarskoj medji sa rumunjske strane načelno prihvaćaju; 4. isto se tako načelno odobravaju primjerne mjere na gospodarskom području; 5. rumunjska se vlada obvezuje, da će smjesta demobilizovati barem osam divizija rumunjske armade; provedenje će demobilizacije uslijediti u zajednici s vrhovnim vojnim zapovjedništvom vojne skupine Mackensenove i rumunjskom vrhovnom vojnom upravom; 6. čim bude izmedju Rusije i Rumunjske uspostavljen mir, imat će se demobilizovati ostali dijelovi rumunjske armade, u koliko ne će biti od potrebe u svrhu sigurnosne službe na rusko-rumunjskoj granici; rumunjske čete imadu smjesta isprazniti po njima zaposjednuto područje austro-ugarske monarkije; 7. rumunjska se vlada obvezuje, da će prijevoz četa saveznićkih vlasti kroz Moldaviju i Besarabiju u Odesu željezničko-tehnički svim silama podupirati; 8. Rumunjska se obvezuje, da se smjesta otpuslti one časnike vlasti, zaraćenih sa četvornim savezom, koji stoje još u službi Rumunjske; ovim se časnicima sa strane četvornog saveza zajamčuje slobodna pratnja. Ovaj ugovor stupa smjesta na snagu; u potkrijepljenje toga potpisali su opunomoćenici ovaj ugovor i providili ga svojim pečatima, sastavili ga u pet izvornih primjeraka. — U Buftei, 5. ožujka 1918. Slijede potpisi.

* **Zalihe u Ukrajini.** Bečki listovi javljaju, da se uslijed napredovanja u Ukrajini može imati već dosta točan pregled o uvjetima našeg gospodarstvenog poduzeća. Pučanstvo se svuda simpatično ponaša, te nam pomaže, gdje je to nužno. Ustanovljeno je već bogate zalihe. Treba istaknuti — pišu bečki listovi — da se tu ne radi o rekviziciji ovih zaliha, već o upotrebi ovih zaliha u sporazumu sa vladom i vlasnicima zaliha. Kod toga će nam, većom dijelu vozila, zaplijenjena za vrijeme napredovanja. Trebat će ali ogromnog rada prije nego dodju prvi dovozi. Nadamo se, da će u nedaleko vrijeme dovoz živeža trajno i stalno poboljšati naše prehrambene prilike; oko toga se neprestano stara grof Czernin.

Političke vijesti.

Njemačka i Rusija.

I opet vadimo iz „Venkova“! Ne prodje skoro dana, da nešto ne prevedemo iz tog češkog lista. Radi informacije našim čitateljima saopćujemo, da je

„Venkov" jedan izmedju najuglednijih čeških listova i glasilo najjače češke stranke — agrarne. Izlazi dnevno u formatu poznate „Narodne Politike" u 10—12 strana, a u nedjelju u 20 strana. Donosi uvijek kritički pregled svih dogadjaja dana, mnoštvo raznih vijesti, u podlistku znanstvene članke i kritike najpoznatijih čeških ljudi na književnom i znanstvenom polju. Osim toga obiluje člancima o narodnome gospodarstvu, jer taj smjer i zastupa. Sad opet prenosimo iz njegovog uvodnika o zadnjim dogadjajima u Rusiji i o mogućnosti preporoda ruskog naroda i ruske države. I veliki njemački listovi tvrde, da je Rusija u takvom rasulu, da mu nema primjera u historiji, te pripominju, da se država, koja je u svoj unutarnjosti tako poharana, prevraćena i ponižena, jedva može osvijestiti i postignuti svoju prijašnju snagu. U njemačkim časopisima čitaju se takva proročanstva kao kruta ironija. Zaista je upravo teško vjerovati, da baš Nijemci mogu nešto takva pisati, oni Nijemci, koji su još pred sto godina imali svoje zemlje pod Napoleonom tako podjarmljene, prevraćene i svoja prestolja tako klimava, da današnje stanje Rusije prema tadašnjem njemačkom stanju izgleda kao prava idila! Iza nesretnih ratova s Napoleonom došla je Njemačka izravno u područje Francuske. Pruska se je morala odreći svih svojih aneksija iz diobe Poljske i svih svojih krajeva zapadno od Labe. Napoleon je stvorio novu kraljevinu Westfalsku i dao je svome bratu Jerolimu; saski je veliki knez dobio kraljevski naslov, dok je Napoleon pripojio sjeverne njemačke krajeve sve do Lubeka izravno Francuskoj, a velik je dio Njemačke izgubio uopće svoju samostalnost. Sve je u prahu laskalo volji silnog osvajača. Propadanje ne samo političke nego i narodne svijesti u njemačkim vladinim krugovima očitovalo se najogavnije u podlom plazenju njemačkog plemena pred Napoleonom, koji je s krunjenim glavama i knezovima postupao kao sa svojim lutkama. Nijemci bijahu dapače prisiljeni, da se bore uz bok Francuskoj. Tada se zaista očajavalo nad budućnošću Njemačke. A što se dogodi? Baš taj tudji pritisak izazvao je čežnju za oslobodjenjem iz takvih očajnih i užasnih prilika; oduševljeni muževi počeli su neustrašivo propovijedati ljubav prema domovini i slobodi te potrebu jedinstva. Pruska, poučena trpkim iskustvima, počela je s opsežnim unutarnjim popravcima. Drugdje je vodila francuska uprava do mnogih reforma. Države takozvanog rajnskog saveza pod zaštitom Napoleona reformovaše upravu, financije, vojsku, zakonodavstvo po francuskom uzoru. Njemačke čete upoznaše pod francuskim zastavama nov način ratovanja, dok su misli i iskustva francuske revolucije našla laki put u Njemačku. Ali i iza Napoleonovih ratova bijaše Njemačka u svojoj unutrašnjosti trula, tako da još godine 1848. ne mogaše se o nekakvom sporazumku izmedju država njemačkog saveza ni govoriti... Ali bijaše dosta deset godina i stvorio se njemački savez, savez, čiji cilj bijaše ustanovljenje središnje vlasti pod vladom Pruske i uredjenje državnog parlamenta. A od tada rasla je snaga Njemačke, dok nije postala velikom vojničkom silom Evrope... Zar se na sličan način ne može preporoditi i Rusija?! Brže i prije nego Njemačka, jer nema na svijetu sile, koja bi je mogla tako zaposjesti i posvema pokoriti, kako je pokorio Napoleon Njemačku! Ogromna prostranost Rusije jest i bit će uvijek njezinom velikom prednošću! Tko dakle piše i drži, da je sa istokom stvar posvema „gotova" — podaje se varci. I kad bi evropski zapad izrezuckao Rusiju još i na veći broj državica, negoli je to svojedobno učinio Napoleon u Njemačkoj, nije nikad isključena mogućnost, da će se te države ipak jednom spojiti u jaku cjelinu, kako se to dogodilo s njemačkom državom. Zato razumijemo glasove onih trijeznih njemačkih političara, koji opominju pred pretjeranim nadama, da je Rusija za vazda politička lješina, država petog reda, i koji nasuprot traže od diplomatske dalekovidnosti, kako bi ova tražila put k Rusiji i nastojala živiti s njom u prijateljskim odnošajima.

Neovisni socijalista Haase o miru i radničkoj stavci.

U sjednici je njemačkog državnog zbora u Berlinu kazao dne 27. veljače o. g. neovisni socijalista Haase medju ostalim ovo: Sad eto ne može nitko više u dobroj vjeri tvrditi, da hoće vlada sporazumni mir. U Njemačkoj vladaju Hindenburg i Ludendorff. Pučanstvo nema dapače ni prava, da se uza sve pravo samoodredjenja odluči za Rusiju. Estonsko se je pučanstvo izjavilo proti svakom nasilnom otkinuću od Rusije i proti svakom umješavanju u slobodno pravo samoodredjivanja, a još prije kratkog su vremena pale u ovoj kući izjave za apsolutno uvaženje toga prava samoodredjivanja. Opisi mi se tobožnjih nasilstva čine sumnjivima. Njemački su vojnici posljednjih dana sa sgražanjem izjavili, da su nastupili kao krvnici ruske revolucije. Mi odlučno prosvjedujemo proti ovoj politici nasilstva. Nije još dugo tomu, što se je boljševicima laskalo u svakom pogledu. Sad se vodi borba proti njima, jer se hoće ugušiti medjunarodni socijalizam, koji se javlja u boljševištvu. Mir je s Ukrajinom trenutačni uspjeh. Poljaci, Litvanci i Ukrajinci podignuti su bili jedni proti drugima, a konačno će oni svi zajedno ustati proti Njemačkoj. Mirom, koji bje sad narinut Rusiji, podići će se misao o odmazdi u tolikoj mjeri, da nije zajamčen trajan mir. Politika s istoka imala bi se sad prenesti i na zapad, a izjave kancelara o načelima Wilsonovim bile su samo za to, da se sakriju prave misli. Ima još mjerodavnih krugova, koji zahtijevaju dijelove Belgije i sjeverne Francuske, Longwy i Briey za Njemačku.

Stavka je bio veliki pokret, koji se ne odstranjuje sa svijeta niskim načinom promatranja. Duševni utisci dolaze dakako i iz inozemstva do nas, no posve i posve je neispravna tvrdnja, kao da je inozemna organizacija izazvala bila kod nas stavku. Pošlo se je bilo dapače i tako daleko, te se je kazalo, da je kod te stavke sudjelovao engleski i amerikanski novac. Shvaćanje, da je ova stavka ugušena, posvema je neispravno. Što veće je nasilne mjere poduzela bila vlada, to veća je bila stavka. Prolijevanju su krvi uzrokom samo i jedino vlada i njezini organi. Ubijen bje neki stražmeštar; po komu? (Smijeh.) da su ga ubili radnici; ljudi, koji su bili prisutni, tvrde, da su ga sami redarstvenici iz neopreznosti ubili. Nije još pošlo za rukom ustanoviti, tko je ispalio ovaj hitac. Naš je dogovor sa vladom bio otklonjen. Ja nijesam nikad mislio, da će gospodin Wallraf raspravljati sa stavkašima. No radnici su se sami mogli uvjeriti, kako jalovo je bilo njihovo pouzdanje u državnog kancelara. Radnici ne će klonuti u svom nastojanju, da demokratizuju Njemačku.

I Japan hoće na frontu.

Japan je dosad igrao u svjetovnoj cijeloj borbi veoma tajinstvenu ulogu. Osim toga, što je oteo područje u Kini, što ga Nijemac držaše u posjedu, nije pokazao većeg djelovanja, tako da se činilo, da bi on htio biti pukim gledaocem sve do mira, a onda tek činiti, da se uvaže njegovi zahtjevi, koji zaista ne će biti maleni. Ali sad se najedamput i Japan ozvao. Nije doduše na tako oštar način i u tako oštrom tonu, kako je to običaj ratujućih sila, ali ipak riječima, koje daju predmnijevati, da se pripravlja na neku veću akciju. Japanski je ministar izvanjskih posala proglasio naime u zastupničkoj zbornici, da si je teško učiniti pravu predstavu o sklopljenju mira izmedju Rusije i centralnih država; ako pak taj mir bude u istinu sklopljen (a već je i potpisan! Op. ur.), lašit će se Japan najsigurnijih najprimjerenijih mjera, koje će tražiti situacija... Što ima da znače te „najsigurnije i najprimjerenije mjere, koje će tražiti situacija", teško je sa sigurnošću kazati. Ali to, da je ta izreka bila pronešena sa mjesta, gdje se dosad veoma štedilo riječima i prijetnjama, daje ipak mogućnost suditi, da Japan skriva neke naorte, i da sada oružano hoće da nastupi. Hindenburg je svojedobno govorio, da se nije treba bojati vojničkih poduzeća ni iz Amerike a niti iz Japana, jer da ne mogu imati praktičnog uspjeha. Nije veli moguće, da su neprijatelji centralnih vlasti kadri, da iz tako dalekih krajeva u pravo doba dovedu u Evropu potrebnu množinu ratnog materijala. Proti tom sudu oglasili su se odmah nekoji državnici, a iz Amerike je dapače sam Wilson proglasio, da će osvjedočiti Hindenburga, kako li se u tom pitanju varao. Dokaz, tko u tome ima pravo, a tko se vara, nije dakako još bio proveden. Glede Japana nije pak poznato, da li bi i on htio kao Amerika, da pošalje svoju vojsku na francusku frontu. Nije isključeno, da snuje provalu Azije u rusku državu. Naravno, da bi se ta provala uz ogromnu udaljenost i nedostatak prevoznih sredstava mogla provesti jedva onda, kad bi prilike u Rusiji bile ponovno uredjene. Ali uza sve to, da se ne može misliti, e će Japan još u ovo doba činom posegnuti u ruske odnošaje i porušiti tamo ciljeve njemačke politike, ipak bi Mikadova država mogla provesti svoje najavljeno poduzeće. Radi se naime o tome, da bi u tom slučaju bila Njemačka prisiljena, da pusti na istočnom bojištu veću vojsku, koja bi mogla da započme s operacijama proti japanskoj vojsci, koja bi bila onamo poslana. A oko toga, kako se čini, nastoje saveznici sprazuma najviše, i oni u ovo doba najviše za tim idu, jer bi pred tom velikom borbom na zapadnoj fronti htjeli zaista da privežu veće odjele njemačke vojske i na drugim bojištima. Pitanje je još, da li će im taj potez uopće uspjeti, jer nije isključeno, da Japan ne će posegnuti u borbu, dok ne bude dovršena velika, ogromna bitka u Francuskoj. Cijela ta stvar i sa druge strane je vrijedna spomena i poučna, a to stoga, što još sada, u četvrtoj godini rata, kad se toliko govori o miru, koji se približuje, istupa novi — borbenik, i to još borbenik, koji ima veliku vojsku i koji je ugovorima tijesno privezan k — Engleskoj. („Venkov".)

Borba za mir.

Svijet se nalazi na raskršću. Ne radi se više o pograničnim i političkim pitanjima kao glavnim ciljevima budućeg mira, već o novom pojmovanju mira. Do mira će svakako doći prije ili kasnije, ali za svijet i narode nije sporedne važnosti, da li će taj mir biti označen onim istim momentima, koji su ga bilježili u prošlim dobama, ili će taj mir biti u suštini nešto posve drugoga, novoga, udešenoga po potrebama preporodjenog čovječanstva. Pitanja država i državica ne igraju u tom novom idejnom svijetu one uloge, koju su igrala prije. O kakvoći tog mira bit će ovisan opstanak država i budući njihov život i razvoj. Bude li taj mir nosio karakteristiku sile, prava moćnijega, nastavit će se sudbonosna oružana i trgovačka utakmica i poslije rata. Rat, dokrajčen oružjem, nastavit će se nekrvavo i mjesto krvi i ratnih strahota zadesit će slabije države bijeda i siromaštvo. Skrajno nezadovoljstvo i nepovjerljivost izmedju pojedinih država, vječiti strah malenih, da ih ne zadesi sudbina Belgije i drugih malenih država, izazivat će svaki dan nove sporove i nove svadje, koji će se riješiti, da se sačuva mir, uvijek u prilog silnije države, te će obnoviti ono nepodnosivo stanje, da će napokon novi rat izgledati kao oslobodjenje od neizvjesnosti i pogibelji. Iz tog je stanovišta mir sa Rusijom bez vrijednosti. Na mirovnoj će se konferenciji svakako revidirati taj ugovor, a u slučaju, da se ne bi revidirao, bit će samo jedan novi trajni uzrok za vječite trzavice i za novi rat.

Danas stoji Njemačka na vrhuncu svoje vojničke snage. Čitava je njemačka vojska pripravljena na skrajnji udarac proti zapadu, proti fronti alijiraca. Njemačka ide za tim, da si vojničkom silom zasigura iste granice na zapadu, koje si je već zaštitila na istoku. Uspije li taj udarac, tad će Francuska biti isto tako smrvljena i uništena, kako je danas Rusija, bit će u položaju Rumunjske i Srbije. Njemačka će postati najsilnijom državom na kontinentu, a sve će se joj ostale države morati pokoravati. Pošto nije njemačka država u stanju, da si pridobije simpatiju ikojeg naroda na svijetu, posve je jasno, da će poslije tog rata buknuti silni oslobodilački rat svijuh europskih naroda proti Njemačkoj, dakle nov rat u još strašnijim formama negoli sadašnji. Nova će nesreća i to još puno strašnija zadesiti Europu. Mir će taj dakle značiti u istini samo primirje, koje će biti ispunjeno grozničavim naoružanjem. Takav mir prema tome ne bi bio niti u trajnom interesu samo Njemačke a kamoli Europe, jer bi se oslanjao na premoć i na strah pred silnijim oružjem. Neprijateljstvo bi trajalo dalje i čekalo samo na prvu priliku, da izbije na javu.

Taj se mir mora postići, i postić će se, bude li u ljudima volje i vjere za preporod svijeta. Socijalistička je tendencija zadnjeg vijeka težila za gospodarskim ojačanjem radničkog staleža, pošto je u tom ekonomskom nastojanju vidjela glavni uvjet za njegov kulturni razvoj. U tom je boju postao socijalizam pukim kruhoborstvom. Grubo materijalistički svjetovni nazor obilježio je takodjer metodu tog boja, koja je u svojoj suštini bila ipak idealistička težnja za skladnijim i sretnijim preuredjenjem svijeta i čovječanstva. Išlo se je ipak za tim, da se psihičku silu svakog pojedinog čovjeka potpunoma iscrpi u korisnom radu za kulturne svrhe, dok je dosadašnji društveni poredak išao jedino za tim, da na najsavršeniji način iskoristi fizičke sile ljudi. Individualizam je u kulturnom svijetu bogastvo, u materijalnom je svijetu propast. Očuvanje narodne i nacijonalne osebujnosti znači prama tome obogaćenje kulture, individualizam u materijalnom svijetu znači stvaranje staleža tlačenika i tlačitelja, znači propast pojedinih ljudi, znači smrt prosvjete. Uniformiranje duše, koje se je provelo u Njemačkoj, nije donijelo nikakova kulturnog ploda. Silna današnja Njemačka, sa njezinom svemogućom industrijom, kulturno je mnogo siromašnija i sterilnija negoli bezmoćna Rusija ili drugi maleni narodi. Materijalno sredstvo za kulturni cilj postalo je samo svojom svrhom. Danas je bogatiji ugledniji i silniji od umnijega. Danas imade država, koja raspolaže sa više materijalnih sredstava, takodjer i veće pravo. Taj „materijalistički" je sistem proveden sve do skrajnosti, kako vidimo, te se pojavlja u pojedinostima i etapama društvene organizacije. Taj društveni je poredak stvorio privilegovane i neprivilegovane države, a kao glavni princip čitavog ovog ustroja vrijedi načelo, tko imade silu imade i pravo, tko imade naime materijalna sredstva, može nametnuti takodjer svoju ideju. Ne pobjedjuje dakle zdravija ideja, već ideja onoga, koji je silniji i bogatiji. Dok se ne promijeni čitavi ovaj način mišljenja ne samo u državama već i u svakom pojedinom čovjeku, neće se postići onaj cilj, za kojim mora da teži čovječanstvo, ako imade u njemu plemenitoga cilja, ako je sposoban za razvoj. Mora da nestane materijalnog razlikovanja ljudi i naroda, mora da nestane dosadašnji materijalistički društveni poredak, koji poriče idealističke ciljeve čovječanstva. Imade li na svijetu takovih idealističkih svrha radu ljudi, tada imade njihovo bivstvovanje i njihov rad uopće svrhu. Nema li toga, bolje je, da dodje opći potop i da prekine taj suvišan i uzaludan rad. Ali i mi držimo, da imade svrhovitosti u razvoju čovječanstva, pošto bi inače morali da očajavamo. Moralni je preporod svijeta glavni uvjet za buduću sreću čovječanstva. Samo taj će nam donijeti konačni i trajni mir.

Iz slavenskog svijeta.

Jedan dogadjaj. Dne 2. ožujka sastadoše se u Zagrebu izaslanici jugoslavenskog naroda svih stranaka i struja, da se posavjetuju o zajedničkoj narodnoj organizaciji. Sastanak je svoj cilj postigao, t. j. razne su se stranke sporazumile o budućem radu. Madžarska je pako vlada providjela, da se je prema njezinom nastojanju sastanak razvio u lijepu manifestaciju za ujedinjenje i oslobodjenje jugoslavenskog naroda. U subotu dne 2. o. mj. u 3 sata po podne sastaše se niže navedeni izaslanici u hotelu „k caru austrijskom", gdje započe rasprava. Ali tek što je predsjednik Starčevićeve stranke prava pozdravio sa-

kupljene narodne izaslanike i. dr. Korošec započeo da izvješćuje o političkom položaju, provalio je u dvoranu zastupnik policije s dva detektiva i poviknuo: „U imenu zakona raspuštam taj sastanak i pozivljem gospodu, da se legitimiraju. Detektivi su zaposjeli oba izlaza iz dvorane, i prisutni su bili prisiljeni, da se jedan za drugim legitimira i razidje. Pred dvoranom je čekala već straža od 15 oružanih i uniformiranih redarstvenika. Policaji razagnaše dakle zastupnike hrvatskog sabora, austrijskog carevinskog vijeća, pa i samog predsjednika Jugoslavenskog kluba. I to sve za to, jer je naša država najdemokratičnija država na kruglji zemaljskoj! Dr. Pavelić ode odmah k banu, gdje je protiv toga energično protestirao. Prisutni se sastadoše na to u privatnom stanu dr. Pavelića, gdje se razgovor mirno vršio do 9 sati na večer. Vijest o tom nečuvenom dogadjaju brzo se raširila po Zagrebu. Visokoškolci, muško i žensko, sabraše se u 7 sati na večer na Jelačićevom trgu, da dostojno demonstriraju proti naredbi policije i proti koaliciji, koja je za taj postupak odgovorna. Pjevajući otputiše se demonstranti, kojima se pridružilo općinstvo, prema stanu dr. Pavelića i dva sveučilištarca i jedna sveučilištarka bi izaslana kao deputacija, da pozdrave dr. Koršca. Policija je medjutim surovo navalila na demonstrante, rastjerala ih, nekoliko ih izbila, poranila, a nekoliko uapsila. Potekla je zagrebačkim ulicama krv. Istu je večer poslala policija u stan dr. Pavelića višeg činovnika, da ispriča „mladog čovjeka“, koji je u hotelu tako netaktično postupao. U nedjelju dne 3. o. mj. vršila su se cijeli dan posavjetovanja. Kad je u nedjelju na večer dr. Korošec otputovao, sakupila se na kolodvoru omladina, koja mu priredila burne ovacije. Na kolodvoru obasule ga djevojke cvijećem, dok je sve orilo povicima: Živio Jugo- izaslana kao deputacija, da pozdrave dr. Korošca. Dr. Korošec je na to odgovorio slovenski: Draga omladina! Iskreno Vam zahvaljujem za pozdrav Jugoslavenskom klubu. Vaša ljubav za našu veliku stvar daje nam nove odvažnosti. Osvjedočeni budite, da ćemo takodjer kasnije s oduševljenjem, koje nas uči omladina, raditi za naše ideale. Učinimo li svi svoju dužnost, mi i Vi, ne sumnjam, da ne će naše nastojanje biti uzalud. Živila Jugoslavija“! Na to ga općinstvo podiže na ramena i ponese na kolodvor. Kad je dr. Korošca nestalo u kolodvorskoj zgradi, navalila je opet policija, razagnala sakupljeno mnoštvo i opet nekolicinu uapsila. To je dogadjaj — možda i od najvećeg zamašaja, koji se dogodio u Zagrebu.

Zagrebačka rezolucija glasi: Dana 2. i 3. ožujka 1918. sastali su se u Zagrebu: Iz Hrvatske i Slavonije Cesar Akačić, dr. Fran Barac, dr. Srdjan Budisavljević, dr. Bogdan Bradaška, dr Lazar Car, Dragutin pl. Hrvoj, Vojislav Kemf, Ivica Kovačević, dr. Petar Majer, Jovo Miodragović, dr. Ante Pavelić, Ivan Peršić, dr. Živko Petričić, Valerijan Pribićević, dr. Svetozar Rittig, Ferdo Rožić, Luka Starčević, Stjepan Stepinac, dr. Janko Šimrak, dr. Nikola Winterhalter, te izaslanici socijalnodemokratske stranke Rudolf Antolić, Stjepan Batt i Vitomir Korać. Iz Slovenije: dr. Izidor Cankar, dr. Ante Korošec i dr. Albert Kramer. Iz Bosne i Hercegovine: Danilo Dimović, Gjuro Džamonja, Kosta Majkić, dr. Jozo Sunarić i Vojislav Šola. Iz Dalmacije: dr. B. G. Andjelinović, dr. Melko Čingrija, Mate Drinković, Ivo de Grisogono, dr. Ivo Krstelj, dr. Jozo Smodlaka i Cherubin Šegvić. Iz Istre: dr. Gjuro Červar, Ivan Mandić, dr. Matko Laginja i Vjekoslav Spinčić. Iz Medjumurja: dr. Ivan N. Novak. Sakupljeni, nakon rasprave o općem političkom i narodnom položaju, složni su u tome, da je nužna koncentracija svih stranaka i grupa, koje stojeći na stanovištu narodnog jedinstva te oslanjajući se o načelo narodnog samoodredjivanja, traže svoju narodnu nezavisnu, na demokratskim temeljima uredjenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba.“

•

S v e n a r o d n i p o l j s k i k o n g r e s. „Naprzod“ priopćuje, da se na temelju zaključka Poljskog kola pripravlja narodna skupština, na kojoj će se sastati 77 državnih zastupnika, 33 člana gospodske zbornice, 72 bivša zemaljska zastupnika, 80 izaslanika, koji će zastupati i raprezentovati narodne, gospodarske, kulturne i stališke organizacije, 46 zastupnika općinske samouprave, ukupno 312 osoba, koje će raprezentovati vascijeli poljski narod. — „Nowa Reforma“ javlja, da je magistratu grada Lavova bilo sa strane njemačkog „Soldatenheima“ podnešeno izvješće, u kojem se zahtijeva, neka općina pokrije troškove popravka prozorskih stakala, koja bijahu za vrijeme poznatih velikih demonstracija razbijena. U tim demonstracijama, piše „Nowa Reforma“, zaglavio je bio jedan gimnazijalac, dok je drugi ostao teško ranjen.

•

P o l o ž a j u g a r s k i h S l o v a k a. „Venkov“ priopćuje dopis sa Slovačke, u kojem se pisac pritužuje na naredbu ugarske vlade, kojom ova zabranjuje dovoz u Ugarsku listova „Venkova“, „Lidovog Denika“ („Večera“), „Narodne politike“, „Lidovih novina“, „Videnskog Denika“ i „Naroda“. Time ostaje Slovačka opće bez novina. Svi slovački pisci, novinari i izdavači, od kojih teško da je jedan, koji nije bio zatvoren radi veleizdaje, nalaze se u vojništvu. — Promisli li se opet, da nije u Ugarskoj ni jednog zakutnog novinarčića, ni jednog revolver-novinara, koji nije oslobodjen od vojništva, upozna se odmah tendencija vlade. Slovački listovi „Slovensky Denik“ i „Narodni Hlasnik“ bijahu od vlade jednostavno obustavljeni. „Slovensky Tyždenik“ bio je takodjer dugo proganjan, dok mu nijesu procesi, kazne i globe proždrle svu kauciju, tako da mora sad izlaziti bez političkog sadržaja i pregleda. U Ugarskoj naime, hoće li jedan list da piše o politici, mora da kao dnevnik položi kauciju od 50 tisuća, a tjednik 20 tisuća kruna. Sad izlaze u Slovačkoj stare i preživjele „Narodne Noviny“, „Ludove Noviny“, glasilo klerikalaca i „Robotnicke Noviny“, glasilo socijalista, i jedino zato i mogu da pišu nešto radikalnije. Madžari izdaju u slovačkom jeziku (ili bolje slovačkom narječju, jer sigurno će se opet to narječje ujediniti s češkim jezikom) dnevnik, kojega raširuju medju Slovacima, koji zastire maglom duševni vidik slovačkog seljaka, te ilustrovani politički tjednik, opet u madžarskom duhu, kojega izdaju iz konfiskovane zaklade rospuštene „Slovenske Matice“ (slovenski-slovački). Ali i ostala štampa u Ugarskoj (nemadžarska) zlo prolazi. Ugarski Rumunji izgubit će valjda i zadnji svoj politički list „Drapelul“, čiji urednik bijaše prošle nedjelje uapšen. Srbi su sami obustavili na početku rata svoje listove. A korak ugarske vlade, t. j. zabrana raširenih čeških listova, sudbonosan je za ugarske Slovake. Jedini prozor u kulturu i Evropu bijaše im time zatvoren! To ima da bude osveta za majsku deklaraciju i trikraljevsku rezoluciju.

•

N i j e m c i i J u g o s l a v e n i. Kako pišu „Zeit“ i „Neue freie Presse“, izgleda, kao da bi morali Jugoslaveni biti zahvalni, da ih je vojska spasila od talijanskog jarma. Radi toga da je upravo besmisleno, da oni neće dozvoliti vladi ratne kredite! Prije svega valja istaknuti, da su J u g o s l a v e n i sami obranili od Talijanaca svoje pokrajine ili da bi ih bili obranili, da se je usredotočila sva jugoslavenska vojska na jugozapadnoj granici. Osim toga je činjenica, da su Jugoslaveni dali državi više, no što su dale ostale narodnosti u Austriji, a pogotovo Nijemci i Madžari. Napokon, da Madžari i Nijemci niti ne taje svojih namjera, koje idu za tim, da se Jugoslaveni ponijemče ili pomadžare i da je sama vlada nastojala i još nastoji, da ih tamo potalijanči, gdje ih nije mogla ponijemčiti i pomadžariti. Da su Rijeka, Trst i drugi jugoslavenski gradovi danas više talijanski negoli su prije 50 godina bili, ove bi nam pojave najbolje znali objasniti u Beču i u Pešti. Činjenica je, da je vlada za zahvalu za vjernost i junačtvo zlostavljala i uništavala naš narod gdje god je mogla. Prijetnje moguće „talijanizacije“ naših pokrajina ne čine nikakova utiska na naš narod, kad i sama austrijska vlada svim sredstvima gleda da kao kukolj trijebi naš narod i da dapače i sama potalijančuje, gdjegod može. Razlika se sastoji dakle jedino u tome, ako bi raznarodjivao ili Rim ili Beč i Pešta. Iz toga se vidi, da su argumenti, kojima se služe bečki c. i k. židovi protiv nas, djetinjasti i da im neće nasjesti nitko više. Hoće li vlada imati proračun, neka sklopi odmah mir i neka oslobodi narode od imperijalističke more nekojih „austrijskih“ ljudi.

•

U B e r l i n u s e p i š e o J u g o s l a v e n i m a, ne doduše za Nijemce, a ne piše niti njemački auktor za njemačku štampu. U Poznanju naime izdaje poljski „Kraj“ mjesečne slavenske preglede, koje uredjuje Čeh, pisac V. Dresler, u Berlinu. Prvi je bio posvećen B u g a r i m a, drugi (prvi dio — drugi će tek još izići) Česima, a treći, pridan k broju od 28. veljače, prikazuje opširnu sliku o životu Slovenaca; sav materijal nije još iscrpljen, kako priopćuje uredništvo, te će biti još izdan i drugi dio slavenskog priloga, t. j. pregled srpsko-hrvatski, ruski, ukrajinski, slovački i drugi dio češkog pregleda. I tako se eto u Berlinu uredjuje prilog za poljski list, koji piše i o Jugoslavenima.

•

P o l j a č k a p o l i t i k a u N j e m a č k o j. — Njemačko je društvo istočne marke stvorilo u svojoj glavnoj skupštini dne 3. o. mj. zaključak, uperen proti Poljacima. Skupština je pozdravila odluku državnog kancelara, da će se kod uredjenja istočnih granica prema Poljskoj uzeti obzir na vojničke potrebe, te izjavila nadu, da će se iz neprijateljskog držanja sveukupnog Poljaštva povući konačno neotklonive posljedice. Posljednji dogadjaji u pruskom državnom saboru i nastup poljačkih zastupnika, koji bje označen veleizdajničkim, morali su pokazati, što imade domovina očekivati sa poljačke strane. Društvo istočne marke traži djelotvorni nastavak obrambene i zaštitne politike, koja ide za pospješivanjem Nijemstva u istočnim markama.

Na žilav ustrajan rad!

Kao Slaveni smo i mi Jugoslaveni ljudi „široke nature“, ljudi, koji mnogo mozgaju i mnogo razglabaju, ali malo rade. Svaki je naš seljak potpun filozof. On misli zdravo i pametno. Ali što da kažemo o našem naobraženom svijetu. On pogotovo propada u mislima i idejama, dan i noć gradi nacrte i planove za budućnost, svaki dan, gotovo svaki sat nove, vjeruje u nje, dok mu je toplo oko srca. Onda najedared postaje mrzlovoljan — zabolje ga zub, grize ga reumatizam ili zapušila jugovina — rasplinule i shlapile se misli, sanje i ideje, iz optimiste postaje skeptičar, pesimist, mizantrop, da za nekoliko časaka zaboravi opet svoju bol, svoj očaj i da se opet nada i opet snuje nove svjetove i stvara nova sunca. Ideje su lijepe, ideje su zdrave, ali bez trudog, krvavog rada ne da ih se ostvariti. Nijemac je radio žilavo i bez prestanka 40 i više godina, da može voditi uspješno jedan rat, a gospodin je Čičikov-Trocki mislio da će sa svojim idejama preko noći obnoviti i preporoditi svijet. Htio je preskočiti potrebnu evoluciju, zaslijepiti svijet sjajem jedne ideje, da preobrazi Rusiju, da ju promijeni preko noći. Ali život naroda i država razvija se organski, kao stablo, kao drveće, kao čitava priroda. Žito neće dozrijeti prije odredjenog doba, a dozrijet neće nikad, ako nijesi sijao! Od preobilnosti misli i nacrta boluju i naši mozgovi. Naša je pamet preopterećena mislima. Ali za to je naša volja preslaba. Plašimo se rada, mučnog i dugotrajnog rada, koji je potreban, da od jedne krune činiš hiljadu i od hiljade milijun. Plašimo se rada kao pojedinci i kao narod. Bojimo se trnovite staze, koja jedina vodi k cilju. Teška je nevolja stigla ruski narod za sve ono, što je on propustio da izradi tijekom desetgodišta i desetgodišta. Hoćemo li mi da sprječimo u našem narodu katastrofu, koja će imati puno gorih za nas posljedica, jer mi nijesmo brojni kao Rusi, tad moramo da se jedamput ozbiljno latimo posla. Nemojmo se zavaravati ludim nadama. Budimo uvjereni, da ćemo u tom nastojanju doživjet mnogo razočaranja, ali bit će svakako uspjeha i to tim većeg uspjeha, čim mučniji, naporniji i ustrajniji bude naš rad. Bilo bi upravo nepravedno, da bi nas udes htio zato nagraditi slobodom, što smo ju iščekivali skrštenih ruku. Nije doduše lako, da robovi postignu slobodnu državu, ali ovi robovi mogu radom sebe da oslobode, možemo postati najprije narod slobodnih ljudi a onda veoma lako i slobodan narod. Započnimo radom kod naših obitelji. Loš gospodar upropastit će svoju djecu, time što će propiti, probančiti svoj imetak, svoju zemlju, a djecu će prepustit njihovom udesu bez odgoja, bez škole, bez srestava. Postat će mjesto gospodara sužnjevi, koji će biti tekar dobri za najniže i najnepristojnije poslove. Zakržljavit će i tjelesno i nosit u srcu gorku savijest ropstva. Tamo gdje rad za oslobodjenje prelazi silu pojedinca, ujedinite sile i skupnim će se silama odstraniti zapreka, koja je svima na putu. Treba dakle organizacije i rada u organizaciji ali treba takodjer, da su ljudi, koji su organizovani, pošteni, revni i ustrajni ljudi. Nekoliko je pokvarenih elemenata rastrovalo čitavu rusku vojsku; jedna loša može svojim slabim primjerom uništiti i najzdraviju organizaciju. Kršćanstvo pobjedilo je jedino pomoću uzornih ljudi, koji su se odricali udobnosti života, koji su odgojili ocjelnu volju. I mi možemo pobjediti jedino, budemo li imali takve uzorne ljude i bude li se naš narod sastojao barem pretežno od takvih ljudi: ljudi, koji imade volju i energiju da se kroz rad probiju do blagostanja, do sreće i ne samo ljudi, koji nastoje samo, kako bi provrtali blagajnu sreće. Tko poznaje istoriju, znade, da se je ona uvijek osvećivala takvim narodima i da je iza pjanosti jeftino stečene sreće redovito nastupio studeni mamurluk razočaranja i pogibije. Kad nastupi doba, da okupimo sile našeg naroda, isključit ćemo sve, što je nezdravo i trulo i uzeti samo ono što je zdravo ili što se dade ozdraviti. Bit će organizacija jakih, zdravih, i marljivih ljudi, koji se ne žacaju zapreka i poteškoća i koji su spremni na žrtve, jer znadu, da bez toga ne ide. Prestanimo biti narodom sanjara i budimo ljudi volje i rada.

Domaće vijesti.

Roditeljima polažemo na srce, da nam čim prije jave svoju djecu, koja bi pohadjala hrvatsku srednju školu u Puli. Može se prijaviti kod uprave našeg lista, ulice Cenide br. 2, od 5—7 sati popodne svako dijete od 10—14 godina, pa ako dotično dijete i nije sad u Puli. Vaša je dužnost, roditelji, da nam budete u svemu na ruku kod osnutka srednje škole, koja je samo na korist i dobrobit naše djece.

Dobrotvorni koncerat u korist onih žitelja koji trebaju potpore uslijed oštećenja po neprijateljskim zračnim ljetačima, obdržavat će se večeras u 7 sati 30 minuta u Politeama Ciscutti. — Preostale će se karte prodavati na kazališnoj blagajni od 10—12 dopodne i na večer od 6 sati 30 minuta dalje.

Veliki dobrotvorni koncerat c. i kr. ratnog izvjestiteljskog stana obdržavat će se u Politeama Ciscutti u petak, dne 8. o. mj. U nada sve zanimivom programu sudjeluje artistički vodja profesor Bruno Eisner (glasovir), gdja. Edita Buschmann (pjevanje), gosp. profesor Picksteiner (gusle) i glumica na c. i kr. dvorskom kazalištu gdjica. Kamila Gerzhofer (pjesme uz lutnju). Sudjelovanje ovih u svakom pogledu prvorazrednih i svagdje

ponajbolje priznatih umjetnika zajamčuje potpun uspjeh. Ulaznice će se prodavati dne 8. o. mj. počevši od 9 sati dopodne u kazalištu.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Dne 11. ožujka o. g. bit će opet otvoren pošt. ured Kozana i to za sada jedino za pismovnu poštu uključivo službeno zasebno preporučivanje te za novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskom štedionicom). Istim danom bit će kod poštanskog ureda Gradež i opet uveden novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskim štedionicom), a kod pošt. ureda Čepovan saobraćaj pošt. omotima. Kod omota ograničuje se najviša težina na 10 kg a oznaka vrijednosti na 100 kruna.

Poštanski ured u Tolminu. Dne 15. ožujka o. g. bit će otvoren poštanski ured Tolmin i to za sada jedino za pismovnu poštu uključivo službeno i zasebno preporučivanje te za novčani saobraćaj (poštanskim naputnicima i poštanskom štedionicom).

Kako zlo misle naši ljudi. Primamo od prijatelja lista: Sastane me ovih dana arzenalski radnik i zamoli me, neka mu kažem, gdje je u Puli njemačka škola. Kad sam ga upitao, zašto želi to znati, odgovori mi: imam sina od jedanaest godina, koji je bio evakuiran u Steinklammu, gdje je kroz tri godine pohadjao njemačke škole, a sad ga eto moram opet smjestiti u njemačku školu, jer se u našoj hrvatskoj školi ne bi mogao snaći. „A kako govori dijete kod kuće?", zapitam ga. „Ta po našu!" odvrati on. „Pa kad dijete govori hrvatski", nastavim ja, upišite ga u naše hrvatske škole; dijete će kroz kratko vrijeme, za nekoliko dana, moći posve dobro i bez ikakovih poteškoća slijediti s uspjehom tok hrvatske obuke". Nakon dugog nagovaranja i uvjeravanja ode nepismeni radnik dalje, a nikako nije mogao shvatiti, kako bi njegovo dijete moglo iz njemačke škole stupiti u hrvatsku. Hoće li dijete upisati u našu školu, ne znam. Možda će očevom krivnjom i nerazumijevanjem biti i to nevino dijete izgubljena ovca iz našega stada, bez odgoja u svom milom materinskom jeziku. Možda će to nedužno dijete, odgojeno u tudjoj školi tudjim jezikom, proklinjati danas sjutra svog roditelja, što ga nije smjestio bio u onu školu, koja ga vodi na pravi put njegove budućnosti kao pravog i rodjenog Hrvata. Svakako žalosno, jer sam uvjeren, da ne bi nijedan Nijemac ili Talijan tako postupao sa svojim djetetom, kaošto eto misli taj neuki naš čovjek. A bez sumnje — na žalost — bit će takovih naših ljudi još i više! b.

Nova aprovizacijona komisija ustanovila se za Istru, i odcijepila se od one komisije, koja je imala svoje središte u Trstu, i na račun aprovizacije Istre aprovizionirala Trst. Naši su se prvaci, općinski načelnici bili sastali u Kozini, gdje su izabrali izaslanstvo, koje je putovalo u Beč, gdje su im obećali mnogo, mnogo toga. Na ono, što im obećaše, za sada čekamo, a čekat ćemo još koji dan, ako se i to čekanje ne pretvori u sigurnost, da će obećanja ostati obećanjima. Ne mislimo ovime da nešto spočitnemo novoj aprovizacijonoj komisiji za Istru. Ne. Hoćemo samo da navedemo nekoliko činjenica, koje će govoriti prilično jasno. Ne znamo, da li je i barbanski načelnik bio na sastanku u Kozini, ili nije. Bit će da nije. Ali žitelji općine Barban u kotaru Pula primiše u mjesecu veljači i do sada za ožujak ukupno 1 kg. 40 dg. brašna po osobi. Uz to primiše pol kg. šećera. U Raklju na pr. platiše taj šećer po K 1.60. Bit će da je stigla opet nova naredba. Općina Barban, a pogotovo nekoji njezini djelovi, ne proizvode ni toliko, da se u rodnoj godini prehrani maleni dio stanovništva. Prošle godine nije urodilo ni toliko, koliko se posijalo. Pučanstvo bi dakle moralo da živi isključivo od onih 140 dg. brašna za mjesec i po. Držimo, da bi u slučaju, kad bi rakljanski župan, barbanski načelnik, predsjednik istarske aprovizacijone komisije ili poglavica ureda za prehranu morao da živi isključivo iz onih 1 kg. 40 dg. brašna i pol kg. šećera na mjesec i više, ili bi aprovizacija bila mnogo bolja, t. j. svi bi se oni više za nju starali, ili pak bi rat već davno bio dovršen. Sad ti župani, načelnici, ili bog ih znao, kako se sve nazivlju i koju si vlast prisvajaju, opet govore, da više ne će aprovizacija niti djelovati, nego da će oni kao trgovci prodavati živež, jer da je država aprovizacijonu organizaciju raspustila, a prodaju živeža opet prepustila pojedinim trgovcima, koji će robi opet sami udarati cijene. Doduše mala besmisao, ali da bi ti zakutni trgovčići, kojima nitko ne pazi na prste, mogli jednostavno uzeti aprovizaciju ne kao općinski ured nego kao svoj privatni, kaošto su to većim dijelom i do sada radili, ipak je kod nas moguće. Zanimivo bi bilo znati, koliko je aprovizacijom dobila siromašna i zadužena porezna općina Rakalj ili općina Barban. Nekoje su općine u puljskom kotaru stekle aprovizacijom silu novca, platile dugove, kupile školske zgrade, tko zna, kakvo li pako nas ugodno iznenadjenje čeka kod buduće pregledbe računa. Možda ne će ta pregledba ispasti ni ugodno, a pogotovo ugodno za sve. Dirne li koji u te škakljive stvari, oni, kojih se to tiče, osjete udarac, reagiraju, pritišću na puce na automatu a taj zapišti: Za Boga miruj! Što radiš? Lakše rušiti nego graditi! Ali hoće li se graditi nešto dobra, valja najprije porušiti ono što je zlo. A onda čišćenje ne mora uvijek značiti ni rušenje. Osjeća li se čovjek krivcem, priznade li svoju krivnju i nastoji je popraviti, onda znači da je on sam porušio ono nevaljalo. A ovako ipak dalje ne ide! M.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 9151.

Dnevne vijesti.

Oslobodjenje učitelja za školsku službu. Kako javljaju „Narodni Listy", izdalo je domobransko ministarstvo naredbu br. 600.175 od dne 1. veljače 1918. prema kojoj će učitelji biti od 1. ožujka do 15. srpnja 1918. oslobodjeni od vojničke službe, kako bi mogli vršiti svoju učiteljsku službu. Radi se o učiteljima, koji su klasifikovani „bez oružja" („ohne Waffe") t. j. pronadjeni sposobnima za pomoćnu službu, kaošto i o onima, koji su pronadjeni sposobnima za pomoćnu službu, ali su pridjeljeni stražnoj službi (razred B). Oslobodjenje će provesti izravno vojničke oblasti iza pregledbe. Izuzeti su od toga gažisti, oni, koji pričuvne (resevne) škole i kurseve, te oni, koji su rodjeni u godinama 1894.—1899. Oni, koji imaju da budu naknadno oslobodjeni, moraju da prikažu dekret imenovanja na nekom državnom, pokrajinskom ili općinskom školskom ustavu.

Vraćaju se naši mili . . . Kad smo pred par godina, dakle pred dvije, tri godine primali pisma i vijesti od naših znanaca, sinova, braće, muževa i otaca, koji su onda pali u rusko zarobljeništvo, s kolikim smo čežnjama očekivali, kad će se povratiti na rodno ognjište. A oni su pisali da su živi i zdravi, da pozdravljaju sve „od najvećeg od najmanjeg" u kući, u susjedstvu, u cijelome selu. Pisali su, kako pozdravljaju neplodan krš, tvrdi kamen, tu svoju zemlju, i kako jedva čekaju dan, da se sa plodnih žitorodnih ruskih ravnica povrate na svoj neplodan krš. Mili bože, kakva li će to bit veselja, kad se oni povrate iz tudje zemlje, i kad iza jedne, dvije ili tri godine ugledaju opet svoje mile. Kolika radovanja! Kolike svečanosti! A oni će onda ići od kuće do kuće pa pripovijedati same nevjerojatne stvari, što su tamo u ruskoj zemlji doživjeli. Ali prolazili su mjeseci, prolazila je jedna godina za drugom, jedna nesnosnija od druge, i naše su se misli polagano privikle na to, da ljudi umiru, da ostaju sakati, ili padaju u zarobljeništvo. I polagano smo onda zaboravljali na one u zarobljeništvu, jer smo bili prisiljeni, da mislimo na sebe. Pa sad nam javljaju, da se oni iz Rusije vraćaju, a mi te vijesti tupo dočekujemo. Toliko je užasnih stvari već palo na naša ledja, da smo zaboravili na veselje, da nam je sa usana nestalo bezbrižnog smješka, a u našu se dušu uvuklo samo duboko ogorčenje, neutaživ gnjev, neugasiva mržnja. I u takvom raspoloženju očekujemo one, koji se vraćaju, da im mjesto utjehe pokažemo naše utučene duše, mjesto podignuća njihove svijesti, pokažemo svu našu bijedu, mjesto svetog srećnog obiteljskog života, pružimo prokletstvo, a mjesto okrepljujuće hrane, pokažemo na naša trošna umirajuća tjelesa. Pa da onda i njima u srce i mozak uklešemo vječnu mržnju, mržnju jaču od očaja, koja im jedina ima da dade snage za život i pokaže svrhu života. — Nema veselja, nema radovanja. Mjesto da nam oni pričaju o svojim mukama, čudit će se i križat i ne će vjerovati, da je istina i zbilja sve ono što mi pretrpismo i što još danas snašamo. I mnogi, mnogi će od njih kazati: Zlo, zlo je bilo tamo, ali baćuška Rus imao je ipak kaše! M.

Značajna zabrana. Brnsko „Lidove Noviny" javljaju: Ratno je ministarstvo zabranilo rezervatnom naredbom časnicima ustajati sa sjedala, kad se pjeva češka narodna himna „Kde domov moj!"

Poruke iz uprave.

Marčana. Svotu od K 128·— nijesmo primili. — Izvolite reklamirati, da vidimo gdje leži pogriješka.

†

Tužnim srcem javljamo našim prijateljima i znancima, da je naš mili suprug, otac, odnosno djed, gosp.

PROKOPIO DRAKOVIĆ

posjednik u Peroju

daleko od svoje mile grude, poslije kratke bole ti dne 25. veljače o. g. u Niederkleinz (Donja Austrija) u Gospodinu preminuo, i tamo dne 27. veljače o. g. pokopan.

Niederkleinz-Peroj-Pula, dne 7. III. 1918.

Stana, supruga. **Špiro**, sin.
Marija, snaha. **Gjuro**, unuk.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda".

†

Niže potpisani javljaju ucviljenim srcem svoj ostaloj rodbini, prijateljima i znancima, da je njihova nezaboravna majka, gospodja

Kata Kirac, rodj. Jadreško

u 86. godini života, providjena svetotajstvima naše sv. vjere, dne 6. o. mj. u Gospodinu preminula.

Sprovod mile pokojnice obavit će se danas, dne 7. ožujka 1918 u 4 sata popodne u Medulinu.

Medulin, dne 7. ožujka, 1918.

Luka Kirac, župnik i **Ivan Kirac**, posjednik, sinovi.

Kata udata **Lazarić**, i **Marija** udata **Bajčić**, kćeri.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 28.795.

Godina IV. | U Puli, petak 8. ožujka 1918. | Broj 959

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velekog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Sjeverozapadno od Dixmuide ćovremili su nasrtajni odjeli kod navale na dva belgijska dvorca 3 časnika i 114 momaka, te nekoliko puščanih strojeva. Topovska je djelatnost oživjela u više odsječaka. Na više su mjesta bili odbijeni engleski izvidnički sunci. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Francusko je topništvo na više mjesta fronte razvilo živahnu djelatnost. Sjeverno od Avocourta prodrle su nasrtajne čete duboko u francuske položaje i povratile se nakon žestoke borbe i nakon razorenja mnogobrojnih skloništa sa 27 zarobljenika. — U zračnoj je navali bilo jučer sastrijeljeno 19 neprijateljskih lijetala i dva pripeta zrakoplova. Kapetan vitez pl. Tuschek izvojštio je svoju 26. pobjedu u zraku. Usljed izbačenih bomba po engleskim lijetačima na neki lazaret kod Tourcoinga bilo je mnogo francuskih stanovnika ranjeno. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Predbježni proračun prihvaćen.

Beč, 7. (D. u.) Nakon svršetka je debate podao zastupnik Bavarovski u ime Poljaka izjavu, da će se ovi u znak prosvjeda sustegnuti od glasovanja. Zastupnik je dr. Stranski predložio kod § 1. i § 2., da se ustanovi razmjer glasova, kod § 3. poimenično glasovanje. Paragraf je prvi proračunskog provizorija bio prihvaćen sa 240 proti 121 glasu, proti glasovima Čeha i Jugoslavena kao i poljačkih socijalnih demokrata i dvaju poljačkih zastupnika, Mijaka i Hubika; § 2. (doprinosi za zajedničke izdatke) sa 203 proti 161 glasu, proti glasovima Čeha, Jugoslavena i spomenutih dviju poljačkih zastupnika; § 3. (ratni krediti od 6 milijarda) bio je u poimeničnom glasovanju prihvaćen sa 202 proti 165 glasova. Iza toga su bili prihvaćeni i §§ 4., 5. i 6. Nakon toga bje prihvaćen sveukupni proračunski provizorij i u trećem čitanju. (Živahno odobravanje i pljesak.) Sjednica bje na to zaključena. Naredna sjednica u utorak.

Iz Rusije.

Stockholm, 5. Prema petrogradskim su vijestima bili izabrani u vrhovni ruski direktorij Lenin, Trocki, Stalin, Proslan i Kerelin, koji su se konstituirali kao „kolegij od pet lica".

London, 5. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Službeni list potvrdjuje zaključak vlade glede preloženja državnih ureda u Moskvu, Nižnij-Novgorod i Kazan. S preloženjem se je povjereništva za izvanjske poslove, za promet i financije već započelo. Vlada će ovih dana izdati naredbu, koja obrazlaže preloženje glavnog grada u Moskvu time, što je nemoguće, da bude glavni grad na granici države, u slučaju, da se Petrograd proglasi slobodnom lukom.

Berlin, 5. (D. u.) „Vossische Zeitung" javlja: Može se uzeti za sigurno, da će u velikom kongresu sovjeta u Moskvi dne 12. o. mj. biti većina za sklopljenje mira boljševičke vlade. Osudjivat će doduše postupak Nijemaca, ali se zadovoljiti danim činjenicama. Sovjeti znadu predobro, da je sva vlast i opstanak sovjeta te boljševičke vlade u nerazdruživoj svezi s utanačenjem mira.

Mir sa Rusijom.

Stockholm, 6. (D. u.) Prema vijesti „Agence Havas" iz Petrograda od 5. o mj. povratilo se je danas rusko mirovno izaslanstvo. Na večer će podati izvještaj središnjem odboru sovjeta. Tekst će mirovnog ugovora po svoj prilici biti sjutra proglašen. Prema posljednjim su vijestima obustavljena na svim frontama neprijateljstva. Na sjevernom su se bojištu zaustavili Nijemci na crti Narva-Pskov-Vitebsk-Mohilev-Orša. Brzojavka iz Helsingforsa javlja, da su se Nijemci iskrcali na Alandskom otočju. Pučanstvo ostavlja u velikim masama Petrograd, i to radi prenapunjenog željezničkog prometa dijelom pješice, dijelom kolima.

Carigrad, 6. (D. u.) U sjednici je komore priopćio medjutomni ministar izvanjskih poslova Enver-paša uz živahno odobravanje zaključak mira sa Rusijom i navijestio, da će potpis konačnog mirovnog ugovora sa Rumunjskom doskora uslijediti. Ministar je tad izrazio želju, neka utanačenje ovih mirovnih ugovora otvori antantu oči. Kuća je u̇slučilo, da izrazi sultanu čestitke kuće.

Mir sa Ukrajinom.

Beč, 7. (D. u.) U ministarstvu je za izvanjske poslove započeo danas pod predsjedanjem poslanika grofa Forgacha, uz sudjelovanje zastupnika austrougarskih i zajedničkih središnjica te u prisutnosti njemačkog poslanika grofa Wedela i drugih zastupnika njemačke vlade dogovor, koji se tiče pobližeg izvedenja odredaba glede prometa s robom s Ukrajinom, a ponajpače uredjenja izvoza žita na temelju mirovnog ugovora s Ukrajinom. Kod tog će ugovora sudjelovati sutra i ukrajinski izaslanici.

IZ FINSKE.

Petrograd, 5. (D. u.) P. b. a. Iz Helsingforsa se službeno javlja, da su u Nikolajevu na zapovijed prijašnjeg gradjanskog senata uhvaćeni i po ratnom sudu zarobljeni članovi crvene garde i mnoge druge ličnosti, koje se protive, da priznaju prijašnju vladu. Tornea je sad u rukama protuevolucijonaraca. U Kayenu i mnogim drugim gradovima u sjevernoj Finskoj je došlo do financijalne krize. Karkomem u sjevernoj Finskoj zaposjednut bje po proturevolucijonarnim četama, no drugi dan opet po revolucijonarnim četama gotovo bez borbe osvojen. Bijeli su pretrpjeli potpun poraz. 440 proturevolucijonaraca, medju kojima se nalazi mnogo inozemaca, bje zarobljeno i dopremljeno u Helsingfors.

Berlin, 6. (D. u.) Wolffov ured javlja: Dio naših pomorskih bojnih sila, odredjen za podignuće etapnog prostora u svrhu pripomoćne akcije za Finsku, usidrio se je jučer kod Eckerö na Alandskom otočju.

Stockholm, 6. (D. u.) S. T. B. U jučeranjoj je sjednici komori izjavio ministar-predsjednik u odgovoru na interpelaciju glede nakana vlade obzirom na pomoć, štono se imade pružiti Fincima, koji su se zaklonili bili na otoke u Finskom zalivu, da su posredovanjem švedskog poslovodje u Helsingforsu bili postignuti dobri rezultati i da postoji nada, e će se takovi postići i drugdje. Mnogo se je bjegunaca predalo crvenoj gardi, te će se sa njima postupati kao sa ratnim zarobljenicima po medjunarodnom pravu pod nadzorom švedskog poslanistva. Vlada je spremna, da na taj način pomogne svakoj skupini Finaca, koja se nalazi u nevolji.

Mirovni ugovor izmedju Njemačke i Finske.

Berlin, 7. (D. u.) Danas je o podne bio potpisan mirovni ugovor izmedju Njemačke i Finske, nadalje trgovački i brodarski ugovor, kao i dodatak obim ovim ugovorima. Članak 1. mirovnog ugovora odredjuje, e će se Njemačka zauzeti za to, da sve vlasti priznaju neovisnost Finske. Finska nasuprot ne će ni jednog dijela svog posjeda odstupiti kojoj tudjoj vlasti niti tudjoj vlasti biti podložna i priznati joj nadgospodstvo nad sobom, a da se prije toga ne sporazumi sa Njemačkom. Daljnji se članci tiču medjusobne odreke glede nadoknade ratnih troškova, ratnih šteta, uspostave državnih ugovora, izmjene ratnih zarobljenika i interniranih, te nadoknade civilnih šteta.

Iz pruske zastupničke kuće.

Berlin, 7. (D. u.) Drugo se je čitanje proračuna pretvorilo prigodom rasprave o proračunu povjerenstva za naseobinu u sveopće raspravljanje svih pitanja, koja se tiču Poljaka. Poljak Sejda izjavlja, da na temelju jedinstvenog shvaćenja poljačkog naroda Poljaci ne mogu napustiti stanovišta, koje zauzima poljačka skupina u pruskom saboru i u njemačkom rajhstagu. Oni smatraju svaku izmjenu mnijenja u ovaj trenutak beskorisnom, pošto je vlada podastrla vrhunac svojih koncesija Poljacima, a ove su koncesije sve poljačke stranke i svi slojevi pučanstva bez iznimke otklonili. Stoga Poljaci danas ne će sudjelovati kod ove poljačke rasprave. No uza sve to hoće upotrebiti ovu zgradu, da s ogorčenjem prosvjeduju proti otkinuću holmskog područja na temelju ukrajinskog mira. Govornik veli za tim, da je ono mjesto u posljednjem govoru državnog kancelara, u kojem se uredjenje zapadnih granica kraljevine Poljske označuje prijeko i prijeko nužnim iz vojničkih razloga, navještaj aneksijone politike, koja onemogućuje miran i mirotvorni susjedni život njemačkog i poljačkog naroda. Govornik završuje s izjavom, da poljački zastupnici u pruskoj zemaljskoj kući ne će nikad priznati poljački mirovni ugovor pravovaljanim. — Zastupnik Wolff (konzervativac) izjavlja, da njemačko pučanstvo u Poznanju i Westfalskoj s ogorčenjem odbija zahtjeve Poljaka, koji žele sve do mora i dapače i do Westfalske i Poranjske, te traži od vlade, da napusti svoju pomirljivost prema Poljacima i krepko nastavi sa svojom politikom naseljivanja. Potpredsjednik državnog ministarstva Friedberg izjavlja, da se promjene u politici vlade prema Poljacima ne smiju prosudjivati sa gledišta pomirljivosti, nego sa gledišta, da se uklone nezakonitosti. Vlada si je svijesna svoje politike, da podržava stražu na istoku, koja je upravo tako važna, kao straža na Rajni. Obzirom na današnju izjavu Poljaka u ovoj kući veli, da ne poznaje poljačkih zastupnika naroda u Pruskoj, nego samo pruske narodne zastupnike. Seidin prosvjed glede Holma ne spada u prusku zastupničku kuću. Ministar u ostalom uopće i ne zna, što su učinili i poduzeli Poljaci, da oslobode svoju zemlju od carističke vladavine. To imaju da zahvale središnjim vlastima, ali oni su nezahvalni. — Socijalni demokrat Braun veli, da se mora u interesu izmirenja posvema promijeniti pruska poljačka politika. — Narodni liberalac Fuhrmann izjavlja, da mora narod i vlada najodrješitije stati na put svakoj težnji Poljaka, koja ide za tim, da se otcijepe područja istočne marke.

Izakako je govorio narodni zastupnik Winkler (konservativac) proti neodvisnosti Poljske, te ministar za poljodjelstvo, bio je prihvaćen proračun povjerenstva za naseljivanje sa svim glasovima osim onih Poljaka i socijalnih demokrata.

* **„Nijemci ne će prodrijeti".** „Venkov" javlja iz Ženeve: Prema vijesti Agence Havas bijahu Poincara burno dočekani, kad dodjoše u Sorbonnu dne 1. ožujka da proslave dan protesta zastupnika Alzacije-Lorene u narodnoj skupštini u Bordeaux dne 1. ožujka 1871. Poslije mnogokratnog pozivanja progovorio je Clemenceau govor, u kojem je istaknuo, da je njegova zadaća, da radi, i da saslušane riječi promijeni u čin. Pred nekoliko dana bio je na fronti, te donaša sa sobom riječ, koja trepeće na svim ustima: Ne će prodrijeti. Kasnije je govorilo nekoliko govornika, koji su svi naglašavali, da je Alzacija-Lorena francuska zemlja i francuskom mora postati, jer to zahtijeva cio svijet, koji se bori za pravdu, pravednost i slobodu potlačenih zemalja. Najzad je istaknuo Pichon, da ne samo francuski narod, nego i cio veliki savez sporazuma zahtijeva izručenje Alzacije-Lorene.

* **Akcija u Sredozemnom moru.** Prema brzojavci lista „Zeit" iz Londona, odgovorio je Bonar Law u donjoj kući na upit, gdje da se nalazi prvi lord admiralitete Sir Eric Geddes, čija je odsutnost svima pala u oči, slijedeće: Sir Eric Geddes nalazi se sada u Sredozemnom moru radi važne akcije brodovlja. — Iz Kopenhagena se brzojavlja „Lokalanzeigeru": Pariška „Liberté" tvrdi, da je doznala, da Amerika pospješuje pripreme za alijirsku ofenzivu, kako bi pretekla očekivanu ofenzivu središnjih vlasti. Amerika namjerava sudjelovati kod generalne ofenzive navalom svog brodovlja na Pulu.

* **Bojkot ruskih poslanika u Parizu i Londonu.** Prema nekoj brzojavci iz Pariza saopćila je francuska vlada u Londonu, da neće dozvoliti, da maksimalistički vodja Kamenev, koji će valjda biti imenovan poslanikom u Parizu, stupi na francusko tlo. Stoga će se Kamenev vratiti u London. — Iz Londona se javlja, da je londonskom diplomatskom zastupniku boljševika, Litvinovu, bio otkazan stan, gdje mu je ured. Vlasnik je kuće dao promijeniti ključanice na vratima, tako da Litvinov nije mogao više ući u svoj ured.

* **Blagdan mira u Rusiji.** „Venkovu" brzojavljaju iz Beča: „Abend" saopćuje iz Kolina nad Rajnom: „Izvjestija" javljaju, da je Lenin u izvršbenom odboru radnika i seljaka proglasio, da će ovogodišnji uskrsni blagdani biti za Rusiju blagdanima mira, jer je boj proti izvanjskom neprijatelju za Rusiju dovršen.

* **Rat na moru.** Iz Londona se službeno brzojavlja sa danom 6. ožujka: Parobrod „Caldarian" od 17.500 bruto-reg. tona, sagradjen godine 1914., potopljen bje na irskoj obali. Glasa se, da je bila na brod ispaljeno više torpednih hitaca. Brod je imao posadku od 400 momaka, a osim toga 150 mornara ratne mornarice.

* **Atentat na Lloyda Georga.** „Deutsche Tageszeitung" javlja: Prošlog mjeseca, dne 28. kad bijaše službeno javljeno, da je Lloyd George obolio, bi protiv njega na ulici počinjen atentat. Uapšen atentator je Irac.

* **Talijanski izvještaj** od 6. ožujka. Živahne oživljenje obostrane topničke vatre izmedju Gardskog jezera i Astica u okolici Montella i uzduž uvale Asiago. Naše su baterije s uspjehom opstrijeljavale čete, koje su se nalazile na maršu, u uvali Asiaga, južno od Primolana, na drugoj strani klanca Beretta i naprama Lampolu (s lijeve strane Piave). Južno od Tierne bile su neprijateljske patrulje, koje su se približavale našim crtama, uz gubitke odbijene. Na Pasubiju prouzrokovali smo pomoću mine štetu neprijateljskim položajima. Tečajem dana bombar-

dovali su naši ljetači neprijateljsko uzletište kod Motta di Livenza, kao i kolone, koje su bile na maršu u okolici Oderza. Jedan je engleski ljetač oborio iznad Coreglana danas neprijateljsko lijetalo.

*** Landsdowne i govor njemačkog državnog kancelara.** „Daily Telegraph“ priopćuje pismo lorda Landsdownea, u kojemu ovaj izriče uvjerenje, da govor njemačkog državnog kancelara znači znatan napredak u izmjeni mišljenja, te izjavlja, e ne može uvidjeti, zašto bi bilo beskorisno nastaviti razgovor o tom, pošto predleži osnova za sporazumak obzirom na četiri načela Wilsonova glede medjunarodnog sudišta, a i glede Belgije. Jedan njemački državnik za drugim govori proti politici osvajanja i aneksija. Mnogo veće bi bile poteškoće glede zahtjeva obzirom na Alzaciju-Lorenu, zahtjeva Italije glede stanovitih austro-ugarskih područja kao i zahtjeva Engleske glede nekojih dijelova Turske. Landsdowne je mnijenja, da bi se ova pitanja morala predložiti mirovnom kongresu nakon rata.

*** Japan i Rusija.** Reuter javlja iz Washingtona: Misli se, da neposredno predstoji vojnička akcija Japana u Sibiriji. Amerikanska se vlada o tom još nije izjavila. U diplomatskim se krugovima glasa, da će Japanci obzirom na potrebu, da brzo postupaju, i istodobno nastaviti diplomatske rasprave, kako bi se s Udruženim državama i ostalim alijircima složile glede cilja i opsega akcije. — „Associated-Press“ javlja iz Washingtona: Udružene su se države načelno složile s Japanom, Velikom Britanijom i ostalim alijircima glede postupka u Sibiriji. No potankosti se moraju još ustanoviti.

*** Japanski ustup i Wilson.** „Manchester Guardian“ doznaje iz Washingtona, da se još ništa nezna kakvo stanovište zauzima Wilson obzirom na predstojeću akciju Japana u Sibiriji. Wilsonova bi okolica radje vidjela, da se Rusija sama spasi, u slučaju, da su u novoj Rusiji elementi, koji bi bili u stanju da zajednički nastupe.

*** Wilson proti intervenciji Japana.** Iz Rotterdama javljaju: U uvodniku o glasinama, koje se tiču intervencije Japana u Rusiji, veli „Manchester Guardian“: „To bi bilo izravno proti nazoru Wilsonovom“.

*** Fochova armada.** „Vossische Zeitung“ javlja, da je francuska armada pod generalom Fochom dosegla sveukupnu jakost od 400.000 momaka.

*** Amerikanska vojska u Francuskoj.** Reuter javlja iz Washingtona, da je general Peyton-March nastupio dne 3. o. mj. službu poglavice amerikanskog glavnog stožera. — Prema listu „New-York Sun“ stajalo je dne 28. veljače o. g. na francuskoj fronti 220.000 amerikanskih vojnika. — Kako izvješćuje Reuterov ured, podignut će amerikanski ratni ured u Francuskoj veliku osnovku za opskrbu vojske uz trošak od 25 milijuna dolara. Sagradit će se 20 velikih skladišta, 12 većih i 100 manjih radionica i spremišta, a zaposleno će kod toga biti 450 časnika i 16.000 vojnika. S podizanjem se je započelo već prije nekoliko nedjelja, kadno je stigao najveći dio materijala.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Slovenec“ prima ovaj očajan oglas iz goričkog kraja: „Strašno je opustošena zemlja od Gorice do Nabrežine. Na stotine tisuća vreća, za koje je vlada takodjer u Vašem listu molila, gnjije u jarcima i na kupima, ogromne množine bodljikave žice i željeznih kolaca rdja. Zrak je okužen od gnjijućih lješina. Polja da obradimo? Za koga? Za sebe? A čime? Prstima? Naši su stanovi streljački jarci: puni smrada. Zar smo to zaslužili? I što da jedemo? Ta ni vode nema, ni drva, da naložimo. Sto nam ne uze Talijan, oteše nam drugi. Čovjek si želi smrt. Svega smo imali u izobilju, sad pako smo gori od cigana. Još nam jedna nesreća preti. Kamogod pogledamo, na svakom stablu i na svakoj grani visi gusjenično gnijezdo kao da je netko predju objesio. Već lanjske godine prožderše nam gusjenice gotovo sve, što je bilo zeleno, od Gorice do Sežane, ove godine još i gore. Jao nama! Zrak je okužen, ne mogu disati, ni pisati, umirem od glada...“ „Slovenec“ piše dalje o nastojanju u Hrvatskoj, ima li se prihvatiti ekavštinu ili ostati pri jekavštini i ima li se i nadalje pisati ćirilicom. Medju ostalim veli: „Čudimo se, da „Hrvatsko novinarsko društvo“ ne započne akcije, kako bi hrvatski dnevnici pisali dostojnije hrvatski. Najnekulturniji dnevnik u jeziku i pravopisu je „Hrvatska“. Za njom ne zaostaje mnogo „Obzor“ sa svojim brzojavnim vijestima (o tome je s pojedobno bio govora u „Slovenskom Narodu“. Op. ur.) — „Edinost“ javlja, da će Krekovoj proslavi dne 10. ožujka u kazalištu „Fenice“ u Trstu prisustvovati takodjer Krekov suborac, predsjednik Jugoslavenskog kluba, dr. Korošec.

•

Iz Hrvatske. „Glas S. H. S.“ na svom uvodnom mjestu trijezno raspravlja o našim ciljevima i savezu sa hrvatsko-srpskom koalicijom. Tu veli, da današnja vladavina koalicije demoralizuje narod i oduzima razmah svih energija u radu za veliki cilj. Ne smije se držati one osudne političke metode, da treba sačuvati ono, što se zateklo. Ne smije se raditi a ne vjerovati u uspje hrada. Ostaje tu dakle dvoje: Ili se koalicija mora odreći svoje dosadanje politike, ili pa kju je treba skloniti kaošto i sve, što smeta radu za djelo narodnog ujedinjenja. Obzira, piše list, ne može i ne smije biti. U istom listu piše odlučnim tonom A. B. Šimić, e se ne smijemo obazirati na filološka razmatranja pojedinih učenih filologa, nego treba da predjemo na odlučan rad, imajući za filologe samo jedan pucanj u njihove filološke mozgove. Kad smo ispitivali i pronašli, da samo ekavština može da bude našim zajedničkim jezikom, čemu još zatezanja? Čemu kolebanja? Bezobzirno započet ćemo pisati ekavštinom i stupit ćemo korak naprijed. — Mi bismo odavle prvi bili pripravni da tu misao usvojimo. — „Oštri kut“ u „Hrvatskoj Državi“ zadnjih je dana redovito prazan. Ostaje samo datum i potpis. Jamačno je Tribunus iza sastanka u Zagrebu pao u nemilost zagrebačkih otaca ili čuvara.

Domaće vijesti.

Imenovanje. Ivan Šorli, kult. tehn. na bečkoj poljodjelskoj visokoj školi, sin dvorskog savjetnika u m. i bivšeg kotarskog poglavara u Pazinu imenovan je poručnikom bos.-herc. pukovnije br. 4.

Za deklaraciju. „Slovenskom Narodu“ pišu: „Gosp. Hlavka, c. kr. okružni oružnički stražmeštar u Voloskom—Opatiji, silno se zanima za deklaraciju i brižno propitkuje po selima u svom kotaru, tko sakuplja potpise, tko potpisuje i koliko godina imaju oni, koji to potpisuju. Pravo, pravo ima; neka samo sam doznade, i neka se osvjedoči, da smo svi postali svijesni. Oduševljenom gospodinu preporučili bismo samo još to, da u svojoj prevelikoj brizi ispita takodjer i prijavi svojemu šefu, koliko nas je bez obzira na godine — gladnih“.

Lovran za jugoslavensku deklaraciju. Lovranski općinari poslaše Jugoslavenskom klubu u Beču ovu izjavu, potpisanu od 654 lovranskih općinara. Potpisani Slovenci i Hrvati odnosno Slovenke i Hrvatice u Lovranu izjavljaju: 1. Oduševljenjem odobravamo deklaraciju Jugoslavenskog kluba u Beču od 30. svibnja 1917. 2. Smatramo, da je za očuvanje našega naroda u Istri od gospodarske i nacijonalne propasti neophodno potrebito oživotvorenje zahtjeva sadržanog u toj deklaraciji. 3. Pozivljemo i zaklinjemo sve jugoslavenske zastupnike, da odlučno i složno porade oko ujedinjenja našega naroda u samostalnu državu pod žezlom Hapsburga. Lovran, dne 15. veljače 1918.

Oprost učitelja, nesposobnih za službu na fronti, od vojništva. Iz Beča se službeno sa danom 6. o. mj. brzojavlja: Brzojavni dopisni ured saznaje, da je ministarstvo za zemaljsku obranu svoju svojevremenu odredbu glede sveopćeg oprosta učiteljskih sila, nesposobnih za službu na fronti, na poticaj uprave za nastavu, prema najnovijoj odredbi proširilo tako, da će nesamo one učiteljske osobe, koje su služile u državnim, zemaljskim i općinskim zavodima, a koje sad pripadaju momčadskom staležu i koje se nalaze u vojničkoj službi u zaledju, a bile su pronadjene trajno nesposobnima za službu na fronti i prikladnima samo za pripomoćne službe, nego i one učiteljske osobe, koje su bile pronadjene sposobnima za službu na fronti uz dodatak „sposobne za stražarsku službu“ (nalaz B), biti do 15. srpnja 1918. općenito oprošćene. Ovaj oprost, koji se tiče samo onih učiteljskih osoba, koje dokažu ispravama, da su položile državni učiteljski ispit i posjeduju dekret o namještenju, uživat će iznimice i dobrovoljci kroz vrijeme rata. Nasuprot se na one, koji su rodjeni u godinama 1899. do 1894., kao i na one, koje su pronadjeni obvezatnima za pripomoćnu službu, i konačno na one učiteljske osobe, koje posjećuju škole za časničke aspirante ili se nalaze u tečajevima za obrazovanje vojničkih računovodja i vojničkih činovnika, ova odredba ne će protezati.

Dar. Poslao je gosp. Franjo Brumnić, c. kr. asistent iz Pazina, za fond „Hrvatskog Lista“ K 10.—, na čemu mu se uprava lista najsrdačnije zahvaljuje.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista stigli su slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu blagopok. gospodje, majke svog pobratima, župnika Luke Kirca iz Medulina, polaže gosp. dr. Ivo Zuccon K 20.—. Dalje je položio gosp. Franjo Brumnić, c. kr. asistent iz Pazina K 10.—. Obitelj Jeličić K 5.—. Prijatelj naše škole K 14.—. Gosp. Stjepan Ostroški K 5.—. Ukupno K 54.—; zadnji iskaz K 51.349.43; sveukupno K 51.403.43. Živjeli! Naprijed za naše škole!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 9151.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina nam pišu 7. ožujka 1918.: C. k. kotarski povjerenik ovog poglavarstva, gosp. Ernesto Carlavaris, premješten je u svojstvu upravitelja c. k. kotarskom poglavarstvu u Krk. Kao činovnik, gradjanin i kao drug stekao si medju nama najvećih simpatija. Pučanstvo, bez razlike narodnosti, kojemu je bio dodijeljen kao urednik, ostaje njegovim odlaskom upravo razočarano, jer je uvjereno, da u njemu gubi nenadoknadivog činovnika, sugradjanina i druga. U ovom se moramo veseliti njegovom promaknuću na samostalno mjesto, ivrazamo mu time naše potpuno povjerenje. A u koliko nam je žao njegovog odlaska, uvjeravamo ga, da ćemo ga zadržati u najljepšoj i najugodnijoj uspomeni, te ćemo se često sjećati njegovog boravka medju nama. Pratila ga sreća svuda i naskoro nam se povratio kao kotarski poglavar.

Dnevne vijesti.

Otpuštanje 3 najstarijih godišta. Poznato je, kako je nenadanim predlogom predsjednika Češkog svaza, Stanjeka, neka se glasuje o valjanosti zakona o produženju pučko-ustaške dužnosti od 42.—50. god. bila došla vlada u nepriliku. Česi, Jugoslaveni i Poljaci, kojima bi se bili pridružili socijalni demokrate, bili bi sigurno velikom većinom glasovali za proglašenje nevaljalosti carske naredbe, koja je po § 14. bez parlamenta bila produžila pučko-ustašku dužnost od 42.—50. godine. Time bi sigurno parlamenat bio došao u sukob s višim faktorima. Ne bi to bilo značilo ništa, do li jedan korak bliže k demokraciji države. Jer rat je bio navješten bez dozvole parlamenta, koga je Stürgkh bio razagnao, svi su vojnici bili pozvani u vojsku bez dozvole parlamenta, tako se sve radilo, a radi se još i dandanas proti volji narodnoj. Da vlada barem donekle podje u susret Stanjekovom predlogu, pišu češki listovi, da se u parlamentarnim krugovima govori, e će se otpustiti iz vojske tri najstarija godišta, dakle pučke ustaše od 47—50 godina.

— **Utjeha...** Naše su hrabre i junačke čete junački provalile u Rusiju, junački priskočile u pomoć Ukrajini i (što je mimogred rečeno glavna stvar) junački pronašle ukrajinske zalihe živeža. Oslobodjenje Ukrajine od boljševika, poraz boljševika, naša pobjeda, sve to nije ništa prema toj radosnoj činjenici: zalihe, obilne zalihe živeža. Samo treba pripomenuti, da smo obilne zalihe živeža bili našli i u Poljskoj, Srbiji, Rumunjskoj i Italiji, ali da je kako se čini svagdje preuzeo zaštitu tih zaliha sjeverni naš saveznik. Sad, javljaju češki listovi, možemo biti utješeni, jer kako u Beču doznaju, razdijelit će se žito, koje ćemo iz Ukrajine dobiti, na dva jednaka dijela i to izmedju Njemačke i Austro-Ugarske. Ipak je i to utjeha...

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 9. ožujka 1918. | Broj 960

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Nema ništa osobita da se javi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 8. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Kod provadjanja uspješnih izvidjaja zarobljeno bje istočno od Merckena 30 Belgijanaca, sjeveroistočno od Festuberta 25 Engleza. Pod večer je na pojedinim odsječcima oživjela borba s topovima i minama. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Nasrtajni su odjeli dopremili sa nekog sunka sjeverno od La Neuville i južno od Berry au Bac mnogo zarobljenih Francuza. Uostalom je ostala bojna djelatnost ograničena na sprječavajuću vatru, koja se je na istočnoj obali Moze prelazno pojačala. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na lotrinjskoj je fronti razvilo francusko topništvo izmedju Selle i Plaine živahnu djelatnost. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 5. Javljeni već prešni upit zastupnika Stanjeka i drugova tiče se dopusta povrativših se ratnih zarobljenika. Austro-ugarske vojnike, koji se vraćaju, da zadržavaju u taborištima u Zolkiewu u Galiciji i odmah ih vojnički pregledavaju. Oni, koji su pronadjeni sposobnima za službu na fronti, da dolaze smjesta opet pod pušku, a da im se ne dozvoljavaju nikakovi dopusti, kako bi mogli posjetiti svoju obitelj. Uslijed toga nije ni seoskom gospodaru ni trgovcu pružena zgoda, da vidi opet svoj promet i da barem koliko toliko popravi štete, nanešene tečajem dugotrajne njegove otsutnosti. Pita se, je li ministar spreman, da poduzme kod vrhovnog zapovjedništva korake, kako bi se ovakovim ratnim zarobljenicima nakon povratka dozvolio najmanje tromjesečni dopust, a oni, koji su opet bili pozvani pod pušku, da se smjesta stave na dopust. (Odgovor ministra za zemaljsku obranu priopćili smo u prekojučerašnjem broju. O. ur.)

Beč, 7. Poljački je klub svoj zaključak, da se sustegne od glasovanja o proračunskom provizoriju, proglasio danas obvezatnim za sve članove kluba. Nakon kućne je sjednice izjavilo na to osam socijalno-demokratskih članova kluba, da istupaju iz kluba. Nacijonalni su demokrate izjavili po dru. Glombinskom, e su radi držanja kluba obzirom na proračunski provizorij zaključili, da ne će tako dugo sudjelovati kod vijećanja poljačkog kluba, dok njihovi stranački prijedlozi ne odluče, hoće li i nadalje pripadati poljačkom klubu ili ne.

Beč, 7. (D. u.) Kuća je nastavila raspravu o proračunskom provizoriju i o prešnim upitima glede ratnih zarobljenika. Kao prvi je govornik govorio zastupnik Tušar. Nakon njega prihvaća riječ ministar-predsjednik, dr. vitez pl. Seidler, te nakon usrdnog priziva na kuću, da odobri proračunski provizorij i ratne kredite, izjavlja ovo: Uvijek nam je bilo jasno, da sveopće poznata narodnosna i državopravna pitanja iziskuju riješenje. Tečajem rata se je potreba ovoga riješenja pokazala u najjasnijoj svjetlosti. I u tom bi se pogledu morale obaviti predradnje, kad osvane veliki mir. Prije stoljeća su vjerske razmirice izazivale najsilnije bojeve i potresale temeljima država. Riješenje se ovih oprjeka našlo putem, na koji jedva da su mislili oni, koji su kod toga imali neposredni svoj udio. Povjesnički je tok vremena donio novih interesa i ono, što se je nekad mrzilo, živi sad mirno jedno uz drugo. Možda će se i narodnosno pitanje moći razviti. Mi toga ne ćemo doživjeti, ali možda naša djeca i djeca naše djece. Vlada je već prije dugog vremena postavila načelo, neka se u narodnosnoj ekonomiji vodi nama tako potrebit modus vivendi. U tom se pravcu drži čvrsto svojih opetovano postavljenih načela, koji glede prava austrijskih naroda na samoupravu, koja ne teži izvan zemaljskih granica, nego na samoupravu u njihovoj postojbini, toli i glede prava samoodredjivanja naroda, u koliko je isto u suglasju s pretpostavkama za obranu i uzdržanje državne cjeline. Vlada se stavlja kod toga na tlo načela narodnog samoodredjivanja, ponajpače načela, e nema nijedna narodnost prava, da čini nasilje na drugoj, nego da imade svaka narodnost pravo živjeti u svom vlastitom području. (Čujte, čujte! lijevo.) Vlada se je s tim pitanjem već opširno bavila i velikim veseljem pozdravila, što je samog parlamenta čvrsto niknula misao na što skorije zapodjenuće akcije ukorist gospodarske obnove naše otadžbine. Na poziv su kršćansko-socijalne stranke, kako je poznato, poveli pročelnici svih stranaka pregovore, koji se imadu svesti na to, da se prije svega imade odrediti oblik, prema kojemu će biti proveden posao revizije ustava. Vlada prati tā nastojanja iskrenim željama. Čim dodje do sporazumka, vlada ne će oklijevati, te će označiti svoje stanovište naprama problemima, koji dolaze u obzir, i predložiti posebnom formom svoje nacrte kao osnovke za vijećanja. Vlada će poraditi i oko toga, da se brzo provedu rasprave o ustavnim pitanjima, tako te se bez sumnje imade u skorašnje vrijeme očekivati pozitivan rezultat. Razmjerno su jednostavne u tom pogledu prilike u Češkoj, gdje je obavljen već čitav niz predradnja. Upravo ovdje bi moglo doći do stanovitih novih tvorevina uz obzir da ne ću naići na kakav prigovor, izrazim li uvjerenje, da može odstranjenje ili barem umanjenje trvenja izmedju obje narodnosti u toj zemlji, uz obostrano štovanje njihovih prava, dovesti do one stalnosti odnošaja, koju trebaju svi austrijski narodi, da se mogu nesmetano posvetiti svojim gospodarskim i kulturnim zadaćama. Što se tiče ostalih krunovina, u kojima je takodjer potrebit red u narodnosnim prilikama, označio bih osobito jugoslavensko pitanje kao takovo, koje se ne može be zpozornosti mimoići. Da to pitanje postoji, o tom ne može nitko sumnjati. Radi se još o tome, da se nadje ono riješenje, koje posvema i potpuno odgovara aksiomu dinastičke i državne vjernosti. Na toj jedino mogućoj je osnovi vlada rado spremna, da se u okviru svojih ovlasti upusti u raspravljanje jugoslavenskog pitanja, uz cilj, da se što skorije isto riješi, kod česa se ali, kako je jasno samo o sebi, može postupati samo svom iskrenošću i uz čuvanje opravdanih zahtjeva ostalih austrijskih naroda, kojih se to tiče. Pokušalo se uredjenje narodnih odnošaja ovim ili onim putem, na svaki se način radi ovdje o zadaći, kod riješenja koje imadu sve narodnosti suglasno, upravo životni interes, i time doluzim do drugog i najvažnijeg priziva, koji stavljam na kuću. Moglo bi možda ipak biti moguće, da se stvori skupina stranaka, koja bi se pokazala spremnom, da barem za trajanja ove najteže periode, koju je naša država ikad imala proživjeti, odredi usko omedjeni krug ciljeva, za kojima bi se već imalo ići, i u korist tih ciljeva, za vrijeme trajanja rata izluči političke razmirice, koje odgadjaju ili smetaju uspješnu zajedničku djelatnost. Moj prijedlog ide za tim, da se sve stranke, koje hoće državu, slože u jednoj misli, u jednoj težnji, ponajpače u tom, da državu za trajanja rata čvrstu i krepku uzdrže, kako bi mir što prije je moguće bio postignut, i kako time ne bi uslijed naše unutrašnje slabosti bila pojačana nada naših neprijatelja i rat bio produžen i tako se stvorilo unutrašnje političko primirje u svrhu što bržega postignuća izvanjskoga mira. Za čim vlada parlamentarno teži, jest povjerljiva zajednica sa takovim skupinama, koje su se već sad odlučno zauzele za potrebe države u svrhu pravca njezinog djelovanja, da se stvori mirovna većina, koja hoće raditi zajedno sa vladom kod riješavanja silnih onih upravnih zadaća sadašnjosti i budućnosti, kao i kod priprava za političku obnovu domovine. U veoma su obzira vrijednom upitu gospoda zastupnici Niclas i drugovi povodom imenovanja Northcliffa za ravnatelja propagande u neprijateljskim zemljama uputili na tajno i javno rovarenje proti Austriji. Smijem Vas uvjeriti, da si vlada te pogibelji nije samo potpuno svijesna, nego da se svim silama bori neprestano i odlučno proti takovoj propagandi. U interesu uspjeha ne mogu ovdje navesti sad potankosti, no mogu toliko kazati, da organizacije, koje suprostavljamo proti neprijateljskim rovarstvima, rade potpunom ozbiljnošću i dobrim uspjehom. U priznanju, koje se zrcali u upitu spomenutih zastupnika, leži dragocjeno potkrepljenje mog uvjerenja, da se radi ovdje o stvari, koja je po državu od najveće važnosti. Nadalje bih odgovorio ovdje još i na upit zastupnika Offnera i drugova glede vojničkog pitanja. Kako je poznato, leži u zajedničkoj obrani temeljna misao pragmatične sankcije. Tako se i u § 2. ugarskog zakonskog članka XII. od godine 1867. svadja zajednička i obostrana obveza obrane zajedničkim silama izravno na pragmatičku sankciju. Isto je tako u § 1., b) austrijskog zakona zajednička vojna snaga nabrojena pod pragmatičkim stvarima. Ali ne samo zajednička vojne snage, nego i jedinstvo je armade normirano u zakonodavstvu iz godine 1867. Austrijski zakon poznaje u § 5. samo jednu zajedničku armadu. § 11. ugarskog zakona govori doduše o ugarsko jvojsci, no ovu označuje izričito kao sustavni dio čitave armade. Nadalje govori § 9. ugarskog zakonskog članka samo o jednoj armadi kao sredstvu zajedničke obrane. Uredba je dakle zajedničke vojske prema tomu sustavni dio državopravne nagodbe od godine 1867. Odatle nesumnjivo slijedi, e ne bi nijednoj od obiju država monarkije bilo moguće, da se na mjesto zajedničke armade stavi s jedne strane stavi posebna vojska, a to tim manje, što bi to imalo za kobnu posljedicu, da bi vojska u jednoj državi bila samostalna, a u drugoj pako zajednička. U koliko bi dakle u zemljama svete ugarske krune imala zajednica armade prestati ili biti preinačena, moglo bi se to dogoditi samo uz odobrenje Austrije — a pošto bi se prema tomu imalo primjereno promijeniti i austrijsko zakonodavstvo — samo odobrenjem austrijskog parlamenta, dakle svakako putem rasprava.

Iz Rusije.

Rotterdam, 7. „Daily Express" javlja iz Petrograda: Dvije su trećine ruskih sovjeta glasovale za mir, sklopljen po boljševicima.

Pariz, 7. „Havas" javlja ovu bezičnu brzojavku: Krilenko zapovijedio crvenoj gardi, da obustavi neprijateljstva. Ustanovit će se rusko vrhovno vojničko vijeće u svrhu zemaljske obrane.

Amsterdam, 7. (D. u.) „Central News" javlja sa danom 6. o. mj. iz Tokija: Kod rasprava u Pekingu zaključeno bje ustanovljenje neovisne vlade u istočnoj Sibiriji pod knezom Lvovom kao vrhovnim ministrom. U dobro upućenim londonskim krugovima sumnjaju u ispravnost ove vijesti, no ipak smatraju razvoj dogadjaja u tom pravcu mogućim.

Stockholm, 7. (D. u.) Kako javlja „Politiken", ustupila je Rusija na temelju ugovora izmedju revolucijonarnih vlada u Petrogradu u Helsingforsu Finskoj sjeverna područja, tako da će ova doprijeti do Ledenog mora. Nasuprot je Finskoj ustupljeno nekoliko malenih pruga uz obalu na dohodu prema Petrogradu.

Petrograd, 7. (D. u.) P. b. a. S ispražnjivanjem se Petrograda neprestano nastavlja. I pitanje o preseljenju vijeća pučkih povjerenika u Moskvu, kao da je takodjer konačno riješeno. U tom će slučaju izvršbeni odbor sovjeta u Petrogradu biti proglašen vrhovnim vladinim organom za glavni grad. Mnogo je svratišta i privatnih kuća u Moskvi bilo jučer brzojavno upitano, da li mogu smjestiti državnike.

Amsterdam, 8. (D. u.) Prema listu „Telegraaf" saznaje „Times" iz Petrograda sa danom 4. ožujka: Sad je tek jasno, da nadvladjuje ratoborni duh medju revolucionarnim socijalistima i strankama lijevice, koji sačinjavaju jaku opoziciju proti mirovnoj stranci. Ratna stranka predlaže, da se u trenutku, kadno se vladini uredi iz Petrograda sele u unutrašnjost zemlje, iskoristi potpis mira u to, da se nastavi borba s Njemačkom. Mirovni ugovor da nije pravomoćan, dok ga ne ratificira izvršbeni odbor sovjeta. Kongres, koji se 12. ožujka sastaje u Moskvi, da omogućuje ponovno ispitanje njemačkih mirovnih ugovora i pruža zgodu, da se ostavi Petrograd pod izlikom, e je za vladu i njezine odjele od potrebe, da bude zastupana u Moskvi.

Preliminarni mir sa Rumunjskom.

Beč, 7. Brzojavno-dopisni ured javlja iz Bukarešta današnji mdanom: U današnjoj bje sjednici mirovne konferencije u dvorcu Buftea u bitnosti ustanovljen radni program konferencije. Ustanovit će se po jedno političko-,vojničko, pravno-političko i trgovačko-političko povjerenstvo. Zastupnici će četvornih vlasti voditi predsjedništvo alfabedskim redom. Ta se sjednica ne će više obdržavati u dvorcu Buftea, koji je prilično daleko od Bukarešta, nego u kraljevskom dvorcu Cotroceni, koji se nalazi u blizini Bukarešta.

Bonar Law o položaju.

London, 7. (D. u.) Reuter. U donjoj je kući podnio kancelar riznice Bonar Law zakonsku osnovu o kreditu od 600 milijuna funti šterlinga i kod toga kazao, da je to najveći kreditni predlog, koji je ikad bio kući podnešen. Radostan je, što može kazati, da ne će biti više od potrebe veći krediti, da će u prosincu dozvoljena svota dosizati do konca financijalne godine. Prosječni dnevni troškovi u ratne svrhe od početka financijalne godine do 9. veljače iznose 6 milijuna 557 tisuća funti šterlinga. Obzirom na zajmove, dane alijircima, veli kancelar riznice, e priznaje, da je uslijed onoga, što se je u Rusiji dogodilo, sumnjivo, hoće li uzajmljeni novac biti povraćen. Smatra shodnim, da se s raspravljanjem o tom predmetu pričeka još do rasprava o proračunu, a do toga vremena pričekati, da će zajmovi, dani Rusiji, biti pokriveni. Sadašnje prekoračenje izdataka prema proračunu cijeni se na 145 milijuna 250 tisuća funti. Glavno je prekoračenje učinjeno po armadi. Bonar je Law kazao dalje glede vojničkog položaja, da je njemačka kolonijalna država iščeznula. Vojnički je uspjeh Rumunjske bio posvema ovisan o djelovanju Rusije. Za Englesku bi prema danim prilikama bilo nemoguće, da dodje u pomoć. U ovaj se čas vode mirovni pregovori izmedju Rumunjske i središnjih vlasti, te se mogu izraziti samo još simpatije za ovu

zemlju i izreći sažaljenja, što su prilike, koje leže izvan moći Engleske, učinile nemogućim, da dodje Rumunjskoj u pomoć. Obzirom na pohod u Mezopotamiju i Palestinu veli Bonar Law, e je tečajem čitavog rata veoma prianjao uz teoriju, da će središnje vlasti zajednički, kao članovi verige, biti skršene, čim bude skršen jedan član ove verige. Ali ovdje se ne radi o teorijama, nego o vojničkim mogućnostima, i on sumnja, da li je ikad bilo moguće provesti odlučne operacije pomoću četa, prevezenih preko mora. Do kje zemlja imala dosta tonaže, nije imala dosta izvježbanih četa, a sad otešćavaju brodovne prilike, da se dovede na bojište još jače čete. Nijedan mjerodavni vojnik ili civilista nije nikad kazao ,da može Engleska biti prema dogadjajima na istoku ravnodušna. Ali nije takodjer niti nijedan mjerodavni vojnik sumnjao o tom, da mora zapadna fronta imati dosta vojnika, kako bi postigla povoljan rezultat. Glede Palestine je kazao Bonar Law, da je čitav svijet bio duboko ganut, kadno je ekspedicija u Palestinu osvojenjem Jerusolima postigla bila svoj vršak. Ali vršak nije konac, te se uspjeh ne smije smatrati političko-moralnim, i sa gledišta engleskog položaja u Indiji nije taj uspjeh samo posljedica moralnih probitaka, nego posljedica jakosti Indije i onih mogućnosti, koje iz toga proizlaze. Ministar je nato nastavio: Operacije su u Solunu bile često kritizirane, ali položaj teško da se posve ispravno shvaća. Ako se čete u Solunu nijesu nalazile u povoljnom položaju, uzrokom su tomu prilike u Rusiji. Mi nijesmo nikad očekivali, da će se ove čete držati samo u čistoj defenzivi. Ali dogadjaji su u Rusiji osujetili naše osnove. Mi priznajemo, da je tamošnji položaj postao pogibeljnim, ali prema našim bi informacijama bila ekspedicija središnjih vlasti za nje preskupa, i one bi za svaki metar, koji bi naše čete protjerali natrag, skupo platile. Nije teško opravdati tu ekspediciju. Bez nje bi bio kralj Konstantin još na grčkom prijestolju i čitava bi Grčka bila poplavljena Nijemcima. Grčke bi luke stajale na raspolaganje neprijateljskim podmornicama i pitanje bi glede podmornica postalo bilo teško, te bismo jedva mogli podržavati našu svezu s istokom. Glede položaja na zapadu kazao je Bonar Law: Prema mom bi se nazoru bio rat prošle godine dovršio u korist alijiraca, da nijesu nastupili bili dogadjaji u Rusiji. Ovi su dogadjaji užasan udarac za saveznike, ali Njemačka se nije a ma ni za korak približila miru, koji očekuje. Dogadjaji u Rusiji znatno poboljšavaju položaj naših neprijatelja, no smiješno je pretpostavljati, da može Njemačka iskoristiti zemlju, kaošto je Rusija. Novi je položaj u Rusiji potpuno promijenio položaj na zapadu. Posljednjih mjeseci nije bilo ništa manje nego 30 divizija poslano na zapadnu frontu. Uočimo li ali sveukupnu frontu od Kanala do Jadrana, uračunavši i talijansku, to imademo mi veći broj četa.

„Rotterdamsche Courrant“ javlja iz Londona: U donjoj je kući upitao Lambert ministra Geddes, da li je njegovo preustrojstvo admiraliteta bila samo izlika za otpust Jellicoea. Osim toga je upitao Carsona, da li su kod otpusta Jellicoea i njega, kao člana ratnog kabineta, upitali bili za savjet. Dok je on bio prvi lord admiraliteta, ponovno se provadjao na nj pritisak, da se otpuste visoke ličnosti, kaošto je primjerice Jellicoe. On nije tomu pritisku nikad popuštao. Otpust je Jellicoea nesreća za sav narod. Geddes izjavlja, da na sebe preuzima odgovornost za otpust Jellicoea. Postoji namjera, da se vlada i nadalje posluži velikim talentom Jellicoea, čim se tomu pruži zgoda. Koli Geddes toli i Bonar Law su izjavili, da nije ni sa strane novinstva bio učinjen nikakav pritisak. „Daily News“ piše obzirom na ovo: Carsonova su otkrića proizvela loš dojam. „Manchester Guardian“ veli, da nakon Carsonovih otkrića opet nije bilo nikoga, koji bi bio pripravan, da zauzme mjesto vlade. Položaj vlade da je nesumnjivo oslabljen.

* **Državni povjerenik za zaposjednuta područja triju baltičkih pokrajina** i Litve bit će, kako javlja „Lokalanzeiger“, imenovan ovih dana. Za tu je službu odabran glavni ravnatelj pruskog poljodjeljskog ravnateljstva grof Kayserling, a imat će svoje sjedište u Berlinu.

* **Amerika hoće Rusiju da spasi.** Kako brzojavljaju iz Haaga, poduzet će prema nekoj vijesti iz Washingtona amerikanska vlada sve, da spasi Rusiju iz ruku Njemačke. Predsjednik će Wilson u prvom svom narednom govoru izjaviti, da je spreman učiniti sve, kako bi Rusiju oslobodio od njemačke invazije.

* **Sa talijanske fronte.** Iz Züricha brzojavljaju sa danom 7. ožujka: U iščekivanju skorašnjih dogadjaja na talijanskoj fronti počelo je civilno pučanstvo opet ispražnjivati Mletke, Padovu, Veronu i Treviso. Od ponedjeljka su ovamo željeznice u sjevernoj Italiji zatvorene. Željeznice se uporabljuju za otpremu civilnog pučanstva u gradove, koji leže iza fronte.

* **Rat na moru.** U zapornom je području oko Engleske bilo potopljeno opet iznovice 18.500 bruto-reg. tona.

* **Engleska je donja kuća** jednoglasno dozvolila kredit od 600 milijuna funta šterlinga.

* **Pitanje glede njemačkih kolonija u južnom moru.** Reuter javlja: Japanski je generalni konzul kazao u nekom predavanju, da su koli Japan, toli Australija i nova Zelandija zatražile, neka se njemačke kolonije ne povrate više Njemačkoj. Jer zbude li se to, tad se mir u Južnom moru ne može smatrati zasiguranim.

* **Nedjeljni izvještaj amerikanskog ratnog ministra.** Reuter javlja sa danom 4. o. mj. iz Washingtona: U svom nedjeljnom izvještaju veli ratni ministar Baker: Ratno vijeće alijiraca obdržava sad trajno sjednice i zasigurava tako potpuno jedinstvo u vodjenju nadzora. Englezi su svoju frontu proširili. Naše su bojne sile preuzele odsječak sjeverozapadno od Toula. Bojna djelatnost raste. Mi trebamo spomenuti samo dogadjaje posljednje nedjelje na našoj fronti u Loreni, da si stvorimo sliku o tomu, što se u još većoj mjeri zbiva uzduž čitave zapadne fronte. Patrulje su bile veoma živahne. Na početku je nedjelje pokušao neprijatelj po dva puta, da stigne do naših crta, no bio je protjeran. Dne 1. ožujka razvio je neprijatelj jako promaknutu navalu; nakon kratke bje borbe neprijateljski odio suzbijen. Do znatnih je kreševa došlo uzduž francuske fronte, koja je manje djelatna. Operacije na istočnom bojištu po svoj prilici djeluju na zapadnu frontu. Novi je preokret dogadjaja u Rusiji bez sumnje na stanoviti neki način promijenio njemačke osnove.

* **Japan i Rusija.** „Daily News“ saznaje iz pouzdanog vrela, da je konačno utanačenje glede intervencije Japana u Sibiriji načelno odlučeno, ali će biti odgodjeno, dok stigne engleski poslanik, kojemu bje povjereno, da bude sa strane japanske vlade na čistu glede ovih dviju točaka: 1. Na kojoj pruzi sibirske željeznice kani Japan proširiti svoju vojničku zaštitu i druge mjere: 2. da li će Kina poduprirati Japan i u kojem opsegu?

* **Dr. Josip Kranz,** bivši predsjednik sveopće depozitne banke, koji je bio optužen radi navijanja cijena, nalazi se na slobodi, jer je zemaljski sud obustavio proti njemu čitav postupak i povukao optužbu.

* **Argentina napušta neutralnost.** „Daily Chronicle“ javlja sa danom 7. ožujka iz Buenos Airesa: Argentinski se je poslanik povratio natrag u Washington. To je znak, da Argentina napušta neutralnost. Poslanik je imao nalog, da raspravlja o priključku Argentinije uz antantu proti središnjim vlastima na temelju medjusobnog ugovora. Argentinski će izvoz biti pridržan isključivo za antantu, a Argentina dobiva u zamjenu ugljen i drugu robu, kao i financijalnu potporu. Moguće je, da će i nekoliko argentinskih ratnih brodova sudjelovati kod operacija alijiraca.

* **Kaukaska republika.** Carigradski list „Ikdam“ priopćuje razgovor s onamo stiglim izaslanikom kaukasko-muslimanskog odbora. Ovaj je naveo, da je kaukaska republika bila podignuta proti duhu boljševicizma. Trideset i dva kaukaska zastupnika, koji su bili birani za ustavotvornu skupštinu u Rusiji, sačinjavali su u Tiflisu transkaukasko vijeće.

Domaće vijesti.

Politeama Ciscutti. Pod pokroviteljstvom njezine preuzvišenosti gdje. admiralovice Juliške Fiedler obdržavat će se u ponedjeljak, dne 11. o. mj., u 7 sati 30 minuta na večer u ovdješnjem kazalištu dobrotvorni koncerat dvorske operne pjevačice Nano Paldo u korist carske jubilarne zaklade za vojničke udove i siročad. Sudjelovat će c. i kr. mornarička glasba vod vodstvom mornaričkog zborovodje Teodora Christopha. Na programu su pjesme, operne arije i orkestralne točke. Prodaja ulaznica u nedjelju od 10—12 sati dopodne i na večer od 6 i pol sati dalje.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja I.

Dnevne vijesti.

Demonstracije u Gracu. „Tagespost“ od 6. o. mj. piše: Bezumna pljačkanja tečajem jučerašnjih izgreda pobudila su danas ogorčenje svih, koji su ih vidjeli. Još u noći bje pozvano vojništvo, da čuva trgovine, koje su pale bile žrtvom boljševičkom bijesu za razaranjem. Osobito je jadno nastradao „Habsburgerhof“, zatim trgovina bečke industrije linoleuma, te trgovina robe tvrtke Müller i tvrtke Oblak u Murskoj ulici. U ovoj je ulici malone nastradao neki redarstvenik, koji je povukao bio sablju, da suzdrži ljude od oštećivanja tudjeg vlasništva. Urednik lista „Arbeiterwille“, koji je htio umiriti množicu, primio je batinama preko glave. Otpremili su ga iznajprije u uredništvo lista „Arbeiterwille“, a kasnije kolima za spasavanje u njegov stan. I u svratištu Slonu, svratištu Helm i kavani Rosegger počinjena bje velika šteta. Tramvajski je promet morao u nekojim ulicama od 8 do 9 sati na večer biti obustavljen. Kod izgreda su sudjelovali gotovo ponajviše mladići i ženskinje.

Bečki općinski krumpir. Pod tim naslovom donosi bečki „Dělnické Listy“ slučaj, koji se desio u bečkoj zbornici. Mi taj slučaj prenosimo doslovno po bečkom listu: „Iza kršćanskog socijala Jerzabka i njemačkog socijalnog demokrate Forstnera dodje na vrstu zastupnik Kalina, koji je oštro napao na gospodu iz gospodske zbornice, koji su se iza ledja naroda dopuzali do tajnog savjetništva, te sad govore huškajuće govore. Knezovi i grofovi to će zaista izdržati, ali bečkom pučanstvu se to tako lakim ne čini. — Govornik je pri tim riječima otvorio zdjelu, koju je imao kraj sebe, i u kojoj je bio — bečki općinski krumpir, te je uzeo nekoliko tih krumpira i dao ih zastupnicima, koji su naokolo stajali. Krumpiri su išli od ruke do ruke, i zastupnici su se mogli osvjedočiti, kakvim svinjstvom hrani bečka općina pučanstvo. — „Gledajte gospodo“, klicao je Kalina, „tim mora pučanstvo da se prehranjuje“. — Zastupnik Lisy uze zdjelu s krumpirima, te je ponese naokolo ministarskih stolica i na to je postavi na stol ministra-predsjednika. Kad je nakon nekoliko časaka sluga odnašao krumpir, povikao je prema njemu zastupnik Lisy: „Ponesite to gospodi u drugu zbornicu!“ Kalina je nastavio: To je zbilja, gospodo, to je glad, to je ona velika opasnost. A ona gospoda, koji se odvažuju u današnje doba tako govoriti, kršćani su i nazivaju se socijalcima. Kad je zast. Hartl hvalio gospodu iz gospodske zbornice, iskočio je zast Kalina sa svog mjesta i rekao ogorčeno: „Idite u opkope, ubojice! Sramota je pristajati uz tako nečovječanske govore“.

Tko nas je pitao, rekosmo, kad nam počeše otimati kraj za krajem, zemlju za zemljom. Ne spomenusmo tužne Bosne. Na to primismo jučer dopisnicu od dvojice mladih ljudi, koji nam to pripominju. Vele, da im još uvijek zuji u ušima god. 1878. — Ni za Bosnu nije narod niko pitao, ni kad je zaposjedoše, a ni onda, kad ju aneksioniraše. Bosna čini još dandanas nešto neriješenoga. Ne pripada ni austrijskoj ni ugarskoj „državnoj polovici“, a i Nijemci i Madžari svojataju si pravo na nju. Bosna ne uživa ni izdaleka onih kukavnih prava, što uživaju zemlje zastupane u carevinskom vijeću i one krune svetog Stjepana. U Bosni pašuje i harači gore no ikad tvrda šaka. Bosna nema ni svog sabora ni svojih zastupnika. Srpski je dio Herceg-Bosne poharan. (Potankosti u govoru nar. zast. dr. Trešića-Pavičića.) I konačno, o Bosni nije još rečena zadnja besjeda.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, nedjelja 10. ožujka 1918.** Broj 961.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, (D. u.) Službeno se javlja. Kod Balte u Ukrajini bile su po četama, koje su napredovale u svrhu zaštite željeznice Kovel—Odesa, raspršene jače bande. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) V. gl. st. javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijest. Rupprechta: Živahna obostrana izvidnička djelatnost dovela je do istočno od Merckena, u Houthoulsterskoj šumi, sjeverozapadno od Helluville i na sjevernoj obali Lya do žestokih pješadijskih bojeva. Dopremljeno bje mnogo zarobljenika. Na mnogo strana oživjela topovska vatra, koja je na večer osobito na flandrijskoj fronti i sjeverno od Scarpe ojačala. — Na fronti vojnih skupina njemačkog prijestolonasljednika i vojvode Albrechta oživjela je bojna djelatnost samo u nekojim odsječcima. Na odmazdu za neprijateljska bacanje bomba na otvorene gradove Trier, Manheim i Pirmasmiz dne 19. i 20. veljače navalila su naša zračna lijetala u noći od 9. o. mj. ponovno na Pariz i postigla dobre uspjehe. — Istok: Borbe sa bandama sjeverno i istočno od Birzula, na željeznici Smerinka—Odesa. Bande su bile raspršene. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Stockholm, 5. (D. u.) „Sozialdemokraten" javlja preko Helsingforsa iz Petrograda: Socijalni revolucijonarci lijevice, anarkiste i komunaliste agitiraju za rat. Od svih radničkih i vojničkih je vijeća u zemlji glasovalo njih 60 za prihvat, a njih 61 proti prihvatu njemačkih mirovnih uvjeta. Socijalni revolucijonarci zahtijevaju prenos vlasti na gradske dume. „Pravda" izjavlja, da će se proletarijat ravnati prema uzorku pariške komune. Anarkisti sastavljaju ratne bataljune sa crnim zastavama. — Dne 7. ožujka sastaje se kongres boljševika u svrhu, da podvrgne reviziji program države.

Petrograd, 8. (D. u.) P. b. a. Njemačko je vrhovno zapovjedništvo službeno obavijestilo glavni stožer u Petrogradu, da obustavlja neprijateljstva.

Petrograd, 8. (D. u.) Reuter. Trocki je odstupio sa svog mjesta kao pučki povjerenik za izvanjske poslove.

Amsterdam, 8. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Izvršujući glavni ured sovjeta ratificirao je mirovni ugovor sa središnjim vlastima velikom većinom. Odbor je naložio članovima, koji putuju u Moskvu, da glasuju za ratifikaciju. Glasa se, da se je Krilenko radi političkih nesuglasica sa pučkim povjerenicima zahvalio.

Mir sa Ukrajinom.

Beč, 9. (D. u.) „Reichspost" priopćuje razgovor sa izaslanicima Ukrajine Ostapenkom, Safranikom i Salisnjakom, koji izjavljuju, da konferencije, štono su se ovih dana obdržavale u Beču, svojim tokom i načinom susretljivosti austro-ugarske vlade ojačavaju pouzdanja, da će susjedno-prijateljski odnošaj izmedju središnjih vlasti i Ukrajine ostati trajan. Ostapenko izjavlja — oprovrgavajući neistinite novinske vijesti — da izvoz živeža u središnje države ne će uslijediti u mjesecu svibnju, nego još ovog mjeseca putem službenih mjesta za zamjembu, glede česa je već postignut sporazumak. Monopolom na žito, koji je uveden u Ukrajini, dovest će se izvoz žita iz Ukrajine na sredjeni put. Ne gledeći na pljačkanja boljševika raspolaže seosko pučanstvo u Ukrajini znatnim zalihama žita. U prvom se redu radi o tom, da se poduzmu primjerene mjere, da se postigne — što više je moguće — odredjen i jedinstven cilj u interesu države i pučanstva. — Ukrajinski su izaslanici, koji su uvjeravali, da nerado ostavljaju glavni grad države, otputovali u Kijev, da polaju izvještaj radničkom odboru, radi, te ministarskom vijeću o svojim vijećanjima u Berlinu i Beču.

Mirovna konferencija sa Rumunjskom.

Bukarešt, 9. (D. u.) Jučer se je u dvorcu Cotroceni obdržavala plenarna sjednica mirovne konferencije pod predsjedanjem bugarskog prvog izaslanika Tonceffa. On je izrazio želju, da se rasprave što više pospješe. Rumunjski se je prvi izaslanik pridružio toj želji. Da' se udovolji toj obostranoj želji, predložio je g. Argentojanu, neka mu se — što prije je moguće — priopći sveukupni sadržaj svih pojedinih zahtjeva saveznički vlada, kako bi ih on osobno mogao podnijeti svojoj vladi. Odnosna je priopćenja primio g. Argentojanu jučer. Danas će otputovati u Jassy. Njegov se povratak očekuje za naredni utorak. Izmedju toga će se nastaviti neobvezatni dogovori na tehničkom području s ostalim članovima rumunjskog izaslanstva.

Clemenceau govori.

Pariz, 8. (D. u.) Odgovarajući na interpelaciju glede odgovornosti za otkrića u aferi Bolopaše izjavio je ministar-predsjednik Clemenceau medju ostalim: Mi vodimo rat za zaštitu i slobodu republike. Naše misli moraju uvijek biti upravljene na rat. Nemam druge želje, nego da izvedem svoju zemlju iz položaja, u kojemu se nalazi. Moj jedini cilj jest podržavanje morala zemlje u krizi, kakove naša zemlja nije nikad poznavala. Veli se, da trebamo mir, što prije je moguće. I ja želim mir. Bio bi zločin, misliti drukčije. Ali time, što se vapi za mirom, ne ušutkava se njemački militarizam. Moja formula za unutrašnju politiku glasi: „Vodim rat", a za izvanjsku politiku: „Vodim rat". Ja nastojim, samo da uzdržim pouzdanje u naše saveznike. Rusija nas je ostavila; ja ću nastaviti rat do posljednjeg sata, jer ovaj će posljednji biti naš.

Bonar Law o položaju.

London, 7. (D. u.) Reuter: Ministar je riznica naveo u svom govoru u donjoj kući nadalje ovo: On sumnja, da li će doći do njemačke ofenzive. Amerikanska pomoć ovisi o uspjesima na moru. Admiraliteta ih očekuje. Čim bude uspostavljeno ravnovjesje, mijenjat će se položaj od nedjelje do nedjelje. Budu li saveznici složni, to mogu pouzdano očekivati svoj cilj, naime uništenje njemačkog militarizma. No kad bi se taj rat dokrajčio prije negoli bude postignut taj cilj, tad bi to bio poraz po Englesku.

* **Talijanski izvještaj od 8. ožujka.** U nizini Lagli (Posina) uznemirivale su naše patrulje neprijatelja s uspjehom. U dolini Prieto bili su neprijateljski odjeli, koji su htjeli prodrijeti u naše crte, rastjerani vatrom iz puščanih strojeva. U istočnom odsjeku visoravni Asiago bila je djelatnost neprijatelja uz prekide živahnija. Engleske su baterije i ljetači oborili neprijateljsko jedno lijetalo.

* **Kaukaska republika.** Otomansko izaslanstvo od tri člana zaputilo se je dne 9. o. mj. u Trapezunt, da zapodjene pregovore s izaslanstvom republike kaukaske.

* **Japan i Rusija.** Kako javlja „Nieuwe Rotterdamsche Courant" sa danom 8. ožujka prema brzojavci iz New-Yorka, izjavio je japanski poslanik, da je osnova za intervenciju Japana u Sibiriji predbježno odgodjena. Sad ovisi posve o Engleskoj, što će Japan učiniti. Kinesko je poslanistvo izjavilo, da će Kina podupirati politiku Udruženih država i po svoj se prilici ograničiti na zaštitu mandžurske granice. — „Daily Mail" saznaje iz Tientsina od 5. ožujka, da bi Japan rado vidio sudjelovanje Kine. Kina se nada financijalnoj pripomoći sa strane Japana i Amerike. Dne 4. ožujka raspršili su boljševici 50 versta od Mandžule daleko, na sjevernoj granici Mandžurije, most sibirske željeznice.

* **Zračna navala na Pariz.** Iz Pariza se sa danom 8. o. mj. službeno javlja: Neprijateljska su lijetala večeras izletjela nad Pariz. U osam i pol je sati na večer bio dan znak na alarm, izakako su bila navlještena neprijateljska lijetala, koja su se kretala u smjeru na Pariz. Naši su se ljetači smjesta uzdignuli. U deset sati i pol ustanovljeno bje, da su na više mjesta pale bombe. Javlja se o žrtvama i o stvarnoj šteti. Službeni izvještaj od 8. o. mj. u 1 sat i 50 minuta izjutra veli: Alarm, dan u 10 sati 50 minuta, trajao je do 12 sati 15 minuta. Prema prvim vijestima uspjelo je mnogim skupinama lijetala, da predju preko naših crta i da malo po malo stignu do područja grada Pariza. No već sad se čini kao izvjesno, da mnogo od njih nije moglo izvršiti svoje zadaće uslijed naše topovske i obrambene vatre. Od\mah nakon znaka za alarm započela je zaporna vatra topničtva, a veliki se je broj naših obrambenih lijetala uzdignulo. Broj žrtava dosad još nije poznat, ali čini se, da je manji nego kod prijašnjih navala.

* **Zračna navala na London.** London 9. (D. u.) Zračna je navala od sinoć bila prva zračna navala, koja je bila izvedena u noći bez mjesečine. Odmah nakon alarma čula se je nad Londonom žestoka topovska vatra, koja je potrajala preko jednog sata. — Reuter javlja sa danom 8. o. mj. službeno iz Londona: Izgleda, kao da je zračna navala bila izvedena od 7 ili 8 neprijateljskih aeroplana, od kojih su dva stigla u London i bacala bombe. Ostali su neprijateljski strojevi, koji su svi dolazili preko obale Essexa, bili prisiljeni na uzmak, prije negoli su stigli u London. Počinjeno bje nekoliko štete na kućama. Više je kuća bilo razoreno. Daljnja jedna službena brzojavka veli, da je bilo 11 osoba ubijeno i 46 njih ranjeno. Boje se, da je još 6 lješina pokopano ispod ruševina.

Političke vijesti.

Iz govora Poljaka pl. Trampczynskog u pruskom državnom zboru.

Govornik brani Poljake proti spočitavanju, e su nezahvalni. Njemačka je oslobodila Poljake samo i jedino radi njemačkih interesa. To je bilo sa njemačke strane opetovano priznato. Njemačka mora znati, e je nakon skršenja carizma po Njemačku opasno, da imade Poljake i nadalje za neprijatelje. Poljaci bi bili drage volje spremni, da prihvate pošteno im ponudjenu ruku. U istinu je pako bila njemačka politika naprama Poljacima dvojaka, u njoj su bile uvijek dvije struje jedna uz drugu. Hvali se kulturni rad njemačke države u Poljskoj. No Poljacima bi bilo milije, da je uprava dospjela bila u ruke Poljaka, sve kad bi ovi činovnici svoj posao bili sa tehničke strane manje dobro obavljali. No Nijemci su došli u zemlju kao gospodari, a ne kao prijatelji. Dakako da dovodi okupacija sa sobom teške terete za odnosnu zemlju, ali njemačka je vlada pošla u tom smjeru dalje, negoli je bilo potrebito i shodno. Govornik spominje kao primjer izrabljivanje šuma. Cijene su bile nerazmjerno niske, a dapače i s laplatom se ovih niskih cijena zateže uz kojekakve izlike, tako da je zemlja danas siromašna i, obzirom na robu i obzirom na novac. Sa slobodom se je domaćih stanovnika bezobzirno igralo; samo jedna je neoprezna izjava dostatna, da se ljudi izgone. Najgore je pitanje ono, koje se tiče poljačkih radnika, zaposlenih u Njemačkoj, a koji su bili na način, koji se protivi medjunarodnom pravu, prevareni za svoju slobodu. Bili su unajmljeni kao slobodni radnici. Ali kad su došli bili u Njemačku, kazano im bje, da se ne smiju više povratiti. Sa svih strana, a osobito iz Pomoranjske i Meklenburga, stižu tužbe proti postupku s tim radnicima. Hoće li se prijateljstvo sa Poljacima, tad se mora i u poljačkim pokrajinama u Njemačkoj voditi druga politika. Dosad nema onih četiri milijuna Poljaka u Pruskoj a ma nijedne škole. Pomoću državnih se sredstava radi proti razvoju Poljaka. Dapače i tečajem se ovoga rata nastavlja s tom politikom. Vlada ne dozvoljava niti poljačke obuke. Govornik govori zatim o odnošajima u Litvanskoj. Krivcem je rozvoja tih dogadjaja bio knez Ysenburg, koji je sad na sreću uklonjen. Njemačka je uprava u Litvanskoj prouzrokovala, da su se sve narodnosti u toj zemlji složile u odvratnosti proti Njemačkoj. Najneprijaznije se je postupalo sa Poljacima. Osobito je šteta pretrpjela Vilna, koja je gotovo isključivo poljački grad. Spor se izmedju Poljaka i Litavaca umjetno potpiruje; kod sastava su zemaljskog vijeća bili Poljaci posve nepravedno zapostavljeni. Isto je i sa sporom izmedju Poljaka i Rutena; o ozbiljnom kakovom sporu izmedju oba ova naroda ne može biti govora. U koliko imade sporova, oni su posve socijalne naravi. On je već češće čuo tužbe o potlačivanju Rutena po Poljacima, ali mu još nitko nije mogao kazati, u čemu se zapravo sastoji to potlačivanje. Poljaci ne žele ništa iskrenije, nego slog s Ukrajincima. Na poziv, koji su boljševici upravili bili Poljacima, neka krenu proti Ukrajini, odgovorili su Poljaci, da će se radije dati poubijati. Riječi i djela njemačke vlade stoje u protuslovlju. Tako je bilo u Brestu Litovskom, tako kod posljednjeg govora državnog kancelara. U ovom je govoru nakon riječi, u srdačnost i iskrenost kojih ni najmanje ne sumnja, uslijedila najednom primjetba, da će vlada kod uredjenja granica tražiti samo ono, što je nužno sa vojničkog gledišta. Time su navještene aneksije, koje nijesu u skladu s prijašnjim riječima. Vlada mora svoje djelo dovesti u sklad sa svojim riječima.

Novinstvo o miru sa Rusijom.

Neutralno novinstvo, pa i ono Nijemcima prijazno, piše o miru sa Rusijom veoma skeptički. Ni same berlinske novine nijesu sa mirom zadovoljne jer ne vide u njemu svršetka rata i početka trajnog mira, već mir sile, koji će izazvati nova naoružanja, nove ratove. „Zürcher Post", koji izražava mnijenje njemačkog dijela Švicarske, piše, da ovaj mir nije ispunio mnoga ona očekivanja, koja se u njega postavljalo, jer je to prisiljen mir. — Zapadno-švicarski listovi govore o „germanskom miru". „Gazette de Lausanne" veli, da je taj mir triumf Svenijemaca. Nitko ne može više sumnjati, da strahovlada Svenijemaca ugrožava čitav svijet. — Švedsko novinstvo govori o vanrednoj važnosti njemačko-ruskog mira. „Svenska Dagebladet" piše, da je u Bismarckovo doba bio Berlin političko središte čitave Europe, a sada se čini, kao da će poslije rata postati Berlin trgovačko središte čitavog europskog kontingenta,

moguće i čitavog svijeta. Svjetska je moć Rusije oborena, ali je Rusija još uvijek gorostas, kojemu u Europi nema premca. — Nizozemsko novinstvo ne smatra njemačko-ruski mir veselim dogadjajem. „Nieuwe Courant" piše, da ovim mirom nije svijetu osvanulo nikakvo bolje doba. Izgledi za sveopći mir postali su još slabiji. — „Algemeen Handelsblad" vele, da je to mir isiljen nožem na grlu. Potpisan je dapače a da se nije ni raspravljalo o njegovim uvjetima. Nijemcima neprijateljsko raspoloženje u Rusiji ostaje i dalje budno. Pravo naroda na samoodredjenje, naročito obzirom na kaukasko pitanje, je samo lakrdija. — „Nieuwe Rotterdamsche Courant" upućuje na razlike u mnijenju, koje u Rusiji postoji o miru, te stoga predvidja pogoršanje položaja u Velikoj Rusiji. Taj će mir samo produljiti rat. — „Telegraaf" se obara na ukinuće turskih kapitulacija u mirovnom ugovoru. To je protukulturni čin na korist Turske. Kapitulacije su bile zdrava medjunarodna institucija, kojom se je Turska imala dovesti u kolo medjunarodnih država. Danas je Turska predana njemačkoj samovolji. — List „Abend" doznaje iz Berlina, da nije sklopljeni mir izazvao tamo nikakvog oduševljenja. Berlinski listovi ne pokazuju nikakvog oduševljenja, jer stoje svi pod utiskom novih bojeva na zapadu, koji će biti najkrvaviji i najstrašniji u ovome ratu. — „Frankfurter Zeitung" piše, da taj mir nije nikakav mir sporazuma. Taj mir bi svaka ruska vlada nerado potpisala, a to je baš ono, što mora na buduću njemačku politiku prema Rusiji neugodno uplivati te ga već unaprijed otešćavati. Mir sporazuma bi, ako ne posve, to barem djelomično odvratio pogibelj, da se ne bi u poraženom protivniku porodilo čuvstvo poniženja i želja po osveti.

Glasovi novinstva o miru s Rusijom.

„Vorwärts" piše, e je to zaista čuvstvo zadovoljstva, da je veliko ono klanje na sve strane prestalo barem na jednoj strani. Neprijateljstva su na istoku eto sad obustavljena. List nastavlja: Ovaj mir briše pojam „Rusija". Rusija će odsele prema zapadu imati po prilici granice stare moskovske države. Okolo naokolo ovoga ostatka države stvara se niz novih državnih tvorevina, izrezanih iz područja, koji odgovara dvostrukoj veličini Njemačke — preko 50 milijuna će ljudi biti otcijepljeno od Rusije. Jedan od najgolemijih preokreta, koji se je ikad vidio u svjetskoj povijesti. Ovo je raskomadanje jedne od najvažnijih država bilo moguće, jer su ga njegovi vlastodršci prije toga uljuljali bili u potpunu vojničku nesvjesticu. Ova je ogromna država pod vladom boljševika spala u upravo besprimjerno stanje apsolutne nemoći. Boljševici se sad bez sumnje ne će prestati tužiti na njemačko radništvo, da im ono u posljednji trenutak nije djelotvorno priskočilo bilo u pomoć. No mi moramo odvratiti, da su boljševici njemačkim imperijalistima znatno olakšali bili posao. Tko baca svoj novac na cestu, mjesto da ga sprema u ormar, taj ne smije spočitavati redarstvu, da nije budno. I tko svoju zemlju, umjesto da ju žarkom dušom brani, mirnim srcem otvara za tudji ulazak, taj se ne može čuditi, što plijen, na laki način stečen, silno pojačava položaj onoga, koji je plijena željan.

Reforma ustava.

Vlada veli, da uvidja potrebu da se prilike u monarkiji preurede. U to je ime i izrekao ministar-predsjednik Seidler, prije negoli je pala odluka u glasovanju za proračun, nekoliko riječi, kako će se jugoslavensko i češko pitanje što skorije riješiti. Kad ne bismo bili uvjereni, da su svi govori što je dosad izrekao ministar-predsjednik puni neiskrenosti i nastojanja, da se izbjegne izravnom riješenju našega pitanja, mogli bismo i zagristi u tu njemačku udicu. Ali život nas je naučio, koliko i kako se provadjaju teorije o samoodredjivanju, koje su izrečene na usta ministra-predsjednika Seidlera — u praksi. Izmedju riječi ministra-predsjednika i faktičkih čina njegove vlade, a i svih dosadanjih vlada, izbija golema razlika. Tako ni reforma ustava kako si ju zamišljaju Nijemci i sa njima dr. Seidler, ne bi bila ništa nego nov zastor, koji bi imao da zakrije njemačka nedjela. Zato odlučiše Jugoslaveni i Česi, da oni ne će sudjelovati u ustavnom odsjeku. Platforma, koju ponudja vlada, križa se s našim programom. „Slovenski Narod" piše: Razočaranja tijekom nedavnog doba od godine 1867. dalje, osobito pak to, što nam se dogodilo za vrijeme rata, ustupiše nas u uvjerenju, da je riješenje jugoslavenskog pitanja ozbiljno samo onda, dade li nam se država. Jedino, primi li se ta baza od vlade, može se od rasprave očekivati nekakovog uspjeha.

Neprijatelj madžarske države.

„Vilag" sa sažaljevanjem konstatuje, da većina madžarskih političara, osobito stranke rada, i gotovo vascijela dnevna štampa agituje za to, da bude izborno pravo zavisno o uvjetu, da se znade čitati i pisati u madžarskom jeziku, k toj činjenici istaknuto pripominje spomenuti list u članku „Državni jezik i izborno pravo", da svaki, tko oko toga nastoji, neprijatelj je domovine. Zašto? Ta svatko znade, da više od 8 milijuna ugarskih državljana ne umije pisati ni čitati madžarski. Večina nije mogla, da to nauči i kad bi bila htjela, a hoće li nekad naučiti, zavisit će o madžarskoj politici. Nasilna madžarizacija ne će nikada dovesti do cilja, te imade upravo obratne posljedice. Recimo, kad bi u Rumunjskoj živjelo 4 milijuna Madžara, te da se tamo uvede zakon, da ima izborno pravo samo onaj, tko zna rumunjski, zar ne bismo smatrali to posve prirodno, kad bi se tamošnji Madžari otimali svim silama tom potlačivanju. Svaki Madžar neka se povuče u sebe, neka promisli i neka si bude svijestan, što bi osjetio, kad bi bio slovački, rumunjski državljanin ugarske domovine i kad bi morao gledati, kako mu je oteto najelementarnije njegovo pravo u doba, kad je cio svijet svjedokom pobjede demokracije, koja se radja! A to sve samo za to, jer je on Slovak, Rumunj, Srbin! Pozivljemo li se na statistiku, možemo dokazati, da bi na temelju tog nepravednog zakona bilo 1 i pol milijuna izbornika manje, negoli na temelju osnove grofa Tisze. A to da je demokracija? Za to je najveći neprijatelj ugarske države onaj, koji hoće da na taj način nahucka 8 milijuna nemadžara proti domovini. („Venkov".)

Svenjemačke drskosti.

U državnom je saboru njemački zast. Waber kazao slijedeće riječi: Mi smo se trudili, da učinimo iz Bosne kulturnu zemlju. Zastupnik je Luksch kazao: Nijemci su Bosnu kulturizovali. Za nas je to veoma skupocjeno priznanje. Mi znademo i svatko, koji poznaje Bosnu, znade, da izmedju tog njemačkog sistema i onog turskog prije 1878. ne postoji nikakva razlika. To označuje najbolje kvalitetu njemačkog kulturnog rada u jednoj zemlji, koja imade još dandanašnji, iza 40 godina okupacije, preko 80 po sto analfabeta. Tako izgleda taj toli slavljeni kulturni rad. — A gospodin nar. zastupnik Malik, po imenu češki renegat, po osvjedočenju Svenijemac, koji se je u ratu odlikovao time, da se je dao zarobiti od Rusa, čim prije je mogao, povikao je na naslov zastupnika Ribaržu: **„Ein paar windische Advokaten am Galgen und es ist Ruhe! Sie, Abgeordneter Dr. Ribarž, gehören auch hinauf!"** („Nekoliko vindiških [posprdno mjesto slovenačkih] advokata na vješala i bit će mir! I vama dr. Ribarž je mjesto tamo gore!") I jedna i druga se izjava čudom slažu. Bosnu su Nijemci kulturizovali ili kušali kulturizovati, radi toga su po Malikovu receptu vješali. Nijesu je posve na njemački način kulturizovali, pošto nijesu čitave Bosne povješali. Njemački kulturni rad nije u tolikoj proveden, u koliko imade tamo još neviješanih ljudi. Živio Malik, Iro i Waber, nosioci novog svjetovnog nazora, koji se razvija u sjeni kulturnih, njemačkih vješala!

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U „Naprej" piše J. P. proti sadašnjoj taktici njemačke i austro-ugarske socijalne demokracije, te veli, da je već dovoljno oportunizma, koji je postao smiješan pred svijetom. — „Slovenec" priopćuje poziv pod naslovom „Goriški pomoć!" te navadja u nebo vapijuće grijehe, koje je sakrivila austrijska vlada i vojničke oblasti u ubogoj Goričkoj i na goriškom puku. Pita se, da li smo u pravnoj državi ili nismo. Peti već mjesec teče, a još uvijek nijesu otstranjeni naboji, koji su još danas naokolo rastrešeni i ugrožavaju svuda ljudima život. Ako vlada ne će da učini ništa, neka ide deputacija k caru, te mu se pritužiti, kako se postupa s našim narodom. I car, koji je ipak obećao Goričkoj izdašnu pomoć, sjetit će se, kad se ga upozori na nedostatnost dosadanje akcije, svojeg carskog obećanja, te će moćnom riječju svrnuti akciju u pravi tok i tempo. — Krekova svečanost održavat će se u „Politeama Rossetti", jer se prijavilo već toliko posjetnika, da bi „Teatro Fenice" bio premalen! Sjajan dokaz, da je Trst naš, i ako ne momentano, a ono će sigurno biti naš, slovenski — jugoslavenski!

Iz Hrvatske. „Narodnim Listima" javljaju iz Zagreba, da je prigodom zadnjih dogadjaja u Zagrebu bilo uapšeno 20 osoba, a mnogo njih ranjeno. Bijahu četvorica takodjer teško ranjena. „Hrvatska Država" dneyno priopćuje nove i nove izjave za jugoslavensku deklaraciju. Pojedina sela u Hrvatskoj i Slavoniji, seljačke žene i djevojke dižu svoj glas i zahtijevaju narodno ujedinjenje. I sami pristaše Radićeve seljačke stranke ostavljaju Radića i njegovu samoubilačku politiku i odlučno traže slobodnu i ujedinjenu narodnu državu. — Radić piše u svom „Domu", da će se njegova stranka (koja, kako on veli, još i radikalnije zastupa narodno ujedinjenje) sjediniti s frankovačkom strankom, za koju „Hrvatska Država" po Starčeviću veli, da su najpodliji izdajnički elementi, koj ivode u ropstvo narod i same sebe.

Hrvatska i zabrana čeških listova. **Pod** naslovom „Što će učiniti hrvatska vlada?" pišu „Narodni Listy": Saopćismo već, da je ugarska vlada, zapravo ministar za trgovinu, sustegnuo poštanski dovoz daljnjih pet čeških listova u „područje zemalja krune sv. Stjepana", što znači, da niti u Hrvatsku ne smiju oni listovi, kojima ugarski ministar za trgovinu ne dozvoljava pristup u Ugarsku. Hrvatski listovi vele, da za Hrvatsku može vlada sustegnuti poštansku dopremu jedino tada, kad dade i hrvatska vlada za to dozvolu. „Novosti" izričito proglašuju, da Hrvati nemaju zašto da se zatvore pred kulturnim svijetom, kako to imaju Madžari. Pozdravljamo hrvatske iskaze, za koje bismo željeli, da prisile hrvatsku vladu, koja je sastavljena iz zastupnika hrvatsko-srpske koalicije, na korake proti naredbi ugarske vlade. Nema sumnje, da bi hrvatska vlada morala izvojevati pristup zabranjenim češkim listovima na područje hrvatskog kraljevstva, tim brže, što se onamo slobodno šalju listovi i iz država sporazuma, iz t. zv. „neprijateljskog inozemstva". Kraljevina Češka pako pripada još dosada dapače „k zajedničkoj monarkiji!"

Češki govori. Češki je zastupnik Kalina u svom govoru dne 7. veljače, kako pišu „Narodni Listy", istaknuo izreku dr. Herolda, koji je proglasio, da zastupnici ne rade samo po svojoj vlastitoj volji, nego i pod pritiskom volje vascijelog naroda. „I danas, mi zastupnici, znademo — reče Kalina — da radimo pod velikom neutaživom, jednom i suverenom voljom vascijelog naroda. Od posljednjeg radnika, koji zna, da će jedino u svojoj državi moći uživati blagobiti i tečevine svog vlastitog rada, sve do najvišeg inteligenta, u kolibama i medju bogatašima danas u zbilji jedan ide medju muževima i ženama. Naša djeca ne bijahu nikad tako tako razumna i ne shvaćahu, čemu oči rade, kako shvaćaju danas. Možete praviti čitanke, kako hoćete, papigovati u školi što hoćete, ta djeca vide, da umiru njihovi oci i braća, vide bijedu, glad, krv, invalide i sakate, i moraju se pitati: Čemu je pao moj otac, moj brat? A majke će im kazati: „Padoše u tudjim službama. Ali iz njihove krvi izaći će nam krasna budućnost, jer ne bi bilo božje pravednosti, kad ne bi imalo doći do toga, da se češkom narodu dogodi po pravu". Mi stojimo tu danas kao sluge samo svojega naroda, imamo dužnost, braniti svoj narod i nikada u tom kolebati, što imamo raditi, jer narod misli mnogo više i radikalnije od nas. Još uvijek pojavlja se amo tamo češka dušica, koja pod pritiskom Beča i prilika klone mišlju, ali su Vam u Českoj i velike, čvrste i jake duše, koje pri svakom pogledu na Beč postaju tvrdje i neumrljive, koje znadu, da se borba mora, a da će se takodjer i provesti do kraja".

Poljaci! Ono, čega smo se bojali, i što se nastojalo sakriti, to je nadošlo. Palo je na mozak opozicije kao težak udarac kladiva, koji ipak daje izvrsnu poduku. U poljskim je zastupničkim krugovima još jedamput, valjda to posljednji put, nadjačala „realna politika". Poljaci su s demonstrativno absentirali iz zbornice, te su samo poljski socijalni-demokrate glasovali proti proračunu. Osim njih pridružiše se opozicije još dva zastupnika. Poznata je izreka, da je za Slavene potreban bič. Govorilo se to prigodom kapitulacije revolucionarne Rusije, govorilo se pri držanju Poljaka, a i sam je „vješalački savjetnik" Heine bio u svojoj krvožednoj duši osvjedočen, da je bilo premalo Poljaka obješeno! Ali ni tu na jugu nije sve čisto. Ondje, gdje je bilo najužasnijeg bičevanja, probudio se mladi pravi život. Nije li čovjek sam bio progonjen, sam bio robom, teže shvaća, što znači sloboda naroda. — Istakli smo, da je ovo bilo zadnji put valjda da su se poljski zastupnici odlučili za „realnu politiku". Taj njihov korak, uvjereni smo, da će još jače razdražiti poljski narod, koji se u ovom ratu do grla nasitio realnosti i realne politike. Doduše se još ovdje ondje pojavljuju pojedinci, koji iz osobnih interesa teže za mirom sa onima, koji su na kormilu, pa makar ti bili i krvnici njegova naroda. Tako eto i izvan okvira naše starodrevne države, u Varšavi, piše tamošnji list „Godzina Polski" o novoj nekoj orientaciji. Doba je već, piše u listu Mihajlo Sempicki, bivši zastupnik u dumi, da se dovede u savez njemačko bojnu akciju proti boljševičkim lupeškim hordama sa sličnom akcijom poljske vojske u Rusiji. Taj bi savez mogao dovesti do saveza obiju vlada i naroda. To je plan, koji bi još mogao spasiti Poljsku, koja je stisnuta u karikaturu male države, a mogao bi takodjer da bude i Nijemcima u korist. Možemo da ponudimo i savezničke ugovore i vojsku. Njemačka nam mora osigurati teritorijalne granice, koje su potrebne za normalni razvoj poljske države. Bolje jamstvo za sigurnost istočne Europe pružao bi poljsko-litavsko-bjeloruski savez. Taj program nije dosad popularan medju pučkim masama ni u Poljskoj ni u Njemačkoj, ali glas naroda nije uvijek nepogriješiv. Nova zadaća dana njemačkim i poljskim političarima. — Tako eto poljski list i jedan glas poljskih „političara".

Domaće vijesti.

Ljetno vrijeme. Službeni list „Wiener Zeitung" priopćuje u svom broju od 9. ožujka naredbu sveukupnog ministarstva glede uvedenja ljetnog vremena od 1. travnja o. g. u 2 sata ujutro do 29. rujna o. god. u 3 sata ujutro.

Istarska djeca u Sv. Ivanu Zelini. Požrtvovni prijatelj naše istarske djece, gosp. dr. Mane Trbojević, kotarski liječnik u Sv. Ivanu Zelini, piše nam izmedju ostaloga ovo: Dne 1. augusta prošle go-

dine stigla je u Hrvatsku prva kolonija istarske djece. Ta prva kolonija došla je u Sv. Ivan Zelinu. Doček je bio vrlo srdačan. Djeca su razdijeljena što kod gradjana, a što kod imućnijih seljaka. Pod kraj augusta harala je po Zagorju srdobolja, a razmahala se i u našem kotaru, te se škole ne mogoše otvoriti sve do polovice novembra. Roditelje naših malih gostiju ozbiljno je zabrinjavalo, kad im djeca javljahu o bolesti, kao i o tom, da se škola ne otvara. Srećom od srdobolje nijedno se Istarče nije razboljelo, jer su svi bili u pravo doba preventivno cijepljeni protiv ove teške i opasne bolesti. Početkom školske godine valjalo je bilo djecu čim više koncentrisati bliže školi, da ih što više uzmogne u školu ići. Time se je broj Sv. Ivanskih dobrotvora umnožao, te je danas u samome mjestu osam kuća, gdje je u svakoj po jedno istarsko dijete udomljeno, a jedna od ovih: Nikole Antolkovića, ima pače dvoje djece, braću Bačiće: maloga „Kapetana" Franju i brata mu Dragutina (Karla). Sva naša dječica smještena su dobro. Sa gradjanstvom se natječe seljak, koji je iz svega srca prigrlio svoga maloga gosta, pa ga obasipa očinskom ljubavi, kao svoje narodjenije dijete. Ostalo gradjanstvo, koje nije moglo po koje dijete pod krov primiti, natjecalo se dobrovoljnim prinosima za obuću i odijelo. Tako se razvijala plemenita utakmica u dobročinstvu kod svijü, a osjećaj ljubavi prema onome, koji jače stradava, još nije malaksao, već je jednak od prvog dana, pa sve do danas. Gotovo sva djeca idu u školu, te sa uspjehom svršiše I. polugodište. Djeca su nestašna, ali inače dobra i mila. Dvije djevojčice: Sandrina i Zdenka, pošto su dovoljno predspreme ponijele iz svoje domaje, privatno su se spremale za višu djevojačku školu kućnoga smjera i položile 20. februara u Zagrebu ispit za prvi semestar. Zahvaliti je to u prvom redu dobrovoljnom trudu gospodjice učiteljice Mirke pl. Šoštarić, koja ih je besplatno podučavala, tako da je prva od njih svršila sa dobrim uspjehom, a druga položila ispit sa odlikom. Potrebne knjige za učenje dala je svoj djeci kr. zemaljska vlada, a propisne takse za privatne ispite oprostio je učiteljski kolegij, na čemu neka mu je od srca hvala. Od naših malih Istrana danas ih je kod nas još 18-stero. Sva su djeca zdrava i vesela. I kroz čitavo dosadanje vrijeme svi su naši mali Istrani bili zdravi, izuzev Karla Bačića, koji je prvih dana iza dolaska prebolio „crni prišt", i maloga Romana Šepića, koji je nedavno sretno prebolio upalu pluća. U toku ovoga vremena gotovo su svu djecu posjetili roditelji i rodjaci. Još u kratko da spomenemo o materijalnom stanju naše djece. Za nabavu odijela i obuće skupljeno je 3500 K. Od ove svote preostalo je do 650 K za ostale eventualne potrebe, dok su djeca sva pristojno odjevena i obuvena." Dovle izvještaj plemenitog gosp. doktora. Prihvaćamo priliku, pa mu za njegovo upravo očinsko zauzimanje izrazujemo i ovim putem našu najdublju hvalu. Od svega srca blagodarimo svim onim dobrim rodoljubima, koji su se bilo kojim prinosom sjetili naše sirotinje. Vječna hvala i dika svim onim drugim dobrotvorima, koji već mjesece i mjesece drže našu djecu pod svojim krovom. — Opatija, u ožujku 1918. — Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista stigli su slijedeći doprinosi: Gosp. Kozljak iz Zagreba polaže K 5.—. Jedna skupina prijatelja naše škole darovala je K 203.—. Darovaše: 1 po K 10.—; 4 po K 5.—; 12 po K 4.—; 6 po K 3.—; 52 po K 2.— i 3 po K 1.—. Ukupno K 208.—; zadnji iskaz K 51.403.43; sveukupno K 51.611.43. Živjeli svijesni darovatelji! Neumorno naprijed za našu kulu prosvjete!

Podružnica odbora gospodja crvenog križa u Puli, umoljava sve članove redovite i potporne, te podupiratelje puljske podružnice crvenog križa, neka čim skorije pošalju pristojbinu za god. 1918. u društvenu zgradu u ulici Sv. Polikarpa br. 204 i istodobno prijave svoj točan naslov.

Beseda od našega človeka. Franina je još vavek pod ključen, pravičan kako i Bog. Za to van šajen još ta put par besed, da se zna, da smo va oveh krajeh živi, malo zdravi, a nikako zadovoljni. Kako san štel na fojeh, to van delaju mir za mirom. Rusija pravi mir, Ukrajina mir, Rumunija mir. Ma vidi se da sten mirom ni človek kuntent, vidi se da mir ni bil napravljen po božjem zakonu. A vidi se kako su sad Francija i Ingleška u strahu da njin se ne bi dogodilo kako i Rusiji, da njin Jermanik pobere kuću i kućište, kako je to zel Rusiji. I tući će se, kako govore do zadnjega človeka. A Jermanik, kad je napravil svoj mir, kako je sam želel, sad sam nima mira. Misli i misli, ča će stega prit van. On zna da za svakega Jermanika ča pride na svet, da se rode tri Rusi, i va deset let, Rusija će gledat, da opere svoju sramotu. A pak? Dalje Jermanik ne misli. Pravil je, da je njegova, jermanikova sablja napravila mir s Rusijon, a ne zna, da će se od sad brusit za svaku Jermanikovu sablju po dvi tri u Rusiji i da će se on dobri Rus, ki je zdigal ruke i se podavali naučit ugrizat svakega ki bi hotel zet kus njegove zemlje. Jermanikova sablja je bila, da se po domaće reče, dobar lek za Rusiju. Nas, a Rus je kako i mi, treba bičevat, kopunat, tuć po glave i po hrbte, ako ćemo se opoštenit i znat svoje cenit i branit. Treba nan zet sve ča imamo, svuć nan zadnju košulju, da onda postanemo celi ljudi. — A sad se zapravo vidi, da sve ono, ča je povedal ta al on miništar za mir, da je mir blizu, da su sve samo ćakule. Mir je još daleko, jako daleko. Sad će su napravili mir, ali to je mir bez importance, a sad će va imenu tog mira pitat beči za novu vojsku i će pitat i terat ljude, ki su vojske siti do grla, neka zapišu zadnji put svoje beče, s krvi zaslužene, za vojsku. A reći će da je to zadnji put, kako su rekli već sedam puti. — Va Pazinšćine ni od importance nič. Vično blato, od štacije do grada, Fojba puna kaljave, mutne i blatne vode, koju proždire gladna jama, kako proždire vojska našu najbolju decu, ki umiru za tuje intereše. Al Pazinac čeka da će prit i njegov dan. Na Pazinšćine, va korizme krvavega leta 18.

Zvane Lončarov.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 1000.

Potreba organizacije.

Pred par dana istaklo se u „Hrvatskom Listu" potrebu organizacije. U vijesti, koja bijaše pod naslovom „Za Jugoslaviju" uvrštena medju domaće, nabačeno je na brzu ruku, nervozno i u žurbi nekoliko misli o toj organizaciji. Pisac će mi onih redaka dozvoliti, da nešto k onim njegovim redcima pripomenem. Ističe se onde potreba ustanovljenja „središnjeg akcijonog odbora za Jugoslaviju" u Pazinu, kao središtu Istre. Nije moguće kazati, da ta misao nije lijepa. Ali za sada ostat će i nadalje samo lijepom misli. „Tko poznaje raspoloženje naroda, znade, da ce mu svaki rad donijeti obilno uspjeha i da će narodna stvar lako oduševiti i najšire mase naroda"... „Akcijoni odbor neka ima u svakom selu, pa i u najmanjem, svoje povjerenike, koji će proširiti taj rad i u zadnji kutić naše Istre." Sve lijepo, hvalevrijedno, samo vječna šteta, što je to danas, umjereno rečeno — teško ostvarljivo. Sumnjam, da imade u svakom, ni u največem, a kamo li u najmanjem selu, danas ljudi, koji bi htjeli preuzeti na sebe nekakvo povjereništvo, osim da bi to bilo povjereništvo za dobavu brašna. Ovdje ondje naći će se koji pola utučeni učitelj, koji bi rado i uz dobru volju radio, oduševljeno i iskreno, ali tu mu opet sve dnevne brige oko prehrane sebe i obitelji preotimlju sve slobodno vrijeme. A nijesu samo životne poteškoće krive tomu. Sama je naša inteligencija nemarna. Imamo narodnih zastupnika, odvjetnika, svećenika i inih inteligenata, ne brineći se ni za što. U susjednoj slovenskoj zemlji struji mladi život. A ipak je i ondje ista bijeda kao i kod nas, pritište i mori ih ista nevolja: glad i rat. Možda i nije ondje oskudica tako užasna kao u neplodnoj Istri, možda i žiteljstvo tamo ni ne strada toliko. Al baš to naše stradanje moralo bi nas osvijestiti, moralo bi nas ponukati, da se zbijemo u jednu čvrstu falangu, jer jedino svi zajedno možemo nešto postići i pripomoći sveopćoj bijedi. Ne trebamo nikakvog akcijonog odbora sa blistavim imenom, al nešto se ipak može učiniti. Može se pokročiti korak naprijed. Svojim geografskim položajem navezana je Istra na Sloveniju. Odanle nam mora doći pomoć, odanle moramo očekivati spas ovom tužnom stanju. Za to i organizacija istarske inteligencije i istarskog naroda mora se provesti u zajednici sa slovenskim organizacijama. Kad bi nas istarski narod bio već pred tridesetak godina stupio u bliži tijesniji saobraćaj sa slovenskom braćom, kad bi ovamo bili dolazili svećenici iz Slovenije, kako su dolazili iz Dalmacije, koji su se gotovo svi, osim časnih iznimaka, pripojili vladajućoj manjini i postali tako gorljivi šiteIji protunarodne propagande, Istra bi danas bila i materijalno, gospodarski i narodno-politički na mnogo jačim nogama. Istarski zastupnici bijahu članovi političkih društava u Hrvatskoj, a ta politička društva ne mogoše uopće da nešto u Istri poduzmu, jer je Istra svojim etnografskim položajem i svojim kopnenim i vodenim putevima od Hrvatske posve odrezana, izuzevši sjevero-istočnu istarsku obalu. I u onom dijelu, kamo je još mogao da dopre utjecaj iz Hrvatske (kastavština), tamo je i doneo obilna ploda. Ali unutarnjost Istre pruža nam danas veoma tužnu sliku. Narod je zapušten, bez ikakve zaštite ni otkuda, prepušten sam sebi, bez inteligencije, bez valjanih učitelja (kojih nema ni valjanih, ni nevaljanih), bez svećenika, tako da je otkazan na svoje strasti i požude, koje ga u nestašici i vječnoj oskudici gone na nedjela, u hajduke, u tamnice. Svi ti užasi, a k tome još i današnje nesnosno stanje, moraju nam dati odlučnosti, da nesmetano potražimo bratskog utočišta kod Slovenaca. Ne treba nam nikakvog akcijonog odbora ili novog nekog političkog društva. Mjesto da mirujemo i umiremo, dajmo se na posao i spašavajmo! Zadnji su nas dogadjaji uvjerili, da je narod sam sebi sve. Narod imade onakvu sudbinu, kakvu si je sam pripravio. Teška je to riječ. Znači, da svim krivicama, što nam se dogadjaju, svim mukama, koje snašamo, da smo krivi neposredno mi sami, pojedinci i skupine pojedinaca, koje su vodile, zastupale i hotimice i nehotice varale narod. Svijet cijeni ljude po njihovim zaslugama, i narode po njihovim djelima. Mnogi i mnogi od naših ljudi veli: Ma pustimo sada sve! Ta sve zavisi o svršetku rata! Ta je teorija lažna. Rat nek se svrši, kakogod mu drago, ne može nam dati sve ono, što mi želimo, i onako, kako mi želimo. Ovih dana držala se u Zagrebu konferencija zastupnika svih stranaka iz svih jugoslavenskih zemalja. Tamo je očito udaren smjer novomu radu. Dužnost je sada i istarskih zastupnika, da započnu i ovdje u Istri aktivni rad, da se okane pasivnog gledanja po strani. Od njihovog pasiviteta nemaju ni oni ni narod ništa. Slovenski zastupnici sastaju se sa svojim izbornicima, drže skupštine, sastanke, naši sjede u zapećku. I u samoj Dalmaciji, gdje nijesu prilike ni za mak bolje negoli u Istri, počelo se raditi. A ovdje samo šutnja. Narod se danomice izjavljuje za deklaraciju. Dokaz, da i on želi nešto poraditi, da se želi maknuti. Ne će li narodni zastupnici preuzeti vodstva i odgovornosti za organizaciju cijele Istre, moramo da se odmah obratimo na Slovence. U Ljubljani se preosnovala „Jugoslavenska demokratska stranka". Njezina zadaća nije, da organizira samo Slovence iz Slovenije, nego je preka potreba, koju diktiraju prilike, da organizira i Istru. Tu se svim našim ljudima otvara široko polje rada.

Polensis.

Dnevne vijesti.

Glad u Bosni. Dne 4. t. mj. stigla je u Budimpeštu, pod vodstvom zemaljskog poglavice za Bosnu i Hercegovinu, generala Sarkotića, deputacija od 14 lica, da intervenira u stvari prehrane pučanstva u Bosni i Hercegovini. U 11 sati prije podne general Sarkotić predveo je deputaciju pred ministra-predsjednika dra. Wekerle-a. Tajnik trgovačke komore u Sarajevu, dr. Spaho, naglasio je, kako se junački bore sinovi tih zemalja na svim bojištima, i dok oni ginu na bojnim poljanama, skapavaju njihove obitelji od gladа. Dr. Wekerle je izjavio, da Ugarska ima velike terete, koje jedva podnosi, ali da će usprkos toga uznastojati, da se poboljšaju prilike u tim zemljama. Iza toga je zemaljski poglavica general Sarkotić, predveo deputaciju pred ministra za pučku prehranu, kneza Windischgrätza. Ovaj je stavio u izgled, da će se umjesto 10 vagona dnevno slati u Bosnu i Hercegovinu iz Ugarske 15 vagona.

„Novine".

Raja. Naš pjesnik Mažuranić napisao je lijep epos „Smrt Smail-age Čengijića", u kojem opisuje jade uboge potlačene raje, a pisac Bakotić napisao je junački roman „Raja". Ali oba ta djela činila nam se nekako nevjerojatna. Bila je u njoj ona junačka žica, koja je cijelu stvar prikazivala u drugom svjetlu. U obim djelima ima raja svoje osvetnike, u jednom slučaju „četu malu sve junaka biranijeh", a u drugom slučaju hrabre osvetnike, neustrašive hajduke, koji uskočiše u goru, ostaviše sve, da se ondje svete i brane raju. Ali danas — danas nam se čine ona opisivanja tek kao idealne priče, čini nam se, da je doba uboge raje, koja je stenjala u ropstvu, bilo pravim rajem, prema današnjem zbiljskom životu. Raja danas umire i gine, neopaženo i bez osvetnika. Tužna rajo, što si dočekala. — Sitna sipi kiša. Ulicom po kaljuži i blatu stupa opet četa, ni ne tiho i gluho, jer stupa odmjerenim korakom gazeći blato. A sve sama upala lica bez boje i života. Prolaze i nestaje ih u kiši. Druga slika. Voz krumpira se raskrenu. Njemački mornari, crveni, ugojeni, veseli. Šale se medjusobno, vesele se. Raskrcavaju krumpir. Crvene im se užarena jedra zdrava mlada prsa. Vidi se, ne znadu što je bijeda. Katkad im ispadne iz lopate po koji krumpir, te se otkotrlja u blato. Naokolo se šuljaju, nepovjerljivo, plašljivo bošnjaci, mrtvi, upali kosturi. Pohlepno poberu onaj krumpir, što ispadne s voza i spreme ga u džep. A oni mladi, bujni, jogunasti, siti momci, kad vide tu raju, kako te otpatke bere, samo se smiju i šale. I pade jednom od njih na um dosjetka: Prigne se, pa izbaci punu lopatu krumpira na cestu — u blato. A raja se trgne, skoči, pa se gura, natječe, jedan od njih tura drugoga na stranu, jedan drugom otima krumpir iz ruke, svadjaju se. A oni se bujni, jogunasti momci smiju i uživaju u tom, kako se ta raja natječe. A onaj krumpir možda sa plodne moravske Hane, možda i iz Hrvatske, Slavonije i Srema odredjen za one jogunaste, zdrave, tudje momke, otet je braći one raje, koja se za milostinju, za suvišak, što se kao gladnim psima baca, prepira. To je ona užasna naša sudbina, sudbina tužne raje, koja pobire mrvice od onoga, što joj je tudjin oteo, a sada njoj kao milostinju pruža. U onom krumpiru, što ga upali ljudski kosturi iz blata dižu, zrcali se sva naša žalosna prošlost, sva naša žalosna sadašnjost. Kaošto oni beru gladni one otpatke, tako smo se i mi dosada uvijek zadovoljavali mrvicama, koje su nam u blato bacali, uživajući pri tom kako ćemo se mi za te mrvice otimati. A mi nijesmo nikad imali u sebi toliko svijesti, ponosa i snage, da shvatimo, da je sve naše, ne samo one mrvice, nego sve, što nam oteše. Ostadosmo tužna raja, bez ponosa, ruglo, lopta, koja je služila svakome, ali sebi nikada. I danas osjećamo, da su sve one knjige ispisane o robovanju potlačene raje samo površne slike pravog današnjeg života. Daleko ropskije vapimo danas: Hljeba, hljeba gospodaru, ne vidjesmo davno hljeba i ne ćemo da znamo da je to hljeb naš, plod naše zemlje, žuljeva naše braće. Tužna rajo! M.

Djački štrajk u Splitu. „Naše Jedinstvo" javlja, da je u petak na splitskoj c. k. velikoj realci izbio opći štrajk djaka. Uzrok je zaključak semestra, kojom je prilikom preko trećine djaka izgubilo semestar radi loše ocjene u predmetima, a gotovo svi učenici šestoga i sedmog razreda dobiše su slabu ocjenu u ponašanju, i morat će sada plaćati školarinu, koja iznosi ukupno nekoliko hiljada kruna. Djaci su predali memorandum upravitelju zavoda, a poslali su prepis istoga i školskim oblastima u Zadru i Jugoslavenskom klubu u Beču. Iz simpatije prema svojim drugovima stupili su u subotu u štrajk i djaci gimnazije i trgovačke škole, a sve školske zgrade čuva oružništvo.

Zabrana hrvatskog koncerta u Opatiji. „Novine" donose iz Voloskog: Poznati je kapetan volosko-opatijski, Murat, zabranio umjetnici Ljerki Kočonda, da priredi koncerat u Opatiji navodno radi toga, što nije bila voljna, da uz slavenske pjeva i njemačke pjesme. U narodu vlada radi toga veliko ogorčenje. Dakle tako smo daleko došli, da u hrvatskoj Istri ne smijemo držati hrvatskoga koncerta, a u Vas u Zagrebu svakakvi švapski dotepenci slobodno drže čisto njemačke koncerte.

Unutarnji neprijatelj. Članovi gospodske zbornice spomenuše u svojim govorima, e je rat proti izvanjem neprijatelju sretno dovršen, te da će isto tako biti doskora priveden ka kraju rat proti unutarnjem neprijatelju. „Arbeiterzeitung" oštro se na to (naravno njemački socijaliste oštri su i radikalni uvijek u teoriji i riječima, prakse i čina ne vole) obraća, te veli, zar smatraju plemenita gospoda u gospodskoj zbornici unutarnjim neprijateljem sve one, koji se na frontama bore i one, koji doma od glada umiru, pošto ovi ne misle o državi kao oni. Radikalizma u riječima, u teoriji pokazaše njemački socijalni demokrate i suviše. Svojim ukočenim teorijama okužiše lakovjerne slavenske ovčice, koje se uhvatiše na njihovu meku. Hoće li nešto da pokažu, to neka već jednom predju odlučno i iskreno na posao.

Madžari u Češkoj. „Nova Doba" javlja, da je u samim Č. Budjejovicama usredotočeno 60.000 Madžara za neku tajanstvenu svrhu. Češki listovi vele, da se danas uz sva stečena iskustva ne može u tajanstvenosti vjerovati.

Časnici — razdavači novina. „Národní Listy" pišu: Iz Moskve javljaju švicarskim listovima, da tamo sada 5000 časnika bez zanimanja. Nekoji od njih vrše nadničarske poslove, drugi su zaposleni kao vratari, a neki opet razdavaju i prodavaju listove. Takva je eto sudbina snašla stupove ponosne i silne carske države.

Dopisi iz Istre.

Iz Čepića kod jezera pišu nam: Dne 1. t. mj. pokopali smo ovdje našeg mnogogodišnjeg župnika i dekana, preč. gosp. Antuna viteza Nežić, uz prisustvovanje bližnje veleč. gg. svećenika te mnogobrojnog domaćeg i izvanjskog puka. Rodio se mili pokojnik u Nugli kod Roča, dne 10. rujna 1830., a zaredjen za svećenika bio je 1858. godine. Župnikom u Čepiću bio je od 1864. do 1913. godine. Dakle skoro cijelih 50 godina. Bio je od svoje mladosti sve do pred nekoliko vremena veoma čvrstoga zdravlja, ali ga napokon velika starost posvema oslabi, tako te je blago preminuo u Gospodinu dne 2. t. mj., okolo dva sata u noći. Pokojni Antun vitez Nežić bio je veliki prijatelj i dobročinitelj, koli svojim župljanima toli svemu našem puku. Njegova je kuća bila uvijek otvorena za svakoga, koji je trebao od njega kakve pomoći ili savjeta, a osim toga svakoga bi lijepo pogostio. U Čepiću ostavio je za sobom vječnu uspomenu sa prekrasnom župnom crkvom i župnom kućom, koje je dao sagraditi crkvenim novcem, ali najviše prema vlastitom ukusu i pod vlastitim nadzorom. Prije svojeg dolaska u Čepić služio je u Žminju, Kastvu i Mošćenicama kao kapelan i učitelj. Kad je došao u Čepić, držao je najprije sam školu, a kasnije isposlovao je kod nadležnih oblasti javnu pučku školu sa hrvatskim naukovnim jezikom. I to je bila jedna od najprvih hrvatskih pučkih škola u srednjoj Istri. Pokojni Antun vitez Nežić prednjačio je puku svojim lijepim primjerom takodjer na gospodarskom polju, osobito sa racionalnim odgojem konja, sa posipavanjem sjenokoša umjetnim gnojem, te uslijed toga pomnoženjem krme i govedjeg blaga. I u narodno-političkom pogledu bio je on svome puku uvijek u pomoć i na obranu. Radi lijepih pouka i savjeta, koje bi on davao svojim župljanima, a i drugima iz okolice, prigodom kakvih izbora, imao je više puta, sa protivničke, talijanaške stranke raznih neprilika, ali se on toga nije strašio. Pripovijeda se, kad je prigodom nekojih izbora upućivao narod za koga treba da glasuje, i kad mu je jedan veoma uplivni talijanaški agitator prigovarao, neka se svećenici ne pačaju u politiku, nego u crkvu, odrješito odbrusio. „Mi svećenici delamo za Boga, puk cesara, a vi talijanaši za vraga i vaš žep“. I time ga je otpravio, tako te se više nije usudio doći potkupljivati njegove župljane. Radi njegovog zaslužnog djelovanja u puku na moralno-prosvjetnom i gospodarskom polju odlikovale su ga c. k. oblasti križem reda Frana Josipa I. Bila s toga uspomena preč. gosp. Antuna viteza Nežić trajna medju nama, a duša se njegova nauživala vječnoga raja! — Zahvalni Čepljani.

Kako se riješavaju narodnosni problemi.

U Pruskoj su nedavno dozvolili svećenicima, da podučavaju poljačku djecu vjeronauk u poljačkom jeziku. Radi toga je došlo prije nekoliko dana u pruskoj zastupničkoj kući do burnih prizora. Pruski su konservativci na najoštriji način prosvjedovali proti tomu. Četiri milijuna Poljaka u Pruskoj nema niti jedne poljačke škole, a pruski je jedan ministar imao odvažnosti, da spočitne Poljacima, e nijesu ništa učinili, da se oslobode ispod — carističkog jarma. Poznato je, da caristička vlada nije bila naprama Poljacima nikada tako okrutna i tako bezobzirna i nasilnička, kao pruska vlada. Ministar je mogao prema tome pitati poljačke zastupnike, što su oni učinili, da se oslobode ispod pruskog jarma. Zanimivo je medjutim, da je general Hoffmann kod mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom izustio znamenite riječi, da su pruski podanici poljačke narodnosti vršili u njemačkoj vojsci vjerno i besprikorno svoje državljanske dužnosti. Time je prosluli general Hoffmann dao već odgovor na onaj izazovni upit pruskog ministra, što su Poljaci naime učinili, da se oslobode od ruskog jarma. Ali, čini se, da time nijesu Poljaci učinili ono, što su Nijemci i Prusi od njih očekivali i da je njihovo junaštvo unutar pruske vojske bilo štetno njihovom oslobodjenju od ruskog carizma. — Pruski ministri zahtjevaju zahvalnost od poljačkog naroda, a to za to: Najprije su zaposjeli Poljsku i proglasili ju nezavisnom jedino radi toga, da se pohvale pred svijetom. Ovaj su korak učinili iz pruskih političkih razloga. Sloboda, koju su dali Poljacima, samo je epiteton ornans. U istinu se postupa sa Poljskom gore negoli sa okupiranom Belgijom. Poljskoj je nametnuta vlada, nametnuto sveučilište, nametnuto ministarstvo, nametnuta štampa, zatvoreni pošteni ljudi, globljeni narodni nezavisni i rodoljubni novinari itd., itd. Od kongresne Poljske otstupile su središnje vlasti Ukrajini Holm, a da nijesu za to pitali niti poljačkog niti ukrajinskog naroda. Bez oštete za znatne poljačke manjine otima se Poljskoj Litva. A od preostale Poljske uzet će Njemačka radi strateških razloga najbogatija industrijalna područja, jedino i zadnje bogatstvo zemlje. A gospoda se pruski ministri još i tuže, da Poljaci nijesu zahvalni Njemačkoj! — Najvjerniji saveznici su Prusa Madžari. Eto kako si Madžari predstavljaju samoopredijeljenje naroda. Neki je madžarski zastupnik uz povladjivanje i burno odobravanje većine izrekao u parlamentu u Pešti govor, u kojem je istaknuo potrebu, da se pojača oružništvo u slovačkim pokrajinama e bi se silom spriječila svaka češko-slovačka propaganda. Silom i vješalima, to je madžarsko geslo, to je madžarski ideal! Tri milijuna Slovaka u Madžarskoj nema niti jedne slovačke škole. Novac, koji je narod sakupio za svoje škole, bio je zaplijenjen od „kulturne“ madžarske vlade i taj se novac upotrebljava za madžarizaciju. Tko bi mogao da opiše mučeništvo slovačkog naroda u Ugarskoj tijekom zadnjih desetgodišta? — U Beču se veoma rado govori o vjerolomnim susjedima. Kako bi se označio taj postupak po bečkom shvaćanju: 1848. godine bunili su se Madžari proti caru i Austriji. Madžari su vodili krvavi rat proti državi i dinastiji. U Beču su se Nijemci bunili proti caru, da je morao pobjeći iz prijestolnice. Ban Jelačić je tada spasio caru Beč, ban Jelačić je sa svojim Hrvatima navijestio rat madžarskim buntovnicima. A posljedica? Madžari imadu danas — ma da su u manjini — samostalnu državu, dobit će još samostalnu vojsku, imadu pravo, da tlače ogromnu većinu ugarskog pučanstva, a Hrvatska i Slavonija, koja je žrtvovala na hiljade i hiljade svojih ljudi, da spasi dinastiju i Austriju od buntovnika, predana je onim istim vjerolomnim buntovnicima na milost i nemilost. Povijest Hrvatske iza 1848. godine, povijest je naroda paćenika i mučenika. Da li se u Beču tako shvaća vjernost? — Kako se jača odanost i privrženost naroda u Austriji, dokazuje najbolje pisanje „Tagesposte“: Prigodom mira s Rusijom i Rumunjskom pisao je taj list sasvim otvoreno, da je mir na istoku uperen proti Slavenima. Dalje opravdava taj list izvode ministra Czappa, da će se sa slavenskim ratnim zarobljenicima, koji se vraćaju, postupati drukčije, negoli sa ratnim zarobljenicima drugih narodnosti. Njemački su ratni zarobljenici naime uvijek nesretnici, koji su u zarobljeništvu prepatili mnogo toga, te su dostojni svakog saučešća, dok su Slaveni naprosto — dezerteri! To je zahvalnost junacima Soče, Karpata, Okne, zahvala Varaždincima itd. ... — „Grazer Tagblatt“ donosi opet jedan članak, u kojem tvrdi, da se rat proti Italiji vodi radi — Slovenaca i Hrvata! Ova je tvrdnja takva nečuvena laž, kakve još nije bilo u svjetskoj povijesti. Nijemci su bili uvijek spremni žrtvovati Galiciju Poljskoj ili Rusiji, samo da se tim putem domognu većine u austrijskom parlamentu. Iz istih razloga agitiraju za to, da se Dalmacija prepusti — Madžarima. Ali slovenačke zemlje ne će otstupiti Italiji?! Zašto najedamput toliko austrijskog patriotizma i toliko altruizma? „Tagespost“ je kazala, da se Jugoslavenima ne može dati uopće koncesije, pošto si ne mogu sami zatvoriti put na more. Nijemci brane dakle ove pokrajine jedino radi toga, što ih smatraju budućim njemačkim pokrajinama, jer su osvjedočeni, da će im se pomoću vlade posrećiti, da germaniziraju ove naše zemlje. Oni brane u našim zemljama svoje imperijalističke ciljeve. Ne može se valjda tvrditi, da je Njemačka branila u istočnoj ili zapadnoj Africi interese jednog ili drugog crnačkog plemena. Svatko znade, i sama tvrdi da je branila jedino svoje interese. Ali našim je Nijemcima dobra svaka besmislica kao argumenat proti Slavenima. Nijemci ne žele, da se naše pokrajine potalijanče jedino radi toga, jer ih oni hoće ponijemčiti. Vuk je oteo lisici kokoš, ne radi kokoši, već da ju sam pojede! A da im zbilja lebdi pred očima ovaj cilj, o tome nam govore Trst, Pula, Kanfanar, Volosko-Opatija, vilajet južna Koruška, Štajerska, stogodišnja povijest itd., itd. Ali pošteni će narod imati odvažnosti, da izreče otvoreno i muževno ove svoje namjere. No Nijemci se stide priznati ove svoje ciljeve i traže formule, da bi nas zavaravali. To je upravo ono odvratno, što nas odbija od ovih ljudi, kojima je svako, još i tako beskarakterno sredstvo dobrodošlo da izigraju naš narod. Ali doći će doba: neka znadu, u njemačkoj smo školi dosta toga naučili i njemačke će nam metode biti veoma korisne!

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt šted. 26.795.

Godina IV. | **U Puli, ponedjeljak 11. ožujka 1918.** | Broj 962

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 10. (D. u.) Službeno se javlja. Nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Traju dalje engleski izvidnički sunci. Jači su odjeli provalili jugozapadno od Monchya. Kod obrane protiv njih dopremljeni su zarobljenici. Na veče je paljba mnogostruko oživjela. — Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Sjeverno od Reimsa provališe nasrtajne čete u neprijateljske jarke, te dovedoše natrag zarobljenika. Pojačana bojna djelatnost sa obiju strana Ornesa. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Sjeverozapadno i zapadno od Clamonta traje od večera dalje živahna paljba Francuza. Poslije jednosatne topovske pripreme udariše popodne jaka neprijateljska odjeljenja medju Avervillersom i Badonvillersom, te su djelomice provalile u naše prve jarke. Neprijatelj se je uslijed naših protunavala povukao u svoje izlazne jarke. Würtemberške nasrtajne čete, nasauski domobranci i bacaoci plamena zarobiše kod nekog sunka u francuske položaje jugozapadno od Markircha 1 časnika i 36 momaka. — U posljedna dva dana sastrijeljeno je 28 neprijateljskih lijetala i 1 privezani balon. Lovska skupina Bölcke oborila je svog 200. protivnika. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Radosni dogadjaj u našoj carskoj kući.

B e č, 10. (D. u.) Njezino Veličanstvo carica porodila je danas u 10 sati i 40 časaka prije podne u Badenu princa. Visoka rodilja i novorodjeni princ su zdravi.

Austrijska zastupnička kuća.

B e č, 9. (D. u.) Proračunski se provizorij prešnim putem stavlja na dnevni red. Rješavajući dnevni red, upućuje se osnova glede uprave fidejkomisnih dobara bez rasprave pravnom povjerenstvu Nakon toga opravdava Exner svoj predlog glede prometnih naredjaja za velika gospodarska i industrijalna poduzeća. — Izakako je stavilo još nekoliko govornika svoje predloge, otvara se rasprava o proračunskom provizoriju. Riječ prihvaća ministar-predsjednik Seidler i kaže medju ostalim: Ako već stare tradicije, koje su bile prokušane u vjernoj odanosti caru i domovinu, pružaju čvrsto pouzdanje, da gospoda ne će državi uskratili ona sredstva, koja ona treba za ispunjenje svojih zadaća, to nije rasprava, koja je onomadne kod vijećanja o prešnom predlogu Cedika bila ovdje vodjena, ostavila nikakove sumnje o tom, da se vlada smije i u ovo teško doba nadati dobrohotnom uvaženju svoje molbe glede odobrenja proračunskog provizorija. Ministar-predsjednik pripominje na to, da će prihvat ove osnove, a pogotovo prihvat § 3. pružiti državi potrebita sredstva za srećno dokrajčenje mira. Ministar-predsjednik upućuje na smjerove vladine politike — kako ih zje obrazložio bio u zastupničkoj kući — glede rješavanja budućih gospodarskih i socijalnih zadaća. Vlada se kani kod preporoda i izgrade našeg budućeg unutrašnjeg državnog života čvrsto držati toga, da se narodima Austrije u smislu pojma narodne autonomije, koja ne prelazi preko zemaljski hgranicaa, prizna pravo samoodredjivanja u toliko, u koliko se to može dovesti u sklad s pretpostavkama za uzdržavanje i razvoj državne cjeline. Ministar-predsjednik opetuje svoje izjave, izrečene u zastupničkoj kući, glede pojma samouprave, prema kojoj ne smije jedna narodnost potlačivati drugu, prema kojoj ali vlada načelno otklanja samoodredjivanje prema poznatom uzorku, kao da bi bilo svakoj narodnosti slobodno, da ostane u državi ili da ju ostavi i time ju upropasti. Unutar označenog okvira bila bi moguća prešna uspostava miroljubivih odnošaja u Českoj, kao i po državne interese udovoljivo rješenje jugoslavenskog pitanja. Ministar-predsjednik upućuje zatim na to, da su bili onomadne pozvani pročelnici svih stranaka, da se slože glede osnovke, na kojoj bi se mogao postići unutrašnji mir u našoj domovini. „Smatram“, veli on, „svojom osobitom dužnošću, da obavijestim o svemu tomu visoku ovu kuću i zamolim ju, da u teškom ovom trenutku ne odreče vladi svoje pripomoći“. Nakon rasprave, u kojoj je govorio frajher Paris-Sensenberg i grof Meran, te ministar željeznica frajher pl. Bahnhans, prihvaćen bje proračunski provizorij u drugom i trećem čitanju.

Mir sa Rusijom.

B e r l i n, 10. (D. u.) „Nordd. Allg. Zeitung“ objavlja tekst ruskog dodatnog ugovora. Ovaj govori u 10 točaka o slijedećim pitanjima: 1. uspostava diplomatskih i konzularnih odnošaja; 2. uspostava državnog ugovora; 3. uspostava privatnih prava; 4. odšteta za civilne štete; 5. izmjena ratnih zarobljenika i interniranih civilnih osoba; 6. skrb za one, koji se vraćaju; 7. amnestija; 8. postupak sa trgovačkim ladjama i brodovnim tovorima, koji padoše u neprijateljske ruke; 9. organizacija arhipela Spitzberg i 10. zaključne ustanove. U posljednjima se ustanovljuje, da dodatni ugovor stupa sa mirovnim ugovorom istodobno u krijepost, u koliko nije u dodatnom ugovoru nešto drugo odlučeno.

Iz Rusije.

Š a n g a j, 7. (D. u.) Reuter. Novine javljaju, da je oboružano 2000 njemačkih ratnih zarobljenika, da pomognu boljševicima. Kitajske su čete otišle iz Harbina prema granici, da podupru Semenova.

P e t r o g r a d, 8. (D. u.) Petr. brz. ured. U sedmoj periodskoj skupštini maksimalističke stranke držao je Trocki govor o ratu i miru te je izjavio, da je odstupio od mjesta pučkog povjerenika za vanjske poslove.

L o n d o n, 9. (D. u.) Reuter. „Daily Mail“ donaša iz Petrograda dne 7. t. mj., da se je uslijed Leninova upliva veoma umanjila volja boljševika do ratovanja. Uvidja se da nije moguće nastaviti rata. Napuštanje Petrograda brzo napreduje. Pučanstvo je još uvijek čvrsto uvjereno, da će Nijemci unići u grad.

Preliminarni mir sa Rumunjskom.

B e č, 10. (D. u.) Iz stana se ratne štampe javlja: Na temelju ustanova preliminarnog mira sa Rumunjskom, napuštaju Rumunji od 7. t. mj. dalje od njih zaposjednute dijelove Bukovine. Dne 7. t. mj. po podne unišao je neki austro-ugarski bataljun u nazočnosti jednog divizijskog zapovjednika u grad Seret. Poslije radosnog pozdrava sa strane pučanstva držao je načelnik neprijateljskom invazijom teško prokušanog grada nagovor, u kojemu je uputio na jade pučanstva i na sreću, koju osjeća uslijed oslobodjenja te je istaknuo nepokolebivu vjernost do dinastije. U svom odgovoru je divizijski zapovjednik obećao, da će teško udarenom pučanstvu u svakom obziru pomoći, te je svršio trokratnim „živio!“ na carsku kuću. Pučanstvo je radosno povladjivalo.

* **Turski odaslanici** za mirovna pregovaranja sa provizornom kaukaskom vladom, otputovali su dne 8. t. mj. na krovu parobroda „Artemis“, koji plovi za Trapezunt i Batum.

* **General Ratko Dimitrijev.** Neki amsterdamski list doznaje, da će se prijašnji bugarski general Ratko Dimitrijev, koji je za vrijeme rata služio u ruskoj vojski, podati u Udružene države, gdje mu je ponudjeno nisko mjesto u vojsci Udruženih država.

* **Turska komora** je jučer svršila proračunsku raspravu te je u prisutnosti 170 članova jednodušno prihvatila proračun. Jedan član nije glasovao.

* **Prodaja njemačkih dobara u Udruženim državama.** Parmer, koji stoji na čelu sekvestracije dobara neprijateljskih inozemaca u Udruženim državama, bio je opunovlašten, da ona dobra prodaje. Prva će biti prodana ona dobra, koja pripadaju njemačkom caru, Bethmann-Hollwegu i junkerima. Dne 8. t. mj. raspravljala je senatna komisija za financijalne kredite o Palmerovom izvještaju. Iz ovoga proizlazi, da se namjerava uništiti nekoje stavke Njemačke u Udruženim državama. Palmer je u komisiji rekao, e bi neprijatelj morao znati, da sveze, koje je on mogao podržavati sa amerikanskom trgovinom i industrijom, nijesu uništene samo za vrijeme trajanja rata, već za uvijek. Usljed svojih financijalnih operacija stekla je Njemačka upliva u trgovačkim i industrijalnim poduzećima u svim državama Unije i u njezinim prekomorskim zemljama. Palmer je izjavio, da su amerikanski interesi u Njemačkoj, prema njemačkim interesima u Udruženim državama, posve neznatni. On namjerava, da utržak iz prodaje neprijateljskih dobara, upotrebi za kupnju državnih papira. Ističe činjenicu, da nikako ne namjerava uništiti privatnih njemačkih trgovačkih obrata u Udruženim državama, ako su ovi od neznatne važnosti.

* **Pozivi u Japanu.** „Morning Post“ doznaje iz Tokija, da su 5. t. mj. upozvana 5 godišta mornarice.

Iz naše povijesti.

Progoni na otoku Krku.

U zastupničkoj su kući dne 22. siječnja 1918. podnijeli zastupnici dr. Korošec, Spinčić, dr. Laginja i drugovi na ministra-predsjednika, ministra izvanjskih poslova i ministra pravosudja ovu interpelaciju radi teškog progona pučanstva u Vrbniku:

U početku je rata izdao upravitelj c. k. kotarskog poglavarstva na otoku Krku zapovijed na oružništvo, u kojoj se zapovijedi naredjuje uapšenje svih „individua, sumnjivih sa srbofilstva“. To je učinio na „višu zapovijed“. Naravski, da su zlobna individua tu paušalnu zapovijed posve izrabila, kako bi nemile sebi ljude prema mogućnosti uklonila sa svijeta. U Vrbniku je bilo više žrtava, medju njima i ova četiri čovjeka: 1. Privatni činovnik Niko Volarić, sin Nike iz Vrbnika, bio je dne 28. srpnja 1914. bez ikakvog temelja uapšen i do 8. kolovoza 1914. držan u tamnici. Pošto mu se a ma upravo ništa nije moglo spočitnuti, bio je konačno bez preslušanja otpušten No kroz to je vrijeme već zadobio bio klicu bolesti, kojoj je konačno i podlegao. Duboko ogorčen i nervozan, vratio se je iz tamnice. Dne 14. travnja 1915. morao je poći u vojništvo. Dakako da je bio „p. v.“ (hrvatski „politički sumnjiv“, O. ur.), te je pretrpio sve one šikanacije, kojima su oni pod „p. v.“ vazda izloženi. Morao je biti prevežen u bolnicu u Pulu, odanle je bio još bolestan poslan u kader u Voitsberg, gdje se je njegova teška bolest na plućama još pogoršala. Časnici, premda su bili upozoreni na bolesnog čovjeka, nijesu ništa učinili za njega. Dapače ni u bolnicu nije bio primljen. Dne 5. travnja 1917. primio je taj jadni bolesnik mjesec dana dopusta, kao zarobljenik (a ne kao bolesnik!). Došavši kući, legao je smjesta u krevet, s kojega mu nije više bilo sudjeno da se digne. Četiri dana nakon svog dolaska kući, pregledao ga je nadliječnik u Labinu, dr. Ivo Ferenčić, koji je odmah izjavio, e on može da živi samo još nekoliko dana, jer da je lijevo pluće posvema uništeno, a od desnog pluća da djeluje samo još posve malen komadić. A tako jest i bilo: Dne 23. travnja 1917. umro je taj još mladi čovjek, ostavio iza sebe udovicu i četvero malene djece u najvećoj materijalnoj i moralnoj oskudici — kao žrtva c. k. činovnika i njihovog bjesomučnog bijesa proti Jugoslavenima, kao žrtva škandaloznih sanitarnih prilika kod vojništva. Obitelj je Volarićeva materijalno uništena. Jer supruga, gdja. Anka Volarić, morala je da pravi dugove, da svog muža za vrijeme internacije i kasnije kod vojništva ma bilo kako uzmogne prehranjivati, te sebe kao i svoje četvero djece kroz teško to vrijeme nekako podržavati. Maleni je onaj posjed posve opustošio bez gospodara. — 2. Jerko Oršić, starac od 76 godina, sin pok. Mate, bio je bez ikakva razloga od 29. srpnja do 6. listopada 1914. u zatvoru. Uslijed teških oskudica i uzrujanosti domogao se je teškog reumatizma. Veoma velika je i njegova materijalna šteta, koju je pretrpio uslijed svoje internacije. Jer u njegovoj je otsutnosti spalo gospodarstvo, bile su mu uništene ili pokradjene gospodarske zalihe, groždje itd. Njegov je sin Petar bio naime mobilizovan, drugi je sin Ivan bio istodobno interniran, kao i njegov otac. Imanje je njihovo bilo stoga bez nadzora i zapušteno. Oba Oršića ne znaju ni danas još, zašto austrijska oblast izvoljeva, da zatvori dva okretna državljana. Oni cijene samo materijalnu štetu, koju su pretrpjeli, na po prilici 12.000 kruna. Sad je sin Ivan još uvijek „sumnjiv“, i ne smije radi toga da se odaleči daleko od svog mjesta, uslijed česa opet u prvom redu trpi opskrba njegove obitelji. I posjednik Josip Oršić, sin Ivana, bio je c. k. oblastima iz nepoznatih uzroka nepoćudan. Tu nepoćudnost morao je okajati zatvorom od 28. srpnja do 16. listopada 1914. Povrativši se kući iz zatvora, pitao je po više puta spomenutog upravitelja kotarskog poglavarstva, zašto je uopće bio zatvoren, nakon česa mu je g. Karlo Lusina iza višekratnog sustezanja dao na znanje: „Jer je u Vašoj kući visjela slika srpskog kralja Petra“. Dakako da je to laž, o čem se je činovnik i onako mogao uvjeriti, da se je potrudio te pretraži kuću Josipa Oršića. Uostalom je ovaj izgovor izmišljen, jer bi bez sumnje vojnički sud bio odredio istragu proti Josipu Oršiću, da je stigla bila ovakova prijava. Stvar je pošla dalje. Oršić je kroz deset godina upravljao poštanskim uredom svoje žene u Vrbniku, jer je ona bila bolesna. Nakon njegove internacije izaslalo je poštansko ravnateljstvo svog činovnika u Vrbnik, kojega je i onako teško oštećena žena morala plaćati iz vlastitih sredstava, dok joj nije u travnju 1916. bilo njezino mjesto prisilnim umirovljenjem oduzeto. Sve su molbenice njezine ostale bez uspjeha, a isto tako i natječajna molba, kadno je poštansko mjesto dva puta javno bilo raspisano. Kadno je Josip Oršić bio interniran, ostala je njegova bolesna žena sa petero nedorasle djece, ostavljena samoj sebi. Gospodarstvo je propadalo, a osobito je propala žetva groždja i smokava. I nakon njegovog su povratka otešćavali Oršiću njegov život, oduzevši mu pravo kretanja, jer nije dobio nikakove propusnice, kako bi mogao ostaviti svoje

mjesto, te tako nije mogao dakle prodavati svojih proizvoda, a niti kupovati živežnih sredstava. Materijalnu štetu, koju je pretrpio uslijed internacije i nakon iste, cijeni Oršić na 10.000 kruna, a osobito obzirom na njegovo zdravlje, još je znatnija. — Sve su ove jade i nevolje prouzrokovali zlobni i nesavjesni činovnici. Nema li nikakve kazne za takove ljude? Nepovjerenje pučanstva, koje je preživjelo sve ove dogadjaje, prema državi jest i onako tako duboko, da će se tomu teško moći domoći. Nekažnjivost ali one klike, koja je narod tako teško progonjala, bode narod neprestano u oči. Pitamo spomenute ministre: „Da li su pripravni, da pučanstvu Vrbnika, kojemu su austrijski činovnici zadali toliko jada i nevolja, pruže potpunu zadovoljštinu, i da li su spremni, da te besavjesne činovnike bezobzirno i egzemplarno kazne?“ Beč, 5. siječnja 1918. (Slijede potpisi.)

Domaće vijesti.

Imenovanje. Profesor na hrvatskoj gimnaziji u Pazinu, Franjo Novljan, od početka rata s Italijom vojuje neprestano na talijanskom bojištu. Za junačko držanje pred neprijateljem odlikovan je već četiri puta i to tri puta previšnjim pohvalnim priznanjem a jedamput vojnim zaslužnim križem s ratnom dekoracijom i mačevima. Ovih dana bio je imenovan kapetanom.

Istarska djeca u Hrvatskoj. Iz Zagreba nam javljaju, da je onamo stiglo 80 istarske djece, koja će biti otpremljena u Gjurgjevac. Ta su djeca iz Tinjana u pazinskom kotaru.

Nestašica papira za brzotiskovne strojeve. Dnevnim novinama u austrijskim pokrajinskim mjestima, koje se štampaju na tom papiru, prijeti silna pogibao uslijed užasnog poskupljenja cijena za papir. Dok novine, koje se štampaju na t. zv. rotacijonim strojevima, primaju već kroz godine nužnu zalihu papira uz primjerene cijene, moraju one novine, koje rade sa papirom za brzotiskovne strojeve, plaćati više cijene, te su — pošto ne postoje nikakove odredjene najviše cijene — izložene na milost i nemilost proizvadjačima, odnosno dobavljačima papira. Ponajpače vrijedi to za novinstvo u Puli. Da može ovdje izdavati ma bilo kakove novine uopće, mora nakladnik plaćati a ma upravo, šlono se veli, lihvarske kamate, i mora da se zadovolji sa svakom ponudom, samo da može doći do papira i da ne bude prinuždena obustaviti svoje poduzeće. Za vagon papira, koji se je u doba prije rata mogao dobaviti bez ikakovih neprilika i molba i tkozna što još, plaćalo se je najviše 3.000 kruna, a danas u Puli 50.000 kruna, t. j. gotovo 17 puta više ili za 1667 postotaka više. Ako uza sve ove — a ma upravo užasne cijene — može nakladnik da govori o sreći, što je eto srećno došao do potrebitog papira, to si čitatelj može ipak nekako predočiti, s kakovim je veseljem skopčano izdavanje novina. Pošto su na izlaženje pokrajinskih listova vezane na tisuće egsistencija, to ne treba upravo prstom u oko upućivati na pogibao, koja prijeti uslijed ove krize glede papira. Vlada nažalost još uvijek nije uvidjela, da upravo pokrajinsko novinstvo treba mnogo više zaštite, negoli velike novine, jer mu s jedne strane nedostaje paušala, a s druge je strane iznos za uvrstbine prema dosadašnjim cijenama a ma upravo neznatan. A visina cijene za ovakove novine imade i svojih granica, jer se mora imati na umu konkurencija s velikim novinama. Novine, štampane na papiru za brzotiskovne strojeve, rade, kako se je pouzdano moglo ustanoviti, već od duljeg vremena ovamo uz velike gubitke, te ne će moći toga više izdržati, pošto je u tom pogledu od dana u dan sve gore. Stoga se obraćamo na c. kr. ministarstvo trgovine sa prešnom molbom, da glede uredjenja cijena papira za brzotiskovne strojeve, koja je molba već odavna bila podastrta, što skorije riješi, jer bi prekasno riješenje za gdjekoji list moglo biti kobno. Skrajnje je vrijeme, da se nešto u toj stvari učini, kako bi se stalo na put pogibelji.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2201.

Dopisi iz Istre.

R e p u b l i k a   l a b i n s k a   n a   n o g a m a. Iz Labina nam pišu: Već više puta imadosmo prigode čitati u Vašem cijenjenom listu o našim odnošajima u Labinu i Labinštini, osobito o velikoj osobi našega — na žalost općinskog šefa — „Kekina“ vulgo Millevois-a — je le Žugajčan ili Škarpoč — za danas ne znadem! Da odnošaji naši nijesu ružičasti — ne treba da kažem — to je već svima poznato — rat je! Dne 27. prošlog mjeseca bijaše Labin na nogama! — I stari Grča — i šior notajo Pillat — stari Fržulin iz Svete Nedjelje — obermagaciner Basilio Signorelli — uopće sve velike glave labinske trču — po njihovu — šetaju se po trgu! Sve je nekako uzrujano — očekivaju, što će biti! — Ide se za biti i ne biti — uzdržati republiku na čelu sa Kekinom Škarpoč Žugajčanom — Millevois-em — ili hoće li on demisijonirati! Došao je već na 26. siječnja iza podneva glavom upravitelj poglavarstva g. Luković! Naši — trojica kod aprovizacije — župnik Hrdy, Mate Paliska i Jakov Černjul zahtijevaju račune od upravljanja! — Mali — i jo šmalo gobasti president republike — upravitelj i predsjednik općinske aprovizacije izraziše se — da oni nemaju prava — znati račune! Otvara se sjednica. — Naši stoje na svome pravu — g. Luković traži isto od „presidenta“ — a mali Kekin — jednostavno odgovara — io non gli daro! — Nastaje buna — pravdanje se i zahtijevanje koliko od poglavara i naših — ali — „mali“ se drži — io non gli daro! G. kapetan mu prijeti — sa kobnim posljedicama — i naš „Kekin“ smije se mu u brk — cosa, La me metterà in pržon? Kapetan doduše podupira zahtjev naše stranke — dočim trojica Labinjana u istoj aprovizaciji mudro šuti — znade — bo — da pojavit će se mnogo blata i gnjilotine — ta sam Kekin pripoznava — da — „forši“ će biti 4—5000 „manko“ — ali to da ništa ne smeta — —. i najzad naš „veliki“ podeštat — posprdno diže se sa svojeg mjesta — uzme šešir i kabanicu i u duhu provokatorskom — kao nekakav Salandra-Sonnino otide, pustiv tako i kapetana i ostalu sjednicu na cjedilu! Očekivali smo, da će g. kapetan poduzeti korake proti revolucijonarnom našem šefu — ali kad smo vidjeli — da cijelo doba, odkada je on izašao iz općinske zgrade — isti načelnik Millevois — bezprestance ga oblijetavao i ća kna objed ga pratio i uvijek u njega govorio i svoju podložnost i poslušnost obećavao, rekosmo: „Kada se sada nije srušila labinska republika — znamenje — da vlada sama hoće ju takovu imati!“ Ne kim bude. — Zora puca — doći će dan i za nas i za naš mukotrpni narod!

Dnevne vijesti.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Današnjim danom proširuje se službeni djelokrug poštanskih ureda Oglej, Červinjan, Fiumicello, Pieris, Terzo i Villa Vicentina na saobraćaj vrijednosnim pismima i omotima. Kod omota je najviša težina ograničena na 10 kg a oznaka vrijednosti na 100 kruna.

Zašto nisu dalmatinski zastupnici bili kod glasanja u car. vijeću. Kako je poznato, Jugoslavenski je klub zaključio, da će zajedno sa Češkim Svazom glasati protiv proračunskoga provizorija. Medjutim je, po izvještaju gradačkoga „Tagesposta“, protiv budgetnoga provizorija glasao Češki svaz u potpunom broju, a jednako su protiv provizorija glasali i svi Jugoslaveni „izuzevši dalmatinske zastupnike!“ „Tagespost“ dodaje, da dalmatinski zastupnici „nisu mogli navodno zbog prometnih zapreka pravodobno stići u Beč“. „N. Fr. Presse“ kaže, da nije moglo doći 10 dalmatinskih zastupnika. Svakako će se sa nadležnoga mjesta Jugosl. kluba razjasniti ova stvar.

Tudjinske sluge. Sva naša nesreća i žalosna tragedija osniva se na tom, da su u našem narodu sve od najdavnijih vremena imali kormilo u rukama oni, kojima je bio više pred očima vlastiti interes, negoli interes vascijeloga naroda. Takvi su narodni vodje, pa bili oni i knezovi i bani, izdavali domovinu i zemlju, koja im bijaše povjerena, predavali tudjincu, koji bi im za uzdarje osigurao ili i pomnožio njihova imanja. Tako bijaše u starodavna vremena. Danas pak, kad je naše vlastele i plemstva djelomično nestalo, a djelomično se otudjila jeziku i narodu svome, te ne igra više u narodnom pitanju kod nas nikakve uloge, traže tudjinci, kako bi zavadili i razdvojili narod, izdajice i plaćenike u samim narodnim redovima. Kaošto ima svagdje i u svemu pšenice i kukolja, tako ima i u narodu ljudi dobrih i zlih, svijesnih i podlih, ljudi značajnih narodnih i ljudi beznačajnih nenarodnih i narodnih izdajica. Ima ljudi, koji osjećaju svoju inferiornost, osjećaju da su nesposobniji od drugih, i tu im njihov jal, njihova beznačajnost ne da mira, nego se laćaju svih sredstava, te blate sve ono što je dobro, što je pošteno i značajno. I ti ljudi uvijek su dobro došli neprijateljskim namjerama. Služe im vjerno, dobivaju za to nekakve pripomoći od svojih gospodara i postaju tako tudji plaćenici, kojima je narod deveta briga, a glavna im je svrha doći do što punijih jasala, gdje će nasititi svoju zvijersku pohlepu. Takovih ljudi, koji se svagdje zbiju u jednu podmuklu kliku, ima u svakom narodu. I za čudo sve se te protunarodne plaćeničke klike u raznih naroda medjusobno divno razumiju, te odobravaju medjusobno svoje smjerove. Ti će ljudi pristajati uz svaku vladu, uz svaki sistem, snaći će se u svim prilikama i svagdje će znati, da se ne samo prilagode, nego će u stanovitim slučajevima i uz dane okolnosti odabrati ono, što su jučer psovali, a psovati ono, što su jučer s ludjačkom tvrdokornošću zagovarali. Naravno, da ti ljudi imaju uvijek na raspolaganje dosta sredstava za sijanje razdora, te izdavaju listove, koji pišu u njihovom duhu, i koji su uvijek slika njihove duševne sposobnosti i njihova značaja. U slobodnim, kulturnim i prosvjetljenim narodima nema za takove ljude opstanka. Jedino u narodima, gdje nije osjećaj slobode, narodnog ponosa i narodne svijesti razvijen, može da njihov rad žanje nekakvog ploda. Prema tomu, kako cvate izdajnički posao tudjih plaćenika, ocjenjuje se obično sposobnost dotičnoga naroda. U hrvatskom narodu poznati su danas ti ljudi pod imenom f r a n k o v c i. Oni izdavaju svoj list u Zagrebu pod naslovom „Hrvatska“, a faktično taj list najužasnije sramoti hrvatsko ime, najcrnije klevećući najbolje i najznačajnije hrvatske ljude. U Bosni izdava isto takova klika list „Hrvatski Dnevnik“, a u Ljubljani izlazi „Resnica“, koja ima 120 pretplatnika, ali ipak izlazi, jer svi ti nalaze obilno priznanja kod onih za koje rade, i koji ih zato obilno krme. M.

Dopusti za srednjoškolce. Iz Beča nam javljaju, da je domobransko ministarstvo izdalo naredbu, kojom se takodjer srednjoškolskim učenicima, koji vrše vojničku službu, priznaje pravo na dopust od četiri tjedna u svrhu polaganja ispita. Ti se dopusti imaju podijeljivati onima, koji još u školskoj godini 1917./18. ne pohadjahu škole, a niti primiše taj odredjeni dopust. Pravo na taj dopust imadu i oni, koji su već u prošloj školskoj godini primili takav dopust.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 10. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Dr. Tugomir Alaupović: Razvijanje narodne misli u Bosni. — Dr. I. Votar: Kooperacija narodnih sila. Dr. Ivo Politeo: Austro-Ugarska banka. — Dušan Plavšić: Bogoslav Mažuranić kao čovjek. — Smotra: Nizbrdice . . . (J. D.); U znaku mira (Nikias); Kriza u prometu sa stokom (Nikias); Drechslerova izdanja (prof. S. Alfirević); Muzika i kazalište (P. K.) itd. — Listak: Vladimir V. Janković: Za sreću pokolenja . . . Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe prima uprava u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 12. ožujka 1918. — Broj 963

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na željezničkoj pruzi Šmerinka—Odesa bile su neprijateljske bande ponovno protjerane. Na talijanskoj je fronti topovska vatra mjestimice opet oživjela. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Topovska vatra i djelatnost bacala mina je na večer mnogostruko oživjela. Traje dalje živahna izvidnička djelatnost. Vlastiti su odjeli na mnogim mjestima flandrijske fronte u predjelu Armentiersa i na zapadnom brijegu Moze provalili u neprijateljske jarke te dovedoše natrag zarobljenika i strojnih pušaka. Kod nekog njemačkog poduzeća sjeveroistočno od Reimsa opeta je stupio u djelatnost u posljednje vrijeme često opaženi francuski aparat za bacanje svijetla, smješten na katedrali u Reimsu. — Kapetan vit. Tutschek i poručnik Würthoff izvojštiše svoju 37., natporučnik Bethge svoju 20. zračnu pobjedu. — Istok: Neprijateljske su bande raspršene kod Balmača, sjeveroistočno od Kijeva i kod Razdjelnsije, na željezničkoj pruzi Šmerinka—Odesa. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Radosni dogadjaj u našoj carskoj kući.

Beč, 11. (D. u.) Zdravstveno stanje carice i novorodjenog nadvojvode bilo je kroz čitav jučerašnji dan najpovoljnije.

Beč, 11. (D. u.) Novorodjeni će nadvojvoda biti krsten sutra u 3 sata popodne u carskoj kući u Badenu. Novorodjenče će kod krsta, primiti imena Karl, Ludvik, Marija, Franjo Josip. Krstit će ga kardinal, knezbiskup Piffl. Krsteni će kumovi biti bavarski kralj i bavarska kraljica. Zastupat će ih nadvojvoda Fridrik i nadvojvotkinja Izabela. Bavarski će poslanik izručiti krsni dar bavarske kraljevske dvojice. Zdravstveno je stanje carice i novorodjenog nadvojvode tako dobro, da će buletin biti izdan po svoj prilici tekar na večer.

Iz Rusije.

Berlin, 11. Javljaju iz Haparande, da bjegunci iz Petrograda i Helsingforsa pripovijedaju, da u Rusiji vlada veoma nepovoljno raspoloženje proti Leninu i Trockomu. Ove se optužuje da su uslijed mirovnih pregovaranja, koja su izazvali, izgubila Rusija mnogo zemlje. Računa se time, da će boljševići na kongresu u Moskvi dne 12. t. mj. biti poraženi.

Pariz, 10. Prema petrogradskim informacijama ovdješnjih listova, predstoji odstup Leninove vlade.

Kristijanija, 11. (D. u.) Kako listovi javljaju, prispio je jučer Kamenev na svom povratku iz Engleske u Bergen, pošto mu je bilo zabranjeno, da stupi na francusko tlo, gdje je imao da zastupa boljševičku vladu.

Njemačka i Rusija.

Berlin, 11. (D. u.) Wolffov ured javlja: Njemačka je vlada bežičnom brzojavkom upozorila dne 8. t. mj. rusku vladu na to, da je 450 Balta iz Dorpata i Revala te 130 Balta iz drugih livonskih gradova bilo odvedeno u svrhu, da se ih prevede u Sibiriju. Transportirani su bili u vozovima za govedo i sa certifikatima smolenskog zavoda. Njemačka se je vlada ogradila proti ovim mjerama, koje stoje u protuslovju sa 2. odlomkom 6. članka mirovnog ugovora, te je zahtijevala, da se prognanici dovedu natrag. Prisjednik pučkog povjerenika za vanjske poslove u Petrogradu je na to u ime ruske vlade odgovorio, da je već bilo odredjeno, da se prognanici povrate u domovinu. Njihov da je povratak bio otešćan prevoznim poteškoćama, koje su nastale uslijed demobilizacije ruske vojske.

* **Austro-ugarski brodovi u Crnom moru.** Javljaju iz Beča: Austro-ugarski trgovački brodovi, koji su ostali internirani u ruskim lukama u Crnom moru, ostali su neoštećeni, pa će biti povraćeni nakon obostrane ratifikacije mirovnog ugovora. Tamo je internirano bilo jedanaest parobroda 36.000 tona ukupne sadržine. Nakon ratifikacije mira nakrcati će se žitom za Austro-Ugarsku monarkiju.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja danom 11. t. mj.: Naše podmornice uništile su u zapornom prostoru oko Engleske 18.000 bruto reg. tona — „Aftonbladet“ donaša: U četvrtak prošlo je kraj norveške obale kod Bergena brodovlje, koje se je sastojalo iz 9 ratnih ladja. U petak se je kod Sognforda prikazalo veliko brodovlje torpedovki. Nacionalitета brodovija nije navedena.

* **Finsko prijestolje.** Wolffov ured javlja, e je bez ikakve podloge vijest, da je pruski princ Oskar odredjen za vladara u Finskoj.

* **Iz Grčke.** Havas javlja dne 10. t. mj. iz Atene: Vojnički je punomoćnik generala Danglisa saopćio, da mu je kralj povjerio vrhovno zapovjedništvo nad vojskom. Generalissimus je izrazio osvjedočenje, da grčka vojska ide opeta u susret novoj pobjedi i to zajedno sa velikim saveznicima, koji se bore za slobodu, pravo i čovječnost.

* **Zračna navala na Pariz.** Wolffov ured javlja dne 11. t. mj.: Pošto iz naših kaznenih navala na grad Pariz u noći od 3. t. mj. i iz ponovnih opomena nije neprijatelj ništa naučio, posjetio je on ponovno mirne njemačke gradove, koji se nalaze daleko za bojnim područjem. Kazna, kojom smo zaprijetili, bila je preksinoć opeta izvršena. Grad je Pariz bio opeta cilj naših navala za odmazdu. Primjereno, zločinačkom i zasljepljenom postupanju naših protivnika, bila je navala izvedena još većom jakosti i silom nego prva navala. Na Pariz je bačeno 2700 kg. bomba.

* **Amerikanski ratni ministar u Francuskoj.** — Havas javlja je iz Pariza, da je ratni ministar Udruženih država Baker prispio dne 10. t. mj. popodne na krovu nekog amerikanskog krstaša i u pratnji stožera od 7 časnika u neku francusku luku. Sutra će se u Parizu sastati sa predsjednikom Poincareom i ministrom-predsjednikom Clemenceauom.

* **Španjolska ministarska kriza.** Iz Madrida se javlja, da Prieto nije htio preuzeti zadaću, da sastavi novi kabinet. Ostavivši kraljevsku palaču je Prieto izjavio, da će kabinet biti sastavljen iz istih ministara kao i do sada.

* **Vojska u Liverpoolu.** Iz Berlina javljaju: Jedan holandeški putnik javlja, da se u Liverpoolu koncentriraju velike mase vojske. Govori se navodno, da su odredjene za francusku vojsku, dok su u istinu tu, da čekaju hoće li buknuti revolucija u Irskoj. Prijašnji vrhovni engleski zapovjednik na francuskoj fronti French, a sadašnji zapovjednik vojske u Engleskoj, stigao je u irsku luku Newry. Taj je putnik izjavio, da su poduzete mjere, da se Irsku oružjem upokori.

* **Jedan ništetni ugovor.** „Kölnische Zeitung“ piše: Ugovor je revolucionarne vlade u Helsingforsu sa boljševicima, po kojem Rusija dobiva dio obale prama Petrogradu, postao ništetni. Snaga njemačkog oružja udarili će po prstima crvene teroriste i zaštitit Finsku od Engleza, kojima je zaposjednuće alandskih otoka zadalo velikih neprilika, jer im je time prekrižilo davno snovane račune. Njemačka u istočnom moru ne će dozvoliti drugog Gibraltara.

* **Tko je kriv ratu?** Berlinski „Vorwärts“ bavi se depešom, koju je bivši državni kancelar Bethmann-Hollweg dostavio njemačkom poklisaru u Parizu, u kojoj nalaže u ime njemačkoga rajha, da se popita kod francuske vlade, hoće li vlada Francuske ostati za slučaj rusko-njemačkoga konflikta neutralna, jer bi u tom slučaju Njemačka zaposjela tvrdjave Toul i Verdun i poslije rata vraptila Francuskoj. „Vorwärts“ veli, da ova depeša i opet dokaz, da je Njemačka već 1914. htjela provocirati rat. „Berliner Tageblatt“ spočitava njemačkoj vladi, što nije do sada izdala ni jedne knjige o početku i razlozima rata, nego samo nekoliko nesuvislih dokumenata. Otkrića Pichonova, koji je prvi objavio brzojavku njemačkoga kancelara, pokazuju, kako je potrebna parlamentarna kontrola za Njemačku.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Poznato je, kako su u Koruškoj bili službeno nastupili proti sabiranju potpisa za jugoslavensku deklaraciju. Medjutim je dr. Korošec podpuzeo kod vlade shodne korake, te je ova naredila koruškim oblastima, da ne smiju prijećiti sabiranje potpisa za deklaraciju. Koruški njemački „Volksrat“ upravio je ministru-predsjedniku protest proti Jugoslaviji, u kojem se veli, da se Jugoslavija protivi interesima države, ako (slovenska i hrvatska) morska obala dodje u isključivo jugoslavenske ruke, te da oni ne će dozvoliti, da se Nijemci, koj isu naseljeni medju Slovencima, poslovene. Odlučno protestiraju protiv toga, da se Koruška „rastrga“ (kao da je papir ili krpa, veli „Mir“), gdje da žive Nijemci i pretežna većina Slovenaca u najboljem sporazumku. Dalje kievću u tom protestu Nijemci slovenske vojnike, jer da su se ovi samo za to iskazali, jer su im zapovijedali obično — njemački časnici. — Doskora će valjda Nijemci počesti nazivati i naše Bosance, koji su sa zasljepljenom fanatizmu ne mogu da priznadu drugome sposobnijem narodu ništa. — Tršćanski dopisnik piše „Slovencu“: „Nijemci zahtijevaju Trst za sebe, ali oni nijesu ni u Trstu niti igdje na jadranskoj obali domaćini. Ako pak zahtijevaju Trst za sebe za to, što je tamo nekoliko njemačkih trgovaca i birokrata, onda naravno lako reklamiraju za sebe takodjer Niži Novgorod, Peking i cio svijet. Njihov pravni naslov je samo prepotenca, grabežljivost, imperijalizam i želja, da zapovijedaju nad cijelim svijetom i nad našim narodima... Tlo i krv je u Trstu slovenska, slovensko je njegovo zaledje, slovenska je njegova budućnost! A tu krasnu budućnost donijet će nam ostvarenje jugoslavenskog ideala. Jugoslavenska država treba Trst kao čovjek srce. Trst je najveći i najživahniji jugoslavenski grad!“ — Dobro si to utučimo u mozak!

Iz Hrvatske. U novinstvu vodi se dalje polemika o ekavskom ili ijekavskom pismu. „Hrvatska Država“ postavlja se na stanovište, da to pitanje imaju riješiti kompetentni ljudi, koji će raspravljati mirno i trijezno, kloneći se zastranjivanja, koje može da urodi još većom zbrkom. — Omladina zagrebačkog sveučilišta pripoćuje u „Glasu S. H. S.“ „Hrvatskoj Državi“ i „Novinama“ izjavu, u kojoj veli, da nema na sveučilištu ni jednog djaka, koga bi mogao zastupati frankovački organ, te pisanje istog „iz djačkih krugova“ proglašuje zlobnim izmišljivanjem. — Prema odredbi ratnoga ministarstva, ovlašteno je vojno zapovjedništvo, da za sva vojna okružja Hrvatske i Slavonije proglasi prijeki sud za sve vojničke osobe. Jučerašnjim je danom proglašen ovaj prijeki sud ovdješnjoj posadi posebnom zapovijedi, u ostalim mjestima stupa na snagu danom proglašenja spomenute zapovijedi. Prijeki je sud proglašen za zločin dezertacije, a kazni se sa smrću strijeljanjem. Zatim spada pod prijeki sud zločin umorstva, zločin razbojstva, zločin javnog nasilja i zločin oštećenja tudjega vlasništva. Ova tri posljednja delikta kažnjavaju se smrću na vješalima.

Slaveni i reforma ustava. Kako priopćismo, odlučio je Češki svaz i Jugoslavenski klub solidarno, da ne će sudjelovati u odsjeku za reformu ustava. Slaveni se u Austro-Ugarskoj, poznavajući dosadanju taktiku vladajuće manjine, ne mogu nadati, da će reforma ustava nikad riješiti zamršeno narodnosno pitanje u našoj monarkiji. Nov ustav bio bi ponovno skalupljen po njemačko-madžarskom uzorcu te bi i nadalje zajamčio nadvladu ovih dvaju plemena. „Grazer Tagblatt“ javlja nasuprot o tome: U Češkom svazu i Jugoslavenskom klubu čini sada izaslanstvo u komisiju, koja bi imala poduzeti novo izradnju ustava, predmet žurnih poslova. Sudjelovanje u radu komisije nema se unapred odbiti, nego se ima učiniti ovisnim o vladino josnovi, koju će ova podastrti strankama.

Domaće vijesti.

Proslava uspomene dr. Ivana Kreka u Trstu. „Lavoratore“ piše: Jučer se je obdržavala u odaliştu Rossetti, koje je bilo puno do vrha od odabrane slovenačke publike, veoma uspjela umjetnička proslava u čast slovenačkog pisca i nar. zastupnika Kreka. Slovenski je narod na taj način htio da časti uspomenu velikog apoštola svog spasenja i spasenja sviju preziranih. Krek, koji je bio znamenit politički pisac, duboko socijalno naobražen i sjajni govornik, branio je uvijek, ma da se nije borio u redovima proletarijata, interese radničkog staleža. Njegovom dugotrajnom i prosvjetljenom parlamentarnom djelovanju, koje je osobito razvijao na polju socijalnog zakonodavstva, moraju se i oni diviti, koji su mu bili politički neprijatelji. Dopisnik „Lavoratorea“ hvali za tim u pojedinostima umjetničku produkciju svečanosti, te ističe u glavnom dotjerano pjevanje zbora pod vodstvom učitelja Mahkote i simbolički prizor pjesnika Lavrenčića, koji označuje kao literarni biser... Kako javlja „Edinost“ govorio je na proslavi dr. Otokar Rybarž. Na svršetku proslave zapjevala je množica himnu „Lijepa naša domovina“, „Slovenac, Srb, Hrvat“ i „Hej Slovani“. — Budi se, vjera, novi život, nova vjera, nova volja. Ova će vjera, ova će volja pobjediti!

Aprovizaciona komisija javlja: Da se pučanstvu pristedi dvostruko čekanje o podne, odlučila je aprovizaciona komisija, da se počamši sa današnjim danom opeta uvede neprekidno uredovno vrijeme i to od 8 sati u jutro do 3 sata po podne. To ne vrijedi za prodavališta suhog mesa i vina.

Izdavanje živežnih iskaznica. U svrhu, da se pospiješi i dovrši u kratko vrijeme izdavanje živežnih iskaznica za pučanstvo ove općine, c. kr. je tvrdjavni komesar odredio, da se za danas i sutra pučka i gradjanska škola u ulici Cenide, te da se sve sile one škole upotrebe za razdiobu živežnih iskaznica, koja će razdioba uslijediti u uredima u ulici Verudella i Epulo kaošto u općinskom uredu

na trgu Foro i to u danima gore označenima od 8—11 sati prije podne i od 2—5 sati popodne.

Zaostaci u bjegunačkim potporama, mogu biti priznati samo: 1. ako je bjegunac zapustio dom po nalogu oblasti te 2. boravio preko tri mjeseca bez potpore u ratnom području ili 3. ako je primio potporu izvan ratnog područja ali ju izgubio, ne promijenivši boravište po nalogu oblasti. Ostali slučajevi ne dolaze u obzir. Bjegunci, koji si sami izabraše po svojoj volji boravište, moraju da snašaju posljedice, za koje nema nikakvog zakona, koji bi im ih ublažio.

Bjeguncima u Ugarskoj. Prigodom objave novog zakona o zaštiti bjegunaca, ministar je unutarnjih posala odredio naredbom od 16. siječnja 1918. br. 3806, da se i bjeguncima u Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji, te Bosni i Hercegovini ima priznati pravo na potporu iz austrijskih erarskih zaklada. Naši bjegunci, koji bijahu po nalogu oblasti smješteni u Ugarskoj, mogu dakle na temelju toga pitati potporu u oblasti njihovog sadanjeg boravišta. Ako im ta ne će da prizna potpore, neka se obrate na središnji odbor za bjegunce u Beču na ovaj naslov: „Fürsorgestelle für österreichische Kriegsflüchtlinge in Ungarn und Bosnien“ Wien II, Zirkusgasse. — Proti odlukama ovog ureda može se obratiti na ministarstvo unutarnjih posala u roku od 14 dana, iza kako prime odluku. Koji nije primio dozvolu za boravak u Ugarskoj, neka je zatraži u gore imenovanog ureda. U sumnjivim slučajevima neka se obrate na „Odbor za pripomoć“ Beč I, Landskrongasse 1.

Za bjegunce, koji se povratiše iz pol. kotara Moravske Tržebove. Molbe, uložene po meni na ovo c. k. kotarsko poglavarstvo dne 28. siječnja t. g. da nekoje obitelji dobiju isplatu bjegunačke potpore za ono vrijeme što je nijesu primali u Gmündu, Steinklamu ili u onom poglavarstvu, za one obitelji koje se već nalaze u Istri, otposlati će ono poglavarstvo ovih dana ces. kraljevskom kotarskom poglavarstvu u Puli, da po tek stiglim formularima naznače pojedine obitelji točno općinu, poglavarstvo itd. gdje su prije stanovali. Pozivljem i druge obitelji, koje nijesu još učinile molbu, neka se prijave konca ovog mjeseca u istu svrhu kod kot. poglavarstva u Puli. — Pavao Čurković, arcipresbiter i župnik.

Potpore „Amerikancima“. Obzirom nato, da iz raznih krajeva našega juga dolaze pritužbe, što se obiteljima onih, kojima se uzdržavatelji nalaze u Americi, ne isplaćuje zakonito ustanovljene potpore, upravio je zast. Spinčić sa drugovima na ministra unutr. posala upit, da li je voljan bezodvlačno narediti, da se odnosne potpore doznačuje bez svakog zatezanja.

Vojnička censura u Primorju. Dne 10. o. mj. opet se uvadja, uslijed odredbe mjerodavnih vojničkih mjesta, vojnička cenzura u političkim kotarima Trst, Kopar, Tržič, Gradiška, Sežana, Gorica i Tolmin te sudbenom kotaru Buje. Tim danom stupaju opet u krijepost cenzurne odredbe, koje su prije opstojale. Pisma imaju se predati otvorena te na njima kao i na ostalim pošiljkama pismovne poste ima se napisati ime i naslov pošiljača. Pismene obavijesti na poštanskim popratnicama, pošt. uputnicama, položnicama pošt. štedionice te omotima (ne pak u vrijednosnim pismima) su zabranjene.

Milodari za narodne škole. Preko uprave našeg lista stigli su slijedeći doprinosi: Poslao je gosp. dr. Frano Klarić iz Pazina K 1000.—, koje darovaše: po K 80: gosp. Ante Ladavac, učitelj u Kašćergi; po K 20: Lojze Perhavec, željeznički činovnik, Ivo Banovac poručnik; sakupljeno medju svatovima na piru gosp. Anta Ladavac, učitelja i dražesne gospodjice Marije Koraca K 610.—; sakupljeno u gostioni „K Amerikanu“ pri licitaciji cigare K 44.—; sakupljeno na oprosnoj večeri danoj od „Hrvatske Čitaonice“ u Pazinu, u počast gosp. Ernestu Carlavaris, c. kr. kotarskom povjereniku K 276.—. Dalje je položio gosp. Niko vit. Mardešić, da počasti uspomenu blagopokojne gospodje majke, uzornog rodoljuba gosp. Luke Kirca, župnika iz Medulina K 20.—. Ukupno K 1020.—; zadnji iskaz K 51.611.43; sveukupno K 52.631.43. Bog nam živio požrtvovnog sakupljača, koji je u kratko vrijeme sakupio lijepih svota za naše narodne škole! Evala kićenim svatovima! Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za naše narodne škole!

Predaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Dopisi iz Istre.

Oprtalj — Istra (porečki kotar). Dne 5. ožujka 1918. u jutro obdržavao se je izbor za provincijalne pučke škole u Šterni, popodne istog dana u sv. Luciji kod Oprtlja, a dne 6. ožujka 1918. u Livadama. Uspjeh bio je neočekivan i sjajan. „Zora puca, bit će dana.“ U sv. Luciji kod Oprtlja jednoglasno glasovali su roditelji za hrvatsku školu za oko 200 djece, a u Livadama za 182 djece isto za hrvatsku školu, dok su u Livadama za talijansku školu četiri osobe glasovale samo za 6 (šest) djece. Polag broja djece, dužne polaziti školu, morala bi se u Livadama otvoriti četverorazredna provincijalna škola, a u sv. Luciji kod Oprtlja trorazredna škola. Do sada u mjesnoj općini Oprtalj već imademo tri provincijalne hrvatske pučke škole, i to u Zrenju, Topolovcu i Gradini, k tome jošte u župi Zrenj dvije hrvatske škole, i to u Pregari i u Saležu, dok u cijeloj mjesnoj općini Oprtalj opstoji jedna sama talijanska provincijalna pučka škola u Oprtlju sa oko 60 djece. Bilo bi već vrijeme, uz ostalo već poznato, uz takve dokaze hrvatstva općine Oprtalj, da c. kr. vlada u Trstu već jednom raspusti općinsko zastupstvo u Oprtlju, koje se je znalo uzdržati samo podmićivanjem izbornika, terorizacijom i kapitalizmom, te jednom zamjeniti sa osobama hrvatske stranke kao voditeljima općine Oprtalj. Posebnu pako važnost dajem izboru otvorenja hrvatske škole u Šterni, gdje su se našle samo dvije osobe, koje su glasovale za talijansku školu. To je prva provincijalna hrvatska pučka škola u sudbenom kotaru Buje. Led je i u tom kotaru probijen, pa će primjer Šterne znati i drugi krajevi sudbenog kotara Buje slijediti te stanovnici svuda zahtjevati u svom hrvatskom jeziku provincijalne pučke škole. Prošlo je vrijeme obzira i bojazni pred Talijanama. Napose glede izbora u Šterni moram priznati, da me je iznenadio njihov požrtvovni i narodni nastup. Tako može nastupiti samo narod, svjestan svojeg hrvatskog osvjedočenja. Općina Grožnjan, kamo spada Šterna, premda je znala za taj izbor te se nije po nikome dala zastupati u komisiji, upravo za taj dan dala je oglasiti, da će se djeliti hrana iz aprovizacije (valjda u nadi, da će time uspjeti njekoje osobe odalečiti od izbora) te sam talijanski općinski tajnik Grožnjana, voditelj aprovizacije, došao je u Šternu agitirati proti hrvatskoj školi, ali narod, uvjeren kamo to smjera, radje odlučio se je, da vrši svoju narodnu dužnost. Takvoj karakternosti naroda divim se i skidam kapu, te ugledali se drugi u njihov primjer. Na koncu opažam, da su se napose žene, koje su glasovale u ime otsutnih muževa, u Šterni, sv. Luciji kod Oprtlja i u Livadama krasno ponijele, jer su svuda skoro u potpunom broju pristupile izboru. Pitao sam ih, zašto to, a one mi odgovorile: „E, gospodine, nikada nijesu nas osobno pripustili k izborima, pa htjele smo pokazati, da znademo i mi narodne biti i svoju dužnost vršiti“. U narod za narod!

Dnevne vijesti.

Tudjinske sluge. Dne 2. i 3. o. mj., kako smo to već javili, obdržavao se u Zagrebu sastanak izaslanika iz svih jugoslavenskih zemalja, koje se nalaze u okviru hapsburške monarkije. Bilo je tamo ljudi svih stranaka, bilo je medju njima ljudi, koji su nekada vodili medjusobnu borbu na život i smrt, i koji su se dijelili na liberalce, klerikalce, naprednjake, katolike, bezvjerce, socijaliste, Slovence, Hrvate, Srbe, i svi ti su otklanjali zajednički rad jednih s drugima, na veselje naših neprijatelja, koji su nam, dok smo se mi medjusobno klali, otimali jednu postojanku za drugom, a mi smo tako sami kopali sebi grob. Svaka je stranka mislila, da samo ona vodi pravu borbu i da samo ona pravo radi. — Sastanak u Zagrebu pokazao je, da je i nas na jugu tudji bič osvijestio. Za jednim su se stolom u prijateljskom razgovoru našli i liberalci i klerikalci, socijaliste i gradjanske stranke i tu su upoznali, da je ipak moguć, da je potreban i neophodan zajednički rad, jer cilj, konačni veliki cilj nam je svima isti: ujedinjenje i oslobodjenje, jedinstvo i sloboda troimenog jugoslavenskog naroda. Zagrebački je sastanak prvi sastanak ove vrste, i svako pošteno i čestito jugoslavensko srce i slovensko i hrvatsko i srpsko tom se veleważnom dogadjaju raduje. — Samo tudjinskim slugama, hrvatskim frankovcima, ne da taj dogadjaj mira. Znadu, dok je u narodu sloge, dok su si narodni prvaci složni u radu, da oni ne mogu u mutnom loviti. I tu u svojem listu udaraju na one svijesne i čestite svećenike, koji su sjedili za istim stolom sa socijalistima. Boli ih, da su hrvatske stranke složne, da se ne kolju medjusobno, nego da zajednički rade. Boli ih, što se obzorje čisti, što nestaje konfuzije, što cilj postaje sve jasniji, odredjeniji, a put se do njega utire čvrsto, sigurno i odlučno. Boli ih to, jer znadu, da pobjeda pravde i istine, pobjeda demokracije i pobjeda slobode njihov je poraz i znači njihovu smrt. Boli ih, što vide, da Zagreb, hrvatski glavni grad, ne galami samo, nego i radi, što nema samo buke, nego i čina. Boli ih, što nepokvareni narod cijelom svojom čestitom dušom prigrljuje narodno jedinstvo i ne nasjeda njihovim lažima. Uznemiruje ih napokon, što sam njihov protektor, silni Wekerle, ugarski ministar-predsjednik priznaje jugoslavensko pitanje, a oni ne će da za to pitanje znadu. Boli ih i to, što austrijski ministar-predsjednik, u svakom pogledu tvrdokorni Nijemac, jedan od onih najljućih protivnika Slavena, priznaje važnost jugoslavenskog pitanja i govori, i ako u nekom maglovitom svijetlu, kako bi se to pitanje dalo riješiti, a oni, frankovci, djeca jugoslavenskog naroda, nemaju u sebi toliko čestitosti, da svom narodu priznadu ono, što mu tudjinac i protivnik priznaje. M.

Potpisi na mirovnom ugovoru s Ukrajinom. „Ilustrovani List“ donosi otisak mirovnog ugovora s Ukrajinom. Najjače se ističu na prvom mjestu potpisi njemačkih izaslanika s dolićnim njima titulima, onda maleni, ženski potpis Czernina, pa potpisi V. Radoslavoff i A. Toscheff, latinicom. Ukrajinski su izaslanici potpisani ćirilicom. Potpisi bugarskih izaslanika čovjeka u prvi mah iznenadjuju. Ni same njemačke novine, koje su poznate kao dobri iskrivljači imena, ne odvažuju se, da imenu Radoslavovu prišiju na koncu „ff“ kako to on sam čini!

„Proljetni lahor piri!“ — Glombinski i Daszynski nemaju salonskih kaputa. „Narodni Listy“ javljaju iz Beča, da je pred glasovanjem o proračunu bio u audijenciji kod cara barun Bawórowsky (konservativac), dvor. savj. German, vitez Zieliewski i Stapinski. Zastupnik dr. Glombinski i Daszynski bijahu takodjer pozvani u audijenciju, ali nijesu, vele, mogli doći, jer kako Poljsko kolo izričito konstatuje, nemaju u Beču salonskih kaputa. Iza audijencije izjavio je njihov član izvjestitelju „Narodnih Listy“: „Proljetni lahor piri!“

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štед. 26.795.

Godina IV. — U Puli, srijeda 13. ožujka 1918. — Broj 964.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz glavnog se ratnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Neprijateljsko topništvo razvilo je rano u jutro živahnu djelatnost na mnogim mjestima fronte, naročito medju Lysom i Scarpom. I u večernjim je satovima paljba mnogostruko oživjela. U pretpolju obostranih položaja došlo je do manjih pješadijskih okršaja. Vatra engleskog topništva na krajeve za frontom prouzročila je mnogo žrtava medju francuskim pučanstvom. I u Cambrai pade više taneta najtežeg kalibra. Za odmazdu za neprijateljske zračne napadaje, poduzete dne 9. i 10. t. mj. na Stuttgart, Esslingen, Unterkirchen i Mainz, naši su ljetači prošle noći obilno i uspješno nabacali bombama Pariz. Poručnik barun Richthofen izvojštio je svoju 27. zračnu pobjedu. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 12. (D. u.) Predsjednik dr. Gross je saopćio, da je prigodom sretnog poroda Njezinog Veličanstva putem vlade čestitao Njez. Velič. u ime kuće. — Prigodom izvještaja justičnog odsjeka o predlozima zastupnika dr. Adolfa Grossa, dr. Benkovića i grofa Lasockog, koji se tiču dužnosti države, da plati odštetu za protuzakonita kršenja, počinjena tijekom rata, obrazlaže izvjestitelj dr. Adolf Gross od justičnog odsjeka predloženu zakonsku osnovu te upućuje na to, da je prema ovoj zakonskoj osnovi država dužna da plati odštetu u slučajevima, ako je po zapovijedi oružništva ili drugog kojega pripadnika vojske bio netko protuzakonito ubijen ili teško ranjen; nadalje, ako je bez razloga odredjena ili produžena internacija ili ograničenje boravišta. Što se postupka tiče, to je u prvoj inštanci nadležan viši zemaljski sud, a u drugoj inštanci najviši sudbeni dvor. — Ministar pravosudja barun Schauer izjavlja, da je vlada pripravna, da u slučajevima protuzakonitih kršenja života i slobode jamči za primjerenu odštetu. Protuzakonitost je dana naročito onda, kada si netko prisvaja pravo nad životom, koje mu pravo po zakonu ne pripada, ili ako se nije zakonito ustanovilo, da je optuženik zaslužio smrt. Odšteta se nema zajamčiti onda, ako je ustanovljeno, da je usmrćeni ili oštećeni počinio čin, koji se kazni smrću, n. pr. veleizdaju. Ministar razlaže nadalje, da država ne preuzima obveze za plaćanje odštete ni u slučaju, ako protuzakonito usmrćenje ili kršenje nije u nikakvoj svezi sa izvršivanjem službene moći. Inozemcima se ima zajamčiti odšteta samo u slučaju formelne reciprocitete. Naknada za protuzakonito usmrćenje ili protuzakonito ograničenje slobode dat će se i onda, ako su ova izvršena prije, nego je zakon stupio u krijepost. Financijelni se zamašaj osnove dade teško ocijeniti, ali nije neznatan. Vlada rado odobrava zakonsku osnovu, jer se po njezinom mnijenju slične, ratom prouzročene štete moraju u prvome redu nadoknaditi. Vlada očekuje, da će kao protutez za ove izdatke uslijediti dublje i čvršće pouzdanje do države. — Dr. Benković predlaže, da se u § 2, koji se tiče naknade za protuzakonita interniranja, uvrsti riječi „u sadašnjem ratu“ te da se crta ustanova, prema kojoj se pravo na naknadu smatra neumjesnim, ako proti dotičnoj osobi postoji opravdana sumnja, na temelju koje su poduzete dotične mjere i ako ova sumnja nije kasnije nestala. Nadalje predlaže, da se dvostruko produži rok, tijekom kojega se ima pravo zahtijevati odštetu. Konačno predlaže resoluciju, kojom se vladi nalaže, da svoj ustavni upliv izvrši u pravcu, da se iz zajedničkih sredstava čim prije daje primjerna odšteta žrtvama protuzakonitih usmrćenja, štetovanja, internacija i konfinacija, počinjena za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini sa strane pripadnika vojske ili sa strane oblasti. — Zakon, koji se tiče odštete, što se ima dati bez razloga zatvorenim osobama, primljen je u drugom i trećem čitanju. Tečajem debate izjavlja ministar za pravosudje Schauer, da se ne može dati odštete u slučajevima, gdje su proganjanje i zatvor bili opravdani razlogom, koji kasnije nije bio oprovrgnut. — U drugom i trećem čitanju bijahu takodjer prihvaćene obje zakonske osnove, koje se tiču proglašenja smrti onih, koji su za vrijeme ovog rata nestali, i promjene zakona o postupanju u svrhu proglašenja smrti.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Budimpešta, 12. (D. u.) Odsjek za izbornu reformu u zast. kući. Prije prelaza na dnevni red upravio je zast. Bakonyi (vladina stranka) upit na ministra-predsjednika, koji se tiče nedavne izjave austr. ministra-predsjednika o ugarskoj vojsci. Ministar-predsjednik dr. Wekerle izvodi: Žalim, što je sada opeta nabačeno pitanje o samostalnoj ugarskoj vojsci, koje je pitanje u nekom stanovitom obziru došlo do mirne točke. Naravno, da se ne mogu slagati sa nazorom austr. ministra-predsjednika. Nemogu niti smatrati kompetentnim njegovo tumačenje zak. čl. XII. iz god. 1867.; ja dapače tvrdo ustrajem kod našeg stanovišta, da je riješenje pitanja samostalne ugarske vojske stvar, koja se ima riješiti medju Njeg. Veličanstvom i ugarskim narodom. Mi smo pitanje samostalne vojske uzeli u naš program kao glavnu točku. Naš je cilj taj, da ugarska vojska, koja je dio zajedničke vojske, bude samostalno izradjena sa narodnog, gospodarskog i — obazirući se na sigurnost jedinstvene obrane — sa vojničkog stanovišta. Jedinstveno provadjanje vodjenja, vodstva i unutrašnje organizacije je po austr. zakonima apsolutno pravo Njeg. Veličanstva, prema § 14. čl. XII. iz god. 1867. za Ugarsku ali pravo Njeg. Veličanstva, koje se ima izvršivati ustavnim putem. Samostalna organizacija ugarske vojske provest će se u ustavnom djelokrugu Njeg. Veličanstva i mi imademo jamstvo za to, da će biti provedena. Posve je shvatljivo, da želimo, e bi se samostalnost ugarske vojske osigurala zakonom, što sam opetovano istaknuo kod različitih prilika. Što se tiče uredjenja t. g. pitanja, osobito s političkog stanovišta, bilo bi poželjno, e bi došlo do sporazumljenja sa austrijskom vladom osobito u ekonomskom pogledu. Ali ova pregovaranja nemaju značenja, da bi ostvarenje ugarske armeje bilo od njih ovisno. Paragraf 3. zak. čl. XII. od god. 1867. govori samo o shodnosti, da postigne sporazum o sistemu vojničke obrane i kad se ovaj sporazum ne bi dao postići, da bi pregovarala odaslanstva ili pučka zastupstva. Ali nema odredbe, koja bi kazala, što bi se imalo desiti, ako se ove deputacije ne bi mogle sporazumjeti. Iz toga slijedi, da za taj slučaj postoji naše slobodno pravo samoodredjenja. — Izjave su ministra-predsjednika bile za tim primljene živahnim odobravanjem.

Wilson Rusima.

Washington, 11. (D. u.) Reuterov ured javlja: Predsjednik je Wilson poslao amerikanskom konzulu u Moskvi slijedeću brzojavku: Prihvaćam priliku sastanka sovjeta, da izrečem iskrenu simpatiju naroda Udruženih država u trenutku, kad se je njemačka sila nametnula, da prekine boj za slobodu, da proširi svoje uspjehe i da stavi na mjesto ciljeva ruskog naroda želje Njemačke. Žalibože nije vlada Udruženih država sada u položaju, da priskoči neposredno i djelotvorno u pomoć, ali željela bi, iskazati ovu pomoć već sada. Preko kongresa hoću da dajem ruskom narodu sigurnost, e će vlada Udruženih država upotrebiti svaku zgodu, da osigura Rusiji još jedamput potpunu suverenost i neodvisnost u njezinoj vlastitoj zemlji i da joj potpomogne te postigne opet svoju prijašnju važnost u potpunom opsegu u životu Europe i modernog svijeta. Narod Udruženih država učestvuje sa punim srcem kod pokušaja ruskog naroda, da se oslobodi od svoje stare autokratske vlade i da postane gospodarom svog života.

* **I Austrija hoće „Grencregulirunge“ a ne samo Ugarska.** Prigodom puta v. Seidlera u Bukarešt javlja „Berliner Tageblatt“, da je njegovo sudjelovanje na mirovnim pregovorima postalo neophodnim, jer da podunavska monarkija ne zahtjeva samo uredjenje granica za Ugarsku, nego i za Austriju. Novi će se ispravci granica zahtijevati na poticaj austrijskog generalnog stožera, koji ne će da pusti Bukovinu nezaštićenom, jer su ratni dogadjaji pokazali kako se teško drži Bukovina uz sadašnje granice proti nekoj neprijateljskoj navali.

* **Czernin za rumunjske židove.** „Berliner Tageblatt“ prima iz Beča: Prema nekoj privatnoj brzojavci iz Bukarešta, grof će Czernin raspravljati u toku mirovnih pregovora s Rumunjskom o pitanju rumunjskih židova.

* **Rusija i Kina.** Reuterov dopisni ured javlja iz Pekinga: Izakako su se kozaci Semenova bili povukli na položaj u blizini neke stanice na mandžurskoj pruzi, upravio je kitajski zapovjednik u Charbinu opomenu na vodje boljševika, da će smatrati svaki upad na kitajsko područje kao ratno djelo, pošto vojsku Semenovu smatra kao predstaviteljicu ruske pokrajinske vlade, koju je Kina priznala. Kozaci su uapsili vodje boljševika u Blagoščensku, te su razoružali boljševičke čete. — Reuterov ured javlja iz Šangaja, da je boljševički vodja u Irkutsku brzojavio kitajskim pograničnim oblastima u Mandžuriji, te ih uvjeravao, da nema neprijateljskih namjera proti Kitaju. On da hoće jedino napasti vodju buntovnika Semenova. Kitajci su odgovorili, da su odnošaji izmedju Kine i Rusije ostali nepromijenjeni, ali da nijesu u stanju, e bi Semenova smatrali vodjom buntovnika.

* **Amerikanski ratni ministar u Parizu.** Agence Havas javlja: Amerikanski će ratni ministar doskora zapustiti Pariz, da pregleda u tančine amerikanske priprave u lukama i na željezničkim prugama, te izgradnju položaja amerikanskih četa na fronti. — Ministar je kazao nekom dopisniku „Agence Havas“, da njegovo putovanje imade svrhu, da proučava položaj, e bi Amerika mogla da provede sve ono, što je potrebno za visoke zadaće amerikanske vojske u Francuskoj i za potporu vojska saveznika. Velika bojna vojska dovršava u Americi svoje vojničke pripreme.

* **Pred novim općenitom štrajkom u Budimpešti?** Bečki „Abend“ javlja, da se medju budimpeštanskim radništvom opaža opet veliko gibanje. Štrajk krojača i švelja traje i čini se, da će joj se pridružiti čim dalje tim više radništva.

* **Wilson o Trstu.** Listovi priopćuju vijest „Daily News“, prema kojoj je predsjednik Wilson izjavio, da Italija nema na Trst nikakva prava, jer Trst pripada onom narodu, čije je tršćansko zaledje.

* **New-yorški nadbiskup za pobjedu slobode.** „Venkovu“ javljaju iz Beča: „Sechsuhrblatt“ priopćuje iz New-Yorka: Novi engleski poslanik Reading govorio je na gozbi politički govor, u kojem je proglasio, da je Engleska pripravna da odlučno nastavi rat tako dugo, dok ne pobijedi sloboda i pravednost. Nikakva žrtva ne smije biti teška, da se zajamči sloboda svijetu. Tom je prigodom govorio takodjer new-yorški nadbiskup, koji je rekao, da će taj donijeti slobodu, koja se pako mora samo u boju izvojevati. Idealizam Amerike da će zajamčiti pobjedu. Tečevina rata bit će pak ustanova saveza naroda, koji će zajamčiti trajni mir.

* **Tirpitzova gesta i — dosta.** Član je njemačke zbornice, piše „Venkov“, dr. Struve pl. Kiel objavio u „Frankfurter Zeitung“ od 6. ožujka opširan članak kao odgovor branitelju Tirpitzovu, admiralu Dicku, koji brani sve tvrdnje o podmorničkom ratu, kao n. pr. ono, da će Engleska podmornicama biti u šest mjeseci potpunoma svladana. Struve dokazuje faktima, da se je Tirpitz varao, da su podmornice prevarile i nijesu donijele željenog preobrata u ratu.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Krekova proslava, piše „Edinost“, bijaše veličanstvena, kaošto je veličanstvena misao jedinstva Jugoslavena. Mjesta u najvećem tršćanskom kazalištu „Politeama Rossetti“ bijahu već prvog dana do zadnjeg rasprodana, a bilo je na tisuće ljudi, koji bi bili rado prisustvovali, a ne bijaše mjesta. Začudjeno ali mirno gledalo je ostalo tršćansko stanovništvo ta nepregledna mnoštva, kad su dolazila po Aquedottu, osobito pak žene i djevojke u narodnoj nošnji. Nije bilo nikakvih izgreda sa strane talijanskog pučanstva, a „Edinost“ se nada, da nije daleko doba, kad ćemo moći da govorimo o uzajamnom poštivanju. Sve su točke bile provedene u tančine, a nekoje su se morale i više puta opetovati. Na dnevnom redu bijahu i hrvatska pjesma „Igra kolo“, te srpska „Dragi je daleko“. Kad je bio dovršen raspored, općinstvo je pljeskalo i pljeskalo, dok nijesu zvuci naše jugoslavenske himne „Lijepa naša domovino!“ zatalasali dvoranom, a gledaoci su stojećke slušali kao u božjem hramu, i kao vihor je na to ozvanjala dvoranom „Slovenac, Srb, Hrvat, za uvijek brat i brat“. Pjevajući „Hej Slovani“ razilazilo se mnoštvo mirno, dostojanstveno, u svečanom raspoloženju, a svakomu je sa obraza sijala ponosna radost, osjećaj zadovoljstva, da je učinio svoju dužnost. Kao nepregledno more poplavilo je mnoštvo, slovenski, jugoslavenski puk, Aquedotto od vrha do dna. Uspomena onoga, koji je za jugoslavensku misao položio život svoj, uspomena velikog dr. Kreka bila je u jugoslavenskom Trstu dostojno proslavljena.

•

Iz Hrvatske. „Slovenec“ prima iz Zagreba pismo, u kojem dopisnik veli, da glasine o krizi još uvijek ne prestaju, što više, kao da od dana u dan kriza postaje akutnijom, pa da nije daleko čas, kada će ban Mihalović i opet na ladanje, da se bavi ekonomatom, a ne politikom, za koju, iskreno govoreć, nije dorasao, a opet se okružio s jednim Kriškovićem, koji strepi nad svakim i najmanjim slobodnim glasom. Frankovci, ma da su na svom vijeću na usta dr. Milobara izjavili, da oni ne će koaliciji više konkurirati, čini se, da ipak iz prikrajka vrlo

budno paze i željno očekuju što skoriju promjenu, nadajuć se još uvijek, da će biti pozvani k jaslama. Ma koliko god uvjeravali, da su se okanili zaplotnjačtva, nitko im ne vjeruje, a to tim više, što se znade, da su si u najnovije doba znali prokrčiti i put do samog ministra za Hrvatsku, Unkelhäusera, koji je bio do nedavna sklon koaliciji, a čini se, da u najnovije doba upotrebljava frankovce kao svoje oružje u makinacijama protiv Mihalovića. Sama stvar postaje to vjerojatnijom, kada se znade, da su frankovački specijaliste u mešetarenju, dr. Sachs i dr. Frank, nedavno bili kod Unkelhäusera i s njime povjerljivo vijećali. Ova činjenica najbolje ilustrira frankovce. — Prilike u Hrvatskoj karakteriše i ovaj slučaj: Nedavno je izišla brošura dra. Ivana N. Novaka pod naslovom „Samoodredjenje naroda i Madžari“. Cenzura ju je donekle okljaštrila, pa tako ipak propustila, da se hrvatsko izdanje širi. Sada je dr. Novak htio, da izda njemačko izdanje ove cenzurirane hrvatske brošure, no državno je odvjetništvo to zabranilo. Ovo je zaista vrlo čudna zabrana, da u njemačkom jeziku ne smije čovjek pisati ono, što je hrvatski napisao.

Rasulo „Kola poljskog“. „Narodni Listy“ pišu: Kod Poljaka odlučiše opet t. zv. realne materijalne koristi. Ministarsko vijeće, koje je zasjedalo u četvrtak do kasna u noć, raspravljalo je u smislu ministra dr. Twardowskog s parlamentarnom komisijom Kola poljskog. Kako se javlja, raspravljalo se isključivo o materijalnim zahtjevima Galicije. Tim razumljivije je ogorčenje Svepoljaka i socijalnih demokrata, koji su izvodili posljedice, koje su već saopćene. Vrijedno je spomena, da je predsjedništvo kluba njemačkih socijalnih demokrata pozvalo poljske socijaliste, da pristupe u klub njemačkih socijalnih demokrata, iz kojega su uostalom tekar na početku rata istupili. Njemački su socijaliste primili medjutim odklanjajući odgovor. Poljski socijalni demokrate sjedinit će se kao samostalno udruženje, a o njihovom daljnjem postupku odlučit će opći zbor stranke, koji će se vršiti u najskorije doba. Odlukom dviju poljskih stranka raspada se očito i organizacija Kola poljskog, a teško se dade zamisliti, da će poći za rukom, da se je ponovno izgradi. Radi odlaska socijalnih demokrata i isto tako bit će, i ako Svepoljaci definitivno ostave kolo, otvoreno vesele se konservativci, koji se nadaju, da će sada uzaći njihova zvijezda, koja je zapala. Jedno je pak sigurno: Radi oslabljenja Kola poljskog i kad bi uplivom konservativaca vratilo se ono na oportunističku politiku, ne bi imao vladin blok velike koristi, jer će u Kolu potrajati žestoka borba, a desidenti će provoditi načelno opozicijonalnu politiku. Poljska javnost prima uostalom — kako je očevidno iz prvih vijesti — s velikim negodovanjem prevrat u Kolu i njegovo rasulo. Koliko je vremena od toga, što je u svim gradovima, pa dapače na selima, svenarodni tabor javno, pod vodstvom zastupnika, polagao prisegu za tvrdu i neuprosnu opoziciju proti vladi i za neslomivu narodnu solidarnost?

Domaće vijesti.

Čestitka mornarice prigodom rodjenja nadvojvode. Nj. je Veličanstvo udostojalo premilostivo primiti čestitke vascijele ratne mornarice prigodom rodjenja sina, koju je smjerno podastro podadmiral Keil.

Novi lučki admiral. Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 71. saopćuje: Sa sutrašnjim danom predajem agende lučkog admiralata kontreadmiralu Alfred Cicoli-u. Nj. V. brod „Adria“ ima da skine u 11 sati prije podne moju zapovjedničku zastavu. Stupajući time iz užeg djelokruga tog ureda, izričem zapovjednicima, časnicima, činovnicima i momčadi moju zahvalu za odanu potporu u najvišoj službi. Fiedler m. p. admiral.

Mlijeko za potrebnu djecu. Majke i osobe, koje imadu dojenčad umrlih ili odsutnih majki, a koje žele primati mlijeko od zdravstvenog općinskog ureda, što ga je stavila na raspolaganje aprovizacijona komisija, pozivlju se, da se prijave u općinskom uredu, Trg Foro br. I, II. kat, soba br. 17, od dne 15. do uključivo 20. t. mj. od 10—12 sati opodne. Ujedno sa prijavom će se u gradskom zdravstvenom uredu pregledati po liječniku i dijete i majka. Ne će se primati prijave, što bi uslijedile iza odredjenih dana i satova. — Dr. Pfeifer v. r.

Odijela i obuća za manje imućne. Općinski ured Pula saopćuje: Pokrajinski ured za opskrbu odijelom u Primorju, doznačio je općini Pula nekoliko robe za odijela i obuću za pučanstvo. Količina doznačene robe je nažalost malena, radi česa se već sada mora upozoriti pučanstvo, da će malo, vrlo malo njih biti uzeto u obzir. Dobava ove robe skopčana je time, što se mora predložiti posebnu iskaznicu, i to iskaznicu A, koja će se izdati samo u granicama raspoložive robe i to manje imućnim uz dokaz neophodne potrebe dobave. Da se omogući pojednaka razdioba postojeće robe, i da se izbjegne sakupljanju ljudi pred općinskim uredom, što bi samo zapriječivalo i zadržavalo posao, odredio je općinski ured, da se posve isključi usmene molbe, te da se mjesto istih uvede slijedeći postupak: Tko misli, da ima pravo, da mu se izda iskaznica A, moći će kod općinskog vratara pridignuti obrazac u obliku upitnog arka, te će istoga popuniti i predati vrataru općinskog ureda. Taj će arak morati biti popunjen jasno i čitljivo. Moliti se može samo za vunenu ili platnenu robu, ženska, muška i dječja odijela, te muške i ženske čarape. Preporuča se dakle moliteljima, da pitaju samo onu robu, što je općinski ured imade sada na raspolaganje. Te će se molbe točno ispitati od posebnog povjerenstva i na temelju zaključka istog izdat će se iskaznica A od općinskog ureda onim moliteljima, za koje se nadje, da to zaslužuju i to prema tome kako budu ti predmeti pripravni za razdiobu. Izabrani bit će na to dopisnicom pozvani, da pridignu kot općinskog ureda dotičnu iskaznicu.

Ispiti za pomorske strojnike. U vremenu od 16.—25. svibnja 1918. obdržavat će se kod c. kr. pomorske oblasti u Trstu ispiti za pomorske brodske strojnike. Dotične se molbe moraju uložiti najkasnije do 8. travnja t. g. kod c. kr. pomorske oblasti u Trstu.

Za očuvanje od konjske bolesti. Pošto se je izmedju eraričnih konja pojavila bolest sakagija (šmrkalj), bivaju vlasnici jednokopitara pozvani, da budu pri ruci civilnim i vojničkim oblastima kod izvršavanja poduzetih mjera protiv širenja ove bolesti na način, da se izbjegne svaki doticaj sa erarskim konjima, da posjednici ne stavljaju svoje konje u tudje staje, pa da svaki sumnjivi znak kao: cijedjenje iz nosa, čirove u nosu i otekline grlenih žlijezda kod konja odmah prijave kotarskom poglavarstvu.

Sjeno. Aprovizaciona komisija saopćuje, da posjednici karata za sjeno mogu dobiti sjeno samo još danas. Sjeno se dobiva u skladištu Via del Fondaco.

Gnoj. Kod vojničke staje u Puli, Via Lacea 60, raspoloživo je 500 vozova gnoja po 5 K za voz. Pobliže kod zapovjedništva rečene staje.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Dopisi iz Istre.

Iz Barbanštine primamo: Doznao sam, da općinski načelnik nije prisustvovao sastanku u Kozini, jer nije na vrijeme dobio putnice, pa je stoga otposlao sastanku brzojavni pozdrav, u kojem se izjavio u ime općine, da se potpuno slaže i odobrava zaključke, koji budu u tu svrhu poprimljeni. — Znade se, da se sa 140 dg. brašna ne može živjeti, nu šta će aprovizacija više dati, ako ne dobije!? Dok se primi živež od nove aprov. komisije, što se tako željno očekuje, opć. opskrbni odbor nakanio je u ime svoje, a uz privolu gosp. c. kr. tvrdjavnog komesara, na dnevne vapaje pučanstva, da dobavi hrane, i ako naravski ne uz istu cijenu za koju se kupuje hrana, a koju inače šalje aprov. komisija iz Trsta. Ta dobava ne će služiti tobož pod firmom općine za privatne svrhe, već isključivo na korist općinara, a dobit će ići u blagajnu aprovizacije. — Ne samo narod ove općine, već i drugi idu na labinštinu i dalje, da nabave hrane, koju plaćaju do 10 i 11 kruna po kg. ne računajuć dangubu i drugo. A ako se narodu prište di po kg. 3 i 4 krune još tome put, da li se to smatra prevarom i bog zna čime? Poznato mi je, da općina pita, moli i prosi neprekidno hrane za bijedno pučanstvo, al nije kriva, što dobiti ne može. — Ima krajeva, gdje narod već odavna skapava, pa zar se može kazati, da se takodjer njihovi načelnici baš ništa za njih ne skrbe? I.

Dnevne vijesti.

Sunce sije — nigda bolje... Sunce, koje je ovih dana jasno zasjalo, posušilo je prokisle zastave, koje su još bile po gradu razobješene. Neki su ih spremili još prije kiše, drugi su ih pustili neka prokisnu. Iza mira s Ukrajinom, sa Rusijom, s Rumunjskom nadamo se, da ćemo doskora sklopiti mir s Finskom, Estonskom, Litvom, i tako će nam svaki dan donositi nekakav novi mir. Prvi s Ukrajinom, bio je, kažu, „krušni mir“, s Rusijom su sklopili aneksijonistički mir, ili kako mu vele „mir mača“, s Rumunjskom „petrolejski mir“. Blagoslova nije doneo ni jedan, ni drugi, ni treći, a ni ne će donijeti, dok se bude mir sklapao po sredovječnoj metodi — mačem. Medjutim pustimo taj „mir“. „Mir mača“, „petrolejski“ ili „krušni mir“ samo oskvrnjuju svetu riječ mira. — Sunce je ovih dana zasjalo, proljetno i jako, vrijeme je tako divno, proljetno jutro tako zamamno, da čovjek zaboravlja na sve tegobe i užase života, prelazi preko svega, što je nelijepo i gorko i samo uživa u cvatu prirode. Šuma se zazelenila, šumski su cvijetovi počeli dizati svoje glave, a sve miriši, sve odaje mladi bujni život. Proljetni lahor piri, čovjek baca pogled tamo preko dimnjaka tvornica na more, gleda kako jedrenjača punih jedara reže more, pogled prelazi preko tvornice, u kojima rade pocrnjeli izmoždeni ljudi, prelazi preko dimnjaka i dima i zaustavlja se tamo na prostranoj površini morskoj. A sunce se proljetno svemu tomu tako veselo smije, ne misleći ni na mir ni na rat, na nestašicu i na Zwirnkarte, veselo kao uvijek prijašnjih boljih, blagoslovljenih ljeta. I čovjeku se samome pričini, da je na svijetu sve lijepo i veselo, kaošto je i priroda vesela, da nema uopće zla na svijetu, a ljudi da su svi sami dobrijani, svi se samo raduju... a najednom bum — bum... i sve je ishlapilo i sunce i proljeće i veselje. Dan, prije nasmijan, postaje žalostan. Nastaje uzbuna, ljudi trče, bježe u skrovišta, ostali se zaustavljaju, gledaju, kako se u zraku šire koluti bijeli isprsnutih hitaca, a neprijateljski zrakoplov kruži nad njihovim glavama, ugiblje se hicima, diže se, spušta, dok ga napokon nestaje za krovom susjedne zgrade, pucnjava prestaje, ljudi se razilaze i posvećuje se pažnja opet divnom proljetnom danu, suncu, mirisavoj šumi, jedrenjači, moru. M.

Novi dezerteri. „Jutarnjem Listu“ telegrafira bečki njegov dopisnik, da su zastupnici u carevinskom vijeću dr. Vicko Ivčević (hrvatska stranka) i don Ivo Prodan (predsjednik stranke prava) istupili iz Jugoslavenskog kluba. Uzrok njihova istupa jeste, javlja rečeni list dalje, da nijesu htjeli glasovati protiv proračuna, kao što je riješio klub. — Dakle, je li vijest istinita, dva nova dezertera. Don Ivo Prodan govorio je na sastanku u Zadru veoma radikalni govor, da se barem riječima pred svojim izbornicima opravda za svoje nejunačke čine. — Nadamo se, da će taj njegov primjer slijediti i ono nekoliko mutikaša i polovičnjaka, koji bi rado omiljeli narodu, ali ne će da se zamjere onoj vladi, koja sa našim narodom tako neprijateljski postupa. U ostalom čin don Prodana ima mnogo sličnosti s postupkom slovenskog izdajice — Šušteršiča. Don Prodan imat će još dobro pamćenje, pa će se sjećati i dogadjaja 1912. godine. Dne 24. studenoga spomenute godine nastupio je on na sastanku u Zadru veoma energično i veoma radikalno, i ako samo riječima, za ujedinjenje jugoslavenskog naroda. Nastupio je onda (opet medju svojim izbornicima) na način, koji daleko nadmašuje sve pa i najradikalnije izjave članova Jugoslavenskog kluba, nastupio je na način, koji je u golemoj opreci sa njegovim sadašnjim postupkom. Jedan je od onih, koji se prilagodjuju svim prilikama, svakom sistemu, koji mijenjaju načela prema vjetru koji udara. A omladina ga onda na rukama nosila!

Radi rata s Italijom zabranjena slovenska učebnica. „Domovina“ javlja: Kako čujemo ne će vlada da odobri slovenske čitanke za VII. i VIII. razr. srednjih škola, jer je u njoj odlomak Danteove „Divine Comedie“, koja je bila ispjevana u — 14. vijeku! — Gospoda kod zelenog stola, koji toliko toga pronadju, morali bi zakonito zabraniti uživanje makaruna i palente, koja je takodjer talijanskog izvora.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 14. ožujka 1918. | Broj 965.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Austro-ugarske i njemačke čete stoje pred Odesom. — U Mletačkoj su navalile dvije austro-ugarske bojne skupine zračnih lijetala na odmazdu za neprijateljske zračne navale na talijansko uzletište sjeveroistočno od Mestre. Četiri su neprijateljska, na lijet pripravna lovna lijetala bila napadnuta, iz visine od 300 do 50 metara bombardovana i uzeta pod žestoku vatru iz puščanih strojeva. Talijanska se je jedna spremnica za lijetala srušila. Naši su se ljetači povratili u potpunom broju i bombardovali na povratku još Treviso i neprijateljske jarke na Piavi. — Na tirolskoj je fronti pobijedio natporučnik Linke u zračnoj borbi dvadesetog protivnika. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Na mnogo je odsječaka oživjela na večer topnička borba. Izvidnička je djelatnost ostala živahna. Kod odbrane neprijateljskog sunka istočno od Nieuporta zarobili smo 1 časnika i 30 momaka. Vlastiti su naši pothvati istočno od Zonnebecke i jugozapadno od Froumellesa priveli 23 zarobljena Engleza i Portugiza. U Champagni su jurišale zapadnopruske satnije iza jake topničke priprene na francuske jarke istočno od Prosnesa i povratile se nakon razorenja neprijateljskih naredjaja sa 90 zarobljenika u svoje crte. Jaka je izvidnička djelatnost u zraku dovela do žestokih bojeva. Jučer smo sastrijelili 19 neprijateljskih lijetala i 2 pripeta zrakoplova. Ritmajstor je frajher v. Richthoffen izvojevao svoju 64., poručnik frajher v. Richthoffen svoju 28. i 29. zračnu pobjedu. — Istok. Njemačke i austro-ugarske čete stoje pred Odesom. — Macedonska fronta: Kod Makova, u zavoju Černe, potrajala je i jučer povećana bojna djelatnost Francuza, izazvana od nekoliko dana ovamo vlastitim našim uspješnim sunclma. — Talijanska fronta: Ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 12 (D. u.) Dr. Jarc i drugovi podnašaju prešan upit glede osiguranja proljetne sjetve. Stavljeni su upiti, koje je mjere vlada poduzela glede doznake sjemenja, da li je odredila bezodvlačni otpust starijih godišta i kani li se pobrinuti za shodne dopuste glede sjetve i kani li izjaviti, da vojnički erar prepuzima opskrbu dobavljenih radničkih sila i konja. — Predsjednik dr. Gross priopćuje, da će se poduzeti glasovanje glede priznanja prešnosti nakon riješenja prve točke dnevnoga reda. Prelazi se na dnevni red, t. j. na drugo čitanje predloga glede kongrue. Izvjestitelj frajher v. Fuchs naglasuje, da je sa svih strana bila istaknuta potreba glede povišenja beriva svećenstva. Ministar za nastavu, dr. Cwiklinski, moli nakon opširnog obrazloženja prihvat osnove.

Beč, 13. (Svršetak). Kuća prihvaća nakon toga u svim čitanjima osnove glede povišenja kongrue dušobrižničkog svećenstva, izakako je bio otklonjen predlog socijalnih-demokrata za prelaz na dnevni red. Tečajem govora češkog je socijalnog demokrate dra. Sokoupa došlo do burne upadice izmedju njemačkog radikalca Wolffa i čeških zastupnika Rydla i Masate, koji su svi bili pozvani na red. Nato bje sjednica odgodjena. Naredna sjednica sjutra.

Iz Rusije.

Bern, 12. (D. u.) „Le Novellist de Lyon" javlja iz Moskve: Sovjeti su u Moskvi prihvatili ogromnom večinom ratifikaciju mirovnog ugovora sa središnjim vlastima. „Le Journal" javlja, da se preokret u Moskvi imade svesti na izvode Lenina, koji je u Moskvi obrazložio, zašto mora Rusija da prihvati mir. Od 195 sovjeta glasovalo je 110 njih na brzojavni upit za ratifikaciju. Najvažniji razlog Leninov da je bio potpuna dezorganizacija ruske vojske.

Berlin, 12. (D. u.) Listovi javljaju o bojevima njemačkih četa kod Bahmača proti boljševicima, uz koje da su se ponajpače borili češki vojni bjegunci, koji su raspolagali teškim topništvom. Kad su Česi bili opkoljeni, zamolili su slobodan odlazak, što im je bilo zabranjeno.

Zračna navala na Napulj.

Lugano, 12. (D. u.) Kako javlja „Agenzia Stefani", proletio je njemački neki zrakoplov u velikoj visini nad Napuljem i počinio štete na privatnim kućama u sredini grada i na jednoj bolnici. Dosad ustanovljene žrtve, 16 mrtvih i 14 ranjenih, pripadaju civilnom pučanstvu.

Berlin, 12. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pomorske i zračne su bojne sile obilno bacale u noći od 10. na 11. ožujka bombe na lučke naredjaje i vojničke uredbe u Napulju, kao i na talionice željeza u Rignuoli.

Lugano, 12. (D. u.) Vijest o zračnoj je navali na Napulj izazvala u Rimu dubok dojam, koji dolazi u novinama do izražaja u člancima s naslovom „Proti barbarima". Sve su štete zaista počinjene na privatnim kućama usried grada, te na crkvama i bolnicama. Žrtve pripadaju, u koliko se je moglo ustanoviti, i to 16 mrtvih i 14 ranjenih, civilnom pučanstvu.

Berlin, 12. (D. u.) „Lokalanzeiger" zove navalu pomorskih zračnih sila presenetljivom. U Italiji kao da je sam posjet najjužnije točke poluotoka tako presenetio sve, da se nije moglo ustanoviti niti to, kakove su vrsti bili napadači.

Japan i Rusija.

Tokio, 12. (D. u.) Havas javlja: U zastupničkoj je kući upitalo više članova, da li je od saveznika stigla kakova zamolba za izaslanje japanskih četa u Sibiriju. Ministar je izvanjskih poslova to zanijekao i primijetio, da izmjena mnijenja traje još i nadalje. Vodja je opozicije zagovarao vojničku akciju u Rusiji, kod česa ali mora da vlada najveća opreznost. Ministar je predsjednik Terauki izjavio, da glede izaslanja četa u Sibiriju nije još stvoren nikakav zaključak. Vlada da je obzirom na neobično važan položaj do skrajnosti oprezna.

---

* **Četrnaestdnevno produljenje vojničkih dopusta.** Iz Beča se službeno sa danom 13. o. mj. brzojavlja: Da se stane na put svim sumnjama, proglašuje ratno ministarstvo u sporazumku s ministarstvom za zemaljsku obranu, službeno ovo: Svojevremeno u novinama oglašeno 14-dnevno produljenje dopusta svim pripadnicima armade u polju, proteže se samo na one osobe u polju, kojima je dopust istekao dne 10. ožujka ili koji dan prije. Za one, kojima dopust ističe nakon 10. ožujka, ova naredba ne dolazi u obzir.

* **Ofenziva na talijanskoj fronti?** Iz Lugana se javlja, e se sa engleske i amerikanske strane tvrdi, da središnje vlasti namjeravaju poduzeti u gorskom području ofenzivu te da će po svoj prilici kušati, da kroz dolinu Brente prodru u nizinu. Feldmaršal Kövess da je preuzeo vodstvo 11. vojske, koja se nalazi medju Val Brenta i Val d'Arsa.

* **Novi njemački ratni zajam.** Berlinski „Tageblatt" piše, da je u drž. saboru bila podastrta zakonska osnova o novom ratnom kreditu od 15 milijarda maraka.

* **Zračna navala na Pariz.** Havas javlja službeno sa 12. o. mj. iz Pariza: Jučerašnjoj je zračnoj navali na Pariz u samom gradu palo žrtvom 29 osoba. Ranjeno bje 50 osoba, a 66 se je njih, ponajviše žena i djece, zagušilo u paničkoj stisci kod pokušaja, da se sklone u podzemnu željeznicu. U nekoj bolnici, koju je pogodila bila bomba, ubijeno bje 6, a ranjeno 7 osoba.

* **Bugarski ratni izvještaj od 13. ožujka.** Glavni stožer službeno javlja: Macedonska fronta: Na više mjesta u zavoju Čane i okolice Moglene topnička i minometna vatra. U pretpolju zapadno od jezera Butkovo i na donjem toku Strume bilo je odbijeno više engleskih izvidničkih odjela. S obje strane Vardara živahna djelatnost neprijateljskih ljetača.

* **Rada u austrijskom parlamentu.** Dne 12. t. mj. vršila se je u Beču sjednica načelnika stranaka pod predsjedništvom dr. Grossa. Prisutan je bio i ministar-predsjednik dr. pl. Seidler. Sjednica je imala da odredi radni program parlamenta do uskrsnih blagdana. Dr. Gross je predložio, da se osim stvari, koje su na dnevnom redu, riješi još i ratni porez te prihodarinu za god. 1918, doplate učiteljima za g. 1918, izvještaj vojnog odsjeka o povišenju plaća za momčad te izvještaj ustavnog odsjeka o ustanovi ministarstva za zdravlje. — Zast. Stanek spominje, da dne 21. t. mj. ističe rok, koji je bio dan vojnom odsjeku da izvjesti o carskoj naredbi od svibnja 1915, koja je pučkoustašku vojnu dužnost proširila od 42. do 50. godine. — Zast. je Seitz upozorio na obećanje, da će vlada do 26. t. mj. podastrijeti predloge o civilnoj službovnoj obvezatnosti, koja bi imala stupiti na mjesto zakona o ratnim davanjima. Ministar-predsjednik odgovara, da će vlada ispuniti svoje obećanje. Sjednica je zaključila, da imenovane stvari riješi još tijekom ove sedmice. — Zast. je Seitz predložio, neka se ustanovi odsjek, koji bi imao da bude neprestano u dodiru sa vladom i da ju obavijesti o prekršajima sa strane cenzure. Dr. Gross je predložio, da se u odsjek, kakovog je predložio dr. Seitz, pošalju zastupnici Jankowic, Daszynski, Fink, German, Seitz, Teufel, Tušar i Waldner. Kuća će imati plenarne sjednice do petka, a u subotu će početi uskrsne ferije.

* **Dosadašnji rumunjski poslanik** u Londonu, Misu, koji se je dne 11. o. mj. povratio bio iz Pariza u Bern, posjetio je ondje austro-ugarskog poslanika frajhera Mousolina. Misu putuje iz Berna preko Beča u Rumunjsku, da nastupi službu kao ministar izvanjskih poslova u kabinetu Avarescu.

* **Iz Švicarske.** Švicarska brzojavna agentura javlja službeno iz Berna sa danom od 12. ožujka: U nastavljenoj je raspravi narodnog vijeća o izvještaju glede neutraliteta raspravljao izvjestitelj o raznim gospodarskim ugovorima, sklopljenim sa središnjim vlastima i aliircima, te se potužio na sve veći pritisak inozemstva, pošto da mjere, poduzete od jedne skupine vlasti, izazivlju smjesta protumjere druge skupine. Saveznički je vijećnik Schultheis naglasio težak položaj Švicarske, koja stoji izmedju dvije vatre, te je izvrgnuta najprotuslovnijim zahtjevima s obje strane. Spomenuo je mnogobrojne one već dozvoljene kredite valute Njemačkoj i Francuskoj, te priopćio, da su sad u tečaju rasprave s Engleskom glede takovog kredita, a isto tako i s aliircima glede izvoza raznih tvorevina pamuka u zemlje središnjih vlasti. Govornik je pod konac naglasio, da će Švicarska kao i dosad ostati lojalna i protjerna prema obim strankama.

* **Turski ratni izvještaj.** Glavni stan javlja: 11. ožujka: Fronta u Palestini: 1. 10. ožujak je bio dan žestokih bojeva. Djelomično još nijesu dovršeni. Tako primjerice kod Nebi-Saleha, gdje smo prešli na protusunak, i gdje je neprijatelj dopremio jake sile. Privedeno bje ondje više zarobljenika. Opetovane su jake navale neprijatelja u noći i po danu proti odsječku Nebi-Saleha bile odbijene. Samo na jednom je mjestu mogao Englez zadobiti nešto ozemlja. I ovdje još traje borba. Glavni je udarac neprijatelja bio uperen proti našim položajima sa obje strane ceste Jerusolim-Nablus. Uspjeh se je ograničio na to, da se je neprijatelj mogao ustaliti kod Burdž-el Lisane i Daleha. Dalje istočno do Jordana bile su sve navale odbijene i privedeni zarobljenici. Živahna djelatnost zračnih ljetača na maloazijskoj obali. U okolišu otoka Meis potopljena bje po našem topništvu s obale velika neprijateljska jedrenjača. Na ostalim frontama ništa nova. — Uz jaka krića stojimo 18 kilometara pred Erzerumom nasuprot armenijskim bandama. Na obali smo zaposjeli Matariatanu i Vizu, a u Hedžasu Tafle. Buntovnici su posve raspršeni i bježe.

12. ožujka: Fronta u Palestini: Danas je vladao mir osim slabe topničke vatre. Neprijateljske navale, koje su započele bile dne 9. o. mj. u osvitak zore, i koje su gotovo bez prekida potrajale do 10. o. mj. do kasno u noć, bile su odbijene junačkom odbranom naših četa. Izjalovio se je cilj, za kojim je neprijatelj navadno težio, naime da probije cestu Jerusolim-Nablus. Pred Erzerumom su se Armenci našim četama ozbiljno oprli. Izakako so jos jučer naše navale doprle do žičanih zaprjeka utvrdjenog položaja, bile su noćas te zaprjeke u sjajnoj navali uništene i neprijateljske bande suzbijene. Naše su čete ušle u Erzerum i nastoje, da utrnu požare, podmetnute po Armencima.

* **Švicarska i antanta.** Švicarski brz. ured javlja iz Berna dne 11. t. mj. Danas popodne otvoreno je proljetno zasjedanje savezne skupštine. Načijonalno je vijeće započelo vijećanjem o neutralitetnim izvještajima saveznog vijeća. Izvjestitelj kom sije Wälter (kat. konservativac) obrazlaže od Amerike, Engleske i Francuske u neutralitetnoj izjavi učinjene pridrške, koji ograničuju priznanje neutralnosti. Stoga se savezno vijeće moli, neka kod dotičnih vlada djeluje u smislu, da se švicarska neutralnost bezuvjetno prizna. Predsjednik saveza Calonder izvodi, da neutralitetna izjava Amerike, Engleske i Francuske sadržaje zaista uvjet, da se priznaje neutralnost samo donle, dok ova nije sa protivne strane kršena. Savezno je vijeće u svom odgovoru na ove tri države odlučno zastupalo švicarsko stanovište te je izjavilo, da neutralitetnu izjavu u toliko ne smatra primjerenom, u koliko je vezana na uvjete. Spomenuo je, da se ne bi slagalo niti sa samostalnošću švicarskog saveza, niti sa duhom garancijskih ugovora iz god. 1815., kad bi si druge države prisvajale pravo, da bez poziva sa strane Švicarske stupe na švicarsko tlo, samo da sprječe kršenje neutralnosti sa druge strane. Savezno je vijeće zauzelo stanovište, da za slučaj da jedna ili druga stranka krši područje, da ima Švicarska pravo, da to zaprječi i da brani svoju neutralnost i svoju neovisnost. Pošto imenovane tri vlasti nijesu odgovorile na izjavu saveznog vijeća, zaključuje Švicarska, da one odobravaju njezino stanovište.

Švicarska stoji još uvijek u prijateljskim odnošajima sa ovim trim državama. Iz toga se može zaključivati, da je stvar riješena u smislu stanovišta saveznićkog vijeća. Komisija je izjavila, da je zadovoljna sa izjavom predsjednika saveza.

* **Ratoborna Amerika.** Pariški list „Excelsior“ priopćuje članak državnog tajnika Udruženih država, Lansinga, u kojemu ovaj izjavlja, da je sadašnji rat rat Amerike, koji hoće da uz ma bilo k ju cijenu uništi autokraciju, gdjegod ona bila. Udružene se države bore za vlastitu slobodu i dobrobit. Lansing izražava radost glede solidarnosti amerikan. država kao i glede činjenice, da je uništeno sjeme nesloge, koje je bilo zasijano izmedju Japana i Udruženih država. Posjet je vicomtea Ishiia od temelja promijenio shvaćanje u Udruženim državama. Ishii je ožigosao neprijateljska rovarenja i pokazao, da japanska politika nije nasilna niti varava. Rezultat je rasprava podržavanje politike „otvorenih vratiju“ u Kini i odreknuće na intervenciji svake strane vlasti u Kini. Vicomte je Ishii uklonio razdraženo raspoloženje i raspršio sve nesporazumke. Lansing naglašuje zatim, da su alijirci išli za potpunim ujedinjenjem svog rada i nastojali, da sto više postignu svojim silama. On zaključuje: „Stupili smo u okršaj onom naravnom odvratnošću proti ratu, kakovu može da goji samo miroljubiv narod. Ali mi hoćemo konačan mir. Mi ćemo se boriti do uništenja Prusijanštine i svih zala, koja izviru iz nje. Kad se budu naši brodovi povratili u domovinu, nestalo je autokracije. Na zemlji će nastati nova mirovna era, osnovana na neumrlim načelima pravednosti i čovječnosti“.

Posljedice kapitulacije Rusije.

Ma da se je mir s Rusijom očekivao, ipak je uslijedio u takvoj silovitoj formi, da je djelovao na političku konstelaciju Europe nalik na katastrofalni potres. Danas nema više u svjetskoj politici onih stabilnih točaka i pogleda, koji su dotle uvjetovali svako političko nagadjanje za budućnost.

Ne može se tajiti, da je bezuslovna kapitulacija najveće kopnene velevlasti poremetila ravnotežu rata. Bolja organizacija središnjih vlasti stajala je nasuprot brojnoj nadmoći antante. Danas su središnje vlasti postigle možda i brojnu preteżnost, a to znači, da rat stupa u stadiji ofenzive Njemačke. Danas ne misli u Njemačkoj nitko više na mir putem sporazuma; opće vlada tamo uvjerenje, da će se taj mir postići najbrže silnom vojničkom akcijom na zapadu. Nijemci stvaraju u Belgiji već flamsku državu, koja bi imala biti posve neodvisna od valonske ili francuske Belgije. Pomoću plaćenika — kaošto uostalom u Poljskoj — kušaju osjegurati si u francuskoj Belgiji hegemoniju te postići tim putem one imperijalističke ciljeve, koje ne bi mogli drukčije opravdavati. Njemačka živi danas u imperijalističkoj i militarističkoj ekstazi, a njemačka politika nosi obilježja ekscesa. Ova se pijanost oslanja na čvrstu vjeru, da će na zapadu svakako uspjeti onaj silni udarac, kojega spremaju Hindenburg i Ludendorff.

O ovom je udarcu ovisan udes svjetske demokracije te slobode naroda i svijeta. Prema tome je mir sa Rusijom proizveo skrajnju napetost u vojničkom položaju u svakim se danom više približujemo onoj strašnoj krvavoj bici, koja će odlučiti sudbinom europejskih država i naroda. I vlasti sporazuma su poduzele vojničke mjere od velikog zamašaja Francuska je poslala na frontu nove formacije, Engleska preuzela na sebe 180 kilometara francuske fronte, Amerika je pospješila naoružavanje svoje nove vojske. Vojnička zapovijed povjerena je jednom vijeću, kojemu je podredjena ne samo francuska već takodjer talijanska fronta. Talijanske su čete smještene na francusku i obratno, francuske i engleske na talijansku frontu. S obiju se strana provadjaju vojničke mjere u velikom stilu i sav svijet trepetom i užasom očekuje od dana na dan, da bukne taj strašni požar, da proteče opet rijekama krv naroda i ljudi uz onaj osjećaj, da će se poslije bitke taj isti svijet pitati: a zašto?

Kapitulacija je Rusije imala medjutim takodjer znatnih političkih posljedica za antantu. Ne samo, što je sporazum s Rusijom izgubio velevrijednog saveznika; Japan, mongolski saveznik sporazuma, koji je do sad promatrao dogadjaje platoničkim simpatijama za antantu, smatrao je prolaznu slaboću Rusije zgodnim momentom, da joj, kao Njemačka na zapadu, otme na istoku čitave pokrajine te da zatvori Rusiji za sva vremena put na istočno more. Radi toga bi bilo skoro došlo do spora medju saveznicima antante. Naumu Japana, da se na jeftini način domogne skupocjenih pokrajina u Sibiriji, usprotivio se je Wilson, koji može kod toga računati takodjer na Kinu. Japansku težnju za ekspanzijom u Sibiriji pogodovala je Dngleska, koja se je time htjela riješiti žute pogibelji za svoje indijske kolonije. Ali Wilson je barem za sad spriječio ove nacrte žute rase i ovu je svoju odluku potkrijepio poslanicom, što je dostavio sastanku sovjeta u Moskvi, u kojoj izraža ruskom narodu svoje simpatije u boju za slobodom te mu obećaje u zgodno vrijeme potporu i pomoć. Taj je politički korak od velikog zamašaja za budući razvoj povijesti. Kao Udružene države i nova će se Rusija oslanjati na posve druga načela negoli ostale europske vlasti. Niti Rusiju niti Ameriku ne vode u tom ratu osvajalački ciljevi. Boj Wilsonov je uperen proti njemačkom i žutom imperijalizmu. Wilson hoće danas da spasi Francusku i Rusiju od Njemačke, kako je htio već odavna da otme Kinu japanskom utjecaju. Kao Rusija želi takodjer Amerika novi gospodarski poredak na svijetu, koji će biti utemeljen na demokratskim i socijalističkim osnovama. U velikim konturama vidimo već danas novu grupaciju u svijetu, Rusiju i Udružene države na jednoj strani a možda sve ostale velevlasti na drugoj strani.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dr. Rybarž rekao je na Krekovoj proslavi u Trstu: „Proganjaše nas od dalekog sjevera od Drave i Mure preko primorske, kranjske i istarske zemlje, daleko na jug do skrajnje Dalmacije i do junačke Hercegovine. Proganjaše svećenike i svjetovnjake, inteligenciju i ubogog seljaka i radnika. Ali sve je to samo uzbudilo i utvrdilo u nama misao, da smo svi Slovenci, Hrvati i Srbi samo jedno, **da smo svi jedan narod po jeziku, po krvi,** po vjeri i po mržnji proti našem neprijatelju... Prolivena bijaše naša krv, ali bijaše prolivena za našu narodnu slobodu“. — Iste se je nedjelje vršio u Kamniku sastanak za jugoslavensku deklaraciju, na kojem je izrekao opširan govor ljubljanski načelnik dr. Tavčar. Govorio je o stranačkim prilikama u Sloveniji, te dokazao, kako bi bilo nepromišljeno, kad bi se sve slovenske stranke bile združile u jednu stranku. Svaka stranka (Slovenska ljudska stranka i Jugoslavenska demokratska stranka) neka bivstvuje i radi, jedna neka ide u zdrugu, ali ipak složne za istim ciljem. Mora nestati osobnih bojeva i svaki se mora odreći onih suvišnosti, koje bi izlegle nove bojeve. Odijeljeno treba kročiti, ali zajednički, ujedinjeni udarati! Na to ocrta divlji fanatizam Nijemaca, crta prilike u našoj državi, karakteriše pojedine dogadjaje u ovom ratu, te veli, da mi nijesmo slali svojih sinova u streljačke jarke, da tamo umiru ili da nam se vrate sakati i da potom trpe siromaštvo i glad, kad dodje teško zaželjeni mir u zemlju. Obraća se nato na prilike u Ugarskoj, gdje vlada aristokrata i židov, gdje su nemadžarski narodi osudjeni na smrt. — To samoodredjenje, koje su priznali u Brestu Litovskom divljim Kurdima, ne može se poreći ni Jugoslavenima! — Puk je iz okolice to s oduševljenjem slušao, a priproste su seljačke žene, koje su se sjatile sa svih strana na sastanak, ogorčeno pratile neke dirljive ostanke u govoru, u kojima je govornik prikazivao sve nepravde, što su nam naneli, i što nam još danas danomice nanose. — I u Škofji Loki obdržavao se tog dana sastanak, koji se razvio u složnu manifestaciju za jugoslavensku misao. Bilo je prisutno preko tisuću osoba, svijesnih muževa, žena, mladića i djevojaka iz udaljenih gorskih krajeva. Govorili su državni zastupnik prof. Jarc, župnik Finžgar, te načelnik Hafner. Na obim sastancima bi prihvaćena rezolucija, kojom se izražuje Jugoslavenskom klubu povjerenje, iskrenu zahvalnost knezu-biskupu Jegliču i zahtjeva brza pomoć goričkim bjeguncima.

•

Iz Hrvatske. Teror! Hrvatska vlada, ugarska vlada, policija ili Bog bi znao ko je zabranio izdavanje „Glasa Slovenaca, Hrvata i Srba“ na 8 dana. Banova naredba veli, da pisanje tog lista ugrožava interese ratovanja. Ali mi smo uvjereni, da bi se hrvatski ban i hrvatska vlada mnogo više odužili, hrvatskom narodu, kad bi zabranila frankovački organ ili suvišni neki list, koji štampu u Hrvatskoj samo sramoti. Zabrana izlaženja „Glasa S. H. S.“ jeste atentat na hrvatski narod, jer siguran je fakat, da nema lista u Hrvatskoj, koji je u tako kratko vrijeme svoga izlaženja tako omilio inteligenciji i puku ne samo u Hrvatskoj nego i po cijeloj jugoslavenskoj domovini, kao baš taj list. Nema lista, koji bi onako duboko znao prikazivati potrebe i težnje, želje i misli jugoslavenskog naroda, kao „Glas S. H. S.“ Dužnost je hrvatske štampe, da dolično proti toj obustavi prosvjeduje, pa makar bila ona samo privremena. „Obzor“ je bio uzeo ćak i „Narodne Listy“ u obranu, i konstatovao nesolidarnost češke štampe prigodom zabrane izlaženja tog lista, ali ovu banovu naredbu donosi bez ikakve riječi komentara. — U hrvatskim novinama šire se vijesti, da će po svoj prilici biti zabranjena proslava Preradovićeve stogodišnjice. Nekoji listovi („Hrvatska Riječ“) vele, da bi valjalo odgoditi cijelu proslavu na zgodnije vrijeme, ako se sada ne može obdržavati onako, kako to dolikuje važnosti momenta. Sa službene se pak strane saopćuje, da proslava u školama ne će izostati, jer da nema ništa zajedničkoga s privatnim odborom za proslavu. Tog će dana na svim školama biti praznik. Prikazivanje Kraljevića Marka u kazalištu izostat će, jer cenzura tog prikazivanja ne dozvoljava. Kako je poznato, izabran je kod nedavnih izbora u Varaždinu za izborni kotar toga slobodnog i kraljevskog grada hrvatski književnik i odvjetnik u Zemunu dr. Živan Bertić, koji u ovom času služi kao aktivni vojnik. Poznato je i to, da mu vojne oblasti uprkos njegovog izbora nijesu htjele podijeliti nužni dopust, da prisustvuje saborskim sjednicama, da je o tomu bilo govora u javnoj sjednici sabora i da je trebalo intervencije i saborskog predsjedništva i bana, da se ovaj dopust dozvoli. Dr. je Bertić medjutim dobio dopust, te je u nedjelju stigao u Zagreb, da prisustvuje sjednicama sabora, koje će opet započeti dne 14. o. mj. Po svoj će prilici dr. Bertić još ove sedmice pohoditi svoj izborni kotar.

•

Proglas hrvatskih socijalista u inozemstvu. „Leipziger Volkszeitung“ u polemici sa Scheidemannovim socijalistima, poteže i ljetošnje pripreme za socijalističku mirovnu konferenciju u Stockholmu. Tom prilikom spominje i memorandum socijalističkih delegata iz Hrvatske i Bosne. Veli, da taj memorandum, koji je potpisao dr. M. Radošević, (iz Hrvatske) i F. Markič (iz Bosne) sadržava oštre napadaje na austro-ugarsku vladu i na austrijske i madžarske socijaliste. „Naši austro-ugarski drugovi, veli se tu, vrlo dobro poznadu bijedni položaj Jugoslavena, a naročito jugoslavenskog proletarijata. Zato ne možemo da razumijemo, kako naši austro-ugarski drugovi u svom memorandumu mogu reći, da austro-ugarska politika Jugoslavene zaštićuje i jedinstveno je nepojmljivo, kako se postupanje austro-ugarske vlade može nazvati politikom za očuvanje malih naroda!“ Dalje se u memorandumu nabrajaju poznati dogadjaji na Slavenskom jugu i oštrim riječima se ustaje protiv politike monarkije. A onda se nastavlja: „Mi nemamo nimalo vjere u prazna obećanja austro-ugarske vlade, koja nikad još nisu pratila djela. — Jugoslaveni, premda su već na kraju sila, ipak će se boriti i dalje, jer njihovoj borbi je cilj: oslobodjenje, nacionalno i socijalno, ispod vjekovnoga tudjinskoga jarma. U ime Jugoslavena i u interesu internacionalnog proletarijata mi zahtijevamo, za Jugoslavene pravo na politički i ekonomski nezavisnu državu, koja će imati sve atribute suverenosti, tako da može kao ravnopravan član stupiti u republikanski savez balkanskog naroda. Takav savez biti će najbolja garancija svjetskog mira.

•

Jugoslavenski klub i budžetni provizorij. „Hrvatska Riječ“ prima iz bečkih parlamentarnih krugova: Izmedju 165 glasova, koji su prekjučer u austrijskom parlamentu pali proti budžetnom provizoriju i ratnim kreditima, bilo je 25 glasova jugoslavenskih zastupnika. Jugoslavenski klub u Beču broji sada 30 članova, i to 17 Slovenaca (7 iz Kranjske: Ravnihar, vitez Pogačnik, Jarc, Demšar, Hladnik, Gostinčar, Lovro Pogačnik — 7 iz Štajerske: Korošec, Janković, Roškar, Verstovšek, Benković, Pišek, Brenčić — 2 iz Goričke: Gregorčić, Fon — 1 iz Trsta: Rybarž). 11 Hrvata (9 iz Dalmacije: Biankini, Perić, Ivčević, Prodam, Dulibić, Tresić, Smodlaka, Čingrija, Sesardić — 2 iz Istre: Spinčić, Laginja) i 2 Srbina, oba iz Dalmacije (Baljak i Vukotić). Izvan kluba su 2 Slovenca, Šušteršič i Jaklić, oba iz Kranjske. Pri glasovanju o budžetu nisu bili u Beču: Biankini, Čingrija, Perić, Ivčević, Prodam i Baljak. Manjkalo je dakle 5 Hrvata i 1 Srbin (svi iz Dalmacije), dok od Slovenaca nije falio ni jedan. Od odsutnih, dvojica su bili bolešću zapriječeni, Biankini, koji je već od nekoliko mjeseci nemoćan u Zadru, i Čingrija, koji leži bolestan u zagrebačkom sanatoriju. Odsutnost ostale četvorice, koje je klub tri puta uzastopce pozvao na vršenje dužnosti, nije poznato da je bila opravdana, kaošto nije poznato ni to, koje mjere uslijed toga kani klub eventualno poduzeti. Od članova Jugoslavenskoga kluba, koji su prekojučer bili prisutni u Beču, nijedan se nije ustegao od glasovanja, već prema klubskom zaključku svi glasovaše proti proračunu. Isto tako je glasovao proti i jedan Slovenac izvan kluba (Jaklić), dok se drugi (Šušteršič) ustegao od glasovanja Ukupno je dakle glasovalo proti budžetnom provizoriju 25 Jugoslavena (18 Slovenaca, 6 Hrvata, 1 Srbin), 2 su bili bolešću zapriječeni, a 5 ih se usteglo ili izostalo od glasovanja: 1 Slovenac (Šušteršič), 3 Hrvata (Ivčević, Perić i Prodan), 1 Srbin (Baljak). Od Dalmatinaca, njih je 5 glasovalo proti, 2 su bila bolesna, a 4 su inače izostala; napose od dalmatinskih Hrvata 4 glasovaše proti, 3 su izostala, a 2 bijahu bolešću zapriječeni. Prema tome ne odgovaraju istini vijesti, koje se turaju kroz novinstvo, kao da su se „Dalmatinci“ ili „dalmatinski Hrvati“ uopće ustegli od glasovanja. Što se je već podavno pronosilo iz poluslužbenih izvora, da će se jedan dio dalmatinskih zastupnika ustegnuti od glasovanja, ta se predvidjanja „dobro obaviještenih“ mogahu i mogu protegnuti samo na one, koji se faktično ustegoše, a koji svi stanuju u glavnom gradu zemlje, Zadru. Ovi isti „zadarski“ zastupnici sada već po drugi put nisu u Beču, kad se glasuje o budžetu.

•

Česi o Jugoslavenima. Praški dopisnik „Slovenskog Naroda“ razgovarao je s češkim narodnim zastupnikom V. J. Klofačem i dr. I. Frantom o odnošaju izmedju Čeha i Jugoslavena. Klofač je rekao: Nijemci misle, da mi Česi, Slovaci, Jugoslaveni, Poljaci i Ukrajinci, razumijemo naš medjunarodni karakter tako da čekamo, da Wilson ili Lloyd George odluči o našoj sudbini ili da radništvo antante ili sama antanta prolije svoju krv za oživotvorenje naših ideala. Nijemci misle, da mi stavljamo naše ideale na kartu antante. To je glupost. Mi se ne naslanjamo na nikoga, ni na antantu, a još manje na Seidlera.

Mi, češki zastupnici, oslanjamo se samo na naš narod i težimo za ojačanjem našega naroda u iskrenoj svezi sa Jugoslavenima, koji sad stoje pred nama ujedinjeni i jaki, a ne kao do sada raskomadani i slabi. Obraćamo se u prvom redu Jugoslavenima, jer je taj narod skroz na skroz demokratski i tako naravna saveznik demokratskog češkog naroda. Jedan se oslanjamo na drugoga, te dižemo jedan drugoga na svojim uspjesima, jer smo tako usko vezani. Moramo ići skupa s Jugoslavenima. Veseli me, da naš narod to razumjeva i da je uz svijest prešla u krv našega naroda.

— Češki zastupnik Franta u razgovoru sa dopisnikom „Slovenskog Naroda“ rekao je: Već dugo vremena idem svakog ljeta u slovenska brda, medju dobri slovenski narod. Srastao sam s tim ljudima, te moj odnošaj prema Jugoslavenima nije no odnošaj brata prama bratu. Čeh i Jugoslaven mi se ne čine kao dva u životu, u svijetu od usuda progonjena naroda, koje su za sve okrali, razdijelili, napustili, izručili gladi i pokrili ranama, da poginu i prepuste svoja mjesta drugome — vi znate komu. Hoće da preuzmu naš položaj u svijetu; mi pak, pomagajući jedan drugome, moramo izdržati sve do kraja, jer smo najteže već izdržali i prebrdili. Držim, da isto tako misle o češko-jugoslavenskim odnošajima i moji dobri znanci Korošec, Ravnikar i dr. Tresić-Pavičić. Nije čudo, što se Nijemci pjene od bijesa, jer im se ovaj put nije oživotvorila njihova taktika „divide et impera“. Budite potpuno mirni, ovaj nas put ne će razdružiti. Ako hoćete govoriti o unutrašnjoj snazi, pogledajte kolike su snagu pokazali Jugoslaveni u ovom ratu, s kojim su oduševljenjem sve do zadnjeg djeteta potpisivali jugoslavensku deklaraciju. Dobro nam je poznato, kako se je hrabro slovenski narod obranio od bijesne navale Nijemaca, kako je istupio proti grožnjama vladinih organa i njemškutarskih patriota. Mi i Jugoslaveni smo naše zahtjeve otvoreno kazali: pravednost za sve, vječni mir. I garancija za taj mir je u prvom redu iskrena sveza slavenskih naroda.

Živež iz Rusije! Gladni ko vuci, štono riječ, nestrpljivo čekamo te velike zalihe živeža, koje će nam doći iz Ukrajine i Rusije. Da se malko rasladje ugrijani moždjani, bit će zanimivo pročitati, što piše o tom poljski inžinir E. Vereščinski, koji se veljače vratio iz ruskog sužanjstva. Očevidac taj ruskih sadanjih prilika piše krakovskoj „Nowoj Reformi“: „Srednja je ljetina u Rusiji davala ogromne množine žita, 500 milijuna metričkih centi na godinu; od toga se upotrebilo kod kuće 380 milijuna, a izvažalo se 120 milijuna. To izvažanje nije prestalo na početku rata, nego se još i umnožilo radi nužne potrebe uvažanja, inozemnih industrijalnih proizvoda. Žito je odlazilo u saveznička Englesku i Francusku, u neutralnu Švedsku i Norvešku, pa dapače, kako su zlobno tvrdili, i u — Njemačku. Za „čas (sat) nesreće“ nije se spremalo ništa. Već polovicom 1916. nedostajalo je mesa, uveli se na to bezmesni dani i uživalo se radi toga više kruha. Rat je ujedno sve više i više ruku otimao od poljskoga rada; sve je više bilo neobradjena polja, tako da je poznati ruski statističar i član dume Šingarev na temelju statističkih podataka dokazao, da je već godine 1916. bilo 35% neobradjena polja. Rusija nije za to mogla više da izvozi žita, tako da Kerenskijeva vlada nije mogla dati Francuskoj ni obećanih 20.000 pudi pšenice, i ako je tako popularni ministar Černov bio uložio sve sile, da to od seljaka istisne. Suša je u južnoj Rusiji oduzela ogromne sjetve. Još gore nego suša djelovala je na ljetinu revolucija. Mjesto da oreų i sije, narod se radovao slobodi i politizirao. Ukupno su se zalihe žita umanjile uslijed neobradjenja polja za 35%, uslijed suše za 15%, uslijed uništavanja proizvoda za 10%, t. j. za 60%, dotično ima Rusija mjesto 500 milijuna metričkih centi najviše 200 milijuna za prehranu 80 milijuna pučanstva (osobito pak, jer mesa posvema nedostaje). Jasno je, da u Rusiji vlada glad, koji će na proljeće uz tamošnju anarhiju narasti do dosad nepoznate visine. Taj u svakom pogledu žalostan položaj Rusije vrijedi potpunoma takodjer za Ukrajinu, i to tim više, što je taj dio Rusije uslijed svog geografskog položaja i uslijed nedostatka guste željezničke mreže, koja bi spajala porječje Dona, Kame i Volge s frontom, morao prehranjivati ne samo galicijsko-volinjsku armadu, nego takodjer i kaukasku te cijelu Rumunjsku. Osim toga treba uzeti u obzir, da je upravo u Ukrajini nastupilo agrarno pitanje mnogo silnije, negoli u drugim pokrajinama, i da su bili upravo tamo svi proizvodi na većini imanja posvema uništeni. S obzirom na to teško je ne čuditi se naivnosti izgladnjelih Berlinčana, koji vjeruju osiguravanju prof. Ostapenka o skorim transportima ruskoga žita, mesa, jaja i čega si samo duša zaželi. Nije moguće pojmiti, gdje mogu da nadju one tajne zalihe, koje su, kako tvrde bečki listovi, austrijske komisije osigurale. Priznajem, da bi se kod imućnijih seljaka našlo nešto nemlaćenog žita, ali ti su već davno izjavili, da nemaju na prodaju. Novac dandanas u Rusiji uopće nema smisla, za novac se ne dobije ništa. Za kožu, platno, možda dapače za duhan, šećer i čaj dobilo bi se štagod, ali sumnjam, da mi imamo baš tih stvari suviše“. Tako očevidac. Mi pak očekujemo, ginemo i osjećamo, da uistinu žita još nema.

Ukrajina. Prvi mir, koji je bio u ovom užasnom klanju sklopljen, jest mir s novopečenom ukrajinskom republikom. Doduše sklopljen je s ljudima, koji onda nijesu mogli da zastupaju cijelu Ukrajinu, jer su morali da bježe pred ukrajinskim boljševicima, koji su prevladali u Ukrajini, tako da je rada morala bježati iz glavnoga grada i tražiti zaštite od njemačke i austro-ugarske vojske. Te su vojske „očistile“ zemlju od boljševika, te ju predali „zakonitoj“ vladi — onoj naime, koja je sklopila mir. Tako da je najprije bila stvorena vlada, onda sklopljen mir, a tek iza kako je bio mirovni ugovor potpisan, dobila je vlada u ruke i zemlju, koju su osvojile naše i njemačke čete. Te čete prave sada u Ukrajini „red“. Poljski su listovi glede uspjeha te akcije veoma pesimistični. Udarac po Ukrajini, po njihovom je mnijenju udarac po ruskom stablu samom. Novi organizatori istočne Europe moraju u Ukrajini, kako piše „Slovenski Narod“, stvoriti ne samo državu, nego i — narod. Jedni tvrde, da je u Ukrajini — 182 sam — narod. Jedni tvrde, da je u Ukrajini — 182 svijesnih Ukrajinaca, drugi vele, da ih je 160, t. j. takvih, koji hoće uz svaku cijenu ukrajinsko-političku samostalnost. Ukrajinu prave njemačke bajunete; a one su si i svijesne svojih ciljeva i smjerova... piše spomenuti list dalje. Dosad je u Ukrajini još tako, da puk uUkrajini ne vidi svijetla, a inteligencija je sveruska. Tko može kazati, ... će se razviti do par godina? Što bi se moglo ... okovat za par desetgodišta? Za to treba Ukrajinu obuhvatiti oružanom rukom takodjer s juga, od Odese, da bude onda kao u kliještima. U Odesi uostalom, kako se veli, mnogo je hambara, ali — praznih! („Slovenski Narod“.)

Iz naše povijesti.

Klanje na Jugu.

U sjednici austrijske zastupničke kuće od 22. siječnja 1918. stavili su zastupnici dr. Korošec i drugovi ovaj upit: S mobilizacijom proveden bje proti Jugoslavenima progon prema uzoru Bartolomejske noći. Iz ovoga se je razvila tako grozna strahovlada, da je mnogo u čemu bilo natkriljeno djelo Robespierrea. I ona traje više od tri godine. Ali gospodin ministar rata kao da i danas o tom ništa ne zna, govori samo o zloporabama i izjavlja se dapače spremnim, da će dati povesti stroge istrage, ako mu se predlože podaci. Zaista čudnovato neznanje! Mi smo mislili, da mora biti ministar rata ponajbolje upućen u ono, što se zbiva u ratnom ministarstvu i u svezi vojske. Barem je čudnovato, što mora od zastupnika imati tek podatke, da povede istragu. Kadno smo u prvoj sjednici zastupničke kuće podali naš zahtjev glede ostvarenja prava samoodredjivanja našega naroda po vlastitoj samostalnoj jugoslavenskoj državi, bili smo uvjereni, da će ratno ministarstvo bez daljnjega priznati taj zahtjev. Ovaj je naime zahtjev pokrit mjenicama, na kojima stoje potpisi ratnog ministarstva i vrhovnog vojnog zapovjedništva kao glavnih dužnika. Naš je narod morao te mjenice eskomptirati krvlju, životom, propašću i mučeništvom nebrojenih tisuća nevinih žrtava. Pošto gospodin ministar rata o tom ništa ne zna i pošto su gospoda radi sjajnog položaja dobro raspoložena, predočit ćemo ovdje nekoliko takovih mjenica. Vidjet će se, da ove mjenice ne sadržavaju i ne trebaju jamstva autante. Mi imademo državni temeljni zakon o zaštiti lične slobode proti zloporabama organa javne vlasti. U njemu stoji izričito, da ne može nitko biti sustegnut od naravnih sudaca. Nadalje stoji u njemu, da se uapšenje može obaviti samo u slučajevima, predvidjenima u zakonima, te da i u tim slučajevima mora uapšenik smjesta unutar stanovitog roka biti predveden pred nadležnog suca. Konačno sadržava ovaj državni temeljni zakon apsolutnu zabranu, da ne može nitko biti iz svoje nadležne općine izopćen i prisiljen na boravak u općini, koja nije njegova nadležna općina. Izričito su zabranjene takozvane internacije i konfinacije (§ 5.). Svaka se povreda ovog zakona izričito progoni kao zločin zloporabe službene vlasti (§ 6.). Uslijed takozvanih iznimnih odredaba, predvidjenih za slučaj rata, nijesu bile ukinute gore navedene odredbe. A to bi bilo i nedopustivo i protuustavno. Nije bila dapače izdana ni carska naredba u smislu poznatog § 14., premda se je, kako znademo, njime u tolikoj mjeri služilo, da je zastupnička kuća označila bila to kao povredu ustava.

A što se eto zbivalo od mjeseca srpnja 1914. ovamo? C. i kr. ratno ministarstvo, odnosno vrhovno vojno zapovjedništvo, stavilo se je iznad ovog državnog temeljnog zakona kao i iznad zakona, naznačenih u njemu, i odredilo čitavu akciju, koja sadržava nasilno obeskrepljenje tog državnog temeljnog zakona. Ova se je akcija sastojala u prvom redu u tomu, što se je odredilo bio progon u masama radi navodnog političkog naziranja, kako se je već činilo odnosnim političkim organima. U ratnom bje ministarstvu ustanovljena neka vrst centrale za organizaciju i vodstvo strahovlade proti Jugoslavenima, koja se je u prvom redu sastojala u nasilnom obeskrepljenja državnog temeljnog zakona glede zaštite osobne slobode. Za odnosna su zapovjedništva četa itd. bile po vrhovnom vojnom zapovjedništvu u sporazumku sa c. i kr. ratnim ministarstvom izdane zapovijedi, da budu one osobe, koje nijesu dovoljno sumnjive stanovitog nekog kažnjivog čina, nego su samo općenito političk nepouzdane, lišene svoje slobode i bilo po političkim, bilo po vojničkim zapovjedništvima poput ratnih zarobljenika zatočene. Pravo je slobodnog izražavanja mnijenja zajamčeno po temeljnim državnim zakonima, u koliko nije ograničeno po drugim zakonima. C. i kr. ratno ministarstvo, odnosno vrhovno vojno zapovjedništvo, stavlja se iznad toga i ide dapače još dalje. Ono odredjuje, da budu državljani samo radi svojih nazora, i to samo radi predmnijevanih nazora lišeni svoje slobode, premda § 19. vojničkog kaznenog zakona propisuje: „Glede misli ili unutrašnjih nakana, ne poduzme li se nikakovo loše izvanjsko djelo ili se nešto, što zakoni propisuju, ne propusti, ne može se nitko pozivati na odgovornost. Ali ratno ministarstvo, odnosno vrhovno vojno zapovjedništvo, polazi još dalje i postupa s tim ljudima gore negoli sa pravim zločincima. Ono naime ne odredjuje dapače, da ih se pozove na odgovornost, prije negoli im se usteže sloboda, nego odredjuje, da se s njima „postupa analogno kao sa ratnim zarobljenicima“, već na temelju mišljenja, koje imadu organi, kojima je povjerena ta protuzakonita služba, o nazorima žrtava. Ovim se žrtvama uopće ni ne saopćuje, zašto ih smatraju za „općenito politički nepouzdane“. Ne pruža im se nikakva mogućnost, da se opravdaju, odnosno da isprave mnijenje, koje imadu o njima. Uostalom jest i pojam „općenito politički nepouzdan ili pouzdan“ tako neodredjen i subjektivne naravi, da se može na njegovoj osnovi čitav jedan narod proglasiti zločincem, kojega imade svatko pravo da ubije. Na temelju je ovih odredaba bilo na tisuće i tisuće Jugoslavena uapšeno, na sve moguće načine držano u pritvoru, tad internirano i konfinirano, i kroz dugo vrijeme, da, dapače kroz tri godine, lišeno svoje slobode. Kod toga su bili zlostavljani i izvrgavani moralnim i fizičkim patnjama najgore vrsti. Većina je od njih pretrpjela velike štete koli na zdravlju toli na svom gradjanskom napretku. Morali su da trpe glad, njihove obitelji isto, mnogo ih je poumiralo ili postalo osakaćeno, dapače i umobolno uslijed oskudice i patnja. Po čitave su obitelji bile uništene i moraju još danas da trpe na posljedicama. Svaki pojedini od ovih slučajeva sačinjava u prvom redu zločin javnog nasilja po § 371. vojnog kaznenog zakona, odnosno po § 93. kaznenog zakona, u koliko nijesu kod toga sudjelovale vojničke osobe.

Domaće vijesti.

Prijavni ured. U svrhu, da se olakoti općinstvu, koje stanuje unutar redarstvene granice, ispunjenje dužnosti, propisanim u prijavnim propisima, c. k. tvrdjavni povjerenik odredjuje slijedeće: Odsad unaprijed biti će podignuto 6 filijalka redarstvenog prijavnog ureda, najme kod svake postaje vojne red. straže i to: 1. na Tegetthoffovom trgu, 2. u ulici Dignano 8, 3. u ulici St. Martino 3, 4. u ulici Fausta 3, 5. u ulici Helgoland 6, 6. u ulici Castropola 21. Svatko, koji je dužan da se prijavi, moći će pridignuti dotične tiskanice kod najbližnje redarstvene postaje, te istoj vratiti ispunjene prijavnice. Na svaki način uredovati će centralni prijavni ured na Tegetthoffovom trgu i nadalje kao i dosele, tako da će se moći podnesti prijave takodjer i izravno tom uredu. Isključivo kod tog prijavnog ureda morati će se podnesti prijave osoba privatnog zanimanja, te svratišta (hotela) i prenoćišta za strance kaošto i upite o sadanjem boravištu. Prijavnice za služinčad moći će se naprotiv pridignuti i kod pojedinih filijalka. Uredovni satovi za filijalke odredjeni su danomice od 7 sati prije podne do 6 sati popodne, dočim oni centralnog prijavnog ureda ostaju nepromijenjeni (od 8—12 prije podne i od 2—4 popodne).

Promet paketima u Puli opet normalan. Poštanski ured Pula saopćuje nam, da je ograničena predaja paketa opet dignuta te je od sada unaprijed normalna.

Živnostenska banka. Na izvanrednoj glavnoj skupštini od 5. veljače o. g. Živnostenske banke, stvoren je zaključak, da se povisi dionička glavnica zavoda od K 100,000.000 na K 200,000.000 izdanjem 100.000 komada dionica po K 200·— nominala. Način prepuštanja dionica i drugo, vidi se u današnjem oglasu, kojeg preporučamo našim čitaocima.

Raspis natječaja. Za školsku godinu 1917.-18. ima se podijeliti štipendij u godišnjem iznosu od 180 kruna, ustanovljen za djake slavenske narodnosti od c. i kr. vojničkog dušobrižnika Ivana Fras-a. Polag ustanove utemeljitelja imade pravo na uživanje te štipendije nadaren i u svakom pogledu vrijedan i siromašan djak maloga sjemeništa (konvikta) u Kopru, ili jedan posve vrijedan eksternist bogoslovja, a u pomanjkanju takovih budikoji gimnazijalni djak austro-ugarske monarkije. Na prvom mjestu imadu pravo na uživanje ove štipendije djaci rodjeni u župi Vodnjan, odnosno u eksposituri (kuraciji) Sv. Kvirin ili Juršići u Roverijii pripadajući istim, na drugom mjestu djaci iz župe Bačva (Mondellebotte), na trećem mjestu djaci iz župe Mutvoran (Krnica) a na zadnjem mjestu djaci iz budikoje političke općine u porečko-pujskoj biskupiji. Kod pomanjkanja ovakovih natječatelja mogu uživati ovu štipendiju i oni, koji su samo rodjeni u rečenim općinama ako

i ne pripadaju istim. Molitelji za ovu štipendiju imaju svoje molbenice obložene sa krsnim listom, domovnicom, svjedožbom posljednih dvaju polugodišta (semestra) kao i sa svjedodžbom siromaštva putem njihove nadležne oblasti najdalje do 1. travnja (aprila) 1918. podnijeti presv. biskupskom ordinarijatu u Poreču. Trst, dne 5. ožujka 1918. — Od c. kr. namjesništva.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Dnevne vijesti.

Zdrava pojava. Nakon sastanka poslanika vascijelog jugoslavenskog naroda, konstatovaše „Primorske Novine“ kao zdravu pojavu sudjelovanje hrvatske socijalne demokracije u borbi za naše narodno ujedinjenje. U slovenskoj socijalnoj demokraciji očitovala se takva zdrava pojava ustanovljenjem „Slovenske Socijalne Matice“, koja je započela s izdavanjem socijalističke revije „Demokracija“. Opozicija slovenske socijalne demokracije odbacila je time one štetne tudje dogme, koje vežu slavenske socijaliste s njemačkima, jer svi slavenski socijaliste, koji su se upregli u kola njemačke socijalne demokracije, vukli su se poslušno za svojim njemačkim drugovima, koji su ih uvijek izrabljivali u njemačke nacijonalne svrhe. I dok su njemački socijaliste u odlučnim momentima izdali svoje ideje i vjerno služili njemačkom imperijalizmu i apsolutizmu u Njemačkoj, a njemačkom nacijonalizmu u Austriji, slavenski su se socijaliste držali blještavih dogma, koje su dosad svagdje izdale, te su tako otvoreno stupali u boj pod imenom u boj proti „buržoaziji“, a faktično u boj proti svome vlastitome narodu. Slovenska socijalistička omladina izdavajući prvi broj svojega glasila „Demokracije“ proglašuje svijetu, da ne prisiže ni na kakve dogme, te hoće da kritički prosudjuje svaku pojavu i ima slobodne ruke na sve strane. Kao prvi i temelni zahtjev demokratizma i socijalizma postavlja samoodredjenje naroda. Narod je ona plodna ćelijica, veli u svojoj poslanici na uvodnom mjestu, kamo mora svako gibanje da polaže svoja sjemena. Narod je onaj okvir, gdje jedino može pojedinac danas razvijati svoju osobnost do najvišeg vrhunca. Mjera, do koje je to moguće, dana je u slobodi, u kojoj živi narod. Na današnjem stupnju ljudskog razvoja preduvjet je narodne slobode suverena narodna država s najširom samoupravom. Narodna je država preduvjet svakoga napretka širokih masa, bez nje nije moguće zamisliti ostvarenje velikih ideja demokratizma i socijalizma. Za to shvaćamo samoodredjenje naroda u tom smislu, da mora doseći svaki narod najviši sadanji oblik političkog života — narodnu državu! Suverene narodne države stvarat će tek temelj za slobodnu federaciju naroda, koja će isključivati izrabljivanje slabijih naroda sa strane jačih. U imenu samoodredjenja, piše „Demokracija“ u svojoj poslanici, zahtijevamo federalistično državno ujedinjenje slovensko-hrvatsko-srpskih područja. Za ostvarenje tog zahtjeva postavit ćemo svoje najbolje sile. Kako bismo si izvojevali elementarne preduvjete opstanka i napretka, bezuvjetno je potrebno, da stupi svaki pojedinac svijesno i odlučno u boj za ostvarenje velikog ideala i da sakupimo u tu svrhu sve naše sile u tijesnu falangu. Za to smatramo jugoslavensku deklaraciju u njenom bivstvu za krepak svijesni čin jugoslavenskog žiteljstva, kojim tumačimo vascijelome svijetu svoj postulat za oslobodjenjem i državnim ujedinjenjem. — To je zaista veoma zdrava pojava u životu jugoslavenskog proletarijata. Mjesto ukočenih dogma — život, mjesto tudjinskih otrova — zdravo, demokratsko — narodno shvaćanje. Sa simpatijama pozdravljamo pokret slovenske socijalističke omladine, te im želimo na započetom putu najbolji uspjeh. M.

„Demokracija“. U Ljubljani je na slovenskom jeziku izašao 1. i 2. broj socijalističke revije „Demokracije“. Revija će izlazit zasada jedamput mjesečno kao dvostruki broj. Ovaj je broj bogat biranim sadržajem: Naša poslanica. — Petar Jug: Vodeć ideja socijalizma kao moralni ideal. — Artitus: Naš maleni čovjek. — Štebi Alojzija: O ženskom gibanju u Sloveniji. — Dr. L.: Slovenski proletarijat i jugoslavensko pitanje. — Samo: Dvogovor o domovini. — Albrecht Fran: Zadnja tajna. — Pregled: Slovenska Socijalna Matica. — Socijalizam. — Politika. — Socijalna politika. — Zadružništvo. — Uredništvo i uprava je u Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 5. Za uredništvo odgovara Štebi Alojzije. — „Demokracija“ stoji na godinu K 16.—, na pol godine K 8.—, na četvrt godine K 4.— Pojedini broj 80 para. — Našim čitateljima preporučamo ovu reviju, koja će osobito našem radničkom svijetu pružati dovoljno zdrave duševne hrane.

On je Čeh! Prigodom reformacijskog jubileja evangelijsko-teološka fakulteta na bečkom sveučilištu podijelila je bivšem evangelijskom svećeniku u Pragu, Janu Karafiatu, koji je preveo sveto pismo na češki, časni doktorat. On je tu čast otklonio.

A. J. PARCOV:

MUCO.

Nedjelja je, bistra, divna, ko oči čile djevojčice. Kućna su vrata milostivoga gospodina Lava pl. Dimova zatvorena. Iza slasna objeda posjedaše odlična obitelj u sjajnu kočiju i odveze u šetnju.

Naš Muco ostade sam, samcat u prostranoj kući. Obično vodi on glavnu riječ samo na tavanu. Al kako je danas blagdan, odmara se na mekom dušeku. Do podne je bio zaposlen u kuhinji, gdje se najradje zadržava i prati svaku kretnju vrle domaćice. Sijevne li nož u njezinoj ruci, — tad vam Muco oživi, srce mu kucne jače, oči se zakrijese, uspravi rep, te u zgodnom trenutku digne i svoj molećí glas: miaaauu, a zatim ra i shodnim, nadoda i onaj poznati miauuu, pri čem taj dugi „u“ iščezava decrescendo. Vi ni ne ćete odmah vjerovati, da naš Muco baš na taj način daje oduška svojim najjačim čuvstvima. Ali budite uvjereni, da vam ja to govorim iz vlastitog iskustva, koje sam stekao promatrajući sa svom strpljivošću zanimljivi život te domaće zvijeri. Sa „miaaaauu“ izražava ona neku želju, dok „miauuuu“ odaje resignaciju. Ovo posljednje dolazi samo onda na red, kad ono prvo ne upali.

Domaćica vam toga ne bi ovako razglobila. Stvar je posve naravna. Ja se bavim naukom, a naročito me zanima u životinja ono, što mnogi učenjaci vole nazivati dušom. Nije dakle čudo, da ja sve razglabam, poredjujem, motrim itd., itd. Pa to i odgovara muškaračkoj naravi. Naša vam domaćica medjutim ne mudruje rado, jer to živce izjeda; ona više instinktivno razumije svaku kretnju, svaki mig našega Muce, a ne bi vam znala toga reći i rastumačiti. Žena, bogme! No, ne mojte misliti, da ona ne umije s Mucom postupati. Ah, da vam je samo gledati! Služeći se svojim prirodjenim darom, bez svake naučne primjese, bez mnogog razmišljanja, gotovo mekanički vam ona Mucu drži na uzdi. Usput budi još i to rečeno, da je domaćin za nju najviša istanca, proti kojoj nema prizīva. Kojekakve slobodoumne i nečiste misli ne dolaze nikada na pamet toj čestitoj ženi. A da li vi to shvaćate? Reći ćete: Ajde, ne luduj! To su gluposti. — No, ja se nedam smesti. Stvar je ova anatomsko-patološke naravi. Čitava vanjština naše domaćice govori čisto i bistro, da i mozak njezin da bude nešto obla, glatka, nježna i ugojena, nešto takva, što ne zna za napor; a tu zlu stranu njezinu nadoknadjuje — bar donekle — njezin „fini nosić“, instinkt i veliko iskustvo. Ja ipak tvrdim, da sve to ne može da se mjeri sa muškaračkim, izvoranim, recimo i žuljevitim mozgom. Taj je svakako najpouzdaniji, ako i nije apsolutno pouzdan. — No, da one nježne mozgove ne izmučimo, ostavimo naporno mudrovanje i vratimo se u kraljestvo naše vrijedne domaćice, gdje i Muco zauzimlje vidno mjesto. Pošto nam je zadaća, da u prvom redu o njemu govorimo, to ćemo nastojati, da izbjegnemo sve, što ne spada ovamo.

Natuknuli smo već, da Muco imade znatan djelokrug u kraljevini naše ugojene domaćice. On prije svega pazi, da se ne bi kakav gladni mišji zlotvor usudio zaviriti u kuhinju ili u smočnicu. Po njegovom kodeksu je to zločin, koji se — ako je ikako moguće — kažnjava smrću. No, i prekršaji se, ako krivac ne izmakne, kazne na isti način. Druge kazne, kao strah, potjera, post i nijesu prave kazne, već su to tek naravne posljedice, koje tu i tamo mora krivac da podnosi, kad izmiče smrti ili kad se od nje čuva.

Dašto, da mišji rod broji mnogo nedužnih žrtava, čija krv vapi za osvetom. Svanut će onaj dan gnjeva! Zemlja će se stresti, potamnjet će sunce, a kamenje zaplakati . . . I jao si ga krvniku!!

Nikakvo čudo, da svi plemeniti stvorovi mrze i prezīru iz dna duše svoje strašnog krvnika Mucu.

Morate još i to znati, da su domaćici spala medju one rijetke žene, kojima je nemilosrdni rat naprtio još par kilograma masti, mjesto da joj nemili teret umanji. Rat je i to skrivio, da on mora sada držati svoju kuhinju na kuđ i kamo višem nivo-u, nego u mirno doba. Pa kolika briga oko sanduka i vreća, o kojima gladni miševi uvijek snivaju! Zar mislite, da je ugodno, kad se n. pr. vreća muke pokvari i moraš je baciti svinjama, da ti ne naudi zdravlju?! Kolika šteta! Zato moraš biti uvijek na oprezu, jer valjda sam nečastivi gomila tude svega i svašta, česa ti u mirno doba nije trebalo. Vjerni Muco je našoj domaćici najveća potpora u ovim teškim danima. Njemu niko ništa ne tumači, ali čini ti se, da ipak sve shvaća, jer veoma dobro znade, što mu dužnost nalaže.

Ne mogu, a da ne istaknem i jednu malu naše domaćice. Svakako je od nje nelijepo i ne doliči joj, da se više puta toliko ponizi, te skapa potajno saveze s Mucom. U koju svrhu? pitat ćete odmah. A ma baš samo zato, da zajedničkim silama tamane bijedne miševe. Šta sve ne podnesoše oni u ove tri strašne godine rata. Mogao biš o tom na vozove knjiga napisati, al boli njihovih ne bi potomstvo još pojmilo. Nekad su jadni miševi životarili: ovdje bi našli mrvicu hljeba, ondje komadić sira, na drugom mjestu se prosulo brašno. Življeli su, a da ne dosadjuju ni domaćici, ni njezinom okrutnom savezniku, koji je tada manje na njih pazio. Onda se je ipak lakše disalo, a često i ugodnih dana sprovelo. Ali sada! Mili Bogo, kako je sve pusto, sve sakrito, a deveterim ključima zaključano! Ta nemaš ni da založiš. Samo glad, glad i glad. A Muco? Tiran! Svaki dan slavi orgije Sit, ugojen i pun obijesti, uvijek je spreman, da razdere svakoga miša, koji se dopane njegovih oštrih šapa. Šta mu možeš?

Svojoj su nevolji i sami miševi krivi. Ne znaju si pomoći. Uvijek žive u strahu. I maleni su, jako maleni! Zato bi trebalo, da se u ose ugledaju. One i vola potjeraju.

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. štedi 26.795.

Godina IV. — U Puli, petak 15. ožujka 1918. — Broj 961

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Istočno bojište: Rumunji su sad ispraznili i posljednju usku, po njima još zaposjednutu prugu austrijskog i ugarskog područja. Istok je monarkije iza tri i pol godišnjeg najtežeg ratnog tereta opet potpuno slobodan. Odesa je od jučer popodne u rukama saveznika. Dok su sa zapada prodirali njemački bataljuni, provalila je preko tovarnog kolodvora po generalmajoru Alfredu v. Zeidleru vodjena predstraža neke austro-ugarske divizije u grad. — Talijansko bojište: Talijanski su pećinasti položaji na južnom zaravanku klanca Pasubio bili jučer u znatnoj širini dignuti u zrak. Djelovanje je naših mina bilo razorno, naši su odjel. zaposjeli ruševine. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 14. (D. u.) Vel. gl. stan javlja: Zapadno bojište: Neprijateljsko je topništvo razvilo u pojedinim odsječcima izmedju Lysa i Scarpe, s obje strane Moze i u Sundgauu u okolici Altkircha živahnu djelatnost. I na ostaloj fronti živahna sprječavajuća vatra. Manji pješadijski okršaji u pretpolju postojanaka. Jučer je bilo u zračnoj borbi i sa zemlje sastrijeljeno 17 neprijateljskih lijetala i 3 pripeta zrakoplova. Iz jedne su skupine neprijateljskih zračnih lijetala, koja su plovila u Freiburg, bila na fronti oborena 3 lijetala. Ritmajstor je frajher v. Richthoffen izvojevao svoju 65. zračnu pobjedu. — Istok: U sporazumku s rumunjskom vladom od Braile preko Galca-Benderya na Odesu krenule njemačke čete zaposjele su Odesu nakon kreševa sa bandama kod Moldavenke. Za njima su od Zmerinke ovamo prosljedile austro-ugarske čete. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 14. (D. u.) Zastupnička je kuća započela vijećanja o izvještaju obrambenog odbora glede predloga o uredjenju pristojba za momčad.

Beč, 14. (D. u.) Danas se je prije podne obdržavao dogovor pročelnika klubova svih stranaka zastupničke kuće o pitanju glede otpusta najstarijih pučko-ustaških godišta. O tim se dogovorima javlja: Ministar je za zemaljsku obranu v. Czapp izjavio, da ne odgovara pravim činjenicama nazor, da se može uslijed odterećenja na istočnoj fronti računati s dopustima u najdalekosežnijoj mjeri. Ne mogu se sve četne skupine, koje stoje na istočnoj fronti povući odanle, jer to ne dozvoljavaju sadašnji odnošaji na istoku. S druge strane ni protivnik na jugozapadnoj fronti ne pokazuje nikakove sklonosti, da se približi mirovnim pregovorima. Ministar priopćuje carsku vojnu zapovjed o otpustu pučko-ustaških godišta 1867., 1868. i 1869. i dodaje, da će momčad godišta 1870. i 1871. nakon povratka ratnih zarobljenika mladjih godišta biti povučena sa fronte i upotrebljena u zaledju. Ministar-predsjednik upućuje na to, da je uslijed careve volje udovoljeno jednoj od najprešnijih želja pučanstva i da je stanovito neko odterećenje za parlamenat. Moli stranke, neka se prema tomu ravnaju.

Iz Rusije.

Stockholm, 13. (D. u.) Engleski je poslanički tajnik Lindley, koji se je nakon nada sve pustolovne četrnaestdnevne vožnje s osobljem poslanstva povratio iz Petrograda, izjavio u razgovoru s nekim novinarom, da će preseljenje boljševičke vlade iz Petrograda u Moskvu još ojačati položaj Leninov. Lenin da je jedina jaka vodeća sila. Trocki i drugi da su samo orudje. Leninov da je položaj tako jak, e bi se izjalovili svi pokušaji, da ga sruše. Veliki kongres sovjeta u Moskvi da mu je odan, a štampanje banknota dobavlja mu predbježno sredstvo za upravu. Sadašnji položaj može još veoma dugo potrajati. On će se tek malo po malo promijeniti, ali nipošto proturevolucijom.

Haag, 13. (D. u.) Prema listu „Nieuwe Rotterdamsche Courant" saznaje „Morningpost" iz Petrograda, da će Trocki ostati u Petrogradu, gdje će stupiti na čelo petrogradskih pučkih povjerenika. Lenin ide u Moskvu, da prisustvuje kongresu sovjeta vojničkih, seljačkih i kozačkih zastupnika, koji će dne 14. o. mj. ispitivati mirovne uvjete. Svaki će se odio kongresa sastati iznajprije sam za sebe i tajno. Kod sveopće će sjednice dne 17. o. mj. uslijediti glasovanje o mirovnim uvjetima i ratifikacija mirovnog ugovora.

IZ UKRAJINE.

Basel, 13. Ukrajinski brzojavni ured javlja iz Lvova: Ukrajinska će vlada doskora poslati diplomatsko posebno izaslanstvo u neutralne zemlje u svrhu, da javno obavijesti, e je ustrojena ukrajinska država. Sve su poduzete mjere, da se sklopi ukrajinsko-ruski mir. Rasprave će se voditi u Kijevu. Ukrajinska je vlada izjavila središnjim vlastima, da se besarabijsko pitanje ne bi moglo riješiti bez sudjelovanja Ukrajinaca. Organizacija ukrajinske armade teče normalno. Pod zastave će se pozvati godišta 1918 i 1919.

IZ FINSKE.

Stockholm, 13. (D. u.) Kako javlja „Sozialdemokraten" povratili su se švedski socijalisti jučer iz Finske, gdje su bili pokušali, da posreduju izmedju bijelih i crvenih garda. Nijesu mogli ništa postići, jer revolucijonarci u Helsingforsu, pouzdavajući se u svoju oružanu snagu, ne će ništa da znadu o kakovom posredovanju. No finsko je pučko povjerenstvo zamolilo njemačko zapovjedništvo na Alandskom otočju, da smije sa njim stupiti u dodir, što jest i dozvoljeno, kako isti list javlja.

Otpust pučkih ustaša, rodjenih 1867., 1868. i 1869.

Beč, 14. (D. u.) Car je izdao ovu zapovijed: Zapovijedam, da osobe, rodjene u godinama 1867., 1868. i 1869., koje se nalaze u pučko-ustaškoj službi, i osobe, rodjene u godinama 1867., 1868. i 1869., koje su pripadnici pučko-ustaških tjelesina, kao i one osobe, rodjene u ovim godinama, koje su putem prostovoljne stavnje stupile bilo u zajedničku vojsku, ratnu mornaricu ili mornaricu na vrijeme trajanja rata, u koliko same ne zamole za daljnje služovanje u aktivnoj vojnoj službi — izuzevši gažiste u mirovini i odnošaja „izvan službe" — imadu staviti na dopust, kako slijedi: 1. gore spomenuti, rodjeni godine 1867., počevši od 15. ožujka 1918. do konačnog roka svršetkom svibnja 1918.; 2. rodjeni godine 1868., počevši od svršetka lipnja 1918. do konačnog roka 15. rujna 1918.; 3. rodjeni 1869. početkom 16. rujna 1918. do konačnog roka 31. prosinca 1918.

Iz Jugoslavenskog kluba.

Beč, 14. (D. u.) U jučerašnjoj je plenarnoj sjednici Jugoslavenskog kluba izvijestio predsjednik dr. Korošec o raspravama sa vladom glede otpusta 42-godišnjih pučkih ustaša. On je izjavio ministru za zemaljski obranu, da izmedju vojne uprave i Jugoslavenskog kluba leži odviše toga neokajanoga i nekažnjenoga, a da bi se s njime mogao upustiti u rasprave. Ponuda ministra za zemaljsku obranu, se godište 1867. do 15. lipnja 1918., godište 1868. do 31. prosinca 1918., a u godini još tri godišta, 1869., 1870. i 1871. postepeno otpuste, ne odgovara dalekosežnijim zahtjevima kluba. Klub je s odobrenjem primio izvještaj na znanje i zaključio, da će ustrajati kod otpusta svih pučkih ustaša, starijih iznad 42 godine.

Antanta i neutralci.

Amsterdam, 13. (D. u.) Vijest zastupnika dop. ureda: Ovdješnji je engleski poslanik u ime alijiranih vlada i Udruženih država američkih zatražio od Nizozemske izručenje njezinog sveukupnog brodovnog prostora za vožnju takodjer i unutar zapornog područja uz primjerene tovarne obroke i nadoknadu torpedovanih brodova nakon rata. Nizozemskoj bje vladi za njezin odgovor dan rok od osam dana. Ne bude li tim zahtjevima alijirskih vlada udovoljeno, bit će nizozemski brodovi u Udruženim državama rekvirirani, a nizozemski brodovi, koji se nalaze na moru, zaplijenjeni. Osim toga ne bi alijirske vlade u tom slučaju dopremale Nizozemskoj nikakovog žita za kruh.

Novi govor Lloyda Georgea.

London, 13. (D. u.) Reuter. Na godišnjoj je skupštini narodnog vijeća slobodne crkve izveo ministar-predsjednik Lloyd George, da se slobodne crkve, koje su se borile za osobnu slobodu, bore sad zajedno s amerikanskom braćom za oslobodjenje svijeta, koje je ugroženo uslijed njemačkog izazova. Spomenuo je izvode državnog kancelara o savezu naroda, a osobito njegovu tvrdnju, e je Njemačka spremna, da se stavi na čelo. Odatle se razabire, da kod Nijemaca još uvijek vlada duh nagodspodstva. Milijuni su mladih ljudi iz svih zemalja britanske države, Francuske i Italije, koji stoje u borbi, pravi apoštoli saveza naroda. Pobijede li, ostvarit će se savez naroda. Stoga se moraju uložiti sve sile za nastavak rata. Lloyd George moli članove slobodne crkve, neka porade u pravcu, da veliki britski narod sadrži odvažnost, kako bi slavodobitno riješio najveću zadaću, koju je providnost stavila bila u ruke.

* **Kraljevski povjerenik za Sedmogradsku.** Iz Budimpešte se brzojavlja sa danom 14. ožujka: Današnji broj službenog lista priopćuje ovo Previšnje ručno pismo: „Dragi dr. Ugron! Na predlog Mog ugarskog ministra-predsjednika imenujem Vas ovime u svrhu uspostave i vodjenja uslijed rata poremećenih sedmogradskih gospodarskih i zadružnih prilika, Mojim kraljevskim povjerenikom. Baden, 6. ožujka 1918. Karlo v. r., Wekerle v. r.

* **Politički dogovori u Berlinu.** Kako javlja „Berliner Tageblatt", obdržavao se dne 11. o. mj. popodne medjustranački dogovor zastupnika stranaka vecine u rajhstagu. Na večer je državni kancelar primio vodje stranaka i predsjednistvo rajhstaga. Radilo se je o takozvanom istočnom pitanju, nadalje o novoj kreditnoj osnovi i o predstojećem ratnom zajmu. Kod dogovora, kod kojih je sudjelovao i g. f. m. v. Hindenburg, radilo se je, kako saznaje „Lokalanzeiger", u prvom redu o pitanjima, koja su u savezu s utanačenjem mira sa Rusijom. A i sadašnje je stanje mirovnih pregovora u Bukareštu bilo bez sumnje predmetom razgovora izmedju vrhovnog vojnog vodstva i uprave države.

* **Wilson o europskom mirovnom pitanju.** List „Central News" javlja iz New-Yorka: Amerikanski je senat zamolio predsjednika Wilsona, neka još jednom ispita, da li postoji u Europi mogućnost za mir. Wilson je odgovorio, da je Engleska upravila bila sličnu molbu uz primjedbu, da mu prepušta potpunu slobodu odluke. Kako bi ponovno točno saznao za položaj, poslao je Wilson dva senatora, jednoga člana vlade i pukovnika Housea u Europu.

* **Zračna navala na englesku obalu.** Wolffov ured javlja službeno sa danom 13. o. mj. iz Berlina: Večeras je navalila sk pina naših zrakoplova sa dobrim uspjehom na utvrdjena mjesta i vojničke naredjaje na Humborn i u grofoviji York. Svi su se zrakoplovi uza svu jaku protuobranu povratili neoštećeni. — Iz Londona se sa danom 13. o. mj. službeno brzojavlja: Jedan ili dva su neprijateljska zrakoplova navalili na sjevernu obalu odmah nakon 9 sati 30 minuta na večer. Na obalu bje izbačeno oko 20 bomba. Dosad još nijesu stigle nikakove vijesti o mrtvima ili o stvarnim štetama.

* **Bijeg naših časnika i vojnika iz ruskog zarobljeništva.** Kako javlja moskovski list „Czas", dosad je više od 30.000 austro-ugarskih i njemačkih vojnika, kao i 400 časnika pobjeglo iz ruskog ratnog zarobljeništva u Galiciju. Časnici su obično preodjeveni u ruske vojnike. U Zolkwiji i u Lvovu podižu barake za karantenu, kako bi se spriječilo širenje epidemija. Većina bjegunaca dolazi iz pokrajina iz južne i srednje Rusije, a samo malo njih iz udaljenijih gubernija i iz Sibirije. Oni se ne vraćaju na temelju odredaba glede izmjene zarobljenika, nego bježe na svoju ruku.

* **Rat na moru.** Berlin, 13. (D. u.) Wolffov ured: Opet je bilo u zapornom području oko Azora potopljeno 22.000, a u istočnom Sredozemnom moru oko 26.000 bruto-reg. tona neprijateljskog brodovnog prostora.

* **Talijanski izvještaj.** 13. ožujka: Naša je vatra pogodila jučer neprijateljske odjele, koji su taborili na sjevernom odsječku klanca Beretta i naprama momčad nekog izvidničkog odjela istočno od Monte Christo, južno od Stelvio, u bijeg. U okolici Tonale, istočno od Gardskog jezera i u dolini Astica sukobile su se naše patrulje s protivnicima i prisilile ih na uzmak. Nadalje su francuske patrulje zadale neprijateljskim predstražama gubitaka. Oba su topništva razvila na čitavoj fronti umjereno jaku djelatnost, koja je bila uzduž Piave pojačana. Naša je bubnjarska vatra pogodila neprijateljske čete i prijevoze, koji su se nalazili u okolici južno od Novente na maršu, a oštetila je naredjaje na obali. Lijetalačka je djelatnost u dolini bila osobito živahna nad prvim crtama kao i nad neposrednim protujankama iza njih. Tečajem dana naša su lijetala bombardovala neprijateljska skladišta. U noći su naši zrakoplovi navalili na neprijateljska lijetala. Jedno se neprijateljsko lijetalo, pogodjeno po našem ljetaču, survalo na zemlju na lijevoj obali Piave.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dne 12. o. mj. bilo je u Trstu prvo umjetničko veče, koje je priredio „medjunarodni savez tršćanskih i primorskih novinara". „Edinost" piše o tom: Već ustanovljenje samog društva pokazuje, da su u Trstu i u Primorju, a osobito pak u tršćanskom novinstvu zavladali posve drugi nazori, negok su bili oni, koji su vladali u velikom dijelu tršćanske i primorske žurnalistike prije rata, a takodjer već u prvoj godini rata. Tršćansko je i primorsko novinstvo upoznalo, da može samo ujedinjenje svih

novinarskih sila podignuti čast i ugled novinarskog staleža u onu visinu, koja je nužno potrebna onima, koji proizvodima svojega duha vladaju nad javnošću, upoznalo je, da samo tako može doseći ostvarenje onih svojih materijalnih i moralnih ciljeva, koji podižu novinstvo u velevlast, upoznalo je, da se moraju korenito istrebiti sva ona zla, koja su se radjala od prijašnjeg nemara, medjusobnog nepoznavanja, pa možda i preziranja i neprijateljstva, te se ujedinilo u svojem medjunarodnom društvu, iz kojega isključena politika, koja prerušuje medjusobne, bratske odnošaje. To je umjetničko veče bilo u glavnom sastavljeno iz talijanskih točaka, dok će drugo, koje se obdržava danas u petak, biti priredjeno od novih umjetnika i s novim rasporedom. U drugoj polovici travnja javlja „Edinost“, da će se vršiti treće umjetničko veče, koje ima tršćansko općinstvo upoznati s jugoslavenskom glazbenom umjetnošću. U tu će svrhu stupiti društvo u dogovor s umjetnikom na guslama, Zlatkom Balokovićem, koji je ovih dana ubrao nove lovorike u hrvatskoj prijestolnici — Zagrebu. Glazbena matica slovenska ima da nastupi s jugoslavenskim narodnim pjesmama.

Pula i talijanska narodnost.

Pod tim naslovom priopćuje „Gazzetta di Trieste“ u svom broju od 11. ožujka ovaj dopis iz Pule: I u narodnosnom smjeru zauzima naš grad posebno mjesto. U tu svrhu navadjamo primjerice ove značajne slučajeve: Prije mnogo su vremena bile uklonjene tablice s napisima ulica u talijanskom jeziku i nadomještene drugima od papira s trojezičnim napisom, kao n. pr. „Via Albrecht—Strasse—ulica“. Kasnije su ove tablice od papira bile nadoknadjene kovinskim tablicama. Kasnije, tijekom vremena, bile su i ove uklonjene i na njihovo su mjesto došle posvema njemačke. I na taj se način dolazi do zaključka, da u Puli većina ulica, koje nose napise — jer nekoje uopće nemaju napisa — imaju njemačke tablice, dok se talijanski nazivi nalaze u većini. Plinara i električna su centrala posve njemačke; dapače i računi su štampani isključivo na tom jeziku. Isto tako i svjedodžbe o zavičajnosti, izdane po općinskom uredu i pečati „ureda za dobavu radnje“ su njemački. — Što se tiče škola, idemo od zla na gore. U svibnju 1915. bile su uslijed evakuacije grada sve škole zatvorene, njemačke, dakako, samo do konca rujna ili listopada 1916. Mnogi su gradjani ali, da ne ostave svoje djece bez obuke, morali svoju djecu upisati ili u njemačke škole ili ih poslati u Trst ili drugi koji grad. Odmah nešto kasnije otvorena bje jedna njemačka škola u Kanfanaru, a druga u Rovinju, gradu — kako je poznato — u kojemu stanuje pretežna većina Talijana. Ali ovo kao da nije bilo dostatno, jer su lijepog jednog dana primila sva djeca njemačkih škola okružnicu, da ju predaju roditeljima, a potpisanu po lučkom povjereništvu, u kojoj se roditeljia pozivlju na sjednicu glede otvorenja njemačke škole na trošak općine. Malo kasnije su i Hrvati primili upit glede podignuća, odnosno otvorenja škole na njihovom materinskom jeziku; i u sjednici, obdržavanoj kod kotarskog poglavarstva, zaključeno bje bez svega inoga, da se ova škola podigne. Glede nezakonitosti u toj stvari hoću da navedem samo ovo: 1. u smislu zakona mogu školu zatražiti samo od djece; u ovoj sjednici su, nasuprot, bile matere; 2. prema zakonu može neka škola biti dozvoljena samo u slučaju, ako se nalazi u gradu dostatan broj djece, koja bi imala polaziti tu školu; na ovoj su se sjednici, da bude broj zakonit, prijavljivala odsutna, evakuirana djeca. Lijepi taj predlog glede otvorenja otpremljen bje namjesništvu u Trst; koje je, umjesto da tu molbu smjesta odbije, dozvolilo upravo dvije hrvatske škole. Čim su za to doznali gradjani grada Pule talijanske narodnosti, stavili su ponovno upit i nakon dugih je rasprava bilo posredovanjem tvrdjavnog povjerenika pl. Hohenbrucka dozvoljeno, da se otvori jedna talijanska škola; u tu bje svrhu ustupljena malena gradska škola u ulici Cenide. Uzrok je kasnom otvorenju (u studenomu 1917.) bio taj, što se je našao bio veoma maleni broj učenika, jer su već polazili škole njemačke ili hrvatske, a roditelji su se bojali, da ih ispišu iz tih škola. I tako ova talijanska škola nije pružala i ne pruža plodova, koji su se očekivali i koji se očekuju. Možemo se nadati, da će u dogledno doba biti muški dio premješten u školsku zgradu na trgu Tegetthoff, a ženski odio u bivši licej; a kako lude li su te nade! Upravo Hrvati punim glasom svojataju zgradu talijanske škole u ulici Sofije Hohenberg u svoje svrhe. Kako se vidi, talijanskom pučanstvu ne ide ponajbolje. Trebat će se pobrinuti za to naši zastupnici... Mah!

Iznijeli smo ovo nekoliko redaka iz „patrijotičnog“ lista „Gazzetta di Trieste“, koji je uslijed svojih liberalističkih tendencija morao već jedamput da promijeni svoj naslov, kojega su se sami izdavači stidjeli. Bilo je neko doba, kd se je ovaj list isticao kojekakvim denuncijacijama. I ovaj dopis nosi sve one biljege zakutnog žurnalizma, a tendencija mu se sastoji u tome, da zlobnim spletkama zavadi obje narodnosti, koje obitavaju našu zemlju. Veoma karakteristično jest, da taj list, koj je masno subvencioniran, dira u ovo škakljivo pitanje škola i to baš u najneprilićnijem trenutku. Ali upravo je neoprostivo, što se izvraćaju nekoje činjenice na štetu Hrvata, i to ne možda iz neznanja, već se znalice krivotvore činjenice, pošto je dopisniku, koji je poznat, i kojemu nije nikakva tajna, što se dešava na kapetanatu, dobro poznato, koliko je muke stajalo Hrvate, dok su si zakonitim putem mogli na školskom području izvojštiti samo jedan maleni dio svojih prava. Ma da smo prije rata imali u hrvatskim zasebnim školama u gradu Puli do 1000 djece, moralo se je ipak obdržavati komisiju za hrvatsku školu. Škola je doduše bila utemeljena, ali još danas ne postoji. Danas postoji u Puli još jedina naša družbina škola, dok su talijanske općinske škole već odavna otvorene. Imade li razloga, da se itko pritužuje zbog zapostavljanja, to imademo mi Hrvati u Puli, koji si još uvijek moramo uzdržavati svoju školu, koja je prenatrpana djecom, i koji na nikoji način ne možemo doći do općinske škole i primjerene školske zgrade za veliki broj naše djece, koji danomice raste. Kako je poznato, pripravlja se u Puli otvorenje daljnjih talijanskih škola i talijanske realne gimnazije, dok nije naša srednja škola niti na vidiku. Dalje ne odgovara istini, da bi talijanska djeca polazila našu školu. Time smo se uvijek ponosili i možemo se još dandanas ponositi, što naše škole ne služe nikakvim nacijonalističkim i imperijalističkim težnjama. Imade žalibože još mnogo hrvatskih roditelja, koji se ne stide slati svoju djecu u tudje škole — takvih nesretnih ili naivnih roditelja imade još žalibože, a mi žalimo više narod, kojemu će se priključiti, negoli nje same — ali u našim školama nema talijanske ili njemačke djece. Mi ne trebamo u našim redovima narodnih odmetnika i renegata. Naš narodni život mora da ostane čist od takovih nezdravih i zaraznih elemenata. Mi nesamo da ne želimo odnarodjivanje Talijana ili Nijemaca, mi dapače težimo za tim, da se i talijanska politika pročisti od nemoralnih primjesa, te da svaki narod imade mogućnost, da svojim članovima očuva karakter i narodnost. Bude li ikada moguće postići sporazumljenje sa talijanskim narodom, bit će puno laglje postići to sa karakternim i čistokrvnim Talijanima, negoli sa talijanskim renegatima slavenskog ili germanskog porijetla. U tom pogledu stojimo strogo na stanovištu narodne ravnopravnosti. Mi ne zahtijevamo od Talijana, da se odriču svoje narodnosti, niti ne želimo uskratiti talijanskoj djeci talijansku školu. Baš protivno. Ali istom odlučnošću i istom bezobzirnošću ćemo zahtijevati, da se i našoj djeci osigura naobrazba u našem jeziku. Ali narodna je ravnopravnost tom „patrijotičnom“ listu odvratna. Ali tješimo se; radničkom narodu talijanske narodnosti, koji tvori u Puli većinu talijanskog žiteljstva, dozlogrdit će — nadajmo se — ova vječita šovenska gonja proti jednom narodu, o kojem ne mogu tvrditi, da ne živi u tim zemljama i kojemu ne mogu odreći prava do naobrazbe u materinskom jeziku. Članak „Gazzette di Trieste“ pokazuje, od kuda potiče vječito huckanje jednog naroda proti drugomu po prastarom pravilu „divide et impera“, a samo radi toga smo se osvrnuli na nj, i ne možda, što bi mu pripisali osobitu važnost za naš narod...

Domaće vijesti.

Ponovna pregledba godišta 1894. do 1899. Jučer priopćenim se proglasom pozivaju pučko-ustaška-obvezatna godišta 1894. do uključivo 1899. u svrhu ustanovljenja njihove sposobnosti za pučko-ustašu službu s oružjem na novu pregledbu. Prijaviti se moraju izmedju 18. i 23. ožujka u općinskom uredu svog boravišta. Pregledba će se obaviti izmedju 11. i 30. travnja o. g.

Istra Petru Preradoviću. Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru pozvalo je sva upraviteljstva družbinih škola, da u utorak, dne 19. o. mj., na stogodišnjicu najvećeg hrvatskog pjesnika Petra Preradovića, sakupe djecu u školskoj dvorani i da joj na najpodesniji način prikažu njegov život i njegovo veliko značenje u našem narodnom preporodu.

Od istarskih željezničara primamo: Dne 11. o. mj. bio je pogreb našeg druga postajemajstora Arčona, kojega nam iz naše sredine otela neumoljiva sudbina. Naša nas savjest ponukuje, da tom prilikom izrazimo duboku zahvalnost veleč. gosp. Ant. Ellneru, župniku u Lupoglavi, koji je pokojnika za vrijeme njegove bolesti brižno njegovao, noseći mu potrebnu okrijepu, mlijeko i jaja, a tješio njegovu ženu i djecu. Mi se svi osjećamo njegovim dužnicima, najsrdačnije mu kličemo hvala, a Bog mu za njegovo plemenito nastojanje obilno naplatio. Istarski postajemajstori.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Sakupljeno po našim rodoljupkinjam gg. Viktoriji Grahalić i Mariji Cukon od Luke, medju evakuircima iz Medulina u Brezovi-Moravskoj K 102.57; k tome darovao je gosp. Pavao Ćurković K 10.—. Gosp. Franjo Novljan, kapetan sa bojne pošte 221 K 50.—. Gosp. dr. Josip Wilfan, odvjetnik iz Trsta K 20.—. Gospodjica P. Trampuž, učiteljica iz Schärdinga (D. Aust.) odazivajuć se rado narodnoj stvari u društvu dviju svojih kolegica K 15.—. Gospodjica Olga Turak iz Drešinjevasi kod Celja K 10.—. Gosp. Josip Medić šalje sa bojnog polja K 10.—. Gg. Hermina i Marij Maričić iz Malog Lošinja K 10.—. Gospodjice Pravdoslava Iveša i Ljubica Šemelić iz Premanture, svaka po K 6.—. Gosp. Antun Rajčić iz Breitenweida K 5.—. Gosp. Andrija Radošević, c. kr. financ. nadstražar sa bojne pošte 549 K 5.—. Gosp. Antun Daus iz Cerovlja K 3.—. Gg. Satolić, Maričević, Vezić, Vukšić, Božić i Dobrić, svaki po K 2.—. Gg. Jelavić, Bukvić i Festini, svaki po K 1.—. Ukupno K 267.—; zadnji iskaz K 52.631.43; sveukupno K 52.898.43. Živjeli požrtvovni darovatelji! Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata, počevši od broja 2551.

Dnevne vijesti.

Veselu zabavu pruža svakomu uredjivanje lista, osobito dnevnika. Doznaje stvari na koje inače ne bi ni pomislio, samo mora da bude veoma ustrpljiv, jer se inače sva njegova zabava promijeni u ogorčenost. Danas u vrijeme rata, pa makar u parlamentarno doba ima najviše okapanja s cenzurom. Cenzura je danas veća, viša i jača od parlamenta, ona je za novinara najviša inštancija. Mi naravno, rekao bi čovjek, koji čita naš list, nemamo s cenzurom mnogo posla. Ta list je veoma malo pobijeljen, izlazi obično pun puncat, pa čemu se onda ljutiti na cenzuru. Listovi u drugim mjestima, kao u Ljubljani ili Zagrebu, pobijeljeni su danomice. Pa onda čemu da se jadamo, ta u ratnoj smo luci itd. itd. No ipak ni kod nas nije sve glatko. Ima oštrih grebena, koje nije moguće izgladiti. Primismo onomadne govor zastupnika Spinčića, koji je bio u cijelini priopćen u „Edinosti“ i „Primorskim Novinama“, a u odlomcima u gotovo svim hrvatskim novinama. Mi smo taj govor bili izručili cenzuri, koja nam nije dozvolila, da ga priopćimo, a uzroke da će navesti narednog dana. Na te uzroke i na govor, koji je naše vlastništvo i za koji smo mi odgovorni, čekamo jošte, a gosp. zastupnik Spinčić može nam s potpunim pravom spočitnuti, da nijesmo njegova govora priopćili. — Jugoslavenski klub poslao nam je interpelaciju zast. Laginje i Spinčića o gladu u Istri. Govora je u njoj o umiranju od gladi po cijeloj Istri, osobito u porečkom kotaru, u Baderni itd. Ta mi i sami znamo sve to. Ljudi umiru, onaj koji umre, steče toli željeni mir i počinak, ali mjesto, da umiru od glada treba reći: umreše od starosti, nestašice, siromaštva, bijede, sve, samo ne od glada. Tu nam je interpelaciju zaplijenila cenzura. Ali ista interpelacija istog sadržaja od riječi do riječi ugledala je svijetlo u „Slovenskom Narodu“, koji se prodaje u Puli kod Fajta i Krmpotića. — Ugodna zabava uz rezervu ustrpljivosti, jeste i čitanje praških listova. Tamo na pr. plijeni cenzura navodne znakove. „Narodni Listy“ donesoše uspjeh glasovanja o proračunu pod naslovom: „Vladina pobjeda“, navodne znakove zaplijeniše i osta: Vladina pobjeda. Nama pak se može dogoditi, da nam zaplijene u rečenici: Beč je neprijatelj Jugoslavije ili Madžari ne vole Jugoslavene, ono ne, i mi čitamo da je Beč prijatelj Jugoslavije a Madžari vole Jugoslavene. Hoće li čovjek, da si zabavu ničim ne pokvari, neka pročita u listu one sorte, koja je cenzuri mnogo milija, recimo u frankovačkom zagrebačkom organu nekoliko poduka i savjeta zastupniku dr. Laginji, zato, što je on u parlamentu uzeo u obranu Slavene, i rekao da je ovaj rat bio rat Germana proti slavenstvu i visokoj kulturi francuskog naroda, dok frankovci naprotiv uzimlju u obranu Germane i madžarsku braću — i njegova je zabava upotpunjena. Sve to nek zasladi nekojim prepirkama naših jugoslavenskih listova da li je 2 i 3 su 5 ili 3 i 2 su 5, i eto ti savršenstva!

M.

Madžarsko-bugarsko bratimljenje. Madžari se bratimiše s Nijemcima, makar bili njihovi neprijatelji, poslaše čestitke bratskom poljskom narodu, a sad dolazi red na braću Bugare, a osobito na današnje Bugare, koji su baš „feš ečki“. Ta svrha tog bratimljenja je jasna, Madžari se hoće da okoriste mirom s Rumunjskom, hoće „grencregulirunge“, Bugari zahtijevaju i dobivaju Dobrudžu. Madžari koloniziraju osvojenu Srbiju, na srpskim je školama uveden madžarski jezik kao obligatni, a Madžari marljivo truju srpski živalj. Apetit raste, i dodje li do mirovnih pregovaranja sa Srbijom, Madžari ne će zaboraviti, da trebaju „grencregulirunge“ prema Srbiji, ta Beograd je madžarski čistokrvni grad, a na srpskim se školama uči madžarski jezik — ergo taj je jezik tamo potreban i „regulirunge“ su neophodne. Bugarima je takodjer znatno narasao apetit, treba oteti Srbiji dobar komad zemlje, da se opameti, a tu eto bratskog madžarskog naroda, koji će biti u nevolji na pomoći. Da se to bratstvo utvrdi, javljaju madžarski listovi s velikom radošću, da je bugarska akademija znanosti pozvala madžarske profesore, da poduče Bugare o madžarskoj kulturi, politici, gospodarstvu itd. Nekoliko je učenih Madžara već predavalo o tome u Sofiji. Na prvom svečanom predavanju, vele da je prisustvovao i kralj Ferdinand i nasljednik prijestolja.

Boljševištvo u Gracu. „Tagespost“ saznaje, da se šteta, prouzročena prigodom izgreda prošle sedmice u Gracu, po raznim trgovcima računa na najmanje 200.000 kruna. Stakla su i izlozi trgovinama u glavnoj ulici posvema porazbijani.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopródaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 16. ožujka 1918. Broj 967.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 15. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Kroz dan slaba topnička djelatnost ojačala je prije nastupa mraka u nekoliko malo odsječaka. Tečajem noći je prelazno oživjela u savezu s vlastitim i neprijateljskim izvidničkim suncima. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Reflektorska je postaja Francuza na stolnoj crkvi u Reimsu bila ponovno vidjena u djelatnosti. Žestoka je razorna vatra ležala počevši od podneva dalje na našim položajima sjeveroistočno i sjeverno od Prosnesa. Jaki su francuski odjeli, koji su na večer prodirali u širokoj fronti, mogli samo zapadno od ceste Thuicy-Nancy doprijeti u naše prve jarke. Uostalom su bili u boju izbliza bačeni natrag. Na istočnoj je obali Moze potrajala kroz dan pojačana topovska djelatnost. — Istok: Neprijateljske su bande, koje su u Ukrajini ugrožavale željeznice, štono vode od Gomela i Kijeva u Balmač, bile u više kreševa raspršene. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 15. (D. u.) Kuća rješava u drugom i trećem čitanju zakonsku osnovu glede zemaljskog zlatnog i srebrnog novca u krunskoj vrijednosti. Daljnju točku dnevnog reda sačinjava izvješće proračunskog odbora o doznaci skuparinskog doplatka učiteljskim osobama za godinu 1918. — Predsjednik prekida sjednicu obzirom na rasprave izmedju vlade i stranaka na jedan sat.

Beč, 15. (D. u.) U nastavljenoj sjednici predlaže predsjednik dr. Gross obzirom na to, što rasprave izmedju vlade i stranaka glede skuparinskog doplatka učiteljima još nijesu dovršene, da se promijeni dnevni red, i to tako, da se izvješće proračunskog odbora glede doznake skuparinskog doplatka učiteljima stavi na dnevni red kao slijedeća točka, ali da se svakako imade još danas riješiti. Kuća prihvaća taj predlog. — Izvjestitelj dr. Schacherl izvješćuje o vladinoj osnovi glede osnutka ministarstva za narodno zdravlje.

Beč, 15. (D. u.) Uspostavni je odbor zastupničke kuće nastavio danas raspravu o predlozima zastupnika Schraffla glede uspostave općina u južnom Tirolu, u kojima se opet može stanovati uslijed naše ofenzive, koja u južnom Tirolu sve više napreduje. Nakon izvješća zastupnika dra. Schöpfera priopćuje ministar za izvanjske poslove, vitez pl. Homan, da je organizacija za uspostavu dovršena. Ministar ponovno naglašuje, da ne samo on, nego svi činovnici njegovog odsjeka smatraju svojom dužnošću, da što brže i temeljitije pruže pripomoć. Ministarstvo za javne radnje čini sve, da se radnje oko uspostave što više pospješe, te imade zaista već povoljnih uspjeha. No uza sve se to ne treba podavati obmami, pošto će čitava uspostava biti moguća tek u mirnije doba. Razumijeva se samo o sebi, da će se pučanstvu materijal, nuždan za obnovu i uspostavu, staviti na raspolaganje ne samo u Tirolu nego i u drugim područjima. Državno će namjestništvo biti u stanju, da pruža materijalne potpore. Kredit od jednog je milijuna kruna za prvu potrebu već stavljen na raspolaganje. Glede uredjenja ratnih šteta predložit će vlada za kratko vrijeme kući odnosnu zakonsku osnovu.

Beč, 15. (D. u.) Obrambeni odbor. Kod rasprave je o carskoj naredbi glede proširenja pučko-ustaške dužnosti odbio ministar za zemaljsku obranu kritiku socijalnog demokrate Leuthnera, kojom je kritizovao više vodstvo armade u ratu i ustanovio, da je pouzdanje pučanstva neophodno potrebita pretpostavka daljnjih vojničkih uspjeha, kojih uza sve kritike u ovom slavodobitnom ratu ne manjka. Ministar je odbio tvrdnju poljačkog zast. Hellera, kao da se je na vojničke asistencijalne čete djelovalo, neka osobito oštro postupaju proti poljačkom narodu. Posvjeduje proti tomu, da se vojnoj upravi ovakova što uopće podmiće. Prelazeći na predmet rasprave priopćuje ministar današnju vojnu zapovjed glede otpusta najstarijih pučko-ustaških godišta i navijesta ove daljnje mjere: Prema opsegu povraćanja ratnih zarobljenika postepeno otpuštanje daljnjih godišta i priključivanje na otpust godišta 1869. Postepeno će otpuštanje biti s izmjenika zarobljenika u takovom savezu, da će pojedina godišta već prema napredovanju izmjene zarobljenika biti gospodarstvu pravodobno stavljeno na raspolaganje. Vojna će uprava nastojati, da svaki put ona godišta, koja slijede iza godišta otpuštenih, biti povučena sa fronte i uporabljena u etapnoj službi ili u zaledju. Nadalje su poduzete mjere, da se svi oni, koji su nesposobni za službu na fronti i koji su upotrebljeni u zaledju, ili koji uslijed umanjene radne sposobnosti nijesu neophodno nužni, stave u civilni odnošaj. Isto bje tako naredjeno, da se što brže obave sve nadpregledbe (superarbitracije). Ministar poziva odbor, neka ne smetne s uma, da se još uvijek nalazimo u borbi za svoj opstanak sa protivnicima, premda jedna od naših fronta, hvala velikim uspjesima naših i savezničkih armada, manje više otpada. Ti nas protivnici svojim brojem natkriljuju i nijesu pokazali dosad još ni najmanje sklonosti, da pristanu na mir sporazumka. Gospodarski rat ne traži doduše manje naprezanja negoli vojnički, ali i vojnički rat bijesni dalje neumanjenom žestinom na svim frontama. I u ovomu moramo pošto poto suzdržati, manje negoli ikad smije biti vojska u ratu pokvarena. Vojna se uprava ne oglušuje željama pučanstva, ali mora gledati na to, da se vojni interesi ne stavljaju u pozadinu. Ona mora ovo tražiti to više, što se radi o pučkoj vojsci. Ministar se konačno izjavlja proti svim predlozima, koji idu za kakovom promjenom ovih odredaba.

Beč, 15. (D. u.) Ministar Horbačevski govori o osnovama organizacije ministarstva za zdravstvo i veli: Prva će zadaća novog ministarstva biti preuredjenje zdravstvene službe na modernom temelju. Ministar moli kuću za prihvat osnove. — Nakon zaključne riječi izvjestitelja dra. Schacherla prihvaća se zakonska osnova u drugom i trećem čitanju. Kuća raspravlja zatim o predlozima glede obustave rekvizicije i spriječenja nedozvoljenog izvoza konzumnih članaka iz Galicije.

Iz Rusije.

Petrograd, 14. (D. u.) P. b. a. Prva je godišnjica revolucije, za koju su se snovale velike svečanosti, protekla uslijed ozbiljnosti trenutka bez osobitog gibanja, te se je opažala samo u nizu skupština.

Petrograd, 14. (D. u.) P. b. a. Odstup se Trockoga kao pučkog povjerenika za izvanjske poslove službeno potvrdjuje. Bit će mu povjerena uprava vijeća pučkih povjerenika općine Petrograd, gdje je već pučki povjerenik za rat.

Lugano, 14. Petrogradske vijesti vele, e su Leninovi pristaše izjavili, da će se Rusija opet upustiti u rat s Njemačkom, čim bude moguća reorganizacija. Rusija će uprijeti sve sile, da sakupi opet vojsku.

IZ UGARSKE.

Budimpešta, 15. (D. u.) U jednom su dijelu novinstva bile glede jučerašnjih audijencija kod Njeg. Veličanstva proširene neistinite i proti vladi uperene vijesti. Vlada, premda dakako ne kani, da priopćuje o predmetu audijencija, ovlastila nas je na ovu izjavu: Ne stoji, da je vlada primila ma bilo kakove upute glede sporazumka u izbornoj reformi. Nasuprot mogli su se državnici, koji su bili primljeni u audijenciju, uvjeriti o tom, da u koliko prihvat izbornog prava u sadašnjoj zastupničkoj kući ne bi bio osiguran, posjeduje vlada ovlast, da provedenje izborne reforme zasigura raspustom zastupničke kuće i novim izborima.

Japan i Rusija.

Bern, 14. Sa švicarske se granice javlja, da kane japanske čete doprijeti iznajprije do Bajkalskog jezera. U tom bi slučaju one postigle strategijski ključ, koji trebaju, da potpuno zagospoduju Mandžurijom i istočnom Sibirijom.

Lugano, 14. „Corriere della Sera" javlja iz Londona: Udružene su države sad pristale, da Japan nastupi u Sibiriji.

Berlin, 14. „Telegraphen-Union" javlja, da su zastupnici svih vlasti četvornog saveza potpisali u Port Arthuru ugovor, koji se uredjuje opseg japanskog pothvata u Sibiriji. Amerika traži kod toga izričitu izjavu, da Japan ne će ništa anektirati i postupati samo proti Njemačkoj, ne pako proti Rusiji.

London, 14. Reuter. Ministar je izvanjskih poslova Balfour jučer tečajem rasprave o japanskoj intervenciji u Sibiriji podao izjavu glede položaja u Rusiji, nastalog uslijed intervencije, i mogućnosti japanske intervencije.

* **Amerikanci na talijanskoj fronti.** List „Baseler Nachrichten" priopćuje vijesti ratnog ministarstva, iz kojih proizlazi, da se na talijanskoj fronti zaista nalaze i amerikanske čete.

* **Pregovori s Rumunjskom.** Wolffov ured javlja s danom 15. o. mj. službeno iz Berlina: Povjerenstvene su rasprave s Rumunjskom, kako se glasa, pošle dobrim tokom. Glavne će rasprave opet započeti, čim dodju rumunjski izaslanici u Bukarešt.

* **Antanta i neutralci.** Haag, 14. Četvorni je savez predao Nizozemskoj ultimatum prošle subote. U ponedjeljak je bila ta nota u toliko promijenjena, da će antanta tražiti brodove, koji su usidreni u nizozemskim lukama, samo u tolikoj mjeri, da se uzmogne brodovni prostor antante popuniti na 500.000 tona. Sve ostale odredbe ostaju na snazi.

Rotterdam, 15. „Masbode" saznaje, da će ovih dana petnaest nizozemskih parobroda, koji su usidreni u sjeveroamerikanskim lukama, otploviti u južnu Ameriku i natrag.

* **Wilsonova poruka ruskom narodu** tumači se, kako javlja londonski list „Morningpost" iz Washingtona, tako, da Wilson nije spreman, da sklopi s Njemačkom kompromis na račun Rusije. Predsjednik bi to smatrao napuštenjem svojih načela, te je odlučio, da ne će pristati na uvjete, koji se ne slažu s onim nakanama, s kojima su Udružene države ustupile bile u rat.

* **Poslanstvo republike Finske u Berlinu.** Wolffov ured javlja iz Berlina: Pošto se predmnijeva, da će sklopljeni mirovni ugovor biti potvrdjen, uspostavljeni su diplomatski odnošaji izmedju Njemačke i republike Finske, te je u Berlinu utemeljeno finsko poslanstvo, koje je započelo svoju djelatnost.

* **Talijanski izvještaj.** Sjeveroistočno od Berecca bio je neprijateljski odio, koji je silazio niz dolinu Concei, da navali na jednu od naših patrulja, natjeran u neredu u bijeg. Kod Posine nije snažna mina, koju je neprijatelj upalio, našim postojankam ništa naudila. Kod Laghi (Posina) izazvala je jedna od naših patrulja živahan alarm u neprijateljskim crtama i povratila se čitava u svoje crte. U gornjem je toku potoka Ornio uhvatila naša jedna patrulja dvije neprijateljske patrulje u zasjedi. Naše su baterije raspršile vojnike i radničku momčad u kotlu Asiaga te kolone na maršu u dolini Brente i Serene. Neprijateljsko je topništvo od vremena do vremena djelovalo u gornjoj Veltini i na srednjoj Piavi. Pogodilo je na daleko vidljivu bolnicu, na kojoj se je vijao znak crvenog križa.

* **Novi pokolj u Armeniji?** Reuter javlja iz Londona: Armenski informacijoni ured saznaje, da će odstup Transkaukazije Turcima dovesti do novih armenskih krvoprolića, a možda i do potpunog iskorjenjenja Armenaca. Turske čete, koje zaposjedaju opet Armeniju, koju ostatak pučanstva. Predsjednik narodnog armenskog poslanstva u Parizu, Boghos-paša, izjavlja, da iskorjenjenju armenskog pučanstva nije još nikad prijetila takova pogibao, kao eto sad. On misli, e je nevjerojatno, da će se Turci zaustaviti na granicama, koje su im doznačene, nego će nasuprot pokušati, da si utru put kroz Kaukaz do Turkestana sve do granica Perzije i Afganistana.

* **Nova zračna navala na englesku obalu.** Berlin, 15. (D. u.) U savezu sa patruljskom vožnjom u Sjevernom moru bacao je jedan od naših zrakoplova u noći na 14. o. mj. na luku i industrijske naredjaje u Hirtlepoolu s uspjehom bombe. — London, 14. (D. u.) Službeno. Samo jedan je zrakoplov preletio obalu i izbacio četiri bombe na Hirtlepool. Zrakoplov je letio u velikoj visini i ostao samo nekoliko minuta nad kopnom. Ostale bombe bit će da su pale u more. Razoreno bje šest kuća, a oko trideset njih oštećeno. Prema posljednjim su vijestima ranjena dva muškarca, i jedna žena i petero djece.

* **Pitanje o Alandskom otočju.** Službeno se javlja sa danom 15. o. mj. iz Stockholma: Prema stigilm su vijestima ostali na Alandskom otočju samo još osamljeni nenaoružani Rusi. Uz švedsko je posredovanje prema dogovoru Alandsko otočje dakle izpražnjeno, te se je radi toga započelo sa otpremanjem švedskih vojnih odjela, što ali nikako još nije znak, da se Švedska ne kani više zanimati za Alandsko otočje.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U „Edinosti" poručuje Tolstovska jugoslavenskoj ženi, a napose slovenskoj ženi: Ti si jugoslavenska žena. Zaista možeš da budeš ponosna, da si Jugoslavenka! Jer velik je i silan Tvoj jugoslavenski narod, kojemu pripadaš. Milijuni ljudi govore tvojim jezikom, kojega će naći po vascijelome svijetu. Budi ponosna, da pripadaš tom ljubljenom jugoslavenskom narodu, kome se divi cio svijet. Prava je plemenitost i ljepota, ostati vjeran svojem slovenskom narodu. Brini se, da tvoja djeca

ostanu vjerna svome slavenskom narodu, i tvojem slovenskom jeziku! Uči svoju djecu, da mole slovenski, da svagdje govore i pozdravljaju slovenski. Naruči sebi i svojoj djeci slovenske časopise i neka stupe u slovenska društva. Odgoji svoju djecu u poštene, neustrašive, plemenite i odlučne Slavene, koji će biti ponosni na Tebe i na Tvoj slovenski jezik. Šalji ih samo u slovenske škole! — Istarska hrvatska majko i ženo! Sjeti se i ne zaboravi, što ti poručuje sestra!

*

Iz Hrvatske. Mjesto da se stupa, pada se, licitira na niže, mjesto da se pokaže, da ni hrvatski narod nije narod robova, bezglavih čopora, vuče se dalje mirno i pokorno madžarski voz, ljubi se skute madžarskom kočijašu, koji udara bičem. U Zagrebu odustadoše od Preradovićeve proslave! Lijepa slika za hrvatsku prijestolnicu pred narodima, pred Europom i pred poviješću! „Hrvatska Riječ“ donosi: Odbor za proslavu stote obljetnice rodjenja Petra Preradovića nam javlja: Budući, da je veći dio programa svečanosti stogodišnjice Petra Preradovića u Zagrebu zabranjen, odbor izjavljuje, da odustaje od svake proslave u Zagrebu. Inače stoji odbor na uslugu vanjskim odborima, jer proslave u pokrajini ostaju u cijelosti. Odbor će posebice zahvaliti odličnoj slavenskoj braći, koji su se bili spremno odazvali uveličati proslavu našega velikana. A isto tako bez imalo stida i ponosa donosi „Hrvatska Riječ“ i ovo: Svečanosni odbor u Zagrebu javlja, da su Česi bili najavili veliku deputaciju, koja je imala da zastupa češki narod kod proslave Preradovićeve stogodišnjice rodjenja. Izmedju ostalih imali su da stignu u Zagreb kao delegati parlamentarnog „Češkog svaza“ gg. zastupnici Stanjek, Klofač i Haberman. Od čeških književnika najavili su svoj dolazak izmedju ostalih prvaci češke književnosti: Machar i Kvapil. Češka akademija i češko sveučilište imali su biti takodjer zastupani kod proslave. Odbor je posebnim srdačnim pismom zahvalio braći Česima na njihovom naumljenom sudjelovanju, javivši im zabranu svečane proslave. Komentar k tomu može si svaki sam već zamisliti.

*

Jedna smrt. U bojevima petrogradskim ulicama zaglavio je poznati hrvatski političar dr. Franjo Potočnjak. „Hrvatska Država“ donosi o njemu uvodni članak, koji dobrahno pobijeljen, veli: — Dr. Franko Potočnjak pao je pri uličnim borbama u Petrogradu, prigodom jedne uzbune socijalnih revolucijonaraca, ratne stranke, protiv Trocki-Leninovih „boljševika“. Dr. Franko Potočnjak je jedan od stare pravaške garde. U stranci je, uz pok. Barčića i pok. Davida Starčevića, sačinjavao lijevo krilo. Pri raskolu stranke god. 1895. bio je uz „domovinaše“, od kojih se kasnije otcijepio, nezadovoljan njihovom preveć oportunističkom taktikom. Približio se je nakon toga socijal-demokratima, te je radikalno zastupao ideju demokratizacije našeg javnog života. Najaktivniji je bio g. 1903., pri velikim nemirima protiv Khuenova režima, kojega je osvijetlio svojom interesantnom brošurom „Iz zemlje bespravlja i demoralizacije“ Kasnije se je, razočaran općim neradom i uskim shvaćanjem vodećih naših političara, posvema povukao u zatišje privatnog života. Kad je buknuo veliki svjetski rat, uspjelo mu je pobjeći u inozemstvo. Tu se je našao sa dr. Trumbićem, pok. Supilom, dr. Hinkovićem, dr. Trinajstićem te je s njima skupa stupio na čelo „Jugoslavenskog odbora“. Bio je jedan od najaktivnijih njegovih članova. On, nacijonalni i socijalni revolucijonarac, bacio se je aktivno u vrtlog velike revolucije. Sve nade i sve sanje omeše mu „boljševiki“. Stao je na to sa ostalim nezadovoljnim ruskim elementima, da ih potkopa. Pri jednom oružanom pokušaju, da se „boljševike“ zbaci, bili su urotnici potučeni i — Franko Potočnjak našao je pred vratima ke nog zavoda Smolne sv.. smrt. Njegov nemirni duh upokojio se na hladnom pločniku velikog Petrograda u krilu široke Rusije.

*

Rasprava sa Poljacima. Iz Berlina brzojavljaju sa danom 13. ožujka: Rezultat dogovaranja izmedju zastupnika stranaka većine u rajhstagu i poljačkih stranaka bit će, kako javlja „Tageblatt“, po svoj prilici taj, da će poljačka država izričito priznati zapadne granice, kakove su postojale bile prije rata. Nadalje bi se imala izraziti načelna spremnost za raspravljanje o pitanju glede pristupa Poljske u srednjeeuropski savez. Nasuprot se stranke većine rajhstaga bez privole vlade ne će zauzimati za to, da se nasuprot svenjemačkim zahtjevima odustane od svakog utjelovljenja poljačkog područja, i da se osobito uzme obzir na prosvjed Poljaka u holmskom pitanju. Poljačkoj neka se državi pruži mogućnost, da se proširi na istok u smjeru prema Bijeloj Rusiji. Konačno neka se poljačkoj državi omogući što prije početak sveukupne državne uprave. Svakako se valja radi toga dogovoriti izmedju Berlina i Beča.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Iz naše povijesti.

Umorstvo u Bosnoj.

Interpelacija dra. Laginje i drugova na ratnog minListra u sjednici zastupničke kuće od 22. siječnja: Paroka je Timotiju Popovića iz Drnjače u Bosnoj, oca šestero nedorasle djece, odmah početkom rata napsila vojnička eskorta, te je bio bez ikakovog preslušavanja i suda po nekom kapetanu osudjen na smrt. Smrtna bje kazna izvršena na osobito užasan način. Uslijed nemarnosti, a bez sumnje i uslijed toga, da se igra s ljudskim životom, dogodilo se je, da je parok bio obješen i opet pao na zemlju. Teda negda, izakako se je ovo po nekoliko puta bilo zbilo, bio je Popović kod Sulinhana kod Drnjače definitivno obješen. Čitavo selo može sve to dokazati i pružiti eventualno upute, kako bi se ti bezbožni zločinci, a u prvom redu kapetan, mogli još pronaći. Pitamo g. ministra: „Je li je pripravan priznati, da kod umorstva nije sudjelovala samo momčad, nego i časnički zbor? Je li pripravan, da glede ove stvari povede istragu bez šikanacija i represalija pučanstva u Drnjači?“

Domaće vijesti.

Služba božja za pravoslavne. U nedjelju dne 17. o. mj. prijepodne u 9 sati biće sv. Liturgija u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Javna dražba. Danas, dne 16. ožujka 1918. u 3 sata popodne, u sudbenoj dražbenoj dvorani Via Arena br. 2, obdržavat će se dražba više vrsti kućnih predmeta, kreveta, ormara, ormarića, stolova, umivaonika sa ogledalom, stolica i ostalih predmeta, — te dne 18. ožujka 1918. u 3 sata po podne na licu mjesta Piazza Comizzio — Hotel-a due mori — takodjer kućnih predmeta, kreveta, stolova, ormara stolica i drugih stvari.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Dnevne vijesti.

Iz zapisaka. Kako li je čovjek ipak nedosljedan i vrtkav! Nemože-li, da negdje aktivno sudjeluje, da radi, da nešto pošteno stvara, zadovoljava se time, da pecka druge, da uznemiruje, ujeda. Pa kad se jednom nadje u ne baš ugodnom položaju, da recimo mora za svoje peckanje stradati, onda prenese i stradanje, ali kad osjeti pod svojim nogama nešto čvršće tlo, kad osjeti zadah slobodnijeg uzduha, udari on opet svojim starim putem. Kad se pred neko petnajst dana sa ponešto čudnim riječima dašoh „opet“ na nekakav „novi put“, kome nadjenuh k tome krilaticu „križni put“, mišljah, eto me opet ondje, na sigurnom zaštićenom i zastraženom mjestu, kojemu Machar veli „kriminal“. Ta, bože moj, uzduh miriši po novim armaturama, stari okorjeli zločinac, nečiste savjesti, svake se sjene plaši, fantazija u časovitoj uzbudjenosti silno djeluje, u mislima se već stvara slika kriminala, ćelije, brave, ključevi, novi drugovi, post, sa svim ostalim udobnostima, koje danas pruža svaki kriminal. Rekoh fantazija. No čovjek nikad ne zna, kako li je daleko ta fantazija od prave zbilje, osobito u ovo doba nepogoda i oluja. Pa ipak makar visio nad čovjekom uvijek Damaklov mač, a njegova ledja pritiskala k zemlji neuprosna šaka, tvrda i bezobzirna, okovanih ruku, stvaraju se u njegovoj glavi nacrti za nacrtima, i sve što je pritisak jači, to bivaju njegovi nacrti jači i radikalniji, postaju odvažniji i odrešitiji, pa ako okovi čovjeka ne ubiju, ne uguše posvema, to ga u neku ruku ozdrave, i blagotvorno djeluju na njega. No ipak zlo je to, zlo, a ni malo nije za državu pohvalno, da čovjeka, državljana, ne štiti nikakav zakon, i da se s čovjekom može postupati kao sa medvjedom na uzici, voditi ga, tjerati po miloj volji svojoj. A čovjeku ne ostaje nego da se pošteno naljuti na sve, ali sebi ipak ne pomogne. Pa čemu se i ljutiti. Ta oni sami priznaju, da njihov najviši bog, na koga se pozivaju, jeste sila. Sami pokazuju i dokazuju jasno, da za njih ne postoji nikakvog prava, nikakvog zakona, da pred njihovom silom nema priziva, nego jedino pokoriti se toj sili, bezuvjetno predati se na milost i nemilost tom pašovanju, i čekati ustrpljivo na konac dvoboja, koji mora donijeti pobjedu ili prava ili sile. Morsky.

Potpisi za jugoslavensku deklaraciju djeluju. Osjeća se to u njemačkoj štampi, a i u frankovačkoj, koja piše istim tonom kao i njemačka. Pred malo vremena objelodaniše gradački listovi očajan poziv pod naslovom „Jugoslavenska država na putu“; a sad opet donosi gradačka „Tagespost“ interpelaciju alpinskih Nijemaca proti sakupljanju potpisa za jugoslavensku državu. Zastupnici Marckhl, Dobernig, Waldner, Barbo, Hofmann, Einspinner i drugovi vele u svom upitu, da jugoslavenski agitatori, osobito slovensko svećenstvo i učiteljstvo, laćaju se svih sredstava da čim veći broj potpisa sakupe. Tako da se veli pučanstvu, da njihovo žito odlazi u Njemačku, te da oni, hoće li da budu očuvani od daljnje rekvizicije žita, moraju da potpišu arak, koji faktično sadržaje pristajanje uz jugoslavensku deklaraciju. U Štajerskoj da zavadjaju stanovništvo time, da obećavaju, da će se vrijednost novca povisiti, a cijene da će pasnuti, ako se ustanovi jugoslavenska država. Upit veli dalje, da se odvažuju tvrditi, da je car pristao na uredjenje jugoslavenske države Za sakupljanje potpisa da se upotrebljavaju većinoma žene i školska djeca. Interpelanti pitaju ministra, da li on to znade, i da li je pripravan da u toj stvari podade razjašnjenja u zastupničkoj kući, te da stane na put pogibelji, koja prijeti takvom nedozvoljivom agitacijom za unutarnji mir i red i za opstanak monarkije. — Najprije dakle priznao, udostojao se priznati važnost jugoslavenskog pitanja dr. Seidler, austrijski ministar-predsjednik, a sad njemački zastupnici dižu kuku i motiku proti jugoslavenskoj deklaraciji. To svakako može za nas da bude samo povoljan znak.

Naš mili car Vilim... Pod naslovom „Najbolji put do mira“ pišu „Narodni Listy“: Caru Vilimu II. i njegovoj politici posvećuje „Pr. l.“ uvodno djelo. Hvali uzneseni karakter njemačkog cara i objelodanjuje takodjer recept za brzi općeniti mir... Sporazum s Wilsonom na čelu — veli — bori se proti caru. „Kad bi pak preko oceana našli pravu riječ, i pozivali se na dubokoumnu stranu u srcu cara Vilima, dan mira ne bi bio daleko.“

Prosvjeta.

Ženski Svijet. Primili smo 3. broj „Ženskog Svijeta“, mjesečnika za kulturne, socijalne i političke interese jugoslavenskih žena, što ga izdaje Zofka Kveder-Demetrović, s ovim sadržajem: Zofka-Kveder: Stogodišnjica Petra Preradovića. — Ksaver Meško: Čas, — J. R.: Iz dnevnika jedne učiteljice. — Olga Kernic-Peleš: O. Zoro, sini! — Zovka Kveder: Dr. Janez Krek kao čovjek. — Božo Lovrić: Slijepci; Srca. — Dr. M. Stojković: Politička predavanja u Zadru za žene. — Fran Govekar: Naše ženstvo. — Antun Puc: Slovo. — Zovka Kveder: Pedesetgodišnjica Slovenke Franje Tavčarjeve. — Mihovil T. Tomanić: Vojnik i žena. — J. R. Gazvoda: Pjesme jedne dadilje. — Dobrila Spasojević: Srpkinje.— Sestra: Slovačka žena: — Marin Bego: Narodna naricalica. — Zorka Guinio-Carić: Na žalu. — Ida Runjanin: O Srijemici. — J. R. Gazvoda: Tri jabuke. — Ksaver Meško: Iz „zapiskov“. — Socijalna pitanja: Moralna skrb za žene i djevojke; Zaposlivanje žena kod vojske. — Prosvjeta: Ženski tečaj u Splitu; Viši ženski kursevi u Pragu; Jedan praktični uspjeh „Ženjskog Svijeta“. — Razne vijesti: Naša pisma; Novinska priznanja „Zenskom Svijetu“. — Lisnica uredništva i poslovna korespondencija. — Godišnja pretplata „Ženskog Svijeta“ stoji K 20, pojedini broj K 2. Narudžbe šalju se na urednicu u Zagrebu, Pantovčak 1-b.

Izabrane pjesme Petra Preradovića. O stogodišnjici rodjenja velikoga pjesnika izdala je „Matica Hrvatska“ njegove izabrane pjesme s uvodom dra. Branka Vodnika, a umjetnički je knjigu opremio hrvatski slikar Ljubo Babić. Cijena je knjigi za članove „Matice Hrvatske“ K 5·—, uvez 3·—, a za otpremu i poštarinu K 1·.—. Knjižarska je cijena K 6·50 (broširano). Naručiti se i dobiti može knjiga izravno kod „Matice Hrvatske“ (Zagreb, Matičina ulica 2). Štampana je u 5.000 primjeraka pa se mole svi prijatelji hrvatske knjige i poklonici vile Preradovićeve da se požure s narudžbama.

Preradovićev broj „Književnoga Juga“. Šesti broj „Književnog Juga“, koji izlazi na 16. o. mj. sav je posvećen uspomeni velikog pjesnika. U tom broju pišu dr. B. Vodnik, Dr. B. Bazala, dr. F. Ilešić, dr. Vl. Ćorović, Niko Bartulović i Res o Preradoviću kao nacijonalnom pjesniku, kao misliocu, liričaru i političaru, te u njegovim odnosima spram Srba i Slovenaca, a listak je pun različitih životopisnih i književnih podataka o njemu. Aleksa Šantić, Tugomir Alaupović i Angjeo Danko posvećuju mu pjesme, a gdjica Anka Krizmanić izradila je lijepu svečanu sliku za taj broj. Uza sve to što je opseg broja povećan, cijena mu je samo 3 K.

Poruke iz uredništva.

Gosp. Rojc Ivan, Pulj. U našem uredništvu Šišanskoj ulici br. 24. leže Vaše knjige „Matice Slovenske“. Knjige su upravljene na Vaše ime, ali nije potanje odredjen Vaš naslov. Možete ih podignuti bilo koji dan od 5 sati naveče — dalje. — A. C. Hodonin. Na pismo još nema odgovora. Očekujemo!

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro- daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.pošt šted 26.795.

Godina IV. **U Puli, nedjelja 17. ožujka 1918.** Broj 968

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na večer i tečajem noći bilo je engleško topništvo izmedju Arrasa i St. Quentina veoma djelatno. Uslijed neprijateljske topničke vatre i izbačenih bomba na otražnja mjesta nastali su u Meninu i Halninu veći gubici medju pučanstvom. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika, v. Gallwitza i vojvode Albrechta: Istočno od Reimsa, s obje strane obale Moze kao i na lotaringlijskoj fronti kod Lusacha i Blamonta bila je topnička vatra preko dana pojačana. S obje strane Ornesa ostala je i preko noći živahna. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Mirovna pregovaranja sa Rumunjskom.

Bukarešt, 15. (D. u.) Izgleda, da će Marghiloman, koji se je netom vratio iz Jassya, gdje je bio dva puta primljen u audijenciju od kralja, preuzeti ministarstvo u Jassyu. Marghiloman je kazao nekom novinaru, da je uzalud dva puta upozorio ministra Bratianua, neka započne mirovna pregovaranja sa središnjim vlastima, čime bi se bio postigao časni mir, te dobilo od središnjih vlasti povoljnije uvjete. Ali Bratianu da nije htio o tome ni da čuje.

Bukarešt, 16. (D. u.) Prvi se je rumunjski izaslanik za mirovnu konferenciju, Argentnjanu, u četvrtak dne 14. o. mj. prema dogovoru povratio iz Jassya u Rumunjsku. Priopćio je izaslanicima središnjih vlasti, da je ministarstvo Avarescu iz unutrašnje-političkih razloga, koji nijesu ni u kakovoj svezi sa mirovnim pitanjem, predalo ostavku. Novo ministarstvo još nije sastavljeno. Pošto su punomoći dosadašnjih rumunjskih izaslanika uslijed ovog razvoja stvari izgubile svoju valjanost, to je u ovaj čas nastao u glavnim raspravama zastoj. Povjerenstvena će se vijećanja pojedinih pododjela mirovne konferencije nastaviti s Rumunjskom.

Iz Rusije.

Petrograd, 14. (D. u.) Zakasnjela vijest zastupnika „Agence Havas“: Kod otvorenja je velikog kongresa sovjeta bilo prisutno 1110 izaslanika, medju nima 733 maksimalista i 238 socijalnih revolucijonaraca.

Petrograd, 15. (D. u.) Reuterov ured javlja: Boljševički su zastupnici na moskovskom kongresu danas sa 433 proti 30 glasova zaključili ratifikaciju mirovnog ugovora u Brestu Litovskom.

Stockholm, 15. (D. u.) U ovdješnjim novinarskim, i to dapače i u ruskim, vlada na temelju vijesti, koje stižu iz Rusije, mnijenje, da ondje predstoji uspostava carstva i da će carević biti pozvan na prijestolje. Njegov bi skrbnik bio Mihajlo Aleksandrovič. Dio sadašnje ruske vlade da je za tu osnovu.

London, 15. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Mjesto zapovjednika istočne mornarice bilo je ponudjeno admiralu Raswovu. Prijašnji je šef generalnog stožera velikog kneza Nikolaja Nikolajevića Zilinskij bio uapšen zbog sumnje tajnog sporazuma sa Kaledinom. Šire se glasine, da je u centralnoj Aziji došlo do krvavih sukoba izmedju pučanstva i četa sovjeta. Navodno bi uništena velika količina konoplja.

Petrograd, 15. (D. u.) Ispražnjenje je Petrograda dovršeno. Od današnjeg dana unaprijed neće nijedan stanovnik grada moći da zapusti grad. Promet je sviju vlakova i onih lokalne željeznice obustavljen. Vijeće pučkih povjerenika dozvolilo je ponovno izlaženje sviju novina buržoazije, koje su bile obustavljene iza početka njemačke invazije.

*** Ministarsko vijeće u Beču.** Dne 15. o. mj. na večer obdržavalo se je, kako javljaju bečki listovi, ministarsko vijeće pod predsjedanjem ministra-predsjednika dra. viteza pl. Seidlera, kod kojega su sudjelovali svi ministri. Ministarsko je vijeće započelo u 9 sati i potrajalo do tri četvrt sata u jutro.

*** Antanta i neutralci.** Nizozemska agentura saznaje, da nizozemski brodovi ne smiju ploviti u Englesku. Kako nadalje saznaje ista agentura, dozvolile su antantine vlasti, da smije parobrod „Nieuwe Amsterdam“ s tovarom riže i kave ploviti u Nizozemsku. Ovaj tovar potječe od ukupne nizozemskoga broda, koji su ležali u amerikanskim vodama.

*** Iz Njemačke.** Berlin, 16. (D. u.) Glavni je odbor rajhstaga raspravljao danas u strogo povjerljivoj sjednici o pitanjima glede izvanjske politike. Sjednici su odbora, kojoj je osim članova prisustvovao i veliki broj članova kao slušatelja, prisustvovali sa strane vlade potkancelar v. Bayer, zamjenik državnog tajnika izvanjskih poslova v. d. Busche i predstojnik državne pisarne Radowiz. Raspravu je otvorio potkancelar daljim priopćenjem. Kako se glasa, došlo je na sjednici do govora o spomenspisu bivšeg poslanika u Londonu, kneza Lichnowskog, u kojemu se radi o vremenu neposredno prije početka rata, kao i o odnošaju Njemačke prema Engleskoj. Ovaj je spomenspis, premda nije pristupačan širim krugovima, u posljednje doba mnogo uzrujavao javnost, te se veli, da će vlada u današnjoj sjednici odbora postupak kneza Lichnowskog najoštrije osuditi. Odbor će se po svoj prilici baviti i livonskim te kuronskim pitanjem.

*** Pomorska bitka u Sjevernom moru?** „Berlingske Tidende“ javlja iz Kristijanije: U Stavanger je jučer doplovilo više parobroda, koji su došli bili iz Engleske uz zaštitnu pratnju. Ova se je pratnja sastojala od 23 skandinavska i 3 engleska parobroda, koje je pratilo 18 engleskih ratnih brodova. Putovanje je bilo isprvice bez smetanja, dok nije u blizini norveške obale bila na obje strane pratnje opažena njemačka podmornica, a kratko je vrijeme nakon toga bio engleski neki parobrod pogodjen po torpedu. Parobrod je potonuo. No polovici je momčadi pošlo za rukom, da se spasi. Prema kasnijim se je vijestima čula s obale žestoka topovska vatra, odakle se zaključivalo, da su se engleski ratni brodovi upustili s njemačkim podmornicama u bitku.

*** Iz Švicarske.** Bern, 16. (D. u.) Švicarska brzojavna agentura javlja: Prema vijestima je novina saveznička vijeće radi torpedovanja španjolskog parobroda „Sardenero“, nakrcanog švicarskog žita, prosvjedovalo u Berlinu i zatražilo za istragu po njemačkim vlastima.

*** Bugarski ministar-predsjednik dr. Radoslavov** otputovao je u Bukarešt na konačne mirovne pregovore.

*** Talijanski ratni izvještaj** od 15. ožujka: Na čitavoj fronti prilično živahna bojna djelatnost. Topovska borba od vremena do vremena u dolini Camonica, u okolici jugoistočno od Montella i sa obje strane donje Plave živahnija.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja službeno iz Berlina: U zapadnom je Sredozemnom moru bilo po našim podmornicama potopljeno 8 parobroda i 1 jedrenjača s ukupno 27.000 bruto-reg. tona.

*** Nizozemska u nevolji.** Javili smo već, da je antanta stavila Nizozemskoj ultimatum, da joj prepusti čitavu svoju tonažu, pošto bi u protivnom slučaju uskratila Nizozemskoj sav dovoz te zaplijenila nizozemske brodove na visokom moru i one u američkim lukama. „Lokalanzeiger“ od 15. t. mj. javlja, da se je s tim pitanjem bavila takodjer konferencija u njemačkom uredu za vanjske poslove te da su kod toga sudjelovali zastupnici vojske i mornarice. Vijećalo se u glavnom o tome, kakove mjere misli poduzeti vlada za slučaj, da bi Nizozemska prihvatila uvjete država sporazuma. List javlja dodušе, da je nizozemska vlada zajamčila njemačkoj vladi, e neće prihvatiti ultimatum antante, ali već činjenica, da se u Berlinu vijeća već o „mjerama“ i prisutnosti vojničkih lica, dokazuje, da je i sa njemačke strane Nizozemska stavljena pred ultimatum. Nesretne li Nizozemske! Prihvati li zahtjeve sporazuma, navijestit će joj Njemačka rat, prihvati li ultimatum Njemačke, izgubit će svoju tonažu i poginut od gladi.

*** Francusko radništvo za mir.** Prema brzojavci iz Berna od 15. o. mj. priopćuju listovi čitav niz dnevnih redova francuskih radničkih saveza, koji govore u prilog mira i uzimaju stanovište proti politici Clemenceaua. Rezolucije su u večini slučajeva od cenzure jako pobiljene.

*** Krive glasine.** Javljaju iz stana ratne štampe: Izlazeći iz praških krugova šire se u zadnje doba uzbudjujuće vijesti n. p. o ulazu francuskih četa u Bavarsku itd., koje se unatoč njihovoj smiješnosti i netočnosti, koja se odmah dade ustanoviti, ipak šire po pokrajini. Prozirna tendencija ovih glasina odsudjuje sama po sebi njihove autore. Nema sredstva, kojim bi se dovoljno odrješito moglo stati na put takvom radu.

*** Amerikansko radništvo proti Njemačkoj.** Reuterov ured javlja iz Washingtona sa danom 15. ožujka. Predsjednik je amerikanskog radničkog saveza Gompers poslao Arturu Hendersonu i Albertu Thomasu poruku o položaju radničkih stranaka u alijiranim zemljama, u kojoj izjavlja, e su oni u oči gigantske zadaće, da štite demokraciju proti njemačkoj navali, složni u tom, da amerikanski radnici sa radnicima alijiranih zemalja na srdačan način zajedno rade. Gomperz obećaje, da će se izaslanstvo amerikanskih radnika doskora zaputiti u Veliku Britaniju i Francusku.

Političke vijesti.

Ratna sprema Udruženih država.

Da se široki slojevi pučanstva prijateljskih i neutralnih zemalja pobliže upute u ratnu spremu Udruženih država, pozvao je bio onomadne amerikanski ratni ured nekoliko najuvaženijih novinara, da po miloj volji pregledaju državna i privatna brodogradilišta i arzenale. Dopisnik lista „Times“ opisuje u oduljem članku ono, što je tom zgodom vidio i čuo. Iza uspješno vodjenje rata i osiguranje je pripomoći alijircima od najpreče potrebe neprekidna gradnja brodova i ratnih vozila. „Standardizirani“ se trgovački brodovi grade u nepreglednom broju i shodnoj veličini u svim privatnim brodogradilištima upravo grozničavom brzinom. Dopisnici su se novina uvjerili, da ova brodogradnja nije ograničena samo na to, da brzo nadoknadi potopljeni brodovni prostor, nego da ona pruža sve mogućnosti za ofenzivu na moru. Nadalje su se uvjerili, kako pišu, da će doskora — i to posve za sigurno — biti uklonjena pogibao od podmornica, čim budu amerikanske pomorske bojne sile djelotvorno zahvatile u borbu. Čitava se brodogradjevna tehnika reorganizuje sad s temelja neograničenom uporabom načela „standarizacije“, i sve se iole raspoložive sile uporabljuju za gradnju brodova i drugog ratnog materijala, tako da je naprezanje ljudske snage u Americi upravo nadčovječno. Trgovački se brodovi izgradjuju najvećom brzinom. Za pet do šest su nedjelja brodovi od 5000 tona sadržine i 15 uzlova brzine spremni za putovanje. Ove je godine bilo već dosad sagradjeno upravo toliko brodovne tonaže, koliko ju je bilo kroz čitavo ratno vrijeme u svim morima potopljeno. Osim trgovačkih grade se i ratni brodovi, superdreadnoughti s užasnim topovima i s brzinom od 36 uzlova; nadalje posebni razarači, kojima će biti jedina zadaća lov na podmornice. Gradi se i veći broj podmornica najvećih dimenzija na državnim brodogradilištima i vježba se u plovidbi; nadalje drugi novi i najnoviji tipovi razarača, glede oblika i ustroja kojih vlada još tajna. Prema točnim računima strukovnjaka traje vrijeme gradnje jednog razarača 22 do 24 nedjelje, a broj je onih, koji se grade, tako velik, da će nakon nekoliko mjeseci imati Amerika i Engleska na svaku podmornicu po deset razarača.

Hindenburg i Ludendorff o položaju.

„Kölnische Zeitung“ javlja: Ludendorff i Hindenburg govorili su pred malenim krugom u velikom glavnom stanu o položaju, kod česa je Hindenburg glede istoka kazao: Države, koje se nalaze na okrajku, lebde same za sebe u zraku; one se moraju priključiti na jake, uredjene države. Takova je država prema zemljopisnom položaju Njemačka. Mi smo morali sa dijelovima, koji su se od Rusije bili otcijepili, sklopiti mir, i ne možemo čekati na to, da svi ovi dijelovi sklope opet u veliku državu. Bili bismo veseli, izjavio je Ludendorff, kad se ne bismo više morali brinuti za Rusiju. Ponašanje nekojih dijelova mornarice Istočnog mora iziskuje veliku pažnju. Na zapadu smo sad pretekli neprijatelja na momčadi, materijalu, zračnim bojnim silama, plinu; sve ono, što on treba, nalazi se kod nas u najvećoj mjeri. Neka neprijatelj navali, nama može biti pravo, i ako ne će da imade mir, neka imade borbu. Ova će dakako biti najstrašnija i najveća u tom ratu. Mi ćemo si uz božju pripomoć priboriti častan mir, njemački mir, a nikakav mekani i popustljivi mir.

Njemačka propaganda u Španjolskoj.

Reuter javlja iz Londona: Listu „Times“ brzojavljaju iz Madrida: List „El Sol“ priopćuje sadržaj pisma, što no ga je pisao bio prvi tajnik njemačkog poslanstva u Madridu, dr. Stohrer, anarhisti Miguelu Pascualu. Taj list otkriva njemačku propagandu u Španjolskoj. Kako se iz njega razabire, razgovarao je Pascual mjeseca listopada 1915. sa Stohrerom u zgradi poslanstva. Stohrer se je izjavio, da preuzme troškove za štampanje letaka, koji bi imali izazvati revolucionarni pokret medju radničkim savezima. Tajnik se je Grimm u ime njemačkog poslanstva izjavio pripravnim, da podupire anarhističku propagandu i sindikatski pokret u Španjolskoj. Uz odobrenje bie njemačkog poslanstva organizovan u veljači 1916. sastanak anarhista. Njemačko je poslanstvo upufilo kod toga najopasnije anarhiste, da napadnu tadašnjeg ministra-predsjednika Romanonesa. Pascual se je pobojao i sve otklonio. Nekoliko je dana kasnije

došao njemački anarhistički agenat Francesco Jardin u Madrid i izjavio Pascualu, e je došao, da organizuje revolucionarnu generalnu stavku, odreže sve spojeve i razori mostove. Radi nepouzdanosti Pascualove napuštena bje čitava ova osnova. U ožujku 1917. predao je Grimm Pascualu 600 pezeta, da organizuje u isto vrijeme nemire, pošto bje opažena agitacija sa strane elemenata skrajnje lijevice. Činjenica, da je njemačko poslanstvo nemire 24 sata prije navijestilo, dokazuje, da je isto zajedno radilo s elementima skrajne desnice.

Pitanje o armadi.

„Information“ piše: Oni, koji su podnijeli bili rezolucije proti vladarskom pravu, postali su oduševljeni pristaše povlastica krune, histerici su se ustavnosti pokazali kao apsolutiste. Franjo Déak i drugi šezdesetsedmaši izvojevali su si u nagodbenom zakonu ustavnu Austriju, novi šezdesetsedmaši — Tisza, Wekerle, Andrássy, Apponyi, Vázsonyi i drugovi — zahtijevaju Austriju, koja ne smije imati ni riječi u svojim najvitalnijim pitanjima! Jednom riječi, Madžari prihvaćaju „i kralja apsolutno“, ako im samo čini po volji. Mi mislimo, da se prilično cilja svijesnim raspravljanjima ugarskih novina ne može uspješnije stati na put, nego da ih uputimo na svečanu izjavu najnadležnijeg tumača vladarskih prava u pitanjima glede armade, na blagopokojnog cara Franju Josipa I. Dne 17. listopada 1887. izdao je car Franjo Josip Previšnje ručno pismo na grofa Kálnokija, u kojemu je odredio naziv „carski i kraljevski“ za sve sveze zajedničke armade. Druga alineja ovog ručnog pisma veli: „Ova odredba, koja odgovara državopravnim odnošajima, uredjenim u zakonima od godine 1867., ne može ni na koji način pretrgati jedinstvo i nerazdijeljivost zajedničke vojske i ratne mornarice ili se ovih ticati u onom obliku, u kakovom su bile načelno i konačno ustanovljene austrijskim zakonom od 21. prosinca 1867., a za Ugarsku po G. A. XII. od godine 1867., koji izvire iz pragmatičke sankcije. Ovlaštujem Vas, da ovo ručno pismo dadete na znanje obim ministrima-predsjednicima“. Ovo ručno pismo raspršuje sve sumnje. Stvoritelj zakona, godine 1867. u tom je pismu na sva vremena ustanovio, kako svoja vladarska prava u armadnom pitanju shvaća, te proglasio, da ta prava moraju i njegovi nasljednici na temelju pragmatičke sankcije na temelju § 11. ugarskog nagodbenog zakona u jedinstvenom smislu, a na temelju austrijskog zakona jedinstveno izvršivati i provadjati. To je zakon, istina i životna potreba, sve je ostalo — „ugarsko državno pravo“.

Bugari u svojim povjesnim, etnografskim i političkim granicama.

„Neue Zürcher Zeitung“ piše: Pod gornjim je naslovom prije nekoliko dana izašlo u Berlinu djelo, koje stoji na visini kartografske umjetnosti, i koje prikazuje na temelju izvrsnih zemljovida povjesnički i narodnosni razvoj bugarskog naroda. Dugi predgovor kao i tumač u njemačkom, francuskom, engleskom i bugarskom jezik unapisao je bugarski poslanik u Berlinu, Rizov. Pošto je taj narodopisni zemljovid više negoli obično zemljopisno ili povjesničko djelo i pošto radi njega zamalo te nije dr. Rizov bio opozvan iz Berlina, nema sumnje, da će njegov sadržaj zanimati čitatelje. Svrha je ovomu djelu, e se dokaže, da Bugarska, koja je jednom bila velevlast poput Turske ili bizantinskog carstva, imade pravo i prešnu potrebu, da svoje staro velecarstvo obnovi, a tu obnovu zove dr. Rizov „ostvarenje narodnog jedinstva“. U svom predgovoru, gdje se mnogo govori o miru i sporazumku, pripovijeda dr. Rizov, da će do mira i sporazumka na Balkanu doći tek tad, kad bude svim narodima ondje priznato njihovo pravo na narodno jedinstvo. U tom je smislu od potrebe, da se sve dosad s Bugarskom još nesjedinjene pokrajine bivšeg bugarskog velecarstva na Balkanu odstupe Bugarskoj. Kod toga on svakako zaboravlja, da se mnoge od bivših pokrajina bugarskog carstva nalaze danas pod ugarskim ili turskim gospodstvom, što mu je s austrijske ili turske strane bilo nemilo i spočitnuto. Od Turske traži dr. Rizov posve otvoreno novi ispravak granica uzduž Marice i označuje to pitanje „unutrašnjom tursko-bugarskom stvari“. Rumunjsku poziva, da se odreče svih područja s desne strane Dunava, i upućuje na to, da imade u lukama Galac i Brajla posve dostatno prostora za svoje trgovačke potrebe, što se je uostalom i dosad tražilo sa bugarske strane u svim polemikama proti Rumunjskoj. A sad je „mir“ u Buftei taj bugarski san barem kroz vrijeme trajanja europskog rata odstranio, ako i ne na bezuvjetno odobravljenje Turske i Austrije. Bugarima samim dodjeljuje dr. Rizov osim spomenutih već „ispravaka granica“ Macedoniju i područja oko Niša, pošto je za ta područja i s apsolutnom sigurnošću ustanovio, da su bugarska. Doduše on priznaje, da su koli Dobrudža, koli i srpski Niš poprimili već značaj materinskih država i da su već odavna izgubili bili srpski značaj, ali to dakako ništa ne smeta, da postanu opet bugarski, čim dodje onamo bugarska uprava. Bugarska ali mora zagospodovati još i čitavom uvalom Timoka, jer će joj posjed te uvale omogućivati, da imade zajedničke granice s Ugarskom. Bez tih bi granica Srbi i Rumunji, koji kipe nepomirljivom mržnjom, mogli narednih godina biti od pogibelji po Bugare. On nezgodno prispodablja te aneksije sa željom Srbije, da imade izlaz na more, te naziva te aneksije prešnim životnim pitanjem Bugarske. — Srbija se mora sjediniti sa Crnomgorom (osim Lovćena, dodaje u zaporci) i povući na sebe sjeverni okrajak Albanije, izakako bude Bugarima ustupila sve pokrajine, koje one žele. Albanija bi imala doduše postati samostalnom državom; ali nakon lošeg iskustva s njezinom prvom „samostalnošću“, i u svrhu, da se prepriječi, kako ne bi opet postala kamenom smutnje izmedju država, mora se medju njezine susjede porazdijeliti, kod česa mora ostati za bugarsko velecarstvo „hodnik za gradnju željeznice, koja će spajati Jadransko more sa sjeverozapadnom Macedonijom“. Grčka konačno mora Bugarskoj odstupiti sva ona područja, koja je godine 1913. otrgnula bila od Turske, osim Epira, koji se priznaje Grčkoj. — Nadalje upozorava dr. Rizov na temelju narodopisnih karata na povjesničke epoke i naglašuje, da su koli Vlaškom, toli Beogradom, Macedonijom, Albanijom, Ohridom i drugim dijelovima Balkanskog poluotoka tečajem stoljeća od vremena do vremena gospodovali Bugari, čemu je pridolazio kroz dulje vrijeme i čitav istočni dio Bugarske. Uza sve to ne pada Bugarima na um, da traže natrag one dijelove svog bivšeg velecarstva, i oni bi se zadovoljili samo gore spomenutim „ispravcima granica“... Što se tiče samih karata, nalazi se u njima ono, što dr. Rizov spominje o negdašnjoj veličini Bugarske, a osim toga još mnogo toga zanimivoga, tako primjerice, da Dobrudža, koju Bugari tako tvrdokorno svojataju, po svim mjerodavnim narodopisnim kartama pokazuje pretežnu većinu rumunjskog pučanstva. Bugari izgledaju u Dobrudži koli po starim kartama od Lejeana 1861. i Kieperta 1875., kao i po onoj novoj, koju je godine 1915. izdalo pet bugarskih profesora, kao maleni otočić usrijed mase rumunjskog pučanstva na sjeveru i zapadu te tursko-tatarskog na jugu i istoku. Uostalom se iz ovih karata i riječi dr. Rizova ne može dokazati, da se i u onim drugim dijelovima na Balkanu, koje Bugarska drži za sebe, nalazi zaista isključivo čisto bugarsko pučanstvo.

Što će da bude?

Pod gornjim naslovom piše „Venkov“ u svom uvodniku: Pripoćismo niz glasova o sklopljenju mira s Rusijom i Rumunjskom. Većina kritika govori o tom, da je Njemačka postigla doduše veliki vanjski uspjeh, ali je za budućnost izazvala veliku pogibelj za sporazumak s ostalim ratujućim državama. Ističe se osobito, da je od časa, kad je došao u javnost tekst t. zv. ruskog mira, silno oslabila miroljubivost oportunističkog življa u Engleskoj i Americi, a to za to, jer oni vide u njemačkim uvjetima ozbiljan memento i za ostale države, koje dosad ratuju s Njemačkom! Ukratko dakle: ratobornost kod neprijatelja centralnih država digla se i preotela maha i u onim krugovima, koji su dosad propovjedali mogućnost brzog svršetka rata. Iz svih tih znakova sude nekoji pratioci javnih dogadjaja, da ipak nije opravdano, da o velikoj politici odlučuju vojnički krugovi, koji imaju na misli samo uspjehe na bojištu; daleko bi korisnije, vele, bilo, kad bi o velikim pitanjima mirovnog značaja odlučivali samo iskreni i dalekovidni diplomate, koji poznavaju a takodjer primjeruju dalekosežno svakog mirovnog uvjeta takodjer — za budućnost! Jer na koncu konca vele, sigurno jeste, da će na konačno uredjenje Europe i prekomorskih pokrajina imati glavni upliv gospodarska pitanja, a nipošto vojnička, a to će dakle sigurno značiti, da glavna riječ pripadati pri tom uredjivanju gospodarskim a nipošto vojničkim stručnjacima! Takvo eto mnijenje propovijeda sada i veliki dio njemačke štampe. Samo manjina njemačkih novina stoji na obratnom stanovištu, t. j. na stanovištu, da samo vojnička hrabrost i novi uspjesi na bojištu mogu promijeniti svjetovnu situaciju i odlučiti o konačnom uredjenju svjetovne mape. Ista razilaženja vladaju i glede unutarnjih pitanja kao u Austro-Ugarskoj tako i u Njemačkoj. Dok Svenijemci viču, da je danas došlo doba, kad se njihovi pretjerani zahtjevi moraju ostvariti, ističu trijezniji krugovi, kako za vrijeme rata nije moguće pomisliti na preustrojstvo monarkije, te da će iza rata imati odgovorni faktori toliko brige oko preuredjenja gospodarskih odnošaja i oko riješenja velikih socijalnih problema, da zaista nije ne moguće reći, da će izazvati nove ili omogućiti stare narodnosne raspre. Osobito će se ugnuti pogibelji, da izobražene narode (n. pr. češki) ne potjeraju u neumoljivu opoziciju, jer će im trebati produktivna sila tih naroda. Samo izobraženi i radini narodi bit će kadri da spase izmoždenu državu i pomognu stradajućem pučanstvu — što je već dandanas očito, a za to će svaka pametna vlada dobro promisliti, prije nego li bude ono svoje neprestano proti sebi podpirivala i činila od njih svoje smrtne neprijatelje. Uopće morat će se računati već danas s time, da će nam rat stvoriti posve nove odnošaje, o kojima moraju takodjer odlučivati novi muževi, koji će shvaćati važnost i značenje novog doba! Svaka stara šablona, prema kojoj se dosad vladalo, mora biti odbačena! Samo onaj, koji zna, što će značiti povratak milijuna ljudi sa bojišta u gradove, što će značiti obustava ratnih proizvadjanja i pitanje novih cijena — samo taj, vele, može takodjer odlučivati o političkim i narodnim pitanjima! Kako je očevidno, započimlje se već drugačije gledati na buduće probleme, negoli se to zbivalo još pred godinu dana. A čim se bude više približavao konac rata, tim će se i rastriježnjenje dizati. O tom već danas nema sumnje.

Iz slavenskog svijeta.

Dr. Grujić o miru sa Srbijom. List je „Neue Zürcher Zeitung“ priopćio interview sa srpskim poslanikom dr. Grujićem u Švicarskoj, koji je, obzirom na govorkanja glede posebnog mira Srbije sa središnjim vlastima, izjavio ovo: Dogadjaji su na istoku spomenuli Srbiju. Sadašnji različiti mirovni ugovori ne će utjecati na naše stanovište. Otkako bijesni svjetski rat, izgubili smo gotovo milijun ljudi, a prije ne će prestati boriti se, dok ne pobijedimo. Nova se naša divizija bori kod Soluna. Većina je srpskih četa, koje su se u Dobrudži zasebice borile, došla djelomice preko Vladivostoka u London, a odanle će krenuti u Solun i na Krf. Središnje bi vlasti rado vidjele, da antanta napusti fronta kod Soluna, jer bi rado u Solunu ustanoviti potporište za mornaricu, a mi ne smijemo i ne ćemo da uzmaknemo. Obzirom na općeniti je mir izjavio: Glede takovih se stvari ne smije proricati, a sad je samo to prilično sigurno, da je mir u maglovitoj udaljenosti. Dogod ne uzmakne snaga oružja nazoru prave i čovjekoljubive svjetske politike i medjunarodnom pravu, ne će se sklopiti sveopći mir.

•

Iz češkoga svijeta. Dne 11. o. mj. proteklo je sedamdeset godina od onog dogadjaja, koga obično nazivljemo ožujačkom praškom revolucijom. Godina 1848. bijaše bogata revolucijama. Madžari su se pobunili, bečko je pučanstvo potjeralo Meternicha, sam je car tražio utočišta u Inomostu, molio pomoći od ruskog vladara, koji je poslao svoju vojsku na Madžare, koje su s druge strane napale hrvatske čete pod Jelačićem. Jelačić je onda spasio caru Ugarsku i Beč, a Hrvatska je zato dobila madžarsku šaku, apsolutizam. — U to se je doba bio i Prag pobunio. U Svatovaclavskom kupalištu obdržavala se prva protuzakonita skupština. Zahtjevi na toj skupštini bijahu položeni, kako piše dr. Jan Herben u „Narodnim Listima“, ovi: „... neka se osigura i zajamči savez izmedju zemalja češke krune, Češke, Moravske i Sleske, i one neka budu zastupane na saboru, koji se svake godine sastaje u glavnom gradu Moravske ili Češke“. ... „neka bude češki jezik ravnopravan njemačkom u svim uredima i školama“ ... „neka se ove zemlje administrativno sjedine, a za nje neka se uvedu u Pragu političke, pravne i financijski centralni uredi“. ... „U službe neka se uzmu domaći ljudi, koji su vješti obim jezicima“. Dalje se zahtijeva sloboda štampe, sloboda sastajanja, sloboda osobna i sloboda svih vjeroispovijesti. Tih je točaka bilo dvanaest. One zaista mogu samo da služe i čast češkome narodu. — Izvršbeni je odbor češke državopravne demokracije htio na dan 70-godišnjice te praške crvene skupštine sazvati narodnu skupštinu, na kojoj bi bio govorio dr. Kamil Krofta o značenju one skupštine. Redarstvo je tu skupštinu zabranilo. Isti je odbor održao dne 9. o. mj. sjednicu pod predsjedanjem dra. Aloisa Rašina. Zast. dr. Franta izvjestio je o političkoj situaciji i o raspravama na carevinskom vijeću. Nakon opširne debate bilo je jednoglasno zaključeno, da se izrazi potpuni sporazum s odlučnim i samosvjesnim držanjem Češkog svaza i potpuni sporazum s tim, da je Jugoslavenski klub s jednim dijelom poljske delegacije očitovao slavensku uzajamnost protiv njemačkog bloka na carevinskom vijeću. Zaključeno je izdati proglas protiv njemačkih zahtjeva za stvaranjem Deutsch-Böhmen i odbiti izjavu austrijskog ministra-predsjednika Seidlera, koji veliko načelo samoodredjenja hoće riješiti komadanjem češkoga kraljevstva. — Taj je proglas izdan i štampan u češkim listovima.

•

Nova financijalna nagodba Hrvatske s Ugarskom? Pod tim naslovom donose praški „Narodni Listy“ uvodni članak, koji je na trim mjestima za polovinu sadržaja pobijeljen. U članku se veli: „Prošlog tjedna produži hrvatski sabor provizorij financijalne nagodbe hrvatsko-ugarske, o kojoj se od godine 1916., kad isteče rok redovite nagodbe, vuče spor medju hrvatskom kraljevinom i Ugarskom. Ovaj put bi taj provizorij produžen samo za dva mjeseca, jer se Wekerlova vlada nada, da će joj ipak uspjeti nagovoriti zastupnike većine u hrvatskom saboru, da pristupe k redovitoj nagodbi, stvorenoj za daljnjih 10—20 godina. I tako od ponedjeljka opet pregovara kraljevinsko zastupstvo hrvatskog sabora s eksponentima ugarske vlade o tekstu nove nagodbe. Financijalna nagodba hrvatsko-ugarska, kako kroz pet desetgodišta prati razvoj dualizma, ima sve oznake centralističkog dualizma (37 redaka konfiskovano). A zato, što proračunska financijalna kriza u Hrvatskoj više prijeti, negoli u prijašnja vremena, pitanje je obnove financijalne nagodbe zamršenije i teže, negoli je bilo prije i kad se time ne bi stavljalo na kocku velika politička pitanja. Odgovorni političari hrvatski, kako je vidljivo iz iskaza članova kraljevinske deputacije, promatraju nagodbu samo sa stanovišta financijalno-gospodarskog, i pri pregovaranju dolaze u spor s Madžarima, koji stoje strogo

na stanovištu dosadanje nagodbe. Dok u zbilji radi se više, nego o tom, hoće li Hrvatska imati veću gospodarsku slobodu i veće dohodke, ili hoće li financije biti još više pritisnute i zatvorene. I kad bi hrvatsko-srpska koalicija, koja je danas vodeća stranka i nositeljica hrvatske vlade, donijela iz Pešte ma i najsjajniju nagodbu, zadala bi time zapravo najveći udarac svome narodu. Wekerle, koji se razlikuje od grofa Tisze i grofa Esterhazyja time, da se ne zadovoljava provizorijem, te zahtijeva dugotrajnu nagodbu hrvatsko-ugarsku, znade, o čemu se radi. Misli sigurno, da je Hrvatska već dovoljno umirena uspavajućim sistemom, koji je ovdje za vrijeme rata uveo grof Tisza, kad je predao koaliciji vladu, časti i ratne poreze, te je postao dapače u peštanskom parlamentu braniteljem t. zv. veleizdajničkih političara hrvatsko-srpske koalicije, misli, da su već iščupana pera sa krila samosvijesne nacijonalne i demokratske politike, kojom je koalicija jakim mahom upravo pred petnaest godina srušila umirivajući sistem pokojnog grofa Khuena-Hedervaryja. Danas je sistem ponovljen, samo da su njegovi eksponenti oni, koji su tada probudili narod iz drijemanja (7 redaka konfiskovano). Dogadjaji u Hrvatskoj potkrepljuju Wekerlovo mnijenje, da će koalicija biti sklona da predade Madžarima najdraži narodni kapital, zapis, da u doba (11 redaka konfiskovano). Dok nije koalicija izrekla u Pešti posljednju riječ, ima još uvijek prilike i mogućnosti na preobrat i na boj za samostalnost naroda i ispunjenje velikih ciljeva, koji su zajednički svim potlačenim narodima. Na njen preobrat čeka danas, u predvečerje Preradovićeve proslave, cio narod, jer i u Hrvatskoj najšire mase osjećaju tako, kako osjećaju njihova braća u austrijskim zemljama ili češki narod (konfiskovano do konca). Tako uvaženi češki list. Medjutim kod koalicije sigurno se preobratu ne možemo nadati. To dokazuje baš Preradovićeva proslava, od koje su u Zagrebu sramotno odustali, ustupivši pred madžarskim „befelom“ i izvrgnuvši se tako ruglu i preziru cijeloga svijeta. Nikakva riječ i nikakva zvučna fraza ne će koaliciju od toga opravdati.

Iz naše povijesti.

Klanje u Srijemu.

U sjednici austrijske zastupničke kuće od 22. siječnja 1918. stavili su narodni zastupnici dr. Cingrija, dr. Laginja, dr. Korošec i drugovi na ministra rata ovaj upit: Nakon uzmaka srpske vojske iz Srijema došli su odjeli štrafunskog zbora 12. domobranske pješadijske pukovnije u Platičevo i bez ikakve istrage dovukli bilježnika Marka Mesića, učitelja Peru Jovanovića, Ivana Repaića, Jovu Mašića, trinaestgodišnjeg Milana Jokovića u općinski ured, gdje su bili svi postrijeljani. Radovana Vukadinovića, Tomu Konjanca, Dragana Belobabu, Božu Kondića poubijali su u njihovom dvorištu. Milivoja Petkovića, šurjaka bilježnika Mašića, ubili su vojnici u podrumu, kamo se je bio zaklonio, a njegovu ženu Smilju, sestru Mašićevu, u krevetu, gdje je ležala pokraj svog novorodjenog trodnevnog djetešca. Kad su doskora nakon toga došli bili susjedi u sobu, bili su svjedoci potresnog prizora, kako je trogodišnja kćerka htjela da probudi mrtvu svoju majku i upozori ju, da djetešce plače. Bez ičesa daljnjega ubili su vojnici nadalje sedamdesetitrogodišnju Lenku Obradović te Radovana i Relju Cirkovića. U općinskoj je kući bio ustrijeljen Cira Mikšić, ali ne do smrti. Kad su lješine još nakon toga plijenili, pričinio se je mrtvim i utekao kroz prozor. Krvlju obliven pobjegao je u Rumu, gdje je bio izliječen. On živi još i danas — kao pisar u Grabovcima. Iz Platičeva bilo je internirano 329 žitelja. Marva im je bila ugrabljena i sav imetak uništen. Sve su srpske kuće bile razorene. Tek u ožujku 1916. povratiše se ljudi svojim kućama. Pitamo gospodina c. i kr. ministra rata: „Tko odgovara za ovo krvoproliće? Tko je zapovijedio, da se sve poubija? Tko je zapovijedio, da se ubijaju i žene i starci? Je li g. ministar spreman priznati, da se je sve to zbilo na višu zapovijed?“

U istoj su sjednici stavili narodni zastupnici dr. Korošec i drugovi ovaj upit na ministra rata: Nakon uzmaka srpske vojske došlo je u Grabovce austro-ugarsko vojništvo, gdje je bez ma i najmanje istrage poubijalo dvadeset i četiri osobe. U škednju Geršićevu zaklano bje devet osoba. U dvorištu Brandnerovu bio je ustrijeljen bilježnik Živković, te Obrad Pejičić, Joca Džigurac i Despot Milić iz Klenka, kao i dva ciganina. Trgovac je Nikola Živanović bio ustrijeljen u svom dvorištu, Miljević na pragu svoje kuće. Internirano je bilo preko 700 stanovnika iz Grabovaca, i to u Budincima. Od toga je poumiralo 106 osoba, ponajviše djece, koja su oboljela na putovanju pješice! Četrdeset je osoba bilo smatrano tolikim krivcima, da su bile na mjesece i mjesece u istražnom zatvoru. No svi su konačno bili kao nevini pušteni na slobodu. Sve su srpske kuće u Grabovcima bile spaljene, nesrpske su kuće ostale čitave. Neka bude još spomenuto, kao vječna ljaga na časti armade, e se je kod otpreme interniranih ispostavilo, da je žena Živka Sejčića bolesti radi bila nesposobna za otpremu. Stoja je bila bez daljnjega ustrijeljena. Mora biti istaknuto još i to, da nije bilo nikakvog dokaza za nekorektno ponašanje tečajem srpske invazije. Ta posve je naravno, da su eventualni krivci pobjegli bili sa Srbima. I istraga nije iznijela ništa otegotna sa Grabovce. Radilo se je samo o krvoproliću, upriličenom na višu zapovijed! Mi pitamo g. c. i kr. ministra rata: „Imade li se Austro-Ugarska još smatrati pravnom državom? Ako li se sumnja o našim navodima, koje mogu potvrditi svi preživjeli još u Grabovcima, jesu li pripravni, da putem parlamentarnog povjerenstva na licu mjesta istraže tu stvar? Ili bi imali odvažnost, da ova sramotna djela predlože medjunarodnom povjerenstvu?“

Domaće vijesti.

† **Antun vitez Nežić**, umirovljeni župnik i dekan u Čepiću, umro je ondje dne 2. o. mj., u 85. godini života. Kada je pred 54 godine došao u Čepić, žalosno bijaše u njegovoj župi i u čitavom onom kraju. Mjeseca srpnja i kolovoza polovica Čepljana ležaše bolesna od vrućice. Narod od Plominja do Labinja i Pazina bijaše u rukama Tonettiju-Fijminu. Župnik Nežić ne mirovaše dok se c. kr. vlada nije zauzela za posušenje jezera, uzroka vrućici. Bolesnike liječio je s tolikim uspjehom, da je od c. kr. zdravstvenog vijeća u Trstu dobio koncesiju liječenja, povlasticu, kojom se vrlo rijetki mogu pohvaliti. Da narod osvijesti, držaše školu preko jednog decenija. Hrvatska škola u Čepiću, utemeljena njegovim zauzimanjem, prva je u onom kraju. Kao sedamdesetipetgodišnji je starac za izbora za prvi demokratski parlamenat 1907. pozvao narod, neka složno, neustrašivo glasuje za domaćeg sina. Jednom mutikašu pred svima je odrezao: „Sada ne koristi govoriti ni tebi ni drugima“. Ovaj put Čepljani iskazaše se kako još nikada prije. Zauzimajući se za vremeniti napredak svoga naroda, uzorno je vršio svoje župničke dužnosti. Čepljani kažu: „Tko nauka dobro nije znao, Šantolo ga nije pričestio“. Crkva bijaše tijesna i trošna. Nežić podigao je današnju ukusno gradjenu župnu crkvu. Stan nije bio za pristojna čovjeka, a kamo za župnika. Nežić sagradio je današnju župničku kuću, kojoj će u Istri teško para biti. I crkva i stan gradili su se pod njegovim vodstvom. Zasluge Nežićeve za narod priznate su i na najvišem mjestu. Bijaše odlikovan viteškim križem Franje Josipa. Sa Nežićem legao je u grob jedan od onih rodoljuba, koji moradoše ledinu orati, sa jadnim prilikama ozbiljno računati, ali svoju zadaću časno riješiše. Bio mu dičan spomen medju istarskim Hrvatima. Bog dao našoj Istri mnogo ovakovih trijeznih patriota.

Za aprovizaciju Istre. Dne 11. i 12. ožujka sastala su se na konstituirajuću sjednicu gospoda članovi upravnog vijeća istarskog ureda za nabavljanje živeža u Trstu. Prije negoli se je prešlo na formalno konstituiranje na temelju već pripravljenoga štatuta, obrazložio je predsjednik istarske zemaljske upravne komisije, da je na sastanku odaslanika istarskih općina u Kozini izabrani odbor prema danom mu nalogu učinio kod središnjih ureda u Beču i kompetentnih faktora u Trstu sve moguće, da se postigne separacija aprovizacije Istre od zemaljske aprovizacijske komisije u Trstu. Predsjednik donio je na znanje, da su poteškoće na koje nailazi razdijeljenje aprovizacije, akoprem su u Beču i u Trstu učinjena obećanja, da će se podupirati zaželjenu separaciju, vrlo velike i skoro neprebrdive, te da su se središnji uredi pred kratko vrijeme izjavili, da odredjivanje kontingenata meljiva za Istru sa strane središnjeg ratnog ureda za promet žitaricama u Beču i izravna doznaka žitarica i meljiva uredu za nabavljanje živeža, nailaze na tehnične poteškoće i da bi, po mnijenju upravnih organa pokrajinske aprovizacijske komisije u Trstu i mnijenju podružnice centralnog ureda za promet žitaricama, koliko dolučivanje kontingenata za Istru, toliko doznačivanje meljiva u opće morajo ostati nepromijenjeno; osim toga, da je neprovedivo osnovanje istarskog ureda za uredjenje prometa sa sočivom, povrćem i voćem te ustanovljenje istarskog ureda za promet sijenom i slamom, kao što i osnovanje istarskog ureda za promet s marvom. Konačno da doznaka i predaja svote reservne zaklade aprovizacijske komisije u Trstu, koja bi se imala predati Istri, zahtijeva vrlo dugi i trudni rad, tako da se za sada ne može niti misliti na predaju spomenutog dijela kapitala. Uzevši u obzir sve ove poteškoće, predložio je predsjednik, da se odustane od zahtjeva separacije aprovizacije Istre, od aprovizacijske komisije u Trstu i da se odluči, da istarski nabavni ured limitira svoj posao i da i nadalje kao dosada nabavlja za Istru ne kontingentirane i necentralizirane živeže, kojima se može slobodno trgovati. Jedan dio prisutnih pridružio se je mnijenju presjednikovom izjavljajući, da osnovanje posebne aprovizacijske komisije za Istru nema smisla, dok se sasvim ne raspolože svojim kontingentom meljiva, sa svojom ljetinom povrća, voća i sočiva, sa vlastitom slamom i sijenom i sa domaćom marvom, te kad se ne raspolože sa svotom reservnog kapitala aprovizacijske komisije u Trstu, koja iznaša 2—3 milijuna kruna. Samostalnost nove istarske aprovizacijske komisije eksistirala bi samo na papiru, a odgovornost za tok poslova naprama pučanstvu pala bi sasvim na tu novu instituciju, akoprem bi dispozicija o razdiobi i doznaki svih živeža ostala u rukama drugih faktora. Velika većina prisutne gospode izjavila se protiv tog prijedloga te bje imenovan jedan uži odbor, koji je imao da ide do Njeg. Preuzvišenosti gosp. namjesnika i da zamoli, da kod središnjih ureda u Beču ustraje na tome, da bude dekretirana potpuna separacija aprovizacije Istre od aprovizacijske komisije u Trstu i da bude u Beču osnovana za Istru posebna podružnica centralnog ureda za promet žitaricama. Pošto je Njeg. Preuzvišenost odboru obećala, da će poduprijeti molbu, podnešenu mu po užem odboru, odlučila je većina prisutnih članova, da se ne raspravlja više o prijedlogu presjednikovom, dok sa strane centrala ne dodje odgovor na novu molbu podpunog razdijeljenja aprovizacije. Bude li taj odgovor nepovoljan ili ne dodje li tekom odredjenog termina, uzeti će se opet u pretres prijedlog predsjednika. Primjetba učinjena sa strane centrale, za promet žitaricama, da istarskoj komisiji ne bi bilo moguće samliti žitarice u svojem mlinu, odbijena je od nabavnog ureda, koji je izjavio, da raspolaže sa prikladnim mlinovima. Izabrana su dva odbora, od kojih jedan ima da potanko prouči mogućnost organizacije istarskog ureda za promet s povrćem, voćem i sočivom, a drugi da se bavi organizacijom ureda za promet slamom i sijenom. Nadalje bje eksekutivi naloženo, da pospješi kod centrala riješenje molbe zemaljske upravne komisije za osnovanje ureda za promet s marvom. Na prijedlog presjednika odlučilo se je, da se od sada unaprijed svotu, koju doznači vlada kao potporu neimućnom pučanstvu dieli u novcu, a ne kao dosada, tako da se je aboniralo nekoliko postotaka na cijene u fakturama pojedinih živeža. Daljnji prijedlog predsjednika da bi se u buduće odustalo od provadjanja vladine potporne akcije za neimućne i prepustilo samoj vladi, bit će raspravljan u budućoj sjednici. Isto tako prenešeno je čitanje i odobrenje štatuta do dobe, dok ne bude konačno odlučena potpuna separacija aprovizacije Istre od aprovizacijske komisije u Trstu.

Prodaja duhana u Puli, kako nam se službeno javlja bit će nadalje uredjena kako slijedi: Prodaja duhana počima: I. Za radništvo c. i kr. arzenala Munitionsetablissement Vallelunga, Marine-Land- und Wasserbauamt, Flugstation und Marinebekleidungsamt u trafikama: 1. Peteros, Corsio Franz. Giuseppe; 2. Martina, Corsio Franz. Giuseppe; 3. Valentich, Via Kandler; 4. Luchich, Larga Porto Torchio; 5. Tusch, P. Foro; 6. Ropotar, Via Sergia; 7. Pinter, Via Giulia; 8. Inwinkl, Via Campomarzio; 9. Casalini, Piazza Lissa; 10. Bolčić, Via Minerva. II. Za radnike od Cantiere Navale Triestino u trafiki Marsich, P. P. S. Giovanni. III. Za ostalo pučanstvo kao vojništvo u ostalim 24 trafikama. Mladići ispod 18 godina i žene kao i činovništvo i namještenici, koji duhan direktno fasuju, su isključeni od kupovanja duhana iz trafike. Svaka civilna osoba, koja želi u trafici duhan kupiti mora crvenu odnosno bijelu legitimaciju na zahtijev uredujućeg organa ili dotične trafikantice pokazati. Slijedeća prodaja duhana u navedenim trafikama pod I. slijedi u ponedjeljak te utorak u 5 sati po podne i to: Ponedjeljak 18. radništvo c. i k. arzenala, a u utorak dne 19. za radništvo i ostale namještenike, navedene pod I. ad II. 21. srijedu, dne 20. u 5 sati po podne, ad III. ponedjeljak 18. na 8 sati ujutro. Na svakoga dolazi: 1. civilno pučanstvo, koje ne dobiva duhana od vojniške oblasti 16 cigara ili 100 cigareta ili 4 zamotka duhana. 2. Vojništvo i ostalo pučanstvo, koje ne dobiva duhan od vojničke oblasti 8 cigara ili 50 cigareta ili 2 zamotka duhana. — C. k. financijalno nadzorništvo.

Balokovićev koncerat u Pazinu. Naš slavni umjetnik na guslama Zlatko **Baloković**, koji je dne 12. ožujka o. g. u Zagrebu ubrao nove lovorike, priredjuje zadnjih dana mjeseca ožujka u Pazinu u dvorani „Narodnog Doma“ koncerat sa slijedećim rasporedom: 1. Paganini: Koncerat u D-duru uz pratnju glasovira. 2. Corelli: „La follia“. 3. a) Dvor ák Kreisler: Slavenski ples u G-duru. b) Schubert: Pčela. c) Krežma: Iz hrvatskog primorja. d) Ševčik: Holka modrooka. 4. Wieniawski: Polonaisa u A-duru. Upozorujemo sve naše ljude, da ne propuste ovog umjetničkog koncerta, možda našeg najvećeg umjetnika, tim više, što su na programu većinom slavenski komadi. Dan koncerta kaošto i ulazne cijene priopćit će se naknadno. Dr. Martin Klunić, za priredjivajući odbor.

Glasba c. i kr. mornarice svirat će danas dne 17. o. mj. na gatu Franje Josipa ove komade: 1. Auber: Predigra operi „Fra Djavolo“; 2. J. Strauss: „Vino, žena i pjesma“, valčik; 3. R. Wagner: Fantazija iz opere „Lohengrin“; 4. E. Kalmán: „Jay Mamam“, pjesma iz operete „Čardaška kneginja“; 5. K. Komzák; „Bečka čavrljanja“, karišik; 6. J. Fučik; „Triglav“, koračnica.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Živnostenska banka, podružnica u Trstu K 50.—. Gosp. Jakov Burelić iz Boljuna K 20.—. Gosp. Marko Zlatić, zastavnik K 10.—. Gosp. Jakov Cecinović, župe upravitelj iz Barbana K 10.—. Gosp. Josip Velikanje, župnik iz Vodnjana K 10.—. Gosp. A. Šebesta, kapelan iz Cere kod Žminja K 5.—. Gosp. Marko Vrbanec iz Zhorec-Pacov (Češka) K 5.—. Gosp. Niko Pajalić, školski ravnatelj iz Berseča K 4.—. Gospodjica Stefanija Šimić iz Braitenweida (D. Aust.) K 3.—. Sakupljeno u veselom družtvu Čeha i Hrvata u Blumau, Felixdorfu K 22.—. Darovaše po K 4: Franjo Raspolić, Gjuro Vendling; po K 2: Mihalj Roga, Franjo Porkac, Janko Antun, Stjepan Stanisak, Alidulak Lalić,

Ema Nühl, Gjuro Ložnjak. Ukupno K 129.—; zadnji iskaz K 52.898.43; sveukupno K 53.027.43. Živjeli požrtvovni darovatelji! Naprijed za našu srednju školu u Puli!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Pismo od barba Mate. I tako nan je Bog da jopet nediiju, dan počinka, i dan malo razgovora, a i dan, kad barba Mate more čagod napisati u „Hrvatski List“. Dereško nemojte se čuditi, da van nis toliko vrimena beside pisa. Takovo je danas življenje. Odkad san bija pa u vir u Rasi, sve kosti me bole, a i petnajst dan živija san u ognju, u febri ali groznici. Sad san se diga, i kad je dan ovako lipo lepa, kad sunce baš na veselo zasviti, zajden doli na pisak, siden van u barku, zavozin i zabin, da san živ, zabin da je vojska i da je na svit došlo prokletstvo. Pak mislin i mislin, da je lipo vrime, da sviti sunce, da še je topola zazelenila, a mili Bože kakovo je veselje bilo nikad, kad se je po ovakoven vrimenu delalo u brajdah, ali siklo koce, ali oralo. Mladi i stari živili su i veselili se svojen životu, delali su, žulje su sticali, ali je žuljava ruka bila zadovoljna, kad je samo mogla da na večer pogladi mlado lipo lice svojega diteta, da mirno i blagoslovljeno večera u svojoj trošnoj hižici, da leže pokle i počine trudan i da na svojoj siromašnoj postelji spi bolje nego kralj i papa. A mladići bi večer trudni i ugrijani od domaće kaplje živo udrili u kanat, sve selo, svi svit je bija njihov, oči male Mare, Kate ali Fume valjali su više nego sve blago i kruna kraljeva, a oni puni svoje jakosti i još mlade zdrave snage, ka ne pozna, ča je teško i ča ni moguće učiniti, pripravni vajk da makari vragu, Bog mi prosti neku svoju besidu, od svega srca. I bilo je onda svega a najviše srića i zadovoljstva. To su moji pensiri, moje lipe misli, kad san sam u barki, daleko od svita, ki se je blanuja i od ljudi, ki su pošli biti gori od breki i od krvoločnih zvir. Ma skin stanen na zemlju, na škalj na pisku i zaputin se doma i sve ča iden balje h svojoj hiži, sve mi je teže i teže oko srca, sve više me pritišće mora. Pa kad mi ispred oči nestane jaseni mladih i zelenih, kad ne vidin više grabrove mladice, i dojden u selo, težak mi kamik pade opet na srce. Vidin ja a i svaki, ki ni slip, vidi, da je svit razdiljen u dvi polovice. Znajte, da ne govorin ni za Španjolsku, ni za Inglešku a ni za Ameriku. Govorin za to ča je poli nas. Alora dvi polovice. Jeni su siromahi, ki su lačni, ki dan za danon ginu i umiru od glada, ki pate više nego su patili mučeniki, više nego je propatija Bog na križu, fala mu i dika budi. I ti ki toliko pate, muče se, deluju noć i dan, ne znadu ča je počinak. Drugi su, ki nisu od kad su živi učinili ma ča je po šolda valora, ki nisu nikad znali, ča će reći pot, ali žulji, ali ni kruha u hiži. Ti živu dobro, vesele se, ni ne znadu ni ne će da znadu ča je vojska. Siti su, puni, pijani i bisni. I bisni su, jako bisni. Ako je Bog na nebu, ako je pravednosti i poštenja još na zemlji, oganj će božji proždriti one, ki su krivi. A ja, Mate Balota iz Raše, ki zgore lovi, hvati ću petrolije, koliko ga budem ima ..a ti prokleti svit, da se ne bude ni znalo više, kadi je jedan put bija. U Raši, na rudini pod topolon za i pega dana prokletega lita.

Mate Balota.

Rusija nakon mira.

Premda će prema članku 3. u Brestu Litovskom sklopljenog mirovnog ugovora posebno njemačko-rusko povjerenstvo konačno odrediti novu zapadnu granicu, i premda su s druge strane nepoznate još i sjeveroistočne granice Ukrajine, to se ipak može već i sad — barem približno točno — ustanoviti gubitak na pučanstvu i površini, koji je Rusija pretrpjela uslijed mira od 3. ožujka. Članak 3 veli, da područja, koja „leže zapadno od crte, ugovorene po obim strankama, i koje su pripadale pod Rusiju, — ne spadaju više pod rusku vrhovnu vlast“. Ovo se odredba tiče zemalja kongresne Poljske, Litavske i Kuronske. Kongresna Poljska, koja je pod ruskom upravom bila podijeljena u deset gubernija, imade površinu od 113.820 četvornih kilometara i oko 13,500.000 žitelja. Teritorijalni je pojam „Litavska“ prijeporno pitanje, no pod nju se obično ubrajaju gubernije Kovno, Vilna, Grodno, Minsk i dijelovi pokrajine Mohilev i Vitebsk. Pokrajine Kovno, Grodno i Vilna broje zajedno 121.840 četvornih kilometara i 5,086.000 žitelja, a uračunamo li tomu još i dijelove triju ostalih spomenutih gubernija, iznašala bi sveukupna površina do 220.000 četvornih kilometara i do 8 milijuna stanovnika. Kuronska imade površinu od 27.286 četvornih kilometara i 800.000 žitelja. Prema tomu bi područja, navedena u članku 3. ugovora, a koja mora Rusija da odstupi, iznašala sveukupno 361.106 četvornih kilometara i 22,300.000 žitelja. — Prema članku 6. mirovnog se ugovora obvezuje nadalje Rusija, da će bezodvlačno isprazniti ukrajinsko područje. A Rusija i crvene garde moraju bezodvlačno isprazniti i Estonsku i Livonsku, koje će doći pod zaštitu njemačke sigurnosne oblasti. Nadalje propisuje taj isti članak, da se mora odmah isprazniti i Finska. Odstup ovih područja spada bez sumnje medju najbolnije odstupe, na koje je Rusija morala pristati u Brestu Litovskom. Jer premda je i Poljska sa svojom visoko razvijenom industrijom i trgovačkim životom pripadala medju najbogatija vrela dohodaka ruske države, to je s jedne strane Rusija već prije priznala bila toj zemlji neovisnost, te se već i prijašnji, a pogotovo pako sadašnji vlastodršci u Rusiji veoma slabo računali na to, da će se Poljska povratiti ruskoj državi, dok je opet s druge strane politička i gospodarska pripadnost Poljske prema Rusiji bila skroz i skroz umjetna i neodrživa. Ali kod Ukrajine, Livonske i Estonske leže stvari posve drukčije nesamo obzirom na ovaj politički momenat, nego imadu ova područja već u gospodarskom pogledu toliku važnost, kao jedva koja druga pokrajina bivšega ruskoga carstva. S Livonskom, koja broji 47.030 četv. kilometara i 1,744.000 žitelja, gubi Rusija svoju najznatniju luku, Rigu, koja zauzima prvo mjesto u ruskom pomorskom prometu. Broj brodova, koji su godine 1910. doplovili i isplovili bili iz Rige, iznašao je 4813. S Estonskom (20.248 četvornih kilometara i 507.000 žitelja) gubi Rusija svoju drugu važnu luku, Reval, a u Kuronskoj opet treću po znamenitosti luku, Libavu. A od kolike je važnosti po Ukrajinu, što se je ona odcijepila bila od Rusije, ne treba tek razlagati. Ukrajinci traže deset ruskih gubernija, medju njima Kijev, Poltavu, Černigov, Harkov, Podoliju, Taurijsku, Herson s lukom Odesom i Jekaterinoslav. Premda nijesu još točno ustanovljene granice nove te republike prema Rusiji, to se ipak već sad može budućа njezina površina cijeniti na približno najmanje 600.000 četvornih kilometara sa 35 milijuna pučanstva. Konačno imade Finska sa svojih osam gubernija 373.612 četvornih kilometara i 3,241.000 žitelja. — Turskoj prepuštena područja broje 20.000 četvornih kilometara i po prilici pol milijuna žitelja, a obuhvaćaju tri mjesta osobite gospodarske i vojničke važnosti. Grad Batum, koji leži na Crnom moru i na željezničkoj pruzi Batum-Tiflis, glavni je grad istoimene gubernije. Ondje je glavno krealište industrije nafte te ujedno najbolja luka, koja malo zaostaje za Vladivostokom, a brodovni promet podržavaju u njoj francuska, engleska i austrijska brodarska društva. Sveopće je poznata strategijska važnost u ratu godine 1877. po Rusima pod Lorisom Melikovom osvojenih mjesta Ardahana i Karsa, koja su Rusi kasnije izgradili bili u jake tvrdjave. — U svemu broji područje, koje je Rusija morala da ustupi mirom u Brestu Litovskom, 1,423.996 četvornih kilometara sa 62,292.000 žitelja, te je po prilici samo nešto malo manje, nego Austro-Ugarska, Njemačka i Italija zajedno.

Dnevne vijesti.

Praksa. Mi smo svi veliki teoretičari. Mnogo se i suviše zbori, dok se tvori malo, premalo. Nijemci su u praksi majstori. Samo se izmakla riječ o pokrajini „Deutschböhmen“ (Njemačka Češka) i eto njih gdje svoju fantaziju odmah, isti čas hoće da provedu u praksu. „Venkov“ javlja: Njemačka drzovitost u propagovanju „Deutschböhmen“ via facti (putem čina) ne pozna granica. Notarijat u Planoj poslao je ovih dana u funkciji c. k. sudbenog komesara u nekoj stvari ostavštine financijskom ustavu u kral. Vinohradima samo njemački spis sa službenim pečatom: „K. K. Notariat Plan, Deutschböhmen“. Spis je naravno primio neriješen natrag s naputom, da je službeni i jedino pravi naslov za češku zemlju: kraljevina Češka. „Venkov“ upozoruje državnu delegaciju na što ii se usudjuje planski notar, preporučuje slični postupak u svakom slučaju.

Osvijesti se! U „Demokraciji“ piše Samo: U daleku si Ameriku išao kopati tudju rudu, u rumunjske i ruske šume sjeći tudje drvo. U tudjem ti je jeziku ocrtan lik. — Tko čuva podzemna blaga domaće zemlje, tko drva domaćih šuma? Kako govori tvoja stara pravda?

Prosvjeta.

Annie Vivanti, Kirke. Upravo je izašla od prvih talijanskih pjesnikinja Annie Vivanti: Kirke (Roman Marije Tarnovske). U ovom je romanu, Annie Vivanti, pjesnička miljenica glasovitog Carduccia, opisala, kako su prilike od jednostavne i čudne, a u patriarhalnom ruskom domu odgojene djevojke, stvorile modernu zločinku, Kirku t. j. onu, koja pretvara ljude u zločine, koja fascinira, zaludjuje i upropaštava. Jedna duboka i pjesnička psihološka analiza zločina! Djelo je prožeto dubokim mislima i osjećajima autorice, a pisano je vanrednim stilom. Knjizi je dodan kratki litarni portret Vivantice, a naslovnu stranu knjige izradio je Lj. Babić Kl. Cijena je knjizi meko vezanoj K 4, a ukoričenoj K 5·50. — Roman se dobiva u svim boljim knjižarama, a i direktno kod nakladnog zavoda „Jug“, Zagreb, Ilica broj 7, 1. kat lijevo. — U potonjem slučaju mora se pridodati pripadajući iznos za poštarinu.

A. J. PARCOV:

MUCO.

(Konac.)

Muco ima oštre pandže, šiljaste očnjake, koji toči plemenitu krv mišju. Naravski, da svakog miša proguju srsi, kad pomisli na to strašno oružje. No, ni on nije posve nemoćan, „golorut“. Ta Bog mu je dao sjajno oružje, koje niti rdja, nit se troši, sredstvo, kojim bi se — uz mrvu razuma, volje — mišji rod obranio. No, ti vam bijedni stvorovi umiju samo bježati. Svoje oštre sjekutiće i zlatno vrijeme troše grizući daske, koje će kućegazda posve lako nadomjestiti tvrdjima. Jadne li sudbine! Sva sreća, što je broj miševa tako velik, da ih svi neprijatelji ne mogu uništiti. Taj broj biva dapače svakim danom veći. I u tom se vidi providnost božja, koja na nikoga ne zaboravlja.

Pitat ćete me, zašto ja Mucu, jednoga lopova, toliko i spominjem, čemu ga ističem? Odgovorit ću vam, ali da on ne čuje i neka to medju nama ostane! Zamislite se malko u položaj, koji nam je stvorio ovaj veličanstveni rat. Važno je svakako, da pri tom ne zaboravite ili izostavite kraljevinu naše domaćice, t. j. kuhinju. A sada ću odgovoriti na vaše pitanje, čemu ja mucu spominjem? On, znate, on može zapriječiti, da vam se za objeda donese pečenka, a vi onda odlazite od stola bez nje. To je prvo. Drugo je to, da iza objeda ili večere ne ćete dobiti obligatni komadić sira, ako vam Muco uskrati svoju milost. A kolik je to gubitak?! Koliko će vaš organizam uslijed toga pretrpjeti. Time vam je život skraćen za nekoliko godina. A ovaj je život tako lijep, tako šaren, pun čara i krasota, kojih se ne ćeš nikada nauživati. Kako vidite dakle, stvar je posve ozbiljna i mi moramo konstatirati fakat, da Muco može mnogo, mnogo... Ergo: ne smiješ Mucu omalovažavati! Što je bilo, bilo je! U buduće moraš paziti. Ja te prijateljski na to upozoravam, jer želim, da bar netko imade koristi od onoga, što je mene uništilo. Najmudriji si medju ljudima, ako iz pogriješaka bližnjega svojega nauku crpiš. Taj bližnji tvoj sam sada ja, koji to govorim, ja, koji ti dobro želim, ako te možda nikada vidio nijesam.

Gorkih sam, brate, iskustva stekao, od kada samo pažnju svoju na Mucu svratih. O, da! Kajao bih se, ali ne imadem časa... Još malo, pa će na svježem grobu sjeme klijati, nicati biljke mlade i crpsti sok iz kostiju mojih, jer mišića nemam, živaca nemam. — — — Čemu i kako, ne znam. Al mnogo sam bdio, mnogo glavu mučio svoju, gledo, kako je Muco drobne miševe hvatao, kako su oštre pandže krv točile bezbrojnim žrtvama i ćutio sam užasne boli njihove. Danas tako, sutra tako, svaki dan tako. I ne gledam više. Ne ću! Ali mašta — nigdje je ne bilo! — Ona radi; donaša mi sve strašnije i strašnije slike i ja snivam teške sne. Moji su živci pri kraju...

Noćas sam dugo, dugo bdio.

Dodje san, a slike se redaju, neobične, grozne. Evo vam prve.

Ogromna dvorana. Na divanu Muco počiva. Nešto škrinu; otvore se vrata, prozori; dižu se daske s poda, stijene pucaju, a silna i beskrajna bujica miševa leti k divanu... Muco se ne miče. Kud će, šta će? Val ga već hvata, vuče ga, diže i eno, tamo sred dvorane će stati silna hrpa sivim krznom obavitih kostura s bijelim i oštrim zubima. Iz one se vreve uspeo jedan na stolicu, maše prednjim udovima, cvili, al ga niko ne čuje ... Muco prevrće očima: ne znaš je li zvijer ili čovjek. Sad ćutiš, da ti je Bog i za takve srca dao. Srsi te prolaze. A mišji glodnjaci hvataju one oštre pandže Mucine, deru, mrve, kidaju. .. Prenuh se.

Otarem oči. Tijelo mi drhće, a u glavi šumi. Zapalim svijeću. Buljim preda se i mislim. Slušam vjetar i pljusak kiše.

I opet se oči zaklope.

Na poderanom naslonjaču sjedi predamnom ženško biće, neuredne kose, upalih lica i mutnih očiju. Na nogama joj ostaci finih papuča. Prostrana dvorana vrvi miševima, ... sonjač, glodju papuče, sagove, uništavaju sve. Gledam, i ko da poznam to lice bez crta, nepomično i tupo. Da, da, ona je glavom. To je naša domaćica. — Al gle! Ludjak, vitka stasa. I bosijeh nogu, krvavih očiju, vlači za sobom ogromnu košaru papira. Stane pred naslonjačom. Lijevom rukom hvata ženu za kosu, a desnom joj tura u ždrijelo debeli svežanj požutjelih i zgnječenih spisa. Hoću da viknem, al užasna slika iščeznu i ja se probudih...

Boli me glava. Moji su živci pri kraju i očekujem promjenu, ali proklinjem Mucu.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopродaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 18. ožujka 1918. Broj 969

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Nema ništa da se javi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji bijaše topovska djelatnost od podne dalje pojačana. Na ostaloj fronti bijaše ista ograničena na smetajuću paljbu, koja je na veče mnogostruko oživjela. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika i pl. Gallwitza: Na Ailette, jugozapadno od Bery au Baca, kaošto i u svezi sa uspješno provedenim poduzećem kod Tahure, privremeno pojačana bojna djelatnost. Iza desetsatne pripreme vatrom navališe francuski odjeli na širokoj fronti zapadno od Avocourta. Dijelom ih je zaustavila naša vatra, dijelom ih je naša pješadija suzbila u boju iz bliza. Jaki su topovski bojevi trajali tijekom dana, a mnogostruko i tijekom noći na zapadnom brijegu Mozc. Naša je pješadija na više mjesta navalila u svrhu izvidjanja. Kurheske i waldeckske naartajne čete provališe kod Samogneuxa, badenske kumpanije kod Beaumonta, a saske naartajne čete kod Bezonvauxa duboko u neprijateljske položaje te dovedoše natrag preko 200 zarobljenih Francuza, medju kojima i bataljunski stožer. — Bojna skupina vojvode Albrechta: U šumi Perroy, kaošto i u predjelu Beaumont i Badonvillers živahna neprijateljska djelatnost topništva. — U zračnom boju i sa zemlje sastrijeljeno je jučer 17 neprijateljskih lijetala i 2 privezana balona — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Budimpešta, 17. (D. u.) U današnjoj sjednici odsjeka za reformu izbornog prava govorio je ministar Vaszony o osnovi, koja se tiče izdane reforme te je ponajprije izjavio, da bi se moralo u prvome redu ustanoviti, u kojim bitnim točkama postoji medju ugarskim strankama jedinstveno mnijenje te da bi se moralo paziti na to, da se dodje do općenitog ugarskog nacijonalnog radnog programa, i da se u pitanju izborne reforme ne bi smjelo zahtijevati od vlade žrtava, kojih ona ne može pridonijeti a da ne škodi svojoj reputaciji i vjerodostojnosti. Najveća je dobit osnove o izbornoj reformi ta, da stvori zbilja sposobno izborno pravo, kako ne bi pitanje izbornog prava sveudilj dolazilo na dnevni red. Prema osnovi za izborno pravo raste broj izbornika zajedno sa kulturom, tako da se opće izborno pravo ne bi prenaglo ostvarilo. Do tada bi se moralo riješiti sva narodna i demokratička pitanja, koja bi prema želji protivnika imala pružati garancije proti pogibelji općeg izbornog prava. Nato se ministar opsežno bavi spočitavanjima proti povećanju broja izbornika narodnosti te veli, da se riješenje narodnosnog pitanja ne smije tražiti u ograničenom izbornom pravu, već negdje drugdje. Moramo se složiti oko jednog ugarskog programa, pogledom na koji se medju ugarskim strankama nazori ne smiju razilaziti. U svezi s time razjašnjuje ministar principe nove razdiobe izbornih kotara, koja nije nikakva krivica, počinjena na štetu narodnosti; ova razdioba hoće samo da odstrani nepravednosti spram madžarstva, koje je sadržavala dosadašnja razdioba izbornih kotara. Uostalom se narodnosna pogibelj u Ugarskoj ne smije pretjeravati, jer madžarstvo ima u Ugarskoj apsolutnu većinu. Prispodoba sa Austrijom je posve neosnovana. K tome pridolazi i to, da su interesi madžarstva i državi vjernog nijemstva identični. Madžarstvo i nijemstvo iznaša ukupno, brojeći prema odraslim muževima, 65·4 postotaka. Ako su se stanovite narodnosti nadale razdoru ugarskog narodnog jedinstva, ne mogu sada, kada se je kralj postavio na stanovište ugarske vojske i time na stanovište jedinstvene ugarske narodne države, očekivati više nikakvog uspjeha od svojih Ugarskoj neprijateljskih nastojanja. Osim toga je iredentističko gibanje uništeno. Rumunjska iredenta na primjer ne spada samo u državu sanja, već bi bila prava ludost. Mjesto da se riješenje narodnosnog pitanja traži u izbornom problemu, moralo bi se polagati važnost u bezodvlačno i beziznimno podržavljenje učiteljišta bez obzira na konfesijonalnu osjetljivost. Odgovarajuće bi se mjere morale što prije poduzeti i na polju državnog pučkog školstva. Time bi se za ugarski narod više učinilo, negoli ograničenjem izbornog prava. Baš Slovaci, koji, kako to zahtijeva osnova izbornog prava, znadu čitati i pisati, oprovrgavaju tvrdnju austrijskih hrvatskih političara, da je izborno pravo, vezano na znanje čitanja i pisanja, napereno proti Slavenima. Najveći dio analfabeta otpada na Rumunje, tako da zapravo postoji samo rumunjsko a možda i ukrajinsko narodnosno pitanje. U prvome su pogledu današnji odnošaji mnogo povoljniji negoli pred ratom, kada se je moralo uzimati u obzir savezništvo na Rumunjskom i raspoloženje ugarskih Rumunja. Ima nade, da će si svaka ugarska vlada u budućnosti pridržati u tom pogledu slobodnu ruku i da će za uvijek isključiti, da se Rumunjska pod plaštem rumunjske kulture uvijek mi eša u naše unutrašnje poslove te da inozemski novac stvara u Ugarskoj bilo kakvo narodnosno gibanje.

Ako dakle protivnici osnove o izbornom pravu tvrde, da oni brane ugarstvo proti demagogiji i proti narodnosnoj pogibelji, to oni brane samo svoje konservativno stanovište te hoće, da broj izbornika padne. Ovi bi zahtjevi bili osobito u koliko se tiču Sedmogradske, na veliku štetu madžarstvu, dok zahtjev, prihvaćen u zakonskoj osnovi o izbornoj reformi, pogodjuje madžarstvo u toj zemlji. Zahtjev poznavanja čitanja i pisanja nasuprot zahtjevu poznavanja čitanja i pisanja u madžarskom jeziku povisio bi broj izbornika za jednu četvrtinu. Ministar je izjavio, da prigovori proti izbornoj reformi teže tek za konservativnim tendencijama, dok ne pružaju nikakvih jamstva u nacijonalnom pogledu. Zadaća je budućnosti, da se uzdržava gradjanski društveni red i nacijonalno jedinstvo ali ne kao svrha po sebi, već da se osigura demokratski razvoj. Istodobno mora se svakako smanjiti gradski i ladanjski proletarijat. Bude li uredjeno pitanje ugarske vojske, tad će otpasti dva važna pitanja, koja cijepaju ugarske stranke. Ministar preporuča za tim predlog kao osnovu za specijalnu debatu. — Za tim kaže grof Karoly, da se slaže s ministrom, što ne dozvoljava da se izborna reforma bitno promijeni. — Naredna sjednica sutra.

* **Izjave dr. Helffericha.** Na današnjem sastanku saveza uvozne trgovine izrekao je državni tajnik von Helfferich govor, u kojem je najprije naglasio, da govori kao zasebnik i da preuzima za svoj govor samo osobnu odgovornost. Za tim je nastavio: Ne bude li nam mir vratio ono, što su nam naši neprijatelji oteli vani u svijetu i što su nam uništili, ne bude nam taj mir uspostavio slobodu našeg rada i našeg poduzimanja, tad će njemački narod biti za nedogledno vrijeme osakaćen. Ako je Bonar Law u svom zadnjem govoru već po stoti put naznačio kao zajednički i nepromjenljivi cilj čitavog rata uništenje njemačkog militarizma, odgovaram: Neka živi njemačka pučka vojska. Dokaz za potrebu našeg „militarizma“ pridonjela je svjetska urota naših neprijatelja. Za nas postoji činjenica: Mir, koji trebamo, prije svega gospodarski mir, moramo si tek izvojštiti, moramo postići još najzadnje i najteže. Znadem, da nema u Njemačkoj nikoga, koji ne bi želio, da bude patnički njemački narod i krvaveće čovječanstvo riješeno od tog zadnjeg pokušaja. Ali, bude li od potrebe, prestat će njemački narod i ovu kušnju. Mi tražimo za pravne povrede i za razaranja uspostavu i za škodu odštetu. Namjeri diferencijacije suprotstavljamo zahtjev najvišeg pogadjanja, namjeri isključivanja zahtjev otvorenih vratiju i slobodnog mora, pretnji zapora dovoza surovina zahtjev dobavljanja surovina.

* **Nizozemska na raskršću.** Polag novinskih vijesti sastalo se je ministarsko vijeće 16. t. mj. na večer na izvanrednu sjednicu, da pregovara o pitanju rasprava sa alijircima.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu potopile su naše podmornice ponovno 18.000 bruto reg. tona neprijateljskih brodova.

* **Japanci i Rusi.** List „Hoši Šimbun“ javlja, da su boljševici umorili u Blagoveščenku 150 Japanaca. — „Daily Mail“ javlja iz Tienstina, da su tijekom zadnjih nemira u Blagoveščenku bili umoreni 3 Japanca, a ranjeno njih 7.

* **Japan i Rusija.** „Times“ javljaju iz Tokija danom 14. t. mj., da nijesu nikako bile službeno potvrdjene iz Amerike i Engleske dolazeće vijesti, prema kojima se čini, kao da je ustup Japana u Sibiriji već gotova stvar. Ove su vijesti zavadjajuće te su u protuslovlju sa svim onim, što je na službenom mjestu poznato. Lokalno novinstvo da je za intervenciju, ali su uplivni krugovi protivnog mnijenja te se ih općenito podupire. Mnijenja o ustupu izazvaše ovih dana jaku depresiju na burzi, ali se jučer i danas opaža, e se vjeruje, da Japan neće ustupiti i ovo pouzdanje djeluje povoljno.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Celovački „Mir“ piše: Kako se vlada brine za slovensko školstvo, dokazuje činjenica, nad kojom se zgraža vascijela slovenska javnost, da se n. pr. o tom u Ljubljani posvuda govori po gostionama: Cijela je viša gimnazija bez slovenskih čitanki. Pred nekoliko godina predlagala se je kao nadomjestak za staroslovensku čitanku, koja je otišla, hrvatska staroslovenska čitanka, samo da bi nešto bilo. Iza triju godina došao je negativan odgovor. Grafenauerove čitanke leže još na cenzuri. Zašto leže tamo tako dugo, o tom bi mogao da dade točnu informaciju dvorski savjetnik Kaltenegger i njegovi pomoćnici. Novi slovenski učebni nacrt leži u Beču već više godina, a pozvani krugovi, kranjsko zemaljsko školsko vijeće zadovoljno je s time. „Pravdoljubni muževi šute. Slovenska poduka na gimnazijama u zadnjim je umirajućim trzajima. I to se dogadja nekažnjeno pred vascijelom slovenskom javnošću, a nema ga, koji bi tome učinio kraj. Jugoslavenski klub učinio je glede čitanki potrebne korake, ali kako da se postigne uspjeh, kad prije svega kompetentna korporacija, slavno zemaljsko školsko vijeće, šuti — U donjoj Štajerskoj, osobito oko Maribora, provadja se sa slovenske strane sistematska organizacija, kako bi se sve one općine, koje se nalaze u nemškutarskim rukama, istrgnulo i zonih pandža i povuklo na narodnu stranu. — U „Slovencu“ objelodanjuje dr. Lenard otvoreno pismo dr. Lovru Pogačniku, u kojem veli, da ono, što je on u parlamentu govorio, da je samo blijeda slika pravoga stanja. Narod da prima za prehranu samo toliko, da može polagano umirati. U općini dr. Lenarda, piše on, da su možda četiri obitelji, koje ne će umrijeti od glada, ako vlada ne priskrbi za njih, ostalo je sve zavisno od vladine pomoći. Na koncu moli, da dodje dr. Pogačnik još jednom medju svoje izbornike, medju svoje ljude, da se s njima porazgovori, a onda, nek radi i neka viče, što može, pa makar ako ne pomože ništa, jer čini nam se, veli, da smo osudjeni na smrt. To sve nek ostanu kao dokumenti za one dane, kad budemo pravili obračun.

•

Iz Hrvatske. Zagrebački dopisnik javlja „Slovencu“, da hrvatski sabor opet nastavlja sa svojim radom. Budući da nema dovoljno gradiva, ispunjuje opozicija sjednice interpelacijama i neprestano vuče vladu za jezik, dok ona šuti i spravlja interpelacije na kup, neka se njima gomila prašina. Upravo pred nastavkom boja vratio se ban iz Pešte. Službeno se javlja, da se posavjetovao s ministrima o potrebama zemlje, zapravo se pak znade, da je opet dobio pod nos radi svoje tobožnje popustljivosti prema Jugoslavenima. Napritili ga instrukcijama, kako li da nadvlada jugoslavensku opasnost. Madžari pak sve nešto pripravljaju i čekaju na zgodan trenutak, da banu pošalju putnicu, a hrvatskom narodu da pokažu šaku. Frankovci se osjećaju preslabima, da svrgnu bana, zato pak preko svojih prijatelja i bivših kompanjona udariše drugim putem. Kako je obično u sličnim slučajevima i sličnim akcijama, tako i ovog puta postaviše preda se svojega starog voditelja, bivšeg bana Raucha i njegovo srodstvo. Taj se je latio posla medju slavonskom aristokracijom, koja je većim dijelom tudja, jer osjeća, da bi ondje mogao najljepše uspjeti. Doznalo se, da se medju tamošnjim plemstvom vrši agitacija proti banu — sve to u ime nekakvog tobožnjeg popuštanja Jugoslavenima. Na čelu te akcije stoji grof Majlath, koji je ovih dana konferirao u Donjem Miholjcu s Vuchetichem, zetom Rauchovim. O toj akciji marljivo se šalju izvještaji u Peštu i gospoda pripravljaju proti banu krepku akciju. Sve je to veoma vrijedno spomena, jer jasno kaže, kome je jugoslavensko pitanje najviše na putu i tko se ga najviše plaši. Žalosno je samo, da nalazimo u toj narodnoj propagandi takodjer frankovce u službi tudjih elemenata. U svojem bijesu dan za danom mažu strane svojega glasila propagandom proti jugoslavenskom pokretu i u tom bijesu idu tako daleko, da se ne boje pozivati puk, neka vrlim redovnicima: franjevcima i kapucinima, kad dodju da pobiru milostinju, pokaže vrata, a sve samo zato, što su zaslužni redovnici svi od prvog do posljednjeg potpisali jugoslavensku deklaraciju. Ali frankovački je napor uzaludan. Danas se sve svršta već u jaku falangu jugoslavenskog pokreta, i frankovci ne mogu za sobom povući nikoga, osim onih očajnika i interesanata, koji svi očekuju pune jasle. Kad ne bi bilo te rak-rane, koalicija možda ni ne bi bila tako plašljiva, i ne bila bi više papinska, negoli sam papa. Ta njena bojazan postaje već smiješna. U hrvatskim je novinama dala zaplijeniti interviev hrvatskog ministra Unkelhäusera, koji je izašao u madžarskim listovima. Novinstvo ne smije priopćiti ni jedne riječi iz govora zastupnika Korošeca i Benkovića. Jednom riječju: ništa ne pušta u javnost, u čemu bi došle do izražaja prave želje naroda i u čemu bi se govorilo o mukama Jugoslavena. Sve se to mora u javnosti potlačiti za ljubav Madžarima. U tom pak vrije već i u samoj koaliciji: jedan dio, koji se nikako ne slaže sa opor-

tunističkom politikom, ozbiljno se pripravlja, da opusti sadanji odsjek, te da stupi u kolo s pravim narodnim ljudima. Taj korak još nepokvarenog dijela koalicije svaki bi sa radošću pozdravio, jer bi se time izvršila koncentracija narodnih redova. Na jednoj strani sluge tudjinsva, na drugoj pak strani sve što hoće slobodu i samostalnost. Boj bi bio olakšan, svrha bi bila bliže svojemu cilju.

Domaće vijesti.

Sazivna obznana. Nova sazivna obznana c. k. kotarskog poglavarstva u Puli, od dne 15. ožujka 1918., pozivlje sve osobe, podložne narodnom ustanku, a rodjene u godinama 1899., 1898., 1897., 1896., 1895. i 1894., da se izmedju 18. i 23. ožujka 1918. prijave u općinskom uredu (kod magistrata) onoga mjesta, u kojem borave u času, kad se izda ova obznana. Pregledavanje obavit će se putem povjerenstva narodnog ustanka za pregledavanje, koje će uredovati u vrijeme od 11. do 30. travnja t. g. Tko ne dodje na pregledavanje, ili tko se ne prijavi, bit će prema postojećim zakonima kažnjen. U pogledu biranja vojnoga tijela vrijede opća ograničenja, što su o tome izdana. Onima, koji dokažu naučno osposobljenje, što je po vojnom zakonu utvrdjeno za pogodnost jednogodišnje prezentne službe, podijeljuje se dozvola, da za vrijeme službe nose znak jednogodišnjeg dobrovoljca. Sposobnim osobama slobodno je, da na temelju vojnoga zakona stupe dobrovoljno u zajedničku vojsku, ratnu mornaricu ili domobranstvo. Isto vrijedi i za bosansko-hercegovačke zemaljske pripadnike. Njihovo pregledavanje bit će od 5.—9. travnja 1918. a moraju da dodju na pregledavanje k c. kr. kotarskom popunidbenom zapovjedništvu, u čijem se području nalazi njihovo boravište. Na pregledbu ne trebaju da dodju: oni, koji su tek iza 30. studenog 1917. bili pri superarbitraciji otpušteni, ili im je dan dopust; oni, koji su superarbitrirani sa zaključkom: „za sada nesposoban“, te kasnije i onako dolaze nanovo na superarbitraciju. Oni, koji boluju od padavice, treba da na pregledavanje dodju, dok oni ne trebaju da dodju, kojima manjka jedna noga ili ruka, ili su na oba oka slijepi, gluhonijemi, kreteni, pa osobe, za koje je sudbeno proglašeno, da su lude, mahnite ili glupe, ako je kod pregledavanja prikazan odmjeren dokaz o dotičnoj mani, dotično bolesti.

Podupiranje istarskih općina. U godini 1917. metnula je vlada na raspolaganje pokrajini Istri u svrhu provedenja akcije za podupiranje neimućnog pučanstva Istre svotu od 2,500.000 kruna. Od te bi svote, razdijeljenje na 320.000 prisutnih stanovnika, pripalo svakoj osobi K 14.06. Budući da su gospodarske prilike u 54 istarskih općina više ili manje jednake, razdijelilo se tu potporu od četiri i pol milijuna kruna na spomenutoj bazi od K 14.06 po osobi. Učinilo se takodjer iznimaka i to samo za nekoje gradove Istre radi gorih ekonomskih prilika i u kojima su osobito trpjele obitelji ratnika, tako n. pr. Kopar, Piran, Pazin, Volosko-Opatija, Lošinj mali i t. d. Ti su gradovi bili uzeti u obzir, pa se je i općinu puljsku uslijed špecijalnih tamošnjih prilika pogodovalo. Toj se je općini doznačilo u novcu svotu od 50.000 kruna, a na fakture dobavljenog živeža upisalo se u kredit općine 102.375 K, dakle doznačilo joj se je 152.375 kruna, a bilo bi joj pripadalo na 9.472 stanovnika u godini 1917. 132.976 kruna. Kotaru puljskom i rovinjskom sa 23.900 prisutnih stanovnika doznačeno bje u svemu 409.000 kruna, a pripadalo im je 337.000 kruna. Za prvo četvrtgodište 1918. god. doznačena je pokrajini od vlade potpora od 900.000 kruna, dakle na 340.000 stanovnika dodje na osobu K 2.65. Na okrugli broj pučanstva općine Pule od 12.402 duše u mjesecima siječnju (sa 9472), veljači (sa 10.715) i ožujku (sa 17.000 duša) bilo bi se malo doznačiti 32.965 kruna. Doznačilo se joj je ali dosada 32.000 kruna u novcu, dok se je u mjesecu ožujku odredila potpora u novcu od 10.000 kruna, ukupno dakle 42.000 kruna. Na žalost je dozvoljena potpora vlade za Istru u godinama 1917. i 1918. kudikamo premalena, a da bi se niti iz daleka moglo doći u susret opravdanim željama siromašnog istarskog pučanstva. Sva nastojanja istarske zemaljske upravne komisije, da bi Istri vlada doznačila veću potporu, ostala su do sada bezuspješna.

Prodaja petroulja. Aprovizacijona komišija saopćuje: Počamši s današnjim danom dijelit će se petroulje i to četvrt litra po nakaznicu uz prikazanje crvene legitimacije. Za sad dijelit će se petroulje samo osobama, koje su prekoračile 15. godinu. Za ladanjsko pučanstvo dijelit će se petroulje isključivo u s k l a d i š t u F o n d a u u l i c i R a d e c k i. Za gradsko pučanstvo uvadja se slijedeći red: Danas 18. t. mj. u dućanu Via Giulia nakaznice broj 1—1500 a u dućanu Via Giovia broj 1501 do 3000, u utorak: u dućanu Via Giulia nakaznice br. 3001—4500, a u dućanu Via Giovia broj 4501 do 6000; u srijedu: u dućanu Via Giulia nakaznice broj 6001—7500, a u dućanu Via Giovia br. 7501 do 9000; u četvrtak: u dućanu Via Giulia nakaznice broj 9001—10500, a u dućanu Via Giovia br. 10501—12000; u petak: u dućanu Via Giulia naputnice broj 12001—13500, a u dućanu Via Giovia od broja 13501 unaprijed. Prodaja će trajati od 8 sati u jutro do 3 sata poslije podne.

Akcija za središnji stališ pučanstva. C. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli obznanjuje: Otpisom c. kr. ureda za pučku prehranu od dana 15. novembra 1917., br. 108.923, uzela se je u izgled provedba akcije za središnji stališ općinstva, u svrhu olakšanja živatnih prilika ovih slojeva pučanstva. U svrhu provedbe ove akcije sastavio se je za grad Pulu dvostruki odbor za slijedeće vrste pučanstva: 1. za osobe u općinskoj službi, za učitelje, za umirovljene osobe te za osobe nalazeće se u službi na temelju zakona za trgovačke pomoćnike; 2. za pripadnike malih obrta. U svrhu ustanovljenja broja dionika pripadajućih ovoj akciji, pozivlju se sve osobe, koje pripadaju rečenim dvijema staleškima, da se prijave od dana 18. do 30. marča t. g. od 4—6 sati popodne u uredu trgovačke zadruge, ulica Sergia br. 33, donesavši sobom sve potrebite isprave, kao i isprave njihovih kućnih osoba, koje borave u Puli. U nedjelju i svetačnim danima obavljati će se prijava od 10—12 sati prije podne.

Prodaja duhana u Puli, kako nam se službeno javlja bit će nadalje uredjena kako slijedi: Prodaja duhana počima: I. Za radništvo c. i kr. arzenala Munitionsetablissement Vallelunga, Marine-Land- und Wasserbauamt, Flugstation und Marinebekleidungsamt u trafikama: 1. Peteros, Corsia Franz. Giuseppe; 2. Martina, Corsia Franz. Giuseppe; 3. Valentich, Via Kandler; 4. Luchich, Larga Porto Torchio; 5. Tusch, P. Foro; 6. Ropotar, Via Sergia; 7. Pinter, Via Giulia; 8. Inwinkl, Via Campomarzio; 9. Casalini, Piazza Lissa; 10. Bolčić, Via Minerva. II. Za radnike od Cantiere Navale Triestino u trafiki Marsich, P. P. S. Giovanni. III. Za ostalo pučanstvo kao vojništvo u ostalim 24 trafikama. Mladići ispod 18 godina i žene kao i činovništvo i namještenici, koji duhan direktno fasuju, su isključeni od kupovanja duhana iz trafike. Svaka civilna osoba, koja želi u trafici duhan kupiti mora crvenu odnosno bijelu legitimaciju na zahtjev uredujućeg organa ili dotične trafikantice pokazati. Slijedeća prodaja duhana u navedenim trafikama pod I. slijedi u ponedjeljak te utorak u 5 sati po podne i to: Ponedjeljak 18. radništvo c. i k. arzenala, a u utorak dne 19. za radništvo i ostale namještenike, navedene pod I. ad II. 21. srijedu, dne 20. u 5 sati po podne, ad III. ponedjeljak 18. na 8 sati ujutro. Na svakoga dolazi: 1. civilno pučanstvo, koje ne dobiva duhana od vojniške oblasti 16 cigara ili 100 cigareta ili 4 zamotka duhana. 2. Vojništvo i ostalo pučanstvo, koje dobiva duhan od vojničke oblasti 8 cigara ili 50 cigareta ili 2 zamotka duhana. — C. k. financijalno nadzorništvo.

Povjerenstvo za opljačkane krajeve. Istarska zemaljska upravna komisija odposlala je posebno povjerenstvo, sastavljeno od jednog člana upravne komisije i dvaju pokrajinskih gosp. tehničara, u evakuirana mjesta kotara Pule i Rovinja, da na licu mjesta konstatiraju škode, koje je tamošnje ratarsko pučanstvo pretrpjelo uslijed ratnih dogodjaja, u svrhu da se od države postigne primjerna odšteta i sredstva za rekonstrukciju poškodjenih polja (marvu, gospodarske strojeve itd). Na temelju izvida tog povjerenstva, koje će se za potrebite informacije obratiti na kompetentne vojničke oblasti, učiniti će zemaljska upravna komisija na vladu odnosne prijedloge.

Šuvar i drvlje na moru. Doznalo se je, da si primorsko pučanstvo prisvaja pluto (šuvar) i drvlje, što se otcijepi od lučke barikade, te prodaje šuvar i upotrebljuje drvo kao gorivo. Time biva nanešena velika škoda mornarskom eraru. Na molbu c. i kr. admiralata ratne luke zabranjuje se pučanstvu, da vadi i prisvaja iz mora šuvar i drvlje. Prekršitelji bit će kažnjeni po kaznenom zakoniku.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, utorak 19. ožujka 1918. | Broj 970

Stogodišnjica rodjendana našeg pjesnika (1818.—1918.).

U doba najstrašnijeg robovanja našeg naroda, koja ne pamte krvave anale bojeva sa jugoistočnim barbarima, slavi naš narod stogodišnjicu rodjenja svog genija i proroka. Ali njegove se riječi ne smiju objaviti svijetu sa pozornice, njegovo se sveto ime ne smije slaviti, sa njegovim se uzvišenim riječima ne smije hrabriti i čeličiti naš jugoslavenski narod. Niti u Zagrebu se ne može javno proslaviti taj svečani dan. I tako će i taj dan, koji bi morao inače da bude danom radosti i sunčanog raspoloženja, ispuniti nas samo novim jadom, novom mrnjom. Zabranjeno je narodu progovoriti, ali ne može mu se zabraniti, da osjeća, da misli. Stogodišnjica Preradovićevog rodjenja dokazuje nam možda bolje negoli svi ostali dogadjaji u tom strašnom ratu, kako je duboka istina, koju je naš pjesnik izrazio u svojim najljepšim i najskupocjenijim umotvorima, kako je jadan narod bez slobode, kako su Jugoslaveni nesretni bez ujedinjenja. Niti mi u Istri ne ćemo doživjeti sjajne proslave rijetkog današnjeg dana. I mi smo stegnuti, sputani, okovani. Naša bi radost bila tudjincu izazov, naša bi nada bila njemu zločin. Ali to nas ipak ne brani, da si upišemo duboko u srca sve one misli, sve one pjesme, radi kojih nam je taj dan tako drag, radi čega osjećamo da je Preradović najsvjetliji glasnik naših narodnih težnja i ideala. Ne smijemo da opetujemo Preradovićeve riječi, ali tko nas brani, da radimo u njegovom duhu? Našem narodu nije više potreban poticaj oduševljenja bučnih proslava; strašna je naša sudbina učinila svoje. Današnji je dan za nas samo opetovanje onog odlučnog „ceterum censeo", bez kojega će ostati misli samo misli, nade samo nade, a pjesme samo pjesme. Malo je bilo na svijetu pjesnika, koji bi bili radili kao naš Preradović, iz naroda za narod. Njegove riječi nijesu namijenjene otmenim salonima, i nijesu literarni slatkiš za iskvarenu djecu civilizacije, one su elementarnom silom buknule iz srca jugoslavenstva, su divno oblikovanje najljepših naših misli i najviših našili pjesama. On je svom narodu pokazao put, koji vodi do sreće i bolje budućnosti. Naša je dužnost, da slijedimo njegov glas, da odvažno stupimo na trnjev put, koji vodi kroz rad do cilja. Odlučnim, bezobzirnim i neumornim radom ćemo najbolje proslaviti stogodišnjicu. Neka bude taj dan, dan svečane zakletve vascijelog našeg jugoslavenskog naroda, da neće odustati od odlučnog rada oko ostvarenja Jugoslavije, koja će ostvariti Preradovićeve i naše ideale. Još nikada nije nam Preradović bio bliži kao danas. Kao da je tek jučer niknuo iz naše sredine, kao da nije pjevao mrtvim već danas pokolenjima, već da živi medju nama i pjeva nama. Još nikada nijesmo osjećali dublje plemenitosti onih ideja, koje su Preradovića vodile u njegovom radu. Još nikada nijesmo toli žarko vjerovali u „snagu naših dobrih sinova", u istinu njihovih zamisli, u sreću naše budućnosti, kao danas. Ma da nas dijeli jedno stoljeće od pjesnikove kolijevke, vascijeli naš narod misli danas njegovim mislima, osjeća njegovim srcem, nada se njegovim nadama. Mi slavimo uskrsnuće našega Petra Preradovića u srcu našeg naroda. Daj Bog, da bi doskora slavili preporod njegovih ideala u zbilji.

Petar Preradović i misao jugoslavenska.

Prigodom stogodišnjice našeg velikana pjesnika Petra Preradovića posvećuje mu u nedjeljnom broju „Narodnih Listy" češki pisac Adolf Černy opširan članak, u kojem veli: Nije to svečanost hrvatska, svečanost je vascijelog jugoslavenstva; jer pjesnik „Prvenaca", kao najveći pjesnik ilirizma, koji je prvim predstaviteljem misli jugoslavenske, pripada isto tako Slovencima knošto i Srbo-Hrvatima. Svečanost je to i vascijelog Slavenstva, čija je budućnost i cilj vodila velikog pjesnika na visinu ljudskoga duha, kad je pisao „Slavjanstvo", jednu od svojih najuzvišenijih oda. Svečanost je to osobito za nas Čehoslavene, ka kojima je Preradović gledao kao k učiteljima svoje slavenske ljubavi. Kolarova „Slavy Deery" bila je izvorom, iz koje je pio on kao i svi Ilirci, a Preradović nije toga nikada zatajio. Kad je umro naš veliki prorok slavenske uzajamnosti, jugoslavenski je pjesnik osjetio ovu bol kao svaki Čehoslovan i dao je izražaja pjesmom „Na smrt J. Kolara" pisanom kao prolog „Slavy Deery". Znao je, da je u doba najokrutnijeg apsolutizma, kad su Bachovi husari tlačili u Hrvatskoj svaki slobodni pokret misaoni, ne može pomisliti na objavljanje tih stihova, ali ipak nije bio kadar, da ih u sebi potlači, ipak su mu morale iz osjetljive njegove duše provaliti, kad „je nestalo sa obzora danice, zvijezde slavenskoga dana". Ipak je dao oduška pjesmama, kao nekada (1845.) pjesmi o „pčelicama slavenskim", kako bi iskazao svoje udivljenje „braći Češima s pobratimima Tatre i Morave", narodu, koji je „uvijek dva koraka činio, dok su drugi jednoga".

Pjesnik jugoslavenskog preporoda, bio je sam utjelovljenim simbolom toga čuda, koji je oduševljeno probijao iz prsiju čeških, jugoslavenskih i lužičko-srpskih rodoljuba u prvoj polovici prošlog stoljeća. Odgojen u tudjoj okolini, udaljen od domovine i rodjene majke, bio je tako odtudjen, da je teško govorio sa svojom roditeljkom i jedinom sestrom, kad se vratio kući, kako i sam bolestno priznaje u autobiografskom nacrtu. U Bečko Novo Mjesto bio je poslan hrvatski dječak, sirota iza graničarskog časnika, a vratio se je austrijski poručnik, napojen njemačkim duhom, koji je prve svoje pjesničke pokušaje pisao njemački, i ravnodušno i hladno slušao u Zagrebu vijesti o mladom narodnom ilirskom pokretu i književnosti. A ipak iza nekoliko godina probudio se u njemu Hrvat i ilirski pjesnik, koji je u prvom broju „Zore Dalmatinske" pozdravio narodno uskrsnuće jugoslavensko poznatom pjesmom „Zora puca, bit će dana", simbolom tog vlastitog narodnog probudjenja, a koji je u daljnjim godinama postao pjesnikom narodne misli hrvatske i jugoslavenske, kakvog nije bilo ni prije ni poslije njega, čije je duboki narodni osjećaj imao toliko snage, da je izbio iz tijesne uniforme austrijskog generala i iz njegovog groba plamsa sjajnim neugasivim ognjem.

On, vječan putnik, gonjen sudbinom od mjesta do mjesta, tjeran od domovine i obitelji, ražalošćen svesilnom smrću, koja mu je brzo otela najmilije biće, dok nije i njega samoga konačno obujmila u tudjem kraju i dala mu počinuti u zemlji tudjeg, hladnog i svim njegovim najsvetijim idealima neprijateljskog grada, postao je on svojemu narodu pjesnik nade, odvažnosti i tvrde vjere u sjajnu, veliku budućnost. Uspomena njegova rodjenja dolazi upravo u doba, kad opet „puca zora", kad slavi misao ilirizma uskrsnuće u novoj snažnoj slici i kad se približuje ostvarenje velikog njezinog a zajedno i Preradovićevog sna. Ogromna snaga, isprva potlačena, a kasnije snažnom životu probudjene ljubavi prema domovini i rodjenom narodu zavladala je i njegovim srcem u vrućoj ljubavi prema lijepoj Pavi, njegovoj kasnijoj ženi, i neprestano probija iz požutjelih listova njegovih „Prvenaca" (1846.). Prvu je svoju zbirku posvetio svojoj zaručnici, ali i ta posveta morala je da bude spojena s narodnom misli. U slici ljubljene djevojke imali su da pjesnikovi prvenci prime u svoje kolo sve njene drugarice, sve „divno pleme jugoslavenskog naroda". A pokraj bijelih „cvijetova", posvećenih ljubavi njegovog srca, ima tu i „bilja" ljekovih, životodarnih sila za ljubav njegove duše i života. Ne traži vlastite slave, traži samo „slavu majke Slave". Njoj bi rado ovjenčao čelo tom kitom cvijeća i bilja. A tako osjećaj ljubavi prema trojedinom narodu i prema njegovoj majci Slaviji sveslavan je i svevladan već u toj prvoj njegovoj zbirci — a ostaje odlučujućim osjećajem vascijelog njegovog života i pjesničkog djelovanja. Realno shvaćanje mana, odnošaja i potreba narodnih već se tu isprepliće sa sanjama o ljepšoj budućnosti, koje u kasnije doba poprimaju sve to više snage i himničkog poleta. Tako „Majka kod kolijevke" u pjesmi svojemu sinčiću iskazuje želju, e bi suncem njegovog života bilo domaće sunce, e bi sin njeni bio potpora svog naroda, e bi sve nastojanje, svi koraci njegovi bili okrenuti k tomu narodu. Vidi, da rodjena „Braća", sinovi jedne majke, utapljaju se u vlastitoj krvi, a zato kliče na „Kosovom polju": „Kad svi jednog boga molite, kd svi jednim glasom slavu pjevate, kad svi jednog tijela udo ste, bud'te i svi duha jednoga!" A dogodi li se to, narodu će njegova „krasna budućnost biti pripravljena", kako pokazuje u „Vilinom snu". Ispunjen tim velikim, svevladnim osjećajem, bolno je trpio pri gledanju na tragičnu prošlost jugoslavensku, a teškim, reći bi bezizlaznim položajem svojega naroda u sadašnjosti, osobito u doba bezmilosrdnog apsolutizma, koji je zahvatio Hrvate svom silom, kad su se iza Jelačićevih djela i iza pobjede nad madžarskom nadvladom već nadali, da im sviće bolje doba vlastitog narodnog život. Medjutim su u zamjenu za madžarizaciju dobili germanizaciju, a čim je germanizatorski apsolutizam popustio, nastala je opet doba madžarizacijskog nastojanja. „Medju dva smo ognja" pisao je Preradović god. 1861. Brliću. „Treba se

ZOFKA KVEDER: Iz „Ženskog Svijeta".

Stogodišnjica Petra Preradovića.

Slavni biskup Strossmayer god. 1872. ovako je najavio smrt Petra Preradovića hrvatskome saboru: „... izgubio je narod naš u njem vrloga domorodca, koji se nije ustručavao svakom prilikom i na svakom mjestu narod po mogućnosti zastupati, izgubio je narod naš u njemu čovjeka vrlo čista i neporočna značaja. Ja sam s pokojnikom do posljednjeg dana dopisivao i mogu vas uvjeriti, da je u plemenitoj duši njegovoj nevolja, koja narod tišti, odziva našla i Bog znа, je li nije i to doprinoslo, da je prerano u hladni grob otišao. Mogu vas uvjeriti, da je jedna od najtoplijih želja, koju je pokojnikova plemenita duša pred tvorca donijela, da se Bog našemu narodu smiluje i da ga od svakoga zla oslobodi. Trud nastojanja mu bijaše, da si naš narod onaj uvjet slobode i narodne samosvijesti priskrbi, bez kojega ne može biti govora o uspješnom radu."

Devetnajstog ovog mjeseca jest sto godina od dana, kad je Petar Preradović ugledao svijet, i sav jugoslavenski narod treba da dostojno proslavi taj dan. On je bio, što je jedamput, godine šezdesete, pjevao u spomen Andriji Kačiću Miošiću:

> Slavan pjesnik jugoslavenske strane,
> Koj u srcu svuda se upjevo,
> Te u srdcih svuda živi...

U strašnoj buri svjetskog rata, u očajnoj tmini najdublje klonulosti narodne, počele su nove nade da se dižu. Neka nam bude krilatica, koju je on ispjevao:

> Zora puca, bit će dana...

Njegov spomendan treba da nas utvrdi u našoj odanosti, našoj ljubavi prema trolmenom našem narodu, da nas okrijepi u borbi, da nam pojača vjeru u našu snagu i našu budućnost. Da danas živi medju nama, njegovo bi srce s nama kucalo za ujedinjenje Jugoslavena, njegova bi duša pjevala pjesme, koje bi nas hrabrile na ustrajnost, na borbu, na rad za ideal i spas naš: narodno ujedinjenje. Prije više nego po vijeka on je shvatio veliki zamašaj narodnog jedinstva i sloge. On je bio sam živi primjer tog jedinstva. U životopisu, koji je god. 1873. napisao Ivan vitez Trnski kao uvod u „Pjesnička djela Preradovića" — „izdana troškom naroda" — sve vrvi citatima iz privatnih pisama Preradovićevih, iz kojih se razabire velika njegova ljubav prema narodu i velika njegova čežnja za zbliženjem Hrvata i Srba. Rano otrgnut od majke i domovine, skoro sasvim otudjen, trostruko je ljubio rod svoj i jezik svoj, kad je Hrvat Kukuljević opet raspirio u njemu narodni osjećaj, koji je bio u tudjini već skoro sasvim zamro. Njegov vlastiti udes u mladosti, tudjina, koja je otimala domovini skoro sav njegov vijek, naučiše ga razumjeti slobodu naroda. Ujedinjeni, sloga je jakost. Sav njegov život, sav njegov pjesnički rad nosio je obilježje duboke ljubavi prema svome narodu i prema Slavenstvu uopće te neumornog nastojanja oko sloge i zbliženja otudjene braće.

U ožujku 1856. pisao je Šulek, jedan od najuvaženijih Iliraca, Trnskome: „Pozdravi lijepo našega Petra (Preradovića) i privoli ga, da dodje u Zagreb, ne bi li mu za rukom pošlo banovom uglednosti na to natjerati naše ljude, da tela negda dogotove pravila o združbi naših narodnih zavoda". Znao je Šulek, da će u Preradovića biti najviše razumijevanja za misao, koja ga je ispunjavala.

Godine 1856. radilo se oko osnutka „Vijenca". O tome piše Trnski ovako: „Preradović je s te ruke ljuto žalio razdvoj većine čitajućega općinstva u ćiriličare i latiničare i jedino stoga spoznavao prijeku potrebu, da ujedinimo sve sile..."

„... jednom istom ljubavi obuhvaćajući Srbstvo i Hrvatstvo, a mrzeći svaki razdvoj braće po jeziku bijaše to glasovit prvak našega naroda, komu će se ime spominjati, dok nam bude traga i glasa na svietu", veli Trnski u spomenutom životopisu.

To je i pjesnik sâm najjače istaknuo u svojoj pjesmi „Hrvat ili Srbin":

> „Ti se na me srdiš, mili pobratime,
> Veliš: Srbin jesi, srbsko imaš ime,
> Tvoji pradjedovi svi su Srblji bili,
> Na Kosovu polju možda krvcu lili,
> A ti, njihov unuk, za Srblje ne mariš,
> Već se u Hrvatstvu pokvarenu kvariš!
> Tvoj me ukor, pobre, tišti odveć jako
> I da niesam vojnik, pod tiskom bih plako;
> Al ovako znadeš laćike su mi misli,
> I popuštam ondje, gdje bi drugi stisli,
> Izvan, ako hoćeš, da se pohrvamo,
> A ti sedlaj noge, pak dojaši amo,
> Ustanovi mjesto, vrieme i drugara,
> Pa ćemo razpašat, što nam srca para,
> A u cielom svietu neka spomen bude,
> Da su do dva brata bili dvije lude."

Kakav mu je ideal bdio pred očima, jasno je pokazao Preradović u svome „Kraljeviću Marku". On sam je onaj „duh slovinski", koji na Velebitu zove vile, da idu i šire medjusobnu ljubav i slogu, da se probudi i uskrsne narod. On sam je Stevan, koji zbori puku:

braniti od jednog i drugog“. Izravno potresna je njegova slika narodne tragedje u pjesmi „Car Dušan“ (iz god. 1851.), u kojoj prima vila za ruku cara, koji je davno pao, a sad se probudio, koji se pita, što mu osta od njegova carstva, obilazi s njim oko njegova groba i odgovara mu: „Pobratime, obidjosmo carstvo tvoje, sve ostalo propalo je!“ Ne plače nad tragikom prošlosti, samo ju otkriva u cijeloj veličini u nekoliko stihova. Muževno diže glavu i veli: „Nevolja gola, najbolja škola“, a sam postaje u toj školi učiteljem i prorokom svog naroda. „Najprije narodnost, a onda sloboda. Pogažena sloboda opet će se pomladiti, ali izgubljena narodnost teško da će nikada... Narodnost i federacija neka nam budu neprestano u glavi, kao dva oka: Ne biva samo pobjednikom- nego za neko doba zavlada i nad drugim onaj, koji na temelju pravednih načela ustraje; ima ljudi, koji nam zapovijedaju sada, koji su nepravedni; budimo dakle mi sada vjerni svojem boljem uvjerenju... budimo muževni i dokažimo u nesreći, da smo jaki i neprijatelji će nas se bojati, ali budemo li bježali k tudjincu, nikada...“, tako je pisao spomenutom već prijatelju Brlića god. 1862. To su riječi, koje su bile historijskom dalekovidnošću sahranjene potomcima, neka ozbiljnim glasom potiču još u kasnije veliko doba.

Ostavštinom tog doba i svim budućim vremenima su Preradovićevi pjesnički iskazi tih razmatranja i načela. „Ne boj se mili moj narode i smjelo podigni glavu! Čvrsto ustraj na svojem pravu i na pravom tlu slobode... Samo ustrajno, otvoreno ali pristojno i pošteno idi naprijed svojim putem... Nastoj, ori, kopaj, radi na sve strne, sij i žanji, sadi i ne kuni uzalud“. Obraća oči svojemu narodu u simboličkom spomeniku „Jelačiću banu (1867,) kao stožeru narodnog života i proročkim duhom oživljen podaje mu „Utjeha“ godine 1867..

Već udes-vihar huče, naokolo
Vas sviet se burka, vali grozovito
Već svud mu skaču na visoko
Narod će nam propast, bojazan misli.
Oj rode dragi! Ništa ne boj mi se
Ma sviet se cieli izlio potopom
Imade brod tvoj sve šta treba,
A na Balkanu i Ararat svoj!

Više nego ikada čini nam se, da izbija iz zbilje i u medjama budućnosti, koje su već vidne ljudskome oku, njegov pjesnički san. Za grmljavine tisuću topova više negoli ikada, čini se, da je daleko vrijeme, o kojem je snivao pjesnik, vrijeme, kad ne bude više topova. Ali ipak stojimo pred pragom doba, kad će postati tjelom ideja njemu najbliža, ujedinjenje Jugoslavenstva, kad će jugoslavenski narod biti samosvoj, kako čezne u himni „Bože živi“. Vjeru u tu budućnost nije nikada izgubio i samo se je molio Bogu za svoj narod. Kao putnik ostavljen u tudjem svijetu, moli (1844.) svoj [illegible] domovinu „u tvom polju daj mu groba, tvojim cvijećem grob mu kiti“, a već godine 1879. bila mu je ispunjena njegova želja, da su mu kosti bile prevedene iz Beča u Zagreb. Tada je pozdravio srpski pjesnik Zmaj Jovan Jovanović, slavni prah Preradovićev: „to prahu je dosta, al duši tvojoj nije!“, a najbolji domaći kritičar Preradovićev, Milivoj Šrepel, dodaje: Uistinu pjesnikov duh čeka druge, veće, slavnije i sjajnije proslave. Tu će slaviti narod, kad se pjesnikove riječi pretvore u čine, a njegove nade u živu istinu.

Doba se je čina približila, a ispunjenje nada nije daleko. U to doba slavi hrvatski i vascijeli jugoslavenski narod pjesnika proroka, a mi ne smijemo pri toj slavi manjkati. Misli se naše obraćaju prema Zagrebu, gdje se sakupljaju najbolji muževi jugoslavenski i mnoštva naroda, u koliko im to ne priječe zapriječke doba. Obraćaju se onamo tim radosnije, što ispunjuju radosno vijest tvrde uzajamnosti češko-jugoslavenske u doba veće negoli ikada. Uzajamnost je duboko utemeljena i pravedna, jer nas do nje dovelo ne samo plemenito nastojanje velikih oduševljenih bojovnika 19. stoljeća, kako je bio i sam Preradović, a i zajednička naša sudbina u ovo doba i usporedni pravci za narodnim ciljem i državnom samostalnosti

Zato podajmo si ruke pri spomeniku pjesnika, koji je klicao, da ćemo u složnom postupanju biti jaki. I vjerujmo, da ćemo se još radosnije sastati u Zagrebu, kad uistinu svane dan, čiju je zoru on oduševljen nagovijestio.

Uzdignite sve, štogod je vaše
Na vidjelo širokomu svietu,
Da se vidi, da ste i vi narod,
Koj u svome svlastitom značaju
K osobitom savršenstvu teži!
Stavite se jedan do drugoga,
Sjedinjenim govorite glasom
Tada će se čuti vaše ime
I sviet će vas nazivati njime.
Oj budite složni medju sobom,
Popustite svak od svoje strane,
Primite se svestranog jedinstva,
— — — — — — — — — —
Oj budite, što još nieste bili:
Jedan narod sam po sebi čili,
Pa će biti, što je negda bilo...

Pravo je napisao dr. Franjo Marković već 1873. o ovoj prekrasnoj dubokoj dramskoj pjesmi Preradovića: „Ideja „Kraljevića Marka“ najuzvišenija je i najnarodnija je od svih, što ih je pjesnik ispjevao. Pjesnik ju je spjevao, da ju narod izvodi: to će tek biti dostojna ocjena pjesnikova“

Na nama je, da tako bude!

Preradović je pjesnik slobode. Bio je vojnik, časnik, austrijski general, ali nikada, ni u najtežim časovima svog života nije zatomio u sebi glasa slobode. On ju je uvijek smjelo prisvajao sebi i tražio je i za narod svoj. „Kraljević Marko“ nastao je oko pedesete godine, a sve „je pjesnik do kraja svoga uvijek umovao o tom predmetu“ (do svoje smrti 1872.), veli dr. Marković, jer nije bio zadovoljan sa formalnom stranom pjesme. Sloboda, sloga, ta dva najvažnija temeljna kamena sreće i budućnosti svakog naroda, bile su mu najviše na umu i njih je najčešće opjevavao. Već u jednoj od svojih prvih pjesama „Djed i unuk“ pjevao je:

A kad uzmeš slavit domovinu,
Dobru majku svakom sinu:
Ti ustani, svoju kapu skini,
Digni oči k nebeskoj vedrini,
Zagledaj se u svjetla nebeska,
Iz kojijeh vječna ljubav bljeska,
Iz njih čitaj, iz zlatnih pismena.
Zlatnu pjesmu zlatnih uspomena!
Ali ako moćan zlotvor koji
Tebe svrne, veleć: „Meni poji,
Proglasi me po širokom svieti
Dobrotvorom — il ću te sapeti
U tamnici u gvozdene mreže!“
A ti, prije nego li te sveže,
Guslam lupi o zemljicu crnu,
Da se u prah i trieske rasprhnu,
Reci njemu: „Silni gospodine,
Nad guslami tvoja sila gine:
Nerazumle pjesma zapoviedi,
Slobodna je — svomu glasu sliedi!“

U jednoj nedopjevanoj pjesmi u njegovoj ostavštini nalazi se neke vrste obračun sa Nijemcima:

Mržnja teče, silna rieka
Izmedj Niemca i Slavena
Kroz vremena prostor silni;
A ta rieka crvena je,
Jer je krvlju napunjena.
Preko rieke nema mosta,
Preko rieke pravdaju se
Ti susjedi kroz sto vieka.
Vele Niemci bezobrazni:
Robovi ste vi Slaveni,
Potišteni narod hudi!
Lahko vam je na vrat stati,
Kad ga dolje sagibate.
Rob se robom sam nečini,
Nasilje ga robom čini —
— — — — — — — —

Već 1845., u početku njegova pjesničkog puta, mašta ga njegova vodi na Kosovo polje, pa vidi kako

— — — — — — — — — —
Tuda crne ptice sad lete amo,
Crne ptice, kosovi zlatna kljuna,
Tud crnoj u tuzi hodi i pjesan
Zlaćana glasa.
Ovo polje prsa ti jesu jadna,
Srbski rode, razkršće svijuh tuga,
Svaka na njem grobnica smrtnu tebi
Ranu zadubi.
Ravno sad je, glatke ti jesu grudi,
Rake već i rane zacieli vrieme,
Samo jedna još nezaraste, ona
Branković — Vuka.
Sve se tvoje spomeni ovdje shode,
Za tušnica ovdje slaviš si sveti
Dan, bezsmrtnim ovdje si mrtvim suza
Sipiješ koljivo.
Srbska majko, veselo plačeš ti sve
Neumrle sinove svoje, samo
Neumrlost ti bi onog utopit
Suzami rada.
Ah zaludu! Zajedno s njimi živi
I on, ter ko nečist se duh krećući
Ovud, bistro zrcalo tebi kalja
Jasnih spomena!
Ništa zato, djeci na korist tvojoj
Živi mračna njegova sjena; s mračna
Sunca svietla sloga nebeskih zviezda
Bolje se vidi.
Oj na nebo uprite oči, ne na
Biednu zemlju, juga slavljanskog djeco!
Ta sva široka vam je zemlja širok
Žalosti prizor.
Svud vam niče pelin po njojzi medju
Slatkim groždjem, svud vam se kukolj crni
Medju bjelicom pšenicom, svud gorkost
Ljubav vam truje.
Kad svi jednog Boga molite, kad svi
Jednim glasom Slavu pjevate, kad svi
Jednog tiela uda ste, bud' te i svi
Duha jednoga!

(Konac slijedi.)

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Nema osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji sjeverno od Armentieresa kaošto i u svezi sa engleskim provalama na obim stranama prokopa La Bassee bila je topnička djelatnost mnogostruko pojačana. Na ostaloj je fronti ostala umjerena. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika i von Gallwitza: Izmedju Oise i Aisne sjeverno od Reimsa i u nekojim odsjecima u Champagnei oživjela je topnička paljba; nešto jača potrajala je preko dana na obim brijegovima Moze. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na lorenskoj fronti i u srednjim Vogezama privremena djelatnost obiju topništva. Na čitavoj fronti veoma živahna ljetalačka djelatnost. Francuski su ljetači bacili bombe na lazarete kod La Thoura, koji su bili jasno označeni kao takvi. Jučer smo oborili 22 neprijateljska lijetala i dva sputana balona. Poručnik je Kroll polučio jučer svoju 21. zračnu pobjedu. Mjeseca veljače iznosio je gubitak neprijateljskih bojnih sila na njemačkim frontama: 18 sputanih balona, 138 lijetala, od kojih je 59 palo otrag naših linija, dok su se ostali sunovratili za neprijateljskim crtama. Mi smo izgubili u boju 61 lijetalo i 3 sputana balona. — Istok: U južnoj smo Ukrajini zaposjeli Nikolajev. — Sa ostalih bojišta nema ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Lugano, 15. (D. u.) „Corriere della Sera“ donaša, da se vlak, kojim su diplomati Francuske, Italije, Belgije, Portugalske, Srbije i Grčke otputovali iz Petrograda, još uvijek nalazi u Tojali, 40 km. od Tamesera, jer se zatežu pregovaranja o nastavku putovanja, što se vode sa bijelom i crvenom gardom. Nastoji se, da se postigne primirje od 24 sata, da mogu diplomati preći iz linija crvene garde u linije bijele garde i onda doći do švedske granice.

Beč, 17. (D. u.) Ruski pučki komesar za vanjske poslove poslao je na vanjske urede u Beč i u Berlin slijedeći bezžični brzojav: 16. ožujka ratificirao je izvanredni, sveruski kongres sovjeta radničkih, vojničkih, seljačkih i kozačkih odaslanika mirovni ugovor, koji je 2. ožujka bio sklopljen u Brestu-Litovskom izmedju Rusije i vlasti četvornog saveza.

Petrograd, 17. (D u.) Reuterov ured javlja: Prijašnji predsjednik ruske delegacije u Brestu-Litovskom, Joffe, bio je imenovan poklisarom u Beču. — Pukovnija garde Preobraženski, koja je osumljena, da je sklona proturevoluciji, bila je razoružana od crvene garde. Vojnici su bili uapšeni.

Domaće vijesti.

Kako možemo najljepše proslaviti stogodišnjicu Preradovićevog rodjendana? Došlo je doba, da se okanimo pukih riječi i ispraznog oduševljenja; valja raditi i raditi i opet raditi. Moramo ostvariti narodnu vojsku, koja će biti pripravna, da se odlučno bori za narodna prava. Ovu narodnu vojsku ćemo urediti jedino putem škola. Samo kroz škole prodrijet će Preradovićev duh i u zadnje selo, u zadnju kolibu, osvijestit i ojačat će naš narod i omogućit nam boj proti neprijateljskoj naplavi. „Dižite škole, djeca vas mole“ pjeva pjesnik, a baš mi u Istri trebamo najviše škola. Prigodom stogodišnjice pjesnika Preradovića, neka daruje svaki član našega naroda, makar i neznatnu svoticu. To će biti najljepša proslava i najdjelotvorniji prosvjed proti pritisku i zabranama proslave itd. Samo na taj će se način izjalovili zahrptne namjere naših protivnika u Beču i Pešti i samo time ćemo onemogućiti, da se ponovi pokušaj zavratnog umorstva našeg naroda, počinjen tijekom tog užasnog rata. Prosvjetom ćemo poraziti svako nasilje! Naprijed za hrvatske škole u Istri.

Istarski vinarski ured službeno saopćuje: Svim općinskim uredima Istre: Obavješćuje se, da istarski vinarski ured proglašuje ništetnim sve potvrde za prenos i dobavu vina, koje su bile izdane do uključivo dneva 28. veljače 1918. u svrhu da se predusretne velikim zloporabom. Pozivlje se općinske urede, kaošto i c. kr. željeznička ravnateljstva, te c. kr. carinarske ekspoziture, da zaplijene sve potvrde izdane do spomenutog roka. Ova naredba stupa u snagu sa dnevom 31. ožujka t. g. — Istarski vinarski ured. Predsjednik: Lasciac m. p.

Javna dražba. Danas na tri sata popodne na licu mjesta Piazza Comizio — Hotel ai due Mori obdržavati će se dražba više vrsti bačava, ormara, i ormarića t. j. predmeta za krčmu.

Dnevne vijesti.

Preradovićeva slavnost na Sušaku. „Primorske Novine“ donose poziv sušačkom gradjanstvu, u kom vele, da je dužnost svakog našeg čovjeka, da na dan stogodišnjice Preradovićeva rodjenja izvjesi na svom domu naš narodni barjak.

Demokracija, socijalistična revija može se kupiti u filijalki papirnice Krmpotić, na obali Franja Ferdinanda. Ova je socijalistička revija glasilo socijalističke omladine Slovenaca. List je ozbiljno uredjivan te sadržaje mnogo zanimivih i aktuelnih članaka. Preporučamo smotru našim čitaocima.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, srijeda 20. ožujka 1918.** Broj 971.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Nema osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jurišne su čete pruskih, bavarskih i saskih bataljuna izvele u Flandriji uspješne izvidjaje te zarobile kod toga više od 300 Belgijanaca. Od obale sve do kanala La Bassee bio je topnički boj na večer pojačan. Na ostaloj je fronti ostao umjeren. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika i von Gallwitza: Kod Juvincourta dopremiše braniborske jurišne čete iza ljutog boja 20 zarobljenika iz neprijateljskih jaraka. Topnička je paljba oživjela privremeno na obim stranama Reimsa i u Champagni; na sjevernoj se je fronti Verduna pojačala. Mi smo nastavili naše izvidjaje. Saska su odjeljenja dopremila sa istočnog brijega Moze 56 zarobljenika. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na mnogim mjestima lorenske fronte, u Vogezima i u Sundgaui živahna djelatnost Francuza. — Jučer smo oborili u zračnom boju i sa zemlje 23 neprijateljska lijetala i tri sputana balona. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Tokijo, 18. (D. u.) Reuter. Ratni je ministar ustanovio, da se u Liburiji, istočno od Bajkalskog jezera nalazi 94.000, a zapadno od toga jezera 6000 njemačkih zarobljenika. Nijemci, koji se nalaze istočno od jezera, ne stoje pod nikakvim nadzorom, te nastoje, da na svaki način dodju do luke. — Nekoliko se je hiljada „umjerenih" pod Zemenovom oprlo maksimalistima, nekoliko se „umjerenih" nalazi u Vladivostoku. Moć maksimalista raste.

Petrograd, 19. (D. u.) Reuter. Ustanovilo se je, da su Rusi, prije negoli su napustili Odesu, kušali da ju zapale; no svog cilja nijesu postigli, jer su saveznici prebrzo napredovali.

Petrograd, 19. (D. u.) Reuter. Preobraženska pukovnija u Petrogradu i Moskvi je razoružana. Isto se je dogodilo i sa svim onim četama petrogradske posade, koje nijesu htjele da stupe u crvenu gardu.

Nizozemska prihvatila zahtjeve sporazuma.

Haag, 18. (D. u.) Kako doznaje nizozemski Korrespondenz-Bureau, izjavio je ministar vanjskih posala Loudon danas u drugoj komori, da je nizozemska vlada prisiljena prihvatiti zahtjeve sporazuma te dozvoliti, da nizozemski brodovi plove kroz pogibeljno područje uz uvjet, da se Nizozemskoj dobavi do 15. travnja 100.000 tona žita, jer je Njemačka izjavila na odnosni upit, da nije u stanju dobaviti u kratko doba u 2 mjeseca 100.000 tona žita. Nizozemska je pristala na zahtjeve sporazuma uz slijedeće uvjete: Nizozemska mora da računa na podlobu nizozemske tonaže i na opskrbu zemlje po načelima The London Basis of Agrement. Za uvoz u Nizozemsku i za odnosne brodove mora se spremiti odgovarajuća količina ugljena. Što se tiče plovidbe nizozemskih brodova kroz pogibeljno područje, moraju alijirane vlasti, da se pobrine za to, da brodovi ne prenašaju ratni materijal ili čete, te da nisu naoružani; dalje, da se momčadi prepusti odluka, da li će putovati sa parobrodima ili ne i konačno, da budu brodovi, koji bi eventualno bili uništeni, odmah iza rata nadomješteni drugima. Vlada ne može i ne smije ići dalje. Ministar je dodao, da će odmah saopćiti odgovor alijiranih vlasti komori, čim ovaj stigne.

Amsterdam, 18. (D. u.) Kako se doznaje iz Haaga, vodeći si krugovi nijesu na jasnom o tome, da li Nizozemska, polag govora Loudona, odstupa saveznicama čitavu svoju tonažu ili tek jedan dio. Zadnja rečenica u govoru, u kojem ističe Loudon, da si je Nizozemska osigurala veliki dio tonaže, dopušta zaključak, e se radi o takvom djelomičnom riješenju. Čitava večerna štampa napada žestoko na vladu.

Amsterdam, 18. (D. u.) „Times" javljaju iz Washingtona: Predsjednik je Wilson primio nizozemskog poslanika, koji se je zauzimao za promijenu odluke o upotrebi nizozemske tonaže. Predsjednik se nećka promijeniti svoje držanje. 460.000 je tona nizozemskog ladjevnog prostora neposredno na raspolaganje za transatlanski promet. Nizozemski će parobrod moći medjutim ipak otputovati, pošto je otplovio u Ameriku jedino uz uvjet slobodnog povratka.

Berlin, 19. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" javlja iz Haaga, da izjave ministra vanjskih posala Loudona nijesu zadovoljile druge komore.

* **Antantina vijećanja.** Iz Londona se službeno javlja danom 19. t. mj.: Vršio se je sastanak najvišeg vojnog vijeća, kao što i važna politička vijećanja pod predsjedništvom engleskog ministra-predsjednika; posljednja se održavala u Londonu dne 14., 15. i 16. t. mj. u nazočnosti engleskog, francuskog i talijanskog ministra-predsjednika te drugih ministara i mnogih vojničkih i inih vještaka.

* **Litavsko zemaljsko vijeće**, koje se je više puta izreklo za priključak uz Njemačku, promijenilo je, kako javlja „N. Z. Zeitung", svoje namjere. U sjednici od 16. veljače izreklo se je za potpunu neodvisnost Litve sa Vilnom kao glavni grad. Uredjenje budućih se prilika prepušta konstituanti. Zemaljsko je vijeće saopćilo njemačkoj vladi taj zaključak te istodobno zamolilo, neka Njemačka prizna neodvisnost Litve. Kako se doznaje, stvoren je taj zaključak bez predhodnog sporazumka sa njemačkim okupacionim oblastima.

* **Njemački sabor** je dne 19. t. mj. riješio u prvom čitanju mirovne ugovore sa Rusijom i Finskom. Na to su ugovori dodijeljeni glavnom odsjeku. Na to je u prvom i drugom čitanju proti glasovima neovisnih socijalnih demokrata bila primljena nova osnova o kreditu od 18 milijarda.

* **Marghiloman protiv Slavena i Bugara.** Presumptivni ministar predsjednik rumunjski Marghiloman, koga bi Njemačka najradije vidjela u Rumunjskoj na vladi, razgovarao je sa dopisnikom peštanskog „Pesti Naplo"-a. On je rekao: Zajedinstvo interesa izmedju Madžara i Rumunja danas je još jače, negoli prije rata, jer su oba naroda okružena slavenskim obručem. Što se tiče „pograničnog osiguranja" rekao je, da baš ne dijeli mišljenje, koje kazuje, da to nisu aneksije. Ako se sa Rumunjskom u buduće ne računa, onda dobro, neka se s njom radi što hoće. Ali hoće li je tkogod da ima za prijateljicu, onda neka se ugleda na mudrost Bismarcka, koji je godine 1866. mogao od monarkije također da traži „osiguranja", ali je više cijenio prijateljstvo, koje je eto donijelo ploda. Žestoko se oborio na Bugare. Oni traže Dobrudžu, a jedva je jedna desetina pučanstva bugarska. Izgubi li Rumunjska svu Dobrudžu, izgubit će i luku Konstanzu i sve će željeznice voditi preko Bugarske, pa bi se to centralnim vlastima u slučaju sukoba se Bugarima moglo gadno osvetiti.

* **U Ugarskoj** doigrava se komedija izborne reforme. Nova će izborna reforma biti po svoj prilici gora za narodnosti i za demokraciju negoli je bio prijašnji izborni red. Narodnosti će biti u novom „parlamentu" još slabije zastupane, no što su do sad bile. Kako javlja dopisni ured, prihvatio je odsjek za pretresivanje izborne reforme osnovku vlade kao bazu za specijalnu debatu. Dotle čeka novi hrvatski izborni red još uvijek na sankciju.

* **Talijanski ministar-predsjednik Orlando je** prema pisanju talijanskih listova odbio Clemenceauov poziv, da se na povratku sa konferencije u Londonu zaustavi u Parizu, te je putovao direktno u Turin, gdje ga je očekivao načelnik generalnog stožera Diaz, da odmah i dulje vremena s njim govori.

* **Trgovačka blokada proti Njemačkoj poslije rata.** „Neue Z. Zeitung" javlja sa talijanske granice, da su braziljanski ministar vanjskih posala i poslanik Udruženih država pregovarali o tome, kako bi se imala provesti trgovačka blokada proti Njemačkoj poslije rata te zapor američkih luka za njemačke proizvode, kako je to zamislio Wilson.

* **Strah Holandije pred Njemačkom.** „Arbeiter-Zeitung" donosi kao prilog najnovijem konfliktu izmedju Njemačke i Holandije zbog prepuštanja tovarnog prostora svojih brodova antanti, ovu vijest: U Nizozemskoj izaz[illegible]ti su dogadjaji na istoku najveći strah od Njemačke i to dapače i u krugovima, koji su do sada bili snošljivi prema Njemačkoj. Kao prirodna reakcija nastupa veći oslon na antantu, koji se ukazuje prepuštanjem nizozemskih brodova antanti. Tako piše amsterdamski „Handelsbladed": „Je li čudo, da mir na istoku izaziva strah i brigu na zapadu. Ne će li Belgija, ne će li i Holandija na vlastitim rebrima osjetiti, što će to reći njemački mir, naročito ako do takvoga dodje i na zapadu?" Jednako značajno piše i profesor van Hemel u „De Amsterdamer": „U ovo vrijeme bit će postavljena sasma slična iskušenja Holandiji, kao što su postavljena Švedskoj zbog Alandskog otočja. Skoro iza vijesti, da Njemačka treba Alandsko otočje kao „prolaznu etapnu postaju", doći će ljubezno uvjeravanje Njemačke, da joj je jednako „prolazno" od potrebe zaposjesti i holandijska područja Teršeling, Teksel, Hock i Walcheren „kao prolaznu bazu za podmornice".

* **Talijanski izvještaj** od 18. t. mj. Živahniji topovski boj u dolini Lagarina. Naše su strojne puške raspršile neprijateljska odjeljenja u predjelu Montello, južno od Censona i u nizini Piave. Naše su patrule raspršile neprijateljske radnike u dolini Judikarija, alarmovaše neprijatelja u uvali Laghi te zaplijeniše na obali materijala. Dne 17. t. mj. sastrijelio je neki naš lijetač na desnom brijegu Piave neprijateljsko lijetalo. Jučer su sastrijeljena daljnja 4 lijetala i to istočno od Monte Groppa u dolini Serre, južno od klanca Asiago i istočno od Concia. Prošle je noći mornarički zrakoplov bombardovao neprijateljsko uzletište u Livenzi.

* **Engleske čete za talijansku frontu.** „Neue Zürcher Zeitung" doznaje iz vjerodostojnog vrela, da je francuska granica bila nedavno zatvorena radi toga, što su se prevažale engleske čete na talijansku frontu. Ove čete imadu zamijeniti francuske kontingente na talijanskoj fronti, koje će opet bit otpremljene u Francusku.

ZOFKA KVEDER: Iz „Ženskog Svijeta".

Stogodišnjica Petra Preradovića.

(Konac.)

Petar Preradović se rodio 19. ožujka 1818. u Grabrovnici u bjelovarskoj županiji od srpskih roditelja. Njegov otac je bio najprije stražmeštar, poslije časnik i mnogo je vojevao u francuskim ratovima. Sa dvanaest godina bio je Petar Preradović primljen u vojničku akademiju u Bečkom Novom Mjestu, gdje su „u ono doba svi pitomci novomještanske akademije imali prihvatiti tako zvani vladajući vjerozakon, te tako Preradović postade i ostade katolikom, a nikada, bar meni, ne spomenu toga „pokatoličenja", piše o tome prijatelj mu i pobratim Trnski te nastavlja, „da je Preradović mnogo pamtio iz slavenske liturgije i meni samo jednom dosta toga iz glave kazivao. Ne mogu reći, da je to tja od djetinstva pamtio, a ne mogu ustvrditi, da je ono, što mi je kazivao, u starije dane radi osobite ljepote staroslavenštine na pamet naučio".

Jedno stoji, u Bečkom se Novom Mjestu Preradović skoro sasvim odnarodio. Sam je napisao u nacrtu svoga životopisa: „Prem da sam u akademiji češki učio, ipak sam svoj materinski jezik za ono 8 godina tako zaboravio bio, da došav k materi teško sam se s njom, koja drugog jezika nije znala, razgovarati mogao". Tada se je već mnogo zanimao za knjigu — dakako njemačku. I sam je počeo pjevati — ali njemački. Kod njegove pukovnije u Milanu bilo je i Hrvata, nu malo kada pade kome na um progovoriti koju riječ na svome jeziku. Tek kad je godine 1840. došao u istu pukovniju kao časnik od ugarske garde Kukuljević, kasnije uvaženi hrvatski pisac i historičar, uspjelo je njegovu narodnom zanosu, da probudi u Preradoviću interes za rodni mu jezik i hrvatsku književnost. Preradović je počeo prevadjati Gundulićeve Osmana na njemački, a u svojim originalnim njemačkim pjesmama opjevati jugoslavenske motive. Nu tek vatrenome Kotoraninu Špiri Dimitroviću pošlo je za rukom, da sklone Preradovića na prvi pjesnički pokus u hrvatskom jeziku.

„— — moja pjesma stoprv trepće
Na krilcih one mlade ptice,
Koja samo od grane do grane
Blizu gnijezda polećava svoga,
Al u dalje kraje da poleti,
Nikad još se usudila nije,"

priča pjesnik u svome prvencu. Nu već druga pjesma ispjevana listu „Zori Dalmatinskoj" u oči mladog ljeta godine 1844. zazvučila je po čitavoj domovini i osvojila sva srca.

Polnoć prodje — što me budi
U to doba iz sna moga?
Žice same zaigrale
Na guslama djeda moga,
Zaigrale iz tihana:
Zora puca, bit će dana!

Duboki iskreni osjećaj Preradovićevih pjesama, pjesnički savršena milozvučnost njegovih stihova odmah su predobili narod i od prve njegove pjesme domaće pa do groba ostao je blagovjesnik boljih dana roda svoga.

Bio je naobražen čovjek, širokih vidika. Najslasdje mu je ipak pjesma tekla, kad je pjevao svojoj ljubavi za domovinu i svome jeziku. Taj jezik rodjeni, koji je bio skoro sasvim zaboravio, ljubio je

*** Njemački su socijalni demokrati** prosvjedovali kod ministra-predsjednika proti svakom anektiranju rumunjskog područja, ma bilo samo u formi pograničnih korektura iz strateških razloga. Istodobno su se zauzeli za to, neka se prisili Rumunjsku, da uredi židovsko pitanje u Rumunjskoj i da dade 250.000 židovima u Rumunjskoj državljanska prava. Rumunjska neka uredi židovsko pitanje. Kad će Austriji dati državljanska prava i ne samo dužnosti Jugoslavenima, ali to je deseta briga njemačkih socijalnih demokrata.

*** Englezi u Rumunjskoj.** „Norddeutsche Allg. Zeitung“ javlja iz Moskve, da je engleski konzul u Jassyu saopćio tamošnjim engleskim podanicima, neka budu spremni na odlazak.

*** Batum zaposjednut od Turaka.** Njemačke novine javljaju, da su Turci zaposjeli Batum i čitavo područje, koje su Rusi odstupili Turskoj u Brestu Litovskom.

*** Važna vijećanja u Londonu.** Ženevski list „La Feuille“ javlja o nekom važnom vijećanju, koje će se obdržavati u Londonu i kod kojega će učestvovati Clemenceau, Orlando i Bisolatti, da se sporazume u pitanju držanja prema Rusiji i prema nastupu Japanaca u Sibiriji.

*** Predsjednik je Wilson** ponovno naredio, da se svake sedmice moraju obdržavati konferencije izmedju novouredjenog ratnog vijeća te zastupnika senata i zastupničke kuće.,

*** Akcija Japana u Sibiriji.** Kako javlja „Vossiche Zeitung“, je prema brzojavkama pariških listova iz New-Yorka Wilsonova nota na kongres već sastavljena. Ista sadržaje svečanu izjavu, da Udružene države ne bi mogle dozvoliti japansku akciju u Sibiriji.

*** General Smuts u Švicarskoj.** Iz Londona dolazi vijest: Lord Willoughby de Brocke stavio je u parlamentu upit glede vijesti „Timesa“, da je general Smuts imao u Švicarskoj sastanak sa bivšim austrijskim poklisarom u Londonu, grofom Mensdorffom. Broke je zamolio vladu za razjašnjenja u tom pitanju. Carson je odgovorio, da bi takav upit doveo do rasprave u zastupničkoj kući, koja ne bi bila u interesu zemlje. Broke je za tim izjavio, da povlači svoj upit bez ikakvog pridrška.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 19. t. mj.: U zapornom području oko Engleske su naše podmornice opeta potopile 19.000 brutto reg. tona neprijateljskog brodovnog prostora.

*** Novo rumunjsko ministarstvo.** Vijesti, koje su iz Jasija prispjele u Bukarešt, kažu, da je rumunjski kabinet sastavljen pod predsjedništvom Marghilomana. Svi su članovi nove vlade pristaše središnjih vlasti.

*** Njemački i francuski ratni zarobljenici.** Švicarski polit. departement javlja: Notom od 16. t. mj. saopćiše francuski poslanik i njemački poslanik saveznom predsjedniku, da su njihove vlade odobrile tijekom pregovaranja u Bernu sastavljeni nacrt, koji se tiče utanačenja medju francuskom i njemačkom vladom o ratnim zarobljenicima. Prema tome je ovo utanačenje stupilo u krijepost.

*** Ljetalački promet London-Pariz-Rim.** Novine javljaju, da će doskora biti uredjena zračna sveza izmedju Londona, Pariza i Rima. Talijanski komesar za ljetalstvo bavit će se predbježno sa tehničkim sitnicama projekta,

*** Španjolski prijestolni govor.** Dne 19. t. mj. kod otvorenja „Cortesa“ u Madridu pročitani prijestolni govor izjavljuje ponajprije, da su odnošaji sa papom i svim narodima svijeta, sa neutralcima i ratujućim narodima, najsrdačniji. Ratujuće države cijene prijateljsko i čovječno nastojanje Španjolske, da ublaži ratom izazvane jade i nevolje, te uvažuju neutralitetnu politiku, koju je vlada, sporazumno sa čitavom Španjolskom, odlučila i dalje voditi. Prijestolni govor svršava: Narod i vladar očekuju, da će parlamenat u čast i korist domovine učiniti sve, kako bi se otpomoglo gospodarskim nevoljama, prouzročenima od rata i da će Španjolsku pripraviti na ne manje silnu svjetsku borbu, koja će se sklopljenjem mira razviti u svrhu zasiguranja bolje civilizacije.

*** Turski službeni izvještaj** od 17. t. mj. javlja: Fronta u Palestini: Uopće vlada mir. U nekojim odsječcima slaba, djelomice nešto živahnija topovska paljba. Na Jordanu djelatnost ophodnja. Kod Vafile oduzet bje buntovnicima 1 top i 4 strojne puške. Istočno i sjeveroistočno od Erzeruma zaposjedosmo Koprikoj i Tortum.

*** Engleski gubici na moru.** List „Werdensgang“, koji izlazi u Kristijaniji, objavljuje brzojavku iz Londona, prema kojoj pobudjuju najveću pažnju pojačana potopljenja od prošle sedmice, kaošto i vijesti o kritičnom položaju engleskog brodograditeljstva. Engleski brodograditelji predbacuju engleskoj vladi, što je trošila vrijeme gradnjom ladje jedinstvenog tipa, uslijed česa prijeti engleskom brodograditeljstvu posvemašnja katastrofa.

*** Marghiloman preuzima vodstvo novog ministarstva.** Dopisni ured javlja iz Bukarešta: Rumunjski je kralj molioMarghilomana (poznatog austrofilskog političara) neka preuzme vodstvo rumunjskog ministarstva. Marghiloman je molio za rok, da može stupiti u doticaj sa zastupnicima središnjih vlasti. 17. t. mj. otputovao je Marghiloman opet u Jony, da iza novog razgovora s kraljem stvori svoju odluku.

*** Iz Irske.** Novi vodja irske stranke Ditton je u svojoj prvoj izjavi, podanoj dne 16. t. mj. u Inishkeji, izričito uputio na to, da irska skupština započimlje rad oko riješenja irskog pitanja. Moli „simpatujuće, koji hoće da ustanove irsku republiku, neka se mane svojih pogibeljnih iluzija i neka se sa svojim pristašama ujedine u zahtjevu po „homerule“, koji bi sada mogli provesti.

*** Finska ofenziva.** Prema vijesti, koja je iz Vase prispjela na finsko poslaništvo u Stockholmu, započeo je general Mannerheim sveopću ofenzivu, koja da je do sada imala sjajnih uspjeha.

*** Amerikanci** živahno odobravaju izjavu lorda Roberta Cecila, učinjenu prema novinarima, prema kojoj se izjavi neće učiniti mirovni predlog, koji bi bio na štetu Rusije.

*** Mir sa Rusijom.** Dne 17. t. mj. je njemačko savezno vijeće odobrilo osnovu, koja se tiče mirovnogugovora medju Njemačkom, Austro-Ugarskom, Bugarskom i Turskom s jedne strane te Rusijom sa druge strane, kaošto i njemačko-ruski dodatni ugovor te osnovu, koja se tiče mirovnog ugovora medju Turskom i Njemačkom.

*** Garibaldinski zbor.** Talijanski listovi javljaju, e je talijanski ratni ministar na neki upit odgovorio, da ustrojenje garibaldinskog zbora spriječava poteškoće sasma vojničke naravi.

*** Amerikansko radništvo za nastavak rata.** „New-York Times“ javljaju, da je radništvo u New-Yorku odlučno za Wilsonov program i proti mirovnoj politici. Predlog radničkih zadruga Udruženih država imao je da podupire gibanje za svršetak rata, ali je uz burne proteste bio odbit. Zaključilo se je saopćiti engleskim radničkim zadrugama, da je Amerika ozbiljno odlučila, da svom snagom nastavi rat. Organizovano gibanje radničkih zadruga ustraje kod načela, da se vodi pobjedonosan rat proti autokraciji, kakvu predstavljaju središnje vlasti.

Domaće vijesti.

Objava. Službeno se saopćuje: U smislu § 217. zakona o izravnim ličnim porezima stavlja se do općega znanja, da će se izvadci iz platežnih naloga o dohodarini za poreznu godinu 1917. izložiti na uvid poreznika kotara odmjerenja „Pula-grad i Pula-okolica“ od 15.—28. ožujka 1918. kod poreznog odjela podpisanog c. kr. kotarskog poglavarstva (obala Franje Josipa br. 10, II. kat) za uredovnih sati.

Kradje na željeznicama. „Trgovačko-obrtnička komora za Istru podnijela je nadležnoj centralnoj vlasti pritužbu proti ponovnim kradjama na željeznicama. U pritužbi se ističe da odšteta, koju plaća željeznička uprava za posve ili djelomično izgubljenu robu, ne odgovara uslijed današnjih prilika pravoj vrijednosti izgubljene robe. Kao mjere prikladne za popraviti sadanje nepodnosljivo stanje kod prometa na željeznicama, navodi se: česta promjena vojničkih straža na željeznicama, poboljšanje nadzorne službe uz pripomoć oružništva, kao i najveća pažnja kod izbiranja i namještenja nižeg osoblja ili pak isto bolje snabdjeti sa životnim namirnicama“.

Bojnopoštanski saobraćaj. Saobraćaj ogledima robe za vojsku na bojnom polju dozvoljen je pod postojećim uvjetima takodjer i za urede vojne pošte 218, 221, 224, 238, 250, 307, 401, 432, 437, 475, 481, 486, 510 517, 539, 542, 553, 548, 552, 553, 554, 608, 612, obustavljen je za urede vojne pošte 282, 408, 480 i 491.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 2551.

Dnevne vijesti.

„Češke zločinačke bande“ — piše plemenita Wolffova „Ostdeutsche Rundschau“ — protječu Ukrajinom, pale, ubijaju, a glavno uništavaju zalihe, koje bi se inače izjelo u Austriji. „Narodni Listy“ k tomu pripominju: Već je dakle „pronadjen“ krivac, ako ne dobijemo iz Ukrajine dosta živeža. Nijemci će lijepo sve strpati na češka ledja. Ipak nedostaje u pronicavim i duhovitim svenjemačkim izvodima. Zar nije možda moguće dokazati, da češki zarobljenici čine sve to na izravnu zapovijed iz Praga?

Ubogi Beč! Mi lakomisleni smrtnici u svojoj čežnji za mirom ne pazimo obično kakve bi posljedice mogao imati brzi mir za našu slavnu prijestolnicu, srce Donje Austrije, Beč, bio grad. Za to se na njegovu obranu postavila novo preudešena „Zeit“, svenjemački list, inače (sporedna stvar) utočište hrvatskih frankovaca. Piše o miru. Veli se o miru: radje danas negoli sutra. „Zeit“ drži, da radje sutra negoli danas t. j. radje sjutra mir jaki, sigurni, negoli danas mir nesigurni. Kad bismo danas popustili, što bi se dogodilo, piše bečki list? Italiji, veli, morali bismo platiti njeno izdajstvo i odstupiti joj dapače još komad područja, dok bi buduće uredjenje Austrije diktovalo sporazum. Time bi se Austrija survala u vrstu malih i srednjih država. A kakve bi to imalo posljedice? Uzmimo, piše „Zeit“, n. pr. Beč. Beču bi bilo oduzeto njegovo vrhovno vodstvo, prestao bi biti glavnim gradom velike države i prometnim središtem, a posljedica te degradacije bi bilo uništenje trgovine, promet bi iščeznuo, grad bi se isprazniio, imutak bi postao bez vrijednosti, Beč bi osiromašio, nastala bi besposlica, beznadna propast. U glavnim ulicama, koje se živim prometom protežu sve do konca grada, rasla bi trava, predgradja rasula bi se u razvaline, koje bi novim pokoljenjima pripovijedale, kako je politička slaboća bila kruto naplaćena gospodarskom „smrću“. Tako „Zeit“. — Ubogi nesretni Beč! — Što bi se sve na njega survalo. A zato, da se krasnom Beču, bijelome gradu, ništa ne dogodi, moraju cijela naša pokoljenja na bojištima od taneta, u tudjim službama, kako je rekao zastupnik Kalina, poginuti. A kod kuće moraju čitava naša sela, obitelj za obitelju polagano u očaju bez ikakve pomoći u beznadnom stanju umirati. I nehotice mi dolazi na pamet kitica češke pjesme, ne znam više ni gdje sam je naučio ni iz koje knjige, ni koji ju je bezimeni pjesnik ispjevao:

„Jen pilně, sedláčku, robotuj,
A shaněj vysoké daně,
My si tu ve Vídni na rynku
Stavíme paláce za ně“.

(Samo ti seljače marljivo radi, i plaćaj visoke poreze, mi si za tvoje poreze tu u Beču na ringu gradimo palače.)

Morsky.

žarkom i neiscrpivom ljubavi izgubljenog sina, koji se iz tudjine vratio u toplo naručje majke svoje. U dugim je godinama, koje je sproveo otrgnut od svoje grude, sto puta osjetio:

Bože mili kud sam zašo!
Noć me stigla u tudjini,
Neznam puta, neznam staze,
Svud gô kamen noge gaze,
Sve se strašna pustoš čini.
— — — — — — — — —
Za tudjinca ništa nemaš,
Tudja majko, kad te moli,
Tudje diete tvoje nije!“

On sam je bio taj putnik lutalica, pa zato je i mogao da ljubi svoju majku domovinu tolikom dubokom nježnošću.

Domovino, majko sreće!
K tebi opet sin se kreće,
Od radosti suze lije!
Primi opet svoje diete,
Do vieka će tvoje biti,
Ljubit tebe svako doba,
U tvom polju daj mu groba,
Tvojim cviećem grob mu kiti!

Možda je baš zato mogao, da ispjeva najkrasnije stihove u jugoslavenskoj literaturi „Rodu o jeziku“. Njemu ljubav prema jeziku nije bila samo fraza, ta sam je već bio skoro izgubio najveće i najsladje blago svakog čovjeka, „u kome mile majke usnivahu sladke bajke“. Zato je i mogao, da izvadi iz svoje duše osjećaj, koji ga je ispunjavao zboreći rodu „o jeziku, milom tvom i mojem!“

Ljubi si ga rode, iznad svega,
U njem živi, umiri za njega!
— — — — — — — — — —
Svaka zviezda svojim svjetlom sieva,
Svaka ptica svojim glasom pieva,
Ti jezikom svojim zbori!
— — — — — — — — — —
Tudj tudjinu, tebi tvoj doliči,
Tudji poštuj, a svojim se diči!

Pa onda završetak pjesme, ispjevane godinu dana kasnije (1861.) „Jezik rōda moga“.

Oj! roda mi slavne glase,
Razlieži se na sve strane
Zemljom tobom opjevane,
I ushićuj srca za se!

Grozno kao s božje trube
Uvjeri ih tvrdom vjerôm,
Da tu vriede samo mjerom,
Kom po tebi dom svoj ljube!

Zar mogu ikada umrijeti ovakve pjesme, zar narod može ikada zaboraviti na pjesnika, koji mu je znao ovako zboriti?! Sto godina je već, otkad je ugledao Preradović svijetlo svijeta, ali narodu još nije star i ne će biti nikada. U ovim danima teških iskušenja i ljute borbe ustaju pjesme njegove iz groba ljepše, svježije, značajnije nego su ikada bile. Neka nas čeliče, neka nam daju snage, utjehe i nade! Nove vjere neka nam ulijevaju u duše, nove hrabrosti u srca!

Sestre, svetkujmo dan spomena njegova sa narodom svojim, sa djecom svojom, kako to dolikuje pjesniku njegovog lika. Neka uskrsnu sve pjesme njegove opet snažne i predivne u našim dušama, a mi ih dajmo dalje žive i tople, poškropljene crvenom krvlju srca naših, djeci našoj, da idu od roda do roda, kao blagovijesti i proročanstva, kao neiscrpivi izvor vjere i pouzdanja u bolju budućnost našu.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIC u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 21. ožujka 1918. Broj 972.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Nema oso-
bitih bojeva. — Primirje sa Rumunjskom bilo je
produženo do 22. ožujka 1918. — Poglavica gene-
ralnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana
službeno javlja: Zapadno bojište: Bojne skupine pri-
jestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijesto-
nasljednika: Izmedju obale i kanala La Bassee tra-
jala je živahna izvidnička djelatnost. Topnički boj,
koji je u tim odsjecima popustio u jutro, poskočio
je poslije podne opet. Na ostaloj je fronti oživjela
bojna djelatnost samo u večernjim satovima jugo-
zapadno od Cambraia, izmedju Oise i Aillette, sje-
verno od Berry-au-Baca i na nekojim točkama u
Champagne-i. — Bojne skupine von Gallwitz i voj-
vode Albrechta: Topnički je boj trajao kod Verduna
živahno dalje. Obostrana su se topništva nadbijala,
mnogostruko sa većim troškom municije. Sjevero-
istočno od Buresa dopremilo je naše poduzeće zarob-
ljenika i strojnih pušaka. I u odsjecima Blamont i
Badonvillersa bila je francuska topnička djelatnost
živahna. — Istok: U Ukrajini protjerale su virtem-
berške čete, koje su napredovale, da pročiste željez-
nicu, što vodi iz Olivopola na istok, kod Novo Ukra-
jinke iza boja jače bande. — Primirje sa Rumunj-
skom, koje je prema ugovoru isticalo 19. ožujka, bilo
je produljeno do 22. ožujka u polnoć. — Sa ostalih
bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Opća radna dužnost.

Beč, 20. (D. u.) U zastupničkoj kući danas
najavljena zakonska osnova o radnoj dužnosti za
vrijeme rata kaže u bitnosti slijedeće: § 1. Svaka
osoba u državi i to svaka osoba muškoga roda od
početka 17. godine do dovršene 60. godine i svaka
osoba ženskog spola od 19. godine života do dovr-
šene 40. godine dužna je, da obzirom na ratom
izazvane vanredne prilike radi za ukupnost. — § 2.
Dužnost raditi je u smislu ovog zakona javna duž-
nost. I od pojedinih osoba (fizičkih i jurističkih)
može se zahtijevati radnja u državne svrhe, za svrhe
pojedinih zemalja, kotara i općina, kaošto i u inte-
resu ukupnosti. — § 3. Od radne dužnosti u smislu
ovog zakona su isključene: a) osobe, koje se samo
privremeno nalaze u državi; b) osobe, koje po me-
djunarodnom pravu uživaju exteritorično pravo;
c) osobe, koje su na temelju po medjunarodnim
ugovorima oslobodjene. — § 4. Na temelju ovog
zakona nijesu obvezane na radnju osobe, koje već
rade u interesu ukupnosti t. j.: a) u aktivnoj službi
stojeće osobe naoružane sile i oružništva; b) osobe,
koje su osobno dužne, da rade u ratne svrhe;
c) aktivni dvorski, državni, zemaljski, kotarski i
općinski činovnici; d) članovi ustavnih tijela; e) na-
čelnici kotarskih zastupstva i njihovi zastupnici,
kaošto i članovi općinskih načelništva; f) svećenici;
g) notari; h) učitelji javnih škola. — § 5. Na radnju
u smislu ovog zakona nijesu privućene osobe, koje
se na temelju sudskog zaključka nalaze u bolnicama
ili njegovalištima, nadalje osobe, koje se nalaze u
zavodima za prisilni rad, u odgajalištima ili u zatvo-
rima. — § 6. Radna dužnost nastupa tek onda, ako
potreba nije pokrita osobama, koje se dobrovoljno
jave. Da se ustanovi ovaj preduvjet, mora ponaj-
prije uslijediti poziv na dobrovoljnu prijavu za do-
tičnu radnju, od kojeg se poziva ali — ako je nužda
velika — može odustati. Dozvoljeno je i izdavanje
radnog naloga za nastavak radnje u dosadašnjoj
službi ili radnom mjestu. — § 7. Kod davanja rad-
nog naloga u smislu § 6. valja uzeti u obzir i
osobne sposobnosti. Potanji će propisi biti izdani
naredbenim putem. U ovim se propisima ima na-
ročito ustanoviti, u koliko se prijašnja zaposlenost,
obitelj itd. mora uzeti u obzir. — § 8. Izvršavanjem
će radne dužnosti nastati medju radnikom i dava-
ocem radnje poseban pravni odnošaj. Za vrijeme
izvršavanja radne dužnosti ima davaoc radnje da
daje radniku njegovoj staleškoj naobrazbi i njegovom
radu primjerenu plaću, ovisnu od svagdašnjih ži-
votnih i radnih odnošaja. Zakon naredjuje, da se
ustanove posebne državne, zemaljske i kotarske
radne komisije, kaošto i otvorenje posebnih komi-
sija za radnje u obratima, koje su neposredno pod-
redjene državnoj radnoj komisiji i koje će imati da
uredjuju izvršivanje radne dužnosti u obratima, koji
su od osobite koristi za ukupnost, a naročito za
rat. Zakon govori konačno o kaznenim ustanovama
koje se tiču radnika i davaoca rada. Opća radna
dužnost prestaje najkasnije poslije jedne godine iza
posljednjeg sklopljenja mira sa europskim velesi-
lama, sa kojima se monarkija nalazi u ratnom stanju.

Iz Rusije.

Petrograd, 19. (D. u.) „Havas". Revo-
lucioni obrambeni odbor Petrograda izdao je poziv
na sve članove obitelji Romanov, koji borave u
Petrogradu, neka zapuste grad u roku od tri dana.

Berlin, 19. „Magdeburg. Zeitung" javlja,
da će 15. travnja biti uspostavljeni diplomatski i
konzularni odnošaji izmedju Njemačke i Rusije.

Pariz, 19. Iz Petrograda se javlja: Pučki je
povjerenik dekretom odredio stvorenje pučke milice
za čitavu Rusiju. Milica će biti sastavljena od
radnika.

Kopenhagen, 19. Muhamedanci su u
Rusiji stvorili već četiri republike i to republiku
Krim, baškirsku republiku izmedju Volge i Urala,
južno-uralsku republiku i republiku na srednjoj
Volgi. Sve one slobodne su države u tijesnoj svezi
te su sklopili ofenzivni i defenzivni savez.

Rotterdam, 19. „Daily Chronicle" javlja:
U luci Odese nalazi se sada 100.000 tona engleskog,
francuskog, talijanskog i rumunjskog ladjevnog pro-
stora. Plijen, što su Nijemci učinili u Rusiji, imade
vrijednost od 8 milijarda maraka.

Amsterdam, 20. (D. u.) „Times" javljaju
iz Petrograda: Iz predbježnog brojenja glasova
pokrajinskih sovjeta proizlazi, da je 109 sovjeta
glasovalo za neposredno sklapanje mira na temelju
uvjeta, stavljenih u Brestu-Litovskom, dok je 83
sovjeta glasovalo proti. 13 posto seljačkih sovjeta,
27 posto radničkih sovjeta i 35 posto gradskih je
sovjeta glasovalo proti miru uz svaku cijenu.

JAPAN.

Amsterdam, 19. (D. u.) „Times" javljaju
iz Tokia, da će vlada poduzeti vojničku akciju još
prije odgode parlamenta, koja će uslijediti koncem
mjeseca.

Japanska intervencija na istoku.

Amsterdam, 19. (D. u.) „Times" javljaju
iz Tokia: Danas se je obdržavalo krunsko vijeće,
kojemu je po svoj prilici prisustvovao i car. Danas
je neki opozicijonalni list pisao, da će vanjski
ministar Motono po svoj prilici odstupiti, jer nije
u stanju, da si zasigura privolu za svoju akciju,
za koju je još u novembru ozbiljno radio, kada je
htio zaposjesti Vladivostok. Poslije sklopljenja mira
izmedju Njemačke i Rusije držao je, da je kucnuo
zgodan čas za intervenciju. On da radi u sporazumu
sa alijircima. Vanjski je ministar Pichon takodjer
privolio. No, premda Engleska, Francuska i Italija
odobravaju Motonove predloge, njegovi su drugovi
bili manje skloni, da ih prihvate. Radi toga je
Motono izgubio dodir sa alijircima, te je, po mni-
jenju lista, njegov odstup jedini izlaz.

Nizozemska tonaža.

Haag, 19. (D. u.) Druga komora. Vanjski
ministar Loudon saopćuje, da su nizozemski oda-
slanici kod vijećanja u Londonu pristali na to, da
se dio nizozemske tonaže postavi na raspolaganje
alijircima pod uvjetom, da ladje ne plove u pogi-
beljnoj zoni. Pojedini su govornici kudili vladinu
popustljivost prema alijircima te su se zgražali nad
zahtjevima alijiraca, koje zahtjeve one smatraju
uvredom narodnog čuvstva.

Amsterdam, 20. (D. u.) „Allgemeen Handels-
blad" piše: Način, kojim je čitavo nizozemsko
novinstvo primilo zaključak vlade, da se ona pod-
vrgava antantinim uvjetima, ugodno nas je izne-
nadio. Nijesmo se smijeli nadati, da u našoj domo-
vini vlada osvjedočenje, da je bolje pridonašati
velike žrtve, negoli uzmaći pred grožnjama. Vese-
limo se, veli list, na prenovljenju narodnog duha,
koji se zgraža nad popustljivosti vlade.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 20.
t. mj.: Novi uspjesi podmornica: Na sjevernom
bojištu potopljeno je 18.000 brutto reg. tona.

* **Njemački se državni sabor** bavio sa provi-
zornim proračunom, protiv kojega se je izrekao za-
stupnik neodvisnih socijalnih demokrata Haase, dok
je zastupnik ostalih socijalnih demokrata Scheide-
mann ustao u obranu privremenog proračuna. Za
njim je uzeo riječ državni kancelar grof Hertling te
kazao, da Njemačka ne želi otimati se opravdanim
željama naroda „oslobodjenih" od Rusije i da je
namjera Njemačke jedina ta, da se vrati nesretnoj
zemlji čim prije poredak i mir. U tom tonu na-
stavlja svoj govor te kaže, da je Njemačka uzela
radošću na znanje odluku kuronskog vijeća (u vijeću
sjede gotovo isključivo Nijemci, koji tvore 3·5 posto
od čitavog pučanstva!) za priključak uz Njemačku,
ali da si je vlada rezervirala odluku za kasnija vre-
mena. Nešto sličnog očekuje kancelar od litavskog
„Landesrata". Što se tiče Livonske i Estonske, to
želi Njemačka uspostaviti sa ovim zemljama prija-
teljske pogranične odnošaje, ali ne takove, koji bi
ugrožavali prijateljske odnošaje sa Rusijom. Što se
tiče Poljske, može se urediti pitanje jedino spora-
zumno sa Austro-Ugarskom itd., itd. Hertling svršava
time, što otklanja svaku odgovornost za daljnje
krvoproliće. Ako traje rat dalje, tomu su jedino ne-
prijatelji krivi. (Živahno odobravanje!) Za tim raz-
laže državni podtajnik von der Busche mirovni
ugovor sa Rusijom. — Rasprave u njemačkom dr-
žavnom su saboru veoma interesantne. Polag grofa
Hertlinga osobito je pikantno držanje njemačkih so-
cijalnih demokrata.

* **Politički sistem u Njemačkoj.** U Njemačkoj
bavi se štampa otkrićem posebne vrsti, koje iznose
neugodne stvari u odnosu Pruske spram Bavarske.
„Donau-Zeitung" donijela je tajinstvenu vijest o
tajnoj pruskoj policiji i koji članak svršava sa pi-
tanjem: „Zar je takova šta moguće i u drugoj,
konstitucionalno vladanoj državi?" „Passauer Donau-
Ztg." je organ centrumaškog zastupnika dra. Pich-
lera. „Münchener N. N." vele, citirajući isti, da je
njima ta stvar poznata, ali da one odmah i kažu,
da se ove stvari ne vode sa znanjem i privolom
bavarske vlade. Sada je konačno socijalno-demo-
kratska stranka bavarske zastupničke komore pod-
nijela slijedeću interpelaciju: „Po vjerodostojnim
novinskim vijestima postoji u Münchenu tajni nad-
zorni ured, zadaća kojega jest, da ispituje raspolo-
ženje bavarskog civilnog pučanstva. Zna li državna
vlada za ovu organizaciju, iz kojih sredstava se taj
detektivni zavod naplaćuje, i što je bavarska vlada
odlučila učiniti, da dokrajči ovo špijuniranje bavar-
skoga naroda. Bavarsko ratno ministarstvo pod-
uzelo je korake, da se vojničke osobe, koje pripa-
daju socijalno-demokratskoj stranci ili neodvisnim
socijalistima i bivaju u povjerljivoj službi vojske,
posebno nadziru i da im se onemogući dalje služ-
bovanje na tim mjestima. Je li ratno ministarstvo
spremno, da izvijesti o ovoj napadnoj mjeri? Od
pripadnika vojska se saopćuje, da postoji tajna od-
redba ratnog ministarstva, koja vojnicima zabranjuje
da stupe u doticaj sa parlamentarcima. Je li ratno
ministarstvo voljno o tome izvijestiti?

* **Talijanski izvještaj** od 19. ožujka: Na brdo-
vitoj fronti privremeno slabije, u ravnici od Zensona
do mora jake topničke akcije. Živahni topnički dvo-
boj u području Val Doppiadene i Montella. U
Melteinu i istočno od jezera Garda protjerale su
naše promaknute postojanke neprijateljske straže,
koje su ih kušale iznenada napasti. U dolini Ornio
dopremili smo nekoliko zarobljenika. Na obali
sukobile su se naše ophodnje sa neprijateljskim
izvidničkim odijeljenjem te ga prisilile na uzmak.
Tijekom dana bilo je u zračnom boju oboreno 7
neprijateljskih lijetala, od kojih 2 po našim avijati-
čarima u dolini Lagarina, 2 po Francuzima na za-
ravanku Asiago i 3 po Englezima istočno od Piave.
Tijekom noći bombardovao je naš aeroplan sa
opaženim uspjehom željezničko uredjenje neprijatelja
u dolini Lagarine.

* **Zračna sveza Kijev-Beč.** „Neue Freie Presse"
doznaje, da će narednih dana biti uredjena zračna
sveza izmedju Beča i Kijeva sa etapnim stanicama
Krakov i Lavov. U najbliže će vrijeme biti uredjena
takva sveza takodjer izmedju Budimpešte preko
Bukarešta do Odese, eventualno takodjer sa Cari-
gradom. U prvom će redu služiti ovaj zračni spoj
za prenašanje službene pošte izmedju središnjih
ureda i misije grofa Forgacha, koja ima zadaću, da
ustanovi i otpremi žitne zalihe u Ukrajini, koje do-
laze u obzir za Austro-Ugarsku. Iza kratkog vremena
pokušaja bit će zračna pošta stavljena na raspola-
ganje za zračni poštanski saobraćaj i tok, prolazno
na jednoj pruzi.

Dne 20. t. mj. u 9 sati prije podne otplovilo
je preko Krakova i Lvova prvo lijetalo u Kijev, da
pospiješi pregovaranja austro-ugarske vlade sa
Ukrajinom, u prvome redu, da grofu Forgachu, kao
vodji austro-ugarske misije omogući, da što prije
provede izmjenu misli sa vladom. Nad ulazom u
uzletište Aspern postavljeni su grbovi različitih ze-
malja, koje će lijetalo proletjeti.

* **Turski izvještaj** od 19. t. mj. javlja: Na pa-
lestinskoj fronti porasla je topovska paljba na po-
jedinim mjestima do velike žestine. Inače nema kraj
magle i kiše nikakve osobite bojne djelatnosti.

* **Turska i kaukaska republika.** Čeidze i pred-
sjednik kaukaske vlade Oščekov naložili su vrhov-
nom zapovjedniku kaukaske armije Odževincu,
neka prosljedjuje slijedeću vijest na zapovjednika
turske vojske, Vesik-pašu sa nalogom, da ju javi
Carigradu: Kaukaska je vlada poslala 17. veljače
(2. ožujka) bezžični brzojav sa saopćenjem, da
sva utanačenja, koja se tiču Kaukaza, neimaju medju-

narodnog značenja i nikakve vrijednosti, pošto kaukaska vlada ne priznaje vlast boljševika i pučkih povjerenika. Prema predlogu, koji smo stavili turskom vrhovnom vodstvu, odaslali smo mirovno odaslanstvo u Trapezunt, da vodi pregovaranja sa Turskom. Naše se odaslanstvo nalazi u Trapezuntu. Dne 25. veljače (10. ožujka) dobio je naš vrhovni zapovjednik brzojavku Vesik-paše sa pozivom, da isprazni kotare Batum, Kors i Argask polag mirovnog ugovora, sklopljenog u Brestu-Litovskom od vlade, koje mi ne priznajemo. Molimo za saopćenje, da li imademo tumačiti taj poziv na način, da se turska vlada nećka nastaviti pregovaranja sa kaukaskom vladom.

* **Japansko-kineski pohod u Sibiriji.** Polag londonskih informacija „Corriere della Sera“ nema još izgleda, da će uslijediti japansko-kineska intervencija. Vlade Pekinga i Tokija oklijevaju još iz obzira do privremene vlade Kerenskoga, koju jedinu priznavaju kao pravovaljanu. Boje se naime, da bi preuranjena akcija proti Rusiji imala za posljedicu pojačanje boljševištva u Rusiji, što bi možda dovelo Rusiju do toga, da se priključi središnjim vlastima te se nadaju da će politiku iščekivanja pospješiti kod boljševika.

* **Zanimiva spomenica.** Prema pisanju „Vorwärts-a“ raspravljat će se u glavnom odboru Reichstaga o pitanju, tko je pravi krivac rata. U debati pročitat će se jedan spis, koji je do sada bio nepoznat, koji će sadržavati silne senzacije. Radi se o memorandumu kneza Lichnowskoga, bivšeg njemačkog poslanika u Londonu. O sadržaju ovoga memoranduma javlja „Tagespost“ iz Berlina: Ta mnogo spominjana spomenica imade naslov „Moja londonska misija godine 1912. do 1914“. Tekst je podijeljen u mala poglavlja. U memorandumu govori knez s toplim priznanjem o svom prvom saradniku, tadanjem poslaničkom savjetniku i sadašnjem drž. tajniku vanjskih posala gospodinu von Kühlmannu. Lichnowsky istupa u svojoj spomenici protiv shvaćanja, da je engleska radi trgovačke zavisti prema Njemačkoj započela rat. O karakteru engleskoga naroda veli, da podmuklosti nema u ćudi Engleza. Kralja Gjuru označuje čovjekom ne baš vr o obrazovanim i znatnim ali nedužnim i dobroćudnim mužem jednostavna, zdrava mozga. Sira Edwarda Greya opisuje kao socijalista u idealnom smislu i pacifista. Hvali jednostavnost i iskrenost njegova značaja, koji je daleko od laži i intriga. O Asquithu veli, da je jovijalan čovjek života, prijatelj dama, naročito mladih i lijepih, on je isto kao i njegov prijatelj Grey uvjereni pacifist i radi tragičnog preokreta posljednjih dana srpnja bio je posve očajan. 2. kolovoza bio je Asquith sav skršen, a obrazi su mu se zalili suzama, kad je vidio, da je rat neizbježiv. I šefa Greyevoga kabineta, Tyrvella, označuje knez kao prijatelja sporazuma s Njemačkom i germanofila. Dapače i za Churchilla nalazi riječi priznanja. Manje prijateljski prolaze od kneza njemački diplomati. Najoštrije kritizuje grofa Pourtalèsa, poslanika Njemačke u Petrogradu, a uzalud je tražiti priznanja i za Bethmann-Hollwega. Upravo porazno kritikuje knez Lichnowsky balkansku politiku bivšeg austro-ugarskog ministra vanjskih posala grofa Berchtolda“.

(„H. R“.)

Političke vijesti.

Delegacije.

Iz Beča brzojavljaju „Venkovu“: Odmah iza uskrsnih blagdana započet će sa svojim djelovanjem austrijske delegacije i to kao plenarnim sjednicama tako i sjednicama odsjeka. Nije medjutim isključeno, da će se odsjek za izvanje poslove sastati još prije blagdana, vrati li se grof Czernin i bude li kadar da podade saopćenje o mirovnim pregovaranjima sa Rumunjskom. U savezu s tim sigurno jeste, da će pododsjek za vojničke dobave biti sazvan na prvome mjestu. Odsjek je taj doduše bio sazvan na 20. o. mj. ali je s obzirom na opsežni materijal bilo potrebno odgoditi njegovu sjednicu, jer mu se mora dati vremena za redovito pregovaranje. Slavenski članovi tog pododsjeka pripraviše cio niz predloga, koji idu za tim, da se prisili vojničku upravu, da podade saopćenje o svim dosadanjim dobavama a i o svim dobavama budućim do svih najtanjih sitnica. Pri tom se ima konstatovati, u kakvom su odnošaju bili uzeti u obzir promet i prehrana. Napokon će se zahtijevati, neka se u vojničkim skladištima i prodavaonama provede po članovima pregledba, koja bi sve nedaće konstatovala i nepodopštine odstranila. Vojnička uprava, kažu, da je sklona da dodje toj želji u susret, kako bi se učinilo konac legendama, koje u tom pogledu izniču medju pučanstvom.

Ustrajati!

Pod tim naslovom piše praški „Venkov“ u svom uvodniku: Živimo u doba samih slučajeva, kojima se veli, da su samo za sada, privremeno. To, što odlučuje parlamenat, nije ništa definitivnog, a niti to, što proglašuje i poduzimlje vlada, nema veće cijene od pukih, prelaznih mjera. To treba neprestano imati na misli. U sadanjim trenutcima, kad je sve u komešanju i miješanju, i kad buduće uredjenje država i ljudskoga društva zavisi o toku velike svjetovne tragedije, nije ni moguće, da se stvori nešto trajnoga. Tako treba gledati na današnju situaciju. Zato samo sanjari mogu misliti, da današnji parlamenat, koji je proizašao iz starih prilika i odnošaja, može iz temelja promijeniti sadašnje prilike i odnošaje, da će sve, što vlada, kao saveznik Nijemaca, proglasi zakonom ili naredi sada na našu štetu, ostati i nepromijenjivim faktom! Parlamenat, zapravo njegova opozicija, igra danas samo ulogu pukog stražara i kritičara, koji otkriva nedjela, udara na pogreške i mane i gleda, da barem stane na put najvećim nepodobštinama, koje su htjeli, da u ovo doba počine neprijatelji sloboština puka i naroda. Vlada pako, i ako se pričinja, kao da bi bila kadra, da sve što je ispravno preokrene naopako, nema danas uopće snage i vlasti za nekakve čine, koji bi mogli značiti novu eru u ovoj državi. Ta znamo, što ju je stajalo napinjanja, prije nego (konfiskovan 1 redak) — spravila pod krov privremeni proračun! U takovim dakle eto prilikama živimo! A s tima moramo računati. Tko prosudjuje situaciju sa inog gledišta, mora svakako da upadne ili u prejaki pesimizam ili optimizam, a u obim slučajevima luta u varkama. Što novog k nama prodire i što dakle znači osvježenje dušljive atmosfere, to su misli, koje idu vascijelim svijetom, i koje nam već danas daju da osjećamo duh kasnijih vremena iza rata. Misli su uistinu to tako nove i odvažne, da političari stare škole nijesu kadri ni da prodru do njihove jezgre ni da ih shvate, i zato ih i tumače na vrat na nos na svoj piljarski način, kako bi umirili buntovnu okolinu (17 redaka konfiskovano). A baš za to, da stvari stoje tako a ne inače, treba ustrajnosti i stalnosti svih tih činitelja, koji su uvjereni, da će iza rata nadoći novi, posvema novi život, posvema nove prilike i novi odnošaji i posvema novo uredjenje država i ljudskoga društva. Velike misli nedaju se ničim obustaviti, i niti ičim ugušiti. Željezni zakon razvoja pomoći će im unatoč svim granicama i zaprijeka. Naš narod to znade, piše „Venkov“, — a zato baš mora, da ostane vjeran programima, koje si je sam u ovo doba postavio . . . I ne smije od njih ni za prst odustati ili ustupiti, jer bi time uškodio sebi ne samo za sadanjost nego u glavnom za budućnost. Samo ne kolebati! Ostajmo vjerni sebi i onda moramo sigurno da postignemo to, oko čega nastojimo.

Politički dogadjaji.

Nizozemska je popustila antanti u pitanju tonaže. Kako javlja Reuterov ured, radi se o jednom milijunu ladjevnog prostora, koji se većim dijelom nalazi u američkim rukama. Dopisni ured javlja, da vlada radi toga u Nizozemskoj silno ogorčenje proti sporazumu i u prvom redu proti vladi, koja je išla predaleko u popuštanju. Izgleda medjutim da ovo ogorčenje nije tako sveopće, kako ga prikazuju berlinski i bečki krugovi. „Arbeiter-Zeitung“ je donijela prije nekoliko dana nekoje glasove novinstva, koji prikazuju raspoloženje u posve drukčijem svijetlu. Na svaki se način može tvrditi, da je pitanje neutralnosti Nizozemske stupilo u odlučnu fazu Nizozemska je država stavljena na tako važnu točku Europe, da je upravo čudo, kako ju je poštedio do sad rat. Nizozemska imade ne samo defenzivnu važnost za Englesku, već i ofenzivnu za Njemačku, a slučaj Belgije ozbiljna je opomena za male neutralce, koje je povijest stvorila na tako važnim točkama kontinenta. Po svoj će prilici biti po Holandiju teško, da se još dugo vremena otima pandžama ratnog moloha, koji ne miruje, dok nije vascijeli svijet naplavio plimom krvi. Nizozemsko prijeti glad i nestašica svega, te ne može još dugo da ostaje osamljena, kaošto je sada. Radi toga će doskora prionuti uz jednu ili drugu skupinu zaraćenih stranaka, što će za protivnu stranku tvoriti casus belli ili razlog ratu. Stupi li na stranu Njemačke, izgubit će čitavu tonažu, priključi li se antanti, prijeti joj udes Belgije i Srbije. Za Holandiju radi se sada o tome, da bira manje zlo...

Mirovna pregovaranja sa Rumunjskom traju dalje. Primirje je bilo produljeno za daljnja dva dana, do 22. t. mj. Medjutim su se zbile u Rumunjskoj važne političke promjene, koje su se bez sumnje izvršile dogovorno sa vodećim političarima središnjih vlasti. Na mjesto generala Avarescua stupio je austrofilski političar Marghiloman, vjeran prijatelj Carpov i neprijatelj kralja Ferdinanda. Izgleda, da se u Rumunjskoj nešto važnoga iza brda valja. Priliminarni mir znači za Rumunjsku veliko poniženje i gotovo gospodarsku propast. Da se spasi zemlju, a u glavnom Konstancu, pristala je Rumunjska na promjenu nutarnje politike. Da se Marghilomanu olakoti položaj i zajamči njegovoj politici trajan uspjeh, morat će središnje vlasti svakako da nešto popuste od svojih tražbina, da omoguće Rumunjskoj častan mir te joj zajamče ispravan spoj sa morem. Gubitak Konstance značio bi poraz za Marghilomanovu politiku, dok Njemačka ide za tim, da si u Rumunjskoj stvori novog saveznika, dakle da jača položaj novog kabineta, kako još uvijek želi, da si opet steče sklonost Italije, što je grof Bülov već kušao na trošak vjernih mu saveznika. Ali pitanje je Konstance veoma škakljivo pitanje. Bugarska traži čitavu Dobrudžu za sebe i to ne samo iz nacionalnih razloga, već takodjer iz gospodarskih, jer bi u tom slučaju čitava rumunjska trgovina prolazila barem nekoliko mjeseci na godinu preko bugarskog područja. Zanimivo bi bilo znati, kako misle središnje vlasti izmiriti ove opreke. — Jamstva, koja traže središnje vlasti od Rumunjske, ne ograničavaju se na promjenu ministarstva, već idu dalje: zahtijeva se promjenu dinastije. Kao ozbiljnog su kandidata za rumunjski prijestol imenovale nekoje novine operetnog kralja Albanije, princa Wieda, koji je do sad igrao u Rumunjskoj kaošto i u ostalom svijetu ulogu samo u humorističkim listovima, kao zahvalan predmet za karikature. Ali nije ni to isključeno, da će usrećiti Rumunjsku sa kojim drugim Wiedom...

Japan će ipak poduzeti vojničku akciju u Sibiriji. U Sibiriji imade na stotine hiljada ratnih zarobljenika, imade na milijune tona municije, koju želi sporazum da spasi. Radi toga će popustiti zahtjevima Japana, kojega vode isti politički ciljevi na istoku, kao i Njemačku na zapadu. Žuta pogibelj postaje aktuelna. Ali demokratski svijet ne poznaje žutih i crnih pogibelji, on poznaju jedinu pogibelj, koja proizlazi iz imperijalizma, bio taj bijeli ili žuti imperijalizam...

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U južnoštajerskom tržištu Žalcu obdržavao se je dne 17. ožujka pod slobodnim nebom veliki politički sastanak, kojemu je prisustvovalo preko 7000 osoba. Gradić bio je okičen slovenačkim, hrvatskim i srpskim trobojnicama. Na sastanku (taboru) govorili su narodni zastupnici Korošec i Vladimir Ravnikar. Zastupnik je Korošec ocrtao u živim bojama strašne patnje Jugoslavena u svjetskom ratu. Dr. je Ravnikar pozvao prisutne na složan rad za narodnu slobodu. Neopisivim su oduševljenjem bili primljeni zastupnici hrvatskog i srpskog naroda, narodni zastupnici Peršić i Srgjan Budisavljević. Na svršetku sastanka odigrao se je veleznačajan prizor: Slovenci iz Celja su izručili zastupniku dr. Korošcu lovor-vijenac, okićen trobojnicama troimenog naroda, kojega je dr. Korošec predao u pohranu, kao uspomena rijetkog dana, gradonačelniku Žalca. Bila je za tim prihvaćena rezolucija, u kojoj se traži ujedinjenje Jugoslavena u jednu državu i priznanje prava samoopredjeljenja naroda za Jugoslavene Dalje se zahtjeva, neka se odmah započne sa pregovaranjima za sveopći mir. Otklanjaju se svi neozbiljni pokušaji austrijske vlade, da riješi jugoslavensko pitanje kao unutarnju stvar austrijske državne pole. Uredjenje je narodnih pitanja jedino moguće na osnovi medjusobnog priznanja naroda na pravo samoodredjenje. Izriče se povjerenje Jugoslavenskom klubu. — Svršetak je rezolucije zaplijenjen. — Na svršetku sastanka otpjevala je ogromna množica „Lijepu našu domovinu“ i „Hej Slovane“. — Za ujedinjenje Jugoslavena obdržavao se je takodjer sastanak u Dol. Logatcu kod Ljubljane, na kojem je govorio pokrajinski zastupnik Adolf Ribnikar. — U Sloveniji sve roji i zuji kao u košnici. I kod nas u Istri treba više života, više interesa, više rada, više sastanaka i više oduševljenja! Živimo u odlučnim časovima. Dužnost je naših narodnih voditelja, da bezobzirno stupe na čelo narodnom pokretu, e ne bi historija izrekla jedamput osudu nad njima. Naprijed za narodnu stvar, za spas domovine.

•

„Slovenski Narod“ o Petru Preradoviću. „Slovenski Narod“ donosi dugi uvodni članak o pjesniku Petru Preradoviću, u kojem se bavi sa pozadinom dobe i sa znamenovanjem pjesničke ličnosti u okviru tog doba. „Jugoslavenski je pjesnik“, piše list, „bio austrijski general. Opasnim je medjutim postao tek sad, sto godina iza njegovog rodjenja, te su radi toga zabranili proslavu godišnjice. Ali slave mu ne mogu oteti. Njegov pjesnički rad pada u godine 1843.—1871., kad je Gajev ilirizam prelazio već u politiku i u naoružanu desnicu Jelačića bana (1848.), te se kasnije obnovio u Strossmajerovom jugoslavenstvu, u doba, kad je talijanska i ugarska revolucija uzdrmala predožujski apsolutizam te opet oživio u Bachovoj reakciji, dok se nije uslijedi izgubljenih vojna preporodio ustavni život u Austriji, kad je Prešeren umirao te se Jenko pojavio (Slovanski dan, naprej!). Slovenci su onda imali nekoliko Preradovićevih pjesama u Razlagovoj „Pesmarici“ (1863., 1872.); ali danas je čas, da se bolje upoznamo sa pjesnikom, koji je već prije 80 godina kliknuo: „Zora puca, bit će dana“. Zatim se bavi pisac članka sa pjesnikovim životopisom. U analizi pjesnikovog rada kaže pisac, da je Preradović u prvo doba svog umjetničkog stvaranja osjećao slavenski, dok je u drugo doba umovao slavenstvo te ostvario slavensku ideologiju, koja na jednoj strani sjeća na ruske slavenofile, a na drugoj na poljačke mesijaniste (Mickijević, Krasinski itd.). Poljaci su smatrali svoj katolicizam kao budućeg spasitelja čovječanstva, Rusi svoje pravoslavje, dok se je Preradović uzvinuo nad konfesijama te traži zvanje slavenstva u opće čovječanskoj ljubavi. Slavenski svijet stavlja u opreku sa trulim i propalim zapadom. Preradovićevi snovi neće biti tek snovi, budemo li svi vjerovali u njih. Vila mu je kazala već god. 1845., da sanje ne varaju, smatraju li ih sva srca istinom, i njegov buditelj Kraljevića Marka uvjerava: Nije, dušo, to tek sanjarija, što

čitavom narodu bije u srcu kroz stogodišta — vaskrsnu će Marko, a o tom pjeva već svako dijete, „kad se slože braća jednokrva i ne bude više izdajica".

•

Jugoslavenska inteligencija za samoodredjenje naroda. U dvorani „Mješčanske besede" u Pragu obdržavao se je 12. t. mj. sastanak češke, poljačke i jugoslavenske inteligencije, kojemu su prisustvovali kao zastupnici Češkog svaza narodni zastupnici Funk, Soukup, Viškovsky i Winter. U ime Jugoslavena govorio je kipar Pallavicini. Iz Krakova su došli zastupnici Poljaka, koji su se ogorčeno izjavili proti nepravdama, nanešenim poljačkom narodu tijekom rata te su istaknuli, da imadu Poljaci za povoljno riješenje svog narodnog pitanja jedino jamstvo u tijesnom suradjivanju sa Jugoslavenima i sa Češima. U Varšavi, u Plocku i u Vladislavovu pokazali su već Poljaci svoje pravo mišljenje. Ne različiti Abrahamowiczi, brigadir Pilsudski, to je pravi zastupnik poljačkoga naroda, a za to ga drže zatvorenoga u magdeburškoj tvrdjavi. Opće je lozinka kod Poljaka: Dolje sa oportunističkom politikom te priključenje uz junačke redove Jugoslavena i Čeha! Na svršetku bila je primljena rezolucija Poljaka, u kojoj se prosvjeduje protiv četvrtoj diobi kraljevine Poljske i koja svršava riječima: Česi i Jugoslaveni! Jedno je nasilje nad nama, jedan je neprijatelj pred nama, spojimo dakle naše sile za zajednički boj. Mi stojimo na zapadnoj mrtvoj straži. Pružamo vam bratsku desnicu i kličemo vam: Živio slobodan češki narod, živjela samostalna Česka! Živio slobodan jugoslavenski narod, živjela neodvisna Jugoslavija!" Sastanak je zaključio predsjednik dr. Kubiček, koji je proglasio, da će se odmah ustanoviti odbor češke, poljačke i jugoslavenske mladje inteligencije, koji će odmah započeti sa djelovanjem na temelju načela proglašenih na tom sastanku.

•

Interpelacija Jugoslavenskog kluba. Dne 15. ožujka uložili su Korošec i drugovi slijedeće interpelacije: 1. radi glada u Dalmaciji; 2. radi zanovetanja Slovencima u Koruškoj sa strane c. k. oblasti zbog deklaracijske agitacije; 3. zastupnika Jarca radi zabrane uvoza kalija od preko 50 stupnjeva iz Njemačke.

•

Njemačka i Jugoslaveni. Kako javlja „Norddeutsche Allgemeine Zeitung", iz Beča šire se u slavenskim krugovima Austrije glasine u svezi sa zadnjim izjavama ministra-predsjednika Seidlera, kako je pripravan stupiti u pregovaranja radi jugoslavenskog pitanja, da je vlada poduzela preohodne korake za uvadjanje novih autonomnih prilika na jugu monarkije i da je kod toga na nju utjecala njemačka vlada, odnosno da joj je njemačka vlada dala savjete. — Tome opaža „Norddeutsche Allgemeine Zeitung": Dodajemo izvodima našeg samostalnog bečkog dopisnika, da su glasine, e je njemačka vlada utjecala ili savjetovala u jugoslavenskom pitanju, samo po sebi i suviše obilježeno kao izmišljotine, e bi zaslužile veće pažnje. Ne treba posebno još istienil, da se Njemačka drži strogo svoje savezničke politike i da slijedi Bismarkov program neupličanja u unutarnje stvari austro-ugarske monarkije.

•

Iz češkoga svijeta. „Narodni Listy" pozivlju sve, koji mogu raditi, na zajednički narodni rad. Ne, vele, iz stranačkih interesa, nego iz zviših uzroka preporučujemo to aktivno sudjelovanje u političkom životu: češka državopravna demokracija kao svenarodna stranka pozdravlja s veseljem u svojim redovima svakog čovjeka dobre volje i poštenog nastoja, ali ne mami nikoga, koji nema u nju povjerenja. Ne prema geslima, nego prema faktičnim djelima naša će strana, piše list, biti prosudjena. Ali pozivljemo, piše dalje, na rad takodjer one, koji se razlikuju u svojim nazorima od nas, i koji naginju drugamo: nek idu, kamo ih vodi simpatija, nek rade, gdje im se čini plodno polje, neka si nadju svoj krug djelovanja prema svojem uvjerenju i vjeri. Češke stranke ne moraju raditi proti sebi; mogu da rade uza sebe, jedna uz drudu uporedo. Pošteni muž, pa neka je u krilu bilo koje stranke, uvijek će pošteno raditi. Tko se postavlja postrance, zadovoljava se niskocijenom kritikom, traže tisuću uzroka i razloga, kako bi ispričao svoju tromost, griješi prema narodnoj stvari. Tko hoće, da se češki život preporodi, mora bezuvjetno svoje ruke da posveti radu!

•

Iz Srbije. „Neue Zürcher Zeitung" javlja, da je njegov suradnik imao pogovor sa srpskim poslanikom u Bernu, dr. Grujićem, koji ga je izvjestio o smjeru buduće srpske politike. Što se tiče utjecaja istočnog mira na srpsku politiku, izjavio je poslanik, da baš ovo takozvano sklapanje mira na istoku tvori ozbiljnu opomenu na naslov Srbije, jer je time na veoma izrazit način dokazana težnja središnjih vlasti za aneksijama. Ma da je jedan Srbin ikada pomislio na mogućnost mira, uvjeriti ga je morao razvoj stvari na istoku, kakav bi udes pogodio Srbiju, da se je na to odlučila. Srpska se politika radi toga neće niti najmanje promijeniti. Srbija žali udes svojih saveznika, Rusije i Rumunjske, te shvaća potpunoma očajnost položaja Rumunjske, koja je morala prihvatiti mir, da ne bude posve upropaštena. Što se tiče Srbije, to nije njezin udes baš ružičast. Ova se država bori proti prvim vojničkim državama Europe te je izgubila mnogo ljudi i materijala na uzmaku kroz Albaniju, kod kojega je učestvovao kao časnik i poslanik Grujić. Unatoč tome se je srpska armija doskora oporavila, postigla na solunskoj fronti već nekoliko pobjeda i zaposjela Bitolj. Od početka rata izgubila je Srbija gotovo milijun ljudi, najvećim djelom uslijed neopisivih patnja nanešenih zemlji po neprijateljskoj okupaciji. Unatoč tome neće Srbija odustati od boja za pravednu stvar, dok nije postigla posvemašnju pobjedu. Kao dokaz za to, da Srbija ne misli ni najmanje na kapitulaciju, navodi poslanik činjenicu, da je nedavno uvrštena u vojsku kod Soluna nova srpska divizija, sastojeća se od dobrovoljaca. I srpske čete, koje su se nekad borile i odlikovale u Dobrudži, stigle su preko Vladivostoka u London, od kuda će biti otpremljene na Krf i u Solun. Što se tiče Soluna, kazao je poslanik, da se ne misli napustiti ovu frontu, pošto bi u tom slučaju postao Solun bazom za neprijateljski podmornički rat. Srbi će nastaviti boj proti Bugarima i njihovim pomoćnicima do konačnog prodora i konačne pobjede. Pomirenju na Balkanu protive se Bugari, koji sanjaju o hegemoniji na Balkanu i o prevlasti na svim morima. O izgledima za mir, ne može poslanik da kaže ništa, pošto je mir žalibože još veoma dalek, te nema mira, dok neće biti skršena brutalna sila oružja, koja priječi, da se uvede u svijet pravno i humano shvaćanje svjetovne politike i medjunarodnog prava.

•

Iz Ukrajine. Naše misli kolebaju opet izmedju nade i nepovjerenja. ...

... Za nas nemaju svi oni mirovni ugovori smisla. Pa tako ostaje i taj mirovni ugovor s Ukrajinom samo komad papira, dok ne stignu toli žudjene zalihe. Ali u samoj Ukrajini, čini se, ne vladaju baš ružičaste prilike u tom pogledu. — Sigurnu podlogu, veli službena „Kölnische Zeitung" za prosudjivanje pitanja, što možemo iz Ukrajine očekivati, stvorit ćemo si, predstavimo li si, da je političko raspoloženje u Ukrajini još, kako je i prirodno, razvitlano i neustaljeno, te da su ondje političke poteškoće još znatne. Da je u pučanstvu neko nepovjerenje prema silama, koje provaljuju u zemlju, tomu se ne smijemo čuditi. Samorazumljivo jeste, da se to prije mora umiriti i promijeniti, negoli se započne s dovozom u željenom opsegu. Medjutim ima i različitih ostalih poteškoća, financijalnog značaja, nedostatak mjenica i rublja iz carske dobe, kojima Ukrajinci pripisuju veću vrijednost i važnost, negoli sadanjima. Ukrajinski seljaci žude za robom (mi imamo za sada u izobilju surogata, op. ur.), a radi se samo o tom, priskrbiti im onakvu, kakvu si oni žele, i koju bi primili mjesto novaca za ono, što će prodavati zemlji. O dovoznim se poteškoćama već govorilo. Što se tiče žita, veleposjedi su gotovo svi opustošeni i jedino seljaci imaju još zaliha. Za buduću prehranu veoma je važno, hoće li seljaci imati dovoljno sjemena. Na vlastelinstvima bijaše sjeme opljačkano. Dakle najprije treba te poteškoće savladati. Sada upravo prispješe vijesti, da je ondje očito većih zaliha, samo da je sada treba iskazati brojke. Potrebno je dakle dolično prosuditi sve poteškoće, umanjiti pretjerane nade i čekati za sada, dok se političke prilike umire i ustale, da započne izmjena robe, da se pobojša dovoz i da se ustanove zalihe. Kao prema svim stadijima ovog doba, preporuča list kao prvu stvar ustrpljivost, a kao drugu, ostati kritičkim proti pretjeranim nadama. — Ustrpljivost! I Job bi je već davno bio izgubio!

•

Pitanje Holma i Ukrajinci. 15. su ožujka došli k ministru-predsjedniku ukrajinski narodni zastupnici, da upozore ministra na vijesti različitih novina, koje tvrde, da pitanje Holmštine još nije riješeno. Ova da je vijest izazvala kod Ukrajinaca veliko ogorčenje. Ministar je predsjednik izjavio licumjerno, da ova vijest ne potiče iz službenih krugova, da će se informirat te kasnije obavijestiti ukrajinske narodne zastupnike.

Domaće vijesti.

Za srednju školu. Da ustanovimo, koliko imade naše djece za srednju školu, pozivljemo naše ljude, neka se prijave kod naše uprave, Via Genide 2, od 5 do 7 sati poslije podne. Ova je prijava potrebna, da možemo brojkama dokazati potrebu našeg srednjeg zavoda. Dužnost je svakoga, koji imade djecu u dobi za polazak srednje škole, da nam saopći ili usmeno ili pismeno ime, godine i škole koje su svršili. Pošto nemamo gradjanske škole, moći će našu srednju školu posjećivati takodjer djevojke i oni dječaci, koji namjeravaju iza svršene 14. godine ići u zanatlije.

Bjegunačke stvari. Na mnoge upite i medju ostalima i na upit jedne gospodjice iz Plehuti kod Sijane javljamo, da ćemo narednih dana priopćiti u „Hrvatskom Listu“ kratki i po mogućnosti razgovjetni pregled svih zakona o bjeguncima i potporama.

Javna dražba. Danas će se obdržavati dražba na 3 sata poslije podne u ulici Sissano, br. 25, i to: Više vrsti posudja dućana; na 4 i pol poslije podne, Via Petrarca, br. 12: ormara, ormarića, stolica, okvira, stolova, umivaonika te zidnog sata; na 5 i po poslije podne, Via Ercole 39: vapna, greda, kamenja za gradnju i opeka.

Bojnopoštanski saobraćaj. Objava. Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je od sad unaprijed pod opstojećim uvjetima takodjer i za urede vojne pošte 414, 435, 544, 545, 546, 548, 552, 553, 554, 658, 559, 565 i 566, obustavljen je pak za uredo vojne pošte 49, 282, 333, 378, 380, 402, 408, 423, 446, 491, 618, 621, 631, 534, 638 i 649.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Dnevne vijesti.

Pjesma u prozi. Dobro bi bilo, da se više bavimo sa slobodom Kalmika, Finaca, ruskih muslimana i manje sa našim bolestima i našim ranama. Bolje je, da se kanimo bosanskih generala i žandara i njihovih remek-djela i da se duboko zamislimo nad boljševičkim grozotama u Estonskoj, Livonskoj i Ukrajini. Opravdanih tužaba i narodnih pokreta imade u Europi iza velikog oslobodjenja u Rusiji samo još u Indiji i u Egiptu, pošto su Turci već oslobodili i Armence od ruskog jarma i barbarstva, te usrećili ih turskom kulturom. Uopće su danas Turci polag Nijemaca najnapredniji i najrazvitiji narod na svijetu, a imade već i ozbiljnih ljudi, kojima je teška odluka, bi li svoju djecu upisali na sveučilište u Berlin ili u Aškalu. Mi bi predložili, neka se uzme u obzir još Pešta, pošto imade i Pešta svoje sveučilište, a Madžari su ipak saveznici i to vjerni saveznici, ma da jedu radije sami svoj kruh, nego da ga odstupaju Austriji. Uopće, može se opetovati sa grofom Hertlingom, čitava odgovorn st pada na ostale, a da smo mi za svaki slučaj nevini pred gospodinom. Taj rat je sveti rat i to tim više, što ne preuzimamo za nj nikakve odgovornosti. Taj rat je pravedan, ide za oslobodjenjem naroda. Moramo osloboditi Belučistan, Turkestan, Afganistan i još druge „stanove“, a za oslobodjenje Jerusalima iz kršćanskih ruku posve je pravedno, da se bore Bosanci i onda, ako slučajno nijesu Muslimani.

Već su i Nijemci u Austriji veleizdajnici. Praški „Narodni Listy“ priopćuju: Ne samo Česi, nego već i Nijemci u Austriji služe četvornom sporazumu. „Tägl. Rundschau“ piše dapače o bečkom huckanju proti Njemačkoj. Prijatelji mira izdavaju u Beču tjednik „Der Friede“, koji uredjuje dr. Beno Karpeles, a financuje veletrgovac Julije Meinl. Meinl ima sveze s pacifistom dr. Friedem, „koji u Švicarskoj hucka proti Nijemcima“ i s profesorom dr. Lammaschom. List napada na Svenijemce i Madžare, koji su protivnici mira bez aneksija i odšteta. Meinl agituje i u svojim trgovinama dijeli općinstvu istiske članaka „Arbeiter-Zeitunga“ proti novom ratu Njemačke s Rusijom. „Iz tih izvora crpi sporazum uvijek na novo i na novo pouzdanje, da će Austrija otpasti od Njemačke, a sporazum će ih onda poraziti. To su vlastiti produljivatelji rata“.

Njemački Volkstag. U Gradcu su 19. t. m. obdržavali Nijemci zbor, takoimenovani Volkstag, da prosvjeduju proti težnjama Jugoslavena. Na tom su sastanku govorili „Nijemci“ Fizia, Mravlak, Milčinski, kao zastupnik tršćanskih Nijemaca, polag Pogattschnegga čistokrvni predstavnik naroda Kanta, Luthera i Goethea i konačno viši revident državne željeznice Ambrožič. Renegati spasavaju čast nijemstva — barem tako tvrde! Zanimivo je, što je na tom sastanku kazao narodni otpadnik i državni činovnik dr. Ambrožič. Taj je simpatični Nijemac kazao, da je neprijateljstvo slovenskih krugova proti države moralo već odavna naići na razumijevanje, uvaži li se, tko je izazvao svjetski požar. Bila je ruka organizovanog Jugoslavena, koja je usmrtila prijestolonasljednika u Sarajevu. — Dr. Mravlak kazao je, da su težnje Jugoslavena bile poduprte (sic!) od vlade i da je država došla huckanjem Jugoslavena na rub propasti. Izjavio se je oštro proti grofu Toggenburgu, koji je kazao, da nema paragrafa, kojima bi mogao kazniti jugoslavenska veleizdajništva. — Neki nepoznati je pisac Zeidler kazao, da su Nijemci iloživjeli u Austriji toliko nezahvalnosti (sic!), da je skrajno vrijeme, da se i njih sasluša. — Zastupnik Tirola, prof. Edgar Mayer, zahtjevao je — aneksije za Tirol! Oštro je govorio proti „kući Austrija“, koja je već prije sto godina žrtvovala Tirolce Francuzima i koji i danas nemaju, da očekivaju od „kuće Austrija“ ništa do nezahvalnosti (!). Danas osjeća njemački narod, da mu je košulja bliža od kaputa, da je narod više od dinastije. — Konačno je renegat i sveučilišni profesor Skala predložio resoluciju, koja je odraz za kulturni nivo njemačkih sveučilišnih profesora, u kojoj govori istodobno o jugoslavenskim i talijanskim veleizdajnicima te označuju naš rad za deklaraciju kao veleizdajničko huckanje. „Grazer Tagblatt“ je pun slavospjevov za taj „Volkstag“, a u poštenom će svijetu pobuditi samo odvratnost i zgražanje taj zbor renegata i moralnih propalica.

Na obranu izv. nestranačkog glasila, koje veli, da nije list za promicanje madžarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj, stupamo eto i mi. Nijesmo to mislili, ali danas je ipak tako. U Zagrebu naime poče da izlazi „Kroatische Rundschau“, u kojoj pišu oni, koje mi nazivljemo frankovcima. A tko su ti frankovci, to smo razložili u našim bilješkama pod naslovom „Tudjinske sluge“. Za list, u koji pišu dakle oni, kojima mi velimo frankovci, rekosmo da je frankovački, a budući da piše list u smislu, koji je po našem uvjerenju na štetu hrvatskom jugoslavenskom narodu, te uzevši u obzir, da taj list imade privilegije, koje drugi hrvatski listovi nemaju, t. j. on može, prema pisanju zagrebačkog frankovačkog glasila „Hrvatske“, da ide i preko granica naše monarkije, ustvrdismo, da je to list za promicanje madžarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj. Da ne tratimo više riječi u ludo, jer i list, i njegovo pisanje samo je vrijedno prezira svih poštenih i svijesnih Hrvata i Jugoslavena, priopćujemo, jer znamo, da će to mnogo od naših čitatelja zanimati, ispravak, koji nam je uredništvo tog lista poslalo:

„Slavnom uredništvu „Hrvatskog Lista“ Pula. S obzirom na tiskovni zakon umoljavamo uljudno cijenjeno uredništvo, neka na bilješku, uvrštenu u svom cijenjenom listu od 3. ožujka o. g. broj 954 pod naslovom „Kroatische Rundschau“ uvrsti ovaj

ISPRAVAK.

Nije istina, da je „Kroatische Rundschau“ list za promicanje madžarskih i njemačkih interesa u Hrvatskoj, nego je nasuprot istina, da je naše glasilo organ za promicanje hrvatskih interesa u tudjem, naročito njemačkom svijetu savjestnim i točnim informiranjem o našim prilikama. — Nije istina, da je „Kroatische Rundschau“ frankovačko glasilo, nego je istina, da je ono glasilo izvanstranačko, kako to proizlazi iz sadržaja lista i iz njegovog programa. Zahvaljujući uljudno unaprijed na uvrstbi s poštovanjem odani Oton Szlavik, odgovorni urednik.“ Pečat: „Kroatische Rundschau, Redaktion“.

Tješite se ljudi, tješite se... Grof je Czernin, a i dr. Seidler osiguravao stavkaše, kad su se ono bili u Beču nešto uzjogunili, da će rat brzo biti dovršen, da mi ne zahtijevamo ni jednog četvornog metra ruske zemlje, ali moramo, govorili su, biti sada u unutarnjosti jedinstveni, složni i jaki, da barem iz Ukrajine izvučemo brašna. Radništvo je onda postavljalo kao svoj glavni zahtjev: općeniti mir. Grof Czernin sklopio je auf befel pruskih generala mir, a taj separatni mir, kako je sigurno uvjeren i Czernin i Seidler, nije ono, što je radništvo zahtijevalo. A sada? Sada treba opet auf befel ratovati na zapadu protiv Francuza, razbiti francusku frontu i sklopiti i ondje mir, kojega će diktirati mač u rukama njemačkih generala. To opet nije ono, što je radništvo zahtijevalo. Radništvo radi i muči se, oskudijeva, živi u nečistim prostorijama, u tvornicama, punim otrovanog vazduha, pocrnjelo od dima i ugljena, radništvo si truje zdravlje i život. A to isto radništvo nije postavljalo zahtjeva, da se razbije zapadna fronta i da se i Francuskoj diktira mir mača. Na javnoj je skupštini na puljskom trgu iza gradske tržnice rekao bio izaslanik njemačkog radništva, koji je govorio u ime svojih njemačkih drugova, da i preko streljačkih jaraka tamo u Francuskoj ima takodjer radnika, koji rade u ugljenu i dimu, da ima i tamo tvornica, gdje se truju ljudski životi, i da ti radnici jedni druge najljepše shvaćaju. I oni shvaćaju uzajamno svoj život, i u onom čovjeku, koji svojim položajem naliči njima, vide oni samo svog druga i brata.. Ali predstavnici tog radništva, njemački socijalni demokratski vodje, koji su neizravno pristali na to, da treba sklopiti mir mača i na istoku i na zapadu, jamačno su drukčije shvatili zahtjeve stavkajućeg radništva. A sada dolazi najljepše. Bivši predsjednik američkih Sjedinjenih država Taft proglasio je: Kako bi se stvorilo savez naroda, potreban je prije svega pravedan mir, čiji preduvjet jeste pobjeda četvornog sporazuma na zapadnoj fronti nad militarizmom. Amerika očekuje, da će rat trajati još 2 ili 3 godine. Amerika će poslati na frontu vojsku od 5 milijuna, koja će stići u Europu, čim budu sagradjene potrebne ladje. Samo na takav način moguće je dobiti rat proti Njemačkoj. Čim bude postignuta pobjeda, svi će narodi i takodjer njemački biti skloni da stvore veliki savez za ograničenje budućih ratova. Dalnja diskusija s Njemačkom i Austro-Ugarskom ne bi donela nikakvog napretka u mirovnom pitanju. Jedini argumenat, koji se mora upotrijebiti za postignuće trajnoga mira jeste: Boriti se, boriti i opet boriti se! — Time bit će dana prilika svim Wolffima, Heinima, ali i Kühlmannima i Czerninima, koji takodjer hoće da probijaju frontu, da se iskažu na junačkom megdanu. Istarski seljak veli: Svaka baba znade blebetati i prepirati se doma. Onaj, koji želi rat, pa bio on grof, opat, biskup ili pop, neka opaše sablju i zasjede vranca, pa neka se u junačku uputi borbu. U sigurnom zapećku svaka baba blebetati znade... Morsky.

Sličice iz austrijskog parlamenta. Demokratski se parlamenat opet iskazao. Zastupnik je Malik poviknuo bio, da treba nekoliko vindišarskih (pogrdno ime za Slovence) odvjetnika, a medju njima i zastupnika Rybářa objesiti i bit će onda mir. To je pojava, koja ne smije proći neopažena, i na koju ćemo se još osvrnuti. Njegov kolega, gospar Wolff, pak je bio u parlamentu javno izbatinan. Češki je zastupnik Soukup govorio o bijedi u Pragu. Medju ostalim reče: Bijeda je u najširim vrstama naroda takovog maha preuzela, da se ljudi prehranjuju tim, što su nekad žderale životinje. O tom treba progovoriti. Situacija je u Pragu upravo katastrofalna. Vlada mora preuzeti svaku odgovornost na sebe za sve posljedice, koje se iz tog zdvojnog položaja mogu izleći. — Wolff upada u riječ: Ali što pripovijedate! Ta vi u Pragu živite dobro. — Čeh Veclih: Možda u njemačkom kazinu; drugdje ne! — Na to se podignula takova vika, češki i njemački zastupnici okupljaju se, Nijemac Wedra hoće da udari na Čeha Stejskala svojim dugoljastim rukama, Čeh Rydlo postavi se pred Stejskala udarcem odbija napadaj Wedrov. Nastaje strka, ljudi se bore šakama, Wolff je blijed, hoće medju Čehe, vrijedja češke zastupnike i češki narod, ali u te mu zast. Rydlo dade dostojnu zaušnicu, Čeh Mašata takovom ga silom gurne, da je u istom trenutku ležao pred govorničkom tribinom i valjao se po stubama, a nekoliko je časaka trajalo prije negoli je došao k sebi i mogao se snaći od straha i ustati sa poda. Blijed kao zid nije se odvažio ni pogledati prema češkim zastupnicima. No krika nije prestajala. Napokon se umirilo. Potpredsjednik je Simionovici, Rumunj (ali vladinovac), podijelio ukor zast. Rydlu i Mašati (Česima), a onda tek pravome krivcu svega, krvoločnoj zvijeri Wolffu. Čeh Exner veli: „Dok bude Wolff prorokovao, dogodit će mu se uvijek to, što mu se dogodilo danas! To nek neka si uzme na savjest.“ Pitaš li gdje se sve to dogodilo, evo ti odgovora u „Venkovu“: Dne 13. ožujka 1918. u najdemokratičnijem parlamentu najdemokratičnije države na svijetu — u Beču.

Prosvjeta.

Maupassant u izdanju zabavne biblioteke. Primili smo 96—97. knjigu dod imenom „Jaka kao smrt“. (Fort come la mort.) Radi se, dakako, o ljubavi, koja je tako jaka. A historija, koju u ovom djelu opisuje veliki Maupassant, zaokuplja nas do posljednje žilice. Žedja Tantalova i proždiranje Prometejeva srca. Valjda još nitko nije opisao mahnitu ljubav starca slikara za mladom djevojkom i onaj strahoviti napor bića, koji ne može više da bude ljubljeno, nego osjeća da mu sitno lice plavkino kida srce užasnije nego brkutov kljun. Otimlje mu se iz duše posljednji srik strasti, posljednja nada u milost Kao Faust, koji govori sobom: „Ja žeđim blago. što sadrži sve: ja želim mladost“. A radi se o kćeri i o materi, koju je slikar ljubio čitavoga svoga života. Majka je patnik prva otvorila srce, a sada on ne može da ga zatvori više, nego osjeća, kako kroz taj prodor ulazi, preko njegove volje, druga i jača ljubav, ili pravije: ista ljubav, zagrijana od mladjeg lica. Tijelo može da klone, ali srce ostaje svježe i zeleno, dok ne probije krhki svoj oklop i oboje ne podju u Vječitu Zaborav. Cijena K 3·60, uvezano K 4·60. Ne smije se skupije prodavati!

„Književni Jug“. Izašao je VI. broj sav posvećen Preradoviću u povećanom opsegu, sa ovim sadržajem: Aleksa Šantić: Prolog. — Dr. B. Vodnik: Preradović kao slavenofil. — Dr. A. Bazala: O Preradoviću kao misliocu. — Tugomir Alaupović: Na grobu pjesnikovu. — Dr. F. Ilešić: Preradović v Slovencih. — Angjelo Danko: Preradoviću. — Vlad. Ćorović: Preradović prema Srbima. — N. Bartulović: Politički nazori Preradovićevi. — Res: Ljubavna lirika Preradovićeva. — U pregledu piše dr. B. V. životopis Preradovića i druge dvije bilješke o njemu, a Stj Ilijić o Lopudskoj sirotici. — Ornamente za sliku pjesnikovu izradila je Anka Krizmanić. — Dobiva se u knjižarama. — Pretplata 40 K na godinu; 20 K na pola godine, a 10 K na četvrt godine. — Adresa: „Književni Jug“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 22. ožujka 1918. Broj 973.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Austro-ugarsko je topništvo stupilo u djelatnost na zapadnom bojištu u boju protiv Francuza i Engleza. U Mletačkoj je bojna djelatnost mnogostruko znatno porasla. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Izmedju Dixmuidena i La Basseca ostala je i jučer izvidnička djelatnost živahna. Topnički je boj narasao na večer kod većeg se vremena. Na ostaloj je fronti oživjela bojna djelatnost samo prolazno. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na južnom brijegu sjeverno od Reimsa i u Champagnei bila je topnička paljba mnogostruko pojačana. — Bojna skupina von Gallwitz: Topnički je boj pred Verdunom postao jako žestok. Bavarske su satnije provalile u izneнadnoj navali preko prvih neprijateljskih linija jugozapadno od Ornesa. Probile su se do klanca Brule te su zarobile jedan bataljunski stožer i preko 240 Francuza, medju kojima 1 20 časnika. Istočno od Apremonta prodrli su renski i nižesaski domobranci u francuske opkope te dopremili 78 zarobljenika. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na istočnom brijegu Mosele i kod Nomenya proveli smo uspješna poduzeća. Razorna je vatra Francuza potrajala u Traulskoj šumi. U širokim se je odsjecima zapadne fronte jutros rano s punom silom rasplamsala topnička bitka. Austro-ugarsko je topništvo učestvovalo u boju proti engleskom i francuskom. Istok: Bojna skupina Mackensenova: Čete generala pješadije Koscha osvojile su u Ukrajini trgovački i lučki grad Cherson. — Ludendorff.

*

Današnji austrijski i njemački izvještaj javljaju, da je započela golema topnička bitka na zapadnoj fronti. Kod toga učestvuje takodjer austro-ugarsko topništvo. Što se nije znalo, ali se slutilo, to se znade danas: u groznoj bici, koja se sprema na zapadnoj fronti, sudjelovat će takodjer naše čete. Još se ne zna, na kojem će se mjestu fronte razviti glavni udarac saveznićkih četa. Njemački izvještaj javlja, da su se topnički bojevi razvili u nekoliko širokih odsjeka zapadnog bojišta. Najveća je bitka u svjetskoj povjesti dakle započela i mi ćemo imat prilike, da pratimo svaku njezinu fazu.

Austrijska gospodska kuća.

Beč, 21. (D. u.) Podpredsjednik knez Fürstenberg saopćuje, da je Njeg. Veličanstvo sa zahvalnošću primilo na znanje od predsjedništva gospodske kuće prigodom sretnog caričinog poroda poslane čestitke. Dvorski savjet. Lammasch i barun Rauber položiše svoje mandate u odsjek za pravosudje. Knez Thun-Salm i vojvoda Beaufort podastiru osnovu zakona o opskrbi vraćajućih se pričuvnika i ratnih zarobljenika. Dr. Vukotić i drugovi podastiru upit na ministra, koji se tiče zasjeguranja austro-ugarskih trgovačkih brodova, koji se nalaze u neutralnim lukama. Poziva se na posljednje uspjehe antantine pomorske politike, koja daje razumijevati, da se antanta neće začati nikakovih sredstava, da uništi i naše vlasništvo. Kod riješavanja dnevnog reda predaje se ponajprije udruženoj ustavnoj i zdravstvenoj komisiji osnovu, koja se tiče ustanovljenja ministarstva za pučko zdravlje. Na to se u drugom i trećem čitanju prihvaća predlog o zakonskoj osnovi, koja se tiče trajanja zakona o podporama mornarice. Izvjestitelj barun Trnka referira na to u ime specijalnog odsjeka za paroplovidbu o predlogu vit. Vukotića i drugova o novoj izgradnji trgovačke mornarice. Predlog je prihvaćen. Nakon prihvata još nekojih zakona dotično predloga biva sjednica zaključena. Naredna sjednica dne 22. t. mj. u 11 sati u jutro.

Iz Rusije.

Kopenhagen, 21. Vijeće je pučkih povjerenika zaključilo, da se posve izmiri sa Ukrajinom. Sva će nesporazumljenja sa centralnom radom biti poravnana te će se raditi oko pobratimljenja.

London, 20. Prema vijestima iz Petrograda, očekuje se ondje dolazak njemačke nadzorne komisije, koja će nadgledavati, kako se provadjaju ustanove mirovnog ugovora u Brestu-Litovskom.

Berlin, 21. (D. u.) Okružnica ukrajinskog unutrasnjeg ministra pozivlje francuske, engleske i belgijske časnike, koji su ostali u Kijevu i njegovoj okolici, neka ostave Ukrajinu.

Petrograd, 20. (D. u.) Reuter. Kako listovi donašaju, bio je Joffe imenovan povjerenikom za vanjske poslove.

* **Zračna sveza Beč-Kijev.** Brzojavljaju iz Beča od 21. t. mj.: Aeroplan, koji se je jučer digao za lijet u Kijev, stigao je jučer u 12 sati i 10 časaka o podne u Krakov, od kuda je u 12 sati i 45 časaka drugo lijetalo otputovalo u Lavov, gdje je stiglo u 3 sata 20 časaka. Lijet će se nastaviti u Kijev danas u jutro u 6 sati 20 časaka. Aeroplan će po svoj prilici stići danas o podne u Kijev. Danas u jutro digao se je još drugi aeroplan za put iz Beča u Kijev te je uzeo kurirsku poštu za grofa Forgacha sa sobom. Providjena je još jedna sveza sa Kijevom i to za svaki dan jedamput.

* **Pitanje Kuronske.** 20. t. m. na večer obdržavao se je u njemačkom državnom saboru pogovor o njemačkim provincijama istočnog mora. Svi su govornici dali riječitim slovima oduška želji Kuronske, da se sjedini sa Njemačkom te su prosvjedovali sa svom energijom proti bajkama, da su jedino kuronski baruni i pruski junkeri za priključak uz Njemačku. Pokrajinsko vijeće mjeseca septembra kaošto i zemaljsko vijeće mjeseca decembra, bili su odlučno za to znuzeti. Pokrajinskom vijeću pripadaju Nijemci, Leti i zastupnici sviju staleža.

* **Ukrajinsko žito za Švicarsku?** „Baseler Nationalzeitung" piše, da je Njemačka tobože ponudila Švicarskoj žito iz Ukrajine.

* **Zračna bitka kod Helgolanda.** Engleska admiraliteta javlja dne 19. t. mj.: Engleska je patrula hidroplana susrela u Helgolandskom zaljevu, 10 milja sjeveroistočno od Borkhuma, 2 neprijateljska lijetala. Neprijatelj je morao zametnuti boj te je jedno njegovo lijetalo bilo prisiljeno, da se posve zaognuto u plamen spusti. Naša su se lijetala povratila neoštećena.

* **Sa ratišta.** Wolffov ured javlja: Na zapadnoj fronti zarobljeno je od 1. do 22. t. mj. 2600 momaka, medju kojima 70 časnika i 2 bataljunska stožera. Prema dosadašnjim vijestima sastrijeljena su 102 neprijateljska lijetala i 21 privezani balun. Zaplijenjeno je oko 40 strojnih i 20 brzostrijelnih pušaka.

* **Talijanski izvještaj** od 20. ožujka: Zapadno od jezera Garda žestoka smetajuća paljba obiju topništva. Od Gardskog jezera do Montella privremeno isprekidana topnička djelatnost. Sukobi ophodnja na brijegu rijeke i uspješna bubanjska paljba na neprijateljske položaje na lijevom brijegu Novente de Crosere. Dva su neprijateljska pripeta balona bila oborena po našim lijetačima kod Conegliana. Kod San Giacomo di Veglia sastrijelili smo dva neprijateljska aparata. Jednoga su oborili engleski, a drugoga francuski lijetači.

* **Ukrajinska vojska.** K. Lavov. „Dilo" javlja, da se je 1. o. mj. otputio prvi bataljun ukrajinske vojske iz tabora ratnih sužanja i Kožunovu (Freistaat) u Ukrajinu. Njemačka je već organizovala i u Ukrajinu poslala više ukrajinskih divizija. Oduševljenje za ukrajinsku vojsku vrlo je veliko. Prvi ukrajinski bataljun svečano je dočekan na svom prolazu kroz Lavov. Polazi u Wolodymyr-Wolynskyj, gdje će se uvrstiti u ukrajinsku vojsku i staviti na raspolaganje vojnom guverneru. — K. Kijev. Organizacija ukrajinske vojske pod vodstvom ratnog ministra pukovnika Sukovskoga i uz pripomoć njemačkih časnika napreduje dobro. Organizovat će se dvije vrsti vojske i to kordunska i posadna vojska. Ova potonja za podržavanje unutrašnjega poretka u zemlji. — K. Lavov. Kako doznaje „Dilo" sastavlja se u Wolodymyru-Wolynskom prva ukrajinska brigada iz ratnih ukrajinskih sužanja u Austriji. Brigadir je pukovnik Ivan Perlik, komu stoji kapetan glavnoga stožera Kvaternik uz bok. Ukrajinci iz sužanjskog tabora u Kožunovu (Freistaat) i Libercu (Reichenberg) šalju se u partijama kao formacije u Ukrajinu.

* **Izgubljena francuska podmornica.** Prema „Secolu" je službeno potvrdjeno, da je francuska podmornica „Diana" izgubljena.

* **Podmornički rat.** London, 20. (D. u.) Reuterov ured javlja: Prvi je lord admiralitete podao u današnjoj sjednici glavnog odsjeka izjavu o gubicima i gradnjama brodova sporazuma. Medju ostalim je kazao: Od početka rata smanjila se je svjetska tonaža, da se ne uračuna tonažu središnjih vlasti, za 2·5 milijuna tona ili za 8 po sto. Engleska je tijekom zadnjeg četvrtgodišta 1917. imala prosječni mjesečni gubitak od 121.000 tona. Nijemci su pretjerani. Godine 1918. pretjerao je broj gubitaka za 113 po sto. — Premierministar je Lloyd George izjavio, da vlada misli, e će naponom snaga zajmiti gradnjama mjesečni gubitak na tonaži. — Asquith je kazao, da su saopćenja prvog lorda admiralitete zadovoljiva i da su daleko od toga, e bi uznemirila pučanstvo. Ona omogućuje zemlji, da iza tri godine rata gleda budućnosti u lice bez panike, nepovjerenja ili plahosti.

* **Danski državni sabor** bijaše 20. t. mj. kraljevskom naredbom raspušten. Novi će se izbori vršiti dne 22. travnja.

* **Japanski i kitajski su pokilsari** u Petrogradu stigli sa nekoliko Amerikanaca, Kitajca i Japanaca na mandžursku granicu, kamo ih je dopratila crvena garda.

* **Pozivi u Japanu.** „Herald" javlja iz Tokija, da je vlada dne 10. t. mj. pozvala pod oružje sedam godišta i da je u japanskim lukama proglašila opsadno stanje.

* **Sastav španjolskog kabineta** povjeren je Mauri.

* **Nemiri u Indiji.** Engleski listovi donašaju vijest indijskog ureda, da su u Belućistanu buknuli nemiri, te da su proti plemenima Mary morale biti poduzete mjere. Engleski su lijetači bacali bombe na taborišta ovih plemena.

Iz slovenskog svijeta.

Slovenac i Hrvat. (Govor zastupnika Peršića na skupštini u Žalcu.) Zast. Peršić, pozdravljajući skupštinu, rekao je, da je dvostruko sretan, što je došao. Prvo zato, što po prvi put u životu govori pred Slovencima, koji su se već od Matije Gubca zajednički borili sa svojom hrvatskom braćom za ljudska prava; pred Slovencima, kojih su se narodni poslanici na carevinskom vijeću zavjetovali 30. svibnja 1917. sa hrvatskim i srpskim zastupnicima zajednički boriti se i za naša državna te narodna prava. Zajednički naši neprijatelji Nijemci poručuju nama Hrvatima, neka se odrečemo vas Slovenaca, pa da će nam i oni pomagati do našeg državnog i narodnog ujedinjenja. Ali mi ne ćemo Nijemcima ići na lijepak; mi znamo, da nas oni hoće rastavit i zavaditi, samo da nas onda rastavljene mogu što laglje izrabljivati; mi znamo, da ste vi naša predstraža, prva bojna linija, pa kad bi vi pali, da bi na nas došao red. Zato, kao što nema sile, koja bi mogla rastaviti Sutlu od Save, tako ne smije biti spletke, koja bi rastavila Hrvate od Slovenaca. Druga je moja radost, da u ovo četiri godine rata po prvi put govorim pred tolikim tisućama naroda. Kod nas u Hrvatskoj su Madžari spriječili održavanje skupština i sastanaka, nadajući se, da će tako spriječiti i naš rad za ujedinjenje i samoodredjenje. Ali se varaju, dok ste vi Slovenci tako budni i radini, jer vi govorite i radite za vas i za nas. Dok ste vi takovi, mi Hrvati ne trebamo zdvajati o budućnosti. Vidim, da ste vi dobro shvatili svoga pjesnika Vodnika, koji je rekao:

Glej Slovenec, zemlja tvoja je zdrava;
Za pridnega lega nje prava;
Išče te sreča, um ti je dan,
Našel jo bodeš, ak' nisi zaspan!

Mi Hrvati vidimo, kako ste vi Slovenci radišni na kulturnom, gospodarskom i političkom polju, kako ste svijesni i odlučni, pa nas zato nije strah, da je daleko vrijeme, kad ćemo moći u svojoj slobodnoj i samostalnoj domovini zapjevati: Naprej, zastava Slave! (Govornik, koji je često bio prekinut burnim odobravanjem, završio je uz sveopće oduševljeno klicanje i pozdravljanje.)

*

Veličanstvena proslava Preradovića u Zagrebu. Zagrebačka je proslava Preradovićeve stogodišnjice prošla nada sve sjajno. Čitav je Zagreb bio u svečanom raspoloženju. U 10 su se sati zatvorili svi dućani. U 10 sati krenula je predvodjena od akademičara i srednjoškolaca ogromna povorka od više tisuća ljudi na Zrinjevac. Pred spomenikom Preradovićevim, koji je ponovno sav zatrpan bio cvijećem i vijencima sa svim našim narodnim trobojnicama, otpjevala je omladina i gradjanstvo hrvatsku himnu i „Oj Slaveni!" Masa je od časa do časa rasla kao bujica, pa se računa da je bilo oko 20.000 ljudi. Od spomenika je ova masa krenula u silnoj povorci na Markov trg pred sabor. Manifestanti, od kojih je jedan dio unišao u sabor, tražili su, da se na saboru izvjesi hrvatska zastava. Pred saborom je tisuće ljudi klicalo jugoslavenskoj misli. Kad su se Starčevićanski zastupnici pokazali na prozoru i izvjesili hrvatsku zastavu, bili su burno i oduševljeno pozdravljeni. Poslije podne u 4 sata manifestacije su nastavljene. S Jelačićeva trga je krenula povorka od preko 10.000 gradjana na Mirogoj, a kad je tamo stigla, bilo je već i preko 20.000 ljudi. Grob pjesnikov opet je sav obasut cvijećem i vijencima sa svim našim narodnim trobojnicama. Bogoslov Iveković držao je divan patriotski govor o na-

rodnom jedinstvu. Iza njega je govorio pravnik Kašanin, a onda je iz tisuće grla odjeknula hrvatska himna i Oj Slaveni! U to su stigli na Mirogoj češki odaslanici književnik Kvapil i urednik Červinka, u pratnji Starčevićanskih zastupnika, bivši burno pozdravljeni. Kvapil je tada položio na pjesnikov grob veliki lovor-vijenac s češko-slovačkom vrpcom i izrekao zanosan govor, slaveći Preradovića. Nakon toga je masa zapievala himnu „Gdje je domov moj!“ Zatim se ova ogromna povorka, koja je svakim časom rasla, vratila u grad, kličući jugoslavenstvu, Preradoviću i braći Česima. Posve naravno, da je redarstvo za ove desetke tisuća ljudi bilo nemoćno. Pred večer su otputovali Česi, a na kolodvor ih je ispratio čitav Zagreb. Slavlje je ovo neopisivo. To je trebalo samo vidjeti i osjećati. Ovakvog slavlja, uza sve sadašnje prilike, nije Zagreb doživio.

•

Promijena vlade u Hrvatskoj? Zagrebački dopisnik „Juga“ javlja svom listu, da su dani današnje vlade izbrojeni i da je sigurna promjena sistema od par nedjelja, ako ne i prije. Kad je prije 2 nedjelje primljen u audijenciju hrvatski ministar dr. Unkelhäusser, ovdje na vladi bili su svi ne malo iznenadjeni, jer su mislili da im se položaj učvrstio. Koalicija se osjećala toliko jaka, da je čak i dobrohotnu ponudu pomoći sa strane bivšeg bana dr. Skerlecza, koju je sam ponudio koaliciji za intervenciju, odbila. Je li ovo bilo pametno, pokazat će nedaleka budućnost. U svakom slučaju politička je maksima ne stvarati silom neprijatelje i ondje, gdje možeš imati prijatelje ili indiferentne. Od prije dvije nedjelje hrvatsko-srpska koalicija broji medju svojim protivnicima i dr. Skerlecza. Svojom je politikom postigla koalicija, da joj se ne vjeruje ni gore ni dole. Prema gore je odveć popustljiva prema jugoslavenskom pokretu (i pored naredbe protiv prava sastajanja od 2. o. mj., indirektnog zabranjivanja Preradovićeve proslave, obustave „Glasa“ itd) — a prema dolje je smatraju nenarodnom. Ovo je najteži položaj u koji može da dodje jedna vlada. Poslije ovoga nema više izlaza. U stvari nemaju pravo ni oni gori ni oni dole. Koalicija dobro zna, da izmedju dva zla bira manje. Samo fali joj odlučnosti. I tu leži njena kardinalna pogreška. Njeno kunktatorsko držanje sada joj se osvećuje. Ipak svak je uvjeren, da će poslije pada koalicije biti mnogo gore. O tome nema i ne može biti sumnje. Dalje javlja isti dopisnik, da će ove nedjelje biti pozvane u audijenciju još ove političke ličnosti: dr. pl. Rakodzay, dr. Svetislav Šumanović, pl. Hideghethy i pl. Josipovich. Poslije njih doći će na red druga partija. Već iz ovih imena jasno se vidi kakova je prognoza za budućnost. U buduću kombinaciju ne dolazi više hrvatsko-srpska koalicija kao cjelina. Jedino bi mogli doći pojedinci u koliko se odreknu ove cjeline i pripadnosti. Ovo je danas već javna tajna, i ako novine o tome ne pišu. Za malo vremena doživjet ćemo velikih iznenadjenja. Wekerle se danas osjeća toliko jak, da hoće pod svaku cijenu da se otrese njemu nepoćudne koalicije. Ako u Ugarskoj dodje do novih izbora doći će i u Hrvatskoj, ali na žalost ne na osnovu nove izborne reforme, koja teško da će biti sankcijonirana, nego na osnovu stare i Khuenovske prakse.

•

Celovački biskup proti Jugoslaviji. „Hrv. Državi“ javljaju iz Ljubljane: Celovački biskup izdao je na podredjeno svećenstvo svoje biskupije strogo povjerljivu okružnicu, da se nitko od svećenika ne smije ni u kojem pogledu eksponirati u agitaciji za jugoslavensku deklaraciju. U istoj je okružnici biskup zabranio podredjenom svećenstvu svako narodno političko djelovanje.

•

Život češkoga sokolstva. Praški Sokol poziva svoje članove na glavnu skupštinu. Obdržavala se dne 19. o. mj. Doduše, vele „Nar. Listy“ još u ratnoj vrevi, ali ipak u prilikama promijenjenim. „Vascijeli se naš život narodni i društveni nanovo preporodio i uskrsnuo, i ako ne na potpuni mladi život, barem snažniju djelatnost i brži ritam, pomladjen svježim nadama u budućnost“, veli tajnik brat Pelikan u godišnjem izvješću. Načelnik brat dr. Urban sjeti se na početku skupštine članova, koji poginuše prošle godine, a na to bi iskazana čast starješinama društva, pedesetnicima dr. Krupicki i Ferdu Tallovitzu, te Umjetničkoj Besedi, četrdesetniku br. V. Machulki i tridesetnicima. I godišnjeg izvještaja vadimo: Zgrada za tjelovježbu služila je i god. 1917. u lazaretne svrhe. Pruža 360 postelja i do konca je godine bilo u njoj njegovano 3567 vojnika. Stanje je članstva palo na 1032. U 92 sata za tjelovježbu vježbalo je 2580 vježbalaca. Naraštaj vježba u školi sv. Trojice u Vladislavskoj ulici u Pragu. Iza oduševljenog nagovora starješine brata dra. Urbana odobreno bi jednoglasno godišnje izvješće. Izbori bjehu takodjer jednoglasno provedeni, te je starješinom izabran uz burno odobravanje br. dr. Josip Scheiner, namjesnicima br. inž. Josip Kavalír i br. Zdenko Vávra, u upravni odbor 22 brata prema predloženoj kanditatskoj listini.

•

Domaće vijesti.

Razdioba živežnih iskaznica. Kako nam se saopćuje, započet će razdioba živežnih iskaznica (i to jedna iskaznica za sve vrste živeža) sjutra u subotu. Dijelit će se: od 8—12 sati prije podne i od 2—5 sati po podne.

Podupiranje manje imućnih. U 969. broju „Hrvatskog Lista“ čitali smo dopis pokrajinske upravne komije, iz kojeg je razvidno, da su sve istarske općine primile po osobi K 14.06 potpore za godinu 1917., a da tu svotu porazdijele medju manje imućne ljude. Pošto je pokrajinska upravna komisija u svoje vrijeme odredila, da se imadu medju manje imućne ubrojiti takodjer i pučki učitelji, a pošto učitelji nijesu dobili nikakovog popusta u cijenama živežnih namirnica, dotično nijesu primili kao manje imućni nikakove potpore, učtivo molimo g. predsjednika upravne komisije, neka bi se popitao kod pojedinih općina Istre, e bi mu priopćili, koji su učitelji primili u to ime budi kakovu potporu. Trebalo bi jednom s učiteljima postupati kao s ljudima, a ne tjerati ih u očaj.

Državne potpore i manje imućni. Pokrajinska upravna komisija doznačila je puljskoj općini iznos 42.000 K kao potporu za manje imućne ljude. Pošto pod općinu Pula spada i okolica i jer znamo, da ima i u toj okolici hrvatskih manje imućnih ljudi, koji nijesu od općine primili nikakove potpore, molimo gosp. predsjednika upravne komisije Lasciaca, neka bi nam javio, zašto nije od strane puljske općine ništa doznačeno hrvatskoj okolici Pule? Ako je pak doznačeno, neka nam se izvoli razjasniti, kako, kada i koliko, te po kojem je ključu općina Pula porazdijelila taj novac izmedju gradjana i našili hrvatskih seljaka. Na čelu je puljske općine c. kr. državni činovnik, te ne sumnjamo niti najmanje, da je tu provedena kakova pristranost. Radi umirenja pučanstva nužno je, da se to razjasni, nesamo za općinu Pula, već i za ostale općine ovog kotara.

Gospodarske prilike učiteljstva u puljskom kotaru. Nebrojeno smo puta upozorili mjerodavne krugove na nemoguće gospodarske prilike naših učitelja, koji danas ne mogu uz smiješnu svoju plaću niti da žive, niti da umru. Eto novog priloga, kojega nam dostavljaju. Nije dovoljno, da im se plaće nijesu tako poboljšale, kako bi pravedno i potrebno bilo, otima se njima još ono, što su imali. Neka progovori sam prosvjed: Učiteljstvo puljskog kotara najodlučnije prosvjeduje protiv postupka oblasti, što su: a) privremenim učiteljima puljskoga kotara, koji su bili namješteni kod evakuiraca, oduzele plaću; b) definitivnim učiteljima, koji su bili namješteni kod evakuiraca, oduzele skuparinski doplatak; c) učiteljima, koji su tijekom rata nastupili službu, oduzele plaću. Prosvjeduju i protiv toga, što se u nekojim općinama ovog kotara nije dala učiteljima potpora za manje imućne. Pozivlju narodne zastupnike, da poduzmu shodne korake, kako bi i pučkim učiteljima bio podijeljen skuparinski doplatak kao i državnim činovnicima.

Čisti prihod sa koncerta, koji se pod pokroviteljstvom njene preuzvišenosti gospodje admiralovice Juliške Fiedler obdržavao dne 7. i 12. ožujka o. g. u ovdješnjem kazalištu u korist nastradalih puljskih stanovnika prigodom zračnih navala, bi, kako nam se službeno saopćuje, predan u iznosu od 2190 K 30 para njenoj preuzvišenosti gospodji admiralovici Juliški Fiedler; čisti bi prihod sa koncerta, koji se obdržavao dne 12. ožujka o. g. u korist carsko-jubilejne zaklade za udove i sirote palih vojnika u iznosu od 843 K 70 para c. i kr. morn. višem stožernom liječniku 1. razreda, dr. Moritzu Pillwaxu, koji je za to opunovlášten od crvenog križa — predan na daljnju uporabu.

Javna dražba. Danas na 3 sata poslije podne na licu mjesta, via Kandler, br. 40. obdržavati će se dražba više vrsti posuda i boca.

Kreditno i eskomptno društvo, na trgu Custoža br. 45, uredjuje do daljnjega samo od 4—5 i pol sati popodne.

Živnostenska banka. „Kako doznajemo polučila je Živnostenska banka u godini 1917. kruna 8,292.719·65 čistoga dobitka, dakle 1,009.000·92 kruna više od prošle godine. Na glavnoj skupštini, koja će se držati dne 4. travnja 1918, predložit će upravno vijeće isplatu dividenda od K 15·— za dionicu (+ 2). Pričuvna zaklada dotirat će se sa K 1,261.733·62 dočim će se ostatak od K 664.933·82 nakon isplate tantiema i provizija prenijeti na novi račun“.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista stigli su slijedeći doprinosi: Poglavarstvo općine Kastav K 100.—. U ovaj hvalevrijedni čin, ugledale se i druge naše općine i zavodi. — Zaposleni i kod radionice odijela ratne mornarice, polažu kao preostatak od sakupljenog novca za nadgrobni vijenac blagopok. Matiji Zoviću K 60.—. Veleč. gosp. Ivan Bersanda, župnik u Pićanu, polaže K 40.— Prigodom svoje promocije, sakupio je gosp. dr. Josip Macan iz Sv. Petra u veselom društvu bečkih Hrvata K 80.—. Mjesto nadgrobnog vijenca svojoj blagopokojnoj majci, šalje Marija Rajčić iz Breitenwelda K 15.—. Dalje polaže „Hrvatska Čitaonica“ iz Unija kod Lošinja K 15.—. Gosp. Franjo Maršal K 6.—. Gospodja Ivana Jelčić iz Krapan K 4.—. Ukupno K 320.—; zadnji iskaz K 53.027.43; sveukupno K 53.347.43. Živjeli uzorni darovatelji! Naprijed za našu srednju školu!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Dnevne vijesti.

Pismo Preradovićeva sina (Društvu hrvatskih književnika). Pula, 15. ožujka. Veleštovana gospodo! U tinji sam čas primio Vaše preporučeno pismo od 11. o. mj., kojim me blagoizvolite obavijestiti o predstojećoj proslavi obljetnice rodjenja Petra Preradovića, pokojnoga mi oca, dne 18. i 19. o. mj. u stolnom Zagrebu, te me ujedno ljubazno pozivate na dolazak u Zagreb i prisustvovanje velebnom domorodnom i kulturnom slavlju. Duboko sam dirnut i potresen s tog krasnog i besprimjernog dokaza — usred strašnog rata i sveopćeg oskudijevanja — vrela ljubavi i harnog čuvstva hrvatskog naroda prema Petru Preradoviću, proslavljenom kao pjesniku, čovjeku i značajniku, te Vam gospodo od sveg srca Vama kao promicateljima te velike i narodne slave zahvaljujem na obzirnosti i ljubaznosti naprama nama. Žalibože ne možemo ni ja pa nijedan od mojih sinova odazvati se časnom pozivu, jer nama svima strogost i zahtjev vojničke službe upravo u kritične dane ne dozvoljava, da se maknemo s naših mjesta. Žalim tu nepogodnu činjenicu, ne samo radi toga što nam ne će moguće biti dionicima slavlja namijenjenog pošti našem proslavljenom ocu i djedu, nego jer me lišava prilike upoznati se sa veleštovanom gospodom oko dičnog „Društva hrvatskih književnika“, kojemu je pao u dio najveći rad u promicanju proslave same. Nu zamolio sam, čak zaklinjao sestru si Zoru, neka bar ona podje u Zagreb, da bude bar ona, kao kći Petra Preradovića, našom zastupateljicom njegove proslave. Budite uvjereni, veleštovana gospodo, da ćemo svom dušom prisustvovati 18. i 19. ožujka žarkom i harnom mišlju u sredini bijelog Zagreba. U to ime čast mi je bilježiti oznakom svoje harnosti i zahvalnosti i izrazom svog veleštovanja Vaš najsmjerniji Dušan pl. Preradović, c. i k. linijski kapetan. („Hrvatska Riječ“.) — Prigodom godišnjice našega velikog pjesnika neće biti suvišc, ako napomenemo jednu činjenicu, koja imade važnost za naš narod u Puli. U radničkoj organizaciji postoji narodna knjižnica, kojoj je udario temelj sin našeg slavnog pjesnika, linijski kapetan Dušan pl. Preradović, darovavši nekoliko stotina lijepih i vrijednih hrvatskih knjiga. Ovu biblioteku valja izgraditi i nadopuniti, a bilo bi veoma primjereno, kad bi ova naša kulturna institucija nosila ime našeg najvećeg pjesnika.

Istarska djeca na prehrani u Podravini. „H. Riječ“ javlja, da je 19. t. mj. otputovalo 50 djece iz Pazina u Istriji na prehranu u Gjurgjevac. Danas pak putuje u Podravinu 50 djece iz Kopra u Istri.

Umro general Rade Gerba. Javljaju nam iz Opatije, da je u tamošnjem jednom sanatoriju jučer popodne umro general pješaštva Rade pl. Gerba u 70. godini života. On je duže vremena bio zapovjednik XIII. vojnog zbora.

Podizanje hrvatske Riviere. Osječka „Drau“ donosi od 16. o. mj.: Kako saznajemo, doskora će se osnovati uz sudjelovanje više hrvatskih novčanih zavoda, novo primorsko dioničko društvo, koje si je stavilo zadaćom izgradnju hrvatske Riviere. Novo će društvo preuzeti više već postojećih hotela i dalje ih uzdržavati. Za sada su to hoteli „Jadran“ na Sušaku, „Miramar“ u Cirkvenici i dva hotela u Novom. Društvo će nastojati, da hrvatsku primorsku obalu izgradi do prvorazrednoga morskoga kupališta. Takodjer se namjerava urediti kasina i društvene prostorije prema velegradskom uzoru.

Prosvjeta.

Novi udžbenik za hrvatske pučke škole u Istri. U c. kr. nakladi školskih knjiga u Beču izašla je te se može i tamo naručiti „Četvrta čitanka za hrvatske opće pučke škole u Istri, 5. i 6. školska godina, Priredio Vladimir Nazor, suradjivali Fran Baf i Rudolf Saršon. Stoji vezana 3·95 K.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ams. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, subota 23. ožujka 1918.** Broj 974.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Nema ništa osobita da se javi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Veliki glavni stan javlja službeno: Zapadno bojište: Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Ostende je bio opstrjeljavan sa mora. U belgijskoj i francuskoj je Flandriji potrajala jaka topovska vatra. Na više su mjesta prodrli izvidnički odjeli u neprijateljske crte. Počevši jugoistočno od Arrasa do La Fere navalili smo na engleske položaje. Nakon jake je vatrene djelatnosti topništva i minometa navalila naša pješadija u širokim odsječima i osvojila svagdje prve neprijateljske crte. Izmedju La Fere i Soissonsa, s obje strane Reimsa i u Champagni porasla jakost paljbe. Jurišni su odjeli dopremili u mnogim odsječcima zarobljenike. — Bojne skupine v. Gallwitz i vojvoda Albrecht: Naše je topništvo nastavilo razaranje neprijateljskih topničkih postojanka i baterija pred Verdunom. I na lotaringijskoj je fronti bila djelatnost topništva mnogostruko pojačana. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Berlin, 22. (D. u.) Večernji izvještaj. **Uspjesi su jučerašnjeg dana u bojevima izmedju Arrasa i La Fere bili prošireni u nastavku naših navala. Dosad bje najavljeno 16.000 zarobljenika i 200 topova. Pred Verdunom je ostala topnička borba pojačana. S ostalih bojišta ništa nova.**

*

Nijemci su navalili na englesku frontu izmedju rijeka Scarpe i Serre ili izmedju Arrasa i La Fere. Fronta je napadaja široka 80 kilometara. Na ovoj su fronti provalili na više mjesta u engleske linije, te osvojili prve crte neprijateljskih položaja. Izgleda, da idu Nijemci s tom na veliko zasnovanom akcijom za tim, da otkinu tvrdjavu Calais od ostale francuske fronte, sa na široko zasnovanim opkoljujućim manevrom. Njemački večernji izvještaj javlja 16.000 zarobljenika i 200 topova plijena. Početni je dakle uspjeh njemačke vojske znatan, ali se još opći položaj ne može prosuditi. Tek za 8 dana bit će moguće izreći pravi sud o potijeku bitke. Njemački su izvještaji, kao obično početkom velikih akcija, veoma lakonički, a engleski nam izvještaj nije još stigao, te je radi toga još teže stvoriti si približnu sliku o velikoj i strašnoj bitci na zapadu.

Iz Rusije.

Moskva, 19. (Agentura.) Na pitanje, da li će uslijed toga, što je kongres sovjeta odobrio bio sa Njemačkom sklopljeni mir, amerikanski konzulat ostaviti Rusiju, izjavio je poslanik Francis, da ne će ostaviti Rusije, dogod ne bude na to silom prinukan.

Moskva, 20. (D. u.) P. b. a. U govoru o sadašnjem je položaju izjavio Trocki, e je od prijeke potrebe, da se stvori disciplinovana armada. Rusija se nalazi u stanju anarkije. Mi se moramo opet dočepati slobode kretanja i svom odriješitošću uznastojati oko toga, da učinimo kraj neredima.

Moskva, 20. (D. u.) P. b. a. Oni su članovi vijeća pučkih povjerenika, koji pripadaju stranci socijalnih revolucijonaraca, odstupili. I gospoda Holentijev te Šlapnikov od ministarstva za javne radnje predali su ostavke. U savezu s tim odstupima pripravlja vlada izjavu na narod, u kojem će obrazložiti razloge rekonstrukcije vladine vlasti. Na temelju naredbe vijeća pučkih povjerenika općine petrogradske preuzet će Joffe upravu izvanjskih poslova.

Moskva, 21. (D. u.) P. b. a. Noćas u dvanaest sati i pol zaključila je izvanredna konferencija sovjeta javnim glasovanjem, da ratificira mirovni ugovor sa središnjim vlastima.

Stockholm, 21. Prijašnji generalissimus, veliki knez Nikolaj Nikolajević, iščeznuo je bez traga sa svojih dobara u Kaukazu. Misli se, da su ga maksimaliste uapsili i bacili u tamnicu. Neispravna je vijest, da je veliki knez Mihajlo pušten bio na slobodu.

Berlin, 21. (D. u.) Po nalogu je pučkog povjereništva za izvanjske poslove predao danas izvanjskom uredu predsjednik odbora za izvanjske poslove u sovjetu, Petrov, službeni pismeni izvještaj o ratifikaciji mirovnog ugovora u Brestu-Litovskom, koja je uslijedila bila dne 16. o. mj. u moskovskoj konferenciji sovjeta.

Rumunjska.

Bukarešt, 22. (D. u.) Ministar je izvanjskih poslova, Arion, izjavio o svojoj zadaći, kako slijedi: Ja proučavam sve predloge središnjih vlasti političke, gospodarske i financijalne naravi, kako bi iz preliminarnog mira postao konačni mir. Nadam se, e će poći za rukom, da se postigne po Rusijsku prihvatljiv i častan mir, koji ne će predočivati umanjenje životne snage zemlje. U unutrašnjoj politici bavimo se pitanjem, kojega riješenje mora uslijediti u interesu zemlje i u skladu i povjerenju medju različitim razredima.

Bukarešt, 22. (D. u.) Novine javljaju, da je bio rumunjski parlamenat raspušten, i da će biti raspisani novi izbori.

Bukarešt, 22. (D. u.) General će Averescu prijeći sa danom 1. travnja u pričuvu.

Bukarešt, 22. (D. u.) Za izaslanike su na mirovne pregovore na rumunjskoj strani imenovani: ministar izvanjskih poslova Arion, general Lupescu i pukovnik Miresku.

Četvorni sporazum i Nizozemska.

Haag, 21. (D. u.) Prema vijesti se dopisnog ureda može svom stalnošću pripočiti, da u ministarstvu izvanjskih poslova nije do jedan sat popodne stigla bila još nikakova vijest od alijiraca glede pitanja o brodovima.

Washington, 21. (D. u.) Reuterov ured. Pomorski je ministar Daniels pripočio, e je nalog, da se preuzmu nizozemski brodovi, stupio na snagu sinoć u sedam sati na večer. Dio će nizozemske momčadi biti zaposlen na brodovima, drugi će, ako žele, biti zadržani u Americi i primiti od amerikanske vlade svoju plaću. Mornari, koji hoće da se povrate u Nizozemsku, bit će što prije je moguće, otpremljeni onamo.)

Washington, 21. (D. u.) Prema listu „Central News“ zapovijedio je u srijedu na večer pomorski tajnik Daniels, u smislu proklamacije Wilsonove, svim amerikanskim lučkim oblastima, da zaplijene nizozemske brodove. Wilson je izrazio želju, da se imade u svakom pogledu uzimati obzir na interese Nizozemske i interese nizozemskih podataka.

New-York, 22. (D. u.) Reuter. Pričuvna je momčad ratne mornarice preuzela sinoć uslijed naloga vlade u Washingtonu 38 nizozemskih brodova. Nizozemski kapetani nijesu prosvjedovali, pošto su već od više dana ovamo bili spremni na takav postupak.

Iz njemačke zastupničke kuće.

Berlin, 22. (D. u.) Rajhstag je prihvatio danas u prvom redu tromjesečni proračunski provizorij u trećem čitanju, nakon česa bje obavljeno treće čitanje osnove novog vojnog zajma od 15 milijarda. Vojni bje zajam prihvaćen proti glasovima neovisnih socijalnih demokrata. Kuća je zatim započela drugo čitanje mirovnih ugovora s Finskom i Rusijom. Socijalni su demokrate, središte i napredna pučka strana, predložili ovaj zaključak: Rajhstag izražava na svršetku rasprave o ruskonjemačkom mirovnom ugovoru očekivanje, da će se obzirom na izjave državnog kancelara od 29. studenog i izjave njemačkog pregovaratelja u Brestu-Litovskom voditi briga oko prava samoodredjivanja Poljske, Litavske i Kuronske i da će se smjesta poduzeti koraci, kako bi se državna izgradnja sa domaćom civilnom upravom svela u pravu kolotečinu; da će dosadašnja zastupstva biti stavljena na široku osnovku i da će, što prije je moguće, biti sklopljena utanačenja prema željama dosadašnjih narodnih zastupnika s njemačkim carstvom. Zastupnik Scheidemann izjavlja, da socijalno-demokratska stranka teži za mirom sporazumka. Taj cilj nije postignut mirom s Rusijom. Socijalni demokrate nijesu zadovoljni s bitnim dijelom ugovora. Ali pošto se tim ugovorom dokrajčuje rat na istoku, socijaliste ne će otklonili ugovora. Stoga se ustežu od glasovanja. U daljnjoj su raspravi prihvaćeni mirovni ugovori u drugom i trećem čitanju pretežnom većinom.

---

* **Mir s Ukrajinom ratificiran.** Kijev, 18. Malena je rada velikom većinom odobrila jučer potpis mirovnog ugovora izmedju Njemačke i Ukrajine.

* **Novo rumunjsko ministarstvo.** Vladino glasilo u Jassyju objavljuje slijedeću listu novih ministara: Marghiloman, predsjedništvo i unutrašnji poslovi; Kostantin Arrois: vanjski poslovi; general Harjeu: rat; Mahedenti: nastava; Sailescu: financije; Dobrescu: pravosudje; Meissner: trgovina i industrija. Ministri za javne poslove i za domene nijesu još imenovani. Marghiloman će se povratiti u Bukarešt.

* **Njemački državni sabor.** U glavnom odsjeku držav. sabora, koji se je dne 21. t. mj. bavio ruskim mirovnim ugovorom, bio je sa 12 proti 10 glasova odbit predlog neovisnih socijalnih demokrata, neka se Aalandski otoci isprazne i neka se u unutrašnje poslove finske ne umješuje niti pošiljanjem četa niti oružanom pomoći. Podtajnik je Busche izjavio, da se ekspedicija na Aalandske otoke neće zatezati dalje negoli je to nužno potrebito. U Finskoj se mora i dalje voditi borbu proti boljševičkim bandama, koje su u posljednje doba dobile iz Petrograda oklopljene automobile.

* **Francuski izvještaj.** 21. ožujka na večer: Djelatnost je njemačkog topništva ostala tečajem dana veoma žestoka izmedju Miette i Aisne u čitavom predjelu od Reimsa na fronti u Champagni, osobito u predjelu izmedju Montsa i Ville sur Tourbe. Naše su baterije svagdje oorješito odgovarale. U okolici je Lee Hurlus proveo neprijatelj uzastopce tri navale, koje su bile skršene ili našom vatrom ili našim protunavalama odbijene. Istočno od Suippesa bile su njemačke kolone uzete pod vatru i raspršene. Na desnoj su obali Moze i na nekoliko mjesta u Moevri bile naše prve crte prilično jako opstrjeljavane. — Bojevi u zraku: Poručnik je Fonch sastrijelio dne 13. ožujka svoje 30. neprijateljsko lijetalo. — Istočno bojište 20. ožujka: Obostrana topnička djelatnost u okolici Gjevgelija i sjeverno od Monastira. Skupine su alijirskih lijetala na mnogo mjesta s uspjehom bacale bombe na neprijateljske naredjaje u dolinama Strume, Vardara i u okolici Moglene. U zračnoj bje borbi oboreno neprijateljsko lijetalo.

* **Opet napadaj na njemačko poslanstvo.** Iz Berna brzojavljaju sa danom 21. ožujka: nakon napadaja sa bombama na njemačko poslanstvo u Bernu uslijedio je pokušaj slična napadaja, popraćen pismom, punim prijetnja, na njemački konzulat u Lausanni.

* **Bojevi na zapadu.** London, 21. (D. u.) Dopisnik Reuterovog ureda na britskoj fronti brzojavlja na večer: Nijemci kao da su time, što, poduprti jakim topništvom, bacaju velike mase u boj, prodrli u crtu fronte izmedju Scarpe i St. Hilaire. Ne poduzmemo li najnužnijih mjera, izgleda, kao da je sveukupni položaj za trenutak uskoleban.

* **Iz Poljske.** Varšava, 20. Izbori za poljačko će državno vijeće obaviti dne 9. travnja.

* **Rat na moru.** Reuterov ured javlja sa danom 21. o. mj. službeno iz Washingtona: Parobrod je „Begond“ bio torpedovan. — Wolffov ured brzojavlja službeno iz Berlina: U sredozemnom je moru bilo potopljeno 7 natovarenih parobroda, koji su bili svi osigurani i najvećim dijelom oboružani, kao i 6 jedrenjača sveukupno 23.000 brutto-reg. tona.

* **Talijanski izvještaj.** 21. ožujka. Sjeveroistočno su od glavice Tresignori navalili neprijateljski odjeli na jednu od naših predstraža; no neprijatelj je morao opet uzmaknuti. Kod Caposile zadali su naši odjeli neprijatelju gubitaka i povratili se sa nekoliko zarobljenika kao plijenom. Neprijateljsko je jedno lijetalo i jedan hidroplan bio sastrijeljen sjeveroistočno od Zenzona i kod Cortelazza.

* **Zaplijena nizozemskih brodova.** Predsjednik je Wilson izdao proklamaciju, koja daje punomoć, da se od srijede dalje mogu zaplijeniti ladje, koje se nalaze u američkim lukama. Ovaj je korak bio poduzet radi toga, jer je ured za trgovinu bio obaviješten, da je Nizozemska pogledom na prepuštenje brodova odbila amerikanski ultimatum.

* **Civilna službovna dužnost u Francuskoj.** Francuska je vlada zaključila, da uvede sveopću službovnu dužnost za sveukupno muško pučanstvo izmedju 18 i 50 godina.

* **Japan i Rusija.** „Times“ javlja iz Tokija sa danom 19. ožujka: Danas se je održavalo krunsko vijeće, kojemu je po svoj prilici prisustvovao i car. Drži se nevjerojatnim, da će vlada prije odgode parlamenta, koje će uslijediti svršetkom ovoga mjeseca, preći na vojničku akciju u Sibiriji. — Nadalje javlja isti list istim danom iz Tokija: Danas će izaći u članku opozicijonalnog jednog lista vijest, da će ministar izvanjskih poslova, Motono, po svoj prilici odstupiti, jer nije u stanju, da si pridobije odobrenje za svoju akciju, za koju se je već u studenom bio jače zauzeo, kadno je htio zaposjesti Harbin ili Vladivostok. Nakon utanačenja posebnog mira izmedju Njemačke i Rusije smatrao je Motono, e je krenuo čas za njegovu intervenciju. On je vijećao zajedno s alijircima, a ponajpače je njegove osnove odobrio bio francuski ministar izvanjskih poslova, Pichon. No premda su Engleska, Francuska i Italija odobrile bile Motonov predlog, njegovi su se ministarski drugovi ustručavali, da ga prihvate. Posljedica je toga bila, da je Motono izgubio dodir s alijircima, tako te bi prema mnijenju spomenutog lista bila ostavka njegova jedini izlazak.

Kako je došlo do rata?

Došlo je doba, da se može pretresivati uzroke i krivnju rata ne samo argumentima, koje nam propisuju vodeći krugovi u Beču i u Berlinu, već nekoliko stvarnije i savjesnije. Do sad bilo je dozvoljeno pisati jedino o tome, koliko su naši neprijatelji doprinijeli k svjetovnomu ratu, u koliko su Srbi, Francuzi, Rusi i Englezi prouzročili taj užasni rad, dok nije bilo dozvoljeno, da se izreče sud o djelovanju naše ili njemačke diplomacije. Da smo danas u stanju, da prosudjujemo nešto točnije i historički pravednije uzroke rata, nemamo zahvaliti jedino Suhomlinovom procesu, koji nije bio u tom pogledu nikakva senzacija, pošto nije niti potvrdio sviju nagadjanja sa njemačke strane, već u prvom redu mužu, koji je prije rata bio poklisar Njemačke u Londonu, knezu Lihnovskom, odvažnosti jednog diplomata, koji nije htio staviti svoju osobu u službu zabašurivanja i krivotvorenja činjenica. Mimogred budi primjećeno, da bi svaki list i svaku osobu bila zadesila najstrašnija kazna, da se usudio iznijeti samo deseti dio činjenica, koje je iznio Lihnovsky i koje su bile priopćene u njemačkim novinama. Najjasnije su činjenice i istine medjutim još uvijek širokoj javnosti nepristupne. Ali i ono, što se je iznijelo, dosta je zanimivo, da bi se s njim upoznali naši krugovi i da bi doznali, na kakav lakomišljen i odgovoran se je način vodila diplomacija i kako se je igralo sa životom i dobrom naroda. Sve to nas jača u osvjedočenju, da se moramo svim sredstvima boriti proti takvom sistemu, koji smatra narode i život ljudski samo sredstvom za neke tobožnje interese države, dok su to u glavnom samo interesi neke kamarile i kapitalističke ratne industrije.

Slijedeće činjenice iz spomenice njemačkog poklisara u Londonu kneza Lihnovskoga prenosimo iz broja 144 „Berliner Tageblatta“. Medjutim je izašao dio ove spomenice takodjer u bečkim novinama. Najprije iznosi Lihnovsky poznate već činjenice, da je Engleska kao trgovačka država bila protivna svakom konfliktu, oružanom konfliktu, da su Asquith i Grey bil odlučni pacifiste itd. Za tim prelazi na srpsku krizu te pripovijeda nekoliko zanimivih anekdota iz doba iza sarajevskog umorstva. „Na brodu Nj. V. „Meteoru“ (njemački brod), „piše Lihnovsky, doznali smo smo za smrt prijestolonasljedničke dvojice. Nj. je Veličanstvo, njemački car, dočuvši za to, žalio, da je njegov trud, da pridobi pokojnog prijestolonasljednika za svoje nacrte, postao uzaludan. Da li je nacrt za aktivnu politiku bio već izradjen u Konopištu, ne može Lihnovsky da kaže. O mišljenju u bečkim krugovima nije bio obavješten, te radi toga nije dogadjajima u Beču pripisivao nikakve važnosti. Mogao je jedino ustanoviti, da je kod austrijske aristokracije vijest o smrti prijestolonasljednika izazvala osjećaj oslobodjenja u mnogo većoj mjeri, negoli druga čuvstva. Na „Meteoru“ nalazio se je takodjer austrijski aristokrata grof Thun, koji je unatoč najljepšem vremenu čitavo vrijeme bolovao od morske bolesti. Čim je stigla ova vijest, ozdravio je. Strah ili radost posvema su ga izliječile“. Tko je živio u ono doba u Beču, mogao je ustanoviti, kako je imao pravo knez Lihnovsky, kad ističe ove pojave. I u Beču bila je vijest o umorstvu u Sarajevu primljena posve hladnokrvno i bez ikakvoga uzbudjenja. Nigdje se nije mogla primjetiti bol ili saučešće. A moglo bi se ustvrditi još više, kad bi običnim ljudima bila dopuštena licentia poetica kneza Lihnovskoga.

„Iza umorstva u Sarajevu“, piše knez Lihnovsky dalje, „bilo je držanje engleske štampe mirno i Austriji sklono, pošto se je odsudjivalo umorstvo. Polagano ali su se množili glasovi, koji su kazali, da akoprem je potrebna kazna za zločin, ipa kse ovaj ne smije iskoristiti u političke svrhe. Radi toga pozivalo se je Austriju usrdno, da bude umjerena. Kad je izašao ultimatum, bili su svi listovi, osim uvijek u financijalnim stiskama nalazećeg se i od Austrije po svoj prilici podmićenog „Standarta“, jednodušni u odsudjivanju note. Čitavi svijet, osim Berlina i Beča, shvatio je, da to znači rat i to svijetski rat. Ja sam pritisnuo na to, da Srbija dade susretljivi odgovor, pošto držanje ruske vlade nije dopuštalo sumnju o ozbiljnosti položaja. Srpski je odgovor bio u skladu sa engleskim nastojanjem, pošto je Pašić bio u istinu popustio u svim točkama, osim u dvjema, u kojima se je izjavio spremnim na pregovaranja. Da su Engleska i Rusija htjele rat, bio bi dostatan najmanji mig u Beogradu i nečuvena bi nota bila ostala bez odgovora. Utisak se je sve više jačao, da želimo rat uz svaku cijenu. Inače nije bilo pojmljivo držanje naše vlade u jednom pitanju, koje nije imalo direktno nikakve važnosti za naš. Vruće molbe i jasne izjave gospodina Sasonova, kasnije upravo ponizni brzojavi ruskog cara, opetovani prijedlozi sir Edvardsa, opomena markiza di San Giuliano i gospodina Bollatia, moji usrdni savjeti, ništa nije koristilo. Berlin je ostao kod toga, da se Srbiju mora razmrcvariti (Serbien muss massakriert werden!).

Konačno dolazi knez Lihnovsky na pitanje, tko je sakrivio rat i konstatuje: Kako proizlazi iz naših službenih objava, koje nijesu oprovrgnute niti u „bijeloj knjizi“, koja tvori uslijed nepotpunosti i nedostatnosti materijala upravo samooptužbu, smo

1. potaknuli grofa Berchtolda, da napadne na Srbiju, ma da nije to tražio njemački interes, i da smo morali znati za pogibelj svjetskog rata; posve je sporedno, da li smo poznali tekst ultimatuma ili ne.

2. U danima od 23. do 30. jula 1914., kad je gospodin Sasonov izjavio svom odlučnošću, da neće dozvoliti napadaj na Srbiju, odbili smo englesku ponudu za posredovanje, ma da je Srbija pod ruskim i engleskim pritiskom prihvatilo gotovo sav ultimatum te je u ostalim dvim točkama bilo lako postići sporazum. Grof Berchtold bio je dapače pripravan, zadovoljiti se sa srpskim odgovorom.

3. 30. jula, kad je grof Berchtold sam htio da popusti, poslali smo u Petrograd ultimatum, kao odgovor na rusku mobilizaciju, a 31. smo navijestili Rusiji rat, ma da je car dao svoju poštenu riječ, da čete neće dotle marširati, dok traju pregovaranja i da nije Austrija bila napodnuta. Time smo znalice uništili mogućnost mirnog sporazumka. Ne možemo se prema tome čuditi, da u očigled ovih neoborivih činjenica pripisuje nama sav kulturni svijet potpunu krivnju rata.

Domaće vijesti.

Razdioba živežnih karata (jedna karta za sve vrste živeža) počinje danas, u subotu. Karte će se izdavati svaki dan od 8 do 12 sati dopodne u općinskom uredu, te od 8 do 12 sati dopodne i od 2 do 5 sati popodne u ulici Verudella.

Izdavanje petroulja. Danas, u subotu dne 23. ožujka, izdavat će se posljednji dan petroulje, i to u prodavaonicama u ulici Giulia, Giovia i Radezky. — U ponedjeljak će se otvoriti nova prodavaona u ulici Verudella.

Mjere protiv zračnih navala. Kuće u ulici Policarpo broj 129, 194, 196 i 202, koje su dosad služile kao skloništa protiv neprijateljskih zračnih navala, biti će upotrijebljene u druge svrhe, tako da prema tome za iste izdane crvene i žute iskaznice gube odsele svaku vrijednost. Posjednici takovih iskaznica mogu se dakle danomice od 9 do 12 sati prije podne prijaviti redarstvenom odjelu te zatražiti iskaznicu za drugo sklonište.

Hrvatska škola u Puli. Kako doznajemo, hrvatska je škola u Puli prešla sa 1. marčom 1918. na troškove pokrajine, te su već učitelji i imenovani. U školu se je do danas upisalo 320 djece. Općina puljska od 1. marča 1918. dalje plaća najamninu za školu i nosi sve troškove, što je po zakonu dužna nositi. Polovicom aprila 1918. preći će hrvatska škola iz zgrade Narodnog Doma u školsku zgradu talijanske gradjanske škole u ulici Cenide. U istoj zgradi ima prostora za devet razreda. Prigovor nek jih naših ljudi, da ta zgrada ne odgovara školskim zahtjevima nije na mjestu, jer ako je ta zgrada bila zgodna za talijansku gradjansku školu, a u kojoj se sada nalazi talijanska pučka i gradjanska škola, odgovarat će i za našu hrvatsku školu. U ostalom, ta se zgrada nalazi u središtu grada Pule. Našim ljudima preporučamo toplo, da svoju djecu upisuju u našu hrvatsku školu, pa ako i jesu za sada utemeljene samo trorazredna dječačka i trorazredna djevojačka škola, škole će biti i više razredne, prama tomu, koliki će se broj djece u naše škole upisati. Nakon toliko godina moljakanja postigli smo eto dobrom voljom gosp. tvrdjavnog povjerenika konačno i javnu pokrajinsku hrvatsku školu u Puli, te smo uvjereni, da će naši učitelji, kojima je na ovoj školi povjeren uzgoj naše djece, uložiti sve sile, da nam budu djeca lijepo napredovala. Našoj novoj hrvatskoj školi u Puli kličemo: Rasla, cvala i množila se u razredima, a onima, koji su se trsili oko otvorenja iste, srdačna hvala!

Medjugradski telefonski saobraćaj predbrojnika sa više stanica. Poštansko i brzojavno ravnateljstvo u Trstu saopćuje: U smislu § 43. točka 6. telef. reda, jedan te isti pozivač ne može da najavi nov razgovor sa istim pozvanikom (istom predbrojničkom stanicom) prije negoli je bio vodjen ili izbrisan najavljeni već medjugradski razgovor. Ova odredba nije se za vrijeme rata pokazala dosta možnom, e da se zaprijeće zloporabe, jer je predbrojnicima sa više stanica bilo moguće, da medjugradski spoj previše rabe u svoje svrhe, a na štetu drugih predbrojnika. Na temelju otpisa c. k. ministarstva trgovine od 2. ožujka o. g. br. 42763/P.—1917. bi u smislu § 4. točka 3. telefonskog reda ograničenje medjugradskog telefonskog saobraćaja kod zasebnih razgovora pooštreno time, da se u saobraćaju izmedju predbrojnika sa više govornica, sve govorionice istog predbrojnika imaju smatrati kao jedna te ista stanica. Ova odredba stupa u krijepost dne 17. ožujka 1918. i to za sada za vrijeme dok traju izvanredne prilike.

Ispravak. U broju 968. od 17. ožujka t. g. na strani četvrtoj „Hrvatskog Lista“, tiskan je dopis: „Pismo od barba Mate“, potpisan pseudonimom Mate Balota. Pošto je općenito poznato, da se u novinarskom dopisivanju služim sa pseudonimom Mate Balota ja niže potpisani, molim to slavno uredništvo, da tiska čim prije slijedeći ispravak: 1. Nije istina, da sam ja autor onog članka, jer ima već četiri mjeseca, da ležim bolestan, te od mjeseca studenoga 1917. nijesam ni crte napisao za ikoju novinu. 2. Onog „kampjuna“ pak, koji se služi mojim pseudonimom, molim, da ne piše onako, kako ja ne mislim. Sa veleštovanjem Benjamin de Prato. Trst, 21. III. 1918.

Izgubio se je lovački pas. Čuje na ime French. Predati ga uz dobru nagradu kod uprave ovog lista.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Prosvjeta.

* **„Neue Südslavische Rundschau“.** Pred mjesec dana obustavljena je jugoslavenska revija „Südslavische Rundschau“, koja je na njemačkom jeziku zastupala interese naroda Srba, Hrvata i Slovenaca prema vanjskom svijetu. Pošto je ovakovo glasilo obzirom na političku situaciju ovoga vremena neophodno potrebno, to se je „Hermes t. d. d.“ jedno novo hrvatsko nakladno poduzeće odlučilo, da namjesto obustavljenoga „Südslavische Rundschau“ izda novo glasilo istoga smjera. To novo glasilo, kojemu je ime „Neue Südslavische Rundschau“ trebalo je da izadje još u prvoj polovici ožujka, no izlaženje mu je odgodjeno uslijed kojekakovih neprilika sa strane vlasti, te je teka dana 21. ožujka izašla pred publiku. „Neue Südslavische Rundschau“ izlazit će tri puta mjesečno, a pretplata stoji na godinu K 30·—, na pol godine K 15·—, na četvrt godine K 8·—. Za nacijonalni smjer lista jamči, da je Hermes t. d. d. angažovalo uredništvo bivšeg „Südslav. Rundschau“. Pretplatnici „Südslavische Rundschau“ dobivati će do granica svoje pretplate „Neue Südslavische Rundschau“. List će se dobivati u svim knjižarama, papirnicama i trafikama po cijeni od K 1·— po broju. Pretplata i oglasi se šalju na upravu „Neue Südslavische Rundschau“ kod „Hermes“ Akademički trg broj 2. a rukopisi na uredništvo Gjorgjićevića ulica br. 11. Mi ovaj list našem općinstvu najtoplije preporučamo.

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, nedjelja 24. ožujka 1918. | Broj 975.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Na istoku bje izvojevan velik uspjeh. Na ostalim frontama ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 23. (D. u.) Veliki glavni stan javlja službeno: Zapadno bojište: Pod vodstvom je Njeg. Veleč. cara i kralja navalna bitka proti engleskoj fronti kod Arrasa, Cambraia i St. Quentina od nekoliko dana ovamo u tečaju. I jučer su postignuti dobri uspjesi. Divizije su bojne skupine prijestolonasljednika povele juriš na uzvisine sjeverno i sjeverozapadno od Croisillesa, izmedju Fontaine les Croisilles i Moeuvres, prodrle u drugu neprijateljsku postojanku i osvojile u njoj selo Vaux-Francour i Morchies. Jake su se engleske protunavale izjalovile. Izmedju Gounelien i potoka Omignon bile su prodrte obje postojanke neprijatelja. Osvojene su uzvisine zapadno od Gouzeaucorta, Hendecourta i Villers-Vaucona. U dolini bje potoka Cologne osvojen Roiselle-Marnaise. Ogorčena je bila borba za uzvisine Epehy. Zahvaćen sa sjevera i juga, morao ih neprijatelj prepustiti našim četama. Izmedju Epehy i Roiselle uzalud je Englez u jakim protunavalama nastojao, da zaustavi naše čete, koje su slavodobitno napredovale. One su ga svagdje uz najteže gubitke suzbile. Jurišem su osvojene uzvisine sjeverno od Vermanda. Mi stojimo pred trećom neprijateljskom crtom. Pod utjecajem je ovih uspjeha izpraznio neprijatelj svoje postojanke u luku jugozapadno od Cambraia. Mi smo pošli za njim preko Democourta, Flesquieresa i Ribecourta. Izmedju potoka Omignon i Somme izvojštili su si zborovi bojne skupine njemačkog prijestolonasljednika, nakon osvojenja prve neprijateljske postojanke, put kod Holnousku šumu i preko uzvisina kod Sany i Tropy i provalili u treću neprijateljsku postojanku. Južno od Somme prolomile su divizije neprijateljsku crtu i bacile neprijatelja u neprestanom prodiranju preko kanala Crozat natrag prema istoku. Lovački su si bataljuni isilili prelaz preko Oise zapadno od La Fere. U zajednici sa divizijama, koje su došle bile za njima, povele su juriš na uzvisine, sjeverozapadno od grada, na kojima se nalaze trajni naredjaji od La Fere. Na plijenu je dosad javljeno: bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: 15.000 zarobljenika i 200 topova; bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: 10.000 zarobljenika, 150 topova i 300 puščanih strojeva. Na ostaloj zapadnoj fronti traje topnička borba izmedju Lysa i kanala La Bassee, s obje strane Reimsa, pred Verdunom i u Lotaringiji. — Istok: Uslijed zategnuća mirovnih rasprava, koje je nastalo radi novog sastava rumunjskog ministarstva, produljeno bje primirje sa Rumunjskom na tri dana.

*

Velika je bitka na zapadu započela. Bitka se bije na području oko Arrasa, St. Quentina i La Fere, te je taj prostor dug 80 kilometara, a siže od Fontaine-les-Croisilles do La Feré. No iz današnjeg se njemačkog službenog izvještaja ne može još stvoriti točna slika o vojničkom uspjehu. Kako se čini, engleska je fronta u duljini od 80 kilometara potisnuta poprječno za 5 do 6 kilometara unatrag. Posve je još nejasno, kako stoji stvar u području sjeverozapadno od La Fere, u prostoru izmedju Somme i južnog nizinog pritoka, kanala Crozat. Čini se, da je prodor najdublji u prostoru kod Cambraia, u smjeru prema Bapaume, gdje bi mogla dubljina prodora iznašati oko 10 kilometara. Tek naredni će nam dani donijeti više jasnoće o novom položaju, koji je nastao uslijed ove navale. Plijen je veoma znatan.

Iz Rusije.

S t o c k h o l m, 18. Po ruskoj revolucijonarnoj vladi novoimenovani poslanik u Bernu, Zahlind, koji se je po prilici prije mjesec dana htio preko Stockholma, Engleske i Francuske zaputiti u Bern, stigao je opet ovamo, pošto je njemu i njegovom suputniku, ruskom poslaniku za Francusku, bio zabranjen dolazak u Francusku na primjetbu francuskog ministra Cambona, da u Francuskoj ne trpe maksimalista.

L o n d o n, 18. Iz Moskve javljaju listu „Exchange Telegraph": U subotu su revolucijonarni socijaliste ljevice, koji pripadaju vladi (skupina Steinberg), predali ostavku. Kod toga su izjavili, da ne će položiti oružja usprkos ratifikacije mirovnog ugovora i da će s neovisnom armadom organizovati otpor. Boljševici su izjavili, da preuzimaju potpunu odgovornost za mir. Kaošto je poznato, prijetili su se revolucijonarci ljevice već prije sastavka kongresa sovjeta, ostavkom za slučaj ratifikacije mirovnih ugovora.

P e t r o g r a d, 18. (Havas.) Iz Finske javljaju o novim iskrcavanjima Nijemaca, tako kod Hangö i kod drugih nekih točaka botničkog zaliva. Dne 17. o. mj. stigao je prvi izravni vlak iz Berlina u Narvu.

P e t r o g r a d, 22. (D. u.) Agence Havas javlja: Demobilizacija je fronte dovršena. Jučer su bila raspuštena posljednja vojnička odjeljenja.

IZ FINSKE.

H a a g, 19. „Daily Telegraph" javlja iz Petrograda od nedjelje: U Finskoj je položaj neobjašnjen. Crvena je garda postigla nekoliko uspjeha proti bijeloj gardi. Njemačko nastupanje u Finskoj mijenja ali sad položaj potpuno. Kod crvene se garde zamijećuje stanje, koje ide za tim, kako bi se sporazumjela sa Nijemcima na temelju pomirbe sa bijelom gardom. Crvena je garda izdala proglas, kojim se sve muške osobe od 18 do 40 godina pozivlju pod oružje, kako bi došlo do otpora proti Nijemcima. Ruski su mornari pozvali admirala Razvozova, da opet preuzme zapovjedništvo nad mornaricom; veliki se brodovi dopremaju uz pripomoć ledolomaca iz Helsingforsa u Kronstadt. Izaslanstvo se je stanovništva ruske Korelije zaputilo u Vazu, da traži utjelovljenje ruske Korelije Finskoj. U tom području leži sjeverni dio Murmonske željeznice.

S t o c k h o l m, 19. Pučko povjereništvo u Helsingforsu prosvjeduje posebnim proglasom pod natpisom „Svima" proti njemačkom nastupanju u Finskoj i nazivlje zaposjednuće Alandskog otočja po Nijemcima, koje je uslijedilo bilo na želju senatske vlade, povredom neutralnosti.

Četvorni sporazum i Nizozemska.

R o t t e r d a m, 22. (D. u.) Iz krugova brodograditelja saznaje „Nieuwe Rotterdamsche Courant", da alijirane vlade plaćaju za uporabu rekvirianih nizozemskih brodova 40 šilinga po toni na mjesec. Za gubitak će broda plaćati 250 dolara po toni.

H a a g, 22. (D. u.) U prvoj je komori priopćio ministar izvanjskih poslova, e je i jutros primio od washingtonskog poslanika vijest, da je vlada Udruženih država zaključila zaplijenu nizozemskih brodova i da je taj zak'jučak već i proveden. Točan tekst Wilsonove proklamacije, da ministru još nije poznat. Mjere su poduzete, ma i bez sjenke prava. Posljedni će prosvjed nizozemske vlade naći na odjek u obje komore i u čitavoj zemlji. Preživi li narod kušnje, koje će bez sumnje biti posljedice tih mjera, ne će moći spočitavati vladi, da nije učinila sve, kako bi mu uštedila kušnje. Više se je govornika pridružilo prosvjedu vlade.

H a a g, 22. (D. u.) U drugoj je komori izjavio ministar za unutrašnje poslove, da je ministar izvanjskih poslova uslijed lake boljetice sprij ečen, da dodje. Vlada je nastojala, da uzima u obzir životne interese Nizozemske. Ultimatum nije bio podnešen. Isto je tako radila vlada pod njemačkim pritiskom; na nju je utjecala jedino nevolja i nastojala, da nadje ponajbolje rješenje. Nizozemski narod je složan bez razlike časti, stranke ili vjeroispovjesti. Nadam se, da će se moj glas čuti daleko preko granice, ako žestoko prosvjedujem proti nepravdi i nasilju. Naša samostalnost i naše nam je pravo milije od kruha. Mi ćemo kod toga ustrajati sve do prosjačkog štapa. (Živahno odobravanje.)

W a s h i n g t o n, 22. (D. u.) Reuterov ured. Kapetani su jučer zaplijenjenih nizozemskih brodova postupali svagdje jednako. Upozorili su časnike, koji su poduzeli zaplijenu, na bilješku u brodskoj knjizi, da uz prosvjed napuštaju zapovjedništvo na brodu. Brodovi su zaplijenjeni bez upadice.

L o n d o n, 22. (D. u.) Reuterov ured javlja sa danom 21. o. mj. iz Washingtona: Glasa se, da vlada kani jučer zaplijenjene nizozemske brodove naoružati i što prije ih staviti u transatlantsku službu. Imali bi se poglavito upotrebljavati za prevoz živeža u alijirske zemlje. Nekoji bi brodovi imali biti odredjeni i za prevoz četa.

R o t t e r d a m, 23. (D. u.) Ovdješnji jedan list saznaje sa dobro upućene strane, da je predsjednik Wilson u naknadnoj jednoj izjavi izrazio svoje začudjenje radi toga, što je die nizozemskog novinstva proširio bio vijest, da kane Udružene države zaplijeniti nizozemske brodove. O tom naravski da nema govora. Ni tren se oka nije mislilo na više, negoli na privremenu uporabu, koja ne će potrajati duže, negoli to iziskuje potreba, a nipošto a ma ni jedan dan više, negoli traje rat.

A m s t e r d a m, 23. (D. u.) Prema vijestima Reuterovog ureda iz Washingtona primile su lučke oblasti prešne upute glede preuzeća nizozemskih brodova. U lukama je Udruženih država usidreno oko 20 do 25 brodova s ukupnem tonažom od po prilici 300.000 tona. Oblasti neka uzmu prema mogućnosti što veći obzir na shvatljivu osjetljivost. Zatraže li časnici ili momčad povratak, neka se učini sve, kako bi se isti što prije i što udobnije omogućio.

Japan i Rusija.

T o k i o, 20. (Havas.) Javno je mišljenje glede shodnosti japanske intervencije podijeljeno. Novine priopćuju članke za i proti intervenciji u Sibiriji. Kod imenovanja novih ministra ne će uslijediti nikakva konačna odluka.

L o n d o n, 20. Iz Tokia javljaju listu „Daily Mail" sa danom 18. ožujka: U Pariz još nije stigla nikakva službena potvrda o ministarskoj krizi, koju je bio priopćio „Daily Mail". No valja podsjetiti na to, da je list „Times" priopćio dne 12. o. mj. ovu brzojavku iz Tokia: Medjunarodna je politika stupila pred unutrašnjom politikom u pozadinu. Kabinet je zapleten duboko u stranačke spletke i njegovu bi ostavku mogle najnovije sablazni pospješiti, kaošto je ono svoje vremeno dovela bila afera Siemensova do pada kabineta Jamamoto. To se i sad očekuje. Zatezanje glede uglanačenja s Udruženim državama glede Sibirije nije bez utjecanja na položaj. To je zatezanje izazvalo veoma neugodan dojam.

L o n d o n, 20. „Times" priopćuje dugu brzojavku iz Tokia od 13. ožujka. U njoj se veli, da u Tokiu nijesu bile podane još nikakove službene izjave, i da prema tome amerikanske i engleske vijesti, prema kojima da je japanska intervencija u Sibiriji bila posve zaključena stvar, neispravne i da posve stoje u protuslovju s vijestima, primljenim u Tokiu. Novinstvo i općinstvo u Japanu ne zna a ma upravo ništa o raspravama i zaključcima vlade. Novinstvo većine i pučanstvo zagovara interenciju, dok se moćni trgovački krugovi protive takovoj politici. Kaošto je na vijesti o intervenciji pao bio tečaj na burzama, tako se je danas na vijest, da do intervencije ne će doći, poboljšao tečaj. Nema nikakovih pouzdanih znakova za to, da su rasprave izmedju Japana i saveznika dovele do kakovog rezultata.

R o t t e r d a m, 22. (D. u.) Prema vijesti lista „Nieuwe Rotterdamsche Courant" piše ruski opunomoćenik u Londonu, Litvinos, u listu „Manchester Guardian" medju ostalim: Razlog je za japansku ofenzivu u Rusiji očito dostatno pripremljen dugim, neprekinutim tokom vijesti s istoka, svejedno bile te vijesti službeno potvrdjene ili ne. Umorstvo Japanaca po boljševicima, sastav legendarnog vojnog zbora od austro-ugarskih i njemačkih ratnih zarobljenika itd., sve to mora služiti tomu, da invaziju Japanaca opravda. Ne bi imalo smisla, da se svaka od ovih vijesti pojedince oprovrgava. Ne može se spriječiti, a da se ne bi sve više i više takove vijesti množile. Zaposjednuće Sibirije po Japanu ne može ni za jednoga od alijiraca donijeti kakove koristi. Korist bi crpao isključivo Japan i Njemačka.

* **Izmjena robe s Ukrajinom.** Kijevska „Mysl" piše, da se 14. veljače sastalo ministarsko vijeće, u kojem je na predlog ministra pravde zaključeno odaslati naročito povjerenstvo u pitanju izmjene robe s centralnim vlastima. Predsjednikom komisije izabran je ministar Bois, njegovim zamjenikom Tereščenko, a tajnikom Ščabarenko. Povjerenstvo je opunomoćeno za pregovore s centralnim vlastima glede uslova za izmjenu robe. Članovi austro-ugarske gospodarske komisije otputovali su iz Beča u Kijev. S austro-ugarske i njemačke strane se izjavljuje, da je izmjena robe s Ukrajinom uslijed transportnih prilika vrlo otešćana. Nakon uspostave željezničke veze s Austro-Ugarskom i Njemačkom dobit će Ukrajina isvjesne količine željezne robe i kemikalija. Nakon toga će se izvažati u Ukrajinu manufakturna roba, ali samo takova, koja će se u centralnim vlastima proizvadjati od surovina izveženih iz Ukrajine. („J. L.")

* **Zračna pošta Beč-Kijev.** Prvo se je lijetalo zračne pošte Beč—Kijev povratilo dne 22. o. mj. u 4 sata po podne i dopremilo sa sobom poštu. Jutros je otplovilo daljnje lijetalo prema Krakovu.

* **Nezavisnost Litavske.** Wolffov ured javlja sa danom 23. o. mj. iz Berlina: Izaslanstvo je litavskog zemaljskog vijeća boravilo kod državnog kancelara, da od njemačke vlade zadobije priznanje nezavisne litavske države. Kod današnjeg je posjeta kod državnog kancelara bilo tom povjerenstvu u ime i na zapovijed njemačkog cara izjavljeno, da se Litavska sa strane Njemačke proglašuje slobodnom i nezavisnom državom, pošto je litavsko zemaljsko vijeće za Litavsku, koja kani živjeti u čvrstom i vječnom savezništvu sa Njemačkom, za-

molilo bilo zaštitu i pomoć njemačkog carstva kod svoje uspostave. Njemačko je carstvo voljno, da pruži litavskoj državi zamoljenu zaštitu i pomoć.

* **Nova bitka na zapadu.** Berlin, 23. (D. u) Wolffov ured javlja: Već drugi dan velike ofenzive izmedju Scarpe i Oise dopremljeno bje 25.000 zarobljenika, te 400 topova i 300 puščanih strojeva. Ratni pribor, jer je pao Nijemcima u ruke, ne da se još dosad pregledati. Krvavi su gubici Engleza izvanredno teški. — Reuterov ured javlja: U donjoj je kući saopćio Bonar Law, da je navala Nijemaca bila poduzeta proti engleskoj fronti u širini od 80 kilometara, Bonar Law je kazao, da je to najveća navala, koja je uslijedila proti engleskoj fronti od početka rata. Engleski generalni stožer i vojno vijeće u Versaillesu, da su naravski proučili sve mjere, kojih se ima latiti u slučaju neprijateljske ofenzive. Bonar Law je izrazio osvjedočenje, da će Englezi biti svakako u stanju, da se odupru neprijateljskoj navali. — Njemački je knez princ Heinrich Reuss, mladje linije, natporučnik u kirasirskoj pukovniji broj 2, pao na zapadnoj fronti.

* **Tko je kriv?** Bernski „Bund“ javlja iz Pariza: Dopisnik „Humanite“ u Švicarskoj pokazuje pomoću njemačkih dokumenata, kako ovdje socijalno-demokratske stranke u Njemačkoj nastoje, da oslabe utisak otkrića Pichona. On završuje: Optužujem vodje socijalno-demokratske stranke u Njemačkoj, da imadu u rukama vrlo važne dokumente, koji su mnogo odlučniji, nego otkrića Pichona, te koji apsolutno dokazuju krivnju Njemačke na ratu. Oni da te dokumente drže, a da ih ne upotrebljavaju i ne pokušavaju objaviti ih u njemačkom narodu i pročitati ih u njemačkom rajhstagu.

* **Talijanski izvještaj, 22. ožujka.** Uzduž čitave je fronte bila jučer bojna djelatnost žešća. Neprijateljske su patrulje bile zapadno od doline Consal (Judikarije) i kod Grave (Piave) natjerane u bijeg. U odsječku dolina Frenzelle i Brente mogao je neprijateljski jedan odio prodrijeti u promaknutu jednu našu postojanku, no bio je našom žestokom zapornom vatrom i protunavalam zadržan i prisiljen, te se je morao povratiti u svoj ishodišni položaj. U okolici sjeveroistočno od Grappe dopremili smo nekoliko zarobljenika. Oba su topništva pokazala na Piavi žešću djelatnost. Na visoravni Asiago sastrijelili su talijanski i francuski ljetači tri neprijateljska lijetala, a četvrto prisilili, da se spusti. Južno od Livenze upaljen bje i oboren po našem topništvu pripeti zrakoplov.

* **Borbe u Ukrajini.** Petrogradska brzojavna agentura javlja iz Moskve: U Ukrajini se biju žestoki bojevi. izmedju četa sovjeta i pristaša rade, koje podupiru Nijemci.

* **Iz Grčke.** Havas javlja iz Atene sa danom 17. ožujka: Vlada je jučer podnijeja komori predlog, prema kojemu se mijenja zakon o plaći sadašnje kraljevske obitelji i prijašnjeg kralja. U obrazloženju se veli, da država imade kralju Konstantinu povratiti darove, koje joj je bio učinio. On bi imao prema tome predlogu primati na godinu pol milijuna franaka. No vlada si pridržava pravo, da tu isplatu uredi prema svojoj uvidjavnosti. Civilna se lista kralja Aleksandra snizuje od 2 milijuna na 1,600.000 franaka, a kraljica-mati dobiva mirovinu od 300.000 drahma.

* **Liga naroda četvornog sporazuma.** Reuterov ured brzojavlja iz Washingtona: Senator je Oven predložio u senatu, da se osnuje liga naroda, koja bi obuhvaćala Udružene države i njezine saveznice. Liga bi imala ustanoviti medjunarodna načela. Teutonski narod i njegovi bi saveznici imali biti uklonjeni od te lige, osim ako bi potpisali njezina načela i jasno očitovali namjeru, da se će u svojim djelima ravnati po pravu i pravednosti. U slučaju, kad bi se Teutoni ustručavali, neka liga uzradi oko gospodarskog osamljenja Njemačke, kod česa bi Njemačka imala biti prisiljena, da se kroz pet godina podvrgne raznim prisilnim mjerama.

* **Talijanski socijaliste proti ratnim ciljevima antante.** Kako se brzojavlja iz Lugana, priopćuje „Avanti“, e je njegov upravitelj otputovao bio u London, da ondje javno izjavlja, da talijanska socijalistička stranka uskraćuje svoj potpis na spomenici londonskog socijalističkog kongresa glede ratnih ciljeva.

* **Nova republika u Rusiji.** Vlada u Taurijskoj, koja sačinjava dio Ukrajine, proglasila je, kako službeno javlja petrogradska brzojavna agentura iz Moskve sa danom 23. ožujka, Taurijsku dijelom republike i ne priznaje vlasti rade. — Druga službena brzojavka iz Petrograda od 23. o. mj. veli: Soviet iz Sinferopola javlja zavodu Smolni, da se je Taurijska zajedno sa Krimom proglasila neovisnom republikom, te istodobno priopćuje listinu članova pučkih povjerenika nove republike.

* **Brodogradnja u Americi.** Kako javlja list „Morning Post“ iz Washingtona, sagradjeno bje tečajem mjeseca veljače 17 brodova sa tonažom od 121.000 tona. U ožujku bi se prema programu imala sagraditi 23 broda sa 188.000 tona. Opsežno poduzete mjere i sve bolja razdioba rada omoguće sve veći broj novih brodova i tonaže od mjeseca do mjeseca, tako da se na temelju pomnih računa može do 1. siječnja 1919. očekivati kao rezultat 4 i pol milijuna novih tona. Službeni krugovi uvjeravaju, da će tečajem 1919. biti sagradjena sveukupna tonaža od preko 10 milijuna tona.

Političke vijesti.

Novinstvo o spomenici kneza Lihnovskoga.

„Frankfurter Zeitung“ piše: Mi ne ćemo nipošto kazati, da je spomenica kneza Lihnovskog bez ikakve vrijednosti. Ona sadržava izvode o njemačkoj politici prije rata uopće i o tehničkom kretanju njemačke politike, u kojima se pokraj neispravnosti nalazi i koješta ispravnoga. Osobito u tom će trebati da se složimo — a mi smo na slične stvari prije rata često i često upozoravali — da se je njemačka politika odviše popustljivo i gotovo bezuvjetno izlagala za ciljeve austro-ugarskog saveznika, a u prvom redu u balkanskim pitanjima. S toga je u bosanskoj krizi bila značajna riječ kneza Bülova, da su u Berlinu bili veseli, što nijesu o bečkim aneksijonističkim osnovama ništa znali. Zauzimali su se u Berlinu za osnove grofa Aehrenthala, a da jih nijesu pobliže poznavali, kaošto su se u srpnju 1914. bez promisli zauzeli za austro-ugarski ultimatum u Srbiji. Ovo do skrajnosti popustljivo zauzimanje za saveznika ne bi knez Bismarck nikad bio smatrao ispravnim; kasnije je to zauzimanje postalo lozinkom njemačke diplomacije, koja je bez sumnje kobnim načinom srpanjskih dana 1914. djelovala na udes Europe. U koliko se je to zbilo, u koliko se ponajpače može govoriti o krivnji, to se danas ne može kazati posve pod stalno i izvjesno. O tom će se ispravno moći suditi tek tad, kad svrši rat, kad bude dozvoljeno, da se govori slobodno, bez pogibelji, da bi se time koristilo neprijatelja, i kad budu otvoreni arkivi svih vlada, koje su kod toga sudjelovale.

Političke bilješke.

I opet Friedjung. Imade ljudi, koje je Bog time usrećio, što im je nešto uskratio. Takav je sretnik bečki židov Friedjung. Drugi bi se čovjek još danas crvenio i zatajivao svoje ime, skrivao svoju jadnu eksistenciju, da se ne primijeti. Ali Friedjung nema onog u Izraelu toli rijetkog dara, što se zove stid. Nije dostatno, što je taj privatni „naučenjak“ već jedamput otkrio krivotvorene dokumente te se proslavio time, što ih proglasi autentičnima; i danas nastupa u onoj istoj majmunskoj pozi i s gestom spasitelja, koji se narivava domovini, diže svoj glas proti slavnom internacijonalistu i jednom od onih u Austriji tako rijetkih glava, kojima nije rat pomutio pameti, proti sveučilišnom profesoru Lamaschu, kojega ne resi samo pronicavost duha, već i srčanost, da otvoreno reče ono, što drži dobrim. Jevrej Friedjung digao zaglušnu buku i halabuku i alarmirao Izrael u Berlinu i u Beču. Govori o nekoj spomenici, uvlačuje cara u raspravu itd. A sve za to, što se je prof. Lammarsch izjavio za mir, što uvidja, da sadašnja politika naše države u sjeni germanskog imperijalističkog mahnitanja ne vodi ničemu dobrome. Eto zašto toliko vike: Prof. je Lammarsch mnijenja, da se ne isplati žrtvovati našu mladež, naše bogastvo jedino radi toga, da Njemačka osvoji još nekoje pokrajine i da se obogati našom krvlju i našim znojem. Njemačka je danas postigla — kako su izjavili sami Hindenburg i Ludendorff — ne samo topovsku već i brojčanu nadmoć vojske na zapadu. Osim toga se vraćaju već zarobljenici. Čemu da budu dakle žrtvovane još daljnje stohiljade za tudje osvajalačke namjere? Današnji rat nije austrijski rat. Nije bila Austrija, koja je ugrožavala engleske interese na moru i u Indiji, nije si Austrija sagradila most iz Berlina u Bagdad. Austrija kaošto i Bugarska i Turska imadu tek stupovi tog njemačkog mosta. Da je Austrija imala u tom ratu osobitih interesa, ne bi bila tako lako prepustila Bugarima put u Solun i najplodnije i najbogatije dijelove kraljevine Srbije. Čemu dakle da Austrija igra još dalje ovo krvavo kolo? Kakovi nas politički ciljevi kod toga vode. Što žele postići naši vodeći krogovi nastavljenjem rata? Neka ustane član današnje vlade i neka nam kaže, što želi Austrija postići sa nastavkom rata. Da Austrija želi sklopiti mir, bila bi Amerika i Engleska prve države, koje bi Italiju na to prisilile, pošlo je to u njihovu korist. Neutralnost Austrije imade veću vrijednost za sporazum od savezništva Italije. Neka se dakle sklopi mir. Dužnosti smo saveznika u tako potpunoj mjeri izvršili, da industrijalna Njemačka jede bijeli kruh i izvaža brašno u Austro-Ugarsku, dok agrarna Austro-Ugarska skapava od gladi. Puštajmo Njemačkoj ukrajinski plijen i ukrajinsko žito i sklopimo mir; time ćemo odteretit našeg saveznika od dužnosti, da nam dadne nešto od onoga, što je previše uzeo, a mi ćemo biti sretni. Zašto da baš austrijske pukovnije brane Strassburg, kad imade njemačkih i suviše. — Eto takve su misli i sumnje, koje mute zdravi mozag prof. Lammascha i ostalih uvidjavnih ljudi — Ali židovskog skakavca Friedjunga ne muče zli snovi i neugodne uspomene, ma da se je baš u tančine bavio sa 60. godinama. On je udesio svoju liru prema „štimungi“ „Vossische Zeitung“. Lovor-vijenac krivotvorenih dokumenata ne daje mu mirno spavati. I ovog se puta služi naš tragikomičan junak dokumentima, naravno — krivotvorenima. Jedino osjećaj dostojnosti prof. Lammascha, koji se drži zlatnog načela, ne diraj u blato, može ga spasiti, da se i ovog puta ne izvuče iz neugodnog položaja izlikom, da je žrtva mistifikacije. Časti misaonog čovjeka ne može medjutim više da spasi. Poslije poznate besmrtne blamaže ne može je izliječiti nikakav uvodni članak u „Vossische Zeitung“.

Novi zakon. Vlada je predložila austrijskom parlamentu nacrt za novi zakon o općoj radnoj dužnosti. Jugoslavenski je klub predložio vladi, neka se otpuste godišta vojske od 42. godine dalje. Taj predlog ne samo što je bio na korist pojedinih ljudi i patničkih njihovih obitelji, imao je izrednu važnost za naše gospodarske i prehrambene prilike. Poznato je, da imade u vojsci svu silu ljudi, koji su jedino na teret državnoj upravi. Od ljudi starijih od 42 godine gotovo je 80—90 posto nesposobnih za ratovanje, a mučne ih prilike kod vojništva čine nesposobnima takodjer za svaki koristan rad. Mi imademo previše ljudi uvrštenih u vojsku i premalo u zaledju. Iz toga proizlazi čitava naša gospodarska kriza. Da imade u vojsci na stohiljada ljudi, koji su eraru, državi i sebi samo na štetu, dok bi mogli u zaledju koristiti, potvrdit će svaki vojnik i svaki časnik, koji je upućen u prilike. Čemu se dakle vlada protivi tom predlogu? Iz istih razloga, iz kojih uvadja sada novi zakon, s kojim hoće da prisili sve muškarce i žene od 17. do 60. godine na rad. Ne ide se za tim, da se one, koji gube dane u besposlici, privede k radu — to bi bili jedino ratni lihvari — a bilo bi jedino moguće, da preko noći iščeznu protekcijonizam ili sadašnji sistem, dakle jedino preporodom Austrije u demokratskom duhu — već da vlada ima još u većoj mjeri vlast nad slobodom podanika, da ih može uvrstiti u radnička odijeljenja itd. Mjesto otpuštanja godišta eto novog zakona, s kojim se vežu slobodni ljudi. Doduše mogao bi se taj zakon dozvoliti jednoj vladi, do koje imade puk povjerenja — ali koliko po sto austrijskog pučanstva imade povjerenja u austrijsku vladu?

Naše veleizdajništvo. Da kažeš razbojniku: razbojnik, uvrijedit će se — ali narod varaždinskih i dalmatinskih pukovnija i vražjih divizija možeš mirno nazivati veleizdajnikom. Ne smije ga boljet, ne smije se uvrijedit. Došli smo u Austriji tako daleko, da razbojnik piše zakonik, da pravniku sudi žandar i do sličnih paradoksnih zbiljskih pojava. Obični „drückebergeri“, koji su zbog patrijotizma oslobodjeni od vojništva, odredjivaju vrijednost naroda u Austriji i dijele nagrade. Narodni zastupnici, koji su se odlikovali u ratu time, što su iz kukavnosti prebjegli k neprijatelju, pozivaju oblasti na vješanje „vindiških“ zastupnika, koji su bili na fronti i nijesu prebjegli, narodi, koji su se u ratu odlikovali u glavnom i etapnom prostoru, imadu pravo izreći sud o nesretnim žrtvama prvih linija itd. Percentualno imade u Rusiji više njemačkih i madžarskih zarobljenika negoli onih ostalih narodnosti. Tko je ikada nešto dočuo o njemačkom ili madžarskom veleizdajništvu? Možeš dokazivati, iznosi užasne, krvave činjenice, opisuj Gmünde i druge pakle, možeš tužiti, bit ćeš uvijek krivac — uzalud — tvoj sudija mora biti krvnik, a ne smije da sudi, on mora da vješa. Za to smo veleizdajnici svi, bez iznimke, jer smo Jugoslaveni. Kaži Jugoslaven ili veleizdajnik, kazat ćeš isto. Hoćeš li biti dobar, vjeran i pametan — nemoj ljubiti svoj jezik, nemoj čitati svoje pjesnike, šalji djecu u njemačku ili madžarsku školu, postani svenijemac ili panmadžar, ako si skroman, budi barem Turčin ili Arnauta, a glavno, nemoj, za Boga, misliti! To, vidiš, je jedina mana našeg naroda, da ne srče samo slijepo u vatru, već da katkada i misli. Hoćeš li biti „vjeran sin domovine“, mani se tog suvišnoga — mišljenja, budi samo strojem za rat — Elitesturmtruppe, kao naši Bosanci i nastoj, da u rano doba čim manje jedeš i da ne dozvoliš niti želucu da misli, kako je gladan, već jurišaj, ubijaj i glavno — padaj! Takvi i samo takvi nazivaju se „die kaisertreuen Kroaten“.

Iz slavenskog svijeta.

Sa bajunetama i kaznenim progonima proti jugoslavenskoj deklaraciji. Čitamo u „Edinost“: Iz Marezige u Istri pisali su nam 16. ožujka, a pismo smo primili tek jučer, 20. o. mj. Pišu nam: „Kako smo Vam već javili, c. kr. oružnički je postajevodja u Marezigama zaplijenio potpisni arak za svibanjsku deklararaciju gdjici. učiteljici Angjeli Stegni. Sad je pako državno odvjetničtvo optužilo gospodjicu učiteljicu po §§ 65. a) i 305. kaz. zak. U ponedjeljak, dne 18 ožujka, bila je pozvana na preslušanje na c. kr. okružni sud u Kopru. — Kako se je svršila stvar po sabiračicu, nije nam još poznato. Poznato nam je iz pouzdanog vrela, da je oružničtvo postupalo po višem nalogu. Stvar najpreče preporučamo Jugoslavenskom klubu.

•

Crveno-bijelo-modra khuenovština. Pod tim naslovom pišu Národní Listy“: Pred petnajst godina napisa dr. Franjo Potočnják, o čijoj je tragičnoj smrti pred vratima zavoda Smolny, zadnjih dana donio vijest „ugarski brzojavni dopisni ured“, brošuru: „Iz zemlje bezpravlja i demoralizacije“. To je danas najvažniji dokumenat tadanje borbe hrvatskih naprednih stranaka proti

banu Khuen-Hedervaryju, koji je punih dvadeset godina gušio pacifističkim sistemom uz pomoć većine, hrvatske većine u saboru, narodni život u zemlji. Dok nije zadnjih triju mjeseca izdao taj sistem, jer su iz sivog pepela, kakva je bila Hrvatska, politički usplamsali plameni narodnog pokreta, koji su zahtijevali financijalnu i gospodarsku samostalnost kraljevine Hrvatske, uvedenje hrvatskih natpisa na uredovnim zgradama, te slobodu štampe i sastajanja. Poznato je, kako je tvrdo preokrenuo Khuen svoj sistem u nasilnu persekuciju, u kojoj bi prolivena krv seljaka i prepunjene tamnice. Poznato je takodjer, kako je probudjeni narod rastjerao snažnom šakom većinu „mameluka“ hrvatskog sabora i doneo iz boja najdraži uspjeh za danas: smirenje Srba s Hrvatima, sjedinje je dviju dosad neprijateljskih narodnosti, riječku rezoluciju, na kojoj je sagradio dr. Potočnjak, Supilo, Lorković itd. hrvatsko-srpsku koaliciju. Dr. Franjo Potočnjak je mrtav, pao je za jugoslavensku stvar na petrogradskom pločniku, Supilo je takodjer umro u tudjini, a njihovi drugovi iz godine 1903. tvore danas vladinu većinu. Jedan je banom, drugi podbanom, odjelnim predstojnicima, velikim županima. A ipak je situacija nepromijenjena, u zemlji se nastavlja madžarizacija i demoralizacija, volja naroda je potlačena, tako da bi dr. Potočnjak morao pisati drugi odio knjige „Iz zemlje bespravlja i demoralizacije“, pa makar sjedi na Khuenovome mjestu Mihalović, na mjestu Krajačićevom Krišković, pa makar su danas u vladinoj većini muževi, koji su još pred godinu dana bili za Tiszine vlade optuživani u ugarskom parlamentu radi tako zvanog veleizdajstva. Taj nemili prevrat unutarnji u hrvatsko-srpskoj koaliciji, posljedica jeste politike oportunističke, koja je doduše htjela, da spasi Hrvatsku ali nije bila kadra, da se otme iz madžarskih okova, kad se cio narod postavio za druge ciljeve. Što danas dozvoljava hrvatska vlada, nije samo u protuslovlju sa programom naroda, nego je i izravno njegovom sramotom, potpuna je negacija prošlosti i programatskih ciljeva hrvatsko-srpske koalicije, porodjene u borbama pred petnajst godina. Nije čudo, da se glede njezinog postupanja u narodu oživlje nemilo popularna karakteristika: „khuenovština“. — Na to se „Národní Listy“ oštro obraćaju proti nekojim pojavama u Hrvatskoj, a osobito što se tiče protinarodne vladavine koalicije. Osvrće se na zabranu Preradovićeve proslave, obustavu „Glasa S. H. S.“, te sjednice hrvatskog sabora. Vladavina je koalicije gola khuenovština. Čime da se inače karakterizuje ona izjava dr. Kriškovića, autora krasnih „Junijevih Pisama“: „Općinska zastupstva ne smiju praviti političke manifestacije, općine nijesu za to, da prave političke iskaze; za to je štampa i drugi faktori“. „Tako govore“, završavaju „Národní Listy“, „i rade oni, koji — kako se sjetiše madžarski listovi u nekrolozima o Khuenu — pod uplivom Praga pobijediše pred petnajst godina proti khuenovštini, na čijim je razvalinama propupalo hrvatsko-srpsko sjedinjenje. Danas vodi opozicija sličnu borbu. I o njoj takodjer vjerujemo, da će pobijediti, kako je pobijedila pred petnajst godina proti madžarskom banu i madžarskim bojama sadanja vladina većina. Boj proti khuenovštini, pobojadisanoj narodnim hrvatskim bojama, a ujedno takodjer proti Madžarima jeste doduše teži, ali i veći i časniji. Željeli bismo, da bi se koalicija na vrijeme obratila i pridružila se bojnom redu, koji vodi borbu za sjedinjenje Jugoslavena u zajedničkoj državi, te da bi se u ovim važnim danima vratila k tradicijama svoje prošlosti. Ne bude li kadra da to učini, sjedinjenje Jugoslavena provest će se bez nje i proti njoj“.

•

P a c i f i k a c i j a H r v a t s k e. Dopisnik „Drave“ javlja iz Pešte: „Time, što je do sada hrvatska vlada izvršila — veli se u dopisu — još nije banska kriza sasma odstranjena. Hrvatska vlada morat će temeljito da izvrši posao. Jer odavle će se u najskorije vrijeme tražiti ukinuće konfesijonalnih škola u Hrvatskoj te promjena naukovnog duha u školama u unijonističkom smislu. Pa izgledalo to i kao zahvat u autonomiju Hrvatske, ovdje su toga mišljenja, da će hrvatsko-srpska koalicija sa više pripravnosti sve ispuniti, samo da se održi na vladi. „A ako ne će ići milom, onda će ići silom“. U Hrvatskoj neka znadu, da se Madžarska ćuti sada vrlo jaka.

•

M a d ž a r i o Č e s i m a. Madžarska revija „Uj Nemzedek“ (Novi naraštaj) u svom posljednjem broju bavi se s agitacijom i s organizacijom Čeha, pa kaže: „Kad bi se ovaj rad ograničavao samo na Austriju, kad bi se Česi zadovoljavali s pokrajinskom autonomijom, proširenom do najširih granica, već i ova organizacija Čeha bila bi jedan od najpoučnijih modernijih političkih pokreta. Irski „Sinn-Fein“ n. pr. ni iz daleka ne može da se pohvali sa onako ogromnom razvijenošću organizacije, s kakovom su Česi od Londona, što više u najnovije vrijeme od Washingtona do Moskve u lance okovali svijet. Stvar češko-slovačke brigade ne zanima nas samo poradi nje same. Ni mi ne uzimamo odviše ozbiljno njihovih trinajst madžarskih županija, ali je više nego naše uvjerenje, da Česi samosvijesno nastoje, da u svoje ruke uzmu vodstvo svih narodnosnih pokreta (dakle ne samo slovačkog) u Ugarskoj. Oni, koji su pruskiji od Prusa u pogledu stvaranja političkih organizacija, hrle u pomoć, organizuju i hoće da podignu i naše narodnosne pokrete. Zato se ne smije s madžarske ploče izbrisati češko pitanje, a isto tako treba da madžarsko općinstvo s ovog stanovišta promatra važnost češkog političkog pokreta.

•

N j e m a č k o - p o l j s k o r i j e š e n j e p o l j s k o g p i t a n j a. O t. zv. austro-poljskom riješenju poljskog pitanja više se ne govori. Ta kombinacija je, po svoj prilici definitivno, napuštena. Sad se radi o drugoj kombinaciji, koju su nazvali „njemačko-poljskim riješenjem“. Kako javlja „Ilustrowany Kuryer Codzienny“, ovo bi bio sadržaj najnovijeg njemačko-poljskog sporazuma: Poljska stupa u političko-ekonomski savez s Njemačkom i napušta zahtjev, da se poljsko pitanje riješava na mirovnoj konferenciji i priznaje definitivno nepovredivost njemačke istočne granice. Njemačka, sa svoje strane, garantuje nepovredivost poljskih granica i izlaz na more, izvan njemačkog teritorija. Pregovore vode u ime Poljske nekoji prestavnici t. zv. aktivističkih stranaka. Ali utjecaj u poljskom narodu je minimalan. Tako su bar do sad tvrdili njemački listovi. („G. S. H. S.“)

•

I z D a l m a c i j e. Kao ostala Jugoslavija, nije ni Dalmacija ostala pošteđjena od progonstva. Eto što piše dalmatinski dopisnik „Glasa S. H. i S.“: I kod nas je rat učinilo svoju. Bilo ih je po tamnicama. A ipak „Jugoslavenski klub“ nije bio do sada u stanju, da iznese ni stoti dio svih nepravda, svjesno počinjenih na našim ljudima. I tu dolazi do izražaja naša prevelika indolencija, neshvaćanje duha današnjega vremena, nerazumijevanje izgradnje svoje budućnosti. Zar je baš tako teško popu i učitelju zapisati ime onoga, koji je nevino stradao tijekom rata, te u kratko izložiti čitav dogadjaj. A ima i odvjetnika, koji pojedine slučajeve poznaju u detaljima, pak ih ipak ne iznašaju. Boji li se tko koša cenzure, a onda može dati vidjenijemu čovjeku u mjestu, da mu stvar dodje do „Jugoslavenskog kluba“. Svi ovi mali slučajevi, na oko bez ikakve važnosti, skupno sačinjavaju karakteristiku sistema, koji je htio izrabiti momenat, da nas utuče, ne prezajući za tu svrhu pred najnehumanitarnijim sredstvima. U danom momentu ta optužba može biti od neprocijenjive važnosti za nacijonalnu stvar, te je potreba, da svatko, tko znade za bilo koji slučaj, odmah ga iznese „Jugoslavenskom klubu“, da se vidi oblik, u kojemu nam je bila nanesena nepravda“. — Ovi izvodi vrijede u potpunom opsegu takodjer za našu Istru.

Iz spomenice kneza Lihnovskoga.

„Vossische Zeitung“ priopćuje iz posljednjeg odsječka spomenice kneza Lihnovskoga o njemačkoj istočnoj i trosveznoj politici izvadak, u kojemu se veli ovo: Izakako nije bilo više moguće spasiti Tursku u Europi, postojale su za naše držanje dvije mogućnosti, i to, ili da se izjavimo, e mi nijesmo ni najmanje interesovani kod uredjenja granica na Balkanu i prepustimo to uredjenje balkanskim narodima, ili pako da podupiremo svoje saveznike, tjeramo politiku trojnoga saveza i preuzmemo tako zadaću posrednika. Ja sam od prvoga početka želio ono prvo, no izvanjski je ured odrješito zastupao ovu potonju politiku. Lihnovski prigovara zatim držanju Njemačke tečajem balkanske krize 1912.—13. obzirom na albansko pitanje, nadalje tomu, što se je Njemačka pridružila bila austrijsko-talijanskom stanovištu, da podupire samostalnu Albaniju, a nije pristala bila na to, da se Albanija porazdijeli izmedju Srbije i Grčke. Kad sam svoje mnijenje priopćio bio i pismeno, proglasili su me protivnikom Austrije, a car mi je zabranio takovo umješavanje. Lihnovsky obrazlaže sad svoje nazore o njemačkoj balkanskoj politici i veli: Mi se moramo odreći toga, da tjeramo i na istoku politiku trojnoga saveza. Njemačka se je proti balkanskim narodima postavila na stranu Turske i madžarskih tlačitelja. Najkobniji je od svih koraka naše istočne i trosvezne politike taj, što smo Rusiju, našu najnaravniju, najveću prijateljicu i susjedu nagnali bili u naručaj Francuske i odvratili ju od azijske politike proširivanja. Lihnovsky dokazuje zatim, da je savez Njemačke s Italijom, a ponajpače s Austrijom, bio bez vrijednosti: Austrija treba u ratu naše zaštite i nema nikakova druga oslona. Ovisnost se od nas osniva na političkim, narodnim i gospodarskim razlozima, te je to veća, što dublji su naši odnošaji naprama Rusiji. Od grofa Beusta ovamo nije bio još nijedan bečki ministar tako samosvijesno nastupio proti nama, kaošto je to učinio grof Aehrenthal posljednjih godina svoga života. Uz pravo je vodjenu njemačku politiku, koja goji dodir s Njemačkom, Austro-Ugarska naš vazal i upućena na nas, sve i bez saveza i bez protuusluga, uz loše smo vodjenu politiku upućeni mi na Njemačku. Savez je s toga bez svrhe. Ja sam Austriju odviše točno poznavao, a da nijesam znao, da se ne bi mogao zamisliti povratak politici kneza Feliksa Schwarzenberga ili grofa Mavra Esterhazyja. Kakogod slabo nas ondješnji Slaveni ljube, tako isto slabo vole, da se povrate u njemačko carstvo, pa ni s Hapsburgo-Lotaringijcem na čelu. Oni teže za federalizmom u unutrašnjosti Austrije i to na temelju narodnosti, stanje, koje bi u okviru njemačkog carstva imalo još kud i kamo manje izgleda na ostvarenje, negoli pod carskim dvoglavim orlom. Nijemci u Austriji nasuprot znadu, da Austrija ne može nikad više voditi kolo, oni žele što tijesniji priključak na Njemačku, oni su proti protunjemačkoj politici. Mi stoga ne trebamo ni najmanje da se osvrćemo na želje naših saveznika. Bilo je nesamo nepotrebno, nego i pogibeljno, što smo istočno pitanje promatrali na austrijske naočare, jer je to dovelo bilo do sukoba s Austrijom. Takovo je savezničko stanovište moralo osim toga dovesti do gubitka mladih poletnih naroda na Balkanu, koji su već bili spremni, da nam se priključe. Kralj je Karol kazao jednomu od naših zastupnika, e je sklopio bio s nama savez uz pretpostavku, da mi zadržimo vodstvo. Kad bi ovo ali prešlo na Austro-Ugarsku, to da se mijenja predlog toga odnošaja. Poraz Bugarske u drugom balkanskom ratu, pobjeda Srbije i ukoracanje Rumunjske znače za Austriju osramoćenje. Misao, da bi se to izgladilo oružanim nastupom proti Srbiji, kao da je doskora naišla u Beču na odjek. Talijanska otkrića dokazuju, te valja navesti, e se je San Giuliano već godine 1913. bojao, da će se izleći svjetski rat. Kraj povjerljivosti rusko-ruskih odnošaja bit će, da su za bečke ponude saznali i u Petrogradu. Svakako je Sasonov u Konstanci, kako mi je Take Jonescu pripovijedao, kazao, da bi nastup Austrije u Srbiji značio za Rusiju rat. Kad se je jedan od moje gospode povratio bio sa bečkog dopusta, pripovijedao je, e je poslanik Tschirschky kazao, da će doskora doći do rata. Pošto ali nije znao za važne dogadjaje, smatrao sam taj pesimizam neopravdanim. Počevši od mira u Bukareštu kao da je zaista postojala u Beču namjera, da se na vlastitu ruku provede revizija toga ugovora i čeka se tobože samo na povoljnu zgodu. Na našu se pomoć može računati. Oni su za to znali, jer im je već opetovano bila spočitnuta slabost.

Domaće vijesti.

Zadruga gostioničara itd. Jučer se je obdržavala u gostioni Curto skupština gostioničara itd., kojoj je predsjedao obrtni izvjestitelj kotarskog poglavarstva dr. Lederer. U skupštini bje poduzet izbor novog predsjedništva zadruge, te su izabrani: za predsjednika g. Domenico Gorlato, za potpredsjednika g. A. Blobner, za ravnatelje gg. Antun Alzich, Andrija Curto, Viktor Schmidt, Justus Demori, Simon Vojanović, Domenico Delise, Antun Stranić, Ahil Matelich, Blaž Paskojević, Mihajlo Zagorec, Antun Silić i Antun Sirec. U naknadni su odbor izabrani: gg. Mihajlo Ilić, Josip Lapegna, Josip Mikolić, Ivan Tomljanović, Matija Ladovac i Antun Motika. Za ravnateljstvo su bolesničke blagajne bili izabrani: kao zastupnici gg. Grga Vratović i Ignacije Trampusch, a za zamjenika Matija Ladovac.

Dioba brašna. C. kr. tvrdjavni povjerenik saopćuje: Zakašnjenje razdiobe brašna za drugu polovinu tekućeg mjeseca leži u tome, što je aprovizacijona komisija primila mjesto brašna turkinju, koja se melje u mlinovima u Vodnjanu i Marčani, koji mlinovi ne mogu samljeti nužnu količinu brašna, što je nužno za razdiobu, a to radi toga, što je turkinja vlažna. Na svaki način količina brašna, što ga pučanstvo nije primilo, osigurano je, te će biti porazdijeljeno po mogućnosti još tijekom buduće sedmice.

Sigurnosne mjere za slučaj zračnih navala. Sklonište odjela I. vojnih profesijonista proti neprijateljskim zračnim navalama, istočno od c. i kr. mornaričkih uza, za koje su civilne osobe, štono stanuju u neposrednoj blizini istih, primile od zapovjedništva odjela I. vojnih profesijonista ulaznice — napušta se današnjim danom radi nedostatne sigurnosti. Civilne osobe, koje su posjedovale dosad legitimacije za ovo sklonište, upućene su na špilju na Monte Paradiso.

C. i kr. mornarička glazba svirat će danas, dne 24. ožujka, u 3 i pol sata po podne na trgu Custoza, ove komade: 1. Fr. pl. Suppè: Uvertura opereti „Lijepa Galateja“. 2. E. Kalmán: „Seoska djeca“, valčik. 3. E. Grieg: Poklonstvena koračnica iz opere „Sigurd Jorsalfar“. 4. Schubert-Bertè: „Pod jorgovanom“, pjesma. 4. E. Kalmán: Karišik iz operete „Čardaška kneginja“. 6. G. Šebek: „Oj Banovci“, koračnica.

Jena po našu. Tu san i ja! Bija san uvo zadnje vrime svaderi, proša san kroz sve uve naše kraje, tužni i žalosni dani naši, vidijn san posvud svejeno: na enen mistu govore da je mižerija, na drugen, da su lačni, na treten, da ni ničesa u hiži. Jeni govore, da mižerija, drugi govore, da je sud od svita, da ne će drugo od svih nas ustati ni jenega čovika živega. Kadigod san bija, kamogod san doša, s kin god san se sta na putu, u selu makari u crikvi, svin je na usti samo jeno: ne moremo ni živiti ni umriti. A svejeno kad ter kad zmakne se i priko suhih uvenutih usnic smih, ma se vidi, da je to smih prez srca, da se čovik samo srami reći, da je on najbrižnije stvorenje na oven svitu, da je on štiman gore nego brek. Ma svejeno još je šperance. Se govori, da čovik ne zgubi šperancu, ni kad dojde na nj zadnji hropac, a tako smo i mi. Ljudi su naši svaderi kako zliveni od železa. Čvrsti, jaki prez straha, živo delaju, škrbe sada još i više nego prija, oraju, kopaju, siju, sade, obrižu, veživaju i čekaju, kad će već jedan put ubrnuti na bolje. Bija san van na pazinštini, pak san doša doli priko brbanštine, ubaša san una sela, kadi su bili ljudi u tujen svitu, a sad su se vrnili doma iz barak, iz Morave. Mili ti Bože, kolika čudesa ti ljudi povidaju, ča su oni pripatili! I sam Bog na križu, fala

mu budi, bi njin se smilova. A kako se junački drže. Kad san rečimo pasa na labinštinu priko Mrčane, bilo je malo ljudi doma. Sve zapušteno. Po vrtli samo divlja trava, kupine, vodrne zapuštene, loze skoro podivljale, a hiže pune smrada, prid hižami smet i svaka nečistoća. A kad san se sada vrnija kroz Mrčanu, to ti je brate sve ubrizano, loze u redu, vrtli počišćeni, pokopani, nagnojeni. Prid hižami ženske razgovaraju, tamo jena mete smet isprid vrati sve od kuraja, kako da će sad — na dojti svati prid vrata. Sve je čisto, sve lipo, da je milinja gledati. Pa kad čovik vidi, kako ti ljudi delaju, ljudi, to će reći i muško i žensko, a najviše žensko, pak još da se i staremu čoviku ne digne srce od veselja. Ne ćete nas vi ne poubijati ni s vojskom ni s gladom! Dokle smo mi ovakovi ni sama sotona, da nas Bog očuva od nje, nan ne će nauditi. Sve su nan provali već delati i svakako nas mučiti. A mi smo još živi, i živi ćemo biti i pridurati ćemo njih, zašto smo trdi, kako ona stina, na koj smo se rodili. Altrokè! Hoj u Mrčanu, pak ćeš viditi kako ljudi tamo delaju, ćeš viditi kakovi su muški i ženske, pak ćeš mi znati reći, ako iman ja pravo ali ne. Bog ne plaća svake subote, ma kad plati, plati slano. Držimo se i mi te beside. I naš će dan dojti, zašto još sunce božje gre po nebu, i pravica božja sudi ljudima i ona će suditi po njihovin zaslugama, dobrin i zlin. Zatu držmo se kuraja, mlado i staro, žensko i muško, i mislimo, da ni naš dan ni daleko.

Brace od kapitanata puljskega.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Dnevne vijesti.

Zakon o potrebi vodene snage u Hrvatskoj. Hrvatska vlada je podnijela zakonsku osnovu o potrebi vodene snage u rijekama Gacki i Lici, županije ličko-krbavske. Sve su se stranke izrekle za ovo veliko potezno poduzeće, koje će biti od najvećeg zamašaja za buduće gospodarstvo Hrvatske i Slavonije. Izvjestitelj je Polak kazao, obrazlažući osnovu, da je vlada njom započela veliko djelo preporoda našega narodnoga gospodarstva. Ova će osnova donijeti silnih koristi narodnom gospodarstvu i državnom i privatnom. Ona spada u jedno sredstvo, koje će moći dignuti produktivnu snagu zemlje, da se olakša snošenje silnih tereta, koje će donijeti i već je donio rat. Ideja ove zak. osnove nije nova. Osnova je početak izrabljivanja neiscrpljenih prirodnih bogatsva naše domovine. Ova će se osnova moći provesti odmah nakon rata u dosta brzom roku. Izrabljivanjem svih vodenih sila mogla bi se stvoriti električna centrala, kojoj po veličini i snazi ne bi bilo mnogo premaca u Europi. Ova bi centrala mogla opskrbljivati strujom županije ličko-krbavsku, modruško-riječku i jedan dio zagrebačke sa Zagrebom, pa bi to za sve te krajeve bilo od silne koristi. Kalkulacija pokazuje, da će se uz režijske troškove od tri milijuna kruna godišnje moći električna snaga prodavati kilowatt-sat po podrug filira, dok sada u Zagrebu stoji kilowatt-sat 1 krunu 20 filira. Troškovi i kalkulacija računati su po predratnim prilikama. Ako bi se uz skuplje troškove nakon rata uz izrabljenje samo od 40.000 konjskih sila proizvodilo 150,000.000 kilowatt-sati, što bi uz cijenu po 3 filira iznosilo prihod od 4,500.000 kruna godišnje, kasnijim bi razvitkom nastali dohoci još veći, a korist bi išla u pomoć zem. financijama. Zemlja će onda moći naći pokrića za svoje potrebe i preko proračuna, pa zemaljske financije ne će biti ovisne o proračunu i o financijalnoj nagodbi. (Upadica kod oporbe.) Te će centrale imati istih posljedica za razvitak industrije u Lici i Krbavi. Lička će se željeznica pretvoriti u električnu, a jeftina struja omogućit će podizanje brojnih naročito kemičkih tvornica. Osim toga će se moći da uredi opskrba Primorja vodom, a to će vanredno utjecati i na prosperitet lječilišta u našem Primorju. Iz novčanih rezervoara, koji će nastati, moći će se davati silne investicije za procvat gospodarskog stanja naše domovine.

Novi srpski list u Sarajevu. U prošlu subotu izašao je u Sarajevu prvi broj novoga misterioznog srpskoga lista „Narodna Snaga". Izlazit će srijedom i subotom. Izdaje ga i uredjuje Dragoljub Radovanović, tipograf u štampariji crnožutog Sta dierovog „Hrvatskog Dnevnika". Kako je već prije javljeno, ne zna se, ili bolje, naslućuje se, tko iza lista stoji . . .

PRIČICE

V. P.

Predgovor. Na savjet mnogih prijatelja, i radi vis majora, radi ugljena, odustali smo za sada, da izložimo drugu seriju sličica. Budemo li prije uspjeli, poći će druga serija ne na izložbu (muzej), već u album. Strpljen, spašen!

Uvod. Čitatelji! Nemojte očekivati, da će pričice pripovijedati o starim kraljevima, o starom mlinaru, o bakici, o pepeljuzi i o sličnim predmetima; ne, ne, moderno je doba, doba demokratizacije svega života, pak ćemo govoriti o sadašnjosti i o boljoj budućnosti, koja će nam jamačno doći, ako se popravimo.

Oprostite, da imade u pripovijetkama i previše tudjih riječi, ali ovo pišemo za višu inteligenciju, pak ima drugi genre (suis generis), no za nas obične ljude. Bit će prilike i za vas; sada nam je za one veće, jer glava čovjeka vodi.

Svrha ovoga je čestita. Sredstva su prikladna; drugačije ne ide. U to ime: pomoz Bog!

Pisac.

Veoma tužnim srcem javljamo svoj rodbini, dobrim prijateljima i svim znancima, da je naš otac, muž, brat, šurjak itd., danas na 13 sati od gladi usnuo.

Mrtvi ostanci (43 kg) bit će preneseni iz kuće Glad u kuću Mira u Nirvani.

Nad otvorenim grobom govorit će u ime društva „Sličice" gospodja Aprovizacija. „Cipele" zastupat će njemačko društvo Talijana „Wirtschaftsrat".

Neugodno bilo bi nam svako sažaljenje, jer pokojnik je na svoju glavu primio za mjesec siječanj i veljaču 1 kg „jalona".

Ožalošćena obitelj.

U gradu Vorciglihu, dne 30. veljače 1918.

Sa ovom osmrtnicom pošao je pisac ravno na nebo. Mili Bože, gorostasan je to labirint! Na milijune i milijune je tu hodnika, soba. Četiri su kapije. Kod prve zaustavi se pokojnik. Vrata zatvorena. Na lijevom krilu vrata — veliki oglas. „Radi nestašice legitimacija (odnosno papira) privremeno zatvoren". Digne glavu: „Raj".

Ide dalje. I opeta kapija. „Pakao". I ovdje oglas: „Radi nestašice ugljena, ulaz otvoren samo za zaposlene. Tko želi unutar, neka donese bakreni kotao i najmanje brentu ugljena".

Ide dalje. Aha! Čistilište. Bože, ma šta je to! Zatvoreno. Oglas: „Radi nestašice rubenine, zatvoreno. Tko želi unutar, neka donese toliko i toliko rubenine i, što je pak to? — ½ l ricinusa".

Ide dalje. U velikoj daljini čuje nekakvi mukli šum. Čuje se gruvanje topova, zveket oružja, hice strojnih pušaka, i još nešto, a joj, trese se nebo. Nema druge, treba se odmaknuti. Najedamput strese ga gromki glas: „Halt!" Ljudeskara sa ogromnim šljemom zaustavi ga: „Legitimaciju!" Dade mu osmrtnicu. Ne vrijedi! Ajde š njim; nebo se trese. Nastave put sve gore. „Odje smo?" „200 km daleko od fronte". Kapija. Oho! Ime: „Politički razbojnici". Došli su u stražarnicu. Kuća i sve se trese, kao na vulkanu. Glavar stražarnice je časnik počasne legije. Na stolu je golema knjižurina. Električnom brzinom ide pretraga. „Ništa! Idite!" — Hvala Bogu, pisac je letio koliko su ga noge nosile. Dospio do andjela. „Kamo idete?" — „Ne znam!" — „Možda u barake, u lazaret?" — „Ne, ne!" — „Kamo onda?" — Natrag, natrag, na zemlju. — Andjeo mu donese padobran, otvori mu nebo — i pisac je padao, padao k zemlji. Na po puta sudario se o mjesec; komad padobrana odletio, i u največem užasu probudi se pisac. „Grozan san!"

Vidovit.

Ima ljudi na svijetu, koji vide više no obični ljudi. Rijetki su, možda na deset milijuna — jedan, a možda ima ih i više. Seljaci zovu ih kresnicima. Da ne zamijenite kresnika sa vukodlakom. Vukodlak je nešto drugoga. Dakle, naš pisac je kresnik ili kako učeni ljudi kažu: vidovit čovjek. Bezazleni su to ljudi, koriste čovječanstvu: sami veoma trpe, jer su mnogo puta u transcedentalnom stanju, t. j. duša im putuje. Koliko oni vide, čut ćete u „pričicama".

(N. stavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedjeljak 25. ožujka 1918. | Broj 976.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Uspjeh na zapadu dozrijeva dalje. Na istoku i u Mljetačkoj ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 24. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište: Bitka je kod Monchy-Cambrai-St. Quentin-La Fere predobljena. Engleska treća i peta armada te dijelovi privedenih su francusko-amerikanskih pričuva bili potučeni i uz najteže gubitke bačeni natrag na Bapaume-Bouchavesnes, iza Somme izmedju Peronne i Hama kao i na Chauny. Armada generala Otto v. Belowa zauzela je na juriš uzvisine Monchy i južno od toga prenijela navalu preko Vancourta i Heninela na zapad. Sjeverozapadno od Bapaume stoji u borbi o treću neprijateljsku liniju. Jake su engleske protunavale bile odbijene. Armada je generala v. Marvitza slijedila uzastopce potučenog neprijatelja i prodrla za njim u jakom prosljedovanju još u noći od 22. do 23. ožujka sve do treće neprijateljske postojanke u crtu Equaucourt-Murlu-Templeux-La Fosse-Bernes. Jučer je ujutro navalila ponovno na neprijatelja i potukla ga usprkos očajne protuobrane i trajnih neprijateljskih protunavala. Postignuta bje sveza s lijevim navalnim krilom armade generala v. Belowa. Izmedju Manaucourta i Peronne isilile su si čete generala v. Kathena i v. Gontarda prolaz preko odsječka Tortille i stoje na bojištu bitke na Sommi u borbi oko Bouchavesnes. Mjesto je Peronne palo. Druge su divizije prodrle južno od toga mjesta sve do Somme. Već na večer 22. ožujka osvojila je oštro napredujuća armada generala v. Hutiera treću neprijateljsku postojanku, prodrla ju i prisilila neprijatelja na uzmak. U neumornom napredovanju stigli su zborovi generala v. Luettewitza i v. Oettingera do Somme. Ham je nakon ogorčene borbe pao u ruke naših pobjedonosnih četa. Engleske su se pričuve, koje su se u očajnoj navali bacile bile proti njima, iskrvarile. Zborovi su generala v. Webern i v. Conta, te čete generala v. Gayla prekoračili nakon žestoke borbe kanal Crozat. One su smjesta bacile sa jugozapada na protunavalu dopremljene francuske, engleske i amerikanske pukovnije natrag na Chauny i u jugozapadnom smjeru. Čete su svih njemačkih plemena doprinijele stečenju ovog golemog uspjeha. Navalna se snaga pješadije nije mogla ničim natkriliti. Pokazala je, što može njemačka hrabrost. Lagano, teško i najteže topništvo, idući naprijed bez odmora preko lijevkastog polja, znatno je doprinesio tomu, da se navala naše pješadije, koja je provaljivala unaprijed, podrži. Reflektori su učinili svoje. Pijoniri su se u borbi i svog posla pokazali na svom mjestu. Zračni ljetači i zrakoplovi donijeli su vodstvu dragocjenih vijesti. Naše su pobjedonosne skupine zračnih, lovnih i bojnih skupina imale u teškim borbama nadmoć u zraku i navaljivale na neprijateljske kolone, koje su se nalazile na uzmaku. Skupine motora i trenova radile su neumorno. Prometne su točke iza ledja protivnika bile ciljem naših zračnih skupina za bombardovanje, koje su djelovale noć na noć. Plijen je narasao preko 30.000 zarobljenika i 600 topova. Na mnogim mjestima ostale zapadne fronte traju topnički i izvidnički bojevi. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

•

Nijemci su na zapadnoj fronti postigli veliki uspjeh. Kako javlja engleski izvještaj, uspjelo je njima, da probiju englesku frontu u prostoru St. Quentin, dakle u centrumu navalne crte izmedju Arrasa i La Fere. Posljedica je tog prodora bila ta, da su Englezi, djelomično prisiljeni već frontalnim navalama, a djelomično opkoljujućim operacijama, morali napustiti čitavu, 80 kilometara široku, frontu. Engleska je fronta potisnuta natrag prosječno za 20 kilometara, na nekojim mjestima i nešto više. Grad Peronne, cilj englesko-francuskih bitaka na Sommi, pao je već u njemačke ruke, a Nijemci se bore već djelomično na tlu nekadašnjeg englesko-francuskog bojišta na Sommei. Nova crta, na kojo jsu se razvili zadnji bojevi, započimlja kod Arrasa te ide kroz Bapaume, Peronne, Ham do Chaunya, jugozapadno od La Ferea. Obostrani su medjutim izvještaji još uvijek manjkavi. Nijemci javljaju najvažnije dogadjaje sa zakašnjenjem od jedan ili dapače i od dva dana i to tek onda, kad su mogli ustanoviti konačni i nesporni rezultat operacija. Prema tome se već danas može uzeti, da su Nijemci već dosta daleko prekoračili onu liniju, koju navode u zadnjem izvještaju. Isto tako je po svoj prilici broj od 30.000 zarobljenika premalen i tek javljen samo kao prolazna točka do konačnog broja. Danas su Nijemci već zaposjeli polovicu onog područja, što su prošle godine dobrovoljno prepustili neprijatelju, da skrate bojnu frontu. Uspjeh je bez sumnje silan i nadilazi sva očekivanja. Brojke narednih će dana preneraziti još u većoj mjeri javnost. Engleski izvještaji, koji su nekad bili tako točno i savjesno sastavljeni, ne sadržavaju više nikakvih konkretnih činjenica. Postali su mršavi, te se ne bave više sa pojedinostima. Iz tog se već dade naslučivati, da su pretrpjeli težak poraz. Doduše su i oni očekivali, da će Nijemcima uspjeti do neke mjere prva navala, očekivali su i oni početni uspjeh, ali nipošto se nijesu nadali, da će za tri dana Nijemci biti u stanju, da razbiju njihove obrambene uredjaje u tako velikoj dubini. Sve to kažemo, pošto mislimo, da se njemačka pobjeda neće ograničiti na 30.000 zarobljenika i na 600 zaplijenjenih topova, već da su te brojke bile već onda puno više, kad se je izdao njemački izvještaj, to jest, da se Englezi nijesu tako jeftino iskupili, te izgubili samo navedeni broj zarobljenika. Zanimivo je, što ističe engleski izvještaj, da su Nijemci naročito izvježbali čitave divizije za ovu silnu navalu, što opet dokazuje, kako savjesno pripremaju Nijemci svaki korak, što ga učine i kako si znadu zajamčiti sve prednosti dotjerane i savjesne organizacije, prema kojoj mase ne igraju nikakve uloge. Bitka nije naravski još dovršena. Kriza, koja je nastupala za Engleze na zapadu, dozvat će na lice mjesta njihove pričuve ili vojsku za manevar, ako zaista postoji. — Premještanje pričuva i vojska na ugroženu frontu traje medjutim uvijek nekoliko dana, a ovo je vrijeme u prilog njemačkim napadačima, koji će svakako sve prokušati, da smrve i zadnje odjele obrambene engleske vojske i da tako spriječe koncentraciju novih engleskih bojnih sila. Ide se za tim, da se dosadašnje taktičke uspjehe prodora iskoristi strateški, da se bez frontalne navale stavi izvan boja velike dijelove protivničke fronte, te ovim čisto vojničkim uspjesima zajamči trajnost zaposjednućem važnih točaka i uporišta, koja imadu važnost za nastavak rata.

Iz Rusije.

Ž e n e v a, 21. Polag vijesti, stiglih u Pariz iz Tokia i Pekinga, postoji namjera, da se proglasi Vladivostok u neku ruku medjunarodnom lukom, riječ „medjunarodna" u smislu da pripada sporazumu. Time se kuša pobiti protivština Wilsona proti toj nasilnoj mjeri.

R o t t e r d a m, 21. „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja iz Londona: Dopisnik „Daily Chroniclea" brzojavlja iz Petrograda o položaju te kaže, da je moguće suradjivanje boljševika sa alijircima na vojničkom polju. Dopisnik kaže konačno: Zajednički nastup alijiraca a ne samostojna intervencija zapada naišao bi na srdačno oduševljenje sviju rodoljubivih Rusa. Nastup bi morao medjutim da uslijedi u ime oslobodjenja Rusije.

Topovska taneta i bombe na Pariz.

P a r i z, 23. (D. u.) Havas. Službeno se javlja: Neprijatelj je počamši u 8 sati u jutro opstrijeljavao svaki četvrt sata Pariz iz dalekosežnog topa. Grad i okolicu pogodiše taneta od 24 cm. Ubijeno je oko 10 osoba, ranjeno oko 15. Spremaju se mjere proti ovom tipu.

P a r i z, 23. (D. u.) Prema posljednjim vijestima je dalekosežni top, koji je opstrijeljavao Pariz, pucao iz udaljenosti od oko 120 km. Nalazio se je od prilike 12 km za francuskom frontom.

P a r i z, 23. (D. u.) Havas. Neko službeno izvješće javlja: U 8 sati i 20 časaka prije podne uspjelo nekojim neprijateljskim ljetalima, koja su veoma visoko letjela, te su prekoračila gradske linije i napala Pariz. Odmah su ih počela tjerati okopljena lijetala i lijetala sa fronte. Na mnoge su točke bačene bombe, koje su zahtijevale nekoliko žrtava. Predsjednik republike i članovi vlade podjoše prije podne na mjesto, kamo su pale bombe. Posjetiše i djecu neke škole, koja se nalazi u podrumu; primljeni su pjevanjem marseljeze. U 4 sata i 20 časaka popodne prestadoše znakovi za alarm.

P a r i z, 23. (D. u.) Havas. Službeno se javlja: Neprijateljska su lijetala preletila u 8 sati i 40 časaka na večer naše linije te opstrijeljavahu mnoga mjesta za frontom, a da nijesu nanijela osobite štete. Do pariškog gradskog područja lijetala nijesu prispjela.

Njemačka i Rusija.

B e r l i n, 23. (D. u.) Povodom po petrogradskoj brzojavnoj agenturi najavljenoj izjavi amerikanskog poslanika o njegovom stanovištu naprama ratifikaciji njemačko-ruskog mirovnog ugovora, poslala je njemačka vlada ovu bežičnu brzojavku ruskoj vladi: Carska vlada pod izvjesno očekuje, da će ruska vlada ovoj izjavi, koja znači otvoreni izazov za nastavak rata proti Njemačkoj, prema ugovoru sa središnjim vlastima pružiti doličan odgovor.

* **Njemačka carica** primila je slijedeću brzojavku: Drago mi je, što Vam mogu javiti, da smo božjom pomoću pobijedili u bici kod Monchy-Cambrai-St. Quentina i La Fere. Bog nam je sjajno pomogao; neka nam i dalje pomaže. — Vilhelm.

* **Proti podmornicama.** U mornaričkom odsjeku francuske komore podao je mornarički ministar opsežan izvještaj o brodovnom prostoru, kojim raspolažu alijirci i o mjerama, koje je uprava francuske mornarice poduzela, da pooštri boj proti podmornicama.

Antanta i Nizozemska.

A m s t e r d a m, 23. (D. u.) Prema nekoj Reuterovoj vijesti, poslao je engleski poslanik u Haagu nizozemskom vanjskom ministru pismo, u kojemu izjavlja, e su alijirske države mnijenja, da nizozemske ladje, koje se sada nalaze u njihovim lukama, ne odgovaraju posve onom brodovnom prostoru, koji su se nadali dobiti prema uvjetima zasnovanog sveopćeg utanačenja. S druge strane prekoračuju ladje, koje se nalaze u Nizozemskoj i na putu u Nizozemsku, brodovni prostor, koji je nuždan za uvoz u Nizozemsku i u nizozemske kolonije. Kad bi se vladama saveznih država dokazalo, da to nije istina, to će one pokriti manjak na nizozemskom brodovnom prostoru, čim im holandska vlada saopći, koliko iznaša brodovni prostor, koji se nalazi u Nizozemskoj ili na putu u Nizozemsku.

---

* **Engleski izvještaj** od 21. ožujka na večer. Danas oko 8 sati u jutro izveo je neprijatelj iza topničke paljbe na naše prednje položaje i na prostore daleko straga, moguću pješačku navalu na fronti od preko 50 milja od Oise u okolici od La Fere do rijeke Sensee kod Crisillesa. Demonstrativna je paljba neprijatelja uslijedila na opsežne dijelove fronte sjeverno od kanala La Bassee do odsjeka Ypern. Navala, o kojoj se je već odavna znalo, da se priprema, provedena je tijekom dana sa najvećom silom i odlučnošću. Tijekom boja probio se je neprijatelj kroz crte naših prednjih straža. Uspjelo mu je, da provali u naše bojne linije u nekojim odsjecima fronte. Navale, izvedene u širokim masama, stajale su neprijatelja teških gubitaka. Teški boj traje na čitavoj fronti. Ustanovile su se jake neprijateljske čete za pojačanje, koje su pridolazile za neprijateljskom frontom. Ustanovljene su već različite neprijateljske divizije, koje su bile posebno izvježbane za ovu navalu. Medju ovima nalazi se takodjer garda. Zaplijenjeni zemljevidi, na kojima su bili naznačeni nacrti neprijatelja, odavaju nam, da neprijatelj nije na nijednoj točci postigao svoju svrhu.

22. ožujka u jutro: Boj je trajao tijekom zadnje noći na čitavoj fronti izmedju Oise i rijeke Sensee do kasnog sata. Naše čete odolijevaju neprijatelju u svojim bojnim linijama. Kod jučerašnjih su navala pružale gusto nagomilane neprijateljske čete dobar nišan našim puškama, mitraljezama i topništvu, čime su se naše čete dobrano okoristile. Jutros se još nijesu razvili ozbiljni bojevi. Očekuju se još teški bojevi

22. ožujka, na večer: Jutros je obnovio neprijatelj gotovo na čitavoj fronti svoje veoma žestoke navale. Žestok se boj bije u bojnim linijama te traje još uvijek. Neprijatelj je na nekojim točkama uznapredovao. Na drugim smo mjestima suzbili neprijatelja sa protunavalama. Naši su gubici bili nesumnjivo znatni. Prema izvještajima sa sviju dijelova fronte su gubici neprijatelja trajno veoma teški. Neprijatelj napreduje svuda uz velike žrtve. Naše su se čete borile najvećim junaštvom. Bez razlike čina i jedinice pokazala se je svaka četa valjanom. U to doba je bitke teško istaknuti pojedine slučajeve. Vanredno su ali junaštvo pokazale čete 24. divizije žilavom obranom Laverguiera i treća divizija, koja je održala svoje položaje kod Croisillesa i sjeverno od tog mjesta proti opetovanim navalama. Veoma junački borila se takodjer 51. divizija na cesti Bapaume-Cambrai proti opetovanim njemačkim navalama. Tijekom bitke smo ustanovili, da je neprijateljska navala bila započeta od 40 divizija te da je bila poduprta od brojne artilerije, medju kojima su bile takodjer austro-ugrske baterije. Različite daljnje njemačke divizije učestvovale su kasnije u boju i još daljnje dolaze na bojište. Očekuje se daljnje bojeve veoma teškog značaja.

* **Rat na moru.** Prema vijestima norveških listova bio je njemački parobrod „Valerie", natovaren rudom, dne 20. t.mj. zaplijenjen od nekog engleskog krstaša u fjordu West u norveškim vodama. Nadalje je njemački parobrod „Greif" bio dne 19. t. mj. proganjan od nekog nepoznatog krstaša takodjer.

u norveškim vodama. Njemački parobrod mogao je ali pobjeći u Bogo, otkuda je nastavio vožnju, zaštićen norveškim ratnim ladjama.

* **Prof. Lammasch** iznosi u „Zeitu“, da je Friedjunga informirao o poznatoj spomenici priv. docent bečke univerze dr. L. M. Hartmann, komu je on bio pokazao dotičnu spomenicu. Dalje iznosi, da je svrha spomenice borba protiv Naumannove „Srednje Europe“, koja bi samo opet ugrozila mir. On se zauzima za opći savez država — a ne samo Srednje Europe — i Austro-Ugarske bi javnom izjavom morala zapodjeti takov pokret.

* **Amerikanski ministar rata** Baker je u petak posjetio belgijsku frontu, te je bio primljen od kralja Alberta, s kojim je imao duži razgovor.

* **Talijanski izvještaj** od 23. ožujka: Živahna izmjena vatre izmedju naših predstraža i mnogobrojnih neprijateljskih izvidničkih patrulja na sjeveru doline Ledre i u dolini Lagarino, kao i izmedju patrulja na malenom otoku Folina i istočno od Cava Zucchering. Djelatnost je topničtva ostala umjerena, izuzevši na jednoj točki gorskog kraja, gdje je od vremena do vremena postajala jačom. Ljetači su bombardovali neprijateljske željezničke naredjaje u dolini Lagarino.

* **Francuski izvještaj** 23. ožujka po podne: Francuzi su odbili jake smjele navale južno od Juvincourta, u odsjecima Godata, sjeverno od Courcyja i sjeverno od Aisne. Neprijateljski odjeli, koji su uznapredovali bili u obje ove posljedne točke, bili su po francuskim četama nakon žestoke borbe, koja je Nijemaca stajala osjetljivih žrtava, bačeni natrag. I u Champagni se je izjalovio pokušaj njemačke navale zapadno od brda Cornilett. Prilično živahni topnički bojevi u okolici brdina (?), te na nekojim točkama na desnoj obali Moze i u Voeuvre. — 22. ožujka na veče: Prije podne prilično opsežna djelatnost topničtva, koja je popodne porasla naročito na raznim točkama sjeverno od Chemin des Dames, kod Courcya, kod La Pompelle i u Champagni. Južno od Moronvillersa ostadoše bez uspjeha tri neprijateljska pothvata sjeverno od Somoina i istočno od Mont Tetona. Sa ostale fronte nema ništa da se javi. Iza bojeva sa našim ljetačima uništena su dne 21. t. mj. 2 neprijateljska lijetala, dok su 4 neprijateljska lijetala bila teško oštećena. Osim toga su naši obrambeni topovi sastrijelili 3 neprijateljska lijetala.

* **Engleski izvještaj** 23. ožujka u jutro. Teška je borba potrajala sve do kasnih sati u noći na čitavoj bojnoj fronti. Tečajem popodneva su bile provedene snažne neprijateljske navale s velikim masama pješadije i topništva. One su prodrle naš obrambeni sustav zapadno od Stonetina. Naše su se čete na ovom dijelu bojne fronte povukle natrag u dobrom redu popriјeko kroz opustošeno područje, da pripreve nove postojanke dalje zapadno. Naše čete na sjevernom dijelu bojne fronte drže svoje postojanke. Veoma teška borba sa svježim bojnim silama napreduje sve više.

* **Iz Španjolske.** Pošto nije bilo moguće postići sporazum, da se stvori novi kabinet te je bila kriza postala upravo opasnom, uspjelo je kralju, da sklone vodeće političare stranaka, da sastave nacijonalno ministarstvo pod predsjedništvom Maure. U ministarstvu sjedi takodjer vodja katalonskih regijonalista Francisco Cambo, kao ministar za javne radnje, i grof Romanones kao ministar pravosudja. Program vlade opsiže vojničke reforme, amnestiju, nacrt o reformi komore i proračun za godinu 1919. Kad se je u noći doznalo za riješenje krize, primila je množica ljudi, koja je čekala na odluku, vijest sa poklicima na Španjolsku i na kralja. Jutarnje novine izjavljuju jednodušno, da je sastavom ministarstva spašena zemlja od katastrofe.

Iz slavenskog svijeta.

Slovenske žene i djevojke za ujedinjenje Jugoslavena. „Slovenski Narod“ donosi ovaj proglas: „Slovenske narodne žene i djevojke izjavljamo, da smo dušom i tijelom za svibanjsku deklaraciju Jugoslavenskog kluba, te tražimo ujedinjenje našega slovensko-hrvatsko-srpskog naroda. U užasnoj nam vojni krvare naša srca iz hiljadu rana, na bojištima padaju nam supruzi, sinovi, očevi, braća i zaručnici, doma nas pritišće bijeda i trpljenje naših obitelji. Naše suze, naše tuge i naše muke ne smiju da ostanu uzaludne. Svoju bol stavljamo na oltar domovine. Suze i bol slovenskih majki, žena i kćeri zajedno sa krvlju naših muževaneka iskupe našem narodu slobodu. Zavedajući se svojih dužnosti, kao štitnicu domaćeg ognjišta tražimo u svojem imenu, u imenu svojih dragih na bojištima, u imenu svoje djece za sav naš mili narod ujedinjenje, samostalnost i neodvisnost. Hoćemo, da naša djeca budu slobodni državljani slobodne Jugoslavije. Pozdravljamo naše narodne zastupnike u Jugoslavenskom klubu. Izričemo im naše priznanje za dosljedni i neustrašivi rad u smislu deklaracije, te duboko osudjujemo svako kršenje jugoslavenske solidarnosti, kao narodno izdajstvo. Iz dna srca želimo si slovenske žene mir. Istiniti će ali mir donijeti našemu narodu ujedinjenu Jugoslaviju, kakvu je traže naši zastupnici u svojoj deklaraciji“. — Tako su se izjavile slovenske žene za narodno ujedinjenje, te sakupile na stohiljada potpisa za naš narodni spas, za našu budućnost. I naše ponosite Istranke neka se sjete, da su i one Jugoslavenke, da je takodjer njihova dužnost raditi za narodnu slobodu, kako su već nekoje baš uzornim marom započele. Rade li za svoj narod, radit će za sebe, za svoju djecu i za svoju unučad. Ostanemo li neslobodni, robovat ćemo dalje, trošit u ponizujućem radu u prilog tudjinca naše najbolje sile i propast duševno i materijalno. Bijeda, koja nas najviše tlači, tlačit će nas još dalje i mjesto radosne i sretne budućnosti pune sunca i nada, doć će doba uništavanja i trovanja jugoslavenskog žiteljstva, bit će naš udes — udes američkih Indijanaca ili afričkih crnaca.

*

Budućnost Dalmacije. Profesor dr. Pavle Lamassa, Bečlija, napisao je u sarajevskom listu „Bosnische Post“ zanimivi uvodnik o budućnosti Dalmacije. Naglasivši, da je dunavska monarkija za pravnike prava zbirka rariteta, medju kojima je najčudniji kuriozitet položaj Dalmacije, nastavlja doslovce: „Dalmatinci tvrde, da su oni uza sve domišljate raspre o državopravnom položaju došli na rub gospodarske propasti, budući da je Austrija Dalmaciju izrabljivala kao prekomorsku koloniju i za zemlju nije ništa učinila. U tome imade istine i neistine. Dalmacija je istom mirom u Campoformu u godini 1797. pripala hapsburškoj kući. Ona vuče lozu iz mletačke ostavštine. Od godine 1805. do 1814. pripadala je ona Napoleonovom kraljestvu Iliriji. Dalmatinci tvrde, da je francuski maršal Marmont u ovo devet godina više učinio za kulturni napredak zemlje, negoli Austrija u čitavom jednom vijeku. Pripovijeda se, kako je car Franjo I., kad je pohodio zemlju i kad je na sva pitanja, ko je ovu ili onu dobru uredbu izveo, ko je posagradio ceste i luke, uvijek dobivao odgovor: „Francuzi“, na svoj suhi sarkastički način primjetio: „Schad, dass nit länger dag'blieben san“. Pisac nadalje govori, kako je bez ikakova smisla projekt, da Nijemci sa svojim kolonijama poplave Dalmaciju i tako tamo učvrste svoju vlast, jer je u jednu ruku zemlja veoma siromašna, a u drugu ruku stanovništvo bi Dalmacije iz mržnje Nijemcima na svakom koraku bacalo batinu medju noge. Bolje je, da ta batina odleti pod noge Madžarima. Pisac dakle konstatira, da je do sada prema prekomorskoj koloniji, koja se zove Dalmacija, sa strane Austrije vodjena takova gospodarska politika, da je ona postala oglodana kost, koja se eventualno može predati na milostivo žvakanje Madžarima. Mi priznajemo, da je ovaj bečki profesor iskreno i otvoreno nabrojio smrtne grijehe, koji su učinjeni na Dalmaciji. (Zaplijenjeno.) Mi medjutim svečano protestiramo protiv toga, da nas uvrste u red prekomorskih kolonija, da postanemo šahovske figure spretnih igrača. Jugoslavensko se pitanje ne će riješiti na ovaj način. Dalmatinski je problem samo jedan dio jugoslavenskoga problema i zato je njegovo riješenje nemoguće bez riješenja čitavoga jugoslavenskoga problema. Polovično riješenje ostat će samo polovično i radjat će i dalje krizama i trzavicama. Ko samo jednim okom pogleda na kartu, opazit će, da Dalmacija nema gotovo nikakove vrijednosti bez jakoga zaledja, da će njezine luke i dalje ostati mrtve, njezina trgovina upravo mizerabilna, dokle se god ne riješi pitanje zaledja. Jadranski je problem usko svezan sa problemom Bosne, Hercegovine, Hrvatske i drugih slavenskih zemalja, koje se oslanjaju na more i koje po svom geografskom položaju traže razvitak prema moru. Nekada je Dalmacija činila centrum našega političkoga i gospodarskoga narodnoga života. Radi mletačke prevlasti i radi turskih navala odmicao se taj centrum sve jače od mora i pomicao se prema unutrašnjosti. Ako se i ne će možda opetovati ovaj tijek historije, ako i nije sudjeno Dalmaciji, da postane centrumom našega hrvatskoga narodnoga života, ono svakako stoji, da će ona biti naša žila kucavica. („Novine“.)

Domaće vijesti.

Popisivanje djece za našu srednju školu. Svi roditelji, koji namjeravaju poslati svoju djecu u srednju školu, moraju prijaviti svoju djecu u upravi našeg lista i to svaki dan od 5 do 7 poslije podne.

Zaštita proti neprijateljskim ljetačima. Kuće u ulici br. 192, 194, 196 i 202, koje su dosad služile kao skloništa proti navali neprijateljskih ljetača, bit će uporabljene u drugu svrhu, te prema tomu gube za ove kuće izdane crvene i žute legitimacije svoju valjanost. Posjednici takovih legitimacija mogu prema tomu kod redarst. odjela danomice od 9 do 12 sati dopodne tražiti nova skloništa. Nadalje se obznanjuje, da će se u prošloj godini izdanim legitimacijama izdavati legitimacije samo još za ova skloništa: Tvrdja Monvidal, 29 crvenih, 16 žutih; pješaška vojarna: 19 crvenih, 5 žutih; realka: 13 crvenih i 14 žutih; vojarna mornarice: 25 crvenih i 8 žutih; Cassoni Vecchi: 9 crv. bez žutih; domobranska vojarna: 4 žute; strojarska škola: 1 žuta; škola u S. Martino: 5 žutih; kuća broj 203 u ulici S. Policarpo: 3 crvene; utvrda S. Giorgio: 10 crvenih; Kaverne al Ponte: 96 žutih; špilja M. Paradiso: 10 crvenih, 30 žutih; svratište Riviera: 2 žute; skladište piva Dreher: 3 žute; ulica Giulia br. 9: 3 žute; kuća Benussi: 13 crvenih, 2 žute. — Veći je broj crvenih iskaznica izdan za to, što je mnogo osoba, koje su imale pravo na nje, otputo- iz Pule.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Dnevne vijesti.

Za deklaraciju. „Novine“ donose: Svećenstvo i učiteljstvo općine Tinjan u Istri bez iznimke i čitavo skoro pučanstvo, što je još ispaćeno i istradano, osta na rodnoj grudi obojeg spola, najtoplije zahvaljuje Njegovoj Svetosti papi Benediktu XV. na osobitom zauzimanju oko uspostave trajnog i općenitog mira medju zaraćenim narodima na načelima kršćanske pravednosti i ljubavi, kaošto i Njegovu Veličanstvu našem miroljubivom vladaru Karlu I. Najtoplije se takodjer zahvaljujemo južnoslavenskom klubu na carevinskom vijeću i njegovu predsjedniku na nesebičnom i zamjernom radu koli pojedinaca, toliko čitavoga kluba i izrazujemo istom potpuno i neograničeno povjerenje. Kao minimalni program naših opravdanih narodnih težnja usvajamo u cijelosti deklaraciju od 30. svibnja 1917. zahtijevajući na temelju prava samoodredenja naroda, da se čim prije otrgnuta uda patničkog i zatiranog ali jedinstvenog naroda Hrvata, Slovenaca i Srba sjedine u jedno tijelo u okviru austro-ugarske monarkije pod mogućnim žezlom Hapsburgovaca. — Uskocima iz južnoslavenskoga kluba i narodnim malodušnicima prezir i sramota! — Tinjan, početkom ožujka 1918. Josip Kraljić, župnik. Liberat Sloković, župnik. Nikola Žugelj, župnik. Petar Bolenić, nadučitelj. Dragutin Lukež, nadučitelj. Josip Gržinić, nadučitelj. Emilija Paglavec, učiteljica. Štefka Škert, učiteljica. Emica Sterniša, učiteljica. Ida Trampuš, učiteljica i još oko 1200 drugih potpisa.

Proslava Preradovićeve stogodišnjice u Voloskom-Opatiji. U utorak 19. o. mj. proslavili su volosko-opatijski Hrvati i ostali Jugoslaveni na dostojan način uspomenu na pjesnika Velikana. Posebni odbor priredio je taj dan u veče u dvorani hotéla Lakner svečanu akademiju. Na istoj je naš omiljeli književnik Viktor Car Emin držao prekrasno predavanje o životu i djelima velikog proroka našeg ujedinjenja, naše slobode. Njegova se je vatrena pjesnička riječ duboko dojmila slušateljstva, koje bijaše dupkom napunilo prostranu dvoranu. Nakon predavanja deklamovala je gdjica. Marija Jurković upravo savršeno Preradovićevu pjesmu „Rodu o jeziku“. Nakon deklamacije otpjevao je mješoviti zbor pod ravnanjem našega vrijednoga i neumornog Matetića poznatu Preradovićevu: „Bože živi blagoslovi“. Slušateljstvo je svaku točku programa nagradilo oduševljenim odobravanjem. Pjevački zbor morade ponoviti svoju pjesmu. Na koncu programa zaori dvoranom „Lijepa naša“ i „Oj Hrvati“, koje pjesme zapjevaše i pjevači i slušateljstvo, svi razdragani uzvisenim mislima istaknutim i u predavanju i u pjesmama. Na akademiji vidjesmo razne rodoljube iz Kastva i susjednih Matulja i Mihotića. Na ulaznini ubralo se oko 400 K u korist naše družbe. Ovom proslavom ne samo, da se na dostojan način odužismo uspomeni velikog našeg Preradovića, nego crpismo takodjer nove snage, nove pobude za buduće borbe. Čvrsto odlučismo pod nikoji uvjet odustati od zahtjeva ujedinjenja našeg troimenog naroda. Što nas budu više proganjali, što nas budu jače tlačili, tim oduševljenije, tim hrabrije borit ćemo se za naše narodne ideale: Ujedinjenje i slobodu. („Prim. Nov“.)

Slovensko kazalište u Trstu. „Edinost“ javlja, da je dramatično društvo u Trstu počelo opet poslovati. U narednoj će sezoni započeti opet redovitim predstavama.

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, utorak 26. ožujka 1918. | Broj 977

Bitka na zapadu.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Na zapadu nijesu nikakve protunavale mogle smetati prodiranje našeg pobjedonosnog saveznika. — Poglavica generalnog stožera.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bavarski prijestolonasljednik Rupprecht je sa vojskama generala pl. Belowa i pl. Marwitza opeta porazio neprijatelja u silnom rvanju kod Bapauma. Dok su zborovi generala pl. Borna, pl. Lindequista i Kühnea u ogorčenim bojevima probili jake neprijateljske položaje sjeveroistočno od Bapauma, baciše čete generala Grünerta i Stabsa sa istoka i jugoistoka neprijatelja preko Ytresa i Saillya. U žestokim navalama slomljen je žilavi, francuskim silama pojačani neprijateljski otpor. Novo dopremljene divizije i mnogobrojni oklopljeni automobili baciše se duž cesta, koje iz Bapaumea vode u Cambrai i Peronne, proti našim prodirućim četama. Nijesu mogle, da odluče u prilog neprijatelju. Na večer se potučene povukoše prema zapadu. Za noćnih je navala Bapaume pao u ruke pobjeditelja. Vrući se bojevi razvijaju za Combles i za visine istočno pred njim. Neprijatelj je bačen. Navale engleske konjanice propadoše. Stojimo sjeverozapadno od Somme, usred razbojišta sommske bitke. Njemački je prijestolonasljednik sa vojskom generala Hutiera izvojštio pod Hamom prelaz preko Somme. Njegove su se pobjedonosne čete popele u ogorčenim bojevima na visine zapadno od Somme. Žestoke protunavale engleske pješadije i konjanice skršiše se krvavo. Na veče je u jurišu zauzet grad Nesle. Medju Sommom i Oiseom osvojiše preko kanala Crozat prodiruće čete još kasno na veče od dne 23. t. mj. čvrsto izgradjene i žilavo branjene položaje na zapadnom briegu kanala. U ljutom boju bačeni su Englezi, Francuzi i Amerikanci kroz neprohodno područje preko La Neuville i preko Vittequier-Aumonta. Jučer je navala bila nastavljena. Francuske pješadijske i konjaničke divizije, koje započeše protunavalu, bijahu krvavo suzbite. — Neumorno progoneći udariše generali pl. Conta i pl. Gayl za uzmičućim neprijateljem. Na veče je osvojen Guiscard i Chauny. Dalekosežnim smo topovima opstrijeljavali tvrdjavu Pariz. Neprijateljevi su krvavi gubici vanredno teški. Ogroman plijen, koji je od 21. t. mj. dalje pao u naše ruke, ne da se još pregledati. Ustanovljeno je preko 45.000 zarobljenika, mnogo više od 600 topova, na hiljade strojnih pušaka, ogromne zalihe municije i orudja, velike zalihe živeža i odijela. Na flandrijskoj fronti, istočno od Reimsa, pred Verdunom i u Loreni traje dalje topovska borba. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

*

Bitka na zapadu podijelila se je u bitku kod Bapauma i u bitku na Sommi izmedju Peronnea i Chaunya. Kod Peronnea dostigli su Englezi svoju staru obrambenu liniju, poznatu iz vremena bitke na Sommi. Na sjeveru osvojili su Englezi Bapaume, što su Englezi očajno branili, kao uporište za svoj uzmak na stare položaje južno od Arrasa. Izmedju Peronnea i Chaunya uspjelo je Nijemcima, da prekorače rijeku Sommu na više mjesta, te su ovdje uznapredovali opet za okruglih deset kilometara. Na tsj se točci ponovno pojavile francuske i amerikanske čete, koje su kušale brojnim protunavalama osporiti napredovanje njemačkim vojskama. Uopće se opaža, da Englezi i njihovi saveznici podupiraju sve više protunapadaja, po čemu bi se dalo suditi, da sveudilj pridolaze njima u pomoć pričuve. Pitanje je, da li se neće ovim pojedinim akcijama iskrvariti, te onemogućiti sakupljanje jake sile, koja im je svakako potrebna, da zaustave njemački napadaj.

*

* **Francuski izvještaj** od 24. ožujka popodne: Iza žestoke su topničke paljbe pokušali Nijemci južno od Juvincourta napadaj. Topnički je boj bio u području šume Les Pretres kaošto i u šumi Engen te u smjeru na La Fontenelle i na Hartmannsweilerkopf živahan.

24. ožujka, na večer: Topnička djelatnost od mijenjajuće se žestine sjeverno od Chemin des Dames, privremeno žešća u Champagni, u području brda, na desnom briegu Moze izmedju šume Caurieres i Bezonvaux i na Hartmannsweilerkopfu.

* **Francuske novine javljaju sa fronte**, da je neprijateljska topnička paljba uzdrmala čitavu francusku frontu. Vojničke su oblasti izdale zapovijest, da se po mogućnosti odstrani pučanstvo iz Verduna. Neprijateljsko topništvo djeluje takovom žestinom, da su čitave prve linije pokrite gustom umnožutom parom, što otešća vanredno promjere.

* **Engleski izvještaj** od 24. ožujka u jutro: Na bojnoj fronti nije tijekom noći nastupila nikakva bitna promjena u položaju, ma da je došlo do daljnjih okršaja na različitim točkama fronte. Naše čete drže linije od Somme do Peronna. Protjerali smo slabija neprijateljska odijeljenja, koja su se htjela probiti kroz naše linije u okolici Pargnya. Na našem smo desnom krilu bili u dotičaju sa Francuzima. Sjeverno od Somme kod Peronnea, drže naše čete svoje položaje, izukako su suzbile nekoliko napadaja na različitim točkama ove fronte u prvim satovima noći. Očekuje se još teške navale.

* **Engleski izvještaj** 24. ožujka na večer: Nove neprijateljske navale od velike jakosti razvile su se na mnogim mjestima čitave bojne fronte, te su potrajale sav dan. Južno od Peronnea uspjelo je neprijatelju iza teškog boja, da prekorači na nekojim točkama rijeku Somme; mjesta ćemo kasnije saopćiti. Sjeverno od Peronne bile su neprijateljske navale uperene sa skrajnom žestinom proti liniji Tortille. Naše čete su se u tom odsjeku bojne fronte povukle na nove položaje. Dalje sjeverno suzbili smo opetovane navale njemačke pješadije uz najteže gubitke po neprijatelja.

* **Službeni engleski izvještaj** bojeva u zraku od subote javlja, da je tog dana bilo oboreno 54 neprijateljskih lijetala.

* **Glasovi novinstva o bitci na zapadu.** Javljaju dopisnom uredu iz Berna: Njemačka je taktika večini francuskih novina zagonetna. „Excelsior" misli, da Nijemci dijele istu taktiku, kaošto kod Verduna, koja ih je u ono doba stala toliko žrtava. „Matin" drži mogućim, da Nijemci kušaju golemi udarac proti Calaisu takodjer na sjeveru belgijske fronte. „Homme libre" kaže, da će Nijemci amo tamo stući francusku frontu, te na nekojim mjestima zabiti u nju klin; ali francuski će vojnici budno stražiti. U „Humanite" zahtijeva Renaudel, da komora ne smije u oči gled ozbiljnom položaju, da drži duge praznike. Parlamenat bi mogao biti prisiljen od dana na dan, da stvori veoma važne zaključke.

Opstrijeljavanje Pariza.

Pariz, 25. (D. u.) Havas. Opstrijeljavanje Pariza sa dalekometnim topom započelo je danas opet u 6 sati i 50 časaka.

Pariz, 24. (D. u.) Agence Havas. Vlada je naredila, da javno djelovanje upravnih i javnih oblasti mora normalno da funkcijonira, bude li Pariz iznova opstrijeljavan. Željeznički promet, promet podzemne i poulične željeznice mora se podržavati. Pučanstvo bit će opomenuto bubnjanjem i znacima na uzbunu. Sakupljanja na cestama i javnim su trgovima zabranjena.

Pariz, 24. (D. u.) Agence Havas. „Liberte" javlja, da u vojničkim krugovima vlada mišljenje, da su dva topa od istoga kalibra, koji pucaju na Pariz. Zadnji je metak pao u grad u 11 sati i 52 časaka.

Pariz, 25. (D. u.) (U 10 sati i po pr. podne. Agence Havas.) Opstrijeljavanje Pariza sa dalekometnim topom, koji puca na glavni grad iz daljine od više od 100 kilometara, započelo je iznova u 7 sati prije podne. Metci slijede jedan drugoga u jednakomjernom razmaku vremena. Do sada imade samo malo žrtava.

Berlin, 25. (D. u.) Od francuskih listova donaša samo „Le Journal" potankosti o opstrijeljavanju Pariza, iz kojih pojedinosti proizlazi, da se je opstrijeljavanje smatralo ljetalačkom navalom. Prva je detonacija bila kud i kamo žešća od ljetalačkih bomba, premda ne tako grozna kao detonacija u Coeurneuille. Ponajprije se je držalo, da se moguće radi o novoj eksploziji u tvornici municije. Taneta su padala u točnim razmacima od 15 minuta. Francuski su se ljetači digli, ali su uzalud tražili neprijateljske ljetače. Oko 11 sati prije podne izašlo je prvo službeno izvješće. Izvješće je govorilo o padanju bomba, o umrlima i t. d., te je nadalje javljalo, da su francuski ljetači započeli progonjenjem. Medjutim su se detonacije opetovale u redovitim razmacima, dok nije ova činjenica, kojoj i to, što se neprijateljskih ljetača nikada nije vidjelo, pobudilo sumnju. Naskoro se proširila vijest, da su na pojedinim mjestima nadjeni komadi mahuna, kojih promjer nije bio sličan promjeru običnih bomba. Tako se je proširio glas o monstruoznom tipu. U 2 sata popodne javljeno je, da je francusko topničtvo otkrilo ogromni top, sakriven u nekoj šumi 110 kilometara daleko od Pariza. U 3 sata popodne bilo je službeno saopćeno, da su padale granate od 240 mm. Opstrijeljavanje je na to popustilo, dok nije u noći posve prestalo.

Iz Rusije.

Berlin, 24. „Vossische Zeitung" javlja iz Ženeve: Havas je saopćila francuskom novinstvu tekst izjave, koju je stranka kadeta u Moskvi predala francuskom generalnom konzulu, ta prosvjeduje proti miru sa Njemačkom, kojega neće ruski narod nikada ratificirati.

Stockholm, 25. (D. u.) Listovi javljaju, da je u Helingforsu i Viborgu obrazovana crna garda, sastavljena od samih zločinaca, koja ubija civilno muško pučanstvo od 10 godina dalje. Brzojavna je sveza sa južnom Turskom trajno prekinuta.

Kuronsko pitanje.

„Züricher Zeitung" prima od letskog ureda u Bazelu: Od Wolffovog ureda dne 16. t. mj. proširena vijest o ustanovljenju kuronske vojvodine nuka nas, da javnost podsjetimo na slijedeće činjenice: 1. Kuronska gubernija nije sama za sebe nikakva narodna cjelina, već samo upravni dio od letskog naroda napučenog područja, koje osim Kuronske obuhvaća i južni dio Livonske i sjeverozapadna područja gubernije Viteb. 2. Nacrt vojvodine Kuronske, koja bi personalnom unijom imala biti pripojena Pruskoj-Njemačkoj, bio je formuliran već u sjednici krunskog vijeća u Berlinu dne 5. studenoga 1917. Već sama ova činjenica dostaje, da se pravo može suditi o milostivoj gesti, po kojoj bi sada Pruska htjela pred javnosti primiti kuronsku vojvodsku krunu iz ruku oslobodjenog i zahvalnog naroda. 3. U mirno doba imala je Kuronska 812.300 stanovnika, od kojih 77·6 posto Leta, 5·6 posto Židova, 5·6 posto Rusa, 6·1 posto Poljaka, Litvanaca, Esta i 3·1 posto Nijemaca. Zaposjednuta Kuronska brojila je u godini 1916., prema podacima njemačke okupacijone uprave, 230.000 stanovnika, od kojih samo 100.000 Leta. 500.000 Leta dakle, koji bivaju ustanovljenjem kuronske vojvodine istjerani iz svoje domovine, imalo bi, da u Rusiji gospodarski propadne. 4. U tako opustošenoj Kuronskoj ne može naravno biti govora o pravu letskog pučanstva na samoodredjivanje. U ovoj je svezi sasma svejedno, da li će se tako često spomenuta „izgradnja samouprave" zbilja provesti, ili će se za samoodredjenje i samoupravu brinuti samo vojna snaga njemačka i njemačko-baltički junkeri. Kuronski bjegunci i evakuirci, koji predstavljaju pretežnu većinu kuronskog pučanstva, prosvjedovaše putem zakonitih svojih zastupstva proti junkerskom zemaljskom vijeću, sazvanom od Njemačke, kao proti „sramotnoj uzurpaciji" te zajedno sa svim političkim strankama i organizacijama, na najodlučniji način odbiše nacrt o kuronskoj vojvodini. 5. Vijesti, koje govore o oslobodjenju, o zajednici njemačko-letskih interesa i o izmirenju i koje se u posljednje vrijeme sve više množe, treba je odbiti kao umjetno stvaranje aneksijonističkog raspoloženja. Letski je narod, sada kao i prije, za federaciju naroda Rusije, jer samo federacija može narodima da zasigura slobodu i mir te da na zadovoljstvo svijų riješi istočno europsko pitanje.

* **Spomenica kneza Lichnowskoga** obasiže 1600 stranica, pisanih strojem. Prema daljnjim izvacima iz spomenice, što ih donose novine, iznosi Lichnowsky, da će se obistiniti najuzvišeniji cilj rata, demokratizacija Njemačke i da se Njemačka više ne smije nadati, da će bezuvjetno pobijediti sve protivnike. Dalje zagovara ispražnjenje zaposjednutih područja u interesu kompromisnoga mira. Osnovu podmorničkoga rata zove „suludom". Odbija politiku trojnoga saveza. Za politiku „Srednje Europe" kaže, da je srednji vijek. Kaže, da nije protivnik ni Austrije ni Ugarske, ni Italije ni Srbije itd. Dalje ističe svoje anglofilstvo, pa u Engleskoj vidi sijelo ideja i trgovine, a u centralnoj Europi vojsku i birokraciju. Već se iz ovoga kratkoga izvatka može vidjeti krug ideja, u kojemu se kreće knez Lichnowsky.

* **Brzojav cara Vilima.** Wolffov dopisni ured javlja: Car je Vilim podao sa bojnog polja velike bitke u Francuskoj slijedeći brzojav za caricu: Veliki glavni stan, 25. ožujka u 11 sati prije podne: Nj. Veličanstvu carici, Berlin. Ove je noći pao Bapaume iza ljutog boja. Sa pobjedničkim četama napredujemo preko Bapauma na zapad a dalje južno u smjeru na Albert. Somme jugozapadno od Paronna prekoračena je na mnogo mjesta. Oduševljenje je četa jednako kao i prvog dana. Preko 45.000 zarobljenika, preko 600 topova, na hiljade mitraljeza, nebrojeni plijen municije i hrane, slično kao što u Sočkoj bici u Italiji. Bog s nami. Vilim.

* **U očekivanju ofenzive protiv Italije.** Sa amerikanske i engleske strane izašli su izvješti, koji

se bave sa predstojećom austro-ugarskom ofenzivom protiv Italije. Jedna amerikanska vijest javlja, da neprijatelj namjerava poduzeti ofenzivu u brdovitom predjelu i da će po svoj prilici pokušati da prodre preko brentske doline u nizinu.

*** Politički dogadjaji u Ugarskoj.** U politici je nastupila tobože uskrsna pauza, uprkos toga mnogo se radi. Za danas na večer očekuju se izjave ministra-predsjednika na banketu, koji je priredjen njemu u čast od gradjanstva unutarnjega grada. Sutra putuje Wekerle u Beč i biti će vjerojatno za vrijeme tamošnjeg boravka primljen od kralja u audienciju. Kako se čuje, biti će doskora primljen u audienciju i grof Albert Apponyi, a sigurno će biti pozvani pred kralja i drugi vodeći muževi u političkom životu Ugarske. Tisza, Andrassy i Pallavicini odsutni su iz glavnog grada, a isto i ministar trgovine Szterenyi, koji još uvijek boravi u Bukareštu. Kao novum u političkom životu spominje se stanovište stranke grofa Karolyia, koji vidi u raspravi porezne osnove zapostavljanje izborne reforme i zato kani navodno započeti veliku agitaciju, pa čak i opstrukciju u parlamentu.

*** Srpska skupština odobrava Pašićevu vanjsku politiku.** „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja: Za vrijeme zadnjeg zasjedanja srpske skupštine na Krfu doveo je izbor parlamentarnog bureau u ponedjeljak do krize kabineta. Gjoka Bračinac izabran je sa 54 glasa radikalne stranke za predsjednika protiv 50 glasova, koje je dobio kandidat opozicije (samostalaca, nacionalista i naprednjaka). Za podpredsjedništvo nije dobio nijedan kandidat dovoljan broj glasova. Uslijed ovog položaja nastala su oprečna mišljenja glede unutarnje politike, te je Pašić predsjednik ministarstva i predsjednik radikalne stranke predao na to kralju demisiju čitavoga kabineta. Skupština je odobrila vanjsku politiku srpskog kabineta jednoglasno.

*** Buna u Grčkoj.** Javljaju dopisnom uredu iz Berna iz pouzdanog izvora, da je u Ateni, u Pireju i Korintu buknula buna. Grčke su čete uskratile pokornost te nijesu htjele pucati na pučanstvo. Zato su pucali engleski i francuski vojnici. Čitavi se je Pelepones pobunio.

*** Red u Podolju.** Iz Proskurova javljaju, da je od ukrajinske pučke vlade namješteni guverner Podolja dr. Stepura pomoću vojnice, koju je sam organizovao, uspostavio poredak u svojoj guberniji. Dra. Stepuru podupiru u njegovom radu ukrajinski časnici, koji su prije pripadali ruskoj vojsci. Odkad su austro-ugarske čete ulJezle znatno su porasle cijene živeža u Podolju.

*** Kaledin umoren.** Javljaju iz Petrograda: Kako se sada saznaje, nije general Kaledin počinio samoubivstvo, već je pao žrtvom umorstva.

*** Srbi žele mir?** Švicarska „Agence Hellenique“ javlja, da nova srpska vlada nije nipošto nesklona, da pregovara na temelju statusa quo ante, kod toga je u načelu spremna, da Bugarima daje teritorijalnih koncesija.

*** Pomorska bitka kod Dünkirchena.** Engleska admiraliteta javlja dne 21. t. mj.: Viceadmiral v. Dorer javlja, da je danas prije podne izmedju 4 i 5 sati došlo kod Dünkirchena do bliške medju torpednim lovcima. Dva engleska i tri francuska torpedna lovca zametnuše boj sa skupinom torpednih lovaca, koja je 10 minuta opstrijeljavala Dünkirchen. Viceadmiral v. Dorer javlja, e drži, da su potopljena 2 neprijateljska torpedna lovca i 2 neprijateljske torpedovke. Izvučeni su iz mora mornari od posade dvijuh neprijateljskih torpedovka. Od savezničkih ladja nije nijedna bila potopljena; jedan je engleski torpedni borac oštećen, ali je mogao da stigne u luku. Engleski s ugubici malení. Francuzi nijesu imali nikakovih gubitaka.

*** Udruženc države i Rusija.** Petrogradska brzojavna agentura javlja: Njemački je poklisar u Rusiji Francis, dao slijedeću izjavu: Amerikanska vlada i amerikanski narod imadu odviše interesa za dobrobit Rusije, e bi mogli prepustiti sudbinu Rusije Njemačkoj. Amerika zanima se u visokoj mjeri za slobodu ruskog naroda te će sve učiniti, da zaštiti prave interese zemlje. Bude li se hrabri i rodoljubivi ruski narod okano političkih raspra te odlučio na odriješit rad, protjerat će neprijatelja iz ruskog područja te će biti u stanju, da do konca 1918. zasigura mir. Moja vlada smatra još uvijek ruski narod kao saveznika te je spremna, da djelotvorno podupre svaku vladu, koja će se odlučno oprijeti njemačkom prodiranju.

*** Sastanak Smutsa sa Mensdorffom u Švicarskoj.** Dopisnik „Berliner Tageblatta“ doznaje iz Beča k sastanku bivšeg austro-ugarskog poklisara u Londonu, grofa Mensdorffa sa generalom Smutsom, s kojim se je nedavno bavila engleska donja kuća, da se je taj sastanak zbio u jednom malom švicarskom mjestancu. Kod ovog je susreta došlo u istinu do višesatnog razgovora izmedju grofa Mensdorffa i generala Smutsa, ali ne može biti govora o kakvim god pregovaranjima. Na poticaj generala Smutsa, da bi se započelo sa pregovaranjima, izjavio je grof Mensdorff, da se ova pregovaranja mogu naravski voditi jedino u prisuću saveznika Austro-Ugarske. Time je svršio razgovor izmedju grofa Mensdorffa i generala Smutsa. Izjavljeni pokušaj, da se upleće Austro-Ugarsku u pregovaranja o separatnom miru, objašnjuje takodjer, zašto engleski ministri prikrivaju velom tajnovitosti susret generala Smutsa sa grofom Mensdorffom.

Iz slavenskog svijeta.

Mirovna pregovaranja izmedju Rusije i Ukrajine. „Narodni Listy“ javljuje iz Lavova od 21. ovoga mjeseca: Kako smo već javili, započet će doskora pregovaranja izmedju Rusije i Ukrajine, pošto su boljševici izrazili želju, da žive u prijateljskim odnošajima sa susjednom republikom. Kod pregovaranja neće igrat ulogu samo gospodarska pitanja već takodjer velika pitanja od velike važnosti u financijalnom pogledu. Ukrajina traži, da joj se odstupi dio ruskih zlatnih i srebrnih pričuva, pošto su se ruske finance pomogle u glavnom ukrajinskim srestvima. Ukrajina traži 35 po sto plaćevnih srestava od Rusije. Osim toga zahtjeva Ukrajina, da se svi vrijednosni papiri i kapitali, koji pripadaju javnom posjedu ili ukrajinskim državljanima, koji su tijekom rata bili prenešeni u Rusiju, povrate ukrajinskim posjednicima. U pitanju Sibira i ostalih ruskih kolonija bivšeg ruskog carstva stoji ukrajinska vlada na stanovištu da je to zajednički posjed Rusije i Ukrajine. U pitanju nekojih zemalja i prava iskorišćanja mogao bi se odrediti stanoviti sporazum, prema kojemu bi se dijelili percentualno stanoviti produkti kao petrolj itd. Isto traži Ukrajina u pitanju koncesija u Perziji itd.

Domaće vijesti.

Akcija za srednji stališ. Radi uskrsnih praznika biti će upis osoba, pripadajućih srednjem stališu, dne 28. o. mj. prekinut, te 2. aprila opet nastavljen u pisarni, ulica Sergia broj 38, I. kat, izmedju 4 i 6 sati poslije podne.

Javna dražba. Danas u 3 sata poslije podne obdržavati će se dražba na licu mjesta, Corsia Francesco Giuseppe br. 6 (gabinetto di lettura) više vrsti stolova, stolica, okvira, divana, svjetionik, knjižnica, zavjesa, ogledala i glasovir, te dne 27. tekućeg u 3 sata poslije podne u sudbenoj dražbenoj dvorani, Via Arena br. 2, ogledala, okvira, divana, stolova i jednog sata.

Dnevne vijesti.

Preradovićeva proslava u Trebinju. Pišu „Hrv. Riječi“ iz Trebinja: Omladina trgovačke škole u Trebinju proslavila je svečano stogodišnjicu našeg velikana akademijom, na kojoj su se pjevale i deklamovale same Preradovićeve pjesme. Zasluga za precizno uvježbane mješovite zborove idu učitelju gdjicu Br. Perelka. Učitelj g. P. Divljan uvježbao je nekoliko deklamacija, a i o samom pjesniku držao je omladini vrlo uspjelo predavanje.

Zgodna. Preradović pjeva:

Mudar račun.

Madžar se i Niemac čude
Što je drugim na um palo,
Da i oni traže svoje.
Pametno je ovo dvoje;
Jer da svakom svoje bude.
Ostalo bi njima malo.

Umjetnici za istarsku djecu. Dana 6. travnja o. g. prirediju polaznici umjetničke škole zajedno sa profesorima istog zavoda u korist istarske siročadi veselu večer u svim prostorijama Gradjanske streljane. Priredbu preuzeo je kipar prof. Valdec.

Što je sve u Madžarskoj veleizdaja. Pod današnjom „demokratskom“ vladom madžarskom sprema se opet jedan „veleizdajnički“ proces svoje vrsti. „Világ“ naime donosi: Istražni sudac požunskog kr. sudbenog stola odredio je, da se imadu progoniti izdavatelji i zaplijeniti prim erci dopisnica, koje su se tiskale u tiskari Neubert J. u Pragu. Ove razglednice prikazuju neki goroviti kraj, te pred njim tri Slovaka u narodnoj nošnji. Na kartama se nalaze slovački rodoljubni natpisi. Karte stoje 1 krunu, a čist prihod ide u korist spomenika slovačkih palih junaka. Kao izdavač bilježi se slovački narodni zastupnik Juriga. Ministar trgovine odredio je, da se ove „veleizdajničke“ karte na poštama neprimaju, već se imadu u svrhu progona uručiti požunskom istražnom sucu . . .

Zavitak i zatvor vrijednosnih pisama i omota u ovozemnom saobraćaju. Poštno i brzojavno ravnateljstvo u Trstu javlja: Na temelju § 5. br. 2 poštanskog reda odredjuje se u smislu članka IV. uvodne naredbe k pošt. redu za vrijeme dok traju ratom prouzročene izvanredne prilike slijedeće: 1. Vrijednosna pisma (§ 67. p. r.) i omoti, koji se moraju zapečatiti (§ 71. br. 1 c i br. 2 § 72. p. r.) mogu se zatvoriti otiskom od takozvanog bezsmolnatog pečatnog voska n. pr. napravljenog od smole, kamenog ugljena ili od asfalta. Papir rabljen za pakovanje mora da u takvom slučaju bude veoma hrapav. Nasuprot je i dalje zabranjeno rabiti pečatne znamke u slučajevima gdje je propisan zatvor pečatnim voskom. Isto tako ne mogu da limene plombe te plombe iz lijepenke i slične nadomjeste zatvor od pečatnog voska ili olovnih plomba. 2. Ako se za svezanje omota rabi papirnati konopčić to mora da isti bude dobro zavijen te čvršći negoli u takvom slučaju inače rabljeni konopčić iz konoplja. Kod omota, koji sadržavaju novac i slično (§ 72. p. r.) zabranjeno je i dalje rabiti trakove od papirnatog konopca.

Nekrolog. „Tribunus“ donosi u „Hrvatskoj državi slijedeću bilješku: Umro je umirovljeni veliki župan ličko-krbavske županije, Gjuro Horvat, poznat našoj javnosti pod imenom Gjuka-paše. „Hrvatska“ mu pjeva hvalospjev — njemu, Khuenovom krvniku i najpokornijem sluzi. „On je hrvatski narod iskreno i žarko ljubio . . .“ Zar je to time pokazao, što je dvadeset godina služio Khuena? Zar time, što je najkrvoločnije proganjao narodne ljude? Ne, ne — ne vrijedi više ona „de mortuis nil nisi bene“. Krvnik ostaje krvnik i nakon smrti.

Samoodredjenje za austrijske Židove. Austrija je doista država nevjerojatnosti. Što je pravo za jedan narod, to je krivica za drugi. Kad Slaveni traže samoodredjenje, vele, da su veleizdajnici. No značajna je vijest, koju neki dan donose praški „Narodni Listy“. da su naime dr. Seidler i grof Toggenburg nedavno raspravljali sa zastupnicama austrijskog židovstva, koji su mu predložili slijedeće svoje zahtjeve: Priznanje židovske narodnosti, uredjenje saveza austrijskih Židova, uredjenje židovske kurije, proporcijonalno židovsko zastupstvo u državnom saboru i u svim drugim saborima, zastupstvo u krunskom vijeću i ministarstvu, uredjenje posebnih židovskih referata kod svih centralnih ureda. Ministri su obećali, da će kod revizije ustava uvažiti židovske zahtjeve.

Prosvjeta.

Izdanja „Matice Hrvatske“. Izdanja „Matice Hrvatske“ za god. 1917. (III. kolo) već su doštampana, pa će koncem mjeseca ožujku prestati razašiljanje izdanja I. i II. kola uz prinosničku cijenu od K 7.50 sa odpremom i poštarinom, a odpočet će razašiljanje knjiga za g. 1917. Izdanja I. i II. kola kao i potpuna izdanja godišta 1907. i 1908. neće se moći više naručivati ukupno, nego će se odrediti cijena svakoj knjizi iz tih godišta napose. Zato se mole svi povjerenici, koji se dosada nisu javili, da to čim prije učine, jer se od 1. travnja neće više primati prinosnici za I. i II. kolo. Isto se tako mole svi zakladnici, društva, čitaonice itd., koji nisu dosada podigli svojih knjiga, da se izvole bezuvjetno do 1. travnja javiti i označiti točnu adresu, kamo da im se zaostale knjige odpreme. Matica imade još velik broj izdanja I. i II. kola, kao i godišta 1907. i 1908., pa se mogu do konca ožujka naručiti uz dosadašnje cijene za prinosnike (K 7.50 sa odpremom i poštarinom). Iza toga roka povisit će se cijena knjigama radi sve veće skupoće i silno poraslih troškova oko opremanja. Potanje o izdanjima za godinu 1917., o cijeni, kao i danu razašiljanja javit će se u novinama, a povjerenici će se obavijestiti kao i dosada.

Dvije valjane knjige. Primili smo dvije valjane i otmene knjige: Marcel Prevost „Poludjevice“, preveo I. Velikanović, vezane u poluvezu K 4. — Gustav Strindberg „Vještica“, preveo Vuk Pavlović, vezano u poluvezu K 2. — Oba su djela biser svjetske književnosti, pa će ih naše čitalačko općinstvo rado prigrliti. Oprema se ovih knjiga mora naročito istaknuti, jer se ovom vrsti opreme unosi sasvim novi pravac u naš nakladnički posao. Dobra je bila namisao upotrijebiti u tu svrhu naše narodne ornamente. Ove knjige, koje preporučujemo, naručuju se kod nakladne tiskare Ign. Granitz, Zagreb.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, srijeda 27. ožujka 1918. | Broj 978.

Bitka na zapadu.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: U Mletačkoj i na istoku nema osobitih dogadjaja — Poglavica generalnog stožera.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U nastavku velike bitke postigle su naše čete jučer nove uspjehe. Engleske divizije, dovedene iz Italije i iz Flandrije, i Francuzi bacili se na naše čete u očajnim navalama. Bile su poražene. Vojske generala von Below (Otto) i von der Marwitz održale su u ljutom boju puna promjenom konačno Ervillers te su u napredovanju na Achiet-le-grand zauzele Bihocourt, Biefvillers i Grevillers. Osvojile su Irles i Miraumont i prekoračile rijeku Ancre. Iz Alberta navalile su novo dovedene engleske sile žestoko na širokoj fronti. U ogorčenim smo ih bojevima suzbili. Prekoračili smo cestu Albert-Bapaume kod Courcellette i kod Pozieresa. Južno od Peronne-a izsilio si je general von Hofacker prelaz preko Somme, zauzeo na juriš uzvisinu La Maisonette, za koju su se u bici na Somme 1916. vodili žestoki bojevi, te sela Biaches i Barleux. Jake su se navale neprijatelja iskrvavile pred našim linijama. Vojska je generala von Hutiera suzbila u ljutom boju neprijateljsa kod Marchelepot i Hottencourta preko željezničke pruge Peronne-Roye. Francuzima i Englezima oteli smo žilavo branjeni Etalon. Kod Frenichesa i Bethaucourta suzbili smo francuske divizije, dovedene iz Noyona u boj. Bussy je bio osvojen. Stojimo na uzvisinama sjeverno od Noyona. Naše izvidničke čete imadu vanredne zasluge za postignute uspjehe. Neumornim su svojim radom omogućile suradjivanje kontingenata, boreći se jedan polag drugoga, te su dali vodstvu sigurnost, da svode bitku u željenu kolotečinu. Željezničke čete, koje su besprijekorno provele silnu dopremu prije bitke, te sada svladavaju promet iza fronte, rade neumorno oko uspostave razorenih željezničkih pruga. Od početka bitke bila su oborena 93 neprijateljska lijetala i 6 pripetih balona. Ritmajstor barun Richthoffen postigao je svoju 67. i 68., poručnik Paumgarten svoju 32., poručnik Lörzer svoju 24., podnarednik Böhmer svoju 23., poručnik Kroll svoju 22. i poručnik Thuy svoju 20. pobjedu. Plijen topova narasao je na 936. Više od 100 oklopnih automobila leži u osvojenim položajima. Na ostaloj zapadnoj fronti traju topnički bojevi, koji su na lorenskoj fronti narasli do velike žestine. Nastavljali smo opstrijeljavanje tvrdjave Paris. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Berlin, 26. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Novi odlomak silne bitke. Na obim stranama Somme je neprijatelj na širokoj fronti na uzmaku. Progonjajući ga, prekoračismo na mnogim točkama u smjeru prema zapadu naše stare položaje od prije sommske bitke u godini 1916. Stojimo pred Albertom. Lihons, Roye i Noyon su zauzeti.

*

* Na zapadnoj se fronti nastavlja bitka. Na sjevernom krilu kod Bapauma poduzeli su Englezi velike protunavale, te ponešto osporili brzo napredovanje njemačkih armeja. Za to su morali opet znatno popustiti Nijemcima u smjeru na Albert. Tamo su Nijemci opet uznapredovali i ugrožavaju pomaknute engleske postojanke u prostoru Peronnea. Zapadno i jugozapadno od Peronnea uspjelo je Nijemcima prekoračiti rijeku Sommu, te osvojiti nekoliko uporišta i sela, poznatih iz bitke na Sommi (1916.) U smjeru na Roye i Noyan srazili su se Nijemci sa novo nadošlim francuskim silama, koje se žilavo i ustrajno brane. I ove nijesu ipak mogle zaustaviti toka njemačkog napredovanja. — Kako javlja Wolffov ured, izjavili su engleski časnici, da ih je njemačka navala posve prenerazila. Samo tako je moguće objasniti si tako brzo napredovanje njemačke vojske, koje je na nekojim mjestima postiglo dubinu više od 50 kilometara.

* **Francuski izvještaj** od 23. ožujka, na večer: U okolici Novona nastavlja se bitka s ogorčenjem. Nijemci dovadjaju neprestano nove čete. Naše čete uzmiču prema zapovjedi kora kpo korak te poduzimaju odriješite protunavale, kojim zadavaju neprijatelju teške gubitke. Žestoki je boj trajao kod Neslesa. Ovo je mjesto opetovano palo neprijatelju u ruke, te onda bilo opet osvojeno. Topnički boj na raznim točkama fronte. Tijekom zadnje noći i današnjeg dana izbačeno bi na Reims 1375 granata.

23. ožujka, poslije podne: Francuske čete sudjeluju od 23. ožujka kod bitke, koja se je razvila na engleskoj fronti, te su nadomjestile jedan dio engleskih četa, koje su se borile u tom području Sada vode ljuti boj u području Noyona te se bore za uzvisine na lijevom brijegu Oise sa znatnim njemačkim četama. Na sjeverozapadu Reimsa bila je djelatnost topništva veoma žestoka u području Courcy i Oivre. U Champagnei su se izjalovila dva napadaja, poduzeta od Nijemaca južno od Suippe. Francuske su ophodnje dopremile zarobljenika kod Tahurea. Velika djelatnost topništva kod Arracourta i u Vogezima. U prvim satovima dana navališ su Nijemci na francuske linije južno od Clemercya i Badonvillersa. Bili su suzbijeni uz teške gubitke.

* **Engleski izvještaj** od 25. ožujka: Ratni ured javlja: Tijekom prijepodna 25. ožujka suzbile su naše čete na fronti od Somme sve do sjeverno od Wancourta trajne, žestoke navale sa potpunim uspjehom. Neprijatelju smo našim topništvom i našim strojnim puškama zadali teške gubitke. Naši su nisko lijeteći aeroplani opetovano napali na napredujuća neprijateljska odjeljenja. Navala, poduzeta poslije podne sa svježim silama, omogućila je neprijatelju, da je zapadno i jugozapadno od Bapauma u smjeru na Courcellete uznapredovao. Južno od Peronnea bile su naše čete na nekojim mjestima zapadno od Somme ponešto potisnute natrag. Dalje na jug uspjelo je neprijatelju, da osvoji Nesle i Guiscard. Svježa su pojačanja stupila u tom području u boj. Naše su čete, ma da su umorne, ipak pune nade, te se sjajno hore. Neprijatelj napreduje samo uz najteže gubitke. Naši gubici na materijalu su znatni. Izgubili smo takodjer izvjestan broj tankova.

* **Engleski izvještaj** od 25. ožujka, u jutro. Bitka se nastavlja sa velikom žestinom na čitavoj fronti. Suzbili smo silne navale neprijatelja, poduzete jučer popodne sjeverno od Bapaume i Resvila. Samo na jednoj je točci uspjelo njemačkoj pješadiji da dopre do naših položaja, od kuda je bila odmah istjerana. Na drugim su točkama bili suzbijeni neprijateljski napadaji puščanom, strojnopuščanom i topničkom paljbom već pred našim linijama i neprijateljske su čete pretrpjele teške gubitke. Tijekom noći i u jutro rano razvile se u tom predjelu novi napadaji neprijatelja. Njemačke čete, koje su prešle Sommeu izmedju Licourta i Braye, bile su bačene natrag na sjeverni brijeg našim protunavalama.

* **Engleski izvještaj** od 25. ožujka, na večer: Boj, koji se opisuje kao veoma ozbiljan, odigrao se je tijekom cijelog dana na širokim frontama južno od Peronnea, kaošto i sjeverno od Bapauma. U obim je slučajevima navalio neprijatelj na naše položaje sa velikom silom, te nas prisilio, unatoč junačkoj obrani naših četa, da se povučemo. Neprijateljske su čete ušle u Nesle i Bapaume.

* **Bitka na zapadu.** Wolffov ured javlja dne 25.: Velika su skladišta bogatih zaliha pala neoštećena u njemačke ruke. Ne može si čovjek predočiti, koliko je odjela i živeža našla njemačka pješadija. Da sve to sa ratnim materijalom nije bilo uništeno, tumači se time, što je neprijatelj posve izgubio glavu. Čini se, da je nastala zbrka u čitavom engleskom vodstvu. Tehničke i taktičke pripreme, kakove se vidjaju na čitavom bojištu, jasno odavaju, da su Englezi do časa njemačke navale ništa znao o našim priapremama. Na uzoran je način uspjelo, da se njemačke planove drži tajnima. — Prvi je dio velike bitke u Flandriji dovršen. Dobili smo bitku kod Monchy-Cambrai-St. Quentin-La Fere. Znatan je dio engleske vojske potučen. Borimo se u liniji sjeveroistočno od crte Bapaume-Peronne-Ham — U članku o vojničkom položaju piše pariški „Temps" slijedeće: Pod strašnim neprijateljskim pritiskom povlači se naš saveznik Engleska zpremа zapadu. **Sadašnja bojna linija** teče cestom Arras-Peronne, a na jugu neredovitom crtom, koja počinje zapadno od Peronne, te vuče jugoistočno od Noyona za Sommom i kraj kanala Croza". Na sjeveru proširila se je bitka do Scarpe, na jugu do predjela Noyon. U nedjelju se je vršila borba kod Monchya, La Prux, kod Bapaume-Transloy-Combles-Maurepasa, jugozapadno od Peronne, zapadno od Pargnya, južno od Homa i jugozapadno od Chaunya. — Bernski „Tagblatt" javlja iz Ženeve: Ovamo prispjeli putnici pripovijedaju o strašnom uzbudjenju, koje se je pojavilo u čitavoj javnosti. Rijetki vlakovi, koji odilaze, su puni bjegunaca. Vlada sveopća panika. Gradom se šire svakojake glasine, koje povećavaju nemir. Govori se već, da će biti premješteni državni arhivi i da će oblasti biti premještene. Francuska granica bit će na veće tobože opeta zatvorena.

* **Glasovi novinstva o bici na zapadu.** Wolffov ured javlja: Velika bitka traje. Ljuti su bojevi skršili na različitim mjestima očajni otpor junački branećih se Engleza. Njihove se protunavale iskrvare na paljbi njemačkog topničtva i njemačke pješadije. Preko brežuljastog podnožja slijede njemačke kolone bježećem neprijatelju. Jednim su mahom mase, ukočene u dugogodišnjem opozicionom ratu elektrizovane. Čitavo se napredovanje vrši uzoritim redom. Svaku hvalu nadilaze djela austro-ugarskog i njemačkog topništva. Njemačka pješadija znade, da slijede odmah za njima teške baterije. Mogu se dakle čvrsto pouzdati na posestrimsko oružje. Čim je Bapaume bio osvojen, dovezlo se je topništvo u galopu u pozicije te počelo pucati na natrpane ceste, po kojima je neprijatelj na zapadu uzmicao. Časnici i momci poznavaju područje, poznata su im mjesta, uzvisine, prokopi i rijeke. Radosni pozdravljaju poznate gradove i jure oduševljeno od boja u boj.

Iz Rusije.

Amsterdam, 26. (D. u.) „Timesu" javljaju iz Pekinga: Od Semenova organizovano gibanje biva svuda podupirano. Semenovljeve su čete opeta zaposjele Kadenskaju, uslijed česa vladaju nad željezničkim prugama, te mogu stvoriti središte za okupljanje svih boljševičkih elemenata istočne Sibirije. Premda drži 15.000 boljševika Vladivostok u svom posjedu, vladaju tudje ratne ladje gradom, kojega se zalihe nalaze u rukama carinarskih oblasti.

---

* **Naš car u sjevernoj Češkoj.** Iz Graslica se javlja, da je dne 26. t. mj. prispio ovamo car u pratnji ministarskog predsjednika Seidlera, da na licu mjesta študira težak položaj pučanstva i da se pobrine za pomoć. Iza sjajnog dočeka, priredjenog od sveukupnog pučanstva, otputovao je car u Karlove vari.

* **Mirovni ugovor sa Rumunjskom.** Dopisni ured javlja dne 26. t. mj. iz Bukarešta: Danas u 4 sata u jutro parafirane su najvažnije političke, teritorijalne i vojničke točke mirovnog ugovora sa Rumunjskom. Parafiran je takodjer i pravno-politički dodatni ugovor, te glavne točke utanačenja o pitanju petroulja. O ostalim će se gospodarskim pitanjima dalje raspravljati u vijećanjima komisija. Prema dogovoru sa rumunjskim odaslanicima, bit će sveukupni ugovor istodobno potpisan i objavljen.

* **Rat na moru.** Wolffov dopisni ured javlja: Naše su podmornice uništile na sjevernom bojištu 21.000 bruto reg. tona. — Engl. admiraliteta javlja dne 25. t. mj.: Ladja za traženje mina, pripadajuća ratnoj mornarici, naišla je 22. t. mj. na minu te je potonula. Poginula su 2 časnika i 1 momak. — U noći na 23. t. mj. potonuo je uslijed sukoba jedan rušioc torpeda. Osim jednog časnika i jednog momka spašena je čitava posada.

* **Francusko-švicarska granica** je od 26. t. mj. u jutro dalje opeta zatvorena.

* **Amerikanski je ratni tajnik bio**, kako javlja „Vossische Zeitung", opozvan sa fronte u London.

* **Iz Španjolske.** Činovnici pošte i brzojava vratili su se opet radu.

* **Prilike u Rusiji.** Peštanski sveučilišni profesor Mihajlo pl. Rez piše u „Pester Lloydu" članak o sadašnjim prilikama i **mogućnostima razvoja u Rusiji.** Na kraju kaže ovo: „U Rusiji će se vratiti stari faktori moći, a s njima i stare težnje i mogućnosti. Vratit će se oni, kojih su težnje bile utjelovljene u Kerenskomu; i oni, kojih je težnjama i idejama bio izraz u Miljukovu; uopće svi, koji u caru vide ideal: nacijonalisti, imperijalisti i čitava zajednica onih, koji žale današnje bijedno stanje, rasap Rusije. Narod, koji je za njima, prepun je vjerskih i raznih predrasuda, on je zaražen šovinizmom, antisemitizmom i mržnjom na tudjince. Ali ni u Rusiji nije duša sela jednaka duši grada: jedno vrijeme se i duša sela dade voditi u neodređenom joj pravcu, ali konačno prevladaju njeni reakcionarni nagoni. I u Francuskoj je ova klasa bila uvijek glavni potporanj svim reakcijama, koje su slijedile za revolucijama; a slično će biti i u Rusiji. U istoj mjeri, kako se vrati stara Rusija, hjeti će ona i da uspostavi stare granice Rusije. Ne imamo razloga, da ne vjerujemo, da će stari imperijalizam opet oživjeti, kad se povrate njegovi propovjednici. A taj imperijalizam nije bio neplsan samo na zastavu carizma, zastupali su ga i Miljukov i Kerenski u sporazumu sa sojevima, koje su oni sami reprezentovali. Careve je često samo javno mnijenje nagonilo na ratove, a kad su ih počimali iz svoje inicijative, imali su opće raspoloženje uvijek uza se. Zato bi se griješi carizma mogli opravdati i zbog razloga. Sa uspostavom ili bez uspostave carizma opet će zavladati šovinizam Kerenskoga i Miljukova, a pari passu s položenim radom pojavit će se mogućnost pretvorbe tona šovinizma u zbilju. Socijalna republika u Rusiji, ruska anarhija,

rasap Rusije u njene dijelove nije nikakva trajna pojava. Mi se možemo, dapače moramo okoristiti tom pojavom, možemo danas po njoj polučiti i vrlo vrijednih i trajnih rezultata. Ali kriva je svaka politika, koja za svu budućnost predstavlja takvu, današnju Rusiju i svoje račune bazira na toj Rusiji. Jedinstveni ruski narodni osjećaj je čvrsti, stari nerasklimani faktor trajne naravi. Nigdje i ni u čem nismo pred revolucijom opazili, da je oslabio. Tako silni svjetsko-historijski faktor ne može preko noći nestati, i teško je pomisliti, da jedan imperijalistički narod može biti spreman, da se zadovolji rasapom svoga narodnoga jedinstva. Oni, koji to misle, ili ne poznaju historije ili ne znadu ljudskog srca. Svaki pojedini list u knjizi povijesti glasno prosvjeduje proti ovakvog mišljenja“.

*** Iz Kitaja.** Reuter javlja iz Pekinga dne 25. t. mj.: Imenovanje Tuan-Či-Yua ministrom-predsjednikom znači političku pobjedu guvernera sjevernih pokrajina. Tuan-Či-Yu imenovanja po svoj prilici neće prihvatiti, ako ne dobije punomoći, da uredi unutrašnje prilike bez umiješavanja sa strane predsjednika i njegovih pristaša, koji su za rat.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Na uvodnom mjestu donosi „Slovenec“ pozdrav zastupniku dr. Korošcu, koji je stigao u Ljubljanu, da primi na svečani način potpise za jugoslavensku deklaraciju, sakupljene do sad od slovenskih žena i djevojaka. — Narodni je zastupnik stigao u 6 sati popodne u subotu u Ljubljanu, gdje je bio primljen od odaslanstva slovenskih žena. Doček bio je nada sve sjajan i oduševljen. Iz kolodvora odvezao se je vodja jugoslavenske delegacije na magistrat, da posjeti načelnika slovenske prijestolnice, dra. Tavčara. Na večer u 8 sati obdržavao se u velikoj dvorani hotela Union sastanak, kod kojeg je učestvovao velik broj pučanstva, tako da je dvorana bila natrpana slušaocima. Uz velike svečanosti bili su jučer u 11 sati prije podne predani u dvorani Union dr. Korošcu potpisi slovenskih žena za svibanjsku deklaraciju. Tom se je prigodom okitila čitava Ljubljana slovenskim trobojnicama. I ljubljanski je magistrat izvjesio slovensku zastavu.

•

Iz Hrvatske. Sabor je kraljevine Hrvatske, Slovonije i Dalmacije bio odgodjen na neizvjesno vrijeme. Sabor će opet biti szvan 15. travnja. — U zadnje su se doba širile svakojake vijesti, da će na mjesto koalicije doći na vladu frankovci. U samom saboru bavio se je narodni zastupnik Peršić (pravaš) sa navodnom banovom demisijom, na što je ban Mihalovich odgovorio: „Tako daleko, da bi morao demisijonirati, još nije došlo“. Sve novinske vijesti o njegovu padu peštanska je vlada dementovala uvijek bez njegova, banova, utjecaja. To znači, da između ministra-predsjednika i bana vlada potpuni sklad, koji nije pomutio ni to, što na autonomnoj banskoj palači nije izvjesio madžarske zastave. — Kao još nekoji drugi gradovi, nosi i u Osijeku jedan trg ime starog krvnika Hrvatske, bana Khuena-Hedervary-a. Gradsko je zastupstvo odlučilo promijeniti ime ovom trgu u „Trg kralja Karla“. Kako „Az Est“ iz Osijeka saznaje, stigla je ovih dana u Osijek obavijest kabinetske pisarne, da kralj pristaje na ovu promjenu, ali da očekuje, da će gradsko poglavarstvo — obzirom na velike zasluge grofa Khuena za krunu i državu — njegovo ime na jedan drugi dostojni način ovjekovječiti. „Jutarnji List“ javlja, da bi se gradsko zastupstvo protivilo, da se ikoja ulica u Osijeku nazove po banu Khuen-Hedervary-u. Nu mi držimo, da se i u tom slučaju možemo pokorvati. Bit će svakako u Osijeku kojekakva zloglasna ulica, za koju se nije našao još podesan naziv. Neka se ju prekrsti u ulicu bana Khuena-Hedervary-a, a time će biti i prestiž hrvatskog naroda riješen i sam ban Khuen-Hedervary po zasluzi počašćen.

•

Karlovac za samoodredjenje naroda. Žitelji grada Karlovca šalju nam ovu izjavu: „Potpisani žitelji grada Karlovca pozdravljaju rezoluciju „Jugoslavenskog kluba“ u Beču od 30. maja 1917. kao osnovu i putokaz za opći politički program troimenoga naroda, u jedinstvenu narodnu državu, na temelju prava samoodredjenja, a uz očuvanje historijskih imena i plemenskih osebina svakog pojedinog naroda, te na najvišoj demokratskoj podlozi. U Karlovcu mjeseca februara 1918. Ovu izjavu potpisalo je 3575 karlovačkih žitelja muškoga i ženskoga spola, a potpisalo bi ih najmanje još hiljada, da nije teritorij grada Karlovca preogroman, a mnogo se šišta raštrkano, te da se potpisi nisu kupili u ovo doba, kada su uslijed nevremena i blata pristupi do mnogih sela vrlo otešćani.

•

Njemačka i jugoslavensko pitanje. Nedavno su se raširile vijesti, da se njemačka vlada mnogo interesira za jugoslavensko pitanje i njegovo riješenje Službeni njemački list „Norddeutsche N. Zeitung“ je te glasine dementovao, pa taj dementi zabilježile i sve naše novine. Ljubljanski „Slovenski Narod“ donosi danas unatoč tog službenog dementiranja slijedeće: Iz najpouzdanijeg vrela može se javiti, da se njemačka vlada u velike interesira za riješenje jugoslavenskog pitanja, kojega drži najvećim i glavnim problemom u monarkiji. Njemačka je dapače vladama monarkije podnijela i konkretne predloge, kako bi se to važno pitanje imalo riješiti. Ti predlozi su dapače mnogo širi i dalekovidniji negoli obećanja austrijskog ministra-predsjednika dra. Seidlera, jer se za riješavanje jugoslavenskog pitanja ne drže granica krunovina austrijskih. — Konačno „Slovenski Narod“ veli, da će o tim njemačkim predlozima u skoro vrijeme moći još opširnije izvjestiti.

•

Rekvizicije u Poljskoj. „Glos Narodu“ tuži se na bezobzirne rekvizicije, koje se u posljednjih dana provede u kraljevini Poljskoj. Pučanstvu u kraljevini oduzimaju se posljednje zalihe žita i peradi. List zaključuje bilješku riječima: Ove bezobzirne rekvizicije mogu se samo tim protumačiti, da savezničke čete traže ukrajinsku pšenicu, koja po najnovijim znanstvenim istraživanjima mjesto u Ukrajini raste na — Visli.

•

Iz Poljske. Pripravlja se novo riješenje poljskog pitanja na osnovi, da se Poljaci konačno odreknu poljačkih pokrajina u Njemačkoj. Ovo je riješenje poljačkog pitanja sadržano u tako zvanoj berlinskoj deklaraciji. Ovo se pitanje razglaba jošte uvijek živahno. Jedne stranke odbijaju ovu deklaraciju bezobzirno uz obrazloženje, da prijeti poljskoj cjelovitosti, druge razmišljaju, bi li prihvatile njemačku deklaraciju, koja je zapravo jedini izlaz za Poljake. „Gazetta Poranna“ piše o tome: Berlinska deklaracija ne uzima uopće u obzir ujedinjenja kraljevine Poljske sa Galicijom, te je veliko pitanje, hoće li većina poljskih stranaka prihvatiti tu deklaraciju. Prije definitivnih odluka o prihvatu njemačke deklaracije morat će se sve stranke sporazumjeti sa dotičnim faktorima poljske države. Prihvati li poljska država od Nijemaca predložene joj uvjete, moglo bi se računati na promjenu Brest-Litovskoga ugovora pogledom na Cholmsku zemlju.

Domaće vijesti.

Za našu narodnu državu. Primamo slijedeću izjavu: Na podlozi raznih iskustava u boju za demokratizam i njegovih ciljeva došli smo članovi Izobraževalnoga i potpornoga društva za Pulu i okolicu do osvjedočenja, da je glavna zapreka, da se obistini demokratična ideja i njezini ciljevi u prvom redu riješenje narodnosnog pitanja. Upravo iz ove, prije iskušane spoznaje došli smo do zaključka, da je nužno potrebno, e bi se čim prije riješilo ovo pitanje za dobrobit ljudstva i same države, te da se za sva vremena odstrani narodnosni boj, koji je najveća zapreka u kulturnom i socijalnom razvoju ljudstva. Da se provedu ova načela općih pučkih želja vidimo realnu i fundamentalnu podlogu u Jugoslavenskoj deklaraciji, iznešenoj u državnom vijeću 30. svibnja 1917., koju potpisujemo zavedajući se njezine koristi. Pula, 26. ožujka 1918. Prihvaćeno na sjednici odbora dne 23. ožujka 1918. Odbor radničkog izobraževalno potpornog društva za Pulu i okolicu u ime 72 člana. Potpisani: Ivan Leskovec, Martin Jelčić, Josip Sloković, Liberat Sloković, Anton Franković, Jakov Licul, Mihael Režnar.

Dioba živeža. Aprovizaciona komisija saopćuje: Počamši današnjim danom dijelit će se u dućanima aprovizacije na Viškom trgu, u Albrechtovoj ulici, u ulici Verudella i Via Lacea slijedeće živežne namirnice za mjesec travanj: 35 dkg. pekmeza po 4.60 kruna kilogram; 10 dkg. sira po 16 kruna kg.; 30 dkg. kavinog surogata po 8.50 kruna kg.; 4 jaja po 1 krunu komad.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Dnevne vijesti.

Zašto? Bojevi za slobodu, revolucija, poulični krvavi izgredi, propast carizma i carističke Rusije, sav ovaj kaos dogadjaja osvanuo je u dušama milijunske ruske vojske na fronti od 2000 kilometara, više kao osjećaj negoli kao odredjena misao, strašna i kobna misao: Zašto? Dugogodišnja muka na fronti, patnika-vojnika odtudjila ga idejama, koje vežu pojedince uz obitelj i društvo. Svaki je čovjek gledao svom sigurnom i strašnom udesu, koji ga svakako čeka, svaki trenutak, i dane i mjesece u trajnom strahu i trepetu, u oči. Bio je u stanju razbojnika, kojega čekaju vješala, ali koji će možda biti pomilovan, slučajno, jer se je kralju rodio sin ili je predsjednik republike bio razdragan i dobro razpoložen. I ova se neizvjesnost, ova se muka produžuje za godine i godine. Tko ih je na to odsudio? Ta nijesu počinili nikakva razbojništva! Misao je radjala misao: zašto topovi i mitralježe proti bratu, koji je isto tako odsudjen na onaj vječiti trepet, na onaj isti strah, da gleda vješala i čeka krvnika uz nadu, da krvnik ne će doći. Mi ljudi u zaledju, mi ne shvaćamo to raspoloženje, mi ne slutimo silu ovih misli, koje su doduše objektivno grozne ali nemaju za nas subjektivnog značenja, jer nijesmo vojnici, jer ne drhćemo pred smrću, jer ne živimo život fronte i ljudi na fronti. Samo radi tog užasnog, sverazornog pitanja „zašto?“, koje se je nametnulo milijunima od Rige do rumunjske granice, raspala se je silna obrambena gradjevina, zamuknuli su topovi, bačene su puške, raspustilo se strjelivo. I nijesu još bili u stanju da odgonetnu taj užasni smisao, rasplamsala se već nova, golema bitka, srazile se vojske najprosvjetljenijih naroda na svijetu, protekla je opet krv potocima, zagušile se hiljade i hiljade u otrovnim parama i plinovima, a bitka se bije dalje i „civilizovani“ si narodi prave uzajamno poklone — da su se hrabro borili! Vascijeli svijet klanja se velikoj žrtvi spasitelja Krista: umro je na križu, da potvrdi svojom krvlju vjeru u vječno mladu, vječno živu i vječno sjajnu ideju jednakosti, bratstva i slobode ljudske. To shvaća i ruski mužik, ali ovo razaranje, ovo besciljno uništavanje ljudskih života i vrijednota, ne. Ruski je mužik posumnjao u ideju današnjeg rata; a prosvjetljeni narodi su postali „praktični“ mislioci; samoubojstvo države počinjeno iz uvjerenja, iz osvjedočenja, da su svi narodi jednako plemeniti, da se silnim izgledom dokaže jakost vjere, izgleda im smiješnim. „Vorwärts“ i slični „radikalni“ listovi, shvaćaju bolje značenje bitke na zapadu! Scheidemanna ili Seitza neće zaboljeti glava od onog „zašto“ ruskog mužika. Ali ideja pobjedjuje. Jedino je onaj boj opravdan, koji ide za tim, da oslobodi svijet od kobnih predrasuda, koji hoće da oslobadja ljude i narode, koji ih ljubavlju diže, a ne ubija mržnjom. Ne živimo radi toga, da radjamo djecu za neprijateljske metke, ne živimo samo zbog kukavnog života: mi svi vjerujemo, da radimo i živimo za jedan stalan i silan razvoj, koji će usrećiti narode i pojedince u narodu, koji će tjelesno i duševno pojačati ljude na zemlji, da obnovimo raj na zemlji: da postignemo onaj ideal, koji lebdi i je uvijek lebdio patničkom narodu pred očima: oslobodjenje naroda od muka i patnja, jednaka sreća i jednako blagostanje za sve. Samo to je boj, koji imade svrhu, a za sve ostalo vrijedi onaj: zašto?

Organizirana borba. „Novine“ pišu: Politička taktika Beča i Pešte prema južnim Slavenima promijenila se iz temelja, ali je cilj borbe ostao isti. Do sada su se Madžari i Nijemci opirali rukama i nogama protiv južnog trializma, protiv jednojezične i jednonarodne velike hrvatske države, koja bi i te kako bila pogibeljna za njemačke i madžarske „drangove“ prema istoku i jugu. Radi toga su u „velikoj“ Hrvatskoj vještom rukom znali organizirati otpor protiv trializma, a na prvo su mjesto borbene linije postavili zloglasnoga Khuena-Hedervarya, koji je kroz punih dvadeset godina znao vještom rukom izrabljivati Hrvate protiv Srba i Srbe protiv Hrvata. Trialističko „veleizdajništvo“ bilo je proganjano na najbrutalniji način. Medjutim, ovaj je rat otvorio našem jedinstvenom narodu Hrvata, Slovenaca i Srba oči i on je prozrio lukavu igru protivnika. Ideja zajedničke obrane, narodnog ujedinjenja nikla je sama po sebi i zadobila toliku moć, kao još ni jedan narodni pokret na jugu. Sad su opet Nijemci i Madžari podigli glave i stali kukom i motikom protiv jugoslavenskih „izdajica“. Svoje su pristaše našli u taboru ljudi, koji bi imali voditi borbu za „čisto“ hrvatstvo. Nijemci su i Madžari za čudo postali silno zabrinuti za budućnost Hrvata, koji da bi se imali utopiti u jugoslavenstvu. Borba protiv „jugoslavenske“ države s njihove strane mnogo je ogorčenija negoli protiv trializma. U trialističkom sustavu monarkije mogli bi oni još uvijek naći na jugu mutikaša, a u slobodnoj jugoslavenskoj državi bit će ovakovi ljudi naprosto onemogućeni i prognani preko granica. Osim toga trializam nije tražio Slovence, a jugoslavenstvo ih traži. Ko prati pisanje bečke i peštanske štampe, opazit će, da su Madžari i Nijemci spremili organiziranu navalu na naše narodne zahtjeve, da su mobilizirali sve svoje javno mnijenje protiv Hrvata, Slovenaca i Srba. Moramo priznati, da nam donjekle laska ova mobilizacija, jer ona svjedoči, da mi ipak ne ćemo raditi kao do sada prema onoj: drmala se brda, rodio se miš! da nijesmo sada vikači, već da znamo zasukati i rukave. Protiv protivničke mobilizacije postavimo mi mobilizaciju svih narodnih vrednota. Ta organizirana mobilizacija mora biti to spretnije provedena, što se moramo boriti na dvije fronte, protiv unutarnjih protivnika, kojih vo je udaraju u ledja, i protiv izvanjih. Svakako treba da si ponajprije ledja osiguramo to više, što su vodje domaćih protivnika postali na žalost u neku ruku policajni konfidenti, denuncijanti u najgorem smislu riječi, takovi denuncijanti, kakovi nijesu ni sami pangermani. Njihova je navala i po tomu opasna, što se ne obazire ni na kakove etične principe i što zastupaju boljševičke teorije gledom na osobne persekucije. Mi ponovno ističemo: samo mobilizirani, organizirani narod odnijet će pobjedu u ovo doba opće mobilizacije. Sad je vrijeme, da svaka naša narodna jedinica odbaci od sebe strah, pesimizam, malodušnost, izgovor, da se ne voli zanimati za politiku. Ovdje se ne radi o politici, nego o narodu. Zato moraju svi jurnuti u prve narodne redove.

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 56·—, za polugodište K 18·—; tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN, u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 28. ožujka 1918. — Broj 979.

Bitka na zapadu.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nikakovih osobitih dogadjaja. Naš je saveznik stekao u Francuskoj daljnjih velikih uspjeha. — Poglavica generalnog stožera.

Berlin, 26. (D. u.) Veliki glavni stan javlja: Zapadno bojište: Dne 25. ožujka potučene engleske i francuske su divizije pokušale jučer ponovno u neprohodnom lijevkastom ozemlju bitke na Sommi, da zaustave naše napredovanje. Naša je navala prolomila neprijateljske crte. Počevši od ranog je jutra započeo neprijatelj na širokoj fronti uz obje strane Somme uzmicati. Žestok je otpor neprijateljskih zalaznica bio u oštrom potiskivanju svladan. Sjeverno i južno od Alberta izvojevali smo si prelaz preko Ancre. Na večer je pao Albert. Južno od Somme bacili smo neprijatelja nakon žestokih bojeva preko Chaulnesa i Lihonsa natrag. Roye bje uzet na juriš. Noyon u krvavoj uličnoj borbi pročišćen. Mi smo svoje stare postojanke od bitke na Sommi od god. 1916. prema zapadu na mnogim mjestima prekoračili. Broj zarobljenika raste. Plijen se povećava. Topnički bojevi u Flandriji, pred Verdunom i u Lotaringiji traju i nadalje. Ritmajstor je frajher v. Richthoffen izvojevao svoju 69. i 70. zračnu pobjedu. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 26. ožujka popodne. Bitka je potrajala svom žestinom na večer i u noći. Neprijatelj je pomnogostručio navale na čitavoj fronti od Noyona do Chaulnesa. U okolici Noyona dobro smješteno francusko topništvo podupire uspješno francusku pješadiju, koja je svojim otporom i čestim protunavalama zadržavala napredovanje Nijemaca i zadala im teških gubitaka. Noyon je bio u noći u najvećem redu ispražnjen. Francuzi čvrsto drže u posjedu lijevu obalu Oise. S ostale fronte nema ništa da se javi.

* **Engleski izvještaj** od 26. ožujka u jutro: Tečajem noći se je umirila borba i naše su se čete uredile u novim položajima istočno od Roye i Alberta. Sjeverno se od Somme očekuje ponovna bitka, ali nije još započela. Javlja se, da su se jutros razvile južno od Somme navale proti našim i francuskim četama u blizini Roye i Chaulnesa. Gubici su neprijatelja ostali teški i on je bio prinužden, da svoju bojnu frontu sa svih strana zapadnog bojišta pojača. U koliko se znade, zapleteno je preko 70 neprijateljskih divizija u borbu.

26. ožujka: Ratni ured priopćuje: Neprijatelj nije u noći od 25. na 26. ožujka na našoj fronti sjeverno od Somme poduzeo nikakvih daljnjih navala. Popodne je došlo do mjestimičnih borba na ovom dijelu bojne fronte, kod česa je neprijatelj bio suzbijen. Ozbiljnih navala ali nije pokušao. Crta sjeverno od Somme teče preko Braye-Albert-Hamel-Boursies-Ayette-Boury-Henin-Voncourt do zapadno od Monchy do Scarpe, a odavle uzduž naše prvotne fronte. Južno su od Somme navalili Nijemci danas prije podne žestoko. U deset i pol je sati bio osvojen Roye. Crta se proteže ondje od Mericourta na Sommi preko Rosieresa zapapno od Roye i zapadno od Noyona. Na ovom su dijelu bojišta bile ustanovljene svježe njemačke divizije, uključivo dvije gardske divizije i dvije brandenburške divizije. Ondje se bore engleske, francuske i amerikanske čete bok uz bok. Svježa pojačanja dolaze brzo. Neprijatelj je zapadno od Roye i u okolici Noyona zaustavljen.

* **Sa zapadnog bojišta.** Londonske brzojavke pariških listova od petka na večer javljaju, da su nova pojačanja iz engleskih posada u Francusku na putu. List „Matin“ cijeni ih na više od 400.000 momaka. Iz iskaza se putnika iz Francuske i stanovitih znakova u francuskom prometu sa robom dade zaključiti na to, da su francuske kolonijalne čete bile iz svojih južno-francuskih zimskih stanova dopremljene u brzovlacima na frontu. I iz Italije kreću od prošlog petka ovamo neprestano vojnički vlakovi. — Posebni izvjestitelj lista „Kölnische Volkszeitung“ na zapadu izvješćuje o razgovoru sa Ludendorffom, koji je medju ostalim kazao: Bitka se razvija točno, kako je bila zamišljena. Silno ono teško pošlo je za rukom, naime da se borba iz položajnog rata prevede u pokretni rat. Uništenje predjela, preko kojega bijesni rat, upravo je beznadno. Djelatnost se pješadije ne može dosta previsoko ocijeniti, pošto se ne smije smetnuti s uma, da je momčad, koja je polazila na navalu, bila kroz 4 do 5 dana puta gotovo bez ikakovog noćnog počinka. Ludendorff je izjavio, da su priprave za bitku trajale tri mjeseca. Početkom veljače osvanula je zapovijed, neka se do noći od 20. na 21. ožujka sve pripremi, i na minutu je bilo sve spremno. —

London, 26. (D. u.) Reuterov ured javlja: Ministar za municiju, Winston Cecil, traži u javnoj obznani bezodvlačnu nadoknadu ozbiljnih gubitaka topova, puščanih strojeva i strijeljiva uslijed velike bitke u Francuskoj. Oprema se bojnih četa mora uzdržati na visini. Na sreću zadovoljavajū pripomoćna sredstva u svakom pogledu, no valja se što više požuriti. Stanovite bi se vrsti topova i granata mogle dogotavljati u kud i kamo većoj mjeri negoli dosad, a isto tako i tankovi, puščani strojevi i orudje za popravak. Rad ne smije ni preko uskrsnih blagdana mirovati. Vojska, koja se bori, neka već sad vidi, što može uraditi vojska u tvornicama.

Pariz, 26 (D. u.) Agence Havas javlja: „Matin“ piše: Bitka, koja je u toku, ne će biti ni engleska ni francuska, nego jedinstvena bitka, u kojoj će se udesi obiju naroda pomiješati u krvi vojnika. „Journal“ veli, da javno mnijenje Francuske prati pouzdanijem razvoj užasne bitke. Ono znade, kakovim su kolebanjima podvrgnuti vojni dogadjaji ovoga rata, ono znade, da započima osjeka, kad se utalože valovi. Sva se nastojanja moraju uperiti na to, da se dovede do tog preokreta. „Figaro“ veli, e je sadašnja lozinka čvrsto pouzdanje u armadu i njezine vodje. — Engleski ratni dopisnik javlja od prošlog petka: „Neprijatelj nije jučer poduzeo nikakovih pješadijskih navala, ali teške se eto borbe sad opet poduzimaju. Naše se čete nalaze u teškoj borbi na desnom krilu naše crte kod St. Quentina. Čete, koje navaljuju, imaju potpuno nove odore, kao da bi po prvi put ulazile u borbu. U gustim su četama koracale zemljištem izmedju obiju crta, gdje su ih raspršili naši puščani strojevi. Nakon toga su došli novi neprijateljski valovi i uporabljena bje stara metoda njemačke vojske iz prijašnjih dana kod Monsa i Verduna. Tečajem posljednjih je satova opstrijeljavanja pucao neprijatelj sa plinovitim mecima. Naše su se čete kroz duge nedjelje bile uvježbale, da nose maske proti plinovima. Kroz satove su i satove imali vojnici te maske, a tako isto i topnici, koji su dopremali municiju za baterije. Oko tri minute iza 5 sati započeo je neprijatelj opstrijeljavanjem. U prvom je redu uperio svoju vatru na ruševine mjesta Croisilles, Ecoust, Craucourt i druga. U 8 sati 45 minuta prokrčio si je neprijatelj put kroz crtu naših predstraža, no smjesta ga je poduzeta protunavala protjerala. Kasnije je stiglo izvješće, da mase neprijateljske momčadi napreduju od Bullecourta. Neprijatelj je na trenutak zadobio na zemljištu na lijevom krilu kod stare Hindenburgove crte. Veoma hrabra ga je neka divizija protjerala natrag, kad je pokušao bio da prekorači zemljište izmedju crta. Oko podneva se je oštro borilo kod ruševina Bullecourta, Ecous'a i Noreuila. U 5 i pol sati ponovio je neprijatelj u gustim redovima svoju navalu, kod česa je u skupinama sašao bio sa obronaka doline Sensée. Naši su topnici pucali, pokosili ga i suzdržavali navalu.

Velika bitka na zapadu.

Čovjeku zastaje dah, kad čita u novinama o neuporedivom haranju na zapadnoj fronti. Narode na jednoj i na drugoj strani zaokuplja jedna misao: ispad odlučujuće bitke u svjetskom ratu. Možda nije doduše odlučna bitka; ta mislilo se je toliko puta, da imade jedna bitka važnost odlučnog sukoba, i ipak traje rat već gotovo četiri godine. I poslije pobjede ili poraza mogao bi rat da traje dalje, ako ne na kopnu, to na moru, ako ne vojnički rat, rat gospodarski...

Svakako misli velika većina ljudi na svijetu, da o tom dvoboju ovisi udes velikog dijela svijeta, ako već ne vascijelog svijeta. Pobjedi li Njemačka, zavladat će njezina vlast od belgijske obale do kaspijskog mora, od sjevernog do Sredozemnog mora. Danas imade Njemačka u rukama ključeve za put u Indiju, može veoma lako otvorit si put u Egipat. To su njezini ciljevi, svrha njezinog nastojanja. Pošto nije tako sretna, da bi kao Engleska bila okružena morem, stvorila si je prijateljstvom ili mačem sve naokolo pojas vazalnih država, koje imadu zadaću, da ju zaštite od neposrednog neprijateljskog djelovanja. Takva država mora da postane Belgija, onda još koji dio Francuske, na jugu imade već svojoj volji podredjenu postojanku, a na istoku će biti Poljska, Kuronska, Litva, Ukrajina njezine dobrovoljne ili nedobrovoljne predstraže. Pobjeda na zapadnom bojištu imade da sankcijonira ove nacrte, koji idu doduše daleko, ali koji nijesu tek izrod mašte i isprazna sanjarija. Njemačka hegemonija na svijetu nije više misao, koja se širi u njemačkim školama, koju njeguju tek svenjemački idealiste; ona zadobiva odredjenije, zbiljske oblike i što smo još jučer smatrali nemogućim, postalo je danas gotovo zbiljom. Ali sve ovisi o uspjehu bitke na zapadu.

Uspije li Nijemcima, da potpunoma poraze saveznike na zapadu, da si oslobode silnu vojsku od protivničkog pritiska, bit će topova, mitraljeza, ljudi i municije na pretek, da se ostvare davne sanje njemačkog naroda, da si otvori put u Indiju, da i tamo nastupi kao oslobodilac i da oslobadja 300 milijuna Indaca na isti način, kaošto je „oslobodio“ Poljake, Litvance, Lete itd. Poslije jednog odlučnog poraza u Francuskoj mogla bi antanta jedino da vodi proti Njemačkoj rat izgladnjenja. Baš taj „rat izgladnjenja“ sklonut će Nijemce na odlučne i odvažne podhvate, i što nije mogla da dade opljačkana Ukrajina, dat će svakako Indija. Sa pobjedama ne izazivlje se nikada pučke pokrete. Poslije pobjede na zapadu uvjerit će se sav njemački narod, da vojnička stranka imade pravo. S tom bitkom stoji dakle i pada pruski militarizam. Pobjedi li, bit će to početak Napoleonskog doba za Njemačku, bude li poražena, tko bi mogao predvidjeti posljedice? Ali ako pobjedi, postat će Njemačka puno opasnija svijetu negoli je to bio Napoleon, negoli je bila Francuska. 1812. odlučila je Rusija sudbinom Europe. Tko će odlučivati sudbinu svijeta u godini hiljadu devet sto i toliko i toliko?

Iz Rusije.

Moskva, 24. (D. u.) Danski je poslanik priopćio jučer pučkom povjereniku za izvanjske poslove općine Petrograd, Joffen, e je diplomatski zbor saveznika, koji se sad nalazi u Finskoj, izrazio želju, da se povrati u Petrograd. Na Joffeov bje nalog smjesta stavljen diplomatima na raspolaganje posebni vlak.

* **Rat na moru.** Berlin, 27. (D. u.) Wolffov ured javlja: Naše su podmornice potopile u Kanalu i na irskoj obali 5 jedrenjača s ukupno 20.000 brotto-reg. tona.

* **Iz Rumunjske.** Kako javljaju vijesti iz Jassya, stvara se nova stranka pod vodstvom Avarescu, o kojoj se predbježno samo toliko znade, da je osnovana na demokratskom smjeru.

* **Turski izvještaj** od 26. ožujka. Glavni stan javlja: Fronta u Palestini: Na čitavoj fronti umjerena topnička vatra. Kod Sum-Skbara i Hel-Dera, te medju U-Melame i rijeke Jordana bile su napredujuće neprijateljske satnije prisiljene na uzmak. Neprijateljske sile, koje su napredovale istočno, kao i sjeverno i zapadno od Jordana, bile su zaustavljene. — Sa ostalih fronta nema nikakovih osobitih dogodjaja da se javi.

Političke bilješke.

Lammasch-Friedjung-Ludo Hartmann. Velika je zagonetka, kako se je učenjak svjetskoga glasa, kaošto je Lammasch, mogao povjerovati jednom židovu, ma bio on sveučilišni docenat i socijalistički kandidat kod izbora itd. Gospodin je Ludo Hartmann, privatni docenat na bečkom sveučilištu, onaj junak, koji je počinio, blago rečeno, neovlašten indiskreciju, da je sopćenja i spomenicu prof. Lammascha objesio na veliko zvono i odao drugom židovu, tako zvanom „historičaru“ Friedjungu. Taj gospodin imade sada bezobraznost, da se brani time, što kaže, e mu nije prof. Lammasch nametnuo nikakvu dužnost diskrecije, nikakvu obvezu. Kod arijskih je naroda običaj, da se mogu širiti obično samo onda osobne vijesti, ako si ovlašten, i to nije baš jako pristojno, pošto je brbljanje babji običaj. Ali gospodin Ludo misli drukčije. On argumentira: Vi, profesore, nijeste došli k meni, te mi nijeste kazali: Zakuneš li mi se na bibliju, Mojsija i proroke, da me nećeš odati, saopćit ću ti nešto veoma — pikantnoga; već je pretpostavljao žentlmenske navade te se bojao vrijedjati gospodina Ludu time, što bi ovako od prilike započeo prijateljski razgovor. Ta on nije čovjek bez karaktera, ta on je sveučilišni profesor! Ali je zaboravio, da je Ludo židov i prijatelj Friedjungov. Dok se mi zgražamo nad takvim nepristojnim ponašanjem sveučilišnog docenta, doznajemo za drugu, sličnu indiskreciju, koja je u svezi sa poznatom spomenicom kneza Lichnowskoga. I u tu je aferu upleo židov svoje prste: Friedjung-Hartmann u Beču, a Harden, žurnalista i privatni detektiv za homoseksualne skandale u Berlinu. I takovi ljudi hoće da spase svenjemačko, arijsko poštenje u svenjemačkim metropolama!?

„Naši prijatelji“. Pod ovim je naslovom priopćio list „Arbeiter-Zeitung“ ovih dana članak, koji sadržaje čitav niz gorkih po našu diplomaciju istina. Bečki je taj list priredio nekakovu reviju naših prijatelja u raznim zemljama, zapletenima u sadašnji krvavi vrtlog. Počima sa Rumunjskom. Tko je htio taj rat? Seljačke mase bez sumnje ne. Htjeli su ga objesni, nasićeni boljari, zemljišni veleposjednici. Rumunj-

ska je sad poražena. Komu da se osvete središnje vlasti. Tko je sad naš prijatelj? Upravo imenovani novi ministar-predsjednik Marghiloman, zastupnik razreda tih istih boljara poput prijašnjeg Bratianua, koji je nagonio na rat. Razlika je samo ta, što prvi zastupa više konzervativniju struju medju boljarima, a drugi više liberalniju! Ali niti jedan niti drugi nije zastupnik — pučanstva! — U Finskoj su naši prijatelji „bijeli", a to jest: švedski razred gospode, koji se sad krvavo bori proti seljacima i radnicima. — U Švedskoj su naši prijatelji strogo konzervativni, visokoaristokratički aktiviste, protivnici radnika i gradjanstva. — U Kuronskoj, Livonskoj i Estonskoj su naši saveznici baltički baruni. — Litvanski i estonski seljaci ne goje simpatija naprama nama. — U Poljskoj su magnati, koji sad dršću za svoje posjede i koji traže našu pomoć proti boljševicima. Hoće li nam to steći simpatija kod seljaka i radnika — kod pučanstva?! — U Španjolskoj su naši prijatelji najstroži konzervativci; liberalni i demokratički slojevi naginju antanti. — Kako vidimo, svagdje, svagdje smo u savezu sa silama — prošlosti. Zato su ljudski slojevi, koji se javljaju na površini, proti nama. Nije osobito mudro, ali to je već naš udes, da uvijek držimo sa prošlošću proti budućnosti! — Primjer Rumunjske — tako zaključuje „Arbeiter-Zeitung" — potvrdjuje općenito pravilo. Nije još poznato, što tražimo od Rumunjske. Ali, koliko se čuje o tom, čudnovato je i uznemirljivo. Grof Czernin da si veoma širokim srcem tumači „mir bez aneksija i bez političkog i gospodarstvenog nasilstva"; zahtijeva znamenite „ispravke granica". Boljari su natjerali bili rumunjski narod u vojnu; kažnjena ali ne će biti ova velika gospoda, nego nevino rumunjsko pučanstvo. Boljarima je zajamčeno daljnje gospodstvo — to su oni i sad naši prijatelji! Mi rumunjsko pučanstvo hoćemo uvrijediti do srca time, što ga odrezujemo od mora, što mu oduzmijemo zemlje na istoku u prilog Bugarskoj, a na zapadu u prilog nama. Takav nam mir ne će steći prijateljstvo rumunjskog naroda! Ništa za to! Mi računamo na prijateljstvo Marghilomana!

„Ohne Quellenangabe zu bringen". Dopisni ured javlja slijedeću tendencijoznu vijest, sa primjedbom navedenom u naslovu: Uzmak Čehoslovaka. „Nowa Rada" od 13. ožujka javlja: Zapušteni od svojih saveznika, počinjaju čehoslovačke bande svuda nasilja na ukrajinskom pučanstvu. Darišpol su opustošili. Provalili su u kuće te pokrali odijela, rublje i sudje te uhitili kod toga mnogo ljudi. I blagajne seljačkih su odbora bile opljačkane. U Barišovku i Bersan stigao je jedan dio Čehoslovaka na seljačkim kolima. Svi oni, koji ih nijesu htjeli voziti dalje, bili su ubijeni. Čim su tamo stigli, razbili su i zapalili seljačka kola, te se odaljeli na konjima ili vozovima, koje su na novo rekvirirali. — Bez komentara.

Iz slovenskog svijeta.

Proslava Preradovićeva u Voloskom-Opatiji obavila se dne 19. marča u dvorani pensiona Lackner. U 8 sati u večer našlo se na okupu toliko ljudstva od svih slojeva iz Opatije, Voloskog i okolice, da je bila dvorana pretijesna. Na programu su bile samo tri točke: predavanje o Petru Preradoviću, deklamacija „Rodu o jeziku" te pjevanje pjesme „Bože živi, blagoslovi". Predavao je g. Viktor Car Emin, i prikazao nam Preradovića kao čovjeka, otačbenika i pjesnika. Da je predavanje bilo savršeno, potpuno i zanimivo, o tom nam jamči ime našega Emina, a pokazalo je to i sve slušateljstvo, koje ga je cijeli sat pomno pratilo i na koncu sa povicima „Slava pjesniku" i živim pljeskanjem srdačno mu se zahvalilo. Gospodjica Marija Jurković je čuvstveno i živo krasnoslovila divnu pjesmu „Rodu o jeziku". Čuli smo i čitali prije toliko puta tu pjesmu, a čuli smo i gospodjicu drugda deklamovati, ali nam se činilo, da nam nije još nikada tako lijepo krasnoslovila, i da nismo nikada tako duboko pojimali riječi pjesnikove, kako one večeri. Bit će da je i gospodjici išla pjesma više iz duše i da smo bili i mi svi više razdragani prijašnjim predavanjem g. Cara i prožeti mislima o jedinstvu i o potrebi da se okupimo oko onoga barjaka, koji se vije amo od 30. maja 1917. Mješoviti je zbor otpjevao skladno i složno pod ravnanjem g. Matetića lijepu pjesmu „Bože živi, blagoslovi" i morao ju na opći zahtjev opetovati pa dodati jošte „Lijepa naša domovina" i „Još Hrvatska ni propala", koje je pjesme sva dvorana pjevala stoječke skupa sa zborom. Na vratima se sabralo K 400·— za Družbu. Hvala odboru, g. Caru, gdjici. Jurković i pjevačkom zboru na lijepom užitku!

Domaće vijesti.

Gg. pretplatnici učinite svoju dužnost! Stupamo u drugo četvrtgodište, te Vas molimo, da pretplatu obnovite, odnosno zaostalu pretplatu izravnate. U današnjim se teškim prilikama moramo boriti, da dodjemo do male količine papira, pa bilo i uz koju cijenu, a bilo bi žalosno, i za samu narodnu stvar škoda, ako se moramo boriti i oko toga, da nam se pretplata podmiri, čime možemo da barem donekle osiguramo opstanak našem listu. Dakle svaki pretplatnik nek učini svoju dužnost.

Uprava.

Uslijed pomanjkanja papira primorani smo obustaviti list svim onim pojedincima, kojima smo ga besplatno slali, izuzevši skupine naših evakuiraca i bolnice.

Snijeg i studen po Istri. Već od nekoliko dana zaduvao je iz naše Učke nešto hladniji vjetrić. Iz vjetrića nastao je vjetar i zapuhao kao zimska bura sve do bijelog grada Pule. Mislilo se već, da je proljeće konačno pobjedilo — ali ni u tom slučaju se ne može računati sa odlučnim pobjedama. Imade doduše nade, da će mlado i junačko sunce protjerati i oblačine i sjevernjak u njihova skrovišta i kršne jazine, ali tog je puta nastupio odrešito i odlučno kao kakav Hofmann kod mirovnih pregovaranja izmedju zime i proljeća te nam donio i snijega, da nas uvjeri, da njegov militarizam imade još municije i drugih oštrih srestava. U Kanfanaru, Baratu, u Sv. Vinčenštini i u Žminju padao je snijeg. U Pulu nije došao valjda radi toga, što mu nijesu dali legitimacije. Oštra je bura otresla mlado cvijeće sa bademova i pomiješala bijele latice sa ledenim snijegom. Proljetno-zimska idila zgodna za lirskog pjesnika.

Pokrajinski ured za opskrbu odjeće za Primorje doznačio je ovoj općini pošiljku takozvane „tkanine za činovnike". Ova je tkanina vunena a cijena je viša od 20 K po metru, ali je smatrana kao roba za izručenje pučanstvu na temelju iskaznice A, nu pridržana je prama uputama trgovačkog ministarstva za odijela državnim i zasebnim činovnicima i uopće osobama srednjeg stališa. Ove će osobe podignuti kod općinskog vratara dotični obrazac u obliku upitnog arka, koji će morati biti popunjen jasno i čitljivo, te opet izručen ovom uredu kod općinskog vratara. Posebno će povjerenstvo ispitati dotičnu molbu, te će uredu za iskaznice priopćiti imena izabranih osoba. Općinski ured Pola.

Prodaja sušene svinjetine. Danas u četvrtak, sutra u petak i prekosutra u subotu, prodavat će se u mesnici Fabris, ulica Promontore, u prodavaonici aprovizacijonog povjerenstva, ugao ulica Promontore-Viški trg (Piazza Lissa) i na tržišnim klupama gradske tržnice sušena svinjetina. Cijena 22.— K po kilogramu. Na svaku se doznačnu cedulju može uzeti 15 dekagrama.

Rad naših posujilnica. Skrajno je vrijeme da naše posujilnice po Istri započmu opet redovitim djelovanjem te da objave izvještaje. Od uredjenja naših gospodarskih zavoda ovisi u velike budućnost i neodvisnost naših seljaka. Vrijeme je, da se okanimo nemarnosti za stvarni rad, da ne bude prekasno. Nekoje posujilnice ne davaju nikakva znaka života. Tom se mora stati na put i to tim više, što današnje prilike omogućavaju, da se mnogokoja posujilnica oporavi i popravi te stavi na čvrste temelje za novi i uspješniji rad iza mira.

Zahvala. Primamo slijedeći dopis: Vrativši se, nakon dugog 20-mjesečnog boravka u tudjini, svojim kućama i potpomagani onako lijepo od naših u Vodnjanu, bili bismo prisiljeni oprtiti a ledja svu našu robu, koje smo priličnI quantum sa sobom imali i svu nejaku djecu, pa ih (na ledjima) nositi sa stanice Vodnjan u Marčanu, da nam nije u pomoć priskočila dobra puljska aprovizacija, koja nam olakšaše ovaj trud, poslavši nam potrebne vozove za prevoz, i to bez obzira na vrijeme i dobu dana. Došavši u Marčanu očajnički gledasmo naša sa svim opustjela polja. Četiri zida i krov našli smo. I motiku kakvu nabavismo, ali je sve to premalo, da se naša polja u red postaviti mogu, kad niti volova, ni konjeva, ni vozova, ni plugova nema. Tko da nam dadne? Oni, koji su morali, nijesu niti čuti htjeli; ali dobra aprovizacija grada Pulja i tu nam u pomoć priteče, poslavši nam toliko svega toga, koliko joj moguće bilo. Ne samo to, nego i financijalno nas potpomagaše i pomaže, i to time, što čini, znajući da mi sijena nemamo, da svi oni volovi, koji kod nas rade, pasu na općinskim livadama, zašto nam lijepu otštetu plaća, što sjegurno svako učinio nebi, a što nama dobro dolazi. Za sve učinjeno nam dobro, dužni smo i zahvaljujemo, u ime svih marčanaca, najtoplije presjedniku aprovizacije, gosp. Ivanu Lirussi, kao i svim odbornicima. Nadamo se, da će oni i nadalje, u ovim teškim vremenima iskazati svoju humanitarnost napram nama jadnicima, i pripravni smo, u svakom pogledu gdje nam bude moguće, na protuuslugu. — U Marčani, dne 28. ožujka 1918. — Upr. opć. vijeće u Marčani.

Obznana. C. kr. tvrdjavni komesar u Puli odredjuje za primanje dotično nakup vune drugog striženja 1917. putem za to odredjenog povjerenstva slijedeće dane: 3. travnja 1918. Otok Brioni i grad Pula, mjesto predaje: Pula c. i kr. tvrdjavno opskrbno skladište, u 8 sati u jutro za mjesta: Veruda, Verudella, Siana, Veli Vrh, Turčijan, Pula i Brioni; 4. travnja 1918. Banjole, mjesto predaje: Banjole, 8 sati u jutro za mjesta: Banjole, Vinkuran. Vintian; Medulin, mjesto predaje: Medulin, 2 sata poslije podne za mjesto Medulin; 5. ožujka 1918. Premantura, mjesto predaje: Premantura 8 sati u jutro za mjesto Premantura; 6. travnja 1819. Pomer, mjesto predaje: Pomer 8 sati u jutro za mjesto Pomer; 7. travnja 1918. Ližnjan, mjesto predaje Ližnjan 8 sati u jutro za mjesto Ližnjan; 8. travnja 1918. Altura, mjesto predaje: Altura 8 sati u jutro za mjesto Altura; 9. trav. 1918. Montić, mjesto predaje: Montić 8 sati u jutro za mjesto Montić; 10. travnja 1918. Jadreški, mjesto predaje: Jadreški 8 sati u jutro za mjesto Jadreški; Šišan i Škatari, mjesto predaje: Šišan 2 sata poslije podne za mjesto Šišan i Škatari; 11. travnja 1918. Loborika, mjesto predaje: Loborika 8 sati u jutro za mjesto Loborika; 12. travnja 1918. Galežan, mjesto predaje: Galežan 8 sati u jutro za mjesto Galežan; 13. travnja 1918. Štinjan i Fažana, mjesto predaje: Štinjan 8 sati u jutro za mjesta Fažana, Štinjan i Peroj; 14. travnja 1918. Vodnjan, mjesto predaje: Vodnjan-kolodvor 8 sati u jutro za mjesto Vodnjan i porezne općine Roverija, Juršići i Vodnjan; 15. travnja 1918. Krnica, mjesto predaje: Krnica 8 sati u jutro za mjesto Krnica: 16. travjna 1918 Marčana, mjesto predaje: Marčana 8 sati u jutro za mjesto Marčana; 17. travnja 1918. Barban, mjesto predaje: Barban 8 sati u jutro za mjesnu općinu Barban i Rakalj; 18. travnja 1918. Svetvinčenat, mjesto predaje: Svetvinčenat 8 sati u jutro za mjesnu općinu Svetvinčenat; 19. i 20. travnja 1918. Kanfanar, mjesto predaje: Kanfanar-kolodvor 8 sati u jutro za mjesto Kanfanar, izuzevši Rovinjsko selo; 21. travnja 1918. Rovinsko selo: 22. travnja 1918. Rovinj, mjesto predaje: Rovinj-kolodvor 8 sati u jutro za općinu Rovinj; 23. travnja 1918. Bale, mjesna općina Bale, 8 sati u jutro. Vlasnici ovaca moraju se naći točno u odredjeni sat i na označenom mjestu, te čekati na dolazak komisije. Glavari općine moraju takodjer biti prisutni te odrediti prikladno mjesto za uredovanje povjerenstva. Svaki je glavar općine osobno odgovoran, da vlasnici predadu svu zalihu vune za drugo doba 1917, kao i eventualne zalihe stare vune. Isto tako imat će predati suvišnu strunjačku vunu. Svako sakrivanje zalihe vune bit će strogo kažnjeno. Pula, dne 21. ožujka 1918. — C. kr. tvrdjavni komesar.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeno je K 819.44. Darovaše: Volosko-Opatija: Po K 50: Jadranska banka; po K 20: gg. načelnik dr. Stanger, opć. tajnik Gervais, V. Tomičić; po K 12: g. dr. Rukavčan; po K 10: gg. dr. Fabijanić, dr. Trinajstić, gimn. ravnatelj Crvarić, V. Car Emin, Julije Miran, Marija Šepić, Benedikt i Ernesta Rajčić, tajnik gosp. sveze Fran Bulić, veterinar Cek, Leonardo Tomašić, poručnik Frlić, dr. Cukar, Antun Štenta; po K 8: g Dubrović; po K 6: g. dr. Ulić; po K 5: gg. sudb. savjetnik Kuželj, Anka udova Jurković, profesor Ivančić, profesor Ivan Širola, dr. I. Mrakovčić, ing. Pertot, ljekarnik Haila, notar A. Justi, Trtanj, Eugenija Landr, Rudovits; po K 4: gg. školski ravnatelj Aug. Rajčić, Tišljar, Ježica, sudac Mrakovčić, dr. Oršić, dr. Zmajić, dr. Buzolić, učiteljica Olga Širola, učitelj Vinko Šepić, kapelan Glavić, savjetnik Jelušić, župnik Defar, Zvonimir Kundić, Gucul, N. N.; po K 3: g. prof. Sironić; po K 2: gg. škol. upravitelj Rajčić, Dušan Bunc, Ferlan, N. N., Ante Letiš, Adolf Munić, ing. Toman, N. N., Katarina Kudrina, Letiš, Lunaček, Tomičić, Fani Grubar, Mate Trinajstić, Smole, Albin Priskić; po K 1: Antun Konrad, Ema Viškanić, Milka Tomašić, N. N. — Lovran: po K 20: župnik Antun Košir, dr. Lukež, Lovranska banka; po K 13: g. kapelan Josip Kocljan; po K 10: gg. Emil pl. Peršić, Higin pl. Peršić, kapetan Josip Tominić, Milly i Vilma Stanger; po K 6: kapetan Ivan Turčić, kapetan Josip Blečić, Ante Kalokira; po K 5: škol. upravitelj Adolf Radić, kapetan Descovich, kapetan Cercili, Marussich; po K 4: gg. Mgst. Rajčić, Josip Matlinčić, kapetan Bassan, I. Štiglić; po K 3: gg. škol. upravitelj Nikola Zec, Emil Dujmić; po K 2: gg. F. Miculinić, voditeljica zabavišta Marica Kozulić; po K 1: gg. Ivan Sirotnjak, J. Randić, Sepić, J. Bassan. — Ičići: po K 50: g. dr. Gjuro Červar; po K 20: g. N. B.; po K 10: gg. opć. tajnik Niko Peršić, Ivan Korić, Pavao Tomašić, Andre Peršić; po K 6: gg. Andre Bachich, I. Zambelli; po K 5: gg. Ivan Španjol, dr. J. Černi, Marija udova Bačić, učiteljice Ruža Jelušić-Benigar i Zorka Bobinac, Danica Flamin, obitelj Blažić, Marija Vlašić, Rachel Marušić, Petra Kalokira, Benedik Bačić; po K 4: gg. kap. Petar Grizilo, Antun Makuc, Ivan Mender, Josipa Aničić, obitelj Blažić, Joakim Tomašić; po K 3: g. Ivan Grlj; po K 2: gg. Marica Makuc, Ivo Andretić, Antun Marelja, Ivan Blagar, Ivan Blažić, Antonija Minak, Bogdan Viškanić, Josip Andretić, Tereza Blažić, Mato Širola; po K 1: gg. Vrečko, Karla Žiganto, Marija Župančić, Vjekoslav Mender, obitelj Adam. — Mladež družbine škole u Ičićima: K 19.44. Darovaše: po K 1.20: Drago i Marija Grlj, Ivo i Marija Papić; po K 1.10: Marica Marelja; po K 1.04; Slavo Peršić; po K 1: Ankica Makuc; po h 70: Branko Marušić; po h 60: Anica Andretić, Antun Andretić; po h 50: Zorka Grlj; po h 40: Milena Španjol, Zorka Vlašić, Branko Bačić, Vjekoslava Mender, Marija Stojčić, Radovan Mihovoličić, Soča Župančić, Drago Andretić, Vladimir Puhar, Ivica Rubinić, Antun Brnečić; po h 30: Stjepan i Ivica Blažić, Marica Jurić, Milka Brnečić, Ljudevit Papić, Ivo Brnčić, Marija Žigante; po h 20: Savica Župančić, Marija i Marica Brnečić, Slavica Aničić, Josip i Katica Besednjak, Vjera Vlašić, Eugen Korić, Slavica i Milka Stojčić, Petar Andretić, Tereza Brnečić, Zorka Gržeta, Ivan Brnečić, Marijan Baričević, Miroslav Gruden, Marica Štanger, Antun Gržeta, Antonija Rumac, Viktor Gržinić, Vinko Peršić, Ivan Zahej; po h 10: Josip Gruden, Mirko i Milena Grandić, Josipa Kalokira, Ivo Gržinić, Bruno Žiganto. Zadnji iskaz K 53.347.43; sveukupno K 54.196.87. Živjeli požrtvovni darovatelji! Bog živio sićušnu dječicu! Naprijed za našu kulu prosvjete.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Učiteljstvo Istre za svoj opstanak.

Dne 17. t. mj. obdržavala se u Bujama skupština istarskog učiteljstva, na kojoj su bile zastupane sve tri narodnosti pokrajine. Skupštini je prisustvovao kao izaslanik upravne komisije za Istu barun Gori-

utti. Na ovoj skupštini raspravljalo se je materialno stanje, u kojem se danas nalazi istarsko učieljstvo. Raspravljalo se je o mizeriji, koju mora da ja prebrodi cjelokupno istarsko stanovništvo uopće učitelji, uz svoje maćuhinske plaće, napose. Bio e na skupštini oženjen kolega, koji je zastupniku ipravne komisije za Istru kazao, da prima 79 K (slovom: sedamdeset i devet kruna) mjesečne plaće, a a tom plaćom stoje grabežljive ruke ogromnih današnjih cijena. Bilo je učiteljica, kojih plaća nije dostatna za jedan skromni dnevni doručak, a uopće mjesečna plaća istarskih učitelja nije dostatna, da pokrije danas izdatke za jednu trećinu mjeseca.

Skupština je zaključila, da se pošalje zemaljskoj upravnoj komisiji za Istru spomenicu, u kojoj će biti navedene sve nevolje, koje danas tište istarsko učiteljstvo s obzirom na njihovo mterijalno stanje i u o ime bio je izabran odbor od 8 lica (2 Hrvata, 2 Slovenca i 4 Talijana), kojemu je bila povjerena zadaća, da spomenicu sastavi i preda upravnoj komisiji, a uz to, da se spomenicu pošalje i našim zastupnikom na državnom saboru, sa zamolbom, da oniulože svoj upliv za uredjenje učiteljskih plaća.

Učiteljske plaće bile su uredjene god. 1908. God. 1913.—14. uvidjela je vlada, da su životne namirnice tako poskupile, da nisu učiteljske plaće za pokriće izdataka dostatne bile. Radi toga je dozvolila pokrajinama, da mogu ove ubirati posebni namet na žestoka pića, koji bi išao u korist učiteljskih plaća. Početak vojne oduzeo je učiteljstvu i tu namjeravanu skromnu pripomoć.

I ako je ostala učiteljska plaća ista, ipak mora da učitelj preživi ovo doba ogromnoga dnevnoga poskupljivanja, gdje su cijene narasle počam od 10 na sve tamo do okolo 5000 postotaka. Znakovi kažu, da se ni ove bajnovite cijene neće ustaliti, već rastu dnevno sve više i više!

Dok je zemaljska upravna komisija nakazala učiteljstvu Istre onu znamenitu a ujedno i smiješnu i ponizujuću vojnu dokladu, dotle je vlada (a i privatna poduzeća) skrbjela već od početka vojne za svoje činovništvo, a i tekom vojne im redovito povećava vojne doplatke.

Ekonomsko stanje učiteljstva Istre bilo je sasma zanemareno ne samo na spomenuto opće stanje, nego s obzirom na pojedince, kaošto snizivanje plaće učiteljima (icama) premještenim „privremeno“ za trajanje vojne; preniski odnosno neisplaćivan doplatak učiteljskim silama iz evakuiranih krajeva; neimenovanje učitelja, koji su se zakonito natjecali za raspisana mjesta, a nisu bili imenovani s tobožnjeg uzroka, što odnosna općinska zastupstva ne djeluju.

S obzirom na ovo katastrofalno materijalno stanje istarskog učiteljstva pitalo se u podastrtoj spomenici slijedeće:

a) da bude učiteljstvu Istre doznačen vojni doplatak, koji će — pribrojen k osnovnoj plaći — sačinjavati iznos, koji sada primaju državni činovnici zadnjih četiriju plaćevnih razreda (XI.—VIII.) ubrojiv cjelokupne sadašnje njihove dohotke;

b) da se učiteljstvu, premještenom „privremeno“ za trajanje vojne, priznaju svi dohoci, koje su uživali na svojem prijašnjem mjestu, odnosno da im se isplate svi do sada pridržani iznosi;

c) da učiteljskim silama, koje su se pravilno natjecale na jedno mjesto, isto podijeljeno bude, a time i s odnosnim mjestom skopčana beriva;

d) da se na škole, gdje mora jedan učitelj s budi kojeg razloga podučavati u dvima ili više razredima, namjesti izvanredne učiteljske sile;

e) da bude učiteljstvu iz evakuiranih krajeva plaćen pripadajući im doplatak uopće, a i u vrijeme školskih praznika napose, ako njihov povratak odvisi od njih samih;

f) da budu razmjerno imale ista prava i pomoćne učiteljske sile, što se tiče vojnih doplatka;

g) da se učiteljima pod oružjem (časnicima, potčasnicima i prostim vojnicima) prizna potpunu plaću, a do sada pridržane iznose da im se isplati;

h) da se učiteljstvu i što se tiče taksa, obuće i odijela, dade ista prava, koja uživaju državni činovnici zadnjih četiriju plaćevnih razreda.

Ove se je zahtjeve postavilo na skupštini u Bujama, a učiteljstvo čekat će odgovor na ove do 10. maja 1918. — I ne budu li ti zahtjevi ispunjeni, to si učiteljstvo pridržava potpunu slobodu daljnjega rada, jer uz sadašnje prilike ne može da se dalje ide. Dnevne životne potrebe zahtjevaju svoja prava, a učitelj ne može da ovim pravima udovolji, jer je potišnjen u kut razorujuće bijede, koja postepeno, ali stalno, izjeda njegov organizam...!

Dopisi iz Istre.

Pazin. Meso. Dne 15. ožujka 1918. pošle su žene po meso u mesarnice. Mesari im rekli: „Nema mesa“. Time se nijesu zadovoljile — i odmah na mjestu učinile odluku, da će ga same naći. I doista njihova komisija uspjela je. Našle su u klaonici ovo: dvadeset i dva (22) kušeta (stegno, but) od volova i 9 volovskih jezika. Velika senzacija. I već onaj dan dobile su meso. Naše su žene zaslužile na svaki način, da dobe aktivno i pasivno pravo glasa na izborima. Ovo je goli dogadjaj. Čekali smo osam dana, da vidimo, što će se radi ovoga dogoditi. Ništa i ništa! Nebo isto, vlast ista, mesari isti — goveda idu na manje. Inače proda li naš seljak svoga vola „kontraband“ onda zapamti, što je učinio. Naime: par dana zatvora i 1000 (tisuće) kruna globe (slučaj Miličić). — Razlika izmedju mesara i seljaka je velika: Seljak proda, što mu je suviše. Mesari dobiju preko vlasti (i sa žandarima) od seljaka goveda, koja su im u nekim slučajevima prepotrebna, jer je sada oranje. Ali tko će na ovakve malenkosti paziti. — Sad je hora, da se harači.

Črčkaranje. U „Hrv. listu“ od 18. ožujka 1918. br. 969 izvolio je g. Lasciac da i opeta nešto ispukne. Molim vas, uzmite još jedanput u ruke pomenuti „Hrv. list“ i čitajte: „Podupiranje istarskih općina“. Vi ne razumijete. Dobro! Rastumačit ću vam ja. Godine 1917. razdijelila je upravna komisija markgrofije Istre od državne potpore četiri milijuna i po kruna na siromake Istre. Vrvi u „objavi“ priličan broj brojeva, ali to je za Pulu i Rovinj. Dakle, po računu gosp. Lasciaca — radi komoditete — računa se, da su svi ljudi u Istri siromasi, i na svaku glavu dolazi 14 K i 6 para potpore. Račun je sasvijem točan. Ali točno nije to, da po Boga, u našem kotaru (pazinski kotar) od toga nije dobio nijedan niti jedne pare. Ono repe, što smo badava dobili, to ide na račun dotacije c. k kot. poglavarstva. Dakle, gospodo, tu se dijele milijuni, a ne znaš kamo ide, i nikomu ništa. Ali najinteresantnije je to, da ni do danas nemaju općine popis siromaha. Popis volova, krava, teladi, magaradi i ovaca imaju najtočniji, ali onaj siromašnih ljudi, a jok! Razumljivo, jer na telad i magarad ne dobivaju subvencije, dotacije, a sa siromašnim ljudima, lako je. Službeni aparat je veoma jak, a Bog je visoko. Dobro da se znade, i tko ovo piše. To vam je onaj „siromah u ime svih siromaha Istre“. (Vidi broj „Hrv. lista“ od 20. siječnja 1918.)

Barat. Ovdje se otvorila prije mjesec dana škola. Dugo vremena moralo je ovo učilište ostati zatvoreno radi bolesti učitelja. Našoj se je djeci, koja je gubila skupocijeno vrijeme, smislovao velč. gosp. Rudolf Brnobić, koji vrši takodjer dušobrižničku službu. Školu pohadja 70 djece.

Bjegunci, koji su se vratili u puljski kotar, nalaze se u puno gorim prehrambenim prilikama, no što su bili po barakama. Nekoji si kušaju time pomoći, što obilaze sela te mijenjaju odjelo, tkanine i ono malo predmeta, što su u kućama našli, za brašno, krumpir ili sjeme. Osobito se bave time Rovinjci, po krvi trgovci i torbari. Rovinjce susrećete svuda, kao da bi bili trgovački putnici. Ali žalibože vlada svuda velika nestašica svega, a ljudi sami trebaju sve, a nemaju, šta da bi mijenjali.

Iz Okreta. Nepoznati su zlikovci ukrali bivšemu načelniku kanfanarskom, A. Okretu, dvije krave. Jednu je uspjelo spasiti od tatova. Našli su ju u šumi. Druge je nestalo bez traga. Bilo je valjda opet jeftine pečenke.

Smoljani. I ovdje otvorila se napokon škola, koja je bila dugo vremena zatvorena radi bolesti učiteljeve. Došla je k našoj djeci slovenska učiteljica Valenčić. Dobro nam došla.

Pazin. I opet pitanje naše ženske preparandije. Profesori naše gimnazije, koji su se uzornom rodoljubovišću žrtvovali toliko godina, da nam odgoje valjanih učiteljica, koje tako nužno trebamo, ne mogu više da snašaju teške napore dvostruke službe uz onu nedostatnu hranu, što se im dijeli. Naša slavna vlada ne čuje ništa i ne vidi ništa, kao da Istra odavna nije više austrijska pokrajina i da je Talijanima već uspjelo prodrijeti u naše krajeve. S njom se postupa gore negoli sa okupacionim područjem u neprijateljskom ozemlju. Bit će svakako istina ono, što tvrde iskusni ljudi, da će naša dična vlada prije dati Arnautima u Elbasanu tehniku i akademiju lijepih umjetnosti, negoli podržaviti naše tako potrebno učiteljište. U Istri manjka škola pošto nema učitelja. Narod se ne može razvijati, niti okoristiti se svojim bogatim umstvenim darovima. Naša je Istra odsudjena na to, da ostaje još nekoliko desetgodišta bespravnom kolonijom. Ali i strpljivost naroda imade svojih granica.

Kanfanar se demokratizira, i to bez revolucije i bez evolucije, samo dobrom voljom općinskog glavarstva. Kaošto u Rusiji dobit ćemo i mi ovdje pučke povjerenike iz svakoga sela, ali samo za aprovizacijske poslove. Narednih će se dana obdržavati, odnosno dovršiti izbori novih pučkih pouzdanika i — pouzdanica. Demokratizira se naime veoma radikalno. Ne samo muškarci, već i žene imadu aktivno i pasivno izborno pravo i to je dobro, pošto se žene najbolje razumiju u kuhinjske prilike i potrebe. Možda je to početak njihovog političkog djelovanja. Samo preporučujemo, da se uvede veoma strogi poslovnik i po mogućnosti skrati vrijeme za govore i prigovore. Novi će povjerenici vršiti nadzor nad zalihama i nad diobom živežnih namirnica.

Sakupljanje potpisa za deklaraciju. I u južnoj se Istri počelo marljivo sa sakupljanjem potpisa za našu deklaraciju, od koje očekuje naš narod ne samo bolju političku budućnost, ne samo slobodu, već takodjer kruha. Naši ljudi znadu veoma dobro, da moraju gladovati i stradati samo radi postojećih političkih prilika, samo radi toga, sto su vodeći krugovi odijelili sirotinju Istru od plodne Hrvatske i što ne dozvoljavaju, da se hrvatski narod hrvatskim brašnom hrani. Hrvatski se živež izvaža u madžarske i njemačke krajeve, a dotle neka hrvatski seljak i težak u Istri pogiba. Svi proklinju Kantridu i Fijumaru i ono, što je stvorilo ove umjetne granice, postavljene samo radi toga, da se bolje i sigurnije upropasti naš narod. Na hrvatskom Jadranu nemamo luke, niti željeznice, koja bi nas spajala, da bi se moglo barem prekrijumčariti nešto malo u naše krajeve. Žedni smo blizu vode. Željeznica vodi u Rijeku iz Hrvatske, ali ne za Hrvate, a još manje za sirotinju u Istri. Riječki si židovi pune žepove i bogate se hrvatskim trudom, prodavajući mrve, što padaju iz obilnog stola privilegovanih naroda, našim ljudima uz nevjerojatne cijene.

Iz Marčane. Naši se bjegunci već vratili svi u svoj zavičaj. Težak im bijaše život kroz ovih tridesetak mjeseci, što bijahu evakuirani. Vratili se u svoje opustošene trošne kućice pune tuge i tjeskobe. Mnogi su od njih našli samo 4 gola zida. Pa i ono malo, što im dobri ljudi u Češkoj i Moravskoj darovaše, da sobom ponesu u svoj kraj, da svoju gladnu djecu bar za nekoliko dana utješe i zadovolje, i taj malen darak bio im je na povratku pokraden. Baš sistematski: Ostavili su Marčanu kao dobro stojeći kmetovi, a vraćaju se u nju kao nevoljnici i sirote. Po onim strašnim barakama izgubili su mnogi svoju milu dječicu, izgubili su svoje starce, ali kod povratka u svoj zavičaj oči su svakog bjegunca orošene suzama radosnicama. Pokraden, orobljen, siromah, ali radostan, jer vidi svoje rodno mjesto, svoju Marčanu, s kojom ga već od kolijevske veže nešto sveta. Na svojoj će zemlji raditi, svojim će ju znojem zalijevati, grm će se iz loza raspupati, polja će se zazelenjeti, i sve će opet biti dobro. U njegovom ga ali nastojanju i radu mora da potpomogne država. Njezina je sveta dužnost, da ovim nevoljnim bjeguncima prigodom njihovog povratka pruži ruku pomoćnicu. Oni su žrtvovali sve svoje za dobrobit države,

država im se sada mora odužiti. Sad je momenat, gdje mora država da se spram ovih jadnika pokaže susretljivom i pravednom. Njihovi su zahtjevi maleni, skromni. Dajte im marve, da mogu svoje propalo gospodarstvo pridignuti, i sjemenja, da mogu svoja polja zasijati. Još vas nešto mole. Dajte im vode, zdrave pitke vode. Sramota je, da ovakvo prometno i u gospodarskom pogledu bogato mjesto nema ni čaše dobre pitke vode! Seljaci piju paljavu nezdravu vodu, a malarija i ostale bolesti šire se medju pukom. Više se je puta molilo oblasti za pripomoć u tom pogledu, ali kod oblasti, ili nije bilo dovoljno razumnijevanja, ili nije bilo dovoljno dobre volje za takav pothvat. Strah nas hvata pri pomisli na one ljetne mjesece pune suše, ka ćemo trpjeti žedju, kad ćemo na satove daleko tražiti čašu vode. Čujemo, da će se graditi vojnički vodovod iz Alture u Muntić i Loboriku, pa u Vodnjan. Ne bi li se usput moglo i Marčanu opskrbiti pitkom vodom! Uz maleni trošak moglo bi se vodu dovesti u Marčanu. Malarije bi za čas nestalo, a gospodarstvo bi procvalo kao još nikada. Vruće molimo c. i kr. ratno lučko zapovjedništvo i c. kr. kotarsko poglavarstvo, da nas u tom pogledu pomognu. Općina će Marčana biti pripravna da novčano pripomogne tom pothvatu, a narod će dobročiniteljima blagodariti.

Marčanci.

Odmah isplatiti! Opaža se, da će svaki član komisije dobivati osam kruna na dan, i zasluženi novac će c. k. kotarski kapetanat, uz predhodno predloženje računa, odmah isplatiti. Ovoliko uslijed naloga c. k. kotarskoga poglavarstva u Pazinu od 4. VII. 1917, br. 14/24 Pr. — Danas ga je 23. ožujka 1918, i taj odmah nije još uslijedio.

Dnevne vijesti.

Parobrodska plovidba na Crnome moru. Mirovnim ugovorom s Rusijom opet će oživjeti parobrodarska plovidba na Crnome moru. Kad je ono rat buknuo, nekoliko je austro-ugarskih i njemačkih brodova zadržano u ruskim pristaništima, a drugi se opet usidriše u carigradskoj luci, da izbjegnu opasnostima pomorskog rata. U stručnjačkim se krugovima drži, da će promet na Crnome moru moći raspolagati sa kojih 200.000 tona brodova. Austrijskih i ugarskih parobroda ima što u ruskim pristaništima, a što u Carigradu, svega 11 parobroda sa ukupnom tonažom od 63.000 tona. Tu ima brodova brodogradilišta Tripković, Gerolimić, Martinolić, zatim parobrodskog društva „Lošinj“, pak poduzeća Premuda, onda društva „Navigazione Libera Triestina“, pak društva „Adria“ i jedan parobrod Julija Wesselyja u Pragu. Njemački parobrodi iznose svega 40.000 tona. Od tih je 18.000 tona bilo zaustavljeno u ruskim pristaništima, a 22.000 tona nalazile su se u turskim lukama. Osim pomenutih parobroda, sada će po Crnome moru moći slobodno voziti i ruski, bugarski, holandeski, i — poslije mira s Rumunjskom — rumunjski parobrodi.

Kriza u engleskoj brodogradnji. Kad je novinstvo sporazuma rastrubilo, kako se marljivo radi na američkim brodogradilištima, londonske su novine pi ale o slabim prilikama brodogradnje u Engleskoj. „Times“ preporuča, da stanje ispita komisija, u kojoj bi bili zastupani poslodavci i radnici, da se izbjegne štetama, koje su nastale radi nesposobnosti službenog nadzora. „Morning Post“ piše proti krivoj vladinoj politici s plaćama, koja izazva nezadovoljstvo medju radnicima.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 12. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: † Dr. Franko Potočnjak. — F. Feller: Misli o novom uredjenju srednje škole. — Dr. A. Štampar: Borba proti tuberkulozi. — Dr. Milan Metikoš: U eri ratne privrede. — Smotra: Značajna habilitacija na zagrebačkom sveučilištu (Naprednjak); Jedna neodložna narodna dužnost (Dr. Mitrović); Karmeličanke (Davorin Trstenjak); Za književno jedinstvo (V. Ćorović); Muzika i kazalište (P. K.) itd. — Listak: Miroslav Krleža: Balada. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe prima uprava u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

PRIČICE.

V. P.

(Nastavak.)

Kritika.

Danas možeš kritikovati 80% stvari (predmeta) na svijetu. Prije rata bilo je 90%. Prije dr. Parlamenta — 12%. Poslije rata 05%. Poslije samoodredjivanja naroda (u našoj državi) bit će 100% — dakle sve; i tekar onda bit ćemo mi ljudi, kako treba.

Poslali „Sličice“ na ocjenu, na kritiku. Prihvatio se pisac i toga posla. Dakle, kritika.

Pozitivna strana.

a) Otkad je svijet, i na svijetu naša krajina, i u našoj zemlji ovaj kotar, nikada se nije čulo ni vidielo, da bi jedan podlistak ovoliko buru digao i prašinu uzvitlao. Vanredan uspjeh!

b) Novina ima u ovom kotaru 22 pretplatnika više. Jagma za novinom bila je tako velika, da je pisac kupio od druge ruke i ekzemplar novine i dao baš 3 krune.

40—50 gospodja i gospodjica shranilo je „Sličice“ na doživotnu uspomenu.

d) Prevadjali Talijani, i time počeli učiti hrvatski jezik i prestali ga mrziti (jer naš jezik, kad ga upoznaš, jamačno ga voliš, jer je veoma lijep — baš krasan).

e) Preventivirali su „Sličice“ i češki i njemački socijaliste (Parlamenat).

Negativna strana.

1. Premalo je pisac kazao.
2. Imena je trebao donijeti i reći, ovo su . .
3. Forma je neprikladna. Ta pisac im kazao neka se čuvaju.
4. Pisac je podmićen, jer sada šuti.

Horribile dictu (strašno).

Kino „Ideal“.

Ouvertura.
Naš kvartet, znade pjet: U falsetu.
Ženski kor, C'jeli zbor: U oktetu.
Složi sve, čuje se: U duetu.

Pripjev (refrain):
Divan i zlatan je svijet,
Ugodno na njemu živjet';
Ima svega pa i sorbet,
A i moma makar češ pet.

Film: „Sličice“.
II. mjesta: silno i dugotrajno pljeskanje
I. mjesta: „Salva chi salva!“

Sjednica.

Prijevod iz talijanskoga.

(5 aprovizacija broji 4 dioničara.)

1. dioničar: Gospodo, od ovoga časa dalje, ja ne ću da imam posla sa aprovizacijom. Ja abdiciram. Moliti ću premještenje. Što kažete na ovo?

2. dioničar: I ja ne ću da budem po novinama; i ja abdiciram. Izručujem s—v—e! (na tri dijela)

3. dioničar: Ja imam i nemam kože (uzenja vakete); jer ne mogu izručiti, jer, gospodo, ja niam govornik, već vojnik. Ja ostajem u službi.

Dupli dioničar: Svi ostajemo u službi! Gospodo od jednoga udarca dub ne padu. Poznam dobro naše Hrvate. Buče i buče, i napokon je od svega toga — ništa. Pa tko je protiv nas? Dva, tri, e finis. Ovo će dozvati k pameti gospodin prvi dioničar. — A vi gospodo, dolazite i u novo ministarstvo, prva dva bez portfelja, a mi dva: ja sa 4 portfelja, a moj drug sa kožom pridržat će svoj portfelj. Primate? — Unisono! Primamo!

Vrč ide na vodu . . .

Kako smo čuli, portfelje trebalo izručiti. Al kako? Dupli dioničar zaboravio kazati kojim putem da to ide. Arhimedovu točku razriješio odvjetnik Trećina lisnice ostaje tebi; trećina ide na općinu; trećina ide prijateljima. Trećina, nije to matematička jedinica, već onako, da se nešto reče. Mudrome jedno oko dosta. — I išlo je: lijepo, glatko, upravno, ravno Pogrješka bila je samo ta, da nisu pozvali na konzilijum i fizičara. Taj bi im jamačno kazao, da da put treba (jaču) silu. Dogodilo se je to, da se vozić sa dijelom lisnice zaustavio baš pri cilju. onda zbog težine vratio se na ishodnu točku. Ve da je bilo štete oko 500 kruna. Nijesmo vidjeli, radi toga ne možemo reći ni da, ni ne. Ona „dva, e finis“ kažu, da je vrijednost i prije i poslije bi ista. Dakako, radi javnosti došla i šteta na vidjelo jer „šteta, da je i malo štete“, kažu ljudi. I tako pr vrč je razbljen. Drugi dolazi na red.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 29. ožujka 1918. | Broj 980

Bitka na zapadu.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: U mletačkoj na nekojim mjestima živahna topnička paljba. Na zapadnoj je fronti zadobila navala ponovno na prostoru. — Poglavica generalnog štožera.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojište u Francuskoj doveli su Englezi obnovljene, svježe, iz drugih fronta vadjene divizije u boj proti našim četama. Sjevero-zapadno od Bapaumea bacili smo neprijatelja iz starih lijevkastih položaja natrag na Bucquoy i Hebuterne. Sa osobitom se je žilavošću borio neprijatelj, da opet osvoji Albert. Ali uzalud. Jake navale, praćene od oklopnih vozova, skršile su se na obroncima uzvisina, nalazećih se istočno od grada. Južno od Somme utrle su si naše divizije na mnogim mjestima put kroz stare pozicije neprijatelja, te su bacile Engleze i Francuze natrag u područja Francuske, koja iza godine 1914. nijesu osjetila rata. Pobjedničke su čete njemačkog prijestolonasljednika, neodoljivo navaljivajući prevalile od St. Quentina preko Somme u neprijateljske položaje u dubini od 60 kilometara. Prodrle su do Pierreponta, te su osvojile Montdidier. Naši gubici ostaju u normalnim granicama. U nekojim žarištima su nešto teži. Broj lako ranjenih računa se sa 60 do 70 posto sviju ranjenika. Na lorenskoj fronti pojačala se topnička paljba. — Ritmajtor barun Richthoffen postigao je svoju 71., 72. i 73. zračnu pobjedu. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

*

Bitka na zapadu traje dalje. Francuzi i Englezi nagovještaju protuofenzivu i nekoje vijesti kažu, da će vodstvo ovog važnog poduzeća preuzeti jedan general sa vanrednim punomoćima. Govore, da će to biti general Foch. Medjutim raste otpor Engleza i Francuza. Osobito u prostoru zapadno od Alberta poduzeli su Englezi velike protunavale, koje nijesu doduše uspjele, ali su ipak zadržale napredovanje njemačke vojske u smjeru na Amiens, jedno važno stjecište željeznica, kroz koje vode svi spojevi izmedju francuske i engleske vojske. U južnom dijelu fronte provalila je vojska njemačkog prijestolonasljednika preko Roye sve do Montdidiera te ugrožava sa jugoistoka, iz daljine od 35 kilometara, imenovani centar željeznica. Na lijevom njemačkom krilu zaostale su ponešto operacije. Na tom su se mjestu povukli Francuzi za rijekom Oise, koja ih prolazno štiti od zamašnijih njemačkih navala.

Francuski izvještaj od 26. ožujka. Naše čete drže svoje položaje na lijevom brijegu Oise, na istoku od Noyona. Boj traje sa nesmanjenom žestinom na fronti Braye — južno od Somme — Chaulnes-Roye-Noyon. Sa ostale fronte nema šta da se javi.

27. ožujka po podne: Jučer na večer i preko noći bili su Nijemci znatnim gubicima posvuda odbijeni te prisiljeni, da ospore svoje napredovanje. Hrabrost francuskih vojnika, koji su branili svaki pedalj zemlje, uzvišena je nad svakom hvalom. Francuzi drže liniju Echelle-St. Beuvraignes, sjeverno od Lassignya, južni ulaz u Noyon i lijevi brijeg Oise. Tijekom noći suzbili su Francuzi jake izvidničke čete, koje su se kušale približavati francuskim položajima sjevero-zapadno od Noyona. Na ostaloj fronti privremena topnička paljba.

27. ožujka na večer: Nijemci su bacili svježe nove sile u boj te su sa podvostručenom silom navalile istočno od Montdidiera. Naše su čete opetovano zadržale sa divnom tvrdokornošću neprijateljske navale, kojemu je uslijed velike brojne nadmoći uspjelo konačno, da napreduje. U okolici Lassignya i Noyona doživjele su jednako žestoke navale potpuni neuspjeh. Skršile su se o junačkom otporu naših pukovnija.

Izvještaj istočne armije od 25. ožujka: Nešto malo topovske djelatnosti u okolici Vetrenika, na Dobrompolju i zapadno od Bitolja. Francuski su ljetači uspješno bacili bombe na neprijateljsko logorište u dolini Šermele.

Engleski izvještaj od 26. ožujka na večer: Sjeverno od Somme došlo je na različitim mjestima do mjestimičnih sukoba. Na bojnom smo polju opazili jako kretanje. četa i trena, na koje su pucali naši topovi i aeroplani. Južno od Somme izveo je neprijatelj, kako smo već javili jutros, sa svježim silama jake navale proti Noyonu i Roye. Danas poslije podne započele su nove neprijateljske navale u blizini Chaulnesa kaošto i izmedju ovog grada i Somme. Sjeverno od te točke traje bitka na čitavoj fronti južno od Somme. U bojevima, koji traju već šest dana, pokazale su naše čete na svim dijelovima fronte najveću hrabrost. Osim već imenovanih engleskih divizija, pokazale su se junačkima takodjer divizije 9., 10., 31., 61. i 66.

27. ožujka na večer: Jutros rano oživjela je bitka velikom snagom južno i sjeverno od Somme. Žestoki se je boj odigrao tijekom dana od južno Rozieresa do sjeverno... Uzaludnom pokušaju neprijatelja, da kod Oblainzevillea provali u naše linije južno od Somme, slijedio je danas u jutro niz žestokih navala u okolici Rozieresa. Sjeverno od Rozieresa suzbile su naše čete sve navale neprijatelja te održale svoje položaje tijekom cijela dana unatoč silnom pritisku velikih protivničkih masa. Kasnije su se razvile nove njemačke navale, koje su nas prisilile, da povučemo u tom području naše položaje nešto prema zapadu. Zadnje vijesti javljaju, da su naše protunavale potpunoma uspostavile položaj. Tijekom dana izveo je neprijatelj nekoliko zatvorenih navala proti našim položajima izmedju Somme i Ancre, sjeverno i južno od Alberta. I u tom je odsjeku došlo do ljutog boja. Dio naših položaja južno od Alberta, u koje je neprijatelj provalio, opet je osvojen našim protunavalama. Daljnji smo teški napadaj neprijatelja, poduzet poslije podne na toj točci, posve suzbili. Tijekom dana kušao je neprijatelj, da iz Alberta provali prema zapadu. Bio je svaki put suzbijen uz najteže gubitke. I danas poslije podne navalio je neprijatelj velikom silom u okolici Bucquoya i Ablainzevillea, te se je ustalio u potonjem selu. Na svim drugim je točkama bila njegova pješadija suzbijena. Naše su se čete borile vanredno hrabro. Neprijatelj je na čitavoj engleskoj fronti bio suzbijen uz najteže gubitke unatoč odlučnih njegovih navala sa nadmoćnim silama. Teški boj trajao je sav dan na čitavoj bojnoj fronti.

Iz Rusije.

Petrograd, 25. (D. u.) Brzojavna agentura javlja: Admiral Verderevskij, koji je bio ministar mornarice pod Kerenskijem, pozvan je od istočne mornarice, neka preuzme tehničko vodstvo brodovlja. Admiral je Verderevskij navodno pristao.

Petrograd, 25. (D. u.) Reuterov ured javlja: Ratni je ministar Trocki upravio poziv na pučanstvo, da pripravi sastav crvene vojske. Saopćio je, da predstoji objava dekreta, kojim se obvezuju svi gradjani na vojničke vježbe. Svi prijašnji generali i časnici stavljaju se opet u aktivnu službu, da služe pod vodstvom pučkih povjerenika kao instruktori za vojsku. Trocki je izjavio, da hoće staviti na noge vojsku od 1 milijuna momaka. Sve zatvorene vojničke će škole biti opet otvorene, da se stvori broj časnika, koji je potreban za ovu vojsku.

Stockholm, 26 (D. u.) Prema bežičnoj su brzojavci ruske vlade vijesti o navodnom zaposjednuću sibirske željeznice sa strane njemačkih ratnih zarobljenika izmišljene i čine se upravnim ruskim krugovima smiješnima. Ratni su zarobljenici uzduž željeznice neoboružani, a čuva ih vojništvo. Ruska vlada prosvjeduje proti širenju takovih neispravnih vijesti po zastupnicima inozemstva, koje izazivlju zamršenost u sveopćem položaju, koji je i onako već dosta zamršen.

Petrograd, 26. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Večernje novine javljaju, da su njemačke i ukrajinske čete zaposjele Poltavu.

London, 27. (D. u.) Reuterov ured javlja: Polag vijesti iz Petrogroda bio je admiral Razvozov uapšen radi sumnje proturevolucionih simpatija. Htio je navodno predati brodove istočne mornarice finskoj bijeloj gardi.

London, 27. (D. u.) Reuterov ured javlja: Moskovska brzojavna agentura saopćuje, da su čete ukrajinskog sovjeta osvojile 26. ožujka iza krvavog boja Odesu. — Reuterov ured javlja, da su čete ukrajinskog sovjeta prošle 19. ožujka opet na navalu, te zadale Nijemcima kod Worojbe teške gubitke. Grad je Konoton bio osvojen od sovjetovih četa.

Beč, 28. (D. u.) Iz ratnog se izvjest. stana javlja: Od Reuterovog ureda proširena vijest, da su boljševici opeta osvojili Odesu, je posve izmišljena. Grad je zapovjednut od savezničkih četa. Od nekoliko dana vlada mir.

* **Bitka na zapadu.** U nekom članku piše „Temps“ o položaju, e nema više nikakvog uzroka, da se pravi razlika medju engleskim i francuskim bojnim silama. Zapovjedništvo bi moralo biti združeno u jednoj osobi, koja izražuje neograničenu vlast nad svim vojnicima i posve neodvišno od druge vlasti. Položaj je ozbiljan i ništa više. „Journal des Debats“ piše: Premda je teško prepustiti neprijatelju novo područje, to moramo ipak biti uvjereni, da se to nikako nemože smatrati porazom. Vojnički suradnik „Bunda“ Stegemann piše: Ako Englezima ne uspije, da kod Alberta stvore novu frontu, onda je engleska vojska otcijepljena od francuske vojske. General Foch mora onda računati time, da će mu njegova vojska za manevriranje biti odmamljena prije, nego dodje do udarca na kojem drugom mjestu, prije nego bude on mogao, da poduzme protuudarac. Prostor na 80 km dugoj fronti, gubitak od 1000 topova i teški krvavi gubici čitavog desnog engleskog krila, te očajna primijena engleskih i francuskih pričuva daju predmnijevati, da nema niti vremena, niti snage, da se na krilima poduzme protuofenziva.

* **Antanta i Rusija.** Prema agenciji Havas su Engleska i Francuska utanačile, da objave izjavu, u kojoj se veli: Kada je carska ruska vlada sklapala ugovore, je ona bez sumnje zastupala i vezala Rusiju. Ovu obvezu nemože dignuti autoriteta, koja sada vlada ili koja će u Rusiji vladati, a da ne uzdrma temeljima medjunarodnog prava. Ove obveze jesu i ostat će dužnost nove države ili skupine država, koje Rusiju sada predstavljaju ili koje će je u budućnosti predstavljati.

* **Jedinstveno vodstvo na zapadnoj fronti.** Pariški list „Victoire“ piše, e su Clemenceau i Lloyd George utanačili, da vodstvo bojnih operacija na fronti povjere jednom jedinom zapovjedniku. Prema „Herve-u“ bi taj zapovjednik imao biti general Foch.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 28. t. mj.: Naše su podmornice u irskom moru i na istočnoj obali Engleske opeta uništile 20.000 brutto reg. tona.

* **Talijanski izvještaj** od dne 26. t. mj.: Bubnjarska vatra naših pomaknutih straža proti neprijateljskim odjelima u Val Arsa te puškaranje patrula na brijegu Piave istočno od Montella. Na ostaloj fronti topovske akcije, koje su u primorskom predjelu gdjekada žešće.

* **Clemenceau o vojničkom položaju.** Ministar-predsjednik Clemenceau, koji se je sa predsjednikom Poincareom i ministrom za naoružanje Loucheurom upravo povratio sa fronte, podao je u ministarskom vijeću sliku o vojničkom položaju. Izjavio je, da je sa svog posjeta na fronti donio zadovoljivih utisaka. Njegova su razjašnjenja bila u prvome redu informativne naravi. — U vojnom je odsjeku komore govorio Clemenceau o općem položaju i o mjerama, koje su u sporazumu sa vrhovnim vodstvom francusko-engleske vojske poduzete, da se djelotvorno osigura vodjenje operacija. Izjavio je, da položaj postaje izrazitiji. Od nekoliko satova dalje opaža se popuštanje neprijateljevih napinjanja. Bliža se čas, kad će naše i savezničke pričuve početi djelovati. Bitka će poprimiti drugo lice te je posve utemeljena nada, da neće neprijatelj zadržati uspjeha i koristi, koje je postigao teškim žrtvama. Clemenceau je nadalje nagovijestio, da vlada namjerava početkom druge polovice travnja pozvati pod oružje godište 1919.

* **Amerikanci i bitka na zapadu.** Prema listu „Lokalanzeiger“ je amerikanski senat, pod utiskom dogadjaja u zapadnoj Europi, odlučio, da poduzme čitav niz ratnih mjera. Kako javlja „Vossische Zeitung“, ograničila je komisija za živež veoma jako trošenje pšenice.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Kako smo već javili, predale su slovenske žene u nedjelju u dvorani hotela Union na svečani način narodnom zastupniku Korošcu potpise slovenskih žena za jugoslavensko narodno jedinstvo i narodnu slobodu. Dvorana je bila okićena zastavama srpskoga, slovenskoga i hrvatskoga naroda. Ulice, koje su vodile do hotela, bile su već u 11 sati tako pune naroda, da je bilo upravo teško proći kroz nebrojenu množicu. Općinu je Ljubljanu zastupao gradonačelnik Tavčar sa podnačelnikom dr. Trillerjem. Prisutni bijahu narodni zastupnici Demšar, Gostinčar, dr. Pogačnik i dr. Ravnihar, mnogo pokrajinskih zastupnika, vodje narodnih stranaka, predsjednici prosvjetnih institucija itd. Sastanak se je morao otvoriti prije odredjenog vremena. Gospodja dr. Tavčarjeva je najprije u biranoj besjedi pozdravila narodnog zastupnika dr. Korošca, istaknula gvozdenu volju slovenskih žena, boriti se za jugoslavensku slobodu te javila, da je **preko 200.000 slovenskih žena potpisalo svibanjsku deklaraciju Jugoslavenskog kluba.** Zatim je prozborila sestra pokojnog dr. Kreka, gospodjica Cilka Krekova, te kazala medju ostalim: Još nešto obećamo u tom svečanom trenutku: da svojim pristupom svibanjskoj deklaraciji preuzimamo takodjer dužnost, da ćemo nepokolebivo ustrajati u boju za prava našeg naroda, da sine sunce slobode na naše visoke gore i naše tamne šume i zelene naše livade, da sav taj svijet

bude zaista naš i da bude „zabučalo naše morje“, po kojem neka opet vozi „hrastov brod, mili naš slovanski rod“. Stohiljada puta budi zato pozdravljena naša jugoslavenska misao, lijepa kao mlado sunce, slatka kao pjesma slavulja na jugu, jaka kao kršna pećina, moguća kao deruća rijeka, postojana poput bršljana, koji se ovija oko hrasta i sivih pećina te odoljeva zimi i olujama. Nemojmo pitati plaho, da li ćemo postići taj cilj. (Medjuklici: Moramo!) Svaka od nas mora da uloži sve svoje sile, da bude to, što mora biti. — Dr. Krek je u svom odgovoru kazao, da bi pokojni Krek bio kliknuo, da je mogao prisustvovati današnjem sastanku i vidjeti oduševljenje, koje je u Ljubljani zavladalo: „Prijatelju! Pobjeda je naša izvojevana!“ Za tim je cenzura nešto pobijelila. Za tim je nastavio: Naša je ideja bila iz početka skromna, bila je izražena iskrenim osvjedočenjem, akoprem nekim strahom. Otkako je naše ženstvo stupilo u službu naše ideje, rasla je i rasla i danas obuhvaća već sav jugoslavenski narod. Ja se niti za trenutak ne bojim, e se naša ideja ne bi obistinila. **Cvrsto i sa punim povjerenjem očekujem, da će naš mladi i moderni car čuti naš glas i ispuniti najveću želju jugoslavenskog naroda, da mu da slobodu i neovisnost.** Znam da naša stvar mora da stoji dobro, jer inače ne bi bio sav tabor neprijatelja na nogama i ne bi vikao, neka nas potlače, neka nas dave, da se ne čuje glas naših čustava. Bez obzira na ovu želju neprijatelja, moramo prodrijeti sa svojim zahtjevima, moramo provesti naše ujedinjenje. Ako je narod tako složan, kako smo složni mi, tko mu se može oprijeti?“ Riječi su zastupnika Korošca bile primljene burnim odobravanjem. Oduševljenje nije popuštalo, dok nije narod zapjevao jugoslavensku himnu „Lijepa naša domovina“ i „Hej Slovane“. U ime istarskih Hrvatica izrekla je govor gospodjica Jelica Božićeva, u ime čeških žena gospodjica Šerminova. Kad je načelnik jugoslavenskog kluba zapuštao dvoranu, zapjevala je množica češku himnu „Gdje dom je moj?“ Kad je dr. Korošec stigao na ulicu, oduševljenje nije imalo granica. Mladi su momci digli dra. Korošca na ramena, koji je pozdravio sa kratkim nagovorom narod sakupljen na ulicama kod hotela Union. Ljubljana bila je okićena zastavama trojedinog naroda. — Dan prije na večer obdržavala se je „narodna večer“ u velikoj dvorani hotela Union, na kojoj su govorili dr. Korošec, dr. Kramer, zastupnik socijalne demokracije Kristan i dr. Smodej, kao zastupnik Koruške. Potanji ćemo izvještaj o tom sastanku donijeti u narednom broju.

*

Iz slovenskog svijeta. „Slov. Narod“ donaša: U prisutnosti načelnika Jugoslavenskog kluba dr. Antuna Korošca obdržavalo se je u nedjelu dne 24. t. mj. prvo vijećanje zastupnika Slovenske ljudske stranke i Narodne napredne o ustanovljenju **Narodnog vijeća**. U tom je obziru u svim načelnim pitanjima postignut posvemašnji sporazum.

Organizacija slovenskih željezničara. „Slovenski Narod“ donosi poziv slovenskih željezničarara, neka se ustanovi zajedničko društvo svju jugoslavenskih željezničara, u kojem bi se ujedinio savez jugoslavenskih željezničara sa društvom činovnika, pošto ovako odijeljene organizacije ne odgovaraju više duhu vremena. Ide se za tim, da se sve jugoslavenske željezničare oslobodi od tudjih strukovnih organizanizacija, te stvori jugoslavensku centralu za željezničare. Što znači, pita pisac imenovanog članka, jugoslavenska socijalna demokratična stranka kao voditeljica strukovnih organizacija za naš narod i za naše radništvo? Ona stoji još danas na njemačko-centralističkom stanovištu. Ma da imade lijep nacijonalno-strukovni program ne može ga provadjati, pošto ga ne smije provadjati. Čeka ga diktat iz Beča, kamo šalje i novac našega naroda. Tko živi od žuljeva našeg radništva?

Na račun našega naroda gradila si je stranka u Beču i u drugim njemačkim gradovima kuće, stranačka poduzeće, od čega živi mnogo njemačke gospode, dok naš narod nema od toga ništa. Zadnje je vrijeme, da Jugoslaveni učine i u tom pogledu svoje korake i da poprave ono, što su do sada pregledali. Drugi je glavni cilj jugoslavenskih željezničara izražen u sastavu članstva novog saveza. U savez mora se učlaniti čitavo osoblje željeznica, od najnižeg do najvišeg činovnika. Potpun demokratizam mora da vlada u tom savezu. Bude li radnik znao, da mu je predpostavljeni činovnik učlanjen u isto društvo kao on, da se interesira i za njegovu dobrobit, da imadu zajedničke interese, poštivat će ga puno više, no što ga poštivao prije. Povjeravat će mu i neće ga smatrati samo „prigànjačem“. Sakupiti sve naše sile — tako svršava pisac — u jednu organizaciju, koja temelji na jugoslavenstvu i na demokratičnosti — to je naš cilj.

Radi potpisivanja jugoslavenske deklaracije otpustili su Madžari mnogo radnika u brodogradilištima na Rijeci. Otpušta se jih naprosto radi „slavenske propagande“. Ovakovi ljudi dolaze onda u druge urede, ali tamo su već označeni kao politički sumnjivci, te su stavljeni pod policijsku ili žandarmerijsku pasku. Kojim se paragrafom zakonika dade opravdati takav postupak, nije nam jasno. Ipak se ne čudimo, pošto su kod nas zakoni jedino za paradu. Ali svakako je značajno, da u jednoj državi, koja imade slavensku većinu, može slavenska propaganda tvoriti razlog, da se „masregluje“ radnike. Ništa ne dokazuje bolje od ove činjenice, kako nema u toj državi zakona za Slavene, kako smatraju svaki korak za svoj narod, dapače i samu ljubav za narod, kažnjivim činom, a ne mogu li ih zato kazneno progoniti, tad uništavaju njihove eksistencije i njihove obitelji jednostavno oznakom „otpušten radi slavenske propagande“, što gotovo onemogućuje život u ratno doba.

Nijemci i jugoslavensko pitanje. Čitamo u gradačkom listu „Tagespost“: Njemačka su se pučka vijeća čitave Austrije složila, te zauzela svoje stanovište proti jugoslavenskoj državi. Ona punim pravom upućuje na to, e je ova stvar zajednička stvar Austrije i Ugarske, da se koli jesno toli i niječno mora raditi u sporazumku sa Ugarskom, dakle da nema jednostavnog uredjenja tog pitanja za Austriju. Pošto dakle o ovoj činjenici nema sumnje, isključena je dakako i ona jednostrana pretpostavka, koja se mora vidjeti u autonomiji Jugoslavena u Austriji. To je stoga od bitne važnosti, jer je prema raznim pouzdanim narodima povjerenstvo za uredjenje narodnosnih odnošaja u Austriji, koje već od dulje vremena ovamo radi u ministarskom predsjedništvu — a koji je rad obavit dosad koprenom tajanstvenosti — takovu osnovu izraditi imalo ili ju dapače već i izradilo. U koliko se vlada identificira s tom mišlju, i u kojem obliku, nije dosad poznato; znade se samo to, da se na usta ministra-predsjednika navijestilo rješenje, a da nije ni izdaleka obznanilo oblik i sadržaj te osnove, koja mora svakako doći pred parlamenat. Upravo radi toga ali vlada u svim krugovima južne Austrije, ali i u jugoslavenskim područjima ugarskima veoma znatna napetost. Jugoslavensko je pitanje, kako je već po sto i sto puti bilo navedeno i dokazano, nesamo najvažnije i najdalekosežnije državno pitanje, nego i narodnosna i gospodarska stvar prvog reda za sve narode na jugu monarkije. Put do Jadrana i ovaj sam jest ono, za što se bori. Talijanska je iredenta izdala bojnu lozinku: Trst, ili ništa! A to je eto sad postalo bojnom lozinkom svih! No Italija ne će gospodovati Jadranom kao svojim morem, nego će biti konačno bačena natrag na svoj naravni posjed. A isto tako nije Jadran i put do njega slavenski posjed. Potoci njemačke krvi, koji su bili proliveni u ovom najstrašnijem od sviju ratova, nijesu mogli biti proliveni za to, da budu Nijemci, a s njima i država, odrezani od Austrije i da im budu podrezane životne žile. Ne uvidja li vlada silnog onog značenja pokreta, koji je zahvatio eto sad sve slojeve pučanstva na jugu, ne stane li na put svim sredstvima promicanoj agitaciji Jugoslavena i huškanju njihovih vodja, tad je ona veoma zlo upućena, te će doskora osjetiti posljedice. Ta imade granica, preko kojih ne smije ustrpljivost! Gdje se radi o biti ili ne biti, mora nestati svih predrasuda. Bez obzira na to, što se može jugoslavensko pitanje urediti samo u sporazumku s Ugarskom, a tad opet različito prema narodima: Hrvatima, Srbima i Slovencima, ne smije se ništa, a ma upravo ništa u tom pravcu urediti bez sporazumka sa Nijemcima. Bez sumnje, a i punim će pravom biti Madžari u Ugarskoj istih nazora, a te će svoje nazore i ostvariti. Stoga je dakle sa stanovišta monarkije posve nemoguće, da poduzme jednostrane korake. Zato valja vladu ozbiljno opomenuti, neka težnjama Slovenaca ma i u najmanjoj mjeri ne udovolji, jer bi želi buru, o posljedicama, koje si danas ne može stvoriti ni pojma.

Kako se iz ovih izvoda spomenutog njemačkog lista razabire, nijesu težnje Jugoslavena tobože u skladu s interesima državnog jedinstva i dualizma! Ali ovi tobožnji „interesi“ nijesu ništa drugo nego njemački i madžarski državni interesi, a naš će se narod i nadalje odrješito boriti proti tomu imperijalizmu, da se osovi na vlastite noge i da se u prvom redu brine za svoje vlastite narodne interese! U toj nas borbi ne smije i ne će smetati ništa!

Domaće vijesti.

Gg. pretplatnici učinite svoju dužnost! Stupamo u drugo četvrtgodište, te Vas molimo, da pretplatu obnovite, odnosno zaostalu pretplatu izravnate. U današnjim se teškim prilikama moramo boriti, da dodjemo do male količine papira, pa bilo i uz koju cijenu, a bilo bi žalosno, i za samu narodnu stvar škoda, ako se moramo boriti i oko toga, da nam se pretplata podmiri, čime možemo da barem donekle osiguramo opstanak našem listu. Dakle svaki pretplatnik nek učini svoju dužnost.

Uprava.

U stvarima bjegunačkih potpora davat će c. k. kotarsko poglavarstvo razjašnjenja u sobi broj IV i to samo u nedjeljama od 9—12 te u ponedjeljak od 8—12 sati prije podne. Nove se prijave neće primati kod c. k. kotarskog poglavarstva, već samo kod općina i kod podopćina (općinskih delegata).

Mjesni telefonski saobraćaj za Pulu opet dozvoljen. Do mala bit će opet uspostavljen u Puli mjesni telefonski saobraćaj za dosadašnje privatne pretplatnike. Ovime se cijenjenim pretplatnicima daje na znanje s opaskom, nek ulože jednu **nebiljegovanu** molbu na c. kr. poštansko i brzojavno ravnateljstvo u Trstu, za otvorenje njihove telefonske postaje. Obrasci za ovu molbu mogu se dobiti kod brzojavnog odjela c. kr. pošte Pula I.

Državna potpora za manje imućne. Pokrajinska upravna komisija doznačila je općini puljskoj okruglo 50.000 kruna kao potporu za manje imućne. Kako doznajemo, c. kr. tvrdjavni je komesar odredio od tog iznosa stalni neki iznos mensi državnih činovnika i općinskih radnika. Mi priznajemo, da nijesu niti državni činovnici niti općinski radnici veliki bogataši, pa da zaista trebaju potporu. Ali poznato nam je, da se prema jednom dekretu upravne komisije medju manje imućne mora ubrajati također pučke učitelje, a tvrdjavni komesar nije podijelio učiteljima, niti jedne niti druge narodnosti, a ma ni pare potpore. Poznato je, da su državni činovnici i općinski radnici mnogo bolje plaćeni od istarskih učitelja. Teško je dakle pojmiti, zašto bi se baš pučke učitelje moralo izuzeti od ove potpore. Tvrdjavni će povjerenik svakako znati, da su baš učitelji onaj stalež, za kojega se država i zemlja najmanje brine, i da ovaj novi slučaj mora ove kulturne radnike samo da još više ogorči, negoli što su već bijedom i gladovanjem ogorčeni. Ali bilo bi dobro i to, da se ne bi i u buduće zaboravilo na učitelje, da bi se ovima izravno doznačila potpora te se ne bi mješalo ovaj najzapušteniji od sviju staleža sa ostalim staležima. Moglo bi se naime opet desiti, da se ih pregleda i da ostanu bez potpore, bez pripomoći i bez srestava. Skrajno je vrijeme, da se učiteljskom pitanju posveti ona pažnja, koju zaslužuje, ali da ne ostanomo kod pitanja kao predmet raspravljanju, već da doživimo i plodove tog raspravljanja. Neka i to bude novi primjer bijede istarskog učiteljstva.

Knjige „Slovenske Matice“ za leto 1914. Za vse člane, ki so plačali članarino redno, to se pravi do konca leta 1917., je pisarna „Slovenske Matice“ že pred časom nakazala knjige za 1914. leto. Velikega števila zavojev pa do zdaj še ni bilo mogoče spraviti po pošti naprej, ker je pošta parkrat zaporedoma prekinila sprejemanje zavojev. Pred Veliko nočjo pa izjavila, da prevzemo le pošiljatve, za katere se poštnina takoj plača. Po Veliki noči spravimo ostale zavoje naprej, in prosimo vse člane, da računajo z izrednimi razmerami in zakasnitev knjig oproste. — Članom-vojakom, ki niso v zadnjem času prijavili naslovov, nismo odposlali knjig, to pa zaradi tega, ker svoja bivališča zelo menjajo. Prosimo tiste, ki žele knjige, naj javijo svoje zadnje naslove. — Naknadni člani, to so tisti, ki so plačali udnino po Novem letu in ki jo pošiljajo zdaj, prejmejo knjige za 1914 v slučaju, če jih kaj ostane od pošiljatve med redne člane, če ne jim bo štela Matica udnino sa tekoče leto.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave naseg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Mjesto blagdana i klanjajući se imenu neumrlog **Preradovića**, polaže gosp. Niko vit. Mardešić K 50.—. Veleč. gosp. J. Grašić, župnik iz Berama kod Pazina K 25.—. Gosp. I. K. S. K 29.—. Gosp. Franjo Ružić, trgovac K 10.—. Gosp. Josip Ružić K 10.—. Sakupljeno u Medulinu u veselom društvu u gostioni „Rodoljub“ po maloj Dorici Cukon, bez ičigovog poticanja, što je na osobiti način djelovalo na veselo društvo, K 245.74. Ukupno K 369.74; zadnji iskaz K 54.196.87; sveukupno K 54.566.61. Živjeli požrtvovni rodoljubi! Živjela mala Dorica i bila na izgled i ponos drugima! Naprijed za našu narodnu kulu prosvjete!

Pojec
CIJENA listu: za čitavu god. za polugodište tromjesečno K mjesečno K 3·60, dalji 12 fil. poj OGLASI prim upravi lista trg
Godina

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 30. ožujka 1918. | Broj 981.

K. k. Bezirkshauptmannschaft in Pola
Polizeiabteilung.

Res. br. 10/4.

Pula, dne 29. III. 1918.

Gospodinu Josipu Krmpotiću, izdavaču periodičnog časopisa

„Hrvatski List"

u

Puli.

Na temelju § 7. sl. a) zakona od 5. svibnja 1869. l. z. br. 66, odredjujem obustavu od Vas izdavanog periodičnog tiskopisa „Hrvatski List" za dobu od 8 dana, počamši od 30. ožujka, a svršavajući 6. travnja ove godine.

Protiv te odredbe eventualno podnešenom utoku, koji se imade podastrijeti ovome uredu u roku od 14 dana, neće se priznati zaprijećavajuće snage, budući se radi o odredbi u javnom interesu.

Obustava uslijedjuje, pošto je način pisanja lista te izbor njegovih članaka kadar, da uzdrma državnu cjelokupnost, koli na unutarnjoj toli na vanjskoj fronti. U tom smjeru kretahu članci, koji su dali prostora izvan zemlje nadošlim izdajničkim zavjerama te ih dapače uzeli u zaštitu, kaošto i sastavci, koji su na nedopustiv način veoma radikalno pretresali uslijed rata otešćane opskrbne prilike i jugoslavensko pitanje. Time je listu uspjelo, da djeluje omalodušavljavajući i dražeći te ujedno da škodi interesima ratnog vodstva, ne mareći pri tom na nepregledne obzire, koji se tiču utvrdjenog mjesta.

Gore opisana težnja izvire plastično iz članaka „Skupština jugoslavenskih emigranata" u broju 904. i „Ohne Quellenangabe zu bringen" u broju 979. od 28. ožujka 1918. te iz mnogobrojnih inih članaka, tičućih se prehrambenog pitanja.

Pošto 1. veljače 1918. podijeljena opomena ostade bez uspjeha, a zapljena pojedinih članaka nije bila kadra da sklone list na probitačniji način pisanja za javne interese, moralo se je konačno odrediti privremenu obustavu lista.

C. k. tvrdjavni povjerenik:

Hohenbruck.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.pošt.šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 7. travnja 1918. Broj 982.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: U Italiji je bojna djelatnost opeta popustila. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Poduzeća kod Bucquoya i južno od Hebuternea doniješe nam zarobljenika i mnogo strojnik pušaka. Engleski se je sunak kod Pulsieuxa izjalovio. Na zapadnom brijegu Ancre proširismo u navali naš mostobranski položaj sa obiju strana Alberta. Južno od Somme živahna paljba te manji, uspješni pješadijski bojevi. Opstrijeljavali smo željezničke naprave u Amiensu. Francuske navale na širokoj fronti medju Moreuilom i Montdidierom kušale su, da nam istrgnu uspjehe od 4. t. mj. Slomiše se uz najteže gubitke. Montdidier stajaše pod francuskom vatrom. Pred Verdunom porasla je na jakosti bojna djelatnost topništva. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Clemenceau i Czernin.

Amsterdam, 5. (D. u.) Reuterov ured. „Daily Telegraph" piše: Govor grofa Czernina sadržaje neke točke, o kojima se može raspravljat i u sadašnjem času, kad se drži na zapadu, da je mir u duhu Czernina zadnja mogućnost. Po „Daily News" je govor Czernina sa svakog gledišta od najvećeg značenja. Nije jasno, da li se proricanje Clemenceaua odnosi na formu ili činjenicu. Govor je grofa Czernina bio u istinu zagovaranje za mir.

Ženeva, 5 (D. u.) Francuska štampa osudjuje energično manevar grofa Czernina, koji je po sveopćem mišljenju ponovna ofenziva proti moralu alijiraca pomoću perfidnog oružja klevete. Nekoje novine vide u govoru pokušaj, da se antanta rascjepljuje time, da se potakne vijećanje, da Francuska traži posebni mir.

Berlin, 6. (D. u.) „Vorwärts" piše: Do gosp. Clemenceau stoji, da dokaže, da li postoji u općenoj grof Armand, ili da je dotični grof neki prosti brbljavac, koji nema nikakva posla sa francuskom vladom. Ne da se predvidjeti kako će se pobjednik izvući iz stupice, u koju je na neoprezni način upao. I ako bi se moglo okladiti jedan proti tisuću, da se je radilo samo o lukavom pokušaju, da se Austro-Ugarsku odmami iz saveza, to će se ipak zlobno govoriti o Clemenceau te njega optužiti radi sumljive igre.

* **Bitka na zapadu** „Temps" izjavlja, da će se medju Arrasom i Sommom odlučiti svjetska bitka. Sve sile četvornog saveza imale bi da se tamo bore. Sa druge se strane može sa sigurnošću očekivati, da će i Nijemci poslati onamo sve svoje raspoložive čete. — „Petit Journal" javlja iz Rio de Janeiro, e je brazilijanska vlada odlučila, da pošalje čete na zapadnu frontu. — Pariška „Bataille" piše: Mnogi su industrijalci i trgovci zatvorili svoje obrte, jer neće da preuzmu na sebe odgovornost za slučaj, da u njihove obrate udare taneta. Uslied toga je veliki broj radnika ostao bez kruha. Kriza je slična onoj u početku rata, te ugrožava pariški društveni život. Vlada poduzima mjere, da pomogne radništvu. — Iz opisa „Petit Parisiena" bojeva u predjelu Peronnea može se zaključivati, da su Englezi imali vanredno velikih gubitaka, Englezi, koji su se vratili iz bojnih linija i koje su zamijenile nove čete, bili su skoro svi ranjeni. Borba bijaše tako strašna, da se je mnogo lako pobrojiti one, koji su ostali na životu. — „Times" javlja iz New-Yorka: Prijašnji predsjednik Taft piše u nekom listu: Živili smo u raju ludjaka. Mnogi su kod nas očekivali, da moraju unutrašnje krize u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj dokrajčiti vojničke operacije. Polagali smo svoje nade u naše debate i u to, da ćemo našim slatkim riječima porinuti klin medju cara i narod. Velika nas je ofenziva trgla iz slatkoga sna. Sada si taremo oči, te se pitamo, kakov bi bio odgovori kad bi Nijemci prodrli. Bili bi posve ispostavljen, neprijatelju. Stoga pozivlje Taft narod, neka podvostruči svoja ratna napinjanja. Roosevelt je zahtijevao vojsku od 5 milijuna, da se Nijemcima pokaže, da Amerikanci znadu bolje pucati nego pisati.

* **Francuski izvještaj** od 5. travnja na večer: Nijemci nijesu preko dana ponovili svoje navale na fronti sjeverno od Montdidier. Naše su čete napale žestoko neprijatelja, te poboljšale na nekoliko mjesta svoje položaje, osobito u predjelu od Mailly-a, Rainevala i Cantigny, čije smo sjeverne i zapadne rubove zaposjeli. Izmedju Lassignya i Noyona trajala je dalje s velikom žestinom djelatnost obostranog topništva. Poslije podne smo još napredovali na sjeveru Mont Renauda. Na ostaloj fronti dan je protekao prilično mirno.

* **Talijanska granica** je opet otvorena.

* **Amerikanski ratni tajnik** Baker vratio se je jučer sa Italije u Pariz.

* **Amerikansko novinstvo o Czerninu.** Amerikanske novine komentiraju dosta nepovoljno pokušaj grofa Czernina, da udari put mirovnim pregovorima. Pišu da je sada kao nikad prije očevidno, da direktni putevi do mira vode samo nastavak rata.

* **Japan neće sudjelovati u Europi.** „Matin" prima iz New-Yorka, da je neka uplivna japanska ličnost izjavila u Washingtonu, da Japan neće sudjelovat na ratištima u Europi, jer je to neprovedivo uslied velike udaljenosti.

* **Bolo-paša.** Revizijska je komisija odbila revizijski utok Bolo-paše.

* **Wilson** će po nekoj vijesti „Timesa" iz New-Yorka" držati u subotu govor u Baltimoru.

* **Bombardovanje Laona** su nastavili jučer Francuzi, te je isto živahnije od ostalih dana. Uslijed toga se je sa strane Njemačke nastavilo pucnjavom na Reims.

Iz Rusije.

Petrograd, 5. (D. u.) Reuter. Tijekom noći nijesu došle nikakve potanje vijesti o napredovanju Nijemaca u pravcu prema Helsingforsu. Uslijed njemačkih operacija u Finskoj, zaključila je skupština kapetana i vlastenika za Istočno more u Helsingforsu, da se sveukupno rusko trgovačko brodovlje proda privatnim brodograditeljima. U nekoj noti na novine saopćilo je vijeće petrogradskih ovlaštenika, da se proti iskrcanju Nijemaca u Finskoj ne poduzme ništa, ako se njihov nastup ograniči samo na Finsku. Vijeće je istodobno naložilo, da se sve ruske ladje u finskom zaljevu unište, kad bi Nijemci kušali, da ih uzmu.

Političke vijesti.

Česi i Jugoslaveni proti grofu Czerninu.

Dne 4. t. mj. je nekoliko jugoslavenskih zastupnika iz svojih domaćih kotara prispjelo u Beč, te su u razgovoru sa zastupnicima štampe ogorčenjem odbili navale proti češkim stranačkim vodjama u najnovijem govoru grofa Czernina. Oni izjaviše, da će jugoslaveni svoje držanje u delegaciji prema grofu Czerninu zaključiti u sporazumku sa češkim članovima delegacije. Veliko nezadovoljstvo izazvala je medju jugoslavenima ta okolnost, da je grof Czernin u svom govoru hvalio samo Nijemce i Madžare, a navalio na Čehe, Hrvate, pak i sve ostale Jugoslavene, koji su u tom ratu toliko toga i tako velikog stvorili, posve ignorovao jugoslavenska plemena, da su sigurno zaslužila, da se pohvale barem isto toliko koliko Nijemci i Madžari. — Iz slavenskih zastupničkih krugova u Beču se saopćuje, da će slavenske oporbene stranke skorih dana držati zajedničko vijećanje, na kome se imaju zaključiti daljnji koraci, što su ih naumili poduzeti proti ministru vanjskih posala grofu Czerninu. U češkim parlamentarnim krugovima misle, da će se svepoljački zastupnici i poljačci narodni demokrate, koji su tek nedavno istupili iz poljskoga kluba, pridružiti slavenskoj oporbi, te aktivno sudjelovati kod zajedničke konferencije. — Iz Praga javljaju dne 5. t. mj., da su članovi gospodske kuće, bivši ministar dr. Fort, dvorski savjetnik Hlava i Vrba te barun Vohanka, poslali ministru-predsjedniku dr. Seidleru brzojavku, u kojoj u ime čeških članova gospodske kuće energički prosvjeduju proti obliku i sadržini paušalnih optužbi grofa Czernina proti ustavnim zastupnicima češkog naroda. Članovi si gospodske kuće pridržaju, da će kod prve zgode svoje stanovište stvarno i opsežno utemeljiti.

Clemenceau proti izjavi grofa Czernina.

„Agence Havas" javlja: Kod posjeta pročelnika bečkoga gradskoga zastupstva kod austro-ugarskog ministra spoljašnosti grofa Czernina izjavio je ovaj, da je neko vrijeme prije sadašnje ofenzive ministar-predsjednik Clemenceau kod njega upitao, da li je spreman na pregovore i na kakovom temelja. Ministar-predsjednik Clemenceau, koji je danas prije podne na fronti saznao za izjavu austro-ugarskog ministra spoljašnosti, odgovorio je naprosto, da je grof Czernin u tome lagao. U političkim krugovima primjećuju, da je manevar grofa Czernina očito dvoličan, da bacaju zavara. Jasno je, da je grof Czernin ponajprije i prije svega kod naroda monarkije hotio opravdati, što se ovaj put šalju austro-ugarski kontingenti na francusku frontu. Drugi cilj manevra grofa Czernina je taj, da naškodi glasu lojalnosti, energiji i poštenju ministra-predsjednika Clemenceaua, te da nastoji potkopati popularnost ličnosti, koja mu smeta. Konačno se je nadao grof Czernin, da će na ovaj način posijati razdor medju francuske političke parlamentarne stranke, a istodobno nepovjerenje i neraspoloženje medju saveznicima antante. Suvišno je dodati, da je nespretnost manevra tako očita, da ne bi mogao niti na čas izazvati iluzija. Uostalom dovoljan je energični Clemenceauov dementi, da na riječiti način ispravi stvari, te da sa korjenom iščupa ovaj nespretni pokušaj klevete.

Iz slovenskog svijeta.

Iz češkog političkog života. (Od našeg posebnog dopisnika.) Ideja, da se sve češke stranke sjedine u jednu mogućnu stranku „Češku državopravnu demokraciju", naišla je na mnoge poteškoće u samim češkim strankama. Osjeća se već, da ni u jednom narodu nije moguća samo jedna stranka, a pogotovo ne u narodu, koji je u svim slojevima na tako visokom stupnju razvoja, kaošto je to narod češki. Češka državnopravna stranka istina postade strankom svenarodnom, ali već to, da je svaka češka stranka, bilo agrarna, bilo klerikalna, bilo socijalistička, tako savršeno prema svojim potrebama organizovana, onemogućuje slučenje svih tih stranaka u jednu samu stranku. Češka državopravna demokracija postaje upl...nom i jakom češkom strankom, zahvaća već korijen i na selima i pokrajinskim mjestima, ustanavlja organizacije, pokreće listove, koji se dobro razvijenom organizacijom i propagandom začudo brzo šire, ali jedinom strankom ne će sigurno postati. No zato nije isključena kooperacija svih stranaka, zajednički rad, a sve će stranke organizovati i jačati prema zahtjevima i potrebama svojih pristaša. Vodstvo u narodu imade još uvijek agrarna stranka, koja izdaje „Venkov" i „Lidovy Dennik", koji se tiska u preko sto hiljada primjeraka, te imade po češkim selima na stotine čitatelja. Medjutim je u toku akcija oko sjedinjenja svih čeških socijalističkih stranaka. Kad bi mogli da pri toj akciji sudjeluju svi članovi socijalističkih organizacija, koji su većim dijelom u vojništvu, na frontama i u zarobljeništvu, vjerojatno jeste, da bi ta akcija bila brzo provedena. Toj su akciji na putu socijaliste oko „Prava Lidu", Šmeral, Slivin i drugovi, koji sada sjede na kapitalu, kojega im radnici sakupiše, a proti sjedinjenju socijalističkih stranaka su poglavito za to, jer se boje i znadu, da bi onda nastalo čišćenje, da bi morali oni polagati račun o svojem djelovanju, a to bi značilo njihovu smrtnu osudu. Ta je skupina (Šmeralova) za vrijeme rata igrala najkukavniju ulogu i mnogi progoni čeških ljudi i češkoga naroda bijahu posljedica njihovog kukavnog držanja. Oko sjedinjenja svih čeških socijalističkih stranaka radi osobito Modračkova skupina oko glasila „Socialisticke Listy", koje i nadalje izlazi i brojno se čita unatoč zabrani sa strane većine češke socijalne demokracije, recte — skupine Šmeralove. Šmeral jest jedini češki zastupnik, koji je mogao a nije prisustvovao velikoj skupštini čeških zastupnika — dne 6. siječnja, iz koje je proizašao trikraljevski manifest. — Ali jedno je sigurno ipak: Neka se dogodi bilo što, neka dodje bilo kakav ustav i bilo kakva vlada, neka započnu progoni iz nova, neka zatvaraju, konfinuju, vode na vješala i strijeljaju, češki je narod u jednom sjedinjen već: U neustupnom zahtjevu za samostalnom češkom državom, u vjeri u svoju snagu, i u uvjerenju o velikoj slavenskoj budućnosti. Trzaji medju pojedinim češkim strankama ne znače mnogo. Osjeća se čišćenje svuda, osjeća se, kako se zabacuje krinka, kako se živi i radi iskreno i uvjereno, kako svaki doprinosi to, što može — a u radu pojedinca, svakog člana naroda, nalazi se sloboda i spas cijeloga naroda.

•

Iz češkog stranačkog života. U posljednjem broju Modráčkovih „Socijalistički Listy" (izlaze dvaput mjesečno) objelodanjuje L. Lanetová-Stychová proglas češkim socijalistima, u kojem veli: Radi se o preporodu socijalističkog pokreta u češkim zemljama. Težnja za sjedinjenjem socijalističkih stranaka, koja ima da tvori čvrsti temelj tog preporoda, jeste općenita i sasma opravdana. Zapreke, koje su na putu sjedinjenju, jesu samo formalne, a nipošto načelne. Zato imadu socijalističke žene, bez razlike stranačke pripadnosti, veliki interes na to, da misao postane činom. Zato je to težko, da je upravo socijalizam prvi pokret u povjesti čovječanstva, koji postavlja ženu kao potpuno jednakopravnog i jednakovrijednog čovjeka — kraj muža. Žene se moraju smiriti sa golem zbiljom, da su muževi već davno prestali biti njihovim zaštitnicima, jer novi odnošaji stvaraju i nove

uzajamne pomjere izmedju muževa i žena. Današnja je žena u većini slučajeva sposobna za gospodarsku nezavislost. A kao posljedica toga javljaju se već znakovi uzajamnog neprijateljstva ondje, gdje žena istupuje kao muževa konkurentkinja u poslu. (Kondukterke na željeznicama, radnice u municijskim tvornicama itd.) Samo neka se nitko ne tješi nadom, da je ta konkurencija prelaznom pojavom, koje će nestati zajedno sa ratom. Pogledajmo na statistike, pogledajmo u istinski život bez ružičastih naočara. Žene još dugo iza rata tvorit će većinu pučanstva. Što će biti sa tim „prekobrojnima", koje si ne će „uhvatiti" svog zaštitnika za život? Haremi? Tvornice za proizvod ljudskog materijala prema predlogu njemačkih profesora à la Sombart? Takva niska misao ne smije naći odziva u narodu (misli češki narod, op. ur.), koji s takvom udivljenja vrijednom jedinstvenošću i vaskolikim oduševljenjem poštene duše baca se u boj na život i smrt za svoje pravo samoodredjenja. — Naš narod — to su prije svega danas naša djeca! Ugrabljeno im je krasno nasmijano jutro života, a djeca ginu ili sušičavom kugom, ili pod kolesima ugljenih vozova. Tko može da shvati i popiše sve grozote proletarskog djeteta!? Gdje je genij, koji će bez kolebanja dati svaku svoju žilicu u službu tih najsiromašnijih, od kojih se površne estetske dušice odvraćaju gnjušanjem? Gdje su silne i poštene ruke, koje će jednom za vazda osigurati pravo mališa bez obrane na sretni zdravi život!? I kad bi naši muževi padali u nesvijest i u umornosti popuštali od naših pravednih zahtjeva — mi ne ćemo popustiti ništa. Ne molimo nikog trećeg o sankciju, da smijemo govoriti i raditi. To je naša dužnost i mi ju već vršimo! Ali prije svega, prvim je uvjetom uspjeha našeg rada ujedinjenje socijalista i reorganizacija našeg socijalističkog ženskog pokreta. To što nas danas spaja, jeste više negoli ono, što nas dijeli.

*

Očišćenje češkog stranačkog života. (Od našeg posebnog dopisnika.) U 5. broju časopisa „Česky Socialista", koji izdaje zastupnik V. Klofáč, i koji će mnogo doprinijeti k očišćenju češkog stranačkog života, raspravlja se o socijalizmu te se medju inim veli: Mi nijesmo staleška stranka. Radništvo u užem smislu riječi jeste najvažnijim činiteljem u socijalističkoj stranci, tvori neki stanoviti stalež, te je članom tog velikog razreda, svih onih, koji su današnjim društvenim poredkom iskorišćivani, medju koje ubrajamo takodjer činovnika, namještenike sa njihovim plaćevnim odnošajem prema poduzetniku, upravo tako, kaošto i proletarizovanog imućnika, naučenjaka i umjetnika. U socijalistički tabor pripadaju svi, koji osjećaju, da su iskorišćivani, potlačeni i bespravni. Svi, koji živo osjećaju nedostojnost plaćevnih prilika i svi, kojima tvrdi rad ne donaša negoli životni minimum, dok društveni glupani žive u izobilju. Osloboditi tu ogromnu većinu naroda ispod gospodarskog jarma (a nipošto samo jedan stalež) jeste zadatkom socijalizma. Ne vjerujemo, da će se držioci današnje gospodarske moći odreći dobrovoljno svoje nadvlade i za to stupamo u boj, u razredni boj. To je dakle sredstvo. Naš cilj je nerazredna socijalistička država, gdje bi svaki pojedinac zadobio pravo na slobodu i potpuni razvitak. Razredna borba plaćenika i svih, koji su po današnjem gospodarskom poredku iskorišćivani — jeste nešto, što eksistuje, što susrećemo u današnjem životu u svakom boju za plaću, u svakoj činovničkoj i namješteničkoj organizaciji, gdjekoliv nastoji oko povišenja plaće ili poboljšanja uvjeta rada za svoje članove, jeste to nešto, što nije treba umjetno izazivati, — ali čemu se socijalista ne može odklanjati. Socijalista baš nastoji oko odstranjenja razrednih sporova. Na to dolazi autor članka u polemiku sa „Národním Listima", koji vele, da socijalizam stoji na putu razvitku malih ljudi, dok „Česky Socijalista" veli, da male ljude, obrtnike, zanatnike, trgovce i sav srednji stalež ubija samo veliko-kapital. — Uopće može se reći, da su se stranačke borbe u češkom javnom životu počele na novo razvijati. Češka državopravna demokracija pri svojem organizovanju dolazi u sukob sa češkom agrarnom strankom, koja je već temeljito organizovana, te se mora očekivati ili slučenje ovih dviju stranka ili pak velika stranačka borba, budući da će jedna stranka nastojati da otme drugoj pojedine izborne općine i kotare. Sami češki socijaliste vode već medjusobnu stranačku borbu, ali i oni su si u borbi proti češkoj državopravnoj demokraciji složni. No ne smije se pri tom misliti, da te stranačke borbe vode k pocijepanju narodnih sila. Te su borbe posve drukčijeg značaja, negoli kod nas na jugu, jer sve polemike izmedju glasila pojedinih stranaka vode se mirno i stvarno, te izuzevši ono nekoliko pokvarenih elemenata klerikalnih i oportunističke skupine oko „Prava Lidu" sve su u glavnim načelima jedinstvene, za to jer su Česi narod, gdje vlada razum i razbor a nipošto strast, gdje uopće ne bi ni bile moguće one sramotne pojave, koje nama na jugu mute život.

*

Italija i Jugoslaveni. Italija sa svojim aneksijonističkim „narodnim programom" nije imala u svijetu ni kod svojih vlastitih saveznika prijatelja. Na pritisak Wilsona dala se Italija preko srca na to, da nadje neki „modus vivendi" sa Jugoslavenima. Za jedno takovo riješenje javilo se nedavno, da je sklopljeno izmedju dra. Trumbića i Torrea, a koje uzima za polaznu točku, u rješavanju preporních pitanja, narodnost. Medjutim talijanska javnost teško izlazi iz svog imperijalističkog mentaliteta, pa su osobito dražesne pripovijesti, kako će se Italija odreći teritorijalnih zahtjeva na jugoslavenska područja a zadovoljit se „pokroviteljstvom". Iz Beča dolaze vijesti o novom predlogu, što ga serviraju talijanskoj javnosti poznati talijanski publiciste Maranelli i Salvenci u svojoj knjizi. „La questione dell' Adriatico". Oni predlažu ovaj „talijanski" predlog za granicu izmedju „države Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS) i Italije". Gorička, Trst i Istra, osim kotara Voloskog (sa granicom Učka, „Monte Caldiera" (Planik) Plominski rt), i kvarnerski otoci kaošto i nešto dalmatinskih otoka da pripadne Italiji. Rijeka i Zadar su pod suverenitetom države SHS ali u zaštitu 25.000 (recte službeno 17.352, de facto 13.000) riječkih i 15.000, (recte službeno 13.768) zadarskih Talijana ima se još proširiti autonomija municipija, koju garantira Italija. U zaštitu Talijana u gradićima Dalmacije ima im koncedirati vlada SHS školske i sudske povlastice. Ista prava uz reciprocitet daje Italija Slovencima i Hrvatima u „Venezia Giulia". („Jug".)

Hrvatice, žene i djevojke! Jugoslavenke!

Ozbiljno je doba, u koje živimo. Ozbiljni su dani, i daleko više ozbiljni, nego možemo mi da shvatimo! U to ozbiljno doba, gdje se ruše prijestolja, gdje car postaje prosjakom, gdje svesilni duh demokracije i napretka drma starim poredjajem i ruši sve ono što je trulo, što je zastarjelo, neprirodno i nepravedno, u doba, kad u istinu radja se na svijetu novi život; samo onaj će narod postignut ono za čim teži, naime vrhunac svojih želja i nastojanja — svoju slobodnu narodnu državu, koji bude ustrajao nepokolebivo pri svojim zahtjevima, i koji bude mogao da pošalje u borbu izobražene pojedince neslomive volje i jaka duha. Hrvatske žene i djevojke u Istri! Jugoslavenke! Vaša je prva i najglavnija zadaća, da same sebe odgojite, da svaka od Vas postane prava kći svojega naroda, koja će znati da svoju djecu odgoji tako, kako zahtijevaju potrebe našega naroda. Zato treba da svaka ona, koja znade čitati i kojoj leži ikoliko na srcu budućnost njezine djece a i njezina budućnost, te budućnost cijelog našeg naroda, bude čitateljica „Ženskoga Svijeta". „Ženski Svijet" izlazi u Zagrebu, svaki mjesec jedamput, te je najbolji list, od svih muških i ženskih, što su bili kod nas do sada pokrenuti. Zadaća je lista, kako je to bilo u našem listu svojedobno razloženo, da odgaja narodne svijesne žene, dobre majke, koje će preporoditi naš narod. Pretplata je listu neznatna. Svaki broj je sam za sebe dobra poučna knjiga sa člancima i raspravama iz svih struka našeg kulturnog, socijalnog i političkog života, pisan je latinicom, na finom papiru, te sudjeluju u njem naši najbolji književnici, muško i žensko, iz svih krajeva prostrane Jugoslavije. Tu ćete upoznati što i kako misle Vaše sestre u Sloveniji, u Hrvatskoj, u Dalmaciji, u Ugarskoj i Srbiji, i Vaše će misli ojačati, kad vidite, koliko sestara imade, koje taru iste brige i bole iste rane, ali koje ujedno i nastoje, kako bi se tih briga riješile i te rane zaliječile. Hrvatice! jugoslavenske žene i djevojke! Ima li u Vama nešto narodnog ponosa i svijesti, ne ćete li da i Vi i Vaša djeca propadnete u neznanju i neshvaćanju svijeta i života, ne krzmajte, nego pošaljite odmah pretplatu na „Ženski Svijet". Na godinu K 20, na po godine K 10, na četvrt godine K 5. Pretplata se šalje na: Zofka Kveder-Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1b.

Domaće vijesti.

Našim pretplatnicima i čitateljima! Kada je pred nekoliko godina bio osumnjičen blagopokojni slavenski mecen biskup Strossmayer, da šuruje sa panslavistima, prigodom neke vojničke smotre u Bjelovaru, kojoj je prisustvovalo i sada već pokojno Veličanstvo, hrvatski kralj Franjo Josip I, te primajuć poklonstvene deputacije, a medju njima i biskupa Strossmayera, ukorilo je Njeg. Veličanstvo njega, našto je Strossmayer odgovorio: „Veličanstvo! Moja savjest jest čista!" Obzirom na obustavu „Hrvatskog Lista" po gosp. tvrdjavnom komesaru barunu Hohenbrucku, kliče i naše uredništvo: „Barune Hohenbrucku! I naša je savjest čista, [illegible]

Naš car u Pazinu. Jučer u jutro je car prispio iz Sežane sa dvorskim vlakom u Pazin. Tijekom dana je u pratnji ministra-predsjednika vit. Seidlera i druge pratnje nastavio put u Motovun, Piran, Poreč te je preko Kanfanara došao u Rovinj. Pučanstvo je cara svuda oduševljeno pozdravilo. Rovinj, koji je bio sav u zastavama, dočekao je Njegovo Veličanstvo svečano. Odanle se je car vratio u mjesto, u kojemu se je nalazio dvorski vlak.

Gg. pretplatnicima!

Kod pregledavanja naših knjiga osvjedočili smo se, da mnogi od gg. pretplatnika nijesu podmirili zaostalu pretplatu, toga radi molimo ih, neka istu čim prije podmire i time zapriječe obustavu lista. Isto tako umoljavamo onu gg. pretplatnike, koji nijesu poslali pretplate za drugu četvrt godine, da to čim prije učine, jer samo na takove pretplatnike možemo računati, i samo takovi mogu dati života našemu listu. Uprava.

Za fond „Hrvatskog Lista" položio je gosp. Antun Mezulić K 10, gosp. Ivo M. Dujlović iz Dubrave, Königsfeld-Bos. Gradiška K 10. Darovateljima budi naša srdačna hvala.

Izdavanje brašna. U ponedjeljak, dne 8. t. mj. započet će se izdavanjem količine brašna, odredjene za prvu polovicu mjeseca travnja, t. j. količina od 2 kg na svaku dobavnicu. Kod toga će se odrezati odrezak 1 i 2. Brašno će se prodavati u svim 6 prodavalištima robe i to: Prodavalište br. 1 (Viški trg), br. 2 (Šišanska ul.), br. 3 (ul. Lacea), br. 4 (ul. Valle), br. 5 (ul. Verudella) i br. 6 (ul. Alberto). Dok se razdioba blaga u svim podopćinama konačno ne uredi i dok ne budu konsumenti imenovali svojih pododbora za aprovizaciju, ostaje ponedjeljak reserviran isključivo za stanovnike iz okolice, koja će moći kupovati samo na ovaj dan. Osim podopćina Galežan, Montić, Altura, Lovorika i Štinjan, koje su već prije bile spomenute, moći će i općine Medulin, Pomer, Promantura, Vinkuran i Banjole dobivati množine robe, koja ih ide, u zavičajnim općinama, jer će dotične filijalke aprovizacije već početi djelovati. Pučanstvo posljednjih općina neće si dakle od sada naprijed moći više nabaviti blaga u gradu.

Prodaja duhana. Naredna će se razdioba duhana započeti danas, u nedjelju. Prodavanje će započeti u 8 sati prije podne, te će se prema zalihi duhana nastaviti do 12 sati opodne, te od 2 do 6 sati popodne. Za radništvo u vojničkim obratima prodavat će se duhan u slijedećim trafikama: 1. Peteros, Corsia Franje Josipa; 2. Martina, Corsia Franje Josipa; 3. Valentich, ulica Kandler; 4. Lukić, Largho Porta del Torchio; 5. glavna trafika, trg Foro; 6. Ropotar, ulica Sergia; 7. Pinter, ulica Giulia; 8. Inwinkl, ulica Campo marzio; 9. Casalini, trg Lissa; 10. Bolčić, ulica Minerva. Za radništvo Cantiere Navale Triestino u trafikama: Fabianich i Camuffo u ulici Tegetthoff. Za ostali dio pučanstva, kaošto i za vojničke osobe te civilne osobe u slijedećim trafikama: 1. Blasich, ulica Verudella; 2. Daicich, ulica Verudella; 3. Borsatti, ul. Franje Ferdinanda; 4. Bleslch, ulica Abbazia; 5. Cacich, ulica Barbacani; 6. Pauletich, corsia Franje Josipa; 7. Dragicchio, ulica Medolino; 8. Melusa, ulica Flaccio; 9. Zancehetta, ulica Ospedale; 10. Angsesser, ulica Veterani; 11. Zidar, ulica Lissa; 12. Teichert, ulica Urs de Margina; 13. Smuc, drvored Sofije Hohenbergove; 14. Lovricich, Šišanska ulica; 15. Linc, Radeckijeva ulica; 16. Charvat, ulica Lissa; 17. Radić, Vodnjanska ulica; 18. Blaha, ulica Giovia; 19. Birk, ulica Muzio; 20. Arlić, drvored Sofije Hohenbergove; 21. Bacak, Marineschwimmschule. Muškarci ispod 18 godina, ženske, te činovnici i namještenici, koji dobivaju duhan direktno i na temelju komulativnih lista, ne mogu da u trafikama dobe duhan. Svaka civilna osoba, koja hoće da u trafici kupi duhana, mora kod sebe imati crvenu legitimaciju, koju ako se to zahtijeva, mora pokazati trafikantu ili oblastvenim organima. Množina duhana, koja ide svakoga pušača, iznaša: 1. Za osobe, koje ne dobivaju od vojništva svoju raciju duhana, 24 cigara ili 100 cigareta ili 4 paketa duhana za pušenje; 2. Za vojnike i za osobe, koje dobivaju vojničku raciju, 12 cigara ili 50 cigareta ili 2 paketa duhana za pušenje.

Obznana. Pregled obvezanika narodnog ustanka rodjenih u godinama 1899. do uključivo 1894. bit će u političkom kotaru Pula dne 11. i 12. travnja t. g. u zgradi glazbene škole, ulica Kandler br. 23. Obvezanici narodnog ustanka imadu se predstaviti slijedećim redom, i to dne: 11. travnja: pripadnici mjestne općine Pula i pripadnici tudjih općina nastanjeni u Puli; 12. travnja: svi narodni ustaše nastanjeni u mjesnim općinama Barban, Vodnjan, Kanfanar, Svetvinčenat i Bale. Početak uredovanja u 8 sati prije podne. Obvezanici narodnog ustanka i pripadnici općina mogu rabiti teretni vlak na pruzi Kanfanar-Pula. Ovaj će stati u svim željezničkim postajama i stanicama. Odlazak iz Kanfanara u 6 sati prije podne. Svi obvezanici narodnog ustanka imadu pristupit točno u odredjeni sat, donesavši sobom iskaznicu narodnoga ustanka, bez posebnog poziva. Neobdržavanje ovog naloga kaznit će se u smislu zakona od 28. lipnja 1890, D. Z. L. br. 137. Svi obvezanici narodnog ustanka, koji bilo iz kojega razloga ne pristupiše pregledu, imadu dne 12. travnja o. g. udovoljiti svojoj dužnosti.

Prehrambeni nadzornik za Primorje. C. kr. ured za prehranu imenovao je kotarskog poglavara dalmatinskoga, s naslovom i značajem savjetnika namjestništva, dra. Alberta Renkin prehrambenim nadzornikom za Primorje sa sjedištem u Trstu.

Članovima „Matice Hrvatske“ i „Slovenske Matice“ javljamo, da su prispjele knjige god. 1917. Iste se mogu podignuti kod uprave našeg lista u ulici Cenide br. 2, svaki dan od 5—7 sati popodne.

Zaklonište Sv. Martina. 1. Konoba, koja je bila do sada odredjena kao sklonište za civilno pučanstvo u tvrdjavnoj bolnici Sv. Martina (a koja je bila označena na desno ulaza crvenim krugom i brojem 80), pošto je neophodno potrebita kao zaklonište za bolesnike i službeno osoblje, biva brisana kao zaklonište za pučanstvo, te bivaju odstranjeni dotični znakovi. Izdane legitimacije (430) za ovu bolnicu ostaju i dalje na snazi, pošto ima u drugim konobama bolnice dosta prostora za ovaj broj osoba. 2. U spomenutoj bolnici vrijede kao zakloništa samo konobe. Radi toga nije dozvoljeno zaustavljati se po prizemnim hodnicima i to prije svega za to, jer ovi hodnici ne pružaju dosta sigurnosti, a i za to, što je nemoguće prevažanje bolesnika iz gornjih spratova u zaklonište, ako su ovi hodnici prenatrpani pučanstvom. 3. Bezuvjetno treba se pokoravati naredbama bolničkog osoblja. Tijekom znaka na uzbunu ne smije se napuštati zakloništa. Strogo je zabranjeno hodati gore-dolje po dvorištu i hodnicima. 4. U zaklonište ove bolnice imadu pravo unići samo one osobe, koje su od političke oblasti primile dotične legitimacije. Druge se osobe ne mogu primiti, obzirom na premalene prostore, što stoje na raspolaganje. 5. Opominje se pučanstvo, da strogo vrši gornje upute, jer će se u protivnom slučaju brisati ovu bolnicu iz broja zakloništa i to u njezinom interesu kao mjesto za bolesnike.

Dražba erarskih konja. Puljski općinski ured javlja: Obznanjuje se, da će se u Pazinu i Cormonsu naskoro otvoriti depot erarskih konja, koji će se putem dražbe prodavati poljodjeljcima. Onaj, koji bude htio sudjelovati kod dražbe, morat će imati posebnu legitimaciju, koje će izdavati c. kr. kotarsko poglavarstvo. Natjecatelje se pozivije, da čim prije mole za takvu legitimaciju.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Prigodom stogodišnjice rodjenja jugoslavenskog pjesnika bje sakupljeno u Pomeru po gg. Antunu Mihovilović, Jakovu Rakić te gdjici Antici Rakićevoj medju vrijednim rodoljubima iz Pomera iznos od K 515 za našu srednju školu u Puli, pozdravljajući od srca požrtvovni i neustrašivi rad oko osnutka iste, te želimo svi, da nam se ta škola, koja ima biti u buduće život našem narodnom procvatu, čim prije otvori. Darovali su: po K 40: obitelj Kovačeva, od radosti, da joj se cijela obitelj od 10 članova, nakon dugog boravka u tudjini kao bjegunci, povratila sretno u milu im domovinu; po K 20: Ante Mihovilović, Jakov Rakić; po K 10: N. N., Antun Buić, Antun Cukon, Josip Cukon, Josip Cukon, Josip Buić, Antica Rakić, Katica Rakić, Mate Buić, Toma Cukon, Kata Cukon; po K 6: Ive Družeta, Marija Jukopila, Ana Cukon ž. Martina; po K 5: Ivan Mihovilović, Josip Buić, Blaž Rakić, Fuma Rakić, Ana Mihovilović, Ivan Mihovilović Antunov, Ivan Cukon, Blaž Buić, Mate Rakić, Ivan Hrvatin, Čiril Hrvatin, Kata Buić, Kata Mihovilović, Josip Cukon, Toma Buić (obitelj); po K 4: Hermina Irovec, Ivan Kirac, Lucija Cukon, Marija Buić, Marija Cukon, Antun Baštjančić, Lucija Buić, Ana Baštjančić; po K 3: Josip Buić, Toma Mihovilović, Antun Buić, Nikola Cukon, Nježa Rakić, Fuma Buić, Mate Cukon, Marija Cukon, N. N., Luka Buić, Miho Cukon, Ivan Rakić, Nina Periša; po K 2: Stjepan Buić, Manda Buić, Josip Cukon, Josip Mihovilović, N. N., N. N., N. N., Ana Buić, Lucija Cukon, Antun Cukon, Jela Cukon, Ruža Cukon, Josip Vojak, Foška Vojak, Andrija Cukon, Valentina Cukon, Josip Rakić, Antun Rakić, Antun Kirac, Antun Družeta; po K 2: Kata Cukon, Foška Rakić, Marija Kučarić, Marija Mihovilović, Marija Rakić, Marija Cukon, Ivana Rakić, Josip Žufić, Antun Buić, Rudolf Buić, Ivan Buić, Josip Ivančić, Ana Buić, Miho Cukon, Fuma Cukon, Kata Cukon, Mate Cukon, Karlo Periša, Ivan Cukon, Antun Radošević, Viktor Cukon, Marija Cukon, Hermina Pavić, Lucija Rakić, Fuma Cukon, Marija Cukon, Antun Cukon, Kata Rakić, Jaga Kirac, Kata Cukon, Marija Rakić (babica), Toma Rakić, Foška Rabac, Kata Hrvatin, Lucija Rakić, Miho Cukon, Foška Vojak; po K 1·20: Mijo Rakić, Marija Rakić; po K 1: Robert Kubička, Marija Cukon, Katica Cukon, Fuma Družeta, Marija Družeta, Ivan Buić, Ivan Cukon, Paškva Trošt, Ivan Buić, Lucija Buić, Antun Hrvatin, Marija Hrvatin, Ljudmila Hrvatin, Fuma Buić, Andrija Buić, Antun Buić, Marija Buić, Jelisava Buić, Ivan Buić, Foška Buić, Antun Buić, Foška Buić, Marija Družeta, Marija Buić, Fuma Vojak, Jure Vojak, Nikola Trošt, Veronika Mihovilović, Ivan Mihovilović, Marija Mihovilović, Antun Mihovilović, Fuma Vojak, Fuma Cukon, Nina Cukon, Miho Rabac, Miho Periša, Josip Buić, Ana Cukon, Antun Cukarić, Antun Buić, Antun Vojak, Foška Rabac ž. Mije, Ivan Cukon; po 60 para: Marija Buić; po 40 para: Toma Buić. Za učiniti okruglu svotu od K 515 pridodaje Ante Mihovilović još 60 para. Živjeli uzorni rodoljubi iz Pomera i požrtvovni sakupljači, koji nepropuštaju prigode, a da se ne sjete našeg narodnog pokreta.

Sakupljeno u Medulinu, medju našim omladincima, prigodom licitacije jednog jaja K 31. — Šalje g. Ivo M. Dujlović iz Dubrave, Königsfeld-Bos. Gradiška K 10. — G. Josip Sirotić iz Lublina K 10. — G. Josip Toncin iz Gračišće K 6. — Mjesto nadgrobnog vijenca svome priju Klenovar, polaže g. prof. Niko Milačić, nadporučnik u pričuvi, iz Sv. Petra u Kranjskoj, K 20. — Položilo društvo od nekoliko časnika Slavena K 25. Ukupno K 617. Zadnji iskaz K 54.366·61; Sveukupno K 54.983·61. Hvalevrijednim darovateljima hvala! Naprijed za našu srednju školu u Puli.

Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru primilo je od 23. veljače do 26. ožujka o. g. slijedeće prinose: Općinsko poglavarstvo Nuštar K 20. Pučka dionička štediona Nova Gradiška K 50. Poglavarstvo upravne općine Topusko K 50. Poglavarstvo upravne općine Pleternica K 50. Dr. M. Lončarek, Čazma, K 50, što sabra g. B. Porges, odvjetnik u Čazmi. Janko Dujak, Sisak, sabranih kod „stalnog stola“ u gostioni g. Milana Vimpošeka, K 40. Anka Ivanišević, Krilo, u spomen svog pok. brata, K 50. Gradska blagajna Brod na Savi K 50. Predsjedništvo kr. sudb. stola Požega, dar činovnika kr. sudb. stola, drž. odvjetništva i kot. suda, u spomen blagopok. dr. Aurela pl. Plemića, kr. sudb. vijećnika u Osijeku, K 52. Dr. Vilko Zadrović, nadporučnik, vojni sudac, Užice, Srbija: „Hrvatski časnici“ šalju za Družbu K 160. Dionička štediona Križevci K 50. Općinsko poglavarstvo Gospić K 50. Gradska blagajna Varaždin K 99·15. Poglavarstvo upravne općine Pregrada K 20. Gradska blagajna Koprivnica, u ime doprinosa općine slob. i kr. grada, K 100. Jakov Buretić, Boljun, sabranih u škrabici, K 15. Poglavarstvo općine Vinica K 50. Općinsko poglavarstvo Ivanec K 20. Ivan Fučak, župnik, Bisag, K 1000. Glavarstvo općine Kastav K 100. Općinsko poglavarstvo Čazma K 20. Dr. Pero Magdić, Varaždin, sabranih na „mirovnoj večeri“, medju prijateljima naše Istre, K 220. Dr. Milan Lončarek, Čazma, uskrsnu pisanicu našoj Družbi od braće Lončarek i majke gdje. Amalije u Topuskom K 30. Prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, u ime dara nekolicine prijatelja sokolstva K 100. Prihod proslave stogodišnjice Petra Preradovića, držane 19. ožujka u Opatiji, K 381·20. Uprava „Narodnih Novina“, Zagreb, od učenika III. razreda gornje gimnazije u Zagrebu, K 100, te sabranih po Josipu Mandiću u Petrovaradinu, K 34. Kr. realna gimnazija Senj, sabrali zavodski učenici medju sobom, prigodom Preradovićeve proslave u zavodu 19. ožujka, K 367. Družbina podružnica Starigrad K 16. Čitaonica u Bribiru, Vinodol, prigodom proslave stogodišnjice Petra Preradovića sabrano K 100. Općinsko poglavarstvo Bošnjaci K 20. J. Grašić, „Preradovićev dar“, K 25. Milan Dešković, poručnik, Gor. Radgona: kod veselog stola u Radincima sjetili se naši Jugoslaveni naše Družbe sa prinosom K 51. Općinsko poglavarstvo Križ, dar općinskog odbornika Stjepana Zouhara, K 10. Niko Mardešić, član čete, Pula, K 100. Općina Dugoselo K 50. M. Kleščić, Samobor, za hrv. pjev. društvo „Jeka“, prigodom proslave stogodišnjice Petra Preradovića, K 530. Ivan Gojtan, odvjetnik, Gospić, mjesečni doprinos, K 10. Dr. Josip Marušić, biskup senjski, K 20. Marija Motuzić, Opatija, K 2. Štedna zadruga Sisak K 50. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Glazba ratne mornarice odigrat će na Tegetthoffovom trgu slijedeći raspored: 1. Fr. pl. Suppè: Uvod operete „Lijepa Galateja“. 2. C. M. Ziehrer: „Snježne lopte“, valčik. 3. R. Wagner: Fantazija iz opere „Lohengrin“. 4. I. pl. Zajc: „Večer na Savi“, idila. 5. J. Král: Ugarski karišik“. 6. F Jurek: „Deutschmeister-Marsch“. — Početak u 3·30.

Srićne vazmene blagdane želim od svega srca moga i sve duše onin, ki budu štili naš „Hrvatski List“. To je Bog da i treti vazan,

Ni čuda tega, ča san bija pa u vir u Raši, i ča me je unoliko pak tresla mrzlica. Kad san se pomalo poćeja zdraviti, hoževala je k meni stara teta Foška iz Raklja i ona bi se sila poli moje postelje i počela povidati. Teta Foška je jena od onih pametnih ženskih još od stare starinje. Kad ti se učini na vratu prišt ali čirljak, ko ti se nadme glava, ali te zaboli ruka, ali dojde na te mrzlica, ona će ti križati ono, ča te boli, ona će znati, ako je tvoja bolest od tvoga tila, ali je kakovo slabo oko na te pogledalo, ukratko teta Foška je za nas pravi Anjeja, a da ni nje, štrige bi bile već po Raklja pojile, a od sve brbanštine ne bi bilo ostalo drugo ni duha ni sluha. I morete znati, da je teta Foška tako i meni pomogla. Ona je znala i ki lasac mi je falija i ka žila me boli, i kako ću se zaličiti. Ona me je tišila i govorila mi, neka ufam u Boga, da će već sve bolje biti. Tako je i sidila poli mene niki dan, a sunce je baš bilo uprlo junački. Sidimo ja na postelji ona na škrinji i čakulamo. Ma, teto Foška, din ja, ma vi ste stara i pametna ženska, znate uno ča malo ki znade, ma kad će ta vojska finiti? — Čuješ sinko, reči će ona. Stara san, 8 je križi na mojin plećima.

A sad još jena: Niki majištre Deprato, derešto njemu svaka fala, čast i poštenje, zašto je Mrčanac i od naših kraji, bija je napisa u „Hrvatski List“, da neki „kampijun“ piše u njegovo ime. Ma Bog ga vidija kako u njegovo ime. On govori da se zove Deprato, a pisa je vajk, da je njegov barba Mate, soldat od kavalerije, nidi u Gracu ali po svitu, Bog zna kadi, a ti barba Mate da ni on, nego njegov prijatelj. A forši je ti barba Mate Balota stešo iz Raše i iz našega sela, zašto Bog zna koliko Balot je već Raša zlegla. A pak kako moren pisati ja, ki njega ni poznan baš kako će on. Ter, din iopet, Balota je čuda na svitu. Sto ljudi i sto pensiri. Kad se vjavi jopet njegov Mate Balota ćemo biti dva. Za sada san ja sam, ki deškurin u „Hrvatsken Listu“, a ko se još ki ujavi, šijoru, ki izdaje „Hrvatski List“, će biti drago. A sad vas puštin u miru božjen. Ja i još jena: Premanturke, Medulinke, Ližnjanke, Šišanke, Valturke, a i sve od kapitanata puljskega! Besida dela ženu i divojčinu. Ubećale ste, da će sakupiti za naše škole čagod, doša je vazan i dile se dobre ruke, gledajte, da i za našu sridnju školu najdete kakovu dobru ruku. A pak još jena za vas: Vi mlade Istrijanke! Ste Hrvatice, ste Jugoslavenke! Ste divojčine, ke ćete brzo biti matere, ali ste već matere i žene! Vi zaručnice mladih junaki, vi ki ćete jednuput tišiti vaše muže i odgajati vašu dicu. Kako će te hi odgajati? Znate koje su dužnosti svake naše žene? Ne znate. Da operete svoj grih prid sviton, da samo doznate, ča ste, ča morate biti i ča morate delati, uzmite par krun, kupite poštansku naputnicu i pošaljite preplatu na „Ženski svijet“, našoj ženi, koja će vas učiti, kako se imate vladati u svitu, Zofka Kveder Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1 b. Ali ne zabite, zašto bi grih, velik grih bi bija, da za onih par krun, ča danas ne vride ni pipu tabaka, ne kupite uno ča će van najviše tribati u životu.

Sve pozdravlja i svin želi svega vazma nimeno kruha u hiži i par crlenih jaji, ke janca ni ne bude samo da je zadovoljstvo — Vaš Mate Balota.

(Pisano za uskrsni broj. O. u.)

Predaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata, počevši od broja 3501.

Dnevne vijesti.

Otpust godišta 1869. Po nekoj naredbi ratnog ministarstva ima se do 30. travnja 1918. otpustiti sve pučke ustaše, koji su rodjeni godine 1869., te bili pozvani u vojsku pučko-ustaškim pozivom, u koliko ne hoće svojevoljno dalje služiti.

Za učitelje. Praška „Neodvisnost“ donosi govor zastupnika Ant. Kaline, koji je ovaj pronesao u bečkom parlamentu dne 15. ožujka. U tom je govoru rekao medju ostalim i ovo: Posvema je prirodjeno i u istinu ne može ni u snu nikome napasti, da bih govorio proti tomu, da učiteljsk[illegible] stalež, čiji prislušnici imaju jedno od najuzvišenijih zvanja: odgojiti narodu novu generaciju, dati svijetu nove ljude, odgojiti iz djece karaktere, dobij[illegible] pošteno zasluženu plaću za svoj težak posao; t[illegible] mu pripada tim više, što je li ikoji, a to je prij[illegible] svega učitelj u službi demokracije. Ja, velecijenjen[illegible] gospodo, gledam na učiteljski stalež kao na naj[illegible] većeg nosioca demokratske misli, te sam uvjeren, da je učitelj, koji vrši vjerno i pošteno svoje dužnosti, zaista najvećim dobročiniteljem čovječanstva. Gospoda plemići ne davaju svoje djece u javn[illegible] škole, oni imaju guvernantke i odgojitelje; bogat[illegible] čovjek ima mogućnost, da dade svoje dijete školovati, ali siromašni, ubogi radnik, koji od jutra d[illegible] večera mora raditi, majka, koja mora zaraditi nova[illegible] mogu povjeriti svoje dijete na koncu samo pučk[illegible] školi; samo učitelji, ili zapravo učitelj, ima da i[illegible] njega učini i odgoji urednog člana ljudskoga društva. A kako je za to plaćan? Velecijenjena gospodo, u doba rata — moramo gledati na to, kak[illegible]

je to u doba rata — izravno jeste užasno, kakvom li se plaćom mora učitelj zadovoljiti. Vidimo kod nas na selima, da učitelj, koji stanuje pokraj radnika — ne tvorničarskog, nego običnog nadničara — ima mnogokrat veću plaću, nego li on, učitelj, koji mora dnevno podučavati do 80 djece u školi. Prirodjeno jeste, da mi demokrate želimo, i uvijek smo željeli, da si izgradimo svoje školstvo, da se prizna rad učiteljev, i da se svagdje, gdje sjede pravi demokrate, pobrinu oko toga, da općine mogu svoje školstvo izgraditi, a zemlja učitelje dolično plaćati. Ali tu je drugo pitanje. Potrebno jeste, da biste se vi, gospodo Nijemci, bili u prsa, vi, koji ste doveli baš tako daleko, da učitelji pučkih i gradjanskih škola nijesu prema zasluzi plaćeni!

Tek polovicom lipnja! „Socijalistické Listy“ donosi: U Berlinu je predavao o ratnoj prehrani tajni savjetnik Eynern, savjetnik pri povjerenstvu za pučku prehranu, te se izjavio o očekivanim dovozima iz Ukrajine na slijedeći način: Sve se vijesti slažu, da većih sakupljenih zaliha od prijašnjih žetvi tamo uopće nema. Radi se dakle da se ili priskrbi na ladanju po selima, što je jedino moguće onda, kad se prilike srede. Dobrim je znakom da zemstva još eksistuju i gospodare. **Na svaki način ne može se očekivati većih dovoza prije lipnja.** Pri tom treba imati na pameti, da je mogućnost dovoza željeznicom malena, a po Dunavu takodjer omedjena. U sličnom se smislu izrazio predsjednik austrijskog prehrambenog ureda dr. Paul u odsjeku zastupničke kuće dne 13. ožujka. Ali on je pomaknuo rok za veće dovoze do polovine lipnja. Prije osam tjedana ne može se očekivati nikakvih dovoza. Ukrajinci da zahtijevaju cijene izravno ogromne, n. pr. za 1 q. žita 100 K na mjestu, što da ne će biti prihvaćeno od centralnih država. Kako će se Ukrajinci učiniti cijene nižima, označio je na istoj sjednici tajnik dr. Paula — „primjerenim vojničkim pritiskom“. Glavno pako zahtijevaju Ukrajinci kompenzaciju u drugoj robi, koja se već priskrbljuje. Imamo, vele, po prilici za 20 milijuna satova i dijelova satova iz Švicarske. — Osim toga imademo veće zalihe vina. Radi informacije o cijenama živeža u zapadnim krajevima Ukrajine dodajemo, pišu „Socialistické Listy“, da u Besarabiji stoji 1 kg kruha 6 naših kruna, a 1 kg ovčjeg sira 15 kruna. Cjelovito je uopće vidljivo, da u Rusiji takodjer nema zaliha baš suviše, a i cijene, da nijesu baš tako niske. „Primjerenim vojničkim pritiskom“, završava list, dade se doduše štošta postići — samo ne prijatelje!

Na što „Vorwärts“ zaboravlja. Njemački socijaliste u istinu se moraju stidjeti svojih djela za vrijeme rata. Takvo podlo izdajstvo svojih ideja, onako krasnih i svetih, nema primjera u svjetovnoj historiji. I ma koliko dokazivali socijaliste, ne samo njemački, nego i austrijski, kako su oni išli pravim putem prakse, njihov kukavičluk ostat će još dugo svijetu na pameti, i svijet ne će zaboraviti, da su socijaliste u Njemačkoj i službena socijalno demokratska stranka u Austriji povladjivali postupanju protiv najvećim socijalističkim idealozima — Rusima. Berlinski „Vorwärts“, pišući o godišnjici ruske revolucije, raspravlja na čelu lista svečanim stilom ovako: „Čudnom je to igrom slučaja, da upravo 12. ožujka, prvog dana revolucije, sastaju se u Moskvi sovjeti, da učine definitivnu odluku o miru s Njemačkom. Godina najužasnijih iskustava leži iza ruskog naroda. A hoće li svaki narod, koji hoće da postigne svoju slobodu, da plati dragu poduku; zaista Rusija je platila najdražu“. — „Vorwärts“ naime zaboravlja dodati, da je Rusija najdraže platila za svoju iluzijsku vjeru u njemačku socijalnu demokraciju.

Iz boravka Trockog u Americi. U Rooseveltovom listu „Outlooku“ izašle su zanimive uspomene na boravak Trockoga u New-Yorku, kojega je pustio ožujka prošle godine upravo pred revolucijom boljševika. Prijateljem i sudrugom njegovim bijaše ondje glavno poznati rusko-židovski pisac Šolem Aš, koji je i u Europi poznat, kao dramatičar. On je tada jamčio za Trockoga, koji je imao platiti 200 američkih dolara za uredjenje svog privremenog stana. On medjutim nije platio ništa, tako da je onda Šolem Aš imao, kako kažu, utjehu, da plati 200 dolara za budućeg ruskog izvanjeg ministra.

Naša štampa. Mi Jugoslaveni, a osobito Hrvati jako naglo i nerazborito i živimo i radimo. Što god se poduzme kod nas, to se poduzme bez proučavanja, naglo, bez uvjerenja da je to dobro. Tako i sav naš javni život, naše političko nastojanje nije ništa nego nervozna oluja, koja brzo nastane ali i brzo prodje, a mi ostajemo zabezeknuti nad tim, gubimo vjeru u svoju snagu, i dok se drugi narodi nesposobniji i manji od nas razviju i na svakom području napreduju, mi daleko zaostajemo za njima, ne znajući, da li je tomu kriva zla sreća ili naša nesposobnost. Jedan od glavnih uzroka tog zla našega jest svakako bolest, na kojoj boluje skoro cijela naša štampa, ubrojivši u nju i „Hrvatski List“. Kao onaj ruski junak u Gogoljevim „Mrtvim dušama“ vlastelin, koji je probančio neurednim gospodarstvom svoje imanje, tako i mi priznajemo svoje grijehe, bijemo se u prsa, vidimo i osjećamo to zlo, a ipak nemamo snage da se prenemo, da se bolesti otresemo, i da počnemo raditi. Raditi, raditi! Svakomu je na ustima ta riječ. Sto i više puta dnevno se je čuje, svagdje, na svim mjestima, u kavanama, pri objedima, pri zabavama, na skupštinama — svagdje, a svi ti koji govore, učiniše malo ili ništa, ni sami ne misle o svojim riječima ozbiljno, i dok oni govore o radu, narod stradava u beznadnom stanju, zapušten od svih. Ali da se vratim k našoj štampi. Pišem ove redke daleko od ikoje redakcije, u samoći i u tudjoj zemlji. Mogu za to da objektivno kažem svoj sud o našoj štampi t. j. o listovima, što izlaze pisani hrvatskim jezikom. Mi smo u tom pogledu najnesretniji dio jugoslavenskog naroda. Pogledamo li rad slovenskog naroda i listove, što izlaze pisani u slovenskom jeziku, i usporedimo li ih sa hrvatskim dnevnicima, moramo zbilja da iskreno zaplačemo. Koliko listova izdajemo mi Hrvati? Koliko dnevnika? A koliko dobrih? A koliko ih je suvišnih? Ima listova koji su posvema nepotrebni, koji izlaze da tamne samo obzor neukom puku, ima listova, koji izlaze bez ikakvog cilja samo da se uzdržaje ono nekoliko novinara, koji bi mnogo više koristili narodu, kad bi bili otišli u krojače, a ima listova, koji su narodu i na sramotu. Uzme li tudjinac, recimo Čeh u ruke naš „Obzor“, da se informuje o našim prilikama, tu na jugu, kakve će informacije dobiti iz „Obzora“, to će znati najbolje urednici „Obzora“. A ipak je „Obzor“ najveći hrvatski list, slavne prošlosti, te je jedini hrvatski list, koji izlazi dvaput dnevno. Današnji je „Obzor“ svakako jedan kulturni škandal, list, koji je tako duboko pao, da postaje njegovo izlaženje grijehom za narod. O frankovačkim listovima neću da govorim. Oni će se sami utopiti u svojim grijesima. Ali sramota je za Istru da „Hrvatski List“ izlazi u tom obliku i takvim sadržajem. Jedini list, koji bi imao da bude glasilom našega naroda u Istri, unatoč tako brojnoj inteligenciji istarskoj, stoji tako nisko, da je nemoguće da dublje djeluje na naš narod ni u samoj Puli, a kamo li u cijeloj Istri. Simpatična pojava su „Primorske Novine“. Te rade barem donekle dosljedno idu za nekakvim sigurnim ciljem, i postizavaju praktičkog uspjeha. „Hrvatska Riječ“, „Glas S. H. S.“, „Jutarnji List“, „Novosti“, izlaze u Zagrebu. Naglašujem, da se nalazim izvan Jugoslavije, te nemam pred očima onih svrha, kojima ti listovi služe. Možemo reći četiri dobra lista. A kad bismo iz ta četiri lista učinili dva, ili dapače jednoga! Utopija, ideologija, jelde? Mi moramo naš narodni život osloboditi od neprirodnih veza. Moramo se oboriti zajednički na struju, koja struji danas, i preokrenuti njezin tijek. Moramo gledati samo na potrebe narodne. Pojedinci ne smiju igrati nikakve uloge, u koliko nije to u iskrenom narodnom radu. Čemu onda toliko glasila, toliko loših, a nijednog dobrog? Zašto se pušta onakva anarhija u uredništvu „Obzora“, a javno mnijenje šuti? Bude li narodna stvar samo na ustima, a ne bude li se i radilo svim silama na svim područjima, kako to čine Česi, mi ćemo se još dugo jadati nad nezahvalnim usudom. Morsky.

Uvršćujemo to, da se pokažemo nepristranima, te prepuštamo našim čitateljima da si sami stvore sud o gornjim tvrdnjama i mislima. (Op. ur.)

V. REICHERT.

Nekoliko misli predsjednika Wilsona.

Prema 5. broju „Českog Socialiste“.

Velika je jedna temeljna činjenica, na kojoj počivaju sva pitanja, koja se pretresaju sa političke tribune u ovaj čas. Proživljujemo novu organizaciju društva, naš se je život odijelio od prošlosti. Promijenili smo svoje gospodarske uvjete, naprosto od najvišeg vrhunca pa sve do dna, a sa svojim gospodarskim društvom takodjer organizaciju cijelog života. Stare političke formule nijesu više prikladne za sadanje probleme, čitaju se sada kao dokumenti, koji su iz zaboravljenog vijeka. Nalazimo i osjećamo se licem u lice pred potrebom, da izgradimo novu društvenu organizaciju na sreću i blagobit velikog tijela gradjana, jer svijesni smo toga, da novi društveni poredak ne će biti uredjen, da podupire ili štiti potrebe i uspješni razvoj samo jednog čovjeka.

Stari se poredak mijenja — mijenja se izravno pred našim očima, ne mirno i jednakomjerno, nego naglovito i s klukom i silom. Sigurani smo, da je svaki boj za pravo bio svijestan, da je samo malo od njega bilo vodjeno na slijepo, ili samo stravstveno. U nodi je govoriti, da je svaki vijek bio samo prelaznim i da nijedan vijek ne pokazuje u sebi više promjena od drugoga, a ipak u ovom kojem vijeku mogo je da bude boj za prodjenu tako raširen, tako promišljen i na tako visokom stupnju, kao baš ovaj boj, boj ovoga vijeka, u kojem mi sudjelujemo. — Prelaz, čiji smo svjedoci, nije jednakomjerni prelaz porasta i normalna primjena iz jednog stoljeća u drugo. — Društvo se odlučuje u našim danima od glave do pete, provodi političku analizu svojih vlastitih sastavina, pretresuje svoje institucije, prosudjuje svaku mjeru i motiv svoga života, te je pripravno, da prihvati ništa manje nego radikalnu predgradnju, koju samo iskreni i pošteni savjeti i nastojanja mogu zadržati, da ne predje u revoluciju. Sad smo u raspoloženju, da preudesimo gospodarsko društvo, a društvo političko samo će učiniti radikalnu promjenu u tom procesu. Sumnjam, da je ikada ikakav vijek čeznuo više za radikalnom i temeljitom promjenom cijelog gospodarskog života.

Vlada naše zemlje ne smije biti položena i smještena samo u osobitom razredu. Uprava naroda ne smije biti spojena samo s jedincatom osobitom skupinom interesa.

Vjerujem, da upravo ti bogati ljudi, koji su došli do svojih novaca putem stanovitih vrsta poduzeća društvenog, imaju omedjeni obzor, tako da ne vide i ne razumiju stanja i potrebe naroda. To je razlog, zašto hoću da prelomim tu malu koteriju, koja je odredjivala, što bi vlada naroda imala činiti. Moram osloboditi svoju vladu od gospodstva pojedinih razreda, ne zato, što bi ti razredi bili zli, nego zato, što nijedan društveni razred ne može razumjeti interese cijele društvene cjeline.

Govore gospoda našeg obrta u duhu i interesu onih, koje zaposluju. Pita li me netko, što mislim o radničkom pitanju, o radnom narodu, osjećam, kao da bih bio pozivan, da bih se separovao, kao pripadnik osobitog razreda od tog velikog tijela svojih sugradjana, koji podržavaju i vode poduzeća cijele zemlje. Dok se ne oslobodimo i ne izadjemo iz stanovišta tog načina, ne će nam biti moguće imati slobodnu vladu.

Sve, što se tiče našeg života, prije ili kasnije vraća se k obrtu, koji odredjuje našim životom. Često mi je napalo, da je u molitvi Gospodinovoj zadržan potpuno ljudski poredak. Jer molimo se najprije: „Kruh naš svakdanji daj nam danas“, znajući, da je bez užitka moliti za duševne milosti pri praznom želudcu, te da je visina plaće, koju dobivamo, vrsta odijela, koje nosimo, vrsta jela, koje možemo da si kupimo, temeljem svega ostalog.

U današnje doba, kad je naša vlada došla tako daleko i zapala u ruke osobitih interesa, kad se priznaje skoro mučke načelo, da su samo izabrani razredi dovoljno oružani, da vrše vladu, kad je tako mnogo savjesnih gradjana, skrušenih pri pogledu na društveno bespravlje i krivice, palo kao žrtva varke; u današnje doba nastaje najveća potreba, da se upozori narod, da se puk može spasiti silom, koja drijema duboko u njegovim prsima, da može biti preporodjen u svojoj nadi, savjesti i sili, koja praska vodu iz njegovih vlastitih svježih ne presahlih vrela. Ne odozgo, ne sklonosti aristokrata. Cvijet ne nosi korijenje, nego korijen cvijet. Ruža je dokazom sposobnosti i žive snage korijena i pravi izvor njene krasote, pa dapače i crvenilo dolazi iz tih tihih vrela života, koji leži pritajen u živoj zemlji. Iz te zemlje, iz tih tajnovitih, tihih njedara zemlje, izviru struje života i sile. Iz te zemlje, iz tihog srca naroda-puka, izviru danas utješljive struje nade i volje preporoditi lice zemlje.

Što je sloboda i prostota?

Govorimo o ladji, koja se lagano sklizje po površini morskoj, „kako slobodno plovi“, hoćemo li da reknemo, kako je savršeno prilagodjena sili vjetra, kako savršeno pristaje mogućem danu nebesa, koji puni njena jedra. Slobodna jest dakle, kad je priredite tako, da bi svi njeni djelovi bili medjusobno u odnošaju, da bi bili u skladu, te da bi odgovarala silama, prema kojima se mora ravnati i kojima se ne može suprotstaviti.

Čovječanska sloboda leži u potpunom uzajamnom prilagodjenju i uvedenju u sklad svih ljudskih interesa i ljudske djelatnosti i ljudskih energija.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, ponedjeljak 8. travnja 1918. — Broj 983.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti ništa važna. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnoj se je fronti razvila popodne jaka paljba, kojoj su na Ancrei i Avrei slijedile jake engleske i francuske navale. Engleske pukovnije, koje su u gustim masama navaljivale, skršiše se sjeverno od Beaumont-Hamela te pred našim mostobranskim položajem sa obiju strana Alberta. Južno od Villers-Bretagneuxa nijesu se u našoj vatri mogle razvití neprijateljske nasrtajne čete, koje su stajale u pripremi. Sa drugih fronta novo dovedene francuske divizije uzalud su nasrnule na zapadnom brijegu Avre medju Castel-Mailly, istočno od Thoryja, kod Cantignyja te pet puta pred Mesnilom. Njihove se navale izjaloviše kraj najtežih gubitaka, često poslije ljutog boja iz bliza. — Čete generala pl. Boehna navališe jučer u jutro na neprijateljske položaje na južnom brijegu Oise kod Amignyja. Dok su si dijelovi izvojštili prelaz preko širokog, veoma močvarnog odsječka Oise, osvojiše druge čete, polazeći sa istoka, jake neprijateljske položaje kod Amignyja te na sjeveroistočnom dijelu šume Concy. Došli smo do ceste Bichancourt-Autreville sjeverni rub Barisisa. Uslijed premoćne vatre našega topničtva i naših bacala mina pretrpješe Francuzi velikih, krvavih gubitaka. Do sada je dovedeno do 1.400 zarobljenika i 20 strojnih pušaka. — U zračnom boju sastrijeljeno je jučer 18 neprijateljskih lijetala. Konjanički satnik pl. Richthofen izvojštio je svoju 76., poručnik Udet svoju 24. zračnu pobjedu. — Macedonska fronta: U pretpoljskim bojevima na Vardaru i kod Dojranskog jezera zarobljeno je nekoliko Grka, Francuza i Engleza. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Poljaci prama Czerninu.

Beč, 6. (D. u.) Poljska agentura javlja iz Varšave: Poljski je ministar-predsjednik Stechowski upravio na ministra vanjskih posala, grofa Czernina, brzojavku, kojom ga moli da dobrohotno poduprie nastojanje o učvršćivanju poljske države te izražuje nadu, da će se uspjeti, uslijed sadašnjeg medjusobnog povjerenja, da se uvede na način odgovarajući obostranim interesima sva pitanja koja bi imala biti temeljem za odnošaj Poljske prama središnjim državama. Grof je Czernin u odgovoru na brzojavci čestitao ministru-predsjedniku na njegovo imenovanje te rekao da dijeli potpunu nadu Stechowskoga, da će uspjeti potpuno riješenje svijn pitanja tičućih se Poljske. Moli ministra-predsjednika, da se uvjeri, da će rado poduprijeti njegova nastojanja.

Rusko-rumunjski vojnički spor.

Berlin, 7. (D. u.) Wolffov ured dementuje vijest, da je rusko-rumunjski spor time svršio, da bi Rumunjska imala isprazniti u roku od dva mjeseca Besarabiju. Izmedju ruske i rumunjske vlade nije bio sklopljen nikakov ugovor. Izgleda takodjer, da namjere rumunjske vlade glede Besarabije ne odgovaraju tobožnim prihvaćenim obvezama vlade.

Mirovni pregovor izmedju Rusije i Ukrajine.

Moskva, 4. (D. u.) Odsjek je za vanjske poslove poslao 3. travnja ministarskom vijeću ukrajinske narodne republike u Kijev slijedeću notu: Odgovarajući na bezžični brzojav 2. travnja, kojim ministarsko vijeće narodne republike predlaže, da se započnu mirovni pregovori, vlada ruske republike, budući je primljena ultimatumom od 21. veljače i brest-litovskim ugovorom, da sklopi mirovni ugovor sa ministarskim vijećem ukrajinske pučke republike, predlaže kao mjesto pregovaranja grad Smolensk. Predlažemo kao početak pregovora dan 6. travnja 1918. Što se tiče rata izmedju oba naroda, komesarijat za vanjske poslove pučke republike izričito odbija takve obilježene krvave borbe, koja se je razvila u Ukrajini. Sadašnja se borba odigrava izmedju dvije stranke ukrajinskog naroda te se može raditi samo o vrućim simpatijama, koje iskazuju u ovim tragičnim danima, tragičnim ne samo za ukrajinski narod, radničke mase Rusije prema radnicima i seljacima Ukrajine. — Potpisan: Pučki komisarijat za vanjske poslove: Čičerin.

Proslava godišnjice ustupa Amerike u rat.

Washington, 6. Reuter. Kod proslave godišnjice ustupa Udruženih država u rat, držao je predsjednik Wilson u Baltimore govor, u kojemu je izjavio: Znademo, da rat zahtijeva od nas najvećih žrtava, no, Udružene države mogu sada biti više no ikada prije sigurne, da je njihova sudbina ovisna o uspjehu rata, a ako izgubimo rat, izgubit će Udružene države i svoj položaj velike nacije. Wilson je spomenuo kako je kušao, da iz izjava njemačkih vodja saznaje za namjere Njemačke, te je istaknuo, da je namjere Amerike otkrio bez pridržka i bez upotrebljavanja dvoumnih fraza, te da je pozvao neprijatelje, neka i oni tako otvoreno govore. Ovi su ali izjavili, da ne traže pravednosti, već vlast i nesprijećeno provedenje svoje volje. Što su Nijemci učinili u Rusiji, Finskoj, u Ukrajini i u Rumunjskoj, to bi oni učinili i na zapadnoj fronti, kad bi mogli svladati tamošnje vojske. Neprijatelji bez sumnje namjeraju podvrći svojoj volji i svom častoljublju sve slavenske narode, sve balkanske narode i sve pokrajine, kojima vlada Turska, te stvoriti svjetsku državu sile i trgovačke nadvlade. Wilson je zaključio, da je i sada pripravan govoriti o časnom miru, kojim će i slabi i jaki dobiti jednaki dio. No, kada je on svojedobno predložio takav mir, došao je odgovor njemačkih vojskovodja u Rusiji. On prima ovaj poziv na dvoboj, na koji se poziv može samo odgovoriti: silom do posljednjeg triumpfa, jer će sila opeta dati krijeoost svjetskim zakonima i uništiti svaku sebičnu nadvladu.

Pariz, 6. (D. u.) Havas. Pariško općinsko vijeće priredilo je prigodom godišnjice ustupa Udruženih država u rat svečan doček, na koji je bio pozvan poslanik Udruženih država Sharp, amerikanski ratni tajnik Baker, članovi kabineta i alijirski diplomati. Vanjski ministar Pichon izjavio je u svom govoru, da su Udružene države stupile u rat bez sebičnih namjera i samo radi toga, da posluže stvari civilizacije. Ma kako bolne bile naše kušnje, sumnjamo manje no ikada prije, da će iste svršiti porazom neprijatelja. Neustrašive saveznićke čete, vodjene od vojskovodja, koji su se svojevoljno podvrgli jednom vrhovnom vojskovodji, koji uživa povjerenje svih, ne mogu biti pobijedjene. Samo pobjedom možemo doći do trajnog, pravednog mira, te znademo, da možemo samo onda spriječiti opetovanje novih nenadanih navala, ako zajamčimo narodima istodobno sa pravom na samoodredjivanje i sigurnostna jamstva, a to pomoću organizovanog prava. Poslanik je Sharp odgovorio: Moramo se boriti za pobjedu sve dotle, dok neprijatelj kušu, da nam narine svoje uvjete. Za ovaj će visoki cilj Amerika poslati Francuskoj na raspolaganje sva svoja pomoćna vrela i svu svoju moććad.

Iz Rusije.

Moskva, 6. Reuter. Otkako su Nijemci zaposjeli Poltavu, položaj je revolucijonaraca veoma ozbiljan. Velike četne tjelesine prodiru sada prema Harkovu. Sovjetove čete se u harkovskom i poltavskom okružju opiru neprijateljskim masama. Nijemci su u Poltavi zeplijenili tri milijuna puda žita, t. j. 49,140.000 kg.

Moskva, 6. Reuter. „Novaja Žizn" javlja, a se je otkrilo, da je u Moskvi organizovana modra garda, kojoj se je priključilo 12.000 osoba. Organizacija hoće, da se sazove konstituanta.

* **Francuski izvještaj** od 6. travnja popodne: Noć bijaše oznamenovana žestokim opstrijeljavanjem. Sjeverno i južno od Avre, naročito u predjelu Le Monchel nema nikakve pješadijske djelatnosti. Na desnom brijegu Moze, u šumi Apremont, bijaše djelatnost topništva gdjekada živahna. Dva njemačka poduzeća, prvo sjeverno od Vaux les Palameix, druge u predjelu Seuzexa, nijesu imala nikakvog uspjeha. Na ostaloj fronti bijaše noć mirna.

6. travnja na večer: Na fronti Oise i Somme trajala je topovska borba žestoko dalje. Jutros je neprijatelj poduzeo jaku navalu na naše položaje medju St. Georgeom i Monchelom; ova je navala bila satrta našom topovskom vatrom te se je posve izjalovila. Pred našom linijom leži mnogo lješina. Dalje sjeverno rastjeraše naše baterije sakupljajuće se čete u šumi južno od Hangarda i u predjelu Demunin. U odsječku Oyon pokušali su Nijemci, da nam poslije opstrijeljavanja sa granatama velikog kalibra istrgnu našu dobit na zemljištu sjeverno od brda Renaud. Iza veoma živahnog boja održaše naše čete na zapadnom i na lijevom brijegu Oise osvojeno zemljište. Dan bijaše oznamenovan nizom žestokih navala, što su ih Nijemci poduzeli na fronti Abbecourt, južno Chaunyja i Barisisa. Naše su se čete oprale, te su se, nanijevši napadom velikih gubitaka, prema zapovijedi povukle u pripravljene već položaje. U Argonama i u predjelu St. Mihiela i de Sapta prilično jaka djelatnost obaju topništva. — Belgijski izvještaj Na čitavoj fronti slaba topovska djelatnost. — Izvještaj istočne vojske od 5. t. mj.: Na Strumi okršaji, tijekom kojih su Englezi zarobili nekoliko Bugara. Izmjenična topovska djelatnost na Dobrom polju, u zavoju Crne i zapadno od Bitolja. Alijirski su lijetači bacili na neprijateljske gradjevine 2 tone rasprsljivih tvari.

* **Bombardovanje okolice Pariza** se je danas nastavilo. Tri su osobe ranjene.

* **Talijanski izvještaj** od 6. t. mj. Djelatnost neprijateljskih baterija bila je kroz noć umjerena na čitavoj fronti, samo na visoravnici Asiago bijaše jača. Naše je topništvo pucalo na neprijatelja te je uništilo opkope na otoku Volina, te Ponte di Piave. Medju Adižom i Piave nastavljali su naši izvidnički odjeli svoju djelatnost, uslijed koje smo u kotlini Asiaga učinili zarobljenika, dok smo u predjelu Tonale strojnicama i puškaranjem rastjerali austro-ugarski odjel, koji je kušao, da se približi našim linijama.

* **Talijanska je granica** opet zatvorena.

* **Engleski izvještaj** od 5. t. mj. na veče: Jutros je porasla djelatnost neprijateljskog topništva i opkopnih mužara sjeverno od Somme; na to je uslijedio niz jakih pješadijskih navala duž čitave tamošnje bojne fronte, koja se nalazi medju Sommom i susjedstvom Bucquoya. Posljednji izvještaji kažu, da nijesu ove navale imale nigdje znatnih uspjeha, već da su po neprijateljske čete imale samo daljnjih teških gubitaka. Na istoj fronti provedoše naše čete uspješnu navalu u blizini Hebuterne te dovedoše 200 zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka. Južno od Somme nije na engleskoj fronti poduzeo danas neprijatelj nikakvih navala. Izvještaji potvrdjuju, da je jučerašnja borba na ovoj fronti bila vanredno tvrdokorna te da je neprijatelj poduzeo više nasrtajnih navala na naše položaje istočno od Villers-Bretonneuxa. — Engleski ratni ured javlja dne 5. t. mj. na veče: Od ranog jutra dalje poduzimalu Nijemci žestoke navale sjeverno i južno od Bernencourta. Kod Moyenneville, kod Dernancourta i jugozapadno od Alberta uspjelo im je, te su prodrli u naše obrambene linije. Kod Alberta bje položaj uspostavljen protunavalom. Kod Mesnila i kod Beaumont-Hamela bila je naša linija žestoko opstrijeljavana te su kod Mesnila bile poduzete i nekoje pješadijske protunavale, koje ostadoše bez uspjeha po neprijatelja. Neprijateljska navala kod Moyenneville bijaše suzbita. Kod neke navale jugoistočno od Gommecourta zarobiše naše čete 120 vojnika. Na engleskoj fronti južno od Somme vladaše mir.

* **Engleski radnici za rat.** U arsenalu u Woolwichu zaposleni radnici svih kategorija prihvatiše na velikoj svojoj skupštini slijedeću resoluciju: Na javnoj skupštini sakupljeni strojnici arsenala u Woolwichu obvezuju se, da će ratujuću svoju domovinu podupirati sve dotle, dok ne bude uništen njemački vojnički stroj. Sa sadašnjim vodećim muževima u Njemačkoj ne smije se sklopiti nikakav mir. Držanje Macdonalda i drugih pacifista se osudjuje.

* **Engleske čete u Vladivostoku.** Poluslužbeno se javlja iz Moskve, da će se u Vladivostoku iskrcati takodjer i engleske čete.

* **Češki socijalni demokrati Czerninu.** „Venkov" javlja, da je načelnik češkog socijalno-demokratičkog kluba u carev. vijeću, zastupnik Haberman, poslao ministru grofu Czerninu slijedeću brzojavku: „Vaša ekscelenco! U ime mog kluba najodlučnije prosvjedujem proti napadajima Vaše ekscelence na češki narod. Češki narod je u ovom ratu mnogo žrtvovao i pretrpio teških gubitaka te već uslijed toga nije zaslužio, da se ga na takav način napada. Češki narod, češke majke, kaošto i njemačke te madžarske majke žele mir i to pravedan i trajan mir bez aneksija i kontribucija, na temelju pravog, poštenog i demokratskog prava naroda na samoodredjivanje, misli, kojoj navale Vaše ekscelence nijesu koristile već škodile".

* **Nova njemačka ofenziva na zapadu.** Prema vojničkom suradnika „Tagespöste" može se nova bojna djela, koja su započela južno od Somme, smatrati za uvod nove njemačke ofenzive na zapadu.

* **Bugarsko je sobranje** prihvatilo kredit od 2 milijuna.

* **Ratna se je djelatnost u Finskoj,** po nekoj vijesti „Tidinga" iz Vase, znatno pooštrila. Bijeli gardisti poduzeli su ofenzivu protiv Boeruborgu, te poslaše pojačanja na Karelije. Cijela zemlja čeka navalu Nijemaca na Helsingfors i Aboo.

* **Rusi će se Japancima oprijeti.** Posluzbeno se javlja is Moskve, da je vijeće pučkih opunomoćenika poduzelo političke korake te istodobno naložilo svim sovjetima u Sibiriji, da se odupru navali na rusko zemljište.

*** Japanci u Vladivostoku.** Amerikansko je ministarstvo vanjskih posala dobilo vijest, da su se japanske čete iskrcale u Vladivostoku, da štite život i vlasništvo. — Japansko je iskrcanje četa u Vladivostok slijedilo uslijed nasilja počinjenih 5. travnja od pet oboružanih Rusa protiv nekoj Japanki. Iskrcalo se je malo odjelenje mornara jednog u luci usidrenog japanskog krstaša, e da bi se spriječili daljnji neredi.

Političke vijesti.

Izolovanje Ceha i Jugoslavena.

„Slovenski Narod“ donaša: Interesantna razjašnjenja o važnosti Czerninovog govora daje nam budimpeštanski „Deli Hirlap“, koji je već pred nastupom vanjskog ministra priopćio bečku informaciju o nacrtima grofa Czernina. „Deli Hirlap“ veli: Grof će Czernin stupiti na čelo velevažne akcije, koja ide za tim, da se u bečkom parlamentu izoliraju Cesi i Jugoslaveni, dotično, da se umjereniji dio čeških i jugoslavenskih političara vrati na put realne politike. Prvi je Czerninov cilj, da sastavi radnu većinu, koja je ovisna od sudjelovanja Poljaka. Ove valja ponajprije predobiti. To se može naravno postići samo uredjenjem holmskog pitanja i takvim garancijama, koje će zadovoljiti državne aspiracije Poljaka. Njemački su krugovi spremni, da se obaziru na najdalekosežnije poljačke želje, a i u Berlinu se približavaju ideji, da se i ukrajinsku vladu predobije za to, da se odreče poljskog dijela holmske gubernije u prilog Poljacima. Ako Czerninov nacrt podje za rukom, stupit će Poljaci u svezu sa austrijskim Nijemcima, dok će Cesi i Jugoslaveni biti izolovani.

Sastanak dalmatinskih zastupnika u Zadru.

Svim narodnim zastupnicima iz Dalmacije na zemalj. saboru i carev. vijeću bio je upravljen slijedeći poziv: „Velecijenjeni gospodine: Cast nam je pozvati V. G. na skupni sastanak sviju zastupnika na dalmatinskom saboru i carevinskom vijeću, koji će se držati u Zadru dneva 13. (subota) travnja o. g. sa slijedećim dnevnim redom: 1. Politički položaj; 2. Ekonomske i opskrbne prilike u Dalmaciji; 3. Eventualia. Na sastanak je pozvan takodjer predsjednik Jugoslavenskog kluba u Beču g. dr. Ante Korošec. S obzirom na važnost sastanka, koji je prvi skupni sastanak od početka rata, računamo stalno i na sudjelovanje V. G. Uz kolegijalni pozdrav. Zadar, 29. ožujka 1918. — Dr. Dušan Baljak, Juraj Biankini, Dr. Ivo Prodan.“ Budući da bi se moglo lako dogoditi, s obzirom na današnje slabe komunikacione i poštarske prilike, da kojem zastupniku ne stigne za vremena poziv, mole se ovim, da dodju, i ako ne prime posebnog poziva. — Predsjedniku Jugoslavenskog kluba u Beču drու. Korošcu poslano je slijedeće pismo: „Vrlo poštovani gosp. kolego! Dne 13. travnja, naći će se ovdje u Zadru na okupu svi zastupnici na zemaljskom saboru i carevinskom vijeću iz Dalmacije, da u prvom redu vijećaju o političkom položaju, te o ekonomskim prilikama, u kojima se zemlja nalazi. S obzirom na jedinstvenu akciju svih južnih Slavena, koja je našla osobita izraza u djelovanju Jugoslavenskog kluba, a u Vama neustrašivog i neumornog radnika oko koncentracije narodnih sila, bili bismo Vam veoma blagodarni, kad biste htjeli i Vašom prisutnošću počastiti ovaj sastanak. Ovim tumačimo i želju ostalih drugova. Sa odličnim poštovanjem. Zadar, 29. ožujka. — Dr. Baljak, Biankini i Prodan.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. (Od našeg posebnog dopisnika.) Tko prati današnji javni život u češkim zemljama, mora opaziti ono čilo ruho, koje je nastalo iza duga počivanja i prijećenja snažnog života. Osobito sada na proljeće opaža se, koliko mlade snage i svježosti ima još u tom narodu, koji je nebrojeno puta bio poražen, o kojem su njegovi neprijatelji snivali, da je već uništen, ali on se uvijek iza svakog poraza oporavio, podigo se silan i jak, da potrese položajem svojega protivnika, da uzdrma tu neprirodnu i nepošteno sagradjenu zgradu. Vidjet je taj život i po gradovima, a opazit ga je osobito po selima, kamo još nijesu doprle ratne grozote i posljedice duga ratovanja, kaošto su to doprle u naša najzabitnija sela, a osjeća se to i pri razgovoru sa svakim čovjekom, koga susretneš. Čeka se, radi se, čisti, iz temelja se čisti. Sve stranke, na početku rata rastjerane, okupljaju se na novo, svaka s novim programom, preradjenim prema potrebama, koje je rat iznio i prema iskustvima, koja su tijekom rata nastala. Uskrsni broj „Narodnich Listy“ kao da je posvećen ideji uzajamnosti češko-jugoslavenske. Tu govori Kramař o Jugoslavenima i Česima, Červinka nastavlja pisanjem o svojim dojmovima sa svečanosti Preradovićeve stogodišnjice u Zagrebu, dr. Fr. Ilešič piše o Preradoviću, Krasinjskom, Štulcu, konstatuje se velika manifestacija za Jugoslavene, Jugoslavensko veče, koje se održavalo 1. t. mj., te se iznaša pozdrav jugoslavenske srednjoškolske omladine češkoj srednjoškolskoj mladeži, u kojem se ističe, da je i naša i češka sloboda i ujedinjenje cilj obiju naroda. U literarnom prilogu uskrsnog broja tog lista nalazi se opet na uvodnom mjestu pjesma našeg Jugoslavena Boža Lovrića: „Majka pod križem“, koja je napisana kao original za „Narodni Listy“, te ju je odmah preveo na češki Jan Hudec. Ali i drugi listovi bilježe sa simpatijama osobito pokret kod Slovenaca, koji se svojim značajem bliži češkom nastojanju i radu. „Češka Straž“, list realista Masarykove stranke, bilježi sa simpatijama manifestaciju Slovenaca od 24. pr. mjeseca u Ljubljani i predaju 200.000 potpisa slovenskih žena za samostalnu jugoslavensku državu. „Moravsky Sever“ veli dapače, da bi se Cesi imali pred Slovencima stidjeti, a što da kažemo mi tekar, Hrvati, sinovi jednoga naroda, braća slovenske braće, koji hoćemo jedno da budemo! — Macharova „prodaja“ rukopisa u korist „Češkog Srca“ u Beču izazvala je u češkim krugovima osjećaj grijeha. Grijeha naime prema nepoznavanju prilika, koje vladaju i u kojima živu češka djeca u Beču, i koje su natjerale Machara, da prodaje za neznatnu cijenu, na brzu ruku, komad svog života, svoje rukopise. U „Češkoj Straži“ oziva se već oglas, koji ozbiljno i uvjerljivo raspravlja o toj „prodaji rukopisa“, jednog od najindividualnijih čeških pjesnika i pisaca, te dokazuje, kolike li štete za buduće kritičare češke književnosti, izgube li se ti rukopisi, jer nema sumnje, da bi se kasnije možda tim rukopisima, koji su u tako plemenitu i svetu svrhu bili rasprodani, vodila trgovina špekulanta i ljudi bez časti i poštenja. Pozivlje za to, da mu se pridruži još 199, koji bi bili pripravni, da dadu po 10 kruna svaki, tako, da otkupe rukopise, te ih predadu češkom muzeju, a češko srce dobit će svotu za rukopise tim prije. Na koncu veli autor: Samo tako moći ćemo izbjegnuti sudu budućnosti, da smo, i ako smo mogli spasiti nekakvim novčićem imovinu više negoli privatnu, gledali tupo bez interesa, s rukama u džepu, kako se ona razmeće. U istom broju lista javlja se mu već jedanaest drugova, koji su pripravni, da kupe u cijelosti Macharove rukopise.

*

Rusija. U 2. broju „České Stráže“ piše dr. Stan. Nikolau spominjući Gogoljeve riječi o ruskoj trojci: A danas zaista leti Rusija u nezmamo. Tko može ravna uzdama trojke, gdje će da padne prepreg bez sila, do zadnjeg daha izmoren? Mi, koji živimo u doba ruske revolucije, u doba tog kaosa, teško shvaćamo, kakovih li ogromnih smo prevrata svjedoci, bez obzira na brižnu cenzuru, koja nam postavlja naočare sad crne, sad zelene, sad crvene, prema tomu kakve — recimo zahtijeva moda cenzure u to doba. Ruskom se revolucijom zatresla cijela šestina zemaljske površine, i drhtanje tog kolosa zahvaća cio ostali svijet. Država sa 180 milijuna pripadnika raspada se u čestice, koje zaista čine kao u kaleidoskopu, tvore mjesec od mjeseca nove sličice; sad se sakupljaju, sad se raspadaju, a mapa se Rusije mijenja u nekoliko nedjelja tako, kao da brzo okrećemo listove historičkog atlasa, koji predstavlja razvoj ruske države. Tim takodjer dolaze nam pred oči mnoge pojave, kojih dosad nijesmo skoro ni opažali, zadovoljujući se jednostavno sveukupnom slikom Rusije. Koliko se problema u svim smjerovima ljudskog života tu najednom pojavlja pred našim pogledom, koliko težnja i nastojanja tu se najednom razbija medjusobno kao valovi u burnom oceanu, ali koji mogu takodjer lako razbiti i tvrde litice, koje to more zatvaraju, i pokopati ih u svoje nepregledne dubine. Mi, koji smo imali biti „Srednjeevropljani“, često si ne predstavljamo prostranost Rusije, a to nas vodi nekada do pogrešnih zaključaka. Prostranost je Rusije na pr. još za polovinu naše države veća negoli je cijela ploha mjeseca, koja je k nama okrenuta. Dok u Evropi pripada Rusiji više od polovice našega kontinenta, ne mislimo na to, da na primjer, pozorište dogodjaja u Finskoj i na Kavkazu, kad bi bilo premješteno na zapadnu polovinu, ležalo bi jedno negdje u Danskoj, a drugo u južnoj Španjolskoj. Osobito mi Česi, koji živimo skoro u jednoj kolibi i pod jednim, nekada negostoljubivim krovom, ne možemo dobro shvatiti raspoloženje ruskoga čovjeka. Naš češki svijet završava nam nekoliko sati iza Praga, dok ruskom čovjeku sto i sto kilometara iza njegovog rodjenog kraja, a jedva kad nestane službene azbuke i zahtijeva se od njega nekada blage uspomene pašaport, sjeti se, da je došao na granice ne druge države, nego drugog — svijeta. Pak osrednji ruski čovjek — a taj igra danas važnu ulogu u prevratima — ili lako povjeruje govorima najvećih fantasta, ili se postavi mirno i bezbrižno i bez interesa k pitanju, da li će nekakvo područje tamo na zapadu biti izgubljeno, ili se izravno protivi da se uznemiruje radi toga u svom miru. Slaba središnja vlada nije da proniknuti osjećaju zajedničkog interesa i odgovornosti u korist cijeline“. Govoreći o narodnostima u Rusiji, veli auktor: A Rusija je ipak iza Austro-Ugarske najkomplikovanija država, što se tiče narodnosti. Svih Rusa jeste u državi 69 po sto cijelog pučanstva, dakle brojčani odnošaj njihov prema neruskim narodnostima jeste malo bolji negoli je odnošaj Čeha prema Nijemcima u Češkoj. Ali sami Rusi dijele se na tri ogranka, o kojima se vode neprestani sporovi, da li su to prije dijalektičke skupine ili samostalni narodi. Kod nijednog narodnog plemena nije dovoljno imati svoje pjesmice, dijalektičke osobitosti; samo kod Slavena, da budu tako tim više rascijepani. U čiju korist, jeste jasno. Nijemci, koji pišu svoje knjige — a osobito sada za rata napadno mnogo — u plattdeutsch, ni u snu ne napadne im da rade iz toga političke zaključke, iako različitost jezika, tipa i karaktera jeste veća, negoli medju moskovskim i kijevskim mužikom. Ali tudji ljudi nagovorili su Bjeloruse, da upotrebljavaju latinicu, tudji ljudi savjetovali su Ukrajincima različitu azbuku i novi su narodi gotovi . . .

Domaće vijesti.

Društvo za zaštitu djece u Puli. Svi dobročinitelji i prijatelji našeg društva za zaštitu djece, koje društvo stoji pod pokroviteljstvom Njezine Preuzvišenosti, gospodje Julije Fiedler, pozivaju se ovime na glavnu i utemeljiteljnu skupštinu, koja će se održavati danas dne 8. travnja u 5 sati popodne u općinskoj dvorani za sjednice, sa slijedećim dnevnim redom: 1. Izvještaj pripravnog odbora; 2. Odobrenje društvenog štatuta; 3. Izbor predsjedništva; 4. Raspravljanje o eventualnim prijedlozima. Umoljava se za čim obilnije prisustvovanje kod ove skupštine. Dr. Pfeifer v. r.

Narodna skupština u Zametu. Po „Jutarnjem Listu“ imala se je 7. travnja obdržavati u Zametu velika narodna skupština, koju je sazvao narodni poslanik Spinčić. Na ovu skupštinu pozvani su dr. Korošec, dr. Tresić, dr Ravnihar i mnogi poslanici iz Hrvatske i Slavonije.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3501.

Dnevne vijesti.

Nema ograničenja u reklamacijama. Iz Beča javljaju: Predsjednik kršćansko-socijalne stranke Hauser i zamjenik predsjednika zemaljskog odbora Stöckler, da se informiraju glede reklamacija vojnih obvezanika, osobito gospodara i obrtnika, bili su kod ministra za zemaljsku obranu. Ministar je izjavio u prisutnosti zapovjednika grupe za reklamacije, generalmajora Bardika, da vijest, da će sve reklamacije kod osoba do 37. godine života biti povučene, odnosno, da ne će uslijediti nikakve reklamacije više kod osoba te godine, ne odgovara istini, te da se mjerodavni krugovi tom misli nisu nikada bavili.

Za dopust zatvorena mjesta. Dnevna zapovjed lučkog admiralata od 7. t. mj. kaže: Radi boginja zatvorena je za dopust općina Obrovac u kotaru Benkovac; krajevi Dubrava, Vrulje-Bilice, Konjevrate i Baraja u općini Šibenik; Ljubac u općini Knin; čitava općina Oklaje-Promina; kraj Tepljuk u općini Drniš; kraj Kijevo u općini Vrlika.

Novi list u Vinkovcima. Iz Vinkovaca smo primili prvi broj novoga tamošnjega lista „Vinkovačke Novine“, koje izlaze svake subote. Ovaj list je nadomjestio bivši vinkovački tjednik „Vinkovci und Umgebung“, koji je prestao izlaziti nakon 22 godine svoga izlaženja. U Vinkovcima je do sada izlazio „Graničar“, „Vinkovački tjednik“, „Vinkovački glasnik“, „Svjetlost“ i „Cibalis“. Novi list „Vinkovačke novine“ stoji na stanovištu narodnoga samoodredjenja i ima da što više prosvjetli široke slojeve našega naroda u vinkovačkoj okolici, da uništi bolest graničarstva, t. j. političke malodušnosti itd. List je spretno uredjivan. Godišnja mu je pretplata 12 K, pojedini broj stoji 24 filira. Odgovorni urednik je dr. Ivan Ištvanović.

Prosvjeta.

„Književni Jug“. Izišao je VII. broj ove jugoslavenske književne i umjetničke revije sa slijedećim sadržajem: Niko Bartulović: Kulturno jedinstvo i Slovenci. — Mirko Korolija: Ime. — Vladimir Nazor: Šarac. — Ivo Andrić: Povratak. — Dr. Ivan Lah: Nova Cankarjeva knjiga. — Nikola Polić: Rana proljet. — Zatočenik: Nacijonalna književnost. — Rado Rehar: Dve pesmi. — F. D. Marušić: Zvona. — Božo Lovrić: Prosjaci. — T. Pančonov: Kazalište. — U pregledu piše dr. J. A. Glonar o „Savremeniku“, N. Bartulović o „Dom in Svetu“, M. Magaraševič o Ivićevoj Istoriji Srba i dr. I. Votar o Nasti Rojc i Mili Wod. Kao umjetnički prilog donaša jednu študiju Hinka Juhna. — „Književni Jug“ izlazi dva puta mjesečno latinicom, ćirilicom i slovenački, a pretplata mu je 40 K na godinu, 20 K na polugodište, a 10 K na četvrt godine. Adresa „Književni Jug“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Guy de Maupassant: Baština. Kao 115./7. svezak „Humorističke biblioteke“ upravo je izašla ova majstorska Maupassantova novela. U njoj je odličnim realizmom i francuskom duhovitošću prikazano nastojanje nekog bračnoga para, da dodje do potomka, jer ga onda čeka milijunska baština. Djelo se odlikuje svim onim književnim vrlinama, koje su Maupassanta učinile „Kraljem evropske novele“. Cijena K 1·50. — 50 najboljih šaljivih romana i pripovijesti sniženo K 10. Adresa: „Humoristička biblioteka“, Zagreb.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 9. travnja 1918. Broj 984.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadnoj fronti ništa važna. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnoj fronti sa obiju strana Somme ostala je bojna djelatnost ograničena na topovske bojeve. Uz teške su se gubitke izjalovile djelomične navale Engleza kraj šume Haugard i djelomične navale Francuza kod Groivesnesa. Na južnom brijegu Oise prisiliše naši uspjesi od 6. t. mj. neprijatelja, da je već u noći od 6. na 7. t. mj. ispraznio svoje položaje medju Bichancourtom i Barisisom. Jučer nastavismo naše navale te poslije zauzeća Pierremandea i Folembraya bacismo neprijatelja opeta na zapadni brijeg Allette. Neprijateljske kolone, koje su od Bichancourta uzmicale duž Oise, bile su na sjevernom brijegu rijeke zahvaćene u bok od vatre naših strojnih pušaka te su satrte uz najteže gubitke. Čete, koje su prodirale na istočnom rubu šume Coucy i preko Barisija, uzeše na juriš gorski greben sjeveroistočno od Folembraya te provališe do Verneuila. Broj dovedenih zarobljenika prekoračio je 3.000. Pred Verdunom je na večer paljba opeta oživjela. Konjanički satnik pl. Richthoffen izvojštio je svoju 77. i 78. zračnu pobjedu, poručnik Wentchoff svoju 23. zračnu pobjedu. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Nova rumunjska politika.

Bukarešt, 8. (D. u.) Kako je poznato, Avarescu je utemeljio u Jassiu novu stranku, na čijem čelu će on ostati i poslije rata. Program nove stranke, čiji je naziv „Avarescova pučka stranka", sadržaje: Bezobzirno provedenje članka ustava, gdje se odredjuje, da sva moć proističe od naroda, te da se ju ima upotrebiti samo po ustanovama ustava; ustanovljenje odgovornosti radi nevolje stigle Rumunjsku, da s jedne strane podnesu posljedice krivci iste, s druge pak da se u buduće ne događja, da odgovornost bude samo prazna riječ. Na posljetku stranka zahtjeva zemljišnu, izbornu i upravnu reformu. Najjači neprijatelji Avarescua u Moldavskoj je bivši ministar-predsjednik Bratianu, premda liberalna stranka, čiji je on vodja, uvjek tvrdi, da je za provedenje spomenutih reforma, te povjesničar Jorgan, čije protivništvo još jače istupa, budući da se je uvijek trudio, da se pokaže prijateljem puka, a ljutim protivnikom bojarskog gospodarenja.

Bukarešt, 7. (D. u.) Poštovni je ugovor izmedju Austro-Ugarske i Rumunjske jučer ustanovljen.

Bukarešt, 7. (D. u.) Nikolai Ghica Comenesti imenovan je radnim ministrom. Nikolai Comenesti pripada onoj manjini, koja je imala njemački uzgoj.

Prosvjed Rusije.

Moskva, 6. (D. u.) Petr. brz. ured. Iz Vladivostoka se javlja, da su jučer 4 bandita provalila u neki japanski ured, usmrtili vlastnika i smrtno ranili 2 namještenika.

Rusija i upad Nijemaca u Finsku.

Petrograd, 7. (D. u.) Reuter. Vijeće je pučkih povjerenika zaključilo, da se iskrcanje Nijemaca u Hangö tiče Finske. Vijeće da se ne može umješati.

Prosvjed Rusije radi iskrcanja Engleza i Japanaca u Vladivostoku.

Moskva, 7. (D. u.) Prema nekoj vijesti petrogradskog brzojavnog ureda, bili su diplomatski zastupnici Engleske, Francuske i Udruženih država, izakako je prispjela vijest, da su se Japanci i Englezi iskrcali u Vladivostoku, pozvani jučer popodne u povjereništvo za vanjske poslove. Privremeni povjerenik za vanjske poslove Cicerin prosvjedovao je proti upadu tudjih četa u područje republike, te izjavio, da je žalio, što su vlasti trpjele ovaj upad. Izjavio je, da su događjaji u Vladivostoku neugodno uplivali na odnošaje republike do antantinih država. Jedini je izlaz iz ovog položaja bezodvlačno odalečenje iskrcanih četa. Antantini su zastupnici obećali, da će oni izjavu saopćiti svojim vladama, te su izjavili, da je iskrcanje u Vladivostoku mjera krajevne važnosti. Zastupnik je Francuske označio postupanje Japanaca kao redarstvenu mjeru. Zastupnik Udruženih država je izjavio, da je njegova vlada proti nastupu Japanaca. Engleski je zastupnik izjavio, da prema svim vijestima, kojima on raspolaže, tudja intervencija stoji u protuslovlju sa naziranjem engleske vlade. Iskrcanje u Vladivostoku je samo krajevne važnosti. Svi su zastupnici izjavili, da se konflikt, koji je nastao, može u kratko vrijeme poravnati.

*** Czernin u posebnoj audijenciji kod cara.** Car, koji se je u nedjelju vratio sa svog putovanja po jugu u Baden, primio je 9. t. mj. u jutro vanjskog ministra Czernina u posebnu audijenciju. U nedjelju na večer je ministar otputovao u Bukarešt.

*** Clemenceauov dementi.** Renandel kaže u listu „Humanite", e mora otvoreno priznati, da je kratki i suhi Clemenceauov dementi bio možda prekratak i presuh. Izakako su bile poznate potankosti, se toga ne može više tvrditi, da se ali stvar uzmogne temeljitije prosuditi, moralo bi se poznati čitavi Reverterov izvještaj i potankosti afere. Sve to zavlačuje medjutim mir i zgodu za ozbiljna pregovaranja. Wilson ima pravo, kada zahtjeva, da mjesto ovih tajnovitosti dodje javna diplomacija. Isto zahtjeva i nedavno osnovana „Coalitron republicque" francuske republike. Ona ima i pravo. Stoga zahtjevamo, da odgovorni pročelnici vlada otvoreno govore, da otvoreno saopće uvjete i da svojom otvorenošću prisile neprijatelja, da pokaže svoju boju. Cim nam mirovno pitanje opeta dade slobodu, zahtijevat ćemo ju opeta od parlamenta i od države.

*** Opstrijeljavanje pariškog gradskog područja** sa dalekosežnim topovima je 7. t. mj. opeta započelo. Žrtava nema.

*** Clemenceau o položaju na zapadu.** Prema pisanju „Echo de Paris" je dne 6. t. mj. posjetio Clemenceau engleske i francuske vojskovodje. Na proluzu kroz Amiens je izjavio, da stvari dobro stoje.

*** U Harkovu** je proglašeno opsadno stanje.

*** Clemenceau** je 7. t. mj. primio u audijenciju amerikanskog ratnog tajnika Bakera.

*** Clemenceau o konačnoj pobjedi.** Po „Lyon Republicain-u" priznao je jučer Clemenceau u sakupljenom izboru komore za vojničke i vanjske poslove, da je zadaća alijiraca izvanredno teška, ali da je uz sve to potpuno uvjeren o konačnoj pobjedi. Ministar Loncher je nato na dugo izvjestio o stanju oboružanja, te brojkama dokazao, da je produciranje municije i ručnih sredstava u zadnje dane poskočilo.

*** Engleski izvještaj** od 7. t. mj. u jutro: Naše su jučerašnje protunavale bile uspješne. Uspostavili smo naše položaje u šumi Avaluy, zarobili kod toga 120 momaka i zaplijenili nekoliko strojnih pušaka. Kasnije, tijekom dana, je neprijatelj opet napao naše položaje kod Alberta, ali bje suzbit. Drugi neprijateljski pokušaj navale južno od Hebuterne bio je topovskom vatrom posve ugušen. Manjim uspješnim bojnim djelima poboljšali smo jutros naš položaj južno od Somme, kod česa zarobismo 40 vojnika. — 7. t. mj. na veče: Uspješno, manje poduzeće, provedeno jutros od nas južno od Somme, dovelo je do oštrih mjesnih bojeva, kod česa učinismo 40 zarobljenika. Kušajući, da opeta zauzme prijašnje položaje, poduzeo je neprijatelj jaku protunavalu te je imao teških gubitaka. Broj zarobljenih Nijemaca prekoračio je 140; zaplijenili smo i više strojnih pušaka. Jutros je neprijatelj dva puta pokušao, da navali na naše položaje kod Cuquoia; njegove su čete oba puta bile zadržane i rastjerane našom topovskom vatrom. Na ostalim frontama je dan prošao mirno.

*** Engleski izvještaj** od 8., na večer: Djelatnost pješadije ostala je na bojnoj fronti ograničena na mjesne bojeve u predjelu šume Avely, sjeverno od Alberta, koji nijesu doveli do nikakve promjene položaja, te na bojeve medju malenim četnim odjeljenjima na raznim točkama fronte. Neprijateljsko topništvo je i dalje djelovalo. Kako se je ustanovilo, sudjelovalo je kod bezuspješnih navala, koje su jučer provedene sjeverno od Somme, te kod veoma živahnih bojeva na njenoj djelovima ovce fronte do sjeverno od Bucqnoyja, najmanje deset njemačkih divizija.

*** Turski izvještaj** od 7. t. mj.: Palestinska fronta: U smjelom sunku bacišе naše patrule na raznim mjestima fronte neprijateljske straže, te prodriješe duboko u neprijateljske položaje. — Kaukaska fronta: Sa obiju strana Vanskog jezera i u pravcu prema Karsu učinismo daljnjih uspjeha. Na obali stoje naše čete pred Batumom u boju sa bandama.

Političke vijesti.

Česi o govoru Czerninovom. „Narodni Listy" pišu: Usprkos raziika izmedju češkoga naroda kao cjeline, koja prama riječima grofa Czernina lojalno misli, i izmedju vodja češkog naroda, koje je Czernin označio državnim izdajnicima, povjesna je činjenica, da su zastupnici čitavog češkog naroda 6. siječnja ove godine izdali manifest, koji se bori protiv Czernina. Samo se jedan jedini zastupnik našao, koji je istupio protiv te deklaracije, a to je dr. Šmeral. Na drugom mjestu pišu: Czernin je rodom iz Winarca. Neka on tu kandidira, pa ćemo vidjeti, koliko će glasova dobiti. Ako se odvaži kandidirati, i ako izbori budu slobodni, tad ne će niti jednog glasa dobiti, pa niti od posljednjeg sluge na svom dvoru.

Češki socijaliste i južni Slaveni.

U Češkoj je osnovana odnosno reorganizovana stranka socijalističkog proletarijata, te je na zboru te stranke dne 31. ožujka primljena slijedeća resolucija: 1. Sada, kad cijeli narod vodi krajnu borbu za svoj opstanak i trajno oslobodjenje, zbor odobrava zajednički rad s drugim češkim strankama u stvarima, koje se tiču čitavog naroda. Za cjelokupnu narodnu politiku je dužno, da se ustanovi narodno vijeće, koje će voditi politiku. Pošto je stranka stupila u internacionalu, slavit će solidarno s cijelim socijalističkim svijetom dan prvoga maja. 2. tačka sadržava minimalne zahtjeve češkoga socijalističkoga proletarijata od sadašnje vlade, glede aprovizacije radničkih prilika, vojnika itd. 3. Pismo ministru-predsjedniku dru. Seidleru, u kojem se protestira protiv bezobzirnoga postupanja protiv Ceha u aprovizaciji, protiv dijeljenja Češke u njemačko i češko područje; odgovornost za sve posljedice baca se na vladu, te se zahtijeva da se aprovizacija preda autonomnim korporacijama. 4. Rezolucija preporučuje svim članovima, da podupiru na svaki način djelovanje Češkoga Srca. Kako izvješćuje „Glas SHS": Narodni socijalisti završili su ovaj zbor Jugoslovenskom večeri, gdje su se sastali predstavnici svih slojeva naroda, do najnižih. Mislim, više instinktivno, a ipak je to simptom za raspoloženje češke javnosti, da u cijelom svijetu vidi prvog prijatelja u Jugoslavenima.

Misija g. Sheka.

Zagrebačka korespondencija javila je, da je g. Shek u Zagrebu vijećao s raznim političarima i da bi on imao postati banom. Na to nadovezuje „Hrvatska Riječ": „Vodeći" političari s kojima je g. Shek pl. Vugrovečki pregovarao, jesu g. Zagorac i frankovci — dakle članovi državopravnoga bloka — i možda Stadlerova grupa u Sarajevu. Gosp. Sheka prati glas, da bi on htio biti hrvatski ban i provoditi frankovački kurs. Ali se ne čini mnogo vjerovatno, da bi on mogao postić svoju navodnu svrhu, to zbog nekoliko razloga. Prije svega on je već vrlo poodmakao dobom, a drugo, on kod Madžara ne uživa baš simpatija, jer su poznate njegove bečke veze, veze sa barunom Chlumeckim, sa „Österreichische Rundschau" i sa „Reichspostom". On je svojim uplivom u Beču podupirao, koliko je mogao, Stadlerovce i frankovce. Ali, ako bi još kada došlo vrijeme, da se u Hrvatskoj provodi frankovački kurz, nije vjerovatno, da bi mu bio na čelu g. Shek. Tako glase sadašnje informacije. Medjutim zasada nema ni govora o frankovačkom kurzu, kako to veli drugim riječima i vijest „Zagrebačke Korespondencije". Osječki pak „Jug" javlja o misiji g. Sheka ovo: „Srbiji se hoće zadati udarac time, da Austrija riješi jugoslavensko pitanje. S ovim riješenjem u vezi je akcija Shekova i njegovo putovanje u Zagreb; ali ono je više informativne prirode za jugoslavensko pitanje nego za riješenje hrvatske krize (?) u današnjem času. Shek je povjerenik bečkih krugova i on kupi informacije za njih".

Iz slavenskog svijeta.

Zabranjene skupštine u Kranjskoj. Slovenski listovi javljaju, da se skupštine u Kranju, Starom Trgu i Cerknici, koje su bile zakazane za nedjelju 7. travnja, ne će obdržavati, jer ih je zabranila c. kr. vlada. Ljubljanska „Domovina" veli na to: Usta nam opet zatvoriše, al nam srca ne mogu zatvoriti. Gore srca!

*

Sloga Čeha i Poljaka. Česi su imali sastanak u Fryderiku, a sudjelovali su Česi iz Tješina. Skupština se izjavila: „S Poljacima, kao jedinim svojim slavenskim susjedom, želimo živjeti u snošljivim i prijateljskim odnosima. Priznajemo, da oba slavenska naroda imadu na Tješin prirodno pravo, a mi imamo osim toga i historijsko pravo na Tješin. Buduće uredjenje granica ima se osnivati na principu samoodredjenja naroda sporazumom obiju naroda tako, da istočni Tješin pripadne ujedinjenoj Poljskoj, a zapadna čest Tješina od rijeke Olše češko-slovačkoj državi". U rezoluciji je izražena solidarnost sa manifestom čeških zastupnika od 30. svibnja i praškom deklaracijom od 6. siječnja.

Odobrava se opozicijona taktika „Češkog Saveza“ i zahtijeva zaključenje brzog sveopćeg mira na temelju samoopredjeljenja naroda.

*

Izpoljskog svijeta. „Gazeta Porana“ javlja, da je svepoljački zastupnik Tobias najavio svoj istup iz poljačkog kluba.

Domaće vijesti.

Prolaz Njegova Veličanstva kroz Kanfanarštinu i Poreč. Dne 5. toga mjeseca doživio je Kanfanar rijetku slavu. Toga se je dana, valjda prvog puta otkako opstoji Kanfanar, slobodno vijala hrvatska trobojnica, koli na javnim, toli na privatnim zgradama, pozdravljajući Njegovo Veličanstvo, našeg milostivog vladara Karla I. Oduševljenje je raslo od časa do časa, i postiglo vrhunac dolaskom Njegovog Veličanstva, kada se je cijelim Kanfanarom razlijegao gromki Živio! Tog smo časa zaboravili na sve nevolje, koje nas tište, na sve patnje, koje moramo podnositi i nijesmo vidjeli ništa, već milostivo lice našeg dobrog Gospodara. O toku te rijetke slave javljamo Vam slijedeće: Čim se je doznalo, da će Njegovo Veličanstvo posjetiti naše mjesto, sazvalo je glavarstvo općine sve predstavnike mjestnih oblasti i uglednije gradjane na dogovor glede priprema i programa za doček. Poduzelo se sve, što bijaše moguće da bude doček što sjajniji. Odredilo se, da školska djeca iz Barata sa učiteljem gosp. Brnobićem, te pučanstvo tamošnjih okolnih mjesta dočekaju Nj. Veličanstvo na cesti u Baratu. U Kanfanaru ispao je doček nadasve lijepo i sjajno. Sve su javne i privatne zgrade bile iskićene sa zastavama crveno-bijelo-plavim, crno-žutim i crveno-bijelim. Pred ulazom na glavni trg napravilo se krasni slavoluk iskićen sa zastavama, zelenilom, i cvijećem, te natpisom „Živio naš car“. Pred ulazom dočekali su Nj. Veličanstvo na čelu velečasni župnik-dekan Niko Šutić, za časno svećenstvo; općinski tajnik Andjeo Cerovac sa općinskim savjetnicima gg. Ivanom Turčinović i Andrejom Deltreppo, kao zastupstvo naroda i općine; Leone Lana, predstojnik željezničke stanice Kanfanar; Ivan Kosi, upravitelj uzor-gospodarstva u Kanfanaru; Ivan Zidan, zapovjednik financijske straže; Antun Raguzin, upravitelj pošte u Kanfanaru; učiteljski zbor J. Lukež, J. Stergar, A. Ivancich, F. Milbacher sa školskom djecom. C. kr. oružništvo vršilo je uzorno svoju službu sa na čelu ritmajstrom i postajevodjom A. Gustin. Napokon prisustvovalo je dočeku cjelokupno pučanstvo (oko 1000 osoba) Kanfanara i okolice bez razlike narodnosti. Njegovo Veličanstvo prispjelo je u Kanfanar nešto prije 4 sata popodne. Pred slavolukom zaustavio se automobil, te su gornji predstavnici naroda i oblasti stupili pred Njegovo Veličanstvo. — Prije pozdravnog govora stupila je preda Njega djevojčica, učenica hrvatske škole u Kanfanaru, Jelica Albaneže, obučena u bijelini i opasana hrvatskom trobojnicom, te mu predala kitu cvijeća sa slijedećim nagovorom: „Veličanstvo! Neka Vaše Veličanstvo milostivo primi ovu kitu cvijeća, u znak našega veselja i pokorne odanosti“. Car se je zahvalio riječima „Hvala lijepa“ i stiskom ruke. Iza toga pozdravio je cara župnik-dekan N. Šutić sa slijedećim pozdravnim nagovorom: „Ponosno gleda ovaj puk u lice Vašega Veličanstva, te Vam po meni svom pastiru, daje dobrodošlicu, uz to odanost, ljubav i vjernost. I ovaj puk je prinesao svoju žrtvu na bojnom polju za ljubav cara i domovine. On želi, da Austrija pobijedi nad svojim neprijateljima, te neprestano moli za slavodobiće i skorašnji mir. Svi mi želimo Vašem Veličanstvu dugotrajno zdravlje na dobrobit carstva i domovine. U toliko kličemo: Živio car! — Živjela carica!!!“ Njegovo Veličanstvo udostojalo se na to zahvaliti na odanosti i sjajnom dočeku, obećavši svoju blagonaklonost i pomoć pučanstvu ove općine. Upustilo se u razgovor, te prije svega upitalo:

— Koliko ste godina ovdje?
— Dvadeset godina.
— Koji ste zemljak?
— Dalmatinac.
— Kako ide sa aprovizacijom?
— Veličanstvo! Dobivamo premalo hrane, dapače pojavljuju se tu i tamo i pojedini slučajevi smrti.
— Kako je sa mašću?
— Veličanstvo! nijesmo već 6 mjeseci dobili nikakve zabeli.

Njegovo je Veličanstvo na to obećalo svoju blagonaklonost i pomoć u tom pogledu. Iza toga predstavio se je caru gosp. Lana, predstojnik željezničke postaje. Tada predstavi gosp. župnik-dekan caru opć. tajnika A. Cerovca, kao zamjenika upravitelja općine sa opć. savjetnicima I. Turčinovićem i A. Deltreppom. Njegovo se Veličanstvo udostojalo upitati opć. tajnika:

— Koliko ste godina ovdje?
— Treća je godina Veličanstvo.
— Kako ide sa aprovizacijom?
— Veličanstvo! Živež, što se dobiva, dijeli se uvijek pravedno, tako te svako dobiva točno svoj dio što mu pripada, ali živeža dobivamo malo. Osobito muči nas to, što već 6 mjeseci ne primamo nikakve masti, dapače ni žigica nijesmo dobili već 7 mjeseci.
— Kako je sa sjemenjem?
— Veličanstvo! Lanjske godine odnijela suša sve, a ove godine dobili smo sasvim neznatnu količinu raznog sjemenja. Veličanstvo! narod je ove općine veoma dobar, vjeran i odan, strpljiv do skrajnosti, ali, Veličanstvo, nevolja je pred vratima.

Car je obećao svoju blagonaklonost i pomoć osobito u pogledu aprovizacije, te podao nam nade, da će krenuti na bolje. Zahvaljujući na odanosti i ljubavi podao mu ruku i potapkao ga po ramenu. — Nato bijahu predstavljeni upravitelj pošte, te Milbacher (upravitelj njemačkog razreda talijanske škole), A. Ivancich (upraviteljica talijanske škole) i J. Lukež (upravitelj hrvatske škole). Car je sa svakim od predstavljenih osoba izmjenio po nekoliko riječi, te im podao desnicu. Iza toga krenuo je car automobilom put Rovinja. — Pri dolasku i odlasku upravo su ga burno pozdravljala školska djeca i prisutni narod sa Živio-klicima, mahanjem zastava i nabacivanjem cvijeća. Svako školsko dijete bilo je providjeno sa malenom trobojnicom, kojom je pozdravljalo. Djevojčice opsipale su automobil cvijećem i zelenilom. Njegovo je Veličanstvo posvuda upravo uzrešeno, veselo i zadovoljno odzdravljalo. Oko 5 i po sati popodne povratio se je car iz Rovinja preko Kanfanara u Pazin. Sav ga je narod i školska djeca čekala i ponovno oduševljeno i burno pozdravila. Milostivi je vladar veselo odzdravljao, što je oduševljavalo sve prisutne. U Šošićima dočekala ga je na cesti učiteljica Trebin sa školskom djecom i cijelim narodom iz onih strana. U Rovinjskom Selu takodjer dočekao ga učitelj I. Karlavaris sa školskom djecom, župe-upravitelj Lazarić, župan Ivan Pokrajac i sve pučanstvo Rovinjskog sela. I tu bijaše car pozdravljen živio-klicima i nabacivanjem cvijeća. Opažalo se je, da je car bio sretan i uznešen od zadovoljstva, videć, kako Ga narod ove općine oduševljeno pozdravlja. On će ostati u vječnoj uspomeni medju nama, koji smo sretni i oduševljeni, što se je Njegovo Veličanstvo udostojalo počastiti i nas svojim posjetom, te što se je osobno uvjerilo o potrebama našeg siromašnog pučanstva.

Javljaju nam iz Poreča dne 5. t. mj.: Njegovo Veličanstvo car stigao je danas u 2 i pô popodne u Poreč, u pratnji Njegove ekscelencije ministra-predsjednika dr. viteza pl. Seidlera, poglavice vrhovnog stožera baruna pl. Arza, Njegove ekscelencije namjesnika dra. baruna pl. Fries-Skene-a i drugih, te je bio dočekan velikim slavljem sa strane pučanstva. Grad je bio urešen zastavama. Na trgu izvan vratiju bile su sakupljene civilne i vojničke oblasti, školska djeca, te bezbroj predstavnika gradjanstva. Iza izvješća sa strane kotarskog poglavara i zapovjednika vojničke postaje poklonila je Njegovom Veličanstvu mlada barunica Polesini veličajnu kitu cvijeća, a iza nje su i druge gospodje i gospodične podastrle divnih kita cvijeća Preuzvišenom vladaru. Iza što je vladara pozdravio biskup porečko-puljski i nakon što mu je predstavio svoj biskupski kaptol, upravio Mu je besjedu predsjednik zemaljske upravne komisije za Istru, Vjekoslav Lasciac, izručivši Mu prije svega poklone u ime pokrajine Istre i osjeguravši Ga o dubokoj odanosti i nepokolebivoj vjernosti svega pučanstva, te je naglasio, e je to usprkos gorkog trpljenja, što nam ga nanaša rat, ipak još uvijek spremno bilo na kakvu žrtvu za obranu države i njezinih skrajnjih granica. Istarski narod, vjeran svom vladaru i državi, upire svoje oči potpunim povjerenjem na Njegovo Veličanstvo i moli za nadalje Njegova zaštitu. Njegovo Veličanstvo zahvalilo se je srdačnim riječima i obavijestilo se je na to o aprovizaciji. Predsjednik Lasciac opisao je sadanje stanje istarske aprovizacije, koja se nije poboljšala usprkos tome, što se je jako za stvar zauzela i Njegova ekselencija gospodin namjesnik. Njegovo Veličanstvo je opazilo, da je taj put poduzelo upravo u namjeri, da se osobno informira o aprovizacijskim prilikama. Presjednik je na to obavjestio vladara, da ne stizava sjemenje za krumpir, kukuruz i fažol, dok su polja već pripravna za sjetvu. Kazao je, da se pučanstvo nalazi u teškom stanju, tim više, što se je u pomanjkanju hrane samlio i kukuruz, što je bio spreman za sjetvu. Njegovo Veličanstvo obećalo je, da će pomoći narodu, čija mu sudbina leži teško na srcu. Baruna Gorizzutti-ja, člana zemaljske upravne komisije, upitao je vladar obavijesti o školskim prilikama. Barun Gorizzutti je razložio vrlo loše ekonomske prilike, u kojima se nalazi učiteljstvo i zamolio je za pripomoć sa strane države. Na ovo je vladar potjsjetio na plan o državnoj potpori za učiteljstvo. Njegovo Veličanstvo je na to počastilo svojom besjedom gosp. Gayera, drugog člana zemaljske upravne komisije, zemaljskog tajnika dra. Pechotsch-a, zemaljskog računarskog ravnatelja Barsana, tajnika zemaljskog gospodarskog vijeća ing. Gontanota, državne činovnike kaošto i općinske, baruna Polesini i druge gradjane. Prije odlaska zahvalio se je vladar kotarskom poglavaru, grofu Mels-Colloredu, na srdačnom dočeku i zapustio je Poreč uz entuzijastične pozdrave pučanstva. Takodjer ministarski predsjednik dr. vitez pl. Seidler obavjestio se je kod predsjednika Lasciaca o istarskim aprovizacijskim prilikama. Presjednik je Njegovu ekscelenciju usrdno zamolio, da bi se zauzeo za što bržu dostavu kukuruza, fažola i krumpira za sjeme. Njeg. ekscelenca je obećala, da će učiniti sve moguće, da se udovolji ovoj pravednoj želji.

Društvo za zaštitu djece u Puli obdržavalo je jučer u 5 sati popodne glavnu i utemeljiteljnu skupštinu, koja je bila lijepo posjećena. Gospodja von Meyern-Hohenberg otvorila je skupštinu te predočila svrhu i zadatak novoga društva, preporučajući prisutnima, da se pobrine čim više za osnutak i napredak toga dobrotvornog i nužnog društva. Dr. Pfeiffer prikaže cijeli dosadašnji rad na tom polju te ističe zasluge, koje su si stekle različite oblasti i privatnici kod promicanja društva. Prostorije za djecu biti će u ulici Carrara kod rimskog slavoluka. Općinski je liječnik dr. Padovani istaknuo higijenske zadatke novog društva. Nakon toga bi jednostavno odobren štatut, po kojemu imaju pravo na zaštitu djeca svijų narodnosti i svijų vjera. U odbor su bili izabrani barunica Meyer-Hohenberg kao predsjednik, dr. Walter von Pfeifer i gospodja Margareta Chimani kao potpredsjednici, dr. Jakob Frangipani kao zapisničar, Ermenegildo Poduje kao blagajnik te gospodja Marija Fucke kao voditeljica. Preporučujemo našim čitaocima to novo dobrotvorno društvo, nadajući se, da će se ono pobrinuti i za našu hrvatsku djecu, namjestivši osoblje, koje će poznavati jezik naše djece, jer bi inače njegovo djelovanje, barem za nas, bilo iluzorno.

Živežne iskaznice. Obznanjuje se ovime, da će uredi za izdavanje živežnih iskaznica u predgradjima S. Martino i S. Policarpo biti otvoreni do daljnje odredbe samo popodne od 2—6 sati.

Bjegunačke potpore. Pozivlju se sve one osobe, koje imadu pravo na naknadnu isplatu prinosa k troškovima za opskrbu ili na bjegunačku potporu od dne 21. srpnja 1917. dalje, a koje nijesu do sada uložile dotične molbe, da ove zahtjeve podnesu do 11. travnja 1918. kod općinskog ureda (gradski anagrafički ured) trg Foro 1, prizemno.

Koncerat s predstavom, što ga priredjuju maturantice hrvatske ženske učiteljske škole u Pazinu, bit će u subotu 13. travnja u dvorani „Narodnog doma“. Za ovaj koncerat uredjen je ovaj raspored: 1. Proslov, govori gdjica. Marija Flego. 2. V. Žganec: „Zrasla mi je ruža“ (narodna popijevka iz Medjimurja), pjeva troglasni ženski zbor uz pratnju glasovira. 3. Smetana: Potpouri iz opere „Prodana nevjesta“, svira djački gudalački orkestar. 4. Dr. A. Harambašić: „Hrvatska pjesma“, deklamuje gdjica Nikica Matanić. 5. S. Šantel: „Jugoslavenska beseda“, svira djački orkestar. 6. Fr. Dugan: „Troje proljeće“, pjeva ženski zbor uz pratnju glasovira. 7. Vjek. Rosenberg-Ružić: Finale (Saltarello) iz glasovirske sonate op. 10, udara na glasoviru gdjica. Marija Trampuž. 8. I. pl. Zajc: Potpouri iz opere „Nikola Šubić Zrinski“, svira djački orkestar. 9. I. Kraljev: „Kukavica“, vesela igra u 4 čina, pohrvaćeno sa slovenskoga jezika. Lica: Bara, gdjica. Nikica Matanić. Reza, gdjica. Marija Kurelić. Jelka, gdjica. Marija Trampuž. Marija, gdjica Jelka Wrlscher. Stojanka, gdjica. Vjera Defar. Špela, gdjica. Josipa Čop. Mara, gdjica. Katica Škarpa. Dora, gdjica. Anka Iskra. Čin se zbiva u malom gradu. — Ulazne cijene: I. red 5 K, II. red 4 K, III. red 3 K, stajanje 2 K, (djaci i vojnici 1 K na galeriji). Čisti prihod ide u korist pripomoćne zaklade hrvatske ženske učiteljske škole i u korist udova i siročadi palih istarskih vojnika. Darovi se primaju sa zahvalnošću. Početak u 8 sati na večer. — NB. Ulaznice moći će se unaprijed kupiti u četvrtak i u petak od 2—3 sata po podne, a u subotu od 10—11 i od 12—1 sat u hrvatskoj čitaonici.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3601.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, trommjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.post.šted.96.795.

Godina IV. | U Puli, srijeda 10. travnja 1918. | Broj 985.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja: U Judikarijama bijaše osujećen talijanski pokušaj nenadane navale. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnoj fronti razviše se mnogostruko živahni topovski bojevi. Na južnom brijegu ponovno navališe na neprijatelja čete generala pl. Schölera i Wichure. Medju Oiseom i Folembrayom prodriješe iste preko Aillette do kanala Oise-Aisne. U žestokim bojevima osvojiše žilavo branjenu šumu istočno od Gunca. U navali sa sjevera i istoka uspeše se na strme visine i obronke istočno od Coucy-le-Chateau te u jurišu osvojiše čvrsto izradjene neprijateljske položaje. Osvojen je Quincy i Landricourt. Poslije osobito ljute borbe pao je danas u jutro i tvrdjavi slični Coucy-le-Chateau. Gubitak neprijateljskih zračnih bojnih sila u ožujku iznaša na zapadnom bojištu 23 privezana balona i 340 lijetala, od kojih je 158 njih, kako se je opazilo, palo za naše linije, a ostali za neprijateljske položaje. U zračnom boju izgubismo 81 lijetalo i 11 privezanih balona. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Vojničke dobave.

Beč, 9. (D. u.) U podkomiteju austrijskog odbora za dobavu vojske i mornarice ministar je trgovine priopćio, da je austro-ugarska industrija sudjelovala sa 70 %. Glavni dio tih doprema ide na ugarsku industriju, što odgovara njezinoj proizvodnoj snazi, ali svakako oba su državna područja jednako sudjelovala. Sekcijski šef dr. Ertl prikazao je dobave poljodjelstva, a sekcijski šef Haas dobave obrtnog staleža. Nakon što je nekoliko odaslanika stavljalo različite predloge, odaslanik je Zahradnik zamolio predsjednika, da isposluje, e da bi se čim prije sazvao plenum delegacije i odbor za izvanjske poslove. Predsjednik obećaje, da će u tom smjeru poduzeti potrebne korake. Zahradnik u daljnjem svom govoru napada govor ministra vanjskih posala. Predsjednik zamoli odaslanika, da se drži predmeta, koji spada u pododbor. Budući da je Zahradnik unatoč opomenam predsjednika nastavio napadat Czernina, predsjednik mu je uzeo riječ. Sjednica je bila na to zatvorena.

Iz Rusije.

Moskva, 8. (D. u.) Petr. brz. ured javlja iz Vladivostoka: Admiral Kato posjetio je gradonačelnika, te mu saopćio, da je zaposjednuće sa strane japanskih četa uslijedilo radi anarhije, koja vlada u Vladivostoku i radi zločina, koji su tamo bili izvršeni. Gradonačelnik je oštro prosvjedovao proti iskrcanju četa. Danas će biti iskrcane nove mornaričke čete.

Stockholm, 8. (D. u.) Ovdješnji listovi prošiřuju vijest, da se prijašnji ministar-predsjednik Tokoj, član crvene vlade i Helsingforsu, nalazi u Rusiji, kako bi od sovjetove vlade dobio 100.000 dobrovoljaca kao potporu finske crvene garde. Pošto je Helsingfors odrezan od vanjskog svijeta, treba sve vijesti o tamošnjem položaju primiti sa pridrškom. Finski glavni stan dementira vijest, da engleski časnici zapovijedaju finskim crvenim gardama.

London, 8. (D. u.) Reuter javlja iz Tokija: Iskrcanje japanskih četa u Vladivostoku u petak, kojemu je slijedilo iskrcanje engleskih četa, bilo je nužno. Od nekoliko sedmica odlučiše nekoji elementi, da prisile Japan na ustup, jer su naseljeni Japanci bili cilj brutalnih napadaja.

London, 9. (D. u.) „Daily Telegraph" piše, da se iskrcavanje Japanaca u Vladivostoku ne smije smatrati uvodom u opsežnu intervenciju u Sibiriji. Jasno je, da Japanci i Englezi ne namjeravaju ići dalje, negoli im to dozvoljava njihovo netajivo pravo.

* **Česi pozvani k ministru-predsjedniku.** Javlja se iz Beča, da je ministar-predsjednik dr. Seidler pozvao za srijedu na razgovor načelnika Češkog saveza, Stanjeka, i poslovodju ovog udruženja podpredsjednika Tušara.

* **Česi proti Czerninu.** Javljaju iz Praga, da će se u subotu vršiti tamo velika skupština, na koju su pozvani svi češki zastupnici, članovi gosposke kuće, družba umjetnika i književnika te zastupnici svih političkih stranaka. Skupština će biti manifestacija proti posljednjem Czerninovom govoru.

* **Fcm. barun Boehm-Ermolli** preuzeo je, kako dopisni ured doznaje, vrhovno zapovjedništvo nad austro-ugarskim četama, koje se nalaze u Ukrajini.

* **Afera Lichnovski.** Pišući o uapšenju kapetana Beerfelda veli „Norddeutsche Allg. Zeitung": Oterećujući materijal proti ovom kapetanu se je tako povećao, te je protiv njega morala biti uvedena istraga radi poticanja na veleizdajstvo. Kaošto ovo uapšenje tako ni ovaj proces nije u nikakvoj ili barem ne u neposrednoj svezi sa aferom Lichnovski.

* **Francuski izvještaj** od 7. na večer: Naše je topništvo zadržalo neprijateljske navalne pokušaje u predjelu Hangard-Santorre te je uzelo pod vatru okupljanje četa na raznim mjestima fronte sjeverno od Montdidiera. Na desnom brijlu Moze suzbita je poslije živahnog boja jaka njemačka navala sjeveroistočno od visine 344. Neprijatelj je pretrpio oz̆biljnih gubitaka te je ostavio u našim rukama oko 20 zarobljenika, od kojih 3 časnika. Podhvati proti manjim stražama u Argonama i u odsječku Vaux les Palamoix ostadoše bez uspjeha. — Bojevi u zraku: Dne 6. sastrijeljeno je 7 njemačkih lijetala i 2 njemačka privezana balona. Naši su ljetači bacili 5.000 kg bomba na kolodvore i naredjaje u predjelu Roye. — Izvješće istočne vojske od 6.: Neznatni okršaji medju alijirskim i neprijateljskim izvidničkim odjelima južno od Demir-Hisara te u smjeru na Lunso. Zapadno od Bitolja topovska borba.

8. na večer: Tijekom dana trajao je dalje neprijateljev pritisak sjeverno od nizine Aillette i šume Couzy. Pomaknuti dijelovi naših četa opirahu se i osporiše napredovanje brojem mnogo jačeg neprijatelja, kojemu zadaše teških gubitaka. Sa fronte Somme te izmedju Montdidiera i Noyona ne javlja se o nikakvim pješadijskim bojevima. U Vogezima razviše obostrana topništva živahnu djelatnost. Sjeverno od Tete des Faux izjalovio se je neprijateljev pothvat. Na ostaloj fronti privremeno prekinuta topovska vatra. — Izvješće istočne vojske od 7.: Sukobi ophodnja na Strumi. Djelatnost topništva na Vardaru, u dolini Crne i sjeverno od Bitolja. Engleski ljetači nabacali su bombama neprijateljske barake kod Demir-Hisara.

* **Engleski izvještaj** od 7.: U noći pomakosmo naše linije naprijed na južni brijeg Somme te istočno od Maire sous Corbie. Sjeverno od Somme zarobismo u predjelu Neville-Vitasse nekoliko mozarobisma maka te zaplijenismo strojnih pušaka. Neprijateljsko topništvo pokazivalo je tijekom noći na čitavoj engleskoj bojnoj fronti pojačanu djelatnost. Neprijatelj je u velikom opsegu ispustio plinove medju Lensom i kanalom La Bassee te istočno od Armentiersa.

8. na večer: Izuzev djelatnost neprijateljskog topništva na raznim mjestima bojne fronte, naročito u blizini Bucquoyja, nema da se javi ništa osobito važna.

* **Talijanski izvještaj** od 8.: Jučer je topništvo provadjalo na čitavoj fronti otkad dokad manje žestoku smetajuću vatru. Izvidjanja bijahu živahnija istočno od Gardskog jezera i u dolini Lagarine. Na visoravnici Asiago navališe engleske ophodnje na više točaka na neprijateljske pomaknute linije, uništiše posadu malene straže te dovedoše zarobljenika.

* **Sa zapadne fronte.** Prema „Nieuwe rotterdamsche Courant" javlja engleski dopisnik Gibbs sa fronte: Neprijatelj drži našu frontu pod teškom topovskom vatrom. Veoma je lako moguće, da će Nijemci poduzeti energičan pokušaj, da svladaju naše obrambene položaje kod Arrasa, da istodobno krepko udare proti Amiensu, te da uspjesima južno od Somme učine neuzdrživima naše položaje od Alberta do doline Avre.

* **Državni kancelar grof Hertling** otišao je dne 9. t. mj. za nekoliko dana u veliki glavni stan.

* **Južna Afrika pomaže antanti.** Reuter javlja iz Kapstadta: General je Botha izjavio, da je Lloyd George zamolio južnu Afriku za pomoć te da se ovom klicu po pomoći mora južna Afrika odazvati.

* **Nova Zelandija.** Reuter javlja iz Wellingtona dne 8. t. mj., da je vlada Nove Zelandije pristala na Lloyd Georgijevu molbu, da daje više momčadi te da će tijekom naredne sjednice postaviti u parlamentu odgovarajuće predloge.

Političke bilješke.

Sežanci manifestiraju pred carem za Jugoslaviju.

„Slov. Narod" prima iz Sežane dopis o carevom dočeku u ovom slov. mjestu. Sežana je bila sva u zastavama, većim djelom u trobojnicama. Pučanstvo je cara oduševljeno primilo. Izakako je car obećao županu pomoć u strani approvizacije, priredila je množica caru burne ovacije i klicala: Živila Jugoslavija! Živio naš jugoslavenski kralj Karlo! Na cara, kojega su obasuli cvijećem, su ove ovacije učinile očevidno ugodan utisak.

Austrija pokušala približenje Srbiji?

Njemačke novine prenose iz „Journal de Geneve" niži sastavak, kojega označuju neispravnim. Veli se u njem ovo: „Pošto je plan sa narodnim masama u Srbiji propao, Austrija je pokušala da utiče na izvjestan dio narodnih predstavnika. Srpski narodni predstavnici pošli su velikom većinom sa svojom vladom i kraljem u izgnanstvo. Medjutim jedan mali dio poslanika, oko trideset, i većinom narodnjaka (t. j. pristaša srpske narodne stranke, opozicije protiv Pašića), ostao je u zemlji. Još prije rata je ova stranka bila naklonjena politici prijateljstva sa Austrijom, a fakat, da su njeni članovi ostali u zemlji, pokazuje, da su njihovi osjećaji ostali isti; ali ova mala grupa poslanika ponjela se patriotski i podnosila je sa mnogo dostojanstva terete invazije, ipak je bilo prirodno, da se Austrija nadala, da u danom času nadje pristalica u ovom kolu. U Beču su mislili, da će ruski slom i rumunjska kapitulacija biti dovoljna, da primoraju ovu grupu poslanika na pregovore za izmirenje. Pregovori su zaista i otpočeli i neki poslanici narodnjaci otišli su bili u Beč, ali kada je narod doznao za ovaj manevar, on ga je osudio i pokazao, da nije voljan da tomu nasjedne. Ovi pregovori sa narodnjacima nisu dakle pošli za rukom." („Jug".)

Sjednica hrvatskoga kraljevinskoga odbora.

„Hrvatska Riječ" piše ovo: Jučer u deset sati prije podne bila je u maloj saborskoj dvorani plenarna sjednica hrvatskoga kraljevinskoga odbora. Na sjednici su članovi vlade i članovi pododbora hrvatske regnikolarne deputacije izvjestili plenum o svojim vijećanjima sa ministrima u Pešti i sa pododborom ugarske regnikolarne deputacije, koja su se održala u Budimpešti prošle sedmice. Kako je poznato, u Pešti se je u glavnom razpravljalo o pitanjima ratnih poreza, odnosno o definitivnom ili provizornom uredjenju financijalnih pitanja izmedju Hrvatske i Ugarske. Do definitivnih rezultata u Pešti, dakako, nije još došlo, jer su oba pododbora najprije htjeli, da medjusobne predloge podastru plenumima svojih odbora. Neki dan su neke novinske informacije javile iz Budimpešte, da je sa madžarske strane Hrvatima predložen „novi elaborat sa novim predlozima o pitanju tangentiranja ratnih poreza", koji da pokazuju neko popuštanje, no da kod članova hrvatskoga pododbora nisu naišli na prihvat. U jučerašnjoj plenarnoj sjednici hrvatske regnikolarne deputacije sudjelovali su živo svi članovi, s tim više, što sadašnja vijećanja plenuma imadu da dovedu do zaključaka i o daljnjem držanju hrvatske regnikolarne deputacije i o stanovištu, koje imadu članovi hrvatskoga pododbora zauzeti kod nastavka vijećanja s ugarskim pododborom u Budimpešti. Ova će se zajednička vijećanja u Pešti nastaviti u četvrtak, dne 10. o. mj. Na jučerašnjoj raspravi hrvatskoga plenuma vijećanja još nisu dovršena, nego će se nastaviti sutra, u utorak, dne 9. o. mj. prije podne u maloj saborskoj dvorani. Članovi pododbora hrvatske regnikolarne deputacije putuju u Peštu u srijedu, 10. o. mj.

Česi protiv Czernina.

U svom govoru na skupštini češke državnopravne demokratske stranke rekao je zast. dr. Rašin izmedju ostaloga: „Možda je posve dobro, ako čovjek uz teške borbe dodje do cilja i ako se privikne na to, da neprestano čuje za sobom naziv „veleizdajnika". Od naroda koji se bore protiv Austrije, ne očekuju Česi nikakovoga dara. Za njih je Wilsonova izjava bila samo znak, da se u tom ratu radi o ideji samoodredjenja. Prema saopćenjima grofa Czernina bilo je pučanstvu Kuronske, Estonske i Livonske stavljeno na volju, hoće li se odcijepiti od Rusije. (Zaplijenjeno.)" Na skupštini govorili su kao gosti socijalnodemokratski novinar Kouša i dr. Soukup, koji su odlučno ustali protiv grofa Czernina i u ime češke socijalne demokracije uvjeravali o njenom sudjelovanju u borbi za samostalnost češkoga naroda i češke države do kraja i pod svaku cijenu. — Staročeški list na njemačkom jeziku „Union" piše nakon govora Czernina: „Slavenski se zastupnici pouzdaju samo i jedino u snagu svojih naroda i nadaju se, da će samo pomoću nje, kako je nedavno rekao zast. Klofač, polučiti ciljeve, koje su si postavili, pa stajali Englezi u Berlinu ili Nijemci u Parizu".

Dopisnik „Slovenskoga Naroda" u Pragu piše svom listu: „Tako govori feudalac o radnicima na svom posjedu, a ne diplomat o narodu, za koji čitava Evropa znade, da je medju prvima

u kulturi“, rekao mi je neki češki političar, kojega sam upitao za njegovo mišljenje o govoru grofu Czernina. Radoznali smo samo, tko je gospodinu Czerninu učinio nešto tako strašnoga, da se najednom ne zna više prenavljati? Clemenceau? Wilson? Lichnowsky? Ili je htio natkriliti gospodina generala Arza? Bog zna? Što nas briga! Iz Czerninova govora vidimo, da je on na Čehe strašno ljut, ljut do besvijesti, stidi se, nemoćan je i boji se. Zašto? Toga ne znamo. A medju nama je taj govor prouzročio, da smo se opet svi tvrdo uvjerili, da je uzalud tražiti veze s Bečom; da je dosadanji put naše politike jedini mogući put, tako je rekao najveći češki oportunista dr. Tobolka odobrivši sadanju radikalnu češku politiku i svjetujući, da se ne vodi druga politika. — Sav češki narod kao jedan čovjek odlučno odbija i prosvjeduje, da se o njem govori kao o feudalskom robu?

Iz slavenskog svijeta.

Pokret za narodno ujedinjenje u Dalmaciji. Izjava za narodno ujedinjenje. Narodni zastupnik na dalmatinskom saboru Antun Radić izjavljuje u ime svoje i svojih birača u „N. Listu“, da posvema odobrava i da se sa svim srcem pridružuje deklaraciji od 30. svibnja kao vazda, tako i sada, skroz uvjeren, da narodni spas Slovenaca, Hrvata i Srba, kao grana jednog te istog etničkog stabla, sastoji isključivo u ostvarenju jedinstvene slobodne južnoslavenske državne skupine. Pozivlje svoje zastupničke drugove na dalmatinskom saboru, da svaki za sebe, dok prilike ne dopuste zajednički istup, javno digne svoj glas u ovo odlučno doba za oživotvorenje narodnih ideala. Pozdravlja junačku borbu Čehoslovaka za nezavisnost i moli „žalibože još nesložno narodno zastupstvo u Banovini“, da krene istim putem. „Narodni List“ javlja, da se već vode dogovori izmedju zastupnika na dalmatinskom saboru za skupnu izjavu u sličnom smislu.

*

Bosanski političari u Beču. Javljaju iz Beča: Bosanski političari Dimović, dr. Sunarić, Bašagić i Arnautović borave u Beču, gdje pregovaraju sa ministrima o prehrani naroda, jer se pučanstvo Bosne nalazi u položaju, koji graniči sa katastrofom. Ministri su obećali pomoć. Ujedno se pogovara, da je taj boravak tih ličnosti u vezi s spremanim novim uredjenjem pitanja državopravnog položaja Bosne i Hercegovine u monarkiji. Koliko je na tome istine, ne znam. Danilo Dimović je medjutim izjavio suradniku „Tagesposta“, da je njihov put u vezi samo sa financijalno-ekonomskim pitanjima, a politika da je zasada u Bosni isključena.

Domaće vijesti.

† Josip Bavec. Jučer bje pokopan u Puli na mjestnom groblju na skroman način crnovojni radnik Josip Bavec, inače profesor po zvanju. Pokojnikova sudbina je bila slična mnogim drugim genijima iz krugova hrvatske inteligencije, koji su svršili svoj život u oskudici i nevolji kao žrtva trulog društvenoga života. Uzrok njegove nagle smrti, koja je sve znance presenetila, nije poznat, a nije isključeno da je na njegove napete živce mnogo djelovala i obustava „Hrv. lista“, koji mu je bio veoma na srcu, te kod kojega je od početka surađivao u slobodno vrijeme pod pseudonimom „Čiča Joso“, da si olakša svoj bijedni položaj! Pokoj mu vječni!

Poziv! Svi oni, bez razlike staleža, koji su bili progonjeni ili jošte trpe radi toga, što su sojedobno doprinijeli svoju žrtvu ili su sabirali za hrvatske škole u Puli, odnosno bivaju proganjani radi tobožnje slavenske propagande, neka budu na koji način jave svoja imena jugoslavenskome klubu u Beču (Parlament, Wien). Istotako umoljavaju se i oni, koji su bili prisutni činu, kada je neki gospodin označio hrvatske škole kao „Dreckschule“, da bi se prijavili kao svjedoci isto jugoslavenskome klubu u Beču.

Objava pušačima. One osobe, koje su ovlaštene, da kupuju duhan u javnim prodavaonama, mogu da se upišu u t. zv. "popis mušterija" kod onog trafikanta, kod kojeg su voljne da duhan nabavljaju. Pušačima unesenim u ovaj „popis mušterija“ pušteno je na volju, da dio duhana što im pripada, preuzmu od dotičnog prodavatelja prije ili poslije opće rasprodaje. Ovakvi pušači ne će pak moći da prigodom opće rasprodaje kupe duhana u drugim prodavaonama. Onom trafikantu, kod kojeg se dotični pušač upiše u „popis“, mora da ovaj predade prigodom upisa svoju crvenu dotičnu bijelu iskaznicu.

Kako naše oblasti potpomažu učitelje. Okružnicom, što ju je c. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli pod br. allg. 1553/2-17, od dne 28. prosinca 1917, poslalo svim opskrbnim odborima puljskoga kotara, bile su učiteljske obitelji uvrstene u osobe dodijeljene teškim radnjama, čega radi ima se istima izdati mjesečno: 9 kg krušnog brašna, 60 dkg masla, 1·4 kg sladora, i to bez obzira na količine živeža, koje stignu od slučaja do slučaja tom odboru. Drugi živeži izdat će se učiteljskim silama u istoj mjeri kao drugim stanovnicima. Potpis: Hohenbruck, m. p.
— Tom okružnicom pokazao se je kotarski poglavar sklon učiteljstvu, htio je da bar donekle ublaži materijalnu bijedu, u kojoj se nalazi taj bijedni stalež. Za tu mu sklonost učitelji blagodare. Ali za tu okružnicu kao da ne zna ili ne će da znade upravitelj vodnjanske općine, Steiner. Dok učiteljstvo u općini Kanfanar i Svetvinčenat prima živežne namirnice u onoj količini, koju im odredjuje okružnica kot. poglavarstva, pliva učiteljstvo vodnjanske općine u onoj istoj bijedi, u kojoj je bilo i prije te okružnice. Gosp. Steiner, taj veliki prijatelj i zagovornik učiteljstva, nema za svoje učitelje toliko hrane, koliko je imadu upravitelji kanfanarske i svetvinčentske općine. Možda bi imao i on kakvu mrvicu za gladne učitelje, ali čemu? Zašto? Ta židovi su svog najvećeg učitelja i dobročinitelja Isusa nagradili trnovom krunom i križem! Evo, tako se naplaćuje požrtvovnog učitelja u njegovom idealnom, ali mučnom radu za čovječanstvo! Zlatnim ćemo slovima ubilježiti ime Steiner u kronike pučkih škola! A ta će onda gospoda vikati još na učitelje, da ne rade ništa, tražit će od njih sve moguće, zahtijevati će od njih da im obavljaju najniže i najnedostojnije službe! Šotomarin.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3601.

Dnevne vijesti.

Jugoslavenskim umjetnicima. Obraćam se na sve jugoslavenske likovne umjetnike bez iznimke, da svaki doprinese sa jednim svojim radom oboi na žrtvenik naše stradajuće siročadi u Hercegbosni, Istri, Lici i Dalmaciji. Sva ta darovana djela, bila bi složena u Zagrebu i na dražbi prodana, u korist gladne naše djece. Obraćam se takodjer na faktore, koji već otprije na tom plemenitom polju rade, da ovu moju ideju prihvate i da stupe u vezu sa svim našim umjetnicima. Ja ću se odazvati sa jednim djelom; nadam se, da će svi jugoslavenski umjetnici, koji su se uvijek pokazali ljudima vrelog srca, slijediti moj primjer. — Vlaho Bukovac. U Pragu na Veliki petak, 29. III. 1918.

Žito iz Ukrajine. „Tagespost“ prima iz Beča: Radni ured štajerskih zastupnika u Beču saopćuje: Uslijed opetovanih vijesti, da su iz Ukrajine otposlane u Austro-Ugarsku veće množine žita (u nedjelju je neki bečki list govorio o 1000 vaguna), zapitao je radni ured štajerskih zastupnika dotične središnje urede, da li te vijesti odgovaraju istini. Odgovorilo se, da nije službeno ništa poznato o takovim većim pošiljkama iz Ukrajine. Došle su doduše manje pošiljke, koje ali ne dolaze u obzir kod opskrbe Austrije, no znatnih se dovoza ne može pred lipnjem očekivati. Radni ured spominje pred optimističkim nadama, koje pobudjuju neosnovane vijesti iz Ukrajine. Poteškoće radi sakupljanja živeža u Ukrajini su velike i nijesu još svladane. Žalosno je, da se mora reći, ali odgovara istini, da izgledi, što se prehrane tiče, nijesu za najbližu budućnost lijepi.

Njemačko madžarski gospodarski savez i Hrvatska. Madžarski listovi izvješćuju o generalnoj skupštini njemačko-madžarskog gospodarskog saveza, koja je ovih dana bila u Budimpešti. Ovom je savezu svrha, da učvrsti gospodarske veze medju Njemačkom i Ugarskom i da sudjeluje kod budućeg uredjenja gospodarskih odnošaja izmedju obiju zemalja. Na skupštini je potpredsjednikom izabran grof Emil Szecheny (predsjednik je zast. barun Madarasy-Beck). U predsjedničko vijeće izabrano je 20 članova, medju njima kao jedini Hrvat grof Teodor Pejačević. Od 26 mjesta u odboru dobili su Hrvati četiri, pa su izabrani grof Miroslav Kulmer, S. D. Aleksander, Vilim pl. Reiner i Rudolf Vrbanić.

Nova planinarska kuća na Risnjaku. Hrvatsko planinarsko društvo zaključilo je na svojoj glavnoj skupštini, obdržavanoj dne 18. travnja 1914., sagraditi pod vrhom Risnjaka u Gorskom kotaru i to na visini od 1300 m. nad morem planinarsko sklonište sa 2 omanje sobe za konak i blagovalište u savezu sa primitivnom kuhinjom. Radi ratnih prilika ta se osnova onda nije mogla izvesti. Posto je nedavno opet društvo počelo djelovati, prihvatila je ponovno tu osnovu, ali ju je promijenila tako, da će to biti ne priprosto sklonište, nego prostrana, planinarska kuća po uzoru slovenskih planinarskih domova na Triglavu i na Savinjskim planinama. Početkom proljeća moći će se započeti radnja, kako je i razumljivo, tražiti veće troškove, oko 25.000 kruna. A kako tih troškova ne može potpuno namaknuti naše društvo samo, kraj skromnog svog financijalnog stanja i razmjerno malenog broja članova, obraća se H. P. D. ovim putem da bi imućniji i prijatelji planinarstva ovomu društvu pritekli u pomoć što izdašnijom potporom u svrhu izvedbe gornje gradnje i unapredjenja planinarskog prometa u hrvatskim gorovitim krajevima.

Gdje je Masaryk? Iz Moskve javljaju, da je češkom vodji prof. Masaryku pošlo za rukom, da se sklone u sigurno. Masarik je bio sa češkim novinarom Pavlnom, koji važi kao glava češko-slovačkih urotnika, dulje vremena u Kijevu, a onda je utekao u Novočerkask.

Lička željeznica. Od ličke željeznice Ogulin—Knin dovršeno je dosada 43 km. i to od Plaškog do Vrhovina, tek treba još izgraditi stražarnice i kolodvore. Kako saznajemo moći će se u jeseni već putovati. („Hrv. Lloyd“.)

Dubrovačko kupališno-hotelno društvo. Primamo iz Dubrovnika: Dubrovačko kupališno-hotelno društvo kupilo je opet u Srebrnome pokraj Dubrovnika velike komplekse zemljišta u svrhu gradnje vila uz samo more. Kako ćete znuti, gospodine urednice, ovo društvo osnovali su braća Česi sa češkim kapitalom. Do sada potpisano je K 800.000, a slijedi daljnje potpisivanje. Grijehota je, što naši južni kapitalisti, pak i hrvatski, malo mare za ovo poduzeće. Braći Česima ne treba glavnice, jer oni je imadu dovoljno, nu svak će se pitati u Češkoj, kako to, da se na jugu malo zanimaju za ovaj pothvat? Društvo je na udjele na ime, sa ograničenim jamstvom, baš za to, da budu samo domaći kapitali. U tome bi ih morao svaki patriota podupirati i kad nebi imao nikakve materijalne koristi. Udjeli su od K 500.—, pak zašto naši trgovci, kapitalisti i drugi nebi bili udionici jednim udjelom? Ono, što treba braći Česima, jest moralna potpora. Srebrno jest naša Nizza. Dapače ima blažu klimu nego Nizza. Mi nemamo u godini više od 5—6 puta mraza. Ove godine imali smo samo tri puta. Ali odmah iza mraza dodje blago vrijeme čim promijeni vjetar, a to se treći više puta isti dan, tako da može biti u jutro 0, a u večer više 10 iznad ništice. Stoga je Srebrno dobro ne samo za ljetnu nego i za zimsku sezonu, za oporavak bolesnika. Poduprimo dakle ovo poduzeće i šaljimo onamo našu djecu na ljetne praznike, da ojačaju svoje tijelo na čistom suhom morskom zraku, izmedju smokava, rogača, maslina, paoma, grožđja i inog voća. Toga svega samo na Srebrnome ima. Tko ne pozna ovaj kraj, ne može ni pomisliti, da opstoji nešto slična kod nas. Srebrno je daleko od Dubrovnika 1 sat kočijom, a tri četvrt sata parobrodom. Ima novi kolni put, i novu luku, muo i obalu, pak prevoz iz Dubrovnika vrlo je lak. Tko želi kupiti i potpisati udjele hotelnog društva, može to učiniti kod svih dubrovačkih banaka. („Hrv. Lloyd“.)

Obnova slovenskog kazališta u Ljubljani. Dne 3. o. mj. obdržavala se u Ljubljani konstituirajuća skupština Slovenskog kazališnog konzorcija, koji imade svrhu obnovu slovenskog kazališta. Preduvjet za osnutak kazališta je dan, sudjelovanjem kapitala narodnih ljudi. Konzorciju je dosada pristupilo 125 članova, koji su dosada uplatili 275.100 kruna. To je čvrsti temelj, piše „Slov. Narod“, koji će ljubav slovenskog naroda još znatno proširiti. Što se umjetničke strane tiče, to ističe „S. N.“, da je i ta osigurana, jer su se za obnovu slov. talije našli složni zastupnici svih struja i stranaka, umjetnici i literati, bivši praktični intendanti i kritičari, koji rade na tome, da dadu novom kazalištu program, koji će odgovarati narodnim kulturnim potrebama. Skupštini je prisustvovao načelnik dr. Ivan Tavčar i dr. Albert Kramer, koji je iznio rad privremenog odbora. Govorio je dr. I. Cankar. Na skupštini je izabran upravni odbor, kojem je izabran predsjednik veletržac Alojs Lilleg, a potpredsjednik Anton Krof, tajnik Zadružne Zveze. Upravni odbor u najkraćem će vremenu predložiti zemaljskom odboru ofertu za preuzeće slovenskog kazališta.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 14. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Od uredništva: Sloboda savjesti i narodno jedinstvo. — Mas: Nazor o životu i svijetu. — Josip Bach: Dramski repertoire posljednih osam godina. — Mihovil T. Tomanić: Bunjevci i Madžari. — Smotra: Još o habilitaciji dra. Zimermanna (Napredniak); Što može narod da stvori iz sebe samoga (Z. K); Dva tipa. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe prima uprava u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Pojedini broj 12 h.

:IJENA listu: U pretplati
:a čitavu god. K 36·—,
:a polugodište K 18·—,
:romjesečno K 9·—, mje-
:ečno K 3·60, u malopro-
:laji 12 fil. pojedini broj
OGLAŠI primaju se u
:pravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi
u nakladnoj tiskari JOS.
KRMPOTIĆ u Puli trg.
Custoza 1. Uredništvo:
Sišanska ulica br. 24. —
Odgovorni urednik JOSIP
HAIN u Puli. — Ruko-
pisi se ne vraćaju. Ček.
rač. aus. pošt. štod. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 11. travnja 1918. | Broj 986.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja: U pod-
ručju ušća Piave izjaloviše se poduzeća talijanskih
nasrtajnih četa. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana
službeno javlja: Zapadno bojište: Medju Armen-
tieresom i kanalom La Basee napadosmo poslije
jake pripreme vatrom iz topova i bacala mina en-
gleske i portugalske položaje, te osvojismo prve
neprijateljske linije. Zarobismo oko 6000 momaka,
te zaplijenismo oko 100 topova. Na bojnoj se fronti
razviše na obim stranama Somme žestoki topovski
i uspješni pješadijski bojevi. Na južnom brijegu
Oise bacismo neprijatelja natrag preko kanala Oise-
Aisne i medju Folembrayem te Brancourtom. —
Istok: Finska: Naše čete, koje se iskrcaše u Han-
goe, zaposjedoše poslije kratkog boja sa oružanim
bandama kolodvor Karis. — Ukrajina: Poslije boja
bio je Harkov dne 8. t. mj. uzet. — Ludendorff.

---

* **Francuski izvještaj** 8. popodne: Jaka dje-
latnost obostranog topništva na mnogobrojnim
mjestima fronte. Sjeverno od Montdidiera, izmedju
Montdidiera i Noyona nikakovih okršaja pješadije.
Na lijevoj obali Oise amo tamo prekinuta topovska
vatra. Promaknute su se francuske čete po danom
nalogu povukle na izgradjene položaje. Jugozapadno
od La Bassea, u šumi od Coucy-a i na jugu od
Coucy-le-Chateau njemačke su čete, koje su bile
neprestano pod francuskom topničkom vatrom,
pretrpjele ovim poduzećem velike gubitke. Na sje-
verozapadu od Reimsa izjaloviše se dva ispada.
Drugi njemački napadni pokušaji protiv malene
straže u smjeru na Les Eparges, vodjeni od Reillou
i sjeverno od Bonhomme nijesu imali više nikakva
uspjeha. U ostalom je noć mirno protekla.

9. na večer: Sjeverno od Montdidiera opstrije-
ljavalo je neprijateljsko topništvo više točaka našeg
položaja. U predjelu Haugard en Sauterre spriječa-
vala je naša vatra, da se njemačka navala razvije iz
jaraka. Suzbismo njemačku navalu zapadno od No-
yona. U odsječku Pietremande, na lijevom brijegu
Oise otkad dokad topovski bojevi. Naše baterije
pucahu na neprijateljska okupljanja četa u predjelu
Couci-le-Chateau te ih raspršiše. Sa ostale fronte
nema da se javi o nikakvom važnom dogadjaju. —
Izvješće istočne vojske od 8.: Zapadno od Vardara
je grčka ophodnja raspršila bugarski odjel. U zavoju
Cerne je vlastito odjeljenje provalilo u neprijateljske
položaje i uništavalo. Engleski ljetači nabacali su
bombama skladišta u Kokari, jugoistočno od Serresa.

* **Engleski izvještaj** 8. u jutro: Danas je rano
neprijateljsko topničtvo razvilo veliku djelatnost na
fronti, koja se proteže od Kanala La Bassée do
južno od Armentieres-a. Osim neprijateljskog opstri-
jeljavanja kod Villersa, Broteneaux-a i Horlicourta
l' Abbayea, na engleskoj se fronti nije ništa osobita
dogodilo.

9. u jutro: Iza oštrog opstrijeljavanja naših po-
ložaja od kanala La Basse do u predjel Armentieresa,
napadoše jake neprijateljske sile engleske i portu-
galske čete, koje su držale ovaj odsječak naše
fronte. Pogodovan gustom maglom, koja je one-
mogućivala opažanje, prokrčio si je nepritatelj put
u alijirske položaje kod Neuve Chapelle, Fouquis-
sarta i Les Mottes Fermes. Iza žestokog boja, koji
je trajao čitav dan, uspjelo je neprijatelju, te je
potisnuo portugalske čete u centrumu, a engleske
čete na bokovima na rijeci Lys, medju Estairesom
i Bac St. Maurom. Držimo naše položaje na obim
bokovima kod Givenchyja i Fleurbauxa. Kod ovih
se je mjesta vršila žestoka borba. Neprijatelj bje
suzbit. Neprijatelj je osvojio Richebourg, St. Voart
i Laventie. Na čitavoj ovoj fronti traju dalje teški
bojevi. Južno od Arrasa vršiše se tijekom dana na
engleskoj fronti samo maleni bojevi, za kojih učini-
smo nekoliko zarobljenika.

* **Talijanski izvještaj** od 9.: U kotlini je Asiaga
naša vatra prouzročila eksplozije i požar u nepri-
jateljskim linijama. Na visini od Fagaze opstrijeljili
smo i potopili neprijateljske ladje. Izmedju Salga-
reda i Zeusona odgovorili smo uspješnim salvama
na živahnu puščanu vatru neprijatelja. Sa ostale
fronte ništa važnoga. U okolici od Santa Lucia i
Piave neki je lijetaoc srušio neprijateljski aparat.

* **Slavenski kongres u Rimu.** Po novinskim
vijestima se je 8. o. mj. sastao u Rimu kongres
slavenskih naroda iz Austrije.

* **Iz Rumunjske.** Prema vijestima iz Jassija,
zaključio je besarabski zemaljski sabor, da se Bes-
arabija ima spojiti sa Rumunjskom.

Engleski državnici o vojničkom položaju.

London, 9. (D. u.) U izjavi danoj u gornjoj
kući, Curzon je govorio o njemačkoj ofenzivi i
rekao, da je ministarstvo već poduzelo potrebne
korake te nadomjestilo gubitke. Pojačanje se je bez
okolijevanja poslalo preko Kanala i to do 30.000
momaka. Gubici su na topovima i ratnom materi-
jalu bili znatni, ali svakako ne tako veliki, kaošto
se tvrdi u neprijateljskim izvješćima. Ministar za
municiju osigurava nas, da mu je moguće bez
ikakve muke, da odmah nadomjesti sve gubitke.
Daljnji smo korak učinili te smo se odmah obra-
tili na dominije i na Indiju, od kojih smo dobili
vatreni osokoljujući odgovor. Obratili smo se
na našeg velikog saveznika preko Oceana te je
Wilson odmah odgovorio sa plemenitom priprav-
nošću, koja nadvisuje naše očekivanje glede brojka.
Konačno, daljnji je korak što smo u sporazumu sa
našim saveznicima uredili jedinstveno vodstvo ali-
jirskih bojnih sila na području operacije. Neprijatelj
je svjestan, da je ravnotežje sila na zapadnoj fronti
za njega sada povoljnije nego će ikada biti, zapo-
čeo nizom bitaka u nakani, da izvojšti odlučujuću
pobjedu. Na to ga tjera gospodarstveno stanje
Njemačke, a još više Austro-Ugarske, iznemoglost
i ratna umornost svojih glavnih saveznika te spo-
znaja, da će svakim mjesecem prispjeti sve više
amerikanskih četa na bojište. Hoće dakle da bez
obzira na ljudske žrtve iskorišćuje momentano
unosni položaj. Ta kriza može da traje još neko-
liko sedmica i mjeseci te trajati do u petu ratnu
godinu, ali se naš plan ispunjuje time, da će rat
obuhvatiti i godinu 1919. Vlada bi se slabo za-
dovoljila njezinom dužnošću, kad bi bila spokojna
sa dosadašnjim rezultatima. — Tako je došlo do
glasovanja zakona o nadopunjivanju momčadi.

London, 9. (D. u.) Reuterov ured javlja: U
donjoj kući držao je Lloyd George govor o položaju
na zapadnoj fronti te o predlozima dopunjenja mom-
čadi te medju inim kazao: Mi stupamo sada u naj-
kritičnije doba toga strašnoga boja. Sudbina države,
Evrope i slobode svega svijeta odvise od uspjeha,
s kojim mi najzadnji napadaj odbijamo. Lloyd Ge-
orge bavio se zatim okolnostima, koje su dovele sa-
dašnjemu vojničkome položaju, te navadja: Akoprem
je već znatni broj njemačkih divizija sa istoka na
zapad promaknut i uprkos nekoj austrijskoj potpori,
bili su Nijemci početkom boja na infanteriji nešto
slabi, na artileriji slabiji, na kavaleriji znatno slabiji i
nedvojbeno znatno slabiji u zračnom boju. Oni su
medjutim imali početnu prednost napadaja, oni su
znali, gdje su htjeli napasti, te su imali prednost je-
dinstvenoga višega zapovjedništva i suhoga maglo-
vitoga vremena. Neko vrijeme bio je položaj kritičan,
kada je neprijatelj prodro izmedju 3. i 4. engleske
armije, ali je izvrsno držanje naših četa opet uspo-
stavilo svezu medju obim armijama. Vojni kabinet
smatrao je potrebnim, zapovjednika 5. armije,
Gough-a, iz polja otpozvati, dokle se ne ispitaju
činjenice.

Lloyd George je istaknuo s toplim priznanjem
učestvovanje francuskih rezerva. Glavna namjera
njemačke vojske, da odijeli engleske čete od fran-
cuskih, nije se dosada posrećila, i mi bismo se
ljuto ogriješili, kad bismo precijenili težinu te na-
kane. Kabinet je poduzeo sve korake, da dopremi
pojačanja. Što se tiče engleskih gubitaka, nije ih se
moglo dosada još točno ustanoviti, ali Haig izjav-
ljuje, da su njemačke tvrdnje potpuno nemoguće.
Radi se o tome, da se uzdržimo sve do kraja, pri
čemu će nas Amerika pomoći. Ministar-predsjednik
objašnjuje na to zakon o nadopunjivanju momčadi,
po kojemu se vojnička dob proteže do 50 godina
odnosno kod ljudi s osobitim sposobnostima do
55 godina, a vojnička dužnost i na Irsku. Vlada kani
da zatraži bezodvlačno od parlamenta autonomiju
za Irsku. Lloyd George je žalio, da vlada mora
predložiti tako radikalne mjere, te svršio: Ako ho-
ćemo da izbjegnemo dugotrajnom ratu, onda mo-
ramo pobijediti u ovoj bici, te uložiti sva pomoćna
sredstva,

Iza Lloyd Georga je Asquith izjavio, da položaj
alijiraca nije dosada nigda bio tako ozbiljno ugrožen.
Jedini je spas u najvećem naprezanju sila. Kuća će
doprinijeti svaku žrtvu, da spasi svijet pred strašnom
katastrofom, koja ga je sada zadesila. Govornik
poziva nato kuću, da u tom smjeru raspravlja o
zakonskom predlogu.

Irski nacijonalista Devlin predlaže, da se de-
bata odgadja, te izjavio, da je ljudjački tražiti od
Irske vojnu obvezatnost. — Lloyd George je za-
molio, da se odbije predlog. — Dillon, novi pred-
sjednik irske stranke, podupirao je predlog Devlina,
te zapitao Lloyd Georga, da li je ikojeg irskog
zastupnika zapitao prije nego se je nato odlučio.
Nakon raspravljanja Devlinovog predloga, vlada je
predložila konac diskusije, koji je bio prihvaćen sa
310 glasova protiv 85. Devlinov je predlog bio za-
bačen sa 322 glasa protiv 60, te se je nastavilo
prvo čitanje zakona.

London, 9. (D. u.) Reuter. O amerikanskoj
vojničkoj pomoći rekao je Lloyd George u donjoj
kući slijedeće: U Americi se vježba velik broj voj-
nika. Saveznici su očekivali, da će u proljeću imati
u Francuskoj veliku amerikansku vojsku, ali je
vježbanje ovih vojnika trajalo dulje nego se je u
početku mislilo. Ako Amerika hoće da one divizije
usavrši, to će biti nemoguće, da ove čete u znatnoj
jakosti sudjeluju kod ove bitke, premda bi ova
bitka mogla u ovom ratu odlučiti. Stoga su ponaj-
prije Bakeru, a poslije Wilsonu bili učinjeni stano-
viti predlozi. Lloyd George je rekao pri koncu
svog govora: Kad bi ovu bitku izgubili, ne bi time
svršio rat, jer dok vodimo rat na moru, ne ćemo
prihvatiti nikakvog njemačkog mira. No, ako pobi-
jedimo u ovoj bici — što ja i vjerujem — to je
sudbina prustva zapečaćena. Kod utemeljivanja uve-
denja vojne dužnosti u Engleskoj, rekao je Lloyd
George ovo: Borba, u kojoj se nalazimo, je baš
toliko, a moguće i više irska, negoli engleska. Irska
je putem svojih zastupnika glasovala za rat i pod-
upirala rat. Amerika se nalazi u ratu; tamo ima više
Iraca nego u Engleskoj, a oni su podvrženi vojnoj
dužnosti. Irci u Engleskoj i u Kanadi su takodjer
podvrženi vojnoj dužnosti. Namjerava se, da se
zakon o vojnoj dužnosti u Irskoj uvede pod istim
uvjetima, kao i u Engleskoj.

Amsterdam, 10. (D. u.) Prema „Allgemeen
Handelsbladu" javlja dopisnik „Manchester Guar-
diana": Izuzevši odobravanje, što ga je žnjeo Lloyd
George, kada je govorio o vojsci u Francuskoj, o
prijateljstvu Francuza i o junaštvu Wilsona, nije
nijedna točka njegovog govora pobudila u kući
oduševljenja. Kuća je ostala reservirana, te je šu-
teći slušala prvi dio govora, koji se je ticao polo-
žaja na zapadnoj fronti. Kada je ministar-predsjed-
nik govorio o proširenju vojne dužnosti na Irsku,
raspoloženje se je u kući promijenilo. Jedan je dio
glasno odobravao, dok se je drugi dio jednako
glasno priključio Williamu O' Brienu, koji je rekao,
da je to isto, kao i naviještenje rata Irskoj. Naci-
jonaliste nijesu htjeli, da dalje slušaju ministra-
predsjednika, ni onda, kada je počeo da govori o
važnom pitanju irskog „homerulea". Neki je za-
stupnik doviknuo: „I ovo sie mogli pridržati za
sebe!" Činilo se je u tom času, da se u ovom po-
viku odražava raspoloženje kuće. Pošto je Asquith
sa uspjehom kušao, da ublaži azdraženo raspolo-
ženje, nastavljala se je sjednica nešto mirnije. Irski
su nacijonaliste dali jasno izraza svojoj volji, da
hoće uvijek nastupiti proti zakonu. Već kod prvog
glasovanja raspolagali su oni sa preko 80 glasova

Iz Rusije.

Berlin, 9. Dr. Hans Vorst, suradnik „Berliner
Tagblatta", iznosi različne informacije o mogućno-
stima u Rusiji. On kaže, da su se od svih ruskih
stranaka jedino boljševici — a ni ovi svi — zalo-
žili za prihvat mirovnih uvjeta. „Smije se u ostalom
— svršava Vorst — primjetiti, da važna rezolucija
moskovskoga kongresa, koje je tekst njemačkoj
javnosti još uvijek nepoznat, označuje brestlitovski
mir u najoštrijim izrazima kao nasilni mir. Iz ovoga
stanja stvari izlazi ono čudno protuslovlje njemačke
politike: Njemačka traži dobri odnošaj prema Ru-
siji, a sklapa mir, na koji, stišćući zube, pristaje
samo jedna ruska stranka, boljševička". Ove po-
datke iznosi Vorst na temelju razgovora sa nekim
delegatom Petrovim, koji je u Berlinu predao
ratifikacioni spis brestlitovskoga mirovnoga ugo-
vora.

---

* **Antantine nade.** Talijanski ministar-pred-
sjednik Orlando je iz talijanskog glavnog stana
izdao proglas na javnost, u kojemu, spominjući
godišnjicu ustupa Udruženih država u rat, izjavlja
da je pobjeda četvornog sporazuma stalna stvar
time će čovječanstvo biti oslobodjeno ispod ne-
snosnog jarma. Iz glavnog stana će Orlando otpu-
tovati u Francusku.

* **Engleska vojska.** Iz Londona se javlja, d
je sa 229 proti 80 glasova bila u prvom čitanj
primljena vladina osnova, koja se tiče nadomještani
momčadi. U debati je irski nacijonalista Dillon iz-
javio, e bi bila ludost uvesti u Irskoj vojnu dužno

Političke vijesti.

Što je sa austrijskim parlamentom?

Tako piše bečka „Information“, zgražajući se nad neradom austr. pučkog zastupstva. Niti delegacije nijesu još sazvane, premda mnoga, važna pitanja čekaju na riješenje. Zastupnička se je kuća rastala u znamenju poljačke krize, koja do danas nije odstranjena. Grof Czernin nije pred svojim odlaskom u Bukarešt govorio niti sa jednim poljskim političarom. Medjutim je češka kriza bila pooštrena poznatim odlomkom Czerninovog govora. Češki članovi gospodske kuće, koji su se dosada držali rezervirano, odlučiše, da stupe u odlučnu opoziciju na čitavoj liniji, toliko proti zajedničkoj, kao i proti austrijskoj vladi. Moguće je, da će Poljaci, Česi, Slovenci i Hrvati jedinstveno nastupiti, te da će i njemački socijalni demokrati zauzeti svoje načelno opozicijonalno stanovište. Unutrašnja politika narednih sjednica bit će odredjena isključivo od vanjske politike. Pogriješno bi bilo, kad bi se dozvolilo, da se mržnja i dalje poveća. Čim prije se ova u parlamentu razbije tim bolje. Oluje čiste zrak.

Czerninov nazor o aneksiji.

„Národni Listy“ pišu u uvodniku: Aneksijonisti se pozivaju na grofa Czernina i njegove korekture granica prema Rumunjskoj. Pangermanska „Tägliche Rundschau“ veli, da je grof Czernin sastavljao mirovni ugovor sa Rumunjskom po zdravom receptu Srednjeg Evropljanina Naumana, koji je najkrvnijim neprijateljem svih aneksija i veli: Ako si uzmem, što mi treba, onda to nije aneksija; grof Czernin si je uzeo što mu je trebalo, pa mu ni ne pada na um, da bi to mogla biti aneksija. Ali, veli list, u Evropi imade još jedna takva granica, posve slična karpatskoj, a to su Vogezi. Tamo ćemo si mi uzeti, što trebamo. Pri tom ćemo imati opravdanje grofa Czernina, da se kod takvih neznatnih korektura granica ne radi o aneksijama. Ne može biti govora o aneksiji Brieya, jer Briey ne postoji. Ne može se govoriti o aneksiji Belgije, kad Belgije nema, već samo Flandrija. Ne može u kratko biti govora o aneksijama, ako si netko uzme, što mu treba. Dakako. A kako je grof Czernin, kad nema aneksija, mogao reći, da se aneksijama njemačkim i madžarskim materama produžuje svjetski rat.

Solidarnost Čeha i Jugoslavena.

„Tagespost“ objavlja brzojavku, koju je zast. dr. Korošec iz Maribora poslao „Češkom savezu“. Brzojavka glasi: „Puklo kud puklo, mi nećemo ostaviti na cjedilu interesa Njemačke“, rekao je grof Czernin načelnicima bečkog gradskog vijeća. Da narodi ne razmišljaju o ovim riječima, moralo se je medju nje baciti kamen smutnje. Što je njemačko-češkom grofu draže, nego da njemački i madjarski narod nahucka proti Česima? To mu je uspjelo. Češki Svaz neka bude uvjeren, da će Jugoslaveni u žalosti i radosti vjerno ustrajati na strani češkog naroda u borbi za njegovu čast i opstanak. Tijesno jedni uz druge dovest ćemo našu zajedničku pravednu stvar do pobjede.

Svenijemci i jugoslavenska manifestacija u Ljubljani.

Svenjemačko glasilo „Alldeutsches Tagblatt“ bavi se sa jugoslavenskom manifestacijem u Ljubljani, te dolazi do zaključka, da je danas čitava slovenska javnost puna mržnje proti Nijemcima, te da je zahtjev po Jugoslaviji vlasništvo sveukupnog slovenskog naroda. List zove sve Nijemce na borbu te kaže: „Njemački narod vodit će proti Jugoslavenima borbu bez milosrdja. Danas ne poznamo više jugoslavenskog pitanja, već samo jugoslavensku pogibao. Izjavljamo: ne poznamo više nikakvog popuštanja i uzmicanja, nikakvog trgovanja i kompromisa, niti jedne njemačke mrvice ne smijemo izgubiti na jugu, na putu do sinjeg južnog mora“. — „Slovenec“ dodaje: U tome se slažemo sa Svenijemcima: s ljudima koji nas hoće uništiti, sa Svenijemcima, nikakvog kompromisa na putu do naše pobjede.

Jugoslaveni i jadranski problem.

U ožujskoj svesci züriškog časopisa „Wissen und Leben“ izašao je jedan članak dra. M. Kosića, koji je trebao da izadje još u oktobru prošle godine. Radi aktualnosti mi donosimo jedan izvadak iz tog članka: „Šta traže Talijani i na čemu osnivaju svoje tražbine“ — veli se u tom članku —. „Talijanski zahtjevi su ovo: 1. Potpuno gospodstvo bar nad jadranskim morem. Za to je potrebno, da budu sve ole važne vojničke točke na Jadranu u talijanskim rukama. Dakle ne samo Valona, radi potpunog osiguranja ulaza i izlaska kroz otrantsko tijesno nego cijela Istra, skoro sva ostrva, najvažniji dio Dalmacije i „protektorat“ nad jednom naročitom Albanijom. 2. Talijansko narodno ujedinjenje treba da se dovrši time, „što će pod Italiju potpasti“; Gorica, Trst, Rijeka, Zadar, naravno sa potrebnim ekonomskim i strateškim zaledjem. Ova dva glavna zahtjeva, koji tangiraju interese Jugoslavena, podupiru Talijani: istorijskim, etnografskim i strateškim razlozima. Što se tiče istorije, sve ide na to, da su ove jugoslavenske zemlje pripadale — rimskom „orbis terarum“ od Mezopotamije pa do — Britanije! Dalje, da su ove zemlje dugo vremena bile kolonije mletačke republike. Jer isto tako je neosporno i to, da je Dalmacija bila kolijevka sredovjekovne nezavisne hrvatske države, da je u njoj hrvatsko-srpska (slovinska) kultura od 14.—18. stoljeća doživjela svoje najsjajnije doba, te su zemlje dale jugoslavenskoj misli narodnog jedinstva najbolje borce. Još slabije stoji sa etnografskim momentom. Prema popisu od god. 1910. bilo je u Dalmciji Hrvata i Srba 610.669, a samo 18.028 Talijana; u Istri 224.400 Hrvata i Slovenaca, a 145.517 Talijana; u Gorici i Gradiški Slovenaca i Hrvata 155.039, a Talijana 90.119; u Trstu 59.974 Jugoslavena, a 118.959 Talijana. Dakle je u cijelom Primorju zajedno bilo 1,052.082 Jugoslavena, a — 372.623 Talijana. Sa talijanske strane iznosi duca Calona di Cesaro u jednom dopisu u „Journal de Geneve“, da austrijska jezična statistika, t. j. statistika, koja ne pita za materinski jezik, nego za „jezik saobraćaja“, ne može biti pouzdano mjerilo za etnografske prilike. Poštovani duca di Cesaro spominje slučaj sa Spljetom, gdje je pri reviziji općinskog popisa stanovništva, koju su tražili Talijani (općina je bila u rukama Hrvata) nadjeno 3000 Talijana, prema prvotnom broju 1000, ali duca di Cesaro ne spominje rezultat revizije u Trstu, gdje je talijanski municipij našao samo 37.000 Jugoslavena, a vladina revizija nadje čitavih 59.000“. („Jug“.)

Poljaci i Czernin.

Svepoljački „Kurier Lwowski“ komentira govor grofa Czernina ovako: „Kao politička korupcija je Czerninov govor fiasko. Grof Czernin zaklinje sve svece, da hoće mir, a iza lijepih riječi ruga se aneksijonizmu, s kojim suglašaju samo „bezobzirni“ Nijemci. Naklon Wilsonu, što služe kao ures govora, stoje u protuslovlju sa sadržajem čitavog govora te su u svakoj potankosti poricanje Wilsonovih zahtjeva. Grof Czernin nije pokazao niti političke spretnosti, kada je tako žestoko napao Čehe. Ova ofenziva neće naškoditi Česima, već će u parlamentarni krov donesti novi požar, te nije isključeno, da će goruće grede pokopati pod sobom mjesto Čeha njihove neprijatelje. Podniposto nas ne žalosti, što u govoru nije bilo spomenuto poljačko pitanje. To dokazuje, da grof Czernin još nije posve izgubio osjećaja srama, da se je naročito iza mira u Brestu, gdje su ga uhvatili u neistini, ugnuo „istinoljubivosti“, kako ne bi zašao u nove zapletaje. Uopće je govor grofa Czernina samo novi neuspjeh „genijalnog“ diplomata, čija genijalnost vodi Austriju uvijek u nove brige i sporove. („Slovenec“.)

Sastanak jugoslavenskih zastupnika u Zadru.

„Slovenskom Narodu“ javljaju iz Zadra: Sa velikom se napetošću očekuje u Dalmaciji sastanak narodnih zastupnika i to onih na carevinskom vijeću, kao i onih u zemaljskim saborima. Sastanak je sazvan za dne 13. o. mj. u Zadru. Program je toga sastanka slijedeći: 1. Diskusija o političkom položaju. 2. Ekonomski i aprovizacijone prilike u Dalmaciji. 3. Razna pitanja. Golemim interesom očekiva dalmatinska narodna javnost dolazak predsjednika jugoslavenskog kluba, dra. Korošca. Veli se, da dr. Korošec ne će samo doći u Zadar, nego da će poći u Split, gdje će se ovršiti manifestacijono zborovanje za jugoslavensku stvar. U Zadru primit ćemo pročelnike jugoslavenskog kluba sa svom iskrenom ljubavlju. Split će pak pogotovo pokazati, da se sjeća svojih narodnih tradicija, te da si ih je svijestan. Na sastanak u Zadar doći će i oni dalmatinski zastupnici, koji tijekom vojne borave u Zagrebu.

Djelovanje češko-slovačke legije u Ukrajini.

Praški „Nár. Listy“ javljaju: Senzacijonalne vijesti njemačkih listova, kako češke legije u Ukrajini robe i harače, te da su većinom bile zasužnjene, pokazale su se izmišljenim. Iz autentičnog izvora se javlja, da su češko-slovačke legije bile u svoje doba proglašene dijelom francuske armade i otpremljene sa ostalom francuskom vojskom, koja se je nalazila u Ukrajini, dijelom preko Arhangelska u Francusku, a dijelom preko Vladivostoka u Ameriku. U Ukrajini nije ostalo nikakvih organiziranih čeških četa. Ako se u redovima boljševika nalaze bivši austrijski vojnici, to su razni neorganizirani elementi, koji pripadaju najrazličnijim narodnostima. Medju njima je takodjer mnogo Nijemaca, koji su se dali zavabiti od visoke plaće, 20 do 30 rubalja dnevno. Tako isto nije istinita vijest, da je zarobljen bivši urednik „Nar. Listy“ i organizator čeških legija Bogdan Pavlu. Isto tako nije istina, da su Nijemci zarobili 11.000 članova legije. Zarobljeno je samo nekih 100 Čeha, ali ti nijesu austrijski državljani, već državljani drugih država, češke narodnosti. Profesor Masaryk, o kojem su takodjer tvrdili njemački listovi, da se povlači Rusijom, nalazi se u Francuskoj.

Ovo ne nazivlje Czernin veleizdajom.

„Münchner Neueste Nachrichten“ pišu: Vodstvo njemačke slobodoumne stranke u Tirolskoj primilo je rezoluciju, u kojoj se medju ostalim kaže: „Nema nikakve nade, da Nijemci u Austriji izvojuju sebi dostojno mjesto. Nijemci nemaju nikakva razloga, da se i nadalje zalažu za državu, koja ih zanemaruje i potiskuje natrag; oni mogu mirno gledati, kako vodje Austrije potkapaju njezin temelj i ugrožavaju njezin opstanak. I mi ćemo se Nijemci, kao i Nenijemci, ne obazirajući se na sudbinu Austrije, brinuti samo za svoje sopstveno blagostanje“. I dok se Slaveni u monarkiji bore za svoje prirodno pravo opstanka, dotle Nijemci, uvrijedjeni, jer im se navodno ne podaje „dostojno mjesto“ (to će reći bezuvjetna nadvlada) kidaju eto — kako reče Czernin — i posljednju nit sa državnom idejom Austrije. „Živilo samoodredjenje“ je veleizdaja, dok „Hoch Hohenzollern“ to je izraz lojaliteta prema državi — Hapsburga! Velika je zbilja pravednost i mudrost austro-ugarskih ministara spoljašnjih poslova!

Jaz izmedju Lenjina i Trockoga.

„Pester Lloyd“ javlja iz Stockholma: Kako se iz Petrograda javlja, ne postoji više jedinstvena sjeverna Rusija. Moskva i Petrograd čine dva posve nezavisna vladalačka centra. U Moskvi je čišta boljševička vlada pod Lenjinom, koja je spremna provesti uslove sklopljenoga mira, dok je Trocki u Petrogradu pošao putem, kojim je u svoje vrijeme išao i Kerenski. Jaz izmedju Lenjina i Trockoga je nepremostiv. Trocki je zaustavljao britsku, francusku vojničku komisiju i poslanike Italije i Francuske, pozvao iz južne Finske natrag. Zajedno sa komisijama imade se stvoriti nova vojska za borbu protiv Njemačke. Admiral Verderevski radi po nalogu Trockoga, da se uspostave veze Rusije sa saveznicima, te s onim ruskim krugovima, koji su dosad bili smrtni neprijatelji boljševizma. Trocki faktično marno radi, da privuče tako omražene prije gradjanske kadete. Miljukov je bio već dva put u Petrogradu i tajno vijećao sa Trockim, Verderevskim i engleskim poslanikom Buchananom. Ujedno hoće Trocki, da privuče i desno krilo socijalnih revolucijonaraca, najžešće protivnike mira, pa vodja toga krila, Černov, isto pregovara sa Trockim. Koalicija Trocki-Miljukov-Černov zvuči gotovo nevjerojatno, ali u današnjoj Rusiji nije ništa nevjerovatno.

Amerika i jugoslavensko pitanje.

„Rheinisch-Westfälische Zeitung“ donosi opširan dopis iz Berna, u komu se prikazuje sve stanje u antanti prema jugoslavenskom pitanju. Za shvaćanje u Americi u dopisu se navodi izjava srpskog poslanika u Parizu, dra. Vesnića, suradniku „Tempsa“. U toj izjavi, koju donose i najveći talijanski listovi, Vesnić veli: „Znam dobro, šta kažem, kad tvrdim, da predsjednik Wilson, amerikanska vlada, političke ličnosti i veliki organi javnog mišljenja drže, da se rat mora svršiti osnivanjem jedne jugoslavenske države, koja će moralno i materijalno biti dovoljno jaka, da se odupre novom zločinačkom udaru Njemačke protiv mira svijeta. Ona će naravno u tom biti pomagana i od drugih slavenskih država, od Češke i antanti sklone Poljske, kao i od drugih liberalnih naroda Evrope, a i od Sjedinjenih država“. — Vesnić veli, da argačije ne može biti, kad se uvaži, da svaki dan stižu u Ameriku pojedinosti o patnjama Jugoslavena. Misija, koju je on vodio, razložila je Amerikancima sve jugoslavenske manifestacije za slobodu. Simpatije javnosti bile su jednodušne za stvar, koju je on zastupao. Na jednom zboru u Chicagu guverner države Illinois je plakao, kad je slušao patnje, koje pod „Austro-Madžarima“ trpe ostali narodi. — „Zagrlili smo se kao braća — rekao je Vesnić — i to je bio spontani zagrljaj velike, jake amerikanske demokracije i jugoslavenskog naroda, koji je toliko prepatio samo zato, što teži za slobodnim životom.“ — Još je dodao: „Niko se više ne će radovati sporazumu izmedju Jugoslavena i Talijana, izuzevši braću, koja su pod nogama njemačko-madžarskim. Ovaj sporazum bio je san čitavoga moga života, i nikad nisam očajavao za njegovo ostvarenje. Zdrav razum diktira jednima i drugima. Naši najbolji prijatelji ga preporučuju najiskrenije, dok naši neprijatelji rade protiv njega, i znaju zašto. Talijani, koji se nalaze pod austrijskim gospodstvom, pozdravit će ovaj dogadjaj sa istim oduševljenjem, kao i njihova braća u patnjama, Srbi, Hrvati i Slovenci. Svi će u njemu naći direktivu za svoje držanje; katolici u tom ne će biti manje odlučni od pravoslavnih i muslimana. — Sudbina Rusije i Rumunjske otvorit će oči i onima, koji najviše oklijevaju, da uvide, da nema drugog života za potištene narode austro-ugarske monarkije, nego da svoju stvar neraздvojno vežu za stvar saveznika.

„Veleizdaja“.

Pod tim naslovom piše „Arbeiter Zeitung“: „Veleizdaja? Veleizdaja je ono, što se jednomu svidja kod drugoga. Ako bi na primjer engleski državljanin Casement pokušao otkinuti Irsku od sjedinjenih engleskih kraljevina, onda će svaki dobar Nijemac u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj smatrati to pothvatom za oslobodjenje irskoga naroda, odobravati Casementu i željeti mu uspjeh. Englezi naravno taj pothvat nazivaju veleizdajom. Ali ako Masaryk, taj gadni, bezobrazni Masaryk, kako reče grof Czernin, misli po prilici isto sa češkim narodom, to će mu opet odobravati Englezi i nastojati, da ga potpomognu. Za Austriju je to posve naravno veleizdaja i Austrijanci bi gospodina Masaryka kad bi im dopao u ruke, jednako objesili, kao što su Englezi dali ustrijeliti Casementa. Kraljevina Poljska bila je još dugo sastojina ruske države, kad se je zahtijevala od nje takozvana aktivistička politika i osudjivala nakana pasivnosti, naime da mirno sačeka završetak vojničkih operacija, jer da je to u korist Rusije. Kurlandijski baruni su već dugo prije brest-litovskog mira demonstrirali za odcijepljenje

od Rusije, je li se je u tome vidjela kod nas veleizdaja, nevjera? Flamanci u Belgiji se upravo pozivaju, da provode odcjepljenje od Belgije. Zar mi to nazivamo veleizdajom? Da se tu radi o području, po neprijatelju zaposjednutom, ne mijenja ništa na stvari. Mi bi takodjer svakoga, koji bi se za vrijeme gospodstva Rusa u Galiciji, s njima sprijateljio, osudili kao veleizdajnika, pa tako i kažnjavamo svakoga, koji je u kakovoj vezi sa neprijateljem. Veleizdaja nije nikakov zakon običaja, koji bi bio različan u svakoj zemlji, to je državni zakon, koji je u kreposti za svaku državu, u koliko je na korist odnosne države. Što mi nazivamo zločinom, tiče li se nas, smatramo to, ako zadesi neprijatelja, dobročinstvom. Jednako je to i sa revolucijom. Revoluciju u neprijateljskoj zemlji željeti će svaka zaraćena stranka, svaki će je pozdraviti, i ako li može, pripomoći, da dodje do nje. Ali naravno, da se ta tudja revolucija mora tako civilizirati, da se zaustavi pred tudjim granicama. Ako li to zaboravi, onda eto „kuga". Svaka ratujuća stranka želi, da prasne nezadovoljstvo radi dugog rata, ali naravno samo kod protivničkih naroda. Rat nalaže veselje radi svake nesreće, koja zadesi neprijatelja. Zato dobar patriot želi neprijatelju sve kuge: veleizdaju, revoluciju, ustanak, a da ne opaža naravno protuslovlje, što time legitimira jednake želje kod neprijatelja i kod sebe. Kad nebi licemjerstvo današnjih dana bilo tako veliko, rješavanje ovog protuslovlja ne bi bilo nikako lahko. Ali svakako da nema nijedne zemlje, gdje bi veleizdaja bila u takovom prometu, kao kod nas. Svaka narodnost čula je to od druge, svaka ju je podigla. Na čemu konačno počiva to općenito veleizdajstvo? Na to daje odgovor, da državni poredak, odnos narodnosti jedne spram druge i odnos naroda spram države nije u onoj formi, koja bi pogodovala jakom i dubokom razvitku naroda. Kad bi narodi jedni kraj drugih živjeli u samostalnosti, to bi bili daleko spremniji, da žive jedni kraj drugih, a državi i narodu bio bi uštedjen teški konflikat, koji se zove veleizdaja".

Iz slovenskog svijeta.

Jugoslavensko veče u Pragu, koje se nedavno održalo — kako javljaju „Narodni Listy" — razvilo se u veličanstvenu manifestaciju češko-jugoslavenske solidarnosti. Hrvatska himna „Lijepa naša" i slovenska „Naprej zastave" pozdravljene su sa velikim oduševljenjem. Pozdravni govor govorio je zastupnik Klofač. Svečanu besjedu izrekao je spisatelj Černy, govoreći pri tom osobito o kulturnim silama medju Hrvatima, Srbima i Slovencima. Sudjelovali su prvi umjetnici i odličnici češkog društva. Večer završila je himna „Hej Slovani".

*

Njemački bezobrazluk u slovenskim zemljama. Slovenski „Mir" javlja, da njemački učitelji titluliraju slovensku djecu u školi sa: „Südslavische Hunde", „Österreichs Verräter", Italienische Freunde" itd. I žandari, taj najtvrdji stup austromadžarije, ne zaostaju za „prosvjetiteljima puka" — njemačkim učiteljima.

*

Poljski klub. Iz Beča javljaju: Odsjek načelništva poljačke pučke stranke zaključio je dne 7. t. mj., da imaju zastupnici pučke stranke i dalje ostati u Poljskom klubu. U poljačkim političkim krugovima pripisuje se ovom zaključku velika važnost, jer nije prema tome nijedna gradjanska stranka priznala načela Svepoljaka za istup iz Poljskog kluba.

Velika javna skupština u Zametu.

„Primorske novine" javljaju: U nedjelju 7. o. mj. obdržavala se u Zametu javna skupština, koju je sazvao narodni zastupnik prof. Vjekoslav Spinčić. Prva je to skupština u Istri. Nemila kiša kanila je htjela pomrsiti račune, ali uza svu kišu i nepogodu dohrlio svijet sa svih strana, a neke domoljubne gospodje dodjoše pješke čak iz Opatije. Sušak, Rijeka i okolica bili su u lijepom broju zastupani. Brzojavno pozvani jugoslavenski zastupnici ispričaše brzojavno svoje odsuće, jer ne mogoše na vrijeme dobiti propusnica.

U 2 i pol otvorio je narodni zastupnik Spinčić skupštinu, koja je protekla pod kišobranima, pa je za predsjednika predložio dr. Pošćića, nar. zastupnika na pokrajinskom saboru i odmah zamolio za riječ. U kratkom i jezgrovitom govoru ocrta svoj zastupnički rad na carevinskom vijeću u Beču, sve tegobe oko aprovizacije i sve nepravde, što ih počini vlada na istarskom pučanstvu. Oštro je kritizirao posljednji Czerninov govor, kao i sav njegov rad. Pozvao je narod, da ustraje do konca na teškom putu do ujedinjenja i potpune slobode. Jer veli: „Budemo li složni, postići ćemo naše ideale. Imajmo uvijek na umu našu lijepu riječ: „slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari!" Oduševljeno mnoštvo zapjevalo je iza dovršenog govora „Ej Slovjeni...", a jedna mu sestra Jugoslavenka, s lijepim, srdačnim riječima predala lovor-vijenac, urešen svim trim trobojnicama s natpisom: „Dičnom borcu za naše ujedinjenje — sušačke i riječke Jugoslavenke". Na lijepom se daru zahvali prof. Spinčić upravo s mladenačkim oduševljenjem i svom toplinom srca.

Zatim je govorio dr. Pošćić, koji je žarkom, poletnom besjedom govorio narodu iz srca u srce. Rekao je, da smo mi Jugoslaveni već mnogo žrtvovali, prolili mnogo naše dragocijene krvi, a sve za drugoga. Pa kakva nam je zato bila plaća, što smo vijekove i vijekove bili vjerne sluge, robovi? Zatvor, konfiniranje, interniranje, vješanje i stotina drugih muka bila nam je nagrada, osim stotine hiljada naših žrtava po svim frontama. Vrijeme je već, da jednom i za sebe nešto učinimo, nešto žrtvujemo, da za sebe već počnemo graditi veliku zgradu ujedinjene, nezavisne i slobodne države Slovenaca, Hrvata i Srba, da budemo u svojoj kući svoji gospodari. Spomenuo je ugarsko-hrvatsku nagodbu te rekao: mislite li, da je tamo preko bolje? Nema gotovo časa, da ne krše Madžari ovc nagodbe. Po svim hrvatskim gradovima i selima grade pučke škole, podižu gimnazije i liceje, a mi ne možemo ni na svojoj zemlji otvoriti naše škole, jer za nas da je motika, a ne škola. Kad smo zatražili natpise u narodnom jeziku, rekoše: „šta će vam natpisi, ta vi ne znate ni čitati!" Opet će podići možda i vješala, — već grade nekakove armature — ali mi se ne damo! I mi bo je poskupilo, a kamo ne će ljudski životi. Skrajnje je vrijeme, da se opametimo, da uprgnemo sve sile za našu slobodu i jedinstvo. Uz burne poklike i pjesak završi svoj govor, a mnoštvo zapjeva „Lijepu našu...".

Iza dra. Pošćića uze riječ dr. Juretić, riječki kapelan, koji pozdravi skupštinare u ime sušačko-riječke jugoslavenske omladine. Sokolio je narod, da ne gubi nade, pa će se i oni malodušni, a i oni zanesljeni spljeni „velikom Hrvatskom", doskora obratiti, vidje li toliko oduševljenje i požrtvovnost svoje braće. Spomene žalosne prilike na našoj Rijeci, gdje Hrvat ne smije ni pisnuti, Madžari ti u crkvi pjevaju svoju himnu. Govoreć o nastojanjima Nijemaca na Primorju, zaključio je svoj govor riječima Frankopana: „Veruj Nimcu, kano suncu zimsku".

Zatim je govorio dr. Orlić iz Opatije, pa je požalio, što ne vidi medju skupštinarima narodne elite. Pozdravio je sestre Jugoslavenke i majke naše, koje su se probudile kao prava majka Jugovića, te bodre braću i sinove na borbu za slobodu. One neka se u svemu ugledaju u sestre Čeákinje, pa je i sav jugoslavenski narod i njegovo predstavništvo pozvao, da radi rame o rame, bok uz bok, srce uz srce s braćom Česima, dok ne postignemo potpunu samostalnost i slobodu.

Na koncu pročita dr. Pošćić rezoluciju, u kojoj se iskazuje povjerenje jugoslavenskim zastupnicima na carevinskom vijeću, potiče ih se, da nikako ne sustanu na započetom putu, dok ne postignu ideale postavljene 30. svibnja 1917., da u svemu rade u zajednici i slozi sa predstavništvom bratskog nam češkog naroda, da se Jugoslaveni nikada ni nikako odijeliti dadu pocijepati. U rezoluciji se nadalje najodlučnije protestira protiv zadnjeg govora ministra Czernije pred bečkim gradskim zastupstvom, u kojem ninu pred bečkim napadaj slavenske narode uopće, a češke vodje narodnog posebno. S odobrenjem i nagovorom radnicima, na posc. S odobrenjem i nagovorom radnicima, na kojima će se temeljiti naša buduća slobodna demokratska Jugoslavija, zaključi konačno skupštinu. Uz pjesmu „... desnice si daše Slovenac, Srb i Hrvat", razidjoše se neki kući, a neki ostaše uz zastupnika, da još koju tu čuju.

Sestre Jugoslavenke sabraše 865 K u Jugoslavensku svrhu, a g. I. S., veletržac na Rijeci, predao je na ruke narodnog zastupnika Spinčića 1000 K za siromake Istre, a 200 K za Družbu sv. Ćirila i Metoda. U svemu se dakle sabralo 2065 K. I na Ždrijelu pokaza se junak tko je!

Na skupštini vidjesmo i kastavskog načelnika Jelušića, dra. Matka Trinajstića, prof. Ribarića i više riječkih i sušačkih trgovaca, te nekolicinu gospode profesorskog zbora sušačke gimnazije.

„A vi gospodo, — svršavaju „Primorske Novine" — koji svaki dan prije slasnog objeda gojite visoku politiku, grijući se na prozorima sunašcu i marno pratite ratne izvještaje, vi, kojima iz svakog džepa viri po jedna geografska karta, na kojoj dijelite i režete svijet, uništavate države, uskrisivate cartvu, gdje ste bili jučer, da uvečate narodnu manifestaciju? A kad riječima dižete revolucije, brižno se ogledavajući na sve strane, krv lijevate kano vodu i život ste spremni dati — riječima. A djelima? Ni jednog potpisa za deklaraciju nijeste bili kadri dati. „Prijateljske veze", položaj vas je priječio, pa razne druge neprilike. Pa vi junaci na riječi, da ćete žrtvovati možda i krv, ako uztreba? Ili ste se bojali kiše? A što biste istom učinili pred olovnom kišom? Mislite li možda, da o tom nitko ne vodi računa? Varate se!"

Domaće vijesti.

Mjestna aprovizacija. Danas, četvrtak, mogu dignuti posjednici žute iskaznice 6 kg krumpira, i to u magazinima ulica Radetzky i Fondaco. — Posjednicima zemljišta, prednost imadu povraćeni bjegunci, prodavati će se stabalca za rasadjivanje zelja i salate 100 komada po 1 krunu. Obratiti se je na posjed Koceićev, gdje se mogu kupiti i jaja za rasplod i to gušća po 4 K komad, račja i puranska po 3 K komad. — Radi preobilnog posla, koji se danomice množi, može biti upravitelj aprovizacije i odnosni činovnici na raspolaganje općinstvu jedino u radne dane i to od 10 do 11 sati prije podne i od 3 i pol do 4 i pol poslije podne. — U nekoj prodavaonici aprovizacije našlo se je omot sa stanovitom svotom novca. Tko je iznos izgubio, neka se obrati na informacijski ured aprovizacije.

Potamnjenje prozora. Pozivom na razglas potpisanog od 2. listopada 1915. br. 411 g., 942-2-15 i naslednje, daje se do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od ponedjeljak 15. travnja t. g. iza 9 sata popodne ne bude propisno potamnio vlastitih prozora. — Pula, dne 29. ožujka 1918. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck v. r.

Koncerat s predstavom, što ga priredjuju maturantice hrvatske ženske učiteljske škole u Pazinu, bit će u subotu 13. travnja u dvorani „Narodnoga doma". Za ovaj koncerat uredjen je ovaj raspored: 1. Proslov, govori gdjica. Marija Flego. 2. V. Žganec: „Zrasla mi je ruža" (narodna popijevka iz Medjimurja), pjeva troglasni ženski zbor uz pratnju glasovira. 3. Smetana: Potpouri iz opere „Prodana nevjesta", svira djački gudalački orkestar. 4. Dr. A. Harambašić: „Hrvatska pjesma", deklamuje gdjica Nikica Matanić. 5. S. Šantel: „Jugoslavenska beseda", svira djački orkestar. 6. Fr. Dugan: „Troje proljeće", pjeva ženski zbor uz pratnju glasovira. 7. Vjek. Rosenberg-Ružić: Finale (Saltarello) iz glasovirske sonate op. 10, udara na glasoviru gdjica. Marija Trampuž. 8. I. pl. Zajc: Potpouri iz opere „Nikola Šubić Zrinski", svira djački orkestar. 9. I. Kraljev: „Kukavica", vesela igra u 4 čina, pohrvaćeno sa slovenskoga jezika. Lica: Bara, gdjica. Nikica Matanić. Reza, gdjica. Marija Kurelić. Jelka, gdjica. Marija Trampuž. Marija, gdjica Jelka Wrischer. Stojanka, gdjica. Vjera Defar. Jopela, gdjica. Josipa Čop. Mara, gdjica. Katica Škarpa. Dora, gdjica. Anka Iskra. Čin se zbiva u malom gradu. — Ulazne cijene: I. red 5 K, II. red 4 K, III. red 3 K, stajanje 2 K, (djaci i vojnici 1 K na galeriji). Čisti prihod ide u korist pripomoćne zaklade hrvatske ženske učiteljske škole i u korist udova i siročadi palih istarskih vojnika. Darovi se primaju sa zahvalnošću. Početak u 8 sati na večer. — NB. Ulaznice moći će se unaprijed kupiti u četvrtak i u petak od 2—3 sata po podne, a u subotu od 10—11 i od 12—1 sat u hrvatskoj čitaonici.

Objava. U istočnoj Galiciji posluju opet: pošt. ured Germakowka za novčani saobraćaj; Loszniow, Probuzna, Sienkow kod Radziechowa i Trembowla za saobraćaj omotima; Buszczyn za novčani saobraćaj i saobraćaj omotima u ograničenom opsegu; Bazar, Bilcze Zlote, Chodaczkow Wielki, Dzurin, Jezierzany kod Czortkowa, Koledziany, Myskovice, Ostrow kod Tarnopola i Torskie za saobraćaj omotima u ograničenom opsegu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Dvije tri prije koncerta. Iz navedenog programa koncerta maturantica učiteljske škole u Pazinu, vidjeli su cijenjeni čitači „Hrvatskoga lista", da će se izvoditi glazbena djela od ponajboljih slavenskih skladatelja. Ne će biti zgorega, ako se već unaprijed upoznamo s pojedinim ovim djelima i sa skladateljima.

Budući da se tu radi o glazbi, dakle umjetnosti, valja nam najprije znati, što je to umjetnost.

Ukratko rečeno, bit umjetnosti jest nešto unutrašnjega, duševnoga — ideja, koja se rodi u duši umjetnikovoj i koja čezne, da se na vidljivi način prikaže. Ta je ideja vječne ljepote, ali da i mi osjetimo duševni užitak, gledajući je i slušajući, mora nam umjetnik tu ideju, koja se rodila u njegovoj duši, prikazati pomoću tehničkih pravila umjetnosti u lijepoj formi na vidljivi način bilo na slici, kipu i t. d. Što duže budemo gledali n. pr. sliku — umjetninu — sve ćemo bolje upoznavati onu ideju, koju ta slika prikazuje, i koja se ideja prije izradbe rodila u duši umjetnikovoj.

Vidimo dakle, da je umjetnost prikazivanje ideja na vidljivi način. Tako je kod svijų grana umjetnosti. Jedino je drugačije kod glazbe. Ona nam ne prikazuje ideje nego duševna raspoloženja i čuvstva, dakle duševne osjećaje. Zato se i glazba naziva govorom srca i objavom čuvstava.

Pa dok slikar upotrebljava boje, da na platnu prikaže ideju, koja mu se rodila u duši, glazbenik se služi glasovima, da nam prikaže svoje duševne osjećaje, spajajući ih na različne načine prema tehničkim pravilima. Lijepi dakle glasovi su govor duše glazbenikove, a glazbala i organi su materijal, pomoću kojih se ti glasovi odaju. Stoga se i veli, da je ljudski glas najljepše zemaljsko ruho, u kojemu se duh očituje.

Toliko o umjetnosti uopće, a o glazbi kao jednoj grani umjetnosti napose. Kao glazbene umjetničke produkte čut ćemo na ovom koncertu dvije opere: Smetaninu operu „Prodana nevjesta", Zajcovu operu „Nikola Šubić Zrinski", zatim od S. Šantela „Jugoslavensku besedu" te Ružićevu glasovirsku sonatu op. 10. Kod svake opere združuju se tri umjetnosti u jednu harmoničnu cjelinu: poezija, mimika i glazba. Poezija je operi bitnim sadržajem i njezinu ljepotu upoznajemo slušajući pjevati operne pjevače i pjevačice. Mimika pak

kojom se služe operni pjevači i pjevačice pri pjevanju, razvija pred nama vanjsku, vidljivu stranu dramatske radnje, dok glazba razvija duševnu stranu dramatske radnje, kako se naime ova radnja zbiva u duši opernih pjevača.

Glazba je dakle vrlo važan faktor u operi, jer nam pomaže, da slušajući pjevača razaberemo, što se zbiva pri pjevanju u njegovoj duši. Stoga i mora glazbenik paziti, da tu duševnost opernoga pjevača glazba karakterizuje u potpunoj harmoniji s riječima, da se tako riječi i glazba stope u jedinstvenu cjelinu. Dapače i najfiniji dramatski atom, koji je pjesnik skrio u pojedinoj važnijoj riječi, mora i glazbenik glazbom istaknuti i otkriti. Nadalje mora dobar skladatelj paziti, da ta glazbena dramatska deklamacija bude ujedno **pravilna deklamacija samih riječi u duhu dotičnoga jezika**. Zato je Smetana i stvorio češke opere, jer se držao tih pravila.

Cijelu ovu glazbenu ulogu u operi vrši moderni **orkestar**, kako ga je stvorio Francuz Hector Berlioz.

Kao što je nama Hrvatima postala najmilijom operom Zajcova opera „Zrinski", tako je Cesima najmilija Smetanina „Prodana nevjesta". Za „Prodanu nevjestu" veli jedan njemački kritičar, da je se može ubrojiti medju najljepša djela, što su ih uopće kulturni narodi dali čovječanstvu. Zato i jest češki narod zahvalan svome velikom sinu B. Smetani, jer mu je baš Smetana prvi pribavio svjetski glas u glazbenoj umjetnosti. 30. travnja 1916. proslavljena je najsvečanije u Pragu 50-godišnjica „Prodane nevjeste", a isto tako i u Zagrebu. Odlika je Smetaninih glazbenih umotvorina ta, što osjećamo u svakom taktu narodni duh, a da ipak nijesu naprosto kopirane čitave narodne melodije. On je proučio duh narodne glazbe, pak je onda u duhu narodnom samostalno stvarao. Stoga nas i ne začudjuje, kad jedan Nijemac veli u „Frankfurter Zeitungu" (6. ožujka 1913.) o „Prodanoj nevjesti": „Mi Nijemci zavidjamo češkom narodu radi ove opere, jer njome provejava od početka do kraja uzhitna svježina".

Evo i mi ćemo čuti barem pojedine odlomke iz ove prekrasne češke opere.

B. Smetana rodio se 2. ožujka 1884. u Pragu. On je prvi veliki češki narodni skladatelj i izmedju ostaloga uglazbio je 8 opera te 4 simfonije, medju kojima se ističe monumentalni ciklus „Mà vlast'".

Osim „Prodane nevjeste" čut ćemo i operu I. pl. Zajca: „Nikola Šubić Zrinski". Iza Lisinskoga je Zajc prvi uglazbio za Hrvate opere, od kojih je najpopularnija opera „Zrinski". Najbolje svjedoči to, da je omiljela Hrvatima, što se proslavila u Zagrebu u hrvatskom zemaljskom kazalištu na najsvečaniji način 100-ta predstava „Zrinskoga" 12. prosinca 1909. Najnovija mu je opera „Prvi grijeh", koja se prikazivala u Zagrebu 1913. godine u proslavu 80-godišnjice I. pl. Zajca.

Nadalje ćemo čuti „Finale" iz glasovirske sonate Rosenberga-**Ružića**.

Kao što je umjetni epos najsavršeniji umjetnički oblik, kojim pjesnik riječima izražava svoje misli, tako je **sonata** veća glazbena kompozicija, kojom glasbenik izražava na najsavršeniji način svoja muzikalna osjećanja. Eposu je kao i sonati prvi temelj narodna pjesma. Od ove su se razvile tek raširivanjem, opetovanjem i izmjenjivanjem motiva veće kompozicije, a veliki glazbenici 18. i 19. vijeka dotjerali su svoje skladbe do veličine sonata. Sonata (a ako je izvodi orkestar „simfonija"), nije ipak uslijed svoje opširnosti bez jedinstva, dapače baš time, što znade umjetnik **malo motiva** lijepim i umjetničkim opetovanjem združiti u jednu veliku cjelinu, dobiva svaka sonata svoju posebnu boju i svoj značaj. Sonata se obično sastoji iz 4 dijela. Zadnji ovakav dio „Finale" Ružićeve sonate op. 10. svirat će nam na glasoviru gdjica. Marija Trampuž.

Vjekoslav Rosenberg-Ružić bio je profesor glazbe i ravnatelj hrvatskog zem. glazbenog zavoda (sada je konzervatorij) u Zagrebu. Rodio se u Varaždinu 1870. U 15. godini išao je u Beč na konservatorij, gdje je učio 6 godina. Kao učitelj glazbe djelovao je u Spljetu, Varaždinu, a onda ga hrvatska vlada imenovala ravnateljem glazbenog zavoda u Zagrebu. — Ružić je vrlo marljiv skladatelj. Napisao je 2 uverture za veliki orkestar, 25 muških zborova i glasovirsku sonatu.

Posve nova je skladba Šaše **Šantela**, „Jugoslavenska beseda", koju će na ovom koncertu prvi puta izvoditi maturantice uz pratnju orkestra. Što sam prije spomenuo o Smetani, u kojem duhu su njegove skladbe, to isto već unaprijed mogu reći za ovu **Šantelovu** kompoziciju. „Jugoslavenska beseda" nije jednostavno kopiranje narodnih kola na jugu, nego je to kompozicija, koja je samostalno satkana u narodnom duhu. To je baš ona osobita odlika ove Šantelove skladbe i zato sam uvjeren, da će posjetnike oduševiti koliko glazba toliko i raznovrsne slike pri plesu maturantica.

Pjevački ženski zbor maturantica upoznat će nas takodjer sa dva nova mladja hrvatska skladatelja sa Vinkom Žgancem i profesorom Franjom Duganom.

V. **Žganec** je poznat u glazbenim našim krugovima svojom knjižicom „**Hrvatske pučke popijevke iz Medjumurja**" (kraj izmedju Drave i Mure). Iz te smo naime knjižice upoznali, da su Medjumurci ostali u dnu svoje duše čisti Slaveni i Hrvati, i ako su politički otcijepljeni od Hrvatske. Ove su popijevke i sadržajem i melodijom produkt medjumurskih Hrvata, a Žganec ih je harmonički obradio.

Takva je ova krasna popijevka „Zrasla mi je ruža", koju je Žganec iz osobite naklonosti baš za ovaj koncerat uglazbio. Iz nje ćemo razabrati, kako je medjumurski Hrvat nježan, čuvstven, u mnogim je i naivan, ali vrlo poetičan. Što se tiče formalne strane, medjumurske su pjesme gotovo umjetne, te su većinom romance i balade. Gosp. V. Žganec mogao se dati na takav rad jer je odanle rodom, a nedavno se iz Zagreba vratio opet u Medjumurje, da ondje kao mladi župnik nastavi započeti rad.

Iste odlike ima i skladba za ženski zbor. „Troje proljeće" od prof. Fr. Dugana, urednika glazbenog dijela „Svete Cecilije". Uglazbljena je naime u narodnom duhu te je osobito živa i dosta teška pratnja pjev. zbora na glasoviru.

Interesantno će biti, ako spomenem, da je pri natječaju za najbolju skladbu himne pjevačkog društva „Zora" u Karlovcu dobio prof. Dugan prvu nagradu, drugu Rosenberg-Ružić, a treću J. pl. Zajc, dakle baš sva trojica, s kojima ćemo se i mi na ovom koncertu upoznati. Prof. D. Vac.

Dnevne vijesti.

Potonuće „Drine". Dop. ured javlja dne 9. t. mj. iz Budimpešte: Odaslanstvo dunavskog parobrodarskog društva, odaslano na mjesto sukoba, javilo je jutros, da je sinoć uspjelo otvoriti palubu „Drine", te da se je započelo spasavanjem lješina. Prema utisku, kaošto i prema navodima rodjaka nestalih, ima nade, da će broj žrtava biti još manji, nego se je do sada mislilo.

Kako je u „pučkoj republici Ukrajini". „Kurier Lwowski" javlja: Raspoloženje ukrajinskog pučanstva prama „dotepencima" je od dana u dan sve više napeto. Cuju se glasovi, da se puk opire uslijed iskorišćivanja i rekvizicija, pri čemu dolazi do krvavih incidenata u okolici Murieva. Boljševici agitiraju energično i s uspjehom. Stanovnici pojedinih okružja se pridružuju dobrovoljno boljševičkim formacijama. Ukrajinski vojni ministar je uslijed tih dogodjaja izdao okružnicu, u kojoj prosvjeduje proti takovom samovoljnom organiziranju. Komesar Kijeva je stavio formalni predlog, da se seljaci razoružavaju, inače je svaki boj proti anarhiji nemoguć. A anarhija se sve više širi. Ukrajinska vlada ima vrlo malo autoriteta medju seljačkim stanovništvom. Podupiru ju samo malobrojni činovnici, a ni ti nemaju oslona u narodu. Seljaci se u većini izjavljuju, da se osjećaju Rusima i naglašuju, da im je pod ruskim gospodstvom u gospodarskom pogledu dobro išlo. Netom zaposjednuta Odesa se nikako ne oduševljava nad mogućnošću, da bude pridružena Ukrajini. Ukrajinaca je u Odesi vrlo malo: najviše je tamo Židova i Velikorusa, koji žele, ili da se združe s Rusijom, ili da Odesa bude slobodan grad kao Hamburg. Javljaju iz Haaga: Akcija za postignuće sporazuma izmedju Rusije i Ukrajine naišla na je sveopće odobravanje u Rusiji.

Prosvjeta.

„Oko zemlje u sedam dana". Uprava „Mladog Hrvata" u Opatiji izdala je knjigu pod gornjim naslovom, koju će mladi čitatelji za sada obustavljenog „Mladog Hrvata" dočekati s velikim veseljem. Ova knjiga otvara pogled na čitav svijet, a to u ovo veliko doba i treba. Čitajući je u vrijeme, koje nam svakim danom pokazuje, kakva čudesa stvaraju ljudski napori, energije i tehničke spreme, naši će mladi čitatelji vidjeti, da ovo nije nikakva fantastična slika, već da se sve, što je u njoj iznešeno, osniva na suštoj realnosti. Knjiga se dobiva kod uprave „Mladog Hrvata" u Opatiji i kod nakladnog zavoda „Jug" Zagreb, Ilica 7-I, pa i u knjižarama i to uz cijenu od K 3·50. Za poštarinu treba dodati 20 filira, a pouzeće zapada 70 filira.

Mali oglasnik

PRIČICE.

V. P.

(Nastavak.)

Tajanstvene bačve.

Kad su ljudi razboriti, sve se dade učiniti. Ne sudi se čovjeka po odijelu, već po djelu. Na vozu su bačve, pred njima dva zdrava, čila paripa. Čovjek bi rekao voze ili prazne bačve ili vino u bačvama. Ni jedno, ni drugo. U prvoj većoj bačvi hrana je božja, a u drugoj surogati. Ide to iz gradića P. u gradić B. A natrag — kao čudo nekakvo — dolazi kapljevina: bilo to vino ili ulje. Bilo je to u ona blažena vremena, kad su aprovizacije uspijevale. Kako je danas, Bog ga znaj, premda nije još sve vinograde tuča potukla; bit će da ide sada samo tajanstvena veća bačva. Vječna šteta, da je nijesu upotrijebili one večeri, kad su žandar i redar zaustavili onaj znameniti vozić. Ali „zaklela se zemlja raju, da se sva otajna znaju". Velika sreća po nas, jer da se nije ono dogodilo, danas bismo mi bili u većoj bačvi, negoli one vreće u tajanstvenim bačvama.

Dvije mjere.

Bila udovica-sirotica, koja je neprestano radila, da prehrani svoju čeljad. — Došla k njoj komisija i našla mrvu više žita nego kući treba. (To je po njihovom računu.) Htjeli joj to uzeti, ali ona brani. Napokon došla oružana moć — i uzeli udovici samljeveno žito i odnijeli ga; a udovici još i globu naprtili. Brašna je bilo 29 kg, suza 1 kg, svega 30 kg.

Tri km bliže komisiji živi gospodja, koja je u siječnju in anno Domini 1918. dala u zamjenu 216 kg žita za 36 l ulja. Tko ima svega, još i ulja mu treba. Quod licet Jovi, non licet bovi!

Za onu prvu ženu nije znao ni susjed, da li ima žita, za ovu potonju znadu i vrapci u okolici, da ima i suviše, da ima.

Prije i poslije...

Prije „Sličica" svega je bilo,
Gdje se i pilo, kod nas postilo.
Poslije „Sličica" zlo i pako:
Prevrno se sv'jet, opio Bako.
A sad ludo viče: „Vi ste smet, smet!"
Učo je posto: od gradjana kmet.

Pozor!

„Nalog.

Učitelji, učiteljice i svećenici uživaju glede aprovizacije sve blagodati gradjana (u sijelu kotara).

Pečat. Potpis. 12. 4. 1917.

N. B. Jedamput za uvijek!"

„Nalog.

G. načelnik izdao (dao) je nalog, da gg. učitelji dobivaju odsada naprijed živež kao svi drugi . . .

Pečat. Potpis. 12. 2. 1918."

Misle, da su ovi ljudi djeca. Nama se čini, da će ih ova djeca „krijance navadit".

Interesantno je to, da su oba naloga na istom papiru. Danas je uredjeno po prvom nalogu, naime da smo u nevolji izjednačeni, a kruha nemamo.

Birokracija.

Birokracija i sistem su dva istoznačna pojma. Riješi se jednoga, oslobodio si se i drugoga.

U našoj pokrajini imademo 7 kotara. U našem kotaru bio na upravi stari Janez, ali, ali poštenjačina da mu nema para. Bio je eto: pravedni sistem i pošteni birokratić. U ostalim kotarima vijali su naše dobre i poštene ljude kojekako, tjerali ih i po 19 skupa vezane. Kod nas, u našem kotaru, doveli su žandari u noći dva učitelja (tužili ih renegati). Sutradan bili su na slobodi. Došli pred našega kapetana i on im kazao: „Bili ste do sada u zatvoru, jer sam prekasno doznao. Uapšeni i zatvoreni ste bili, jer ste dali god. 1912. 2 krune za „srpski crveni križ". Ja sam tada dao 10 K u istu svrhu, onda bih ja morao barem 5 dana biti u zatvoru. A sada idete kući, da vam žene ne umru od straha!"

Postane li birokrata „pašom", onda nije druge, nego da se klanjaš i njegovoj kapi i da imadeš hlače (brageše) načinjene od „populus tremula".

Istok i zapad znadu koješta pripovijedati, mi u sredini smo ipak ljudi, jer imademo srce na lijevoj strani.

Interesantno je to, da imademo „paše" i „oberpaše", nijedan nije od naše krvi, a mi ih trpimo, premda su oni za nas ovamo došli i bi morali nama služiti (u službi su), a kad tamo, mi bismo im cipele i ozdi očistili. „Em smo Horvati!"

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus.pošt.šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 12. travnja 1918. Broj 987.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Zapadno od Gardskog jezera i u dolini Brente uspješna poduzeća naših nasrtajnih četa. Inači nema nikakovih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz glavnog se stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bitka kod Armentieresa je od 9. t. mj. dalje u punom toku. Vojska generala pl. Quasta osvojila je medju Armentieresom i Festuhartom engleske i portugalske položaje na južnom brijegu Lysa i na istočnom brijegu Lavsa. Izakako je u jurišu zauzela Bos-Grenier i Neu-Chapelle, svladala je, prešavši u prvom nasrtaju glibovito polje lijevaka, široku nizinu, uredjenu za žilavu obranu, sa njezinim dvorcima te skupinama kuća i stabala, koje su radom od više godina pretvorene u jaka uporišta. Pod djelotvornim vodstvom g. m. Hoefera isilјen je već na večer dne 9. t. mj. hrabrim nastupom poručnika Drebniga od 370. pješačke pukovnije, kod Bac-St. Maura prelaz preko Lysa. Jučer je navala nastavljena na još široj fronti. Čete generala Siksta pl. Armina osvojiše Hollebecke i prve engleske linije, koje se na jugu istome priključuju. Osvojiše su u jurišu visine Messe (Messines) te ih održaše proti jakim neprijateljskim protunavalama. Južno od Waastena (Varnetona) prodriješe do šume Plogsteert te stigoše do ceste Plogsteert-Armentieres. Vojska generala pl. Quasta prekoračila je na mnogim mjestima medju Armentieresom i Estairesom Lys te se bori sa novo dopremljenim engleskim četama na sjevernom brijegu rijeke. Južno od Estairesa stigli smo boreći se, do Late i do predjela sjeveroistočno od Bethuma. Broj je zarobljenika daleko prekoračio 10.000 vojnika, medju kojima se nalazi i 1 portugalski general. Na bojnoj fronti s obiju strana Somme te na južnom brijegu Oise ostade bojna djelatnost ograničena na topovski boj i na manja poduzeća. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Berlin, 11. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Bitka kod Armentieresa razvija se povoljno. Prodrli smo u predgradja Armentieresa. Južno od Estairesa bila je na nekojim mjestima prekoračena Lawe.

* **Francuski izvještaj** od 10. t. mj. popodne: Noć bijaše označenovana nizom mjesnih bojeva, koje su Nijemci poduzeli na mnogim mjestima fronte. U području Hangart-en-Santerre poduzeše Nijemci jučer na veče jaku navalu, koja je slijedila jakim topovskim pripremama. Za posjed sela, koje je opetovano prešlo iz jedne ruke u drugu, razvila se je žestoka borba. Oko 3 sata u jutro opeta su francuske čete u protunavali posvema osvojile selo i groblje. Istodobno je krvavo bila skršena njemačka navala, poduzeta proti Francuzima iz šume istočno od Castela. Zapadno od Noyona Nijemci nijesu imali sreće. Francuzi su i u predjelu Suzeyja slomili njemačku navalu, koja je povećala broj njemačkih gubitaka, a da nije postigla uspjeha. Sjeveroistočno od brda Renaud učiniše francuski izvidnički odjeli zarobljenika, te zaplijeniše 2 strojne puške. Na desnom brijegu Oise i u predjelu kanala otkad dokad prekinuta topovska borba. Sjeveroistočno od Reimsa uspjelo je Francuzima, te su prodrli u neprijateljske linije i zarobiše vojnika. Jaka obostrana djelatnost topništva na desnom brijegu Moze, u Apremontskoj šumi, te u Woevri, u predjelu Flirey. — Izvještaj od 10. t. mj. na veče: Na fronti sjeverno od Montdidiera i u predjelu kanala nastavljala se topovska borba sa priličnom žestinom. Pješadijskih bojeva nije bilo. Za bojeva posljednje noći zarobismo oko 30 vojnika. — Ljetalištvo: Potvrdjuje se, da su naši ljetači sastrijeliii dne 31. ožujka i dne 2. i 7. t. mj. daljnja 4 neprijateljska lijetala, te da je našom topovskom vatrom oboreno još jedno lijetalo.

* **Engleski izvještaj** 10. t. mj. popodne: Na fronti sjeverno od kanala La Bassee trajala je žestoka borba sinoć i tijekom noći dalje. Naše čete drže linije na rijekama Lawe i Lys, te se kod prelaza rijeke i kod Estairesa i Baestmayra nalaze u teškom boju sa neprijateljem. Na južnom navalnom krilu bio je uspješnom protunavalom 67. i 35. divizije, koje dovedoše 750 zarobljenika, natrag osvojen Givenchy, u koji je dan prije neprijatelj provalio. Jutros je neprijatelj započeo teško opstrijeljavati naše položaje istočno i sjeverno od Armentieresa do kanala Ypern-Comines. Kako se javlja, započeše bojevi na južnom dijelu ove fronte. Na engleskoj fronti južno od Somme vršiše se sinoć na nekojim točkama mjesni bojevi, uslijed kojih se položaj nije promijenio.

Clemenceau i Czernin.

Pariz, 10. (D. u.) Havas. Ministarsko predsjedništvo objavljuje slijedeći izvještaj: I popravljena laž ostaje laž. Laž se grofa Czernina sastoji u tome, što je kazao, da ga je Clemenceau nešto prije početka ofenzive na zapadu dao pitati, nebi li bio pripravan, da stupi u pregovore i na kojoj bazi. Clemenceau je u odgovoru na ovu tvrdnju pokazao na onaj odlomak rukopisa note grofa Revertera, gdje se veli, da se za Austro-Ugarsku radi o tome, da joj Francuska stavi mirovne predloge. Ovaj sadržaj molitelja jest autentičan, te se grof Czernin nije usudio, da ga poriče. Da sakrije svoje iznenadjenje, kuša on da tvrdi, da je razgovor bio opeta započet na želju Clemenceaua. Srećom za njega postoji ali činjenica, koja ostaje, da njegovo prikazivanje postaje ništetnim, to jest činjenica, da se je Clemenceau preko njega dne 16. studenoga 1917., dakle poslije nego je preuzeo ratno ministarstvo, bavio tom stvari i to saopćenjem nekog posrednika, koje je saopćenje datirano danom 10. studenoga i koje je prema tome bilo odredjeno za njegovog prethodnika u službi. Grof je Czernin mogao samo onda govoriti istinu, kad bi Clemenceau bio u ovoj stvari dao inicijativu prije, negoli je postao ministrom-predsjednikom. Tako je grof Czernin, poslije osobnog oprovrgnuća, kategorično dementiran i činjenicama. Time mu ne preostaje drugo, nego da tvrdi, da je Armand bio pouzdanik Clemenceaua. No, gospodin je Clemenceau ovog vojnika, do upitnog dogadjaja, vidio samo jedamput pet časaka i to pred 15 do 20 godina. Tako ne preostaje gospodinu Czerninu ništa do tvrdnje, da je akcija, koju je tobože poduzeo Clemenceau, bez važnosti. On zasigurava, da se u istinu ne radi o tome, da se znade, tko je dao inicijativu za razgovore prije početka ofenzive na zapadnoj fronti, već tko je ove pregovore razbio. Čemu dakle čitava ova buka? Možda za to, da se ustanovi, da nijedna francuska vlada, kao ni Francuska sama, ne poznaje u alzacijsko-lorenskom pitanju nikakvog popuštanja? Tko bi bio mislio, da je bio potreban Revertera, da se Czerninu obrazloži pitanje, o kojem je sam austrijski car rekao posljednju riječ; jer car je Karlo onaj, koji je u nekom pismu iz mjeseca ožujka 1917. vlastoručno potvrdio, da odobrava pravedne zahtjeve Francuske, koji se tiču povratka Alzacije-Lorene. Drugo je carevo pismo ustanovilo, da je car istoga mnijenja kao i njegov ministar. Tako ne preostaje grofu Czerninu drugo, nego da sam sebe dementira.

Pariz, 10. (D. u.) Parlamentarni je odbor za vanjske poslove zaključio, da sluša dne 17. t. mj. ministra-predsjednika Clemenceaua o izjavi grofa Czernina. Odsjek vojske i mornarice u komori bit će pozvan, da prisustvuje govoru.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Gosp. Clemenceau nastoji, da se neprekidnim izvrtanjem činjenica iskoprca iz škakljivog položaja, u koji je došao lagajući konstatacije sadržane u govoru grofu Czerninu od 2. travnja t. g. Smatramo suvišnim, da dokažemo napose neistinitost pozitivnih tvrdnja, jer bismo se tim samo stavili u službu njegovog jasnog nastojanja, da, raspravljajući o pretpovijesti friburškog sastanka, otvara time pozornost od onih dviju činjenica, o kojima se je jedino radilo u govoru grofa Czernina, da je naime gosp. Clemenceau malo prije početka zadnje ofenzive na zapadu mislio najprije približenje k Austro-Ugarskoj, te je zatim dao razumjeti, da Francuska ne može pristati uz mir bez aneksije Alzacije-Lotaringije. Sada g. Clemenceau nastoji da odvrati pozornost od tih dviju točaka time, da baca u diskusiju neku navodnu političku izjavu, koju je tobože pismeno dao car Karlo, a koja, po njegovoj tvrdnji, ima da dokaže, da on odobrava opravdane zahtjeve Francuske, da joj pripada opet Alzacija-Lotaringija, i da i njegov ministar vanjskih posala isto tako misli kao On. Besmislenost te tvrdnje svakomu je jasna, te stoji u najočitijem protuslovlju sa svim javnim govorima, koje je uvijek držao odgovorni ministar vanjskih posala i koji su poznati takodjer i u Francuskoj. Osobito pak činjenica, neoprovrgnuta ni od samog Clemenceaua, da se c. i k. čete bore na zapadnoj fronti za Alzaciju-Lotaringiju, dokazuje jasnije nego ijedan drugi argumenat apsolutno uzvišeno osjećanje Našeg vladara o savezničkoj vjernosti. Izričito se ješte ustanovljuje, da su navodi gosp. Clemenceau o pismenim izjavama cara Karla od početka do kraja izmagani. Iz svih izjava Clemenceaua proizlazi jasno jedina činjenica, po njemu jasno priznata, da rat na zapadnoj fronti traje, jer Francuska hoće Alzaciju-Lotaringiju. Bolji dokaz, da se središnje vlasti bore za obranu njihovog posjeda, ne bi bio Clemenceau mogao ponuditi svijetu.

Car Karlo dementira Clemenceaua.

Beč, 10. (D. u.) Njeg. Apostolsko Veličanstvo upravilo je danas na njemačkog cara slijedeću brzojavku: „Natjeran u škripac, kuša francuski ministarski predsjednik, da se oslobodi iz mreže laži, u koje se je sam zapleo, time, da sve više gomila neistinite činjenice, te se ne žaca ni toga, da posve krivo i neistinito tvrdi, „da sam ja priznao bilo kakve opravdane zahtijeve Francuske na povratak Alzacije i Lorene". Sa ogorčenjem odbijam ovu tvrdnju. U času, u kojemu austro-ugarski topovi zajedno sa njemačkima gruvaju na zapadnoj froti, ne treba baš nikakvog dokaza, da se za Tvoje pokrajine baš tako borim i da sam i u buduće pripravan boriti se, kao da se ide za obranu Mojih zemalja. Premda obzirom na ovaj dokaz, koji jasno govori o posvemašnjem jedinstvu u ciljevima, za koje se skoro četiri godine borimo, smatram suvišnim, da izgubim i samo jednu riječ radi izmišljene Clemenceauove tvrdnje, leži Mi ipak na srcu, da Ti ovom prilikom ponovno dajem jamstvo za posvemašnju solidarnost, koja postoji medju Tobom i Menom, medju Tvojom i Mojom državom. Nikakve spletke, nikakvi pokušaji, došli oni od bilo koje strane, neće štetiti našem oružanom bratstvu. U zajednici ćemo isiliti časni mir".

Iz Rusije.

Rotterdam, 11. (D. u.) „N. Rott. Courant" javlja iz Londona: Prema brzojavci dopisnika „Daily Newsa" od 9. t. mj. izjavio je Lenin u svom govoru, da je Rusija opkoljena od pogibelji. Njemačke se čete spremaju na jugu, gdje se pokazuju znakovi nemira. Japanci su pomoću Engleza došli u Vladivostok. Rusija poduzima sve, da preprječi nove strahote, ali će sve biti uzalud; morat će se na novo boriti. U Washington je poslan službeni protest. Opunomoćenik za vanjske poslove objavit će tajne spise, koji dokazuju, da je akciju od početka revolucije dalje pripravio Japan. Zemstvo u Vladivostoku je, osokoljeno prisutnošću tudjih četa, zahtijevalo od sovjeta, da mu se prepusti vodstvo poslova. Ovaj je ali to odbio.

Političke vijesti.

Pod naslovom „Divide . . ." piše „Hrv. Država": Opet se pronose glasovi, da austro-ugarska vlada misli „riješiti" južnoslavensko pitanje po poznatoj „divide et impera". — Što „oni" o tome sanjaju, mi im ne zamjeravamo, ali ako se pako tome nadaju, da ćemo im mi, Hrvati, nasjesti, ljuto se varaju!

Gosp. Danilo Dimović, srpski prvak iz Bosne, izjavio je dopisniku „Az Ujsaga": „Jugoslavensko pitanje može se po našem nazoru riješiti samo u cjelini. Samo drugo riješenje imalo bi u sebi klicu ugrožavanja budućeg mira. Prirodni nagon za jedinstvom ne da se umjetno zapriječiti".

Mi svaku riječ gosp. Dimovića — dosljedni sebi i svojoj politici — bezuvjetno potpisujemo. Ali razmišljajući, zašto je on smatrao nužnim, da to ovom prigodom naglasi, a svadjajući sve u savez sa njegovim pozivom u Beč, zaključujemo, da gosp. Dimović nije to naglasio onako u prazno, samo da govori, nego jer je imao prigode da štošta načuje, što je u vezi sa naumljenim „riješenjem" našega pitanja po bečkom receptu. On im je, mislimo, hotio ovime čisto i bistro da kaže, da medju nami nema poštena čovjeka, koji bi se mogao zadovoljiti sa polovičnim „riješavanjem" našeg pitanja. — Ujedinjenje i sloboda ili podjarmljenost to su jedina dva pitanja, a izmedju tih za prave patriote nema i ne može biti izbora.

Najprije se kušalo Hrvate odbiti od Slovenaca, obećajući Hrvatima — condominium stičku Hrvatsku, zatim se htjelo privući „austrijske" Jugoslavene, obećavajući — autonomiju u okviru krunovina, a nakon toga kušalo izrabiti stare autonomističke tendence „Bosanaca", stavljajući im u izgled — autonomiju. Pokušalo se i ovo i ono, a na sve su dobili jedan odgovor: Slovenci, Hrvati i Srbi su jedan narod i naše se narodno pitanje mora riješiti jedinstveno i u cjelini. (Zaplijenjeno.)

Braća Slovenci — koji, prvi na udaru, drhću na samu pomisao, da ih se „žrtvuje" — mogu biti sigurni, da nema Hrvata, koji danas misli i vjeruje u mogućnost tih t. zv. parcijalnih „riješenja". Ili svi lijevo ili svi desno, ili svi „bijeli" ili svi „crni". . . Nami je danas Ljubljana isto tako naša, kao i Zagreb. (Zaplijenjeno.)

Braća Srbi — pretrpivši sve neopisive strahote ovog svjetskog kaosa, znadu, da ovo polovično riješenje zamišljaju kao smrtni udarac njihovom plemenu. Ali neka i oni budu sigurni, da smo mi svijesni, da ono, što je smrt, da je i naša

da su naši interesi jedni, kaošto samo mogu da budu interesi jednog naroda. Svaki udarac, koji pogadja njih, pogadja i nas; njihov život naš je život, njihova smrt naša smrt. To mogu jasno i glasno da kažu i zadnjem svome čovjeku: Hrvati su s nami i mi smo s njima, svjetlo novoga vijeka doprlo je i do nas, a sredovječne plemenske borbe zaboravljene su: mi smo jedno, jedno u radu i borbi, jedno u životu i smrti.

Hrvati su dali vječnu vjeru — vjeru za vjeru — braći Slovencima i Srbima i nju nikada više pokoriti ne će. Nek zamamno svire ... diple, nas ne će primamiti; znamo, da bi to bila naša smrt! Mi se osjećamo dijelom cjeline, koju uz nas Hrvate sačinjavaju Slovenci i Srbi; smrt dijelova smrt je cjeline.

Aksiom je naše politike: pitanje jedinstvenog naroda Slovenaca, Hrvata i Srba, može se riješiti jedinstveno, kao cjelinu.

Sjedinjenje Poljske sa Njemačkom.

„Wiek Nowy" javlja, da će se doskora ukinuti razdioba kraljevine Poljske u dva razna okupaciona područja. Austrijski činovnici da su već obaviješteni, da dne 15. o. mj. smiju ostaviti kraljevinu Poljsku, koja će čitava preći pod njemačku upravu, odnosno pod upravu poljačko-političkih ureda. U savezu sa tim imaju se skorih dana objaviti vrlo važne odluke pogledom na državne odnose kraljevine, koja se ima pod njemačkim vladarom sjediniti sa Njemačkom. Veli se, da su već, kad se je sklapao mirovni ugovor s Ukrajinom, računali s eventualnošću, da se Ukrajina ima spojiti s Austro-Ugarskom monarkijom, a kraljevina Poljska sa njemačkom carevinom. — Tečajem naredne sedmice očekuju ovdje važne političke odluke. U prvom redu imenovat će se novi kabinet, koji će poljačkom pitanju dati nove forme. Njemačka vlada objelodanit će pogledom na kraljevinu Poljsku i njezinu buduću politiku novi akt. Mnogo se govori, da se ima vojna uprava na čitavom području kraljevine Poljske učiniti jedinstvenom. — Njemačka gospodarska kuća raspravljala je dne 10. t. mj. o kolonizaciji zapadne Pruske i Poznanjske. Unutrašnji ministar dr. Drew rekao je medju inim i slijedeće: Naša politika prema Poljacima mora biti tako vodjena, da krije u sebi jamstvo trajnosti, da jamči za krepko unapredjivanje njemstva te da postigne, da Pruska u svojim istočnim markama ne postane državom narodnosti, već jedinstvenom, krepkom nacionalnom državom.

Boljševici proti Scheidemannu.

Lenjin i Trocki dali su ruskom ovlašteniku u Stockholmu uputu, da ne stupi ni u kakav saobraćaj sa njemačkom socijalističko-imperijalističkom skupinom. Boljševici nazivaju ove ljude štrajkolomcima i izdajicima radničke klase, koju vode Scheidemann, David, Parvus i drugi.

Financijalni pregovori izmedju Hrvatske i Ugarske.

„Hrv. Riječ" od 10. t. mj. piše: Večeras putuju u Budimpeštu članovi pododbora regnikolarne deputacije gg. grof Miroslav Kulmer, dr. Ivan Lorković i dr. Svetislav Šumanović, dalje ban g. A. pl. Mihalović i podban dr. V. Krišković, te vladin izvjestitelj dr. Kostrenčić. U Budimpešti će se sutra nastaviti izmedju hrvatskoga i ugarskoga pododbora financijalni pregovori. Na posljednjim sjednicama pododbora i plenuma hrvatske regnikolarne deputacije stvoren je zaključak o daljnjem držanju hrvatskoga pododbora kod pregovora sa ugarskim pododborom. Hrvatski se pododbor, na svojoj sjednici u ponedjeljak popodne, složio u tom, da se nacrt izvjestitelja, dra. Lorkovića, predloži plenumu hrvatske regnikolarne deputacije. Taj se plenum sastao jučer u 11 sati pr. podne u maloj saborskoj dvorani, pa je nastavio svoju konferenciju, prekinutu u nedjelju. Predsjedao je zast. grof Miroslav Kulmer, sjednici su pribivali i ban pl. Mihalović, odjelni predstojnik dr. Krišković, te vladin izvjestitelj dr. Nikola Kostrenčić. Izvjestitelj dr. Ivan Lorković podastro je svoj i pododborov elaborat s predlozima, koje bi hrvatski pododbor imao predložiti ugarskom pododboru, i o kojima se nadovezala živa opširna debata. U debati sudjelovali su, osim izvjestitelja, ban pl. Mihalović, odjelni predstojnik dr. Krišković, članovi zast. dr. barun Nikolić, dr. Šumanović, grof Kulmer, dr. Šurmin itd. Svi su opširno govorili o ugarskim i hrvatskim predlozima, pri čem su se uzimali u obzir i politički momenti. Oko 1 i pol prekinuta su vijećanja do 5 sati popodne. U nastavljenoj popodnevnoj sjednici je konačno zaključeno, neka pododbor na sjednici obiju pododbora, koja će biti sutra u četvrtak u Pešti, podnese ugarskom pododboru predloge hrvatskoga pododbora, koje je obrazlagao izvjestitelj dr. Lorković, kao predloge daljnjih vijećanja, kako bi se stvorila daljnja podloga za razvoj financijalnog života u Hrvatskoj. Na to je sjednica u 8 sati na večer zaključena.

Kriminal i — vješala.

Praški „Narodni Listy" od 5. o. mj. pišu u svom uvodniku: Njemačko-nacionalna stranka našla je prave riječi, kako se imadu izliječiti prilike u Češkoj: kriminal i vješala. Naročito očekuju sada njemački zastupnici, da će u tu svrhu uplivati na pozvane njemačke oblasti, da uvedu uredovanje protiv neimenovanih zločinaca, te da saslušaju grofa Czernina i ostale organe, što im je u tom pogledu poznato. — Parlamenat mora biti najviše interesovan, da budu osobe, o kojima se nanose takove optužbe, stavljene pred kompetentne sudije. Takav je njemačko-nacionalni recept, direktivom njemačko-nacionalne stranke, naime, kako bi se moglo u Češkoj doći do takovog idealnog stanja, da će Česi na sve pitomo pristajati. Valjda su već i krletke pripravljene. To nije novi recept. Ta marno je upotrebljavan u Češkoj kroz čitavu dugu periodu. Nu čini se, da mi Česi posjedujemo posebnu konstrukciju. Mi smo tim sredstvom samo učvršćivali svoju duševnu i tjelesnu snagu. Konačno, šta i jeste politička historija češkog naroda, nego lanac persekucija? Iz potoka krvi, u kojoj je naš narod imao biti zadavljen, nanovo smo porasli; kroz dva smo se stoljeća rvali sa svim životima i svakim zlom, pa i onim, koje je upotrebljavalo novac i utišalo častohleplje. Kroz dva smo se stoljeća borili za puko pravo na život, pa tko je onda mogao da kaže, da li smo živi ili mrtvi. Tek u trećem stoljeću ponovno se preporodismo — oslabljeni, ugnjeteni, orobljeni u duševnoj kulturi dviju stoljina godina i u cjelokupnom materijalnom bogatstvu. Osiromašili seljaci, osiromašili obrtnici, osiromašili radnici... U bolestima se rodismo, u bolestima smo se jačali i u bolestima smo rasli. Rasli smo nesuzdrživo. Razvijali smo se duševno i umnažali narodni svoj imetak.

Iz slovenskog svijeta.

Videmski Slovenci za Jugoslaviju. „Grazer Tagblatt" prima iz Beča, da je jugoslavenski klub primio od 50.000 Slovenaca iz videmske (Udine u Italiji) pokrajine izjavu, u kojoj oni pristaju uz svibanjsku deklaraciju te izrazuju želju, da ih se pripoji budućoj jugoslavenskoj državi.

•

Poljska i Ukrajina bit će pripojene središnjim vlastima? „Wiek Nowy" javlja, da će se doskora ukinuti razdioba kraljevine Poljske u dva razna okupaciona područja. Austrijski činovnici da su već obaviješteni, da dne 15. o. mj. smiju ostaviti kraljevinu Poljsku, koja će čitava preći pod njemačku upravu, odnosno pod upravu poljskih političkih ureda. U savezu s tim imaju se skorih dana objaviti vrlo važne odluke pogledom na državne odnose kraljevine, koja se ima pod njemačkim vladarom sjediniti s Njemačkom. Veli se, da su već, kad se je sklapao mirovni ugovor sa Ukrajinom. računali sa eventualnošću, da se Ukrajina ima spojiti sa Austro-Ugarskom monarkijom, a kraljevina Poljska sa njemačkom carevinom.

Rezolucije, prihvaćene na velikoj javnoj skupštini u Zametu.

O javnoj skupštini u Zametu čitamo dalje u „Primorskim Novinama": Narodni zastupnik Spinčić je u glavnom rekao slijedeće:

.... „Ministar spoljašnjih poslova, grof Czernin, objedio je u svom govoru vodje češkoga i ostalih slavenskih naroda u monarkiji s veleizdajstva, te pozvao Nijemce i Madžare, da se složno bore protiv tih veleizdajnika, koji svojim radom produljuju rat. No grof Czernin je u protuslovlju sa samim sobom, jer dočim u početku svog govora ističe, da je pitanje Alzacije i Lorene jedini razlog nastavku rata, u daljnjim svojim izvodima krivi vodje češkog naroda i drugih Slavena, da produljuju rat svojim pretjeranim nacijonalnim zahtjevima. Slaveni u monarkiji traže samo ispunjenje svojih zakonitih prava, na temelju samoodredjenja naroda, koja prava su državnici monarkije priznali Fincem, Litvincem, Kuroncem i Tatarom, a slavenskim narodima u monarkiji neće da ga priznaju. Ova okolnost prinukala je jugoslavenski klub u Beču, da je u deklaraciji 30. svibnja 1917. postavila zahtjev za ujedinjenje i samostalnost Slovenaca, Hrvata i Srba, te će na tom zahtjevu ustrajati, ma došlo što mu drago!"

Rezolucije, što ih je prihvatila skupština, glase:

„I. Skupštinari izjavljaju, da odobravaju dosadašnji rad narodnih zastupnika na carevinskom vijeću, združenim u Jugoslavenskom klubu, navlastito njihovu deklaraciju od 30. svibnja 1917.

II. Pozivlju svoje spomenute zastupnike, da nepokolebivo ustraju u borbi za ujedinjenje Jugoslavena i za njihovu državnu samostalnost na temelju samoodredjenja naroda, a pri tome neka budu uvjereni, da će ih narod do zadnje kapi krvi poduprijeti.

III. Prosvjedujemo proti svakom pokušaju, nadošlom bilo s koje strane, da se rascijepi jugoslavenski narod na njegova pojedina plemena, time, da im se narine s jedne strane tobožnja autonomija Slovenaca, a s druge strane tobožnja velika Hrvatska, te se pozivlju svi narodni zastupnici, da najodrešitije ustraju u ostvarivanju nezavisne i samostalne države u kojoj će biti potpuno ujedinjeni svi Slovenci, Hrvati i Srbi.

IV. Odlučno zahtijevamo od jugoslavenskih zastupnika, bez razlike stranke i svjetskog naziranja, da se u riješenju narodnih pitanja istovjetuju sa borbom češkog i drugih slavenskih naroda u monarkiji, te da neustrašivo nastupaju rame o rame sa njihovim predstavništvima.

V. Ogorčenjem odsudjuju posve neosnovane napadaje grofa Czernina na pojedine u državi nalazeće se vodje čeatskog nam češkog i drugih slavenskih naroda u monarkiji, s kojima se Jugoslaveni izjavljuju solidarnim u borbi za postignuće njihovih narodnih ideala".

Domaće vijesti.

Poštanski saobraćaj sa Galicijom. Ograničenja, koja su bila odredjena za saobraćaj omotima za Galiciju dižu se danom 9. travnja ove godine.

Razredna lutrija. Kod jučerašnjeg žrijebanja razredne lutrije dobili su: K 300.000 br. 117.630, 100.000 br. 62.335, K 80.000 br. 116.882, K 60.000 br. 49.225, K 25.000 br. 84.159, K 20.000 brojevi 8.992, 11.900, 29.562, 80.887 i 90.960, K 10.000 brojevi 3.155, 19.757, 29.069, 54.040, 63.596, 67.016, 103.362 i 122.018.

Dnevne vijesti.

Gdje su ćirilometodske žigice? „Hrv. Država" piše: Otkad je rat, nestalo je hrvatskih žigica. Te žigice su bile jedini naš narodni „porez". To je trgovac obično zvao „kapricom". Trgovci su onda zbilja „činili ljubav" publici. Rat je medjutim prevrnuo vrednote, a ljudi, koji tudji u našoj zemlji od naših novaca žive, drage volje zaboraviše, a i mi — budimo iskreni — skupa s njima te „kaprice". U ovo par zadnjih godina po dućanima nema drugih šibica nego s ovakovim napisima: „Koronas Sved Gyujto — Gyulai gyartmany — Reisner Emanuel", pa onda kutije s nekakvim bivolom podignuta repa, a rije rogove u tle (piše gore „Drava"), dalje neki „Ujverbasz" s madžarskom, njemačkom i austrijskom zastavom, da ne spominjemo „Deutsche Sicherheits — Zündhölzer ohne Schwefel — ohne Phosphor. Kad tražite hrvatske žigice, tudjin se smije. I pravo! Hrvati, od neba do zemlje sramota!

Obustava osječkog „Juga" na 14 dana. „Ban Michalovich je izdao slijedeću naredbu: Na osnovu § 11. alineje 1. naredbe izdane na temelju previšnje ovlasti od 22. srpnja 1914. o iznimnim mjerama za slučaj rata, nalazim na četrnaest dana zabraniti izlaženje i raširivanje tiskopisa „Jug", što no se štampa u „Hrvatskom štamparskom zavodu d. d., podružnica u Osijeku", budući da način pisanja toga lista ugrožava državne interese. Primjerci ovog povremenog tiskopisa, koji budu eventualno izdani usprkos ove zabrane, imaju se odmah zaplijeniti i predati kr. državnom odvjetništvu. Tko taj zabranjeni povremeni tiskopis usuprot ove naredbe bude izdavao ili raširivao, kaznit će se radi prekršaja na osnovu § 9. naredbe izdane na temelju previšnje ovlasti od 22. srpnja 1914. po redarstvenoj oblasti globom od 600 kruna i zatvorom do dva mjeseca dana. Ova naredba staje na snagu dne 11. travnja 1918.

Michalovich v. r.

Slovensko gledišče u Ljubljani. U Ljubljani je opet oživio konzorcij za uzdržavanje slovenskoga kazališta. Izabrano je novo upravno vijeće i pozorišni odbor. Po čitavoj se Sloveniji marljivo sakupljaju novčana sredstva, pa je u kratko vrijeme potpisano daleko preko 250.000 kruna. Dr. Ivan Tavčar upravlja u „Slovenskom Narodu" poziv na Slovence i Slovence, neka se svim silama zauzmu za slovensko kazalište u Ljubljani.

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 21. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 13. travnja 1918. | Broj 958

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: U gorju s obiju strana Brente pojačana topovska djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz glavnog se ratnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Armentieres je pao. Opkoljena od čete generala pl. Eberhardta i pl. Stettena sa sjevera i juga, odsiječena od cesta za uzmak, položila je engleska posada, 50 časnika i preko 3000 momaka, nakon kratke obrane oružje. Zajedno sa posadom palo je u naše ruke 45 topova, mnogo strojnih pušaka, velike množine municije, skladište odjela i drugi bogati plijen. Sjeveroistočno od Armentieresa stekosmo prostora. Zapadno od Armentieresa baciše čete generala pl. Stettena i Carlowitza, skršivši jake, za zgrnutim silama proti Steenwercku poduzete protunavale i poslije ljutog boja za četvrti engleski položaj, neprijatelja u pravcu na Bailleul i na Merville. Merville je osvojen. Na južnom brijegu Lysa izvojštiše si čete generala pl. Bernhardta prelaz preko Lawe te prodriješe do visina kod Merville-a. Sveukupni plijen iz bitaka kod Armentieresa iznaša prema dosadašnjim ustanovljenjima 20.000 zarobljenika, medju kojima je jedan engleski i jedan portugalski general, te više od 200 topova. Svladavanje močvarnog područja lijevaka u i pred izlaznim položajima od 9. t. mj. zahtijevalo je od svih vrsta četa prve linije najveće napore. Na uspjehu odlično sudjelovaše pijoniri, armirajući vojnici te stražnje divizije. Na bojištu s obiju strana Somme razviše se žestoki topovski bojevi. Francuske pukovnije, koje provališe na zapadnom brijegu Avre, zapadno od Moreuila, skršiše se uz najteže gubitke te ostaviše u našim rukama 300 zarobljenika, koji su kasnije bili uništeni od francuske topovske vatre. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Talijanski izvještaj** od 11. t. mj.: Na čitavoj fronti umjerena djelatnost topništva ophodnja. Naše su baterije pucale na neprijateljske čete na izlazima doline S. Lorenzo, u okolici Salgareda, kaošto i na neprijateljska kola, što su se kretala sjeveroistočno od Cavazuccherina. U kotlini Aslaga učinismo nekoliko zarobljenika.

* **Bitka na zapadu.** „Berliner Tageblatt" doznaje iz Ženeve dne 10. t. mj.: Danas je izostao obični izvještaj ureda Havas o operacijama na zapadnoj fronti, po svoj prilici usljed kritičnog položaja generala Haigsa, nastalog usljed toga, što je njegov centrum medju La Bassée i Armentieresom bio potisnut natrag. Povod šutnji poluslužbenog francuskog ureda Havas jest takodjer nesigurni položaj generala Focha južno od Coucy- le Chateau. Najvažniji dogadjaj na zapadnoj fronti jesu uspjesi Nijemaca, koji ugrožavaju obranu linije na Oisi. — „Morgenzeitung" saopćuje, da su francuske čete na sjeveru bile u predjelu Couchy odsječene navalama triju zbora generala Höhna, te da nemogu uzmaći. — Prema posljednjem engleskom popisu gubitaka izgubiše Englezi, ne ubrojivši pomoćne čete, 243.000 momaka. — Engleska admiraliteta javlja, da je u posljednjih 10 dana bilo preko Kanala prevedeno preko 250.000 engleskih četa.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 11. t. mj.: Naše torpedovke u Flandriji su dne 9. t. mj. na veče pod vodstvom kor. kap. Albrechta jako pucale na vojničke naredjaje kod La Panne. Obalne su baterije bez uspjeha odgovarale na vatru. Neprijateljske pomorske sile nijesu tu bile opažene. — Wolffov ured javlja dne 11. t. mj.: Naša podmornica pod zapovjedništvom kapetana poručnika Georga potopila je u Irskom moru i na zapadnom izlazu Canal la Manche 8 parobroda i 2 jedrenjače sa ukupno 28.000 brutto reg. tona.

* **Opstrijeljavanje Pariza** pomoću dalekosežnog topa je u četvrtak bilo nastavljeno. Jedno je tane pogodilo neki dječji zavod. Bilo je 4 mrtvih i 21 ranjenih.

* **Prehrana naših četa u Ukrajini.** Iz stana se ratne štampe javlja dne 12. t. mj.: Svicarske novine donašaju vijest, da se austro-ugarskim četama u Ukrajini mora dovažati hrana iz zaledja, pošto nije moguće, da se u Ukrajini nadje hrana. Time u svezi se govori o dobavi od 100 vagona brašna iz Galicije za istok. Tome se naprotiv mora ustanoviti, da je opskrba naših četa, koje se nalaze u Ukrajini, zasigurana zalihama, koje su nadjene u Ukrajini, kako je to izričito naglasio grof Czernin u svom govoru od 9. t. mj. Ako idu dovozi za čete iz Austro-Ugarske u Ukrajinu, to se u tom slučaju radi samo o blagu, kojega se tamo nemože naći, kao n. pr. konzerve, duhan i t. d., brašno ili žito nije bilo iz Galicije nikada poslano u Ukrajinu.

* **Zakon o momčadi u Engleskoj.** Tijekom debate o zakonu o momčadi u donjoj kući, izrekao se je Asquith proti tome, da se vojna dužnost protegne i na Irsku, jer da to nije probitačno. Bonar Law je izjavio, da je vlada odlučila, da se to učini poslije nego je razmišljala o šteti i o koristi predloga, te da neće mijenjati svog držanja. Zakon je na to u drugom i trećem čitanju primljen sa 321 glasom proti 106 glasova.

* **Španjolske aspiracije na Afriku.** Prema nekoj službenoj vijesti iz Madrida bavilo se je ministarsko vijeće sa sadašnjim položajem i sa budućom španjolskom akcijom u Maroku. Maurov organ „Acsion" piše, da u imenovanom pitanju vlada sloga. Svi smatraju posjed Tangera i Gibraltara pravom Španjolske, a ne narodnom aspiracijom.

Iz Rusije.

Moskva, 10. (D. u.) Povjereništvo za vanjske poslove primilo je radiogram njemačke vlade, u kojem se izražava nada, da će ruska vlada bezodvlačno započeti pregovaranja sa ukrajinskom vladom. Ruska se vlada umoljava, da saopći, kada će pregovaranja započeti. Povjereništvo za vanjske poslove odgovorilo je, uputivši na brzojavku, poslanu dne 4. t. mj. u Kijev, sa predlogom, neka se pregovori započmu 6. t. mj. u Smolensku. Pošto povjereništvo nije primilo nikakvog odgovora od kijevske rade, moli njemačku vladu, da se radi saopći sadržinu radiograma, u kojem se neka Smolensko navede kao kraj za raspravu, a kao novi dan početka pregovaranja 8. t. mj.

Petrograd, 11. (D. u.) Reuter. Helsingfors je ostavilo 200 ruskih ladja, medju njima ratne ladje krstaše, i prevozne ladje te je zaplovilo prema Kronstadtu. Prva je skupina već prispjela u Kapstadt.

Czernin i Clemenceau.

Beč, 12. (D. u.) „Fremdenblatt" piše: Prema listu „Journal de Geneve", bilo je tobožnje pismo cara Karla, na koje se poziva Clemenceau, upravljeno na engleskog kralja. — Kako doznajemo sa podučene strane, nije car nikada poslao na engleskog kralja pismo ovog ili onog sadržaja.

Beč, 12. (D. u.) Vanjski ministar grof Czernin prispio je za kratko vrijeme u Beč.

Beč, 12. (D. u.) Njemački car je poslao caru Karlu slijedeću brzojavku: Primi najsrdačniju hvalu za Tvoju brzojavku, u kojoj odbijaš tvrdnju francuskog ministra-predsjednika o Tvojem stanovištu prema francuskim zahtjevima na Alzaciju i Lorenu kao posve bez temelja, te u kojoj brzojavci ponovno ističeš posvemašnju solidarnost interesa, koja postoji medju nama i našim državama. Žurim se, da Ti kažem, da u mojim očima takvo zasiguranje nije bilo nikako potrebno, jer ja nijesam ni za čas sumnjao o tome, da si Ti našu stvar učinio u istoj mjeri Tvojom stvari, kaošto smo mi ustupili za prava Tvoje monarkije. Teški ali uspješni bojevi ovih godina, jasno su to dokazali svakome, koji hoće da vidi; isti su samo pojačali vezu. Naši neprijatelji, koji časnim bojem nemogu ništa postići, ne žacaju se niti pred najnepoštenijim i najnižim sredstvima. Time moramo obračunati; ali tim više je naša dužnost, da na svim bojištima bezobzirno navalimo na naše neprijatelje i da ih uništimo. Vjerni prijatelj Vilhelm.

Ukrajina prema Rumunjskoj.

Beč, 12. (D. u.) Predsjednik pučkih ministara Urajine upravio je na kraljevsku rumunjsku vladu slijedeću notu: Častim se ovim izjaviti, da vijeće pučkih komesara ukrajinske narodne republike drži potrebito, da kraljevskoj rumunjskoj vladi slijedeće saopćuje: Ukrajinska se vlada živahno interesuje za sudbinu Besarabije, koja graniči s ukrajinskom pučkom republikom. Premda su područja gospodujućih naroda, ukrajinskog i moldavskog, medjusobno ispreplетena, ne postoji ipak nikakva sumnja, da u sjevernom djelu besarabijskog područja većim dijelom živu Ukrajinci, a u južnom dijelu (izmedju ušća Dunava i Dnjestra na Crnom moru) Ukrajinci imaju relativnu većinu, te na takav način sačinjava Besarabija pogledom na njezine etnografski, ekonomski i politički položaj nerazdjeljivu cjelinu s područjem ukrajinske pučke republike.

Ukrajinska vlada, koja drži znatan dio obale Crnoga mora, u kojem zapadnom dijelu leži važno trgovačko središte Odesa, sa kojim je svezana čitava južna Besarabija, postavlja se na stanovište, da svaka promjena nekadašnje rusko-rumunjske granice, naročito u njezinim sjevernim i južnim dijelovima, dira u političke i gospodarske interese ukrajinske pučke republike. Obzirom nato, da je sada znatan dio Besarabije zaposjednut od rumunjskih četa i da je pitanje o daljnjoj pripadnosti Besarabije moglo postati predmetom mirovnih pregovaranja u Bukareštu, smatra ukrajinska vlada, da je u ovom pitanju moguće raspravljati i odlučivati samo uz sudjelovanje i suglasno sa zastupnicima ukrajinske pučke republike. Predsjednik pučkih ministara i ministar za vanjske poslove Vilim Holubović.

O engleskom porazu.

Berlin, 12. (D. u.) Wolffova agencija javlja: Težki je engleski poraz prisilio englesku vladu, da proširi u Engleskoj vojnu obvezatnost te da je uvede u Irsku, e da bi si time priskrbila potrebiti nadopunjak. Te mjere dolaze po svojoj prilici prekasno. Moralo ih se je poduzeti već u jeseni prošle godine, da bi mogla osigurati pravodobni učinak. Medjutim su ostale nesaslušane Repingtonove opomene. Prepuštali su se potpuno na Francusku, te se skanjivali velikim žrtvama.

Zakon o momčadi u Engleskoj.

Rotterdam, 12. (D. u.) „N. Rotterdam. Courant" javlja iz Londona, da je Asquith kod drugog čitanja osnove o momčadi izjavio, da je starosna granica od 50 godina previsoka. Nato je Bonar Law odgovorio, da će vlada razmišljati, kako bi se starosna granica snizila na 48 godina. Medjutim je liberalna stranka odlučila, da podupre vladu. Nacijonaliste ostadoše u oštroj opoziciji te je jučerašnja sjednica bila opeta burna.

London, 12. (D. u.) Reuter. Kod rasprave o zakonu, koji se tiče naknade momčadi, primljena je u zakonu predložena starosna granica od 50 godina sa 262 proti 152 glasa; propao je protivni prijedlog, da se starosna granica snizi na 48 godina.

Političke vijesti.

Sastanak parlamenta i delegacija.

U bečkim se parlamentarnim krugovima sa sigurnošću govori, da će se zastupnička kuća sastati dne 23. t. mj. Ima nade, da će se tijekom naredne sedmice, poslije povratka ministra vanjskih poslova grofa Czernina, sastati medju 20. i 22. t. mj. odsjek za vanjske poslove.

Seidler i Czerninova izjava.

„Pravo lidu" doznaje iz Beča: Govori se, da pripravlja ministarski predsjednik dr. pl. Seidler, obzirom na izjavu grofa Czernina, za Češki svaz pomirujuću izjavu. Istaknut će, da se Czerninovom izjavom ne sakriva niti nacrt novog protučeškog kurza, niti nacrt o bilo kakvim progonima.

Oprost poljskih radnika.

„Slovenec" prima iz Beča: Načelnik Češkog svaza, zastupnik Stanek, i podpredsjednik austr. zast. kuće, zastupnik Tušar, govorili su dne 10. t. mj. sa dr. Seidlerom, i to u prvome redu o gospodarskim pitanjima. Predložili su ministarskom predsjedniku spomenicu, potpisanu i od dr. Korošca, koja se pritužuje radi nepovoljnih oprosta poljskih radnika, česa je radi ugrožena prehrana pučanstva. Ministarski je predsjednik obećao, da će spomenicu predložiti na mjerodavno mjesto.

Za češko-slovačku i jugoslavensku državu.

Seton Watson, poznati engleski publicist, koji piše pod imenom Scotus Viator, iscrpljivo se bavio i bavi studijem jugoslavenskog pitanja i Hrvatske te je o tom pisao već nekoliko djela. Prije je Scotus Viator — kako kaže u „Pester Lloydu" prof. Wertheimer — bio pristaša uzdržanja dualističke monarkije Austro-Ugarske. No ovaj rat je donio kod Watsona — nastavlja Wertheimer — potpuni preokret mišljenja, pa on u svom najnovijem djelu „German, Slav and Magyar" (Nijemci, Slaveni i Madžari) smatra političkom potrebom raskomadanje Austro-Ugarske. Sada Watson više ne potpisuje Palackovu riječ: „Kad Austrija ne bi već davno postojala, trebalo bi je brzo stvoriti", nego potpisuje drugu riječ Palackoga: „Mi smo bili prije Austrije, i kad ove više ne bude, mi ćemo još postojati". Stoga Seton Watson zagovara posve slubodnu češku državu, jer su — referira Wertheimer — „Česi izraziti prijatelji antante. Česi su bili uvijek frankofili, uvijek anglofili, a prije svega rusofili, protivnici svakoga berlinskoga utjecaja na Beč, pa stoga i odlučni neprijatelji njemačko-austrougarskoga saveza". Cehe smatra Scotus Viator branom protiv pangermanizma. Dalje iznosi Wertheimer, da je Watson sada napustio i svoje prijašnje mišljenje o riješenju jugoslavenskoga pitanja u skladu sa interesima monarkije, pa da sada traži „stvaranje veliko-srpske države, kojoj imadu pripasti svi

užni posjedi monarkije".

Doslovno kaže Scotus Viator, po Wertheimerovu citatu ovo: „Ja ni najmanje ne krzmam objaviti svoje uvjerenje, jer postaje sve jasnije, da je stvaranje jake i jedinstvene jugoslavenske države važan britski interes". I u toj se svojoj najnovijoj knjizi zauzima Seton Watson „za Hrvate i Srbe, koje Madžari tlače". Wertheimer u svojoj polemici sa Scotusom Viatorom tvrdi, da je ostvarenje jugoslavenske i češko-slovačke države „uopće isključeno".

Hoćemo li popustiti u našem radu?

U dopisu iz Ljubljane priopćenom u ovdješnjim novinama čitamo: „U užoj Sloveniji nagovieštaju malodušnici, da će južnoslavenski pokret morati silom okolnosti da popusti u svojem radikalizmu, [illegible]

Dušu se iz čovjeka iščupati ne da, a zahtjev za slobodom sastavni je dio našeg naroda. To je poruka onima, koji nam krate slobodnu i nezavisnu državu.

Položaj u Rusiji.

„Agence Havas" širi niz vijesti iz Petrograda i Moskve, iz kojih se vidi, da se u politici boljševika sprema važna promjena. Trocki i drugi uplivni ljudi poveli su politiku, koja ide za sudjelovanjem građanskih stranaka, kao i dosadašnjih saveznika Rusije. Vijeće pučkih komesara čini velike napore, da organizuje vojsku i mornaricu. — „Pester Lloyd" javlja iz Berlina: Činjenica je, da je Trocki već poslao na sjever četu, sastavljenu od petrogradskih pukovnija i crvenih gardista, okruglo 9000 momaka. Ovoj četi stavljeni su na raspolaganje britski časnici i engleski ratni materijal. Nakon što je Leninova vlada oslabila upliv englesko-francuskih vojnih misija, zadržali su Englezi u svom uplivu Arhangelsk i kraj duž sjeverne pruge Murmanske željeznice izmedju Kenna, Kandalaške i Aleksadrovska. Ondje vladaju Englezi. Tamo su engleske brzojavne postaje, puna skladišta engleskog ratnog materijala, a ostalo je dosta i engleskih časnika. Ova pomoćna sredstva stavljaju se sad na raspolaganje Trockovim četama. To je dokaz, da Trocki radi za nasilno utjelovljenje Finske, i to u sporazumu s Englezima i crvenim gardistima, koji vladaju u Helsingforsu. — Listovi javljaju iz Petrograda: Pučki povjerenik za javnu nastavu, Lunačarski, izrazio je u „Novoj Žizni" želju, da se nadje modus vivendi s gradjanskim strankama. Pučki povjerenik za ratne poslove, Trocki, izjavio je, da po njegovom mišljenju Njemačka ne ide za tim, da prekrši mirovni ugovor iz Bresta Litovskoga. On ne vjeruje, da njemački zarobljenici namjeravaju opet uspostaviti monarkiju u Rusiji. — Ovih dana bila je u Petrogradu konferencija vodja socijalnih demokrata, kadeta, narodnih socijalista (P. Jehanovljevih) te zastupnika strukovnih organizacija i radničkih udruženja. Konferencija je prihvatila rezoluciju, u kojoj se veli, da je Rusija brest-litovskim ugovorom pala Njemačkoj u ruke, dok je Ukrajina postala neka vrst saveznikom centralnih vlasti. Saveznici imadu sad pravo, da na ruskom teritoriju organizuju otpor protiv Njemačke. „Saveznici će znati da ujedine sve ruske elemente, koji su raspršeni u raznim zemljama i složni u tom, da odbijaju brest-litovski ugovor." U savezu s time javlja se, da je vlada zabranila izlaženje „Ruskog Slova", jer je list izjavio, da akcija japanske vojske u Rusiji donosi Rusiji spasenje. — „Corriere della Sera" javlja iz Vologde: Generali Romeu i Lavergne, vodje talijanskih i francuskih vojnih komisija, otputovali su u Moskvu. Prati ih američka i engleska vojnička komisija. Prije odlaska su na dugo vijećali s diplomatskim zborom saveznika, koji se nalazi većinom u Vologdi. Raspravljalo se o pitanjima vrlo velike važnosti. — Vijeće pučkih povjerenika izradjuje osnovu, prema kojoj se u čitavoj Rusiji uvela opća šestnedjeljnja vojnička izobrazba. — „Corriere della Sera" javlja iz Petrograda: Informacije iz ruskih financijalnih krugova glase, da Rusija namjerava uz rekompenzaciju jamstva za industrijalne koncesije dignuti zajam kod Sjedinjenih država, a možda i u Japanu. („Pester Lloyd".)

Domaće vijesti.

Imenovanja. Ministar je unutrašnjih posala imenovao tajnika namjesništva dra. Karla Lusina kotarskim poglavarom, te kotarske komesare Petar Benzon, dr. Rudolf Steinmetz, Franjo Luković i Ervin Dubsky barun Wittenau tajnicima namjesništva, a kotarskog komesara u Primorju Josipa Mosettig, kotarskim nadkomesarom.

Ured za propusnice uredovat će od 13. t. mj. dalje u kući ulica Sv. Tomaš broj 4, I. kat.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Dnevne vijesti.

Italijanske demonstracije u Pazinu. Čitamo u ljubljanskom „Slovencu": „Pišejo nam: „Slovenec" je te dni poročal o izrednem hrvatskem sprejemu cesarja Karla v Pazinu. Temu poročilu moramo dodati, da so mestni italijanaši po oficielnem sprejemu začeli demonstrirati proti Hrvatom, v prvi vrsti proti mestnemu županu dr. Kureliću. Ni jim bilo po godu, da so se ob sprejemu vile po mestu samo hrvatske trobojnice, da je Njegovo Veličanstvo nagovorilo samo hrvatske osebnosti (ker italijanskih ni bilo blizu) in končno ker je dr. Kurelić v svojem pozdravnem govoru naglasil željo naroda v smislu majske deklaracije jugoslovanskih poslancev.

Mnogi menijo, da te demonstracije niso imele toliko političen značaj, nego so buknile bolj zaradi aprovizacijskih razmer, oziroma neprilik. To se glasi malo čudno, ker je demonstrante vodil sin mestnega trgovca-italijanaša, ki si je ravno z aprovizacijo zaslužil ogromno denarja. Treba namreč vedeti, da je mestna aprovizacija prešla iz rok okrajnega glavarja in nekaterih italijanaških trgovcev v roke mestnega župana. Dr. Kurelić se je lotil težkega in odgovornosti polnega posla. Prebivalstvo je začasa prejšnje aprovizacije demonstriralo tudi proti Lukovichu ter je ob tej priliki neka žena nehoté pogodila s kamnom v glavo političnega komisarja Karlavarisa, drugače izredno priljubljenega uradnika, ki je bil te dni v lastnosti okrajnega glavarja premeščen v Krk. Njegov odhod obžaluje vse okraj. — Lep sprejem Njegovega Veličanstva je priredil v hrvatskem smislu, kakor se hrvatskemu mestu spodobi, župan dr. Kurelić.

Dr. Kurelić namerava menda odstopiti kot župan. Če se to zgodi, bodo pazinski italijanaši od veselja skakali, mi bomo pa morali narodnemu delavcu dr. Kureliču zapisati v greh velik taktičen pogrešek v narodnem boju mesta Pazina.

Riječi za četrnaest dana. „Jug" donaša: „Proživljujemo sigurno najozbiljnija vremena, tako ozbiljna, da ih još sada ne možemo potpuno da shvatimo. Naš narod Hrvata, Srba i Slovenaca u svojoj prošlosti nije nikad stajao pred takvim velikim zadaćama, nikada mu sadašnjost nije bila tako odlučna za budućnost kao baš sada. U ovo ozbiljno doba krvi, suza, znoja i žalosti, u doba, kad bi morao da od očaja zanijemi svijet — vidimo, kako svemoćni i slobodarski duh demokracije i napretka drma strahovitom snagom sa starim poretkom i ruši u jednoj obi esnoj i radosnoj snazi sve što je gnjilo, sve što je zastarjelo, nepravedno i ropsko. Radja se danas iza teške ratne noći novi svijet, nova grandiozna epoha, jedan novi život; radja se novi dan, koji će biti pun sunca i sjaja. U ovom velikom vremenu moći će naš narod Hrvata, Srba i Slovenaca postignuti svoju stoljetnu težnju za slobodnom, ujedinjenom i nezavisnom državom, ako budemo svi čvrsto, složno, nepokolebivo, vjerno i neustrašivo ustrajali pri svojim narodnim zahtjevima, ako budemo mogli u svaku, naglašujemo u svaku borbu poslati izobražene, značajne i neustrašive pojedince za kojima će stajati svijesna masa. Neslomivost volje, svijest naroda i snaga duha povest će u ovom ratu posljednju, zaključnu ofenzivu i ostat će pobjednici".

Prosvjeta.

„Zadrugar". Primili smo 3. broj „Zadrugara", glasila zadružnog saveza u Splitu. List je ko obično obilat sadržajem, iz kojega spominjemo glavnije članke: Dr. J. Bervaldi: Okupljajmo sile. — Dr. J. Beroš: Porezni upliti financijske vlasti. Podnesci zadruga po obdržavanoj glavnoj skupštini; Prenos članova u zadrugama sa neogr. jamstvom; Prosvjetna akcija „Hrvat. Napretka". — Dr. Karlo Goga; O povijesti nacionalne ekonomije; Personalna i hipotekarna veresija. — P. S. Donadini; Sirotinjski novac kod zadruga; Naziv banke kod društva i zadruga. — I. C. Vukić; Novac i njegova vrijednost; Da ti srce puca . . .; Demokratizam; Natrag k narodnoj nošnji; Smokve i rogači. — I. Cvjetković. Prosvjetni rad. Od uredništva: Politika proizvodnje i gospodarskih udruga; „Narodna zaštita"; Najnovije naredbe o potrošku žita i o mlivu; Popis doprinosa Savez. članica za podignuće spomenika Dru. Janezu Kreku (K 6.990·—); nekoliko kraćih i poučnih članaka i razno. Broj 3. „Zadrugara" ima 24 strane sadržaja, izlazi mjesečno a zapada 2 krune na godinu.

„Priroda", 4. broj za ovaj mjesec upravo je izašao. Iz obilnog sadržaja ističemo napose članak dra. F. Tućana: „Kad kamenje govori", jer na pričanju kamenja osniva se sve naše znanje o prošlosti zemlje i života na njoj, ono nas je uputilo, da ona imade u svemiru istokrvne braće i sestara! Na par primjera prikazuje nam Tućan, što priča kamen o prošlosti naše domovine, dok su kod nas rigali vulkani, dok je naše gore oplakivalo toplo more. Dalje ima i više drugih dobrih članaka. Pretplata je 8 kruna, za djake i učitelje 5 kruna, a šalje se „Prirodi". Zagreb, Demetrova ulica 1.

Krijes. Uskrs 1918. (Br. 6. i 7. — God. V.) Izašao je s ovim sadržajem: Milko Cepelić: Uskrsna jaja — šarena jaja — pisanice. — Fr. S. Finžgar: Naš svakdanji kruh. J. Jörgensen: Otrov. Gustav Kliko: Pupoljci. Dragoljub: Tri igre. — Matematičke zabave. Kutić zagonetki. Poruke uredništva. Naručuje se kod uprave „Krijesa" u Zagrebu, Palmotićeva ulica 35. Pretplata polugodišnje kruna 4·20 (za djake kruna 2·50).

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custozu 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 14. travnja 1918. Broj 989

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Capòvile na najdonjem dijelu Piave suzbismo noćnu navalu Talijana. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu na Lysu postigoše dobrih uspjeha naše navale proti engleskim divizijama, dovedenima najvećom brzinom sa automobilima i željeznicom. Polazeći sa visine Messeu (Messines) prodrijesmo preko potoka Steen, te dospjesmo do istočnog ruba Wulverghena. Čete, koje su prodrle južno od šume Plögsther, okrenuše uslijed brzog samotvornog djelovanja svog pukovnijskog zapovjednika, potpukovnika Polmanna, prema sjeveru, uzeše u jurišu utvrdjene visine Rossignol, te dodjoše u svezu sa odjelima, prodirajućima sjeverno od šume Catheleur. Žicom jako snabdijevana šuma, koja bi frontalno teško mogla biti osvojena, pala je uslijed opkoljenja. Medju željeznicama, koje vode od Armentieresa, Bailleulia i Mervillea, prenijesmo navalu naprijed sve do željeznice, koja vodi od Bailleullea u Merris, te do istočnog ruba šume Nieppe. Južno od Mervillea prekoračiše naše čete rijeku Clarence, te stigoše, nakon osvojenja Locona u jurišu, do kanala La Bassee sjeverno od Bethune. Na bojnoj fronti sa obiju strana Somme vršiše se u mnogim odsječcima živahni topovski bojevi. Mjesni sunci naše pješadije sa obiju strana potoka Luce doniješe 400 zarobljenih Francuza i Engleza. Medju Mozom i Mozelom provališe izvidnički odjeli u francuske i amerikanske jarke, te učiniše zarobljenika. U neuspješnim protunavalama pretrpio je neprijatelj teških gubitaka. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 12. t. mj. popodne: Preko noći je topnička borba u Hangard- en Santerru prilično ojačala. U osječku sa Noxen-Cannysur-Matz su francuska izvidnička odjeljenja bila djelatna, te učiniše nekoliko zarobljenika. Prilično živahno opstrijeljavanje u okolici kanala Oise i šume Frarron. Francuzi su poduzeli uspješne izpadke proti neprijateljskih linija kod Chermizya sjeverno Allette-a, zapadno od Buttedta i Moznila, vratiše se sa zarobljenicima. Na ostaloj je fronti noć bila mirna.

12. t. mj. na večer: Poslije jake topovske pripravе napadoše jutros Nijemci naše linije na fronti Hangard en Santerre-Bourges. Razvila se je žestoka borba, koja je trajala čitavi dan. Pred Bourgesom nije mogao neprijatelj napredovati usprkos svojih nastojanja. Nakon više bezuspješnih navala, kod česa su neprestano bile dopremljene svježe čete, provališe Nijemci u Hangard. Naše protunavale potisnuše neprijatelja natrag u zapadni dio sela, gdje se borba ogorčeno nastavlja. U odsječku Noyona prilično živahna topovska borba. Naše baterije pucahu na neprijateljska okupljanja. Nijemci su opstrijeljavali Reims, uslijed česa buknuše mnogi požari, naročito blizu katedrale. U šumi Apremont započeo je neprijatelj jaku navalu na naše položaje. U Bois Brule se je ustalio u našim pomaknutim jarcima. Živahna protunavala, poduzeta od francuskih četa u svezi sa amerikanskim četama, odanle ga je istjerala. Od Amerikanaca su zarobljena 22 momka, koji pripadaju 6 raznim jedinicama.

* **Engleski izvještaj** 11. t. mj. na veče: Tijekom dana je neprijatelj pojačao svoje navale na čitavoj sjevernoj fronti. Teške, neprestane navale provedene su od svježih njemačkih divizija u predjelu Lawe medju Loisneom i Lestremom. U bojevima je 51. divizija odbila neprestane navale, te je uspješnim protunavalama osvojila natrag položaje, u koje je neprijatelj prodro. Teški bojevi u Estairesu, te medju ovim krajem i Steenwerckom. U ovom odsjeku je neprijatelj takodjer navalio jakim silama, te mu je uspjelo, da je potisnuo naše linije upravo sjeverno od ovih mjesta. Sjeverno od Armentieresa razvila se je jutros odlučna navala proti našim položajima u blizini šume Ploegsteert. Neprijatelj je nešto uznapredovao. Žestoka navala, poduzeta jutros od neprijatelja dalje sjeverno proti našim linijama u blizini Wytschaeta i Hollebeke, bijaše uz velike gubitke po neprijatelja posve suzbita od 9. divizije. Bitka traje dalje na čitavoj bojnoj fronti medju kanalom La Bassee i kanalom Ypern-Comines. Na ostaloj fronti prošao je dan razmjerno mirno.

12. t. mj. u jutro: Ozbiljna trajna borba vršila se je prošle noći u blizini Mervillea i Nauf Borquina. Neprijatelj je nastavljao svoj pritisak na oba mjesta te je uznapredovao. Noću je neprijatelj osvojio Merville. Jučer u blizini od neprijatelja poduzete navale, imale su uspjeha. Naše čete bile su u blizini Neuve Eglise potisnute u nove položaje. Na ostalom dijelu sjeverne fronte je položaj u bitnosti nepromijenjen. Dio naših položaja, u koje je neprijatelj prodro sjeverno od Festuberta, bio je opeta osvojen protunavalom. Na fronti medju Loisneom i Lawom, te dalje prema sjeveru, bile su neprijateljske navale suzbite. Borba traje dalje na čitavoj fronti sjeverno od kanala La Bassee do Hollekea južno od Arrasa. Suzbite su sve jake mjesne navale, koje je jučer neprijatelj poduzeo proti našim položajima blizu Neuville-Vitassa. Dalje sjeverno uspjelo je neprijatelju nakon duže borbe, te je provalio u neku našu postojanku blizu Tilloyles-Nofflainesa; no, bio je odmah istjeran i postojanka uspostavljena. Neprijateljsko topništvo pokazivalo je na obim stranama Somme pojačanu djelatnost. — 12. t. mj. na večer: Južno i jugozapadno od Bailloula izvršivao je neprijatelj čitav dan žestok pritisak. U tom području poduzimane su trajno navale sa jakim silama te se još uvijek nastavljaju. Naše su čete u neprestanim bojevima bile polako potisnute na neki položaj blizu željezničke pruge Bailloul, gdje se žestoko bore sa neprijateljem. Oštri bojevi na drugim mjestima fronte sjeverno od Lawe-kanal La Bassee. Neprijatelj je neznatno uznapredovao medju Lawe i Clarence. Na ostalim točkama su položaji bili održani. Na ostaloj engleskoj fronti je položaj nepromijenjen. Dosada je od 21. ožujka dalje bačeno u boj preko 110 njemačkih divizija, a preko 40 njih poslano je u borbu dva do tri puta.

* **Bitka na zapadu.** Reuter javlja iz Londona: U nekoj dnevnoj zapovijedi se feldmaršal Haig zahvaljuje engleskim četama za sjajni otpor svih časnika i sveukupne momčadi u teškim prilikama te veli: Mnogi od nas su danas umoreni. No, ja velim, da će onaj izvojštiti pobjedu, koji bude najdulje ustrajao.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 13. t. mj.: Naše podmornice potopiše u Egejskom moru i kod Malte 21.000 brutto reg. tona.

* **Zračna navala na Pariz.** Havas javlja službeno dne 13. t. mj.: Kod ilijeta proti Parizu, izvršenom prošle noći, usmrćene su 24 osobe, medju kojima 9 muškaraca i 15 žena, ranjene su 62 osobe. — Iz Pariza se službeno javlja dne 12. t. mj.: Njemački ljetači preletiše kasno u večer naše linije u smjeru prema jugu. Uspjelo je dvim lijetalima, da se prikažu nad Parizom i da bace nekoliko bomba. Prvi alarmni znak bio je dan oko 10 sati i 10 časaka, a zadnji oko 10 sati i 40 časaka. Broj žrtava nije još poznat, te će se isti priopćiti, čim prispiju potanja izvješća.

* **Knez Lichnowsky.** Iz Berlina javljaju, da je grof Lichnowsky otputovao sa svojih posjeda u gornjoj Šleziji u Švicarsku.

* **Živež iz Ukrajine.** Gradački „Tagblatt" donosi: „Berliner Tageblatt" javlja iz Kijeva: Poslije dugih, teških pregovaranja potpisan je od ukrajinskih, njemačkih i austro-ugarskih zastupnika ugovor o dobavi od 60 milijuna puda žita za kruh, žita za krmu i žitarica. Da se provede ovaj veliki posao, ustanoviše Njemačka i Austro-Ugarska u Kijevu trgovački gospodarski ured. U mjesecu travnju dobavit će se 9 milijuna puda, u svibnju 15 milijuna, u lipnju 20 milijuna, u srpnju 19 milijuna puda. Postojeće najviše cijene za ukrajinskog proizvoditelja t. j. 5 rubalja za raž i 6 rubalja za pšenicu, ne smiju biti povišene. Dodaci cijena za razne troškove prevoza su ustanovljeni u razmjeru sa visokim ukrajinskim cijenama. Dobava žita je već započela. Rubalj će se platiti sa 1·3 marke.

* **Saziv talijanske komore.** Prema talijanskim listovima je ministarsko vijeće nakon Orlandova povratka, ponovno raspravljalo o općenitom položaju, te je smatralo shodnim, da zastupnička komoru sazove za 18. t. mj.

* **Portugijske čete na zapadnoj fronti.** Wolffova agencija javlja: Sa sigurnošću se je ustanovilo, da je uzrok povratku neke portugijske brigade iz okolice Tulom bio u mnogobrojnim pobunama ovih četa. Bile su naime uslijed oskudica, gubitaka i bolesti tako decimirane, da ih se nije moglo više upotrijebiti za daljnje bojeve. Iz Portugalske već odavna ne stižu pojačanja. Portugijska pomoćna vojska za Englesku već se je iskrvavila.

* **Amerikansko ratno vijeće.** Predsjednik Wilson je ustanovio narodno ratno vijeće, kojemu stoji na čelu od poslodavaca izabrani bivši predsjednik Taft.

* **Amerikanski zajam Grčkoj.** Prema Reuterovoj vijesti iz Washingtona dobit će Grčka zajam od 44 milijuna dolara, čim bude to zakonom dozvolilo grčko narodno zastupstvo. Ovaj je kredit bio zaključen na alijirskom ratnom vijeću u Parizu.

* **Mogućnost solunske ofenzive.** Balkanski dopisnik „Niewe Rotterdamsche Courant" bavi se položajem u Solunu i mogućnošću, da ta ekspedicija u dogledno vrijeme opet započne aktivnim djelovanjem. Premda je Clemenceau uvijek bio protiv solunske ekspedicije, prodrlo je nedavno englesko vojno vodstvo sa svojim zahtjevom, da se ova ekspedicija ne napusti, premda su to i Talijani željeli. Engleska je izjavila, da ekspedicija nije samo permanentno ugrožavanje linije Beč-Sofija-Carigrad, već da je važna i radi obrane linije Malta-Suez. Napuštanje solunskog poduzeća pružalo bi centralnim vlastima priliku, da tamo urede podmorničku stanicu, koja ne bi samo ugrožavala put na istok i Japan, nego i pomorsku vlast u Egejskom i Jadranskom moru.

Put prvoga lorda admiraliteta Geddesa u Solun, dovodi se u vezu sa pojačanjem te ekspedicije. Kod toga će biti potrebno zamijeniti Talijane, koji su zaposjeli krilo macedonske fronte s Grcima, a Ruse sa Srbima. Ali u prkos svih prisilnih mjera Venizelosa, dala je grčka mobilizacija za Macedoniju samo 60.000 momaka, dok 10.000 Srba, koji još stoje na raspoloženje, ne će da idu sa Krfa na frontu. Navodno čeka zapovjednik general Guillaune još samo dolazak pojačanja njegove pomorske moći, kao i transportnih ladja sa municijom i ratnim materijalom, da započne ofenzivom.

* **Homerule.** U engleskoj su donjoj kući odbili sa 280 glasa proti 108 irski dodatni predlog, koji je htio učiniti vojnu obvezatnost za Irsku ovisnim o privoli irskog parlamenta. Rasprava je protekla u umjerenom tonu. Tajnik za Irsku i Bonar Law obećaše da će čim prije uvesti homerule na temelju zahtjeva irskog konventa. Vlada će pokušati da izvede zakon o homerulu istodobno s pripravama glede izvedbe zakona o nadopunjivanju momčadi. Dodatak, kojem se uvadja zakon za Irsku, bio je prihvaćen s 281 glasom protu 106.

Prve naše ladje u Odesi.

Beč, 13. (D. u.) Iz stana se ratne štampe javlja: Skupina brodova Wulff, sastojeća se iz 4 monitora, 2 ladja za patruliranje i iz 2 parobroda, prispjela je dne 12. t. mj. popodne u Odesu. Besprikorno provedenje ovog prijevoza znači to više vanredno djelo u pomorstvu, jer se tu radi o samim malim ladjama, koje nijesu sagradjene, da prave službu na moru (nijedna ladja nema više od 500 tona) i jer je upravo po Crnom moru veoma teško ploviti, naročito u sadašnje doba. Imenovane će jedinice zastupati u Odesi brodovlje središnjih vlasti te će imati zadaću, da sudjeluju kod održanja redovite paroplovidbe na bližnjim rijekama.

Njemačka akcija u Finskoj.

Berlin, 13. (D. u.) Wolffov ured javlja: Dio naših pomorskih ratnih sila, koji podupire pomoćnu akciju naše vojske u Finskoj, prispio je dne 12. t. mj. popodne u luku Helsingfors (Južna Finska) te se je usidrio pred gradom. — Načelnik morn. admiralskog stožera.

Priklopljenje Besarabije Rumunjskoj.

Beč, 13. (D. u.) Tečaj dogadjaja u Kišenevu do objavljenja sjedinjenja Besarabije sa Rumunjskom bio je slijedeći: Nakon višednevnih vijećanja besarabskog ministra-predsjednika sa najodličnijim političarima u zemlji, pozvan je rumunjski ministarski predsjednik, da dodje u besarabsko zemaljsko vijeće i da saopći uvjete, pod kojima bi se imalo izvršiti ujedinjenje. Marghiloman je prispio sa rumunjskim ratnim ministrom Harienom u dvoranu zemaljsog vijeća te je pročitao slijedeće uvjete: Demokratska moldavska republika, čiju granicu tvore Prut, Dnjestar, Dunav, Crno more i stara austrijska granica, poslužuje se nakon svog otcjepljenja od Rusije svog prava na samoodredjivanje te se sjedinjuje sa svojom materom zemljom Rumunjskom. Sjedinjenje će se izvršiti na slijedećem temelju: Besarabija zadržaje svoju autonomiju, dobit će zemaljski sabor, izabran na temelju sveopćeg, jednakog i tajnog izbornog prava te vlastitu upravu. Dizanje momčadi za vojsku izvršit će se na teritorijalnoj podlozi. Ostaju u krijeposti postojeći zakoni i lokalne organizacije (zemstva i gradovi) te ih može rumunjski parlamenat promijeniti tekar onda, kad budu ovome pripadali i besarabski zastupnici. Prava manjina u Besarabiji moraju se poštivati. U rumunjski kabinet dolaze dva besarabska zastupnika, koji će biti izabrani iz besarabskih zastupnika u rumunjskom parlamentu. Besarabija će odaslati u rumunjski parlamenat njezinom pučanstvu odgovarajući broj zastupnika, izabranih na temelju sveopćeg, jednakog

i tajnog izbornog prava. Ustav jamči za osobnu slobodu, za slobodu tiskane i izgovorene riječi, za slobodu vjere i sastajanja. Rumunjski će parlamenat bezodvlačno sazvati konstituantu, koja će imati zadaću, da ustanovi ujedinjenje obiju zemalja te uvjete, pod kojima se isto izvršuje.

Političke vijesti.

Kako se ima tumačiti govor grofa Czernina.

Prigodom posjeta čeških zastupnika Stanjeka i Tušara kod ministra-predsjednika, izjavio je ovaj u odgovoru na pritužbu, podnešenu proti zadnjem govoru grofa Czernina, da je potpuno krivo stanovište, da je govor grofa Czernina uperen proti češkom narodu. Ministar je predsjednik naveo odnosne točke u govoru grofa Czernina te nastavio: Ministar je vanjskih poslova podigao tužbu isključivo protiv onih, koji žele pobjedu antante. Taj je postupak on označio kao veleizdaju. Ministar-predsjednik dijeli potpuno taj nazor ministra vanjskih posala. Tužba nije bila podignuta proti češkom narodu niti proti kakvom drugom narodu monarkije, već protiv onima, koji nastoje da ostvaruju svoje političke ciljeve pomoću pobjedničke antante. Niko ne mora i ne smije da se osjeća pogodjenim, ako to neće. Nema austrijske narodnosti, koja nije u ovom ratu učinila svoju dužnost. Ministar-predsjednik ne može da shvaća, kako se je ijedan narod mogao uvrijediti izjavama grofa Czernina. Dr. vitez Seidler misli tako takodjer o Hrvatima i Slovencima. Mnogo je tih junaka prolilo svoju krv za cara i državu, te svi, koji žele i teže za pobjedom Austro-Ugarske i njezinih saveznika imaju pravo, da im vlada izjavljuje, da se na njih ne proteže podignuta tužba, te da ne sumnja o njihovom austrijskom patriotizmu. Ministar je predsjednik na svršetku izjavio, da je siguran, da će gospoda biti istog nazora, da je naime prva dužnost svakog austrijskog patrijote, da sa svim silama pripomogne i radi za časni mir monarkije te s njime osuditi one, koji svoje nacijonalne ili političke aspiracije misle ostvariti pobjedom antante. Onda će vlada rado biti pripravna, da suradjuje sa svim onima, koji se otvoreno i lojalno priznaju uz Austriju, e da se tako uvedu one reforme, koje će napokon osigurati našoj iskušanoj domovini trajni mir i zadovoljstvo.

Demisija dr. Seidlera?

„Münchner Neueste Nachrichten“ primaju iz Beča, da je stanovište dr. Seidlera uslijed Czerninovog govora veoma uskolebano. Računa se sa ministarskom krizom.

Grof Czernin ide?

Gradački „Tagblatt“ prima iz Beča, da se u tamošnjim političkim krugovima već duže vremena govori o odstupu grofa Czernina. Kako je poznato, agitira se sa poljske stranke radi holmskog pitanja proti Czerninu, te nije nikakva tajna, da su pojedini poljski vodje izjavili, da grof Czernin mora ostaviti svoje mjesto. Poljačkim agitacijama pridružuju se Česi, ali nije vjerojatno, da će ove agitacije imati pozitivan uspjeh. Osim toga se koješta govori o pismima cara Karla te o nesporazumljenju medju krunom i Czerninom. — „Slovenski Narod“ prima iz Beča senzacijonalnu vijest, da je car pozvao vanjskog ministra Czernina na odgovor radi njegovih izjava u poznatom govoru i radi komunikeja, izdanog u polemici proti francuskom ministarskom predsjedniku Clemenceau. „Slovenski Narod“ zaključuje iz položaja, koji je nastao uslijed posljednjih nastupa vanjskog ministra grofa Czernina, da će ovaj državnik naskoro za uvijek nestati sa političkog pozorišta.

Konstituirajuća skupština Jugoslavenske demokratske stranke.

Čitamo u ljubljanskom „Slovenskom Narodu“: Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke kot pripravljalni odbor za ustanovitev jugoslovanske demokratske stranke je v sporazumu s posameznimi političnimi činitelji v pokrajini sklenil, da se naj vrši ustanovni shod jugoslovanske demokratske stranke o Binkoštih (o Duhovima). Shod bo trajal dva dni in sicer nedeljo in ponedeljek. No shodu se bo sprejel program in organizacijski štatut nove stranke, ter izvolil izvrševalni odbor. Ako bo čas dopuščal, bo se shod zaključil z velikim manifestacijskim zborovanjem. Za ustanovni shod se povsodi pojavlja največje zanimanje in računati je z lepo udeležbo iz vseh slovenskih pokrajin. V mnogih krajih se že snujejo krajevne organizacije nove stranke. V kratkem bodo dobili zaupniki najtančnejša navodila glede priprav za ustanovni shod J. D. S.

Stanjek klubovima nenjemačkih zastupnika.

Predsjednik „Češkog Svaza“, zastupnik Stanjek, upravio je predsjednicima Poljskoga kluba, Ukrajinskog parlamentarnog zastupstva i Rumunjskoga kluba ovo pismo: „Visokopoštovana gospodo! Dopuštamo si, da Vas obavijestimo, da se u subotu, 13. o. mj., održaje u Pragu skupština čeških parlamentaraca i zastupnika umjetnosti i znanosti protiv duha i sadržaja posljednjega govora grofa Czernina, u koliko se odnosi na to, što je grof Czernin s jedne strane davao prednost Madžarima i Nijemcima kod novog uredjenja prilika u državi i s druge strane time najavio zapostavljanje svijuh ostalih naroda. Očekujemo u ugodnoj nadi, da ćete nas u našim nastojanjima poduprijeti moralno protiv ovih tendencija, koje idu za razlikovanjem jednakopravnih i jednako vrijednih naroda države, koji s pravom traže svoju samostalnost, a koje su podesne samo, da zaoštre i produlje nutarnji rat“.

Nove ratne struje u Rusiji.

Bernski „Bund“ piše: Ovih dana stižu iz Rusije brojne vijesti o novim ratnim strujama u zemlji. Sve su stranke u Rusiji za obranu domovine. Nitko više nije zadovoljan s mirom, sklopljenim u Brest-Litovsku, pače i sam Lenjin osjeća potrebu, da se uspostavi ruska vojska. Trocki, sadanji ministar rata, poziva pučanstvo, da se lati oružja za obranu domovine. On hoće da organizira novu vojsku. Vojničke škole u Rusiji opet će biti otvorene, a svi bivši generali i časnici bit će stavljeni u aktivnu službu. Novi zapovjednik moskovskoga vojničkoga kotara, general Bajov, nada se, unutar dva mjeseca organizirati vojsku od milijun momaka. — Ruska mornarica ne priznaje mir, sklopljen u Brest-Litovsku. Posade ruskih ladja u baltijskom moru ne će da razoružaju brodove. Vrhovnim zapovjednikom crnomorske mornarice imenovan je i kontreadmiral Sabljin. — Odnosi prema saveznicima u potonje su se vrijeme znatno pogoršali. Prvi je korak oko izmirenja učinila Amerika. Maksimalistička vlada u Moskvi voljna je primiti upomoć Amerike u novcu i oružju. Budući Lenjina nije bilo moguće srušiti, promijeniše Engleska i Francuska svoju taktiku. — Pustolovna poduzeća kozačkih generala konačno su dokrajčena. Prvobitne nade saveznika, da će Kaledjin, Aleksejev i Kornjilov opet uspostaviti red u Rusiji, izjalovile su se. Dok nova Rusija ne uskrsne, da pokaže svoju snagu, treba izjednačiti ekstremne opreke medju strankama te iskorjeniti sudbonosnu baštinu carskoga režima i anarhističkih nedjela. Rusku vojsku ne će biti lako opet organizovati i osposobiti za boj, jer je potpunoma rastepena. Nu da se rusko carstvo sasvim raspalo, kaošto to tvrdi pangermanski poznavalac Rusije dr. Rohrbach, nipošto ne stoji. Upravo pangermani svojom su istočnom politikom najviše pripomogli uspostavu Rusije.

Koliko nas ima?

„Information“ navadja slijedeće statističke podatke o jugoslavenskim zemljama: Budućoj bi jugoslavenskoj državi imalo pripasti po najnovijim statističkim podacima od godine 1910. jedna trećina Koruške, t. j. 3000 četvornih kilometara, jedna trećina Štajerske, t. j. 7000 četvornih kilometara, Kranjska s površinom od 10.000, Primorje od 8.000, Dalmacija od 13.000, Hrvatska i Slavonija od 43.000, Bosna i Hercegovina od 51.000 četvornih kilometara, dakle jugoslavenske bi zemlje imale cjelokupnu površinu od 135.000 četvornih kilometara. Cjelokupna bi površina bila po tome veća negoli ona od Srbije ili Bugarske, po prilici jednaka onoj od Rumunjske, te gotovo za polovicu manja od Italije, koja ima 287.000 četvornih kilometara. Ako se pribroji još Banat s Bačkom, onda bi površina Jugoslavije bila više od polovice veća od površine Italije.

Slovenskih stanovnika u Koruškoj ima 120.000 do 130.000, u Štajerskoj preko pol milijuna, isti posto u Kranjskoj. U Primorju od 900.000 stanovnika otpada na Slovence i Hrvate najmanje 600.000; u Dalmaciji od 650.000 stanovnika otpada na Talijane jedva 3 posto; u Hrvatskoj i Slavoniji je ukupno 2,283.309 stanovnika, od kojih Neslavena (Nijemaca i Madjara) ima samo 10 postotaka; Bosna i Hercegovina broji 1,822.565 stanovnika, gotovo isključivo Slavena, t. j. gotovo bez tudjih elemenata. Ukupno je dakle preko sedam milijuna stanovnika, ne ubrojivši k tomu ugarska područja, gdje stanuju Hrvati i Srbi. U spomenutim zemljama drugih narodnosti ima razmjerno veoma malo, t. j. oko 700.000, dakle niti deseti dio. Slovenaca ima 20 posto, dakle petina cjelokupnog pučanstva, a ostali dio (70 posto) otpada na Hrvate i Srbe. Hrvati sačinjavaju u Hrvatskoj i Slavoniji 62.50 posto, a Srbi samo 24.60; u Dalmaciji ima Hrvata 82.5 posto, a Srba 16 posto. U Istri nema Srba, ali zato 200.000 Hrvata. U Bosni i Hercegovini ima 43 posto Srba, 32 posto muslimana i 19 posto Hrvata. Po vjeroispovijesti pučanstvo se dijeli u rimokatolike (Slovenci i Hrvati), pravoslavne (Srbi) i muhamedance. U Dalmaciji je preko 83 posto stanovnika rimokatoličko, a preko 16 posto pravoslavno. U Hrvatskoj je četvrtina stanovnika pravoslavna. U Bosni i Hercegovini ima 43 posto pravoslavnih, 32 posto muslimana i 19 posto katolika. Budući da austro-ugarska monarkija ima po statistici godine 1910. cjelokupnu površinu od 676.000 četvornih kilometara s jednim pučanstvom od 51,312.000 stanovnika, to bi na jugoslavensku državu (ne uračunajući Banat s Bačkom) otpalo 20 posto cjelokupne površine monarkije s 14 posto cjelokupnog žiteljstva.

Izmedju hrvatskoga i ugarskoga pododbora regnikolarnih deputacija nije došlo do sporazuma.

„Hrvatska Riječ“ piše: Dne 11. travnja u 11 sati prije podne sastadoše se pododbori ugarske i hrvatske regnikolarne deputacije na zajedničku sjednicu,

da nastave svoje vijećanje. Sjednici pribivahu, osim članova obaju pododbora, ministar-predsjednik dr. Wekerle, ministar financija dr. pl. Popovits i ministerijalni savjetnik Tibor Kallay od strane ugarske i ban Antun pl. Mihalović od strane hrvatske vlade. Vijećanje, kome je predsjedao Aleksander pl. Plosz, trajalo je do pola 3 sata popodne. Tečajem diskusije raspravljalo se je o predlozima, koji su stavljeni od ugarske strane, odnosno o protupredlozima sa hrvatske strane. Do sporazuma nije došlo. Kako doznaje „Keleti Ertesitö“, produžit će se financijalna nagodba, s obzirom na kratkoću vremena, samo provizorno. Prema ovomu saopćenju ne će ni ovaj put doći do definitivnoga produženja financijalne nagodbe medju Hrvatskom i Ugarskom, nego će se ona po svoj prilici i ovaj put produžiti samo na dva mjeseca, do 30. lipnja, kada ističe proračunska godina. Zanimljivo je, da u isto vrijeme Kalman Ghyczy u „Pester Lloydu“ zagovara sporazum sa Hrvatskom“, do kojega bi, po autorovu mišljenju, trebalo da dodje u različnim povjerljivim razgovorima. On zagovara sporazum u političkim i gospodarskim pitanjima, pa sažaljenjem upozoruje naročito na to, da u pitanju gospodarske politike dijeli široki jaz „madžarsko javno mnijenje od shvaćanja velike većine gospodarskih i realnih političara u Hrvatskoj. Autor bi htio „moralno približenje madžarskoga i hrvatskoga shvaćanja u svim važnim političkim i gospodarskim pitanjima nutarnje i vanjske politike“. — „Keleti Ertesitö“ javlja: Zastupnik dr. Lorković otputovao je sinoć, dr. Šumanović jutros, natrag u Zagreb. Ban Antun pl. Mihalović, odjelni predstojnik dr. Krišković i grof Miroslav Kulmer vraćaju se večeras natrag u Zagreb.

Program ukrajinskog ministarstva.

Ukrajinske „Posljednje Novosti“ donose izvještaj o sastavu novog ukrajinskog ministarstva, kako slijedi: Predsjedništvo i vanjski poslovi: Tučenko, pravosudje: Šaluhin, rat: Skubovski, promet: Saković, pošta i brzojavi: Sidorenko, poljodjeljstvo i opskrba: Kovalevski, financije: Perepelica, nastava: Trohopović, trgovina i industrija: Tšopovski, generalni bilježnik: Cristjuh, ministarstvo rada: upravitelj: Mihajlov.

U sjednici Rade razvio je ministar-predsjednik slijedeći program: Poštanski i brzojavni promet imade se nadopuniti zračnom poštom i radiotelegrafijom. Željeznice preći će u narodno vlasništvo, ali ih dosadanji poduzetnici imadu izgraditi. Cjelokupna izvanjska trgovina će se monopolizirati. Trgovina i industrija potpast će pod državnu kontrolu. Zadrugarstvo će se protegnuti na gradove i sela, te imade biti ishodište za maloprodaju. Kod obrazlaganja financijalnog programa vlade, naveo je ministar-predsjednik, da će se uvesti ukrajinski novac, proširenje prava emisije državne banke i državna kontrola za privatne banke. Opskrba naroda bit će poboljšana, tako da će odgovarati potrebama puka i izvanjskoj trgovini. Uprava će se centralizovati, te će imati osobite ovlasti. Zemaljski odbori bit će reorganizovani i popunjeni stručnjacima. Posebni stručnjaci izaslat će se za proljetne poljske poslove. Radničko ministarstvo ustrojit će obraničke sudove, uspostaviti radnička vijeća kao klasne organizacije bez političkih prava, provoditi poslove za općenite potrebe a u svrhu suzbijanja besposlice i graditi stručne škole za ratne invalide. Ministarstvo unutrašnjih poslova ima poboljšati milicu i uspostaviti redovitu vojsku, koja će se stvoriti iz poboljšane milice. Ministarstvo vanjskih poslova imade ishoditi primanje ukrajinske države i sklopiti mir sa Rusijom.

U industriji šećera i drugim privrednim poduzećima položaj je radništva zdvojan. Isplate nisu primili već 2—3 mjeseca. Jedan tvornički odbor neke šećerane obratio se hitno na vladu, jer tamošnjih 3500 radnika stoji pred gladom. Spomenuti odbor otklanja svaku odgovornost i čini odgovornom za daljnje dogodjaje jedino centralnu Radu. („Pravda“.)

Razlog uplivu boljševika u Rusiji.

Menjševici bijahu uvjereni da se nalaze u gradjanskoj revoluciji, koji će državu izručiti vlasti boržoazije, a svaki pokušaj proletarijata, da sruši buržoaziju i da se stavi na njeno mjesto, da će dovesti do proturevolucije. Stoga da socijalna demokracija mora podupirati vlast liberalne buržoazije. U tu svrhu stupiše Zereteli i Skobeljev u „provizornu vladu“.

Boljševici naprotiv vjerovaše, da se nalaze na pragu proletarske revolucije, koja će utemeljiti diktaturu proletarijata i ostvariti socijalistički društveni poredak. Radnici da imadu u zajednici sa revolucijonarnim vojnicima i seljacima strmoglaviti buržoaziju, a državnu vlast trgnuti u svoje šake. „Sva vlast sovjetima“ bijaše njihovo geslo.

Isprva imali su menjševici prevlast. Koalicija sa buržoazijom prinudjavala je medjutim menjševike na politiku, koja se protivila zahtjevima radničkih masa; morali su saglašavat se sa nastavkom rata, morali su pobijati gospodarske zahtjeve radnika i seljaka, protiv vojnika, morali su se služiti krutim prisilnim mjerama, morali su dopuštati neprestano odgadjanje izbora za ustavotvornu skupštinu, za konstituantu.

Posljedica bijaše, da se radništvo razočarano i ogorčeno odvraćalo od menjševika i grnulo u redove boljševika. Stranka, kojoj bijaše idealom pokret proletarskih masa, našla se konačno od proletarskih masa ostavljenom.

Boljševici pako predobili su ne samo industrijalno radništvo, nego i vojnike. Nije pravedno, da se samo boljševike okrivljuje radi rasapa ruske vojske. Ovaj se rasap za pravo temelji na niskom kulturnom stupnju ratovanja sitih, nepismenih vojnika, kojima su zavladali najelementarniji porivi, te koji ne bijahu sposobni, da spoznaju nuždu: zemlju i revoluciju braniti protiv spoljašnjeg neprijatelja, te da uništenu staru mehaničku disciplinu treba zamijeniti dobrovoljnom demokratskom disciplinom revolucijonarne vojske. Istina je ipak, da su boljševici načinom svoje agitacije protiv rata i kontrarevolucijonarnih časnika raspirili najelementarnije porive vojnika i rasap vojske unapredjivali. Oni su time doprinijeli razoružanju Rusije i ojačanju moći njemačkoga imperijalizma u Evropi. Nu upravo time oni su istovremeno vojsku načinili saveznicom revolucijonarnog proletarijata, koja bi inače lahko postala orudjem proturevolucije.

Kad je ono početkom mjeseca rujna general Kornjilov pošao sa svojom vojskom protiv Petrograda, morala je vlada da naoruža petrogradsko radništvo, da se odhrva prijetećem napadu proturevolucije. Isto tako kako je 1871. Paris pao u šake proletarijata, kada bje pariško pučanstvo naoružano protiv Nijemaca, tako je i Petrograd pao u šake radništva, kada bje petrogradskom pučanstvu uklepano oružje u šake, da suzbije Kornjilova. Kornjilovljev pokušaj prevrata dovede do revolucije od 25. listopada (po starom), kojom petrogradski proletarijat pod vodstvom boljševika postade gospodarom glavnoga grada. A pomoć, koju boljševici nadjoše kod vojske, pretvori vlast nad Petrogradom u diktaturu preko cijele države.

Boljševici zastupaju samo manjinu ruskoga naroda, ali se drže na vlasti, jer se oslanjaju na oružanu silu „crvene garde“ i velikog dijela vojske. Oni se mogu samo tako održati na vlasti, da njima protivnu većinu prignjeće. Zato zabranjuju protivničke novine, zatvaraju vodje protivnih stranaka, zato razjuriše ustavotvornu skupštinu. Tako obnavljaju boljševici u cijeloj Rusiji pokušaj, koji su 15 godina ranije poduzeli u stranačkoj organizaciji: Oni postavljaju diktaturu revolucijonarne manjine vrhu nesvjesne većine. Prije 15 godina oslanjala se diktatura u stranačkoj organizaciji tek na paragrafe organizacionog pravilnika stranačkog, dok se ona danas temelji na stvarnoj moći „crvene garde“.

Domaće vijesti.

Sklonište u lučkom kaštelu. C. i kr. zapovjedništvo zračne obrambene baterije dozvolit će najviše za 250 osoba dozvolu za ulaz u zakloništa lučkog kaštela za vrijeme zračne navale. Bit će uzeti u obzir, u koliko to dozvoljavaju prostorije, samo stanovnici kuća, koji se nalaze u blizini kaštela i to ulice Kandler, Sergia, Castropola i Clivo S. Stefano i Castello. Legitimacije će izdavati spomenuto zapovjedništvo, počamši od ponedjeljka dne 15. t. mj. od 9—12 sati prije podne na prikazanje crvene ili bijele legitimacije i uz predadbu ulaznice za druga zakloništa, što ih je u svoje vrijeme izdala politička oblast. Usljed ograničenog prostora u lučkom kaštelu nije dozvoljeno tamo prenoćivati. Neophodno je potrebito, da se svaki podvrgne naredbama vojničkih nadzornih ocjena obzirom na opredijeljivanja mjesta i obzirom na držanje reda. Bez ulaznica nije nikomu dozvoljen ulaz u kaštel.

Balokovićev koncerat u Pazinu. Kako je bilo već javljeno, priredjuje u subotu dne 20. travnja t. g. naš slavni umjetnik na guslama Zlatko Baloković u dvorani „Narodnog Doma“ u Pazinu koncerat sa slijedećim rasporedom: 1. Paganini: Koncerat u D-duru uz pratnju glasovira. 2. Corelli: La follia. 3. a) Dvořák-Kreisler: Slavenski ples u G-duru. b) Schubert: Pčela. c) Krežma: Iz hrvatskog primorja. d) Sevčik: Holka modrovka. 4. Wieniawski: Polonaisa u A-duru. Ulazne cijene: I. red 10 K,

MORSKY:

„KOMENSKY“.

Na cvijetnu nedjelju i u ponedjeljak obdržavalo se u Beču u devet raznih kotara devet svečanih dječjih zabava, na kojima su bečka češka djeca i ove, kao i svake godine, proslavila dan rodjenja velikog Čeha, svijetovno poznatog naučenjaka i pedagoga Jana Amosa Komenskog.

No nije samo dan rodjenja tog velikog čovjeka bio onaj, koji je potaknuo bečke Čehe i djecu čeških roditelja u carskoj prijestolnici, da se prema svojim prebivalištima okupe u devet raznih kotara. Doprinjelo je mnogo tomu to, što je ime Komensky bečkomu češkomu djetetu sveto, sveto za to, što si je društvo zadahnuto duhom Komenskoga, koje samo nosi ime „Komensky“, postavilo za zadaću, da se češko dijete u Beču i Gornjoj te Donjoj Austriji mora odgajati u češkim školama i u svojem materinjem jeziku češkom.

O svrhi tog društva i djelovanju ne trebam ni da opširnije pričam. Svakomu je poznato, što znači Družba sv. Cirila i Metoda za nas Istrane, kojoj mnogi od naših čitatelja, a medju njima i sam autor ovih redaka, mora biti zahvalan, da je naučio čitati i pisati. Omedjit ću se na nekoliko statističkih podataka, koje mi je podao tajnik društva „Komensky“, C., na dječjoj svečanosti „Komenskog“ u hotelu „Arco“ u II. bečkom kotaru.

„Komensky“ je najstarije školsko društvo u Austriji uopće. Osnovano je, kad se još ni snivalo nije ni o „Schutz-“ ni o „Schulvereinima“, te je bilo u prvom početku namijenjeno, da osniva nastavne škole za naučnike. Godine 1869. osnovan je odbor, bez ikakvog zaledja ni društva, a tek tri godine kasnije, godine 1872. bilo je osnovano samo društvo. U Beču samom bijaše osnutak društva dočekan sa simpatijama, a njemački listovi još su dugo kasnije pisali samo pohvalno o njemu. Medju njima bijaše i „Neue Freie Presse“. Car je pri osnutku darovao društvu 500 forinata, svotu za ono doba prilično znatnu, da tako izrazi svoje simpatije za kulturno društvo, koje će promicati i uzgajati dobre privrednike, zanatnike i trgovce.

Medjutim prije negoli je njemačko javno mnijenje okrenulo društvu ledja, postavila se neprijateljski proti društvu bečka vlada. Pokrovitelj društva, grof Harrach, učinio je molbu na vladu, da ova sagradi i uredi škole za naučnike, novac će za to dati „Komensky“. Molba je bila odbijena. Time je bila zapečaćena sudbina društva.

Godine 1883. osnovalo je društvo prvu češku pučku školu u X. kotaru. Ta je škola sedmorazredna, te, kako me uvjeravao tajnik „Komenskog“, osobita pučka škola u Austriji, jer je na njoj njemački jezik kao obligatan predmet. Školu polazi 900 djece. Prava javnosti nema, i ako se za to dosad već šest puta molilo, ali je svaka molba bila odbijena. Na to se djelovanje „Komenskog“ znatno proširilo. Bijaše osnovano 5 jezičnih škola i 3 sirotišta u Beču, a izvan Beča dva sirotišta i dvije jezične škole. Na to bijahu osnovane u Beču daljnje pučke škole u III. kotaru, u XII. i XX.

Početak rata znači krizu kaošto u svim oborima života naroda, tako i u „Komenskom“. Sve škole, osim te u X. kotaru i sirotišta bijahu službenom naredbom zatvorene. Reklo se, da mjesnosti ne odgovaraju potrebama škole, da se one školske zgrade u tu svrhu ne mogu upotrebiti. Samo mimogred spominjem, da je u školskoj zgradi u III. kotaru sada bolnica.

To je ukratko djelovanje „Komenskog“. Ne treba spominjati, kako teško životari društvo, koje mora uzdržavati škole iz vlastitih sredstava, koja se se sastoje samo iz darova i zbirki. Mi to na jugu intenzivno osjećamo. Medjutim „Komensky“ ne vodi samo brigu oko škola, nego se stara i oko knjižnica, širi narodni duh medju češkim narodom u Beču. U praznicima šalje na vlastiti trošak djecu na ladanje. Broj članova iznosio je prije rata — ne doduše kako je pripomenuo tajnik društva baš pohvalno za češki narod — oko 9000. Svoje odbore imade po Doljnjoj Austriji i u Lincu.

Austrijsku vladu, njezinu pravednost i iskrenost njezinih namjera ocrtat će i ove brojke: U Beču imade prema službenoj statistici 98.000 Čeha, koji su bečki pripadnici. Osim tih nalazi se u Beču 309.000 žitelja, koji pripadaju čisto češkim kotarima. Čeha, koji pripadaju miješanim kotarima, imade preko

II. red 7 K, III. red 5 K, stajanje 3 K, galerija 2 K. Djaci i vojnici plaćaju za stajanje i galeriju polovične cijene. Početak točno u 9 sati. Upozoravamo sve naše ljude koli u gradu, toli i u okolici, da ne propuste ovu rijetku zgodu, već da posjete ovaj koncerat našeg najboljeg umjetnika na guslama.

Za doplatak učiteljstvu. Zemaljska upravna komisija obratila se je prešnom molbom na njega ekscelencu gospodina ministra-predsjednika, da uloži sve svoje sile e da zadobije zakonsku pravovaljanost projektirani zakon, koji radi o ratnom doplatku za učiteljstvo za godinu 1918., te da se što prije doznače pokrajini doprinosi državnih poreza za godine 1917. i 1918., koji su predvidjeni u spomenutom projektu i to još prije, nego taj stupi u zakonsku snagu.

Raspis natječaja za okružni sud u Puli. „Osservatore Triestino" donaša slijedeći raspis natječaja predsjedništva c. kr. višeg zemaljskog suda u Trstu: Ukidajući sva sistemizirana mjesta kod c. kr. okružnog suda u Rovinju i kod c. kr. kotarskog suda u Puli, raspisuje se za popunjenje kod novo osnovanog c. kr. okružnog suda u Puli za sada 8 mjesta zemaljskih sudskih savjetnika, 8 kotarskih sudaca i 2 sudačka mjesta. Natjecatelji za ta mjesta kao što i za druga, koja bi eventualno bila tamo prazna uslijed popunjenja mjesta VI. činovnog razreda, imadu svoje molbenice sa potrebnim prilozima i dokazima o poznavanju pokrajinskih jezika podnijeti potpisanomu predsjedništvu propisanim službenim putem do uključivo 25. travnja 1918. Opozivlje se natječaj, kojim je svojedobno, natječajem za popunjenje mjesta VII. činovnog razreda kod zemaljskog sudišta u Trstu, bilo oglašeno i popunjenje jednog mjesta zemaljskog sudskog savjetnika kod dosadašnjeg okružnog suda u Rovinju.

Obznana. Pozivom na razglas podpisanog, od 2. oktobra 1915., br. Allg. 942/2—15 i nasljednje, daje se do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od ponedjelka 15. travnja t. g. iza 9 sata na večer ne bude propisano potamnio vlastitih prozora. — Pula, dne 19. aprila 1918. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck v. r.

Tko će u Hrvatsku. Neki posjednik u Štefanji kod grada Bjelovara u Hrvatskoj, uzeo bi k sebi na prehranu ženu s djetetom, koje je barem 5 godina staro, te bi zato morala obavljati potrebne poslove u kućanstvu i druge, na koje bi dospjela. Osim hrane dobivala bi još primjerenu nagradu, prama pogodbi. Ako bi pak dijete bilo već za priskrbu, bilo bi prama sposobnostima dijeteta i nagrada veća. Doba žene ne odlučuje, a ni doba dijeteta starijeg od pet godina. Žena može imati i preko 60 godina, samo ako je još za rad. — Primilo bi se također i dvije sestre ili sestra i brat. Prvenstvo ima svakako ona žena, koja ima starije dijete ili sestru ili brata, osobito ako je muško dijete već oko 14 do 15 god. ili starije, te bi mogao dvoriti dva mirna konja. Kod istog posjednika mogla bi jedna a i dvije obitelji dobiti zemlje, koju bi morali sami obradjivati i sami se brinuti za hranu. U dotičnom kraju bi pako bilo dobre zaslužbe i kod drugih posjednika. — Potanje informacije, te naslov dotičnog posjednika, daje naše uredništvo.

Vojna pošta. Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je pod opstojećim uvjetima od sad unaprijed također na urede vojne pošte broj 296, 497, 498, 564 i 627, obustavljen je pak za urede vojne pošte broj 221, 557 i 635.

U Bukovini posluju opet: pošt. ured Babin okr. Zastavna za saobraćaj vrijednosnim pismima i za saobraćaj poštanskom štedionicom; Mihowa na Seretu za pismovno poštanski i novčani saobraćaj, za saobraćaj vrijednosnim pismima, te za ograničeni saobraćaj omotima; Okna i Gurahumora za pismovno poštanski saobraćaj, te Seret za obični pismovno poštanski saobraćaj.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Hrvatice, žene i djevojke! Jugoslavenke!

Ozbiljno je doba, u koje živimo. Ozbiljni su dani, i daleko više ozbiljni, nego možemo mi da shvatimo! U to ozbiljno doba, gdje se ruše prijestolja, gdje car postaje prosjakom, gdje svesilni duh demokracije i napretka drma starim poredjajem i ruši sve ono što je trulo, što je zastarjelo, neprirodno i nepravedno, u doba, kad u istinu radja se na svijetu novi život; samo onaj će narod postignuti ono za čim teži, naime vrhunac svojih želja i nastojanja — svoju slobodnu narodnu državu, koji bude ustrajao nepokolebivo pri svojim zahtjevima, i koji bude mogao da pošalje u borbu izobražene pojedince neslomive volje i jaka duha. Hrvatske žene i djevojke u Istri! Jugoslavenke! Vaša je prva i najglavnija zadaća, da same sebe odgojite, da svaka od Vas postane prava kći svoga naroda, koja će znati da svoju djecu odgoji tako, kako zahtijevaju potrebe našega naroda. Zato treba da svaka ona, koja znade čitati i kojoj leži ikoliko na srcu budućnost njezine djece a i njezina budućnost, te budućnost cijelog našeg naroda, bude čitateljica „Ženskoga Svijeta". „Ženski Svijet" izlazi u Zagrebu, svaki mjesec jedamput, te je najbolji list, od svih muških i ženskih, što su bili kod nas do sada pokrenuti. Zadaća je lista, kako je to bilo u našem listu svojedobno razloženo, da odgaja narodne svijesne žene, dobre majke, koje će preporoditi naš narod. Pretplata je listu neznatna. Svaki broj je sam za sebe dobra poučna knjiga sa člancima i raspravama iz svih struka našeg kulturnog, socijalnog i političkog života, pisan je latinicom, na finom papiru, te sudjeluju u njem naši najbolji književnici, muško i žensko, iz svih krajeva prostrane Jugoslavije. Tu ćete upoznati što i kako misle Vaše sestre u Sloveniji, u Hrvatskoj, u Dalmaciji, u Ugarskoj i Srbiji, i Vaše će misli ojačati, kad vidite, koliko sestara imade, koje taru iste brige i bole iste rane, ali koje ujedno i nastoje, kako bi se tih briga riješile i te rane zaliječile. Hrvatice! Jugoslavenske žene i djevojke! Ima li u Vama nešto narodnog ponosa i svijesti, ne ćete li da i Vi i Vaša djeca propadnete u neznanju i neshvaćanju svijeta i života, ne krzmajte, nego pošaljite odmah pretplatu na „Ženski Svijet". Na godinu K 20, na po godine K 10, na četvrt godine K 5. Pretplata se šalje na: Zofka Kveder-Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1 b.

Dnevne vijesti.

Careva zahvala istarskomu puku. Primamo slijedeće: Njegovo c. i kr. Apostolsko Veličanstvo premilostivo se udostojalo naložiti mi, da stanovništvu poknežene grofije goriško-gradiščanske i margrofovije Istre objavim Previšnju svesrdnu zahvalu za čuvstva patrijotične privrženosti i vjerne odanosti, kojim je svuda na ganutljivi način dalo izraza prigodom nedavnog Previšnjeg putovanja po tim zemljama. Sa velikim zadovoljstvom dajem to na opće znanje. — Trst, 7. travnja 1918. — Njega c. i kr. Apostolskog Veličanstva tajni savjetnik i c. kr. namjestnik u Trstu i Primorju: Dr. barun Fries-Skene v. r.

Hrvati u Pragu. Jučer su na večer otputovali u Prag mnogi od naših opozicijonalnih društava i urednici opozicijonalnih dnevnika, da prisustvuju protestnoj skupštini braće Čeho-Slovaka u Pragu protiv govora grofa Czernina. Južnoslavenske delegate predvodi dr. Ante Pavelić, predsjednik Starčevićeve stranke prava.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 15. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Dušan Popović: O Macedoiji. — Prof. dr. Dj. Nenadić: Važnost šuma u narodnom gospodarstvu. — Dr. Ljudevit Jurak: K pitanju uredjenja bolnica u Hrvatskoj. — Milan Kašanin: Književni diletanti. — Smotra: Političke osnove naših klerikalaca (J. D.); Madžari i balkanski problem (dr. D. G.); Službeni podaci o odnosima u Bosni i Hercegovini; Zar invazija novih redova u Hrvatskoj; Značajna skupština sv. Vida; Povodom izvanredne skupštine gospodarskog društva (Niklas); Habilitacija dra. Zimmermanna i sloboda nauke (dr. A. Bazala); Mužika i kazalište (P. K. i V. Ćorović). — Listak: Dragan Zoranić: Moj posljednji dan u „Transeni". — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive" iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe prima uprava u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

80.000, a osim tih 60.000 Slovaka. Beč broji dakle daleko preko pol milijuna stanovnika češke narodnosti i češkog općevnog jezika i to prema službenoj statistici zadnjeg popisa pučanstva. Prema istoj službenoj statistici, koja ne će sigurno biti sklona Česima, imade u Beču 11.000 češke djece, dužne polaziti školu. Od tih polazi njemačke škole oko 10.000. Bečki su Česi molili, da im se dozvole javne škole već tripůt Zadnja je molba bila godine 1904. odbijena od državnog suda, jer da Česi u Beču nijesu ustaljenim življem!

500.000 bečkih Čeha nema, prema sudu austrijske vlade, pravo ni na jednu javnu pučku školu. A koliko je Nijemaca, da li je 100 Nijemaca, ustaljenih žitelja u Puli, pa imaju **dvije** ne pučke, nego **dvije srednje škole!** Riječi k tomu ne treba. Neka kazuju brojke!

*

Na proslavi u II. kotaru bečkom govorio je češki zastupnik Vaclav Prunar. Spomenuo je, kako je Jan Amos Komensky morao da iza bitke na Bijeloj Gori, gdje je pala sloboda „kraljevstva, najkrasnijeg na zemlji", zatraži utočište poput mnogo hiljada Čeha u tudjim zemljama. Spomenuo je temeljno načelo nauke Komenskog, koju on pripovijeda u svojoj „Didaktici" i u svim knjigama, da se svako dijete mora najprije odgajati u materinjem jeziku, te prema tomu i češko dijete pripada u češku školu. Izrazio je nadalje hvalu „Komenskom", koji vodi brigu oko uzgajanja djece u carskoj prijestolnici. „Nažalost", rekao je, „sami naši ljudi ne podupiru društvo prema svojim silama, i griješe tako proti „Komenskom". Moje riječi nemaju za zadaću, da nabrajaju spise Komenskog ili pretresaju njegov život, To ćete naći u svim knjigama. Moje riječi idu za tim, da Vas vjerne ojačam, da vam obavijestim, kako na vas misle milijuni braće iz Češke, da vas pobudim, da budete ustrajni i ustrpljivi. Doba jest ozbiljno i bogzna, što se još pripravlja nam pojedincima i cijelomu našemu narodu. Budite jaki, budite snošljivi i čuvajte svoju djecu kao oko u glavi. Nedajte, da se nijedno češko dijete odnarodi. Ponosimo se svojom prošlošću. Ponosimo se slavnim djelima naših pradjedova, ali znajte, da novo doba zahtijeva i nove čine. Ne pozivati se na Husa, na Jana Žišku i na češku braću, nego raditi ustrajno i neumorno svi prema svojim silama. Romažite se medjusobno! Nedajte da vaši zemljaci možda u nepovoljnim materijalnim prilikama uteču se k tudjincu i mole ga za pomoć, te tako postanu zavisni od njega, nego u uzajamnoj ljubavi složno radite". Dalje je spomenuo, kako je baš sada dozrela misao, da se po svim češkim zemljama raširi propaganda u korist „Komenskog", te će ta propaganda donijeti također uspjeha. Zastupnik Prunar završio je svoj govor riječima: „A mogu Vas osigurati, da niti jedan od nas, kojima je narod povjerio zastupstvo, ne sumnja o tom, da će narod naš dosegnuti one ciljeve, za kojima ide. Zavisi samo o tome, budemo li htjeli svi. Sakupljajte se i podupirite se, a glavno, pazite i čuvajte svoju djecu. Želim Vama i sebi, da bismo mogli, kad se sastanemo u boljim danima, ponovno pred sudom historije dokazati, da nijesmo živjeli za narod uzalud, da je svaki izvršio, što je mogao. Budemo li tako radili, možemo biti sigurni, da ćemo doživjeti krasnu svoju bulju budućnost". — Iza njegova govora slijedile su deklamacije školske djece i pjevanje.

*

Još nekoliko riječi.

Sastanu li se u jednom mjestu dvije ili tri češke obitelji, posjećuju se, medjusobno zabavljaju se, razgovaraju. Mogu li, priredjuju i svoje češke zabave, i glavno, te se obitelji veoma rijetko otudjuju. Koliko pak ima Hrvata u Puli? Poznaju li se ti medjusobno? Koliko se slučaja desi, da Hrvat s Hrvatom u Puli razgovara talijanski? Koliko veselica i zabava priredište kroz godinu puljski Hrvati? Sve te misli padaju čovjeku na mozag, kad vidi negdje živ rad, zauzetnost i nastojanje, a u svom narodu, t. j. medju inteligencijom svog naroda u jednoj ugroženoj točci opaža samo mrtvilo, mlitavost, nemar.

Ne bi li bilo bolje, da uopće nemamo sasma nikakove inteligencije, kaošto bi bilo bolje, da ne bismo imali nikakva plemstva, kad je naša inteligencija, govorim o Puli, anacijonalna, mrtva?

Što kruna godišnje davati za hrvatske škole i biti članom „Matice Hrvatske", nije dovoljno, da čovjek bude i narodnim čovjekom.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedjeljak 15. travnja 1918. | Broj 990

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 14 (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu na Lysi stekosmo u žilavoj borbi zemljišta. Južno od potoka Douve probiše čete generala pl. Eberhardta neprijateljski položaj jugozapadno od Wulverghema, te nakon ljutog rvanja sa engleskim četnim tjelesinama, koje poduzeše protunavalu, osvojiše u ju išu Nieuwecerce. Pod vodstvom generala Merckera za večernjih satova provedena navala dovela nas je u posjed visine istočno od mjesta. Kod Bailleulla vršila se je borba uz neprestane promjene. Zauzeti su krajevi Merris i Vieux-Berquin. Neprijateljske kolone, koje su pridolazile na bojište, pretrpješe teške gubitke u našoj vatri, vodjenoj promatranjem sa zemlje i sa zraka. Na bojnoj fronti sa obiju strana Somme topovski bojevi. Navala više engleskih bataljuna proti Merinvillersu krvavo je skršena. U našim rukama ostade mnogo zarobljenika. Sjeverno od Mihiela provedosmo uspješan sunak proti amerikanskim četama, zadasmo im teških gubitaka, te dovedosmo zarobljenika. — U dva posljednja dana sastrijeljeno je u zračnom boju 37 neprijateljskih lijetala i 3 privezana balona. Por. Wenckhoff izvojštio je svoju 24. pobjedu u zraku. — Ludendorff.

Pismo cara Karla princu Sikstu Burbonskomu.

Paris, (D. u.) „Agence Havas" objelodanjuje od dne 12. o. mj. ovaj službeni komunikej: Medju svim onim zamršenim lažima nalazi se ipak jedna čvrsta točka, pošto je car Karlo na oči Berlina lažljive dementije grofa Czernina uzeo na svoj račun, te tako sili francusku vladu, da pruži dokaze. Evo teksta vlastoručnog pisma, što ga je princ Siksto Burbonski, šurjak carev, predsjedniku republike, gospodinu Poincareu, dne 31. ožujka 1917. stavio do znanja, te koji je neposredno iza toga s privolom princa obznanjen francuskom ministru-predsjedniku:

„Dragi moj Sikstol Treća godina ovoga rata, koja je svijetu donijela toliko tuge i boli, približava se koncu. Svi narodi mojega vladanja složniji su negoli ikada u volji, da zaštite nepovrijedjenost monarkije, makar uz cijenu najvećih žrtava. Zaslugom njihove djelatnosti i velodušnim sudjelovanjem svih narodnosti mojega vladanja, mogla se je monarkija malne tri godine opirati najtežim navalama. Nitko ne će moći nijekati vojničkih uspjeha, što su ih postigle moje čete osobito na balkanskom ratištu.

Francuska je sa svoje strane pokazala odpornu snagu i divan zanos. Mi se divimo bez primisalja divnoj tradicijonalnoj hrabrosti njezine vojske i požrtvovnosti čitavog francuskog naroda. Osobito mi je ugodno vidjeti, premda smo u ovaj par protivnici, da nikakovo protuslovlje u shvatanju i nastojanju ne dijeli moje vlasti od Francuske, te da mi je opravdana nada, da će moje živahne simpatije za Francusku, zajedno sa onima, koje vladaju u čitavoj monarkiji, za svu budućnost zapriječiti povratak ratnog stanja, za kojim ne može nikakova odgovornost na mene pasti. U tu svrhu, te da istinitost ovih osjećaja točno izrazim, molim Te da potajice i neslužbeno staviš do znanja gosp. Poincareu, predsjedniku francuske republike, da ću svim sredstvima i uz uporabu čitavoga svoga ličnoga utjecaja kod svojih saveznika podupirati pravedne revindikacione aspiracije Francuske pogledom na Alzaciju i Lotaringiju. Što se tiče Belgije, to se njezina suverenost mora opet uspostaviti. Ona mora zadržati sav svoj afrički posjed. Tim se nema prejudicirati pitanju odštete, koju će moći dobiti za pretrpjele gubitke. Srbija uspostaviti će se u svojoj suverenosti. Kao zalog za našu dobru volju, skloni smo joj dati kako je pravo, pristup k Jadranskom moru, kao i dalekosežne gospodarstvene prednosti.

Kao prvi uvjet, koji se ima bezuslovno ispuniti, zahtjevat će Austro-Ugarska sa svoje strane, da se kraljevina Srbija u buduće odreče svake veze sa bilo kojim društvom ili skupinom, naročito sa Narodnom odbranom ili s takovim savezima, kojih politički ciljevi idu za rastvorbom monarkije. Ona ima lojalno i sa svim raspoloživim sredstvima zapriječiti svaku takovu politiku agitacije, bilo u Srbiji, bilo izvan njezinih granica, te preuzeti za to obvezu pod jamstvom antantinih vlasti. Dogadjaji u Rusiji sile me, da svoje misli o tome zadržim za se do onoga dana, kad će tamo biti uvedena kakova zakonita ili definitivna vlada. Pošto sam Ti na taj način razložio svoje misli, molit ću Te, da mi sa svoje strane, nakon razgovora sa obim vlastima najprije saopćiš mnijenje Francuske i Engleske, da se tako pripravi teren za sporazumak, na temelju kojega bi se mogli započeti službeni pregovori i voditi na opće zadovoljstvo. Nadajući se, da ćemo tako s obiju strana doskora moći dokončati patnje tolikih milijuna ljudi i tolikih u trlo zavitih te tjeskobnih porodica, molim Te, da vjeruješ u moje žive i bratimske osjećaje. Karlo."

Pošto je grof Czernin svojom notom od 8. travnja priznao, da su se vodili pregovori, koji su proizašli iz inicijative ličnosti, koja po rangu stoji visoko nad njim, prisiljena je sada austro-ugarska vlada, da se izjavi o pokušaju, od nje priznatom, te o pojedinostima pregovora njezinoga delegata.

Beč, (D. u.) Službeno se objavljuje: Od francuskoga ministarskoga predsjedništva u njegovom komunikeju od 12. travnja 1918. objelodanjeno pismo Njegova c. i kr. apostolskoga Veličanstva krivotvoreno je, pa valja prije svega izjaviti, da se pod ličnošću, koja stoji daleko iznad ranga ministra vanjskih posala, te koja je, kako se dopušta u službenoj objavi od 7. travnja, poduzela u proljeću 1917. nastojanja oko mira, nemogaše razumijevati Njegovo c. i kr. apostolsko Veličanstvo, nego princ Siksto Burbonski, koji se je i razumljevno, pošto se je princ Siksto u proljeću 1917. bavio oko toga, da se zaraćene države zbliže.

K tekstu lista, objelodanjenom od gosp. Clemenceaua, izjavljuje c. i kr. ministarstvo vanjskih posala, po previšnjoj zapovjedi, da je Njegovo Veličanstvo svome šurjaku, princu Sikstu Burbonskomu, pisalo sasvim lično privatno pismo, u kome nije bilo nikakovoga naloga, neka zapodjene kod predsjednika francuske republike ma bilo kakovo posredovanje, te neka saopćenja, sebi namijenjena, dalje dade ili izazove protuizjave ili ih primi. U ovom se pismu nije spominjalo belgijsko pitanje, a o Alzaciji i Lotaringiji sadržavalo je pismo ovo mjesto: „Sav svoj lični utjecaj upotrijebio sam u korist francuskih revindikacionih aspiracija pogledom na Alzaciju i Lotaringiju, kad bi te aspiracije bile pravedne, ali one to nisu". U komunikeju francuskoga ministarskoga predsjedništva od 9. travnja spomenuto drugo pismo carevo, u kome je Njegovo c. i kr. apostolsko Veličanstvo spomenulo, da se slaže sa svojim ministrom, niti ne spominje francuski komunikej, a to je značajno.

*

O daljnjem razvoju polemike izmedju grofa Czernina i Clemenceaua javlja „Pester Lloyd" iz Beča: Na mjerodavnom se mjestu izjavljuje sa najvećom odlučnošću, da careva pisma sa sadržajem, koji citira g. Clemenceau, ne postoje. Sloga se ovdje sa napetošću, ali bez svakoga nemira čeka na daljnja Clemenceauova „otkrića". Drži se, da će Clemenceau istinu svojih tvrdnja nastojati, da potvrdi objelodanjenjem facsimila. Dobro. No to će onda biti fotografski vjerne kopije falsifikata.

Francuski listovi tvrde, da će Clemenceau i svoje buduće izjave dati u sporazumu sa britskom vladom. Prije negoli se objelodane navodna pisma cara Karla, upitat će Clemenceau o tom englesku kraljevsku porodicu. — „Le Journal" kaže, da navodna pisma cara Karla dokazuju, da je austrijsko nastojanje, da se obori njemački jaram, došlo dalje, nego se mislilo. — „Figaro" podsjeća na pismo cara Vilima I., kojim da se takodjer priznaju francuska prava na Alzaciju-Lorenu. — „Frankfurter Zeitung" javlja iz Basela, da bivši vanjski ministar Ribot demantuje Czerninovu izjavu, da je grof Revertera bio i ime francuske vlade pozvan od jednog neutralca, da se izjavi o stanovištu monarkije. Francuska vlada, kaže, nije poduzela nikakove inicijative. — Pariški „Temps" piše: Ako je grof Czernin zlorabio povjerenje svoga gospodara, kako da onda ne odstupi? Ostane li, to nam odatle valja očito zaključiti, da se je medju Bečom i Berlinom ugovorilo, da se ono pismo cara i kralja ima odaslati. Bilo bi interesantno poznavati adresata onoga pisma.

Czernin — Clemenceau.

Ženeva, 13. „Temps" spominje, da je grof Czernin još pred nekoliko sedmica izjavio, da se Austrija za Strassburg bori jednakim oduševljenjem, kao i za Trst. Tada nije vlada htjela, da objavi tajne dokumente. Konačno je svako odgadjanje postalo nemogućim uslijed izazovnog ponašanja grofa Czernina. Ako grof Czernin ostane na svom mjestu, može se zaključiti, da je pismo cara Karla bilo napisano sa znanjem Berlina. To mišljenje dijeli i „Journal de Débats".

* **Engleski izvještaj** 13. t. mj. u jutro: Žestoka se je bitka razvila na večer u visini Neuve-Eglis i Vulverghein. Trajala je do kasno u noć. U visini Festuberta promakosmo naše linije nešto naprijed te dovedosmo nešto zarobljenika. Kasno na večer poduzeo je neprijatelj poslije žestokog opstrijeljivanja jaku navalu proti našim položajima istočno od Locona. Neprijatelju je uspjelo, te je na nekojim točkama provalio u naše linije, no, bio je našom protunavalom opeta iz njih istjeran. Druga navala, poduzeta od neprijatelja noću na isto mjesto, bila je uspješno suzbita. Za prvih noćnih satova navalio je neprijatelj zapadno od Meuville, bio je odbit. Na ostaloj sjevernoj fronti se položaj nije promijenio. Oštra se je mjesna bitka vršila jučer južno od Somme, u blizini Hangarda. Protunavalama engleskih i francuskih četa opeta su osvojeni položaji, u koje je neprijatelj provalio. Sjeverno od Somme bilo je neprijateljsko topničtvo djelatnije.

* **Turski izvještaj** od 13. t. mj. javlja: Osim mjestimice živahnije topovske vatre i osim nekojih po nas uspješnih bojeva medju predstražama na palestinskoj fronti, nema nikakovih važnih dogadjaja.

* **Rat na moru.** Prema nekoj vijesti washingtonskog državnog departementa, prikazala se je 10. t. mj. njemačka podmornica najvećeg tipa pred Moronviom (Liberia), opstrijeljavala je bežičnu postaju, te je prouzročila vanredno štetu. Nato je pucala na kabelsku postaju. — U zatvorenom području oko Engleske potopljeno je opeta 23.000 brutto reg. tona.

* **Opstrijeljavanje pariškog područja** sa strane njemačkog dalekosežnog topa, je — kako Havas javlja dne 14. t. mj. — opeta započelo. Prema „Matinu" prouzročilo je opstrijeljavanje razmjerno neznatnu štetu. Jedno je tane u nekoj po danu živahnoj ulici srušilo nasip i prouzročilo, da je kanal puknuo. Drugo je tane srušilo neki zid u maleno dvorište. Do svršetka opstrijeljavanja nije bilo javljeno o nikakvim žrtvama na ljudima. Pučanstvo je ostalo mirno.

* **Zračni napadaji.** Wolffov ured javlja dne 14. t. mj.: U noći od 12. na 13. t. mj. napao je freg. kap. Strasse sa skupinom naših zrakoplova važne brodogradilišne naredjaje u srednjoj Engleskoj. Bombama su nabačeni Nottingham, Sheffield, Leeds, Hull i Grimsby. Usprkos vanredno jakoj topovskoj obrani i proganjanju sa strane ljetača, vratiše se svi zrakoplovi neoštećeni.

* **Zračna navala na Englesku.** Iz Londona se službeno javlja dne 13. t. mj.: Zračnu navalu prošle noći poduzeše 4 zrakoplova, od kojih dva su prodrla nekoliko milja u unutrašnjost. Od ostala dva jedan stigao u Middlands, a drugi na sjeverozapadnu obalu. Veći je dio bacala pao na otvoreno polje. Prouzročena je šteta neznatna, 5 je osoba mrtvih i 15 ranjenih.

* **Parlamenat za Irsku.** Parlamentarna korespodenca „Daily Telegrapha" javlja, da je dne 11. t. mj. bio u donjoj kući podastrt izvještaj irskog konventa. U izvještaju se predlaže, neka se ustanovi parlamenat za Irsku, koji bi se imao sastojati iz gornje i donje kuće, te istodobno neka se daje primjerena sigurnost unijonistima.

Političke vijesti.

Češka skupština u Pragu.

„Tagespost" prima iz Praga dne 13. t. mj.: Na današnju skupštinu u Pragu prispjelo je 25 jugoslavenskih odaslanika, medju njima zastupnik dr. Korošec i Gostinčar. — Zastupnik Stanjek i Tušar objavljuju izjavu, u kojoj se veli: Za posljednjih sastanaka sa ministrom-predsjednikom je ovaj istaknuo, da nije bio informiran o izjavi grofa Czernina pred bečkim gradskim vijećem. Predložio nam je pripravljenu već izjavu, te zahtijevao, da na nju odgovorimo. Mi smo to odbili, uputivši na predsjednice skupštinu u Pragu, koja će zaključiti, kakav se odgovor ima dati na Czerninovu izjavu. Malo pred odlaskom saopćio nam je dr. pl. Seidler, da ga političke prilike sile, da ovu izjavu objavi. Koje su te prilike, nama nije poznato. — Na današnjoj skupštini bio je jednoglasno primljen zaključak, u kojemu se veli: U potocima teče po bojištima krv Čeho-Slovaka. Nebrojeni grobovi jesu spomenici gubitaka češko-slovačkog naroda. Sve je ove bezbrojne žrtve prouzročio rat, kojega mi nijesmo htjeli i za kojega mi nijesmo odgovorni. Neslomljen svim patnjama narod naš vjeruje, da će iz oluje svjetskog rata niknuti i za nas novi život i da će opći mir za uvijek očuvati čovječanstvo od nove slične katastrofe. Nijesmo nikada htjeli, a nećemo ni danas ništa drugo, nego slobodan i samostalan život, da pod vlastitom suverenošću upravljamo svojom sudbinom. Uza udrl

će biti svi pokušaji, da se narod uništi i da se prijetnjama slomi njegova čvrstoća. Sastali smo se, da prema gore i prema dole pokažemo, da je narod tako složan, kako nije u povijesti nikada bio. Narod stoji kao granitna stijena za svim onim, što su njegovi zastupnici izjavili u znamenitim svojim deklaracijama. Ustrajat ćemo, sve dok ne pobijedimo, dok ne stvorimo temelje za samostalnost našega naroda. — Načelnik Poljačkog kluba odgovorio je na pozivnicu na praški sastanak pismom, u kojemu veli: Pošto govor grofa Czernina, držan pred bečkim općinskim vijećem, sadržaje teške optužbe proti nenjemačkim narodima, koji sačinjavaju dvije trećine austrijskog pučanstva i pošto je tendencija ovih optužbi u protuslovlju sa duhom austrijskog ustava, dozvoljujem si izreči svoje osobno mnijenje, da nema austrijskog naroda, koji bi mogao, ako je sačuvao osjećaj dostojanstva, bez prosvjeda čuti takvu provokaciju i koji ne bi na mjerodavnom mjestu, u delegacijama i u zastupničkoj kući, zauzeo odgovarajuće stanovište. — U oči narodne skupštine u Pragu, gdje je sveukupni češki narod odgovorio grofu Czerninu na njegove podvale, piše „Slovenski Narod": Odgovor češkog naroda bit će silan i veličanstven. Nasuprot svim neprijateljima češki će čovjek ponosno i odvažno dignuti svoju zastavu prava i slobode, za kojom koraca u Češkoj sve, što narodno misli i osjeća, složno za vodjama naroda. Pod ovom će se zastavom okupiti danas i zastupnici našega naroda. U historičkom času obnovljuju Jugoslaveni prisegu vjernosti do bratskog češkog naroda. Neće nas razdružiti niti prijetnje, niti spletke. Svi znademo, da je čvrsto bratsko savezništvo obaju naroda u ovo sudbonosno doba jedan od glavnih preduvjeta sigurne pobjede, svi znademo, da smo jedan bez drugoga izgubljeni, da je sloboda Čeha ovisna od naše slobode, da Jugoslavije ne će biti, ako ne bude Češke. Bečka si je politika toga dobro svijesna. Zato radi prijetnjama i slatkom riječi, da bi nas razdvojila. Govor viteza Seidlera podaje nam za to najnoviji dokaz. Poklonio se je Slovencima i Hrvatima, te je samo slučajno zaboravio, da su medju nama najviše žrtvovali Srbi, kao dio onih bosanskih četa, koje su bezbroj puta nastupile kao triarij armade, kao onaj dio našega naroda, koji je morao da izdrži najstrašniju navalu unutrašnje vojne... „Slovenski Narod" svršava: Srca čitavog našeg naroda su danas u Pragu. Putem naših zastupnika obnavlja naš narod češkom narodu prisegu: S Tobom do svršetka, s Tobom do pobjede. S Tobom radje u smrt, nego u nečasno ropstvo. — Akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu odaslala je povodom velike prosvjedne skupštine, koja se obdržaje u Pragu protiv kleveta i napadaja, nanesenih češkom narodu, slijedeću brzojavku: „Dr. Stanjek, predsjednik „Češkoga saveza", Prag. Jugoslavenska akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu pozdravlja sakupljene predstavnike češkoga naroda i pridružuje se protestu protiv kleveta i napadaja, nanesenih bratskom i savezničkom češkom, te našem narodu. Potpis: Akademska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu".

Trocki traži priključak uz antantu.

„Agence Havas" javlja iz Petrograda: Trocki izlazi sve više na površinu i traži priključak uz antantu u vojničkom i političkom pogledu. Posredovanjem francuskoga generalnoga konzula u Moskvi pregovara Trocki već duže vremena sa francuskom vladom, koja se izjavila spremnom, da zasada pošalje u Rusiju 500 francuskih časnika, da provedu reorganizaciju ruske vojske. „Agence Havas" naglašava, da Francuska podupire Rusiju kod uspostave njene vojne snage samo pod tim uvjetom, da se ovo naoružavanje vrši protiv Njemačke. Trocki traži sporazum i sa ruskom buržoazijom, sa plemstvom i sa financijalnim krugovima. Antanta je sklona dati Rusiji i većih novčanih sredstava. Amerika je zasada, uz izvjesne zaloge, pripravna predujmiti tri milijarde.

Kamenjev zadržan u Finskoj.

Na intervenciju ruske vlade glede oslobodjenja Kamenjeva, primio je ruski poslanik Vorovskij od finske vlade slijedeći odgovor: „Kamenjev bit će od finske vlade tako dugo pridržan kao taoc, dok ruska vlada ne obustavi pomoć crvenoj gardi". Imenovanje Kamenjeva poslanikom u Beču ostaje na snazi i dalje. Iz pouzdanog izvora javlja se, da ruska ne će nikoga drugog poslati u Beč.

Domaće vijesti.

Ljetno vrijeme. Primamo: Pozivom na naredbu cijelog ministarstva 23. III. 1918. B. D. Z. 160, kojom se ustanovljuje ljetno vrijeme za godinu 1917., pomiče se sporazumno sa c. i kr. zapovjedništvom ratne luke sa počam od ponedjeljka 15. IV. 1918. do ponedjeljka 15. IX. 1918. sat zatvaranja, i to za dućane od 7 sati prije podne do 8 sati po podne, a za gostione i kavane od 9 sati do sati po podne. — Po naredbi cjelokupnog ministarstva od 25. ožujka 1918. L. D. Z. br. 106, od ponedjeljka 15. travnja t. j. danas do ponedjeljka 16. rujna 1918. uvadja se ljetno vrijeme. Danom 15. travnja u 2 sata u noći imaju se pomaknuti ure za 1 sat unaprijed, a 16. rujna u 3 sata u jutro za jedan sat natrag.

Opomena. Upozorujemo općinstvo u njegovom vlastitom interesu neka se drži točno ovotvrdjavnih odredaba glede zatvaranja kapaca radi svjetla kao takodjer gostioničarskih prostorija. Odnosno doba, kada se imade prozore zatamnjivati i gostione zatvarati jest jasno dolučeno. Pet minuta zakasnjenja dostatno je, da bude stranka globljena sa najmanje 40 K. Da li se isplati n. pr. gostioničaru platiti tako visoku globu radi vlastitog nemara? Mislimo da ne. Radi toga preporučamo toplo našemu općinstvu, da ne prekoračuje policajne ure u nikojem slučaju. To vrijedi i za one, koji se ne drže odredaba glede zadržavanja osoba poslije 10 sati na ulici. Tko ne imade odviše novaca, neka se drži točno pretpisa.

† **Dr. Izidor Reja,** liječnik u Bazovici kod Trsta, preminuo je naglo ovih dana.

Knjige „Matice Hrvatske". Umoljavaju se bivši članovi „M. H." iz Pazina i okolice, da se prijave povjereniku i da uplate članarinu za redovita izdanja za god. 1917. (III. kolo). Članarina iznosi K 8.—. Novi se članovi mogu predbilježiti dnevno i u knjižari „Novak".

Dnevne vijesti.

Za hrvatsko-ugarski sporazum. „Hrv. Država" piše: Neki — nama pobliže nepoznati — gospodin Kalman Ghyczy, piše u jučerašnjem „Pester Lloydu" elegični poziv na madžarsko javno mnijenje, da se pozabavi sa prilikama u Hrvatskoj te uznastoji doći u pobliži dodir s Hrvatima. Govori o zajedničkoj sudbini, o zajedničkom životu i budućnosti, pozivlje se na tisućgodišnju povijest i na sve one lijepe fraze, koje smo vikli slušati iz ustiju madžarske nesudjene braće kadgod su htjeli postignuti svoj cilj. Rekosmo, da ne znamo pobliže, tko je taj gospodin Kalman Ghyczy. Je li on u rodu s onim Kolomanom Ghyczyem, stvoriteljem nesretne nagodbe, na koga se on pozivlje. Svakako da on spada medju one brojne, na žalost, Madžare, koji se useliše u našu domovinu te provadjaju „mirnu penetraciju", udobno se namjeste te hoće da igraju i političku ulogu. Tako čujemo, da jedan Ghyczy reflektira čak na zastupnički mandat za kotar Delnice-Čabar. Nije li taj i pisac spomenutog članka? Nije li članak napisan namjerom, da Ghyczy postane zastupnikom madžarstva u hrvatskom saboru? Pobliže se osvrtati na ovakove elegične ispade sa madžarske strane nikada nam ne bijaše po ćudi, a u današnje vrijeme nam je i odurno. Na citat iz govora staroga Kolomana Ghyczya hrvatskim deputircima poslije utanačene nagodbe: „Nagodba nas je u mnogim pogledima odijelila, ali se nadam, da će nas zajednički rad i zajedničko medjusobno povjerenje zbližiti", odgovaramo, da je Hrvate u prošlosti medena riječ približila Madžarima, ali da ih je zajednički rad madžarskih vlada i madžarskih predstavnika posve udaljio. Koga nije opametilo iskustvo od zadnjih pedeset godina i uvjerilo, da mi u zajednici s Madžarima ne možemo nego trpjeti? Mi možemo s njima imati samo odnos dobra susjeda, ali posve neodvisna i samostalna bez drugih veza.

Glavna skupština Hrvatskoga novinarskoga društva bit će u subotu, dne 27. o. mj. u 3 sata popodne u prostorijama „Matice Hrvatske". Na dnevnom je redu i izvještaj o kolektivnom ugovoru. Ravnatelj, g. Ivan Ancel, predao je „Hrvatskom novinarskom društvu" kao temelj za zakladu dra. Milana Heimerla K 1700, koji je iznos preostao od svote, što ju je g. Ancel bio sakupio za vijenac na odar pokojnikov. Hrvatsko novinarsko društvo apelira na sve prijatelje dra. Heimerla, da se sjete ove zaklade. Prinose valja slati na adresu tajnika Hrvatskoga novinarskoga društva, g. Slavka Jutrišu, urednika „Novosti".

Velika akcija u prilog malene djece. Od mnogih ratnih nevolja najviše su djeca propatila. Svagdje je milosrdje izbilo na vidjelo, pa su javne korporacije i društva pomogli mnogoj djeci, da nadju utočišta na selu, gdje će se okrijepiti. Ali sredstva tih tamoamo raspršenih akcija bila su odveć malena. Prave pomoći možemo tek od takove akcije očekivati, koja bi se na veliko pokrenula, zahvatila čitavu monarkiju i od nje bila poduprta. General pl. Landwehr stupio je tad u pregovore s austrijskom i ugarskom vladom, pa je na njegov prijedlog povjerena uprava akcije za Austriju, barunu Hussareku i barunu Spitzmülleru, dok je za Ugarsku uzeo na sebe upravu akcije ministar-predsjednik dr. Wekerle. Kao zastupnici zajedničkog prehrambenog odbora izaslani su u upravu akcije za Austriju, poticatelj akcije Ernst Klebinder, a za Ugarsku honvedski kapetan Tas. U svakoj će se zemlji obrazovati zasebna zemaljska centrala, koja će pokrenuti drugih kotarskih grupa. Djeca svake zemlje bit će po mogućnosti smještena u bolje opskrbljene seoske krajeve u istoj pokrajini ili inače u drugu pokrajinu ili u Ugarsku. Odlučeno je, da će se pokrenuti ferijalna akcija i smjestiti na selo slabunjava, umorna djeca privremeno za šest sedmica. Tu će doći u obzir samo ona djeca, koja idu u školu, i to slabunjava, a nažalost, ne i bolesna djeca, kojima je liječnik naredio, da odu na selo za oporavljenje i čiji roditelji imaju najviše 6000 K prihoda, a staraju se za više no jedno dijete. Ne će se praviti nikakove razlike pogledom na narodnost, konfesiju ili pripadnost. Pa i ako seoski stanovnici i ove godine pate pod ratnim nevoljama, naći će se ipak u velikom broju i takvih ljudi, koji će rado primiti malene gradjane, što badava, a što uz primjerenu plaću. Uzet će se i dalje u pomoć intenzivno saradništvo onih društava, koja su se i dosada bavila smještanjem malene djece na selu. Tijem, što je Njegovo Veličanstvo uzelo na sebe protektorat nad tom akcijom, vladar ju je postavio pod svoju moćnu zaštitu. Hiljadama i hiljadama djece povratit će se zdravlje.

O topu, koji puca na Pariz. „Zeit" javlja iz Ženeve. „Temps" saopćuje, da je šef pariškoga gradskog laboratorija, Kling, iz množine donešenih mu komadića taneta konstruirao dva potpuna njemačka taneta orijaškog topa. Tane nosi carsku krunu i signaturu „M.", što znači, da potiče od mornaričkog topa. Kaliber mu je najviše 220 milimetara. Metak je dug 50 centimetara i imade kožnati obruč. Dužina metka se posebnom napravom, koja djeluje u lijetu, poveća na 90 centimetara. Za nabijanje topa treba 20 časaka; svaki hitac stoji 30.000 franaka.

Živež iz Ukrajine. Dop. ured javlja iz Berlina: U svrhu nabave potrebne robe i živeža iz Rusije, naročito iz Ukrajine, spojiše se njemačke i austro-ugarske banke u sindikat, koji će voditi banka Mendelsohn i drug. Njemačkoj skupini pripadaju članovi takozvane „Stempelvereinigung".

Slovačko Srce. Pod ovim naslovom donosi „Slovački tjednik", koji izlazi u Budimpešti, uvodni članak, kojim apelira na Slovake, da se skupe oko organizacije „Slovačkog Srca" po uzoru braće Čeha. Svrha je „Slovačkom Srcu", da narodnim dobrovoljnim prinosima potpomaže ratnu siročad i stradalnike.

Borba protiv prostitucije. U nedjelju bila je u Sarajevu skupština muslimanske vjerske općine, tako zvanog džematmedžilisa, koja nije zasjedala, otkako je osnovana. Skupštini je bio povod, što se medju muslimanskim ženama sve više širi prostitucija. Odbor je predložio nekoliko prediloga glede pobijanja prostitucije, za što se traži pomoć vlade i imućnih gradjana. Kad se raspravljalo, tko bi imao da provodi te ustanove, došlo je do burnih prizora, tečajem kojih su mladji elementi žestoko napadali organe vakufske autonomije radi nemara, što su mogli dopustiti, da do današnjih prilika dodje. Prodro je prijedlog dra. Spaha, da ustanove za pobijanje prostitucije imade da provodi odbor vjerske općine.

Budućnost žute rase. Sir Robert Hart otišao je u Kinu još u 18. godini kao dragoman engleskog konzulata. Tamo je ostao pune 54 godine, zauzimajući razne položaje u državnoj vlasti. Za tako dugo vrijeme naučio je da potpuno govori i piše, a tako isto poznao je i najintimniji život Kineza. Poslije toliko godina vratio se je u svoju domovinu, Englesku, i odmah po dolasku dao je javnosti ove interesantne podatke o ulozi ove kolosalne države u budućnosti: Sigurno je, da će budućnost još jednom donijeti Evropi „žuto pitanje", a možda i „žutu opasnost". A kakva je ta žuta opasnost? Kinezi su umni, marljivi i vrijedni, kulturni ljudi, broje 400,000.000 ljudi i spremaju dan oslobodjenja od stranog tutorstva i miješanja u život njihove zemlje. Ven-Hžijung, kineski prvosvećenik, rekao mi je prije 40 godina: „Svi tražite da nas probudite. Uspjet ćete; ali ćemo mi ići dalje od onoga što vi želite i tražite". On je u pravu, veli sir Hart, jer kroz 15 godina Kina će imati preko 20,000.000 Boksera, koji će razvijanjem nacijonalne zastave ustati protiv svih stranaca. Časnost, učtivost i spravedljivost u Kinezu nadmašuje sve druge narode. Kulturni su, a dokaz im je ovaj: u jednoj staroj kineskoj knjizi od prije dvije hiljade godina pominje se kutija koja proizvodi glasove. To je naš današnji fonograf, za koji su Kinezi znali prije toliko godina.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, četvrtgodišnje K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 16. travnja 1918. Broj 991.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadnoj fronti mjestimice jaka bojna djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu na Lysi došlo je mnogostruko do ljutih bojeva iz bliza. jugozapadno od Nieuwe Cerce kaošto i medju Bellleuilom i Merriesom pročišćena su engleska gnijezda strojnih pušaka, te je njihova posada zarobljena. Uz gubitke skršiše se protunavale, što ih je neprijatelj poduzeo iz Bailleuila te sjevero-zapadno od Bethune. Na bojnoj fronti sa obiju strana Somme ostade topovska borba, kraj kišovitog vremena, u umjerenim granicama. — Istok: Nakon žestokih bojeva sa naoružanim bandama, unišle su naše čete, koje su se iskrcale u Finskoj, djelotvorno poduprte od naših pomorskih ratnih sila, u Helsingfors. — Ludendorff.

Afera Czernin—Clemenceau.

Pariz, 14. (D. u.) Izdan je slijedeći službeni komunike: Ima iskvarenih savjesti! Pošto mu nije moguće naći sredstava, da obrani svoj obraz, pada car Karlo u tepanje zbunjenog čovjeka. On je sada prisiljen, da okrivljuje svog svaka s patvorenja, pošto je vlastoručno iskrivio sadržinu dokumenta. Original, kojega je sadržaj francuska vlada objavila, bio je saopćen u prisutnosti od francuskog ministra-predsjednika delegiranog generalnog tajnika u vanjskom ministarstvu, Jules Cambona, koji je prepis istoga sa prinčevom dozvolom predao ministru-predsjedniku. Princ se je sa samim Ribotom o ovoj stvari razgovarao na način, koji ne bi imao nikakvog smisla, kad sadržaj ne bi bio onaj, kakvi je objavljen od francuske vlade. Zar nije očevidno, da ne bi mogao biti započet razgovor i da predsjednik republike ne bi niti po drugi puta primio princa, kad bi ovaj, po inicijativi Austro-Ugarske, bio donositelj spisa, koji naša prava poriče, mjesto da ih potvrdjuje? Pismo cara Karla, takvo, kakvo smo mi citirali, pokazao je sam princ Siksto vrhovnim glavama vlade. Uostalom mogu autentičnost pisma potvrditi dva prinčeva prijatelja, a osobito onaj medju njima, koji je pismo dobio od princa, da ga prepiše.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja: Posljednji izvodi gospodina Clemenceaua ne mijenjaju ništa na istinosti dosadašnjih izjava c. i kr. vanjskog ministarstva. Princ Siksto burbonski, kojega značaj, poznat Nj. c. i kr. apostolskom Veličanstvu, isključuje svako patvorenje, nije, kao ni nijedna druga posebna ličnost, okrivljen s patvorenja. Pošto c. i kr. ministarstvo vanjskih poslova ne može ustanoviti, gdje je podvala krivog pisma bila izvršena, izjavlja se, da je stvar dovršena.

Beč, 15. (D. u.) Novine doznaju iz pouzdanog vrela: Grof je Czernin vidio koncept pisma, što ga je car Karlo upravio na princa Sikstu Burbonskog. Koncept je u potpunom suglasju, što ga je ministarstvo vanjskih posala objelodanilo dne 12. t. mj. Ovo pismo ne sadržaje nikakvog naloga na princa Sikstu, da ikojemu priopći pismo cara Karla, te se u njemu nije spomenula Belgija. Tačka o Alzaciji-Lotarinskoj potpuno odgovara priopćenoj tački ministarstva vanjskih posala.

Beč, 14. (D. u.) Nj. c. i kr. apostolsko Veličanstvo poslalo je njemačkom caru slijedeću brzojavku: Optužbe gospodina Clemenceaua proti Meni su tako niske, da ne kanim sa Francuskom o stvari dalje raspravljati. Naš daljnji odgovor su Moji topovi na zapadu. U vjernom prijateljstvu Karlo.

*

„Arbeiter-Zeitung“ donaša na uvodnom mjestu članak, u kojem veli: „Prema službenoj noti mora se izjava „Agence Havas“ o pismu cara Karla držati izmišljenom i lažnom. Ali nastaje pitanje: kako je gosp. Clemenceau došao do te laži? Veli se, on je htio time razbiti austro-njemački savez. Ali kako bi mogao on da misli, da će to postići jednom laži i još tako jasnom i plitkom laži? Ta mogao je i on promisliti, da će tako prokušani savez lako odoljeti jednoj običnoj laži. I kako da se razjasni, da bi Clemenceau čekao punu godinu dana, da tu minu pod savez baci? Budući da se ne može očekivati, da će gosp. Clemenceau sada mučati, bilo je mnogo bolje, da se odgovor grofa Czernina nije ograničio na jednostavno nijekanje, već da je odmah iznio van sve, na što se je lažna legenda oslanjala. To je već treći komentar, kojeg grof Czernin daje svojim riječima, a to oklijevanje i polagano komentiranje ne izgleda ni od dobrog utiska, niti nije dostojno. Kad je grof Czernin napravio bečkom odaslanstvu svoje saopćenje — koje je, kako se danas vidi, jedno vrlo malo tačna slika pravog stanja stvari, — mogao je segurno računati, da će Clemenceau kriknuti, ispravljati i izaći sa protuotkrićima. Uostalom vidi se, da je Clemenceau već prije govorio o jednoj carevoj inicijativi. Onda se to nije razumjelo, ali sada se vidi jasno, da se je na kralja odnosio pasus u Clemenceau-ovoj izjavi, da je jedna „činom visoko nad Czerninom stoječa ličnost“ pokušala u Londonu i Parizu, da dodje do mira. Grof Czernin je valjda to znao. On u svom odgovoru i veli, da se ne žaca to potvrditi. I zbog se vidi, da se nije mislilo tajiti, da se je car Karlo brinuo, da se postigne mir, — pa čemu bi se uostalom ta zaslužna djelatnost skrivala? — ali je trebalo onda sve to i jasno izreći“. List se zatim tuži, što su nastojanja za mir tim skrivanjem osujećena, i veli, da se u Austriji „boje raditi otvoreno za mir, kao da bi time povrijedili savezništvo prama Njemačkoj“. Govori zatim o pangermanskom „tvrdom miru“ i veli, da grof Czernin, mjesto da služi miru sporazuma, služi njemu. — „Journal de Geneve“ donosi na uvodnom mjestu članak o govoru grofa Czernina, koji je tim karakterističniji, što ga piše W. Martin, poznat sa svojih austrofilskih sklonosti. On doduše nije prijatelj Njemačke, ni germansko-madžarskog imperijalizma, ali je prema grofu Czerninu imao osobite simpatije i uvijek mu pripisivao neku misiju u Evropi. Članak počinje: „Tek sutradan, poslije mira u Brestu, dok još ima na prstima tragove pera, kojim je potpisao raskomadanje Rumunjske, osjećamo samo negodovanje, kad se grof Czernin igra s riječima slobode i mira“. Članak zatim dokazuje neiskrenost govora sa aneksijonističkim djelovanjem Czerninovim, i predbacuje mu konačno protuslovlje i u unutarnjoj politici. „Jedan državnik, koji, da zapriječi raskomadanje svoje države, nema drugog sredstva, nego da poziva Nijemce i Madžare, da se dignu proti drugim narodima te države, i koji u času, kada hoće da popušta prama Srbiji, denuncira prijeti Česima i Jugoslavenima, daje najbolju osudu samome sebi.“ — Martin svejedno vjeruje u misiju Austrije, koja da je opreka njemačkom imperijalizmu i nada se, da će se ona i mimo grofa Czernina izvršiti. — Bečki dopisnik „Berliner Tageblatta“ javlja svom listu: U ministarstvu vanjskih posala niti se ne misli na to i nakon pariških objava, da se razni pokušaji sa austro-ugarske strane postignuća mira poreknu. U upućenim se krugovima bez daljnjega priznaje, da su osobe na vrlo visokim mjestima poduzele sondiranje o mogućnostima općenitoga mira, i da je i sam car Karlo raspravljao pitanja, kako da se dodje do općenitoga mira, sa ličnostima, koje su imale medjunarodne veze. Jednako je općenito poznato i to, da je pred koja tri mjeseca bila jedna američka ličnost, profesor Andersen, što ima veze sa washingtonskim krugovima, kod grofa Czernina u Beču, i kasnije kod grofa Andrassya i Tisze u Budimpešti, s kojima je raspravljao o mogućnosti austro-američkog mirovnog posredovanja. Naravno se izričito naglasuje, da se kod ovih sondiranja nikada nije radilo o postignuću zasebnog mira sa Austrijom, nego se je raspravljalo samo o općenitom miru.

Vanjski ministar grof Czernin odstupio.

Beč, 14. (D. u.) Ministar c. i kr. kuće i vanjskih poslova podastro je danas Njeg. Veličanstvu svoju demisiju. Njegovo se je Veličanstvo udostojalo, da demisiju premilostivo prihvati te da grofu Czerninu, do imenovanja nasljednika, i dalje povjeri vodjenje poslova.

Priklopljenje Besarabije Rumunjskoj.

Kijev, 13. (D. u.) Ukrajinski brzojavni ured. Vijest o priklopljenju Besarabije Rumunjskoj izazvala je u svim krugovima ukrajinskog pučanstva veliko ogorčenje. Bila je bezodvlačno sazvana izvanredna sjednica ukrajinskog parlamenta, središnje rade, koja bijaše naročito posvećena besarabskom pitanju. Svi vodje stranaka u parlamentu energički prosvjedovaše proti vladinoj medjunarodnoj špekulaciji. Uputili su na to, da ovo priklopljenje ne samo da ne odgovara želji besarabskih Ukrajinaca, Nijemaca i Belgijanaca, već niti želji samoga moldavskog pučanstva.

Bukarešt, 15. (D. u.) Jučer se iz Jassya povratiše ovamo ministar-predsjednik Marghiloman i vanjski ministar Arion. Na kolodvoru su se sakupili zastupnici rumunjskih oblasti, politički prijatelji ministra-predsjednika i mnogobrojno općinstvo, koji su Marghilomana toplo pazdravili, kao ostvaritelja ujedinjenja Rumunjske sa Besarabijom. — Prigodom priklopljenja Besarabije sa Rumunjskom vršila se je jučer u metropolitanskoj crkvi svečana misa, koju je čitao rumunjski metropolit.

* **Francuski izvještaj** od 14. t. mj. popodne: Različno živahna topnička djelatnost izmedju Montdidiera i Noyona. Francuska izvidnička odjeljenja, koja su djelovala u tom kraju, dovedoše zarobljenika. Sjeverno od St. Mihiela i u Lotaringiji u predjelu od Emsermenila i Huresa Francuzi prodriješe u njemačke linije i učiniše oko 10 zarobljenika. Francuzi su sa svoje strane otbili njemačke pothvate sjeverno visine 304, u predjelu od St. Mihiela, u Woevri, te u klancu Bonhomme. Na ostaloj je fronti noć bila mirna.

* **Engleski izvještaj** 14. t. mj. prije podne: Nakon teških borba, koje su trajale cijelu večer, odbili smo jake neprijateljske navale upravljene jučer poslije podne od Meterena do Wulwerghem. U prvim noćnim satovima neprijatelj je ponovno navalio, i to po četvrti put u ovom danu, kod Neuve Eglise i bje opet suzbijen. Osim već najavljenih navala, neprijatelj je jučer na večer poduzeo odriješiti pokušaj proti naše obrambene linije u okolici od Festuberta, ali bje odbijen. Na ovom dijelu bojne fronte, te sjeverozapadno do Locona naše je topništvo i pješaštvo uzelo preko večeri pod uspješnu vatru iz bliza mnogobrojna neprijateljska odjeljenja. Na svršetku je ovog dana bilo još neprekinutih borba, te čestih navala, od kojih je mnogo bilo poduzeto s jakim silama. Javljeno bje, da je naša linija na cijeloj fronti od Lyse netaknuta. Neprijateljski su gubici tekom jučerašnjeg dana morali biti izvanredno ozbiljni. Tekom je noći borba kod Neuve Eglise opet započela. Danas je rano neprijatelj ponovio svoje navale u okolici od Bailleul. Borba na toj fronti traje dalje. — 14. t. mj. na večer: Na koncu tvrdokorne višesatne borbe, koja je bjesnila u noći i danas rano o Neuve Eglise, naše su čete ostale u posjedu mjesta. Neprijateljske su navale u ovom odsječku bile vodjene velikom odlučnošću. Njegovi su gubici posve teški. Preko dana je neprijatelj ponovio pokušaje, da zaposjedne mjesto. Borba traje dalje. Naše su čete odbile navalu, koju je neprijatalj danas rano u jutro poduzele kod Bailleula. Isto tako nije uspio neprijateljski nasrtaj, koji ga je poduzeo kod Merris-a. Predpodne je neprijajeljska pješadija pokušala da napadne sjeverozapadno od Mervillea, ali ju je naše topništvo raspršilo. Kod Alberta je neprijateljsko topništvo razvilo danas jaču djelatnost. Iz ostale fronte ništa osobita.

* **General Foch.** Iz Pariza se službeno javlja: Francuska i engleska vlada odlučiše, da generalu Fochu podijele naslov vrhovnog zapovjednika savezničkih vojska u Francuskoj.

* **Livonska i Estonska mole Njemačku za zaštitu.** Wolffov ured javlja: Udruženo zemaljsko vijeće za Livonsku, Estonsku, Rigu i Ösel zaključilo je moliti njemačkog cara, neka Livonsku i Estonsku drži trajno pod vojničkom zaštitom te neka ih kod konačnog provedenja otcijepljenja od Rusije djelotvorno potpomaže. Nadalje je vijeće zaključilo izraziti želju, da se iz Livonske, Estonske, Kuronske, sa pred njima ležećim otocima te gradom Rigom otvori jedinstvena, monarkističko-konštitucijonalna država sa jedinstvenim ustavom i jedinstvenom upravom, koja se neka država personalnom unijom priključi Njemačkoj. Na njemačkog cara poslana je odgovarajuća brzojavka.

Političke vijesti.

Ne riječi, već djela!

Jučer smo javili, kako je austrijski ministar-predsjednik dr. Seidler, ponavljajući optužbe ministra vanjskih posala, grofa Czernina, da neki slavenski narodni vodje nastoje realizovati svoje političke ciljeve pomoću pobjedonosne antante, osobito pohvalio i junaštva i žrtve Hrvata i Slovenaca u ovom ratu. Ove pohvale nijesu nama dostatne. Kad je ministar-predsjednik priznao žrtve našeg naroda, morao je ujedno progovoriti i o udovoljenju naših pravednih zahtjeva. Od pustih pohvala nema nama nikakove koristi; to su puste riječi, koje nasuprot jadnih prilika, u kojima se nalazi naš narod — ne vrijede ništa. Hoćemo čine, djela, a ne riječi! Nesnosne prilike, u kojima žive slavenski narodi u ovoj monarkiji, rodile su nezadovoljnike, a tih će biti to manje, što će se brže udovoljiti njihovim težnjama, kojima je cilj pravedno uredjenje monarkije i uvaženje narodnih

prava. Prijetnjama, optužbama i nasiljem — postizava se sve obratno.

Najbolji je dokaz za to — velika protestna manifestacija u Pragu, u kojoj sudjelovahu u velikom broju i Jugoslaveni. Slavenski narodi monarkije ne daju se kao stanoviti državnici uplivisati niti od sadašnjih niti od budućih dogadjaja na ratištu; oni su i davno prije i sada u ovom ratu teško osjećali i osjetili, kako žive u podredjenom položaju, koji im onemogućuje slobodni razvitak na svim područjima javnog života, pa od sadašnjih svojih nastojanja, da si osjeguraju jednakopravnost, slobodan i nezavisan, dostojan narodni život, ne će više uzmaknuti, pa dogodilo se bilo što. Protiv onih, koji hoće i nadalje da samovoljno vladaju nad drugim narodima, koji hoće da održe u svojim šakama vlast, ne gledeći, da li je to pravedno ili ne, da li to odgovara slobodarskom duhu demokracije i napretka čovječanstva, protiv takvih državnika i političara suprotstavlja naš narod jedinstvenu, odlučnu svoju volju, koja ga vodi u borbu za narodno ujedinjenje, slobodu i samostalnost, i ta volja jednoč mora pobijediti; a mora pobijediti za to, jer vuče svoju snagu iz nepresahlog izvora prirodnog prava i istine. — Oni, koji naše opravdane težnje, da živimo u slobodi i da sami sebi budemo samostalni gospodari, spriječavaju, služe se silom, na koju ne imaju prava, a da prikažu, da imaju tobože nekakvo pravo — utiču se lažima, varkama i licumjerstvu.

Trebat će nam izdržati veliku borbu, jer, kako vidimo, nekoje državnike i političare nije smekšalo ni sve ono more krvi, što se prolilo u ovom ratu; nijesu ih opametili ni dogadjaji prošlosti ni sadašnjosti, iz kojih bi mogli naučiti, da je svaka sila za vremena; niti goleme žrtve našeg naroda, niti njegovi vapaji nijesu im mogli ucijepiti osjećaj pravednosti — ali ako su oni tako kruti, neka znadu, da će i naš narod ostati nepokolebiv u svojoj borbi za slobodu i samostalnost i da ne ćemo tako dugo sustati, dok se neispune naši narodni ideali. U toj žilavoj borbi naći ćemo pomoći, potpore i poticaja od bratskog češkog naroda, koji je pozvao predstavnike našeg naroda na protestnu manifestaciju u Pragu, da čuju ponovnu zavjeru češkog naroda, da će na strani južnih Slavena izdržati u nevolji i sreći. („Male Novine".)

Poseban klub čeških članova gospodske zbornice.

„Slovenec" donaša, da se medju češkim članovima gospodske zbornice vrše zadnje dane pregovaranja glede ustanove posebnog češkog kluba u gospodskoj zbornici. U tu je svrhu ustanovljen poseban pripravljajući odbor, kojemu stoji na čelu ministar dr. Forst.

Domaće vijesti.

Iz aprovizacije. Danas se počimlje prodavati u svim prodavaonicama aprovizacione komisije u Puli za drugu polovicu tekućega mjeseca dolučena količina brašna, i to 1 kg krušnog i 1½ kukuruznog brašna. Za dignuće te količine otrgnuti će se odreske 3 i 4. Radnici, koji obavljaju teži posao, dobiti će 2 kg krušnog i 3 kg kukuruznog brašna. Izuzamši Šišan, sve druge podopćine mogu podignuti njima pripadajući dio brašna kod svojih podružnih komisija.

Vladina pomoćna akcija za Primorje. Za područja u Primorju, koja se nalaze u nuždi i koja je car nedavno posjetio u pratnji ministra-predsjednika dr. Seidlera, dozvolila je vlada iz državnih sredstava kredit u iznosu od 7 milijuna, koji će u prvom redu biti upotrebljen u svrhu olakoćenja opskrbe živežem i u svrhu promicanja poljodjelske produkcije.

Autoru „Pričica" javljamo, da nam ne će biti moguće donašati dalje „Pričice" —
— Uredništvo.

Dopisi iz Istre.

Car u Baderni. Primamo: Dne 5. t. mj. posjetilo je Nj. Veličanstvo car u 8 i pol sati poslije podne našu Badernu, u pratnji ekscelencije ministra-predsjednika dr. Seidlera, dr. baruna Fries-Skene i drugih dostojanstvenika, te je bio dočekan s najvećim slavljem sa strane pučanstva. Po zaslužnim prvacima bio mu je naredjen lijepi slavoluk sa zelenim cvijećem, na sredi kojeg je bila obješena slika Nj. Veličanstva, pod kojom je visjela prilično velika tabla sa natpisom: „Živio naš car!"; slavoluk i okolica bili su urešeni zastavama, medju kojima vijala se je i velika naša trobojnica. Pred slavolukom bile su sakupljene sve civilne oblasti, školska djeca sa gdjicom učiteljicom Simčić na glavi, te veliki broj našeg seljaštva; djevojčice i djeca imala su pune ruke cvijeća, da ga podare Nj. Veličanstvu. Iza što se je vladaru predstavio i pozdravio mjesni aprovizacijski ravnatelj g. Petar Burić, te mu obrazložio stanje prehrane ovdješnjeg pučanstva i o neredovitom pošiljanju živeža sa strane centrala, te ga umolio za čim skoriju pomoć, Nj. Veličanstvo je obećalo, da će pomoći ovdješnjem narodu. Medjutim se je predstavio Nj. Veličanstvu i naš velezaslužni g. župnik Gorec, kojeg je vladar zapitao u češkom jeziku, koliko godina već služi u ovoj župi i kako ide sa aprovizacijom, nato je veleč. g. župnik odgovorio: da je medju nama 36 godina i da ovdješnja komisija marljivo radi i se brine, ali da sa strane centrala veoma lošo prima živež, nato je vladar ponovno obećao svoju pomoć. Prisutni dočeku su bili i gg. don Bastijanić, župnik iz susjednog Sv. Ivana, ovdješnji župnik u miru don Benigar, c. kr. poštar Božo Rupenović, c. kr. stražmeštar Repež itd. — Posebna zahvala ide gg. Vinku Repežu, Boži Rupenoviću i Petru Buriću na požrtvovnost njihovog truda okolo priprave u čast Nj. Veličanstva, te povrh toga pohvala ide prvoimenovanom i za red okolo ljudstva za častan doček presvijetle krune. Pohvala ide i pjevačkom odboru, koji je onako duševno zaorio himnu Nj. Veličanstva „Bože živi itd." baš u trenutak kada se je vladar ustavio medju nama. Na odlasku zahvalio se je vladar na srdačnom dočeku svim prisutnim, te neprestano pozdravljao obim rukama dogod ih je vidio. Ljudstvo ga je pozdravljalo klobuki, rupci i ružicama u ruci te „živio"-klici, isto dok ga je bilo vidjeti. Ufamo, da će naš vladar pomoći našem bijednom ljudstvu u ovoj strašnoj bijedi. U to ime ga još jednom pozdravljamo: „Živ! naš car Karlo!"

Dnevne vijesti.

Hrvatski poziv za slovensko narodno kazalište u Ljubljani. Svima je već poznato, da snuju braća Slovenci veliko svoje narodno kazalište. Sva slovenska intelegencija združila se u jednoj misli, da slovenskom narodu nužno treba oživotvoriti na novo njegov — krivnjom naših zajedničkih neprijatelja — napušteni slovenački Talijin hram. U jeseni ove godine opet će odmnijevati sa ljubljanske pozornice živi prelijepi slovenski jezik, jezik Prešerna, Gregorčiča i Aškerca i opet će doći do riječi dramatičari i dramski umjetnici čitavoga našega jugoslavenskog naroda. Tome će se sa dasaka, što znače svijet naš i svijet uopće, manifestirati za naše narodno ujedinjenje, našu misao — ideju, našu istokrvnost i dokazati svima zajednicu Hrvata, Srba i Slovenaca — Jugoslaviju. Da se pak ostvare idealne čežnje i težnje naše braće, da uzmognu dignuti iz ruševina novo slovensko kazalište, te ga razviti još u većem opsegu no ikad prije, potrebna im je pomoć svih Jugoslavena. U Ljubljani osnovan je slov. kaz. konzorcij — koji sastoji od samih prokušanih i praktičnih muževa — veliko dioničarsko društvo, što već sada broji 2751 dionicu à 100 K, dakle raspolaže već danas s imetkom od K 275.100. No po mišljenju stručnjaka potrebna će biti glavnica od najmanje pol milijuna kruna, što će služiti budućoj upravi kao rezerva na eventualni manjak. Takav manjak će onda uprava što prije vraćati glavnici, što će morati uvijek intaktna ostati. I pošto ne će to biti ni „gradski" niti „zemaljski", već u pravom smislu riječi „narodni zavod", jer će ga rodoljubi sami oživjet — radi toga potrebna će biti čitava ta glavnica samo kao nekako osiguranje stalne i ljepše budućnosti slovenačkog kazališta, kao temelj, kao garancija. Apeliramo dakle na sve narodne institucije, novčane zavode, na sve imućnije Hrvate, Srbe i Slovence širom naše mile Jugoslavije, koji ljube i poštuju lijepu kazališnu umjetnost. Priskočite svojoj slovenskoj braći u pomoć! Potpisujte u što većem broju dionice Slov. gledi-škega konsorcija! Dioničari ne trebaju preuzeti nikakovog jamstva. Dionica 100 kruna. Zauzmimo se svi složno za stvar, koja nije samo slovenska, već sviju nas i Hrvata i Srba — dakle naša — jugoslavenska.

Kad ministar putuje! Poznato je, da jutarnji peštanski vlak, koji bi imao redovito dolaziti u Zagreb oko pol 9 sati u jutro, dolazi uvijek sa velikim zakašnjenjem od dva do tri sata. Medjutim je neki dan taj vlak bio već u pol 10 sati u Karlovcu, te su mnogi Zagrepčani na taj način na vlak zakasnili. Zanimali smo se za razlog ovom nenadanom dogadjaju, pak smo saznali, da se onaj dan vozio ministar Szterenyi na Rijeku, pak je naravno (?) vlak išao bez zakašnjenja. Dakle, kad ministar putuje nema nikakvih tehničkih zapreka! („Hrv. Lloyd".)

Bezobzirnost Madžarske i blagajničke doznačnice! Već smo za vrijeme, kad su prvi ug. ratni zajmovi izdani bili, prigovorili proti nanešenoj nam nepravdi, jer je tekst bio samo madžarski, dapače engleski, francuski i njemački, a hrvatski im jezik valjda nije poznat bio. Onda nije intervencija naših narodnih poslanika imala željeni rezultat. Kad se radilo o izdanju blagajničkih doznačnica Austro-ugarske banke, nadali smo se, da će bar ova poštivati naše narodne osjećaje, ali na žalost se opet prevarismo, jer su doznačnice izašle — samo na madžarskom jeziku! Ne razumijemo, da gospoda u Beču i Budimpešti ne mogu uvidjeti njihovu netaktičnost i bezobzirnost, pak držimo, da bi bilo u redu, da se kao odgovor na ova ignoriranja odgovori s naše strane sa dotičnom protuakcijom!!
(„Hrv. Lloyd".)

Državni dugovi Austrije iznašaju i to: kod Austro-ugarske banke 13.102,800.000 K, austrijskom konzorciju 8.748,700.000 K, u Njemačkoj 2.866,900.000 K, u inozemstvu 88,700.000 K, te na ratnom zajmu 29.274,600.000 K. Sav dug je u polovici veljače iznašao 54.084,700.000 K. Za pokriće kamata treba godišnjih 2.195.100.000 K.

✝

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je naš nepreželjeni suprug, otac, brat, odnosno zet i šurjak, gospodin

Ante Brgić

kandidat medecine

nakon duge i teške bolesti, danas u 8·45 sata na večer, u 35. godini života, blago u Gospodinu u Krnici usnuo.

Sprovod nezaboravnog nam pokojnika, krenut će u utorak, dne 16. o. mj., u 4 sata poslije podne, iz kuće žalosti na mjestno groblje.

Krnica, 14. travnja 1918.

Lidija, Pavica i Marija udata Keržan, sestre. — Zorka rodj. Frankl, supruga. — Ivan i Ljubdrag, braća. — Lovorka, kćerka. — Ivan Keržan, c. k. or. strak., šurjak. — Obitelj Frankl.

✝

Rastuženi potpisari javljaju svoj ostaloj rodbini, prijateljima i znancima žalosnu vijest, da im je premili sin, brat, unuk odnosno rodjak

Erminij Marečić

radnik u c. i kr. arsenalu

jučer, dne 15. o. mj., u 20. godini svoje dobi, u Gospodinu preminuo.

Pogreb ostanaka obaviti će se sutra, u srijedu 17. o. mj., u 4 sata poslije podne, iz bolnice c. i kr. mornarice na civilno groblje.

Pula, 16. travnja 1918.

Katarina Lukinčić, majka. — Franja i Marija Marečić, braća. — Valentin i Katarina Stranić, djed i baka. — Josip, Ana, Angjela, Ivan i Antonija Stranić te Matej, Petrica, Šime i Marija Fabian, rodjaci.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, srijeda 17. travnja 1918.** — Broj 992.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti ništa osobita. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Navale na bojištu na Lysi dovedoše do potpunog uspjeha. Veliki lijevci iz Witschaetske bitke od godine 1917., nastali uslijed lagumljenja, uzeti su u pothvatima. Poslije kratkog boja vatrom uzesmo u nenadanoj navali Wulverghem te neprijateljske položaje sa obiju strana ovog mjesta. Protuudarci engleskih kumpanija posve su se skršili. Polazeći iz nizine popeše se naše čete u navali na visine izmedju Nieuwe-Cence i Bailleullom te ih u žestokom boju iz bliza istrgoše neprijatelju. Engleske se navale proti Loconu izjaloviše. Na bojnoj fronti sa obiju strana Somme zauzima topovska borba veću jakost samo na potoku Luce, u predjelu Moreila i Montdidiera. Kod obrane od navale, provedjene zajednički od Engleza i Francuza sjeverno od potoka Luce, učiniamo zarobljenika. Na kanalu Oise-Aisne te na zapadnom brijegu Mozele izvedosmo uspješna poduzeća. — Istok: Finska: Kod Lovisa (istočno od Helsingforsa) prodriješe iskrcane čete, svladavši teške ledene zapriječke, preko Lopptraeska prema sjeveru, skršiše više puta neprijateljski otpor te dopriješe istočno od Lathija do željezničke pruge, koja od Tammersforda vodi proti Wiborgu. — Ludendorff.

---

* **Engleski izvještaj** od 15. t. mj. popodne: Žestoka je borba u okolici Neuwe Eglise potrajala cijeli dan. Nakon što su naše čete odbile mnogobrojne navale, morale su konačno po drugi put napustiti selo. Jučer popodne je neprijatelj poduzeo jake navale na mnogobrojna druga mjesta bojne fronte. Sjeverozapadno od Merville bjesnio je boj te je svršio s otklonom njemačke pješadije uz velike gubitke. Njemačku je pješadiju, koja je napredovala uzduž sjeverne obale Lys-kanala, dočekalo naše topništvo, te se nije mogla razviti za navalu. U otsječku od Mervillea je neprijatelj poduzeo preko dana ništa manje nego sedam navala, koje su bile sve odbijene uz teške gubitke po njegovim četama. U jednom je slučaju neprijatelj napredovao na navalu u sedam reda. Pod žestinom te navale naša je linija bila lako potisnuta, ali naše protunavale uspostaviše ju opet potpuno. Na jugozapadu je od Bailleil-a bilo uspjelo neprijatelju, da prodre u naš položaj, ali ga naše protunavale opet izbaciše. Neka nam je uspjela pomanja operacija prošle noći, koju smo poduzeli kod Koberg (?), pribavila nekoliko puščanih strojeva i 150 zarobljenika. Danas je rano započeo opet boj na jugu od Somme na visini od Hangarda. U ovom smo otsječku poboljšali naše položaje. — 15. t. mj. Danas se je popodne bio boj u blizini Bailleulea i Wulverghema, koji još traje. Od daljnje bojne fronte na Lysi ne javlja se ništa posebnog. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na nekim odsječcima, osobito izmedju Givenchy-a i Robacqua. Naše je topništvo uspješno opstrijeljalo njemačka pješadijska odjeljenja, koja su se micala uzduž ceste La Bassee—Esthires. Sa ostale fronte ništa osobita.

* **Bitka na zapadu.** „Temps" piše o posljednjem engleskom uzmaku: Engleske su se čete povukle medju Ypernom i kanalom La Bassée. To bi moglo postati veoma ozbiljnim, jer je to najveći uzmak, koji se vrši u centrumu bitke sjeveroistočno od Armentieresa i Esthairesa. Nemožemo dozvoliti, da Nijemci predru liniju engleske vojske. Na zapadnoj fronti ne postoji više jedna engleska i jedna francuska vojska, sada postoji samo jedna vojska pod zapovjedništvom jednog vodje. Trenutak je ozbiljan. Mora se brzo raditi, prije negoli se položaj pogorša.

* **Opstrijeljavanje Pariza.** Po nekoj jučerašnjoj vijesti „Deutsche Kriegszeitung" iz Ženeve proizlazi po nekom izvješću „Matina", da su granate izbačene dalekometnim topom prouzročile štete u neposrednoj blizini boulevarda. To je bilo prvi put, što se je opstrijeljavanje noću nastavilo.

* **Pregovori izmedju Ukrajine i Švedske.** Po „National Tidende" se vode izmedju Ukrajine i Švedske pregovori radi izmjene žita sa švedskim poljodjelskim strojevima.

* **Italija štedi.** Brzojavljaju iz Lugana, da su neki talijanski biskupi pozvali podvrgnuto im svećenstvo da uplivišu na narod kako bi što više štedio sa živežem te ograničio osobne potrebe na najnužniju mjeru, te svojim uplivom i primjerom osvjedoče pučanstvo o potrebi, da se obradjuje svaki pedalj zemlje.

* **Austrijski će se parlamenat sastati 30. t. mj.**, ako medjutim ne nastupe važnije političke promjene.

* **Car u Budimpešti.** Danas je car primio prije podne u audijenciji ministra-predsjednika dr. Wekerla i grofa Tiszu. Oko 11 sati p. p. obdržala se je pod predsjedništvom ministra-predsjednika ministarska konferencija.

* **Plijen središnjih vlasti.** Wolffov ured javlja: Plijen središnjih vlasti, učinjen na ratnom materijalu i na zalihama u posljednjem polugodištu, iznaša više milijarda maraka. Samo topovi i topovska municija vrijede mnogo više od milijarde maraka; materijal za željeznice vrijedi 250 milijuna, sastrijeljena lijetala i baloni oko 60 milijuna. K ovoj 1 i pol milijardi pridolazi nebrojeni, skupocijeni plijen na svakovrsnom ratnom materijalu. Ogromna skladišta odijela i živeža u Rusiji, Italiji i u sjevernoj Francuskoj se uopće ne mogu procijeniti. Vrijedna su mnogo više od 1·5 milijarde. U sjevernoj Francuskoj zaplijenjena guma i bakar krije potrebu vojske za 1 godinu. Sveukupni je plijen vanredno pojačao ratna sredstva središnjih vlasti, te je domovinu rasteretio za iznos od jednog čitavog ratnog zajma.

* **Mir sa Rumunjskom i Ukrajinom.** Iz Carigrada se javlja: Službeni list javlja od turskog parlamenta odobreni te sakcijonirani mirovni ugovor sa Rumunjskom i Ukrajinom.

* **Njemački car** je prema nekoj vijesti iz Rige upravio na predsjednika zajedničkog zemaljskog vijeća brzojavku, gdje veli, da ga je duboko ganula zahvalnost zemaljskog vijeća za Livonsku, Estonsku, Rigu i Ösel radi oslobodjenja zemlje sa strane njemačkog oružja te hvali Boga, što mu je dao mogućnost, da postavi na sigurne temelje budućnost stare pokrajine, dignute njemačkim radom.

* **Talijanske represalije u zračnom boju.** „Popolo d' Italia" javlja, da se u Italiji namjerava ustanoviti narodni odbor, koji će organizirati veliko narodno zračno brodovlje, koje će imati svrhu, da počini represalije radi zračnih navala na talijanska mjesta. U okružnici se veli, da se ne može zahtijevati od armadnog ljetalstva, da izvrgne pogibelji svoja lijetala.

* **Pomanjkanje mesa u Italiji.** „Corriere della Sera" javlja: Da se otpomogne pomanjkanju mesa, je vlada odlučila, da u čitavoj državi zabrani tri dana uživanje mesa uopće i da poduzme odgovarajuće mjere, koje se tiču klanja te prodaje mesa.

* **Talijanski je parlamenat** sazvan za 18. t. mj.

* **Iredentski sastanak u Rimu.** Iz Lugana javlja dop. ured: Ministar-predsjednik je Orlando primio učesnike iredentskog sastanka, koji su bili vodjeni od predsjednika senatora Ruffinia. Orlando im je držao podulji govor, u kojem je s odobrenjem istaknuo njihov rad.

Njemački državni sabor.

Berlin, 16. (D. u.) Danas se je opeta sastao državni sabor. Medju prispjelim spisima nalazi se danas 12 novih predloga o porezu, koji će sutra biti objavljeni. Današnja se je sjednica bavila samo nastavkom vijećanja o slučaju u motornim tvornicama Daimler, kod česa su svi govornici istaknuli, da se moraju strogo nadzirati sva industrijalna poduzeća, koja rade za vojno vodstvo.

Političke vijesti.

Demisija grofa Czernina.

„Slovenski Narod" piše, da je grof Czernin neposredno prije potpisa mirovnog ugovora sa Rumunjskom pao u propast, u koju sudbina prije ili kasnije baca nesretne i nesposobne državnike, koji su svoju visoku službu zlorabili na štetu svog gospodara i svoje države. Grof Czernin spada medju nesposobne i štetne državnike. Pogledom na prvo svojstvo ima nebroj vrsnika, dok se pogledom na drugu može tvrditi, da je na nesretnim političarima bogata monarkija imala rijetko na čelu muža, koji bi bio prouzročio toliko nepopravljive štete, koliko grof Czernin. Posljedci njegovog govora pred gradskim vijećnicima u Beču baciše u politički grob predstavnika svenjemačkog nasilja i narodnog neprijateljstva. — Bečki listovi pripisuju Czerninovu odstupu veliku važnost. Hvale ga, jer je sklopio dva mira i jer je bio vjeran Njemačkoj. Vele, da će se Czernin sjegurno povratiti, jer da će takvog muža Austrija trebati. Nadalje doznaju bečki listovi, da se javno ne da raspravljati o uzrocima odstupa grofa Czernina. Zasigurava se, da dvoboj sa Clemenceauom nije dao povoda grofovoj demisiji. O pravnim se uzrocima demisije saopćuje samo toliko, da se u mnogim pitanjima carevo nazrijevanje nije posve slagalo sa nazrijevanjem vanjskog ministra. — „Lokalanzeiger" piše, da je Clemenceau postigao u dvoboju sa Czerninom samo osobni, ali nikako stvarni uspjeh, jer se samo po sebi razumije, da će njegov nasljednik slijediti njegovim stopama, za što jamči naročito brzojavka cara Karla njemačkom caru. — „Volkszeitung" i „Kreuzzeitung" pišu, da je Czernin u prvome redu zastupao interese austro-ugarske monarkije, što je bila i njegova dužnost. Njegova okolnost, da opetuje mirovnu ponudu, nije Nijemcima bila osobito simpatična. „Kreuzzeitung" se nada, da će njegov nasljednik ići za istim ciljem kao i njemačka diplomacija. — „Tägliche Rundschau" tvrdi, da je Czernin bio najsposobniji diplomata, kojega je Austro-Ugarska imala u posljednje doba te da je bio isključivo austrijski diplomata, koji je škodio interesima saveznićkih država, naročito Njemačke.

Gradački „Tagblatt" prima iz Beča dne 15. t. mj.: U pitanju nasljedstva grofa Czernina ističe se na mjerodavnom mjestu, da se, naravno, radi samo o promjeni osobe, a ne o promijeni sistema. Temeljne crte naše vanjske politike su sveukupnim položajima monarkije tako zajamčene, da neće Czerninov nasljednik trebati drugo, nego da nastavi tamo, gdje je njegov predhodnik prestao.

Tajinstvena izjava Seidlera.

Zastupnik Stanjek i Tušar objelodanjuju izjavu, u kojoj se veli: U posljednjim konferencijama sa ministrom-predsjednikom Seidlerom naglsio je ovaj, da on nije bio informiran o izjavi grofa Czernina pred bečkim gradskim zastup[illegible]om. On nam je predložio jednu pripremljenu izjavu i zahtijevao odgovor. Mi smo to otklonili, upozorivši na spremljenu prašku skupštinu, koja će zaključiti odgovor na Czerninove izjave. Kratko prije našeg odlaska saopćio nam je ministar-predsjednik Seidler, da je političkim odnosima prisiljen onu izjavu objelodaniti. Koji su to odnosi, nama nije poznato.

Češki narodni zbor u Pragu.

Kako smo mi u kratko javili, vršila se je dne 3. t. mj. u Pragu velika skupština češkog naroda, da protestira proti govoru grofa Czernina, u kojemu je on označio težnju čeških vodja po samostalnosti čeških pokrajina veleizdajništvom i tvrdio, da se češki narod ne slaže sa težnjama svojih vodja. Na ovoj je skupštini češki narod jasno i svečano izjavio, da su ciljevi njegovih vodja njegovi ciljevi, od kojih neće pod nikakvu cijenu odstupiti. Nazočni su bili svi slojevi češkoga naroda, od plemića do običnog radnika. Na skupštini je došla do izražaja i misao nepokolebive solidarnosti sa Jugoslavenima; prisutno je bilo 25 jugoslavenskih zastupnika. Poljaci, Ukrajinci i Rumuniji nijesu poslali svojih zastupnika. Veličastven je bio pogled na Smetanovu dvoranu, gdje je bilo zastupano sve što je češko, svi oblici češkog narodnog života. U prvim raprezentacijskim ložama sjede slovenske, hrvatske i srpske žene, u doljnjim ložama češke žene. Dvoranom je zaorio posvećeni, silni koral: „Kdo jste Boži bojevnici a zakona jeho", kojega su zvuci u svoje vrijeme pratili husitske čete u borbu i proslavljali pobjede češkog naroda. Izakako je predsjednik Ceškog svaza otvorio skupštinu, pročitao je ljubimac češkog naroda, Vjekoslav Jirasek prisegu, koja je imala neopisiv utisak. (Cenzura je polovicu iste zaplijenila.) Prisega svršava: „U čvrstom, neslomivom povjerenju u konačnu pobjedu, u vjeri u pobjedu prava nad nasiljem, slobode nad ropstvom, domokracije nad privilegijima, istine nad laži, na velikom raskršću svjetske povjesti, dižemo ruke i kod drage uspomene na svoje predje, u mogućnom akordu svih svojih duša obećajemo danas i za čitavu budućnost: Ostajemo, gdje smo se zaustavili! Vjerni u radu, vjerni u borbi, vjerni u patnji, vjerni do groba! Ustrajat ćemo, dok ne pobjedimo! Ustrajamo, dok ne pozdravimo samostalnosti čitavog naroda! Hrvatski zast. Pavelić je nato istaknuo solidarnost Hrvata, Slovenaca i Srba, dok je predsjednik Jugoslavenskog kluba dr. Korošec ponovno zasiguravao nerazdruživost svih Jugoslavena sa Česima. Njihovi su govori bili primljeni neopisinim oduševljenjem. Čitava je skupština zapjevala kao iz jednog grla „Lijepu našu domovinu!" Jugoslavenima je odgovorio dr. Kramař te im se zahvalio za to, što su došli, da pred čitavim svijetom posvjedoče, da je naša borba zajednička i da će i naša pobjeda biti zajednička, kaošto su zajedničke bile naše patnje. Historički je trenutak ujedinio ne samo naše zastupnike, već i naše narode. „Obećajemo Vam", rekao je Kramař, „mi i sa nama čitav narod, da Vas nikada ne ćemo ostaviti, da je Vaša borba naša borba, naša pobjeda Vaša pobjeda i to ne samo tako dugo, dok nas nerazdruživo veže zajednička pogibelj i zajednički veliki ciljevi, već za svu budućnost. Molim Vas, da svim dobrim Hrvatima, Slovencima i Srbima donesete

srdačne pozdrave česko-slovačkog naroda te da im kažete u ime nas svih, da ćemo uvijek stojati Vama uz bok, u sreći i radosti i da su naša srca puna visoke svete vjere u našu zajedničku pobjedu. Čitav češki narod kliče svojoj braći na jugu iz pune duše: Vjernost za vjernost za uvijek!“ Kod svršetka je zbor Narodnog divadla zapjevao jugoslavensku himnu. Predsjednik Stanjek pozdravio je braću Slovake, na što je zbor zapjevao himnu: „Nad Tatrom se blista“, čime je skupština bila zaključena. Odlazeći je množica pjevala „Hej Slovani“, „Kde domov muj“ te otišla na Vaclavski trg, gdje su u „Zlati husi“ stanovali Jugoslaveni. Tu je zastupnicima Jugoslavena priredio češki narod burne ovacije, našto je sa balkona pozdravio manifestante zast. Radić.

Jugoslavensko pitanje.

Gradački „Tagblatt“ prima iz Praga: Kako se doznaje iz sigurnog vrela, izradila je vlada nove „pravce“ pogledom na riješenje jugoslavenskog pitanja u Austriji. Ovi „pravci“ ne odgovaraju doduše zahtjevima svibanjske deklaracije jugoslavenskih zastupnika po ustanovljenju jugoslavenske države, koja bi obuhvaćala sva jugoslavenska plemena austro-ugarske monarkije, ali predvidjaju nacionalnu autonomiju Jugoslavena bez obzira na sadašnje pokrajinske granice. To nije u skladu sa svojedobnim izjavama ministra-predsjednika dr. Seidlera, prema kojima vlada ide za narodnom autonomijom unutar postojećih pokrajinskih granica.

Toggenburg Korošcu.

Gradačka „Tagespost“ javlja, da je grof Toggenburg upravio zastupniku Korošcu pismo, kojim kategorički otklanja po dru. Korošcu zahtijevani osnutak jugoslavenske garde, zaključujući, da će se vlada sama pobrinuti za podržavanje mira. Grof Clary pozvan je u Beč, da izvijesti o posljednjim sukobima u južnoj Štajerskoj.

Radić za jedinstvo.

„Narodni Listy“ od 12. travnja donose izjavu Stjepana Radića, da hrvatska seljačka stranka prekida svaku kooperaciju sa frankovcima, jer ovi u ovim odsudnim časovima, kad se je Czernin izjavio za nadvladu njemačko-madžarske manjine, zauzimaju uopće u vanjskoj politici njemačko-madžarsko stanovište. Seljačka stranka podupirati će jedinstvo Hrvata, Srba i Slovenaca na temelju potpune ravnopravnosti triju plemena.

Provizorno produljenje nagodbe s Ugarskom.

„Keleti Ertesitö“ javlja, da će članovi pododbora opet vijećati s plenumom hrvatske regnikolarne deputacije o propozicijama. Kad bude hora, opet će započeti pregovori. Vlada će s budgetnom osnovom istodobno podastrijeti i zakonsku osnovu o ponovnom produljenju nagodbe. Produljenje će se zahtijevati po svoj prilici do konca lipnja.

Domaće vijesti.

Namjesnik barun Fries-Skene u Puli. Jučer boravio je u Puli u informativne svrhe namjesnik, barun Fries-Skene. Medju ostalima, koje je pozvao k sebi, bili su i dr. Zuccon te izdavač „Hrv. Lista“. Iz razgovora sa namjesnikom dade se razabrati, da se veoma interesira za aprovizacijske prilike Istre te se je saznalo, da od onih 7 milijuna kredita, koji su dolučeni za Primorje, 3 i pô otpada za Istru. S tom svotom dalo bi se pučanstvu pomoći, ako se novac dade u prave ruke, a ne preko ljudi, kojima je prije sve drugo na srcu negoli dobrobit naroda. Nismo pozvani, da dajemo savjete, nu naše je mnijenje, da bi se moralo, ako se uopće hoće ozbiljno pomoći pučanstvu, sa tim 3 i pô milijuna postupati tako, da se imenuje medjustranački odnosno medjunarodni odbor iz krugova sposobnih osoba u Istri, koji bi imali svrhu, da s v o j i m u p l i v o m priskrbe živež u k r a j e v i m a, gdje se istoga dobije i g d j e i m a d u s r c a z a b i j e d n i n a š n a r o d. Sa službenim aparatom neće se postići ništa osobito, ako budu kod toga posredovali razni ratni dobavljači, koji bi kod toga naravno tražili samo svoju osobnu korist. Bude li namjesniku uspjelo, da tu pomoćnu akciju provede tako, da će pučanstvo od toga uistinu imati koristi, učiniti će se zaslužan za čovječanstvo uopće, a naš bijedni narod u Istri, koji je razmjerno najveće žrtve doprinijeo za našu državu, biti će mu posebice haran za njegov trud. Namjesnik će iz Pule krenuti po cijeloj Istri, da se informira o stanju te da može onda izdati odnosne naredbe glede izvedbe državne novčane pripomoći. Namjesnik je ovlastio uredništvo lista, da izjavi, da je Njegovo Veličanstvo, naš car, prigodom svojeg putovanja bio osobito ugodno iznenadjen radi otvorenog i iskrenog oduševljenja, kojima je bio na svome putovanju primljen u Istri. U koliko doznajemo u svezi sa putovanjem Njeg. Veličanstva u Istri, jest i carski nalog, da se u nekojim krajevima puljskoga kotara dade odmah pripomoć u naravi, što će se ovih dana provesti. Nadamo se, da će se tu uzeti u obzir pravedan ključ te uprkos već danoj odredbi, razdijeliti pripomoć svima, koji su iste potrebni bez obzira, da li stanuju u Kanfanaru, Balama, Svetvinčentini ili u kojoj općini puljskog kotara.

Iz aprovizacije. Buduć da je dovršena razdioba krumpira (6 kg) posjednicima žute iskaznice, počima danas izdavanje krumpira 1 kg po iskaznici, odrezak 14, u skladištu ulice Radetzky i Fondaco.

† **Benjamin Deprato**, c. kr. učitelj na državnoj školi u Trstu, preminuo je dne 15. o. mj. nakon duže bolesti u Trstu. Sa pokojnikom gubi hrvatski narod u Istri opet narodnu silu, koja je radila na narodnom polju i jošte mnogo obećavala. Nedavno toga oglasio se je u „Hrv. Listu“ bolestan zadnji put, da izjavi u popravku čina, da nije on dotičnik, koji je zadnje vrijeme slao sastavke pod imenom Balota iz Raše. Rodom iz Marčana, puljskoga kotara, potičuć iz narodne obitelji, bio je tamo učiteljem, te u istom svojstvu pošao na gradsku školu u Trstu, gdje je postao učiteljem na državnoj školi. Kao svi drugi, morao je u ovo ratno doba i on u vojnike, te je neko vrijeme služio kod konjaništva, te nije isključeno, da su vojnički napori porušili njegovo i onako slabo zdravlje, uzročivši njegovu preranu smrt. Pokojnik je suradjivao i u „Našoj Slogi“. Bio je uvijek vesele i blage ćudi, kojom si je pridobivao sveopće simpatije. I njegovi u istarskom narječju sastavljeni novinski sastavci čitali su se rado. Pokojnik je sastavio talijansku gramatiku za hrvatske pučke škole odnosno za samouke. Naša slavna birokracija na odlučujućim krugovima nije pronašla shodnim, da istu za škole preporuči, pa je tako njegov trud na tom polju ostao bezuspješan. Knjiga je izašla u nakladi tvrtke Jos. Krmpotić u Puli. Moguće, da će poslije njegove prerane smrti naći razumijevanja i njegova slovnica. Preporučujući njegovim bližim znancima, da ovjekovječe u narodu njegovu uspomenu vrijednijim sastavkom, izrazujemo obitelji naše saučešće, a pokojniku bio vječni pokoj!

Isplata vojničkih potpora. Župnički ured u Marčani je preuzeo, počevši od narednog roka dospijevanja, isplatu vojničkih potpora za podopćinu Marčanu.

Članovima „Slovenske Matice“ poručujemo, da su stigle pretplaćene knjige, te ih se može podignuti kod uprave našeg lista, u svaki radni dan od 5—7 sati popodne, gdje se može istodobno obnoviti pretplatu za god. 1918.

Povratak zemaljskoga odbora u slov. Gorlcu. Zamjenik zemaljskoga kapetana dr. Gregorčič javio je, da će zemaljski odbor za Goricu 16. t. mj. nastaviti svoje djelovanje u slov. Gorici. Odio za goričke bjegunce ostaje i nadalje u Beču.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 9811.

Dnevne vijesti.

Ruski zarobljenici. Prema novinskim vijestima imala bi naskoro izaći ministarska naredba, kojom se ruski zarobljenici ne smatraju više zarobljenicima i da će se postupat sa njima kao sa najmljenim radnim silama, pa ne će biti ni vezani da obavljaju poslove kao zarobljenici. Koji žele, moći će otići u Rusiju, dok će za one, koji ovdje ostanu izaći posebne upute. Kapitalistička poduzeća biti će nezadovoljna, jer će izgubiti jeftine radne snage, pa će morati plaćati nadnicu kao i ostalim radnim silama. Rusi će postavljati svoje zahtjeve, a zato će se i organizirati, jer je to u njihovoj krvi. Tako nastaje i u tom promjena, a valjda će se moći i ženiti, pa će jedan dio krasnog spola biti lišen bojazni radi ljubavi sa ruskim zarobljenikom, dok će drugi dio krasnog spola pasti u očaj, jer će im Don Juan otići iz naručaja u — Rusiju.

Troškovi svjetskog rata. Nedavno izašao je u „Norges Handel og Ljöfartstidende“ u kratkoj statistici približni račun dosadanjih troškova svjetskog rata do konca godine 1917. Račun nam daje slijedeću sliku:

(u milijunima dolara)	1914.	1915.	1916.	1917.	ukup.
Sjedinjene države	—	—	—	6.700	6.700
Engleska . . .	900	5.250	7.600	12.500	26.250
Francuska . .	1.600	4.600	6.600	6.800	19.600
Rusija . .	1.300	4.600	5.600	6.400	19.600
Italija	—	650	2.300	2.900	5.650
Belgija, Srbija Rumunjska itd.	600	1.500	1.650	1.750	5.500
Četvorni savez	4.400	16.400	23.750	37.050	81.000
Njemačka . .	2.200	5.400	6.800	9.350	23.750
Austro-ugarska, Turska i Bugar.	1.300	4.400	5.100	5.600	16.400
Središnje vlasti	3.500	9.800	11.900	14.950	40.150
ukupno . . .	7.900	26.200	35.650	52.000	121.750

Prosječni dnevni troškovi od 1. kolovoza 1914. do konca 1917. iznašali su prema tome:

	1914.	1915.	1916.	1917.
(u milijunima dolara)	52·7	71·8	97·7	142

Ako će rat trajati do 1. kolovoza 1918. računa isti list da će ukupni troškovi za četiri ratne godine iznašati užasnu svotu od 155.600,000.000 dolara. Računajući dolare prema današnjoj cijeni 40 po prilici osam kruna iznašali bi troškovi preko 1245 milijarda kruna!!!

„Fluvia“ ugarsko društvo za brodogradnju i popravke d. d., Györ. Bečki Wiener-Bankverein, Ugarska banka i trgov. d. d., tvrtka Fratelli Cosulich u Trstu, ugarska tvornica vagona i strojeva u Györu te austrijsko i ugarsko prometno društvo osnovali su pod gornjim naslovom društvo, koje će u Mošonjskom kanalu odnosno rukavu Dunava kod Györa ustrojiti brodogradilište za riječne brodove. Brodogradilište bit će tako veliko, da će moći mirno vrijeme graditi godišnje 30.000 do 36.000 tona. U glavnom kane se graditi brodovi iz željeza i betona.

Hrabre i plašljive životinje. „Bori se popu lava“ kaže naš narod, kad hoće da spomene koju hrabru obranu, a za kukavicu, koji bježi ispred neprijatelja, kaže se, da je plašljiv poput zeca, ili opet da je plah kao srna. No je li svojstvo lava, da u boju nadjača, uistinu hrabrost i srčanost? A je li zec uistinu samo plašljiv? Zar bismo nazvali hrabrim onakovog čovjeka, koji uz svoju vanrednu tjelesnu jakost upotrebljava smrtonosno oružje protiv nejakoga gološukog djeteta? Dijete bi se u tom slučaju sakrilo, ili bi pobjeglo, ili bi možda dozvalo u pomoć više ljudi, da ga obrane od neprijatelja, jer „i dva loša ubiše Miloša“, a zar bi mogao i pomisliti, da se upusti u boj s mnogo jačim od sebe? Kad kuna napada na vjevericu, ili mačka kad zaskoči miša, čime će se životinje obraniti? U napadača jake mišice, oštri zubi, čvrste pandže, a u napadnute životinje nijednoga od tih svojstava, ali u nje je drugo sredstvo za spas — brze noge. Ta mnoge bi već životinje ponestalo, da je priroda maćuhinska, da daje jednom sve, drugom ništa. No ona je za sve svoje stvorove pravedna, za sve se jednako stara, nijedno ne će da joj propane. Životinja mjeri svoju jakost s neprijateljevom; osjeća li se dosta snažnom, eto je, gdje smjelo u boj srće; no uvidja li, da je neprijatelj jači, traži spas na bilo koji način, samo da ne gubi badava glave. Kako li navaljuje medvjed na čovjeka! Bude li lako ranjen, eto ga, gdje dvostrukom snagom nasrće, da spase svoju čast. No teško ranjeni medo gubi odvažnost. Priznaje dvonošca pobjednikom i nastoji što prije izmaknuti njegovom vidu i doći u sigurno zaklonište. Pa zar tko stoga nazivlje tog kralja nekih naših šuma kukavicom? Zar ne bi bila upravo luda smionost, kad bi se poljski miš digao na obranu protiv sokola? Ta mu uostalom ne bi ni koristila, jer „tko jači, taj kvači“, a oštre pandže sokolove zadiru u meso poljskoga miša. Ali znade se zbiti, da životinje napadaju i mnogo jače od sebe; no u tom se slučaju ne radi o jednom napadaču, već o čoporu, naprilike, vukova, pasa i t. d. ali i tu mora da padne žrtvom po koja životinja, prije no postignu cilj, a i na taj se pothvat čopor sprema tek onda, kad glad njim oblada; dakle ni tada ne može biti govora o srčanosti. Veliki zoolog Brehm kaže, da i najkrvoločnije zvijeri kao n. pr. lav, tigar i t. d. zastrašuju životinje, koje su im jakošću gotovo ravne i tekar ih tada napadaju, kad su osvjedočene, da će pobijediti, jer su žrtve kadšto zamrle od straha. — No je li to junaštvo? I u tom slučaju, kao i drugdje, čovjek se prevario, prebrzo je sudio; to već jest tako: pobjedniku se divimo, a pobjedjenoga omalovažavamo, no kako i zašto se tako zbilo, — to ne pitamo. („Priroda“.)

Varšavska odkupnina. Varšavsko gradsko poglavarstvo usprkos opomeni nije platilo globu od 25.000 maraka, koja je nametnuta gradu Varšavi radi izgreda prigodom objave mirovnog ugovora s Ukrajinom 14. veljače. „Kurjer Warszawski“ javlja, da je carski njemački redarstveni predsjednik javio gradskom poglavarstvu, da će tu svotu odbiti od gradskih dohodaka, koji su u rukama okupacijonih vlasti.

Prosvjeta.

Molitvenici — „Oče, budi volja Tvoja“ moći će se opet doskora dobiti kod Bratovštine hrvatskih ljudi u Kastvu. U vezu ih je 800 komada. Ovo javljamo na umirenje onim naručnicima, koji su ih ovo zadnje doba naručili. Za sada neka se ustrpe, a kad budu vezani, odmah će im se poslati. — Odbor Bratovštine.

Mali oglasnik

Pojedini broj 12 h.

NA listu: U pretplati na godinu K 36·—, polugodište K 18·—, četvrtgodišnje K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 18. travnja 1918. Broj 993

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Na mnogobrojnim mjestima talijanske fronte bila su za neprijateljska izvidnička odjeljenja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz vel. se gl. stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na krvlju napojenom zemljištu flandrijske bitke od prošle godine zaposjela su vojska generala Siksta pl. Armina, Paschendaele, i kod Bezelairea i kod Gheluvelta pomakla svoje fronte naprijed. Sjeverno od Lyse uzeše čete generala Quasta za ranih jutarnjih satova u jurišu selo Wytschaete, bacišc neprijatelja usprkos žestoke obrane visine, koje se nalaze sjeverozapadno i zapadno od sela kraja, te odbiše jake protunavale. Neprijatelja, koji je prodro jugozapadno od Wulverghema, potisnusmo natrag preko potoka Douve. Zauzet je Bailleul te žilavo branjena uporišta Cappelyndt, sjeverno od Bailleula i Meteran. Jakom primijenom sila kušao je Englez, poduprt od Francuza, da opet osvoji Meteren i izgubljeno zemljište sa obiju strane Merrisa. Njegove se navale slomiše uz veoma teške gubitke. Na bojištu sa obiju strane Somme vodiše se danas bojevi vatrom, koji su trajali i noću, naročito južno od Somme. — Macedonska fronta: U pretpoljskim bojevima u nizini Strume odbiše bugarske nasrtajne čete 155 Engleza i nekoliko Grka. — Ludendorff.

Burian — ministar vanjskih posala.

Beč, 17. (D. u.) Njegovo je Veličanstvo imenovalo zajedničkog ministra financija, baruna Buriana ministrom vanjskih posala.

Budimpešta, 17. (D. u.) Imenovani ministar vanjskih posala barun Burian voditi će dalje zajedničko ministarstvo financija. Car je u 10 sati u večer otputovao s Burianom u Beč.

Carova ručna pisma Czerninu i Burianu.

Beč, 17. (D. u.) Sutrašnja „Wiener Zeitung“ objavit će slijedeće carevo ručno pismo: „Dragi grofe Czernin! Dok imenujem Mog zajedničkog ministra financija, Stjepana baruna Buriana, ministrom Moje kuće i vanjskih poslova, dižem Vas u Mojoj milosti sa ovog mjesta te Vas oslobodjam od privremenog vodstva poslova, koje sam Vam ručnim pismom od 13. t. mj. povjerio, prihvativši istodobno Vašu demisiju. Tijekom najvažnijeg doba svjetske povijesti svih vremena, odlično ste vodili požrtvovan način i najvećim osjećajem dužnosti interesu politike, koja neka i u buduće ostane vodećim pravcem za Moju kuću i za Moje države. Opravdana zadovoljština za uspješan rad nije izostala, jer ste mogli u prvome redu posredovati od prvih sklopljenja mira trpećega čovječanstva. Time ste si stekli zasluženo pravo na Moju neizbornu zahvalnost i na Moje puno priznanje, koje Vam time rado izražam, i za koje Vam, kao vanjski, podnipošto primjereni znak, podjeljujem brilante k velikom krstu Mog reda Sv. Stjepana. Hoću da Vas ne manje ujvijek, o Mojoj trajnoj sklonosti, kaošto se sa pouzdanjem nadam, da Vaše neobične sposobnosti ne će za uvijek biti istegnute Meni i dobrobiti Mojih država“. Budimpešta, dne 16. travnja 1918. Karlo v. r. Czernin v. r.

Dragi barune Burian! Dok Vas otpuštam iz službe Mojeg zajedničkog ministarstva financija, imenujem Vas istodobno ministrom moje kuće i vanjskih posala te Vam povjerujem predsjedništvo u zajedničkom ministarskom vijeću. Istodobno Vam povjerujem vodstvo obojeg zajedničkog ministarstva financija. Budimpešta, dne 16. travnja 1918. Karlo v. r., Burian v. r.

Po odstupu grofa Czernina.

Beč, 17. (D. u.) Večerno izdanje „Fremdenblatta“ javlja, da je novi ministar vanjskih poslova, barun Burian, došao prije podne u vanjsko ministarstvo, da preuzme svoju službu i da sa grofom Czerninom vijeća o predaji službe i o postojećim pitanjima vanjske politike.

Beč, 17. (D. u.) „Korrespondenz Austria“ javlja, da je zast. profesor Waldner govorio sa nekadašnjim ministrom grofom Czerninom, da dobije od ovoga izjavu o glasinama, koje su u svezi sa carevim pismom. Kako „Korrespondenz Austria“ doznaje sa pouzdanog vrela, dao je grof Czernin zast. Waldneru časnu riječ, da je sa francuske strane objavljeni list falzifikat i to remekdjelo falzifikatorne tehnike, na falzifikacijama tako bogate političke povijesti u Francuskoj u posljednje doba. Pismo je sa francuske strane bilo očito falzificirano u namjeri, da se Njemačku odvrže od Austro-Ugarske, namjera, koja je srećom bila osujećena.

Beč, 17. (D. u.) Po „Korespondenciji Austria“ su se zastupnici prelat Hauser i prof. Waldner prijavili danas kod ministra-predsjednika, dr. Seidlera, da ga upozore ime njihovih stranaka o dubokoj uzrujanosti, koju prouzročiše dogadjaji zadnjih dana u njemačkim krugovima. Ministar im je predsjednik odgovorio, da mu je poznata ta uzrujanost, te bi htio upozoriti, da promjena na mjestu ministra vanjskih posala ne dira političkog kursa ni prama vanjskoj ni prama unutrašnjoj politici. Ministar je predsjednik tom prilikom oštro istaknuo, da će po poznatim nepromjenljivim nazorima krune biti uvijek smatrani kao neprijatelji države svi oni, koji traže spas od antante, te će s njima i tako postupati.

Stockholm, 16. (D. u) Odstup grofa Czernina smatra čitavo novinstvo velikim gubitkom po mir sporazuma.

Njemačke novine o imenovanju Buriana.

Berlin, 17. (D. u.) Novine raspravljaju o imenovanju baruna Buriana ministrom vanjskih posala, kojega jednoglasno ocijenjuju kao uvjerenog pristaša i vrlo prokušanog prijatelja sveze sa Njemačkom. U izboru Buriana vide dokaz, da kruna namjerava nepokolebivo se držati dosadašnjeg principa u vanjskoj politici, tako da se imenovanje Buriana ima smatrati ponovnim priznanjem cara Karla k temeljnom pravcu one politike, koju su dosada oba naroda s potocima dragocjene krvi zapečatili.

Skora demisija ugarskog kabineta?

Budimpešta, 17. (D. u.) Kako doznaje ugarski dopisni ured, ministarska je konferencija odlučila, da drži sutra ministarsko vijeće, te će po svoj prilici Wekerleovo ministarstvo odlučiti da podastre svoj otstup.

Budimpešta, 17. (D. u.) Ugarski dop. ured javlja: U 8 i pol sata prije podne održalo se je u palači ministarskog predsjedništva pod predsjedništvom ministra-predsjednika dra. Wekerle-a ministarsko vijeće, kojemu su prisustvovali svi članovi kabineta, izuzevši ministra trgovine, Szereny-a, koji je odsutan, te ministra a latere, grofa Aladara Zichy-a. Ministarsko je vijeće iza kratkog vijećanja odlučilo odstupiti. Prisutni ministri potpisaše otstupnu listinu.

Izjave Lloyd Georgea.

London, 17. (D. u.) Lloyd George je odgovarajući Dillonu, koji je tvrdio, da je rat mogao biti uspješnije vodjen, izjavio, da bi se Dillon morao sjetiti, da je unutar 13 mjeseci jedan od naših najvećih saveznika, koji je raspolagao s vojskom od 5 do 6 milijuna, istupio iz ratnog popriš̌ta. Teško bi se moglo tvrditi, da je engleska vlada odgovorna za boljševištvo u Rusiji. Lloyd George dalje kaže: Riješenje irskog pitanja nije samo za Irsku već za cijelu zemlju od životnog interesa, te bi bilo na korist sposobnosti našeg djelovanja i u interesu mobilizacije naših sila za čvrsti cilj željno, da uredimo irsko pitanje, e da bi postigli time zadovoljstvo u Irskoj i dobrodušnost Amerike. Uvadjanjem zakona o momčadi, vlada nije na drugo mislila, već na najbolje sredstvo za nastavak rata. Bila je prinuždena da digne više momčadi, jer su Nijemci upozvali novih 550.000 momaka. Mi smo se dakle morali pripraviti, te smo stoga morali uvesti tako drastičnu mjeru. Na to je Lloyd George obzirom na saopćenja kod podastiranja zakona, da bi moglo nastati kolebanje medju nadom i zdvajanjem, izjavio: Dogodit će se još često, da ćemo osjećati i jedno i drugo, ali ja imam puno pouzdanje. Ja sam baš govorio sa nekim generalom, koji se je vratio sa fronte. Pripovijedao mi je, da je vidio generale, koji su stajali u boju. On da ima potpuno povjerenje. (Glasno odobravanje.) Izgubili smo zemljišta, ali nijesmo izgubili ništa, od česa je ovisan naš život. To nije samo mnijenje naših generala, to je i mnijenje generala Focha, koji je jednako miran i jednako pun pouzdanja. Neprijatelj namjerava uništiti englesku vojsku; on osjeća, da bi se time otvorio put do pobjede. On je, što ja žalibože moram priznati, zadao engleskoj vojsci gubitaka, ali se ovi gubici ne mogu prispodobiti sa onima, koje je sam pretrpio. Francuska je vojska čitava i amerikanska dolazi u velikim masama. Bilo raspoloženje puno nade ili zdvojno: Samo ako smo u čvrstoj odluci jedini, ako se ne predajemo strahu i panici, samo ako smo pripravljeni, da podnesemo svaku mjere, ako su sve stranke u Engleskoj, još više u Engleskoj i Irskoj, složne, ako budu Irci iz Irske sa onim Ircima, koji na milijune dolaze preko mora, združeni sa engleskim četama da vode ovu borbu, ako sve to učinimo, onda ćemo iznijeti konačnu pobjedu. Na to je Lloyd George uz veliko odobravanje ostavio kuću.

Iz Rusije.

Berlin, 17. (D. u.) Prema „Vossische Zeitung“ javlja petrogradski dopisnik nekog pariškog lista: Sinovljev raspravlja kao zastupnik petrogradskih sovjeta u Moskvi o otcijepljenju Petrograda od Moskve i o osnovanju nove sjeverno-ruske republike, koja bi se imala sastojati od Volge i Kamje sa Petrogradom kao glavnim gradom.

* **Položaj Kühlmanna uzdrman.** Prema vijestima iz Berlina otputio se državni tajnik Kühlmann u glavni stan. Informirani krugovi tvrde, da je položaj državnog tajnika po svoj prilici uzdrman u vezi sa aferom Clemenceau-Czernin.

* **Amerikanska flota združena sa engleskom.** „Daily Chronicle“ doznaje od jedne visoke ličnosti u mornarici, da se sada amerikanski ratni brodovi nalaze kod britanske flote. Državni tajnik za mornaricu Daniels izjavio je, da su amerikanski brodovi na putu u Englesku. Sad se može potvrditi, da su oni već kod britanske flote.

* **Homerule.** Reuterova agencija javlja 15. t. m.: Ministri za radnju imaše jučer u jutro pogovor s ministrom-predsjednikom Lloyd Georgeom o pitanju homerula i uplivu radne dužnosti na Irsku. Kako se javlja, ministri su se odlično zauzeli, e bi se sačuvala samouprava Irske prije nego se tamo uvadja radena dužnost.

* **Bolo-paša smaknut.** „Agence Havas“ javlja, da je danas u 6 sati rano bio u Vincennes-u smaknut Bolo-paša. Nije bilo nikakovih upadica.

O perspektivi rata.

„Lidove Noviny“ pišu u uvodniku, povodom njemačke ofenzive u Njemačkoj: „Bitka dosada nije završena, a možda još dugo ne će biti svršena. Otvorene su još velike vojničke mogućnosti, a nisu nemogući još i dalekosežni novi uspjesi njemačko-austro-ugarskoga oružja, ali političke posljedice ofenzive već su stvorene. Antanta je imala velike gubitke svake vrste i prijete joj veliki daljnji gubici, ali se je ratni duh u državama antante rasplamtio žestinom, nevidjenom od prve godine rata, i najumjereniji iz antante, Wilson, zagovara rat do krajnosti, do posljednjega momka i filira. Czerninov dvoboj sa Clemenceauom, Wilsonov i Lloyd Georgeov govor, pa Curzonov, uništili su posljednje nade u mir i otvorili svijetu nedogledni obzor krvi i glada. Afera Czerninova sa Clemenceauom osujetila je definitivno sve mogućnosti tajnih pokušaja, da se približe vlade ratujućih država. Wilsonov je govor dokaz, da se je Wilson, najživlji pacifist medju ratujućima, odrekao svih mirovnih nada i da se je odlučio na borbu na život i smrt. Njegovu izjavu nadopunjuje Curzonova izjava u engleskoj donjoj kući, da će amerikanska pomoć nadmašiti i najjača engleska očekivanja. Isti je Curzon objavio, da Engleska računa sa ratom najmanje do godine 1919., a Lloyd George zna samo dvije mogućnosti, kojima se može svršiti rat na zapadu: pobjeda ili dugogodišnji rat. Tako govore načelnici vlada. A narodi? Obećavalo se, da će Lloyd George i Clemenceau biti smeteni njemačkom ofenzivom, ali fakat je taj, da su njemački uspjesi njihov položaj samo učvrstili. Engleska donja kuća je sa ogromnom većinom prihvatila proširenje vojne dužnosti u opsegu, koji se nedavna u Engleskoj nije mogao ni zamisliti. A Clemenceau stoji jednako čvrsto, kao i Lloyd George. Antanta ne će pobijediti u velikoj bici u Francuskoj. Kad bi se ratna sreća najodlučnije okrenula, može antanta zaustaviti njemačko napredovanje i možda dobiti natrag komad izgubljenoga zemljišta. Stanje stvari je takovo, da se može računati samo sa drugom od dviju mogućnosti Lloyda Georgea: sa dugogodišnjim ratom. Treće mogućnosti, nažalost, uistinu nema. Ne može se uništiti Engleska i Amerika na francuskom bojištu i zakrčeni su svi putevi k miru sporazumkom. I oni iz antante, koji su ušli u rat najopreznije i s najrazličitijim ogradama, bili su strujom dogadjaja zahvaćeni i prisiljeni baciti sve na jednu kartu. Wilson nije zagovarao imperijalističkih ciljeva i nije tražio uništenje ni Njemačke ni Austrije. I grof Czernin je govorio o njegovim nakanama sa poštovanjem i priznanjem, kakovo se rijetko opaža medju neprijateljima. No stvari su došle dotle, da Clemenceau ne govori drukčije nego Wilson. Rat do nedoglednoga vremena, rat sa svim silama i sa svim sredstvima — takova je perspektiva čovječanstva. Treba se odreći svih proročanstva. Rat je odlučen, a kad će biti svršen, ne zna ni djavo. Na obzorju nema ništa nego beskonačno more krvi i glada“.

Dan češke narodne prisege.

Izakako bje otpjevana husitska pjesma: „Kdož jste boži bojovnici“, otvorio je historičku skupštinu predsjednik Češkog svaza, zastupnik Stanjek, te slijedećim riječima

pozdravio Jugoslavene:

„U dno duše obradovani, kličemo „dobrodošli“ našoj miloj braći sa slavenskog juga, našim milim, svijesnim, pouzdanim suborcima Hrvatima, Srbima i Slovencima. (Skupštinari se dižu i burnim pljeskanjem pozdravljaju goste.) Došli su medju nas odlični drugovi u zajedničkom boju, da nam posvjedoče opet o njihovom jedinstvu i o njihovoj uzajamnosti s nama, da ojačaju i osokole nas i sebe, da se ogriju s nama pri zajedničkom ognjištu svetog žarkog oduševljenja za zajedničku stvar, za zajednički ideal i za zajednički cilj. U ime cijelog naroda Vas najsrdačnije pozdravljam! Češki narod i narod hrvatsko-srpsko-slovenski vjerni su saveznici te ostaju skupa na popRIštu u boli i žalosti, u boju i pobjedi, dok ne polučc postavljenog si cilja. (Burno odobravanje.) Vani u prirodi počeo se popuhavati blagi topli vjetar, pozivajući na život, radost i snagu. Nas i Vas, draga jugoslavenska braćo, opkoljavaju vjetrovi mraza. Ali ova zima i te ledene vijavice ne će zaustaviti krv u našim žilama. Naprotiv ono će je upaliti. Mi ćemo se još više i jače privinuti jedni uz druge, nas ne će prestrašiti nikakova plašila, ne će nas smesti ničiji bijesovi, nego ćemo poći snažnim korakom, ponosnom glavom i duhom k svome cilju, kojega nam je namijenila jednodušna volja naših naroda. Mili prijatelji sa juga slavenskoga! Kažite Vašoj braći na slavenskom jugu, Hrvatima, Srbima i Slovencima, da naše duše i misli lete danas k njima i da ostanu uz njih u slozi i jedinstvu. Recite im, da se nad nama vije samo jedna zastava, da imamo samo jedno geslo, jednu taktiku, jednu zadaću. Iz dubine srca češkog naroda kličem: Za Vašu i našu slobodu, za Vaše i naše pravo, za Vašu i našu samostalnost i jednakopravnost, za vašu i našu budućnost! (Beskrajni pljesak i klicanje Jugoslavenima.)“

Govor dra. Ante Pavelića.

Narodni zastupnik na hrvatskom saboru, dr. Ante Pavelić, u ime jedinstvenoga naroda Hrvata, Slovenaca i Srba, opunomoćen od svojih drugova, jugoslavenskih izaslanika, držao je na prošloj skupštini slijedeći govor, od cenzora znatno okljaštren:

Visoka narodna skupština! Kao predstavnik jedinstvenog naroda Hrvata, Srba i Slovenaca, uzimam riječ, da bi u tom odsudnom času zahvalio se najprije najljepše na pozdrav g. zast. Stanjeka i slavnog pjesnika Jiraseka. Zahvaljujući iz svega srca na iskrene riječi pozdrava, izjavljujem prije svega, da potpisujem svaku riječ u govorima, koji su do sada izrečeni. (Burno odobravanje.) Došli smo k Vama, da bi se ogrijali na ognjištu prosvjete i sloge vaše i da bi se ojačali za boj proti zajedničkim našim neprijateljima. (Burno odobravanje.) Mi, Hrvati, Srbi i Slovenci imali smo takodjer dosta posla s različitim armaturama diplomatskih potentata. Spominjem samo poznati dossier bivšeg ministra spoljašnosti, grofa Berchtolda, koji je započeo zloglasno proganjanje Jugoslavena na početku ovog rata. (Iskazi ogorčenja.) Mi Hrvati, Srbi i Slovenci imamo jedan cilj s Vama (burno odobravanje!). (Zaplijenjeno.) Prije 70 godina, godine 1848. došli su sinovi našeg naroda u Prag, da sačuvaju monarkiju. Danas dolazimo mi, da sačuvamo sebe. (Burno odobravanje. Svi se dižu na noge i oduševljeno kliču.) Ovu našu manifestaciju prihvatili smo potpuno svijesni, da se radi o političkom pitanju prvog reda i da je naša dužnost, da Vama, svojoj vjernoj braći, podamo iskrenu i poštenu svoju bratsku ruku. (Burno odobravanje.) Ministar grof Czernin je dobacio svoju rukavicu prije svega vama Česima, ali mi ovdje izjavljujemo, da ju je dobacio i nama. (Burno odobravanje.) Prihvaćamo taj izazov, a prihvatili bi ga i onda, kada bi bio upravljen nama samima. Slažemo se potpuno sa kritikom i kvalifikacijom, koju je gosp. predsjednik skupštine izrekao o izjavi grofa Czernina. Zaista, samo prosta duševna impotenca mogla je pred cijelim svijetom većinu naroda ove monarkije proglasiti veleizdajnicima. (Bučni poklici!) Naprama takovoj oficijelnoj izjavi nama ne ostaje drugo, nego stisnuti svoje redove i istupiti kao jedna jedina čvrsta i nerazoriva cjelina češko-jugoslavenska. (Silno odobravanje.) Pitanje jugoslavensko ne može i ne smije da bude riješeno na komadiće kao pitanje bosansko, dalmatinsko itd. Isto tako ne može biti oživotvoreno na komade veliko pravo narodne samoodluke, napose za Čehe, napose za Slovence itd., već obratno: Neprodjenivo pravo narodne samoodluke mora biti oživotvoreno za sve potlačene narode najednom, a pogotovo mora biti skupa i istodobno oživotvoreno za naša dva naroda, u buduće vazda nerazdruživo spojena. (Dugotrajno odobravanje. Cijela se skupština diže i pozdravlja govornika.)

Govor dra. Korošca.

Mladi je narod Slovenaca, Hrvata i Srba, koji se nesuzdržljivo sve to više razvija, od vajkada gledao s udivljenjem na bratski češki narod. Naučio je od njega kulturni i gospodarstveni rad, pa i u politici nas je sudbina sjedinila. Ali od trenutka, kad se je našem političkom življenju približavala najveća pogibelj, združili smo se na uvijek u politici za zajednički nastup. (Odobravanje.) Skupa trpimo, te i skupa radimo za oslobodjenje od tudjega jarma, za slobodu zlatnu naših naroda. (Dugotrajno pljeskanje.) Ne bojimo se nikakvih grožnja, nikakvih kleveta. Mi i Vi smo osvjedočeni, da je sa grozotama svjetskog rata došao i za nas veliki čas, da moramo pokazati cijelom svijetu i sebi, da smo dostojni slobode, za kojom su naši očevi i mi tako dugo uzalud čeznuli. Historični nas je trenutak združio na vijeke, za cijelu budućnost, i to ne samo nas zastupnike, već i naše narode. (Skupština oduševljeno odobrava i kliče.) Otuzimlje nas zadovoljivo osvjedočenje, da smo složni u teškom boju. Češki je narod neiom prisegnuo, da ne popušta pred ničim u toj borbi za neodvisnost. Mi, svjedoci Vaše prisege, obećajemo u ovom svečanom trenutku, da ostanemo Vaši pouzdani suborci. Hoćemo, da Vam pokažemo, da smo Vaša vjerna braća. Zajedno trpimo, zajedno se borimo, zajedno ćemo pobijediti! (Cijela skupština neopisivim oduševljenjem odobrava riječi govornika o zajedničkoj borbi Čeha i Jugoslavena, a orgulje započnu jugoslavensku himnu „Lijepa naša domovina!“, koju pjevaju tisuće glasova.)

Svršetak skupštine.

Iza govora dr. Kramarža na Jugoslavene, Habermana na Slovake i Klofača na češke žene, predsjednik Češkog svaza, zast. Stanjek, zatvara skupštinu, istaknuvši, da je na istoj bila proglašena za sva vremena solidarnost češkog naroda sa jugoslavenskim. Danas smo mi dali obećanje, koje nas za uvijek obvezuje. Mi zastupnici smo prisegli, da u našem radu ne ćemo popustiti, a Vi ste se obvezali, da ćete nam pomoći svim silama, da ćete sačuvati narodnu disciplinu i da ćete uzdržati, pa se dogodilo što bilo. A sada vratite se kućama, razidjite se po češkim krajevima i širite ushićenje i vjeru u svetu češku stvar, koja nas danas ispunjuje. Skupštinari se na to razidjoše, pjevajući himnu: „Kdje domov moj“. Na trgu je svjetina priredila jugoslavenskim odaslanicima burnih ovacija te ih dopratila do svratišta „Zlatnoj husi“.

Raspuštena skupština u Pragu.

Pošto je Sokol uzeo njemačkoga cara predmetom svojih navala, skupština je raspuštena. Učesnici pođoše zatim na „Vaclavske Namosti“, pred svratište „Nadvojvoda Stjepan“, da prinesu ovacije jugoslavenskim gostovima. Pošto je zatim mnoštvo proslo prema „Staromjetskim Namestima“ pred Husov spomenik, te počelo pjevati, zakroči redarstvo i rasprši svjetinu. Svega uapšeno je 10 osoba.

*

Bečka „Information“ piše o češkoj manifestaciji u Pragu, da je prošla mirno i dostojanstveno. Mora se istaknuti — veli dalje list — da su Česi i Jugoslaveni u svim govorima izrekli samo narodne želje i da nijesu nikoga napadali, niti Nijemce, niti Madžare. Glavni je govornik bio popularni češki historičar i dramatičar, Alojzij Jirasek, kojega govor nije bio nikakvi bojovni govor, već samo lirički izljev. Stvarno se zaključak, primljen na ovoj skupštini, u ničemu ne razlikuje od zaključka od 6. siječnja. Zadnji je zaključak samo pojačanje prvoga. Broj onih, koji su prisegli na prvi zaključak, se je samo povećao priključkom nepolitičara. Zahtjev po državnoj neovisnosti postao je na praškoj skupštini svojinom naučenjaka, inteligencije i neparlamentarca. Ovaj je zahtjev postao izrazom svih krugova, svih slojeva i razreda češkoga naroda. Važno je i to, što su na ovoj skupštini bili nazočni i češki članovi gospodske kuće, koji nijesu bili niti pozvani na skupštinu od 6. siječnja. „Information“ zaključuje: Svaki ministar, svaki političar, mora računati činjenicom, da su svi češki parlamentarci, od dvorskog savjetnika pa do radnika, jedne misli i da tvore čvrstu falangu. Obzirom na češki narod imamo sada posla sa njegovom cjelinom i sa njegovom zaprisegnutom odlučnosti, da se dalje bori za državnu neovisnost. Sa ovom činjenicom moramo baš tako računati, kao i sa solidarnošću medju Slovencima, Hrvatima i Srbima obaju djelova monarkije s jedne strane i Česima sa druge strane. Politika mora da kao svaka egzaktna znanost radi sa postojećim činjenicama. I politika ima svoje zakone dinamike. Tko se na njih ne obazire, griješi.

Službeni podaci o odnosima u Bosni i Hercegovini.

Od prvoga je dana mobilizacije, kao uže ratno područje, Bosna i Hercegovina imala toliko privrednih i socijalnih nazadaka kao malo koja zemlja u čitavoj monarkiji, izuzevši možda Galiciju i Bukovinu. Čitava istočna Bosna do Kladnja, Pala, Trnova i sva istočna Hercegovina bile su neposredno ratno poprište na gomilama izgorjelih sela, napuštenih domova i obeskućenih muhadžira. Mnogi su kotari raskućeni i inače, zbog internacija (kao trebinjski i bilečki), a dijelom radi toga, što se stanovništvo pridruživalo srpskoj i crnogorskoj vojsci (višegradski, fočanski). Kako je većina muškog stanovništva povučena u ratne pomoćne službe (komora, „štrafuni“, „šuckori“), ukoliko nije bila unovačena, osjetilo se to odmah na privrednom životu zemlje, kako to iznosi zvanična statistika. Godine 1914. bila je ukupna žetva 5,655.330 metr. centi najvažnijih žitarica, dok je 1916. spala na 2,799.760 metr. centi, a 1917. čak na 1,544.290. Toj privrednoj malaksalosti zemlje uzrok je svakako u prvom redu oskudica radnih snaga, a poslije, naročito u novije vrijeme, nestašica marve. Naravno da se taj nedostatak produkcije osjetio naj prije u prehrani. Za odmjerenu kvotu po glavi (7 kg mjesečno u gradu, 10 u selu, a 19 za radnike težih posala) trebalo bi uzemlji 21.158 vagona žita, dok ga je ona u stvari dala samo 10.807 vagona, dakle jedva polovicu. Ostatak se morao uvesti iz Ugarske i Hrvatske, ali se ta suma iz mnogih razloga načelne i tehničke naravi nije mogla namaći, radi čega je u izvjesnim kotarevima, naročito u zapadnoj Bosni (Glamoč, Livno, Ključ) i u istočnoj Hercegovini (Bileća, Foča) došlo do teških oskudica.

Ratne neprilike, raseljavanje i slaba ishrana djelovali su na aktivnost porodjajne bilance. Prema zvaničnoj statistici već je 1915. broj mrtvih prelazio broj rodjenih za 5000; god. 1916. taj je broj mnogo veći (39.228 porodjaja, 56.939 slučajeva smrti), dok su god. 1917. umrle 15.132 osobe više, nego se rodilo. Tu još ne dolaze u obzir neposredni gubici na bojnom polju. Isto je tako negativna i bilanca marve. Broj volova spao je od 291.897 (iz 1910. god., kad je bio zadnji popis) na 242.858; konja sa 221.981 na 153.412; ovaca sa 2,490.422 na 1,795.363, koza sa 1,393.068 na 633.310, a svinja sa 527.271 na 269.896. Službeno se saopćuje, da je za vojsku dato 150.731 goveda, 120.000 sitne stoke, 5860 teladi i 26.190 svinja.

Jedina aktiva u bilanci bile bi šljive. God 1917. izvezeno je u Austriju 200 vagona suhih šljiva te bje ugovoreno, da se za to odstupi 415 vagona krumpira iz Galicije i 200 iz Ugarske. U Bosnu jqe medjutim došlo samo 292 vagona iz Galicije i 94 iz Ugarske.

Posebnu nezgodu u zemlji čini to, što se opet dalo starim agrarnim popisivačima prilike, da popisuju žito i pri tom lično saradjuju, radi čega se jak dolazi u neprilike i prema vlasti i prema svom agi. Jer on mora dati trećinu agi, a vlasti ostalo ne prema tome, koliko u stvari dobije, nego koliko popisivač, ne mjereći, odredi da ima. Ta je anomalija nastala bez znanja i volje odlučujućih faktora, ali se održava auktoritetom lokalnih vlasti i znači silnu tegobu za seljaka. Ima slučajeva (Dubica, Bos. Novi), da su ljudi morali dati sve, što su imali žita, pa i svoju odredjenu kvotu, i još su bili ipak kažnjeni zato, što nisu dali onoliko, koliko je popisivač omjerio da može biti!

Svakako treba o prilikama u Bosni i Hercegovini voditi računa, imajući na umu, da valja spasiti, što se samo spasiti dade. Upoznavanje faktičnog stanja stvari ujedno je prvi korak za sanaciju ratom stvorenih teških odnosa u tim zemljama, koje bismo s pravom mogli nazvati nacionalnom našom krizom. Nesumnjiva je dužnost svakoga patriote, da poradi, kako bi se ta kriza što prije preturila.

(„Hrvatska Njiva“.)

Političke vijesti.

Ministar Tončev o Srbiji.

Dopisnik „Az Est-a“ imao je u Berlinu prilike, da razgovara sa bugarskim ministrom, koji mu je dao izjavu o miru sa Rumunjskom i o budućnosti Srbije. O ovom potonjem izjavio je Tončev slijedeće: „Što se tiče Srbije, postigli smo ono, što smo željeli“. Stojimo na Moravi i to nam je dosta. Budućnost Srbije ovisi u prvom redu o ugarskoj vladi. Znam, da ima političkih krugova, koji žele za Ugarsku i desnu obalu Dunava i Save. U tom slučaju pripao bi Ugarskoj i Šabac i Beograd. Ne znam, kako će ugarska vlada riješiti to pitanje. Rat će konačno stvoriti red na Balkanu. Naravno, da se Srbiji ne smije oduzeti mogućnost opstanka; onda će biti ravnotežje na Balkanu pravedno i čvrsto“.

Bugarska kao industrijalno tržište Ugarske.

Prema izjavi bugarskog ministra Tončeva, što ju donaš „Az Est“, osobito će se učvrstiti bugarsko-ugarski vez neposrednim susjedstvom obih zemalja na Dunavu. Bugarska je, veli Tončev, izrazito poljodjelska zemlja, a Ugarska će se domala razviti u pretežno industrijalnu. Prvoj će Dunav služiti kao prirodni put na zapad, a drugoj kao jeftino prometno sredstvo za stovarište svojih tvorničkih produkata. Za Rumunjsku veli Tončev, da se ta zemlja ne bi nikad smirila, ako ju se ne bude prisililo na mir. Niko nema razloga, da ju žali i pomiluje. Bugarskoj je svejedno, što će se učiniti sa Besarabijom, ali se mora priznati, da je pripojenje te zemlje više nagrada, nego kazna. Onih 300.000 žitelja, što ih Rumunjska s Dobrudžom gubi, preobilno će se nadomjestiti s onih 3 milijuna žitelja u Besarabiji. Područje je takodjer deset puta veće. Ne može se reći, da je Bugarska ushićena, što se izdajstvo Rumunjske tako naplaćuje, ali neka bude. Gledom na Srbiju postigli su Bugari ono, za čim su išli. „Zastat ćemo na Moravi. Sudbina Srbije odvisi u prvom redu od ugarske vlade. Znam, da u Ugarskoj ima političkih krugova, koji žele, da obje obale Save i Dunava pripadnu Ugarskoj. U tom slučaju bio bi njezin i Šabac i Beograd. Ne znam, kako ugarska vlada kani te poslove urediti i raspletati, ali ovaj će rat svakako učiniti red na Balkanu. Srbiji treba naravno pustiti mogućnost na život i time će ravnotežje sila opet

...spostavljeno". Ovakvo mišljenje zastupao je ...ski ministar financija Tončev, dne 12. o. mj. u ...u.

Radićeva politika u Zagrebu i u Pra u.

...oznata Radićeva bilješka u „Domu" protiv ...tske" uznemirila je vodstvo Frankove stranke, ...5. o. mj. održana sjednica poslovnoga odbora ...nke, na koju je došao, pozvan i Stjepan Radić. ...naglasio da medju Frankovom strankom i se... ...m strankom „nije nikada postojao i da ne po... ...nikakav formalni blok, nego da postoji samo ...nički saborski rad za suzbijanje madžarskih na... ...a na hrvatsku državnu i narodnu individualnost ...kritiku koalicijske popustljivosti u obrani hrvatskih ... S. Radić je požalio, što nije mogao doći do ...bloka, i to s razloga, jer seljačka stranka, iz... ...ostaloga, stoji i „na temelju slavenske uza... ...i". Na to je, na sjednici poslovnoga odbora ...ove stranke, Stjepan Radić potanko obrazložio ...vrdnje protiv „Hrvatske" u spomenutom članku ...a". Na Radićeve su prigovore članovi poslov... ...odbora Frankove stranke glede pojedinih pri... ...a „Hrvatskoj" u Radićevu članku dali izjave, ...znače, da oni Radićeve prigovore drže neoprav... ...na. A „što se tiče — rekoše članovi poslovnoga ...ra Frankove stranke — jedinstva Hrvata sa ...ncima i njihova odnošaja prema Srbima, to ...j stvari ne može pravo suditi nijedan tudjinac, ... „Hrvatska" pogriješila, što je takvo tudjinsko ...enje, makar i samo djelomice, usvojila, dotično ...nula kao neki primjer ili dokaz". U ovoj jednoj ...je poslovni odbor Frankove stranke u blagoj ...i osudio pisanje svoga organa „Hrvatske". Nato ...vu Stjepan Radić svoj prikaz u „Domu" ovako: ...ije svega toga izjavio je urednik „Doma", da ...čka stranka naravski ostaje kao i prije na sta... ...šu potpunoga narodnoga jedinstva ne samo sa ...encima, nego i sa Srbima, ali da to narodno je... ...tvo, prvo, mora biti u najtjesnijoj organičkoj vezi ...likom slavenskom zajednicom, a drugo, da poli... ...na temelju toga narodnoga jedinstva imade služiti ...jprije hrvatskoj zavjetnoj misli, a ta zavjetna ...tska misao jest oslobodjenje banske Hrvatske ...prevlasti madžarske i ujedinjenje svega hrvat... ...a naroda u državu Hrvatsku. Prema tomu za... ...o je „Domov" urednik svoju izjavu, seljačka ...ka i njezino glasilo „Dom" ostaje i nadalje u ...rskom zajedničkom radu sa zastupnicima stranke ...a (Frankove stranke), ali isto tako ostaje i na ...u slavenskom temelju bez obzira na to, što su ...ose naši domaći Srbi danas i opet najveći za... ...ornici zloglasne madžaronske, zapravo madžarske ...like, kako su bili nekad i za banovanja Khue... ...a". Ovo je S. Radić snopćio u „Domu" od 10. ...nja. U istom broju javlja, da je 11. o. mj. pošao ...latni Prag, pa je jamačno sudjelovao i kod ve... ...češko-slovačke manifestacije, koja je bila u su... ...u 13. o. mj. Život i velika odlučna narodna poli... ...Čeha djelovala je na nj tako, da je on, kako ...javlja brzojavka iz Praga u Narodnim Li... ...od 13. t. mj. objavio izjavu, u kojoj kaže, ...hrvatska seljačka stranka prekida svaku koopera... ...sa frankovcima, jer ovi u ovim odsudnim časo... ...a, kad se je Czernin izjavio za nadvladu ma... ...rsko-njemačke manjine, zauzimaju uopće u vanj... ...j politici njemačko-madžarsko stanovište. Se... ...ka stranka podupirati će jedinstvo Hrvata, Srba ...lovenaca na temelju potpune ravnopravnosti triju ...mena". Ova je izjava, dana u Pragu 13. o. mj., ...im protivna izjavi, danoj u Zagrebu 10. o. mj. ...ako će se Radić, podvrgnut tako silno vanjskim ...cajima, držati, kad se opet vrati iz Praga u Za... ...b, to će se naskoro vidjeti. Bilo bi željeti, da se ...nom za svagda ostavi nenarodne i protunarodne ...kovačke politike. („Hrv. Riječ".)

Novi izbori u Hrvatskoj?

Kako je poznato, zastupnici za hrvatski sabor ...ni su zadnji put u prosincu godine 1913., prema ...i ističe mandat sadašnjim narodnim zastupnicima ...rosincu ove godine. Sada se nabacuje pitanje, ...e li se izbori u Hrvatskoj — pretpostavivši, da ...u to vrijeme još trajati rat, obaviti u vrijeme rata, ...će se mandat narodnim zastupnicima produljiti, ...o je to već bio slučaj u Austriji.

Naš urednik posjetio je jednog našeg uglednog ...litičara, te je s njim razgovarao o ovom pitanju. ...nomenti je političar izjavio, da se za sada ne bi ...oglo ništa sigurna ustvrditi u toj stvari. Zavisi ...ogo o tom, kako će se kod nas uopće političke ...like razviti i hoće li sama od sebe nastati potreba, ...se raspišu novi izbori. Nadalje, ako dodje do ...ih izbora u Ugarskoj za vrijeme rata, to bi bio ...cedens, a onda bi bilo vjerojatno, da će i u Hr... ...skoj doći do novih izbora, već radi toga, što će ...vi izbori u Ugarskoj dovesti tamo do temeljite ...mjene političkog položaja. Ovakve promjene u ...garskoj imale su uvijek utjecaj i na hrvatske poli... ...e prilike.

Što mislite, hoće li doći do raspusta parlamenta ...Ugarskoj?

— Sumnjam, odgovorio je političar. Vjerojatnije ... da će se dr. Wekerle nagoditi s grofom Tiszom.

Bi li došlo u slučaju, da se provedu novi izbori ...Hrvatskoj, do velikih promjena, obzirom na stra... ...čke prilike u saboru?

— Teško bi bilo danas o tom govoriti. U Hrvatskoj je prošlog decenija dolazilo često do nenadanih političkih promjena, ta u zadnjih 15 godina promjenilo se 8 banova. To je znak živ'jeg političkog narodnog života, koji se razmahao naročito od godine 1903. Zavisi mnogo o ratnom položaju i o promjeni prilika u čitavoj monarkiji. Nadalje će mnogo o tom zavisiti, kako će se razviti i koji će smjer uzeti jugoslavenski pokret u svim zemljama našega naroda uopće, a napose u Hrvatskoj, koja imade autonomiju. Sve će to imati bitni utjecaj na razvitak i položaj naših stranačkih skupina. Isto tako ne može se reći, hoće li do tog vremena biti obavljeni svi poslovi za provedenje izbora po novom zakonu u slučaju, da taj bude sankcioniran.

Naš urednik zapitao je nadalje političara o vijećanju regnikolarnih deputacija. Ne mogu vam o tom ništa kazati, pošto ni sam nemam potanjih informacija, osim onoga, što je već poznato u novinama. Položaj je uopće mutan, ali koliko se dosada dade razabrati, pregovori će se nastaviti. S kojim uspjehom, to ne znam. („Jutarnji List".)

Hrvati u Švicarskoj.

Profesor dr. Nikola Andrić piše u „Narodnim Novinama" dopis sa Ženevskog jezera, u kom izmedju ostaloga kaže: „Na željezničkoj stanici u Lausanni slučajno sam se sreo s gospodjom drom. Milicom Bogdanović, bivšom učiteljicom zagrebačkog liceja. Početak rata zateknao ju u Švicarskoj, pa je ondje i ostala. Zabavlja se privatnim poučavanjem djece i veli, da dobro prolazi. Obradovala se, kad je ugledala nekadašnjeg svoga profesora, nadajući se, da će od njega čuti bogzna kakovih zanimljivih vijesti o svojim zagrebačkim poznanicima. Naprotiv je meni mogla mnogo više zanimljivih stvari ispripovijedati o kulturnom radu naših zemljaka u Švicarskoj. Tako, primjerice, da su tri hrvatska umjetnika — Meštrović, Rački i Jozo Kljaković — prije nekoga vremena udesili u Lyonu izložbu, koja im je donijela mnogo novaca i časti. U Ženevi se upravo sprema Mažuranićev „Čengić-aga" sa prekrasnim ilustracijama Kljakovićevim. Hrvati su htjeli osnovati literarnu smotru pod imenom „La Croatie", ali je u to doba baš izdala švicarska vlada u Bernu zabranu, da se ne smije pokretati nikakav novi list, jer nemaju papira. Inače su u Ženevi — pored 12 domaćih „Biblioteka" — osnovane još dvije. Jednu redigiraju bosanski Srbi (urednik Pero Slepčević) pod imenom „Biblioteka prosvjete", a drugu Hrvati pod imenom „Bibliotheque croate". Obje su političke, pa je prvi broj hrvatske knjižnice, koji je jedini dosad izašao, donio u francuskom prevodu poznatu Koroščevu poruku mirovnom povjerenstvu u Brestu Litovskom. Franko Potočnjak živi! U Rusiji nije bio već potpuno godinu dana, a tople svoje nekrologe u našim novinama pročitao je s velikom veselošću. Prije desetak dana preselio se iz Ženeve u Pariz. Mnoge će naše čitaoce zanimati, da se je Ivan Meštrović razvio u strastvenoga Hrvata, pa nipošto nije htio pristati na predlog londonskog srpskog poslanika, koji je silom želio, da Meštrovićeva izložba u Londonu izadje pod srpskim imenom. „Ili pod hrvatskim, ili pod jugoslavenskim, ali pod srpskim nikako!" — bio je Meštrovićev odgovor. I otvorena je pod „jugoslavenskim". Drugu izložbu sprema pod jednim hrvatskim imenom". („Hrv. Riječ".)

Talijani još uvijek traže Dalmaciju.

„Telegraph" piše u svom uvodniku o Jugoslavenskom pitanju slijedeće: Tek nakon uzmaka talijanske vojske počelo se u Italiji govoriti o sporazumu s Jugoslavenima. Italija nikako ne smije napustiti Dalmaciju, jer mnogi Dalmatinci talijanskog jezika borave u Italiji ili se kao dobrovoljci bore u talijanskoj vojsci. Na londonskoj socijalističkoj konferenciji navodno prihvaćeni zaključak o sporazumu s Jugoslavenima glede iredentističkih područja Austro-Ugarske ne odgovara talijanskom stanovištu. Nikakav odbor, ni povjerenstvo, ni profesor Sanzerini ne će pobijediti talijansko stanovište. Jer samo mirovni kongres u vezi sa savezničkim velevlastima može revidirati talijanske ratne ciljeve.

Domaće vijesti.

Članovima „Slovenske Matice" poručujemo, da su stigle pretplaćene knjige, te ih se može podignuti kod uprave našeg lista, u svaki radni dan od 5—7 sati popodne, gdje se može istodobno obnoviti pretplatu za god. 1918.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Dopisi iz Istre.

Paz·n. Balokovićev će se koncerat radi zapreke g. Balokovića držati ne u subotu 20. travnja t. g., već u nedjelju 21. travnja točno u 9 sati na večer.

Pazin. Osvrt na koncerat maturantica učiteljske škole. I ovogodišnje maturantice pred skorašnjim polaskom u javni život oprostile su se sa gradjanstvom, priredivši vrlo lijepi koncerat s predstavom. U tu svrhu je na početku koncerta u ime svojih kolegica držala gdjica. Marija Flego pozdravni govor, u kojem je istakla, da će se pridružiti prvim maturanticama ovoga zavoda i ostalim narodnim trudbenicama s njima zajedno boriti se knjigom u ruci proti tmini neznanja. Jasan govor i pravilan izgovor, te lijepi sadržaj proslova izmamio je odobravanje općinstva. Jednako je vješto deklamovala gdjica. Nikica Matanić vrlo lijepu pjesmu Harambašićevu „Hrvatska pjesma". Ista je pjesma puna sadržine prikazujući pjesnički povijest hrvatskoga naroda od njegova dolaska do ilirizma. Gdjica. Matanić je sve teškoće svladala i držala publiku u pozornoj napetosti umjesnom mimikom i akcentuacijom pjesnikovih misli. Zato joj je publika na koncu i odobravala s burnim pljeskanjem. I gdjica. Danica Rodić je lijepo otpjevala Hatzeovu „Molitvu". Djački, orkestar pod ravnanjem prof. dra. Mavera, bio je i ovaj puta na svomu mjestu. Osim Smetanine opere „Prodana nevjesta" čuli smo i operu našega maestra I. pl. Zajca „Nikola Šubić Zrinski", koja se osobito svidjela, te je bila i drugi puta odsvirana. Lijepo je bilo vidjeti djačke i djevojčice iz pučke škole, kako već i oni sudjeluju u orkestru, pa stoga moramo biti dru. Maveru zahvalni, što si daje toliko truda pri vježbanju i što već za rana razvija kod mladeži njihove glasbene sposobnosti. Vrlo veliko zanimanje bilo je za skladbu g. Saše Šantela: „Jugoslavenska beseda". Pa dolsta nije bilo to zanimanje uzaludno, jer je s užitkom slušao i gledao izvodjenje plesa na pozornici ne samo onaj, koji se u glazbu razumije, nego i onaj pučanin. A to baš i jest najbolji dokaz, da je gosp. Šantel potpuno uspio, kad se evo ovo njegovo najnovije glazbeno umjetničko djelo svidjelo svima. Odlika je ove skladbe ta, što je g. Šantel umio iz motiva narodnih kola samostalno satkati skladbu umjetničke vrijednosti. Ovom skladbom je najbolje pokazao, kako može glazbenik i svaki drugi umjetnik stvarati umjetnine s narodnim koloritom i da baš naš narod ima u obilju narodnog blaga, koje bi samo umjetnici trebali proučiti i zaodjeti u umjetničko ruho. Kad tako rade češki umjetnici, zašto ne bi i naši? Zato svaka čast g. Šantelu i neka bude osobito zadovoljan radi toga, što su i oni iz najširih krugova s velikim oduševljenjem pljeskali. Njihov pljesak je najbolji znak, da je pogodio osjećaje njihove duše. U znak p iznanja bio je nagradjen s krasnom kitom cvijeća, uresenom hrvatskom trobojkom, uz burno odobravanje sviju. Na glasoviru je vješto odsvirala Ružičevu „Finale" iz glasovirske sonate gdjica. Marija Trampuž, koja je ovaj puta prvi put samostalno nastupila i pokazala ne samo tehničku spremu, nego i puno shvaćanja za ovu dosta tešku kompoziciju. I pjevački zbor maturantica mnogo je pridonio uspjehu koncerta, otpjevavši lijepu Žgančevu uglazbenu pjesmu „Zrasla mi je ruža" i Duganovu „Troje proljeće". Iza vokalnog i instrumentalnog koncerta predstavljala se vesela igra „Kukavica". Sve su gospodjice predstavljačice nastojale, da što bolje odigraju svoje uloge, te su više puta tijekom predstavljanja izazvale u publike veselost. Gdjica. Matanić, u ulogi praznovjerne tetke, bila je glavno lice, od koje su njezine nećakinje gdjice. M. Kurelić, M. Trampuž i J. Wrischer na svaki način odlučile izmamiti miraz. U tu svrhu su je varale kukanjem kukavice. Sve tri su se gospodjice u ove svoje uloge bile posve uživile. Gdjica. Čop je vrlo dobro igrala ulogu kuharice i zamamila često puta smijeh u publike. Gdjica. V. Defar i gdjica. K. Škarpa, kao tetkine susjede, pa gdjica. A. Iskra u ulogi ciganke, takodjer su dobro odigrale svoje uloge. Uopće su sve tačke rasporeda s velikom spremom izvedene pa je zato i publika sa zadovoljstvom ostavila dvoranu, tek kasno u noć. Uspjeh je bio i moralni i materijalni posvema dobar, stoga čestitamo našim gdjicama maturanticama!

Iz Mošćenica nam pišu: Njegovo Veličanstvo dočekasmo i mi 6. travnja 1918. najoduševljenije. Podredjene podopćine Berseč sjedne, a Draga s druge strane odazvaše se, te su i one pripravile pučanstvo i školsku djecu na što sjajniji doček. U Bersečų razgovaralo je Veličanstvo sa

veleč. g. župe-upraviteljem Gabrijelićem, koji je pozdravio visokog putnika hrvatski, dok je daljnji razgovor nastavio u talijanskom jeziku, valjda iz opravdanih razloga. Visoki je putnik zapitao o životu i potrebama naroda, te o narodnosti u župi, a na pitanje: „Što fali narodu“? odgovorili su otvoreno gosp. Gabrijelić i gosp. ravnatelj škole Niko Pajalić. Dragu je Veličanstvo mimoišlo, premda je bio i ovdje doček dostojno urešen. U središtu općine, u mjestu Mošćenicama, doček bi najsjajniji. Lijepo napravljen slavoluk resile su naše narodne tri boje. Slavoluk naličio je piramidi, dok je u sredini visio zeleni vijenac s nadpisom K. I. Povrh vijenca vijala se trobojnica. Nezaboravismo ni na ostale zastave kao crno-žutu, carsku i na crveno-bijelu-crvenu državnu. Djeca su bila razvrstana uzduž ceste s jedne i druge strane, a u rukama držala su dugačke kordune cvijeća. Djeca, koja bijahu na kraju korduna, držala su u rukama kite cvijeća, koje kite uz veseli poklik: „Živio!“ baciše u voz, u kojem se vozilo Veličanstvo. Dva su dječaka držala zastavice i to jedan hrvatsku trobojnicu, dok je drugi crno-žutu, carsku. Čim je došao voz do te dvojice, krenuše obojica, jedan s jedne, drugi s druge strane do slavoluka, gdje se je voz zaustavio. Pred slavolukom čekali su visokog putnika gg. predstojnici općine, umirovljeni župnik veleč. g. Puž i gg. učitelji. Veleč. gosp. župnik i upravitelj općine Žiganto, srdačno je pozdravio Veličanstvo hrvatskim jezikom, dok je daljnji razgovor nastavio njemačkim jezikom. Veličanstvo mu se najtoplije zahvalilo. Kao u Berseču, tako je i ovdje raspitao visoki putnik, o stanju i potrebama naroda, te o narodnosti, a na pitanje: „kada ste dobili posljednji put brašno?“ odgovoreno bijaše: „pred nekoliko mjeseci“. Pozdravio je ostalu gg. i svakoga je nešto zapitao i podao ruku. Sav njegov razgovor bijaše popraćen posmiješkom, što je pokazivalo Njegovo zadovoljstvo. — Vjera Rubinić, učenica VI. školske godine, odjevena u bijelo pozdravila je Veličanstvo ovako: „Uznak naše velike radosti i odanosti, neka se Vaše Veličanstvo udostoji primiti ovu kitu“ — našto je predala Veličanstvu krasnu kitu cvijeća, koja je bila omotana trobojnicom. Dakle i tu bijaše glavni nakit trobojnica, a nezaboravismo saviti u kitu ružmarin i propupalu lipu. U kiti bijaše predano Veličanstvu pismo, na koje se sjetiše marljive ruke naših mladih „Jugoslavenka“, koje se pokazaše i ovom prigodom složne, ali naravno, uz osobite molbe. Sastav od vješte pisanju osobe bio je ovaj: „Ushićeni narod, kliče Vam, svijetla kruno, živjeli! — a uz put najtoplije se preporučujemo za našu idealnu Jugoslaviju pod Vašom i Vaše dinastije krunom — Živjeli! Živjeli! Živjeli! Veličanstvo je spremilo to pismo, a vozovi stadoše polagano micati se. Čim je prvi voz krenuo pobočke, krenula su i ona dva dječaka zastavicama, a pratila su voz do zadnjih kuća mjesta. Pučanstvo i djeca ushićeni vikahu pri polazku i odlazku „Živio!“ dok se drugih poklica nije ovaj put čulo, kao ono lanjske godine. — Bolno je slušao visoki putnik naše stradanje glede prehrambe, te je i ovdje, kao i u Berseču obećao, da će se zauzeti za nas. „U tom smislu“, kazalo je Veličanstvo, „putujem kroz ovaj kraj!“ — Nadajmo se, da će se ipak poboljšati naše prilike u prehrambi, jer nam je to obećao naš vrhovni gospodar.

Naš car i kralj Karlo u Labinu. U subotu 6. travnja posjetio nas je u Labinu naš premilostivi car i kralj Karlo. Naš narod prostrane Labinštine, na brzu ruku obaviješten o dolasku, sakupio se, da ga dostojno pozdravi. Gospodjice učiteljice iz Ripende, Rogočane, Sv. Marine te učitelj iz Rapca dodjoše sa školskom djecom, okićenom našim trobojnicama. Radost je igrala na licu naših mališa, kad se pojavio automobil Njegova Veličanstva. Gromki „živio“ zaori Labinom gradom. Kćerka gosp. podpukovnika Matičevića, u bijelini, pozdravi cara te mu preda kitu ruža. Labinski načelnik pozdravio cara i zahvalio na velikoj časti, koju je iskazao Labinu. Iza njega predstavi sebe i hrvatski narod labinske okolice kanonik Ferdo Hrdy iz Sv. Lovreča, davši dobrodošlicu i poklon Njegovom Veličanstvu u kratkom govoru, na koncu kojega je umolio u ime naroda za pomoć. Njegovo je Veličanstvo saslušalo govor te nakon raznih upita, osobito što se prehrane tiče, obećalo milostivo svoju pomoć. Gosp. namjesnik, koji bje u pratnji, sam se uvjerio o teškom položaju našega dobroga naroda te je obećao vratiti se ovih dana u Labin, da sasluša potrebe samih predstavnika naroda i naroda samoga. Istodobno je izručio kanoniku Hrdy-ju 100 kruna za siromake. — Ovih dana je primio isti g. kanonik 500 kruna od narodnog zastupnika prof. Spinčića za siromake na Labinštini. Nebi škodilo, da bi koji od gg. zastupnika zavirio medju naš narod te mu prikočio svojim zagovorom na pomoć. O našoj prehrani imati ćemo prilike otvoreno govoriti sa g. namjesnikom, kada nam se svrati, a do tada molimo naš narod, da se radi zulumćaranje nekih osoba iz kotora do tada strpi. (Radi prilike naše cenzure morali smo izpustiti konac interesantnog dopisa te molimo gosp. dopisnika, da položaj stvarno prikaže gosp. namjesniku. Op. ur.)

Istočni slavenski problem.

Pod tim naslovom pišu „Novine“: Njemačka energija i njemačka organizacija pobijedila je slabi i neorganizovani slavenski istok, nad kojim je vladala korupcija despotičkog carizma, koji je od njemačke loze naslijedio samo imperativnu volju prema podložnicima, a nije si znao pridržati organizatorske sposobnosti njemačkih pradjeda. Kolos, kojega je vezala samo izvanjska sila bez unutarnje sredjenosti, srušio se sam u sebi onim časom, kad je nestalo izvanje sile. Ruska se država raspala u više manjih država. Njemačkoj je otvoren put prema dalekom istoku. Nijesu oni tu došli na posve nepoznati i tudji teren. Njihove kolonizacije od nekada i od najnovijega doba čine gotovo neprekidnu nit od istočne čuvarice marke do Petrograda, dapače oni su znali prodrijeti do obala same Volge i stvoriti njemačke otoke, koji su u ruskom moru sačuvali svoju kulturu i svoju narodnost. Njemački aristokratski feudalni duh, koji nije zaboravio svoje misije na istoku počamši od zloglasnih križara do danas, most je njemačkoga dranga prema slavenskome istoku. Feudalci Estonske i Kuronske ne samo da traže svoj oslon na njemačko crstvo, nego su oni ponudili i vojvodsku krunu njemačkom caru. Kod ovoga treba znati, da se ove pokrajine dotiču tako reći Petrograda ili „Petersburga“, kako ga je volio nazivati propagator zapadne kulture i brijač dugih ruskih vlasi i brada Petar Veliki. Ova feudalna gospoda imadu više štališki patriotizam, nego narodni. Iz njihovih su se redova u glavnom rekrutirali trabanti nekadanjega petrogradskoga dvora, iz njihovih je redova ulazila u carstvo birokratsko-aristokratska korupcija.

Medjutim na ovom putu naišao je njemački drang na ne male zapreke, od kojih su najvažnije: Poljaci i Ukrajinci. Jedna i druga slavenska nacija imade u sebi mladenačke energije. Prva se očelićila u stoljetnim borbama za narodnu egsistenciju, a druga posjeduje u sebi sve energije prave i nepatvorene ruske duše. Samo je po sebi razumljivo, da ove dvije nacije moraju rukom o ruku raditi, da moraju voditi istu obrambenu politiku, jer će samo tako spasti svoju samostalnost. Medjutim tradicije tužne prošlosti o raspravama izmedju Poljaka i Ukrajinaca u Austro-Ugarskoj, brest-litovski mir, kojim je dobačio Cholm kao kost za glodanje medju istokrvnu braću, uzmutio je duhove, izrodio neprijateljstvima, posijao neslogu, razdvojio braću i plodovi se ove nesloge evo već sada opažaju, a sastoji se u četvrtoj diobi Poljske i u „skraćenju“ Ukrajine za Besarabiju.

U parlamentu kraljevine Pruske govori se ne samo s opozicijonalne nego i s vladine strane o „ispravku“ granica radi vojničkih interesa, o aneksijama u vojničkoj marki. Vrhovni načelnik Königsberga Köte rekao je uz odobravanje svih stranaka, da kod regulirania istočne granice poljski teritorij ne smije uopće doći u raspru. Kad bi se Prusi držali protuaneksijske deklaracije njemačkoga parlamenta iz lipnja 1917. godine, to bi značilo vezati se na Geslerov šešir. Rat bez uspjeha, da zaposjednuti teritorij ostane u rukama pobjednika, da je pravi nesmisao. Na istoku se mora voditi oštra protupoljska politika. U istom je smislu govorio i ministar Eisenbardt-Rothe, koji je naglasio, da Nijemci ne misle Poljake posve uništiti, nego ih samo na uzdi držati. Cilj borbe protiv Poljaka nije sama borba nego stanje, u kojem će se Nijemci i Poljaci barem nekako sporazumjeti, lako se ne će ljubiti.

Mi smo na ovom mjestu jednom naglasili, da je za očuvanje egsistencije istočnog slavenstva potreban jak savez istočnih slavenskih država. Najnoviji dogadjaji morat će otvoriti oči pravim poljskim i ukrajinskim patriotima i pokazati im put, kojim moraju koracati u budućoj politici.

Kod ovoga se ne smije smetnuti s uma ni ta veoma važna činjenica, da će otrgnuće Besarabije od Ukrajine zapriječiti svezu izmedju Bugarske i mlade republike. Besarabija će biti klin izmedju oba slavenska naroda i priječiti će im ne samo zbliženje, nego i potpuni vlast na Crnom moru. Ova je stvar u toliko karakteristična, što je Dodbrudža u miru s Rumunjskom de facto predata ne Bugarskoj, nego četvornom savezu i što u klauzulama mira stoji, da Bugarska mora prema Turskoj učiniti neke gospodarske i teritorijalne koncesije prije nego dobije Dobrudžu.

Svakako je riješavanje istočnoga slavenskoga problema za nas južne Slavene zanimljivo.

Dnevne vijesti.

Organizacija čeških zarobljenika. Be[...] vine donose službenu obavijest, da „Zemlja“ raširuje u posljednjim brojevima proglas stro-ugarske zarobljenike u Rusiji da će slučaju pristupa u organizaciju, biti riješeni službe, dok će neorganizovani morati dne[...] rad, a živjeti će odijeljeno od drugih. Nad medju zarobljenicima širi na hiljade pri[...] „Slovenskog Juga“, koji se štampa na sr[...] češkom i ruskom jeziku, i taj list poziva s[...] venske zarobljenike na pristup u nacional[...] macije

Češki, srpski i rumunjski časnici d[...] umorno govore u zarobljeničkim taborima i svoje slušatelje oduševit za služenje „nov[...] movini“.

Nabava rasplodne stoke u Švicarskoj vatsku. Javili smo svojedobno, da je vladi naći čovjeka, koji je imao dozvolu za izv[...] koin. rasplodne stoke simentalske pasmine carske. Za tu je stoku položeno već i oko [...] pô milijuna kruna, i gospodari i stručnjaci su otputovati u Švicarsku, kad je ministarst[...] nancija brzojavno obavijestilo vladu, da pris[...] ovu transakciju samo onda, ako se taj kup talske rasplodne stoke može obaviti na vj[...] a platež da smije uslijediti tek godinu dan[...] silje rata. Ovoj mjeri su po srijedi valutar[...] resi naše države. Uslijed toga odustala je vlada od ovoga kupa još i radi prometnih koča. Medjutim se za tu stvar zainteresirao privatnik, koji se nada poteškoće, koje se suprotstavljaju moći lahko prebroditi. Neke o nabavi simentalske rasplodne stoke javit naknadno.

Ščerbačev u Rumunjskoj. Iz Stockholma j[...] da je bivši ruski generalissimus Ščerbačev [...] ruski državljanin i da je preuzeo zapovjed[...] jednog rumunjskog vojnog zbora.

Prosvjeta.

Knjiga 98. „Zabavne Biblioteke“. — [...] imenom „Litavske pripovijesti“ izašle su t[...] novije novele njemačkog pisca Hermanna S[...] manna. U doba, kad je „Brest Litovs[...] narod, u kojemu leži ovaj znameniti grad, u [...] čitavoga svijeta, sjeo je ovaj pripovjedač c[...] kaže dušu ovog osobitog plemena, koje [...] dobro poznato, jer je svu mladost proveo [...] njim. I napisao je stvari, koje će radi svoje u[...] ničke zaobljenosti i osobito efektne radnje sv[...] čitaoca do dna duše potresti. U tim se p[...] vijestima opisuju ljubavni i društveni dogadjaji[...] će baš kod hrvatskih čitalaca naići na po[...] razumijevanje, jer se litavski narod po svojim [...] čajima i pučkom vjerovanju mnogo dotiče s [...] Knjiga ova unosi u niz izdanja „Zabavne Biblio[...] osobitu nijansu, koja daje novu boju u šaro[...] dosadašnjih knjiga. Cijena joj je K 1·80 (u [...] mačkom originalu K 9·90).

Poruke iz uprave.

Upozorujemo naše čitatelje izvan Pule, d[...] uredništvo „Hrvatskog Lista“ uzrokom, u k[...] nije moguće list spremiti prvim jutarnjim vla[...] Uzrok leži dublje u današnjem teškom polo[...] koji zahtjeva i kod naše cenzurske oblasti više [...] mena i mozganja. Dakle, molimo ustrpljenje!

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.79.

Godina IV. U Puli, petak 19. travnja 1918. Broj 894.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Medju Gardskim jezerom i Piave živahna topovska borba i budna djelatnost ljetača. U Albaniji izvojštio je časniški namjesnik Arighi svoju 24. pobjedu u zraku. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz glavnog se ratnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Jučer nam je neprijatelj prepustio velike dijelove flandrijskog tla, što ga je sa ogromnim žrtvama stekao u višemjesečnom rvanju. Vojska generala Siksta pl. Arnima, oštro tiskajući za korak po korak uzmićućim neprijateljem, oduzela mu je Poelcappelle, Langenmarcke i Zonnebecke te ga bacila za potok Steen. Južno od jezera Blanckard zaustavio je neprijateljski protusunak naše napredovanje. Sjeverno od Lyse stekosmo pod zaštitom jake vatre zemljišta te pročistismo nekoja gnijezda strojnih pušaka. Bojevi posljednjih dana doniješe preko 2500 zarobljenika, nekoliko topova i mnogo strojnih pušaka. Na fronti sa obiju strana Somme zauzela je otkad dokad oživjela paljba kod Moreuila i Montdidiera veću jakost. Na istočnom brijegu Moze imala su manja poduzeća kod Ornesa i Watronwilla potpun uspjeh te doniješe zarobljenika. Sjeverno od Flireyja, medju Mozom i Mozelom, izjalovio se je uz krvave gubitke jaki francuski sunak. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

---

* **Francuski izvještaj** od 17. t. mj. popodne: Na fronti Somme i Oise prilično jaka djelatnost obaju topništva te kreševa ophodnja. Francuzi poduzeše više pothvata proti njemačkim linijama, naročito jugozapadno od Boutte du Mesnil, u predjelu Tahure i sjeverno od Flireyja. Francuzi zarobiše stanoviti broj vojnika Na desnom brijegu Moze izjalovio se je njemački pokušaj navale istočno od Samogneuxa. Na ostaloj fronti je noć prošla mirno.

* **Belgijski izvještaj** od 17. t. mj.: Jutros su Nijemci bijesno navalili na naš sistem predstraža medju Blanckaertseeom i željeznicom, koja ide iz Yperna u Thourout. Uspjelo im je, te su se ustalili u nekojim našim postojankama. Energičkim protunavalama naše su ih čete posve istjerale odanle. U našim rukama ostade oko 600 zarobljenika.

* **Engleski izvještaj** iz Soluna od dne 16. t. mj.: Jutros prekoračiše grčke čete rijeku Strumu nad jezerom Tahinos te zaposjednuše sela Bejlikmah, Hoharaska, Selmah, Kipeki i Ada. Operacija je provedena veoma uspješno i sa malo gubitaka. Dalje sjeverno zaposjednuše engleske čete Kumli i Osmanli. Dovedeno je nekoliko zarobljenih Bugara. — 17. t. mj. u jutro: Sinoć poduzesmo uspješnu protunavalu blizu Wytschaete. Kod Motorena je naša protunavala uspostavila položaj te je selo ostalo u našim rukama. Jučer popodne i ni večer neprestano smo odbijali opetovane neprijateljske navale sjeverno od Bailleula uz gubitke po neprijatelja. Tiješno stisnuta odijeljenja njemačke pješadije, koja su provaljivala, bila su iz kratkog razmaka uzeta od naših četa pod vatru te pretrpješe teških gubitaka. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Neprijatelj je i jučer popodne kušao, da poslije već javljenog opstrijeljavanja poduzme navalu istočno od Robecqa. Vatra naših topova zadržala je njegovo napredovanje. Uslijed uspjeha, što ih je neprijatelj postigao na fronti Lyse, naše su čete, koje su držale pomaknute položaje istočno od Yperna, povučene na nove linije. Na bojnoj fronti južno od Arrasa protjerani su jučer popodne dijelovi njemačke infanterije iz jaraka nasuprot Bovelesa, u koje su bili provalili. Naša linija kod ovoga sela bila je posve uspostavljena. Neprijateljska topovska djelatnost je jutros znatno porasla na engleskoj fronti južno od Somme. — 17. t. mj. na veče: Danas u jutro od neprijatelja otvorenom žestokom opstrijeljavanju, koje je provedeno na čitavoj fronti na Lysu od šume Nieppe do Wytschaetea, slijedile su navale pješadije. Sve su ove navale suzbite sa znatnim gubicima po neprijatelja. Kod protunavala, javljenih u današnjem jutrašnjem izvještaju, uspjelo je našim četama prodrijeti u selo Motveren i Wytschaete. Uslijed neprestanih neprijateljskih navala nijesu ali bile u stanju, da one položaje uzdrže. Francuske čete bore se na ovoj fronti zajedno sa engleskim četama. Sa ostale engleske fronte nema ništa da se javi.

* **Sa zapadne fronte.** Prema poluslužbenoj noti portugalskog ratnog ministarstva bile su u svrhu novog grupiranja povučene sa fronte 4 brigade od prve i druge portugalske divizije, koje su za njemačke navale pretrpjele krvavih gubitaka. — Iz Berna se javlja: Francusko se novinstvo sve više bavi sa bitkom kod Armentieresa. Novinstvo više ne taji, da je od subote dalje postao položaj veoma ozbiljan. Sunak proti Bailleulu i sjeverozapadno od Bethume ozbiljno ugrožava englesku frontu kod Arrasa kao i na Yseri.

* **Barun Burian** otputovat će naskoro u Njemačku, da se pokloni njemačkomu caru i da posjeti državnog kancelara.

* **Kralj Ferdinand.** Vijest „Berliner Tägliche Rundschau", po kojoj će kralj Ferdinand nakon zaključka mira s Rumunjskom poći u Carigrad, ne odgovara istini.

* **Knez Hohenlohe.** Neke su novine širile vijest, da knez Hohenlohe kani predati ostavku. Kako dopisni ured doznaje, ta je vijest potpuno izmišljena. Knez se je Hohenlohe svratio za nekoliko dana u Beč, da se pogovori s ministrom vanjskih posala te će se onda povratiti na svoje mjesto u u Berlin.

* **Četvrta medjualijirska gospodarstvena konferencija,** koja se je napokon imala sastati 7. svibnja u Londonu, bila je na predlog predsjednika predjašnje konferencije, bivšega ministra i senatora, Tittonia, otgodjena za 5. srpnja t. g.

* **Talijansko ministarsko vijeće.** Iz Lugana se javlja: Po talijanskim je novinama ministarsko vijeće držalo jučer i prekjučer duga zasjedanja, u kojim su se stvarno ispitivali medjunarodni položaj, pitanja aprovizacije te izjave, koje će ministarstvo dati u parlamentu. Nije se još odlučilo, da li će se te izjave dati u prvoj sjednici obiju istog dana sazvanih kuća parlamenta ili tek u vezi s odgovorom na mnogobrojne interpelacije i upitanja ili pak iza kako bude podnešen zakonski predlog o produženju zakonadavne perijode, koja ističe u jeseni.

* **Za istočnu Macedoniju.** „Secolo" javlja iz Atene, da je uz veliko slavlje i u prisutnosti od 10.000 gledaoca predala atenska školska mladež u stadijumu Venizelosu barjak za onu pukovniju, koja će prva marširati u istočnu Makedoniju.

* **Novi pozivi u Engleskoj.** Engleski ministar-predsjednik je dne 7. t. mj. u nekoj tajnoj sjednici parlementa saopćio zastupnicima i senatorima, da je ratni položaj ozbiljan. Jednoglasno je prihvaćena odredba, da se pozovu pod oružje svi neoženjeni od 20. do 23. godine i da se registriraju mladići od 19. godina.

* **Zakon o momčadi.** Kako „Nieuwe Rotterdamsche Courant" doznaje iz Londona, u jučerašnjoj je debati donje kuće predložio zastupnik King novi dodatak zakonu o momčadi, po kojemu može svaka kraljevska odluka, koja će se usprkos ovlaštenja, koje dava zakon, objelodaniti, biti izjavom jedne od obiju kuća ukinuta. Vlada je u glavnom pristala uz tu klauzulu.

Barun Burian grofu Hertlingu.

Beč, 18. (D. u.) Vanjski ministar barun Burian poslao je drž. kancelaru grofu Hertlingu brzojavku, u kojoj ga pozdravlja u svom novom svojstvu kao vanjski ministar, te ga moli, neka ga susreće sa onim pouzdanjem i susretljivošću, koju je u tako velikoj mjeri uživao njegov prethodnik, te nastavlja: Učvršćenje i izgradnja prokušanog saveza sa Njemačkom bijahu uvijek temelj mog političkog mišljenja i osjećanja. Smatram svojom dužnosti, da na ovom sigurnom temelju i dalje gradim, te se nadam, da će mi u vjernom suglasju sa Vašom ekscelencom biti priušteno, da savezničke države u nedaleko doba dovedem do pravednog i časnog mira.

Clemenceau pred komorom.

Pariz, 18. (D. u.) „Ag. Havas". Pred sakupljenim odborima komore za vanjske poslove, rata i mornarice, ministar je predsjednik, Clemenceau, razlagao danas okolnosti, kako je Austro-Ugarska kušala da prouzroči mirovnim pregovorima razdor izmedju alijiraca. Podastreo je sve akte o toj stvari odboru za vanjske poslove, koji će proučiti pitanje te onda izvjestiti.

Pariz, 18. (D. u.) „Echo de Paris" javlja: Iza svog govora u odsjecima komore razgovarao je ministar-predsjednik Clemenceau sa lordom Millnerom, koji će postati ratnim ministrom. Lord Derby će stupiti na mjesto Berthina kao poslanik u Parizu.

IZ FINSKE.

Stockholm, 18. (D. u.) Dopisnik „Aftonbladeta" javlja iz Aboa, da se je iza osvojenja grada sa strane bijelih gardista ustanovilo, da su crveni gardiste prouzročili štetu od više milijuna, uništivši u luci 13 ladja, te brzojavnu i telefonsku centralu, odnjevši živež, oplijenivši poslove i urede i opustošivši sve javne zgrade. Bijeli gardiste, koji unidjoše u grad pod vodstvom nekog švedskog poručnika, pozdravljeni su kao oslboditelji.

Stockholm, 18. (D. u.) Prema nekoj brzojavci iz Aboa izgubiše crveni gardiste i Salo-Nystat, Riihimacku i Lahpis. Njemačke se su čete spojile sa Mennenhaimom, te je sada čitava južna Finska oslobodjena od buntovnika. Crvena je vojska kod Toijale posve opkoljena.

Političke vijesti.

Barun Burian.

„Jutarnji List" piše o imenovanju baruna Buriana ministrom vanjskih posala: Sada je stigla vijest, da je vladar imenovao ministrom vanjskih posala baruna Buriana, koji će zadržati ujedno i zajedničko ministarstvo financija i prema tome i upravu Bosne i Hercegovine. Ovo je po prvi put, da su ova dva najvažnija ministarstva vezana u jednoj osobi. Barun Burian, kome je tri puta bila povjerena uprava Bosne i Hercegovine i koji je poznat tamo kao liberalan čovjek, poznaje dobro prilike u tim zemljama, kao i na čitavom jugu monarkije, pa se iz ovoga dade naslutiti, da uredjenje prilika na jugu monarkije stoji takodjer medju najvažnijim pitanjima naše vanjske politike. Vidjet ćemo doskora, je li ime Burian znači novi program u našoj vanjskoj politici, koji će svakako imati utjecaj i na unutarnje političke prilike u monarkiji. Barun Burian stoji blizu grofu Tiszi, pa njegovo imenovanje znači ojačanje Tiszinog položaja. Hoće li sve ove promjene ostati bez utjecaja na političke prilike u Ugarskoj, otkuda takodjer stižu vijesti o krizi kabineta i skorim promjenama čitavog sistema? Nije vjerojatno, da su ove kombinacije tek slučajno došle jedna uz drugu, nego će prije biti medju njima neka kauzalna veza, što znači, da svakako stojimo pred kritičnim dogadjajima, koji naravno ne bi ostali bez izvjesnog utjecaja i na prilike u Hrvatskoj. — „Grazer Tagblatt" piše, da Burian ne će imati laki posao, premda bi njemu zasjedanje delegacija moglo pripremiti manjih poteškoća s obzirom nato, što je tek preuzeo mjesto i što ne stoji u visokom odnošaju sa nutarnjom politikom. Uslijed pridržanja ministarstva zajedničkih financija izgleda, da je današnja kombinacija samo privremena. Obadva zajednička ministarstva nijesu bila dosada nikada povjerena jednoj istoj osobi, već razdijeljena izmedju Austrije i Ugarske.

•

Stjepan barun Burian od Rajecka, plemičkim porijetlom iz Slovačke, rodjen je 16. siječnja 1851. u blizini Požuna. Svršio je gimnaziju i orientalnu akademiju te je godine 1873. započeo svoje diplomatsko zvanje kod generalnog konzulata u Aleksandriji. Od godine 1875.—1882. bio je kod konzulata u Beogradu i Sofiji, odakle je bio premješten kao generalni konzul u Moskvu. Kasnije se je opet povratio u Sofiju. U Beč je bio pozvan iz Sofije kao referent za orijentalne prilike u ministarstvu vanjskih posala, god 1896. bio je poslanik u Stuttgartu, 1897. u Ateni, gdje mu je podijeljeno barunstvo.

Ministrom je postao prvi put godine 1903., kad je zamijenio Kallaya u zajedničkom ministarstvu financija i u upravi Bosne i Hercegovine. U doba njegovog uredovanja u Bosni padaju srpska crkvena autonomija, kriza aneksije te uvjetno otkupljivanje kmetova. Kad je grof Berchthold god. 1912. preuzeo ministarstvo vanjskih posala, otstupio je Burian. God. 1913. je zamijenio grofa Zichy-a kod carske kuće. Ministrom vanjskih posala bio je imenovan 1915., kad su pregovori s Italijom bili u veoma kritičnom stadiju. God 1916. bio je opet imenovan ministrom zajedničkih financija.

Mišljenje austrijskih Slavena o Czerninovom otstupu.

Česi ne taje svoje zadovoljstvo nad odlaskom grofa Czernina i misle, da će se u Austriji odsada češkim željama više u susret ići. Czernina nisu mogli držati svojim prijateljem. — U poljskim krugovima su u izjavama prilično suzdržljivi, ali ipak priznavaju, da je Czerninovim otstupom ukinut jedan razlog, koji je Poljake otjerao u oporbu. Do njegovog nasljednika će stajati, da im olakša napuštanje opozicionalnog držanja. — Ukrajinci se drže sasvim rezervirano. Oni su pristali uz Czernina radi njegove politike, obzirom na sklapanje mira s Ukrajinom, pa su u tom smislu napustili i svoje otporno držanje podupirući Seidlera. Sada su se sasvim pritajili i vele, da će zauzeti stanovište prema Czerninovom nasljedniku tek onda, kad se budu razabrali njegovi čini. — Jugoslavenskih zastupnika nije bilo u parlamentu.

Reforma ustava.

„Slovenec" prima iz Beča: Bečke su novine počele pisati o nacrtu za reformu ustava, te vele, da Nijemci nijesu s istom potpuno zadovoljni. Vlada se ne usudjuje, da objelodanjuje točke, koje se tiču slavenske politike. Izgleda da se vladin nacrt oslanja na poznati Rennerjev nacrt, koji je već odavno za-

stario. Rennerjev nacrt sadržava u glavnom slijedeće misli: Pokrajinske granice ostaju, te se osnuje takozvane naravne kotare. Po istom bi za Stajersku ostao zemaljski sabor, te bi se za slovensku Stajersku osnovao svekoliki broj narodnih okružja, na pr. u Mariboru, Celju, Ptuju. Mjesta, gdje stanuje preko 50% Slovenaca, spadala bi u slovenske kotare. Kotara bilo bi dvojakih: potpunih i mješanih. U potpunim bi manjina bila bespravna, a u mješanim bi obe narodnosti imale jednaka prava. Svi slovenski narodni kotari imali bi zajednički organ u narodnom saboru. Po tomu bi svi koruški, štajerski, kranjski i primorski slovenski narodni kotari imali svoj zajednički sabor. U djelokrug tog sabora bi spadali svi kulturni, narodni, te narodno-gospodarski poslovi. Kotari kao i sabor imali bi zakonodavno pravo, te osim toga pravo pobirati porez. Uslijed toga bi djelokrug zemaljskih sabora i odbora bio znatno ograničen.

„Slovenec“ opaža k tomu, da ne bi danas nakon deklaracije nikom na pamet palo, da smatra dovoljnim taj Rennerjev nacrt.

Budućnost je slobodnih naroda.

„Arbeiter-Zeitung“ piše na uvodnom mjestu o borbi za svjetsko gospodarstvo i veli: „Hindenburg može da prodre koliko hoće daleko, ali on ne može da prekine blokadu, da prekorači more, da svladа Ameriku i Englesku, niti da dobije surovina i živež, koje Njemačka treba. Engleska i Amerika takodjer mogu da zatvore blokadu još tješnje i nastaviti rat, ali Njemačku ne će izgladniti. Tako će strašna borba ipak konačno morati svršiti sa sporazumljenjem i sa mirnom nagodbom. Ali kad bi se sve dogodilo i ono što je isključeno, te bi slučajno jedan ili drugi iznio odlučnu pobjedu, kako dugo bi joj se radovao? Narodi se bude po čitavom svijetu. Nikakav umjetni nasilni sistem gospodstva ne će se moći održati. Pokušaj Nijemaca, da zagospoduju svijetom, morao bi bezuvjetno svršiti tužno kao Napoleonov. Tako isto i pokušaj Anglosasa. Veliki dio svijeta bori se još jednom za prevlast nad narodima, ali u dušama naroda bujaju već davno snage, koji će svaki tudji jaram slomiti. Može časovito da pobijedi njemački ili engleski imperijalizam, — budućnost ne pripada nikakvom sistemu gospodstva. Budućnost pripada mirnom savezu slobodnih naroda“.

Pašićev ekspoze u skupštini.

„Magdeburger Zeitung“ javlja, da je Pašić uvodom ekspozeja 31. ožujka u skupštini na Krfu objasnio uzroke ruskog poraza. Na mjesto Rusa, rekao je, stupa Amerika, pa je nastavio: „Srpski narod, koji je najviše žrtvovao i dao najviše dokaza svoje lojalnosti i vjernosti prema saveznicima, može biti siguran, da će se realizirati njegovi ideali, ako pokaže i odsada svoje gradjanske i vojničke snage i ako ostane sačuvan od intriga, koje hoće da unište našu unutrašnju solidarnost u obrani interesa našega naroda, koji nosi tri imena, a nije nego jedan narod. Opet je Austro-Ugarska počela intrigama, šireći na zapadu vijesti o separatnom miru sa Srbijom. U isto vrijeme na našoj fronti širi glasove, da bi htjela mir, a kralj Petar i vlada da ne će. Ipak naš narod i suviše dobro poznaje Austro-Ugarsku, da bi joj mogao vjerovati ma samo jednu riječ. Naš narod dao je sve što je imao, sa ostatkom sila borit će se na strani saveznika.

Tražimo, da se vrati Alzacija Lorena Francuskoj i da se potpuno retablira Belgija. Tražimo, da se opet oživi kraljevina svih Čeha, kraljevina svih Poljaka, ujedinjenje Talijana sa Italijom, Rumunja sa Rumunjskom, Grka sa Grčkom, što će sve utvrditi internacijonalni, pravedni mir. Mi tražimo dakle nešto, što će se prije ili poslije, ako ne u ovom ratu, onda sigurno nakon novoga krvoprolića postići, jer to traži civilizacija i humanitet. Ovi naši ideali, koji žive u duši sviju naroda, pobijedit će brutalnu silu anahronističkih država, kaošto su pobijedili u prošlom stoljeću brutalnu silu individua“.

Wilsonov odgovor na talijanskog kralja.

Lugano, 18. (D. u.) „Corriere della Sera“ priopćuje odgovor Wilsona na brzojavku, koju mu je talijanski kralj poslao povodom prve obljetnice nastupa Amerike u rat. U istoj se medju ostalim veli: Američki narod osjeća iskreno i živahno sa narodom talijanskim u ovom ratu i jednodušno želi, da podupire svim mogućim sredstvima stvar, kojoj se pridružio narod Vašeg veličanstva. Računa sa najvećim povjerenjem na odlučnost i hrabrost talijanske vojske, koja će voditi zajedničku stvar u potpunoj pobjedi proti onima, koji su zaposjeli talijansko zemljište te ne priznali prava Italije, te je čvrsto osvjedočen, da će kod uredjenja stvari biti za uvijek zajamčeni interesi Italije.

Domaće vijesti.

Revizija blaga u tvrdjavi Pula. C. i kr. tvrdjavna intedanca provesti će pregledbu blaga, koje je svojedobno prepustila pučanstvu. Pregledba obaviti će se dne 23. o. mj. u 8 sati ujutro u skladištu zaklanoga blaga za grad Pulu, Valdibek i Štinjan. Blago se mora dopremiti u blizini imenovanog skladišta kod klaonice c. i kr. mornarice. Kod te prilike biti će blago žigom biljegovano. Vlasnici moradu doći osobno sa blagom, jer će im se inače oduzeti, a drugo im se neće u pobranu dati. Vlasnici moraju sobom donijeti svjedožbe o primanju.

Cijenik za gostione i obrtno točenje u puljskom kotaru. Općinski ured u Puli objavljuje slijedeće cijene, koje imadu vrijediti kao primjerene po gostionima i obrtnim točenjima na Puljštini, i to: Juha govedska u 3. kategoriji 40 h, u 2. 50 i 1. 60 h; juha iz zelenja imade jednaku cijenu; meso bez prikuhe u 3. kategoriji K 3·50, u 2. K 4·20, u 1. K 4·80; prikuha k mesu u 2. kategoriji 80 h, u 1. K 1·—; svježe zelenje u 3. kategoriji K 1·—, u 2. K 1·30, u 1. K 1·50; krumpir obično priredjen u 3. kategoriji K 1·—, u 2. K 1·30, u 1. K 1·50; Osoljeni krumpir u 3. kategoriji 50 h, u 2. 60 h, u 1. 70 h; zelenje u konservama računa se uz dobavnu cijenu sa 20, 25 odnosno 30 po sto povišice; pečenje govedje uopće računa se četvrti dio vrijednosti mesa jednog kilograma sa 20, 25, odnosno 30 posto povišice; veliki guljaš u 2. kategoriji K 3·50, u 1. K 4·—; mali guljaš računa se samo u 3. kategoriji po K 1·50; svinjska i janjeća pečenka te osušeno meso računa se kao ona iz govedjeg mesa; klobase iz jetara odnosno krvavice po kupnoj cijeni jednog komada sa 20, 25 odnosno 30 posto povišice; obrok pečenog pileta odnosno gušće pečenke stoji u 2. kategoriji izmedju K 6—7, a u 1. izmedju K 7—8; riba po tržnoj cijeni uz 20, 25, odnosno 30 posto povišice; jedno jaje uopće po tržnoj cijeni uz 10 posto povišicu u svim trim kategorijama; kajgana po broju jaja i tržnoj cijeni te povišicom od 20, 25 odnosno 30 posto; možđjani sa jajem u 3. kategoriji K 6·—, u 2. K 7·—, u 1. K 8·—; vino se računa po kupnoj cijeni uz 20 postotnu povišicu.

Vojna pošta. Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte je u buduće obustavljen za urede vojne pošte broj 168, 240, 255, 258, 332 i 443.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Dnevne vijesti.

Pokriće ratnih troškova podavanjem imetka. Po svim većim peštanskim i zagrebačkim novinama pod raznim naslovima raspravlja se pitanje, na koji način će se država riješiti golemog ratnog duga, a stvar da je već u toliko aktuelna, što i vojno ministarstvo o tom već vodi rasprave. — To podavanje imetka imalo bi biti u nekih 15 do 22 postotaka. Budući da u najviše slučajeva ne će biti gotovine, koja će biti potrebita za taj porez, to će biti osnovan jedan novčani zavod, koji bi imao financirati ovaj posao od mnogo milijarda. Po još novijim vijestima imalo bi ovo podavanje biti još u većem postotku, imalo bi po vijestima jednih listova ići do 35 posto, a po drugima dapače do 50 posto i to na taj način, da bi se oporezovanje vršilo u tri obroka 15 i 20 i 15 jest 50 posto. O ovakovom načinu pokrića državnih dugova nastalih uslijed rata, došla je ideja iz Njemačke, gdje će se na sličan način ti dugovi pokriti. Vele, da je to jedini način uredjenja državnih financija iza kako se usvojilo načelo: bez ratnih otšteta. Ne ispitujuć za sada, je li ovo baš jedini i najshodniji način, nas više zanima sam način, kako je on zamišljen u svojoj provedbi osnutkom jednog velikog novčanog zavoda, jer se u njemu krije za našu narodnu individualnost, ako se za vremena za tu stvar ne zainteresujemo i ne uklonimo je. U glasilu koalicije „H. R.“ narodni zastupnik Surmin upozoruje takodjer na to pišuć: „Država mora dobiti novaca. Ona će oporezovati imetak svojih državljana tako, da će joj oni morati otstupiti za pokrivanje ratnih troškova jedan put za uvijek ili 15 ili 20 posto. Gotovih novaca ne će biti. Treba za to da se uredi jedan zavod, koji će mjesto države posudjivati novaca onima, koji će biti opterećeni na svojemu posjedu. Mjesto države će se zadužiti privatnici za podavanje državi kod ovoga zavoda. Taj će zavod davati novaca dakako samo uz osiguranje svojih tražbina. Da se to osiguranje provede, morat će se uknjižiti na posjed dužnika. Zavod će uz državnu pomoć i snagu zadovoljavati svojoj dužnosti spram države; spram njega će biti državni jamci oni, na kojih se posjedu zavod — poradi neimaštine gotovine — za svoje tražbine osigurao“.

U znaku vremena. „Edinost“ od prošle subote donaša, da je iz posve vjerodostojnog vrela doznala slijedeće: Njemački konzul u Trstu obratio se je na više mjesto političke uprave u Primorju pritužbom, da nekoji tršćanski listovi (imenovana bijaše i „Edinost“) pišu neprijazno za njemačku državu. Zamolio je, neka se poduzmu potrebni koraci, da se to ne nastavlja. Dotična je viša oblast udovoljila konzulovoj molbi, te je podredjenoj oblasti izdala „primjerenu“ inštrukciju. — Ovu činjenicu popraća „Edinost“ odužim člankom, u kojemu ponajprije ustanovljuje činjenicu, da se činovnik tudje države obraća na domaće oblasti, neka poduzmu korake proti domaćim gradjanima, nad kojima on nema i ne smije apsolutno imati nikakve vlasti. Već je ova činjenica nevjerojatna, a najnevjerojatnije je to, što je naša oblast ugodila konzulovom zahtjevu, mjesto, da bi ga a limine otklonila. Njemačka je naša savezna država i mi moramo izvršivati dužnosti, koje nam taj savez naprćuje. Ali ništa više! Nikako pako nesmije pravo saveznika sizati u naše unutrašnje odnošaje, a najviša dužnost države do sebe jest, da ostane suverena u svojim unutrašnjim poslovima. „Edinost“ opominje odgovorne faktore, da su takvi dogadjaji uznemirljivi i da bi mogli škoditi savezničkom odnošaju, jer pobudjuju bojazan, da bi se konkretni dogodjaj mogao opetovati i da bi to, što bi moralo biti posve isključeno, moglo postati pravilom.

Muravjevova misija u Sibiriji. Vlada sovjeta imenovala je generala Muravjeva vrhovnim zapovjednikom svih boljševičkih četa u Sibiriji. On je zatražio Trockievu revolucijonarnu vojsku. Boljševici ne stoje baš dobro u Sibiru, kako to javlja „Expres“ iz Petrograda, jer Sibirci mrze njihove čete i crvenu stražu. U Sibiru ima mnogo Kerjenskovih pristaša. Zato, ako dodje do ozbiljnih bojeva, bit će teško boljševičkim četama, jer će se boriti u neprijateljskoj zemlji.

Prosvjeta.

„Književni Jug“. Zbog pasivne rezistencije slagara izići će osma sveska „Književnog Juga“ zajedno sa devetom, kao dvobroj, oko 25. o. m. Mole se gg. pretplatnici, koji još nisu pretplate obnovili, a gg. povjerenici, koji još nisu pretplatu sakupili — da to što prije učine. — Uprava „Književnog Juga“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Narodna Zaštita. Izašao je 3. broj „Narodne Zaštite“ ratnih nemoćnika i siročadi za mjesec ožujak 1918. Kao u prijašnjem dvobroju, tako sada i u ovom broju imade više vrlo zgodnih i aktuelnih članaka i vijesti o socijalnoj skrbi ratne siročadi i ratnih invalida. Napose su spomena vrijedni članci: Dr. Šašel Dragan: Jedna uzorna narodna borba protiv alkohola; Ivan Tomašić: Iz optužnice djeteta; Stjepan Širola: Uzgajališta za zapuštenu djecu; Kolonizacija invalida u Hrvatskoj; Dr. Fran S. Gundrum Oriovčanin: Skrb za starce i sirotinju. U mjesečniku je govora i o radu organizacija za zapuštenu djecu, pa kako je to pitanje sada najvažnije i najaktuelnije, potreba je, da se „Narodna Zaštita“ što više proširi u sve slojeve našega naroda. — Uredništvo i uprava nalazi se počam od 23. o. mj. na Kipnom trgu broj 2, I. kat. Pretplata je na cijelu godinu 15 K, pojedini broj K 1·50.

Za prosvjetu naroda. Primamo: „Narodna Zaštita“ ratnih nemoćnika i siročadi (u Zagrebu, Markov trg broj 3), postigla je dosada tako lijepih uspjeha, osobito na polju socijalno-karitativne djelatnosti, da se je veći broj mogućnika našao potaknutim, taj mjesečnik pretplatiti iz svojih sredstava za pojedine bolnice, knjižnice, invalide i siromašnije slojeve. Tako piše jedan plemeniti darovatelj medju inim i ove riječi: „Narodna je Zaštita“ tako valjan, tako dobro i savjesno uredjivan časopis, sa tako biranim i zdravim štivom, da bi ju trebalo raširiti medju sve slojeve našega naroda, napose u one krugove, gdje se bol boluje uslijed teških današnjih prilika. To nijesu mrtve stranice, nego živa riječ, koja liječi, pobudjuje, koja olakšava i podaje nadu utjehi, spasu i olakšanju. Stoga rado dajem 200 K, da se taj list što više proširi i učvrsti“. — Ovaj lijepi čin hrvatskoga domoljuba zaslužuje priznanje i nasljedovanje.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 36.796.

Godina IV. U Puli, subota 20. travnja 1918. Broj 995.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju Ečave i Piave bojna je djelatnost trajno živahna. Na visoravni Sette Comuni suzbili smo nekoliko engleskih nasrtaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na flandrijskom ljevkastom polju razviše se mnogostruko manji okršaji naših izvidničkih odjeljenja sa belgijskim i engleskim stražama. Suzbili smo jake navale, koje je neprijatelj vodio proti Wytschaete-a sa sjevera i sa sjeverozapada. Već onda, kad se je neprijatelj spremao na navalu, pretrpio je u našoj razornoj vatri najteže gubitke. Izmedju Baillenla i kanala La Bassee jako djelovanje topništva. Sjeverozapadno od Bethuna udarila je naša pješadija proti neprijateljskim linijama sjeverno kanala La Bassee te je osvojila nekoliko topova. Kod Festuberta i Givenchya borili smo se izmjeničnom srećom. Zarobili smo više od 600 momaka. Paljbenoj djelatnosti, pojačanoj od nekoliko dana, slijedile su jučer jako nanizane francuske navale proti Morlselu i Moreuilu. Na obim brijegovima Avre, kroz šumu Seneca i na obim stranama ceste Ailly-Moreuil jurišali su gusti navalni talasi više puta uzaludno. Ljutim smo bojevima suzbili neprijatelja uz teške gubitke. Jaka je topnička paljba potrajala u ovim odsjecima takodjer preko noći. — Istok-Ukrajina: U Tauriji zaposjeli smo Čablunkau i Miletropol. — Macedonija: Poduzeća nasrtajnih su četa u luku Černe dopremila nekoliko talijanskih i srpskih zarobljenika. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 18. t. m. popodne: Jutros navališe naše čete na neprijateljske položaje na obim stranama Avre na fronti od 4 kilometra i to medju Thennesom i Mailly-Rennevalom. Istočno od Avre znatno uznapredovasmo; zapadno od Avre osvojiše naše čete veći dio šume Seneca te pomakoše svoje linije do ruba Castela. Dalje južno stigosmo do zapadnih obronaka visine, koje vladaju nad Avreom. Momentano iznaša broj zarobljenika preko 100. Zaplijenili smo više strojnih pušaka. U predjelu Corbenyja uzeše Francuzi pod vatru jako neprijateljsko odjeljenje, koje je kušalo, da se približi francuskim linijama te ga raspršiše. Poslije topovske priprеme provedoše Nijemci više potkvata u Champagni, na desnom brijegu Moze, istočno od šume Caurleres te naročito u pravcu na Damloup. Svi su napadajni pokušaji suzbiti. Učinismo zarobljenika. Sjeverozapadno od Reimsa i u Loreni uspjelo je više francuskih upadaja u njemačke linije, kod česa dopremismo zarobljenika.

* **Engleski izvještaj** od 18. t. mj. prije podne: Točnije vijesti o jučerašnjem boju kraj šume Loppa i na fronti Wytschaete potvrdjuju, da je neprijatelj imao teških gubitaka. Jugoistočno od Kemmelberga navalila je njemačka pješadija na trim mjestima, te je na jednoj točci potisnula našu liniju nešto natrag. Na ovom mjestu bio je položaj uspostavljen protunavalom. Odmah popodne bila je navala odbijena na svim točkama. Odsječak Bailleul napao je neprijatelj prije podne tri puta; svaki je put bio posve suzbit. Sinoć je naša linija bila na čitavoj fronti netaknuta. — 18. t. mj. popodne: Na najvećem dijelu bojne fronte na Lysi došlo je danas do ogorčenih bojeva. Od kanala La Bassee kod Givenchya do Lyse istočno od St. Venanta slijedile su javljenoj već topničkoj paljbi jake neprijateljske navale, koje smo sve suzbili. Naša je vatra zadala navaljujućem neprijatelju opet vanredno teških gubitaka. Naše su čete zarobile preko 200 momaka. Boj je bio osobito u okolici Givenchya žestok. Neprijatelj je poduzeo odlučne ali uzaludne pokušaje, da postigne svoj neuspjeh. Boj nije na toj točci još dokrajčen. Neprijateljska je topnička paljba potrajala na čitavoj ovoj fronti. Kasnije prije podne razviše se daljnje navale, popraćene od teške granatne vatre proti našim položajima sjeverno od Hamela. Bile su suzbijene. Osim znatne topničke djelatnosti u različitim odsjecima, osobito južno i sjeverno od Somme, nema štagod osobita da se javi.

* **Talijanski izvještaj** od 18. t. mj. U dolini Arsa provalilo je jedno naše odjeljenje kroz žičane zapreke neprijatelja, diglo je podlagumljeno polje u zrak, navalilo na neprijateljske prednje postojanke kod Val Morbia istjeralo iz njih neprijatelja te se vratilo u svoje položaje sa nekoliko zarobljenika. U predjelu Dreiherren-Spitze prisilila je jedna pa paljbena djelatnost neprijateljsku ophodnju, a na visoravni Astico francusko odijeljenje neprijateljsku ophodnju na uzmak. Jaka djelovanja obiju topništva u dolini Lagarine, u odsjeku Posine (Astico), na visoravni od Asiaga kaošto i izmedju Fossalta i Caposile. Naši su ljetači oborili jučer u predjelu Val Doppiabene i Conegliana 5 neprijateljskih aeroplana. Engleski su ljetači oborili na visoravni od Asiaga i kod Motta di Livenza 11 neprijateljskih aparata te su prisilili 12. da sidje. U okolici Ponte di Piave pao je jedan hidroplan, pogodjen od naše topničke paljbe, u more. Ljetači biše zarobljeni.

* **Turski izvještaj** od 18. t. mj.: Glavni stan javlja: Naše su čete osvojile Balazid. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 19. t. mj.: Dne 31. ožujka u jutro potopila je neka naša podmornica veoma dragocjeni engleski putnički parobrod, ladju od najmanje 18.000 brutto reg. tona. Na dotičnom kraju nadjeni su ostaci parobroda i prazni čamci za spasavanje.

* **Otstup generalnog inžinira pučkog ustanka i bivšeg ministra Otokara baruna Trnke.** Bivši ministar Trnka zamolio je prije mjesec dana za oslobodjenje od aktivne vojničke službe, pošto je član gospodske kuće. Ovih je dana udovoljeno njegovoj molbi. — Tako javlja dopisni ured, a „Tagespost" saopćuje, da je barun Trnka bio otpušten od vojničke službe, jer je poslao pozdravnu brzojavku sastanku čeških zastupnika u Pragu.

* **Francuzi pucaju na Laon.** Wolffov ured javlja: Opstrijeljivanje Laona sa strane Francuza, započeto prije nekoliko sedmica, potrajalo je i 17. t. mj. Francuske granate razaraju grad u sve većem opsegu.

* **Prosvjed Ukrajine protiv aneksije Besarabije.** Ukrajinska brzojavna agentura javlja iz Kijeva, da je ukrajinska središnja rada zaključila u svojoj sjednici od 16. t. mj. prosvjedovati proti utjelovljenju Besarabije Rumunjskoj, te ne priznati taj čin, pošto ne odgovara slobodnom izražaju želja naroda, koji obitavaju besarabsku republiku. Radi toga će se ukrajinska vlada obratiti sa prosvjednom notom na Rumunjsku i na vlasti četvornog sporazuma, te poduzeti sve mjere, da za u buduće uredi pitanje Besarabije u sporazumu sa ukrajinskom pučkom republikom i u skladu sa voljom naroda Besarabije.

* **Proširenje vojničke obvezatnosti u Engleskoj.** Reuterov ured javlja: Gornja je kuća prihvatila vojnički nadoknadni zakon u svim svojim dijelovima. Zakon je na večer dobio kraljevsku sankciju.

* **Iz Besarabije.** Javljaju iz Bukarešta: Rumunjski nar. zastupnik, Konstantin Sterre, koji se nalazi u Kišinevu u svrhu pregovaranja o pitanju uredjenja Besarabije sa Rumunjskom, bio je od zemaljskog vijeća jednodušno izabran predsjednikom. — Sa 15. travnja uklnuta je carinska granica kod Ungenija.

* **General Foch.** Havas javlja: Vojnički zastupnik Udruženih država kod najvišeg ratnog vijeća saopćio je službeno francuskoj vladi, da je premа njemu prispjeloj brzojavci predsjednik Wilson odobrio imenovanje generala Focha vrhovnim zapovjednikom saveznićkih vojska u Francuskoj.

Iz Rusije.

Harbin, 10. (D. u.) Zakasnjelo. Reuter. Boljševici poslaše kineskim oblastima ultimatum, u kojemu zahtijevaju, neka im se preda vojnički vodja Semenov te neka se razoružaju njegove čete. Pošto Kinezi nijesu htjeli, da to učine, bombardovaše boljševici bez uspjeha kolodvor Dawrija, koji se nalazi na mandžurskoj željeznici. Prema pouzdanim vijestima, sakupljaju boljševici čete nedaleko Vladivostoka.

Berlin, 18. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pučko povjereništvo za vanjske poslove u Moskvi objavljuje slijedeću bežičnu brzojavku: Središnji odbor vijeća radničkih, vojničkih i seljačkih zastupnika prihvatio je kao narodnu zastavu ruske republike crvenu zastavu sa natpisom u zlatnim slovima: „Ruska socijalistička federativna republika sovjeta", koja će zastava vrijediti i kao znak za ratne ladje.

Brzojavke našeg vanjskog ministra.

Beč, 19. (D. u.) Vanjski ministar poslao je bugarskom ministru-predsjedniku Radoslavovu slijedeću brzojavku: Imenovan milošću Njeg. Veličanstva ministrom c. i kr. kuće i vanjskim ministrom, tjera me, da Vašoj ekscelenci saopćim, da vidim jednu od mojih najvećih zadaća u tome, da gojim i čuvam uski savez, što se sprаja monarkiju i Bugarsku. Čvrsto uvjeren, da ima i Vaša ekscelenca pred očima ovaj uzvišeni cilj, pouzdano se nadam, da ćemo nastaviti u prošlosti tako sretno prokušano, pouzdanja puno sudjelovanje.

Beč, 19. (D. u.) Vanjski ministar poslao je turskom velikom veziru Talaat-paši slijedeću brzojavku: Imenovan milošću Njeg. Veličanstva ministrom c. i kr. kuće i vanjskim ministrom, smatram nužnim da Vašoj visosti to obznanim, te da Vam zasiguram moje osvjedočenje, da uzdržanje, nastavak i daljnji razvoj uskog saveza, koji na takav sretan način veže Austro-Ugarsku i Tursku, odgovaraju životnim interesima naših država. Nadam se, da se nastojanju Vaše visosti slažu u tome, da veze, što nas spajaju, postanu sve uže.

Mirovna pregovaranja izmedju Rusije i Ukrajine.

Kijev, 18. (D. u.) Ukrajinska brzojavna agentura javlja: Pučko ministarsko vijeće ukrajinske pučke republike stvorilo je slijedeći zaključak glede na mir s Rusijom: Ukrajinska vlada prihvaća predlog ruskog pučkog komesarijata o miru izmedju Rusije i Ukrajine. Mirovna će se pregovaranja obdržavati u jednom pokrajinskom gradu guvernementa Kursk. Posebni je kurir bio odaslan s ovim zaključkom u Moskvu.

Položaj u Ugarskoj.

Budimpešta, 18. (D. u.) Ug. dop. ured. Predsjedničko vijeće ustavne stranke 48aša obdržavalo je večeras sjednicu pod predsjedništvom grofa Julija Andrassyja, na kojoj je sa strane vlade prisustvovao ministar-predsjednik Wekerle te ministri grof Albert Appony, Aleksander Pap, pl. Szterény, Ivan Toth, dr. Vászony, knez Windischgrätz, Bela Főlges i drž. politički tajnici. Sjednica trajaše do 8 sati te se je na njoj raspravljalo o političkom položaju. Nakon opsežnog vijećanja, za kojega je i ministar-predsjednik dr. Wekerle obrazložio svoje stanovište, zaključilo se je, da se za sutra na večer sazove nova sjednica i da se na ovoj podastre rezolucija.

Političke vijesti.

Zašto je odstupio Czernin.

Iz dobro upućenih krugova doznajemo: Za mnoge će odstup grofa Czernina ostati knjiga sa sedam pečata. Stvar postaje medjutim jasna, ako se uzme u obzir držanje grofa Czernina tijekom zadnjih pregovaranja u Brestu Litovskom. Grof je Czernin postupao kod ove prilike na posve različit način od njemačkih mirovnih odaslanika. Dok su njemački delegati bili u duši Hoffmanovci, smatrao je Czernin zgodnijim, da slijedi više boljševičku smjer. Tako je došlo, da monarkija nije htjela sudjelovati kod ponovnog vojničkog pohoda protiv Rusije i tek razvoj njemačkih operacija i pohod Nijemaca na Kijev prisilio je austrijskog ministra, da promijeni svoju suzdržljivu taktiku. Već prvim je svojim nastupom naglasio grof Czernin nekakov posebni pravac u svojoj politici. Značajno bijaše njegovo često isticanje potrebe mira i njegovo prianjanje uz boljševičke principe. U tom pogledu bio je mnogo iskreniji i otvoreniji, negoli njemački političari, koji su glede na boljševičke nazore kušali spojiti dulce et utile. Nema sumnje, da je postojala bitna razlika izmedju shvaćanja političkog položaja po njemačkom kancelaru i po Czerninu. Ovo je držanje našega ministra vanjskih posala utjecalo i na države antante i pobudilo u njima nadu, a će biti moguće sklopiti separatni mir sa našom monarkijom. Njemačka je država motrila taj razvoj stvari shvatljivim nepovjerenjem te porađi toga zauzela u poljskom pitanju napram Austriji prilično intransigentno stanovište. Dok je Njemačka postigla mirom u Brestu Litovskom znatne teritorijalne prednosti, grof je Czernin ostao praznih ruku. Ovaj je manjak mogao nadoknaditi jedino riješenjem poljačkog pitanja u austrijskom smislu. Da slomi otpor sjeverne naše saveznice, bio je prisiljen podati odlučnu zavu u smislu njemačkih težnja. Radi toga je grof Czernin prozborio onako oštro i bezobzirno pred zastupnicima bečkog magistrata. Igrao je zadnju kartu! Time, što je odao mirovna spletkarenja u Švicarskoj, htio je da jednim mahom presječe gordijski uzao, što ga je sam bio spleo. Htio je uvjeriti njemačku vladu i njemačku javnost, da ne postoji u Austriji nikakva namjera na separatni mir, htio je raspršiti sumnje njemačkih vodećih krugova i postići riješenje austro-poljskog pitanja. Stvar, kako je poznato, nije uspjela, a grof je Czernin morao otići. Tijekom zadnjih su se prilika stvari tanto promijenile. — Njemačka je danas na vrhuncu svoje vojničke snage. Austro-ugarska politika mora da računa sa tom silom posve drukčije nego još nedavno. Treba novoorijentacije vanjske politike u njemačkom smislu, obnovljenja starog odnošaja, što je postojao prije grofa Czernina, provesti one misli, kojih se je grof Czernin dosjetio u zadnjem trenutku, ali prekasno. Poslije Czerninovog pada mora se ovu misao naglasiti takodjer izborom

ministra, koji će već kao ličnost biti jamstvo za njemačku vladu. Svijû su oči uperene na grofa Tiszu, na tipični taj madžarski duplikat njemačkog junkerstva. I tako je došlo, da je ministrom za vanjske poslove bio imenovan Tiszin alter ego, Burian, tako je došlo, da se mjesto parlamenta raspustio madžarski kabinet i da na mjesto dr. Wekerlea stupa po svoj prilici grof Tisza. Usprkos toj dobroj volji, da se ugodi u svakom pogledu berlinskim željama, veliko je pitanje, da li će se poljačko pitanje riješiti u austrijskom smislu.

Karakteristika grofa Czernina.

„Arbeiter-Zeitung" ovako opisuje grofa Czernina: Grof Czernin je bio, bez obzira na njegovu politiku, interesantna pojava. Na drugom mjestu možda ne bi bio tako slavan; ali na Ballplatzu, gdje su bili „državnici" sposobnosti jednoga Berchtolda ili Buriana djetinjasti diletanti i bornirani birokrati, morao je upasti u oko jedan čovjek, koji je barem mogao razumjeti probleme našeg vremena i osjećati dužnost, da se s njima sprijatelji, ali za njega vrijedi ona: on je mogao i drukčije. On je u jednom govoru prihvatio ideje saveza naroda i mira, koji nosi u sebi klicu budućeg rata i koji daje militarizmu novu hranu. On je prihvatio formulu bez aneksija i rješavanje razmirica na obranbenom sudu kao i razoružanje. To ga ipak nije spriječilo da radi na onakim sklapanjima mira. Ali brestlitovski mir, kome je on asistirao, to je izraziti aneksioni mir a i rumunjski mir, koji je on sklopio, ide njegovim stopama. On nije bio jaka ličnost, ali on je bio pametan. On je bio dosta pametan, da je poslije revolucije u Rusiji zahtijevao izbornu reformu za Ugarsku. Neko je vrijeme bio u nemilosti kod Nijemaca, a kad je napao Čehe bio je opet u milosti. Nekada je bio za Poljake najveća nada, a poslije Cholma smatrali su ga najvećim neprijateljim svojim. Grof Czernin nije mogao da se uživi u ulozi ministra jedne države sa raznim narodnostima, jer je imao svoje naročito mišljenje i svoj temperament. Ali u starinske dvore ministarstva spoljašnjih poslova unio je dosta svježine, u riječi i u djelu, da mu je to već dostojalo, prema austrijskim običajima da bude popularan. On je bio naš prvi ministar spoljnjih poslova, o kome je javnost vodila računa.

Barun Burian i ugarska kriza.

„Jutarnji List" piše: Okolnost, da se u Budimpešti izvršilo popunjenje mjesta ministra spoljašnjih poslova, veoma je značajna za užu vezu izmedju spoljašnje i unutrašnje politike. Ova veza će biti za dulje vremena predmet političke diskusije u madžarskom javnom životu i u delegacijama. Obzirom na ovakov položaj dovodi se živo u vezu Burianovo imenovanje sa unutrašnjim prilikama. U krugovima Wekerlova kabineta tuže se, da kabinet Wekerlov i ako je još bio u službi da nije nikako bio zapitan o mišljenju prilikom Burianovog imenovanja, nego su ga prosto mimoišli. Apponyi je izjavio danas pred jednim novinarom, da će se on slobodno o svemu izraziti čim bude njihova ostavka prihvaćena. Tvrdi se, da riješenje unutrašnje krize objavom na teške okolnosti, koje treba uzeti u obzir, ne će tako skoro uslijediti. I radi samog načina riješenja krize vlada neizvjesnost. Andrassy stoji na stanovištu, da Burianovo imenovanje znači pobjedu Tiszine stranke, dakle neka ona preuzme i vladu. Govori se, da je oko 25 članova njegove stranke za koncentraciju. Wekerlu smeta mnogo činjenica, da se često izjavio, da je vezan za Esterhazyevu izbornu politiku. Mnogo izgleda ima pri sastavu nove vlade, kaošto se govori, grof Stjepan Bethlen. Za Tiszinu stranku tvrdi se da će ona samo u krajnjem slučaju preuzeti vladu, jer imaju da se riješe mnoga nepopularna pitanja a izborna reforma mora se makar u kakovom obliku riješiti.

Domaće vijesti.

Uredništvo „Hrvatskog Lista" prima stranke, koje žele kojekakvih objašnjenja radi potpora ili kojekakve molbe, srijedom i subotom od 5 do 7 sati poslije podne.

Balokovićev će se koncerat radi zapreke gosp. Balokovića držati ne danas 20. travnja, već sutra u nedjelju 21. travnja točno u 9 sati na večer.

Imenovanja u političkoj službi. Namjesništvo za Trst i Primorje imenovalo je namjesništvene koncipiste Davorina Weingerla i Antuna Kraljića kotarskim komesarima u upravnoj službi u Primorju.

Žensko dostojanstvo i djevojačka čast. O tom savremenom predmetu govorit će u nedjelju 21. travnja u 2 i pol sata poslije podne u crkvi svetih srdaca (Clivo Gianuario) c. k. sveučilišni profesor dr. Ude iz Gradca. Pristup imadu samo žene i djevojke. Sve žene i djevojke grada Pule pozvane su najtoplije na ovo predavanje, koje će se govoriti u talijanskom jeziku.

Za pušače. Naredna će mjesečna opća rasprodaja duhana započeti u svim gradskim trafikama u nedjelju dne 21. t. mj. Duhan će se prodavati: a) Za radnike i namještenike c. i k. arsenala i ostalih vojničkih poduzeća (posjednici zelene iskaznice za duhan) u slijedećim trafikama: 1. Tusch, Foro; 2. Camuffo, ulica Tegetthoff; 3. Casalini, trg Lissa; 4. Inwinkl, ulica Campomarzio; 5. Luchich, Largho Porta del Torchio; 6. Martina, Corsia Franje Josipa; 7. Peteros, Corsia Franje Josipa; 8. Pinter, ulica Giulia; 9. Ropotar, ulica Sergia; 10. Valentich, ulica Kandler; 11. Bolčić, ulica Minerva; 12. Šmuc, drvored Sofije Hohenbergove; 13. Zoričić, ulica Sissano; 14. Dajčić, ulica Veruda; 15. Benussi, ulica Sissano; 16. Milotić, ulica Medolino. Vrijeme je rasprodaje za ove trafike: u nedjelju dne 21. t. mj. od 8 do 12 sati prije podne i od 2 do 5 sati poslije podne, te u ponedjeljak od 5 do 7 sati poslije podne. b) Za radnike „Cantiera navale triestino" (crvena iskaznica za duhan) u trafikama: Bačak, Marineschwimmschule; Marsich, Piazza porta S. Giovanni i Zidar, Viška ulica. Vrijeme rasprodaje za ove tri trafike je u nedjelju od 8 do 12 sati prije podne i od 2 do 5 sati poslije podne. c) Za pučanstvo, i to za vojnike i za civilne osobe u preostalim gradskim trafikama: 1. Angsesser, ulica Veterani; 2. Arlić, drvored Sofije Hohenbergove; 3. Birk, ulica Muzio; 4. Blaha, ulica Giovia; 5. Blasich, ulica Veruda; 6. Borsati (Živolić), ulica Franje Ferdinanda; 7. Bradich, ulica Dignano; 8. Chorvat, ulica Lissa; 9. Draghicchio, ulica Medolino; 10. Fabianich, ulica Tegetthoff; 11. Linc, Radetzky ulica; 12. Calcich, ul. Barbacani; 13. Pauletich, corsia Franje Josipa; 14. Teichert, ulica Urs de Margina; 15. Malusa, ulica Flaccio; 16. Zanchetta, ulica Ospedale; 17. Blessich, ulica Abbazia; 18. Waldbruner, ulica Muzio; 19. Zadnik, ulica Promontore; 20. Fattor, ulica Sergija. Vrijeme rasprodaje za ove trafike je u nedjelju od 8 do 12 sati pr. podne i od 2 do 5 sati poslije podne. Muškarci ispod 18 godina, ženske i one osobe, koje dobivaju duhan na temelju komulativnih lista, odnosno „popisa mušterija" ne mogu da tekom gori označenog vremena rasprodaje kupe duhana u trafikama. Svaka civilna osoba, koja hoće da kupi duhan, mora da imade kod sebe svoju crvenu ili bijelu iskaznicu, koju će na zahtijev imati da pokaže trafikantu ili oblasnim organima. Količina duhana, na koju svaki pušač imade pravo iznaša: 1. Za osobe, koje ne dobivaju od vojske duhana: 30 cigara ili 200 cigareta ili 8 omota duhana. 2. Za vojnike i za osobe, koje dobivaju vojničku raciju duhana: 15 cigara ili 100 cigareta ili 4 omota duhana.

Žrijebanje razredne lutrije: 10.000 kruna dobiva broj 33.088.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Našoj mladeži na srednjim školama na uvaženje!

Slaveni uopće imadu veliku manu u tome, što ne će da se podvrgavaju budi kakovoj disciplini, ne će da uzdrže barem neko vrijeme u zaptu aparata, koji se njima čini neugodan, ne će da u narodnom interesu proborave neki vijek svoga života u službi, n. pr. vojničkoj, ako na to nisu upravo prisiljeni. Drugi narodi imadu druge nazore i nagone, oni se podvrgavaju narodnim potrebama, tako n. pr. kod Nijemaca nepoznadu mladići „ne ću", „ne mogu", „ne svidja mi se", oni se pokoravaju potrebama, pa će i k vragu u školu, samo da na taj način ciljevima svojega naroda pomognu. Medju Slavenima čine djelomice iznimku Česi, kojih veliki broj nalazimo već u raznim uredima, a i u vojničkim službama, gdje, svijesni si svoje službene dužnosti,

U zadnje vrijeme ne zaostaju za njima niti braća Slovenci, kojih takodjer lijepi broj nalazimo u državnoj službi, gdje potpunoma odgovaraju, dapače presižu svoje kolege neslovanske narodnosti u svakom pogledu. Zašto napisasmo ove redke? Za to, jer se nalazimo na izvoru, gdje opažamo, da Hrvati uopće izbjegavaju srkati vodu iz istoga. Radi se naime o službama kod c. i kr. mornaričkoga komisarijata u Puli. Izuzevši mali broj, ne znam da li dosežemo brojku 5, nije vidjeti u toj službi Hrvata, i to iz prije navedenih razloga. Mjesta kod c. i kr. komisarijata popunjuju se natječajem, pa jer je takav raspisan ove godine, smatramo svojom dužnošću, da našu mladež odnosno hrvatsku javnost zainteresujemo za tu službu u nadi, da će se i u nas naći mladića, koji će podrediti slučajne nazore o svojoj neovisnosti onima, sa kojima može svoje osobne koristi spojiti sa narodnima. Da ne duljimo više, upozorujemo dakle na raspis toga natječaja, koji glasi: „1. oktobra biti će primljeni u c. i kr. mornaricu mornarski elevi 2. razreda. Natjecati se mogu: Abiturijenti državnih ili sa pravom javnosti providjenih nedržavnih viših gimnazija, viših realogimnazija, viših realaka i viših trgovačkih škola (akademija). Vlastoručno pisane, sa 2 krune biljegovane molbe, imadu se priposlati najdalje do 15. augusta c. kr. vojnom ministarstvu, odio mornarice u Beču. Pozvani dobe maršrutu te imadu nositi troškove do ispita odnosno povratne iz svojih srestava. Primljenim kao elevima 2. razreda biva trošak povraćen. Prijamni ispit čine se samo iz službenoga (njemačkoga) jezika te se obdržava u drugoj polovici mjeseca septembra nakon što su bili natjecatelji ponovno liječnički pregledani kod c. i kr. lučkog zapovjedništva u Puli. Za vojnu službu sposobni natjecatelji, koji polože ispit na zadovoljstvo, bivaju imenovani komisarijatskim elevima 2. razreda sa godišnjim plaćom K 1440·—, lučkim brodsko-prehrambenim iznosom te prinosom ekvipiranja u iznosu K 600, od koje svote prima kod imenovanja elevom 2. razreda odmah K 400. Nakon $2\frac{1}{2}$ godina imadu polagati elevi komisarijatski ispit te, položivši istoga, bivaju imenovani elevima 1. reda. Oni su obvezani služiti prezentno 4 godine. Kod ispražnjenja komisarskih službi bivaju imenovani komisarima 2. reda. — To je u jezgri misao natječaja. Tko se želi dakle natjecati, neka ne zakasni rok 15. augusta, jer se neosvrće na kasnije prispjele molbe.

•

Vojnička potporna komisija u Puli traži pomoćne pisarničke sile, koje poznavaju pokrajinske jezike (njemački, hrvatski i talijanski). Upozorujemo na dotični natječaj, koji donašamo na drugom mjestu.

Dnevne vijesti.

Zahtjev Hrvata u pravosudnom odboru. U sjednici pravosudnoga odbora raspravljala se je zakonska osnova o porezu na imovine. Kod paragrafa 18. raspravljen je od strane hrvatskih zastupnika iznesen predlog, te prihvaćen prema želji Hrvata pasus, da i legati i darovi, namijenjeni odnosno ostavljeni kraljevinama Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji imaju biti prosti od pristojba.

Spasonosni rad Hrvatske za djecu iz južnih krajeva. Čitamo u „Jutarnjem Listu": Ovaj rat nabacio je s nevoljama, koje je donio, sijaset posve novih narodnih potreba, koje su se odjedared potisnule u prvi red i postale za naš narod životnim, gorućim pitanjem. Na mnogim i mnogim područjima stvorene su prilike za novi, plodonosan rad, da spasavamo okrnjenu narodnu snagu, da utvrdimo rasklimane temelje našeg narodnog života. Svi narodi nastoje, da se čim više očuvaju i spase od katastrofalnih posljedica ovoga rata. Mnogo će tu trebati marljivog i ustrajnog rada na gospodarskom i političkom polju, a po gotovo na polju socijalne skrbi, koje je ovaj rat stvorio najširim i najvažnijim. Nas se narod mora u svakom pogledu ojačati, da spremno dočeka dogadjaje, koji će odlučiti o boljoj i sigurnijoj njegovoj budućnosti. Središnji zemaljski odbor za zaštitu porodica mobilizovanih i u ratu poginulih vrši jednu važnu od gorespomenutih zadaća. Osim naše domaće hiljade ratne siročadi namješteno je već i do dvanaest hiljada ratne siročadi iz onih krajeva naše domaje, gdje kruh slabo rodi i gdje ga uopće nema. 13.000 ratne siročadi prispjelo je već gladno i golo k nama, da podijelimo zalogaj i da ih privinemo na naša očinska i bratska srca i tople hrvatske grudi. — Pitaš se — tko da im pomogne? Ova „seoba djece" iz jednoga našega kraja u drugi, koju je izazvala ratna nužda, nepoznat je dosele pojav u našoj narodnoj historiji, ali ujedno važan i blagotvoran i to ne samo sa humanog, već i sa socijalnog gledišta. Ovako ćemo bolje upoznati jedni druge i udariti temelje čvršćem i jedinstvenijem narodnom životu. 21. o. mj. dan je ratne siročadi — pokažimo, da imamo dušu i srca, koje patriotički kuca za dječicu, kojoj su ocevi i braća žrtvovali krv i štvot za kralja i domovinu, a onda ostala bez hranitelja.

Razglas natječaja.

Vojnička potporna komisija Pula traži pomoćne pisarničke sile uz dnevnicu od K 3·40 i zakonite doplatke skupoće.

Uvjeti:
1. navršenje 18. godine života;
2. poznavanje zemaljskih jezika u pismu i govoru;
3. neprikoran politički i moralni život.

Ratni oštećenici i molitelji, koji poznavaju stenografiju i daktilografiju imati će prednost.

Molbama, koje se imadu do svršetka travnja podnesti vojničkoj potpornoj komisiji u Puli, trg Foro 17, imadu se priložiti školske svjedočbe i one već uživane prakse.

Vojnička potporna komisija Pula.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopradaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štед. 96.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 21. travnja 1918. Broj 906.

Ciljevi našeg političkog boja.

Današnja je teška nevolja, koju je propatio naš narod u svakom kutiću naše jugoslavenske domovine, izazvala potpun preokret u mišljenju i pojmovanju najširih naših slojeva. Sljedeći odlučnoj volji mase, preporodila se je takodjer naša politika, preobrazilo se raspoloženje naših političkih vodja i naših stranaka. Iz naših su stranaka, bile one kršćansko socijalne, socijalističke ili liberalne, bili izopćeni svi oni elementi, koji su bili na kvar stranačkoj i narodnoj stvari. Danas je sav narod uvjeren, da ne postoji bitstvenih razlika izmedju poštenih pristaša jedne ili druge stranke, da je u narodnim pitanjima ne samo moguće već i potrebno suradjivanje poštenih ljudi svilju smjerova i struja. Cilj je sviju naših programa narodna dobrobit i ljepša budućnost. Razlika postoji možda samo u načinu tog rada, u putevima, koji medjutim svi vode u Rim. Zajedničko je ovo djelovanje naših stranaka i naših vodećih ljudi osnovano na medjusobnom poštivanju političkih nazora. Predvijet za ovo sudjelovanje je samo jedan: Lično poštenje pojedinog političkog radnika, iskrenost i neokaljanost njegovog uvjerenja i njegovih političkih sredstava. Češka javnost, bez razlike političke struje, pozdravlja s istim oduševljenjem izjave Klofača kao što i one Habermanna ili Modračeka, Kramarža ili Zahradnika. Svećenik dr. Korošec, uvjeren i pošten katolik, govori srcima naprednjačkih stranaka isto tako skladno i uzvišeno kaošto dr. Tresić-Pavičić. Sve ove izjave, svi ovi govori, ma proizlazili iz najoprečnijih tabora, zbore jednim jezikom, udešeni su na istu notu, pjevaju istu himnu: himnu neustrašive, ponosite i poštene ljubavi do domovine i roda. Kao u kulturnom radu, u literaturi i u umjetnosti, gdje najrazličitiji značaji i temperamenti traže ono vječito lijepo i uzvišeno, gdje jedan umotvor isključuje svaku narodnost s drugim, te je ipak čisti izražaj narodne duše i njezinih najskupocjenijih svojstava, tako dolaze i u politici sva poštena i moralna nastojanja našega naroda do harmoničkog izražaja; i u tom političkom radu imademo kolute i kolutiće, posve različite dijelove, ali sve smo ove djelove složili i ujedinili na zajedničko skladno djelovanje, iz neznatnih smo komponenta stvorili silnu rezultantu. To nije više ona stara naša sloga, koja je sve uniformirala, sve sjednačila i prilično, i zrazličitih je dijelova stvoren jednotan politički stroj, u kojem jedan dio nadopunjuje i potpomaže drugome, u kojem jedna stranka uvjetuje drugu.

Mi slavimo danas preporod našeg političkog morala, te se pri tome ne ograničujemo na prilike unutar našeg naroda. Naš politički program je u skladu sa općečovječanskim nastojanjima, sa pradavnim težnjama plemenitih naroda i ljudi, koje nijesu nikad utrnule u dušama odabranih naroda i odabranih pojedinaca. Naš program prelazi granice našega naroda i naše države, druži i ujedinjuje sve poštene i dobre ljude na svijetu. Mi hoćemo za tim, da preobrazimo društveni red, da omogućimo svakom narodu miran i sretan život, bez nasilja i krvoprolića. Nijemac i Talijan, Francuz i Englez, svi imadu isto pravo na obezbijedjen život, na narodnu suverenost, na sveopću pravednost. Naš je boj namijenjen privilegiju u svakoj državi i u svakoj formi. Svaki narod imade po našem shvaćanju pravo na svoju državu, na svoje društvo, na svoju školu, na svoje svećenike, na svoje činovnike. Ne smije više da bude privilegovanih naroda, niti privilegovanih staleža. Izmedju velike i male vlasti ne smije postojati upravo nikakve razlike. Za sve narode i države neka postoji samo jedna vlast: moralni zakon, koji je usadjen u svačije srce i u kojem je veliki Nijemac Kant gledao kaošto u velikoj tajni planetnog svemira jedno od velikih i neponjatnih čuda, koji nas sile na razmišljanje.

Uz siromaha protiv onoga, koji ga iskorišća, uz tlačene protiv tlačitelja! To je naša lozinka. U tom boju nemamo doduše na našoj strani Svenijemaca i drugih imperijalista, ali možemo se dičiti sa plemenitijim i poštenijim saveznicima, sa savezništvom elite svakog naroda na svijetu, bili to Rusi ili Nijemci, Amerikanci ili pripadnici naše monarkije. Baš u toj se činjenici sastoji sva sila i snaga našega programa i našeg političkog boja. Ma da smo u krugu naroda čitavog svijeta samo neznatan dio, ma da bi sami bili samo jedan atom bez značenja i vrijednosti, u zajednici sa našim istomišljenicima smo jaki i silni, nepobjedivi smo upravo u onom nužnom razvoju čovječanstva, koji vodi k usavršavanju svijeta i društva. Mi znademo, da je baš rat ona mefistofelička sila, koja želi zlo ali stvara uvijek dobro. Taj će rat preobraziti sav svijet, uprkos Czerninu i Tiszi. Napoleon bijaše silnija ličnost no ili svi današnji državnici i vojnici — ali razvoja svijeta nije taj svesilan čovjek mogao da zaustavi. Njegov je rad samo pospješio razvoj stvari. I Stürgkh i Czernin i Tisza htjeli su se oprijeti sili razvoja, i Stürgkh i Czernin i Tisza koristili su našoj i pravednoj stvari čitavog svijeta. Tko ne vjeruje, neka sidje med narod, neka sluša njegove tajne izljeve. U buri i u oluji dozrio je naš narod. Možda je danas samo prethodnik sveopćeg oslobodjenja svijeta od nasilja i zlobe. Ali baš to nam daje sigurnost, da je izbavljenje blizu.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskom bojištu ograničilo je nepovoljno vrijeme bojnu djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Wolffov ured javlja: Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištima ostala je djelatnost pješadije ograničena na izvidjaje. Jaki topnički boj kod Bailleula. Izmedju Scarpe i Somme oživjela je na večer topnička djelatnost; na rijeci Avre, sjeverozapadno od Moreuila, bila je preko dana pojačana. U Vogezama, jugozapadno od Markircha, dopremio je uspješan sunak u neprijateljske jarke zarobljenika. — Ludendorff.

Berlin, 20. (D. u.) Wolffov ured: Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

* **Francuski izvještaj** od 18. travnja na večer: Naše su čete jutros navalile na neprijateljske položaje na obim stranama Avre na fronti od 5 kilometara. Izmedju Thennes-Mailly i Rennevala, istočno od Avre, uznapredovali smo znatno. Zapadno od rijeke osvojile su naše čete veći dio šume Senecat te pomaknule svoje linije do ruba Castela. Dalje na jug stigli smo do zapadnih obronaka uzvisina, koje vladaju Avreom. Broj dopremljenih zarobljenika prelazi sada 500. Medju ovima imade i 15 časnika. Zaplijenili smo nekoliko mitraljeza. Potvrdjuje se, da je napadaj, kojega je neprijatelj poduzeo istočno od Caurierske šume, bio suzbijen uz teške gubitke za neprijatelja. Našli smo okolo 40 lješina na bojištu. Na drugoj smo točci dopremili 20 zarobljenika, medju kojima i 1 časnika. Na ostaloj fronti privremeno topnička paljba.

* **Engleski izvještaj** od 19. t. mj. sa talijanske fronte: Na talijanskoj je fronti položaj više ili manje miran. Tijekom zadnje su noći proveli manchesterski i južno staffordshirski bataljuni uspješne izvidjaje. Tridesetorica austrijskih je vojnika bila ubijena a 22 zarobljena. Naši su gubici veoma neznatni. Iza deset dana bilo je jučer vedro vrijeme. Radi toga je došlo do živahnih ljetalačkih bojeva. Proveli smo raz ličite izvidničke ljetove na velike daljine. Došlo je do teških zračnih bojeva, kod kojih smo oborili 11 neprijateljskih aeroplana i prisilili 12. da sidje. Od naših aeroplana nije nestalo niljedan. Osim toga smo oborili obrambenim topovima još jedan neprijateljski aeroplan.

* **Izvještaj istočne armije** od 17. t. mj.: Pojačana bojna djelatnost oblju topništva na najvećem dijelu fronte. Grčke i engleske su čete poduzele uspješan jedan napadaj na Strumi tijekom 15. t. m. Neprijatelju su zadale teških gubitaka.

* **Sa zapadnog bojišta.** Wolffov ured javlja dne 20. t. mj.: Na flandrijskoj fronti postajao je neprijateljski otpor svakim satom jači. U zavoju Yperna, koji se sve više sužuje, pridobiše Nijemci, u navali proti Englezima i Belgijancima, na prostoru. Za potokom Steen engleske se i belgijske čete opirahu. Pomoću francuskih divizija kušahu Englezi kod Witschaete, da opeta osvoje izgubljeni visinski greben. Njemačka je razorna vatra osujetila nastraj, kojega se je mislilo provesti 18. t. mj. u jutro. Oko podne kušao je neprijatelj poduzeti novu navalu, koja se je posve skršila u njemačkoj vatri. Naknadno se javlja, da je u bojevima za Witschaete osvojeno više topova. — Prema „Agenzia Stefani“, izjavio je ministar-predsjednik Orlando u talijanskoj zastupničkoj komori, da Italija neposredno sudjeluje kod bojeva u Francuskoj i da će talijanske pukovnije razviti svoje zastave na strani engleskih i francuskih pukovnija.

* **Barun Gautsch**, predsjednik najvišeg računarskog dvora i bivši ministar-predsjednik, je dne 20. pr. mj. umro u Beču od kapi.

* **Amerikanski kredit alijircima.** Iz Washingtona javljaju, da alijircima dani krediti iznašaju sada u svemu 5.285 milijuna dolara. Od ovog iznosa otpada na Francusku 1565, na Englesku 2720, na Italiju 550 te na Rusiju 325 milijuna dolara. Zajmovi na Francusku iznašaju 1480 milijuna dolara, na Englesku 2580, na Italiju 490 i na Rusiju 1870 milijuna dolara.

* **Veliki admiral Tirpitz o političkom položaju.** Dopisni ured javlja iz Berlina: Kako javljaju novine, prikazao ju jučer, 19. t. mj., na sastanku domoljubne stranke (Vaterlandspartei) veliki admiral Tirpitz u duljim izvodima opći politički položaj. Pozitivni dio tog položaja imade odlučno značenje, kazao je govornik. Istočno je pitanje predbježno riješeno. Preostaje jedino obistinjenje nade, da se ugroženom baltijskom nijemstvu osigura život. Prema zapadu imademo slobodne ruke. Tamo očekujemo odluku. Neprijatelj je tamo žilaviji i spretniji političar. U Engleskoj znade svatko u dovoljnoj mjeri, o čem se radi. Napram američkim Englezima mora se obezbijediti nijemstvo u većoj mjeri negoli do sada. Moramo si osigurati dovoz surovina i izgradnju naših kolonija u jednoj ili drugoj formi, da nadoknadimo pretrpljene gubitke. — Za tim je sastanak prihvatio resoluciju, koja medju ostalim veli: Radi se o tome, da se izgradi njemačku vlast na takav način, da neprijatelji ne će više pokušati novi napadaj te da možemo opet započeti slobodnu i tešku konkurenciju na gospodarskom polju.

* **Uspjeh 8. njemačkog ratnog zajma.** Wolffov ured javlja: Uspjeh 8. ratnog zajma iznaša prema dosadašnjim vijestima, ne ubrojivši starijih ratnih zajmova, koji su prijavljeni u svrhu mijenjanja, 14,550,000.000 maraka. Pošto rok za potpisivanje nije još posve istekao, bit će još veći.

* **Divizijski general Sarrail** bio je dodijeljen, kako javlja Havas, drugom odjelu pričuve kadra generalnog stožera.

* **Belgijske su odvjetničke komore** zabranile svojim članovima prikazati se pred novim njemačkim vojničkim sudovima, koji stupaju na mjesto belgijskih civilnih sudova.

* **Pojačanje amerikanske vojske.** Reuter javlja iz Washingtona, da je ratni ministar Beker predložio Wilsonu neka se pojača amerikanska vojska i neka se njezino sastavljenje čim više pospješi. Kako se glasa, bit će amerikanska vojska povišena na tri milijuna i kasnije na 5 milijuna momaka.

* **Na život i na smrt.** Dopisnik „Daily Newsa“ u New-Yorku brzojavlja, da su si odgovorni Amerikanci potpunoma svijesni ozbiljnosti europske krize. I kad bi Nijemcima uspjelo, da poraze Francuze i Engleze, ne bi Amerika pristala na nepravedan mir. Ma da bi rat morao trajati još dvadeset godina, Amerika neće popustiti i Njemačka bit će prisiljena, da se pokori pravednosti, hoće li uopće dobiti mir. Amerikanski vojnici idu radosno u boj sa Francuzima i s Englezima. Amerikanci i Nijemci počeli su boj na život i smrt.

Iz Rusije.

Stockholm, 13. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja iz Moskve: Središnji izvršujući odbor radi oko ustava za socijalnu federativnu republiku. Na narednoj sjednici središnjeg izvršujućeg odbora izreći će Lenin govor, u kojem će prikazati svoje predloge za organizaciju vlasti. Najvažniji će članci govora istaknuti potrebu, da se promijenene uloge i funkcije središnjeg izvršujućeg odbora, koji neće samo biti zakonodavno već i eksekutivno tijelo.

Berlin, 20. (D. u.) Povjerenik ruske vlade, Joffe, prispio je jučer u velikoj pratnji u Berlin, da preuzme poslove.

Opskrba brašnom i kruhom.

Beč, 20. (D. u.) Opskrba kruhom i brašnom je postala uslijed činjenice, da su zalihe, što su se mogle nakupiti u tuzemstvu, jako male i da su takodjer rumunjske zalihe gotovo iscrpljene, tako teškom, da se mora do otpreme žita iz Ukrajine, sa kojom se može računati tek koncem maja, poduzeti mjere, koje će omogućiti opću opskrbu pučanstva iz tuzemske proizvodnje. Naredbom cijelokupnog ministarstva, izašlom u današnjem državnom zakonskom listu, ovlašćuje se vlada, upotrebiti u svrhu osiguranja opće opskrbe kruhom i brašnom nužnu količinu žita i brašna po okviru potrebe u tuzemstvu, i kad bi se poljodjelcima po dosadanjim propisima prepuštene zalihe morale dokinuti. Vlada si je potpuno svijesna dalekosežnosti ove mjere te shvaća u svoj težini nove žrtve, što se moraju naložiti poljodjelcima u interesu cijelokupnosti. Vlada znade, da njezin poziv poljodjelcima, da podijele svoje zalihe sa pučanstvom u gradovima, neće ostati uzaludan, a to tim više, što se radi o predbježnom prepuštanju zaliha, koje su bile namijenjene producentima za kasnija vremena i koje će ovima biti vraćene. Pošto nijesu u stanju, da iznude svoje nacrte oružanom silom, osniva se nada neprijatelja na uspjeh gospodarskog rata, što ga vodi svom žestinom protiv nas. Patrijotizam cijelokupnog pučanstva i požrtvovnost poljodjelaca os-

jetili su do sada tú osnovu. Vlada je radi toga uvjerena, da će poljodjelci slijediti tom pozivu, te pomoći domovini, da svlada zadnje i najteže doba gospodarskog rata. Poljodjelci će svakako uvidjeti, da će žrtve prošlih ratnih godina ostati uzaludne, ne budu li ispunili taj zahtjev i da će im samo dobrovoljna odaja zatraženih zaliha prištediti u svakom pogledu neprijatne vojničke rekviżicije. Pošto se time otimlju producentima zalihe, što su bile namijenjene njihovoj samoprehrani, pravedno je, da se ih djelomično odšteti sa višim kupnim cijenama. Politička su pokrajinska mjesta radi toga dobila nalog, da poljodjelcima priznadu uz uvjet pravodobne odaje zatraženih zaliha doplatak od 15 kruna za kvintal pšenice i raži, od 13 kruna za kvintal ječma i 12 kruna za kvintal kukuruze. Cijene će brašnu ostati nepromijenjene.

Političke vijesti.

I to je znamenje doba.

„Venkov" piše: Ništa ne karakteriše tako prilike u našoj državi, kaošto vijesti o nasljedniku grofa Czernina. Imenovao se cijeli niz kandidata, ali medju njima niti jedno jedino slavensko ime, akoprem tvore Slaveni dvije trećine pučanstva monarkije. Samo ime bivšeg poklisara u Washingtonu, grofa Tarnovskog, pojavilo se je za hip u novinama, da odmah iščezne. Inače samo Nijemci i Madžari i kojekakvi plemić bez boje, koji je medjutim u dubini svog srca Nijemac, navedeni su kao jedini mogući nasljednici grofa Czernina. Ovo ne ističemo radi toga, što bi željeli vidjeti izvjesnu koju ličnost na onom mjestu, već konstatujemo jedino činjenicu, koja sama po sebi zaslužuje svu našu pozornost. Već prije trideset je godina kazao Rieger, e ne će u buduće biti moguće, da se nadareni sinovi češkoga naroda isključuju od tako važne političke službe i od utjecaja na našu vanjsku politiku te je dodao: „Moglo bi postati jednamput kobnim za našu državu, budu li se važna mjesta u vanjskoj politici rezervirala samo za njemačke i madžarske odabranike, bude li se sistematički zatvarala tako sposobnom narodu, kaošto je naš, svaka služba u vanjskom uredu. Na ove se riječi nije nitko obazirao, a naš je narod danas zastupan u diplomatičkoj službi samo na podredjenim mjestima i u neznatnom broju. (Zaplijenjeno.) Danas znademo, da je tijekom posljednjih 16 mjeseci vladao sudbinom naše države grof, koji nije donio u svoj ured ništa osim naslova, dvije slabe brošure i nekoliko ličnih znanstva... Doduše imali smo već prije na tom mjestu diletanta i to Andrassya. I on bijaše lakovjeran, ekcentričan i indiskretan. I on je iz kancelarije vanjskog ministra odaslao hiljade nota, od kojih nije nijednu sastavio sam. Ali to bijaše barem dosjetni i duhoviti diletanat, koji možda nije imao mozag opterećen prevelikim znanjem, ali zato pun originalnih ideja. Smatrao je Bismarka uzorom za svoju politiku te ga podražavao. Grof Czernin nije imao takvog uzora. Njegov je savjetnik bio u glavnom grof Fürstenberg. Inače je računao jedino sa svojom glavom. A prama tome je izgledala i njegova politika. Nikad ne bijaše toliko vike i toliko smutnja, kaošto danas, kad je odstupio grof Czernin. Doduše, k tome je pripomoglo i veliko doba, u kojem živimo. (Ostalo zaplijenjeno.)

Neustavan akt.

„Slovenec" piše: Nijemci neka se nipošto ne uzrujavaju, tvrdeći, e je carevo pismo Sikstu neustavan akt. Car se, kao miroljubiv čovjek, poslužio jedinim putem, koji mu je bio otvoren, da osobno posreduje za mir. Toga mu ne može zamjeriti nitko. Ali kad bi se koji narod uzrujavao nad ovom „neustavnošću", bili bi Nijemci zadnji, koji bi imali na to pravo. Njihova je politika u zadnjim godinama ništa drugoga, negoli negacija svake ustavnosti te huckanje na prelom sa državom. Neustavnim su putem htjeli provesti svoje zahtjeve po njemačkom državnom jeziku. Kad su slavenski zastupnici zahtjevali, neka se k mirovnim pregovaranjima pritegnu takodjer zastupnici austrijskih naroda, pozivali su se Nijemci na § 5. ustavnog zakona, da je „sklapanje mira isključivo pravo krune". Kad su kasnije Česi savjetovali, neka se taj paragraf promijeni u smislu, da takodjer narod odlučuje o miru i o ratu, otklonili su to Nijemci svi jednodušno. — Iz toga se vidi, kako je njemačka politika licemjerna.

Sastanak zastupnika u Zadru.

Dne 13. i 14. o. mj. obdržavao se u Zadru sastanak dalmatinskih zastupnika koli na saboru toli onih na carevinskom vijeću. Prisutno je bilo 18, a ispričalo se i pristalo naprijed na zaključke 13 zastupnika, jedini je dr. Drinković izjavio, da ne pristupa sastanku radi osobnih razloga. Nakon duže rasprave pod predsjedništvom dra. Ivčevića te obzirom na suglasnost i sklad prisutnih u naziranju političkih i ekonomskih prilika, te potrebitih nužnih mjera, koje su tijekom vijećanja izbile, te koje su i otsutni drugovi unaprijed iskazali, glasovana je slijedeća rezolucija:

Hrvatski i srpski zastupnici Dalmacije na saboru i carevinskom vijeću na sastanku u Zadru dne 13. i 14. travnja 1918. izjavljuju:

1. Jednodušni smo i solidarni sa djelovanjem Jugoslavenskog kluba u Beču u pogledu ujedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba u jedno samostalno državno tijelo, te ćemo ga u radu za ostvarenje tog cilja svim silama podupirati.

2. U ime grubo povrijedjenih temeljnih državnih i zemaljskih zakona, koji zajamčuju saziv sabora redovito jedamput na godinu, najogorčenije prosvjedujemo, što dalmatinski sabor nije preko šest godina bio sazvan, te zahtijevamo, da budu raspisani novi izbori toliko za sabor, koliko za općinska zastupstva, koja su morala biti odavno obnovljena, a u mnogima se još uvijek protuzakonito podržava komisarijat.

3. Prosvjedujemo proti dosadašnjem po naš narod zatornom sistemu, te proti nasiljima i progonima, kojima padoše žrtvom tisuće čestitih gradjana Dalmacije i bratskih susjednih zemalja, te zahtijevamo, da se svim nepravedno progonjenim i mučenicima — a to su skoro svi, po priznanju samih političkih oblasti i sudova — dade potpuna zadovoljština i da se strogo kazne svi krivci — makar kakve počasti u metežu terora iznudili — već cijelom svijetu poznatih na našem narodu počinejnih grozota.

4. Dalmacija je financijalno potpuno iscrpljena. Nestalo je iz blagajna svih uložaka i prištednja. Vinogradi uništeni filokserom propadoše stubokom, a za četiri godine ratovanja nije bilo radnih ruku, koje bi ih amerikanskom lozom obnovile; ribarstvo potpuno upropašteno, a mreže poderane bez mogućnosti obnove; škrti rod maslina rekviriran i većinom otet domaćem potrošku, sušom uništeni usjevi, stoke nestalo; strahoviti glad ne pred vratima već u kući, jer je vlada odavna uskratila narodu one živežne namirnice, koje mu je obećala i koje mu je dužna. S toga mi izjavljujemo, da ne imajući sabora, ni načina da narodu pomognemo, otklanjamo od sebe svaku odgovornost za sve užasne posljedice, koje će slijediti i koje već žrtvama napunjaju naša grobišta i zahtijevamo od vlade, da bezodvlačno doveđe u Dalmaciju izostale živežne namirnice, jer je to jedini način i skrajno vrijeme, da se narod spasi od neminovne katastrofe. Zahtijevamo, da se uvede slobodno trgovanje živežnim namirnicama i slobodan izvoz i uvoz i zjedne pole monarkije u drugu, e da se tako oduzme nekim javnim organima mogućnost sebičnih zloporaba živežnim namirnicama, koje prouzročiše ovo užasno stanje.

5. Najogorčenije osudjujemo i sve one besavjesne špekulante, koji ove kritične prehrambene i trgovačke prilike izrabiše u svoju korist, a na štetu pučanstva i to često sa znanjem i pogodovanjem javnih organa.

6. Želimo, da vlada, na umirenje pučanstva, bezodvlačno objelodani nabavne fakture svojih aprovizacionih nabavljača i popis svih količina šećera i krušne te ine hrane, koje bi bile poslate u Dalmaciju, te kojim korporacijama i kojim osobama i u kojoj mjeri bjehu porazdijeljene. Obzirom pak na općenito opažene nerede u opskrbi Dalmacije zahtijevamo: da zemaljskom odboru ili od njega odaslanim povjerenicima bude dopušten uvid u sve opskrbne poslove i dano pravo kontrole. („Narodni List".)

Barun Burian i položaj u Ugarskoj.

Kako će se riješiti kriza u Ugarskoj, o tomu ima različitih verzija. Hoće li ostati Wekerle ili će doći novi čovjek — to su pitanja, koja zanimaju madžarsku javnost. U koncentraciju se slabo vjeruje — jer je za nju gotovo jedino samo Tiszina stranka, a s druge se strane dižu pojedine struje protiv ojačalog utjecaja grofa Tisze, pa je općenito mišljenje, da i novi ministar vanjskih posala, barun Burian, ima biti eksponent grofa Tisze u vanjskoj politici. Jedan je od razloga demisije Wekerleova kabineta baš Burianovo imenovanje. Uostalom je danas, u novinstvu, opće mišljenje, da će Burian biti samo provizorno na Ballplatzu, da prokrči put novom čovjeku, neistrošenoj snazi. Čeka se, da se slegne uzbudjenje, kako bi se mogle odluke stvarati nevezanije. U novinstvu se naglašava, da će barun Burian imati u delegacijama poteškoća, jer će Česi i Jugoslaveni istupiti protiv njega zbog dogadjaja protiv pučanstva, koji su se odigrali na jugu i sjeveru, dok je on bio zajednički ministar financija i, prvi put, ministar vanjskih posala. I riješenje krize u vanjskom ministarstvu i riješenje ugarske krize ne obećaje, da će biti definitivno riješenje, nego će trzavice trajati i dalje. Barun Burian je, u brzojavci kancelaru i u svom pozdravu činovništvu vanjskoga ministarstva, iznio nacrt svoga programa: vjernost Njemačkoj i nastavak rata, dok se ne postigne mir. Ujedno se javlja, da će barun Burian ovih dana stići u Berlin, da se pokloni njemačkom caru. O daljnjemu razvoju ovih kriza izvijestit će nas vijesti ovih dana, naročito o potankostima plana, kako si barun Burian zamišlja riješenje pojedinih pitanja, koja su u ovom ratu postala naročito aktuelna. Ono, što je dosada rekao, samo su opći obrisi njegovih tendencija, o kojima će biti govor i u carskom vijeću sa strane slavenskih i njemačkih zastupnika, dakako sa posve različitih gledišta.

„Hrvatska Riječ".

Iz slavenskog svijeta.

Izjava „Jugoslavenskog kluba" i „Češkog svaza". Javlja se iz Beča: Predsjedništvo „Češkog svaza" i „Jugoslavenskoga kluba" izdalo je 18. o. mj., nakon zajedničkog vijećanja o promjeni u ministarstvu vanjskih posala, slijedeću izjavu: Budući da je grof Czernin podupirao aneksijonističku politiku Njemačke i budući, da je aneksijama na istoku i drugim krivim mjerama sam raspirio novu vatru, budući da se je frivolno igrao pojmom narodnog samoodredjenja, te je samovoljnom promijenom dokumenata i pomoću c. i k. poslanika pl. Wiesnera uskolebao vjeru u poštenost austrijske diplomacije, odstranio se je znalice sa jednog mogućeg puta, koji bi silno trpećim narodima monarkije mogao čim prije donijeti mir. Svojim govorom pred nepozvanim forumom, u kom je

Jedna uzorna narodna borba protiv alkohola.

Pod tim je naslovom „Narodna Zaštita" priopćila veoma poučni članak iz pera dra. Dragana Šašela o borbi Finaca protiv alkohola. Iz tog članka vadimo slijedeće stavke:

Do g. 1865. uživali su finski seljaci slobodu pečenja rakije za domaću (vlastitu) potrebu, slično, kaošto su to pravo do pred nekoliko godina imali i naši seljaci. Zanimljivo je u poredbi sa shvaćanjem našega svijeta, da je to oduzeće slobode pečenja rakije u Finskoj plod neumornih agitacija samoga seljaštva (koje sačinjava 50% čitavoga žiteljstva u Finskoj), a nije možda nametnuto ozgo ili čak protiv volje širokih narodnih slojeva. Uopće u širokim pučkim slojevima u Finskoj od druge polovice devetnaestoga stoljeća opstoji jaka borba protiv proizvodnje, trgovanja i uživanja alkoholskih pića. Od osamdesetih godina ovamo neobično je jako zanimanje za moderni pokret potpune apstinencije, koje nalazi odjeka u zakonodavnoj djelatnosti finskoga naroda.

No finsko seljaštvo g. 1865. oduzevši sebi tako slobodu pečenja rakije za kućnu potrebu, nije se zadovoljilo samo tim, da se učini nemogućnom slobodna proizvodnja rakije, već je u isto doba — g. 1865. — pošlo u tome pravcu za jedan korak dalje i izvojštilo povlasticu za seoske općine, da na svome području mogu potpuno zabraniti svaku prodaju i trgovanje rakijom.

Tim novo stečenim svojim pravom služile su se finske općine vrlo obilno, tako, da se već g. 1866. mogla izdati općena zabrana prodaja rakije u svima seoskim općinama. I u to doba — g. 1886. — bile su od 450 seoskih općina samo 3, u kojima je još bilo dopušteno prodavati rakiju. Za naš svijet, koji bez alkohola ne može ni zamisliti život na ovom planetu i koje nalazi u alkoholu poeziju života — zvuči to kao priča iz „Tisuću i jedne noći".

Javnost finska — a to su široki narodni slojevi — nije se zadovoljila samo tim, da pobija i ukloni pijenje rakije — toga najgoreg oblika alkoholizacije — jer je već g. 1883. podijeljeno općinama pravo, da na svome području mogu zabraniti i prodaju piva (izim u pivarama i gostionicama), i to za to, što su opazili, da se pivo stalo uživati u većoj mjeri na mjesto ostalih žestokih pića. Finske općine u velike su se poslužile tim svojim novim pravom, jer su sve općine — osim njih 15 — odmah idućih godina nakon izdanja te povlastice na svome području i provele tu zabranu.

Godine 1895. podijeljeno je općinama daljno pravo, da mogu zabraniti točenje piva i u gostionicama, i opet je i to provedeno na čitavoj liniji.

Pored toga zakonodavnog djelovanja marljivo se razvijala privatna inicijativa za apstinenciju. Posljednja ta, kao i gore naznačene mjere, nijesu ostale bez uspjeha, jer Finska, koja je na početku devetnaestoga stoljeća u pogledu trošenja alkohola pored skandinavskih zemalja bila medju prvima, danas u tom pogledu dolazi baš na posljednjem mjestu.

Ovo postepeno napredovanje protivalkoholnoga zakonodavstva u Finskoj — na koje možemo gledati upravo sa zavidnošću — nije ipak zadovoljilo — što mislite koga — baš masu pučanstva: ni seljaštvo (poljodjelce), ni radništvo u gradovima. Ti široki pučki slojevi u Finskoj, pod vodstvom prosvjećene inteligencije, izjavljivahu se zarana za potpuno ukinuće alkohola, i u više mahova obratiše se prijedlozima na staro staleško narodno predstavništvo (sabor), u kojem odlučivahu imućniji, ali i manje napredni narodni slojevi. — Tako je već g. 1885. finskomu saboru podastrta molba, da donese prohibitivni zakon (zakon, koji posve zabranjuje uživanje alkoholskih pića). Tu molbu potpisalo je 38 općinskih zastupstva i 14.178 pojedinaca — gradjana.

Slična molba upravljena je na finski sabor g. 1888., i to sada već u ime 149 općinskih zastupstva i 30.000 gradjana. Jednaka peticija podnesena je dalje saboru g. 1900 u ime 30 općinskih zastupstva (svih općina ima od prilike 500) i 140.000 gradjana.

Sva ta nastojanja, koliko su išla za izdanjem prohibitivnog zakona, bila bi bezuspješna, jer su im se protivili tako zvani gornji slojevi, koji su u staleškom saboru odlučivali. — Taj protivalkoholni zakonodavni rad nije zbog reakcionarskoga stališki sastavljenog sabora mogao da se ostvari. Trebalo je čekati, dok se finski sabor postavi na pučku osnovu. Pučki izborni red, pučki sabor dobiše Finci tek g. 1907.

Nijemce i Madžare huškao proti sugradjanima, premda je točno znao, da su naši narodi solidarni sa svojim vodjama, i s kojim je govorom bez ikakvog razloga izazvao debatu o prijašnjim mirovnim pokušajima, produljio je opeta rat na nedogledno vrijeme. Diplomatička samostalnost je Czerninovom pomoći doživjela drugi Kraljevi Gradac, žaliboże i mir, za kojim austro-ugarska demokracija toliko čezne. Mi Česi i Jugoslaveni smo usprkos njemačkom podsmijevanju dosljedno zahtijevali i demokratizaciju vanjske politike, naročito sudjelovanje narodnih zastupnika kod mirovnih pregovaranja. Naš predlog o promjeni ustava u tom smjeru su njemačke stranke porugljivo otklonile. Ako ove stranke, koje su proti Slavenima uvijek zvale apsolutizam, danas govore o demokratizaciji i o neodgovornim faktorima, moramo to označiti himbenošću, baš tako, kaošto je himbenost sve ono ogorčenje proti „veleizdajnicima“; jer danas vidimo, da imenovane stranke odriču državi pomoć, glasove i vjernost, čim se dogodi nešto, što njima nije po volji. Ova vika produljuje rat, te je tim više vrijedna prezira, jer kršćanski socijalci i njemački nacijonalci dobro znadu, da zastupaju samo neznatan dio pučanstva, te da za svoju ratnu politiku nemaju u parlamentu većine. Naša će delegacija i u buduće tjerati demokratičnu mirovnu politiku sa namjerom, da austro-ugarskim narodima izvojšti skori mir, koji neka i medju njima stvori trajni mir. Do novog vanjskog ministra nemamo povjerenja obzirom na njegovu prošlost i obzirom na činjenicu, da je njegovo imenovanje uslijedilo pod upllvom Madžara.

*

Jubilejna svečanost češkog kazališta. Za proslavu pedesetgodišnjice opstanka češkog narodnog kazališta (1868.—1918.) u toku su velike pripravę i to ne samo u Pragu, već i po pokrajini. Tom će prigodom izdati odbor za proslavu prolog pjesnika Bogdana Kaminskoga, spjevanog baš za tu priliku. Profesor O. Španjel izradio je krasnu plaketu, koja će se tom prigodom prodavati za 30 kruna komad.

*

Vjernost za vjernost. „Hrvatska Država“ piše na uvodnom mjestu: Češki narod je danas jedinstven u misli i težnjama, organizovan, disciplinovan, spreman na sve postignuće svojega cilja. U češkom narodu nema denuncijanata ni špijuna. Nezaboravna je za učesnike velika skupština u Pragu od 13. o. mj. Takova šta vidjelo je malo ljudi u svom životu. Činilo se, da se je potresla češka zemlja i zadrhtali grobovi čeških mučenika, kad su se na poziv slavnoga sina češkoga naroda podigle tisuću ruku zastupnika toga naroda uz veličajni i potresni odziv „Prisižemo!“ Čitav je narod prisegao svojim vodjama vjernost i neustrašivost, pomoć, „vjernost sve do groba“. U ovoj lomljavi svijeta češki narod može biti siguran za svoju stvar. A mi? Kako smo daleko za njima; kako smo maleni i mlaki u svojoj narodnoj borbi! Koliko dušmana svoje slobode imademo mi u svojoj kući, medju svojom braćom! Ali, ne bojmo se! Gore na sjeveru ispod Sudeta, stoji uz nas čvrsti i svjesni narod, koji nam je zadao „vjeru za vjeru“, koji će u velikom času stajati uz nas. U teškoj našoj borbi našli smo neprocijenjivog druga, moćnog saveznika, bogatoga učitelja. Medju narodom češkim sa sjevera, a hrvatskim, srpskim i slovenskim s juga, zapečaćen je 13. o. mj. sveti savez. Veliki nas je češki narod bratski dočekao, bratski nas je privinuo na svoje grudi. Osjetili smo žar njegovog srca. A neka bude uvjeren češki narod, ako mu Hrvat, Srbin, Slovenac nije dorastao u prosvjeti, u gospodarskom razvoju, u narodnoj svijesti i organizaciji, da mu je dorastao u vjernosti, koju mu obećaje, a koju vjeru nikad nije pogazio! Vidjeli smo mnogo, čuli smo mnogo, naučili smo mnogo. Uz vjernog druga u borbi našli smo i umnoga učitelja. Naše su se oči otvorile, naša se je duša okrijepila, naša je snaga porasla.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista stigli su slijedeći doprinosi: Sakupljeno u Vrbanju na Hvaru u Dalmaciji, po učeniku srednje hrv. gimnazije u Zadru Marku Buratoviću K 188·76 i položeno ovim popratnim riječima, koje donosimo bez ikakove preinake. — Narode, probudi se! Da je najveći uslov opstojnosti i veličine jednog naroda, što je veći stupanj njegove prosvjete i broj umnih velikana, koji će ga predvoditi, — s druge pak strane da je nemar za prosvjetom, lijenost u oštrenju njegovih umnih moći i posljedice njihove: umna razina i bezidejnost, skora smrt tog naroda, svjedoči nam cijela povjesnica čovječanstva. Atena je najjača u cvatu svoje literature. Maecenas se javlja u Rimu za Oktavijana najvećeg rimskog cara. Karlo Veliki smatra jedinom potporom širokog svog kraljevstva unapredjenje škola. Da ne nabrajam svaki listak povjesnice svijeta, zapitaj, brajne današnji vijek, pak ćeš čuti divnu: „Daj mi drugog Sokrata i Demostena, pak se ne bojim ni adske sile!“ Ili nam narod u vjetar pjeva: „Narod bez škola, jest narod bez budućnosti?“ Kad ovo pišem duša me zebe na zuj one: „Katilinâ svuda ima dosti, — Al Katonâ malo, Bože prosti!“ Oh! Koliko imade podlih sinova, koji se othraniše na prsima hrvatskih majka, a sad rovare, snuju i smišljaju o propasti svog naroda. Koji su ti Katiline? To su svi oni, koji pribjegoše u tabor protuhrvatske prosvjete, protuhrvatskih škola, te odatle šurovanjem i Jugurtinim mitom janjičare našu mladež, koja još bezazlena ne uvidja u tom paklenskom umijeću našu smrt. Gje su dakle naši Katoni, da tim poganim ljudima, da tim protuhrvatskim školama zagrme već jednom: Coeterum censeo? — Pojaviše se, zagrmiše diljem cijele naše domovine već za ilirskog pokreta i poslije, i ta jeka išla od grada do grada, od sela do sela, i obašavši sve, vraćala se neumorno natrag i opet dalje prhnula, te ju još čujemo dandanas svagdje, gdje hrvatska srca kucaju, pa i u bijelom Beču, u slavnom parlamentu. Ali glas Katonâ bez sudjelovanja naroda, ostat će glas vapijućega. Zato hrvatski sinovi probudite se! Dični nam Bogović dovikuje: Dosta se jur svud orilo: „Puna srca, pune čaše!“ Sad bi bolje čuti bilo: „Pune znanjem glave naše!“ Pomozimo naše hrvatske škole, podupirajmo družbu naših sv. apoštola, jer inače mjesto blagoslova shrvat će se na nas prokletstvo majke nam Hrvatske! Kao mali primjer u koji se ugledajte rodoljubi, javljam imena nekojih valjanih Hrvata iz Vrbanja na Hvaru, koji se sjetiše svoje svete dužnosti, pak ih naslijedujte! — Don Vicko Stipetić, dekan K 20, Don Jakov Sušić, svećenik K 10, Don Ivo Šeperica, župnik K 20, Juraj Stipišić p. Jure K 2, Božo Ivelja p. Nikole K 2, Dinko Pavičić, kap. K 4, Luka Čubre p. Nikole K 5, Marijan Pavičić p. Andrije K 1·34, Nikola Lušić p. Jurja K 2, Mirko Matković Jurja K 2, Juraj Bratanić p. Nikole K 3, Matija Pavičić p. Jure K 10, Visko Metković Ivana K 5, Prošper Fredotović Luke K 10, Dinko Matković p. Nikole K 3, Ivo Matković p. Nikole K 1, Pavičić Petar p. Jose K 5, Zane Matković K 10, Špiro Justinianović K 2, Marin Sušić Bulić p. Ive K 1, Ante Pavičić p. Mihovila K 1, Petar Jubić Jose K 7, Stipetić gimn. K 6, Petar Jubić, voj. K 2, Kristo Pavičić, gimn. K 6, obitelj Buratovića p. Ante K 42, pučka škola u Vrbanju K 8·42. — I ovaj naš omladinac, prožet domovinskom ljubavi, eto nam se oglašuje iz kršne nam Dalmacije, i brine se za osnutak srednje škole u našoj sirotici Istri. Uzornom srednjoškolcu, kao i požrtvovnim darovateljima, budućnost naše djece bit će im najbolja plata. Dok se bude radjalo ovakove mlade generacije, možemo mirno gledat u budućnost naše domovine i velike Jugoslavije.

* * *

Dalje su položeni u istu svrhu slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu blagopokojne svoje strine Bare, dr. Ivo Cukon K 10.—; sa bojnog polja R. Tomašić K 10, a po K 5: Petar Prodan, Vjek. Gržetić, Martin Matošić i Antun Zlatić. — Predao Franjo Fabijančić, sakupljenih po Ivanu Turatu i Ivanu Antončiću u veselom društvu na Uskrs u Omišlju K 56. — Dinka Pališka iz Ripende K 6. — Uz poklik: „Za prosvjetu naroda!“ šalju otac Ivan i sinovi Filip i Brnard Gugić-Crnac i Veleluke u Dalmaciji K 25. — Mate Hreljac K 10. — Za učinjenu molbu polaže N. N. K 3. — Ivan Koren iz Sv. Ivana kod Trsta K 10. — Sakupljeno na vazam po Dušić-u u svojoj gostioni u Pazinu u veselom društvu K 152.—, i to darovaše K 30: Dušić; K 12: Mate Rumac; po K 10: Ante Dušić, Viktor Marion, Ivan Stranić, Ančić pekar, Leopold Satran, Šime Vidović, Ivan Gustin, Vjeko Bertoša, Leopold Jurše; po K 7: N. Penda; po K 4: Mate Vacek, Josip Ladavac; K 3: Ivan Juričić; K 2: Josip Tomčić. — Sakupljeno u veselom društvu u Stinjanu K 34. — Antun Vozila sa Velog Vrha K 2. — Mjesto proslave stogodišnjice rodjendana Jugoslavenskog pjesnika Petra Preradovića, polaže Andrija Sladonja iz Alture K 5. — Ukupno K 531·76, zadnji iskaz K 54.983·61, sveukupno K 55.515·37. Živjeli hvalevrijedni darovatelji! Naprijed u svakoj prigodi za našu narodnu kulu prosvjete!

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5801.

Hrvatska za istarsku djecu.

List „Narodna Zaštita“ donaša o akciji za istarsku djecu u Hrvatskoj slijedeće sastavke: Upravitelj općine Virovitica izdao je slijedeći proglas: Sugradjani! Strašni rat, koji već četvrtu godinu traje, a kakva čovječanstvo u povijesti ne pamti, nanio je mnogo bijede i nevolje. Nu najveća je nevolja i bijeda kod našeg naroda u Dalmaciji, Istri, Primorju pa u Bosni i Hercegovini. Ni ne spominjući razrušena i opustošena mjesta, napuštene i izumrle domove, sjećamo Vas na nešto još strašnijega, a to je glad, koja može više života uništiti nego puška i mač. U nasim krajevima po Dalmaciji, Istri, a pogotovo po Bosni i Hercegovini, nemaju naša po krvi i jeziku braća kruha ni ostale hrane. Djeca stradavaju radi nedostataka hrane. Sugradjani! Dobri patriote, do Vas je, da se pokažete na djelu. Djeca iz rečenih krajeva mole Vas sklopljenim rukama, da od svoga svagdašnjega kruha date koju krišku. Mole Vas, da ih za vrijeme rata primite u svoje domove, mole Vas, da im spasite život. Djeca su to različne dobi: od 6 do 14 i više godina. Milosrdno srce može odabrati i primiti dijete na prehranu muško ili žensko u dobi po svojoj volji. Odraslija djeca odužit će se hranitelju zahvalnošću i radom u kućanstvu i gospodarstvu. Sugradjani! Nadaje Vam se prilika, da primite djecu iz teško iskušanih hrvatskih krajeva,

---

Ne će biti na odmet, ako ovdje u nekoliko riječi razjasnim političku borbu finskoga naroda.

Već u izbornoj borbi u zimi g. 1906. na g. 1907. pokazalo se, da je medju izbornicima u prvom redu jak pokret u smislu odlučnoga i radikalnog pobijanja alkoholizma. Sve političke stranke, izuzevši švedske, preuzeše to pitanje u svoj program, te je ono u izbornom gibanju imalo veliku ulogu. Već za izborne borbe moglo se naslućivati, da će naskoro doći do prohibitivnoga (zabrambenog) zakona protiv alkohola. I već u prvoj sjedidbi toga naprednog pučkog sabora, dne 31. listopada g. 1907., odglasan je zakon, kojim se zabranjuje prodaja alkohola uopće (izuzevši u ljekarnicama, gdje se prodaje tek kao lijek na pismenu odredbu liječničku). Bio je to svečan čin. Predsjednik sabora prvi se digao u znak narodne slave sa svojega mjesta, a za njim učiniše to i ostali zastupnici.

Kako je taj saborski zaključak radosno odjeknuo u čitavom finskom narodu, pokazuje činjenica, da je taj dan u znak narodne slave obustavljena školska obuka, u mnogim gradovima i selima uveče toga dana prirediše javnu iluminaciju, zatim je slijedio idućih dana niz pučkih svečanosti, čak se služba Božja zahvalnica u crkvama vršila u to ime.

Nažalost iz diplomatskih i političkih razloga ruski car, kao knez Finske, nije potvrdio (sankcionirao) taj zakon (osobito iz obzira na Francusku, poradi njezina uvoza alkohola u Finsku).

No i taj zakon (iako nesankcioniran) znači veliku narodnu i moralnu pobjedu Finske, koja je prije šezdeset godina gotovo izdisala pod teretom alkoholne zaraze.

Usput spominjem, da je protivalkoholni savez u Finskoj osnovan g. 1853., i to spočetka po švedskom uzoru (relativna apstinencija), a od g. 1882., na osnovi potpune apstinencije. O snazi raširenosti toga apstinentskog saveza neka svjedoče ovi podaci: broj članova apstinentskih društava iznosio je g. 1885. 2.304, g. 1892. 20.240, g. 1905. već 34.288 članova.

U borbi Finske s oficijelnom Rusijom na glasu je spontani protivalkoholni štrajk g. 1898., kod kojega je sudjelovalo 700 muževa i žena, kao i generalni štrajk g 1905., koji je bio upravo grandiozan izražaj narodne volje. Za vrijeme toga štrajka bila je provedena po cijeloj zemlji potpuna apstinencija. Sve su gostionice bile zatvorene; nije se moglo susresti pijana čovjeka; nije bilo zločinstva ni prekršaja. Promjena izbornoga reda — koju naprijed spomenuh — bila je velika posljedica toga štrajka.

*

Glavne ustanove finske osnove prohibitivnoga zakona jesu ove:

Pod alkoholom u smislu te zakonske osnove razumijevaju se sve one tekućine, koje kod + 15° C sadrže više od dva volum-procenta etilnoga alkohola.

Priredba i uvoz alkohola jeste državni monopol. Iz takvih skladišta smije se prodavati nedenaturirani alkohol jedino ljekarnicima i onim bolnicama i znanstvenim zavodima, u kojima to senat dopusti; tvornicama za pravljenje lakfirnisa, politure, etera, različnih parfimerija, ali i opet samo s dopuštenjem senata.

U ljekarnicama može se alkohol prodavati samo na naročitu odredbu liječnika, koja treba da se svaki put obnovi.

U svrhu loženja rasvjete i za čišćenje potreban denaturirani alkohol (osim etera, lakfirnisa i politure) može se prodavati samo u ljekarnicama i drogerijama, koje za to imaju naročito dopuštenje općine (i to samo na dvije godine).

Jedino lakfirnis i politura mogu se uz dopuštenje općine prodavati u trgovinama. Takva dopuštenja daju se opet samo na dvije godine.

Tko alkoholna pića protupropisno priugotavlja ili destilira, treba da se kazni novčanom kazni od najmanje 100 maraka, a za slučaj priupadništva sa zatvorom najmanje od tri mjeseca.

Sav pribor, koji je za tu svrhu spremljen, kao i sav materijal za to potreban, treba oduzeti.

Tko u zemlju uvozi alkoholna pića, kazni se prvi put najmanje sa 100 maraka ili sa zatvorom od 2 mjeseca do 2 godine, a za slučaj priupadništva sa najmanje sa 4 mjeseca zatvora. — Potprega, posude ili hod, koji je ponajglavnije alkoholom natovaren, treba da se zaplijeni.

da tim učinite domoljubno djelo. Kojima ne bi bilo moguće s kojega razloga primiti koje dijete, mole se, da pruže novčanu pripomoć, ili odijela i obuću. U Vaše rodoljubne domove doći će ovih dana odredjeni članovi odbora, da Vam ponude tu bijednu ratnu siročad. Saslušajte ih i uzmite po koje siroče, da pripomognete održati što više hrvatske djece na životu. Poglavarstvo trgovišta u Virovitici, dne 14. ožujka 1918. Upravitelj: Mozolovski v. r.

Iz garešničkog kotara pišu istome listu: U ovom kotaru smješteno je dosad 133 istarske djece. Od tih je smješteno 69 u općini garešničkoj, 64 u općini hercegovačkoj. Prvi su stigli ovamo u kolovozu, a drugi u studenom prošle godine. Brigu oko smještanja te djece vodio je kod nas u prvom redu naš revni i neumorni kotar. predstojnik g. V. Wittner. Tako je opet sada, kad se počelo raditi o tom, da se ta djeca odjenu, sam pokrenuo u svom kotaru akciju, da se sabere što veća svota za nabavu odjeće i obuće djeci, koja su u ovom kotaru smještena. U razmjerno kratkom vremenu sabrano je K 4.180. Izradjeno je 36 pari ženskih haljinica, 24 kaputića, 11 hlačica za dječaka. Obuću je nabavio i sabrao g. kot. predstojnik sam i to 66 pari cipela. Dne 2. o. mj. svršeno je dijelenje obuće i odjeće istarskoj djeci u općini hercegovačkoj smještenoj i to u školi u Hercegovcu. G. kot. predstojnik je došao, da lično sa svojom gospodjom ovrši to dijeljenje. Osim istarske djece, gospodara, kod kojih su djeca smještena, bijaše nazočna i inteligencija, naime veleč. gg. župnici Maretić i Senečić, opć. načelnik g. Posavac i učiteljstvo. Kad su g. predstojnika pozdravili učitelji i dvoje istarske djece, prozborio je i on sakupljenima, razloživši svrhu toga sastanka. Nakon toga je nadijeljeno 50 istarske djece. Dne 3. o. mj. ovršeno je dijeljenje istarskoj djeci u Garešnici. Kao za cijeloga ovoga ratnog vremena, tako je i ovom zgodom dokazao naš g. kot. predstojnik plemenitost srca svoga za bijedne i potrebne, jer je uvijek bio prvi, koji je davao inicijativu, kad je valjalo poduzeti štogod u dobrotvorne, kao i ratno pripomoćne svrhe. Svud je poticao, ali i neumorno radio, da uspjeh bude što bolji. Uvijek je, u svakom poduzeću uspio, pa evo i ovom zgodom. Činjenice ove same od sebe hvale poradi ovoga revnoga upravnog radnika, pa mu stoga, kao i njegovoj milostivoj gospodji kličemo od srca: Hvala Vam! Bog Vam platio!

O dopremanju istarske djece u Podravinu donaša dalje: Dne 7. o. mj. dopremljeno je 42 istarske djece iz Tinjana u Gjurgjevac, kao prvi transport za našu Podravinu. Tom zgodom je prema odredbi „Sred. zem. odbora“ izaslanik njegov pošao u Virje, Kloštar, Pitomaču i t. d., da s dotičnim činiocima, kao odborima povede dogovore i drži sjednice poradi toga, da se što više nadje mjesta za istarsku, dalmatinsku, bosansku i hercegovačku ratnu siročad. Odbor u Gjurgjevcu sastojeći se od gg. dra. Petra Majera, načelnika i narodnog zastupnika, Medvedca, župnika, Bursića, ravnatelja škole, S. Kendželića, posjednika i učiteljstva zaključio je, da se za Gjurgjevac pošalje još 50 ratne siročadi. — Odbor u Virju sastojeći se od gg. Kovačevića, župnika, A. Ljubića, načelnika, Meserića, ravnatelja škole, Rude Navratila, opć. bilježnika i učiteljstva zaključio je, da se u Virje za prvi čas šalje 50 ratne siročadi. — Odbor u Kloštru sastojeći se od gg. Bartola Bažulića, župnika, Stjepana Obranovića, opć. načelnika i bilježnika, Stjepana Petrasa, ravn. učitelja i tamošnjih učiteljica moli 30 ratne siročadi. — Odbor u Pitomači sastojeći se od gg. Petra Mihinića, župnika, Matije Delača, Josipa Sustića, šumara, Viktora Stajskala, Josipa pl. Husinca, Frana Gabarića, ravn. učitelja, Kovačevića, učitelja, Josipa Bekara, industrijalca, Vinka Tomrlina, Vilima Černe, zaključio je smjestiti za prvi čas 30 djece, u Ferdinandovcu 20, Kalinovcu 20, Molvama 10 i Sesvetama 15. Svi odbori odlučiše svima svojima silama poraditi, da se u pomenutim mjestima nadje što više dobrih ljudi za smještenje još i većega broja ratne siročadi, jer naša Podravina može lako to učiniti. Nadati sa dakle, da će ta plemenita akcija uspjeti i naše Podravce-Hrvate ganuti bijeda i nevolja, koju trpe djeca naše braće iz Dalmacije, Istre i Herceg-Bosne. — Čast kome čast!

Dnevne vijesti.

Sastanak car. vijeća. Javljaju iz Beča: Buduća sjednica zastupničke kuće car. vijeća bit će 30. o. mj., pa će ovo zasjedanje, kako se drži, biti vrlo burno. Slavenske će stranke, izmedju ostaloga, naročito iznijeti u raspravu pitanja, koja su u vezi sa odstupom grofa Czernina i sa imenovanjem baruna Buriana.

Na Rijeci su počeli po trafikama plijeniti „Primorske Novine“. Kašto i drugdje, digli su i na Rijeci zloglasni reakcijonarci opet svoje glave. „Primorske Novine“, pišu o tom čudnom postupku: I juče su organi riječke državne policije po svim riječkim trafikama i kavanama oduzeli sve egzemplare „Primorskih Novina“, makar smo pazili, da u njih ne udje ništa drugo, nego što je već donijela većina listova. Molimo naše prodavače, da si dadu od organa, koji im odnose novine, ispostaviti potvrdu za odnešene primjerke, jer svaki čovjek, kojemu se hotimično nanosi šteta, ima pravo da traži nadoknadu za pretrpljenu štetu, pa ćemo je i mi pokušati zatražiti. Mi smo našu dužnost naime ispunili: list je prošao vojnu i političku cenzuru (zaplijenjeno). — Riječka „Bilancia“ javlja, da su „Primorske Novine“ na Rijeci zaplijenjene po nalogu suca istražitelja riječkog tribunala.

Ribolov na Jadranu. Kako „Oesterreichische Fischereizeitung“ saopćuje, izrazio je kralj želju, da se obzirom na opći gospodarski položaj, a osobito na prilike prehrane, udese uredbe za ribolov na Jadranu u velikom stilu. Prehrambeni ured izradio je osnove za izvedenje ove kraljeve želje i sve pripravio, da se odmah počme s njezinim oživotvorenjem. Osnova će se izvesti na dalekosežan način, po uzoru njemačkog ribarenja na Sjevernom moru. Izlazište i glavnu stanicu ima poduzeće u Voloskom.

Novi transporti djece iz Dalmacije, Istre i Bosne. „Hrvatska Riječ“ doznaje, da su u tečaju velike pripreme glede novog transporta djece iz Dalmacije i Istre. Iz Dalmacije doći će tijekom svibnja 500 djece, a isto toliko i iz Istre. Dne 2. svibnja dolazi 400 do 500 pravoslavne djece u Brod na Savi iz Bosne, a 9. svibnja do 400 katoličke djece iz ljubuškog kotara. Pred par dana otpremljeno je 153 djece iz bosanske krajine, koja su otpremljena u Bačku i Banat. Ovaj transport djece došao je tako izgladnjen, da su nekoja djeca od slabosti smještena oporavka radi u bolnicu.

Banov dar za djecu iz južnih krajeva. Prigodom svećane akademije članova hrv. kazališta, koja je jučer održana pod pokroviteljstvom bana pl. Mihalovicha, darovao je ovaj za djecu iz naših južnih krajeva lijepu svotu od 10.000 K.

Državno redarstvo u Splitu. Javljaju iz Splita: 15. o. mj. preuzeli su redarstvenu službu u gradu militarizovani redari.

Zabranjen list u Bosni. Sarajevska zemaljska vlada je u smislu § 18. zakona o štampi zabranila raširivanje po Bosni i Hercegovini tiskopisa „Neue Südslavische Rundschau“, koji izlazi periodički u Zagrebu. („Saraj. List“.)

Pronalazak uljanog plina u Hrvatskoj. „Tagespost“ javlja: Vrtanja u blizini kupališta Lipik dovela su pred nekoliko dana do nenadnog rezultata. U blizini spomenutega kupališta nadjena je u dubini od 344 metra ogromna množina uljanoga plina. Plin struji slobodno u zrak, a šum se čuje na kilometre daleko. Količina plina, koji struji, cijeni se na milijun kubičnih metara u danu. Plin se razlikuje od zemljanog plina u Erdelju i bez sumnje je u vezi s uljem, koje mora tamo da postoji.

Prosvjeta.

Književna objava. Izašla je III. knjiga „Djela Vladimira Nazora“: Lirika II. dio. Izdanje je lijepo opremljeno, na finom papiru. Cijena K 3·60, s poštarinom K 4·— Knjiga IV. izaći će pod kraj mjeseca. — Sve četiri knjige stoje K 13·30 — Narudžbe šalju se na adresu: Dr. Branko Vodnik, Zagreb, Akademički trg 4.

Mali oglasnik

Tko bez naznačenoga dopuštenja alkohol prodaje, kaznit će se prvi put najmanje sa 100 maraka globe, a u slučaju priupadništva s najmanje 3 mjeseca zatvora.

Tko se obrtimice bavi protupropisnim priugotavljanjem, destilacijom, uvozom, prodajom ili transportom alkoholnih pića, kazni se sa zatvorom od najmanje 6 mjeseci ili tamnicom najviše od 4 godine.

Državni, redarstveni organi, pa sudbeni činovnici imaju pravo nesmetani pregledavati skladišta alkohola (u ljekarnicama, tvornicama) i tražiti vlasnika skladišta, da iskaže promjenu alkohola svoga skladišta. Za slučaj sumnje, da netko nedopušteno prodaje ili priugotavlja alkohol, dopušteno je preduzeti kućnu premetačinu.

Senat može izdati potanje propise za nadziranje odredbi i propisa toga zakona, a općine mogu postaviti naročite činovnike, koji će nadzirati, da se vrši.

Što se tiče dovoza i pribave alkohola za potrebu ruske vojske, koja je u Finskoj, vrijede posebne ustanove. Isto vrijedi i za alkohol, što ga grčko-katolička crkva treba u obredne svrhe.

*

Iz svega toga proizlazi, da u Finskoj protualkoholna misao prodahnjuje čitav narodni život. U znaku te misli vodi se narodna borba Finaca naročito od druge polovice devetnaestog stoljeća. Ta borba protiv alkohola je alfa i omega svih finskih političkih stranaka, ona zaokuplja javni život po svoj zemlji, ali i pojedinim općinama. Možemo pravom kazati, da se u toj borbi našao cio narod u jednom taboru, koji vodi s alkoholom rat do istrage. Sa zlom nema pogadjanja

Ako sada okrenemo medalju i bacimo pogled na prilike oko nas, u Hrvatskoj i Slavoniji, Bosni, Dalmaciji i Istri, onda nalazimo upravo protivnu sliku. Mi na svim linijama radimo u prilog alkoholu; od kolijevke do groba on je naš najvjerniji drug i pratilac. U privatnom i javnom životu on jednako i nesmetano caruje. Ta sav naš društveni život ne može se nažalost ni zamisliti bez alkohola. Naša politika stvara i vodi se pod snažnim dojmovima alkohola, i sve naše patriotske i narodne slave i čine nadahnjuje alkohol. I sama dobrotvornost kao i ljubav k bližnjemu ostvaruje se posredstvom alkohola. Na našim narodnim svečanostima pije se šampanjac, da od toga koji groš ostane narodu. — Dok su svi izravni porezi državni iznosili god. 1913. u Hrvatskoj i Slavoniji 23 milijuna kruna, državna potrošarina i državni porez od pića vina iznosili su 20 milijuna kruna. Ako k tomu pribrojimo najmanje 25 do 30 milijuna kruna općinske potrošarine, jasno je, da narod, čiji je zemaljski proračun iznosio g. 1913 tek 25 do 27 milijuna kruna, dvostruko toliko troši samo na državni i općinski porez od pića, a koliko potroši onda tek na piće samo, za koje plaća najmanje pet do šest puta toliko godišnje! Ali zato i vidimo, da u nas ima čitavih sela bez škola.

Kraj toga nam je alkohol rastrovao obiteljski život, mnoga kuća otišla je na bubanj ili opustjela, a rodjena gruda izmiče ispod naših nogu, prelazeći u ruke tudjinaca.

Uza sve te nedaće — svima nama dobro poznate — koje u velikom dijelu stvara alkohol, naša inteligencija ne pokazuje upravo nikakav interes za protivalkoholni pokret, nego sa sažalnim smiješkom i ciničkom samosviješću, inače mlaka, apatična i zakopčana, ustaje da prikaže ludama i pretjerancima nas — zasad istina malobrojne — apstinente, koji se usudjujemo pobijati obožavani kult čaše.

Organizovana borba protiv alkohola, a ne sloboda pečenja rakije je u nas — narodu pića i nazdravica — prijeka narodna potreba. U toj borbi treba da sudjeluju svi bez razlike zvanja, dobi i spola, kojima je na srcu narodna budućnost. Boreći se protiv alkohola, zastupamo opće ljudske i narodne interese. U ime tih viših interesa ne smijemo zazirati od borbe protiv sitnih interesa pojedinaca ili pojedinih razreda.

Mi Hrvati — narod politički i administrativno pocijepan — narod birtija i analfabeta, treba da duboko u srce upišemo riječi velikoga češkog patriote, da je narod popilica — narod robova.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedjeljak 22. travnja 1918. | Broj 997

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadnoj fronti ponovno je na mnogim mjestima oživjela topovska borba i izvidnička djelatnost. Kapetan Bromowski izvojštio je svoju 29. zračnu pobjedu. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz ratnog se glavnog stana službeno javlja: Zapadna fronta: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnim frontama dovedoše obostrana izvidjanja do živahnih izvidničkih bojeva. Kod La Bassee, kod Lensa i Alberta živahna paljba. Medju Avreom i Oiseom bila je topovska djelatnost takodjer mnogostruko burna. — Bojna skupina pl. Gallwitza i vojvode Albrechta: Medju Mozom i Mozelom napadoše donjosaski bataljuni Amerikance u njihovim položajima kod Seichpreyja. Osvojiše u jurišu mjesto te prooriješe 2 km duboko u neprijateljske linije. Suzbiti su slabiji neprijateljski protuudarci. Jaki navalni pokušaji osujećeni su zadržanjem pohoda i u pripravljenim položajima prepoznatih četa. Noću su naše nasrtajne čete bile povučene u svoje izlazne položaje, izakako su uništile neprijateljske naprave. Krvavi gubici Amerikanaca su vanredne visoki. Zarobljeno je 183 Amerikanaca, medju kojima 5 časnika, zaplijenjeno 25 strojnih pušaka. Sjeverozapadno od Morvillersa (istočno od Ponte a Mousona) učinismo u pretpoljskim bojevima zarobljenika. — Konjanički pukovnik barun Richthoffen izvojštio je na čelu prokušane lovne skupine br. 11 svoju 79. i 80. zračnu pobjedu, poručnik Buckler svoju 31. zračnu pobjedu. — Istok: Ukrajina: Skršivši neprijateljski otpor kod Perekopa i Kartkaska otvoriše si naše čete put na Krim. — Macedonija: Živahna neprijateljska djelatnost zapadno od Dojranskog jezera i u nizini Strume. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 19. travnja na večer: Nije došlo do nikakvog pješačkog sukoba. Tijekom dana veoma živahan topnički boj u okolici Castel-Crivesnes na desnom brijegu Moze. Sa ostalih fronta ništa nova.

Od 20. t. mj. popodne: Nijemci kušaše poduzeti pothvat u predjelu Hangard-en-Santerre; u rukama Francuza ostadoše zarobljenici, medju kojima 1 časnik. Obostrana topovska djelatnost trajala je velikom živahnosti medju Lassignyem i Noyonom. Francuski odjeli poduzeše tijekom noći mnogo pothvata u raznim točkama njemačke fronte, naročito sjeverozapadno i istočno od Voemsa, u Champagni, u odsječku Juvincourta i na visinama Moze. Francuzi zarobiše stanoviti broj vojnika. Nijemci poduzeše mnogo navalnih pokušaja zapadno od Butte du Mesnil i u Woevri, koji su svi suzbiti. Inače je noć bila svuda mirna.

* **Engleski izvještaj** od 19. travnja na večer: Na engleskoj fronti preko dana nikakve promjene. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na različitim točkama te pucalo na naše položaje kod Caudes-Core, sjeverno od Mervillea, jutros rano veoma žestoko. Nije uslijedila nikakva pješačka akcija. Naše je topništvo pucalo sa uspjehom na neprijateljske čete i transporte za frontom na rijeci Lys.

Od 20. t. mj. u jutro: Uspjeh uspjelih manjih poduzeća, što smo ih jučer poduzeli južno od Scarpe, sastojao se je u nekoliko zarobljenika, 9 strojnih pušaka i jednim mužarom. Kasno na večer poduzeta protunavala naše prve divizije bacila je neprijatelja iz točaka naše pomaknute obrambene linije u predjelu Giuvenchy i Festubert, koju je on osvojio dne 18. t. mj. uz teške gubitke. Postignuti su svi ciljevi. Položaj je opeta uspostavljen. Mjesni napadaji, poduzeti proti našim linijama jugoistočno od Robecqa, dovedoše do oštrog boja, koji je svršio time, da je neprijatelj bio bačen. Osim obostrane topovske djelatnosti na raznim točkama naše fronte, nema ništa da se javi.

Od 20. t. mj. na večer: Južno od Hebuterne i južno od Scarpe proveli smo jutros rano uspješna, manja poduzeća. Promaknuli smo našu liniju nešto unaprijed te dobili 37 zarobljenika i 3 strojne puške. Neprijateljsko je topništvo djelovalo kod Ayelle i južno od prokopa La-Basse. Inače nema što da se javi sa engleske fronte.

* **Izvještaj istočne armije** od 18. travnja: Obostrani topnički bojevi u predjelu Doirana i na fronti kod Bitolja. Naši su ljetači bacili bombe na taborišta neprijatelja sjeverozapadno od Seresa i sjeverno Prespanskog jezera.

Sa bojišta. Posebni izvjestitej Reuterovog ureda kod engleske armije piše, da si je stekao osvjedočenje, da najveći dio područja, što su si na zapadu Nijemci stekli, nije pridobljen kao neposredni rezultat navala, već kao posljedica uzmaka engleske armije. — Javljaju iz Pariza: Uslijed različitih promjena, nastalih u zadnje doba, sastavlja se prema „Echo de Paris" versaillsko ratno vijeće, kako slijedi: Predsjednik: general Belin (Francuska), članovi: general Sackville-West (Engleska), Rodilanti (Italija) i Bliss (Udružene države). — „The Telegraph Extra-press" javlja: Zadnjih dana stiglo je mnogo austrijskih vojnika u Belgiju. Dugi su vlakovi prošli Liege. Takodjer u Americi i u Gentu nalazi se navodno mnogo austrijskih vojnika. — Reuter javlja: Indijski narodni kongres izjavlja u jednoj brzojavci na prvog ministra, Lloyd Georgesa i na indijskog potkralja u Delhiju, da sama Indija može još poslati na bojište 5 do 10 milijuna momaka.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 20. t. mj.: Naše podmornice su opeta potopile 28.000 brutto reg. tona neprijateljskog brodovnog prostora.

* **Car** je jučer otvorio 43. proljetnu izložbu u Künstlerhaus-u u Beču. — Car je danas o podne u carskom dvoru primio svečanu zakletvu ministra vanjskih posala baruna Buriana. Neposredno zatim primio je car nekoje novo imenovane tajne savjetnike, medju kojima takodjer sekcijskog šefa Klimscia i zemaljskog poglavicu u Gornjoj Austriji Hausera. Iza zakletve primio je car ministra vanjskih posala i novo imenovane tajne savjetnike u posebnu audijenciju.

* **Amerikanska vojska.** Reuter javlja iz Washingtona: Vojna se je komisija zastupničke kuće povoljno izrazila za zakonsku osnovu, prema kojoj mogu biti pozvani pod oružje mladi ljudi, koji su tekar u lipnju 1917. godine dosegli starost, potrebitu za vojnu dužni odnošaj. Ratno tajništvo drži, da će time stupiti u vojsku od prilike milijun momaka.

* **Hidroplani straže amerikanski obalu.** „Vossische Zeitung" javlja iz amerikanskog izvora: Francuske novine donose vijest iz amerikanskog izvora, da Udružene države nadziravaju obalu sa hidroplanima.

Političke vijesti.

Državna veleizdaja.

Ljubljanski „Jugoslovan" piše u zadnjem broju: Naši su Nijemci uvijek tvrdili, da su oni država. Kad je Czernin dobacio Nenijemcima i Nemadžarima spočitanje u lice, da su veleizdajnici, njemačke su stranke svečano obećale, da će držati bezuvjetno državu. Za nekoliko je dana iščeznuo Czernin, a s njim je nestalo i njemačkog bezuvjetnog patriotizma. Iza njegova pada spoznali su, da u toj državi „djeluju nepoznate sile, koje se smatraju državom. Odnošaj Nijemaca do države mora da bude onakav, kaošto je odnošaj države do Nijemaca. Svako jednostrano, neograničeno vezanje ne dade se opravdati niti taktički, niti politički, niti narodno". Gradački socijalnodemokratički „Arbeiterwille" primjećuje toj izjavi Nijemaca: „No, dakle! Ako Česi, Poljaci, Jugoslaveni i Ukrajinci čine svoje stanovište do države ovisnim o postupku države s njima, viču njemački nacijonalci o veleizdaji i traže vješala. Sami ali proglašuju svoju vjernost do države kao uvjetnu. Izvolite dakle šutjeti o veleizdaji!"

Nijemci prijete.

Njemačko pučko društvo u Celovcu prihvatilo je u prisutnosti narodnog zastupnika Doberniga izjavu, koja je veoma oštra, te je djelomično bila zaplijenjena. Najprije prosvjeduju običnim banalnim frazama proti odstupu grofa Czernina, koji je htio pročistiti državu od „panslavističkih državorušitelja". Za tim dolazi veoma zanimiva rečenica: „Njemačko pučko društvo za Korušku pokazuje opominjajući na znakove oluje svuda po njemačkoj zemlji, te zahtijeva u potpunom skladu sa općom pučkom voljom, neka njemački narodni zastupnici ustaju bezobzirno na obranu njemačkih zahtjeva i neka navijeste bezobziran boj svakoj vladi, koja bi ih kušala spriječiti. Njemačko pučko društvo za Korušku je osvjedočeno, da će si Nijemci uz dane prilike urediti samo svoju kuću, dok će prepustiti brigu za državu, ugroženu od unutarnjeg neprijatelja, jedino vladi, na koju pada odgovornost za sve, što će doći itd." Ovaj izvještaj donosi „Tagespost". Šteta, da su najmasnija mjesta zaplijenjena. Bezuvjetno vjerni Nijemci prijete dakle državi sa revolucijom i odričū se rada za cijelokupnu državu. To je svakako zanimivo. — Ali imade nešto još zanimivijega. „Tagespost" javlja: Prigodom odstupa ministra vanjskih posala, grofa Czernina, prihvatilo je nekoliko ovdješnjih društava rezoluciju, koja se odnosila na odstup imenovanog ministra i na uzroke tog odstupa. Rezolucija bila je zaplijenjena od državnog odvjetnika, a istodobno je uveden kazneni postupak po § 63. kaznenog zakona — radi uvrijede Veličanstva. — U Fürstenfeldu u Štajerskoj, htjeli su obdržavati „Karlovu sedmicu". Gradjanstvo je Fürstenfelda zaključilo sada na sastanku, da se ovu Karlovu sedmicu ne može obdržavati na namjeravani način. Karlovu će sedmicu proslaviti sabiranjem u korist njemačkih zaštitnih društava, koja idu za odnarodjivanjem slavenskog naroda u Austriji. — U Gradcu bile su zaplijenjene rezolucije mnogih njemačkih društava, koje broje na hiljade i hiljade članova, koje su prosvjedovale proti odstupu grofa Czernina. Radi postupka cenzurnih oblasti učinjeni su koraci. — Možemo si dakle misliti, kako moraju izgledati zaplijenjene rezolucije, kad se u nezaplijenjenima može prijetiti sa „olujom" recte „revolucijom" i otkazati državi, kao cijelokupnosti, vjernost. Zanimiva je takodjer odluka gradjanstva Fürstenfelda glede na Karlovu sedmicu i kazneni postupak državnog odvjetništva radi veleizdajništva proti jednoj ovih žalibože nepoznatih rezolucija. Nijemci postaju iskreni i kidaju krinke.

Nove mjere.

Našim će se seljacima preoteti i zadnje zalihe žita i brašna. To je najnovija vijest, koju će narod u Austriji bez razlike narodnosti primiti veoma mješanim čuvstvima. Lijepo je i dobro, što kaže naša vlada, da je dužnost našiх poljodjelaca, da podijele svoje zalihe sa istradanim gradjanskim pučanstvom, ali bilo bi mnogo ljepše, da se sjetilo i plemenite Madžare na ovu dužnost. U Madžarskoj imade danas još svega i svačega. Ali iz Madžarske ne možemo izvesti niti kilogram brašna, niti kilogram masti. U Madžarskoj proizvadja se za Austriju jedino ministre vanjskih posala. U Budimpešti živi se danas raskošnije negoli i u neutralnim gradovima u početku rata. U svakoj kavani koncerat, kazališta puna, varieté puni madžarskih junaka i rodoljuba, u slastičarnama slatkiši i šećerleni svake vrsti, bijeli i crni kruh ad libitum uz formalnu krušnu kartu, mesa, masti i žita na vagone. Austrijski trgovci za naše bogate slojeve žive od krijomčarene robe, što ju plaćaju uz nečuvene, lihvarske cijene. Neki njemački gospodin, koji poznaje veoma dobro madžarske prilike, ustvrdio je u javnoj družbi — tegbi punim pravom — da su Madžari najbolji saveznici antante i da pomažu istradati Austriju. Kako se vidi, to je mnijenje nešto različito od mišljenja grofa Czernina, ali po svoj prilici ispravnije. U Madžarskoj imade danas na hiljade milijunara; svaki grad i svaki gradić pun je i prepun takvih lihvara bez morala. Sve živi na trošak Austrije. Zašto se nije naša vlada obratila na braću pod stjepanskom krunom, zašto im nije prijetila rekvizicijama.

Nigdje se u Austriji ne živi u obilju i u raskoši. Ali život u Budimpešti upravo je izazov za svakoga Austrijanca, koji boravi slučajno u tom gradu. Kakve li razlike izmedju Beča i Budimpešte. Mi znademo, da su ove naše tužbe uzaludne. Ratnom se lihvaru u Madžarskoj neće skrivati vlas, madžarskom veleposjedniku neće se uzeti niti kilogram brašna. Naši su austrijski seljaci spremni dati sve za domovinu, a to su i činom dokazali, ali neka se ova odredba protegne na čitavu monarkiju, neka se i Madžarima zaprijeti rekvizicijama, neka se uzme najprije onima, koji imadu svega i previše. To je u interesu države, to je u interesu uspješnog vodjenja rata. Imade li naša vlada ozbiljne nakane, morat će potražiti hranu tamo, gdje je ješte ima. Svaka druga akcija je medjutim osudjena na neuspjeh, jer se „ništa" ne dade niti najstrožim vojničkim načinom rekvirisati.

Iz Ugarske.

„Pesti Naplo" piše povodom imenovanja baruna Buriana ministrom vanjskih poslova: Činjenica, da je vlast došla opet u Tiszine ruke, znači, da se kraj mirovnim nastojanjima i da treba netko, koji će ne samo pod pritiskom prilika — jer mir „pod svaku cijenu" i onako ne želi nitko — već i na zapovjed ili iz uvjerenja zastupati politiku „ispravka granica", odštete i osvete. Samo treba pogledati, tko je primio sa veseljem vijest o Tiszinoj kandidaturi osobito izvan granica zemlje, i to, što znači njegov utjecaj na vanjsku politiku, sve je jasno i onomu, koji slučajno ne zna, da je u Ugarskoj Tisza izrekao prvi govor za aneksiju, za vrijeme aneksije Bosne i Hercegovine. Tisza nije htio, da postane ministrom vanjskih poslova, jer zna, da bi se u tom slučaju njegova stranka raspala. Za je skoro ženidbenjalna njegova ideja, da je na to mjesto postavio bezbojnog i neznatnog činovnika, koji stoji posve pod njegovim utjecajem. Ovakvog nasljednika — ovakvog madžarskog kancelara — zvao se on Tisza ili Burian

— ne želimo. Bojimo ga se. A valjda još jače one promjene vremena, koja je njihova imena opet bacila na površinu. — Pod naslovom „Osvit reakcije“ karakterizuje „Magyarorszag“ sadašnji politički položaj u Ugarskoj te piše: Reakcija je opet promolila glavu u Ugarskoj. Velika borba demokracije, uz čiju je pobjedu madžarski narod vezao tako veličanstvene nade, bori se sa opet oživjelom reakcijom, jer snaga naroda uništava najobičnije političke intrigue. Odigrala se odvratna gluma, da se spriječi manifestiranje narodne volje. Wekerle je možda časovito uspio, ali zemlja će dospjeti u katastrofalan metež. Javno mnijenje se pod dojmom ove gadne prevare i zlobnog izigranja ne će zakopati u apatiju, već će srdžbom opravdanog negodovanja ustati protiv reakcijonarne struje. Wekerle može zagrliti Tiszu, može za čas izigrati stvar demokratske izborne reforme, ali time će prouzročiti nezadovoljstvo i ogorčenje u unutrašnjem životu zemlje. Ovo uvjerenje ne će moći uništiti nikakva reakcija, jer sada su druga vremena, nego prije. Volja naroda će se ipak ostvariti. Zastupnike, koji strepe za svoje mandate, može Wekerle lako predobiti, ali cijeli narod ne će podnijeti teror.

(„Jutarnji List“.)

Iz slavenskog svijeta.

Slovak — za ispriku Slovaka piše u „Nar. Listyma“: „Kod praških manifestacija nijesu bili zastupani Slovaci iz Ugarske (izim jednoga). Slovački političari i patriote i sami to teško osjećaju. Nu odnošaji su takovi, da se svaki onaj, legitimovati mora, i ako je to poznatija ličnost, koji prekorači ugarsku granicu, mora opravdati svoje putovanje, pa makar putuje samo do Beča. Svi su pod nadzorom pogranične straže, a službujući organi dobili su već odavna upute, po kojima im je slijediti svaki korak slovačkih „agitatora“. Ako se koji udalji sa svog sjedišta, mora naknadno dokazati, gdje je bio i što je radio. Pošta se nalazi u rukama stražara i žandarima naprosto podredjenih činovnika. Svaka i najmanja solidarnost sa državopravnim uvjerenjem češkog naroda kažnjava se kao izdaja domovine smrću na vješalima odnosno 10 ili višegodišnjom tamnicom ili konfiskacijom imetka. To medjutim ne zastrašuje slovačke političare (zaplijenjeno). Jedino fakat, da ne bi bilo oportuno istaknutije pojedince od i onako malenog broja narodnih radnika izvrgavati opasnosti, prisilio je naše vodje, da ostanu pasivni. Slovaci su potpuno solidarni sa radom svojih suplemenika i u zgodno će se vrijeme odazvati smjelo, pa makar im prijetilo i proganjanje. Zato je i mogao potpunim pravom govoriti predsjednik Stanjek i zastupnik Haberman u ime Slovaka, čije interese oni zastupaju. (Zaplijenjeno.)

•

Pad carstva. V. G. Korolenko izdao je brošuru pod naslovom „Padenije carstva“, koja je namijenjena najširim pučkim masama, te je izašla u 3 milijuna egzemplara. Nedavno je brošura izašla u njemačkom jeziku, te se njemačke novine bave opširno s njom. Dok su njemački kritičari veoma zadovoljni sa glavom, koja govori o grijesima carizma, ne svidja im se poglavje, u kojem pisac raskláda veliku razliku izmedju vojne proti Japanskoj i svjetovne vojne, koja je bila veoma popularna, te je narod osjećao, da se radi o eksistenčnom boju izmedju germanstva i slavenstva. Zato bijahu sve dume i sva zemstva za nastavak rata i za ustrajanje do njegovog sretnog svršetka. Za poraze u istočnoj i zapadnoj Pruskoj (1914./15.) bili su prema mišljenju Korolenka jedini krivci Suhomlinov i njegova kreatura Mjasojedov, koji su odali Njemačkoj važne vojničke tajne. Zato je bio potonji dosta brzo obješen. Krivnja je careva i njegove najuže okoline, da se je godine 1915. morala ruska vojska zaustaviti na Karpatima, pošto nije imala niti topova, niti pušaka, niti strijeljiva. „Deutsche Warschauer Zeitung“ spočituje, govoreći o tom, piscu, da kuša smanjiti njemačku ratnu slavu i... da je Tolstoj bio ipak veći karakter. Šteta da ne živi još — uzdiše gospodin dr. Oley — pošto bi bio on knjigu svakako drukčije sastavio. — „Narodni Listy“ primjećuju k tome: Baš sentimentalno razmekšali se Nijemci, sjećajući se bijednika Tolstoja. Njihovo divljenje nije namijenjeno Tolstoju kao pjesniku i piscu, već Tolstoju kao nabožnom filozofu i socijalnom preporoditelju, „trinaestom apostolu“, budiocu „kraljevstva božjeg na zemlji“ i glavnom propovjedniku ideje, „da se čovjek ne smije oprijeti zlu“. Dobitak su kod toga imali Nijemci kod sklapanja mira u Brestu-Litovskom. Ali Nijemci sami ne dozvoljavaju si luksus Tolstojeve nauke, pošto nije ništa tako odaljeno od njemačke duše, negoli čista, idealna i prilično kršćanska nauka Tolstojeva. Da je Lav Tolstoj doživio svjetski rat i živio slučajno u Berlinu, po svoj bi se prilici bio sklopio mir u Spandau-u.

Domaće vijesti.

Naša cenzura. Naš se list plijeni svaki dan, ma da nastojimo, da ublažimo ton, da dodjemo u susret željama lokalnih oblasti. Plijene se članci, koji se mogu čitati u našim njemačkim i slovenskim novinama, sve već cenzurirani članci. Gospodin se cenzor kod toga ne brine niti za upute ministerijalne komisije niti za odredbe njegove preuzvišenosti ministra unutarnjih poslova. Naš je list dobio pismenu opomenu radi preštampanja članka, što je izašao u celovačkom „Miru“. Prijetnju, da se obustavi list radi preštampanja jednog, u Austriji izašlog, cenzuriranog članka! Jasno je, da ima u zakonu potkovanih ljudi, koji smatraju taj postupak veoma čudnovatim. Nije isključeno, da će Jugoslavenski klub uvjeriti o tome središnju vladu, ne bude li njegova preuzvišenost gospodin namjestnik, barun Fries-Skene, uvidio sam skrajnu potrebu, da učini kraj takvom postupku. Gospodinu pak cenzoru kažemo, da svaki postaje na svoj način blažen i da svaki nosi sam za to i odgovornost.

Izdavanje iskaznica za živež. Daje se na opće znanje, da će se od ponedjeljka dne 23. t. mj. izdavati živežne iskaznice za mjesec svibanj. Upozoruje se, da će podružnice u Sv. Martinu i Sv. Polikarpu biti otvorene od 8—12 sati prije podne i od 2—5 sati popodne. Živežne iskaznice izdavati će se samo uz prikazanje crvenih legitimacija.

Predavanje profesora Ude. Sutra, utorak, u 7. sati na večer, govorit će gradački sveučilišni profesor u stolnoj crkvi o veoma savremenom i socijalnom pitanju. Pristup je slobodan svima. Predavat će u talijanskom jeziku.

Razglas natječaja. Kotarsko poglavarstvo Pula traži pomoćne pisarničke sile uz dnevnicu od kruna 3·40 i zakonite doplatke skupoće. Uvjeti: 1. Navršenje 18. godine života; 2. poznavanje zemaljskih jezika u pismu i govoru; 3. neprikoran politički i moralni život. Ratni oštećenici imati će prednost. Molbama, koje se imadu do svršetka travnja podnesti kot. poglavarstvu u Puli, imadu se priložiti školske svjedočbe i one već uživane prakse. — Pula, dne 20. travnja 1918. — C. kr. kotarsko poglavarstvo.

Za hrvatsku srednju školu u Puli. Hrvatske novine iz Banovine i slovenski listovi donose slijedeći poziv, koji je djelomično zaplijenjen: Tečajem nekoliko mjeseci položili su mornari ratne mornarice u Puli preko 50.000 kruna na oltar domovine, da se otvori hrvatskom narodu u Puli toliko potrebna srednja škola. Neopisivo bijaše oduševljenje, kojim su naši junački momci žrtvovali sve svoje novčane prihode za istarsku prosvjetu. Imade mnogo mornara, koji su darovali po 100 i više kruna, dakle sve, čime su raspolagali. Sakupljanje je za našu srednju školu u Puli upravo sjajno napredovalo i danas bi bila već odavno prekoračena svota od 100.000 kruna... Nijemci u Puli imadu dvije državne srednje škole, dvije muške i dvije ženske pučke škole i dvije gradjanske škole, a za hiljade i hiljade našega naroda otvorila se ovih dana, po dvadesetgodišnjem boju, jedna pučka škola. Sada, kad se je narod odlučio na samopomoć, kad se je uzornom požrtvovnošću lotio posla za našu narodnu kulturu, eto ti novih zapreka. Svako je sredstvo dobrodošlo našim narodnim neprijateljima, samo da se onemogući prosvjetni rad našemu narodu. Svojim će nasilničkim srestvima svakako uspjeti, ne dodje li pomoć. — Jugoslaveni! Dužnost je svakoga pojedinca, da priskoči u pomoć braći u Istri. O Vama je zavisna sudbina naše toliko potrebne srednje škole u Puli. Bjegunačka su istarska dijeca po Češkoj i Moravskoj poslala hiljade krma za naše škole u Puli. Ali glavno je vrelo prinosa, iz kojega smo crpili sve naše nade, usahlo. Dokažimo dakle, da smo jači od svakog nasilja, da smo unatoč zabranama kadri provesti ono, što smo naumili. Neka taj očajni glas iz bijedne i gladne Istre ne ostane bez odziva, neka svaki Jugoslaven djelom dokaže, da nije voljan žrtvovati tudjim interesima ni pedalj naše zemlje, ni jedno jedino dijete!

(„Slov. Narod“.)

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Dnevne vijesti.

Austro-ugarski brodski prostor. Pored prehrambenoga pitanja, sada je u svim državama veliko pitanje o brodskom prostoru. Ne samo za vrijeme rata, već i u prelazno doba kao i u doba mira, pitanje tonaže sačinjava važno poglavlje narodne prehrane. Za to je zanimljivo pregledati prilike austro-ugarske plovitbe prije rata i što će biti poslije rata. Na početku rata brojio je raspoloživi austrijski brodski prostor 374 broda sa 812.343 brutto registarskih tona; ugarski 177 brodova sa 368.538 brutto registarskih tona. U sve 551 brod sa 1,180.881 brutto registarskih tona. Za ovog rata potopljeno je 19 austrijskih brodova sa 46.164 brutto registarskih tona i tri ugarska sa 5000 brutto registarskih tona. U sve 22 broda sa 51.164 brutto registarskih tona. Prodano je 27 austrijskih brodova sa 113.043 brutto registarskih tona i 7 ugarskih sa 25.289 brutto registarskih tona. U sve 34 broda sa 138.342 brutto registarskih tona. Napokon je zaplijenjeno 51 austrijski brod sa 184 970 brutto registarskih tona i 15 ugarskih sa 51.391 brutto registarskom tonom. U sve 67 brodova sa 236·361 brutto registar. tonom. S druge strane se još sada u prijateljskim ili neutralnim lukama nalaze: u Njemačkoj 1 austrijski i 2 ugarska broda sa ukupno 12.017 brutto registarskih tona; u Turskoj 3 austrijska broda sa 75.000 brutto registarskih tona; u Holandiji 3 austrijska i 3 ugarska broda sa ukupno 26.212 brutto registarskih tona; u Španiji 13 austrijskih i 9 ugarskih brodova sa ukupno 77.656 brutto registarskih tona; u Danskoj 1 austrijski brod sa 3528 brutto registarskih tona i u Belgiji 2 austrijska broda sa 5873 brutto registarskih tona. Po tom se od nezaplijenjenih brodova nalaze u inostranskim lukama 36 sa 131.002 brutto registarskih tona. Ako se još dodaje ono 10 brodova sa 63.344 brutto registarskih tona, što su sagradjeni u ovo ratno doba, onda austrijska plovidba ima od 1. januara 1918. 296 brodova sa 560.357 brutto registarskih tona i ugarska plovidba, 109 brodova sa 156.145 brutto registarskih tona. U svemu 405 brodova sa 715.502 brutto registarskih tona. Od toga se u domaćim lukama nalazi 469 brodova sa 584.000 brutto registarskih tona. Ako se potreba surovina monarkije računa jedno 3 i četvrt milijuna tona na godinu, onda je tonaža, koja sada stoji na raspolaganju, dovoljna da u četverostrukom godišnjem putovanju doveze te potrepštine. Ali tim bi plovidba bila odveć zaokupljena, zbog čega će biti vrlo nužno graditi novih brodova. S obzirom na tu nuždu, produljen je zakon o unapredjenju mornarice za sada do godine 1919. Taj kratki rok se razjašnjuje željom, da se tek po izminuću ugovora sa austrijskim Lloydom, predje na potanje vijećanje o podupiranju austro-ugarske plovidbe. To će časovito produljenje biti mala pomoć vlasnicima brodova, koja pak, po mišljenju zanimanih krugova, neće dostajati da trgovačkoj mornarici osigura njezin dalji razvoj. I ako su nekoja društva prodala više brodova, koji se nalaze u inostranskim lukama, najviše da izbjegnu opasnosti zapljene i tako postigla prosječnu kupovninu od 1500 kruna za tonu, ta cijena nije nipošto visoka, jer su se brodovi u Japanu napram cijeni od 7 funti sterlinga u mirno doba prodali za 76 funti, a to je od prilike 3000 K na tonu. Osim toga, vlada je dozvolila prodaju jedino uz uvjet, da se jednaka tonaža mora nadoknaditi u razmjerno kratkom vremenu po sklopljenju mira. S obzirom na sadašnje strašno visoke troškove za gradnju i na poteškoće dobavljanja gradje, te će prodaje za vlasnike brodova biti od male koristi.

Zabrana izvoza živežne robe iz Ugarske za Hrvatsku. Službeni list ugarske vlade od 16. t. mj. proglašuje vladinu naredbu, da se svatko, tko bude poštanske pakete sa zabranjenim životnim namirnicama ili sa stvarima za javnu potrebu slao u Hrvatsku, Slavoniju ili drugamo preko zemaljskih granica, ako prestupak ne potpada većoj kazni, čini krivcem prekršaja i da će biti kažnjen zatvorom do šest mjeseci i novčanom globom do 2000 kruna. Istoj kazni potpadaju oni, koji zabranjene stvari sa krivom deklaracijom šalju preko granica, što ih je označio ministar trgovine i ured za pučku prehranu. U naredbi se nalaze još vanredno strogi propisi za provedbu uspješne kontrole i uredjuje postupak, kako treba sumnjive pakete pretraživati a sadržaj im eventualno zaplijeniti i unovčiti. Ova naredba stupila je na snagu 17. travnja, a ne proteže se na Hrvatsku i Slavoniju.

Patriotska oporuka samoubojice. Javljaju s Korčule 10. aprila: Ivan Zaffron, brat pokojnoga zastupnika dr. J. Zaffrona, britvom si je prerezao grkljan; u jutro našli su ga mrtva. Čin je izvršio u poremećenju uma. Cijelo imanje ostavio je općini Korčule, i to za gradnju doka do brodogradilišta, ali da se u glavnicu ne smije dirati za 100 godina, te da se na doku ne dade zaposlenja nijednome, koji bi bio član „Lege Nazionale“. Ovu oporuku učinio je prije pet godina. Izračunali su, da će glavnica za dok iznositi do 100 godina preko 7 milijuna kruna.

Gew. Z. 581/10 1915.

Razglas.

Sporazumno sa c. i kr. zapovjedništvom ratne luke naredjuje se do daljnih odredaba slijedeće:

1. Zabranjuje se uopće točenje alkoholičnih pića od 2. ure p. p. do 4. ure p. p.
2. Od 4 sata p. p. pa unapried smije se jednoj te istoj osobi dati samo $1/2$ litra vina ili $3/4$ litra piva.
3. Žestoka pića ne smiju se uopće točiti.
4. Proti krčmarima, koji već napitim osobama davaju pića ili ti prekoračuju dopuštenu mjeru točenja pojedinim osobama, zatim proti onima iz čigovih lokala izlaze napite vojničke ili civilne osobe, postupati će se najstrožim mjerama, a do potrebe i oduzećem obrtne dozvole.
5. Predstojeći razglas mora se u svim lokalima objesiti, u kojima se toče alkoholička pića.
6. Napitim osobama isključuje se pristup u tramvajska kola.
7. Ova naredba biti će nadzirana toli od vojničke redarstvene straže, kao od jedne odredjene ophodnje, dijelom od c. i k. vojske a dijelom od c. i k. ratne mornarice.

Pula, 22. travnja 1918.

Za tvrd. komesara:

Dr. Pfeifer m. p.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, utorak 23. travnja 1918.** — Broj 998

Sveopća opozicija.

Odstup grofa Czernina uzbudio je čitavu njemačku javnost. Njemačke nacijonalističke stranke u čitavoj Austriji, prihvatile su tom prigodom svakojake resolucije, u kojima ustaju proti odstupu grofa Czernina, koji im je postao mio uslijed poznatih tirada pred općinskim zastupstvom grada Beča. Nezadovoljnost kod Nijemaca, nastala uslijed pada tog ministra, nije postala manja imenovanjem baruna Buriana ministrom za vanjske poslove. Niti madžarska javnost nije baš oduševljena za tog političara „bez boje", kojemu poriče svaku sposobnost. Iz izvoda većine novina dobiva se dojam, da je novi ministar tek lutka u Tiszinim rukama, tek njezin eksponent. Izborna je reforma u Ugarskoj time predbježno pokopana. Socijalistička agitacija, koja je započela radi toga ponovnom silom u Budimpešti, ne će promijeniti baš ništa na tim činjenicama. I dr. Wekerle veseli se donekle svojoj demisiji. U intervievu sa dopisnikom neke je novine izjavio, da je pitanje samostojne madžarske armije kudil i kamo važnije, negoli izborna reforma. On da je odustao od raspusta parlamenta, pošto bi novi izbori bili skopčani s velikim poteškoćama. Preko noći promijenio je dakle ugarski ministar-predsjednik svoje nazore o potrebama ugarske politike. Ali to nije baš ništa neobičnoga za madžarske prilike. Slaveni uostalom nemaju razloga, da žale, da se nije oživotvorila „demokratična" izborna reforma u Ugarskoj, koja je bila samo prah u oči inozemstvu, te se odlikovala u nacrtu onim istim, reakcijonarnim i nedemokratičnim kvalitetama, kaošto i sadašnji izborni red.

Austrijski Slaveni nemaju čemu da se vesele i žaleste. Czernin ili Burian, Tisza ili Wekerle, to su jedino imena, koja ne mijenjaju baš ništa na stvari. Oni znadu jedino to, da sadašnji kandidati za ministarsku stolicu mogu još puno toga pokvariti, ali za popravljanje nemaju smisla. Grof je Czernin zavadio Ukrajince sa Poljacima i naprtio dr. Seidleru poljačku oporbu u parlamentu. Njegov će nasljednik nastaviti započeti rad i zavaditi Ukrajince sa Rumunjcima, radi Besarabije, kaošto prije radi Holma i tako ćemo doskora imati u našem parlamentu i malorusku opoziciju. Njemačke su se stranke odlučile ovih dana na skrajnji boj protiv vlade, slavenske stranke i socijalisti nijesu joj nimalo sklone, tako da u Austriji gotovo ni nemamo više vladine stranke: sve su stupile u opoziciju. Neizvjesnost u vanjsko-političkom položaju i neizvjesnost i zbrka u unutarnjoj politici, to je ostavština slavljenog grofa Czernina. Za Slavene je uzbudjenje u njemačkim redovima velika tajna. Nijemci sami su odrekli narodu pravo odlučivanja u važnim političkim pitanjima, pošto su se bojali posljedica za svoje imperijalističke nacrte. Tako su morali jednog lijepog dana i oni uvidjeti, da nema druge mogućnosti do one: ili da narod bude vladan ili da vlada. Njemačko stanovište i njemačka potpora uvjerile su vladu, da je za nju probitačnija prva mogućnost, i danas se izjavljuju njemački političari u ogorčenim ali komičnim resolucijama, da narod ne smije više biti samo sredstvo za državu i vladu. Ovo je načelo medjutim dobilo u Austriji sankciju sa strane njemačkih političara, pošto se boje svake demokratičke reforme, koja bi u jednakoj mjeri koristila njihovom kaošto i našem narodu. Njemačka je politika zapala u tragikomična protuslovja, koja će biti kobna i za sam njemački narod. Ona je dotjerala do toga, da danas u Austriji gotovo ni nema veleizdajničkog naroda. Svojim su se potonjim izjavama priključili i sami Nijemci redovima veleizdajnika. Lakrdija se doigrava. Danas ne zna optuženik, da li bi sudio sucu radi veleizdajništva ili obratno. Jasno je jedino to, da su pod danim okolnostima postale prilike u našoj monarkiji upravo nesnosne. Jedino, što druži i ujedinjuje narode, jest još mržnja i medjusobno nepovjerenje i zajedničko nepovjerenje prema svakoj vladi. I Nijemci osjećaju instinktivno, da ih Burian-Tisza ne će izbaviti. I oni bi željeli vidjeti na glavnim mjestima prave ljude, širokih i modernih vidika. Žele ih, ali se ih istodobno brane. Osjećaju naime, da se takvi ljudi ne bi dali udinjati u njemačku nacijonalističku stranku. Njihova bi zadaća morala biti riješenje cjelokupnog austrijskog problema u prospjeh sviju naroda monarkije. Njemački su političari preoteli svojim protudemokratičnim nastojanjima vlasti narodu svako oružje proti vladi. Njihov je narod danas isto tako nemoćan proti sistemu, kaošto je i naš. Njihov je udes isto tako ovisan o slučaju, kaošto i udes našega naroda, bude li se računalo sa mogućnostima, koje dolaze „odozgo". Mislimo, da je i za njemački narod nedostojno, da gradi sve svoje nade na moguću milost kojekakve vlade. To znači isto, kao ubijati u narodu svijest u svoju moć i u svoju volju. Za vrijeme Stürgkha smijali su se Nijemci parlamentarizmu i ustavnosti. Njihova je zasluga, ako je naš parlament postao u svom nastojanju tek iluzornim sredstvom. Time su ali potkopali takodjer ugled i upliv vlastitim narodnim zastupnicima, koji vrijede u zastupničkoj kući kao tolike ništice, kaošto dakako i ostali zastupnici, ali koji se ne mogu danas oslanjati na masu naroda, kaošto Jugoslaveni i Česi. Njemačka se je politika izigrala i glorifikacije veleizdajništva je ne će više spasiti. Njihove su oporbene odluke postale u očima same vlade smiješnima, prozirnom i neozbiljnom taktikom, ali se ne smatraju izražajem narodne volje. Danas postoji jaz izmedju njemačkog naroda i njemačkih zastupnika i novi bi izbori doskora dokazali istinitost ove tvrdnje.

Zanimivo ostaje jedino to, da je našoj vladi uspjelo, odbiti sve austrijske narode od sebe i prisiliti sve njihove zastupnike na opoziciju, što je svakako „unicum" u povijesti parlamentarizma.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Topnički boj na tirolskoj južnoj fronti i na „Sette Communi" traje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu mjesna pješadijska poduzeća. Naša je paljba onemogućila pokušaje neprijatelja, da prodre preko kanala La Bassee, sjeverozapadno od Bethune-a. Sjeverno od Alberta zarobili smo 88 Engleza, medju kojima dva časnika te zaplijenili 22 minometa i nekoliko mitraljeza. Topnički je boj oživio samo u nekojim odsjecima. Na ostaloj fronti ostade bojna djelatnost ograničena. Jugozapadno od Altkircha dopremili smo kod izvidjaja zarobljenike. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 21. travnja popodne: Topničko je djelovanje trajalo na lijevom brijegu Avre kaošto i u sredini izmedju Montdidiera i Noyona. Suzbili smo njemački napadaj sjeverno od Reimsa. Tijekom noći trajao je u području Seche-preya boj. Francuzi su osvojili gotovo čitavo izgubljeno područje. Amerikanske jednote, koje su se borile s njima, suzbile su u tom odsjeku takodjer neprijateljsku navalu. Francuske su čete u Vogezama i u Loreni izvele nekoliko napadaja.

* **Engleski izvještaj** od 21. travnja: Južno od Scarpe suzbili smo tijekom noći iza kratkog boja neprijateljske navale na jednu naših straža. Naše je topništvo osujetilo pokušaj neprijatelja, da napreduje sjeveroistočno od Yperna. Jučer na večer izveli smo mjesni okršaj u blizini Robecqua. Kod toga su naše čete ubile nekoliko neprijateljskih vojnika te dopremile nekoliko zarobljenika i mitraljeza. Djelovanje neprijateljskog topništva trajalo je jučer popodne i na večer u odsjecima Somme, na Ancre i u okolici prokopa La Bassee.

* **Talijanski izvještaj** od 21. t. mj.: Zapadno od Morija navalila su jurišna odjeljenja na male neprijateljske postojanke u okolici Sana. Uspjelo im je iza ogorčenog boja, da unište dvije postojanke, dok su treću potjerali na bijeg. Odijeljenja su se vratila sa zarobljenicima. U kotlini Asiaga uzelo je naše topništvo neprijateljske linije opetovano pod koncentričku vatru. U istim su odsjecima engleske ophodnje zadale neprijatelju kod smetajućih poduzeća gubitaka. — Macedonska fronta: U noći na 19. t. m. navalila su neprijateljska odijeljenja iza žestoke topničke pripreme na naše položaje na uzvisini 1050. Naša ih je zaporna vatra zadržala, a naše su ih protunavale prisilile na uzmak uz gubitke.

* **Austrija, savezna država Njemačke!** Prema izvještaju gradačkih listova, prilikom jedne političke skupštine u Bozenu, austrijski svenijemac dr. Lassenau kazao je: „zahtjevi Nijemaca su više nego opravdani, dok se ne postigne savezno-pravni odnos sa njemačkim carstvom, moramo sve i svim sredstvima spriječiti što bi moglo udaljiti Austriju od ponijemčivanja". Dakle prema ovim pangermanskim riječima oni otvoreno rade na propasti Austrije kao samostalne države, primječuje „Grazer Volksblatt". Naravno, njemačke će novine tražiti i dalje veleizdajnike ondje, gdje ih — nema!

* **Zabrana političkih sastanaka u Pragu.** „Narodny Listy" javljaju, da je redarstvo zabranilo obdržavanje političkih sastanaka u Pragu.

* **Socijaliste antante socijalistima središnjih vlasti.** Berlinski „Vorwärts" obelodanjuje u pariškoj „Humanité" od 7. o. mj. izašlu poruku antantinih socijalista socijalistima centralnih vlasti. Ona se nadovezuje na memorandum socijalističke konferencije od februara o. g. u Londonu, koja je izjavila, da nema svrhe sazivati opći socijalistički kongres, ako njegov cilj ne bi u načelu bio osiguran. Stoga se socijalisti centralnih vlasti pozivaju, da dadu otvorenu izjavu o svojim mirovnim ciljevima. Otale će se moći ustanoviti, „da li medju socijalistima obiju zaraćenih skupina postoji dostatna jedinstvenost u shvatanju, da se omogući zajednička akcija protiv imperijalizma i za demokratski mir". Konačno se upozorava na mirovne zaključke na Istoku, kojima je povredjeno pravo samoodredjenja naroda. U interesu je sviju radničkih klasa, da se protiv ovakvih dogodjaja prosvjeduje.

* **Ruska vanjska politika.** Iz Petrograda javljaju indirektno, da je vlada sovjeta zaključila radi poteškoća, kojima se imaju boriti članovi pučkog komisarijata za vanjske poslove, jer nisu upućeni u diplomatske čine, da preda upravu ministarstva za vanjske poslove diplomati stare škole. Čini se, da bi na to mjesto mogao doći barun Rosen, nekadašnji ruski poslanik u Washingtonu. Lenjin mu je predložio, da sa sadašnjim pučkim komisarom Čičerinom vodi ministarstvo. Javljaju još, ako tom suradnjom ne bude zadovoljan Rosen, tad će morati otstupiti Čičerin. — Listovi javljaju, da je zastupnik ruske vlade Joffe stigao u Berlin. Istodobno stigao je u Moskvu grof Mirbach, kao poklisar Njemačke. Tako su uspostavljeni diplomatski odnošaji medju Rusijom i Njemačkom.

* **Wilson dolazi u Europu?** „Lokalanzeiger" javlja iz Basela: Švicarski listovi javljaju iz Londona, da se u krugovima engleske donje kuće pronosi vijest, da će koncem svibnja ili početkom lipnja stići predsjednik Wilson u Evropu. Wilson će posjetiti Pariz i London, te će pohoditi i američke čete na zapadnom bojištu. Wilson će održati konferencije s Poincareom i Lloyd Georgeom. Predsjednika će pratiti Lansing i pukovnik House.

* **Foch — zapovjednik i talijanske fronte.** Iz Züricha javljaju: Na želju mjerodavnih krugova bit će i talijanska fronta podredjena generalu Fochu prije nego započne austro-ugarska ofenziva.

* **Ruski dobrovoljački bataljuni u Francuskoj.** „Petit Parisien" javlja: Ratno je ministarstvo odredbom dozvolilo, da se stvore 4 ruska dobrovoljačka zbora. U utemeljivanju odredbe se izvodi, da francuska vlada i ostali alijirci ne priznaju niti tobožnje ruske vlade, koja je sa središnjim vlastima sklopila mir, niti brestovskog mira samoga. Stoga ima ona pravo, da ruskim podanicima dozvoli, da se bore na strani antantinih vojnika.

* **Levicki u Carigradu.** „Agence Milli" javlja iz Carigrada: Ukrajinski je poslanik bio pri svom dolasku, 20. t. m., primljen na kolodvoru od odsječnog predstojnika u ministarstvu vanjskih posala Muktara. Tajnik Vovčenko dao je zastupnicima carigradskih novina slijedeću izjavu: Levicki je odredjen kao privremeni poslanik, te će voditi pregovore s Turskom o načinu, kako se imadu uspostaviti diplomatičke veze izmedju Ukrajine i Turske. Ukrajina je dao oduška svom uvjerenju, da želi Ukrajina podržavati čim prijateljskije odnošaje s Turskom i da neće zapasti u sanjarije nekadašnje Rusije.

* **Požar u brodogradilištu u Friedrichshafenu.** Wolffov ured javlja: 19. t. m. na večer buknuo je u brodogradilištu kod Friedrichshafena požar, koji je zahvatio i stari Zeppelinov hangar. Uspjelo je ograničiti požar na svoje garište, te ga doskora ugasnuti. Šteta je neznatna. Rad u brodogradilištu nastavlja se nesmetano.

* **Proti vojnoj obvezatnosti u Irskoj.** Irski je nacijonalista Devlin izrekao u Belfastu pred tisućglavom množicom govor, u kojem je pozvao irski narod, neka se svim sretstvima odupre vojnoj obvezatnosti u Irskoj. — Reuterov ured javlja: U čitavoj Irskoj propovijedalo je svećenstvo protiv vojne obvezatnosti. Mnogo je svećenika zapriseglo velike mase pučanstva, da će se oduprijeti vojnoj obvezatnosti. — Redarstvo je 20. t. m. zaplijenilo oružje i municiju iz dućana oružja u Dublinu. Iste su mjere provedene u čitavoj Irskoj.

* **U Norveškoj** je došlo do velikih socijalističkih nemira, kod kojih su se zbili sukobi sa redarstvom i vojništvom. Očekuje se sveopća stavka radništva u čitavoj Norveškoj. U sjevernoj je Norveškoj položaj veoma ozbiljan. U tom je dijelu zemlje uvedena stroga cenzura.

* **Iz Udruženih država.** Raprezentančna je kuća prihvatila jednoglasno zakonsku osnovu za mornaricu, koja stavlja odmah 1312 miljuna dolara mornarici na raspolaganje za ratne svrhe.

— ne želimo. Bojimo ga se. A valjda još jače one promjene vremena, koja je njihova imena opet bacila na površinu. — Pod naslovom „Osvit reakcije“ karakterizuje „Magyarorszag“ sadašnji politički položaj u Ugarskoj te piše: Reakcija je opet promolila glavu u Ugarskoj. Velika borba demokracije, uz čiju je pobjedu madžarski narod vezao tako veličanstvene nade, bori se sa opet oživjelom reakcijom, jer snaga naroda uništava najobičnije političke intrigue. Odigrala se odvratna gluma, da se spriječi manifestiranje narodne volje. Wekerle je možda časovito uspio, ali zemlja će dospjeti u katastrofalan metež. Javno mnijenje se pod dojmom ove gadne prevare i zlobnog izigranja ne će zakopati u apatiju, već će srdžbom opravdanog negodovanja ustati protiv reakcijonarne struje. Wekerle može zagrliti Tiszu, može za čas izigrati stvar demokratske izborne reforme, ali time će prouzročiti nezadovoljstvo i ogorčenje u unutrašnjem životu zemlje. Ovo uvjerenje ne će moći uništiti nikakva reakcija, jer sada su druga vremena, nego prije. Volja naroda će se ipak ostvariti. Zastupnike, koji strepe za svoje mandate, može Wekerle lako predobiti, ali cijeli narod ne će podnijeti teror.

(„Jutarnji List“.)

Iz slavenskog svijeta.

S l o v a k — z a i s p r i k u S l o v a k a piše u „Nar. Listyma“: „Kod praških manifestacija nijesu bili zastupani Slovaci iz Ugarske (izim jednoga). Slovački političari i patriote i sami to teško osjećaju. Nu odnošaji su takovi, da se svaki onaj, legitimovati mora, i ako je to poznatija ličnost, koji prekorači ugarsku granicu, mora opravdati svoje putovanje, pa makar putuje samo do Beča. Svi su pod nadzorom pogranične straže, a službujući organi dobili su već odavna upute, po kojima im je slijediti svaki korak slovačkih „agitatora“. Ako se koji udalji sa svog sjedišta, mora naknadno dokazati, gdje je bio i što je radio. Pošta se nalazi u rukama stražara i žandarima naprosto podredjenih činovnika. Svaka i najmanja solidarnost sa državopravnim uvjerenjem češkog naroda kažnjava se kao izdaja domovine smrću na vješalima odnosno 10 ili višegodišnjom tamnicom ili konfiskacijom imetka. To medjutim ne zastrašuje slovačke političare (zaplijenjeno). Jedino fakat, da ne bi bilo oportuno istaknutije pojedince od i onako malenog broja narodnih radnika izvrgavati opasnosti, prisilio je naše vodje, da ostanu pasivni. Slovaci su potpuno solidarni sa radom svojih suplemenika i u zgodno će se vrijeme odazvati smjelo, pa makar im prijetilo i proganjanje. Zato je i mogao potpunim pravom govoriti predsjednik Stanjek i zastupnik Haberman u ime Slovaka, čije interese oni zastupaju. (Zaplijenjeno.)

•

P a d c a r s t v a. V. G. Korolenko izdao je brošuru pod naslovom „Padenije carstva“, koja je namijenjena najširim pučkim masama, te je izašla u 3 milijuna egzemplara. Nedavno je brošura izašla u njemačkom jeziku, te se njemačke novine bave opširno s njom. Dok su njemački kritičari veoma zadovoljni sa glavom, koja govori o grijesima carizma, ne svidja im se poglavje, u kojem pisac raskl'ada veliku razliku izmedju vojne proti Japanskoj i svjetovne vojne, koja je bila veoma popularna, te je narod osjećao, da se radi o eksistenčnom boju izmedju germanstva i slavenstva. Zato bijahu sve dume i sva zemstva za nastavak rata i za ustrajanje do njegovog sretnog svršetka. Za poraze u istočnoj i zapadnoj Pruskoj (1914./15.) bili su prema mišljenju Korolenka jedini krivci Suhomlinov i njegova kreatura Mjasojedov, koji su odali Njemačkoj važne vojničke tajne. Zato je bio potonji dosta brzo obješen. Krivnja je careva i njegove najuže okoline, da se je godine 1915. morala ruska vojska zaustaviti na Karpatima, pošto nije imala niti topova, niti pušaka, niti strijeljiva. „Deutsche Warschauer Zeitung“ spočituje, govoreći o tom, piscu, da kuša smanjiti njemačku ratnu slavu i.... da je Tolstoj bio ipak veći karakter. Šteta da ne živi još — uzdiše gospodin dr. Oley — pošto bi bio on knjigu svakako drukčije sastavio. — „Narodni Listy“ primjećuju k tome: Baš sentimentalno razmekšali se Nijemci, sjećajući se bijednika Tolstoja. Njihovo divljenje nije namijenjeno Tolstoju kao pjesniku i piscu, već Tolstoju kao nabožnom filozofu i socijalnom preporoditelju, „trinaestom apostolu“, budiocu „kraljevstva božjeg na zemlji“ i glavnom propovjedniku ideje, „da se čovjek ne smije oprijeti zlu“. Dobitak su kod toga imali Nijemci kod sklapanja mira u Brestu-Litovskom. Ali Nijemci sami ne dozvoljavaju si luksus Tolstojeve nauke, pošto nije ništa tako odaljeno od njemačke duše, negoli čista, idealna i prilično kršćanska nauka Tolstojeva. Da je Lav Tolstoj doživio svjetski rat i živio slučajno u Berlinu, po svoj bi se prilici bio sklopio mir u Spandau-u.

Domaće vijesti.

Naša cenzura. Naš se list plijeni svaki dan, ma da nastojimo, da ublažimo ton, da dodjemo u susret željama lokalnih oblasti. Plijene se članci, koji se mogu čitati u našim njemačkim i slovenskim novinama, sve već cenzurirani članci. Gospodin se cenzor kod toga ne brine niti za upute ministerijalne komisije niti za odredbe njegove preuzvišenosti ministra unutarnjih poslova. Naš je list dobio povnu opomenu radi preštampanja članka, što je izašao u celovačkom „Miru“. Prijetnju, da se obustavi list radi preštampanja jednog, u Austriji izašlog, cenzuriranog članka! Jasno je, da ima u zakonu potkovanih ljudi, koji smatraju taj postupak veoma čudnovatim. Nije isključeno, da će Jugoslavenski klub uvjeriti o tome središnju vladu, ne bude li njegova preuzvišenost gospodin namjestnik, barun Fries-Skene, uvidio sam skrajnu potrebu, da učini kraj takvom postupku. Gospodinu pak cenzoru kažemo, da svaki postaje na svoj način blažen i da svaki nosi sam za to i odgovornost.

Izdavanje iskaznica za živež. Daje se na opće znanje, da će se od ponedjeljka dne 23. t. mj. izdavati živežne iskaznice za mjesec svibanj. Upozoruje se, da će podružnice u Sv. Martinu i Sv. Polikarpu biti otvorene od 8—12 sati prije podne i od 2—5 sati popodne. Živežne iskaznice izdavati će se samo uz prikazanje crvenih legitimacija.

Predavanje profesora Ude. Sutra, utorak, u 7. sati na večer, govorit će gradački sveučilišni profesor u stolnoj crkvi o veoma savremenom i socijalnom pitanju. Pristup je slobodan svima. Predavat će u talijanskom jeziku.

Razglas natječaja. Kotarsko poglavarstvo Pula traži pomoćne pisarničke sile uz dnevnicu od kruna 3·40 i zakonite doplatke skupoće. U v j e t i: 1. Navršenje 18. godine života; 2. poznavanje zemaljskih jezika u pismu i govoru; 3. neprikoran politički i moralni život. Ratni oštećenici imati će prednost. Molbama, koje se imadu do svršetka travnja podnesti kot. poglavarstvu u Puli, imadu se priložiti školske svjedočbe i one već uživane prakse. — Pula, dne 20. travnja 1918. — C. kr. kotarsko poglavarstvo.

Za hrvatsku srednju školu u Puli. Hrvatske novine iz Banovine i slovenski listovi donose slijedeći poziv, koji je djelomično zaplijenjen: Tečajem nekoliko mjeseci položili su mornari ratne mornarice u Puli preko 50.000 kruna na oltar domovine, da se otvori hrvatskom narodu u Puli toliko potrebna s r e d n j a š k o l a. Neopisivo bijaše oduševljenje, kojim su naši junački momci žrtvovali sve svoje novčane prihode za istarsku prosvjetu. Imade mnogo mornara, koji su darovali po 100 i više kruna, dakle sve, čime su raspolagali. Sakupljanje je za našu srednju školu u Puli upravo sjajno napredovalo i danas bi bila već odavno prekoračena svota od 100.000 kruna... Nijemci u Puli imadu d v i j e državne s r e d n j e škole, dvije muške i dvije ženske pučke škole i dvije gradjanske škole, a za hiljade i hiljade našega naroda otvorila se ovih dana, po dvadesetgodišnjem boju, j e d n a p u č k a š k o l a. Sada, kad se je narod odlučio na samopomoć, kad se je uzornom požrtvovnošću lotio posla za našu narodnu kulturu, eto ti novih zapreka. Svako je sredstvo dobrodošlo našim narodnim neprijateljima, samo da se onemogući prosvjetni rad našemu narodu. Svojim će nasilničkim srestvima svakako uspjeti, ne dodje li pomoć. — Jugoslaveni! Dužnost je svakoga pojedinca, da priskoči u pomoć brači u Istri. O Vama je zavisna sudbina naše toliko potrebne srednje škole u Puli. Bjegunačka su istarska dijeca po Češkoj i Moravskoj poslala hiljade krma za naše škole u Puli. Ali glavno je vrelo prinosa, iz kojega smo crpili sve naše nade, usahlo. Dokažimo dakle, da smo jači od svakog nasilja, da smo unatoč zabranama kadri provesti ono, što smo naumili. Neka taj očajni glas iz bijedne i gladne Istre ne ostane bez odziva, neka svaki Jugoslaven djelom dokaže, da nije voljan žrtvovati tudjim interesima ni pedalj naše zemlje, ni jedno jedino dijete!

(„Slov. Narod“.)

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Dnevne vijesti.

Austro-ugarski brodski prostor. Pored prehrambenoga pitanja, sada je u svim državama veliko pitanje o brodskom prostoru. Ne samo za vrijeme rata, već i u prelazno doba kao i u doba mira, pitanje tonaže sačinjava važno poglavlje narodne prehrane. Za to je zanimljivo pregledati prilike austro-ugarske plovitbe prije rata i što će biti poslije rata. Na početku rata brojio je raspoloživi austrijski brodski prostor 374 broda sa 812.343 brutto registarskih tona; ugarski 177 brodova sa 368.538 brutto registarskih tona. U sve 551 brod sa 1,180.881 brutto registarskih tona. Za ovog rata potopljeno je 19 austrijskih brodova sa 46.164 brutto registarskih tona i tri ugarska sa 5000 brutto registarskih tona. U sve 22 broda sa 51.164 brutto registarskih tona. Prodano je 27 austrijskih brodova sa 113.043 brutto registarskih tona i 7 ugarskih sa 25.289 brutto registarskih tona. U sve 34 broda sa 138.342 brutto registarskih tona. Napokon je zaplijenjeno 51 austrijski brod sa 184 970 brutto registarskih tona i 15 ugarskih sa 51.391 brutto registarskom tonom. U sve 67 brodova sa 236·361 brutto registar. tonom. S druge strane se još sada u prijateljskim ili neutralnim lukama nalaze: u Njemačkoj 1 austrijski i 2 ugarska broda sa ukupno 12.017 brutto registarskih tona; u Turskoj 3 austrijska broda sa 75.000 brutto registarskih tona; u Holandiji 3 austrijska i 3 ugarska broda sa ukupno 26.212 brutto registarskih tona; u Španiji 13 austrijskih i 9 ugarskih brodova sa ukupno 77.656 brutto registarskih tona; u Danskoj 1 austrijski brod sa 3528 brutto registarskih tona i u Belgiji 2 austrijska broda sa 5873 brutto registarskih tona. Po tom se od nezaplijenjenih brodova nalaze u inostranskim lukama 36 sa 131.002 brutto registarskih tona. Ako se još dodaje ono 10 brodova sa 63.344 brutto registarskih tona, što su sagradjeni u ovo ratno doba, onda austrijska plovidba ima od 1. januara 1918.296 brodova sa 560.357 brutto registarskih tona i ugarska plovidba, 109 brodova sa 156.145 brutto registarskih tona. U svemu 405 brodova sa 715.502 brutto registarskih tona. Od toga se u domaćim lukama nalazi 469 brodova sa 584.000 brutto registarskih tona. Ako se potreba surovina monarkije računa jedno 3 i četvrt milijuna tona na godinu, onda je tonaža, koja sada stoji na raspolaganju, dovoljna da u četverostrukom godišnjem putovanju doveze te potrepštine. Ali tim bi plovidba bila odveć zaokupljena, zbog čega će biti vrlo nužno gradili novih brodova. S obzirom na tu nuždu, produljen je zakon o unapredjenju mornarice za sada do godine 1919. Taj kratki rok se razjašnjuje željom, da se tek po izminuću ugovora sa austrijskim Lloydom, predje na potanje vijećanje o poduplranju austro-ugarske plovidbe. To će časovito produljenje biti mala pomoć vlasnicima brodova, koja pak, po mišljenju zanimanih krugova, neće dostajati da trgovačkoj mornarici osigura njezin dalji razvoj. I ako su nekoja društva prodala više brodova, koji se nalaze u inostranskim lukama, najviše da izbjegnu opasnosti zapljene i tako postigla prosječnu kupovninu od 1500 kruna za tonu, ta cijena nije nipošto visoka, jer su se brodovi u Japanu napram cijeni od 7 funti sterlinga u mirno doba prodali za 76 funti, a to je od prilike 3000 K na tonu. Osim toga, vlada je dozvolila prodaju jedino uz uvjet, da se jednaka tonaža mora nadoknaditi u razmjerno kratkom vremenu po sklopljenju mira. S obzirom na sadašnje strašno visoke troškove za gradnju i na poteškoće dobavljanja gradje, te će prodaje za vlasnike brodova biti od male koristi.

Zabrana izvoza živežne robe iz Ugarske za Hrvatsku. Službeni list ugarske vlade od 16. t. mj. proglašuje vladinu naredbu, da se svatko, tko bude poštanske pakete sa zabranjenim životnim namirnicama ili sa stvarima za javnu potrebu slao u Hrvatsku, Slavoniju ili drugamo preko zemaljskih granica, ako prestupak ne potpada većoj kazni, čini krivcem prekršaja i da će biti kažnjen zatvorom do šest mjeseci i novčanom globom do 2000 kruna. Istoj kazni potpadaju oni, koji zabranjene stvari sa krivom deklaracijom šalju preko granica, što ih je označio ministar trgovine i ured za pučku prehranu. U naredbi se nalaze još vanredno strogi propisi za provedbu uspješne kontrole i uredjuje postupak, kako treba sumnjive pakete pretraživati a sadržaj im eventualno zaplijeniti i unovčiti. Ova naredba stupila je na snagu 17. travnja, a ne proteže se na Hrvatsku i Slavoniju.

Patriotska oporuka samoubojice. Javljaju s Korčule 10. aprila: Ivan Zaffron, brat pokojnoga zastupnika dr. J. Zaffrona, britvom si je prerezao grkljan; u jutro našli su ga mrtva. Čin je izvršio u poremećenju uma. Cijelo imanje ostavio je općini Korčule, i to za gradnju doka do brodogradilišta, ali da se u glavnicu ne smije dirati za 100 godina, te da se na doku ne dade zaposlenja nijednome, koji bi bio član „Lege Nazionale“. Ovu oporuku učinio je prije pet godina. Izračunali su, da će glavnica za dok iznositi do 100 godina preko 7 milijuna kruna.

Gew. Z. 581/10 1915.

Razglas.

Sporazumno sa c. i kr. zapovjedništvom ratne luke naredjuje se do daljnih odredaba slijedeće:

1. Zabranjuje se uopće točenje alkoholičnih pića od 2. ure p. p. do 4. ure p. p.
2. Od 4 sata p. p. pa unapried smije se jednoj te istoj osobi dati samo $^1/_2$ litra vina ili $^3/_4$ litra piva.
3. Žestoka pića ne smiju se uopće točiti.
4. Proti krčmarima, koji već napitim osobama davaju pića iliti prekoračuju dopuštenu mjeru točenja pojedinim osobama, zatim proti onima iz čigovih lokala izlaze napite vojničke ili civilne osobe, postupati će se najstrožim mjerama, a do potrebe i oduzećem obrtne dozvole.
5. Predstojeći razglas mora se u svim lokalima objesiti, u kojima se toče alkoholička pića.
6. Napitim osobama isključuje se pristup u tramvajska kola.
7. Ova naredba biti će nadzirana toli od vojničke redarstvene straže, kao od jedne odredjene ophodnje, dijelom od c. i k. vojske a dijelom od c. i k. ratne mornarice.

P u l a, 22. travnja 1918.

Za tvrd. komesara:

Dr. Pfeifer m. p.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista, trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 24. travnja 1918. Broj 999

Zamršeni položaj na Istoku.

Nije trebalo genijalnosti, da se predvidjao razvoj stvari na istoku. To, što su naši „divni" diplomate u Brestu-Litovskom i u Bukareštu spleli, to ne će nikakva državna umjetnost više razriješiti. Veoma zanimive vijesti dolaze iz Moskve, Kijeva, Bukarešta i Sofije. I sam „Fremdenblatt" osjeća, da mir, nametnut Rusiji, ne će imati trajnosti. Ali Rusi će kod toga imati brojnih saveznika, imat će i Ukrajince i Rumunjce i po svoj prilici i Bugarsku. Za pridobivanje simpatija ukrajinskog naroda radi u Ukrajini punom parom pruski general von Eichhorn. Da se i Bugarskoj odbije, za to vodi posebnu brigu Berlin time, što podupire turske težnje za bugarskim područjem, a madžarske grenzkorekture naprama Rumunjskoj zavadit će i Marghilomana i Carpa sa austijskim krugovima. Položaj je na istoku postao zamršeniji, negoli je ikada prije bio.

„Tagespost" javlja, da je mir s Rumunjskom još veoma dalek i neizvjestan. Kažu, piše taj list, da je pitanje Konstance riješeno. Ali imade tamo da se riješi još kojekakvih zamršenijih pitanja, pitanje Besarabije i pitanje odstupa bugarskog područja Turskoj. Bugarska zauzimlje glede na mir sa Rumunjskom posebno stanovište. Turci su kao odštetu za to, što se je Bugarsku povećalo za Dobrudžu, zatražili odstup područja na Marici, čime su si središnje vlasti stekle bugarsko savezništvo. Berlinski politički krugovi rade punom parom u prilog Turske. Radi toga vlada u Bugarskoj silno ogorčenje. Pred nekoliko smo dana zabilježili nekoje u tom pogledu veoma zanimive glasove novinstva iz Sofije. Bugarski kralj imao je posjetiti Carigrad. Radi zamršenosti i neizvjesnosti položaja, odustao je za sada od svoje namjere. Bugarska se javnost osjeća izigranom. Radi toga vlada u tamošnjim političkim krugovima uzbudjenost i nezadovoljstvo. Političari, kojima je uz najteže kazne bilo za vrijeme rata zabranjeno političko djelovanje, slave uskrsnuće u javnom životu. Novine, kaošto n. pr. „Praporec", kojemu vlada nije dala ni pisnuti, objavljaju oštre članke, i sama „Kambana", koja je odavna branila savez sa središnjim vlastima, ustaje protiv zahtjeva Turske i Njemačke. Bugarska je protivna takodjer tome, da bi se Rumunjska povećala na račun Ukrajine. Bugarski delegati u Bukareštu zauzimlju se radi toga za ukrajinske zahtjeve u pogledu na Besarabiju. Nije bez značenja ni to, da se Ukrajinci pozivlju kod obrane svojih prava u Besarabiji na Bugare, kojih imade tamo preko 200.000.

Gospodin Burian i Kühlmann imat će dakle u Bukareštu još mnogo posla, dok sklope taj „rumunjski" mir, koji je zapleteniji, negoli je bio mir u Brestu-Litovskom. Ova će pregovaranja biti tim teža i dugotrajnija, što ne postoje razlike u mišljenju te su neprijateljskom strankom takodjer medju samim saveznicima. Pitanje Besarabije i pitanje ozemlja na Marici zahvaćaju sve šire krugove i stavljaju na dnevni red cijeli niz novih problema, kojih naši državnici nijesu ni iz daleka slutili, kad su otputovali na sklapanje mira u Bukarešt.

Ova zamršenost i neizvjesnost na istoku, ovo opće nezadovoljstvo izvan i unutra monarkije, to su plodovi Czerninove politike. Da mjerimo zasluge državnika sa starim mjerilom, sa veličinom stečenih područja, morali bi upravo očajavati nad takvom politikom; da ga sudimo po modernim, pravnim načelima, koja smatraju zaslugom jedino pomirenje svijeta i ljudi, vidimo opet, da su rezultati Czerninove politike jalovi i isprazni. Sada možemo razumjeti, zašto je mir tako daleko...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Nema osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 23. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnoj fronti ograničila se je djelatnost na privremeno pojačanu topničku paljbu i na mjesne pješadijske podhvate. Engleska je pješadija bila osobito revna izmedju Lensa i Alberta. Izvidnička odijeljenja, koja su udarila proti našim linijama na mnogobrojnim točkama, bila su svuda suzbijena. Uzalud kušao je neprijatelj, da nam sa jakim silama preotme područje, što je 21. t. m. izgubio u šumi od Avoley, te steči si s obe strane Boucicourt-Avoloy željeznicu sjeverno od Alberta. U višestrukim navalama, kod kojih je pretrpio teške gubitke, izgubio je neprijatelj zarobljenika. — Zadnja dva dana oborili smo 30 neprijateljskih aeroplana. Poručnik je Wenckhoff polučio svoju 25. zračnu pobjedu. — Macedonska fronta: Izmedju Ohridskog i Prespanskog jezera, kaošto i sjeverozapadno od Bitolja topnički i minski bojevi. Njemačka su odijeljenja provalila zapadno od Makova u francuske položaje. Bugarske su čete južno od Dojranskog jezera suzbile engleske djelomične navale. Zarobili smo nekoliko Francuza i Engleza. — Ludendorff.

* **Turski izvještaj** od 22. t. mj.: Palestinska fronta: Od obale pa sve do Jordana samo malena bojna djelatnost. Engleski oklopljeni automobili, koji su prodirali na istočnom brijegu Jordana, potjerani su topovskom vatrom. Otpor naših četa osujetio je i poduzeće buntovnika, napereno proti Amanu i proti željeznici Bečat. Naše pripomoćne čete natjeraše neprijateljske bande u bijeg, te im zadaše znatnih gubitaka. — Kaukaska fronta: Uz neprestane bojeve približuju se naše čete gradu Karsu. Osvojen je Osurgethi, 30 km sjeveroistočno od Batuma.

* **Rekvizicija žita.** Narodni zastupnik je Waldner prosvjedovao kod vlade radi namjeravanih novih rekvizicija. Naglasio je potrebu, da se takodjer ugarske zalihe zaplijeni i da se, bude li potrebno, rekvirira i u Ugarskoj žito. Za tim je zastupnik Waldner dao izražaja sumnji, da li će zaplijenjene količine žita biti u istinu povraćene iz ukrajinskih zaliha. — „Grazer Tagblatt" javlja iz Praga: Izvršujući je odbor češke državopravne stranke stvorio pod predsjedanjem veleizdajnika Rašina odluku proti izvozu žita iz Češke. Za zemlje češke krune traži odluka posebne centrale. Predsjedništvo češke državnopravne je stranke zaključilo uložiti kod vlade prosvjed protiv zaplijene žita producenata.

* **Ukrajinci prosvjeduju.** 22. t. m. primio je ministar-predsjednik parlamentarno odaslanstvo Ukrajinaca pod vodstvom metropolita grofa Szeptickoga, da prosvjeduje protiv toga, da se za ledjima ukrajinskog naroda sklapa kojekakve tajne ugovore, koji su u protuslovlju sa odredbama brest-litovskog mira. Istotako prosvjedovali su zastupnici protiv utanačenja, koja bi mogla prejudicirati državopravni položaj istočne Galicije i Bukovine. Kod toga istaknuli su odaslanici izvještaje novina, da je grof Czernin odstupio radi mira s Ukrajinom i da se pripravlja politika, koja će nastojati da pridobije Poljake sa koncesijama u pitanju Holma i u istočnoj Galiciji.

* **Mirovna pregovaranja s Rumunjskom.** „Berliner Tageblatt" javlja, da će njemački državni tajnik Kühlmann krenuti naredne sedmice u Bukarešt, da nastavlja tamo mirovna pregovaranja sa Rumunjskom. Namjeravani će posjet baruna Buriana biti radi toga odgodjen za kasnija vremena. Da se nije jošte potpisao mir, ne svadja se na kojekakvu razliku u mišljenju sa Njemačkom. Kaošto kod svakog koalicijskog mira, mora i u tom slučaju mirovni ugovor da bude potpisan od sviju članova koalicije, a sporazumak naših saveznika ovisi još o nekojim pitanjima osobito teritorijalnog značenja.

* **„Narodny Listy" o jugoslavenskom pitanju.** Jugoslavenski je položaj u mnogočem radosniji negoli naši — pišu „Narodny Listy". Oni imadu više spornih točaka negoli mi, a prije rata se nije moglo ni pomisliti, da bi ideja ilirizma u tako novoj konkretnoj formi bila pobijedila, kako se je to danas desilo. I kod njih je narodna volja zahvatila svih petnaest zemalja, u kojima žive Slovenci, Srbi i Hrvati rastrešeni te ujedinila narod u jednu cijelinu. Izražaji narodne svijesti i volje za samostalnom državom, kakvi dolaze od svibnja ovamo iz sviju mukotrpnih zemalja jugoslavenskog naroda na jugu, imaju u sebi velebnu preporoditeljsku snagu i baš radi toga, što se ovo probudjenje pronijelo tako elementarnom silom, pošto radi protiv naroda nekoliko pojedinacā zavedenih od Madžara ili od bečke vlade.

* **Njemački car grofu Czerninu.** Njemački car poslao je grofu Czerninu slijedeću brzojavku: Vaša se je Preuzvišenost za vrijeme, u koje ste vodili poslove ministarstva c. i kr. kuće i vanjskih poslova, trudilo, da u duhu tradicije, već skoro 4 desetgodišta postojeće prijateljske odnošaje, stvorene savezom medju Austro-Ugarskom i Njemačkom, utemeljite i uzdržite i medju mojim političkim savjetnicima. U ovo su doba bile započete i pouzdanim zajedničkim djelovanjem sretno riješene velike zadaće. Iskreno osjećam potrebu, da se za to Vašoj Preuzvišenosti najtoplije zahvalim. Moj poslanik grof Wedel izručit će Vam znakove željeznog križa I. reda, koje Vam kod ove prilike radošću podijeljujem.

* **Talijanski će kralj posjetiti zapadnu frontu.** Čim će talijanske pukovnije biti smještene na francuskom bojištu, posjetit će talijanski kralj svoje čete na zapadnom bojištu.

* **Poljaci i Ukrajinci.** „Kuryer Lwowski" javlja, da su ukrajinski seljaci napali na 3 satnije V. poljačke ulanske pukovnije u Niemirovu te ih posve razbile. Ulanska je pukovnija morala radi poteškoća u opskrbi rekvirirati hranu. Ogorčeni su seljaci medjutim razoružali ulance, napali na transport zarobljenika te ga posve razbili.

* **Izmjena njemačkih i ruskih zarobljenika.** Iz Berlina se službeno javlja, da se neće moći odmah vratiti iz Rusije svi njemački i ratni zarobljenici i to dijelom radi velike udaljenosti, dijelom radi pomanjkanja prometnih sredstava, koja su bila za unutrašnjih nemira posve uništena. Sa druge strane opeta neće biti moguće, da se ruski zarobljenici vrate iz Njemačke u Rusiju, jer je njihov broj velik i jer je njihov transport uslijed nastavka rata i pomanjkanja prometnih sredstava oteškoćen. Rusi će se morati tim stanjem stvari baš tako zadovoljiti, kao i njemački zarobljenici u Rusiji; samo što su Rusi u toliko na boljem, što mogu u uredjenim prilikama sa sigurnošću čekati na povratak u domovinu.

* **O englesko-francuskoj protuofenzivi.** „Baseler Anzeiger" javlja: Skrajno napeti položaj na zapadu počimlje pokazivati svoje posljedice. Čitavi položaj govori za to, da predstoji englesko-francuska ofenziva, koja se više ne da odgoditi. — „Stampa" javlja: Pariški krugovi smatraju položaj Engleza uslijed nastavka njemačkih sunaka veoma ugroženim. Foch i Haigh preuzeli su osobno vodstvo protunavala, da spase flandrijsku obalu. — „Frankfurter Nachrichten" javljaju iz Züricha: Prema brzojavima iz Rima tvrde novine, da je od početka ofenzive otpremljeno na bojište u Francusku 21 englesko-amerikanska divizija.

* **Naoružavanje Rusije.** „Fremdenblatt" doznaje, da boljševička vlada djeluje u potpunom militarističkom smjeru. Trocki zahtijeva, da svaki gradjanin mora biti istodobno i vojnik, e bi na prvi poziv stupio u vojsku na obranu domovine. Sam Lenin smatra uspostavu ruske armije kao nuždan zahtjev. Sve su časničke škole bile opet otvorene, da pripravе časnički zbor za novu armiju.

* **Estonska, Livonska i Njemačka.** Berlinski večernji listovi javljaju: Estonsko-livonsko odaslanstvo stiglo je 21. u glavni stan, gdje je bilo primljeno u audijenciju od državnog kancelara. Grof Hertling zahvalio se odaslanicama za povjerenje, izraženo njemačkom caru sa strane zemaljskog vijeća te je saopćio carevu spremnost, da vojnički podupre Estonsku i Livonsku u svojoj težnji, da se otkine od Rusije. Konačno se je državni kancelar izjavio spremnim, da u ime cara prizna područja kao samostalnu državu. Želja zemaljskog vijeća, da se ostvari nezavisna monarhička konstituciona država, vezana personalnom unijom sa pruskim kraljem, bit će blagohotno ispitana od njemačkog cara, koji će doskora saopćiti najvišu odluku.

* **Sedmi medjunarodni mirovni kongres** vršit će se — kako javlja „Petit Parisien" — u Sant Andersu. Kralj je kongresu postavio na raspolaganje palaču Magdalena.

* **Ritmajstor Richthoffen pao.** Wolffov ured javlja: 21. travnja nije se ritmajstor von Richthoffen vratio sa lovačkog lijeta na Sommi. Prema suglasnim opažanjima njegovih pratioca i različitih drugih motrioca zaletio se je Richthoffen u potjeru za neprijateljskim aeroplanom te se spustio do male visine. Čini se, da mu je zapeo motor te da se je radi toga morao spustiti. Pošto se je Richthoffen sretno spustio, postojala je nada, da je Richthoffen neozledjen pao u zarobljeništvo. Reuterova vijest od 23. travnja javlja medjutim, da je Richthoffen našao smrt. Pošto Richthoffen, koji je proganjao neprijatelja, nije mogao biti od njega pogodjen u zraku, čini se da je postao žrtvom slučajnog hica sa zemlje. Prema engleskoj je vijesti bio Richthoffen sahranjen vojničkim počastima u blizini mjesta, gdje se je spustio s aparatom.

* **Predujmovi Engleskoj.** Reuter javlja: Bonar Law izjavio je u svom proračunskom govoru i ovo: Posljednje su godine iznašali predujmovi, koje smo mi dali saveznicima, 505 milijuna, dok iznašaju predujmovi na sve saveznike 950 milijuna. Od ovog iznosa padą na nas 550 milijuna, a 450 milijuna na ostale saveznike. Mi smo dakle dali saveznicima baš toliko predujmova, koliko ih je Amerika dala nama.

* **Proširenje vojne obvezatnosti u Kanadi.** „Nieuwe Rot. Courant" javlja iz Londona: Kanadska vlada bila je obzirom na vojnički položaj od parlamenta opunomoćena, da proširi vojnu obvezatnost, da ukine sve otpuste te da pozove pod oružje sve neoženjene muškarce od 20. do 23. godine.

* **Vladina kriza u Ukrajini.** Javljaju iz Kijeva, da je mala ukrajinska rada dala svoju ostavku, pošto je njemački glavni zapovjednik u Ukrajini, general Eichhorn, odredio, da ukrajinski seljaci ne smiju zaposjesti više zemlje veleposjednika, negoli mogu sami obradjivati. Ukrajinske se seljake mora prisiliti na rad na posjedima veleposjednika, što su ostali u zemlji. Ukrajinska zastupstva u Beču i Berlinu dobila su nalog prosvjedovati protiv odredbe njemačkog generala.

* **Demonstrativno stavka za sveopće pravo glasa u Budimpešti.** Jučer 22. t. m. su uprizorili radnici trosatno demonstrativnu stavku za sveopće pravo glasa. U svim je obrtima počivala radnja. Električna je željeznica obustavila promet. Kafane, gostione i većina dućana bijahu zatvoreni. Od prilike 100.000 radnika otišlo je u gradski perivoj, gdje je održavalo sastanak. Prihvaćena bi resolucija, u kojoj radništvo traži sveopće pravo glasa. U 5 sati svršio je sastanak. Za tim se radništvo mirno razišlo. Nije došlo do nikakvih izgreda.

* **Požar u topničkom skladištu u Le Havre.** „Nouvelliste de Lyon“ javlja iz Le Havre: Skladišta za topništvo i za ženijske čete belgijske armije, koja su sadržavala velike količine materijala, izgorjela su u noći od petka na subotu.

* **Novo ugarsko ministarstvo.** U budimpeštanskim se političkim krugovima glasa, da je ministar za trgovinu Szterenyi dobio nalog, da posreduje medju ugarskim strankama. Kabinet bi se Szterenyi sastojao u glavnom iz onih političara, koji se zauzimlju za kompromis u pitanju izborne reforme.

* **Najveći engleski proračun.** Brzojavljaju iz Londona: Najveći proračun, što ga povijest Engleske pamti, bio je jučer prihvaćen u donjoj kući potpunim mirom. Od novih poreznih predloga nije naišla nijedna na prigovor osim dohodarine, koju se smatralo preniskom. I novine izriču svoje zadovoljstvo sa novim porezima.

* **Novi dalekometni engleski top?** „Wiener Allgemeine Zeitung“ javlja je iz Londona: Državni tajnik ratnog ministarstva je izjavio, da imade dalekometni top, koji strijelja na 350 kilometara.

* **Promjene u engleskom generalnom stožeru.** „New-Rotterdamsche Courant“ javlja, da je u engleskom glavnom stožeru provedeno nekoliko važnih promjena. Novinstvo se mnogo bavi sa odstupom vodje lietalačke službe Trenchardom.

* **Španjolski duhan.** Havas javlja, da je španjolska vlada zabranila izvoz duhana.

* **Japanci u istočnoj Sibiriji.** Nota japanske vlade ističe, da sadašnja akcija nije započela iskrcavanja četa, već da je tim svršila.

* **Iz turkestanske republike.** Varšavski zionistički organ „Haint“ donosi opširne vijesti o židovskim progonima u velikom opsegu, što su se odigrali u glavnom gradu Turkestana i u ostaloj zemlji. Izim drugih vodiltelja Židova bio je takodjer umoren navodno i ministar financija turkestanske vlade, Herzfeld. Situacija bila je navodno očajna. Svuda se na brzu ruku stvaraju pomoćni odbori. — Takodjer u Ukrajini pojavljaju se židovski progoni.

Iz Rusije.

Kristijanija, 22. (D. u.) Waldemar Grossmann piše u „Werdegangu“, da se prema vijestima iz Petrograda očekuje tamo sa sigurnošću promjenu sistema i da mora u prvome redu biti sazvana konstituanta. Boljševici su pripravni, da u skrajnom slučaju konstituanti predadu svu moć. Uzrok ovome preokretu leži u potpunom financijalnom slomu boljševičke vladavine. Vlada da ne može dobiti nikakvog novca i da ne može izplaćivati plaća. Iz istog uzroka moraju počivati i tvornice. Boljševici se boje takodjer njemačke intervencije u svrhu gaženja republike.

Iz slovenskog svijeta.

Ponovno osudjeni na smrt. Pod tim naslovom donosi „Slovenski Narod“: Iz njemačkih smo krugova doznali nekoje potankosti (zanimivo jest, da se vladin nacrt o ustavnoj reformi širi već medju članovima raznih njemačkih Volksrata, dok ga vlada brižljivo sakriva pred očima čeških i jugoslavenskih zastupnika), koje dokazuju, kako je „pravedno“ zasnovano Seidlerovo uredjenje narodnog pitanja na jugu. Nacrt izlazi iz stanovišta, da se jugoslavensko pitanje mora riješiti posebice za svaku krunovinu putem takoimenovanih narodnih kotara, koji bi obuhvaćali čisto narodne kotare i kojima bi se davala prividna autonomija. Kod ustanavljanja tih narodnih kotara oslanja se vlada na popis pučanstva od godine 1900., koji je upravo na nečuven način decimirao slovenski narod osobito u Štajerskoj, u Koruškoj i u Istri. Ako računaju najtriejeznije, oteli su nam godine 1900. u Istri najmanje 20.000, u Štajerskoj 40.000 i u Koruškoj 40.000 duša. (Računamo li k tome hrvatski narod u tim pokrajinama i Trst, možemo mirno ustvrditi, da je naš narod u Istri oštećen najmanje za 40.000, a u Trstu, unatoč revizije, za najmanje 20.000 duša. Op. ur.) Vlada znade to veoma dobro. Unatoč se tome oslanja na taj krivotvoreni popis pučanstva, e bi nas kod neznatnih prava, što nam nudja, što najviše prevarila. (Da su naše tvrdnje ispravne, proizlazi iz objektivnih izvora, iz njemačkih revija u Njemačkoj, koje su u svoje doba po zasluzi ožigosale način popisivanja pučanstva u našoj državi. Op. ur.) Ali sve to su tek tričarije, pomislimo li, da nam Seidlerov nacrt hoće oteti i ukrasti iz našeg narodnog tijela čitavu jednu slovensku pokrajinu. Osnova se vlade naime stavlja na stanovište, da Koruška uopće nije više slovenska zemlja i da tamo nema slovenskog narodnog ozemlja, već da su tamo naseljene medju njemačkim narodom tek pojedine slovenske kolonije, kojima bi se imala zasigurati nekoja minoritetna prava. Za sve one naše politike (priznati moramo, da ih možemo prebrojiti na prstima jedne ruke), koju naginjaju još na oportunističku stranu te očekivaju, da će vlada omogućiti svojim nacrtom kompromis sa našim narodnim zahtjevima, Seidlerov je nacrt udarac bičem u lice i okrutno podrugivanje najprimitivnijoj pravednosti napram Jugoslavenima. Naš narod neka plati par narodnih slobošitina, tucet činovnika i pol tuceta narodnih škola time, što potpiše narodnu smrtnu osudu za 120.000 najmilijih koruških Slovenaca... Ali unatoč tome, što se vlada identificira sa njemačkim nacrtima, što predaje Korušku na milost i nemilost Nijemcima, Nijemci se protive i tom nacrtu i otklanjaju svaku autonomiju za Slovence. Oni traže, da se im preda Štajersku i stvori njemački koridor na Jadransko more. Tako vidimo, kako se njemačka birokracija i njemački radikalni zastupnici prepiru o našoj koži. Razlika je dakako samo u metodi. Za nas je Seidlerov nacrt i njegova povijest tek interesantna i poučna afera. Neposrednog interesa na tom nacrtu nemamo, pošto nema nijednog ozbiljnog slovenskog čovjeka, koji bi izgubio za taj projekt ma samo jedan jedincatu riječ. Mi naćelno otklanjamo svako djelomično rješenje jugoslavenskog pitanja. — Tako piše „Slovenski Narod“, a mi dodajemo, da ne možemo popustiti od našeg prava niti za pedalj. U tom smo pogledu svi Jugoslaveni jedini. Naši su zahtjevi tako pravedni, da se ne bojimo nikakvog rasudišta. Imade li još pravednosti na svijetu, mora se riješiti jugoslavensko pitanje onako, kako mi želimo, kako je jedino pravedno. Nema li još te pravednosti, tad znademo, da će ova pravednost pobijediti, u to vjerujemo svim svojim srcem, cijelom dušom. Odkada je čas već šovinizmu i imperijalizmu, a Seidlerovi i njemačkonacijonalni nacrti su tek zadnji trzaji iznemoglosti i borbe sa smrću. Pobjeda je naša, naša zora puca...

*

Iz Srbije. Bernski „Press-Bureau“ objavlja izvještaj iz Bordeauxa, prema kojemu je narodni zastupnik Trifković stavio na ministra-predsjednika Pašića upit glede na govor grofa Czernina. Pašić je odgovorio, da tvrdnje gr. fa Czernina, u koliko se tiču Srbije, ne odgovaraju potpunoma činjenicama i da grof Czernin nije nikad ponudio Srbiji mir, po ne bi Srbija medjutim nikad bila ni prihvatila. Tvrdnje ministra Czernina da su samo austro-ugarske spletke. Za tim je Pašić pročitao onaj dio govora ministra Czernina, u kojem kaže, da Austrija ne misli na posvemašnje uništenje Srbije, već da hoće svladati Srbiju jedino moralno. Pašić je na to kazao, da se Austrija kao i grof Czernin varaju, misle li ovako o Srbiji, koju ne poznaju. — Narodni zastupnik je Trifković za tim izjavio, da se zadovoljava sa odgovorom ministra-predsjednika i da dijeli mišljenje ministra-predsjednika, e se radi jedino o austro-ugarskim spletkama. Sve intrige, uperene protiv Srbije, da će samo pojačati veze, koje spajaju Srbiju sa njezinim velikim i mogućim saveznicima. — Švicarski listovi javljaju: „Journal des Débâts“ donosi izjavu srpskog poslanika u Parizu, M. Vesnića, o govoru grofa Czernina. Vesnić veli, da se Czernin prema srbskoj vladi služi istom taktikom kao i prema Wilsonu. „Do ovoga časa“, rekao je, „moja vlada nije primila nikakve obavijesti (o mirovnoj ponudi, o kojoj je u štampi bilo govora poslije Czerninove aluzije o spremnosti Srbije na mir. Pr. ur.) Grof Czernin je htio baciti medju naše saveznike i prijatelje insinuaciju, da je pregovarao sa nama. Da ovu sumnju bolje utvrdi, on govori o Srbiji sa nekom nježnošću. On zna, da je „u Srbiji vrlo jaka želja za mirom“, ali da „zemlju sprečavaju, da zaključi mir, velike sile antante“. — Ova taktika je dostojna jednog nasljednika Metternichova. Ja izražavam osjećaje ne samo svoje vlade, već u isto vrijeme i svih mojih suplemenika, kad velim, da mi ne želimo, da mi ne ćemo drugi mir, nego onaj, koji će diktirati saveznici, onaj mir, koji će biti osnovan na pravu i pravednosti. U Beču i u Budimpešti, kao i u Berlinu i u Sofiji, znade vrlo dobro, da Srbija nije primila na sebe nadčovječne žrtve i mučeništvo besprimjerno u historiji — osim primjera herojičke Belgije — zato, da na kraju svoga puta padne na koljena pred jednim renegatom kao što je grof Czernin“.

*

Kanonik Lampe protiv svog biskupa. Javljaju „Slovenskom Narodu“ iz Beča, i zvjerodostojnog izvora: Ljubljanski se je kanonik dr. Evgen Lampe pobunio proti vlastitom svom biskupu. Mons. dr. Lampe je naime denuncirao knezobiskupa dr. A. B. Jeglića kod bečkog zastupnika sv. Stolice, papinom nunciju, e razvija djelovanje, koje je pogibeljno interesima vjere i crkve. Osobito ga tuži, e se je prikljućio veleizdajničkom (deklaracijskom) pokretu medju narodom te da podupire (time, što ne nastupa protiv narodne sloge u kobnim vremenima) framazonstvo, navodeći, da je razbio strogu katoličku S. L. S. te pomagao, da se ustanovila nova S. L. S., koja se brati sa naprednjacima. Naš informator dodaje, da je nuncijatura uzela na znanje denuncijaciju dr. Lampeta, te da je povjerila nadbiskupu dr. Sedleju informativni postupak. Kao neposredni uzrok Lampetove akcije navodi se nekakav prizor, koji se nedavno odigrao medju knezobiskupom i njegovim kanonikom. Ovom je prilikom pokazao Jeglič posve otvoreno, kako sudi o moralnim kvalitetama svog kanonika mons. Lampeta. — Odgovara li ta vijest istini, tad možemo zabilježiti novi slučaj narodnog veleizdajništva i lupeštva protiv narodne sloge, za kojeg nema dosta bezobzirnog paragrafa i dovoljno stroge kazne. Slovenski će se narod u tom slučaju pobrinuti, da takvim beskarakternim kreaturama bude onemogućeno u slovenskim zemljama svako djelovanje i uopće život. — U svezi s time je zanimiva vijest „Slovenskog Naroda“, e će Šušteršič izdavati novi dnevnik pod naslovom „Novice“. „Novice“ će gajiti intimnu vezu sa zemaljskom vladom i sa policijom. To je savezništvo za njih najnaravnije. Interesantno je, da je taj novi dnevnik dobio od vlade odmah papira, ma da ga vlada nema, te ga nova poduzeća uopće dobiti ne smiju uz nikakvu cijenu. Ali u zemlji izuzimaka, i ova je iznimka posve prirodan pojav. Naš se list mora medjutim tiskati na zelenom, plakatnom papiru...

*

Naši se sastanci zabranjuju... Javili smo, da je redarstvo zabranilo političke sastanke Jugoslavenima i Česima. Ali za to se dozvoljavaju Nijemcima na stotine prosvjedne skupštine u Gradcu, u ostaloj Štajerskoj i Koruškoj itd. Neka im bude. Zašto imademo ravnopravnost? — Njemačka „Südmarka“ je, kako je poznato, nepolitičko društvo. „Slovenski Narod“ prenosi iz „Freie Stimmen“ slijedeći govor putujućeg učitelja „Südmarke“, Hoyera, koji je, kao mnogi drugi, iz „državnih interesa“ po svoj prilici oslobodjen od vojničke službe. Eto taj nepolitički govor, kako ga donose celovačke „Freie Stimmen“: „Kad su u 12. sočkoj bici naši vojnici zajedno sa njemačkom braćom porazili Talijance, vikali su slovenski i njemački listovi „dolje sa Njemačkom!“ U istinu, novac engleskog ministra za propagandu djelovao je kod nas veoma dobro... Takvih Masaryka ima kod nas na hiljade. Korošec i drugovi njegovi traže sa Lloyd Georgeom jugoslavensku državu. Korošec izvršuje ono, što mu je Lloyd George naložio. Za tim je govornik tražio aneksiju talijanskog područja do Tagliamenta i zahtijevao, neka se u jugoslavenskim zemljama naseljuju čim više njemačke obitelji...“ Tako predavaju putujući učitelji nepolitičkog društva po „vojničkim domovima“. Potpiše li prosvjetno koje naše društvo deklaraciju, prijete mu raspustom ili ga jednostavno raspuste. Predstavljajmo si, piše „Slovenski Narod“, putujućeg učitelja slovenačkog društva Ćirila i Metoda, i posljedice sličnih „obrambenih govora“...

Domaće vijesti.

Uredništvo „Hrvatskog Lista“ prima stranke, koje žele kojekakvih objašnjenja radi potpora ili kojekakve molbe, srijedom i subotom od 5 do 7 sati poslije podne.

Uredovno vrijeme poslije podne kod ovdješnjeg Kreditnog i Eskomptnog društva, trg Custozza 45, ustanovilo se od 4—6 sati od danas naprijed.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Prosvjeta.

Izdanja društva hrv. književnika. Ćirilometodska knjižara „Hermes“ t. d. d. u Zagrebu preuzela je na temelju ugovora od „Društva hrv. književnika“ njegova redovita izdanja „Savremeni hrvatski pisci“, te će prema tomu daljnje publikacije knjiga rečenih izdanja uslijediti putem gornje knjižare.

„La petite Revue“. Izišao je 2. broj ovog lijepo uredjivanog i poučnog časopisa s ovim sadržajem: Comte de Gobineau: La Rennaissance. I. Savonarole. Florence. — Adolphe Thiers: Notes et Souveniers (Suite). — José Maria de Heredià: Antoine et Cléopatre. Epigramme funeraire. Fuite de Centaures. Le recif de corail. — André Lichtenberger: La petite soeur de Trott: VII. L'ange noir. — Warren-Latappy: De janvier a décembre. Avril-Mai. — Anecdotes, jeux desprit, lettres etc. — Grammaire: Etre kao pomoćni glagol. Pretplata iznosi na godinu K 10·—, a pojedini broj K 1·20. Novac se šalje na upravu lista Zagreb, Akademički trg 2, a dobiva se list u svakoj knjižari i boljoj trafici.

Desetgodišnjica smrti našega velikoga naučenjaka. Dne 24. o. mj. navršit će se deset godina, otkako je umro naš veliki naučenjak dr. Valtazar Bogošić.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. nus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 25. travnja 1918. — Broj 1000.

Rat do skrajnosti.

Neumoljivo ide rat svojom kolotečinom. Rasplinule se nade u skorašnji mir, što su još nedavno kao duga nagoviještale ljudima na zemlji sunčane dane pomirenja naroda s narodom, države s državom. Ishlapila se jutarnja magla, što je velom obavljala sav užas istene. I zadnji je zastor pao, i odie ubojničkom ratu, ispjevane danomice u uvodnim člancima izvjesnih novina, javljaju nam razgovjetno i jasno, da je na svijetu opet pobijedila mržnja i pakost i da čovječanstvo mora da do dna iskapi gorku čašu. „Bit će rat", govorio je neki prorok, „koji će uništiti čitava pokoljenja. Dvije će trećine pučanstva Europe propasti". Politika, koju vode danas državnici Europe, kao da služi jedino tom cilju, uzaludnog klanja i krvoprolića. I dok na frontama gine cvijet naše mladeži, dok propada u zaledju nedorasla dojenčad, dok se ljudi u opkopima po osjećajima sve više približavaju, sa medjusobnim milosrdjem brate kao žrtve istog okrutnog udesa, dotle se junaci zaledja, uskoci sa fronte i slavnje natječu, kako bi što više nahuckali čovjeka na čovjeka, narod na narod. Treba im zabave velikih bitaka, razdraživanja živaca sa krvavim brojevima, lijeka protiv dosade i danomičnih zgodnih prilika za ratno lihvarenje. Napajaju se nasladom krvlju hiljadama svakidanjih žrtava, kupaju se u suzama majka udovica, tuste se hranom otetom siročadi.

Vjeruje li ta koalicija uskoka, ratnih lihvara i špekulanata u one ideje, koje je ili silom ili lukavošću nametnula narodima, o kojima nitko ne smije da sumnja, a da mu ne prijeti tamnica i vješala. Iskrenost ovog uvjerenja neka dokažu imenovana gospoda na fronti i ne u uvodnim člancima. Na megdan, tko je junak! Hvalisavost u zaledju nije kadra, da uzdrma teške sumnje puka u njihovu iskrenost i poštenje.

Rat traje već četiri godine i žalibože nema nade, da će doskora svršiti. Što je prouzročio taj rat, kakve je promjene izveo u društvu? Svi su narodi svijeta, bilo u Francuskoj, bilo u Njemačkoj, bilo u Austriji, podijeljeni u dva tabora, u dvije kaste, u kastu radnika i ratnika, siromaha i iskorišćenika i u kastu ratnih milijunara. Polag najveće bijede surećete po svim gradovima najveći sjaj i raskoš, koji ne poznaje skupoće i previsokih cijena. Kao da je nekakva draž plaćati za stvari, što su prije rata stojale nekoliko filira, po stotinu kruna. Život ovih sretnika postaje danomice većim i kobnijim izazovom mase istradalih ljudi. Svaka kriška kruha, svaka pečenka, svaka kava buni srca i duše, traži odmazdu, pooštruje opreku izmedju staleža i staleža. Ove protivštine postaju svakim danom izrazitije i to tim više, što si jedan stalež želi nastavak rata, kao vrelo novih dohodaka i novog bogatstva, dok drugi gubi i ono malo, što je mogao da spasi tijekom četiri godina ratovanja.

Tako se puštamo strjelovitom brzinom nizbrdo, u bezdan. Tko će biti u stanju da izmiri opreke, da stvori na svijetu opet onaj sklad, što je postojao prije rata? Bilo je onda i staleških bojeva, bilo je i u ono doba narodnosnih trvenja, ali danas je strast uništila svaki most, koji je još družio narod s narodom, stalež s staležem. Da izbjegnemo najstrašnijim posljedicama, koje se sakupljaju kao grozeće, guste olujne oblačine nad neboskolonom, željeli smo mir, borili smo se za mir, znajući, da je to jedini put, koji je kadar da izbavi Europu od propasti novog krvoprolića, novih grozota, od rata svih protiv svih. Bili smo u tom nastojanju neumoljivi, bili smo oštri i bezobzirni, a sve to u nadi, da pomažemo odvratiti katastrofu, koja prijeti vascijelom svijetu. Mišljenje zvaničnih krugova nam nije bilo ni najmanje mjerodavno, ali danas moramo tužnim srcem da ustanovimo, e je naš rad bio uzaludan, naše težnje jalove, da se nad Europom izvršuje neka okrutna sudbina, gvozdenom nuždom, a da nema čovječje sile, koja bi je mogla zaustaviti.

Bezmoćni motrimo na razvoj stvari i čekamo na ogroman val, koji će dignuti i nas i sve s nama, od čije je slijepe milosti odvisan naš udes, naša budućnost...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema veće bojne djelatnosti. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištima na Lysi i na Sommei ostala je bojna djelatnost ograničena na mjesne izvidjaje. Sjeveroistočno od Bailleula osvojili smo na juriš uzvisine Vlengelhock te zarobili tamo Francuza. Zapadno od Bailleula suzbili smo engleske napadaje. Osujetili smo jake sunke neprijatelja sjeverozapadno od Bethuna u našim predstražnim linijama. Predpoljski su bojevi na mnogim mjestima ostale fronte pribavili nam zarobljenika. — Ritmajstor barun Richthoffen nije se povratio sa proganjanja neprijatelja preko bojnih poljana na Sommei. Prema engleskim je izvještajima pao. — Istok: Finska: Čete, stojeće pod zapovjedništvom grofa von der Goltz. osvojile su stjecališta željeznica Nyvinge i Ruchimacki te su sjeverno od Lahtija uspostavile svezu sa finskom armijom. — Ukrajina: U Krimu stigle su čete generala Koscha do Simferopola. — Ludendorff.

Engleski izvještaj od 23. travnja popodne: Uspješno mjesno poduzeće, što smo prošle noći proveli sjeverno od Alberta, imalo je posljedicu, da smo popravili naše položaje. Zarobili smo 60 momaka. Isto tako smo dopremili nekoliko zarobljenika u odsjeku Rochecql u blizini Wytchaetea. Na obim se mjestima vrše za nas usrješni bojevi. U okolici Fampauxa provalilo je naše štrafunsko odjeljenje u jarke neprijatelja te je prodrlo sve do potpornih linija neprijatelja. Neprijateljsko je topništvo djelovalo jučer popodne tijekom noći zapadno od Alberta i na najvećem dijelu naše fronte južno od šume Niepe do istočno od Yperna. Naše je topništvo pucalo na sakupljanja neprijateljskih četa u odsjeku Villers-Brentoneaux i u blizini od Serre.

23. travnja na večer: Kod jutros javljenog poduzeća istočno od Rochecqla provedena je akcija, sa namjerom, da se popravi naš položaj, potpunim uspjehom. Osim stečenog područja zarobili smo 120 momaka i dopremili nekoliko strojnih pušaka. Osim toga smo popravili jutros naše položaje u okolici Meterna, zarobili nekoliko momaka te dopremili 4 mitraljeze. Neprijateljsko je topništvo jutros razvilo znatnu dielatnost sa plinovitim granatama u odsjeku Villers-Bretoneaux.

* **Turski izvještaj** od 23. travnja. Glavni stan javlja: Palestinska fronta: Neznatna bojna djelatnost.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Jedna je od naših podmornica prošle sedmice potopila u zatvorenom području Azora i kod Kanarskih otoka 11 parobroda, 4 jedrenjače, kaošto i dva putnička parobroda sa ukupno 30.262 tone.

* **Pruski ratni ministar o položaju na ratištima.** Glavni je odsjek njemačkog sabora započeo 23. t. mj. vijećanje o ratnim vojnim potrepštinama. Na želju različitih zastupnika podao je najprije ratni ministar von Stein pregled položaja na frontama. On je izvodio: Svijet stoji pod utiskom silnih uspjeha na zapadu. Čete su izvršile najviše, što se može zahtjevati od vojnika. Čete su oduševljeno i sa starom njemačkom odanošću započele navalu. Časnici su dokazali i u tom slučaju svoju prokušanu vjernost do smrti. Nekoja su četna odjeljenja izgubila dvije trećine svojih satnijskih vodja. Gubici su potpunoma normalni, na nekojim mjestima upravo napadno neznatni. Uspjesi na zapadnoj se fronti mogu smatrati silnom pobjedom. Ratni je ministar za tim opisao velike poteškoće dopreme za vojsku, koja tako brzo prodire. Kuće su posve razorene, mjesta je posve nestalo, ceste i putevi su potpunoma neprohodni; unatoč tome je uspjelo osigurati prehranu, što je olakoćeno velikim engleskim zalihama, koje su nam pale u ruke. Bojevima smo uopće stigli do linija, na kojim je stojao prije neprijatelj. Tamo je opet našao uporišta, na koja se je prije oslanjao. Da se svlada i ove, potrebno je nastaviti bitku. Ova je u potpunom toku, a mi moramo imati povjerenja u vrhovno zapovjedništvo te strpljivo očekivati, koji će nam uspjesi biti podijeljeni. U Finskoj i u Ukrajini razvijaju se operacije po nacrtu. Na talijanskom i macedonskom je bojištu položaj nepromijenjen. Na kavkaskoj fronti unišli su naši turski saveznici u područja, koja su im prepuštena mirovnim ugovorom. — Ministar se je za tim bavio s upotrebom plina. Upotreba plina organizovana je uzorom tijekom rata sa strane Njemaca. Neprijatelj je brzo slijedio. Sada se kod nas fabricirane nevidljivi plin. Naši su gubici uslijed djelovanja plina neznatni. O njemačkim tankovima može se kazati, da su brži od neprijateljskih. Tijekom debate izrazio je socijalni demokrat Noske želju, da bi jednotna fronta od Sjevernog mora do Soče dobila praktično značenje odnosnim mjerama savezika. O ograničenju zračnih navala na utvrdjena mjesta kazao je zastupnik ratnog ministarstva, da neprijatelj nije stavio u tom pogledu nikakvu ponudu i da Njemačka ne može radi toga preuzeti nikakve obveze, koja bi vrijedila samo za nju. — Zastupnik je Müller naglasio zahtjev socijalnog demokrata Noskea, neka Austrija započne navalom na jugozapadnoj fronti.

* **Clemenceauovi dokumenti.** Prema talijanskim listovima se iz Pariza javlja: Clemenceau i Franklin Bouillon žele, da se dokumente, koji se tiču pregovaranja sa Austro-Ugarskom, povjeri samo komisiji od pet parlamentaraca. Zastupnik Bourgeois je, pozivajući se na poslovni red, izjavio, da nije time sporazuman, jer ima svaki zastupnik pravo, da pozna sve zakonske osnove i dokumente, koje vlada izruči komisijama. Zagrozio je upadicom u komori, ako mu se ne dozvoli, da pregleda dokumente.

* **Preduvjeti za mir.** „Soizaldemokraten" donaša otvoreno pismo načelnika engleske neovisne radničke stranke, Snowdena, u kojemu se veli: Broj članova stranke povećao se je za posljednjih godina za 90 postotaka. Obzirom na vojnički položaj ne može stranka da učini drugo, nego da nadje izlaz iz strašnog položaja. Preduvjet mira jest promjena vlade u Engleskoj i Francuskoj. Engleska treba vladu, koja će tjerati Lansdowneovu politiku. Radnička će stranka podupirati samo takovu vladu.

* **Englesko svećenstvo i vojna obvezatnost.** Reuter javlja iz Londona: Uslijed činjenice, što svećenici nisu prema novom zakonu podvrženi vojnoj dužnosti, bilo je dne 23. t. mj. na sastanku svih engleskih biskupa jednoglasno zaključeno, da se na sve svećenike engleske crkve, koji se nalaze u starosti vojne obvezatnosti, izda oglas, neka se dobrovoljno prijave kao vojnici. Biskup svake biskupije imao bi onda da odluči, koji od svećenika ima biti oprosten.

* **Nove odredbe glede na ruske ratne zarobljenike.** „Arbeiter Zeitung" javlja: O postupanju sa ruskim ratnim zarobljenicima iz bivše Rusije izdane su nove odredbe. Povratak zarobljenika trajat će, izgleda, još dugo vremena, pošto se u dotičnoj objavi govori o „gospodarskim potrebama" i o poteškoćama „transporta. Iz objave se može razvidjeti, da se ruske ratne zarobljenike ne može još smatrati potpunoma slobodnima. Važno poglavlje obradjuje odnošaje izmedju poduzetnika i vojne uprave. Što se tiče prehrane, kazano je, da je dobra i tečna hrana preduvjet za radinost Rusa i da vojnička uprava nije sklona, služiti se prisilnim srestvima, pa slučaj, da bi Rus zapustio rad radi slabe prehrane. Ruski zarobljenici imadu pravo na plaću, koja je obična za radnike u dotičnom kotaru. Troškovi za prehranu odbijaju se od plaće. Mjesne oblasti imadu zadaću, da odrede količinu hrane i njezinu vrijednost. U glavnom vrijede u ostalom iste odredbe kaošto i za civilne radnike. Bez pratnje ne smije ruski zarobljenik da putuje željeznicom. Od 9 na večer do 6 u jutro moraju zarobljenici ostati u obitavalištima namijenjenim njima. Posjet kinematografa u pratnji i gostiona im je dozvoljen. Skitanje sa ženama im je zabranjeno. Dozvoljen im je uz gotove uvjete brak. Ruski zarobljenici se mogu nastaniti u Austriji, a da ne bivaju uvojničeni. — Konačno se primjećuje, da ove odredbe ne vrijede za ostale ratne zarobljenike.

* **Položaj u Vladivostoku.** Petrogradska brzojavna agentura javlja: Prema vijestima iz Vladivostoka nije na dalekom istoku nastupila nikakva promjena. Japanci se ograničuju na patruljsku službu u japanskim kotarima grada. Gradonačelnik sovjeta sprječava njihove pokušaje, da prodru u europske kotare.

* **Amerika.** Reuter javlja iz Washingtona: Zastupnička je kuća prihvatila promjenu zakona o brodovlju, na temelju koje će mornarički zbor biti povišen od 30.000 na 75.000 momaka. Predsjednik Wilson je potpisao zakonsku osnovu, kojim se zakon o špijunaži može primijeniti i za ženske, te se naredjuje, da se sloboda gibanja inozemskih žena ograniči.

* **Besarabija.** Prema vijestima iz Besarabije, sadašnji će besarabijski kabinet naskoro odstupiti, a na njegovo će mjesto stupiti vlada, sastavljena od Pelivana. Besarabijski ministar-predsjednik, te prvi predsjednik zemaljskog vijeća, stupit će u rumunjski kabinet kao ministri bez lisnice. Ove će promjene biti provedene odmah iza potpisa mirovnog pregovora.

Austrijska gospodska kuća.

Beč, 24. (D. u.) Predsjednik gospodske kuće, knez Alfred Windischgrätz, upravio je jučer na večer na ministra-predsjednika dr. von Seidlera pismenu molbu, e bi zaprosio Njegovo Veličanstvo te bi ga digнuo sa ove službe. Kao uzrok demisiji navodi se, prema večernjim novinama oprečno shvaćanje glede držanja sjednice tijekom zadnje sedmice.

Neuspjelo englesko poduzeće proti belgijskoj obali.

Berlin, 24. (D. u.) Wolffov ured javlja: U noći od 22. na 23. t. mj. osujećeno je opsežno i smiono poduzeće engleskih pomorskih bojnih sila proti našim uporištima u Flandriji. Poslije žestokog opstriieljavanja sa mora prodriješe zaštićeni gustom, umjetnom maglom maleni krstaši, praćeni od mnogobrojnih razarača i motornih čamaca, neposredno do pod obalu kod Ostende i Zeebrücke u namjeri, da unište tamošnje naše brane i lučke naprave. Istodobno je — prema izjavama zarobljenika — imalo odjeljenje od 4 kumpanije mornara, da zaposjedne gatove u Zeebrücke i da uništi sve na njima se nalazeće zgrade, topove i ratno orudje, te ladje u luci. Na gatove je stupilo samo oko 40 mornara, koji padoše u naše ruke dijelom mrtvi, dijelom živi. Na uskom, visokom zidu gata vršila se je žestoka borba. Od engleskih pomorskih bojnih sila, koje su sudjelovale kod navale, uništeni su tik pred obalom krstaši „Iphigenija", „Intrepid", „Syrus" i druga dva krstaša jednakog tipa nepoznatog imena. Nadalje je naša topovska vatra uništila 3 razarača i veliki broj torpednih čamaca. Mogli smo spasiti samo pojedine mornare od njihove posade. Osim štete, prouzročene na gatu torpedom, ostale su naše lučke naprave i obalne baterije posve neoštećene. Od naših pomorskih bojnih sila bila je samo jedna naša torpedovka veoma lako oštećena. — Načelnik morn. gen. stožera.

Političke vijesti.

Mirovna pregovaranja sa Rumunjskom.

Berlinski „Lokalanzeiger" piše: Da li će narednih dana doći do potpisanja mira s Rumunjskom, nije još sigurno. Da se do sada nije moglo dobiti sve potpise, koji su potrebni za mirovni ugovor, nije nipošto začudno, pošto se radi o mirovnom ugovoru sa čitavim nizom država. U koliko se tiče Njemačke, čini se, da je sve gotovo za potpisanje ugovora. — „Vossische Zeitung" piše: Njemačka je vlada, iz razloga, o kojim mogu vladati različita mišljenja, zastupala stanovište, da je odluka o pitanju dinastije stvar susjedne Austro-Ugarske. Prema bečkim vijestima izgleda, da se tamo sve više uvažuju razlozi, koji govore protiv sadašnje dinastije. Možemo se nadati, da će Berlin svim silama poduprijeti bečko stanovište, pošto će to odgovarati svaka o više interesima središnjih vlasti negoli pridržanje sadašnje dinastije, koja sa svojim pristašivom više prianja uz antantu negoli uz centralne vlasti. Kühlmann će po svoj prilici u srijedu (24. travnja) obdržavati rasprave sa vodjama političkih stranaka. Barun je Burian odgodio svoj posjet u Berlinu, pošto dr. von Kühlmann boravi još u glavnom stanu. Kühlmann će onda sa Burianom otputovati u Bukarešt, da riješi zajedno s njim sva pitanja, koja su u svezi sa sklapanjem mira.

Šta nam nedostaje?

Pod tim naslovom čitamo u „Glasu Slobode" slijedeće poučne izvode, koji vrijede u velike za sav naš narod. Kod mnogih naših drugova i organizacija postoje u mnogim pitanjima rada na organizaciji pogriješna mišljenja. Mnogi misle, da se sa jednom skupštinom, konferencijom ili člankom u listu rješavaju sva pitanja; misle da je dovoljno kada se, a naročito u pitanju rada oko podizanja organizacija, članovi i radnici sastanu na skupštinu ili konferenciju, pa se na njoj izgovore ili izjade. Medjutim, ko ovako misli, taj izgleda da nije shvatio na kakav se način mora raditi, a da se postigne cilj, koji nam svima lebdi pred očima. Skupštine i konferencije se obično sazivaju: 1. Da se u nekom pitanju povede i agitacija ili dade uputstva članovima i 2. da se u raznim pitanjima donose i stvaraju zaključci, odredi pravac nekome radu. Time, t. j. samim održavanjem skupština, nije postignut cilj, ako se, bilo to u jednome, ili drugome slučaju, iza toga ne radi na provodenju stvorenih zaključaka, a to drugim riječima znači: ako se unutar organizacija ne obavija takozvani sitan rad. A toga rada nam danas nedostaje. Ako se na jednoj konferenciji ili skupštini n. pr. stvore usvoji rezolucija, u kojoj se pozivaju drugovi da rade na ojačanju organizacije, na prikupljanju novih članova ili tome slično, onda to ostaju mrtva slova na papiru, ako se iza toga drugovi ne će baciti na rad u smislu stvorenih zaključaka, ako neumorno svagdje i na svakome mjestu, kod svake prilike, ne će poraditi, da se stvoreni zaključci oživotvore. U takovim i sličnim primjerima leži danas mnogo nerazumijevanja kod naših članova. Mnogi misle, da su ispunili svoje dužnosti prema sebi i organizaciji, ako uredno plate svoje članske uloge i ako od vremena na vrijeme dodju na koji sastanak ili skupštinu. Medjutim, to nije, kako bi se reklo, najprimitivnija dužnosti jednoga člana i to novaka, koji je tek doveden u organizaciju. Osim ovih dužnosti, valjan član imade još i mnogo drugih dužnosti, a te su: da ispunjava i vrši sve zaključke i da osim toga iz vlastite pobude radi svestrano, da se njegova organizacija što solidnije izgradi i ojača. U tome radu ne bi smjelo biti razlike izmedju člana, koji vrši kakvu odborsku funkciju i člana, koji nema kakve naročite funkcije. Članovi, koji imaju kakve funkcije, oni su obično obuzeti poslom oko ispunjavanja naročitih dužnosti, koje proizlaze iz njihove funkcije, pa im za ostali organizatorni rad ostaje vrlo malo vremena. Oni članovi medjutim, koji nemaju nikakovih funkcija, u funkcijonarima obično gledaju one ljude, koji bi trebali da vrše one dužnosti, koje treba da vrše članovi bez funkcije i tako obično te dužnosti, koje su u mnogo slučajeva vrlo važne, niko ne vrši. U tome smo do sada bili vrlo siromašni. Osim toga, veliki broj naših članova, umjesto rada, samo kritikuje sve bez obzira. Oni, umjesto da rade na ojačanju organizacije i izvršavanju njenih zaključaka, pa da tako stekuu i pravo na kritikovanje stvari, koje možda nijesu dobre, oni sami kritikuju sve iz reda i vrlo malo vode računa o tome, da li su sve te kritike na mjestu i opravdane i da li oni tako ne nanose više štete nego koristi općoj stvari. Razumije se, da i medju ovima i ovakvima ima razlike, ali jedno uvijek ostaje, i to je: da je malen broj onih članova, koji svestrano vrše svoje dužnosti, kojima je organizacija, osim materijalnih interesa, i ideal, i da prema tome rade na ostvarenju njenih ideala. Samo sitnim radom i agitacijom od pojedinca do pojedinca, radom svijih članova u svim pravcima, naše će organizacije moći napredovati i pružati članovima ono, što od nje očekuju, a sa tim uporedo svi mi doći do ostvarenja naših socijalističkih ideala.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkog svijeta. Pod naslovom „Politika zle savjesti" piše praški „Venkov" na uvodnom mjestu: Nijemci u češkoj izdaše letak o budućoj češkoj državi, a tu svakojakim citatima dokazuju, da on u toj državi bila uvijek potlačivana njemačka manjina i da taj tako ne bi se mogao onemogućiti nikakvim garancijama, jer da većina može uvijek silovati manjinu. Zakoni napisani ništa ne vrijede, kako to vidimo u Ugarskoj. To je kratak smisao dugog razglabanja. Cijelo to tumačenje poučno je već sa stanovišta današnjih prilika. O tom ipak nema sumnje, da je danas potlačivana češka većina od njemačke manjine, jer što se danas sve ne radi za Nijemce u češkim zemljama, i kako se ih u svakom pogledu podupire, o tom zaista ne moramo da se mi sami raspisujemo. Već sam fakat, da se za volju Nijemcima ne sazivlje u češkoj češki sabor, i da tu imademo zemaljski apsolutizam, dostatan je da dokaže kakvi li su odnošaji u kojima živimo. Pomislimo li si jošte k tome, da u Češkoj, u Moravskoj i u Šleskoj sva su uplivna mjesta zaposjednuta od Nijemaca, a u Šleskoj ni obični sudac ne će da rješava češka proglašenja češki — imademo doista pravu sliku njemačke pravednosti u posvemašnoj golotil! K tome bismo mogli da pridodamo još na tisuće prilika o krutom potlačivanju čeških manjina i sličnih zbilja, ali sve to, kako je rečeno, same su poznate stvari. A tu nam još dolaze Nijemci, pa pripovijedaju o tom, da većina potlačuje manjinu! Bilo bi zaista čovjeku, da se nasmije, kad se ne bi radilo o tako ozbiljnoj stvari. Ukratko: Nijemci dakle hoće: ili neka i nadalje bude potlačivana češka većina, kao i dosada, ili pak neka se razdijeli češko kraljevstvo. Boje se svoje budućnosti! Zla savjest oziva se u njima! Znadu naime dobro, kako su postupali prama nama, koliko su počinili na nama okrutnosti, te sude, da bismo im u češkoj državi sva ta nasilja otplaćali. Strah govori iz njih! Ne mogu niti da si predstave, da bi iza svega tog, što su Česi iskusili, mogli postupati sa svojim tlačiteljima pravedno i objektivno. Oni sami ne bi to nikada bili kadri da učine, a ni na pamet im ne može pasti, da bi to mogao učiniti narod češki! Pa i no jeste, da Nijemci, koji se uvijek izdavaju za oduševljene obožavatelje madžarske politike nasilja, najedamput, kao primjer za strašno navadjaju narodnosni zakon ugarski iz godine 1868, te pokazuju na njemu, kako pravi vrijedi manjina! Najedamput dakle, kad to trebaju, lako da nas uvjere madžarskim šovinizmom, što mi medjutim ne će priječiti u tome, da doskora opet ... uvjetu razjasnjuju, da je u Madžarji za slavenske narode pravi raj . . . Ne ćemo niti opetovati, što je već stoput bilo opetovano, napisano i rečeno, da je medju nama (Cesima) i Nijemcima te Madžarima velika razlika te da Česi nijesu nikada gojili politike niske osvete i strastne otplate, nego da u svom programu od početka propovijedaju: ravnopravnost i jednakost za sve — dakle i za Nijemce! Mi, koji znademo, kako svaki pritisak na konac odnese ipak samo tlačitelji, imademo drukčiji nazor, drukčiju moralku, negoli njemački zemljaci. Ali odmah takodjer pridodajemo: neka Nijemci nastoje oko rastrganja našega kraljevstva makar i najgore, neka makar najmarljivije traže svakojake dokumente proti nama, mi ne ćemo popustiti!

Koruška za deklaraciju. Jugoslavenski je klub dobio iz Koruške slijedeće izjave za deklaracija: Slovenski duhovniki dekanije Šmohor; županiji Sveče (občina Bistrica v Rožu, kraji: Spodnja Bistrica, Polana, Salo (43 podpisov), Sveče (125 podpisov), Zgornji kraji, Badine ((77 podpisov), Bistrica (23 podpisov), (skupno 347 podpisov); slovenski rudarji v Črni na Koroškem z navdušenjem pozdravljajo m. d. (796 podpisov — žene in dekleta v Črni so poslale 437 podpisov preblag. g. dr. Tavčarjevi v Ljubljano, tako da je vseh podpisov zavednih Slovencev in Slovenk v Črni lepo število 1233); „možje in mladeniči, žene in dekleta županije Šmihel nad Pliberkom, pozdravljajo z navdušenim srcem, polnem narodne samozavesti" pravično izjavo Jugoslovanskega kluba (sledi 812 podpisov); z velikim navdušenjem se pridružujejo m. d. možje in mladenči, žene in dekleta iz Št. Jakoba v Rožu (1010 podpisov); istotako možje in fantje, žene in dekleta pri Devici Mariji na Jezeru z navdušenjem pozdravljajo m. d. (1186 podpisov); občinski odbor v Tolstemvrhu pri Guštanju izjavlja soglasno in odločno da se pridružuje m. d.

GJURGJEV DAN.

Ako ikada srce zaboli, duša se razdraga i slatka tuga obuzme dušu — to je pri uspomenama na prošlost, minule dane, rodno mesto, drugove iz detinjstva... One, koji su pomrli, spominješ s pobožnošću i poštovanjem, a one, koji su još živi, gledaš čudom kako su se promenili...

Gledam živu, tesnu ulicu, ogragjenu visokim zidovima, s velikim kapijama i razgranatim drvećem, koje se pruža, te je kiti zelenilom. Slušam viku drugova, gde me zovu da idemo na reku i sečemo zelene vrbe. Vidim majku, kako pogurena ide po bašti i bere razne trave, pa sve to sa uskršnjim jajem i srebrnom parom meće u čanak vode pod bokor ruža.

Sutra je Gjurgjev dan!

Veče. Na nebu sija mesec, a ja sedim na pragu i pratim njegovo jurenje preko oblaka. Prosula se ona slatka, puna čežnje, mesečeva svetlost, te sve obasjala i obavila mekotom i snom. Drveće, senke, šuštanje lišća, cvrčanje popaca, sve to klizi, bruji i obuzima dušu, a ona drhti i strepi. Htela bi da poleti, ali ne zna kuda? Da brojim zvezde? Da pevam?... Sa ulice se čuju glasi i bit koraka. Po neko zapeva, glas mu se prostre, razastre na sve strane i polako, dršćući, utone u ovu slatku, letnju, tihu, večernju tišinu!...

U ranu zoru budi me mati. Onako sanan i razdragan jutarnjom svežinom idem u baštu. Tu, megju cvećem, ispod ruža, stoji voda, a po njoj pliva crveno jaje, zdravac, dren i druge lekovite trave. Svlačim se i kupam. Puenji i veseli glasi prolamaju jutro. Okolina, a naročito rečna, ječi od puenja pušaka i usklika. Tamo, u reci, svaki se kupa. Jer ko se tada — na Gjurgjevdan, u jutru, pre sunčeva izlaska, — okupa, biće cele godine zdrav ko dren, čije lišće, tada nabacano, pliva na vodi...

Pošto se okupah, zagjoh po bašti i otpočeh da berem cveće, koje će mati, sa svećom, odneti na ovec grob. Megju ružama opazih poveći zemljani sud — „ćupče", pokriveno lišćem.

— Šta je ovo, nano? pitam, a već sam se sago i dižem maramu kojom beše pokriveno.

— Ne, ne! Ostavi sine, to je mantafa.

Polako dogje pa i progje podne. Seo sam blizu prozora i uzeo da čitam. Iz bašte duše vetrić. Zanese me čitanje, utonuo sam u pripovest, pa gotovo i ne dišem. Odjednom čuh kikot, trgoh se i pogledah, a ono bašta puna komšijskih devojaka.

Skupile se oko onog ćupčeta. Sve lepo obučene, na glavi im bele, ko sneg, marame — šamije, tesni jelečići pripili im se uz oble grudi; šalvare široke, lepo nabrane na bore; rukavi od provridnih košulja tankije, široki, te se iz njih slobodno promalja bela, obla, puna ručica... Neke sele u travu, druge kleknule oko cveća, a treće uzele lišće i njima puciju, te tako kušaju vernost i ljubav svojih dragana.

Nagoh se na prozor.

Šta ćete? pitam ih.

— Ta sad ćemo da vadimo mantafu. Znaš li, da li ti imaš? Metnula je „ona".

— Eh?! i nagoh se jače k njima.

— Jes', jes'! povikaše one, — znamo čak i kakve su! Njene su kite vezane crvenom vrpcom i u svakoj ima po jedna lala.

— A vaše?

— E, to ti ne treba da znaš. Nego hajde, probudi tetu.

— Dobro, dobro. A smem li i ja tamo, megju vas, da dogjem?

— U tvom je dvoru, pa možeš!

I odoše iz bašte u dvorište. U čas počeše dolaziti i ostale iz cela komšiluka. Žene, devojke, devojčice, deca, sve to dolažaše, tiskaše se oko bunara, biraše bolja, hladovitija mesta ispod velikog duda i kajsije, koji behu odmah do bunara. Kako koja dogje, izvadi vode iz bunara, umije se, polije bose noge, zatim brišući lice „bošćom" seda u hlad i čreta sa ostalima. Žagor se sve više dizaše. Smeh, klicanje, ugušen prekor, usled jaka stiska, slatko, strasno kikotanje i tiho šaputanje — sve se to dizaše, brujaše i gubljaše u svetlom, žarkom danu, čija jara treperaše u vazduhu.

Izjava koruškog svećenstva u Koruškoj. Slovensko je svećenstvo u Koruškoj poslalo odulju izjavu Jugoslavenskom klubu, iz kojega vadimo: Potpisani svećenici zahtijevaju ujedinjenje zemalja monarkije, koje obitavaju Slovenci, Hrvati i Srbi, u samostalnu, svake tudje vrhovne vlade slobodnu državnu tvorbu u okviru monarkije i pod žezlom hapsburške krune. Ovu izjavu podajemo 1. kao Austrijanci: Izjava neka bude odlučan prosvjed proti svim vanjskim neprijateljima, koji žele otcijepiti Jugoslavene od Austrije; mi hoćemo ostati u Austriji, te želimo jugoslavensku državu u okviru austrijske monarkije. Kao iskreni rodoljubi želimo veliku i moguću Austriju, koja ima istodobno da bude i moguća potpora katoličke crkve. Trajna narodnosna su trvenja dokazala, da će Austrija biti jedino moguća, jednotna i složna, bude li družila u sebi samo slobodne i ravnopravne narode i ne će li ih diferencirati u vladajuće i tlačene narode. A to vrijedi tim više po ratu, u kojem su narodi livali u potocima krv za državu, u kojoj neka vrijedi jednako pravo za sve, kaošto je obećao naš presvijetli i ljubljeni car Karlo I. u svojem proglasu na narode. 2. Kao Jugoslaveni: Upravo Jugoslaveni su doprinijeli u tom ratu najveće žrtve za domovinu i za cara, te radi toga očekuju, da će se moći slobodno razvijati u slobodnoj jugoslavenskoj državi, koja će sama po sebi biti najjača obrana protiv južnih neprijatelja monarkije. Svako sumnjičenje našeg rodoljublja, kao da bi naime naša jugoslavenska država bila uperena protiv Austrije, otklanjamo najodlučnije. 3. Kao koruški Slovenci: U povjesnom času preuredjenja austrijske monarkije istupamo zajedno sa tlačenim našim narodom u javnost te tražimo riješenje jugoslavenskog problema u smislu naše deklaracije. Stogodišnje su nas nevolje podučile, e nam je bolja budućnost zasigurana jedino, budemo li se oslobodili od njemačke centralističke birokracije, budemo li si ostvarili vlastito slovensko razumništvo i činovništvo. Uslijed pritiska birokracije stoje Slovenci na ruševinama svoje narodne kulture. Za tim nabraja proglas tužne brojke iz slovenskog Korotana, koje se doimlju kao nečuvena, krvava optužnica sistemu i vladi. 4. Kao svećenici: Da se odstrani narodnosni boj time, što se odvoji Slovence od Nijemaca. Da se može osloboditi narod od pesimizma, zarazujućeg dušu kroz stogodišta tlačenog naroda, da se omogući narodu naobrazba u materinskom jeziku i da se čini jedamput kraj umjetnom raznarodjivanju naroda naseljenjem tudjeg činovništva.. Slijede potpisi.

•

Iz ruskih zemalja. Javljaju iz Kijeva: Prema vijestima „Kijevske Mysli“ vlada na Krimu potpuna anarkija. Boljševici utjeravaju kontribucije. U Kijev je stigla deputacija krimskog pučanstva, koja hoće provesti utjelovljenje Krima Ukrajini. I gubernija Minsk i okružje Gomel zamolili su za utjelovljenje Ukrajini. — Prema vijestima kijevskih novina naredio je predsjednik kaukaske republike mobilizaciju svija Armenaca i Kirgiza od 16. do 60. godine. — „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ javlja prema vijesti moskovskog dopisnika „Daily Newsa“ od petka: Da vlast vlade sovjeta raste, vidi se iz neuspjelih pokušaja, da se sastavi vojska protiv boljševika. Glasa se, da su Semenov i Kornilov bili zarobljeni.

•

Političke stranke u kraljevini Poljskoj. „Dziennik Narodowi“, što izlazi u Protrkovu u Ruskoj Poljskoj, nabrojio je za izbore u poljačko državno vijeće, što se baš provadjaju, do sada već 21 stranku. To je svakako luksus, što si ne mogu dozvoliti Poljaci u sadašnje teško doba. Ove se stranke dijele u četiri skupine: I. Ka strankama desnice pripadaju: 1. realistička stranka, stranka konservativnih poljodjelaca; 2. savez gospodarske skupine nezavisne veleindustrije; 3. stranka kršćanskih demokrata; 4. narodno-demokratična stranka; 5. seosko narodno udruženje; 6. poljačka napredna stranka; 7. narodni blok. Ove stranke sačinjavaju veliko udruženje desnice. — II. Centrum sastavljaju slijedeće stranke: 8. narodna stranka; 9. pučko udruženje; 10. poljačka demokracija; 11. skupina aktivista; 12. klub prijatelja poljačke države. Ove stranke tvore takozvani narodni centrum. — Osim njih ubrajaju se medju stranke centra još slijedeće: 13. liga poljačke države; 14. savez za novoprobudjenje poljače države; 15. narodno-radnički savez. — III. K strankama lijevice pribrajaju se: 16. udruženje demokratičnih stranaka; 17. stranka narodne nezavisnosti; 18. poljačka pučka stranka; 19. poljačka socijalistička stranka. Ove stranke prianjaju uz komisiju za nagodu. — IV. Ka protunezavisnim strankama pribrajaju se: 20. socijalno-demokratična stranka za kraljevinu Poljsku i za Litvu i 21. poljačka socijalistička stranka lijevice.

*

Jugoslavensko pitanje i Madžari. „Pesti Hirlap“ donaša pod ovim naslovom opširan prikaz slavenskih aspiracija, te piše: Krivo je mišljenje, da je ruskim i ukrajinskim mirom dokrajčena panslavistička propaganda. Što više slavenska je propaganda baš od tada postala akutna i opasna, otkada se digla bura ruske revolucije, koja je prijetila uništenjem čeških i jugoslavenskih nastojanja. Česi su već odavno skinuli krinku, te idu tako daleko, da traže od nas Madžara, da se dragovoljno odreknemo naših „slovačkih“ županija. A možemo li vjerovati, da bi se Česi i otrgnuti Slovaci bolje približili nama, ako bi mi u časovitom poremećenju uma — zaista ostvarili prema njima po antanti izmišljeno pravo samoodredjenja? Ovo bi pravo stvorilo oko nas željezni obruč, koji bi nas posve uništio. Naravno, da i jugoslavenska propaganda ide u prvom redu protiv Ugarske, koju bi jedna jugoslavenska država — zajedno sa Srbijom i Crnom gorom — odijelila od mora i gospodarski posve uništila. Vidimo, da jugoslavenska propaganda zauzima sve veće dimenzije. Nije dugo tome, kad se smjeli fantasti još nijesu usudjivali izjaviti, da će ideju jugoslavenske države ostvariti i protiv volje Austrije i dinastije. Od tada su se prilike promijenile. Sada se već posve otvoreno vodi ogavna borba protiv Ugarske. Stoga nije dosta, da nemoćno jadikujemo, već se moramo energično braniti i organizirati. Budimo oprezni i nemojmo pustiti s vida ovo životno pitanje! Dok mi spavamo, naša se slavenska „braća“ pripravljaju, a njihovi se interesi zastupaju ne samo u Zagrebu i Beču, već i u Parizu i Rimu. Radi se o našoj budućnosti, o našem opstanku. Sada nema mjesta lakoumnim, elegantnim gestama odricanja! Ne smijemo pomagati našim neprijateljem kod kovanja lanca, koji će nas ugušiti. A nemojmo dozvoliti to ni drugima!

Domaće vijesti.

Pozor pred agentima-provokatorima! Približuje se 1. svibanj! I tom su prigodom nekoja gospoda na poslu, da kojekakvim spletkama zavaravaju naš narod i da ga već prije čine odgovornim za sve ono, što bi se moglo desiti. Upozorujemo naše ljude, neka se ne dadu zavaravati od tih plaćenih provokatera, koji namjerice dolaze sa bajkama o organizacijama i bunama i opasnim pokretima. Ovakve ljude mora se odmah prijaviti ili dati uapsiti. Svaki slučaj, koji će biti nama javljen, prijavit-ćemo našim zastupnicima, da ga iznesu pred jedini pozvani forum — pred parlamenat. — Uredništvo „Hrvatskog Lista“

Svim župnim i općinskim uredima. Prigodom Previšnjeg imendana, dotično rodjendana Njezinog Veličanstva carice, upozoruje se, da ovdješnja odredba Allg.481/I od dne 24. travnja 1917., dotično Allg. 481/3 od dne 4. maja 1917., tičuća se obdržavanja svečane službe Božje, izvješenje zastava na javnim zgradama i prisustvovanje školske mladeži kod svečane službe Božje ima vrijediti i na ovu godinu.

Plemeniti dar. Preuzvišeni gospodin dr. Ante Bauer, nadbiskup zagrebački, blagoizvolio je za svoga boravka u Opatiji pokloniti družbi sv. Ćirila i Metoda za Istru K 1000.—. Na tom prelijepom daru družbino ravnateljstvo zahvaljuje najusrdnije.

Učiteljima. Radi izvještaja, molim svakoga našega učitelja (učiteljicu), da mi pošalje ili donese na skupštinu točni popis hrane, koju je dobio ove godine (svaki mjesec napose) po iskaznici na svoju osobu. Dovoljna je uredovna dopisnica ili dopisnica. Zdravo! — Pučka škola u Zarečju, p. Pazin. Istra.

Za slučaj zračnih navala. Uslijed ponovne revizije zasebnih zgrada, koje se upotrebljavaju kao zakloništa za slučaj znakova na uzbunu i na temelju povjerenstvenog zaključka od dne 20. travnja t. g. slijedeće zgrade, koje ne pružaju dostatno sigurnosti protiv bomba, bivaju izbrisane iz iskaza zakloništa: 1. P. del Ponte, kuća Schnabel; 2. Šetalište Sofije Hohenberg 18; 3. Ulica Giovia 5; 4. Ulica Specula 7; 5. Ulica Fondaco, Dreher; 6. Ulica Stovagnaca 5, 9 i 11; 7. Obala Franje Josipa 7; 8. Ulica Kandler 32; 9. Ulica Tartini 27; 10. Ulica Veterani 1 i 3; 11. Ulica Ospedale 5 i 9; 12. Ulica Verudella 24; 13. Ulica Miliz., kuća Trapp; 14. Ulica Dignano 34; 15. Bolesnička blagajna mornarice u ulici Campomarzio. Današnjim danom gube svoju vrijednost legitimacije izdane za gornje zgrade. U koliko bude moguće izdat će se dotičnim osobama nove legitimacije na zakloništa, koja se nalaze u neposrednoj blizini njihovih stanova. Radi toga nužno je donijeti sobom legitimacije, koje su izgubile svoju vrijednost, na redarstvo (odio javne sigurnosti) dnevno od 9—12 sati prije podne, moleći izdavanje novih legitimacija.

Današnji naš podlistak, slavnog pisca Borisava Stankovića, prenosimo iz knjige „Vrela Krv“, izašloj u Sarajevu (odabrana biblioteka). Knjigu preporučamo našim čitateljima najtoplije.

Tko znade nešto o mom sinu Ivanu Zaccai-u, koji je bio 7. ožujka otpušten iz radničke škole u arsenalu, te iščeznuo zatim bez traga, neka izvoli javiti ocu, Ivanu Zaccai-u, ulica Helgoland 233, odnosno ga predati redarstvu, da ga otpremi u Pulu.

„Matica Hrvatska“. Kao redovita izdanja Matice Hrvatske za godinu 1917. (III. kolo) izašle su ove knjige: 1. Krsto Pavletić: Život i pjesnička djela Franje Markovića. Str. 239. Ilustrovano (8 slika). Fotografirao prof D. Szabo. Potanka i kritična monografija o životu i radu velikoga hrvatskoga pjesnika i filozofa. 2. Mirko Jurkić: Iz Završja. Crte i priče iz zapadne Bosne. U deset pripovijedaka ocrtan je prvi put u hrvatskoj knjizi život i običaji, srce i duša našega svijeta u krajevima zapadne Bosne. Ilustrovao je djelo Gabriel Jurkić (16 slika, jedna, naslovna u bojama: Selo u Završju). Str. 253. Knjiga je nagradjena iz zaklade Dušana Kotura za godinu 1916. 3. Josip Kosor: Mime. Pripovijesti. Str. 175. 4. Dr. Fran Bubanović: Slike iz Kemije. Str. 240. Ilustrovano sa 57 slika. Nagradjeno iz

---

Kad se sve iskupiše, dogje njih nekoliko u sobu, kod mene, te probudiše mater. Jedna donese vode, druga joj namesti šamiju, treća je poli i ubrisa peškirom. Zatim je izvedoše tamo megju njih i posadiše u sredu. Posle donesoše ono „ćupče“, pokriše velom jednu devojčicu i dadoše joj ogledalo, te poče vaditi iz „ćupčeta“ kite.

Tekšto da počnu, dogje i „ona“. Visoka, puna. Crna joj kosa u dugim kurjucima pada niz legja. Oči velike, crne i pokrivene dugim, tamnim trepavicama; usta mala, puna, nabubrela, ali ne crvena već tamnorujna kao od velike vatre, oprala, pogorela. U jelečetu od plave svile, šalvarama od gjižije, bosa u nanulama, s blagim i milim osmehom, dogje i sede baš do moje matere.

I otpoče se mantafa. Moja mati prvo je izgovorila na turskom jeziku, pa je onda prevede na srpski. Sama mantafa na turskom jeziku kratka je, u stihovima; ali u Vranju žene, prevodeći je na srpski, oduže je, iskite, i same dopune. Prvo se izgovori mantafa na turskom, onda se izvuče kita, i onoj, čija je, kao u nekom prevodu, kazuje se mantafa.

Otpoče:

„Ja ne znam šta mi je! Otkad te vidjeh, svet mi je tesan. Uzalud igra, pesma i veselje, uzalud sve! Dogji, dušo, ili progji pored pendžera, da te vidim, osetim miris tvoje kose i sagledam sjaj tvojih očiju. Ah, devojko moja! da znaš kako te volim i ginem za tobom! Draža si mi no rogjena majka i sestra moja, milija mi je tvoja tanka polovina i ravna snaga, no sve blago stambolsko! Dogji doveče ili lupi na kapičik, baci mi makam kamen preko zida, te da ga metnem u nedra i ljubim... Oh dogji, dogji i javi mi se!“...

Devojčica, pokrivena velom, zavuče ruku u ćupče, promeša i izvadi jednu kitu. Sve se nagnuše da vide čija je. Zaplamtelih obraza, pognute glave, pruži jedna ruku i uze kitu.

— A čekaj...! poviče jedna starija žena i poče je peckati: — To li ti svako veče, kad se vraćaš s njive kući, prolaziš onamo, a?

Ama, teto! promuca siroto devojče i pogleda je pogledom punim molbe.

„— — — Zašto mi srce cepaš? Ne smej se na drugoga, ne gledaj ga; svet mi se gubi! Tako mi Boga, zakukaće kukavica nad našom kućom... Reci mi, pogledaj me, nesmej se, te i ja da vidim biser tvoj, da i mene ogreje sunce tvojih očiju. O devojko! zašto me ubijaš?! — Majka moja plače, plače ona, a ja venem. Kažem ti: ubila si me! Nemoj! tako ti duše, tako ti milošte materine, nemoj, devojko, ne okreći glave od mene! Zašto kriješ lice u jašmak kad progjem, zašto bežiš u ćiler kad dogjem?... Hajde! Vidiš, cveće je zamirisalo, gjul se razvio, karanfil rascvetao... Hajde, devojko! Majka te moja čeka. Gjul'su je nakupila za tvoje ruse kose, baklavu za medna ti usta, šerbet i madžun da te rani i čuva... Hajde! Reci samo, pa eto mene da te vodim u kuću svoju, raj tvoj!“...

Od treće mantafe čuh samo svršetak:

„— — — Dragi, dragi! dogji doveče, biću na kapidžiku. Evo već tri dana kako čuvam jagode za tebe. Dogji, kucni na kapidžik, pusti kroz rupu svoj glas, te da osetim dah ti vreo. Dogji! Koliko puta čekam u bašti i gledam na tvoj pendžer... Dragi, dušo, dušo! dogji da osetim raj svoj i izumrem na ust'ma ti?“...

I kita se pojavi. „Čiji je?“ — viču sve razdragano, ali se od stida nijedna za nju ne javi. Ostaviše je na stranu.

„Prvi put izigjoh u baštu, uzabrah cvet, pomirisah ga, ali iz njega izigje osa i ujede me. Tako i ti, dragi. Prvi put kad me vide, slatko me pogleda. Posle, zamrsi kose moje guste, raskopča jelek, razgrnu grudi i ljubljaše me. Komšike, crne duše, rekoše ti, da sam neverna, i ti me, naruženu, ostavi. Srce mi puca; ali još te volim. Idi drugima, ljubi ih, celivaj, pa opet dogji, dragi, meni. Ne ljutim se ja, već hvalim Boga što mi te dade. A još više ću da ga hvalim i slavim, ako mi se opet vratiš i celivaš me... Ah, moje cveće tako lepo cveta, jer ga suzama zalivam; tice mi tako slatko i tužno poju, jer ih leblebijom hranim, što sam za tebe čuvala... Dogji dragi, dogji, mili!“...

zaklade Ivana Nep. Draškovića za godinu 1916. — Ova izdanja za godinu 1917. (III. kolo) od četiri knjige dobivaju članovi prinosnici za K 8.—, od čega otpada K 6.— za članarinu, a 2 K za otpremu, poštarinu i u ime poraslih troškova. Uvez za sve četiri knjige III. kola zapada K 7.—. Kako se iz toga razabire, izdala je „M. I.“ za godinu 1917. četiri lijepe knjige, te je dužnost svakog rodoljuba, da se kod iste učlani. Ne bi smio izostati nijedan naš radnik i omladinac, a da od inteligencije i ne govorimo. Uz nisku cijenu od K 8.—, — uračunavši i poštarinu — dobije se 4 poučne i zabavne knjige. Uprava našeg lista u ul. Cenide br. 2, prima članove svaki radni dan od 5—7 sati popodne, kao što i dr. Ivo Zuccon, odvjetnik u Puli. Poželjno bi bilo, kad bi se u užim krugovima zauzeli medju radništvom naši omladinci, te popisali one, koji se žele učlaniti. Kod toga se ima točno zabilježiti ime, prezime i obitavalište novog člana, i utjerati svotu od K 8.—, te naknadno dostaviti imena novih članova upravi našeg lista, odnosno dru. Ivu Zucconu. Pošto su knjige već izašle, molimo one, koji se kane učlaniti, da se predbilježe još tekom ovog mjeseca, pošto ćemo početkom mjeseca svibnja otposlati imena članova. Za one, koji stanuju izvan Pule, dostatno je, da pošalju svotu od K 8.—, naznačivši na položnicu ispod svojeg imena: „za Hrv. Maticu“. — Nadamo se, da ćemo i ovdje naići na lijep odaziv naših rodoljuba, koji će najviše koristit samim sebi, crpeći iz korisnih knjiga prosvjetu i izobrazbu.

Jena po našu. E takemo de novo! Na moju grišnu dušu ne bih se bija još njavija, ma kad „Hrvatski List“ tako lipo zelen izlazi, da se ni ne pozna, kad prijateljska ruka, najviše lištancije pušti u listu prazna bila — ću reći zelena — polja. Već je dosti čuda vrimena pasalo, da nis pisa niš. Jasen se je zazelenija, pastiri već švića na svoje sučene svirale, mendula i čerišnja je procvitala, sve se je na svitu zazelenilo od niskega mladega žita, od jakega duba od plodnega polja pak do našega ubogega „Hrvatskega Lista“. Samo da mlado žito, zelen dub, jasenova mladica i sve to zelenilo na proljiće samo je znak mladega zdravega življenja, ko se rodi, ko će se uzgojiti, uzgrijati, a zelenilo našega lista je znak njegove bolesti, znak, da su mu brižnemu dani već odbrojeni, ko ne dojde brzo pomoć. — A drugo se ni prominilo niš. Dub se je zazelenija, čerišnja je procvitala, kako da ne mari da ni doba cvita, da je doba kad je sve tužno i žalosno, kad sve živi i čeka od danas do sutra, kad sve plače i kune, plače da mora trpiti, a kune, da su ljudi tako brez srca, tako nemilosrdni, gori od divljih zviri, a ne će da znadu da je svit lip, da je sve zeleno, mlado i puno cvita i života, kako oni mlada nesrićna dica, ka se nisu ni zgojila a su već odsužene na smrt. Samo jenu besidu ćeš čuti, kamo god dojdeš, kadigod počneš diškoraš, samo jenu tešku besidu, ka ti pada na srce, kako teška stina: Prokleti bili! Malo dite čulo je tu besidu od svoga dida, ki plače za svojin mrtvin sinon, i to malo dite tu besidu govori svojin uvenulin mrtvin glason. A mlada žena, još živa, zdrava i bujna, koj je muž nigdi daleko na fronti, a ona sama tu zapuštena čeka i broji dane i misece kad će on dojti. I ona ima samo jenu besidu: Prokleti bili! — Ali sve žene nisu takove. Jena je uvakova, druga unakova, kakovu je već Bog da. Jena ne more zabiti svoga muža, druga brzo zabi na nj, i išće samo da se zabavi kakogod i kadigod, samo da ne misli, na svit i na prokletstvo. — Ove dane san govorija s mojin zrman Osipon iz Jadreški. Počeja mi je povidati, kako je mižerija svagderi pak je i u Jadreški, kako se pozna svagderi da je vojska, tako i u Jadreški, i kako je svagderi žen poštenih i bez poštenja, pak tako i u Jadreški. Istina je, da je sa vojskon došla i nesrića božja na svit. Ni sela, kadi ni kakova takova brižna zabila, da je prid oltaron prisegla virnost jenen čoviku, a sad, kad je on daleko, more biti nidi na fronti, more biti u dalekoj Taliji ali ledenoj Rusiji, ona je prekrižila viru i besidu i svoje srce utišila u grišnom životu. I zrman Osip iz Jadreški povida mi je za tu i tu, tu i tu, ka greževa simo i tamo, a ne mari za stid ni za besidu, ča je drugen čoviku dala. Ja znan da ni to samo u Jadreški. Ma svaken takoven nesrićnen stvorenju moren ja, ki san čuda vidija i čuda prova reći samo ovo: To će slabo svršiti. Kako delaš, takovu ćeš imati plaću, a kako živiš, tako ćeš i umriti. Poštenje za poštenje, viru za viru, ljubav za ljubav, a grih za grih.

Brace od kapitanata puljskega.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 5601.

Dnevne vijesti.

More. „Narodni Listy“ pišu: Pred nedavno izašla je u Poznanju knjiga B. Chrzanowskog „Sa obale na obalu“, u kojoj autor spočitava Poljacima, da imaju doduše cijele kupove knjiga o Tatrama, al nijedne jedincate knjižice o svojoj morskoj obali. Kad bi Česi imali samo komadičak mora, publikacije bi o njemu oduzimale najljepše mjesto u učenoj literaturi i najbolji stručnjaci pisali bi sjajna djela o češkom moru. Drugi poljski auktor Zawilinski pak dokazuje, da Česi, i ako nemaju svoje vlastite morske obale, prije rata barem su nastojali, da osvoje pojedine komade tla na jadranskoj obali, napunjali su kupališta na otocima i na obali na jugu i nastojali, da zajedno sa pomoću banki zauzmu dotično mjesto i u većim pristavnim paroplovnim poduzećima. Ne ćemo razglabati, vele „Národní Listy“, u koliko imadu poljski auktori pravo o toj našoj gospodarskoj cilja svijesnoj politici. Ali mora se svakako pripomenuti, da češki interes za Jadransko more, i kad ne bi bio akutan već prije, morao bi se pobuditi upravo danas stoput jačom intensivitetom, jer iz vijesti korespondencije, listova i gospodarskih informacija doznajemo, kako grozničavo baca Njemačka, a sa njom ruku u ruci svenjemački austrijski krugovi kapital na jug, da kupi negdje kakav komad zemlje na jadranskoj obali, da umjetno posadi na obali i u pristavima njemačko gospodstvo, njemačko pravo i da budućoj Jugoslavenskoj državi postavi što više najtežih zaprijeka. (Zaplijenjeno.) U svakom slučaju pokazao se tu kažiput i za nas Čehe. Jadranska obala pripada Slovencima, Hrvatima i Srbima, koji su se sa nama vjerno pobratimili, i našom jest dužnošću, da im pomognemo obraniti se proti njemačkoj invaziji, da pomognemo graditi paroplovna, pristavna i gospodarska poduzeća, koja osiguravaju sigurnu vladu nad morem. Tako će biti njihovo more i našim morem, jer ćemo ga u budućnosti za svoj gospodarski razvoj trebati.

Novi lijek protiv tuberkuloze. Berlinski liječnik dr. I. Palmie raspravlja u jednom sastavku o Friedmannovom liječenju tuberkuloze. Radi se o liječenju pomoću cijepljenja sa bacilima tuberkuloze od kornjače. Dr. Palmie proučava taj novi lijek već više godina, te ga iskušao na mnogobrojnim bolesnicima sa izvrsnim uspjehom. Za izliječenje dostaje jedno cijepljenje, ali osoba, koja je jednom cijepljena ovim sredstvom, ne smije se liječiti drugim, jer to djeluje na djelovanje ovog sredstva. Pače ne smije se cijepiti niti protiv kozica. Svaka bolest, kao upala grla, škrlet, djeluje loše na tok ozdravljenja. Sredstvo je posve bezopasno, što je dokazano pomnim istraživanjem. Austrijska vlada zanimala se za ovaj način liječenja, te su već odaslani neki liječnici, da prouče ovo novo sredstvo.

Izgredi madžarskih časnika u Zagrebu. „Hrvatska Obrana“ javlja: Medju gradskim zastupnicima sabiraju se potpisi za saziv izvanredne glavne skupštine radi toga, što su nekoji madžarski časnici razbili po Ilici više staklenih uresnih ploča s natpisima; napose su razlupali krasne ploče Hrvatske eskomptne banke i po raznim dućanima. Šteta se računa preko 10.000 kruna. U zagrebačkim ozbiljnim i mjerodavnim krugovima traži se, da gradsko zastupstvo zaključi i dade provesti protumjere proti ovom postupku.

Psihologija konja na fronti. U jednom opisu fronte od nekog engleskog časnika u „Timesu“ nalazi se nekoliko opažanja o ponašanju konja u bojnoj zoni. Velika je razlika izmedju držanja i izgleda konja, kad se šalju na frontu i kad se vraćaju iz bojne linije. Vatreno, pače nekako nestrpljivo vuku topove cestom na frontu, a kad se vraćaju, boja im se ne poznaje od ilovače i blata, a čitavo im je vladanje obilježeno potpunom apatijom. Velika je razlika izmedju engleskih i australskih konja s jedne strane i argentinskih i kanadskih s druge strane. Prvi pokazuju veliku odvažnost u najžešćoj vatri granata, dok drugi upotrebe svaku zgodu, da se sklonu u udubine od granata. Najbolji konji najviše trpe od potresa živaca. Tako jedan topnik priča. Stojao je sa konjima pod zaštitom jednog zida. U to udari pred njih granata, ali se konjima nije slučajem ništa dogodilo. Od tog doba nije konje nikada mogao dovesti blizu kojeg zida, odmah bi se propinjali ili bacili na zemlju i valjali. I kod šuma granate pokazivali bi isto poremećenje živaca, kako se to opaža kod vojnika, koji su jednom bili zasuti.

Poruke iz uprave.

A. Linardić, Martinšćica. Da možete smjestiti djecu nekamo u Hrvatsku, izvolite se obratiti na upraviteljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda, koja će Vam dati potrebite upute.

I otpočeše se regjati sve lepša za lepšom. Sunce beše već klonulo, hladovina se raširila, a iz bašte pirka vetrič. Megju granjem ruža i jorgovana izvija slavuj, a povrh drveća, kuća i celog ovog zelenila, u svetlom zraku, klikće ševa. One se sve skupile, zgurile i, zajapurenih grudi, slušaju mantafe, a ručicama stiskaju srce, da im ne kuca tako jako i silno...

Odjednom izigje i moja. Poznadoše je po crvenoj vrpci. Mati je pri prevodu, poče izvrtati. Ali uze druga žena i poče ju prevoditi:

„Ne boj se ti mene! U dno mora sići ću, da izvadim alem za tvoje čelo: zlato celoga sveta doneću ti, da te ukrasim, nakitim i nagizdam!... Sve što se može, to ću ja da učinim, samo tebe da obasjam i uznesem... Ah, da znaš kako mi duša gori za tvojim dahom, kako grudi strašno dišu za tvojim nedrima?... Dogji u moju baštu, naberi cveće, zakiti se njime. Pa tako zakićena, urešena i umivena jutarnjom rosom, padni na moje krilo, da te nijam i ljuljkam... Da snevaš lep sanak, da snevaš mene i moje želje... Kad mesec obasja noć, dogji, javi mi se. Reci mi da me voliš, te da lakše spavam... Da me pije svetlost mesečeva i blaga, tiha noć... Hoćeš li? Uzećemo se za ruke, poći ćemo u svet, da se ljubimo i grlimo... Bežaćemo daleko, daleko!“...

Izigje i njena:

„Svu noć sedim i mislim na tebe. Gjergjev ne mogu da držim. Ako vezem, vezem tvoje oko i usta; ako pevam, pevam tvoje pesme!... Ah, da znaš, dragi, kako te željno čekam? Kako mi sva snaga trepti ko list na gori... Ah!“...

Mati umuče. Ona se nagnula k njoj, ručicom joj zapušila usta, a od stida sva zažarena i uzdrhtala sakrila lice u njena nedra.

— Teto, molim ti se, stani... Slatka teto!... šapuće i sve više u krilo moje matere krije lice.

— A... Ne može! viknuše ostale.

— Stani, oh stani! šapuće ona očajno.

Mati metnu ruku u ćupče, pa kad vide da u njemu nema više kita, šanu joj nešto, ona skoči, uze od devojčice ono ćupče i poče prskati vodom iz njega sve ostale. Jer koja bude tom vodom poprskana biće skoro udata.

I ona ih prskaše. Pod pazuhom joj ćupče, zadigla šalvare, šamila joj pala, kosa se razbarušila, jelek popustio... Jedva dišući, sva zažarena, vrela, prskaše ona drugarice, koje bežahu ispred smejući se i kikoćući.

Sa zajapurenim licem i ko krv rujnim ustima dogje ona i do mene, zasta — pa onda golom do lakata, belom ručicom zgrabi vode i poprska me.

— Na! Evo i tebe!

U tom njenom razdraganom uskliku beše toliko prkosa i ljubavi, da mi duša polete. Potrčah za njom.

Ona bežaše ispred mene, smejući mi se i navlaš zastajkujući da je stignem.

— Drž' je, drž', viknuše ostale, i svi potrčasmo za njom.

Šalvare joj šuštahu, prameni raspletene kose šibahu je po plećima, a ona se previja, beži, smeje slatko, silno, razdragano... Trčim, jurim, a ne vidim ništa sem vitkog joj i oblog stasa, razvijenih pleća, svilenih šalvara i raspletene, duge joj kose. Stigoh je. Otimam joj ono ćupče, a ona se trese, grca, brani se i nesvesno pripija uz mene. Iz zažarenih joj obraza tek što krv nije kanula. Zažmurila, naslonila se celim telom na mene, stisla mi grčevito ruku, a iz suvih joj, nemih usta ode vreo, sladak dah. Tako prigrljenu, stisnutu i obamrlu držah je u naručju. One druge stale i tapšu rukama. Osećah stid; ali je ipak ne puštah od sebe. U zraku bruji klik devojaka i njihovo tapšanje, iz bašte pirka svež vetrić, a hladovina s svežinom se sve više širi... Ruka mi se dotače njenih toplih grudi, klecnuh, stisnuh je; glava mi klonu više njenog ramena, te moj obraz dodirnu njen, i ne znam ni sam zašto šapnuh:

— Paso!

Ona se trže, strese i osvesti. Pogleda me uplašeno i glasom koji opija i zanosi, dršćući, jedva čujno, protepa:

— Nemoj! — Sramota je!

Pojedini broj 12 h.

JENA listu: U pretplati čitavu god. K 36·—, polugodište K 18·—, mjesečno K 9·—; mjeseno K 3·60, u malopro- 12 fil. pojedini broj. GLAŠI primaju se u pravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 26. travnja 1918. | Broj 1001.

Priprave . . .

Pod naslovom „Tajni konventi „visokih krugova" Beču" pišu „Narodni Listy": U tišini pripravljaju u Beču stvari dalekosežnog značaja. Saopćismo ć, da se u palači predsjednika gospodske kuće, eza Fürstenberga, koji se ovih dana vratio sa poeta u njemačkom glavnom stanu, obdržavalo u sustu posavjetovanje njemačkog plemstva, koje suelduje u političkom životu. Istog dana obdržavala se drugoj palači u Beču sjednica drugih faktora u žavi (zaplijenjeno). Na obim sjednicama raspredalo o istim stvarima, naime: O uzroku odstupa grofa zernina i o situaciji, koja je nastala radi njegovog istupa. Ta okolnost svjedoči, da se ne radi o sluju, nego o sporazumku i o ugovorenoj paralelnoj ciji. Nema sumnje, da se na obim sjednicama etresalo o eventualijama, koje mogu nastati u unutrnjo-političkoj situaciji. Zaista je predmet posaetovanja bila eventualna priprava sredstava, za kona u zgodnom trenutku treba posegnuti, a to sirno nipošto u korist širokih i najširih pučkih razda, jer se za njih ta urodjena gospoda iz feudalnih slača po vražje malo brinu, a tu baš treba položiti tauje: „Proti komu su ti konventi?" Osobito danas, doba nečuvenih mogućnosti preporoda državnih ganizma i mekanizma, koji se stvaraju krepom ruke. ovjerljiva sjednica u Fürstenberškoj palači bijaše zvana po samom podpredsjedniku gospodske zborce. Nije poznato, da li ju je sazvao sam ili na nečiji ig. Knez Fürstenberg opširno se osvrnuo na svoj boravak u njemačkom glavnom stanu, o konferencima, koje je tamo obdržavao, a na to je prešao, kao a bi stvar naprosto suvisila, na „duboko uzbudjenje" jemačkog naroda u Austriji radi odlaska grofa Czernina. Tvrdi se, da je na posavjetovanjima bilo proeseno mnijenje, da češko plemstvo ne može ostati avnodušno, te da je treba zajedničkog postupanja Nijemaca. Proti kome i u kakvu svrhu? pitaju „Narodni Listy": Tko slijedi zadnje priprave njemačke ri odstupu grofa Czernina, može si lahko odgovoriti. edavni kommikej saveza njemačkih stranaka prozročio je sveopći užas oštrim adresovanjem u staovite sfere (zaplijenjeno). Nije bilo razumnog njemačkog čitaoca, koji ne bi pročitao proglase, koji započinju govorom poslanika Langenhana, sve do posljednjih rezolucija, priposlanih sa raznih strana i zvanjskih gradova, sa začudjenjem, kako može nešto slična da raširuje c. k. dopisni ured. — U savezu tim priopćuje „Slovenski Narod" dopis iz Beča pod naslovom: „Furor teutonicus", koji glasi: Iza ofenzive na zapadu slijedi ofenziva proti Jugoslavenima. Naš pokret, u čiju ozbiljnost nijesu ni vlada ni Nijemci dugo vjerovali, najedamput jest to najvažnije najopasnije za nijemstvo. Veseli smo, da je složan rad osobito Slovenaca doveo stvar tako visoko. Sada dakle neka dodje napadaj. Nijemci, videći, da je stvar ozbiljna, pokušaju, da je sa represalijama poprave. Naše skupštine neka se omedje, časopisi neka dobiju strožije predpise (ako je pooštrenje još moguće?). Gdje se može još koga zapostaviti, tamo neka se to i uradi, ako je za deklaraciju. Deklaracijski pokret ima dakle da se vrue u najponiženije granice. Dolje u Novom mjestu na hrvatskoj granici žandari takodje pokušaju, **u Istri su već počeli**, a sve zajedno nije izdalo ništa. Narodna izjava za Jugoslaviju jeste već pravomoćna. Tko bude radio proti njoj, potražit će si samo neuspjeh. Najviše mrzi vladu istup slovenskog svećenstva za deklaraciju. Neposredna jest njena briga sada, kako da prestraši svećenstvo. Na jednoj je strani tu zadaću preuzeo dr. Šušteršič i to odozdo, a po njegovom savjetu ruku u ruci s njegovom akcijom neka ide pritisak odozgo. On sudi sve po sebi i po svojim pristašama i misli, ako se deklaracija proglasi kao ne znamo komu opasna formula, da će sve na koljena pasti. S koruškim svećenstvom nije Šušteršič već iza izborne reforme prijatelj, sada pak bi se rado osvetio mu. Njemački „fura" bijesni. Najedamput nijesu Česi više tako grozni, više opasnima čine se Jugoslaveni. Zašto se sve trpa na slovenska ledja. Pita se samo, na kome će vlada oslanjati najnoviji ofenzivni kurs proti jugu. Vlada zaboravlja, da u parlamentu nema većine, i ako bude kakva većina, ne će biti takva, da bi se na njoj mogle graditi posebno teške zadaće proti Jugoslavenima i Česima. Vlada opet treba proračun. To pak bez parlamenta ne ide. Besparlamentarno doba ne žele si više danas ni Nijemci, jer nijesu sigurni, da im se u nekontroliranoj dobi ne će dogoditi nešto neprijatnoga. Njihovo nepovjerenje došlo je do vrhunca. Nedostatak političke snage hoće da nadomjeste bijesnilom. Vlada će im učiniti na volju, ali ne u korist države. Mi pak ćemo i ovu prekoljeti.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Na gornjem Devoli u Albaniji suzbismo posljednjih dana francuske sunke. Na jugozapadu ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu na Lysi izjalovila se je uz teške gubitke jaka protunavala Francuza proti visinama Vleugenhock. Mjesni bojevi sjeverozapadno od Bethune, kod Festuberta i sa obiju strana Scarpe. Južno od Somme navalismo na Engleze i Francuze kod Ville Bretonneuxa i južno od ovoga mjesta. U tvrdom boju prokrčila si je naša pješadija put kroz gnijezda neprijateljskih strojnih pušaka. Kod toga su ju uspješno podupirali oklopljeni automobili. Osvojismo kraj Hangard, za koji su se vodile mnoge borbe. Na istočnom brijegu Avre pomakosmo naprijed naše linije sjeveroistočno od Castela. Neprijatelj je čitav dan poduzimao žestoke protunavale sa pomoćnim četama, pripravljenima na bojištu i dovedenima od straga; protunavale se krvavo skršiše. Kroz čitavu noć trajahu ljuti bojevi u osvojenom području. U našim rukama ostade preko 2000 zarobljenika. Zaplijenjena su četiri topa i mnogo strojnih pušaka. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Engleski izvještaj od 24. travnja popodne: Djelovanje neprijateljskog topništva poraslo je jučer popodne i na večer na najvećem djelu engleske fronte, osobito u odsjecima Somme, Ancre, u dolini Scarpe i u odsjecima sjeverno od Bethuna i sjeveroistočno od Bailleula. Pod večer zapustila je neprijateljska pješadija okope sjeverozapadno od Alberta, da nastupi na navalu, ali je bila tamo zahvaćena od vatre strojnih pušaka, te potjerana natrag. Jake su se neprijateljske navale razvile takodjer kasno na večer u okolici od Dranlutre (?) ali su ih francuske čete iza ljutog boja suzbile. Francusko i englesko je topništvo zadalo neprijatelju teške gubitke. Tijekom noći trajala je djelatnost neprijateljskog topništva. Jutros rano otvorena je žestoka paljba od sjeverno od Alberta do dodirne točke sa francuskom armijom južno od Somme. Javljaju, da su jake pješačke navale u toku u odsjeku Alberta te izmedju Somme i Ancre. Teška je topnička paljba započela takodjer jutros izmedju Givenchya i Rohacque. Sakupljana četa po neprijatelju kod Mervillea bila su rastjerana od našeg topništva.

* **Talijanski izvještaj** od 24. t. mj.: U kotlini od Asiaga suzbila su engleska odijeljenja napadaj neprijateljskih četa pred našim linijama kod Canove te su ih prisilila na uzmak uz brojne gubitke. Naša je topnička paljba kasnije potjerala u divlji bijeg neprijateljsko odijeljenje, koje je napredovalo protiv Caberlave. Četa, koja se je približavala našim linijama južno od Stoccareda, bila je od nas napadnuta i razbijena ručnim granatama. Takodjer u drugim odsjecima fronte od Tonale do Piave obostranska djelatnost patrulja. Naši su zapijenili u kotlini Allano nekoliko mitraljeza i pušaka. Dva su neprijateljska aparata bila oborena po engleskim ljetačima nad Levicom, dva nad Lisserom. Peti je jedan aeroplan bio oboren po našim ljetačima.

* **Engleski izvještaji o poduzeću protiv Zeebrügge i Ostende.** U donjoj je kući prvi lord admiraliteta podao slijedeću izjavu o poduzeću protiv Ostende i Zeebrügge: Navala je bila provedena pod zapovjedništvom podadmirala Rogera. Razarači iz Dovera i francuski su razarači sudjelovali kod toga. Šest zastarjelih engleskih krstaša, svi stari 20 do 30 godina, učestvovali su kod navale. Pet krstaša, napunjenih sa betonom, imali su da budu potopljeni po mogućnosti na ulazu u luke. Rezultati, do sada poznati, su slijedeći: U Ostendi, nasukala se dva broda na obali, te su dignuti u zrak i zatim napušteni sa strane posatke. U Zeebrügge stigla su dva od triju brodova do cilja, bili su potopljeni te dignuti u zrak na ulasku u kanal. Treći se je kod prolaza nasukao. Izvjesna je ukupna šteta nanešena topničkom paljbom i torpednim navalama na neprijateljske razarače i na druge brodove uzduž gata. — Kralj je brzojavio doverskom podadmiralu: Čestitam Vam najsrdačnije na operacijama, koje ste tijekom zadnje noći proveli sa tako znamenitim uspjehom. Junaštvo pokazano od sviju uz tako iznimne okolnosti ispunjuje me ponosom i udivljenjem.

Engleska admiraliteta javlja: Uslijed pomorskog poduzeća proti neprijateljskoj obali, zaustavili su jučer prije podne naši ljetači opažanja te bacahu bombe. Radi oblaka je opažanje bilo otešćano te su se uslijed toga naši ljetači spustili do 50 stopa nad zemlju. Kada se je razjasnilo, opazilo se je u udaljenosti od 20 jarda kraj gata u Zeebrügge i Ostende potopljene brodove, kako leže medju obalama i zatvaraju veći dio luke. Više je bomba bilo izbačeno na ciljeve na obali. — Iz izvještaja onih, koji su sudjelovali kod navale na Zeebrügge, proizlazi slijedeće: Ulaz u kanal Zeebrügge zatvoren je sa dva potopljena krstaša. Vrata brana su bačena u zrak. Jedan je njemački krstaš torpedovan, drugi zabijen, a treći potopljen od odjeljenja, koje se je iskrcalo. Na gatu su uništene barake sa velikim zalihama municije. Kada se je navalno odijeljenje poredalo na gatu, bacio se je protiv njega njemački gorostas, koji je toljagom bio ubijen. Nekoji momci od navalnog odijeljenja mogli su se popeti na njemački krstaš u luci prije, negoli je posada imala vremena, da dodje na krov. Nijemci su bili poubijani prije negoli su došli kroz okance na krov. Njemački krstaš, koji je kušao da ostavi luku, bio je napadnut i razbijen na dvoje. Kada je nasrtajno odijeljenje ostavilo gat, vijala se je na njemu engleska zastava.

Reuterov ured javlja: U znak priznanja za njegovo junaštvo kod vodjenja poduzeća proti Zeebrügge i Ostende imenovao je kralj podadmirala Keysa vitezom reda Bato. Zapovijednik Karpender, koji je zapovijedao „Vindictive", imenovan je kapetanom. — Prema pripovijedanju dvaju časnika „Vindictive" približili su se brodovi, koji su izveli napadaj, obali pod zaštitom oblaka dima, koji su se širili od Zeebrügge do Ostende. Time su Nijemci bili nekoliko vremena zavaravani. Ali čim su otkrili engleske brodove, započeli su pucnjavu, koja se je, kad su brodovi došli bliže, razvila u neopisivu brzometnu paljbu. Od mostova za iskrcanje, koji su se nalazili na „Vindictive" moglo se je upotrijebiti samo dva komada. Iskrcane su čete pretrpjele uslijed granetne paljbe teške gubitke. Iskrcanom je odijeljenju uspjelo baciti na jedan razarač 50 ručnih granata, koje su prouzročile na brodu jaku eksploziju. Nasuprot tome se nijesu mogli približiti drugom razaraču. Iskrcane su čete izvele takodjer napadaj na kopnenu bateriju, ali nema vijesti o uspjehu ove operacije. Kod povratka na „Vindictive" pružao je pogled strašnu sliku. Vladao je potpuni kaos. Svuda naokolo ležali su mrtvi i ranjenici, a jauk potonjih kidao je srce. Sa skrajnom je hladnokrvnosti davao zapovjednik „Vindictive", unatoč paljbi kartača, svoje zapovjedi, te je sklonio brod pod zaštitom novih oblaka dima. Dva su ronioca potpalila pod zeebrügskim viaduktom 2 tone strijeljiva, e bi time spriječili pridolazak pojačanja s kopna.

* **Ukrajinski diplomatski zastupnik u Bukareštu.** Iz Bukarešta se javlja, da je ukrajinska vlada imenovala člana kijevske rade Galagana svojim diplomatskim zastupnikom kod rumunjske vlade.

* **Pregovaranja izmedju Njemačke i Nizozemske.** O pregovaranjima, koja su u toku izmedju Njemačke i Nizozemske, piše „Vossische Zeitung": Sa strane Njemačke stavljen je zadnjih dana Nizozemskoj niz zahtjeva, koji se tiču pitanja plovidbe na rijeci Reni, stavljanja na raspolaganje željezničkih vozova i predstojećih ugovora izmedju Nizozemske i antante glede na tonažu. Radi se o tome, da Njemačka ne bude oštećena u očigled bez sumnje dalekosežne susretljivosti Nizozemske napram antanti. K tome primjećuje list: Ako je nizozemska štampa zadnjih dana govorila o nekoj napetosti izmedju Njemačke i Nizozemske, to odgovara potpunoma činjenicama. Ali imade unatoč svemu nade, da će ova napetost popustiti uslijed toga, što će Nizozemska razborito uvažiti opravdane njemačke tražbine. — Socijalistički list „Het Volk" javlja: U utorak odlučila je socijalistička frakcija u komori, da preko zastupnika Trolestre podnese interpelaciju na vladu glede na položaj. Predsjednik ministarstva je odgovorio za tim, da je i bez toga imala vlada namjeru, da podaje komori sliku o položaju ali da mora čekati, dok se vrati nizozemski ministar u Berlinu, barun Gevers. Može se prema tome očekivati odgovor vlade još prije svršetka ove sedmice. — Prema „Lokalanzeigeru" otputovao je njemački vodja pregovora sa Nizozemskom o novom gospodarskom ugovoru iz Haaga u Berlin. Nizozemski se poslanik u Berlinu nalazi na putu u domovinu. Očekuje se, e će naredne sedmice podati vlada izjavu o položaju.

* **Strajk u Irskoj.** „N. R. Courant" javlja iz Londona: Jučer je u čitavoj Irskoj, izuzev grofovije u Ulsteru, počivala radnja u znak prosvjeda proti brambenoj dužnosti. Vlakovi nijesu se kretali. Svi su dućani bili zatvoreni. Nema ni plina, ni elektrike, ni novina. Svuda su se obdržavale skupštine proti vojnoj dužnosti.

Glasine o ministarskoj krizi. Dopisnik „Tagesposte“ prima iz Beča: Iz informirane se strane doznaje, da se šire glasine o krizi. Stranačke odluke današnjeg večera nijesu doprinjele k poboljšanju političkog položaja. Baš protivno. Sada su uzeli i suzdržljivi politički krugovi, da smatraju položaj kritičnim. Ističe se, da uz dane okolnosti ne može dr. von Seidler otvoriti novu sesiju uz izglede na uspjeh, tako da se mora ozbiljno računati sa mogućnošću kabinetne krize. Kako se glasa, primio je car danas nekoliko političara, da se porazgovori sa njima o novouredjenju prilika u carevinskom vijeću. Predaja resolucije obiju skupina gospodske kuće morala je biti odgodjena za naredni dan, pošto je ministar-predsjednik 24. popodne boravio kod cara u Badenu. Resolucija imat će svakako odlučnog utjecaja na zaključke ministra-predsjednika. Molba za ostavku predsjednika gospodske kuće, princa von Windischgrätz, bit će od cara otklonjena, a car će mu u posebnom ručnom pismu izraziti potpuno povjerenje uz priznanje njegovih vanrednih zasluga. Medju političarima centruma i ustavne stranke gospodske kuće vlada ozbiljno nezadovoljstvo sa šefom kabineta, koje se dade svesti na unutarnjo- i vanjsko-političke prilike i osobito na rastuće pomanjkanje živeža u Češkoj. (Ostalo je zaplijenjeno.)

Njemačka i Švicarska. K vijesti švicarske brzojavne agenture, da je Njemačka zajamčila švicarskim brodovima sa žitom slobodan put, doznaje Wolffov ured sa kompetentne strane: Vijesti fali valjan dodatak. Doduše je istina, da je njemačka vlada zajamčila švicarskim brodovima slobodan put, ma da je to skopčano sa velikim poteškoćama za ratovanje, e bi time pomogla Švicarskoj, koja je došla u stiskutusljed rata izgladnjenja, vodjenog sa strane antante. Švicarska je vlada bila medjutim zamoljena, e bi saopćila švicarskom narodu, da se iz tehničkih razloga može saopćiti svim brodovima njemačke mornarice na visokom moru zapovijed tekar tijekom triju mjeseca. Osim toga bila je švicarska vlada na to upozorena, da se ove mjere tijekom ovih triju mjeseci dadu veoma teško provesti, pošto je predsjednik Udruženih država namećnuo protupravno zaplijenjenim nizozemskim brodovima i onda amerikansku zastavu, ako prevažaju hranu za Švicarsku. Bude li iz kojekakvih razloga potopljen koji brod, koji služi prehrani Švicarske, to ne pada za to odgovornost na Njemačku, već na predsjednika Udruženih država.

Dalekometni je top počeo, kako brzojavljaju iz Pariza od 24. t. m., opet opstrijeljavanjem Pariza. Nema nikakvih žrtava.

Rat na moru. Wolffov ured javlja od 25. t. mj.: Uspjesi podmornica u zatvorenom području: 22.000 brutto registarskih tona.

Srpski princ Aleksandar u Ateni. „Secolo“ prima iz Atene, da je za kratko vrijeme prispio u Atenu srpski princ Aleksandar, da uzvrati posjet grčkom kralju, koji je princa posjetio u Solunu.

Ugarska zastupnička kuća. 25. t. mj. raspravljala je kuća o privremenom proračunu. Izvjestitelj Barta je preporučio, s obzirom na posebni parlamentarni položaj, da se predlog prihvati.

Besarabija. Iz Bukarešta se javlja: Dne 22. t. mj. položili su besarabijski ministri svoju čast. Istoga su dana položili Besarabijci Tubulec i Taburanu pred kraljem prisegu. U svrhu privremenog upravljanja Besarabije imenovani su prefekti, koji će raditi u sporazumu sa vijećem direktora. Direktori su zastupnici ministarstva, te će odstupiti u onom času, kada bude konstituanta promijenila rumunjski ustav u smislu uvjeta, postavljenih od Besarabije.

Japan i Udružene države. Prema vijesti dopisnika „Timesa“ od 12. t. mj. vlada u japanskoj štampi veliko ogorčenje radi toga, što su Udružene države preuzele upravu kitajskih željeznica. „Times“ se boji, da bi ova upadica mogla biti na štetu interesima antante.

Otstup japanskog ministra vanjskih posala. Havas javlja iz Tokia: Odstup ministra za vanjske poslove, Motona, dade se svadjati na njegovo zdravstveno stanje. Motono je bio svojom bolešću već više sedmica spriječen, da se posvećuje svojim uredovnim poslovima.

Dogodjaji na moru.

Beč, 24. (D. u.) Iz stana se ratne štampe javlja: Kada su dne 22. t. mj. popodne nekoje naše ladje manevrirale na moru, bile su napadnute od 5 talijanskih lijetala, koja su bez uspjeha izbacila svoje bombe. Kod toga je vodji hidroplana „A 79“, freg. poručniku u pričuvi Ernestu Streckeru, uspjelo, te je u zračnom boju sa 3 lijetala sastrijelio jedno lijetalo, koje se je moralo spustiti kraj Rovinja. Ljetač je ostao u našim rukama.

Iz Ugarske.

Budimpešta, 24. (D. u.) Narodna radna stranka obdržavala je večeras sjednicu, na koje je dnevnom redu stajao indemnitetni predlog. Tijekom sjednice držao je grof Tisza govor, u kojemu se je izrekao za glasovanje za indemnitetni predlog, jer se mora zasigurati normalni tok državnih financija, na čemu nesmije da ništa promijeni niti činjenica, što država sada nema vlade, koja nosi odgovornost. Pogledom na krizu je grof Tisza izjavio, da je ista morala nastati radi toga, jer se je prijašnja vlada pogledom na izbornu reformu navezala na ukočeno stanovište, koje je kasnije bilo u protuslovlju sa velikim državnim interesima kaošto i sa vladarevom željom, koja je u tom pogledu bila izričito izražena. Naše će čitavo političko djelovanje, rekao je grof Tisza, biti vodjeno od nastojanja, da se kod riješavanja pitanja izbornog prava očuva narod od pogibelji skrajnog radikalizma. Želimo samo, da buduća vlada stvori u Ugarskoj takve odnošaje, koji omogućuju, da se čitava narodna sila ujedini i postavi u službu egzistenčnih interesa. Sjednica je zaključila, da glasuje za indemnitetni predlog.

Političke vijesti.

Opozicija u austrijskoj njemačkoj socijalnoj demokraciji.

Glasilo opozicije austrijskih njemačkih socijalnih demokrata, revija „Der Kampf“, donosi program socijalno-demokratske opozicije, koji je bio prihvaćen na konferenciji stranke u Beču, mjeseca siječnja ove godine. Prisutni su bili pri tom razgovoru uz Nijemce takodjer češki i poljski socijalisti. Glede narodnosnog problema u Austriji, stoji njemačka opozicija na slijedećem stanovištu: 1. Austrija se raspada na sedam jezikovnih područja: njemačko, češko, poljsko, ukrajinsko, jugoslavensko, talijansko i rumunjsko jezikovno područje. Svaka općina odlučuje sama po pučkom glasovanju pri općem pravu glasa svih muževa i žena, koji imadu u općini svoje stalno bivalište, ka kojemu od tih sedam jezikovnih područja hoće da pripadne. 2. Svakom jezikoslovnom području izabere se zakonodavni nacijonalni skupštinu pri općem, jednakom i izravnom pravu glasa svih muževa i žena, koji će samostalno odrediti ustav i upravnu organizaciju jezikovnog područja. 3. Svaki narod uredjuje putem zakonodavne nacijonalne skupštine svoje, slike prema ostalim pučkim svojim sudrugovima izvan Austrije, prema nacijonalnim državama, ustanovljenim od tih pučkih sudrugova. 4. Svaki narod uredjuje sam putem svoje zakonodavne skupštine svoje odnošaje prema ostalim narodima Austrije. Pogodbama medju narodima odlučuje se, kakve stvari imaju da ostanu narodima zajedničke i kakvi zajednički organi se imaju pozvati da urede te stvari. Socijalna demokracija nastupit će radi toga u zakonodavnim nacijonalnim skupštinama, da ostanu gospodarske stvari narodima zajedničke te da ne bude priječen promet i izmjena robe. 5. Ugovorima medju narodima uredjuje se nadalje: a) zaštita nacijonalnih manjina; b) popravci medja medju narodima, s kojima će se pojedine općine pripojiti drugom jezikovnom području, mjesto tome, za koje se odlučilo pri pučkom glasovanju. Socijalna demokracija nastupit će u zakonodavnim nacijonalnim skupštinama za to, da svaki narod prizuade tudjim manjinama u njihovom području uspješnu zaštitu i dalekosežna jezična prava, da tim zajamči takodjer svojim manjinama u tudjim ...čnim područjima zaštitu i jednaka prava.

Domaće vijesti.

Živežne iskaznice. Daje se na opće znanje, da će se od petka 26. t. mj. izdavati živežne iskaznice za mjesec svibanj. Upozoruje se, da će podružnice u sv. Martinu i sv. Polikarpu biti otvorene od 8—12 sati prije podne i od 2—5 sati popodne.

Služba božja za pravoslavne. U nedjelju na Cveti, dne 28. o. mj. u 8 sati u jutro, bit će sv. liturgija sa sv. pričesti u crkvi sv. O. Nikolaja u Puli.

Učitelji — pozor! Do nekoliko dana sastat će se hrvatsko učiteljstvo Istre na sastanak (skupštinu) u Pazinu. Još prije poziva treba da svaki učitelj razmotri pitanje, koje će se na skupštini raspravljati naime „materijalno stanje učiteljstva Istre“. Odluka je već pala na skupštini svih učitelja Istre (Hrvata, Slovenaca i Talijana) u Bujama. A sada imadu pojedine narodnosti, da odluče, da li će se te odluke i držati. Dakle mi ćemo u Pazinu kazati da ili ne. A baš radi toga treba da svaki učitelj razmisli, kako i što bi s njime bilo. Radi se o tome, da ili nas dignu iz ove naše nevolje, ili da mi tražimo gdje drugdje hranu, odijelo i obuću. Ovu alternativu ili dvobir metnula su naša društva upravnoj komisiji margrofije Istre i oblastima sa stalnim rokom (12. svibnja). Ne dobijemo li odgovora, onda se mi učitelji vojnici — a tih je 99 po sto — svojevoljno javimo u vojništvo, a učiteljice takodjer u vojništvo, ali u kancelerije i u bolnice itd. I do sada smo vjerno služili caru i domovini, pak ćemo ako Bog dade i odsada. — Što će na ovo naš odbor imati kazati i tko će mu različite poslove obavljati, to neka se brinu naši sadašnji, bivši i budući zastupnici naroda. Dobro bi da barem jedan od zastupnika dodje na našu skupštinu, pak da čuje o našoj sudbini. Nego mi već unaprijed znademo, da ne će niko doći, jer sada nijesu izbori, a putovanje je veoma neugodno. Sada znademo o čemu se radi, pripravimo se svi, i kad nas pozovu na skupštinu, dodjimo svi, koji možemo, a ako tko ne m... doći neka drugoga ovlasti ili neka pismeno na ... pisnici javi svoju namisao. I još nešto. Neka n... ne misli, da još imademo liberalnih i klerika... učitelja, mi smo i bit ćemo samo hrvatski uči... i drugo ništa. Dakle do vidjenja! Učitel...

Nadjeno. Poslije dolaska vlaka, na 15. o. na večer, našla se na kolodvoru jedna vreća rubeninom. Reklamanti neka se prijave radi t... pri policiji.

Dopisi iz Istre.

Iz Zarečja. Dne 14. o. mj. u noći uk... su nepoznati tatovi (zlikovci) u selu Slavčići b... 62. sva goveda iz staje. Bile su 4 glave: vol, ... nac i dvije bredje krave. U večer je gazdarica n... tnula pred njih sijeno, a ujutro našla je sijeno, ... goveda ne. Po tome se sudi, da su tatovi veoma drzoviti, jer su valjda, čim su gospod... pošli na počinak, ukrali goveda. Tragalo se ujutro... njima, prijavilo se na sve strane, a našlo ništa. ... je udarac, da ga čovjek ni pojmiti ne može. A ... bude žučina, još veća, u toj su kući: gazdari... dvije stare starice i petero nejake djece. Muž ... je na „fronti“. Htjela sirotica kidisati (skončati ... na svoj život. I još ima ljudi, koji vele, da ... htjela „kontraband“ to prodati. A danas je mlije... glavna začina u seljaka. Što će i kako sirotica, ... neka Bog znade. Da su tatovi na tako ukrali ... zumljivo je, jer ovdje je dosada bilo sve na la... zatvoreno. Doše su nemani u čestito selo, i u... nile veliki zločin. Ljudi čuvajte se! Spavajte ... jedan ili dva u stajama. Pitajte oblast neka v... dade oružje. Tko se čuva i Bog ga čuva!

Dnevne vijesti.

Drug drugu i u crkvi nadje... veli narod... poslovica, a to je obično i u životu na svak... koraku. Bosanski internacijonalisti, politički boga... kako ih okrstila „Hrvatska Država“, jednom n... spočitnuše, kako je naš zakutni „buržoaski list“ ... protiv svima, koji simpatizuju s boljševicima. M... djutim bijaše to ponešto inače. Mi smo se pri ras... djivanju boljševika držali protivnog mnijenja, neg... su ga imali o njima onda naši vladini krugovi. I ... samo mi, nego i sva se slavenska štampa u Aust... — naravno opet osim vladinih internacijonalista ... ravnala u tom pravcu. Kasnije se i naše mnije... o boljševicima ponešto promijenilo. Ali promije... se baš onda, kad se službeno najviše napad... boljševike i kad „Vorwärts“, „Pravo Lidu“ i n... kreni „Glas Slobode“ nije imao više ni riječi ... reće u obranu svojih drugova Lenina i Trocko... Tvrdili smo i tvrdimo, da je propovijedanje ... internacijonale i na onakav način, kako to čine ... sanski internacijonaliste, samo otrov, koji se št... narodu u krv, da mu se potamni vidik i pobi... pojmove, da se iz narodnih ljudi stvori tudjin... sluge, a nipošto uvjerene socijaliste. To može... takodjer ustvrditi već i za to, što, poznavajući lju... oko „Glas Slobode“, znademo, da to nisu inter... cijonalisti kova Liebknechtova, Haaseova ili Fri... rika Adlera, nego da su to teoretičari, koji su ... leko od misli, da nešto za internacijonalu uči... internanijonaliste su to kova Šmeralova, koji dodj... propovijedaju internacijonalu, boj proti buržoazi... kapitalizmu, ali su im baš u kapital uprte oči, i ... kapital bi mnogo mnogo toga od svoje interna... jonale popustili. Da obrazložimo, koji s tim int... nacijonalistima simpatizuje, navest ćemo ovaj sluč... Šmeral je u svojem listu pripoćio prigodom 70-g... dišnjice komunističkog manifesta članak, koji, ka... iz pouzdanog vrela saznajemo, nije bio citovan ... u jednom češkom listu. U tom članku raspisuje ... on opet po starom načinu o internacijonali, te pr... poruča češkom radništvu, da pokuša oko pregov... ranja s njemačkim drugovima, kako bi došlo ... željenog sporazumka. Od čeških listova nije se ... taj članak osvrnuo niti jedan list, ali je zato do... jela članak gradačka „Tagespost“. Da ta s t... internacijonalom iskreno misli, to je poznato sv... kome! Ubogi Marx, on sigurno nije pomislio, ... će se njegov manifest upotrebljavati u čisto imp... rijalističke svrhe! Dakle Šmeral je našao dru... svog. Svejedno jeste, da li se zove on krvoloč... Heine, Wolff ili Malik, koji bi htio povješati sl... venske odvjetnike. Oni, koji se osjećaju da pripa... daju k njima, neka se priglase k njima čim pri... A ako i „Glas Slobode“ osjeća tu potrebu, sva... mu čast! Morsky.

Mali oglasnik

Pojedini br...

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

Godina IV.

Imendan ...

Današnji dan imade... državu i za naš narod: ... imendan i s njom slavi ... jugu. Naš istradani i isk... kao glavnu potporu za s... dućnost. Kao njezna i ... naša premilostiva carica ... pila na starosavno, hap... svi drugi sav neopisiv už... nesretnih majka, udovic... majka države odmah s... ničkih žena svjetskog r... riječ „mir“ unatoč svoj ... rizmu ratnih huskača, m... carici. Možda je naša n... da sav slavenski narod ... bol i teži za istim ciljev... rava nas, da su ti cilje... vrijedni života, rada i ... medju narodima, našla ... štitnicu; da je Njezina ... već odavna žudjeni mir, ... mirnom i korisnom r... teške rane, koje je naro... bi se osušile suze udovi... u to doba da prozbori s... silne argumente. Bezobz... laže sa životima naroda ... i sa tehničkim sredstvi... pribor sa ljudskim interes... svijetu odlučni riječ, a ... do toga, da plaču sa sv... strašne muke, bez nade ...

Današnji bi dan za ... svečaniji, bio bi dan ras... zasjalo sunce sveopćeg ... ljeću, koje si je prisvoji... proljeće budilo takodje... zaista dan najsmionijih ... cene slutnje ne daju naš... plemeniti zanos misli; ... sa našom caricom nad... bezmoćni, da bi odvrati... koje ga još čekaju. Ali ... nade: naš narod znade, ... jesu ljubu branitelja svojih ... vraća njegovu duboku ... sažešće majke domovi... srca, druži naše redove... vijesti diže se k nebu ... duša za mirom. Kao ... carici uz Svoj narod. N... govim ranama. Njezina ... Njezine nade otvaraju n... bolju budućnost.

Ganut od tolike ... milosrdja, ne želi si na... mogao pozdraviti svoju ... joj mnogo kazati sve, š... kamen, da čuje Njezinu ... želja danas živija i jač...

Mnogo imade razl... u monarkiji; ali taj dan ... vladarice, morao bi ujed... u jednoj misli, u jedno... Veličanstva čim prije is... željom izraziti i Njezi... ova čestitka biti najbliža ... sveopći mir na svijetu g... sreći. Dosta je već boja... jem. Došlo je doba, da ... u svetu vojsku za mir, ... da možemo prigodom ... godine slaviti ne samo ... vladarice, već i uskrsnu...

RATNI I...

Austr...

Beč, 26. (D. u.) ... ugozapadnoj fronti ne... Poglavica generalnog st...

Dogadjaji na moru ... provalilo je odijeljenje ... jadranu proti Otrantsko... sa protivničkim lakim ... neprijateljski razarač te ... jedinice vratile bez gubit... brodovlja.

Nje...

Berlin, 26. (D... tana službeno javlja: ... rojske generala Sixt vo... unog uspjeha. Kemel, ... daleko vlada flandrijsk... pojedi... Iza žestoke ...

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlaz u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 27. travnja 1918. Broj 1002

Imendan naše carice.

Današnji dan imade posebno značenje za našu državu i za naš narod: Naša presvjetla carica slavi imendan i s njom slavi taj dan i sav naš narod na jugu. Naš istradani i iskrvavljeni narod gleda u Nju kao glavnu potporu za svoje nade, za svu svoju budućnost. Kao nježna i tankočutna žena osjetila je naša premilostiva carica od prvog dana, kad je stupila na staroslavno, hapsburško prijestolje, jače no svi drugi sav neopisiv užas svjetskog rata, svu patnju nesretnih majka, udovica i sestara i našla je kao majka države odmah svoje mjesto na strani patničkih žena svjetskog rata. Da se je smjela izreći riječ „mir" unatoč svoj perverznosti i unatoč terorizmu ratnih huskača, možemo zahvaliti Njoj, našoj carici. Možda je naša mekana slavenska ćud kriva, da sav slavenski narod u monarkiji osjeća Njezinu bol i teži za istim ciljevima, ali i hladan razum uvjerava nas, da su ti ciljevi jedino plemeniti i jedini vrijedni života, rada i žrtava. Velebna ideja mira medju narodima, našla je u našoj carici najjasniju štitnicu; da je Njezina volja mogla odlučiti, imali bi već odavna žudjeni mir, bili bi se vratili naši ratnici mirnom i korisnom radu, bile bi već zacijeljene teške rane, koje je narodima zadao svjetski rat, bile bi se osušile suze udovica i sirota. Ali srce ne smije u to doba da prozbori svoju riječ, da predloži svoje silne argumente. Bezobzirni stroj razuma, koji raspolaže sa životima naroda isto tako hladnokrvno kaošto i sa tehničkim sredstvima, koji poistovjetuje ratni pribor sa ljudskim materijalom, on imade u današnjem svijetu odlučnu riječ, a narodima ne preostaje drugo, do toga, da plaču sa svojom caricom i pate s Njom strašne muke, bez nade u skorašnje izbavljenje.

Današnji bi dan za caricu bio puno jasniji, puno svečaniji, bio bi dan raskošne radosti, da je svijetom zasjalo sunce sveopćeg mira. Svijet bi se veselio proljeću, koje si je prisvojilo taj spomendan, a ovo bi se proljeće budilo takodjer u milijunima duša. Bio bi zaista dan najsmionijih nada, najsunčanijih snova. Ali crne slutnje ne daju našoj radosti slobode, sputavaju plemeniti zanos misli; okovani od zle kobi plačemo sa našom caricom nad ruševinama propale sreće, bezmoćni, da bi odvratili od svijeta strašne nevolje, koje ga još čekaju. Ali ipak nije taj dan bez tračka nade: naš narod znade, da imade na uzvišenom prijestolju branitelja svojih čežnja, da imade dušu, koja shvaća njegovu duboku bol... I baš ovo plemenito sačešće majke domovine jača našu silu, diže našu svijest, druži naše redove. Kao nikada u svjetskoj povijesti diže se k nebu očajan jauk milijuna ranjenih duša za mirom. Kao milosrdna samaritanka stoji carica uz Svoj narod. Njezine su riječi melem njegovim ranama. Njezina dobrota tješi uzbudjena srca, Njezine nade otvaraju našem narodu ljepše vidike u bolju budućnost.

Ganut od tolike dobrote, od tolikog iskrenog milosrdja, ne želi si naš narod ništa, no to, da bi mogao pozdraviti svoju caricu u svojoj zemlji, da bi joj mogao kazati sve, što mu leži na srcu kao težak kamen, da čuje Njezinu riječ, Njezinu utjehu. Ova je želja danas življa i jača negoli je ikad bila.

Mnogo imade razlika u mišljenju naših naroda u monarkiji; ali taj dan, kad slavimo imendan naše vladarice, morao bi ujediniti sve dobre i harne duše u jednoj misli, u jednoj želji, da se nade Njezinog Veličanstva čim prije ispune, znajući, da ćemo tom željom izraziti i Njezinu najdublju čežnju, da će ova čestitka biti najbliža Njezinim osjećajima i da je sveopći mir na svijetu glavni uvjet Njezinoj potpunoj sreći. Dosta je već boja neumoljivim, krvavim oružjem. Došlo je doba, da se svi ljudi na svijetu združe u svetu vojsku za mir, da obistinimo caričine nade, da možemo prigodom Njezinog imendana naredne godine slaviti ne samo krasan spomendan uzvišene vladarice, već i uskrsnuće svijeta u miru i sreći...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadnoj fronti nema osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Dogadjaji na moru: U noći od 22. na 23. travnja provalilo je odijeljenje naših razarača u južnom Jadranu proti Otrantskoj cesti. U topničkom boju sa protivničkim lakim pomorskim silama bio je neprijateljski razarač teško oštećen. Naše su se jedinice vratile bez gubitka ili oštete. — Zapovjednik brodovlja.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Navala vojske generala Sixt von Arnim dovela je do potpunog uspjeha. Kemel, uzvisina, koja na široko i daleko vlada flandrijskom ravnicom, u našem je posjedu. Iza žestoke topničke pripreme nastupila je pješadija generala Siegera i Eberhardta na navalu. Francuske divizije, kojima je u okviru engleskih četa bila povjerena obrana Kemela, kaošto i Englezi, koji su se priključili kod Witchaetea i Dranoetera, bili su bačeni iz njihovih položaja. Veliki je ljevak od St. Hilaira te i samo mjesto osvojeno. Osvojili smo brojne betonske kuće i izgradjene dvorce u tom području. Pruske i bavarske su čete osvojile na juriš mjesto i goru Kemel. Zaštićena od topništva, dovedenog unatoč nepovoljnom području, udarila je pješadija na mnogim mjestima sve do potoka Kemel. Osvojili smo Dranoeter i Fleugelhoek. Ljetalačke su skupine napale sa dobrim uspjehom na stražnje ceste neprijatelja, koje su bile pune vozova i neprijateljskih kolona. Kao plijen jučerašnjeg dana javljeno je 6500 zarobljenika, većim dijelom Francuza, medju njima jedan francuski i jedan engleski pukovnijski zapovjednik. Južno od Somme nijesmo mogli održati Villers-Bretonneux, u koje smo selo bili provalili, uslijed neprijateljskih protunavala. Daljnje jake navale izjalovile su se tik istočno od sela, kaošto i uz šumu i selo Hangard, koje smo oteli neprijatelju. Broj zarobljenika povisio se je u tom bojnom odsjeku na 2400. Izmedju Avre i Oise osim privremenog oživljenja paljbe ništa osobita. Na istočnom brijegu Mosele provalile su saske satnije u francuske opkope te su prodrle u Regnieville. Iza kako su izvršile svoju zadaću, povratile su se sa zarobljenicima u svoje položaje. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Na zapadnoj obali Engleske naše su podmornice potopile opet 17.000 brutto registarskih tona, medju njima takodjer duboko nakrcan jedan parobrod od 5000 i drugi od 4000 tona.

* **Napadaj na obalu od Zeebrügge.** Reuterov ured javlja: Nasuprot podacima njemačkih izvještaja, da je od brodova, koji su sudjelovali kod akcije proti Zeebrügge i Ostende, bilo potopljeno 5 krstarica, 3 razarača i znatan broj motornih čamaca, ustanovljuje admiraliteta: da ukupni broj potopljenih brodova, osim blokadnih brodova i jedne podmornice, koje su prema zapovijedi bili bačeni u zrak, iznosi 1 razarač i 2 motorna čamca.

* **Sjednica zastupničke kuće odgodjena.** Sjednica zastupničke kuće, sazvana za 30. t. mj., bila je sa istim dnevnim redom odgodjena na 7. svibnja.

* **Mir s Rumunjskom.** Dr. von Kühlmann, koji je jučer otputovao u Beč, da krene sa barunom Burianom u Bukarešt, izjavio se je pred odlaskom u nekom pogovoru sa vodjama stranke u državnom saboru u tančine o pitanjima, koja su u svezi sa rumunjskim mirovnim ugovorom. Njegovim je izjavama, u kojima se je dotaknuo takodjer pitanja dinastije, slijedila kratka rasprava. — Prema „Vossische Zeitung" se glasa, da su oni, koji su bili prisutni kod pogovora sa državnim kancelarom, dobili utisak, da će formalni ugovor sa Rumunjskom biti doskora zaključen.

* **Pregovaranja izmedju Njemačke i Nizozemske.** Berlinski dopisnik „Allgemeen Handelsblada" doznaje, da su pregovaranja, vodjena zadnjih dana izmedju njemačke i nizozemske vlade u Berlinu, izazvala dojam, e će se moći postići sporazum, te da nema nikakva razloga za uznemirenost. Očekuje se sklopljenje gospodarskog ugovora za nekoliko sedmica.

* **Nijemci protiv Jugoslavena.** Dopisni ured javlja: U jednoj od državnog društva njemačke radničke stranke sazvanoj skupštini bilo je, kako javlja „Parlamentskorrespondenz", jednoglasno zaključeno, usprotiviti se slovenskim željama, da se priključe jednoj jugoslavenskoj državi.

* **Odaslanstvo Estonaca u Engleskoj.** Reuter javlja iz Londona dne 25. t. mj., da je u Englesku prispjelo odaslanstvo iz Estonske, koje predstavlja 70 postotaka sveukupnog pučanstva, da od engleske vlade zahtijeva, neka prizna neovisnost Estonske. Odaslanici imali su razgovor sa državnim tajnikom vanjskih poslova, Balfourom, te su na to otputovali u Pariz.

Članovi gospodske kuće kod Seidlera.

Beč, 25. (D. u.) Danas dodjoše k ministru-predsjedniku dr. vit. Seidleru članovi gospodske kuće grof Czedik, knez Egon Fürstenberg, dr. Baernreither, barun Maks Vladimir Petz, grof Nostiz i grof Plener te upraviše na temelju zaključka stranke sredine i ustavne stranke u gospodskoj kući na načelnika kabineta pitanje, u kojemu se kao uvod upućuje na to, da se smatra dovršenim objašnjenje carevog pisma i to carevom izjavom u obim brzojavkama, poslanima od cara na njemačkog cara te da je time čitava stvar postavljena izvan svake sumnje i dovršena. Time se mora — tako je rečeno u nagovoru — uzeti svaku podlogu strujama, koje su protivne savezu sa Njemačkom. Ovaj savez, koji je na novo učvršćen zajednički prolivenom krvlju, pruža jamstvo za konačnu pobjedu kaošto i za željeni mir u budućnosti, koja će izliječiti ratom zadane rane. Monarkija stoji prema njemačkoj državi u stalnoj, nepokolebivoj vjernosti te će takva uvijek i stajati. Izjave, sadržane u brzojavkama obiju careva, koje govore o solidarnosti interesa, o vjernom pobratimstvu i o nerazriješivoj zajednici ratnih ciljeva, opeta su postavile pečat na ovaj savez. Upit nastavlja: Mi se oslanjamo na nedirljivu carsku riječ, da će za carsku kuću i za monarkiju ostati sadašnja vanjska politika i dalje mjerodavnom. Održanje dosadašnjeg kurza vanjske politike zahtijeva ali i unutrašnju politiku, koja će vanjsku politiku u svakom pogledu podupirati, koja će izbjegavati svako kolebanje i koja će biti vodjena od čvrste ruke, kakve ali politike gospodska kuća ne opaža, koju ali ista smatra nužnom potrebnom. Upit žali, što je odstupio ministar vanjskih posala grof Czernin, koji se je u okviru savezničke politike u punoj mjeri obazirao na interese saveznika, te istodobno stalno i svrsishodno zastupao interese monarkije, koji je ali bio i oslon svih državi i caru vjernih elemenata, kojega trebamo u teškoj borbi sa našim neprijateljima, kao i u opasnim, državi neprijateljskim agitacijama u unutrašnjosti. Nepokolebivo vjerni caru i dinastiji prate interpelanti sa sve većom bojazni dogadjaje, koji su u stanju, da ugrožavaju ustavnu zaštitu posvećene i nepovredive careve osobe, jer se u istinu ne opaža one zaštite i onog sudjelovanja, koje mora da nadje svaka careva politička izjava i svak Njegov politički čin, učinjen u bilo kakovoj formi, u osobi Njegovog odgovornog ministra. Kad bi postojala ova zaštita i ovo sudjelovanje, ne bi se niti moglo misliti na uplive, koji nastoje, da si steknu važnost kraj odgovorne vlade i na koje pučanstvo sa rastućom bojazni misli. Stoga interpelanti pitaju, je li vlada sklona, da prizna i da se po tome i ravna, da odgovornost vlade nije ograničena samo na one vladalačke čine krune, koji zahtijevaju carev potpis, već koja obuhvaća opću političku odgovornost vlade za sve političke izjave i čine krune. — Ministar-predsjednik vitez dr. Seidler je najprije izjavio, da ne može biti govora o uplivima neodgovornih faktora na krunu, te je dodao, da preuzima potpunu odgovornost za sve careve političke čine, bili oni potpisani od ministra-predsjednika ili ne, bili oni izvršeni posredno ili neposredno u okviru njegovog djelokruga. Ako se radi o carevoj osobi, mora ministar da preuzme odgovornost. On je rado pripravan, da to učini, a ako bude od potrebe, da za svoju osobu vuče iz toga i političke posljedice. — Interpelanti opažaju, da se za njihovim upitom ne sakriva namjera, da izazovu krizu u vladi ili da politički položaj još više otešćaju. Upit ide jedino za time, da se autoritativnom izjavom vlade, o opsegu konstitucijonalne odgovornosti rastepe bojazan, nastala uslijed dogadjaja posljednjeg doba. — Ministar-predsjednik je ovu izjavu uzeo do znanja, te je izjavio, da prema njegovom mnijenju ima i nositelj krune u konstitucijonalnoj državi pravo na osobnu slobodu i slobodno izražavanje misli. Razumije se samo po sebi, da u opseg konstitucijonalne odgovornosti ne padaju samo oni čini vlade, koji su takvi već svog oblika radi i koji stoga prema ustavu moraju biti potpisani, već i svi oni čini nositelja krune, koji su čisto političkog karaktera, koji time spadaju u područje vladine djelatnosti, te stoga potrebuju ustavnog krića sa strane u to pozvanih faktora. Ministar-predsjednik je dodao, da ovo naziranje po njegovom osvjedočenju odgovara i carevim intencijama.

Dogadjaji na moru.

Beč, 25. (D. u.) Iz stana se ratne štampe javlja: Naše lake pomorske bojne sile poduzele su u posljednje vrijeme više sunaka proti Otrantskoj cesti, ali nijesu kod toga opazile niti prometa sa brodovima, niti stražarskih ladja. Kod izvidjenja, poduzetog od odijela flotile torpedovki u noći od 22. na 23. t. mj., opaženi su i napadnuti u pretpolju u Valoni neprijateljski razarači torpeda. Poslije kratkog topovskog boja priskočiše u borbu premoćne neprijateljske sile, koje su došle iz alarmovane luke. Boj je bio prekinut izakako je postignut cilj sunka, da se naime uznemiri promet u Otrantskoj cesti i da se alarmira neprijateljske ratne luke, u kojih se je neposrednoj blizini vršila borba. Jedan je neprijateljski razarač bio teško oštećen, te je ostao nepomičan. Drugi je krenuo put Valone. Naše jedinice nijesu pretrpjele niti gubitaka, niti su bile oštećene.

Iz Ugarske.

Budimpešta, 25. (D. u.) Polag vijesti večernjih novina iz Budimpešte izgleda, da se je akcija trgovačkog ministra Szterenyia izjalovila. Grof Szterenyi je naime predložio nacrt, e bi se izborna reforma odgodila do jeseni. Ali time nije bila sporazumna niti Tiszova stranka, koja zahtijeva, da se izborna reforma odmah riješi putem kompromisa. Uslijed toga će grof Szterenyi vratiti po svoj prilici svoju misiju. Slika situacije nadopunjuje se današnjim govorom ministra-predsjednika dra. Wekerla, koji se je toplo zauzeo za kompromišno riješenje izborne reforme, te dodao, da bi se sa malo dobre volje dale premostiti sve opreke i da se članovi kabineta, koji su skloni sporazumku, mogu iza demisije slobodno izraziti o svojim osobnim nazorima.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Slovenski Narod“ javlja: Bečki listovi veče, da ne će ove godine biti goričkog ranog krumpira, jer da polja nijesu mogla biti obradjena radi nestašice marve i radnika. Ali voćke da će za to dati obilno ploda, osobito obećavaju mnogo trešnje, kojih će početkom svibnja biti u Beču sve puno. Ranog krumpira, pripominje „Slovenski Narod“, ne će u istinu biti skoro ništa, jer su u Trstu prigodom stavke utišali glad sa krumpirom, koji je bio odredjen za sjeme za Goričku-Gradišku. Kakvu li je štetu prouzročila politička oblast, koja nije imala korist, koju bi bio dao onaj sjemenski krumpir! Ali jer nema krumpira, hoće da imaju barem trešnje. Ali trešnje znadu zobati takodjer Goričani i baš će im dobro doći, kad tako nedostaje živeža. Ali treba za to strogo čuvati voćke, da ne izgine voće sa drveća, prije negoli dozrije. Bude li dovoljno trešanja, u prvom redu poslužit će se njima domaći ljudi. Svježe trešnje, kuhane, u marmeladi, dobro je jelo, koje mora ostati domaćem pučanstvu. Ako pak ih bude suviše, tu jeste naš Trst, koji će trebati trešanja. Za Beč ih ne ćemo imati, jer takodjer Beč nema za nas ništa. To je zbilja već odviše, kako si Nijemci prisvajaju goričku pokrajinu: zemlju nam hoće da uzmu, pojesti nam hoće sve, što budemo izradili. Sa visokih pak mjesta obećavaju nam veliku pomoć i bolju budućnost... Sa drugog kraja slovenske zemlje iz Murskoga polja javljaju „Slovenskom Narodu“: Lijepo i rodno je naše Mursko polje medju Ljutomjerom i Radgonom u Štajerskoj. Selo za selom niza se uz Muru, jedno je ljepše od drugoga i sva su čisto slavenska. Naše su Muropoljke naravno potpisale jugoslavensku deklaraciju. Ali medju našim zelenim livadama vijuga se željeznica i njezin duh ne će da vidi, da je to slovenski svijet. Pred kratko čekalo je mnogo ljudi na večernji vlak u Bučečovcima. Dodje k blagajni takodjer neki nama nepoznati slovenski gospodin i zahtijeva voznu kartu slovenski. Činovnik mu medjutim odrešito odgovori: „To je njemačka zemlja. Tu mora svaki govoriti njemački, koji znade!“ Gospodin je glasno protestirao proti tvrdnji austrijskog činovnika, da je naše Mursko polje njemačka zemlja i proti zahtjevu, da njemački govori. Oglasio se takodjer priprost vojnik i rekao: „Ja se takodjer moram voziti, a ipak ne znam njemački“...

o

Sa sastanka u Pragu. „Zagr. koresp. javlja: Učesnike nedavnoga zbora političkih javnih izjava, u kojima je sudjelovao sav Prag, nije bilo vidjeti mladeži ni sveučilišne ni srednjoškolske. Kad su naši ljudi u čudu pitali češke političke prvake, gdje im je mladež, odgovarali su ovi, da nipošto nije slučajno izostala. To je kod njih stvar načela i političkoga morala, da se mladež neupotrebljava za političke svrhe. Mladež imade učiti i ozbiljno se pripravljati za budući javni rad, kad će biti pozvana zamijeniti sustale borce narodne. Češki politički prvaci ne daju dirati u mladež, jer im je mnogo do toga stalo, da mladež ostane čista i netaknuta za poznjiji javni narodni rad. Mladež se kod Ceha ne smije uvlačiti u dnevnu politiku kao faktor, dok se za razbistravanje često veoma zamršenih pol. trenutačnih položaja ne može imati dovoljnoga životnoga iskustva niti potrebnoga razbora za takovo prosudjivanje.

o

Iz Hrvatske. U Zagrebu traje još uvijek stavka slagara, te ne izlaze nikakvi listovi, osim službenih „Narodnih Novina“ i „Obzora“, ali takodjer ta dva lista izlaze u umanjenom opsegu. Nekoji si listovi pomažu tako, da se štampaju u „Obzorovoj“ štampariji, te upotrebljavaju slog „Obzorov“. — Kako javljaju „Narodne Novine“, predsjednik je hrvatskog sabora, dr. Medaković, sazvao sjednicu sabora za današnji dan. Možda će ovaj puta biti saborska sjednica burna, kaošto i po običaju. I ako je hrvatski sabor jedini zakoniti i priznati forum, gdje mogu Hrvati govoriti i stvarati odluke, ipak ne moramo biti baš ponosni, da je negdje nekakav hrvatski sabor. Sve što se tamo govori, stvara, zaključuje i odlučuje, tako je šićušno i tako nedostojno velikog vremena u kojemu živimo. Jer uvijek, kad začujemo, da započinje opet djelovanje hrvatskog sabora, ne možemo se oteti osjećaju, da će se opet uzalud halabučiti, uzalud tratiti vrijeme i da će se korisnog učiniti veoma malo, a velikog nešto, što bi moglo biti od dalekosežnog značaja, da se ne će učiniti ništa. — Imamo ubogu Istru, gdje narod strada i gine, imademo i Dalmaciju i nesretnu Bosnu, ali ipak moramo reći i uboga Croatia!

•

Slavenske grožnje. Pod tim naslovom donosi „Grazer Tagblatt“: 24. t. mj. posjetili su zastupnici Habermann, Hruba, Korošec, Pogačnik, Stanjek i Tušar ministra-predsjednika kao zastupnici Čeha i Jugoslavena te su pitali, da li je istina, e su njemačke gradjanske stranke predložile nekoje zahtjeve, uperene protiv Jugoslavena i Čeha i da li je ministar-predsjednik voljan, ispuniti njihove zahtjeve. Ministar je predsjednik priznao, da se je u zadnje doba pregovaralo o poznatim zahtjevima njemačkih stranaka, ali je istodobno izjavio, da nije još pala odluka. O nepravednostima napram jednom narodu ne može biti govora. Zastupnici imenovanih su skupina izjavili, e bi svake persekucije pojedinih narodnosti i svako riješenje njemačkih zahtjeva na jednostrani način izazvalo najodlučniji njihov otpor, te bi ugrožavao opstanak parlamenta.

Domaće vijesti.

Sjednica o financijalnom položaju općine Pula. Jučer bila je kod c. kr. kotarskog poglavarstva rasprava o financijalnom stanju općine Pule, kojoj su raspravi prisustvovali zastupnici c. kr. namjesništva i pokrajinske upravne komisije. Isti su tijekom dana pregledali više gradskih zavoda.

Prodaja voznih karata I. i II. razreda. Izdavanje voznih karata I. i II. razreda za jutarnji vlak biva već dan prije izmedju 1·30—3 sata popodne. Budu li raspoloživa sjedala već dan prije rasprodana, tada se više ne će izdavati vozne karte prije odlaska jutarnjeg vlaka.

Učiteljima. Troškovi učiteljskih deputacija u Trst, Kopar—Buje itd. za pojedince preveliki su. Dužnost je naša da im to podmirimo (platimo), i da se skrbimo i za druge eventualne troškove. Zato svaki od nas spremi u posebni predjelak novčarke maleni prinos. Učitelji, koji imadu manje od 100 K plaće na mjesec — ne plaćaju. Do 200 kruna — plati 5 K. Preko 200 K pak 10 K. Svrši akcija — eventualni ostatak ide „Družbi“. Zdravo!

Učitelj.

Uredništvo „Hrvatskog Lista“ prima stranke, koje žele kojekakvih objašnjenja radi potpora ili kojekakve molbe, srijedom i subotom od 5 do 7 sati poslije podne.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. Dopis u „Slovencu“. Onaj gospodin iz Pazina, koji je napisao dopis za „Slovenca“ sa naslovom „Italijanske demonstracije u Pazinu“, i koje su bile prenesene u „Hrv. List“ broj 988. mislio si „ala sam ih“. Polagano gospodine! Da ste metnuli onaj dopis u „Resnic..“ nikome ništa, ali ovako, dozvolite mi, da s Vašom časnom osobom imam jedan maleni račun. Prije svega treba da znadete, gospodine moj, da je općina imala aprovizaciju istodobno, kad i drugi, koje Vi spominjate. Da su ona gospoda, koje Vi unašate u dopis, medjusobno veliki prijatelji. . A napokon kažem Vam i to; da se meni „nekam čudno zdi“, da inteligencija u Pazinu „tako dolgo, spi“. Mjesto jedne partije „preferansa“, „taroka“, „trešete“, „biljara“ i gozbe, „kje riž z neba pada, a olje z oblaka radič poklada“ — da bi napravili jedno „moško deklaracijo, kaj Vam se zdi ne bi bilo boljše, kaj gospod! Molim Vas gospodine, drugi put kad budete još štogod napisali, molim Vas, pošaljite Vaš dopis „Hrv. Listu“, jer „Slovenca“ ima malo u Pazinu — a naš narod ga uopće ne čita.

Svršavam. Gospodin dopisnik ima riječ. Za uslugu dajem mu honorar od 50 K, ali sa jednim malenim uvjetom, da piše u „Hrv. List“ i da svoje prezime pod dopis metne. Neka se ne boji, da ne ću i ja to drugi put učiniti. Obećajem mu svečano. Torej!

Hrvat.

Iz Marčane. Subotu dne 23. travnja 1918. ugrabila nam nemila smrt najvrijednijeg našeg sumještana, ugrabila nam Benjamina De Prato, učitelja gradjanskie škola u Trstu. Kao grom ošinula je ta vijest sve njegove prijatelje i štovatelje. Ne mogosmo vjerovati, da nam je već mrtav on, koji nam se još za Vazam javljao, i u čijim smo pismima vidjevali još uvijek tračak onog humora, koji je napunjao njegovu dušu. Pa još uvijek nam je gotovo nevjerovatno, da su danas ledene one žive, plamene oči, iz kojih su negda vrcale iskre, da su za na vijeke zanijemila ona usta, koja su se negda tako slatko smijala. Uzalud ćemo ga o praznicima očekivati, da se vrati u Marčanu, da nas svojom prisutnošću i svojim humorom razveseli, uzalud ćemo po novinama tražiti „Balotu iz Raše“. Njega više nema! Nije mu bilo sudjeno, da još jednom vidi svoju „Ladonju“, svoju Marčanu, koju je tako žarko ljubio i za kojom je čeznuo do posljednjega daha. — U premaljeću, kad budu počele „mendule i čerišnje cvitati, a tići kantati“, onda će mi biti bolje, onda ću vam doći, — tako nam je bolestan pisao. I mi smo veselo očekivali našeg Benjamina. Mendule su i čerišnje procvitale, tići već kantaju, ali Tebe, dragi Benjamine, medju nama nije! Kleta sudbino, zašto si tako okrutna, zašto nam ugrabi onako mladog i dobrog Benjamina! Njega više nema medju nama, ali će nam on u živoj uspomeni dugo ostati u našim srcima. Njegov će duh ostati u Marčani, a njegov će hladni grob resiti marčansko cviklje. Vječna mu spomen! Harni Marčanci.

Pr. poslano.*)

Marčana, 25. travnja 1918.

Štovanom

uredništvu „Hrvatski List“

u Puli.

Umoljava se, da na temelju § 19. tisk. zakona izvoli uvrstiti čim prije moguće u „Hrvatski List“ ovaj ispravak na dopis iz Marčane od dne 28. ožujka t. g., isti dan tiskan u broju 979, na način, da prije svega nije isti dopis ni pisan ni potpisan bio od pišućeg, kao prisjednika ovog općinskog upravnog vijeća, te se ova podopćina ne može nit smije podnipošto tužiti prama općini u Vodnjanu, koja kroz vrijeme povratka ovih bjegunaca nije mogla više da učini negoli je učinila. Ako je puljska aprovizacija dala na pomoć svojih goveda da se dovoze iz Vodnjana u Marčanu 3—4 obitelji, to je istinito i za... smo joj osobito zahvalni; to je pako ona učinila pošto drži ovdje nekoliko volova, za koje joj je ova općina dala u zakup dio svojih općinskih dobara uz nisku cijenu i uz uvjet da se pojedinim općinarima nesmije braniti e da istodobno mogu uživati pašu sa ono malo marve što posjeduju; dakle ne radi se tu o nikakvoj dobrotvornosti već je to uz dogovor sklopljen sa povjerenikom učinjeno. U ovim teškim vremenima ako nam gorespomenuta aprovizacija bude budi kako iskazala svoju pomoć i unaprijed, kao n. pr. ustupkom uz otštetu par volova mjesečno za klanje, bit ćemo dužni da joj protuusluga iskažemo al što se tiče prava, moramo u svakom slučaju da se obratimo na predstojeću nam općinu u Vodnjanu, od koje, moramo u istinu kazati, primamo uvijek od onog malo živeža što joj prispije, prama broju stanovnika točan dio što nam ide.

Općinsko upravno vijeće.

Presjednik:

Radolović, m. p.

*) Za članke pod gornjim naslovom ne odgovara uredništvo.

Razglas natječaja.

Vojnička potporna komisija Pula traži pomoć pisarničke sile uz dnevnicu od K 3·40 i zakon[ite] doplatke skupoće.

Uvjeti: 1. navršenje 18. godine života;
2. poznavanje zemaljskih jezika u pism[u i] govoru;
3. neprikoran politički i moralni život.

Ratni oštećenici i molitelji, koji poznava[ju] stenografiju i daktilografiju imati će prednost.

Molbama, koje se imadu do svršetka trav[nja] podnesti vojničkoj potpornoj komisiji u Puli, Foro 17, imadu se priložiti školske svjedočbe i d[okaz] već uživane prakse.

Vojnička potporna komisija Pu[la]

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, nedjelja 28. travnja 1918. | Broj 1003

Što će da bude?

Službeno saopćenje o posjetu zastupstva Jugoslavenskog kluba i Češkog svaza kod ministra-predsjednika veli, da su češki i jugoslavenski zastupnici upitali ministra-predsjednika, da li su njemačke gradjanske stranke u istinu predložile vladi zahtjeve, koji traže persekucije Jugoslavena i Čeha, i da li je ministar-predsjednik sklon da ih ispuni, valjda kao nagradu za to, što su u sadanjem trenutku ne samo njemačke gradjanske stranke, nego takodjer stranke iz gospodske zbornice otkazale prijestolju i državi vjernost . . .“ U savezu s tim priopćuje „Slovenski Narod“ članak pod naslovom „Revolucija sitih“, u kojem veli: Pred nekoliko dana raspravljali smo u članku „Njemačka kriza“ o razvoju austrijske njemačke politike, koja se neprestano sve to više okreće proti Beču i postavlja državu pred alternativu, da mora ili ostati vlasništvo Nijemaca ili pak računati s njemačkim neprijateljstvom. Dogadjaji zadnjih dana karakteristično potvrdjuju te tvrdnje. U njemačkom taboru kipi, i iz kotla, u kojem kuhaju njemački političari svoje bjesnilo, zaudaraju otrovni plinovi. Austrija je država, koja je bila odnekada pod njemačkom vlašću. Njemački birokrate, njemački Volksrat, njemački poduzetniki, njemački generali komanduju sve. Čovjek bi mislio, da će gospoda ipak biti zadovoljna s tim što imadu. Ali u Austriji ide sve naopako. Drugdje se bune gladni i bespravni, tu pak siti i privilegovani. Politički presito nijemstvo pripravlja pravu pravcatu revoluciju proti državi. Na sve je spomena vrijedno, da pri toj buni nosi zastavu tajni savjetnik i penzionovani generali gospodske zbornice, i da uvijek vijerni Tirolci i Solnogradjani odlučuju, da li ne bi valjalo moliti, da ih anektuje Bavarska! Sita i otpočinula gospoda gospodske zbornice posta avantgarda bojovnog nijemstva, te pripravlja demonstracije radi odlaska grofa Czernina. Proti komu su naperene demonstracije te gospode, koji svima četirima uzimlju iz državne zdjele, nije teško pogoditi. Većina njih uživa osim državnih plaća i penzija takodjer dobitke raznih ratnodobitkarskih poduzeća. Zato nije čudo, ako se ljute na svaki pokušaj, koji bi vodio monarkiju k miru. Takozvana ustavna i srednja stranka odlučiše podati u zbornici oštru interpelaciju radi odstupa grofa Czernina, koja bi imala omogućiti, da u posebnoj debati demonstruju za „nerazdjeljiv savez“ sa Njemačkom i proti onim faktorima, koji su mnijenja, da vrijedi ono starinsko državničko načelo „salus rei publicae suprema lex esto“ (dobro države nek bude najvišim zakonom) prije svega za vlastitu državu. Te dvije stranke čine većinu zbornice te zahtijevaše od predsjednika kneza Windischgrätza, da odmah sazove sjednicu. Knez Windischgrätz, u sporazumku s desnicom gospodske kuće, otklonio je taj zahtjev. Knez Windischgrätz, koji pripada takozvanoj „Karlovoj stranci“, izvodio je iza fronta gornjih dviju skupina konsekvence, te je dne 23. o. mj. podao demisiju. Gornje dvije stranke dobile su u parlamentarnom žargonu novo zajedničko ime „Wilhelmspartei“ (Vilimova stranka). Sa velikom napetošću očekuju politički krugovi carevu odluku glede demisije Windischgrätza. Prevladjuje mnijenje, da se car ne će pokoriti terorizmu buntovnih senatora.

U taboru njemačkih zastupnika dnevno prevladjuje najradikalnija taktika. Većina zastupnika već je danas pridobljena za devizu, koju je gradački načelnik prvi izrekao, te se postavlja u oštar otpor proti dosadanjem načelniku saveza njemačko-nacijonalnih stranaka, Waldneru, koji zastupa mnijenje, da ne ide javno navijestiti rat državi . . . Seidler neka se podvrgne njemačkom ultimatumu ili neka izgine. Ministar je predsjednik u najvećoj stisci. Pomirio bi se rado sa svojim starim saveznicima, i kao svaka vlada, jeste takodjer Seidlerova pripravljena potpisati mirovni ugovor s nezasitnim njemačkim radikalizmom na češkoj i jugoslavenskoj koži. Osobito se radi o našoj jugoslavenskoj koži. Alpinski Nijemci zahtijevaju najoštrije represalije proti našem narodnom gibanju. Radi toga je predsjedništvo Češkoga svaza i Jugoslavenskog kluba opomenulo ministra-predsjednika, neka pazi, prije negoli konačno pristane na zahtjeve alpinskih Nijemaca. Konferencija je bila veoma živahna, osobito radi energičnog nastupa glavnog govornika zajedničke deputacije dr. Korošeca. Tu su Jugoslaveni i Česi vladi otvoreno kazali, da u slučaju novih persekucija njihovih rodjaka nema za njih parlamenat nikakvog značenja više. Ako državni sabor ne može zapriječiti progona, njegov je opstanak u pogibelji. Našom čašću i krvlju austrijski se parlamenat niti može a niti smije zaštićivati. Njemačka izvješća vele, da je unutarnjo-politička kriza u punom razvitku, te da se može računati sa demisijom Seidlerovog kabineta. Car daje već pozvao k sebi više vodećih političara, da se s njima posavjetuje, kako bi bilo moguće urediti prilike u parlamentu. Car da nije voljan prihvatiti demisije kneza Windischgrätza. To bi značilo da osudjuje revoltu većine gospodske zbornice. Na drugoj se strani tvrdi, da jako uplivni njemački krugovi sa svim nastojanjem nastavljaju svoj rad oko posvemašnjeg radikalizovanja državne uprave u smislu njemačkih zahtjeva. Kriza postaje iz dana u dan očitija i u njenom znaku započinje u utorak proljetno zasjedanje carevinskog vijeća uz burne debate. Propuknula je revolucija sitih i privilegovanih proti gladnim i potlačenim. Austrija je opet o jednu specijalitetu bogatija, završava „Slovenski Narod“.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27 (D. u.) Službeno se javlja: Na jugoistoku ograničilo je nepovoljno vrijeme bojnu djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Sjeverno od Wytchaete prodrli smo sve do južnog ruba od Fromellesa. Francuske i engleske su divizije uzalud pokušale preoteti nam opet brdo Kemmel. Navale poduzete u jutro na fronti od Dikke-Busch do Lockera, u večernjim satovima iz predjela Lockera do zapadno Drauveter skršile su se uz teške gubitke u našoj paljbi. Tamo, gdje je neprijatelj stigao do naših linija, podlegao je u boju iz bliza. Sjeverozapadno od Mervillea, na južnom brijegu Lyse i kod Givenchya izjalovili su se sunci neprijatelja. Izmedju Scarpe i Somme izvidnički okršaji. Južno od Somme iskrvavili su se Francuzi mnogostrukim jurišanjem kod i južno Villers-Bretonneux. Iza kako su se razbili jutarnji napadaji uz i sjeverno od šume Hangard, sakupio je poslije podne jake sile, u prvom redu Marokance, te obnovio napadaje proti šumi Hangard i proti potoku Luce. Više puta opetovani, jakom topničkom paljbom pripravljeni pokušaji, da probiju naše linije, izjaloviše se. Iz vlastite odluke nastupila su pješačka odjeljenja s obje strane potoka Luce na navalu, pročistila su nekoliko gnijezda strojnih pušaka te su zarobila kod toga Francuza. Na ostaloj fronti ništa znamenitoga. — Istok: Finska: Pokušaji neprijatelja, da probije naše linije kod Lahtija u smjeru na istok, izjaloviše se. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 26. travnja na večer: Naše su čete poduzele danas prije podne protunavalu na njemačke linije od Villers Bretonneux do potoka Luce. Unatoč ljutom otporu znatnih neprijateljskih sil., usredotočenih na tom mjestu, uspjelo je nama da preotmemo neprijatelju velik dio područja, što nam je bio uzeo dan prije. Južno od Villers Bretonneux osvojili smo spomenik te smo provalili u šumu Hangard-en-Santere i osvojili zapadni dio sela. Bitka, koja je potrajala sav dan te jošte traje, bila je izvanredno ogorčena. Nijemci su nam kušali uz svaku cijenu oteti stečeno područje, unatoč teškim gubicima, što im je kod svakog juriša zadavala naša vatra. Osobito u sjevernom djelu Hangarske šume bacili su Nijemci sedam puta svoje jurišne bataljune na nas, a da im nije uspjelo uzdrmati junačkih naših četa. Isto tako ogorčen bijaše boj u selu Hangard, koje je dva puta promijenilo gospodara. Na južnom brijegu Luce osvojili smo vinograd te ga održali unatoč naprezanju neprijatelja, da nam ga preotme. Na desnom brijegu Moze i na Hartmannsweilerkopfu privremena topnička paljba.

* **Engleski izvještaj** od 26. travnja na večer: Sjeverno od Lyse traje bitka velikom žestinom na čitavoj fronti od Dranetra sve do kanala Ypern—Commines. Neprijatelj je svoju jučerašnju navalu poduzeo sa velikim silama. Navalilo je 9 neprijateljskih divizija. Jutros rano poduzeli su Francuzi i Englezi protunavalu. Iz početka im je uspjelo nešto uznapredovati te dopremiti nekoliko zarobljenika, ali kasnije je neprijatelj obnovio svoje navale, te je svoje navale uperio osobitom tvrdokornošću protiv položaja saveznika od Locre do La Clytte i s obje strane kanala Ypern-Commines. U blizini La Clytte i Scherpenberga odoljeli smo svim neprijateljskim navalama. Iza ljutog boja, u tijeku kojih smo suzbili čitav niz odlučnih navala neprijatelja uz teške gubitke po njega, uspjelo je neprijatelju, da naše linije potisne nešto natrag u smjeru na Locre. Na obim stranama kanala Ypern—Commines uspjelo je neprijatelju takodjer nešto uznapredovati. Jutros rano navalile su francuske i engleske čete na neprijateljske položaje južno od Somme, kod uzvisine Hangard i kod Hangardske šume. Na nekojim smo mjestima pomaknuli naše položaje unaprijed. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen.

* **O miru sa Rumunjskom.** Brzojavljaju iz Beča od 26. t. mj.: Ministar vanjskih posala barun Burian i državni tajnik von Kühlmann otputovali su na večer u Bukarešt. U pratnji baruna Buriana nalazi se poslanik barun Mittag i poslanik grof Colloredo. — Bivši rumunjski ministar-predsjednik, Bratianu, izrekao je nedavno prigodom sastanka njegove stranke govor, u kojem je medju ostalim kazao: Imajte povjerenja do mene. Mi ćemo biti oni, koji ćemo voditi povećanu Rumunjsku iz rata kod sklapanja sveopćeg mira. Ja imadem za to sigurnih izgleda.

* **Njemački državni tajnik — još uvijek bolestan!** Dopisni ured javlja iz Beča od 26. t. mj.: Njemački državni tajnik dr. von Kühlmann stigao je jutros u Beč, na svom putovanju u Bukarešt. Pošto je dr. von Kühlmann ležao još prije nekoliko dana bolestan u krevetu, te je nastupio putovanje još ne potpunoma oporavljen, nije mogao danas radi svog slabog stanja doći k caru na audijenciju i na ručak, na koji ga je car pozvao. Državni tajnik će se na svom povratku ustaviti u Beču, te će tom prilikom biti primljen od cara, da se zahvali za redove, podijeljene mu od Njeg. Veličanstva. Dr. von Kühlmann, koji putuje danas zajedno sa ministrom vanjskih posala Burianom u Bukarešt, ostao je preko dana kod njemačkog poklisarstva, gdje je ručao s ministrom vanjskih posala, s kojim je za tim vijećao.

* **Stajerski je pokrajinski odbor** prihvatio 26. t. mj. odluku protiv jugoslavenske države, pošto ona ugrožava opstanak monarkije. Na koji način, o tome ne govori odluka. Bijedjenje, klevete i denuncijantstvo — bez toga nema regbi njemačke nacijonalističke odluke!

* **Gospodarski ugovor sa Ukrajinom** bio je, kako javlja dopisni ured, potpisan u Kijevu 23. t. m.

* **Kazneni postupak protiv Lihnovskoga.** Gospodska je kuća pristala uz predlog državnog odvjetnika, koji je zamolio, e bi se mu dopustio kazneni postupak protiv bivšeg njemačkog poklisara u Londonu, kneza Lihnovskog.

* **Opet Wekerle.** Večernji listovi javljaju iz Budimpešte, da se smatra vjerojatnim, e će Wekerleu biti ponovno povjeren sastav kabineta.

Političke vijesti.

Napetost izmedju Njemačke i Nizozemske.

Radi koncesija, što ih je Nizozemska učinila vlastima sporazuma, traži Njemačka od Nizozemske odštete gospodarske naravi. Da se postigne sporazum u tim važnim pitanjima, započela su pred nekoliko sedmica pregovaranja u Berlinu, koja medjutim nijesu imala nikakva uspjeha, te su se ovih dana privremeno prekinula. Radi toga vlada u Nizozemskoj velika uzbudjenost, a zastupnici različitih su stranaka zatražili u parlamentu iscrpljivih objašnjenja o položaju, o kojem su nekoji tisci čak i javili, da je kritičan. — Eto najnovije vijesti: Javljaju iz Haaga: U sjednici druge komore izjavio je predsjednik druge komore, Loudon, da je komori poznato, e se poteškoće kod pregovaranja odnose na pitanje pijeska i kremena. Pregovaranja nijesu uzela bezuvjetno nepovoljan razvoj; ali vlada si je svijesna ozbiljnosti položaja. Komora je za tim obdržavala tajnu sjednicu. — Nizozemski dopisni ured javlja, da nije isključeno, da će se radi sadašnjih okolnosti obustaviti vojnički dopusti. Medjutim je činjenica, e se nijesu poduzele dalekosežne vojničke mjere, što opravdava mišljenje, da politički položaj nije beznadan. — Daljnja vijest istog ureda javlja, da su bili zabranjeni svi vojnički dopusti. — Nizozemska brzojavna agentura javlja iz Haaga: 26. t. mj. u 4 sata popodne saopćio je predsjednik druge komore žurnalistima, koji su čekali na vijesti, da se sjednica neće više otvoriti. Kuća se je odgodila do utorka popodne. — Položaj je prema tome još uvijek zamršen, a poteškoća imade u glavnom radi toga, što antanta, neće da dozvoli Nizozemskoj prevoz pijeska i kremena za Njemačku preko njezinog područja u Belgiju. Nijemci kažu, da je taj materijal namijenjen gradnji cesta u Belgiji, dok Engleska tvrdi, da Njemačka gradi time na zapadnoj fronti utvrde, i da bi prevozna dozvola sa strane Nizozemske pretstavljala u tom slučaju povredu neutralnosti.

Vjernost s o. j.

Vjernost s ograničenim jamstvom to je sada lozinka, koja druži sve njemačke gradjanske stranke u jednu cjelinu. Ovo novo njemačko kolo u prijašnje je jače, jer je iskrenije, negoli sve prijašnje njemačko nacijonalne skupine. Ovo se je veliko udruženje sada obogatilo sa petrefaktima

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Kako javljaju slovenski listovi, došlo je zadnjih dana u Ljubljani do ozbiljnih nemira. Gradjanstvo je priredilo više demonstracija radi nestašice i lošeg razdjeljivanja živeža. C. kr. redarstveno ravnateljstvo u Ljubljani izdalo je danom 24. travnja 1918. ovu naredbu. Obzirom na postojeće odnošaje naredjuje se slijedeće: 1. Sakupljanje ljudi na ulici i u javnim lokalima jeste zabranjeno. 2. Bez važnoga uzroka ne smije nitko, iza 8 sati na večer, da ostavi svoju kuću. Tko bi bez važnog uzroka ostavio kuću, i osobito ako je to gospodar obitelji, ili onaj, koji je obitelji na čelu, te ne zaustavlja po mogućnosti obiteljskih članova kod kuće, krivac je prekršaja po § 281. k. z. 3. Kućna (dvorišna) vrata imaju se zatvarati u 8 sati na večer te moraju ostati zatvorena do 6 sati u jutro. Otvarati se smiju samo u skrajno nužnim slučajevima. Za točno ispunjivanje naredbe osobno je odgovoran kućni gospodar, dotično njegov namjesnik. Gostione, kavane i uopće sve javne lokale treba zatvarati u 9 sati na večer, te ih se ne smije otvarati prije 6 ujutro. Za točno ispunjenje naredbe odgovoran je vlasnik obrtne dozvole, dotično tog javnog lokala. Kršenje predpisa pod t. 2. kazniti će sudbene oblasti po § 382. k. z. zatvorom do mjesec dana, prekršaje pak pod t. 1., 3. i 4. političke oblasti prema mjerodavnim zakonitim ustanovama. — Načelnik je Ljubljane, dr. Tavčar, sazvao 25. o. mj. u 6 sati na večer izvanrednu sjednicu, u kojoj se raspravljalo o nadoknadi troškova onima, čiji je imetak bio prigodom demonstracija oštećen, te o potrebi, da se osobito najsiromašnijim slojevima priskrbi živeža.

Predlog čeških poslanika. Češki listovi priopćuju (mi to priopćujemo iz „Venkova") predlog čeških poslanika o carskoj naredbi o raširenju vojničke dužnosti. „Venkov" piše: Na temelju zaključka Češkoga svaza sa svim članovima vojničkog odbora podnio je poslanik Kalina na sjednici od 23. o. mj. ovaj iskaz: Bilo mi je povjereno da u ime Češkog svaza, dakle u ime svih poslanika češkoga naroda podadem ovaj predlog: „Carsku naredbu od dne 1. svibnja 1915. godine, z. br. 105. o promjeni zakona od dne 6. lipnja 1886. godine z. br. 90. glede domobranstva za kraljevstva i zemlje zastupane u carevinskom vijeću, izuzevši Tirol i Vorarlberg, neka se dozvoli odobrenje. U Beču, 23. travnja 1918. Kalina, Anto Nemec, Habermann, Janoušek, Prošek, Exner, dr. Vit, Navratil, Bradač, dr. Zubrty, Vojta. K obrazložbi predloga podajemo ovu izjavu, uz zahtjev, neka se priloži k zapisniku o današnjoj sjednici odbora: Predlog svih poslanika češkog naroda, tičući se carske naredbe o raširenju dužnosti pučke vojske od 43—50 godina, jeste zajedničkim svečanim protestom cijelog naroda, svih njegovih muževa i žena proti 1. ubijačkom ratu uopće, koje s beskrajnim žrtvama vascijelog čovječanstva na krvi i imetku hoće da izravna sporove naroda i država samo krvlju i željezom; 2. proti militarizmu, koji ovladan apsolutističkom voljom vladara zasužnjio je slobodnu volju puka i naroda i njihovo pravo na samoodredjenje; 3. proti vojničkoj strahovladi kod nas, koja je prisvojivši sve vrste pučanstva od djeteta sve do starca povojničila sve muževe i žene od radnika do seljaka, otudjila ih njihovom vlastitom zvanju i prisilila ih protiv njihove volje, da suradjuju pri uništavajućem radu za uništanje svih proizvodnih ruku i uzreda, koji duševno rade; 4. proti duhu i vodstvu vojničke organizacije kod nas, koja se postavila u službe germanizacije i madžarizacije; 5. predlog naš je ujedno protest proti apsolutističkom činu, kojim je bila izdana carska naredba od dne 1. svibnja 1915. protuustavno i bez parlamenta, i ako jeste trajnim opterećenjem državne blagajne i faktičnom promjenom zakona o ratnim dužnostima i 6. jeste protestom proti svakom ugovaranju s dualizmom i proti carskoj naredbi, na kojoj se dogovorila apsolutistička Stürgkhova vlada s junkerskom vladom madžarske oligarhije bez zakonodavnih činitelja i bez preslušanja izabranih zastupnika puka te 7. proti neodržanju vladinih obećanja, s kojima se pri pretresivanju zakona o ratnim dužnostima svečano bilo obećavano tadanjim strankama većine, da ne će godišta od 43—50 godina ni iz kakve okolnosti biti uzeta u djelatnu vojničku službu, a osobito ne u službu na bojištu i u bojnoj crti; 8. proti sustavnom prijavljivanju i persekucijama, kojima je za vrijeme rata cijeli naš narod bio izdan na milost i nemilost; 9. predlogom tim protestuje češki puk proti spletkama tajne diplomacije, kojom vladaju nepoznati neodgovorni činitelji i kojom upravlja privilegovana kasta, te siluje slobodnu volju naroda, koja kliče za pravom samoodredjenja; 10. protestom proti svim aneksionističkim mušigama i svakom miru nasilja; 11. jeste protestom i optužbom proti sustavnom podkopavanju moralnih sila naroda, proti uništenju svih gospodarskih vrijednosti narodnog imetka i proti lakomišljenom trganju ljudskog materijala; proti pljenjenju naših zemalja neprestanim rekvizicijama i kontribucijama, plajnovitom izgladnjenju naših zemalja, koje su u pravom smislu riječi bile žitnice cijele monarhije, a čije stanovništvo od posljednjeg sela po do kraljevskoga grada Praga trpi gladom i nestašicom; 12. jeste ograničenjem čeških žena proti pokušajima bivšeg ministra izvanjskih posala, da ih z'ouži je proti politici zastupnika vascijelog češkog naroda; 13. predlog je naš optužbom i protestom svih teško zadešenih starih domobranaca, njihovih žena, udova i siročadi, proti nezakonitom bespravlju, koje je bilo nanešeno na njihovoj gradjanskoj slobodi, proti bijedi tisuća i tisuća, koja bijaše, jeste i bit će posljedicom svega toga. — Predlog naš jeste takodjer jednoglasnim i zajedničkim iskazom vascijelog naroda, da je češko-slovački narod spreman, da u budućnosti sam odlučuje o životu i dobru svojih pripadnika po svojim izabranim zastupnicima, i da naš narod — i u prvom redu sve njegove žene — čezne za općenitim pravednim mirom, koji jedini može da svim narodima donese slobodu, samostalnost, a vascijelom čovječanstvu pravednost, da hoćemo živjeti slobodnim životom u savezu slobodnih naroda i slobodnog puka, koji bi bez sile jačega i krvi riješio sve sporove medju narodima i postao time zaštitom sreće i blagobiti vascijelog budućeg oslobodjenog čovječanstva. U Beču, 23. travnja 1918. Ant. Kalina i drugovi.

•

Slavenski brojevi „Kraja". Poznanjski „Kraj" izdao je već peti broj svojih slavenskih, informativnih radnja, o kojima je već bilo govora u našem listu. Taj peti broj jeste zapravo drugi dio prijašnjeg četvrtog broja, te je posvećen plemenu **srpsko-hrvatskom**, a započinje ocjenjivanjem ilirizma kao literarnog i narodnobuditeljskog pokreta. Slijede onda studije o „najvećem narodnom poetu hrvatskome" (P. Preradoviću), mali izbor iz hrvatskog pjesništva (Preradović, Kranjčević, Tresić-Pavičić), pregledna karakteristika mladje srpske literature, a onda slijedi nekoliko sitnih radnja, u kojima je izraženo mnogo zanimivog, dobrog, ozbiljnog i znamenitog, što se može i što je potrebno kazati o srpsko-hrvatskom narodu, o njegovom gospodarskom i duševnom životu, o njegovim težnjama za prosvjetnom napretku, o izobrazbi, umjetnosti, organizaciji propagande. Znamenit je u tom pogledu člančić o velikom biskupu Strossmayeru, nekoliko dojmova iz Zagreba, iz Dalmacije, iz Zadra i Dubrovnika, „dalmatinskih Mletaka", o srpskom narodnom eposu, i o cjelovitom značenju srpskih narodnih pjesama, odlomak iz znamenitog historičara hrvatskog Fr. Račkog i zagrebačke akademije, slika sa srpsko-ugarske granice, mali pregled srpsko-hrvatske likovite umjetnosti, o silnom razvoju sokolske misli medju Srbima i Hrvatima, o interesu za turistiku u tim jugoslavenskim zemljama itd. Osim toga jeste tu radnja o poljskim auktorima, koji su crpili iz života srpsko-hrvatskog, a zaključne tri radnje su još najaktuelnije: Misao jedinstva južnih Slavena — Srbohrvati i Česi (o srdačnom bliskom odnošaju i kulturnim sticima u prošlosti i sadašnjosti). — Iz poljske literature i o temama srpsko-hrvatskim. — Uredništvo obećaje, da će neke iz dojdućih brojeva posvetiti specijalno crnogorskim Srbima.

Članovi „Jugoslavenskog odbora". Madžarska smotra „Uj Nemzedék" donosi u svom najnovijem broju članak pod naslovom „Jugoslavenska spoljašnja politika", u kom prikazuje politiku emigranata do krfskog pakta. Na kraju članka prema Mandlovoj knjizi: Die Habsburger und die serbische Frage (Wien 1918) iznosi imena članova Jugoslavenskog odbora: Predsjednik: Dr. Ante Trumbić. Članovi: Paško Baburica: predsjednik „Jugoslavenske narodne obrane", Valparaiso. — Jovo Banjanin: nekadanji član sabora i ugarskog parlamenta, publicista. — Dr. Biankini: liječnik, predsjednik Jugosl. komite-a u Chicagu. — Dr. Ivo de Giulli: gradski vijećnik u Dubrovniku. — Dr. Julije Gazzari: advokat u Šibeniku, gradski vijećnik. — Dr. Gustav Gregorin: advokat u Trstu, član goričko-gradiskog pokrajinskog sabora i rajhsrata. — Rever don Niko Gršković: katolički svećenik iz Vrbnika, predsjednik hrvatske lige u Clevelandu. — Dr. Hinko Hinković: advokat, nekadanji član sabora i ugarskog parlamenta. — Milan Marjanović: urednik „Narodnog Jedinstva", Zagreb. — Ivan Meštrović: kipar. — Dr. Miće Mičić: advokat, gradski zastupnik u Dubrovniku. — Vjekoslav Mihovilović: vlasnik rudokopa u Chili, Dalmatinac. — Vjekoslav Mori: vlasnik rudokopa u Chili, Dalmatinac. — Dr. Franko Potočnjak: nekadanji član sabora i ugarskog parlamenta. — Stojan Protić: srpski zastupnik i bivši ministar. — Dr. Mihajlo Pupin: naučenjak rodom iz Pančeva, profesor Columbia-University, predsjednik srpskog društva „Sloga". — Dr. Milan Srškić: član bosanskog sabora. Dr. Nikola Stojanović: član bosanskog sabora. — Dr. Dinko Trinajstić: član istarskog sabora. — Dušan Vasiljević: advokat u Mostaru, predsjednik srpske narodne organizacije. — Dr. Bogumil Vošnjak: bivši docent zagrebačke univerze. — Dr. Niko Županić: činovnik narodnog muzeja u Kranjskoj.

Još o napadaju Engleza na Zeebrügge i Ostende na belgijskoj obali.

Zeebrügge i Ostende su dva važna uporišta njemačkih podmornica na belgijskoj obali. Englezi su radi toga pokušali, da zatvore ulaze u ove luke potopljenim, sa betonom napunjenim brodovima. O tom poduzeću javlja službeni engleski izvještaj od 25. t. mj. medju ostalim još ovo: Izvještaj o napadaju na Zeebrügge veli, da su obe stare krstarice „Intrepid" i „Iphigenia", koje su se tamo nasukale na obali, stavljene na suho na takav način, da leži jedna zapadno, a druga istočno od kanala, te su tako namještene, da tvore zajedno jedan „V". Izvještaj dodaje, da je kanal po svoj prilici uspješno zatvoren. — Wolffov ured upozoruje na izvještaje njemačkog generalnog stožera. — Wolffov ured javlja: Bojevi za Zeebrügge i Ostende predstavljaju sve više sjajan uspjeh našeg oružja proti engleskom poduzeću, provedenom i pripravljenom svim sredstvima u svrhu iskrcanja četa i zatvora naših luka. Naša se je sjajna obrana proslavila. Čitava obalna je artilerija bila alarmirana, čim se je spazio prvi brod. Doduše umjetna je magla, što ju je neprijatelj u do sada još ne doživljenom opsegu stvorio, bila tako gusta, da se moglo vidjeti samo na nekoliko stotina metara. Uz dane okolnosti bilo je doduše moguće, jer se računalo sa zapornom navalom, položiti zatvornu vatru pred ulaz u luku, ali dobro gadjana i uspješna paljba naših baterija postala je tek onda mogućom, kad su bili neprijateljski brodovi posve u blizini. Prema operacijskim kartama Engleza, koje smo našli, imali su ovi namjeru, da potope tri zaporne brodove tik pred jou vodnom zatvoru. Neprijatelj je probio barikade pred Zeebrügge, iza kako je vanjski zatvorni nasip bio potopljen gadjanjem torpeda. Brod „Vindictive", koji je pridolazio uz vanjski rub gata, nije mogao uslijed magle biti spažen od naših teških obalnih baterija, niti se radi toga moglo na nj pucati. Topovi na gatima i strojni, tamo namješteni topovi uzeli su krstaricu na nišan, kad je pridolazila, te su zadali, prema izjavama zarobljenika, pomorskim vojnicima na brodu najteže gubitke. Radi toga je od zbora Engleza, što su namjeravali iskrcati, stiglo tek 40 do 50 momaka na gate. Ovi su bili uništeni u ljutom boju iz zbliza sa našim pripravljenim obrambenim odjeljenjima. „Vindictive" prepustila je ove ljude njihovoj sudbini, te je otplovila i doskora nestala u magli, iza kako je pretrpjela teške oštete. Engleski zaporni brodovi i krstarice za iskrcanje, izaslani protiv Ostende, bili su takodjer teško oštećeni po našoj zapornoj paljbi, te su bili potopljeni daleko izvan ulaza u luku kao što i ispred obale. Neprijatelj nije unatoč velikih krvavih gubitaka na ljudima i materijalu postigao svoj cilj, da uporišta naših podmornica učini neuporabivima. Začudno na tom pothvatu jest jedino, što se je neprijatelj tek sada odlučio na takvo poduzeće, što je po svoj prilici znak, da je na to bio prisiljen skrajnom nuždom.

Domaće vijesti.

Medulin za jugoslavensku deklaraciju. Na početku rata bijahu Medulin i Premantura „najopasnija" sela. Tamo se našlo najveće veleizdajnika, i odanle ih je bilo najviše odvedeno najprije u puljski, a onda u ljubljanski kašteo; pa u internovanja, konfinovanja itd. A baš sada, kad oni, koji nama spočitavaju veleizdajstvo, njemačka privilegovana klasa, otkazuju svoju vjernost vladaru i svojim rezolucijama priglašuju se k Njemačkoj, Medulin izražuje jasno svoj patrijotizam i svoju vjernost prestolju i vladaru, kad svi muževi i žene pristaju uz jugoslavensku deklaraciju od 30. svibnja 1917. Izjavu je

tpisalo 254 muževa, a 304 žene i djevojke. Potpise edju ženama sakupiše naše odlične djevojke Luca došević i Milka Grakalić. — Sa radošću gledamo Medulin, koji kao uvijek, pa tako i sada prednjači narodnom radu.

Isplaćivanje vojničkih potpora u općinama tura, Kavran i Montić bilo je kako nam se saopćuje, povjereno gosp. Anti Zuccon, nadziteliju u Alturi.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Danom 20. travnja o. g. uvadja se kod poštanskog ureda u Kaprivi obraćaj s vrijednosnim pismima u omotima. Najveća težina omota iznaša 10 kg. Oznaka vrijednosti omota, koji se predavaju u Kaprivi, u ostalom ograničena je na 100 kruna.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: djica S t e f a n i j a P a v l e t i ć iz Sv. Kuzma kod jeke sakupila je svotu od K 450·54 i poslala našoj upravi, veseleći se, da je mogla tako malo pridati za osnutak naše škole i time joj pružiti [illegible] kojeg čovjek i može imati kod najmanjeg [illegible] za narodnu stvar. — Pošto su imena hvalevrijednih darovatelja većinom nečitljiva, ne možemo ih objelodaniti. Našoj rodoljubkinji i požrtvovnoj sakupljačici, kao i hvalevrijednim darovateljima kličemo: Živjeli! A vrijedna sakupljačica bila na uglod drugim našim djevojkama da ione porade oko [illegible] naše narodne škole, na korist i napredak [illegible] braće i budućih sinova. — Prigodom vjenčanja u Bersecu g. I v a n a F r a n k o v i ć a sa gospodjicom M a r i j o m J e d r e t i ć, kćerkom Gašpara Jedretića i nećakinjom Frane Jedretića, [illegible] nadzornika, a na predlog Nike Pajalića, školskog ravnatelja u Bersecu, skupila se je za Družbu sv. Ćirila i Metoda" svota od K 175:—. Darovaše: Mladoženje K 40; Frane Jedretić K 10; Anton Barković i Marija Franković, zaručnici K 30; Julijana Franković K 10; Gašpar Jedretić i supruga Marija K 10; Ivan Gabrijelić K 10; Niko Pajalić i supruga K 10; Julij Velčić K 5; Toni Galović K 4; Jime Galović K 3; Petar Belančić K [illegible]; Ivan i Antonija Škalamera K 10; Marija Galović županić K 2; Marija Galović K 1; N. N. K 3; N. N. K 10; N. N. K 1; Antonija Belančić K 2; Ljubica, Dionizija, Ana i Vjekoslav Jedretić K 10. Živjeli mladoženje i bilo [illegible] stotinu dobrih časa, Evala kićenim satovima! — Dalje polaže g. Antun Blatnik, vatrogasac K 4·—. Za četiri sata službe N. N. polaže dobivenu svotu od K 1·60. Ukupno K 631·14, zadnji iskaz K 55.515·37, sveukupno K 56.146·51. Naprijed za našu srednju školu i prosvjetu naše siromašne djece!

„Matica Hrvatska". Kao redovita izdanja Matice Hrvatske za godinu 1917. (III. kolo) izašle su ove knjige: 1. K r s t o P a v l e t i ć: Život i pjesnička djela F r a n j e M a r k o v i ć a. Str. 239. Ilustrovano (8 slika). Fotografirao prof. Dr. Szabo. [illegible] monografija o životu i radu velikoga hrvatskoga pjesnika i filozofa dra M a r k o [illegible]. 2. [illegible] I z Z a v r š j a. Četiri priče iz zapadne Bosne. U deset pripovijedaka ocrtan je [illegible] u hrvatskoj knjizi život i običaji, srce i duša našega [illegible] u krajevima zapadne Bosne. Ilustrovao je [illegible] Gabrijel Jurkić (16 slika, jedna u bojama) [illegible] Selo u Završju). Str. 253. Knjiga je nagradjena iz zaklade Dušana Kotura za godinu 1916. 3. J o s i p K o s o r: M i m e. Pripovijesti. Str. 175. 4. D r. F r a n B u b a n o v i ć: S l i k e i z K e m i j e. Str. 240. Ilustrovano sa 57 slika. Nagradjeno iz zaklade Ivana Nep. Draškovića za godinu 1916. Ova izdanja za godinu 1917. (III. kolo) od četiri knjige dobivaju članovi prinosnici za K 8·—, od čega otpada K 6·— za članarinu, a 2 K za otpremu, poštarinu i u ime poraslih troškova. Uvez za sve četiri knjige III. kola zapada K 7·—. Kako se iz toga razabire, izdala je „M. H." za godinu 1917. četiri lijepe knjige, te je dužnost svakog rodoljuba, da se kod iste učlani. Ne bi smio izostati nijedan naš radnik i omladinac, a da od inteligencije i ne govorimo. Uz nisku cijenu od K 8·— uračunavši i poštarinu — dobije se 4 poučne i zabavne knjige. U p r a v a n a š e g l i s t a u ul. Cenide br. 2. prima članove svaki radni dan od 5—7 sati popodne, kao što i dr. I v o Z u c c o n, odvjetnik u Puli. Poželjno bi bilo, kad bi se u užim krugovima zauzeli među radništvom naši omladinci, te popisali one, koji se žele učlaniti. Kod toga se ima točno zabilježiti ime, prezime i obitavalište novog člana, i utjerati svotu od K 8·— te naknadno dostaviti imena novih članova u p r a v i n a š e g l i s t a, odnosno dru. I v u Z u c c o n u. Pošto su knjige već izašle, molimo one, koji se kane učlaniti, da se predbilježe još tekom ovog mjeseca, pošto ćemo početkom mjeseca svibnja otposlati imena članova. Za one, koji stanuju izvan Pule, dostatno je, da pošalju svotu od K 8·—, naznačivši na položnici ispod svojeg imena: „za Hrv. Maticu". — Nadamo se, da ćemo i ovdje naići na lijep odziv naših rodoljuba, koji će najviše koristiti sami sebi, crpeći iz korisnih knjiga prosvjetu i izobrazbu.

C. J. Cezar?! Da li je to bečko-židovski pjesnik, koji se smatra vrhuncem umjetnosti, potpisuje li se ne jednostavno kao obični, smrtni ljudi, već sa što više krasnih imena, ili je to onaj slavni junak iz rimske povijesti, Cajus, Julius Caesar?! Nije smijeh, i nije hijeli abud, već je crn kao solonji — to valja je jugoslavenski propagator. Za sada dakako još samo u filmu i u reklami. Ali već kao takav opasan opstanku države i sumnjiv u prvom redu vojničkoj cenzuri. Naš narod se ne bi čudio, da se Kraljević Marko danas vrati na svijet, da izbavi Jugoslaviju od stogodišnjih patnja i muka. Kraljevića Marka možemo si u neku ruku još pomisliti kao člana „Crne ruke" ili „Narodne obrane" u Beogradu, čak i Jugoslavenskog odbora, akoprem bi čistokrvni Srbin, starog kova nema baš mnogo smisla za „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba" ili za „Hrvatsku Državu". Cajus Julius Caesar, medjutim, imao je dužnost pomoći svojoj krvnoj braći, morao bi pristupiti društvu „Dante Alighieri" ili „La libera Trieste" ili sličnom kojem udruženju, ili upisati se kao dobrovoljac u garibaldince, a i ni na koji način u komiteje. Ali „narobe svet" kažu Slovenci, a neki nam je tajni urotnik saopćio, da je istina, i da to svakako stoji, da je Cajus Julius Caesar odličan pristaša Jugoslavije i da je radi toga dozvolio snimku svojih junačkih djela u filmu, koji će širiti jugoslavensku ideju tim najmodernijim i najuspješnijim propagandističkim sredstvom. Čim je jugoslavenska redakcija „Hrvatskog Lista" doznala za ovu tajnu sa sedam pečata, ponudila je nekom mjesnom kinematografu besplatnu reklamu za prikaz tog sjajnog filma i donijela pitanje „Cajus Julius Caesar?!", a cenzura je — na naše veliko začudjenje, što je opet sjajan dokaz za spremnu i okretnost naše tajne policije — odgovorila i mi donosimo danas taj odgovor: „C. J. Caesar — jugoslavenski propagator — veleizdajnik". Mi smo naravski ovu senzacijonalnu vijest odmah brzojavili „Jugoslavenskom klubu" i taj nam je brzojavno odgovorio, da je gospodina C. J. Caesara, rimskog junaka, latinicom i ćirilicom i zlatnim slovima upisao u spomen knjigu proslavljenih deklaranata za svibanjsku izjavu.

Pismo od Franine. Tu san i ja. Još vavek živ, a sad kad sve cveta, probudil san se iz moga brloga va bregeh, protri san oči, i rekal san sam sebi: I Hrvatski list trebа malo tvojih čakul. Već su dva meseca da ni bilo ni duha ni sluha od mene. To od oneh ribaltacioni va Buzete. Star san, suru kosu imam, al nikad mi se ni treflo, da bi čoveka pravičnega gonili kako najvećega zločinca. I mene su gonili. Al povedal san: Bog njih prosti ne znadu ča delaju. A svojem malem unuku san povedal pak, kad su me nakon mesec i po pustili va brege: Sinko, to je vojska i red pol nas. I dok bude tako, dok tuji budu gospodarili va naše hiše biti će vavek tako. Dok nan tuji budu delili kruh, dok tuji budu rasepali našu mikli i gospodareli s našen meson, vavek će tako bit. Prit će ti va hišu, zet će na silu i va ime zakona tvoga oća, brata, al tebe, povest će vas u tamnicu, tući će vas i delat ča budu hoteli. Zamejo, pridejo va ime zakona, i grejo. Zato, sinko, ne zabi besed, ča ti govori človek, ki ima sure vlasi: Živi pošteno, al gledaj i pomori i drugemu, delaj skupno s drugima, da morete jedanput biti sami svoji gospodari, a tudjincu ki sada s vašim dobron i s vašon krvju gospodari, da morete pokazati vrata. — A to vreme ča nis pisal za vaš foj, sprenilo se dosti tega. Zadnji put, ča se spominjan, govoril san za mir. Al daleko je on, daleko. Ljudi su zaslepeni, divji, ma to ne ovi mali ki pate, nego oni veli, ki imajo sega, oni veli bi hoteli vojsko dokle ne budemo mi mali ljudi zatareni. Al Bog ne spi. To ča delajo sad, to pripravljanje za vojsko, te čakule, da vojska mora još mnogo mnogo mjeseci i let bit, to će biti sve odplaćeno. Kakogod kad se vela gora svali i pokrije i zagrne sve pod sobon, taku će i vojska zagrnuti pod sobon te najveće, ki znadu govoriti za vojsku — po nekoliko stotin kilometri daleko od fronte. I kaštig božji će ih proždreti, da im se ne će znati ni za ime ni za pleme. To je vavik bilo i vavek se je to tako, zgodilo, pak će i ov put, zač drugače ni ne bi bilo na svetu pravednosti božje. A na njihovih grobeh mladi će svet, oslobojen slaviti svoje slavlje. Sve vas blagoslivlja i pozdravlja

Vaš F r a n i n a.

Dopisi iz Istre.

B a l o k o v i ć u P a z i n u. Svi vi, koji živite u velikim gradovima, kojima se nudjaju umjetnički užici u svim formama dan na dan, koji ne poznate onoga duševnoga glada čovjeka, koji je prikovan godine i godine daleko od kulturnoga svijeta u malom mjestancu, svi vi blazirani gradjani možete nam zavidjati za onaj užitak, što smo ga imali ovih dana u Pazinu.

Pri koncu tedna.

Pula, dne 27. travnja 1918.

Pri koncu smo tedna. Jedan izvršav svoj kratak plodni ili neplodni vek, ko drugi subotom ili nedeljom, tako je već ko [illegible] danila [illegible]. A nedeljom ili ponedeljkom opet radja se novi [illegible] jedan dana, odlazi nekamo i ostavlja svoje mesto opet novome. Jedan je ko drugi. U jednom su dani lepi, svetli, veseli, u drugom su opet oblačni, tmurni, ali sve iščezava i mi osećamo samo, da je nešto tedna, koji je brojio sedam dana. Ovde onde desi se kakav intenzivni dogadjaj, o kojem se nešto više govori, ali pri tom še [illegible] ne seti, koji se je taj dogadjaj desio. Ubogi tedan! Iz samilosti posvetićemo mu mi ovog puta nešto prostora u našem listu, da barem ovekovečimo njegovu uspomenu kasnijim pokolenjima, ostanući još takova, ostaviti sliku jednog tedna iz godine 1918.

I to još proljetnog dana, baš pred [illegible] maje.

Početak tedna beše oblačan, tmuran. Na to zasejalo mlado sunce, svanuli su lepi proljetni dani u guštarama uz put, u vrtovima za kućom i svagde gde je samo nešto zelenila, cveća i drveća, zapevali su mladi, nikad ne vežbani, diletanti svoje proljetne pesme, zvučnije i krasnije od svih simfonijskih koncerata na svetu; dapače svi najlepši koncerti najsavršenijih umetnika izgledaju, usporedimo li ih sa koncertima u guštari, vrtu i šumi, kao stara nama zana i bojadisana uvenula babetina prema šesnajstgodišnjem mladom pupoljku — devojčetu.

I polovicom tedna, koji baš eto stoji za nama na svom putu u zaborav, desio se slučaj ili više slučajeva, o kojima baš hoću da vam pričam.

Naša slavna administracija a zatim i poštovana redakcija bila je počašćena posetima veoma visokih (stasom) ličnosti, a kako su te ličnosti izjavile, i veoma uplivnim.

Samo da vam kažem:

— Brat engleskog kralja.

— Krvni rodjak Clemenceau-a.

— Izaslanik republike Argentinije.

— Vodja dobro organizovane revolucijonarno-buntovne stranke sa sedištem u Sikinebu, te poglavica milijunske armade, koja čeka na njegov mig i stoji uvek u pripremi.

A znate zašto nas te visoke ličnosti posetiše?

Evo zašto:

Svoj četvorici došao do ruku broj „Hrvatskog Lista" od 30. ožujka. To je onaj beli broj, u kojem se naš list kažnjava na osamdnevni nerad, i u kojem se službenom naredbom svedoči, da mi uzimljemo u zaštitu sve veleizdajnike. — Eh — pomisliše te visoke ličnosti — to će biti voda za naš mlin. Mi smo tu — rekoše sami u sebi — da bunimo, oni hoće isto nešto takova, sklopit ćemo savez i sporazumno raditi prema onoj: Ruka ruku pere.

Započe pogadjanje.

Ali tu najedamput izgubismo sve te visoke posetnike osim onog poslednjeg. Ni jedan od prve trojice nije našao, što je tražio.

Kad smo naime pronesli naše zahteve, brat je engleskog kralja ironično naderio dugoljasto lice, rodjak francuskog ministra-predsednika progundjao je kroz zube: „Czerninove sluge", a argentinski izaslanik okrenuo je odmah ledja, i pri odlasku lupnuo vratima, da se cela kuća potresla i prezirno rekao: „Sa ciganima ne ću da se pogadjam". — Odakle taj nenadani preokret?

Mi smo naime najpre izrekli sumnju u istinitost njihovih legitimacija, a zatim smo se izrazili pripravnima učiniti sve, što bude u našim rukama, ali uz ove uvete: Visoke ličnosti moraju posetiti gospodina cenzora, uveriti ga o pravednosti svojih zahteva i provedivosti svojih nacrta, da nam onda on pri našem žurnalističkom poslovanju ne smeta. Jer zalud mi pišemo i tiskamo, kad stvari, koje ne mogu da se svide gospodinu cenzoru, čita samo on sam. Kao plaću za naše službe zahtevasmo: nekoliko vagona novinskog papira, par sto kilograma brašna, nekoliko kilograma kave, šećera, barem ½ kg riže, ½ kg duhana. Radi poznatog Czerninovog mira s Ukrajinom radi nekoliko kilograma brašna okrstio nas Francuz „Czerninovim slugama", a Argentinac „ciganima". I razidjosmo se naravno u neprijateljstvu.

Drukčiji beše onaj četvrti posetnik. Visok, elegantan, mlad čovek, pomno počešljan, gotov kavalir, koji će, baciš li ga na vrata van, doći k tebi natrag kroz prozor. Govorio je silno radikalno. Ali ni njemu očito nije poslužila sreća. Tako je radikalno i očevidno govorio o organizaciji, o tom, kako bi on uz malu pomoć oborio ceo svet, da ne osta drugo, nego mu savetovati, neka se za Boga primiri. Ceo njegov razgovor vrtio se oko toga: Što mislite vi, znate što vi, informirajte me, savetujte mi... Vidi se, beše početnik u svom poslu. Kad je otišao, neopravljena posla, upustismo se za njim u poteru, čim smo se od prvog preneraženja snašli, ali on, ko da je slutio, da bi mogao zlo svršiti svoju započetu visoku karijeru, dao je petama vetra...

I premda obeća, da će se još vratiti, uvereni smo, da se više ne će vratiti...

Eto, to su slučajevi tedna. Sve te priprave, ispitivanja, informiranja sećaju nas prvih dana rata. Tonda se prisluškivalo, ispitivalo i pazilo na svaku izrečenu reč. A jedna reč, nepromišljena, krivo shvaćena, nagradjivala se jedno-, dvo- ili trogodišnjom tamnicom.

Ne mogu, a da ne završim izrekom najvećeg valjda i najsposobnijeg žurnaliste devetnajstog veka izagnanca, Čeha Karla Havlićeka: Obećivajte mi što vam drago, proganjajte me, kakogod vam drago, izdajicom ipak ne ću biti!

I mi izdajicama postati ne ćemo.

M o r s k y.

I vi ste čuli Kubelike, Kocijane i Balokoviće, a nijeste ih čuli onako kao mi. Pohrlili smo na kolodvor, kad je došo. Dočekali smo ga i pratili u grad; još nismo čuli njegovih čarobnih zvukova, već prisutnost ovakvog umjetnika sama je učinila, da smo zaboravili za nekoliko sati teške brige sadašnjih vremena. I došli smo na večer u koncertnu dvoranu sa sličnim osjećajem, s kojim ide dijete na Uskrs u crkvu. Svima nama čitalo se s lica, da osjećamo svečanost momenta, kad ćemo zbilja slušati našega Paganinija. Do zadnjeg kutića bila je dvorana napunjena, čak na pozornici bijahu smještene stolice, tako da je Baloković svirao okružen vijencem pazinskih djevojaka. Počeo je koncertom Paganinija u D-duru. Paganinijova glazba je pisana samo za umjetnike Balokovićeve visine. Mnogo su godina ležale njegove kompozicije netaknute, jer nije bilo svirača, koji bi bili kadri izvadjati ih. Ipak — i to mi je osobito imponiralo — Baloković nije polagao glavni akcent na bravuru, nego nam je u prvom redu prikazao čisto muzikalne osjećaje u m j e t n i k a Paganinija. Što je njemu svirati u najvećoj brzini skale u decimama, kadence u flautatima, dvo- i troprimke u svima pozicijama? Njegova lijeva ruka čini to sa takvom nepogriješivom sigurnošću, tako čisto i samo po sebi razumljivo, da nehotice paziš još više na desnicu, koja je kadra činiti najljepši krescendo malo po malo, dok lijeva upravo čini čuda u gipćnosti i brzini. I to je ono veliko, ono nedostižljivo nešto kod našega Balokovića. Jedva smo se ufali disati kad je svršetkom Paganinijevog koncerta dodao užasno tešku a ipak prekrasnu kadencu. Vihor aplauza, koji je slijedio ovu kompoziciju i koji se je u istoj, ne većoj mjeri opetovao iza svake točke, sjećao je na otvaranje ventila na parnom kotlu. — Neko sredstvo mora da ima općinstvo, da pokaže svoju ushićenost; ja barem sam radje pljeskao nego da si brišem suze pred svijetom

Odsvirao nam je iza toga dva Dvoržakova „slavenska“ plesa. Zašto zove Dvoržak ove plese slavenskima? Meni se čini, da bi bilo nepravilno tražiti izričite melodije češkog naroda u Dvoržakovih kompozicija. A ipak, čim čuješ 2, 3 takta znadeš: To ne može biti njemački, niti od kojega god internacijonalca. Ova posebna milina melodije izdaje slavensku dušu — a to je moguće samo osjećati, ne tumačiti, niti dokazivati. Teoretici dolaze sa svojim ritmom, molom, itd., a ipak nije to bivstvo, nego je vanjski oblik. — Veoma fin komad, pun elegantnih bravura, a zajedno melodijozan bijaše Elgarov „La capricieuse“. A gotovo jedan od najljepših komada koncerta, možda opet radi dvaju uporabljenih slavenskih pjesmica, bijaše „Holka modrovka“. Čini se, da ju Baloković zato tako rado svira, što je kompozicija njegova učitelja, slavnoga Ševčika.

Slijedeću pjesmu odsvira gdjica. Kuzmanićeva, koja je već i dosada na glasoviru sa ukusom i sigurnošću, koji su mogući samo u pravih velikih umjetnika, pratila Balokovića. Chopinov „Scherzo“: Čovjek vidi pred sobom elegantnu bračnu dvoranu, u kakvoj staroj palači poljskog plemenitaša. Dame i gospoda promeniraju u sjaju svijeća po parketama. Čuje se pritajen smijeh i šaptanje mladih parova. Briljantno je svirala gdjica. Kuzmanićeva ovu skladbu i upravo dubokim shvaćanjem klasične Chopinove glazbe. Gromoviti pljesak je i nju po više puta izazvao na pozornicu, dok je konačno zasvirala još drugu kompoziciju, koju žalibože nijesmo poznavali.

I opet Zlatko: U melodijoznoj Dvoržakovoj „Humorski“ je briljirao više sa ljepotom zvuka, dok je u Bazzinijevom „plesu patuljaka“ pianissimo njegovog brzog staccata slavio prave triumfe. Općinstvo bijaše sasma elektrizirano. Nije ga zvalo za badava. Došao je opet i opet, da se zahvali, napokon je zasvirao divnu Dugo-Auer-ovu Serenadu, zatim poznatu Schubertovu pčelu, — ovu tako nježno i brzo, da si zbilja imao utisak, da leti pčela oko mirisavog cvijeća, — a napokon prekrasnu Kreslerovu kompoziciju „Tambourin Chinois“. Tako je svršio ovaj muzikalni blagdan, a općinstvo još ne htjede da otidje. Moralo se je tek uvjeriti, da je Baloković već davno izašao iz kuće, dok je malo po malo ostavilo dvoranu, koja je bila ovaj put svetištem najplemenitije umjetnosti. Primjetio bih još jednu. Često čujemo, da bi trebalo kod sastavljenja programa našim koncertima obazirati se na ukus publike. Razumije se, da misle time besukusnost i umjetničku nenaobraženost publike. Ovaj koncerat dokazao je ponovno, da mora umjetnik uzgajati. Ako je lijepo, što predaje publici, onda će naći uvijek mnogo zahvalnih slušatelja. Ne mogu drukčije, nego da zaključim sa molbom, neka g. Baloković čim prije dohrli opet do Pazina. Kao ovaj put, bit će uvijek primljem otvorenim rukama.

Iza koncerta skupi se dio općinstva u društvenim prostorijama „Narodnog Doma“. Došao je takodjer g. Baloković sa gospodjicom Kuzmanićevom. Proboravili smo tamo u njegovom društvu nekoliko ugodnih i veselih sati. Ovu je priliku upotrebio gosp. Rodić, da je izručio nakon kratkog nagovora, u kojem je slavio g. Balokovića, imenovavši ga „j u g o s l a v e n s k i m s l a v u l j e m“, umjetniku veliki lovorov vijenac, urešen sa bojama našeg trojedinog naroda. Gdjici. Kuzmanićevoj bi izručena krasna kita cvijeća.

—l.

P r o š t i n a. Već je više od mjesec dana prošlo, da se je naš narod nakon skoro trogodišnjeg skitanja po svim stranama države vratio. Njemu je nejasno danas, a bit će mu valjda nejasno i na vijeke, zašto su ga svijetom tjerali. Cijelu stvar narod si predstavlja onako, kako u zbilji izgleda. A zbilja je ovo: Kad se je narod iz puljskog kotara morao na početku lipnja 1916. seliti, došao je taj poziv, ili bolje rečeno zapovijed, sasma nenadano. Oglasilo se, treba odlaziti, došla komisija, koja je prema predratnim cijenama procijenila blago, volove, ovce, konje, magarce i vozove. I tu se naravno strogo pazilo, da se procijeni čim jeftinije, jer, reklo se, država ne može toliko plaćati. Uzeše, oteše blago, a mi dobismo potvrde na toliko i toliko kruna. Jedna ovca bila je procijenjena na 16 K, krava 200—300 itd. Ostalo, što nije slavni erar onda trenutačno trebao, morali smo da pustimo u kući ili ponesemo sa sobom. Tako smo morali perad poubijati ili poprodavati uz ludo niske cijene (1 kokoš jednu krunu). Zalihe žita, slanine i ostalog što imadosmo u kući, ostavismo tamo. Svaki je mogao da ponese sa sobom ono, što mu je bilo najnužnije — par komada odijela, nešto rublja — jedno pokrivalo. Poljsko orudje, plugove, brane i sve ostalo ostavismo. Ta to nije u onaj trenutak imalo nikakve vrijednosti, a pak tko bi bio onda to uopće i kupio. Kasnije sjetio se tek slavni erar, da za obradjivanje polja treba poljskog orudja, za oranje treba plugova. I onda se jednostavno uzelo gdje se šta našlo. Došli su vojnici, naselili se po kućama, većinom Madžari, koji su ljudima ostali u dobroj pameti, ali niko nije vodio kontrole, tko se naseljuje, gdje se naseljuje, koliko će tamo boraviti, i da li će platiti ili ne će platiti najamnine. Kuće su se polagano ispraznile. Odijela suknena, narodna nošnja, koreti i modrne, svega je nestajalo. Baš ta narodna nošnja, koja se kroz vijekove sakupljala u obitelji, koju je majka ostavljala kćeri, unuci itd., dobro je došla novim nepozvanim gostovima. U kućama je onda, po narodnu rečeno, bilo svega. A sad kad se vraćaju, ubija im svijest ona četiri goli zida, kad ne nalaze ništa od svega onog bogatstva, što su ostavili. — Osvanulo je proljeće, zemlja zahtijeva radnih ruku. A kako će taj ubogi čovjek raditi, kad za oranje nema ni volova ni plugova, a gdje će to nakupovati, i uz koje cijene. Za ovcu, koju je morao dati za 16 K, hoće li je sada imati, treba da plati 100 do 150 K, i uz to kako da je nadje. Narod se nije valjda selio za to, da svoje blago proda za 100 K (sto kruna), a onda da to isto svoje blago kupuje za 1000 K (tisuću kruna). Nije se selio niti za to, da sada, kad se napokon vratio, gine zapušten i zanemaren od svih. Zna i osjeća, da njegovim imetkom i životom zapovijeda i gospodari onaj, koji njega ne pozna, a ako ga i pozna, onda ga nenavidi, ali ipak ne može snašati, da mu se tako velike nepravde čine! — Istarski učitelj u očaju već poziva je zadnjim, zdvojnim povikom narodne zastupnike, da dodju, da uvide, što treba tužna Istra, ali odmah pripominje, da zastupnici sigurno ne će doći, jer sada nijesu izbori, a putovanje je silno neugodno. I mi ih pozivljemo Neka dodju ovamo, medju nas, sada kad smo u nevolji, i neka nešto učine! Jer u nevolji poznamo prave ljude! A slavnom eraru poručujemo, namolili smo se već dovoljno uzalud, neka nam čim prije vrati, što nam je uzeo: volove, vozove, plugove, neka nam dade sjemenja i neka odredi komisiju, pa da vidi, kakove smo kuće našli.

M.

Dnevne vijesti.

Prevraćeni pojmovi. Pod tim naslovom javljaju „Národní Listy“: Ljubiti svoju zemlju, svoj jezik i svoju čovječansku slobodu, ustrajno i muževno braniti njena prava, vrijedilo je uvijek i kod svih naroda za znak unutarnje plemenitosti i čistosti. A izdavati svoju zemlju, mijenjati jezik i prodavati slobodu udaralo je uvijek ropske znakove na čela. Jer rodna zemlja nije samo simbol predrasuda, nego je mjesto, gdje smo ukorenjeni snažno i zakonito, gdje jedino mogu da se razvijaju i ojačaju naši duhovi. Jeste to zbroj naših uspomena i nada, jeste to mjesto na svijetu, koje je jedino posvećeno začaranom reču domaja. A jezik, kojim govorimo, nije slučajna artikulacija, nego je izrastao iz našeg srca i naših misli; jedino je za nas stvoren, i mi jedini stvoreni smo za nj; on može da naše misli čvrsto sapne sa cijelim našim bićem, i jedino njim možemo da izrazimo sebe. I danas, u svjetovnom ratu, koji je prevratio toliko moralnih vrijednosti prevario toliko vjere, ostala je ljubav prema rodjenoj zemlji znakom junaštva. A tu postavlja nam se pitanje: zašto su ljudi, koji znadu muževno braniti svoj narod i slobodu, u jednoj zemlji junaci, koje je potrebno poštovati, a u drugoj veleizdajnici, a koje nije zlo nikakovo sramotno sredstvo. Zašto su jedne te iste vlastitosti pri jednima znakom muževne čestitosti, pri drugima znakom nevaljalosti? Zar je uistinu dovoljna riječ „država“ za obrazloženje te dvoličnosti moralnog ocjenjivanja? Možda bi država mogla biti to mjerilo, kad bi svima davala po pravici, kad bi u njoj bili jednakopravni i slobodni narodi. Ali zar se može mjeriti ethiku naroda državom, a je ta država jednima sredstvo za nadvladu, a drugima za ropstvo? A kako možemo vjerovati u čistoću državne ideje, kad jedni te isti ljudi, koji njeno ime bacaju kletvu veleizdajstva na sve, koji zahtijevaju s njima ravnopravnost, mogu mu i kazati su da državi istodobno i prijete, ako ne će bezodvlačno protežira njihovu nadvladu i njihove osvajalačke nacrte? Mnogo je riječi, koje u ra[tu] izgubiše svoju moralnu sadržinu, te postaše puko koprenom drugih ciljeva; a iskazi njemačkih zastu[p]nika, kotara i društava, proglas Heineov i njemačko plemstvo pokazuje da k tim riječima pripada i riječ veleizdaja: jeste veleizdaja naprosto sve, što smeta i ne koristi, osim njihovih vlastitih čina i rije[či].

„Što će biti veoma interesantno“. „Česká Strá[ž]“ donosi: Pred početkom bitke na zapadnoj fro[nti] priopćila je „Norddeutsche Allgemeine Zeitun[g]“ članak svog vojničkog stručnjaka, koji prosudj[uje] mogućnosti budućih dogadjaja, te veli, da „bezbroj divizije sakupljene na obim stranama na zapadn[oj] fronti ne će po svoj prilici ostati na dugo be[z]poslene, š t o ć e p a k b i t i veoma interesantno“. U samo predvečerje groznih stvari, uoči tragič[ne] situacije nesretnih milijuna ljudi, koji idu izravno [u] ždrijelo smrti, takav čovjek — bestija mirno [i] zadovoljno tare ruke, žmirka od milinje očima, k[ao] nad očekivanom šahovskom partijom, koja će b[iti] senzacijonalna, veseli se, kako će to biti veo[ma] interesantno! Takova opaska, koja je nehoti[ce] izmakla, pušta silno svijetlo na mnogu okolno[st] rata: Tko i tko gleda na stotisuće, na miliju[ne] onih, koji na krvavim poljima ostavljaju svoje [ži]vote, komade svoga tijela i zdravlje... itd. [—] Tako završava „Česká Stráž“.

Ustao iz mrtvih. „Jutarnji list“ javlja ovaj sl[u]čaj, koji se zbio u nekoj zagrebačkoj bolnici: O[ko] pol noći čuje jedan bolničar, da zvoni zvono mrtvačnice, koje se veže svakom mrtvacu o ru[ku]. Bolničar se nije usudio iz straha, da udje u mrtva[č]nicu, nego je pozvao još nekoliko ljudi. Zvono je medjutim neprestano zvonilo. Kad su konačno u[šli] u mrtvačnicu, opazili su strašan prizor. Jedan [pri]zamrli čovjek probudio se u noći i ustao teško mukom sa svog odra. Nesretnik je, kad je opaz[io] gdje se nalazi, — pao upravo pred vratima mrtva[č]nice i umro od straha.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius, Julius Caesar!

Poruke iz uredništva.

N. Č a n c i: O prinosima sakupljenim za na[šu] srednju školu nemamo dosada ni pojma. U posled[nje] doba ranije ne primismo ništa. Javite nam se češ[će]. Zdravo! — A. C. H o d o n i n: Danas poslano je preporučeno pismo. Pošaljite nam obećane stva[ri]. Očekujemo i koju riječ o slovačkoj umjetnič[koj] izložbi u Hodininu. — A. R. P a z i n. Brzo ušuti[o]. Dobro bi nam došlo i nekoliko Raškinovih pjesa[ma] iz svih vremena. Veselilo bi nas osobito nekoli[ko] stihova prigodom 30. travnja. Pozdrav ostalima! —

Razglas natječaja.

Vojnička potporna komisija Pula traži pomoć pisarničke sile uz dnevnicu od K 3·40 i zakon[ski] doplatak skupoće.

Uvjeti: 1. navršenje 18. godine života;
2. poznavanje zemaljskih jezika u pism[u i] govoru;
3. neprikoran politički i moralni život.

Ratni oštećenici i molitelji, koji poznava[ju] stenografiju i daktilografiju imati će prednost.

Molbama, koje se imadu do svršetka trav[nja] podnesti vojničkoj potpornoj komisiji u Puli, Foro 17, imadu se priložiti školske svjedočbe i o[...] već uživane prakse.

Vojnička potporna komisija Pu[la]

Pojedin[...]
CIJENA listu: U pre[...] za čitavu god. K [...] za polugodište K [...] tromjesečno K 9·— [...] sečno K 3·60, u mal[...] daji 12 fil. pojedini [...] OGLASI primaju [...] upravi lista trg Cust[...]

Godina IV.

Božan[...]

Grof Czernin [...] znak zato, da su [...] odbacile krinke. [...] kazala u svoj g[...] brojnim sastancim[a] njemački dio Čes[...] prehranu njemačk[...] desaneksije. Uopće [...] obzirnije i otvore[...] dok je za druge [...] sa pogibeljima i [...] tiste ne trebaju bo[...] nevjerojatnim cini[...] svakom državljani[...] tikom, nad svakom [...] ne samo u njem[...] zemljama njemačk[...] nike, koji uzorno [...] s njimi i koji su sp[...] Mi ne uzimamo [...] ljube svoj narod, [...] da bi ovu priliku [...] Naši listovi ne do[...] gonstva protiv „v[...] državne odvjetnika [...] dužnost. Ali ipak [...] gospodu na nepr[...] nama, kad su sve [...] egoističnim težnjam[a] njemačkog naroda [...] za ravnopravnost [...] izdajništvo. Nasup[rot] sada svaki obzir [...] dobrota. Možda je [...] dublje ukorenjeu i [...] našim narodnim pr[...] kavalirstvo. Na u[...] veleizdajništvu nij[...] koja bi ikoga mogla [...] mnogo mana, mnog[o] delatorstvo, za po[...] nikada širiti fantast[...] pokretima i tobož[...] nadje izliku za izni[...] provociramo tajnim [...] ili pobuditi takovj[...] samo da upropastim[o] puta i za državu [...] jemu je naložen ta[...] samilosti vrijedan, [...] koji se tako daleko [...] čovječje dostojanstv[o] nica, kojih nitko n[e] za osobnu njegovu [...]

Kazali smo, d[...] boga u tome, što se [...] novima svog narod[a] naš narod sa stan[...] „Tagblatta“, ali ipa[k] nama silom namiče [...] nemjerodavnih listov[a] ova gospoda, da- [...] narodu. Ne poznava[...] tivno njemu neskl[...] vornim za kojekakv[...] upravo smješnima s[...] lom bilo za nas vec[...] našim ljudima neop[...] možemo šutke da [...] propatili u tom svje[...] ljudi nastradalo i s[...] Tome treba učiniti [...] pojedine osobe, uz[...] volju i sposobnost, [...] da našem narodu su[...] ljaju naši činovnici [...] bili ovi činovnici uz [...] dobrobit, kod nas [...] samo na kvar i štetu [...] Mi smo uvjereni, da [...] skom Listu“ našlo [...] a mnogo više lojaln[...] da se naš kulturni ra[...] sumnjivom propagan[dom] nastojanjem za pros[...] i zaostalog naroda, [...] vima jedne države. [...] ne iz političkih razlo[ga] što nam je ono neu[...] težnja zadalo i previ[...] bio zaplijenio niti č[...] broju, u kojem smo [...] spodske kuće, jer s[...] neumjesne primjedbe. [...] zor od nas, da uzm[...]

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedjeljak 29. travnja 1918. | Broj 1004

Božanstvena komedija.

Grof Czernin je zapustio plesaonu, a to je bio znak zato, da su krabulje u njegovoj plesnoj dvorani odbacile krinke. Danas se je njemačka politika prikazala u svoj golotinji. Njemački su političari u brojnim sastancima otkazali rodoljublje i vjernost, njemački dio Češke traži da se priklopi glede na prehranu njemačkoj državi, dakle nekakav početak desaneksije. Uopće nastupa njemački iredentizam bezobzirnije i otvorenije negoli ostali „iredentizmi". Ali dok je za druge narodnosti iredentizam bio skopčan sa pogibeljima i persekucijama, njemački se iredentiste ne trebaju bojati policije niti oblasti ni onda, kad nevjerojatnim cinizmom napadaju na ono, što mora svakom državljaninu biti uzvišeno nad svakom politikom, nad svakom razmiricom. Za to imadu Nijemci ne samo u njemačkim zemljama već i u drugim zemljama njemačke činovnike, njemačke zapovjednike, koji uzorno ljube taj svoj narod, koji osjećaju s njim i koji su spremni braniti ga u svakom slučaju. Mi ne uzimamo toj njemačkoj gospodi za zlo, što ljube svoj narod, niti nijesmo još tako duboko pali, da bi ovu priliku izrabili u svrhu denuncijantstva. Naši listovi ne donose duge, zlobne pozive na progonstva protiv „veleizdajnika", ne obraćamo se na državne odvjetnike, ne tražimo od njih da vrše svoju dužnost. Ali ipak moramo upozoriti ovu njemačku gospodu na nepriličnost njihovog postupka proti nama, kad su sve ono, što je bilo u prilog njihovim egoističnim težnjama proglašavali nesebičnom žrtvom njemačkog naroda za državu, dok su naše zahtjeve za ravnopravnost sviju naroda Austrije klevetali kao izdajništvo. Nasuprot takvim junacima izgledao bi sada svaki obzir kao prevelika milost, nezaslužena dobrota. Možda je zlo, da je osjećaj časti u nama dublje ukorenjen i da poznamo takodjer u boju proti našim narodnim protivnikom neku granicu, izvjesno kavalirstvo. Na uzdarje za perfidnu laž o našem veleizdajništvu nijesmo kadri, da izrečemo istinu, koja bi ikoga mogla kompromitirati. Naš narod imade mnogo mana, mnogo nedostataka, ali nema smisla za delatorstvo, za političku denuncijaciju. Mi nećemo nikada širiti fantastičke vijesti o navodnim narodnim pokretima i tobožnjim bunama, samo da se pronadje izliku za izmimne mjere, mi nećemo kušati, da provociramo tajnim agentima slobodniju koju izjavu ili pobuditi lakovjerni interes za kojekakvu bajku, samo da upropastimo pojedinog, savjesnog a mnogoputa i za državu zaslužnog čovjeka. Pojedinac, kojemu je naložen taj odvratan posao, izgleda nama samilosti vrijedan, ali naš prijezir pada na onoga, koji se tako daleko zaboravlja, koji ne osjeća, da čovječje dostojanstvo i ljudsko poštenje imade granica, kojih nitko ne može da prelazi bez pogibelji za osobnu njegovu čast.

Kazali smo, da ne nalazimo ništa moralno slaboga u tome, što se njemački činovnici osjećaju članovima **svog** naroda, da prosudjivaju naše prilike i naš narod sa stanovišta „Tagespošte" ili „Grazer Tagblatta", ali ipak ne možemo dopustiti, da se nama silom namiče mišljenje ovih, za nas posve nemjerodavnih listova. Uz najbolju volju ne mogu ova gospoda, da budu pravedna napram našem narodu. Ne poznavajući ga i, budući, da su instinktivno njemu neskloni, čine ga iz uvjerenja odgovornim za kojekakve dogadjaje, postaju često puta upravo smješnima svojim mjerama — što bi u ostalom bilo za nas veoma zabavno — ali prouzrokuju našim ljudima neopravdane patnje i muke, koje ne možemo šutke da podnosimo. Mi smo dovoljno propatili u tom svjetskom ratu, i suviše je nevinih ljudi nastradalo i suviše nedužne krvi proteklo! Tome treba učiniti kraj. Uz sve lično poštovanje za pojedine osobe, uz svu priznanu njihovu dobru volju i sposobnost, moramo ipak odrješito zatražiti, da našem narodu sude naši suci, naše zemlje upravljaju naši činovnici. Medju vlastitim bi narodom bili ovi činovnici uzor ljudi, korisni radnici za opću dobrobit, kod nas su njihova poštena nastojanja samo na kvar i štetu narodu i zemlji, dakle i državi. Mi smo uvjereni, da bi se onda u našem „Hrvatskom Listu" našlo mnogo manje veleizdajničkoga, a mnogo više lojalnoga i za državu probitačnoga, da se naš kulturni rad za našu djecu ne bi smatrao sumnjivom propagandom, već idealnim i uzvišenim nastojanjem za prosvjetljivanje jednog zapuštenog i zaostalog naroda, u skladu sa najsjajnijim ciljevima jedne države. Prisiljeni smo, da tražimo ovo ne iz političkih razloga, već iz krvave nužde, pošto nam je ono neuklonivo krivo shvaćanje naših težnja zadalo i previše muka i nevolja. Ne bi se bio zaplijenio niti članak, priopćen u jučerašnjem broju, u kojem smo persiflirali nekoje članove gospodske kuće, jer su si dozvolili glede dinastije nesmjesne primjedbe. Da li zahtjeva gospodin cenzor od nas, da uzmemo u zaštitu ovu otvorenu, akoprem i smješnu bunu penzioniranih profesora i zakržljalih aristokrata?

Danas, kad je „božanstvena komedija" veleizdajništva i kleveta dovršena, kad se je raskrinkan intrigant pokazao publici u svojoj pravoj boji, nemade niti pravih laži više, s kojima bi se mogle opovrgavat naše političke težnje. Njemačke su izjave iz sviju mogućih krunovina odale svijetu veliku tajnu, da su vjernost, rodoljublje, harnost i interes države služile tek kao isprazne lozinke za egoističke nacijonalističke motive; da su bile tek izlike za politički imperijalizam austrijskih Nijemaca, izlika za podržavanja neosnovanog nadvladja jedne manjine nad večinom. Ove izjave njemačkog naroda opravdavaju sve one naše članke, sve one naše misli, što ih je cenzura plijenila pod izlikom ugrožavanja državnih interesa. U svojem boju proti nama ne pozivlje se više njemački narod na tobožnje dinastičke i državne interese, već jedino na svoje, na njemačko pravo — na šaku, na silu. Priznat moramo, da nam je njemačka politika postala time simpatičnija te izgleda nam dostojnija velikog i silnog naroda, negoli prijašnja spletkarenja i bijedjenja tudjih naroda. Nemamo pred sobom više plačljivo dijete, koje zove svakom zgodom majku državu u pomoć, jer ga je uvijek mazila i tetošila. Neukolebiva stalnost naše politike donijela nam je u savezu sa češkom braćom taj veliki moralni uspjeh, a bit će svakako i drugih, i to ne samo moralnih.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema većih bojnih djela. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na flandrijskom bojištu uklonio se je neprijatelj u stražnje položaje. Južno od Langemarcka povukao se je preko potoka Steen, istočno od Yperna, u svoje položaje od jeseni 1914., kod Zillenbecka povukao se je za ove položaje. Navaljujući oštro za neprijateljem, često smo ga prisilili na borbu. Kod toga smo zarobili Belgijanaca i više stotina Engleza. Došli smo do linije: jugozapadno od Langemarckazapadni brijeg potoka Steen-Velorenhock-Hogke-Zillebecke-Vormezeele. Prošle godine teškom mukom izvojštena dvostruka visina 60 nalazi se u našem posjedu. Jaka topovska djelatnost u odsječku Kemmel. Odbivši francuske protunavale, poduzete na veče dne 26. t. mj. proti zapadnom obronku brda, udarila je naša pješadija svojevoljno za suzbitim neprijateljem te je u jurišu osvojila selo Locre. Na sjevernom brijegu Lyse izjaloviše se neprijateljski sunci. Kod toga zarobismo Engleza, kaošto i kod nekog uspješnog poduzeća sjeverozapadno od Festuberta. Kod Givenchyja suzbite su jake engleske navale. — Na bojištu sa obiju strana Somme bijaše bojna djelatnost ograničena na izvidjanja i na otkad dokad živahniju topovsku vatru. Kraj šume Hangard slomila se je neprijateljska navala. — Istok-Finska: General von der Goltz osvojio je poslije boja Tavastehus. Kod ulaženja u grad bile su naše čete oduševljeno pozdravljene od pučanstva. — Ludendorff.

* **Engleski izvještaj** od 27. t. mj. u jutro: Na čitavoj bojnoj fronti sjeverno od Lyse tijekom noći na obim stranama jaka topovska djelatnost. Jučer je na ovom bojištu bila borba veoma žestoka. Neprijatelj je opetovao svoje odlučne pokušaje, da iskoristi svoje uspjehe iz prijašnjeg dana. Izakako se je borba više sati talasala amo tamo, bilo je neprijateljevo prodiranje na svim točkama zaustavljeno. Tijekom mnogih bezuspješnih navala pretrpješe njegove čete teških gubitaka. Izakako su uz teške gubitke odbite tri neprijateljske navale, poduzete vanrednom žestinom proti francuskim položajima od Oere do La Clytte, pošlo je neprijatelju kod četvrte navale za rukom, te je osvojio selo Loere. Naveče poduzeše naši saveznici protunavalu, protjeraše neprijatelja te opeta osvojiše selo. Na drugim točkama bile su sve neprijateljske navale odbite. Ljuta borba vršila se je i sjeverno od sela Kemmel i u susjedstvu Voormezzele, koje je nakon dugog rvanja ostalo u rukama naših četa. Popodne je neprijatelj opeta žestoko napao naše položaje u šumi jugozapadno od Voormezzele te je bio posve bačen. U tom boju zarobismo nekoliko stotina vojnika. U mjesnom boju zarobismo i jučer popodne 40 vojnika na bojištu na Lysi, u blizini Givenchyja. Južno od Somme trajala je tijekom popodneva i na veče borba u odsjeku Hangard-Villers Bretonneux uspješno za savezničke čete. Naša linija je na nekojim točkama bila opeta pomaknuta unaprijed. Rano u jutro od neprijatelja sa tankovima poduzete navale, bile su od naše vatre skršene te se nijesu mogle razviti. Na ovom bojištu učinismo preko 900 zarobljenika. U blizini Arleuxa u odsječku Vieux-Berquin izvedosmo uspješne pothvate, kod česa dopremismo 20 zarobljenika. Sa ostale fronte nema ništa, da se javi.

* **Burian i Kühlmann** prispješe dne 27. t. mj. u jutro u Bukarešt. Vanjskog ministra Buriana pratio je poslanik barun Mittag i legacijski savjetnik grof Colloredo.

* **Poljaci kod Seidlera.** Dne 27. popodne primio je ministar-predsjednik Seidler, u prisutnosti ministra Twardovskog, predsjedništvo „Poljskog kluba", koje se sastojalo iz zastupnika u car. vijeću, dvorskog savjetnika Kendziora, dvorskog savjetnika Germana, grofa Bawarovskog i Stapinskog. Viječalo se je o narednom parlamentarnom položaju, te se je na to raspravljalo o mnogim tekućim gospodarskim pitanjima.

* **Nizozemska — Njemačka.** Obzirom na glasine, koje se šire u Berlinu, izjavlja „Haagsche Post", da Nizozemska nije sa nijednom od ratujućih vlasti sklopila savez ili utanačila ugovor, koji bi se protezao na vojničku pomoć za slučaj njemačke invazije. — Dopisni ured javlja iz Haaga, da se je nizozemski poslanik u Berlinu, barun Givers, povratio dne 27. t. mj. u jutro u Berlin.

* **Medjusavezničko mornaričko vijeće** je — kako Havas javlja iz Pariza — dovršilo svoj rad. Prihvaćeni su važni zaključci, prema kojima će sudjelovanje saveznika biti uže i prema kojima bi njihove operacije na moru imale biti pojačane.

* **Udružene države i Grčka.** Washingtonski drž. departement objavljuje brzojavku, upravljenu na amerikanskog poslanika u At[illegible] [illegible] sadrža je Wilsonovo jamstvo, da su Udružene države čvrsto odlučile, da kod mirovnih pregovaranja u svakom pogledu podupru Grčku, kako bi ova došla do svojih prava.

* **Ruska tvrdjava Kars, na Kaukazu, pala.** Turski izvještaj od 27. t. m. javlja: Fronta u Palestini: Mjestimični okršaji ophodnja. — Kaukaska fronta: Bojevi pred Karson doveli su do pada tvrdjave. Zaplijenili smo 860 topova različitih kalibra.

* **Ugarska je zastupnička kuća** prihvatila predbježni proračun u trećem čitanju. Kuća je opunomoćila predsjednika, da narednu sjednicu sazove u sporazumu sa ministrom-predsjednikom, koji će se imenovati.

* **Izborna reforma u Pruskoj.** Njemački državni kancelar primio odaslanstvo [illegible] kršćansko socijalne radničke organizacije, te je kazao, da on stoji i pada s izbornom reformom. Isto tako da stoji i njemački car na [illegible] zakonske osnove o izbornoj reformi. Vodje [illegible] stranke su izjavili, da radnici nemaju [illegible] započeti stavkom. Glasine, koje su protivne toj [illegible], ne odgovaraju istini. Veoma poželjno bi [illegible], da bi gradjanske i vojničke oblasti došle u [illegible] željama radništva. („Norddeutsche Allgemeine Zeitung".)

* **Dementi bugarske brzojavne agencije.** Bugarska brzojavna agentura javlja, da je vijest, da je u području Niša i Leskovca buknula buna, posve izmišljena.

Car otklonio ostavku predsjednika gospodske kuće.

Beč, 28. (D. u.) Car je predsjedniku gospodske kuće, knezu Fürstenbergu, poslao ručno pismo u kojemu car, cijeneći vjernost i odanost ističe nuždu, da u ovo veoma teško doba ostane knez na svom mjestu, ne udovoljava kneževoj molbi za otpust iz njegove službe kao predsjednika gospodske kuće, te šalje knezu Svoju fotografiju sa potpisom, kao novi znak sklonosti.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Na predavanju, što ga je imao slovenski pisac Ivan Cankar u Trstu o političkom životu u slovenskoj domovini, rekao je medju ostalim i ovo: Sadašnja je krvava kušnja bila potrebna za naš narod, da njegove bolesne oči ugledaju zoru nove produbljene spoznaje. Najprije je trebala spoznaja zabluda i grijeha prošlosti, i onda tek može slijediti spoznaja puta, koja vodi iz jutra u dan, iz sadašnjosti u budućnost. I naš je narod pokazao, da si je svjestan ozbiljnih vremena, u kojima živi, upoznao je odmah, da si moraju njegovi sinovi na tlu, koje je prosahnuto suzama i krvlju stvoriti [illegible]

udariti novim putem. Sav politički život, djelovanje i nacrti, sve se promijenilo u malenoj našoj domovini. Narod je zaboravio svoju prošlost, zamislio se nad budućnošću, te zato nije ni čudo, da su se probudile iz mrtvila prošlih dana takodjer njegove stranke. Najsilnija „Slovenska ljudska stranka“ postavila se na demokratsko i narodno stanovište, te vodi besprimjernom energijom i dosljednošću tu svoju politiku. Potrebu pomladjenja osjetila je takodjer „Narodna napredna stranka“, koja se promijenila u „Slovensku demokratsku stranku“. Socijalno-demokratska stranka rascijepala se u dvije struje: u „stare“ i „mlade“. Oko prvih sakupljaju se još uvijek pristaše nauka marksizma, opojeni čisto materijalnim mišljenjem i prijatelji raznih „šlagera“ i fraza. Jugoslavenska socijalno-demokratska stranka još je uvijek ono, što je bila prije rata, naime obična strukovna i gospodarska organizacija. Sva su se nekadanja nastojanja Etbina Kristana, da je promijeni u političku stranku, izjalovila. Prvi naši borci za socijalističku ideju, koji su imali prema svojem osvjedočenju najbolje namjere, bili su kao proroci iz tudje zemlje. Radili su na domaćem tlu, ali u mislima su živjeli u bogato razvijenim njemačkim industrijalnim krajevima. Po rodu i koliko toliko po jeziku bili su Slovenci, po uzgoju i svojem mišljenju pak strogi Nijemci. Još dan današnji se nažalost mnogo puta desi, da socijalistički organizovan radnik misli, da mora zato, što je socijalista, biti takodjer „njemškutar“. Posljedica tih prilika bijaše, da su strukovne i gospodarske organizacije bile jake, dok je stranka bila politički potpuno bez značenja. I ta se je stranka takodjer danas, kad se ruše države i ustaju narodi, stisnula mrmljajući u kut te gleda, što rade — drugi. Mlada inteligencija u stranci već je odavna uvidjela, da stranka mora živjeti u narodu i za narod, hoće li uopće da živi, te osjećaju tim življe to sada, kad se po cijelom svijetu razlijega klic za samoodredjivanje naroda, za demokraciju narodnih država. Htjeli su prodrijeti s novim ciljevima i mladim idejama, stranka je mrmljala i mrmlja još uvijek, da hoće najprije demokratizaciju monarkije i Evrope, a onda tek, da bi bilo moguće govoriti o jugoslavenskoj državi. Stranka hoće imati najprije lijepo uredjenu i očišćenu sobu, a onda tekar hoće da gradi kuću, dočim su mladi socijaliste pravog nazora, da treba najprije ..., koju će si onda po svoju urediti. Na svaki način, slovenski je narod u velikoj većini pokazao, da je zrio za slobodu i vlastitu domovinu. Sam ... i izrodi činili su nas dosad malenima i ..., da smo već očajavali nad sobom. Silni svjetovni vihor oprao nam je duše i srca, pomladio nas i podignuo k visini i za to je narod naš vrijedan novog, svijetlog života.

U mirno, barem na oko sretno doba, kad se svaki mogao nepomućeno odavati svojim mislima i osjećajima, bio je dan 30. travnja svečanim narodnim blagdanom. Ni jedne godine nije prošlo, a da se nijesu desile kakve manifestacije, demonstracije, svečane zabave, mise zadušnice, u počast narodnim mučenicima po svim jugoslavenskim zemljama.

Iz Ukrajine. O konfliktu izmedju vrhovnog vojnog zapovjednika u Kijevu generala Eichhorna sa Ukrajinskom Radom, o kojem je bilo posljednjih dana govora u njemačkim listovima, donose sada galicijski listovi ... Konflikt je iznikao radi toga, što je general Eichhorn izdao naredbu, ... ukrajinski seljaci da uzmu posjed ... zemljišta, nego li sami mogu ... naredio, da ondje, gdje ne ... obradu cijelo svoje zemljište, ... da im pomažu pri konjima, strojevima ... Dakle ... jasno govori u korist veleposjedničko-... socijalno-revolucionarnim intencijama ... vlade. Iz toga se podigla velika uzbuna ... Male Rade bila je burna debata, u kojoj se spočitavalo, da je vrhovni vojni zapovjednik prekoračio svoju pravomoć, te se plete u unutarnju upravu zemlje. Ukrajinski je ministar poljodjelstva Kovalevskyj podao demisiju i proglasio, da se odriče svake odgovornosti za protjetno sijanje, ali Rada je odlučila da ne primi demisije, ali je dozvolila ministru poljodjelstva da izda nalog, u kojem bi se priopćilo pučanstvu, da ne treba poslušati zapovijed gen. Eichhorna. Ministru pak izvanjskih posala bi povjereno, da podade protest berlinskoj i bečkoj vladi proti tome, da se vojnički vrhovni zapovijednik, koji je poslan u zemlju, da uvede u njoj red samo u tim granicama i u tom pravcu, kako bude pučka vlada sama odredila, upliće u socijalno-političke mjere vlade. „Národní Listy“ odakle ovo prenosimo, pripominju: Opazismo već svojedobno, da su vojnički zapovijednici u glavnom gradu Ukrajine zapravo tri: njemački, austro-ugarski i ukrajinski. Ali vrhovno zapovijedništvo medju njima imade pak njemački, upravo spomenuti general Eichhorn.

Iz Hrvatske. Stavka slagara traje dalje. Od listova izlaze „Obzor“, „Jutarnji list“ i s Obzorovim slogom štampane „Novosti“. — Osječki „Jug“ javlja, da se kriza, unatoč dementima zadnjih dana, znatno pooštrila. Općenito nezadovoljstvo s podbanom Kriškovićem, javlja „Jug“, nije prestalo, a i ostali su odjelni predstojnici, osim Rojca, podvrgnuti od strane mnogih članova saborske većine oštroj kritici, radi militavog njihovog života u smjeru demokratizacije javnog života u Hrvatskoj. — Dne 1. svibnja vrši izbor u Slatini. Koalicija kandidira svog kandidata dr. Zdravkn Kovačevića, koji će regbi imati većinu, dok Starčevićanci nastoje da dobiju većinu za svog kandidata dra. Budislava Angjelinovića, bivšeg urednika „Hrvatske Države“. Grupa osječkog „Juga“ kandidira odvjetnika dra. Rudolfa Ivančića, koji se sada nalazi u vojsci. Izborna sredstva, propaganda i ostalo je sve predratno. — Pristaše seljačke stranke pismeno izražuju zastupniku Radiću svoje veselje da se riješio frankovaca i priključio narodnom pokretu. Stjepan Radić kooperovat će sada sa Starčevićevom strankom prava, disidentima iz koalicije i socijalistima. Sve te stranke složit će se u bloku pod jednim imenom, te će, kako javlja zagrebački izvjestitelj „Jugu“, zajednički istupati u saboru i kod izbora.

Domaće vijesti.

Učitelji! Ako bude trebalo dan dva više, da dodjete i otidjete iz skupštine, javite to uredovno gosp. nadzorniku. Najveći interes ima škola, da je učitelj čovjek na mjestu. — Dakle, uprtaču (Ruksack) na sebe, i putuj u hram siromaha! „Gdje su tri, tu je i Bog!“ — Treća točka u izvještaju je odijelo. Veoma rijetki su oni učitelji, koji su barem nešto robe dobili. Izvjestitelj doblo je za sebe i svoju ženu (travnja 1918.). Povrh je dobio na oba odijela 1 „rokel“ konca. Sve po veoma sniženoj cijeni. — Mi smo cunje sakupljali, pak imamo pravo da smo barem pokrpani, ako ne „novi“. Zdravo!

Kriomčarenje pisama po vojničkim osobama. Upozoruje se sve vojnike uopće, da, ako putuju kući ili budi kamo, neuzmu sobom nikakovo pismo ni od prijatelja, niti od svojega predpostavljenoga, pa bilo to namijenjeno budi kome, jer je to strogo zabranjeno. Nadje li se kakovo pismo kod koje osobe, n. pr. u vagonu, dakle već na putu, biti će ista predana kod prve stanice za to dolučenoj vojničkoj oblasti tako, da dotičnik ne samo ne bi mogao dalje putovati nego bi povrh toga bio progonjen sudbenim putem. Dakle momci: Pamet u glavu!

Vijesti sa pošte. Ograničenje oznake vrijednosti do 100 kruna diže se takodjer za omote, koji se predavaju na pošti u Trstu i u Primorju. — Saobraćaj zasebnim omotima vojne pošte dozvoljen je pod opstojećim uvjetima od sada unaprijed takodjer i na urede vojne pošte: 3, 4, 192, 195, 198, 279, 280, 293, 337, 339, 356, 357, 360, 361, 374, 381, 383, 405, 406, 409, 414, 420, 434, 440, 465, 466, 467, 469, 487, 488, 515, 523, 529, 531, 532, 534, 541, 557, 631, 640, 646, obustavljen je pak na urede vojne pošte: 257, 382, 430, 436, 636, 637.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius, Julius Caesar!

Dnevne vijesti.

Kruh naš svakidanji... Nije tomu davno, što mi je gospodin cenzor zaplijenio članćić pod tim naslovom, zajedno sa naslovom, sadržajem i potpisom. Ali ovaj put bit ću oprezniji, pa ću nastojati da pišem onako, kako hoće najviša instancija. Sadržaj zaplijenjenog članka bijaše ovaj: Na proljeće seljak radi, ore, kopa sije. Na jesen dodju rekvizicije. Tako se kaže, da treba svima osigurati jednako mjernu prehranu do nove žetve. Ali već oko Božića nestaje rekvirovanih zaliha i onda započne: „Nema koji traje sve do nove žetve. I to „nema“ je običan kod nas, po selima, dok dodjemo li u glavne gradove, posjetimo li krasan Beč, naći ćemo — u skupi novac — ali ipak naći ćemo, koliko nam bude duša htjela. Medjutim i jedna bilješka u brnskim „Lidovim Novinama“, preštampana iz praških „Narodnih Listy“ potakla me, da se pri toj stvari još jednom zaustavim. Njemački listovi podigoše veliku kriku o bijedi u njemačkim krajevima u Českoj. Najcrnijim bojama opisuju, kako puk tamo strada i kako je nužna bezodvlačna pomoć itd. itd. Cenzura je sve te izljeve bola mirno propuštala dok kod nas, i ako imademo još uvijek istog ministra unutarnjih posala, cenzura nemilosrdno propisima „odozgo“ plijeni svaku opasku o gladu u Istri. Da su ti stradajući krajevi pravim željeni rajem prema prehrambenim prilikama u Istri, svjedoči spomenuta već bilješka „Lid. Novina“: „Prijatelj našeg lista nam piše: Bijah 26. ožujka u Mostu. Objedovah u hotelu Ross na trgu i imadoh: utorak (bezmesni dan): 1. Izvrsnu govedju juhu. 2. Izvrsnu govedju pečenku (dvaput toliko, koliko se dobiva u našim [češkim op. autora] restauracijama); 3. Buhte (kolače) (iz 00 muke) po broju deset komada s izvrsnom kremom, crnu kavu i šećerom. Vratih se i molim se dnevno: Bože o, bili gladovao, kako to gladuju u Mostu i Teplicama“. Da ne zaboravim spomenuti, taj je objed stajao 5 kruna. I sada usporedimo: Ima li u Puli ili ne Puli, recimo i jedno mjesto u Istri, i jedno selo, gdje bi čovjek pa imao makar punu kesu novaca dobio sličan objed i još u bezmesni dan. I zato njihovi listovi mogu lagati o bijedi koliko drago, dok mi ne smijemo istaknuti ni riječi kruha zbilje.

Morsky.

...gora mutantur...

Prije je čovek imo lice
ko crvena ruža,
za kojom ti cvet-devojče
s nežnjom ruke pruža.

Papir bio ko sneg beo,
mlada na piru,
novine sve štampale se
na belom papiru.

Ali kleto kolo sreće
večito se kreće:
život, svet i čovečanstvo
smatra tek za smeće.

Večnom menom moradosmo
preduboko pasti:
čovek posta bledo — belim,
papir ružičasti.

Miša.

Jedna potreba.

Pred tri četiri meseca prvi puta beše nabačeno u „Hrv. Listu“ pitanje hrvatske srednje škole u Puli. Od onda se sakupilo i prilično dosta novaca, ako uzmemo u obzir, da nam je jednom zabranom glavno vrelo prinosa presahnulo. No nije ipak novčano pitanje samo, koje je bilo krivo, da je stvar zapela. Uzroci prvog neuspjeha leže mnogo dublje. Leže u nama samima, u našim ljudima, koji Bog nek znade zašto, u svako narodno poduzeće gledaju nekako sa visoka, s nekim nepovjerenjem. A gledamo li s nepovjerenjem na uspjeh rada, koji imamo da tek započnemo, stalno možemo reći, da ne ćemo uspeti. Ali zašto s nepovjerenjem? Zar se možda misli, da je narod naš još uvek nezreo i nesposoban da prosudi, što mu je korist, a što na štetu, te da nije kadar da za korisnu stvar i poradi iz petnih žila. Ili možda učena gospoda vole da bezbrižno sede nekoliko slobodnih satova u kavani, nego da posvete svoj rad narodu, koji ih je rodio i postavio na mesto, gde se sada nalaze. Ili pak smatraju, da narod naš sa 70 posto analfabeta netreba više škola, samo kad ima školovane prvake. Ne znam, koji je od tih uzroka zadržao pozvane ljude, da se još nijesu ni maknuli s mesta. Svakako moram kazati, da su se dosad za hrvatsku srednju školu u Puli zanimali radnici, radnice, mornari, seljaci, devojke, begunačka deca, ali izuzevši prinose sakupljene u Pazinu, nije se glede tog pitanja niti popilao a niti za to zanimao nijedan naš advokat, niti inteligent, niti narodni zastupnik. Sve šuti, živi komodno, ne brine se, ili se ispričava: čekajmo konac rata, a onda će već sve ići. Ali šteta je i jednog jedinog dana što se izgubi. Zato izlazim ovde s predlogom, kojega preporučam svim našim dobrim ljudima i domoljubima, uz skromnu želju, da svoj rodoljublje, što imadu uvek na jeziku, predje takodjer u njihove mišice i njihovu volju, da nešto faktičnoga konkretnoga, što se ćutilima dade osetiti, učine. Mi smo u Istri narod siromašan, na sve strane zapostavljen od svih strana. Naši ljudi, koji imaju nešto više soli u glavi, kako narod veli, upotrebljavaju svoju spretnost jedino u izrabljivanju svoje bližnje braće. Naša deca osobito po selima, gine. I dodjoh do zaključka: Neka se ovde u Puli osnuje novi odbor radinih ljudi, pod bilo kojim imenom, neka preuzme brigu nad kapitalom, sakupljenim za hrvatsku srednju školu u Puli, neka nastoji da taj kapital raširi i pomnoži, ali neka ujedno preuzme brigu tako, da se bar istarskom deci omogući, koja su u Hrvatsku te nastoji da onamo otpremi i zdravu decu iz stradajućih krajeva. Pri tom pomagat će dragovoljno i naši svećenici i učitelji. Ljudi imademo, posla imademo, i novaca imadu. Treba samo marljivosti, iskrene i požrtvovne ljubavi prema stradajućima, koja se ne sastojati iz lepih reči, nego iz učinjenih dela. Uredništvo „Hrvatskog Lista“ izjavilo se spremnim sudeluje, a oni, koji bi bili takodjer spremni misle, da bi nešto doprineti mogli, neka se osobno prijave u Uredništvu ili pak neka jave svoje delovanje pismeno.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custozâ 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 30. travnja 1918. Broj 1005

Naše stvari.

Mnogo se stvari dogadja svakim danom, koje bi zaslužile najveće ožigosanje i najtežu kaznu, ali ih se prikriva, krivce se zaštićuje, najgore se zločince prikazuje u najljepšem svijetlu. To je obilježje doba, u kojem živimo i društva, u kojem se krećemo. Kao što je trulo, sve što je okolo nas, što su ljudi uredili, kao što su trule današnje države, kao što je truo sav socijalni život, prouzročen zločinačkim poredjajem socijalnih odnošaja, tako je trulo i današnje društvo i institucije, koje uzgajaju pojedince društva, naime obitelj i škola. Hrvatska obitelj i hrvatska škola kaošto i ostale. Znadem već za prigovore mnogih čitalaca: samo za Boga ne kritikovati naših škola; dobro da su i ovakve, samo da ih imademo. Medjutim to je posve neispravno mnijenje. Nije dobro sve, što je naše, niti je sve dobro, što imamo. Iza tih nekoliko uvodnih riječi prelazim i na glavnu stvar, koja me je ponukala, da ove retke napišem. Pri ovdješnjoj komisiji za podijeljenje vojničkih potpora bijaše zaposlen mlad naš čovjek, abiturijenat hrvatske gimnazije u Pazinu. Bijaše to čovjek dosta spretan i nadaren, sin poštene i valjane obitelji. Veseljak i dobričina bio bi mu čovjek pročitao sa lica. I taj veseljak i dobričina pronevjerio je nekoliko tisuća kruna i pobjegao. Sad će taj mladi i nadaren naš inteligenat nekoliko bježati, trpjeti na bijegu, dok ga konačno ipak ne uhvate i prema pooštrenim propisima ne odsude. Nije nam na pameti, da ga možda uzimljemo u obranu zato jer je naš, te da ga odmah proglašujemo svetim i nevinim. Imao je i on mana. Ali upravo zato, što je naš, moramo se nešto više pri tom zaustaviti, jer šteta je svakog našeg čovjeka, koji se izgubi, a naobraženog dvaput više. — Kao što je rat uzrokom mnogog zla i mnogih nepodopština, tako imade on i najveću zaslugu pri upadici morala. Nikada se nije toliko kralo i varalo, nikad si ljudi nijesu dopuštali toliko zločina, kao u ovom ratu. Došli smo tako daleko, da se kradja na veliko smatra spretnošću, a najveći pronevjeritelji genijima. I taj čovjek, koji nije u školi naučio ništa, nego lagati i biti neiskrenim, podlegao je općenitoj ratnoj strasti: čežnji da postane bogat i da pri tom udovolji svojim strastima: kartanju i pijančevanju. Sveopće zlo, koje svijetom ide, zahvatilo je i njega i on je postao žrtvom rata. Bijaše jedini činovnik, koji je mogao da se s našim narodom sporazumije i kao jedini naš čovjek ostavlja nemilu uspomenu, baca čudno svijetlo na cio narod, koji je ondje bio po njemu zastupan. No nije narod kriv, da je on bio onakav, kaošto nije narod kriv ni za to, što je tamo bio on sam kao predstavitelj većine stanovništva u kraju. Pri tom pada ne manje čudno svijetlo i na „Hrvatski List", koji se zauzimao, da na ono mjesto dodje i koji naš čovjek. I došao je upravo on. A tko je sakrivio, da se taj mladi čovjek tako lakoumno bacio u vir veselog, bezbrižnog života, te da ujedno nastoji, da se domogne i sredstava za takav način života? Rekosmo da je sin poštene i valjane obitelji. I još k tomu sposoban, nadaren, spretan. Da, ali tko se je brinuo da se njegove duševne sposobnosti razviju, da se njegovo srce oplemeni, da mu se moralni osjećaj očisti. Tko je nastojao da mu uzgoji dušu, koja će vladati nad tjelesnim strastima, te ne će dozvoliti da se u čovjeku razviju zvijerski instinkti preko granica, koje je položila moralka? Zadaću je tu imala opet škola, ali ja sam uvjeren iz vlastitog iskustva, da je škola u tom pogledu učinila veoma malo. Koliko je škola nastojala, da mu istrgne iz ruku igraće karte i da njegovo zanimanje privuče na drugo, bolje i plodonosnije polje? Koliko mu je njegovih strasti škola ublažila, ili ih uništila? Koliko mu je kriječosti dobrim načinom ucijepila u dušu? Pitanja, koja su od najvećeg zamašaja, i koja sreća kad bi se ta pitanja bila postavila prije 20—30 godina! No uvijek se puštalo, nek ide samo dalje, i mi sa žalošću konstatujemo, kako smo samo neznatno a negdje i posve ništa napredovali, dok su se drugi narodi u to doba divno razvili kulturno, gospodarski i politički. Škola, gdje se onaj mladi nesretnik uzgajao, nije imala za njega srca, nije našla ni jedne zgodne riječi, ni jednog dobrog savjeta niti primjera. Škola ili bolje rečeno sistem školski mu je već u njegovoj dvanajstoj godini počeo prijetiti, vojničko-detektivskim ga je sredstvima proganjao, podjarivao njegovu buntovnu ćud, uspaljivao njegove strasti i on je pred sistemom bježao, ali mu je na uzvrat, prkosio, u prkos pio, kartao se, ljenčario i smijao se lahkoumno i veselo njihovim nedovoljnim i smiješnim uzgojnim mjerama. Ako je htio, da svrši školu, morao je od prvog do posljednjeg razreda varati sistem, morao je lagati, a kad je to u najmladjim godinama naučio, ostalo mu je to prirodjeno i u dalnjim godinama. Jer ostavivši školske klupe, znao je o životu toliko, koliko ga je upoznao u školi i gledao je u život onako, kako je gledao u školskim klupama. — Ne mogu tvrditi, da nije iz one škole izašlo i valjanih ljudi. Ali zato mogu smjelo ustvrditi, da ih valjanima nije učinio onaj apsolutistički sistem, nego ona urodjena plemenitost i dobre energije, što su ležale u njima. Sistem nije učinio ni iz stotine loših jednog dobrog, ali je za to iz deset dobrih, učinio pet loših. To sve preporučio bih na razmišljanje našim narodnim zastupnicima a i svoj inteligenciji, jer baš u tome leži uzrok našeg mrtvog stanja, dok ostali svijet kroči velikim snažnim koracima naprijed. Zaostali smo tu u Istri daleko za našom braćom u Sloveniji i ostalim jugoslavenskim zemljama, zaostali smo još više za našim suplemenjacima širom slavenskog svijeta a zaostali smo i za našim narodnim protivnicima, koji su u zemlji u velikoj manjini, a ipak upravljaju i vladaju nad nama. I bit će to tako dugo, dok budemo sakrivali svoje mane, dok budemo lahkoumno puštali „ah, nek ide", dok budemo one, koji su nam generacije iskvarili, nazivali požrtvovnim rodoljubima a one, koji nijesu nikada nigdje i ništa učinili, narodnim prvacima. Naš narodni život mora već pri radu oko preporoda biti čist, bez polovičastih spletaka i nekoliko će dobrih i jakih elemenata „čistih prstiju" i jasne duše učiniti više nego je učinila i nego radi cijela vojska loših. Naše mane i naše strasti moramo pri svakom koraku i svakom prigodom trijebiti, tu zgodnom riječju, ondje lijepim primjerom ili prikladnim ukorom. Škola pak ili škole moraju nastojati, da odgoje pojedince za život, ali ne time, da im nabrajaju, kako uče „ne za školu nego za život", nego učitelj mora sam primjerom pokazati, kakav mora biti život i kakav u zbilji jest, i koja je svrha svakog pojedinca, što mu je povjeren, da ga odgoji. Ili tako — ili još ćemo dugo proklinjati sudbinu i nazivati je okrutnom maćehom, koja sve dobrobiti daje drugome, a nama samo brige i nevolje!

M.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: U mletačkim brdinama mjestimice topovska borba. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu u Flandriji od podne dalje živahnija topovska borba. Plijen, učinjen iza osvojenja Kemmela, porasao je na 7.100 zarobljenika, medju kojima 181 časnik, 53 topa i 233 strojne puške. Medju kanalom La Bassee i medju Scarpeom kaošto i sjeverno od Somme izvidnička djelatnost Engleza. Krvavo su suzbite jake djelomične navale Francuza proti selu i šumi Hangard. Na mnogim mjestima ostale fronte bojevi u pretpolju. Na istočnom brijegu Moze donio je sunak u francuske jarke zarobljenika. — Sa ostalih bojišta ništa nova — Ludendorff.

Berlin, 29. (D. u.) večernji izvještaj javlja: Sjeverno od Kemmela razvili su se živahni bojevi.

* **Francuski izvještaj** od 28. travnja popodne: Tijekom noći žestoki topnički bojevi sjeverno od Avre i u području izmedju Lassigny i (?). Sjeverno od Chemin des Dames uspjela su dva napadaja na njemačke linije; kod toga zarobili su naši 25 Nijemaca. Francuzi su suzbili njemačke navale sjeverozapadno od Reimsa u odsjeku Luneville kaošto i u šumi les Pretres, koje su bile pripravljene žestokom topničkom paljbom. Dopremili smo zarobljenika. Na ostaloj je fronti noć prešla mirno.

28. travnja na večer: Žestoka topnička paljba kod Villersa-Bretonneux, na Lucei i zapadno od Noyona. Na ostaloj je fronti prošao dan mirno.

* **Engleski izvještaj** od 28. travnja u jutro: Jučer popodne razvila se neprijateljska navala kod Korastele. Neprijatelju je pošlo za rukom, da se domogne sela, ali je bio opet iz njega istjeran našom protunavalom. Kasnije je neprijatelj ponovno navalio na imenovano mjesto. Novi mjesni bojevi odigrali su se tijekom noći na obim stranama kanala Ypern-Comines. Prošle noći izveli smo uspješne pothvate južno od Devrele i u odsjecima Lille i Lens. Kod toga smo dopremili 50 zarobljenika, četiri strojne puške i jedan opkopni mužar. Napadaj, što je neprijatelj poduzeo sjeverno od Baleuila, bio je suzbijen. Na obim stranama bojne fronte trajalo je djelovanje topništva.

28. travnja na večer: Jučer se javilo, da se u okolici Locrea razvija neprijateljski napadaj. Inače su se na različitim mjestima bojne fronte južno od Somme odigrali samo mjesni bojevi. Naše su ophodnje zarobile nekoliko Nijemaca u području Villers-Bretonneux. Topnička je djelatnost trajala na obim stranama. Popodne pucalo je topništvo neprijatelja žestoko na naše položaje u odsjeku Ypern.

* **Talijanski izvještaj** od 28. t. mj.: U noći na 27. t. mj. osujetila je naša energička vatra iz topova i dobro pucanje strojnih pušaka neprijateljske pokušaje, poduzete duž Piave, da na nekoja mjesta naše fronte pucaju bubnjarskom vatrom i da otpošalju patrule na desni brijeg rijeke. Kod Fernera je naša patrula sa ručnim granatama iznenadila neprijateljsku stražu, koja je poslije kratkog boja pobjegla, ostavivši za sobom oružje i nekoliko mrtvaca. Sjeverno od Pieve di Ledro suzbismo neprijateljsko izvidničko odjeljenje. Na ostaloj fronti obična djelatnost obaju topništva. Naše je topništvo prouzročilo vatru u municijskom skladištu kod Guera te eksplozije kod topovskih baterija u koritu Asiaga. Uzelo je pod vatru kolone i povorke, koje su stupale proti Col Caprive.

* **Turski izvještaj** od 27. t. mj. javlja: Palestinska fronta: Na cesti Jerusalem-Nablus prodriješe naše čete duboko u neprijateljske položaje, kod česa je neprijatelj pretrpio teških gubitaka. U predjelu Maan suzbite su ponovne navale buntovnika. — Kaukaska fronta: U Karsu zaplijenismo osim 860 upotrebljivih topova i mnogo municije, ratnog materijala i drugih zaliha. — Mezopotamija: Za posljednjih dana udariše engleske sile proti našim položajima Šat-el-Edenn i na Dijali. — Izvještaj od 28. t. mj. javlja: Palestinska fronta: Istočno od ceste Jerusalem-Nablus ležala je na našim promaknutim položajima jaka neprijateljska vatra iz topova i strojnih pušaka. Suzbiti su neprijateljski odjeli zapadno od ceste i na ušću Jordana. Na ostalim frontama je položaj nepromijenjen.

* **Zračni napadaj na Calais.** „Petit Parisien" javlja, da je u noći na 28. travnja njemačka letačka skupina preletjela unatoč najjačoj obrani Calais te bacila nekoliko bomba na nekoje kotare grada. Glasa se, da je nanešena znatna šteta. Napadaj je trajao tri četvrt sata.

* **Napadaj na Zeebrügge.** Prema pa[illegible] stovima sudjelovaše kod engleskih navala na Zeebrügge i Ostende francuski razarači torpeda. — Admiraliteta javlja: Naši gubici kod poduzeća na belgijskoj obali iznose: Časnika palo 16, umrlo na ranama 3, nestalo 2, ranjeno 29. Momčadi palo 144, umrlo na ranama 25, nestalo 14, ranjeno 355.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U kanalu La Manche torpedovala je naša podmornica prevozni brod neprijatelja od najmanje 10.000 tona. Brod je bio vanredno jako zaštićen od krstarice, više razarača i naoružanih čamaca. Vodja jednog lijetala naših lovačkih jata u Flandiji oborio je jučer kod izvidničkog lijeta u Hofdama neprijateljski ljetalački čamac, Curtisova tipa. Poglavica admiralnog stožera.

* **Politički položaj u Ugarskoj.** „Ungarische Post" javlja, da je car pozvao za danas dra. Wekerlea i grofa Tiszu u audijenciju. Ove se audijencije smatraju odlučnima za razbistrenje općeg položaja.

* **Novi predsjednik portugalske republike.** Sidonie Paes bio je direktnim sveopćim glasovanjem izabran predsjednikom republike.

Iz Rusije.

Kopenhagen, 28. (D. u.) Prema brzojavci, koju je stockholmski „Aftondbladet" primio iz Aboa, šire se tamo vijesti, da je bivši prijestolonasljednik Aleksej proglašen ruskim carem, a veliki knez Mihajlo Aleksandrović, brat bivšeg cara, regentom.

Kopenhagen, 28. (D. u.) „Politiken" javlja iz Stockholma: Iz Finske se javlja, da se generali Kornilov i Aleksejev nalaze u Petrogradu, te da su postali gospodarima grada. Istinitost se ove vijesti ne može konstatirati, jer je Rusija brzojavno odrezana od ostalog svijeta.

Petrograd, 28. (D. u.) 22. travnja došlo je kod Teriokyja, kod Petrograda, do bojeva izmedju crvenih i bijelih garda. Vlakovi sa velikim brojem ranjenika od crvene garde stigli su u Petrograd. Wyborg nije više u bezžičnoj svezi sa Petrogradom. 13. travnja bilo je ruskim četama zabranjeno preći granicu Finske, te zapovjednuto ruskim četama, da se upru četama, koje prodju granicu u neprijateljskoj namjeri. Čete, koje žele proći iz Finske na rusko područje, bit će razoružane.

Pomorska bitka u Jadranskom moru.

Beč, 29. (D. u.) Engleska admiraliteta javlja putem Reuterovog ureda: Dne 22. t. mj., oko 9 sati i 30 časaka na veče, susreše u Jadranskom moru dva naša razarača 5 austro-ugarskih razarača te zametnuše sa njima boj. Neprijatelj je pobjegao u utvrdjenu luku Drač, progonjen od engleskih razarača, kojima je priteklo u pomoć 5 drugih engleskih i 2 francuska razarača. Proganjanje

trajalo do pol noći. Onda smo izgubili dodir sa neprijateljem. Oba naša razarača, koja su napala tako premoćne neprijateljske pomorske bojne sile, bila su samo neznatno oštećena. Naši gubici iznašaju: 7 mrtvih, 19 ranjenih. Neprijatelju zadata šteta nije poznata. — Obzirom na ovaj izvještaj upućuje se na naš službeni izvještaj od 26. t. mj., koji izričito ističe, da su se naše jedinice vratile bez gubitaka i bez štete. — Engleski izvještaj nastavlja: Slijedećeg dana, dne 23. t. mj., navalile su engleske zračne bojne sile na Drač. Jedina ratna ladja, koja se je nalazila u luci, bijaše jedna topnjača. Naša lijetala napadoše uporište neprijateljskih hidroplana te su, kako se čini, sa dobrim uspjehom izbacila 10 tona bomba. Sva su se naša lijetala povratila neoštećena u svoje uporište. — U tom pogledu došla je iz Drača vijest, da je imenovanog dana o podne 5 neprijateljskih lijetala izbacilo 15 bomba. Pretjeravanje je i tu očevidno.

Domaće vijesti.

Učiteljima. Jedno pitanje je obuća. Državni činovnici dobili su cipele. U Pazinu ima gosp. Milotich kože za cipele, ali i opeta za državne činovnike. — Pitao sam trgovačku obrtničku komoru u Rovinju. Ne odgovara. — Tužio se učitelj, da je kožu „kontraband“ dobio. Za kg platio je 192 K. Državni činovnici i još neki (za sada ćemo šutjeti) plaćaju kg po 16 K. — I ovo pripada u pomenuti izvještaj za hranu. Zdravo!

Razredna lutrija. 10.000 kruna dobiva broj 19.450, a 5000 kruna broj 513.

Dnevne vijesti.

Mir? Upitnik za upitnikom! Koliko se već govorilo o miru, koliko artije ispisalo o krvavom bratoubilačkom ubijanju, ali rat traje dalje, i braća se kolju i ubijaju dalje. Sad uopće nije moguće ni pomisliti na mir, ni napisati riječ mir, a da čovjek ne napiše uz nju i velik težki upitnik. Neznatna vijest, bez ikakvog značenja podpali čovjeku tračak nade. Možda ipak? Tako i mi bez komentara [illegible]: Iz Milana javljaju da je 25. o. mj. na [illegible] burzi vrijednost mirovnih papira bez posebnog razloga poskočila i da su ratni papiri padali. Na burzi su naime govorili, da se radi [illegible] mira. — Dakle — ništa. Citatelj okreće glavu [illegible] postaje zlovoljan.

Njemačka logika. „Venkov“ piše: Ali logika njemačka — to je najveća prevraćenost, kakvu si [illegible] će predstaviti! Ljudi, koji vide veleizdaju [illegible] kog drugog, a to i tamo, gdje nema po [illegible] traga, sami svoje čine, koji bi se tisuću puta prije mogli kvalifikovati kao veleizdajstvo, iznašaju kao patriotizam i junaštvo. Tu smo pri psihologičkoj zagonetci! Njemački mozak po svoj prilici sastavljen je drukčije negoli pri ostalim narodima, a za to imade takodjer dvoje nazore i dvoju moralku. A baš radi te svoje surove dvoličnosti su Nijemci svuda, po cijelom svijetu nenavidjeni. Ta dvoličnost javlja se najjasnije pri ovdjašnjim Nijemcima. Nijedan narod nije kadar da tako lako denuncuje i čini slična zla — kao Nijemci u Austriji. To je tako užasno poglavlje, da će svijet i iza stoljeća ozbiljno je pretresati. A sa tim ljudima, koji imadu moralne nazore tako niske, moramo mi ovdje živjeti i sa njima se boriti, pripominje „Venkov“. Mi (Česi), kojima je svako denuncovanje do u dno duše odurno, koji ne vidimo veleizdajstvo ni u tom, što čine Nijemci, mi, koji smo za potpuni slobodu — moramo da se borimo sa protivnicima, kojima je svako oružje dobro, i koji se u političkom boju laćaju i najodurnijih sredstava, i ne nadajmo se, da će se Nijemci tako brzo popraviti. To je već njihova sudbina. (Zaključne riječi češkog agrarnog dnevnika izostavljamo, inače bi ih izostavio cenzor. Op. ur.)

Prosvjeta.

Herbert Strang, Put oko zemlje u sedam dana. Za našu mladež nema prikladnije ni ljepše knjige od ove. Dva se avijatičara složiše da će u sedam dana aeroplanom obići svijet. Praćeni smrtnim opasnostima vratiše se natrag ovi heroji vazdušnih visina u krug svojih milih i dragih. Bujna mašta piščeva dočarava nam sugestivnim bojama čar indijskoga oceana i vratolomne podvige avijatičara. Radi svoje fantazije nazvan je autor ove knjige drugim modernim Jules Verne-om. Djelo je za našu mladež priredio poznati književnik i istarski rodoljub Viktor Car-Emin. Naslovni list izradio Lj. Babić ml. Knjiga je elegantno kartonirana, stoji K 3·50. Dobiva se u svim većim knjižarama, a može se i direktno naručiti kod izdavačkog zavoda „Jug“ Zagreb, Ilica 7-I. U tom slučaju treba pridodati i pripadajući [illegible] za poštarinu.

Br. I-589.

Oglas natječaja.

Kod trgovačko obrtničke komore za Istru u Rovinju ima se popuniti mjesto **kancelarijskog adjunkta.**

S ovim miestom spojena je početna godišnja plaća od K 1.800·— sa tri trogodišnja poviška od K 200·— svaki, i, za vrijeme trajanja rata, skuparinski doplatak od 50% god. plaće.

Porez na osobni dohodak, biljege za namire, i doprinos za penziju plaća za vrijeme rata komora.

Predpostavke za postignuće ovog mjesta jesu: absolviranje jedne niže srednje ili njoj jednake škole, perfektno poznavanje talijanskog i hrvatskog jezika, a njemačkog u toliko, da može obavljati pisarničke poslove, i po mogućnosti daktilografije.

Molitelji moraju naslovniti njihove molbe najkašnje do 1. junija 1918. na komoru, te providiti ih slijedećim dokumentima:

1. svjedodžbom austrijskog državljanstva;
2. krštenicom, iz koje proizlazi, da molitelj nije prekoračio 40. godinu;
3. liječničkom svjedodžbom o tjelesnoj sposobnosti;
4. svjedodžbom političko-moralnog ponašanja;
5. svjedodžbom o svršenim naukama;
6. eventualnim svjedodžbama iz prvanje službe;
7. svjedodžbom o poznavanju talijanskog, hrvatskog i njemačkog jezika.

Natjecatelji, koji su činovnici ili su u službi, moraju podastrijeti svoje molbe preko svoje nadležne oblasti.

Medju više jednako kvalificiranih natjecatelja imati će prednost oni, koji pripadaju jednoj istarskoj općini.

Rovinj, dne 27. travnja 1918.

Trgovačko-obrtnička komora za Istru.

C. kr. vladin povjerenik:
dr. Pfeiffer.

Pod[pre]dsjednik:
Giov. Rocco.

Mornaričko konsumno skladište ostaje danas, utorak, za promet sa strankama, cio dan zatvoreno.

30. travnja.

U mirno, barem na oko sretno doba, kad se svaki mogao nepomućeno odavati svojim mislima i osjećajima, bio je dan 30. travnja svečanim narodnim blagdanom. Ni jedne godine nije prošlo, a da se nijesu desile kakve manifestacije, demonstracije, svečane zabave, mise zadušnice u počast narodnim mučenicima po svim jugoslavenskim zemljama.

30. travnja! Nema deteta na slavenskom jugu, koje iz školskih klupa ne iznese taj dan u svom srcu; u prvim njegovim detinjskim nevinim čuvstvima postaje uspomena na taj dan jačom nego li uspomena na opće blagdane Božić, Uskrs, Duhove... Potom, u napornom radu, da zasluži koru kruha, dojmovi iz detinjstva ohladne, negde ih i nestane, ali ipak kad se približuje svečan proljetni dan, vraćaju se opet, oživljuju... I svaka duša oseća onda, da uspomena na taj narodni dan mora ostati živa, da je to ono nešto sveto, što čoveka krsti, što mu podaje snage, da ustraje, što ga opominje ujedno, kako tudji gospodar može voleti sina drugog naroda samo tako dugo, dok služi njegovim taštinama, dok se ne brine za svoj narod, ali čim se taj sluga oglasi, da je i on čovek, da je sin naroda, koji je sastavljen takodjer od ljudi i da taj narod ima isto pravo na život kao i drugi, gospodar ga za njegove verne službe nagradi vešalama, krvničkim mačem, ubojitim zrnom.

30. travnja 1671. za vladavine cara Leopolda II. beše u Bečkom Novom Mestu krvničkom rukom smaknut hrvatski ban Petar Šubić Zrinski i njegov šurjak Franjo Krsto Frankopan.

Optužba: veleizdaja, Kazna: smrt.

Njihova „urota“ lepo je opisana u knjizi Istranina Evgenija Kumičića: „Urota Zrinskih i Frankopana“, pa ću se ovde ograničiti samo na nekoliko suhih fakta, koji su s tom „urotom“ u savezu.

U današnje doba, kad je svaki naš valjani čovek, koji narodno oseća, proglašen veleizdajnikom, nije nam teško razumeti tadašnje prilike. Ta takozvana urota spada u doba najgore i najoštrije protireformacije u našoj državi. Dvor je onda bio potpuno šakama jezuita, koji su svojom dobrom organizacijom nastojali da najpre u svoje sve evropske dvorove u svoje mreže, a onda da istrebe iz zemlje svaki slobodan znak života. Naša država, koja je ženidbama, ugovorima i raznim sredstvima, koja nemaju ništa zajedničkog sa voljom naroda, postala konglomerat različitih narodnosti, koje su teško snaša'e tudjinski jaram, morala je da neprestano vodi velike ratove na sve strane, a osim toga da utišuje bune u unutarnjosti, koje bi sad ovde sad onde propuknule. Velika je vojska plaćenika morala stajati u pripremi, državne financije naše države nijesu ni onda, ko ni pre ni posle bile sjajne, a nezadovoljstvo radi nepovoljnog mira, što ga je država sklopila s Turskom iza njene pobede, rasla je iz dana u dan. Obitelj Zrinski i s njima usko prijateljskim i rodbinskim svezama združena obitelj Frankopana bijahu dve najstarije, najuplivnije i najbogatije velikaške obitelji u Hrvatskoj. Ceo niz dobro utvrdjenih gradova, a u tim gradovima neizmerno bogatstvo budilo je zavist i čežnju pri lakomim besposlicama bečkim.

Petar Zrinski beše muž sposoban, Hrvat sa svim osobitostima hrvatskog plemena, darovit književnik, neustrašiv vojnik, požrtvovan narodni čovek i plemić i loš diplomata. Beše ujedno i poslednji hrvatski ban, koji je nešto na svoju ruku mogao poduzeti. Posle njegove smrti banska je čast spala na čast običnog dobro opisanog činovnika, te se je samo trenutačno pod Jelačićem dignula, pa da onda još na niže padne. Kao zapovednik hrvatske vojske morao je mnogo puta suzbijati Turke, koji su nesmetano u naše krajeve provaljivali, dok je njemu, prema nespretno sastavljenom mirovnom ugovoru s Turskom, bilo zabranjeno Turke uznemirivati. Carski plaćenici, Nijemci i Španjolci bespoličarili su u Hrvatskoj, otimali narodu danak u imetku i životu, žeti slobodno, gde nijesu sejali, mučili u svom jogunlukovu devojke, radi kojih bi negde smaknuli celu obitelj i nju samu, ne htede li da im se podloži.

U takvim prilikama bilo je banovanje Petra Zrinskoga neizmerno teško. Pritisnut odozgo, Turci mu otimaju zemlju, a on ne sme da se brani, a vlastitoj pak zemlji čopori nezasitnih plaćenika pale, kolju, gospodare. Tu se obratio na razne strane za pomoć. Molio Mlečića, molio Ljudevita XIV., molio đapače i Turke. Htede da sam vlastitom snagom i uz pomoć suseda učini red u zemlji, da je oslobodi od nevolje. U Beču doznaše. Petar ode u Beč, ispriča sve kralju, moli oproštenje, moli i pomoć i od kralja, kojega je već tako mnogo puta uzaludno molio. Kralj oprašta, i on se vraća u Hrvatsku, sa novim nadama, ali sve ostade pri starom. Opet pokuša moliti svog zakonitog kralja, ali molbe nikad ne pomažu. Kad se na to opet obratio na inozemstvo, beše pozvan u Beč, zajedno sa Franjom Krstom Frankopanom, koji je u svoj uroti uz svoju mekanu pesničku dušu igrao neznatnu ulogu. Carevo ručno pismo, koje ih je pozivalo u prestolnicu, obećavalo im je sigurnost, i careva poštena reč beše dana, da im se ništa dogoditi ne će.

Dodjoše u Beč. Utamničiše ih i smaknuše. Danas je tome 247 godina, ali prilike ostadoše iste samo da se ljudi promeniše.

„Urota“ Zrinskoga, njegovo nastojanje, da koristi domovini, njegova vernost i odanost prestolju, neprestano moljakanje za milost, za pomoć, a uz to karakter privilegovane rase, sve se to jasno očituje u stihovima njegove žene, Katarine Zrinske, rodjene Frankapanske:

> Ak se ufaš bane v pomoć nimsku,
> Da od njih primaš svoju sriću Zrinsku;
> Viruj Nimcu, da znaš kako suncu zimsku,
> Od njeg moć imaš, kad primaš smrt tminsku.

Iza 30. travnja 1671. provališe gladni generali u bogate gradove Zrinskih, zaposedoše sve, pootimaše bogatstvo a Katarinu sa decom oteraše kao ciganku u progonstvo.

Od onda opetuje se uvek jedno te isto. Mi molimo, oni nas ubijaju, mi hoćemo da budemo verni prestolju i državi, oni nas proglašuju veleizdajnicima.

Istorija 30. travnja ponavlja se dnevno.

Morsky.

Pojedini broj 12 h.

Cijena listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polgodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. Oglasi primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795

Godina IV. U Puli, srijeda 1. svibnja 1918. Broj 1006

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: Bojna djelatnost na jugozapadnoj fronti je opeta znatno porasla. Na Piavi su suzbiti mnogi neprijateljski sunci. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu u Flandriji razviše se u pojedinim odsječcima žestoki pješadijski bojevi. Sjev rno od Vormezellea i Krostea te Fürtraata osvojismo više engleskih jaraka. Nasrtajni odjeli, koji su kod Locrea provalili u neprijateljske linije, sukobiše se sa jakim francuskim protunavalama. Tijekom ovih bojeva mogao je neprijatelj, da trajno ostane u Locreu. Izjaloviše se njegovi pokušaji, da provali preko ovoga mjesta. Kroz dan jaka topovska djelatnost proširila se je na čitavo područje Kemmel te trajala do mraka. Na ostaloj fronti ostala je bojna djelatnost ograničena na izvidjanja i na otkad dokad živahniju topovsku vatru. — Macedonska fronta: Medju Vardarom i Dojranskim jezerom slomio se je pred našim linijama neprijateljski sunak, poduzet poslije višednevne topovske pripreme. — Ludendorff.

* **Bugarski izvještaj** od 29. t. mj. javlja: Macedonska fronta: Na mnogim mjestima fronte sjeverno od Bitolja, u zavoju Crne te istočno od Dobrog polja bila je neko vrijeme paljba na obim stranama živahnija. Istočno od Vardara trajala je dalje žestoka topovska paljba proti našim položajima. U Vardarskoj i Strumskoj dolini ljetalačka djelatnost neprijatelja.

* **Protiv odgadjanja sjednica zastupničke kuće.** Češki je svaz poslao predsjedništvu zastupničke kuće izjavu, koja je uperena proti ponovnom odgadjanju parlamentarnih sjednica. Češki je svaz pristao na odgodu do 7. svibnja samo radi toga, pošto radi češke proslave prvog svibnja nije mogao nijedan češki zastupnik, da prisustvuje sjednici tog dana. „Slavenska korespondencija" javlja: Nastojanje, da se odgodi zasjedanje parlamenta opet do 22. svibnja, traje dalje. Ovo se odgadjanje opravdava sa duhovskim blagdanima i time, što si mora vlada osigurati većinu za četveromjesečni predbježni proračun, što ne može postići tijekom zasjedanja parlamenta. Već prije zasjedanja zastupničke kuće morala bi vlada imati ovu većinu na okupu. Pošto Česi i Jugoslaveni smatraju svako odgadjanje zasjedanja kao „casus belli" (uzrok ratu) sa predsjedništvom zastupničke kuće, traži se kompromis u tom smislu, da će se plenarna sjednica obdržavati u utorak, 7. svibnja, ali da će parlamenat biti odmah zatim odgodjen do srijede iza duhovskih blagdana.

* **Viborg osvojen.** Finski glavni stan javlja, da je Viborg osvojen.

* **Potopljena engleska torpedovka.** „Matin" javlja iz Algesirasa: Engleska je torpedovka, nalazeća se na izvidničkom izletu, bila preneražena od oluje na visini od Algecirasa te potonula. 12 je mornara kod toga poginulo.

* **Anarhistička buna u Smolensku.** „Reuter" javlja iz Petrograda, da je u Smolensku buknula anarhistička buna.

* **Bugarski princ Boris** prispio je dne 29. t. mj. iz Sofije u Budimpeštu, te je nakon kratkog boravka otputovao u Berlin.

* **Amerikanski radnički odaslanici,** koji sada borave u Engleskoj, izrekli su se proti internacijonalnoj konferenciji, kojoj bi prisustvovali takodjer zastupnici socijalista središnjih država te su izjavili, da je njihov jedini sadašnji cilj: poraženje njemačke vojske. Internacijonalna radnička će se konferencija obdržavati tek, kada njemačke vojske bit potjerane iz zemalja, koje su prenerazile.

Dovoz iz Ukrajine.

Beč, 29. (D. u.) Kod provedenja gospodarskog ugovora medju Austro-Ugarskom i Njemačkom s jedne strane te ukrajinskom pučkom republikom s druge strane, imadu, hvala njihovom marnom i uspješnom djelovanju, znatan udio naše čete, koje se nalaze u Ukrajini. Njihovo operacijono područje obuhvaća prijašnje gubernije Podolje, Kerson i Jekaterinoslav. Već odmah poslije dolaska naših četa u Ukrajinu moglo se je opaziti, da je zemlja u stanju, da odstupi monarkiji znatne suviške krušnih proizvoda. Ljetina prošlih godina nije izvan ratnog područja niti iz daleka iscrpljena. Na željeznicama i kraj glavnih cesta nije nadjeno više, nego što su naše čete za svoju prehranu. Bogati zemljaski proizvodi okupljeni su posve kod seljaka u unutrašnjosti zemlje. Tu su žitnice pune. Ali je trajalo više sedmica, prije nego su naše čete mogle, da su se mogle odalečiti od glavnih sveza. U početku se je seljak pokazivao veoma nepovjerljivim, te nije htio primati nikakvog papirnatog novca. Domaća trgovina bijaše u početku takodjer nepristupačna. No, prvi je otpor bio naskoro svladan, a ako su stvari za posljednjih sedmica išle svakim danom na bolje, onda je osobita zasluga naših vojničkih oblasti i četa, koje su posve dorasle teškim prilikama. Ali time, da su ustanovljene zalihe, dovršena je tek polovica posla, zalihe moraju biti još prevezene na više stotina kilometara. Za to je u prvome redu bilo nužno, da se uspostave ceste i željeznične pruge. Organizovan rad, utvrdjenje i vodjenje čitavog obrata, koji danas obuhvaća preko 2000 km pao je isključivo na ledja naših četa. Započeta je paroplovidba sa Kersona i od Odese preko Crnog mora i preko Dunava. Prevozom preko mora moći će dovoz biti znatno olakoćen. Svatko može biti uvjeren, da će vojska svojim djelovanjem u Ukrajini s jedne strane poboljšati prehrambene odnošaje u monarkiji, a sa druge strane, da će utrti put budućim gospodarstvenim odnošajima Austro-Ugarske sa Ukrajinom.

Političke vijesti.

Njemačke izjave.

„Ostdeutsche Rundschau" piše: 26. o. mj. obdržavao se je u velikoj gradskoj dvorani u Inomostu veliki sastanak njemačkog saveza za srednji stalež, koji se baš sada ustanavlja. Sastanak je bio sazvan od društva inomostnih trgovaca. Prvi se je govornik hofrat Mayer i pokrajinski zastupnik Mayr bavio sa prehrambenim pitanjem te je izjavio, da su u tom pogledu prilike najgore u Deutschböhmenu i u Tirolu. (?!) Za tim je govorio zemaljski kapetan J. Schraffl, koji je istaknuo velike patnje, koje je Tirolska morala da podnosi kao ratno područje. Zemaljski je odbor sazvao zastupnike zemlje na pogovor, koji se obdržavao 23. t. mj. Tom je prigodom zaključeno, **da će Tirolska, pošto nema čemu, da se nada od Beča, slati odaslanstvo u Njemačku i u Ugarsku,** da traži tamo pomoć za zemlju. Kad nas je podmukla Italija napala te smatrala Austriju zrelom za zadnji udarac, bili su tirolski strijelci, koji su pritekli na pomoć domovini do najviših gora; **i prvi, koji su došli u pomoć bili su grenadiri njemačkog cara.** Tirol je glavni stup njemačkog naroda napram romanskom svijetu. Pomoć njemačkom Tirolu je stvar srca sviju Njemaca. Mi ćemo potražiti pomoć u Njemačkoj i u Ugarskoj. Mi ćemo to učiniti i sutra (27. t. mj.), krenut ćemo u München i u Berlin a za tim i u Peštu. (Dugotrajni povici „Heil" i veliko gibanje.) Dolazimo kao molitelji za naše žene i za našu djecu. **Mi svi osjećamo sramotnost tog čina, ali mi poznamo staru pjesmu: tirolski orao, zašto si tako crven — iz stida, jer Austrija postupa onako sa Tirolskom."** (Živahno odobravanje.) — Profesor Edgar Mayer je za tim kazao: Narod u Tirolskoj si je kazao: Ni koraka više na tom putu (na kojem, je cenzura zaplijenila, ali si možemo misliti na kojem, op. ur.), ili će doć nešto drugoga... Ne nadje li vlada pravu put, tad će si tirolski narod sam naći pravu put. Samopomoć! Za njemački je narod u Austriji skrajno vrijeme, da čuva svoju kožu. On može stajati samo na jednom stanovištu: **Ili njemačka Austrija, ili ujedinjen „Deutschösterreich".** — Skupština je za tim zaključila, neka se Tirolsku priključi njemačkom opskrbnom području. (Rasprto i krupno tiskano kao u izvorniku. Op. ur.) — Ne bi htjeli dodati ovim izjavama zemaljskog kapetana, dakle službene osobe, da Cadorna nije poduzeo 11 ofenziva proti Tirolskoj već proti Goričkoj, da nijesu prvi pritekli na pomoć Austriji grenadiri njemačkog cara, već da su naši kršni Dalmatinci svojim bezprimjernim junaštvom protiv deseterostruke premoći spasili Austriju od vojničke propasti, da su opskrbne prilike u Istri i u Dalmaciji, dakle u ratnom području i u iskrvavljenim zemljama, neuporedivo gore negoli u Tirolu itd. Ali moramo pribiti, da je Italija bila nekada naš saveznik, ali da talijanski iredentiste se nijesu odvažili poduzeti spram saveznićke Italije takog bezobziran i otvoren korak, kako ga poduzimlju Nijemci, kad šalju deputacije u München i u Berlin nego u Beč. Da talijanski iredentiste si nijesu nikad dozvolili otvoreno i javno zahtjevati, da se njihova zemlja priključi opskrbnom području susjedne kraljevine itd. Ali najzanimiviee jest, da u prošlim i sadašnjim ratom nemi Jugoslaveni, historijom i sadašnjim ratom neosporivo najvjerniji narod u monarkiji, koji je najviše žrtvovao, koji je dao neprijatelju u ruke najmanji broj zarobljenika, koji je žrtvovao u Hrvatskoj, Bosni, Dalmaciji i u Istri i ne manje u slovenskim zemljama najbolje svoje sinove, morao da pretrpi bez iredentizma, bez kojekakvih izjava gore persekucije, nego su ih pretrpjeli neprevilegovani iredentiste, a kamo li privilegovani iredentiste, koji kod svojih izjava imadu zemaljske kapetane na svojoj strani.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Češki listovi, govoreći o Jugoslavenima, ne mogu da se ih dovoljno nahvale. Hvala naravno ide u prvom redu vodstvu jugoslavenskog pokreta i u prvom redu opet slovenskom dijelu našega naroda, kao najzrelijem, najrazvijenijem i najbolje organizovanom jugoslavenskom plemenu. Hrvatski dio našeg naroda, i ako po broju mnogo jači i plodovitošću zemlje mnogo bogatiji, nije još tako nacijonalno osviješten kao slovenski. Neka dodje sada što mu drago, novi progoni, tamnice i vješala, Sloveniji i narodu slovenskom nauditi ne će. Kamo sreće, kad bismo to mogli kazati i o Hrvatima, t. j. hrvatskom dijelu naroda našeg! I nek se svrši ovaj rat kakogod i kadagod, nek se prilike razviju ma i najnepovoljnije, mirni i puni pouzdanja možemo gledati u budućnost uz osjećaj, da gore na sjeveru Istre straži stražu Slovenija, gdje ćemo uvijek naći potpore i savjeta u svakom kulturnom, gospodarskom i političkom poduzeću i radu. Sa Slovenci na moliti, sa Hrvatima simpatizovati, mora da bude naša lozinka. Kao karakteristiku slovenskog značaja navadjamo ovaj slučaj: Koruški je nadbiskup zabranio svojim podložnim svećenicima, da potpisuju jugoslavensku deklaraciju. Kako oni tu zabranu primiše i na koji način na nju odgovoriše, svjedoči ova bilješka, koju donaša „Domovina": „Svi koruški svećenici potpisali su deklaraciju i svoj odvažni čin krasno utemeljili. Potpisali su deklaraciju kao dobri Austrijanci, kao iskreni rodoljubi, kao Jugoslaveni i kao koruški Slovenci. Slava koruškim junacima!" Po Sloveniji priredjuju se opet skupštine, koje sazivlju narodni zastupnici i na kojima daje narod izražaja svojoj volji za ujedinjenjem i oslobodjenjem. I to po čitavoj slovenskoj domovini. U nedjelju, dne 5. svibnja obdržavati će se, kako javljaju slovenski listovi, javna skupština u Postojni, na kojoj će uzeti riječ dr. Korošec i dr. Ravnihar. — Mi smo tu u Istri najnesretniji. Osim skupštine u Zametu, na kojoj veći dio Istre nije ni mogao prisustvovati, nije se za vrijeme rata obdržavalo ovdje nikakvog sastanka, koji bi bio od većeg političkog zamašaja.

Iz Hrvatske. U Zagrebu ponovno izlazi „Hrv. Riječ" i „Agramer Tagblatt". „Hrv. Riječ" javlja, da od sada izlazi opet redovito, jer da je u nedjelju došlo do sporazuma sa kvalifikovanim i pomoćnim osobljem u Hrvatskoj i Nadbiskupskoj tiskari. Taj se sporazum, kako javlja „Hrv. Riječ", proteže na vrijeme od godine dana, tako da odsada do aprila 1919. ne će doći medju radništvom i upravama ovih dviju tiskara ni do kakvih sporova, te prema tome ne će ni novine biti izložene nikakvim trzavicama. — Ovih se dana ponovno obdržavale konferencije u Zagrebu, glede uvjeta, kako bi se financijalna nagodba mogla produljiti do konca tekuće financijalne godine. Uslijed toga, što već je jučerašnjim danom istekla valjanost financijalne nagodbe, nastupa u financijalnom pitanju kratak ex-lex. — Ovo je medjutim važnije i interesantnije, nego li kombinacije o financijalnoj nagodbi: Ugarsko ministarstvo financija premjestilo je kr. financijalnog tajnika dr. Božidara Kociana iz Osijeka u Debrecin, zato, što je spomenuti kao odbornik hrvatskog kazališta u Osijeku dočekao pjesnika Vojnovića u Dalju, a madžarske su se novine na to odmah uzvikale kako smije „jedan kr. ugarski činovnik izlaziti pred tako opasnog jugoslavenskog agitatora, kao što je Vojnović!" — Hrvatski sabor zapačeo je opet sa djelovanjem, te je ujedno ne opravivši ništa odgodjen nakon par sjednica. Odgodjen je radi srpsko-pravoslavnih blagdana do 10. svibnja. — „Slovenec" javlja prema hrvatskim novinama, da se u slunjskoj županiji pojavile razbojničke čete, sastavljene iz vojnih dezertera, koje su oboružane puškama i bombama. Same da su si nadjenule ime „Zeleni kader", te se u onim krajevima širi strah pred tim „zelenim bataljunima".

Domaće vijesti.

Krvavi I. maj. Osvanuo je 1. maj, nakon što proslavismo eto i treći Uskrs u beznadnom stanju. Ostat će još dugo ovaj na pameti čovječanstvu, koje se kolje i mrcvari baš sada više no ikada. I sada opet bog zna po koji put već da čitasmo u novinama: „Pred odlučujućom bitkom", „Pred odlukom rata", same poznate stvari, sami cvijetovi iz prvih dana groznog ovog rata. U svom uskrsnom broju donosi „Český Socialista" na uvodnom mjestu

članak, koji je baš 1. maja od velikog zamašaja: Uskrsna sveta legenda o smrti i uskrsnuću Sina Čovjeka, kako si oslabila za dvadeset stoljeća, koja u preko Tebe preletila u buri svijetovnih dogadjaja. Kako je poblijedio Tvoj užas raspetog križa sa prignutom glavom Spasitelja čovječanstva! Kako se skromno opisuje dojemna drama Golgotska u odsjeku daleke prošlosti pred požarom na zapadu, gdje koracaju na smrt milioni ljudi Čovjeka. Kakva ironija smrti i otkupljenja? Zato Si dakle umro na križu, Spasitelju svijetla, da iza dvije tisuće godina umiru na novo milioni na polju krvi i užasa. Zato Si ustao iz mrtvih, da se Tvoja velika drama žrtve i smrti milijun puta povećana i použasnjena ponovno pronese pred uplašenim pogledima svijeta? Takovog Uskrsa svijet još ne doživi a bogdaj da više ni ne doživi. Uskrs propasti tisućljetne kulture, uskrs smrti milioni ljudi Čovjeka. Uskrs svijetovnog užasa,. Umro jest Sin Čovjeka, ali — kako veli sveta legenda — ustao je opet iz mrtvih. Milioni žrtava zapadnog bojišta ne će ustati iz mrtvih, ali na njihovim rakama, pokropenim krvlju, izrasti će ruže slobode naroda. Sveta legenda Golgotska bi po svoj prilici samo malom epizodom u velikoj tragediji čovječanstva. Nije bio dovoljan jedan križ i jedna žrtva Sina Čovjeka. Milioni križeva s raspetim udovima ljudi strši u vis i novi milioni čekaju da prime svoje žrtve. Zar će biti uzaludne te milionove žrtve? Nedostaje more krvi da oplodi veliko polje naroda, kako bi iz njih izrastao najdraži i najskupocjeniji cvijet čovječanstva — Sloboda? Niposto! Te žrtve ne će biti uzaludne, cvijet će slobode nujno procvijetati iz tla, napojenog ljudskom krvi i čovječanstvo će doživiti veliki blagdan Uskrsnuća! Zato gore glave svi vi ljudi velike i male vjere! Što se danas odigraje na najkrvavijem prizoru svijetovne historije, potreban je strašan preduvjet pobjede velike ideje Slobode naroda. Bez njega, bez njegovog krvavog poreza nema novog života i nema spasenja. Pokleknite u duhu na rakama palih boraca i prolijte suze bola i nade. A onda pak podignite glave i upravite požudno poglede k svijetlu izlazećeg sunca novog doba — Slobode čovječanstva.

Staležki naslov „inženir“. C. k. namjestništvo u Trstu priznalo je Anastaziju Jelušić, c. k. šumskom nadsavjetniku u miru i oblasno uoblaštenom civilnom mjerniku u Voloskom, temeljem svojedobno položenog usposobljenja i usljed carske odredbe od 14. ožujka 1917. D. Z. L. br. 130, staležki naslov (Ing.) „inženir“.

Iz aprovizacije. Danas, 1. svibnja, ostaju zatvorene prodavaone i pisarne aprovizacije. Od četvrtka, 2. svibnja, unaprijed izdavat će se uz prikaz nove, za svibanj vrijedeće iskaznice, slijedeće živežne namirnice: Na prvi odrezak 2 kilograma brašna po K 1·— kilogram, na drugi odrezak šećer po K 1·72 kilogram i to tri četvrt kilograma za gradsko, pol kilograma za ladanjsko pučanstvo i 1 i pol kilograma za teške radnike. Na treći odrez 12 dekagrama masti po K 30·— kilogram i osminku litra ulja po K 20·— litar. Na četvrti odrez pol kilograma soli po 28 helera kilogram. Izuzev Sišan, gdje se još nije ustanovio pododbor gradske aprovizacije, dobit će sve puljske podopćine robu u domaćem mjestu. Prodavaone u gradu izdavat će radi toga živežne namirnice samo za grad i za Šišan. Iskaznice za podopćine bit će posebno označene. Iskaznice su radi toga podijeljene u tri skupine: Gradska skupina A: Bijela legitimacija; za teške radnike skupina B, bijele legitimacije sa crvenim „B“, tiskanim na svakom odresku; kategorija C, zelena legitimacija, za ladanjsko pučanstvo. Kod uplaćivanja i kod skidanja odrezaka dužni su kupci, da strogo paze na svotu, što su uplatili i na odrezak, što im je bio oduzet, jer organi aprovizacione komisije ne mogu primiti više pritužbe osoba, koje su već kupile robu te zapustile prodavaonu. To vrijedi takodjer za točnost kod vaganja robe. Bilo je posvuda odredjeno, da vaga bude postavljena na dobro vidivo mjesto, e bi ju publika mogla kontrolirati. I za kupovanje riba bit će uvedene posebne karte. Pošto će po svoj prilici civilnim ribarima biti dana dozvola za ribarenje, imat ćemo na tržištu dvoje vrsti riba, ribe vojničkih ribara i ribe civilnih ribara. Ribe od vojničkih ribara prodavat će se i u buduće jeftinije negoli ribe civilnih ribara i prema tome će se izdavati dvojake iskaznice za ribu, crvene za ribe vojničkih ribara i bijele za one civilnih ribara. Ove će karte imati vrijednost za vrijeme od 1. svibnja do 31. prosinca. Sa 1. svibnja imat će crvene iskaznice pravo na kupovanje riba i to počamši s brojem 1. Na svaku će iskaznicu otpasti četvrt kilograma ribe. Ne bude li se u odredjeno vrijeme prikazao dovoljan broj osoba, koje imadu pravo na ribu za odredjeni dan, to će se riba prodati drugim osobama, koje posjeduju karte za ribu. U svakom će se slučaju prodavati riba samo uz prikaz karte, da se tako spreči, da osobe, koje imadu dosta vremena, da se nastave pred mjestom prodavanja riba, si ne dobave prečesto ribu te time oštete ostale osobe, koje imadu takodjer pravo na ribu.

Za vinogradare. Oni poljodjelci, koji su se prijavili kod općinskog ureda radi nabave saloidina i modre galice, neka se tijekom ove sedmice prijave kod ureda na tržištu, da podignu naručenu količinu.

Općinski ured za posredovanje radnje u Puli nam priopćuje: Djelomičnim povratkom bjegunaca u kotar tvrdjave grada Pule ponarasao je znatno zahtjev traženja radnih sila uopće, muškaraca i žena, kao što i broj traženja službe. Da se uzmogne udovoljiti ovim molbama u najkraće vrijeme, potpisani ured toplo preporuča bilo nezaposlenim muškarcima i ženama, pripadali oni, kojoj mu drago vrsti zanatlija, bilo svim poslodavcima, da se obrate isključivo ovom uredu kod traženja službe, dotično radnih sila. Općinske delegacije poreznih općina pozivlju se, da prijave ovome uredu sve ratne nemoćnike, koji se vraćaju domovima. Za upute i prijave neka se obrate stranke ovom uredu. (Municipij, II. kat) od 8—2 sata popodne, a u svetačne dane od 9—12 sati opodne.

Dnevne vijesti.

„To će se odmah odstraniti“. Čitamo u „Domovini“: Listovi iz sjeverne Češke izvješćuju o carevom posjetu medju stradajućim pučanstvom. Medju ostalim priopćuju takodjer ovo: U kraju Warndorf upitao je car zastupnika radništva: „Kod Vas takodjer sigurno nije dobro?“ — Izaslanik radnika J. Goth: „Ne, Veličanstvo! Naše ubogo stanovništvo užasno trpi glad. Od živeža, koji daje država, nitko ne može da živi i tko si ne može da priskrbi još i drugog živeža, mora polagano umrijeti. Veličanstvo, dozvoljavam si izraziti želju tisuća, da Vaše Veličanstvo učini sve, što je u Vašim silama, da se tom stradanju pomogne“. Car: „To je strašno! Budite sigurni, da će se učiniti, što bude samo moguće“. — „I još jednu molbu dozvoljavam si Veličanstvu predložiti: Naše ubogo, stradajuće pučanstvo, osobito žene, pokušaju da nestašici živeža potpomognu nekoliko time, da se gusto voze daleko van iz sela, nakupe tamo krumpira, po kilogramima i žita, te ga mijenjaju za odijelo i rublje, često za najzadnje komade, bez kojih jedva mogu da budu. Na kolodvorima ih potom čeka oružništvo, koje oduzme ubogim ljudima teško dobivene male množine živeža. Dogadjaju se tamo prizori, koji diraju u srce. Žene mole i plaču, a oblastveni organi vrše svoj posao bez milosrdja. Veličanstvo, to je pri svoj drugoj bijedi pretvrdo. Zato molim, da bi se te naredbe odmah odstranile“. — Car: „To je strašno, to će se odmah odstraniti“. Takodjer na pruzi Podrožčica-Beljak, piše „Domovina“ oduzimlju „oblastveni organi“ ubogim, stradajućim dječacima, djevojčicama i ženama iz Kranjske živež, koji prime ondje obično mijenjajući za razne stvari ili pak kao dar od dobrih ljudi. „Organi“ vele, da se oduzete stvari razdijele medju općinske siromahe u domaćem kraju. Govori se medjutim sa priličnom sigurnošću, da su u nekojim slučajevima bili ti „općinski siromasi“ četveronožne životinje s gubicama u stajama stanovitih „organa“ i „neorgana“. Čudno je takodjer, da siromašna ženska, koja je u izmjenu dobila kakvog živeža, ne prima nikakve odštete, ako joj „organ“ konfiskuje teško namaknuti živež. Još je više čudno, da nekoji nijesu ni svojih uprta (ruksaka) dobili natrag. A danas to ipak nešto stoji. Ili se to konfiskuje takodjer za „općinske siromahe“. Konfiskovanje takve vrsti, piše „Domovina“ drugim se riječima nazivlje kradjom. „Organi“ beru živež, koji su s tolikim žrtvama sabrali bijedni siromasi, koji sigurno ne bi išli tako daleko, da ih na to ne sili velika nužda i glad. U Češkoj je kazao car, kad je čuo o takvom oduzimanju i konfiskovanju: „To će se odmah odstraniti“. A kod nas? pita se „Domovina“. Valjda kod nas nema careva riječ manje vrijednosti, nego li u Češkoj!

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius,
Julius Caesar!

Poruke iz uredništva.

Našim cenjenim čitateljima! U poslednje doba počesmo donositi u podlistku članke pisane ekavštinom. No, kako se stalno već opazilo, uvek s pogreškama. Krivnja radi toga pada delomično na brzinu, kojim se mora novine izdavati. — Jugoslavenska omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu posla nam poziv za svetkovanje dana Zrinjskog i Frankapana — 30. travnja. Budući da nam je poziv stigao prekasno, smatramo bespredmetnim njegovo priopćenje.

Danas, 1. svibnja, ostaje mornarično konsumno skladište od 7 do 10 sati otvoreno.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

1. maj.

Blagdan novog sveta! Blagdan preporodjenog i oslobodjenog čovečanstva! Blagdan proleća, mladosti i života! Blagdan večne Ljubavi, blagdan Slobode, Bratstva i Jednakosti!

Tko da mu se ne veseli! Tko da se tog dana ne otrese turobnih očajnih misli, tko da se ne ojača nadom u bolju, svetliju, čestitiju budućnost! Zar mi? Zar mi, sinovi podjarmljena naroda, bespravni državljani države, u kojoj vlada samo najveća nepravda, gde našim životom i imetkom, našom obitelju i našom srećom vlada privilegovana kasta, vlada bez srca i samilosti za nas, vlada milošću božjom i glupošću našom, vlada drzovito i prkosno, da nema dana, nema sata ni minute, da ta privilegovana kasta ne okalja svoje prste kakvim zločinom, da ne zahteva od nas u nezasitnoj pohlepi novih i novih žrtava!

Ne! Blagdan 1. maja jeste i našim blagdanom, blagdanom svih bespravnih i podjarmljenih, blagdanom svih iskorišćivanih! Blagdan naroda, koji robuje i blagdan pojedinca, čijim se imetkom i životom igraju neovlašteni gospodari! I mi slavimo taj blagdan s pouzdanjem u bolju, svetliju budućnost, gde će i naš radnički narod, sada potlačen, zauzeti ono mesto, koje mu prema njegovom radu i zasluzi pripada!

Visoko dižemo današnjim danom barjak socijalizma, od kojeg s punim pravom očekujemo oslobodjenje nacija, mišlju se zanosimo u novo svetlo doba, gde ne će više mušice ugojene buržoazije diktovati svetu rat ili mir, kako to već nalaže interes njihovih masnih džepova, u doba, kad ne će ti izrodi ljudskoga roda puniti svoje trbuhe našom krvlju, u doba, kad će snažne mišice, koje danas kuju železo, kuju ubojito oružje, moći kovati sebi svoju nemućenu sreću, okovav pre onog, koji je kroz vekove zločinački vladao i tiranski gospodovao. Zanosimo se tog krasnog proljetnog dana u dan, kad će vascelo čovečanstvo u novom svetu uživati plodove svog rada i blagodati božanstvene prirode!

Verujemo, da ove četiri godine najgoreg užasa nijesu protekle uzalud. More rasipane krvi, kojom je natopljena sveta gruda majke zemlje na svim stranama zemaljske kugle, ne beše uzalud. To, što se odigraje danas, što će se smatrati najkrvavijim stranicama svetovne istorije, jeste samo nužno zlo, potreban preduvet za pobedu Velike Ideje. To potrebno zlo mora donesti i donest će nam ono, za čim žudi svet već dve hiljade godina — Slobodu čovečanstva!

Kad se pred više od jedne godine počela raspadati umetno stvorena ruska država, kad je sa svetovnog pozorišta nestalo najveće ljudske bestije — ruskoga cara, osećali smo svi, da je to tek predigra onog nečeg, što dolazi polagano ali stalno, čim polaganije, tim stalnije, čim više zapreka nalazi na putu, tim čišće i odrešitije, osećali smo da to nešto ipak imade u sebi silu jaču od „mašingevera“ i verovali smo da će to nešto pobediti.

Pa kad je ruski narod bio razapet, da se nije više ni maknuti mogao, kad su njegove velike ideje iskoristili u svoje sebične svrhe, opet nijesmo očajavali, videli smo u tom opet jedino potrebno zlo, melem na dobru i poštenu dušu divnog ruskog mužika.

I još verujemo! Verujemo da će se ruski mužik osvestiti, verujemo da će krvnika njegovih najčovječanskijih sanja zadesiti kazna, koja mu pripada, verujemo, da će Pravda i istina slaviti slavlje nad rujemo, da će Pravda i Istina slaviti slavlje nad Podlošću i Laži, verujemo, da će i naš narod u oslobodjenim narodima, s oslobodjenim proletarijatom preporodjenih država slaviti triumf!

Znademo, uvereni smo, da ćemo i u našoj nacijonalnoj državi morati voditi borbu protiv kapitala i protiv buržoazije, koja je svuda jednaka, bila jugoslavenska, češka, njemačka ili engleska. Ali osećamo, da će nam ta borba biti mnogo lakša i da ćemo poduprti radničkim narodom vascelog sveta moći tu borbu uvek voditi s uspehom, dok danas proletarijat ubija proletarijat, brat brata, i ako imaju zajedničke težnje, i ako snašaju zajedničke nevolje od istih neprijatelja, koji su im i preko streljačkih jaraka zajednički.

Danas 1. maja, kad uz narodnu trobojnicu dižemo i crveni barjak Internacijonale, uvereni smo, da jedini put k pravoj sreći čovečanstva jest mir, kojega će sklopiti proletarijat s proletarijatom, bez visoke diplomacije, koja je u službama buržoazije, a taj mir udovoljit će pravednim zahtevima svih naroda, a proletarijat sveta nagradit će prema njegovom radu i sposobnosti!

I tog dana dignimo ponosno svoje glave, pokažimo da smo si svesni svoje snage i da verujemo u Vaskrsenje, koje dolazi!

Morak y.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čet' rač. aus. pošt. šted. 26.796

Godina IV. U Puli, četvrtak 2. svibnja 1918. Broj 1007.

Jugoslovenska misao.

Češki napisao dr. Fr. Sedlaček u „Narodnim Listima“.

I.

Jugoslavenska misao, izražena nedavno kao politički program u državopravnoj deklaraciji Jugoslavenskog kluba i manifestovana kao narodno-kulturni iskaz sjajnom proslavom rodjendana pjesnika Vojnovića, imade dramatički oličenu prošlost, punu zanimivih i značajnih epizoda. Sadržava razdoblje velikog oduševljenja, požrtvovnog rada, osobnog i stranačkog samozatajivanja, ali nasuprot tome je razdoblje narodnostnih bojeva, sićušnosti, ravnodušja i otpora. Kad se pred 100 godina pojavila pod imenom ilirskog pokreta, činila se mladim oduševljenim ljudima, koji su je prihvatili za svoju, nečim veoma jednostavnim. U uzduhu kavanskih govora u Beču i Štajerskom Gradcu, dvjem središtima jugoslavenske sveučilišne omladine, vladalo je u to doba iznapoleonsko romantičko oduševljenje, koje se lako uzneslo i nad teške zamršenosti narodnosnog pitanja i bez okolišanja bilo kadro konstrnovati idealno jedinstvo u jugoslavenskim narodnim razilaženjima. Pokret oko jedinstva organizovao je pak tekar Ljudevit Gaj, slušalac štajersko-gradačkog a kasnije peštanskog sveučilišta. U Pešti se upoznao s Janom Kollarom a odanle je donesao mladom narodnom pokretu zlatni dar pjesnika „Slavy Dcere“: misao slavenske uzajamnosti, u kojoj se prije svega naglašivalo kulturno jedinstvo. Gajevom idealizmu bijaše na putu istorijska zbilja narodnih različitosti, označenih i trimi imenima: Slovenca, Hrvata i Srba, te je za to i stvorio naziv „ilirstvo“, kao jedinstveno ime za sva tri naroda. Primitak češkog pravopsa približio je u znatnoj mjeri Slovence s Hrvatima.

Ilirizam, plod Kolarove „uzajamnosti“ i djelo organizatora Gaja, našao je praktičko ostvarenje u djelovanju Stanka Vraza, koji mu je žrtvovao cijelu svoju užu narodnost svoju literaturnu nadarenost. Vraz, Slovenac, riješio je za sebe Jugoslavenstvo idealnim odrodjenjem od slovenštine k hrvaštini. Ali to riješenje nije umirilo njegove slovenske zemljake, osobito njegovog druga, pjesnika Prešerna, koji se od početka postavljao k ilirskom pokretu otklonjivo, ostajuć pri svojem isključivom slovenstvu. Prešern, koji je kao pjesnik imao prije svega smisao za konkretne potrebe tadašnje narodne književnosti, postao je predstavitelj tako zvanog kranjskog separatizma, kojega kasnije nije nestalo iz slovenske literature. Pjesničko značenje Prešerna, tako odlučujuće za modernu Sloveniju, neobično je ojačalo njegovo stanovište. O tom oduševljenju približavanja i o Prešernovoj reakciji imadoše Česi veliki interes. Šafarik je u „Ost und West“ bio za jedinstven jugoslavenski književni jezik, ali je preporučao izdavanje knjiga za puk slovenski i hrvatski. Čelakovsky, koji je štovao Prešerna kao pjesnika, nije suglasio s njegovim otporom, te mu je u toj stvari pisao godine 1840. ukorne riječi: „Što biste dobili, kad biste svi stupali jednim putem. Ali propast medju Vrazom i Prešernom nije se izravnala, jer tu bijaše razlika izmedju romantičkog, retoričkog idealizma i praktičkog, pjesničkog nacijonalizma. Ilirizam ostao je uplivan na šire slojeve naroda i tek politički rad godine 1848. i doba apsolutizma, koje je slijedilo, pripravilo mu je tlo, da se pod novim imenom jugoslavenstva domogne veće pozornosti i političkog značenja.

Naglašivanje plemenskog porijetla kao glavnog činitelja narodnosti, na što se pozivaó ilirizam, bilo je temeljem i jugoslavenstva biskupa Strossmayera. Jugoslavenska akademija, koju je on osnovao (1864.) bijaše prvim praktičkim djelom uzajamnosti slovensko-hrvatsko-srpske. Akademija, upravljana po rodoljubnom biskupu i njegovim prijateljima jednako odanima misli jedinstva (Rački, Torbar) pozivala je na kulturnu suradnju sve bez razlike te je nastojala da bude nestranačkom instancijom u stvarima narodne izobrazbe. Ali brzo je na to uskrslo državno pravno-politčko pitanje, koje je već prije činilo ohladniti simpatije Srba za jugoslavensku ideju. Odnošaj Srba i Hrvata zaoštrio se okupacijom Bosne u otvoreno neprijateljstvo upravo u doba, kad je sastanak jugoslavenskih političara u Ljubljani (1870.) prvi puta javno proglasio geslo narodnog jedinstva. Bila je to prije svega državopravna misao hrvatska, koja je odvela bivšeg Ilira i druga Strossmayerova, A. Starčevića od programa ilirskog jedinstva k svehrvatskom programu, koji je progutao srpsko državno pravo a Srbe označivao kao tudji izrod. To jugoslavenstvo, skalupljeno u pojmu hrvatstva našlo je svog pjesnika u Augustu Harambašiću, o kojem se veli, da je on zapravo učinio popularnima temeljne misli Starčevićevog pravaštva. U moru Starčevićevog i Harambašićevog svehrvatstva našli se trenutačno i Bugari, kojima su pravaši pokazivali svoju sklonost. U osamdesetim godinama spor je hrvatsko-srpski, izviruć iz jedinstvenog državopravnog separatizma, dobio ozbiljno lice. Hrvati su se postavili s gnušanjem proti prevladajućem političkom uplivu Srba, koje je vlada Khuenova protežovala s razumljivom nakanom, da čim moguće više iskoristi narodne raspre. Srbi pak počeli se dijeliti od kulturnog jugoslavenskog jedinstva, ustanovljivanjem vlastitih srpskih ustava. Tako je iznikla godine 1886. proti zagrebačkoj jugoslavenskoj akademiji „kr. srpska akademija“, koja je pozivala srpske radnike od suradjivanja s Hrvatima. Unatoč tim sporovima, našlo se ipak na obim stranama dovoljno ozbiljnih i značajnih glava, koje su nastojale oko jedinstva u ime istovjetnosti plemena i kulturnih ciljeva. Osim brojnih Slovenaca bili su osobito na srpskoj strani pjesnik Zmaj Jovan Jovanović i Jovan Sančetić, na hrvatskoj Jovan Hranilović i drugi. Misao jedinstva napisala je na svoj štit i sjedinjena hrvatsko-srpska Omladina i propagovala je godine 1897. knjigom „Narodna misao“.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Življahnija bojna djelatnost na jugozapadnoj fronti je potrajala i jučer preko dana. Na mnogim smo mjestima osujetili talijanske izvidjaje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U Flandriji pojačao se topnički boj u odsjecima od Locrea i Dranoetera do najveće žestine. Svježe francuske su sile pokušale uzalud, da nam preotmu Dranoeter. Njihova se višestruka navala skršila u našoj vatri. Na bojnom polju na obim stranama Somme izveli smo uspješne izvidjaje. Sunci u neprijateljske linije, jugozapadno od Noyona i preko kanala Oise-Aisne kod Varesnesa, pribaviše nam preko 50 zarobljenika. Sa ostale fronte ništa osobita. — Istok: Finska: U očajnom boju kušao je neprijatelj, da probije naše linije kod Tavastehusa i Lahtija. Bio je suzbijen uz najteže gubitke. Finske su čete osvojile tvrdjavu Wyborg. — Ukrajina: Na Krimu zaposjeli smo bez boja Feodoziju. — Ludendorff.

* **Franouski izvještaj** od 30. travnja na večer: Kroz dan žestoka topovska vatra u predjelu Hangard. U odsjeku Noyona izazvala je njemačka navala živahan boj. Naše su čete izbacile neprijatelja iz pomaknutih jaraka, gdje se je on u početku bio ustalio, te uspostavile svoju liniju. Sukobi patrula na lijevom brijegu Oise. Sa ostale fronte nema ništa, da se javi. — Izvještaj istočne vojske od 29. travnja: Izmjenična topovska poduzeća na Strumi, zapadno od Vardara, u zavoju Crne te medju jezerima. U predjelu Nonte provalilo je srpsko odijeljenje u neprijateljski jarak, uništilo posadu u istom te se vratilo sa zarobljenicima, a da kod toga nije imalo gubitaka. U predjelu Vetrenika napadoše Bugari bez uspjeha utvrdjenje, što su im ga srpske čete otele dne 21. t. mj. U zavoju Crne suzbiše Talijani neprijateljski pothvat.

* **Engleski izvještaj** od 30. travnja u jutro: Protunavala, poduzeta jučer popodne i na večer od Francuza, istjerala je neprijatelja sa ostatka područja, što nam je bio preoteo kod Locrea. Kod toga smo zarobili nekoliko momaka. Čitavo selo nalazi se u rukama naših saveznika. Iza teškog poraza, što je neprijatelj jučer pretrpio, prošla je noć na sjevernoj bojnoj fronti prilično mirno. Našu smo liniju tijekom noći istočno od Villersa Bretonneuxa pomaknuli nešto unaprijed. Na ostaloj engleskoj fronti osim obostrane topničke djelatnosti u nekojim odsjecima nema šta da se javlja.

30. travnja na večer: Kod uspješnih protunavala, što su ih prošle noći proveli Francuzi kod Locrea, dopremljeno bi 95 zarobljenika. Izim mjestimičnih bojeva na različitim točkama po danu, nije došlo do daljnjih pješačkih bojeva. Daljnje vijesti potvrdjuju, da su gubici neprijatelja kod jučerašnjih bezuspješnih navala bili veoma teški. Južno od Somme dopremile su naše ophodnje nekoliko zarobljenika. Osim obostrane topničke paljbe nema ništa važnoga da se javlja.

* **Talijanski izvještaj** od 30. travnja: Na visoravni od Asiaga sukobila se naša ophodnja u mjestu Stoccaredo sa brojno premoćnim neprijateljskim odljeljenjem, s kojim se je upustila u boj te ga natjerala na bijeg, iza kako mu je zadala teških gubitaka. Zapadno od Canove dopremila su engleska a u dolini Orni talijanska odijeljenja nekoliko zarobljenika i jedan bombomet. Naše su prednje postojanke kod Malga Costalunga, istočno od Asiaga, suzbile neprijateljske ophodnje. Na čitavoj fronti obična topnička djelatnost.

* **Bugarski izvještaj** od 30. t. m. javlja: Macedonska fronta: Zapadno od Prespanskog jezera te kod sela Rape u zavoju Crne bijaše topovska djelatnost otkad dokad veoma žestoka. U predjelu Moglene, južno od sela Tušin, protjerasmo vatrom pojačanu srpsku ophodnju. Južno od Gjevgelija postala je neprijateljska topovska paljba jača. Na desnom brijegu Vardara došlo je do sukoba patrula, kod česa dovedosmo francuskih zarobljenika. Zapadno od Butkovskog jezera protjerasmo više neprijateljskih pješadijskih odjela.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zapornom području oko Engleske bio je trgovački saobraćaj naših neprijatelja teško oštećen uslijed potopljenja od 28.000 brutto registarskih tona. Glavni udio na tom uspjehu imade nadporučnik Steindorf. Podmornica, koju je on vodio, potopila je samo u kanalu La Manche 6 parobroda sa 23.000 tona. Svi parobrodi, medju njima takodjer dva od 5000 tona, bili su duboko nakrcani i dobro zaštićeni, 3 su parobroda bila sastrijeljena iz dobro zaštićenih povorka. Može se uzeti za stalno, da su sa parobrodima bile uništene velike količine ratnog materijala, od velike vrijednosti za neprijatelja.

* **Njemačko-nizozemska pregovaranja.** „Lokalanzeiger“ javlja, da se njemačko-nizozemska pregovaranja razvijaju povoljno, tako te se u dogledno vrijeme može očekivati njihov zadovoljiv svršetak.

* **Burna sjednica u pruskoj komori.** U pruskoj je komori došlo do burnih prizora radi predloga narodnog zastupnika grofa Spee, da se izbornu reformu odstavi sa dnevnog reda. Proti tomu se je izjavio zastupnik vlade kaošto i zastupnik neodvisnih socijalnih demokrata Hoffmann, koji je izjavio, da bi u slučaju, da izborna reforma bude skinuta sa dnevnog reda, pozvao vojnike na fronti, neka obustave daljnje ratovanje. Ova je izjava izazvala glasni prosvjed sa strane stranaka desnice. Predlog grofa Speea bio je konačno otklonjen sa 333 protiv 60 glasova. Kuća je za tim započela meritornu raspravu o vladinoj osnovi za izbornu reformu. Vladin je zastupnik predložio sveopće, direktno i jednako pravo glasovanja. Izakako su govorili još nekoji drugi zastupnici, bila je sjednica odgodjena na 1. svibnja.

* **Pregovaranja s Rumunjskom.** Turski ministar vanjskih posala Ahmed Nasimi bej otputovao je 1. svibnja u Bukarešt na dovršenje mirovnih pregovora i na potpisanje mirovnog ugovora. — Bugarski ministar financija otputovao je 1. svibnja u Bukarešt.

Iz pruske zastupničke kuće.

Berlin, 30. (D. u.) Zast. kuća. Iza početka meritoritične debate o prvim trim paragrafima osnove o izbornoj reformi, uzeo je riječ ministar-predsjednik grof Hertling te je rekao ovo: Dogadjaji u današnjoj sjednici i živahno uzbudjenje pokazali su, kako je u ovoj kući na svim stranama jako čuvstvo odgovornosti. No, ja se nadam, da ćemo doći do sporazuma te da će biti moguće naći put, koji će odstraniti razlike u mnijenju. Da se članak 3., u obliku, sastavljenom od komisije za drž. vladu, ne da prihvatiti, to je prema opetovanim izjavama vlade posve jasno. Ni Lohmanov prijedlog ne vodi do cilja. Plutokratsko izborno pravo promašuje cilj te pooštrava opreke mjesto da vodi do ublaženja. Izborno pravo, kojemu je mjerilo za podjeljivanje političkih prava imetak i dohoci, nije danas moguće i to obzirom na gospodarske odnošaje, kaošto i radi stupnja političke naobrazbe našega naroda. Radi toga ne može vlada biti za plutokratsko izborno pravo. Može se raditi samo o razboritom sveopćem i jednakom izbornom pravu. Načelno se moramo držati jednakog izbornog prava (odobravanje). Molim, da se uzme u obzir, da je u svim modernim državama to i cilj političkog i socijalnog života, da je u mnogo modernih država u krijeposti jednako izborno pravo, u nekojim državama mnogo opsežnije od onoga, kakvo sadržaje predložena nam zakonska osnova. Moguće je takodjer, da se poduzmu stanovite mjere, koje mogu odstraniti radikalne posljedice, koje bi mogle nastati iz sveopćeg, jednakog izbornog prava. Osnova sadržaje takve mjere. Pripravljeni su predlozi, koji predvidjaju druge takve sigurnosne mjere. Vlada će one poticaje proučavati ozbiljno i susretljivo. Vlada je istodobno čvrsto odlučila, da se brine oko toga, da se u čim većoj mjeri odstrane štetne posljedice jednakog izbornog prava. Nastojao sam, da upoznam raspoloženje raznih krugova pučanstva. Svuda sam opazio istu želju: pitanje jednakog izbornog prava mora se dovesti do odluke. Sada smo još u stanju, da se izvrši obećanje, koje je bilo dano i koje se mora izvršiti, a da se ne treba bojati teških potresa.

To, što možemo danas provesti i što bi eventualno moglo biti danas ovdje odbito, morat ćemo moguće provesti u kratko doba, za teških potresaja narodnog života, kojih pogibelji danas nemožemo predvidjeti. Jednako izborno pravo će doći, ako ne danas, a to u dogledno vrijeme, doći će sigurno i bez teškog uzdrmanja ili pako poslije teških bojeva i stoga se sada nabacuje pitanje: Kakvo ćete stanovište zauzeti prema tome? Hoćete li sporazum, koji može spriječiti teška uzdrmanja, hoćete li, već sada i oduzeti takve sigurnosne mjere, koje će nas u budućnosti štititi od teškog uzdrmanja ili pako hoćete preuzeti na sebe odgovornost za prouzročenje ovih teških uzdrmanja, što naravno nije vaš cilj? — Zast. Heidebrand izjavlja, da i konzervativci drže, da sadašnje izborno pravo treba reformirati. Iza izjave zast. Pörtscha (centrum) bila je debata odgodjena na sutra.

Političke vijesti.

Mir u kolovozu?

Cio ga svijet teško isčekuje. Osim nekolicine. Ta nekolicina sastoji se iz nekoliko privilegovanih ljudoždera, koji nijesu imali, nemaju a niti će imati smisla za muku trpećih ljudi, iscrpljenog čovječanstva, dok sami ne budu prisiljeni, da spasaju ono, što radi njihovih mušica snaša danas cio svijet. Grof Czernin je pred mirom s Ukrajinom i s Rusijom tješio, neka budemo samo ustrpljivi. A sada, nakon sretno sklopljenog mira, svijet se naš nemilo čudi, kako vraga je to moguće, da imamo mir sa Rusijom, Ukrajinom, Rumunjskom, Litvom, Estonskom, Finskom... a rat još uvijek traje. Nepreglednih zaliha, koje očekivasmo iz Ukrajine, i koje nam je Czernin obećavao nema, te nema. A bijeda svakim danom sve to veća, nestašica sve jača, očaj beznadniji. I sada, kad se puk otrijeznio od starih obećanja, i kad je uvidio, da uvidio da su sve lijepe riječi bila prazna slama, opet ovaj ili onaj ministar, komandant, general obećaje, tješi prema onoj: Čekaj magarče... Tako javlja opet „N. R. Courant“: Archibald Hurd piše u „Daily Telegraphu“: Doznajem iz izvora najbolje informovanog, da je **Hindenburg** mučke priznao, da pooštreni rat podmornica nije uspio, te da nema ni najmanje nade, da bi Njemačka mogla računati na izgladnjenje Engleske. Dne 1. veljače 1917. tvrdila je armijska zapovijed, za koju je bio odgovoran Hindenburg, da je podmornički rat jedino i najljepše oružje, s kojim je moguće predobiti pobjedni konac rata. Nedavno je govorio Hindenburg s deputacijom socijalnih demokrata, koji su zahtijevali brzo mir; pripominjali su, da socijalni demokrate ne će dozvoljavati dugova, ne svrši li rat u ljetu. Hindenburg ih je osigurao, da će ofenziva na zapadu uspjeti. Stajat će 400.000 života, ali mir će se sklopiti u kolovozu. Tako žive Nijemci u novoj nadi, kad je prva, na uspjeh podmornica iznevjerila. Mi Englezi izdržali smo najskrajnije napinjanje njemačkih sila: admiraliteta je dopremila u jednom jedinom tjednu 200.000 muževa preko kanala, dogadjaj to, koji će uvjeriti neprijatelja, da smo mi ostali gospodari mora. Dalje osigurava Hurd, da je njemački podmornički rat veoma oslabio; isto tako radi nestašice kvalitativnih i kvantitativnih radnih sila i sirovina, kaošto i radi uspješnog uništavanja podmornica, koje je dvaput djelatnije nego prije.

„Patrijote“.

Pod tim naslovom priopćuje praški „Venkov“ na uvodnom mjestu članak, u kojem veli: Strogi sud iznesao je u vojničkom odboru nad grofom Czerninom poslanik Vojta. Rekao je ove riječi: „Grof Czernin je najmanje kadar spočitavati izdajstvo, jer je njegova obitelj, porijetlom češka, ostavila i izdala narod. Grof Czernin nije bio u službama austrijskog cara, nego njemačkog cara, tako da je i svog cara ostavio“. Sličnih riječi nije javnost čula od tog doba, što je u Rusiji bio pronesen sud nad Suhomlinovom. Izreka zastupnika Vojte potpuno je zahvatila situaciju, u kojoj živimo. Patrijote, koji su svakog označivali za veleizdajnika, i koji su na tisuće nevinih ljudi prijavljivali sudu u imenu austrijskog patriotizma, ti patrijote najednom se pojavljuju kao živalj, koji radi u tudjim službama! Prema njima jeste dakle patrijota onaj, koji hrli k Berlinu i podvrgava se tamošnjim diktatima! Napisasmo već ovdje (i Česi i Jugoslaveni to ističemo! Op. ur.) da mi nikoga ne proglašujemo izdajicama i da ni na koga ne zovemo tamnice, dakle ni na njemačko plemstvo, ali uza sve to smo dužni istaknuti, da to sve, što čini ona aristokracija u ovoj državi, zaslužuje odlučan otklon, jer se ona pri tom igra i sudbinom cijelih naroda! Ona je dala razlog i poticaj svim njemačkim strankama k divljim navalama, kaošto proti kruni, tako i proti slavenskom puku. Nijemci danas revoltuju i groze raznim pravcima i tudjom silom. A proti tomu moramo danas odlučno protestovati! To bi nam još manjkalo, da se tudja sila upliće u amošnje odnošaje i da je Nijemci proglašuju za faktora, koji ima odlučivati o tome, što se ovdje ima dogoditi! Ni ratno savezništvo ne smije dati pravo da se nekoja od sudjelujućih država upliće u pravomoć i samostalnost druge države. U savezu su si sve države jednake i ravnopravne i nijedna od njih ne smije se povisiti nad drugu i drugoj zapovijedati! Tu očevidnu istinu preokreće patrijotsko društvo iz prave strane na krivu. Hoće, da se naša država u istinu proglasi za saveznika drugog razreda, koji se baš u najvažnijim pitanjima pokorava komandi iz Njemačke. To je kratki smisao svih dosadašnjih spletaka i svih dosadašnjih proglasa i rezolucija. Kad vidimo, da na čelu tih patrijota stoji sam bivši austrijski ministar austrijskih posala, grof Czernin, možemo si tek stvoriti predstavu, u kakvim se rukama našlo cijelo vodstvo austrijske politike zadnjih godina. Slavenskim narodima pruža se otkričem svih tih zabluda velika zadovoljština. (Istaknuto u našem uvodniku od 29. travnja. Op. ur.) Ali istodobno nastaje im dužnost, da se u svom interesu odazovu čim oštrije proti postupanju onog življa, koji hoće da nas povuče pod tudji jaram, što bi značilo: produžiti rat u beskonačnost i iscrpanje svih naroda sve do skrajnosti. A istodobno užasnu germanizaciju i centralizaciju. A tomu se moramo iz svih sila oduprijeti. Predsjedništva „Češkog svaza“ i „Jugoslavenskog kluba“ učiniše već u tom pogledu uspješan početak svojim poznatim nastupom pri ministarskom predsjedniku... Opetujemo, da bi nam cijela ta komedija spletkarenja austrijskih patrijota bila potpuno ravnodušna, jer otkriva pred cijelim svijetom sve do posljednjih sitnica slaboće ove države, kad se pri tom ne bi radilo i o našoj koži. A nju moramo braniti. Ne smijemo dozvoliti, da se naša krv i naš imetak iskorišćuje za posvema t u d j e i n t e r e s e, a takodjer proti — n a m a ! A za to se treba postaviti spletkama plemićkih patrijota što najodlučnije na otpor!

Ubogi Madžari i Wilson.

„Jugoslovan“ donosi iz švicarskih novina: Iz New-Yorka javljaju „Timesu“, da je 27.000 amerikanskih državljana madžarske narodnosti odaslalo predsjedniku Wilsonu rezoluciju, u kojoj ga uvjeravaju o svojoj lojalnosti do Udruženih država i o zahvalnosti poradi držanja meksikanske vlade napram Madžarima od početka rata ovamo. Ova rezolucija odsudjuje formalno njemačkog cara, njemački militarizam i sav njemački narod, koji podupire njemačku autokraciju kod izvadjanja njemačkih ratnih ciljeva te izrazuje potpuno pouzdanje u pobjedu amerikanskih načela. — Rezolucija moli nadalje gospodina Wilsona za potporu u težnji madžarskog naroda, da se oslobodi od „užasnog tlačenja sa strane Hapsburgovaca“ i za „nezavisnost Madžarske“. — U svoj politici ne poznavaju Madžari nikakvih obzira. Da si osiguraju za svaki slučaj takodjer sklonost sporazuma, pozivaju Wilsona na pomoć u njihovom boju za potpunu nezavisnost! Ova politička finta bit će i drugim vodećim madžarskim političarima dobrodošla. Oni sklapaju savez s Bogom i s vragom, samo da Madžarska ostane čitava, ali zaboravljaju kod toga, da madžarski narod može igrati onakvu ulogu samo u dualističkoj državi, u kojoj zna spretno izrabljati svoj položaj, da je njegov udes ovisan o samoj državi, i o sistemu, koji mu je priznao prava, kojih taj narod po pravednosti ne bi smio da imade. Zaboravljaju kod toga, da bi u demokratskoj Europi bili peto kolo na vozu. I taj narod, koji živi od milosti, dobrote i dobroćudnosti podredjenih mu naroda, kojemu je baš dinastija omogućila njegov privilegovan položaj u državi, imade sinova koji na uzdarje hoće da ruše prijestolje one kuće, koja mu je pribavila ugled na svijetu, a to rade ne iz iskrenih namjera, iz uvjerenja, već radi što uspješnijeg političkog spletkarenja. I Madžari se tuže, da su tlačeni... Difficile est satiram non scribere!

Iz slovenskog svijeta.

Česi i „preudešenje Austrije“. „Narodni Listy“ osvrćućujući se na Seidlerov nacrt o „preudešenju Austrije“ pišu: Taj nadomjestak („Ersatz“) samoodredjenja naroda jeste valjda najbjedniji od svih austrijskih ratnih nadomjestaka. Narodi podjarmljeni centralizmom i dualizmom kliču za državnom samostalnošću i političkom nezavisnošću, a gospodin Seidler podaje — krajsko uredjenje, najograničeniju to autonomiju u podvrženim narodnim, kulturnim i gospodarskim pitanjima. I prije rata odbijali su potlačeni narodi „misli“ socijalno-demokratskog“ patrijote Rennera. A sad, kad se iz užasne katastrofe svjetovnog rata podiže nova Evropa, i kad se iz potoka krvi radja sloboda naroda, imali bismo se zadovoljiti Seidlerovim „preudešenjem Austrije“?! Uzaludni su svi takvi pokušaji. Zastupnik je Kalina opet proglasio u vojničkom odboru u ime češkog zastupstva, da je „češko-slovački narod spreman da u budućnosti sam po slobodno izabranim zastupnicima vascijelog naroda odlučuje o životu i dobru svih svojih pripadnika“. A to je moguće samo u samostalnoj (jedna riječ zaplijenjena) češko-slovačkoj državi. Hoćemo da budemo ujedinjeni u svojim historičkim granicama (opet nekoliko riječi zaplijenjeno). Svako drugo riječenje najodlučnije odbijamo.

•

Iz češkoga svijeta. Uzajamnost češko-jugoslavenska nije se ograničila samo na zajednički rad političkog vodstva jednog i drugog naroda, nego se brojnim izlijevima jednog i drugog naroda daje oduška medjusobnim simpatijama, a opet ohostrana štampa nastoji da se češki i jugoslavenski narod medjusobno upoznaju i tako sjedine na kulturnom polju, kaošto se sjediniše na polju političkom. U nedjeljnom broju „Národních Listy“ piše dr. Fran Ilešić o slovenskoj „Družbi sv. Cirila i Metoda“ u Ljubljani, u političkom pregledu govori se o predavanju Ivana Cankara u Trstu a cijeli je literarni prilog posvećen jugoslavenskoj literaturi u češkom prijevodu. Prilog nosi naslov „Jugoslavenski broj I.“, te se prema tomu može i očekivati, da ćemo i u dojdućim nedjeljnim prilozima naći izbor iz naših literarnih radnika. Na prvom mjestu nalazi se I. dio pjesme Iva Vojnovića: **Vox clamans** oda posvećena uspomeni Lava Tolstoja, prevedena od J. Hudca, zatim prevod J. K. Strakatog Ivan Cankarovog: **Petra Klepca** (iz knjige „Podobe iz sanj“), prevod Zdenke Haskové Nazorovog **Exodusa**, Župančićeve „**Podobe**“ i Albrechtove „**Slutnje pomladi**“, prevod J. Hudca „**Grube sile**“ od Bože Lovrića, te prevod prof. Fr. Sedlačka Katalinić-Jeretove „**Pjesma raka**“ i Velimirovićevog „**Junaka**“. „Gruba sila“ od Boža Lovrića i „Pjesma raka“ od Rikarda Katalinić-Jeretova bijaše pisana kao original za „Národní Listy“ dok ostalo izabrano iz raznih zbirki. Ne možemo nego da češkoj braći za to najsrdačnije zahvalimo i preporučimo ujedno kojem god našem većem i uvaženijem listu, da naš narod upozna s nekoliko prevoda iz češke književnosti. — Sve će češke stranke manifestovati dan 1. maja, te prema tomu neće u srijedu 1. maja izaći u Pragu nijedan večernji niti popodnevni a u četvrtak 2. maja ni jedan jutarnji list. — Plzenjska „Nová Doba“ priopćuje proglas k proslavi 1. maja u sedam jezika i to: „Čestí dělníci!“ — „Drugovi Hrvati i Srbi!“ — „Slovenski delavci!“ — „Towarzysze Polscy!“ — „Colleghi Italiani!“ — „Deutsche Arbeiter“ i „Magyar Munkások!“ To su natpisi na proglasima, dok konac svršava: „Živila solidarnost i sloboda radničkog razreda, živila sloboda svih naroda svijeta!“ — Jedino češki centraliste, t. j. češki socijaliste, koji slijede „befel“ odozgo neće proslaviti dan 1. maja sa ostalim češkim drugovima.

•

Iz Rusije. Rusija se raspada. Ne znamo, da li imamo pod naslovom „Iz Rusije“ govoriti o današnjoj Leninovoj Rusiji, osakaćenoj i rascijepkanoj na bezbroj malenih država i država, ili pak o bivšoj ruskoj carevini, kako to čine praški „Narodní Listy“. I najpovršniji čitalac dnevne štampe i nepaživiji motrilac dnevnih dogodjaja osjeća, da sa Rusijom nije još sve svršeno, da se tamo prilike još nijesu uredile ni definitivno ustalile te da je potrebno očekivati nove dogadjaje, nove promjene i popravke granica. U današnjoj Rusiji vlada još uvijek Lenin. Maksim Gorki opisuje ga u svom listu ovako: Lenin se smatra revolucijonarnim Napoleonom te dovršuje sada propast Rusije. Lenin je čovjek bogatih duševnih sposobnosti i kroz 25 godina borio se u prvim redovima za pobjedu socijalizma. U medjunarodnoj demokraciji je Lenin jedna izmedju najvećih i najistaknutijih pojava. Kao govornik i vodja, imade sve potrebne vlastitosti. Naroda ne pozna; nikada nije živio u njemu, pozna ga jedino iz knjiga. Instinkte je radnika kanio podpaliti k činu. Radnik mu je samo ono što je sirovina tvorničaru. Ali pita se: Zar je moguće u sadašnjim prilikama iz tog materijala sagraditi političko društvo. Nipošto ne, ne! Zašto dakle taj pokus? Ta najzada se mora ipak izjaloviti... Zanimivo je upoznati curiculum vitae Leninovog tajnika Radeka. Rodom je iz Galicije. U gimnaziju je išao u Tarnovu. God. 1903 bio je zaposlen u uredništvu socijalnog „Naprzoda“, gdje se nije dugo održao. Godine 1914. bio je u Curihu, gdje se prvi put sastao s Rusima, ali se držao ipak daleko od njih jer sam nije bio vješt ruskom jeziku. Za vrijeme revolucije god. 1915. bio je Radek Sobelson narodno demokratski agitator; u to doba je već dobro vladao ruskim jezikom. Kad se započela sadašnja ruska revolucija, uspeo se Radek na površinu kao osobni tajnik Leninov te je postao ravnatelj petrogradske brzojavne agenture. Sad ima 35 godina.

•

Hrvatsko izborno pravo i Madžari. Od jednog uglednog unijeniste i pristaše koalicije prima osječki „Jug“ odulji članak, iz kojega vadimo: Proteklo je već četiri mjeseca, kako je hrvatski sabor prihvatio izbornu reformu, a sankcije još nema. Isprva se to ispričavalo sa silnim dnevnim poslovima onih najviših. Poslije se uvijek uvjeravalo, da će sankcija svakako doći, i da će doskora uslijediti. Tako se bar govorilo za umirenje javnosti, dok se potajice govorkalo o stanovitim zaprijekama. Naša javnost već se odavna naučila na to, da ugarska vlada sasvim protiv duha i slova nagodbe odlučuje o tome, hoće li se koja hrvatska autonomna zakonska osnova podastrijeti kruni na predsankciju, nu redovito je svaka zakonska osnova, koja je po hrvatskom saboru u bitnosti nepromijenjeno prihvaćena, dobila i sankciju krune. Ali to, da jedno te isto ministarstvo dozvoljava predsankciju, a zapriječuje sankciju jednog autonomnog zakona, uveo je u praksu Wekerle. Prije deset godina on je to učinio sa zakonom o neodvisnosti sudaca, a sada i sa izbornom reformom. Ovaj puta smo imali ipak boljo sreću. Naša javnost je barem doznala razlog, zašto se izborna reforma ne

predlaže na sankciju. Bivši ugarski ministar pravosudja, Vaszonyi, razložio je u ugarskom odboru za izbornu reformu, što se od Hrvatske traži, da do sankcije dodje, te je taj odbor odobrio ministrovo stanovište, prema kojemu se traži za nas posvema nemoguća promjena našeg zavičajnog prava. Moramo biti doduše bivšem ministru zahvalni, da sada barem znamo na čemu smo. Nu način, kojim se to dogodilo, da jedan funkcijonar ugarske vlade, kojega se Hrvatska ništa ne tiče, raspravlja o tome u jednom odboru, koji nema prava niti u zajedničkim, a kamo li u hrvatskim stvarima nešto kazati, to je bezdvojbeno nagodbena povreda prvoga reda. Imademo li proti takovom postupku lijeka? Mi držimo da imade. Unioniste tvrde, da je po nagodbi Hrvatska ravnopravna sa Ugarskom. Prenesimo ovu ravnopravnost u praksu. Madžari jednostrano upliviše i raspravljaju o našoj izbornoj reformi, dakle imademo i mi Hrvati isto takovo pravo raspravljati o ugarskoj izbornoj reformi. Pisac predlaže, neka se hrvatski delegati u Budimpešti odlučno zauzmu za pravo glasa Rumunjaca, Srba, Slovaka i ostalih podjarmljenih naroda u Madžarskoj. — To bi bilo svakako najpametnije.

Domaće vijesti.

Kanfanar za Jugoslaviju. Ovih se je dana otposlala „Jugoslavenskom klubu" u Beč slijedeća izjava općinara općine Kanfanar. Potpisani općinari općine Kanfanar, izmučeni pod teretom tudjeg gospodstva i nasilja, te svijesni nužne borbe za slobodu i samostalnost naroda svoga, ovime oduševljeno pozdravljamo mirovno nastojanje našeg miroljubivog cara i kralja Karla I. i apoštolsko zauzimanje sv. Oca pape Benedikta XV., da se medju narode povrati pravedan mir na temelju narodnog načela i samoodredjenja naroda, te se n a j o d u š e v l j e n i j e p r i d r u ž u j e m o j e d n o d u š n o s t a n o v i š t u, z a s t u p a n o m p o v o d j a m a n a š i m u s v i b a n j s k o j d e k l a r a c i j i „J u g o s l a v e n s k o g k l u b a" u Beču, tražeći ujedinjenje našeg troimenog naroda od Mure do obale bučnog Jadrana u samostalnoj jugoslavenskoj državi, organiziranoj na širokoj demokratskoj podlozi. Borcima našim u „Jugoslavenskom klubu" kličemo: Neustrašivo naprijed do pobjede! Narod je uz Vas! Živili! Živila samostalna jugoslavenska država! U Kanfanaru, dne 17. ožujka 1918. S l i j e d i 1757 p o t p i s a.

Da spriječimo obustavu lista bili smo prisiljeni nabaviti si papir uz svaku cijenu. Vagon papira, sto je prije rata stajao 2700 kruna, stoji nas danas 40.000 kruna. Time su troškovi narasli nesurazmjerno sa prihodima našeg lista. Radi toga smo prisiljeni poskupiti naš list za 4 filira. **Od nedelje unaprijed stajati će naš list 16 filira.** O našim čitateljima ovisi nadaljnje izdavanje našeg lista. Mi moramo računati sa još daljnjim poskupljenjem svih tiskarskih potrepština, u prvom redu papira. Bude li se uvažilo naše nastojanje, da spasimo jedini hrvatski list u Istri, bit će nam omogućeno ustrajanje; nećemo li naći potpore i pripomoći sa strane naših čitatelja, postat će i „Hrvatski List" žrtvom taktike iscrpljenja neprijatelja monarkije.

Medjugradski telefonski saobraćaj koji je za vrijeme slabog prometa (od 7 sati pr. p. do 9 sati pr. p.) pripušten od Trsta i za Trst, političke kotare Maribor, Ptuj, Celje, Rann, Gonobitz i Windischgrätz te za ove pol. kotore pak sa Koruškom, Kranjskom i Tirol dozvoljen je od sada u nedjeljama i svetačnim danama također za vrijeme od 1. sata p. p. naprijed.

Skupština hrvatskog učiteljstva Istre. Četvrtak dne 2. svibnja t. g., u 9 sati u jutro, obdržavat će se u Pazinu skupština hrvatskog istarskog učiteljstva. Raspravljat će se o materijalnim prilikama učiteljstva, pa se preporuča, da svi učitelji(-ce) osobno dodju na skupštinu. Samo tamo, gdje to nije nikako moguće, radi prometnih poteškoća, neka se izašalju izaslanici.

Prigodom imendana Njezinog Veličanstva cesarice držao je dne 27. aprila t. g. presvijetli biskup doktor Pederzolli, asistiran od cilog kaptola, u porečkoj bazilici pontifikalnu misu, kojoj su prisustvovale sve civilne i vojničke oblasti i brojno gradjanstvo. Mjesto bij še bogato okićeno zastavama.

Patpora bjeguncima u zemljama krune sv. Stjepana. Ah, blažena Madžarija! K njoj se utječu sada Nijemci u pomoć, no mi već znamo, kako Madžari ljube pripadnike drugog naroda. Imademo iskustava još iz dobe, kad su naši bjegunci tumarali po ugarskim ravnicama, a oni, koji se i danas nalaze u području krune sv. Stjepana, ili kako oni hoće sretne Madžarije, site Hungarije, ne uživaju niti onih blagodati, koje uživaju bjegunci u ovoj nesretnoj državnoj polovici, koja hoće, da se naziva Austrijom. Sinoć je bio ponovno u našoj redakciji otac obitelji, koja se nalazi na Sušaku. Nakon što je obitelj deset puta molila na razne strane, te sve potanko učinila, da se su nalagali posljednji propisi, nije dobila ništa. Listine putuju iz ureda u ured, niko ne će, da se u nje miješa, a bjegunac neka čeka, što je slavnom uredu do toga, da bjegunačka djeca nemaju što jesti. Austrijo - Hungarijo, koliki se put nadaš još prevaliti u tom vrludanju i lutanju bez cilja?

„Matica Hrvatska". Kao redovita izdanja Matice Hrvatske **za godinu 1917.** (III. kolo) izašle su ove knjige: 1. K r s t o P a v l e t i ć: Ž i v o t i p j e s n i č k a d j e l a F r a n j e M a r k o v i ć a. Str. 239. Ilustrovano (8 slika). Fotografirao prof. D. Szabo. Potanka i kritična monografija o životu i radu velikoga hrvatskoga pjesnika i filozofa. 2. M i r k o J u r k i ć: I z Z a v r š j a. Crte i priče iz zapadne Bosne. U deset pripoviedaka ocrtan je prvi put u hrvatskoj knjizi život i običaji, srce i duša našega svijeta u krajevima zapadne Bosne. Ilustrovao je djelo Gabriel Jurkić (16 slika, jedna, naslovna u bojama: Selo u Završju). Str. 253. Knjiga je nagradjena iz zaklade Dušana Kotura za godinu 1916. 3. J o s i p K o s o r: M i m e. Pripoviesti. Str. 175. 4. D r. F r a n B u b a n o v i ć: S l i k e i z K e m i j e. Str. 240. Ilustrovano sa 57 slika. Nagradjeno iz zaklade Ivana Nep. Draškovića za godinu 1916. — O v a izdanja za godinu 1917. (III. kolo) od četiri knjige dobivaju članovi prinosnici za K 8.—, od čega otpada K 6.— za članarinu, a 2 K za otpremu, poštarinu i u ime poraslih troškova. Uvez za sve četiri knjige III. kola zapada K 7.—. Kako se iz toga razabire, izdala je „M. H." za godinu 1917. četiri lijepe knjige, te je dužnost svakog rodoljuba, da se kod iste učlani. Ne bi smio izostati nijedan naš radnik i omladinac, a da od inteligencije i ne govorimo. Uz nisku cijenu od K 8.—, — uračunavši i poštarinu — dobije se 4 poučne i zabavne knjige. U p r a v a n a š e g l i s t a u ul. Cenide br. 2, prima članove svaki radni dan od 5—7 sati popodne, kao što i dr. I v o Z u c c o n, odvjetnik u Puli. Poželjno bi bilo, kad bi se u užim krugovima zauzeli medju radništvom naši omladinci, te popisali one, koji se žele učlaniti. Kod toga se ima točno zabilježiti ime, prezime i obitavalište novog člana, i utjerati svotu od K 8.—, te naknadno dostaviti imena novih članova. u p r a v i n a š e g l i s t a, odnosno drū. I v u Z u c c o n u. Pošto su knjige već izašle, molimo one, koji se kane učlaniti, da se predbilježe još tekom ovog mjeseca, pošto ćemo početkom mjeseca svibnja otposlati imena članova. Za one, koji stanuju izvan Pule, dostatno je, da pošalju svotu od K 8.—, naznačivši na položnici ispod svojeg imena: „za Hrv. Maticu". — Nadamo se, da ćemo i ovdje naći na lijep odaziv naših rodoljuba, koji će najviše koristiti samim sebi, crpeći iz korisnih knjiga prosvjetu i izobrazbu.

Naše stvari. Talijanu, Nimcu, — Grku i Englezu, — Španjolcu, Francuzu — i samom Kinezu; — najveća je slava — najveća je dika — materinjskog ljubit — slatki glas jezika — pjeva naš istarski pjesnik, ali malo si je Istrana te riječi utisnulo u srce. Svaki, bio on Mongol, ili divlji ljudožder iz Afrike, ponosi se svojim imenom i plemenom. Divlja se plemena medju sobom tuku, da se pokaže koje je jače i da si tako jedno pleme osvjetla ime i prodiči onaj dialekat ili narječje, kojim govori. Talijan je Talijan, Nijemac je Nijemac, a što kažemo našemu čovjeku, koji bi sve radje bio i svačim se radje prodičio, nego svojim porijetlom. Što da kažemo onome, koji se svog jezika srami, koji se boji otvoreno istupiti na svakom mjestu za svoj jezik? Kako da nazovemo tog nesvijesnog Hrvata, tog nitkovog Slavena? Nevoljnikom! Ta kako, da ga drukčije i zovemo! Krivo bismo mu činili, kad bismo mu rekli ništirija, jer je to ipak dobroćudan, pošten, divan čovjek, koji ne bi ni musi učiniti ništa zla. A taj dobroćudan čovjek, kad pristupi prag uredovne zgrade, prvu besjedu, koju progovori, progovorit će talijanski. Instinktivno osjeća, da tamo, u tom uredu nema naših ljudi, pa on, i ako mu haljina odaje, odakle je i što je, moli, pita — talijanski. I to onom izlamanom talijanštinom, da mu iz svakog sloga, što plašljivo izriče, poznaš da talijanski govori na silu, da ne može i ne zna, ali iz straha, da ga tu ne odbiju, moli talijanski. Ljudi! ljudi! udite ljudi! Imajte ponosa i svijesti! Znajte, da je prošlo doba, kad se na vaš jezik pljuvalo, kad se ga nazivalo „š č a v u n s k i m". Znajte, da su nas naši protivnici počeli sada u r'tu štovati, ali ne zato, što smo se možda pokorno priplazili k njihovim stolicama i molili ih u njihovom jeziku, nego su nas počeli štovati za to, što smo im pokazali zube. Sjetite se, da nas je deset milijuna, koji govorimo tim jezikom, da imamo gore braću Slovence, pred čijom snagom i ustrajnošću ucjepljeno njemačkom narodu, sjetite se, da tim istim jezikom govori stanovništvo bogate Hrvatske, da tim istim jezikom tješi srpska majka svoje čedo, čedo naroda, pred se čijim junaštvom klanja vascijeli svijet! A sjeti se onda ti, maleni istarski seljače, da sličnim jezikom kao i ti govori još 180 milijuna ljudi na svijetu, da ti veliki slavenski svijet, čijim si ti nepoznati, članom! Toni svijesni i tim ponosom stupaj u ured i zahtijevaj, da se tvojim jezikom govori. Ne zna li činovnik, da govori tvojim jezikom, ne plaćaš ti to njegova a ne tvoja! Na ulici, u trgovini, u tramvaju, kamogod dodješ, prvi jezik nek ti bude onaj, kojim te je majka tvoja učila, da se moliš Bogu! Jedino tako će te štovati drugi, tako će onda početi, da štuju i tvoj narod i tvoj jezik, kad budu vidjeli, sa kakvim ponosom govoriš ti svojim jezikom, i kako ti voliš svoj narod, to jest sve one, koji tvojim jezikom govore! Tvoj jezik i besjede, s kojima te, dok si još bio dijete, tetošila majka, nek ti budu svete! To neka bude tvoje evandjelje, i onaj, koji ne će, da štuje to tvoje evandjelje, znaj, da je tvoj neprijatelj, a ako ti se u svojem jeziku mazi, mazi ti se samo za to, da te tim lakše prevari! Dakle, znaj, da si jak, da imaš mnogo braće, znaj da si Hrvat, kao Hrvat Jugoslaven, to jest uži brat Slovencu i Srbinu, a kao Jugoslaven, da si Slaven, to jest suplemenjak, daleki rodjak ostalim Slavenima: Česima, Rusima, Poljacima i drugima! I štuj svoj jezik, kao znak svoga plemena, ljubi ga i svakom zgodom govori svojim jezikom! M.

Dnevne vijesti.

Cuvajmo svaki pedalj svoje zemlje. U posljednjim decenijama došlo je vrlo mnogo naših seljačkih posjeda u tudjinske ruke. Nitko ne sumnja o tom da se time naš položaj kao naroda slabi, a gradovi se pune svijetom, koji sa sela bježi u grad. Nestaje patrijarhalnog načina života, ruši se obitelj. Moderni industrijalizam donosi sa sobom sve loše strane života tvorničkih radnika, a s tim i socijalnu nevolju. Čini se, da će poslije rata naš narod doživjeti još veća iskušenja i da ćemo imati borbu, u kojoj ćemo morati braniti svaki pedalj zemlje od tudjinske najezde. Probudimo se dakle prije, nego što bude prekasno i čuvajmo grčevito svaki pedalj svoje zemlje. Jačajmo svoj narod, pomozimo siročadi naših ratnika, jer na njima se osniva naša budućnost. Poduprimo izdašno akciju „Središnjeg zemaljskog odbora za zaštitu porodica mobiliziranih", koji spasava budućnost budućnosti naše, jer ako ikada, sada je kucnuo čas, koji je odlučan za naš budući narodni razvitak. Samo u svoju snagu smijemo se uzdati, samo ako budemo dovoljno jaki, dočekat ćemo ljepšu i bolju budućnost. („Jug".)

Velika manifestacijona skupština u Postojni. U nedjelju će se dne 5. svibnja obdržavati u Postojni u hotelu ugarske krune manifestacijona skupština za južnoslavensku ideju. Nastupit će od narodnih zastupnika dr. Korošec, dr. Pogačnik i dr. Vladimir Ravnihar.

Velika skupština na Bizeljskom. 12. će se svibnja u 3 sata poslije podne obdržavati veliki narodni sastanak na Bizeljskom. Govorit će predsjednik južnoslavenskog kluba dr. Korošec, zastupnik dr. Benković i jedan zastupnik iz Hrvatske. Sastanak će na hrvatsko-štajerskoj medji biti manifestacija za svibanjsku deklaraciju Slovenaca i Hrvata i za samostalnu i slobodnu južnoslavensku državu.

Novine za austrijsku demokraciju. Praški „Venkov" je saznao da u Beču izlaze od nedavna jedne novine, koje ne dolaze u javnost. Primjerci su rezervirani samo za visoko plemstvo i financijalne krugove. U listu suradjuju članovi velikaške kuće, a svrhu lista je razložio grof Thum-Salm. U prvom broju su izašla objašnjenja Czerninovog govora, te izjava, koju je namjeravao dati u delegacijama. Ova je naravno sada za javnost izgubljena.

Pomilovanje političkih osudjenika u Bosni povodom kraljičina imendana. Službeni „Sarajevski List" donosi ovu vijest: Povodom imendana Njezinog Veličanstva carice i kraljice Zite, premilostivo je oprostilo Njegovo carsko i kraljevsko apostolsko Veličanstvo car i kralj Karlo ostatak kazne 29 osoba, koji su osudjeni radi veleizdaje, a to su ovi: Stevan Botić, Svetozar Zrnić, Atanasija Krstić, Stevan Nikolić, Božidar Zečević, Andrija Urošević, Risto Stefanović, Jovan Popović, Miloš Gjuran, Dušan Subotić, Petar Božić, Vukašin Babunović, Simo Mirković, Damjan Gjurica, Vojin Panić, Ranko Ranković, Petar Milošević, Jovan Erić, Milan Jovanović, Božo Radulović, Jovo Bangjur, Vasilj Ivanić, Milan Ivezić, Ignatije Vidović, Nikola Kašiković, Milovan Zarić, Perko Marković, Lazar Marković, Mihajlo Ilić. — Istim povodom najmilostivije je odobrena custodia honesta desetorici osudjenika i to: Maksimu Gjurkoviću, Nikoli Jovanoviću, Gjorgji Dujanoviću, Savi Cupoviću, Vladimiru Maliću, Milanu Božiću, Mihajlu Petroviću, Iliji Petroviću, Radomiru Blažiću i Aleksi Gjurkoviću.

Pritužba dr. Lampeta. „Slovenec" javlja: U posljednje se vrijeme govori, da je dr. Lampe tužio svoga kneza-biskupa opet na dunavsku nuncijaturu. „Slov. Narod" je o tom i javno pisao, a msgr. dr. Lampe nije nigdje ništa dementirao. Saznaje se, da pristaše sadašnjega državnog odbora s tom pritužbom agitiraju medju ljudima, da će naime dr. Lampe ukloniti kneza-biskupa. Iz drugih krajeva dolaze iste vijesti o agitaciji, da će naime dr. Jeglič otići za tri dana, kao nekada i dr. Kuhn. Iz svega se dakle razabire, da je pritužba dra. Lampea fakat. Pobliže je ne poznamo, ali samo to znamo, da će se dr. Lampe s njom jadno strigati. Nesebičnoga i do sramotnih potvorenjima na knežeskoga kneza-biskupa ne će izbrisati ni podvale o veleizdaji, liberalizmu ni framazunstvu — uopće nikakva izmišljotina, koja nikne u čijoj lubanji. Rimska kurija, uostalom nije kranjski zemaljski odbor.

Praksa. Slaveni su teoretičari, Nijemci rade samo u praksi. — Ruski pjesnik i pisac Vladimir

G. Korolenko izdao je knjigu o padu carizma. Nijemci su zadovoljni s onim dijelom knjige, gdje auktor prikazuje i oštro kritizuje ruske prilike za vrijeme carizma, cara, dvor itd. Tu Nijemci auktora hvale, kuju ga u zvijezde i proglašuju pravim pjesnikom. Nabrajaju njegovo čovjekoljublje i dobar značaj. Ali čim zauzme svoje narodnosno stajalište u svjetovnom ratu — ajoj! Odmah nestaje njegove slave, nestaje simpatije, pobudjuje razočaranje, pa makar bio on pisac tako velik i ozbiljan pjesnik kaošto je Vladimir G. Korolenko ili pisac Gorki. Ali za to su sentimentalno mekušasti Nijemci pri uspomeni na pokojnog Tolstoja. Ta jasno jeste. Njihovo udivljenje nede Tolstoju kao pjesniku i umjetniku, nego u većoj mjeri kao vjerskom mudracu i socijalnom sanjaru „trinajstom apoštolu“, graditelju carstva božjeg na zemlji, branitelju sudbonosne i kobne ideje, „neotporovati zlu“. Njegovu su nauku u obilnoj mjeri, kako piše „Slovenec“ inkasovali Nijemci već odmah u kaosu druge revolucije, a plod te nauke pobirali su u obilnoj mjeri pri sklapanju mira u Brestu Litovskom. Ali sami ne žele luksusa Tolstojeve nauke, jer duši njemačkog naroda nije ništa tako daleko kao čista idealna, skoro previše kršćanska nauka Tolstoja. Kad bi bio Lav Tolstoj doživio ovaj svjetovni rat i kad bi bio živio u Berlinu, kladimo se, da bi bio dovršio u Spandavi! završuje „Slovenec“. E šta ćemo! Nijemci, pa Nijemci. Ali ideju Tolstojeve nauke i rusku revoluciju shvatiće samo u teoriji. U tom slučaju su izigrani praktičari Rusi, „ubojice rata“.

Izgon Ceha iz Ugarske. Češki listovi javljaju, da je ugarska vlada naredila izgon većeg broja Ceha iz Ugarske. Odluka glede izgona pozivlje se na panslavističke spletke. Češki će se zastupnici u toj stvari obratiti na austrijsku vladu. Najdemokratičnija vlada najdemokratičnijeg naroda na svijetu postigla je rekord!

Obustava tjednika „Samostalnost“ u Osijeku. Ban je izdao naredbu kojom zabranjuje daljnje izlaženje i raširivanje lista „Samostalnost“ u Osijeku, budući da način pisanja toga lista ugrožava državne interese ratovanja.

Rat i glad. Nijemci su digli kuku i motiku. Zanimivo jest, da su tek sada počeli osjećati taj rat, dok ga mi već odavna osjećamo. Nestašica, koja se pojavlja u njemačkim krajevima tek sada, traži već godine kod nas svoje žrtve. Neka se popitaju na otocima, kako su proživjeli godinu 1916. i dobit će pravi žalosni odgovor. Ali mi mislimo, da ova krika i vika ne doliči njemačkim nacijonalcima. Bilo bi opravdano doduše kod nas, ali ni na koji način kod njih. Tko je zapravo u Austriji želio rat, tko se je veselio prvim ratnim danima, tko je slavio taj dogadjaj odmah iz početka? Njemački kancelar Bethmann-Hollweg označio je taj rat njemačkim ratom, a svaki Nijemac znade, da se danas bori za njemačke interese. Da je taj rat bio slavenski ili jugoslavenski rat, mi bi skapavali od gladi ali bi mramorkom šutjeli. Bili bi junaci takodjer u gladovanju! Ali njemački nacijonaliste, koji su bučnim iskazima proslavili taj rat, koji su se njemu radovali, koji vide u njemu jedino sredstvo, da provedu onu misao: „Deutschland, Deutschland über alles“, nemaju danas prava, da se pritužuju, ako su im prazni želuci. Nitko im nije nametnuo ove patnje — htjeli su je sami. Njemački rat — njemački glad! Lako je voditi onomu, koji zaslužuje milijune i ostaje u sigurnom zakutku iza fronte. Ali na sve vijeke ne mogu podjarmljeni narodi, da nadomješćaju gospodare na fronti! Došlo je doba da ovi gospodari doznaju sami, što je rat. Radi toga toliko njemačko nacijonalističke buke, radi toga toliko prijetnja i toliko otkaza vjernosti! Mi se već odavna borimo za mir, za sveopći mir, a da su onda složno s nami istupili i Nijemci i Madžari, bila bi već odavna ostvarena naša želja, bili bi izbavljeni iz nevolja rata, bili bi suvišni sastanci i prosvjedi u „Deutschböhmenu“, u Koruškoj, u Tirolskoj itd. Sadašnje je nesnosno stanje posljedica politike njemačkih i madžarskih ratnih huckača, koji su u savezu s ostalim imperijalistima svijeta skrivili taj rat i kasnije spriječili sklapanje sveopćeg časnog mira. Traži li njemački narod krivce svojoj bijedi, neka se ne dade zavaravati i zlorabljati, kako se je dao u početku rata: Da su gladni, tome je krivo njemačko nacijonalistička politika i vjerno savezništvo sa Madžarima, koji za njemačke prijatelje imadu obilato slatkih i zvučnih riječi, ali niti kilograma brašna. Da su Slaveni imali odlučnu riječ u Austriji, imali bi danas častan i sretan mir. Mjesto toga imademo glad i njemačke prosvjede! Njemačkim nacijonalistima u Austriji ne preostaje drugo do toga, da gladuju i da kod toga kucaju skrušeni na prsa: nostra culpa, nostra culpa, nostra maxima culpa. Putovanje u München, Berlin i u Peštu bit će samo prilika za rijetke odabranike odaslanstva, da si priušte po dugom vremenu mastan objed, ali sa tog stola neće pasti niti mrvica za gladnog siromaha. Berlin i München roniti će suze, a debeli Miklos u Budimpešti upozorit će ih uza sve vjerno prijateljstvo, savezništvo, poštovanje i neograničenu ljubav, da bi mu žalibože pocrkle svinje, kad bi preuzeo opskrbu njemačkog naroda u Austriji. Ovi će argumenti svakako utoliti njegov glad i stišati prosvjede. To je naime posve u redu, da oni u Translajtaniji imadu dužnost, da banče i da se vesele, a ovi u Cislajtaniji, da ustraju junački do konačne pobjede i da se tim svetim i okrepljivim uvjerenjem i hrane...

Prosvjeta.

„Problemi malega naroda“. Spisal Abditus. Založila „Slovenska socijalna matica“ v Ljubljani. Cena za nečlane K 2, za člane K 1·60. — Kot I. zvezek „knjižnice socijalnih in političnih spisov“ „Slovenske socijalne matice“ so izšla veleaktualna razmotrivanja o naših narodnih problemih, ki so v sedanji vojni dozorela do razrešitve. Spis razmotriva naše predvojno kulturno, socijalno in gospodarsko življenje in ga primerja s tendencami in razvojem svetovnega gospodarstva. V gospodarskem pogledu propagira socijalizacijo našega narodnega gospodarstva, pred vsem v tej smeri, da se podzemske vrednote (ruda) i. t. d. in pa vodne sile socijalizirajo; nadalje, da se, polovično izvedena kmetiška odveza iz leta 1848. izvede do konca. Zemljo, ki na njej živi slovensko ljudstvo, se mora vrniti narodu. Piščeve ideje so nove in zato vredne pozornosti vsega našega ljudstva. Vsebina spisa je sledeča: I. Slovenski narodni program: 1. Poljedelci, meščani, delavci. 2. O pomenu kulturnega delavca. 3. Bistvo narodne politike. 4. Naši idejni temelji. II. Pod pritiskom ekonomskih sil: 1. Domača obrt med Slovenci hira. 2. Veliki narodi bogate, mi pa ubožamo. 3. „O, kakor da delam ves božji dan greh!“ 4. Slovenec se seli na tuje. 5. O kolovratu in drugem. 6. Zemlje imamo premalo. 7. O narodnih renegatih in o narodnih mučenikih. III. Nakovala finančnega kapitala: 1. Nastop delniških družb. 2. V boju za cene, — karteli. 3. Zvesta roka — trust. 4. O pomenu bank. IV. Slovenska deklaracija: 1. Na prozoru. 2. O politični samostojnosti. 3. Občine i javna uprava. 4. O skupnem narodnem premoženju. 5. Narodna industrija. 6. Bližnje naloge in skrbi. 7. Ljudski pedagog. 8. Zakopana kultura, pozabljena umetnost. — Naš Mozes. — Velezanimivo brošuro vsled njene aktualnosti toplo priporočamo. Naroča se pri „Zvezni tiskarni“ v Ljubljani, Stari trg 19, ali pa naravnost pri „Slovenski socijalni matici“ v Ljubljani, Kolodvorska ulica 5. Dobiva se tudi po knjigarnah.

Almanah Maj. Izdao i uredio J. Šmitran. Cijena 80 hel. Nakladom i štampom radničke štamparije u Plznju. Almanah namijenjen jugoslavenskim socijalistima i izlazi eto u Češkoj, nakladom češke radničke tiskare. Spomenspis na krvavo kolo, koje nije ni u četvrtoj godini užasa moglo da bude doigrano. Almanah broji 24 stranice, te je opremljen osobito radovima čeških socijalističkih vodja zastupnika, Ljudevita Pika, Gustava Habermana, Koudelke, Behyne, dr. Václava Vaceka, Fr. Modráčeka i drugih. Osim toga sadržaje i nekoliko lijepih radova naših pjesnika i književnika kao pjesma Alekse Šantića: „Pri kopanju“, radovima Gorkija i Andrejeva te nekoliko zanimivih i značajnih misli raznih socijalističkih učitelja. „Almanah“ preporučujemo našim čitateljima, osobito s obzirom na neznatnu cijenu, tako da je moguće širim radničkim slojevima da si ga nabave. Izdavač Almanaha J. Šmitran pozivlje ujedno na pretplatu za socijalističku reviju „Budućnost“, glasnik jugoslavenskih socijalista, koji bi, kad bi se našlo dovoljno pretplatnika počeo izlaziti sredinom lipnja. Preplatnik imao bi se javiti dopisnicom na naslov: J. Šmitran, redakcija „Omladine“, Plzenj (Češka).

Dve smrti.

Prodje li pokraj nas sprovod ili projure li mimo nas crna mrtvačka kola, retko koji od nas nesvesnih prolaznika, zadubljenih u tragiku vlastite sudbine, oseti pri tom nešto intenzivnijeg, nego li da projure obična tvornička kola sa šifonima ili sodovicama. A ipak u onom lesu u mrtvačkim kolima leži umireno ljudsko biće, koje je dovršilo svoj put ovde, a sad se sprema na otpočinak i večno sjedinjenje s majkom prirodom, koja ga na svet izdala.

Ali smrt nas jače dirne, umre li neko, ko je na svom zemaljskom putovanju bio u užem dodiru s nama, umre li član naše obitelji, prijatelj ili rodjak, te onaj, od kojeg smo očekivali kao ljudi i kao pripadnici jednog plemena, da će nešto učiniti, što će biti od nekog zamašaja za vaseclo čovečanstvo, za pleme, kojemu je pripadao ili za kraj, gde se rodio, gde je živeo i radio. Svet — večni rad — ne voli čoveka, voli samo njegova dela, te ocenjuje čoveka prema delima, koja je stvorio. Ode li čovek iz ove lepe suzne doline u ono večno nepoznato, a da ovde ne opravi ništa, brzo ga nestaje iz misli onih, koji ostadoše, pa makar bio on velik čovek i još veći duh.

Nas ovde, u severo-istočnom delu pulskoga kotara dirnuše osobito u poslednjim danima dve smrti: medicinara Ante Brgića i učitelja Benjamina De Prata. Najteže se svagde oseća gubitak najpotrebitijih. A oni bijahu u našem kraju najpotrebitiji.

Ne znam, da li je to tragedija naših mladih školovanih ljudi, da umiru, pre nego započnu živeti i delovati, ali tu su primeri Maroti, Brgić, kojih nestade pre, nego li se postaviše na vlastite noge, De Prato pak odmah na početku svog kratkotrajnog delovanja. A mogu još više kazati: Ostali slede... Ostavljam našim socijolozima, da ispitaju, koji su uzroci tome, da li u nezdravom i nenaravnom načinu djačkog života, u lošim školama ili pokvarenosti današnjega društva. Po mojem mnenju bit će jedno i drugo i treće. Fakat jeste, da narod ovde dpsad od svojih školovanih ljudi nema ništa. Dok se jedan ugnezdio negde u devetoj zemlji, beži drugi i treći opet nekamo na Rivieru, da si barem donekle produlji dane života, četvrti opet, koji živi kao svećenik u narodu, živi sa svojim narodom u najoštrijoj nenavisti i neprijateljstvu.

Za to tim više upire narod oči u svakog novog školovanog pojedinca, nadajući se od njega nešto više nego od onih drugih, kojih bez traga nestade.

Medicinar Brgić beše pripadnik obitelji Brgić, koja nam dade više školovanih ljudi. Poteče iz Brbanštine, gde su svi članovi tamošnje obitelji poznati radi svog poduzetnog duha, spretnosti, inteligencije i jake volje. Otac mu beše učitelj u Krnici, gde je on takodjer i živio i umro. Medicinu je učio u Beču i to ponešto predugo. Da bude tragika potpuna, on se, pouzdavajuć se u svoje sile, oženio još pre, nego je osetio pod nogama čvrsto tlo. U takvom stanju zateče ga rat, morade u vojsku, gde oboli, da više ne ozdravi. Planove i nacrte glede nauka i budućeg života i rada jednim mu je nemilosrdnim potezom prekrižio rat.

Svakih smo praznika sa željom i radoznalošću čekali, da će doći već nakon svršetka poslednje godine, a kad se ta poslednja godina opet produljivala u novu poslednju godinu, naš je seljak s opravdanim nepoverenjem vrteo glavom. Tim žalosniji i preneraženiji ostaje naš čovek danas, kad vidi, kako se sve tako žalosno svrši. Očekivao je i od njega nešto više, ali „kruta smrt“ prevari ga u nadama. Ili nije tomu kriva samo kruta smrt?!

Medicinara Brgića nestaje iz našeg života, da nam po njemu ostaju samo prevarene nade i turobne misli. U javnom životu ovde nije ni sudelovao. Pred koncem života napisao je u „Hrv. Listu“ nekoliko dopisa iz Krnice gde se već opažalo ono tmurno neraspoloženje zadnjih dana života, kao i nekakvo nesnosljivim prilikama, u kojima živimo. Ostat će nam u uspomeni ko ozbiljna opomena, kako se priroda našim životima nemilosrdno igra, ne pitajuć nas za savet, a ujedno, kako mora čovek nastojati da do postane gospodarom sudbine, a nipošto da ga ona ko izgubljen čamac baca po valovima života.

Drukčiji, ili kako, sam bio rekao, čovek druge nature, beše učitelj Benjamin De Prato, Mrčanac. Veseo i bezbrižan, neiscrpljiva humora, pojačani tip južnog Istranina. Čitateljima „Hrv. Lista“ poznat je svojim radnjama, gde mu je glavni junak on sam, Mate Balota, soldat od kavalerije. Ali ne onaj Mate Balota iz Raše, „ki ugore lovi“, koji se svojim žučljivim, sarkastičkim radnjama u dijalektu javljao poslednjih četiri — pet meseca. De Prato beše kao humorista nedostiživ. Njegov humor nije trom, njegove izreke nijesu ni duboke ni žučljive, ton njegova pisanja je lagodan, brz, veseo i nenatkrižljiv. U potpoteza znao je prikazati istarskog seljaka, par reči iz njegovog dnevnog govora karakterizovalo je njegovog junaka u tančine. Čitalac preleti bez daha stranicu njegovog „Za barba Matom“, okreće i traži novu kapitolu, sve mu je tu tako jasno i lepo, ljudi staroga primitivnog i nepokvarenog kova, starih, jednostavnih, otvorenih i čistih nazora, pojavljuju se pred njegovim očima sad u srdačnom razgovoru, sad u svečanom raspoloženju, sad u prepirci s mladjom izobraženom generacijom.

De Prato beše naš čovek, iskren rodoljub. Talijansko ime, talijanski odgoj, talijanske škole i sam talijanski učitelj, sve to nije priječilo, da bude sam značajnim Hrvatom i Slavenom. Njegov talenat, koji se u njegovim humorističkim radnjama istaknuo, nije se mogao razviti, glavno već radi toga, što je i njega rat uhvatio, okovao ga i stisnuo, oteo mu zdravlje, ali još na smrtnoj postelji ne gubi humora, piše pisma, da će doći, kad se bude „u pramaliću ladonja i čerišnja razcvitala“, i vesel kori onog „kampjuna“, koji izrabljuje njegovog Matu Balotu.

Nestalo ga je, konstantujemo sa žalošću.

Nestalo je dvojice mladih školovanih ljudi u kraju, gde jedan ko drugi beše najpotrebnijim. Prvi je obećavao mnogo, polетio i pao, drugi se polagano dizao, radeći delotvorno i blagodarno u svojoj okolini.

Dve smrti, za naš narod dve teške žrtve,
Dve žrtve ljudskog mahnitanja.

U Raklju, travnja 1918.

Mijo Mirković.

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za cijelu god. K 36:—, za polugodište K 18:—, tromjesečno K 9:—, mjesečno K 3·60, u malopro-daji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.7..

Godina IV. U Puli, petak 3. svibnja 1918. Broj 1008

Jugoslovenska misao.

Češki napisao dr. Fr. Sedlaček u „Narodnim Listima“.

II.

Ozbiljan pokret za narodni sporazum izadje iz Dalmacije iza zagrebačkih protusrpskih iskaza god. 1902. Dalmacija, kolijevka jugoslavenske literature s tradicijama, u kojima se dotiču srpski i hrvatski življ, postigla je time zaslugu u radu oko narodnog pomirenja. Njezin je poticaj imao uspjeha; brzo potom (1905.) izdana je na Rijeci hrvatska rezolucija, čijom neposrednom posljedicom bijaše tvorba nove političke stranke, srpsko-hrvatske koalicije, a kao odazov sa srpske strane bijaše izdan sličan program u Zadru. Sporovi, politički dogadjaji i poznati veleizdajnički procesi (Friedjungov) popularizovaše preporodjenu misao narodnog jedinstva ne samo medju poluinteligencijom, nego i u narodu. Jugoslavenska akademija, koja se bila počela ograničivati na usluv jedino hrvatski, stupila je god. 1910. u dobu preporoda u smislu ideje, kojoj je imala na početku da služi, pošto je prihvatila predlog mecenata plemića Czerlienа glede izdavanja jugoslavenske enciklopedije, koja bi imala obuhvaćati život svih Jugoslavena, ubrojivši i Bugare. Pripravni posao prekrši balkanski rat. Obe su akademije, hrvatska i srpska, bile u uskoj svezi, „Matica Hrvatska“ štampala je medju svojim izdanjima srpska djela, a „Srpska književna zadruga“ opet hrvatska djela. Slično jedinstvo bijaše i medju „Maticom Slovenskom i hrvatskom. Uski saobraćaji bili su osobito njegovani medju svenčilišnom omladinom slovenskom, hrvatskom i srpskom, osnovano jedinstveno društvo „Lada“ i organizovano zajedničko sokolsko društvo. Kratko prije balkanskog rata izronio je na površini predlog o ujedinjeni srpsko-hrvatskog jezičnog jedinstva, to jest o prihvatu jednog izmedju dva narječja „ijekavskog“ (zagrebačkog) ili „ekavskog“ (beogradskog) za jedinstveni književni jezik, te oprihvatu jednog pisma (latinice ili ćirilice). U anketi o tom pitanju sudjelovahu ~~... najodlučnije, prije svih beogradski~~ profesor i poznati literarni historičar dr. Skerlić.

Medju Slovencima izazvala je jugoslavenska misao troji pravac. Jedan, čijom je vodećom glavom praški docenat filozofske fakultete dr. Roztohar, izrazio se za slovenski političko-narodni separatizam na temelju uvjerenja o etnografskoj samobitnosti Slovenaca kao naroda. Drugi, čiji su najznamenitijim predstavnicima dr. F. Lešič i dr. Knaflič, nastoje oko potpunog slučenja slovenskog življa s hrvatskim na jezičnom i kulturnom polju. Napokon treći smjer, koji stoji na posredničnom stanovištu, imade pristaše u glavnim osobama moderne slovenske kulture i u većini inteligencije. Tako na primjer pjesnik Oton Zupančič i Ivan Cankar ustraju na političkom jedinstvu, ali u pitanju jezičnom i kulturnom zahtijevaju ravnopravnost slovensku na pram hrvatskoj i srpskoj.

Tako kroz cijeli vijek bori se jugoslavenska misao za pobjedu jednako nad hrvatsko-srpskim sporom, koji izvire iz državopravnih, literarnih i vjerskih tradicija katoličkih Hrvata, sklonih uplivu evropskog zapada i pravoslavnih Srba, napojenih duhom grčko-istočne kulture — jednako nad otporom slovenskim, kojeg pojačava svijest slovenske jezične i literarne samostalnosti. Ratni dogadjaji od g. 1914., koji, kako je poznato, djelovaše kao melem stare srpsko-hrvatske bolesti, radikalno pročistiše jugoslavenski nesporazumak i popularizovaše misao jedinstva u najširim narodnim redovima. Sada je tek postala jugoslavenska misao u istinu političkim programom. Od jugoslavenske deklaracije u carevinskom vijeću i od deklaracije u zagrebačkom saboru puni se dnevna štampa kaošto i revije razmatravanjem, pozivima, predlozima i kritikama o uredjenju budućih odnošaja. Stranka srpsko-hrvatskog sporazumka, koalicija, doduše šuti iz taktičkih razloga, da radikalnim istupom ne potpomogne ne domognu vlasti frankovci, koji su zaprisegnuti neprijatelji Srbima, ali o njezinom mišljenju ne može biti sumnje. Ostale stranke u Hrvatskoj i Sloveniji slažu se, osim nekojih sitnica, u glavnim mislima i političkom jedinstvu.

Kulturno sjedinjenje našlo je tople pristaše u hrvatskom mladom literarnom pokoljenju, okupljenom oko almanaha „Grič“, u tjedniku „Hrvatska Njiva“ i mjesečniku „Ženski Svijet“. U istom duhu bit će izdavana i nova četrnajstdnevna revija „Književni Jug“*), jedinstveni organ slovenskih, hrvatskih i srpskih književnika.

Sa slovenske strane zagovaraše srdačno misao jedinstva osobito Anton Loboda. Njegovi članci u posljednjim dvjem brojevima „Slovana“**), crtajuć program buduće Jugoslavije jedinstvenom organizacijom i kulturnom uzajamnošću, pobudiše živu pozornost i ponukaše pjesnika Zupančiča na odgovor u „Ljubljanskom Zvonu“, gdje naglašuje u suglasju sa pokojnim kritičarom Matošem kulturnu prošlost kao korijen, koji odlučuje u pitanju narodne svijesti te ističe značenje narodnog jezika i njegove literature za sveopću narodnu izobrazbu.

Iz razmatranja o jugoslavenskom pitanju i iz njegove istorije izvire osvjedočenje, da se njeno riješenje imade provadjati ravnopravnošću dosadašnjih istorijskih narodnih individualiteta u jednom političkom savezu bez diranja u naslijedjene kulturne tradicije. Novi politički odnošaji sigurno će sami po sebi stvoriti iz dosadašnjeg krajskog patriotizma i troje narodne svijesti više moralno jedinstvo, koje daje posvetu savezu plemenske pripadnosti i jezično-kulturnog bogatstva. Političko jedinstvo jest unum necessarium za Jugoslavene kao i za Čehoslovake. Bez njega nema pravog jedinstva na slavenskom jugu, kako to dokazuje istorija Ilirizma i Starčevićevog jugoslavenstva. Za njegovo ostvarenje pak vrijedi prije svega gesalo političke mudrosti: jedinstvo u razlikama, ne razlike u jedinstvu. Sto godina rada, bojeva i trpkosti svjedoči jasno, da se jedinstvo ne postizava nad vladom jednog nad drugim, nego slogom i jednakopravnošću svih triju narodnih su-činitelja. Tu su znali i propovijedali i naši narodni buditelji Šafarik, Čelakovsky i Kollar, koji su pred jednim stoljećem stajali kod kolijevke jugoslavenskog preporoda.

*) Članak je po svoj prilici bio napisan još u god. 1917., te je čekao na objavljenje do sad, dok se nijesu odnošaji tu na jugu razbistrili. (Op. prev.).

**) Kao gore.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 2. (D. u.) Iz velikog je glavnog stana službeno javljeno: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnim je frontama položaj nepromijenjen. Topnički je boj bio jači u pred elu brda Kemmel. Takodjer izmedju Somme i potoka Luce, kod Montdidiera, Lassignya i Noyona višestruko je oživio. U ostalom ostala je bojna djelatnost ograničena na izvidjaje. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na lorenskoj je fronti djelovalo življe u popodnevnim satovima. Suzbili smo manje sunke neprijatelja. — Istok-Ukrajina: Pred Sebastopolom skršili smo otpor neprijatelja. Grad je 1. svibnja bio zaposjednut bez boja. — Ludendorff.

* **Talijanski izvještaj** od 1. svibnja: Engleske su ophodnje prodrle u dva odsječka neprijateljskih jaraka jugozapadno od Canove i južno od Asiaga te su neprijatelju zadale gubitaka. Neprijateljsko je topništvo djelovalo privremeno u predjelu Tonale, u okolici od Asiaga, kod Cavo del Brenta i u okolici od Corruda. Mi smo odgovorili žestokom protupaljbom. U neprijateljskim su crtama buknuli požari i eksplozije. Skladište municije Costa, sjeverno od Asiaga, bilo je pogodjeno, te je poletjelo u zrak.

* **Ministar-predsjednik dr. Seidler i politički položaj.** Bečke novine javljaju: Na želju ministra-predsjednika dr. von Seidlera pozvao je predsjednik zastupničke kuće brzojavno sve pročelnike stranaka za dan 3 svibnja, u 11 sati, u Beč na sastanak. Ministar će predsjednik podati pročelnicima izjave o političkom položaju.

* **Izmjena zarobljenika izmedju Francuske i Njemačke.** Wolffov ured javlja: Prema najnovijem njemačko-francuskom ugovoru, da se zarobljenici, koji se nalaze već 18 mjeseci u ratnom zarobljeništvu, imadu otpustiti u domovinu, bit će otpušteno u domovinu 2500 njemačkih časnika i 120 000 momaka. Odredbama o otpuštenju gradjanskih osoba bit će omogućeno i gradjanima iz Alzacije Lorene, da se vrate domovima.

* **Mirovna pregovaranja sa ciskaukaskom republikom.** Justični ministar Halil bej i jedan član ciskaukaske deputacije otputovali su u Batum, da vode mirovna pregovaranja. Ministar mornarice Kemal paša otputovao je takodjer u Batum, da pregleda tamošnje lučke uredjaje.

* **Potopljeni engleski brodovi.** Prema službenoj engleskoj vijesti bila je 25. travnja torpedom potopljena engleska topnjača „Cowslip“. Torpedovka „Broj 90“ propala je uslijed oluje na moru.

* **Opstreljavanje Pariza.** Službeno se javlja iz Pariza od 1. t. m.: Dalekometni je top danas opet opstreljivao Pariz. 3. su žene bile lako ranjene.

* **Produljenje zakonodavne perijode talijanskog senata.** Kaošto talijanska zastupnička kuća, je takodjer talijanski senat prihvatio jednoglasno zakon o produljenju zakonodavne perijode za jednu godinu.

* **Japan i antanta.** „Agence Havas“ javlja: Japanski ministar vanjskih posala Goto upravio je na ministra vanjskih posala Pichona brzojavku, kojom ga uvjerava, da će nastojati da uzdržava na sreću za obe strane postojeće prijateljske sveze izmedju Francuske i Japana i da ih dalje razvija. Pichon je odgovorio, da je osiguranje ministra Gota skupocjeno jamstvo za konačnu pobjedu saveznika.

Ukrajina pod upravom generala Eichhorna.

Berlin, 1. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zadnje doba pojavila se je agitacija, koja je po svoj prilici bila uperena takodjer proti njemačkom utjecaju u Ukrajini. Naša nastojanja, da stvorimo red, poduprla je vlada potpunoma nezadostno. Osim toga nije vlada poduzela nikakvih mjera, da osigura proljetnu sjetvu i o njoj ovisno ispunjenje ugovorenih obveza. Generalfeldmaršal von Eichhorn vidio se poradi toga ponukanim, da izda naredbu o provedbi proljetne sjetve, koja je bila saopćena od štampe u iznakaženom obliku, što je izazvalo uzbudjenje u zemlji i prosvjed u radi. Imade i znakova, da svi članovi Rade učestvuju kod agitacije proti nama, te postoji sumnja, i da je uapšenje tajnika ruske banke za vanjsku trgovinu Dobryja, koji si je kao ukrajinski stručnjak stekao mnogo zasluga za stvarno suradjivanje sa njemačkom i austro-ugarskom delegacijom, provedeno samovoljno u ime saveza za oslobodjenje Ukrajine, uslijedilo na poticaj članova vlade. U očigled ovog razvoja stvari, koji znači obnovljenje anarhičnih prilika te nesposobnosti vlade, da zajamči pravnu sigurnost u Kijevu, poduzeo je feldmaršal von Eichhorn mjere, da osigura Kijev, naime uredjenje vojničkih sudova, strože kažne za zločine i prijetnja najstrožih kazna za rušenje mira i rada. Istraga se čaja. Dobry po njemačkom vojnom sudištu imala je za posljedicu, da su bili uapšeni: ratni ministar Šukovski, supruga ministra unutarnjih stvari Tkačenka, zapovjednik gradske milice Vogacki, odjelni predstojnik unutarnjeg ministarstva Dajevski i odjelni predstojnik ministarstva vanjskih posala Ljubinski. Istraga traje dalje.

Berlin, 2. (D. u.) U ukrajini su odaslanici seljaka zbacili dosadašnju radu i vladu. Nova je vlada odmah izjavila, da će se staviti na stanovište brest-litovskog mirovnog ugovora. Kako se nadalje javlja, bile su osobe, uapšene u Kijevu, opet puštene na slobodu. Ova uapšenja nijesu medjutim u nikakvoj svezi sa novim državnim prevratom u Ukrajini.

Beč, 2. (D. u.) Novine saznavaju iz mjerodavne strane, da je austro-ugarska vlada, koja teži kao njemačka za tim, da se u Ukrajini uzdržuje red, sporazumna sa dotičnim njemačkim mjerama, koje nalažu prilike. Istodobno konstatiraju novine, da uredjenje prilika u Ukrajini neće biti na štetu izvozu živeža iz Ukrajine, koji se baš provadja.

1. svibnja.

Beč, 1. (D. u.) U različitim bečkim kotarima obdržavali su se jučer prigodom svibanjske svečanosti radnički sastanci, koji su potekli bez spomenavrijedne upadice. Učesnici su se mirno razišli. Takodjer iz pokrajine se do sada nijesu javile nikakve upadice.

Ljubljana, 1. (D. u.) Prigodom 1. svibnja ostali su danas zatvoreni dućani i banke. Socijalno demokratično društvo „Bodočnost“ obdržavalo je skupštinu u svrhu manifestacije. Katoličko radništvo nije proslavilo današnji dan te će manifestirati prigodom prve godišnjice jugoslavenske svibanjske deklaracije. Mir i red nije bio nigdje poremećen.

Budimpešta, 1. (D. u.) Ugarski dopisni ured javlja: Svibanjski blagdan radništva prošao je bez upadice. Obdržavali su se brojni sastanci, po kojima se je radništvo mirno razišlo. I u pokrajini prošao je dan mirno.

Paris, 1. (D. u.) Agence Havas javlja: Današnji je dan prošao u posvemašnjem miru. Većina organizovanih radnika odlučila je, da ne će slaviti taj radnički blagdan i da ne će uprizoriti demonstracija. Iznimku su činili jedino graditeljski radnici.

London, 1. (D. u.) Reuterov ured javlja: Prigodom 1. svibnja uprizorila je socijalistička stranka u Glasgowu manifestaciju, proti kojoj je ostalo pučanstvo neprijateljski nastupilo. Zastava manifestanta bila je raskidana na komadiće.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Mariborski dopisnik javlja „Slovencu“, kako izazivlju Nijemci u Mariboru Slovence. Poznati Slovenci uopće se ne smiju pokazati na večer sami na ulici, ne će li, da ih napadne nekakva nahuškana njemačka banda. Jednom je na večer četvorica takovih baraba sretnula nekog Slovenca i izazivljući klicala mu „Heil“. Slovenec je mirno išao naprijed, ni ne reagirajuć na izazivanje. Ali ona četvorica išla su za njime i zahtjevala, da mora nazdraviti na „Heil“. Slovenac se zaustavio i rekao, neka ga puste u miru. Na to njemački junaci planuše i navališe batinama na njega. Medjutim bijahu sva četvorica za nj premalo, jer on postavivši se spretno na stranu, udario je batinom trojicu jednoga za drugim po glavi, da su odmah dali petama vjetra, dok je pred četvrtim ustupio u svoj stan. Tako eto izgleda sigurnost Slovenaca u Mariboru, a Nijemci još podižu viku o nepravdama, koje im se dogadjaju! Kako daleko dovede taj pokvareni elemenat nečista savjest i strah pred pravednim sudom! — U općini Osel kod Slovenske Bistrice teško je ranio slovenski župan Ačko vodju rekvizicijske komisije, koja mu je otela zadnje brašno što je imao u kući, a na to se sam župan objesio! Isprva je sve mirno dao, dapače je pustio nenavidjenog Nijemca Kahlera, koji je postao oduran svoj okolici svojim bestijalnim ponašanjem pri rekvizicijama, da spava u njegovoj sobi, gdje su spavala još dva vojnika od rekvizicejske komisije, dok su ostala četvorica spavala u drugoj sobi. Oko ponoći ustane župan, da izvrši naumljeni čin, navali na spavajuće Nijemce revolverom, ali nije mogao da ispali, jer je revolver bio talijanske armade; u to se probudiše ona druga dvojica vojnika, ali županu bijahu za petama dvojica oboružanih rodjaka, od kojih jedan presječe Kahleru ruku. Na to se probudiše četvorica vojnika iz druge sobe, i župan sa svojim drugovima pobježe. Onu dvojicu nadjoše, te ih izručiše sudu u Mariboru, župana pak nadjoše — obješenog. Svijestan si svog čina, kaznio se sam. Opet jedna iz mnogih tragedija, prouzročenih užasima nesnošljivog stanja. — Dr. Lampe, o kojem se pisalo, da je tužio svog nadbiskupa, izjavio je, da je ta vijest neistinita. Što je istina, nije dakle moguće kazati. — Slovenski listovi ističu osobito u zadnje doba sve to odlučnije jednu ideju i jednu misao: **Ili Jugoslavija, ili smrt.** To čitamo u „Jugoslovanu“ kao zaključnu riječ u posljednjem broju to ističe „Domovina“ prigodom govora slovenskog pisca Finžgara na svečanoj akademiji „Glazbene Matice“, u kojem je medju ostalim rekao: „Za Krekov spomenik polažemo na žrtvenik svoje darove. Njemu nije treba spomenika. Treba ga nama i na njemu neka bude uklesana njegova oporuka: Vi svi, koji ste sjeme iskrvavljelog naroda, mislite samo jedno: kako ćete biti sjedinjeni posvećivati sve svoje sile, sve svoje sposobnosti, svu svoju ljubav i svo svoje srce našoj jugoslavenskoj državi, za njen procvat, kulturu i blagostanje“. Za to uprimo svoj pogled u taj cilj, cilj toga groba i naša deviza neka bude: Ili Jugoslavija, ili smrt!

•

Slavenski 1. maj. Pod tim naslovom javljaju „Národní Listy“: A da nije ni došlo do sporazumka medju radničkim organizacijama slavenskih naroda u Austriji, ide ovog puta svibanjska deklaracija dvjem zahtjevima: pravu na sveopći mir i pravu na samoodredjenje narodima. Jugoslavenska socijalna demokracija u Hrvatskoj manifestuje za mir i vlastitu državu, radi kojeg razloga su se stranke, koje stoje na principu sjedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba pripojile k radničkoj proslavi, tako da svibanjska proslava postaje time narodnim blagdanom. Isto su tako poljski socijalni demokrate manifestovali za pravo čovječanstva na život i razvoj, za sporazumak naroda na temelju prava na samostalnu državu. „Krv naša, uvelike prolijevana na svim bojištima, mora donijeti pravo poljskome narodu, smrt naše djece, ne smije biti dovršena propašću naše budućnosti.“ Velikim je djelom i poljski poziv za manifestaciju 1. maja, isto tako kao što i poziv srpsko-hrvatskih socijalista konfiskovan.

•

Iz češkoga svijeta. Od svečanosnog odbora za proslavu pedesetgodišnjice položenja temeljnog kamena za češko „Narodni divadlo“ u Pragu, primismo spomenknjigu „Jubileum velke doby“, gdje prema vlastitim uspomenama, zapiscima i savremenim izvorima opisuje dr. Servac Heller narodni život pred 50 godina, kad se svečanim načinom položio temeljni kamen za gradnju narodnog kazališta i iste godine započeo veliki, odlučni i teški boj za političku samostalnost češkoga naroda prvom povjesnom državopravnom deklaracijom čeških zastupnika na saboru češkog kraljevstva. — Istodobno je svečanosni odbor priopćio u čeških listovima ovaj proglas: „Puku češko-slovačkome! U veliko sudbonosno doba svjetovne historije nastaje nam pedesetgodišnjica slavnog dana, kad je češki narod postavljao temeljni kamen svom „Narodnom divadlu“ („narodno kazalište“, op. ur.). Taj šesnajsti svibanj godine 1868. bi najvećim, najradosnijim narodnim blagdanom od časa našeg preporoda, a iza pedeset godina sjećaju ga se sudionici i nova generacija sa zahvalnošću i ljubavlju. Hoćemo ljetos — i upravo ljetos, pripomenuti svom narodu i svijetu ostalome svo njegovo značenje u onim danima i sav blagoslov domorodnog rada, koji izvršiše graditelji Narodnog divadla, i koji je iz tog velikog svepomoćnog čina izišao, uvijek snažniji, odredjeniji i odlučniji, dok nije dozrio u jednomislećoj volji cijelog puka češko-slovačkog, kako ga upoznade današnje historijsko doba.

Odbor za proslavu za jubilej Narodnog divadla, koji se sastavio iz zastupnika češko-slovačkog svijeta kulturnog, političkog i samoupravnog, šalje iza svoje prve početne sjednice tu poruku cijeloj našoj javnosti: Neka bude ljetošnji šesnajsti svibanj velikim narodnim blagdanom, neka bude proslavljen ne samo u samom Narodnom divadlu, nego po svim češko-slovačkim krajevima, neka bude on uza svu težinu doba izričitim svjedočanstvom, da kakogod smo za nesklonosti vijeka oživili vlastitom snagom i pomoći, hoćemo i kadri smo da živimo i nadalje, vjerni prošlosti, vjerni svome pravu, vjerni velikom danas a sami sebi vjerni najviše. U Pragu, dne 24. ožujka 1918. Za odbor za proslavu jubileja Narodnog divadla 1868.—1918.: Dr. Karel Kramarž, predsjednik; prof. MUDr. Jaroslav Hlava, JUDr. Karel Marek, namjesnici; JUDr. Vilim Pospišil, blagajnik; Jaroslav Kvapil, tajnik.

•

Iz Hrvatske. U pismu, koje prima „Slovenec“ iz Zagreba, ocrtan je u nekoliko poteza cio politički život u hrvatskoj prestolnici. Osobita se pažnja sad posvećuje Radiću i njegovoj seljačkoj stranci, pošto je istupio iz takozvanog demokratskog bloka. Radić, oprostivši se sa svojim frankovačkim „bratcima“ i iskreno se pokajavši za svoje čine, mogao bi, piše „Slovenec“, općenitoj narodnoj stvari veoma koristiti, za to je danas dužnost pozvanih faktora, da ga čim čvršće privežu k našem pokretu i angažuju za narodnu koncentraciju. Kako kažu svi znaci, to ne će biti teško, te se čini, da je već sama stvar stupila u pravu kolotečinu. Ovih dana imade Starčevićeva stranka prava da priredi sastanak svojih povjerenika, da odredi sve potrebno za dalnji zajednički rad oko ostvarenja svojeg narodno-političkog programa. — Samo koalicija i Frankovci za narodnu su stvar pasivni. Dok koalicija uslijed svojeg oportunističkog stanovišta mora da bude pasivna, Frankovci u svojoj pohlepi za vlašću padaju iz jednog zla u drugo. Kako odvratno djeluje postupanje koalicije takodjer izvan Hrvatske, vidi se najbolje iz članka prvog zastupnika češke publicistike, dr. Jana Herbena, u kojem pita, gdje da je ostala ona razglašena narodna hrvatsko-srpska koalicija, koja se znala tako hvalisati, da je napojena češkim realizmom. Za koalicijom ne smiju naravno ni Frankovci izostati. Kaošto ona, takodjer oni uvijek čekaju i upiraju oči sad u Beč, sad u Peštu, u neprestanom očekivanju, da će im se ipak jednoč ispuniti stare nade. Ali ta se teleća disciplina medju njima čim dalje više ruši. Posljednje se doba opaža, kako se u njihovim redovima ustanavlja neka posebna skupina aristokratskog ponašanja i besprikorne prošlosti, koja očijuka s jugoslavenskim pokretom, te kuša, da mu se približi. No svijesna si, iz kakvih redova izlazi i kakve tradicije vuče za sobom, teško joj se odlučiti za samostalan nastup, jer znade, da bi takodjer ona ostala osamljena, budući da bi priletila i zadjenula na općenito nepovjerenje. Nesumnjivo jeste, da se ta skupina, ako već toliko ističe svoju samostalnost, ne može otresti sadašnjeg vodstva ili ga u skrajnom slučaju nadvladati, i gledati mu na prste, da već jednom prestane s onim vječnim pogadjanjem i mešetarenjem. Širi se glas — naglašujemo, piše „Slovenec“, samo glas, da se pripravljaju u slučaju, da se odcijepe od dosadašnje braće, da osnuju posebnu stranku, koja bi imala biti nekakva agrarna stranka; njena bi zadaća bila, da sabere oko sebe sve one frankovačke elemente, koji nijesu još posvema gnjili. — Put u Prag silno je djelovao i stavio u našoj politici vidljive stope; naši vodje naučili su se tamo, kako li je prijatan osjećaj, da nijesi osamljen. Put u Prag je pokazao, da su interesi Čeha i Jugoslavena identični, da se naše narodno-političke koristi nigdje ne križaju. Zajednička opasnost propasti i zajednički pozitivni interesi Čeha i Jugoslavena nas vežu u savez, koji će se u naravnom razvoju stvari u vihoru promijenit u jedinstvenu falangu. Nastupujemo složno, jer se razdvojeni ne damo uništiti. Taj je sastanak podao spoznaju zajedničkih interesa i postavio temelje za snažan zajednički rad!

Domoće vijesti.

Ližnjan za deklaraciju. Izmedju prvih sela koja se u južnoj Istri odazvaše potpisima za jugoslavensku deklaraciju bijaše Ližnjan. Odazvao se smjelo s **465** potpisa, koji bijahu sakupljeni bez ikakve propagande ili organizacije, čim se narod povratio na rodjenu grudu. Sjajno svjedočanstvo, kako je naš narod u tudjini, u mučilištu, upoznao, da njegov spas leži jedino u slobodnoj samostalnoj jugoslavenskoj državi, gdje će on biti sam svoj gospodar i gdje ga ne će iskorišćivati tudjinac, koji sada pobire krvav porez na imetku i životu. Veselimo se tom nastojanju naših Ližnjanaca, uvjereni, da će naš mali Ližnjan biti medju prvim našim selima u svakom prosvjetnom, gospodarskom ili političkom poduzeću.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius, Julius Caesar!

Dnevne vijesti.

Madžari groze — seljačkom revolucijom. Pod ironičkim natpisom „Uboga Ugarska“ priopćuje „Boh“, da je u srijedu prošlog tjedna govorio u ugarskom državnom saboru madžarski seljački zastupnik Stjepan Szabo govor, u kojem je bjesnio proti guljenju i oštećivanju Ugarske — od Austrije. U Austriji, veli, o rekvizicijama se niti ne zna (!), rekvizicije provaljuju samo u Ugarskoj (!!) koja ide time u susret izravnom izgladnjenju. Zato da Austrija, koju Ugarska uzdržava, odmjenjuje se Ugarskoj tako, da visokom cijenom svojih obrtnih proizvoda vara Ugarsku za milijune. Szabo i njegovi drugovi zato groze revolucijom ugarskog ladanjskog seljačkog pučanstva, koje će doći s kosama. Doći će ga, uzvikao se drugi zastupnik, Mesko, preko dva milijuna, i ne će to biti nikakva demonstrativna šetnja! — „Venkov“, odakle ovo prenosimo, pripominje k tome: Navikli smo već prilično na madžarske drzovitosti, ali tu prestaje već zdravi razum i pita se: Zar je uopće madžarska odvažljivost i ciničko pretvaranje kadro još da nekako stupa?

Pojedini broj 12 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za pol godišta K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoža 1

Godina IV.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

U Puli, subota 4. svibnja 1918.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1d. Uredništvo: Sisanska ulica br. 34. Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čekovni račun pošt. štedione 20.295.

Broj 1009.

Nečuveni izazov našega i češkoga naroda!

Ministar-predsjednik namiće Českoj njemački „Kreiseinteilung“. — Prosvjed jugoslavenskog kluba i Českog svaza. — Dr. von Seidler u službi njemačkih radikalaca. — Za Jugoslavene nema „Kreiseinteilung“. — Seidler-Stürgkh!

Beč, 3. (D. u.) Sjednica načelnika stranaka. Konferencija načelnika stranaka, koja se je danas obdržavala pod predsjedništvom dr. Grossa i u prisutnosti ministra-predsjednika dr. Seidlera, otvorena je od predsjednika sa opaskom, da je na želju, izraženu sa raznih strana i sporazumno sa svim strankama u kući, odgodio za 30. travnja sazvanu sjednicu na 7. svibnja te da do sada nije imao nikakvog povoda, da ovo odgodjenje digne. Jučer mu je ministar-predsjednik telefonskim putem izrazio želju, da za danas sazove konferenciju načelnika stranaka, jer da joj ima koješta saopćiti. Na to je predsjednik pročitao dopis Českog svaza te dopis Jugoslavenskog kluba, koji se posljednji pridružuje prosvjedima prvoga. Predsjednik je dodao, da obje ove stranke nijesu prisutne, da to ali nije nikakav uzrok, da se konferencija nebi obdržavala. Ministar-predsjednik vitez dr. Seidler žali, što danas nijesu došle dvije velike stranke. On da nije nikakav prijatelj neiskrene igre. On da nastupa uvijek otvoreno i ravno te da drži mnogo do toga, da se i proti njemu otvoreno postupa. Zamolio je predsjednika, neka sazove konferenciju radi toga, da saopći stanov te namjere, koje ima vlada da naskoro provede, a sa druge strane, da zamoli zastupnike pojedinih stranaka, neka mu razjasne, kakvo će stanovište zauzeti narednog utorka i u buduće. To što se danas nijesu prikazali zastupnici Českog svaza i Jugoslavenskog kluba, nemože spriječiti današnjeg razgovora. Radi se o dvim stvarima: Kako je poznato, kušalo se je već prije tri četvrt godine, da se poslije dogovora sa svim strankama postavi na dnevni red javne i parlamentarne diskusije pitanje revizije ustava i to na podlozi narodne autonomije, a on može ustvrditi, da je od onoga vremena vlada neprestano nastojala oko toga, kako bi se stvar dovela iz stadija unutrašnjih vijećanja u stadij parlamentarnih vijećanja. To nije dosada uspjelo usprkos najvećih nastojanja. Gospoda znadu zašto. Pregovaranja pododbora ustavnog odsjeka su već u jeseni bila osujećena time, što Češki svaz nije pogledom na sudjelovanje kod pregovora bistra zaključio. Prije nekoliko sedmica bio je ovdje sastanak načelnika stranaka i ministar-predsjednik je tada predložio političko primirje, da se konačno može energički baviti sa pitanjima revizije ustava. To je ostalo besplodno. Ni ovoga puta nije došlo do sudjelovanja sviju stranaka, što oli veoma žali. Vlada u istinu nije ništa propustila, kako bi se ovo pitanje riješilo putem sveopćeg raspravljanja. U već spomenutom govoru je već natuknuo, da si vlada pridržaje za slučaj, da ne bi sve išlo gladko kod generalnog raspravljanja revizije ustava, da svoj program u toliko provede samostalno, u koliko je to na temelju postojećih zakona moguće. Daljnje odgadjanje ovog pitanja, posve pasivno držanje pogledom na reviziju ustava je skoro nemoguće te bi stoga vlada htjela učiniti prvi korak. **Naskoro će izaći odredba sveukupnog ministarstva, koja će, pošto su prilike u Češkoj najviše objašnjene, predvidjeti imenovanje okružnih glavara i to sa nacijonalno ograničenim područjem, kod česa će stanovite kompetence namjesništva biti prenešene na okružne poglavare.** To bi bilo u programu vlade. U koliko se tiče nacijonalne autonomije te jest nešto, što mogu već danas da provedem na temelju zakona od godine 1868. Vlada jasno osjeća kod toga, da time ne zadaje štetu češkom narodu. Okružja su dio takodjer češkog programa, [illegible] što je taj nacrt Nijemcima simpatičan, ne može ga se smatrati pogibeljan po Čehe. To je mišljenje vlade, u koliko se to tiče Češke.

Ova odluka vlade, [illegible] fatalnih posljedica za našu [illegible] politiku. Kao Czernin odrekao se je takodjer ministar-predsjednik Seidler austrijstva svoje misije i postao je jednostavno političkim eksponentom Nijemaca u Austriji. Time smo stupili u novu i odlučnu fazu političke borbe. Mi smo spremni na sve. „Ili sloboda ili smrt“ prisegli su Jugoslaveni i ovog će se svečanog zavjeta i držati. Preko parlamenta, preko zemaljskog sabora hoće dr. von Seidler da oktroira Češkoj podjelu na češke i njemačke kotare. To je opet Stürgkhov sistem. Ali to, što provadja na sjeveru, ne provadja na jugu, pošto bi ova „Kriegseinteilung“ na jugu otela njemačkim, nametnutim nam činovnicima kruh, uzela različitim Volksratima mogućnost utjecanja na političku upravu zemlje. Mi se upravo divimo lakoumnosti dr. Seidlera, koji sada igra s opstankom države. On nosi odgovornost za

započela je oštra austrijsko-njemačka agitacija, koja [illegible] sve posljedice. Mi smo učinili za državu sve, što je bilo u našim silama. Žrtvovali smo i preko našim sila. Naš narod bi morao danas da očajava u očigled ovog nečuvenog nasilja jedne parlamentarne vlade, ali on je već odavna znao, da se od takvih vlade ne možemo nadati ničemu boljemu. Ali mi znademo, da vrijeme obračuna nije daleko i neka znade takodjer dr. von Seidler, da se ne bojimo njegovih mjera, njegovih smiješnih rješavanja austrijskog problema, koji mogu postati kobni za Austriju. Našemu se narodu ne može desiti ništa gorega, nego što se mu već desilo. Mi ne poznamo sadržaj prosvjeda Českog svaza i Jugoslavenskog kluba, pošto je i Korrespondenz-Bureau samo neki privilegij Nijemaca u Austriji te prema tome donosi isprazne prosvjede zakutnih njemačkih političara proti jugoslavenskoj deklaraciji, ali ne donosi prosvjeda naših zastupnika, kao da nijesu ni zastupnici važnog austrijskog naroda. Ali mi slutimo ovaj prosvjed po strašnom bijesu [illegible], koje je pobudila u nama vijest. Zadnja vjera u pravednost i poštenje naše vlade nestala je iz[illegible] ministra-predsjednika. To je izazov našega naroda na život i smrt u istoj mjeri kao što je izazov bratskog češkoga naroda.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Jučer je bojna djelatnost opet znatno narasla na čitavoj talijanskoj fronti izmedju Judikarija i Jadranskog mora. 1. svibnja polučio je nadporučnik Fiala 15. i 16. i 17. zračnu pobjedu. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnim je frontama oživjela topnička djelatnost u nekojim odsjecima. Jakom su topničkom djelovanju slijedile neprijateljske djelomične navale južno od Villersa-Bretonneux i na zapadnom brijegu Avre. U protunavali dopremili smo zarobljenika. U ostalom, ograničila se pješadija na izvidjaje. Na lorenskoj je fronti trajala živahnija djelatnost neprijatelja. — Istok: Ukrajina. Na crti Jekaterinoslav-Charkov unišli smo u kotlinu Doneca. Na Asovskom smo moru zaposjeli Tehai[illegible]. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 1. svibnja na večer: Nema nikakvih novosti o potijeku dana osim prilično živahne topničke djelatnosti u području sjeverno od Montdidiera. 30. travnja oborio je podporučnik Dubin svoj 10. neprijateljski aeroplan.

2. svibnja popodne: Sjeverno od Avre izjalovio se njemački napadaj na francuske utvrde u okolici od Thernedа. Isti su uspjeh dijelili njemački navalni pokušaji sjeverno od Chavignona i sjeverozapadno od Reimsa. Francuzi su izveli nekoliko napadaja na njemačke linije osobito kod Montdidiera, zapadno od Coucyle-Chateau, sjeverno od Pont-à-Mousson i kod Violu. Dopremili su okolo 20 zarobljenika. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

2. svibnja na večer: Prilično živahna djelatnost topništva sjeverno i južno od ?. Tijekom zadnje su noći postigle naše čete nove uspjehe u šumi Hangard. Jutros smo izveli uspješnu djelomičnu akciju, kojom smo osvojili šumu Daum jugozapadno od Mailly-Reineval te dopremili 30 zarobljenika, medju kojima 2 časnika. Zaplijenili smo 5 strojnih pušaka. Topnička djelatnost izmedju šume Parroy i Vogeza. Na ostaloj je fronti dan prošao mirno.

* **Engleski izvještaj** od 1. svibnja na večer: Neprijateljsko je topništvo djelovalo danas proti stražnjem području u okolici Bethunea te je žestoko pucalo na francuske položaje kod Locrea. Sa ostale fronte nema ništa nova izim obične topničke djelatnosti i mjesnih sukoba. Broj zarobljenika, dopremljenih od engleske vojske u Francuskoj mjeseca ožujka iznosi 1661, medju kojima 89 časnika. Mjeseca travnja zarobili smo 5241 momka, medju kojima 196 časnika. U tim brojkama nije sadržan broj zarobljenika, što su ih Francuzi dopremili.

2. svibnja u jutro: Topništvo neprijatelja razvilo je jutros jaku znatnu djelatnost u odsjeku Villers-Bretonneux i u okolici od Merrisa. I tijekom noći djelovalo je jako u odsjecima Arras, Lens i St. Venax. Ne javlja se pješačku djelatnost.

2. svibnja na večer: Navala, što ju je neprijatelj pokušao u okolici Hebuternesa, bila je suzbijena. Osim obične obostrane djelatnosti, nema šta da se javi.

* **Engleski izvještaj sa palestinske fronte** od 1. svibnja: Rano u jutro 30. travnja napredovale su naše bojne sile istočno od Jordana, da navale na neprijatelja, koji je držao zaposjednuto brdo južno od Es-Sala. Naše okonjene čete, koje su napredovale na istočnom brijegu rijeke u sjevernom smjeru te su onda krenule prema istoku, bile su na večer udaljene dvije milje od Es-Sala. Do opodne dopremili smo 250 zarobljenika. Zapadno od Jordana pomaknuli smo našu liniju unaprijed do najveće dubine od 1 milje u okolici od Mezrelia. Samo selo i zaravanak zapadno od njega bili su zaposjednuti po slabašnom otporu neprijatelja. — Vijest, koju smo primili od arapskih četa, što napreduju u odsjeku od Moana, kaže, da su za navale, poduzete kod Hedsaske željeznice, zarobile 5?? momaka.

2. svibnja: Rano u jutro 1. svibnja započeli smo ponovno našu akciju istočno od Jordana. Dok je naša pješadija napadala te je neprijatelj napredovao u brdima južno i jugozapadno od Es-Sala, provalila je okonjena pješadija Australaca u ovo selo te zarobila 33 Nijemca i 317 Turaka. Tijekom ovog poduzeća bila je jedna naša okonjena brigada, koja je stajala odijeljena kod prelaza preko Jordana kod Isr-ed Damie, napadnuta od premoćnih neprijateljskih sila, koje su tijekom noći bile prešle rijeku te prisiljena na uzmak. Baterije laganih poljskih topova, koje su podupirale ovu brigadu u jako teškom, neprohodnom području, nijesu više mogle biti spašene te smo ih morali prepustiti neprijatelju. Ipak nam je uspjelo spasiti momčad i upregu. Pojačanje za odijeljenu brigadu otišlo je odmah na mjesto. Poduzeće se nastavlja. Neprijateljske navale zapadno od Jordana bile su suzbijene u noći na 30. i u jutro na više mjesta.

* **Engleski izvještaj iz Mezopotamije** od 30. travnja javlja: Naše vojne sile napredovale su sjeverno od Bagdada duž glavne ceste, koja vodi u Pazul preko Titre i Kirke, dočim je novo nastupanje trebalo dulji i pomnih priprava. Dne 27. travnja zauzet je Kipri, pri čemu smo zasužnjili [illegible] neprijatelja. Turci, koji nisu očekivali naše navale, uzmakoše žurno prema Kipriu, ali naše konjaništvo dostigne jednu od neprijateljskih kolona, navali sprijeda na nju, pobije preko 100 i zarobi 528 momaka. Osim toga zaplijenjeno je mnogo ratne spreme. Dne 28. travnja [illegible] naše konjaništvo, prelazi preko Aefua na točci južno od La Somaha, istoga dana stigne glavni dio naših vojnih sila na obalu ove rijeke. U jutro 29. travnja dostigne naše konjaništvo neprijateljske formacije kod Panka, na to uznapredova naše pješaštvo prema Taurmatiju, te zarobi kod zauzeća grada 3300 momaka i zaplijeni mnogo topova. I druga jedna povorka topova i kola, koja je nastojala umaći, pane takodjer u naše ruke. Proganjanja na glavnim cestama prema sjeveru traju dalje...

* **Izvještaj istočne armije** od 30. travnja: Obostrana topnička djelatnost u različitim odsjecima. Na srpskoj su fronti u predjelu Vetrenika bili suzbijeni nekoji bugarski napadaji. U luku Černe raspršili smo nekoliko neprijateljskih izvidničkih odjeljenja. Ljetači su saveznika bacili na mnogim mjestima bombe. Dva smo neprijateljska ljetala oborili u zračnom boju.

* **Turski izvještaj** od 2. svibnja. „Glavni stan javlja: „Palestinska fronta: „Na istočnom brijegu Jordana razviše se bojevi nadalje povoljno za nas. Na našim se žilavo branjenim položajima iskrvavio Englez većim dijelom uzaludnim navalama, koje su trajale do večera. Jake sile neprijatelja, koje su u istočnoj kotlini Jordana provalile prema sjeveru, bile su osjetljivo poražene po našim bojnim silama, pod vodstvom pukovnika Essad beja, što su brzo pritekle u pomoć, i raspršene. Do sada smo dopremili nekoliko zarobljenika, 7 poljskih topova, jedan teški, dugi top, konja i 9 vozova, kao što i oklopljen automobil i mnogo ratnog materijala. Kod Ammana oborilo je jedno naše ljetalo dva neprijateljska aeroplana. Ljetači, 5 engleskih časnika, bili su zarobljeni. Inače ništa osobita.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja 3. t. mj.: Na sjevernom bojištu uništeno je opet 19.000 brutto registarskih tona neprijateljskog brodovnog prostora. U Canal la Manche uništena su pucnjavom 3 parobroda, koji su se nalazili u jako zaštićenoj povorci brodova.

* **Ministar-predsjednik Seidler** primio je dne 2. t. mj. na veče zastupnika njemačko-češkog udruženja. Oko 10 sati na veče došao je k ministru-predsjedniku načelnik Českog svaza zast. Stanjek, te je s njim dulje vremena razgovarao.

* **Njemačke skupštine.** Nijemci u Austriji postali su poslije Czerninova pada i poznate afere s kraljevim pismom neobično agresivni i svoju lojalnost dokumentiraju veoma problematičnim izjavama. Oni gotovo dnevno održavaju političke sastanke na kojima donose rezolucije protiv Čeha i Jugoslavena i prijete se vladi. Prije nekoliko je dana održana jedna takova skupština u Gracu, koja je usvojila ovu zaključnu: „Zaključujemo se uspomena [illegible]

naše pale braće i sinova, da nećemo napustiti ni pedalj njemačke zemlje u Istočnoj marki (?) i da ćemo neslomivo nastojati uz našeg brata u carstvu, bilo što bilo, jer iznad svih ostalih dužnosti, mi osjećamo dužnost vjernosti prema našem narodu. Neki Gattenmayer iz Beča kazao je: „Ili će Austrija biti njemačka ili je uopće neće biti. Nijemci moraju opet postati gospodski narod...“ Seidler se oborio u svom govoru protiv kamarile u Austriji koja potkopava monarhističke temelje i koju treba uništiti.

*** Medjusaveznički ratno vijeće.** Havas javlja iz Pariza, da se je pod predsjedništvom ministra-predsjednika Clemenceaua sastalo u Abbevillu vrhovno medjusavezničko ratno vijeće. Medju ostalima bili su prisutni: ministar-predsjednik Lloyd George, ministar-predsjednik Orlando, engleski ministar rata lord Milner, zapovjednik alijirskih vojska na zapadnoj fronti general Foch te dosadašnji zastupnici vrhovnog ratnog vijeća. U sjednici, koja je trajala dva dana, riješena su sva sadašnja vojnička pitanja te se je odlučivalo u potpunom sporazumu.

*** Spor medju Njemačkom i Nizozemskom.** Kako „Handelsblad“ doznaje sa podučene strane, došlo je u pitanju pjeska i kremena do sporazuma. Poteškoće se tiču još samo provoza živeža za čete i provoza bruja vlakova. Ima nade, da će i u ovim pitanjima doći do sporazuma.

*** Iz Rumunjske.** Iz Bukarešta se javlja, da je onamo prispio bugarski ministar financija Tončev i turski ministar vanjskih poslova Nessimi Bey.

*** Hrvatska pristala uz predlog Ugarske?** „Jutarnji List“ javlja: „Keleti Ertesitö“ javlja, da je hrv. reg. deputacija pristala uz predlog Ugarske, da se financijalna nagodba produlji na godinu dana, i da se u tom smislu sastavi zak. osnova.

*** Pred proturevolucijom u Rusiji?** U posljednje smo vrijeme donijeli vijesti, da se u Rusiji sprema proturevolucija; da se uspostavlja carizam, da se ide za gradjanskom republikom i dr. Što je upravo istina na posljednjim senzacijonalnim vijestima o Rusiji, mi ne znamo. Kakovo je medjutim shvaćanje u Beču, pokazuje ova poluslužbena informacija „Pester Lloyda“ iz Beča: „O navodnoj provedbi proturevolucije u Rusiji nema na ovdješnjim diplomatskim mjestima zasada nikakvih potvrda. Nipošto se ne poriče mogućnost znatnih dogodjaja i u tom se smislu podsjeća na to, da je Lenjin već pred neko vrijeme odavao sklonosti za temeljitu promjenu dosadanje boljševičke politike i za kooperaciju sa ostalim strankama. Prema tome nije isključeno, da se ne radi toliko o nasilnom prevratu, već o početku novoga pravca boljševičke politike“.

*** Turski pohod u Kavkazu.** Prema brzojavci turskog ureda „Mili“ iz Batuma, bijaše vojska od 10.000 boljševika, na pohodu prema Elizabetpolu zadržana otporom dviju pukovnija, koje su došle iz Dagheslana. Ove su dobile pojačanja te su blizu Elizapetpola potukle boljševike, zarobivši njih 8000. Boljševicima u Baku su predložile neka se predaju.

*** Iz Amerike.** Prema Reuterovoj vijesti iz Washingtona, saopćio je državni tajnik Lansing, da švicarsko i švesko poslanstvo zastupaju u Udruženim državama njemačke i austro-ugarske interese da su uz sudjelovanje amerikanske vlade preuzela nadzor i uredjenje potpora potrebnih neprijateljskih inozemaca. Poslanstva su pristala na to, da interniranim neprijateljskim inozemcima i njihovim pripadnicima podijeljuju potporu iz vlastitih fondova, ali da se ove potpore ograničuju na najnužnije. — Iz New-Yorka se javlja, da je oblast uapsila nekog muškarca, kojega se smatra njemačkim pomorskim časnikom i koji tobože stoji na čelu neprijateljske propagande u Americi. Za ovoga je mjesto tobože odredio grof Bernsdorff. Mary di Vittoria, koja je radi sumnje, da tjera propagandu, bila u subotu uapšena, priznala je, da je od ovog časnika primila 40.000 dolara. Nijekala je ali, da bi novac bila upotrebila za njemačku ili za „sinfajnsku“ propagandu.

Političke vijesti.

„Više pouzdanja, Nijemci!“

Vojnički saradnik „Vossische Zeitung“ Salzmann piše u uvodniku pod naslovom „Bajke“ medju ostalim krasnim i odvažnim riječima i ovo: „U državnom saboru se pripovijeda“, da je cijelo područje medju našom amjenskom frontom i Parizom podminano, te da će izletiti u zrak. Tako to ide još dalje, što se sve u državnom saboru pripovijeda i čemu se vjeruje. Kako je rečeno, bili smo već jednom tako daleko. Ljudi su počeli gubiti nadu. Čovjek se pita, zašto? Odakle to? Čovjek se bije u glavu i ne može to razumjeti. Ministar rata u jednom je odgovoru u državnom saboru rekao po prilici: „Razumije se samo po sebi, da su veliki gubici pri takvom boju. Na stanovitom mjestu fronte bijahu veoma teški, u nekojim je pukovnijama palo dvije trećine zapovjednika“. O nekom se stanovitom poslaniku pripovijeda, da je na to pred svojim izbornicima u istočnonjemačkom gradu rekao: „Ministar je rata javno proglasio, da su naši gubici tako teški, da se mora odustati od ofenzive“. Kako je rečeno, govori se tako o državnom saboru u Berlinu. Salzmann za to savjetuje, neka njemački narod i njemački puk imade više pouzdanja u svoje vlastite sile i u pobjedu.

Agitacija austrijskih Nijemaca.

Pod tim naslovom čitamo u „Neue Zürcher Zeitung“: U svezi sa zadnjim političkim dogadjajima započela je oštra austrijsko-njemačka agitacija, koja je dovela do formalnog ustanka sviju (??) austrijskih Nijemaca. Nijemci u Koruškoj, Štajerskoj, u Moravskoj itd. održavali su skupštine te priopćili prosvjede protiv drugih narodnosti i protiv politike vlade te su otposlali odaslanike u Beč, da prosvjeduju protiv otpuštenju Czernina kod same vlade i kod cara. Kako oštre su bile ove rezolucije, proizlazi iz činjenice, da su bile zabranjene od cenzure na temelju zakona o uvredi Veličanstva. Iz ove agitacije prodire misao, koja je gdjegdje i otvoreno izražena, da, ne uspije li vladi voditi jaku i „saveznićku“ politiku, će se njemačke stranke obratiti na drugu stranu, da si pribave pomoć protiv Jugoslavena i Čeha. Njemačke novine iz rajha primile su taj mig velikim oduševljenjem te govore još jedino o njemačkoj plemenskoj jedinosti i o potrebi, da brane ovu pred napadajima i presizavanjima slavenskih elemenata. — To javlja neutralni list „Neue Zürcher Zeitung“. Jasno je, da su Nijemci poslali imenovanoj novini ovu vijest, da čine reklamu za svoju akciju, koja nije ni iz daleka bila tako ozbiljna, kako ju opisuju. Na ovim se je sastancima sakupilo nekoliko svenjemačkih vikača, koji u svojim političkim neistinama i u svojim smiješnim pretnjama ne poznavaju granica. Ovi ljudi nijesu ni prije bili drukčiji, negoli su dandanas. Njihov je toboţnji patriotizam bilo proračunano licemjerstvo, koje je smjeralo jedino za tim, da degradiraju državu na rang jedne Bavarske ili Saske. Danas, kad je Njemačka vojnički jača negoli je ikada bila, dižu svoje glasove, turaju svakojake vijesti u neutralni svijet, tjeraju propagandu, koju bi, da je naš narod poduzeo, platio progonstvima i beskonačnim veleizdajničkim procesima itd. I taj smo razvoj stvari dočekali onako, kako smo predvidjali. I danas kažemo otvoreno, da taj rat nije bio austrijski rat, da je bio čisti nacijonalistički njemački rat i da smatramo u interesu naše države neophodno potrebitim, da naša država sklopi bezodvlačno mir. I ovu će se ozbiljnu i iskrenu opomenu u interesu zajedničke domovine opet smatrati jugoslavenskim rovarenjem, ali na ovo se nemjerodavno mišljenje uopće ne možemo obazirati u očigled velike pogibelji, koja prijeti budućem opstanku države kao takve. Zavedeni njemački će narod možda misliti, da će ga izbaviti iz nevolja par stotina vaguna krumpira iz Bavarske. Ali neka bude uvjeren, da će biti više vaguna oduševljenja pangermanstva negoli krumpira, a sa oduševljenjem se ne možemo spasiti od ratnih neprilika. Jedino je jamstvo za mirni i obezbijedjeni razvoj naše države kao velevlast i za spas naroda Austrije — bezodvlačni mir.

Ratni zarobljenici u Rusiji.

„Vorwärts“ javlja, da su se medju njemačkim ratnim zarobljenicima u Rusiji osnovali revolucionarni odbori, i to u Omsku, Tomsku i Jekaterinoslavu, koji imadu da sprečavaju brzo vraćanje zarobljenika. U Moskvi će biti kongres ratnih zarobljenika iz svih koncentracionih tabora, da se svuda uvedu jednake odredbe. Zato je njemačka vlada brzojavno poslala ruskoj vladi ovaj prešni zahtjev: 1. Svi zarobljenici, koji su u Omsku, neka se odmah razoružaju, a ruska vlada neka u tom mjestu drži čete, da se ovakvi dogodjaji u buduće više ne dogode. 2. Zajednička uprava koncentracionih tabora neka predje na ruske oblasti, prije svega u Omsku i Jekaterinoslavu, dok ne dodje onamo njemačka komisija. 3. Njemačke i austro-ugarske zarobljenike valja držati razdijeljene. 4. Časnicima valja dati sve prijašnje povlastice. 5. Kolodvor u Omsku neka opet zaposjednu vladine čete, koje su odgovorne za slobodni transport iz istočne i srednje Sibirije gradjanskih i vojničkih zarobljenika. 6. Valja zabraniti sazivanje takvih kongresa, kakav se ima održati u Moskvi, kako bi se vojnici mogli bez zapreka lako vraćati u domovinu. — Nijemci se nadaju, da će im ruska vlada udovoljiti.

Domaće vijesti.

Mladomisnik. Dne 12. svibnja imat će u Buzetu mladu misu abiturijenat pazinske gimnazije, naš poznati Josip Jakac. Dne 1. svibnja podijelio mu presvijetli tršćansko-koparski biskup dr. Karlin misničko posvećenje. Tako od mnogih što pokušaše, izlazi jedan prokušani naš istarski svećenik.

Pitanje hrvatskih škola u Puli. U Puli smo dobili po dugogodišnjem boju konačno jednu javnu pučku školu. Ali žalibože, s ovom školom ne možemo da budemo zadovoljni. Najprije je škola premalena. Mi smo predvidjali, da ova škola neće biti dostatna za našu pučku školsku djecu. 600 djece polazi imenovanu školu i strpano je, u 6 razreda bivše talijanske gradjanske škole. Ovu djecu podučavaju tri učiteljice a samo ljubav do naroda i bezprimjerna požrtvovnost naših časnih sestara omogućila nam je, da nemamo na stotine djece bez škole i naobrazbe. Da nijesmo imali časnih sestara, koje su u najteže doba spasavale našu mladež od moralne i narodne propasti i od najljućeg narodnog neprijatelja, od neznanja, danas ne bi uza sve komisije imali niti ovu pučku školu. Neka se samo pomisli na ove brojke: za 600 djece tri učiteljske sile, tri učiteljice mjesto dvanaest! Hrvatski narod duguje našim uzornim radnicama na polju prosvjete trajnu zahvalnost. Bez njih bi propadala i zadnja naša nada, naše najmladje pokoljenje, od kojega pravom očekujemo izbavljenje našeg naroda iz nevolja i muka. — Zanimivo jest za poznavanje narodnih prilika u gradu Puli, da imade u talijanskoj školi 800 a u našoj školi 600 djece. To karakteriše najbolje svu nepravdu, što se pravila našem narodu nesmetano kroz desetgodišta i desetgodišta. Računamo li k tome, da imade na stotine naše djece još u njemačkim i talijanskim pučkim školama, da je mnogo našeg naroda još evakuiranoga, možemo si stvoriti približnu sliku o jakosti hrvatskog življa u Puli. — Sa prilikama u našoj javnoj pučkoj školi bavit ćemo se opširnije u jednom od naših narednih brojeva.

Dnevne vijesti.

Krvavo kreševo u Pragu. „Venkov“ javlja: Što se u samom Pragu o dogodjajima, koji se tamo odigrali ne smije pisati, bečki i njemački listovi pišu opširno o tome. Tako se odigrao u četvrtak (prošli tjedan) na večer kod invalidskog doma u Pragu krvavi dogadjaj, o kojem praški listovi ne mogu pisati te se za to moraju posluživati njemačkim citatima iz bečkih listova. Tako „Zeit“ donosi o tom slijedeću telegrafsku vijest iz Praga: Invalidski trg bijaše danas pozorištem ozbiljnog i krvavog boja. Kod američkih njihaljka na spomenutom trgu došlo je na večer ka krvavom konfliktu radi djevojke medju češkim vojnikom i nekoliko madžarskih pješaka pukovnije br. 38. Tijekom prepirke povuče jedan ugarski vojnik bajunetu i udari njome češkog vojnika tako jako po glavi, da je obliven taj krvlju pao. Madžarski je vojnik udario na to u bijeg, civiliste htjeli su, da ga zaustave. Došlo je do kreševa medju vojnicima i civilistima. Ugarski vojnici bijahu konačno potisnuti prema zakopničkim vojarnama, gdje se nalazi 38. pukovnija. Jedan je izmedju ugarskih vojnika potrčao u vojarnu i alarmovao ostale madžarske vojnike. Vojnici se latili pušaka, oštro ih nakrcali, i dotrčali na Invalids i trg, gdje su medju svjetinom, koja je rasla, bili dočekani opovrženjem i kletvama. Što se iza toga dogodilo, vijesti se razilaze. Jedni vele, da je najprije svjetina navalila na vojnike, drugi opet tvrde, da su vojnici počeli strijeljati odmah u blizini vojarne. Fakat jeste, da su ugarski vojnici u svjetinu nekoliko puta oštro strijeljali. Na trgu je bilo nadjeno najmanje pedeset fišeka. Pri prvim hicima svjetina se razbjegla. Dva vojnika, od kojih je prvi ranjen hicem u nogu, drugi u ruku, bijahu dopremljeni u vojarne. Na bojištu ostadoše četiri ranjenika.

Mali oglasnik.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 36·—, za polugodište K 18·—, tromjesečno K 9·—, mjesečno K 3·60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari J. S. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 5. svibnja 1918. Broj 1010

Kako se kod nas vlada?

K. Havlićek, osnivač češke žurnalistike, navadja proti stanovitoj društvenoj klasi i njezinim pripadnicima dva lijeka: Ništa im ne vjerovati i ništa im ne davati. Za našu sadašnju vladu a i za svaku vladu, koja će vladati po starom izglodanom već, ali za Nijemce najprikladnijem sistemu, vrijede oba lijeka. Onaj prvi svakako najviše. Ništa im ne vjerovati! Toliko puta su Jugoslaveni a još više recimo Rusini bili od austrijske vlade upravo djetinjski izigrani, tako da je najveća baš ludost i politički grijeh vjerovati u iskrenost namjera austrijske vlade, ukoliko se tiče nenjemačkih narodnosti u Austriji.

Medjutim zastupnici dvaju slavenskih plemena na sjeveru, Poljaka i Rusina, kao da su stvoreni da izmjenično potpomažu sve vladine nacrte. Poljski zastupnici, većinom poljsko plemstvo, koje nema ni smisla a ni iskrene volje za narodne potrebe, prisizali su, nije tomu davno, borbu vladi na život i smrt. Ali njihova se vika brzo utaložila i pri glasovanju o proračunu opazilo se, kako taj poljski vuk u osobi naduvenog konservativnog aristokrate, mijenja dođuše dlaku ali ćudi nikada. Vlada je ondja trebala barem rpu papira, mirovnih ugovora, da nasiti njome gladne mase, i pri sklapanju tog mira nije se gledalo da se nepravo nagradjuje Poljake za njihove vjerne službe. Poljaci nijesu onaj trenutak bili potrebni, i mir se mogao mirno sklopiti na trošak Poljaka u korist Ukrajinaca. Rusini u Austriji slaviše su slavlje. Rusinski zastupnici stupali su ponovno uz austrijske ministre. Medjutim jedna je partija igre bila dovršena. Trebalo je dobiti sklonost poljskih zastupnika. Naravno nikako drukčije, nego opet na trošak Ukrajinaca i austrijskih Rusina. Ista igra. Poljaci — bolje rečeno poljski zastupnici, jer ako poljski narod misli, to mi ovdje ne znamo, ali sigurno drukčije nešto nego li njegovi zastupnici — su umireni i zadovoljni. Puštaju, da ih sada vode za nos, kao i prije i kao što su pred par dana vodili za nos Rusine.

Mi, Jugoslaveni, hvala Bogu, nemamo na carevinskom vijeću ni plemstva ni činovništva. Naši su zastupnici izašli iz širokih slojeva pučanstva i možemo biti u tom pogledu mirni i zadovoljni. Politika, koju vodi ovu godinu dana „Jugoslavenski klub“ politika je narodna, demokratska i slavenska, a glavno je politika zdrava i razumna. Vlada naravno nastoji, da tu politiku razbije, sad obećanjima, sad prijetnjama, kako bi joj se posrećilo da zavadi Čehe i Jugoslavene. No, njezini pokušaji ostadoše bezuspješni, a nadajmo se, da će i ostati. Krivica, koju vlada nanese Česima bit će i naša krivica, a zastupstvo jugoslavensko i češko ostat će sjedinjeno u obrani i u napadaju.

A kaošto treba, da Česi imadu sada saveznika pri napadaju sa strane vlade na češko istorijsko pravo stvaranjem njemačkih samostalnih okružja u „Deutschböhmen“, tako isto trebamo mi Čehe u obrani proti napadaju sa strane Nijemaca na more, na čijim obalama mi već preko tisuću godina stanujemo, i koje je naše bogatstvo i naša snaga.

Vlada, koja protuzakonitom naredbom hoće da proti volji češkog naroda i proti češkom državnom pravu raskomada češko kraljevstvo, isto na taj način misli provesti drugi čin, za naš narod od vitalne važnosti, hoće da ustanovi još za vrijeme rata u Trstu njemačku pomorsku akademiju s njemačkim konviktom, gdje bi se imali odgajati ne samo tršćanski Nijemci, nego, i Nijemci, koji nijesu nikada mora ni vidjeli, a to oni iz Beča, Gornje i Donje Austrije, Štajerske itd. Na državne troškove, dakle žuljevima i našin ljudi imalo bi se uzdržavati i uzgajati buduće njemačke pomorce na našem i djelomično talijanskom, ali nikako njemačkom Jadranu!

U Trstu stanuje 11 hiljada Nijemaca uz 60 hiljada Slovenaca; Nijemci bi imali dobiti pomorsku akademiju, naravno za svoje štajerske mornare, a Slovenci ne. Ali isto pravo na pomorsku akademiju kao i Nijemci imadu i Česi i ostale narodnosti u Austriji. Kako se vlada u Austriji, koga se podupire i za čim se ide, najbolje je vidljivo iz tog koraka, koga namjerava poduzeti austrijska vlada. Umjetnim naseljivanjem našeg Primorja hoće da ojača ono svoje „pravo“ na našu zemlju i na naše more.

Pomorska akademija u Trstu nije za Nijemce nikakva potreba. Oni nijesu u Austriji mornari, niti žive pri moru. Imadu uz to bezbroj drugih škola, koje ostali narodi nemaju, te se mogu izobraziti u drugim strukama. Iz njihovog nastojanja da se probiju prema Jadranu vidi se samo njemački gospodarski i politički imperijalizam, a tu moramo mi baš po njemački uzviknuti: Halt!

Na obali Jadrana stanuju Jugoslaveni. Naš narod je uistinu pomorski narod, njegovi su sinovi preplovili sva mora, služili u svim službama, obavljajući uvijek najteži, najopasniji posao, koji je uvijek bio najslabije plaćen. Prije rata imali smo dvije pomorske škole, u Dubrovniku i u Bakru, a tek za vrijeme rata bila je ustanovljena treća u Lošinju kao paralelka zatvorene talijanske škole. Ta škola u Lošinju imade ove godine tek I. razred, budući da je tekar lanjske godine osnovana.

A ako pripada kome u Trstu pomorska akademija, to pripada u prvom redu tamo ustaljenim Slovencima, čije je zaledje, i čiji je narod putovao po moru na tudjim parobrodima obavljajući uvijek najniže poslove (ložači) i trovao sebi zdravlje i život, a sad bi mu jedino bogatstvo, jedini izvor prehrane htjeli da otmu ispred očiju — more, pa da onda provadjaju nesmetano svoje planove germanizacije!

Zemlja je naša i more je naše!

Dužnost je naša, da si to, što je naše, zubima i noktima branimo, i da ih onako, kako oni bezobzirno i bezobrazno navaljuju, isto tako bezobzirno i bezobrazno i odbijemo! M.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadu živahna bojna djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Topnička je djelatnost bila živahna na mnogim mjestima fronte osobito tijekom noći. U području Kemmela i na obim stranama Avre pojačala se jutros do velike žestine. Južno od Arrasa suzbili smo djelomičnu englesku navalu. — Bojna skupina Gallwitzeva: Pred Verdunom oživjela je topnička djelatnost. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Iza uzaludnih izvidničkih nasrtala neprijatelja na Lorenskoj fronti bila je bojna djelatnost u popodnevnim satovima neznatna. Topnički boj, koji je popodne opet oživio kod šume Parroy i zapadno od Blamonta, popustio je uprvim večernjim satovima. — Mi smo oborili 25 neprijateljskih lijetala i 2 pripeta balona. Poručnik je Buckler postigao svoju 33., a poručnik Huetter svoju 22 zračnu pobjedu. — Istok: Finska: Jugozapadna je Finska oslobodjena od neprijatelja. Njemačke su čete u svezi sa finskim bataljunima napale na neprijatelja izmedju Lahtija i Tavastehuda opkoljujući ga, te su ga posve porazile u bitci, koja je trajala 5 dana, unatoč ljutog otpora i zdvojnih prodornih pokušaja. Finske su mu čete zatvorile put na sjever. Sa svију strana opkoljen položio je neprijatelj oružje po najtežim, krvavim gubitcima. Zarobili smo 20.000 momaka i zaplijenili 50 topova, 200 strojnih pušaka, hiljade konja i vozila. — Ludendorff.

Berlin, 4. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Protunavale Francuza proti brdu Kemmel i proti Bailleulu skršile su se uz najteže gubitke.

*** Francuski izvještaj** od 3. t. mj. na veče: Tijekom dana nije bilo nikakve pješadijske djelatnosti. Prilično živa djelatnost obaju topništva u predjelu sjeverno i južno od Avre. Naše baterije pucahu na neprijateljska okupljanja četa južno od Villers-Bretonneuxa i u smjeru na Castel te ih raspršiše. Prilično živahna topovska paljba na desnom brijegu Moze. Inače je dan svuda mirno prošao.

*** Engleski izvještaj** od 3. t. mj. na večer: U mjesnom boju, koji se je prošle noći vršio južno od Villers-Bretonneauxa, djelovale su naše čete zajedno sa francuskima te dovedoše nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko topništvo pokazivalo je danas prijepodne sjeverno od Alberta, u odsječku Beaumont-Hamel, znatnu djelatnost. Osim obostrane topovske djelatnosti na nekojim dijelovima fronte, nema ništa da se javi.

*** Car otišao na frontu.** Kako se javlja iz Beča, car je dne 2. t. mj. otputovao na frontu u pratnji načelnika gen. stožera baruna Arza i njemačkog vojničkog ovlaštenika generalmajora Cramona.

*** 8. ratni zajam.** Bečki listovi javljaju, da je kontrolna komisija za državne dugove obdržavala dne 2. t. mj. pod predsjedništvom baruna Czedika dužu sjednicu, kojoj je prisustvovao i ministar financija pl. Wimmer. Raspravljalo se je naročito o pripravama za 8. ratni zajam. Pošto nije došlo do nikakvog zaključka, sjednica će se narednih dana nastaviti.

*** Pregovaranja izmedju Engleske i Nizozemske.** „Telegraaf“ javlja iz Rotterdama da su gospodarska pregovaranja izmedju Nizozemske i Engleske sretno zaključila.

*** Mirovna pregovaranja s Rumunjskom.** 3. o. mj. bio je po zastupnicima Austro-Ugarske, Njemačke i Rumunjske paragrafiran dodatni gospodarski mirovni ugovor. Time su pripravljene sve pogodbe izmedju Austro-Ugarske i Njemačke te Rumunjske, koji su u svezi sa zaključkom mira te pripravljene za potpis.

*** Poraz boljševika u Finskoj.** Finski glavni stan javlja: Kod Lahtija prisilile su naše čete neprijatelja na kapitulaciju. Zarobili smo 12.000 momaka; zaplijenili 20 topova, 200 strojnih pušaka i 100 konja. U Savolaku uznapredovale su naše čete proti Konvelu.

Seidlerova strahovlada na vidiku.

Dr. von Seidler proti „jugoslavenskoj“ agitaciji. — Carevinsko vijeće odgodjeno na neizvjesno vrijeme. — Riješenje austrijskih problema putem naredaba.

Proživjeli smo već mnogo toga, pokopali na stotine austrijskih vlada, prestali stogodišnje pokušaje nasilnog germaniziranja naših zemalja, prestat ćemo i ovaj zadnji očajni pokušaj, koji se provadja pod diktatom Berlina, da se uništi naš narod. Seidler je u konferenciji predsjednika stranaka naviješćio riješenje jugoslavenskog pitanja u tom smislu, da će se Hrvatsku, Slavoniju, Bosnu-Hercegovinu i Dalmaciju predat na milost i nemilost Madžarima, a slovenske pokrajine i Istru Nijemcima, jer tako traži opća pravednost! Proti jugoslavenskoj agitaciji poduzet će se sve mjere, jer je to u državnom interesu. U državnom je interesu, da su Nijemci zatražili pomoć Berlina, u državnom interesu je svenjemačka, iredentistička politika, koja stavlja austrijsku državu pod tudjinačko štitništvo. Zato, što su Nijemci otvoreno se izjavili za veleizdaju, bivaju nagradjeni, a za to, što se narod junački borio, biva i bit će progonjen. Njemačkim će činovnicima, rasijanim po našim zemljama, biti opet povjerena krvnička zadaća ubijanja naše narodne svijesti, zlostavljanja našeg naroda. Naša će vlada medjutim odgoditi parlamenat, da svijet ne bi saznao ništa o novim persekucijama, o novim grozotama.

To je zadnji, očajni pokušaj jedne germanske vlade, da silom nametne većini države svoju volju, zadnji pokušaj, da krivnju za neopisivo zlo, što je nanio državi germanski kurs, svali na pojedine narode i da ove medjusobno zavadi, e bi na taj način ljudi zaboravili, da su gladni, da trebaju kruha, da im fali svega. Igra je i suviše prozirna. Ova vlada ide i za tim, da otme slavenskom seljaku i zadnji kilogram brašna, te da ga podijeli medju Nijemce, da ovaj „plemeniti i u državnom interesu živeći“ narod ne bi posve propao. Radi toga se naša slavna vlada boji parlamenta, boji javnosti, boji pravednosti, boji zakona, koje na bestidan način krši.

Ali ipak, mi se ne bojimo. Mirno i pouzdano očekujemo oluju, koja nam ne može više da naškodi. U oluji smo odrasli, za oluju smo stvoreni, u oluji jačamo. Ministar-predsjednik von Seidler, vjerni sluga berlinskih gospodara je izjavio, da se jugoslavensko pitanje nikako ne može riješiti na mirovnoj konferenciji. Jugoslavenski je klub činio sve, da se jugoslavensko pitanje riješi u okviru države i sa strane države. Ne će li ga država riješiti, bit će samo njoj na štetu: jugoslavensko će se pitanje svakako riješiti u našem smislu, u duhu pravednosti i ravnopravnosti. Bude li se riješilo na medjunarodnoj konferenciji, bit će tome jedino kriv Seidler i njegovi mameluci. On je iz jugoslavenskog pitanja silom učinio medjunarodni problem, kojega se danas više ne može mimoići. Jedno od ovih dviju riješenja će doći: ili će ga riješiti Austrija ili će ga riješiti drugi, ali svakako će donijeti našemu narodu plodove svoje ustrajnosti, svoje svijesnosti, svoje ljubavi i svog rada. Prohujit će i ova bura preko naših glava. Mi se nijesmo bojali ozbiljnih neprijatelja, zašto bi se bojali patuljka Seidlera i njegovih prijetnja.

Beč, 3. (D. u.) Car je ministra-predsjednika ovlastio, da odgodi carevinsko vijeće i da odmah započne potrebne pregovore u svrhu, da se čim prije omogući opetno djelovanje istoga. Dopisom ministra-predsjednika na obje kuće carevinskog vijeća izrečena je odgoda danom 4. svibnja.

Beč, 3. (D. u.) „Wiener Zeitung“ objavljuje obrazloženje odgode carevinskog vijeća, u kome se veli: Nalazimo se u posljednjem, odlučnom razdoblju rata. Na istoku ne prijeti nam više nikakav neprijatelj; ali na zapadu moramo, da zajedno sa Njemačkom i sa ostalim našim saveznicima prisilimo ostale naše neprijatelje, da se odreku svojih neprijateljskih namjera. Glavni je cilj naše ogromne zadaće, pred koju je sudbina postavila nas i naše saveznike, da postignemo častan, dobar i trajan mir. Poslije tvrdih kušnja od 4 godina rata, zahtijeva ovaj cilj najviši, konačni napor snaga. U vojničkom pogledu možemo da ponosom gledamo na

postignute uspjehe, u gospodarskom pogledu postale su naravno uslijed dugog trajanja ratnog stanja poteškoće uvijek veće. Sada živimo u dobi najtežih kušnja. Osjetljivo će olakoćenje nastupiti tekar onda, ako nam iz pomoćnih vrela, koja nam je na istoku otvorila moć našeg mača i pomirljivi duh naših mirovnih nastojanja, budu bez zaprijeka dolazili plodovi i ako nova žetva donose plodove jedne godine teškog rada. U sadašnje doba, koje je puno nada ali i teško, mora i Austrija staviti sve svoje sile u službu velike stvari. Mora se sve napustiti, što sprječava slobodno razvijanje ove snage i što u besplodnim trvenjima troši dio snage. Nijedan dobar državljanin neće posumnjati o istinitosti ove rečenice. Sa svim tim nije se parlamentarno djelovanje moglo usprkos svih požrtvovnih nastojanja stranaka, koje su se postavile u službu državnih interesa, dostatno prilagoditi potrebama vremena. Sve više su posljedice starih stranačkih pitanja i pojavljivanje neispunjivih želja za budućnost sprječavale upotrebljavanje bogatih državnih energija. Udovoljenje najelementarnijih državnih nužda moglo je biti provedeno samo najogromnijim napetostima. Obzirom na ove pojave nije vlada propustila nijednog pokušaja, da u uskoj zajednici sa carevinskim vijećem dovede do promjene položaja. Htjela je, da se unutrašnja pitanja riješe putem diplomatskog obradjivanja, gdje su mogla biti dovedena bliže konačnom zadovoljivom riješenju. Nastojala je, da živim dodirom sa svim strankama stvori onu atmosferu medjusobnog pouzdanja, koja bi imala omogućiti, da se državnopravne opreke izluče iz tekućeg parlamentarnog rada te da se sve sile ujedine oko velikog gospodarskog programa. Žalibože je dosada uspjeh izostao. Usprkos pojedinih početaka, koji su imali dobrih izgleda, nije narodno zastupstvo moglo, da nadje sigurne, čvrste orijentacije. Kako stvari danas stoje, ne bi nova vijećanja carevinskog vijeća donijela sa sobom nikakvog poboljšanja položaja, već bi po svoj prilici dovela do pooštrenja političkih opreka. Istodobno bi poteškoće parlamentarnog djelovanja ugrožavale ispunjenje onih gospodarskih zadaća, od riješenja kojih je sada sve ovisno. Uslijed ovih prilika je na temelju carevog ovlaštenja uslijedila odgoda carevinskog vijeća. Ista se priključuje stranci u raspravljanju, koju su obje kuće autonomno zaključile, te će na svaki način biti ograničena na tako kratko vrijeme, da će biti moguće, još prije ljetne stanke omogućiti državne nužde a da se ne primijene odredbe na temelju § 14. Dok se opeta ne sastane parlamenat, što bi se prema vladinoj namjeri imalo čim prije dogoditi, posvetiti će vlada svu svoju silu sadašnjim gospodarskim problemima, u prvome redu pučkoj prehrani. Nastojat će, da ponudi pučanstvu one polakšice, na koje ima pučanstvo potpuno pravo, obzirom na požrtvovno držanje. Ona će nastojati, da u svakom pogledu stvori preduvjete za uspješno ustrajanje. Istodobno će ona iz svih sila nastojati, da omogući sporazumljenje, kako bi mogla domovina — kada se parlamenat opeta sastane — bez zaprijeke uživati ustavni život. Njezin cilj je i ostaje: da slavnu, staru Austriju izvede iz burnog rata i da joj u pomirenom svijetu zasiguru mjesto, na kojemu se slavno može održati i krepko razvijati kao miran, jak, vjeran branik za svoje narode i za sve svoje slojeve.

Gradac, 4. „Arbeiterwille" piše na uvodnom mjestu: Stürgkh je mrtav, neka živi Stürgkh! Opet smo se povratili u Stürgkhova vremena, list prikazuje zatim, kako si vlada zamišlja oktroirati Českoj dvostruku upravu i uspostaviti „red" u jugoslavenskim pokrajinama, koji je navodno poremećen po jugoslavenskoj agitaciji. Za tim piše list: Austrijske su vlade hotimično popustile pristupiti ozbiljno riješenju narodnosnog problema u Austriji. U prvim časovima ustava, u kojem se smatralo svaku samostojnu politiku kao bunu protiv krune, puštalo se zastupnicima baš toliko slobode, da su mogli disati. Vlade su polag potrebe izigravale jedan narod proti drugomu. Nasuprot Ugarskoj imalo je carevinsko vijeće uopće vezane „maršrute". Polag shvaćanja tamošnjih vlada imao je biti parlamenat tek dekoracija za inozemstvo, za kojom se udobno skrivao apsolutizam. Tradicije Meternichove policijske države živjele su dalje. Samo kad je država bila u velikoj stisci, dobio je parlamenat veću slobodu. Možda je bilo nekada vrijeme, da su se nacionalna pitanja mogla riješiti pomoću patenata, ako je ovo riješenje odgovaralo duhu pravednosti. Ali to se nije htjelo. Tek onda, kad je sila pritisnula na vladu, kušalo se nešto ozbiljnije riješenjem tog problema. Ali i tad se nije razumjelo, da se to ne dade provesti dosadanjim srestvima. Slavenske su se narodnosti bile odviše osvijestile, te si vlada nije napram njima mogla dozvoljavati sve ono, što si je prije. I sada hoće dr. Seidler opet pokušati najprimitivnijim srestvom... Socijalni demokratični zastupnici prosvjeduju proti namjeri vlade, da isključi parlamenat, te ju upozoravaju na pogibelj tog počinja. Mi se priključujemo tom prosvjedu. Radništvo hoće imati i treba parlamenat. Ono nema mjesta, gdje bi moglo iznijeti svoje muke i svoje pritužbe. Ono otklanja svako riješenje narodnosnih pitanja putem naredaba i traži, da se ova pitanja riješe izmedju pojedinih naroda samih.

Iz Rusije.

Stockholm, 2. (D. u.) „Aftonbladet" javlja iz Helsingforsa: Finska se već nalazi u rukama vladinih četa. Po pokrajini se skiću još naoružani banditi. Započeo je opeta promet medju Aboom i Lübeckom. Rusi su u posljednjim sedmicama sakupljali pred finskom granicom veliki broj četa. Očekuju se važni dogadjaji.

Ukrajina.

Beč, 2. „Zeit" javlja iz Kijeva: Uslijed trajanja velikoruske agitacije i agitacije boljševika, koja se pojavljala u sve oštrijem obliku, te imala svoje glavno sijelo u „Odboru za izbavljenje Ukrajine" i u „Odboru za borbu protiv proturevolucije", vidjelo se bjegunačko vojničko zapovjedništvo ponukanim, da poduzme energične korake. U noći na 27. travnja razoružale su njemačke čete takozvanu „modru diviziju", koja se očividno bila dala nahuckati od protunjemačke agitacije. (Zaplijenjeno.) U 3 sata popodne pojavilo se njemačko vojničko odjeljenje u Radi; članovi Rade su zapustili vijećnicu. Prema saopćenju Ukrajinske brzojavne agenture javljaju iz zvanične njemačke strane, da nastup njemačkih vojnika u Radi nije bio uperen proti ukrajinskom parlamentu. Njemački su vojnici došli, da uapse nekoje osobe u svezi sa izčeznućem poznatog bankira Dobrya. (Zaplijenjeno.) Socijalno-federalistička je stranka odmah zaključila, neka pozove članove svoje stranke, da odmah istupe iz ministarskog vijeća i neka se Rada pretvori u državno vijeće time, što će pozvati u to vijeće zastupnike gradova i ladanjskih kotara, konačno neka se provedu u zemlji novi izbori za ustavodavnu skupštinu, izakako će u zemlji biti uspostavljen javni mir i poredak. — Ministar-predsjednik naredio je generalu Grekovu, neka preuzme vodstvo ratnog ministarstva.

Kijev, 2. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Kijevu obdržavale su se 29. travnja skupštine od nekoliko hiljada seljaka iz čitave Ukrajine, u kojima je došlo do izražaja u više ili manje oštroj formi nezadovoljstvo sa dosadanjim radom vlade. U najvažnijim je skupštinama bilo zaključeno, da se imade srušiti vladu, da se ustavodavnu skupštinu nema sazvati 12. svibnja, da se opusti i misao o socijalizaciji zemlje a general je Skorbatskij bio proglašen hetmanom. Rada, koja je nastavljala svoje vijećanje, zaštićena od slabašnih vojničkih odjeljenja, udala se u svoj udes, čim su ove čete zapustile svoja mjesta na prigovore, e bi se spriječila krvoprolića. 1. svibnja prošao je u čitavoj zemlji i u Kijevu mirno, ma da u krugovima stare Rade vlada još uvijek ogorčenje radi uapšenja nekolicine njihovih članova radi sumnje, da su kompromitirani kod otmice nekog bančnog direktora. Kod stranaka ljevice opaža se danas mirnije već prosudjivanje položaja.

Odgoda parlamenta.

Beč, 3. (D. u.) Na temelju carske naredbe od 2. svibnja predala je vlada predsjedništvu zastupničke kuće zakonsku osnovu o predbježnom državnom proračunu za vrijeme od 1. jula do 31. decembra, da se o njemu raspravlja. Kako u slučaju odgode carevinskog vijeća zakonske osnove, predložene kućama ne postaju ništetnima, bit će parlamenat u stanju da odmah, čim se sastane, riješi proračunski provizorij, još prije no što poteče rok sadašnjemu proračunu.

Političke vijesti.

Zemlja izdajica.

Pod tim karakterističnim naslovom pišu „Národní Listy" o položaju u Ugarskoj: Vladina kriza još uvijek nije riješena, ali to niti nije tako zanimivo, kao fakat, da socijaliste i radikalci zajedno s Tiszovom strankom složno udaraju na četrdesetosmaše i spočitavaju im političku beznačajnost i izdajstvo. „Nepszava" izravno bjesni proti Apponyju, Zichy-ovcima, Serényiu i Sztereyju, „Az Est" označuje 60 zastupnika Wekerlove stranke za izdajice, „Világ" je bijesan radi političkog nemorala u Ugarskoj i kukavičluka zastupnika, koji su se kroz godine borili za sveopće izborno pravo, a sada ga izda. A „Budapesti Hirlap" podruguje se Jásziju i socijalistima, kako su se dali vući za nos. Situacija naliči dobi koalicije Košuta i Wekerla god. 1908 - 1910. Javnost se doduše boji Tisze, ali priznaje, da je u svojima nastojanjima stalniji i pošteniji te za to nije isključeno, da će ipak opet biti pozvan na vladu. Ugarska stoji na pragu velikih unutarnjih političkih bojeva.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Slovenskom Narodu" javlja mariborski dopisnik, da se u Mariboru na njemačkim privatnim zavodima podučava i slovenski jezik. Tri zavoda već njeguju to podučavanje i niti jedan se ne može pritužiti, da ima premalo učenika. Nijemci agituju medju sobom velikim nastojanjem za posjećivanje tih tečajeva, koji traju poprečno pet do šest mjeseci. Koliko se u to vrijeme mogu da nauče, zna svatko, koji poznaje slovenski jezik. O značenju tog posjećivanja jezikovnih tečaja, bilo je već govora. Razlog, da Nijemci uče slovenski jezik, je dvoji: na jednoj strani jako dobro znadu, da bez znanja slovenskog jezika ne mogu medju Slovencima živjeti. To je svakako jedno dragocjeno priznanje. Na drugoj strani hoće Nijemci da si osiguraju za svoj naraštaj medju Slovencima još bolje pozicije, nego ih dosada. Uredi, trgovine još su i do danas trebali namještenika, koji su vješti slovenskom jeziku u govoru i pismu. Ako dosad Slovenci nijesu pri uredima imali viših činovničkih mjesta, imali su barem niža činovnička mjesta — jer drugi nijesu bili vješti slovenskom jeziku toliko, koliko je treba za općenje sa slovenskim pučanstvom. Nijemci dakle idu za tim, da otmu Slovencima i ta niža činovnička mjesta pomoću absolvenata slovenskih jezikovnih tečaja. — Slovenci su barem postigli to priznanje od Nijemaca, da ovi ne mogu bez znanja slovenskog jezika medju njima živjeti. No patriotizam naših narodnih protivnika stoji ovdje u Istri na tako slabim nogama, da bi u slučaju, da bi bili prisiljeni, da uče naš jezik, postali isto tako neiskreni hrvatski patrijote, kao što su danas talijanski. A to moramo mi iskoristiti. Vrijedi i za njih ona „Eviva la Spagna..." moramo nastojati da ih prisilimo, da „Španju" traže kod nas. — „Slovenski Narod" priopćuje opširan poziv Slovenkama i Slovencima za sabiranje prinosa za Slovensko narodno kazalište. U pozivu veli: U veliko, sudbonosno doba svjetovnih dogadjaja približuje se pedesetgodišnjica dana, kad je češki narod položio temeljni kamen svojem Narodnom divadlu. Dne 16. svibnja 1868. To je najveći, najradosniji narodni blagdan od vremena češkog preporoda i iza pedeset godina sjećaju ga se sudionici i nova generacija sa zahvalnošću i gordošću. Prije 50 godina sabrali su Česi nekoliko milijuna za svoje kazalište i danas gledaju na nj s najvećim ponosom, ta ono im je središte i vrelo češke visoke kulture, ognjište češke narodne svijesti, hram češke najuzvišenije umjetnosti. Na taj veliki jubilejni dan pohitimo i mi Slovenci u Prag, da se poklonimo uspomeni velezaslužnih graditelja i voditelja „Narodnog divadla" i zahvalimo češkomu narodu za mnogokratnu i tolikokratnu pomoć, koju je uživala slovenska kultura, osobito glazba tijekom minulih 50 godina od braće Čeha uopće, a od Narodnog divadla opetovano još posebno. I upravo tog dana, kad će Česi u društvu svojih slovenskih gostova slaviti veliki jubilej svoje dike i ponosa, položimo — rodjakinje i rodjaci — takodjer Slovenci snažan temelj svojemu slovenskom Narodnom kazalištu! Položimo ga, sestre i braćo, neka se za 50 godina naši potomci upravo tako vesele i ponose, kao što će se dne 16. o. mj. braća i sestre češke! Svaka narodna svijesna i uistinu kulturna Slovenka, neka stupi u naš krug! Svaki neka prispjeva za osnovanje uistinu umjetničkog hrama slovenske Talije prema svojim silama! Prinosi od 100 K omogućuju, da sudjeluju u kazališnom konzorciju takodjer naši najširi krugovi. U Ljubljani je dosada samo šačica imućnijih rodoljuba sabrala preko 300.000 K. Ali imućnijih je medju nama, po pokrajini i po cijeloj našoj domovini još dugi niz. Neka se sjete, da gleda cijela slovenska javnost na nas, neka se sjete, da gledaju na nas neprijatelji, koji će nas suditi po djelima, a ne po riječima. Zato: Svi na palubu!"

*

Šta će da rade Rusini? Praški „Národní Listy" donose: Od tog doba, kad je po strani počela vlada da pregovara s Poljacima, porastao je u rusinskom taboru nemir i nesigurnost. Posljednja sjednica „Narodnog ukrajinskog vijeća" pod predsedanjem dra. K. Levickog zaključila je veoma oštru opozicijonalnu rezoluciju proti vladi, a organ Rusina „Dilo" prati novu situaciju veoma turobnim proročanstvima za budućnost. Žalosne stvari dogadjaju se u tim danima. U Beču se govori o primirju vlade s Poljacima na trošak ukrajinske republike i Rusina u Galiciji. Rusinsko područje do Buga i cijela istočna Galicija ostat će plijenom Poljaka prema načelu austro-poljskog programa. Istodobno prijeti Ukrajini aneksija Besarabije za Rumunjsku, a na koncu širi se po Kijevu njemačka ponuka, koja savjetuje na posvemašnju okupaciju ukrajinskog područja. To su stvari, koje straše „Dilo", i koje ujedno tvrdi i rusinsko „Narodno vijeće". Znači to posvemašnji bankrot rusinske vladine politike i rusinske vjere u austrijsku vladu, koja se već odavna ne obazire na svečano potpisane brestske mirovne ugovore, te vjere u Nijemce. A koliko je tome, što su rumunjske povorke stupale za zastavama s natpisima, koji su kazivali: „S nama je Bog i Nijemci!" Vremena se mijenjaju. A jedina utjeha može biti Rusinima, da će Poljaci, koje danas mame i zovu, izvući u kratko vrijeme novi bankrot, te će biti upravo tako iznenadjeni i prevareni, kao što su danas Rusini. Jao slavenskom narodu, koji vjeruje i pouzdaje se u Nijemce ili Madžare!

*

Iz bivše ruske carevine. Pod tim naslovom donose praški „Narodni Listy" dnevno vijesti o dogadjajima u bivšemu carstvu. Ne može se naime reći, kako će se u onoj velikoj nekadašnjoj državi prilike ustaliti. Danas je svakako položaj posve zamršen i nejasan. O životu u Moskvi piše spomenuti list: U izvanjskim listovima pojavljuju se sada slike iz sadašnjeg života i javnih odnošaja

u Rusiji. Teško je svakako odgonetnuti, u kakvoj se mjeri te slike približuju zbilji, te u kakvom pravcu bojadišu situaciju, i onako dovoljno oblačnu. Sada se šire listovima pisma, koje priopćio londonski list „Daily Telegraph" od svog moskovskog dopisnika. Veli se tu medju ostalim: Moskva je ovih tjedana postala utočište mnoštva Petrogradjana. Teror boljševika ne osjeća se ovdje tako intenzivno, a i životne prilike su ovdje znatno bolje, te se ovdje uopće nekako slobodnije diše, nego li u Petrogradu. U Moskvi živi sada nekoliko tisuća vlastelina iz raznih krajeva Rusije, koji su potjerani iz svojih dobara. Imade takodjer mnogo časnika, koji se nisu osjećali dovoljno sigurnima pri svojim pukovnijama i mnogobrojnih državnih viših činovnika, koji su se iz protesta proti vladi sovjeta dobrovoljno odrekli svojih mjesta. Ovdje živi — uvelike u teškim prilikama — i mnoštvo inteligencije, žrtve revolucije, koje treba najviše sažaljavati. Medju kolporterima i prodavačima novina na uglovima ulica, medju kočijašima, pa dapače i medju pometačima na ulicama nijesu nikakovom rijetkošću, bivši časnici, ili ljudi sa sveučilišnom izobrazbom, koji su još pred godinu, pred dvije godine dana bili bogati ili barem dobro situovani. A obitelji, koje nijesu prije imale ni pojma, što je to prava nestašica, a sada trpe glad, imade, u pravom smislu riječi, ovdje bezbroj. Ozbiljni memento za vladu je fakat, da u čisto radničkim slojevima raste besposlenost i time kruta nestašica. Tvornice se zatvaraju jedna za drugom, sjajna vremena i dobitke imadu samo oni, koji trguju predmetima za dnevnu uporabu, poljskim plodovima i stvarima za jelo. Na trgovinu te struke bacilo se u posljednje doba mnogo vojnika, koji jure u uniformama po željeznicama, ne plaćaju ni kopejke, kupuju i prodavaju sve i zaslužuju ogroman novac.

•

Iz Ukrajine. Jučer nam je cenzor oteo komentar k dogadjajima u Ukrajini. Danas bit ćemo oprezniji, pa ćemo se ograničiti na ono, što drugi pišu. Berlinska „Tägliche Rundschau" donosi nekoliko sličica iz današnjeg života u Kijevu, te piše medju ostalim pod naslovom „Grad sa zlatnim kupolama": Pravu sliku pokazuje Kijev na Kreščatiku, to je 30 metara široka glavna ulica s velikim trgovinama, burzom, gradskom vijećnicom, poštom, gdje se svaki dan valja nepregledna rijeka prolaznika. Ne znam doduše, da li te tisuće muževa i žena idu po poslovima; miču se korakom šetalaca, zaustavljaju se pred elegantnim prodavaonama, gdje se za visoke cijene prodavaju luksuzni predmeti, te se okupljaju pred prodavačima, koji prodaju posebna izdanja časopisa, sve jedno za drugim, sva puna laži. Te novine, koje ovdje gutaju na debelo, imaju jedva što nijemstvu prijaznog, naše pobjede na zapadu se umanjuju, svaki mali poraz se u Ukrajini napuhne. Jednoć su nam boljševici oteli Odesu, malo iza toga pišu isti listovi, da smo je odstupili Turcima. Ne bismo se čudili, kad bi obe novosti stajale u istom listu. — Kad sam upitao načelnika oficijelnog brzojavnog ureda za uzrok toga, odgovorio mi je, složivši ramenima: „Republika smo; inače su to doduše ruski listovi". Preko polovice kijevskog pučanstva ubraja se k Rusima i tri glavna lista su ruska. Ali iz te činjenice nije treba izvadjati posljedica. Po simptomima prosudjivati u Ukrajini nije moguće — bilo bi dapače krivo, jer je kaos revolucije jako pretresao mnijenja u zemlji. Isti ljudi, koji sa zadovoljstvom čitaju strahote i huškanja proti Njemačkoj, vele, da bi se iselili, kad bi otišli Nijemci; ista šarolika svjetina, koja na ulici sigurno ne bi prijazno umaknula kakvom njemačkom časniku, burno odobrava u varijetu pjevaču, koji pjeva: „Ot Kijova do Berlina — Šče ne vmerla Ukrajina — Gojdamaki šče ne zdalis' — Deutschland, Deutschland über alles!" (Od Kijeva do Berlina — Još je živa Ukrajina — Gojdamaki (ukrajinski vojnici) se ne predaju.) To se pjeva ukrajinski i „Još je živa Ukrajina" prate burnim odobravanjem. U istom kazalištu pak ti pripovijedaju čisto mirno ljudi, posvema razumni, da nema uopće gradjana, koji bi razumjeli ukrajinski, puk pak da nema za to upravo nikakvog interesa. Upitat će te dapače, da li su Nijemci doveli sa sobom za Ukrajinu takodjer Ukrajince?

•

Iz Bugarske. Bugarski „Mir" piše u članku od 19. travnja o padu grofa Czernina medju ostalim: „Nas bi zanimalo razjašnjenje o srpskom pitanju, jer se u carevom listu (misli se list cara Karla, op. ur.) govori o Srbiji, da će biti obnovena, a da nije rečeno, u kakvim granicama, da, veli se dapače, da će biti proširena, te, da će joj se dozvoliti pristup k Jadranskome moru. Kako je poznato, jeste medju Bugarskom i saveznicima ugovor, koji odredjuje Srbiji osobiti položaj. Bilo bi dobro razjasniti, što je s tim pitanjem, što je tim potrebitije, pošto bijahu u Berlinu učinjeni, kako javlja „Kambana", iskazi u tom smislu, da će Bugarska morati biti mekšom i pristupačnijom u pitanjima, koja će biti ovih dana riješena, jer će biti radi toga nagradjena, vele, sa strane Srbije i Albanije. Jedna bugarska poslovica kaže: Bolji je zec u vreći, nego li vrabac na krovu. Mi ne vjerujemo, da bi naša vlada, koja ima na pameti očekivane buduće prednosti, koje i kad bi bile ugovorom utemeljene, izgledaju veoma nesigurno, suglasila s počinjanjem ustupaka tamo, gdje su uspjesi lakši i gdje nema ni sumnje o našem pravu, i kad ne bismo o tom imali formalnih ugovora.

•

Srbija. Tršćanska „Edinost" donosi: Pod naslovom „Žrtvovani Srbi", piše „Journal de Genéve": U svojem zadnjem govoru rekao je grof Czernin: „Što se tiče Srbije, poznato mi je, da je u toj zemlji želja za mirom velika, ali antantine države su one, koje su na putu odluci mira". Čovjek se ne smije čuditi, da centralne vlasti, kad su srušile Rusiju i Rumunjsku, kušaju izlučiti iz igre sada Srbiju, pozivljući je s obećanjima, kako bi uništile zadnju zapreku „Drangu nach Osten". Da narod u Srbiji, decimovan, umiruć od glada, nevolje i žalosti, teži za mirom, razumije se samo po sebi; da se radi toga pravi špekulacije na očaj tog zapuštenog naroda, da se ga pridobije za ponizujući mir, previše je elementarno političko računanje, da bi se neko mogao tome čuditi. Taj narod bi morao željeti mir tim više, kad bi vjerovao informacijama, koje mu govore o koncu njegovih muka i sjaju narodnog uskrsnuća, koje bi obuhvatilo sve srpske elemente, sjedinivši Hrvate, Slovence i Bosance sa srpskom kraljevinom, ali pod habsburškom krunom. Iza svega onoga, što je pretrpjela Srbija i što trpi još uvijek, treba stoičke duše, koja bi odklanjala te sirenske glasove. Ta duša je ona cijele Srbije. Kad se posljednji srpski vojnici puštaju klati na Vardaru i Crni, znadu, da se ostatki njihovih obitelji, žene, starci i djeca, bore s najvećom bijedom, da glad, zima, bolest i posvemašnja nestašica najpotrebnijeg tjera dan za danom jednoga za drugim u grob; znadu, da to, što im je na tom svijetu drago, trpi (kako doduše i njihovi neprijatelji) radi blokade i čeka uzalud pomoći humanitarnih društava; znadu, da su imali, dok je samo bilo još moguće, bratsku pomoć iz Švicarske, Sjedinjenih država i Srba s one strane oceana, da je politika blokade obustavila to tako, da je osjećaju u svom njenom užasu. Ali premda znadu sve to, ipak ostaju vjerni svojim obvezama, na koje su prisegli. Ti Srbi, te žrtve su u istinu vrijedne, da im se čovjek divi, u svojoj ustrajnosti i resignaciji; i ako je još kakve kreposti na tom svijetu, utekla je k Srbima!" — Glavno, što zvuči iz tih izvoda švicarskog lista, pripominje „Edinost", jeste ipak konačno priznanje, da su Srbi — žrtve! Neka im bude takav heroizam nad svaku čast, ali ne odalečuje opasti, koja im prijeti — da iskrvare! K tomu možemo da pripomenemo mi, da ne manje žrtve i ne manje izigrani, nego Srbi, bijasmo mi — naš iscrpljeni narod!

•

Iz Hrvatske. Izbor u Slatini ispao je u korist koalicije. „Hrvatska Riječ" javlja o tome: Danas je ovdje obavljen izbor narodnoga zastupnika. Konačni je rezultat ovo: kandidat hrvatsko-srpske koalicije, dr. Zdravko Kovačević, dobio je 739 glasova, a kandidat udružene opozicije, dr. Rudolf Ivančić, dobio je 455 glasova. Prema tomu je kandidat hrvatsko-srpske koalicije dobio većinu od 284 glasa. Zanimljivo je, da je kod izbora g. 1913. kandidat koalicije dobio 400 glasova manje od svoga protukandidata. Kao stranka je, kod izbora, istupila jedino hrvatsko-srpska koalicija, dok Starčevićanci nisu mogli istupiti sa kandidatom svoje stranke, nego su kao kandidata opozicije — Starčevićanaca, Radićevaca i koalicijonih desidenata — iznijeli dra. Rudolfa Ivančića, koji se je bio ponudio kao kandidat hrvatsko-srpskoj koaliciji, tek nije htio da stupi u saborski klub koalicije, htijući biti nevezan i slobodnih ruku. Starčevićanci, Radićevci i disidenti kandidirali su dra. Ivančića zato, jer je on u slatinskom kotaru popularna ličnost, pa su ovako mislili proći. No rezultat izbora je pokazao, da slatinski izbornici misle više koristiti ideji narodnoga jedinstva time, ako izaberu dra. Kovačevića, nego dra. Ivančića. Starčevićanci su u kotaru mnogo agitirali, pa su gg. Peršić i dr. Angjelinović radili za Ivančića oko 10 dana, a pored njih je kod srpskih izbornika agitirao g. Valerijan Pribičević za kandidata opozije. Osim toga su za nj agitirali i osječki listovi, „Hrvatska Obrana" i „Jug", dok je novinska agitacija za dra. Kovačevića bila svedena na minimum. Za osudu je i ne djeluje odgojno na narod jedna crta u starčevićanskoj izbornoj agitaciji; njihovi su agitatori agitirali najprije jugoslavenskom deklaracijom. A ako to na pojedine izbornike, na kojih je glasove opozicija računala, nije djelovalo, onda se je upotrebljavala frankovačka, čak i protusrpska metoda. Razumije se, da se to u kotaru nije moglo dobro dojmiti, jer ovdje ljudi poštuju stalno političko uvjerenje, koje se ne smije mijenjati prema strančarskoj shodnici i neshodnosti. Izborna je sloboda u kotaru bila potpuna i kod agitacije, a dakako i kod samog izbornog čina. Pritiska na izbornike nije bilo. O slobodi izbora na bolje svjedoči činjenica, da su i neki načelnici (n. pr. načelnik u Sopjū) agitirali protiv koalicionoga kandidata, a jednako i neki učitelji i općinski činovnici. Kad je izbor bio dovršen, prirediše izbornici ovacije izabranom narodnom zastupniku, dr. Zdravku Kovačeviću, koji je dobio i nekoliko strukova cvijeća.

Domaće vijesti.

Gg. pretplatnicima. Javili smo otrag par dana, da uslijed velikog poskupljenja papira, kojeg smo teškom mukom dobili, primorani smo i ako proti našoj volji povisiti u maloprodaji cijenu listu od 12 na 16 para, da time osiguramo opstanak lista. Istodobno smo bili primorani od 1. o. mj. povisiti pretplatu **od K 3·60 na K 4·—** mjesečno, a na četvrt godišta K 12·—. Stalni smo, da ovaj povišak neće biti najugodniji našim pretplatnicima, ali istodobno jamčimo, da neovisi to o nama, nego o tome, uz koju nam cijenu papir milostivo podijele. Padne li cijena papiru, nećemo oklijevati i promišljati, nego će i cijena listu surazmjerno pasti, a do onda preporučamo onim pretplatnicima i prijateljima kojima list na srcu leži, i koji žele da taj prvi i jedini hrvatski dnevnik u Istri i dalje opstoji na korist i napredak našeg zapuštenog naroda, neka se prilagode prilikama u koje smo zapali. Neka ture ruku u džep i učine svoju dužnost. Uprava.

Pomer za deklaraciju. Jedno selo za drugim u puljskoj okolici glasa se eto. Ljudi slušaju, čitaju, razgovaraju i shvaćaju. A osjećaju najbolje. Osjećaju, što znači, kad tudjinac gospodari u tvojoj vlastitoj kući! Tudjinac je dosada tiranski vladao nad nama, tudjinac je bez srca za nas istjerao nas blo iz vlastite kuće, da smo se poput divljih zvijeri ili beskućnika morali skitati po svijetu! A Pomer to znade i osjeća to na sebi. I Pomeru je Gmünd i Steinklamm proždro ono, što je bilo najbolje — djecu. Od 600 stanovnika ostalo ih je u Gmündu preko dvije stotine! 33 postotaka pučanstva tog malog mjestanca poginulo je tamo. I zato se sada tim radje odazvali svi do jednoga. I muško i žensko rado je potpisalo izjavu. Sabralo se 235 potpisa! Doista divan dokaz pravog raspoloženja naroda!

Pismo od Franine. Al je lep dan Bog dal, va bregeh sve zeleno, va ten zelenilu pak ti tako lepo tić kantá, da človek pozabi, da je človek, da pati, da je vojska, glad i nevolja i drugo zlo na ten svete, pozabi da je star, da s jenon nogón je već va grobe, i misli, da će za vavek bit živ, vavek bit mlad, kako je mlado ono zelenilo i on svež dah z breg. Mili ti Bože, koliko san put već dočekal to zelenilo, koliko san put već videl, kako je črešnja procvetala, kako je ploda dala, kako je onput, kad se plod pobere, ostala pusta, dokle ni njoj na jesen lišće otpalo. Videval san svetle i oblačne dneve, bila su vesela i žalosna leta, al ovo leto je najžalosnije od sveh, ča je Bog na svet poslal. Bil san van prošle šetimane va Kranjsken. Nevolja me tamo zaterala. Znate, kako je va bregeh još va mirno vreme. Naš puk nima ovde, z česa bi mogal živet, nima nego kamen i ono malo šume. Semo tamo jena ali dve lešice za salatu, česan i luk. Največi kmet ki ima nekoliko pari oranja ne požeje niti toliko, ča bi sam se celo zimo prehranil. Va mirno vreme je bilo sve drugače. Sin je kresal more, bil je i va Merike, ja san doma delal, gojel česan, na zimo san ga gonel i nesel po Istre, ko nis imel ja žita i muki su imeli dobri ljudi. Al dandanas je dobre ljude požerala vojska, ostali su samo fakoti, ki dobro živu i imaju svega i pošteni, ki nimaju, ni koliko je črnog pod nohton. I tako su naše nevoljne ženske primorane, da gredu iskat življenje onde, kade je još koliko toliko, zač tu va bregeh ni ni koliko ni toliko. Deca, ženske, starci sve to gre va Kranjsko, da pol naših brati Slovinci, ki nan va velike nevolje pomoru, išču muke, fažola, krumpira, i to, ča ka milosrdna duša primore. I ja san se tamo otputil. Ne ću van povedat, ča san našel, ni kako san iskal. Svak more znat, kako je človeku, kad gre od hiže do hiže, a na svaken koraku gleda u njega siromaha sto oči, ki ne razumeju, da bi on on moment najradeje hotel, da bi se zemlja pod njim otvorila i ga zakopala. Malo, malo je oneh, ki razumeju tuju nevolju. Tako san prišal i va belu Ljubljanu. I to na dan 1. maja, na blagdan ubogih i nevoljnih i oneh, ki su bez pravice. Da van je videti, kako je izgledala mati Ljubljana! Sve bajoneta do bajonete, ke su se svetlele na mladen suncu, sve soldat do soldata, sve pripravno, da na komandu... Ja, lačan soldat stal je pripravan, lačan i nevoljan otac fameje, isto tako lačne i nevoljne, bil bi primoran udret svojon bajoneton va usahla creva isto tako lačnih i nevoljnih ljudi. Sve te bajonete stale su pripravne da navale na ljude, ako budu pitali kruha. Ubog svet! Ubog i stoput ubog človek! A zač šalju bajonete i puške na ljude? Zač stoji pripravan muž da zakol e svoju ženu i svoje dete, ako se bude samo maknulo? Al Ljubljaua je bila pametna i poslušna. Nisu pitali kruha. Kad ter kad čulo se kako narod viče „Dole vojska" i „živela marmelada!" A na šedute va Mestnem domu govoril radnički deputat Kopač, kako je nan potreban mir i Jugoslavija, naša država, i rekal je, od besede do besede ću van povedat, zač je to isto imel i „Slovenski Narod": „Samo oni ki dobivaju milijune su krivi, da je još danas vojska. Da bi generali imali plaću kako infanteristi, i da bi morali jest iz infanterijstovskega lonca, već bi dugo bil kraj te proklete vojske". I još puno, puno lepih stvari je povedal, al mislim, da bi ih cenzura pobelela. — Ma puštimo to. Sve ča človek več pensa, manje zna. Lep je dan Bog dal, sve je zeleno, črešnja va cvete, a tić jako lepo kanta — Vas pak sve pozdravlja i svako Van dobro želi

Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Stogodišnjica rodjenja Karla Marxa. Danas se navršuje sto godina, što je ugledao svijet otac boljševičizma i utemeljitelj znanstvenog socijalizma, najveći socijalistički teoretičar propagator i organizator. Cio svoj život neumorno je radio na znanstvenom socijalnom polju, te je bio tvorac komunističkog manifesta godine 1848. čiju smo sedamdesetgodišnjicu proslavili ove godine. Njemu je tada bilo 30 godina. Bio je vatren revolucijonarac i godine 1848. sudjelovao je u velikom i burnom evropskom pokretu za oslobodjenje. Veći je dio svog života proveo, kao i većina velikih socijalista, u progonstvu, gdje i umro god. 1883. u 65. godini života. Njegovu su nauku najiskrenije shvatili Rusi, dok su je Nijemci, za koje je bila stvorena, izrabili. Zagrebačka socijalistička organizacija priredjuje, kako javlja „Pravda", danas posebno predavanje o Karlu Marxu.

Njemačka neupućenost u prilike austrijske. „Arbeiter Zeitung“ donosi: „Zaista je čudnovato, kako u njemačkoj slabo poznavaju realne snage u Austriji. U Njemačkoj poznavaju samo t. zv. mjerodavne krugove i još možda izjave njemačkih gradjanskih stranaka i gospodske kuće; i misli se da je već to Austrija i da je poznaju! Ali da u Austriji živi 16 milijuna Nenijemaca, to je naravna stvar, koja se mora uzeti u obzir, to su samo neprijatelji državе, veleizdajnici ili neprijatelji saveza i ti već kao takovi otpadaju iz političke kombinacije. Ovo neznanje potkrepljuju još više čudnovati dopisnici, koji prikazuju prilike u Austriji sasvim nevjerojatno i onako kako to neodgovara stanju stvari“.

Njemačka ljubav. I u Tirolu su se obratili, da traže pomoći i brašna u Njemačkoj. Beč, vele, ne će da dade, ajdemo mi u Berlin i Peštu. Ali kako daje Pešta, poznato je svima. Jedva se progovori riječ o ugarskom brašnu i ugarskoj masti, madžarski poslanici u ugarskom saboru, počinju prijetiti revolucijom seljaka, koji će doći s kosama. Nije fajde, madžarska braća su braća, ali samo do brašna, bratska ljubav preko brašna ne dopire. Ostaje dakle Berlin. Medjutim će Tirolci i odanje jedva štagod dobiti, jer Nijemci, kako vele nemaju ni sami za sebe, a kamo li za druge. — „Hamburger Nachrichten“ donosi bijesni napadaj na Čehe, te raspravlja takodjer o molbi čeških Nijemaca, koji žele da budu opskrbljivani iz Njemačke. (Sjajni patriotizam i pohvala za prilike u našoj državi!) Ali, kako piše bismarkovski organ, i kad bi došlo do toga, morale bi se učiniti sve shodne mjere, da bi njemačko brašno primili samo Nijemci, a nipošto Česi! „Venkov“ k tomu primjenje: Te su riječi okrugle, pa su zato i opasne, ako se ih okrene! Nema sumnje, da će se mnogi u Češkoj odreći njemačkog brašna — samo kad nam puste češko. A tu, veli „Venkov“, osjetili bi Nijemci, koji ta pravila postavljaju što znači „njemačko brašno je samo za Nijemce“... i mi mislimo, kad bi hrvatsko brašno bilo samo za Hrvate, češko samo za Čehe a njemačko samo za Nijemce, da uopće ne bismo slavili četirigodišnjice trajanja rata!

Samovladar Lenin. Kako javljaju pariški listovi, proglasit će Lenin pri godišnjici rodjenja Karla Marxa, dne 5. o. mj. sveopću amnestiju političkih okrivljenika u broju oko 3000. — Dugogodišnji izagnanac a sadašnji ruski samovladar odlučio se pomilovati 3000 političkih okrivljenika!

Karakteristični osjećaj milijunara. Reuterov ured raširuje iz Londona, danom 30. travnja ovu, nada sve zanimivu i karakterističnu i ako ponešto nevjerojatnu vijest: Londonski se je vlasnik tvornice oceloviih pera i milijunar Brandauer, koji je bio u Engleskoj internovan, a sad se doskora imao vratiti opet u Njemačku, kamo je morao biti poslan, otrovao, jer je htio radje umrijeti, nego li se vratiti u Njemačku. Brandauer je ostavio dopis, u kojem jedamput za uvijek proglašuje, da strah pred smrću nije ništa proti bojazni pred povratkom u Njemačku.

Hoćeš, nećeš, moraš. „Slovenski Narod“ piše: Njemačka žena bit će u buduće prisiljena, da radja. Njemačka vlada je izdala zakon o proti priječenju poroda, koji ima da njemačke žene prisili, da buduće više radjaju. Ozbiljni njemački listovi se tuže, da se je njemačka vlada tako daleko zaboravila, da misli, e će s paragrafima prisiliti da bude više poroda, mjesto da poboljšanjem socijalnog položaja majke i djece omogući veću plodovitost njemačke obitelji.

Nova obustava „Juga“. „Riječ“ javlja iz Osijeka: da će sami izdavači „Juga“ obustaviti daljnje izlaženje lista radi neprilika sa osječkom cenzurom. Jučerašnje „Novosti“ javljaju iz Osijeka, da je tamo cenzura zabranila pisati riječ „protunagodbenjak“ i o nagodbenom odnošaju medju Ugarskom i Hrvatskom, te uveličavati Zrinskog i Frankopana. Državno odvjetništvo je ponudilo redakciji „Juga“ kompromis, da piše po njegovim naputcima, što je redakcija odbila. Stoga izdavači dragovoljno do nastupa normalnih prilika obustavljaju list. — Arhitekt Vladoje Axmann položio je — kako čitamo u „Drau“ predsjedništvo novinskog nakladnog dion. društva „Jug“ i o tom obavijestio ravnateljsko vijeće društva. Osječki gradski zastupnik Klein izjavljuje u „Slavonische Presse“, da obzirom na prilike smatra potrebnim, da položi svoje mjesto kao član nadzornog vijeća dion. nakladnog društva „Jug“. Svakako treba da se razjasne ovi još uvijek nejasni dogadjaji.

Novo! Rukovet ratnih i narodnih pjesama. Sklonio i uredio Juraj Kapić. Cijena s poštarinom preporučeno K 3·— Novac i naručbe: Knjižari V. Jurić, Split.

Poruke iz uredništva.

Iz Barbana primismo dopisnicu, a da nije označen onaj, koji šalje. Dopisnik nas moli, da priopćimo nekoje stvari u našem listu, a sam nema odvažnosti, da svoje ime nama prijavi. Bezimeno se nikad ne štampa. — Marija Remeta — Pula. Knjigu „Put oko zemlje u sedam dana“ od Herberta Stranga, možete dobiti u Puli u knjižari Laginja; Pred par dana bila je izložena u izlogu. — Izravno je možete naručiti kod izdavalačkog zavoda „Jug“, Zagreb, Ilica 7—I., ali onda treba da priložite i nešto za poštarinu. — Ant. Ryšlavy — Kastav. Knjigu „Vrela krv“ od Borislavava Stankovića možete naručiti kod bilo koje knjižare u Zagrebu (Breier, Hartmann) pak izravno kod „Odabrane biblioteke“ u Sarajevu. — Makso Sikošek — Pula. Posve opravdano. Zahvaljujemo! — Raškin. Ništa. Srdačna hvala! Zdravo! — M.

Pri koncu tedna.

Pula, dne 4. travnja 1918.

Jedan se tedan opet odbacio na onih mnogih ratnih tedana. Sedam smo dana proživeli, a možemo kazati, za sedam smo se dana približili k miru. Koliko puta sedam dana će trebati dok budemo čvrstom nogom stali na to mira i koliko će se još ovakvih teških tedana baciti na onu odurnu — ko bi znao.

Od velikog zamašaja nije se u ovom tednu zbilo ništa. Od manje, neznatne vrednosti pak štošta. Od većeg zamašaja su stvari, koje su u izravnoj vezi s mirom, od manje, neznatne vrednosti pak sve ono ostalo.

Govorit ćemo o stvarima manje, neznatne vrednosti, a to su: Na zapadnoj fronti, ili bolje rečeno na frontama palo je nekoliko hiljada ili stohiljada, što mrtvih, što ranjenih, što bolesnih ili sakatih ljudi. Ali to je malenkost. Jedan vlas sa glave ratnog lihvara ili kakvog modernog Džingiskana vredi više, nego ti stohiljade ljudskih života. — Nemački listovi, osobito svenemački ironično konstantuju, da su ovog tedna centralne države upisale u svoju ratnu spomenknjigu već 27. neprijatelja i to republiku Guatemalu. Za svaki mir, što se sklopi, javi se odmah novi nadomestak antanti; i to ne samo jedan, nego i po tri četiri države, naravno male i neznatne, koje ne će možda ni vojnika poslati na frontu, ali ipak hteti će da budu i one kod mirovnih pregovora zastupane. Alaj će tu biti krike i vike, kad se oko zelenog stola okupe svi ti prijatelji i neprijatelji, svi ti verni saveznici i podli izdajice, pa kad bude svaki od njih zahtevao svoje pravo. Koliko će jedan drugome spočitavati: Ti si mi potopio toliko i toliko brodova, pali ti si poplenio našu zemlju, oteo nam dragocene uspomene, vraćaj ili plaćaj! Kolika konfuzija! A svaki od njih ima svoje pravo. Nemac, na primer veli, moje pravo je pravo mača uz pomoć Boga i Krista, ali ne misli, da bi on danas Krista, kad bi se pojavio, prvi dao išibati i po vojničkim sudovima odsuditi na deset, dvadeset godina tamnice radi veleizdaje ili smetanja javnoga mira i poretka u državi. Englez opet veli, da se bori za pravo samoodredjenja malih naroda, a ipak imade doma mali narod, Irce, pa ne smatra potrebitim, da to pravo sam i u praksi počne da provadja. Pa možda bi se i sused Madžar prijavio sa svojim moralnim pravom, koje bi se osnivalo na demokraciji. E, ko zna!

Ali to je daleko još, daleko, iza devet brda, i mirovna je dvorana zatvorena sa trinaest ključeva. — U Terezinu u Češkoj, u tamošnjoj tvrdjavnoj tamničarskoj bolnici, umro je ovog tedna ubojica pokojnog prestolonaslednika Ferdinanda i njegove supruge, atentator Gavrilo Princip, nakon skoro četiri godine, što je počinio zlokobno ubistvo, koje je dalo povoda, da se započne krvava igra, koja se pripravljala. Umro je na tuberkulozi kostiju. — Nemačke stranke, gradjanske i aristokratske, podigoše bunu, revoltu proti Slavenima u Austriji, glavno proti Jugoslavenima i Česima i proti kruni. Neke su skupštine zahtevale ili izravno ili neizravno pripojenje Nemačkoj u opskrbi. Inače... Protiv Čeha i Jugoslavena zahtevaju progone. Inače... Vlada Sejdlerova nemoćna i bez programa. Inače... Vlada Sejdlerova nemoćna i bez odvažnosti da istupi proti „najvernijem i najpožrtvovnijem narodu“ udovolji a je nekojim nemačkim željicama. — U Ukrajini pozatvarao je nemački general Eichhorn nekoliko ministara i postavio vojničke sudove. Komentar k tomu pobeleo nam cenzor. Kao posledica toga, te raznih popuštanja i poznatih, nikad ne ispunjenih, obećanja prema Poljacima, jeste nagibanje Poljaka i njihovo ujedinjavanje s vladom. Naprotiv toga, austrijski Rusini, osećajući, kako su izigrani, ne znadu, što bi učinili. Ko bi znao, kako će još dugo trajati, dok se Slaveni u monarhiji ne osveste. Mi se možemo radovati, da su Rusini ovog puta izigrani, ko što su bili Poljaci pri sklapanju ugovora u Brestu Litovskom, i ko što smo im to onda od srca želeli i radovali se, da su tako nezahvalno naplaćeni za svoju neslavensku politiku, ali moramo istodobno plakati, da smo tako nesretni.

Mi smo ovog tedna proživeli i ako ne proslavili dva blagdana: 30. travnja i 1. svibnja. Prvi je dan ovde bio isključivo naš. Niko se ni setio nije, da ima taj dan za nas veliko značenje. Zato su brižno sve pripravili za drugi dan — 1. maj. Mašingeveri, kanoni, puške — sve je čekalo na svom mestu. Osvetlalo se i naoštrilo bajonete i razdelilo naboje i ostalu za lihu. Železni se gorostas bojao da ne bi militavi, polumrtvi, polugušeni sapeli lav možda otresao konopima, kojima ga sapeše i da ne bi možda od njegove prevelike muke i nervozne, posušne žutnje, popucali nespretnim kakvim kretom konopi.

Nečista savest!

Hrvatski List“ menjao je ovog tedna tripút boju. Bio je zelen, rekoše nam, da smo od zelene bande, zatim bio je ružičasto crven, rekoše nam, da propagujemo socijalističko-boljševičke ideje, a kad nam je nestalo i zelenog i ružičastog papira, bili smo primorani, da se utečemo o pomoć ka „Gazzettinu“. Onde smo dobili ili nam iz milosrdja ustupili nešto papira uz cenu, koju su platili oni, ali za nas več ogromnu. U našem uredništvu nije bilo ovog tedna ni brata engleskog kralja ni predsednika revolucijonarne organizacije, što sa zadovoljstvom konstantujemo.

Inače situacija nepromenjena, završamo naš izveštaj suhim, službenim, dosadnim stilom.

Zvane iz Takale.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Čekovni rač. aus. pošt. šted. 26.7[illegible]

Godina IV. — U Puli, ponedjeljak 6. svibnja 1918. — Broj 1011

Novi kurz.

Hladnokrvno i ravnodušno motrimo razvoj novog kurza, što ga je inaugurirao ministar-predsjednik von Seidler. Mi vidimo doduše svu nesklapnost njegovih nauma i nacrta, spoznavamo katastrofalnost zaokreta na putu tog jako srednjeg političara, ali priznajemo, da je morao dotle dotjerati logičan razvoj stvari svojoj zadaći nedoraslog čovjeka. U Austriji odavno već nema stalnog kurza u unutrašnjoj politici. Naši državnici zadnjih deset godišta nijesu imali pravog cilja pred očima. Uklanjali se scili, da zapadnu u pandže karibdi. Sve su prilike nenaravne, sve političke kombinacije umjetno izvještačene i jedan časak iskrenog temperamenta dovoljan je, da sruši svu virtuoznu zgradu laži, koja je imala da nadoknadi iskren i zdrav politički program.

Ritter von Seidler imao je nesreću, da je ministrovao zajedno s Czerninom, a Czernin je bio pakostan čovjek, koji je potegnuo i druge u dubinu, kad se nije mogao više sam da drži na površini. Za to je podao one izazovne izjave pred općinskim zastupstvom u Beču, za to je prisilio Clemenceau-a, da pokaže svoje dokumente i izbrblja svoje tajne, za to je Seidleru pokraj Čeha i Jugoslavena naprtio još Nijemce na ledja. Nastala je velika strava i opća bezglavost. Berlin se sretno okoristio momentanom panikom i stavio svoj ultimatum, izrekao svoj ili — ili. Austrijski su Nijemci, potaknuti pruskom bezobzirnošću, digli upravo indijansku graju, kao da u Austriji nema mukotrpnijeg naroda do njih. Poštovanja vrijedni članovi gospodske kuće stvoriše odmah „Vilimovu stranku", a Seidler, koji je trebao da u tom trenutku bude većim i odlučnijim Austrijancem negoli je ikada bio, pobratimi se sa Zuckerwolffom i s pokroviteljem krvništva, Heineom, da ih udobrovolji i pomiri. Mjesto da izvuče državni voz iz blata, turnuo ga je još bolje unutra. Seidler računa, da će svojim grožnjama i nacrtima sapinjati svijet, preplašiti Čehe i Jugoslavene, sklonuti ih na popuštanje ali kasto se vara! Htio bi ih sklonuti na kojekakva [illegible] pregovaranja, kako bi se moglo uopće još pregovarati o pravima, koja bi naš narod već odavna imao, da nijesu u Austriji zakoni tek komad tiskanog papira! Mislio je, da će uvjeriti svijet o snazi austrijske vlade, dok je otkrio samo njezinu slabost: Pred čitavim je svijetom pokazao, da se njemački „belangi" ne dadu provesti zakonitim ustavnim putem, da niti manjkavi reakcijonarni ustav naše države ne može više očuvati Nijemstvu nenarodnu ulogu gospodujuće nacije i da se prevlast tog naroda može obezbijediti samo nasilničkim i protuzakonitim mjerama. Kod toga je kompromitirao ugled države pred vaseljenim svijetom: Austrija nema danas više ustava, pošto ga samovoljan čin dr. Seidlera čini iluzornim i za slučaj da se parlamenat doskora opet sazove. Danas je Austrija jedina neustavna država na svijetu, a da se tako desilo nije naša krivnja, već jedino krivnja naših slavnih vlada, koje nijesu nikad smogle čestitog i modernog programa. Niti naši niti češki zastupnici nijesu nijednoj vladi u Austriji mogli votirati ratni proračun, jer je taj rat nosio izričito protuslavensko obilježje, čega Nijemci ne taje niti nijesu tajili. Nijedan ne može od naroda zahtijevati, da potpiše sam svoju smrtnu osudu. Osobito jugoslavenski su zastupnici postupali kadkada u tom pitanju tako obzirno i mlitavo, da nam je teško naći isprike, a pogotovo radi votiranja prvog proračuna po sazivu parlamenta. Nitko ne može od naših zastupnika tražti, da se ogriješe o svojoj savijesti. Ma da se prilike u toj državi još tako promijene, neće naši zastupnici moći da glasuju za ratne kredite u prilog njemačkog rata. Ali za to su naši zastupnici zastavili sve svoje sile, da pribave državi ono, što najviše treba — mir, a u tom nastojanju zastupali su devet desetina čitavog pučanstva monarkije. Postupak se vlade ne dade ni na koji način opravdati. Nije samo protuustavan, on je takodjer i protunarodan, upravo protuaustrijski. To je samo dokaz, da se naša monarkija ne samo u vanjskoj već i u unutarnjoj politici pokorila volji Berlina. U tom dogadjaju može dr. von Seidler, mogu Wolff i Schönerer nazrijevati uspjeh, za stvarnog je motrioca to samo politički Sadova, kapitulacija Austrije i nova pobjeda njemačke države na njezinom pohodu vom Belt zur Adria.

Ipak ostajemo ravnodušni i hladnokrvni. I ove će nove odredbe biti „austrijske" odredbe i taj novi će zakon biti „austrijski" zakon. Imat će dakle relativnu vrijednost. Nemamo doduše u Austriji više predmeta iz gumi-elastike, ali imademo za to valjan i patentirani surogat: naše zakone. Sam dr. von Seidler je priznao, da se zakon o ravnopravnosti naroda u Austriji nije nikada provadjao i ipak je toliko naivan, da se čudi, zašto još nijesu riješeni narodni sporovi, i tako zloban, da traži za to jedan uzrok u — jugoslavenskoj agitaciji. Što je učinio ministar Seidler, da uspostavi ugled i moć zakona u Austriji? U kojem je slučaju revidirao postupak prijašnjih vlada u opreci s tim jasnim odredbama? Na koji je način obeskrijepio zaključak i zone toli citirane rečenice „Justitia regnorum fundamentum", da je Austrija dakle država bez fundamenta? I takvih pitanja, na koja nam dr. von Seidler ne može dati odgovora, mogli bi još mnogo više nanizati! Razumije li dr. von Seidler, zašto smo skrajno nepovjerljivi napram svakoj vladi i zašto tražimo kao garanciju ne „kreiseinteilunge", koje bi se kao i sve ostalo provadjalo nama na štetu, a Nijemcima na korist, već našu samostalnu državu u formi jugoslavenske deklaracije? Samo naša vlada bit će nam jamstvo za poštivanje zakona, a za paradno zakonodavstvo naših austrijskih vlada nema danas nitko od nas više smisla! Dr. von Seidler nije učinio dakle ništa, da se preporodi pravni osjećaj u našoj državi, a potonjim je svojim odlukama potkopao i zadnju vjeru u pravovaljanost austrijskih zakona. To je znak degeneracije vlade i onih, koji drže vladu. Radi toga smo mirni i puni vjere u našu budućnost, pošto znademo da je naš narod zdrav, jak i mlad...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja: Artiljerijski bojevi na jugozapadnoj fronti traju dalje. Na talijanskoj fronti bi odbijeno neko talijansko izvidničko poduzeće. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 5. (D. u.) Wolffov ured javlja: Iz velikog se glavnog stana službeno saopćuje: Zapadno bojište: Iza veoma jake vatrene priprave navališe francuske divizije na naše položaje na Kemmelu i kod Bailleul bez uspjeha. Bjehu uz veoma teške gubitke odbijene. Preko 300 zarobljenika osta u našim rukama. Namjeravani napadaj neke engleske divizije zapadno od Bailleula nije se pod našom vatrom razvio. Južno od Hebuterne izjaloviše se engleski sunci. U bojnom području s obe strane Somme oživi na večer artiljerijska djelatnost. Uspe se osobito kod Bretonneua i na zapadnoj obali Avre. Na ostaloj fronti ništa od zamašaja. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Talijanski izvještaj** od 4. svibnja: U pogorju sunci talijanskih i britskih ophodnja. U Val Arsa i jugozapadno od Canove privedosmo zarobljenika. U kraju Tomba-Montenera rastjerasmo i proganjasmo njemačke izvidničke odjele. Pred našim porinutim postojankama na Spitzbergu, desno od doline Brenta uguši spretan nastup artilerije napadaj protivničkih odjela već u zametku. Obična obostrana artiljerijska i strojopuščana bubnjarska paljba na raznim točkama fronte. Mi provedosmo brojna ljetalačka poduzeća. Jedno od naših ljetala izbaci jednu tonu bomba na ljetalačko polje Campo Maggiore i južno od Sedica. 12 neprijateljskih ljetala bi oboreno, jedno pak drugo bi od talijanskih i engleskih lovačkih ljetala, prisiljeno da se spusti. Jedan se je od obrambenog topništva pogodjeni aparat srušio u plamenu.

* **Bugarski izvještaj** od 4. svibnja: Macedonska fronta: Zapadno od Ohridskog jezera i u predjelu Moglena potjeraše vatrom naši porinuti odjeli neprijateljske odjele pješadije. Kod Dobrog polja zapadno od Vardara i južno od Dojrana bi obostranska artilerijska vatra žestoka. — Dobručska fronta: Primirje.

* **Car na bojištu.** Kako je već bilo javljeno, otputovao je car u pratnji načelnika generalnog stožera baruna Arza, njemačkog vojničkog ovlaštenika kod vrhovnog vojnog vodstva, generala Cramona i ostale pratnje, na frontu, gdje će ostati dva dana. Car je ovoga puta posjetio frontu u Mletačkoj, gdje nije nadgledavao samo čete, već gdje svraća osobitu pozornost svim mjerama, koje se protežu na vojsku u polju.

* **Francuzi u Harbinu.** Prema nekom listu, koji izlazi u Marsaillu, bila je poslije konferencije antantinih poslanika francuska posada u Pekingu sa topništvom poslana u Harbin, da u Sibiriji uguši njemačke spletke.

* **Iz Amerike.** Vrijednost neprijateljskog imetka, što ga je zaplijenila vlada Udruženih država, iznaša 280 milijuna dolara.

Proglas socijalnih demokrata na radništvo.

Beč, 4. (D. u.) „Sozialdemokratische Korrespondenz" javlja: Načelništvo socijalno-demokratičke stranke i predsjedništvo kluba njemačkih socijalno-demokratičkih zastupnika zaključiše, da na radništvo izdaju proglas, koji veli: Parlamenat je bio odgodjen, jer je vlada nesposobna da ga vodi i jer se boji debate o carevom pismu i o otstupu grofa Czernina. Odgovorne za to su naročito njemačke nacijonalne stranke, koje hotimice idu u susret apsolutizmu, jer svoj cilj mogu postići samo oktroiranjem. Ako se svenjemačkim produžiteljima rata na volju hoće uspostaviti apsolutizam i vladati Austrijom po Stürgkhovom sistemu, bit će radništvo prisiljeno, da stupi u boj za prava naroda. Proglas svršava pozivom na radništvo, neka bude pripravno na boj, ako taj bude od potrebe.

Holandsko-njemački pregovori.

Berlin, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: Dne 27. travnja dovedoše njemačko-holandski pregovori o prevozu i o plovidbi Rajnom do načelnog sporazumka o svim nabačenim pitanjima. Jedinstvo se postiglo takodjer glede prevoza i izvoza pjeska i kremena, čiju je množinu obećala nizozemska vlada. Jedino točka, koja osobito suvisi sa ponovnim otvorenjem teretnog prometa na pruzi Roemoa-Hamont, treba još razjašnjenja. Takodjer tu se medjutim postigao sporazumak, tako da se ta stvar može smatrati uredjenom.

Ukrajinsko žito...

Berlin, 4. (D. u.) Glavni odbor njemačkog rajhstaga. U debati izjavio je zastupnik Scheidemann, da se nova ukrajinska vlada sastoji iz kadeta i federalista. Skorpacky da nema naroda iza sebe. Vlada da ne može biti trajna. Iz te situacije da se za njemački narod ne može izleći spas. Zastupnik Erzberger veli, da je razvoj Istočnog pitanja odlučujući za općeniti budući razvoj stvari u Evropi i upravo Ukrajina, gdje su se počinile najveće pogreške, stvara os Istoka. I u Litvi da popušta sklonost prema Nijemcima. Ako se narodu bude htjelo narinuti personalnu uniju sa Njemačkom, razvit će se rusofilsko gibanje. Podtajnik von der Busche ispravlja nekoje točke u dosadašnjim navodima te izjavlja, da je njemački poslanik u Ukrajini bio uvijek dobro orijentiran. Pobijao je tvrdnju, da su Nijemci u Ukrajini podupirali veleposjednike. Sadašnji je ministar-predsjednik gospodin Lysogub iz Poltave. Drugi ministri nisu još imenovani. Medju njemačkom i austro-ugarskom delegacijom nije bilo nikakvih opreka. Podtajnik Braun izvodi, da je konačno uspjelo sklopiti sa ukrajinskom vladom ugovor, u kojemu se ona obvezuje, da će središnjim vlastima dobaviti 60 milijuna puda žita i to u travnju 6, u svibnju 15, u lipnju 20 i u srpnju 19 milijuna puda. Iza mnogobrojnih poteškoća stvoren je novi ukrajinski ured, našto je bio sklopljen novi ugovor, koji sadržaje istu dobavu u ratama. Ako to Ukrajini ne uspije, onda imadu središnje vlasti pravo, da si žito priskrbe direktnim saobraćajem. U sadašnjem je trenutku teško proreći, što ćemo dobiti iz Ukrajine. Prema dosadašnjim vijestima najavljeno je od prilike 4 milijuna puda ali još nije dobavljeno. Do sada je prešlo granicu okruglo 1000 vaguna žita a preko Braile 800 vaguna. Govornik ističe činjenicu, da ukrajinski seljak imade u rukama 8 milijarda papirnih rubalja i da radi toga nema gospodarske potrebe, da prodaje svoje zalihe. Središnje vlasti ne mogu prodavati ukrajinskim seljacima tkanine, koje nužno treba. Daljnja je velika poteškoća pribavljanje platežnih sredstava, koje se ne može sakupiti u Ukrajini. Državni podtajnik ističe konačno, da izmedju austro-ugarskog i njemačkog odaslanstva vlada najuži sporazumak. Vijećanje je bilo za tim prekinuto.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Novi kurz u austrijskoj politici pozdravlja „Slovenski Narod" uvodnim člankom pod naslovom „Navještenje rata", u kojem veli: Načelnik je austrijske vlade došao do osvjedočenja, da se ne da prepriječiti ostvarenje jugoslavenske deklaracije, te se je istodobno postavio u službu svenjemačkog Dranga i proglasio, da slovenski dio jugoslavenskog naroda nikako ne može postati slobodan, da slovenske zemlje nikada ne smiju pripasti jugoslavenskoj državi, jer ide preko njih njemački put na Jadransko more, i jer Nijemci zahtjevaju — ne da taj put ostane otvoren (Jugoslavenska država u okviru monarkije pruža sama najbolje jamstvo, da bi austrijski narodi imali slobodne veze s pristaništima pri moru!), nego jer zahtjevaju i hoće da si grade na našem narodnom tijelu svoje bojne postojanke i svoje nacijonalne tvrdjave, da tako postanu gospodari naše zemlje i gospodari mora. Ministar-predsjednik odsudio nas u ime svenjemačke politike na nacijonalnu smrt, te nam je istodobno najavio, da će s državnom silom zapriječiti, da se mi ne borimo za svoj opstanak. Navijestio je represalije proti „agitacijama, koje huškaju narod proti narodu..." Istodobno, dok

odsudjuje načelnik bečke vlade u njemačko ime Slovence na narodnu smrt, zida hrvatskom dijelu našega naroda zlatne kule u zraku. Nudja Hrvatima Veliku Hrvatsku, dao bi im Dalmaciju i možda i Istru, velim, da nije isključeno, da bi mogli u okviru monarkije imati svoju samostalnu državu — ako se svečano odreknu Slovenaca. Bečki svenjemački „Deutscher Klub“ nije uzalud nedavno izdao svog jugoslavenskog programa, Pilari, Stadleri nijesu uzalud pisali svojih memoranduma i zaključivali posebne deklaracije, gospodin von Südland nije uzalud napisao debele svoje knjige o jugoslavenskom pitanju, u kojoj dokazuje, da je zahtjev za sjedinjenje slovenskog područja s ostalim jugoslavenskim zemljama — smiješan. Ministar Seidler dobar je učenjak i veoma pametan muž. Budući da ne može zapriječiti konačnog riješenja jugoslavenskog pitanja, rado bi barem za nijemstvo riješio ono, što se riješiti dade, te bi rado dobio Hrvate za saveznike proti vlastitoj braći, za saveznike nijemstva proti jugoslavenstvu. Što će pak kazati Hrvati toj drzovitoj špekulaciji, Dalje veli „Slovenski Narod“, a i njemački listovi javljaju isto, da će morati odstupiti slovenski ministar vitez Žolger, jer nije htio potpisati naredbe, koja je uperena proti Česima kaošto i proti nama. „Slovenski Narod“ završava: Započenja se možda doba novih progona. Naš narod sve će to pretrpjeti i preživjeti. Glavni je posao već dovršen. Sve tamo do zadnje kolibe izgovorena je riječ za našu deklaraciju, u najpriprostiju slovensku dušu pala je iskra narodnog oduševljenja i narodne požrtvovnosti i snažno plamti plamen samosvijesti i neograničenog pouzdanja u vlastitu snagu i vlastitu budućnost. Dok ostane narod sebi vjeran, razbit će se o njegovoj volji, tvrdoj ko hridina sve neprijateljske namjere. Prekjučer pretio nam Stürgkh, jučer govorio je Clam Martinic, gdje pak će biti sjutra Seidler. A narod ostati će uvijek postojano.

•

M l i t a v o s t č e š k o g a p l e m s t v a. I češka je aristokracija mlitava i anacijonalna, kaošto i hrvatska. Istaknuo je to Josip Holeček u knjizi „Česka šlechta“ (češko plemstvo), potvrdjuju to djela „čeških“ aristokrata Clama, Czernina, a sad eto piše „Venkov“: Nijemci će zato, što su pripravljali iznenadjenje, biti, vele, nagradjeni! Priopćila je to „Bohemia“. U subotu da je proglasio ministar-predsjednik dr. Seidler deputaciji njemačkih poslanika, da će njemački zahtjev, da se otvori podružnica ratnog prehrambenog zavoda u Dečinu ili Podmoklima za njemačke kotare, biti ispunjen u tri ili četiri tjedna. Sami njemački listovi tvrde, da će tvorbom „samostalnog gospodarskog područja u Češkoj“ biti nekakvim predgovor za politiku trganja, za krajsko razdijeljenje češkog kraljevstva. Ali Nijemci idu još dalje, oni hoće, da se njihovi ponjemčeni gradovi pripoje opskrbnom području njemačke države — ali ta molba bijaše odbijena od same Njemačke. „Nijemci u rajhu imadu sami sa sobom dovoljno posla, da se kako valja, opskrbe“ — poručuje se iz Berlina u Austriju — „čudošću bi bilo, da si beru još nekakav opskrbni teret iz — Češke!“ Mi smo ovdje, piše „Venkov“, već bezbroj puta razložili brojkama, da je posvema suvišno uredjenje samostalnog opskrbnog njemačkog područja i to sa stanovišta čisto gospodarskog. Sa stanovišta političkog moraju slični pokušaji naletiti na naš najveći otpor! No nije to dovoljno, da se sličnim stvarima zanimaju bečki birokrate, nego se i dio — našeg istorijskog plemstva, ovamo plete! U ratno smo doba često očekivali, da će se češki veleposjednici odazvati u korist češke stvari — a kad tamo, osim neznatnih iznimaka, nije u javnost doprlo ni riječi, koja bi našu stvar mogla poduprijeti. Tekar sada je vrijeme. „Union“ priopćio je plemićki iskaz — iskaz češkog aristokrata grofa Deyma iz Nemyšle. U iskazu zahtijeva on za Nijemce u kraljevini Češkoj zakonitu zaštitu, dalje razdiobu vlastelinskih i samoupravnih ureda i krajsko uredjenje uz zaštitu nerazdijeljivosti zemlje. Pri tom istodobno silno protestuje proti češkim aspiracijama na slovački dio Ugarske! Kad smo pročitali to razmatranje, odmah smo si rekli: Malo kad odazove se češko plemstvo u javnosti, a kad se ipak odazove, moramo onda priznati: O da bi radje bilo šutilo! Čovjek u istinu ne razumije, u kakvom to uzduhu živu naši aristokrate! Vide, što se oko njih čini, čitaju naše programe, slušaju o tom, zašto smo trpjeli, zašto trpimo, a ipak nemaju na pameti ništa drugo, osim brige za Nijemce! A to upravo u čas, kad bi se to čovjek najmanje nadao! Istina, gospodin grof Deym zaključuje, da svjetovni rat zahtjeva sretno riješenje češkog problema, što se dade provesti samo ostvarenjem istorijskog državnopravnog programa — ali pri tom istodobno zahtjeva: najprije sporazum s Nijemcima! To je isto tako, kao da bi se reklo: možeš poletjeti na mjesec! On je i proti uredjenju „Deutschböhmen“ — ali istodobno toplo preporučuje, da se „uz zaštitu nerazdijeljivosti zemlje“ razdijeli češko kraljevstvo u dva područja! Ne shvaća zaista, da je takova razdioba samo uvod za ispunjenje poznatih svenjemačkih zahtjeva?! Kako bi to s onom nerazdijeljivosti ispalo u kratko doba — zna svako dijete. Grof Deym zove i za saziv sabora i pozivlje na nove izbore, ali još više za pomirljivu komisiju kraljevine Češke, u kojoj bi Nijemci opet provodili poznate već stvari! Ne, ne, tako si nijesmo nikad predstavljali iskaz češkog plemića u ovo napeto doba, završava češki agrarni dnevnik.

•

V e l i k a r u s k a k o m u n i s t i č k a d r ž a v a. U listu „Novaja Žizn“ objelodanjuje Maksim Gorkij sastav, u kojem podvrgava unutarnje političke odnošaje boljševičke države najoštrijoj kritici. Današnja Rusija — piše Gorkij — pruža sliku, od koje ne može biti jadnije. Kao najznamenitiji rezultat velike ruske revolucije pokazuje se sramotna činjenica, da se u Rusiji krade sve, što se može ukrasti. Način, kako se je sama Rusija opljačkala, bez sumnje je besprimjeran u povijesti. Pljačkaju se crkve i muzeji, prodaje se crkveno blago i arheološke dragocjenosti, strojne puške i topovi. Palače sa dragocjenim umjetničkim zbirkama, hambari i trgovačke radnje su opljačkane i oplijenjene. Cijela je Rusija raj lopova, ubojica i pljačkaša, a da boljševička vlada ne može dokončiti ovoj tragediji. Vojnici posvema otvoreno nude po trgovima jermenske žene, koje su dovukli iz Kavkaza za 25 rubalja po glavi. Od ovih se vojnika za cijelo ne može nadati, da će biti duhovni vodje Evrope, mesije novoga svjetskoga poretka. Bit će užasno pri duši onome, tko pročita petrogradske izvještaje o groznim nasiljima u Simferopolju i Sebastopolju. — Rusija je pala. — To je opći očajni poklik. Boljševička se je država jadno izjalovila, jer onaka umorstva u masama prekoračuju ono, što se može podnositi, pa su rijetka u divljim plemenima. Neka se pomisli: Samo u Sebastopolju zaključili su mornari, da poubijaju sve imućne gradjane koji stanuju u dvije glavne ulice. Na odredjeni se dan izvodi zaključeno zlodjelo i lešine umorenih bacaju u more. Jedna udova zamoli ronca, da joj izvadi umorena muža. Jedan je ronilac iščezao pod morskom površinom, izlazi napolje, izgleda kao lud. Namjerio se je na cijelo brdo lješina, koji su imali na nogama veliko kamenje. Na ovoj se slici odrazuje kulturni život današnje Rusije. Pod boljševičkom je vladom postala Rusija državom, koja ne smije tražiti, da se smatra kulturnom. Dokle god budem živio, vikat ću boljševicima: Pustite vodstvo! Nemate ni snage ni moći, da stvorite novu Rusiju!

•

I z H r v a t s k e. Ne znamo, kako će djelovati nove mjere i novi možebitni progoni na javno mnijenje u Hrvatskoj. Sigurni smo, da će se ondje naći ljudi koji će nesvijesno okrenuti „bandiru kako vitar puše“, u prvom redu naravno hrvatski frankovci. Ali smo s druge strane takodjer uvjereni, da će veći dio hrvatsko-srpskog djela jugoslavenskog naroda dočekati mirno s prezirom sva ta nova alarmovanja. Bili smo mi prije Seidlera i prije njegovih prijetnja i bit ćemo takodjer i poslije njegovih mjera. — Kao prvi dogadjaj novih progona i pritiska odozgo jest obustava „Juga“. „Jug“ je — rijetka pojava u Hrvatskoj — bio dobar dnevnik. To su osjećali najbolje oni u Pešti, zato su pritisnuli i osječko je državno odvjetništvo bilo valjda prije i bolje upućeno informacijama iz Pešte, da dolazi nova era, nego li je Seidler izrekao svoj povjesni govor. Uredništvo „Juga“ javlja, da obustavlja list svojevoljno, jer nije htjelo prignuti šije pred naredbama i naputama državnog odvjetništva i cenzure. „Hrv. Riječ“ glasilo vladine većine dvaput javlja: Treba da se te stvari razbistre, ali se već u trećoj vijesti o istoj stvari poznaje, kako je ta vladina većina bezmoćna i kako se ne vlada u Zagrebu, nego u Pešti. Na cijelom svijetu, javlja zagrebački dopisnik „Slovenskom Narodu“ nije tako veliki trenutak naišao na tako male ljude, kao u hrvatskoj vladinoj većini. — Nama je koalicija simpatična. Simpatična nam je iz dvojeg razloga: Vidimo u njoj najsposobnije ljude u Hrvatskoj i znamo, da hrvatski narod najbolje pozna. U mnogočem dajemo joj prednost pred svim ostalim strankama u Hrvatskoj. Ali preveliki oportunizam i preveliko popuštanje samo uz cijenu, da se samo vidljivo vlada i pri tom ždere iz jasala, nikako ne možemo odobravati. — Na sami dan 30. travnja sakupili su zagrebački akademičari za našu djecu 30.000 kruna. Taj broj govori jasno o raspoloženju koje danas vlada.

Hrvatice, žene i djevojke! Jugoslavenke!

Ozbiljno je doba, u koje živimo. Ozbiljni su dani, i daleko više ozbiljni, nego možemo mi da shvatimo! U to ozbiljno doba, gdje se ruše prijestolja, gdje car postaje prosjakom, gdje svesilni duh demokracije i napretka drma starim poredjajem i ruši sve ono što je trulo, što je zastarjelo, neprirodno i nepravedno, u doba, kad u istinu radja se na svijetu novi život; samo onaj će narod postignuti ono za čim teži, naime vrhunac svojih želja i nastojanja — svoju slobodnu narodnu državu, koji bude ustrajao nepokolebivo pri svojim zahtjevima, i koji bude mogao da pošalje u borbu izobražene pojedince neslomive volje i jaka duha. Hrvatske žene i djevojke u Istri! Jugoslavenke! Vaša je prva i najglavnija zadaća, da same sebe odgojite, da svaka od Vas postane prava kći svojega naroda, koja će znati da svoju djecu odgoji tako, kako zahtijevaju potrebe našega naroda. Zato treba da svaka ona, koja znade čitati i kojoj leži ikoliko na srcu budućnost njezine djece a i njezina budućnost, te budućnost cijelog našeg naroda, bude čitateljica „Ženskoga Svijeta“. „Ženski Svijet“ izlazi u Zagrebu, svaki mjesec jedamput, te je najbolji list, od svih muških i ženskih, što su bili kod nas do sada pokrenuti. Zadaća je lista, kako je to bilo u našem listu svojedobno razloženo, da odgaja narodne svijesne žene, dobre majke, koje će preporoditi naš narod. Pretplata je listu neznatna. Svaki broj je sam za sebe dobra poučna knjiga sa člancima i raspravama iz svih struka našeg kulturnog, socijalnog i političkog života, pisan je latinicom, na finom papiru, te sudjeluju u njem naši najbolji književnici, muško i žensko, iz svih krajeva prostrane Jugoslavije. Tu ćete upoznati što i kako misle Vaše sestre u Sloveniji, u Hrvatskoj, u Dalmaciji, u Ugarskoj i Srbiji, i Vaše će misli ojačati, kad vidite, koliko sestara imade, koje taru iste brige i bole iste rane, ali koje ujedno i nastoje, kako bi se tih briga riješile i te rane zaliječile. Hrvatice! jugoslavenske žene i djevojke! Ima li u Vama nešto narodnog ponosa i svijesti, ne ćete li da i Vi i Vaša djeca propadnete u neznanju i neshvaćanju svijeta i života, ne krzmajte, nego pošaljite odmah pretplatu na „Ženski Svijet“. Na godinu K 20, na po godine K 10, na četvrt godine K 5. Pretplata se šalje na: Zofka Kveder-Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1b.

Skoro u kino „Ideal-u“

Caius, Julius Caesar!

Domaće vijesti.

Velovršćani! C. k. kotarsko školsko vijeće saopćuje: Dne 2. junija 1918. u 3 sata popodne obdržavat će se na Velom Vrhu u školskoj dvorani zasebne škole komisijonalna rasprava za utemeljenje redovite pučke škole na Velom Vrhu. Ovoj raspravi bivaju pozvani oci obitelji ili skrbnici — a u slučaju njihove odsutnosti mogu pristupiti i majke — iz mjesta: Veli Vrh, ulica Fasana, Valdenaga, Valmarin, Vrh Lesso, Lizinjamoro, Tivoli, Željeznički most (izvan žične ograde) i Ruban, koji imadu djece dužne za polazak škole i to ako i ne bi primili posebnog poziva. Učesnici će morati donijeti donijeti sobom isprave iz koje će biti razvidno, da dotična njihova djeca jošte živu te su rodjena u dobi od dne 16. septembra 1901. do 15. septembra 1911. Pula, dne 2. maja 1918. Predsjednik Hohenbruck, m. p.

Sa pošte. Poštanski ured u Puli nam saopćuje, da je promet s omotima za Trst u potpunom opsegu opet uspostavljen.

Dnevne vijesti.

Našim čitateljima javljamo, da su izašle veoma stroge cenzurne odredbe proti jugoslavenskoj štampi. Neka se uvaži.

Zadnja cenzurna uputa ministrijalne komisije nosi broj 21.110. Možemo si dakle predstaviti, kako je teško izdavati list u skladu s ovim 21.110 cenzurnih uputa a kako je teško i cenzoru pregledavati list, kad mora kod cenzuriranja imati uvijek pred očima strahotu od 21.110 cenzurnih uputa. Ne znamo zapravo tko su veći siromasi ili redaktori ili cenzori.

Njemačka pomorska škola u Trstu. „Tagespost“ javlja: „Ljeti 1917. godine zamolio je nar. zastupnik cara za njemačku pomorsku školu u Trstu i ova je molba bila potvrdjena carskom riječi. Sada se ima taj zahtjev provesti. Medju svibanjskim zahtjevima Nijemaca nalazi se na prvom mjestu — nautička škola za Nijemce u Trstu. Ali pomorska je škola tek početak...“ Slovenci nemaju još pomorske škole, a Slovenci imadu kao primorski narod na to svakako više prava negoli Njemci. Isto pravo kao Nijemci imadu na nautičku školu u Trstu i Poljaci, Ukrajinci i Česi. Gleiches Recht für alle, kazao je ministar-predsjednik. Neka se dakle u Trstu otvori i češka i poljačka i maloruska i slovenska nautička škola!

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari Jos. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — U Puli, utorak 7. svibnja 1918. — Broj 1012

Narodna snaga.

Izvor prave narodne snage leži u zdravlju i sposobnosti puka. Naš puk u Istri razlikuje se donekle od onog u srednjoj i sjevernoj. Uzroci su tomu razni. Naš se puk nije u Istri naselio najedamput, nego su pojedini kotari, pojedine općine i pojedina sela naselila u raznim dobama i iz raznih krajeva. Na duševni razvoj djelovalo je kasnije podneblje, prilike u kojima je jedan kraj živio, gospodari, pod kojima je robovao, dodir sa raznim tudjim elementima, te zanimanje pojedinih krajeva. Da sve te razlike upoznamo, trebala bi nam opširna istorija Istre iza seobe naših plemena ovamo, koja medjutim čeka još na svoga auktora. Istaknuti svakako možemo, da hrvatsko-srpski puk u Istri nije se nikad osjećao kao jedna cjelina, nije nikad radio za zajedničke interese i nikad se nije borio za postavljene zajedničke ciljeve. Lovranac i Kastavac isto se onako ne osjeća u svom elementu na Pazinštini ili Puljštini, kaošto ni Dalmatinac ili Hrvat iz banovine.

Tek u najnovije doba počelo se raditi oko zbliženja istarskog pučanstva iz raznih krajeva, oko medjusobnog upoznavanja, što opet stupa zajedno sa prosvjetljivanjem i budjenjem naroda. Omladinci oko „Dobrile" i „Istre" imali su pri tom ne malu zaslugu.

I tom je radu naudio silno rat, koji je proždro mnogo naših mladih, zdravih i sposobnih ljudi. Ali narodu je uz mnogo zla i muke donio i mnogo dobrih iskustava. Tek u tim novim mukama upoznao je donekle svijet i život. Uvidio je, kako izgleda državna organizacija, osjetio je, što znači, kad ti onaj, koji s tobom nema ništa zajedničkoga dijeli kruh, upoznao je što znači imati na svijetu narod, koji prema tebi osjeća prijateljski ili neprijateljski. Narod se iz južne Istre iselio bio, bio je u Moravskoj i Češkoj, Austriji i Ugarskoj i upoznao da imena Nijemac, Ceh, Madžar imadu takodjer i neko značenje, da su to imena naroda. A kako ti narodi (da li dobro, ili zlo i kako koji) gledaju na nj upoznao je iz iskustva, osjetio je to na vlastitoj koži. Naš će narod i ovdje u Istri i onaj u Dalmaciji i Hrvatskoj i ostalim jugoslavenskim zemljama preživjeti ovaj rat. Narod je duševno i fizički posvema zdrav. Treba mu samo otvoriti oči. Za sada mu treba najprije dati kruha. Ali kruha je veoma malo, a taj je rezervovan za drukčiju gospodu a ne za naš neuki narod. Svakako će i ta čežnja za kruhom djelovati dobro. Narod teži za kruhom, traži sredstva da se kruha domogne. Hoće da bude spretan i sposoban, a tu mu treba pomoći. Treba ga osvješćivati, pokazivati mu njegovu vlastitu snagu i veličinu, isticati njegove kreposti a trebili njegove mane, treba ga učiti svemu. Treba najprije pokazivati svakomu pojedincu, da nije samo čovjek nego i član hrvatskog dijela pučanstva u Istri, a taj hrvatski dio istarskog pučanstva je samo jedna grana hrvatskog plemena, koje stanuje osim u Istri još u Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji, južnoj Ugarskoj, Bosni i Hercegovini, dok drugi dio naroda, koji govori i piše istim jezikom kao i mi, samo da se naziva srpskim stanuje u Srbiji, Crnoj Gori, takodjer u južnoj Ugarskoj i Bosni i Hercegovini. Slovenci, koji stanuju u sjeverozapadnoj Istri kod Kopra te do Trsta, u Trstu, u Goričkoj, Kranjskoj, južnoj Štajerskoj i Koruškoj takodjer su nam po jeziku jako blizu, oni su najsposobniji dio jugoslavenskog naroda ili naroda slovenskog, hrvatskog i srpskog. Svih nas imade 10 milijuna, i mi pripadamo velikom i jakom slavenskom plemenu.

Što bude naš narod više znao, što bude više kadar da učini, što bude izdao više dobrih pojedinaca, to će biti bolje za onaj kraj, za onaj dio naroda i za svu narodnu cjelinu. Uz nacijonalno osvješćivanje treba da stupa i gospodarska izobrazba. To su temeljne misli narodnog osvješćivanja.

O želji naroda, osobito našeg naroda u južnoj Istri za naukom i znanjem svjedoči donji članak, kojega nam je uz 332 K donijela ližnjanska djevojka. Novac je već po bogzna koji put sakupljen po **ližnjanskoj mladeži** prigodom proslave stogodišnjice Petra Preradovića i prošlih uskrsnih blagdana u korist naše buduće srednje škole u Puli*).

Članak pisan u domaćem narječju donosimo u cjelini uz jedino pravopisne popravke.

Članak glasi:

„Prigodom stogodišnjice rodjenja našeg slavnog jugoslavenskog pjesnika P. Preradovića i ovogodišnjih uskrsnih blagdana nastojasmo da i mi po mogućnosti i uz pripomoć i sudjelovanje ostale naše braće uzgojimo koju ružu nad pjesnikovim grobom, sjećajući se mnogih njegovih lijepih izraza a osobito one, mile nam pjesme: „Bože mili kud sam zašo, noć me stigla u tudjini..." Ni mi nijesmo daleko od te pjesme, samo da je nas zatekla na žalost noć na našoj rodjenoj grudi i miloj domovini a još ne znamo, pravog puta ni staze, ni kojim nam smjerom i u koju svrhu noge gaze. Draga braćo! Pomislimo, u kakvoj nam velikoj mjeri zlo raste, a dobru se ni početak temelja sagradili ne dade. Nije čudo, da zla mnogo trpimo, jer ga vrlo skupo cijenimo i prijateljski dvorimo a dobro ni jeftino ne znamo i ne ćemo kupiti.

Draga braćo! U današnjem narodu opaža se svega sa više i niže strane, a jako malo i ništa dobra. Jedan od najvećih tereta nam je naša glupost, koja nam ne da upoznati svojih kršćanskih dužnosti i put do istine.

Mnogi će roditelji kazati, da njima se ne treba za škole brinuti, da njihova djeca su odgojena i t. d. Sretna bi naša domovina bila, kad bi njihova djeca bila odgojena, kad ne bi na žalost bila bez svijesti, mjesto da budu odgojena. Imali smo dovoljno prilike uvijek, a osobito sada u ovo žalosno ratno doba, da se sami osvjedočimo i da svoje pogreške upoznamo. Narod se toliko miješa, kao još nikad dosada i jedan drugog promatra u svim granicama, pa je osjetio svaki zdrav razum i bistre oči, da smo mnogo zaostali u tvrdoj, zapuštenoj ledini, od koje se ne može mnogo dobra nadati, dok se je uz žnive marljivih radnika ne uredi.

To dira u srce i našu ližnjansku mladež, pa su se većinoma bez razlike, muško i žensko, dali na sakupljanje milodara za našu srednju školu, da možemo i mi uz vruću želju bratski i zajednički staviti kamenčić na temelj mile nam budućnosti. Ako i ne možemo našim navjednicima mnogo dobra sagraditi, barem to želimo, da ih ne stavimo u zlo. Mnogi su roditelji potamnili put svijetla svojoj djeci i silom joj oči zaslijepili, mnogo mi imademo pogrešaka i mana, ali spominjemo ovdje samo jednu od glavnijih: Mnogi su se roditelji time još i ponosili, kad su svoje siromašno dijete još uz kojekakve darove izvadili iz škole, nagovorili dijete, da se čini pred liječnikom gluho, slijepo itd. Istina je da ovako sirote djeca gledajući ne vide i slušajući ne razumiju, jer su ih njihovi roditelji ne misleći ništa ovako lijepo nadarili.

Draga braćo! Na ovaj način izgleda skoro sve, što mi uradimo. Mi smo na takvom temelju, kao veliki posjednik, koji ima više duga, nego mu posjed vrijedi, pa se veli, da je bogat, ali da svaki svoje uzme, ništa mu ne bi ostalo. Tako i kod nas, kad bi netko mane i pogreške odbio, ne bi ništa ostalo, kao ni prazno vreći. Uz najtopliju želju upozorujemo naše učene ljude, budući da su oni kao uzor našega naroda, da ne uskrate svoje svete dužnosti, kad im se pruži prilika, da se pobrinu za gospodarske škole, koje nam trebaju kao svagdanji kruh.

Trebamo uzgojiti nekoliko poštenih mladih srdaca i postaviti u njih plemenite misli i nastojanja, pa će nam to biti najglavniji i najtvrdji temelj.

Ovo su izrazi i zahtjevi klica, koje u nekoliko mladih srdaca rastu, ali uz najtopliju volju i želju po svoj prilici ne će one nikakvog ploda donijeti, jer ih nema tko da spasi, pa će ih mnogi stari drač ugušiti.

Sa zaključkom ovih par redaka želimo pozdraviti milu nam domovinu, da bi se sretno preko svih nemilih aždaja u skoroj budućnosti uskrisila i sve rane izliječila i što prije svojim mladim, bijelim, mirisavim cvijećem odjevena bila. Uz najmilije želje, svaku joj sreću uz božju pomoć naziviju njezina djeca

Ližnjanska mladež.

Narod, narodna mladost zove!

Pred tim iskrenim vapajima moralo bi se otvoriti srce svakog onog, koji iskreno misli i dobro želi zemlji i narodu.

Mnoga umišljena i razvikana veličina morala bi ili stupiti u narod s plemenitim nastojanjem ili se sakriti u kut, da je ne raskrinka žuljava ruka naroda, koji vapi za svijetlom!

M.

* Imena plemenitih darovatelja priopćit ćemo u jednom od budućih brojeva.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Jugozapadno bojište: Traje živahna topnička djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Na flandrijskoj smo obali izveli uspješna poduzeća. Južno od Locrea izjalovila se djelomična navala neprijatelja. Rano u jutro prolazno žestok topnički boj izmedju Yperna i Baileula. Preko dana stajao je samo Kemmel pod jačom paljbom. Na sjevernoj obali Lyse, na kanalu La Bassee i u nekojim odsjecima bojne fronte na obim stranama Somme oživjela je na večer topnička djelatnost. Izvidnički su okršaji i sunci u neprijateljske linije kod Hangarda i jugozapadno od Brimonta pribavili nama zarobljenika. — Bojna skupina vojvode Albrechta: U pretpoljskim smo bojevima s Amerikancima jugozapadno od Blamonta i sa Francuzima na Hartmannweilerkopfu dopremili zarobljenika. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 5. t. mj. popodne. Obostrana topovska djelatnost sjeverno i južno od Aire te u odsječku Douaumont-Fliery. Pješadijskih bojeva nema. U Loreni su Francuzi doveli zarobljenika sa pothvata u predjelu Letrioura i sa sukoba patrula u predjelu Ambervillersa. Na ostaloj fronti je noć prošla mirna.

* **Engleski izvještaj** od 5. t. mj. prije podne. Uspješnim poduzećima, što smo ih prošle noći poduzeli kod Sailly-le-Seca i istočno od Hobuterne, poboljšali smo naše linije na ovim točkama i doveli nekoliko zarobljenika. Jutros rano navalio je neprijatelj na sve položaje, što smo ih uzeli u noći od 3. t. mj. sjeveroistočno od Nngesa, ali je bio suzbit. Naša je linija čitava. U odsječku šume Nieppe provedosmo uspješan sunak. Na fronti na Lysi bijaše topništvo na obim stranama djelatno.

* **Talijanski izvještaj** od 5. t. mj.: Češća i žešća neprijateljska smetajuća vatra u dolini Lagarnia i Astico te u odsječku Forsalta. Naše je topništvo raspršilo odjeljenja nosioca u predjelu Stelbio, pobombardovalo je uspješno kolodvor Rovereto, pogodilo je vlakove na kolodvoru Conegliano te je prouzročilo žestoku eksploziju na lijevom brijegu Piave, nasuprot Nervese. Djelovanje patrula medju Brentom i Piave. Naša su lijetala bila veoma djelatna. Jata capronija te engleska lijetala, praćena od mnogobrojnih lovnih strojeva, izbaciše sa izvrsnim uspjehom oko 9 tona bomba na električke naprave u Cavadino, sjeverno od Borria. Za vrijeme ovog lijeta druga su lijetala ponovno bombardovala neprijateljsko uzletište Campo maggiore, južno od Steniera. Prošle noći prikazaše se naša lijetala nad kolodvorima Primolano i Bassano, koje su bombama uspješno pogodila. Iste je noći mornarički zrakoplov bombardovao koracajuće neprijateljeve kolone s one strane Tagliamenta. Sastrijelismo 3 neprijateljska lijetala, od kojih se dva, zastrta u plamen, spustiše u naše linije.

* **Turski izvještaj** od 5. svibnja: Palestinska fronta: I jučer izjalovište se na zapadnom brijegu Jordana sve navale Engleza proti našim položajima uz teške gubitke. Odrezani od svojih stražnih sveza, sukobile su se sjeverno od bojišta njihove konjaničke pukovnije svuda sa našim junačkim navalnim četama. Dopremili smo nekoliko zarobljenika, nekoliko strojnih pušaka i jedan oklopljeni automobil. Inače ništa novoga.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 5. t. mj.: Na sjevernom bojištu uništeno je opeta 12.000 brutto regist. tona. Medju potopljenim parobrodima nalazi se i jedan engleski „tank"-parobrod.

* **Bojevi u zraku.** Wolffov ured javlja od 5. t. mj.: Tri njemačka ljetača sastrijeliše dne 4. t. mj. pred flandrijskom obalom 4 neprijateljska hidroplana. Dva su neprijateljska ljetača teško ranjena i spašena.

* **Wilson u Parizu.** Amerikanska misija bila je dne 5. t. mj. primljena u Parizu u vojničkoj školi od maršala Joffrea. Oficijelni će doček uslijediti u radničkoj burzi. U ime upravne komisije izrazio je predsjednik Guilbert nadu, da će konferencija od 6. t. mj. biti korisna po socijalističku stranku, kao i po državu. Vodja misije Wilson izrazio je želju, neka sutrašnji sastanak bude simbol najužeg ujedinjenja socijalista obiju država. Nato se je odaslanstvo podalo u vanjsko ministarstvo, gdje je sveukupna radnička sveza priredila u čast gostova gozbu, kojoj je prisustvovao i prijašnji ministar Thomas i vodje raznih socijalnih skupina. U nazdravici je Wilson izrekao volju amerikanskih socijalista, da se sa Nijemcima neće pregovarati, dok bude na francuskom tlu stajao jedan neprijateljski vojnik.

* **Šefom generalnog stožera amerikanskih četa** u Francuskoj bio je imenovan general Andrew.

Iz Rusije.

Amsterdam, 5. (D. u.) Reuter. Prijašnji ruski car, carevna i jedna njezina sestra odvedene su po nalogu sovjeta u Jekaterinoborg, jer su seljaci iz okolice Tobolska i monarhističke čete kušale, da im pomognu pobjeći. Carević se u odredbi ne spominje.

Berlin, 5. (D. u.) Kako se doznaje sa podučene strane, povratio se je dio crnogorskog bro-

dovija, za koje se neko vrijeme nije znalo, gdje se nalazi, u Odesu te se je postavilo na raspolaganje svojoj vladi.

Iz Ukrajine.

Kijev, 5. Ukrajinski list „Zadnje vijesti“ piše pod 2. svibnja: Sastav novog je kabineta sada već prilično odredjen. Nije još riješeno pitanje, tko će biti ministrom-predsjednikom. U obzir dolaze Lysogub i Vasilenko. 2. svibnja dodje Lysogub u Kijev i tog će dana biti riješeno pitanje. Za sada preuzeo je Vasilenko mjesto ministra-predsjednika. Ministarstvo je ovako sastavljeno: Ministar za nastavu i privremeno takodjer ministar rata: Vasilenko (kadet); ministar unutarnjih stvari i privremeno takodjer i ministar za poštu i za brzojave: Lysogub (liberalni oktobrista, poznati političar zemstva); trgovina i industrija: Gutnik; financni ministar: Rehepeckij; ministar za poljedelstvo: Wagner; ministar za prehranu: Sokolovski; ministar za pučko zdravlje: dr. Lubinski; prometni ministar: Butenko; ministar pravosudja: Cubinskij (kadet); ratni ministar: Slivinski. Atamanom poljske kancelarije hetmana bio je imenovan ataman Chanienko.

Kijev, 3. (D. u.) Dne 30. travnja primio je hetman Skoropecki zastupnike novinstva, kojima je rekao, da je oduševljen pristaša misli neovisne, samostalne Ukrajine, ali nikakav šovinista. U Ukrajini morali bi svi državni elementi imati mogućnost, da uz jednaka prava slobodno rade. Sve će sile u državi morati raditi oko uspostave mirnog života, ugušenja anarhije i oko zasiguranja mirnog i nesmetanog razvoja države. Čim prestane anarhija te čim bude u državi uspostavljen zakon i pravo, odložit će on neograničenu vlast te će se preći k parlamentarnoj vladavini. Za sada je teško reći, da li će se to brzo dogoditi, ali se oko toga radi svim silama. Stoga je prva zadaća ta, da se uguši anarhija i da se uspostavi mir. Nije istina, da se je mislilo uvesti ograničenja za stanovite narodnosti. On neće trpjeti, da se dio pučanstva hucka protiv drugog dijela pučanstva te neće dozvoliti nikakvih nacijonalnih hajka i agitacija. On da je konstitucijonalista i pristaša slobode štampe.

Berlin, 5. Posebni izvjestitelj Ullsteinove naklade u Kijevu saopćuje imena novog kabineta. Napadan je veliki broj vodećih članova politike kadeta iz škole Miljukove. Skrajna ljevica nije uopće zastupana u kabinetu. Ne radi se, kako se čini, dakle o prevratu velikih posjednika, već o uspjehu politički veoma spretnih, demokratičnih, seljacima odanih ali takodjer i imperijalističkih kadeta. Prva će posljedica tog prevrata biti, da je sporazum nove ukrajinske vlade sa boljševicima u Rusiji, njezinim najvećim protivnicima, gotovo isključen.

Berlin, 5. Posebni izvjestitelj Ullsteinove naklade u Kijevu imao je pogovor sa hetmanom Skoropackijem, koji je izjavio, da će se u vanjskim pitanjima oslanjati na Njemačku.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Javismo već, kako se je slovenska socijalno demokratska stranka, koja je dosad neprestano kolebala ima li ili nema li se pridružiti jugoslavenskom pokretu otvoreno mu pridružila dne 1. svibnja svečanom manifestacijom u „Mestnem domu“ u Ljubljani Izvjestitelj je drug I. Kopač podao tamo važne izjave iz kojih vadimo: „Za nas, socijalne demokrate jeste zahtjev za ujedinjenjem Slovenaca, Hrvata i Srba u zajedničkoj samostalnoj državi nešto posve samo po sebi razumljivo i naravno. U tom pogledu se nastojanje stranke pokriva s onim gradjanskih stranaka. Socijalni demokrate, prije svega jugoslavenski, ne mrze nikoga radi njegove narodnosti, ali osudjuju svaki šovinizam, jer prouzročuje najsilnije bojeve medju narodima. Kako bi se jedamput za uvijek načinio u Austriji konac tom huškanju naroda proti narodu, treba prije svega preosnovati državne temelje, treba da zadobe narodnosti svaka svoju slobodu i svoju jednakopravnost. — Jugoslavenski socijalni demokrate ne će da budu izdajice svojega naroda. Bude li treba kada stupiti za jugoslavensku državu na put, jugoslavensko će radništvo biti prvo, koje će to učiniti. — Takve riječi zajista nijesmo još čuli iz ustiju službene slovenske socijalno demokratske stranke. Za to im se tim više radujemo danas. Osjećamo kako ideja narodnog jedinstva zahvaća sve više sve slojeve naroda i ne sumnjamo u pobjedu te ideje. — Pod naslovom: „Punoljetni smo“ piše celovački „Mir“ medju ostalim: Mi svijesni Slovenci i Jugoslaveni ne sramimo se svojeg jezika ni pred kim, mi osjećamo i svijesni smo si, da nijesmo ništa manje od drugih. Punoljetni smo, svijesni smo si svojih prava i hoćemo, da se tih prava i poslužimo. O nama samima hoćemo mi da odlučujemo, mora biti konac svakoj kurateli, skrbništvu i štitništvu! Naša majka deklaracija svjedoči, da nijesmo više maloljetna djeca, svjedoči, da smo zreli punoljetni, da se osjećamo jednako vrijednima s drugima, da smo slobodan puk, koji hoće živjeti u svojoj jugoslavenskoj državi pod hapsburškim vladarima. Dugo su nas tlačili, iskorišćivali i proganjali, sada pak vrijedi: S Bogom njemački štitnici, neka živi Jugoslavija!“

Konferencija o razvitku Dalmacije. Pišu iz Splita: „Ovih dana održano je u Beču predavanje predstojnika Austrijskog Lloyda Ervina pl. Paske na pobudu „Pomorskog austrijskog društva“ o Dalmaciji i njezinom budućem gospodarskom razvitku. Govornik zagovarao je u prvom redu izravni željeznički spoj sa Austrijom, a pogotovo povećanje malene željezničke mreže u Dalmaciji. Preporučuje unapredje je prometa stranaca koje će se dati polučiti u prvom redu podizanjem kupališta i ljetnikovca. Kako mnoga dalmatinska mjesta imadu blažu klimu nego francusko Primorje, to bi mogla Dalmacija uz uložak stanovitog kapitala vrlo lahko sa Francuskom i Italijom konkurirati. Nadalje je u velike preporučivao unapredjenje rudarstva, koje bi mogio gledom na velike naslage ugljena, aluminija, cementa i asfalta, a uz uporabu vodenih snaga, kojima Dalmacija obiluje — ubrzo proevasti i podignuti se do moćne visine“.

Iz Hrvatske. „Primorskim Novinama“ javlja prijatelj iz Zagreba, da se tamo radi oko osnutka nove političke stranke u Hrvatskoj. Sranku pokreću neki naši političari, koji stoje na stanovištu narodnog jedinstva i samoodredjenja naroda, a ne mogu da se priključe k onoj skupini političara, koji se danas kupe oko „Hrvatske Države“. Misli se, da će u tu novu stranku stupiti i neki dosadašnji pristaše hrvatsko-srpske koalicije te da će se u njoj uopće okupiti svi oni narodni elementi, koji se danas ne nalaze u nikojoj stranci. No osnutak ove stranke nema nipošto značiti, da će nastati boj izmedju sadanjih t. zv. „državaša“ i te nove stranke, nego će se naprotiv nastojati raditi po mogućnosti i sporazumu i tako, da se sama misao narodnog ujedinjenja još većma ojača i da se tako ujedno uzmognu prikupiti i organizovati i oni elementi, koji bilo s kojih razloga ne mogu stupiti u Starčevićevu stranku prava. Zato ova vijest ne će nikoga iznenaditi i ne valja nipošto uzeti, da će osnutak nove stranke značiti cjepkanje narodnih sila. — „Glas“ javlja o sastanku hrvatske inteligencije iz Zagorja u Varaždinu, gdje se prihvatila rezolucija, u kojoj se poziva sve narodne ljude, da porade oko organizacije Zagorja u svrhu koncentracije narodnih sila za rad oko sjedinjenja svih djelova jugoslavenskog naroda.

Domaće vijesti.

Članovima „Slovenske Matice“. Umoljavamo gg. članove „Slovenske Matice“, koji još nijesu podigli knjige za god. 1917., da ih podignu u našoj upravi u svaki radni dan od 5—7 sati popodne.

Ujela ga zmija. U pokrajinsku je bolnicu priveden šestnajstgodišnji Josip Hrvatin iz Pinezići (općina vodnjanska). Za lijepog je dana otjerao blago na pašu a sam se dao na pobiranje šparoga. Osobito ga primamio lijep bus, koji je imao više zelenih šparoga. Prignuo se da otrgne jednu po jednu, ali jedva što se prve pri korjenu dotakao, povukao je sav u užasu ruku. U grmu utajena i oko busa šparogina ovijena otrovnica zmija ubola ga u ruku. U bolnici mu je bila pružena prva pomoć, te ima nade, da će ozdraviti.

Krvava bračna tragedija. Jučer se u našem gradu odigrala krvava tragedija nesretne obitelji. Muž je ženi najprije rasjekao sjekirom čelo a onda joj nož turio kroz vrat i obe ruke. Iz redarstvenog izvještaja vadimo ostale potankosti. Fridrik Slezak, od 46 godina, četovodja (Zugsführer) bijaše pijanica i provadjaše nemoralan život. U svojoj mladosti, izakako je bio već oženjen pobjegao je više puta sa raznim ljubovcama. Ženu je uvijek mučio i tukao. U zadnje doba življaše ona kao bjegunka u Gracu. Muž nije bio zadovoljan, da ona boravi tamo bez njegova nadzora, te si je prošli mjesec izmolio dopust i otišao u Grac, da dovede ženu u Pulu. I ako nije ni on više nikakav mladoženja, a žena mu (41godišnja) takodjer ne bijaše sigurno željna ludovanja, on joj je već u Gracu spočitavao nevjeru, govorio joj, kako on pouzdano znade, da imade kao ljubavnika nekog mesara i slično. U Puli se to nastavljalo dnevno iza 16. travnja t. j. iza njenog dolaska u Pulu. Tu ju je svakojako mučio. Nije je pustio ni časka u samoći, neprestano ju je čuvao, a kad bi morao već odlaziti, zatvarao ju je u kući zajedno s njenom nećakinjom Ružom Kastelan, 12godišnjom djevojčicom, koja je živjela s njima u obitelji. Svakog su se dana ponavljale iste prepirke, ona je morala šutjeti i mirno sve snašati. Preksinoć se opet ponovila svadja. On bi bio morao otići da spava u infanterijskoj kasarni, ali nije htio, da ode od kuće. Ostao je i otišao u postelju. Cijelu noć trajala je prepirka. U 3 sata u jutro jučer odvažila se ona da mu kaže, da je već dovoljno govorio, da je već doba da svrši sa vječno istom historijom, pa da je pusti, neka može mirno zaspati. Tu joj on tajinstveno odbrusi, da će imati već dovoljno vremena za spavanje, te će se moći ispavati. Jučer u 5 sati ujutro naredi djevojčici da ustane, pa da ode na trg i donese meso i zeleninu. Djevojče je poslušno ustalo i otišlo, ne sluteći ništa. On ustane takodjer. Ode mirno po sjekiru, kojom navali na ženu, koja je ležala u postelji, te joj rasječe čelo. Ona se užasu osvijesti, udarac je naime bio nespretan i premalo jak, te se nesvijesno okrvavljenom glavom uteče u kuhinju. On provali onamo za njom, dohvati nož, turi joj ga u grkljan, mlaz krvi provali iz grkljana, dok joj je glava već bila krvlju izobličena; nevoljnica se u zadnjim trzajima sruši. Ubojica joj na to probode nožem obe ruke. Zatim si najprije opere oružje, umije si krvave ruke, zatvori stan pa dvorišna vrata i ode na ulicu. Stanovao je sam u kući u ulici Fondaco br. 3 u prvom katu, dok ostali stan prazan. Na to ode u kasarnu ratne mornarice, gdje ispriča, što je počinio i odmah se bez svijesti sruši. Redarstvo, koje je bilo obaviješteno, otputilo se na mjesto zločina, gdje je ležala u vlastitoj krvi nesretnica Kata Slezak, rodjena Makić. Bila je prenešena u mrtvačnicu pokrajinske bolnice. To nečuveno ubistvo pobudjuje u gradu velik užas. Nesretnica je žrtva ne krvavog ratnog klanja, nego strašnog haranja alkohola i nemorala.

Prosvjeta.

Proslava Preradovićeve stogodišnjice u Beču. U Zagrebu, u hrvatskoj prestolnici, odustalo se radi zabrane od proslave stogodišnjice jugoslavenskog pesnika i austrijskog generala. Da taj svečan momenat ne izgine neopaženo, ustanovio se u Beču odbor za proslavu, koji priredjuje „Svečanu proslavu“ u ponedelak, dne 13. maja 1918. u dvorani bečkog konzerthausa III, Lothringerstrasse Nr. 20. Začasni predsednik odbora jeste: sveuč. prof. dr. Vatroslav Jagić; predsednik: dr. Ante Korošec; medju članovima nalaze se prof. Vj. Spinčić, dr. Ante Tresić-Pavičić, dr. Božidar Vukotić, mladi Istranin dr. Josip Macan, te nekoliko jugoslavenskih sveuč. djaka. Raspored svečanosti: 1. Pozdravni govor predsednika odbora. 2. Preradović kao pesnik — dr. Tresić-Pavičić. 3. Ševčik: Holka modrovka — za gusle i glasovir Milan Jovanović i Mira Malančec. 4. a) Jelica; b) Primorska pesmica (Na vrh neba); c) Kad? Preradovićeve pesme uglazbio B. Bersa, peva Martina Božiković. — Odmor. — 5. Preradovićevo kulturno delovanje — Prof. Spinčić. 6. Petar Preradović: Oda, recituje Božidar Ribić. 7. Čajkovski: Arija iz Onjegina, peva dvorski operni pevač Julije Betetto. 8. a) Suk: Legenda; b) Rahmaninov: Humoreska — virtuoz na glasoviru Ante Trost. 9. a) Iv. Zajc: Treća mletačka elegija; b) B. Bersa: Crni dan od Preradovića — operni pevač Marko Vušković. 10. B. Bersa: Zora puca od Preradovića, peva zbor, na glasoviru prati Mira Malenčac.

Napomena. Budući da je odboru nemoguće zbog pomanjkanja adresa odaslati poziv svim našim ljudima, umoljavaju se oni, koji poziva primili nisu, da se što pre pismeno obrate na g. Božidara Ribića, cand. ing. Wien V. Ramperstorffergasse 14/22.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795

Godina IV. **U Puli, srijeda 8. svibnja 1918.** Broj 1013

Budalaštine „Tagespošte".

Na uvodnom mjestu piše „Tagespost": Prvi je korak učinjen. Jugoslavenski je ministar Žolger predao svoju ostavku i ova će svakako biti prihvaćena. Time se politika Seidlerova kabineta vidno odaljuje od onog smjera, koji su si u zadnje doba odabrali jugoslavenski zastupnici, huckajući pučanstvo i buneći proti državi. Za dr. Korošca i njegovu politiku dolazi sada vrijeme mamurluka, mirnog rezoniranja, koje se mora u prvom redu preporučiti osobito Hrvatima, koji su bili na najboljem putu, da izgube sve simpatije, kad su zapali u mrežu slovenske demagogije. Pročelnik je kabineta izjavio, da se put do mora mora držati otvorenim za sve narode, da ne smije prema tome taj put biti zatvoren Slovencima. Time je jugoslavenska državna ideja po receptu gospodina Korošca za ovu i svakako takodjer za svaku kasniju vladu propala. Ostaje dakle samo hrvatsko državno pitanje, koje se tiče obiju državnih pitanja. Toga se imadu držati podredjene oblasti te se moraju usprotiviti svakom pokušaju, da ova nastojanja opet ožive.

Teško je za ove izvode naći parlamentarniju riječ, nego li onu, koju smo odabrali za naslov. Uredniku „Tagespošte" očivldno ne dostaje duhovitosti, da bi zasolio svoje ozbiljno mišljene savjete hrvatskom narodu potrebnom dozom humora. Za nas je „Tagespošta" već odavna protiv volje humorističan list. Osobito je komična ona primjedba o Hrvatima, kojima je prijetila strašna pogibelj, da izgube njemačke simpatije! Kao da bi simpatija Nijemaca za Hrvate bila od posebne vrijednosti! Morali bi Hrvati biti zaista narod od posebnog ukusa, kad bi se jagmili za simpatije njemačkog naroda; to će valjda znati i sama „Tagespošta", da nema niti civilizovanog niti necivilizovanog naroda na svijetu, koji bi dao probušenu paru za njemačku simpatiju. Za što bi baš Hrvati trebali biti iznimka. Osim Nijemaca i Madžara nema naroda na svijetu, koji bi mrzio Ju- [illegible] budućnost, koji nebi priznavao opravdanost njihovih težnja, koji se nebi divio njihovom boju za svoju državu. Jugoslavenima nijesu od prijeke potrebe simpatije njemačkog naroda, pošto uživa u čitavom kulturnom svijetu već ovu simpatiju. Drugo je pitanje, ne bi li bilo za Nijemce dobro, da si steknu simpatije Jugoslavena. Simpatije Jugoslavena razbile bi željezni obruč mržnje i neprijateljstva, što si je skovala svenjemačka politika. Ali još prije toga bit će za njemačke nacijonalce od prijeke potrebe, da si izvojšte simpatiju vlastitog naroda. Jer taj njemački narod sam teško podnosi apsolutizam, što mu ga je naprtila na ledja bezglavost i kratkovidnost njemačkog šovenstva. O čistom hrvatskom kurzu, kako si ga zamišlja „Tagespošta" sanjaju kod nas samo još frankovci, Štadleri i Pilari. Za prijateljstvo ovih ljudi ne zavidamo Nijemce. Kaži mi s kim se družiš i kazat ću ti što si...

Najfiniji je trik onaj, kad hoće „Tagespošta", da pomoću jednog uvodnika riješi jugoslavensko pitanje. Slovenačke zemlje pripadaju svim narodima, kaže „Tagespošta", pošto preko njih vodi put do mora. Ali mi još nijesmo primijetili, da bi na stanicama u našim pokrajinama bila naznačena imena u poljskom i češkom jeziku, već imademo u čisto slovenskim mjestima Štajerske jedino njemačke napise. Mi nijesmo još doživjeli, da bi po našim kapetanatima bili ravnopravno zastupani svi narodi Austrije, ali za to su bili neravnopravno zastupani Nijemci, mi nijesmo još doživjeli, da je država otvorila u Trstu za autohtonu djecu malorusku, poljačku ili češku školu. Izvodi su „Tagespošte" odviše smiješni, e bi se o njima moglo raspravljati. Jedan Seidler više ili jedan manje, jedan Clam-Martinic ili jedan Stürgkh, sve to su prolazne pojave, mjehuri iz sapunice, ništice bez pozitivne brojke sprijeda. Naš narod je zdraviji, je sposobniji, je naprednij i je demokratičniji negoli je njemački narod. Alpskih se Nijemaca uopće ne može s njim uporedjivati. Da su u nas žalosne prilike, tome je kriva država, koja je sistematski zanemarivala naše pokrajine. Ali za to možemo kazati, da smo to, što imademo, sagradili svojim silama, bez potpore, bez protekcije, bez pomoći vlade, dapače i proti volji vlade i da ono, što posjedujemo, nije silom i umetnim srestvima nametnuto našem narodu, već da je to izraz jakosti i zdravlja našega naroda. Ali ipak nijesmo nepravedni: mi priznajemo Nijemcima velike zasluge za naše narodno probudjenje, za naš sadašnji preporod: Našim su ljudima kroz godine bile vezane ruke, naše se izobraženištvo zatvaralo, naša su se prava sistematički kršila. Ne može se dakle kazati, da smo mi probudili narod. Policija, oružništvo, strojne puške itd. prekinula su svaki saobraćaj izmedju naroda i inteligencije. Komu se imademo da zahvalimo, da je naš narod vaskrsnuo, da je danas posvješćeniji i probudjeniji negoli je ikada bio? To je posljedica njemačkog režima grofa Stürgkha, strašna agitacija progonstava i persekucija; taj je život stvorila bjesomučna njemačko-nacijonalistička politika. Wolf, Heine, Dobernig itd. to su najbolji agitatori za jugoslavensku državu a mi nemamo ništa proti tome, da i ministar Seidler svojim iznimnim mjerama učestvuje u tom pokretu za osamosvojenje jednog naroda. Seidlerov nam je pritisak radi toga dobrodošao. Njegov je postupak istovjetan sa sankcijom narodne misli, da je jugoslavenska država Slovenaca, Hrvata i Srba nada sve potrebna za naš narodni opstanak. Tiak odozgo samo će stisnuti i jačati našu slogu. Pitanje Koruške je danas životno pitanje hrvatskog naroda, a isto tako i pitanje Srba u Banatu i u ostaloj južnoj Ugarskoj životno pitanje za Slovence. Danas znamo svi, da smo jedan narod sa tri imena, a da je to tako i da to mora biti, o tome su nas uvjerili Nijemci i uvjerava nas i danas još dr. von Seidler svojim mjerama.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Jugozapadno bojište: Uslijed nepovoljnog vremena popustila je topovska paljba. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački:

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Za jutarnjih satova bijaše topovska djelatnost na frontama žilvahna. Kroz dan bila je većim dijelom malena. Na Lysi izjaloviše se sunci engleskih kumpanija. Medju Ancrom i Sommeom upotreblo je neprijatelj Australce za noćne navale. Sa obiju strana ceste Corby-Bray mogli su oni stići do naših prednjih linija. U ostalom se je njihovo dva puta poduzeto jurišanje skršilo već pred našim stražama uz velike gubitke. Topovska borba trajaše tu velikom jakošću do zore. Južno od Broimonta provališe jurišna odjeljenja preko kanala Aisne u neprijateljske položaje kod Courcyja te dovedoše natrag zarobljenika. Na ostalim frontama pojedinački bojevi u pretpolju. — Istok: U lučkim napravama u Mariupolu su nas opstrijeljivale ruske ladje. — Macedonska fronta: Jaka engleska odjeljenja napadoše jučer bugarske položaje južno od Dojranskog jezera. Bila su suzbita. — Azijsko bojište: Sunak engleskih četa kod Jeriha i preko Jordana prema istoku i sjeveroistoku bijaše neosujećen. Iza ljutih bojeva od pet dana bio je neprijatelj bačen natrag u svoje izlazne položaje. Dio njemačkih četa odlikovao se je tu na strani turskih četa. Englezima oduzet plijen je znatan. — Ludendorff.

* **Engleski izvještaj** od 6. t. mj. u jutro: Sinoć smo proveli uspješnih manjih poduzeća medju Sommom i Ancreom, zapadno i jugozapadno od Morlancourta. Usprkos jakog otpora neprijatelja, koji je pretrpio teških gubitaka, bile su naše linije u ovom predjelu na priličnoj fronti pomaknute naprijed. U rukama naših četa ostade preko 50 zarobljenika, 2 strojne puške i mužari za jarke. Borba, koja se je vršila na rijeci Lawe, svršila je za nas povoljno. Naši položaji na ovoj fronti su poboljšani. Na ostaloj fronti je položaj nepromijenjen. — 6. t. mj. na večer: Za uspješnih mjesnih bojeva, koji su se vršili noću u blizini Morlancourta, zarobismo preko 200 vojnika. Neprijateljski navalni pokušaji, poduzeti sinoć i jutros južno od Avre, bili su svaki puta odbiti od francuskih četa. Tijekom dana je bila nastavljena obostrana topovska djelatnost. Sjeverno od Lysa izazvalo je naše topništvo požare za neprijateljskim linijama.

* **Češko-slovački zarobljenici u Rusiji.** Revolucijonarna „Tribuna" u Amsterdamu donaša vijest „Našeg vijeka", prema kojoj će češko-slovački zarobljenici, koje su naoružali boljševici, otputovati u Vladivostok, da odavle predju u Ameriku i da se na to u antantinoj vojsci priključe češko-slovačkoj formaciji.

* **Iz Finske.** „Svenska Dagblad" javlja iz Helsingforsa: Vlada, koja je dotle imala svoje sjelo u Wasi, kao što i njemačko i švedsko poslanstvo, stigli su u Helsingfors, gdje su bili primljeni uz ovacije. Kamenov, koji je, kako poznato, bio uapšen na Aalandu, bio je preveden u Wasu.

Mir sa Rumunjskom potpisan.

Beč, 7. Mirovni je ugovor bio potpisan. U glavnom je prihvaćen i potvrdjen preliminarni mir, sklopljen u Puftei ožujka t. g. Rumunjska se obvezuje odstupiti Bugarskoj, onaj dio Dobrudže, što si je, prisvojila s mirom godine 1913. i priznati Bugarskoj popravak granica. Granicu će ustanoviti mješovita komisija. Sjeverni dio Dobrudže sve do ušća Dunava i do rukava sv. Jura odstupa Rumunjska središnjim vlastima. I ovdje će se kasnije odrediti tačnija granica. Austro-Ugarskoj priznaje Rumunjska popravak granice i prepušta sav državni posjed u tom području bez odštete susjednoj državi uz zaštitu prava, koja imadu zasebnici na tim posjedima. Obe stranke odriču se uzajamno naknade ratnih troškova. Uredjenje ratnih šteta bit će povjereno posebnoj komisiji. Zaposjednuta rumunjska područja bit će ispražnjena prema kasnijem ugovoru. Osim momčadi, koja je potrebna za gospodarske radnje, smiju središnje vlasti držati u zaposjednutim krajevima okupacijoni zbor od najviše 6 divizija.

Bukarešt, 7. (D. u.) Danas u 12 sati o podne bio je u dvorcu Cotroceni potpisan mirovni ugovor sa Rumunjskom. Potpisom je mirovnog ugovora dovršen opsežan diplomatski rad, posvećen miru sa Rumunjskom te je time na čitavoj našoj istočnoj fronti dovršen prelaz iz ratnog stanja u mirovno stanje. Vanjski ministar Burian otputovao je po podne sa austro-ugarskom mirovnom delegacijom u Beč.

Bukarešt, 7. (D. u.) Vijest o predstojećem potpisu mirovnog ugovora raširila se je jučer gradom te je izazvala opće zadovoljstvo.

Bukarešt, 7. (D. u.) Vanjski ministar barun Burian otputovao je danas u 2 sata popodne sa austro-ugarskom mirovnom delegacijom u Beč. Sinoć se je uz sudjelovanje svih delegata saveznih vlasti i Rumunjske vršila posljednja meritorna sjednica. Prije toga su svi delegati bili pozvani na gozbu k feldmaršalu Mackensenu.

Iz Ukrajine.

Beč, 7. „Vijesti iz Ukrajine" javljaju iz Kijeva: Dok su umjereni listovi a osim toga i ruski i poljski organi sporazumni sa novom vladom, napada skrajna ljevica veoma žestoko hetmana Skoropadskog te novi kabinet. Organ socijalnih demokrata proriče propast Ukrajine, jer da veleposjednici i aristokracija imadu za cilj samo velikorusku državu. Socijalno-revolucijonarni list pozivlje svu ukrajinsku i rusku demokraciju na boj proti hetmanu i veleposjedništvu te zahtijeva ujedinjenje Ukrajine sa ruskom demokratičkom republikom. Odaslanstvo ukrajinskih posjednika zemljišta zamolilo je feldmaršala Böhm-Ermolija za potporu kod razoružanja i raspusta zemljišnih odbora.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Pod naslovom „Jugoslavenski tabor u Postojni" javlja „Slovenski Narod" o veličanstvenom zborovanju, kakvog Notranjska nije vidjela od dobe slovenskih tabora. Iz bliza i daleka sjatilo se mnoštvo, da manifestuje za jugoslavensku misao. Postojna je bila sva u narodnim trobojnicama. U prvim popodnevnim satovima počelo je da dolazi mnoštvo, pjevajući narodne pjesme, pješke i na okićenim vozovima. Vozovi su imali natpise dotičnih općina i gesla: „Živela Jugoslavija!", „Prost bodi na svoji zemlji svoj gospod!" i druga. Vipavska dolina, Cerknica, Logatec, bistričko okružje, skoro nema notranjske općine, koja nije bila zastupana na sastanku. Dvorana bivšeg časničkog doma bijaše dupkom puna, glava uz glavu, sve se talasalo, ako si pogledao na to more. Vani pak ih je čekalo na stotine i stotine, uzalud čekajući, da se proturaju u prepunu dvoranu. Približno računano bijaše preko pet tisuća sudionika. Zastupnike je na kolodvoru dočekalo gradsko starješinstvo: zemaljski zastupnik i načelnik Josip Lavrenčič, Franjo Arko i M. Paternost. Gospodja je Zofka Petričeva u lijepom nagovoru nazvala zastupnicima dobrodošlicu, a dr. Korošec, koji je bio burno aklamovan, joj je zahvalio. Predsjednik sastanka bijaše načelnik Lavrenčič, kao vladin zastupnik poglavar Pilshofer. Govornici dr. Korošec, dr. Ravnihar, dr. Pogačnik i dr. Rybarž u sjajnim su govorima neustrašivo razlagali sadanji vojnički položaj, nastup Seidlerov proti Jugoslavenima, otkaz njemačke vjernosti državi i dinastiji, neumjestnosti Czerninove i careve listove. Ushićen je puk razumio svoje glasnike, burno odobravao, i razišao se sa zborovanja u jasnom raspoloženju, da nam nije treba biti slabe volje, te da možemo mirno gledati u sigurnu bolju našu budućnost. Na sastanku je osobito bio lijepi prizor na pozornici, gdje su slovenske žene i djevojke stajale u polukrugu u krasnoj narodnoj nošnji, a pred njima slovenski zastupnici. Osobito je pobudilo ogromno oduševljenje, kad je izaslanstvo Hrvatica i Srpkinja iz Rijeke predalo dr. Korošcu krasnu kitu,

obavitu trojim našim narodnim trobojnicama. Kotarski je poglavar dvaput prekinuo u govoru dr. Korošca, jer da on ne dozvoljava napadati njemačkog saveznika. Druge nesreće, piše „Slovenski Narod“ nije ni bilo, osim što je takodjer poglavar ustao sa svoje stolice, kad su zatitrali dvoranom snažni akordi naše himne „Hej Slovani“. Uz pjev „Naprej zastave Slave“ razidjoše se sudionici, izakako je bila jednodušno prihvaćena rezolucija, koju je predložila gospodja Zofka Petričeva i koja glasi: „Na narodnom taboru 5. maja 1918. po podni sakupljena mnoštva slovenskih muževa i žena 1. oduševljeno pozdravljaju jugoslavenskom deklaracijom započetu borbu za samostalnu državu S. H. S., izrazuju povjerenje Jugoslavenskom klubu, osobito prisutnim poslanicima dr. Anti Korošcu, dr. Lovru Pogačniku, dr. Vladimiru Ravniharu i dr. Otokaru Rybaržu. Pozivlju poslanike, neka u tom boju za narodnu državu ustraju, bez obzira na desno i lijevo. Odsudjuju i izriču svoje ogorčenje svima onima koji hoće da narodu i njegovom vodstvu pucaju u ledja i mute slogu; 2. osudjuju sve pokušaje Seidlerove vlade, koja hoće da na sjeveru riješi narodnosno pitanje u korist Nijemaca, na jugu pak da pusti sve pri staromu. Osudjuju, da ruši Seidlerova vlada jednostranskim koncesijama u prilog Nijemcima svaku mogućnost narodnog sporazuma, osobito takodjer obećivanjem njemačke pomorske akademije u Trstu. U doba, kad naš narod, koji preko tisuću godina živi u Trstu nema niti jedne javne pučke škole, a kamo li srednju i strukovnu, obećaje vlada Nijemcima nautičku školu, koja neka oduzme kruh jugoslavenskim mornarima. Tim obećanjem vlada je ponovno pokazala, da s nama ne će poravnanja, nego samo borbu, koju ćemo prihvatiti i dobojevati do kraja bez straha pred progonima; 3. odlučno odsudjujemo, da se vlada riješava parlamenta, t. j. jedine kontrole upravo u doba, kad je glad već u kući, kad se razdioba živeža obavlja kritično, i kad muke vojske rastu do vrhunca. Otklanjamo svaku odgovornost za posljedice; 4. zahtjevamo (tu su 2 retka zaplijenjena)... predloži primirje te se zopočnu pregovaranja o miru, koji neka spasi, što nam je još ostalo živog i što još imademo, rat neka za uvijek onemogući, te uvedenjem samoodredjenja neka za uvijek stvori temelj za pravi trajan mir medju narodima. Zajista, slovenski je odgovor na taboru u Postojni na vladin novi kurz jasan i častan!

•

Iz češkoga svijeta. U nedjeljnom svom broju priopćuju praški „Narodni Listy“ pod debelim tučnim naslovom „Slovački manifest“ dopis iz Lipt. sv. Mikulaša o rezoluciji tamo prihvaćenoj na 1. maja od slovačkog radništva, u kojoj se zahtjeva bezodvlačni, općeniti, trajni i pravedni mir, priznanje samoodredjenja svih naroda ne samo izvan granica naše monarhije, nego i naroda Austro-Ugarske, dakle i ugarskog ogranka češko-slovačkog naroda; dalje zahtjeva rezolucija tajno i sveopće pravo glasa u Ugarskoj i protestuje proti zakonu, koji ima zajamčiti nadvladu jednog razreda nad drugim, jednog naroda nad drugim; zahtijeva posvemašnju slobodu štampe i riječi, te protestuje proti suvišnom tutorstvu ugarske vlade koja priječi pristupu ne samo novinama iz inozemstva, nego i iz susjedne Austrije; zahtjeva se, neka se vlada pobrine, da se ne bi svijetovni rat smatralo za dobru trgovinu nekolicine na štetu neimućnih razreda, koji moraju danas gladovati i hodati goli samo za to, da pojedinci mogu slobodno sakrivati živež i odjeću za ratni dobitak. U šestoj i posljednjoj točki rezolucije zahtjeva radništvo, da se zakonom zajamči osamsatno radno vrijeme. Rezolucija završava: „Zahtijevamo jednakost u svemu a ne samo na bojištima, gdje se radi o životu, nego i iza bojišta! Neka živi sveopće izborno pravo! Neka živi svjetovni mir! Nek živi jednakost i sloboda naroda!“ Cio je dopis i rezolucija pisana u slovačkom narječju pa se za to i čitaoca osobito dojima. — Proti najnovijim mjerama vlade izdao je ogorčeni i snažni protest „Izvršbeni odbor češke državopravne demokracije“, „Izvršbeni odbor češke agrarne stranke“, „Češki državnopravni klub“, „Predsjedništvo češke socijalističke stranke“ i „Savez čeških kotara“. U svim tim rezolucijama protestuje se proti razdiobi češkog kraljevstva i ističe se trajna veza Čeha i Jugoslavena. Češka državopravna demokracija konstantuje, da će vladine mjere na jugu, da zapriječi jugoslavenski pokret za slobodu još tjesnije spojiti oba naroda. Time se jedino utvrdjuje zajedničko postupanje češkog i jugoslavenskog naroda. Predsjedništvo češke socijalističke stranke zajedno sa zastupnicima češke napredne stranke veli o Jugoslavenima: Persekucijske pretnje Seidlerove vlade proti Jugoslavenima spojit će još tjesnije naš narod, koji ne će nikako popustiti od zahtjeva za češkoslovačkom samostalnom državom i sjedinjeni narod jugoslavenski, kome smo proglasili vjernost za vjernost u njegovom boju za državnu samostalnost. Proti svakom pokušaju persekucije oprijet ćemo se sa svim silama. Češka agrarna stranka protestuje proti razdiobi kralj. češkog, kaošto i proti ustanovi njemačke nautičke škole u Trstu. To, što vlada čini, jeste samo brutalni diktat njemačke manjine. To će pojačati još više uzajamnu solidarnost izmedju Čeha i Jugoslavena, ojačat će našu vjeru, da u boju za svoja prava možemo se pouzdati jedino u vlastitu snagu i vlastiti rad. Karakteristična je oznaka značaja njemačkog naroda, da svi njegovi zahtjevi vode k nasilnom brutalnom potlačivanju drugih narodnosti. Kaošto svagdje, tako i ovdje nadpravo i nepravednost hoće da samo potlačuju nasiljem i brutalnošću. Agrarna stranka toplo se zahvaljuje zastupnicima poljskog naroda za njihov protest proti trganju kralj. češkog. („Nar. Listy“, 5. svibnja 1918.)

•

Iz Hrvatske. „Slovenski Narod“ prima od svog zagrebačkog dopisnika pismo, u kojem ovaj spočituje koaliciji, da je dozvolila da se zatvori trgovačka akademija u Zagrebu, za to što su njezini učenici tobože na 30. travnja silom provaljivali u školske zgrade, gdje se podučavalo i tjerali ostale djake iz škole. Dopisnik ne odobrava čine objesne mladosti, ali konstantuje, da je i sama zagrebačka policija priznala, da se je omladina bez iznimke ponesla tog dana dostojno, da, dapače dostojnije nego li javni činitelji. Obistinila se tu poslovica da mučke kažeš gdjekada mnogo više nego li bukom. 400 djaka sa trgovačke akademije odgovorilo je na vladin ferman saopćenjem u kojem vele, da nijesu dali povoda tako strogim mjerama. Trgovačka akademija otvara se ponovno 1. lipnja o. g. Dopisnik na to pripominje, da je koalicija bila nekada opozicijonalna stranka, koja je visoko dizala zastavu narodnog jedinstva, a omladina, koja je tada išla s njom, stupala je takodjer pred njom. Proti Khuenu, proti Cuvaju i Rauchu omladina je tvorila u neku ruku „smrtne bataljune“ koalicije, kad je stupala na ulicu proti madžarskim eksponentima. Koalicija je tada sama poslala na ulicu ne samo sveučilište, nego i trgovačku akademiju i srednje škole, da, štrajkale su tada dapače i pučke škole i uzgojilišta. I pojavlja se dobu, da će se sve to možda i ponoviti, bude li se osjećala potreba. Javljaju se glasovi s uvijek većom tvrdokornošću, da će otići ban, da će doći drugi gospodin i gospodar, koji traži sada već novih veza za novu stranku i vladinu većinu. Možda će to biti za mjesec dana, jer Madžarima sve to nije dosta, oni hoće glavu Ivana Krstitelja, svih nas, koji ne šutimo nego glasno priznajemo svoju vjeru u jedinstvo i slobodu. I tada će doći čas, kad će vihor odijeliti kukolj od pšenice. Rubac će se možda opet zabaciti, zavijati će zastava, a prije još će doći veliko čišćenje. Možda do mjeseca ili dva! Državno je odvjetništvo pred nekoliko dana zabranilo svim hrvatskim listovima pisati o glasovima, koji su se širili o austrijskoj ustavnoj reformi, dotično o akciji Nijemaca i vlade. Zato su najnovije vijesti o odgodi parlamenta, o demisiji ministara, o okružjima u Českoj, nautičkoj školi u Trstu, ukratko: o njemačkoj unutarnjo političkoj ofenzivi uzbudile duboku i trapnu senzaciju. Svi su si svijesni, da dolazi možda sada već dugo navješćivana paralelna akcija o stalnom riješenju hrvatskoga pitanja. Doduše ni o tome nema nikakvih pozitivnih znakova, — ali svi su si svijesni da dolazi doba značajnih unutarnjo političkih dogadjaja te da treba pripraviti narod na otpor i širiti svijest, da to, što će doći u to doba od neprijateljske nam strane, ne može biti dobro ni definitivno.

•

Iz bivše ruske carevine. Bečki „Achtuhrblatt“ javlja iz Kodanja ovu vijest o senzacijonalnom govoru Trockog: Organ Maksima Gorkog „Novaja Žizn“ saopćuje: Na skupštini, koja se nedavno obdržavala u Moskvi, u dvorani Dvorjanskog kluba, progovorio je bivši ruski komesar za izvanje poslove, boljševički vodja Trocki-Bronstein govor, koji te pobugio u cijeloj Velikoj Rusiji veliko uzbudjenje. U tom je govoru rekao Trocki medju ostalim: Perioda dobivanja vlasti leži iza nas. Sve smo neprijatelje proletarijata i siromašnog seljaštva tako porazili, da će se teško ikada više osvijestiti. Ali naš položaj ne može se uza sve to smatrati za osiguran, jer kaos, u kojem se Rusija danas nalazi, te posvemašnji rasap gospodarskih prilika u Rusiji znači veliku opasnost za daljnje trajanje boljševičke vlade. Kako bi vlada mogla ostati gospodarom položaja, mora prije svega posvetiti pozornost militarizmu. Svaki državljanin mora biti vojnički izvježban, e bi u satu opasnosti mogao na prvi poziv s oružjem u ruci braniti domovinu. Ponovno uredjenje ruske armade jest gorkom potrebom. Osim toga moramo uvesti željeznu disciplinu medju radništvom. Moramo sve one elemente, koji ne će da rade u tvornicama, koji uništavaju materijal itd., bezuvjetno odstraniti, jer inače bi propao naš obrt. Moram, nažalost, konstatovati, da većina vodja ruskih radničkih organizacija jesu podčasnici, koji hoće, da iz situacije izvuku samo svoju korist. Ne ću nijekati, da nema medju njima takodjer poštenih, uvjerenih socijalista, ali, nažalost, to su neizobraženi ljudi. Vlada treba osobito inteligentnih sila, i zato pozivljem sve inžinire, liječnike, tehničare i računare, koji nas dosad bojkotuju, da stupe u naše službe, jer moraju biti osvjedočeni o tom, da su njihove nade na ponovnu uspostavu carizma neispunjive.

Domaće vijesti.

Iz aprovizacije. Počamši sutrašnjim danom do 15. t. mj. bit će u skladištu na Tegetthoffovom trgu na prodaji jedna partija kamenog ugljena. Od tog će ugljena otpadati 2 kilograma na svaku iskasnicu. Cijena: 12 filira za kilogram. Iskaznice za kameni ugljen ne će imati više vrijednosti iza tog roka.

Zemaljska upravna komisija margrofije Istre u Poreču, saopćuje svim općinskim i župnim uredima: Pozivlje se taj općinski — župni — ured, da žainteresuje pučanstvo e da podupre darovima „zakladu za udove i siročad kod c. k. kotarskog pučko-ustaškog zapovjedništva broj 5“ (Witwen- und Waisenfond beim k. k. Landsturmbezirkskommando No. 5), budući da se radi o jednoj zemaljskoj ustanovi, koja ima da podupire obitelji Istrana palih na bojištu. Prihodi ove zaklade djelit će se koncem godine potrebnim obiteljima. Molbe za potpore iz ove zaklade imadu se predložiti do 1. listopada c. k. kotarskom pučko-ustaškom zapovjedništvu br. 5, Pazin, sada Trst, Via Cecilia de Rittmeyer.

Notar u Pazinu. Kako nam iz Pazina saopćuju otvorio je tamo c. k. notar Hermes Rajčić notarsku pisarnu nakon položenja propisane prisege.

Popis domaćeg blaga. Općinski ured u Puli saopćuje: Uslijed naloga c. kr. namjesništva u Trstu treba u općini Pula sastaviti točan popis blaga. Posjednici goveda, ovaca, koza i svinja (ne erarskih) bivaju ovime pozvani, a da izbjegnu kaznenim posljedicama, da isto prijave kod gradskog veterinara u zgradi gradske blagajne, II. kat, zdravstveni odio, od 10. do 15. maja 1918. od 3—5 sati popodne.

Razredna lutrija. Premiju od 700.000 kruna sa zgoditkom od 200.000 kruna dobiva broj 100.767.

Magazin mornaričkog konsuma. Prispjela je stanovita količina osušenog svinjskog mesa i šunke. Može se dobiti i u filijalci u Šišanskoj ulici.

Dnevne vijesti.

Zašto je bio odložen parlamenat? Da se državni voz turi još dublje u blato, velimo mi. „Prager Tagblatt“ medjutim javlja, da je parlamenat bio odgodjen zato, što hoće vlada da nesmetano provede rekvizicije na ladanju (kod nas bi trebala, da dodje vidjeti, što imamo! Op. ur.) te se hoće, da ugne neugodnoj debati o pravnom položaju Parmskog roda.

Tužbe nadbiskupa grofa Szeptyckoga. Lavovski je metropolita grof Szeptycki boravio posljednjih dana u Beču, da izvijesti o poteškoćama, koje su se pojavile u religijoznim stvarima u zaposjednutom području Cholmske. O toj je stvari trebao da izvidi prijatelj grofa Szeptyckoga dr. Josip Bocian, biskup u Lucku. Medjutim su mu poljski upravnici i politici stavljali zaprijeka na putu, premda je on na prijašnjim putovanjima po Cholmskom području sa katoličkim pučanstvom mogao da se sporazumi. Inače je ukrajinsko svećenstvo posve svezano u Cholmu od Poljaka. Grof je Szeptycki iznio svoje poteškoće i pred nuncijem Frühwirthom u Münchenu, koji je obavijestio Rim i sad se konačno očekuje riješenje kurije. Parlamentarno je zastupstvo Ukrajine u Beču odlučilo takodjer na povratku ministra vanjskih poslova, da mu iznese ove vjerske poteškoće i da se uopće razgovori o Cholmu.

Ratni vjeresijski zavod za južno ratno područje u Celovcu šalje nam već po drugi put nekakvo izvješće u njemačkom jeziku na tiskanici, gdje je ime tog zavoda napisano i hrvatski. Zavod nas moli, da priopćimo to, što nam šalje na njemačkom jeziku. Ponovno protiv toga prosvjedujemo te izjavljamo, da nismo nipošto spremni, da služimo germanizaciji naših krajeva. Hoće li da i naš narod znade, što mu ta gospoda poručuju, neka nam to pošalju na našem hrvatskom jeziku!

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati
za čitavu god. K 48·—,
za polugodište K 24·—,
tromjesečno K 12·—, mje-
sečno K 4·—, u malopro-
daji 16 fil. pojedini broj.
OGLASI primaju se u
upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi
u nakladnoj tiskari JOS.
KRMPOTIĆ u Puli trg
Custoza 1. Uredništvo:
Sisanska ulica br. 24. —
Odgovorni urednik JOSIP
HAIN u Puli. — Ruko-
pisi se ne vraćaju. Ček.
rač. aus. pošt. šted. 26.7..

Godina IV. — U Puli, četvrtak 9. svibnja 1918. — Broj 1014

Kako se kod nas vladalo?

Iza Seidlerovih proglašenja i njegovog teatral-
nog nastupa i izazovnog podupiranja njemačkih za-
htjeva, probjegla je svim novinama vijest o novom
kurzu ili eri, koja nastaje, te je pri tom sva opozici-
jonalna štampa izrazila bojazan, da ne bi nova era
bila onakva, kakova je bila ona za zloglasne vlada-
vine ministra-predsjednika Stürgkha, koji je pao pod
ubojitim zrnom dr. Friedrika Adlera.

Seidler je isto onako kao i Stürgkh razagnao
parlamenat, da nitko ne može kontrolovati čine vlade
i da se nitko ne može postaviti na obranu potlačenih
i iskorišćivanih. Kako će dugo to vladanje trajati ne
može se predvidjeti, ali proti tomu načinu vladanja
izrazile su se ne samo sve slavenske stranke, ubrojivši
i Poljake, nego dapače i sami njemački socijalni
demokrate pozvavši radništvo, neka stoji pripravno,
da stupi, bude li treba toga, u boj za svoja ljudska
prava i proti pokušaju, da se opet zavede u Austriji
apsolutistički režim. Uz Seidlerove mjere pristaju
jedino njemačko-nacijonalni krugovi, koji zahtjevaju,
da se započnu nova proganjanja Čeha i Jugoslavena.
Medjutim do toga valjda ne će ni doći. Naš mladi
vladar, kad je uzeo državno kormilo u svoje ruke,
nije sigurno podijelio milost svim političkim kažnje-
nicima za to, da ih sada nakon nekoliko mjeseca
dade povješati. Pomilovanje je uslijedilo za to, da se
poprave barem donekle zločini i nepodopštine pri-
jašnje vlade — Stürgkhove ere.

A što je to ta toliko spominjana Stürgkhova era?
Naš narod u Istri sjeća se takodjer te ere.
Odmah na početku rata i iza raspusta parlamenta
počelo se apsiti. Pred napšenjem nije onda bio si-
guran nitko. Dovoljno je bilo, da si imao jednog be-
značajnog čovjeka, koji te je nenavidio, a taj da je
poslao proti tebi dopis bez potpisa, da si ti opasan
čovjek i već si bio siguran odsjedjeti u tamnici par
mjeseca, možda i deset, petnajst, a sve bez osude,
bez dokaza. Sva su društva bila odmah raspuštena.
Predsjednici i vidjeniji članovi društva pozatvarani.
O onom, što je vojska počinjala na srpskom dijelu
našega naroda u Srijemu, Slavoniji, Bosni i Hercego-
vini i Dalmaciji, ne može se pisati. To su stvari,
koje se pokriti ne mogu i oprati ne dado. Narod pak
hrvatski bio je nahuškan na drugi dio svog naroda,
koji nosio srpsko ime, u Hrvatskoj su bili pozatvarani
svi vidjeniji Srbi, a sjećam se, da je i ovdje u Istri
hrvatski svećenik propovijedao sa oltara u crkvi, kako
treba uništiti sve Srbe, pobijati tu našu takozvanu
braću itd. To je bio u ono doba izražaj patrijotizma.
Koji bi se bio odvažio istaknuti neporeciv fakat, da
Srbi i Hrvati govore istim jezikom, te su prema
tome i jedan narod, bio bi sigurno nagradjen dvo-
godišnjom tamnicom. Djeca bi se na ulici (recimo
u Puli talijanska) počupala, onaj, koji je bio slabiji iz
stida i zavisti otišao bi stražaru i rekao, da je onaj
drugi vikao: „Eviva la Serbia" i onaj drugi morao
je u zatvor. „Sokol" je bio svuda raspušten, biti so-
kolaš značilo je što i „rusofil", „srbofil" ili Sve-
slaven, t. j. otvoren neprijatelj države. Svaki se je
jezik osim njemačkog isključio iz ureda, o njemačkom
jeziku govorilo se da će postati državnim jezikom
(kao da već nije!), sve škole da će se ponjemčiti itd.

Štampa je naša bila zasužnjena. Sposobni pisci,
pjesnici i novinari bili su svi, kojima nije uspjelo
pobjeći u inozemstvo uapšeni. Knjige su bile cenzu-
rovane, zaplijenjene i njihovo širenje zabranjeno.
Zabranjene su bile takodjer pjesmice, umjetne i na-
rodne, cenzura je isključila iz školskih knjiga svaku
i najmanju opasku o veličini ili jakosti Slavena, o
slavnoj prošlosti našoj, zabranjeno je bilo predavati
u školi o onim krvavim i očajnim borbama, što je
naš narod kroz stoljeća vodio proti najvećem nepri-
jatelju kulture i civilizacije — Turcima, zabranjeno
je bilo slaviti narodne junake, jačati narodnu svijest
spominjanjem vlastite slavne prošlosti, snage i veli-
čine itd.

Najjače je osjetila apsolutizam Stürgkhove ere
jugoslavenska žurnalistika. Mi ovdje u Istri nijesmo
ni imali nikada razvijenog novinstva, jer i „Naša
Sloga" i „Pučki prijatelj" bijahu samo sjena onoga,
što bi morali bili biti. Oba su ta lista tijekom rata
prestala izlaziti. Ali za to je novinstvo u Sloveniji,
Hrvatskoj i Bosni te južnoj Ugarskoj osjetilo težinu
doba. U Bosni su skoro svi novinari osobito srpski
bili upleteni u koju od onih poznatih veleizdajničkih
afera, svi su bili utamničeni, i nagradjeni tamnicom,
gdje je većina izgubila zdravlje i život. Svi listovi
bijahu obustavljeni. Isto tako u Ugarskoj. U Hrvat-
skoj pak je vladao patrijotski protusrpski teror fran-
kovaca. Hrvatski se narod tu ponio kukavno. Dao se
zavesti i zaslijepiti od krivih proroka, pa je u tom
bjesnilu plijenio i razbijao srpske trgovine, prova-
ljivao u srpske kuće, a bjesnilo je negdje doprlo
dotle, da su trgali djevojkama monograme sa ko-
šulja, ako su ti monogrami bili ćirilicom izvezeni.
Koliko treba da se čistimo, dok se očistimo od gri-
jeha, što smo počinili!

Novinama se u to vrijeme zapovijedalo odozgo.
Službeno se predalo pojedine radnje, sad svim listo-
vima, sad jednom, pa se onda naredilo drugima, da
to preštampaju, a čitalac se bunio, nije se mogao
snaći, kako se to ti ljudi preko noći mijenjaju i kako
novine, koje su pred mjesec, dva jednu stvar odo-
bravale, sad na tu stvar psuju! Rijetki su bili oni,
koji su znali, da tu imade oblast svoje prste, da to
oblast piše i sastavlja a listovi da se moraju samo
pokoravati i slušati, te štampati to za svoje i ako
list i urednici lista, te stranka, koju je list zastupao
nijesu ni izdaleka bili sporazumni s onim, što su
morali tvrditi. Tako se umjetno i nasilno narivavalo
javnome mnijenju, da na sve gleda i o svemu da
si stvara sud kroz službene naočare. Oblast je u lju-
dima, koji su nama bili sveti, vidjela opasne vele-
izdajnike, i mi smo morali u našim novinama čitati,
kako se ruži naše najbolje ljude.

To je kratak izvadak iz onog tamnog doba, koje
nazivamo Stürgkhovom erom. Ne vjerujemo, da će
se ta era povratiti. Ali povrati li se, ne će nam svima
nauditi i ako budu pojedinci trpjeli. Bila bi to opet
teška pilula i veoma žuka, ali bi njezino djelovanje
bilo dobro. Narod neka znade, da mu ne mogu više
učiniti ništa, a po gotovo ništa gorega od onoga, što
su mu već učinili.

Stürgkh nam je nanio mnogo zla, sad počiva
u grobu, njegovo se ime spominje s prezirom a
narod naš stoji pripravan, probudjen i jak. I čeka,
nek dodje što hoće! M.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Jugoza-
padno bojište: Topnička je paljba bila samo na
nekojim mjestima živahnija. Istočno od Caposilea,
u kotlini Lagarine, na brdu Pertica i na južnom
obronku Monte Alesija suzbili smo neprijateljska
izvidnička odjeljenja. — Poglavica generalnog
stožera.

Njemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog
stana službeno javlja: Zapadno bojište: Južno od
kanala Nieuport zarobili smo kod uspješnih izvidjaja
Belgijance. Na bojnoj fronti u Flandriji i na Lysi
oživjela je topnička paljba kod Kemmela, kod i
zapadno od Bailleula. U pretpoljskim smo bojevima
na bojnoj fronti na Sommei zarobili Engleze i
Francuze. Na objim stranama ceste Corby Bray na-
valio je neprijatelj uzaludno iza jake lagumske pri-
preme. Pripremljene smo čete zahvatili uspješno
našom paljbom. Kod navale, što ju je južno od
ceste tijekom noći opetovao neprijatelj, suzbili smo
ga protunavalom. Jaka je topnička djelatnost trajala
na potoku Luce i na zapadnom brijegu Avre. Sa
ostalih bojišta ništa nova. Ludendorff.

* **Engleski izvještaj** od 5. svibnja u jutro: Kod
Neuville Vitnasse izveli smo uspješni napadaj, zarobili
nekoliko momaka i zaplijenili tri strojne puške. Gu-
bici su naših četa neznatni. Suzbili smo navalu, što je
neprijatelj pokušao kod Byellesa. Inače ništa nova.

* **Turski izvještaj** od 6. svibnja: Palestinska
fronta: Neprijatelj je bačen na zapadni brijeg Jor-
dana. Slaba se odijeljenja drže još na mostobranu na
obim stranama ceste Jeriho-Tel-Namrin. Prema izre-
kama zarobljenika iznose gubici neprijatelja 50 posto,
kod topništva dapače i 80 posto. Naše su patrule
prodrle sve do Jordana. Jedna je naših konjaničkih
pukovnija provalila sve preko Jordana na progonu
neprijatelja do Nadi-Muze. Neprijatelj je izgubio
mnogo pješačke i topničke municije, konja, opremnih
predmeta i drugog ratnog materijala. Na zapadnom
brijegu Jordana živahna djelatnost topništva. Na
ostalim bojištima ništa nova.

* **Bojevi u Finskoj.** Finski glavni stan javlja iz
Vaze od 4. t. mj.: Pobjeda nad crvenom je gardom
potpuna. Fredericshamm, zadnji položaj revolucijona-
raca, je osvojen. Plijen iznosi 6 topova, 10 strojnih
pušaka, 1000 pušaka i 2 naoružana ruska broda. U
Kotki osvojili smo dva oklopljena vlaka, osim toga
30 topova, 11 strojnih pušaka i 400 pušaka. U Kotki
zarobili smo 4000, u Fredericshammu 300 momaka.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Jedna je
naših podmornica potopila pod prokušanim vod-
stvom kapitenlajtnanta Viebecka u kanalu La Man-
che 6 naoružanih, duboko nakrcanih parobroda sa
ukupno 16.000 brutto registarskih tona. — Poglavica
admiralskog stožera mornarice.

* **Ostavka jugoslavenskog ministra.** Car je
prihvatio ostavku jugoslavenskog ministra dr. viteza
Žolgera pridržao si njegovu ponovnu upotrebu u
službi te mu podijelio red željezne krune I. stepena.

— Sa ministrom Žolgerom nestaje sa političkog
poprišta vanredno simpatičan pojav Jugoslavena,
koji je ostao i u svojim sretnim danima, u tudjoj
okolini vjeran svojem narodu. Kao ministar nije
uopće mogao da radi za svoj narod, pošto mu je
bio djelokrug tako ograničen, da nije mogao
slobodnije istupiti. Vlada mu je dala paradno mi-
nistarstvo, koje je sada opet ukinula. S otstupom
ministra Žolgera nijesmo izgubili baš ništa, ali
Seidlerovo je ministarstvo izgubilo svog najsposob-
nijeg člana. Sa Žolgerom gube Nijemci jednu obranu
više, kojom su mislili prevariti naš jugoslavenski
narod. Jugoslavenski je ministar trebao, da svojim
opstankom predstavlja riješenje jugoslavenskog pi-
tanja, predstavljao je maksimum njemačkih koncesija.
Ali mi ne tražimo jednog ministra, mi zahtijevamo
čitavo naše ministarstvo.

* **Još o miru s Rumunjskom.** Peto poglavlje
mirovnog ugovora raspravlja o ispražnjenju rumunj-
skog područja, koje će uslijediti u kasnije doba.
Do ratifikacije mirovnog ugovora ostat će u zemlji
stara uprava. I poslije ratifikacije mirovnog ugovora
imati će vrhovno zapovjedništvo okupacione armije
pravo da rekvirira žito, krmu za marvu, vunu,
marvu i meso iz proizvodnje godine 1918., nadalje
drva, kameno ulje kaošto da stvori odluke o upo-
trebi ovih produkata. Troškove za uzdržavanje
okupacione armije uključivo rekvizicije nosit će po-
čamši sa danom ratifikacije mirovnog ugovora,
Rumunjska. O predaji civilne uprave rumunjskim
oblastima te nadomještenja okupacione uprave vodit
će se još posebne pregovore. Rumunjska će platiti
sve troškove, što su imale okupacione vlasti u
zemlji kod javnih gradnja uključivo i obrtna pod-
uzeća, stvorena od ovih. — Šesto se poglavlje bavi
uredjenjem plovidbe na Dunavu. Ovo će pitanje
urediti posebna podunavska komisija, koja će po-
četi doskora raspravljanja u Münchenu. U toj će
komisiji biti zastupane samo podunavske eventualno
i crnomorske vlasti. Njemačka, Austro-Ugarska,
Bugarska, Turska i Rumunjska imadu pravo držati
na Dunavu ratne brodove. Svaka sila podunavske
komisije imade pravo da drži dva lagana ratna
broda kao stacionske ladje, koje mogu ostati bez
posebne dozvole u podunavskom području do Braile.
Konačno uredjuje glava 6. mirovnog ugovora ravno-
pravnost konfesija u Rumunjskoj i glava 8. gospo-
darske odnošaje izmedju Rumunjske i savezničkih
vlasti.

* **Crnogorski kralj Nikola** došao je u Rim, da
posjeti talijansku kraljicu.

* **Iz Udruženih država.** Reuterov ured javlja:
Ured za plovidbu saopćuje, da je u sedmici, koja
je svršila sa 5. svibnja, bilo na amerikanskim bro-
dogradilištima spušteno u more 10 čeličnih bro-
dova sa ukupno 50.625 tona i 6 drvenih brodova
sa ukupno 21.500 tona. U isto doba bilo je dogo-
tovljeno 12 čeličnih brodova sa ukupno 80.000 tona.
— Ratni ured zatražio je od kongresa 1 milijardu
dolara za gradnju aeroplana osim već upotrebljenih
640 milijuna dolara.

* **Medšidije.** „Agence telegraphique Milli" jav-
lja iz dobrog izvora, da je ratni brod „Medšidije",
koji je potonuo u Crnom moru, bio dignut od Rusa
te dobio drugo ime. Krstarica bila je opet uvrštena
u tursku flotu, što se nalazi u Sebastopolu.

Iz Rusije.

Kopenhagen, 6. (D. u.) „Nationaltidende"
javlja iz Stockholma: Pregovaranja izmedju švedskih,
finskih i ruskih oblasti dovela su do rezultata, da
Rusija mora da odstrani utvrde na otoku, što su
u opreci sa ugovorom o Alandu.

Kopenhagen, 6. (D. u.) „Nationaltidende"
javlja iz Stockholma: Ruski revolucijonarac Burzev,
kojega su boljševici dali zatvoriti i kojemu je me-
djutim uspjelo pobjeći, stigao je u Stockholm. U
razgovoru naglasio je, da glavnu odgovornost za
sadašnje prilike u Rusiji nosi Kerenski. Boljševici
imadu da zahvale njegovoj slabosti, ako su se do-
mogli vlasti. Njegova je najveća pogriješka bila, da
se je upro Kornilovu, koji je bio poštenjačina i
rodoljub. Jedini je spas za Rusiju, da čim prije dobi
drugu vladu.

Istočno pitanje i Njemačka.

Berlin, 7. (D. u.) Za nastavka za raspra-
vljanja o dogodjajima u Ukrajini izjavio je potkan-
celar Peyer u glavnom odsjeku državnog sabora
slijedeće: Cilj njemačke politike obzirom na su-
sjedne narode jest, da u budućnosti živi s njima u
miru i prijateljstvu. Priključenje susjednih naroda
mora Njemačka zasigurati prema Rusiji, jer nitko
nemože znati, neće li Njemačka kasnije opeta ra-
tovati sa Rusijom. Njemačka vlada slijedi u svoj

istočnoj politici put sporazumka a ne put ugnjetavanja. Što se Poljske tiče nemogu Njemačka i Poljska same odlučivati, jer tu ima da kaže svoju riječ i Austro-Ugarska. Slično je i sa Ukrajinom. Na Austro-Ugarsku treba se je u velike osvrtati. Iz toga proizlazi, da se prema svakom od ovih naroda tjera posebna politika. Potkancelar pobija najprije predbacivanje, da su Nijemci u Finskoj nastupili u namjeri, da igraju štitnika i čuvara reda. Pravi je cilj njemačkog nastupa taj, da se na sjeveru u vojničkom i političkom pogledu stvori mir, što finska vlada nije bila sposobna da učini. Na to podaje potkancelar sliku unutrašnjih prilika u Finskoj, usljed kojih su se Nijemci morali umješati, te ističe, da je finska vlada zamolila Nijemce, neka udju u Finsku. Kako će se stvari u budućnosti razviti, to da je stvar samo Finske. Njemačka je svojim ustupom htjela postići samo sigurnost i mir na Istočnom moru. Ona će i u buduće brižljivo nastojati oko toga, da se prema finskom i švedskom narodu razviju prijateljski odnošaji. Pogledom na Estonsku i Livonsku pozivlje se potkancelar na izjavu drž. kancelara, podanu livonskoj i estonskoj deputaciji u velikom glavnom stanu te pobija tvrdnju, da su Nijemci razbili zakoniti estonski zemaljski sabor. Estonci i Livonci bi ponajprije morali objasniti odnošaj prema Rusiji te si onda stvoriti vlastitu upravu i vlastitu vladu, kod česa će ih Njemačka poduprirati. — Pogledom na Ukrajinu ističe potkancelar jedinstveni nastup Njemačke i Austro-Ugarske te potpun sporazum Ukrajine, da se nemamo umiješavati u unutrašnje prilike Ukrajine. Što se tiče dobave žita je redoviti izvoz praktički mnogo važniji od pitanja, tko da je u Ukrajini legitimni vladar ili kako će biti riješeno pitanje zemljišnog posjeda. Što se tiče promjene vlade, mora se uzeti u obzir strašne prilike, koje su posljednjih sedmica vladale u Ukrajini, obzirom na koje prilike je vlada bila bezmoćna i nedjelatna, što nije nikakvo čudo, jer je bila sastavljena iz mladih, neiskusnih ljudi. Kod sadašnjih prilika je u Ukrajini vojnička uprava nužna. Potkancelar podsjećuje samo na bojeve, koje moraju njemačke čete da sada biju u susjednim državama. Potkancelar upućuje na slogu, koja vlada medju njemačkim političkim zastupnicima i fm. pl. Eichhornom te veli, da još neznamo, da li se u Ukrajini ne približavaju još druga iznenadjenja. Brza odluka i primjeren nastup je samo onda moguć, ako se sudjelujuće oblasti odmah sporazume.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Pod naslovom „Misao vodilja slovenskog naroda" započinje „Slovenski Narod" niz rasprava, koji je put slovenskog naroda. U prvom članku raspravlja pisac o prošlosti gesla samoodredjenja naroda, koje imade svoj moralni temelj u nazoru, da svaki narod na svijetu ima svoje značenje i cilj, koji mu je odredila Sudbina, Providnost, Bog — ili kako se hoće nazvati onu višu silu, koja stvara, vodi i vlada nad svijetom. U tom pogledu čini nam se narod kao osoba, individualnost, nešto, što živi svojim vlastitim životom. Narod je kao čovjek: raste iz malih neznatnih početaka, razvija se u boju sa životom i dozrijeva sve više i više do — spoznaje. Iz početka živi, rekli bismo — običnim životom svih živih bića na svijetu bez jasne svijesti, kao dijete, koje si nije još potpuno samo sebe svijestno. Glavna mu je stvar, da živi, te da stupa za svojim naravnim nagonom: ali polagano rastu njegove duševne sile, gleda nebo nad sobom, svijet oko sebe i počinje misliti. Iz djeteta izraste dečko, i momak a isto tako razvija se i narod: njegov rast je tim jači, čim snažnija je njegova zajednička misao, čim više se zamisli u pitanje, što on zapravo znači. To je doba, kad se narod osviješćuje. I od tog doba počinje njegova samosvijestna borba za sebe i za one uzore, koje osjeća po višem zakonu u sebi zapisane. Sila naroda izraste u tom boju i taj boj stvara njegovu povijest i slavu. Dalje raspravlja pisac o razvoju naroda i država, o glavnim momentima u svijetovnoj istoriji, gdje se je sad visoko podigao barjak slobode naroda, sad opet bio pogažen i potlačen. Česi su našli svojega muža, koji je posegao duboko u njihovu staru, napola zaboravljenu povijest, te je iz nje našao onu misao vodilju, koja je ostala do danas kao zvijezda, koja kaže put narodu. To je bio Palacky, koji je otkrio husitsku dobu, pokazao na stare Čehe, kako su se borili za istinu, kako je za nju poginuo na lomnjači Hus, i kako je narod postao „božji bojovnik", koji se jačao i pobijedjivao, dok je ostao vjeran svom pozivu, boju za istinu, te je postajao slab i propadao, kad je zaboravio na svoju veliku zadaću. Palackog je kasnije upotpunio Havliček a Masaryk je njegove nazore temeljito podao u knjizi „Češko pitanje". Slovenci nijesu imali god. 1848. pravog povjesničara, ni pravog vodju. Nijesu za to imali ni programa, jer ga nijesu donijeli iz svoje prošlosti, i trenutačno si nijesu bili svijesni što su i što hoće. Slovencima je god. 1868. podao u glavnim potezima program Fran Levstik. Tek deklaracija je u kratkim riječima opet ocrtala trenutačni slovenski politički program. I to, da je sav narod s takovom radošću prisegao na nju, jeste dokaz, da je ta deklaracija već odavna bila živo upisana u našim srcima. Danas dakle imamo svoju misao vodilju. A jesmo li je imali i u prošlosti? završava prvi dio te rasprave.

Češka narodna slava. 16. svibnja slavi češko-slovački narod veliku slavu. Spomen na osnutak praškog Narodnog divadla bit će u češkom kulturnom i političkom životu epohalan dogadjaj. Po čitavom češkom i slavenskom svijetu čine se za tu slavu velike pripreme. Svečanosni odbor u Pragu razaslao je na češkom i svim slavenskim jezicima proglase, u kojima se ističe znamenovanje ovog jubileja u češkom preporodu i duhovnom oslobodjenju. Proglasom se pozivaju i ostali narodi Slavenstva, na sudjelovanje kod ove veličajne češke narodne slave. Vrhunac svečanosti bit će jubilejni dan 16. svibnja, kad se bude osim ostalih proslava obdržavala svečana sjednica u Panteonu Muzeju kraljevine Češke, na kojoj će progovoriti predsjednik svečanog odbora dr. Karl Kramarž, slavni češki pisac Alois Jirasek i literarni historik F. V. Krejči. Istog dana u veče bit će u Narodnom divadlu jubilejno prikazivanje opere „Dalibor" od Bedržiha Smetane, čijom je premijerom bilo proslavljeno prije pedeset godina polaganje temeljnog kamena. 17. svibnja priredit će se svečana večer u počast milim gostima iz bliza i daleka, a dne 18. svršava niz proslava velikom pučkom svečanosti. Pozivi odaslani su i svim prosvjetnim i narodnim društvima i korporacijama u Hrvatskoj, Bosni i u Dalmaciji. Poziv je naštampan na tvrdom kartonu i nosi sliku zmajeve glave, o koju se upire lik češkog lava dvorepaka. Pod tim je naslov „Narod sobe". — Veoma bi lijepo i hvalevrijedno bilo, kad bi na toj istorijskoj proslavi u češkoj prestolnici sudjelovali i zastupnici jugoslavenske Istre, da tim manifestujemo, kako Istra, taj najugroženiji kraj u Jugoslaviji, ugrožena od dvaju ili triju neprijatelja, te prepuštena sama sebi, osjeća veličinu tog češkog narodnog blagdana, a ujedno kako osjeća usku vezu izmedju Jugoslavena i Čeha, koji su nam danas jedini praktični prijatelji i saveznici! Narode! Kome je moguće, pohrli u slavensku majčicu, zlatu Pragu!

•

Iz češkoga svijeta. U nedjeljnom broju „Narodnih Listy" izašao je kao prilog listu „Jugoslavenski broj II." Tu se opet nalaze prevodi iz novije jugoslavenske književnosti, tu nam braća Česi, podaju ono, što mi sami nijesmo kadri da učinimo, izvadak iz najboljih manjih stvarca slovenske, hrvatske i srpske književnosti. Radnje su djelomično pisane kao original za „Narodni Listy" (Viktor Car-Emin, Katalinić-Jeretov), djelomično izbor iz naše književnosti. Na prvom mjestu nalazi se drugi dio Vojnovićeve ode Tolstoju „Vox clamans", zatim pjesma A. Šantića: „Ostajte ovde", Viktor Car-Emin: U krletci i pjesma Rikarda Katalinića-Jeretova: Pred zorom, M. Curčina: Domorodna pesma i Alojzija Gradnika: Pesma starega izagnanca (prevela Zdenka Haskova), prevod F. Sedlačeka Sunce od J. Dučića i Siesta od A. G. Matoša. — To, što se desilo u hrvatskoj prestolnici dne 30. travnja, kad je zagrebačka omladina manifestovala blagdan narodnih mučenika ne došavši u školu, te je radi toga bila na mjesec dana zatvorena zagrebačka trgovačka akademija, desilo se u Pragu 1. maja. Češka je omladina, djaštvo srednjih škola prisustvovalo manifestacijama češkoga naroda, te nije osim nekoliko šeprtlja došao u školu nitko. Naravno, da je to dalo povoda ravnateljstvu svih zavoda, da započne ispitivanja, preslušavanja itd., kako bi djaci, koji nijesu bili u školi, a prisustvovali su manifestacijama, bili kažnjeni. Proti tome oživa se češki pisac Jaroslav Hilbert, koji u „Venkovu" upravlja otvoreno pismo na češke članove c. k. zemaljskog školskog vijeća u Češkoj, da se postave na obranu čeških djaka, kako im se ne bi ništa desilo. Trijezno i stvarno apeluje na njihovo poznavanje čeških prilika, te veli, da oni kao izobraženi Česi znadu dobro, što češki narod hoće, znadu takodjer kako su odgojena češka djeca, koja majčinim mlijekom usišu već u svoju krv, da je bijedan onaj narod, koji ne nastoji, da postane gospodarom u svojoj kući. Iza toliko godina rata, piše veoma važeni češki književnik, bila bi naša mladež vrijedna prezira, kad ne bi politički osjećala. A taj fakat bacio bi čudno svjetlo na češku obitelj, kad bi ona jedina svijetu ostala tupa za sveopći politički interes. Dakle: Politički iskaz omladine nije danas ono, što je bio prije rata, nego naprotiv, kad toga ne bi bilo, bila bi to izravna pojava obiteljske mane. Niti jedan dječak, koji nije na 1. maja bio u razredu, nije to učinio sam na svoju ruku i bez znanja očeva; u intencijama roditelja bijaše: odgoj za solidarnost, za odvažnost za iskaze, sticanje životne uspomene na iznimna vremena, u kojima živimo, i u kojima se polaže temelj za budućnost. Ciljevi, koje si postavlja danas narod su sveti, za to, jer su bila u svim vremenima, jesu i bit će najvišom potrebom, koja je proizrasla iz unutarnjosti nerobova". Češki književnik diže se eto na obranu progonjenih djaka srednjih škola! A kad bi prilike na našim srednjim školama u ovoj austrijskoj polovici bile ma i izdaleka onakove, kakove su na češkim školama, mogli bismo kazati, da smo zreo narod. Prilike na našim srednjim školama na sramotu su našem narodu, te dokazuju nezrelost njegove inteligencije. Mjesto da se odgaja sposobne i zdrave ljude, svijesne Hrvate i Slavene, kvari se sistematskim planovitim načinom cijele naše generacije. A naši ljudi, naši književnici, naši zastupnici šute i niko se ne miče! Treba nam mnogo, mnogo toga graditi, osobito graditi dobro. Ali treba da najprije porušimo ono, što je zlo, što nam truje život, da iščupamo korov što nam sapinje mladice pri razvitku, tako da mjesto zdravih i snažnih biljaka, dobivamo samo kržljavo, poluživo, mlitavo! Jedina hrvatska gimnazijo u Istri, ovo idesi u tvoju spomenknjigu!

•

Socijaliste o narodnoj koncentraciji. Na socijalističkoj skupštini od 1. maja sudjelovali su i jugoslavenski demokrate, u ime kojih govorio je dr. Mate Drinković. Ovaj nastup jugoslavenskih demokrata dao je povod uredniku „Novosti", da se obrati na vodju socijalista g. Vitomira Korača s upitom: kako ga se dojmio ovaj nastup i što misli o općoj stranačkoj koncentraciji? G. V. Korač odgovori: — Mogu reći, da ni mene ni moje drugove ovaj istup nije ni najmanje iznenadio, jer je istup bio sazivačima skupštine najavljen. Očekivali smo izjavu simpatija za našu proslavu i nas pokret, jer je to bilo predvidno obzirom na pisanje „Glasa S. H. S." No moramo priznati, da nas se izjava g. dra. Drinkovića ipak najugodnije dojmila već radi toga, što je u cijelosti potvrdila moje izvode i očekivanja, dana u referatu, da jugoslavenski gradjanski i demokratski elementi priznaju opravdanost socijalno-oslobodilačkih težnja radnih klasa. A s obzirom na opću koncentraciju narodne snage reče g. Korač: — Ne vjerovati u mogućnost koncentracije političke borbe na jedino sada aktuelni pravac značilo bi sumnjati u zdravu pamet vlastitog naroda i njegovih političara. Do koncentracije mora doći ranije ili kasnije, u to ni najmanje ne sumnjam. No drugo je pitanje, da li će se ta koncentracija moći obaviti putem medjustranačke kooperecije, kako se to do sada kušalo, ili će biti prijeko potrebno stvarati nove stranačke formacije. Puževljom brzinom je dosad napredovao rad oko koncentracije; sve se gubi u beskrajnim pregovorima i diplomatskim sanjama. A gvoždje bi valjalo kovati dok je vruće. Nastaje veliko pitanje, da li će se ovako uopće doći moći do jedinstvene koncentracije politike i do jedinstvenog aktuelnog programa? Manje mi je do formalnosti, više do jezgre. A ako stvar ovako posmatramo, tad zaista moramo priznati, da svud prevladava osjećaj, da se ništa ne čini u pravcu odlučne koncentracije naših političkih snaga. Ne nameće li se tad sama po sebi misao parcijelne, umjesto totalne koncentracije? Ne bi li bilo nužno, da se prikupe i organizuju ponajprije oni sami, koji drže prijeko potrebnim politiku koncentracije; da se organizuje na pr. napredna, slobodoumna i socijalno raspoložena gradjanska demokracija? Radnička demokracija je već organizovana. Po mome mnijenju konnentrirati se mogu organizacije, a pojedinci tek preko stranačkih formacija i organizacija. Lijep broj intelektualaca i gradjana na našoj skupštini je silna, ali zasad mrtva, jer neorganizovana potencija. A takove potencije u politici tek od zgode do zgode daju osjetiti svoju težinu, i to više u negativnom, nego li u pozitivnom pravcu. One su kadre povećati neraspoloženje, očaj ili rastrovanost, ali ne mogu praviti raspoloženja, bodriti duhove i pročišćavati političku atmosferu. One ne mogu biti stvaraoci nacijonalnog programa, one mogu postati nosioci ali i rušitelji. Organizujte se! doviknuo bih našim prijateljima u gradjanskoj demokraciji.

•

Poljski narod. Prigodom 3. svibnja pišu praški „Národní Listy": Ljetos prvi puta slave Poljaci 3. svibanj s većom snagom nade, da će se uprava narodnih stvari vratiti u ruke naroda. Poljaci živu. I vjerujemo danas, da hoće da postanu dostojni one generacije, koja je na koncu 18. vijeka (1791.) zahtijevala, da svi sa cijelim srcem prigrle narodnu stvar, da svim silama i sposobnostima posluže narodu i domovini. Želimo Poljacima ispunjenje ideala, koje su od pada slavne svibanjske konstitucije ostali vlastništvom narodne duše, pa makar i bila ona od potomaka onog plemstva, koje je učinilo 24. svibnja 1792. kobnu targovicu konfederaciju, apsena, utamničena i prisiljena služiti u tudjim službama sve do današnjega dana. Iskreno velimo, da nije bilo iz tih razloga u Češkoj osobite vjere u austrijske Poljake, koji su iznova i iznova opuštali pozicije, koje su im naredjene oporukom konstitucije od 3. svibnja, i koji su tako zadnji puta učinili i pri ljetošnjem ožujačkom glasovanju o proračunu. Iza tog glasovanja bilo je iskazano uzbudjenje nad poljskom nepouzdanošću ne samo u Češkoj, već mnogo snažnije u Galiciji od puka, koji je još kratko prije toga dne 18. veljače prisizao s vodjama boj austrijskoj vladi i državi, a taj puk ne će oprostiti poslanicima tog čina. I tako smo čitali o velikim poljskim skupštinama, na kojima su bili osudjeni poslanici, čuli smo, da poljski narod, kojega vodi inteligencija, koja se dosad drži daleko od aktivne politike, organizuje sam snažan pokret, zahtjevajući, neka poljska politika imade jedan jedini cilj, i to ujedinjenje svih poljskih područja u jednu samostalnu državu, te neka poljska politika nastupa jedinstveno s Česima i Jugosla-

venima. A poljskom narodu vjerujemo! kliču „Národní Listy“. Vjerujemo u njegovu zdravu slavensku jezgru, vjerujemo u iskrenost njegovog unutarnjeg osjećanja i u čvrstoću i odlučnost, da ne će odustati od jednog puta, na koji ga vodi velika narodna tradicija, da si izvojšti ostvarenje narodno-političkog testamenta, kako ga prestavlja konstitucija od 3. svibnja! — Njemački listovi javljaju, da se nalazi u Krakovu dramaturg praškog narodnog kazališta, češki književnik Jaroslav Kvapil, jedan od auktora svibanjskog proglasa, kako bi tamo poradio oko stvorenja jedinstvenog slavenskog bloka. — I konservativni poljski poslanici na carevinskom vijeću upraviše prosvjed proti posljednjim mjerama austrijske vlade.

•

Iz Hrvatske. Glasilo koalicije, „Hrvatska Riječ“, u vijesti, koju prima navodno iz gradjanstva, potvrdjuje glasinu o osnivanju nove političke stranke u Hrvatskoj, u kojoj bi se imali okupiti svi pojedinci, koji stoje na stanovištu narodnog jedinstva i samoodredjenja naroda, a koji ne mogu i ne će, da se priključe nijednoj postojećoj stranci. List savjetuje, da se oni, koji osnivaju novu stranku priključe kojoj već postojećoj stranci, pa da u njoj provedu one svoje ideje, za koje drže, da ih dotična stranka ne provodi. Uspjeh bi, veli list, bio sigurniji, lakši i brži, naročito, ako te tendencije izlaze iz narodnih potreba. — U „Primorskim Novinama“ piše urednik i izdavač lista, Peroslav Ljubić, koji je pred malo vremena boravio u Podravini u mjestu Virju, o utiscima, što proizveše na nj tamo nastanjena istarska djeca. Govorio je tamo sa mališem Ivom Tomićem iz Ustrine na Cresu, koji se sad nalazi kod seljaka Gjure Kunića. Našao ga je na njivi, gdje sadi s ukućanima kukuruz. Kod drugog imućnog seljaka Ante Grgića nalazi se dječak Petar Kučić iz Beleja. Kod mlinara Šoša nalazi se Srećko Kučić iz Beleja, kod trgovca Seidla Marica Vlakančić iz Stivana, a kod posjednika Cilugera Marko Bakša iz Nerezina. Djeci ide posvema dobro, te su zadovoljna u obitelji, gdje su smještena, vole ih i njeguju kao svoju vlastitu. Mnogi su rekli, da bi ih željeli posiniti ili pokćeriti, a mnogi su se tužili na to, što bolje kuće i gospoda nisu još uzele nijedno dijete. Pisac konstatuje, kako je tamo prevladalo čuvstvo milosrdja i ljubavi . . . A kad ono tako prevlada cijelim našim društvom i cijelim našim svijetom, tek onda ćemo moći reći, da smo pravo shvatili našu zadaću u ovo teško doba, gdje se ne radi samo o spasavanju djece iz smrti, nego o spasenju narodnom. Roditelji u Istri mogu biti mirni, što se tiče njihove djece, koja su na prehrani u Hrvatskoj, djeca im preko pisca šalju topao pozdrav i cjelov čekajući, da svane što prije čas, te će prestati dani teških patnja, što ih uz nedužnu našu dječicu podnosi vas cijeli naš narod.

Domaće vijesti.

Rodjendan naše carice.

Naša carica slavi danas Svoj rodjendan i s Njom svi vjerni narodi Austrije, čiju ljubav i odanost si je mlada vladarica znala u to kratko doba Svoga vladanja steći. I u Puli proslavit će se taj dan božjim službama u svim crkvama sviju vjeroispovjesti, mirozovom mornaričke glazbe itd. I naš narod, koji je zavolio svoju caricu kao svoju majku, proslavit će taj dan u svom srcu, želeći Njezinom Veličanstvu, da se čim prije ispuni Njezina i naroda želja, da doživimo sretan i za narode i za državu častan mir. Čestitkama sviju naroda monarkije pridružuje se takodjer naš narod, koji je odan svojoj carici i kraljici, o Kojoj znade, da mu je braniteljica na najvišem mjestu i da će zastaviti sve svoje sile, da postignemo čim prije mir i ravnopravnost sviju naroda države. U ovim, za naš narod najtežim časovima, uprti su pogledi sviju na uzvišeno prijestolje, na dinastiju. Bezuvjetna vjernost našega naroda do prijestolja i moralna besprijekornost naših narodnih težnja to su stupovi, na kojima gradi naš narod svoju budućnost, svoju Jugoslaviju. Najsretniji će za naš narod biti dan, kad će moći da pozdravi svoju vladaricu kao kraljicu Jugoslavije, kad će moći da proslavi Njezin rodjendan u sretnoj, slobodnoj domovini.

Milodari za našu srednju školu u Puli. U zadnje se doba opet počelo marljivije sakupljati prinose za gradnju naše škole u Puli. Sa veseljem konstantujemo, da narod sam, djevojke i žene i Pule i okolice same pokreću akciju oko sakupljanja. Narod, i ako ubog i siromašan, s veseljem daje u tu svrhu, jer znade da će taj novac njegovim potomcima donijeti veće kamate, nego nikakvo ulaganje u štedionu. I u tom radu i nastojanju naroda samog a nipošto tako zvanih vodećih ljudi vidi se spas naroda. Prošlih dana bijahu položeni preko naše uprave ovi doprinosi: Ližnjanska mladež polaže K 332, sakupljene prigodom Preradovićeve stogodišnjice i prošlih uskrsnih blagdana uz nekoliko toplih popratnih riječi, koje priopćismo u uvodnom članku u broju od utorka, dne 7. svibnja. Darovaše po K 15·— Antun Milošević; po K 10: Matko Premate, Jakob Vojnić, učitelj, Manda Vojnić; po K 9·—: Ivan Vojnić, Marija Perković; po K 6·—: Jakob Šebelić, Marta Vojnić; po K 5·—: Marija Milošević, Ante Ravnić, Josip Perković, Mate Zuccon, učitelj, Mate Grakalić, Ivan Mokorić pok. Antuna, Toma Sebelić, Antun Fedel; po K 4·—: Antun Jukopila, Ivan Grbinić, Ivan Vojnić, Ulika Vojnić, Antun Vodinelić, Luca Makrović, Kata Ruman; po K 3·—: Anica Perković, Ljubica Vojnić, Jakob Vojnić, Grgo Perković, Ivan Grbinić, Luca Grbin; po K 2·—: Ivan Grbonić, Stana Perković, Miei Ravnić, Martin Vojnić, Ivan Jelčić, Marija Vojnić, Vladimir Bubić, Luca Vojnić, Stjepan Buzleta, Ivana Klunić, Ivan Grbin; Foška Boljun, Antun Jukopila, Pravdoslava Boljun, Jakob Vodinarc, Foška Klunić, Josip Fedel, Antun Grbin, Jaga Grbin, Antun Klunić, Marija Bubić, Foška Misdarić, Martin Misdarić, Evelina Ševrlica, Marija Perković, Marija Misdarić, Marija Skilić, Jela Balde, Jela Perković, Fuma Milošević, Manda Milpšević, Kata Klunić, Jeljca Milošević, Kata Grakalić, Dragica Grakalić, Marija Perković, Justna Fedel, Marija Škifić, Kata Pola, Joso Mokorić, Marija Mohorić, Ivan Jelčić, Ivan Sebelić, Ruža Grakalić, Marta Fedel, Nikola Ruman, Mirko Zlatković, Marija Vodinelić, Manda Fedel, Josip Pola, Kata Jukopila, Antun Balde, Ivan Laginja, Roža Basinko, Marija Grbin, Josip Ravnić, Martin Vojnić, Josip Busleta, Mate Škifić; po K 1·60: Kata Lazar; po K 1·—: Ivan Maretić, Ana Bubić, Ivan Perković, Kata Klunić, Kata Milošević, Fedel Josip, Mate Boljun, Franica Perković, Justina Defrančeški, Antun Milošević, Luca Ravnić, Manda Milošević, Ana Milošević, Antun Perković, Foška Perković, Marija Maretić, Josip Balde, Marija Balde, Marija Dorić, Jela Jelčić, Foška Šebelić, Marija Bubić, Ant. Klunić, Marija Fedel, Jela Klunić, Jago Klunić, Marija Klunić, Kata Klunić, Luca Grbinić, Ruža Vojnić, Marija Grom, Matija Grakalić, Frane Koslć, Josip Lazar, Marija Vojnić, Katica Perković, Marija Vedel, Marija Bolić, Antonija Skifić, Marija Grbin, Petar Grbin, Pravdoslava Grbin, Martin Grbin, Božo Grbin, Ante Boljun, Grgo Vojnić, Luca Vojnić, Marta Vojnić, Božo Vojnić, Ana Vojnić, Marija Klunić, Foška Rosanda, Jelica Boljun, Marta Makorić, Stana Boljun, Luka Cićarin, Luka Vojnić, Anica Đužman, Blaž Đužman; po 60 para: Ante Grbin; po 40 para: Foška Ruman; po 20 para: Blaž Grbinić, Josip Defrančeški. Hvala Ližnjanskoj mladeži i na lijepom daru, a osobito na vrijednim riječima.

Dat će Bog i snaga našeg naroda da će riječi izrečene naći i odziva. — Zdravko Mokole polaže preko naše uprave za hrvatsku srednju školu u Puli K 40·— sabranih u gostioni Bažon u društvu Skulin i drugovi. — Rodoljubni Hrvati polažu u istu svrhu K 33·—. — Pavao Lončarić polaže K 25·—, sabranih u veselom društvu u Suridi. — Marija Milačić, profesorova supruga u Škrljevu polaže K 20·—. — Prijatelji D. polažu u istu svrhu K 16.—. — Ukupno K 466·—. Zadnji iskaz K 56.146·51. — Sveukupno K 56.612·51. — Živili plemeniti darovatelji! Naprijed ustrajno i požrtvovno za našu srednju školu! Naša sudbina leži u našim rukama! Što si sagradimo, to ćemo i imati!

Učiteljska društva u Pazinu „Hrv. Škola“ i „Nar. Prosvjeta“

držala su 2. svibnja u Pazinu zajedničku glavnu skupštinu, da odluče, što da poduzmu protiv nesnosnih materijalnih prilika učiteljstva.

Skupština je odobrila rezolucije prihvaćene ono-madne u Bujama sporazumno sa odbornicima Nar. Prosvjete i tal. izaslanika i pohvalila rad učiteljskog odbora Pazinskog kotara.

Tijekom daljnog raspravljanja izbile su na javu upravo katastrofalne nepravde, što se sa sviju strana nanašaju učiteljstvu. Te se nepravde ne taje niti sa najkompetentnijih mjesta: Gorizutti je u Bujama izjavio, da ministarstvo sporo riješava školske podneske, Lašjak se takodjer ispričava s ministarstvom. Prigodom dolaska našeg premilostivog cara Karla u Istru ignoriraju se oba učiteljska društva, koja bi se bila rada poklonila Njegovu Veličanstvu i izjadala mu svoje teške jade. Učiteljstvo se zatvaralo, mnogi služe u vojski, pa je nekojima uskraćena plaća, drugi primaju dvije trećine, drugi opet polovicu, nekoji čekaju po 7 mjeseci kukavnu plaću u ovim teškim danima, a izaslanik političke oblasti na skupštini u Pazinu izjavlja učiteljstvu, da upravna komisija markgrofije Istre nema u školskim poslovima direktive.

Učiteljstvo, što je u svojoj službi predano je na milost i nemilost gladi. Sa plaćom od 100 kruna i manje radi u školi i vani gladan, bos i razderan.

Čast onim općinama, koje povisiše učiteljstvu paušal i stanarine i porelje, druge se pak općine ustežu, a treće niti ne odgovaraju na molbe učiteljstva, nego mu se čak rugaju s glupim doskočicama. Drugi faktori ipak nešto dobiju: državni činovnici par cipela, koji potplat, odijelo uz sniženu cijenu, općinski činovnici znaju si zaslužiti po koju paru i hrane, činovnici upravne komisije da su si podijelili cipele (Vidi „Hrv. List!“), koje je upravna komisija primila za potrebnije slojeve, a učiteljstvo je primilo pohvalne dekrete za svoj patriotični rad; Lašjak im obećao doduše drvene potplate, ali ih nije dao, nekoja kotarska poglavarstva pismeno obećaše, da će učiteljima dati uz sniženu cijenu ili badava štogod, ali je i to ostalo samo na papiru...

No tko da izbroji sve jade i nevolje, koje učiteljstvo more! A koliko je toga, što je ostalo glavnoj skupštini sakriveno, budući na skupštinu nije moglo doći nego malo učiteljskih lica, a ni ovo nije sve, što se čulo na skupštini.

Skupština je zaključila:

1. Pozivlju se učiteljice, da pismeno jave odborima „Hrv. škole“ i „Nar. Prosvjete“ sve nepravde, koje im se nanašaju.

2. Jedno će i drugo društvo u buduće sporazumno i zajednički nastupiti za materijalna pitanja učiteljstva.

3. Jedno će i drugo društvo sudjelovati po izaslanicima sjednici izaslanika slov. i tal. učitelja u Bujama 12. svibnja, da se porazgovori o daljnim zajedničkim koracima, koje će poduzeti za dobrobit učitelja Istre.

4. Poslati će u Beč deputaciju i zamoliti audienciju kod Njegova Veličanstva, prikazat se ministru-

Dve slike.

I.

Ranom zorom došao je vlakom na poslednju postaju. Još dva sata hoda i bit će opet u svom selu, gde nije bio već pune tri i po godine. Kako to ugodno deluje na čoveka! Biti u domaćem kraju, na rodjenoj grudi, u svom svetu, gde pozna svako stabalce, svaki kamen, gde je svaka stopa zemlje u vezi s uspomenama na detinjstvo, na mladost, na vesele dane, na ženidbu i sretan bračni život.

Pun unutarnjeg zadovoljstva stupao je cestom prema rodjenom selu. Teška uprta, što je nosio na ledjima, činila mu se mnogo laganijom. Naokolo se već razdanjivalo, cesta, polja, drveće i vinogradi postajali su sve jasnijima. Po drveću uz cestu, po vinogradima, nestašno su šumili ptičji glasovi, živo i neumorno. Našem putniku, vojniku srednjih godina, pričinilo se sve to, davno nevidjeno, davno ne osećano, nečim nadnaravnim, lepim, i on je bio uveren, da je ta divota jutra samo ovde, u njegovoj zemlji, u južnoj Istri, da samo ovde priroda u jutarnjem budjenju tako privlačivo miriše i da više nigde, na celom svetu, nema takovog jutra, koje bi mu toliko zadovoljstva i blaženosti moglo priuštiti.

No čim je dalje išao, čim se više približavao selu, tih je čuvstava nestajalo, sveži su osećaji postajali mlitavijima, a sunce, koje je izlazilo, rastreznilo ga potpuno iz njegova sanjarenja. Najednom je počeo osećati težinu oprćenog tereta, umornost od duga neugodna puta u prepunjenim vagonima s razbijenim prozorima, s ljudima nesretnicima, koji su isto tako putovili na dopust, ko i on, ali koje je onde, u vagonu nenavideo, jer su imali nešto više mesta od njega; oni su naime sedeli, a on se sčučurio na pod i tamo dremao, neprestano bunjen tim svojim prokletim sudrugovima, koji su ulazili i izlazili, ne pazeći pri tom, kamo stupe. Sad bi bio već rado doma, da se opere, preobuče i legne bilo kamo: na „škrilu“ pred kućom, pod mendulom u vrtu, ili pod dubom na njivi.

Kod kuće je imao dvoje malene dece. Devojče od sedam godina i malu kćerku, koju ni poznavao nije, od 3 godine. I više nije imao nikoga. Žena mu je ostala mrtva tamo u Moravskoj, kamo se morala iseliti, a deca se nalazila kod rodbine; rodbina mu neprestano pisala, da dodje već na dopust, da uredi to pitanje, što će da bude s decom, da ih nekamo smesti, jer ih oni ne mogu više da drže. Nemaju hrane, ni da sebe prežive, a kamo li, da uzdržavaju još dvoje tudje dece. A umru li ta deca od glada, ko što se to češće dešava, onda bi to bila njihova sramota, te bi se odmah reklo: Za decu dobivahu hranu i novac, ali je ipak pustiše umreti od gleda, ne imahu srca za tudje dete. Za to, neka dodje on, otac, pa neka ih smesti, kamo mu drago. Oni su učinili, sve što su mogli. A živi pod zemlju ne mogu. Pomogli bi rado. Ali kako? Tako su mu pisali, a on je molio za dopust i sada je došao, da to uredi. Pa uredit će; ta nisu ljudi bez srca i smilovanja. On bi dao tudjemu detetu bez oca i matere, ko što su eto njegova deca i zadnji zalogaj, radje nego da ga sam izjede, pa će se i za njegovu decu naći ljudi milostiva srca.

Tako je mudrovao, dok je stupao izmedju prvih kuća u selu. Selo je u to vreme, što on nije ovde bio, ponešto promenilo svoj izgled, ali u glavnom sve je bilo onako, ko i pre. Njegova kuća, mala ali zato njegova, stajala je pusta i kao da bi čekala na njega. Jedino, što mu upalo u oči, bilo je to, da u vrtu, koji je ležao u ledini, raste kupina i ostala divlja trava. A i cela okolina kuće izgledala je pusta i podivljala. Kuća beše zatvorena i on se otputi k rodbini.

Devojče ga jedva prepoznalo. A ono drugo malo stvorenje tepalo je tata, ali to tata sa strahom, kao da je to onaj „stari“, nepoznati, kojim su nju, malu devojčicu, plašili.

predsjedniku, škola i financija putem naših zastupnika, ujedno se

5. odobrava rad naših zastupnika na carevinskom vijeću za narod i izrazilo pristajanje uz deklaraciju Jugoslavenskog kluba.

6. U skrajnom očajanju zaključilo se: isposlovati dozvolu, da učiteljstvo smije na drugi način zasluživat si živež i ostale potreboće, dok mu se ne doskoči u pomoć.

Društva mole svoje članove, da svome društvenom odboru pošalju odmah koliko mogu za trošak izaslanika i deputacije; isto se umoljavaju i drugi učitelji (-ce), koji nisu organizovani, jer se radi i o njihovu dobru.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. Sada je ovdje prednji dio mesa po 8 K i to za siromahe, a stražnji dio po 16 K za gospodu. Praktično za Pazin to nije. Pokazalo se je odmah, jer je prvi put u donjoj mesarnici ostalo 5 stega (kušeta). Općenito neka bude za meso, a za cijene neka budu dvoje. Dobro je kod ovoga to, što će se manje goveda zaklati, ako ne bude „kontrabanda“. Čudnovato nam je to, da nije općina poslala na županstva cijene mesa žive vage. Neka općina ima uvijek na pameti, da bez goveda ne će biti ni fuži ni makaruni, a ni živih ljudi. Plug i brana svačija su hrana.

*

Bjeguncima. Da li se još sjećate prvoga dana odlaska iz Istre? Vašega križnoga puta u tudji nepoznati svijet? Bivanja u barakama? I te kako se sjećamo — velite vi — bjegunci. „Nemojte ozlijediti naše rane, nepoznati gospodine! Manite se toga!“ Nije to moja namjera. Već na odlasku a i kasnije pratio vas moj duh kroz sve vaše tegobe (teškoće).

Vidio sam vas kad ste neki vlakom prošli mimo nas. Nevoljnici rekoh, a vaša dječica mahala su rupcima na posljednji pozdrav valjda, kao i oni naši ljudi, koji su iz početka selili u Ameriku. Razlika dakako velika je, jer oni su ipak slobodno putovali, ali dojmovi su za onoga, koji ostane, veliki. Lijepa je naša domovina, divno je naše more, a vi odlazite. Odilazite, a da li se vraćate kada?! Žalost mi zavladava srcem, i kad sam doma došao, premda nijesam pjesnik, napisao sam ovo:

B'jedna, tužna, gladna raja,
Bježi, seli u tudjinu.
Ne zna kamo, sve ostavlja,
Tugu nosi u daljinu.

Starci, žene, djeca tude,
Mješavina svija sloja;
Složila je sve te jude
Crna miso, tudja volja.

Svaki želi, da si spasi,
Barem glavu, drugo što će;
Zedju spasa tim si gasi,
Nadom stalnom i to proć će.

Rajo b'jedna, sve prolazi,
Tvoje muke nisu trajne,
Milost vječna sve s nalazi.
Pak i tvoje boli vajne.

Nakon zloga, dobro s radja,
I veće se muke snose.
A sloboda se tek s gadja,
Kad se za nju žrtve nose.

Vratit će se zlatno doba,
Vratit ćeš se i ti amo,
S junačkih će niknut groba;
Novo sjeme, cv'jeće samo.

Da li su se moja nagadjanja, prividjenja obistinila? Došli ste, hvala Bogu, kući. Nijeste došli svi, ali vi koji jeste — prekaljeni ste, kako i sjekire, koje imadu novi dobar kov. Junaci ste. Došla k meni nekada snaha iz Kanfanarštine. Došla k meni, da joj štogod dadem. Za šalu i da me barem vanjskim načinom upozna, otvorim joj vrata od škole; a kad unutar vidje mališe, htjela je otići. Dadoh joj nešto od moje velike (?) zalihe. U kratkom razgovoru doznah, da je sada prava Hrvatica. O Bože, samo u velikoj patnji upoznajemo sami sebe. Cijelu Kalvariju moramo proći, a da znamo što smo.

I sada kad to znadem, bjegunci, čudnovato mi bilo veoma, da se jedva sada oglasujete za izjavu, za „deklaraciju“. Bolje svakako i sada nego nikada. Nemojte da se ugasi ona živa vatra, koja u vama plamsa za hrvatsku, za vašu za našu stvar. Sveto neka nam bude hrvatsko ime, sveta la naša domovina gdje prebivamo. Pak morali mi od nevolje umrijeti, neka nam poslijednja riječ bude: Živjela lijepa naša hrvatska domovina.

Ne će li vaša gospoda u selima u gradovima da rade za našu svetu i Božju stvar, a vi ih priteguite na posao. Valja da to oni čine, ta to im je i njihova prva dužnost. Ne će li na nikaki način, a vi onda najprije u „Hrvatski List“. Ne bude li ni to koristilo, a vi onda držite se prema njima kao prema tudjincima (foreštima). Ni vi za nas, ni mi za vas. Jeste li razumjeli? Neka ne bude više delegata za talijanske stvari i političke svrhe, nego neka to budu vaši povjerenici ili vaši župani. Vaši učitelji, vaši svećenici moraju biti Hrvati. Ako su drugo, onda neka idu drugima. Da ste to prije gledali, nikada nebiste toliko bili trpjeli u drugome nepoznatome kraju. Jer ovce bez pastira nikada dobro ne prodju. „Dobar pastir i život daje za ovce svoje.“ (Isus.) Ne zaboravite nikada vaše jade i nevolje! „Kroz trnje dolazi se do slobode i do raja.“ Živjeli naši bjegunci!

Dnevne vijesti.

Protualkoholni pokret. Nakon stanke od tri godine dana opet oživljuje rad „Društva abstinenata“. Vjesnik toga rada je netom izašli dvobroj „Novog života“, društvenog glasila. U uvodniku „Na pragu trećeg godišta“ razlaže se potreba, da se god. 1913. i 1914. započeti rad nastavi i proširi, naročito, da se srednjoškolska i visokoškolska omladina zadobije za pokret. Članak „Za drom. Ivanom Kiseljakom“ sadržaje prikaz rada tog plemenitog muža, duše hrvatskog apstinentskog pokreta, koji je svojim požrtvovnim, nesebičnim radom ostavio svjetlu uspomenu na Rijeci i okolici kao liječnik, kao čovjek i kao Hrvat. — U članku Stjepana Jurića, upravitelja zemaljskog dobra Božjakovina, „o vinu bez alkohola“ upoznaje nas pisac sa novim pokretom, koji ide za tim, da vinski rod riješi alkohola. — Prof. Vladimir Milutinović u članku „Gdje da počnemo?“ upućuje, da sa protualkoholnom agitacijom počnemo kod mladeži, gdje još nema predrasude o neophodnosti alkohola. — Članak učiteljice Vere Tkalec „Alkohol i djeca“ iznosi porazne činjenice iz školske prakse same autorice. — Članak je pisan vanrednom toplinom, a svršava se apelom na hrvatske majke, koje bi trebalo javno afisirati. — U rubrici „Pregled apstinentskog pokreta“ nanizani su informativni podaci o protualkoholnom pokretu na slavenskom jugu u posljednje tri godine. — U rubrici „Država u borbi protiv alkoholizma“ iznose se zanimljive vijesti, kako država i njeni organi ograničuju proizvodnju odnosno potrošnju opojnih pića. — Konačno „Bilješke“ sadržavaju više sitnijih vijesti, koje se odnose na sam pokret. „Novi život“ je ogledalo rada naših apstinentskih krugova; pretplata iznosi godišnji K 5·—, za djake svih vrsta, vojnike, radnike, učitelje i učiteljice te pučke škole samo K 3·20. — List izlazi u Karlovcu, gdje se i naručuje.

Mir s Rumunjskom. Da ne bude prigovora bio je mir s Rumunjskom na brzu ruku sklopljen. Isti provizorni karakter, kao što i preliminarni mir, nosi taj „definitivni“ mir. Očevidno se u glavnim spornim pitanjima nije dalo postići sporazuma. Radi toga prepušteno je riješenje sviju zamašnijih pitanja kasnijim u- i dogovorima. Ne samo pitanja, koja se tiču Bugarske, već i pitanja, koja se odnose direktno na austro-ugarske i rumunjske prilike, nijesu posvema privedena riješitbi. Tako nije još ustanovljen rok ispražnjenja zaposjednutog rumunjskog područja, nije riješeno zamršeno pitanje nadoknade ratnih šteta, nije još konačno uredjena granica sjeverne Dobrudže, koja treba da se odstupi svim središnjim vlastima zajedno. Najslabije se iskupila Bugarska. Bugarska će dobiti onaj komad Dobrudže, što joj je otet 1913. godine, a osim toga još popravak granice u Dobrudži u njezinu korist. Ni više ni manje nudjala joj je Rumunjska, kad je stupila u rat proti središnjim vlastima! Sjeverna Dobrudža odstupila se svim saveznicima zajedno: dakle Njemačkoj, Austro-Ugarskoj, Bugarskoj i Turskoj. Na Dobrudžu reflektira jedino Bugarska ali Bugarska može da dobi ovaj komad zemlje samo uz uvjet, da prizna ostalim suposjednicima te zemlje dolične kompenzacije. U najboljem će slučaju morat za to da odstupi Turskoj liniju Marice, dakle čisto bugarske predjele, ali svakako će i Njemačkoj priznati kojekakve privilegije, jer „židov ne daje za ništa — ništa“. Osim toga su središnje vlasti zajamčile Rumunjskoj nesmetan izlaz na more kroz Konštancu. I kad bi dakle Bugarska dobila Dobrudžu, ne bi se nalazila u njezinom nesmetanom i potpunom posjedu. To je prvi neuspjeh politike gospodina Radoslavova. Ovaj je gospodin prisilio bugarski narod na rat, osigurao si većinu time, što je dao provesti protuzakonite izbore u novim bugarskim područjima i što je dao od oporbene stranke zatvoriti toliko zastupnika, koliko mu je trebalo, da imade većinu u parlamentu. Ali svaka sila do vremena! Smiješni su oni bugarski listići a la „Kambana“, koji danas pišu proti saveznicima. Igra ove gospode, koji se boje sudbe naroda i kojima je svako srestvo dobro došlo, samo da se uzdrže na sedlu, postat će doskora primjetljiva i najglupljem bugarskom seljaku. Ali Bugarska se nas i ne tiče. Nekojim je narodima robovanje slast. Zašto bi im baš mi kvarili nedužno veselje. Mi konstatiramo jedino to, da je mir u Cotroceniju otrovao još više odnošaje medju narodima na Balkanu negoli bukareštanski mir od godine 1913. Bugarska je danas izolirana. S Rumunjskom, kojoj hoće silom da otme direktni izlaz na more, neće moći da živi u prijateljskim odnošajima. S Turskom neće potrajati dugo savezništvo i prijateljstvo, jer je to nenaravno prijateljstvo medju stogodišnjim krvnim dušmanima, a pogotovo ne radi spornog pitanja Marice. O odnošajima spram Grčke i Srbije nećemo uopće ni da govorimo! Ljudi, što dolaze iz Sofije, nijesu primijetili ni najmanje sklonosti spram Njemačke; ova će indiferentnost uzeti konkretan oblik sada, kad se Njemačka toliko zauzimlje za turske teritorijalne zahtjeve. Preostala bi Austro-Ugarska; ali „Reichspost“, koja je odraz vodećih naših krugova na Balkanu, izrekla se odlučno proti podijeljenju Albanske izmedju Grčke, Bugarske i Srbije — a to je bugarski postulat! Burian i Kühlmann kao da su osjećali, da nijesu dorasli balkanskim pitanjima. Radi toga nosi mir, sklopljen u Cotroceniju, obilježje žurbe i nepovršenosti. Bojali su se osinjaka, ali svakako će morat još prije svršetka rata zavirit u stršenjak. Svako zatezanje i odgadjanje je uzaludno. Dodajemo li da se u uskoj vezi sa balkanskom politikom pojavio novi problem, Besarabija, zavrti nam se mozak u glavi. Povero Burian, povero Kühlmann! Ali ovi se svakako nadaju, da će se kao Czernin još pravodobno izvući iz mreže, u koju su se spleli…

Nijemci nijesu više gladni. Otkako je dr. von Seidler nagovijestio novi smjer u politici, čim je obećao sjevernim Nijemcima „Kreiseinteilung“ a južnim Nijemcima slovenska područja s Trstom, Nijemci nijesu više gladni. Prije 15 dana slali bi deputaciju čak k Vilimu, ali danas, kao da nemaju više teka. Mjesto deserta dobili su njemačku nautičku školu, mjesto pečenke lijek proti jugoslavenskoj agitaciji a mjesto palačinke „Kreiseinteilunge“ u Češkoj. Iz toga vidimo veoma jasno, kako je glad u njemačkim pokrajinama bila tek makinacija nacijonalističkih spletkara. Nijesu mogli pobuditi i pridobiti narod za svoje megalomanske političke ciljeve te su rad toga pokupili narod pod lozinkom „borba proti gladu“, da mogu ove skupštine izrabiti u stranačko političke svrhe. Iz svega toga se vidi jasno, da je čitava njemačko nacijonalistička akcija bila naprosto lakrdija a veoma je zanimivo, da je bila jedna slabo zamišljena komedija dostatna, da sklone dr. Seidlera na sve moguće i nemoguće koncesije… Bertoldo si confessa ridento!

Poruke iz uredništva.

Begunci Kammersdorf i Dürnleis. Primismo svotu od 92 K, koja je po svoj prilici namenjena za našu srednju školu u Puli. Molimo onog, koji bi znao kakve potankosti o sabiračima ili darovateljima, neka to javi upravi našeg lista. — Učitelj. Doći će s vremenom. Zahvaljujemo se! Zdravo! — M.

Otac je zaboravio, da je umoran i da bi trebao otpočinuti. Još istog dana uzme decu i odvede ih u rodjenu kuću. Rodbina mu je bila toliko na ruku, da im je uredila svima široku, domaću zajedničku postelju.

Drugog jutra otputio se odmah k oružništvu da prijavi svoj dolazak i da se posavetuje, što ima da učini s decom i kamo da ih smesti. Oružnici uzeše na znanje prijavu, zabiležiše ga u knjigu, ali saveta ne dadoše. To je, rekoše, stvar vašega župana, pa on neka se s tim pača. Općina mora da se za decu pobrine.

Otac je već uvideo, u kakvom je stanju on, njegova deca, i općina. Video je, kako pučanstvo nema ničega. Video je kako danomice ženske odlaze u grad, da u izmenu dobiju nekoliko kilograma brašna. Video je lica svoje i tudje dece. Upala, suha, mrtva. Video je one nabreknute žilice na suhom dečjem vratu i znao je, da to nije znak sitosti. Video je i to, opažao, kako ga znanci, prijatelji i žene, s kojima je bio u bliskoj krvnoj svezi, hladno pozdravljaju, kako svako od tih ljudi imade dovoljno svoga zla, kako teško snosi i svoje nevolje i brige, i znao je, da su njegova deca u takovom stanju na cesti.

Župan mu je rekao, da on njegove dece ne može uzeti k sebi, jer da on sam, ko ni općina, nema ništa. A ta tko bi i mogao uzeti u današnje doba i u današnjim prilikama tudju decu k sebi, kad ni rodbina ne može da ih drži! Neka ide na poglavarstvo u Pulu, a ono neka odredi što ima da bude s decom. Tako je rekao župan.

Dopust se zabrinutog oca bližio ka koncu. Ode dakle i u Pulu, na poglavarstvu. A što imaju gospoda od poglavarstva zajedničkoga s njegovom decom! Oni ne mogu ništa da odrede. To je stvar općine, njihovog župana i oružnika. A što njih briga, da se njegov dopust brzo dovršava. Zašto nije došao pre? a oni imaju mnogo važnoga posla. Nek ide na općinu i k županu, i ako mu se dopust pre dovrši, neka ostane i preko vremena, dok ne smesti nekamo decu. Tako reče činovnik na poglavarstvu, državni organ. Ne reče ništa nova. Isto tako nešto savetova mu organ sa oružništva i organ sa općine.

Očajni se otac vrati u selo, gde ostade preko vremena. Dopust mu istekao, i dan, kad se imao povratiti već je prošao. Decu nije smestio nikamo, jer državni organi ne mogu pomoći, deca su njegova, pa i njegova briga, da ih nekamo smesti. Samilosnih ljudi više nema. Sve je nevolja pritisnula tako, da se svaki i za svoju kožu plaši, a kamo li, da uzme na sebe još i brigu nad tudjom decom.

Tako osta bez nade, čekajući, bog zna što. Vreme je prolazilo; dok si on glavu razbijao kamo da smesti decu, što da s njima uradi, listine su o tome, da se on nije povratio, kad mu je dopust istekao, stigle na poglavarstvo, poglavarstvo ih poslalo oružnicima i državni organi sa kacigama mu javiše, da će ga odvesti.

Što da uradi s decom? Zar da ih uguši, pa da sebe onda obesi? Bilo mu je milo malene nevine dece, osobito onog malog stvorenja, što ga sad prvi puta videlo a već se na nj priučilo. Sebe bi bio rado obesio, kad bi bio barem deci mogao pomoći.

Izljubi najpre ono starije devojče, pa mladje, uprti na ledja svoje stvari, decu zaključa u kući (deca su još spavala), a ključ odnese županu. Znao je, da će neko, nekako i nešto učiniti i za njegovu decu, kad njega više ovde ne bude.

Oružnici s nataknutim bodovima odvedoše ga.

Sudit će mu vojnički sud radi zločina dezertacije.

Ko zna po kojim paragrafima i na koju će ga kaznu odsuditi?

Morsky.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromjesečno K 12—, mjesečno K 4—, u malopro daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista ulica Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari J. KRMPOTIĆ u Puli ulica Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 10. svibnja 1918. Broj 1015

Jugoslavenskom i češkom narodu!

U doba, kad je uslijed apsolutističke Seidlerove odluke zastupnička kuća proti volji njezine većine odgodjena i kad su se pripravljale dalekosežne ustavne promjene iznad glava i proti volji sudjelujućih naroda, sastali su se Jugoslavenski klub i Češki svaz na zajedničku sjednicu, da u ime obiju naroda podadu solidarno ovu izjavu.:

Zastupnici naroda S. H. S. i Čeha s najvećim ogorčenjem prosvjeduju proti svim pokušajima vlade, da bez sudjelovanja naših naroda i proti njima putem naredaba promijeni davno preživljeli i od naroda nepriznati ustav; posebice prosvjeduju, da se sada osnuju od njemačkih šovinista izvojštena kotarska poglavarstva u Češkoj.

Ujedno protestuju proti naviještenju državopravnog odciepljenja slovenskih pokrajina od cijelokupnoga naroda S. H. S. Svrha tog odciepanja je germanizacija i njemačka invazija na Jadransko more.

Zastupnici izražaju svoje ogorčenje nad time, da se vlada odvažuje to učiniti u najsudbonosnijem trenutku svjetovnog rata i da nam na naše zahtjeve za samoodredjenjem, za političkom samostalnošću, koja je ujedno zahtjev vascijelog civilizovanog demokratskog svijeta, odgovara apsolutističkom samovoljom, koja ne će donijeti mira, ni mogućnosti prijateljskog sudjelovanja naroda, kako ga mi svi želimo, nego će biti početak bojeva, kakvih tu nije još bilo i koji mogu posizati dalje nego li slute sami njihovi prouzročitelji.

(Jedna rečenica zaplijenjena.)

Za to teško želimo, da se u trenutku, kad nema kruha i ne znamo, što će sjutra biti, tom besprimjernom socijalnom i gospodarskom trpljenju dodaje još nova politička, narodnosna i državnopravna nepravda, te da se tim diže općenita napetost u visinu, da danas nije niti moguće pregledati posljedica.

Ujedno podižemo svoj glas proti tome, da vlada sada, kad načela demokratske državne jednakosti i narodne samouprave svuda pobjedjuju, nastupa proti njima s pokušajima, koji ne znače u zbilji ništa drugog, do li novo učvršćenje apsolutizma i razmnoženje birokratskog aparata. S druge strane da se hotimice preziru svi zahtjevi naših naroda time, da nam se ne da potpuna demokratizacija naše uprave.

Jednako ističući protestujemo proti tome, da je u doba, kad parlamenti svih ostalih demokratskih država neprekinuto odlučuju o sudbini svojih naroda, vlada odgodila austrijski parlamenat bez pravog uzroka i potrebe na štetu svih javnih i osobito prehrambenih prilika te će zastupnici ponovno izgubiti parlamentarnu tribunu, bez koje su bili tri godine pod pritiskom vojničke diktature.

Odgovornost za posljedice pada u prvom redu na vladu, koja je tim svojim korakom ponovno pokazala pred cijelim svijetom, da Austrija ne može nositi imena pravne i ustavne države, te da se manjbrojna i nikome odgovorna oligarhija i birokracija pod pritiskom i uz sudjelovanje jednog dijela njemačko-nacijonalnih zastupnika odvažuje ubiti glas parlamenta, izabranog na temelju općeg izbornog prava.

Vlada se boji da parlamenat otvoreno ne izjavi pravu volju u njemu zastupanih naroda.

Zastupnici S. H. S. i Čeha za to proglašuju:

Naši narodi ne će priznati nikada i ni u kojem slučaju nikakvog oktrola, nikakve bilo koje jednostranske upravne naredbe, nego otklanjaju ih sa najvećim ogorčenjem. Otklanjaju također svaku odgovornost za daljnji razvoj i solidarno ustraju u boju proti apsolutizmu i nadvladi, te u borbi za demokratizaciju, slobodu, pravo samoodredjenja i za svoju političku samostalnost.

Ne bojimo se nikakva nasilja.

U Beču, dne 7. svibnja 1918.

František Staněk. **Dr. Anton Korošec.**

(„Slovenski Narod", dne 8. svibnja 1918.)

*

Dne 7. svibnja imao je Jugoslavenski klub sjednicu, koja je bila veoma živahna. U deset je sati započela u svečanom raspoloženju. Hrvatski i srpski zastupnici najodlučnije su otklonili pokušaj, da se zavadi Slovence s ostalim Jugoslavenima. Srpski je zastupnik dr. Vukotić izjavio, da stoje Srbi vjerno na strani ostalih Jugoslavena također do zadnje kapi krvi. Hrvatski su zastupnici Čingrija i Prodan konstatovali, da nema nijednog poštenog Jugoslavena, koji bi bio sklon, da pusti Nijemcima ma i komadićak slavenskog područja. U debati su se pojavili veoma radikalni nazori glede daljne taktike Jugoslavenskog kluba te nije manjkalo glasova, koji su zahtijevali, da narodno zastupstvo i narod odgovori najoštrijim represalijama na provokacije vlade. Jugoslavenski je klub izabrao poseban odsjek koji će organizovati jedinstven otpor proti svim neprijateljskim namjerama, koji će pripravljati borbenu i obrambenu akciju u parlamentu i domovini ruku u ruci s Češkim svazom. U tom su odboru izabrani zastupnici: dr. Korošec, dr. Ravnihar, dr. Vukotić, dr. Benkovič, Tresić, Gostinčar i Demšar. — U 5 sati po podne obdržavala se zajednička sjednica Jugoslavenskog kluba i Češkoga svaza. U predsjedništvu izmjenjivali su se zastupnici dr. Korošec i Stanek. Razvila se živahna debata o političkom položaju. Zastupnici dr. Benković i Tušar referovali su o razdiobi Češke u okružja, zastupnici Tresić, Klofač i Bukvoj o jugoslavenskom pitanju, dok su zastupnici Čingrija i Franta izvješćivali o nautičkoj školi u Trstu. Napokon su govorili zastupnici dr. Ravnihar i Haberman o taktičnim pitanjima, te je na posljetku predložio zastupnik Soukup proklamaciju na češki i jugoslavenski narod, koja je bila jednoglasno odobrena. Odlučeno je nadalje, da će se „Česky svaz" i „Jugoslavenski klub" najoštrije i najodlučnije boriti proti vladi. U svrhu, da se pripravi obrambena akcija, bio izabran zajednički odsjek, u kojem su zastupnici: Soukup, dr. Korošec, dr. Pogačnik, dr. Tresić, Stanek, Zahradnik i Hruban. Proglas, koji je bio odlučen na češki i jugoslavenski narod, donosimo prema „Slovenskom Narodu" na prvom mjestu.

* **Bugarskim poslanikom u Moskvi** imenovan je Čapračikov, koji je već otputovao na svoje mjesto.

Iz Ukrajine.

„Arbeiterwille" javlja iz Kijeva od 7. t. m.: Jedna deputacija socijalističkih stranaka izrazila je feldmaršalu von Eichhornu svoju bojazan, da hetman Skoropadski hoće da vlada apsolutistički. Odaslanstvo je istaknulo, da isključenje ljevice od vlade može dovesti do veoma ozbiljnih zapletaja, tako te bi Njemačka bila prisiljena, da okupira Ukrajinu. Okupacija Ukrajine ne bi onda stojala 6 već 26 armadnih zborova. — Oslobodjenje banćnog direktora Dobryja u Charkovu uslijedilo je sa strane njemačkih oblasti. Organ ratnog ministarstva „Vidrodženija" saopćuje, da je Dobry bio radi toga uapšen, što je prodao jednoj „saveznićkoj" državi svoje tvornice šećera za 25 milijuna rubalja. Ukrajinska je vlada smatrala prema tome muža, koji je prodao svoje tvornice šećera drugoj (njemačkoj) državi veleizdajnikom. — Time, što je srušena malogradjansko-seljačka Rada u Ukrajini pomoću njemačkih bajuneta i poljskih sudova, spašen je veleposjed u golemom području izmedju Tornce i Odese, Botnijskog zaleva i Crnog mora.

U Finskoj pokorile su njemačke čete crvene garde te spasile time švedskim veleposjednicima posjede, koje je ugrožavala revolucija finskih torpara. U Estonskoj, Livonskoj i Kuronskoj zaštitile su njemačke čete gruntovni posjed njemačkih baruna od estonskih i letskih seljaka. Na Litavsku i Poljsku nije se agrarna revolucija mogla da proširi, pošto su ove zemlje bile zaposjednute od četa središnjih vlasti. U onim djelovima Bijele Rusije, koje su njemačke čete zaposjele tek iza prekinuća pregovaranja u Brestu-Litovskom, bila je agrarna revolucija u potpunom toku, kad su unišle njemačke čete; za to su njemački zapovjednici naredili povratak zemljišnog posjeda veleposjednicima. Isto se dešava sada u Ukrajini. Tako se obavija dalekosežno značenje mira na istoku, koji ne znači ništa drugo do osiguranja veleposjeda protiv agrarne revolucije. Moramo si priznati, da su si njemački radnici drukčije predstavljali boj protiv carizma. — O „prevratu" u natražnjačkom smjeru u Ukrajini ljeva kablovima znoj na čitavom svijetu po svojim lažima poznati Wolffov brzojavni ured, da bi tako zavarao javno mnijenje Europe ili najmanje ono u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj.

„Münchener Post", koja je veoma konservativan list, pritužuje se nad dogadjajima u Ukrajini. Osobito se taj list pritužuje, što je njemačka vojska dala zatvoriti ukrajinskog ratnog ministra te primječuje: U medjunarodnom pogledu nema taj slučaj u povijesti premca. Ako je naime ukrajinski ratni ministar bio zatvoren sporazumno sa njemačkim poslanikom u Ukrajini, znači medjunarodno isto, kao da bi ruski ooklisar u Berlinu dao zatvoriti pruskog ratnog ministra. Razlika ne postoji u pravnom već jedino u realnom pogledu: Jedan to smije a drugi ne smije. Isto tako nema slučaj u historiji prilike, da jedna vlast zatvori u tudjoj zemlji onu vladu, što ju je pozvala u zemlju. Da nije stvar tako ozbiljna, moralo bi se govoriti o nestašnoj komici dogadjaja. Zaista, istočni je mir smiješan i postaje danomice smješnijim. Iskrenom zabrinutošći se pitamo, kamo će sve to dovesti? „Arbeiterwille" domeće: Ovo bi si pitanje bili „Münchener Post" i ostali, koji su se ugrijavali za njemačku ratnu politiku, morali staviti već mnogo ranije!

Novo ugarsko ministarstvo.

Budimpešta, 8. (D. u.) Službeni list objavljuje previšnje ručno pismo, kojim bivaju imenovani članovi kabineta Wekerle: Wekerle, ministar-predsjednik i unutrašnji poslovi; Popovics, financije; Szterenyi, trgovina; Szerenyi, poljodjelstvo; Szurmay, zemaljska obrana; Unkelhäuser, ministar za Hrvatsku; Zichy, ministar a latere; Windischgrätz, ministar bez lisnice; Ivan Zichy, bogoštovlje i nastava te državni tajnik Töryi, pravosudje.

Budimpešta, 9. (D. u.) „Magyar Tudosito" javlja iz Beča: Ministar-predsjednik dr. Wekerle, novoimenovani ministar za bogoštovlje Zichy te ministar pravosudja, Töryi, bili su danas primljeni od Njeg. Veličanstva u audijenciju te položiše prisegu. Na to je Njeg. Veličanstvo primilo dr. Wekerlea i oba ministra u dužu privatnu audijenciju.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja: Jugozapadno bojište: Na Piavi bila je topovska paljba i jučer na obim stranama živahna. Na ostaloj fronti suzbite su na mnogim mjestima talijanske izvidnice. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Medju Ypernom i Bailleulom trajala je kroz dan dalje živahna topovska djelatnost. Mjesne navale južno od jezera Dickebusche imale su potpun uspjeh. Renske i badenske čete uzeše na juriš jako izgradjene neprijateljske linije na istočnom brijegu potoka Vyver u širini od 2 km. Kako se čini su one tu udarile u francusko-englesku navalu te razdrobiše njezinu snagu. Neprijateljska se je navala potpuno razvila samo na obim stranama ceste Reninghelst-Kemmel. Bila je baš tak i suzbita, kao i protunavale proti našim novo zauzetim položajima. Zarobismo 675 vojnika od 6 francuskih i 2 engleskih divizija, koje pretrpješe teških, krvavih gubitaka. Kod odbijanja englesk... sunka na južnom brijegu Lyse, kod Bucquoia te južno od Alberta učinismo zarobljenika. Kod jučerašnje bezuspješne navale australskih četa na cesti Corby-Bray ostade u našim rukama 45 zarobljenika, od kojih 4 časnika. Sjeverno od potoka Luce te na zapadnom brijegu Avre ostala je paljba jaka. Uspješni izvidnički sunci na mnogim mjestima ostale fronte. U posljednja 3 dana izgubio je neprijatelj u zračnom boju i uslijed pucanja sa zemlje 37 lijetala. Natporučnik Schleich sastrijelio je jučer 3 neprijateljska lijetala te je time izvojštio svoju 26., 27. i 28. pobjedu u zraku. — Istok-Ukrajina: Na sjevernoj obali Azovskog mora doprijesmo do ušća Dona. Zaposjeli smo Rostov. Naskoro će započeti pregovaranja, kako da se uredi demarkacijona linija. — Ludendorff.

* **Neprijateljska propaganda u Engleskoj.** U gornjoj se je kući raspravljalo prošlih dana o neprijateljskoj propagandi i o sredstvima, kojima bi se istoj imalo stati na put. Tijekom debate rekao je lord Curzon ovo: Upliv pacifističkih činitelja se donekle pretjerava. Od početka rata dalje imali su alijirci namjeru, da po mogućnosti putem dogovaranja časno i uspješno dovrše rat i nijedna alijirska vlada nije takve mirovne pregovore odbila, prije nego su joj došli do znanja. Medju alijirskim je vladama običaj, da se pobude za mir sa odgovorne strane istraže. Takvi su predlozi bili učinjeni te samo radi toga nijesu doveli do nikakvog uspjeha, jer su oni, koji su akciju poduzeli, od iste opeta odustali bilo pako radi toga, jer se obzirom na čast i sigurnost nije o predlozima moglo raspravljati.

* **Potres u Italiji.** Dne 7. t. mj. javilo se iz Parme, Modene i Reggio d' Emilia o dvim potresima u smjeru od zapada prema istoku, koji su izazvali velike panike.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U divnim proljetnim danima, kad se sve budi na novi život i nehotice nam misli zalijetaju k sunčanoj Gorici, divnom to biseru Slovenije i Jugoslavije. Kako li je veselo bilo nekad tamo proljeće, kako li se veselo sjala na mladom suncu ubava ona sela, koja je okru-

žuju, a mladost, proljeće i život disalo iz svakog stabla, iz svakog mirisavog cvijeta i svježeg privlačivog rosnoga polja. Taj naš krasni kraj leži danas u razvalinama, popaljen i razrovan od prijateljskih i neprijateljskih četa. I tlo je samo otrovano; na svakom koraku čeka na čovjeka smrt, vreba sakrivena i zabačena granata. Ali Gorica i gorička se polagano diže, budi se, ustaje iz razvalina nova, preporodjena naša. Gorički dopisnik javlja „Slovenskom Narodu“, kako bi se onamo morali doći hvalisati Nijemci, da su oni tobože jedini elemenat, koji uzdržava državu, ondje, u onim razorenim i popaljenim kućama i razrovanim poljima uvidjeli bi, koji narod se najviše žrtvovao i najviše dao državi, upoznali bi, kako je njihova uloga u ovom ratu bila upravo neznatna, kako su oni upoznali, što znači izagnanstvo tek po jednoj strani, naime puneći si džepove i plaćajući bjegunačkim krunama svoje dugove, dok je naš narod krvario na frontama i u bjegunstvu, a još danas trpi i snaša najgore muke i jade, i ako i nekriv i nedužan, i ako taj rat nije rat našega naroda, nego je dapače nama samo narinut proti našoj volji i mi ginemo još danas u tudjini, medju tudjima za tudje, kako je to lijepo rekao onaj češki socijalno-demokratski vodja. Dalje javlja dopisnik slovenskom listu, kako nastoji njemački kapital da se ugnjezdi u Gorici, kako dolaze njemački agenti, te ne pitaju, koliko stoji poluporušena kuća, nego nudjaju takove cijene, koje bi čovjeka na prvi mah omamile. Ali baš te visoke cijene pobudjuju pri ljudima sumnju, pa se nitko ne dade povući na tanak led i svatko si misli, kad je njegova kuća, koja leži u razvalinama, toliko vrijedi, onda je tekar ne će prodati ni uz koju cijenu. Sad će otvoriti u Gorici u samostanu Uršulinaka pučke škole sa slovenskim, talijanskim i naravno — njemačkim nastavnim jezikom. Svakako, veli dalje dopisnik treba misliti, da će s dojdućom školskom godinom doći takodjer slovenska državna gimnazija u Goricu. Inteligencija, koja bi iz te škole izlazila sudjelovala bi djelotvorno pri obnovi zemlje. Kad se ta škola ne bi u Goricu vratila, radovali bi se neki tamošnji činitelji, ali za slovensku stvar bila bi to velika šteta.

Domaće vijesti.

Naknadna proslava 30. travnja. Prigodom 30. travnja povela je akademska omladina hrv. sveučilišta u Zagrebu akciju oko sukupljanja doprinosa za hrvatsku, srpsku i slovensku siročad iz Istre, Herceg-Bosne i Dalmacije. U tu je svrhu izdala i razaslala letak „30. travnja“, te je već prvog dana sakupila u Zagrebu preko 30 hiljada kruna. Poziv akademske omladine i izdani letaci za propagandu stigli su nam tek jučer! Vidi se već iz tome, kako se raznim izravnim i neizravnim putem nastoji ugušiti u zametku svaku našu akciju, kako se svakom našem poduzeću stavlja odmah nebroj zapreka! Ali upravo za to moramo nastojati, da učinimo sve i preko svih njihovih zapreka. Broj letaka što nam je stigao je veoma malen, za to nema ni smisla, da ga prodajemo uz onu cijenu (50 filira) koja je naznačena na njemu. Obraćamo se za to na naše čitatelje, da s v a k i s a m p o v e d e a k c i j u, te da svaki sam sabere nekoliko kruna u tu plemenitu svrhu. Radi se o našoj djeci! Kad otaca nema — spasimo djecu! veli letak. Narode naš! Radništvo! Seljaštvo! Na vas, koji svojim žuljavim rukama stičete onu pregorku koru kruha, na Vas se obraćamo! Mi gospode ovdje nemamo! Gospoda su vas izdala! Gospoda nemaju osjećaja ni za vas, ni za naše potrebe ni za naše ciljeve! Gospoda, sigurni smo, ne će nam se odazvati! Ali za to se odazovi, ti, pocrnjela koštunjava lica, pokaži da osjećaš težinu vremena! Pokaži, da štuješ uspomenu 30. travnja, kad dva narodna velikaša poginuše pod krvničkim mačem! Pokaži, da osjećaš onu uzajamnost ove akcije, koje nam umjetno nametnuše! Radi se o iskazu bratske solidarnosti, pa zato pokažimo, da uistinu bratski osjećamo! Prinosi neka se sabiru odmah do 25. o. mj., kad se zaključuje sabiranje, te se polažu na upravi našeg lista sa naznakom: „Sabrano za siročad Istre, Dalmacije i Bosne-Hercegovine“. Letaci stoje na uvid u Krmpotićevoj podružnici, gdje se takodjer mogu polagati darovi i doprinosi! Narode! Dvaput daje, tko brzo daje! A ti ćeš dati i izvršiti svoju dužnost! Mole te za to stradajuća djeca, moli krv rasipana na stratištu, moli narod i zahtjeva to od tebe narodna solidarnost: U Hrvatskoj primiše našu, istarsku djecu, kao svoju, pokažimo i mi, da osjećamo bratske veze! Sabirni arci mogu se podignuti u našoj upravi Trg Custoza br. 1 od 5—7 sati po podne. Rodoljubi! Sjetite se onih, koji gladuju, da Vas ne prokune suza sirotinjska!

Potporno povjerenstvo. Službeno nam se saopćuje: C. kr. namjesnik imenovao je na temelju § 7. od 27. srpnja 1917. drž. z. strana 313, tj.: u smislu § 7. ministarijalne naredbe od 10. kolovoza 1918. strana 337., za predsjednika kotarskom podpornom povjerenstvu u Pulju, c. kr. kotarskog povjerenika dra. Valtera Pfeifera, gospodu: Josipa Binjulin, Dušana Bosac, Domenika Benusi i Lacka Križa kao zastupnike pučanstva dočim gospodu: Antuna Dragošu, Antuna Sladonju, Pavla Turinu i Filipa Barbalića zamjenicima prvoimenovanih u istome predmetu. Predsjedništvo obalnozemaljskog financ. ravnateljstva imenovalo je kod ovdjašnjeg c. kr. tvrdjavnog povjerenika dodijeljena poreznog upravitelja c. kr. financ. perovodju dra. Aurela Viezzolia za zastupnika zemaljsko financ. oblasti kod gorespomenutog podpornog povjerenstva u Pulju. Konačno je sa strane zemaljsko-upravnog povjerenstva kao zastupnik zemlje imenovan advokat dr. Mirko Vratović. Uredovne prostorije kotarskog potpornog povjerenstva u Pulju nalaze se Piazza Foro 17. I. kat lijevo. Uredovni satovi su dnevno od 8—2 po podne, nedjeljom i blagdanim od 9—12 sati o podne. Za primanje stranaka odredjeni su slijedeći dani i satovi: utorkom i petkom od 9—1 po podne, nedjeljom od 9—12 sati o podne. — C. kr. tvrdjavni povjerenik.

Družtvo prijatelja djece otvara u Puli dne 15. svibnja 1918. u kući Arco Romano ulica Carrara br. savjetni ured za matere uz kuhinju za mlijeko. Svrha ovog zavoda sastoji u tome, da se s jedne strane majkama koje doje do uključivo šest mjeseci iza poroda dojenčeta pruži mliječne životne namirnice kao kukuruzno brašno, slador itd. i to jedan put na sedmicu kao nagradu za dojenje, a s druge strane, da se onoj dojenčadi koja se umjetno othranjuje dade odgovarajuću količinu prama liječničkom propisu priredjenog mlijeka i to svaki dan do svršetka dobe od jedne godine. Ove će se životne namirnice izdavati prama cijenama, što će ih od slučaja do slučaja odrediti aprovizaciona komisija. Siromašne majke će na temelju odgovarajuće poduprte molbenice upravljene društvu prijatelja djece moći dobiti posve ili samo djelomice popust u plaćanju. Djeca, koja su prekoračila jednu godinu ne će biti od društva uzeta u obzir i to radi malene i sada raspoložene količine mlijeka. One majke, koje su dosada imale već iskaznicama mlijeko, moraju se dne 14. svibnja o. g. u vrijeme od 8—10 sati ujutro osobno prijaviti zavodu. One majke, koje misle, da imadu obzirom na gore navedeno pravo na opskrbu po ovom zavodu ili im dosada to nije bilo priznato, pozivlju se, da dodju sa svojom djecom donesavši i krsni list, dne 13. svibnja u gradski zdravstveni odio, trg Foro 2, II. kat, od 10—12 sati prije podne.

Dnevne vijesti.

Boljševičke sekretarke. Saradnik lista „Dagens Nyheter“, koji je boravio mjesec dana u Petrogradu za vlade boljševika, pripovijeda, kako se u vladinim pisarnama boljševika sastao s novim tipom činovnika: s tajnicama. Vidim ih dosad pred sobom, veli novinar, tako često, kako je samo moguće trčati dvoranama u iznošenim papučama, s posve okrenutim poplatima. Sve imadu ostrižene vlase, brižno nakovrčane i iskićene mnoštvom spona, napudrovano lice i crne nokte. Nema u kada, da si očiste nokte, u ostalom može i na njihovim toaletama vidjeti, da nijesu nikad s njom gotove. Suknje su im veoma kratke, a njihove košulje — bluze pravilno su negdje poderane. Mnoge su izmedju njih, zvuči to skoro nevjerojatno — udate. Vidio sam u raznim ministarstvima barem pedeset takvih mladih žena; većinoma su to studentkinje, koje su prešle k boljševicima. Govorite li sa njima, čine dojam nervoznih žena, slabih živaca. Uspije li vam, da s kojom zavedete govor, traje barem četvrt sata, dok joj razjasnite svoj posao. Neprestano naime prerušuju razgovor, kimaju prijateljski stražmeštrima, tekličima ili kojem kolegi, kojemu takodjer stisnu ruku i požele dobar dan. Demokratski duh treba se naime davati na vidjelo moguće li i svaku minutu. Jedina iznimka takvog tipa, koju sam otkrio, bila je mlada lijepa djevojka, prva tajnica ministra kulture Lunatjarskog. Bila je odjevena neobično elegantno, brižno njegovana i cijelom je svojom vanjštinom tvorila baš protivnu sliku od svojih družica. Ispitivao sam kasnije, kako je došla amo ova dama, te sam doznao, da je bila jedna izmedju najodanijih štovateljica ministrovih, da se rastala sa svojom obitelju, koja se preselila na Kavkaz, da se može posvetiti samo umjetnosti i svome prijatelju Lunatjarskom. Ona je takodjer prijateljski općila sa stražmeštrima, koji u ostalom pripadaju većinoma starom režimu, te su u cijelom komesarijatu najplemenitijim pojavama.

Gospodarstvo.

Iz pčelarskih krugova u Istri. Na poziv velečuč. gosp. dr. Matka Trinajstića, odvjetnika u Voloskom sastaše se pčelari volosko-opatijskog političkog kotara dne 18. aprila na Matuljima u školskoj zgradi. Predmet tog sastanka bio je: pčelarstvo u Istri i njegova organizacija s osobitim obzirom na volosko-opatijski politički kotar. Pozivu odazvaše se lijepi broj pčelara, okolo trideset. Sastanak je otvorio sazivač g. dr. Trinajstić, koji pozdravlja u dostatnom broju pristupivše pčelare, što dokazuje, koja se korist ima od pčelarenja, osobito sada za vrijeme rata. Nego, nastavlja g. dr. Trinajstić, naši su pčelari, a tih ima osobito u ovom kotaru mnogo, ostali u zadnje vrijeme u mnogo čemu razočarani. Poginulo je lanjske godine uslijed suše i pomanjkanja sladora mnogo pčelaca, te su štete nanešene pčelarima bile neizmjerne. Dok se proti suši, koja daje pčeli slabu pašu, nitko ne može pomoći, pak bi se bilo dalo štetu barem time ublažiti, da se je pravodobno dobilo onaj kontingenat sladora, koji bi zajamčen svakom pčelaru. Dok su pčelari iz drugih austrijskih pokrajina primili odredjeni kvantum sladora već prošle jeseni, uspjelo je nekim skupinam ovog političkog kotara hvalevrijednim posredovanjem predsjednika Gospodarske sveze za Istru, nar. zast. g. dra. M. Laginje, da su primile slador tekar u tekućoj godini, dočim su drugi neki pčelari još i danas bez sladora. To stanje stvari ima svoj razlog u pomanjkanju organizacije. Istarsko pčelarsko društvo za vrijeme rata nije dalo nikakvog znaka života. Koji su razlozi tom mrtvilu mi ne možemo ispitati. Svakako ne će biti najmanji razlozi ratne prilike i pomanjkanje osoblja. Nu ne može se prešutjeti, da bi Istarsko pčelarsko društvo, makar je njegov predsjednik umro, uz dobru volju bilo polučilo većih uspjeha nego li ga je imalo. Da su i oblasti u tom pogledu pokazale svoj nemar, nema dvojbe. Ima nade, da će Istarsko pčelarsko društvo opeta započeti življe djelovati. To je naša vruća želja. U tom smislu predložio je dr. Trinajstić, da se svi pčelari učlane u Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu i da pomognu unijeti u njega malo više života. Na taj se je predlog povela rasprava te su na koncu bili svi mnijenja, da ako hoće pčelari ovoga kotara imati odmah koju korist od organizacije ne preostaje im drugo, nego, da se učlane u slovensko osrednje čebelarsko društvo u Ljubljani i onda skupe ovdje u jednu podružnicu istoga društva. Kad bude više hrvatskih podružnica u onom društvu nema sumnje, da će glasilo njegovo: „Slovenski čebelar“ primati i tiskati takodjer hrvatske članke. Poslije svega toga prihvatila se jednoglasno slijedeća resolucija: Pčelari kotara volosko-opatijskoga izražuju želju i odluku, da pristupe kao članovi Slovenskog središnjeg pčelarskog društva u Ljubljani i da se kao takovi udruže u jednu podružnicu onoga društva za cio ovaj kotar. Kad bi Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu pokazalo više života, pridružili će se i njemu. Ovlašćuje se g. dr. Trinajstić, da učini shodne korake za osnovanje podružnice. Iza predhodnog svestranog pretresanja bje gornja resolucija po prisutnima jednoglasno prihvaćena. — Prigodom gornjeg sastanka držao nam je g. Josip Puhar, učitelj iz Zvoneće, vrlo zanimivo predavanje o važnosti pčela i meda, na čemu su mu bili svi zahvalni. Ovom su zgodom istaknuli mnogi, da bi ovi sastanci morali biti češći, što će, nadamo se, i biti, pa će i kod nas procvasti pčelarstvo, kao i u drugim naprednijim zemljama. F. B.

Trgovačko-obrtnička komora za Istru održala je dne 26. prošlog mjeseca jednu sjednicu pod predsjedanjem g. vladinog povjerenika dra. Pfeifera. Bili su odobreni zaključni računi za god. 1917. i to: oni komore sa primitkom od K 68.021·89, i sa izdatkom od K 54.889·67, dakle sa suviškom od K 13.132·22; nadalje oni umirovljeničkog fonda sa primitkom i izdatkom od K 9.620·32, te oni jubilarne zaklade Franje Josipa I sa primitkom od K 11.886·95 i izdatkom od K 74.654·55. Imutak umirovljeničkog fonda sastojao se na koncu god. 1917. od K 53.250·— nom. vred. u efektima, a imutak jubilarne zaklade od K 138.100·— nom. vred. isto u efektima. Njezin dug kod Anglo-austrijske banke u svrhu potpisa 5½% austr. ratnog zajma u visini od K 75.000·—, iznosi K 68.766·50. Trim komorinim umirovljenicima podijelio se skuparinski doplatak prema komorinim sredstvima. S obzirom na zlo financijalno stanje komore nije se moglo uslišati molbe za podijeljenje potpore šegrtskoj školi u Rovinju. Komora je odlučila pridružiti se ratnoj pomoćnoj akciji za maloobrt, koju kani provesti vlada, preuzevši jamstvo najviše do K 10.000·—, za pokriće event. gubitaka i razlike u kamatima za podijeljenje zajmova uz umjerene kamate, predpostavivši, da će to trgovačko ministarstvo odobriti. S pozivom na zaključak stvoren u zadnjoj sjednici, podijeli se komorinim namještenicima mjesečni skuparinski doplatak u iznosu od 50 posto mjesečne plaće, i to za vrijeme trajanja rata i od 1. veljače te god. dalje, i oprostilo se iste od plaćanja poreza na osobne dohodke, biljega za namire i doprinosa za penziju. Gosp. vladin povjerenik saopćuje, da je komori poslo za rukom osigurati za potrebe istarskog pučanstva mjesečno 5 vaguna kristalne sode. Dosada su stigla pako samo 2 vaguna, koji su bili razdijeljeni za najnužnije potrebe. Moglo se je dobaviti i 4 vaguna gradjevnog drva. Daljne pošiljke slijediti će, nadajmo se, u kratko. Dijeljenje kože nastavlja se prema raspoloživoj zalihi. Dosada se je razdijelilo oko 5000 kg kože. Komora je proširila svoje djelovanje na polju opskrbe i na dijeljenje konca za šivanje. Dosada je stiglo 300.000 omotaka, koje se je razdijelilo na jednako medju sve istarske općine prema broju stanovnika. Komora će nastojati da pribavi maloobrtu još drugih važnih potrepština.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.79[illegible]

Godina IV. U Puli, subota 11. svibnja 1918. Broj 1016.

Uspjesi Stürgkhove ere.

Bog bi znao, što znači ta umiljatost naše cenzure. Dok nisu izašli kojekakvi novi propisi, dok nije sa predsjedničke stolice progovorio vitez Seidler gromovitu riječ o tome, kako će na volju Nijemaca staviti na vrat tom jugoslavenskom vragu, bio je naš list danomice pobijeljen, pomodren ili pocrvenjen, već prema tome, na kakvom je papiru izašao. Ali sad, kad očekujemo obećani pritisak, cenzor najedamput mudro šuti, a njegova olovka mirno počiva.

Ali bilo, što bilo! Ili će opet doći Stürgkhova era, možda ne najedamput (e misli se, nijesmo mi budale, mi ćemo sve učiniti lijepo polagano), nego će se pritisak postepeno jačati i jačati, polagano će nas opet sve više i više tlačiti i priučavati na progone, ... Ili pak je Seidlerov komedijaški talenat opet ovdje izbio na vidjelo. Ali kad bismo morali, da još jednom snesemo progone, kad bi se opet počelo naše ljude tjerati u tamnice i na vješala, zar je uistinu vitez Seidler tako kratkovidan, da misli da bi njegov surogat apsolutizma imao bolji učinak nego li Stürgkhov pravi apsolutizam. Mi barem držimo, da ne bi. Vitez Seidler imade zadaću da vlada nad iscrpljenim ali prokušanim narodima. Ti narodi snašaju danas sve moguće nevolje i sva teška bremena rata. Oni očekuju brzo mir, očekuju, da će doskora biti kruha, očekuju da će naći lijeka svome očaju, ali očekuju sve prije, nego li ono, što obećaje ministar-predsjednik.

Ali zanesimo se malko u prve godine rata, kad nije bilo još ni Seidlera ni krušnih karata. Promotrimo malko učinke pravog apsolutizma Stürgkhove ere, pa da onda prosudimo, što bi mogao postignuti Seidler. Progoni su bili glavno upereni i onda kao i danas: proti Česima i proti Jugoslavenima. Česi su mali narod, ali ipak jedan od najcivilizovanih naroda na svijetu. Narod sa bogato razvijenim poljodjelstvom, bogatom industrijom i trgovinom. Narod sa prošlošću, kakvom se može ponositi malo naroda na svijetu. U tom se narodu najjače razvila misao sokolska, misao slavenske uzajamnosti, a vjeran svojoj prošlosti i uspomenama, što su mu ih predji ostavili, nije narod taj nikad prestao iznositi kao glavni svoj cilj borbu za pravdom. Narod zbilja demokratski, koji nije nikad težio za nadvladom nad drugim kojim narodom. Njegovi su vodje, žurnaliste, pisci i mislioci bili uvijek svjetovno poznati naučenjaci, sveučilišno naobraženi. Slavensku uzajamnost nisu shvaćali u teoriji. Njihovi su prvaci bili u uskoj vezi s Rusijom, te su je mnogo stvarnije poznavali od nas. Ali sve to nije priječilo, nego je dapače mnogo doprinijelo k tomu, da su češke najistaknutije ličnosti bili dobri Austrijanci. Takav je bio Palacky i takav je bio današnji junak dana dr. Kramarž. Svi su oni htjeli jaku i čvrstu monarhiju, demokratsku državu, koju bi tvorile sve narodnosti uz jednaka prava i jednake dužnosti prema državi i medjusobno prema sebi. Havliček je već god. 1848. predlagao uski savez s Jugoslavenima, koji bi jedini bio od praktične vrijednosti.

I Havličku i Palackom i dr. Kramaržu bijaše federalistička Austrija političkim ciljem. Smatrali su, da imaju svi narodi u Austriji toliko osjećaja poštenja, kao što imade češki. Češki narod mnogo puta nije mogao ni da shvati ni da odobri taj preveliki austrofilski idealizam nekojih svojih ljudi, te je instiktivno osjećao, da mirno riješenje spora ne će radi tvrdoglavosti i prevelikog šovenizma njemačkog biti moguće.

Stürgkhova se vlada bacila na škakljivu igru. Ništa ne misleći, proganjala je Čehe kao „rusofile" a Jugoslavene kao „rusofile" i „srbofile". Budući da nisu češke zemlje osim malenog dijela bile u ratnom području, nisu ni progoni bili tako užasni kao što ovdje na jugu. Najveći češki Austrijanac, radi svoga austrijanstva u češkom narodu nerijetko ismjehivan, dr. Karel Kramarž, bijaše na smrt osudjen. Car ga je pomilovao i u Pragi je bio dočekan tako svečano, kako nije bio do tada dočekan nijedan vladar. Književnici, što su bili pozatvarani, (Viktor Dyk, J. S. Machar, i drugi) podigli su pred godinu dana prvi barjak slobode, prvi su muževnom riječu postavili na srce zastupnicima, ili neka neustrašivo rade, ili neka se odreknu mandata, osjećaju li svoju slaboću. Stranke, koje su prije progona vodile stranački boj na život i smrt, ljudi, koji su se prije radi svojeg osvjedočenja, nenavidjeli, stoje danas solidarno u istim bojnim redovima. Politički se život pročistio i pomladio. Isto je tako blagotvorno djelovala Stürgkhova era ovdje na slavenskom jugu. Prije godinu dana, kad se sastao parlamenat, čudom smo se čudili, i ako smo to i u srcu i duši željeli i odobravali, kad su naši zastupnici na carevinskom vijeću prvi istakli barjak jugoslavenstva, koje je sve dotle, kaošto je i danas, bilo proglašivano za veleizdajstvo.

Oni, koji su bili progonjeni, ti su se prvi i probudili i prvi počeli raditi. Progoni su nas osvijestili. Progoni su nam pokazali, kako nismo nikada sigurni, da nam ne prijeti tamnica, vješala, smrt, dok ne budemo sami svoji. Progoni su nam istaknuli, za čim imamo težiti: da postanemo sami gospodari svoga života i svoga imetka, da sami možemo odlučivati, što je dobro a što je zlo, što možemo činiti, a što ne smijemo činiti. Nakon progona ideje narodnog jedinstva vascijeli narod, muško i žensko, glasuje za tu ... Stürgkh ... nije mogao na svojem mjestu bolje koristiti nego li je koristio progonima!

Nikada dosad nije narodno jedinstvo bilo tako stvarno i konkretno shvaćeno, kaošto je sada, nikad se nije o njemu pisalo ni raspravljaio, kao što se raspravlja sada. A misli li Seidler, da nas Stürgkh nije dosta cijeplo, neka pokuša još i on, mi ćemo ... primiti dostojanstveno, bez plača, bez molba i bez poniženja. Ta to će nas samo jačati. Zar je ikada ikoji austrijski ministar tako krasno obrazložio, tako divno i jasno svim potrebnim argumentima dokazao, da nama i Nijemcima nema života u jednoj kući, dok hoće da oni gospodare nad našom kožom. Živjeti ćemo u miru i prijateljstvu, ali samo mi u slobodnoj Jugoslaviji, a oni kao naši susjedi i pristojni sudržavljani monarhije.

Tako su nas naučili misliti u tamnicama, na bojištima, u progonstvu, to su nam utuvili u glavu onda, kd smo bili bez ikakova prava, kad smo mogli samo misliti, a nismo smjeli govoriti.

Što nas budu oni više proganjali, to ćemo više naučiti štovati sebe a prezirati njihovu nadutost, to ćemo se znati očajnije boriti za svoju kožu!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovi osobiti dogodjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnim frontama bijaše topovska djelatnost živahnija samo u području Kemmela, sa obiju strana potoka Luce i na zapadnom brijegu Avre. Jakom porastu vatre slijedili su u ovim odsječcima neprijateljski sunci. Kod odbijanja istih i kod izvidničkog djelovanja učinismo zarobljenika. Na veče i tijekom noći topovska je vatra mnogostruko oživjela medju Yserom i Oisom. Na ostalim frontama ostala je topovská vatra ograničena na izvidničke bojeve. — Sa ostalih bojišta ništa nova — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 8. t. mj. na veče: Djelovanje obiju topništva sjeverno i južno od Avre bez pješadijske djelatnosti. Na ostaloj fronti je dan prošao mirno. — Izvještaj istočne vojske od 7. t. mj.: Obostrana topovska djelatnost na fronti medju Dojranskim jezerom i Bitoljem. Suzbita su dva neprijateljska navalna pokušaja proti srpskim položajima kod Vetrenika i istočno od Crne.

* **Engleski izvještaj** od 8. t. mj. na veče: Jutros je neprijatelj poduzeo žestoku mjesnu navalu proti francuskim i engleskim četama medju Clytte i Voormezelle. U sredini navalne fronte uspjelo mu je, te je na nekojim točkama provalio u frontalnu liniju alijirskih položaja. Borba za ova mjesta se nastavlja. Na svim ostalim točkama bile su neprijateljeve navale suzbite. Uspjelim mjesnim poduzećem pomakoše Francuzi noću unaprijed svoje linije južno od La Clytte te učiniše zarobljenika. Inače nema na engleskoj fronti ništa osobita. — Izvještaj iz Mezopotamije: Neko je odjeljenje naših četa unišlo dne 7. t. mj. u Kirkuk, a da nije naišlo na otpor. Turci, koji se povukoše u smjeru na donji pritok, ostaviše u gradu, u nekom lazaretu, 600 momaka te 3 oštećena lijetala. Padala je jaka kiša.

* **Talijanski izvještaj** od 9. svibnja. Topništvo je na obim stranama počelo djelovati u različitim odsjecima u kotlini od Asiaga, na lijevom bregu Brente, na Montellu i u području Mezerade. Naša je paljba raspršila neprijateljska odijeljenja na maršu kod Roane, na Sisemolu, u predjelu Col Caprile i kod Col Beretta. Sukobi ophodnja na visoravni od Asiaga kod Pennara i uzduž Piave u okolici Fenera. Engleski su avijatičari bacili bombe na lijetalište Motta di Livenza.

* **Turski izvještaj** od 9. svibnja: Palestinska fronta: Naše su čete žustrim udarcem osvojile jakim žičanim zaprekama zaštićeni neprijateljski položaj jugozapadno od Um-es-Cherta (ušće Vadi-Abije) te su zaplijenile mnogo strjeliva, živeža i materijala. Istočno od Jordana suzbili smo neprijateljske ophodnje. Velika skladišta oko Jeriha bila su ranim jutrom uspješno napadnuta od naših ljetača. — Mezopotamija: U predjelu Kerkuka napredovao je neprijatelj oprezno proti našoj istočnoj skupini. Mi smo sakupili naše čete u glavnom položaju te povukli slabašne pomaknute straže. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen.

* **Zapadna fronta.** List „Envement" piše: Čini nam se, da vrhovno zapovjedništvo alijirskih vojska sada nikako ne namjerava napustiti Ypern, koji je neosvojiv, ako pokažemo volju, da ga hoćemo održati. — Wolffov ured javlja dne 8. t. mj.: Opodne i na večer napadoše jaka neprijateljska jata lijetala bombama gatove u Zeebrügge, a da nijesu nanijela nikakve štete. Dvije bombe, koje padoše na crkvu u Zeebrügge, ubiše 3 Belgijanca i dvoje djece, te teško raniše 2 osobe i više njih lako. Na kopnenoj fronti mornaričkog zbora sastrijeliše naši lovski ljetači 2 neprijateljska lijetala, a na moru treće.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 10. t. mj.: Podmornica, pod zapovjedništvom kapetana-poručnika Glasmappa, potopila je u Irskom moru i u cestama, koje vode u ovo more, 7 parobroda, dijelom iz zasiguranih povorka, te 3 jedrenjače od ukupno 26.000 brutto reg. tona.

* **Rodjendan Njezinog Veličanstva.** Javljaju iz Beča od 9. svibnja: Car i carica prisustvovali su prigodom rodjendana Njezinog Veličanstva tihoj misi. Prije podne primio je car ministra vanjskih posala baruna Burlana. O podne položili su novi ugarski ministri zakletvu, dok su članovi bivšeg ministarstva bili primljeni u oproštnu audijenciju. Nekoji od ovih su položili zakletvu kao tajni savjetnici. Kod ručka u pol 6 na večer bili su prisutni svi članovi carske kuće, koji ne borave na fronti. Tom su zgodom čestitali carici na rodjendan. U 6 sati na večer primio je car narodnog zastupnika Finka u posebnoj audijenci, a za tim je car primio obične izvještaje.

* **Celovačko radništvo protiv odgode parlamenta i za mir.** „Arbeiterwille" javlja, da je celovačko radništvo u utorak upriličilo demonstrativni štrajk radi slabih prehrambenih prilika u Koruškoj, da prosvjeduju protiv odgode parlamenta i da zatraži mir. Odaslanstvo je radništva bilo primljeno od zemaljskog poglavara, koji je obećao radnicima po mogućnosti pomoć u pitanju prehrane.

* **Bugarsko odlikovanje za dr. von Kühlmanna.** Car Ferdinand podijelio je državnom tajniku von Kühlmannu, kojega je 8. t. m. primio u posebnu audijenciju, veliki krst reda svetog Aleksandra sa mačevima. Car je primio kasnije i poslanika von Rosenberga kao što i zastupnika vanjskog ureda u glavnom stanu von Lerna.

* **General Maurice i Lloyd George.** Asquith je u donjoj kući stavio upit na vladu glede otkrića generala Maurica, s kojim se sada opširno bavi engleska štampa. General je Maurice oštro kritizovao nedostatnost engleske ratne organizacije i različite vojničke mjere na bojištu, radi kojih je činio odgovornim Lloyda Georgea. Pošto se interpelanti nijesu zadovoljili tim, e bi se istraga o tim spočitcima vodila tajno i to sa strane izvanstranačkih sudija, podao je Lloyd George u sjednici od 9. t. mj. odulju izjavu, u kojoj je opovrgnuo točku po točku spočitanja engleskog generala. Osobito je naglasio, da ne stoji, da se engleska vojska nije tijekom godine dana brojevno pomnožila. Dalje je opravdavao produljenje engleske fronte, što je usljedilo na zahtjev francuske vlade, e bi Francuska mogla otpustiti za poljodjelske radnje neophodno potrebitu momčad. — Englesko je radništvo u arsenalu u Wolnichu poslalo Lloydu Georgeu brzojavku, u kojoj mu izrazuje svoje povjerenje, te ga pozivlje, da ustraje, pošto je on ministar-predsjednik puka i njegov simbol za pobjedu. Radništvo ne želi, da bi odstupio.

* **Marchese Monte-forte,** koji je u rimskom lovačkom klubu rekao, da će samo potpuna pobjeda Njemačke donijeti mir, bio je od kaznenog suda oprošten obrazloženjem, da ova izjava nije nikakav prestupak.

* **Novi podkralj Irske.** Kristijanski list „Tidens Dag" javlja iz Londona: Imenovanje Lorda Frencha podkraljem Irske i Shorta državnim tajnikom za Irsku predmetom je oštre kritike štampe.

Iz Ukrajine.

Berlin, 9. (D. u.) Wolffov ured javlja: Sa raznih strana proširene vijesti o agrarnim nemirima u Ukrajini, koji da će tobože buknuti ili su već buknuli, jesu, kako je dokazano, bez svakog temelja. Seljaci su mirni. Prijašnji članovi rade i prijašnji seljački odbori huckaju protiv Nijemaca i tvrde, da je cilj Nijemaca opljačkanje Ukrajine. Narod drži

da su činovnici radine vlade baš tako slabi, kašto i boljševička vlada. Uopće se može reći, da huckanje protiv nove vlade dolazi, koliko se dosad može opaziti, od članova prijašnje vlade i seljačkih odbora, koji su sada uzrujani radi toga, jer su sada izgubili svoju laku zaslužbu. Pučanstvo je mirno, a mali posjednici, koji igraju vanredno veliku ulogu i koji su u Ukrajini jako zastupani, su sa prevratom posve zadovoljni. Imenovana će agitacija poslije zaposjednuća činovničkih mjesta sa strane činovnika nove vlade naskoro prestati.

Novi napadaj Engleza na Ostende.

Berlin, 10. (D. u.) Wolffov ured javlja: Engleske su pomorske sile poduprle 10. svibnja u 3 sati ujutro iza žestoke paljbe navalu na Ostende, e bi zatvorile luku. Više neprijateljskih brodova, koji su pod zaštitom umjetne magle kušali da provale u luku, bilo je vanredno dobrom paljbom naših obalnih baterija razbijeno. Stara se krstarica, posve sastrijeljena, nasukala pred lukom ali izvan ulaza. Ulaz je posve nezaprečen. Na palubi nasukanog broda našli smo mrtvaca. Dva momka, koja su preživjela boj te skočila u more bila su zarobljena. Prema dosadanjim izvješćima potopili smo najmanje dva motorska čamca. Jedan je monitor bio teško oštećen. Pokušaj, da se zatvori luku, posve se je izjalovio. Opet je neprijatelj uzalud žrtvovao živote i materijal.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U „Slovenskom Narodu“ nalaze se četiri sličice, dojmovi sa putovanja pod naslovom „Medju jugoslavenskim pukom“, potpun pregled našega naroda. Prva sličica je medju Ljutomjerom i Radgonom u Štajerskoj. Narod je slovenski tamo probudjen i osviješten. Seljak govori s uvjerenjem o Jugoslavija koja dolazi. Krčmar je u selu na Murskom polju Jugoslaven. U drugom selu seljačka djevojka pozna Preradovića; prigodom njegove stogodišnjice čitala je o njemu; njezina mlada susjeda znade čitati dapače ćirilicu. A po slovenskim livadama razlijega se pjesma: „Oj jesenske duge noći .. “ Druga slika: Kranjski kmeti idu u Zagreb na konjski sajam. Jedan izmedju njih odlučno veli: „Idemo k svojoj jugoslavenskoj braći“. Treća slika: U zagrebačkoj okolici u vlaku. Jedan Zagorac pita: „Zašto je drugdje zemlja pravednije razdijeljena? Mi siromasi uzdišemo za komadićem zemlje, a grofije imadu suviše“. Susjed mu odgovara: „Zašto kralj ne sijera grofove?“ Treći: „U Francuskoj nema grofova! rekao mi je neki „jurist“ (izobražen čovjek); potjerali su tamo sve!“ Kad je četvrti dodao: „Što ćemo? Tako mora da bude!“ ostali su mu se protivili, jer da, tko kaže, da mora sve tako da bude, kako je. Doći će bolja vremena za naš narod. Pisac pita ženu iz Savskog Marofa, da li se kod njih što govori o jugoslavenstvu. Nije znala ništa o tome. Četvrta je slika naša; slika uboge istarske maje. Nosi naslov „Jednakopravnost“. Bijedni Istranini nose živež, Bog zna odakle. Kondukter u natovarenom vagonu jest tvrd Nijemac znade nekoliko loše izgovaranih talijanskih riječi. Kao sužnji su ti ubogi ljudi pred njime. U toj bijedi i njihovom strahu ne opaža putnik jugoslavenstva. Ali doći će doba, kad će ti bijednici uskliknuti: Robovi (sužnji) ne ćemo da budemo. — Treba malenog rada. Svagdje, svatko treba da radi, koji može i koji znade. Svaki neka učini ono, što može. — Dopisnik iz Gorice javlja „Slovenskom Narodu“, da je sada u Gorici 3800 osoba. Ali to su samo one osobe, kojima je dozvoljeno da stanuju u gradu i koje primaju od aprovizacije živež. Ima osim toga u gradu mnogo obitelji, koje nijesu upisane pri aprovizaciji, te dovoljno izvanjskih obitelji, koje dobivaju živež u domaćoj općini. Tako da se broj stanovništva u Gorici giblje izmedju 4800—5000. — Ministarstvo je odredilo 110.000 K za popravak njemačke gimnazije u Gorici. Za ostale jednake zavode sa zemaljskim narodnim jezicima — ništa. Njemačka gimnazija je dakle prva. Fakta dovoljno govore o dobrim namjerama njemačke vlade (mislimo austrijsku vladu s njemačkim mišljenjem). — Po slovenskim krajevima priredjuje se za vrijeme „Seidlerovih priprava“ nekoliko zborovanja. Na duhovsku nedjelju priredjuju u Trbovljama u 2 sata po podne zborovanje dr. Ant. Korošec, dr. Ravnihar i dr. Ivan Benković. — U Rakovniku u Mirenskoj dolini obdržavat će se na duhovski ponedjeljak zborovanje na kojem će govoriti dr. Korošec, dr. Rybař i urednik Smodej iz Celovca. Svuda živo! Samo mi dremamo mlitavim snom!

•

Iz češkoga svijeta. O glasovima, što se u inozemstvu pronose o češkom narodu i njegovim težnjama, donosi bečka katolička „Reichspošta“ članak liberalnog norveškog lista „Dagbladed“ o Česima, u kojem se veli: „Česi hoće, da se sve zemlje, koje su medju Austrijom i Ugarskom razdijeljene, sjedine. Bili bi možda zadovoljni i sa vlašću hapsburškog žezla, ali to bi žezlo moralo biti ukovano iz češke kovine. Ne će nikakvog podloženja, nikakvog rastrganja. Nijemci bi dobili samo jedino pravo: Ostaviti zemlju! Svi znadu, da se taj cilj može postići samo političkim porazom Austrije. Samo pod tlakom takovog poraza mogao bi Beč i Pešta prihvatiti zahtjeve tako dalekosežne. Česi nijesu nikad nijekali, da takav poraz ne žele Austriji iz cijelog srca. Česi se ne smatraju nikad Austrijancima i ne osjećaju ni u kakvom pogledu solidarnima s ostalim podanicima države. Zato je upravljena njihova češka politika od dana, kad se u Austriji opet govori o politici, konsekventno k tome, da se onemogući unutarnje ojačanje monarkije te se potkopa parlamenat i kruna“. K tomu pripominje „Reichspošta“: Ako neutralni sud tako glasi, može se izračunati, kakve nade zastupa i propaguje antantina štampa, koja je od češkog radikalizma uvijek na novo pojačana. — „Venkov“ donosi dopis Stjepana Radića o izborima u Slatini, te veli, da je razmjerno opozicija ipak postigla amo znatan uspjeh. — U češkim listovima množe se dnevno vijesti o počastima, koje iskazuju češkom majstoru Aloisu Jirásku, tom velikom historičkom piscu, češke općine, koje ga imenuju svojim počasnim članom.

•

Odjek bečkog proglasa. Česi i Jugoslaveni prisegli su u Beču da ne će poslušati. Bili su tamo zakonito izabrani zastupnici češkog i jugoslavenskog naroda a oba ta naroda stoje odlučno za svojim zastupstvom. Češki listovi sa zadovoljstvom konstatuju bratsku solidarnost i slogu Čeha i Jugoslavena. „Venkov“ piše u uvodnom članku: Povijestnim je postao odgovor od jučer u Beču medju Češkim svazom i Jugoslavenskim klubom. Zastupstvo obiju bratskih naroda protestuje složno i jedinstveno glasom, koji će biti svagdje čuven i takodjer svagdje dolično cijenjen, proti svim napadajima, koji su upravljeni na naša neoporeciva prava. Povjestni taj iskaz, novi to dokaz slavenske uzajamnosti, plamenitim riječima tumači nevidjeno ogorčenje obiju naroda nad zasjedanjem koje mu pripravlja njemačka silovitost. Beč dobiva tu lekciju, koje će se kroz godine sjećati. A sad će se takodjer osvjedočiti, kako li je to bila opasna i hazardna igra, kojom se odvažio s tako zrelim narodima igrati vitez Seidler uz pomoć svih svenjemačkih huškača. Danas već mora biti svakomu jasnije od sunca, da je vladina politika trganja, diktovana od njemačkih „patrijota“ — izazvala u vrstama slavenskog puka uzbudjenje, kakvo ovdje nije već odavna bilo. (Tu zija veliko bijelo, od cenzora obradjeno, polje.) A kao nama, tako i našoj braći Slovencima, htjeo je zadati smrtni udarac i oteti im sve, na što imaju svoja neoporeciva prava! Niti ovdje se ne može kazati, da se dopušta zlih djela ne znajući, što čini. Gospodin dr. Seidler, uza sve to, da je sve znao i da je sve morao znati (2 retka opet konfiskovana)... To znači dakle: da si želi boj, te da ga sam hotimice izazivlje! Dobro dakle — imat će ga! I to boj takav, kakvog ovdje još nije bilo, i radi čijih će posljedica činiti pokoru još pred poviješću! Zlo će se sjećati jednom dr. Seidlera oni, koji su se dali nagovoriti od njega, da će svojom politikom trganja izvršiti djelo velike pravednosti! Zastupstva naroda češkog i jugoslavenskog svečano proglašuju, da ne će nikada priznati nikakvih oktroia i mjera potlačivanja, koje imaju da se strovale na njih, da ih odlučno otklanjaju i zabacuju — ali takodjer ne primaju odgovornosti za sve to, što će slijediti, odluči li se vlada na provadjanje svog programa germanizacije! U doba, kad svi trpimo ovdje neizrecivo pod pritiskom velike nestašice — jeste zajista neoprostivim grijehom izazivati radi puke samovolje — nove mučarnje bojeve. Ali — hoće li ih vlada — dobro dakle — neka bude! Mi ih se ne bojimo!

Domaće vijesti.

Obznana. Daje se do općeg znanja, da svaka vrst mesa i slanine, bilo u sirovom bilo u pripravljenom stanju, koja dolazi u Pulu vlakom, parobrodom i t. d. u svrhu preprodaje, mora biti prije iskrcavanja pregledana po općinskom živinaru. Stranke bivaju ovime upozorene, da svaki dolazak mesa i slanine mora biti pravodobno prijavljen gradskom živinarskom uredu, koji će provesti pregledbu, te će izdati potvrdu. Meso i slanina, koje bude nadjeno bez ovakove potvrde, bit će bez inoga zaplijenjeno. — Općinski ured Pula.

Pozdrave svojima i domaji Istri šalju istarski vojnici u bolnici u Varaždinu: Stanko Zović iz Pazina, Josip Breć iz Buzeta, Ante Dubić iz Pule i Petar Fusinac iz Vodnjana.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. Nakon toliko i opeta imademo mesa. Za siromahe po 8 K kg (prednji dio), za imućne (bogate) po 16 K kg (stražnji dio). Medju siromahe uvrstili i nas učitelje. Ali slušajte. Poslao sam uzeti meso u četvrtak, petak, subotu, nedjelju i ponedjeljak, ali dobio ga nijesam. I mesa je bilo, ali po 16 K, a ne daj Bože, da bi se na iskaznicu od 8 K dalo meso od 16 K. Bože sačuvaj, ta nebo bi palo! Nije druge, nego da učitelj pusti školu i čeka meso u Pazinu. — Siti, su siti! Učitelj.

Obiteljska žalost u Baderni. Dne 8. svibnja t. g. u 5 sati u jutro, po dugoj i mučnoj bolesti, u naručju svojih dragih, izdahnula je svoju blagu dušu ga. Marija Rupenović, žena našeg narodnjaka gdja. Bože Rupenovića, c. kr. poštara i novo imenovanog narodnog župana; još mlada majka pustila je žalujućem ocu četvoricu drobne djece. Žalujućoj obitelji naše iskreno saučešće.

Općinsko upravno vijeće u Poreču. C. kr. namjestništvo u Trstu s dne 17. aprila 1918, präs. br. 460/3—1918 u suglasju sa zemaljskom upravnom komisijom za Istru, ustanovilo je za općinu Poreč općinsko upravno vijeće, koje ima do budućeg općinskog zastupstva obavljati općinske poslove, te je imenovalo članе istog vijeća, da zastupaju hrvatske podopćine, gg. Petra Burića, posjednika u Baderni i Antuna Jurkovića, posjednika u Fuškulinu. Ustanovna sjednica bila je već 1. t. mj. u prisutnosti c. kr. kot. poglavara Meisa; vijećalo se je o raznim stvarima, medju kojim je predložio g. grof Meis, da se preuredi i vanjska županstva; na taj predlog je predložio općinski savjetnik g. P. Burić, da bude imenovan za Baderansku podopćinu kao župan naš narodni muž g. Božo Rupenović, c. kr. poštar; predlog je bio primljen jednoglasno (takodjer od protustranke). Na istoj sjednici odlučilo se je, da bude ustanovljena nova aprovizacijska komisija za općinu Poreč. Na predlog c. kr. kot. poglavara bio je imenovan g. Petar Burić i u ovaj posljednji odbor, da bude zastupao sve hrvatske podopćine ovog područja. — Našim općinskim zastupnicima preporučujemo, da se potrude za dobrobit našeg ubogog seljaštva. Našem ljudstvu pak preporučujemo, nek priskoče za svaku svoju pritužbu i nevolju gorispomenutim našim narodnjacima, uvjek glede općinskih poslova; glede pak koje pritužbe radi aprovizacije nek se obrate na odbornika g. Petra Burića, za kojeg smo osvjedočeni, da će se brinuti svim srcem za korist našeg kmeta.

Dnevne vijesti.

Dar Ludendorffu. Generalu Ludendorffu, poglavici njemačkog glavnog stana, sakuplja se po Njemačkoj doličan dar, kao hvala za njegove velike vojničke zasluge. Zbirke, koje su sakupljene dosad, predstavljaju, kako javlja naš dopisni ured iz Berlina, svotu od 25 milijuna maraka.

Zabranjeno stablo. Stanovnici saskog grada Žandave opaziše dne 1. svibnja u jutro na trgu stablo majovo, na kojem bijahu povješene iskaznice na tuk, na muku i na ostale stvari, za koje nam daju iskaznice, dok nam stvari zadržuju. — Iskaznice sviju boja divno su se prelijevale u zelenilu majskog drveta. Na vrhu stabla pak bijaše velika iskaznica s natpisom: „Sa svih stabala možete jesti, samo sa ovoga nikada!“

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, nedjelja 12. svibnja 1918.** — Broj 1017

Dojmovi iz daleke Rusije.

Razgovor s jednim našim vojnikom, koji se iz Rusije povratio.

Naš je suradnik govorio s jednim našim vojnikom, koji se iz Rusije iz zarobljeništva povratio, te se sada nalazi na jednomjesečnom dopustu. Pješak J. B. iz Raklja povratio se iz Rusije dne 19.siječnja. Na bijegu nalazio se 3 mjeseca, dok mu nije uspjelo doći do granice i pobjegnuti preko u našu državu i svoju domovinu, za kojom mu je srce širokim ruskim poljanama uvijek čeznulo. Ali pustimo njega neka on sam pripovijeda.

„U zarobljeništvu boravio sam 22 mjeseca. Bio sam dodijeljen radničkoj kuhinji, gdje sam sjekao drva. Hrana bijaše prilično dobra. Ujutro dobivasmo dnevno komadić šećera sa čajem, o podne bijaše objed dosta pristojan, samo što nam je jednoličnost ruske hrane dozlogrdila. Dan za danom dobivasmo kupus sa ribom. U društvu bijasmo ponajviše s Hrvatima (Dalmatincima i Bosancima) te ispočetka sa Česima. Kasnije su sve Čehe izabrali, te su ih sve zajedno nekamo preselili. Ruski vojnici, koji su držali nad nama stražu, bijahu sami Čerkezi, koji su s nama za vrijeme carizma postupali sa svom bezobzirnošću, te su nas pojedince i mnogo puta batinali. Ali to nisu bili Rusi. Rusi nisu postupali s nama zlo, nego su nas dapače pomagali potajno a i pri bijegu bili su mi na ruku. Ti „pravi Rusi“ (izraz vojnika, koji pripovijeda) nisu bez srca.

Kad je došla sloboda, t. j. kad je bio svrgnut carizam, onda je nestalo čerkeskih pušaka i kundaka, koji su nas neprestano plašili, i u to smo doba živili nešto slobodnije. A kad je došla nova vlada (Trocki i Lenin) onda se uopće nije nitko ni brinuo za nas. Tu smo se svi razbjegli, jedan simo, drugi tamo, svaki sa svojim mislima i namjerama, da se što prije dočepa ruske granice, te da što prije dodje u domovinu. Ja sam već bio sebi priskrbio odijelo ruskog vojnika i u tom sam se odijelu dao na put. U ono vrijeme, što sam tamo boravio, naučio sam prilično dobro govoriti ruski, pa mi zato bijeg nije bio niti tako tegoban. Za zarobljenike kao što ni za ruske vojnike nije se više brinuo nitko. Pojedinci i u skupinama klatili su se naokolo ruski vojnici, i u tom općenitom metežu mogao je čovjek biti siguran, da će mu se bijeg posrećiti.

Na bijeg se dao svatko srčano. Boljševička anarhija prijetila je smrću, mi se u tom mješavilu nismo mogli snaći a čežnja opet za domovinom, za selom, za roditeljima i braćom bila je tako jaka, da smo si željeli, da jednom dodjemo onamo, da sve razgledamo, da nasitimo svoje oči svim tim milim stvarima, pa makar morali onda položiti kosti, samo da to bude u domaćoj zemlji. Mlade i prijazne ruske djevojke, privlačive svojom umiljatošću mnogo su mi na bijegu pomagale. Ostat će mi ta njihova susretljivost uvijek na pameti i do smrti ne ću zaboraviti onih lijepih glavica s dubokim očima, koje tako opčaravaju čovjeka.

Granicu sam našu prešao u noći. Prvi me zaustavio jedan naš vojnik, Pazinac, koji je bio na straži. Tu sam prvi puta nakon toliko vremena našao Istranina, te sam bio kao preporodjen, kad sam čuo našu riječ, po istarsku. Odanle do Marmaros-Szigeta putovao sam 18 dana. Tek u Karpatima dobio sam prvi komad kruha i jednu sirovu repu. Sad sam na dopustu, koji nažalost brzo svršava, pa onda idem u Voitsberg na svoju pukovniju i s njom opet na bojište proti Talijanu“.

Na pitanje našeg urednika, kako mu se u Rusiji svidjalo uopće, odgovori: Uzeti sve zajedno nije tamo ni bilo tako loše. Ali ipak je na našoj zemlji za nas bolje. U onom sam se selu rodio i u onom bih najvolio i živjeti i umrijeti. — A da li ste dobivali u Rusiji alkoholnih pića, i kako ste živjeli bez vina, kad ste tu tako na vino naučni? — „E, što ćete, tamo se čovjek nauči na sve. Vina nijesmo mogli dobiti nikada, te ga sve vrijeme, što sam bio u zarobljeništvu nisam ni okusio, ali rakije smo mogli ipak dobiti. premda bijaše skupa. Za litar se potajno plaćalo 18 rubalja. Ta bi dao onim ljudima u ruke vino ili rakiju? Kako bi se s njima onda moglo živiti?!“ — A hrane? — „Hrane smo dobivali dovoljno, i ako ne uvijek jednakomjerno. Kruha barem je bilo uvijek dosta.“

Time se razgovor završio. Naš je urednik zaželio tom našem junaku sreću i pri svim budućim operacijama u vojnoj službi. Dojam, kojega je na urednika proizveo bio je najbolji. Vojnik, dvadeset i sedam godišnji mladić izgleda dobro. Govori lijepo ruski i češki, dok je hrvatski, talijanski i njemački znao već otprije. Nadaren je i inteligentan, te se vidi, da je svagdje gdje je bio i kudi je prošao, uhvatio nešto i za sebe. Osobito se sa najtoplijim osjećajima sjeća privlačivih očiju bujnih djevojaka sa prostranih i plodnih ruskih ravnica. Ljuti ga samo, što nema ovdje duhana, dok je u Rusiji bilo tog blaga božjega u izobilju. Bude li mogao, reče, posjetit će nekada, kad dodju bolji dani opet stare znance, prijatelje i prijateljice, koje je u ropstvu upoznao. Sudeći iz njegova crvena lica i sjajnih očiju, punih lijepih i intimnih uspomena, nije to ropstvo bilo baš kruto…

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj je bronti bila jučer na obim stranama izvidnička i ljetalačka djelatnost opet veoma živahna. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Istočno bojište: U predjelu Kemmela bila je topnička djelatnost privremeno veoma živahna. Mi smo s uspjehom proveli manja poduzeća. Suzbili smo francuske djelomične navale sjeverno od Kemmela i kod Locrea. Na bojištu na Sommi razviše se višestruko žestoki pješački bojevi. Engleske su pukovnije napale po višesatnom djelovanju paljbe uzalud na naše linije u šumi Aveluy. Njihovi su navalni talasi pretrpjeli u našoj paljbi najteže gubitke. Isto tako su se razbile noćne navale neprijatelja proti Hangardu. Na zapadnom brijegu ustalio se neprijatelj u perivoju Grivesnes. U ostalom skršio se kasnije njegov napadaj krvavo. Izvidjaji na kanalu Oise-Aisne u Champagni i sjeverno od Pont-a-Mousson. U šumi Apremont suzbili smo sunak francuskog bataljuna, što je bio pojačan pionirima i plamenometima. Jugozapadno od Apremonta i sjeverno od Parroy zadasmo Amerikancima krupnim minskim metcima teške gubitke. — Macedonska fronta: Sjevero-zapadno od Makova provališe su njemačke nasrtajne čete u francuske jarke. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 10. svibnja popodne: Po kratkoj žestokoj topničkoj pripremi osvojile su francuske čete jučer popodne perivoj Grivesnes, od kojeg su Nijemci držali još važan dio. Kod ovog smo poduzeća dopremili 258 zarobljenika, medju kojima i 4 časnika i mnogo ratnog pribora. Unatoč jakom protudjelovanju njemačke artilerije i izvidničkih sunaka Nijemaca, koji su kušali doprijeti sve do novih francuskih linija, uzdržala se francuska pješadija u osvojenom položaju te se u njemu i uredila. Na desnom bregu Aillette, u Champagnei i okolici Massigesa, sjeverno od Reimsa, u Loreni i šumi Milly izveli su Francuzi malih pojedinačkih poduzeća te uspješno suzbili njemačke napadaje. Kod toga su zarobili 36 momaka, medju kojima jednog časnika. Poručnik je Fonk za dva uzleta oborio 6 njemačkih dvoplošnjaka.

* **Engleski izvještaj** od 9. svibnja na večer: Svršetkom mjesnog okršaja, što se desio danas prije podne u odsjeku Vormeze, bili su posve uspostavljeni engleski i francuski položaji. U svezi sa već javljenom topničkom pripremom poduzeo je neprijatelj jutros dvije mjesne navale u području Alberta i kod Bezincourta. Na zadnjem smo mjestu skršili navalu već našom topničkom i strojnopuščanom paljbom, koja nije mogla doprijeti do naših jaraka. Kod Alberta uspjelo je neprijatelju, izakako je pretrpio teških gubitaka, da se ustali na 150 jarda širokom komadu naše fronte. Sa ostale engleske fronte nema ništa važnoga osim obostrane topničke paljbe u različitim odsjecima.

10. svibnja prije podne: Protunavalom smo opet osvojili maleni komad fronte, što nam je neprijatelj bio svojom jučerašnjom navalom preoteo. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo djelovalo tijekom zadnje noći u dolinama Somme i Ancre i na različitim mjestima bojne fronte na Lysi.

10. svibnja na večer: Mjestimični okršaj zbio se kod šume Aveluy sjeverno od Alberta. Neprijateljsko je topništvo djelovale na različitim mjestima, osobito u odsjecima od Vimya i Robecquy i južno od Dikkebusche. Inače ništa nova.

* **Talijanski izvještaj** od 10. svibnja: Akcije ophodnja na čitavoj uzvisinskoj fronti i živahniji dvobojevi topništva u području Adamella, na sjevernim obroncima Altissima i uzvisinskom predjelu Asiaga. U dolini Brente, dolini Seretha i kod prelaza Piave, gdje smo primjetili kretanje četa i kolona neprijatelja bila je ljetalačka djelatnost na prvim linijama i neposredno iza njih. 4 neprijateljska ljetala bila su oborena a jedno prisiljeno da sidje.

* **Zapadna fronta.** Wolffov ured javlja dne 10. t. mj.: Usljed ponovnih teških poraza Engleza nijesu samo Francuzi morali da preuzmu dijelove engleske fronte, već je i malena belgijska vojska bila prisiljena, da se proširi do južno od željezničke pruge Boesinghe-Langemark, premda je engleska fronta bila već i onako pokraćena uzmakom Engleza u zavoju Yperna. Iz ove se činjenice razabire kako je velik bio engleski poraz i kako su teški bili engleski gubici. — „Reuter“ javlja: Posebni dopisnik kod engleske vojske u Francuskoj brzojavlja: Glasa se, da se je poručnik barun Richthoffen, brat nedavno palog slavnog njemačkog ljetača, pred nekoliko vremena sunovratio u dolini Somme i da si je kod toga razbio lubanju. Vjerojatno je, da neće nikada više letjeti. (Ova vijest još nije potvrdjena.)

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 11. t. mj.: Novi uspjesi podmornica u Sredozemnom moru: 6 parobroda i 2 jedrenjače sa ukupno 25.000 brutto reg. tona.

* **Vanjski ministar Burian — grof.** Njegovo je Veličanstvo car upravio na vanjskog ministra, baruna Buriana, ručno pismo, u kojemu mu prigodom sklopljenja mira sa Rumunjskom u znak zahvalnosti podjeljuje grofovsku čast.

* **Mogućnost mira.** Dopisnom uredu javljaju preko Ženeve iz Pariza, da je odsjek za vanjsku politiku proučio austro-ugarski dossier te prihvatio kod toga rezoluciju, da se je odsjek uvjerio iza preslušanja svjedoka, e bi se mirovnim pregovorima godine 1917. i 1918. bio dao u izvjesnom momentu postići za Francusku i njezine saveznike prihvatljiv mir.

* **Državni kancelar Hertling** i državni tajnik pl. Kühlmann otputovaše dne 10. t. mj. na večer u veliki glavni stan.

* **Iz Engleske.** Prema „N. Courant“ se iz Londona brzojavlja, da većina članova parlamenta vidi uzrok krize u ozbiljnom nesuglasju, koje postoji medju vladom i generalima. Donja kuća podupire politiku nadmoći gradjanske vlasti nad vojničkom vlasti. Odkako je Lloyd George ministar-predsjednik se osjeću, da ratni kabinet ili omalovažava savjete generalnog stožera ili da se za njih uopće ne brine.

* **Novi engleski brodovi.** Engleska admiraliteta javlja: U prvom četvrtgodištu 1918. izgradjeno je u kraljestvu 320.280 brutto reg. tona trgovačkih brodova, a u alijirskim i neutralnim državama 544.327 brutto reg. tona. U godini 1917. izgradjeno je u svemu 1,470.312 brutto reg. tona. Tonaža izgradjenih brodova za godinu, koja je dovršena 30. travnjom, iznosi u svemu 1,299.337 brutto reg. tona te pokazuje redovito i progresivno rastenje prema prijašnjoj godini, u kojoj je u svemu bilo izgradjeno 741.931 brutto reg. tona.

* **Guatemala** (centralna Amerika) priključila se je ratnom stanju, što postoji izmedju Udruženih država i Njemačke. To je 10. t. mj. saopćila španjolska vlada njemačkom vanjskom uredu.

Iz Rusije.

Petrograd, 9. (D. u.) Brzojavna agentura javlja: O saopćenju pučkog povjerenika Čičerina izjavlja francuski poklisar Noulens slijedeće: Ja se ne ću upustiti u pojedinosti izjava Cičerina, već ističem samo toliko, da je izvratio značenja mojih riječi te da mi pripisuje aneksijonističke namjere. Ja prosvjedujem najodrešitije proti tom podmetanju. Francuska i njezini su saveznici prijatelji ruskog naroda te žele samo to, da taj narod bude slobodan i silan.

Imenovanja u dvorskoj službi.

Beč, 10. (D. u.) Car je odobrio molbu princa Konrada Hohenlohe za odstup iz službe prvog najvišeg dvorskog meštra te je na ovo mjesto imenovao majora Josipa grofa Hunyadya. Nadalje je car udovoljio molbi generalnog adjutanta baruna pl. Marterera za odstup iz službe načelnika vojničke kancelarije te je imenovao pukovnika gen. stožera baruna Zeidlera pl. Daublewskog generalmajorom i generalnim adjutantom; posljednji je odredjen kao nasljednik baruna pl. Marterera.

Odsjek za vanjske poslove.

Beč, 11. (D. u.) Listovi donašaju odgovor načelnika odsjeka za vanjske poslove i delegacijama, Baernreitera, na pismo delegata dr. Ellenbogena, u kojemu se zahtijeva, da se sazove odsjek. Dr. Baernreiter je u odgovoru saopćio, da je opetovano imao prilike, da o toj stvari govori sa vanjskim ministrom barunom Burianom. Ministar osjeća potrebu, da se čim prije predstavi delegatima te da s njima dovrši viseće poslove. Ministar, koji je opetovano morao otputovati i koji će iza svog povratka biti po svoj prilici zaposlen nekojim prešnim poslovima, moći će tek iza svog povratka odrediti, na koji će dan biti odsjek sazvan. To će se po svoj prilici dogoditi u drugoj polovici svibnja.

Sastanak u njemačkom glavnom stanu.

Beč, 11. (D. u.) Njeg. Veličanstvo car podao se je dne 10. t. mj. u njemački glavni stan. U carevoj se pratnji nalazi i prvi vrhovni dvorski meštar grof Hunyady, ministar vanjskih poslova grof Burian i načelnik generalnog stožera barun Arz.

Berlin, 11. (D. u.) Austro-ugarski poslanik princ Hohenlohe-Schillingsfürst otputovao je u veliki glavni stan, da prisustvuje sastanku cara Vilima sa carom Karlom. Kod sastanka će biti prisutan i drž. kancelar grof Hertling te drž. tajnik dr. pl. Kühlmann, koji će se tom prilikom sastati sa vanjskim ministrom grofom Burianom.

Iz Nizozemske.

Amsterdam, 11. (D. u.) „Allgemeen Handelsblad“ doznaje iz Haaga, e je sigurno, du su pregovaranja sa alijirskim vladama o uvozu obećanih 100.000 tona žita konačno riješena. Sada se još samo čeka, da se uredi pitanje sa Njemačkom, kako bi se dobilo garancije za sigurnost brodova. Očekuje se, da će i u toj točci naskoro pasti odluka. Ova će privremena odluka vrijediti za sada samo za 3 ladje, koje su odredjene za izvoz. Može se ali predmnijevati, da se neće mnogo čekati niti na odluku pogledom na druge ladje, koje imadu da isplove. Za parobrod „Nieuwe Amsterdam“, koji je otplovio koncem travnja, dozvoljena je slobodna pratnja za odlazak i povratak.

Političke vijesti.

Za koga se tu radi?

Pod tim naslovom donosi „Venkov“: „U Austriji bijahu uvijek nagradjeni oni, koji snovaše urote“. To je stara riječ, riječ davnog datuma, koja je nekada bila izrečena iz njemačkih mjesta iza madžarskih revolucija. Sada se potpuno dokazuje istinitost tih riječi... Malo je tjedana prošlo od onih trenutaka, kad je javnost bila poplašena od revolte, koju su podigli proti državi i proti kruni njemački plemići i s njima spojene njemačke stranke. Pisalo se i govorilo o poznatom poduzeću kneza Fürstenberga, te se nije štedilo niti riječju „veleizdajnici“. Uzbudjenje je bilo ogromno, te se čekalo, što će iz toga na koncu konca izaći. A već je izašlo... Revolucijonarne stranke triumfuju! Dr. Seidler, kako bi ih umirio, podaje im dar, kakvome se oni ni u snu nisu nadali. Obećava im raskomadanje kraljevstva češkog, germanizaciju čeških krajeva i k svemu tomu još i apsolutizam! Što si može poželjeti njemačko srce više? Najviše još možda još veće privezanje k Berlinu! I za to se već radi: za sada na polju opskrbne politike! Tim putem dakle dobivaju se u ovoj državi prednosti. Mi smo zajista daleko od toga, da nekomu spočitujemo izdajstvo, te da proti nekomu zovemo kriminale i vješala; ne zovemo ih ni na Nijemce, koji ipak nisu kroz ratne godine radili ništa drugo, do li nastojali proti nama najgorim denuncijacijama i sličnim podlostima. No mi, kao narodi uistinu kulturni i politički zreo, otklanjamo takove odurnosti i nikad ih ni proti komu ne uživamo. Dakle niti proti svojim zagriženim protivnicima. Ali baš za to, što stojimo na tom uzvišenom stanovištu, možemo konstatovati činjenicu, koja govori više od drugih, da je naime austrijska vlada doduše kadra preko ustiju ministarskog predsjednika navijestiti boj „veleizdajnicima“ češkim i na nož, ali za to o njemačkima napadno sve dosada šuti i još ih nagradjuje! To je prava austrijska politika! Kad u Beču njemački plemići i njemačke stranke revoltuju proti državi i proti kruni – krivnja se na koncu svali na Slavene!

Dobro i ispravno pogadja cijelu tu prevraćenost naših prilika, protest našeg i jugoslavenskog naroda, koji danas priopćuje već sva (tu je jedna riječ zaplijenjena, valjda „neutralna“, op. ur.) štampa. Iz tog iskaza dobit će gdjekoji gdjegdje neizbrisivi dojam o tome, kako se ovdje postupa u doba najveće ratne napetosti i najstrašnije gospodarske nužde — sa slavenskom većinom. Mjesto da se vlada pobrine za to, da se barem ublaži sadašnju bijedu svih slojeva pučanstva, — zaposlena je planovima, kako bi potačila slavenske narode i kako bi na njihovu štetu pojačala još više nadvladu njemačke manjine. Zar se nitko u Beču ne hvaća za glavu nad takovom politikom, zar nitko ne vidi, kamo vodi i za koga radi to tjeranje, zar nitko ne shvaća do kakvih rezultata mora dovesti to potlačivanje slavenskih naroda?! Po svoj prilici ne! Kad nisu izliječili Svenijemci Beča sa svojom revoltom iz dosadašnjeg zaostalog stanja, kad ni njemačko plemstvo sa svojim intrigama nije otvorilo odlučujućim krugovima oči — onda zajista više ne će ih ništa osvijestiti! Bacaju se pod željezna kola neumoljive sudbine! Jedva iza godina upoznat će, za koga su tu radili!

Bugarsko-turski spor.

„Neue Zürcher Zeitung“ javlja: Iz Beča priopćuje „Tägliche Rundschau“: U tursko-bugarskom graničnom pitanju postiglo se posredovanjem Njemačke riješenje, koje će po mogućnosti biti konačnim. U Bukareštu je, kako je poznato, postavila Turska zahtjev, da joj se kao poravnanje za to što Bugarska postizava Dobrudžu, da dade natrag tursko zemljište, koje joj je na Marici 1915 bilo odstupljeno. Bugarska je dočekala taj zahtjev izpočetka nevoljko. Napokon je ipak izjavio bugarski mirovni pregovaratelj, ministar financija Tošev, da je voljan biti u Sofiji zagovornikom predlogu posredovanja državnog tajnika v. Kühlmanna. Taj predlog posredovanja sastoji se u tome, da Bugarska prije svega predade natrag Turskoj mjesto Agidž. To je predgradje Drinopolja, u kojem se nalazi željeznička postaja, te bi Drinopolje, kad njega ne bi imalo, bilo jako gospodarski oštećeno. Osim toga morala bi Bugarska sve one uske zemljišne spojnice povratiti Turskoj, koje se kod Lije Burgasa protežu na desnoj obali Marice. Time bi bila prisiljena Bugarska da si sagradi 60 do 70 km nove željezničke pruge na desnoj obali Marice. Kako se sada saznaje, prihvatio je Radoslavov kabinet taj njemački predlog uz uvjet, da se Turska obveže, da ne će postaviti pri kasnijem sticanju zemljišta sa strane Bugarske na balkanskom poluotoku, nikakvih novih zahtjeva kompenzacije. Ali s tim uvjetom nije opet sporazumna Turska. Sve se više glasa iz turskih političkih krugova, da će Turska u slučaju da Bugarska dobije Macedoniju i Pomoravlje, zahtijevati da joj se vrate zemljišta pri moru na desnoj obali Marice i gradovi Dimotika i Gimidžina. U bugarskim krugovima vlada radi toga neko nezadovoljstvo.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Slovenaca i Slovenaka, koje će posjetiti zlatu češku Pragu prigodom proslave pedesetgodišnjice položenja temeljnog kamena za „Narodni divadlo“ priglasilo se dosada 70. Zastupane bit će sve središnje prosvjetne gospodarske i političke korporacije. Iz same Ljubljane odlazi na svečanost 27 osoba. — „Slovenski Narod“ popraćuje ostavku ministra Žolgera: Car je prihvatio demisiju ministra Žolgera, te ga je milostivim pismom otpustio iz službe. Spomena je vrijedno, da je trajalo više dana, prije nego li se car odlučio udovoljiti Žolgerovoj molbi. Vladar je znao, da gubi u njemu jednoga od najodličnijih svojih savjetnika, najodličnijih ne samo svojim znanjem, nego, što je u visokoj državničkoj službi od najvećeg značenja: svojom muževnošću i odvažnošću. U političkim krugovima pripovijedaju, da je najiskrenija careva želja imati otvorene i muževne savjetnike. Medju one rijedke muževe, koji odgovaraju tom zahtjevu krune, pripadao je i naš rodjak dr. Ivan vitez Žolger. Vitez Žolger je otišao iz kabineta, jer nije htio da bude sukrivac nezakonitog i nepravednog kursa, kojeg je vitez Seidler obećao Nijemcima. Spomena je vrijedno, da su se u kabinetu još i drugi ministri protivili najnovijem preobratu — ali odvažnosti izvoditi konsekvencije nije imao osim Žolgera nijedan. Rekli smo, da se vitez Žolger sa svojom demisijom nije pokazao samo pravednim mužem, nego takodjer izvrsnim političarom. Zapustio je kabinet, svijestan si, da najnovija politika viteza Seidlera nosi sa sobom klicu smrti i da će ministarski predsjednik prije, nego li možda misli, biti sa svojim njemačkim prijateljima — politička lješina. Odlazak viteza Žolgera je za nas dobra poduka. Njemu samome je u čast i narod, čiji je sin, jest na nj ponosan. To je za muža i političara Žolgera najbolja otpusnica. Osvjedočeni smo, da ćemo se s njim susretnuti još na visinama politike — u sretnijim vremenima, kad će svoje bogate sile moći opet posvetiti državničkom zvanju.“ „Slovenski Narod“ javlja dalje: **Nasilne su naredbe odgodjene.** U njemačkim krugovima postaje nervoznost uvijek većom, jer dosad još nijesu izašle od vlade obećane nasilne odredbe proti Čehima i proti Jugoslavenima. Kako doznajemo iz jako vjerodostojnog vrela (javljaju iz Beča), s odredbama za sada ne će biti ništa. Neki su njemački krugovi informirani, da se je vitez Seidler morao odlučiti za odgodjenje cijele vladine akcije i to za sada na vrijeme iza duhova. Gdje je uzrok tom odgadjanju još ne znamo. Ali čini se, da se u mjerodavnim političkim krugovima, a to takodjer medju mirnijim njemačkim političarima, pojavljaju uvijek jače misli proti politici očitog nacijonalnog nasilja, koja se ne može dovršiti drukčije, do li političkim katastrofama. Raspoloženje u širokim njemačkim masama nije nikako ugodno špekulacijama njemačkih zastupnika, a od vlade i Nijemaca izvršena odgoda parlamenta izazvala je u širokim slojevima njemačkog seljačko i osobitog radničkog puka tako oštar otpor, da je Seidleru i njegovim njemačkim prijateljima kao ozbiljna opomena. Igraju se vatrom, kušaju li trajno izlučiti parlamenat.

•

Prvi češki odgovor. U Beču su Nijemci dne 7. svibnja izazivali češke zastupnike, koji su večerali u nekoj točioni. Nijemci su zahtijevali da se udalje zastupnici Stanek, Kotlar, Holupka, Donat, Zdarsky, Vyškovsky, Mechura te češki novinari, koji su tamo večerali. Došlo je do burnih prizora i do prepiraka, te su Nijemci, kako javlja „Slovenski Narod“ faktično napali Čehe. Medju onima, koje su napali bijaše takodjer predsjednik ratnog žitnog zavoda u Brnu. Predsjednik je Češkog svaza nastojao umiriti, ali mu to nije pošlo za rukom. Napokon su Česi ostavili lokal, kako bi se zapriječilo dalnje izgrede. Češki su se zastupnici radi te afere pritužili ministru-predsjedniku. Jasno je, da takovo barbarstvo ne će ostati bez primjerenog odgovora. Češki su zastupnici, kako javlja dalje „Slovenski Narod“, upozorili na to takodjer ministarskog predsjednika, te ga opomenuli, neka opskrbi Beč živežem iz ne čeških okružja, jer će inače ostati glavni grad bez prehrane. Češki su zastupnici umolili predsjednika zbornice dra. Grossa, da im omogući, da večeraju u restauraciji parlamenta, jer se žele ukloniti pred napadajima od nahuškanog bečkog pučanstva. Medjutim je kotar Telč u Češkoj, koji bi morao na jesen preuzeti dobavu krumpira za Beč, izjavio, neka vlada odredi drugi kakav kotar, jer inače može Beč ostati bez krumpira.

•

Stanovište poljskog naroda. Nijemci u Austriji grozničavo rade, kako bi barem Poljake pridobili za svoje crne planove. U list, koji se u Švicarskoj štampa za centralne vlasti, „Neue Zürcher Zeitung“ šalju zadnjih dana austrijski Nijemci tendencijozne vijesti o novom političkom položaju. Medju ostalim se nadaju, da će i sada Poljaci biti poslušno uz njih, te vele, da se je akcija češkog književnika, Jaroslava Kvapila, u Galiciji izjalovila. Prva nada može biti vjerojatna, jer poljski narod ne zastupaju na carevinskom vijeću njegovi narodni ljudi, koji su izašli narodnih redova, kaošto su to zastupnici Jugoslavena i Čeha, nego vode tamo riječ suhi neiskreni nenarodni birokrate, činovnici i plemići, koji nemaju smisla ni za narodne potrebe ni za narodne ciljeve. Druga tvrdnja, kao da bi poljski narod odbio bratsku ruku, što mu je pružaju Česi i ostali Slaveni u Austriji, jeste neispravna. Svjedoči o tom i bilješka u „Národním Listyma“: Za nekoliko dana pozdravit ćemo slavenske gostove, koji će doći da se utješe s nama pri našoj proslavi Narodnog divadla. Bili su s nama već pred pedeset godina, kad smo radosno postavljali temeljne kamene svog kazališta. Tada bijahu medju nama i Rusi, Srbi i Lužičani; samo Poljaka nije bilo. Danas će naravno mnogi, koje bismo rado vidjeli medju sobom, manjkati; ali Poljaci ne će manjkati. Pedeset je godina brzo prošlo. Prošlost nas je dijelila, sadašnjost nas približava; budućnost nas može sjediniti. Vjerujemo u njihovu novu Poljsku, tako kaošto vjerujemo u svoju buduću Češku, i podavamo ruku njihovoj budućnosti. Sastajemo se u zajedničkoj nadi, da ćemo biti jedni drugima državni susjedi. Samo toliko osjećamo pred sjutrašnjim danom: nije nam dostatno, da nadjemo saveznike, već braću. Iza savezništva interesa tražimo savezništvo duha; zajednički neprijatelj je močna veza, ali beskonačno je moćniji zajednički cilj, a taj je za nas slavenstvo i narod, demokracija i sloboda. I tako ćemo u poljskim gostovima pozdraviti prije svega poljske rodoljube, vjerujući čvrsto, da za njih isto tako kaošto ni za nas nema i ne će biti druge ljubavi, do li ljubav prema narodu i slobodi, prema narodnoj cjelini i prema čovječanskom pravu, te da taj, tko će se u tom duhu boriti za poljsku stvar, bit će više nego li saveznik, bit će brat nama i Jugoslavenima.

•

Iz bivše ruske carevine. U Ukrajini je položaj nejasan, premda se dade naslučivati, što se tamo dogadja. Ukrajina ima sad svoga diktatora, Skoropadskog, o kome veli „Hrvatska Država“ da je omen et nomen, t. j. da će skoro pasti. To se još predvidjeti ne da. Jeste to čovjek veoma pouzdan i sklon Berlinu. Već zato će ga štititi vojska generala Eichhorna. Informacije su o prevratu u Ukrajini veoma suhe i nepotpune. Ne znamo, što i kako će vladati taj Skoropadskij, ukrajinski hetman, general, kako ga naživlju „Narodni Listy“. Njemačke vijesti javljaju da se njemu daje u ruke vlast kao diktatoru u zemlji na neodredjeno vrijeme, dok ne uspije uvesti u zemlji red i ugušiti anarhiju u vojsci i u stanovništvu, glavno medju seljacima. Daljnje njemačke informacije (službene) iz Berlina osiguravaju, da su osobito sjajnu svjedočbu dobrog ponašanja izdali „atamanu“ Skoropadskom barun Mumm v. Swarzenstein, poslanik njemačke vlade u Kijevu, i bivši veleposlanik njemački u Petrogradu (prije rata) grof Pourtales. Ovaj je proglasio na temelju razgovora, što ga je imao s novo izabranim diktatorom Ukrajine, da „se veoma zadovoljivo“ izrazio o svojoj budućoj politici, da je otklonio velikoruske i poljske tendencije itd. Dakle Berlin je zadovoljan sa stanovištem novog diktatora. Gospodin grof Pourtales osim toga izdao je Skoropadskom na temelju starog osobnog poznanstva svjedožbu, da je osvjedočeni prijatelj Nijemaca, isto tako, kao i njegova žena. Nešto drukčije promatra dolazak te nove ličnosti lavovsko „Ukrainské slovo“ od 3. svibnja, koje donosi svoje izravne informacije iz Kijeva o državnom prevratu i o novoj vladi. Mimo ostalog veli, da je njemački general Eichhorn razoružao cijelu kijevsku diviziju ukrajinske vojske. Novo izabrani diktator Skoropadskij jeste grof. To je bogati ukrajinski veleposjednik, potomak starog roda iz kojeg je već jedan njegov predja bio kozački hejtman u Ukrajini za vrijeme vlade carice Katarine II. U posljednje doba organizovao je političku skupinu, koja je prudko zatirala političke i socijalne reforme Male Rade. Kao politički kandidat za ustavodavnu skupštinu je propao. Taj grof Skoropadskij jest dakle

taj znameniti demokrata, koji prema osiguravanju službenog Berlina zajamčuje brzi povratak reda i parlamentarizma. „Ukrainske Slovo" prema svojim informacijama pripominje, da je pri prevratu pružila izdašnu pomoć tudja, naime njemačka oružana sila. List se ne oduševljava radi nepolitičke politike generala Eichhorna, te misli, da se on sam učinio u Ukrajini dalje nemogućim.

•

Iz Hrvatske. „Slovenski Narod" prima iz Zagreba pismo s danom 6. maja koje započinje srpskim pravoslavnim usklikom Hristos vaskrese! Jučer i danas, veli se u pismu slavi pravoslavni dio našega naroda, Srbi, svoj Uskrs, i mi katolički dio, Slovenci i Hrvati ponavljamo s njima: „Hristos vaskrese", te svi zajedno mislimo na svoje uskrsnuće u jedinstvu. Jučer i danas crkva je na Preradovićevom trgu i sam trg napunjen vjernicima. Tom se prilikom tek opaža, koliko je Srba u Zagrebu. U crkvi odgovaraju svi pjevom svećenicima, s kolutima tima tamjanova podižu se i srca k nebu. Na ulici pak ide promet svojim putem naprijed. Isto je tako i s političkim životom. — Izbori u Delnicama i Novom još nisu raspisani. Sve su ostale vijesti neispravne. Ali čuje se, da će biti raspisane do mala. Za koaliciju kandiduje Juraj Gašparac, novinar, veoma simpatična ličnost i pristaša jedinstva. Ima izgleda, da će bezuvjetno prodrijeti, jer je veoma obljubljen. Dr. Zdravko Lenac, koji je htio nastupiti izvan stranaka ili eventualno kao opozicijonalac, odstupio je od svoje kandidature. Moguće jeste, da će se za kandidaturu odlučiti Starčevićeva stranka prava. U Novom će kandidovati koalicija dr. Miljutina Mažuranića, brata pok. Bogoslava Mažuranića. Frankovački gradski zastupnik Franjo Hrustić bio je nekada nemio protivnik Srba; u Hrvatskoj je osobito mnogo radio za maglovite frankovačke ciljeve; u ratu sa Srbijom opetovano se odlikovao, konačno je bio zarobljen i na najveće iznenadjenje Frankovaca vjeran svome geslu: „okretati bandiru kako vitar puše" postao je u inozemstvu Jugoslaven i na rimskom kongresu sudjelovao je zajedno s članovima Jugoslavenskog odbora. Naravno da je ta vijest uzbudila u Zagrebu općenitu pozornost radi političkih zaključaka, koje se može i z te činjenice izvesti. Frankovačko glasilo „Hrvatska" bjesni naravno radi toga proti „Slavosrbima" poznatim svojim izrazima i tvrdi, da nije istina, nije istina, nije istina ... Tko ima pravo, doskora će se pokazati. Zemaljsko je kazalište proslavilo 60godišnjicu skladatelja Viktora Parme s njegovom operetom „Caričine amazonke". Kao uvijek krcato kazalište opetovano je burnim odobravanjem i pljeskanjem izazivalo svečara i oduševljeno ga pozdravljalo. — U Osijeku oglasio je izdavatelj i urednik „Samostalnosti" koja je bila obustavljena izlaženje novog lista „Stalnost". Ne zna se, da li će to biti uzeto od državnog odvjetništva na znanje, te da li će se dozvoliti izlaženje lista.

Domaće vijesti.

Jugoslavenska propaganda.

Nije tome mnogo više no mjesec dana, da su se muž i žena potukli, da je radi toga morala policija nastupiti te se radi toga razvila tučnjava izmedju dotičnog muža i nekolicine njegovih prijatelja te redarstva, što je konačno privabilo na lice mjesta oveći broj znatiželjnika, koje je nespretan postupak upleo u tu posve indiferentnu cferu. Kako je svršila stvar, poznato je već odavna svima: Vojničko je zapovjedništvo grada Zagreba izdalo stroge naredbe glede posjeta kavana, ograničilo nekojim osobama slobodu kretanja a kao razlog se za to navodi: jugoslavenska propaganda. Muž i žena su se dakle zavadili radi jugoslavenske propagande! Ovaj zaključak izgleda komičnim, ali je posvema u stilu ostalog zvaničnog zaključivanja. Izgleda zaista, da je jugoslavenska propaganda ona sablast, kojom slaba savjest pomućuje pameti. Ali osim slabe savijesti bit će i zlohotna namjera, da se našemu narodu namiće odgovornost za sve moguće i nemoguće dogadjaje.

Ne dotičemo se baš rado tog pitanja ali činimo to iz nužde samoobrane. Mi se doduše ne bojimo ludjaka, jer znamo da ima za njih lječilišta, u koje se ih zatvara, niti se bojimo zločinaca, jer imademo za njih debelim zidovima opasane tamnice; ali tko neka nas štiti od mahnitanja privilegovanih klasa, koji ne samo da smatraju svakog Jugoslavena veleizdajnikom, već su takodjer u stanju dati ovoj samoobmani takodjer realno značenje. Mi ih pitamo samo, kakvih razloga osim onoga, sadržanog u poslovici „kriv si jer si živ" i neugodnog osjećaja, kao posljedicu nepravda, koje su nanijeli našem narodu, imadu za svoja sumnjičenja? Da li smo veleizdajnici radi toga, što su nam braća iz Dalmacije do zadnjeg momka branili Soču, što su Varaždinci spasili čast austrijskog oružja u Srbiji, što su ostala braća iz Banovine i iz Bosne svaki put izbavljali vojsku iz neprilika i to još nedavno prigodom ofenzive Kerenskoga, što danas zadnji Bosanci žrtvuju junački kao što i prije svoj život u različitim jurišnim odijeljenjima? Što je ovim svojim djelima naš narod zaslužio da ga se proganja i sumnjiči. Baš radi toga, što nitko ne može, da otvoreno okrivljuje naš narod zbog kojekakvog zločina, zatekli su se naši narodni protivnici udobnijem načinu ubijanja, k podmuklom i bezčasnom rovarenju i tajnom sumnjičenju ne samo naših ljudi uopće već i svakog pojedinca. Ali ništa za to! Mi smo opetovano dozvali našim narodnim protivnicima riječ „naša savijest je čista" a nikakav zakon — jedino nasilje — moglo bi da udovolji kojekakvim pritajenim težnjama i željama, pa i danas to činimo te prepuštamo vječno pravednoj historiji, da raskrinka njihovu sramotu.

Položio odvjetnički ispit. Našem radništvu i gradjanima dobro poznati odvjetnički kandidat i presjednik Narodne radničke organizacije u Puli, a sad u vojničtvu dr. Rudi Pederin, položio je ovih dana kod c. k. višeg zamaljskog sudišta u Zadru odvjetnički ispit sa veoma dobrim uspjehom, na čemu našem dr. Pederinu od srca čestitamo. — Dao Bog, da ga kao takovog skoro vidimo u našem gradu, na sveopću korist našeg radništva.

Prehrana Trsta. Brzojavljaju iz Beča od 11. t. mj.: Pod vodstvom člana gospodske kuće i trščanskih zastupnika Dr. Gasser, Oliva, Pitoni i dr. Ribarža predstavilo se jučer ministru-predsjedniku dr. von Seidleru deputacija, sastavljena od svihu stranaka i narodnosti, da se pritužе o poteškoćama u prehrani, koje vladaju u Trstu. Deputacija je stavila na predlog ministra-predsjedsjednika konkretne predloge. U vijećanju, koje je trajalo dva sata i pô bile su predložene mjere, koje se tiču najnužnijih potreba trščanskog gradjanstva i koraci, koji se moraju i za budućnost poduzeti.

Društvo prijatelja djece otvara u Puli dne 15. svibnja 1918. u kući Arco Romano ulica Carrara br. savjetni ured za matere uz kuhinju za mlijeko. Svrha ovog zavoda sastoji u tome, da se s jedne strane majkama koje doje do uključivo šest mjeseci iza poroda dojenčeta pruži mliječne životne namirnice kao kukuruzno brašno, slador itd. i to jedan put na sedmicu kao nagradu za dojenje, a s druge strane, da se onoj dojenčadi koja se umjetno othranjuje dade odgovarajuću količinu prama liječničkom propisu priredjenog mlijeka i to svaki dan do svršetka dobe od jedne godine. Ove će se životne namirnice izdavati prama cijenama, što će ih od slučaja do slučaja odrediti aprovizaciona komisija. Siromašne majke će na temelju odgovarajuće poduprte molbenice upravljene društvu prijatelja djece moći dobiti posve ili samo djelomice popust u plaćanju. Djeca, koja su prekoračila jednu godinu ne će biti od društva uzeta u obzir i to radi malene i sada raspoložene količine mlijeka. One majke, koje su dosada imale već iskaznicama mlijeko, moraju se dne 14. svibnja o. g. u vrijeme od 8—10 sati ujutro osobno prijaviti zavodu. One majke, koje misle, da imadu obzirom na gore navedeno pravo na opskrbu po ovom zavodu ili im dosada to nije bilo priznato, poziviju se, da dodju sa svojom djecom donesavši i krsni list, dne 13. svibnja u gradski zdravstveni odio, trg Foro 2, II. kat, od 10—12 sati prije podne.

Glazba. Mornarička će glazba odsvirati danas popodne u 5 sati na trgu Custoza slijedeći raspored: 1. Dostal: Ljetalački marš; 2. Maillart: Uvertura opere „Pustinjakovo zvono"; 3. Strauss: Žena, vino i pjevanje: 4. Zajc: Duet i finale opere „Zrinjski"; 5. Schubert-Berie: „De, stara, gledaj" pjesma iz pjevoigre „Kuća triju djevojaka"; 6. Rezek: Poputnica generalnog stožera.

Jena po našu. Umra je brace! pensate vi, kad se toliko vrimena ne javlja. Ma ni umra, ne! Ća on umriti, pak još sad kad je ovako lipo sunce, kad šenica reste, da ti se srce od milinje širi, kad pensaš, ala ti Bože, ma će tote biti ćagod. Lipo je nadaždilo, sve je mokro i ko Bog da, ovo lito ne će biti tolika mižerija, kako ovo pasano. Ki zna, forši da će i Bog siromahu dobra, kad ga nidan drugi ne mari viditi. Ben ma pušmo to na miru. Danas, kad je tako lipo vrime, vanka, brace, s velikon politikon. Kad će biti mir? san pita jučer jenega Rakljana. Nikad, mi je po rakljanski odbrusija. Mir će biti, kad nas ne bude. — Ma ke — počeja san ja kontraštati — mir će dojti, samo triba strpljenja imati. — Ma Bog bi ne videja, reći će moj Rakljanac na to, ća je ki kad ima voće strpljenja od nas. Uzeli su nan sve. Pobrali su nan mlado i staro. Lačni smo do Boga, kamogod se ubrneš, ne vidiš nego kost i kožu. Još moru samo kožu z nas uderati — drugo smo provali sve. Tako je reka Rakljanac, tako bi reka i Valturac, Medulinac i svaki, kega pitaš. Ja san zrmanu Bepi Rakljancu tumačija, kako je to tako i tako, kako će dojti i naše vrime, kad ćemo platiti uno ća nan sad pošuživaju. A pak na slavu božju, neka bude, kako će njegova sveta volja, govori najzada Rakljanac. Delati ćemo, koliko moremo, kako i dosada, a ako budemo morali umriti, mi nismo krivi. Ma din ja zrmanu Bepi: — A ća si ti zrmane Bepo? — A po sviću božju — Rakljanac. Dobro, Rakljanac, ma ća još. — Ma ća, ća još, lačan san, to je vidiš. — Ma ne, ne zrmane Bepo, znaš ti ća si ti? Od kega naroda si ti, kako govoriš? — Ma po našu hrvatski govorin, imamo u Raklju našu hrvatsku školu, ma naučitelja nimamo. Nima mu ki dati jisti. — Dobro zrmane Bepo. Ti si Hrvat, govoriš po našu, hrvatski, a tako, kako govoriš ti, po našu, govori svi narod skoro po Istri, po Dalmačiji, po Hrvatskoj, u Bosni, u Srbiji u Crnoj Gori. Svi govore po našu, to će reći mi smo Hrvati ali Srbi, a gori u Kranjskoj su Slovinci. Slovinci, Hrvati i Srbi činimo jedan narod, svi smo mež sobom brati, zašto govorimo jenim jezikom i jene zemlje matere smo sini, pravica je da budemo i mi sami imali naš štat, da znamo, kamo gredu naša dica, zašto gredu i da znamo, kamo gre naš pot i naše muke. Kad budemo mi sami imali naš štat, našu Jugoslaviju, živiti ćemo, kako budemo mi želili, živiti ćemo u miru, dokle nas drugi budu puštili u miru i dokle se drugi ne budu mišali u naše posle. Si razumija ćagod — zrmane Bepo? — Lipo je sve i pošteno, neka samo Bog da sriću i da zajde na vašu. Baš mi je ta besida rečena od srca. Ali naši ljudi to još ne razumeju svi. Brižni su i nevoljni, lačni i rasprikidani. Ma će dojti vrime, kad će oni znati uštipnuti. Za danas dosta. Kad ća bude, znajte, da dobro sve gleda i pazi i Vas sad pozdravlja

Brace od kapitanata puljskega.

Kod J. S. Machara.

Nalazih se na putu kroz Beč baš u doba, kad je Machar bio započeo s rasprodajom svojih rukopisa. Ta, neobični čin jednog od najpopularnijih čeških pisaca i pesnika i jedne istaknute ličnosti u češkoj novodobnoj politici shvatio je svet na razni način. Našlo se naravno odmah kupaca. Ta rukopis knjige takovog popularnog literata ipak vredi 50 kruna, a bogzna što će vrediti za deset za petnajst godina. A napokon jest to jedna uspomena, koja vredi daleko više od štampane knjige. Ali deo se češke javnosti osetio zasramljen. Sigurno nije Machara potaklo osobno samoljublje da rasprodaje svoje rukopise, da se rastaje s tim svojim uspomenama na razne vesele i turobne dogadjaje u svom životu. A ne samo to. On je sam razašiljao rukopise, vodio račune, pakovao. Za sekser se potpisivao, za krunu slao dopisnicu. A sve to za to, da brzo, bezodvlačno pomogne češkom detetu, koje u carskoj prestolnici strada. Realistički časopis „Česka straž" povede odmah akciju oko sabiranja prinosa za Macharove rukopise, te mu podje za rukom, da te rukopise barem delomično spasi istoriji. Machar se sam toj akciji usprotivio.

To me, a još više osobne simpatije, nateralo, da posetim tog pesnika i čoveka. Živeo je tada u Grinzingu, malenom zaseoku u XIX. bečkom kotaru, koji je posve odeljen od Beča, s kojim ga spaja električna željeznica, a nalići na osamleno češko seoce ili letovalište. Stan mu je u trećem katu vile, okružene brezama i akacijama, sa kojih se baš smejalo proleće, kad stupih u vrt, koji okružuje tu vilu.

Josip Svatopluk Machar navršio je već 54 godine, ali još je uvek čvrst, mlad, vedar. Govori jasno, nedvolično, otvoreno i srdačno. Reči ne zaodeva, nego osećaš, kako mu svaka izvire iz srca, iz uverenja. Razgovor započesmo o našim književnicima. Umolih ga, da mi kaže svoje mnenje o njima.

Poče govoriti općenito o pomenima Čeha prema Jugoslavenima. „Mi smo vas uvek videli", reče, „onde, gde vas hoćemo videti danas, ili onde, gde vi hoćete danas da budete. Čitajući vaše pisce, bili ono slovenski, hrvatski ili srpski, imadosmo uvek pred očima samo jednu celinu, mišljasmo, da čitamo dela pisaca jedinstvenog jugoslavenskog naroda. Za separatističke težnje pojedinih skupina na slavenskom jugu ne imadosmo nikad nikakva porazumlenja. Znam, reče, kako oni, koji danas vedre i oblače, nastoje, da vas opet medjusobno zavade, pa da onda oni mogu loviti u mutnom. Po starom receptu dokažuju svoje simpatije za jedan deo naroda, da ga tako namame, kako bi se odrekao drugog i olakšao njima posao. Ali nadam se, da su to posledniја njihova nastojanja. I vi ste, još kruće, nego li mi, bili napomenuti, pa bi zlo bilo, kad biste i sada ostali onako pocepani, kao i pre".

Na moje pitanje, veruje li, da će jugoslavenski književnici progovoriti onako, kako progovoriše češki, jedinstveno, odlučno i snažno, odgovori Machar: „Čvrsto sam uveren, da hoće. Danas su još razdeljeni na razne skupine bez zajedničke organizacije, ali nadam se, da će onda, kad svaki pojedinac shvati ozbiljnost vremena, jedna misao sjediniti sve, da će nestati onih malenih razlika, koje danas izbijaju na površinu, pa će tada, kad uvide, kako ceo svet motri i prati rad malenog naroda i njegova nastojanja oko oslobodjenja i sjedinjenja, progovoriti i oni kao jedna jedinstvena celina".

Na to nam se razgovor vrteo oko najnovijih dogadjaja na slavenskom jugu, u našoj državi te u Rusiji. Videc sam Machara tada po prvi puta. Nekoje sam njegove knjige pročitao i domišljao se, da taj čovek mora izgledati nekako strogo, vojnički. Mišljah, da ću naći zatvorenog filozofa, a nadjoh čoveka, kakvog tu na jugu još nisam sretnuo. Nekoliko pogleda i već govori s tobom, kao da ste davni znanci, iz školskih klupa još, razgovor teče slobodno i ugodno, ne osećaš se vezan ničim. Otvoreno i iskreno reče, kako ne samo on, nego ceo svet mora da s poštovanjem skine kapu pred onim delom našega naroda, koji je zadivio čovečanstvo i čija se dela mogu usporediti sa najsjajnijim stranicama svetovne istorije. Zato nije ni čudo, reče na moju primedbu, da su češke simpatije za taj deo našeg naroda najjače, da je to zajista tako.

Na moje pitanje, koje je bilo tek onako nabačeno, misli li, da će se opet povratiti Stürgkhova era, a s njom doba apsolutizma i progona, odgovori: „Teško je kazati. Ali ni to isključeno nije. Sva-

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. I ako naš slavni Pazin-grad imade petoricu naših trgovaca, koji su sposobni da vode aprovizaciju, odlučilo se, kako se već na sva usta govori, da se ponovno predade aprovizaciju našim narodnim protivnicima, talijanima Milotich i Prinz. Kao uzrok tome navadja se, da je narod nezadovoljan sa sadašnjom općinskom aprovizacijom. No nije kriva aprovizacija kod nas, da je narod s njom nezadovoljan, jer u ovo gladno doba u ovim kritičnim danima nema valjda jedne aprovizacije u Srednjoj Europi, koja bi mogla zadovoljiti svoje općinare, i s kojom bi općinari bili zadovoljni. No bit će tomu drugi razlogi, koji vode gospodu da odlučuju, da aprovizacija hrvatske općine prelazi opet u talijanske ruke. Na početku rata bijaše aprovizacija takodjer u rukama naših neprijatelja (čemu se uklanjati tom imenu!) Runca i gore spomenutog Miloticha, te nas je stojalo to mnogo truda i napora, dok smo prisilili pred četiri mjeseca našu hrvatsku općinu, da je napokon uzela općinsku aprovizaciju iz ruku talijanskih i počela je sama voditi uz pripomoć naših trgovaca. Sada je u toku ponovni preobrat i ponovno se misli ludo predati aprovizaciju Talijanima. Pazinska općina jest jedna od najvećih naših općina u Istri, gdje još imade najviše naše inteligencije, te ta općina morala bi služiti kao uzor svim ostalim općinama. Za to imademo i potpuno pravo, da u našoj općini gospodarimo mi — t. j. naši ljudi, a nipošto tudji doseljenici ili pribjeglice. Ne će li gosp. načelnik, da se više bavi aprovizacijom, što svakako nije u ovo teško doba pohvalno, da nas na cjedilu ostavlja, želimo, molimo, zahtijevamo, da ga u tom zamijeni koji drugi naš čovjek, pa eventualno i uz pripomoć novo izabranog odbora. Čemu takvi skokovi, čemu se predaje aprovizaciju tudjima, kad je isto onako, još i bolje mogu voditi naši činovnici i trgovci uz upravu i nadzor izabranog odbora. — Za hrvatsku srednju školu u Puli sabraše radnici, mornari, seljačke djevojke gotovo 60 tisuća kruna! Ali mladež hrvatske srednje škole u Pazinu reć bi da se nije odazvala onako, kako bi morala. Samo jednoć, a već je tome 5—6 mjeseca probjegla je listom vijest, da su gimnazijalci nešto sakupili — preparandistkinje naravno — ništa. Zatim vječni muk! Govorilo se da im je sabiranje za hrvatske škole zabranio gospodin ravnatelj. Pridružuje li se taj slavni patriotski čin njegovim dosadašnjim „velikim“ djelima za naš narod — mi mu čestitamo! — i sažaljavamo sami sebe, da smo ovakve budale!

Dnevne vijesti.

Ni Nijemci nisu zadovoljni. Ni sami Nijemci nisu s nacrtom ministra-predsjednika zadovoljni Po novom bi nacrtu naime izgubili takozvanu „njemačku“ Pragu, a to je ipak za njih teška „žrtva“. Ali ni inače nisu posve zadovoljni, kako to svjedoči članak lista „Reichenberger Zeitung“, koji pod naslovom „Kruha — a ne okružne kapetane“, na uvodnom mjestu kliče: U to teško doba, kad naš puk kliče za zalogajem kruha, da spasi život do dojdućeg dana, daje nam vlada, koja nam jedina može pomoći, kamenje mjesto kruha. Mjesto živeža obećaje nam — okružne kapetane, kao da bi se ih puk mogao najesti. Velik je govor progovorio prekjučer ministarski predsjednik o odgodi parlamenta, o imenovanju okružnih kapetana u Češkoj, ali ni riječi nije izgubio, da li je, i kako je moguće otpomoći bijedi u „Njemačkoj Češkoj“ (Deutschböhmen). Okružni kapetani, niti kad bi imali naslov dvorskih savjetnika nemaju danas vrijednosti za njemačku Češku. Narodu, u čijim redovima hara danas glad, koji dnevno zahtijeva žrtava, ne može ni najmanje pomoći okružna razdioba, koja nam ni politički ni narodnosno ne obećava mnogo. Mnogo važnije bi bilo, kad bi ministarski predsjednik navijestio, da će u najskorijim danima poslati u njemačku Češku dovoljno brašna i krumpira. To može, imade li ozbiljne volje i odvažnosti uzeti živež ondje, gdje ga je još u izobilju. A su na ruci, znamo to, vidimo dnevno. U Ugarskoj i u „češkoj Češkoj“ (Tschechisch-Böhmen) je još živeža do Boga, djelomično možda sakrivenog i zakopanog, djelomično i otkrivenog. Ali državni organi ne mogu ga naći, ili to ne će da urede. To posljednje bit će valjda ispravnije. „Venkov“ pripominje: Toliko liberecki organ. No njegova galama ne ide iz srdca. Kad bi dobio taj kruh i krumpir iz tobožnjih zaliha u Češkoj i Ugarskoj, bio bi naravno i oduševljen i za — okružne kapetane.

Hoće na pozornicu. „N. Achtuhrblatt“ javlja, da će kćerka ministra-predsjednika gdjica Alba von Seidler biti primljena u savez dvorskog kazališta. Gdjica nije dosad još nigdje nastupila, osim na nekoliko bečkih skupština, gdje je svagdje govorila za pobjednički mir.

Prosvjeta.

Društvo sv. Jeronima u Zagrebu. — Primamo: Poznato je diljem svega našega naroda hrvatskoga djelovanje književnoga društva sv. Jeronima u Zagrebu, koje svake godine izdaje dobre i valjane knjige za naš puk, a za neznatnu članarinu K 12.— za cijeli život. Ima društvo i dobrotvora, koji žrtvuju i njemu svoj obol, osobito za siromašnu, dobru i marljivu školsku djecu upisom njenim u doživotne članove, koli pojedinci, toli javne ustanove; zadruge, društva, banke, posujilnice, općine i t. d. Općina Kastav u tome prednjači čitavoj Istri, gdje svake godine upisuje po jedno najbolje dijete koje svršava pučku školu od svake svoje podružne škole, sad ih ima 17. Gospodarska zadruga u Kastvu upisivala je do prije rata svake godine po 2, kasnije 4 svoja člana i nade je, da će ove godine nastaviti svojim djelovanjem. Sada se je dala u njihovo kolo i općinska aprovizacija u Kastvu, upisav ovih dana u članove 7 siromašne školske djece, po jedno iz svake por. općine svoga područja. Tako kastavske javne ustanove što dalje to više potpomažu širenje prosvjete medju svojim narodom u pomoći društvu sv. Jeronima, koje to i zaslužuje svojim plemenitim radom. Ovako čine i mnoge ustanove: općine, zadruge i banke po Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosnoj, a nekoje i u našoj Istri. I upravo sada u doba, kada se najviše obdržuju glavne skupštine novčanih zavoda, banaka, zadruga, posujilnica i sličnih, iznašam ovo pohvalno djelovanje kastavskih ustanova, da bi tako možda potaknuo i druge slične diljem Istre naše, da tom prigodom od viška predvidjenog u dobrotvorne svrhe, doprinesu koji manji ili veći obol u prosvjetnu svrhu društva sv. Jeronima. Osobito to zaslužuje društvo sv. Jeronima sada, gdje ove godine slavi 50-godišnjicu svog opstanka, u koju će spomen ovoga ljeta, sredinom augusta biti u Zagrebu posebna proslava, a članovi će ove godine primiti dar od 7, a možda i 8 knjiga. U kolo dakle: prosvjetom k slobodi. Ovo iznesoh u najboljoj nakani. — Povjerenik u Kastvu.

Demokracija. Izašao je 5., 6. i 7. broj „Demokracije“, socijalističke revije, što no izdaje „Slovenska Socijalna Matica“ u Ljubljani. List je taj bogato opremljen člancima iz svih grana socijalnog života. Sadržaj mu je ovaj: Uvodnik; Dr. Ferfolja: Po novom putu. — Dr. Fr. Ilešič: Peter Preradović. — R. Golouh: Socijalističke stranke i rat. — Outhaw: O ženskom pitanju. — Dr. Lavo Čermelj: Trst i Slovenci prije rata. — Petar Jug: Naš seljak i zadružnička organizacija. — K. D.: Dva ilustratora. Pregled je razdijeljen na „Socijalizam“, u kojem govori As. o marksizmu, ratu i internacijonala; na „komunalnu politiku“, u kojoj govori Fr. Erjavec o socijalnoj demokraciji i komunalnoj politici te o porezu na luksus; na „socijalno zdravstvo“, gdje rasporeda dr. Al. Zalokar raspravu o boju proti tuberkulozi; na „Leposlovija“ goje govor Fran Albrecht i Anton Debeljak o novim djelima u slovenskoj izvornoj i prevodnoj književnosti; na „kulturu“, gdje raspravlja Abditus o zadaćama „Slovenske Matice“, n. a. raspravlja o slovenskom kazalištu, dok Abditus govori o demokratskom kazalištu. „Pregled“ se i broj završava „Pedagogikom“. Tu pod naslovom „Poglavje o Fr. W. Foersterovom socijalnom odgoju govori Pavao Flerč o odgoju za mir, o socijalnom elementarnom odgoju, o stajalištu na prama radničkim razredima, o umjetnosti poslušanja te o socijalnom ženskom odgoju. Revija je pisana slovenskim jezikom, te je našim čitačima preporučamo ne samo radi vježbe u slovenskom jeziku nego još više radi krasnog i bogatog sadržaja. — Preplata se šalje na upravu „Demokracije“ u Ljubljanu, Kolodvorska ul. št. 5. Tamo se nalazi takodjer uredništvo, za koje odgovara Štebi Alojzija. Dojdući će broj „Demokracije“ izaći kao „Jugoslavenski broj“ s radovima najboljih slovenskih kulturnih radnika.

„Balkan“. Izašao je 3. broj ovoga jedinoga hrvatskoga filatelističkoga lista sa slijedećim sadržajem: Nove zračnopoštanske marke. — Bosanske marke od g. 1916. — Kronika. — Krivotvorine moldavskih i moldavsko-vlaških maraka. — Novosti i t. d. te mnogo ilustracija. — Preporučamo svim hrvatskim sabiračima maraka ovaj vrijedni list. Izlazi svaki mjesec. Pretplata mu je K 6·50 na godinu, K 3·50 na pô godine, a šalje se upravi „Balkana“, Zagreb 1.

kako nas bi i to zateklo pripravne. Kad su nas prvi puta jednog po jednog zatvarali, nismo znali, što se dogadja vani. Bili smo u kriminalu, tamo smo čamili izolovani i posve odeljeni od ostaloga sveta. Nismo znali, kako misli o tome narod, a listovi opet nisu smeli o tome pisati ništa. Ali danas smo u tom pogledu na čistu. Znamo, da celi naš narod misli onako kao i mi, dapače još jasnije i odrešitije. Znamo, da se tom narodu ne može više nikakvim progonima nauditi. Sad nas mogu zatvarati, streljati i vešati. **Mi ćemo ići na vešala fićukajući i pušeći cigaru“.**

— A kako je bilo u kriminalu u Beču? upitah. „Bili smo tamo zatvoreni s kojekakvim prostim varalicama. Ali ti su uživali više slobode. Vi ste Istranin?“ — Jest, odgovorih. „Onda znate, gde je Visignano?“ — Da, Višnjan, ispravih ga, donekle potalijančeno selo u zapadnoj Istri, u porečkom kotaru. — „Dobro. Iz Višnjana, ili kako mi on kazivao iz Visignana, bio je sa mnom u kriminalu u istoj ćeliji, moj najmiliji i najugodniji sapatnik, Pietro Declich. Premda mu je ime slovensko i on bi se morao pisati Deklić, ipak nisam mogao iz njega izvući ni jedne slavenske reči. Taj istarski seljak, sumnjiv radi svoga talijanstva, negovao me brižno za vreme moje bolesti. Beše to mučaljiv starac, ne znaše ni jedne reči nikakvog jezika, osim talijanskog dijalekta. Ja sam se jedini mogao s njim razumeti i razgovarati. Nemca je svakog principijelno okrstio „falot“. Sedio je cele dane na svojem „kufru“ poduprt o svoj štap i mučao“.

Na to se razgovor okrenuo na drugo polje, na svetovnu politiku. O našem mladom vladaru govorio je sa simpatijama. Svrnusmo razgovor na boljševike i današnju Rusiju. „Ja o boljševicima nemam zlo mnenje“, rekao je. „Uveren sam, da su oni hteli sve najlepše da učine, ali su pri tom skrahirali. Trocki se previše pouzdavao u svoje poznavanje nemačkih socijalista. Mislio je, da će oni poći za njim. Zato je zatezao mirovne pregovore, zato je obasipao nemačke jarke pozivima i proglasima o bratstvu, o slobodi, o demokraciji, o novom svetu. Ali nemački socijaliste nisu poslušali Trockog. Oni su stupali za nemačkim feldvebelom i njegova ih je batina terala u boj proti ruskim revolucijonarcima. Nemačka je vlada počinila mirom u Brestu Litovskom najveću pogrešku, što je mogla da počini, popustivši vojničkim krugovima i izručivši im sklopljenje mira. Bismarck je znao, zašto nije 1866. tražio od Austrije ništa, i ako je ova bila porežena. On se onog puta usprotivio nastojanjima vojničkih krugova. A Rusija će se osvestiti. Narod, koji je dao toliko velikana, ne će tako kukavno pasti. Narod s onom književnošću i onim jezikom (cituje Turgenjevovu „Pesmu u prozi“) udarit će putem, koga su mu njegovi književnici pokazivali. Trocki nije nemački agenat. Krive su informacije, da je u Beču primao potporu od austrijske vlade. Ja sam se informovao i u tom sam pogledu dobro upućen. Trocki je u Beču primao 30 K mesečne potpore od židovskog novinarskog društva, da može barem nekako ovde kuburiti. A Lenin je čista, po mojem mnenju, čista idealna pojava“.

Na koncu ga jošte umolih, smem li nešto iz našeg razgovora dati u štampu. „Dajte“ — reče — „ono, što vam se čini vrednim. Poručite vašima dole, da se mi razumemo, i ako si ne pišemo medjusobno, da ih mi odavle shvaćamo, da ih ljubimo, da znamo, što oni hoće. I kao što su se sjedinila naša zastupstva, te sada rukom u ruci dele sve uspehe i neuspehe, ili da patrijotski rečemo, bore se Schulter an Schulter, tako mora nastati tesan saobraćaj izmedju našeg i vašeg naroda, izmedju naše i vaše književnosti. Mi verujemo u Vas!“

Ispratio me komad puta. Na cesti sam se tekar setio, da ga upitam nešto o „Češkom srcu“ i o njegovim rukopisima. Reče, da je rasprodaja u toku, da svaki mora dati ono, što ima; oseća li se članom celine, od koje jedan deo trpi, mora nastojati da prema svojim silama i pomogne. Svaki mora raditi za sve. Decu treba spasiti. Upita me, je li i kod nas nešto takova, kao što je „Češko srce“. Ispričah mu o seobi naše dece iz Istre, Dalmacije i Bosne u Hrvatsku, ali da akcija nije onako razvita kao „Češko srce“. — „Nastojte, nastojte! Svako, ko ima, neka da onome, ko nema.“

Oprostih se s tim čovekom, koji mi je od onog tmurnog bečkog dana učinio veseli blagdan.

Stisak iskrene i plemenite ruke.

I odoh bogat i utešen.

Morsky.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U preplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sijanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 13. svibnja 1918. Broj 1018

Tempora mutantur . . .

Tempora mutantur et nos mutamur in illis, veli rimski klasik. Doslovno značenje tog toli spomi-njanog verša jeste: Vremena se mijenjaju i mi se mijenjamo u njima. I zajista. Koliko dokaza za istinitost te izreke nalazimo u ovom ratu. Rijetko koji narod, i rijetko koja država ide dosljedno za onim ciljevima, koje si je na početku rata postavila. U kolovozu 1914. godine nitko nije govorio o samoodređenju naroda, o demokratizaciji, o socijalnoj revoluciji i slično. To su sve donesla ratna iskustva. Ali ako jest još koja država, koja hoće da zadrži taj naravni tok razvitka, koja hoće da zaustavi misli, koje su proizašla iskustva i da sve svrne opet u onu staru mrtvu kolotečinu, ta će država tim gore proći, čim se više bude protivila naravnom razvoju.

Nakon prve pijanosti, prouzročene „izvrsnom situacijom, da bolje nije nikada bilo", kad su njemačke čete prodirale duboko u Rusiju, a njemački socijalni demokrate ubijali tek povijenu slobodnu Rusiju, dolazi sada i u Njemačkoj faza razmišljanja, razmatranja, kamo sve to vodi... Njemačka socijalno demokratska većina izdala je i zabacila krasne ideje o bratstvu naroda, o medjusobnoj ljubavi, te je još onda, kad su njemačke čete osvajale Rusiju, pisao organ te socijalno demokratske većine „Vorwärts", da su si Rusi sami sve krivi, oni dobri, mekani Rusi, koji bi se rasplakali pri svakom zvučnijem govoru, oni Rusi, koji su propovijedali i radili oko toga, kako će usmrtiti rat".

No sad ne samo „Vorwärts", nego i ostali mirniji njemački listovi i njemačke stranke nisu zadovoljne s politikom, koju se na istok uvodilo. Opaža se, kako su generali dobri vojnici, ali kako slabi diplomati i političari. Ni za čića barka! — „Vorwärts" donosi članak: „Osvajanje i sloboda", u kojem se već poznaju tragovi, da njemačka socijalna demokracija već započinje spoznavati ulogu, koju je od početka rata igrala u službama velenjemačkog imperijalizma. Opisuje, kako se promjenama na bojištu mijenja i duh izvanje i unutarnje politike. Politika iz srpnja 1917., veli, bila je nastavkom politike iz kolovoza 1914. Tada su vladari njemačke države tražili saveznike, jer bijahu opkoljeni po neprijateljima, a saveznike nadjoše u socijalno demokratski organizovanom radništvu. Kako bi se udovoljilo načelima, koje je do te dobi propovijedala njemačka socijalna demokracija, o idealima njemačke demokracije, padoše u prijestolnom govoru riječi: **„Nas ne tjera politika osvajanja"** a podkancelar Delbrück navijesti dalekosežnu novu orijentaciju u njemačkoj unutarnjoj politici. To sve nije se svidjalo naravno Velenjemcima, u čijem je programu bilo kao unutarnji cilj rata uništiti mase nacijonalističkim raspoloženjem, izolovati i učiniti neškodljivom socijalnu demokraciju i potlačiti radničku štampu i organizacije. Kad je iza dugogodišnjih bojeva došlo u godini 1917. do razjašnjivanja i prijevremenskih proročanstva o brzom i sretnom miru, trebalo je opet tražiti saveznike odozdo. Dne 11. srpnja došlo je do kraljevske poslanice o izbornoj reformi a dne 19. do mirovne rezolucije u državnom saboru. Imalo se oživiti raspoloženje iz kolovoza 1914. ali domovinskoj stranci uspjelo je da sve to baš majstorski sruši. Radničkim nastojanjima doduše se udovoljilo dotle, da je postignuta vlada sa starim parlamentarcima u popredju, koja se je obvezala ispuniti zaključak od 19. srpnja 1917. te provesti izbornu reformu u Pruskoj, ali od trenutka, kad je pregovaranje u Brestu Litovskom bilo povjesnim udarcem šake spravljeno u posve drugu kolotečinu, očevidno jeste, da je vodjenje izvanje politike u strogom otporu s težnjama srpanjske većine. Od te dobi jeste takodjer očevidan preokret u unutarnjoj politici. Protivnici srpanjske većine pouzdavajući se, da vlada ne će raspustiti rajhstaga, podaše pri drugom čitanju izborne predloge našim čin, koga hoće da pri trećem opetuju. A vlada se još zadovoljava s izjavom, da si prepušta pravo na raspust rajhstaga za trenutak, kad će joj se činiti prikladnim. Tim junkerima jedva će imponovati. „Slobodna je osvajalački planovi", glasalo se u kolovozu 1914., te je bilo opetovano u srpnju 1917. „Osvajalačnost a ne sloboda" govori zbilja u svibnju 1918.... List iz toga zaključuje, da ratna situacija, koju je socijalna demokracija pomagala stvarati na bojištima, imade upliv i na unutarnje prilike i to ne u pravcu sklonom slobodi, ali obećava, da će u borbi za ciljeve demokracije ustrajati u korist države i napokon u svoju korist. Žaliboże ne veli, da li će sporznaja promijeniti takodjer put, kojim je dosad njemačka socijalna demokracija išla.

Svakako i Scheidemanovci upoznaše napokon i ako već prekasno, kojim su putem išli. Danas još nemaju snage, da skrenu s tog puta. Ali počeše se već trijezniti. Spoznaja dolazi. Vremena se mijenjaju, a u tim vremenima morat će se promijeniti i njemačka socijalna demokracija. Verš latinskog klasika ne trpi iznimaka. Tempora mutantur...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: U području Pasubio navalio je neprijatelj prekjučer na naše sigurnosne čete, kod česa mu je uspjelo provaliti u naš pretpoložaj na Monte Corno. Protuudarac, koji smo jučer poduzeli, je Talijane opeta izbacio. U drugim odsječcima gorske fronte suzbiti su talijanski izvidnički odjeli. Poljski pilot natporučnik Linke-Crawport sastrijelio je dne 11. t. mj. 2 engleska lijetala te je time izvojštio svoju 22. i 23. zračnu pobjedu. U Albaniji mjestimice živahnija bojna djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnim frontama ostala je bojna djelatnost ograničena na mjesna bojna djela. Sjeverno od Kemmela i na južnom brijegu Lyse navalio je neprijatelj poslije žestoke topovske priprave. Na mnogim je mjestima sunuo u svrhu krepkog izvidjanja. Sjeverno od Kemmela osujetili smo neprijateljsku navalu u našim linijama u boju iz blizа. U ostalom je njegove nasrtajne čete slomila već naša vatra. Na zapadnom brijegu Avre razvile se uslijed našeg udarca jugozapadno od Mailly-a žestoki bojevi, iz kojih smo doveli natrag preko 30 zarobljenika. Medju Avreom i Oiseom izvidnički okršaji. Na ostaloj fronti ništa važna. — U posljednja dva dana sastrijeljeno je u zračnom boju 19 neprijateljskih lijetala. Njih 12 oborila je skupina lijetala, koju je do sada vodio konj. satnik barun Richthoffen. Poručnik Loewenhardt izvojštio je svoju 20. i 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 11. t. mj. na veče: Iza veoma žestoke topničke paljbe navalili su Nijemci jutros rano sa posebnim jurišnim četama na naše položaje u šumi Goun (?) jugozapadno od Mailly-Rainevala. Neprijatelj, kojemu je najprije bilo pod zaštitom magle uspjelo, da se ustali u jednom komadu šume, bio je opet istjeran sjajnom protunavalom naših četa, koje su posvema uspostavile svoje linije. Nijemci su pretrpili veoma teške gubitke te su pustili oko 100 neranjenih zarobljenika i 15 strojnih pušaka i materijala u našim rukama. Prilično živahan topnički boj u okolici Orvillersa i Sorelle. Na ostaloj je fronti dan prošao mirno.

* **Engleski izvještaj** od 11. t. mj. na veče: Napadaj, što je neprijatelj pokušao kod Neuville, bio je suzbijen. Inače ništa od osobitog interesa.

* **Belgijski izvještaj.** Obični topnički boj. U okolici Langemarcka suzbili smo ručnim granatama neprijateljsko izvidničko odijeljenje.

* **Izvještaj istočne armije** od 10. svibnja: Na istočnom bregu Vardara suzbilo je englesko izvidničko odijeljenje bugarsko odijeljenje. U smjeru na Gradešnicu izveli su Srbi poduzeće na neprijateljske jarke. Neprijatelj, koji je pokušao da napadne na Dobropolje i u luku Cerne, bio je svuda suzbijen s ozbiljnim gubicima. Mnogo njemačkih lješina leži na rubu naših položaja u predjelu Makova.

* **Engleski izvještaj iz Palestine i Hedžasa** od 7. maja: Tečajem noći od 3. maja povučene su naše prednje čete, koje su zaposjele Es-Salt, a jedan odred istočno od Jordana uvršten je u liniju, koja pokriva glavne prelaze rijeke. Neposredno zatim povučena je glavna sila četa preko rijeke, obali su za očuvanje prelaza ostavljeni na istočnoj obali jaki odredi. Tečajem poduzeća istočno od Jordana između 30. aprila i 4. maja zarobili smo 1 njemačkog i 45 turskih časnika, 4 njemačka i 843 turska vojnika, zaplijenili 14 mitraljeza i jedna motorna kola, a osim toga zadali neprijatelju bitnih gubitaka. Bojne sile hedžaskoga kralja napale su 3. maja turske odrede, koji su radili na hedžaskoj željeznici kod stanice Madyerdam sjeverno od Mema, zarobile 25 neprijatelja i teško oštetile željezničku prugu.

* **Car o položaju.** Car je kazao u audijenciji kršćanskom socijalnom zastupniku Finku, da pristaje uz Löwensteinovu rezoluciju te da želi, e bi Seidlerova vlada uredila parlamentarne prilike u smislu ove rezolucije.

* **Iz Rusije.** „N. F. Presse" prima iz Kopenhagena: Po ovdje predležećim vijestima razvija kadetska stranka već od duljeg vremena groznićavu djelatnost, koja se dovodi u savez sa prevratnim pokretom u Rusiji. Agitacija je uperena protiv boljševika, koji uslijed svoga terora sve više gube na pristašama, pa nailaze na protivnike i kod socijalističkog raspoloženog pučanstva. Iz Rusije dolaze vijesti potvrdjuju, da se u zemlji očekuju za ne dugo vrijeme silni prevrati.

* **Engleski general Maurice** bio je — prema službenoj vijesti iz Londona — umirovljen.

Dodatni pravnopolitički ugovor sa Rumunjskom.

Beč, 11. (D. u.) Danas priopćeni austro-ugarski-rumunjski dodatni ugovor k mirovnom ugovoru uredjuje uspostavu javnih i zasebnopravnih odnošaja, nadoknadu ratnih i civilnih šteta, izmjenu ratnih zarobljenika i civilnih interniranika, pitanja amnestije, kaošto i pitanje brodova i ostalih prometnih sredstava, koji su pali u vlast neprijatelja. Od pojedinih točaka ugovora, koji obuhvaća 19 članaka, valja istaknuti: Rumunjska se obavezuje, da sklopi najkasnije jednu godinu iza ratifikacije dodatnog ugovora konzularni ugovor i da se Rumunjska odriče nadoknade šteta, koje su nastale u njezinom području austro-ugarskim vojničkim mjerama, uključivo kontribucije i rekvizicije. Neutralcima treba Rumunjska da nadoknadi štetu, koja im je na njezinom području nanešena austro-ugarskim vojničkim mjerama i koje se moraju nadoknaditi po medjunarodnim pravilima. Austrijanci ili Ugri, koji su bili prije rata u rumunjskoj javnoj službi te su bili otpušteni samo radi toga, jer su neprijateljski inozemci, moraju se, ako to zatraže, opet namjestiti s istim činom i istom plaćom; ne bude li to moguće, mora se ih pravedno odštetiti uz odbitak odštete, što su možda dobili, kad su bili otpušteni. Ugovor odredjuje dalje obostranu obvezu, da neće u svojim područjima dop..štati agitaciju, propagandu i ostala nastojanja, koja su uperena proti integriteti država, proti zakonitom poretku i sigurnosti te javnom miru druge strane; osobito mora se sprečiti svakojake zbirke i novčane potpore te prinose u prilog takve propagande, mora se gledati na to, da se u školi dozvoljava samo takva učila, koja se ne protive ovim odredbama, te se mora izdati odnosne kaznene odredbe. Rumunjska obvezuje se dalje, da neće sprečiti iseljenje rumunjskih državljana ugarskog porijetla. — Od isplata, koje se prema ovom dodatnom ugovoru imaju isplatiti Austro-Ugarskoj, obvezuje se Rumunjska, da iznos od 35 milijuna kruna plati efektivno u novčanoj pariteti, izračunano u zlatu i to 2 godine poslije ratifikacije mirovnog ugovora. Austro-Ugarska izjavlja se ali pripravnom, da se odreče ovog iznosa, ako se promet plaćanja, koje će se razviti u narednim dvim godinama medju monarhijom i Rumunjskom, uredi na način, koji će zadovoljiti obje stranke. Kao sigurnost za javne dugove Rumunjske prema pripadnicima monarhije, dotično Bosne i Hercegovine, zalaže Rumunjska za 5 godina imanje i depozite rumunjske nacijonalne banke, koji leže kod njemačke državne banke. Konačno se ustanovljuje, da se ratifikacijska listina o ovom dodatnom ugovoru čim prije izmijeni u Beču.

Njemački državni sabor.

Berlin, 11. (D. u.) Drž. sabor. Kod vijećanja o mornaričkom proračunu uputio je državni tajnik drž. mornaričkog ureda, dr. v. Cappelle, na povoljne uspjehe neograničenog podmorničkog rata te je izjavio, da je sveukupna ratna industrija, u koliko to dozvoljavaju druge potrebe vojske i mornarice, upotrebljena za gradnju podmornica. Državni je tajnik izjavio svoje pouzdanje i vjeru u podmornice te je obzirom na engleske vijesti o uspjehu kod Ostende ustanovio, da je engleska ladja, koja je imala da zatvori luku, potonula na neplovnom mjestu, te se stoga prva kao i druga navala mora smatrati neuspjelom.

Lord Curzonov govor.

London, 11. (D. u.) Reuter. U svom govoru, što ga je držao u Londonu, rekao je Lord Curzon slijedeće: Naša sudbina ne leži niti u prošlosti niti u budućnosti; ona leži u sadašnjem trenutku. O položaju na zapadnoj fronti je rekao, da je Englezima posve jasno, kakvu je veliku korist imao neprijatelj od sloma Rusije. Narodi Njemačke i Austro-Ugarske se sokole nadom, da je svršetak na vidiku i da će doći njemački mir. Za neprijatelja je iz mnogih uzroka od bitne važnosti, da sada dovede do odluke. U malo sati može da uslijedi ponovna navala. Možemo si misliti, da će naši hrabri vojnici morati napustiti još koju stopu. No, izuzev dosadašnje uspjehe, ima stvari, koje nas mogu hrabriti: ponajprije imadu sada saveznici po prvi puta u ratu to dobro, što imadu jedinstveno vojničko vodstvo. Osim toga imadu Amerikanci neograničenu množinu ljudskog materijala te predsjednika čvrstog značaja. On neće štediti nikakvog napora, da nastavi borbu. Treća je stvar, koja nas hrabri, nepokolebivi duh i silna djela našega naroda. On znade, da se sada radi o životu ili o smrti.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Pod naslovom „Što znači pad ministra viteza Zolgera" piše dr. V. K. u „Slovenskom Narodu": „Ne ćemo se mnogo varati, kažemo li da su odlučujući krugovi računali više vremena koliko toliko na sporazum sa našim programom. Ta takodjer ne može biti sumnje, da su bila vremena, kad se je računalo s mogućnošću da se sklopi mir s pomoću Wilsona, koji je zahtjevao samoodredjenje naroda, dakle takodjer Jugoslavena. Jasno je, da je u tom slučaju bilo važno, da imaju Jugoslaveni pri kruni savjetnika tako odličnih sposobnosti kakov jest vitez Zolger. No ali što nas uči odstup viteza Zolgera? — Da je ono doba prošlo! Prošlo je takodjer dosljedno doba, kad se je u našem narodu moglo uzbuditi krivu nadu, da ćemo se na taj način moći uspeti na zelenu grančicu. Odpust odličnog našeg rodjaka jest veoma milostiv, što je za njegovu osobu veoma laskavo. No nije laskavo za jugoslavenski narod, što iz tog dogadjaja bečke politike slijedi za svakog pametnog čovjeka. Iz tog dogadjaja slijedi, da su se varali Jugoslaveni, kad su mislili da nam Beč može (ne ću kazati hoće) pomagati. Sada vidi svako dijete, da njemačko-madžarski savez, kojemu se mora pokoravati neodgovorni čnitelj, ne dozvoljava samoodredjenje jugoslavenskog naroda. Ona je struja u našoj politici, koja je zidala na protivnim nadama, utrpjela smrtan poraz. Hvala Bogu, da našem narodu dolazi spoznaja u tako odlučujućem istorijskom trenutku. Svi, što vas je boraca za jugoslavensku misao, odahnite! Sve ministrovanje zajedno nije bilo nego nesretna ljubav! Otrijeznimo se iza te male nezgode, kako bi se razbile nezdrave prilike. Ne mojmo biti slabići, i ne jadikujmo, da je došlo ono, što je moralo doći! No izvodimo posljedice, koje doliče ozbiljnom čovjeku. Spas je u nama samima, a ne na bečkim ministarskim stolicama!" U „Jugoslovanu" opovrgava na temelju § 19. tiskovnog zakona zemaljski kapetan Šušteršič tvrdnju, da se je kranjski zemaljski sabor sastao posljednji puta mjeseca siječnja 1914., te veli, da to nije istina, nego da je istina, da je sabor zasjedao od 5. veljače 1914. do 3. ožujka 1914.! Zajista tako smiješan može se činiti samo Šušteršič! — „Glasu S. H. S." javlja njegov bečki dopisnik, da do obećanih progona na slavenskom jugu, a u prvom redu u Sloveniji ne će uopće doći. Od Seidlerovih topova ne će nijedan vrabac odletjeti s krova! — Na dan rodjendana naše carice nisu ljubljanski Nijemci, kako javljaju slovenski listovi, niti razobjesili zastava, pa tako ni sam njemački kazino. Kad bismo se mi nekada bili odvažili nešto tako demonstrativnog učiniti, brzo bi se bili svi pozvani i nepozvani faktori, svi službeni i neslužbeni listovi razvikali o veleizdajstvu, te pozvali odmah protiv nas vješala i tamnice! No kod nas se gleda na jednakost samo u bojnim redovima, a dapače ni tamo — ne! Dok jednom dozvoljavaju da nešto na sva usta viče, ne puštaju drugog ni da si to samo misli.

•

Iz češkoga svijeta. „Slovenskom Narodu" javljaju iz Praga o svečanim pripravama, koje se sada tamo vrše. Posvuda se osjeća, da se približuju dani velikog jubileja, dani svečanosti. U „Narodnom divadlu" igra se svečani ciklus. Pred kazalištem je svaki dan živo, puno ljudi. Svečani ciklus navješćuju posebni kazališni plakati. U vinohradskom se kazalištu vrše takodjer svečane predstave. Posljednji se puta igrala Jiraskova „Vojnarka". Kad je općinstvo doznalo da je objubljeni pisac u kazalištu, počelo mu priredjivati oduševljene ovacije. Toz znade javnost cijeniti svoje muževe. Drugog je dana bio imenovan Jirasek počasnim gradjaninom grada Praga. Isto se tako vrše svečanosne predstave u svim kazalištima i po svim gradovima. Predavanja o 50-godišnjici Narodnog divadla brojno su posjećivana. Predavatelji, učenjaci i umjetnici prvog reda podavaju tu svoje misli o istoriji, o kazalištu i o umjetnosti. U pisarni za „Jubilej narodnog divadla" na Františkovoj obali živahno je gibanje. Glavne će se svečanosti vršiti od 15. do 17. svibnja. Sve se pripravlja za dočekanje gostova. I ako se nalazimo u doba koje je za gosta kao i za gostitelja isto tako neprijatno, prebrodit će poznata češka bratska (ne ću da kažem slavenska) gostoljubivost sve zapreke. — „Narodni Listy" javljaju, kako je slovačka deklaracija, za koju su glasovali Slovaci u Lipt. sv. Mikulašu dne 1. svibnja uzbudila madžarsku štampu u Slovačkoj. Tjednik „Lipto" čije je redaktor poznati „poznavač" češko-slovačkog pitanja, Izidor Steier, objavlja članak, u kojem optužuje dr. V. Šrobara, koji je, kaže, dušom češko-slovačke iredente u Ugarskoj. Neizravno zahtijeva, da se ga uapsi te da se odstrani pokretače slovačke socijalno-demokratske stranke, koja je došla, veli, potpuno u službu čeških agitatora. Vodje socijalizma u Pešti nisu imali ni pojma o tom, što se u sv. Mikulašu priprav ja na 1. svibnja i u kakvu će se svrhu zlorabiti... „Narodni Listy" pripominju k tome: Zanimivo je, da je to „zlorabljeno" i „prevareno" radništvo i gradjanstvo pjevalo narodne pjesme slovačke i češke, i neizrecivim veseljem prihvatilo rezoluciju. Kotarski poglavarski u Mikulašu dospio je naravno u težak položaj. On je kaže morao znati, što će Šrobar govoriti, on je morao zapriječiti njegov dvosatni govor i nije uopće smio dozvoliti tu „odurnu veleizdajničku češkoslovačku demonstraciju". Madžari su, kako se vidi, majstori... — Proti raskomadanju češkoga kraljevstva množe se dnevno protesti. Protestuju sada dapače i sami Nijemci, koji se osvijestiše, te uvidješe, kamo vodi ta njihova ludjačka politika.

Domaće vijesti.

Za naše škole u Puli.

Za našu lokalnu politiku je pitanje škola od najveće važnosti. Kažemo politiku, pošto se pod tim razumijeva svaki javni, dakle i publicistički rad za stvar, koja imade važnost za narodni život. Boj za školu imade osim ostalog i onu važnost, što je to jedino polje našeg javnog života, na kojem je omogućen slobodan i donekle nesprečen rad. Pitanje škola u svojoj šuštini nije političko već je kulturno pitanje, a s njim nije samo u svezi kulturni već takodjer i ekonomski napredak pojedinog naroda; a jakost gospodarskog života pojedinog naroda tvori i preduvjet za zdravo državno gospodarstvo. Nije dakle samo u našem narodnom već takodjer u državnom interesu, da se našemu narodu zajamče prosvjetni zavodi, koji su jedini kadri, da omoguće državi iza rata sretno prebrodjenje gospodarske krize. Ne radi se medjutim jedino o tome, da imademo škola, već kakve moraju ove škole da budu, hoće li narod i država imati od njih koristi. Škole su kod nas u Istri bile do sad najvećim dijelom tvornice polunanalfabeta. Uzroci su toga bili glavno u tome, što se je za naš narod ustanovljalo gotovo isključivo jednorazrednice, u kojima je jedincati učitelj bio prenatrpan poslom, te nije uz najbolju volju mogao da naobrazi povjeren mu mladi naraštaj. Naše su škole vrhu toga izgledale većim dijelom više kao staje a ne kao prosvjetni zavodi. I nova škola, što se ustanovila u Puli, ne odgovara potrebama našega naroda niti najskromnijim higijenskim i kulturnim zahtjevima. U toj jedinoj školi imademo 600 učenika, strpanih u 6 razreda, a neznatan broj učitelja. Klupe su zaprljane, polurazbijene, te nema izgleda e bi se ih moglo uopće popraviti. Pisaći stolovi, namijenjeni za učitelje su takvi, da se ih ne ufaju dotaknuti. Škola izgleda više kao dućan staretinara negoli kao odgajalište naše nejake djece. Kakve će dojmove dobiti naša mladež u toj žalosnoj okolini? Da li će ove klupe, ona razbijena stakla, nezdravi zrak u premalenim sobama pospješit njihov kulturni razvoj, pojačati njihov organizam? Nije u našoj namjeri, da ovrivljujemo ikoga zbog ovih prilika. Mi iznosimo sve ove činjenice, e bi upozorili sve naše mjerodavne činbenike na nepriličino stanje naše škole a nemamo razloga, da bi dvojili o njihovoj dobroj volji, da će našem narodu doći barem u tom pogledu u susret. Hoće li si naše lokalne oblasti zasigurati zahvalnost našeg naroda, moraju nastojati, da si usvoje njegove kulturne zahtjeve, da mu zasiguraju sve ono, što mu na školskom polju po zakonu i pravednosti pripada. Ali se moraju takodjer pobrinuti za to, da budu prostorije i školski uredjaji primjereni zahtjevima XX. vijeka.

Iz Medulina. Prošlih smo dana doživjeli ovdje više odvažnih provalnih kradja. Prema vrsti kradje, te prema načinu, kako se ta kradja počinja, može se prosuditi, da je provalnik (možda ih je i više) veoma okretan i spretan, te da raspolaže svim mogućim provalničkim orudjem. Državni organi dodju uvijek post faktum i konstatuju, da je kradja zbilja bila počinjena. Za ukradenom robom možeš letjeti, ako te baš volja — sam. Dosad barem nije uspjelo uči tim noćnim gostovima u trag, a kamo li ih uhvatiti pri djelu ili naći pokradene stvari. — Inače ni u Medulinu nema mnogo novosti, svagdje i svakoga reč bi da taru iste brige, kao i naš ovdje. Čekali smo i čekamo i bogzna hoćemo li dočekati sretan onaj dan mira, ali ne surogata od mira, kaošto nam ga dnevno pružaju, nego mir cijeloga svijeta, mir svijiu duša i svih ljudi.

Dnevne vijesti.

Odvjetnički odbor kraljevine Hrvatske kod praških svečanosti. Odbor primio je poziv za sudjelovanje na proslavi jubileja Narodnog kazališta u Pragu, te o tome obavješćuje gg. odvjetnike. Glavni dio svečanosti održati će se 16., 17. i 18. svibnja te se gg. odvjetnici, koji će svečanostima prisustvovati, upućuju, da svoj dolazak radi osiguranja stana itd. prijave odmah brzojavno na „Jubilejni Slavnosti Narodniho divadla, Praha I., Betlemska 1."

Medicinari ostaju u zaledju vojske. Iz Beča se javlja: Svi sanitetski poručnici i jednogodišnji dobrovoljci na ratištu i u zaledju, koji su radi studija na dopustu, a svršili su osmi semestar, ostaju u svrhu dovršenja nauku u zaledju. Za apsolviranje devetoga semestra imadu se dodijeliti posadnoj bolnici sveučilišnoga grada na službovanje ili im valja dati dopust.

„Arbeiter-Zeitung" o riješenju nacijenalnog problema u Austriji. „Arbeiter-Zeitung" donosi uvodni članak u kojem govori o poznatom poljskom predlogu, da se osnuje jedan koncentracioni kabinet. Listu se ne čini taj predlog baš podešan. Na nacijonalne stranke se doduše može apelirati, ali ne će se time promijeniti ni ljude ni stvari, ako se jedna želja dr. Seidlera liferuje svijetu pod krinkom zaključka poljskog kluba. Idila, da se sve stranke u parlamentu ujedine u svrhu nekog „gradjanskog principa" ne dade se oživotvoriti. Jedino takovo riješenje nacijonalnog problema obećava uspjeha, koje će obuhvatiti sve narode, svima poboljšati stanje i nikome ne ostaviti povlastica. A osim toga treba taj pokušaj otvoreno i iskreno započeti. To može da se učini jedino jednom osnovom posve demokratskom i pravednom, koju neka vlada iznese pred parlamenat. Posve naravski, da bi, obzirom na snagu agitacije za samostalnošću svakog pojedinog naroda, i jedan ovakav predlog naišao na zapreke, ali te zapreke bi se dale svladati. Moralo bi se uvesti nacijonalni i demokratski ustav okružja za čitavu državu, a ujedno ujediniti sva jedinstveno nacijonalna okružja jednog naroda u jednu narodnu cjelinu, te tu cjelinu, tu nacijonalnu državu opskrbiti jednom dalekosežnom količinom samostalnosti i nezavisnosti." Dalje veli „Arbeiter-Zeitung": „Sa manjim se narodi ne mogu zadovoljiti nikako. Jer nije istina, da se narodi imaju prilagoditi državi, već se država ima prilagoditi narodima. Prava države počinju tek ondje, gdje prestaju prava naroda". Članak svršava tvrdnjom: „Sve jasnije i jasnije biva, da sa dr. Seidlerom Austrija samo gubi uzalud vremena".

Orlando o položaju na zapadnoj fronti. Dopisnik „Morning Posta" sa talijanske fronte javlja svoj razgovor sa ministrom-predsjednikom Orlandom, poslije njegova povratka iz Francuske. Orlando je u tom razgovoru rekao, da su vojskovodje na zapadu uvjerene, da je njemački udar zadržan i da Nijemcima nikada ne će poći za rukom, da dopru do luka na Kanalu ili da odijele Engleze od Francuza. — Na konferenciji u Abbeville priznato je kao fakat jedinstvo fronte od Sjevernog mora do Jadrana i priznato je dalje, da za sve saveznike mora vrijediti isto stanovište, naime, da se vojne sile moraju upotrebljavati na način, koji je najpovoljniji za zajedničku stvar saveznika.

Ruska crnomorska flota. Ruska crnomorska flota, za koju se sad ne zna, ni gdje je, sastoji se od ovih bojnih jedinica: dva dreadnoughta, koji od revolucije nose imena „Volja" i „Svobodnaja Rosija". Svaki od ovih brodova ima po 23.400 tona i po 12 topova od 30.5 cm. Dalje dolaze linijski brodovi: „Ivan Zlatousti" i „Svjetoj Jevstatij", svaki po 13.000 tona i po 4 topa od 30.5 cm., „Potemkin Tavričeskij", 12.800 tona sa 4 topa od 30.5 cm., „Rotislav", 10.300 tona sa 4 topa od 25 cm., „Tri Svjatitelja", 13.500 tona sa 4 topa od 30.5 cm., „Georgij Pobjedonosec", 11.000 tona sa 6 topova od 20.3 cm., „Sinopa", 10.300 tona sa 4 topa od 20.3 cm. Okloplјene krstarice „Očakov" i „Pamjat Mekurja" imaju svaka po 7.200 tona i po 12 topova od 15 cm. Osim toga ima oko 20 torpiljarki, 8 podmornica i mala okloplјena krstarica „Perek".

Gen. Robertson o trajanju rata. U jednom nedavnom svom govoru rekao je bivši šef generalnog štaba engleske vojske, general Robertson: „Vjerojatno je, da će rat još dugo trajati. Kako dugo? To se niko pametan ne može usuditi, da odredjuje. Jedan od razloga, zašto rat davno već nije prestao, u tom je, što mi nismo bili spremni za ratovanje, kad je rat započeo. Danas mi plaćamo ovaj nedostatak spremnosti, koji bi nekad svaku drugu zemlju doveo do bankrota i propasti. Ali mi nikako ne namjeravamo dati se upropastiti, niti hoćemo da bankrotiramo. Mi znamo, da je svaki muškarac i svaka žena u Britanskom imperiju, riješen dovesti rat do povoljnog svršetka.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—; u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Broj 1019.

U Puli, utorak 14. svibnja 1918.

Godina IV.

Našim radnicima.

Našem se listu ne može spočitnuti, da bi bio neskloń radništvu i njegovim staleškim težnjama. Kako smo protivnici svakog tlačenja naroda bez razlike, tako smo uvijek ustali u obranu ravnopravnosti staleža, a to jest, da smo se borili za sloboštine i prava radništva. Mi se borimo za narodnu ravnopravnost, da oslobodimo radnički stalež od vječitih nacijonalnih trvenja, koja otešćaju solidarni istup radnika bez razlike narodnosti. Pitanje narodne ravnopravnosti je takodjer pitanje kruha, a to nije teško dokazati

Jer nemamo ravnopravnosti, za to nema naš narod ni boljih radnika, a da ne govorimo o javnim zavodima, gdje naši suplemenjaci ne mogu niti uz poznavanje svijiu mogućih jezika, najbolje sposobnosti i zatomljenje svojih plemenitijih misli da postignu uplivnije mjesto. I kad bi socijalizam bio samo nastojanje, da se poboljša ekonomsko stanje radništva, morao bi da primi u svoj program kao temeljni postulat: ravnopravnost sviju naroda. A kako socijalizam ne znači samo u ekonomskom pogledu nešto, već obuhvaća sav društveni i državni život na svijetu, upravo je čudo, kako je mogao preći preko tako važnog pojava, kao što je nacijonalni život, na dnevni red. Objasniti se ta zagonetka dade samo u toliko, u koliko je socijalizam početkom postojao kao autonomna struja u narodno jednotnim državama, ali upravo je neshvatljivo, kako se je mogao primljeniti bez potrebne preudesbe na državu, tako šarenu u nacijonalnom pogledu, kao što je Austrija. Nije radi toga nikakvo čudo, što je socijalna demokracija zaspala u trenutku, kad su narodi osjetili posljedicu tog manjka u socijalističkom programu i da je nastao raskol medju radništvom, koje se raspalo u skupinu onih, što su zamijetile, da njihova patnja izvire iz neprirodnog dijeljenja naroda u vladajuće i vladane i onih, koje toga nijesu osjetile, jer su pripadale narodu, koji je u nacijonalnom pogledu imao sva svoja prava: u njemačku i madžarsku socijalnu demokraciju na jednoj strani i ostale socijalne demokracije na drugoj strani. Ali to ne znači, da njemački i madžarski radnici nemaju interesa na tome, da se naše nacijonalno pitanje riješi u smislu ravnopravnosti. Cilj je svijesnog radništva, da preobrazi društveni red, a taj se cilj može jedino postići, budu li svi radnici bez razlike narodnosti složni u svom cilju. Složnost se postizava osviješćenjem a osviješćenje prosvjećenjem! Samo naobraženog se radnika može sklonuti trajno na staleški boj. „Prosvjetom k slobodi" vrijedi i u tom slučaju. Nacijonalno je pitanje najvećim dijelom kulturno pitanje, riješenje nacijonalnog spora, izbavit će i radnike naroda iz tame neznanja i osvijestit ih za staleśku borbu. Iz taktičkih već je razloga naša socijalna demokracija morala da posveti najveću pažnju nacijonalnom pitanju. Bečka centrala nije to učinila i njezina je krivnja, ako slave internacijonalni protivnici radništva rasulo internacijonale.

Po tom općem uvodu svratimo pozornost i u Puli. Pula je većim dijelom proletarski grad, dakle takodjer industrijalni grad. Ali to nije grad slobodne industrije,

Radništvo je radi toga zaostalo; njegova je staleška svijest tek u povojima. Teške materijalne i moralne prilike morale su izvršiti veliki pritisak na ovu masu, dok je progledala, da je njezin jedini spas u staleškoj organizaciji. Da radništvo u našem gradu ne igra one uloge, koju bi moralo da igra, tomu je uzrok, što se radnik nije pripravio za staleški boj već u mirno doba, kad su zakoni donekle još štitili gradjanska prava. Iz toga se može razumjeti neuspjeh Na drugoj strani osvećuje se ovo pomanjkanje organizacije na onima, koji ovdje zastupaju veleindustriju. I za njih nije ovo doba bez neprilika i oni imadu velikih i teških briga. Dok bi u osvješćenom radništvu imali katkad doduše jakog ali za to i **otvorenog** staleškog protivnika, koji bi im bez oklijevanja u izvjesnom trenutku predložio svoje zahtjeve — kako to čini njemački radnik iz Njemačke — imadu radništvo, koje živi u vječitom strahu te osjeća svoju slabinu jer nije ujedinjeno u staleśku zajednicu, koleba od jedne skrajnosti do drugc, Takav radnik ne koristi niti sebi niti poduzeću u kojem radi.

Mi s naše smo strane, dobro poznavajući prilike i pošto nijesmo skloni taktici tajnog rovarenja i huckanja, već — ako je nužno — otvorenog i muževnog istupa, upozorili smo još nedavno na pogibelji, koje prijete našem narodu, opomenuli smo ih, neka se ne dadu zavadjati od agenata provokatera, o kojima se djelomično znade, da žele izazvati pokret, što bi dao naslućivati nekakvu „jugoslavensku propagandu", e bi se kasnije time opravdale mjere protiv našeg naroda. Naše radništvo nije još ni strukovno organizovano, nema ni vodja ni društava. A za staleški boj je potrebna organizacija, kao što za rat municija. Ali organizacija daje radništvu mogućnost, da si izvojšti svoja prava legalnim mirnim putem, pošto predstavlja već sama po sebi silu, s kojom treba računati i kojoj nije treba, da se svakom prilikom zateče skrajnim sredstvima, stavkama i manifestacijama. Za tu organizaciju treba dugog, ustrajnog rada i hladnokrvnog i opreznog vodstva, koje neće ni u kojem slučaju staviti na kocku ni najmanji interes radnog naroda. Za jugoslavenske je radnike kao što i za sve ostale Jugoslavene u ratnom području, potreban dvostruki oprez, dvostruki mir, da ne bude nevinih žrtava.

To smo htjeli napisati, jer mislimo, da naš narod imade povjerenja do „Hrvatskog Lista", da bi se onako razumjelo, kako je napisano, iskreno i bez okolišanja, iz ljubavi do naroda i — kako smo i uvjereni — takodjer u njegovom interesu. Danas nije doba ludog eksperimentiranja, danas je doba mirnog i trijeznog rada.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj gorskoj fronti bojna je djelatnost trajno živahna. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U području Kemmel trajala je dalje živahna djelatnost topništva u savezu sa mjesnim pješadijskim bojevima. U ostalim bojnim odsječcima je ista bila na veče takodjer mnogostruko živahna. U dolini Ancre, jugozapadno od Alberta, suzbita je engleska djelomična navala. Na mnogim mjestima fronte nastavio je neprijatelj svoje izvidničke sunke. Odbijajući ih, učinismo mnogo zarobljenika. U travnju izgubio je neprijatelj na njemačkim frontama od svojih zračnih bojnih sila 15 privezanih balona i 271 lijetalo, od kojih je njih 122 palo za naše linije, a ostala — kako se moglo opaziti — za protivnikovim linijama. Mi smo u boju izgubili 14 privezanih balona i 123 lijetala. Sa ostalih bojišla ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 11. t. mj. popodne: Tijekom noći trajaše veoma živahna topovska borba u čitavom području Grivesnes-Mailly-Reneval. Francuske čete provedoše sjeverno od Grivesnesa pothvat, koji nam je donio 15 zarobljenika. U pojedinačkom poduzeću u šumi Nereuil sjeverozapadno od Orwillersa i Lorela stekosmo zemljišta te učinismo 39 zarobljenika. Protunavala se je posve izjalovila u francuskoj vatri. Francuski odjeli provališe na mnogim mjestima u njemačke linije, naročito jugoistočno od Montdidiera te sjeverozapadno od Thiescourta. U odsječku Sapigneul i u Woewri učiniše Francuzi zarobljenika te zaplijeniše materijala. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

12. t. mj. na veče: Dan bijaše oznamenovan prilično živahnom topovskom borbom u predjelu južno od Avre. Pješadijskih bojeva nije bilo. Sa ostale fronte nema ništa da se javi. — Zračni bojevi: Naša lovska lijetala bila su djelatna usprkos slabom vremenu. Dva su njemačka lijetala sastrijeljena, 8 je njih teško oštećeno. Naši su ljetači zapalili 1 njemački privezani balon. Dne 10. i 11. t. mj. izbaciše naši ljetači za bombardovanja 7000 kg taneta na neprijateljske kolodvore, na skladišta i na taborišta, naročito kod Noyona, Chaunya, Flavyle i Mor-tela; u posljednjem su mjestu opaženi požari. — Izvj. istočne vojske od 11. t. mj.: Obostrana topovska djelatnost na obali zapadno od Vardara te u odsječku Crna-Bitolj, gdje je neprijatelj žestoko opstrijeljavao talijanske položaje na visini 1050. Srpske su čete suzbile neprijateljski pokušaj pothvata proti položajima na Vetreniku. Engleski su lijetači nabacali bombama taborišta oko Serresa i kolodvor Augista.

* **Engleski izvještaj** od 11. t. mj.: Francuske su čete pomakle sinoć nešto unaprijed svoju liniju sjeveroistočno od Lokera te učiniše nekoliko zarobljenika. Noću smo zapadno od Mervillea provели uspješnih sunaka te smo doveli natrag nekoliko zarobljenika i 1 strojnu pušku. Našom je vatrom zaustavljen pothvat, poduzet od neprijatelja istočno od Yperna. — Izvještaj iz Mezopotamije: 8. t. mj. učinismo kod Karuka 55 zarobljenika. Istog su dana naši ljetači napali tursko taborište kod Fača na Tigrisu, 32 engl. milje od Fekrita. Izbačeno je mnogo bomba; na neprijateljski se je tren pucalo strojnim puškama. Jedno je tursko lijetalo sastrijeljeno i uništeno.

* **Zračni napadaj na Kotor.** Iz stana se ratne štampe javlja dne 13. t. mj.: Dne 11. t. mj. popodne napalo je 6 engleskih ljetača bombama ratnu luku u kotorskom zaljevu, a da nijesu prouzročili gubitaka ili stvarne štete. Jedno se je lijetalo srušilo. Posada je neoštećena i zarobljena.

* **Svenjemački napadaji na Austriju.** Grof Reventlov piše u „Deutsche Tageszeitung" medju ostalim glede na mir izmedju Austrije i Rumunjske: Pojas, što ga odstupa Rumunjska Austro-Ugarskoj, prostire se uzduž čitave istočne granice od Turna Severina do Pruta. Šume u tom području predstavljaju vrijednost od preko 3 milijarde maraka. Tamo nalaze se takodjer bogata vrela petroulja, što imadu posebnu važnost za podiobu petroulja izmedju Austro-Ugarske i Njemačke. Ovom je uredbom dobila Austro-Ugarska skupocjenu ratnu odštetu, koja će nositi sve više kamate. Da li se imade Njemačka, koja je najviše učinila, e se Rumunjska pobijedila, da se zadovolji samo odreknućem? Do sada nijesmo naišli na ništa, što bi bilo slično ratnoj odšteti. Izgleda, da će Austro-Ugarska vladati nad Rumunjskom; kako prevladava već njezin utjecaj, proizlazi već iz činjenice, da je uredila pitanje dinastije u svom smislu, tako te su one stranke pogodjene, koje su radile za zbliženje Njemačke sa Rumunjskom.

* **Bavarski kralj u njemačkom glavnom stanu.** Korespodenca Hoffmann javlja iz Monakova, da je bavarski kralj dne 12. t. mj. otputovao u veliki glavni stan i na frontu. U njegovoj se pratnji nalazi ministar vanjskih poslova, pl. Dandl.

* **Mesa nedostaje** u nekojim savezničkim državama Njemačke. Radi toga je bio smanjen dnevni obrok mesa u Berlinu, Hamburgu, Frankobrodu i u kraljevini Bavarskoj.

* **Protunjemačka agitacija u Španjolskoj.** Posebni dopisnik „Petit Parisiena" u Španjolskoj javlja početak objavljenja njemačkog poslanika u Madridu. Ovaj agenat, španjolski anarhista Miguel Pascuel, priznaje, da je dobio nalog, kako bi izazivao nemire, podupirao stavke te ovim vijestima sprečio eventualno pristajanje Španjolske uz antantu.

Iz Rusije.

London, 7. Reuter. „Times" doznavaju iz Kristijanije slijedeće o tamošnjem sadašnjem položaju: Vijesti o padu sadašnje boljševičke su vlade posve neutemeljene. Mogu se po svoj prilici pripisati namjeri boljševika, da zauzmu umjerenije stanovište. Trocki je postao pristaša sveopće vojničke obvezatnosti, kojoj bi se trebalo pokoriti i radničko i seljačko vijeće. Odbor sveopćeg kongresa sovjeta prihvatio je ove predloge, proti kojima se bori cjelokupni proletarijat. Trockoga optužuju istog izdajništva, kao što u svoje vrijeme Kerenskoga. Pučki su povjerenici sada prisiljeni, da se bore protiv anarhista, kao se Kerenskijeva vlada morala tijekom srpanjske revolucije boriti sa maksimalistima. Posebno pomirljiva je pojava, da su se činovnici Kerenskoga, koji su iza pada njegove

vlade ustegli boljševicima pokornost, latili opet posla, što je mnogo pridonijelo tome, da se uspostavlja poredak. Osobito se to osjeća kod podjobe hrane. Izgleda, da raste sve više antipatija protiv Njemačke.

Amsterdam, 10. „Times“ javljaju iz Pekinga, da kozački pokret u transbajkalskoj guberniji sve više raste. Bojne su sile Semenova uznapredovale uzduž transibirske željeznice te su zaposjele 7 željezničkih stanica. Semenov je proglasio transbajkalsku vladu, te stavio se sam njoj na čelo.

Paris, 7. „Temps“ javlja: Lenin i Trocki saopćuju radiotelegrafskim putem, da je vrhovni zapovijednik boljševističke vojske u Ukrajini Ovčenko dao svoju ostavku, izakako su njegove čete povukle iz Ukrajine te bile razoružane od vlade sovjeta. Ovčenko je prema tome javno izjavio, da su operacije proti Nijemcima i hajdamacima time završene. Ovoj izjavi dodavaju Lenin i Trocki, da su ovo saopćili i njemačkoj i hajdamačkoj armiji, koja napreduje i da su razoružali jedno odijeljenje sovjetskih četa iz Ukrajine, koje je prešlo ukrajinsku granicu. Ruski su parlamentarci radi toga predložili njemačkoj i hajdamačkoj armiji, neka utanače demarkacionu liniju. U slučaju, da bi se Nijemci protivili tom zahtjevu te nastavili svoj pohod dalje na ruskom području proti odredbama Brest-Litovskog ugovora, oprijet će se Rusi do zadnje kapljice krvi te će naoružati sve odrasle u ugroženim pokrajinama.

Stockkolm, 7. Ovdašnje oblasti primile su iz Petrograda obavijest, da u Petrogradu vlada pošast pjegavog tifusa. Veljače javilo se 430 slučajeva ove bolesti, ožujka 890 a travnja već 3000. Također u Helsingforsu konstatirano je nekoliko slučajeva pjegavog tifusa. Švedske su oblasti poduzele posebne mjere, kako bi sprečile prenašanje ove pošasti u Švedsku.

Krakov, 4. „Kijevskaja Mysl“ izvješćuje o bojevima izmedju boljševika i anarhista u Moskvi. Do ovih je sukoba došlo radi toga, što su anarhiste sakupili u 50 skrovišta velika skladišta municije i oružja sa brdskim topovima i strojnim puškama. Boljševističke su oblasti zatražile likvidaciju ovih spremišta, ističući, e bi moglo služiti proturevolucionarnim svrhama. Tijekom bojeva, što su se za tim razvili i koji su trajali čitav jedan dan, zauzeli su boljševici sva skladišta. 400 anarhista bilo je uapšeno i otpremljeno u Kreml. Anarhistički je list „Anarhija“ bio zabranjen. Prema kijevskom listu imade u Moskvi 60.000 anarhista; računa se medjutim i s time, da se mnogi zločinci izdavaju anarhistima, e se ih ne bi smetalo u njihovom zanatu. Najveće anarhističke organizacije kao što „Anarhistička federacija“, „Neodvisni anarhiste“ i „Huragan“ preselile se već pred dugo vremena sa glavnim stožerom u Moskvu.

Moskva, 12. (D. u.) P. brz. ured. Na temelju sveopće amnestije od 1. svibnja pušten je na slobodu veliki broj političkih i kriminalnih zločinaca. U Petrogradu su pušteni na slobodu prijašnji ministri iz vremena vlade Romanova i Kerenskog, osim onih, koji su osudjeni radi veleizdaje i prevare.

Naš car kod njemačkog cara.

Beč, 13. (D. u.) Njeg. ces. i kr. apoštolsko Veličanstvo posjetilo je dne 12. t. mj. njeg. Veličanstvo njemačkog cara u velikom glavnom stanu. U pratnji Njeg. Veličanstva cara nalazio se je, osim Njegove osobne pratnje, vajnski ministar grof Burian, načelnik gen. stožera barun Arz i c. kr. poslanik u Berlinu, prinz Hohenlohe. Sa njemačke su strane prisustvovali susretu: državni kancelar grof Hertling, feldmaršal pl. Hindenburg, general Ludendorff, državni tajnik pl. Kühlmann te carski njemački poslanik u Beču, grof Wedel. Visoki su se saveznici srdačno razgovarali i temeljito objasnili sva osnovna politička, gospodarska i vojnička pitanja, koja se tiču sadašnjeg i budućeg odnošaja medju obim carevinama. Kod toga se je pokazalo posvemašnje sporazumljenje u svim ovim pitanjima te se je odlučilo, da se postojeći savez izgradi i pojača. Već su u načelu ustanovljeni pravci budućih utanačenja. Tijekom razgovora pokazalo se je, kako se još uvijek i sa obiju strana cijeni dugogodišnje savezništvo, proslavljeno i prokušano i u obrambenom ratu.

Beč, 13. (D. u.) Službeni komunike o susretu cara Karla sa njemačkim carem u velikom glavnom stanu veli medju ostalim, da je defenzivni savez izmedju Austro-Ugarske i Njemačke bio u prvom redu uperen protiv Rusije. Rusija je medjutim prestala biti pogibelj za taj savez ali zato dvosavez sada, da se brani proti čitavom svijetu napadača. Obrana dvosaveza mora da se prilagodi također novoj situaciji i da uzme u obzir i druge mogućnosti napadaja osim onoga sa strane Rusije. Ovaj obrambeni savez imade u okviru saveza naroda, za kojim narodom teži čitav svijet, opravdano mjesto. Savez naroda ima da štiti svijet od budućih ratova. Isto želi postići i dvosavez. Njegova je temeljna misao ista kao ona saveza naroda. Posve je jasno, da se kod toga morala pretresati i pitanja političke i gospodarske naravi, koja su u tjesnoj vezi sa savezom.

Gospodarski ugovor sa Rumunjskom.

Beč, 13. (D. u.) Danas je bio priopćen posebni ugovor sa Rumunjskom o gospodarskim pitanjima u vezi sa mirovnim ugovorom. Ovaj se ugovor sastoji od tri dijela. Prvi obradjuje ugovor o petrolju. Drugi dio odredjuje, da Rumunjska mora da prodaje Austro-Ugarskoj i Njemačkoj sav višak svoje poljodjelske proizvodnje, dalje marvu, tkanine, vunu i biline od žetava 1918. i 1919. U dodatku ustanavljaju se cijene za ovu robu, koje vrijede za dobru i zdravu robu srednje vrsti. Za 7 godina iza 1919. obavezuje se Rumunjska prodati svoju robu Njemačkoj i Austro-Ugarskoj, bude li to od ovih država zatraženo. Neće li se ove države poslužiti tijekom jedne godine ovih prava, prestaje svaka obveza sa strane Rumunjske. Za ostale poljodjelske produkte kaošto za vino i voće stvorit će se posebne ugovore; ali Rumunjska se ipak izjavlja spremnom, da će višak ovih produkata reservirati imenovanim vlastima. Rumunjska će radi tog izdati izvozne zabrane. Budu li Njemačka i Austro-Ugarska zahtjevale samo dio rumunjske proizvodnje, ostat će ova izvozna zabrana u krijeposti, dokle god neće dobava odnosne količine za imenovane vlasti biti osigurana ili već izvršena. Kvantum viška ustanovit će na temelju višaka od god. 1908—1913 rumunjska vlada uz sudjelovanje zastupnika Austro-Ugarske i Njemačke. Austro-Ugarska i Njemačka nastojat će, da dobavljaju Rumunjskoj surovine i industrijalne proizvode, osobito predmete, koji su važni za poljodjelsku produkciju. Rumunjska obavezuje se, da će olakotit izvoz ove robe svim srestvima. Za robu, dobavljenu od Rumunjske, ustanavljaju se slijedeće cijene: Za sto kilograma: pšenice ili raži 38 leja; ječma 29; zobi 29; kukuruze 29; prosa 31; pasulja 47; graha 42; lanenog sjemenja 77; zrna suncokreta 55 leja. — Treći se dio ugovora bavi sa plovidbom na Dunavu te odredjuje sve polakšice, koje si zajamčuju ugovornici uzajamno. Austro-ugarski brodovi i brodovi tudjih država, koji otpremaju austro-ugarske ili njemačke tovore, uživaju pravo najveće pogodnosti. Posebni članci govore o pravu imenovanih država, da iznajme u Rumunjskoj za rok od 30 godina primjerene komade podunavskog brega za gradnju skladišta i lučkih uredjaja. — Ugovor stupa u krepost iza izmjene ratifikacija.

Iz Ukrajine.

Kijev, 8. Službeni list netom srušene ukrajinske vlade „Vistnik rady narodnih ministriv ukrajinskoj respubliki“ saopćuje, da je ministarstvo naredilo novu teritorijalnu i upravnu podiobu Ukrajine. Broj kotara iznosi 31, od kojih svaki obuhvaća od prilike 1 milijun stanovnika.

Kijev, 12. (D. u.) Privremeni ministar-predsjednik Lysogub primio je suradnika „Kijevskog Golosa“, te mu saopćio, da se glavni program vlade sastoji u tom, kako bi se uspostavilo pravo zasebnog posjeda te mir i poredak u zemlji. O odnošaju spram Velike Rusije kazao je ministar-predsjednik: Mi se nalazimo u ratnom stanju s Rusijom. Prijašnja je vlada odaslala zastupnike u Kursk, da pregovaraju o miru. Ovim su zastupnicima oduzete punomoći. Medjutim je stigla u Kijev mirovna delegacija, sa kojom vodimo raspravе o miru. Državni jezik ostaje ukrajinski. Narodno jednotna ministarstva bila su raspuštena. Gradjanske i pokrajinske samouprave preuredjuju se. U pokrajini vlada sa malo iznimake svuda mir.

Kijev, 12. (D. u.) U Sebastopolu našli su Nijemci 6 milijuna puda ugljena. Nijemci kušaju dignuti potopljeni dreadnought „Imperatrica Marija“. U Sebastopolskoj luci našle se krstarice „Rostislav“, „Sinop“, „Almač“, „Potemkin“, „Prut“ i „Medšidje“, mnogo parobroda, manjih broda i 20 većih prevoznih brodova.

Odesa, 12. (D. u.) Polag vijesti gubernijskog zapovjedništva nestala je u tom mjesecu posvema anarkija. Manjim su slučajevima bile mjesne oblasti potpunoma dorasle. Na jednom sastanku umanskih veleposjednika stvoren bi zaključak, da se šalje odaslanstvo u Kijev, što treba da traži promijenu izbornog reda i provadjanje izbora u autonomnim zborovima.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. U Koruškoj je preko sto tisuća Slovenaca. Nekada, kad smo rascijepkani na deset pokrajina živjeli nepoznavajući jedan drugoga, govorilo se, da koruških Slovenaca polagano nestaje, da propadaju, da se pod pritiskom ponjemčuju. Tvrdjilo se, da je ta jadno Slovenaca nezdrav i nesposoban da se odlučno opre. Očajavalo se. No koruški se Slovenc inajedamput podigoše, osvijestiše se iz mrtvila, pokazaše da su zdravi i snažni. „Mir“, glasilo koruških Slovenaca, kao da se pomladio od onog doba, što je proletjela u najočajnijim danima po našim krajevima misao o narodnom jedinstvu. Sada već u nekoliko brojeva raspravlja „Mir“ pod naslovom „Jugoslavija“ o potrebi ujedinjenja svih Jugoslavena. Strašne muke, piše u posljednjem broju, trpjela je za vrijeme rata slovenska inteligencija, i tako i slovenski prostak! Vlada je pak sve to pokrivala. Naši zastupnici iznesoše na vidjelo stvari, da se čovjeku kosa ježila ali vlada nije tih najužasnijih slučajeva i najgorih progona pustila da se u časopisima štampaju. Čovjek se začudjeno pitao: Jesmo li mi Slovenci, Hrvati i Srbi austrijski državljani ili nismo? Ta nijedna država sa svojim vlastitim državljanima ne postupa tako, nego ih brani! Za to je jugoslavenskim zastupnicima u državnom saboru uzavrela krv te su rekli: Nikada se više ne smiju za Jugoslavene vratiti tako žalostna vremena, puna nepravde, kako su bila prve tri godine rata. Ta se vremena mogu lako povratiti svaki dan, ta upravo je opet dr. Seidler po Czerninovom receptu prijetio Jugoslavenima — Csamo tada se ne će povratiti nikada više, postanemo li austro-ugarski Jugoslaveni samostalni, odlučeni od naroda, koji nas tlače kao sužnje. I 30. svibnja 1917. podali su na carevinskom vijeću jugoslavensku deklaraciju, koja je Nijemcima i vladi pomiješala pamet. (Tu je nekoliko redaka zaplijenjeno, valja o njemačkim sastancima i poznatim njihovim protuaustrijskim rezolucijama) ... njihovog sstanka nije rastjerala, — do knama javne skupštine pod milim nebom zabranjuje — nego se ih prestrašila i udovoljila njihovim zahtjevima. Kakva je to pravednost u državi? A zar to da za navijeke ostane? Ne! Vlada je ustupila pred njemačkim zahtjevima i Seidler je obećao, da će nastupiti proti agitacijskoj politici Jugoslavena za svibanjsku deklaraciju. Ali ne će proći ni dva mjeseca, kad će nestati Seidlera sa političke površine! Još će tražiti slovenske vodje, ali uzalud! Neka ga spasavaju tada samo oni, kojima se sada bacio u naručaj. Mi pa ksmo svaki dan uvijek više osvjedočeni, da je za Jugoslavene Jugoslavija potrebna, kao vodi riba, ne će li ostati vječni sužnji tudjim narodima. Za naš narod vrijedi samo načelo: Ili Jugoslavija, ili smrt! Trećega nema. Svakim smo danom više osvjedočeni, da će također doći, i čim joj veće zapreke prave, tim će ljepša i slavnija ustati.

Domaće vijesti.

Mlijeko za djecu. Sutrašnjim danom otvara društvo prijatelja djece zavod za dojenčad i za majke. Ovom će zavodu dobavljati aprovizaciona komisija mlijeko. Za ostalu djecu od 1 do 2 godine dijelit će aprovizaciono povjerenstvo i dalje mlijeko u svom dućanu u Premanturskoj ulici te će za njih izdavati danas, 14. t. m. i sutra, 15. t. m., kod „Obavijesnog i pritužbenog ureda“ imenovane komisije od 3 do 5 popodne nove iskaznice. Majke, koje žele imati mlijeko za svoju djecu (od 1 do 2 godine), moraju prikazati ili krštenicu ili drugi koji službeni dokumenat, iz kojeg je razvidna starost djeteta. Od 15. t. m. unaprijed dijelit će se mlijeko samo na temelju ovih novih iskaznica.

Dnevne vijesti.

Njemačka i Rusija. „Journal de Geneve“ prima iz Amsterdama: Iz najpouzdanijeg izvora doznaje se, da su politički krugovi u Njemačkoj veoma uzbudjeni radi dogadjaja u Rusiji, koji kao da nagovještaju ponovni početak neprijateljstva na istočnoj fronti dojduće jeseni. Na odgovor ultimatumima, koje njemačka vlada neprestano šalje ruskoj vladi, boljševički poslanik Joffe u Berlinu dao je razumjeti njemačkom ministru vanjskih posala, da je ton njemačke vlade, kad govori sa vladom ruskom takav, da potpomaže ne samo sve protunjemačke stranke u Rusiji, nego će konačno razljutiti samu boljševičku vladu. Joffe je izjavio njemačkom državnom tajniku za vanjske poslove Buscheu, da Rusija nije baš dotle oslabila, da mora mirno trpjeti sve uvrede sa strane Nijemaca. Čini se, da je Joffeova izjava proizvela dubok dojam u njemačkom ministarstvu vanjskih poslova.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—; tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil; pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1; Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ans. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 15. svibnja 1918. Broj 1029.

Dvosavez.

Prvi put da čujemo ovu riječ, a taj prvi put imade i posebno značenje. Car je Karlo posjetio njemačkog cara u velikom glavnom stanu. Oba su vladara pratili njihovi državnici, njemački cara kancelar Bethmann-Hollweg a našeg cara ministar vanjskih posala Burian. Ovaj sastanak imade veliku važnost, i ako baš ne u tom smjeru, u kojem ga prikazuje zvanični komunike. Ne radi se naime toliko o nekom, na novoj bazi sklopljenom, savezu, već vedino o pitanju, radi kojega je pao grof Czernin. Grof Czernin izašao je iz mirovnih pregovaranja u Brestu-Litovskom praznih ruku, jer nije umio da sjedi na dvjema stolicama. Bio je on u neku ruku državnik modernijeg shvaćanja a na drugoj strani bile su prilike takve, da je dr. Kühlmann shvaćao politiku više iz stanovišta tradicijonalne diplomacije, a pomoću njemačkog je mača ovaj smjer pobijedio. U trenutku, kad su njemačke čete započele marš u smjeru na Petrograd, zaboravio je grof Czernin, da u stilu diplomatičke tradicije zahtjeva kompenzacije za slučaj, da bi Njemačka realizirala kojekakva osvojenja i pokorila svom uplivu izvjesne pokrajine. Za grofa je Czernina bilo od prijeke potrebe ili da odlučno zatraži od njemačke diplomacije otvoreno priznanje svojih načela ili da se potpunoma uživi u stil njemačkih pregovaranja. A nije izabrao ni jedno ni drugo, već je sveudilj šutio. Niti je od Njemačke zahtjevao, neka prizna mir onako, kako ga je Trockij priznao, kad je naredio demobilizaciju ruske vojske, niti je zatražio od Njemačke kompenzacije. Njemačka je na taj način imala slobodnu ruku, a kod drugih pregovaranja u Brestu-Litovskom došao je već zahtjev kompenzacija prekasno. Njemačka si je pokorila ruske pokrajine na istočnom moru sve do Revala i do petrogradske gubernije Ingermanland, a Austrija nije za to dobila ono, što se je na tom temelju moralo zahtjevati, riješenje poljačkog pitanja u austrijsko-poljačkom smislu. Czernin nije bio muž bez talenta, ali bio je čovjek bez prave energije i tako je postao žrtvom svoje nestalnosti, svog vječitog kolebanja, svojeg nastojanja, da služi dvjema gospodarima, modernoj državnoj misli i pruskom militarizmu.

Mirovna pregovaranja sa Rumunjskom vodila su se već posve u Kühlmannovom stilu. Nije se sklopio tu mir sa Rumunjskom, pošto je ova morala prihvatiti mir na milost i nemilost, kako se središnjim vlastima prohtjelo. U Bukareštu raspravljalo se u glavnom o kompenzacijama, što mora Bugarska da dade saveznicima za to, jer će dobiti Dobrudžu. Ovaj glavni dio mira nije još sklopljen i neće se niti tako brzo sklopiti. U jučerašnjem smo broju donijeli vijest o svenjemačkoj agitaciji protiv Austrije. Grof Reventlov traži u tom članku kompenzacije za one pogodnosti, što ih je Austrija postigla u Rumunjskoj. Pošto svenjemačka štampa u Njemačkoj unatoč svim demenlima odražuje najiskrenije zvanično mišljenje našeg njemačkog saveznika — a to se može podnijeti i dokazati — ova misao neće biti tek izmudrena od grofa Reventlova, već je spustila dublje svoje korenike. Njemačka znade, da Austrija želi riješenje poljačkog pitanja u smislu svojih interesa, a da stavlja odnosne svoje zahtjeve pozivajući se na svoje pravo kompenzacije radi zaposjednuća ruskih pokrajina na sjeveru i pokorenja Finske po Njemačkoj, ali kao dobar trgovac, hoće da prodaje svoj utjecaj na Poljsku čim skuplje i radi toga joj je dobrodošao i rumunjski zalog, što ga imade u rukama. Austrija je dobila u Rumunjskoj nekoje popravke granica. Njemačka je na to dragovoljno pristala, pošto nije mogla u Rumunjskoj da štogod anektira, već uslijed geografskog položaja. Kod mirovnih je pregovaranja u neku ruku branila i rumunjske zahtjeve, ne možda iz posebne ljubavi za rumunjski narod, već radi toga, da uzmogne kazati, da je radi lijepih očiju saveznice žrtvovala svoje vlastite interese. Da imade još jedan zalog više, željela je Njemačka promijeniti rumunjsku dinastiju — opet iz odanosti i vjernog savezništva. Grof Czernin je zadocnio sa svojim tražbinama i eto ti posljedica. A sada mora Burian u glavnom stanu da popravi ono, što je Czernin pokvario.

Radi toga imade najnoviji sastanak vanrednu važnost. Nijemci su, kako vidjesmo, došli na taj sastanak veoma dobro pripravljeni. Nema sumnje, da će u austro-poljačkom pitanju donekle popustiti, ali uz koju cijenu? Najprije će Njemačka zatražiti pograničnе korekture i to skupocjene rudokope na šleskoj granici. Onda popravak granica iz strateških razloga sjeverno od Visle. Što preostaje potpast će pod austrijski utjecaj, pošto nema i onako vrijednosti za njemačku državu. Ali Njemačka traži za to još druge kompenzacije, a to nam — malko bezazleno doduše — odaje naš službeni komunike, koji govori o tome, kako valja sada, da se dvosavez stavi na novu bazu, pošto nema više ruske opasnosti, proti kojoj je bio prije uperen. A ova se nova orijentacija traži sa njemačke strane. Mi nemamo nikakvog interesa, da bi uzeli na sebe nove obveze i nove vojničke terete; ali hoćemo li postignuti uredjenje poljačkog pitanja u našem smislu, moramo zagristi u ovu kiselu jabuku. Savez, koji do sada nije kao takav bio uperen proti ostalim vlastima antante, izuzev Rusiju, mora se preosnovati u tom smjeru. Mi moramo isto tako istupiti proti Francuskoj i proti Engleskoj, kako smo istupili protiv Rusije, a to znači, da mi se ne borimo više za defenzivne ciljeve Njemačke, kako je kazao grof Czernin, već da ustajemo u bezuvjetnu obranu eventualne njemačke aneksijonističke politike. Izmedju njemačkih i austrijskih ratnih ciljeva nema više nikakve razlike. A pošto mi nemamo danas toliko ratnih ciljeva, kao što ih imade Njemačka, pošto naši neprijatelji nemaju austrijskog područja zaposjednutoga, dok imadu njemačke i suviše, morat ćemo se boriti za njemačke kolonije i bit ćemo na to obvezani za duga vremena.

Stvar je veoma ozbiljna i tražit će od nas novih, teških žrtava. Mogućnost austrijskog se mira time isključuje. Danas nema nade, da bi Austrija mogla više sklopiti separatni mir i kad bi joj bio skrajno potreban. Do sada se moglo to učiniti, a da se nije kršilo savezničku dužnost, sutra to već neće biti moguće. Ako su Nijemci mislili, da se parlamenat odgodio radi njihovih želanja, dožive će razočaranje. Parlamenat je odgodjen iz posve različitih razloga: bojalo se, da parlamentarne debate nebi pomutile veselje kod obnove saveza, o kojoj ne možemo kazati da je dobra, pošto nam ne bi dozvolili da kažemo, da je slaba. Ali to kažemo: bit će teških krvavih i materijalnih žrtava...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja: Bojna djelatnost na talijanskoj fronti bila je jednaka onoj zadnjih dana. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 14. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na karpatskoj je fronti popustila paljbena djelatnost, koja je u prvim jutarnjim satovima bilo pojačana. Na večer oživjela je mnogostruko opet. Iza žestokog paljbenog djelovanja pokušali su Englezi na večer opet djelomične navale proti našim položajima sjeverno i južno od Givenchya. Bili su suzbijeni uz teške gubitke. Izvidnička je djelatnost ostala živahna. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 12. svibnja popodne. Prilično živahna paljba u okolici Maillya. Sjeveroistočno od Orvillersa-Sorela izjalovila se njemačka navala posvema u francuskoj vatri. Neprijatelj je ostavio u francuskim rukama zarobljenika te je pretrpio teške gubitke. Topnički je boj bio živahan na desnom bregu Moze, kod šume La Chambrettes, i šume Caurieres. Inače je noć prošla svuda mirno.

13. svibnja popodne: Obostrana topnička djelatnost. Na nekojim mjestima sjeverno i južno od Lothringena (?) provalile su francuske čete u njemačke linije sjeverno od Nomenga te su odvele po prilici 20 zarobljenika. U okolici St. Bil francuska je vatra osujetila njemački napadaj. Noć je bila inače svuda mirna.

13. svibnja na večer: Nema ništa osobita da se javi osim dosta živahne obostrane topničke paljbe, osobito na obim bregovima Avre.

* **Engleski izvještaj** od 12. svibnja. Uspješnim poduzećem, što su Francuzi jučer na večer proveli, popravili su sjeverno od Kemmela svoje položaje. Kod toga su zarobili preko 100 momaka. Jučer u jutro smo suzbili kod kanala Ypern-Commines neprijateljsko sunačko odjeljenje. U noćnim smo okršajima ophodnja dopremili kod Meterna zarobljenika i jednu strojnu pušku. Neprijateljsko je topništvo djelovalo prošle noći i jutros rano proti našim prednjim položajima u odsjeku Ancre južno od Alberta zapadno od Loosa i južno od Voormezeele. — Od 12. svibnja na večer. Osim topničke djelatnosti na obim stranama, nema ništa novoga.

13. svibnja u jutro: Tijekom noći djelovalo je neprijateljsko topništvo u dolini Somme i u odsjeku Alberta kaošto i izmedju Locona i šume Nieppe.

13. svibnja na večer: Jutros rano razvilo je neprijateljsko topništvo sjeverno od Serre znatnu djelatnost. Tijekom dana djelovalo je na južnom dijelu engleske fronte i u odsjeku sjeverno od Kemmela. U ostalom nema ništa da se javlja.

* **Talijanski izvještaj** od 13. svibnja: U noći od 11. na 12. svibnja navalio je neprijatelj iza obilne topničke pripreme na naše nove položaje na Monte Cornò. Bio je zadržan našom paljbom te se je morao povući uz teške gubitke. Na ostaloj fronti obična topnička i patrulijska djelatnost.

* **Belgijski izvještaj** od 12. svibnja: Umjerena topnička djelatnost. Navala, koju su naše čete izvele tijekom zadnje noći na neprijateljsku utvrdu sjeverno od Dixmuidena, imala je uspjeha.

* **Engleski izvještaj** iz Mezopotamije od 13. svibnja: Naše su okonjene čete progonile Turke preko Kerkuko, 11. svibnja potjerali smo neprijatelja preko Lesser-Baba na Altynköprü. Kod toga smo zarobili 30 momaka te zaplijenili 2 topa. Tijekom dana bacili su naši ljetači na neprijateljska logorišta bombe izmedju Altynköprü i Erbila, kao što i kod Tigrisa.

* **Rat na moru.** Iz Berlina se službeno javlja 13. t. mj.: Jedna je naša podmornica iz Flandrije, pod zapovjedništvom pom. natporučnika Schmitza, potopila u istočnom dijelu kanala La Manche 15.000 brod. tona. — Wolffov ured javlja od 14. svibnja: Jedna od naših podmornica, koja je bila stacijonirana u Flandriji, potopila je pod zapovjedništvom nadporučnika na moru Loosa tijekom stošatnog poduzeća u istočnom dijelu kanala La Manche usred najjačeg neprijateljskog protudjelovanja 7 naoružanih neprijateljskih parobroda sa ukupno 22.500 tona.

* **Nova zračna navala na Kotor.** Iz stana ratne štampe se javlja: Nova zračna navala na ratnu luku kotorsku, poduzeta 12. svibnja, doživjela je isti neuspjeh kao ona 11. svibnja. Nema niti štete niti gubitaka.

* **Plemeniti dar našega cara.** Car je darovao austrijskom društvu crvenog križa iz najviših sredstava svotu od 50.000 kruna.

* **Mirovna pregovaranja izmedju Rusije i Ukrajine.** Wolffov ured javlja iz Kijeva: Ukrajinska se vlada sporazumjela s ruskom, da će voditi mirovna pregovaranja ne u Kursku već u Kijevu. Obe će se delegacije sastati u najskorije vrijeme u Kijevu. — Lenin je brzojavio ruskoj mirovnoj delegaciji, koja je stigla u Kijev, neka nastavi mirovna pregovaranja sa vladom Skoropadskoga. Vlada smatra prema shvaćanju kijevskih novina, a je time bila priznata od Velike Rusije.

* **Rusija i Finska.** Ruska brzojavna agentura javlja od 10. t. mj. iz Moskve: Polag najnovijih vijesti pustili su Nijemci posebnog izaslanika ručkog povjereništva Kamenova, koji je mjeseca ožujka bio uapšen od bijelih garda na Alandskim otocima, na slobodu. Bijele ga garde medjutim drže kao taoca, dok neće ruska vlada predati sadanjoj finskoj vladi zastupnike revolucijonarne finske vlade, u prvom redu Mannerta. — Zastupnik dopisnog ureda u Stockholmu javlja: Službeni finski štamparski ured, poriče istinitost vijesti, da su uspostavljeni diplomatični odnošaji izmedju Rusije i Finske te izjavlja, da će to biti tek moguće, budu li Rusi ispraznili tvrdjavu Ino, odalečili ratne brodove iz finskih teritorijalnih voda te opustili svaki neprijateljski čin protiv Finske.

* **Engleska i rumunjski mir.** Reuterov ured javlja: U donjoj je kući izjavio ministar vanjskih posala Balfour na jedan upit, da će na budućoj mirovnoj konferenciji biti dužnost Engleske, da se zauzme za promjenu nemilosrdnih mirovnih uvjeta, koji su bili naloženi Rumunjskoj.

* **Kina i Švicarska.** Reuter javlja iz Pekinga: Kitajski poslanik u Tokiju Tang-Tong-Sigang bio je imenovan posebnim izaslanikom, da potpiše prijateljski ugovor sa Švicarskom.

* **Cirkaukazija** proglasila se, kako brzojavljaju iz Carigrada, nezavisnom.

* **Talijanski gubici na Soči.** Prema bečkim listovima izgubile talijanske vojske po cijenjenju mjerodavnih krugova u 11 sočanskih bitaka 270.000 mrtvih, 230.000 invalida i 134.000 zarobljenika, u svemu 634.000 momaka trajnih gubitaka. K tome pridolazi još 1,200.000 ranjenika, koji su se mogli vratiti na frontu. Za naše ofenzive u jeseni 1917. izgubile Taljani 800 časnika i 36.000 momaka na mrtvima, 3.200 časnika i 120.000 momaka na ranjenicima te 10.000 časnika i 285.000 momaka na zarobljenicima. Od početka rata dalje izgubio je neprijatelj u svemu oko 2,250.000 momaka. Od talijanskog materijala spasili smo do konca ožujka: 2000 topova, 3000 strojnih pušaka, 150.000 pušaka i 2,000.000 fišeka, 400 minometa, 1,000.000 ručnih granata, 1·5 milijuna fišeka. Ukupna težina ostalog plijena iznaša 4.531 vagon po 10.000 kg. Veći dio plijena sačinjavaju automobili, motori i ostala zaira lijetala.

* **Grozote bijelih garda u Finskoj.** Dopisnik „Nieuwe Rotterdamsche Couranta“ opisuje grozote, koje počinjaju bijele garde na vojnicima crvenih garda. Radi ovih grozota prosvjedovali su švedski, norveški i danski socijalni demokrati, ali finski poslanik u Švedskoj, Grippenberg, nije htio da primi prosvjed ovih socijalnih demokrata, te su ovi bili prisiljeni, da se obrate na njemačkog vojničkog atašea u Stockholmu, e bi on isposlovao čovječiji postupak sa zarobljenicima crvenih garda. Postiglo se, čini se, da njemačko vojno vodstvo neće predati zarobljenike, što su ih Nijemci dopremili, finskoj bijeloj gardi. U Finskoj počelo se raditi oko toga, kako bi se uvela monarkija, ma da je ogromna većina pučanstva proti tome. Isto tako se govori o tome, kako će se sužiti i ograničiti izborni red, ukinuti izborno pravo za žene te stvoriti prilike, koje će odgovarati prilikama, kakve su bile prije 1905. Glasa se takodjer, da se namjerava uvesti komora sa pravom veta. Izgleda, da je nadošio vrijeme, kad će reakcijonarci imati svu vlast u svojim rukama.

Drugo tobožnje pismo cara Karla.

Rotterdam, 11. (D. u.) Pariški dopisnik „Manchester Guardiana“ javlja: Drugo pismo cara Karla je, kako se čini, važnije od prvoga. U drugom se pismu izjavlja car osvjedočenim, da može pregovoriti Njemačku, da sklopi mir, pod uvjetom, da alijirci ograniče svoje zahtjeve na Alzaciju-Lorenu. Zaposjednuta područja imala bi svakako biti napuštena te opeta uspostavljena neovisnost i suvereniteta Belgije. Car je rekao, da si je pogledom na Belgiju već zasigurao privolu. Car je zamolio, neka se čuva privatni karakter pisma. Francuska da je vlada u ostalom pod poštenom riječi izjavila, da ga neće izdati. Tijekom pregovaranja je predsjednik Poincarè predložio, neka monarhija kao promijenu za Šleziju odstupi Italiji Trst i Trentino, ali je car na to odgovorio, da je tu na putu veoma važna činjenica, što naime monarhija drži u svom posjedu Trentin, dok Francuska nije zaposjela Šlezije. Ribot je na pitanja, što mu ih je predložio odsjek za vanjske poslove, odgovorio, da mora ili odbiti predlog monarhije ili prekinuti svezu sa Italijom. Ribot je priznao, da je Lloyd George tek nakon dugog krzmanja pristao na odgovor, koji predlog odbija, kako je to želio Sonnino. Lloyd George je dakle uzalud ponovno istaknuo važnost austrijskih predloga te zagovarao želju, neka se ne propusti tako lijepa prilika za sklopljenje mira. No, Poincare je principijelno bio proti mirovnim pregovaranjima te je tvrdio, da se rat može svršiti samo potpunom vojničkom pobjedom antante. Dopisnik lista „Manchester Guardian“ je još saopćio, da su prošlog ljeta bili opetovano učinjeni predlozi i to Briandu. Dopisnik opozivlje prijašnje saopćenje, prema kojemu je Ribot tobože sve alijirce pitao za savjet u pogledu carevih pisma. Ruska i amerikanska vlada su o tome bile obaviještene tekar poslije toga, kako su predlozi bili odbiti. — Kako c. kr. brzojavni dopisni ured saznaje sa kompetentne strane, uopće ne eksistira tobožnje pismo Njeg. Veličanstva, o kojemu govori gornji članak te se ga mora smatrati novom antantinom spletkom.

Naš car kod njemačkog cara.

Berlin, 13. (D. u.) „Nordd. allg. Zeitung“ dodaje k službenom izvješću o posjetu cara Karla kod njemačkog cara slijedeće: Francuskoj će vladi konačno biti posve jasno, da su se posve izjalovili njezini pokušaji, da otruju osobne odnošaje medju obim vladarima i da time posiju nepovjerenje u saveznički odnošaj obiju carevina. Clemenceauove spletke postigoše protivno od onoga, čemu se je on nadao. Srednjeevropski blok je jači, nego je dosada bio, a sadašnji ratni savez postao je zajednički prolivenom krvi još užim. Tako su stvorena ova jamstva za vrijeme mira, koja će obje države zasigurati pred budućim olujama. Ovo, od obaju naroda željeno djelo užeg saveza, približuje se sada ostvarenju. Njemački narod srdačno pozdravlja cara Karla kao nositelja onog razvoja, koji, na temelju starog, čvrstog saveza, vodi austro-ugarsku monarkiju prema sve užem jedinstvu sa njemačkom državom.

Sofija, 13. (D. u.) U nekom razgovoru označio je generalissimus Jekov položaj bugarske južne fronte zadovoljnim te je na to izjavio: Činjenica, što će nas ovih dana posjetiti car Karlo, živ je izraz prijateljskih odnošaja i saveza, koji s[illegible]jaju vladara Austro-Ugarske i bugarskog kralja. Posjet će krepko izraziti izmjeničnu ljubav obaju saveznika te će istodobno na najjasniji način dokazati, kako su naši protivnici lagali, htijući da svim sredstvima medju nas posiju neslogu i nepovjerenje.

Beč, 14. (D. u.) Jutros se je car povratio iz njemačkog velikog glavnog stana u Baden.

Političke vijesti.

Antanta o Austriji.

„Národní Listy“ donose iz Lugana danom 10. svibnja: Londonski list „Times“ u uvodnom članku od 2. svibnja potiče cara Karla, neka si razmisli, hoće li biti glavom „nove silne savezne države u istočnoj Evropi“, sa slavenskim značajem, ili hoće da ustraje pri savezu s Njemačkom. List nazivlje Prusku „nasljednim neprijateljem austrijske države i dinastije“. Takodjer drugi engleski listovi donose članke sličnog sadržaja. Sada se oziviju talijanski nacijonalistički listovi, te uzbudjeno protestuju proti engleskoj štampi. „Gazetta del popolo“, „Epoca“, „Idea nazionale“ i „Mattino“ proglašuju, da nije moguće razumjeti, kako se u Londonu u mjerodavnim krugovima izražuju i kako daju pisati misli, koje sve stranke u Italiji odlučno otklanjaju. Turinska „Stampa“ piše, da bi razilaženje londonskog i rimskog nazora o austrijskom problemu vodilo samo k novim konfuzijama u talijanskom narodu, te bi provedenje misli, kako ju je izrazila talijanska štampa, na koncu konca koristila jedino Njemačkoj, jer bi se austrijski Nijemci, u slučaju da bi car Karlo htio postati glava velike slavenske države, sigurno pripojili k Njemačkoj, a Ugarska, koja je veliki neprijatelj velikih državnih slavenskih tvorba, prije bi pristala uz Njemačku, negoli uz poslavenjenu Austriju.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Raditi za jugoslavenku deklaraciju, piše mariborski dopisnik „Slovenskom Narodu“, znači danas, raditi za opstanak našega naroda, za njegov napredak, dobrobit i budućnost. Pitanje medjutim nastaje, što se u tom pogledu medju nama, osobito tu na narodnoj granici, radi. Kazati moramo, da dosad upravo malo. Glavni posao čini samo naše slovensko narodno novinstvo a ipak je imao pravo onaj, koji je ovih dana oglasio, da to nije dovoljno. Pogledajmo u naše Slovenske gorice, na Ptujsko polje, obazrimo se na naše Pogorje i u našu gornju Dravsku dolinu. Istina imadosmo dosad cijeli niz sastanaka, koji su svi baš dobro bili posjećeni. A to nije dovoljno. Vrijeme je posla ovdje i za to moramo svi na posao. Tik uz Maribor imademo još sve puno krajeva, iz kojih nijesmo još upravo ništa čuli ili pak samo jako malo. S tim nije rečeno, da tu nema terena; naprotiv: dovoljno ga je, i još kako zahvalnog, samo treba da stupimo tamo medju ljude, da ih okupimo oko sebe, da im govorimo i obrazložimo sve i kako. Morali bi si razdijeliti posao ovako: danas je nedjelja. — taj ide simo, onaj ovamo, treći tamo. I doskora je blagdan; opet si razdijele za to odredjeni djelokrug: jedan uzme ovu općinu, drugi opet tu, treći te četvrti onu. Tako bi bila svaka nedjelja i svaki blagdan narodni radni dan. Kako ne bi nastale možda kakve sumnje, neka se za to odluči zajednički poslovni odbor, koji bi izabirao svoje ljude i odredjivao, kamo imadu ići. — Znadu li naši čitatelji zašto im to tu nabrajam? Shvaćaju li to? Ali ipak ih imade mnogo, dapače najveći je dio, na najveću nesreću i žalost našega naroda, koji to ne će da razumiju. — U Ljubljani se pripravlja osnutak „Češke općine“. Pripravni odbor već posluje, imade sjednice i upisuje članove za buduće društvo. Predsjednik društva jest ing. Hilbert. — Izvješća njemačkog „Schulvereina“ javljaju pohvalno o činu kneza biskupa Jegliča, naime o njegovoj zakladi za izdavanje latinsko-slovenskog rječnika. List njemačkih nacijonalaca veli, da će taj čin biti od velikog značenja za budućnost nacije.

Domaće vijesti.

Naš jučerašnji je članak na uvodnom mjestu bio na mnogim mjestima zaplijenjen. Da ne bude nesporazumka, upozoravamo, da smo mislili, napisati ozbiljno opomenu na naslov našega radništva, neka bude mirno, oprezno i neka ne nasjeda kojekakvim huškačima, da ne bude nedužnih zavedenih žrtava. Pošto je čitava argumentacija bila prekinuta sa strane cenzora, regbi, iz razloga, koji nijesu u nikakvoj vezi sa tendencijom članka, već radi konkretnosti izvjesnih podataka, iznijeli smo sa par riječi ono, što smo htjeli da kažemo cijelim jednim člankom.

Oglas. Općinski ured javlja: U smislu naloga kotarskog povjerenstva za potpore u Puli, upozoruje p. t. da sve one osobe, kojima bivaju uručeni platežni arci, što ih izdadu povjerenstva drugih pokrajina i političkih kotara, morat će izručiti te arke u ovom općinskom uredu, trg Foro broj 1. prizemno desno, soba broj 3 za vrijeme uredovnih satova. Protiv stranaka koje se ne budu pokoravale ovom nalogu te će i dalje upotrebljavati spomenute platežne arke, postupat će se zakonskim putem.

Dnevne vijesti.

Ozbiljni časovi. Seidlerove se mjere doduše neće provesti, ali trenutak, u kojem živimo je nada sve ozbiljan. Nije ozbiljan za sve narode naše države ali je ozbiljan za nas Jugoslavene, na koje je ministar-predsjednis s prstom pokazao kao na buntovnike, propagandiste i pogibeljne agitatore, dok mogu svi oni, koji poznavaju naš narod kazati, da imade u zaledju ćud janjeta a samo na bojištima postaje vražjom divizijom. Naš narod je mnogo toga prepatio i mnogo je krvi prolio. Mnogo je njegovih ljudi bilo progonjeno. Radi toga je svaki naš čovjek dvaputa vrijedniji, jer je rijetkiji. Mi moramo da spasimo što više ljudi iz tog rata, a onim ljudima, koje hoćemo da izbavimo, da osiguramo tjelesno i duševno zdravlje, koje se — što je svakomu poznato — ne popravlja po tamnicama u ratno doba. Poznato je dalje, da se našemu narodu obično drukčije sudi negoli ostalima, da on plati obično glavom, gdje se drugi kazniju tamnicom. Ovih predrasuda ne možemo raspršiti, jer nijesu tek u mislima, već su u krvi. Mučenika smo imali dosta. Nemojmo dakle povećavati broj nedužnih žrtava rata. Nemojmo raditi prema trenutačnom raspoloženju, već obuzdajmo naš temperamenat, našu vručekrvnost. Miran, postojan i ustrajan rad, to je ono, što svakomu od nas treba. Zaletavanjem ćeš si razbiti glavu ali nećeš srušiti zid! Silniji je u tom pogledu miš od bjesnog bika. Svaki od nas valja da se odgoji, da si udahne gospodskiju ćud, da prestaje klanjati se onome, koji bi se njemu morao da klanja. U tom nastojanju treba mnogo odvažnosti, mnogo sebepregaranja, mnogo unutarnjeg rada. Pomislimo li, da imademo djecu, koja se ne smiju odgajati na ropski način već u slobodna, samosvijesna i odlučna bića, koja će znati cijeniti svoj narod i svoj jezik ali će znati da i druge — bude li potreba — prisili na isto poštovanje svoje narodnosti. Sve naokolo samo neobradjena ledina, a čovjek ne zna, gdje bi se prije latio posla. Na posao dakle!

Zemaljske boje u Kranjskoj. Godine 1848. uvedene su u Kranjskoj kao zemaljske boje bijela, modra i crvena, dotadašnjih žute, modre i crvene. No Nijemci su se služili s ovim prijašnjim bojama sve do god. 1916. kad je ministar-predsjednik Stürgk odredio, da se smiju rabiti samo boje bijela, modra i crvena. Sad je zemaljski predsjednik za Kranjsku izdao naredbu, po kojoj se zabrana od god. 1916. ukida.

Dr. Pero Žiža

Mica Lovrenčić-eva

vjenčani

Trebinje 15. V. 1918 Postojna

Poziv

na redovitu godišnju glavnu skupštinu „Posujilnice u Lanišću“, koja će se obdržavati dne 26. maja 1918 u 1 sat po podne, u posujilniškim prostorijama.

Dnevni red:

1. Izvješće upravnog odbora.
2. Izvješće nadzornog odbora.
3. Odobrenje računskog zaključka za god. 1917.
4. Izbor jednog novog člana upravnog odbora.
5. Slučajni predlozi.

Ako ne bude u odredjeno vrijeme prisutan dovoljan broj zadrugara, držat će se s obzirom na § 32. društvenih pravila pol sata kasnije na istom mjestu i s istim dnevnim redom druga glavna skupština, koja će zaključivati bez obzira na prisutni broj zadrugara.

Odbor.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Gustoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Gustoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čekovni rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 16. svibnja 1918. Broj 1021.

Naši ciljevi.

> Ako branimo svoje opravdane interese, ne smijemo okljevati te moramo biti uvijek pripravljeni, da donosimo žrtve ili da svečano obećamo, da ćemo nastupati za pravo neprijatelja i njegove želje. Tako se uopće krepe autoritet i sila pravne ideje i obeskrepljuje kratkovidno i ukočeno nasilje. Fr. W. Förster „Erziehung und Selbsterziehung".

Fr. W. Förster jest najugledniji savremeni moralni filozof i pedagog. U imperijalističkoj Njemačkoj imade doduše — što je posve prirodno — više protivnika no prijatelja. Ali to može samo da koristi njegovom ugledu u kulturnom svijetu. Svakako stoji, da imade u samoj Njemačkoj sve ono za sobom, što nije trulo i propalo. Lijepu i plemenitu smo njegovu misao stavili na čelo našeg sastavka ne možda radi toga, što bi nam kazala nešto novoga, već radi toga, što se potpunoma podudara s onim mislima i idejama, od kojih živi naš narodni i socijalni program. Nije tome dugo, što smo istaknuli, da jedna politička misao ne može da imade moralnu vrijednost, ako ostane ograničena na interese pojedinog naroda ili pojedinog staleža jednog naroda. Ideja mora biti takva, da odgovara u jednakoj mjeri tvojem kao što i tudjem pravu, da bude pravedna tebi i tvom najljućem neprijatelju. Pogotovo vrijedi to za malene narode, koji se niti za tren ne mogu oslanjati na nasilje, pošto bi tim postali smiješni, ali ne vrijedi niti za velike narode, koji bezobzirnim gaženjem tudjih prava i poricanjem svakog moralnog zakona, koji mora da bude uzvišen nad svim osobnim interesima i interesima naroda, odbijaju od sebe narode te si stvaraju gomilu neprijatelja i protivničkih savezništva, što će u razvoju svoje povijesti svakako nemilo osjetiti. U doba moralne indiferentnosti i skeptičnog ismjehivanja idealizma sviju boljih ljudi i boljih epoha, kako je to bilo u doba tik prije svjetskog rata, nije se slutilo katastrofu, koju su pripremali svijetu različiti pruski i engleski bogovi, koji su svaki za sebe tražiti svoj posebni interes. Mjesto opće pravednog boga imade jedan car svog „Herrgotta", koji si svijet sasma drukčije predstavlja negoli engleski ili francuski bog. Ovi su različiti bogovi simptomi naše bolesti. Oni su zakrivili taj rat, oni se bore uz ovu ili onu armiju, jedan proti drugomu; jedini pravi, sveopći bog bio bi u svom beskrajnom milosrdju, u svojoj bezgraničnoj ljubavi i sveopćoj pravednosti učinio samo jedno: uništio bratoubilačko oružje i izmirio brata s bratom, narod s narodom.

A taj bog, koji dijeli svima jednako pravdu i nepravdu, patnju i sreću, tugu i radost, taj nije naš Herrgott, već naš i sveopći bog, a svi ostali su bogovi uzurpatori, nametnici, silnici, zaslanici antikrista ili uskoci paklenski.

Naši narodni protivnici mogu razgrajati, mogu prosvjedovati, mogu sazivati sve moguće sastanke, mogu se zaklinjati sto puta, da je njihova stvar pravedna; uzaludan je njihov trud, uzaludne su im muke, kad možemo samo s jednim argumentom da ih razoružamo: da li su spremni priuštiti ona ista prava, koja traži za sebe, i svim ostalim narodima? Ako viču, da ih mi tlačimo, da ih mi ugrožavamo, da li bi bili voljni, da promijenimo uloge i da im mi dademo naša prava a oni nama svoja? Mi bi svakako već danas na to pristali i ne bi ni tražili novih privilegija — jer o pravu ne može biti ni govora — kako to zahtjevaju danas oni. Suvišno je svako isticanje činjenica, nepravda počinjenih na našem narodu, progonstava itd.; da se dokaže sva moralna neuzdrživost protivničke argumentacije dovoljno je, da stavimo ovaj konkretni predlog — i stvar je gotova.

Tužio se gospodar na slugu i jadio se: bolje biti sluga negoli gospodar; a sluga mu je odgovorio, da je odmah voljan promijeniti svoj položaj i biti gospodarom. Ali gospodar se predomislio! Nije dakle više potrebno naglašivati, da istim pravom, s kojim traže Nijemci put do mora i ponijemčenje slovenskih pokrajina, bi i naš narod mogao da traži put preko Gradca i Beča do Češke. „Pravo" naših protivnika svoj je vlastiti sudac i krvnik.

Nasuprot tome ne može nitko da tvrdi, da je ono, što tražimo mi nepravedno i pakosno. Naši su ideali jednaki idealima sviju velikih ljudi bez razlike narodnosti i sviju doba. Mi tražimo suverenost naroda, bratstvo naroda, slobodu naroda i pravednost medju narodima. Naš cilj ide za tim, da onemogućimo narodnu mržnju, da izjednačimo pravo pojedinih naroda i pojedinih staleža, da obnovimo kraljestvo božje na svijetu. Ovim su se idejama, koje su tako stare, kao što je povijest čovječanstva, koje su zaspale ali nijesu nikad zamrle u dušama ljudi sviju vijekova, nekoji naduti „inteligenti" rugali, jer ih nijesu mogli opovrgavati. Ova gospoda nijesu znala, da su pilili granu, na kojoj su sjedjeli! Uzmi čovjeku i narodu ovu vjeru, i uzeo si mu smisao života, svrhu i cilj nastojanja i patnja. Ne bi se isplatilo živjeti taj kukavni život, da nema nade, da radiš i gradiš za budućnost, a u budućnosti za savršeniji oblik sadašnjosti sve do potpunog sklada i savršenstva.

A to nije tek u teoriji; ove misli provadjamo takodjer u praksi. Naši konkretni narodni zahtjevi ne otimaju Nijemcima i Madžarima nikakav narodni posjed. Naš kulturni boj ne ide za odnarodjivanjem njemačke, madžarske djece. Dapače mi tražimo u interesu samog čovjeka, koji je dobio svojim životom i dužnost, da se izživi, što potpunije razvije i ostavi budućnosti čim veći i dostojniji rad kao baštinu, neka se dijete razvije u onoj okolini i na onaj način, koji je najprikladniji za njegov duševni razvoj, te daje najbolje jamstvo, da će odgoj uspjeti. Kao što naranča i palma ne uspjeva pod sjevernim podnebjem, a premjestiš li je na sjever, moraš da im umjetno udesiš južnjačke prilike, tako se i dijete jednog naroda kao mlado stablo posebne vrsti drva, mora da odgoji u onom duhu, što mu je uslijed svoje osebujnosti postao za život potreban: u narodnom duhu, u materinskom jeziku. Drukčije će sve više obilaziti svijetom sablasti a la Mravlag i Ambroschitz. Svako dijete predstavlja neku duševnu energiju, koju treba iskoristiti u svrhu unapredjivanja svijeta i čovječanstva, te je radi toga grijeh ubijati u tom mladom biću protuprirodnim odgojem svojstva pasmine: a grijeh bi bio isto tako sa naše, kako to jest sa tudje strane. Iste se važne činjenice moraju istaknuti za sve ostale točke našega narodnoga programa.

Iz tog strogog stanovišta polazimo takodjer, sudeći o pojavama u velikoj svjetskoj politici. Da se svijet nije rugao ovim idejama, ne bi se danas kajao radi strašne katastrofe, što su njegova lakoumnost i njegov nemar nanijeli svijetu. Danas, kad se više ne dade izbrisati ono zlo sa svijeta, što je prouzročilo svjetski rat, moramo nastojati, da se svijet barem za budućnost očuva od sličnih krvoprolića. To se ne će postići time, bude li se narode dijelilo u pobijedjene i pobjednike; poražena je danas jedino zapadnjačka civilizacija i kultura; postići će se samo onda, bude li se kod uredjenja prilika na svijetu postupalo slušajući glas savijesti i moralni zakon, što imademo upisan u srce a ne glas nasilja i zakon mača; a to znači: naše je pravo jednako pravu neprijatelja, pravo pobjednika pravu pobjedjenoga.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja: U području Monte Corno ponovno su se razvili manji boјevi, kod česa su se Talijani ustalili u jednom od naših gnijezda za poljske straže. — Poglavica generalnog stožera. — Dogodjaji na moru: Pred lukom Pula bio je potopljen talijanski motorni čamac za torpedovanje. — Zapovj. brodovlja.

Njemački.

Berlin, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Sjeverno od Kemmela imale su mjesne navale potpun uspjeh te doniješe 120 zarobljenika. Naša je navala zatekla neprijateljske čete kada su se izmjenjivale, te je stajala velikih, krvavih gubitaka. Topovska borba ostala je u području Kemmela jaka. Jutros su se tamo razvili novi pješadijski bojevi uslijed francuskih sunaka. Medju Lysom i kanalom La Bassee, na Scarpi i kod Busquoya bijaše neprijateljsko topništvo budno, naročito u noći. Medju Ancreom i Sommom prodriješmo u kratkom sunku u engleske linije na cesti Bray-Courvy te održasmo osvojeno zemljište proti dvostrukoj neprijateljskoj protunavali. Da se podupre pješadija, podržavala se je živahna topovska djelatnost. Kod Villers-Bretonneuxa sa obiju strana Luce i Avre paljba je mnogostruko oživjela. Na zapadnom brijegu Ancre navalio je neprijatelj na naše linije kod Castella. Suzbit je uz teške gubitke. U pojedinim odsječcima izvidnički bojevi. Naši ljetači su jučer sastrijelili 4 neprijateljska privezana balona. Na bojnim frontama veoma budna ljetalačka djelatnost. Nabacili smo obilno bombama Calais, Dünkirchen i druga stražnja skladišta za municiju i neprijateljske željezničke naprave. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 14. t. mj. popodne: Francuske patrule, koje su prodirale sjeverno od šume Hangard u pravcu prema Courcyju te zapadno od Moze, dovedoše natrag zarobljenika. Francuzi lakotom suzbiše njemački pothvat na malenu stražu sjeverozapadno od Orvillers-Sorela. Prilično živahna topovska borba u Champagni, u odsječku Butte du Mesnil i u Vogezima. U našoj se je vatri izjalovio navalni pokušaj sjeverno od Fechte. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

* **Engleski izvještaj** od 14. t. mj. prije podne: Prošle noći provedosmo sjeveroistočno od Robecqa uspješan pothvat te bez vlastitih gubitaka zarobismo nekoliko zarobljenika. Uz gubitke je suzbito neprijateljsko odjeljenje, koje je napalo našu stražu zapadno od Mervillea. Neprijateljsko topništvo bijaše tijekom noći djelatno u odsječcima Somme-Andre. — 14. svibnja na večer: Jutros rano navalio je neprijatelj iza žestoke topničke pripreme na jednoj fronti od jedne milje jugozapadno od Morlancourta. Uspjelo mu je na jednoj točci da provali u naš položaj. Na svim ostalim je mjestima bila navala suzbijena sa teškim gubicima za neprijatelja. Na imenovanom je mjestu bila naša linija uspostavljena bezodvlačnim protunapadajem australskih četa. Zarobili smo preko 50 momaka. Naši su gubici bili neznatni. Tijekom zadnje noći došlo je u smjeru na Kemmel do mjesnog boja, gdje je neprijatelj navalio u smjeru na Vierstraat. Bio je medjutim suzbijen od francuskih četa. Inače ništa nova.

* **Odnošaj medju Austro-Ugarskom i Njemačkom.** Wolffov ured doznaje, da će naskoro započeti u Berlinu pregovaranja o izgradnji i pojačanju austro-ugarsko-njemačkog saveza. Pregovaranja će se nastaviti i dovršiti u Beču, te će trajati više mjeseci. — Car Karlo poslao je dne 15. t. mj. caru Vilimu slijedeću brzojavku: U času, kada se vraćam sa blagoslovljenih tla njemačke države, osjećam nuždu, da Ti se ponovnim pozdravom srdačno zahvalim za ne samo ljubezni već upravo prijateljski doček, što si Mi ga jučer priredio. Uradošćen našim razgovorom, punim sporazumljenja, kličem Ti iz srca i u vjernom prijateljstvu: „Do vidova naskoro!" Karlo v. r. — Car je Vilim odgovorio ovom brzojavkom: Hvala Ti na Tvojoj srdačnoj brzojavci. Iz srca se radujem, što si tako zadovoljan ovdješnjim posjetom. I Meni je bilo veoma drago, što sam Te vidio i što smo u našim opsežnim razgovorima na novo ustanovili potpun sporazum u ciljevima, koji nas vode. Ostvarenje će istih biti za naše države veliki blagoslov. Nadam se, da ću se naskoro moći odazvati Tvom ljubaznom pozivu. Srdačne pozdrave Ziti i Tebi. Vjerni prijatelj: Vilim v. r.

* **Oktroj u Austriji.** „Hrvatska Riječ" prima telefonsko izvješće iz Beča: U petak na večer, poslije audijencije dra. Žolgera kod vladara, došli su tajni savjetnici bar. Trnka i dr. Žolger još jednoč u audijenciju, da još jedamput upozore na teške posljedice oktroja u Češkoj i posljedice progona na jugu. No nije im uspjelo da uvjere Njegovo Veličanstvo, da bi ovaj oktroj bio politička mjera sa teškim posljedicama. Vladar je, kako se saopćuje sa informirane strane, zatražio izjavu čeških zastupnika za austrijsku državu i za dinastiju. Spomenuti tajni savjetnici će večeras izvjestiti o tomu predsjedništvo Češkoga Svaza. U ovoj se konferenciji imadu stvoriti važne odluke.

* **Preki sud u češkim okružjima.** „Hrvatskoj Riječi", telefonuju iz Beča, dne 13. svibnja: U mnogobrojnim okružjima Češke morao se je jučer proglasiti prijeki sud, jer je u brojnim krajevima Češke došlo do teških izgreda. Noćas je dopremljeno u zatvor preko 150 okovanih ljudi. Opljačkana su i djelomice spaljena dobra kneza Fürstenberga i neka alodijalna dobra. Teški su se izgredi dogodili i u Moravskoj Ostravi u Plznju i Náchodu".

Iz Rusije.

Petrograd, 14. (D. u.) Reuter javlja dne 12. t. m.: Sinoć je u Moskvi započeo boj medju boljševicima i anarhistima. Sovjetove su čete opkolile zgradu anarhista, koji se nijesu htjeli predati, već su se branili topovima, oklopljenim automobilime i ručnim granatama. Tako zvani anarhistički federalisti izvjesili su poslije opstrijeljavanja od pol sata bijelu zastavu. Nije još poznato, koliko iznašaju gubici sa jedne i druge strane. Danas o podne je borba još uvijek trajala.

Govor njemačkog cara u Aachenu

Aachen, 14. (D. u.) Prije nekoliko je dana boravio car Vilim, na putu iz velikog glavnog stana, u Aachenu, gdje je posjetio općinski dom, u kojem se baš obdržavala sjednica općinskog vijeća. Car je stupio u vijećnicu te progovorio gospodi na slijedeći način: Na putu sa zapadne fronte radujem se, pozdraviti ovdje gospodu. Na zapadu vidio sam poluopustošenu Francusku. Tamo se dobi pravi dojam o svim grozotama, od kojih je rat poštedio našu domovinu. Tko bi postao malodušan, neka ide nekoliko dana na frontu i neka si pogleda opustošene pokrajine. Onaj se neće više tužiti i

će biti zadovoljan sa svojom sudbinom. Onaj će podnašati muke, nevolje i grozote rata ustrpljenjem. Da se gospoda mogu sastati na tom mjestu u sigurnom miru, to imadu da zahvale našoj neuporedivoj vojsci. Ofenziva napreduje. 600.000 Engleza stavljeno je već izvan boja, a 1600 topova zaplijenjeno. Svuda moraju Francuzi da im priskoče u pomoć. Teške gubitke imadu da nose Englezi. Ali nijesu ni zaslužili ništa boljega. Stvar će se na zapadu provesti; ali mi moramo imati ustrpljenja. Milijunske se vojske ne mogu uništiti u jednom danu. Mi ćemo postići naš cilj. Težak se posao mora izvršiti, ali zato imademo i valjane kovače. Istok smo si otvorili, u Ukrajini napredujemo takodjer. Iz Ukrajine stigli su već prvi vlakovi sa živežem u Berlin. Time postaje naša prehrana boljom. U Sebastopolu smo zaplijenili jako, bogato natovoreno trgovačko brodovlje. Time ćemo uspostaviti naš promet na Crnom moru. Ide dakle dobro. Veseli Me patriotično držanje ovdje, na državnoj granici. Raspoloženje je kod četa odlično. Mnogo Porenaca i Aachenaca susreo sam po lazaretima te Sam i predao odlikovanja. Sada mislim, nadošlo je vrijeme, da se okanimo svega tudjinačkoga. Francusko parliranje mora da prestane, govorimo radije naš Plattdeutsch! Uz oduševljeno klicanje gradskih vijećnika zapustio je car vijećnicu te krenuo u automobilu na kolodvor, po ulicama i na glavnom trgu pozdravljen od tisućglave množice.

Političke vijesti.

Nova Alzacija.

Pod tim naslovom piše praški „Venkov“ u svom uvodnom članku o miru s Rumunjskom: O tom, kakav je dojam izazvao mir, ugovoren izmedju Rumunjske i centralnih vlasti, u četvornom sporazumu, doznajemo tek iz njemačkih listova. Iz novinarskih iskaza činilo bi se, da četvorni sporazum ne daje velike važnosti onim mirovnim pogodbama, da je podcjenjuje i nikako ne smatra za definitivno riješenje ratnog spora na istoku. Piše se o tom miru po prilici tako, kao svojedobno o miru, ugovorenom u Brestu-Litovskom. Smatra se ga kao privremeno stanje, koje će se tekar na svršetku ovog velikog evropskog rata trajno urediti. Za sada listi četvornog sporazuma izrabljuju rumunjske pogodbe jedino u agitacijske svrhe proti onim činiteljima, koji nastoje i sile za brzo dovršenje rata. Ističu naime to, da centralne vlasti anektuju, da zahtjevaju odštete, te da će tako istupati proti svakome, koji bi već sada htio s njima sklopiti mir. Iz toga pak zaključuju, da je potrebno ratovati dalje, i to tako dugo, dok Njemačka sama ne bude zahtjevati mir. Inače naravno sude o ugovorima bukureštski njemački časopisi a takodjer njemački državnici. Ti podižu uspjehe, koje su centralne vlasti izvojštile u Rumunjskoj, te podcrtavaju osobito onaj fakat, da je sada na istoku naša granica potpuno osigurana pred bilo kojom opasnošću. Rumunjska se je tim mirom survala, vele, na malu, zaduženu državicu balkansku bez značenja, koja ne će biti kadra više nikada da igra važniju ulogu. Morala je odstupiti Ugarskoj oko 5000 četvornih kilometara, malo napučenog područja, izgubila je Dobrudžu, izgubila je pristav i gospodstvo na Dunavu, a jošte k tomu mora da plati odštetu za štete, nanešene u Sedmogradskoj. Uspjeh je dakle, kažu, posvemašnji... S kakvim su pak čuvstvima dočekali taj mir u samoj Rumunjskoj?! O tom još dosad nemamo vijesti. Nekoji listovi medjutim sami hoće da uhvate i opišu raspoloženje, koje će valjda tamo zavladati. Tako piše „Arbeiter-Zeitung“: „Taj mir nije sklopljen na temelju načela samoodredjenja naroda, ne će pobuditi u Americi pouzdanje, da se iskreno priznajemo da stojimo u zmirovna načela Wilsonova. Gubitak Kystendže je za Rumunjsku najteži udarac. Razmjerno najviše dobiva iz mira s Rumunjskom Bugarska, ali ni Bugarska nije zadovoljna s riješenjem pitanja Dobrudže, jer će se o njoj morati još dogovarati s Turskom, koja zahtjeva bugarsko područje kod Drinopolja. Rumunjska će i nadalje ostati ogrčena proti nama, u četverosvezi prijete konflikti radi rumunjskog plijena, radi Besarabije izazvan je konflikt izmedju Rumunjske i Ukrajine. Bojimo se veoma, da će naša djeca morati činiti pokoru za to, što je izmedju Dunavom i Crnim morem bila stvorena mala Alzacija. Vlaška ostat će na svoje troškove opsjednuta od vojske centralnih sila. Isto će tako biti i s Moldavom. Željeznice, pošta, ležišta petroleja i tvornice u Rumunjskoj ostat će u rukama centralnih vlasti, u Rumunjskoj će ostati njemački vojnički sudovi, rumunjski uredi bit će podloženi njemačkim zapovjedništvima, bjegunci iz Vlaške ne će se smjeti povratiti u domovinu. Može se sumnjati, da li je bilo mudro, izrabiti vlast, koja je bila tako izvojštena. Tako dakle piše „Arbeiter-Zeitung“. „Bohemia“ pak se opet boji porasta Ugarske a osobito ojačanog upliva na naše gospodarske prilike. Kad bi se, veli, imali ostvariti gospodarski zahtjevi, izraženi u mirovnom ugovoru, ne bismo mi imali, veli, nikakvog uzroka za nekakvo osobito zadovoljstvo. Uostalom, završava „Venkov“, moramo počekati, kako će se o miru izraziti delegacije i parlamenat, naravno, sastanu li se. Tamo će o mirovnim pogodbama biti moguće iznesti slobodno mnijenje.

Iz slovenskog svijeta.

Česi i Madžari. Peštanski dopisnik „Venkova“ nastavlja razmatranja pod spomenutim naslovom. Dakle — madžarsku metodu — saopćuje dopisnik — proti Česima zahtjeva madžarska „demokracija“, čiju oholost ne nadvisuje nego ona nervoznost, koja spopada ljude s one strane Litve, začuju li ime „Čeh“. Da, Madžar, koji načelno ne respektuje nikog, čini od nekog vremena nekakvu iznimku s Čehom, psihološki razlogi toga su jasni kao bijeli dan. Vaša solidarnost i vaša izravna i neustupna dosljednost pomućuje im sve predstave o bojevima malenog naroda. Kod njih puzanje i politička beskarakternost, kod Vas politička čast pri jednotlivcu, pri strankama, u cijelom narodu. Kod njih kšeftovanje i zaradjivanje, u vašoj politici poštenje i čistoća; socijalno iskorišćivanje kod njih a kod vas uzajamnost svih socijalnih slojeva. Vaša sreća, da ste iz politike izopćili plemstvo, čija gospodarska i socijalna sebičnost donosi u narodna tjelesa raspad i razvraćenost. Vaša solidarnost i vaš demokratizam, a nada sve vaša ustrajnost i nepokolebivost u slovačkom pitanju, vaša „nek bude što hoće“ izvojštila vam to, čemu se nijeste nadali: slabo sakrivan ili uopće nesakrivan respekt kod onog naroda, koji inače nikoga ne respektuje — Madžar jest bojovit, ali samo proti slabima i onima, koji ustupaju; tako proti neorganizovanim Nemadžarima i proti kukavicama u Beču. Prije dviju godina, dakle prije svibanjske revolucije, izdao je član stranke nezavisnosti, dr. Kun, ovećn raspravu o ratnim ciljevima madžarstva. Kun je nekada bio pristaša poznatog E. Kovacza, koji je propagovao madžarofilstvi kod Poljaka a tako i u Pragu. Tim je više zanimivo, da takodjer on, dakle kao nekakav predstavnik „mirnijih“ Madžara, označio kao najvažniji ratni cilj za Madžare pripojenje Češke i Moravske njemačkoj državi. U četrdesetim godina prošlog vijeka govorilo se, da Madžari ne mogu priznati Slovacima i Česima uvjete narodnog života, zato jer je ruska opasnost akutna a Madžari moraju braniti Evropu protiv panrusizma; jedino, kad bi medju Evropom i Rusijom bila od Rusije nezavisna Poljska, mogli bi Madžari odstupiti od protičeško-slovačkog nastupa. God. 1916. i 1917. bila je Poljska već samostalna, dakle nezavisna od Rusije tada — narastao je madžarski apetit sve do sjedinjenja sa Njemačkom. — Tako se kombiniralo i govorilo o Česima u Pešti pred rezolucijom o Slovacima. Češko-slovačka politika Češkog svaza podučila je Madžare o tome, da tu nemaju proti i uza sebe narodić primitivnih korupcija, nego narod, koji si je svijestan svoje snage i svoje zadaće na evropskom jugoistoku. Ne će proći niti godina dana i gospoda Madjari govorit će još mnogo mnogo skromnije, samo im treba nepreslano vidjeti u karte. Tko se dade zavesti od njih, jest izgubljen; tko je proti njihovoj papirnatoj političkoj municiji kadar postaviti živuću i neustupnu energiju, tomu će podleći. Mi to znademo već danas; doskora doznat će to i svoji suvjetni takodjer Madžari. — Isti dopisnik javlja „Venkovu“ u dopisu sa Slovačka, povodom slovačkog manifesta: Slovačko dakle počinje govoriti. Govor je njegov miran ali stalan. Na mikulaškoj skupštini podan je temeljni uvjet političkog rada, koji nastaje: bez drugog ugovaranja povedena je u jezgri i bivstvu koncentracija narodnih sila: demokratska inteligencija, laklanje i radništvo. Ostalo već ne će moći da je dati, te će se popuniti koncentracija u potpunu narodnu raprezentaciju.

•

Iz Hrvatske. Hrvatski sabor opet zasjeda. Koalicijonarci natežu se s Starčevićancima a pletu se i Frankovci. Svi predbacuju jedan drugome, da radi protiv narodnog jedinstva a svi o sebi govore, da rade za narodno jedinstvo. Prava slika političke nesposobnosti, dizorganizacije, političke riječi i vječnih fraza. — U Zagrebu je ovih dana boravio češki socijalista dr. František Soukup. Sastao se u Zagrebu s nekim socijalistima i s nekim hrvatskim političarima. — Dne 11. svibnja umro je u Zagrebu u hotelu „Slovenec“ narodni zastupnik i hrvatski delegat na zajedničkom saboru Pero Krajnović, umirovljeni srpsko-pravoslavni paroh. Bile su mu 54 godine. „Hrvatska Riječ“ veli o njemu, da je bio čestit čovjek, po svojoj naravi opozicijonalac, koji je obuvjek u borbi protiv nasilnih sistema širio opozicijonalni duh medju Srbima. Vječna mu pamjat! — U hrvatskoj štampi opet nova kriza. Štrajk slagara nije još prestao osim u nekojim tiskarama, reć bi premda novinskim vlastnicima će i radništvo i postodavci draže svojim zahtjevima jedan drugog do skrajnosti. U Zagrebu se ne štampa niti izlazi sada nikakva revija i ne izdaje se nikakva knjiga. Tomu se pridružuje ono, što mi ovdje još nepretrano osjećamo, a i osjećat ćemo dokle god budemo zapostavljeni i dok bude nad nama vladao neprijateljski nam sistem — naime nestašica papira. „Hrvatska Riječ“ poziv je već po bogzna koji puta mjerodavne faktore, da nešto učine za nabavu papira. Inače će morati prestati izlaziti novine a biti će takodjer onemogućeno izdavati štampom bilo koji literarni rad. — Iz Zagreba ide na proslavu „Narodnog divadla“ gradonačelnik dr. Stjepan Srkulj i nekoliko gradskih zastupnika. — U listovima, koji zastupaju pojedine, loše organizovane stranke u Hrvatskoj, vodi se sada polemika o novim izborima u Delnicama i Novom. Tamo nije sigurna pobjeda koalicije, što se opaža iz nervoznog pisanja „Hrvatske Riječi“ u tom smjeru. List spočituje Starčevićancima što kandiduju u Delnicama tamošnjeg kotarskog suca, dr. Iv. Krnica. Brani se tu dapače i Česima. — Ništa nemamo, svagdje samo gnoj i blato!

•

Iz bivše ruske carevine. Bečka „Arbeiter-Zeitung“ donosi londonsku vijest, koja saopćuje dopis istorijske važnosti, koji je Trocki poslao Leninu pred svršetkom pregovaranja u Brestu Litovskom. List glasi: „Mili V. Iljiču: Nije moguće potpisati njihovog mira. Stvorili su već vladu na oko u Poljskoj, Litvi, Kuronskoj itd. te pregovaraju s njima o teritorijalnim odstupima, kaošto i o vojničkoj i poreznoj pogodbi, na temelju prava samoodredjenja. Te su pokrajine prema njemačkom tumačenju već nezavisne države, koje su sklopile već takodjer nekakve teritorijalne i druge pogodbe s Njemačkom na štetu Rusije. Postavljam danas usmeno dotična pitanja, koja isključuju svaku varku; sve je bilo stenografovano. Sjutra predlažem to pismeno. Moj je zaključak taj: Navijestiti svršetak rata i demobilizaciju, a da ne potpišemo mi ugovora. Proglasit ćemo, da ne možemo sudjelovati pri razbojničkom ratu niti pri razbojničkom miru. Poljsku, Litvu i Kuronsku predat ćemo sudbini. Odgovornost ostavljamo Njemačkoj. Nijemci ne će nas moći napasti, kad već dovršimo rat. U svakom će slučaju biti Njemačkoj teško glede na njezine unutarnje prilike, da nas napadne. Scheidemannov je puk prihvatio rezoluciju, u kojoj je proglasio, da će prekinuti sve odnošaje s vladom, postavi li aneksijonističke zahtjeve prema revolucijonarnoj Rusiji. „Berliner Tageblatt“ i „Vossische Zeitung“ zahtjeva sporazumak s Rusijom uz sve okolnosti a takodjer centrum podupire sporazum. U štampi se započinje polemika o vodstvu rata na zapadu. Proglasit ćemo svršetak rata, ali ne ćemo potpisati nikakvih mirovnih ugovora. Njemačka ne će biti kadra da poduzme proti nama ofenzivu. Obrambeni rat! Napadnu li nas, ne će biti naša situacija gora, nego li je sada, kad nas okrivljuju, da radimo na mig Engleske i Wilsona. Možemo pregovaranje protezati dva, tri, četiri dana, onda ih moramo prekinuti. Ne vidim nikakvog riješenja, do li to. Tisne ti ruku Trocki.“ Kako se sve to onda jadno dovršilo! Trocki je ipak previše vjerovao njemačkoj socijalnoj demokraciji, a premalo poznavao — Nijemce!

Domaće vijesti.

Za fond „Hrvatskog Lista“ darovao je I. M. prigodom svog imendana K 20·—, a Mate Poša položio je u istu svrhu K 5·—. Ukupno K 25·—. Uprava se lista darovateljima najsrdačnije zahvaljuje.

Za Krekov spomenik sabrala se u Roču i u selu Nugli prigodom objavljenja izjave za jugoslavensku deklaraciju svota od K 45·—. Darovateljima srdačna hvala! Svota dostavit će se odboru za Krekov spomenik u Ljubljani.

Milodari za hrvatsku srednju školu u Puli. Prigodom proglašenja izjave za jugoslavensku državu, koja se imade učiniti ostvarenjem bečke svibanjske deklaracije Jugoslavenskoga kluba sabrano je u Roču i u selu Nugli za našu srednju školu K 45.—; Poša Mate polaže u istu svrhu K 5.—; U društvu željezničara, sakupljenih u hotelu „Velebit“ u Pazinu, sabrano je u proslavu 4. krvavog maja za hrvatsku srednju školu u Puli K 22.—. Darovaše: Po K 10.—: hotelirka gospodja I. Zović; po K 2: Leopold Satran, Motika, Josip Ladavac, Franjo Lulek, L. Gržetić; po K 1: A. Benda, Fr. Tonkli. Medicinar Miroslav Gradišnik šalje nam iz Beča K 270·—, sakupljenih medju drugovima, jugoslavenskim akademičarima, koji su pod geslom „Prosvjetom k slobodi“ svi rado dali koji prinos za svoju ugroženu braću u Istri. Budući da su potpisi na sabirnom arku većinoma nečitljivi, to tek mimogred spominjemo, da se medju darovateljima nalaze djaci iz svih krajeva široke Jugoslavije i pripadnici svaju trih plemena jugoslavenskog naroda. (Prof. N. Žic, M. Popović, Vera Škarica, Tripalo Joško, Zlatko Žagar, Lena Ujević, Ljuba Rakić, Matanić, Gradišnik, Županić, Kordić, Kovačević, Pospišil, Margita Mladineo, Petar Barbić, Luka Maslać, Leonardo Rogić, Ante Corić, Fran Salaj, Buljan Petar i mnogi drugi.) Našim mladim nadobudnim ljudima srdačna hvala, a sabiraču, koji nam je već nekoliko prinosa poslao, kličemo: Živio! — Josip Ružić, c. k. r. polaže u istu plemenitu svrhu prinos — zaslužbu za 4 sata službe K 1·60. — Josip Krajcer daruje u istu svrhu dobivenu svotu od K 3·20, za održanu osamsatnu službu u „Politeama Ciscutti“. — Prigodom vjenčanja Ivana Radoševiča sa draženom gospodjicom Pravdoslavom Kirac i Luke Lazariča sa milolikom gospodjicom Marijom Buić u Meduljnu sakupljeno je po Luci Radoševiću i Ani Buić K 69·20. Mladencima bili u stotinu dobrih časa. Evala kićenim svatovima. Množili se oni, koji će slijediti lijepi primjer, pun požrtvovnosti i iskrene odanosti prema narodu i narodnoj budućnosti! — Ukupno K 416·—, zadnji iskaz K 56.612·51, sveukupno K 57.028·51. — Svota se množi i stupa polagano, veoma polagano. Opaža se, da je glavno vrelo prinosa presahnulo! Oni koji mogu dati i koji

smiju dati, neka dadu za one, koji niti mogu niti smiju dati! Naprijed za hrvatske škole u Puli!

Razredna lutrija. Slijedeći brojevi bijahu izvučeni te iznosi jošte nedignuti: 35, 922, 923, 976; 100, 048, 049, 072, 073; 115, 378, 380, 381, 383, 386, 389, 390, 398. Vlasnici se umoljavaju da iznose čim prije dignu kod poslovnice (tvrtka Jos. Krmpotić) u Puli gdje se može dobiti takodjer listu žrebanja.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. Vanredno mnogo kukavica je ovdje. Kažu da je to znak dobre ljetine. Kako je poznato, kukavica nema svoga gnijezda. A jer nema, snese jaje u tudje gnijezdo. Jedna naša kukavica snijela je jaje čak u „Slovencu"; a druga u nedjelju (dne 12. svibnja 1918.) u „Hrvatski list" broj 1017 —. — Da se jaja razlikuju, konštatiram ovo: 1. Hrvatska općina u Pazi u ima općinsku aprovizaciju od početka aprovizacijonog doba, dakle ne 4 mjeseca, već naskoro 40 mjeseci. 2. Da su laž i istina dvije sestre, ali nejednake. 3. Da laž ima i dvije porcije, a istina katkada samo pô male porcije. 4. Da su rijetki „valati u taroku"; radi „paklanja" mogu biti i češći. Tako i naša „inteligencija", ako je „štenkaš" ipak nešto učini. Pardon, onih 50 kruna još je na raspisanoj nagradi. Za „mnogo truda i napora" čeka vas lijepa nagrada, recimo: deklaracija. Nijesmo „budale" — ne, ne, već velike lijenčine. Zdravo! Vaš prijatelj:
Hrvat.

Za „Hrvatski List". Primamo: Za naše prilike svakako boljeg lista ne bismo mogli imati nego je baš „Hrvatski List". Čuo sam razne kritike. Govorilo se već, da je „Hrvatski List" i klerikalan i liberalan i socijalistički list. Govorilo se i ovako i onako, pače i da je „kšeftarski" list. Pak bio ovakav ili onakav svi ga volimo. A osobito ga vole naše ženske. Vole ga i djaci, pače i djeca pučke škole. Vole ga i prijatelji i neprijatelji lista. Dakle, potreban i veoma potreban je. I kad vidimo da je sasvijem hrvatski list, što je velika rijetkost, onda dolazi pitanje kakvi smo mi prema njemu. Hoćete li računa? Nešto prije treba da rečem još i ovo. Uredjivanje lista, kapitaliziranje njegovo najteži je posao, kod nas teži nego igdje drugdje; onda nadji osoblje, koje će raditi kod toga, treba kod nas kapacitete, upravo ženijalnosti i samoprijegora i duševne slobode, da to uspije. A ipak, „Hrvatski List" koraca savremeno naprijed. I bude li imao „robe" poći će smjelo naprijed. K izdavaču lista dodajte još par dopisnika i većinu mušterija u neposrednoj blizini i svršili smo, što je „preko žice". A mi s ove strane „žice" (dolazim sa računom) čekamo, da će nam „pečeni pilići" s neba padati. Kritizujemo, kad smo malo od volje sa „Tagespoštom" (mi neki smo i pretplaćeni na nj) ili sličnim s visoka „Hrvatski List", i kritizujemo, ali ne radimo; i ako nešto radimo, to je „pro ego" a za „patriju" neka se drugi brine. Naša riječ, da je svaki inteligentni čovjek, koji se sada izlaže za hrvatsku stvar, lud čovjek, donaša nam najljepšu svjedodžbu kakvi jesmo. Evo ovakove su naše prilike. Poredite samo nas sa „Hrvatskim Listom" i dolazimo svakako do odluke: „Za naše prilike boljeg lista od „Hrvatskog Lista" ne možemo imati. Mi i dnevnik; kao da bi se reklo mi i bogatstvo. A ipak sa malo ili puno volje dolazi se i do toga. Istranin „lazar" (hrom) Opačić (bivao u Poreču) od prosjaka došao milijunaš. Jedan naš čovjek gotovo sasvim ispunjuje dnevnik. Deset nas, koliko bi bilo gradiva, a stotina nas, koliko onda! A može pisati svaki pismen čovjek, ako drugo ne, a ono barem na dopisnici. Svaki učitelj, svaki svećenik, sudac, i. činovnik, odvjetnik, liječnik, pisar, seljak. A gradivo? Sudac, odvjetnik, liječnik i svećenik svakako najviše bi ga imali, drugi manje i više (individualno je to), kako se uzme. Krasan bi bio onda naš „Hrvatski List" krasan kao i naša domovina. Kušajmo barem jednom. Zar će ovaj apel koristiti? Sumnjam. Mi koji smo još Hrvati, uprimo svom silom, da nam veoma korisni list ne izgine. Nastojmo da i kod drugih probudimo volju za rad, da ako drugo ne, barem novčano pomognu u radu za spas domovine. Naprijed za „Hrvatski List"! Hrvat.

Dnevne vijesti.

Ubojstvo grofa Berchtolda. Kako praški listovi javljaju bio je dne 7. svibnja iz zasjede ubijen grof Otokar Berchtold, vlasnik vlastelinstva Nezdašova kod Tyna na Vltavi u svojim vlastitim šumama. O dogadjaju, koji je cijelu okolinu uzbunio, doznaje praški „Večer" izvornu vijest iz Tyna na Vltavi, u kojoj se veli: Grof Otokar Berchtold (bratučed bivšeg ministra izvanjskih posala) postade valjda žrtvom umorstva iz zasjede. U utorak kasno na večer, oko 10 sati, vraćao se lakim kolima iz lova. U njegovom društvu bijaše još gost iz Praga, nekakav doktor. U dubokoj uvali upravljao je grof sam kolima, dok je kočijaš, ruski zarobljenik, e bi slakšao konjima, koji su vukli na vrh, stupao pješke uz kola. Jezdilo se korakom. Tu najedamput padoše dva hica sa strane. Oba pogodiše grofa. Prvi u prsa a drugi u glavu. Prevrnuo se na znak u kočiju i pao odmah u nesvijest, iz koje se više nije probudio. Drugi dan, u 10 sati ujutro, grof je Otokar Berchtold izdahnuo. Na mjesto zagonetnog dogadjaja dodjoše ujutro oružnici iz Tyna nad Vltavom i Temelina, kojima bijahu kasnije privedeni redarstveni psi. Ti su nanjušili trag, koji je vodio sve do stana nekog grofovskog lugara, koji potječe iz Kolina, te je u službama grofa tekar tri tjedna. Lugar je tvrdio, da je u kobnom trenutku bio doma, dok njegova žena naprotiv, koja je bila saslušana posebice, izjavila je, da je on bio izvan kuće. Lugar je bio radi velike sumnje uapšen. Naboj, kojim je grof Berchtold pogodjen, sastavljen je iz isječenog željeza. Ustreljenom grofu bijaše 44 godina, a od godine 1902. oženjen jest kćerkom neimućnog megara i maloposjednika iz Nezdašova, Katarinom Šušerovom. Unatoč tom gradjanskom braku nije bio odnošaj grofa prama ljudima na vlastelinstvu ljubozan te nije bio radi svog hladnog, nekad i bezobzirnog temperamenta mnogo obljubljen. Bijaše čudak.

„Az Est" bijesni proti Seidlerovim izjavama. Gosp. bečki birokrata mislio je, da i razljutim Jugoslavene, samo da ugodim Nijemcima i Madjarima, a kad tamo razljutio je baš — Madžare! Mi mu se naprotiv samo smijemo. „Az Est" piše: „Dakle smo uzalud pobjedonosno vojevali u tom ratu, uzalud smo doprinašali žrtve, uzaludu pobijali jugoslavensku pošast, jer — ona opet stoji pred nama! Austrijski ministar-predsjednik je rekao da će se jugoslavenska država možda ustanoviti. A jezgra jugoslavenskog pitanja je Zagreb i Hrvatska, te bi joj imala pripasti i Bosna. Mi Madjari bi dakle izgubili Hrvatsku i Bosna i Banat bi nam bio ugrožen. I o svemu tome je dr. Seidler govorio tako tugaljivo rezignirano, kao da više nema nikakve pomoći proti tome. Znamo doduše i mi da tamo dolje u Hrvatskoj, Bosni, Dalmaciji plazi neusmrtljivi kobac jugoslovenstva, da uspjeva, agitira, triumfira, da se diže do orla, koji dosiže medje ugarskog horizonta — ta neistrebljiva jugoslavenska kuga. (Nas ovo psovanje ni najmanje ne dira, nama je glavno da su i Madžari uvidjeli, da je naša pošast ipak „neusmrtljiva" i „neistreb jiva".) Ali madžarski vojnik će, veli „Az Est", znati i oružjem da brani svoja prava... „Budapesti Hirlap" organ Tiszin takodjer napada Jugoslavene i Čehe, veli im da su bezobrazni proti Ugarskoj i vuku kola antante, ali u isto doba, dok odobrava energični govor Seidlerov, boji se da se Seidler ne prestraši vlastitog glasa. „On ne zna, da li će doći do jugoslavenske države. Po njegovom nazoru moglo bi i da dodje. Ali kako, ako pri tom ima riječ i Ugarska? — Čini se, da dr. Seidleru nije dosta jugoslavenskih huškarija. Mjesto da im postavi zapreke, podupira sam agitatore time, da im pruža program i uvjete pod kojima mogu slobodno da agitiraju za svoju državu". List zaključuje ovako: „Držimo da kod toga ne bi trebalo da se zatvori parlamenat, već ministar-predsjednik, ili bar njegova — gubica!"

Takt. „Neki mladi Englez htjede da dobije mjesto u ministarstvu vanjskih posala. Nabrojio je sve, što je mislio da ga čini sposobnim za ovakovo namještenje. „Jest, dragi prijatelju, reče visoki činovnik, koji odlučuje u ovakovim stvarima što se tiče roda, imetka i znanja čini se kao da bi kod vas bilo u redu. Ali za diplomata treba toga više, prije svega nekoliko svojstva, koja se nedadu ni vagnuti ni izmjeriti. Medju ostalim treba vrlo mnogo takta". — „Takta?" odvrati mladić, ta to je moja najveća vrlina". „Hm, da, ali kako ćete vi to dokazati?" — Ništa lakše nego to. Čujte samo, kako sam se ponio jutros u jednom vrlo škakljivom slučaju. U svratištu sam si naručio kupelj, ali je uslijed pomutnje bila već kupelj drugoj osobi prepuštena, a kad sam u odredjeno vrijeme htjeo ući u kupališno korito, opazim da je u njem već neka prekrasna mlada dama". „Hm", reče visoki dostojanstvenik, vrlo teška situacija. Pa kako ste se iskopali iz te neprilike?" — „Naklonio sam držeći se rastresenim, podjem nazad i na vratima doviknem: „Molim mnogo puta za oproštenje, gospodine!" — Mladić je dobio zamoljeno mjesto.

Austrijski dug banki za papirni novac. Za vrijeme rata dizao se je dug austrijske pole u banknotama ovako: Stanje duga koncem prosinca 1014. 2.608 milijuna kruna, koncem lipnja 1915. 3.662,8 milijuna kruna, konca prosinca 1915. 3.904 mil kruna, koncem lipnja 1916. 6.425 mil. kruna, koncem prosinca 1916. 8.195 mil. kruna, koncem lipnja 1917. 10.244 mil. kruna. Sadašnje stanje 15.000 milijuna kruna.

Dogadjaji u Rusiji. „Pester Lloyd" javlja: Medju nekim Rusima, što su stigli iz Petrograda u Zürich pripovijedao je jedan saradniku „Nue Züricher Zeitunga" o prilikama u Petrogradu: Strahote, što ih ljudstvu počinjaju pristaše crvene garde i bezciljnih bandita, neopisive su. U početku su se revolucije rekrutirali još pošteni i ozbiljni elementi, ali sada crvena garda nije ništa drugo nego utočište zločinačkih elemenata. Najužasnije osjećaje imaju oni, koji nisu pristaše boljševika. Osjećaj vječne pogibelji, da ga napanu sluge revolucije, što pljačkaju i ubijaju. U kazalište se i bilo kamo na večer ide u grupama. Dogovori ih se nekoliko, pa idu. Revolucijonarna sudišta osudjuju i zatvaraju tako, da su tamnice i zatvori posve puni. Boljševici vide, da je njihova vlast na koncu, i što bolje vide, to su silovitiji i naprasitiji, — i hoće, da još posljednjom snagom uguše, što u narodu vrije. U njih je istina municija i oružje, ali će ih nerad i glad uništiti sigurno i sistematski. Radništva je bez posla svaki dan sve više i više. Tvornica jedna za drugom prestaju da rade. Uopće su još vrlo rijetka industrijalna poduzeća, koja djeluju. Jasno je, da tolika masa besposlenih nemože u gardu i da će se malo po malo okrenuti sve prema Smolni. Nakon glasovitih pljačkanja po svim pivnicama može se danas kod izrazitih gardista dobiti najboljih vina iz zimske palače, a isto tako i kave, šećera i kruha. Nije zato bez temelja, ako danas nazivaju boljševike genijalnim trgovcima. Protekcije su nečuvene. Banke, koje su stajale pod upravom maksimalističkih komisara, izdaju kapitalistima sav novac natrag, ako im dadu jedva petinu od svoga. Propast se crvene garde vidi i po tome, koliko se u Petrogradu javlja dobrovoljaca. Do konca ožujka 50 i u novo osnovanoj streljačkoj školi 102. Narod vidi, da današnji režim nosi propast i počima da se interesuje za gibanje Korniloviljevih četa, jer od njega očekuje nešto, a kod Trockija i crvene garde više ništa.

Slavni češki dan.

1868—1918

Danas je tomu 50 godina, što je češki narod postavio temeljni kamen svom Narodnom divadlu. Zajista slavni češki dan. Pred 50 godina bezbrojno je mnoštvo, u kojem su se nalazila zastupstva svih slavenskih skoro naroda, prisustvovalo tom svečanom činu. Dodjoše onda Česi iz svih krajeva češke krune, dodjoše lužički Srbi, Rusini, Rusi, Srbi, Hrvati i Slovenci. Danas iza pedeset godina, nema tamo ni lužičkih Srba ni Rusa. Ali su se za to tim oduševljenije odazvali pozivu češkog naroda Jugoslaveni, Slovenci, Hrvati i Srbi, te Poljaci. Ostalima priječi dolazak bajoneta.

Pred 50 godina sjatilo se sve najizbranije iz češkog i slavenskog svijeta u Pragu. Očevidac S. Heller opisuje svečanu povorku ovako: „Upravo zaokreće za uglom elegantna ekvipaža a na čelu joj član svečanosnog odbora dr. Jan Kučera, kao načelnik povorke, odmah iza njega stupa glazbeni zbor praških oštrih strijelaca a za njim ide imposantni hanacki banderij. Dvadeset četiri kršnih Moravana, iskrenih lica, s okom, koje gori radošću, u slikovitoj nošnji s mnogo cvijeća i mnogo vrpca na odijelu jašu na konjima bogato i ukusno iskićenim, uzhučio je vazduh bučnim klicanjem, sa prozora i balkona lepršu bijeli rupci milolikih djevojaka i žena, beskonečno „Slava Moravi" oziva se medju kućama.. Sa snažnim Hanacima ide hrudimski banderij, a ne manjim isto oduševljenim „slava" i „nazdar" klicanjem pozdravlja ih općinstvo... Iza njih jašu silni, slično obučeni banderiji pardubicki, češkobrodski i velimski sa zastavama, koje nose češkog lava na jednoj, a ime kotara ili općine na drugoj strani. Za njima stupaju banderij iz Dolnje Trebanje i koužimski... Iza banderija stupaju s izvrsnom glazbom gradske pješadije na čelu, veselim spretnim koracima u svojoj slikovitoj nošnji ljubimci našeg naroda kršni Sokoli:

Tisućzvučno „na zdar" ponovno je zatitralo vazduhom, rupci sa prozora mašu, klobuci se na glavama okreću, cvijeće i vijenci sipljú se sa prozora; četrnajst sokolskih društava s osam dragocijenih barjaka nepreglednim redom kao bistre se talasajuć sjajno pobojadisana rijeka okretno stupa naprijed, razvijene zastave šume im nad glavama i čini se, kao da na njima naslikani sokoli oživljuju i krilima lepršajuć lete nad vjernim četama. Za njima stupa praški „Sokol", pod vodstvom načelnika dr. Miroslava Tyrša. Dolaze društva. Prvi u redu su praški mesari, čast i hvala im, odlikovali se! Na čelu im jaše kao glasatelj (p. V. Štolc) u zelenoj svilenoj haljini, crvenim pasom opasanoj, imajući na glavi veoma dragocijenu čapku; za njim stupa 20 mesarskih momaka, svi po staročeški obučeni u bijelim kazajkama, bijele pregače, crne gaće do cipela, na glavama zelene kape s bijelim češkim lavom, na ramenu sjajne, velike sjekire sa čekićem na vrhu, ugotovljene prema staročeškim mesarskim sjekirama iz 13. vijeka. Na kazajkama imadu svi vrpce u češkim bojama..." A onda slijede dvorjanici, vitez, u sjajnom odijelu, noseći stare uspomene, zatim stupaju kožari, mlinari, slagari, obrtna društva, smichovska bratstva. Povorka opet završava banderijama.

Svečani čin opisuje Heller: Uz glavni kamen, koji je već postavljen i okićen dvijem vjencima, jednim lovorovim, poslanim iz Moskve i iskićenim trobojnim vrpcama s natpisima: „Primite pozdrava Moskve"; drugim od zidara na gradilištu, čije vrpce nose natpis „Mir gradi, nesloga ruši" rastavljeni su ostali poslani temeljni kameni... Sa prozora palače grofa Lažanskog gleda car i kralj Ferdinand

Konac radničke štavke u Gracu. „Tagespost“ javlja, da je 13. t. mj. svršila u Gradcu štavka, koja je nekoliko dana trajala u obratima gradačke kovinarske industrije. Na sastanku, što se obdržavao 12. t. mj. pritužili su se nekoji radnnici protiv toga, što ih se činilo stavkati pod izlikom, e da se takodjer u Beču stavka. Drugi su se radnici pritužili nad povjerenicima radi njihove tobožnje popustljivosti. Sada se opet radi u svim gradačkim poduzećima.

Iz jednog govora njemačkog političara i odvjetnika. 12. svibnja obdržavao se u Mariboru pod vedrim nebom opet jedan „Volkstag“. Na toj su skupštini govorili dr. Schmiderer i prof. dr. Edgar Meyer — rodjeni Nijemci — doduše svenjemački i u pretjerano nacijonalističko-imperijalističkom smislu, ali inače pristojno, a to znači bez denuncijacija, bez klevetanja osoba iz protivničkog tabora prostim lažima. Zato su se baš u tom smislu odlikovali gosp. dr. Ambroschitz (!) i odvjetnik dr. Ernst Mravlag (!!). Da čujemo, što je ovaj potonji kazao na tom znamenitom „Volkstagu“. „Što je svrha našega današnjega sastanka?“ zaviknuo je govornik narodu. „Svrha je tog današnjeg sastanka glasni prosvjed protiv uništenja monarkije i proti razkomadanju zemalja. Početkom mobilizacije dovedeni bijahu čitavi lanci veleizdajnika na vodećim mjestima; ali nije trajalo dugo i bili su opet slobodni i sada dižu svoje glasove bezobraznije negoli ikada prije. Češke pukovnije, 11 na broju, prebjegoše k neprijatelju. Naše njemačke su pukovnije morale to platiti svojom krvi. Od potpisivanja ratnog zajma uzdržali su se narodi na sjeveru i na jugu monarkije i 90 posto sviju ratnih zajmova potpisali su Nijemci. Moglo bi se pomisliti, da će vlada nastupiti oštro protiv toga; ali njezin je odgovor bila amnestija, za koju je ona odgovorna. Obećala je dapače, da će uzeti u obzir sve više rastuće zahtjeve Slavena. Biskup Jeglič (dugotrajni povici: pfuj!) pozvao je svoje svećenstvo, neka ustaje u prilog jugoslavenske države i za uništenje monarkije; zahtjevi narodnog zastupnika Korošca slažu se već sa srpsko-jugoslavenskom krfskom deklaracijom. (Burni povici pfuj i medjupoklici: Takav bi se čovjek morao objesiti!) A u Zagrebu je izjavio, da pitanje dinastije u jugoslavenskoj državi, koja se ima stvoriti, nije još riješeno. Po svoj će se prilici pozvati Karadjordjeviće“. Za tim je dr. Mravlag govorio o veleizdajniku Pivku, koji je prije rata igrao vodeću ulogu u Mariboru te je istaknuo, da se junaštvo Slovenaca, koje u ostalom priznaje, mora pripisati činjenici, da taj narod nije bio još tako otrovan, kao što su Česi. Za tim je govorio o žalosnim prehrambenim pitanjima medju njemačkim narodom te je kazao, da Nijemci gladuju radi toga, što vlada nije preotela ništa kranjskim Slovencima i Česima. Konačno je napao ministra-predsjednika drn. Seidlera te pozvao narod neka se junački drži, dok dobije njemački državni jezik. (Die deutsche Staatssprache muß heraus!) — Tako je govorio dr. Mravlag (tužna mu majka!). Pravi Nijemci su se stidjeli govoriti na ovakav način. Ali poturica ne poznaje stida. Svaki tumač k gornjim glupim lažima je suvišan. Zanimivo je samo jedno: Tako smiju da govore Nijemci u doba, kad je Seidler proglasio mjere protiv jugoslavenske agitacije i načelo: Gleiches Recht für alle!

Pazor putnici! One, koji putuju u Tirolsku, upozoravamo na veliku pogibelj, što im tamo prijeti: u Tirolu vlada „eksplozivno raspoloženje“. Tako je barem prema „Grazer Tagblattu“ javio prof. dr. Edgar Meyer na mariborskom Volkstagu. Dinamit, ekrasit... sve to nije ništa, samo da ova bomba ne eksplodira!

Zlatne riječi — naturalmente — samo za Nijemce. Na mariborskom se Volkstagu prihvatila dugoljasta rezolucija, koja tik pred pjevanjem austrijske himne „Die Wacht am Rhein“ veli: „Bude li njemački narod izgubio svaku nadu, e će se taj sistem promijeniti, može si odabrati i druge puteve, koji će osigurati njegovu budućnost. Vjernost za vjernost! Vjernost mora biti uzajamna, jer inače gubi obvezatnost za onaj dio, što je bio izdan“. Ova je vjernost njemački patent!

Izborna reforma u Pruskoj. Izborna reforma u Pruskoj dijeli sudbinu madžarske sestre. Tu i tamo imade vlada ovlaštenje, da raspusti kuću, a tu i tamo se ne raspušta tu kuću, već se sve više nastoji da se postigne približenje sa najkonzervativnijom strankom, koja hoće da spriječava izbornu reformu. Vlade stoje navodno na stanovištu izborne reforme; u istini stoje na stanovištu konservativaca sa jedinom razlikom, da ovi su protivni i svakoj formalnoj promijeni izbornog reda, dok vlada nastoji vječitim kompromisnim predlozima u prilog konzervativaca da što više umanji demokratičnu vrijednost izborne reforme. Vidi se, da su vlada i junkeri u Pruskoj a Tisza i Wekerle u Ugarskoj svrake, što si neće iskljuvati oči. „Berliner Tageblatt“ donosi iz veoma autoritativne strane slijedeću vijest, koja dokazuje, kako malo ozbiljno uzima pruska vlada svoju zadaću, da provede izbornu reformu. Izborna je reforma bila — kako je poznato — otklonjena u prvom i u drugom čitanju. A sada će biti otklonjena i u trećem čitanju. „Vlada je uvjerena, piše imenovani list, da će izborna reforma biti otklonjena i u trećem čitanju. Kako je bilo već javljeno, izjavit će ministar-predsjednik, čim pade odluka, da ima punomoć u rukama za raspust kuće. Unatoč tome predložit će izbornu reformu gospodskoj kući u nadi, da će tamo naći uz izvjesna „jamstva“ ipak većinu. U obliku gospodske kuće vratila bi se izborna reforma onda u drugu komoru; a bude li takodjer u tom obliku otklonjena, raspustit će vlada zastupničku kuću“. Gospodska kuća imade da spasi dakle „demokratični“ izborni red. To se može zamisliti samo u Pruskoj. Bilo bi isto, kao da bi zatražili od našega Fürst Fürstenberga, neka nam prikroji demokratičnu izbornu reformu. Njemački socijalni demokrati dobili su ono, što su svojom dvoumnom politikom zaslužili. Želimo im dobru zabavu uz „demokratični izborni red“, što će im pokloniti pruska gospodska kuća.

Prosvjeta.

„Hrvatska biblioteka“ u Ženevi. „Hrvatska Riječ“ javlja iz Berna: Kako su već neke naše novine javile, izlazi u Ženevi „Hrvatska biblioteka“, na francuskom, njemačkom, engleskom, talijanskom i hrvatskom jeziku. Ovih dana izišla je opet jedna sveska na njemačkom jeziku pod naslovom „Die Südslaven der Monarchie, ihre Lage und ihre Forderungen“, a donosi potpuni govor istarskog narodnog zastupnika prof. Vjekoslava Spinčića, držan u bečkom parlamentu 7. veljače 1918. prema stenografskom zapisniku.

Novi kulturni život u Hrvatskoj. Stjepan Radić, vodja i organizator seljačke stranke, jedan od najizobraženijih današnjih Hrvata i ako politički mrtva ličnost, podaje u praškom agrarnom „Venkovu“ sliku o današnjem kulturnom i političkom životu u Hrvatskoj (Stjepan Radić jest autor češke gramatike za Hrvate i veoma uspjelog djela „Češki narod“). U svojem dopisu u „Venkovu“ veli: Literaturni je proizvod u Hrvatskoj još prije rata bio veoma ubogi. Knjiga se štampalo malo, valjda ni stoti dio, što u Češkoj. Prevodna je književnost bila izravno bijedna, jer su i slavenske stvari, osobito ruske, bile prevadjane iz njemačkog. Starih je revija nestalo, ili su okržljavile, politički su časopisi uz jednu iznimku jedino životarili. Tijekom rata nastalo je u svemu tomu spomena vrijedno poboljšanje. Sada izlazi u Zagrebu cijela vrsta knjižnica (biblioteka). Zabavna biblioteka pod uredništvom prof. Andrića dosegla je upravo stoti svezak, a jest u njoj izbor — odvremena do vremena veoma sretan — iz vascijele evropske literature. Iz češke literature izašla je Zeyerova „Sestra Paskalina“; „Tereza Manfredi“, Blago u vrtu cvijetajućih breskava“, Karla Sezime „Passiflora“ a sad će izaći „Priča maja“ (češki „Pohádka máje) od Vilima Mrštika. Inače je osim nekoliko prevoda poljskih i ruskih te dvaju svezaka njemačkih sa slavenskim sadržajem („Vjeročka i Asbein“) sve ostalo iz francuske, skandinavske, talijanske i engleske. Auktori su svi savremeni. — „Moderna biblioteka“, koja je naprotiv toga izdavana po socijalistima (dosad 50 svezaka) njeguje većim dijelom rusku i francusku literaturu klasičkog revolucijonarnog značaja. — „Humoristička knjižnica“ (dosad preko 100 malenih svezaka) izdaje većim dijelom izvorna djela hrvatska (tu su izašle takodjer Gogoljeve „Mrtve duše“ i kao izvanredno izdanje Arcibašev „Sanjin“). — Izdavatelj Gjurgjević izdaje djelomično latinicom djelomično ćirilicom „Odobranu biblioteku“ (u Sarajevu) nešto izvornih a nešto ruskih i skandinavskih prevodnih djela. — Prof. Vodnik i Društvo hrvatskih književnika izdaje najbolje savremene i starije hrvatske auktore. Nekoliko privatnih izdavača (Ceh Merhaut u Zagrebu i Vošicky u Koprivnici) izdaju takodjer lijepa djela, većinoma češka. Najizabranije knjige za mladež izdaje izdavač Breyer u Zagrebu. K tomu se lijepo pripojuje cijela vrsta revija, izmedju kojih se najviše ističe „Hrvatska Njiva“, „Književni Jug“ i „Ženski svijet“ svojim jugoslavenskim nacijonalizmom i socijalnim shvaćanjem života.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Dobrostivi. Uz neprekinutu glazbu i neprestano klicanje naroda pomiče se povorka naokolo; svaki njen odio izazivlje burnu slavu u stanu iznad kamena. Od povorke se odijelili i stupili do četverougla na gradilištu dostojanstvenici, koji su pozvani na svečanost, zbor za gradnju narodnog kazališta, općinska zastupstva (karlinsko, smihovsko, višegradsko i praško), dugi niz dama i družica, kojih polovina bijaše u svečanoj, veličajnoj istorijskoj nošnji, polovina u skupocijenim modernim haljinama, poslanici, slavenski gostovi, profesori visokih škola, zapovijednici oružanih praških zborova, redarstveni ravnatelj i ostali pozvani gostovi. Već se napunilo gradilište svečanosnim funkcijonarima, već su zaokružile krasne družice sa Hane ovjenčani temeljni kamen i dolaze pjevačka društva, istupaju brzim korakom na svoju tribunu, neprestano uspinje po obali gore njihova struja kao beskonačna morska zmija, zastava za zastavom stupa gore i reda se jedan do drugoga pri zidovima malog kazališta, ali ogromna tribuna još se ne će da napuni, neprestano tiska se povorka pjevača sa zastavama gore, da gledaoce dolje prolaze strsi. Napokon se tribuna napunila, ali svečana povorka još se uvijek i dugo još okoplja oko gradilišta. Ali vrijeme je već poskočilo, mora se povorka dakle zaustaviti, da se može pristupiti k obredu.

Kad je temeljna listina bila opskrbljena svim potpisima, pristupuje dr. Sladkovsky i snažnim zvučnim glasom kliče sakupljenim hiljadama: „Potpisana jest temeljna listina velikog narodnog kazališta. Svi ste tomu svjedoci! Potpisana jest!“ (Burno „Slava!“ i „Na zdar!“) Listina se postavlja u okovanu škrinjicu, kamo se slože ujedno s njom takodjer svečanostna brošura, kamenčići sa tamnice Husove, poslani iz Kostnice, brojevi pojedinih čeških časopisa, različite vrste papirnatih i kovanih novaca. Tajnik kazališnog zbora, dr. Julius Gregr naviješta na to sakupljenome mnoštvu: Temeljna je listina čvrsto uložena u ovu škrinjicu i polaže se u temeljni kamen, neka se sačuva na vječnu uspomenu“. Opet je zahučio vazduh gromovitim klicanjem slave, a kad je narod umuknuo, zatitrala je iz ustiju oduševljenih pjevača svečana, po Karulu Šeboru složena velika himna. Iz početka tiho i nježno izviru harmonički njeni zvuci, kao da se otvara zemlja, kao da iz dubina zaboravljenih grobova u veličanstvenoj himni istupuju duhovi pradjedova, onda snažnije i snažnije razliježe se tisućuzvučna melodija, već zvuči punom snagom nad nama pjev, koji obuhvaća naše misli i propucuje u svježu lagodnu pjesmu, iza koje slijedi opet zvučna pobjedonosna himna, kao da se u jedan k nebu se dižući zvuk spojili glasovi cijelog naroda...“

Iza toga je slijedio veličanstven govor dr. Karla Sladkovskog; na to su pojedini vodje i zastupnici naroda izrekli svoju riječ. Da spomenemo samo izreku grofa Clama Martinica, predsjednika češkog muzeja! U imenu muzeja kraljevstva češkog pristupam s bratskim pozdravom i čestitkom, e bi narod češki kao pri tom poduzeću, tako i pri cijelom djelu i zadaći svojoj, gradeći na temelju prošlosti, prebrodio zapreke sadašnjosti i domogao se sretne budućnosti!“ Pjevajući narodne pjesme razišlo se na to mnoštvo. Po podne se obdržavao na Letni niz igara i veselica. Narod se radovao. Svagdje samo veselje, svagdje bratstvo, svagdje bezbrižna, srdačna zabava.

Dan se završio svečanom predstavom u novogradskom kazalištu, gdje se igralo „Libušino proročanstvo“ od Josipa Jurja Kolara sa glazbom od Bedřicha Smetane. Zatim je provedeno prvi puta, Smetanovo remekdjelo opera „Dalibor“.

Tako je bilo u Pragu pred 50 godina.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 26 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 17. svibnja 1918. | Broj 1022

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju Brente i Piave suzbili smo više neprijateljskih izvidničkih sunaka. Na Monte Asolone i na Monte Pertica došlo je do bojeva iz bliza. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Po zaključku jučerašnjih pješadijskih okršaja sjeverno od Kemmela, u kojima smo suzbili Francuze opet iz mjesnih provalnih točaka, popustila je topnička djelatnost u predjelu Kemmela. I na ostalim je bojnim frontama popustila topnička paljba. Jaki topnički sunci trajali su proti našim pješadijskim i topničkim položajima na obim stranama kanala La Bassee, kaošto i izmedju Somme i Avre. Na zapadnom brijegu Avre udario je neprijatelj uz šumu Senecat sa jakim silama. Bio je suzbijen uz najteže gubitka. Na ostaloj fronti manji pretpoljski bojevi. — Jako sudjelovanje lijetača na bojnim frontama dovelo je do brojnih zračnih bojeva. Mi smo oborili 33 neprijateljska aeroplana. 14 od njih srušila je lovačka skupina, koja je prije stajala pod vodstvom Freiherra von Richthoffena. Poručnik je Windisch polučio svoju 20. zračnu pobijedu. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 15. t. mj. popodne: Noću žestoka topovska paljba u predjelu sjeverno od Montdidiera, medju Montdidierom i Noyesom. Sinoć su francuske čete krepko navalile na njemačke položaje južno od Aillesa te usprkos žestokom neprijateljskom otporu osvojiše šumu na zapadnom brijegu Avre. Danas prije podne izazvala je jaka njemačka protunavala živahan boj. No, francuske su čete posve održale ono, što su osvojile te zadaše jurišajućim četama veoma ozbiljne gubitke. Francuzi zarobiše 70 momaka, medju kojima je 1 časnik. Jednako se je posve izjalovio drugi pokušaj, poduzet posilje živahne topovske paljbe južno od Ollota. Sjeverno od Chemin des Dames suzbiše Francuzi pothvat proti francuskim poljskim stražama u okolici La Bevelle. Sa ostalih fronta nema ništa da se javi.

* **Engleski izvještaj** od 15. t. mj. u jutro: Suzbita je navala, poduzeta prošle noći od neprijatelja sjeverno od Lensa. Poduzesmo novu uspješnu navalu sjeveroistočno od Robecqa. Neprijateljsko topništvo bilo je noću djelatno u dolinama Somme i Ancre, sjeverno od Bethune te u odsječku šume Nieppe. Jutros je djelatnost neprijateljskog topništva postala veća jugozapadno od Merlancourta i južno od Kemmela.

* **Talijanski izvještaj** od 15. svibnja: Na planinskoj fronti mjestimično živahna topnička i patrolska djelatnost. Naše su ophodnje raspršile u Val Stenio sakupljanja neprijateljskih četa te ih proganjale. Suzbili smo neprijateljska odjeljenja, koja su se odvažila približiti našim položajima na Monte Corno i u Val Arsa. Na Pasubio protjerali smo radnike u bijeg. Pucali smo na vlakove u kolodvoru Primolano kao što i na čete, koje su marširale na cestama Val Caprile i u ravnici Alana. Uzduž Piave postiglo je streljanje neprijatelja u okolici Bassana i u predjelu obale izvjesnu žestinu. Naši su lijetači unatoč nepovoljnom vremenu 4·5 tona bomba na neprijateljsko lijetalište u dolini Piave.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zatvorenom području oko Engleske bilo je ponovno potopljeno od naših podmornica 11.500 bruto registarskih tona neprijateljske trgovačke tonaže.

* **Iz Finske.** „Svenska Dagbladet" javlja iz Helsingforsa, da gradjanske stranke objavljuju proglas, s kojim pozivaju sugradjane, neka s obzirom na potrebu, da se država iznutra i na izvan pojača, odaberu monarhističku formu države. — Finske su čete unišle u Rusko-Laponsko, koja graniči s Norveškom. Finske su čete zaposjele laplandsko područje Borisgleb. Radi tih dogadjaja vlada u Norveškoj veliko uzbudjenje. Norveški je ratni ministar izjavio u Storthingu, da će norveško vojničko odjeljenje krenuti na pograničnu stanicu Kirkenes. „Berlingske Tidende" javlja iz Helsingforsa, da je ruska oblast zaposjela finsku željeznicu od Valkeassaari u Petrograd. Finsko je željezničko osoblje pobjegnulo u Finsku. Rusi ispražnjuju finske tvrdjave u Finskom zalivu istočno od Wyborga.

* **Parnica Bonnet Rouge.** U veleizdajničkoj je parnici u Parizu, nazvanoj „Bonnet Rouge" izrečena bila 15. t. mj. osuda: Duval bio je odsudjen na smrt; Marion Landau na 8 godina prisilnog rada; Goldki na 8 godina prisilnog rada i na degradaciju; Yocla na 5 godina prisilnog rada; Leymairie na 2 godine tamnice i na globu od 1000 franaka; i Verodasson na 2 godine tamnice i 5000 franaka globe.

Iz Rusije.

Moskva, 16. (D. u.) Agentura javlja: Vijeće pučkih komesara odlučilo je, da se ima ukinuti pravo baštine po smrti oporučitelja, čija pomična i nepomična dobra postaju državnim posjedom.

Neuspio napadaj na Polu.

Beč, 15. (D. u.) Iz stana ratne štampe se javlja: Neprijateljski se pokušaj, da 14. svibnja prije svitanja provali sa torpedo-motornim čamcem bez štropota u puljsku luku, izjalovio pred pristaništem. Pažnjom naših prednjih straža i uslijed naših sigurnosnih srestava bio je potopljen talijanski motorni čamac Momčad, sastojeć se od 1 korvetnog kapetana i 3 momka, od kojih je jedan bio teško ranjen, bila je zarobljena. Neprijateljsko je poduzeće bilo, čini se, poduprto od odjeljenja brodovlja na visokom moru. Čim je osvanuo dan, sukobiše se naši izvidnički ljetači u sjevernom Jadranu sa jakim jatom lijetala. U zračnim bojevima, koji su se tim razvili te trajali jedan sat, bilo je oboreno jedno naše i jedno neprijateljsko lijetalo.

Političke vijesti.

Za čim vapi papa?

Papa je naredio, da se dne 29. lipnja, na dan sv. Petra i Pavla, svagdje služi misa za postignuće mira i za pravednost za sve narode. M'sa sama ne bi pomogla, pripominje „Venkov", kad ne bi slijedili faktični čini... Ili drugim riječima: Katolička crkva imade duznost da barem u onim zemljama i državama, gdje imade većinu svojih vjernika, poradi usišnu za one namjere, koje su istaknute u papeškoj naredbi. To se medjutim dosad ne čini. Naprotiv vidimo dosad mnoge i mnoge uplivne katoličke osobnosti, koje su u taboru najgorih ratnih vikača. Opat Helmer je njihovim vlplčkim predstavnikom a njemačko je katoličko plemstvo njegova izdašna pomoćnica. Nigdje nismo dosad čitali, da bi bilo proti tim huškačima sa uplivnih mjesta šta poduzeto. Naprotiv — bijahu još odlikovani. Da bi se ti, koji su za rat oduševljeni, preokrenuli na dan sv. Petra i Pavla — o tome iza svih dosadašnjih iskustava s pravom sumnjamo. Još odvažnijom čini nam se ona stvar s onom pravednošću za sve narode, o kojima je govora u papeškoj enuncijaciji. Austrija se smatra uz Španjolsku za najkatoličkiju državu na svijetu... Ovdje imade papinstvo glavni svoj oslon i najvjernije svoje pristaše. A kako izgleda to u toj državi što se tiče pravednosti, moglo bi se ispisati o tom cijele kronike. Upravo u sadašnje doba imademo žalosne dokaze, da se u Austriji radi punom parom proti pravednom uredjenju narodnosnih odnošaja, te da se radi što žešće upravo u onim krugovima, koji uvijek postavljaju svoje katoličtvo na ogled, neka se drugi tomu dive! Dovoljno je pogledati po katoličkom Beču, pa da se odmah razumije našim riječima. Tamošnja kršćansko-socijalna stranka (najzagriženiji neprijatelj katoličke Slovenske Ljudske Stranke Op. ur.). Zajedno sa svojim časopisima pripada upravo medju najdivljije protivnike pravednih zahtjeva slavenskih naroda. Papeška stolica nije za poboljšanje tih prilika učinila posvema ništa, i ako bi njezine riječi mogle možda imati nekakvog upliva na one krugove, koji se svojim katoličtvom toliko ističu. Ta papa — kako je bilo javno konstatovano, promućao je svojedobno u svojoj programatskoj izjavi i naše češke zahtjeve, samo da ne bi dirnuo... Zato, služenjem svete mise — takvog se prevrata ne će popraviti! Tu i upravo tu morala bi glava crkve progovoriti što najoštrije i najrazumljivije, kad bi iskreno nastojala za korisnom promjenom sadašnjeg nesnosnog stanja. Nema sumnje, da su u Rimu dobro informovani, što se kod nas dogadja, a što se upravo sada pripravlja proti slavenskim narodima. Ta sami bečki listovi donesoše citate iz rimskih žurnala, što se sudi o sadašnjoj unutarnjo jaustrijskoj situaciji. Ne može se dakle misliti, da baš na Vatikanu nemaju o tom svemu ni pojma! Obraća li se dakle papa na katoličke narode i države, dakle u prvom redu na Austriju, ne bi imao zatvarati svojih očiju pred dogadjajem činjenicama i kazati, gdje i kako se potlačuje pravednost i gdje i kako se radi proti mirnom miru! No — ništa, se takvog ne će dogoditi! Ostat će zajista pri tome: da će se dne 29. dojdućeg mjeseca služiti svete mise za mir i pravednost! A dogadjaji poći će svojim dosadašnjim korakom dalje...

Iz slavenskog svijeta.

Na proslavu Narodnog divadla u Prag prispjelo je već 15. o. mj. mnogo gostova osobito slavenskih. Prvi su došli Poljaci, njih oko 60 osoba, medju njima zastupnici poljske narodne stranke dr. Adam grof Skarbek, posl. Glombinjski, posl. Witos, pisac Kažimir Przerwa-Tetmajer, slikar Stasiak i Vl. Tetmajer, nestor poljskog socijalizma Boleslav Limanavski, zastupnici grada Lavova, Krakova i krakovskog sveučilišta, zastupnici grada Lavova, Krakova i krakovskog sveučilišta, zastupnici brojnih korporacija, pisci, novinari i slikari. Došlo je i oko 20 gostova Slovaka, 8 Talijana i nekoliko Rumunja. Svi su bili dočekani na kolodvoru po svečanosnom odboru i povedeni u svoje stanove. Neobično je veliko i radosno sudjelovanje iz jugoslavenskih zemalja, konstatuju „Národní Listy". Samo iz Ljubljane i slovenskih krajeva dalo se na put preko 100 gostova, medju njima zastupnik Jugosl. kluba dr. Lovro Pogačnik, posl. Ravnihar, dr. Rybař, ljubljanski načelnik dr. Ivan Tavčar, ravnatelj Ivan Knez, Ivan Hribar, Ribnikar, prvak slovenskih socijalnih demokrata Kristan, prof. Novak, Ilešič, pisac Fr. Finžgar, dr. Izidor Cankar, dr. Kramer, mnogi zastupnici političkih stranaka i štampe, kulturnih gospodarskih i narodnih institucija. Sjajno je sudjelovanje slovenskih žena, kojima stoji na čelu gdja. Franja Tavčarova i gdjica Cilka Krekova. Dalnja je skupina slovenskih gostova bjegunaca u Češkoj. Iz hrvatskih i srpskih zemalja dodjoše: Srgjan Budisavljević, dr. Valerija Pribićević, Stjepan Radić sa nekoliko zastupnika seljačke stranke, socijaliste Demetrović i spisovateljica Zofka Kveder, pjesnik Ivo Vojnović, zagrebački načelnik sa sedam delegata zagrebačkog općinskog zastupstva, skoro svi poslanici Starčevićeve stranke, dr. Trešić-Pavičić, Spinčić, Laginja, Vukotić i drugi. Umjetnička je općina zastupana mimo ostale po slikaru Krizmanu. Dolazak gostova očekivao je pred kolodvorom narod u velikom mnoštvu, koji je zapjevao „Lijepa naša domovina" i „Kde domov můj".

•

Iz češkoga svijeta. „Národní Listy" javljaju: Taj će tjedan biti povjesnim u istoriji naših političkih bojeva: Biti će proglašeni oktroji — a Beč je kruniti... (Veliko bijelo polje, obradjeno od cenzora.) Kako će se bojevati proti oktroju, o tom će se zaista sporazumiti složno sve stranke. Napadaj je upravljen proti cijelom narodu; cijeli će narod prihvatiti boj, koji mu je narinut. I bit će to boj, kakvome još ne bijasmo svjedoci u našim novodobnim političkim borbama. Veliki i slavni bojevi proti punktacijama bit će opetovani u pomnoženoj snazi. Češki narod očekuje mig svojih vodja i doprinijet će sve žrtve! Nastajuće velike borbe pokazat će, nadajmo se sjajno, da će vascijeli narod ostati vjeran prisezi, svečano položenoj dne 13. travnja na milu uspomenu naših predja i nad grobovima naših poginulih; da će ustrajati, dok ne pobijedi, da se ne će zaustaviti, dok ne pozdravi samostalnost nerazdijeljive domovine, dok ne bude sjedinjen u (tu je jedna riječ zaplijenjena, valjda: samostalnoj) čeakoslovačkoj državi! — Kako je poznato, ministarski je predsjednik pozvao načelnika Češkog svaza Staneka i podpredsjednika Tusara na razgovor. Stanek je mjesto odgovora poslao Seidleru slijedeće pismo: „Vaša preuzvišenost! Po mojem posavjetovanju s predsjedništvom Češkoga svaza dozvoljam si Vašoj preuzvišenosti isporučiti, da otklanjamo svako pogadjanje o naredbi, koju namjerava vlada svojevoljno izdati za Češku radi ustanove okružnih poglavarstva. Izričito ističemo, da prosvjed proti tom našiju ne će podnijeti nikakvih pogadjanja. Poslužili smo se sim sredstvima, da poučimo vladu i ustavna odgovorna mjesta najpodrobnije s posljedicama. Cini se, da je sve to bilo uzalud, takodjer skromni prijedlog, da se pred izdajom te naredbe upita zbornica, bio je otklonjen. Posljednji trenutak opominjemo pred tom jednostranskom, protiustavnom naredbom, koja će čutljiv unutarnji položaj veoma uzdrmati, koja ne izlazi iz suglasa obiju naroda, koja je samo plaća za pridobljenje njemačkog raspoloženja. Prelogu moramo smatrati kao pokušaj da se putem oktroja ostvare činjenice proti češkom narodu. Budućnost će ponovno dokazati, da huckanje češkoga naroda i zastupnika, koji su za svoju volju da spase parlamenat za vrijeme rata, doprinijeli mnogo dokaza, da te eklatantna njemačka ne može ostati bez najoštrijeg sveštranskog boja. U ime češkoga naroda protestujemo proti tomu, da se namjerava izdati posvema nepotrebna naredba, koja ne će donijeti nikakve koristi, nego će ugrožavati državu. Predsjedništvo Češkog svaza: Stanek.

Za opću narodnu političku organizaciju. U nedelju dne 12. o. m. održan je u Zagrebu mnogobrojno posećen sastanak Hrvata i Srba „pristaša narodnog jedinstva i ujedinjenja", koji stoje danas izvan aktivnih političkih stranaka. Došli su zastupnici Zagreba, Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine. Na sastanku većalo se o potrebi te o načinu provedenja opće narodne političke organizacije. Prihvaćeno je jednoglasno sledeće saopćenje: Velika ideja ujedinjenja i nezavisnosti naroda SHS. shvaćena dosledno zahteva, da se zanju založi ceo narod. Nijedna od današnjih političkih stranaka ne može sama svojom stranačkom snagom da provede tu misao. Prvo zato, što svaka predstavlja samo jedan dio narodne snage, ograničene uz to na pojedine naše pokrajine, a druge zato, što je svaka od tih stranaka preostatak predratnoga doba sa uskim stranačkim pogledima, programima i metodama, koje ne odgovaraju velikom duhu vremena, u kom živimo, i savremenim potrebama naše narodne politike. Svi prisutni so trdnog uverenja, da opći narodni interes bezuvetno nalaže okupljanje celog naroda u jedinstvenu političku organizaciju, u koju trebaju da se svrstaju svi neokaljani narodni elementi. Sastanak naglašava dalje, da ispravno shvaćanje narodnog jedinstva traži jedinstveno organizovanje naroda na svim područjima javnoga života. Sastanak smatra ovo jedino sigurnim i uspešnim jamstvom za ostvarenje opće narodnog zahteva: „jedinstvene, nezavisne, na demokratskim temeljima uredjene socialno pravedne države SHS". Sastanak se obraća na novinstvo i na sve narodne ljude, koji stoje na ovom stanovištu, da ovi misao najodlučnije zastupaju i šire u narodu. Ujedno izabire odbor od 10 lica sa zadaćom, da deluje o označenom pravcu te da o uspjehu rada ponovnom sastanku podnese svoj izvještaj, prema kome će se odlučiti o daljnjim mjerama.

•

U smislu ovog saopćenja izabran je odbor od 10 lica, kojemu je izabran predsjednikom dr. Ivo Krstelj i tajnikom dr. Srgjan Budisavljević.

•

Gornje je saopćenje bilo u zagrebačkim novinama zapljenjeno i bit će imunizirano u saboru ovih dana, jer je ova zapljena sasvim neopravdana te puka šikana.

Domaće vijesti.

Mjere proti zračnim navalama. Zgrade broj 195 i 197 u Polikarpu, koje su dosad služile kao zaštita proti zračnim navalama, dolučene su drugim svrham te radi toga gube vrijednost za iste kuće izdane legitimacije današnjim danom. Na mjesto istih mogu se dobiti druge legitimacije kod redarstvenoga odjela izmedju 9—12 sati prije podne.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. Obzirom na dopis iz Pazina uvršten u broju od 12. svibnja 1918. i analognih prijašnjih njekih dopisa molim, pošto se u istima tvrde stvari, koje ne odgovaraju posve istini, da objavite slijedeće: Općina Pazin kao obično i druge dobivala je hranu za aprovizaciju do pred par mjeseca jedino od strane aprovizacijske komisije u Trstu. Općina je kroz cijelo doba sama, a ne putem trgovaca prodavala izravno brašna i žita, a dočim iz početka je sve ostalo kao tjesteninu, mast, šećer, cikoriju, sir, petrolej i slična prodavala putem svih pazinskih trgovaca, u zadnje je doba i dobar dio ovih posljednjih predmeta sama prodavala u općinskoj zgradi putem trgovca Ančića. Više puta nije bilo moguće dobiti živeža, koji bi zadostao pučanstvu, a prilično su zato bila teška vremena u prošloj zimi. Morali su čak intervenirati osobno općinski predstavnici i narodni zastupnici i kod namjesništva i kod ministra-predsjednika i kod ureda za prehranjivanje u Beču. Obećanja je bilo puno, ali živeža od nikuda. Općina Pazin, koja je bila do pred par mjeseca napram drugim prilično opskrbljena, vidiv da ne ima nade da će i unaprijed sa malom količinom hrane, koju je mogla dobiti od aprovizacijske komisije u Trstu opskrbiti općinare, odlučila je na temelju dogovora na dotičnoj sjednici općinskog zastupstva i drugih pouzdanika te dogovorno sa aprovizacijskom komisijom u Trstu, da nabavi hrane i nekontigentirane dakle kriomčarenjem. Uspjelo joj je i te dobaviti putem aprovizacijske komisije u Trstu, i to oko pet vaguna kuruze a inim putem tri vaguna krumpira uz cijenu od K 8.25 za kuruzu i K 2.40 za krumpir. Sreća je bila za ono doba, da je uopće dobila te kriomčarene robe pošto je kontigentirane dobila veoma malo i u svrhu da se cijena unificira udarila je za kuruzu cijenu K 6.— po kilogramu i ta je cijena imala trajati dok se pokrije razliku cijene kriomčarene robe. Nekoji nezadovoljnici, koji su prema mojem osobnom mnijenju vrebali da dobe kakvo mjesto kod blagajne aprovizacije, šta im nije a niti ne će uspjeti, poduprti od agitatora naših političkih protivnika i od nekoliko vijesti, objelodanjenih u Vašoj novini na teret ovdješnje aprovizacije, koje su neutemeljeno sumnjičile njezin rad, uporabiše zgodu, te su narod neuk huckali na način, da je dio istoga zahtjevao, da su kuruza i krumpir od aprovizacije iz Trsta, da kuruza mora se prodavati po jednu krunu a krumpir po 40 para, da je car izjavio da mora svaki općinar dobivati 9 kilograma na mjesec, da treba vratiti novac od prodanih jabuka, jer da je carica iste darovala ženama na uspomenu njezinog posljednjeg poroda itd. Općina je žalibože sa raznih razloga ovom zahtjevu naroda popustila u koliko se tiče cijena za kuruzu i krumpir i prodala je iste za cijenu kontigentirane hrane te se je kod toga izložila sa oko K 560.000. Nije manjkalo kod toga ni raznih napadaja na poglavarstvo, na općinsko glavarstvo i na privatnike kao i na podpisanoga. Uslijed tog te videći osobito da hrane ne dolazi odanle od kuda bi imala da dolazi i da od samih obećanja narod ne može živjeti, preduzevši da su predstavnici općine bili već u Kozini odlučili demisijonirati ako vlada ne bude faktično opskrbljivala narod barem u toliko da može preživjeti, sazvao je podpisani pred par tjedana općinsku sjednicu, kod koje je sudjelovalo i više pouzdanika pojedinih poreznih općina, razložio je cijelo stanje stvari i došao do zaključka da bi morao iz toga povući posljedice za svoju osobu. Iza podužjeg raspravljanja došlo je zastupstvo jednoglasno do zaključka, da ne bi shodno bilo, da podpisani demisijonira kao općinski načelnik, već uvaživ gornje stanje stvari i okolnost, da je podpisani inače opterećen javnim poslovima i njegovo loše zdravlje, da se imenuje odbor, koji će se isključivo baviti sa aprovizacijom i kojemu bi odboru bili dodijeljeni sa savjetujućim glasom pouzdanici od svih poreznih općina. Izabrani su bili u tom odboru predsjednikom prof. Frankola, odbornicima prof. Zgrablić, opć. zast. Brumnić, poslovodja posujilnice Cucančić, trgovac Raner i trgovac Princ. Prva su petorica po narodnosti Hrvati a posljednji je po narodnom osjećanju Talijan. Odbor je ovaj obdržavao do sada razne sjednice na kojima se je raspravljalo i mnijenje bilo, da bi se trgovca Millotich imenovalo činovnikom odbora, koji bi imao zadaću da vodi upravni dio posla, da registrira dobljenu robu i da ju razdijeli trgovcima, koje će odbor ovlastiti za rasprodaju i kojima odbor odredi količinu. Nije zato istina, da se je odlučilo predati ponovno aprovizaciju našim narodnim protivnicima, talijanima Millotich i Prinz, košto nije umjestna tvrdnja, da se ponovno misli predati aprovizaciju Talijanima i tudjim doseljenicima ili pribjeglicama. — Dr. Šime Kurelić, općinski načelnik.

•

Iz Pazina. (Meso.) Prošle subote (11. V.) zaklali su dva goveda. Živa vaga 806 kg (kg 6 K). Gornja mesarnica dobila 190 kg (kg 8 K), donja 234 kg (kg 16 K). Recimo da je u Pazinu 500 obitelji. Metnimo broj na po: 250 imućnih, a 250 siromašnih. Metnimo i meso na komade od ½ (po) kg. Dakle 848 porcija po ½ kg na 500 obitelji. Mislite li, da su svi mesa dobili? Ne, ne! I tako sam ja ovo doznao. I još nešto. Imamo nadzorni odbod, koji nil, da ne nadzire, to je prvo; a drugo, kako će se nadzirati, kad iskaznice imadu natiskano imenicu „broj", ali broja nemaju. — Neko može i 5 kg dobiti, a drugi ništa, jer se ne piše tko dobije. A najljepša je ova, da seljak, koji goveda goji, najteže do mesa dodje.

•

Trgovačko-obrtnička komora za Istru u Rovinju. Gospodine uredniče, dozvolite mi, da onako iskreno i pametno kažem dvije tri riječi. Za potvrdu ovoga što ću reći, šaljem Vam tri iskaznice ili teskere. Neka sita i obijesna gospoda misle da nama gladnima mogu i najveće ludorije kazati, a da ne ćemo reagirati. Kad bi ti ljudi imali predstavljati svoje obitelji, ili kad ti ljudi ne bi na naš račun živjeli, nikomu ništa, ali ovako, ajok. Ne ćeš! Mi gladni, a tih je najviše i najinteligentniji smo, vodimo privatno dobro račune. Danas moramo slušati, a valjda pod moraš i vjerovati, da magarci lete, ali sutra, prekosutra, do godine dana ili više ne će biti tako. A svakako ta sita gospoda će i najdalje živjeti, pak će kojigod š njime i obračunati. A ja danas pitam slavnu trgovačko-obrtničku komoru ovo: Razdijelili ste 5000 kg. kože. Molim, koliko je dobila pazinska mjesna općina? Koji je direktno primio u pohranu tu kožu? Kako i komu se to dijeli? Koji odlučuje? Pitam sada vas, jer sam druge 50 puta pitao. Za ovaj put jedno pitanje, drugiput nešto više.

U Pragu pred pedeset godina.

Govori slavenskih govornika.

Pred pedeset godina, dne 17. svibnja 1868. obdržavala se u 3 sata po podne u žofinskoj dvorani svečana gozba u počast slavenskih gostova. Sjatili se tu zastupnici iz vascijelog slavenskog svijeta, iz Slovačke, Kranjske, Štajerske, Hrvatske, Slavonije, Srbije, Galicije i Rusije radi medjusobnog upoznavanja i sbliženja. Cijela svečanost kao i jučerašnjeg tako i današnjeg dana imala je posvema slavenski karakter. Medju gostovima bijaše profesor Vladimir Ivanović Lamanskij iz Petrograda, grof Kiselev, prof. Naranović iz Petrograda, galicijsko-ruski župnik Kačala, slavni srpski pjesnik i dvorski savjetnik dr. Jovan Subotić, urednik „Slova" Bogdan Teodorović Djedickij i Vasilije Ivanović Gubin iz Moskve i mnogi drugi. Iza nazdravice F. Urbanka, Fr. Palackog, dr. Riegera, dr. Pražaka, dr. Brunera, dr. Klaude, Karla Adamka i dr. Sladkovskog ustaje Rus prof. Lamanskij i u ruskom jeziku odlučno i muževno tako da mu je većina mogla razumjeti, prozbori ove riječi:

„Draga braćo! Dozvoljavam si govoriti u rodjenom, vama bliskom jeziku ruskom (Slava! Ura!) imenom članova ruskog naroda u Petrogradu, Moskvi i ostalim gradovima i općinama ruskim (Slava! Ura!). Izričem pozdrav vama, dragoj češkoj braći, i srdačnu hvalu za veliku čast, koju ste nam iskazali, ne zaboravivši na nas, i pozvavši nas na svoj veliki blagdan. Pogled na krasni Prag, i na samoupravni, svijesni češki narod, na junački puk i krasne rodoljubne žene vaše, sve je to uzbudilo u nama velelijepi dojam, kojeg zajista nitko ne će zaboraviti. Pogledamo li na koju koli stranu svijeta slavenskog, ne pruža nam se nigdje posvema utješljiva slika; svaki, koji nastoji oko toga, da bude osigurana budućnost slavenskog svijeta mora se boriti i vojevati s mnogim poteškoćama i neprijateljima domaćima i tudjima. Boj je taj tako težak, da bi nekada mogla moguće mnogog i zdvojnost zahvatiti; ali sada, kad smo uvidjeli naš Prag, gdje smo imali prilike upoznati vašu energiju i ustrajnost i vaše bratstvo prema Slavenima, tu nas opušta i nestaje od nas svake sumnje u blisku i posvemašnju pobjedu naše slavenske ideje! (Burno Slava i Ura!). Draga braćo, gostovi, koji su preda mnom govorili, razjasnili su dovoljno velelijepi dojam jučerašnjeg dana. Ja u imenu ruskih općina, kao gradjanin zemlje ruske i galicijske Rusije, izričem Vam najdublje priznanje i poklon svoj i izražam vam srdečni ruski Spasibo (Bog nek plati! u značenju: hvala) za ljubav, koju iskažujete prema našem ruskom narodu. Neprijatelji vaši, koji su i naši, tvrde, da je to prijateljstvo od nedavna, ali prijateljstvo ruskog naroda prema češkome bilo je izraženo već u davnim dobama. Prijateljstvo je gorilo već u srcima vašeg slavnog Žiške, vaše Jeronyma i Husa, pojavljalo se u brojnim litavskim četama vaše braće, koja su se borila u savezu s vama i koji su nas zvali na pomoć i sami takodjer išli k vašim slavnim Husitima! Prijateljstvo je to bilo samo na čas potlačeno pod kostima i grudom bjelogorskom, ali se ono probudilo zajedno s vašim narodom. Pripominjem u tom pogledu samo na djelovanje i zaslugu vašeg Šafarika, Puchmira, Hanke, Čelakovskog i Havličeka. Znamo, da ta ljubav ne će izginuti (Glasovi: Ne će izginuti) nego da će se rasplamtiti uvijek više, i da će se plamen tog prijateljstva razgorjeti u svijetlo, koje će obasjati sve konce i najzabitnije kuteve vascijelog slavenskog svijeta! Mi Rusi vidimo u slobodi i blagobitu samostalnog češkog naroda slavu i ponos svoj! Nazdravljam uspjehu češko-slavenske prosvjete u svim zemljama krune svetovaclavske". (Dugotrajno burno odobravanje, Slava i Ura!)

Iza napitnice Slovaka Josipa Miloslava Hurbana i baruna Villana ustaje srpski pjesnik dr. Jovan Subotić iz Novog Sada i pjesničkim poletom prozbori srpski:

„Gospodo! Hoću da progovorim k Vama jezikom srpskim i ako mi je žao, da me možda ne ćete moći potpuno razumjeti, (Glasovi: Razumijemo! Razumijemo!), držim, da kad ne bi govorili k Vama dosta jasno moje riječi, govorit će srce moje, duša moja, osjećaj moj, koji me ispunjava. (Slava! Izvrsno! Živio!) Uprostred radosti, koja vas ispunjava nad uspjehom poduzetog djela, ipak istodobno se ne mogoh obraniti pred tihim osjećajem bola, da u sadašnjim prilikama, koje vladaju ne možemo mi Srbi, ni vi Česi biti zadovoljni sa svojim stanjem. Kruna vaša svetovaclavska jest jedna izmedju najkrasnijih, ali dosad je žalibože nijesmo vidjeli na glavi kralja! Na vašoj Vltavi sjaji se zvijezda Slavije, zlata Praga, ali Vltava je šumjela, činilo mi se da šumi bono, kao naša Sava, i činilo da pritište žalost vas na Vltavi i nas na Savi. No kad sam, gospodo, vidio jučer vascijeli tako rekuć narod vaš, vidim sadašnjost vašu i sigurno gledam u susret budućnosti naroda vašeg. (Slava! Živio!)

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 18. svibnja 1918. | Broj 1023

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti mjestimice živahna topovska borba. U Albaniji napadoše Talijani i Francuzi naše gorske položaje medju rijekama Osum i Devoli. Izuzev neznatnu dobit na zemljištu zapadno od Korče, bio je neprijatelj svuda suzbit. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Neprijateljski je monitor opstrijeljavao Ostende te je pučanstvu zadao znatnih gubitaka. Na bojnim frontama bijaše paljba jača samo u malo odsjeka. Trajala je dalje živahna izvidnička djelatnost. Učinismo zarobljenika izakako smo odbili jače engleske sunke sjeverno od Scarpe te kod Beaumont-Hamela kaošto i za uspješnih vlastitih poduzeća južno od Arrasa. Na ostaloj fronti ništa važna. — Jučer je sastrijeljeno 18 lijetala i 1 privezani balon. Poručnik Löwenhardt izvojštio je svoju 22., a poručnik Windisch svoju 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 16. t. mj. popodne. U odsječku Bailles-Castel topovska borba. Pokušaj Nijemaca zapadno od Montdidiera izjalovio se je u francuskoj vatri. Francuske straže dovedoše sjeverno od Aillette zarobljenika. Sa ostale fronte nema ništa da se javi.

* **Engleski izvještaj** od 16. t. m. Naše čete navališe prošle noći na neprijateljske jarke u blizini Gavrelle te učiniše nekoliko zarobljenika. Osim obostrane topovske djelatnosti na raznim mjestima fronte, naročito u dolinama Somme i Ancre, istočno od Arrasa i na sjevernoj bojnoj fronti, nema ništa da se javi.

* **Belgijski izvještaj** od 16. t. mj. Uspješne provale u neprijateljske linije pred Ramscapelle-Mercken dozvoliše nam, te dovedosmo 15 zarobljenika. Neprijatelj je izbacio mnogo bomba na naša taborišta. Danas bojevi bombama u pravcu na Nieuport i sjeverno od Dixmuide. Noću topovska djelatnost, koja bijaše osobito žestoka u pravcu prema Neudendreftu. Naš je lijetač oborio njemački balon, koji je u gorućem stanju pao u pravcu prema šumi Houthoulster.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 17. t. mj.: Naše podmornice u Sredzemnom moru uništile su opeta 25.000 brutto reg. tona neprijateljskog brodskog prostora.

* **Opskrbljivanje vojske.** 15. t. m. u 10 sati prije podne obdržalo se u ratnom ministarstvu u Beču posavjetovanje u pitanju opskrbljivanja vojske, kod kojega su učestvovali ratni ministar von Stöger-Steiner a kao zastupnik ugarske vlade ministar trgovine Sztereny i ministar za prehranu i princ Windischgrätz. Osim tih prisustvovali su vijećanju jedan zastupnik vrhovnog armadnog vodstva i predsjednik u zajedničkom prehrambenom odboru generalmajor von Landwehr.

* **Boljševici osvojili Baku.** Brzojavni ured Milli javlja danom 1. t. mj. iz Baku: Prema posljednjim vijestima primili su boljševići iz Turkestana i Astrahana pojačanja, koja su preko Kaspijskog mora prispjela na ruskim topnjačama. Primivši ova pojačanja, navališe boljševici na muslimane, koji su usprkos junačkog otpora radi pomanjkanja obrambenih sredstava izgubili Baku. Premda su Muslimani iz Daghestana i Georgije pritekli u pomoć nije se grad mogao držati, jer su branitelji potrošili tiške i jer su im uzfalila i druga obrambena sredstva. Od boljševika poduzeta navala bijaše žestoka.

* **Ruski socijaliste protiv boljševika.** Središnji odbor ruske revolucionarne socijalističke stranke upravio je na narodno vijeće francuske socijalističke stranke i na socijalističku parlamentarnu skupinu adresu, u kojoj prosvjeduje protiv duha vanjske politike, koju vode sadašnji vlastodršci u Rusiji, te traži isključenje boljševika iz internacionale.

* **Ukinuće bezmesnih dana u engleskim gostionama.** Reuterov ured javlja: Prehrambeni je kontrolor naredio ukinuće bezmesnih dana u javnim gostionama.

Putovanje cara i carice na Balkan.

Beč, 16. (D. u.) Carska je dvojica otputovala prije podne u Sofiju i u Carigrad, da poslije nastupa na prijestolje po prvi puta posjete i tom svojstvu bugarskog cara i sultana. U velikoj pratnji Njihovog Veličanstva nalaze se najviši dvorski dostojanstvenici, vanjski ministar grof Burian, austrijski trgovački ministar barun Wieser, ugarski ministar a latere grof Zichy i načelnik generalnog stožera barun Arz.

Sofija, 16. (D. u.) Bug. brz. ured. Vrše se marljivo priprave za doček Njihovih Veličanstva cara Karla i carice Zite, koji će sutra prispjeti ovamo. Grad je bogato okićen zastavama u bojama saveznika. Posebno će odaslanstvo stići u Niš, da pozdravi presvijetle gostove.

Pregovaranja izmedju Njemačke i Švicarske

Berlin, 17. (D. u.) Wolffov ured javlja: Njemačko-švicarska su pregovaranja o stvorenju novog gospodarskog ugovora bila dovela do riješenja, koje je bilo zadovoljivo za obe strane. Kod toga uzelo se je u obzir poteškoće nastale uslijed ponude francuskog ugljena na taj način, da se Njemačka odricala svake kontrole nad upotrebom tog ugljena dok bi Francuska bila ispunila svoje obećanje barem nadnog intervenirania francuskog poslanika povučen je u zadnjim satovima odobreni već ugovor. Francuska je vlada stavila na švicarsku vladu zahtjev, neka ne potpiše ugovora, jer bi u protivnom slučaju postala ponuda francuskog ugljena ništetnom. Nasuprot nepreglednim posljedicama gospodarskog rata, što ga je Francuska nagoviještila Švicarskoj, izmolila si je ova država rok za razmišljanje do 22. svibnja. Time je sa današnjim danom započeo Švicarske stanje odnošaj izmedju Njemačke i Švicarske, za čije posljedice ne preuzima Njemačka nikakve odgovornosti.

Bern, 16. (D. u.) Švicarska depešna agentura javlja: U utorak popodne obdržala se pod predsjedanjem saveznog predsjednika Callondera konferencija delegacije saveznog vijeća i zastupnika štampe, da se objasni položaj, koji je nastao uslijed toga, što novi gospodarski ugovor izmedju Njemačke i Švicarske nije bio potpisan. Savezni je predsjednik izjavio, da prijateljsko osjećanje, do sada dokazano od obiju stranaka, opravdava nadu, e će se naći riješenje, koje neće vrijedjati neodvisnost Švicarske.

Pitanje prehrane u Njemačkoj.

Berlin, 16. (D. u.) Wolffbureau. Ratni prehrambeni ured saopćuje službeno: Razvoj dopreme žita iz Ukrajine ne dozvoljava žalibože, da bi u zadnjim mjesecima do ovogodišnje žetve računali sa sigurnim nakupovanjem žita i brašna u Ukrajini. Hoćemo li ići sigurnim putem, upućeni smo za ostatak gospodarske godine u glavnom na pokriće naših potreba iz tuzemskih zaliha. Ograničene količine žita sile nas, da smanjimo konzum. Radi toga je kuratorij državnog žitnog ureda odredio u svojoj sjednici od 11. t. mj. uz odobravanje direktorija i to počamši sa 16. juna slijedeće: Dnevna količina brašna za konsumente, koji imadu na to pravo, snizuje se od 200 na 160 grama. Dosadanji dodatci teškim i najtežim radnicima ostaju u kreposti. Količina žita, koju imadu pravo da konzumiraju producenti, koja je bila već snižena početkom 1. aprila, ostaje neprikraćena. Stare će se obroke uvesti opet, čim će dostatne količine žita iz Ukrajine stići u državni žitni ured, a najkasnije, kad će proljetna vršidba domaće žetve opet popuniti hambare imenovanog ureda. Ovog je puta isključena nadoknaditi smanjšani obrok brašna većim obrokom mesa, kao što u prošloj godini. Pošto su naše zalihe svinja znatno smanjene, izazvalo bi povišanje obroka mesa takav manjak naših pričuvnih zaliha, da bi naša opskrba mlijekom i mašću bila veoma ozbiljno ugrožena. Nadoknaditi će se ovo prikraćivanje brašna dijeljenjem većih količina šećera. U sedmicama, u kojima će se dijeliti smanjeni obrok kruha, izdavat će se druge živežne namirnice u pomnoženim količinama.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Hrvatske. Kao da se povratiše stara dobra vremena, kad se svo nastojanje „narodnih" stranaka u Hrvatskoj sastojaše u tome, da se medjusobno što jače ispsuju, da jedna drugu što najgore kompromitira, da jedna drugoj što više gubi pouzdanje i u tuju u narodu, da tako narod gubi pouzdanje u svoje vodje i u svoju budućnost. Ljudi bez inteligencije i bez izobrazbe dolaze u sabor, da se tamo nabacuju izglodanim i kod kulturnih naroda već davno zabačenim frazama, da teatralno istupaju i govore tobože u ime naroda ono, što se u njihovom zakržljavljelom mozgu porodilo. Frankovci po svojem vodji dr. Franku proglašuju, da su denuncirali i da će još denuncirati, sami se ne stide priznavati da su pokvareni, da su klevetnici, i denuncijanti a pri tom ipak zbore o nekakvom narodu, kojemu su oni najmijeli više štete, nego li Nijemci ili Madžari. Prigodom novih izbora sve novine hrvatske, koje danas izlaze (izuzevši veoma trijezno i stvarno pisanje „Primorskih Novina") pišu u temperamentnom tonu, u starom stilu. Glasila stranaka, što načelno prisvajaju istu ideju narodnog jedinstva najoštrije polemiziju. „Hrvatska Riječ" i „Novosti" vode polemiku protiv Starčevićanaca ističući isti cilj, što ističe i „Hrvatska Država" i Starčevićanci. Nema ni u slobodnoj širokoj i tajanstvenoj Rusiji, koja je sva iskomešana i koja krije u sebi ljude najrazličitijih temperamenata i najrazličitih narodnosti, većeg kaosa i opće političke dezorijentacije, nego li u malenoj tjesnoj Hrvatskoj, koja još ni slobode nema. Hrvatske stranke odaslaše u Prag svoje izaslanike. Dao Bog da bi Hrvati tamo naučili, što znači politička organizacija i kako se političku organizaciju provadja. Da bi tamo također pravo upoznali, kako je sve ono, na čemu današnje hrvatske stranke stoje, samo staro tradicijonalno zlo, kojega se treba odreći i raditi samo onako, kako zahtjevaju interesi narodnog jedinstva, koje je svima na jeziku, ali za koje malo koji svojim mišicama i svojim umom stvarno radi. Da bi upoznali u Pragu, kako sva snaga naroda ne leži u nekoliko ispršenih individua, koji svoju glavu dižu samo radi svoje glave, već kako narodna snaga leži u širokim narodnim slojevima, koji su još žalibože manje osviješteni u Hrvatskoj, nego li u našoj zapuštenoj Istri. Starčevićeva stranka, konstatuje „Hrvatska Riječ" i „Novosti" prima sada pomoć pri izborima od Frankovaca, sa kojima bi Česi bili davno već obračunali. Frankovci, najpokvareniji elementi hrvatski, glasovat će za Starčevićanskog kandidata a proti koaliciji. Izdaju time najbolju svjedodžbu baš koaliciji, a čudno svijetlo pada pri tom na Starčevićance. Da se taj jaz još proširi, da se rana još više razvije, mjesto da se naprosto, kako bi se zaliječilo i sve izravnalo donašaju stoji, u prvoj stranici žestoki temperamentni „Novosti" na prvoj stranici žestoki temperamentni napadaj na Starčevićance, koji su u zadnje doba panastali popularni u narodu radi svog radikalnog nastupanja u prilog narodnog jedinstva. Tako se nehotice širi konfuzija i dizorijentacija; stranka danas simpatična postaje preko noći antipatična. Listovi danas pozivlju narod, da uz tu i tu stranku pristane, veličaju te i te ljude, sjutra pako pozivlju isti listovi isti narod neka se nabaci kamenjem i blatom na istu stranku i na iste ljude. — Kriza u novinstvu u Hrvatskoj osobito u Zagrebu traje još uvijek. Nekoji listovi uopće ne izlaze, dok drugi opet izlaze u smanjenom opsegu. Nema papira, a slagarska stavka traje u nekojim tiskarama još uvijek dalje. Revije ni knjige ne izlaze. — Zagrebački Česi darovaše prigodom proslave 50godišnjice polaganja temeljnog kamena za češko „Narodni divadlo" 1500 K za stradajuću djecu iz južnih naših krajeva.

Joffe o novoj Rusiji. Ruski poklisar u Berlinu, Joffe, primio je berlinskog dopisnika dr. Friedegga te mu dao razjašnjenja o budućoj vladnoj reformi u Rusiji. Joffe je kazao: Uvjeren sam, da je isključen povratak monarkije kod nas. Monarkija nema u Rusiji više tla. Mislim, da je moguće, e bi se povratile buržoaijske prilike, vlada nesocijalista o čemu ne mora nekoje uvjete, ali povratak carizma smatram isključenim. Isključeno jest, e bi boljševici mogli sklopiti primirje s buržoazijom. To bi značilo uništenje sadašnjeg vladnog oblika. Uvjeren sam, da se sadašnja vlada ne dade iz nutra srušiti. Nema danas nikakve sile u Rusiji, koja bi bila kadra, da nas zbaci. Za nama stoji čitavi ruski narod, velika masa ruskih seljaka i radnika, uopće svi oni ljudi, koje kapitalistički sistem nije usrećio. Sav taj narod organizovan je u sovjetima i ova se organizacija širi, otkako su malogradjani uvidjeli, da bez nas ne mogu da žive. Trajnost naše vladavine rezultira iz ovih činjenica: Ostale vlasti, koje su bile pred nama, su izgubile kredit. Carizam je nepopularan. Miljukov i njegovi su ljudi u očima naroda nesposobni i neuporabivi. Menjševici i socijalni revolucijonarci zatajili su posvema u očima mase. Preostaje dakle samo jedna skupina, koja stoji na lijevoj strani iza nas i to su anarhiste; ali ovima fali svaka politička sila. I nas doduše kritiziraju oštro u Rusiji, i na nas psuju, a pogotovo sada, kad im ide zlo. Ali uvidja se ipak, da nas ne mogu činiti odgovornima za posljedice, a nas je iskustvo poučilo, da naše odlučno socijalističko djelovanje odgovara u puno većoj mjeri ruskim prilikama, negoli kr̄majuća taktika polusocijalističkih stranaka ili carističkа knuta i knuto podmićenog činovništva. — Joffe je za tim opovrgnuo glasine, da postoje nesuglasice izmedju Trockoga i Lenina. Trocki boravi već odavna u Moskvi. — O Velikoj Ruskoj kazao je Joffe, da ne potrebuje žita iz Ukrajine te da se sama može prehraniti. Mogli bi još izvažati živež i sirovina. Od Njemačke trebaju bolje i poljodjelske strojeve, ma da se Rusija tijekom rata industrijalizovala. Cilj je boljševika, da provedu intenzivnije obradjivanje polja i da pomnože sva ona

sredstva, koja treba čovjek za život i za uživanje. Mi nijesmo nipošto askete te ne želimo povratak primitivnim prilikama. Baš naprotiv, mi želimo, da bi ljudi postali bogatiji i sretniji. Mi nemamo ništa protiv bogatstva svijju, ali smo protivnici kapitalističkog sistema, koji daje nekolicini obilje užitaka, dok milijuni i milijun imoraju za to da pate. Mi smo ostvarili monopol za vanjsku trgovinu. Iz toga vidite, da imademo namjeru započeti trgovinu sa austro-ugarskim i njemačkim narodima. Nije istina, da smo dali Amerikancima ikoje koncesije. Naša vlada neće naravski dati nijednom, niti ino- niti tuzemcu koncesiju za eksploatisanje rudokopa, željeznica ili sličnih poduzeća. Ipak nećemo sprečiti dolazak stranaca u Rusiju. Mi nećemo prisiliti nijednog Rusa, da se povrati u Rusiju, niti ćemo činiti poteškoća inozemcu, koji bi htio, da dodje u Rusiju. Mi smo dapače i prijatelji izbornog reda za inozemce u Rusiji. — Prehrambene su prilike u Rusiji u gradovima loše radi slabih željezničkih sveza. Ali u Rusiji imade dovoljno hrane a oko popravka transportnih se sveza baš radi. Rusija je pripravna pospješiti izmijenu zarobljenika. Ona imade na tome najveći interes. — Njezini osobni odnošaji prema njemačkoj vladi, kazao je Joffe, su korektni.

Domaće vijesti.

Narode, oprez! i opet oprez!

Svi narodi se bore za svoja prava, te se nadaju da će od toga imati nekakvu korist. Naš nevoljni narod, čiji sinovi padaju na bojištu u najvećem broju, regbi, da će povući najmanji kraj. Dok se na fronti uništavaju tolike radne sile i čine nesposobnim za svaki rad, iza fronte na domaćoj grudi propadaju u ne mnogo manjem broju elementi, koji bi imali da nadoknadjuju taj gubitak i utješe naša srca nadom u bolju, ljepšu budućnost. Na ovim frontama mi trpimo strašne, ogromne, nenadoknadive gubitke, te nam se upravo zamračuje, kad pomišljamo na budućnost. Glavari i čuvari obitelji, pazite na žene a osobito na kćeri, da vam ne padaju žrtvom zlokobnog rata; kad vam nestaje svega, barem to si ne dajte oteti, jer na to nema nitko nikakva prava. Čuo sam pripovjedati plačući jednu baku: „moja mi je unuka, u koju sam se posve pouzdavala, jer sam ju držala za vrlo dobru i nedužnu, otrovala život. Neki mladić, priznala mi sama, vrebao na svaki njezin korak, čim bi izašla iz kuće. Iz početka se nevino s njom zabavljao, a na koncu osramotio i bezčastio zadnje i jedino blago, sirotu, koju mi je povjerio sin, njezin otac, koji je pao lani na talijanskoj fronti. Bolje bi bio učinio da ju je ubio; ovako će ona nositi žig sramote kroz cijeli svoj život“. Takvi slučajevi se često opetuju u gradu, a nije mnogo bolje ni na selima. Stariji, koji ste kod kuće, veliku imate odgovornost; recite svakomu nepozvanome gostu: daleko odavle, branit a ne upropašćivati naš narod i domovinu, to je vaša dužnost. Kad ste mi uzimali blago, zadnji komad kruha, pustošili dom, dok ste me gonili po tudjini prosjačiti, morao sam se pokoravati, jer ste govorili da imate na to pravo; ali na naše žene i kćeri nemate nikakva prava, te ću se braniti proti svakomu i stvoriti makar frontu i proti vama, i na toj ću radje poginuti nego dopustiti svojim nemarom da mi tu jednu i zadnju utjehu i nadu uništite. Kad bi bio u tom pogledu plašljiv i popustljiv, naslađivao bi vam dane, koji nas more, i potpomagao ovaj zlokobni rat. Ako nemate drugoga posla nego taj, skinite taj mač, ako ne ćete, radje s njim ubijte mi to jedino blago na moje vlastite oči; manje ćete mi s tim boli prouzročiti. Žene, nemojte plesati na svježim još grobovima svojih muževa i rodjaka; prokletstvo od Boga i od naroda će vas proganjati kroz pokoljenja. Rat kvari mladež, a pokvarena mladež lovi u mutnom, te takovi ne bi htjeli da takove prilike tako brzo svrše. Narode, na oprezu! Svaki rat nosi za sobom ubitačne posljedice u svakom pogledu, ali te su neispravljive, koje će se u cijeloj svojoj golotinji pokazati iza rata. — Altura, 14. svibnja. Vjek. Višković.

Aprovizaciona komisija saopćuje: Ovih će se dana dijeliti živežne namirnice za drugu polovicu tekućeg mjeseca i to: Na odrezak V. 8 dkg. sira po 20 kruna kilogram; na odrezak VI. 2 kilograma brašna po 1 krunu kilogram (teški radnici 4 kilograma); na odrezak VII. 1 četvrt kila kavinog surogata po 8·50 kruna kilogram; na odrezak IX. 1 osmina kilograma zobene riže po 1·44 kruna kilogram; na odrezak X. 1 kilogram nadomjestka za sapun pod 3·60 kruna kilogram. Ova se roba može dobiti u dućanu na trgu Comizio 7, koji je bio otvoren 17. t. m. — Da se onemogući zloupotrebe i pokušaje varanja, naredila je aprovizaciona komisija, da se živežne namirnice mora istog dana predignuti, kojega su platile i da se roba mora kupiti u onom dućanu, u kojem se platilo za nju iznos. Dućanska je osoblje dobilo odnosne upute.

Preminuo je Frano Glaser, c. i kr. oružni majstor u. m., 16. t. mj., u 86. godini svog života. Pokojnik je bio svestan Ceh, koji je u prvo doba našeg narodnog probudjenja u Puli živo suradjivao u svakom pokretu. Bio je izmedju prvih članova čitaonice i neko vrijeme i odbornik u posujilnici. Smrtni ostanci pokojnika sahranit će se danas 18. t. m. a sprovod će krenut u 6 sati po podne od kuće žalosti u Veteranskoj ulici 27 na civilno groblje.

Dnevne vijesti.

Odgovornost naših ministara. Svaki dan čitamo po našim novinama, kako naši ministri izjavljuju, da preuzimaju svu političku ili ustavnu odgovornost. I prekjučer je kazao Wekerle o Czerninu, da ovaj preuzima svu političku odgovornost. U čemu se sastoji ova „politička odgovornost?“ Da ii prijete nesposobnim ministru vješala, ili dugogodišnja tamnica, ili barem internacija? Zašto se dakle ističe ovo preuzimanje odgovornosti kao nešto osobitoga, junačkoga, odvažnoga i smjeloga, što uspijeva samo ministru. Ta poznato je već pravilo: „Ako se ministar nešto malo blamira, dobit će, kad odstupi iz zdravstvenih razloga, malen red, ako se blamira na baš osobiti način, obolit će obično veoma teško i izlječivo za naredne dane i steći će si veliki red, golemu zvijezdu, brilijante i dijamante, e se u sjednom kraljevstvu i carstvu nebi posumnjalo, da se jedan ministar u toj državi uopće mogao blamirati i da se njegovu nesposobnost čim bolje zabašuri, kao da je to nesposobnost države i ne njezinog ministra“. Ovakve već misli razvija kitajski mudrac u 7. stoljeću poslije Krista. Ministar kaže, da nosi odgovornost: odgovornost preuzima jedino država, kojoj je odgovorni ministar zadao posljedice; on nosi samo jedan orden više te se liječi u Opatiji ili drugdje. Imade li dakle nešto smiješnijega nego takvo govorkanje naših i tudjih ministra i ministrića o odgovornosti. Svi na svijetu odgovaraju za svoje čine, samo ministri ne!

Poruke iz uredništva.

Naše cenjene dopisnike ponovno umoljavamo, da nam šalju što stvarnije dopise, koji neka odgovaraju zbilji i pravom stanju stvari, da se tako uklonimo suvišnim ispravcima. Stranačkim prikazivanjem nečega samo još jače podupiru razdor u uskolebanim i nesigurnim našim redovima. Svakomu neka leži na srcu jedino opće narodna korist. Što se napiše danas, neka se pusti do sjutra, a onda neka se pročita, razmisli hladno, a tek onda neka se šalje, da se štampa. — **Hrvat**: Doći će i ostalo s vremenom. Molimo za nešto jasnije izražavanje u pojedinim stvarima. Bolje je, da razume svi čitaoci, da se stvar može odnositi na sve, a nije dovoljno, da razume samo onaj, kome se piše na rovaš. I poslednja je vest o kukavicama bila za nas previše zamršeno i nejasno izražena. Inače i Vama najsrdačnija hvala! Samo se ne sme veličati nikoga, jer do danas niko nije izvršio ništa. — **A. C. Hodonin**: Primismo dopis, te poslasmo K 40 i pismo. Ako ne primiste pisma, novac je poslan u istu svrhu kao i onih K 102 prošli mesec za stvari, priskrbljene u Kloboucima. (Naravno bez onih K 60 za 1 kg.) — Poslanu nam radnju uvrstit ćemo s vremenom. — **Putnik** nam se već dugo ne javlja. Zar je opet bacio od srdžbe pero u koš. Pa to još sada na proleće, kad sve odiše mladim životom, kad se sve žuri, sve radi. Pero iz koša i na rad! Orimo, orimo, da bare donekle isprevrtamo i ako ne možemo potšteno obraditi zapuštene ledine! — **Milan**: Primismo i doći će. Poslali bismo pismo, ali ne znamo kamo. — **Rašklin** je poslana dopisnica. — Zdravo!

Mali oglasnik

U Pragu pred padeset godina.

Govori slavenskih govornika.

(Konac.)

Dr. Jovan Subotić nastavlja:

Vaši neprijatelji ne mogu vas razumjeti, ali vaši prijatelji — a mi Srbi i Hrvati smo vaši prijatelji — vas razumiju! (Burno odobravanje! Živili Srbi!) Jučer nije slavio samo Prag i češka umjetnost svoju proslavu, već vascijeli narod slavio veliki blagdan svoj! Gdje ljubav prema domovini i svijest prodire u sve vrste naroda tako, kao u Vas, gdje vascijeli narod stoji na pravdi i pravu, tamo narod mora imati budućnost, i kad bi ga nesklone prilike kroz duge godine tlačile. Neprijatelji češkog naroda govore: Nema naroda češkog, ali vaši slavenski prijatelji vele: Jest i živi narod češki. i ponos jest naroda slavenskog. Uz vašu ljubav i svijest vašeg naroda, koju iskazujete, moraju se i vaši neprijatelji pokloniti pred vama, a vaši prijatelji moraju vam se diviti, te i ja polažem narodu češkom svoj naklon!

Gospodo! narod vaš imat će slavnu budućnost, ali ne zaboravite ni da ste narod slavenski, (Slava! Glasovi: Ne ćemo zaboraviti! Ne ćemo zaboraviti!) i ostajte Slaveni! Znajte, da nemate prijatelja osim Slavena, i da se ni na koga ne možete pouzdati osim Slavena, da vam nitko ne će pomoći do li Slaveni. (Burno oduševljeno Slava!) Dozvolite mi da iznesem napitnicu u slavu češkog naroda i bratstvo slavenskih naroda!“

Poletni govor dra. Subotića bijaše primljen oduševljenjem i burnim odobravanjem.

Na to je govorio u imenu lužičkih Srba P. Jos. Hornik, lužički pisac; a iza njega progovori Slovenac dr. Vošnjak u slovenskom jeziku:

„Gospodo! Najsrdačniji pozdrav nosim tebi, mili narode češki, od tvoje južne braće Slovenaca. Nas dijele gore i doline i stanovništvo tudjeg naroda, koji se u nesretno doba umiđnuo medju južne i sjeverozapadne Slavene, ali nas vežu za to jednake misli, isti smjer i solidarnost naših interesa.

Mi se bojimo za svoje biti, za svoj narodni život. Slovenci i Česi smo opkoljeni sa triju strana od tudjih, nama nesklonih naroda, samo na jednoj strani suvisecí sa slavenskom braćom. Vi Česi ste u tom boju već slavno pobijedili i pokazali ste svijetu, da jeste i da hoćete da živite, vascijeli je naš narod politički izobražen, oživljen a kadagod ga pozovu njegovi vodje, biti će pripravan na oltar domovine žrtvovati ne samo imetak, nego i krv svoju, a vodje vašeg naroda su isto tako razumni i radini kao što i dosljedni. Ali mi Slovenci, mi nemamo istorijskog prava, mi nemamo krune slovenske; ali unatoč tomu naše je pravo ne manje opravdano, jer je moralno, narodno. Samo po tom pravu mora se riješiti naša narodnost. Povijest je naša nejasna i žalosna, neprestani bojevi i muke. Narodi, koji oko nas bili, otrgali nam od života komad za komadom; medju tim, dok smo mi branili Evropu od navala krvoločnih Turaka, zapadni su se naši susjedi komodno razvijali i koracali naprijed k blagobitu. Naš je narod umirao iz dana u dan, a već su nam kopali Nijemci veliki grob, da nas u njem pokopaju kako su to već učinili sa jednim drugim slavenskim plemenom. Oko iskopanoga groba veselili su se naši susjedi Talijani i Madžari, ali su se prevarili. Pogrebno zvonjenje, što su nam zvonili, probudilo nas iza sna i pozvalo nas k novom životu. Upoznasmo, da smo Slovenci, da smo grana velike slavenske lipe i da je naša sveta dužnost, da spasimo Slavenima sjeverni izlaz na Jadransko more, za kojim nasilno posižu tri tudja naroda. Kako bismo pak mogli suzdržati sami u tom nejednakom boju, kad nas ne bi krepila misao, da iza nas stoje milijuni i milijuni naše braće, u kojima se svima od dana na dan sve življe budi duh slavenske uzajamnosti, pobijedjujući stare predrasude. Svi, nekadgovorimo kojim koli narječjem slavenskim, upoznadosmo se kao rodjena braća i osjećamo, da smo sinovi jedne majke Slave! No koji je izmedju naroda slavenskih prvi podigao glas snažni i prvi rekao: „Mi svi smo Slaveni, imademo zajedničke interese, dakle i radimo zajednički; a budući da nas je ogromni broj, moramo napokon pobijediti“. Ili ne bijahu to sinovi ovog naroda, čiji slavni dan danas slavimo? Zar ne bijaše to Dobrovsky, Hauka, Čelakovsky, Šafarik, Kollar i sva sadašnja češka inteligencija? Češki je narod kao Mojsija udario po tvrdoj pećini a iz pećine je isprštio čisti izvor slavenske bratske ljubavi i uzajamnosti i jača se i širi na našu radost i na strah naših neprijatelja. Prvome borcu slavenske ideje, češko-slavenskomu narodu i njegovim slavnim vodjima: Slava i živio!“

Iza njega je govorio Slovak J. Novak, onda grčko-katolički župnik Stjepan Teodorović Kačala iz Lavova, Srbin Geršić iz Novog Sada i Rus Vasilije Ivanović Gubin koji je svoj govor započeo ruski: „Pozdrav Vam donosim, gospodo, iz bjelokamene majčice Moskve, središta ruskog života, kao upravo za to izaslan od nje“. Javlja da moskovski slavenski odbor raspisuje nagradu od 1000 rubalja na najljepše dramatsko češko djelo. Rus Andrija Naranović, član petrogradskog slavenskog odbora, obučen u ruskoj narodnoj nošnji govori o jamstvu pobjede češkog naroda te o slavenskoj uzajamnosti.

Srbin J. Kujundžić iz Beograda progovara: „Jučer je bio vaš češki lav veseo: pokazao je naime neprijatelju zube i pandže svoje!“ Završava riječima: O da bi se raširilo po vascijeloj Slaviji geslo češko: Ljubimo se i nedajmo se!“ (Slava! Živio! Nedamo se! Nedamo se!) Emili Čakra, Srbin iz Beograda govori o Marku Kraljeviću, koji spava kao i češki vitezi ispod Blanika.

Iza govora moravskog seljaka i zastupnika Skopalika i dr. Čižke, završava svečanost dr. Sladkovski napitnicom umjetnosti:

„Gospodo! Umjetnost je bila uvijek temelj prosvjete kod svih naroda; umjetnošću proslavili su se Grci i Rimljani. Hramom umjetnosti polažemo i mi temelj novoj doba svoje prosvjete: Zato kličem Slava i uspjeh slavenskoj umjetnosti!“ (Burno Slava!)

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 19. svibnja 1918. Broj 1024.

Češki narodni blagdan.

Svečana manifestacija poliačenih naroda u Pragu.

Velika svečanost u Pantheonu dne 16. svibnja ove godine nalići mnogo na manifestaciju češkoga naroda dne 13. travnja. „Národní Listy“ i „Slovenki Narod“ donose prikaz te svečane manifestacije, na kojoj je i sada progovorio dr. Kramar, vodeći češki političar i ljubimac češkoga naroda, slavni majstor u opisivanju njegove sjajne prošlosti, Alois Jirásek. Kao 13. travnja, tako i sada bijaše slavljeno pobratimstvo Čeha i Jugoslavena. Ali u koječem se odlikovala osobito ova ponovna manifestacija: došli su na nju Slovaci, Poljaci, Talijani, a može se kazati, vele „Národní Listy“, da je lirički nastup zapjesnika Hviezdoslava (starog Slovaka), govor zagnjestupnika bratske Poljske i besjeda kulturnog, ognjevitog naroda Dantovog, bila uz govore naših dragih gostova jugoslavenskih i naših narodnih glasnika, najkrasnijim momentom svečanosti. Bila je to manifestacija medjunarodna: a tko se je sa muzejne rampe osvrtao na talasajuće se mnoštvo, koje je oduševljeno pjevalo i klicalo, morao se osvjedočiti, da ti povjestni trenutci češkog naroda imadu za pozorište jedan i to ne najmanji glavni grad Evrope budućnosti; ne „srednje“ Evrope i ne Evrope fizičke sile, već Evrope skladnih duša, Evrope čeznutljivih i oduševljenih, Evrope pravednih.

Prvi je govornik bio vodja češkog naroda progonjeni, na smrt osudjeni i pomilovani dr. Kramar. U veoma opširnom govoru pozdravio je mile gostove, ocrtao je povijest minulih pedeset godina, istaknuo je, kako je narod češki danas jedinstven, kako svi slojevi naroda imaju pred očima samo jedan te isti cilj, kako svi idu za jednim te istim programom, u jednoj te istoj fronti. Istaknuo je čvrstu i nepokolebivu vjeru češkoga naroda u vlastitu snagu, istaknuo je, kako nitko ne zna, koji će u današnjem pobijediti, ali ne će pobijediti za vazda, ako s njegovom pobjedom ne pobijedi i velika ideja pravednosti, koja je danas jedina utjeha i nada milijuna krvavećih srdaca vascijelog čovječanstva. Završio je: „Za to se danas svi sjećamo krasne prošlosti nepokolebivom vjerom u veliku našu budućnost. Srca svih, koji po svih češkim domajama slave danas povjestni dan, puna su radosnog pouzdanja, da ćemo doživjeti veliki trenutak, kad će u našem Narodnom divadlu zazvijeti jusanje nad našom slobodom, nad konačnom pobjedom pravednosti i prava te slobodnog samoodredjenja naroda! Ne, češki narod ne će izginuti! Naša zlata, slavenska Praga zasjat će se opet kraljevskim sjajem, i bit će opet, bogdaj, slobodan, silan i slavan naš dragi narod češki!“

Krasnom i slikovitom govoru ljubimca naroda češkog, Aloisa Jiráska, koji je istaknuo, kako češki narod stoji složno na svom prirodnom i istorijskom pravu i ojačani vjernim podupiranjem braće Hrvata, Srba i Slovenca čvrsto vjeruje, kako će brzo moći „zajasati pjesmom najvećom, pjesmom slobodnog, punog života“, slijedio je lirički govor sijedog slovačkog pjesnika Hviezdoslava, koji je kao čista slavenska pojava, kao stari duh praotaca razložio u kratkom pjesničkom govoru, e su Slovaci samo malenі ogranak jake češke grane razgranjenog slavenskog stabla. Završio je usklikom: Slava Češima!

Za njim je govorio profesor književnosti na lavovskom sveučilištu, Poljak Jan Kasprovicz. On reče: Mi svi vjerujemo, da ni češki ni poljski narod ne će izginuti, da ni ratovi ne mogu privesti njihovog uništenja, da je nad ratom nešto velikog, nešto višeg od ljudskog nastojanja, da će takodjer doći veliki dan pravednosti, da narod češki i poljski ne samo mora pobijediti, nego da već pobjedjuje.

Talijan, poslanik Conci se ispričava, da ne može progovoriti u jeziku Palackog. Donosi pozdrav Talijana, koji da slijede s najvećim simpatijama sve, što se tiče sudbine plemenitog naroda češkog. Veli: Ništa tako ne zbližuje, ništa tako ne pobraćuje, kao zajednička nesreća, kao zajednička persekucija, no koja jača i čeliči značaj naroda i pojedinaca. Koji ste i vi i mi napisali na svoj štit: Možete nas skršiti, ali nikada saviti.

Zastupnik Jugoslavena, ljubljanski načelnik dr. Ivan Tavčar. Veli, kako Jugoslaveni rado idu u Prag, zahvaljuje se obim češkim govornicima, koje mi na jugu isto tako štujemo kao i Česi. Mi, Jugoslaveni, veli govornik, duboko osjećamo, kako nam mnogo pomaže češka kultura, koja imade snažan upliv na našu dušu. Mi smo najvjerniji saveznici svome češkom bratu a ujedno i njegovi pažljivi i smjelo velim — veoma talentovani učenici. Pasti ćemo, padnete li vi, pobijedit ćemo, pobijedite li vi. Ali pobjeda nam je sigurna.

Stjepan Srkulj, zagrebački načelnik, i Vojislav Šola, predsjednik nekadašnjeg bosanskog sabora, ističu odnošaje naroda Hrvata i Srba prema Česima. Iza govora češkog pisca i kritičara F. V. Krejči, završava svečana skupština govorom posl. Staneka, koji veli: Svi su naši slavenski gostovi vidjeli, kako ih je češki narod dočekao i davao im sve, što je imao, te davao na vidjelo svoje najsrdačnije simpatije. Vidjeli smo i kako žene suze. Uz te okolnosti mora se samo izjaloviti pokušaj razdijeliti narode na manje komadiće i onda ih tlačiti. Prevarit će, kao što su se prevarili svi, koji su htjeli lišiti narode njihove slobode (dugo demonstrativno pljeskanje).

Uz pjesmu „Kdož jste boží bojovníci“, koju pjeva pjevački zbor „Hlahol“ zaključuje predsjednik svečanu skupštinu. Svi ustaju kao jedan muž, a prostorijama Pantheona raznosi se: „Kde domov můj?“

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Talijanska izvidnička djelatnost na jugozapadnoj fronti trajno živahna. Bojna se djelatnost izmedju Osuma i Devollа nastavlja. — Poglavica generalnog stožera. — Dogadjaji na moru. Jedna od naših podmornica, zapovjednik linijski poručnik Holub, potopila je 14. t. mj. pred Valonom torpedom veliki engleski razarač. — C. i kr. zapovjedništvo brodovlja.

Njemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištima porasla je preko dana znatno slabašna topnička djelatnost na večer. Jaka smetajuća paljba potrajala je čitavu noć. Živahna izvidnička djelatnost dovela je osobito kod Lassignya do žestokih boјeva iz bliza. Mnogostruko smo dopremili zarobljenika. — Jučer smo oborili 16 neprijateljskih lijetala i 1 pripeti balon. — Ludendorff.

*** Francuski izvještaj** od 16. svibnja na večer: Nema pješačke djelatnosti. Živahna djelatnost topništva sjeverno i južno od Avre. Na ostalim je frontama dan prošao mirno. — Ljetalstvo: Tijekom 15. i 16. svibnja pogodovalo je povoljno vrijeme djelovanje naših lovačkih skupina. Naši su ljetači oborili 17 neprijateljskih aeroplana. 18. bio je oboren sa zemlje. Osim toga smo spalili paljbom 4 neprijateljska pripeta balona.

17. svibnja popodne: Tijekom noći žestoka paljba u okolici Railleса. U smjeru na Menil St. Georges suzbili smo njemački nasrtaj te dopremili zarobljenika. U okolici Canne sur Metz provalila su francuska odjelenja na dva mjesta u njemačke linije te su dopremila 70 zarobljenika, medju kojima i 1 časnika. Na južnom brijegu Oise izjalovio se njemački napadaj na male francuske postojanke u odsjeku Varennes i našoj paljbi. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

*** Izvještaj istočne armije** od 15. svibnja: Živahni obostrani topnički boјevi u okolici Dojrana i Skra di Lagen. Slabija topnička djelatnost na srpskoj fronti i luku Cerne i kod Bitolja. Unatoč nepogodnom vremenu bacala su engleska lijetala bombe na hambare u okolici Seresa te su prisilila dva neprijateljska aparata, da sidju iza njihove linije.

*** Amerikanski izvještaj** od 16. svibnja: U Loreni bila je djelatnost ophodnja i topništva opet živahnija. Inače je dan prošao u odsjecima, koje držimo mi, mirno.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Naše su podmornice u kanalu La Manche i na istočnoj obali Engleske opet potopile 13.000 brutto reg. tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

*** Mir s Rumunjskom.** Javljaju iz Pariza od 11. svibnja: Antonescu, bivši rumunjski poslanik u Francuskoj, izrazio se na slijedeći način o njemačko-rumunjskom mirovnom ugovoru: Ovaj se mir mora shvatiti više kao primirje. Njegove nas odredbe ne preneražuju. To je model takoimenovanog njemačkog mira pomirjenja. Karpati, kolijevka našega naroda, otimaju se nama u korist Austrijanaca i Madžara. Dobrudžu gubimo danas u prilog središnjih vlasti a sutra svakako u prilog Bugarske. Naše petrolje, koje predstavlja vrijednost od nekoliko milijarda, plijeni se u korist Njemačke. Naše se žito rekvirira po cijeni, koja je središnjim vlastima po volji. Naše poštanski, telegrafski i brzojavni uredi prelaze u njemačke ruke. Upravu zemlje kontrolira 6 njemačkih divizija, koje moramo uzdržavati. Njemački je činovnik dodan svakomu ministru i upravnom uredu njegovog odsjeka. To je sadržaj nesretnog mirovnog ugovora.

*** Okružja u Češkoj.** Brz. dopisni ured doznaje sa kompetentne strane, da će dne 15. t. mj. biti u listu državnog zakona objavljene ministarske naredbe o ustanovljenju okružnih vlada u kraljevini Češkoj.

*** Iz Finske.** „Aftondebladet“ javlja, da je finska vlada odredila, da se pozatvaraju svi socijalistički članovi zemaljskog sabora, koji se još nalaze u državi.

*** Ugovor medju Kitajom i Japanom.** „Temps“ avlja, da su alijirske vlade bile obaviještene o ugovoru, sklopljenom medju japanskom vladom i Kinom. Svrha ovog ugovora je pripravljanje vojničkog sudjelovanja Japana i Kine, da se stane na put pogibeljima, koje nastaju iz prodiranja Nijemaca i koje ugrožavaju mir na istoku.

*** Amerikanski gubici.** Iz Washingtona se javlja: Ukupni gubici Amerikanaca od početka rata dalje iznašaju: 2,240 mrtvih, 3,009 ranjenih, 55 zarobljenika i 202 nestala.

Iz Rusije.

Moskva, 13. Havas. Pučki komesar za vanjske poslove Čičerin odaslao je svom zastupniku u Berlinu Joffeu slijedeće upute: Saopćujemo Vama, da je jedan dio crnomorskog brodovlja zapustio Sebastopol te krenuo u Novo-Rosijsk. Grof Mirbach upozorio nas na opasnost eventualne navale naših ratnih brodova na njemačke pomorske sile, te na činjenicu, da bi takva navala mogla da prisili njemačko vojno vodstvo, da zaposjedne Novo-Rosijsk. Mi smo odgovorili, da okolnost, što je jedan dio ruskog brodovlja usidren u Novo-Rosijsku, ne predstavlja nikakve pogibelji za njemačke pomorske sile. Brest-Litovski ugovor ne priznaje Nijemcima nikakvo pravo, da zaposjedaju ruska područja; baš nasuprot tome mogao bi takav čin pobuditi vjeru, e Nijemci iskorišćuju glasine, što se ne dadu kontrolisati i da izrabljuju iluzorne pogibelji kao izliku, da zaposjedaju rusko područje u flangrantnoj protimbi sa mirovnim stanjem, koje postoji izmedju Njemačke i Rusije. Molimo, e bi saopćili njemačkoj vladi, da bi postigli obustavu vojničkih operacija, da smo poduzeli sve potrebite mjere, kako se njemačke pomorske sile ne bi bojale napadaja sa strane ruske flote, ako se ova nalazi u Novo-Rosijsku. Molim da upozorite njemačku vladu na to, da sadašnje stanje stvari pobudjuje u ruskom narodu uzrujanost, koja je našla izražaja u čitavom nizu tendencijoznih vijesti jučerašnjih novina, prema kojima se namjerava prekinuti diplomatske odnošaje izmedju Njemačke i Rusije. Mi smo ove glasine odmah dementovali, ali nikakvo uvjeravanje sa naše strane ne će koristiti, budu li se njemačka politička djela protivila našim izjavama. Upozorite na ozbiljnost, što u sadašnjem momentu mogu imati nemiri.

Moskva, 13. Havas. Uslijed tobožnjeg napadaja na jednu njemačku podmornicu u Crnom moru saopćili su Nijemci, e će sve naoružane brodove na Crnom moru, uključivo one, na kojima se nalaze mornari crnomorske mornarice, smatrati neprijateljskim brodovima.

Basel, 14. Havas javlja iz Moskve, da se je poklisar Udruženih država povratio u Vologdu. — Četiri su novine bile ubustavljene, pošto su nagovijestile njemački ultimatum. — Lenin brzojavlja na sve prehrambene institucije, te traži bezodvlačnu pomoć za Petrograd, koji se nalazi u očajnom položaju. Kako doznaje „Neue Korrespondenz“ iz Petrograda, vlada tamo već čitave sedmica velika oskudica. Množica, koja je podsjedala dućana, morala se ratjerati sa crvenim gardama. U raznim tvornicama, osobito u Putilovskim radionima, njećkaju se radnici prihvatiti se posla. U različitim pregradjima, u kojima se već četiri dana ne dijeli kruh, buknuli su nemiri.

Putovanje carske dvojice na Balkanu.

Sofija, 17. (D. u.) Bug. brz. ured javlja: Car i kralj Karlo te carica i kraljica Zita prispješe na putu u Sofiju u Niš. Njihova su Veličanstva primljena na kolodvoru od generalleutnanta Nerecova, načelnika vojničkog nadzora u području Morave, od ministra za željeznice, poštu i brzojave Kozličkog i od drugih ličnosti. Car si je ovee dao predstaviti. Nato je pred vladarom defilirao jedan bataljun, te se je vladar zahvalio generalu Toševu i podijelio odlikovanja časnicima i momčadi. Uz povike „hura“ sa strane sakupljene množice i uz zvukove carske himne krenuo je dvorski vlak dalje.

Sofija, 18. (D. u.) Carska je dvojica stigla danas u 3 sata u Sofiju. Na kolodvoru su dočekali visoke gostove prijestolonasljednik Boris i princ Ciril. Na putu u kraljevski dvorac pozdravljena su Nj. Veličanstva od pučanstva velikim ovacijama. U kraljevskom je dvorcu dočekao carsku dvojicu car

Ferdinand i princese. — Danas se daje u kraljevskom dvorcu svečani ručak. Poslije ručka obdržavat će se primitak.

Iz Ukrajine.

Petrograd, 9. Raspravljajući o dogadjajima u Ukrajini piše „Djen“, da je novi diktator Skoropadski u puno većoj mjeri Rus negoli Ukrajinac i zastupnik onih krugova, koji žele novoujedinjenje s Rusijom i radi toga rastauraciju. Državni prevrat u Ukrajini znači ozbiljnu opomenu za Rusiju, kojoj su uvjeti za restauraciju mnogo veći negoli u Ukrajini. — „Riječ“ piše, da Radu nije podupirala nijedna socijalna stranka, dok Skoropadski i njegov program odgovaraju posve interesima ukrajinskog pučanstva. — Prevrat u Ukrajini dao je i listu Maksima Gorkoga povoda, da se bavi s pitanjem uspostave ruske države. — U ostalom spominje se u novinama, da je Skoropadski bio štićenik velikog kneza Mihaila Aleksandrovića. Iza poraza u Galiciji pisao je Skoropadski caru list, u kojem mu je savjetovao, neka sklopi mir i neka se sporazumi sa središnjim vlastima. Srpnja prošle godine priopćio je Skoropadski otvoren list, u kojem je zastupao ideju, da „Kijev mora postati opet središtem ruske kulture, iz kojega mora da izadje ideja novog ujedinjenja ruskih zemalja“. Zajedno s Rodzlankom sastavio je Skoropadski 1914. izvješće, u kojem je ustanovio, da ukrajinski narod kao takav ne postoji i da su nacijonalistički i separatistički pokreti u Ukrajini umjetno djelo austrijskih spletaka.

Prehrambeno pitanje kod centralnih vlasti.

U jučerašnjem smo našem listu priopćili priznanje njemačkog središnjeg žitnog ureda, da po svoj prilici iz Ukrajine neće doći ništa. Radi toga morao se skrčiti obrok brašna što se dijelilo njemačkom pučanstvu, a da se ne može nadati nadoknaditi tog manjka povišicom količine drugog živeža, osobito mesa. Prekjučer smo donijeli govor njemačkog cara, koji je u Aachenu kazao, da su u Berlin stigle već prve pošiljke hrane iz Ukrajine. Nećemo se upuštati u pretresivanje u ostalom veoma škakljivog pitanja, zašto središnji ured za žito obavješćuje svog cara na jedan a pučanstvo na drugi način. Mi smo već odavna znali, da iz ukrajinskog žita neće biti ništa, a ovo nam uvjerenje nije diktirala zloba već hladni račun. A danas imade još manje nade nego li ikada, da ćemo u dogledno vrijeme osjetiti polakšicu u prehrani uslijed dopreme zaliha iz Ukrajine.

Ne vjerujemo u to, da su naša centralna mjesta bila tako naivna, e bi vjerovala u riješenje sviju prehrambenih poteškoća radi toga, što je Ukrajina sklopila s nama mir. Najprije je Ukrajina bila uslijed dugotrajnog rata sama iscrpljena. Ma da je zemlja bogata, morala je nositi najveće vojne terete i ne samo, što je poslala u vojsku najbolje sile i to u većoj mjeri negoli ostala Rusija, već je morala preuzeti direktnu opskrbu ruske revolucijonarne vojske na zapadnoj i jugozapadnoj fronti, koja se uslijed poteškoća u dopremi morala uzdržavati od zaliha zemlje. Ukrajina je prema tome manje producirala i više negoli obično hrane izdala. Uslijed revolucije i dugotrajnog je rata nastupila takodjer u Ukrajini velika skupoća. Novca je bilo i suviše. Seljaci su davali svoje proizvode samo uz nečuvene cijene ili u zamjenu. Pošto nije bilo baš puno toga, što bi se moglo mijenjati, ograničili su se seljaci na obradjivanje zemlje u onoj mjeri, što im je bilo potrebno, da sami sebe prežive. Tko će obradjivati polja u prilog ratnih rekvizicija? I oni, koji su ostali kod kuće, proizvodili su manje dakle negoli obično. Konačno smo sklopili s Ukrajinom takav ugovor, da ćemo izmjenjivati naše industrijalne proizvode za ukrajinsko žito.

Takve bijahu dakle prilike, kad se sklopio „mir“ s Ukrajinom. Samo onaj, koji je imao štagod da mijenja, mogao je nešto dobiti iz Ukrajine. Ali što smo zapravo imali mi da mijenjamo? Da od tog mijenjanja nijesmo imali baš ništa da očekujemo, bilo je poznato čitavom pučanstvu, a pogotovo i našoj centralnoj vladi. Zašto se je dakle zavaravao narod ludim i besmislenim nadama, zašto se zabranjivali stvarni prikazi o ukrajinskoj pustolovini? To ostaje tajna za sva buduća vremena!

Poznato je, da ratno područje nikad ne može da producira onoliko, kao zemlja, u kojoj vlada mir, kao zaledje. Za vječita će vremena ostati neobjašnjeno, zašto je njemačka i austrijska vojska unišla u Ukrajinu, kad se moglo predvidjati, da će se tim izazvati uništavanje i onih zaliha, koje su bile u zemlji na raspolaganje i da će se time još ogorčiti seljake, tako te će sustezati nam u još većoj mjeri svoje zalihe, nego li bi nam bili prije uskraćivali. Luda je varka, da bi se moglo sa nekoliko divizija ili zborova uspostaviti u Ukrajini, u kojoj je sav narod naoružan i uzbunjen, takav red, te bi se moglo seljake prisiliti na obradjivanje zemlje. Ukrajina broji 50 milijuna pučanstva, a samo za običnu policiju potrebna bi u toj zemlji bila policija od 250.000 momaka. Pomislimo li, da je narod naoružan, da nema više ni traga starom državnom poretku, uvidjet ćemo, da bi taj broj bio premalen, samo da bi se uzdržavao red i mir u zemlji, a kamo li, da se još seljake prisili na rad. Vojska, koja je unišla u Ukrajinu, bila je premalena, e bi se zajamčilo primjerenu produkciju zemlje; njezin je postupak samo mogao ogorčiti još više pučanstvo i stvoriti potpun kaos u zemlji. I taj kaos vlada danas u većoj mjeri, negoli prije.

Nasilnim se sredstvima nije moglo preoteti ukrajinskom seljaku baš ništa ili jako malo. Robe za izmjenu nema, kako su to priznala sama njemačka zvanična mjesta. S austrijskim i njemačkim se novcem ne može u Ukrajini kupiti baš ništa, jer se i sa ruskim novcem teško štagod dobije. Sada su austijska i njemačka vlada sklopile s Ukrajinom valutni ugovor, koji je svakoj državi osigurao 400 milijuna kruna u ukrajinskom novcu. S tim novcem dobit će svaki austrijski i njemački podanik 1 kilogram brašna i to, bude li se to brašno prema ukrajinskim cijenama veoma jeftino kupilo. A što će biti kasnije? Dotle nas je dovela politika pruskih generala. Ruski je poklisar u Berlinu, Joffe, izjavio, da bi se iz Velike Rusije dalo mnogo živeža izvesti u središnje države. Manje plodna i siromašnija Velika Rusija imade dakle živeža, Ukrajina ga nema. To je posljedica politike generala i vojnika, kojima je vojnička operacija početak i svršetak života pojedinaca i država. Da nijesmo iznudili prelom izmedju Ukrajine i Velike Rusije ,da smo pustili boljševicima vlast u Ukrajini, koji su tamo imali većinu pučanstva za sobom, bile bi zalihe živeža, u koliko su još postojale, ostale neprikraćene, bile bi se prilike brže ustalile i uredile, kako su se već uredile u Velikoj Rusiji, gdje i bez njemačkih okupacijonih zborova vlada bolji red i veći mir, negoli u Ukrajini. Ali general Hoffmann je dobio pravo; posljedice za to ne nosi general Hoffmann već pučanstvo Njemačke i Austro-Ugarske.

Ali i bez Ukrajine bilo bi se dalo urediti u Austriji aprovizaciono pitanje; ako već ne sasvim popraviti, to barem znatno poboljšati. Poznato je, da naša aprovizaciona kriza ne izvire iz nedostatnosti plodne zemlje, već jedino iz nestašice radnih sila. Čim je na istoku svršio rat, predložili su slavenski zastupnici u parlamentu, neka se otpuste godišta od 42 godine dalje. Ovaj se predlog smatrao gotovo veleizdajom. Ali u tom je predlogu bio sadržan spas države. Vojska ne bi bila izgubila mnogo na ratnoj snazi, pošto je poznato, da ljudi od 42 godine dalje su više na teret vojnoj upravi nego li na korist. Ovim bi se ljudima bilo povratilo poljodjelstvu i industriji skupocjene radne sile, koje posvuda nedostaju, bilo bi pomoženo poljodjelstvu, industriji ali takodjer i državnoj cijelokupnosti. Kao druga prolazna mjera do nove žetve moralo se nešto pritisnuti na Madžarsku, koja kriomčarenom robom pravi lihvarske poslove sa siromašnim austrijskim pučanstvom. Zašto da baš Ugarska živi bolje od austrijskih pokrajina, zašto da se baš Ugarska bogati na trošak Austrije, zašto da se radi Ugarske gospodarski upropašćujemo?

Rat će žalibože unatoč svim ofenzivama po svoj prilici trajati još godine. Pošto smo se odlučili za rat i ne za mir, bilo je potrebno pripraviti se na što dulje trajanje rata. Ali to se opet opustilo iz trenutačnih vojničkih razloga, a bilo je u slučaju nužde još uvijek moguće, pozvati otpuštena godišta pravodobno pod oružje, kao se to na primjer učinilo u Francuskoj, koja je prigodom zadnje ofenzive bila u mnogo neprijatnijem vojničkom položaju, nego li što je sada Austrija. Ali uzalud su kod nas svi dobri savjeti, svi predlozi, sva poštena nastojanja.

Političke vijesti.

Kobna austrijska pitanja.

Pod tim naslovom piše „Chemnitzer Volksstimme“: Predočimo li si najnovije dogadjaje u podunavskoj monarkiji, javljaju nam se kao simboli imena slijedećih lica: Czernin, Burian, Wekerle, Tisza. Što predstavljaju u zbilji ova imena? Czernin: Pojavio se kao živi prosvjed proti truloj izrabljenosti diplomacije visokog plemstva; govorio je javno demokratski a tjerao je tajnu diplomaciju visokog plemstva kod sklapanja mira s ukrajinskom „vladom“ i s Rumunjskom; propao je radi svog renegatstva, jer se je podrugivao demokratskim načelima, kojima se je imao zahvaliti, da se je popeo više, jer je zatajio svoju slavensku narodnost, kad je napao svoje češke sunarodnjake i uslijed sklonosti njemačko-gradjanskog aneksijonizma. Nevjera udarila je svog gospodara. — Burian: Jedan od glavnih krivaca zločinu grofa Stürgkha, povjerenik ugarskog velikog agrarstva, nositelj sviju oštrih mjera protiv srpskog i rumunjskog izvoza žita i marve, dugogodišnji upravitelj Bosne i Hercegovine u čisto ugarskom, Austriji posve neprijateljskom smislu. — Wekerle: Zastupnik „demokratičkog“ ugarskog imperijalizma; kao takav u znatnoj opreci sa Burianom, koji bi feudalnim metodama htio postići isti imperijalistički cilj, i s njegovim gospodarom i majstorom Tiszom. Htio bi na svaki način da madžarskoj manjini zasigura supremaciju u ugarskoj kraljevini; radi toga pomirio se je s Tiszom u kompromisu o izbornoj reformi te je ustao protiv toga, da bi vojnička služba u ratu dala izborničko pravo; ta, slavenski, rumunjski i njemački su podanici Ugarske dali baš neugodan broj vojnika... Doduše je istina, da se time smanjuje broj izbornika od 3 milijuna na 2.7 milijuna; ali ovo se 300.000 glasova odbija gotovo isključivo od nemadžarskih naroda... Tisza: polu Burian, polu Wekerle. Imperijalist za volju veličine ugarskog magnatstva. Neprijatelj Slavena u Ugarskoj, jer njihova maloseljačka kolonizacija ugrožava, u opreci sa nevoljom „junaka“ puste, polusužanjskih madžarskih čikoša, rentu veleposjeda. Neprijatelj demokratizacije u Austriji, pošto bi se demokratska Austrija oslobodila od ugarskoga štitništva; neprijatelj „demokracije“ Wekerleove boje tako dugo, dok mu je sumnjiva koncesija u prilog Slavena, Rumunja, Nijemaca i industrijalnog proletarijata. Bez osobnog častoljublja ali strastven i neustrašiv borac za interese vlasti i novčarke svoje klase. Po ovom uvodu bavi se list sa vijestima, da će se Dalmacija priklopiti Hrvatskoj-Slavoniji a Bosna i Hercegovina izravno Madžarskoj. List kaže, da se Bosna i Hercegovina po madžarskom shvaćanju ne smiju pripojiti Hrvatskoj-Slavoniji, pošto bi u tom bili ujedinjeni svi Srbo-Hrvati monarkije osim onih u Banatu (u Bački i Istri, Op. ur.) u jednu cjelinu. Ova bi zemlja bila narodno kompaktna i po broju stanovništva tako znatna, te bi u dogledno vrijeme nastupila u hapsburškoj državi kao treća samostalna skupina. Radi toga mora se Bosna i Hercegovina priključiti Madžarskoj, a to se po novoj izbornoj reformi Wekerlea dade provesti i bez ugrožavanja madžarskih interesa. Bosanci i Hercegovci bili su doduše najjunačkiji vojnici, ali kad bi svaki junak bio u Madžarsko izbornik, znatno bi spao broj madžarskih zastupnika. Prema statistici (u ostalom madžarski fabrikat, Op. ur.) imade u Ugarskoj 48 posto Madžara, a poslije aneksije Bosne i Hercegovine spao bi ovaj broj na 35 posto. Iza kako je Wekerle učinio svoju koncesiju Tiszi, ne postoji više ova pogibelj. Samo nekoliko će Bošnjaka imati pravo, da biraju u sabor, u glavnom samo turski veleposjednici a njihovu brzu madžarizaciju ne priječi baš ništa. Svi putevi vode u Sarajevo. Slučaj je htio, da je branitelj prava srpstva bio umoren u Sarajevu od fanatičkog Velesrba. A time nije još postignuto sve: mora se posebice ubiti i duh mrtvoga, duh demokracije i napredujuće pravednosti. Oni, koji izvršuju taj krvnički posao, zovu se: Burian, Wekerle, Tisza a njihov je sljedbenik bio svijesno ili nesvijesno Czernin. Do kakve će strašne eksplozije to dovesti? A što će biti s nama, Nijemcima njemačke države, koji smo tako usko vezani sa hapsburškom monarkijom te stojimo tako „sjajno“ osamljeni na svijetu. To je razlog, zašto su austrijske brige i naše brige i preko momentane konstelacije svjetovnog rata. — Tako se eto pita „Chemnitzer Volksstimme“ a mi bi im mogli odgovoriti jedino sličnim pitanjima.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Imaju li pak i Slovenci svoje državno pravo kao na pr. Hrvati, Česi i Poljaci? Na to pitanje prima „Slovenski Narod“ ovaj odgovor: Slovenci imadu svoje državno pravo, jer su bili prema vlastitom ustavu na svojemu područjiu u samostalnoj i nezavisnoj vojvodini Korutanskoj državno organizovani. Svijet, koji je opsizala slovenska država, tvori po svojim prirodnim vlastitostima zemljopisnu cjelinu i gospodarsku jedinstvenost te imade uslijed toga sposobnost narodnog područja za državnu tvorbu. Da je uprava slovenske vojvodine Korutanske poslije dva stoljeća vlastitog državnog života prešla na početku IX. vijeka u ruke tudjinaca, ne mijenja mnogo na bivstvu slovenskog državnog prava. To znači razvoj slovenske državnosti uz promijenjene okolnosti naravno na štetu slovenske narodnosti. Takodjer pod tudjom vrhovnom oblašću i za vrijeme vojvoda tudje krvi tvorila je vojvodina Korutanska, osobito u dobi nasljednika Karla Velikog posebno upravno područje. Dapače unuk Karla Velikog, vojvoda korutanski Kalmann, pokušao je da se otrese svake vrhovne oblasti te da postane nezavisan vladar, te je i u tu svrhu tražio pomoći pri moravskom knezu Ratoslavu. Uslijed diobe austrijskih zemalja god. 1564. zemlje su vojvodine Korutanske: Koruška, Stirska, Krajina, Goriška i Istra tvorile posebnu skupinu s imenom unutarnja Austrijska, koja je imala državopravno istu samostalnost prama njemačkom caru, kao bilo koja druga kneževina. Ustoličenje koruških vojvoda na Gosposvetskom polju prema starom slovenskom običaju bijaše državopravni akt, kojega možemo prispodobiti samo s n. pr. krunjenjem za češkoga kralja. Pravo slovenskog naroda na ustoličenje koruških vojvoda bijaše priznavano do cara Franje I., koji je poslednji dne 16. veljače 1823. potvrdio prava seljaku — knezu. Koruški vojvode su imali pravo na državnom saboru slovenski odgovarati i slovenski se braniti, njihovi feudalici pak njima vjernost slovenski prisizati. Iz toga je vidjeti, da su se zemlje vojvodine Koruške smatrale za slovenske, te da je njemački živalj bio još u manjini. Tekar za carice Marije Terezije počelo se sa sistematskim ponijemčivanjem i tada je brzo počela jezikovna granica pomicati se prema jugu u Koruškoj i Stirskoj, te se počelo stvarati kompaktno njemačko područje. Ali uslijed industrijalizacije nastaju u novo doba u ponjemčenom području znatne slovenske manjine, koje daju sjevernoj Koruškoj te Gornjoj i Srednjoj Stirskoj faktično značaj dvojezičnosti. Koruška je jezgra slovenskih zemalja i nositeljica slovenskih tradicija i slovenskog državnog prava. Ako se takodjer prenijelo kasnije upravno sudište za Nutarnju Austrijsku u Gradac, nije se s time ništa bivstvenog promijenilo, jer se radilo o pro-

nim obzirima. Nužne posljedice slovenskog avnog prava jesu, da su Slovenci po pravu snici zemlje, naslijedjene od svojih predja, te da dù uslijed toga u svim zemljama slovenske vodine Korutanske barem ista prava kao i poci doseljenih Nijemaca. Na temelju slovenskog avnog prava je opravdano, da se zemlje vojvoe Korutanske u cjelini pripoje k ostalom sloskom ili jugoslavenskom narodnom području, ne će samo biti oteta slovenska zemlja sa sloskim manjinama, nego će se takodjer udovoljiti om stanovništvu sjeverne Koruške te Gornje i dnje Štirske, koje želi nezapriječeni pristup morskoj obali.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko rave našeg lista, položeni su slijedeći doprinosi. učila je tvrtka Krmpotić svotu od K 128.—, primnu u mjesecu veljači o. g. od veleč. g. Mate v. Škabica iz Marčane, sakupljenu medju jednim Marčancima. (Imena darovatelja objelonit ćemo naknadno.) — Zastavnik Antun Anlović šalje iz Skutari (Albanija) K 20·—. Za ržanih 10 sati službe u „Politeama Ciscutti“ poe g. Franjo Jeličić primljenih K 3·20, a gg. lič, Dajčić i Matosović K 4·80. — Dalje laže gosp. Vjekoslav Makson K 10·—, kupno K 166·—; zadnji iskaz K 57.028·51; svekupno K 57.194·51. Darovateljima budi srdačna vala!

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za tru primilo je od 1. travnja do 10. svibnja o. g. ijedeće prinose: Gosp. Ivan Gojtan, Gospić svoj jesečni prinos K 10; N. N. K. K 500; Don Dratin Hlača, Martinščica K 50; Sabrano na plnu g. ragutina Rogoša u Voloskom K 410; sabrano na ru gdjice. Anke Kundić i g. dra. Ivice Tuškana Voloskom K 200; gosp. T. Š., trgovac na Rici, na skupštini u Zametu K 200; gdjica. Fraica Sabljić, Križevci K 5; Varaždinska štedionica, araždin K 30; gg. časnici I. i III. hrv. bojnog aona K 155; gosp. Janko Dujak, Sisak, dar človnika Posavske štedionice mjesto vijenca na dar puk. Ferde Kurfüra K 35; gosp. Juraj Krnjeić, Ivanić-grad, dio čistoga prihoda od proslave 00 god. rodjenja Preradovićeva K 300; „Primorke Novine“, Sušak K 1000; gosp. Marij Maričić, Mali Lošinj, sabranih u pjevačkom klubu „Hrvatski ug“ u Zagrebu K 70; gdjica. Zlata Poščić, Vosko za ustupljene karte za tombolu K 10; Gradka blagajna, Bjelovar K 100; gosp. L. Gayer Zareb K 20; gosp. Dušan Lopašić, Karlovac, dar asnika 96. puk. na fronti K 140; gg. Dragutin Lukeš, učitelj i Kraljić, župnik u Tinjanu daruju K 188; gosp. Antun Kučić, Komiža K 233; gosp. Marij Maričić, Mali Lošinj, sabranih K 180; gosp. Janko Dujak, Sisak, dar gosp. N. N. K 100; od ukovnije, Bojna pošta 365 K 153·60; od 25. dom. pješ. puk. Bojna pošta 365 K 50; od 25. dom. pješ. puk. Bojna pošta 365 K 138; Družbina podružnica, Starigrad K 250; Presvjetli gosp. dr. Bauer, nadbiskup zagrebački prigodom svog boravka u Opatiji K 1000; „Domoljub“, prigodom zabave 1. travnja o. g. u Narodnom Domu u Mihotićima K 300; „Primorske Novine“, Sušak, dar obitelji Hinka viteza Baccicha K 1000; gosp. dr. Pero Magdić, Varaždin, dar njegovog brata gosp. Pavla Magdića, trgovca u Ljubljani, mjesto liječničkoga honorara gosp. dru. Ž. K 30; Uprava „Narodnih Novina“, Zagreb K 407·50; gdjica. Franjica Sabljić, Cres K 5; N. N., Rukavac K 500; gosp. Otto Frank, Zagreb, sabranih K 35; Pogl. upravne općine, Petrijevci K 25; Gradska blagajna, Križevci K. 50; gosp. dr. Konrad Jenežić, Volosko, razlika računa kod komisije K 10; kod gdje. Ludovike Kinkela u Mihotićima, sabrano 28. travnja u društvu Hrvata i Slovenaca K 120; Gradski porezni ured, Karlovac K 990·85; Općina Delnice K 20; gdjica. Nada Starčević, Livade sabranih u društvu K 49; „Primorske Novine“, Sušak, dar gosp. dra. M. Mažuranića K 1000; gosp. M. Š., vetetržac, Zagreb K 1000; Volosko-Opatijska omladina čisti prihod zabave u Mihotićima 20. travnja o. g. K 400; Samoborska štedionica, Samobor K 25; gosp. Milan Krešić, Zagreb K 100; Općina Brinje K 50; gosp. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, K 200; gosp. Mr. Ph. Mihaela Novina ljekarna Pecinovsky, Zagreb, prigodom osmrtnog dana hrvat. mučenika dne 30. travnja o. g. sabranih K 15; gosp. Dinko Jeftić, Opatija, daruje K 200; sabrano u škrabici u trafici gosp. I. & P. Tomašića u Opatiji K 35·11. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za družbu.

Iz Pazina. Pošto dopis iz Pazina (meso) uvršten u „Hrvatski List“ broj 1022 ne sadržaje niti riječi istine, zato molim, to slavno uredništvo, da izvoli ispraviti kako slijedi: Prošle subote bilo je mesa 386 kg, od kojeg je dobila gornja mesnica, gdje sam ja vršio kontrolu, 196 kg, koje se je prodavalo po K 8 za siromašnije i nitko nije ostao bez mesa. U dolnjoj mesnici vršio je kontrolu moj kolega g. Diminić i bilo je mesa 190 kg, koje se prodalo vojnicima 21 kg, gostionama Defar, Alman, Dušić, Gržetić, Laghamer, Drndić i Stanić 24 kg i imućnijim duplu porciju za dva dana 142 kg. Kalo 3 kg. Ostao je bez mesa samo g. prof. Frankola. Kontrolu mesa vrše općinski organi i nema drugog nadzornog odbora. Nije istina da može netko i 5 kg mesa dobiti a drugi ništa. Autor spomenutog dopisa, ako nije zloban, je sigurno slabo informiran. Možda ide po redu, sada smo mi na vrsti za napadanje. Josip Maljavac, općinski činovnik.

Pismo od barba Mate. Moj je imenjak, barba Mate Balota, soldat od kavalerije, poginuja, Bog mu daj lako duši. Poginuja je daleko od svojega rodnega kraja, za kin mu je srce tako hlepilo, i kega je u svojin nezabljenin listima od barba Mate i od barba Frane Frake onako lipo opisa. Ostat će nan na pameti, doklegod budemo živi, i kudagod budemo hodili, nositi ćemo u srcu njegove lipe besiđe i njegove dobre napute. I svi mi od naših kraji, ki smo ga poznali i ki smo o njemu samo čuli povidati, od starega Pave Špade, ki je vriega svita ubaša, i svakakovih ljudi vidija, pak do malega Tone Mrčanca, svi smo se dosta lipih stvari naučili od njega. Sada ga drugo ni na svitu. Poša je na vični počinak, kamo će s vrimenom morati pojti svaki od nas, bogat i siromah, dobar i poredan; svaki će dobiti svoju malu grudu zemlje, svaki će pojti onamo, kadi su svi ljudi jednaki, kadi je kraij ravan pekljaru, samo da će malo od nas, ki danas živimo, ponesti prid Boga tako čisto srce i tako dobre i poštene račune, kako hi je ponesa moj dobri pokojni imenjak. Ali ono, ča nan je on puštija, lipi primer dobrega, poštenega čovika, ki dela ča more i koliko more, to će ostati u naših krajih, i naša će se dica spominjati njega. A mi, ki smo ostali moramo naslidovati put, ki nan je on pokaza, moramo delati kako je on dela, koristiti sebi, svojima bližnjima, i sven narodu, kako je on koristija, a njegov duh i njegov blagoslov biti će u nas i pomoći će nan pri svaken dobren delu! — Novo je ovode u Raši to, da je fala Bogu lipo mokro, vir se u Raši veselo štrče; samo da nas još vajk mori ista tuga i nevolja, da sve litanije, di se moli: „Od kuge, glada i vojske oslobodi nas, gospodine“, ne koriste ni malo, zašto i glad je i vojska baš trdo pritisnula na nas i baš nas žestoko davi. Uvo zadnje vrime dogodilo se je u svih krajih i više nesrića. Narod brižan ni nema ničesa ni nidan mu ne će pomoći. Mala dica su se već u velikoj volji bila hitila na ribarenje s onin pogibeljnin makarunima, da nas Bog od njih očuva. Za brancina se u gradu dobije kakova kila muke, a ovako ni ničesa pod Bogon. I ti makaruni su bili krivi, da je jedan rakljanski mladić zgubija ruku, a jenega Labinjana je svega raznesio. Ma nisu samo makaruni krivi. Kriva je mižerija i vojska, a da ne bi te mižerije i vojske bilo, i nesriće bi bilo manje. Naša su se sela počela malo puniti od onih brižnih, ki se vraćaju iz Rusije. Ma kako se vidi, malo su kuntenti ovode. Svaki ti reče, da je bilo bolje ondi, di je bija, svi povidaju da je tamo di su bili almeno dosti kruha. A još iman jenu od naših kraji. Ča je s onon školon u Varoški i s onon u Rakiju. Ala brižan Rakalj. Nikad junaki Rakljanci, sada izubijani i rastrešeni kadi ki, kadi ki, a školu imaju, dice imaju, samo učitelja nimaju. Dicu vadi pop. Njemu neka bude svaka čast. Bolje je da vadi dicu on, nego da po selu lačni i bez posla gredu. Ma njemu se škola ne ponaša; bez zamire rečeno. Ako moru učitelji živiti po drugih selih, moru dojti i u Rakalj. Mižerija je svaderi jednaka. A učitelja nan je u Rakiju potriba, velika potriba. I ako bi se učitelj zna uloviti s narodon i rakljanskin župánima, ne bi ni ovode bilo mu slabije nego druderi. Valturski je učitelj tamo bija, pak se svejeno ne tuži. Za danas neka bude dosta. Nisan baš od volje zašto san trudan, a sunce peče, reka bi čovik da će sve zgoriti. Pozdravljan vas sve, želin svin srićne duhovske svece, ma da bi drugi, kad dojdu, bili srićniji, i ostajen vaš stari. U Raši, na rudini pod topolon, na vilju duhov lita nesrićnega.

Mate Balota.

Dnevne vijesti.

Ogromna nesreća u Dubrovniku. — Uzrok nesreće? Dubrovačka „Prava Crvena Hrvatska“ donosi: Utorak 7. maja 1918. — Ovaj će nadnevak ostati neizbrisivom uspomenom katastrofe u Dubrovniku: Toga dana oko 9 i po sati u jutro (zaplijenjeno) stade se gradom razlijegati trublja vatrogasaca, da je buknula silna vatra (zaplijenjeno) u blizini električne centrale u Gružu, da je sve u plamenu. Na prvi mah držalo se je, da je to obični požar, (zaplijenjeno) što da će bez veće štete i bez ikakvih posljedica proći. Ali u to stiže druga vijest, da je i sva električna centrala u plamenu, a obližnja kuća, prostrana magaza kod ove, da je već sva izgorjela, da su za stalno već pali žrtvom vatre i strojevi, sprave i sav namještaj u električnoj centrali. Sve da je propalo, takodjer u okolišnim kućama da je dosta štete. Električna struja je doista u onaj čas prestala, i zastade promet elektr. tramvaja. Vatra je širom (zaplijenjeno) silno sukljala tako, da je preko cijele ceste sve do mora bila plamena medja. Tada više nitko nije mogao da niti odalje pristupi. U onom hipu spasilo se je, što se je moglo da hitno pograbi, (zaplijenjeno) jer je okolo ovih vatra u velikoj visini harala. (Zaplijenjeno), te se je žurno dojavilo i svemu osoblju električne centrale, da odmah bježe put Lapada. (Zaplijenjeno.) Sve su se kuće u Gružu i u Lapadu zatresle, a komadi zapaljenih greda i dasaka od barake letjeli su u vis i na sve strane. I na krajnjem dijelu Lapada pa čak i na „Kantafigu“ popucalo je prozorskih cakala. Po tome se može pojmiti, kako su svestrano oštećene one kuće, koje su najbliže elektr. centrali. Nekoji privatni magazini kod elektr. centrale većim su dijelom uništeni. (— Zaplijenjeno —) dio takav, da su čeljad, koja su se trefila u priličnoj dalečini, padnula na zemlju. Nadasve je oštećena kuća g. Gjiva Majstorovića: ne samo cijeli krov, svi prozori i vratija, nego i zidine predgradje u kući i stropovi popucani, pokućstvo u pokrajnim sobama dobrim dijelom razlomljeno te i dobar dio posudja i ostaloga, a u sobi prema strani od barake bio je nastao i požar, jer kroz zatvoreni prozor uletio komad užežene grede. Zgrada pak elektične centrale, ali bolje ostatci iste izgledaju samo kao crne uspomene one teške nesreće (zaplijenjeno). Ovo je jedna medju najtežim katastrofama što je naš grad mogla da zadesi. U cijelom gradu i Gružu nigdje javne rasvjete, u velikoj većini kuća takodjer potpuna tama, mnogi se lokali radi nestašice osvjetljenja još za dana moraju da zatvaraju, nema električnog tramvaja, gotovo nikakvog ni teretnog saobraćajnog sredstva izmedju Gruža i grada, strojevi u tvornicama obustavljeni, takodjer i kinematografi. Sveukupna šteta, koja se sada može da uvidi, iznosi oko tri i pol milijuna kruna.

Da li je Konstantin još grčki kralj? Eto zanimive teme, kojom se bave grčki političari — iz dokolice u inozemstvu, da im prodje vrijeme i da se barem u mislima mogu baviti državnopravnim i ustavopravnim problemima, kad ne mogu da sudjeljuju u javnom življenju. Njihov eldorado, njihova Grčka, ta postoji u njihovoj uobrazilji, a tamo kraljuje još uvijek izvor njihova eldorada, kralj Konstantin, a da se premosti ovaj ponor izmedju svijeta uobrazilje i svijeta zbilje, postaje kralj Konstantin „de iure“ takodjer kralj u zbiljskoj Grčkoj, da se i prividnom svijetu u mozgu grčkih političara, koji pišu uvodnike za „Berliner Tagblatt“ mjesto, da bi ih pisali u „Hestigu“ ili „Hemeru“, dade barem nekakav idealni realitet, pošto nema empiričkoga. „Nije se dakle ustavopravno ništa desilo, što bi opravdalo shvaćanje, e je kralj Konstantin izgubio svoje prijestolje. To, što njegov sin Aleksandar posjeduje zbiljski to prijestolje, nije još argumenat za to, da ga Konstantin državopravno nema. Grčki ustav ne poznaje nijednog slučaja, koji bi opravdavao odstavljanje kralja... Članak svršava: Kralj Konstantin nije izgubio svoj položaj kao monarka. Njegov sin, princ Aleksandar, može sjedjeti na prijestolju; državopravno ga svakako nema. Dakle ustavopravno i državopravno je kralj Konstantin kralj Grčke, o tome je ugledni grčki političar uvjerio — doduše ne Grke — ali za to čitatelje „Berliner Tagblatta“, za koje se bez zlobe i bez spočitka može slutiti, e su predisponirani, da vjeruju takvom Grku. Ali pošto će biti isto tako uglednih grčkih političara, koji će tvrditi, da kralj Aleksandar je doduše državopravno ali ne ustavopravno, drugih, koji će tvrditi da je ustavopravno i ne državopravno, i trećih, koji će tvrditi, da je ustavopravno i državnopravno kralj Grčke, imat ćemo na jednoj strani kralja Konstantina, na drugoj Aleksandra, na trećoj državopravno Konstantina a ustavopravno Aleksandra, i na četvrtoj strani ustavopravno Konstantina a državopravno Aleksandra, a što je glavno Grčka će za državopravnost i ustavopravnost producirati više stranaka nego ljudi, a što je glavno, toliko profesora, da će ih za dogledno vrijeme imati čitava Europa dostatno, a nije ni isključeno da bukne radi ove državo-ustavopravne prepirke novi svjetovni rat, koji će trajati najmanje deset godina. Jer pravednost, tradicija, historija, ustavnost i državopravnost nijesu tek puke riječi, već duboki izražaj narodnog osjećanja i narodnih težnja. Teško je kazati, kako će se svršiti čitava raspra. — Mi se smijemo, a ne znamo, da ismijavamo sami sebe. Da li imade zemlje, koja bi iz državo-ustavospravnih razloga bila tako rascijepkana i podijeljena u neprijateljske tabore, kao što je baš naša blažena Hrvatska? Jedino pravo, koje postoji i koje imade zbiljsku vrijednost za narod, je realno pravo narodne volje. Narodna volja je narodno pravo. Naša je zadaća, da ojačamo ovu narodnu volju, da joj omogućimo pobijedu, i priznanje na svijetu. Sve druge trzavice i prepirke samo su narodu štetne tričarije i sitnice.

Radikalizam — oportunizam. Dr. Ferfolja obradjuje u lijepom članku, što je izašao u ljubljanskoj „Demokraciji“ odnošaj izmedju starih i mladih socijalista te ističe veliku razliku u shvaćanju političkih prilika jedne i druge strane. Ovo razlikovanje ne vrijedi samo za centralističke socijaliste, vrijedi i za nekoje druge ljude, koji smatraju još uvjek spas naroda u radikalnosti fraze. Gradjanske su nas stranke prekorile svibanjskom deklaracijom, proširile su najdemokratičniju ideju narodne slobode medju najšire slojeve naroda. A sve to bez nas (socijalista). Radi toga stavili smo se u pozu junaka, veleći, što će nama gradjanska deklaracija, mi tražimo mnogo više za jugoslavenske narode... Jeftino je ovo naše junaštvo, naš radikalizam u riječima; radi toga nas vladini panduri neće progoniti; s prezirnim podsmijehom puštaju nas, da igramo republikance... Naš radikalizam ne sprečava nas, e bi držali ruke unakrst, kad gradjanske stranke krče put slobodnoj jugoslavenskoj državi...“ Mi dapače držimo, da se vladi više svidja taj radikalizam — ta sarajevski „Glas Slobode“, glasilo bosanskih boljševika, izlazi još uvijek nesmetano, dok su gotovo svi glasnici jugoslavenske deklaracije u Bosni zabranjeni — negoli li onaj realizam i, — kako nekoji tvrde — oportunizam svibanjske deklaracije. Poznato je, da je caristička Rusija brojila medju stalne svoje prijatelje, osim skrajnih konzervativaca, takodjer i skrajne radikalce, a to poradi toga, što su konzervativci bili zadovoljni s opstojećim prilikama, bili dakle uvijek najmoćniji stupovi vlade, a radikalci tražili toliko, da su njihovi zahtjevi bili potpunoma utopistički i posve neprovedivi. U praksi su bili dakle i skrajni radikalci jednaki konzervativcima. I frankovci kod nas vole radikalne fraze a

centralistička socijalna demokracija služi se vladinim dopisnim uredom za širenje svojih pretnja protiv vlade. Ovaj iluzorni je radikalizam suviše proziran, e bi se ga smatralo više vrijednim od realnog, sigurnog i za narod jedino korisnog rada. I „najoportunističkiji" ali pošteni rad za narod vrijedi više od sviju radikalnih i najbuntovničkijih fraza.

Savremeni pojavi. Gradački „Arbeiterwille" piše pod gornjim naslovom: Danomični pojavi dokazuju, kamo nas je rat doveo. Sada zaplamti ovdje, sada tamo. Gradačka stavka nije sigurno bila svjetovno-politički dogadjaj, ali je izrasla, kao što i slučajevi na drugim mjestima, iz doba. Imade slijepih i gluhih, koji traže „dušu urote" i začudno jakih, koji misle, kako bi silom sve potlačili. Ali dok se muče traženjem i pretresivanjem, što im valja učiniti, da se popravi poremećeni poredak, dešavaju se bliže ili dalje stvari, koje traže isti rad. Bez logike i bez unutarnje veze zbijaju se dogadjaji. Zato imade svuda i palila. Ali huškače traži se uvijek medju radnicima. Kaže li na kojem mjestu radnik nekoliko više jakih negoli oštrih riječi, odmah je „kolovodja", a s tim izrazom iz starih vremena unišao je kod nas i predožujački duh. Radi toga ne shvaćaju, da čini pojedinaca niču iz osjećaja cijelokupnosti, te sveudilj traže začetnike. — List ističe zatim, da se nikad nije toliko kralo kao dandanas. Nikad se još nije tako malo ili upravo ništa obaziralo na propise, zapovjedi, objave, reglemente i zabrane. Možda radi toga, što je kod nas sve zabranjeno. Ali Austrijanac nije ipak nasilan već dobroćudan i poslušan čovjek. Desi li se nešto, što će poremetiti mir, valja promišljati o tome, kakve su posebne prilike ovaj požar izazvale. — „Arbeiterwille" traži očevidno previše, kad zahtjeva, neka se promisli...

Dr. Wekerle i savez naroda. Dr. Wekerle i ostali ugarski političari igraju još uvijek svojim pojmovnim cijepodlačarenjem, dijeleći vaselo svijet u narod i u narodnosti i shvaćajući Wilsonov savez naroda — difficile es satiram non scribere — sa madžarskog stanovišta. Savez naroda, ne znači savez država već zaista naroda. Svaki narod mora da dobi svoju državnost i samostalnost, a kao takav priključit će se sveopćem savezu naroda, u kojem će veliki i mali narodi biti ravnopravni, veliki jednaki malima. Ovaj savez naroda znači dakle finis Hungariæ u današnjem smislu riječi i kako ju shvaća Wekerle. I Madžari će imati svoju državu, ali ograničenu samo na svoju zemlju i na svoje zemljake; izgubit će dakle Slovake, Srbe, Rumunje, Maloruse, Hrvate, Slovence, dakle dobre dvije trećine sadašnje Ugarske po zemlji i po pučanstvu. Preobrazba Ugarske u tom smislu nije samo potrebna za savez naroda, već takodjer za mir na jugozapadu Europe, u prvom redu na Balkanu. Poznato je već odavna, da je Madžarstvo naš kamen smutnje na Balkanu. Hoćemo li imati uopće mir u našoj državi, moramo da podstrižemo krila onom pijetliću, koji si utvara da je orao, i opredijeliti mu kokošinjak, koji njemu pripada, i ništa više.

Prosvjeta.

„Rod Jurije Klemenčiće". Češki napisala Marie Gebauerova. Izdao J. Laichter, Vinobrady — Praha. Rod Jurja Klemenčića jest roman iz života koruških Slovenaca. Češka spisateljica odvažuje se zahvatiti život u planinama, što no ga provodi najugroženiji dio slovenskog naroda. I može se reći da joj je to uspjelo. Ona, Ceškinja, stupa medju slovenski puk, upoznaje se sa običajima puka te sa svim manama i prednostima cijelog naroda uopće a stare kuće Klemenčića napose. Stari bogati Klemenčić daje dva sina u škole, hoće da oba budu svećenici. Prvi, stariji, izvrši očevu želju, ali za to pregovori mladjeg da od toga odustane, znajući, što znači biti svećenikom proti svojoj volji i boriti sa svojim prirodnim osjećajima. Mladji se dade na medicinu. Život svećenika, koji uza sav napor ne može da se otme svojim prirodnim osjećajima i da si ne uzme ljubljenu djevojku, te radi toga ga otac iz kuće izopći i ne će mu pomagati i ako imade veliki upliv u odlučujućim katoličkim krugovima. Život mladosti u planinama iznosi nam spisateljica u lijepom a ipak realnom svijetlu, boj izmedju starog i novog, borba za opstanak proti ekspanzivnom njemačkom elementu, pitanje vjere i crkve, ženitbe, bračnog života, najveće filozofske misli redaju se tu u šumskim hladovitim dubinama uz bezbrižan život pastira. Cijeli se roman odlikuje slikovitim, jasnim pripovijedanjem, sva se ta velika pitanja rješavaju u živom, skoro bezbrižnom razgovoru. Uz stare simpatične tipove nalazimo u romanu novu modernu generaciju, uz veseo razgovor mladih studenata redaju se socijalna, gospodarska, kulturna i politička pitanja, a za svako se nalazi jednostavan prikladan izlaz. Uz veselu i marljivu planinsku Slovenku, bujno i živo djevojče, koja se bezbrižno odaje zahtjevima prirodnog nagona, upoznajemo tu staru radinu i poštenu gospodaricu, koja hoće da sve učini za čast roda. Uz mladu vrućekrvnu i lahkoumnu vlastelinku sto idalna, sanjarska, talijanska, aristokratska djevojka. Svi ti prirodni kontrasti, sve zanimivosti planinskog života ocrtane su vjerno u tom romanu. Knjiga zaslužuje pažnju Jugoslavena, te upozorujemo na nju naša prevodna izdavalačka društva.

Marija Peruško

Mate Baranović

vjenčani.

PULA, dne 20. svibnja 1918.

Mali oglasnik

Učiteljska skupština.

Liječnik: „Bez operacije nema mu života!"

„Svako drvo, koje ne radja dobra roda, siječe se i u oganj se baca". (Mat. 3, 10.) — Za to, braćo, postarajte se još većma, da svoju službu i odabranje dobrim djelima utvrdite. (II. Pet. 1, 10.) — „Vjera bez dobrih djela, mrtva je stvar."

Dvjesta tisuća naših žitelja čeka na narodni uzgoj. Čeka na stvarno izvršenje naše „deklaracije". Besvijesno čeka, ali se ipak nada boljemu. Ovako naprijed ići ne može.

Preko trista učitelja i učiteljica imademo; ostale inteligencije ima po broju i više; imademo 20 godina veliku hrvatsku gimnaziju u Pazinu; imademo realnu gimnaziju u Opatiji; imademo muško i žensko učiteljište; napokon imademo najviše naših stanovnika u Istri, koji su „Istrijani". Zar se ne sramimo?! Djeci u školi kazali smo i ovo i ono, a zar smo ih narodno uzgajali, zar naša djeca znadu, da su Hrvati, naše djevojčice Hrvatice; zar je ikada koji svećenik po onoj „Slavite Ga svi jezici!" rekao narodu: „Ljubi, rode, jezik iznad svega, — U njem živi, umri za njega!" Zar se ne stidimo?

Gdje su korifeji (prvaci) naroda? Jedan se etablirao (nastanio) u raju, a dva u Zagrebu. Gdje su ostali? Spavaju četirgodišnji san, a prije su drijemali. (Tko bude ovo čitao — mislit će da je pisac poludio, je li?) — O ovome razmišljao sam drugi dan poslije skupštine. Nijesu, prijatelji, ovo moje riječi. Ovo je nečija kritika poslije velikog govora dr. Laginje u parlamentu u Beču na sjednici od 27. rujna 1917., gdje je doktor kazao i ovo: „Pučka je škola danas takova, kakova je bila prije pedeset godina, ona nam ne donaša ništa za veliku masu pučanstva, ona uopće nije ništa vrijedna". Korak dalje pohvalio je ovaj isti gospodin naše svećenstvo, slušajte: „...te je život naših svećenika upravo gladovanje".

Razmišljam, mislim i mislim. Bože, Bože, nakon sedam mjeseci primio sam na svoju čestitu glavu 2 dkg masti. Sedam mjeseci imam iskaznicu nešto u džepu, nešto u školskom ormaru, a podplata nemam. Gledam cipele, gledam odijelo — sramim se. Oči sprijeda i oči straga na hlačama. Jedem koprivu i komadić krumpira s vodom začinjeno. Zašto nijesam državni cestar, gradski pometač, zašto nijesam ... Kinez — pak i jesam, ta mi jesmo hrvatski Kinezi". (Iz pisma nekoga učitelja.)

Da vam pričam o skupštini učitelja u Pazinu. E pa da! ta i vrijeme je — pa i naslov kaže o skupštini. Interesantno, je li!

Dne 18. travnja držali smo sjednicu u Pazinu. Nakon tri sata raspravljanja (i to je hrvatski) došli smo do ovih odluka: a) Dne 2. svibnja velika skupština učitelja u Pazinu; b) jedina točka „materijalne prilike učiteljstva Istre". Na sjednici bilo nas i 8 i 7 i 6. Glavni su bili ovi potonji. Označimo ih: a, b, c, d, e, f. Prvi ima da sazove skupštinu, drugi traži prostorije, treći piše u „Hrv. List". Nit prvi sazivlje, niti drugi traži, niti treći piše. Šesti na svoju ruku pripravlja teren. Lijepo se razvija smisao za stvar, ali poziva nema i nema. Kuni, zaklinji, zovi, piši (pošte nemam u mjestu), šalji, troši, ali poziva nema i nema. I dodje 2. svibnja — četvrtak. Poslije podne idem po hranu. U Pazinu susretnem dva tri učitelja. Onaj četvrti od sjednice veli mi: „Što si zaspao; danas je skupština!" Ubilo me, prijatelji! Pet sata kasnije nijesam bio u svijesnom stanju — napala me duševna letargija, apatija, indolentnost, nemoć, a u klici bio je bijes, koji je rastao i rastao, ali „jak duh u slabom tijelu" i šutio sam. Svako toliko — mala erupcija — i vulkan se mirio i mirio. — Skupština trajala je tri sata. Najprije incidenat — koji će pisati zapisnik. Valja da znate, da je našoj inteligenciji mrsko pero i olovka. Ta bolest zove se učeno „idiosinkrasija". Pošli smo naprijed i na koncu konca složili se, da će nas spasiti Talijani u Bujama (12. svibnja 1918.), jer su oni kulturni, marljivi, radini, složni, praktični i pametni. Pomislite si, oni već dva mjeseca znadu kad će imati skupštinu. A mi? Gospodin predsjednik napokon javlja u „Hrv. Listu" od 2. svibnja da će biti skupština na 2. svibnja. Za nesreću mi smo taj „Hrv. List" primili u Pazinu dne 3. svibnja. Gospodin predsjednik sazivlje skupštinu na 9 sati prije podne, a on dolazi u Pazin na 2 sata poslije podne. Preporuča gospodin, da svi učitelji osobno dodju na skupštinu. Ako nismo, a to ćemo na svaki način postati „šunjavi" (ludi). Slaba hrana — teške misli — i bolest je ovdje. Da li će nas možda spasiti Talijani i bečki „Froschfett"? Ja bih reko da da, jer se radi i o njihovoj koži.

Konstatiram da je na toj skupštini na sreću bilo 17 učitelja iz Pazina i okolice, 3 obaviještena učitelja iz puljskoga i toliko baš iz koparskoga kotara. Dakle, upravo 23 učitelja i učiteljica. Po shvaćanju svijeta dijelimo se sada (najnovije) u: „liberalce", „klerikalce" i „divljake". Konstatiram, da je predsjednik „klerikalaca" ovlastio „liberalca" da ga zastupa na skupštini. Govorio je u ime „klerikalaca" njihov vodja (ali ne predsjednik, jer je on ovlastio — kako sam kazao — drugoga). „Sjedinjenim silama" iscrpli smo sasvijem program. Sad ćemo čekati 12. svibnja, a poslije toga poziv (redoviti — po pravilima našega društva) na redovitu glavnu skupštinu ili još bolje na skupštinu svih učitelja (dakako: hrvatskih) u Pazinu. Javiti treba svakomu članu mjesec dana prije. Jedina točka programa je: „Dolje s nemarnicima!" ili izbor odbora. — Došao sam na 8 sati kući duševno i tjelesno gladan. Smirio sam se. Napokon pjevao sam u psalmu: „Nemoj se, Gospod, gnjeviti na mene, što ću još jednom progovoriti. Šta bi bilo, da se nadje u Istri samo deset pravednika?" — Gospod reče: „Ne ću ih pogubiti radi onih deset". Ni deset pravednika nije bilo u Sodomi („Propast Sodome i Gomore").

Učitelj.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za pologodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedion. 26.796.

Godina IV. — U Puli, ponedjeljak 20. svibnja 1918. — Broj 1025.

Politički trenutak.

Pedesetgodišnjica narodnog kazališta u Pragu dobila je u tom momentu značenje dalekosežne političke manifestacije. Oteli su našem narodu parlamenat, i tako prisilili narod, da si stvori sam javnu tribinu, sa koje njegovi zastupnici mogu da progovore narodu. Praška svečanost imade radi toga i za naš narod vanrednu važnost, a istinitost ove tvrdnje zapečatili su mnogobrojni zastupnici jugoslavenskog naroda iz političkog i kulturnog svijeta svojim prisustvovanjem kod velebnog iskaza. Danas je izdala naša vlada svoju naredbu o podiobi Češke u kotare. Time je presjekla uzao i uništila takodjer most izmedju vlade i slavenskih zastupnika. Danas nemamo više parlamenta. Odluke vlade tiču se nas još samo u toliko, u koliko nam namiću obveze.

naš narod nema niti više zastupničke kuće. Naš parlamenat služio je samo kao sredstvo vladi, da se naša država iskaže pred civilizovanim svijetom kao ustavna. Mi nemamo više interesa, da bi podržavali ovu iluziju, a svatko će priznati, da je parlamenat iluzoran, kojega ministri mogu da po miloj volji šalju na praznike, ustreba li im oktroa. Beč nije pokazao baš nikakva obzira napram našem narodu; zašto da baš naš mukotrpan narod imade razumjevanja za bečke ciljeve i namjere. Sa Seidlerom nema više pregovaranja niti osobnih veza. Seidler se obvezao, da se neće služiti neustavnih sredstava. Nije dakle samo povredio ustav, već je za svoj čin eksponirao i svoju osobnost.

Zadnje službene vijesti potvrdjuju, da se ministar-predsjednik von Seidler stavio u službu svenjemačkih ciljeva. Pošto se nijesu dali postići parlamentarnim putem, odgodilo se zastupstvo naroda u Beču, i proti volji ne samo [illegible] već dobrog mjere dijela njemačkog naroda provode se . Umjetnim se načinom protiv Čeha i Jugoslavena. kuša spasiti njemački narodni posjed u Českoj, kojega bi većim djelom posvema nestalo, da se vlada u našoj državi po modernim, demokratičnim načelima.

Ali sve to su tek vladini nacrti, računi bez krčmara. A krčmari smo u tom slučaju, fala Bogu, još mi. Svako nasilje udara onoga, koji se njim služi. To je zakon historije, koji ne poznaje niti obzira niti nema osobitih simpatija za Stürgkhe i Seidlere.

Posve mirni te puni pouzdanja i jake vjere, da pravednosti mora da pobijedi i da će njezina pobjeda biti strašna, ustajemo s našim zastupnicima i sa zastupnicima češkog, poljačkog i ostalih naroda na obranu civilizacije i demokracije. Njihova rezolucija, koju niže prenosimo, izljev je našeg čvrstog nepokolebivog uvjerenja, izraž naših opće čovječkih kulturnih težnja.

REZOLUCIJA

prihvaćena u Pragu dne 17. t. mj. u Gregrovoj dvorani Raprezentančnog doma od zastupnika Čeha, Jugoslavena, Poljaka i Talijana:

Predstavnici kulturnih institucija slavenskih naroda, sakupljeni povodom proslave 50godišnjice češkog Narodnog divadla u Pragu, sastali su se na vijećanje prigodom blagdanskih dana dne 17. svibnja 1918., te su se sjedinili na tu manifestaciju zastupanih naroda,

Jedinstvena naša volja, da učinimo sve, što je u našim silama, da postignu naši narodi u tom strašnom ratu oslobodjenje na temelju samoodredjenja i da se podignu k novom slobodnom životu u vlastitim samostalnim državama.

Svi smo jednodušno uvjereni, da će doći trenutak bolje budućnosti za naše narode i da će se trajno zajamčiti na čvrstom temelju svjetovne demokracije prava suverenost pučke vlade medju narodima i u općem savezu naroda, koja ima dostati auktoritetu odlučivanja.

Što najodlučnije otklanjamo sve državne pogodbe, kojih ne potvrdi suverena volja naroda.

Izražavamo uvjerenje, da će imati mir, od kojega svi demokratski narodi i sve demokratske države na svijetu očekujemo, da će biti trajan, ta svojstva, da će spasiti svijet od nesnosnog ugnjetavanja jednog gospodstva jednog naroda nad drugim narodima i da će omogućiti pod užasima imperijalizma trpećim narodima zajednički život na temelju jednakopravnosti i slobodne odluke naroda s narodom.

Svi smo pripravni da solidarno učinimo sve za taj svoj cilj, da se ostvari taj rad ne samo u interesu našega naroda, nego jer će se to dogoditi takodjer u interesu vascijelog čovječanstva, te da podupremo nastojanja opće civilizacije, da pro-izadje iza strašnih kušnja u tom besprimjernom ratu, za trajno uvjet iz stanja sto i stoljetnog medjunarodnog nasilja i ljudskoga klanja u novo veliko razdoblje vladanja čovječanskog prava i pobratimstva jednakopravnih naroda, državljanske jednakosti i prave humanosti.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Izvidnička djelatnost, što se je razvila na obim stranama, dovela je na tirolskoj zapadnoj fronti i na vicentinskim planinama do bojeva, koji su protiv uspješno po nas. Istočno od Monte Pertica suzbili smo dva puta neprijatelja u bojevima iz bliza. — U Albaniji popustili su bojevi. Napadačima preoteli smo od prilike 100 zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: [illegible] navala je neprijatelj sa nekoliko satnija. Bio je suzbijen uz teške gubitke. U ostalom ograničila se piešačka djelatnost na izvidjaje. Živahna topnička paljba, koja je trajala na bojnim frontama sve do jutra, popustila je u prijepodnevskim satovima opet te oživjela opet na večer. Izmedju Arrasa i Alberta bio je neprijatelj osobito revan. Naše su baterije stajale ovdje mnogostruko pod žestokom paljbom. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 17. svibnja na večer. Nema šta da se javi osim obične djelatnosti topničtva na obim stranama na fronti sjeverno i južno od Avre. — Bojevi u zraku: Tijekom noći na 15. i tijekom 16. svibnja sudjelovalo je mnogo aeroplana kod bombardisanja neprijateljske zone. 36.000 kilograma bomba bilo je bačeno na kolodvore i na ljetališta kod St. Quentina, Jussy, Flavyle, Martel, Nesles i Ham. Jedno je skladište municije u Nebelu bilo pogodjeno te išlo u zrak. Požari bijahu ustanovljeni u Guiscardu, Chateletu i na kolodvoru u Neslesu. Tijekom narednog je dana bilo bačeno opet 30.000 kilograma metaka na isto područje i 10.000 kilograma na područja Amenge, Lusseuy i Mont-Somet. 16. svibnja bila su oborena 4 ljetala a 3 daljnja teško oštećena. U noći na 17. t. mj. bacili smo ukupno 35.000 kilograma bomba na kolodvor i na njemački kvartir u okolici od Chaulnesa, Roye, Neslesa, St. Quentina itd. Ustanovili smo eksplozije jednog skladišta municije u šumi Champion i eksplozije u Equittylly, Ville-Salwe i na kolodvoru od Neslesa.

* **Engleski izvještaj** od 18. svibnja prije podne: Znatna topnička je djelatnost vladala tijekom zadnje noći na obim stranama izmedju Givenchy i Robecq-a. Neprijateljsko je topništvo djelovalo nešto u odsjecima od Lensa, Hazebroucke i Yperna. Inače nema šta da se javi.

* **Talijanski izvještaj** od 18. svibnja. U Val Arsi kušao je neprijatelj u prvim satovima jučerašnjeg dana po treći put uzalud, da opet osvoji Monte Corno, što su mu naše čete bile preotele 10. svibnja. Dvije neprijateljske kolone, što su bile opremljene strojnim puškama i plamenometima i koje je podupirala jaka topnička paljba, napale su na naše položaje. Bile su zahvaćene od djelotvorne zaporne vatre te su se morale povući u neredu u našoj puščanoj i strojnopuščanoj paljbi. Monte 2 su plamenometa ostala u našim rukama. Monte Corno nalazi se potpunoma u našim rukama. Druga su neprijateljska odijeljenja bila ponovno sa gubicima suzbijena na Dossu Arioto (sjeverni obronak Altissima), u dolini Trbuzelle, u odsjeku Asolone, na skrajnom gornjem koncu Ornisa i kod Fenera. 3 su neprijateljska aeroplana bila oborena na srednjoj Piavi, dva u našim linijama a i treći u okolici Papadopolia.

* **Izvještaj istočne armije** od 16. svibnja: Obostrana topnička djelatnost u okolici Dojrana i Gevgjelija i u bitoljskom odsjeku. Sukobi ophodnja zapadno od Dojranskog jezera. Engleska su lijetala nabacila bombama neprijateljske uredjaje kod Serresa.

* **Ukrajina i Rumunjska.** Brzojavljaju iz Kijeva: Prekjučer je ovamo stigla nota rumunjskog ministarstva vanjskih posala, kojom učtivo ali odlučno otklanja prosvjed ukrajinske centralne Rade od 13. svibnja protiv utjelovljenja Besarabije Rumunjskoj.

* **Njemačka i Rusija.** Havas javlja iz Moskve, da je pučki komesar za vanjske poslove dobio od poglavice njemačkih istočnih armija slijedeću obavijest: U brzojavu, što ga je odaslao predsjednik pučkog komesarijata Uljanov Lenin 5. svicnja, zatražio je taj kao što i predsjednik vrhovnog ratnog vijeća Trocki, neka se obustave ratne operacije na ukrajinskoj fronti. Pošto su njemačke čete istjerale sve crvene garde polag § 6. Brest-Litovskog ugovora iz Ukrajine, izglede mogućim, da bi se obustavilo operacije na čitavoj ukrajinskoj fronti. Što se medjutim tiče operacija na Crnom moru protiv bivše ruske crnomorske flote, može pristati vrhovni zapovjednik na obustavu operacija na čitavoj fronti samo uz uvjet, da se brodovi, koji se sada nalaze izvan sebastopolske luke, bezodvlačno povrate u ovu luku te budu tamo zadržani. Ovaj je korak bio poradi toga poduzet, pošto su brodovi crnomorske mornarice često puta sudjelovali protiv njemačkih četa prekršivši odredbe ruske vlade, čime su dokazali, da se ne pokoravaju njezinim zapovjedima. U slučaju, da se ovaj zahtjev ne ispuni, bit će njemački vrhovni zapovjednik prisiljen, da nastavi svoje napredovanje uzduž obale Crnog mora protiv onih brodova, koji su ostavili sebastopoljsku luku.

* **Jedna Kühlmannova izjava.** Mornarički doga [illegible] o takozvanoj misiji prijašnjeg ratnog ministra Collinsa u Engleskoj. Gospodin pl. Kühlmann rekao je i ovo: Nije mi poznato, da li je gospodin Collins govorio sa nekojim svojim prijateljima u Engleskoj o miru; očito je, da se sada prilično mnogo govori o miru. Čista je bajka tvrdnja, da je gosp. Collins po mom nalogu, na moju želju ili sporazumno sa mnom putovao u Englesku, da tamo govori o miru.

* **Engleski razarač potopljen.** Iz Londona javljaju službeno: 14. svibnja bio je torpedovan engleski razarač te je potonuo. 2 momka od posade zaglavila su uslijed eksplozije.

* **Iz Irske.** Reuterov ured javlja: Kako se glasa, bili su uapšeni svi članovi parlamenta, koji pripadaju sinnfeinskoj stranci. — Polag zadnjih vijesti iznosi broj u Dublinu uapšenih od prilike 100.

Gospodarska pregovaranja medju Njemačkom i Švicarskom

Bern, 17. (D. u.) Njemačka je delegacija otputovala u petak u jutro u Njemačku, nakon što su 2 zastupnika istoga u četvrtak govorila u saveznoj kući. Kako se glasa, to odlazak njemačke delegacije nema tumačiti u smislu, kao da Njemačka legacija nema tumačiti u smislu, kao da Njemačka drži, da je ugovor već sada izjalovio. Raspravljanja o ugovoru su u srijedu tako dozrela, da u svrhu formalnog utanačenja ugovora nije bila više nužna nazočnost njemačkih posrednika. Njemačka se delegacija sa 14. svibnjom svakako više ne smatra vezanom na ugovor. No, ona se je na sveštiji način izjavila spremnom, da čeka do 22. svibnja. Osim toga se je izjavilo, da Njemačka, usprkos formalnom izvanpogodbenom stanju po svoj prilici neće za ovo doba ograničiti dobave ugljena.

Bern, 17. (D. u.) Prema švicarskim listovima otposlana su 2 švicarska posrednika u Pariz radi gospodarskog ugovora.

Još o krivotvorenom carskom pismu.

London, 17. (D. u.) Na upit Runcimanov, da li je pismo cara Karla osim francuskoj vladi i engleskom prvom ministru bilo saopćeno takodjer ostalim saveznicama i zašto su se opustila pregovaranja, izjavio je Lord Balfour: Mi nijesmo u nijednom trenutku započeli pregovaranjem niti smo ikada odbili pregovaranja, ako ih je zaželjela protivna strana. Ako ikoji zastupnik jedne od neprijateljskih zemalja želi podastrijeti nam predloge, spremni smo saslušati ga; jasno jest, da se time ne bi bavili, a da nijesmo prije o tome obavijestili naše saveznike. Pismo cara Karla bilo je privatno pismo na svog rodjaka, koji ga je predao uz najstrožu diskreciju francuskom predsjedniku republike,

a da nije dozvolio, e bi se pokazalo ikojem drugome osim francuskog ministra-predsjednika i engleskog kralja. Govornik boravio je u ona doba u Americi, te se nije mogao s tim pismom onoliko baviti, koliko je bilo potrebno. Amerikanska vlada nije u ono doba bila o pismu bolje informirana negoli govornik sam. Na upit Runcimana, da li je Francuska zatražila još inih područja preko opsega Alzacije-Lorene godine 1870., odgovorio je Lord Balfour, da se ne radi o povećanoj Alzaciji-Loreni kao ratnom cilju saveznika. Pregovaranja nijesu bila prekinuta radi takvog zahtjeva. Pobuda smjerala je jedino na to, da bi se izazvalo dojam, kako se rat vodi za Alzaciju-Lorenu, dok ne bi Italija stekla ništa. Balfour ne vjeruje da su središnje vlasti ikada iskreno nastojale da postignu mir; išle su jedino za tim, da zavade saveznike. Nitko nema usrdnije želje, svršiti taj rat, kao engleska vlada, a da nam kojigod pokaže metodu, kojom bi se to dalo postići, bit će svakako prihvaćena.

Dogadjaji u Pragu.

Vladine „protumjere". — Zabrana sakupljanja. — Progon jugoslavenske omladine iz Praga. — „Národní Listy" obustavljeni.

Vlada Seidlerova, a tko bi to drugi mogao da bude, odvažila se napokon iza duga krzmanja na politiku „jake ruke". Kako će uspjeti, ne zna se još. Ali je ipak započela s pritiskom i to još, kako se vidi iz našeg naslova, prije na sjeveru nego li na jugu. Iz opširnog izvještaja dopisnog ureda, koji tu za čudo ne štedi riječima, saznajemo za taj odlučni korak austrijske vlade putem redarstvenog ravnateljstva u Pragu. Iz tog izvještaja proizlazi, da se radi „veleizdajničkih" izkaza prigodom proslave pedesetgodišnjice Narodnog divadla mora nastupiti sa „najoštrijim" protumjerama. Jugoslavensku se omladinu, koja se nalazi u gostovima u Pragu, tjera iz Praga. „Narodne Listc" se obustavlja. Zabranjuje se sastajanje, zabranjuju se povorke, koje će u protivnom slučaju biti, bude li potrebno, i silom rastjerane. To javlja c. k. dopisni ured. Taj je ured austrijski dopisni ured, kako mu se i imena ... ninčite svih austrijskih naroda prema onoj Seidlerovoj: „Gleiches Recht für alle" (Jednako pravo za sve). Da li tako čini ili ne, razabire se iz činjenica: Kad se u Štajerskoj ili Koruškoj uzvrpolji kakva gladna općina, rašljuje taj dopisni ured brzo tu vijest, polanko i opširno, te konstatuje, da je ta i ta općina svečano protestovala proti jugoslavenskoj državi. Ali kad Jugoslavenski klub i Češki svaz protestuju proti nepravdi, koja se našim narodima nanaša, kad češki narod a s njime i vascio slavenski svijet slavi pedesetgodišnjicu češkog Narodnog kazališta — dopisni ured šuti. Tek sada javlja o mjerama vlade. A te su mjere nepravedne, stranačke, inspirovane od protivnika češtva, jugoslavenstva i slavenstva te neprijatelja slobode, istine i pravednosti. S kakvom radošću i zadovoljstvom izvješćuje dopisni ured o tome. A same mjere?

„Národní Listy" danas su najveći, najobljubljeniji i najbolji češki list. Izlaze već 58. godinu, te su mnogo teških trenutaka sretno prebrodili. Oko njih sakupljeni su danas najbolji češki pjesnici, pisci i novinari. Iza pomilovanja dr. Kramara i dr. Rašina te urednika „Narodnih Listy", Červinke, postali su glasilom sjedinjenog češkog naroda. Rašireni su po svim češkim krajevima, a sav slavenski svijet pa i sami protivnici Slavena obilno crpe iz njih. Za vrijeme rata bili su obustavljeni jednom na osam dana (od 5. do 12. prosinca 1914.) te pred nekoliko vremena na četrnajst dana, ali je ta posljednja zabrana bila opozvana. Cenzura je nemilosrdno postupala proti njima. Njihovi nepolitički privremeni suradnici, bili su po redarstvu službeno konstantovani, od urednika pak nije ni jedan bio oslobodjen od vojništva. Vijesti, koje su u drugim listovima mogle proći (u njemačkim i samoj češkoj „Narodnoj Politici") bile su u „Narodnim Listyma" zaplijenjene. Sad su obustavljeni — valjda za uvijek, jer se ne kaže do kada. List, koji je bez zaprijeke mogao izlaziti u raznim apsolutističkim vremenima, obustavlja se danas. Svjedočanstvo pravednog i demokratskog ustavnog života u našoj državi!

Prag, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Dogadjaji državi neprijateljskog, dapače veleizdajničkog značaja, koji su se odigrali tijekom trodnevnih svečanosti prigodom pedesetgodišnjice opstanka češkog narodnog kazališta, potaknule su oblasti na primjerene protuodredbe. Ravnateljstvo redarstva izdalo je objavu, u kojoj kaže: Prosvjetno slavlje godišnjice češkog narodnog kazališta izrodilo se u političke demonstracije te izazvalo konačno niz veleizdajničkih dogadjaja, koji traže protumjere. Iz tih razloga kaošto i radi ozbiljnosti vremena ne smiju se takve stvari više dozvoliti. Gomilanje ljudi i povorke bit će od sada unaprijed bezobzirno, a ustreba li, i silom rastjerane. Prestupci proti zabrane nošenja kokarda i znakova u bojama neprijateljskih država, bit će kažnjeni. Mladenački jugoslavenski gostovi bit će pozvani, da ostave Prag. Intendanca češkog narodnog kazališta bila je upozorena na izvjesne, sažaljivanja vrijedne dogadjaje te zamoljena, da im stupi na kraj, jer bi se inače kazalište zatvorilo. Uredništvu „Narodnih Listy-ja" uručena je odredba, naslovljena na glavnog urednika, koja veli: U pisanju od vas uredovanih „Narodnih Listiju" pojavlja se unatoč strogoj opomeni, od 14. veljače 1918. uvijek otkrivenije nastojanje, e bi se prema nacrtu pobudilo raspoloženje i simpatije za države antante te time koristilo interesima naših neprijatelja. Pošto su mjere, poduzete sa strane štamparskih ureda protiv ovog očividno za državu opasnog pisanja, bile besplodne, odredjuje se, počamši sa 19. svibnja, obustavu periodičnog tiskopisa „Narodni Listy".

Domaće vijesti.

Sagradimo narodne škole u Puli!

Misao izražena u „Hrv. Listu" od 29. travnja u članku „Jedna potreba" često mi je dolazila na pamet u ovo zadnje vreme, odkad sam opazio, da doprinosi za našu srednju školu u Puli rapidno se umanjuju. Nije čudo, da su doprinosi prestali, kad čitava akcija nije bila ni najmanje organizirana. Mi si još nismo usvestili, da u današnje vreme odlučujuću reč u svakom smeru vodi organizacija. Čim je koji stalež, koja klasa ili koji narod bolje organiziran tim je jači, njegov glas se dalje čuje. Kad tko izadje na javnost s kakvom idejom, dolazi kao prvo pitanje: Tko za tom idejom stoji, kakova se sila na nju opira. Mi nećemo da to upoznamo i za to kod nas mnoge lepe zamisli propadnu. Pitanju hrvatske srednje škole u Puli grozi takova sudbina. Ali ta absolutna potreba naše puljštine mora se ostvariti i današnji kapital od 60.000 kruna mora se povećati! Akciju treba organizirati odmah, ne valja čekati svršetek rata, jer bio taj kakav mu drago mi ćemo škole jednako trebati, a novaca ne ćemo mi onda imati više nego sada, pa zato odgadjati.

Prema mojemu mnenju bilo bi najzgodnije, da cilj sagraditi Jugoslavenima potrebne škole u Puli. Srednja škola je tek jedna tačka programa, tačka sa manifestacijskim karakterom, ali mi isto tako trebamo i drugih škola: još nekoliko pučkih, žensku i mušku gradjansku, zanatlijsku, večernje tečajeve za šegrte, za naše seljačke devojke, koje dolaze iz okolice u grad, dalje višu devojačku i t. d. No nemojte se varati: nije to pusto nabrajanje, već su to žive potrebe. Ne sagradimo li narodu svome škole, on će nam se izgubiti medju tudjim elementom. Onomu pripada budućnost, koji narod svoj izškoli u svakom smeru, ko mu da svestransku izobrazbu. Ne smemo ostati narodom analfabetskih seljaka, najtežih radnika, klasno i nacionalno neosveštenih. A verujte, da bez škola ta metamorfoza, od koje zavisi naša budućnost, neće doći. Škole treba da nam odgoje muževe i žene, koji će pak znati decu svoju odgojiti narodu. Na čelu takovog „školskog društva" treba da stoje ljudi pedagoški obrazovani. Oni izmedju naših pedagoga, koji čute najviše volje za rad, neka stupe na čelo. U odboru neka pak zajednički rade pedagozi, zastupnici radništva (koje tvori jedro našeg naroda u Puli) i zastupnici seljačke okolice. Zastupnik radništva mora biti dobar poznavač radništva i njegov pouzdanik, a nije baš apsolutno potrebno da je sam radnikom; a isto tako i zastupnik seljaštva. Takova organizacija odgovarala bi današnjoj demokratskoj dobi i imala bi u sebi jamstvo za uspeh. Tko hoće da radi medju narodom i za narod, taj treba da pozna misli i ćud naroda i da uživa njegovo poverenje. Imenovana organizacija vršila bi svoj rad na temelju nazora o razdelenju rada. Pedagoški članovi imali bi u glavnom dužnost da istražuju gde i kakovu školu trebamo, oni bi morali voditi brigu oko unutrašnjeg uredjenja škola. Oni opet članovi, koji stoje u doticaju sa našim radništvom i seljaštvom morali bi voditi propagandu medju svojim elementom. Radništvu i seljaštvu treba jasno dokazati, kako mu je škola potrebna, treba razviti u njima pouzdanje u školu, da pak šalju svu decu u škole i da davaju doprinose za uzdržavanje škola. Učitelji i svećenici iz okolnih sela morali bi postati dobrovoljnim poverenicima tog društva po selima, oni bi morali organizirati novčane doprinose. Škola će služiti puljštini a za to je puljština u prvom redu dužna, da je uzdržava. Možemo računati na pripomoć i od drugud, ali pri tom trebamo znati, da svaki kraj ima svoje brige i potrebe i da će zbog toga glavni dio bremena pasti na naša ledja. Osnovana srednja škola ne mora odgovarati tipu državnih. U zadnje vreme raspravljalo se je u javnosti baš o uredjenju srednjih škola (u „Hrvatskoj Njivi") pak bi se na temelju mišljenja nekih naših uglednih ljudi mogle i nekoje reforme uvesti. Ne smemo čekati, da nas iz Beča reformiraju. Reformirajmo se sami. Ali reforme na papiru bile bi uzaludne, ako ljudi, koji su pozvani da u njihovom duhu odgajaju mladež, ne bi bili sposobni da take deluju. Izmučeni narod naš nema previše novaca, da bi se taj novac izdavao na hazardne pokuse. Od prvih naših profesora u Puli zavisi u velikoj meri i budući razvitak prilika za naš narod u Puli i okolici, pa neka si zato birači prvih profesora i profesori sami svesni budu svoje zadaće i odgovornosti pred narodom i budućnošću.

A. C.

Dopisi iz Istre.

Iz Gračišća. Pred nekoliko dana prošao ovuda voz sa „kontraband" kukuruzom (turkinjom) za tvrtku L.Runco i drugovi. Cijena u Pazinu K 12·40. U Gračišću, i to na cesti, bila taj dan i pomenuta turkinja badava. Tremende (strahovite) su te ženske!

Rascviljenog srca javljaju potpisani svim prijateljima tužnu vijest, da je njihov premili

Ivan Stergar

nakon kratkotrajne teške bolesti, dne 18. o. mj., u 3 sata poslije podne, u 75. godini dobe svoje, u Gospodinu preminuo.

Pogreb milih ostanaka obaviti će se u Kanfanaru danas, 20. o. mj., u 4 sata poslije podne.

Kanfanar, 20. maja 1918.

Rastužena rodbina.

ibnja 1918.

ad na temelju članovi imali gde i kakovu igu oko unu- ovi, koji stoje ištvom morali i elementom, zati, kako mu na pouzdanje kole i da da- Učitelji i sve- dobrovoljnim oni bi morali la če služiti redu dužna, pripomoć i od da svaki kraj g toga glavni vana srednja ih. U zadnje š o uredjenju pak bi se na h ljudi mogle ekati, da nas sami. Ali re- ko ljudi, koji ajaju mladež, mučeni narod novac izda- ših profesora razvitak pri- neka si znato l svesni budu arodom i bu- A. C.

dana prošao m (turkinjom) azinu K 12·40. n i pomenuta su te ženske

,,IDEAL". :
ponedjeljak
lius Caesar
om i pet čina.
. dio).
traje sat i po
e za ove pred- ervirana mjesta mjesto K 1·40, to K -·50.
I. dio.

pokućstvo
prodaje tvrtka
Barbalić
ska ulica.

asujte
kom Listu"!

Srećke
1. razreda
lobiti u Puli
istoza, ulica

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro- daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. sav. pošt. štedionice 96.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 21. svibnja 1918. — Broj 1026

Savez s Njemačkom.

Svibanjski broj socijalno demokratične smotre „Kampf" iznosi u okviru polemičnog članka pod naslovom „Njemačka i mi" historijat postanka njemačko-austrijskog saveza i promjene, koje je tijekom 40 godina svog opstanka doživio. — Saveznički ugovor, koji je bio potpisan 7. listopda 1897., utanačuje zrično, da se saveznici obavežuju na uzajamnu potporu sa čitavom vojnom silom i na zajedničko sklapanje mira, bude li jedan od dvojice napadnut sa strane Rusije. Kod pregovaranja u Gasteinu htio je Bismarck da nagovori Austro-Ugarsku, neka sklopi sveopći savez i za slučaj, da bi koja druga sila napala na jednog od saveznika. Austro-Ugarska je otklonila ovaj predlog, pošto nije bila voljna da priteče Njemačkoj u pomoć protiv Francuske. Tako je ostala klauzula, koja odredjuje, da se savezničke sile obvezuju, za slučaj, da bi jednu od njih napala druga vlast osim Rusije, najmanje na dobrohotnu neutralnost. Ali takodjer Njemačka nije bila sklona liberalnoj interpretaciji savezničkog ugovora, što se pokazalo za vrijeme bugarskih nemira godine 1886. do 1888., kad je prijetila austro-ugarsko-ruska vojna; tada je Bismarck zastupao stanovište, da Njemačka nije obvezana, da zastupa austrijske interese na Balkanu te izjavio, da se neće niti zauzeti za austrijske težnje, pošto je za Njemačku bez vrednosti, što će iz Bugarske biti. Grof Kalnoky priznao je, da je ovo tumačenje ispravno. Dok je spor još trajao, sklopio je Bismarck tajni uzajamno zaštitni ugovor sa Rusijom (Rückversicherungsvertrag), za kojega nije ni Austrija ništa znala, koji je prema kasnijim saopćenjima Bismarcka obvezivao Rusiju i Njemačku na dobrohotnu neutralnost, za slučaj da bi jedna od obiju sila bila napadnuta od treće vlasti. Rusiji je osim toga bila zajamčena slobodna ruka u Bugarskoj i u Carigradu.

Dok je Bismarcku ležalo na srcu, kako se ne bi prekinula „žica sa Petrogradom" promijenio je car Vilim II. ovu politiku time, što godine 1890. nije obnovio taj uzajamni zaštitni ugovor sa Rusijom, pošto se je u ono doba bio približio Engleskoj, koja je tada bila najveća protivnica Rusije. Rezultat tog približenja bio je ugovor, što se je iste godine sklopio, a kojim je Njemačka dobila u zamjenu za Sansibar otok Helgoland. Posljedica tog dogovora izmedju Njemačke i Engleske bila je, da se je Rusija približila Francuskoj te sklopila s tom državom godine 1891. rusko-francuski savez. Radi toga bila je Njemačka ugrožena na istoku i na zapadu te se je momentalno morala uže priključiti Austro-Ugarskoj. Njemačko-englesko prijateljstvo nije medjutim trajalo dugo.

Već godine 1895. sastale su se Rusija, Njemačka i Francuska te su s mirom u Simonoseckiju prisilile Japansku, neka se odreče aneksija; time je bio Japan bačen u naručaj Engleske.

Time što se je Njemačka zauzela za Rusiju, koja je dobila Port Artur, dok si je ona stekla Kiau-Čau, započelo je neprijateljstvo izmedju Njemačke i Engleske, koje je od sada naprijed davalo obilježje čitavoj svjetskoj politici. Usljed prijateljstva izmedju Njemačke i Rusije promijenilo se takodjer sadržaj austro-njemačkog saveza, pošto Rusija, koja je bila vezana na skrajnom istoku, nije mogla pomisliti u Evropi na agresivnu politiku. Austrija nije se usudila provadjati aktivnu politiku na Balkanu, jer nije mogla računati sa njemačkim savezništvom protiv Rusije. Posljedica je toga bio sporazum izmedju Austrije i Rusije, koje su već u grčko-turskom ratu nastupale složno te se godine 1903. sjedinile u Mürzstegu u pogledu reforma u Macedoniji. Pooštrenje englesko-njemačke opreke ponukalo je Englesku, da potraži približenje sa Francuskom i godine je 1904. bio sklopljen englesko-francuski sporazum, takozvana antanta (entente). Francuska je od Engleske dobila slobodnu ruku u Maroku, dok je Njemačka protiv toga digla prosvjed. Spor za Maroko pooštrio je opet protivštinu izmedju Njemačke i zapadnih vlasti. Tada je Engleska nastojala, da pridobi i Rusiju za sebe, koja je radi svojih poraza na skrajnom istoku tražila ot-štete na Balkanu te došla tako u sukob sa saveznikom Njemačke. Opreka izmedju Njemačke i Rusije postala je sve veća i radi toga, što si je Njemačka stekla u Carigradu medjutim pretežni utjecaj, što je Rusija, izakako su se izjalovili njezini nacrti na istoku, još teže podnosila. K tome je pridošao još drugi momenat. Posljedice perzijske su revolucije, koja je bukmula takodjer 1905., ugrožavale su svojim uplivom na čitavi muslimanski svijet u jednakoj mjeri položaj Rusije kao što i Engleske. Obe su se vlasti doskora sporazumile glede na Perziju i na sva ostala azijska pitanja, tako da se riješilo i zadnje sporne točke izmedju obiju država (1907.).

U tom kritičnom je momentu mislila Austrija, da može iskoristiti uslijed rata na istoku i revolucije oslabljenu snagu Rusije za sunak na Balkanu. Grof

si je Aerenthal stekao godine 1908. koncesiju za gradnju sandžačke željeznice, na što je Rusija odgovorila time, što je proglasila taj čin protivnim mürzsteškom ugovoru te stavila taj ugovor izvan kreposti. Na sastanku ruskog cara s engleskim kraljem u Revalu zaključilo se prisiliti Tursku, da prihvati reformni program, što su ga izradile Engleska i Rusija. To je uvredilo tursko razumništvo. Buknula je mladoturska revolucija, koju je Austro-Ugarska izvrabila aneksijom Bosne i Hercegovine. To se doduše Njemačke bolno dojmilo, ali morala je ipak poduprijeti svog saveznika, pošto je bila već okružena sa sviju strana od „antante". Svojim je nastupom prisilila Rusiju na kapitulaciju, na što je Rusija odgovorila time, što je stvorila 1912. godine balkanski savez, koji je bio uperen protiv Austrije kao što i protiv Turske. Opet je Njemačka bila u teškoj krizi prisiljena, da zastupa tijekom balkanskog rata i na londonskoj konferenciji zahtjeve antante protiv zahtjeva Austro-Ugarske. Time se posve promijenio značaj austro-ugarskog njemačkog saveza. (Članak je pisan doduše dosta jednostrano, kako se vidi, u prilog Njemačke, ali ipak podaje nekoje važne date, koje moramo poznati, hoćemo si li stvoriti jasan sud o političkim prilikama sve do sadašnjeg rata. Radi toga smo priopćili taj izvadak. Op. ur.)

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadnoj fronti djeluju sveudilj najrevnije na obim stranama izvidničke čete i ljetači. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U predjelu Kemmela porasla je topnička djelatnost znatno na večer i oko polnoći. Jutros rano razvili su se tamo žestoki topnički bojevi. I na ostalim bojnim frontama oživjela je mnogostruko bojna djelatnost. Na južnom brijegu Ancre navalio je rano u jutro Englez sa jakim silama. Provalio je u Ville sur Ancre. Pokušaji neprijatelja, da prodire dalje u dolini Ancre, izjalovile se. Nekoliko napadaja, uperenih protiv Morlancourta, skršilo se krvavo ispred sela. Na mnogim mjestima fronte suzbili smo engleske i francuske izvidjaje. U predpoljskim bojevima te kod uspjelog poduzeća sjeverno od St. Mihiela dopremili smo zarobljenika. Tijekom zadnje noći napali smo bombama London, Dover i druga mjesta na engleskoj obali. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 19. t. mj. popodne: U predjelu sjeverno od Avre djelatnost obaju topništva. U odsječku Hangard uznapredovaše francuske patrulje te dovedoše natrag zarobljenika. U francuskoj se vatri izjaloviše njemačke navale u pravcu na donji tok Allette, u Argonima i u Woevri. Kod nekog sunka istočno od Reimsa učiniše Francuzi zarobljenika. Inače nema ništa da se javi.

* **Engleski izvještaj** od 19. t. mj. u jutro: Prošle smo noći uspješno proveli manjih poduzeća kod Ville sur Ancre i sjeverozapadno od Morlancourta. U tom smo predjelu poboljšali naše položaje. Naše čete zarobiše nekoliko zarobljenika te zaplijeniše strojnih pušaka. Poduzesmo uspješnih sunaka i sjeverozapadno od Alberta te kod Hammela, kod česa smo učinili zarobljenika i zaplijenili 4 strojne puške. Sunak, što ga je neprijatelj kušao sjeverozapadno od Bethune, bio je našom vatrom osujećen prije, nego li je došao do naših linija.

* **Žetva u Rumunjskoj.** Dopisni ured javlja iz Bukarešta: Kiša, koja je pala početkom svibnja u zaposjednutom području, nije imala za posljedicu poboljšicu u stanju usjeva. Jesenski se usjevi na zvaničnim mjestima označivaju kao srednje vrsti do ispod srednje vrsti, proljetni usjevi kao srednje ruke do dobre. Točna ustanova obradjene zemlje dokazala je, da je ove godine bilo više zemlje obradjeno negoli prošle godine. — Ovaj nas se komunike dojmlje.

* **Jedan slučaj samoodredjenja naroda.** „Deutsche Tageszeitung" piše: Kod primitka evangeličkog svećenstva u Dorpatu, koje se zahvalilo za izbavljenje zemlje i crkve iz neprijateljskih ruku, saopćilo se odaslanstvu sa zvanične strane, da će državnopravno stanje Estonske i Livonske biti u najskorije vrijeme objašnjeno. Ovih će se danas ruskom poklisarstvu u Berlinu odluke macija javiti ruskom poklisarstvu u Berlinu odluke udruženih zemaljskih vijeća, prema kojima se pučanstvo Livonske, Estonske i Rige kaošto i otoka Oesel oslobadja od Rusije na temelju samoodredjenja naroda. Njemačka će vlada za tim zatražiti od ruskog poklisara u Berlinu Joffea, neka dade odgovor čim prije na saopćenje zemaljskog vijeća. — Što nije, to plemenito i velikodušno od imenovanih zvaničnih krugova?

* **Sloboda štampe u Ukrajini i drugo.** Novi je ministar-predsjednik Lysogub izjavio, da će se usprotiviti svakim sredstvom pokušajima socijalnih revolucionaraca i seljačkih saveza, da izazivlju nemire u zemlji. Ladanjskim je starostama izdao uputu, kako se imadu u tim slučajevima vladati te pozvati u slučaju potrebe i njemačke čete u pomoć, kojima su u tu svrhu izdane posebne instrukcije. Napram štampi zauzet će ministarstvo tolerantno stanovište. Bude li štampa zlorabila svoju slobodu, da širi razredni boj te hucka na borbu protiv novog režima, bit će takve oporbene novine zabranjene a urednici zatvoreni (!).

* **Sazonov.** Javljaju iz Kijeva: U blizini Aliodora, gdje su njemačke čete otkrile caricu majku Mariju Fedorovnu i njezinu suitu, boravi takodjer bivši ministar vanjskih posala Sazonov.

Putovanje carske dvojice na Balkanu.

Sofija, 18. (D. u.) Carska je dvojica otputovala na večer u Carigrad. Prije odlaska prikazala se carica Zita sa princom Kirilom i bugarskim princesama na austro-ugarskom poslanistvu, gdje se je vršio sjajan primitak. Carica si je dala predstaviti nekoje gospodje a za tim je otišla na kolodvor, gdje se je sastala sa carom, koji se baš vraćao iz glavnog stana. Kralj je podijelio ministru vanjskih posala lanac k redu Aleksandra u brilijantima kao što i mnogo visokih redova sulti.

Sofija, 19. (D. u.) Car Karlo, koji je 18. svibnja prije podne krenuo u pratnji prijestolonasljednika Borisa i njegove suite u bugarski glavni stan, stigao je o podne na željezničkoj stanici u Küstendilu, gdje ga pričekaše car Ferdinand i drugi visoki vojnički dostojanstvenici. Izakako je pregledao počasnu satniju, bili su caru i kralju predstavljeni generali, s kojima se car premilostivo zabavljao. Kotarski predstojnik pozdravio je za tim cara u ime kotara. Po tom otišao je car na trg ispred željezničke stanice, gdje je pred Njim defilovala počasna satnija, u čijim su redovima stupali takodjer prijestolonasljednik Boris i generalissimus Žekov. Iza toga krenula je povorka u grad. Pred slavolukom dočekalo je cara u ime grada izaslanstvo, na čijem se je pozdravu car zahvalio. Za tim nastavio se je put u glavni stan. Iza predstave poglavica različitih resorta, obdržala se na trgu pred glavnim stanom parada četa, kod koje se je car Ferdinand dirljivim riječima obratio na odijeljenje 5. podunavske pukovnije te joj saopćio e je cara i kralja Karla imenovao šefom pukovnije. Ovoj su objavi slijedili živio poklici. Car je zatim upravio na čete kratak nagovor, kojega je car Ferdinand preveo, odmah za tim odsvirala je vojnička glazba austrijsku carevku. Za tim su čete defilovale pred carom. Car je dao oduška svojem velikom zadovoljstvu sa držanjem tih četa. Kasnije dao se u gradskoj čitaonici ručak, kod kojega su bile izrečene srdačne napitnice izmedju obiju vladara i generalissimusa. Po ručku prošetao se car sa prijestolonasljednikom i njegovom pratnjom do Hisarlika gdje je u Žekovom dvoru bila servirana kafa. Skoro za tim vratili se vladari na željezničku stanicu, da nastave put u Sofiju. Prije odlaska izrazio je car i kralj svoje duboko zadošćenje nad oduševljenim primitkom.

Carigrad, 19. (D. u.) Očekujući carsku dvojicu, koja će ovamo stići danas poslije podne, ukrasila se je Turska prijestolnica bogatim uresom barjaka i zastava. Već u prijepoldanskim satovima izašle su čete, što će po ulicama tvoriti špalir. Sa sviju strana pridolazi školska mladež sviju konfesija sa zastavama i cvijećem. Gusto mnoštvo puka, medju kojim i mnoge turske gospodje stupa se iza špalira. U Čerkeskoju pozdravit će drinopoljski Vali prvi put cara na turskom tlu. Tamo se već javio austro-ugarski poklisar markgrof Pallavicini sa pratnjom. U sv. Stjepanu bit će carska dvojica pozdravljena od prinča Zia Eddina u zastupstvu sultana i od počasne službe. Turska će gospoda pratiti Njihova Veličanstva u dvorskom vlaku.

Proglas na Irce.

London, 18. (D. u.) Reuter. Proglas irskog lordleutnanta glasi: Pošto smo doznali, da su se nekoji podanici Njeg. Veličanstva, koji stanuju u Irskoj, urotili i stupili u izdajničke veze sa neprijateljem, i pošto ova izdaja ugrožava dobro ime Irske i nje

zinu slavnu vojničku povijest, koja bijaše izvor velikog ponosa za čitavu zemlju, čiji su se sinovi uvijek odlikovali te se u prošlosti junački borili, kaošto se sada na hiljade njih bori u ovom ratu i pošto se moraju poduzeti energičke mjere, da se osujeti njemačka urota, mjere, koje su uperene samo proti ovoj uroti; dužnost je svih vjernih podanika Njeg. Veličanstva, da u svakom obziru podupiru irsku vladu, kako bi se time ugušila nevjerna urota i izdajnička nastojanja Nijemaca, koje hoće da u korist Njemačke diraju u čast Iraca. Pozivljemo sve vjerne irske podanike Njeg. Veličanstva, neka ne podupiraju urote i neka rade zato, da se rat uspješno nastavi i da se u državi održi jedinstvo. Da se postigne ovaj cilj, poduzet ćemo i daljnjih mjera, kako bi došlo do dobrovoljnog ustupa u vojsku Njeg. Veličanstva, a to u nadi, da će Irska, a da za to ne upotrebimo prisilne vojničke službe, na primjeren način doprinijeti k pojačanju vojne sile i da će ovaj prinos stajati u pravom razmjeru sa prinosom ostalih dijelova države.

London, 19. (D. u.) Listovi javljaju, da je sinoć uapšen vodja sinnfeinovaca, grof Plunkett.

London, 19. (D. u.) Reuter. Od irske vlade poduzete mjere, naročito nenadana uapšenja osoba, koje su sumnjive, da su sudjelovale kod urote u korist Njemačke, izazvale su stravu kod sinnfeinovaca u Dublinu. Kako se čuje, imadu oblasti u rukama opsežan materijal o planu, da se u irsko gibanje dovede jedinstvo i u interesu Njemačke. Uopće se misli, da je broj Nijemaca, koji su sudjelovali kod gibanja, malen. Uapšenja uslijediše u jutro, kada je u gradu još vladao mir, tako da usljed uapšenja nije došlo do ozbiljnog narušavanja mira.

Političke vijesti.

Nacijonalni obračun.

Pod tim naslovom piše „Arbeiterwille“: Oluja njemačkih nacijonalaca bijesni sveudilj dalje, ma da se je mnogo toga učinilo, da se pomiri. Seidlerova je vlada nagovijestila uvadjanje nacijonalno ograničenih kotara u Češkoj i proganjanje slavenskih deklaranata na jugu. Car je otputovao u njemački glavni stan, e bi se tamo produbio savez, tako, te se čuju glasovi, da će nezavisnost monarkije biti žrtvovana i da su vojnička konvencija i carinarski savez na vidiku. To bi moralo ipak oduševiti srca njemačkih nacijonalaca. Ali prisni je način njemačkih nacijonalaca, da se ne zadovoljavaju time, što su postigli, već da huckaju tako dugo, dok izgube i ono, što su postigli. — Bez dvoma živimo u doba demokratizacije, neka pruski junkeri i svenijemci u to vjeruju ili ne. Nijednom se narodu ne može uskratiti samostalnost. Nacijonalistički i kapitalistički imperijaliste sanjaju o svjetskoj vladi, ali nema izgleda, da bi se kulturno razvijen narod dao trajno podjarmit. Osjeća se sve više, da sa većim pritiskom raste i veći otpor. Imperijalistima u središnjim su državama smješali mirovni ugovori na istoku mozak, koji imadu izričito imperijalistički karakter. Ali nitko ne može tvrditi, da tvore uvod k svjetovnom miru. Njemačka i Austro-Ugarska trebat će mnogo snage; hoće li si trajno zasigurati one prednosti; od kuda neka Austrija uzme ovu snagu, ne riješi li narodnog pitanja, i bude li nacijonalni rat unutar granica? — Za tim se bavi list sa specifičko njemačkom politikom, te prikazuje, kako je 35 posto austrijskih Njemaca nastojalo za vrijeme izborne reforme, da Nijemci i Romani dobiju u Austriji većinu. To im je doduše uspjelo, ali do složnog suradjivanja u parlamentu nije nikad došlo, pošto su Nijemci bacili silom svoje romanske saveznike iz insbruškog sveučilišta. Za provadjanje njemačkih belanga ostaje bezuvjetno samo 112 njemačkih zastupnika. Nijemci su ga iza jezikovne naredbe Badenija stavili na stanovište, da se nacijonalne promijene u državi mogu provesti jedino putem zakonodaje. Danas su to već zaboravili. Pošto su brojevi za njih nepovoljni, ne mogu provesti svoje zahtjeve ustavnim putem. Računaju li s apsolutizmom, tad je to istovetno sa otvorenim silovanjem naroda, a time će nacijonalni boj u državi postati viječnim te oteti državi sve one sile, koje potrebuje za pobjednički mir, kako ga žele njemački nacijonaliste. Ali njemački radikalci nijesu samo neprijatelji ostalih naroda već su i neprijatelji njemačkih radnika, za koje žele, da ostanu robovima...

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U Štajerskoj nije u pogledu narodne ravnopravnosti bolje nego li u Koruškoj. Südmarka, društvo, koje si je postavilo za zadaću, da nakupuje čim moguće više slovenskih imanja i naseli na njima Nijemce, bacilo se sa svom silom na tamošnje slovenske krajeve (Slovenske Gorice, Št. Ilj itd.). Slovenski se narod dosad dosta uspješno borio proti njemačkoj navali, ali jeste jasno, da trajno niti ovdje ne bi se mogao uzdržati, pred tako jakim pritiskom, tim više, što je sva oblast u njemačkim rukama. Kotarskog poglavara nema niti jednog Slovenca, a medju političkim činovnicima Slovenci su bijele vrane. Pri sudu nije ništa bolje. Na svim mjestima svuda narivavaju Nijemce, njemačke suce i njemačke činovnike, a Slovenac ne može naprijed. Jednako je naravno takodjer pri poreznim i financijalnim uredima. Škole su osobito po gradovima i u okolici gradova njemačke, i služe germanizatorskim svrhama. Cilj je svega toga, konstatuje „Slovenec“ u rubrici „Narodna odbrana“, kako je neki govornik, na skupštini dne 10. ožujka 1918. u Št. Ilju otvoreno priznao: „Držati za braću iz rajha slobodan put do Jadrana“. To je pak moguće samo onda, budu li prije istrijebili ili ponijemčili Slovence medju Murom i Jadranom. U tu svrhu osnivaju njemački kapitaliste na slovenskom tlu svoje tvornice, u tu se svrhu stvaraju za slovensku djecu njemačke škole i kupuje se slovenska imanja te se naseljuju na njima Nijemci. Na tisuće naših ljudi pozderu njemački gradovi. To nam najbolje dokazuju brojke popisa pučanstva. Uzmimo, veli „Slovenec“ samotni donjoštajerski grad s vlastitim štatutom — Maribor, Celj i Ptuj. — U **Mariboru** bijaše god. 1910. 27.994 stanovnika. Medju tima bijaše u gradu rodjenih samo 7469. Od tih 7469 bijaše najmanje dvije trećine slovenskog roda, a od ostalog stanovništva bijaše opet 14.645 pripadnika slovenskih kotara. Unatoč tomu nabrojili su pri popisu pučanstva u Mariboru samo 4062 Slovenca. Na taj način proždreli su nam samo u Mariboru preko 15.000 naših ljudi. — Jednako je u **Celju**. Taj grad nam je na isti način proždro oko 4000 naših ljudi, a po prilici isti broj u **Ptuju**. — Samo u tim trim donjoštajerskim gradovima izgubilo se dakle 23.000 Slovenaca. Na tisuće se Slovenaca na isti način izgubilo i po drugim donjoštajerskim gradićima.

*

Iz češkoga svijeta. Primili smo posljednji valjda broj „Národnih Listy“, imamo li vjerovati, da se s tom obustavom misli ozbiljno, jutarnji i večerni broj od subote, 18. o. mj. Večernjem izdanju priloženo je posebno izdanje službenih „Narodnih Novina“, gdje se nalazi naredba redarstvenog ravnateljstva, glede obustave „Narodnih Listy“. U jutarnjem izdanju, pa i u samom večernjem izdanju nema ni riječi o zabrani. Ali iz citata njemačkih listova vidi se, tko je tu zabranu i uopće protumjere u Pragu izazvao. „Prager Tagblatt“ konstatovao je fakta, a „Bohemia“ je zagrižljivo i podmuklo denuncirala. Ali na rastanku sa slavenskim gostovima dne 17. svibnja na večer rekao je češki poslanik dr. Zahradnik, koji je umolio Slavene, neka isporuče u domaji: da Česi stoje čvrsto, da ih nikakve persekucije ne će uništiti, baš naprotiv, da ih čeliče i jačaju. A mi to takodjer i vjerujemo. Viktor Dyk, češki pjesnik i pisac priopćuje u „Narodnim Listyma“ na uvodnom mjestu članak, koji nosi natpis „Istorijski dan“, i u kojem medju ostalim veli: Teško su si potlačeni narodi, zastupani na pouzdanoj praškoj skupštini, zaslužili jučerašnji istorijski dan. Razočaranja, pogreške, nesporazumici. Okretno su iskoristili neprijatelji potlačenih naroda sve njihove pogreške, sve njihove nesporazumke i takodjer sva njihova razočaranja. Iz pogrešaka i nesporazumaka sakovali orudje za svoju politiku dijeljenja: uspjelo im je nahuškati brata na brata, granu proti grani, narod proti narodu. Na njihovu radost borili su se potlačeni narodi jedan proti drugomu, mjesto da polože ruke na zajednički rad i da se sakupe u jedinstveni bojni red proti zajedničkom neprijatelju. A pošto se iz pogrešaka i nesporazumaka ne mogaše roditi uspjeh, iskorističe takodjer razočaranja iz nužnog neuspjeha: nikada ne će biti bolje, borite se za stvar izgubljenu, podajte se, kapitulirajte! To bijaše i jeste posljednja riječ tlačitelja. A u istorijski dan, kad potlačeni narodi progledaše, rekoše muževno i jasno: Sagrešili smo, ali ne ćemo više grešiti. Braća smo u trpljenju, bit ćemo braća i u pobjedi. I gle! Što se činilo propašću, tako se lako izravnalo. Nepomirljive protivštine bijahu poravnane, jučerašnji protivnici podaše si bratski ruke. Ne bijaše otrova u srcu, ne bijaše jučerašnje mržnje. Potlačeni upoznaše, gdje je neprijatelj a gdje prijatelj; znadu, sa kim imaju da idu i proti komu. Potlačeni razumješe potlačene, ali potlačeni razumješe takodjer lažnoj i varavoj taktici tlačitelja. Bijasmo u tudjim službama: mi na zapadu, Poljaci na istoku, Jugoslaveni tamo dolje. Ne ćemo više u tudje službe. Bilo Slaveni, bilo Romani: u tudje službe više ne ćemo!“ Tako veli češki pisac. Mi pak konstantujemo: Proslava pedesetgodišnjice Narodnog divadla u Pragu razvila se zajista u pravu manifestaciju svih iskorišćivanih, u sastanak slavenskih vodećih muževa i žena i slavenske omladine. Zapečaćen je savez. Redarstvenim naredbama ne može se ga više razvezati.

*

Iz Hrvatske. Hrvatski je sabor opet odložen na neodredjeno vrijeme, nakon, što se izabrao odbor od 7 lica, koji imade ispitati djelovanje dr. Ivice Franka i dr. Aleksandra Horvata. Ta su dvojica naime zahtjevala u ime frankovačke stranke da se u Hrvatskoj ukine parlamentarizam i uvede madžarska vojnička diktatura i komesarijat. Ban im je to u saboru dokazao spisom sa vlastoručnim potpisima spomenute dvojice frankovačkih vodja. — U Zagreb će se preseliti u najskorije vrijeme bosanski političar dr. D. Dimović. „Hrvatska Riječ“ potvrdjuje vijest, da je Danilo Dimović prihvatio kandidaturu za kotar Srb, gdje će kandidovati kao pristaša koalicije na mjesto pokojnog Petra Krajnovića. Danilo Dimović jest odlučan pristaša jugoslavenske misli, a da pristaje uz koaliciju najbolji je dokaz, kakve li prilike u Hrvatskoj vladaju. Stranka, kojoj je s pravom može spočitavati, da je oportunistička, da je madžaronska itd. ipak faktično radi izmedju svih hrvatskih stranaka najviše za narodno jedinstvo. Uzrok je tomu naravno neprobudjenost naroda i preveliki radikalizam riječi ostalih hrvatskih stranaka. — U pjevanju češke opere „Prodane nevjeste“ u hrvatskom kazalištu u Zagrebu našlo je općinstvo, a naročito djaštvo, opet povoda, da iskaže ljubav i počast prama bratskom češkom narodu. Odmah u početku djaštvo je zapjevalo češku i hrvatsku himnu, a onda se još pljeskalo i klicalo braći Česima. Udivljenje nad njihovom velikom borbom za slobodu i samostalnost, svijest slavenske solidarnosti i zavjet zajedničke borbe — sve je to imalo punog oduška u ovim manifestacijama. Prije početka drugog čina djaštvo je zapjevalo „Oj Slaveni“, odmah se priključili i svi drugi i gledalištem se gromko orila pjesma, koja je svud širila i dizala patriotski zanos. — Uprava je kazališta drugog dana obustavila prodaju ulaznica za djački parter.

Prosvjeta.

„Mala biblioteka“. I. Gj. Gjurgjević, knjižar u Sarajevu, izdaje već duže vremena „Malu Biblioteku“. Sada smo, kao 186. i 187. svesku, primili dvije dobre knjige. Tu su, prije svega, nježni Gjulići uvenci od Zmaja Jovana Jovanovića. Ove pjesme sačinjavaju najljepši dio Zmajeve lirike, u koju se kadšto ugledao i August Harambašić. Zmaj Jovan Jovanović (rodio se u Novom Sadu 1833., umro u Kamenici g. 1904.) bio je i poznati radnik oko hrvatsko-srpskoga jedinstva, pa je g. 1899. u Zagrebu bila i svečana proslava pedesetgodišnjice njegova pjesničkoga rada. — Osim toga smo primili prijevod Istorijskih minijatura Anatola Francea, u kojima ovaj francuski majstor pera iznosi krasne plodove svoje mašte, oplodjene golemom erudicijom. Izdanja su štampana ćirilicom. Jedna sveska stoji 80 filira.

Javna zahvala.

Zahvaljujem ovime svima, koji su me bilo kako pomogli i tješili prigodom smrti moga nezaboravnog supruga **Ivana.** U prvom redu budi izrečena moja najiskrenija hvala mjesnom župniku-dekanu veleč. gosp. **Zidariću** te gg. učiteljima iz Čepića, Sumbrega, Gračišča i Sv. Nedjelje, a zatim svima, koji su dragog pokojnika sproveli do hladnoga groba i dali izraza svojem saučešću. Napokon iskrena hvala i svim susjedima, koji su me za cijelo vrijeme njegove bolesti brižljivo pomagali. Još jednom svima moja najsrdačnija zahvala.

U Kršanu, dne 18. svibnja 1918.

Romona Načinović
udova nadučitelja.

Pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

...listu: U pretplati ...vu god. K 48·—, ...godište K 24·—, ...ečno K 12·—, mje... K 4·—, u malopro... ili. pojedini broj. ...Si primaju se u ...lista trg Custoza 1

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

...dina IV. U Puli, srijeda 22. svibnja 1918. Broj 1027

Odjeci sa češke proslave.

...vor češkog urednika s Tresićem-Pavičićem. — Naš ...i borac o praškoj manifestaciji i visokom razvitku ...a naroda. — Što nas još čeka? — Poslanik Stanek ...ličnim posljedicama proslave. — Stalnost i nepokolebivost saveza.

Agrarni praški „Venkov" donosi razgovor svog ...ika s dr. Tresićem-Pavičićem i predsjednikom ...g svaza Stanekom o praškim svečanostima: ...rogonjeni jugoslavenski pjesnik i uvijek mlad ...energičan branitelj naših narodnih prava, ...e u najoštrijim bojama karakterizovao i pri... teške grijehe austrijske vlade i vojne uprave ...a jugoslavenskom narodu, izjavio se češkom ...iku ovako: Kako sam očekivao, učinile su na ...jubilejne svečanosti Narodnog divadla naj...dojam. Stara gostoljubivost češka opet se jed... pokazala na svojoj dostojnoj visini. Ali ne ...to, uznešenost srca naroda češkog nadvisila ...ako očekivanje u tolikoj mjeri, da se ne može ...m natjecati ni jedan drugi narod. Osobito sam ...jen, da je bilo moguće izvršiti tu gostoljubivost ...atnoj nestašici.

Uspjelo vam je podati udivljenja zaslužne do... svoje civilizacije, tako je veličljepi i zaslužan ...vaš rad u tih pedeset godina, da se čini upravo ...m. Divimo se najdubljim poštovanjem pred...ma u vašim kazalištima, znajući dobro, da ne ...aljda nijedan drugi narod bio u to vrijeme to... izvršio. Glazbenici i skladatelji češki sa Sme...m i Dvorakom na čelu tvore čest duše vas...g čovječanstva, koja će ostati vječnim njegovim ...ništvom, a to nas ispunjava pouzdanjem, da ...arod češki ne može svladati nikakvim nasiljem, ...u upravo umjetnička djela nevaravi znaci snage ...dnog otpora. Čudili smo se ustrajnosti i stal... češkog naroda u obrani domovine i granica ...g jezika. U tim zlim dobama (tri retka konfis...na) ostali su oba ta naroda neprestrašena pri ...tnjama Seidlerovim, kaošto se nijesu prestrašili ...rijetnja ni persekucija Stürgkhovih. Svijestni si ...e moralne snage, očekivali su stojičkim mirom ...ac (konfiskovano nekoliko riječi), uvjereni, da ...e izjaloviti kao val o morsku hrid o naša srca, ne poznaju straha.

Mi Slaveni sa juga jesmo takodjer ugrožavani ...scima, a i ako te prikaze prijetnja i novih pro...a nas ne mogu svladati, ipak videći toliko snage ...a u češkom narodu i toliko mirnoće pri oče...nju budućnosti, ojačani smo time u svojim ...ama. I osud toga rata i grozote, koje u njemu ...samo, ne će proći bez učinka i ploda za naše ...ode, nego će donijeti dapače dobrog ploda ...sto nama, tako i bratskom narodu češkom. Na...lili su nas udivljenjem osobito iskazi naroda na ...ima svojim dostojanstvom i upravo to je doka...n visine njegove kulture.

Uzajamni odnošaj Češkog svaza i Jugoslaven...g kluba je što najsrdačniji, tako topli, kako je ...o moguće pomisliti. Bio sam uvijek s češkim ...egama u parlamentu takodjer tada, kad je Jugo...venski klub, ne znajući, kakva će doći budućnost, ...ebao. Tada sam dapače istupio iz kluba, da ...pim kao hospitant u Češki svaz radi politike ...oslavenskog kluba, koju nisam smatrao za takovu, ...bi se mogla slučiti sa čašću i dostojnošću na...a i ne htijući glasovati vladi indemnitetu. Sada ...situacija posvema drukčija. Jugoslavenski klub ...mijenio je politiku i taktiku te stupa sa Češkim ...zom složno i jednodušno u svemu te skoro ne ...bilo ni treba govoriti o dvjem klubima, već o ...nom jedinom, gdje se sve odluke prihvaćaju ...nodušno i skoro bez debate, jer su svi zadah...i jedinom idejom, istim uvjerenjem i istim na...ma. Sklopili smo s češkom braćom pakt vjernosti ...boj sve do pobjedonosnog svršetka i taj ugovor ...urno će biti čvrsto održan, jer smo pripravni ...hvatiti takodjer sve konsekvencije, koje Svenijemci ...stoje razmahati u zloj nenavisti proti nama. Znamo, ...je taj gnjev samo trenutačni izvor zloće, koji ...ire iz sile, koja misli, da je velika za to jer je ...epa i ne vidi jasne budućnosti, koja očekuje ...e civilizovane narode na zemlji, ne vidi, da će ...zmahano vrenje istorijskih i socijalnih sila odstra...i sve zardjavjele feudalne i aristokratske insti...cije, da će iza boja biti oslobodjen četvrti stalež, ...će postati barem suravnateljem sudbine čovje...nstva. Sve su pobjede aristokratske i feudalne ...anke besplodne (1 redak konfiskovan). Pobjeda ...mokracije obnoviti će brzo, što je poškodio rat ...će sve urediti pobratimstvom slobodnih naroda. ...adamo se, da će se doseći te pobjede demokra...e bez uzdrmanja i uništenja privatnog vlastništva, ...kao u Rusiji. Ona se podvrgava već bolestima ...dosti, no nadamo se, da samo za kratko doba.

Predsjednik je Českoga svaza, poslanik Staněk ...avio uredniku Venkova:

Pitate li me o političkim posljedicama svečanosti, mogu samo kazati, da su pobudili u meni najbolje nade. Značenje njihovo jeste prema mojemu mnijenju u tome, što smo si svi postali svijesni potrebe zajedničke jedinstvene fronte proti onima, koji predstavljaju i tako rekuć utjelovljuju pritisak, koji je na nama počinjen, da tu više ne odlučuju neznatna razilaženja ili sporni interesi pojedinih naroda, čim se radi o borbi proti zajedničkim neprijateljima. Jeste to proglašenje starog načela, da je neprijatelj mog neprijatelja mojim prijateljem. To vrijedi tim prije, što imademo zajedničke ideale, ideale samoodredjenja i demokracije, koji su našim neprijateljima tudji. Praktička posljedica će biti ta, da zajedničko postupanje, koje je bilo sačuvano mnogo puta tako rekuć samo elementarno, bit će sada poduprenо pozitivno. U tom se smjeru može nadati, da će se svakom zgodom zastupnici sudjelujućih naroda češće sastajati, bude li toga treba, da zajednički, kako se dosad dogadjalo raspravljaju i pretresuju kaošto o aktuelnim pitanjima tako i o problemima budućnosti. Da su pri praškim skupštinama sudjelovali ne samo političari, već da je bio zastupan narod svim svojim slojevima i staležima, jeste novost, koju se može u interesu stvari samo pozdraviti. Ješte to svjedočanstvom pravog pučkog osjećaja i iskrene demokracije, u kojem su se duhu vodila vijećanja, a to je jamstvom, da su ti savezi čvršći od diplomatskih ugovora, jer su sklopljeni izravno od naroda k narodu.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj je fronti dovela izvidnička djelatnost, što se razvila na obim stranama, do višestrukih bojnih pothvata. Jugoistočno od Morija provalila su odijeljenja ugarske pješadije u noći na duhovsku nedjelju u neprijateljske položaje. Na jezeru Loppio, kod Asiaga i na Sasso rosso suzbili smo talijanske patrule. Kod Fenera suzbili smo protuudarcem jača neprijateljska izvidnička odjeljenja. Kod Caposilea oteo nam je Talijanac jarak naših predstraža. C. i k. ljetalačka je satnija oborila 19. t. mj. 4 aeroplana, koji su pali svi na naše područje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Kemmel bio je jučer opet cilj jačih neprijateljskih napadaja, koji su se krvavo izjalovili. Branitelji brda Kemmel postigli su potpun uspjeh. Na fronti od Vormezeele do zapadno od Dranoetera uvodio je najžešći topnički boj pješačku navalu. Glavni je sunak bio upravljen proti brdu Kemmel i njegovim zapadnim obroncima. U nekoliko su talasa razredjeni, u prvim redovima nastupajući Francuzi započeli navalu. Pješačka i topnička paljbena sila osujeti njihov juriš te prisili neprijatelja na povratak uz najtežu gubitke. Mjesne provalije neprijatelja u našem ljevkastom pojasu uspostavljene su opet našim protuudarcem. Istočno od Locrea ostalo je još gnijezdo Francuza. Prema iskazima zarobljenika stajale su engleske divizije u pripremi u trećoj liniji. Pošto nijesu Francuzi postigli baš nikakvog uspjeha, nijesu ove divizije stupile u boj. Na večer i tijekom noći zauzeo je topnički boj mnogostruko najveću žestinu. Djelomične navale, što su na večer bile poduzete iz Locrea i po noći sjeveroistočno od Locrea bile su suzbijene. Na južnom dijelu bojne fronte prošao je dan prilično mirno. Jaka paljba bila je uperena na položaje naših baterija i na stražnja mjesta na obim stranama Lyse, osobito u vezi sa mjesnim pješačkim bojevima sjeverozapadno od Mervillea. Na večer pojačala se prolazno topnička paljba takodjer kod Bullecourtea i Hebuterna, južno od Ville Bretonneux i na Avrei. Sa ostale fronte ništa osobitoga. Zadnjih smo 3 dana oborili 59 neprijateljskih lijetala i 3 pripeta balona. Poručnik je Löwenhardt postigao 24., podnarednik Runey svoju 20. i 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 20. svibnja popodne: Prilično žestoki topnički pothvati u okolici Hangarda i južno od Avre. Francuske su ophodnje zapadno od Castela dopremile zarobljenika. Sjeverozapadno od Reimsa i u smjeru na Bertericourt prodrle su francuske čete sve do trećih njemačkih opkopa, razorile tamo na mnogim mjestima utvrde te dopremile zarobljenika medju kojima i jednog časnika te ratni materijal. Nijemci su pokušali da provale u francuske linije u okolici Vauclerca i u šumu Chevaliers ali nijesu uspjeli. Na ostaloj je fronti prošla noć mirno.

* **Spremanje odlučnih bojeva na zapadu i u Italiji.** „Reinisch-Westfällische Ztg." javlja iz Amsterdama: Ovdašnji listovi doznaju iz Pariza, da u francuskim vojnim krugovima cijeni na 150 broj njemačkih divizija, koje će poduzeti novi udar, kad se nastavi ofenziva. Računa se, da su te divizije ovako podijeljene: 10 divizija od Nieuporta do Ypresa; dužina te fronte iznosi 40 km. 40. divizija od Ypresa do kanala La Bassée; dužina ove fronte je 50 km; 100 divizija od kanala La Bassée do Oise. — „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja iz Pariza: "Dok Nijemci dovlače znatne sile iza svoje fronte, naročito prema Amiensu, koji čini se, da će biti glavni cilj predstojeće orijaške ofenzive, iskorišćuju Francuzi i Englezi sadašnju pauzu, da poprave i učvrste svoje položaje. Vojni stručnjaci drže, da nova ofenziva ne će početi prije 20. svibnja. — I pariški dopisnik „Daily Mail"-a uvjerava, da će Njemačka napregnuti sve svoje sile do krajnih granica, da izazove odluku na zapadnoj fronti. — Ludendorff koncentriše sva sredstva, koja su mu na raspoloženju, da opet započne borbu sa ciljem, da savezničke vojske rastavi, da osvoji luke na kanalu i da francusku silu uništi. — Engleski listovi javljaju, da će njemačka ofenziva biti upravljena protiv Amiensa i da će je voditi Mackensen. — Amerikanski novinar Ward Price razgovarao je sa ministrom-predsjednikom Orlandom, koji je tom prilikom rekao, da su sve vojskovodje, s kojima je za svoje posjete u Francuskoj razgovarao, čvrstoga uvjerenja, da je njemački udar zadržan, da je put prema Kanalu zatvoren i rascjep britansko-francuske vojske osujećen. Foch se smatra gospodarem situacije. — Talijani se spremaju, rekao je Orlando dalje — da sudjeluju u predstojećim bojevima. U Abbevilleu se raspravljalo o načinu, kako da Italija pristupi najnovijim vojnim utanačenjima Saveznika, te je konstatovano, da postoji jedinstvena bojna fronta od Sjevernog mora do Jadrana.

* **Car i carica** stigli su 19. t. mj. u Carigrad, gdje su bili od vojničkih i gradjanskih oblasti primljeni na vanredno svečani način. Car je podijelio sultanu dostojanstvo feldmaršala. Sultan je imenovao cara Karla maršalom otomanske vojske te mu osobno predao sablju. — Maršal Liman v. Sander odaslao je caru Karlu brzojavku, u kojem šalje Nj. Veličanstvu u ime sviju njemačkih časnika oduševljenu dobrodošlicu pod utiskom tekar postignutih uspjeha istočno od Jordana.

* **Parlamenat se opet sastaje?** „Prager Tagblatt" javlja, da dr. Seidler neprestano pregovara sa strankama. U političkim krugovima govore, da je uspjeh tih pregovora bezodvlačni saziv parlamenta neposredno poslije duhovskih blagdana.

* **Mir još ove godine.** Njemački državni kancelar grof Hertling rekao je posebnom izvjestitelju „Az Esta": „Uvijek sam bio optimist, te se nadam, da će još ove godine doći do svjetovnog mira. Ovaj trenutak ne mogu kazati više, do li da se može čvrsto nadati, da će nas daljnji dogadjaji na zapadnoj fronti približiti k miru. Više sada ne mogu kazati". Ne znamo, kakve čudne pojmove i nacrte imade njemački državni kancelar, ali otvoreno i jasno rečeno: mi mu u tom pogledu ne vjerujemo.

* **Dvije izjave.** Citamo u „Berliner Tageblattu": Ministar-predsjednik Seidler izjavio je 15. t. mj. odaslanstvu njemačke agrarne stranke, da će po svoj prilici Njemačka, Austrija i Ugarska kod dopreme žita biti smatrana kao zajedničko područje; radi toga morat će se uvest i jednaki sistem za dopremu žita. — Njemački prehrambeni ured javlja po istom listu: Ne može biti govora o tome, da bi se sa Njemačkom, Austrijom i Ugarskom postupalo kao sa zajedničkim dopremnim područjem. Sa njemačke se strane mora medjutim svakako zatražiti, da kod gospodarenja sa žetvama budu u savezničkoj monarkiji upotrebljene iste oštre mjere, koje vrijede i za Njemačku. — To bi značilo: Nije istina, da će ove zajedničke mjere biti rezultat zajedničkog sporazuma, već će se saveznik morat da pokori mjerama, što ih Njemačka doma provadja. Dakle pod pruskim štitništvom! A ne budeš li dobar, nećeš dobiti baš ništa niti iz Ukrajine niti iz ostalih zaposjednutih zemalja! — Heil!

* **Pukovnik Semenov**, zapovjednik prekobajkalskih kozaka, saopćio je, kako to javlja „Agence Havas", da su njegove čete prešle rijeku Onon te da su zaposjele željezničku stanicu Andrijanovsk. U jednom proglasu na prekobajkalsko pučanstvo uvjerava Semenov, da njegov pohod nema protu-revolucijonarnog značaja. Veliki broj vojnika, što dolaze iz Sibirije, priključuju se vojsci Semenova.

* **Promjene u ruskoj vanjskoj politici.** „Novoje Vjedomosti" javljaju, da je vijeće pučkih ko...

mesara imenovalo na mjesto Cičerina Karahana voditeljem komesarijata za vanjske poslove. Karahan je učestvovao, kako je poznato, takodjer kod mirovnih pregovaranja u Brestu-Litovskom.

Uredjenje okružnih vlada u Češkoj.

Beč, 21. Dopisni ured javlja, da su 19. svibnja bile objavljene ministerijalne naredbe, koje imadu za predmet uvedenje okružnih vlada u Češkoj. Prema obim naredbama imade se imenovati 12 činovnika izvan sjela namjesništva, kojima će se povjeriti vršenje namjesničkih poslova u ime namjesnika. U toj službi imadu naslov okružnih kapetana. Okružne će vlade biti uvedene sa 1. siječnja 1919. i to najprije u Litomjericama za okružje Litomjerice i za Kral. Vinohrady za okružje Prag i okolica. Kotarskim se kapetanima dodijeljuje u glavnom onaj djelokrug, koji prema postojećim zakonima i naredbama pripada namjesniku, u prvom redu nadzorstvo nad podredjenim organima i činovnicima, izdavanje službenih odredaba i kompetencija za odluke u drugoj instanciji. Iz različitih razloga mogu se ove okružne vlade urediti tek postepeno. Tu se radi o područjima, koja su tako velika kao male ili srednje austrijske krunovine. Tako broje Trutnov prema popisu pučanstva 1910. godine 270.000, Budjejovice 325.000, Časlav 359.000, Tabor 404.000, Plzenj 415.000, Pisek 417.000, Liberce 552.000, Jičin 528.000, Prag s okolicom 663.000, Heb 676.000, Kral. Hradec 701.000 i Litomjerice kao kotar 782.000 stanovnika. Za uredjenje tog pitanja treba obsežnih upravno-tehničkih mjera i riješenje različitih narodnosnih pitanja, koja su osobito otešćana radi ratnih prilika. Dalje treba naći stanove za urede i činovnike, a pošto su za to preduvjeti najpovoljniji u Litomjericama i u Kral. Vinohradima, bit će uredjena najprije ova dva okružja. U glavnom radi se o upravnoj mjeri, da se olakoti upravu jedne od najvećih upravnih cijelina u Europi. U drugom redu ide se za tim, da se isključi iz uprave narodnosna trvenja uredjenjem nacijonalno homogenih kotara. Time se neće ugrožavati nacijonalne manjine niti će se dirati u pitanja općih narodnosnih jezikovnih prava. To je prvi korak vlade u svrhu ozdravljenja prilika za sada na području političke uprave.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Koruški „Mir“ donosi članak, u kojem priopćuje poziv, da se pobrine, kako bi više slovenskih djaka iz Koruške polazilo srednje škole. Treba, veli, posegnuti više od 50 godina unatrag da naidjemo na lijepi broj slovenskih gimnazijalaca. Sada pak je položaj taj: Koruška broji prema popisu koruškog svećenstva od godine 1917./18. — 122 slovenske župe. No samo iz 41 slovenske župe imademo djake na srednjim školama. Abiturijente i visokoškolce dalo je osim spomenutih još 12 župa, tako da je djačkog naraštaja samo iz 53 slovenskih žup. Dakle, konstatuje „Mir“, 69 slovenskih župa jest bez srednješkolskoga djaka. — Kad bismo proračunavali naše statistike, broj bi djaka narasno bio mnogo nepovoljniji. Pomislimo li, da pazinsku gimnaziju pohadja većina djaka iz Pazina i okolice te nekoliko djaka štipendista sa otoka, a učiteljište i u Pazinu i ono u Kastvu isto tako, moramo žalibože zaključiti, da najviše naših župa u Istri uopće nemaju svojih djaka na školama. A uz to moramo još kazati, da nam se obično 50—80% djaka pokvari i uništi, pa i preko naše volje istaknuti, kako puževim korakom idemo naprijed. — U Mariboru se ustanovio posebni školski odsjek, koji se sastoji iz zastupnika obiju političkih stranaka, dakle nekakvo okružno narodno vijeće, koje razvija svoje djelovanje u tom smjeru, da ustanovi u najskorije doba u Mariboru slovensku školu. Sam „Slovenski Narod“ konstatuje tom prigodom: Slovenci smo tako zreo narod, kako ih je u našim prilikama malo. To opažamo osobito sada, kad dolaze iz svih krajeva slovenske zemlje, iz svih staleža darovi za tu školu. S osobitom radošću bilježimo, da dolaze darovi takodjer od naših muževa; momaka na fronti. Nekoji su dapače preuzeli tešku zadaću, da sabiru medju drugovima za našu školu. Tako ne brane domovine samo proti izvanjskom neprijatelju, već pomažu takodjer utvrdjivati naše pozicije proti domaćem protivniku. Svi izražavaju svoje zadovoljstvo, da je tako brzo nestalo svih protivština, koje su nas prije dijelile. Sa srdačnom ljubavi sjećaju se ti junaci naše mladeži. Tako piše jedan izmedju tih vrlih sabirača: „Tebi, zlatna mladeži, uzdanice naša i nado naša, darujemo te krune. Znaj, da vojnik, i ako stoji u gvozdeno ledenom zagrljaju misli na tebe“. Tako javlja „Slovenski Narod“. Nekada, nije tomu davno bilježili smo mi to isto s ponosom. Al gruba sila bezobzirno rastrgala je ono, što smo s tolikom ljubavlju i nježnošću gradili.

•

Sa praške manifestacije. „Venkov“ priopćuje: „U nizu pobudjujućih iskaza, čijim svjedocima bijahu ne tom minuli dani praški, sigurno ne baš najposljednji članak tvori skupština pouzdanika slavenske omladine, koja se vršila na 17. o. mj. u 3 sata po podne u velikoj dvorani vinogradskog Narodnog doma. Prepunjene prostorije i galerija svjedoče izričito o velikom interesu skupštine, čiji program bijaše: **samoodredjenje jugoslavenskog, poljskog i češkog naroda.** Mladost, koja je sazvala tu skupštinu ispunjavala je i cio njen tok, koji bijaše mlado ognjevit i burno oduševljen. Došlo je takodjer mnogo gostova iz krugova jugoslavenskih, poljskih i čeških političara, poimence: Tresić-Pavičić, Vukotić, Radić, Pribičević, od Poljaka grof Skarbek, Bilinski, od Čeha dr. Zahradnik, Klofač, Kalina. Za visoke škole dodjoše sveučilišni profesor dr. Mareš i rektor profesor dr. Felix. Dragu je pozornost uzbudila prisutnost zaslužnog slovačkog radnika Kalala. U priredjivanju i predsjedništvu skupštine zastupaše: Jugoslavene phil. stud. Dukićeva, Poljake Vandycz, Vinblewski iz Lavova, Čehe Reicher, Černy, Blaha, gdjica Burianova. Predsjednikom bi izabran dr. Kubiček. Skupštinu je otvorio ph. cand. Kozak. Dr. Kubiček pozdravio je prisutne gostove, čija su imena bila popraćena burnim neprestanim pljeskanjem, na što su govorili: za češku omladinu dr. Veverka, za poljsku Bradkowski, za jugoslavensku Ostojić. Iza njih progovoriše grof Skarber, Tresić-Pavičić, Bilinski, Klofač, Zahradnik, Kalina i drugi, a iza toga bi prihvaćena ova rezolucija: Misao samoodredjenja naroda u svom razornom i gradećem učinku tvori nove i oživljuje, upopunjava i mijenja stare istorijske države Evropske na mjesto današnjih političkih tvorba, koje su izniknule nasiljem ili slučajem te su uzdržavane silom. U predjelu Evrope ustaju tako tri moćne samostalne narodne cjeline, Jugoslavenska, Poljska i Čehoslovačka, sjedinjene uzajamno ne samo srodstvom roda, nego takodjer geografski kulturnim i istorijskim razvojem. Mlada generacija slavenska imade zadaću, da posveti svoj život radu za novu slavensku uzajamnost. U oslobodjenom svijetu moraju se naši narodi latiti zajedničkog sudjelovanja pri svjetovnoj istoriji i postati tvrdjavom prave slobode, dosljedne, sveopće demokracije i socijalnih prava, da se napokon u djelo pretvori misao **svjetovne zadaće Slavenstva.** Mlada Generacija Slavenska obećaje svečano, da će raditi za misao zajedničkog postupanja do najzadnjih posljedica i konačnog ispunjenja svih tih svojih ideala. Dalje protestuje proti hegemoniji njemačkog i madžarskog naroda i proti tvorbi srednje Evrope“. Jugoslavenska ognjevita i uvijek spremna na boj krv omladine, uzdanice naroda, sjedinila se s plemenitom poljskom omladinom i trijeznom i radinom češkom mladošću, da tako sjedinjeni grade svim trim narodima medjusobno se pomagajući bolju, sretniju i dostojniju budućnost!

Domaće vijesti.

Odlikovanje. Najviše pohvalno priznanje bilo je izrečeno za odlično službovanju u ratu nadporučnicima auditorima Bogdanu Mogoroviću, Franju Ulagi i dr. Antonu Buzoliću. — Zlatni zaslužni križ sa krunom na traku hrabrosne kolajne sa mačevima bio je podijeljen zastavniku u pričuvi Antonu Poliću. Sreberna kolajna drugog razreda za hrabrost bila je podijeljena za junačko držanje pred neprijateljem mornaru 1. razreda Srećku Vukoši i mornaru 2. razreda Petru Negovetiću. — Zlatni zaslužni križ sa krunom na traku hrabrosne kolajne bio je podijeljen za odlično službovanje u ratu vojničkom lekaru magistru Franu Böhna.

Iz aprovizacije. Gradska aprovizacija saopćuje: Današnjim danom započinje se razdioba nove partije krumpira. Na svaku iskaznicu otpada 1 kg krumpira. Cijena je 50 para po kg. Pri tom bit će otkinut odsječak br. XI. Prodaja obdržavat će se danas i dojdućih dana u skladištu u Premanturskoj ulici od 1—8 sati po podne.

Živežne iskaznice. Od današnjega dana naprijed dijelit će općina od 8 do 12 sati, te podružnice u Sv. Polikarpu i Sv. Martinu od 8—12 prije podne i od 3—5 sati popodne živežne iskaznice za mjesec lipanj.

Dnevne vijesti.

Kazališta u Petrogradu za vlade boljševika. U petrogradskim kazalištima odstranjeni su ravnatelji a upravu vodi izabrano osoblje od umjetnika i radnika. Predsjednik odbora carske opere je jedan tehnički radnik. U svim kazalištima su plaće povišene do najmanje 400 rubalja mjesečno onima, koji su za prijašnjeg režima imali samo 150 rubalja. Baletnim plesačicama povišena je plaća isto na 400 rubalja mjesečno (prije su imale 40 rubalja i vezane bile na „posebne dohodke“). Umjetničke sile imadu 6 do 10.000 rubalja mjesečno. Ulaznine su snižene a priredjuju se i besplatno predstave. Najbolji ruski pjevač Šaljapin, koji je već i prije rata bio pristaša soc. demokracije, dao je fondu dječjeg gledišta 6000 rubalja kao prištednju svoju ali zato je bio nagradjen cvijećem i poljupcima. Buru veselja izazvao je, kad je zahvaljujući se za ovacije nagovorio prisutnike kazališta sa riječju — drugovi.

Gospodarstvo.

Ratno-vjeresijski zavod. U zadnjim smo brojevima „Hrvatskog lista“ nekoliko puta istaknuli, kako nam ratno-vjeresijski zavod za južno područje sa svojim sjedištem u Celovcu, šalje izvještaje u njemačkom jeziku, te radi toga mi i nijesmo htjeli da te izvještaje priopćimo. Medjutim smo sa pouzdane strane bili opomenuti, kako je taj zavod os... upravo za to, da pomogne našim južnim pokraj... zato priopćujemo o njemu slijedeće: Ratno-vjer... zavod osnovan je prema uzorcu jednakog zav... Lavovu, koji je već dvije godine poslije, u kori... čanstva, koje je po vojnim dogadjajima posred... neposredno trpjelo na imetku bez razlike naro... u Kranjskoj, Koruškoj, Goričkoj, Primorju, u ... s okolicom i u Dalmaciji. Zajmovi će se davati ... onima, koji su u istinu bili oštećeni, dakle ne ... doseljenicima ili onima, koji su možda kupili od... ćenog pokretnine ili nepokretnine i koji hoće t... si stvore novu eksistenciju u tim zemljama. Iz ... je vidjeti, da je isključeno, da bi drugi posje... obrtnici, trgovci, poduzetnici itd. te oni, koji ... tim vlastitostima prije rata tamo živjeli, mogli ... dionici onih pogodnosti, što ih pruža zavod. Iz ... slijedi takodjer, da se ne će u zavodu moći t... nikakva politička tendencija, pa makar ju i h... tjerati upravno vijeće, koje imade vrhovno vods... nadzor nad zavodom te se sastoji iz 15 članov... Nijemca, 5 Talijana i 6 Slavena), te koje odluču... zajmovima, koji nadvisuju 40.000 K. O molbam... zajam do 5000 K odlučuje za svaku zemlju pos... sastavljen domaći kolegij cenzora. Kolegiji cen... za Kranjsku, Goričku, Istru, Trst s okolicom i ... maciju već su svi konstituovani i imaju slove... odnosno hrvatska tajništva. Prema pravilima imaj... sve molbe za zajmove predložiti kolegiju cen... dotične zemlje. Zato se ne treba bojati, da će iz ... venskih tajništva tih cenzorskih kolegija izići d... kakva politika do li ova, koja će biti samo oš... nima u korist. O molbama za zajam iznad 5000 K ... 40.000 K odlučuje na temelju izvješća i predl... kolegija cenzora ravnateljstvo. U ravnateljstvu ... jedan ravnatelj Nijemac (financijski savjetnik dr. K... wächter) drugi je Slovenac dr. Hočevar. Treći ... natelj koji će tekar biti imenovan, bit će Tali... U ravnateljstvu su sada dva tajnika, jedan Hrva... jedan Nijemac. Dva druga tajnika (Nijemca) su ... duše već imenovana, ali su još uvijek u vojnič... službi. Takodjer dio osobija za pisarnu i knji... vodstvo već je sastavljen. Mjeseca lipnja preselit ... se zavod u vlastitu kuću. Kad bude zavod u pun... poslovanju imat će samo pri ravnateljstvu 7—8 ... nika, te će se postarati da bude medju njima v... Jugoslavena. Svrha i zadaća zavoda jest pomag... pučanstvu, koje je ratom oštećeno, oko uspost... kuća, gospodarstva i uopće prijašnje eksistenci... Pomagat će time, da će davati zajmove s niskim ... matima na duge plaćevne obroke. Potpora zav... ne će davati. Preporučati treba našim ljudima, da ... rabe tu priliku, te da si s tim zavodom pomognu ... uspostavu u prijašnje stanje. U upravnom vije... nalaze se za Istru dr. Stanger (Hrvat) i March... dr. G. bar. Polesini (Talijan). U kolegijima nala... se za Istru: dr. Juro Červar, dr. Konrad Janežić, o... u Voloskom; dr. Giacomo Lius, odvjetnik i načel... u Motovunu; Vittorio Mrach — Pazin. Cenzo... imenuje na predlog upravnog vijeća financ. mi... starstvo za dobu od 3 godine. Činovništvo imenu... upravno vijeće na predlog vodećeg ravnateljstv... samo to nastavlja čitavo osoblje, koje nema više pla... od 400 K mjesečno. Tajništva dopisuju ravnateljs... njemački („kako bi se posao skratio“), sve drug... (molbe, priloge, izjave itd.) može se slati u hrvatsko... jeziku. Molba za zajam ima se položiti bez izuzetk... pri dotičnom cenzorskom kolegiju za Istru dakle ... sada do daljnjega mogu se interesanti obratiti na sp... menutog dr. Jurja Červara ili dr. Konrada Janežić... u Voloskom. Za Dalmaciju: J. Dom. Illich, trgova... Split, Mate Šarić, hotelir, Dubrovnik; Marko Krstović... župan Teodo i Marko Karaman, posjednik, Kotor...

Pojedini b...
CIJENA listu: U pretplati na čitavu god. K 48·—, na polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

Godina IV.

Nakon pr...

...djelovanje slavenskih ... novinara. — Naredbe. — ... Slavena. — Češka škola ... njema...

Zajista je malo ... slavensko pleme t... roslava pedesetgodišn... Pragu. Sastao se ... me je bio dolazak ... vljali, da bi unatoč ... li došli i Rusi, ali je... no, da ih se za sad... ako živi naša država ... a fronta još uvijek p... račiti. Oni pak ogra... na proslavi bili za... jedan slavni dogad... uzajamni rad slave... roti istom neprijatelj...

Saopćili smo ... vojoj rezoluciji slave... obvezujemo se sv... njem! Sve, što im... sposobnosti, posve... da i gradnji držav... ovačkog, države sje... države ujedinjenog ... še i tako se zakleš... ičnu je zakletvu p... enska, koja je sveč... ga da se sporovi ... ade, e bi ti narodi ... ti, zajednički živje... uzajamno se boriti.

Saopćili smo, ... redbe: „Svako se ... avenska omladina ... dni Listy“ se obu... stovi polagano os... slavena bio je trg... je su oni stanovali... nom, dok se je gr... praštalo od svojih ... oje slovenske, hrv... je s njima i na ra... i, da idete. Morat... limo, i dodjite op... putu uz željeznic... Jugoslavenima češ... a bilo množtvo ... le u vagone, glas... Česi su plakali“, pi... bile oči suzne. ... na posljednjoj p... valimo, da se opre... zojavkom, koja g... š jednom zahvaln... noša do Adrije je... iti nijedna sila. Živ... mo i ostajemo u... r. Tavčar, dr. Srk...

Zajista — ost... koli: Češki rad, če... jedinstvo za naro... ko trijezno oduše... ina, željezna volj... ožrtvovnost najod... ostove, nikad ne z... iteljima i radnicima... z njih“.

Tako završava... vojih dojmova sa ... ripomenemo? Ni... tke svaki od nas ... utarnjoj molitvi, o ... ebi opetuje, da mu... vandjeljem. Sva ... atstvo, naše tjeles... iste, dok leže mrt... h sila, disciplinov... izovanje svega, to... sretni smo, što im... rijateljske učitelje. ... a si tu nauku up... voju djecu, i svoj... inice, koje dolaze ... odnih bojnih redo...

Ne možemo ... ujemo ujedljivo i ... alnih listova. Or... ni za veleizdajnič... rebe naroda, tu ... aziru ni pred kak... togod bi moglo ... Grazer Tagblatt“ ...

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati na čitavu god. K 48·—, na polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 23. svibnja 1918. — Broj 1028.

Nakon praške proslave.

Zakletva slavenskih naroda. — Zakletva slavenskih novinara. — Naredbe. — Srdačni oproštaj Čeha i Jugoslavena. — Češka škola. — Naše zadaće. — Pisanje njemačke štampe.

Zaista je malo momenata bilo u ovom ratu, u slavenskom pleme tako svijetlih i jasnih, kao što proslava pedesetgodišnjice češkog Narodnog divadla u Pragu. Sastao se skoro sav slavenski svijet, kome je bio dolazak moguć. Hrvatski su listovi javljali, da bi unatoč velikim komešanjima u Rusiji i došli i Rusi, ali je sa nadležnog mjesta bilo rečeno, da ih se za sada još ne može pripustiti, jer kako živi naša država već u miru s Rusijom, ipak fronta još uvijek postoji, te je nije moguće preračunati. Oni pak ogranci slavenskog plemena, koji su na proslavi bili zastupani, postali su bogatijima za jedan slavni dogadjaj, za jednu svečanu obvezu uzajamni rad slavenskih naroda za istim ciljem protiv istom neprijatelju.

Saopćili smo kakvu su zakletvu položili u svojoj rezoluciji slavenski novinari: „Dižemo ruke i obvezujemo se svečanim i neopozivljivim obećanjem i Sve, što imademo, i što je u našoj moći i sposobnosti, posvećujemo oslobodjenju svih naroda i gradnji države sjedinjenog naroda čehoslovačkog, države sjedinjenog naroda jugoslavenskog i države ujedinjenog naroda poljskog“. Tako obećaše i tako se zakleše zastupnici slavenske štampe. Sličnu je zakletvu položila i mlada generacija slavenska, koja je svečano obećala, da će raditi oko toga da se sporovi izmedju slavenskih naroda izglade, e bi ti narodi mogli u buduće zajednički raditi, zajednički živjeti i bude li potreba zajednički i uzajamno se boriti.

Saopćili smo, kako su onda izišle redarstvene naredbe: „Svako se sakupljanje zabranjuje, jugoslavenska omladina neka odmah ostavi Prag, „Narodni Listy“ se obustavljaju“. Na to su slavenski gosti polagano ostavljali Prag. I pri odlasku Jugoslavena bio je trg pred hotelom „Zlata Husa“, gdje su oni stanovali, opkoljen redarstvenim kordonom, dok se je gradjanstvo u pokrajnim ulicama oprašćalo od svojih gostova. Pražanke su opkolile svoje slovenske, hrvatske i srpske sestre, razgovarale s njima i na rastanku im govorile: Ništa ne čini, da idete. Morate. Idite, i kažite domu, da Vas volimo, i dodjite opet, kad budemo slobodni. A i putu uz željeznicu na kolodvorima opraštao se s Jugoslavenima češki narod. Na svim je kolodvorima bilo mnoštvo svijeta, kitice su se cvijeća sipale u vagone, glasbe su svirale, pjesme zvučile. „Česi su plakali“, piše izvjestitelj „Slovenca“, „nama su bile oči suzne. Nijesmo mogli inače, nego da na posljednjoj postaji brzojavno još jednom zahvalimo, da se oprostimo od predrage braće Čeha brzojavkom, koja glasi: Odlazeći iz češke zemlje, još jednom zahvalni pozdrav. Bratska veza od Krkonoša do Adrije jest nerazdruživa. Ne će nas smrtiti nijedna sila. Živjela zlata majčica Praga. Odlazimo i ostajemo uz Vas. Naprej, zastava slave! Dr. Tavčar, dr. Srkulj.“

Zaista — ostati mora naš jug uz Čehe u školi: Češki rad, češka obrt, trgovina, češka ljubav i jedinstvo za narodni rad, njihovo neopisivo — i tako trijezno oduševljenje, takva nedostiživa disciplina, željezna volja i ustrajnost, gostoljubivost i požrtvovnost najodličnijih osoba za jugoslavenske gostove, nikad ne zaboravljena zahvalnost svim buditeljima i radnicima za domovinu: U tome ostajmo uz njih“.

Tako završava urednik „Slovenca“ s crtanjem svojih dojmova sa putovanja u Prag. Što da k tomu napomenemo? Ništa, do li da bi trebalo da si te retke svaki od nas upiše u srce, da ih u jutro pri jutarnjoj molitvi, o podne pri otpočinku i na večer pri večernjoj opetuje, da mu postanu njegovim nacijonalnim evandjeljem. Sva naša sposobnost, sve naše bogatstvo, sve tjelesne i umne sile ništa nam ne koriste, dok leže mrtve, besplodne. Upotrebljavanje tih sila, disciplinovanje našega rada i života, organizovanje svega, što imademo tako dobre i tako sklone prijateljske učitelje. Na svakom pojedincu pak leži, da si tu nauku upije u dušu, da s njom odgaja i svoju djecu, i svoju obitelj, da stvara svijesne jedinice, koje dolaze u račun pri pregledavanju narodnih bojnih redova.

Ne možemo tom prigodom a da ne konstantujemo ujedljivo i žučljivo pisanje njemačko-nacijonalnih listova. Ono što je nama sveto, označuju oni za veleizdajničko, gdje mi pokazujemo na ponosne naroda, tu vele da huškamo. A pri tom ne biraju ni pred kakvim sredstvima, sve im je dobro, pogod bi moglo da bude na štetu Slavenima. „Grazer Tagblatt“ javlja o gungulama u Pragu. Tu veli, kako je nekoliko puta moralo nastupiti redarstvo, tako pred uredništvom „Narodnih Listy“, pred hotelom „Zlata Husa“ i na kolodvoru pri odlasku Jugoslavena. Iz Beča pak doznaje, da „Česi označuju postupak praških oblasti, kao dobru reklamu za njih u inozemstvu“. Naravno je, veli dalje da će češke stranke raspravljati o tim dogodjajima u carevinskom vijeću.

Na sve namigivanje i ujedanje njemačke gradjanske štampe moramo ostati mirni. Uz nas je ono, što su oni zabacili, naime pravo i pravednost, a to će dvoje pobijediti.

Mi smo praškom proslavom o jedan veliki dogadjaj bogatiji.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti traje pojačana bojna djelatnost. U noći na 22. t. mj. prodrle su dvije neprijateljske satnije u naše položaje sjeverozapadno Col del Rosso ali su bile protunavalom suzbijene, pretrpiv teške gubitke. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U predjelu Kemmela traje živahna paljbena djelatnost. Sjeverno od sela Kemmel i južno od Locre izjalovile se na večer žestoke djelomične navale neprijatelja. Na obim stranama Lyse i kanala La Baasse stajalo je naše stražnje područje opet pod žestokom vatrom. I izmedju Arrasa i Alberta bila je neprijateljska artilerija veoma revna u večernjim satovima. Izmedju Somme i Oise oživjela je samo prolazno bojna djelatnost. Na ostaloj fronti ništa osobita. Jedna skupina naših bombometnih aeroplana uništila je u noći od 20. na 21. svibnja opsežna francuska skladišta streljiva kod Blargiesa. Poručnik Wenckhoff polučio je svoju 27., poručnik Bütter svoju 23. i 24. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 20. svibnja na večer: Tijekom dana nije došlo do pješačkih poduzeća. Privremeno žestoki topnički bojevi južno od Avre i na nekojim mjestima u predjelu Montdidiera i Lassignya. Inače je dan prošao svuda mirno.

* **Engleski izvještaj** od 20. svibnja u jutro: Kod nastaja, što smo jučer poduzeli u odsjeku Alberta, zarobili smo nekoliko Nijemaca. Sunak, kojega je neprijatelj kušao sjeverno od Hingesa, bio je suzbijen uz teške gubitke. Neprijateljska je topnička djelatnost jučer znatno ponarasla na fronti Albert-Buquoy.

20. svibnja na večer: Noći provele su francuske čete istočno i sjeveroistočno od Locrea uspjela poduzeća. Postigli su sve svoje ciljeve na fronti, širokoj 4000 yarda. Zarobili su 400 momaka. Jutros došlo je kod Alberta do mjesnog okršaja, kod kojega smo izgubili nekoliko momaka. Jedno odijeljenje naših četa napalo je na njemačku postajnu istočno od Hebuterne te dopremilo nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo razvilo danas kod ...... paljbu plinovitim granatama.

* **Talijanski izvještaj** iz Albanije od 20. svibnja: Izmedju Omura i Devolija započele su naše čete u ruskom dodiru sa neprijateljem napredovanje proti sjeveru u noći na 15. svibnja. Kod toga su savladale otpor neprijatelja i poteškoće područja. 18. svibnja stigli smo na frontu Cernavodi-Rostavica.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Mjeseca travnja uništili smo ukupno 652.000 tona neprijateljskog ladjevnog prostora trgovačke mornarice. Od početka rata smanjila se je neprijateljeva tonaža uslijed ratnih mjera za 17.116.000 brutto registarskih tona.

* **Zračna navala na London.** Reuterov ured javlja: Spomena je vrijedno, koliko je osobama išlo za rukom, da se spase unatoč oštećenju obitavališta i da je šteta nezratna u primjeru sa veličinom njemačkog poduzeća. Mnogo se je smrtnih slučajeva desilo medju ljudima, koji su stajali po cestama i u ulazima kuća. U kotarima, u kojima su sve štete zračni napadaji, pukla su gotovo sva stakla na prozorima, razbila se vrata, srušili se krovovi. U jednom je distriktu pala bomba na usku ulicu. Mnogo je kuća bilo razoreno. Unatoč tome nije se desio nikakav slučaj smrti, pošto se je većina stanovnika sakrila u konobama. Kralj i kraljica posjetili su kotare, u kojima su pale bombe. Postoji nada, da će u dogledno vrijeme i oni gradovi, koji leže dalje od Kölna, osjetiti premoć saveznika u zračnom boju. — Reuter javlja: Gubici kod nedjeljske zračne navale na London iznose: mrtvih: 17 muževa, 14 žena i 6 djeteta; ranjenih: 83 muževa, 48 žena i 23 djeteta. U pokrajini bili su ranjeni: 2 muža, 3 žene i 1 dijete.

* **Stanjek i Tomašek kod ministra-predsjednika.** Dopisni ured javlja: Zastupnici Stanjek i Tomašek posjetili su jučer ministra-predsjednika dr. viteza Seidlera, da se potuže u ime češkog saveza radi redarstvenih mjera, poduzetih prigodom praških svečanosti kaošto i radi obustave „Narodnih Listyju“. Kod toga su istaknuli neke dogadjaje, o kojima su kazali, da trebaju još objašnjenja. Ministar-predsjednik izjavio je, da će se informirati, u koliko se to tiče zadnje točke; u ostalom je naglasio, da je isključeno e bi se poduzete mjere mogle opet ukinuti. Obzirom na želje izražene glede na opskrbu Praga živežom saopćio je ministar-predsjednik, da su već odredjene po mogućnosti mjere.

* **Oštećena podmornica.** Njemačka podmornica „U 29“ unišla je oštećena u luku. Oblasti su odredile, da se brod i momčad internira i da se skinu s broda bezžični brzojav i najvažniji strojevi.

* **3. zajam slobode u Americi.** Reuter javlja, da je za 3. zajam slobode bilo potpisano 4,170.196059 dolara (po prilici 21 miljarda kruna).

* **Gradnja brodova u Americi.** Reuterov ured javlja: Povjerenik za gradnju brodova, Colbi, saopćio je u spomenici, da je za mjesec lipanj izdano naručaba za 50 brodova od velikog tonažnog sadržaja. Velik će broj brodova nastupiti srpnja i kolovoza putovanje. Sada djeluje već veliko brodogradilište u Delavare, koje može izgotoviti više brodova, no što je mogla čitava Engleska prije rata.

* **Japan i Kina.** „Times“ javljaju iz Washingtona, da su saveznici bili obaviješteni o pregovaranjima, što su se vodila izmedju Japana i Kine i koja su dovela do sklopljenja saveza izmedju Japana i Kine u svrhu obrane od Njemačke.

Carska dvojica u Carigradu.

Carigrad, 21. (D. u.) Danas prijepodne posjetiše Njihova Veličanstva austrijski vojnički dom u Peri. Carica je za tim posjetila princesinje u jednom kiosku ildičke palače.

Carigrad, 21. (D. u.) Na večer dao se na austro-ugarskom poklisarstvu u počast carske dvojice ručak, kod kojega su učestvovali takodjer pratnja carske dvojice i gospoda turske počasne službe. Poslije ručka odvezoše se Njihova Veličanstva u ildičku palaču, da se oproste od sultana. Za tim nastupila su u gala-kočiji vožnju do kolodvora. Na kolodvoru pričekaše cara, caricu i sultana prijestolonasljednik, ostali prinčevi i veliki vezir, dalje kedive i ministri. Car se dugo razgovarao sa velikim vezirom te je kao što i carica pozdravio sve dostojanstvenike, gospodu poklisarstva, kao što i austrijske i njemačke časnike. Sultan je pratio carsku dvojicu do željezničkog voza, gdje se je na srdačan način oprostio. U 10 sati ostavio je dvorski vlak željezničku stanicu. Careva je suita slijedila u drugom dvorskom vlaku.

Sofija, 21. (D. u.) Polag novina predali su odaslanici iz Dobrudže caru Karlu posredovanjem baruna Buriana spomenicu, u kojoj narodno vijeće u Babadaghu izražuje želju, neka se čitava Dobrudža prisajedini Bugarskoj. Spomenica je pračena od poslanice caru.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Velika manifestacija za narodno ujedinjenje u Trbovlju u Stajerskoj, koja se imala obdržavati na duhovsku nedjelju, bila je zabranjena. Unatoč tomu, što je bio tabor zabranjen, tabor se ipak obdržavao. Sakupilo se preko 10.000 ljudi. Usprkos vojničkom pritisku došli su na sastanak i rudarski radnici. Poslanici, izmedju njih i dr. Korošec, koji su imali da govore na tom sastanku, bili su obaviješteni, da je sastanak zabranjen, te zato nije na sastanku bilo nijednog osim dr. Benkoviča. Iz Celja je došao sa kotarskog poglavarstva komesar, koji je imao nalog, da posegne, bude li treba, s vojničkom silom, bude li se sastanak unatoč zabrani obdržavao. Mnogim tisućama ljudi progovorio je narodni zastupnik dr. Benkovič. Saopćio je, da je tabor zabranjen od kotarskog poglavarstva u Celju, ali da je dozvoljeno razložiti razloge, radi kojih se to dogodilo. Pravih razloga govornik nije mogao da navede, ali je označio, da je svrha tabora bila zahtijevati za pučanstvo osobito pak za radništvo veći komad kruha, da je radništvo htjelo manifestovati za mir medju narodima, koji bi morao biti mir sporazumka

a ne mir mača. Svo radništvo i vascijeli jugoslavenski narod zahtjeva mir medju narodima, te zahtjeva, da se stvore jamstva, e se u buduće onemogući tako užasan rat, kakvog proživljujemo danas. Iza tog rata zahtjevamo savez naroda, zahtjevamo taj savez ne na temelju sile, nego na temelju samoodredjenja. Vlada nam ne dozvoljava danas kazati, što nam je na srcu. Ne dozvoljava nam kazati, da zahtjevamo svoj komad kruha, da zahtjevamo samoodredjenje i ta naša vlada nam ne dozvoljava da dignemo glas za mir. No nadam se, da će u najskorije doba uspjeti da se kaže vladi, da je prvo, što trebamo mir, kruh i samoodredjenje. Ako vlada ne bude htjela da računa s tim našim zahtjevima, nismo krivi mi, ako dodje do jasnijih opomena. Govornik je na to pozivao taborite, neka sudjeluju, kad opet dodje glas na njih, još u većem broju pri taboru za prava naroda S. H. S. — Drugi se tabor obdržavao na duhovski ponedjeljak u Rakovniku. I tomu je prisustvovalo preko 10.000 ljudi. Tu je govorio dr. Korošec, no njegov je govor skoro u cjelini u „Slovenskom Narodu" i „Slovencu" zaplijenila ljubljanska cenzura. Ostavila je samo početak: Dragi jugoslavenski narode! Troje si želi svaki Jugoslaven: Mir, kruh, slobodu. Mir si želimo i naš je protivnik svaki, koji toga ne želi. Ostalo je sve zaplijenjeno osim posljednjih riječi: Na tisuće Vas jest, koji kličete: Živjela Jugoslavija. Nosite to oduševljenje kući, i širite ga svuda. Doći će možda gora vremena, ali odvažnost neka ostane u vama, i ako budete uzdržali mjesece, doći će zlatna sloboda troimenog naroda, slobodna, samostalna jugoslavenska država i tad ćemo se opet sakupljati i klicati kao danas: Živjela naša mati Jugoslavija! Na to je govorio kao zastupnik Primoraca dr. Rybarž, te zastupnik koruških Slovenaca urednik „Mira" Smodej. Prihvaćena bi zatim rezolucija, u kojoj se izriče povjerenje dr. Korošcu, protestuje se proti odgodi parlamenta, pozdravlja se bratski češki narod, te se zahvaljuje presvjetlome biskupu za njegov rad za dobrobit naroda caru i carici za njihovo nastojanje oko mira, te se izrazuje uvjerenje, da će vladarska kuća stvoriti jugoslavensku državu.

•

Iz češkoga svijeta. Prigodom proslave polaganja temeljnog kamena Narodnog divadla u Pragu, izbila je snažno na površinu misao, da se isto takovo kazalište, dostojno naroda češkog, osnuje u drugom velikom mjestu češkom, Brnu, glavnom gradu Moravske, gdje je još sada na vladi njemačka kapitalistička manjina. Tom zgodom priopćuju češki listovi ovaj poziv: Narodu češkoslovačkom: Radosno jasanje, koje titra lijepom zgradom Narodnog divadla u Pragu u sadašnjim jubilejnim danima potvrdjuje, da su se ispunile sve težnje naših otaca i djedova, koji su snivali o ponosnoj kuli domaće umjetnosti — o neugasivom žarištu češkog oduševljenja i čvrstoj potpori prosvjetnih nastojanja. Sretni, da smo doživjeli tako sjajni jubilej, težimo za novim ciljevima i želimo nove kulturne uspjehe. A tu kao na jedna usta kliče narod okolo nas, da bi brzo bila zajamčena gradnja dostojnog Narodnog divadla u Moravskoj, nama svima miloj i dragoj. Nošeni tim geslom slavnog trenutka smatramo za neodloživu dužnost pozvati češki narod na zbirke za **Narodni divadlo u Brnu.** Sastavljajući se u komite, koji će biti u najskorije doba dolično raširen, pozivljemo vascijeli narod češkoslovački, da — bez oštećenja trajnih potreba narodnih i češkog srca — doprinijeo darežljivom rukom što najbrže na nove i — kako se nadamo — posljednje zbirke u tu svrhu. Pokažimo, da se ni u doba besprimjernih ratnih grozota nijesmo odrekli uznešenih narodnih težnja i plodovitih prosvjetnih nastojanja, što bijaše prije pedeset godina na našu današnju radost i na našu dobrobit po svim slojevima našeg naroda tako sjajno dokumentovano! **Neka uspijeva buduće Narodni divadlo u Brnu!** U kralj. glavnom gradu Pragu, 16. svibnja 1918. Dr. Karel Kramarž za svečanosni odbor za jubilej Narodnog divadla. František Stanek za Češki svaz. Adolf Prokupek za Češko narodno vijeće. Alois Jirasek za Klub čeških dramatičara. J. S. Machar za Vijeće spisovatelja. Dr. Jaroslav Preiss za češke banke. Dvorski savjetnik dr. J. Hlava za društvo Narodnog divadla. Dr. K. Marek za Savezno društvo Narodnog divadla. Vaclav Stech za Zbor za uredjenje Narodnog divadla u Pragu. Dvorski savjetnik M. Ursiny za Društvo Narodnog divadla u Brnu. — Novčane darove primaju svi češki dnevni listovi i češke banke. — „Venkov" još piše o dojmovima sa praške manifestacije: Ponovno smo tu učinili pregledbu naših bojnih redova, ponovno smo pretresli naše temeljne zahtjeve, ponovno smo se ojačali u svojim nadama! — A posljedica toga jest: radosno očekivanje budućih stvari! Ničega se ne bojimo, i ništa nas ne će zaustaviti ili svratiti s puta, kojim smo jednom udarili. Beč će upoznati, da je češki narod zajista visoko zreo (zaplijenjeno). Bili smo i bit ćemo! Hoćemo da budemo slobodni, samostalni i sjedinjeni! — A to ćemo sigurno postići. Istorijski nezaboravne ostat će za vazda te jubilejne naše svečanosti. Značit će novi medjaš u našem nastojanju — —

•

Sven Hedin vjeruje u Rusiju. Veliki prijatelj Nijemaca, Šved Sven Hedin, predavao je nedavno na berlinskom sveučilištu, gdje mu priredište srdačne ovacije i vanredne počasti. Sven Hedin bavio se sa istočnim pitanjem. O njegovom su predavanju izvijestile gotove sve svenjemačke novine. Vrelo je prema tome besprijekorno. Sven Hedin je kazao medju ostalim: Povijest je dokazala, da ruska ekspanzivnost djeluje kao prirodna sila te joj nema zapreka. Pojedini Rus poriče njezin opstanak, ipak postoji ona kao pojav psihologije mase unutar naroda, katkada tako zagonetno, kao što seljenje izvjesnih glodavaca ili sveuništavajuće gusjenice. Spretni su vladari znali iskoristiti onu naravnu predispoziciju. Sven Hedin navodi za to primjere iz historije. Sada je Hindenburg odijelio Rusiju i Ukrajinu, što je već jedamput ali uzalud pokušao švedski kralj Karlo XII. Ali i ovo riješenje ima tek prolaznu vrijednost. Sven Hedin ističe zatim važnost agrarne reforme u sadašnjosti te veli: Seljacima se dijeli zemlju a seljaci davaju svoje srce za sveslavenski pokret u nadi, da će dobiti još više zemlje — od Poljaka i Nijemaca. (Iz toga se vidi, da Sven Hedin osjeća doduše pravo, ali da poznaje ipak slabo historiju, koja dokazuje, da Slaveni nijesu nikada bili agresivni narod. Da će u Rusiji pobijediti sveslavenska misao, o tome nema dvojbe; za to se brine njemački militarizam i njemačka politika. Ali ideja ovog sveslavenstva donijet će svijetu spas. Izbavit će svijet, kako su čvrsto vjerovali najslavniji slavenski pjesnici, od sviju grozota, krvoprolića i ratova. Kako se vidi, shvaća Sven Hedin, kao učenik Nijemaca, sve narode iz njemačkog stanovišta, kao da čovječja duša ne bi smogla plemenitijih osjećaja do machtpolitičkih požuda. Op. ured.) To čini misao rata popularnom. Konačno služi i agrarna reforma tajnoj misli (ruski: testamenat) Petra Velikoga. Kod toga ne igra nikakve uloge, da li imademo u Rusiji carizam ili revoluciju. Rusija naših je dana osakaćena država. Ali nemojmo zaboraviti: Karakter jednog naroda ne odrazuje se u njegovom ustavu. Rusi ostaju isti, klanjaju li se caru ili nazivaju sebe republikancima. Da li tko misli, da se Leninova ili Trockijeva Rusija promijenila? Ekspanzivne težnje žive dalje. Velika Rusija neće zaboraviti svojih posjeda na zapadu. Rus ima ustrpljenje. Bude li poražen — ničevo! On čeka spokojno, dok isteče rok i dodje njegovo vrijeme. Njegove se rane liječe brže negoli one ostalih naroda. Što je bilo u prošlosti, bit će i u budućnosti: počet će ponovno osvajanjem. Kao u prošlosti, igrat će i u budućnosti Moskva glavnu ulogu, osvjajanje će se širiti u sve širim krugovima okolo Moskve. Neka ne kažu, da Rusiji će faliti ugljena i željeza. Ugljen i željezo može se uvesti, a poznato je, da Englezi i Amerikanci već danas podupiru boljševike; ovi će i u budućnosti iskoristiti Rusiju kao protutežu protiv Njemačke. Rusija neće zaboraviti područja, što ih je na zapadu izgubila . . . tako piše Sven Hedin. Njegove se misli kreću posve u kolotečinama njemačke službene znanosti, koja ne priznaje više stvaralačke snage životu i koja je uvjerena da se staro sveudilj prenavlja a da ne donosi u šuštini baš ništa novoga. Sven Hedin vjeruje, da će državni sistem ostati nepromijenjen, a da će iste sile pokretati državni život, koje su nekada pokretale. Da se vidi svu neutemeljenost njegove historičke teorije, dosta je promatrati promijene, što su na svijetu nastale iza francuske revolucije. Mi nalazimo u prošlosti mnogo sličnosti sa našim današnjim životom, radi toga, što ga gledamo sa našim današnjim očima, sa predispozicijom savremenika. Mnogo manje shvaćamo razlike izmedju današnjeg i nekadašnjeg života i običavamo pripisati ovim razlikama mnogu manju važnost, negoli su ju u zbilji imale. Ovo se može veoma lako time protumačiti, što smo vični one pojave, koji su danas za nas važni, smatrati pokretnim silama takodjer u prošlosti, dok si ne možemo predstavljati, da su kojekakve, za naše današnje razumjevanje neznatne zgode mogle baš sudbonosno utjecati na cijeli jedan vijek. Radi toga je teorija vječitog obnavljanja staroga obmana i varka njemačke politike, u ostalom u potpunom skladu sa dušom današnje Njemačke. Čitava razmatranja imadu za nas samo u toliko vrijednost, u koliko odrezuju nečistu savijest i strah pred budućnošću, koju si njemački politički teoretičari mogu dakako predstavljati jedino u tradicionalnom ruhu.

•

Ruski anarhizam. Mislilo se, da će se boljševištvom postići vršak radikalizacije ruskog političkog života. Skrajna je stranka ljevice došla sa zadnjom revolucijom na krmilo. Socijalni revolucijonarci Kerenskoga postali su nekamo konservativnom i natražnjačkom ruskom strankom, a da se ne govori o revolucijonarnoj buržoaziji, koja je dobila značajku reakcijonarstva i proturevolucije. Ali boljševici ipak nijesu zadnji stupaj na ljestvi, koja vodi u raj radikalaca. Digla se stranka, koja jih je u radikalizmu nadmašila i ova je stranka postala opasna i samim boljševicima. Boljševici su morali da nastupe oružanom silom protiv anarhista. Dne 12 travnja došlo je do krvavih bojeva izmedju boljševika i anarhista u Moskvi, koji su se već dulje vremena utaborili u novom glavnom gradu ruske republike. U nijednoj zemlji nije se anarhizam onako razmahnuo i razvio, kao baš u Rusiji. Rusija je zapravo dala i zapadnoeuropskoj anarhiji odlične teoretičare, kao Krapotkina i Bakunina. Ovi su ljudi stvorili misaonu bazu anarhizma i udarili temelje anarhističkoj stranci takodjer u zapadnoj Europi. U Rusiji je godine 1869. jedan učenik Bakuninov Nečajev, ustanovio prvu anarhističnu stranku i tajno društvo „Narodnaja rasprava" (Narodno sudište). Ovaj Nečajev bio je prvi, koji je u Rusiji propovjedao propagandu čina te pozivao svoje pristaše ne samo da se služe terorističkim djelima u onim slučajevima, u kojima mogu koristiti državnim i socijalnim prevratom, već neka nečuvenim nasilstvima svake vrsti svrate pozornost svijeta na anarhističku nauku i da uzbune duhove naroda. U vezi s tim nastojanjem idealizovao je ličnosti iz ruskog hajdučkog života, dapače i razbojnike i zločince iz savremenog života, u kojima je vidio izražaj jake volje za slobodom i za prosvjedom. Zastupao je takodjer vezu i suradjivanje idealnog anarhističkog pokreta sa prostim zločinstvom. „Narodnaja rasprava" širila se veoma brzo po zemlji. Početkom sedamdesetih godina bila je medjutim otkrivena i potlačena. Samo nekoliko anarhističkih je krugova životarilo dalje kroz 19. stoljeće. Anarhizam je u to doba ustupio svoje mjesto terorizmu socijalno-revolucijonarnih stranaka, koje su doduše stajale na stanovištu zakonitog poretka, ali za to odobravale terorističke akte, koji su služili odstranjenju vladajućeg sistema. Dok je marksizam po ostalim zemljama imao evolucijonistički karakter, u Rusiji si je prisvojio revolucijonarnu ili terorističku metodu, koja se je podudarala u praksi s anarhističkim principima. Anarhiste i socijalno revolucijonarni teroristici stopili se u praktičnom djelovanju, koje ih je posve ujedinilo. Nezadovoljstvo i vrijenje, koje je nastupilo u Rusiji iza prve revolucije godine 1905., s kojom se je izjalovila prva na širokoj osnovci organizovana socijalna revolucija, probudilo je opet anarhističko djelovanje; na mjesto široko zasnovanog revolucijonarnog pokreta stupila je opet revolucija pojedinaca, a djela, koja su imala da učinkuju mogućnošću i velikopoteznošću istupajućih masa, moralo je da nadoknadi nečuvenost i grozote čina pojedinca, ekstenzivnost tražio je ekvivalent u intenzivnosti. I ovog su puta nastupali anarhisti u vjernoj zajednici sa prostim zločincima. Ali postojeći je sistem bio odviše jak, e bi bili postigli znatniji uspjeh. Drukčije je to danas, kad se ruska država prenavlja, preobrazuje a kod toga ruši. U to prolazno doba može da postane anarhizam veoma pogibeljan. Nečajeve ideje danas su gotovo postale zbiljom. Anarhistička je stranka postala zaista strankom a postala je tim opasnijom, što je primila u svoje redove mnogobrojne zločince, kojih imade danas u Rusiji više negoli u prijašnje doba, kad je u zemlji vladao još poredak, kakavgod on i bio. Gorkijeva je „Novaja Žižn" pisala dva dana prije sukoba sa moskovskim anarhistima, da su boljševici dobili sa anarhistima ozbiljnog neprijatelja i činjenica, da su se boljševici vidjeli prisiljenima da nastupe oružanom silom protiv anarhista dokazuje bolje no sve ostalo, da je ovaj pokret zauzeo opasne oblike. A imade mnogo znakova u savremenoj Rusiji, da i samo radništvo prianja u očajnom svom raspoloženju k anarhiji.

•

Iz Ukrajine. Organ galicijskih Ukrajinaca „Dilo" izvješćuje na temelju informacija iz Kijeva, kako su njemački vojnici rastjerali tako zvanu Malu radu. Mi taj izvještaj prenosimo iz ljubljanskog „Slovenca" u uvjerenju, da će i naše čitatelje zanimati, kako se u Ukrajini vlada. Dogodilo se je to onda, kad je rada na plenarnoj sjednici vijećao u pristunosti ministra o činjenici, da su Nijemci u noći medju 26. i 27. travnja opkolili i razoružali ukrajinsku diviziju, koju su pred kratko sami sastavili iz ruskih zarobljenika, koji su se nalazili u Njemačkoj. Dne 30. travnja u 4 sata po podne došla je za vrijeme govora poslanika Rafesa vijest, da su njemačke čete opkolile zgradu, te da nikomu ne dozvoljavaju unići. Predsjednik je Rade prof. Hruševski ostao posvema miran, te je upozorio govornika da je vrijeme da dovrši govor. Upravo kad je Rafes izgovorio posljednje riječi, začuli su se vojnički koračaji. U dvoranu je provalio njemački poručnik z odjelom vojnika s nataknutim bajonetama. U ruskom je jeziku povikao poručnik poslanicima: „Ruke u vis — nitko se ne smije maknuti s mjesta". Prisutni podigoše ruke u vis. U dvoranu su se sipala nova mnoštva njemačkih vojnika. Svi članovi Rade, novinari i ministri držali su ruke u vis. Tako pravosudni ministar Šeluhin, financijski ministar Klimović, nastavni ministar Prokopović, namjesnik ministra pošte i brzojava Štefen ravnatelj upravnog odjela u unutarnjem ministarstvu Gajevski. Samo predsjednik Rade Hruševski nije uzdignuo ruku, već mirno sjedio na svojemu mjestu. Njemački su mu vojnici držali samokres na prsima. — „Protestujem svečano proti tomu, što je u zbornicu provalilo vojništvo", rekao je predsjednik u ukrajinskom jeziku. Njemački je poručnik povikao: — „Tko je to, koji govori?" — „Predsjednik centralne Rade, Hruševski". — „A Hruševski. No ovdje ja zapovijedam", odvratio je poručnik. U dvorani je bilo tiho. Vojnici su se pomiješali medju poslanike. Pred svakim je poslanikom (zastupnikom) stajao njemački vojnik sa samokresom u ruci. Razlijegao se od vremena do vremena zveket oružja i pritajeni klici prisutnih poslanika. „Drugovi ostanite mirni", opominjao je Hruševski. Zapovijedajući poručnik počne da zove na glas: „Je li ovdje ratni ministar

vski? Gdje je ministar Kovalevski, gdje uau-
: ministar Tkačenko, gdje načelnik upravnog
a Gajevski?“ — Muk. Zapovijednik odjela još
om ponovi pitanje. Tkačenka, Žukovskog i Ko-
skog nije bilo u dvorani. — „Ja sam tu“, ozvao
ajevski. Na poručnikov nalog opkolili su vojnici
vskog, uapsili ga i odveli iz dvorane. Poručnik
htjevao od Hrušovskog naslove neprisutnih mi-
ra. Ali Hruševski mu nije dao odgovora. —
sada“, — poviče poručnik u ruskom jeziku —
imade pri sebi oružja, neka ga bezodvlačno po-
na predsjednički stol, inače će biti na mjestu
ljen. Ruke dolje“. — Svi spustiše ruke. K stolu
upi nekoliko osoba i položi pred Hruševskog
okrese. Njemački su vojnici uzimali iz samokresa
je. Poručnik naloži na to da se svakoga pose-
pretraži i zapišu imena. Nijemci su pretražili
zgradu, i još posebno stan Hruševskog. Našli
i uapsili ministra Lubinskog. Kad je bila pre-
n izvršena, dozvolio je zapovijedajući poručnik
anicima, da smiju otići kući. Pred stanom pred-
nika Hruševskog postaviše vojničku stražu, isto
pred ulazom u dvoranu za zborovanje. Medju
dramatičkim dogadjajima stajale su pred zgra-
njemačke čete sa strojnim puškama i opklope-
automobilima, pripravne na boj...

•

Iz poljskoga svijeta. Jaroslav Kvapil,
nati češki književnik, koji je nedavna poduzeo
putovanje po Poljskoj, izjavio je, da je vasci-
poljski narod uz Čehe i Jugoslavene izuzevši
retnu poljsku šljahtu (plemstvo). Narod poljski
ogo je u ovom ratu pretrpio i iskusio i danas
le, koji mu zajista iskreno želi bolju budućnost
amostalnoj nezavisnoj poljskoj državi, i pozna
odjer onoga, koji mu o glavi radi i mameći ga
čanjima ga zavarava. Ništa ne mijenja na tomu
enica, koja se ovih dana raširuje po novinama,
su predstavnici njemačke znanosti u Vratislavi
Njemačkoj), profesori na tamošnjem njemačkom
učilištu podnijeli državnom kancelaru memoran-
n, u kome traže, da se Poljska nepodjeljeno pri-
Njemačkoj. Ali da otud ne bi nastale unutrašnje
tičke teškoće za Njemačku preporučuju profe-
, da Poljska ne postane pruska provincija niti
njemačkog državnog saveza, već da se samo
i pod njemački protektorat. Isto tako preporu-
pripojenje ruskih provincija na Baltičkom moru:
su zemlje, veli se u memorandumu, plodne, ri-
o naseljene, a tamošnje vjerske i nacionalne
ike olakšavale bi nacionalnu asimilaciju. — Mi
medjutim uvjereni, da ne u savezu s Njemač-
niti pod protektoratom Njemačke, već u velikoj
enskoj zajednici procvasti je nova preporodjena
jska u novom na pravednim temeljima sagra-
nom svijetu, gdje ne će više vladati gruba divlja
već bratska ljubav i uzajamnost demokratskih
oda.

Domaće vijesti.

U prilog zaklade cara Karla davat će se u
ašnjem gradskom kazalištu izvan predbrojke
ana predstva Kalmanove operete „Kneginja čar-
a“ sa gospodjom Lolbner u naslovnoj ulozi i
odličnim bečkim gostom u tenorskoj partiji.
dstava će narednih dana bi i objavljena.

Velika svečanost u perivoju dvorca Rizzi. 25.
onja obdržavat će se velika zabava u perivoju
rca Rizzi u počast sedmice cara Karla. Kako
javlja odbor, koji je preuzeo pripremu velike
čanosti, bit će to sjajna zabava, koja će posjet-
ima nudjati vanredne užitke: Tri će glazbe kon-
tirati u perivoju. Za posjetnike bit će raspoloživi
ovi, koji će ih uz nisku cijenu od 50 filira po-
ti tamo i natrag. Blagajna će se otvorili na
kom trgu pred tržnicom, gdje će stajati i vozovi.
no će zastava javiti publici, da li će se sveča-
nost obdržavati ili ne u slučaju nepovoljnog vre-
mena. Imat ćemo tamo i kabaret i zabavna preda-
vanja, lutriju, natjecanje u ljepoti gospodja i go-
spodjica, a kao posebnu rijetkost u ratno doba, —
cigansku kapelu.

Štedite vodom! C. kr. tvrdjavni povjerenik
stavlja pučanstvu do znanja, da stanje vode u
gradskim bunarima iz dana u dan pada, dok se
uporaba vode više nego za 50% prema prošloj
godini uspela. Umoljava se zato pučanstvo, da čim
više moguće štedi vodom, jer se je inače bojati
stalne nestašice vode. Dalje se upozorava pučanstvo,
da je svako uzimanje vode sa javnih vodovoda za-
branjeno te će se smatrati za kradež. Proti onima,
koji se o to ogriješe bit će bezobzirno uveden
kazneni postupak. Redarstvenoj je momčadi nare-
djeno da prijave dotične osobe. Kako bi se ispu-
nili oni rezervoari, što su su ispraznili, bit će od
danas unaprijed dotok vode nešto slabiji.

Za Družbu Sv. Ćirila i Metoda polaže gosp.
Antun Marčić, Maschinenmaat K 10; — mjesto vi-
jenca, a gosp. Jedrlinić Nikola iz Kanfanara K 10;
— kao uspomenu na blagopokojnoga Ivana Ster-
gara.

Zaštita prozornih stakala pred eksplozijama.
Nema tome dugo, da se konstatovalo, da pletivo
mreža iz papirnatih pruga, priljepljeno na stakla,
sprečava u znatnoj mjeri pucanje stakala uslijed
eksplozija. U Parizu upotrebljavao se u početku
debeli i grubi papir za zavoje i to na način, da se
je lijepilo na prozore dva traka papira unakrst u
obliku križa sv. Andrije (X). Kasnije su došli u
modu ukusniji uzorci iz bojadisanog papira. Trgovci
su upotrebljavali ovo zaštitno sredstvo za stakla na
izlozima u svrhu reklame. Preporučuje se, da bi se
i naše puljsko pučanstvo poslužilo ovim praktičnim
sredstvom.

Dnevne vijesti.

29. neprijatelj. Njemački socijalno demokrat-
ski list „Volksrecht“, koji izlazi u Ustima u Češ-
koj, veli njemačkim nacijonalcima, e se ne moraju
baš smijati navještaju rata Njemačkoj i njezinim
saveznicima od Nicarague. Vojnički da doduše Ni-
caragua neznači ništa, no to u ostalom znade ta-
kodjer četvorni sporazum. „Ali što znači“, pita
„Volksrecht“, „da je skoro već cio svijet s nama
u ratnom stanju? kako dolazi do toga, da se nitko
ne će da pripoji k nama, te da naši neutralni su-
sjedi ostaju neutralni zapravo samo za to, što se
boje sudbine Srbije, Rumunjske i Belgije? Nje-
mačka gradjanska štampa nije si svijestna što znači
to, da smo izgubili simpatije cijeloga svijeta.“

U tom grmu zec leži. „Neue Freie Presse“ i
„Bohemia“ toliko su denuncovali, dok im nije vlada
učinila po volji; obustavila „Národní Listy“, danas
valjda najveći slavenski dnevnik na svijetu, i pod-
uzela u Pragu „shodne korake“. „Bohemia“ je
na primjer priopćila opširan članak pod naslovom
„Uskrsnuće panslavizma“, u kojem kaže, da su
praške svečanosti uskrsnuće panslavizma. Uspore-
djuje ih sa posljednjim sokolskim sletom, koji „pod
krinkom vježbanja“ bijaše samo sveslavenskim po-
litičkim sastankom. Pred šest godina bijaše Rusija
još jaka, ali pod ruševinama carske države nije
izdahnuo panslavizam. „Neprestano se još pjeva
„Rus je s nama“. Sada, veli „Bohemia“ nijesu pri-
spjeli Bugari, koji su u Češkoj politički nepouz-
dani (politisch unverlässlich, „p. u.“.) Nijesu došli
ni Francuzi ni Belgijanci . . . Za to su došli Ru-
munji i Talijani. „Bijaše tu sve, što nosi u sebi
nenavist prema Austriji. Upravo prisutnost Rumunja
i Talijana, tog surogata za Francuze i Belgijance,
podava svečanostima osobit karakter. Stari je
Petrograd mrtav. Njegovom je nasljednjicom sla-
venska majčica Praga. A austrijska vlada? I kad
njeni zastupnici nisu sudjelovali pri proslavi, ide
očevidan izravan put od bitke kod Gorlice preko
svibanjske deklaracije i preko raznih dogadjaja u
lipnju 1917., onda dalje preko trikraljevske dekla-
racije „do uskrsnuća panslavizma“. Tako „Bohe-
mia“. I ako piše zamršeno negdje, ipak se dade
razumjeti, što hoće. Zove policiju u pomoć. Ubogi
Nijemci! Zaslužuju prije samilosti, nego mržnje ili
nenavisti. Boj proti pravu i pravednosti je zajista
težak i naporan. I oni to vide i osjećaju. Zato ne
biraju sredstva. Sve je dobro, što im pod ruku
dodje. A mi čekamo, sigurni, da je pravo i pra-
vednost mnogo jača od sile, i da će to napokon
slaviti pobjedu.

Proboden pri rekviziciji. Češki listovi donose
vijest iz Plznja, da je u selo Jarov nedavno došao
sa komisijom da rekviruje činovnik dotičnog okruž-
nog poglavarstva Stanislav Hucl, odanle se je otputio
u Kichlice, tobože, da je tamo sakriven živež.
Tamo je došlo do prepirke izmedju činovnika i
nekog seljaka i seljak je pri tom ubo činovnika
nožem u trbuh. Hucl je umro u bolnici u Plznju.
Seljaka je ubio oružnik.

Novi hrvatski dnevnik. Dne 1. lipnja o. god.
izać će u Splitu novi hrvatski dnevnik pod ime-
nom „Novo Doba“. Cilj će mu biti da bude izra-
žajem današnjih političkih težnja i želja cijele naše
javnosti, te će se stvoriti potrebite garancije da
bude stajao isključivo u službi narodne misli i da
se bude klonio svega što bi moglo da narodne
redove cijepa i razdvaja, te da radi oko koncentracije
svih narodnih sila na pragu novog doba u ovim
usudnim časovima kada se samo najvećim napo-
nom svih naših energija može da uspješno pri-
vede svrsi dugotrajna borba našeg naroda za sa-
moodredjenjem i jedinstvom Hrvata, Srba i Slo-
venaca.

Četiri pokušaja samoubojstva mladih djevojaka.
Splitskom „Narodnom Jedinstvu“ javljaju iz Dr-
niša: U jedan dan ovdje četiri djevojčice pokušaše
samoubojstvo radi nesretne ljubavi. Sve su kćeri
uglednih obitelji. Jedna je pokušala da se objesi,
druga da se otruje, treća da se ustrijeli, četvrta
bacila se je u rijeku. Spašene su na vrijeme ona
iz rijeke i sa konopca, druge dvije (pokušaj otro-
vanja i revolverom) još su u opasnosti života.

Slike iz Crne Gore. Neki Teodor Reik priop-
ćuje u „Zeit“ jedan podlistak o Crnoj Gori te
opisuje put od Cetinja do Kolašina. Eto što je za
Bečliju dostatno, da znade, e bi napisao feleton:
Najprije dodje s nekim teretnim automobilom u
Podgoricu. Podgorica nije baš ni takav loš grad
osobito stari grad s turskim značajem. (Turci su
naši saveznici. Op. ur.) Inače sve zaprljano, zama-
zano, puno stjenica, osobito Hotel Balkan. Uzašna
zima na daljnjemp utu. Na tom putu susretne Crno-
gorku sa prekpreki zamazanim licem. Prenoćio je u
Noćicama, gdje nekoji Crnogorci pjevaju uz guslu,
kako su sinovi Crnegore izašli na megdan protiv
Švabe, da mu režu uši i nosove. U Kolašinu pro-
budi se opet u Europi: Stol, stolnjak, vilice, nože,
žlica, tanjur etc. Fali još jedno, što inače znade
Bečlija o Crnoj Gori, da čuje kako kradu Crno-
gorci jarce; ali gospodin Reik nije toga sigurno
doživio, jer u tom slučaju ne bi bio priopćio felje-
tona u „Zeit“: koji bi si jarcokradac Crnogorac
dao oteti tako sjajan plijen?

Prosvjeta.

**Proslava stogodišnjice rodjenja Petra Prera-
dovića u Beču.** Stogodišnjicu rodjenja našeg velikog
pesnika Petra Preradovića slavili su bečki Jugo-
slaveni dne 13. o. m. u srednjoj dvorani bečkog
Konzerthaus-a. Kad je u pol 7 sati na večer stupio
na podij začasni predsednik odbora sveučilišni
prof. dr. Vatroslav vitez Jagić, pa svečanom bese-

Iz Kanfanara u Grubišnopolje.

Četvrta ratna godina donijela nam koješta nova,
od toga ništa dobra. Osjećamo to svi zajedno,
ko više, neko manje. Drži nas još na životu samo
da u bolju budućnost, koja će se nadla sigurno i
uniti. Nestati će more, koja nas tišti, disati ćemo
i zrak u slobodi i ljubavi. Upoznat ćemo našu
ću, spasitelje naše djece. Pasti će razne pred-
ude, približit ćemo se. Jezik, običaji, narodne boje,
svetinje naše, vezat će nas i mi ćemo biti „Na
oji zemlji, svoj gospod“.

Ali da predjemo na predmet: — Bijeda i ne-
ja, koja nam je svakidanji drug, prisilila je i nas,
i hiljade jednokrvne naše braće iz mile nam
e, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, da nastojimo,
ko bi spasili ono što se još spasit dade, nadu i
dućnost našu, djecu našu. Čuli smo: braća u Hr-
skoj čekaju raskriljenih ruku, da na svoje grudi
vinu našu sirotinju, da joj dadu utočište, da ju
asu od najvećeg neprijatelja — gladi.

Skupila se četa mališa obojega spola. Dne 24.
vnja u zoru nadjosmo se na kolodvoru. Svako
že da si predstavi, kako je bilo pri srcu roditel-
na, koje prilike prisiliše na to, da se dijele od svoga
jvećega blaga, od svoje djece. Uz ganutljivi ra-
nak krenusmo i ostavismo rodni zavičaj. Snuždena
lica posjela se djeca u vozu, i u očima si im mogao
čitati, da misle na svoje mile, koji im ostadoše na
domu. No, to ne potraja dugo. Tek što prodjosmo
nekoliko stanica oživje voz od vesela čavrljanja i
smijeha. Nije mankala ni pjesma. Djeca su bila ci-
jelog puta dobro raspoložena. Oko devet sati dobila
su komad kruha i sira. Kruh smo dobili od općine,
a sir nam je poklonio gosp. Petar Brajnović iz Ro-
vinjskoga sela, na čemu neka mu bude i ovdje izre-
čena topla hvala. — Na Rijeku smo stigli negdje
oko podne, i tu budemo dočekani po izaslanicima
sušačkog skloništa, koji nas otpratiše na Sušak. Djeca
dobiju tu objed i večeru. Držali smo, da ćemo istom
drugog dana nastaviti put prema Zagrebu, ali pošto
nije bilo u skloništu mjesta za prenočište svoj djeci,
to smo ju podijelili u dvije skupine. Jedna skupina
imala je krenuti iste večeri, a druga tek drugog dana
o podne. Djeca, koja su imala krenuti iste večeri ot-
počinula su popodne u čistim krevetima, i na 9 sati
i po bijahu već na riječkom kolodvoru. Bili smo tako
sretni, da smo dobili čist i prostran voz, a uz to imali
smo cijelu noć i rasvjetu. Krenusmo. Mjesečevo svi-
jetlo odsijevalo se u moru. Djeca su stajala uz pro-
zore, razgovarala, pjevala, smijala se i pravila razne
šaljive opaske. No i narav traži svoje. Uvukao se u
voz san. Kako ćemo? Sasvim jednostavno. Polije-
gali smo po sjedalima i podu. No još uvijek nema
mjesta za sve. Ali i tu si djeca pomogoše. Zagrliše
se po dvojica mališa i onako u zagrljaju prospavaše
cijelu noć. Nekoji se popeše na police za prtljag, i
spavahu slatko kao u vlastitoj postelji. U vozu čuje
se tihi šapat i prigušen smijeh. No doskora sve utiša
i nastane potpun mir. Soptanje vlaka i pravilno dječje
disanje uljulja i mene u san, koji ali ne potraja dugo;
svaki bi čas ustalo koje dijete i na prstima došlo do
mene tražeći jednu ili drugu stvar. U zoru drugoga
dana bijasmo u Karlovcu. Vika konduktera probudi
većinu djece. Taru oči, ogledavaju se, osobito oni
koji spavahu na policama, sjećajući se kako i kada
li su se tamo uspeli. Silazenje je izazvalo buru smi-
jeha, pa je odmah nastalo medju djecom dobro ras-
položenje. Približavali smo se Zagrebu. Upit je sli-
jedio za upitom. Znatiželja je rasla. Sava. Savski
most. Zagreb. Spremismo se. Svako uzme svoj svež-
njić i u redu sidjemo iz vlaka na veliki peron. Metež
i vreva. Čekamo, i kad se ponešto putnici razidjoše
izlazimo pred kolodvor, gdje već čekahu na nas
gg. od „Središnjeg odbora“. Preuzmu djecu, a ja
otidjoh da tražim sobu, koju nadjoh istom negdje
oko podne.

Istog dana oko 9 sati na veče dodje u Zagreb
i druga skupina djece, koju dan prije ostavismo na
Sušaku. Opet bijasmo na okupu. Djeca primahu
hranu u „Prehrani“, a spavahu na Josipovcu u ta-
mošnjem sirotištu. Osjećahu se kao kod kuće. Kad
bi se poslije večeri našli u prostranu vrtu sirotišta,

d.m otvorio proslavu, bila je dvorana puna općinstva. U kratkom je govoru pozdravio prisutne, pa nas dalje upoznao, kao prisni prijatelj velikog pokojnika sa mnogom dosada nepoznatom stranom njegova života. Narodni zastupnik dr. Tresić-Pavičić držao je iza toga svoje predavanje: Preradović kao pesnik u kojem nas upozorio na lepotu Preradovićeve vile i dubinu njegove filozofije, istaknuvši osobito ljubav njegovu prama rodjenoj grudi i istinsko čovječanstvo, što ispoljava iz svih njegovih umotvora. Prikazao ga je i kao apoštola slavenske uzajamnosti i vodju u kulturnom našem preporodu. Ugodno nas je iznenadio Rikard Katalinić Jeretov sa recitovanjem zanosne svoje prigodnice „Preradoviću“; buran pljesak bio je odziv oduševljenja s kojim se primilo pesmu. Ne manje oduševljenje bilo je, kad nam mladjahni Srbin Milan Jovanović veštom rukom odsvirao na guslama krasnu Sevčikovu skladbu „Holka modrooka“; na glasoviru pratila ga gdjica. Mira Malančec. Gosp. Marko Vušković, jedan od najboljih naših pevača, koji je sada angažovan na bečkoj Volksoperi otpevao nam veštački Bersinu skladbu Crni dan. Kao i Preradovićeva pesma i ta je skladba puna tužnih i sumornih motova. Iza kratka odmora stao je da govori narodni zastupnik prof. Vekoslav Spinčić, pa nam prikazao po najlepše uspelom izboru iz pojedinih Preradovićevih dela njegovo kulturno znamenovanje i upliv na naš politički razvoj. Iza Spinčićeva pradavanja, recitovao je Božidar Ribić odu Slavljenstvu, na što je gdjica. Martina Blaženić otpevala tri Bersine skladbe: Jelica, Na vrh neba... i Kad? — sve tri poznate su Preradovićeve pesme. Krasan je njezin glas uz lepotu melodija, koje sretno pogodiše narodno obilježje pojedinih pesmica, puno doprineso k tome, da je ta točka tako sjajno uspela. Slovenski virtuoz na glasoviru Ante Trost zadivio je sve prisutne preciznom savršenošću odigranim skladbama Suk: Legenda i Rahmaninov: Humoreska. Završila se večer sa Preradovićevom: Zora puca..., koju je zbor uz pratnju glasovira (Mira Malančec) krasno otpevao. Dirigirao je sam skladatelj maestro Bersa. Time bio je program proslave iscrpljen, no uza sve to oduševljenje nije dalo općinstvu da ostavi dvoranu. Uporeno na prisutnost pesnika-mučenika Ive conte Vojnovića, udari u pljesak i klicanje, na što se on zahvalio sa nekoliko srdačnih reči. Tresić-Pavičić pozdravio je na to prisutne zastupnike braće Čeha i Slovaka predsednika Češkog svaza Stanjeka i zastupnika Habermana, pa iskazao slogu kojom se bratski češki narod bori za slobodu, a protiv tudjinskih nasilja; usporedio ih s pčelama, koje izbodu ruku onoga, tko dira u njihova ulišta, ne mareći, što pri ubodu ginu. Usred burnog klicanja zapeva zbor, a za njima i ostali himnu „Oj Slovani“, pa poče polako ostavljati dvoranu.

U podružnici Jos. Krmpotića, ulica Franje Ferdinanda 3, mogu se dobiti sljedeće knjige:

„Matica hrvatska“: Petar Preradović: **Izabrane pjesme.** — Laza K. Lazarević: **Izabrane pripovjesti.** — I. S. Turgenjev: **Novi rod.** — Ferdo Šišić: **Hrvatska povijest I.—III.** **Pregled povijesti hrvatskog naroda.** — Ema Božičević: **Čarobni svijet** (za mladež). **Narodne pripovijetke** (za mladež). — Ivana Brlić Mažuranić: **Priče iz davnine. Kraljević Marko** (za mladež). — Josip Eugen Tomić: **Manja djela.** — Dinko Šimunović: **Gjerdan.** — Ivan Lepušić: **Pustolovka.** — H. S. Brdovački (pseud.): **Prometna politika.** — Dr. Nikola Andrić: **Pod apsolutizmom.**

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: **Viktorija.** — Geyerstam: **Što žene mogu.** — Deledda: **Nostalgije.** — Balzac: **Žena od trideset godina.** — Bruun: **Sretni dani van Zantenovi.** — Serao: **Slava životu!** — Kuprin: **Himna ljubavi.** — Nagrodskaja: **Dionisijev gnjev.** — Bourget: **Dvije sestre.** — H. Rider Haggard: **Ona.** — Zuccoli: **Farfui.** — Loliée: **Žene drugoga carstva.** — Lugovoj: **Poljice verao.** — Maciejowski: **Ljepota djevojka.** — Šubin: **Azbejin.** — Fogazzaro: **Daniele Cortis.** — Glyn: **Teodora.** — Herczeg: **Carstvo sanjâ.** — Lagerlöf: **Jerusalim. I.—II.** — Blicher-Clausen: **Sonja.** — Montgomery: **Neshvaćen.** — Bruun: **Ponoćno sunce.** — Tillier: **Ujak Benjamin.** — Sezima: **Passiflora.** — Bourget: **Lazarina.** — Kipling: **Indijska džungla.** — Bang: **Tina.** — France: **Crveni krin.** — Bordeaux: **Otvori oči!** — Blicher-Clausen: **Inga.** — Maupassant: **Jaka kao smrt.** — Hermann Sudermann: **Litavske pripovijesti.**

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: **Pop Ćira i pop Spira.** — N. V. Gogolj: **Mrtve duše. Tri pripovjedke.** — M. Arcybašev: **Sanjin. Narodne šale i pripovjedke.** — Jonathan Swift: **Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi.** — S. Vöröš: **Tonček Tomaš.** — Guy de Maupassant: **Baština** — Branko Mašić: **Alekse Miščevića Ratne šale.** — Branislav Gj. Nušić: **Nove šaljive priče. Općinsko dijete.** — A. Konstantinov: **Baj Ganja.** — M. B. Janković: **Prva ljubav.**

Pismene se naručbe imaju upraviti na **„Upravu Hrvatskog Lista“.** Pošiljke se odpremaju samo sa pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

Javna zahvala.

Ovim se putem zahvaljujemo svima, ko... nam prigodom bolesti i smrti našeg dobrog ... oca bili na pomoći i utjesi.

Osobitu zahvalu izrazujemo postaje-načel... g. L. Lana, cijenjenoj obitelji Jedrinić, g. pruž. ... stru R. Fucku i svim željezničarima na kra... udiobi kod pogreba.

Obitelj Sterga...

igri i pjesmi ne bi kraja. Posjetili smo Mirogoj, Preradovićev, Jelačićev i Kačićev spomenik, a odmarasmo se na Zrinjevcu, trgu Franje Josipa i Akademičkom trgu.

Subotu (27. IV.) oko osam sati prije podne ostavismo Zagreb u pratnji i-aslanika Središnjeg odbora gosp. Vereša, i krenusmo vlakom prema Bjelovaru za Grubišnopolje.

Nešto prije podne stane vlak u Bjelovaru. Alaj veselja! U voz dodje gosp. školski nadzornik Jug u pratnji više milistivih gospodja i gospodjica. Sobom donesoše nekoliko košara ko mlijeko bijela kruha, kojeg podijeliše medju djecu. Da vam je bilo samo vidjeti, kako se sjahu lica i oči onih mališa, koji kroz 4 godine već ne vidješe (sličnog) kruha! Malo zatim dodje u voz gosp. načelnik Martinčić iz Grubišnopolja i tri gospodjice učiteljice. Dva čovjeka nošahu za njima dvije košare krcate kruhom, slaninom i sirom. Oko jednog sata popodne krenusmo dalje i nadjosmo se na cilju negdje iza 3 sata. Na grubišnopoljskoj stanici dočeka nas školska mladež, mješna inteligencija i narod. Svi zajedno krenusmo pred školsku zgradu. Velečasni gosp. župnik Jeršić reče sakupljenom narodu par dirljivih riječi, kako to samo on umije, iza česa budu djeca smještena kod mjesne inteligencije, po trgovinama i kod posjednika. Sa ugodnim čuvstvom sjećati ćemo se zauzimanja pogl. gosp. kotarskog predstojnika Mrkše, veleč. gosp. župnika Jemeršića, dr. Adžije, načelnika gosp. Martinčića, školskog upravitelja gosp. Čubelića i ostale gospode.

Nedjelju provedosmo u ugodnu društvu grubišnopoljske inteligencije, pregledavajući Grubišnopolje. Najviše nam upade u oči župna crkva, koja služi veleč. gosp. župniku i grubišnopoljcima na čast. Posvuda se ističu hrvatski motivi i krasna narodna ornamentika.

Uveče sakupismo se kod gostoljubivoga stola veleč. gosp. župnika. Tu je izrečeno više lijepih nazdravica, od kojih spominjemo samo onu veleč. gosp. Jemeršića, gosp. ravnatelja Vereša, te poglavitog gosp. kot. predstojnika Mrkše. Ne dozvoljava nam prostor lista da istaknemo sve što se je govorilo, zato napominjemo samo najglavnije točke. Veleč. gosp. župnik izmedju ostaloga zamolio nas, da odnesemo sirotici Istri hrvatski pozdrav uz obećanje, da će našu djecu paziti, kao što majka pazi svoje čedo, osiguravajući nas, da će biti naša djeca gledana kao svoj kod svoga.

Veleugledni gosp. Vereš izrekao je krasni govor u kome opisuje patnje i stradanja, koli istarske, toli bosansko-hercegovačke i dalmatinske djece. Spominje, kako je nastojanjem „Središnjeg odbora“ u Zagrebu smješteno po raznim stranama lijepe i bogate Hrvatske već oko 14.000 djece, te kakov trud ulaže isti odbor oko uščuvanja narodnog pomlatka. Postavio je na srce prisutnim, da budu djeci i otac i majka, da ih paze kao svoje, pa će primiti najljepšu platu u harnosti roditelja i zahvalne Istre.

Poglaviti gosp. kot. predstojnik dao nam obećanje, da će uložiti sve svoje sile kako bi se naša djeca tamo što bolje i ugodnije snašla. Pazit će, da djeca polaze redovito školu, jer je duševna hrana potrebita isto toliko koliko i tjelesna. Poskrbjeti će sa ostalom gospodom, kako bi se osnovao fond, iz koga će se nabavljati djeci odijelo i obuća.

Osobito smo zahvalni gosp. kotarskomu liječniku dr. Sondiću i gosp. ljekarniku Boiću, koji nam obećaše da će ih liječiti, dotično davati potrebne lijekove za djecu besplatno.

Rastali smo se. Morali smo natrag u Istru. Ono kratko vrijeme što ga provedosmo u Grubišnopolju, ostati će nam u doživotnoj ugodnoj uspomeni. Sretni smo, što možemo reći roditeljima, da su im djeca u dobrim rukama, koje će im davati obilnu duševnu i tjelesnu hranu. Bojazni, što smo ju osjećali, kad smo odlazili od kuće, nestalo je. — Vama, Grubišnopoljci, budi izrečena naša najsrdačnija hvala. Budite uvjereni, da će Vam roditeljska srca sirotčadi, koju Vi prigriste očinskom ljubavi, biti navijeke harna. L. K.

Pojedini br...

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

Godina IV.

R...

Reuterov ured javlja... se Armenci na Kavkazu ... oprli turskom napredov... menske vijesti javljaju o... je došlo izmedju Arme... Posve je jasno, da se tr... Turaka. Unatoč neprijat... izdaji Tartaraca su Arm... narodnu stvar i svoju ... su društva stvorila od... sposobne ljude pod oru...

Jedan od novih am... se veli, da su nepotonlj... „Corriere della Sera“ p... tvoreno područje. List... padaj podmornica na ... što ga se smatralo stup...

Polag izjave držav... tonu bilo je početkom... amerikanskih vojnika na...

General Villain p... nom stanu izvjestitelja ... Četiri su već godine b... te žive odijeljeni od sv... je život upravo patnič... loženi podmuklom sple... neprijatelja. Izakako ... srestva, da odvrate B... kušali su, da zlorabe... svojih obitelji u svoje... u jarke čitave bale pa... neka obustave boj, n... tamo naći svoje supru... svršiti rat i da će oni... gijskim zarobljenicima ... zvolilo se im nekolik... sa svojim dragima a ... fotografsku snimku, ... baca u belgijske jark... izloženi belgijski voj... pamet veli, što imadu... Belgijanac zaboraviti ... nanio. Ništa neće iz... sve grozote i zločine... K lijepoj francuskoj lo... viti!“ domeće Belgija... Belgijski vojnici kažu... duna: „Neće prodrijet... vojske.

„Neue Zürcher Z... operacijama na zapadu... vojničko poduzeće ve... susljedećih se akcija ... sobnim stankama. T... mjeriti prema potrebi ... prema opsegu nadokn... dopreme, te poteško... konačno, što nije baš... na koji je prijašnji u... buduće mora računati... čaju i politički polož... uredjenje političkih p... gledišta mora presudji... što se na zapadu spre... u obzir jedino komad... Oise-Aisne (200 km). ... ovoj fronti, koja je ... ofenzivom, ove dvije ... frontalne linije prema ... čiti mjestima Moreuil-... nam pokazuje mjest... primakli svom cilju, ... najviše ugrožava stj... Poperinghe. (Na ovo ... engleska ypernska po... se točaka nalazi kon... taknut od zadnje njem... Jakost njemačke vojs... fronti, bit će slijede... 4. armija Siksta von ... Arrasa 12. armija Qu... pauma 17. armija Be... 18. armija von Huti... Böhmova. Prve četir... skom prijestolonaslje... prijestolonasljedniku. ... prodijeljene: Belgijsk... porta do južno Dix... La Clytte stoji 1. eng... urinuta kod Meterena...

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopradaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 24. svibnja 1918. | Broj 1029.

Rat.

Reuterov ured javlja iz armenskog izvora, da se Armenci na Kaukazu organizuju svuda, e bi se oprli turskom napredovanju na istok. Turske i armenske vijesti javljaju od vremena do vremena, da je došlo između Armenaca i Turaka do bojeva. Posve je jasno, da se trajno sprečava napredovanje Turaka. Unatoč neprijateljskoj propagandi i unatoč izdaji Tartaraca su Armenci spremni braniti svoju narodnu stvar i svoju zemlju do smrti. Radnička su društva stvorila odluku, neka se pozove sve sposobne ljude pod oružje.

•

Jedan od novih amerikanskih brodova, za koje se veli, da su nepotonljivi, prevalio je, kako javlja „Corriere della Sera" put preko oceana kroz zatvoreno područje. List piše, da nije uslijedio napadaj podmornica na nj po svoj prilici radi toga, što ga se smatralo stupicom za podmornice.

•

Polag izjave državnog ratnog tajnika u Washingtonu bilo je početkom ove godine preko 500.000 amerikanskih vojnika na zapadnoj fronti.

•

General Villain primio je u belgijskom glavnom stanu izvjestitelja agenture Havas te mu kazao: Četiri su već godine belgijski vojnici u progonstvu te žive odijeljeni od svega, što im je drago. Njihov je život upravo patnički a to tim više, što su izloženi podmuklom spletkarenju i zlobnom huckanju neprijatelja. Izakako su Nijemci iscrpili sva svoja sredstva, da odvrate Belgijance od svoje dužnosti, kušali su, da zlorabe ljubav belgijskih vojnika do svojih obitelji u svoje svrhe. Nijemci su im bacili u jarke čitave bale papira, s kojima su ih pozivali, neka obustave boj, neka se vrate kućama; da će tamo naći svoje supruge i svoju djecu; da će tim svršiti rat i da će oni biti sretni. Nekojim se belgijskim zarobljenicima dopustio povratak kući, do-zvolilo se im nekoliko trenutaka radosti sastanka sa svojim dragima a se ovu priliku upotrebilo za fotografsku snimku, od koje se na stotine kopija baca u belgijske jarke. To su kušnje, kojima su izloženi belgijski vojnici. Ali njihova im priprosta pamet veli, što imadu da drže o tome. Nikad neće Belgijanac zaboraviti nevolju, što mu je Nijemac nanio. Ništa neće izbrisati iz njegovog pamćenja sve grozote i zločine, koje je Nijemac zakrivio. K lijepoj francuskoj lozinci: „Nemojte nikad zaboraviti!" domeće Belgijanac uvijek: „Mrzite uvijek!" Belgijski vojnici kažu kao što Francuzi kod Verduna: „Neće prodrijeti". Takvo je držanje belgijske vojske.

•

„Neue Zürcher Zeitung" piše o stanci u bojnim operacijama na zapadu: Moramo uvažiti, da je svako vojničko poduzeće većeg opsega sastavljeno iz niza susljedećih se akcija sa većim ili manjim medjusobnim stankama. Trajanje tog prekida može se mjeriti prema potrebi tjelesnog i duševnog opravka, prema opsegu nadoknade ratnog priboja i njegove dopreme, te poteškoća, koje su s tim u vezi a konačno, što nije baš bez važnosti i prema otporu, na koji je prijašnji udarac naišao, i s kojim se u buduće mora računati. Osim toga igra u tom slučaju i politički položaj ulogu, na primjer konačno uredjenje političkih prilika u Rusiji . . . Iz ovih se gledišta mora presudjivati golemu njemačku ofenzivu, što se na zapadu sprema. Kao objekt navale dolazi u obzir jedino komad fronte izmedju mora i kanala Oise-Aisne (200 km). — Najznačajnije su točke na ovoj fronti, koja je nastala zadnjom njemačkom ofenzivom, ove dvije izbočine, što istupaju iz opće frontalne linije prema zapadu, i koje se mogu označiti mjestima Moreuil-Castel i Meteren-Merville. Prva nam pokazuje mjesto, gdje su se Nijemci najviše primakli svom cilju, Amiensu, a druga točka, koja najviše ugrožava stjecište željeznica Hazebrouck-Poperinghe. (Na ovo se željezničko središte oslanja engleska ypernska pozicija. Op. ured.) Izmedju ovih se točaka nalazi komad fronte, koji je ostao netaknut od zadnje njemačke ofenzive: Arras-Bethune. Jakost njemačke vojske, koja je namještena na toj fronti, bit će slijedeća: Iz Nieuporta do Bailleula 4. armija Siksta von Arnima; od ovuda do okolice Arrasa 12. armija Quastova; izmedju Arrasa i Bapauma 17. armija Belova; od Bapauma do Oise 18. armija von Hutiera i južno od Oise armija Böhmova. Prve četiri armije podredjene su bavarskom prijestolonasljedniku, a 2 zadnje njemačkom prijestolonasljedniku. Savezničke su bojne sile ovako prodijeljene: Belgijska armija drži frontu od Nieuporta do južno Dixmuidena; od Dixmuidena do La Clytte stoji 1. engleska armija; u ovu je armiju utinula kod Meterena francuska pričuvna formacija; izmedju Meterena i Bethuna stoje po svoj prilici Portugizi a s njima 2. engleska armija; izmedju Bethuna i Arrasa 4. engleska armija. Od ove točke do Villers-Bretonneuxa rasporedjeni su ostatci 5. engleske armije i 3. engleska armija a južno od te točke stoji francuska vojna skupina Fayolleova. — Iz formacije fronte i iz sveopće situacije proizlazi, da će se njemačka ofenziva nastaviti po svoj prilici u smjeru na Amiens i Hazebrouk-Poperinghe ili istodobno u obim pravcima. — Polag računa švicarskog lista smještena su dakle na fronti od 200 kilometara na njemačkoj strani 2 do 2·5 milijuna vojnika. Pošto je fronta na zapadu duga 600 do 700 kilometara, možemo cijeniti sveukupne bojne sile Nijemaca na tom ratištu na 5 do 6 milijuna momaka.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti dovela je izvidnička djelatnost sa obiju strana i jučer na mnogim mjestima do bojeva. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 23. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U području Kemmel trajala je dnije pojačana paljba. Na ostalim bojnim frontama oživjela je bojna djelatnost tekar na veće u pojedinim odsječcima. Noću živahna djelatnost Francuza na zapadnom brijegu Avre. Neprijateljski su sunci bili čisto odbijeni te su za vlastitih izvidjanja učinjeni zarobljenici. Na bojištu na Lysi sastrijeljena su jučer na veće 3 amerikanska lijetala. Neprijateljski zračni napadaji na belgijsko područje, koji se u posljednje vrijeme množe, zadali su pučanstvu teških gubitaka. Vojničke štete nije bilo. Uspješnim bacanjem bomba uništena su sjeverozapadno od Abbevillersa velika neprijateljeva skladišta za municiju. — Ludendorff.

* **Francuski izvještaj** od 21. t. mj. na večer: Pješadijskih bojeva nije bilo. Topovska djelatnost uz prekide južno od Somme, na Oisei i u šumi Wasgen. — Bojevi u zraku: Dne 19. t. mj. sastrijeliše naši lovni ljetači 6 njemačkih lijetala. 9 drugih neprijateljskih lijetala palo je iza bojeva teško oštećeni u vlastito linije. Istoga dana te u noći na 20. t. mj. izbačeno je od naših ljetača 25.000 kg bomba na taborišta kod Rosveres-en-Santere, na uzletišta kod Villeselve i Manvillersa te na kolodvore Feronne, Lesne, Chaulnes i t. d. U Rosieresu buknuo je požar. Iste noći nabacaše talijanski ljetači bombama kolodvor Montecoerralt i uzletišta Ville au Bois, gdje su opažene znatne štete.

Izvještaj istočne vojske: Neprijateljsko je topništvo opstrijeljavalo engleske strijeljačke jarke zapadno od Dojrana i naše položaje sjeverozapadno od Pogralen. Srpsko topništvo uzelo je pod razornu vatru neprijateljska utvrdjenja kod Geome i u predjelu Vetrenika. Suzbito je više bugarskih navalnih pokušaja kod Monte i istočno od Skumbija. Alijirski su ljetači nabacali bombama kolodvor Augista i Hadži-Delik na pruzi Seres-Drama, uzletište Rosna sjeverno od Prespanskog jezera te taborišta kod Gransija na Devoli.

22. t. mj. popodne: Noć bijaše oznamenovana žestokim topovskim bojevima u predjelu Hailles-Senecat te kraj šume Rouverey-Plemont. Na čitavoj ostaloj fronti djelatnost patrula i izvidnica. Zapadno od Maisons de Champagne provališe Francuzi u neprijateljske linije. Suzbita su dva njemačka pothvata u Woevrl i u Loreni.

* **Talijanski izvještaj** od 22. t. mj.: Duž gorske fronte trajala je u naš prilog djelatnost naših izvidničkih odjeljenja. Južno od Assa provalila je engleska patrula u neprijateljsku liniju te je dovela natrag nekoliko zarobljenika. Odjeljenja naših odvažnih vojnika zarobiše maleni posadu sjeveroistočno od Val Bello te provališe u Stoccaredo, gdje zadaše neprijatelju gubitaka i baciše u zrak municijsko skladište. Žestina je topovske djelatnosti svuda umjerenija. Istočno od Ponte di Piave i Censona bijaše naša vatra proti neprijateljskim baterijama osobito djelatna. Djelatnost naših i alijirskih ljetača bila je znatna. Oboreno je 8 neprijateljskih lijetala, od kojih 2 od naših obrambenih baterija.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U Sredozemskom moru potopile su njemačke podmornice 5 parobroda i jednu barku sa ukupno preko 22.000 brutto regist. tona.

* **U znamenju zračnih navala.** Iz stana se ratne štampe javlja: Neprijateljske zračne navale, koje su 20. t. m. bile poduzete protiv ratne luke Kotor, protiv Drača i otoka Lastovo nijesu prouzročile stvarne štete. U kotorskoj ratnoj luci ubijene su 4 osobe a 9 je ranjeno. — „Havas" javlja, da je 20. t. mj. u 10 sati i 40 na večer bilo u Parizu alarmirano pučanstvo, ali da je obrambenim mjerama uspjelo, da nije nijedan njemački aeroplan dopro do grada Pariza. Bombe su bile bačene na različita mjesta uzduž željezničke pruge, od kuda se javljaju stvarne štete i žrtve. Jedan je njemački aeroplan bio oboren. — Nijemci javljaju, da je zadnja njihova navala na London postigla najveći do sada uspjeh. Bilo je mnogo bomba bačeno na središte grada. U gradu su buknuli četiri požari. — Engleski su ljetači bacili bombe na Brügge. Nekoje su bombe pale takodjer na nizozemsko područje.

* **Putovanje carske dvojice na Balkanu.** Car Karlo i carica Zita stigli su 23. o. mj. o podne, vraćajući se iz Carigrada, u Plovdiv, gdje su bili dočekani od vojničkih i gradjanskih oblasti. Carska je dvojica prisustvovala u katoličkoj crkvi, gdje počiva kneginja Marija Luiza, službi božjoj. Za tim su Njihova Veličanstva krenula u kraljevu palaču, gdje se je dao svečani ručak. Iza ručka nastupila je carska dvojica svoje putovanje.

* **Ugarski ministar o pitanju buduće žetve.** Ministar prehrane princ Windischgrätz izjavio je u zastupničkoj kući, da niti ugarska vlada niti vodstvo ugarske vanjske politike nijesu preuzeli nikakve obveze glede upotrebe buduće žetve. Ako imade Ugarska relativne viške, mora se ovaj višak upotrebiti za gospodarske prednosti. Svrha je sadašnjih pregovaranja medju središnjim vlastima, da se savezničkim državama zajamči nesmetanu prehranu u narednoj gospodarskoj godini, radi čega hoće Austrija postići od Ugarske, neka se čitava monarkija proglasi kao zajedničko prehrambeno područje. On nastoji da sklopi za dulje vreme takve ugovore, koji neće samo zajamčiti jednakomjernu podiobu živeža, već koji će zemlji omogućiti opskrbu sa sveopćim vrstama robe. Rekvizicije bile su potrebne i uslijedile su pomoću vojništva, pošto se je samo na taj način moglo osigurati sveopću prehranu. Da je bilo raspoloživih višaka, bio bi ih dao Austriji; žalibože se to nije dalo provesti. U ostalom, veli ministar, da se s Austrijom nije sklopila nikakva pogodba obzirom na dobavljanje žita ili živeža. Pokriće sveopćih potrepština pučanstva i njezina opskrba živežem osigurana je do konca ove godine. Za opskrbu vojske do 15. lipnja ustreba još 5000 vaguna žita. Hoće li Austrija dobiti ugarske viške poljodjelske produkcije, neka austrijska industrija opskrbi Ugarsku sa potrepštinama gospodarskog života. Glavna su načela živežne politike, da se pokrije potrepštine neopskrbljenog pučanstva, državne industrije i vojske. To se može samo postići, bude li država uzela žetvu naredne godine neposredno u ruke, čim dodje u stroj. Ministar je za tim odbio napadaje na društvo za ratnu produkciju i pitanju masti te je izjavio, da je stavio viške austrijskom prehrambenom uredu na raspolaganje, neka ih upotrebi za inozemstvo. Konačno izjavlja ministar, da idu u susret još veoma teškim mjesecima i da se može svladati poteškoće samo odstranjenjem političkih i stranačkih interesa. — Izvode ministra prekidala je oporba često medjupoklicima, dok ih je većina prihvatila iskazima odobrenja.

* **Iskazi u Pragu.** „Arbeiterwille" javlja: Unatoč redarstvene prijetnje uporabe oružane sile došlo je opet do nacijonalnih iskaza u Pragu. Množica pjevala je pred hotelom „K zlatnoj husi" pjesmu „Hej Slovene" sa podloženim tekstom. Redarstvo je na to rastjeralo množicu. Tijekom jučerašnjeg dana bilo je 30 osoba uapšeno. U noći na ponedjeljak skinulo je redarstvo nakit cvijeća sa slavenske lipe. Tijekom jučerašnjeg je dana bilo stablo medjutim opet iskićeno. Na granama položene su kite cvijeća sa trakovima u češkim bojama. I slike zastupnika Krek i Korošec pričvršćene su na drvo, na kojem se vijala velika sveslavenska trobojnica. U noći je redarstvo opet odstranilo demonstrativni nakit. I tijekom jučerašnjeg dana došlo je do demonstracija. Do većih izgreda nije medjutim došlo, ma da je redarstvo energično nastupalo. Posjet hotela „K zlatoj husi", češkog narodnog kazališta i kavane „Rokoko" bio je vojničkim osobama zabranjen.

* **Riješenje poljačkog pitanja.** Poljačka štamparska agentura javlja, da nijesu istinite vijesti, da se kod zadnjeg sastanka u glavnom stanu Austrija odrekla austro-poljačkog riješenja poljačkog pitanja. Nasuprot tim vijestima doznaju iz kompetentnog vrela, da će se rasprava o tom pitanju nastaviti prigodom pregovaranja o obnovljenju saveza i da će kod toga mjerodavni faktori Poljske imati priliku, da zastupaju želje poljačkog naroda. Tražit

će se takvo riješenje poljačkog pitanja, koje će odgovarati interesima obiju savezničkih država i uvažavat želje Poljaka.

* **Najviše priznanje našoj trgovačkoj mornarici.** Vrhovno zapovjedništvo vojske upravilo je ministru za trgovinu Wieseru dopis, u kojem izriče po najvišem nalogu najviše priznanje za požrtvovno držanje trgovačke mornarice tijekom četirigodišnjeg rata.

* **Prigodom godišnjice talijanskog navještaja rata** priopćuje „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ članak, u kojem ističe, kakva je razočaranja doživjela Italija u tom ratu. Čini se, da Italija još nije došla do konca svoje zasljepljenosti. — „Lokalanzeiger“ piše: Danas, prigodom godišnjice navještaja rata savezničkoj monarkiji drhtati će Italija više no ikada prije pred novim udarcem austro-ugarskog vojnog vodstva, koje može sada da svrati cijelu svoju pozornost talijanskom neprijatelju.

* **Što imade novoga?** Pod tim naslovom a podnaslovom: Kazna „privezivanja“ i „okovanje u spone“ objavlja „Arbeiterwille“ najprije carsku zapovijed od 6. ožujka 1917., kojom se ukidaju ove kazni a za tim naredbu ratnog ministarstva od 9. svibnja 1918., kojom se ova kazna opet uvadja.

* **Bogoslovja za Srbe u Engleskoj.** „N. Zürcher Zeitung“ javlja: U Srbiji je većina svećenstva deportirana, umrla je od gladi ili živi u najvećoj bijedi. Gotovo sve su crkve bile zatvorene. Djaci teologije umrli su ili su se razbjegli. Samo nešto malo izmaklo je okrutnom udesu. Životno je pitanje za srpsku crkvu, da oni bogoslovi, koji su ostali živi, dobiju valjan odgoj, e bi kasnije mogli korisno suradjivati kod uspostave zemlje. Tako se je u Oksfordu otvorila u kući St. Stphensa teološka škola za 11 srpskih djaka. Školu vodi prijašnji profesor teologije iz Beograda dr. Janić. Učenici bogoslovije uvadjaju se najprije u poznavanje engleskog jezika u misjonskoj školi u Dorchester. Očekuje se, e će se na taj način pripraviti za srpsku crkovnu službu velik broj djaka.

* **Grazer Tagblatt i Lavoratore u bratskom zagrljaju.** Tršćanska je „Edinost“ nedavno priopćila članak, u kojem je upozorila čitatelje, na kakav način brani talijanski „socijalistički“ list interese primorskog pučanstva, a u prvom redu svojih sunarodnjaka — Talijana. Tršćanski „Lavoratore“ nije se niti riječju usprotivio ustanovi njemačke nautičke škole u Trstu. Radi toga nije doduše čuo pohvale iz krugova svojih čitatelja, ali je za to našao milost u očima svenjemaca, a „Grazer Tagblatt“ zadovoljno pozdravlja u nekom članku svog novog talijanskog saveznika, koji je, čini se sav sretan, opterećuje li se državni budžet sa još više suvišnih njemačkih škola. I nekadašnji je „Piccolo“ bio takav vjeran saveznik svenijemaca i austro-njemačkih židova. Ali „socijalistički“ si „Lavoratore“ ne bi smio dozvoliti ovakove šale, da ne bi postao polag svog c. i k. socijalizma „l' organo dei I. e. r. socialisti pangermanici di nazionalità italiana in Austria“.

Iz Rusije.

Kijev, 18. Naredba upravitelja ratnog ministarstva objavlja nacrt za buduću narodnu i disciplinovanu vojsku. — U ministarstvu predpisana ju uporaba ukrajinskog jezika. Pošto poznavanje tog jezika nije sveopće a pogotovo ne medju činovništvom, uredjuju se tečajevi za učenje tog jezika u svim kancelarijama i u vojsci. Činovnicima, koji nijesu ukrajinske narodnosti i porijetla, puštaju se mjesta uz uvjet, da dokažu svoju odanost nezavisnoj Ukrajini. — Izvjestitelj za ugljenarsku i ljevalačku industriju izrazio je na dogovačkom sastanku svoju zabrinutost zbog nezadovoljivih radnih prilika te je zatražio bezodvlačne mjere a još prije reforme zakonodavstva ukinuće radničkih odbora u tvornicama, koje je uveo Kerenski, te kasnije pogodbe za kolektivnu plaću, kaošto i državno uredjenje načela za otpuštanje suvišnih radnika. — Sve ukrajinske će banke narednih dana vijećati o tome, kako bi odvojile filijalke ruske banke od njihovih glavnih središta u Rusiji te ustanovile središnju ukrajinsku bankovnu organizaciju.

Petrograd, 12. Čitavo se novinstvo bavi sa novim zahtjevima Nijemaca i sa napetošću, koja je zbog toga nastala izmedju Njemačke i boljševičke vlade. Boljševičke i neboljševičke novine prosudjuju položaj veoma ozbiljno i pesimistički. — „Riječ“, koja pretresuje misao o demokratičnom koalicijskom kabinetu, što se opet pojavlja, dolazi do zaključka, da se ujedinjenje demokratičnih i socijalističnih stranaka na temelju umjerenog programa ne dade provesti. — Pesimistički izrazuje se takodjer Gorkijev list „Novaja Žizn“, koja veli, da se po svoj prilici ne da više otkloniti katastrofa, koja se sve više primiče. — Glasilo menjševika „Novyj Luč“ piše, da su riječi „sloboda“, „revolucija“ i „drug“ postale već od nekoliko vremena mrske demokratičnim krugovima. — List „Vperijod“ (Naprijed) tvrdi, da se nove tražbine Nijemaca dadu svesti na to, što je Njemačka sama uvidjela, kako je njezin trud na zapadu uzaludan; radi toga svraća svoju pozornost opet na istok te hoće iz Rusije da stvori pravu vazalnu državu. — I boljševičke se novine tužakaju uslijed novih njemačkih zahtjeva i zadnjih dogadjaja u Ukrajini. Službena „Izvjestija“ pišu: Mi stupamo u najstrašniju i najzamršeniju periodu naše povijesti. — Gradjanski i neboljševistički socijalistički listovi ističu, da je prevrat u Ukrajini prvi znak približavajućeg se pada boljševika u Rusiji. — „Boljševici“, piše „Djen“, „izvršili su svoju zadaću toliko napram Rusiji koliko napram Njemačkoj; a pošto ih danas Njemačka više ne treba, ide ova država za tim, da stvori u Rusiji novi režim, koji će tvoriti osnovku za buduće germanofilstvo (!!!) ruskog naroda“.

Stockholm, 14. Iz Moskve brzojavljaju ovdašnjem brzojavnom uredu: Nijemci napreduju proti Kubanu. Zapovijednik boljševičkih četa sjevernog Kaukaza pozvali su sovjete u tom području, neka bezodvlačno organizuju i naoružaju čitavo pučanstvo, da budu svake tren spremni na boj s neprijateljem, jer njemačke i austro-ugarske čete marširaju izakako su osvojile Rostov u smjeru na Kuban u namjeri, da se dočepaju tog plodnog područja i da od tamo izvoze žito i marvu.

Moskva, 15. Havas. Pučki komesar za vanjske poslove, Čičerin, predao je njemačkom državnom tajniku slijedeći odgovor na poziv glede bezodvlačnog povratka ruske crnomorske mornarice u Sebastopol: Ruska je vlada spremna, da učini sve, što je u njezinoj moći da postigne trajan mir. Ona shvaća, da se njemačka vlada hoće da zaštiti od eventualnog neprijateljstva ruske crnomorske mornarice. Da postigne ova jamstva, ruska je vlada spremna razoružati crnomorsko brodovlje, ali pustiti ga u Novo-Rosijsku. Spremna je takodjer privoliti u to, da se crnomorska mornarica povrati u Sebastopol uz uvjet, da tom ugovoru slijedi još drugi ugovor sveopćeg karaktera, kojega izričito traži. Mi tražimo konačno ustanovu granice njemačke, austro-ugarske i turske okupacije u Ukrajini i u Finskoj. Ovaj bi ugovor prema tome imao za posljedicu, da se obustave neprijateljstva na čitavom području Rusije. Uvjet za povratak crnomorske mornarice u Sebastopol jest bezuvjetno ispražnjenje Sebastopola po njemačkim, austro-ugarskim, ukrajinskim i turskim četama. Pošto se taj ugovor ima da proteže takodjer na Kaukaz, prihvaća vlada sovjeta predlog njemačkog diplomatičnog zastupnika Mirbacha, da Njemačka posreduje izmedju vlade sovjeta i takozvane transkaukaske vlade i to tim više, što su Njemačka i Turska učesnice političkih dogadjaja, koji se zbivaju na Kaukazu.

Zürich, 17. „Neue Zürcher Zeitung“ piše o položaju u Rusiji: U Rusiji otkinut je sada i preostatak nekadašnje ruske države od Crnog mora. Brest-Litovski je mir preoteo, kako je poznato, Rusiji Ukrajinu i jedan dio Transkaukazije a time uzeo Rusiji Batum, Odesu i Cherson. Ipak su Krim, područje Dona i Kuban pripadali Rusiji. Sada su si središnje vlasti prisvojile i ova područja bilo okupacijom bilo ustanovom vazalnih država. Tako su 15. svibnja ustanovili Turci u Carigradu posebnu ciskaukasku republiku, koja odvaja od Rusije područje sjeverno od Kaukaza izmedju Crnog i kaspijskog mora. Istodobno sa ovom su proklamacijom unišle njemačke čete u tu novu „državu“ (Kuban). Time je stvorena direktna sveza izmedju njemačkog i turskog okupacionog područja a njemačke su si čete otvorile svezu sa Perzijom preko Kaspijskog mora i preko Kaukaza. Kod toga imadu središnje vlasti tim lakšu igru, što se ruska crnomorska mornarica nalazi većim dijelom već u njemačkim rukama. Kakvu neznatnu vrijednost imade za Rusiju ovo oružje proizlazi iz činjenice, da je boljševička vlada ponudila njemačkoj vladi razoružanje brodovlja uz uvjet, da ga Nijemci ne zaplijene. Sovjeti su uvidjeli, da im ne preostaje drugo do toga: ili da predaju brodove Nijemcima ili da ih liše oružja.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dne 22. svibnja navršilo se 20 godina, što je ljubljanski vladika dr. Jeglič zasjeo na biskupsku stolicu. Katolički slovenski dnevnik „Slovenec“ izašao je na dvadesetgodišnjicu tog dogodjaja u svečanom obliku. Na naslovnoj strani u lijepom okviru priopćuje pod naslovom „Naš apoštol“ umjetnički članak u slavu tog uzor biskupa. Nazivlje ga presvjetlim apoštolom, koji se brinuo za vjerski uzgoj povjerenog mu stada, i kome se klanjaju, nazivlje ga slovenskim narodnim apoštolom, koji se brinuo oko probudjenja slovenskog naroda, te je postavio dva ugaona kamena razvijajuće se slovenske kulture, najme ustanovio prvu i do danas jedinu slovensku gimnaziju, i pomagao izdanje grčkoga riječnika a sad ustanovio zakladu za izdanje latinskog riječnika. „To je naš narodni apoštol, kome se divimo!“ veli „Slovenec“. A taj narodni apoštol slovenskoga naroda postao je i jugoslavenskim apoštolom, potpisavši prvi kao jedini crkveni knez — dostojanstvenik, poznatu našu jugoslavensku svibanjsku deklaraciju. — Tršćanski dopisnik javlja „Slovencu“, da će se na jesen slovenska gimnazija, koja se nalazila u Trstu, kamo se bila iz Gorice preselila, vratiti na jesen opet u Goricu. Zahtjevaju to Goričani a profesorski je zbor to takodjer odlučio. Prva dva razreda te gimnazije polaze sada isključivo tršćanski slovenski djaci. Ti su većinoma siromašni, te ne mogu ni pomisliti, da bi išli u Goricu na dalnje nauke. Zato, piše dopisnik, zahtjevamo bezodvlačno ustanovljenje samostalne **slovenske gimnazije u Trstu.** Pozivljemo Jugoslavenski klub, neka smatra opravdan zahtjev tršćanskih Slovenaca kao jedan od najvažnijih, te da odmah učini potrebne korake, da se na jesen otvori slovenska gimnazija u Trstu. — Tršćanska „Edinost“ priopćuje slavospjev češkom umjetniku na guslama Kocianu, koji je ovih dana imao u Trstu koncerat. Veli, da je Kocian umjetnik češki, sa svim vlastitostima češke umjetnosti. — Kako se postupa sa Slovencima u Koruškoj, dokazuje zadnji popis pučanstva. U tom se popisu veli, da broji grad Celovac 1779 Slovenaca, „Slovenec“ naprotiv prema popisu pučanstva sastavljenom po Slovencima veli, da ih imade 8185. Službeni popis veli, da je u Špitalu 66 Slovenaca, a imade ih 2472. Nijemci (uvijek službeni popis) vele, da imade u Št. Vidu 285 Slovenaca a imade ih 5249. Popis nalazi u Volšperku 1902 Slovenca a imade ih 4497. Samo u tim četirim gradovima ukrao je službeni popis pučanstva Slovencima 16.000 duša. Zato, veli „Slovenec“ možemo posvema mirno tvrditi, da imade u Koruškoj najmanje 120.000 Slovenaca. Koruška bijaše nekada središte slovenskog naroda i na Gosposvetskom polju pri Celovcu ustoličali su i zaprisizali Slovenci zemaljske vojvode u slovenskom jeziku. Sada se bacili Nijemci, da cijelu Korušku ponijemče, a koruški Slovenci i ako se opiru, ipak će morati podleći i nestati će ih u njemačkom moru, ako se temeljito ne promijene prilike, u kojima sada žive.

Domaće vijesti.

Društvo prijatelja djece u Puli. Dne 25. t. mj. u 11 sati prije podne uslijedit će svečano otvorenja ureda za savjetovanje dojećih matera i s tim uredom spojene kuhinje za mlijeko u prostorijame „Arco Romano“, Viale Carrara br. 6. — Gostovi i majke su dobro došli.

Putovanje u Švicarsku. C. k. tvrdjavni povjerenik oglašuje: Pozivajući se na prijašnju obznanu od dne 9. II. 1918. ov. godine upozorava se svakoga, koji kani bez zapreke putovati u Svicarsku, da švicarske pogranične oblasti odbijaju bez obzira svakoga, koji osim propisane i od švicaarskog poslanstva u Beču odnosno od zato kompetentnog konzula zadnjeg boravišta vidirane putnice ne ponese sobom ujedno i svjedodžbu dobroga ponašanja te dokaz besprikornosti svrhe nakanjenog putovanja i zajamčene zaposlenosti. Toga radi se preporuča, da se svatko prije nego se zaputi u Svicarsku providi ne samo sa putnicom, već i sa ostalim dokumentima koje obično izdaje spomenuto poglavarstvo pri vidiranju putnice.

Dnevne vijesti.

Madžarska bojazan. „Pesti Hirlap“ javlja, kako saopćuju gradačkom Tagblattu iz Pešte, da će u dojdućoj sjednici zastupničke kuće biti upravljen na ugarsku vladu upit, u kojem će se pretresati sudjelovanje hrvatskih slovačkih izaslanstva pri praškoj manifestaciji. „Grazer Tagblatt“ bilježi tu vijest sa zadovoljstvom. Nijemci i Madžari uvijek se slože ondje, gdje treba iskorišćivati, daviti i proganjati nenjemačke i nemadžarske narode. Kad ne bi bilo toga, već bi davno bili posvadjeni, jer se isto tako nenavide medjusobno, kaošto i nenavide nas. Ali kad treba nastupati proti nama, nastupaju složno, odobravaju jedni druginia. Učimo se od njih!

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, subota 25. svibnja 1918.** Broj 1030.

Roditeljima na Velom Vrhu!

Sigurno ste već čuli za to ili ste mogli i u našem listu čitati o tom, da će se dne 2. lipnja (juna ili pomajča, kako vi velite) dakle do osam dana obdržavati u privatnoj školi na Velom Vrhu skupština, koja će odlučiti, ima li se na Velom Vrhu otvoriti javna škola, i kakva škola će to biti. Oblast vam tu ide na ruku, te pita vas, da kažete hoćete li školu, i kakvu biste školu htjeli.

A kad oblast, koja je inače prema nama suzdržljiva, toliko nam ide na ruku, moramo i mi gledati, da ono, što nam se pruža i dohvatimo, da ne prespavamo taj zgodan trenutak, koji bi mogao biti sudbonosan za stotine naše djece, za tisuće naših budućih ljudi. Osjećamo danas, što znače svakojake muke, pretrpjeli smo mnogo, mnogo toga. Vidjeli smo, kako onaj, koji je spretniji i više znade, bolje prolazi, svagdje se znade bolje snaći i sve znade bolje iskoristiti i za sebe i za svoju porodicu, nego onaj, koji je neučen i nepismen. Škola je dakle ono, što čini da ljudi budu potpunim ljudima; onaj narod, koji ima više škola veli se, da je prosvjećeniji, sposobniji i igra u svijetu veću, doličniju ulogu. Onaj pak narod koji ima mnogo nepismenih ljudi, kaošto imade naš, mora da obavlja najteže poslove, da služi i da se pokorava drugome, koji imade više škola i bolje se pripravio za život.

Dužnost je sveta za to svakog oca i svake majke, da šalje svoje dijete u školu, da gleda i nastoji da se to njihovo dijete ne izgubi u svijetu neuko, bez poznavanja svijeta i bez ikakvih ciljeva. Dužnost je njihova, da na to svoje dijete paze, da ga pošteno odgoje, a pošto oni ne mogu, da ga posvema pripreme za budući život, jer sami malo znadu, moraju prepustiti svoje dijete, da im ga za život pripravi onaj, koji to umije, a to je škola i učitelj.

Dakle škole nam treba. Treba da djeca budu znala više nego roditelji, da budu svojim mislima bolje shvaćala svijet i život u svijetu, da budu mogla tako lakše dobiti onaj komad kruha, za koji se danas svaki bori. Ako roditelji svoje djece ne šalju u školu, onda im sami uništavaju budućnost, sami im kopaju propast i sami ih osudjuju na najteži život, kroz koji će lutati ne znajući ni kako, ni kamo, kao bijedne izgubljene ovce. To će dijete, koje radi krivnje roditelja svojih nije moglo polaziti škole i učiti, s pravom u kasnijem očajnom životu, punom teških muka i napornog rada, proklinjati svoje starije, koji su ga na svijet dali, ali mu za to nisu dali nikakvog oružja i spreme, da se uspješno u životu bori i pošteno i čovječanski uzdrži.

Sada dolazi pitanje kakvu školu imaju da zahtijevaju Velevršćani. Odgovor je jasan. Neka pitaju i neka zahtjevaju školu u onom jeziku, u kojem oni doma govore.

Hrvatsku školu!

Jedino škola u onom jeziku, u kojem govori dijete sa svojom majkom, škola u njegovom materinskom jeziku može udovoljiti prvim duševnim potrebama djeteta. Jedino naš učitelj u našem jeziku može s ljubavlju i brižnom nježnjošću učiti naše dijete. U toj školi će jedino dijete pravo upoznati, što je i što treba da čini, da postane valjanim i cijenjenim članom ljudskoga društva. Samo naša, hrvatska škola, može odgojiti naše dijete. Krive su misli, da je bolje dati dijete u tudju školu, u njemačku ili talijansku, jer da se tobože dijete nauči još jednom jeziku. U tudjoj vam se školi dijete zajista nekada i nauči jezik, ali to bijedno i sažaljavanja vrijedno dijete zaboravi onda na svoj vlastiti jezik, zaboravi na svog oca i svoju majku i pljuva nahuškano od naših neprijatelja na svoj rod. A mnogo se dijete tamo iskvari, ne može se snaći medju tom tudjom djecom, ne može da razumije nauku tudjeg učitelja i dijete postane polovičnim čovjekom, kome narod veli, da nije ni simo ni tamo. A dijete, koje se odgoji u tudjoj školi i prigrli tudji jezik a svoj zaboravi, dobije sramotan žig na svoje čelo, ljudi ga okrste izdajicom i s prezirom se od njega odalečuju.

Mi trebamo naše škole, da u njima odgojimo naše ljude. Ako posadite domaću dobru mladicu u domaću zemlju, na koju je mladica navikla, mladica će se razviti u krasno stablo, i donijet će ploda. Ali ako posadite tu mladicu u tudju zemlju, koja nije za nju prikladna, mladica će brzo usahnuti i ne će donijeti nikakvog ploda. A naše dijete, dodje li u naše škole i medju naše ljude, postat će valjano, dodje li medju tudji svijet i medju tudje ljude, koji nemaju za nas srca, dijete će se izgubiti i propasti.

Velevršćani! U nedjelju dne 2. lipnja odlučit ćete o budućem životu vaše djece! Ljubite li zajista vašu djecu i želite li, da vaša djeca budu sretnija, nego li ste moguće vi, dodjite svi na skupštinu i glasujte svi za svoju **hrvatsku** školu!

Dolazi doba, kad će i naš lijepi hrvatski jezik, kojim govore danas milijuni duša postati i kod nas ravnopravnim jezikom sa drugim tudjim jezicima, koje nam još narivavaju. Zato treba da spasimo svako naše dijete, svakog našeg budućeg čovjeka.

Naše nam oblasti daju nerado nešto, što bi nama koristilo. A kad su jednom prisiljene da nam nešto dadu, moramo mi to pripravno i marljivo prihvatiti, ne sa zahvalnošću, jer nam sve to i još mnogo toga više pripada, već dostojno i to moramo takodjer iskoristiti.

Svaki roditelj, to jest otac, a ako nema oca (je li on na bojištu ili mrtav) majka ili skrbnik neka dodje na skupštinu i donese sa sobom isprave svoje djece, koja mogu polaziti školu. Kao isprave, t. j. dokazi da su djeca za polazak škole vrijedi krstni list ili crvena legitimacija, na kojoj su upisana djeca. Neka se nitko ne tješi mišlju, da njega na skupštini ne treba, da će sve ići i bez njega. Svaki pojedinac neka dodje. To je njegova dužnost. Pri izborima napinjemo sve svoje sile da proturamo kandidata našeg roda. Tu mnogi glasuje za čovjeka, kojega ni ne pozna, ali znade da je to naš narodni čovjek. Tu, pri glasovanju za školu, svaki glasuje sam za sebe, za svoju djecu, za dobro svoje kuće i svoje porodice, te za dobro svega naroda.

Zato, Velevršćani, dodjite svi!

Sramota na onoga, koji obesčasti svoj rod i ne dodje glasovati za svoju školu, i to glasovati u nedjelju, u dan, kad nitko ne će biti pri poslu!

Vjerujemo, da ćete doći svi, glasovati svi za **hrvatsku školu, čekamo i računamo na Vas!**

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Jučer su Talijanci opetovano navalili na naše položaje na Zugna torta i u dolini Ečave iza žestoke, opsežne paljbe. Prve su se dvije navale krvavo skršile već u dobro gadjanoj paljbi naših baterija. Napadač povukao se u svoje jarke. Kod trećeg su juriša doprli Talijanci tik do naših položaja. Carski strelci 3. pukovnije skočili su iz svojih zakloništa te su se bacili navadnim svojim junaštvom na neprijatelja. Boj iz bliza svršio je sa potpunom pobjedom naših četa. Napadač bio je svuda suzbijen, a zadnje gnijezdo Talijanaca pročišćeno još tijekom noći. Isti su uspjeh imali tri sunci, što ih je neprijatelj kušao proti našim položajima na Monte Asolone. I ovdje bio je svaki put suzbijen. Tako je za Talijance započela i 4. godina njihovog grabežnog rata sa teškim po njih neuspjehom. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Položaj je nepromijenjen. U području Kemmela, na obim stranama Lyse i Scarpe, južno od Somme kaošto i izmedju Moreuila i Montdidiera oživjela je topnička djelatnost na večer i takodjer tijekom noći znatno. Pješačka se djelatnost ograničila na izvidničke bojeve. Poduzeće južno od Bucquoy i na Oise donijelo nam je zarobljenika — Ludendorff.

Rat.

Amerikanske su čete stigle, kako javlja „Agence Havas“ u sjevernu Francusku na englesku frontu.

•

„Agencia Stefani“ širi duge izvještaje, kako je neki talijanski motorni čamac potopio austrijski dreadnought „Viribus Unitis“. Stvar je odviše smiješna, e bi bila vrijedna dugih raspravljanja. Za ovaj navodni uspjeh motornog čamca, koji je jadno potonuo pred puljskim barikadama, spremaju se u Rimu čak i posebne svečanosti! Na prvi mah izgledalo je, da su talijanski mornarički krugovi htjeli svojim fantastičkim prikazom poduzeća iznuditi austrijski dementi, iz kojega bi bili razabrali uspjeh ili neuspjeh njihove akcije. „Agenzia Stefani“ nas medjutim uvjerava, da tome nije tako. U neutralnim naime novinama čitamo polag talijanskog službenog izvještaja još i duge prikaze junaštva talijanske mornarice, u kojima predstavlja zadnji neuspjeli pokušaj nekako vršak svega, što je talijanska mornarica do sad postigla. Nekoji ljudi nijesu niti poslije tri godine rata izgubili smisao za humor!

•

„Agence Havas“ javlja iz Pariza: U Bordeaux stigao je amerikanski brod sa znatnim brojem poljačkih dobrovoljaca.

•

„Zürcher Zeitung“ javlja iz New-Yorka: New-yorško brodogradilište Shiping Board postiglo je rekord u gradnji brodova time, što je 16. t. m. predalo Shipping Boards-u potpunoma dogotovljeni prevozni brod „Tuckhoe“. Od dana, na kojem se počelo gradnjom, do dana potpune izgradnje broda prošlo je 37 dana. Ovaj slučaj nema premca u analama amerikanske mornarice.

•

Washingtonski „Chicago Daily“ od 24. travnja javlja, da je u Udruženim državama 2 milijuna momaka pod oružjem i ako je senat dozvolio samo 1,700.000. Kongres ne znade radi toga uopće, kako velika će se vojska poslati na bojište.

•

Wolffov ured javlja iz Carigrada: Prema ovamo stiglim vijestima poduzeli su kozaci iz okolice Kubana navalu na muslimane. Danomice dolazi do krvavih sukoba. — „Agencia Milli“ javlja iz Batuma: Prema zadnjim su vijestima boljševici zaposjeli Orentakpoe i Petroveck. Boljčevici nastoje, kako bi osvojili tjesnac Darton, koji leži izmedju Vladikavkaza i Tiflisa. Muslimanima je do sada išlo za rukom, da ga besprimjernim junaštvom održe. — „Agence Havas“ javlja iz Petrograda: Iz Bakua javljaju, da ljuti boj izmedju muslimana i pristaša sovjeta traje dalje. Prema vijestima bilo je 3000 mrtvih i 3000 ranjenih. Pojedini djelovi grada gore.

•

Francuski izvještaj od 23. svibnja popodne: Južno od Avre topnički boj na prekide. Napadaj neprijatelja u okolici šume Mongival izjalovio se. Straže i odjeljenja Francuza provališe u njemačke linije u Champagni, u Avocourtskoj šumi i u Woevreu. Francuzi su kod toga dopremili zarobljenika i ratnog pribora. Neprijatelj je zadnje noći provalio u jednu našu postojanku u odsjeku šume Aveluy. Dva su naša momka nestala. U predjelu Ailette i kod Boisleux-St. Marc poduzeli smo uspješne podhvate te zadali neprijatelju gubitke. Zaplijenili smo jednu strojnu pušku. I neprijatelj pokušao je poduzeće protiv naših položaja kod Riez-dy-Vinage, ali je bio suzbijen puščanom i strojno-puščanom paljbom. Neprijateljsko je topništvo djelovalo tijekom zadnje noći u dolini Ancre, južno od Lensa, istočno od Robecqa i istočno od Nieppske šume.

•

Talijanski izvještaj od 23. svibnja: U brdovitom predjelu nije obostrana obična topnička paljba izazvala nikakvih osobitih poduzeća naših ophodnja. U dolini Valarse potjerali smo neprijateljske patrule u bijeg. Na južnim obroncima Sasso rosso zbili su se živahni bojevi s ručnim granatama. Uzduž Piave pojačao se privremeno topnički boj. Suzbili smo navalu neprijatelja protiv mostobrana kod Caposile. U Cava Zuccherina potjeralo je naše odjeljenje unaprijed pomaknutu postojanku neprijatelja te je razorilo njegove obrambene uredjaje. — Talijanski i saveznički su ljetači oborili tri aparata neprijatelja te prisilili drugu dvojicu, da sidju. Naši su ljetači bacili uspješno bombe na uzletište neprijatelja kod Motta di Livenza. Major Baracha polučio je svoju 82. zračnu pobjedu.

•

Dopisni ured javlja iz ratnog stana štampe od 24. svibnja o podne: Bojna djelatnost, koja je, kako smo već javili, zadnjih dana na jugozapadnoj fronti sveudilj rasla, dovela je tijekom jučerašnjeg dana do većih bojeva na tirolskoj fronti. Navale, koje su bile tri puta poduzete izmedju doline Ečave i Zugna Corte, bile su dva puta skršene već našom topničkom paljbom, a treći put posve osujećene u boju momka s momkom. I na Monte Asolone suzbili smo tri talijanske navale.

•

Sa svih strana množe se glasovi neprijatelja i neutralaca, da je napetost, kako vele, u prosudjivanju dogadjaja, koji imaju nadoći, dospjela do vrhunca. Havas raširuje vijest, da Nijemci nastavljaju pripravama za ofenzivu. Francuska je štampa (mi to donosimo prema „Venkovu“), kažu, već pred nekoliko dana pisala, da se je njemačka navala u zarodku izjalovila. Zapovjedništvo sporazuma sastavilo je medjutim svoje vojske već tako, da može prkositi novim udarcima. Posve očevidno sakupile se čete u odsjeku medju obalom i Amiensom. Jeste to posljedica njemačke ofenzive kod Ypra, koja je kao magnet privukla k sebi vojsku sporazuma. U Vogezima su, vele, nastupili Talijani. Broj njihovih divizija računa se na 5, što je za Italiju, ugroženu od austrijskih sila, uvijek velika žrtva. Za to su pak poslani francuski pomoćni zborovi u Italiju. Dogadjaji, što će nadoći, bit će za to, vele, tim ogromniji, čim više vremena proteče od posljednje velike bitke. Ljeto 1918. daje tako naslućivati posvema drukčiju sliku nego li lani u ovo doba.

•

Wilson je pred malo dana držao na manifestaciji u korist Crvenog križa govor, u kojem je rekao: Prva je dužnost dobiti rat. Ne možemo biti od svoje tvrde odluke da dobijemo rat odvraćeni nikakvim mjerama u svrhu neiskrenog zbliženja. Što se mene tiče, hoću da budem isto tako na pomoći Rusiji, kao Francuskoj. Ako koji u Njemačkoj misli, da se žrtvujemo k volji svoje vlastite stvari, velim mu, da se vara. Jer slava je ovog rata, u koliko se nas tiče, da je to valjda prvi puta u istoriji rat koji ne ide za dobicima. Ne bih mogao biti ponosan, kad bih se borio za osvajalačke ciljeve, ali mogu biti ponosan, da se borim za čovječanstvo. Ako oni žele mir, neka pristupe i posredovanjem povjernih zastupnika neka polože svoje uvjete na stol. Mi smo svoje položili. Oni znadu, kakvi su.

Iz Rusije.

Moskva, 18. Havas. Javljaju iz Smolenska, da je Ukrajina uzajmila kod banaka središnjih vlasti 60 milijuna rubalja.

Stockholm, 18. Havas. Javljaju iz Moskve, da je pučki komesar za vanjske poslove, Cičerin, odaslao ruskom poklisaru u Berlin prosvjed protiv proglašenja neodvisnosti sa strane one kaukaske vlade, koja se nazivlje „Udruženjem pučanstva kaukaskih brda“. Cičerin opozoruje na to, da su se stanovnici obale Crnog mora, Kubana, Kurska i Deghestana već odavna izjavili za nerazriješivo ujedinjenje sa ruskom državom. Radi toga javlja, da će vlada nastupati bezobzirno proti atentatu, počinjenom od pojedinaca na volju naroda, jer ovaj postupak predstavlja uzurpaciju.

Kijev, 18. Državni ministar von Waldow stigao je danas ovamo sa nekoliko činovnika, da vijeća sa njemačkom delegacijom u Ukrajini. — Na trgovačkoj skupštini u Kijevu predočio je predsjednik Kijevskog odbora na slijedeći način prilike željeznica u Ukrajini: Djelo radnika smanjilo se na trećinu, a ono namještenika u pisarnama na šestinu. Na željeznici u sjevernom Donecu imade 2386 suvišnih radnika sa godišnjom plaćom od 6·5 milijuna rubalja. Takvih radnika imade na jugozapadnim

željeznicama preko 16.000 sa plaćom od 46 milijuna rubalja. Ukupni izdaci ukrajinskih željeznica za suvišno osoblje iznose 200 milijuna rubalja. Za taj bi se novac moglo sagraditi 1000 vrsti novih željeznica. Za odbore namještenika troši se na godinu 24 milijuna. Bruto-prihodi ukrajinskih željeznica bili su godine 1918. tri puta veći nego li godine 1916. Ali troškovi su za to poskočili za peterostruko. Radi toga iznose gubici na 16.221 kilometara ukrajinskih željeznica 800 milijuna rubalja, dakle toliko, koliko su u mirno doba stajale sve ruske željeznice ukupno.

Moskva, 19. Havas. Iza padca Sebastopola upravio je njemački zapovjednik na zapovjednika crnomorske mornarice poziv, neka dodje u Sulinu, na ušću Dunava, u svrhu pregovaranja o udesu crnomorskog brodovlja. Odaslanstvo brodovlja otišlo je u Sulinu.

Moskva, 19. Havas. Odijeljenje Semenova, koji je organizovao pokret protiv boljševika, unišlo je u Čitu te je zaposjelo važnu željezničku stanicu u Mandžuriji.

London, 19. Havas. „Daily News" javljaju iz New-Yorka: Potvrdjuje se vijest, da se je Kerenski iskrcao u Udruženim državama, e bi tamo organizovao bojne sile protiv boljševika. Amerikanski socijaliste tvrde, da je Kerenski spreman primiti pomoć kozaka i Japanaca.

Kijev, 20. Socijalni federalist Šelugin, koji je bio ministar pravosudja u ministarstvu Holubovića, bio je imenovan predsjednikom ukrajinske delegacije za pregovaranja sa Velikom Rusijom. — Nadbiskup Anton iz Charkova bio je izabran metropolitom za Ukrajinu. Novi je metropolit reakcijonarac te je prije bio nadbiskup u Žitomiru.

Berlin, 22. Leo Lederer, izvjestitelj „Berliner Tageblatta" javlja tome listu iz Kijeva o nesnosnom stanju u Petrogradu. Petrograd se nalazi u katastrofalnom položaju, kao nikada dosad. Kruha nema. Pučanstvu se izdaju ostatci krumpirove muke i peciva. Crveni glavni grad stoji na rubu propasti. Jedino sa svim silama organizacije sovjeta i uporabom svih sredstava, koja moraju odmah početi djelovati, može se spasiti položaj. Neuporaba svih sredstava jest zločin napram sovjetima i socijalnoj republici, zločin napram socijalnoj svetovnoj revoluciji. Prema „Našem Slovu" pojavljuju se u okolici Petrograda nemiri usljed glada. Zastupnici prehrambenih organizacija sovjeta se zlopostavljaju. Osobito žestoki bijahu nemiri u Kolpi i Sestoršecku, gdje se na revolucijonarne buntovne boljševičke radnike pucalo sa strojnim puškama. Predsjednik prehrambenog odbora Nikolajeve željeznice upravio je na vijeće pučkih povjerenika ovaj brzojav: „Podučite me, kako da se nabavi kruha za radnike! Mjesto dvjesto vagona, koji su imali travnja stignuti, primismo ih osam, iz Sibirije mjesto stopetnajst vagona ovsa, osam vagona. Radnici ostavljaju službu i odlaze. U nekoliko dana i željeznica će mirovati. Pomozite, inače nema spasa". U Putilovskim radionama obdržavale su se burne skupštine radnika, jer su htjeli radnici da povedu agitaciju za nove izbore za sovjet radničkih i vojničkih vijeća. U ime vlade dostavlše se Linovjev i Volodarski, da odvrate radnike od tog čina. S teškom mukom uspjelo im, da nadju većinu za zastupnike boljševičke vlade. Medjutim stupa vlada u svojim radikalnim reformama dalje. Kod ukidanja zakonitog nasljednog prava oporuke pripustilo se iznimku samo za imanja ispod 10.000 rubalja. Sve ostalo naslijedjeno dobro postaje vlastništvom socijalne republike. („Berliner Tageblatt".)

Moskva, 24. (D. u.) Hetman Ukrajine, general Skoropadsky, obavijestio je vijeće pučkih povjerenika službeno, da je spreman, započeti sa raspravama, e bi se doskora započela mirovna pregovaranja u Kijevu.

---

* **Carska se dvojica** povratila danas, 24. t. mj. iz Carigrada i Sofije u Baden.

* **Parlamenat.** Predsjednik kršćansko-socijalnog udruženja, Hauser, vijećao je danas prije podne sa ministrom-predsjednikom dr. vit. Seidlerom o novom sazivu parlamenta i o načinu, kako bi se mu zajamčilo djelovanje, kao što i o unutarnjem položaju.

* **Zračna navala na Pariz.** „Progres de Lyon" javlja iz Pariza: Kod jučerašnje zračne navale bilo je nekoliko bomba bačeno na predgradje Pariza. Nastao je jedan požar. Zračna je obrana glavnog grada bila ponovno pojačana.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zatvorenom području oko Engleske potopile su njemačke podmornice opet 15.000 brutto registarskih tona.

* **Zračna navala u Zeebrügge.** Reuterov ured javlja: Tijekom zračne navale u okolici od Zeebrügge potopili su naši aeroplani jedan razarač.

* **Ugovor o ratnim zarobljenicima i interniranicima.** Wolffov ured javlja, da je 15. svibnja bio na temelju pregovaranja potpisan ugovor izmedju njemačke i talijanske vlade o izmjeni ratnih zarobljenika i interniranih civilista. Prema tom ugovoru bit će otpušteni u domovinu u prvom redu obostrani teško ranjeni i teško bolesni ratni zarobljenici kao što i sanitetno osoblje.

* **Mirovna pregovaranja sa Finskom.** Dopisni ured javlja: Austro-Ugarska priznala je mjeseca siječnja nezavisnost Finske. Tada je Finska izrazila želju, kako bi sklopila s Austro-Ugarskom mir, što je ožujka mjeseca već sklopila sa Njemačkom. Austro-Ugarska izjavila se spremnom. Odnosne su rasprave započele jučer u ministarstvu vanjskih posala. Radi se o mirovnom ugovoru i o dodatnim gospodarskim i pravnopolitičkim pogodbama. Vodjenje ovih pregovaranja bilo je povjereno s austrijske strane poklisaru Mereyu. Finski opunomoćenici su državni savjetnik Hjeld, finski poslanik u Berlinu i poslanik u Kristijaniji profesor Serlachius.

* **Amerika.** Reuterov ured javlja iz Washingtona: Predsjednik je Wilson odobrio zakonsku osnovu, u kojoj se odredjuje, da se svi mladići, koji su svršili poslije 5. lipnja 1917. 21. godinu, moraju prijaviti za vojnu službu.

* **Iz Irske.** „Petit Parisien" javlja iz Londona: Vodje sinfeinskog pokreta, koji su bili uapšeni u subotu i u nedjelju, bili su prevezeni u Englesku te, izuzevši groficu Markievič, internirani u Walesu. Grofica bila je otpremljena u London. Kažu, da će uapšenike držati u zatvoru i da neće doći pred sud. Novine ističu, da moraju krivci biti kažnjeni, imade li dokaza urote u dogovoru s Njemačkom.

* **Nikaragua.** „Nordeutsche allgemeine Zeitung" javlja, da se službeno potvrdjuje vijest, e je srednja amerikanska republika Nikaragua proglasila ratno stanje s Austro-Ugarskom i Njemačkom.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Vijest, da je bečki nuncij proti knezu biskupu uveo radi njegovog jugoslavenskog mišljenja crkveno pravno postupanje, izazvala je, kako javlja „Slovenski Narod" u antanti mnogo pozornosti. Digao se vihor ogorčenja proti nunciju, jer da progoni biskupa, koji je vjeran nastojnuljima svoje braće, i kojega hoće da prisile na izdajstvo svoga naroda, te takodjer proti držanju svete stolice, koja da je dvomislena i austrofilskog mišljenja. U Francuskoj pak su išli još dalje, te su prerešetali uzroke, koji su potakli sv. stolicu na postupak napram biskupu Jegliču. Zato se je Vatikan na temelju svih tih vijesti obratio brzojavno na nuncija glede obavještenja o cijeloj stvari, te je na temelju odgovora konstatovao potom „Osservatore", da su sve vijesti izmišljene. U engleskom je parlamentu Renald Mac Neill upravio upit na izvanjskog ministra, da li mu je službeno poznato, da je nuncij uveo proti biskupu Jegliču istragu, jer je podupirao sjedinjenje i emancipaciju jugoslavenskih naroda. Harris je na to odgovorio u imenu Balfoura, da će se informovati. — Medjutim je opet došla vijest „Slovenca", da se je u Rimu putem svjetovnjaka tužilo biskupa Jegliča. „Slovenski Narod" pripominje k tomu: Cijela je stvar veoma zanimiva. Imademo u svojoj sredini čovjeka, kojega smo već odavna izopćili, i o kojem svi baš dobro znademo, da mu je igračka doći u Švicarsku, ako treba tamo nastupiti kao bečki agenat. O njegovim pokušanim spletkama u Švicarskoj dovoljno smo već izvješćivali, i nema valjda ni djeteta, koje ne bi za nj znalo! (Šušteršiči (Op. ur.) Nije nam ga trebu posebice tražiti. — Dne 30. svibnja obdržavat će se u 4 sata po podne u Družmirju pri Šoštanju slovenski sastanak. Govorit će narodni poslanik dr. Verstovšek, dr. Korošec i drugi. — Na Vrhniki obdržavat će se veliki manifestacijski tabor dne 2. lipnja. Govorit će dr. Korošec, Jože Gostinčar, dr. Rybarž i urednik F. Smodej. U nedjelju dne 26. o. mj. vrši se veliki manifestacijski sastanak za Jugoslaviju u Št. Vidu nad Ljubljanom. Govore dr. Korošec i dr. Lovro Pogačnik. Tabor za taborom, sastanak za sastankom. Po gradovima, po selima, po svim krajevima, u svim kutovima slovenske zemlje. Slovenci su mnogo naučili od Čeha; mi, hrvatski dio, jugoslavenskog naroda, daleko smo zaostali. Osobito pak tu u Istri, koja je izložena najvećoj bijedi i najužasnijim mukama i stradanjima, narod je prepušten sam sebi, bez utjehe, bez ojačanja duha. — „Slovenec" javlja: Vojnik — prostak — Slovenac upitao je pred malo dana u nekom mjestancu u Štajerskoj činovnika na kolodvoru nekoliko razjašnjenja glede voznog reda u slovenskom jeziku. Činovnik — slučajno Slovenac — sve mu je objasnio u materinskom jeziku. To je čuo njegov predstojnik postaje, pozvao ga k sebi i opomenuo: Tu je njemačka zemlja, tu se uredjuje njemački, i bude li se to opetovalo, prijavit će ga ravnateljstvu. To je, veli „Slovenec", dovoljno očevidan dokaz, kako postupaju s nama.

•

Iz češkoga svijeta. „Neue Zürcher Zeitung" donosi službeni izvještaj bečkog dopisnog ureda o strogim mjerama redarstva u Pragu pod naslovom „Veleizdajnički dogadjaji u Pragu". Spomenuti švicarski list, koji je jedan od onih rijetkih inozemskih listova, kojima su danas otvorena vrata u našu državu, te se ne može sumnjati o njegovim simpatijama prema centralnim silama, donosi službeni izvještaj o tim „veleizdajničkim dogodjajima" pod navodnim znakovima. U tom inozemskom listu široko su rastjerane riječi o obustavi Narodnih Listu" radi toga, što su nastojali „da pobude raspoloženje i simpatije za antantine države". A onda će se dopisni ured najedamput čuditi, kako može da antanta misli, da je javno mnijenje u Češkoj njoj sklono, dok sada sam dopisni ured lahkoumno te vijesti u inozemstvu raširuje. — U Češkoj i Moravskoj priredjuju se sada manifestacije i tabori, na kojima dolaze do izražaja osjećaji naroda u vatrenim i odlučnim protestima Seidlerovim oktrojirkama. Na dvjem takvim taborima u Neveklovu i Sedlačanima u Češkoj govorio je dr. Zahradnik. Njegov temperamentni govor, koji je u češkim listovima skoro cio zaplijenjen, silno je djelovao na slušaoce. Iza njegovog govora diglo se u vis na hiljade seljačkih desnica da potvrdje svetu prašku zakletvu veličanstvenom narodnom prisegom. Tom se prigodom spontano, bez prigovora, sakupilo za narodni porez češki 15.000 kruna. — Pod naslovom „Iskreni glas njemačkog srca" donosi praški „Venkov" članak, u kojem se osvrće na pisanje praške njemačke „Bohemie", te veli, da to pisanje zaslužuje hvalu za to, što otvoreno, neustrašeno i odlučno propovijeda svoje prušačstvo. „Bohemia" naime piše, da su sadašnji oktroji samo početak velikog preokreta. „San o slavenskoj Austriji mora biti dovršen — a iz Austrije mora postati opet njemačka Ostmarka". Austrijanac bit će kao Prus — Prus kao Austrijanac! Iz parlamenta treba isključiti Galiciju i Dalmaciju i tako osigurati njemačku većinu! Slovenci se moraju odreći misli, zatvoriti Njemačkoj put na Jadransko more, a Česi moraju živjeti u miru s Nijemcima. „Venkov" k tomu piše: Ali sada je pitanje, mogu li Slaveni, kojima se pripravlja takva sudbina, šutjeti na to, čime nas je vlada obdarila. Na Čehe je upravljen prvi udarac — iza njih ima da padne na ostale Slavene! Tu je za to prikaz, da se Slaveni stope u jedinstveni bojni red, u čvrstu falangu te da razviju na cijeloj crti boj proti oktrojirkama. „Boj nam je naviješten, dakle ćemo ga povesti, — povest ćemo ga svijesni si, da moramo pobijediti", završava „Venkov". „Prager Tagblatt" donosi vijest, u što se upotrebljavaju češke legije: „Italia" priopćuje dalnje vijesti o dobrovoljnim legijama, koje su poslane na frontu, te su sastavljene većinoma iz Čeha. Glavna je njihova zadaća da izazovu nerede u neprijateljskim redovima sticima sa zemljacima, koji se medju njima bore. To se imade postići pjevanjem narodnih pjesama, češkim povicima i zajedničkim polaženjem na ophodnje k neprijateljskim opkopima. Jezgru legija tvore članovi Sokola, kojima bijaše najbrže povjeren izbor za legije. — „Venkov" protestuje: „Narodni Listy" dosad ne izlaze. Već u nedjelju saopćismo, kakvo je ogorčenje izazva ta zabrana. Trajna njihova obustava jest čin, koji pobudjuje užas i liberalnijih njemačkih listova. U interesu slobode štampe, u interesu informacija svih slojeva, u interesu političke slobode treba proti toj zabrani protestovati... U tom su pogledu svi češki listovi zajista istog mišljenja: udarac, koji je pao na „Narodni Listy", osjećamo svi. Tu treba jedinstva i složnog postupanja! Ne možemo mirno snašati takovo okovivanje češke žurnalistike... Tako govori agrarni dnevnik, kojemu su se sigurno interesi križali u koječem s „Narodnim Listima". Ali tu su si Česi složni! A na jugu? Kad se obustavi jedan list, drugi se vesele!

Domaće vijesti.

Vojnički koncerat na trgu Custoza. Danas u subotu obdržavat će topnička glazba od 5 i pol do 6 sati poslije podne na trgu Custoza prigodom sedmice cara Karla veliki koncerat. Tijekom koncerta prodavat će se svježe cvijeće u korist zaklade cara Karla. K ovom koncertu pozivlju se učtivo sve vojničke i gradjanske osobe.

Podčasnička zabava. Sutra u nedjelju, 26 svibnja priredjuju podčasnici vojske u vrtu Narodnog doma veliku zabavu u dobrotvorne svrhe sa koncertom, plesom, srećolovom sa nagradama, streljanjem na golube itd. itd., k kojoj se osim podčasnika i kancelista c. i k. ratne mornarice pozivaju takodjer gg. časnici, vojnički i državni činovnici, ženske pomoćne sile razreda A puljske posatke. Početak u 4 sata, svršetak u 9 na večer. Ulaznina za gospodu 2 krune, za gospodje 1 krunu. Pivo, vino i hladna pića stojat će na raspolaganje. Pozivnice izdavaju se samo gradjanskim osobama.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedjelja 26. svibnja 1918. — Broj 1031.

Nova njemačka državna škola u Puli.

U svoje vrijeme opstojala je u Puli mornarička realka, koja bje radi pritiska Madžara pred kojih 10 godina zatvorena. Nu da ta realka ne propade, preuzela ju je u ruke država. Tako imamo u Puli i c. kr. državnu gimnaziju i c. kr. državnu njemačku realku, dakle dvije njemačke državne srednje škole, dok smo mi Hrvati jedva pred par mjeseci dobili jednu trorazrednu dječačku i jednu trorazrednu djevojačku **pučku školu**. Uvjereni smo, da će se ove naše škole dogodine i proširiti, te da će oblasti nastojati, da dobijemo sve ono, što nam prema broju hrvatskih škola polazeće djece i pripada. Oblasti su nam morale dati ne samo dvije trorazrednice, nego da se moralo utemeljiti odmah i dvije šestorazrednice. Ovo bi bilo i opravdano, ta već prije rata imale su naše škole u Puli okruglo 800 djece, te se je prama ovomu moralo utemeljiti i više negoli dvije trorazrednice. Da je ovaj naš zahtjev opravdan, dokazuje i činjenica, što je danas u našim dvjema školama upisano okruglo 650 djece. Kako rekosmo, mi se nadamo, da će nam oblasti dati ono, što nam prama broju djece pripada, te da ćemo dogodine imati u Puli nesamo šest već i više hrvatskih učitelja na pokrajinskim školama.

Prije spomenusmo, kako je u svoje vrijeme opstojala u Puli mornarička realka, koja bje na zahtjev Madžara zatvorena, a koja je na to prešla u državne ruke. U Puli postoje već preko 50 godina i mornaričke pučke i gradjanske škole. Kako doznajemo i ove se škole imadu ove školske godine zatvoriti i to opet na pritisak Madžara. Ovi, rekbi, da stoje na stanovištu, da c. i kr. mornarički etat nema da skrbi za njemačke škole. Ovaj je zahtjev i opravdan. Mi nijesmo nikada bili protiv toga, da njemačka djeca polaze njemačke škole. Protivni smo, da se njemačke škole utemeljuju u svrhu odnarodjivanja. U Puli smo ima i osim njemačkih mornaričkih pučkih i gradjanskih škola takodjer i državne. Mislimo, da su ove zadnje i te kako dostatne za uzgoj njemačke djece.

U zadnje vrijeme je općina Pula dala i državnim i mornaričkim njemačkim školama svoje najljepše zgrade. Mi Hrvati dobili smo školsku zgradu, koja daleko zaostaje za onima, što su bile dane od strane puljske općine njemačkim školama. Razlika je samo ta, što je općina Pula po zakonu dužna, da dade potrebite zgrade za hrvatske škole, jer su ove javne škole, nu općina nije po zakonu dužna, da skrbi ili daje na raspolaganje njemačkim školama svoje zgrade. Ovim mislimo reći, da je općina u prvom redu dužna da skrbi za hrvatske škole, a mislimo, da njezine financije nijesu baš tako sjajne, te bi mogla tako lako plaćati zgrade i za njemačke škole. Za državne i mornaričke škole dužna je skrbiti država i mornarica, a ne općina Pula.

Rekli smo, da će se ove godine zatvoriti mornarička škola. Kako doznajemo, namjerava vlada, da ove škole ne budu zatvorene, već će ona otvoriti i drugu njemačku državnu školu u Puli, koja bi imala nadoknaditi njemačku mornaričku školu. Država bi preuzela i sve učitelje, koji su sada na mornaričkim školama, uračunala bi im sve godine službe i t. d. Time bi dakako morao ponarasti i trošak za uzdržavanje njemačkih škola u Puli. Mnijemo, da je opstojeća državna njemačka škola i te kako dostatna, da uzgaja njemačku djecu, a bilo bi i doba, da bi naši državnici uvidjeli, da to nije lijepo, da se otvaraju njemačke škole za s v e n j e m a č k u djecu.

Dok se mi ovim putem obraćamo na naše zastupnike u Beču, neka ulože sve sile, da se zapriječi otvorenje njemačkih državnih škola u našoj zemlji, dok imamo na hiljade naše djece bez hrvatskih škola u Istri, obraćamo se takodjer i na naše općinske zastupnike, neka ulože sve sile, da od eventualnog otvorenja njemačkih državnih škola ne bude opterećen općinski proračun, te zahtjevamo, da se opstojeće općinske zgrade upotrebljavaju samo za pokrajinske škole u Puli, a to su hrvatske i taljanske javne škole. Ako vlada imade toliko novaca, neka ih dade našoj pokrajini e da ova uzmogne otvoriti čim više hrvatskih škola u Istri, gdje ih toliko manjka.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Bojevi u prostoru Jugua su jučer znatno popustili. Na visoravnici Asiago i na donjem toku rijeke Piave izjaloviše se neprijateljski izvidnički sunci. U Rivi je neprijateljsko topništvo oštetilo nekoliko kuća. Preko 30 neprijateljskih lijetala je nabacilo bombama Feltre. Jedan je civilist ubijen, 8 je njih ranjeno, inače samo malena stvarna šteta. Časnički namjesnik Kiss, jedan od najuspješnijih naših pilota, bio je tijekom bojeva sastrijeljen i mrtav sklonjen. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna djelatnost topništva ostala je kroz dan kraj oluje i magle umjerena. U savezu sa noćnim djelomičnim navalama neprijatelja sjeverozapadno od Kemmela, istočno i zapadno od Alberta bila je ta privremeno jača. Neprijateljske su se navale svuda skršile uz velike gubitke. Kod Hamela bacismo neprijatelja u protundarcu natrag. U ostalom su njegove nasrtajne čete bile posmicane već pred našim linijama. Posada nekog lijetala za promatranje, poručnik Eisenhenger i poručnik Gund, je dne 23. t. mj. sastrijelila iz lanca engleskih bojovnih lijetala 4 lijetala. — Ludendorff.

•

B e r l i n, 25. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

Rat.

Francuski izvještaj od 24. svibnja popodne: Pokušaji Nijemaca, da napadnu na naše položaje jugoistočno od Mesnil-St. Georgesa, zapadno od Noyona, skršili su se u vatri Francuza. Nasuprot tome provalili su Francuzi u njemačke linije jugoistočno od Coucya, u Champagnei i u Vogezima te su dopremili okolo 15 zarobljenika. Na nekojim mjestima djelovanje topništva na prekide.

24. svibnja na večer: Jedno od naših odijeljenja prodrlo je u njemačke linije južno od Canny sur Matz te je bacilo u zrak zakloništa. Dalje se izjalovio neprijateljski nasrtaj istočno od Champignya. Sa ostale fronte ništa novoga.

•

Engleski izvještaj od 24. svibnja u jutro: Uslijed nasrtaja, što ga je neprijatelj proveo jučer sjeverno od uzvisine 70 nestalo je nekoliko ljudi. Jučer kasno na večer pokušao je neprijatelj drugi nasrtaj proti našoj straži u šumi Aveluy. Bio je suzbijen i potjeran. Kratko iza polnoći poduzeli smo uspješan nasrtaj jugozapadno od La Bassee te smo dopremili nekoliko zarobljenika. I kod drugog okršaja s ophodnjama sjeverno od kanala Ypern-Commines dopremili smo zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo bilo tijekom zadnje noći revno zapadno od Lensa, u okolici Givenchya i Festuberta. Naši položaji u odsjeku šume Nieppe, bili su opstreljani plinovitim granatama.

•

Talijanski izvještaj od 24. svibnja: Sjeveroistočno od jezera Ledro provalile su naše patrulje na jednom mjestu u otpornu liniju neprijatelja, uništile su neprijateljsku posatku, dopremile su 4 zarobljenika, pušaka i ostalog pribora. U okolici Zugna torte uzvratio je neprijatelj energički sunke naših odijeljenja s jednom navalom, koja je medjutim bila suzbijena. Neprijatelj je pustio od prilike 10 momaka u našim rukama. Pokušaji neprijatelja, da izvidi ili da navali, što je poduzeo na Monte Vies (Ledro), na Monte Trappola (Val Arsa), kod asiaške kotline, izmedju Brente i Piave, na Monte Pertica i u pretpolju Saltona, izjaloviše se u našoj vatri. Oborili smo 5 neprijateljskih aparata. S velikim smo uspjehom bombardirali lijetališta Feltre i Motta di Livenza.

•

O napredovanju Engleza u Perziji piše „Frankfurter Zeitung": Izakako su se Rusi povukli iz Perzije, ustalili su se ondje Englezi. Polag vojničke propagande, tjeraju još propagandu, da se prizna njihovu vrhovnu vlast u Perziji. Sve ove mjere provadja engleski pukovnik Syks, koji je u Perziji sakupio znatne bojne sile. I redarstvo i žandarmerija moraju pomoći, da dodje Perzija u engleske ruke. Englezi nastoje, da dodju na Kaspijsko more, gdje se nadaju sastati sa boljševicima. Iz ovog se stanovišta mora prosudjivati takodjer ponovno napredovanje boljševika u Baku.

•

Reuter javlja iz Washingtona: U jednoj sjednici senata bilo je saopćeno, da Amerikanci brane na zapadu onoliku frontu kaošto i Belgijanci. Po duljini njihove fronte stoje na trećem mjestu.

•

„Frankfurter Zeitung" doznaje iz Kölna od 23. t. m. Jučer prije podne pojavio se opet neprijateljski avijatičar ponad grada. Žrtve i štete nisu poznate. Na duhovsku nedjelju navališe neprijateljski avijatičari na Landau u Falačkoj, ubiše dvije žene i jedno dijete i oštetiše nekoliko kuća.

•

„Frankfurter Zeitung" javlja iz Kölna: Od ranjenika prigodom ponovne zračne navale na Köln, umrlo je daljnjih 10 osoba, tako da se je broj mrtvih povisio na 35. Broj ranjenika iznosi 85.

•

Državni tajnik amerikanskog pomorskog ureda Daniels kazao je u nekom govoru, što ga je izrekao u Brunswicku medju ostalim: Početkom narednog ljeta imat će Amerika dovoljno brodova na raspolaganje, da otpremaju ne jedan milijun već više milijuna ljudi u Europu. Bit će dostatnih pomorskih bojnih sila na raspolaganje, da štite ove transporte. U Americi vlada mišljenje, da se ugrožavanje sa strane njemačkih podmornica može smatrati dovršenim. To proizlazi već iz činjenice, da je ratno osiguravajući ured snizio premije za časnike i za momčad od 22 i 1/5 na 11 i pol dolara.

•

U komentaru „Agence Havas" od 22. t. mj. veli se medju ostalim: Topnička se djelatnost pojačala osobito na 15 kilometara širokom odsjeku izmedju Bucquoy i Alberta. U Fladriji započeo je neprijatelj sa vanredno žestokom topničkom pripremom uz uporabu plinovitih granata. Svi znakovi govore za to, da možemo računati sa obnovljenjem ofenzive.

•

Iz Londona se službeno javlja dne 24. t. mj.: U noći od 20. na 21. t. mj. poduzeše dijelovi naših zračnih bojnih sila napadaje bombama na Zeebrügge, proti gatovima, uporištima hidroplana i proti blizu se nalazećim neprijateljskim ladjama, nadalje proti Touroutu i proti uzletištu San Denies-Westrem. Javilo se je, da su bila pogodjena 2 neprijateljska razarača torpeda te je fotografijama ustanovljeno, da je jedan razarač potonuo. Osim toga su bila oborena dva neprijateljska lijetala. Sva su se naša lijetala povratila neoštećena.

•

Iz Pariza se službeno javlja dne 24. t. mj. u 10 sati prije podne: Broj njemačkih lijetala, koja su prošle noći poduzela drugu navalu, iznašao je od prilike 30 komada. Naišla su na jaku zatvornu vatru naših topova i na poduzeće naših obrambenih jata, od kojih se je diglo 54 lijetala. Preko grada prešao je samo 1 neprijateljski stroj. Žrtve: 1 mrtvac i 12 ranjenih. Nekoliko je bomba bačeno na okolišna mjesta. Ima nekoliko žrtava.

Iz Rusije.

B a s e l, 21. „Havas" javlja iz Moskve: Javljaju iz Taškenta, da je kongres sovjeta proglasio turkestansku republiku. Nova će se republika priključiti ruskoj federativnoj republici. U Turkestanu će vladati vijeće sovjeta. Iz Moskve je krenula posebna komisija, da odredi granice nove republike. Izdala se sveopća amnestija.

B a s e l, 21. Prema izvještaju „Agence Havas" iz Moskve javlja ruska brzojavna agentura, da je notar Ch. Radev bio imenovan kontrolorom u odjelu „središnja Europa" u ministarstvu vanjskih posala. Njemu su podredjeni poslovi sa Njemačkom, Austro-Ugarskom, Bugarskom i Turskom. — „Basler Nachrichten" javljaju iz Petrograda: Na mjesto Čičerina, kojemu bi povjereno vodstvo pučkog komesarijata za vanjske poslove samo privremeno, stupio je predsjednik ruske delegacije u Brestu Litovskom, Sokolnikov.

B e r l i n, 22. Ovdjašnje novine poriču istinitost vijesti, da će veliki knezovi od kuće Romanov, koje su njemačke čete našle na Krimu, biti prevedeni u Njemačku i da je carica majka otputovala u Dansku. Knezovi mogu slobodno ostati na Krimu. Medju velikim knezovima nema velikog kneza Nikolaja Nikolajevića, kako se to prije javljalo.

* **Audijencije kod cara.** Parlamentarna korespondencija javlja: Danas prije podne u 10 sati primio je car zastupnike Koruške u audijenciju.

Odaslanstvo Koruške bilo je sastavljeno od zastupnika njemačkog i slovenačkog naroda te je brojilo 20 članova. U 11 sati bili su zastupnici donještajerskih općina primljeni u audijenciju, medju ovima takodjer mnogo zastupnika slovenačke narodnosti.

* **Prosvjedi protiv obustave „Narodnih Listyju“ i posljedice.** Prigodom obustave „Narodnih Listyju“ upravila su različita općinska zastupstva prosvjed na namjesništvo. Pošto su općine time prekoračile svoj zakoniti djelokrug, dobile su putem dotične kotarske oblasti opomenu uz prijetnju, da će u slučaju, da bi se općinska zastupstva ponovno uplela u stvari političkih oblasti, biti raspuštena. Iste su opomene dobila takodjer nekoja društva i zadružne organizacije.

* **Oštre mjere Seidlerove vlade proti Jugoslavena.** Iz Beča javljaju: U smislu Seidlerove izjave u skupštini pročelnika parlamentarnih stranaka od 3. svibnja, izdao je ministar unutrašnjih posala naredbu na upravne oblasti u jugoslavenskim austrijskim predjelima, u kojoj se odredjuju najstrože mjere protiv jugoslavenske propagande.

* **Junački naprijed!** Službeno se javlja iz Prage: Redakciji „Narodnih Novina“ bila je danas sa strane redarstvenog ravnateljstva u Pragu predana slijedeća odluka, polag koje se obustavljaju „Narodni Noviny“, što izlaze mjesto „Narodnih Listyju“ radi toga, što će list izlaziti u nedjelju i na blagdanima kao jutarnji list i u ostalim danima kao popodnevni list, što bez sumnje znači daljnji korak u razvitku lista, da potpunoma nadoknadi „Narodne Listy“. — Redarstveno ravnateljstvo ne traži više niti iluzorne motivizacije za svoje, za vječita vremena slavne čine. Samo tako junački naprijed!

* **Razlog odreknuću mandata grofa Pejačevića.** „Keleti Ertesitö“ tvrdi, da se razlozima posve privatne naravi ima protumačiti to, što se je grof Teodor Pejačević odrekao svoga mandata. Grof Pejačević da kani na svom posjedu podignuti pecaru žeste, a da ne dodje u koliziju sa zakonom o inkompatibilitetu, da se je odlučio odreći mandata.

* **Ugarska izborna reforma.** Dne 23. t. m. nastavio je odbor za reformu u ugarskoj zast. kući debatu o zakonskoj osnovi o izbornoj reformi. Iza govora grofa Tisze i ministra-predsjednika dra. Wekerlea glasovalo se je o § 2. Prvotni je tekst paragrafa zabačen te je zaključeno, da se o promjenama, predloženima od izvjestitelja, glasuje točku po točku. Kod prve točke bio je od ministra-predsjednika predloženi tekst odbijen te je primljena od grofa Tisze preporučena promjena. Prema tome glasi ovaj paragraf ovako: Bilo koji atribut, koji je potreban za pravo biranja, ima onaj, koji je uspjehom svršio 6 pučkih škola, ili jedan takav razred, koji je sa stanovišta izbornog prava istovjetan školi. Prema tome su crtane riječi: „koji je dovršio 4 pučke te znade osim toga i ugarski“. Ostale su točke bile velikom većinom primljene u onom obliku, kako ih je predložio izvjestitelj.

* **Upadica sa švedskim poslanikom u Tokiju.** „Daily Express“ donosi iz Tokija od 22. svibnja: Otputovanje švedskog poslanika Wallenberga i 14 poznatih, ovdje prisutnih Šveda, pobudilo je veliku senzaciju.

* **General kao ministar-predsjednik.** Berlinska „Deutsche Tageszeitung“ piše prigodom praških upadica, da je za Austriju preporučljiv general kao ministar-predsjednik. — Po svoj prilici general Hoffmann?

* **Finski buržoa medju sobom.** Polag vijesti iz Helsingforsa predao je general Mannerheim svoju ostavku radi razlike u političkom mišljenju sa finskim senatom.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Javili smo već, kako se je u Mariboru ustanovio školski odsjek za osnivanje slovenskih škola u Mariboru. Slovenci imadu više smisla i za organizaciju i za rad. Mi smo tu u Puli počeli sa zidanjem palače sa krovom. Sakupili smo oko 60 tisuća kruna, dnevno pišemo i raspravljamo o sastavljenju nekog školskog odbora, društva, odsjeka, što li, ali dalje od raspravljanja i praznih govora ne idemo. Slovenci pak rade a malo raspravljaju. Evo odbora, koji se sastavio u Mariboru: dr. Josip Hohnjec, profesor bogoslovlja. Anka Leskovarova, odvj. supruga. Stanko Marin, uč. profesor. Dr. Rad. Pišek, tajnik. Marija Poljančeva, prof. supruga. Dr. Fran Rosina, odvjetnik. Dr. K. Verstovšek, zem. i drž. poslanik. Fran Voglar, gimn. profesor. Franjo Žebot, urednik. Taj je školski odsjek priopćio u slovenskim listovima ovaj poziv: Jugoslaveni! Mariborski grad imade na putu do Jadrana i kao stječište važnih željeznica najveće značenje za obranu štajerskih Slovenaca. Moramo se dakle pobrinuti, da naša mladež u toj važnoj točki ne ide u propast, već da imade prilike, da se u svojim školama narodno spasi. Pošto su dosadašnji pokušaji doseći javnu školu ostali uslijed protivne autonomne gradske općine, bez uspjeha, hoćemo sami ili da svoje škole najprije u gradu i onda u okolici podignemo. Ali budući da su u današnjim prilikama troškovi za takva poduzeća neobično veliki, obraćaju se potpisani na vascijeli jugoslavenski narod s nužnom molbom, da im priskoče pojedinci i korporacije novčanim doprinosima u pomoć, te da pomažu spasiti slovenskom narodu u najvažnijem trenutku mladi naraštaj. Doprinose preuzimlje mariborska podružnica družbe sv. Ćirila i Metoda, koja upravlja poseban fond isključno za slovensku školu u Mariboru. Tko daruje 1000 K, jeste pokrovitelj, tko daruje 300 K, jest utemeljitelj, tko dade 100 K jeste dobročinitelj slovenske škole u Mariboru. Imena pokrovitelja uklesat će se u svojevremenoj školskoj zgradi u posebne spomen-ploče, imena utemeljitelja upisat će se u zlatnu knjigu slovenske škole u Mariboru. Imena svih podupiratelja priopćit će se u novinama. Najveću zadovoljštinu imat će svaki pojedini podupiratelj svijestan si, da svojim darom pomaže spasavati jugoslavenskom narodu slovensku krv.

*

Iz češkoga svijeta. Dne 21. o. mj. bila je na praškom namjesništvu deputacija češkog novinstva, sastavljena iz članova sindikata praških dnevnika, društva čeških novinara i zajednice čeških žurnalista, da što najodlučnije protestuje proti službenoj zabrani izdavanja „Narodnih Listu“ te je zahtjevala bezodvlačni opoziv redarstvene naredbe. Medju izaslanicima bijaše J. V. Vanek, urednik „Narodne Politike“ i B. Novotny, urednik „Prava Lidu“. Govorio je urednik K. St. Sokol. Njegove su opaske u praškim listovima djelomično zaplijenjene. U odsutnosti namjesnika primio je izaslanstvo podpredsjednik Kosina. On je obećao, da će protest čeških novinara podnesti namjesniku odmah, čim se ovaj povrati iz Beča, te će učiniti sve da se ta stvar izravna. — Prema „Venkovu“ javlja bečki „Achtuhrblatt“ iz Rotterdama, da je prof. Masaryk stigao u Chicago na trajni boravak. Nije isključeno, da će započeti propagandu medju američkim Česima i organizovati novu češko-slovačku brigadu. Američka vlada da će tu akciju prof. Masaryka podupirati. — Njegova žena, gdja. Karolina Masarykova, leži u Praškom sanatoriju u Podolju teško bolesna te trpi uslijed živčanog nemira, ali kako izvješćuje uprava sanatorija, njezino stanje ide na bolje, te ima nade, da će ozdraviti. — U Pragu pred hotelom „Zlata husa“ na Vaclavskom namesti bijaše velika lipa okrštena „Slavenskom lipom“, okićena cvijećem i vrpcama u narodnim bojama a na vrhuncu lipe vije se češki barjak. Bijaše predana molba gradskom magistratu na ruke gradonačelnika dr. Groša, da se ta lipa i službeno nazove „Slavenskom lipom“ kao na uspomenu na slavne češke dane prigodom proslave 50godišnjice „Narodnog divadla“. — Prošle se nedjelje vršila na Žofinu manifestacija čeških umjetnika, pošto je bila zabranjena svečanost, koju su priredili češki glumci. Na manifestaciji govorio je Alois Jirasek, pjesnik Jaroslav Kvapil i naš Vojnović. Šteta, nanesena društvu čeških glumaca zabranom već priredjene svečanosti jest ogromna. Svečanost je odložena za sada; prema nalogu policije ima se počekati, kad bude, vele, posvemašnji mir u Pragu. — Mjesto „Narodnih Listu“ primismo „Narodni Noviny“, koje sada izlaze kao nadomjestak za „Narodni Listy“. List izlazi za sada jedamput dnevno u formatu i opsegu Klofačevog „Českog Socijalisťe“. Štampaju se takodjer u istoj štampariji. Nastoji se, da se sačuva cio pregled svega, što su donašali „Narodni Listy“, koji su izlazili dvaput dnevno. — „Nova Doba“, dnevnik socijalno demokratske stranke u Plznju pripominje k praškim mjerama: Ti policajni dokumenti od ne malog su značenja istorijskog. To su dokumenti našeg savremenog trpljenja, koje nije ništa drugo nego nastavkom i nadajmo se i zaključkom naše pobjelogorske Golgote. Naša glava ne pada i duh ne oslabuje. Mi vjerujemo u istorijsku pravednost, i mi vjerujemo u konačnu pobjedu naše češke stvari. Takove birokratske mjere ne će preokrenuti tok istorijskog razvoja. Naše čitavo nastojanje oko oslobodjenja osniva se na prirodjenom pravu i to pravo ne treba mača, da pobijedi. Pobijedit će svojim prirodjenim bivstvom i unutarnjom vrijednošću. Naše pravo je sve, a svaka persekucija je ništa! Mi ćemo pobijediti!

*

Iz poljskoga svijeta. Poljski su izaslanici progovorili jasno na proslavi u Pragu, što želi i za čim ide poljski narod. Ukočeni birokrata tajni savjetnik i bivši ministar Glombinski govorio je na praškoj manifestaciji o demokratizmu i pobjedi demokratizacije, koja će donijeti bolju budućnost poljskom narodu, jer ono, čemu se dosad u Poljskoj govorilo narod, nije bio narod, nego samo neki slojevi naroda i društveni razredi. Danas, prema njegovom sudu, ukorijenila se duboko u srcima ne samo poljskog naroda i ostalih Slavena, nego i svih naroda cijelog svijeta ideja demokratizma, koja mora pobijediti i zavladati na cijelom svijetu. Slikar i narodni poslanik Tetmayer istaknuo je, kako će i Poljaci pobijediti češkim duhom, češkom kulturom i češkim demokratizmom. — U subotu, dne 19. o. mj., neposredno poslije praških svečanosti, ali dok su te svečanosti još trajale, započeo se je sastanak poljske socijalne demokracije, koji je trajao tri dana. Posljednji puta vršio se taj sastanak prije pet godina. Za razliku od predratnih sastanaka imao je taj sastanak poljskih socijalista značaj isključivo nacijonalni, politički i državno pravni. Stranka se je izrazila otvoreno za veliku, demokratsku poljsku republiku, sastavljenu iz svih poljskih zemalja, a taj je zahtjev udario značajku duhovskom krakovskom sastanku, koga je vatrenim govorom otvorio poslanik Marek. Za češku socijalnu demokraciju bijahu prisutni, kako javljaju „Narodni Noviny“ dr. Soukup, Prokeš i Nemec, koji je na sastanku govorio o boju češkog proletarijata za slobodnu nezavisnu češku državu i o solidarnosti slavenskog proletarijata uopće.

*

Iz bivše ruske carevine. Obustavom „Národnih Listu“ nestalo je glavnog našeg izvora, odakle smo crpili vijesti iz češkog, poljskog i ruskog svijeta. A osobito ruskog. Jer unatoč tomu, što dobivamo velike njemačke listove iz rajha i Švicarske, ipak tako pouzdani izvor nisu, kaošto bijahu „Národní Listy“. Za to tim radje crpemu sada vijesti iz „Národnih Novin“, koje uredjuju urednici obustavljenih „Národnih Listy“. Taj list donosi prema „Daily Chronicle“ ovu vijest: Čini se, da je medju radničkim narodom raširena propaganda, da se učini pritisak na vladu, da opet sazove **ustavodavnu skupštinu**. Vlada se polagano naginje, ali neprestano na desno. Sloboda riječi štampe pomalo se pripušta, sloboda izbora bijaše nanovo uredjena. Iz zakonodavne skupštine ima da izidje vlada, koja bi spasila domovinu pred propašću. Mora se raditi, da se potkopa upliv maksimalističkih sovjeta, koji ne zastupaju ni većine radništva, ni seljaštva i koji su izgubili simpatije naroda. Potlačenje anarhije jeste danas životnim pitanjem boljševičke vlade. Svaka vlada bit će onda prisiljena, da se uteče o pomoć financijalnu i tehničku sporazumu, i kad bi se radilo samo o tom, da se postavi granica rastućem njemačkom uplivu. „Národní Noviny“ misle, da se time polagano vraćaju sredjene prilike u Rusiji. — Moskovski dopisnik „Manchester Guardian“ doznaje, veli, iz dobro informovanog izvora, da je u krugovima sovjeta opet iznikla težnja, da se Rusija opet pridruži Americi i zapadnim velevlastima proti centralnim silama. Sporazum mora preuzeti obvezu, da će u tu svrhu priskrbiti Rusiji što će ova trebati. Pregovaranje u tom smjeru traje. „Národní Noviny“ donose iz Haaga: Telegram iz Moskve, koji se veoma zakasnio, saopćuje potankosti izvješću Trockog, koga je podao izvršbenom odboru o ruskoj armadi, koju se imade sastaviti. Trocki veli, da su mu spočitavali, da hoće primiti opet stare časnike carske armade. To je prirodjeno. Ljude se može naprosto upotrebljavati dalje tako, kao topove i granate. Imadu iskuvstva i stručnjačke izobrazbe. Nije moguće trenutačno uvesti vojnoobveznu dužnost, ali će se uvest šestnedjeljna vojnička služba a za radnike služiti 12 sati na tjedan, a koji se prijavi dobrovoljno, obvezuje se na po godine. Kad bi došlo do nenadanog rata, nova bi armada bila uništena, prije još nego bi se sastavila. Može se nadati, da nikakva neblaga okolnost i nesporazumak s dobrim prijateljima Rusije, ne će baciti Rusiju u propast, mjesto da joj pomogne.

*

Iz Hrvatske. U naknadnim izborima u Delnicama bi izabran, kako se dade slutiti kandidat Starčevićeve stranke prava, dr. Iv. Krnic, dok je nasuprot u Selcima pobijedio dr. Milutin Mažuranić, kandidat hrvatsko-srpske koalicije. Izbori su se obavljali dne 21. svibnja te je u Delnicama do podne imao dr. Krnic 506 glasova, a J. Gašparac, kandidat koalicije 309 glasova. U Selcima pak je imao u 1 sat po podne dr. Mažuranić 500 glasova a starčevićanski protukandidat Brozičević 200 glasova. Za vrijeme izborne agitacije bilo je, kako javljaju „Novosti“, u kotaru delničko-čabarskom oko 20 zastupnika koalicije i skoro svi starčevićanski zastupnici. Izborna je borba prema tomu bila prilično žestoka. Listovi su pisali nad mjeru ujedljivo. U glasilu Starčevićeve stranke prava opaža se zadnjih dana neki osobiti stil. U polemici sa „Novostima“ nazivije „Hrvatska Država“ taj list glasilom „banke Kronfeld i gospodina Blau“. Polemika „Hrvatske Države“ proti „Primorskim Novinama“ nosi naslov „Šeprtljanje „Primorskih Novina“. Ono prvo, kaošto i ovo drugo je zajista nervozno i nepristojno napadanje, koje ne doliči jednom ozbiljnom listu. Čovjeka sjećaju te riječi na pisanje frankovačkog organa, osjeća, da su izabrane iz frankovačke konverzacije i frankovačkog riječnika. „Primorske Novine“ i „Novosti“ dva su ozbiljna narodna lista, ne doliči da ih treći list, glasilo za narodno sjedinjenje sumnjiči, ocrnjuje ili omalovažava. Zašto se piše na jedan način a radi na drugi način? U istom broju, dapače u istom stupcu, gdje „Hrvatska Država“ nedolično napada „Primorske Novine“ donosi ovu bilješku: „Primjer braće Slovenaca! Svi ko jedan, svak za državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Diferencija kao svud, tako i kod njih, ali pred pomenutim vrhovnim ciljem svi ko jedan. Takvu jednu sliku jednodušnosti pokazuje nam socijalistički list „Naprej“, koji poziva sve socijaliste na Korošcevu skupštinu u Trbovlje. A kod nas? — Pošto smo se složili u glavnom cilju, bez osjećaja odgovornosti, napada se medjusobno, ne znajuć, koliko to škodi samoj stvari. Kad bi se više mislilo na posljedice, možda bi nestalo i tog lakoumnog i pogibeljnog športa“

to onda „Hrvatska Država“ onako uzrujano vlja naslov „šeprtljanje“? Ozbiljnim ljudima i iljnom listu takovo pisanje ne može sigurno iti u čast. „Hrvatska Država“ pozivlje se i na ie. A zar bi bilo moguće da bi se recimo u jem glasilima čeških stranaka, kojima se interesi aju, moglo onakvo nešto biti moguće. Kad bi pr. „Národní Listy“ bili na kritiku djelovanja i istog agitovanja Češke državnopravne demo- cije sa strane glasila Masarykovih realista „Ce- Straže“ odgovorili „Šeprtljanje češke Straže“? prvom redu, hoćemo li da se učimo od Čeha, mo se hladnom rasudjivanju, pristojnosti, učti- sti, disciplini. Govoriti o njihovim vrlinama i dvrgavati se našim manama nije ni lijepo ni no. — „Hrvatska Država“ javlja: Nedjeljni „J. imade vijest, da se je u Beču davala neka- va dobrotvorna predstava, na kojoj je blistala orska i ina aristokracija. Na predstavi se je nje- čka publika grada Beča zabavljala na račun Hr- a. Dobacivalo se je u njihovu žargonu: „Du der Krobot“ i drugih ovako „duhovitih“ epiteta. sustvovala je toj predstavi i naša stara Strozzi, se veli, da su je ti vicevi silno uvrijedili kao vaticu. Ona je dala oduška svojem ogorčenju d jednom mladom vojvodkinjom, kada je ložama došla kupiti doprinose. Sve, što je naša jedna kazališna umjetnica rekla onom djevojčetu, vrijedi lulu duhana. Nije se trebala uzrujavati. Hrvati nismo ni zaslužili drugo, nego da nas ste onako, kako nas časte. Zaslužili o i gore. Cesima tako ne govore.

Domaće vijesti.

Odlikovanje. Njegovo Veličanstvo podjelilo je dskome višjem oficijalu Mirku Stipanović u Puli ni križ III. razreda za gradjanske zasluge.

Što je sa potporama bjeguncima nastanjenim Hrvatskoj? „Hrvatska Riječ“ prima: „Osrednji bor za vrnitev beguncev in obnovo Primorja“ u ču I. Bankgasse 2 javio je pred više vremena, su se zaključili pregovori sa hrvatskom vladom podupiranju bjegunaca, koji žive u Hrvatskoj te će im prema tome biti isplaćivana redovita bje- načka potpora, počamši od 21. julija 1917., po zemaljskoj vladi. Kako medjutim nisu te pot- re ni do danas isplaćene, informirala se neko- na bjegunaca, što je na stvari i kad će im se tpore isplatiti. Na vladi bilo im je rečeno, da novac od austrijske vlade u tu svrhu još nije stavljen, a iz vlastite blagajne da ne mogu ispla- ati. Upozorilo ih se istodobno nek se obrate na oje zastupnike na carevinskom vijeću u Beču, da žure stvar na kompetentnom mjestu, što mi ovim tem i činimo, moleći ih, da se zauzmu za što orije riješenje eda nam se jednom isplati što m pripada i što već davno uživaju oni bjegunci, ji žive u Austrijskoj poli monarhije. — Više gunaca.

Dječji dom. Nije tome dugo, da smo javili im čitateljima, kako se u Puli ustanovilo društvo jatelja djece, koje je preuzelo zadaću zaštite se dojenčadi i dojećih majka. Marnim djelovanjem kroviteljice društva, barunice Meyern-Hohenberg, stiglo se, e se jučer mogao otvoriti „Dječji dom“ društva. Svečanom otvorenju prisustvovali su dstavnici sviju gradjanskih i vojničkih oblasti, dju inim tvrdjavni komesar barun Hohenbruck, uzvišenost Meyern-Hohenberg, podmaršal Hla- ček, generalni inženir Tonsa, nadzornik hrvatskih bla Barbalić, talijanski školski nadzornik Beary, činski gerent dr. Pfeiffer kao zastupnik općine i uge istaknute ličnosti. Izakako je monsignor iesinger odslužio svečanu službu božju, predao tvrdjavni povjerenik novi zavod pokroviteljici uštva prijatelja djece, barunici Meyern-Hohenberg. toga pregledali su na svečanost pozvani gostovi ostorije Dječjeg doma, dok je glazba mornarice irala rodoljubne koračnice. — Društvo prijatelja ce obraća se tom prigodom na pučanstvo, neka obilnim doprinosima sjeti njegove važne socijalne daće, spasavanja naše dojenčadi i podupiranja jećih majka. Nadje li ova plemenita namisao od- a u najširim krugovima, bit će moguće, da se zavod razvije i utjeca blagotvorno na socijalni ot. — Uprava našeg lista prima dobrovoljne inose za naš Dječji dom.

Milodari za hrvatsku istarsku siročad. Ovih na sakupile su gospodje Figurić, Santel i Opašić Pazinu medju gradjanstvom 1572·30 K (tisuću stotina sedamdeset i dvije krune, 30 h) za istar- siročad. — Darovaše: po K 200: Općina Pa- i istarska posujilnica; po K 80: gdja Figurić; K 50: obitelj dr. Kurelić i g. Josip Mandić; po 30: obitelj Kalokira i obitelj Kos; po K 20: itelj Cucančić, gg. I. Kalac, Košir, Rebek, obitelj ković, obitelj Martić, Perhavec, prof. Pregelj, dr. besta; po K 18: obitelj Gržinić; po K 15: obi- Hradek, obitelj Trampuž i N. N.; po K 10: of. I. Burić, obitelj Cerovac, Detelić Niko, Flego dovan, M. L. Gržinić, dr. Klarić, dr. H. Maver, Mišon, obitelj B. Mogorović, obitelj Matanić, a. O. Ramroth, obitelj Rauer, obitelj Č. Rauer, itelj prof. Roža, obitelj Rumac, g. Rajčić, prof. pić, obitelj prof. Santel, obitelj Ulaga; po K 9: g. I. Dorčić; po K 8: Matija Wrischer; po K 7: g. Dušić; po K 6: gdja. E. Afrić, g. Filipčić, prof. Galvagni, I. Novak; po K 5: g. Dragut. Pečenko, gg. Perušić, Mihaljević, g. J. Kyovsky, Facchin, Rud. Čeh, Zorzut-Seršić, Iv. Stranić, M. Jurdana, M. Zgrablić, I. Opašić, Jos. Turčinović, prof. Schaup, dr. S. Brajša, Pavlinić O.; po K 4: gg. Armin Afrić, Koren, Ivka Zović, prof. Vac, D. Šverko; po K 3: M. Jericijo, Mara Opašić, Corazza, S. Rodić; po K 2: gg. prof. Frankola, Gortan Iv., Maljavac, Be- letić, Grabar, prof. Brolih, Diminić, Ladavac Marija, Ančić Jos., C. Mogorović, F. Orel, obitelj Motika, obitelj Legiša, Darinka Medvedić, Bernobić Ivo, Pečenko Ivanka, Vjekoslav Matanić, Marija Jurčić, Antica Drndić, Marija Dobrila, N. N., dr. Klunić, Imog. Stafl, L. Satran, Večić, Jovanović; po K 1: Gradišnik, Vitanović, N. N., Benda, Suhadolnik, Marija Udovičić, Ana Opašić, Volavšek, Zović Lj. Učenici c. kr. gimnazije polažu: 235·50 K. Učiteljske kandidatice 47·80 K. Sa sakupljenim novcem raspo- lažu sabirači. — Naprijed za našu djecu!

Petroulje. Sutra će se prodavati u skladištu Fonda u Radeckijevoj ulici petroulje i to četvrt litre po osobi uz prikaz crvene legitimacije. Na petro- ulje imadu pravo samo osobe iznad 14 godina. Ljudi u podopćinama će dobiti 1 i pol litre petro- ulja po obitelji i to na odrezak XII.

Ča pravi Franina. Tu san opet z par besed med Vami. Toliko mi je tega na srcu, da mi je lepše, kad kemugod ispripovedam, ča me stišće i ča me muči. Ne znan ni kade bi začal. Al znan, svejeno je, kade začnen, i ča napišen, žač oni, ki budu šteli, ča pravi Franina, zlovoljni će rasprekidat foj, zamotat čagod va nj ali očistit si z njin čagod, poslat će k vragu Franinu i „Hrvatski List“, ki vavek stare stvari na- braja, to ča nidan ne mari čuti, a nikad ne će da reče, kad je jedan put ljudi doć pametni i finit tu kome- diju, ka nan je sven do grla došla. Znan sve to jako dobro, al svejeno pišen. Bog moj, ča ne bih i ja dal polovicu od svega ča iman, živega i mrtvega, da bih mogal preobrnit svet. Al ne gre, pak ne gre. Kako kad se dva divlji biki uhite, pak se bore, jedan dru- gega bodu al ne će finit, dok si jedan od njih ne razbije glavu, ali dokle god oba ne padu izmučena i brez daha na zemlju. Tako i ti, ki se danas tuku. Tuku se i tući će se doklegod si on, ki ima najveć furije, ki bi hotel zapovedat na svete, ne razbije glavu. [illegible]

[illegible] i. Ja mislin, da će zid razbit njegovu glavu, zač ki je kada videl, da bi bila glava človečanska čvršća od kamena od zidu. I ki je kad videl, da bi grehi bili jači od pravice? — Pred deset dni, kako je bila na fojeh, je bilo u Pragi u Češkoj baš lepo i veselo. Tamo su deputati od sveh slavin- skih narodi, to će reći od Jugoslavena, od Poljaka i Čeha, pak deputati od Talijana i Rumunji povedali si med sobon i se dogovorili, da ne će već biti hlapci, kad su gospodari tako brez srca. Ali živet po- šteno i u miru z Nemci i Madžari, mi na svojen a oni tamo doma na svojen, al nikako. Već se ne ćemo puštit, tako da nas drže za svoje živine, da mi delamo, a oni da našu muku gode i našu krv piju, da se naša deca za njihove kapricije i njihove tuste i sigurne trbuhe po svetu gube, nego ćemo pošteno skupa delati i skupa uživati. Al dal? Nisu naši de- putati ni dobro zrekli besidu, a već je policija sve razagnala, naši su se morali vrnit, al ovput su i po- šteno opravili i izvršili, ča su hoteli. Ni te sile na svetu već, ka bi mogla dodijat našen pravu i pravici našega dela. I kad je pravica s nama, je s nama i Bog i svet i sve ča je dobro i pošteno. A ako su danas još kanuni jači od nas, Bog i pravica su jači od kanuni. Sve Vas pozdravlja i svako Van dobro želi

Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Nakon pola godine. Pred pola godine, oko 18. studenog 1917., okrenuše bosanski frankovci svoje zastave, te stupiše otvoreno u službu onih, koji su užasnim progonima istrijebili na tisuće naših ljudi i opustošili mnogobrojne naše krajeve. Štadler, sarajevski biskup, koji je najprije potpisao jugosla- vensku deklaraciju, izdao je novu, svoju izjavu. Jedan natporučnik i Štadler sastaviše izjavu, otisnuše je na čelu Štadlerskog glasila „Hrvatskog Dnevnika“, stare članove redakcije protjeraše ili sami otstupiše ne htijući da služe dalje tudjinskim ciljevima. Mi smo se na taj preokret jednog bosanskog dnevnika opširnije onda osvrnuli. Mislili smo naime, da će biti od nekog zamašaja njegovo protunarodno pisanje. Kasnije, kad smo vidjeli, kako je taj dnevnik preduboko pao, kako je postao vjernim drugom svog zagrebačkog brata i saveznikom slavenskog Šušteršićevog lista, koji broji 119 preplatnika, nismo više osvrtali na njegovo pisanje ni na rad njegovih zaštitnika. Nismo dapače niti javili, kako su biskup Štadler i natporučnik dr. Ivo Pilar poslali dr. Seidleru pozdravni brzojav upravo onda, kad je on navijestio novi kurs u Austriji i nove progone na jugu. Učinili su to posvema onako, kako je veliki naš čovjek, blagopokojni Krek bio kazao, da onaj, koji može odobravati ono, što čini naša vlada, ljubi ruku, koja bič drži, i njega bije. Svi su ti čini jednog crkvenog pastira bili preniski i presramotni (dr. Štadler se ne potpisuje kao svjetovnjak t. j. „dr. Stadler“ nego kao crveni pastir, naime „† Josip“), te se nijesmo na to htjeli ni osvrnuti. Ali sada donosi taj sarajevski „Hrvatski Dnevnik“ članak: „Nakon pola godine“, gdje opet otiskuje krupnim slovima izjavu, koju je donio prije pola godine. To nas je ponukalo, da se opet zaustavimo pri njihovom „velikom“ radu. Ne zato, što je možda članak lijep, duhovit, zanimiv ili možda čak i ujedljiv, žučljiv, kako imadu da pišu frankovački listovi, već naprotiv stoga, što je članak kao i sav njihov rad posvema smiješan. Uzalud tražimo u tom članku razvoj njihova rada i napre- dovanja; oni i sami znadu, da nisu učinili ništa. Ali zato navadjaju jednu veliku zadovoljštinu za sebe. Vele, da im je sa mjerodavnoga mjesta bilo rečeno, da rade dobro. Dakle austrijska vlada, koja je u službi njemačkih nacijonalaca, koji su pak najzagriženiji protivnici svega što je slavensko, dobili su svjedodžbu dobra ponašanja. Uboge ropske sluge! A napredovanje njihovog lista u to pola godine? Uzmemo li u ruke „Hrvatski Dnevnik“ pod starim uredništvom i današnji list, moramo ostati prene- raženi. Staro uredništvo barem je izdavalo i ako ne najbolji list, to barem list nanimiv, zabavan sa opširnim sadržajem. Današnji pak list spao je na običan zakutni listić, bez ijedne riječi iz zbilje. Iz- gleda nešto lošije, nego je izgledao „Hrvatski List“ u onim teškim danima, kad je bio počeo izlaziti i kad nam se je tamnica i vješala turala pred nos.

„Jugoslavenstvo i katolicizam“. Pod tim naslo- vom izašao je u zagrebačkim „Novinama“ opširan članak iz pera dr. Ante Mahnića, biskupa na Krku. Govori u njemu, kako su i pravoslavni Srbi naša braća po jeziku i krvi, te moramo nastojati da se mirnim načinom s njima sporazumimo i zbližimo. Svoje tvrdnje potkrepljuje krčki biskup citatima iz poslanica sadašnjeg pape Benedikta. U podnaslovu „za bratsko ujedinjenje!“ piše krčki biskup: Vjeran svome geslu: Divide et impera! neprijatelj je uckao, kako se ucka pas, Hrvata na Srbina, Srbina na Hrvata. Fanatizovao je i jedne i druge. Pleme za- mrzilo pleme. A i u vjerskom pogledu, uza sve to, da smo pravoslavlju najbliži, ipak smo voljeli da nam njemački protestantizam i racijonalizam truje inteligenciju i kvari srca. Kakvo čudo, što osta- dosmo daleko jedni od drugih, tudji u domovini, podijeljeni, prezreni i sami prezirući same sebe, iskaljujući gnjev svoj tek na braći svojoj . . .“ Tako piše danas hrvatski biskup. Kolike li goleme razlike izmedju tog pisanja i niskog djelovanja drugog takozvanog takodjer hrvatskog biskupa Štadlera! Spomenuti članak biskupa dr. Mahnića bio je u cjelini zaplijenjen u ljubljanskom „Slovencu“ (gotovo cijela prva stranica) — slučaj, koji zajista lijepo svjedoči, dokle smo mi u našoj državi (i to još k tomu najkatoličkijoj državi) došli, gdje se plijene članci jednog biskupa, duhovnog pastira naroda.

Lješina časnika francuske ratne mornarice. „Prava Crvena Hrvatska“ javlja: U nedjelju ujutro nadjena je na morskoj površini kod ostrva Lo- kruma jedna čovječja lješina, u odori oficira ratne mornarice. Dovezoše ju do lučkog poglavarstva u gradsku luku, gdje bje pozvano povjerenstvo. U džepovima je nadjeno više isprava, vojnička legi- timacija, objavna diploma talijanskog ratnog odli- kovanja, neke fotografije i ost., a oko ruke prikop- čan mali sat. Ustanovilo se je, da je to Maurice Poirou, časnik francuske ratne mornarice. Oko sebe je imao pojas za spasavanje. Cijeni se da će biti oko 40 dana da je u moru. Tijelo je već u zadnjem stanju raspoznaje. Zatim je bilo pre- nešeno u mrtvačnicu. U ponedjeljak ujutro poko- pan je na mjesnom vojničkom grobištu. Pokop je obavljen uz sve vojničke počasti.

Zaštita prozornih stakala pred eksplozijama. Nema tome dugo, da se konstatovalo, da pletivo mreža iz papirnatih pruga, priljepljeno na stakla, sprečava u znatnoj mjeri pucanje stakala uslijed eksplozija. U Parizu upotrebljavao se u početku debeli i grubi papir za zavoje i to na način, da se je lijepilo na prozore dva traka papira unakrst u obliku križa sv. Andrije (×). Kasnije su došli u modu ukusniji uzorci iz bojadisanog papira. Trgovci su upotrebljavali ovo zaštitno sredstvo za stakla na izlozima u svrhu reklame. Preporučuje se, da bi se i naše puljsko pučanstvo poslužilo ovim praktičnim sredstvom.

Sveslavenstvo. Značajka je njemačkih političara i no- vinara, da na dugo i široko raspravljaju o stvarima, kojih uopće ne poznavaju. Njemačkom je narodu kao takvom duša Slavena tajna sa sedam pečata. Njemački inteligenat obično je odviše komodan e bi se bavio sa drugim stvarima izuzev one, od kojih crpi neposrednu korist. Nijemci se odlikuju većinoma time, što ne poznavaju osim svog jezika nijedan drugi na svijetu; a poznavanje jezika je ključ do duše na- roda. Ne bi imali baš ništa proti toj ignoranciji Nijemaca, jer je to njihova privatna stvar, kad se ne bi uplićali u poslove, koje ne razumiju. Ali ona divna bezobraznost, kojom si nje- mački žurnalisti prisvajaju sud o Slavenima i slavenstvu, ono lakoumo samoprecijenjivanje, kojim vjeruju u iznakaženu sliku primitivne svoje uobrazilje a podmetaju je zatim drugim narodima, to nas sili, da im kažemo, da je u interesu nji- hovog ugleda, neka se sveudilj ne blamiraju svojim neču- venim nepoznavanjem prilika i ljudi u slavenskim zemljama

Što si predstavljaju Nijemci pod — panslavizmom. Panslavizam to je za njih nešto strašnoga, veleizdajničkoga, nasilničkoga, nekakav pendant pangermanizma. Ali izmedju pangermanizma i panslavizma postoje bivstvene razlike. Dok je ideja pangermanizma danas ideja militarizma, osvajanja, tlačenja tudjih naroda i iskorišćanja tudjih, nenjemačkih zemalja ad majorem Germaniae gloriam, sveslavenstvo je u prvom redu osjećaj zajednice i srodnosti svliju Slavena, ne dira u tudje narode i u tudja područja, ne teži za osvajanjem tudjih područja, za ubijanjem tudjih naroda. Sveslavenstvo je potpunoma interna stvar slavenstva, koja sama po sebi ne ugrožava nijedan neslavenski narod. Sveslavenstvo hoće uspostaviti kulturni sklad izmedju slavenskih naroda, hoće izmiriti njihove opreke, hoće postići njihovo skladno suradjivanje. Bori se za opće čovječanske kulturne ideale. Ova misao odgovara najdubljim i najdrevnijim osjećajima slavenske duše. To je tako prirodan pojav, da je živio već u doba kad nije bilo slavenske države, koja bi bila toj misli dala odredjen politički oblik, a zapravo ova misao nije nikad ni imala političkog značenja. Caristička je Rusija bila imperijalistička, ali njemačka je laž, da je caristička Rusija bila sveslavenska. Nije potrebno da se pozna rusku kulturnu povijest baš u tančine, e bi se moglo dokazati neistinitost ove tendencijozne, kadkada i zvanične, tvrdnje. Sveslaveni bivali su u Rusiji progonjeni i to već zbog svog kršćanskog i demokratičnog svjetovnog nazora. Ruska vladalačka kuća stajala je već stogodišta pod njemačkim utjecajem, služila se pri vladanju njemačkim generalima i njemačkim ministrima. Ruski imperijalizam nosio je prisno njemačko obilježje. Probudjenju sveslavenske ideje u Rusiji nije caristička Rusija doprinjela baš ništa. Sveslavenstvo i neoslavizam bili su dapače neprijatelji carizma; išli su za tim, da se neruskim narodima u Rusiji dade sloboda, priznavali su opravdanost poljačkih težnja za samostalnošću. Ruski je carizam uništio poljsku državu, dok je u interesu slavenske misli bilo, da Poljska ostane slobodna, nezavisna i jaka država. Dijeljenje Poljske koristilo je jedino germanstvu, predalo Nijemcima na milost i nemilost milijune Poljaka. Pratimo li historiju ruskih careva, naći ćemo sve puno slučajeva, koji dokazivaju, da su ruski carevi radili više u korist Nijemaca nego li Rusa samih i Slavena uopće. Ako je sveslavenska misao silna, silnija nego što je izgledala, imalo se je pripisati prirodnom osjećaju jedinstva Slavena, starim zajedničkim kulturnim tradicijama, koje potiču iz doba Ćirila i Metoda i koje su barem u liturgijskom jeziku ujedinile ogromnu većinu slavenskih naroda. Ova je misao bila poradi toga jaka, što izmedju pojedinih slavenskih jezika ne postoji niti onolikih razlika, kao što medju pojedinim njemačkim ili talijanskim narečjima, što su običaji, narodna pjesma, narodni život, narodno vezivo, jednom riječi narodna duša bili još mnogo srodniji nego li sami jezici. Ovu tijesnu zajednicu slute i sami Nijemci kad govore više o Slavenima uopće nego li o pojedinim slavenskim narodima; dok se gotovo nikad ne govori o Englezima i o Nijemcima kao o istom narodu, čak ni o Dancima i Nijemcima, koji su si još bliži. Da ovo sveslavenstvo nije postalo silno prema prirodjenoj svojoj snazi, imade se pripisati u prvom redu njemačkim mahinacijama i spletkama carizma, koji je stupio u službu njemačkih interesa i služio se kod vladanja njemačkim sistemom, njemačkim ljudima i služio njemačkim ciljevima. Ali Nijemcima ne stoji do toga, da si stvore ispravan sud o Slavenima, već traže u njihovom životu samo izlike za denuncijacije, što su im na osobiti način omilile. U ostalom ne trebamo, da se Nijemci zanimaju za naš narodni život; nama je dostatno, da ih mi poznamo i to veoma dobro! x.

Patriotizam. Hubert Marischka poznati je u Beču operetni tenor. Kod nas nije poznat, što je u ostalom u prilog našemu narodu, kojemu možemo samo zaželiti, neka se i u buduće s njim ne upozna, to jest niti s bečkom operetom niti s njezinim predstavljačima. Taj Hubert Marischka je veoma patriotičan čovjek. On neće doduše na frontu da puca na žive neprijatelje, već bi mu milije bilo doći k nama na svečanost, da puca na lutke preobučene u neprijatelje u improvizovanoj streljani. Ali gospodin Hubert Marischka nema u Beču takve prilike, te bi se iskazao u svom veličajnom patriotizmu u streljani Wurstelpratera, da utoli pucanjem na nišane, koji predstavljaju Francuze, Engleze, Srbe, Ruse i Talijance, svoj gnjev i svoju kipuću mržnju. Radi toga je izmudrio nešto osobitoga, nečuveno rodoljubivoga. Čitaj svijete:

> POZIV
> na
> DIJELJENJE NAGRADA
> Sutra, u četvrtak, 23. svibnja o podne u pol 1 sat dat će na terasi kursalona u gradskom perivoju, gosp.
> HUBERT MARISCHKA
> od „kazališta an der Wien" onoj dami, koja će pridonijeti najveću žrtvu za VIII. ratni zajam,
> CIJELOV NA NAJSVEČANIJI NAČIN.
> Odbor.

Tako javlja „Neues Wiener Journal" u inseratnom dijelu. Što se sve ne traži od naših rodoljubnih žena, o kojima se kaže i piše, da su uzornim svojim držanjem, tihim junaštvom, podvostručenim radom u zapuštenom domu itd. itd. dokazale, da su dorasle velikoj dobi. Dakle najveću žrtvu za VIII. ratni zajam a povrh toga još poljubac gospodina Huberta Marischke operetnog tenora u Beču! Naše žene i djevojke bile bi voljne potpisati ratni zajam, ali sigurno ne uz žrtvu, da ih jedan Hubert Marischka poljubi. — Vojničko je zapovjedništvo u Pragu zabranilo časnicima posjed Narodnog kazališta, ali kako da zabranjuje njima pristup takoj patriotičkoj proslavi, kakva se obdržala u bečkom „Stadtparku", kad je gospodin Marischka dijelio izmjenično besplatno poljupce u prospjeh ratnog zajma. Prostitucija nije doduše plemenita stvar, ali iz rodoljubivosti je upravo junaštvo! Podignite tom junaku spomenik pred budućim ministarstvom za ratne zajmove! x.

Prosvjeta.

Izdanja „Matice Hrvatske" za godinu 1917. Dovršene su i raspačavaju se knjige „Matice Hrvatske" za godinu 1917. (III. kolo) u svemu četiri knjige, i to: 1. Krsto Pavletić: Život i pjesnička djela Franje Markovića. Ilustrovano sa 8 slika. Potanka i kritična monografija velikoga hrvatskoga pjesnika. 2. Mirko Jurkić: Iz Završja. Crte i priče iz zapadne Bosne s ilustracijama Gabrijela Jurkića (16 slika i s naslovnom slikom u bojama: Selo u Završju). 3. Kosor: Mime. Pripovijesti. 4. Dr. Fran Bubanović: Slike iz kemije. Ilustrovano sa 57 slika. I ako je štampanje i oprema knjiga vanredno poskupila, opet je članska cijena za sve četiri ove knjige ostala K 6·—, samo je u ime otpreme, poštarine i porasilih troškova udaren prinos od K 2·—, za članove u Zagrebu i koji knjige podižu u uredskim prostorijama „Matice Hrvatske" K 1·—. Prema tome zapadaju redovita izdanja za članove izvan Zagreba K 8·—, a članove u Zagrebu K 7·—, za Slovence, koji su članovi „Matice Slovenske" K 6·— Uvez knjiga III. kola stoji K 7·—. Uz ova redovita izdanja izdane su kao vanredno izdanje. 1. Petar Preradović: Izabrane pjesme. Knjigu je umjetnički opremio Ljubomir Babić. Za članove K 5·—, uvez K 3·—, otprema i poštarina K 1·— (ako se naruči posebice). 2. Laza Lazarević: Izabrane pripovijesti. U ovome izdanju 8 najbiranijih pripovijedaka velikoga srpskoga pjesnika sa književnom studijom Jovana Skerlića. Za članove K 4·—, uvez K 2·—, otprema i poštarina K 1·— (ako se naruči posebice). Dok traje raspačavanje III. kola, ne će se prodavati posebice pojedine knjige ovoga godišta. Članovi zakladnici dužni su da se sami prijave za knjige i označe točnu adresu, ako koji slučajem ne dobiju narudžbenice. Zagrebački članovi mogu podizati knjige svaki dan osim nedjelje i praznika od 8—12 prije podne te od 3—6 po podne u prostorijama „M. H". (Matičina ulica br. 2.) Popis svih knjiga, koje imade Matica na skladištu, šalje se na zahtjev badava.

Ivo Vojnović: Dubrovačka trilogija. Slijedeći tjedan izlazi u redakciji samog autora ovo remek djelo naše književnosti kao prvi svezak „Narodne knjižnice". Izdanje će donijeti opširnu studiju o „Trilogiji" od Matije Lisičara, pjesnikovu najnoviju sliku, te umjetnički naslovni list J. Miše. Godišnja pretplata na „Nar. knjiž." iznosi K 10·—, a poštarinom K 11·—. Adresa: „Narodna knjižnica", Vojnička ulica 13.

GODOVNO.

Ivan Nepomuk.

Kod nas u Istri kažu ljudi „veliki godi" na „godi". To je od starine ostalo, kad se je i u nas kao i u Hrvatskoj i Slavoniji i drugdje slavilo imeni dan, krsno ime djeda (pradjeda, šukundjeda i t. d.) ili koga u kući, kojega su najviše častili. Kod nas su „veliki godi" veći blagdani, kad ljudi nešto bolje „stoje" (kad se više ili bolje jede).

Rijetki su u nas oni, koji još slave (časte) svoje godovno, svoj imeni dan, ili svoj god. Nema ni smisla, jer starinski „panem et circenses" (gozba i zabava) pošao je u muzej starih običaja. Pa i rimska kurija oduzela nam nekoliko „godova", a svakako i država će nešto uzeti, pak će biti više rada, a manje pijanih dana.

Jamačno svaki od nas može proslaviti godovno, ali duhovnim načinom. Nijesu od potrebe kojekakve gozbe, gdje se i vol zakolje i pije žežene rakije i toči rujna vinca na kable. Trijezno, i pametno, pak je zaista ugodno.

Da vam pričam kako sam ja proslavio svoj imeni dan (16. V.). Bivam u selu. Nema ni kazališta, ni „Kina", ni hotela, ni kavana, ni krčma. Nekoliko kuća, vrtova i lijepa priroda. Nije romantična, nije ni odviše zdrava, ali ima dosta sunca. Običan kraj, obični ljudi — seljaci i ja — i obrnuto.

Moj god. Matinee (ujutru — budnica). Rebrenice zatvorene, kapci na po otvoreni, prozor pritvoren. Vani se danji. Slavuj, ugla, vrabac i pastirica pripravljaju skupni koncerat. Glavni pjevač (slavuj), premda je cijelu noć radio, započinje prvi:

„Pjevam slobodi,
Pjevam Bogu,
Pjevam si ženki,
Pjevam rodu.

Moj glas se ori,
Moja pjesma leti,
Moj se rod veseli,
Moja (ženka) k meni sleti.

Pak me miluje,
Pak me ljubi,
Pak me mami,
Pak se pridruži.

A ja onda i još bolje
Pjevam, pjevam sve od volje:
Pjevam svijetu,
Pjevam cvijetu,

Pjevam mravu,
Pjevam lavu,
(Na stablu ušencu,
I vodi u zdencu.)

I mjesecu sanenu,
I sunašcu vatrenu;
Al' najviše pjevam svome rodu
Neka cijeni svoju slobodu.

Če—če—če—če;
sti—sti—sti—sti;
tam—tam—tam—tam!"

Ugla: „Nemoj tako, nemoj! Ljudi trpe, ljudi trpe".

Vrabac: „Župan ja, župan ti! — Živ, živ, živ!"

Ugla: „Stvore jedan! Sad si župan, kad je što da se uzme".

Dignem se, otvorim prozor. Zabava prestaje, samo pastirica, trkom po crkvici, veli: „Čestitam, čestitam, čestitam!" Odleti i ona.

Kanarac (naturalizirani tudjinac) u drugoj sobi pjeva i on svoju čestitku. Ne razumijem ga, ali ga shvaćam.

Jestvenik:

Zajutrak: Ratna kava i palenta.
Doručak: Ništa! — posao u službi ili rad vani.
Objed: Palenta, kupus kiseli — velika čaša vina.
Užina: Ništa! posao u službi ili rad vani.
Večera: Ostaci od objeda — čaša vina — ratna kava.

Zabava. Žabji koncerat:

Kre, kre, kre, kre, kre:
Slabo ljeto gre.
Pi, pi, pi, pi, pi:
Malo jedi, puno pi.

Vatrometi: Krijesnice.
Duet: Ćuk i sova.
Serenda: Slavujev poj.

Namjena goda: 20 K u svrhu najpotrebnije a najkorisnije ustanove. Za sada „Hrvatski List" u Puli.

Proglas! Hrvati i Hrvatice! Svima nama je veliki god na 30. svibnja (maja) 1918.

Retraita (Mirozov): Na počinak!

•

Izjava. Ja niže potpisani pri potpunoj zdravoj pameti, i znadem potpuno što činim, izjavljujem ovime, da nijesam već mjese cdana okusio komadić govedjeg mesa, što u ovakovim kritičnim vremenima nije od malene važnosti. Javljam urbi et orbi da od današnjega dana ne pripadam listi siromaha, već se sam proglasujem gospodinom i da ću za sebe i svoje zakonite nasljednike plaćati meso po 16 K (šesnaest kruna) kg. Pristajem i na svaku promjenu cijene — samo da si privremeno produljim svoj i svojih časni život. Jamčim za sebe i svoje svojom krasnom plaćom.

U Puževom selu, dne 10. svibnja 1918.

I. N. Skolastikus.

Pojedini broj 16 h.

A lista: U pretplati ... god. K 48·—, ... godište K 24·—, ... sečno K 12·—, mje... K 4·—, u malopro... 6 fil. pojedini broj. ...ŠI primaju se u ... lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

...dina IV. — U Puli, ponedjeljak 27. svibnja 1918. — Broj 1032

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Osim ...ičkih pokušaja Talijanaca, poduprtih po top... paljbi u odsjeku Tonale, nema osobitih do...ja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog ... službeno javlja: Zapadno bojište: Južno od ...a Nieuport i na obim stranama od Dixmul... zar.bili smo više od 70 Belgijanaca. Topnička ... koja je preko dana bila umjerena, postala je ...čer u nekojim odsjecima žrvahnija. Iza nastupa ... pojačala se u predjelu Kemmela, južno od ...ne, izmedju Moreuila i Montdidlera privremeno ... paljba. Kod Bucquoy izjalovilo se više en...ih sunaka. Takodjer u ostalim odsjecima tra...je živahna izvidnička djelatnost neprijatelja. ... toga smo zarobili zapadno od Montdidiera ...ikance, u nizini Ayette Francuze i na južnom ...u Aisne, sjeveroistočno od La Neuville Engleze, ...idendorff.

Rat.

Engleski izvještaj od 24. svibnja na večer: ...čeni od vatre teškog topništva, poduzeli su ...ci tečajem noći napadaj kod Bucquoya. Ne...o je naših ljudi nestalo. Na različitim točkama ... dopremile su engleske i francuske straže ne...o zarobljenika. Inače nema šta da se javlja.

25. svibnja u jutro: Tečajem zadnje su noći ... čete preneražile neprijateljsku postojanku kod ...nela, sjeverno od Alberta, te zarobile 40 mo... i zaplijenile 2 strojne puške. I sjeverno od ...a poduzeli smo uspješno poduzeće te dopre...nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko topništvo ...ljalo je jučer plinovitim granatama istočno od ...unea. Tečajem noći pojačana djelatnost u od... Veermezele.

Francuski izvještaj od 25. svibnja popodne: ...jem noći suzbili su Francuzi dva njemačka ...aja, jednoga južno od šume Hangard, drugoga ...gezima. Francuske su čete izvele uspjele sunke ...prijateljske linije zapadno od Noyona, kod ...lya i u Woevreu. Francuzi su zarobili nekoliko ...aka. Sa ostale fronte ništa novoga.

„Temps" javlja, da je nepogodno vrijeme pro...ilo malo zadocnjenje njemačke ofenzive. Nje...u će ofenziva biti najsilnija od početka rata. ...nost za četvorni je sporazum tim veća, što je ...ndorff nagomilao golemo množtvo četa i što se ... predvidjati, na kojem će mjestu udariti. — Na ...im vojničkim vijećanjima u Parizu i Abbevilleu ...ata je potreba daljnje zimske vojske. Odlučeno ...apitati Ameriku, u koliko bi bila u stanju snab...ti saveznike živežem, četama i ratnim priborom. ...bna je komisija već na putu u Ameriku. — ...stminster Gazette" piše: Položaj na zapadnoj ... biva svaki dan povoljniji. Njemačka je navala ...djena. Možemo biti mirno uvjereni, da bi se bila ...zela, da je bilo nade u uspjeh. — „Nouvelle ...espondenze" javlja iz Pariza: Grad Bethune u ...enu je. Požar se porodio u vijećnici, koja je po...ena upaljivim bombama. Odanle se požar pro... dalje, te zahvatio skoro čitav grad. Pučanstvo ...stavilo Bethune.

Wolffov ured javlja: Grad Laon i njegova ...gradja stajali su 24. t. mj. pod sverazarajućom ...bom francuskog topništva. Preko 200 metaka ...h je kalibara palo u grad, koji se sve više ... i propada. U predgradju St. Marseille buknuo ...ožar. 4 su osobe ubijene a 2 ranjene.

* **Prosvjedi radi obustave „Narodnih Listyju".** ...ednici općinskog zastupstva grada Praga od ... m. bio je prihvaćen prosvjed protiv obustave ...odnih Listyju" te proti načinu cenzuriranja ...pe u Českoj. — Slične su prosvjede prihvatila ...nska zastupstva Smichova, Krča, Brevnova i ...ica.

* **Dementi o mirovnim pokušajima Bugarske.** ...garska brzojavna agentura" ovlaštena je demen...ti vijest novinara Markovića, prema kojoj se je ...arska obratila na Srbiju u tu svrhu, da utre ... mirovnim pregovaranjima.

* **Ukrajinska vojska.** „Deutsche Tageszeitung" ...a polag „Kijevske Misly": Poglavica generalnog ...era, general Slivinsky, izvjestio je hetmana o ...lenju ukrajinske vojske. Organizacija ove vojske ...la bi se provesti po uzoru zapadnoeuropskih vojska. Osobito se pažnju mora svratiti na momčad za uvježbanje vojske. Bit će provedena sveopća vojnička obvezatnost.

* **Veliki nemiri u Belgiji.** „Vossische Zeitung" javlja iz Bazileje o velikim nemirima u Brusselu. U pouličnim je bojevima bilo ubijeno 14 radnika medju kojima takodjer vodja radničkog društva.

* **Govor princa of Walesa u Rimu.** „Agenzia Stefani" javlja od 25. t. mj.: Prinz Walski izrekao je u Augusteumu u Rimu govor, u kojem je kazao: Dolazim, da vam donosim poslanicu solidarnosti i sokolenja u ime kralja, mog oca, u ime njegovih podanika u Velikoj Britaniji i a prekomorskim posjedima. Dolazim, da vam izrečem trajno prijateljstvo i simpatiju naroda Velike Britanije, čija je drevna simpatija sada postala pobratimstvom u oružju, koje se više ne može razriješiti. Ovdje, u staroj prijestolnici svijeta, u domovini socijalnog reda i socijalne pravednosti, ovdje izražujem svoje puno osvjedočenje, da velika stvar, za koju se bore oba naroda, mora dovesti do pobjede pomoću sloge, čiji je izraz ova skupština.

* **Rumunjsko stanovište glede pripadnosti Besarabije.** Izvanji ured u Kijevu dobio je, kao što to berlinski ukrajinski tiskovni ured javlja dne 13. o. mj. odgovor na notu rumunjske vlade na ukrajinski protest glede aneksije Besarabije. O tom se odgovoru medju inim veli: 1. Besarabija nije anektirana, već se ona dragovoljno sjedinila sa maticom zemljom. 2. Rumunjska vlada ne poznaje ni jedan dio Besarabije, gdje se pučanstvo smatra ukrajinskim, te gdje bi isto bilo izrazilo želju, da pripada Ukrajini. Ako se je jedan dio pučanstva smatrao i Ukrajincima, onda to još nije dokaz, da su to uistinu Urajinci. Kad su Ukrajinci potpisali mirovni ugovor u Brest-Litovsku, nijesu postavili nikakve zahtjeve na Besarabiju. 3. Rumunjska vlada potsjeća na izjavu ukrajinske vlade naprama generalu Coando od 15. siječnja 1918., gdje se veli, da nema ništa da prigovori ujedinjenju Besarabije sa Rumunjskom, već da će kod toga Rumunje podupirati. Radi toga odbija rumunjska vlada protest ukrajinske vlade.

* **Kornilov opet živ.** Polag zadnjih vijesti, ne odgovara istini, da je general Kornilov pao. „Morning Post" javlja iz Petrograda, da general Kornilov stoji s vojskom južno od Moskve i da u Rusiji vlada sveopće mišljenje, kako će on osloboditi Rusiju od boljševika.

* **Meksiko i Kuba** prekinuli su medjusobne diplomatske odnošaje.

Iz Rusije.

Berlin, 25. (D. u.) Wolffov ured javlja: Pošto ovdješnji zastupnik ruske republike, Joffe, nije htio da primi na znanje izjavu o neovisnosti Livonske i Estonske, predanu mu od zastupnika ovih zemalja, ali se je izjavio pripravnim, da primi ispravu, ako mu se ona preda preko izvanjskog ureda, udovoljio je državni kancelar molbi zastupnika te je Joffeu poslao ispravu, u kojoj se veli, da je pučanstvo Livonske i Estonske primijenilo pravo na samoodredjenje te se otcijepilo od Rusije.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Slovenec" doznaje iz Beča, da su obećane vladine naredbe proti jugoslavenskoj agitaciji medju svećenstvom i činovništvom već izašle. — Bjesnilo Nijemaca u Mariboru traje i trajat će, dok ga bude podupirala vlada. Tako je u noći izmedju 18. i 19. svibnja rulja njemškutarskih uličnjaka navalila na kuću poslanika dr. Verstovšeka u Mariboru kamenjem i uz tulenje veleizdajničke pjesme „Die Wacht am Rhein" razbila četiri stakla na prozoru. Dva su velika kamena doletjela dapače u spavaću sobu, gdje spava gospodja sa djecom. Samo je slučaj, javlja „Slovenski Gospodar", da debeo kamen nije pogodio spavajućeg dječaka. Policije nije bilo nigdje, da rastepe ili pohvata tu divlju rulju. Isti list piše o onima, koji po slovenskim krajevima propovijedaju nastavak rata. To su: Svi njemčure, svenijemci, njemčurski i svenjemački listovi, huškači na svenjemačkim sastancima, svaki koji je proti Jugoslaviji i proti samoodredjenju naroda te konačno svi oni mameluci, koji hodočaste u Beč, da se tamo izjave proti jugoslavenskoj državi. Svi ti, koje smo ovdje nabrojili, zahtjevaju, neka rat traje tako dugo, dok Njemačka ne pobijedi na cijeloj crti. Ti su ljudi zagriženi neprijatelji pravednog i sporazumnog mira medju narodima i državama prema kojemu bi svi narodi dobili jednaka prava. I tko toga ne vjeruje, neka ide na svenjemačke sastanke, gdje govornici viču, da Slaveni ne smiju dobiti slobode i samostalnosti, te pozivlju Njemačku, neka ne sklopi mira, koji bi oduzeo Nijemcima gospodstvo nad drugim narodima, nego neka se ratuje naprijed. Što je njemčure i svenijemce briga, umire li puk od glada, padaju li na bojištima najbolje sile; i što ih je briga, propada li seljak uslijed silnih rekvizicija, na sve to se ne osvrću, već tule uvijek istu: Rat, rat! Pošteni Nijemci osudjuju to besavjesno uckanje. — Na Tjelovo, dne 30. svibnja, na godišnjicu svibanjske deklaracije obdržavat će se po svoj Sloveniji sastanci, tabori i zabave. U Trstu će se tom prigodom u Narodnom domu pri Sv. Ivanu obdržavati svečanost u korist „Djačkog doma". Toj će svečanosti, kako doznaje „Edinost" iz pouzdanog izvora, prisustvovali i predsjednik Jugoslavenskoga kluba dr. Ante Korošec. — Pozivljajući na sakupljanje za slavensku školu u Mariboru, donosi „Slovenski Narod" ovaj dirljiv dogodjaj: France Štiglic, iz Luč pri Ljubnu pao je za domovinu i cara. A još one trenutke pred svojom smrću mislio je na svoj slovenski rod. Dao je pozvati k sebi svog najboljeg prijatelja i molio ga, da izruči 50 K njegove prištednje za slovensku školu u Mariboru. To je taj sa srdačnom radošću i učinio i pisao o svojem prijatelju medju ostalim: Pravili smo nacrte i odluke za buduću Jugoslaviju, a pustio me samog i preselio se u bolju domovinu. Nije mu bila dana sreća, da dočeka dan, kad će njegov rod biti riješen ispod tudjeg jarma i tudjih okova. Veselit će se tamo gore nad zvjezdama našoj budućoj sreći". Dok imademo takvih ljudi, koji se još pred smrću sjećaju te slovenske djece, pripominju k tomu slovenski listovi, koju hoće tudjinac svojim školama da odnarodi od vlastite majke, tako dugo nije treba da se plašimo budućnosti. A takodjer Nijemci, koji uvijek tvrde, da vojnici u streljačkim jarcima ne će ništa da čuju o našem „uckanju", neka si zapamte da naši vrli junaci umiru sa riječju „Jugoslavija" na ustima i da takodjer u bojnom metežu sudjeluju u boju za najjednostavnija prava za vlastitu školu. — U Zidanome mostu u Štajerskoj izjaviše se žene i djevojke za jugoslavensku deklaraciju, kako je odobrava svo slovensko ženstvo.

Iz češkoga svijeta. Najnovije remek-djelo austrijskih Svenijemaca jeste obustava praških „Narodnih Novina". Kao uzrok obustave navadja se službeno, da su „Narodni Noviny" izlazile kao „Narodni Listy". „Narodni Noviny" nisu mogle biti ni veleizdajničke, (danas se uobičajom službeno naziva u našoj državi sve ono veleizdajničkim, što vidi i gleda. Hoćeš li da budeš lojalan, moraš biti glup, ili se barem glupim činiti) niti su mogle pisati proti državi. Nije ni jedamput bilo u njima ništa zaplijenjeno. Dakle nije bilo uzroka, da bi se obustavilo „Narodni Noviny". Ali ono, što nitko ne sluti, dogadja se uvijek u našoj državi. Policija je list obustavila, jednostavno stoga, što je izlazio mjesto „Narodnih Listy". Ide se prema tomu samo za tim, da se onemogući izlaženje najvećeg (koli opsegom, toli biranim i različitim sadržajem iz svih grana života jednog naroda) slavenskog lista. Nije tu po srijedi ništa do li nenavist i nezadovoljstvo, da jedan slavenski narod ima nešto većeg boljeg i savršenijeg nego li današnji njemački narod, koji je moralno prenisko pao. — Dne 23. svibnja zatvorila je policija 12 osoba, koje su nosile slavenske trobojnice. „Slovenec" pripominje k tome: Disati Slavenima u Austriji policija još nije zabranila. — „Lidove Noviny" još se uvijek bave svečanošću Narodnog divadla u Pragu. Žena neka iz Moravske, koja je za vrijeme proslave boravila u Pragu, pripovijeda: „Stupamo po Vaclavskom namesti. Pred nama ide mali skromni starac, vodeći za ruku oko osamgodišnjeg dječaka s moravskom kapom. Naglo se nekakav student zaustavi i poviče jasnim glasom općinstvu: „Tu je naš najstariji češki pjesnik, naš slavista, Heyduk! Slava majstoru Heyduku!" Općinstvo naglo kao jedan muž počne klicati slavu i mahati rupcima i klobucima; jasanje se razlijega a u njemu novi iskaz. Naša skupina žena iz Moravske pristupi k Heyduku i počne mu cjelivati ruke. Bijaše to tako naglo i tako je prodiralo iz duše, izravno spontano, kao da nam je to nepoznati Duh Naroda naredio. A dok smo mu cjelivali ruke, oduševljenje je naroda raslo do ogromnih granica. Bijaše to ovacija i to dobro na mjestu, jer bi se možda naš mili pjesnik sa 83 godine bio izgubio u mnoštvu proslava u tim slavnim danima. A nemojmo zaboraviti, da je već 1878. u svom „Cymbalu i guslama" učio nas poznavati Slovačko, da je o prvi borac za slavenske misli! Ali najljepše tek dolazi: stari pjesnik htjeo je valjda nešto kazati, ali nije mogao, jer su prisutni tako klicali, i jasali, da ih najsilniji glas ne bi bio nadvikao. A tu Heyduk uze sa glave svoj šešir, skine mornarsku kapu sa glave djeteta i, sam si je metne na glavu, pokazujući na nju prstom: „Gledajte, pomladih se danas kao dijete". Dali smo se od ganuća u plač, jer nije bilo dojmivije slike, nego vidjet tog smješećeg se starca, prvog u narodu, kako pokazuje, da je postao mlad!

pri tolikim iskazima oduševljenja i ljubavi. Tko bijaše prisutan tom jedinom iskazu, pa makar nije bio u Divadlu i Pantheonu, odnijet će sa sobom za cio život u srcu toplotu i svjetlo ovih dana". — Drugi jedan sudionik pripovijeda: „Jao našim popularnim muževima, kad ih susretne narod. Neumoljivo ih uzimlju na ramena i nose u triumfu. Stari majstor Jirasek morao je skoro uvijek bježati potajno iz Muzeja, da ga ljudi iz ljubavi ne zgnječe i skoro ne rastrgnu. To se dogodilo i Macharu u Spalenoj ulici. Društvo djaka tamo ga uhvatilo, ajde na ramena i u buci se čuli povici, e bi Machar govorio. Ali Machar jezgrovito povikne: „Moj je jezik u mojem peru! Hoćete li da me čujete, čitajte me dakle! Pustite, momci!" I tako su djaci u jasanju i oduševljenju nekoliko još nosili Machara a onda ga tek pustili. Opetujem, naši prvaci moraju se opskrbiti takodjer zdravim kostima, da podnesu iskrene i radosne češke iskaze, koje se tako krasno demokratski razlikuju od ledenih i diplomatskih štovanja naših susjeda".

•

I z U k r a j i n e. Pod naslovom „Ruska protu-revolucija u Ukrajini", donosi berlinski „Vorwärts" izvoran dopis o novom „hetmanskom kabinetu" u Kijevu i o njegovom djelovanju, o političkim prilikama i o raspoloženju u zemlji. Uredništvo, koje polaže posebnu važnost na ove vlastite informacije, primjećuje, da se one temeljito razlikuju od mnogo toga, što se piše o Ukrajini u njemačkoj žurnalistici te dodaje ujedljivo, da će njemački poslanik u Kijevu možda konačno iz tog dopisa razabrati, što se u Ukrajini u zbilji dogadja. — Novi vladni kabinet, veli imenovani dopis, nije do sada niti definitivan niti kompletan. Medju njegovim članovima imade ruskih kadeta, oktobrista i monarkista. Od ovih su zastupnici, koji pripadaju još najviše strankama ljevice, jedino kadeti, oni isti kadeti, koji su srpnja mjeseca 1917. opozvali svoje zastupnike iz Rade (iz stare ukrajinske Rade) te poslali odaslanike u Moskvu, koji su Ukrajince proglasili veleizdajnicima i zakletim neprijateljima Rusije, koji rade u prilog Njemačke. Oni su tražili od Kerenskoga, da bi ukrajinsku Radu dao zatvoriti te uopće poduzeo stroge vojničke mjere. Do onog trenutka, kad su Nijemci na poziv ukrajinske vlade unišli u Ukrajinu, agitovali su kadeti svim sredstvima protiv Nijemaca. — Kongres kadetske stranke u Ukrajini (tako se sami nazivaju, ali nikada ukrajinski kadeti) što se obdržavao 12. svibnja, izjavio je, da iz taktičkih razloga neće učiniti nikakvog predloga o ujedinjenju svilu ruskih zemalja, ali se izrekao za ruski jezik kao državni jezik u Ukrajini. Ovi kadeti tvore dakle lijevo krilo nove ukrajinske vlade. — Nova je vlada započela oštru kampanju protiv „Ukrajinstva". Ustavila je niz novina, medju kojima četiri najveće kijevske liste: „Nova Rada", „Borodba", „Vidroždnje" i „Narodna Vola". „Nova Rada" bila je doduše nekoliko dana kasnije opet dozvoljena, ali stavljena pod preventivnu cenzuru. I druge oštre odredbe karakterišu novu vladu: bio je zabranjen seljački kongres ukrajinski, sazvan za 12. svibnja, na kojem se sastalo 4000 ljudi. Mnogo je delegata bilo uapšeno. Zabranjen je bio takodjer ukrajinski radnički kongres, koji je bio sazvan na 14. svibnja. U Kijevu i u 5. gubernij bilo je proglašeno opsadno stanje. Ukrajinski je jezik tek dopušten u uredima kao sporedni, dok je uredovni jezik velikoruski. Vlada je šutke dozvolila saziv kongresa ruskih monarhista u Odesu, koji hoće proglasiti uspostavu starog ruskog carstva. Sprema se navodno i sveruski kongres zemstava. — Mirovna pregovaranja sa vladom sovjeta započela su u Kijevu 22. svibnja. Kijevski listovi donose vijesti, kako će se reorganizovati kijevski kabinet učestvovanjem socijalnih federalista i „samostojnika". Kao kandidati imenuju se Šeljukin, Šulgin i Štepanenko.

Dnevne vijesti.

Nijesu demonstracije i ipak su demonstracije, nijesu izgredi ali žalibože su izgredi. Bez tog naslova javlja dopisni ured iz Ingolstadta u Bavarskoj: 22. svibnja na večer buknuo je u nekom dvorcu u Ingolstadtu požar. Dok se radi toga sakupila velika množica, uapsio je neki stražar jednog čovjeka, navodno dezertera te ga poveo na magistrat. U pratnji tog čovjeka nalazio se v o j n i k, b o l e s t a n n a ž i v c i m a, koji je na magistratu povigao graju te time privabio veliku množinu ljudi. Raširila se vijest, da su ljudi vidjeli, kako je redar tukao vojnika, a uzbudjenje je tim više raslo, što se d o t i č n o g r e d a r a označuje kao v e o m a o m r a ž e n u o s o b u. Konačno se razišlo sakupljeno mnoštvo te je nastupio mir. (Ali mir nije nastupio, kako ćemo doskora vidjeti. Op. u.) Ukupni rezultat još tijekom noći provedenih istraga dokazuje, da ovi dogadjaji, koje treba žaliti, nijesu imali sveopće politički, stranačko-politički ili gospodarski uzrok, već da potiču iz surove volje za razgrajanjem i uništavanjem mladih i neiskusnih osoba obiju spola. Mir je opet posvema uspostavljen. (Ali nije još potpunoma uspostavljen, kako možemo iz dolnjega razabrati. Op. u.) Tek po duljem vremenu sakupio se opet oveći broj mladića i djevojaka, provalio na do sad još nepoznati način na magistrat, izvršio djelomično tamo, djelomično pred magistratom grube izgrede, tijekom kojih je u prizemlju buknuo požar te uništio mnogo akata gradskog magistrata. Uslijed velikog mnoštva, koje se odmah opet sakupilo, nijesu vatrogasci dugo vremena mogli doprijeti do garišta. Tek izakako je, nastupilo vojništvo, dalo se je mnoštvo rastjerati, kod čega je u susjednim ulicama došlo opet do stvarnih oštećivanja na prozorima i na izlozima. — Preveli smo taj izvještaj doslovno. Morala jest: Iz maloga raste veliko, a u Bavarskoj dapače iz ništa nešto. Najprije doznajemo, da su u Njemačkoj ljudi bolesni na živcima (u običnom govoru ludjaci) vojnici. Bez razloga bio je vojnik uapšen. Bez razloga je ludjak vikao. Radi takve vike sakupilo se pučanstvo i demonstriralo. Proti kome je demonstriralo? Čitav je jedan grad demonstrirao protiv jednog stražara. (Možemo si predočiti, što znači jedan stražar u velikom njemačkom gradu. Ingolstadt je od prilike tako velik grad kao Pula.) Drugih razloga za tu demonstraciju nema, jer: ova se množica sakupila onda bez političkih, bez stranačkih, bez gospodarskih, dakle bez ikakvog razloga pred magistratom, gdje je slučajno buknuo požar te uništio važne akte. Mi ne sumnjamo niti najmanje, da je prikaz iz službenog njemačkog vrela istinit i točan. Baš radi toga dolazimo do zaključka, da nije samo onaj vojnik, što je na magistratu vikao, bio ludjak, i redar, što ga je uapsio, već da je uopće Ingolstadt grad ludjaka, koji demonstriraju bez razloga, pale magistrat, razbijaju radi toga stakla i izazivlju oblast, dok im šalje konačno još vojništvo na vrat. A povod svemu tome, jedan „Schutzmann" sa pickelhaubom. A još to nije službeno ni ustvrdjeno! x

Jedna audijencija. 24. t. m. primio je car njemačke i nemškutarske zastupnike južnog Stajera i Koruške u audijenciju. Zemaljski je kapetan Koruške barun Aichelburg-Labia izrekao govor, u kojem bijedi jugoslavensku agitaciju i sav jugoslavenski narod najgorih nepodopština, krivi ga veleizdajništva i tvrdi, da su Slovenci u Koruškoj i Stajerskoj zadovoljni sa njemačkim jarmom i njemačkim nadvladom. Da dokaže istinu ovih riječi, nije se žacao predvesti pred samoga cara nekoje nemškutarske lutke, koje su tom prigodom morale zastupati slovenski narod. Nelstinu, da su bili u tim deputacijama zastupani takodjer Slovenci, širi takodjer naš dopisni ured, koji je već odavna postao pangermanskom ekspozituram i kojemu prema tome nitko više ne vjeruje. Stvar je za nas bez većeg značenja. Ona prikazuje samo u pravom svijetlu taktiku njemačke politike, koja ne zazire od nikakvog sredstva e bi postigla svoj cilj, što ga ne može postići poštenim, ravnim i dostojnim načinom. Riječi njemačkog landeshauptmana neće niti najmanje utjecati na slovenski narod, koji je činom dokazao, da mu je već odavna dozlogrdila njemačka strahovlada i da ga ništa više ne može pognuti. Njemačke nacijonalne komedije ne dojimlju se ni najmanje našega naroda, koji je svijestan svoje snage, svjestan pravednosti svoje stvari i koji znade, da samo odlučnim državnim može da spasi, zadnje, što mu je preostalo — goli život kao čovjek i kao narod. — Dopisni ured pripojuje k ovoj audijenciji slijedeći izvještaj: Novine (recte njemačke novine) davaju prigodom veleznačajnih izjava cara nasuprot njemačkim zastupnicima iz južnih alpskih pokrajina oduška čvrstom uvjerenju, da će ovaj veleznamenit dogadjaj, kojemu nema premca u povijesti Austrije, uvjeriti neprijatelje unutar i izvan granica o rodoljubivoj snazi i sili našeg pučanstva i da je taj dogadjaj možda u stanju, da osvijesti (!) one, koji teže za fantastičkim i ludim idejama i traže svoj spas u zasljedovanju tog cilja. Novine ističu, da careve riječi o zaštiti i o razvitku njemačkog naroda predstavljaju pomirujuće jamstvo te ističu ponovnu dokumentaciju pripravnosti za mir sa strane vladara kao lijepi i skladni svršetak jučerašnje veleznamenite enuncijacije.

Irska u Austriji. „Arbeiter Zeitung" donaša na uvodnom mjestu članak, u kojem na koncu veli: „I mi imamo n a š u I r s k u. I ne jednu već šest Irska. Tko je još dvojio o tome, mogli su ga d o g a d j a j i u P r a g u poučiti. Mislilo se je Cehe skloniti na austrijski patriotizam time, što se je njihove vodje javno i glasno optuživalo s veleizdaje; ali oni odgovaraju na to time, da demonstrativnije nego ikada pokazuju svoju jednodušnost i prkosnije nego ikada svoju otpornost. Mislilo ih se uplašiti sa okružnom razdiobom Češke, ali gle — najednom češki „veleizdajnici" nijesu više sami, nego su predstavnici svih nenjemačkih naroda na njihovoj strani: S l o v e n a c a, koji su uvijek bili dobro katolički; H r v a t a, koji su uvijek bili hapsburški; P o l j a k a, koji nikada nijesu bili panslaviste, pa čak i T a l i j a n a, koji uopće nijesu Slaveni. Šta su bili drugo dogadjaji u Pragu, nego dokaz o tome, kako svi nenjemački narodi o državi misle. To bi moralo svakoga zamisliti, a pogotovo vladu. Ona bi morala da promisli, kuda će tako dospjeti državni brod, ako 64 postotaka njegovih naroda tako prema njemu stoje. A i njemački narod bi mogao pomisliti, kako će odoljeti tom nadbroju Slavena. Ali kako odgovara austrijska ludost na sve to? Ona obustavlja listove i izdaje policajne naredbe! Problem države je pred njime, a oni odgovaraju policajnim patentom! Njemačke stranke se na sva usta, da su praške demonstracije izdajničke i u savezu sa antantom. Ta go patrijoti ni ne znaju kako sami pogrdjuju d kada vele da 64 po sto njenog pučanstva r na pobjedu neprijatelja. A sredstva proti to prognostva! I to je liberalizam bečke štampe sadno stanje, vješala i tamnice, te raspad menta i apsolutistički „oktroi". Kao da m najbrutalniji, najsnažniji apsolutizam da pos da 34 postotaka trajno vlada sa 64 po s „Riješite naša irska pitanja" dovikuje list v Nijemcima!

Parlamenat se neće sastati. Ministar-sjednik dr. vitez von Seidler čini sve, kako bi mogućio saziv parlamenta. Najprije je proveo o u Češkoj, onda izdao posebno oštre naredbe tiv jugoslavenske agitacije, za tim je zabranio rodni Listy" a za njim bez motivacije i „Nar Noviny" a sve to samo radi toga, da imade i za neustavno vladanje u Austriji. Ministar-sjednik Seidler stupa u stopama pokojnog Stürgkha. Sada čitamo u Pester-Lloydu slije zanimivu noticu: Bečka „Parlamentskorrespond saopćuje: Prema izjavama zastupnika raznih naka valja računati eventualnošću, da se parla neće sastati u lipnju. Ne gledeći na poteškoće stvaranja radne većine, imade znakova, prema k se je bojati smetnja sa njemačke strane. Al kuća doista ne satane, bit će budgetni proviz ine državne nužde stavljene u krepost po § „sa ili bez Seidlera", kako vele parlamentarni govi. Dr. pl. Seidler je, kako je poznato, na sljednjoj konferenciji sa predsjednicima stra izjavio, da za vremena odgode neće upotrijebiti Prema istom vrelu, neće tako skoro zasjed delegacije.

Kakovu bi nam „državu" dali! Na skup koruških Nijemaca u Celovcu rekao je zast Dobernig: „Doći će do postanka jugoslave države. To je opravdano u naravi stvari. Za deći narod te države p. zvani su bez sumnje H All nipošto se i nikad ne smije dogoditi, da se goslavenskoj državi pridruže dijelovi austrijski područja medju Dravom i Jadranom, nikad smije jedna država, koja misli na svoju živ sposobnost dopustiti, da Trst i čitava obala nes u jugoslavenskoj bujici, nikad ne će njemački n u Austriji i Nijemci u Reichu dopustiti, da b posve odsječeni od južnoga mora". — Kakvo bezobrazno provociranje! Kakva posla Njem ima na našem moru? Zar im nije dosta, da im jemo jesti, dok sami gladujemo? Kad bi mi p vali u pomoć kakvu stranu državu za zaštitu virtuelnih prava, objesili bi nas na prvom k labru. Pangermanima je u Austriji sve dopušt („Hrv. Država

Oktroi u Češkoj. Glasilo nar. zastupnika Kl raspravlja o mjerama poduzetim u Češkoj te Naš narod nema za sada nikakvog drugog sre kojim bi se usprotivio neprijateljstvu vlade, spontani prosvjed i poziv na zastupnike, neka tlu parlamenta obračunaju na najodrešitiji nač Seidlerovom vladom. U ostalom nemamo razl e bi precijenjivali značenje tog oktroia i sma ga trajnim. Mi moramo ostati svijesni si toga, će rat nama i drugim narodima donijeti takve vrate i da će izazvati dogadjaje, a u prim snjima je čin Seidlerove vlade samo epizoda Sijali su vjetar, žeti će oluju.

Blagdan svih naroda. Prema vijestima iz N Yorka namjerava predsjednik Wilson proglasit 4. srpnja, to je dan američkog narodnog blagd kao blagdan svih naroda. Pri tom narodnom b danu imadu prisustvovati i sudjelovati tako Alzacijci-Lorenci, Poljaci, Česi i Jugoslaveni.

Poruke iz uredništva.

N a r o d n o m z a s t u p n i k u, Z a d a r. Na Vaš „Da li je istina, da se nalaze nekoji Vaši suzemljaci više mjeseci u istražnom zatvoru radi toga, što su potpis odnosno sakupljali milodare za hrvatske škole u Puli", govoramo da je sve moguće, jer je poznato i našem u ništvu više sličnih slučajeva. Mi ne možemo posredo najbolje je, da se obratite u tom slučaju na vojničke kaz branitelje u Puli: Dr. Lovro Scalier ili dr. Mirko Vrat koji su ovlašteni za takova posredovanja. To je naš sa

pojedini b

A lista: U pretplati ...vu god. K 48·—, ...godište K 24·—, ...ečno K 12·—, mje- K 4·—, u malopro- 6 fil. pojedini broj. ...SI primaju se u ...i lista trg Custoza 1

...dina IV.

Apso

Toliko se puta ... sa „veleizdajst kad samo pokuš njihovog apsolutiz Što je to apsolutiz av), koji vlada, i koliko ljudi, koji većine naroda u pi poznate zbog žave: Rusija, Nje ne rata nestalo je e države — Rusije a — bio je utam iriju, kamo je on p a, koje su pokuš d i oslobode ga iz oga cara. Kod nas je na poč d nije znao zašto zio i tukao se za psolutizam. A do ontu, mučio je p ro borio proti ne izdajstva", ili obr ni pojma o cijel iu tuči, ni zašto ot svoj po tamnic iko nije smjeo pr htjeo dobra, mor ništa ne vidi, ka pristaje. Konac vi učinilo je prije r, ustrijelivši glavn str-predsjednika e više njemu sli odi dr. Seidler, p e li mu to ili ne ć e će. Pod naslovom „ praški „Venkov" č ijenjen. Iz nezaplije respondenz" saopć do zasjedanja pa o vladati § 14, na kojem se mogu upnika naroda sv n vladati. Op. ure r-predsjednik u p za vrijeme odložen § 14. Parlamenat na jesen. Dakle olutistički. Istaknuli smo vi ma bave Nijemci nkerskom berlinsk ung" izražen bi su čaju ovdješnje nje ri. A želja se ta ustriji posvemašnji e odlučnog genera du. (Naravno pri eizdajnicke" jug grama — ali je sa njemačka već go No općenito uze om učinila ništa o u zapravo vlada a zdavanja oktroja. više o pojačanju a njih mjera. Ali drugo je pit avi, kad bi upliv isnuti apsolutizam. om prilično jasno su se tu provoc oo Česi, nego i sa oo i članovi vlade čima cijelog svije ri, kao doba Stürg nam je ta vrem i financija — ka eljito pretresano. A Mi Česi, ne pla koncu mora pripasti pobijediti i ovog p Tako završava č svršetak, svršetak j ta, zlo, ali sa svrše smo tom apsolutiz budemo svoji, da s olutizmu su velezd Poljaci, veleizdajnici ne će više da

[Po]jedini broj 16 h.

[N]A listu: U pretplati [n]avu god. K 48·—, [p]ugodište K 24·—, [mj]esečno K 12·—, mje- K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj. [OGLA]SI primaju se u [uprav]i lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

[Go]dina IV. — U Puli, utorak 28. svibnja 1918. — Broj 1033.

Apsolutizam.

Toliko se puta na dan spominje ta riječ u [ujed]u sa „veleizdajstvom“, koje nam turaju na [nos] kad samo pokušamo da se malko oslobodimo [od] njihovog apsolutizma i osovimo na vlastite noge.

Što je to apsolutizam? Riječ ta označuje sistem [...av), koji vlada, i u kojem vlada jedan čovjek [ili ne]koliko ljudi, koji su se domogli vlade, proti [volji] većine naroda u državi. Prije rata bijahu u [Euro]pi poznate zbog svojeg apsolutizma osobito [tri d]žave: Rusija, Njemačka i Austro-Ugarska. Za [vrije]me rata nestalo je najveće i najjače apsoluti[stičk]e države — Rusije. Ruski car, vladar polovine [svije]ta — bio je utamničen i odveden u progonstvo [u S]ibiriju, kamo je on prije slao na tisuće nedužnih [ljudi], koje su pokušale bile, da osvijeste ruski [naro]d i oslobode ga iz pandža čovjeka — zvijeri — [ruskog] cara.

Kod nas je na početku rata vladao apsolutizam. [Narod] nije znao zašto mora odlaziti od kuće, ali je [odla]zio i tukao se za tudje interese. Prisilio ga na [to a]psolutizam. A dok je apsolutizam tjerao sina [na f]rontu, mučio je po tamnicama oca. Sin se je [tamo] borio proti neprijatelju, a otac je trpio radi [vele]izdajstva“, ili obratno. A ni otac ni sin nijesu [imali] ni pojma o cijeloj toj komediji, ni zašto se [mora]ju tući, ni zašto moraju gubiti svoje zdravlje [i ži]vot svoj po tamnicama, kad nije ništa sakrivio. [Ak]o nije smjeo progovoriti ni riječi, ako je sam [i] htjeo dobra, morao se držati, kao da ništa ne [zna i] ništa ne vidi, kao da sve to odobrava i na [sve] pristaje. Konac prvoj eri apsolutizma u našoj [drža]vi učinio je prije jedne i po godine dr. Fritz [Adle]r, ustrijelivši glavnog pobornika tog apsolutizma, [mini]str-predsjednika Stürgkha. Iza njega se nije [dogodil]o više njemu sličnog. Sada kuša, da to isto [prov]odi dr. Seidler, premda on sam nije na čistu, [hoć]e li mu to ili ne će uspjeti. Mi smo uvjereni, [da] ne će.

Pod naslovom „Apsolutizam“ donosi o novoj praški „Venkov“ članak, koji je većim dijelom [zap]lijenjen. Iz nezaplijenjenog dijela vadimo: „Parlam. [Korr]espondenz“ saopćuje, da u lipnju uopće ne će [doći] do zasjedanja parlamenta, te da će se privre[men]o vladati § 14., to je onaj zlokobni paragraf, [po] kojem se mogu bez odobrenja parlamenta i [zast]upnika naroda sve zakone stvarati i na svaki [nači]n vladati. Op. ured.) unatoč tome, što je mi[nist]ar-predsjednik u posljednjoj konferenciji obećao, [da z]a vrijeme odloženja parlamenta ne će posegnuti [za] § 14. Parlamenat će, vele, biti najbrže sazvan [tek] na jesen. Dakle do tog doba vladat će se [aps]olutistički.

Istaknuli smo više puta, kakvim li se sve pla[nov]ima bave Nijemci u ovoj i u susjednoj državi. [U j]unkerskom berlinskom organu „Deutsche Tages[zeit]ung“ izražen bi suglas s time, o čemu postrance [sanj]aju ovdješnje njemačke stranke i njemački po[lit]ari. A želja se ta usavršuje u riječima: uvesti [u A]ustriji posvemašnji apsolutizam, postaviti na čelo [njeg]e odlučnog generala — i pritlačiti pri tom Čehe [do k]raju. (Naravno pri tom ne bi se zaboravilo ni na [„vel]eizdajničke“ Jugoslavene. Op. ured.) Kratak [pro]gram — ali je sadržano u njemu sve, čime je [valj]a njemačka već godine ispunjena.

No općenito uzevši, ne bi se tim novim ko[urs]om učinilo ništa osobita, jer i sada vidimo, da [se] u zapravo vlada apsolutistički, kako je očevidno [iz i]zdavanja oktroja. Moglo bi se dakle raditi po[najv]iše o pojačanju a možda još i raširenju dosa[daš]njih mjera.

Ali drugo je pitanje, kako bi izgledalo u toj [drž]avi, kad bi uplivni činitelji zaista htjeli uvoditi [i p]isnuti apsolutizam. Istorija ratnih godina govori [o t]om prilično jasno, što je time dobila Austrija, [kad] su se tu provodile persekucije. Nisu to bili [sam]o Česi, nego i sami nekoji njemački državnici, [št]aće i članovi vlade, koji su priznali, da Austriji [u o]čima cijelog svijeta nije naškodilo ništa u toj [mjer]i, kao doba Stürgkhovog apsolutizma. Ali ško[dila] nam je ta era ne samo, što se tiče politike, [neg]o i financija — kako je o tome bilo često i [tem]eljito pretresano. A ta era bi se imala sada opet [obno]viti.

Mi Česi, ne plašimo se je, jer znademo, da [na] koncu mora pobijediti pravda i pravednost i da [će] pobijediti i ovog puta!

Tako završava češki agrarni list Zapravo nije [to] svršetak, svršetak je pobijeljen. Apsolutizam je, [dak]a, zlo, ali za nas u tom slučaju ne znači zlo. [Mi] smo tom apsolutizmu veleizdajnici, jer hoćemo [da] budemo svoji, da sami o sebi odlučujemo. Tom [aps]olutizmu su veleizdajnici i Česi, veleizdajnici su [i P]oljaci, veleizdajnici su i Talijani, t. j. svi oni, [koj]i ne će više da slušaju i da ponizno pužu

Tom apsolutizmu

su veleizdajnici i Rumunji, jer je i s Rumunjskom naša država, to jest oni, koji vode danas našu državu pregovarali su, da Rumunjska ne smije podupirati nikakve veleizdajničke propagande. U Austro-Ugarskoj imade dakle veoma mnogo veleizdajnika, mnogo više, nego dobrih državljana. I bečka „Arbeiter-Zeitung“ konstatovala je, da su se svi ti veleizdajnici ili zastupnici veleizdajnika sastali u Pragu i da su sa zadovoljstvom ustanovili, da takovih veleizdajnika nema malo.

Besmislena uporaba riječi „veleizdajnik“ dovela je eto do toga, da se Čehoslovaci, Jugoslaveni, Poljaci, Talijani, Rumunji, pa i sami njemački socijalni demokrate ponose time, što su u ovoj državi proglašeni za veleizdajnike. Ta drukčije i ne može da bude. Apsolutizam je zlo, a zlo ne može nego da mrzi i progoni dobro.

Mi ćemo svaki apsolutizam sretno prebroditi, a junake dana proći će volja igrati se vatrom!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: U priključku na izvidnička poduzeća od 25. t. mj. navališe jučer Talijani sa mnogo bataljuna Alpina, poduprti najtežim topništvom i bacalima mina, na naše položaje južno od klanca Tonale. Maleni dio naše linije bio je nešto potisnut natrag. Iza toga je daljnje neprijateljevo prodiranje spriječeno. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Jugozapadno od Meterena zarobljeno je kod uspješnih poduzeća Engleza. Topovska djelatnost oživjela je na bojnim frontama tekar za popodnevnih satova. Neprijateljsko topništvo bijaše djelatno u prvom redu u području Kemmela, na sjevernom brijegu Lyde, medju Arrasom i Albertom te na istočnom brijegu Avre. Izvidnička je djelatnost ostala živa. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izvještaj od 25. svibnja na večer: Neprijateljsko je topništvo djelovalo danas u odsjeku od Villers-Bretonneuxa. Inače ništa nova.

Engleski izvještaj od 26. svibnja u jutro: Naše su čete poduzele jučer, čim je svanuo dan, mali pohod u neprijateljske jarke južno od Bucquoy te su privele 14 zarobljenika te 2 strojne puške. Tečajem noći izveli smo daljnje pothvate istočno od Hebuterna i južno od Neuvillea-Vitesse. Kod toga smo zarobili 15 momaka te zaplijenili 1 strojnu pušku. Tečajem zadnje smo noći suzbili neprijateljske provale u okolici Saillya, Bouquoya, Ablainzevillea, Festuberta i Harrisa. Neprijateljsko je topništvo djelovalo nešto življe osobito kod Villers-Bretonneuxa i Bernancourta, kao što i u više odsjeka kod Bucquoya te izmedju šume Nieppe i Meterena.

Engleski izvještaj od 26. svibnja na večer: Tečajem noći suzbile su francuske čete neprijateljsku navalu sjeverno od Bellleula. Na Villers-Bretonneux pucalo je neprijateljsko topništvo tijekom zadnje noći teškim i plinovitim granatama. Takodjer zapadno od Hingesa bilo je danas opstrjeljavanje plinovitim granatama žestoko.

•

Francuski izvještaj od 25. svibnja popodne: Prilično znatna djelatnost obostranih topništva u okolici šume Hangard, južno od Avre. Njemački napadaj na francusku postojanku u odsjeku Orvillers-Sorel, koji je bio pripravljen žestokom paljbom, ostao je bez uspjeha. Na isti način izjaloviše se drugi nasrtaji Nijemaca u Champagnei i u Vogezama. Francuska odijeljenja i ophodnje dopremile su zarobljenika, osobito u odsjeku Aillette. Sa ostale fronte ništa nova.

•

Admiraliteta javlja od 21. svibnja: Povoljno je vrijeme omogućilo našim ljetačima, te su poduzeli izvidjaje nad Brüggeom i Zeebrüggeom i snimili takodjer fotografske slike. Iz opažanja proizlazi, da od 23. travnja nije nastupila nikakva promjena i da je većina podmornica i torpedovka, koja su stacijonirana na flandrijskoj obali, poslije našeg zapornog pothvata zatvorena u Brüggeu. — „Gaulois“ javlja iz Toulona: Komandant ribarskog parnika „Ailly“, patrulskog broda u Port Vendres, potopio je njemačku podmornicu te zarobio zapovjednika. On je oslobodio kapetana i mornare španjolske jedrenjače, koju je podmornica potopila. „Ailly“ povratila se neoštećena. — O podmornici „U 39“, koja se zatekla oštećena u španjolsku luku Cartagena, javlja „Agence Havas“: „U 39“ je moderno gradjen brod te ima momčad od 40 mornara sa zapovjednikom. Podmornica je na mnogim mjestima oštećena. Brod je bio u stražarskoj službi u blizini marokanske obale, kad ga je otkrio francuski hidroplan, što je izvidjao u morskom tjesnacu Gibraltara. Ljetalo je bacilo nekoliko bomba na podmornicu, koja je zaronila te se kasnije teškom mukom opet digla. Za tim je ostala na moru, dok je srela drugu podmornicu, što ju je odteglila u Cartagenu. Lučke su oblasti odlučile, da će momčad internirati i strojeve demontirati. — Reuterov ured priopćuje slijedeće brojke po njemačkim brodovima potopljenih trgovačkih brodova: Mjeseca travnja 1918. izgubili su Englezi 220.209 brutto tona, saveznici i neutralci 84.393 brutto tona, ukupno 305.102 brutto tona, dok su Nijemci javili 652.000 tona. Mjeseca ožujka iste godine bilo je potopljeno 222.549 engleskih, a 176.924 savezničkih i neutralnih tona, dakle ukupno 399.473 brutto tona. Mjeseca travnja 1917. godine izgubili su Englezi 555 056, saveznici i neutralci 338 821, ukupno 893.277 brutto tona. Gubici su mjeseca travnja 1918. bili najmanji od početka pooštrenja podmorničkog rata.

•

Turski izvještaj od 26. t. mj. javlja: Palestinska fronta: Na obim stranama teška topovska paljba. U dolini Jordana i pred našim lijevim krilom na zapadnom brijegu protjerane su neprijateljske patrule. Trajala je dalje živa neprijateljeva djelatnost u području sjeveroistočno od Jerihona. Inače ništa nova.

•

Talijanski izvještaj od 26. t. mj.: Običajni topovski bojevi skoro na čitavoj fronti, osobito živahni u predjelu Tonale. Na južnim obroncima Sasso Rosso (Val Brenta) odbila je vatra naših prednjih straža i naših baterija navale neprijateljskih patrula, koje su bile praćene od žestokog pucanja strojnih pušaka i pušaka. Na obroncima Papadopolia vršiše se okršaji medju izvidničkim odjelima. Talijanski i saveznički ljetači, koji su nisko letjeli, opstreljavali su čete, baterije i neprijateljska kantoniranja u nizini Asiaga i duž Piave.

•

Talijanski admiralitetski stožer javlja dne 26. t. mj.: Dne 24. t. mj. bombardovali su naši hidroplani neprijateljski ljetalački hangar u Lastovu (otok Korčula) sa očevidnim uspjehom. Usprkos jakoj obrambenoj vatri vratiše se sva lijetala neoštećena. (Opaska c. k. dop. ureda: Navala nije imala nikakvog uspjeha.)

* **Njemački „Volksrat“.** Dopisni ured, koji vjerno bilježi svaku sitnicu iz njemačkog političkog života, saopćuje, da su Nijemci ustanovili u Beču njemački Volksrat za čitavu Austriju.

Položaj u Rusiji i u Ukrajini.

Pregovaranja izmedju Rusije i Ukrajine. — Turci i Armenci. — Prekinuće pregovora izmedju Turske i kaukaske vlade. — Cholmsko pitanje i Ukrajina. — Prekobajkalski kozaci napreduju. — Lenin o vanjskoj politici. — Romanovi u Moskvi. — Torpedovan brod ruskog crvenog križa.

Kijev, 22. Pregovaranja izmedju Rusije i Ukrajine započet će tek narednih dana. Ruska je delegacija već stigla u Kijev. Predsjednik je ruske delegacije rumunjski socijalista Rakovski, opunomoćeni član Manuilski, filologa, koji je učio u Parizu i potiče iz Wolhinije. Tajnici su: Seizev, bivši djak kijevske politehnike, Granovski, komesar državne banke u Kijevu za vrijeme boljševičke vlade. Članovi delegacije su: Od komesarijata za vanjske poslove profesor Nemirovski, koji je takodjer pravni pomoćnik delegacije, njegov pobočnik Ždan-Puškin, od vojnog komesarijata Udincov, od komesarijata mornarice Chlodovski, od željeznica Žabunjević i inženjer Weiss, za željeznicu Moskva-Kijev-Voroneš Girkond, od glavne topničke uprave Puškarev, od Crvenog krsta Subkov, od finančnog komesarijata profesor Zagorski i Tihocki, od komesarijata za trgovinu i industriju Bormann, od rizničkog ureda Bereski, od prehrane Imber, od kreditnog zavoda Košin, od saveza gradskih zemstava Tatrinov. Ostali su tehnički personal. U cijelini imade 47 osoba. — Odaslanstvo privremene vlade podonskih kozaka bilo je primljeno od njemačkih zastupnika. Generalni tajnik Kistjakovski putuje sa posebnim ovlaštenjem u Odesu, da uredi sva pitanja, koja su u vezi sa prisustvom austro-ugarskih četa u Ukrajini. Državnom je kontroloru Afanasievu bilo povjereno izradjenje nacrta za ukrajinsku državnu banku.

Moskva, 21. Havas. U radiotelegramu, što je komesarijat za vanjske poslove upravio na njemačkog državnog tajnika, prosvjeduje se protiv toga, što Turci tamane armensko pučanstvo. U prosvjedu ističe se, da je armensko pučanstvo ugo-

vorom u Brestu-Litovskom dobilo pravo samoopredeljenja. Odgovornost za grozote pada na Njemačku, čijom je potporom Turska zaposjela Ardahan, Kars i Batum. Komesarijat najodlučnije prosvjeduje protiv takvog tumačenja prava samoodredjenja te traži bezodvlačne mjere sa strane Njemačke, da spreči daljnja krvoprolića proti tamošnjem mirnom pučanstvu.

Moskva, 21. Havas. Brzojav javlja iz Tiflisa, da su pregovaranja izmedju kavkaske vlade i otomanske vlade bila prekinuta uslijed nečuvenog postupka Turaka, koji su izakako su započeli ofenzivu i zaposjeli Van, počeli tamaniti na bestijalan način armensko pučanstvo.

Krakov, 19. U razgovoru sa suradnikom u Kijevu izlazećeg „Dziennika Kijowskoga" izjavio je glavni državni pisar Ukrajine i osobni tajnik hetmana Skoropadskoga, pukovnik Poltaviec-Ostrovica, da će Cholmsko pitanje biti riješeno na prijateljski način posredovanjem poljsko-ukrajinske komisije i da Ukrajina želi živjeti u prijateljskim odnošajima sa Poljskom. O pripadnosti Cholma odlučit će volja pučanstva u imenovanoj pokrajini.

Krakov, 19. Kijevske novine javljaju: Odbori za diobu zemlje raspuštaju se posvuda u Ukrajini, što izazivlje medju pučanstvom nezadovoljstvo. U Žitomiru bili su uapšeni nekoji članovi odbora za diobu zemlje a novci su odbora bili zaplijenjeni.

Moskva, 21. Havas. Javljaju se ozbiljni dogadjaji iz Mandžurije, gdje su prekobajkalski kozaci pomoću kitajskih četa napali na čete sovjeta te napreduju u smjeru na Čitu. Sovjet sakuplja žurno raspoložive vojničke sile, da se opre napredovanju kozaka.

Moskva, 21. Havas. Joffe je izvjestio na temelju razgovora sa njemačkim državnim tajnikom, kako je general Ludendorff izjavio, da obustavlja operacije na ruskom području. Što se tiče ratnih brodova, koji se nalaze u Novo-Rosijskom, traži Njemačka od Rusije jamstva, da ovi brodovi neće smetati plovidbi na Crnom moru.

Moskva, 21. Havas. Petrogradska brzojavna agentura javlja, da su ovamo stigli nekoji članovi obitelji Romanov, koji bijahu internirani na Krimu i koje su Nijemci oslobodili.

Basel, 23. Polag vijesti „Agence Havas" izrekao je Lenin u utorak prigodom plenarne sjednice središnjih izvršujućih odbora sovjeta govor o vanjskoj politici, u kojem je medju ostalim kazao: Vlada sovjeta može se usporediti sa ostrvom na uzburkanom moru imperijalizma. Sretnom slučaju možemo pripisati, da ove strašne struje nijesu progutale taj ostrv. One udaraju jedna na drugu te se uzajamno lome. — O medjunarodnom položaju vlade sovjeta kazao je Lenin, da je nada sve nepovoljan i težak. On priznaje, da mir, što ga je Rusija sklopila, može biti svaki trenutak ugrožen. Američka se buržoazija može sporazumjeti s Njemačkom ili s Japanom. Naše će socijalne stečevine biti tek tada osigurane, kad će proletarijat svijeta proći na posao. Do tada valja čekati, lavirati i čuvati se.

Basel, 23. „Havas" javlja iz Petrograda: Vijeće komesara Petrograda obustavilo je većinu novina radi širenja krivih vijesti o držanju vlade. — Zapovjednik brodovlja ruske istočne mornarice dao je na svim brodovima, koji su ostali u finskim vodama, skinuti rusku ratnu zastavu i izvjesiti bijelo-crvenu zastavu.

Moskva, 20. Havas. Polag vijesti, koja je 12. svibnja stigla u Petrograd torpedovala je podmornica veliki prevozni brod crvenog krsta, što je sa tri hiljada ruskih podanika plovio iz Viborga u Rusiju, većim dijelom ženama i djecom. Od ovih se moglo spasiti samo nekoliko stotina osoba.

London, 26. (D. u.) Reuter. Listovi javljaju iz Washingtona: Alijirci i Udružene države složili su se, da će voditi politiku neumiješavanja u poslove Rusije. Istodobno nudjaju Rusiji uvoz i svaku moguću pomoć. Za sada neće dakle uslijediti nikakvo miješanje. Engleska i Udružene države saopćiše japanskoj vladi, da novi njihov kurz nije proizašao iz nepovjerenja prema Japanu, već da se tu radi samo o političkom pitanju.

Talijanski kralj svojim vojnicima.

Chiasso, 26. (D. u.) Talijanski kralj izdao je na vojnike na kopnu i na moru dnevnu zapovjed, u kojoj ih hvali radi njihovih zasluga i njihove čvrste odluke. Dnevna zapovjed svršava ovim riječima: Vaša skupocijena energija, okrepljena vjerom, kojom Vam složno slijedi zemlja te poticana tjeskobnom napetošću, kojom Vas očekuje ugnjetovana, od neprijatelja opljačkana braća, dovest će Vas opet na put pobjede. Pratit ću Vas u budućem ratu sa svetom slikom posve slobodne domovine u dubini srca, koje si je postavilo za cilj našeg rata ideale pravednosti i kulture, siguran, da će do mala biti naplaćena Vaša i Vaših junačkih saveznika neumorna nastojanja.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Pod naslovom „Sjedinjenih se nas boje" piše koruški „Mir": Primorski Nijemci odlučili su 25. travnja o. g. u Trstu: ... „izjavljujemo da nema „jugoslavenskog pitanja"; postoji samo hrvatsko i slovensko pitanje". Naša deklaracija zahtjeva sjedinjenje svih austro-ugarskih Slovenaca, Hrvata i Srba. Već god. 1848., dakle prije 70 godina zahtjevali su Hrvati u hrvatskom zemaljskom saboru sjedinjenje svih austrijskih Jugoslavena: „Austrija neka se uredi kao savezna država (t. j. kao država samostalnih narodnih skupina i država). Svaka narodna skupina sa svojim vlastitim narodnim zemaljskim saborom. Jugoslavenska skupina obsizala bi kraljevinu Hrvatsku, Slavoniju, Dalmaciju, srpski Banat i slovenske zemlje". (Bosna je onda bila još pod Turcima. Danas opet zahtjevamo s nepokolebivom silom naše sjedinjenje. Nijemci se toga boje, boje se nas, sjedinjenih austrijskih Jugoslavena. Hoće da imaju odijeljene Slovence, Hrvate i Srbe, tako da im više ne bi bili opasni. Mi pak znademo, da je jedino u sjedinjenju naša sila. Svi govorimo jednim jugoslavenskim čovjekom, koji se nazivlje sad slovenski, sad hrvatski, sad opet srpski. Različita su imena, a narod jest jedan. Profesor Jagić i drugi jezičari ustanoviti su, da tvore razni dijalekti od Slovenaca do Bugara neprestani prelaz iz jednog narječja u drugo. I jezik slovenski i srpsko-hrvatski medjusobno su si barem toliko ako ne više blizu, kao dva udaljena njemačka dijalekta. Jednostavan, priprost seljak u svakidašnjem se razgovoru posvema lako dogovori s hrvatskim seljakom. Da dapače i Ruse razumijemo, pa još da se mi Jugoslaveni ne bismo razumjeli medju sobom! Nijemci bi nas rado vidjeli odijeljene, jer se nas sjedinjenih boje. Mi pak se ne dajemo dijeliti, hoćemo sjedinjeni Jugoslaviju, jer smo Jugoslaveni i naša je lijepa zemlja jugoslavenska! — „Slovenec" se u zadnjim brojevima u rubrici „Narodna Odbrana" opširno bavi našim ugroženim krajevima. Zanimive su brojke, što donosi o Trstu: Trst s okolicom broji prema zadnjem popisu pučanstva 229.510 stanovnika. Od tih je 56.908 Slovenaca, 2396 Srbohrvata, 119.023 Talijana, 11.850 Nijemaca, 779 drugih i 38.554 inozemca. Od domaćeg je stanovništva bilo rodjenih u Trstu 130.728 osoba, u slovenskim kotarima 30.885 osoba, u hrvatskim (srpskim) kotarima 11.110 osoba a u drugim slavenskim kotarima 2122 osobe, u talijanskim kotarima 15.125 osoba, dok u njemačkim kotarima 6394 osoba. Unatoč tome, da je sva okolica isključivo slovenska, te je u samom gradu bila barem trećina stanovništva slovenske narodnosti, nabrojili su u gradu i okolici samo 86.908 Slovenaca. Još bolje upada to u oči pri Hrvatima, dotično Srbima. I ako je u gradu naseljeno 11.110 osoba iz hrvatskih, dotično iz srpskih kotara Istre i Dalmacije, nabrojili su ipak samo 2396 Srbohrvata! Iz toga se jasno vidi, da smo smjeli posvema opravdano uzeti broj Slovenaca u Trstu na 80.000 a Hrvata i Srba na 12.000. Svakako su te brojke prije prenisko nego previsoke. Već 40 godina zahtjevaju Slovenci u Trstu javne škole u materinskom jeziku. A sve uzalud. Slovenci si moraju škole sami uzdržavati i vlada plaća za te škole samo 15 učitelja, dok plaća za Nijemce preko 70 pučkih i gradjanskih učitelja. A ipak je u Trstu jedva 11.000 Nijemaca naprama 80.000 Slovenaca! Pa još uz to ti Nijemci nijesu domaći, već doseljenici. Da je namjesnik Nijemac, financijalni ravnatelj Nijemac, ravnatelj pošte i brzojava Nijemac, i predsjednik primorske vlade Nijemac, nije treba još posebice istaknuti. A pri ravnateljstvu željeznica, koje je isključivo za željeznice, koje idu po jugoslavenskoj zemlji, jeste 90 od 100 njemačkih a niti 10 od 100 slovenskih činovnika — Slovenac je takodjer ovdje sužanj na vlastitoj zemlji.

•

Iz češkoga svijeta. Kad su bili obustaveni „Narodni Listy" nestalo je tribune mnogih dobrih čeških govornika, pjesnika i pisaca, kritičara i drugih. Medju onima, čije se ime nerijetko pojavljivalo u listu bijaše i veliki, radini češki pjesnik i pisac Viktor Dyk. I on je na početku rata bio medju mnogima zatvoren i progonjen. U „Narodnim Listyma" pisao je uvodne članke, u podlistku donosio svoje pjesme, prigodom velikih dana pjesničke članke (1. maja itd.). Kad je Klofač počeo izdavati „Českog Socijalistu" i tu se dotakao „Narodnih Listu" i češke državopravne demokracije, napisao je Viktor Dyk u „Narodnim Listyma" Klofaču otvoreno pismo srdačnog, intimnog sadržaja, da ga kao prijatelja moli, da ne istupa očnako proti „Narodnim Listyma" i češkoj državopravnoj demokraciji, kako bi ostala neporušena narodna sloga. To je pismo od nemale vrijednosti i za nas, ovdje na jugu, koji svoje protivnike prežestoko i nerazumno napadamo, jer izbija iz njega sva mirna, topla narav češkog naroda i visoko izobražene inteligencije narode. Vidimo u njemu, kako treba polemizovati bez ijedne riječi uvrede, bez žestine, hladno, toplo, razumno i srdačno, pa makar polemizovali sa političkim protivnicima, ali naravno s ljudima, koji stoje na istoj ili barem sličnoj duševnoj visini. Taj je češki pisac i pjesnik, političar, mučenik i junak, (za češki narod naravno mnogo veći nego i naši velike istina pjesnici, narodni mučenici, ali maleni, sićušni ljudi, koji svoju visoku umjetničku karijeru završavaju rižotom) pše u posljednjem broju „Neodvisłosti" predi rastankom sa praškim gostovima: Ne će nas slomiti prijetnje, kao vas bračo, uzalud će zavadjati zakletvu: svijest, da ne radimo na djelu propasti, već na djelu života, na djelu oslobodjenja a nipošto na djelu potlačenja, poći ćemo, dok ne stignemo. Sedamdeset je to[…] dina, što je nudjao brixenski mučenik (misli [...] Karla Havlička Borovskog, koji je bio počeo iz[…] „Narodni Novyni" god. 1848. te je radi tog[…] apsolutizmom bio prognan iz Češke u Brix[…] Tirol. Op. ur.) pružao ruku našim zemljacima [...] mačkog jezika: ja gospodar, ti gosp[…] to bijaše podloga pomirenja, kakvo si predst[…] plemeniti pučanin. Nijemci nisu prihvatili te [...]

A budući da zlo radja zlo, zado[…] se napokon s formulom još gorom: To je razvo[…] njemačke dem[…] cije. Mi, demokrate slavenski i romanski ne p[…] čamo i ne ćemo prihvatiti te formule. Podaje[…] ruke bez okolišanja i varanja: ja gospodar, t[…] spodar. Ne ćemo biti tlačitelji ali ni potlačen[…] sve grozote, koje smo pretrpjeli kroz četiri g[…] rata, za sve žrtve na imetku i životu, za sve stra[…] i sve muke ne zahtjevamo ništa za sebe, već sv[…] dino za svoje potomke: jamstvo, da se ne će te[…] zote opetovati. To osiguranje jest jedino pučka v[…] to jamstvo jedina sloboda: sloboda vaša, slo[…] naša, sloboda svih. Dodjoste k nam braćo i s[…] dočekani ljubavlju. Ljubavlju ne društvanca, [...] razreda, ljubavlju nas svih. Vidjeste naše ulice, [...] trgove napunjene pukom, koji vam je ususret k[…] Bijaste gostovi ne nekakvog svečanosnog od[…] bijaste gostovi cijelog naroda. Klicao Vam us[…] puk izglednio, kao što je vaš. Govori se, da je [...] silniji od ljubavi; no ovog puta ne bijaše silni[…] tim snažniji je govor naše ulice, našeg puka, da[…] naš mnogo trpi i da je naša ulica vidjela pred[…] i uvidjet će iza toga žalosne i žalosne povorke, [...] što su ih uvidjele i uvidjet će i vaše ulice. [...] strašna bijeda nije bila kadra da potlači uzn[…] osjećaj i veliku misao, a to je razlog, zašto [...] kaošto i vi, braćo i sestre — vjerujemo u bu[…] nost našeg puka, u budućnost demokratskih n[…] naroda, koje nijesu mogle da iskvare muke i [...] lla si li stradanja sadašnjosti... Razilazimo se [...] mirno, jer se više ne ćemo razići... Svi, koji [...] naša su braća i suborci svе pozivljemo pod b[…] pravednosti i slobode!

Dopisi iz Istre.

Biskup u Alturi. 22. svibnja pop[…] pohodio je poretčko-puljski biskup naše mj[…] Župljani ga dočekaše pred crkvom, gdje m[…] djevojčica Anica Kalč lijepim i dirljivim rije[…] nazvala dobrodošlicu podajuć mu kitu cvijeća. [...] šav u crkvu držao je biskup narodu kratki [...] zdravni govor, potaknuv ga na kršćanske krijep[…] i dužnosti. Tom prilikom pohodio je prečasni bi[…] i Vizače, a na povratku, kad se zaustavio u [...] počastiše ga kita odraslijih djevojčica sa par[…] rodnih hrvatskih pjesama.

Dnevne vijesti.

Udjeljenje plemstva. Car je počastio veom[…] jetkim darom veletrgovca Serafina Topića na [...] podijelivši mu plemstvo. — Novom junaku m[…] krvi čestitamo!

Jedinstvena valuta Austrije — sa Njemačk[…] Iz Budapešte, Berlina i Beča lansirane su [...] dana vijesti o stvaranju jedinstvene prehram[…] fronte i jedinstvene valute izmedju Austro-Uga[…] i Njemačke.

Dezerteri kao muslimanske žene. Neki da[…] policija u Sarajevu prigodom racije ustavila d[…] sumnjive muslimanske žene i otkrila, da su to [...] tražena dezertera. Jedan, Skopljak, je uhvaćen, [...] je drugi, Kreka, utekao. Potraga za njim ote[…] je radi njegove kostimacije. („Bos. Post"[…]

✝

Niže potpisana javlja žalosnim srcem [...] rodbini, prijateljima i znancima, da je njezin n[…] boravni suprug, otac osmero malodobne djece, g[…]

Antun Poropat

u 45. godini života, vrativši se iz zarobljeništva [...] Rusije, dne 27. svibnja o. g., u 6 sati prije po[…] u Puli u Gospodinu preminuo.

Sprovod milog pokojnika krenut će u srij[…] dne 29. o. mj., u 5 sati popodne, iz pokrajin[…] bolnice na grobište ratne mornarice.

Lanišće-Pula, dne 28. svibnja 1918.

Ivana Poropat rodj. Krizmanč[…] za sebe i ostalu rodbinu.

Pojedini [...]
CIJENA lista: U pretplat[…] a čitavu god. K 48·— [...] a polugodište K 24·— [...] mjesečno K 4·— [...] [...]
ročno K 4·—, u malopro[…] iaji 16 fil. pojedini broj [...]
OGLASI primaju se u [...] uprava lista trg Custoza [...]
Godina IV.

RATNI [...]

Au[…]

Beč, 28. (D. [...] djelatnost u od[…] opetovani pokušaji [...] li su osujećeni. D[…] ledenjak Presanell[…] aki izvidnički sunc[…] estokom topničkon[…] ili su Talijancima [...] rednjih linija. — [...]

Berlin, 28. [...] tana službeno javl[…] nelu i na Lysi, na [...] na Avrei postali [...] ači. Medju Vorme[…] rancuske linije te [...] jenika. Navala njem[…] od Laona dovela [...] uske i engleske d[…] bile su posve potu[…] uzela je u jurišu C[…] gorska kosa, na ko[…] provalni pokušaj F[…] godine napustili iz [...] u našim rukama. [...] s ila si je neuspore[…] Vauxom i Craonne[…] dalje medju Corbe[…] gleske linije. Pos[…] prvim neprijateljsk[…] malo opirala. Već [...] je u jurišu Pinon. [...] teson, Cerny, Zin[…] izgradjena utvrdje[…] Baca. Oko podne [...] jeva Aisna medju [...] je osvojen. Polje [...] ljetnih i jesenskih [...] državoj navali. Po[…] Vauxom i Vailly[…] ville-La Faux i s[…] lyem i Berry-au-B[…] borbu u području[…] bilo od rata takn[…] sa utvrdjenih šun[…] rijeke. Medju Va[…] visine sjeverno od [...] tova (Fritz) bacil[…] položaja medju S[…] kanala Aisne-Marn[…] nala u jurišu uzela [...] Do sada je najav[…] Mozom i Mozelom [...] je bojna djelatnos[…] nij-še nam preko[…] amerikanskih puk[…]

Francuski i[…] U drugoj po[…] Nijemci žes[…] na čitavo p[…] skešume i R[…] čelanavala [...] širokoj fro[…] čaka. Francusk[…] nom hrabrošću nj[…] toku. U Champag[…] Apremontskoj šum[…] djelatnost po no[…] poduzeli više mje[…] šumi bila je njem[…] za neprijatelja su[…] lovila 2 napadaja [...] Badonvillersa. K[…] rukama Francuza. [...]

27. svibnja n[…] trajala sav dan [...] preko 40 kilome[…] sukobiše se masc[…] linija te opkoliše [...] Aisne, do koje su [...] prla. Na svršetku [...] kod Pont Arcya f[…] nanizanim redovim[…] daje neprijatelju, [...] uklonivše uspjehe [...] uspješno sudjelov[…] pedlju zemlje. [...] St. Mihiela i na [...] valna topnička dj[…] suzbili smo neprij[…]

Pojedini broj 16 h.

IJENA listu: U pretplati a čitavu god. K 48·—, a polugodište K 24·—, romjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprolaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlaz u nakladnoj tiskari JOS KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

U Puli, srijeda 29. svibnja 1918.

Godina IV.

Broj 1034

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Bojna djelatnost u odsjeku Tonale popustila jučer. petovani pokušaji Talijanaca, da napreduju dalje ili su osujećeni. Dio materijala, koji je bio uzidan ledenjak Presanelle, pao je u neprijateljske ruke. aki izvidnički sunci južno od Caposile, pripremljeni estokom topničkom i minemetnom paljbom, pribavili su Talijancima posjed nebitnog djela naših najrednijih linija. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na Kemmelu i na Lysi, na bojištu sa obiju strana Somme na Avrei postali su jučer u jutro topovski bojevi ači. Medju Vormezellom i Locreom provalismo u rancuske linije te dovedosmo više od 300 zarobjenika. Navala njemačkog prijestolonasljednika južno od Laona dovela je do potpunog uspjeha. Francuske i engleske divizije, koje su se tamo nalazile, bile su posve potučene. Vojska generala pl. Böhma uzela je u jurišu Chemin des Dames. Protegnuta gorska kosa, na kojoj se je u proljeću 1917. razbio provalni pokušaj Francuza i koju smo jeseni prošle godine napustili iz strateških razloga, nalazi se opeta u našim rukama. Poslije silne topovske priprave s lila si je neusporediva pješadija rano u jutro medju Vauxom i Craonneom prelaz preko Aillette, te je dalje medju Corbeanyjem i Aisneom provalila u engleske linije. Posve iznenadjena, posada se je u prvim neprijateljskim linijama većim dijelom samo malo opirala. Već za ranih jutarnjih satova osvojen je u jurišu Pinon, Chavignon, Fort-Malmaison, Courteson, Cerny, Zimsko brdo i Craonne, Villersber i izgradjena utvrdjenja kod i sjeverno od Berry au Baca. Oko podne dostignuta je za neprestanih bojeva Aisna medju Vaillyom i Berry au Bacom. Vally je osvojen. Polje lijevaka iza prošlogodišnjih proljetnih i jesenskih bojeva prekoračeno je u nezadrživoj navali. Popodne je navala išla dalje. Medju Vauxom i Vaillyem stojimo na visinama kod Neuville-La Faux i sjeverno od Condea. Medju Vaillyem i Berry-au-Bacom predjosmo Aisneu te unijesmo borbu u područje, koje od godine 1914. dalje nije bilo od rata taknuto. Neprijatelj je ponovno bačen sa utvrdjenih šumovitih visina na južnom brijegu rijeke. Medju Vaillyem i Beaurieuxom postigosmo visine sjeverno od Vesle. Vojska generala pl. Belova (Fritz) bacila je neprijatelja iz njegovih jakih položaja medju Sapigneullom i Brimontom preko kanala Aisne-Marne te je na zapadnom brijegu kanala u jurišu uzela mjesta Cormley, Cauroy i Loivre. Do sada je najavljeno 15.000 zarobljenika. Medju Mozom i Mozelom te na lorenskoj fronti oživjela je bojna djelatnost. Sunci u neprijateljske linije donij·še nam preko 150 zarobljenika od francuskih i amerikanskih pukovnija. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 27. svibnja popodne. U drugoj polovini noći upraviii su Nijemci žestoku topničku paljbu na čitavo područje izmedju Pinonske šume i Reimsa. Jutros je započela navala neprijatelja na veoma širokoj fronti izmedju obiju točaka. Francuske i engleske čete odolijevaju običnom hrabrošću njemačkom udarcu. Bitka je još u toku. U Champagni, na desnom bregu Moze, u Apremontskoj šumi i u Woevreu bila je topnička djelatnost po noći takodjer živahna. Nijemci su poduzeli više mjesnih napadaja. U Apremontskoj šumi bila je njemačka navala sa teškim gubicima za neprijatelja suzbijena. Na isti su se način izjalovila 2 napadaja u okolici Lizeya i sjeverno od Badonvillersa. Kod toga je ostalo zarobljenika u rukama Francuza.

27. svibnja na večer: Bitka je na čitavoj fronti trajala sav dan skrajnom žestinom. Na fronti od preko 40 kilometara od Vauxaillona do Brimonta sukobiše se mase neprijatelja sa našim četama prvih linija te udariše bez obzira na gubitke protiv doline Aisne, do koje su pojedina njihova odijeljenja doprla. Na svršetku dana povukoše se prema nacrtu kod Pont Arcya francuske i engleske čete u duboko nanizanim redovima. Njihova neprekinuta sveza zadaje neprijatelju, koji je postigao svoje prve, neuklonljive uspjehe, teških gubitaka. Kod toga jamči uspješno sudjelovanje pričuva za otpor na svakom pedlju zemlje. Na obim bregovima Moze, kod St. Mihiela i na lotarinškoj granici traje veoma živahna topnička djelatnost. Istočno od Faya en Haye suzbili smo neprijateljski napadaj.

Engleski izvještaj od 27. svibnja u jutro. Jake neprijateljske navale razvile su se jutros iza jake topničke pripreme na širokoj fronti proti francuskim i engleskim položajima izmedju Soissonsa i Reimsa i protiv francuskih položaja izmedju Locrea i Vermezeelea. Njemačko je topništvo znatno djelovalo tečajem zadnje noći na engleskoj fronti.

•

„Petit Parisien“ javlja, da su talijanske čete koje su odredjene za francusku frontu, stigle u Francusku. Momentano su koncentrirane u jednom gradu srednje Francuske, gdje ih je pregledao zastupnik Italije na alijirskom vijeću u Versaillesu, general Robilant. Talijanske će čete narednih dana biti opredeljene na francuskoj fronti.

•

Službeno se javlja iz Pariza od 28. t. mj.: U ponedjeljak na večer javile su naše straže, da leti okolo deset ljetaća u smjeru na Pariz. Alarm je započeo u 11 i 34; obrambene su baterije otvorile zatvornu vatru. Na odaljenije kotare grada bile su bačene bombe. Ali ni jedan aparat nije preletio grada. Uzbuna je svršila u 11 sati i 45.

•

„Reuter“ javlja iz Washingtona: Clan vojničke komisije zastupničke kuće u Washingtonu, Cladwell, saopćio je, da će za 12 mjeseci poslije dolaska prvog ekspedicionog zbora stići u Francusku 1 milijun dobro opremljenih Amerikanaca. Baker je predložio komori proračun od 1500 milijuna dolara za narednu računsku godinu da se nabavi topnički materijal za vojsku. Od ratnog odjela zatražio je ovlaštenje za dodatne izdatke u iznosu od 7118 milijuna dolara, da bi dobavio topništvo. Polag primjera nekoliko drugih država Udruženih država navijestio je Withman, namjesnik države Albany, za 1. lipnja strogo provedenje zakona, što su od zakonodavnih organa države bili nedavno prihvaćeni, prema kojima se svi zdravi ljudi od 18. do 50. godine mogu prisiliti na koristan po državu rad. Posjed velikih dobara ili veliki novčani prihodi ne riješavaju osobe od ove obveze.

•

Kako javljaju iz Ženeve stigli su vojnici i časnici belgijskog topničkog zbora, koji su ostavili Rusiju, u Ameriku te će doskora zauzeti opet svoja mjesta na belgijskoj fronti.

•

Javljaju iz Kristijanije, da je murmanska obala upravo blokirana od njemačkih podmornica. Velik je broj parobroda bio torpedovan. U petak bio je torpedovan veliki putnički brod, koji je plovio iz Norveške na murmansku obalu. Kod toga je zaglavilo mnogo ljudi. Norveška je vlada radi toga uložila u Berlinu prosvjed.

•

Iz Kirkenässe, u sjevernoj Norveškoj, brzojavljaju kristijanskoj štampi: U petak i u subotu došlo je do krvavih bojeva kod Vegörnergaske, gdje su se bijele garde bile ušančile. Englezi su prenerazili Fince na brdima, 50 je lješina ostalo na bojištu. Bijele su garde bile za tim energično progonjene od Engleza, a mnogo je od njih bilo pokošeno strojnim puškama. Mjesto je sada pročišćeno od Finaca. U koliko se može razumjeti, uspjelo je Englezima i Rusima da opkole jedan dio finskih četa, koje su napredovale proti jezeru Ernare. Radi se po svoj prilici o 1000 momaka. U Pečengi imade 6000 ruskih i 800 engleskih vojnika, svi pod engleskim zapovjedništvom. Osim toga marširа 400 Rusa proti Enare, da zahvate Fince s boka.

•

Turski glavni stan javlja od 27. t. m.: Naše je lijevo krilo zaposjelo Kerkuk. Englezi uzmiču prema jugu.

* **Tirolci traže tehniku u Innsbrucku.** 28. t. m. primio je ministar-predsjednik Seidler odaslanstvo koje je zatražilo, neka se u Innsbrucku ustanovi njemačka tehnika. Isto je odaslanstvo podnijelo istu želju ministru unutarnjih stvari i ministru financija.

* **Engleski prijestolonasljednik,** princ of Wales, bio je 28. t. mj. primljen od pape u audijenciju, koja je trajala 15 minuta.

* **Strahovlada u Finskoj.** Javljaju iz Helsingforsa: Tri vodje revolucije finske socijalne demokracije Miettinen, poglavica milice u Abo Lundberg i stožerni šef željeznice Lainer bili su smaknuti u tvrdjavi Sveaborg, iza kako su ih proglasili krivim veleizdaje.

Iz Rusije i Ukrajine.

London, 27. (D. u.) Izvjestitelj „Daily Expressa“ u Petrogradu doznaje, da se u njemačkim odgovornim krugovima kuju nacrti za uspostavu monarkije u Rusiji. Pošto nijedan Romanov ne posjeduje privilegij vladara, misli se na velikog kneza Meklemburškog, čija majka Anastazija Mihalovna, uživa povjerenje i sklonost njemačkog cara. Izvjestitelj „Daily Chroniclea“ javlja, da pokret za uspostavu Romanovske vladavine u Rusiji imade svoje glavno sijelo u Švicarskoj i da se ovo poduzeće finansira njemačkim novcem.

Moskva, 21. Havas. Njemačka je vlada saopćila vijeću pučkih komesara, da je Rumunjska anektirala Besarabiju i da Austro-Ugarska i Njemačka odobravaju taj korak.

Moskva, 22. Havas. Vijest, što je jučer stigla u Moskvu, koju potvrdjuje njemački poklisar, veli, da su njemačke oblasti uslijed spora sa gradskom radom u Kijevu, preuzele čitavu uredovnu moć grada u svoje ruke. Spor je bio prouzročen uslijed razlika u mišljenju glede na izvoz živeža iz Ukrajine u Njemačku. — „Kijevskaja Mysl“ priopćuje objavu njemačkog zapovjedništva, prema kojoj moraju sve ukrajinske oblasti imati za svoje automobile legitimacije od njemačkog zapovjedništva. Privatnim se osobama izdavaju takve karte samo za slučaj, da nema sumnje o njihovoj pouzdanosti. Svi automobili i sve motorne dvokolice moraju biti na točkovima označene njemačkim znakovima. Vozila, koja se ne ustavljaju na zapovjed njemačkih straža, bit će odmah opstreljana.

Beč, 24. Javljaju iz Kijeva, da je tamo stigao prvi eksport njemačke robe za Ukrajinu. Za promicanje eksporta agrarnih proizvoda iz Ukrajine bio je u Kijevu ustanovljen posebni austro-njemački eksportni biro. — „Nachrichten aus der Ukraine“ javljaju iz Kijeva: Boljševička agitacija medju seljačkim pučanstvom nije ostala bez uspjeha. Iz Kijevske gubernije javljaju „Novoj Radi“, da su seljaci na nekojim mjestima pokosili žetvu, a drugdje zapalili šume. Javljaju iz Černigova, Volhinije, Nijezina i Podolje, da se stvaraju bande, koje kušaju da unište žetvu. I „Kijevskaja Mysl“ donosi vijest, da se uništavaju žetve i šume. Vlada se pozivlje, neka učini tim dogadjajima kraj.

Kijev, 23. Ukrajinska brzojavna agentura javlja: Unatoč zabrani nastavio je seljački kongres svoja vijećanja u tajnim sjednicama kroz 14 dana. Pamflet, što se po čitavoj zemlji širi, sadržaje rezoluciju, koju je kongres stvorio i u kojoj se veli: Kongres, koji zastupa sve stranke Ukrajine i 25 milijuna seljaka, prosvjeduje protiv umješavanja u unutarnje stvari Ukrajine, kako se to provadja iza državnog prevrata, te izjavlja: Seljaci ne priznavaju hetmana, kojega su izabrali veleposjednici. Ukrajina će ostati pučkom republikom sa svim stečevinama revolucije. Zemljišta se neće u nikakvom slučaju povratiti veleposjednicima, kako to predvidja hetman u svom manifestu. Seljaci pozivlju njemačku vladu i njemački narod, e ne bi ništa poduzeli, što se protivi željama ukrajinskog naroda. Najviša je vlast u Ukrajini, koju priznavaju seljaci, ustavodavna skupština, koja se mora odmah sazvati. U svrhu obrane revolucije i ustavodavne skupštine zaključio je kongres seljaka, da će u različitim distriktima stvoriti bataljune, koji će slijediti samo zapovjedima Rade. Kongres pozivlje radnike i demokratične organizacije, neka sudjeluju u boju za obranu revolucije i stečenih prava.

Pariz, 22. „Agence des Batcans“ javlja, da se u kući socijalistc Plehanova provela kućna premetačina. Plehanova se tuži, da je organizovao u dogovoru sa Miljukovom i kadetima proturevolucijonarnu urotu.

Krakov, 20. Prema ovamo stiglim kijevskim novinama doznaje se, da je hetman Skoropadski iza uapšenja, što su ih Nijemci poduzeli na svoju ruku, dao zatvoriti još druge osobe. Medju inim bio je uapšen poglavica kijevske uprave zemstva, Petljura, nekoliko je dana kasnije bio pušten opet na slobodu. Takodjer protiv komesara kijevske gubernije Salikovskoga izdana je zapovjed, da ga se uapsi; zapovjed se medjutim nije mogla izvršiti, pošto je Salikovski dao pravodobno petama vjetra. Nedavno bio je zatvoren u uredništvu urednik socijalnog revolucijonarnog lista „Narodnoje Djelo“, imenom Ivanov.

Brzojavka cara Vilima.

Wolffov ured javlja: Car je Vilim poslao sa bojnog polja južno od Laona slijedeću brzojavku carici: Nj. Veličanstvu carici, Neues Palais, Wild-

perk. Vilim je danas napao na Engleze i Francuze na Chemin des Dames. Naša je prekrasna pješadija iza užasne topničke pripreme osvojila jako izgradjene uzvisinske položaje. Mi smo prekoračili Aisne te se približujemo Veslei. Fric je sa svojom 1. gardskom divizijom kao prvi na Aisnei. I 28. divizija ponovno se odlikovala. Englezi i Francuzi bili su potpunoma preneraženi. Naši su gubici neznatni. Sutra idemo naprijed! Bog nam je poklonio lijepu pobijedu te će nam i u buduće pomoći. Vilim.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. U nedjelju, dne 26. svibnja obdržavala se u Sv. Vidu nad Ljubljanom velika narodna manifestacija za jugoslavensku državu. Nije to prvi puta, da je u Sloveniji priredjena tako veličanstvena manifestacija. Priredjuju se posljednjih nekoliko mjeseca svakog tjedna na jednom ili drugom kraju prostrane slovenske domovine ili pak na više mjesta najednom. Toj manifestaciji prisustvovalo je, kako javljaju slovenski listovi „Slovenec“ i „Slovenski Narod“ preko 7 tisuća osoba. Sve su kuće osim nekoliko nečasnih iznimaka bile u slovenskim trobojnicama. Pod vedrim nebom na proljetnom suncu otvorio je sastanak tamošnji župnik i poslanik na zemaljskom saboru Zabret, te je označio, da je svrha sastanka da zahtjeva mir medju svim državama Evrope i da izrazi svoj zahtjev za slobodom i pravednošću u zajedničkoj domovini Jugoslaviji. Kao prvi govornik nastupio je predsjednik Jugoslavenskog kluba dr. Korošec, i mi se moramo s njegovim govorima ponositi. Svaki naime njegov govor jest ili u cjelini u novinama zaplijenjen, ili pak je tako osakaćen i pobijeljen, da tek ovdje ondje može se pogoditi kakvu pretrganu misao. Ljudi vele, pokazujući na bijela polja u novinama, da je ondje bilo nešto istine, koju cenzura ne može da trpi, a mi nemamo razloga, da o istinitosti te narodne izreke sumnjamo. Iz govora, što je milostivo propustio cenzor, ističemo ove riječi dr. Korošca: Sluškinja i radnik, pometač ulica, rudar ti mogu biti naši ljudi, upliv imadu tudjinci, ona bogata, ugledna, cijenjena, naša braća i naše sestre neka ostanu za sva vremena samo mučenici. Niti u Kranjskoj nemamo svojih prava. Zar je zemaljski predsjednik Slovenac? Zar su Slovenci njegovi savjetnici? Ili je Slovenac predsjednik zemaljskog sudišta? Kamo pogledamo, vidimo, da su gospodari tudjinci, Slovenci su samo sluškinje i sluge... Naša vlada pokazala majstorom takodjer u gospodarskoj organizaciji sa svojim centralama, koje imadu za posljedicu, da nema radnik, ni gradjanin ni seljak ništa. Sve rekvizicije, koje je dosada vlada izvršila, bile su zle, jedina je dobra rekvizicija bila, kad je vlada rekvirovala u Beč njemškutare, no žalibože ih je pustila natrag u naše krajeve. Vlada se nije posvema ništa brinula za podignuće naše produkcije, ... Pitam Vas: Tko vlada u Austriji unutra? Slovenac ili Čeh? Tko vodi izvanjsku politiku, tko vodi u nas rat? Nigdje ne vidite Slovenca, Jugoslavena ili Čeha, inače ne bismo imali takove zbrke doma, ni tako zgrešenih odnošaja izvana i ne bismo stradali. I slavenski generali ne vode rata, rat rade generali, ... (ostalo sve zaplijenjeno). Pri koncu govora podiglo se burno odobravanje, puk je obasuo načelnika Jugoslavenskog kluba cvijećem, glazba je zasvirala „Lijepu našu“, a puk je uz glazbu zapjevao. Odja. Franja Cimanova, gdjica. Fr. Skrbinova i F. Kalanova predadoše predsjedniku Jugoslavenskoga kluba u imenu Sv. Vidjana svotu od 1000 K za slovensku pučku školu u Mariboru, za koji se dar dr. Korošec u toplim riječima zahvalio. Na to su govorili dr. Fran Novak, u imenu jugoslavenske socijalno demokratske stranke govorio je Ant. Kristan i najzada dr. Lovro Pogačnik. — Prihvaćena bi rezolucija sastojeća se iz četiriju tačaka (2. tačka je u cjelini zaplijenjena), gdje se odobrava i pozdravlja rad Jugoslavenskog kluba i svibanjsku deklaraciju, izrazuje se povjerenje klubu i osobito njegovom predsjedniku, te se pozivlje vladu i odgovorne činitelje, da učine sve, što leži u njihovim silama, da se sa svim neprijateljskim državama odmah započnu mirovna pregovaranja na demokratskom temelju u duhu pravednosti i iskrenosti. — Na večer je pri povratku priredilo mnoštvo pod prozorima nadbiskupskog doma spontane ovacije svome narodnome biskupu.

•

Iz češkoga svijeta. Da je češko plemstvo danas nacijonalno mrtvo, to je već poznata činjenica. Clam i Martinici igrali su ipak nekad dostojniju ulogu, nego li je igraju danas. U prvo doba češkog preporoda osobito su se isticali grofovi Sternberg, koji su mnogo pridonijeli češku stvar polovicom prošloga stoljeća. Onda naime nije još bio tako razvijezen nacijonalni osjećaj, te je ljubav prema svome narodu značila isto toliko, što i ljubav prema zemlji. A grofovi kao privilegovani velikaši i veleposjednici već su u svome interesu podupirali borbu čeških zemalja (ne češkoga naroda!) za svoja prava. Jer što je više povlastica imala zemlja, te su veće časti, veći ugled i veću vlast imali velikaši, grofovi i uopće plemstvo. Danas je u češkim zemljama izgubilo plemstvo sav ugled i svo povjerenje. Njihova je zvijezda na polju češke politike za uvijek ugasla. Ne će li da plemstvo, da ga nestane neopaženo, mora stupiti u tudje službe i raditi proti svome narodu, koji je već tako napredovao da u svome demokratskom mišljenju ne može dopustiti, da ga plemstvo iza ledja izigrava. Amo tamo ipak se još prijavljuje po koji zalutao pripadnik „modre krvi“, te nastoji da posreduje izmedju vlade i naroda, izmedju vlade, kojoj nije nijedno zlo dovoljno teško, da ga naprti na ledja narodu, koji je opet s tom sebi skrajno neprijateljskom vladom posvema obračunao. Tako se posljednjih dana javio u „Moravskoj Orlici“ grof V. Sternberg, da kaže, što poručuje po njemu dr. Seidler Česima. Tu piše grof o svom razgovoru, što ga je imao s dr. Seidlerom o okružnoj razdiobi Češke. Dr. Seidler, veli, rekao mu, da okružna razdioba ne znači ništa, do li ispunjenje njegovog programa: uvedenje narodne autonomije (!). Na moj prigovor, piše grof, da se takova temeljita promjena pukom naredbom protivi državnim temeljnim zakonima, proglasio je ministar-predsjednik, da tomu nije tako, te da je uvedenje okružne razdiobe moguće u okviru zakona. Na to je rekao, dr iza govora grofa Czernina, koji je tako uzbudjujuće djelovao na Nijemce, jer je u njemu s tako visokog mjesta bilo izraženo, da su Česi veleizdajnici, bilo bi umirilo Nijemce, kad bi Česi bili izdali proglašenje u smislu, da 1. izražuju svoju lojalnost carskoj kući, 2. da novog uredjenja stvari ne očekuju od sporazuma, već da nastoje da se ga domognu svojim silama u zemlji i 3. da ne otklanjaju dalje stupiti uopće u pregovaranja. Ministar je predsjednik izjavio, da političke stranke, koje se ne žacaju nositi sumnju, da očekuju spas od neprijatelja države, koje takove iskaze, kakvi bijahu Pragu, izdavaju za općenarodnu imovinu i uopće odbijaju učiniti ma i samo pokušaj o sporazumak timo, da bi se pregovaralo o zahtjevima, koje iznose — ne mogu očekivati nego da se ne će uzeti u obzir njihove interese. Tim proglašenjem ministra-predsjednika — veli grof Sternberg — koje sam uzeo na znanje, stupam pred vodje češkog naroda i velim im, neka dobro razmisle, prije nego li sačuvaju i nadalje svoje stanovište. Kasnija pokoljenja, kad budu pisala povijest, učinit će onu gospodu, koja danas provodi očevidno politiku antante (!) odgovornima za to, što će zlo češki narod požeti iz njihove slabe politike... A samo kratkovidan može se još danas nadati, da će antanta pobijediti. Rat je dovršen, rat je dobiven, a tko toga ne vidi, sudbina će mu otvoriti oči“. — „Venkov“ k tomu pripominje: Kako je očevidno napada na naš narod grof Sternberg isto kao i kojikoli njemački list i njemački poslanik. No to konačno ne čini ništa. No vrijedi spomenuti, da je dr. Seidler rekao: Interesi češki ne smiju se uzeti u obzir... „Zeit“ piše o novim mjerama u Pragu i Češkoj, te dolazi do čudnovatog za svenjemački list zaključka, da sistem persekucije i konfiskacije te potlačenja sakuplja Čehe samo u jedan bojni red. Dalje piše: Bezmisleno jeste uplitati šest milionovi narod u veleizdajnički proces. Toliko veleizdajnika ne bi Austrija podnesla! — „Venkov“ javlja, da je predsjednik Češkog svaza posl. František Stanek obolio na upali grkljana te se na liječnički savjet morao otputiti na liječenje u Luhačovice. Predsjedničke poslove Češkog svaza vodi sada poslanik V. Klofač.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su slijedeći doprinosi: U znak jugoslavija sakupili su na duhovski ponedjeljak Jugoslaveni u Liburniji kod sestre Ludovike u Mihotićima svotu od K 131·—. Prigodom vjenčanja g. Ivana Lorencina sa našom vrlom rodoljubkinjom Ivanom Lorencin u Medulinu, sakupljeno je po malom Mirogoju K 62·—. — Živjeli kićeni svatovi! — Sakupljeno na jednom sabirnom arku K 126·—. Daruje društvo Hrvata K 38·—. Gg. Marčić i Jedrlinić polažu K 20·—. (Pojedina svota bila je objelodanjena dne 23. o. mj. ali ne uračunana u ukupnu svotu.) Ukupno K 377·—; zadnji iskaz K 57.194·51; sveukupno K 57.571·51. — Živjeli požrtvovni darovatelji! Naprijed za našu narodnu kulu prosvjete!

Pozdrave svojima u domovini, bližim znancima i rodjacima šalju iz Gradenberga u Štajerskoj pred odlaskom na bojište Josip Bedrina iz Raklja, Ante Macuka iz Loborike, Ivo Božac iz Škatari i Mijo Kajić iz Alture, svi vojnici 5. puljske streljačke pukovnije.

Dnevne vijesti.

Neprijatelji parlamenta. Pod tim naslovom piše gradački „Arbeiterwille“: Njemačko nacijonalna štampa revno sakupija sve izlike, koje govore proti sazivu parlamenta. Da ministar-predsjednik nema većine u parlamentu to je doduše istina, ali u ustavnim je državama običaj, da ide vlada, koja nema većine, a ne parlamenat. Vlada nije parlamentarnom većinom bila prisiljena na to, da pravi nacijonalne eksperimente, koji su prouzročili sadašnju smutnju. To je učinila iz vlastite pobude ili ponukana od tudjih država, koje misle, da se sa njemačko nacijonalističkim elementima dade držati na okupu drevnu hapsburšku državu ili ju dapače preporoditi. Od koje strane duva vjetar, od kako je progovorio grof Czernin te je vitez Seidler započeo nacijonalnim diletantstvom, ne može se još jasno razabrati, ali može se slutiti. „Deutsche Tageszeitung“ u Berlinu, najpangermanskiji organ pangermana, naručio si je dopis iz Beča o dogadjajima u Pragu u kojem se veli: „Odgodom parlamenta otvorila si je vlada put za oštar nastup protiv jugoslavenskih spletaka; nadajmo se, da će se latiti sada energično posla takodjer u Češkoj, što će po svoj prilici biti teže. Ali još nije prekasno. Možemo doduše dvojiti, da Seidler nije pravi muž za to. Energični general kao ministar-predsjednik bio bi sada primjerenija ličnost. Neka se dakle dade trajno zatvoriti brbljavu čatrlju na Franzensringu (misli parlamenat); državi će vjerno pučanstvo biti za to harno“. Mi si hoćemo prištediti svako uzrujanje radi bezobraznosti ove pruske gubice, pošto je jasno, da potiče od ljudi, koji nemaju pojma o tome, što je danas u Austriji moguće. Vlada, koja bi si utvarala da je silna, ma imala 10 generala na čelu, bila bi u Austriji najmanje na mjestu. Austrija nije Pruska a njemačko pučanstvo u Austriji nema pruskog karaktera. Ako bečka korespondencija nije stvorena u Berlinu, to je bečki dopisnik Tageszeitunge bik, koji tumara po ulicama, a da ne vidi i ne čuje ništa. Da nije opazio, što se dapače dešava i medju bečkim pučanstvom, koje je najlakoumnije na svijetu, za to treba više no samo svenjemačke gluposti. Moguće je, da taj momak pohadja samo u bečke njemačko radikalne krugove, čiji je jedini prigovor protiv svakoj bojazni: „Hindeburg će svakako stvar urediti!“ Ovi naravski ne žele parlamenat, pošto se njihovi nacrti dadu provesti jedino nasiljem. Njima je parlamenat deseta briga a glavna im je nada pruski militarizam. Ali koliko je austrijskih Nijemaca uza njih? Neka se samo sluša, što kod nas govore ljudi u odori i bez odore u svim slojevima o tom pruskom vojničkom duhu. Nije samo pogriješno već upravo pogibeljno mišljenje, da je u Austriji moguć povratak k Stürgkhovoj eri. Mučiti se i patiti, kao još nikada, a k tome ušati još jezik za zubima, to ne može podnijeti niti najdobroćudniji Austrijanac. Nama je poznato, da najveći dio Slavena želi parlamenat. Otvoreni deprijatelji parlamenta su jedino njemački nacijonalci. Oni su postigli to, da su im sve nenjemačke narodnosti u Austriji protivne i da si ne mogu s njima stvoriti većinu. I rad toga, što njemački radikalci u Austriji ne mogu naći većine za parlamentarni rad, za to neka se proglasi nad narodima, kojima je burokracija naprtila na ledja sve moguće nevolje, još apsolutizam! Bit će dobro, da si neprijatelji parlamenta predomisle, da li je dobro, da tjeraju stvari do skrajnosti.

Slobodno sadjenje duhana u Austriji. Kako „Reichspost“ javlja, doskora će izaći naredba austrijske vlade, kojom se dozvoljava slobodno sadjenje duhana, no samo za Češku, Moravsku i Štajersku. Pravom pita isti list, zašto se to ne dozvoljava i drugim krunovinama, poimence Istri i Dalmaciji, u kojima da raste dobro vino, pa bi i duhan mogao dobro uroditi. Dalmacija, da je upravo predistinirana za duhan. Mi se tome možemo samo pridružiti, a ujedno s naše strane pitamo, kako stoji s tim pitanjem u nas?

Madžarske škole u Hrvatskoj. „Pesti Hirlap“ donosi članak, u kojem oštro napada politiku hrvatske vlade u pitanju madžarskih škola u Hrvatskoj. Glavnu krivnju pripisuje list u tom pogledu bivšem banu barunu Škerleczu, po riječima „Pesti Hirlap-a“ „tom, madžarskim mlijekom zadojenom magnatu“, koji da je stekao popularitet u Hrvatskoj jedino time, što je na sve moguće načine zapostavljao madžarske škole u Hrvatskoj. I dok je sada cijela Ugarska puna raznih srpsko-hrvatskih, rumunjskih itd. škola, dotle su madžarske škole u Hrvatskoj tako rekuć prazne. Ako je to učinio barun Skerlecz, šta da se očekuje od Mihalovicha i od njegovog suradnika Rojca, koji je poznat, kao ljuti neprijatelj Madžara? „A gdje je“ — završuje spomenuti list — „željezna šaka ugarske vlade, koja bi bila kadra stvoriti red?“

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 30. svibnja 1918. — Broj 1035

Nakon jedne godine.

Svibanjska deklaracija.

Potpisani zastupnici, koji su sjedinjeni u Jugoslavenskom klubu, izjavljuju, da zahtjevaju na temelju narodnog načela i hrvatskoga državnoga prava, da se sve zemlje monarhije, u kojima stanuju Slovenci, Hrvati i Srbi, sjedine pod žezlom hapsburško-lorenske dinastije u samostalno državno tijelo, koje neka bude prosto od svakog narodnog gospodstva tudjinaca i koje neka bude sagradjeno na demokratskom temelju. Za ostvarenje tog zahtjeva jedinstvenog naroda uložit će sve svoje sile.

Beč, 30. svibnja 1917.

Dr. Baljak. Dr. A. Gregorčič. Dr. Krek. Dr. Sesardić. Dr. Fr. Jankovič. Šušteršič. Vjekoslav Spinčić. Dr. Otokar Rybarž. Dr. Vladimir Ravnihar. Evgen Jarc. Dr. Ivo Prodan. Janez Hladnik. Fran Pišek. Ivan Roškar. Jos. Gostinčar. Mihael Brenčič. Dr. Korošec. Dr. M. Laginja. Dr. Karl Verstovšek. Fon. Dr. A. Dulibić. Dr. Benkovič. Juraj Biankini. Dr. V. Ivčević. Dr. A. Tresić-Pavičić. Fr. Demšar. Prof. I. V. Perić. Dr. Josip Smodlaka. Jaklič. Josip vitez Pogačnik. Dr. Luvro Pogačnik. Dr. Melko Čingrija.

*

Protekla je jedna godina rada. Ta godina rada, koja je započela današnjim danom prošle godine, te položenjem svečane izjave jugoslavenskih zastupnika svih zemalja, zastupanih u carevinskom vijeću, bit će od ne male važnosti za kasniji rad koli u narodu toli s narodom za našim konačnim ciljem sjedinjenjem i oslobodjenjem. Mnogo zadovoljstva donijela nam je ta godina, ali i mnogo teških iskustava, mnogo trpkih razočaranja i mnogo nam je stvari pokazala u onom svijetlu u kojem se zbilja nalaze, a koje nam se nekada pričinjale da izgledaju ili bolje, ili lošije.

Kad su naši poslanici u carevinskom vijeću dali prije godinu dana izjavu, koja se od onda naziva svibanjskom ili jugoslavenskom deklaracijom, naši su se neprijatelji gospodari i zaštitnici, koji su nam se u tu svrhu sami nametnuli, Nijemci, ironično posmjehivali i nazivali izjavu besmislenom, neostvarivom, fantazijom bez temelja itd. Govorili su da nema nikakvog jugoslavenskog pitanja, da nitko o tome nije dosada ništa čuo itd. A kad je naš narod (osobito slovenski dio našeg naroda) na stotine tisuća potpisa slao Jugoslavenskom klubu u Beč, kad su riječi naših poslanika dr. Korošca, dr. Tresića-Pavičića i drugih pale kao teške optužbe na vladajući sistem, kad su se iznijeli oni teški zločini, što su bili počinjeni na našem narodu i ti zločini odjeknuli svijetom, dignuli su na nas hajku, da smo proti državi, da zagovaramo interese naših neprijatelja, te smo odmah na to bili proglašeni za veleizdajnike.

Nijemci su klicali na mnogim skupštinama svojim „Hoch Hohenzollern!" zahtjevali su, da se proti nama nastupi, što najoštrije, inače da će oni otkazati vjernost caru i državi, te su već otvoreno priznavali svoje pristajanje uz Njemačku, dade li se Slavenima u Austriji ma samo i tračak nade u poboljšanje sadašnjih nesnosljivih prilika. Mi, koji smo zahtjevali sjedinjenje i samostalnost pod hapsburško-lorenskom dinastijom, bili smo veleizdajnici, Nijemci, koji su zahtjevali, da se njemačke pokrajine pripoje njemačkom carstvu, bijahu dobri patrijote. Uplivna i odgovorna mjesta podlegla su iz slaboće posvema njemačkom pritisku. No Nijemci su priznali, da su naše težnje za sjedinjenjem, što se nas tiče, potpunoma opravdane, da mi radimo i mislimo sebi najbolje time, da se hoćemo ujediniti. Ali protiv našega sjedinjenja oni su jednostavno stoga, što bismo onda imali svaki svoje, svaki bi bio gospodar svoga, dok su sada oni bezobzirni i okrutni gospodari našega.

I sam ministar-predsjednik priznao je napokon važnost našega pitanja. Ali uz to se naglasilo, da se nama ne može udovoljiti, jer bi se time na drugoj strani zamjerilo Nijemcima. Mi imademo da budemo plijen, uz koji vlada i najviši faktori kupuju sklonost (o vjernosti nema govora) Nijemaca. Ministar je predsjednik išao tako daleko, da je na zahtjev Nijemaca raspustio parlamenat najteže povrijedio Čehe razdiobom Češke u okružja i izdao nekakve naredbe proti jugoslavenskoj propagandi.

To je ona pravednost, koju nam vlada obećava i koja se očituje svuda pri zapostavljanju našega naroda i pri podupiranju nepravednih imperijalističkih, protudemokratskih i protukulturnih njemačkih zahtjeva.

A što smo učinili mi u domovini u to vrijeme rada, borbe, poniženja, preziranja i zapostavljanja u tu godinu dana? Općenito uzeto i bacivši samo jedan površni pogled na naše stanje prije godinu dana, na naš narodni život onda i sada, moramo zaključiti, da smo mnogo napredovali. Sva Slovenija, t. j. slovenski krajevi u Koruškoj, Kranjskoj, Primorju i Štajerskoj stoji danas probudjena, dobro organizovana i pripravna. Slovenci su, kako je rekao i dr. Tavčar u Pragu veoma marljivi i veoma nadareni djaci Čeha. Prema njihovom su uzoru organizovali svoje stranke, pokrenuli rad u narodu, drže sastanke, skupštine, tabore i manifestacije. Slovenci vode sada, i dobro vode jugoslavensku politiku. U Hrvatskoj i Slavoniji pak, i ako su i tamo stvari krenule na bolje, te sve poštene stranke, koje imadu ikoliko pristaša priznavaju ideju Narodnog Jedinstva, ipak nije narod onako probudjen i onako organizovan kao u Sloveniji. Rad se sastoji većim dijelom u novinarskom debatovanju, dok se na narod misli većim dijelom samo prigodom izbora. Svi listovi, što danas u Hrvatsko jizlaze, priznavaju Narodno Jedinstvo i rade za nj. Organizacije još nema nikakve, premda se svagdje o njoj govori; narodna je koncentracija već nekoliko mjeseca na dnevnom redu, ali se nije učinilo ništa još. Svakako je prilično važna činjenica, da sva omladina na zagrebačkom sveučilištu zadojena Jugoslavenstvom a u omladini je budućnost. u Hrvatskoj izlaze, priznavaju Narodno Jedinstvo i ništa stalnoga, sve još visi u zraku, ali postoji opravdana nada, da će i ta nesretna zemlja morati podleći naravnom razvoju, da će i tu morati doći do narodne koncentracije i do sitnog rada u narodu.

Bosna i Banat spavaju; Bosna pod vojničkom diktaturom, ali i ondje su se predstavnici naroda svi franjevci izjavili za Jedinstvo. Dalmacija je takodjer cijela, tu bez iznimke za Sjedinjenje. Organizacije treba i tamo kao i ovdje u Istri. Banat je u Ugarskoj, a Madžari ne dozvoljavaju da kakav drugi narod pod njihovom upravom slobodno diše. Ali gdjegod imade našega naroda, imade u njemu uz neznatan broj zaslijepljenih ubogih, sažaljavanja vrijednih protivnika mnogo pristaša spasonosne ideje Narodnog Jedinstva. Svagdje treba još rada, treba načišćenja, treba organizacije, osvješćivanja, ali narodna poslovica veli: Dobar početak polovica uspjeha, a početak imademo pred sobom, osjećamo dobar početak kao uspjeh rada u jednoj godini dana.

O jugoslavenskom se pokretu mnogo piše, govori i raspravlja i u našoj državi i u inozemstvu. U inozemstvu radi opet Srbija sa jugoslavenskim emigrantima, da otkine jugoslavenske pokrajine od monarkije i stvori jugoslavensku državu pod žezlom Karadjordjevića, kako nastoji srpska vlada i što je sadržano u krfskom paktu, ili jugoslavensku republiku, za koju rade emigrenti u Švicarskoj. Mi ovdje tražimo jugoslavensku državu pod žezlom hapsburško-lorenske dinastije i za tu državu i za tu dinastiju glasovao je većim dijelom naš narod.

[illegible] Austrijska vlada i austrijski odgovorni činitelji moraju nastojati, da se riješi onako, kako zahtjevamo mi, naime u njihovom interesu.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Borba u području Tonale je jučer opeta oživjela. Razbile su se dvije talijanske, jakom vatrom iz topova i minometa poduprte navale na Monticello, koji leži južno od klanca. Trajala je dalje neprijateljska topovska vatra proti našim položajima na donjem toku Piave. Poljski pilot, časnički zamjenik Arigi, sastrijelio je kod Drača 2 engleska lijetala te je time izvojštio svoju 25. i 26. zračnu pobjedu. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnoj fronti od Isere do Oise trajala je dalje pojačana bojna djelatnost. Izjaloviše se djelomične francuske navale južno od Yperna. Zapadno od Montdidiera provalio je neprijatelj kod mjesnih navala u Cantigny. Vojske g. o. pl. Böhna i generala pl. Belowa (Fritza) od vojne skupine njemačkog prijestolonasljednika su jučer pobjedonosno nastavile navalu. Dotrčale francuske i engleske pričuve su bačene. Na desnom krilu su divizije generala Larischa, odbivši francuske protunavale, osvojile brdo Therny-Sorny i visine sjeveroistočno od Soissonsa. Poslije tvrdih bojeva slomile su i čete generala Wichure neprijateljski otpor na visoravnici Conde. Fort Conde uzet je u jurišu; osvojeni su Vregny i Missy. Na južnim brijegovima Aisne i Vesle osvojene su u jurišu visine zapadno od Cirya. Zborovi generala pl. Wincklera, pl. Conta i pl. Schmettowa prekoračiše Vesle. Osvojeni su Braine i Fismes. Stojimo na visinama tik južno do Vesle. Čete generala Ilse osvojiše u jurišu visine sjeveroistočno od Brouillya, uzeše Villers-Franqueux i Courcy te se bore za visine Thierry. Neumornoj, naprijed se tiskajućoj pješadiji i masama topništva i minometa slijede odmah za petama baluni, flakovi i čete za izvješćivanje. Silan rad pijonira te željezničkih, armirajućih i gradjevnih četa, omogućio je, da se je prekoračilo navalno polje te dovoz bojnih sredstava sa strane neumorno djelujućih kolona. Požrtvovnom djelatnošću opskrbljuju liječnici i nosači bolesnika ranjenike na bojnom polju. Usprkos nestalnom vremenu napadala su naša lijetala neprestano neprijatelja bombama i strojnim puškama, dok su pješadijski i topnički ljetači neprekidno nadzirali napredujuću navalu i djelovanje naše topničke paljbe. Broj zarobljenika prekoračio je 25.000, medju kojima je jedan francuski i jedan engleski general. — Ludendorff.

Rat.

U noći od 27. t. m. započeli su Nijemci na fronti širokoj preko 40 kilometara novu navalu na francuske i na engleske linije. Za 2 su dana provalili 10 do 16 kilometara duboko u neprijateljske linije te prekoračili dvije rijeke, Aisne i Vesle. Bitka je tek u prvom razvoju, te je teško kazati, kako će se razvijati. Fale takodjer još podaci o gubicima Francuza i Engleza na ratnom materijalu, iz kojih bi se dalo zaključivati na opseg njemačkog uspjeha. Početni je uspjeh Nijemaca teritorijalno znatan. Opet se iskazao njemački ratni stroj, ali se kod toga ne smije zaboraviti, da se ofenzive u takvom stilu, kako ih sada poduzimaju Nijemci, još nijesu provadjale. Do prodora neprijateljske fronte, kao zadnji put kod St. Quentina, nije sada došlo ali se ne može predvidjati, kako će se operacija nadalje razvijati. Francuzi i Englezi imadu novog zajedničkog zapovjednika, koji imade da dokaže svoju valjanost u sadašnjoj bici.

*

Engleski izvještaj od 28. svibnja prije podne: Neprijatelj je tečajem dana nastavio pritisak na engleske čete, koje se bore na fronti Aisne. Teški se bojevi razvijaju još na čitavoj fronti engleskog odsjeka. Na našem desnom je krilu 22. divizija u dodiru sa saveznikom održala sav dan svoje bojne položaje, te se uspješno upria pokušajima neprijatelja, da napreduje. U središtu i na lijevom krilu engleskog odsjeka držale su čete 8., 50. i 26. divizije odlučnim otporom položaje druge crte protiv navala neprijatelja sve do kasnog sata. Na večer provalile su čete neprijatelja silnim napadajem preko Aisne sve do zapadno od našeg lijevog krila te su prisilile naše lijevo krilo na uzmak. Neprijatelj razvija uzduž čitave bojne fronte na Aisnei svoje navale velikom snagom. Na fronti na rijeci Lys započeli su u predjelu istočno od jezera Dike-Busche jutros novi mjesni bojevi. Na ostaloj su fronti naše čete kod navala, koje su izvele noću na različitim točkama fronte, dopremile nekoliko zarobljenika. Topništvo je djelovalo na obim stranama.

*

Prema madridskim listovima, uljezla je dne 24. t. m. u luku St. Ander oštećena njemačka podmornica „U-56". Posada podmornice internirana je u okolici Madrida.

*** Mirovno pitanje.** Londonski dopisnik "N. Rott. Couranta" primio je od Ramsey Macdonalda na dotičan upit slijedeće pismo: Sada vam o miru ne mogu ništa drugo reči, nego to, da su usred velike ofenzive pregovaranja nemoguća. Nijednoj vladi ne preostaje drugi izbor, nego da na silu odvrati silom. Ako budu Nijemci daljnjim iskustvima naučili, kako je njihova ofenziva bila besmislena i skupa, bit ćemo spremni, da pregovaramo o pametnom i trajnom miru.

*** Plijen u Sebastopolu.** Dopisnik „Frankfurter Zeitung" javlja od 11. t. m.: Kad smo unišli u Odesu, zapuštala je baš crnomorska flota luku. Večina ratnih brodova otišla je u Sebastopol. Pojedini su se transporti zaputili u Azovsko more, u Novo-Rosijsk ili u Anopu, koja leži južno od Novo Rosijskoga. Kad smo osvojili Sebastopol uspjelo je malom, ali najmodernijem djelu brodovlja, da pod zaštitom noći i pojasa mina oko luke pobjegne. Svoje su obitelji sa djelovima plijena bili mornari već prije otpremili na prevoznim brodovima. Tada su udrli u gradske stanove oficira te ih prisiliše pod prijetnjom, da će ih usmrtiti, da idu na brodove i da otplove. Onaj, koji se usprotivio, bio je s mjesta ubijen. Dva velika parobroda i dva razarača pobjegla su na taj način. Jedna je naših podmornica mogla ispaliti jedan torpedo na jednoga od prevoznih brodova, ali je morala odmah zaroniti pred torpednjačom, koja je upravila kurz na nju. Ipak je plijen u Sebastopolu dosta znatan i raste još sveudilj novim otkrićima i ustanovama. Tu imade 7 linijskih brodova od preddreadnoughtskog razreda, medju kojima su 4 bili spušteni u more 1896. Dalje

smo otkrili dve zaštićene krstarice od razreda „Kagul“, tri moderna razarača, 7 starijih razarača, dalje sve podmornice, medju kojima takodjer najmoderniji i najnoviji materijal, i konačno i tursku krstaricu Medšidije, koja je 1915. bila torpedovana, potonula, bila onda dignuta te uvrštena u rusku mornaricu pod imenom „Prut“. Pregradnja ovog broda nije još bila dovršena. Osim toga smo našli mnogo parobroda i parobrodića i manjih ladja i silno materijala. Strojevi i topovi su posve u redu. Samo kompasi bili su djelomično uništeni ali imade tu za to mnogo reservnog materijala. Brodovi su iznutra samo zaprljani i zamazani. Brodogradilište se može odmah upotrebiti. Imade suhih dokova za velike brodove. Zaplijenili smo svu silu kože za potplate, topova, mina, torpeda i jednu bezžičnu stanicu. Osim toga imade u luci 100.000 tona trgovačkih brodova, medju kojima takodjer dva njemačka parobroda, koja su žalibože na prednjem dijelu oštećena požarom. Kad smo stigli u Sebastopol bilo je na brodićima 10 do 20 momaka posatke. Nasuprot tome bilo je u gradu do 4000 mornara, koji su se vladali mirno, izakako su ih zapustili kolovodje. Radnici brodogradilišta su pripravni poći na rad. Obalne su baterije posve u redu, ali nekoji su topovi, izgleda, bili već dulje vremena otpremljeni na frontu. Polagano stavljaju si ruski časnici u Sepastopolu, koje se moglo prepoznati samo prema tome, što su nosili na pucetima orao mjesto sidra, trakove na rukave, epolete i ostale znakove čina na odjela. Duboko u luci leži najmoderniji dreadnought „Carica Maria“, koji je potonuo uslijed eksplozije. Radnje Rusa, da sklone brod, nastavljaju se još sada.

*** Iz Danske.** Državni sabor u Kopenhagenu otvoren je dne 29. t. mj. uz velike svečanosti. Kralj je pročitao prijestolni govor, u kojemu upućuje na to, da se drž. sabor po prvi puta sastaje na temelju novih danskih zakona, koji svim gradjanima, muškarcima i ženama, daje jednako pravo, da sudjeluju kod zakonodajstva. Kralj je nadalje izjavio, da će vlada ustrajati kod politike neutralnosti.

Iz Rusije i Ukrajine.

Kijev, 28. (D. u.) Pošto je već prije nekoliko vremena ustanovljena jaka propaganda sporazuma u Kijevu, čiji su tragovi vodili u grčki konzulat, bili su uz sudjelovanje ukrajinskih oblasti uapšeni po njemačkom poljskom redarstvu grčki konzul Grapari i podkonzul Vizinadi. Potonji bio je predbježno opet pušten na slobodu.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Već jučer osvrnusmo se na tabor u Sv. Vidu nad Ljubljanom. Danas, na obljetnicu nama velikog i svetog dana, istaknut ćemo nekoliko fakta iz tog tabora. — Jugoslavenska deklaracija od 30. svibnja 1917. bijaše zajista plod Slovenaca. Nisu je Slovenci izmislili. Ona leži duboko u našoj krvi, u našoj duši i našim osjećajima. Svi mi, Slovenci, Hrvati i Srbi, želimo biti sjedinjeni, želimo biti slobodni, želimo biti jaki i želimo i kao pojedinci i kao narod igrati bolju, dostojniju i časniju ulogu. A u danima, kad je naša misao bila već klonula pod teškim pritiskom, eto slovenskih apostola, Kreka i Korošca, koji osvježuju naše ugasnule nade, bodre nas i smjelo i otvoreno proglašuju ministrima, carevinskom vijeću, zastupnicima svih austrijskih naroda, caru i cijelome svijetu, da je ono, radi čega bijasmo toliko progonjeni, naime velika ideja Narodnog Jedinstva Jugoslavena imetak vascijelog naroda Slovenaea, Hrvata i Srba i da pobjeda te ideje jest konačni naš cilj, te znači ostvarenje našeg narodnog ideala, dok poraz ideje znači našu narodnu smrt i propast. Slovenci su organizovali Jugoslavenski klub, Slovenci su u teškim danima smjelo mladenačkom svježinom i snagom pokrenuli jugoslavenski pokret, Slovenci su, možemo reći, u tu godinu dana držali u ruci i kormilo jugoslavenske politike. Negdje bezobzirno i neustrašivo, negdje hladno, trijezno i razumno, kako je već slučaj zahtjevao, vodili su sretno i spretno povjerenu im ladju po razburkanom moru proti jakom neprijateljskom vjetru, koji je sa svim silama nastojao da potopi i za vazda učini nepogibeljnom za sebe i ladju i dobre mornare. Pa kad vidimo toliko uspjeha pri radu Slovenaca, tog malog, nama toli bliskog, srodnog i milog plemena, moramo se zajista pitati odakle njima tolika snaga, takova spretnost, kako mogoše postignuti tolike uspjehe? A usporedimo li njihove uspjehe sa političkim neuspjesima u mnogo većem, mnogo jačem, mnogo bogatijem plemenu hrvatskom, koji imade svoje sveučilište, svoju akademiju znanosti, mnogobrojne srednje škole, dok Slovenci nemaju ni sveučilišta ni akademije, ni srednjih škola, moramo se iskreno diviti slovenskom plemenu i sa sigurnošću povjeriti im, da i nadalje tako spretno vode kormilo jugoslavenske politike i odlučuju sudbinom jugoslavenskog naroda. — A sad da se vratimo na tabor u sv. Vidu. Tamo su govorili: dr. Korošec kao predsjednik Jugoslovanskog kluba, dr. Novak, kao zastupnik Jugoslavenske demokratske stranke (nekada strogo liberalne, antiklerikalne, slovenske napredne stranke), Anton Kristan kao zastupnik Jugoslavenske socijalne demokracije (nekada strogo antiliberalne, antiklerikalne, internacijonalističke stranke), i dr. Lovro Pogačnik kao zastupnik Slov. ljudske stranke (nekada strogo katoličke, klerikalne i zagriženo antiliberalne i protunapredne stranke). I ti tri posljednji govornici, koji zastupaju tri najveće i tri jedine slovenske stranke, tri najveća i tri jedina slovenska dnevnika („Slovenski Narod“, „Naprej“ i „Slovenec“), divno su se medjusobno razumjeli, govorili u istom smislu, složni u istoj stvari, pustivši na stranu ono, što ih dijeli i misleći samo na ono, što ih veže, što ih spaja u jedan bojni red za jednim konačnim ciljem. I pripomenemo li ktome, da su liberalci i socijaliste priredili svome slovenskom narodnom biskupu ovacije, shvaćamo, gdje leži ta čarobna sila, kako donosi Slovencima u svakom njihovom radu i svakom poduzeću, sigurni uspjeh. Medjusobno poštovanje, i medjusobna ljubav, koja vlada medju strankama i pojedincima, stvara narodnu slogu, koja je jača od stranačarskih sitnica, i koja se na tako sjajan način na mnogim čestim i brojno posjećenim sastancima, taborima i manifestacijama očituje. Da čujemo kako samo govori nekada liberalcima i naprednjacima omraženi klerikalac dr. Lovro Pogačnik: „Naš narod strada, strada uz radnika takodjer naš gradjanin i takodjer naš seljak. Danas je glad sjedinio sve staleže i osvjedočen sam, da će naš seljak rado dati, bude li sam štogod imao. Govornik naglašuje, kako su sve tri slovenske stranke sakupljene u slogi. A kako i ne bi? (Zapljenjeno.) Mi ostajemo vjerni načelima svoje stranke, no recimo jedno: Od danas naprijed natječimo se, tko će više učiniti za narod. Tko učini više, tomu će narod izručiti u ruke svoju sudbinu.“ Tu leži snaga slovenskog naroda. Hoćemo li biti kadri, da to i mi provedemo?

* *

Iz češkoga svijeta. Prije godinu dana, dne 30. svibnja 1917. podali su i češki zastupnici u carevinskom vijeću sličnu izjavu kao i jugoslavenski, u kojoj su zahtjevali, da se sve zemlje krune Sv. Vaclava (Češka, Moravska i Sleska) sjedine sa drugom granom češkoga stabla — Slovacima, koji su danas izloženi madžarskoj proždrljivosti. Samo što ni ta njihova izjava, kao ni trikraljevski manifest i kasnija svečana prisega češkoga naroda u Pragu dne 13. travnja nije iznikla u mašti zastupnika. Pri njoj je sudjelovao vascijeli češki narod. Češki su književnici s Aloisom Jiráskom, J. S. Macharom, Jaroslavom Kvapilom i Viktorom Dykom na čelu, izdali, kad se pročulo prije godinu dana, da će se parlamenat otvoriti, poziv narodnim poslanicima, u kojem zahtjevahu u ime naroda (jer književnici su uvijek prvi pozvani, da govore u ime naroda) neka si narodni poslanici budu svijesni velikog odlučnog vremena, u kojem živimo, te da prema tomu odlučno nastupe za prava češkoga naroda, da pozovu na red krivce, koji su se ogriješili na češkom narodu, bez straha pred eventualnim progonima, bez krzmanja i kolebanja pred držanjem vladinih krugova. A nemaju li odvažnosti da bez straha o svoj život, koji su posvetili narodu, i žrtvuju svoju slobodu u boju za prava naroda, bude li toga treba, pozvaše češki književnici, da češki zastupnici, koji krzmaju i plaše se, polože svoje mandate natrag u ruke naroda, koji će ih izručiti dostojnijim osobama. A medju češkim zastupnicima ne bijaše nijednog izdajice, ni jednog plašivice. Svi stupiše odvažno u borbu, praćeni milijunima, koji slijede svaki njihov korak, i vjeruju u pobjedu njihovog boja. Kasnije su češki zastupnici pružili ruke svojim jugoslavenskim drugovima spojivši se u jedan bojni red, dijeleći zajednički uspjehe i poniženja. Taj savez nije samo časovita manifestacija. To je potreba. Nijesmo se složili s Cesima za to, da izdademo Austriju, već za to da iz Austrije napravimo državu slobodnih jednakopravnih naroda. Veliki je Ceh, Havliček pisao prije sedamdeset godina (dne 19. travnja 1848.) u svojim „Národním Novinama“: Mi Slave : zapadni, Cehoslovaci, Jugoslaveni i Poljaci čvrsto stojimo uz austrijsku carevinu, smatramo je za prirodjenu vezu, koja nas braću usko k sebi veže i u sjedinjenju otporuje svakoj opasnosti. Ljutilo nas Cehe, ljutilo Jugoslavene, ljutilo Poljake, da su se u Beču vijale zastave njemačke revolucije — (Dne 10. travnja 1848. objesile su bečke narodne garde na toranj sv. Stjepana njemačku zastavu u znak svojih simpatija za njemački parlamenat u Frankfurtu.) — dapače njemačke republike, može se skoro kazati ! Rado zaboravljamo na tu slaboću naše vlade, sa kojom se proti vlastitoj koristi dala u ruke njemačkih frankfurtskih patrijota ! Ali što će tomu kazati istorija, da je Prag sačuvao austrijsku zastavu, kad ju je sam Beč, sama bečka vlada ostavila na cjedilu! O ironijo sudbine! Mi u Pragu, mi u Zagrebu brinuli smo se bolje i ustrajnije za vašu korist“. — Tako je austrijski pisao najveći češki žurnalista prije 70 godina. A radi svog austrofilskog protunjemačkog pisanja bijaše prognan iz Češke u Tirol. Nama se dogadja na vlas isto. Mi branimo Austriju, mi i Cesi, Nijemci je izdaju kao i prije 70 godina. A radi toga nas austrijska vlada progana nas i Cehe. 70 je godina prošlo, vlada, sistem je ostao isti. Vlada se nije naučila ništa. Ali mi smo se zato naučili. Učili smo se sve od vlade. Za sve, što optužuje vlada Cehe i Jugoslavene, morala bi optuživati samu sebe. Mi Čehoslovaci postići ćemo uzajamnom borbom ono, za čim težimo.

*

30. svibnja.

Stan'te! Stan'te! Mi smo jošte ovdje,
Mi čuvari Jadranskoga mora:
Ovdje rodio nas Veli Jože,
On gospodar dolina i gora.

Kad se negda borismo sa smrću,
Dok smo bili paklu bijedna raja,
Gdje ste onda bili? Možda spali,
Kad nas gonjahu iz zavičaja?!

Robovi smo bili tisuć ljeta,
Otkad Sunce Petrovoj na gori
Krvavo nam zadje za vrhunce,
Dok je varvar vikô: Mori, mori!

I umuknu pjesmom Veli Jože,
Glavu prignu, jaram vrat mu stisnu,
A udova jadna majka naša
Prognana od ljutih boli svisnu.

Korov, trnje polje nam obraste,
Guje daviše nam sokoliće,
Kad su mali spali, dok je stara
Kuku plakala te mlade ptiće.

Požar buknuo je, krv se proli,
Njom napojismo si suho polje,
Lemešom izorasmo ga tvrdim,
Ne bi li rodilo nam bolje,

Tako pramaljeća nekog rano
Kroz noć sva se zazeleni njiva:
Miris cvijeća zrakom se razlijeva
Mlado lišće rosom se umiva.

I udova majka nam se sbudi
Veljeg troimenog slavnog roda:
Nabrala je mirisavog cvijeća,
Da ga zaručniku svome oda.

Istok kupa se u rumen — moru
Zore, što nam ljepša, nova svita,
Vjereniku troimenog roda
Sve u susret kitnim cvijećem hita.

U Pazinu, svibnja 1918. Milan.

* * *

Slike sa sela.

Iz Hrvatske. U Zagrebu imadu sada o
edno veselje više, a njihovoj se radosti cijelim
rcem pridružujemo i mi. Prestao je izlaziti, vele,
rivremeno frankovački listić „Hrvatska“, list koji
e teško ogriješio kao i cijela stranka koju on za-
tupa o našu narodnu stvar, te ne znamo zapravo
koji su hrvatskom narodu više opasni, Nijemci,
Madžari i Talijani ili domaći propalice, nazivani
rankovci. Tome listu ne bijaše jedna sveta, ne
poznavaše ni poštenja, ni pristojnosti, ni učtivosti.
Napadalo se sve, što nije bilo onako zlo i trulo,
kao što su oni. „Obzorova“ tiskara nije htjela lista
dalje da tiska, a „Dionička tiskara“ zahtjevala je,
da joj se isplati neki stari prijašnji dug od 6 tisuća
kruna, te je tako „Hrvatska“, kako je sama tužnim
srcem navijestila, bila prisiljena da privremeno pre-
stane izlaziti. Kaže, da imade već strojeve nabavljene
za svoju vlastitu tiskaru, te će opet doskora početi
izlaziti. Mi im to i rado vjerujemo. Vjerujemo da će
smaći i papira i strojeve i novaca i radnika, jer će
im u najgorem slučaju (a oni se sada nalaze u naj-
gorem stanju osudjeni od cijelog naroda, od svih
Slavena i pozvani pred saborski sud radi zločina
što su htjeli da počine na ustavnosti zemlje) pomoći
oni, kojemu služe. — U Osijeku pak, kako javljaju
hrvatske novine počet će 1. lipnja ponovno izlaziti
„Jug“, dnevnik, koji je obustavilo uredništvo dobro-
voljno. Sad će izlaziti kao „Slavenski Jug“. —
Hrvatski (zagrebački) listovi mogoše tek sada da
donesu saopćenje o sastanku, koji se obdržavao
dne 12. o. mj. i u kojem su ljudi koji stoje izvan
svih stranaka, raspravljali o narodnoj koncentraciji.
Saopćenje o sastanku i prihvaćena rezolucija bijaše
tada zapliljenjena u zagrebačkim listovima. Sjednica
hrvatskog sabora, koja se jučer obdržavala, bila je
samo formalne naravi, budući da ne bijaše još
odredjen dnevni red. Ban se Ante pl. Mihalovich i
podban dr. Vinko Krišković te banov tajnik dr. Hav-
liček nalaze u Budimpešti. — Dne 27. o. mj. sazvana
je prva sjednica saborskog odbora od 7 lica, koji
ima zadaću da istraži djelovanje frankovaca. Sjed-
nica bi sazvana na predlog zastupnika koalicije,
dr. Vladimira Nikolića Podrinskog. Rezultat sjednice
nije nam jošte poznat.

Domaće vijesti.

Ča pravi Franina. Da ni Telovo, tako veli dan,
kad su va mirno vreme procesije hodele, s mu-
žikom a mužare pucale, kad su sve kuće i ulice
bile okićene s mladen jasenon i svakakovim zelenim
granaten drevon a mlade crvene rože davale lep
dah, razljutil bi se danas i malo ošpotal gospoda
cenzora od „Hrvatskega Lista“. Napravil mi je
zadnjo nedeljo krivico, ka vapi do Boga. Prvo kri-
vico napravil mi je on žandar, ki je bil prišal z puš-
kon i nasajenon bajoneton i me povel va kapunera
ni krivega ni dužnega zaradi rebaltacijoni va Bu-
zete. Drugu krivicu mi je napravil gospod cenzor,
kad je pobelel, ča san ja napisal za „Hrvatski List“.
To je prvi put, da mi se zgodilo ča takovega i ako
ni prvi put, da pišen va foj. Zač neka znaju, go-
spod cenzor, da san ja pisal va foje, kad njih forši
ni ni bilo na svete, kad je forši njihov otac kade
još kako malo dete kral črešnje i peštil se po dre-
vesah. Odkad je počela izhajati bila „Naša Sloga“
a temu je već več od 50 let, pišen ja va foje. Ra-
zumem zakone, neka mi ne zameriju, gospod cen-
zor,! Znan ča su to artikuli de tradi-
mento, artikuli od vojske, od partiti, sve iman va
malen prstu. I pedeset let već pišen, a nikad nisan
besede proti zakonu napisal. Sad ti lepo pride jedan,
ki je predčera prišel na svet, i on ti meni
zapleni moj artikul. Joh! Ne da se tako lako stari
Franina! Sure lase ima! Pak ča je zaplenil? Kako
se spominjan, pisal san, ča govori svet, ki je za-
krivil vojsku.

Sveto je telovo, božji je dan i škoda zarad
takoveh ljudi grešit dušu. — Bolje se za-
hvalit Bogu, da je lepo namočilo, da nan je prišal
daž, i da će bit, ako Bog da, dobra žetva, samo
da nas Bog očuva od grâda i druge nevolje. Vojska
gre korak po korak napred. Ne znan, kad će finit,
ai znan, kako će finit, i ki će zvući kraći kraj. Van
to ne ću povedat, žač cenzor, ki se je ulovil z nami,
sve bi mi pobélil. Za sad ću reći samo, da danas
leto dan, ako Bog da sve će drugače izgledati, nego
izgleda sad. A kemugod ne će to biti po srcu. Ja
al ne, gospod cenzor? — Još da rečen, da je danas
letnica, god, onega velikega dana, kad su pred leto
dan naši deputati rekli lepo svemu svetu, da smo
i mi Jugoslaveni ljudi, kako i drugi, pak ako imaju
Angleži svoju Angliju, Francuzi svoju Francusku,
Nemci svoju Nemačku, Talijani svoju Taliju i mi
Jugoslaveni imamo pravicu imati svoju Jugoslaviju.
I imati ćemo je! Neka pride čagod će, mi ćemo je
imati, samo ako budemo hoteli. Sad pozdravin sve
u „Puli, belon gradu, ki je zel nan mnogu decu
mladu“, i u ufanju da će gospod cenzor zeti na
kušencu, da iman sure lase i znan sve artikule od
tradimenta, pak ne će več pobelit, ča ja napišen,
dajen svoj očinski blagoslov i želin svu sreću onen,
ki budu šteli. Vu bregeh pred Telovo 1918.

Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Mir s Rumunjskom. Maksimilijan Harden po-
znati urednik „Zukunfta“ i najuvaženiji njemački
publicista piše u svojoj reviji o miru s Rumunjskom:
„Rumunjska armada nije uništena ratom. Rumunjska
je morala sklopiti mir za to, što je Rusija napustila
rat. Izgubila je Constanzu, Dobrudžu i gospodstvo
na Dunavu; mora trpjeti na svojem tlu tudje vojske,
koje mora prehranjivati, oblačiti, plaćati i dozvoliti
im, da rekviriraju sve, što naraste u Rumunjskoj
god. 1918., žita, soćiva, krme, blaga, mesa, vune,
šume i petroleja. Mirovni diktatori nijesu pitali, da
li može Rumunjska sa svojim državnim dugom od
deset tisuća milijuna leva disati. Pogodba je po-
godba, vele Czernin-Kühlmann i mora se dati. Ka-
rakteristično je, da naši tobožnji demokrati psuju
samo zato, jer je sačuvana dinastija, koja je Nijem-
cima neprijateljska. Sada će ih mrziti još i više
uslijed novog pritiska. Austrija i Madžari isto su
tako mrzili pokojnog kralja Karola. Karol je skrivio,
da nijesmo god. 1914. imali državopravne obran-
bene veze s Rumunjskom. Da je vrijedila tajna po-
godba, koju nije potvrdila vlada i parlamenat, pre-
lomio ju je Karol, koji je ostao neutralan, a ne
Ferdinand, koji nije mogao više da odoli želji na-
roda. Djetinjski je brbljati o prelomu vjernosti, koga
treba kazniti. „Mir sile“ je rodio tim uspjehom, da
će narod, koji se je divio Njemačkoj, biti ljutito
srdit na nas. Dok budu stale njemačke čete u
Vlaškoj i Moldavi, ne ćemo mnogo slušati o toj
mržnji, ali onda će pogodbeno stablo brzo ili po-
lagano izgubiti svoje lišće. Ne će biti Rumunja, koji
bi mogao zaboraviti, šta se je dogodilo njegovoj
domovini u suglasju s Nijemcima i pod pogodbom,
da se dijeli plijen“.

Iz čega se pravi danas kruh? „Naprej“ pri-
općuje: Bečki listovi javljaju, da su na zahtjev po-
trošača istražili na kemički način kruh, koji šalje
bečka aprovizacija pekarskim poduzećima te su
pronašli da se sastoji: iz pokvarene muke, gnjilog
pomrzlog krumpira, repe, drva (piljotina), krede i
papirnate mase zgnječenog mokrog papira. „Na-
prej“ pripominje: Pa još ni tog kruha.

VI. Naša nada.

Sretnemo petero djece koja su se iz škole
vraćala.

— Zdravo djeco! — Kako ste? — upitam ih.
Oni me čudno promatraše i ne odgovoriše mi ništa.

— Je li vas mnogo bilo danas u školi?

— Nije! — odgovori mi mali Janko.

— Je si li ti bio jučer u školi? — upitam ga.

— Nijesam, jer mi nije sestra htjela isposuditi
cipele, odgovori mi Janko. Danas je lijepo vrijeme,
pa sam išao bos.

— Pa što si danas ujutro ručao?

— Kaše! — odgovori mali.

— A što si ti Milice ručala?

— Repe!

Z bogom djeco, budite dobri i poslušni uči-
teljima i roditeljima. — O ti, mladeži, nado naša,
što će s tobom biti?

VII. Djeca u Hrvatskoj.

— Što piše tvoj mali iz Hrvatske? — zapita
Marija Tonku.

— Na, čitaj! „Pozdravite gosp. učitelja i recite
mu, da mu ne ću nikada zaboraviti njegovu ljubav
i skrb“.

— Da, da, i Josip Šimov piše, da je tamo
našao što mu je srce željelo: hljeba.

— Joj, tužne li mene, zašto sam poslušala
gosp. P. P., koji mi je govorio, da ne dam tamo
djece, jer da će tamo stoku čuvati i t. d. I Marija
Jurinova dovela je djecu natrag, ali joj je sada vrlo žao.

— Ja se čudim tebi, njoj i gosp. P. P. Je li
moguće, da bi učitelj i svi oni, koji oko toga rade,
vodili djecu nekamo, kad bi znali, da će djeca tamo
lošije prolaziti, nego li kod kuće.

— Da, da, imaš pravo. Ja ću moje sama tamo
otpremiti — reče Marija.

PROSPEKT.

Osmi austrijski ratni zajam.

5½%tni amortizacijoni državni zajam i 5½%tne otkazive državne pokladnice

Obznana.

Na temelju zakona od dne 11. ožujka 1918. L. D. Z. br. 90 izdavat će se kao

Osmi austrijski ratni zajam

I. 5½%tni poreza prosti amortizacijoni državni zajam i II. 5½%tne 1. rujna 1923. polugodišnje otkazive državne pokladnice.

Cjelokupni iznos ratnog zajma bit će ustanovljen na podlozi rezultata javne subskripcije.

I.

Poreza prosti 5½% amortizacijoni državni zajam podijeljen je u serije od 5,000.000 K te će se izdavati u odsjecima po 50, 100, 200, 1000, 2000, 10.000 i 20.000 kruna. Komadi su datirani 1. lipnja 1918., te imaju u facsimile potpis c. kr. ministra financija i supotpis predsjednika i jednog člana carevinskog vijeća za nadzor državnih dugova. Izdani su u njemačkom jeziku, a bitni sadržaj teksta dodan je u zemaljskim jezicima.

Zadužnice glase na imaoca, a ukamaćuju se sa 5½% na godinu. Kamate odsjeka po 100, 200, 1000, 2000, 10.000 i 20.000 kruna isplaćuju se unatrag u polugodišnjim obrocima dne 1. ožujka i 1. rujna svake godine, a kamate odsjeka po 50 K isplaćuju se unatrag u cjelogodišnjim obrocima dne 1. rujna svake godine. Zadužnice su opremljene sa 22 kupona, od kojih prvi dospijeva dne 1. ožujka 1919., odnosno odsjeci po 50 kruna dne 1. rujna 1919. Nadalje je dodan jedan talon, za koji se mogu u svoje vrijeme pridignuti daljni kuponi kod središnje državne blagajne bez ikakvih troškova ili pristojbina. Kamate od 1. lipnja 1918. do 31. kolovoza 1918. odobrit će se putem obračuna.

Zajam će se vratiti u nominalnoj vrijednosti a isplatit će se u godinama 1924. do 1958. na osnovu žrijebanja anuitetama, koje će biti po prilici uvijek jednake a obuhvatat će kamate i glavnicu. Žrijebanja će se držati po serijama (po 5,000.000 K), te će se obavljati svake godine mjeseca rujna, a prvo žrijebanje u rujnu 1923. Isplata će se obaviti dne 1. ožujka što slijedi nakon žrijebanja. Svake će se godine čim prije nakon žrijebanja javno oglasiti izžrijebane serije sa popisom serija, u kojima ima još restanta.

Za državne zadužnice, koje su dozrele za povratu, ne će se plaćati kamate od onog dana, kada bude dozrio iznos glavnice.

C. kr. ministar financija ima pravo, da počev od 1. siječnja 1927. pomnoži žrijebanja ili da vrati još neisplaćeni iznos zajma u nominalnoj vrijednosti bez žrijebanja, ali se mora u tom slučaju držati tromjesečnog otkaza. Taj se otkaz mora oglasiti u službenoj novini „Wiener Zeitung".

Kamate će se isplatiti a isto tako će se vratiti glavnica državnih zadužnica bez odbitka poreza, pristojbina ili drugih daća, ako se otstupe dozreli kuponi odnosno državne zadužnice kod c. kr. središnje državne blagajne u Beču. Kamatni listovi zastarat će nakon šest godina, izžrijebane ili otkazane državne zadužnice nakon 30 godina poslije roka dozrelosti.

II.

Poreza proste 5½% državne pokladnice glase na imaoca te su izradjene u odsjecima od 1000, 5000, 10.000 i 50.000 K. Datirane su dne 1. lipnja 1918. te imaju u facsimile potpis c. kr. ministra financija i supotpis predsjednika i jednog člana povjerenstva carevinskog vijeća za nadzor državnih dugova. Izdane su u njemačkom jeziku a bitni je sadržaj teksta dodan u zemaljskim jezicima. Državne pokladnice ukamaćuju se sa 5½% na godinu. Kamate se isplaćuju unatrag u polugodišnjim obrocima dne 1. ožujka i 1. rujna svake godine.

Iznos glavnice državnih pokladnica isplatit će se prama otkazu onog dana, kada je odredjen rok.

Svaki imalac ove državne pokladnice ima pravo od 1. rujna 1923. ovu državnu pokladnicu na dan roka dozrijevanja svakog kupona na šest mjeseci, dakle do bližnjeg dana roku dozrijevanja, otkazati isplatu u nominalnoj vrijednosti. Ovaj otkaz uslijedjuje uz prikaz ove državne pokladnice kod c. kr. državne središnje blagajne, koja će mu utiskom pečata potvrditi uslijedjeni otkaz.

C. kr. ministar financija ima pravo svako doba državne pokladnice djelomično ili u cjelini u nominalnoj vrijednosti isplatiti, ali uz tromjesečni rok. Otkaz se mora oglasiti u službenom dijelu novine „Wiener Zeitung".

Za državne pokladnice, koje su dozrele na povratu, ne će se plaćati kamate od onog dana, kada bude dozrio iznos glavnice.

Državne pokladnice opremljene su sa 16 kupona, od kojih prvi dozrijeva dne 1. ožujka 1919. Nadalje je dodan jedan talon, za koji se mogu u svoje vrijeme pridignuti daljni kuponi kod središnje državne blagajne bez ikakvih troškova ili pristojbina.

Kamati će se isplatiti, a isto tako će se vratiti glavnica bez odbitka poreza, pristojbina ili drugih daća, ako se predadu dozreli kuponi, odnosno državne pokladnice kod c. kr. središnje državne blagajne u Beču. Kamate od dne 1. lipnja 1918. do 31. kolovoza 1918. odobrit će se putem obračuna.

Zahtjev, što potječe od državnih pokladnica, prestaje zastaranjem, obzirom na kamate nakon šest godina, a obzirom na glavnicu nakon trideset godina poslije roka dozrelosti.

Povlastice.

1. Austro-ugarska banka i blagajna za ratne zajmove daju do 75% nominalne vrijednosti zajmove na kamatnjak, snižen na ½ po sto, t. j. uz dotični oficijelni eskomptni kamatnjak, ako se polože obligacije tog ratnog zajma odnosno privremeni listovi kao ručni zalog.

Spomenuta dva zavoda daju zajmove uz dotični oficijelni eskomptni kamatnjak i sve druge vrijednosne papire, što se kod njih mogu uložiti, u koliko bude iznos, što ima biti pridignut, očito upotrebljen da se podmiri svota subskribirana na osnovu ovog poziva.

Za takove prolongirane zajmove odobrava se takodjer popust sniženog kamatnjaka. Na zahtjev odobrava se za zajmove, koji budu uzeti u gore označenim rokovima za uplate očito u svrhu da se podmiri subskribirani iznos, mjesto dotičnog eskomptnog kamatnjaka fiksni kamatnjak od 5% na godinu.

Nadalje će Austro-ugarska banka i blagajna za ratne zajmove davati zajmove uz gore označene modalitete strankama, koje su posudile novac očito za vrijeme gornjih rokova za uplate, opredijeljenih u prospektu, kod nekog drugog kreditnog zavoda (banke, štedionice, blagajne za predujmove i t. d.) ili kod neke bankovne tvrtke, namjerom da mogu potpisati ratni zajam. Dati će naime strankama novi zajam uz fiksni kamatnjak od 5 po sto i prolongirat uz taj fiksni kamatnjak u onom iznosu, koji još očito nije isplaćen u času, kada bude stranka predala molbu.

Te povlastice vrijede za vrijeme privremeno produljenog privilegija Austro-ugarske banke. Vlada će se pak pobrinuti za to, da ti popusti budu odobreni i nakon privremeno produljenog bankovnog privilegija od notne banke ili nekog drugog zavoda, što će ga vlada označiti, za poreza prosti 5½% amortizacijoni državni zajam do 30. lipnja 1924., a za poreza proste 5½% državne pokladnice do 30. lipnja 1921.

Blagajna za ratne zajmove ovlaštena je, da na osnovu § 6., točke 3. carske naredbe od dne 19. rujna 1914. L. D. Z. br. 248., uzevši u obzir osnovna pravila o rukovanju, propisana u spomenutoj carskoj naredbi, podijeliti zajmove i ako se založe hipotekarne tražbine, koje imaju zakonsku sigurnost (§ 1374 o. g. z.).

2. Promet državnog zajma i državnih pokladnica osmog ratnog zajma ne potpada pod porez za raspačavanje efekata.

3. Obligacije državnog zajma i državnih pokladnica osmog ratnog zajma moći će se upotrijebiti po čistoj cijeni subskripcije za plaćanje poreza od ratnih dobitaka (ratnog poreza).

Da se pospješe subskripcije osmog ratnog zajma odobrit će se posebnim naredbama kao i kod prijašnjih ratnih zajmova vrlo pogodni oprosti od pristojba.

4. Kod prodaja i dražbi dobara demobilizacije, koje će biti u Austriji nakon rata, uzet će se od subskribenata u platu komadi osmog ratnog zajma i to i državnog zajma i državnih pokladnica, po cijeni subskripcije. Nadalje će se kod prodaje tih dobara ponajprije uvažiti oni kupci, koji se budu ponudili, da će cijenu kupnje platiti osmim ratnim zajmom, što su ga oni potpisali.

Uvjeti potpisivanja.

Cijena subskripcije iznosi:

za poreza prosti 5½% amortizacijoni državni zajam 92·5%,

za poreza proste 5½% državne pokladnice 96%.

Subskribent dobit će bonifikaciju od ½% a na amortizacijoni državni zajam osim toga jednomjesečnu naknadu kamata.

Cijena za nabavu ratnog zajma mora se za subskripcije do 200 K platiti odmah prigodom prijave čitavim iznosom. Za subskripcije preko 200 K treba prigodom prijave platiti 10% nominalne vrijednosti, dne 29. srpnja 1918. i 28. kolovoza 1918. svaki put po 20%, dne 25. rujna 1918. 25%, a dne 28. listopada 1918. ostatak protuvrijednosti.

Subskripcija počinje ponedjeljak, dne 28. svibnja 1918. te će svršiti utorak, dne 2. srpnja 1918., u 12 sati opodne.

Potpisivanje može uslijediti kod onih mjesta kao i kod dosadašnjih ratnih zajmova.

Subskripcije se mogu obaviti putem drugih banaka kao štedionica, društva za osiguranje, privatnih bankira, vjeresijskih zadruga i njihovih sveza.

Beč, u svibnju 1918.

C. kr. ministar financija: Wimmer m. p.

Ratni se zajam može potpisivati kod:

Istarske posujilnice, Kreditnog i eskompinog društva, Gradske štedionice, Pokrajinske banke i Podružnice Pula Kreditnog zavoda u Ljubljani.

Pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post šted. 26.795.

U Puli, petak 31. svibnja 1918.

Broj 1036

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Bojevi u području Tonale traju. I u području Adamella pojačala se topnička paljba. Suzbili smo više neprijateljskih napadaja na naš položaj južno od ledenjaka Presena. Neprijateljski se izvidjaj preko Piave sjeverno od San Dona izjalovio. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 30. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnim frontama izmedju Ysere i Oise porasla je višestruko bojna djelatnost. Mjesni pješački bojevi. Navala bojnih armija njemačkog prijestolonasljednika napreduje pobjedonosno. Sjeverno od Aisne osvojili smo u teškim bojevima ozemlja kod Crecy-au-Mont, Juvignya i Cuffiesa. Braniborske su čete osvojile Soissons. Južno od Vesle razbila se nova fronta Francuza, koja se stvarala, uslijed neodoljive naše navale. Bacili smo neprijatelja po ljutim bojevima preko linije Villemontoirs-Fere-en-Tardenois-Coulonge-Bruillet-Branscurta. Tvrdje sjeverozapadne fronte od Reimsa su pale. Osvojili smo sjeverni dio od La Neuvillette i Betheny. Broj zarobljenika narasao je na preko 35.000. Plijen na ratnom materijalu i na topništvu je ogroman. Osvojili smo topove svake vrsti sve do željezničkog topa najtežeg kalibra. Žurno napredovanje naših navalnih četa, onemogućilo je neprijatelju, da skloni bogate ratne zalihe, nagomilane u osvojenom području. Velike su zalihe pale u Soissonsu i u Brainseu u naše ruke. Zaplijenili smo opsežna skladišta municije, željezničke vlakove i lazaretne uredjaje sa znatnom sanitetnom opremom, dalje ljetališta sa strojevima, pripravnim na uzlet, i ljetalačkim priborom. Kod bojnih skupina von Gallwitza i vojvode Albrechta oživjela je bojna djelatnost samo privremeno. Naši su ljetači zadnjih triju dana oborili 38 neprijateljskih aparata. Nadporučnik je Berchtold postigao svoju 29. zračnu pobjedu; poručnik je Roedt srušio tečajem jednom lijeta od Dixmuidena do južno od Yperna pet pripetih balona, koji su izgorjeli. — Ludendorff.

Rat.

Bitka izmedju Soissonsa i Reimsa traje dalje. Nijemci su i jučer postigli veoma znatne uspjehe. Jučerašnjim je danom stupila bitka u novu fazu. Dok su do sada Nijemci silili naprijed u centrumu bojne fronte, usredotočili su tečajem jučerašnjeg dana svoje navale poglavito protiv krila i to desnog kod Reimsa i ljevog kod Soissonsa. Na jednoj i na drugoj su strani zaposjeli važna uporišta. Posebno osjetljiv je za Francuze gubitak Soissonsa. Reims i Soissons odolijevali su kao nasipi silnoj naplavi njemačke navalne vojske. Navalna je baza postala preuzka za onoliku vojsku, kao što je njemačka, koja je prodirala sve dublje u francuske linije a to kroz relativnu stegnutu pukotinu. Ovo prodiranje u dubinu imade svoje granice, ako je objam prodora preuzak. Da se dakle postigne zaželjen uspjeh u dubini, moralo se odstraniti one stupove na ulazu u provalno područje, Reims i Soissons, i proširiti ova vrata sve više na zapad i istok, jer je inače prodirujuća vojska bila trajno ugrožena s boka i ova je opasnost mogla postati veoma akutnom, da je Francuzima i Englezima uspjelo postići na imenovanim točkama premoć i stratešku pretežnost. Pored toga imadu Reims i Soissons važnost kao stjecališta željeznica, koja omogućuju brzu koncentraciju sila, prema tome i pravodobnu protunavalu. Soissons je medjutim već pao, a Reims čeka po svoj prilici narednih dana isti udes, pošto su se Nijemci već dobrano primakli gradu. Svaki pedalj zemlje, što ga Francuzi gube na krilima, znači važan korak naprijed za njemačke navalne armije. Njemačka će se bojna sila zakliniti u francusku frontu tim dublje, čim više će se baza navale izmedju Soissonsa i Reimsa proširiti. Za sada obuhvaća njemačka provala 40 kilometara u širini a 30 u dubini. — Zadnji njemački izvještaj javlja velik broj zarobljenika (preko 35.000) te saopćuje, da je plijen na topništvu i ostalom ratnom priboru ogroman.

•

Francuski izvještaj od 28. svibnja na večer: Tečajem zadnje noći i dana iskoristio je neprijatelj svoju brojčanu premoć te nastojao, kako bi proširio svoju provalu prema jugu i Soissonsu. Na našem lijevom su krilu zaustavile naše čete, energično vodjenim protunavalama, napredovanje Nijemaca na uzvisinama Neuville, Margival, Vregny, sjeveroistočno od Soissonsa, na brdu u okolici Cing, Salsogne i V sseny, koje vladaju jugom doline Vesle. U centrumu, gdje je neprijatelj usredotočio glavne svoje sile, razvija se bitka velikom žestinom i to osobito na liniji rijeke Vesle, koju je neprijatelj prekoračio na nekojim točkama, osobito kod Fismesa i Bezochesa. Na desnom su krilu naše i engleske čete odoljele na masivu od St. Thierry jurišima neprijatelja, koji je, čini se, pretrpio silne gubitke. Zapadno od Montdidiera osvojile su amerikanske čete pomoću naših jurišnih vozova izbočinu od Cantignya kao što i samo selo, koje su Nijemci bili jako izgradili. Dopremili smo 170 zarobljenika i mnogo ratnog pribora. Navale, koje je neprijatelj upravio popodne na Cantigny, izjalovile su se po svema. Na lorenskoj smo fronti suzbili dva neprijateljska napadaja.

•

Francuski izvještaj od 29. svibnja popodne. Tečajem noći pojačao se njemački udarac, koji se podržava u toku trajnim pridolaskom svežih četa osobito na obim krilima, u smjeru na Soissons i na Reims. Na lijevom su se krilu povukle francuske čete korak po korak do ruba šume istočno Soissonsa, gdje traje ljuta bitka. Na desnom su se krilu francuske i engleske čete po snažnoj obrani masiva od St. Thierry povukle na položaje južno i jugoistočno od tog mjesta. One stoje izmedju Vesle i kanala Aisne. Drugi su se bojevi odigrali izmjeničnim uspjehom na južnom brijegu Vesle, čije uzvisine brane naše čete divnom hrabrošću. Zapadno od Montdidiera osujetili su Amerikanci dvije njemačke navale protiv Cantignya. Topnički boj ostaje živahan na obim bregovima Mdze, u Woevreu i na lotarinskoj fronti u odsjeku od Embermenila. Niz njemačkih napadaja izjalovio se u francuskoj paljbi sjeverno od Bezonvauxa, kod Badonvillersa i u okolici kanala Rena-Rhone.

•

Engleski izvještaj od 29. svibnja u jutro. Tečajem zadnje smo noći izveli uspješno poduzeće jugoistočno od Arrasa. Kod toga smo dopremili zarobljenika i jednu strojnu pušku. Tečajem noći zarobili smo kod Marvillea nekoliko momaka. Osujetili smo poduzeće, koje je neprijatelj pokušao kod Givenchia, Lensa i La Bassee. Po kratkom smo boju suzbili južno od kanala Ypern-Commines napadaj Nijemaca. Neprijateljsko je topništvo djelovalo sjeverno od Alberta, u blizini Aillette, istočno od Robecqua i sjeverozapadno od Marvillea. Ono je pokazivalo takodjer nešto živahniju mjesnu djelatnost pred Arrasom i južno od Lensa.

•

Engleski izvještaj od 28. svibnja na večer: Kod protunavala, što su ih francuske i engleske čete izvele, dopremili smo više zarobljenika. Kod navala, koje su Nijemci proveli jučer rano u tom odsjeku i južno do Locrea, sudjelovale su, kako je bilo ustanovljeno, četiri njemačke divizije. Tečajem su boja ove divizije pretrpjele silne gubitke. Sve su naše linije bile zadržane. Osim obostrane topničke djelatnosti, nema šta da se javi sa naše fronte.

•

Talijanski izvještaj od 29. svibnja. U Caposile skršiše se u noći od 27. na 28. svib. pred novim našim položajima dvije žestoke navale neprijatelja, koje su bile pripravljene žestokom topničkom paljbom. U Val Presena zarobili smo ophodnju, sastojeću se od 1 časnika i 12 momaka. Daljnje smo zarobljenike dopremili u području prelaza Caprile. Na Monte Corno i na Monte Asolone suzbili smo neprijateljska odijeljenja.

•

Turski izvještaj javlja od 29. svibnja: Sjeverno Mrtvog mora nasrtajuće konjaničke ophodnje i automobili bili su potjerani. Naše istočne su čete osvojile područje jugoistočno od Kerkuka.

•

Kijevski list „Posledнje Novosti“ javlja: Iz Kijeva dolazi vijest, da su prije 3 sedmice doprie engleske čete na teretnim automobilima iz Mezopotamije na Kaukaz. Jaka prednja straža kuša uspostaviti vezu sa Kornilovom vojskom. Poluotoci Apšeron i Baku bili su navodno zaposjednuti od Engleza. Napredovanje ide u smjeru na Tiflis, Aleksandropol, Sari-Kamiš, Kors i Erzerum. Ove su operacije upravljene jedino protiv Turaka.

•

Javlja se službeno iz Pariza: 28. t. mj. bacio je neprijatelj na različitim točkama fronte bombe. Pošto se signalizovalo, da lete aeroplani u smjeru na Pariz, započela je obrambena akcija. Nijedan neprijateljski aparat nije probio zaporne vatre obrambenih topova. Preko pariškog područja nije letio nijedan neprijateljski aparat. Jedan je neprijateljski aparat bio pogodjen od naših obrambenih topova te se srušio sav u plamenu. Po jednom su satu bili obustavljeni signali na uzbunu.

* **Odgoda parlamenta.** „Arbeiterwille“ javlja, da su se u Štajerskoj u mnogim mjestima obdržavale skupštine radnika za saziv parlamenta. I predsjednik kršćansko socijalne se je skupine izrekao za saziv parlamenta, kao što i vodja Poljaka. — Druge novine javljaju medjutim, da se parlamenat neće sazvati, jer se vlada boji rasprava o brest-litovskom miru i o miru u Bukareštu. Iz toga i iz drugih razloga nema izgleda, da će se parlamenat sazvati. Pošto vlada neće, da se posluži § 14., nastupit će 1. srpnja, na dan, kad svršava dosadašnji proračun, „ex lex“ stanje.

* **Zašto su ogorčeni!** Javljaju „Arbeiterwilleu“ iz Budimpešte: U tajnoj sjednici zastupničke kuće, koju je zatražio ministar-predsjednik sam, bavila se je kuća sa nekim krvavim dogadjajima u Pečuhu i sa prehrambenim pitanjem. Zastupnici su bili ogorčeni radi izjava ministra za prehranu, princa Windischgrätza, koji je kazao, da bi dristao uz izvjesne industrijalne kompenzacije, e bi se Ugarska proglasila zajedničkim prehrambenim područjem s Austrijom.

* **Costarica.** Reuterov ured javlja iz San Juana del Sur, da je i Costarica navijestila rat središnjim vlastima.

Iz Rusije i Ukrajine.

Berlin, 25. Berlinsko-ukrajinski presbiro javlja po'ag „Vorwärtsa“: U Odesi bila je raspuštena socijalistička gradska duma. Općinski je dom bio opkoljen od vojske. Gradonačelnikom odeskim bio je imenovan general Dobzovski, a njegovim pobočnikom Arkudinsk.

Basel, 25. „Havas“ javlja iz Moskve, da je vijeće pučkih komesara imenovalo izvanrednog povjerenika za murmansko područje.

Frankfurt na Meni, 26. „Frankfurter Zeitung“ javlja: Po'ag vijesti Petrogradske brzojavne agenture prosvjedovao je pučki komesar za vanjske poslove protiv potopljenja ruskog parobroda po njemačkoj podmornici na murmanskoj obali. Gospodin je Čičerin izjavio, da slični dogadjaji uzbudjuju pučanstvo te je izrazio osvjedočenje, da će brodolomci biti odštećeni. — K tome pripominje „Frankfurter Zeitung“: Zaporno je područje na Murmanu bilo mirom u Brestu-Litovskom izričito pridržano. Rusko je pučko zastupstvo ratifikacijom mirovnog ugovora izričito priznalo ovaj uvjet. — A mi primjećujemo, da ova logika nije još uvijek dostatna, da bi se potapljalo putničke parobrode sa ženama i djecom, koji ne putuju radi zabave već radi prilika nastalih u Finskoj. Zapovjednik njemačke podmornice ne može navesti nikakvog razloga za svoje opravdanje. Niti ga je putnički parobrod napao, niti je prevažao ratni materijal, niti je svoj čin izveo u takovoj žurbi, jer je bio ugrožen, da se ne bi bili mogli spasiti nevini ljudi.

Kijev, 26. Pregovaranja izmedju hetmana i ukrajinskih socijalističkih stranaka dovela su do željenog uspjeha. Postignut je sporazum. Ukrajinski će socijaliste stupiti u novu vladu, čiji će sastav preuzeti socijalni federalist Sulgin, vodja ukrajinske delegacije kod mirovnih pregovaranja s Rusijom.

Berlin, 27. K noti Joffea Kühlmann, u kojoj energično prosvjeduje protiv toga, da se stvara odluka u pitanju Estonske i Livonske, a da nije bio prije postignut sporazum sa radničkom i seljačkom vladom Rusije, piše berlinski „Vorwärts“: Odgovor, tko imade pravo da odlučuje o Estonskoj i Livonskoj, daje čisto i bistro mirovni ugovor u Brestu-Litovskom, koji priznaje vrhovnu vlast Rusije nad Livonskom i Estonskom. Njemačka bi se politika morala stiditi pred čitavim svijetom (što se još ne stidi?) kad bi se poslužila lukavštinama zakutnih odvjetnika. Ako se danas pretresuje nacrt, kako bi se prekršio mirovni ugovor u Brestu-Litovskom, nećemo oklijevati a da ne bi označili ovakvu povredu vjere i vjernosti kao nešto, što mora uzeti njemačkom narodu čast i poštenje. — E pur si muove!

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dne 27. svibnja obdržavala se u Ljubljani skupština zastupnika svih slovenskih stranaka, te je pod predsjedanjem dra. Korošca bilo pretresano o obrambenim mjerama, i zaključeno da se vodi narodnu akciju zajednički i jedinstveno. Poticaj, da zastupnici slovenskog naroda umole za audijenciju, bijaše jednoglasno otklonjen. Na koncu bijaše prihvaćen ovaj manifest, koji prenosimo iz praškog „Venkova“: Slovenskom narodu! Zastupnici sviju triju slovenskih stranaka, i to Sveslovenske Ljudske Stranke, Jugoslavenske demokratske stranke i Jugoslavenske socijalnodemokratske stranke, sakupljeni na zajedničkoj sjednici dne 27. svibnja ove godine prigodom audijencije alpinskih Ni[illegible]aca (zaplijenjeno) sjedinili su se da polože ov[illegible] svečanu prisegu: „Ne ćemo odustati od svojeg zah[illegible] a za

uspostavljenjem jugoslavenske države. Taj je zahtjev zajednički svim slojevima našeg naroda, i onima, koji ostadoše stradajući kod kuće, i onima, koji borave daleko od svoje domovine. Svi su ti pripadnici našeg naroda prisegnuli na ovu prisegu. Jedino ostvarenje tog zahtjeva daje nam mogućnost, da spasimo barem goli život svoga naroda. Naš narod ne će počiniti samoubojstva. Zato se opiremo o svoje prirodjeno pravo, koje nam ne smije nitko da nekažnjeno poruši, ustrajemo na svojim zahtjevima i uredjujemo obrambenu organizaciju svih poštenih življa našega naroda proti persekuciji Jugoslavena“. — „Slovenec“ se u broju od srijede bavi opširno pokojnim dr. Krekom, našim velikim jugoslavenskim apoštolom, te donaša njegove izreke prije godinu dana. Pokojni je Krek tada kazao: „Misao naše deklaracije mora prodrijeti u naš puk, da se s njim sraste. Kakogod veli naš čovjek, pitaš li ga, kako mu je ime: „Ja sam Janez, ja sam Miha, ja sam Micka ili Nežka“ — tako mora Jugoslaven i deklaracija biti sjedinjena sa svakim od naših ljudi!“ Kako se je ta želja blagopokojnog Kreka zajista u kratko doba ispunila! „Slovenec“ pripominje: Dobri naš otac Krek! Zašto Te danas nema više medju nama, da vidiš, kako naš puk vrši Tvoju oporuku, kako su iz naših Janeza, Miha i Micka i Nežka postali Jugoslaveni i Jugoslavenke sa svim svojim trpećim i ljubećim srcem, upravo tako, kako si Ti želio!

•

Iz češkoga svijeta. U češkim listovima objelodanjuje Češki svaz slijedeći poziv na češki narod: U doba najozbiljnije posljednji puta kliču zastupnici češkog naroda, koji su njegovim povjerenjem pozvani na političko vodstvo, k cijelome narodu: (Velik odlomak zaplijenjen.) Narod češko-slovački, desetmilijunski, mora se pobrinuti za to, da ne izginu njegova djeca, te imade još dovoljno sile, da bude zaštitom obiteljima... (zaplijenjeno). Poslanici češki pozivlju vascijeli narod češki, da bezodvlačno započne i nastavi spasavajuću akciju za trpeći puk. Izravnu dužnost moralnu i narodnu imaju oni, koji sami nijesu dosad ili su samo u neznatnoj mjeri osjetili teške udarce ratnih bremena — najveću dužnost pak oni, kojima su se imanja za vrijeme rata možda još i povisila. Dalje pozivlje Češki svaz narod češki, da podupre spasonosnu akciju Češkog srca, da se barem spase češka djeca, koja se imadu iz stradajućeg Praga i ostalih napučenih i loše opskrbljenih gradova otpremiti na dobro stojeće ladanje. Ta je akcija već u toku. Sam bitovelski kotar na bogaloj Hani (sjeverno od Olomuca) spravio je ovih dana 400 djece pod krov. Ta je akcija posve slična našoj na jugu, t. j. naseljivanju naše djece iz Istre, Dalmacije i Bosne u Srijemu, Slavoniji i Hrvatskoj. — Čudno je samo to, da je praška cenzura pobjelila djelomično poziv Češkoga svaza i uvodne članke u praškim dnevnicima, koji su u tu svrhu napisani. — Praško je redarstvo izagnalo iz Praga dr. Karla Kramarža, pomilovanog vodju češkog naroda i glavnog pokretača Češke državo pravne demokracije. — U Češkoj se radi i nastoji dalje, kako bi se svi socijaliste sjedinili u jedinstvenu stranku, te glasila sada pojedinih skupina i pojedinih zastupnika, postala tako glasilima cijele stranke i pisala prema tome u smjeru i programu stranke. — Dne 27. svibnja obdržavala se u Pragu skupština Češkog svaza pod predsjedanjem Klofača i Habermanna. Iza saopćenja zastupnika Klofača, razvila se debata o političkoj situaciji, koja je potrajala sve do podne. Na popodnevnoj sjednici bijaše prihvaćen protest proti oktrojima i izvanjskoj politici, koja postavlja državu bez suglasa parlamentarnih i ustavnih činitelja u podložničko stanje. Odlučeno bi pozvati najširu javnost na suradnju izbirke za poboljšanje nesnosnog stanja puka. Predsjedništvu Češkoga svaza bi povjerena zadaća, da nastupi i protestuje proti tomu, što se ne sazivlje parlamenat i delegacije, interveniše pri ministarskom predsjedniku na obranu ustavnosti i državljanskih sloboština. Dojduće će se sjednice Češkog svaza vršiti u Brnu.

•

Iz Hrvatske. Frankovački organ „Hrvatska“, izlazi opet i to sada na dvije stranice. „Novosti“ su javile, da je dr. Sachs, „koji je oslobodjen od vojništva kao pouzdanik ugarskog ministarstva“, kupio tiskaru „Merkur“ za 150.000 kruna, gdje će se od sada tiskati „Hrvatska“. Ova opet opovrgava tu vijest, te veli, da je tiskaru kupio dr. Aleksander Horvat u ime konzorcija stranke prava. — „Hrvatska Država“ javlja, da je narodni zastupnik (izabran pri posljednjim izborima) stavljen pod disciplinarnu istragu. — „Novosti“ javljaju: U nedjelju obdržavala se u Zagrebu skupština dioničara nakladnog društva „Hrvatske samostalne ujedinjene stranke“. Na skupštini su izbile dvije oprečne struje: oportunistička: Wilder-Poljak i radikalna: dr. Lorković-Šurmin. Radilo se je o tom, kojoj će struji pripasti „Hrv. Riječ“. Oportunistička struja imade regbi većinu samo u redovima zastupnika koalicije, dočim uz struju dr. Lorković-Šurmin pristaje većina pristaša koalicije. Skupština je odgodjena, te će se opet sazvati kroz mjesec dana. U savezu s time govorilo se novom listu, kojeg bi ta radikalna struja imala pokrenuti u Osijeku. Dr. Lorković tu vijest, u koliko se njegove osobe tiče, opovrgava. Kako se vidi, ništa jasnoga. Same tvrdnje, sami ispravci i opovrgavanja. — U saborskoj sjednici dne 28. o. mj. stavlja narodni zastupnik Kufrin ovu interpelaciju: Je li i zašto je kr. zemaljska vlada izazvala asistenciju vojske dneva 30. travnja i 1. svibnja t. g. u Zagrebu? Koliko će još dugo ostati madžarski vojnici u Hrvatskoj? Zašto se upotrebljavaju baš oni za asistenciju kod rekvizicija? U obrazloženju ističe govornik, kako je 30. travnja bilo po zagrebačkim ulicama 8 satnija madžarskih vojnika s ručnim granatama. Ova je mjera bila posve suvišna i djelovala je kao izazov gradjanstva i naroda u pokrajini, tim više, što je bilo sigurno, da mladež ne će povodom Zrinsko-Frankopanske proslave praviti nikakovih izgreda. U početku se mislilo, da je tu mjeru izazvala vojna oblast, ali se doznalo, da je to učinila vlada. Kao uzrok boravka Madžara u Hrvatskoj navodi se, da su došli na etabliranje nakon frontne službe. (Zastupnik Kovačević: A Hrvate i nadalje šalju goloruke na topove.) Narod s pravom misli, da bi bilo bolje, da naši vojnici dodju na odmor od 2 mjeseca u domovinu. Spominje stož. časnika Nadaždija, koji se ugnijezdio u domobranskom glavnom stožeru, pa loše utječe na hrvatske čete. Prosvjeduje protiv toga, što se te madžarske čete upotrebljavaju kod provodjenja rekvizicija. Iza odgovora odjelnog predstojnika dr. Kriškovića, kojega sabor prima na znanje, a interpelant se s njim ne zadovoljava, zaključuje se sjednica i sabor je bio opet odgodjen, te će biti sazvan opet objavom. — U Zagrebu je ovih dana boravio načelnik grada Ljubljane, dr. Tavčar, te je, kako javljaju hrvatski listovi vijećao sa predsjednikom hrvatskog sabora, Medakovićem.

Domaće vijesti.

Pretplatnicima. Javili smo svojedobno, da smo uslijed ogromnog poviška cijene na papiru bili primorani sa 1. svibnja povisiti pretplatu od K 3·60 na K 4·— mjesečno, odnosno od K 9·— na 12·— za tromjesec. Ipak nam neka gg. pretplatnici šalju pretplatu po staroj cijeni, te im javljamo, da nemožemo u tom slučaju uračunati kao da je plaćen cijeli mjesec, nego im poslanu svotu uknjižimo, kao poslano na račun pretplate. Da se izbjegne eventualno nesporazumljenje i da nam prištede posao, molimo da nam se šalje pretplata u cijelosti po novoj cijeni. — Pošto stupamo u drugi mjesec, preporučamo svima, koji nijesu podmirili pretplatu, neka istu čim prije podmire, i unaprijed se na list pretplate. Uprava.

Podružnica družbe sv. Ćirila i Metoda. Jučer se obdržavala u prostorijama Narodne organizacije glavna skupština podružnice družbe sv. Ćirila i Metoda. Sjednicu je otvorio počasni predsjednik Niko vit. Mardešić, koji je pozdravio prisutne članove rodoljubnim nagovorom. Za tim se raspredala odulja rasprava o budućim zadaćama naše podružnice, a u prvom redu glede na potrebu naše srednje škole. Izakako je odvjetnik dr. Ivan Zuccon istaknuo razloge, za što moramo tražiti našu srednju školu te uputio na rad, koji se mora izvršiti, hoće li se postići ovaj za naš kulturan život važan cilj, bio je izabran novi odbor, koji je ovako sastavljen: Dr. Mirko Vratović predsjednik, dr. Stojan Brajša tajnik i Ivan Stari blagajnik. — Tom je prigodom gosp. Niko vit. Mardešić poznatom svom radodarnošću darovao 500 kruna za hrvatske škole u Puli.

Prosvjeta.

Biskup Mahnić i ujedinjenje naroda. Gotovo smo već zaboravili na snažna nastojanja velikog i narodnog našeg biskupa Strossmayera da i vjerski ujedini južne Slavene. I biskup je Strossmayer isticao zajedničku, idealističku bazu pravoslavlja i katolicizma. Dodajemo li, da su svi slavenski mislioci, Tolstoj, Dostojevski, Mickiewicz, pa i naš Preradović propovjedali čisto kršćanstvo i proizlazili iz kršćanskih ideala, da je veliki ruski filozof Solovjev stvorio moderni kršćanski filozofski sistem, konačno da je naša duša tvrdja germanskom racijonalizmu, uvidjet ćemo, da ova ideja nema tek vjersko-političkog značenja, da ona više manje obuhvaća sve političke i kulturne struje u našem narodu. Nema gotovo kod nas stranke, koja bi bila odbacila visoki moralni ideal, poosobljen u Kristu. Opreka izmedju plemenitog i samopožrtvovnog idealizma Slavena i utilitarističkog te praktičnog idealizma, kao da je savremen izražaj legendarnog suprotstavljanja Krista i Anti Krista. Pojmovanje i rezoniranje biskupa Mahnića bit će mnogim našim ljudima tudje, ali u suštini osjećamo mi svi da smo neprijatelji racijonalističkog i protestantskog germanstva i da svjetovni nazor, što ga biskup Mahnić otkriva u protestantizmu, nije ograničen tek na vjerski život njemačkog naroda, već da je izraz germanske duše bez razlike veroispovjesti i kulturnih nazora. Racjonalizam učinio je iz duše jednostavan stroj, ma da je sam Kant u početku svog mišljenja izrazio misao, da se prije može rekonstruirati i objasniti stvaranje materijalnog, neorganskog svijeta negoli postanak jedne i najmanje biljke i da se zakoni, koji vrijede za mrtvi svijet ne mogu u nikakvom slučaju primijeniti na živi. U trenutku sudbonosnog boja osjetio je naš biskup na Krku, koji je poznat sa svojeg temeljitog filozofskog rada iz prošlih vremena, onaj kontrast, koji postoji izmedju Slavena i Germana, na drugoj strani i onu srodnost, koja i preko srodnosti jezika spaja pojedine slavenske narode. Ovu je srodnost izrazio u misli o srodnosti slavenskog katolicizma i slavenskog pravoslavlja. Uzmemo li da je vjera baza čitavog mišljenja i da je kršćanski kulturni ideal zajednički ne samo kod slavenskih vjeraca već i kod slavenskih bezvjeraca, razumijet ćemo, da nijesu ideje, što ih razvija biskup Mahnić u svom članku „Politika hrvatskih katolika“, tek puko vjersko-teoretsko razglabanje. One sadržavaju u mnogoćem formulu za kulturni i narodni spas slavenstva. „Braćo katolici!“, piše krčki biskup, „Vam govorim. Ne ćemo li sve, što je u našim silama poduzeti, da odvrnemo od slavenskoga pravoslavlja ovu pogibao? (Pogibao germanskog protestantizma) Ovo je pitanje od najdalekosežnije kulturne zamašitosti za slavenstvo. Naš bi nemar značio isto, što slavensku braću, koja se odlikuje dubokim osjećajem, na milost i nemilost predati duševnomu procesu, što ga je od Lutera do danas prošao protestantizam na vjerskom i filozofskom polju, procesu, koji svršava Hartmannovim pesimizmom, Haeckelovim monizmom, s Nietzscheanizmom... Politikom svibanjskoga programa ne branimo i zaštićujemo hrvatstvu, srpstvu i slavenstvu samo narodno-političke (aspiracije) interese, nego u eminentnom smislu takodjer vjersko-kulturne... Naš će slavenski račun jedino onda dovesti do pozitivnog rezultata, ako se u očigled ove činjenične ekspanzivne politike (germanstva) prestanemo cjepkati, te svi bez razlike stanemo na okup, jer ma kako se u svojim nazorima razilazili, jedno nam je svima zajednička domovina. Stari su kršćani uz bok poganima prolijevali na ratištima krv za rimsku državu, ma kako ih dijelio nepromostivi jaz od pogana. Protivnici znadu dobro, kako njihovo djelo pospješuje provodjenje poznatog gesla: divide et impera! Neslogom i cjepkanjem dolazimo im u susret, pomažući ih u njihovim aspiracijama: mi vršimo posao grobara vlastite domovine i narodne budućnosti.“ Mahnić je imao odvažnost, da ponovi onu staru istinu o sudjelovanju rimskih kršćana i rimskih pogana u obranu zajedničke kulture. Ali naša kultura — bila vjerska ili bezvjerska — ona nas druži, ako ne u osobi Bog, tad barem u nekim moralnim načelima, radi kojih nam je germanski duh postao mrzak. Ako te susjed pozove u pomoć, jer su mu provalili u kuću lupeži, nećeš mu ti, kad si mu pomogao, preoteti još ono, što su mu lupeži ostavili u kući, jer ćeš time postati i sam lupežem. Što drugoga čine Nijemci u Ukrajini, kad govore o brodovima, što su zaplijenili u Sebastopolu, o ugljenu i o drugom priboru, što si ga tamo prisvajaju? Što su Nijemci učinili po miru u Brestu Litovskom? Kako su provadjali načelo samoopredjeljenja u pokrajinama, koje su ugrabili Rusima? Ne osjećamo li mi odvratnost pred ovim djelima? Ali to nije zloba pojedinih državnika ili generala, to je odraz sistematskog odgoja čitavog jednog naroda, kojemu se utuklo školom i filozofijom u glavu, da ono, što je korisno je i moralno dobro. Korisno je kadkada prekršiti zadanu riječ, potpisane ugovore, korisna je mnogo puta kradja, prijevara konkurenta itd. To je opće razumljiva i praktična posljedica njemačkog racijonalističkog umovanja. Špartanci su tvrdili, da krasti nije nepošteno, ali da je nepošteno, ako te kod kradje uhvate. Njemački moral kaže, da krasti nije nepošteno, ako je samo korisno. To je germanstvo, to je njegov protestantizam, to je odgoj njemačkog naroda. Izmedju nas Slavena i Nijemaca postoji nepremostiv jaz. Proti tom svjetovnom nazoru pozivlje krčki biskup Mahnić u sveti boj slavenske kršćane i slavenske pogane u obranu onog ideala, koji kaže da je kradja u svakom slučaju kradja i nepošteno djelo i da je vrhovno načelo čitavog moralnog života „ljubi svojega bližnjega kao samoga sebe“ i njegove praktične konsekvencije a ne ono: moralno je i dobro što je meni korisno.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati
za čitavu god. K 48·—,
za polugodište K 24·—,
tromjesečno K 12·—, mje-
sečno K 4·—, u malopro-
daji 16 fil. pojedini broj.
OGLASI primaju se u
upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi
u nakladnoj tiskari JOS.
KRMPOTIĆ u Puli trg
Custoza 1. Uredništvo
Sišanska ulica br. 24. —
Odgovorni urednik JOSIP
HAIN u Puli. — Ruko-
pisi se ne vraćaju. Ček.
rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — U Puli, subota 1. lipnja 1918. — Broj 1037.

Za narodnu prosvjetu.

U četvrtak obdržala se u Puli mala skupština
razumništva i radništva. Samo po sebi bio je ovaj
sastanak bez svakog osobitog značenja. Sastalo se
nekoliko ljudi, koji su raspravljali o najvažnijem
našem pitanju, našem kulturnom pitanju. Sav ostali
rad za narod gradjen je više ili manje na labavim
temeljima, zavisi od prilika i raspoloženja i općeg
političkog položaja. Pitanje škole stvara osnovku za
sav naš budući rat. Kao što nijesu nagomilane mase
vojska, tako nije ni narod bez školske izobrazbe na-
rod. Tečajem rata onemogućile su nepovoljne pri-
like svaki rad, svako nastojanje u korist naroda.
I samo sakupljanje za hrvatske škole i za hrvatsku
djecu postalo je sumnjivo. Tvrdilo se, da se taj novac
upotrebljava za pogibeljnu propagandu medju na-
rodom a ove su tvrdnje proizlazile djelomično iz
nepoznavanja stvari djelomično iz pojmljivih težnja,
da se onemogući našemu narodu viša naobrazba,
da ga se i za buduće isključi iz javnog života, da
mu se otešća boj za opstanak. Shvatljivo jest, da
je takav postupa kizazvao ogorčenje i najumjerenijih
i najmirnijih ljudi, da je probudio narodnu svijest
i u onima, koji do sad nijesu osjećali dužnosti za
narod. Ma da je škola isključivo kulturno pitanje,
moralo je uz dane okolnosti postati političkim pi-
tanjem. Ne treba, da ističemo, kako naš rad za naše
škole nije bio nešta suvišnoga, gotovo luksus, kao
što je kod Nijemaca, koji sakupljaju novac samo za
to, da otvaraju u čisto slavenskim pokrajinama nje-
mačke škole, da odnarodjuju slavensku djecu. Ni-
jemci imadu ne samo u njemačkim pokrajinama i
mjestima škola na pretek, imadu ih takodjer u kota-
rima, gdje tvore samo neznatan broj priseljenika,
činovnika i državnih namještenika. Već sama činje-
nica, da imadu Nijemci u našim južnim pokrajinama
više viših zavoda negoli mi, dokazuje i suviše, kako
su zanemarili naš narod, kako je vladi bilo naše škol-
stvo deseta briga, onoj istoj vladi, koja danas troši
— i mora da troši — milijarde za ratne svrhe. Ali
unatoč svim poteškoćama ne treba da se bojimo. Mi
gledamo smjelim optimizmom u našu budućnost, jer
znademo, da zdrav i svijestan narod ne može da
propade. Perditio tua ex te Israel — ili narod si sam
kuje svoju sudbinu! Budućnost naroda zavisi o njemu
samom. Kao što i svaki pojedinac imade i narod
kao cjelokupnost dužnosti, koje mora da izvršuje,
a da ne gleda ni na lijevo ni na desno. Da je naše
pučko školstvo zanemareno, da imademo i tamo
analfabeta, gdje su već godine i godine otvorene
škole, to je mnogo puta zakrivila neukost samih ljudi,
koji su radje slali nedoraslu djecu na pašu negoli u
školu. Za trenutačnu svoju korist žrtvovali su ovi
ljudi budućnost svoje djece i svoga naroda. Otac,
koji se ne brine za dušu svoga djeteta, koji brani
svome djetetu polazak u školu, nije otac. Ogrešuje
se o najprimitivnijim dužnostima roditelja, a ne
plati li za svoj nemar pred zemaljskim oblastima,
bit će tamo po zasluzi osudjen, gdje vlada bezob-
zirna pravednost. Narod, koji imade takve roditelje,
sigurno će propasti. Ne pomažu ni zakoni ni odredbe;
samo dobra volja i razboritost ljudi može da nas
izbavi od te nevolje. Nije samo oblast kriva, da smo
narod raje i robova, krivi smo takodjer sami. Robovi
smo, jer smo htjeli to biti i ostati.

Novi odbor podružnice družbe svetoga Ćirila
i Metoda imat će dakle mnogo i mučnog posla.
Svoju će zadaću moći izvršiti tek onda, bude li na-
išao ne samo na odziv u materijalnom pogledu, već
takodjer na razumjevanje zamašaja svog rada. Nije
dosta, da žrtvuješ po koju krunicu za naše škole,
dužnost je svakoga našeg čovjeka, koji osjeća s na-
rodom, da dodje u susret onim našim kulturnim rad-
nicima, kojima je naložena teška zadaća, prosvjetlji-
vanja naroda, mislimo našim učiteljima. Ovi će ljudi
odgojiti njegovu djecu, zajamčit će njemu i njegovom
selu i njegovom narodu bolju budućnost. Imati u
ratno doba učitelja i školu to je za naš narod upravo
božji dar. Učitelju se mora obezbijedit ugodan i
miran život, jer samo takav učitelj može da izvršuje
svoju tešku i napornu zadaću. Ta on radi za svaku
pojedinu obitelj, koja imade djecu, radi za procvat
sela i za promicanje materijalnih i kulturnih nje-
govih interesa. Škola daje nadarenom djetetu sred-
stva, da se razvije, da iskoristi svoje umstvene da-
rove, da se popne na viši stepen čovječjeg društva.

Nije dakle dosta da se oduševljavamo, da vi-
čemo i da se pritužujemo, nijesu dostatni prosvjedi
i manifestacije; riječi se moraju potkrijepiti činom.
Danas nema gotovo čovjeka, koji ne bi mogao da
daruje krunu na sedmicu za naše škole. Ne može li
krunu, neka pokloni domovini i rodoljubnom radu
20 filira, a sakupit ćemo stohiljade i stohiljade kruna.
Ovaj će novac biti darovateljima i njihovoj djeci
povraćen kamatima. Ne traži se velikih svota, ali
traži se ustrajan i neprekidan rad. Ne bi smjela da
prodje nijedna sedmica, a da se ne bi sakupila u
svakom selu, u svakom trgu i gradu po koja svotica
za naše škole za našu družbu. Česi su sakupljali
novčić po novčić i sagradili si bezbroj pučkih i
srednjih škola; ali taj je rad bio organizovan, trajan,
dohoci su bili stalni i sigurni. Svaki mora da plati
narodni porez. A mi ćemo oporezovati svakoga
našeg čovjeka; od svakoga ćemo zatražiti, da učini
svoju narodnu dužnost. Jer nije dosta kazati, da si
narodan, već je treba i dokazati, a tko nije dokazao
žrtvom, nije dostojan tog poziva. Neka se naši ljudi
sjećaju, da su se naši vojnici, koji stavljaju na kocku
svoj život i svoju sreću, pred neprijateljem sjećali
potreba našega naroda i darovali za naše škole.
A mi, koji živimo zaštićeni od njih u zaledju, da
zaostajemo za njima i da ustežemo našoj djeci pri-
pomoć i potporu?

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 31. (D. u.) Službeno se javlja: Bojna
djelatnost u području Tonale ograničila se jučer na
privremenu topničku paljba. Suzbili smo navalu
istočno od Caposile. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 31. (D. u.) Iz velikog se glavnog
stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna sku-
pina prijestolonasljednika Rupprechta: Topnički
bojevi od izmjenične žestine. Neznatni pješački
okršaji. — Bojna skupina njemačkog prijestolo-
nasljednika: Za neprijateljem, koji je uzmicao sa
ailletske fronte, udarili smo oštro preko Oise te
smo dostigli liniju Bretigny, St. Paul, Tresly-Loire.
Sjeverno od Aisne bacili smo neprijatelja u trajnom
boju preko Bieuxy i Chavigny. Južno od Soissonsa
poveo je Francuz konjicu i pješadiju na žestoku
protunavalu. Bio je uništujuće zahvaćen od naše
paljbe i poražen. Mi smo prekoračili cestu Soissons-
Hartenne. Francuske divizije, koje su bile dovedene
sa sjeverozapada preko Marne te sa sjeveroistoka
u smjeru na Fere-en-Tardenois nijesu se unatoč
odvojnim protunavalama mogle nigdje uspješno
oprijeti našim zborovima, što pobjednički prodiru
dalje. Stražnje položaje neprijatelja kod Arcya i kod
Gran-Rozoya smo probili. Južno od La Fere-en-
Tardenois doprli smo sve do Marne. Uzvisine od
Champoisy, St. Gemme i Romigny u našem su po-
sjedu. Na južnom brijegu Vesle, zapadno od Reimsa
osvojili smo Germigny-Goneux i Thillois. Broj za-
robljenika i plijena sveudilj raste. Dopremili smo
preko 45.000 zarobljenika, daleko preko 400 topova,
hiljade mitraljeza. — Ludendorff.

Rat.

Pomorska ofenziva antante? Poznati njemački
pomorski stručnjak, kapetan Persius, bavi se u
oduljem članku u „Berliner Tagblattu" sa moguć-
nošću pomorske ofenzive sporazuma. „Novaja Pe-
trogradskaja Gazeta" javlja, da predstoji ofenziva
flote sporazuma. „U engleskim lukama", piše list,
„u potpunom su toku pripremne radnje. Goleme su
pomorske bojne sile, podmornice, dreadnoughti i
brodovi za traženje mina na okupu u izvjesnim lu-
kama. Svijet će se u buduće diviti veličajnosti ope-
racije protiv njemačkog brodovlja. Dok će jedan
dio amerikanskog brodovlja preuzeti stražnu službu
na oceanima, učestvovat će drugi dio aktivno kod
operacije". Izuzev ovaj nagovještaj, bio je Lord
Jellicoe, koji je već veljače tekuće godine istaknuo
mogućnost generalnog napadaja. On je kazao: „Bo-
jim se, da ćemo tijekom narednih mjeseca imati
teških vremena; ipak gledam pouzdanjem u buduć-
nost, jer znadem, što se sve pripremilo. Ja sam
potpunoma osvjedočen, da ćemo u ljetu, ne mogu
kazati odredjen datum, ali možemo kazati augusta,
biti oslobodjeni od podmorničke pogibelji. Ja sam
mnogo puta opazio, da je, kad smo izrekli ja ili
premierministar optimističke govore, drugi dan uslje-
dila teška nesreća. Molio bi dakle, neka se ne drže
optimistički govori prije augusta. Po tom roku, mogu
premierministar i ostali ministri izreći govora koliko
ih volja". Persius piše dalje, da se mnogo puta
nagovijestilo pomorske ofenzive, do kojih nije došlo
te navodi za to primjere iz sadašnjeg rata. Ali on
ne drži da se i sada radi o „bluffu", jer su prilike
danas drukčije nego li su prije bile, jer podmor-
nički rat ugrožava uspjeh antante, i radi toga, što
neuspjesi na bojištima sile naše neprijatelje, da
svrate pozornost svog pučanstva na dogadjaje na
moru. Prema tome mogle bi akcije protiv Ostendea
i Zeebruggea biti nekako predteče velike generalne
akcije. Pisac dolazi do zaključka, da bi u tom pod-
uzeću sudjelovale sve teške bojne jedinice savez-
nika, u prvom redu Engleza, Francuza i Amerika-
naca, dok bi se lake bojne sile upotrebile za stra-
žarenje po oceanima. Već godine 1914. počelo se
grozničavo raditi u engleskim škverima. Dok su
francuska brodogradilišta gotovo rad od početka
rata, mogao je Geddes saopćiti donjoj kući stude-
noga 1917.: „Ukupna tonaža naših ratnih brodova
iznosila je godine 1914. 2,400.000 tona. Danas broji
71 po sto više. Broj momčadi na brodovima izno-
sio je pred ratom 146.000, danas broji 390.000.
Pomorska zračna služba imala je god. 1914. samo
700 momaka, danas ih imade 41.000". — Engleska
posjeduje sada, za boj izgotovljenih dreadnoughta
33, od ovih 10, koji su armirani sa topovima od
38·1 cm, Francuska posjeduje njih 12, a Udružene
države 15. Bojnih krstarica imade Engleska 17 od
ovih 10 sa topovima od 38·1 cm. Francuska i Ame-
rika nemadu taj tip. Od starijih linijskih brodova,
koji mogu sudjelovati u boju, imade Engleska naj-
manje 20, Francuska 5, a Amerika 14. To bi bile
velike bojne sile. — Za tim ističe pisac, kako En-
glezi žele, da bi se njemačko brodovlje upustilo u
boj na slobodnom moru. Ali Persius veli, da će se
njemačko brodovlje posvema podrediti obrani obale,
jer bi bilo ludo izložiti brodovlje višestrukoj pre-
moći na slobodnom moru. — Nekoji engleski li-
stovi medjutim sumnjaju u uspjeh takve operacije
koja bi radi podmornica bila veoma pogibeljna.
Podmornički bi rat svršio tek tada, kad bi Englezi
zaposjeli sve njemačke luke. Ali to nije moguće.
Takva bi akcija mogla medjutim stajati Englesku
vlast na moru te je prisiliti na nepovoljan mir. —
Persius završava: Nema razloga, da bi pretresivali
pitanje, da li će se naši neprijatelji odvažiti na ve-
liku generalnu akciju ili ne. Teško je takodjer ka-
zati, kakav bi uspjeh imao takav napadaj na nje-
mačku obalu. Svijesni smo si, da bi takav napadaj
zadao našim obalnim braniocima mnogo posla. To
smo već okusili kod napadaja na Zeebrügge i
Ostende u noći od 22. na 23. travnja. Kako nam
je medjutim onda uspjelo, da se obranimo od ne-
prijatelja, pouzdajemo se, da će nam obrana takodjer
uspjeti, dodje li do te generalne navale.

•

Francuski izvještaj od 29. svibnja na večer.
Bitka je postala osobito žestoka na našem lijevom
krilu. U predjelu Soissonsa ispraznile su naše čete
grad iza ogorčenog pouličnog boja, kojim su te-
čajem više satova zadržale nastojanja neprijatelja.
Sada drže još zapadne izlaze iz grada na jugu i
istoku Belleux, Septmnotts, Ambrief, i Chaorise. U
okolici od Loupeignea, sjeverno od Fere-en-Tarde-
nois, izgubili smo ozemlja. Dalje na istok uspjelo
je francuskim četama da održe svoje položaje na
liniji Brouillet-Savigny-Thillos. Na desnom smo
krilu povukli čete, koje brane Reims, za kanalom
Aisme, sjeverozapadno od grada.

•

Francuski izvještaj od 30. svibnja poslije
podne. Bitka ide dalje, a da nije bila prekinuta
preko noći. Francuske su čete snažno održale za-
padni rub Soissonsa, iz kojega nije neprijatelj mo-
gao da provali, ma da je to opetovano pokušao.
Dalje na jug odigraše se na cesti Soissons-Harten-
nes ljuti bojevi, kao što i na fronti Fere-en-Tarde-
nois-Vezilly, gdje su francuske čete, poduprte po
pričuvama odolijevale njemačkom napredovanju ne-
umornom žilavošću. Na desnom su krilu francuske
i engleske čete razbile kao što i sjeverno od
Reimsa sve navale garde na njihove položaje.

•

Engleski izvještaj od 29. svibnja na večer.
Neprijateljske su ophodnje bile potjerane tečajem
noći kod Beaumont-Hamela. Mjesni je neprijatelj-
ski napadaj sjeverno od Kemmela bio od Francuza
potpunoma suzbijen. Inače nema šta da se javi sa
engleske fronte.

•

Engleski izvještaj od 30. svibnja u jutro. Te-
čajem noći napao je neprijatelj jaku točku sjevero-
zapadno od Festuberta, ali je bio posvema subijen.
Mi smo izveli uspješna manja poduzeća u okolici
Merrisa te smo popravili naše položaje. Kod toga
smo dopremili nekoliko zarobljenika, s kojima ta-
kodjer jednu strojnu pušku. Naše je odijeljenje
tečajem zadnje noći napalo na neprijateljske op-
kope kod Locona te privelo nekoliko zarobljenika.
Neprijateljsko je topništvo djelovalo istočno od
Villersa-Bretonneux te u odsjecima Einges (?) i
Robeque.

•

Engleski izvještaj od 30. svibnja na večer.
Francuske su čete izvele tečajem zadnje noći mje-
sni sumak istočno od jezera Dikkebusche, čime je
postignuto poboljšanje položaja u tom odsjeku. Sa
engleske fronte, nema šta da se javlja osim obo-
strane topničke djelatnosti.

Roditelji Velog Vrha.

Pristupite svi do jednog sutra u nedjelju dne 2. lipnja komisiji na Velom Vrhu i zapišite Vašu djecu u hrvatsku školu!

Talijanski izvještaj od 30. svibnja: Jučer su vladali na Judikarijama, u dolini Lagarine, u dolini Arse i na visoravni od Asiaga obični topnički bojevi. Naše su baterije uzele uspješno na nišan obrambene radnje neprijatelja i njegova kretanja. Kod Cima Pallone osujetili smo neprijateljski napadaj. Kod Cortelazzo pustila je neprijateljska ophodnja, protiv koje smo poduzeli protunavalu, nekoliko zarobljenika u našim rukama.

•

Turski glavni stan javlja od 30. pr. mj.: Palestinska fronta: Iza jake topničke pripreme napalo je jučer više engleskih bataljuna na naše prednje straže izmedju obale i zapadno od željeznice Jaffa-Tulkem. Njihovi opetovani juriši skršili su se pred našim položajima. Sa nekojih uzvisina, koje je neprijatelj prolazno osvojio, bio je neprijatelj protjeran protunavalom.

•

Wolffov ured javlja od 31. pr. mj.: Naše su podmornice na sjevernom bojištu opet potopile 9300 brutto registarskih tona neprijateljskog ladjevnog prostora. Poglavica admiralskog stožera.

•

Na obim krilima kod Soissonsa i kod Reimsa suprotstavili su Francuzi i Englezi i tečajem 30. pr. mj. znažan otpor. Zapadno i južno od Soissonsa izveli su žestoke protunavale, koje su se ali skršile. Sjeverozapadno od Reimsa ostao je položaj neprolomljenjen. Zato su Nijemci u centrumu opet znatno napredovali i doprli sve do rijeke Marne. Na tom je mjestu njihova navala napredovala u dubini do 45 kilometara. Broj zarobljenika i plijena raste. — Wolffov ured piše, da očevidci tvrde, da su gubici Nijemaca u toj bitci besprimjerno neznatni. Još nikada, da se tako velika pobjeda nije platila tako neznatnim gubicima, kao što tog puta. Čitave satnije, koje su osvojile grozna brda, prekoračile rijeke i osvojile lake topove nijesu imale uopće gubitaka. Razlog je tome, da je neprijatelj bio preneražen. — „Echo de Paris" javlja, da je Clemenceau saopćio zastupnicima u komori pojedinosti o bitci na Aisnei. Clemenceau misli, da je ova bitka tek diverzija i da to nije glavni udarac.

•

„Westminster Gazette" piše od 28. o. m.: Kani li Njemačka zavesti generala Focha, da svoje glavne pričuve pošalje na Aisnu, dočim se glavni udarac zadaje na drugom mjestu, onda ta osnova ima jako malo izgleda. — „Globe" piše: Neprijatelj ima proti sebi vrijeme, a nitko ne zna bolje od njegovoga vrhovnoga zapovjednika, da je lozinka „sada ili nikada". Na svu sreću nema generala jačih živaca i oštrijega pogleda nego li je Foch. — „Pall Mall Gazette" piše: Očito ne nagovješta ništa prodora. Istodobnost navale sa onom kod Lokera dopušta nagovještati, da se cilj sastoji u tome, da se savezničke pričuve uvuku u borbu, te da se oslabi otpor proti pravomu darcu maljem, koji će po svoj prilici pasti na posve drugom mjestu. — U „Evening Standard" piše: Neprijatelj je postigao uspjeh, koji je uvijek dostiživ za zaraćenoga, ako raspolaže dovoljnim sredstvima.

* **Engleska prema nezadovoljenim Ircima.** Prema „Allgemeen Handelsbladu" piše „The Nation": Ministar-predsjednik bavi se tim da uredi pitanje obranbene dužnosti, koje će urediti samo neslogom. Proti savjetu svih Iraca, koji su kadri govoriti za svoju zemlju proveo je naredbu, kojom podvrgavaa irske muževe službovnoj dužnosti. Bez jedne riječi pristajanja sa irske strane bavi se tim, da izumi novu vrst vlade za Irsku. Poslao je onamo vojničkog podkralja, prvoga od ustanka u godini 1898. protutežu militaristi lordu Frenchu stavio je kraj njega lorda Shorta sa nekakovim maglavitim civilnim obilježjem. On imade „pomoć" lorda poručnika irskog državnog tajnika, glavnog državnog odvjetnika i irskog vrhovnog zapovjednika, koji svi spadaju medju protivnike njegove politike. On je prizvao u život konvenat, da izradi ustav, a onda je čitav rad uništio za tjedan dana. Medju nemogućnosti spada sa predlogom samouprave u Irskoj kombinovati čin koji zemlji poriče pravo naroda. On je Sjever natjerao u oporbu protiv jednom dijelu svojih predloga, a Jug proti drugom. Za cijeli mjesec dana osudio je Englesku i Irsku medjusobno više, nego li u ikoje drugo doba.

Iz Rusije i Ukrajine.

Beč, 24. Novine javljaju iz Kijeva: Ministar je predsjednik izdao zabranu izvoza u Ukrajinu, pošto si je Rumunjska anektirala Besarabiju.

Moskva, 24. KB. Havas. Novine objavljuju brzojav iz Vladivostoka, polag kojega se austrijskim i njemačkim podanicima zabranjuje ulaz u grad.

Moskva, 24. Havas. U Kijevu je došlo do ozbiljnih izgreda. Prijestolnica Skoropadskoga bila je napadnuta po elementima, koji pripadaju prijašnjoj vladi. Potvrdjuje se vijest, da je Skoropadski bio ranjen.

Moskva, 24. Havas. Pučki komesar imenovao je posebnog povjerenika za murmansko područje. Polag novina upravili su Nijemci na generala Lazovjeckoga, zapovjednika drugog zbora u Kanevu, ultimatum. Za tim su ga napali sa velikim silama. Bitka traje dalje.

Domaće vijesti.

Stanovnicima na Velom Vrhu i u blizini!

Kako se iz službene obznane razabire, obdržavat će se dne 2. lipnja 1918. u 3 sata po podne u školskoj dvorani komisijonalna rasprava za utemeljenje redovite pučke škole na Velom Vrhu. — Vaša je dužnost, hrvatski oci i hrvatske majke iz Velog Vrha, ulice Fasana, Valdenaga, Valmarin, Vrh Lesso, Ližinjamoro, Tivoli, Željeznički most (izvan žične ograde) i Ruban, da prisustvujete toj odlučujućoj raspravi u potpunom broju. — Svaki otac ili majka neka priskrbi isprave, krstne listove svoje djece, kojima se može iskazati, da su za polazak škole! Nijedan ne smije manjkati!

Roditeljima koji kane iseliti djecu u Hrvatsku. Pošto su se neki roditelji obratili na upravu našeg lista za razjašnjenje, kako bi poslali djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo im: Uprava „Hrvatskog Lista" poduzela je sve potrebite korake sporazumno sa „Družbom sv. Ćirila i Metoda", te će prvi prevoz od kolikogod bilo djece slijediti po svoj prilici još ovaj mjesec, na što ćemo se opširnije na tu stvar osvrnuti i uputiti roditelje, kako se imaju ravnati. Ovo isto vrijedi i za cijelu Istru. Do našeg poziva, nije nužno, da roditelji poduzimlju kakove korake. — Uprava.

Služba božja za pravoslavne. (sv. Liturgija) bit će u nedjelju, dne 2. o. mj. u crkvi sv. O. Nikolaja u Puli.

„Društvu prijatelja djece" poklonili su: Podule E. 50 kruna a odvjetnik dr. Ivan Zuccon 15 kruna.

Svečana zabava u Narodnom domu, priredjena po mensi podčasnika zapovjedništva ratne luke, koja se obdržavala dne 26. svibnja, donijela je čistog dobitka 1307 kruna 59 para, te je od toga 90 posto (t. j. 1177 K) doručeno ustanovi cara i kralja Karla, a 10 posto (t. j. 130 K 59 para) podčasničkom potpornom fondu. Tom se prigodom izriče hvala časničkim mensama tvrdjavne poljske željeznice, podčasničkim mensama tvrdjavnog opskrbnog skladišta i skladišta oružja ratne luke kao i vlasniku kavane „Narodni dom", koji je dao besplatno vrt na raspolaganje.

Aprovizacija. Od ponedjeljka, 3. junija, izdavati će se u svim preprodavaonicama mjestne aprovizacije slijedeće stvari: Odrezak I.: 2 kg brašna za ukupnu cijenu K 2·80. Odrezak II.: Slador, za gradjanstvo tri četvrt kg, kupna cijena K 1·29, za okolicu pol kg, kupna cijena K —·86, za radnike teških poslova 1 i pol kg, kupna cijena K 2·58. Odrezak III.: 1 kg kisele repe, 1 kg kiselog zelja i 24 dkg masti ili slanine, kupna cijena K 17·44. Odrezak IV.: četvrt kg ječmena i 20 dkg „Julienne"-trave, kupna cijena K 2·—. Odrezak V.: 10 dkg sapuna i 20 dkg nadomjestka, kupna cijena K 1·92. Odrezak VI.: 20 dkg marmelade i 25 dkg nadomjestka kave, kupna cijena K 2·75.

Cjepanje kozica. Općinski ured toplo preporuča svima, koji žele očuvati sebe i svoju obitelj od kozica, neka se okoriste cijepljenjem, koje će se držati od dne 2. do 6. lipnja 1918. (isključivši nedjelje i blagdane) u prostorijama općinskog zdravstvenog ureda (trg Foro, zgrada gradske štedionice, II. kat) od 9—11 sati.

Zahvala. Općina Pula izrazuje ovime svoju najsrdačniju hvalu zapovjedništvu c. i kr. teške topničke pukovnije br. 4., bat. 12., na velikodušnom daru od 400 K (četiristotine), što ih je zapovjedništvo primilo od neke svečanosti, koju je spomenuta pukovnija držala na tvrdjavi Musil, a koji bje iznos uručen općini u plemenitoj namjeni da bude na korist puljskih gradjana, koji su bili oštećeni bacanjem bombi.

Prodaja duhana. Naredna će mjesečna opća rasprodaja duhana započeti u svim gradskim trafikama u nedjelju dne 2. t. mj. Duhan će se prodavati: a) Za radnike i namještenike c. i k. arsenala i ostalih vojničkih poduzeća (posjednici zelene iskaznice za duhan) u slijedećim trafikama: 1. Glavna trafika trg Foro; 2. Camuffo, ulica Tegetthoff; 3. Casalini, trg Lissa; 4. Inwinkl, ulica Campomarzio; 5. Luchich, Larghe Porta del Torchio; 6. Martina, Corsia Franje Josipa; 7. Peteros, Corsia Franje Josipa; 8. Pinter, ulica Giulia; 9. Ropotar, ulica Sergia; 10. Valentich, ulica Kandler; 11. Bolčić, ulica Minerva; 12. Šmuc, drvored Sofije Hohenbergove; 13. Soričić ul. Sissano; 14. Dajčić, ul. Veruda; 15. Benussi, ul. Sissano; 16. Milotić, ul. Medolino. Vrijeme je rasprodaje za ove trafike: u nedjelju dne 2. t. m. od 8 do 12 sati prije podne i od 2 do 5 sati poslije podne, te u ponedjeljak od 5 do 7 sati poslije podne. b) Za radnike „Cantiera navale triestino" (crvena iskaznica za duhan) u trafikama: Bačak, Marineschwimmschule; Marsich, Piazza porta S. Giovanni i Zidar, Helgoland ulica. Vrijeme rasprodaje za ove tri trafike je u nedjelju od 8 do 12 sati prije podne i od 2 do 5 sati poslije podne. c) Za ostalo pučanstvo, i to za vojnike i za civilne osobe u preostalim gradskim trafikama: 1. Angsesser, ulica Veterani; 2. Arlić, drvored Sofije Hohenbergove; 3. Birk, ulica Muzio; 4. Blaha, ulica Giovia; 5. Blasich, ulica Veruda; 6. Borsati (Živolić), ulica Franje Ferdinanda; 7. Bradich, ulica Dignano; 8. Chorvat, ulica Lissa; 9. Draghicchio, ulica Medolino; 10. Fabianich, ulica Tegetthoff; 11. Linc, Radetzky ulica; 12. Calcich, ul. Barbacani; 13. Pauletich, Corsia Franje Josipa; 14. Teichert, ulica Urs de Margina; 15. Malusa, ulica Flaccio; 16. Zanchetta, ulica Ospedale; 17. Blessich, ulica Abbazia; 18. Waldbrunner, ulica Muzio; 19. Zadnik, ulica Promontore; 20. Fattor, ulica Sergia. Vrijeme rasprodaje za ove trafike je u nedjelju od 8 do 12 sati pr. podne i od 2 do 5 sati poslije podne. Muškarci ispod 18 godina, ženske i one osobe, koje dobivaju duhan na temelju komulativnih lista, odnosno „popisa mušterija" ne mogu da tekom gori označenog vremena rasprodaje kupe duhana u trafikama. Svaka civilna osoba, koja hoće da kupi duhan, mora da imade kod sebe svoju crvenu ili bijelu iskaznicu, koju će na zahtijev imati da pokaže trafikantu ili oblasnim organima. Količina duhana, na koju svaki pušač imade pravo iznaša: 1. Za osobe, koje ne dobivaju od vojske duhana: 70 cigara ili 200 cigareta ili 6 omota duhana. 2. Za vojnike i za osobe, koje dobivaju vojničku raciju duhana: 35 cigara ili 100 cigareta ili 3 omota duhana.

Dnevne vijesti.

Linhard kao zastupnik Slovenaca kod cara. Što je urednik „Štajerca", slovenski pisanog njemačkog lista, kao osoba i kao političar, to je poznato vascijelom jugoslavenskom svijetu. Linhard je višestruki renegat, bivši socijalista, politički afarista, i sada plaćeni agenat Nijemaca u južnoj Štajerskoj. Dakle čovjek bez karaktera, s kojim se u doličnom društvu ne može općiti. A tog su čovjeka predveli Nijemci pred samoga cara, da govori u ime Slovenaca! To je nečuvena zloraba careva povjerenja. Da su pretstavili takvog čovjeka Njegovom Veličanstvu, to je vršak njemačko nacijonalne bestaktnosti i beznačajnosti. I ovi ljudi hoće da zastupaju čast i interese države i dinastije. — Nesretne li Austrije!

O Linhartu piše gradački „Arbeiterwille", da je Linhart bio nekada slovenski socijalni demokrata „crne uspomene", a da je sada „njemačko-slovenski seljački vodja". „Arbeiterwille" bi nam mogla servirati još mnogo pikanterija iz doba, kad je Linhard bio socijalista.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Broj 1038

U Puli, nedjelja 2. lipnja 1918.

Godina IV.

Našim ljudima na Velom Vrhu!

Teški su dani! To osjećate i Vi, Velevršćani! Osjećate bijedu, koja Vas tare, nestašicu, koja Vas mori! Iskusili ste mnogu gorku, vucarili ste se po svijetu kao propalice, kao cigani, kao izgubljene ovce! Sada, danas imate da odlučite, hoće li vaša djeca isto tako biti bijedni, bez glave i bez cilja, kao što ste vi, njihovi ubogi roditelji, ili će postati bolji, valjaniji, svijesniji ljudi, na čast roditeljima i na diku i ponos naroda!

Danas imate da glasujete za školu u Velom Vrhu! Vama bijednicima upravljamo danas, posljednji puta poziv, kojega će, istina štampati strojevi bez srca i na papiru bez srca, ali dolazi k Vama od iskrenog srca, koje s Vama osjeća i koje želi samo dobro Vama!

U zadnji trenutak došla nam je vijest, da će nekoji roditelji na Velom Vrhu glasovati za njemačku školu, da im se dijete nauči njemačkom jeziku, da se tako pogospodi, da može stupiti kasnije u državnu službu, pa makar kao najniži sluga i najzapostavljeniji vratar na kakvom kolodvoru.

Ubogi! Znajte, da time, što biste glasovali kao naši ljudi za tudjinske škole, da biste sami kopali grob sebi, svojoj djeci i svome narodu. Znajte, da ne će njemački jezik kod nas nikad imati toliko upliva, kaošto imade danas, u teškim danima! Znajte, da se vaše dijete ne će u tudjoj školi naučiti ono, što se vi nadate, jer tudji ljudi, tudji učitelji nemaju srca, nemaju osjećaja za vaše dijete.

„Tudji narod ima svoje,
Ne poznaje jade tvoje,
Tudja ljubav ljubi svoga".

Tako pjeva naš najveći pjesnik, koji je u tudjim školama bio zaboravio svoj jezik i kad je došao kao mladić k majci i sestri malenoj nije znao s njima govoriti. I taj je naš pjesnik Petar Preradović, postao kasnije general, ali glavno, što je on opjevao bila je ljubav prema narodu i jeziku!

„Ljubi rode jezik preko svega,
U njem živi umiri za njega!

A Vi, ubogi, zapušteni, Velovršćani, ne ljubite svog jezika, ne marite za one svete riječi, koje Vas je majka u zibci još učila u Vašem krasnom hrvatskom jeziku? Znajte, da time, što biste glasovali za njemačku školu izdali biste svoj jezik i svoj narod. I znajte, da bi se na onoga, koji bi danas glasovao za njemačku školu, pokazivalo do njegove smrti prstom i govorilo: „Evo, onaj je poturica, onaj se dao zaslijepiti, onaj je postao izdajicom svoga naroda!" I ništa ne bi do groba opralo njegov sramotan čin!

Velevršćani! Ovo teško vrijeme završit će se pobjedom pravice, i onda će i naš jezik u našoj državi, koju danas gradimo, imati onu važnost, koju zaslužuje. Vaše dijete mora biti odgojeno u našoj i vašoj — hrvatskoj školi. Na jesen već ove godine otvorit ćemo, kako se pouzdano nadamo, u Puli hrvatsku realku, t. j. jednu srednju školu, gdje će vaše dijete imati dovoljno prilike, da nauči njemački, bude li to potreba.

Velevršćani! Veli Vrh smatrali smo kao tvrdjavom hrvatstva u Puli! Da ostanete vjerni mlijeku, što ste sisali od svoje majke, da ostanete vjerni prahu vaših roditelja, da odgojite vašu djecu u dobre, poštene, svijesne, narodne ljude, da vas narod kasnije ne proklinje,

glasujte svi same
za
hrvatsku školu!

Trst za Jugoslaviju.

30. svibnja u Trstu. — Govor dr. Korošca. — Naš Trst u budućem radu. — Pozdrav slovenskih žena. — Jugoslavenska socijalna demokracija za Jugoslaviju. — Rezolucija.

I Trst ima svoj slavni dan.

Dne 30. svibnja u četvrtoj godini krvavog rata obdržavala se u Trstu svečana proslava godišnjice svibanjske deklaracije Jugoslavenskoga kluba. „Edinost" i „Slovenski Narod" donose opširni izvještaj o toj proslavi. Izvještaji su osakaćeni i pobijeljeni, no opaža se, kakva li je bezglavost cenzure, budući da u jednom listu plijeni ono što u drugome može da izidje. Budući da je Trst još uvijek u užem ratnom području nije se moglo tom prigodom obdržavati politično društvo „Edinost" u Trstu sazvalo u dvorani Narodnog doma u Trstu izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj je došlo do riječi više istaknutih jugoslavenskih političara, kao dr. Korošec, dr. Wilfan, dr. Rybarž i župnik Bajec.

Skupštinu je otvorio predsjednik političkog društva dr. Josip Wilfan, pozdravivši sve prisutne, a na to je progovorio dr. Korošec. Njegov je govor u „Slovenskom Narodu" gotovo posvema u „Edinosti" većim dijelom zaplijenjen. Iz onoga, što nam je cenzor blagoizvolio ostaviti vadimo:

„Jugoslavenski klub bi najlakše ugovarao sa vladom. Sigurno, kad bi narod to htio, i sigurno bi kakvom našem čovjeku priskrbio mjesto sluge na kotarskom poglavarstvu, vratara na kotarskom sudu ili bi dobio takodjer kakvog rodoljubnog eksekutora. I nekoliko više naših bi ljudi oprostio od vojničke službe. Kad ne bismo se predrzovito nadali, dobili bismo možda dapače jednog ili dva jugoslavenska ministra. No, zar bismo s takvom politikom dobili jugoslavensku državu? Ne, jugoslavenske države i slobode ne bismo dobili nikada, nikada! Tko žavo služi, ne ponudja mu se sloboda i pred slugom se gospoda ne otkrivaju...

Nijemci i Madžari zahtjevaju slobodan put na more, i mi to nesmatramo za nepravedno i nije niti u našem interesu, da bi bio **Trst** odrezan od zaledja. No Nijemci hoće, hoće tim povećati svoju političku i gospodarsku vlast proti nama. Svatko znade, što znači za naš narod **Trst i Rijeka**. Ta amo dolazi sav naš narod, ta amo, u Trst, teče kroz vjekove njegova najbolja krv, ta kroz taj prozor gleda u svijet, ta kroz to odijelo diše u sebe život. Zato smo takodjer s tako velikom pozornošću slijedili sav vaš rad, vaš boj, za to smo se veselili vašim uspjesima i vašim pobjedama, zato smo se uvijek divili vašem požrtvovnom oduševljenju za narodnu stvar...

Prva je godina deklaracije prošla. Naša je jugoslavenska misao prodrla do zadnje kolibe. Sada dolazi drugo: Smotreni, jedinstveni rad za uzvišenu našu jugoslavensku misao! Trst, ti slavni Trst, bio si uvijek onaj, koji se s oduševljenjem zauzimao za naše velike ideale, za zajednički jedinstven rad, ti si nam bio učitelj za zajednički rad, koji nisi poznao prepira medju strankama. Zato stojiš, ti slavni Trst, takodjer danas nama na čelu, kao naš uzor, kao naš učitelj za zajedničku saradnju svih Jugoslavena, za zajedničku ideju slobode naše domovine. Živio Trst pri našem budućem radu za oslobodjenje naše.

Iza govora dr. Korošca slijedilo je dugotrajno klicanje i odobravanje a na to su pristupile na pozornicu izaslanice jugoslavenskih žena gdjice Milka Martelančeva, Stana Pertotova i Štefanija Vatovčeva. Martelančeva pozdravila je predsjednika Jugoslavenskog kluba krasnim nagovorom, u kojem je rekla, kako slovenske žene slijede korake narodnih boraca, koji su vitezi jugoslavenskih žena: „Vi ste naši vitezi; duboko u srcu nosimo Vaše bojne zastave, koje su nam sveti simbol naše sjedinjene budućnosti. Naša je plaća biti — ljubav, našu svetu trobojnicu, koje će slovenska majka usaditi ljubav i poštovanje, koje će slovenska majka usaditi u srce svojemu djetetu, ljubav i duboko poštovanje prema Vama, koji ste stajali neustrašeno u prvim redovima u tom teškom boju, možda najtežem, što ga je podnesao naš narod, a još posebice prema Vama, gospodine načelniče, koji ste neustrašen vodja tih hrabrih redova. Sa svom dušom smo s Vama i osvjedočeni smo, da ćete nas iza teškog ustrajnog boja konačno sigurno dovesti do cilja, što ste si ga postavili — do sretne, sjedinjene velike Jugoslavije!"

Dr. Korošec se zahvalio na lijepim riječima i kitici cvijeća, te za cvijeće što je sa svih strana padalo na pozornicu, istaknuo je, kako je slovensko ženstvo požrtvovno širilo jugoslavensku misao i učinilo najviše za ostvarenje naše velike ideje.

Na to je govorio dr. Ot. Rybarž o zanemarenju slovenskog školstva sa strane vlade, te o nepravednim zahtjevima Nijemaca. Iza njega govorio je u ime tršćanske organizacije jugoslavenske socijalno-demokratske stranke drug Golouh istićući, neka znade jugoslavenski narod, koji danas zahtjeva sjedinjenje svih narodnih slojeva, da imade u slovenskim socijalnim demokratima najživlje, najodlučnije borce za zajednički cilj. Narod, koji ne teži za slobodom, nije vrijedan da bi bio. Neka znadu svi oni, kojima to ide, da će si jugoslavenski narod, sav, bez razlike stranaka i razreda, znao izvojštiti, što smatra za uvjet svoje slobodne, bolje budućnosti.

Na to je govorio župnik Bajc, spomenuo je pokojnog Kreka i istaknuo, kako nas mora vezati ljubav, i narodu, koga ljubav veže, ne će nijedna sila više nauditi. U ljubavi stupamo u boj do konačne pobjede.

Potom je zaključio tu popodnevnu manifestaciju predsjednik dr. Wilfan, koji je rekao, kako se tom manifestacijom kazalo nesumnjivo, da Trst i svo Primorje pripada Jugoslaviji i da u tomu nema više kompromisa. Zahvalivši se prisutnima s osobito dr. Korošcu dao je na glasovanje rezoluciju. Na stotine se povika ozvalo: Ta nije treba, ta svi smo uza nju.

Sastanak je zaključio dr. Wilfan riječima: Usadite si dakle u srce (rezoluciju), da ne ostane samo na papiru; muž uz muža, žena u ženu, svi za veliku našu ideju.

Rezolucija, uz klicanje i odobravanje prihvaćena, djelomično je zaplijenjena. Zahtjeva se u njoj čim prije općeniti trajni mir na temelju sporazumka, izražuje se pristajanje uz svibanjsku deklaraciju Jugoslavenskog kluba, izriče povjerenje njegovim članovima i posebice njegovom vrlom predsjedniku dr. Korošcu, te se podiže ponovno iza dugogodišnjeg bezuspješnog zahtjevanja, glas, koji neka zvuči kao optužba proti austrijskim vladama uoči cijelog svijeta radi trajnog i dosljednog zanemarivanja potreba domaćeg pučanstva u Primorju i Trstu na školskom polju, te se umoljava poslanike, da poduzmu korake, kako bi se jednom učinio kraj tom kulturnom škandalu.

Uz pjevanje „Hej Slovani" „Lijepa naša" raziŝlo se mnoštvo. Po podne se obdržavala svečanost u Narodnom domu u Sv. Ivanu.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa osobita. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Južno od Oise, jugozapadno od Chaunya, bacile su čete generala Hoffmann i Francois neprijatelja iz jakih položaja kod Cuisa i južno od Berlancourta. Na sjevernom brijegu Aisne prodrli smo uz ljute bojeve sve do Nouvrona i Fontenoya. Francuzi su poduzeli sve do divizijame, što su ih doveli žedvojne navale sa divizijama, što su ih doveli željeznicom i automobilima, proti našim četama, koje napreduju preko ceste Soissons-Hartennes. Na večer bili su ljuti bojevi odlučeni u našu korist. Za uzmičućim neprijateljem udarili smo do uzvisina zapadno od Chadun-Vierzy-Blanzy. Na obim stranama rijeke Cursque prekoračili smo cestu Soissons-Chateau-Thierry te smo doprli, sveudilj kršeći neprijateljski otpor, sve do uzvisina od Neuillya i sjeverno od Chateau-Thierrya. Izmedju Chateau-Thierrya i zapadno od Dormansa stojimo sjeverno od Marne. Od Marne do zapadno od Reimsa stekli smo navalom liniju Verneuil-Olizy-Sarcy-Champigny. Jučerašnji su nam bojevi donijeli opet nekoliko hiljada zarobljenika i bogat plijen. — Tijekom obiju zadnjih dana oborili smo 36 neprijateljskih aeroplana. Poručnik je Wenkhoff polučio svoju 28., poručnik Puetter svoju 25., a poručnik Groll svoju 24. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Njemačke se novine bave na dugo i široko sa ofenzivom na zapadu. Opće je mnijenje njemačkih vojničkih stručnjaka, da je Foch očekivao navalu na frontu kod Amiensa i da su Francuzi i Englezi bili poradi toga prenaraženi, kad su ih Nijemci napali na Aisnei. U koliko ovo mišljenje odgovara istini, ne može se kazati, pošto neznamo kako sude u izvoru neprijateljski vojnički stručnjaci. Dopisnik „Berliner Tagblatta" opisuje na slijedeći način goleme priprave, što su se pravile prije navale: Za ove su napravile bile četiri sedmice začudno kratko vrijeme priprave. Prije svega morala se privesti tik za fronu goleme količina municije te biti tamo stovarena u skladištima. Kod topničke pripreme za navalu sudjelovalo je više hiljada topova i isto toliko minobacača. Unatoč tome, što za ovaj rad nijesu bile dostatne noći te su se morale provesti po danu na otvorenim cestama, koje nijesu bile zaštićene od ljetalačkih izvidjaja, nije neprijatelj ni izdaleka za-

slutio opasnost, koja mu je prijetila. Navala je neprijatelja posve preneražila. Do oštrog boja došlo je jedino u početku na kratkom komadu fronte izmedju Oise i kanala Aisne. Kanal je bio naplavio područje tik pred njemačkim položajima i unatoč suše zadnjih dana bili su opkopi i ljevci puni vode. Pontone se nije dalo upotrebiti. Bile su potrebne posebne pionirsko-tehničke radnje. Pioniri su išli naprijed zajedno sa pješadijom te su popravljali mostove i prelaze pod vatrom neprijateljskog topništva, koje je na njih usredotočilo paljbu. Svom je žurbom dopremio neprijatelj na ugroženo mjesto pomoću automobila reserve, ali prekasno. Ove su pričuve samo povećale nered uzmičućeg i bježećeg neprijatelja... Vojnički stručnjak „Frankfurter Zeitung-a" piše medju ostalim: Francuzi govore o sistematskom uzmaku i da Foch žrtvuje svoje skupocjene pričuve samo polagano. Slično kao što kod Montdidiera postoji za Francuze poteškoća u tome, da moraju birati izmedju ugrožavanja važnih točaka kod mjesta provale te razvitka pričuva u onoj liniji, koja bi bila za obranu najpodesnija, kad bi francusko vojno vodstvo imalo slobodne ruke. Taktika, što su naši neprijatelji naučili od Nijemaca, t. j., da elastički popuštaju glavnom udarcu i da onda protunavalama kušaju da uspostave prijašnji položaj, neda se u očigled ugrožavanja znatnih središta kao što Soissons i Reims u potpunoj mjeri provesti. Moramo čekati, u kojem će pravcu Hindenburg nastaviti navalu i na kojem će mjestu doći do sukoba izmedju njegovih sila i glavne sile francuskih pričuva. Obrana nije na nikoji način mogla da već drugi dan izvede svoj protunacrt. Tempo navale bio je takodjer drugog dana veoma dobar, ma da se neda usporediti s onim prvog dana. Tehničke poteškoće rastu svakim korakom unaprijed a osobito radi pomanjkanja dobrih cesta i radi toga, što su glavni ulazi u provalno područje Soissons i Reims, još u rukama neprijatelja. (Soissons je medjutim već pao. Op. ur.) Veoma važno bilo je, što smo tako skoro presjekli spoj Soissons-Reims te se dohvatili stjecišta željeznica i cesta, Fismesa na Vesle. Veoma je karakteristično za veličinu neprijateljskog poraza, što nije bio u stanju, da zapreči prelaz preko Vesle. Na drugoj je strani vanredno djelo naših četa, što im je uspjelo dopremiti materijal za mostove tako brzo preko brežuljaka u dolinu Vesle. — Tako pišu ugledne njemačke novine. A mi možemo dodati, da nitko ne može da podcijenjuje vrijednost njemačke ratne organizacije. Francuzima i Englezima nije iza bitke na Marnei nikad uspio takav udarac, kao što je uspio Nijemcima. Da je Englezima pošlo za rukom, da onomadne kod ofenzive u Flandriji osvoje u malo dana onoliko područja, kao što su zaposjeli sada Nijemci, bili bi Ostende i Zeebrügge odavna već u engleskim rukama a njemačke podmornice ne bi više u tolikoj mjeri ugrožavale prekomorski spoj antante.

* *

Francuski izvještaj od 30. svibnja na večer. Bitka je trajala sav dan istom žestinom na čitavoj fronti. Naše čete, koje su se ustalile na zapadnim izlazima od Soissonsa, zaprečile su svako prodiranje neprijatelja s ove strane. Na jugu držimo lijevi breg više čvrsto u našem posjedu. U centrumu nije popustila žestina boja. Nijemci su osvojili Fere-en-Tardenois i Vezilly te su povišestručili svoja naprezanja u pravcu na Ville-en-Tardenois. Na desnom krilu kaošto i sjeverozapadno od Reimsa održali smo naše položaje.

Francuski izvještaj od 31. svibnja popodne. Nijemci su nastavili svoja naprezanja na lijevom krilu do Oise. Uslijed žestokih navala, koje su postajale sve silnije u predjelu Aillette povukle su se francuske čete, boreći se, na položaje sjeverno od linije Berancourt-Epagny. U predjelu Soissonsa i dalje na jug razbile su se njemačke navale na junačkom otporu francuskih četa, koje su održale položaje na zapadnom izlasku grada te uzduž ceste u Chateau-Thierry. U centrumu uspjelo je Nijemcima da predobiju nešto na ozemlju sjeverno od Marne. Dalje na istok, kaošto i sjeverozapadno i i sjeverno od Reimsa bila su sva nastojanja Nijemaca, da napreduju, uzaludna. Protunavala, koju su energično izveli Francuzi, pribavila nam je opet posjed Thilloya.

Engleski izvještaj od 31. svibnja u jutro. Dijelovi naših četa napali su tečajem noći englesku postojanku jugoistočno od Arrasa te su dopremili nekoliko zarobljenika. Takodjer kod sukoba ophodnja jugoistočno od Arrasa i sjeveroistočno od Yperna zarobili smo nekoliko momaka te dopremili jednu strojnu pušku. Neprijatelj je napao na jednu naših postojanka sjeveroistočno od Robequea. Nekoliko je naših momaka nestalo. Neprijateljsko je topništvo djelovalo u odsjecima od Villers-Bretonneuxa i Alberta kaošto i medju Festubertom i Clarenceom.

Dopisnik Reuterovog ureda javlja sa zapadne fronte od 1. t. mj.: Neprijatelj je i jučer mogao uznapredovati kaošto i svaki dan, pošto mu pridolaze sveudilj nova pojačanja. Do sada smo ustanovili 40 neprijateljskih divizija, ali broj je onih, koje će sudjelovati još u bici, još veći. Najljući su se bojevi odigrali jučer na riječici Orise, koja teče kod Soissonsa u Aisneu. Boj je talasao amo tamo, dok nije konačno Nijemcima uspjelo zadržati svoje nove položaje.

* **Bojevi oko Zeebrüggea?** Iz Londona brzojavlja dopisni ured: Javljaju iz Ramsgatea, da se je jučer (30. t. m.) čulo od 11 sati po noći do 4 u jutro žestoku pucnjavu uzduž belgijske obale. Odmah iza polnoći čulo se eksploziju. Vidjelo se velike plamene u okolici Zeebrüggea i na čitavoj obali sve do Dünkirchena kao što bijesak pršećih se granata.

* **Bavarska je kraljica otputovala u Baden**, da posjeti nadvojvodu Friedricha, izakako se je oprostila od carskog para. Bavarski je kralj primio šefa generalnog stožera, podšefa, ministra rata, ministra predsjednika i ministra vanjskih posala u audijenciju.

* **Dodatni gospodarski ugovor sa Finskom.** Dopisni ured javlja, da je bio sklopljen takodjer gospodarski ugovor kao dodatak k mirovnom ugovoru sa Finskom. U tom se ugovoru odredjuje, da će se obe stranke odustati od svakog neprijateljskog čina na gospodarskom polju; da će svim sredstvima pospješivati uspostavu prijateljskih gospodarskih odnošaja, da će podanicima obiju zemalja priznavati u trgovini i u obrti ista prava, koja će imati podanici odnosnih zemalja; konačno će i obostrana plovidba uživati iste pogodnosti kao što i domaća, a to ne samo sadašnje, već takodjer i one, koje bi se priznale vlastitoj plovidbi kasnije. Iznimku od tog pravila tvori ribarska plovidba. Dalje se obavezuju oba dva dijela, da neće izdavati nikakve zabrane uvoza ili izvoza te da će dozvoliti i prevoz robe. Iznimku tvore jedino državni monopoli. Ugovor stupa u krijepost dvije sedmice iza izmjene ratifikacije mirovnog ugovora te se može otkazati iza 30. srpnja 1919. sa šestmjesečnim rokom.

* **Švicarska je vlada** dala zatvoriti i zapečatiti rusko poslanstvo u Bernu. Ova će mjera ostati u krijeposti, dok se ne ustale u Rusiji prilike i dok Švicarska ne prizna nove ruske vlade.

Iz Rusije i Ukrajine.

Kijev, 26. Ministarsko je vijeće odobrilo nacrt ministarstva za poljodjelstvo o realizaciji ovogodišnje žetve. — Novine objavljuju danas nacrt predbježnog zakona o uredjenju prodaje zemljišta unutar ukrajinskog državnog područja. Predvidja se, da ukrajinska zemaljska banka imade pravo kupiti zemljišta i šume u neograničenoj mjeri, dok pojedine osobe ne mogu kupiti više od 25 desjatina. Poljoprivrednici i zadruge mogu kupiti zemljišta i preko 25 desjatina pod uvjetom, da dio pojedinih članova ne prelazi 25 desjatina i da se pojedina zemljišta prije registracije izmjeri. Zemljište, što je bilo kupljeno preko te mjere zapada bez troškova državi. Kontrola i provadjanje tih odredaba povjerena je novim zemaljskim komisijama.

Ženeva, 27. Havas javlja iz Stockholma: Hiljade Rusa svih stanova, medju njima i 8 generala, prebjeglo je u Japan. U stranačkim kotarima gradova Kobe, Jokohama i Tokio poskočile su veoma znatno živežne cijene.

Političke vijesti.

Gdje se odlučuje o našoj sudbini?

„Hrvatska Riječ" donosi ovu značajnu bilješku o „važnim audijencijama" glede sudbine Dalmacije, Bosne i Hercegovine: U jučerašnjem smo broju zabilježili, da su u posebnim audijencijama primljeni kod kralja hrvatski ministar dr. Unkelhäuser i ministar-predsjednik dr. Wekerle. Danas se javlja, da je u srijedu u večer pozvan u Budimpeštu i hrvatski ban, A. pl. Mihalović, i da je otputovao u Beč, gdje će biti od vladara primljen u audijenciju. Svima se ovim audijencijama pripisuje velika politička važnost, naročito poslije pisanja madžarske i austrijske njemačke štampe, po kojemu se sprema uredjenje položaja Dalmacije i Bosne i Hercegovine. Poznato je, da je ova štampa — bar jedan njen dio — u posljednje vrijeme forsirala „riješenje" jugoslavenskoga pitanja u monarhiji na način, koji bi imao Slovence izolirati, dajući tomu pravac „velikohrvatski". Medjutim, glasovi koji se šire kazuju sve prije negoli kakvo „velikohrvatsko riješenje". Izgleda, da se hoće stvoriti jedan fait accompli, koji bi mogao u narodne težnje unijeti smutnju. Zanimljiva je vijest, koju jutarnje „Novosti" donose iz Budimpešte o tim audijencijama i koja glasi: „Kako saznajemo, imale su u jučerašnjim audijencijama u Beču, uz koje se obavilo krunsko vijećanje, pasti odluke glede sudbine Dalmacije te Bosne i Hercegovine. Dalmacija bi se imala pripojiti Hrvatskoj, a Bosna i Hercegovina postati banovinom uz svoga bana i svoj sabor te slati 40 zastupnika u peštanski sabor. Danas bi glede svega toga imala izaći službena objava". Koliko je ova vijest ispravna, u ovaj čas ne znamo, pa čekamo službeno objavu o svemu tomu. No sa svoje strane možemo zabilježiti verziju, da se već duže vremena radi oko riješenja, po kojemu bi se, kako je ispravno, Dalmacija imala pripojiti Hrvatskoj, a po kojemu bi se Bosna i Hercegovina imala podvrgnuti ugarskoj upravi. Takvo riješenje, dakako, ne bi bilo u skladu sa riješenjem, kakovo se sa narodnoga gledišta mora imati pred očima i tražiti. Uostalom čekamo službeno saopćenje. Jesu li doista sve ove audijencije u vezi sa gornjim pitanjima, o tomu se dosada službeno ne javlja ništa.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Pod naslovom „Protestujemo" piše mariborska „Straža" o audijenciji u Beču: „Pa ta deputacija razbrbljala se u Beču, da govori u ime jugoaustrijskih Nijemaca i Slovenaca. Proti tom iskrivljavanju faktičnog položaja nojodlučnije protestujemo. Ta deputacija nije zastupala niti 5% jugoslavenskog pučanstva. Govoriti je smjela najviše u ime par tisuća doseljenih Nijemaca — dapače ni toga ne — i u ime nesvjesnih i zavedenih 7000, reci i čitaj: sedam tisuća „Štajerčevih" pretplatnika. To je sve. I sad hoće da slijepe javnost, da su govorili takodjer u ime Slovenaca! To je upravo tako, kao da i $^1/_3$ njemačkih doseljenika u Kuronskoj i Estonskoj glasuje za savez sa Njemačkom, te se to glasovanje razbubnja po svijetu kao glas samoodredjenja kuronskog i estonskog pučanstva. Mi najodlučnije otklanjamo takvo zastupstvo poštenih Slovenaca. Protestujemo takodjer proti tomu, da naša vlada uvlači uzvišenu osobu vladara u političke bojeve. Političke audijencije pri caru predlaže ministar-predsjednik, njemu se mora predložiti sadržaj govora, on je takodjer odgovoran za to, što se pri takvim audijencijam zbiva. I tako je dr. Seidler odgovoran za nesnosan, oduran, surov i žučljiv ton, u kojem su u subotu govorili naši Nijemci i renegati pri caru proti Jugoslavenima. Dr. Seidlera več se davno upozorilo na zle posljedice tog koraka i zato je jedino on odgovoran za sve zlo, što će nastati iz eventualne zloporabe carevih riječi od naših protivnika. Vlada uvijek ističe, da hoće načiniti mir medju narodima, a radi i povećava samo razdor i pooštruje neprijateljstvo. Tako je učinio Czernin, tako čini dr. Seidler. S dr. Seidlerom obračunat će se ta u parlamentu, bude li uopće još kada imao odvažnosti, da se pred njim prikaže". Tako „Straža". „Slovenski Narod" piše o toj stvari: Vlada je počinila uvredu veličanstva, kad je pustila pred cara čovjeka kakav je „Schriftleiter" ptujskog „Štajerca", Linhart. No to je njena stvar. Mi hoćemo samo upozoriti, kako je u subotu govorio Linhart i kako je patrijotski govorio prije 13 godina, kad je bio radikalan socijalni demokrata. „Straža" donosi nekoje ostavce iz njegova govora, dne 19. studenog 1905. u Trbovlju, koji je žalibože većinoma propao cenzuri. Što osta, dovoljno je da se usporedi. Linhart je tada rekao: „Što je uzrok, da je sva naša politika tako zamazana? U Rusiji je napredak, u Italiji takodjer. Njemački se Vilim boji naroda. Takodjer Austrija nema razvoja kao druge države. To zato, što je Njemačka država Nijemaca, Italija država Talijana, Austrija kongromerat smeti cijele Evrope. Avstrija je priženjena država. Za to je slabija nego Turska; a ipak pjevaju lijepe pjesme o njoj (zaplijenjeno). Takodjer mi se ne ćemo prodati Nijemcima i nijemškutarima ili Talijanima. Mi imadmo samo boj proti onoj: Sve za vjeru, cara, dom! Za vjeru neka se brine svaki sam, za dom pobrinut ćemo se mi, kad dobijemo prava (zaplijenjeno). Rudar je više zreo za politiku, više potreban (zaplijenjeno).

*

Iz češkoga svijeta. Vijest, da je dr. Kramař izagnan iz Prage ne odgovara doslovno istini. Redarstveno je ravnateljstvo savjetovalo dr. Kramařu, neka zapusti Pragu. On se preselio u velu u Zbraslavu u neposrednoj blizini Prage. Nekoji listovi javljaju da se dr. Kramar nalazi tobože tamo u prijatelja na lovu. — Dne 28. svibnja započeo je pred praškim kaznenim sudištem niz procesa, koji su u savezu s proglašenjem prekoga suda u pojedinim djelovima Češke. Prvi proces tiče se 37 optuženika, koji su sudjelovali pri demonstracijama u Kladnu kod Praga. Budući da su svi optoženici učinili tobožnje delikte, radi kojih su optuženi, prije proglašenja opsadnog stanja i prekog suda, ne mogu biti osudjeni po prekom

du. — „Prager Tagblatt“ doznaje iz Beča, da e isključeno, da će biti zabrana o izlaženju „Nadnih Listu“ u veoma skoro doba opet opozvana.)novno izlaženje tog lista bilo bi, veli, dozvoljeno dino tada, kad bi „Narodni Listy“ pružili jamstvo ede svog budućeg načina pisanja. „Venkov“, akle tu vijest prenosimo, pripominje: Ta vijest uči veoma sumnjivo i tumači valjda želju samo ih krugova, koji bi rado kompromitovali „Nadni Listy“. Ali to ne će uspjeti. — Proti oktrona protestovalo je češko narodno vijeće i savezi ških gradova i kotara u kraljestvu Češkom. — ošlu nedjelju obdržavale su se u Moravskoj dvije like narodne manifestacije. Jedna u Moravskoj stravi, druga u ugarskom Hradištu. Jedna na rajnoj sjevernoj točki Morave, druga na južnoj. Moravskoj Ostravi sakupilo se na hiljade ljudi Moravske i Šleske, da manifestuju za slobodnu šku državu. Govorilo je više govornika, nekoliko iiževnika i zastupnika. Manifestacija bi zaključena enarodnom prisegom češkom, kojom se zakielo ško zastupstvo na velikoj protestnoj skupštini u agu, dne 13. travnja. Slovaci iz Moravske obžavali su svoj veliki tabor naroda u ugarskom radištu. Prisustvovalo je najmanje (kako javljaju ški listovi) deset hiljada osoba. Iz Ugarske dioše samo detektivi, za narod bijaše granica tvorena i pomno čuvana. Govorilo je i tu nekoo čeških poslanika, a na to je vascijeli narod, ji bijaše tu zastupan u krasnoj slovačkoj narodj nošnji, svečano se zakleo prisegom češkoga roda. — Prigodom 30. svibnja izašao je u „Slonskom Narodu“ članak dr. Premysla Šamala, u jem se veli: „I unatoč tomu, što se na obzoru kupljaju magle nezakonitih oktroja, unatoč tomu, njemački listovi pozivlju na obnovu persekucija avenskih naroda, Praga se raduje, a s njom se duje i cijela Češka, Moravska i Šleska, koje su svijesne svoje vlastite sile, te su osvjedočene, ne će u tom užasnom ratu pobijediti oružje, ć misao slobode i samostalnost naroda“.

•

Prije sedamdeset godina. „Sami žalošćeni smo radi nemilog preobrata naših doaćih prilika, sami smo u neprestanoj bojazni, da un opet ne uvedu vojničku strahovladu napadajima busije na naše glave: Gledamo još većom bozni na vas, rodjena braćo sa juga i naše srce hće pri čitanju žalosnih vijesti o izdajničkom tupanju proti vašoj domaćoj samostalnosti, o licujernom kršenju obećanja, koje su vam zadali u škim dobama za plaću za vašu iskrenu krvavu otporu.“ Tako je prije sedamdeset godina pisao svojim „Narodnim Novinama“ Čeh Karel Havliček o poziv Jugoslavenima, kad je iza Jelačićevih tava u Ugarskoj došla na kormilo kao plaća za iš posten rad, apsolutizam i reakcija. Dalje piše avliček: „Braćo! Budite osvjedočeni, da nas sašnja vlada nije iznenadila svojom vjerolomnošću: adosmo dobro, što nas je iskustvo mnogo trpkih olječa naučilo, da se riječ nama dana ne će držati, d ne bude treba naše pomoći; ali nijesmo mogli ače, nego podupirati vladu proti sebičnim nakama Madžara i Nijemaca. Kad bi ta dva naroda la pravednije, snošljivije postupala s nama Slavema, ne bismo bili prisiljeni jedan drugome iskoti jamu, u koju će nas vlada sve sada položiti; smo morali jedan proti drugome svoje sile upobiti i ojačati tako onu silu, koja u svojoj bezvstvenoj sebičnosti ne poznade ni pravednosti ni hvalnosti!“ Na to veli Havliček: „Ali još nijesmo i koncu, još nijesmo pokopani. — Živi, živi duh avenski, živjet će vjekoma, uzalud su, birokrati, še srdžbe proti nama! — Jedina naša briga jeste da, da se vi, braćo sa juga, u vrućini svoje žeoke krvi ne dadete zavesti pravednom srdžbom ojom na nekakav ustak oružjem, na koji će vas jista birokrati na sve načine draždititi, da onda jelom svojom ogromnom silom potlače život slanski do posljednje iskrice. To bi zajista bilo u n okolnostima s veseljem dočekano od biroatske reakcije, da nadje time uzroka uzeti nam trag zadanu nam riječ i započeti sa nepoštenom ojom vjerolomnošću. Ne, braćo! U te mreže luvih diplomata ne ćemo ući; povest ćemo borbu oju pravednu proti njima zakonitim putem, putem ava, putem sabora; većinu na zakonitom putu ademo sigurno i ne trebamo revolucije. Pustit mo tu birokratsku stranku, da ona proti nama počne s revolucijom, da ona sama pred cijelim ijetom javno i bez opravdanja prekine zadanu m riječ, da nas izdade kao Juda pred očima ele Evrope; onda ćemo uvidjeti, kakove će joj odove donijeti njena podlost i izdajstvo. Medjutim čajmo se mi, dva bratska plemena Slavena, goslaveni i Česi, čije nesebično prijastvo ne će uspjeti ni paklu da pomuti, koji će jek kao dvije zvijezde posestrime kročiti istim em na slovenskom nebu; medjutim je porasti e moći osviještenjem cijeloga naroda na takav panj, da ne će biti moguće, da se izdajnički okrati igraju s nama i upotrebljavaju nas kao dstvo svojih nepoštenih nacrta“. — Karel Havli- „Národní Noviny“ od 11. veljače 1849.

Iz bivše ruske carevine. Kako se sveopće sudi, mir izmedju bivše ruske carevine i središnjih vlasti nije na čvrstim nogama. U samoj Ukrajini raste ogorčenje proti Njemačkoj, koje je posljedica njemačke militarističke politike. Ukrajinski narod, koji osjeća, da nije ništa drugo, do li ogranak velikog ruskog naroda došao je pod njemačkim vojničkim pritiskom do uvjerenja, da su Nijemci izmislili slobodnu Ukrajinu samo da mogu sada u njoj provadjati svoje planove. Ukrajinski seljak, koji je pred malo tjedana klicao: „S nama je Bog i Nijemac“, vidi sada u pruskom vojniku onoga koji dolazi da ga uznemiruje pri njegovom bezbrižnom miru, da traži od njega, ono što mu ne pripada i za što se on, ukrajinski seljak, koji ne voli rata ni vojnika, znojio. Kratko je doba bilo dovoljno da se Ukrajina potpunoma rastrijezni. Dodje li do sklopljenja mira medju Ukrajinom i Rusijom, osjetit će se još više, jače, kako se promjenilo raspoloženje nove te države, koju su Nijemci stvorili. K tomu dužno pridodati izreke revolucijonarca Burceva, koji je rekao, e je treba sjediniti sve ruske sile pod vodstvom Miljukova i Kornilova te stupiti u saobraćaj s Ukrajinom i boriti se proti Njemačkoj. — Trgovački brodovi, koji su se nalazili u ruskim vodama, bijahu uništeni, da ne padnu u njemačke ruke, pri prodiranju Nijemaca sa kopna i s mora prema Petrogradu. Posadke su brodova otišle u Petrograd, da tamo stupe u boljševičku armadu. Značajna je takodjer činjenica, da Njemačka ne će da ispusti ruskih zarobljenika u Rusiju, te će se izmjena izvršiti tekar, kad bude sklopljen sveopći mir. — „Novine“ donose: Boljševička vlada brzojavlja u Amsterdam, da pučanstvo u Ukrajini koleba, bi li priznalo Skoropadskijeve naloge. Skupština od 20.000 seljaka, što je sazvana u Kijev, raspuštena je od Nijemaca. U zemlji vlada silno uzbudjenje i skupštine su po okružjima zaključile žito i ostali žitak spaliti (!). Nijemci prevoze hranu, gdje se god domognu u Njemačku. Članovi su rade proglašeni izdajicama. Hetman Skoropadski zapovijeda još jedino tjelesnom stražom od 100 momaka. Nijemci imenuju svagdje vlastite službenike. Stanovništvo traži zaštite u Velikoj Rusiji, da se riješi njemačkog gospodstva. Boljševička vlada protestira protiv takvog postupka i protiv usmrćenja pučkoga komesara za mornaricu Jončungina (?). Njemačka je uprava odgovorila, da je Jančungin pokušao uzdići pobunu medju njemačkom pomorskom infanterijom i da ga je zato finsko vojno sudište osudilo.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko podružnice Družbe sv. Ćirila i Metoda u Puli, položio je njezin počasni predsjednik, gosp. Niko vit. Mardešić K 500·—. Kako u svakom narodnom pokretu, tako i pri osnutku naše srednje škole u Puli, pokazuje naš vit. Mardešić lijepi primjer i pruža darežljivu ruku. Bog nam ga živio! — Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi. Kod posjeta poslije vjenčanja gg. Ivana Lorencina i Ane Lorencin, U Medulinu, sakupila je gospodjica Milka Grahalić sa g. Mihovilovićem K 64·—. Pošto je stigla pred više vremena iz Kammersdorfa i Dirnleis svota od kruna 92·—, a do danas neznamo u koju svrhu, izručujemo je srednjoj školi u Puli. — Prijatelji sa „D“. polažu K 18·—, Gosp. Valerij Bronzin K 20·—. Ukupno K 694·—; zadnji iskaz K 57.571·51; sveukupno K 58.265·51. Živjeli vrli rodoljubi! Naprijed ustrajno i požrtvovno za napredak i budućnost naše zapuštene djece.

Za one, koji primaju potporu. Javlja se na sveopće znanje svrhom ukinuća prevelike strke stranki kao i bržeg njiju obavljenja, da će se kod blagajne ovdješnjeg c. i k. poreznog ureda isplačivati vojničke potpore u roku od 3. do 8. lipnja t. g. bjegunačke pak potpore te doprinosi za opskrbu u tom sljedećoj sedmici i to tim tokom:

dne 10. lipnja do broja	naznačnice			6000
„ 11. „ „ „		6001	do	7800
„ 12. „ „ „		7801	„	9500
„ 13. „ „ „		9501	„	9600
„ 14. „ „ „		9601	„	9800
„ 15. „ „ „		9801	„	dalje.

Jedan predlog. Čitamo u „Primorskim Novinama“: Javljam se i opet jednom. Javljam se pravo zdravo hrvatski ili kako bi naš primorski svijet rekao „tvrdo hrvatski“ da me cijeli hrvatski, srpski i slovenski svijet razumije. Ima u nas Hrvata, Srba i Slovenaca još ljudi, što se osjećaju Hrvatima, Srbima i Slovencima, a pišu se starim pravopisom, tobož radi neke tradicije, recimo: Xillich (Žilić), Brancsich (Brančić), Miklouschitz (Miklovšič). Takav način pisanja je danas nesavremen u doba Jugoslavije, u doba nove narodne zore. U tom načinu pisanja odrazuje se samo naša prošlost, koja je išla nenarodnim putem. Čujem, gdje mi dovikuju: — Mi nijesmo skorojevići, već koljenovići! Ja im se odazivljem: — Znadem, svjetla gospodo, vaši su stariji bili gospari i pismeni ljudi, ali baš ta njihova pismenost dokazuje, da su bili Talijani, Madžari ili Švabe, pa ih nije ni Gaj, ni Dositej ni Prešern probudio i tudjinskog sna! Još ću im reći: — Danas se ljudi sa našim imenima, a tudjinskim načinom pisanja, većinom vrstaju i u redove tudjih nenarodnih ideja, kojima nije mjesta na našem Jadranu, niti uopće od Soče do Soluna. Nu eto, javi li se još neko, pa reče iza toga: — Ja sam Hrvat, Srbin, Slovenac, ali ne mogu nikako da zapustim drevni način pisanja, ostavljen mi u zapis od pokojnog bâbe, a ja ću mu i tada naći lijeka: — Elem, brate, kad se držiš predaje ko pijan plota, a ti uz stari način pisanja metni i novi, pa se piši ovako: Xillich recte Žilić, Brancsics recte Brančić, Miklouschitz recte Miklovšič. Naš će svijet barem odmah znati, da si po srcu i misli naš, al da poštuješ ko gospodski koljenović uspomenu bâbe svoga! Doći će nato stalno tvoj sin, te će pridržati samo onaj recte u pravom, zdravom uvjerenju da time poštuje i cijeni još i više i tvoju svetu spomen i svoje slavno pleme. Fran della Marsecchia recte 'z Maršeće.

Ča pravi Franina. Zdravi mi bili, gospod cenzor, vi i cela vaša kompanija. Neka znaju dereŝto, da ta put se ne bih bil potrudil pisat za „Hrvatski List“, da se ni njihova dobrota, gospod cenzor, ...alo ogrešila na Telovo, kad je po drugi put zaplenila moj artikul i još me uvredil, kad je pobelela ono mesto, kade pravim, kako poznam zakone. A sad, gospod cenzor, ako svet ni ne će znat, ako mi vi moj današnji artikul pobelite, neka znaju almeno oni,

To su gospod cenzor dokumenti od fundamenta. Ko ih zaplenite, past će Vam na dušu, a Franina će bit veseleji i kuntentei. Zač neka znaju gospod cenzor, da „Hrvatski List“, na Telovo je izgledal u redu. Ona lepa pesma našega mladega Pazinca, ka pravi kako je Veli Jože peval svoju junašku pesmu i kako je sad naš Veli Jože oživel i mlad, jak i pametan a glavno pametan, neka znaju gospod cenzor i vaša kompanija,

A pak ono beljo polje va foje tako lepo pristaje, zaplenjena beseda tako snažno govori, da ću, neka znaju gospod cenzor, bit ponosan na sure vlase starega Franine, ako mi i ov artikul zaplenite. A sad na velu politiku i s velun besedun, kako pokojni ministar od male durance a živ grof Černin. Va Franciji, kako se čuje, gre Jermanik napred. Pravi, da je to zadnji put, da će pak napraviti mir, kakovega bude on hotel. Ma Bog ga ne videl. To govori već četiri leta, da je zadnja batočka, pak da će doći mir. Mesto mira, pokle batočke, ali kako se učeno govori, mesto mira pokle odlučne bitke, pride preštit od gvere. Mir, kraj od vojske, zadnja batočka?! — Ćakule — bakule! bi rekal kum Franina. Istina je, da se va Franciji tuku, al ne smemo mislet, da se to tako tuku prvi al zadnji put. Jermanik napravi jedan žbortun danas, njegov brat po krvi Anglež ga napravi jutre. Va Berlinu govore, da je njihova pravica i da je Bog ž njima, naš plovan, govori da oni nimaju ni pravice ni Boga, a to je potrdil i naš presvetli biskup Mahnić. Va Londone pak drže ministri govore, kako imaju oni svu pravicu, a ja mislin, i ko ni nimaju pravice imaju palente. Za nas ni već na svetu ni Angleži ni Francuzi ni Jermanika. Mi mislimo, da smo na svetu mi, da smo Jugoslaveni i da moramo imet Jugoslaviju. I to more znat i gospod cenzor, da će Franina vavek, dok bude po zemlji hodel pisat va foje za Jugoslaviju, i da će mu cenzor, kad je već počel, beliti artikule, al doći će dan, kad cenzor ne će imat pravice mešat se u naše stvari a foj će još vavek prinašat, ča pravi Franina.

Dnevne vijesti.

Njemačko nacijonalni list protiv njemačko nacijonalne politike persekucija. Protiv načina, kako hoće austrijska vlada da uz pripomoć i huckanje njemačkih nacijonalaca „riješi“ narodnosna pitanja, ustaje njemačko-gradjanski „Prager Tagblatt“ i to jedini njemački gradjanski list u Austriji. Da je to jedin jedincati list, koji je u stanju još, da mirno i logično misli, znak je posvemašnje demoralizacije i propalosti njemačkog gradjanskog političkog života. List veli: Mi nijesmo pristaše naredbe o podiobi Češke u okružja niti prianjamo uz „Nar. Listy“ ali prosvjed, što je došao iz Launa, mora nas ipak razveseliti. Dodat će se možda i to, da cenzor, koji imade novinu dva sata prije izlaženja pred sobom, ne treba da obustavlja novine. Imade li unatoč toj cenzuri u novinama još uvijek nešto, što je kažnjivo ili što ugrožava državu, moralo bi se odstraniti cenzora ali nipošto obustavljati novine. Kako će djelovati obustava najvećeg češkog lista na antantu, kako tek na češki narod u Češkoj?! Zabranjuje li se javnosti, koja imade pouzdanja do izvjesne novine, da je čita, postaje nužno plijenom nevjerojatnih i ludih glasina. Protiv tendencija, što su po povratku Kramarža zavladale u „Nar. Listyma“, nije savjesna vlada bez oružja. Tiska li jedna novina nešto kažnjivoga, može se je staviti pred sud, donosi li nešto neispravnoga ili iznakaženoga, mora da naisne točan popravak od riječi do riječi. Vodi li

...dan list krivu politiku, može oblastna vlada da nastupa protiv njega drugim novinama, službenim izjavama, osobnom agitacijom. Za to treba naravski rada, djelovanja, proučavanja ali takodjer proučavanja stvari. Stvar Austrije nije napram češkoj tako slaba, e bi se morala smatrati izgubljenom. Moglo bi se još dosta toga kazati, što bi interesovalo i najzakletije pristaše Kramaržove. Kramaržova politika nije u ostalom imala toliko uspjeha, e se ne bi moglo ustati protiv nje. Vlada medjutim šuti, konfiskuje i obustavlja novine. Ljudi u Argentiniji zapravo ne znadu, kako smo dobroćudni i dobrosrčni mi u Austriji. Ne može se zahtjevati, da se u Amsterdamu pravo prosudi našu dobroćudnost. Tamo stizavaju iz Austrije samo depeše sa slijedećim natpisima: Zabrana, konfiskacija, obustava, raspust itd. Mi ovdje znademo, da raspust općinskog zastupstva u Launu ne predstavlja svjetovnopolitički dogadjaj; ali u inozemstvu čitat će se taj izvještaj u obliku, kako ga širi Reuter, i to ne s onakim smiješkom na ustima, kao što mi. I tako se stvara iz sitnica i tričarija slika o reakcijonarnim središnjim vlastima u redarstvenim državama, koje idu jedino za tim, da tlače, raspuštaju, konfiskovaju i obustavljaju slobodne narode. Tako se predočuje staru, dobru Austriju kao tlačiteljicu malih naroda. Članak je, kako vidimo, pisan doduše bez shvaćanja austrijskog problema, izašao je iz čisto njemačko nacijonalnog svjetovnog nazora, ali člankaru se može ipak priznati, da misli, kad piše članke, što se o našim njemačko nacijonalnim urednicima na nikoji način ne može da tvrdi. Za sada su vladine mjere izazvale u pristojnim njemačkim krugovima samo otpor — predbježno tek medju socijalistima — kako vidimo, javljaju se glasovi takodjer iz krugova gradjanskih Nijemaca. To su dakle bitni rezultati Seidlerova apsolutizma, da gubi i zadnje ozbiljne pristaše medju svojim sunarodnjacima i da ostaje osamljen u krugu različitih Orniga, Linharta i sličnih džentimena.' Da slavenskih naroda nije pridobio, posvema je jasno. Isto tako je jasno, da je u našim očima izgubio ono poštovanje, koje smo dužni i našem najljućem narodnom neprijatalju, ako se ne razlikuje od nas shvaćanjem značajnosti i poštenja već jedino političkim mišljenjem.

Izmjena ratnih zarobljenika. Prema stiglim službenim vijestima kr. španjolskom konzulatu na Rijeci, došlo je do medjusobnog sporazuma izmedju ces. i kr. ove monarkije i one u Moskvi u pogledu izmjene civilnih zarobljenika. Ova se izmjena tiče osoba zadržanih nakon buknuća rata izmedju spomenutih vlada kao i onih stanovnika iz okupiranih krajeva, koji su bili predvedeni sa ratne zone u unutrašnjost zemlje, ali izuzevši muškarce od 16. do 50. godine života. Za daljnje upute neka se interesenti obrate na kr. konzulat na Rijeci.

Raspušten koncerat čeških umjetnika u Splitu. „Naše Jedinstvo“ javlja: Prošle je nedjelje bio u općinskom kazalištu u Splitu koncerat slavne češke pjevačice Olge Borové-Valouškové i pianista Jeremiáša. Obojici je publika priredila ovacije. Darovana im je krasna velika zvijezda u cvijeću s trakovima hrvatske, srpske, češke i slovenske trobojnice i dva lovor-vijenca sa češkim znakovima. Radi pokliča u parteru komesar je pred zadnjim komadom obustavio koncerat i pozvao publiku da se razidje.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Nakon stanke od pet nedjelja, prouzrokovane slagarskim štrajkom, izašao je opet revijalni tjednik „Hrv. Njiva“ kao dvobroj, te će i dalje izlaziti kao dvobroj, dok naknadi zaostatak. Sadržaj 16.-17. dvobroja „Hrv. Njive“ jest ovaj: Od uredništva: Nova ili stara politika? — Prof. Ferdo Šišić: Zrinsko-Frankopanska katastrofa. — Dr. D. Prohaska: O Narodnom Divadlu. — Prof. dr. Gj. Nenadić: Važnost šuma u narodnom gospodarstvu. — Petar Konjović: Naša pučka pjesma. — Juraj Demetrović: U znaku sile. — Karlo Häusler: Pravosudne arabeske. — Smotra: Značaj proslave 1. svibnja; Nakon štrajka knjigotiskarskog osoblja; Zar reakcionarni kurs na cijeloj liniji; Proslava pedeset-godišnjice Narodnog Divadla; Mužičko-kazališni referati itd. — Listak: Miroslav Krleža: Žene na kiši. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ stoji K 36; ovaj dvobroj K 2. — Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

✝

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je naš neprežaljeni suprug, odnosno otac, sin i brat

Jakov Šverko

(iz Lanišća) dne 1. lipnja, u 5 sati ujutro, nakon duge i teške bolesti, u 46. godini života, blago u Gospodinu usnuo.

Sprovod milog pokojnika krenut će u ponedjeljak, dne 3. t. mj., u 4 sata poslije podne, iz kuće žalosti, Via Bradamante 126, na civilno groblje.

Pula, 2. lipnja 1918.

Jelka, supruga. Ivan Šverko, otac.
Jelka, Marica, Josipa, kćerke. Antun, Mate, Petar, braća.

Jedan predlog.

Ove godine očekuje se u Istri veoma dobra žetva, u poredbi sa lanjskom. Naravno ne će ta žetva biti za rekvizicije, jer u prvom redu u Istri nema veleposjednika uopće, a u drugom redu Istra ne može niti da sama sebe prehrani. To znade dobro i naša vlada, pa joj sigurno ne će ni pasti na um, da traži nešto onde, gde ništa nema. Ali opet imade u Istri sela, koja će požeti barem toliko, da razumnim gospodarenjem budu imala čime da se prehrane kroz zimu, jer nema nikakve nade, da bi rat mogao svršiti još ovog leta i eventualno pred zimu.

U tim selima opet bit će sigurno seljaka, koji će požeti i nešto više nego li će trebati za svoju obitelj. Naravno ne će ni oni imati ništa u izobilju, ali opet naći će se i takvih, koji bi mogli, da nešto zrnja iza žetve ili na jesen ustupe u koju njima potrebnu svrhu.

Dogodio se slučaj, a dogodilo se i više slučajeva u Istri, da je učitelj ili učiteljica morala pobeći sa sela, ostaviti školu i podučavanje, jer nije imala što da jede. Naš bedni učitelj i učiteljica mora da žive sa svojom sićušnom, smešnom plaćicom, dok poslednji pometač ulica u gradu, poslednji nosač tereta imade tri, četiri — deset puta veću plaću, nego li on učitelj(ica) sa srednjoškolskom izobrazbom.

Pa kad takav ubogar dodje u nepoznato selo i ne može da svojom mesečnom plaćom kupi ni pet kila kukuruza, a ljudi ga s nepovjerenjem gledaju, misleći možda, da taj novi čovek živi u blagostanju, vide li, da je možda jedino odelo, koje poseduje i na sebi imade, čisto i pokrpano. Posvema je naravno, da ne može izdržati na selu, gde se seljaci sami boje da ne bi poginuli od gladi, i on mora bežati, tražiti si službu drugde, tražiti mesto, gde će biti bolje plaćen i bolje nahranjen.

Tim svojim bežanjem od puka, a učitelj je na to bežanje primoran, nanaša neprocenjivu štetu samome puku. Deca, koja danas u odsutnosti oca i u velikoj zaposlenosti majke, gube sa svojim učiteljem jedinog odgojitelja, jedinog lečnika, koji može da u ovim teškim danima leči i plemeni dečija srca, prepuštena su onda sama sebi i izvržena svim otrovima današnjeg nesnosnog života.

To nas potaklo, da u interesu puka, koji će do mesec dana žeti plodove svog krvavog rada, napišemo ovo nekoliko reči. Ni odkuda ne možemo da očekujemo nikakve pomoći do li sami od sebe. Vlada se naša neće nikada postarati, da našemu narodu dade učitelje, te se naši narodni protivnici još i vesele, kako naši učitelji stradaju i kako se naša deca iz dana u dan sve više gube i podlegaju pokvarenosti. Zato moramo tim više da mi sami nastojimo, kako bismo narodu, glavno puku po našim selima, osigurali učitelje, a učiteljima opet osigurali na selu barem pristojan život.

A budu li naši seljaci to htjeli, budu li zajista iskreno nastojali, da priskrbe svojoj deci dobrog odgojitelja — učitelja, može naš predlog i uspeti. Dužnost je svih naših općinskih tajnika, načelnika, općinskih župana i svih pismenih i inteligentnih ljudi da narodu, svojim bližim znancima, rodjacima i prijateljima to razlože, a naravno i sami prema svojim moćima to podupru, pa će i učitelji biti zadovoljni s narodom i narod sa svojim učiteljima.

Predlog se sastoji u tome: Svaki imućniji i srednji seljak, koji će požeti nešto žita, pšenice ili kukuruza, moći će uz dobru volju ustupiti već prema svojim silama nekoliko kilograma 5, 10 ili 15 kg (ili po domaće 1 starić) svome učitelju. On to ne će niti opaziti, a učitelju će ipak time učiniti veliko dobročinstvo, osigurat će time svojoj djeci odgojitelja i napokon će u teškim danima i u nevolji izvršiti kao pošten čovjek jedno dobro delo, koje će na koncu ipak koristiti najviše njemu samome. Kako pak bi se učitelja ili učiteljicu izbavilo od tog zajista neugodnog prosjačenja, bilo bi veoma pohvalno, kad bi se kod tog posla, naime sakupljanja žita za učitelje latili već spomenuti općinski načelnici, tajnici, župani itd. te sami celu stvar sretno priveli ka koncu.

To je naš savet. Jedan predlog, jedan način samopomoći. Zavisi o zauzetnosti naših ljudi, hoće li to uspeti. Nadamo se, uvereni smo, da će naši ljudi napokon razumeti, da si samo mi sami medjusobno možemo pomoći, te da će tu stvar provesti!

Na posao!

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čijavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, ponedjeljak 3. lipnja 1918. — Broj 1039.

Resolucija jugoslavenske omladine u Beču.

Vlada se naša brine za to, da misao narodnog ujedinjenja i oslobodjenja ne bi zamrla. Njezin je rad najbolja agitacija za Jugoslaviju. Naši se državnici nijesu naučili od historije baš ništa. Oni misle, da se sve jačim i bezobzirnijim pritiskom može zatomiti narodnu svijest, ubiti narod. Kad bi realne prilike u našoj državi bile takve, da bi Slaveni tvorili samo neznatnu manjinu, moglo bi se razumjeti nastojanja ministra-predsjednika viteza Seidlera. Ali Slaveni u Austriji tvore dvotrećinsku većinu, Slaveni su najžilaviji i najzdraviji elemenat u Austriji, Slaveni su takodjer već odavna prekosili Nijemce u kulturnom radu. Isključeno je prema tome, da bi ikoja austrijska vlada mogla nametnuti većini države svoju reakcijonarnu volju. Ministar-predsjednik vitez Seidler nema za svoju politiku niti same Nijemce na svojoj strani. Jedini njemački šovinište oduševljuju se za Seidlerove nacrte; to su većinoma uskoci s fronte, ratni lihvari i špekulanti, kojima je rat dobrodošla prilika za izrabljivanje naroda i države u sebične svrhe. Ovi ljudi žele, da se rat čim dulje nastavi; a pošto samo njemački imperijalizam omogućuje produljenje rata, kušaju nametnuti austrijskoj državi takvu njemačku imperijalističku vladu, koja će se u svakom pogledu pokoravati zapovjedima, štono dolaze iz Berlina. Austrijska vlada misli, da su i danas narodi tek sredstvo za politiku. Narodi medjutim znadu, da je vlada tek sredstvo u narodnim rukama. Narod neće germanizacije, neće rata i narod će znati prisiliti vladu, da poštuje njegovu volju.

Ova politika tlaka i pritiska izazvala je, a drugo nije moglo ni biti, samo otpor i ogorčenje. Sa svijuh strana dolaze vijesti, kako je naš narod uzbudjen, kako je sve više oduševljen za svoju državnu ideju, koja ga jedino može da spasi od daljnjih nevolja i muka, novih Seidlera i Stürgkha, daljnjih izrabljivanja u tudje svrhe, daljnjeg krvoprolića. Vlada zabranjuje doduše sastanke i skupštine. Ali ove zabrane samo podpiruju požar. Našem narodu ne treba više agitacija i manifestacija. On je već zreo za slobodu.

Nijesu za ovim narodnim pokretom mogli zaostati niti naši sveučilištarci, koji su se od vajkada borili u prvim narodnim redovima, koji su svojim radom budili narod i širili nove, zdrave, spasonosne ideje medju narodom. Ovih dana sastala se bečka jugoslavenska omladina, da manifestira svoju volju i želju, da se rad za ostvarenje narodnih ideala svede na pravi put. Jednodušno je stvorena odluka da i ona doprinese svoj dio u tome radu i da iz dosadanje pasivnosti predje na aktivan rad. Nakon razloženja više drugova o prijekoj potrebi aktivnosti te o nuždi koncentracije svih narodnih sila predložena bje resolucija u tom smjeru, koja je nakon generalne i specijalne debate jednoglasno primljena. Raspravljalo se o tome, da se pripremi gradivo za daljnji zajednički rad cjelokupne jugoslavenske akademske omladine sviju universiteta, da se akademska omladina zbliži i zbije u čvrstu i prvu narodnu falangu, da bude stup i čvrsta obrana našeg narodnog ujedinjenja — naših ideala. Sastanak je posjetilo odaslanstvo poljskih akademičara, te je izražena obostrana želja i volja za što uži doticaj izmedju čeških, poljskih i jugoslavenskih akademičara.

Na tom se je sastanku prihvatila slijedeća

Resolucija
jugoslavenske akademske omladine u Beču.

Slovenski, hrvatski i srpski akademičari u Beču opazivši u saopćenju zbora u Zagrebu dne 12. svibnja 1918. sakupljenih patriota želju i volju, da se misao narodnog ujedinjenja i slobode krene s mrtve tačke i zastupi jakom općim životom, da prikupi i poveže svu narodnu snagu moć i otpor u čvrstu stisnutu i kristaliziranu falangu, na današnjem svom sastanku daje odušak svom veselju i oduševljenju.

Pridružuje se vapaju spomenutog zbora, da se u narodnom programu nište sve razlike, tradicije i sporednosti svih dosadanjih stranaka u našoj zemlji, koje žele svojim radom i organizacijom postići naš ideal u zajedničkom radu sa slovenskom braćom, Česima i dijelom Poljaka, te da se otkloni sve, što nas djeli u našem narodnom programu, a njega prigrli i uzme kao visoki ideal našeg narodnog i političkog života.

Ujedno pozivlju sve narodne ljude, u prvom redu drugove akademičare, da ne puste ovaj vapaj, da zamre, već neka mu posvete sav svoj žar, volju i rad i tako ga unesu u život.

Čvrsto odlučuju, da će ostati uz misao sakupljanja narodne falange i najodlučnije se boriti protiv svakoga, koji se u ovom času oglušuje ovom pozivu, te time ometa veliko djelo naše sadašnjosti za sretnu i slobodnu budućnost.

U Beču, 26. svibnja 1918.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja: Na planinskoj fronti oživio je na mnogim mjestima topnički boj. U području ušća Piave suzbili smo danas poslije polnoći talijanski nasrtaj. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 2. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Topnički bojevi na mnogim mjestima fronte. Engleski su se djelomični napadaji južno od Lyse i sjeverno od Alberta skršili uz teške gubitke. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Jugoistočno od Noyona potisnuli smo neprijatelja unatoč žilavom otporu sa šume Carlepont i Montagne. Osvojili smo uzvisine istočno od Molins-sous-Touvent te jakim žičanim zaprekama opremljene neprijateljske linije od Nouvrona. Napadajuć na obim stranama rijeke Oursq, bacili smo neprijatelja preko odsjeka Tavrieres te smo osvojili uzvisine od Parcy i Courchamps. Na Marnei je položaj nepromijenjen. Dijelovi Chateau Thierrya, koji leže sjeverno od rijeke, bili su pročišćeni od neprijatelja. Sjeveroistočno od Verneuilla i na obim stranama Ardro žestoko protunavalo Francuza. Neprijatelj je bio suzbijen uz teške gubitke. Istočno od Reimsa provalili smo mjesnim nasrtajem u francuske jarke kod St. Leonarda te smo zarobili posadku tvrdje Pompelles, koju smo prolazno zaposjeli. — Francuska i amerikanska stovarišta od ogromne širine pala su kod Fere-en-Tardenois u naše ruke. Daleko preko pol milijuna topničkih metaka i neizmjerne količine pionirskog i ljetalačkog orudja te više od 1000 vozova dopalo je naših ruku. — Ludendorff.

Rat.

Nijemci koncentriraju glavne svoje sile na liniji Noyon-Soissons-Chateau-Thierry, kako bi obuhvatili sa sjeverozapada i jugoistoka francuske položaje na zapadu od Soissonsa te na taj način proširili ulaz u provalno mjesto. Teškim su bojevima osvojili jugoistočno od Noyona i južno od Soissonsa ozemlja. Francuzi drže još sveudilj položaje tik zapadno od Soissonsa. Na Marnei je ostao položaj nepromijenjen. Napredovanje na tom mjestu ovisi o uspjehu boja kod Soissonsa. Za to su Francuzi započeli na liniji Verneuil Thillois-protunavalu, koja imade značenje uzbočnog protuudarca te cilja na Fismes (izmedju Soissonsa i Reimsa), što je ključ komunikacija (cesta i željeznica) u trokutu, što su ga Nijemci za ove ofenzive zaposjeli. Dok moraju Nijemci nastojati, da prošire provalna vrata, naprezaju se Francuzi, kako bi ih sužili a cilj bi taj postigli zaposjednućem Fismesa. U tom će se dakle pravcu kretati operacije narednih dana.

•

Francuski izvještaj od 31. svibnja na večer. Na našem lijevom krilu nastavili su Nijemci svoj pritisak u dolini dolnje Allette. Tečajem dana suzbile su naše čete sve neprijateljske napadaje u okolici Blerancourta i zapadno od tog mjesta. Istočno od Sempignya uspjelo je neprijatelju, da prekorači Oise-u, ali je bio opet potisnut na desni breg. Glavnu svoju djelatnost razvio je neprijatelj u odsjeku od Soissonsa i dalje južno u smjeru na Neuilly. Zapadno od Soissonsa poduzele su naše čete žestoke protunavale, kojima su zadržale sve navale neprijatelja, koji je pretrpio veoma teške gubitke te nije u tom pravcu mogao da napreduje. Nasuprot tome uzmogao je neprijatelj zapadno od ceste Soissons-Chateau-Thierry da steče nešto ozemlja kao što i u smjeru na potonji grad. Ovdje je prodro preko Oulchy-La-Ville i Oulchy-le-Chateau. U središtu doprle su lagane njemačke sile sjeverni breg Marne izmedju Chartevesa i Jaulgonnea. Na našem desnom krilu kao što i sjeverozapadno i sjeverno od Reimsa je položaj nepromijenjen.

•

Engleski izvještaj od 31. svibnja na večer. Sa engleske fronte nema ništa osobitoga da se javi.

•

Talijanski izvještaj od 1. lipnja. Izmedju jezera Garda i Ečave, na asiaškom zaravanku i na obim bregovima Brente bio je topnički boj prilično žestok. U neprijateljskim skladištima kod Mezzo-Selve (Rozzo) buknuo je usljed djelovanja engleskog topništva požar. Na Monticellu (Tonale) i na Monte Como (Val Arsa) raspršili smo neprijateljske ophodnje vatrom. U zračnim smo bojevima oborili četiri neprijateljska aparata.

•

Službeno se javlja iz Pariza od 2. t. mj. Danas u 12 sati i 8 časaka o polnoći bio je dan znak na uzbunu. Više skupina neprijateljskih ljetala napale su na gradsko područje Pariza. Obrambene su ih baterije opstreljavale veoma žestoko. I ostala obrambena su sredstva stupila u djelovanje. Bile su bačene bombe. Javilo se samo nekoliko ranjenih osoba. Znak za konac uzbune bio je dan u 2 sata i 2 časa u jutro.

•

Clemenceau je izjavio, da ne prihvaća interpelacije Cachina o vojničkom položaju, ali da će o tome govoriti u utorak u komori. Glavni je odsjek francuske komore zamolio Clemenceau, da bi što najprije podao pred njim svoju izjavu o vojničkom položaju.

•

Pariški „Excelsior“ donosi sliku novog tipa amerikanskog tanka, što se nazivlje „Amerika“. Tank važe 45 tona te se kreće parnom snagom. Uslijed svojega poduljastoga oblika može preći preko svakog opkopa i svakog ljevka. Novo će vozilo doskora stići u Francusku.

•

Dopisni ured javlja iz Washingtona: Admiral Sims javlja, da je 31. svibnja u jutro bio torpedovan amerikanski transportni parobrod „President Lincoln“, koji se je vraćao u Udružene države i da je potonuo. Pojedinosti manjkaju.

•

Reuterov ured javlja iz Washingtona: Rapresentančna je kuća prihvatila najveću vojnu predlogu od kada postoje Udružene države. U njoj dozvoljava se kredit od 12,042,000.000 dolara (preko 60 milijarda kruna, prije rata) te se predsjednik ovlašćuje da stavi pod oružje sve muževe, koje može izvješbati i opremiti. Zakon je bio sada predložen senatu.

•

Službeno se javlja iz Washingtona: Mjeseca lipnja bit će pozvano pod oružje 280.000 momaka.

•

„Daily Telegraph“ doznaje iz Washingtona, da je član kongresa Kahn saopćio njegovom dopisniku, da su Udružene države poslale u Francusku već 1300 ljetala, većim dijelom mjeseca travnja.

•

Wolffov ured javlja: Od 21. ožujka do 1. lipnja zarobili su Nijemci na zapadnom bojištu preko 175.000 momaka, zaplijenili preko 2000 topova i neizmjeran broj mitraljeza i ostalog ratnog pribora.

---

* **Admiral Jellicoe o njemačkim podmornicama.** Društvo engleskih i stranih mornara održalo je prigodom druge godišnjice jütlandske bitke demonstrativni sastanak, na kojem je izrekao admiral Jellicoe govor te slavio djela trgovačke mornarice. Govorio je o zločinima njemačkih podmornica te je kazao, da su njemačke podmornice izakako su potopile brod pucale na mornare trgovačkih ladja te ih puštali da tonu. U nekojim su ih slučajevima i hotimice potopili sa namjerom, da ruše moral ladjevne posatke. Računa se, da je na taj način zaglavilo 12.000 engleskih i tudjih mornara. — Bivši ministar Creve kazao je, da bi se moralo vratiti šilo za ognjilo te služiti se proti njemačkim grozotama represivnim srestvima. Takvi bi se zločinci morali vješati.

* **Njemačka vlada i memorandum socijalista sporazuma.** Javljaju iz Londona od 26. svibnja: Reuterovoj vijesti, koja veli, da je njemačka vlada ustegla njemačkim socijalistima dokumente socijalista sporazuma, mora se dometnuti: Branting je dobio ovaj dokumenat od predsjednika i tajnika medjunarodnoga socijalističkoga biroa početkom veljače. Obe su ličnosti zamolile Brantinga, da bi predao taj dokumenat njemačkoj socijalnoj demokratskoj stranci. Branting je odaslao 29. travnja šest prepisa ovog dokumenta i to Scheidemannu i Haaseu u Berlin, Viktoru Adleru u Beč, jednom ugarskom socijalistu, te Saharaovu i Kyrkovu u Sofiju. Branting je priložio pismo, u kojem se je ponudio, da će primiti odgovore. Iz činjenice, da nije dobio odgovora, zaključuje Branting, da njemačka vlada nije predala dokumenata njemačkim radnicima.

* **Iz Finske.** Položaj u Finskoj nije ni iz daleka tako jednostavan, kako bi se u prvi mah mislilo. U Finskoj postoji jedna finska i jedna švedska stranka. General Mannerheim, dosadašnji vojnički zapovjednik u Finskoj je Šved. Radi toga je morao odstupiti, ma da imade baš on najveće zasluge oko uspostave poredka u Finskoj. Na njegovo će mjesto stupiti ili finski ili njemački general. Čini se, da Nijemci promicaju finski pokret na štetu švedskoga, jer ne žele, da bi se švedski utjecaj u Finskoj pojačao. Švedska brigada, koja se je junački

borila u Finskoj uz bijelu gardu, stigla je u četvrtak u Helsingfors, gdje je bila svečano primljena gotovo samo od Šveda. Vladino je novinstvo dočekalo švedsku brigadu veoma hladno, opomenulo pučanstvo, neka ne pretjerava te dosta otvoreno zaprijetilo protudemonstracijama.

*** Clemenceau** je zabranio sve dopuste osim onih u slučaju bolesti.

*** Požar u Carigradu.** Turske se novine opširno bave sa požarom, koji je buknuo u kotaru grada sultana Selima i koji se je doskora proširio po drugim kotarima grada. Požar je nastao uslijed neopreznosti, jer je netko bacio zapaljenu cigaretu u lampu sa petroulјem. Požar se je proširio tako brzo uslijed toga, što su kuće onog kotara kod zlatog roga većim dijelom drvene, a osobito radi jakog jugozapadnog vjetra, koji je sveudilj mijenjao pravac te nosio plemene na sve dijelove mjesta.

*** Meksiko i Kuba.** „Journalu" javljaju iz New-Yorka: Brzojavka iz Havane na ministarstvo vanjskih posala dementuje unatoč otputovanju Franco-a vijest, da su diplomatični odnošaji izmedju Meksika i Kube prekinuti.

Iz Rusije i Ukrajine.

Stockholm, 27. Pučki komesar za vanjske poslove, Čičerin, upravio je na ruskog opunomoćenika u Berlinu slijedeću bezičnu brzojavku: Njemačka armija napreduje protiv Valbujke sa znatnim bojnim silama. Zahtjevi, što smo ih stavili njemačkoj vladi, ostali su bez odgovora. U južnom dijelu podonskog područja napreduju Nijemci takodjer. U Batausku (u okolici Rostova) došlo je do boja. — Svinhufodova vlada u Finskoj nije niti direktno niti indirektno odgovorila na našu direktnu i indirektnu želju, da se uspostave finsko-ruski odnošaji.

Kijev, 31. Rusko-ukrajinska mirovna pregovaranja započet će danas ponovno. O demarkacionoj liniji nije još bio postignut sporazum.

Kijev, 31. (D. u.) Jekaterinoslavske željezničke tvornice likvidiraju, otpuštaju radnike i prodavaju željezne zalihe, radi čega prelaze ove zalihe u posjed špekulanata.

Kijev, 31. Izvršujući odbor podonske republike sovjeta brzojavlja iz Moskve, da osim njega i njegova predsjedništva nema na Donu druge vlade.

Kijev, 31. „Kijevskaja Mysl" javlja iz Odese, da se je tartarski parlamenat na Krimu proglasio privremenim državnim parlamentom i da je preuzeo inicijativu za tvorbu novog vladnog zastupstva, uključiv i ostale narodnosti.

Moskva, 31. „Novaja Žižn" piše, da se vijest iz diplomatičkih krugova o novom ugovoru izmedju Japana i Kine za zajedničko nastojanje protiv Njemačke na ruskom području smatra kao pokušaj izvjesnih krugova u Londonu i Washingtonu, kako bi izmudili dogadjaje na skrajnom istoku. Ugovor se u Moskvi smatra kao ugrožavanje Rusije.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Poljske. Ma da je kraljevina Poljska dobila na dar nezavisnost već prije nekoliko godina, ma da se u početku rata izjavilo, da su saveznićke čete unišle u Rusku Poljsku samo da oslobode kraljevinu Poljsku od caristićkog jarma, poljačko pitanje nije ni danas riješeno, kad se caristićka i republikanska Rusija odrekla svakog uplićanja u ovo pitanje. Unatoč pravu samoopredjeljenja, što se priznalo narodima bivše ruske carevine, Poljaci ne mogu da se služe tim pravom. Preko poljačkog naroda, kojemu bi nametnuto ministarstvo, vode se pregovori izmedju Beča i Berlina, a da se ni ne pita narod, čiju kožu stroje, za savjet. Neka nova bečka vijest potvrdjuje, da u pitanju kraljevine Poljske nije pala ni onda odluka, kad je car Karlo boravio u glavnom stanu. „Kreuzzeitung" zaključuje iz toga, da postoji još mogućnost riješenja poljačkog pitanja u austrijskom smislu te prosvjeduje najodlučnije protiv toga. List izražuje želju, e bi se poljačke zastupnike isključilo od vijećanja, kad će se pregovarati o gospodarskom savezu Poljske sa središnjim vlastima. „Mi smo već jedamput istaknuli, piše imenovani list, „da glavno vojno vodstvo mora osim manje važnih točaka da zatraži još nekoje popravke granica iz strateških razloga. Ovo se stanovište mora pridržati unatoč neprilikama, što nastaju za Prusku uslijed porasta poljačkog pučanstva. Mi se nadamo, da se naši vojnički interesi neće žrtvovati austro-poljačkom riješenju." Kraljevina će Poljska dobiti prema tome svoja prava, bude li se gospodarski prodala središnjim vlastima i bude li odstupila Pruskoj široke komade poljačkog ozemlja. — Timeo Danaos et dona ferentes. —

Domaće vijesti.

Glas našeg književnika. Velecijenjeni gospodine urednice! Ovih dana došao mi je u ruke „Hrvatski List". Cinilo mi se, da me u njemu pozdravlja moja draga i tužna Istra. Malo iza toga, što je „Hrv. List" osvanuo u Puli, ostavio sam rodni kraj i divnu Opatiju, pa se zamračio i spomen na novog borca u kobnom vijoru, što me je zahvatio i otrgao od doma i mora. Tri duge godine čeznem za cjelovom našeg sunca i za pjesmom našeg vala, lutah kojekuda „pod puškom" i napokon se, što Bošnjak veli — a l a l i h sa štrikanom Marsom i dahnuh nešto mirnije u carskome Beču, gdje vidjeh da „Hrvatski List" živi i kroči pravim utrenikom. To me uvelike veseli, pa Vam šaljem najljepše pozdrave uz najljepše želje. Bilo sve Vaše nastojanje u hator naroda i našem kraju.

Naš uspjeh na Velom Vrhu. Nakon toliko pisanja, poziva i pripravljanja održavala se napokon jučer na Velom Vrhu komisijonalna skupština, na kojoj se imalo odlučiti, ima li se na Velom Vrhu ustanoviti javna pučka škola, i kakva ima ta škola da bu. Nadali smo se, da će nam uspjeti, da tamo dobijemo hrvatsku školu, a sigurni ipak nismo bili. Još jučer morali smo da u listu napominjemo naše ljude, da im stavljamo na srce, kako su oni pozvani da odluču ju sada o sudbini svoje djece. Nismo bili sigurni u uspjeh, jer prevelika je još neukost našeg bijednog puka, prevelika je danas pustoš u njegovoj izmorenoj duši, prevelik je nemar i apatija prema svemu. Zato smo danas zadovoljni, da je naš puk ipak, unatoč svojoj neukosti, pošteno jučer izvršio svoju dužnost. Na komisiji glasovalo je jučer 116 roditelja, svi za hrvatsku školu. Od tih je glasovalo 25, da se na toj školi podučava talijanski jezik kao obvezatan predmet, a 45 torica glasovala je, da se na školi podučava njemački jezik kao obvezatan predmet. Zahtjev glede talijanskog jezika prema tome pada, dok će se glede njemačkog još razviditi. Škola bit će dakle dvodna mješovita. — Da su naše sumnje bile opravdane, kad smo dvojili o uspjehu dokazuje činjenica, da je od onih 90 roditelja, koji su dobili poziv sa poglavarstva, došlo na skupštinu samo 341. Dakle 56 roditelja, na koje se s naše strane računalo, ipak nije izvršilo svoje dužnosti. Naši „Nijemci" pak, za koje smo se bojali, da će glasovati za njemačku školu, djelomično su junački glasovali za hrvatsku, a djelomično se od glasovanja sustegli. Za uspjeh, jučer postignuti na Velom Vrhu, koji nije nipošto sjajan, ali s kojim smo ipak zadovoljni, imadu osobitu zaslugu naši zauzetni omladinci, u prvom redu omladinac T o m i š i ć i P e t a r P o r o p a t, koji su u cijelom radu stajali pri ruci našoj upravi i kojima za to uredništvo i uprava našeg lista izriče srdačnu hvalu! — Moramo još pripomenuti čitateljima, glede tih naših „Nijemaca", da na Velom Vrhu na sreću nije nikada bilo Nijemaca, pa ih tako nema ni sada, već da su to naši ljudi, koji su se po njemačkim krajevima skitali kao izagnani bjegunci, od Nijemaca mnogu žuku progutali, pa bi sada htjeli, da im djeca postanu Nijemci, da se tako prekó noći pogospode. Djeca su im tamo pohadjala njemačke škole, pa sada drže, da su njihova djeca već izobražena i da su u njemačkim školama svu mudrost progutala, te smatraju, da djeca više ne trebaju hrvatskih škola. Tim jadnim ljudima puštamo tu praznu utjehu, no neka pri tom znadu, da nisu svi Nijemci gospoda, i da imade i suviše i njemačke bijede. A hoće li čovjek biti valjanim čovjekom, može, dapače mora ostati svijestan sin onog naroda iz koga je potekao. Propalo dijete ostaje propalim, pa obuklo makar i njemačku haljinu, koju valjano dijete ne će ni ne smije obući nikada, hoće li da ostane valjanim. — Svakako nije ni to krivnja naroda niti onih bijednika, posljedica jeste to evakuacije, koja je na nekoje naše djelovala dobro (medju Cesima), a na nekoje, da nije mogla gore (medju Nijemcima). No radujemo se, da ipak, i ako puževim korakom, kročimo naprijed, sve to više približavajući se svijetlu, koje tjera maglovit veo, kojim smo u toj pustoši obavljeni.

Obznana. Općinski ured toplo preporuča svima, koji žele očuvati sebe i svoju obitelj od kozica, neka se okoriste cijepljenjem, koje će se obdržavati od 2. do 6. lipnja uključivši nedjelje i blagdane u prostorijama općinskog zdravstvenog ureda (trg Foro, zgrada gradske štedione II. kat) od 9 do 11 prijepodne.

Dnevne vijesti.

Naoružani savez srednje Europe. Pod tim naslovom piše gradački „Arbeiterwille": Zadnjih se je dana desio dogadjaj od svjetovno-političkog zamašaja. Pred sto godina usrećili su muževi po milosti božjoj iza napoleonskih ratova i iza revolucije svijet svetom alijancom; tako je izrasla iz bješnjenja današnjeg svjetskog rata nova, gvozdena alijanca, koja obuhvaća središnju Europu i znatne djelove Male Azije. San o srednjoj Europi postao je zbiljom ali uz obilje i okolnosti, da se sa punim pravom može govoriti o pripremi novog svjetskog rata. Polag zvaničnih novinskih vijesti izgledala je stvar dosta posve nevinom. Po njima posjetio je car Karlo sa nekoliko državnika njemački glavni stan. Tamo su se obržala u prisutnosti njemačkog kancelara i njemačkog državnog tajnika von Kühlmanna svakojaka pregovaranja, e bi se savez obnovio , „probudio". Iz oskudnih saopćenja službenih novina i iz razgovora sa Hertlingom i Kühlmannom proizlazi, da se ne radi samo o teatralnoj obnovi zavjeta „nibelunške vjernosti. (Zaplijenjeno.) Sumnjivim se marom na svim stranama ističe, da obnovljeni savez imade samo obrambeni karakter i da služi jedini obrambenim svrhama. Da li su ikada u novije doba vlasti, koje su sklapale saveze, izrekle, da čine to u ofenzivne svrhe? Uvijek morala je fraza o defenzivnosti saveza dati savezu popularno posvećenje. Naravna i nužna će posljedica tog saveza biti i preko rata protualijanca zapadnih vlasti, koje će naravski povući sve svoje vojničke ,političke i gospodarske konsekvencije. Iz ovako sklopljenih alijanca rodili se od pamtivijeka ratovi. Za sada sadržaje stvorenje sredinje Europe pogibelj, da će boj na zapadu postati još bjesniji i dugotrajniji. Njemački imperijalizam, koji si je prisvojio veliki dio država bivše ruske carevine, hoće proširiti svoju moć što najviše moguće prema zapadu. Imperijalizam antante, činiti će uz žrtvu zadnjeg momka i zadnjeg konja sve, da mu osujeti namjeru. Dodje li u dogledno vrijeme do mira, neće to biti trajan mir; izakako smo stvorili srednjeeuropsku alijancu, preživjet će i protivna alijanca svjetski rat. Neprijatelji će gledat, da se što prije oporave te uzmognu čim prije napasti jedan na drugoga. Sporova i raspra bit će na pretek. To se vidi već iz prilika na istoku, gdje se sve više razabire nedostatnost i nepouzdanost papirnatih mirovnih ugovora. Tvorbom srednje Europe dokrajčen je san gradjanskih pacifista o velikom sveopćem narodnom savezu za mir. Samo jedna sjekira može da zasječe u korenine sviju imperijalističkih državnih koalicija i novih ratnih zapletaja: alijanca proletarne internacijonale.

Ćud ne ćeš ni vilama istjerati. Pod tim naslovom donosi praška „Neodvisnost" bilješku, u kojoj se veli, da ćud njemačkog naroda, koja se očituje u svim vojničkim poduzećima, osobito pak u najnovijim njemačkim mjerama u Ukrajini, nije moguće ni vilama istjerati. I zajista je ćud njemačkog naroda nešto osobita. Dok sav svijet priznaje moralne nekoje zakone, koji su ostalim narodima u krvi sadržani, Nijemci u svojem uvjerenju da pravo čine i da ih na to ovlašćuje njihova sila, krše sve i nema pregrade, koja bi njih pri njihovom bezobzirnom radu zaustavila. Fanatička vjera u vlastitu silu, za koju drže, da je jača od svega na svijetu, od zakona, od pravice, od ljubavi i mržnje, daje im snage da dosljedno vode započetu politiku. — Amerićani, koji svojom ćudi ne stoje daleko od Nijemaca, ali svojim načelima ipak visoko nad njima, ustanoviše baš prema njemačkom načinu društvo za pobjednički mir. Na skupštini društva proglasio je bivši predsjednik Taft, da s Njemačkom nije moguće sklopiti mira, dok ona ne bude poražena. — Tko bi znao, koji će u tom natjecanju dalje dotjerati?

† Dr. Nikola pl. Tomašić. Iz Zagreba javljaju, da je na svom dobru u Trešćerovcu preminuo bivši sveučilišni profesor i ban dr. Nikola pl. Tomašić. Pokojni Tomašić bio je vrlo učen čovjek i sposoban političar, pa je mogao našoj općoj narodnoj stvari i mnogo više koristiti. Pokojni Tomašić ostavio je do 2 milijuna imetka. Oveći zapis ostavio je jugoslavenskoj akademiji, a sveučilišnoj knjižnici svoju bogatu knjižnicu, koju se cijeni na 700.000 kruna. Njegova je posljednja želja, da ga sahrane na Ozlju. „Prim. Novine".

Dvije žrtve. „Primorske Novine" primaju: U Beču je 16. o. mj. umrla Eleonora Endlicher Češkinja, majka pokojnoga Ivana Endlichera, koji je umro kao narodna žrtva u gradačkoj kaznioni, nakon što je bio osudjen na 5 godina tamnice. Ivan Endlicher bijaše djak sušačke gimnazije, i godine 1913. izagnan na 10 godina iz Hrvatske radi svoje nacijonalističke propagande medju omladinom i nastanio se u Ljubljani nastavivši rad uspješno medju mladjom generacijom slovenskom i surađivao u „Preporodu", što je izlazio u Ljubljani za narodno ujedinjenje. U početku rata bio je zatvoren s ostalim mladim ljudima u ljubljanskom kaštelu i onda u Gracu, dok nije podlegao bolesti, koju si pribavio po nečistim i vlažnim tamnicama. — Majka pok. sina, shrvana nesretnom sudbinom svoga sina, koji je bio tako proganjan, obolila je od tuge i žalosti, dok se nije pred kratko vrijeme oslobodila svih muka. — Plemenitoj i rodoljubnoj ženi vječna uspomena i pokoj! Ostaloj rodbini naše iskreno saučešće. — Primorska jugoslavenska omladina.

Umanjeni talijanski zahtjevi na području. „Manchester Guardian" javlja na temelju dobrih informacija, da je u novom ugovoru, koji je sklopljen izmedju Engleske i Italije, posljednja znatno popustila u svojim zahtjevima na području. Nova orijentacija imade se dijelom pripisati novo nastalim vojničkim položaju, a dijelom držanju Amerike prama talijanskim zahtjevima.

Pojedini broj 16 h.

[C]IJENA listu: U pretplati [z]a čitavu god. K 48·—, [z]a polugodište K 24·—, [t]romjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro[d]aji 16 fil. pojedini broj. [O]GLASI primaju se u [u]pravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoža 1. Uredništvo: Sišanska ulica, br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. štedi. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 4. lipnja 1918. — Broj 1040.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Fossa alta, na donjoj Piavei, osujetili smo talijanski pokušaj prelaza rijeke topničkom i minometnom paljbom. Na mnogim mjestima jugozapadne smo fronte suzbili neprijateljska izvidnička odijeljenja. Jedno takvo smo odijeljenje zarobili kod Bezzecce. Topnički je boj bio posvuda veoma žestok. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Privremeno rastući topnički boj. Zapadno od Ballieula i sjeverno od Lyse suzbili smo neprijateljske djelomične navale. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Kao nadoknada za francuske i engleske vojne zborove, koje je skršila naša navala, i da podupru divizije, koje su bile dovedene na bojno polje sa susjednih armija te medjutim pretrpjele znatne gubitke, stupili su novi francuski kontingenti sa odaljenih fronta u boj. Sjeverno od Aisne kušali su uzalud da drže njima odredjene položaje. Teškim smo ih opkopnim bojem suzbili na Moulin-sous-Touvent-Christophe-Vingre. Jugozapadno od Soissonsa osvojili smo Chaudun. Napadajući, prodrli smo preko nizine Tavleres sve do istočnog ruba šume Villers-Cotterets. Južno od rijeke Oursq poduzeo je neprijatelj ljute protunavale. Bile su suzbijene. Preko Courchamps i Montiersa stekli smo ozemlja te smo osvojili uzvisine zapadno od Chateau-Thierry. Na Marnei kao što i izmedju Marne i Reimsa je položaj nepromijenjen. Naše su skupine bombometnih aeroplana napale željeznice, koje vode na bojno polje i na kojima vlada živahan promet četa. Oborili smo 21 neprijateljski aeroplan. Poručnik je Wenkhoff polučio svoju 28. zračnu pobjedu a poručnici Loewenhard i Udet svoju 25. — Ludendorff.

Rat.

Prekjučeršnji je dan stajao u znamenju francuskih protunavala. Malo dana pred ofenzivom javljao je bežični brzojav iz Lyona, da je dostatno, da napadnuta fronta na zapadu odoli tri dana i da će za to vrijeme biti pričuve na mjestu. Francuska fronta na Aisnei nije se držala niti jedan dan, ali četvrtog i petog su dana bitke zaista nastupile nove francuske pričuve, koje je Foch — kako javlja današnji njemački izvještaj — dovukao iz najodaljenijih mjesta fronte. Sa ovim novim zborovima prešao je Foch na lijevom krilu izmedju Noyona i Chateau-Thierrya u protuofenzivu. Unatoč tim protunavalama uspjelo je Nijemcima pridobiti na imenovanoj fronti novog ozemlja, ma da je bio boj ogorčen i krvav. Izmedju Marne i Reimsa, čini se, nije došlo do većih akcija. Unutar provalnog prostora razvija se prema tome nova, silna bitka, novi strašan sukob izmedju sveudilj pridolazećih francuskih reserva i ogromne njemačke navalne vojske. Od rezultata ove nove bitke zavisi udes Pariza, proti kojemu je uperena ova njemačka ofenziva, što postaje danomice razgovetnije.

•

Francuski izvještaj od 1. svibnja poslije podne: Neprijateljski je pritisak trajao jučer na večer sa podvostručenom žestinom na fronti Soissons-Chateau-Thierry, u okolici Soissonsa i na liniji Chadun-Vierzy. Francuske su čete nastavile svoje protunavale sa neumornom djelotvornošću te su suzbile neprijateljske mase, namještene na toj fronti. Kod toga su stekle zemljišta na svim točkama te dopremile nekoliko stotina zarobljenika. Južno od Soissonsa bacili smo Nijemce na riječicu Orise. Dalje na jug smo opetovano osvojili i izgubili Chadun i Vierzy, dok su ova dva mjesta ostala konačno u rukama Francuza. Bitka je bila istotako ogorčena u okolici Chouya, Neuillya i St. Fronta. Francuske su čete skršile njemačke navale te su održale svoje linije neposredno istočno od ovih mjesta. Na sjevernom bregu Marne pomaknuli su Nijemci svoje čete unaprijed od sjevernog i istočnog ruba Chateau-Theirrya do Verneuila. Na desnom francuskom krilu odigrali su se veoma živahni bojevi na cesti Dormans-Reims. Sjeveroistočno i sjeverno od Reimsa je položaj nepromijenjen.

•

Francuski izvještaj od 2. t. mj. popodne: Trajao je dalje veoma jaki njemački pritisak medju Oiseom i Marneom. Bili su zadržani vanredno žestoki pokušaji na sjevernom rubu šume Cartepont Moulin sous Touvent. Sjeverno od ovih krajeva su francuske čete bacile neprijatelja. Na Mont de Cloisy su Nijemci četiri puta navalili te ga zauzeli, ali su ga francuski vojnici bodovima opeta osvojili te ga održali. Medju Vierzyem i Curcqom osvojili su Nijemci krajeve Longpont, Corcy, Foverolles i Troesnes, no francuske su čete energičkom protunavalom sva ova mjesta opeta osvojile. Na Marni su Nijemci došli do visina zapadno od Chateau Thierry. Francuzi drže dio grada, koji se nalazi na lijevom brijegu. Žestoki su se bojevi vršili na cesti Dormans-Reims, koju su Nijemci nekoliko prekoračili južno od Oliseyviolanes i Ville en Tandenois. Na fronti kod Reimsa nema nikakvih promjena.

•

Engleski izvještaj od 1. lipnja popodne: Sinoć smo suzbili neprijateljski napadaj istočno od Villers-Bretonneuxa. Mjesni su se bojevi razvili u šumi Aveluy, sjeverno od Alberta, te su imali dobar uspjeh po nas. Naše su čete u tim okršajima zarobile nekoliko momaka. Neprijateljsko je topništvo razvilo znatnu djelatnost jutros rano u odsjecima Villers-Bretonneux i Hebuterne te je na večer i tečajem noći djelovalo južno i istočno od Lensa te kod Givenchya.

•

Engleski izvještaj od 1. lipnja na večer: Tečajem boja u okolici šume Aveluy, što smo javili jutros rano, porinule su naše čete sa uspješnom mjesnom navalom unaprijed te su zarobile 30 momaka. Sa ostale engleske fronte nema šta da se javi osim obične obostrane topničke djelatnosti. Broj njemačkih zarobljenika, koje smo mi dopremili mjeseca svibnja, iznosi 1158 momaka, medju kojima 29 časnika.

•

Engleski izvještaj od 2. t. mj. na veče: Izuzev obostranu topovsku djelatnost u raznim odsječcima engleske fronte, nema ništa da se javi.

•

Talijanski izvještaj od 2. t. mj.: Na čitavoj fronti umjerena topovska poduzeća. Naše pomaknute straže suzbiše neprijateljske patrule u Val d'Arsa, kod S. Francesca (istočno od doline Franzela) i pred S. Dona di Plave. Naša i saveznička jata lijetala bijahu veoma djelatna. U zračnim je bojevima oboreno 5 neprijateljskih lijetala. Sesto je lijetalo bilo pogodjeno od našeg topništva te je palo na lijevi brijeg Plave.

•

Engleski izvještaj sa talijanske fronte od 27. svibnja javlja, da su engleski ljetači od 18. do 27. svibnja oborili i uništili 24 neprijateljskih lijetala. Osim toga su spalili jedan neprijateljski motrilački balon. U tom vremenu nijesu Englezi izgubili nijedan aparat.

•

Engleski izvještaj iz Mezopotamije: Na bojištu kod Kerkuka povukli smo naše okonjene čete, koje su bile potjerale Turke preko Less-er-Zab. Turci nijesu učinili ništa, da bi smetali toj operaciji. Tečajem 30. svibnja bacili su naši ljetači noću bombe na neprijateljske tabore u Fathi i kod ušća Less-er-Zaba u Tigris.

•

Amerikanski izvještaj od 1. svibnja: Tečajem nasrtaja, što su ga izvele jutros naše čete u Woevreu, uništila su naša tehnička odijeljenja izložene postojanke neprijatelja. Istodobno je naše štrafunsko odijeljenje zadalo neprijatelju gubitke na mrtvima, ranjenicima i zarobljenicima. U Loreni je topnički boj popustio. S ostalih odsjeka, koje drže naše čete, nema ništa nova. Jutros su naši ljetači oborili neprijateljski aeroplan.

•

Wolffov ured javlja, da je gotovo čitavi 11. francuski vojni zbor pao u zarobljeništvo. I 39. se divizija može po dvodnevnom boju uslijed gubitaka, u prvom redu na zarobljenicima, smatrati potpuno uništenom. Svim francuskim divizijama na toj je fronti bio obećan počinak. Jedna je divizija, koja je na vrat na nos bila bačena u boj, ostala dva dana bez hrane. Posvuda izdubene duboke škulje postale su kobne francuskim četama. Njemačko topništvo položilo je vatru preda njih, a kad je popustila paljba, bila su već njemačka odijeljenja sa strojnim puškama pred ulazima. U jednoj takvoj rupi zarobili su Nijemci 250 momaka. Još nikada nije njemačko topništvo postiglo takav broj punih gadjaja. U jednoj smo baterijskoj poziciji našli od 8 topova 5 posve uništenih. Dvije su daljnje baterije bile zakopane pod zakloništima, koja su se srušila. U nekojim topovskim cijevima imade još metaka. Municija leži u velikim količinama sve okolo topova.

•

O novim njemačkim podmorskim krstaricama pišu „Times": Imade tome više od pol godine, da se znalo, kako rade Nijemci oko novog tipa podmornice. Ožujka se mjeseca 1917. javilo, da se najmanje 8 ovakvih podmorskih krstarica gradi na brodogradilištu Vulkan. Ove krstarice imadu navodno duljinu od 90 metara, da su veoma jako naoružane i da su prikladne za velike operacije. Kolovoza prošle godine izjavila je ličnost, koja je pripadala pomorskim krugovima, da se znade, kako Nijemci grade podmorske krstarice. Danas poznamo osobine tog tipa, koji nad vodom plovi parnom silom te vozi 18 milja na sat. Oprema ovih brodova sastoji se u glavnom od dva topa od 150 milimetara; ali ovi su brodovi u stanju voditi sobom i topove težeg kalibra. Okretljive, oklopljene topovske kule štite brod do neke mjere od gadjaja. Konačno moralo se gledati na to, kako bi nove podmorske krstarice ronile i kako bi se klonile minskih polja. Slaba strana ovog novog tipa sastoji se u tome, što pruža neprijateljskoj paljbi bolji nišan i što može manevrirati samo u vodama sa izvjesnom dubinom. Ove krstarice moraju takodjer u relativno kratkom vremenu obnoviti svoje zalihe ugljena i živeža.

•

Luigi Barzini javlja „Corriere della Sera" s engleske fronte: Položaj je strašan. Njemačka vojska je pripremljena, kao još nikada. Nijemci raspolažu upravo fenomenalnim sredstvima i imadu naročitu vojsku za manevriranje od nebrojenih divizija. Barzini izjavljuje, da nije isključeno, da će neprijatelj na kojoj drugoj strani prodrijeti, jer se kod Nijemaca mora računati s iznenadjenjima. Antanta se mora spremiti na skori pad Reimsa.

•

Prema vijesti „Reuterova ureda" motre engleski izvjestitelji i novine trajno njemačko napredovanje sa zabrinutošću, ali se kušaju tješiti time, da je danas položaj drugi, nego li za bitke na Marni god. 1914. Listovi tješe publiku na američke pričuve, koje su stavljene u izgled, koje će konačno proizvesti temeljiti preokret u korist saveznika.

---

* **Važna konferencija u Beču.** „Ungarische Rundschau" javlja: U nedjelju popodne obdržala se u vanjskom uredu odulja ministarska konferencija, kojoj su prisustvovali ministar vanjskih posala grof Burian, ministri-predsjednici Seidler i Wekerle, ratni ministar Stöger-Steiner i financni ministri Wimmer i Popovics.

* **Ministar Burian putuje u Berlin.** Brzojavljaju iz Beča od 3. t. mj.: Ministar vanjskih posala barun Burian zaputit će se 10. t. mj. u Berlin, da posjeti njemačkog državnog kancelara. Ovom će se prigodom raspravljati o svim pitanjima, koja treba urediti medju obim silama. Do odluke neće kod toga doći, pošto su predradnje za konačno riješenje ovih pitanja još nedovršene, tako te se za berlinskog putovanja našega ministra vanjskih posala ne bi moglo stvoriti nikakvih konačnih zaključaka. Vijećanja, koja će se prigodom tog putovanja voditi, nastavit će se, čim će biti dovršen konačni tekst predloga u obim državama. Tada će po svoj prilici doći doskora do konačnog uredjenja svilju tekućih pitanja.

* **Austrijski socijalisti za novu mirovnu ponudu.** „Sozialdemokratische Korrespondenz" javlja: Dne 30. svibnja obdržavala se je u Beču konferencija njemačke socijaldemokratske radničke stranke Austrije, kojoj su pribivali pouzdanici čitave Austrije kao i svi zastupnici. Iza izvještaja zast. Seiza i Rennera o gospodarstvenom i političkom položaju, razvi se iscrpiva debata, a na to bi prihvaćena rezolucija u kojoj se prosvjeduje proti odgodi carevinskog vijeća, kojega djelatnost je u sadašnjem političkom položaju nužno potrebita. Prihvaćena je i druga rezolucija, kojom će se vlada pozvati, neka vladama neprijateljskih zemalja ponudi općeniti mir na temelju ove ponude: Utemeljenje saveza naroda svih zemalja, koji ima da provede općenito razoružanje, a sve prepirke da se riješavaju mirovnim sudom. Odreknuće aneksija i kontribucija. Od Rusije odcijepljenim narodima zajamčuje se potpuno samoopredjeljenje. Konačno je prihvaćena rezolucija u pogledu prehranbenoga pitanja.

* **Rumunjski izbori.** Kod izbora u rumunjski kolegij senata bilo je izabrano 56 vladinih pristaša od 60 zastupnika. Od ostale četvorice su dva nezavisnjaka, general Avaresku i bivši takistički ministar Badarau. U dvjema kotarima potrebni su ponovni izbori. Izmedju novoizabranih su ministar-predsjednik, 6 ministara i 6 generala.

* **Zračna navala na Paris.** „Matin" javlja od 3. lipnja: Nad željeznicama, koje vode u Paris, zbili su se ogorčeni bojevi sa njemačkim skupinama lijetala. Samo jednom je lijetalu uspjelo, da prodre do Pariza. Tamo je žurno pobacalo svoje bombe. 4 je osoba bilo teško ranjeno.

* **Novi tonažni ugovor izmedju Švedske i Engleske.** Izmedju Engleske i Švedske sklopio se ovih dana novi ugovor, kojim stavlja Švedska Engleskoj na raspolaganje 400.000 tona trgovačkog brodovlja. Za to će Švedska dobiti od Engleske žita, kovina, ulja, pamuka, vune, koža, krme, gnojiva, kave itd. Ugovor je stupio 1. lipnja u krepost, vrijedit će 6 mjeseca a produljit će se automatički, ne bude li s jedne ili druge strane otkazan. Osim tog ugovora bio je sklopljen takodjer ugovor o dobavi rude po Švedskoj. U Njemačkoj su nezadovoljni s tim ugovorom.

* **Epidemija u Španjolskoj.** U Spanjolskoj je buknula neka zarazna bolest, za koju se ne zna, kakve je vrsti. Sada javljaju Lyonske novine, da se zaraza sve više širi. U Madridu je oboljelo 120.000 ljudi. Zaraza prelazi takodjer na životinje. Takodjer iz pokrajine se javlja, da se ta bolest širi.

* **Clemenceau u opasnosti da bude zarobljen.** Pariški „Times“ javlja iz Pariza: Ministar-predsjednik Clemenceau za vrijeme svoga posljednjeg boravljenja na fronti umalo da nije bio zarobljen od Nijemaca. Tek sa teškom mukom i u zadnjem trenutku spasao se iz te opasne situacije. Ministar-predsjednik Clemenceau pregledao je neke položaje na fronti, kad se iznenada pojaviše njemački ulani. Nijemci odmah otvoriše vatru. Jedan francuski general pade mrtav. Nekoliko članova njegove pratnje padoše u zarobljeništvo. Teškom mukom uspjelo je napokon spasiti ministra-predsjednika.

* **Podmorski prodor kod Gibraltara.** „Nouvelliste“ javlja iz Madrida: Pukovnik ženija Marino Rubio dobio je nalog, da proučava nacrte za gradnju podmorskog tunela ispod gibraltarske užine. Radnje za izvršenje prodora trajale bi 5 godina.

* **Nestašica hrane u Turskoj.** Dobar poznavatelj turskih prilika podao je dopisniku „Neue Zürcher Ztg.“ slijedeću sliku o prilikama u Turskoj: Današnje su prilike na području prehrane u Turskoj onakve, da se više ne kuša novinskim člancima prikrivati činjenice. Činjenica je, da su čitave pokrajine, osobito skrajna Anatolija i Sirija te Palestina prepuštene izgladnjenju. U očigled tih neodrživih prilika, postigla je Turska kod sklapanja mira u Brestu-Litovskom, da će dobiti znatne količine hrane iz Ukrajine. Ovu bi hranu bila, polag njemačkih izvora, dobila posredovanjem njemačkih trgovaca. Zadnji dogadjaji u Ukrajini i spoznanje, koje postaje danomice jasnijim, da se pretjerani broj o živežnih zaliha u Ukrajini pretvara u minimalne količine, koje se vrhu toga moraju preoteti seljacima oružanom silom, streznile su pretjerane nade pučanstva a to tim više, što se znade, da će glavni dio zaplijenjene hrane zapasti Austriju i Njemačku. Okolnost, da se četiri mjeseca iza mirovnog ugovora nije moglo dobiti ama baš ništa od obećanih količina živeža, pojavlja se u neprijatnoj već formi po novinama. Buna, koja je nastala u Ukrajini, uništila je sada i zadnju nadu na dopremu hrane iz ove zemlje. Poteškoće ostaju prema tome nesmanjene i za budućnost, a opća nestašica i zdravstvene neprilike, time skopčane, slave svoje orgije medju izmučenim turskim i arapskim pučanstvom.

Iz Rusije i Ukrajine.

Preosnova financija i željeznica u Rusiji. — Finska traži poluotok Kola i murmansku željeznicu. — Seljačka buna u Ukrajini. — Opće prilike u Rusiji.

Moskva, 28. Povjerenik državne banke prikazao je potrebu, da se nastavi financijalnu centralizaciju. On predlaže neka se osnuje središnju banku, kojoj bi pripadala zadaća, da sakupi sve financijalne izvore zemlje, bude li nužno, i silom. Ovaj bi zavod imao zadaću, da promiče produkciju i gospodarski život kao što i da finansira podrževljenu industriju, e bi se mogla natjecati se njemačkom industrijom. Što se tiče nameta, smatra se potrebnim, da se opet uvede neizravne poreze. — Kongres željezničara predočio je državnom komesaru za promet, kako se prilike na željeznicama približuju potpunoj paralizaciji. Tračnice su na mnogim mjestima razorene. Centralnoazijatska pruga na mnogim je mjestima razorena; pruga u Bucharu je razorena u duljini od 650 kilometara, pruga od Moskve u Vildau, koja mjeri 1000 vrsta, može se upotrebiti samo na 600 vrsta. Pruga iz Moskve u Voronež, koja je duga 2500 kilometara, može se obdržati u prometu samo na pruzi od 1048 vrsta. Željeznički uredjaji u Kazanu raspolažu sa gorivom samo za 2 mjeseca i pol. Murmanska željeznica, koju ugrožavaju Nijemci i Finci, nije u prometu.

London, 25. Polag brzojavke Reutera iz Moskve od 20. svibnja doznaje se iz Petrograda, da finska vlada zahtjeva za sebe poluotok Kola, e bi time dobila izlaz na more. Znatan dio murmanske željeznice pao bi time u finske ruke.

London, 27. Polag brzojavke iz Moskve na „Exchange Telegraph“ proširena je buna na čitavo područje Ukrajine. Buntovnici pale šume i zgrade veleposjednika. Ukrajinske oblasti nastoje svakim sredstvom kako bi potlačile seljačku bunu. Nijemci ne oklijevaju, služiti se u bojevima sa buntovnicima topništvom. Ipak je uspjelo seljacima u nekojim kotarima, da se dočepaju topništva i strojnih pušaka te se opru Nijemcima. — Ukrajinsko ministarstvo stoji pred novom krizom. Nijemci zastupaju mišljenje, da Skoropadski nije dorasao svojoj zadaći. Navodno će zatražiti njegovu ostavku, ne bude li poduzeo strožih mjera protiv bune.

Moskva, 27. Službeni organ boljševika, „Pravda“, piše: Brzojav nam javlja junački boj, koji je započeo u Ukrajini narodnim ustankom protiv njemačkog apsolutizma. U četiri je gubernija, Poltava, Charkov, Černigov i Kijev, bilo proglašeno opsadno stanje. Vodje četa Skoropadskoga mogu unilaziti u gradove tek iza ogorčenih bojeva. U guberniji Černigov odstupile su hetmanove oblasti. U guberniji Poltava bila su uništena odijeljenja Nijemaca i hetmana Skoropadskoga. U okolici grada Romon svršili su ljuti bojevi porazom četa Skoropadskoga. Pobunjene seljačke gomile ne uzmiču, a da nijesu suprotstavile neprijatelju najžešći otpor. Uspije li njemačkim pljačkašima, da preotmu seljaku žito, mogu ga prevesti samo do najbliže željezničke stanice. Da podupru seljake, stupili su željezničari u stavku a general je Eichhorn prisiljen, da ih nadomjesti njemačkim radnicima. Jasno je dakle, da potlačenje revolucijonarnog naroda i uspostava imperijalističkog jarma ne ide onako lako, kako su si to njemački časnici predstavljali.

Stockholm, 30. „Politiken“ objavlja interwiew sa ruskim vladnim kurirom, koji je stigao iz Moskve. „Možemo konstatovati“, kazao je ruski kurir, „da su gradjani, osobito gradjani srednjih staleža počeli stavljati državi na raspolaganje svoje radne sile. Njihov otpor gubi danomice na opsegu i značenju. To isto se ne može kazati o dobro situiranim gradjanima, koji rade još uvijek proti boljševicima. Buržoa su mislili, da će se boljševička vlada držati samo nekoliko sedmica. Sada su uvidili ovu svoju samoobmanu, spletkare dalje protiv boljševičke vlade, te očekuju izbavljenje od Nijemaca. Vlada sjedi medjutim nepokolebivo na sedlu. Nema sile na svijetu, koja bi je mogla srušiti. Nema stranke ni skupine, koja bi mogla nešto ozbiljnoga da poduzme protiv boljševika, koji postizavaju danomice nove uspjehe. U zadnje su doba dobili mnogo pristaša medju seljaštvom, na primjer u guberniji moskovskoj, gdje su postigli sjajnu pobjedu. Ova je gubernija bila prije u rukama socijalnih revolucijonaraca. Prehrambene su prilike u Moskvi veoma dobre, nasuprot tome u Petrogradu veoma loše. Uzrok je tome poglavito u teškim prilikama na željeznicama. Sistem iskaznica, koji je bio uveden po velikim gradovima, djeluje potištujuće. Crne bande, koje rade po svoj prilici zajednički sa reakcionarcima i koje se nazivaju anarhistima, kušaju, da svakim sredstvom otešćaju vladi rad. One kradu sve, čega se mogu dočepati, te što „razvlašćuju“ kuće, jestvine, odjeću itd. Morali smo stupiti otvoreno u boj protiv ovih banda.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. Češki listovi iz pouzdanih izvora donose, da je dr. Seidler obećao Nijemcima, da će kolovoza izdati naredbu o okružnoj razdiobi za Moravsku. Češki listovi su naravno glede toga ogorčeni. Seidler provadja razdiobu u Češkoj i Moravskoj, a zašto ne bi pokušao provesti u Stajerskoj i Koruškoj, gdje je mnogo potrebitija? „Vidensky denník“ pripominje k tome: „Quosque tandem?“, poznatu tu riječ Cicerona: „Dokle još?“ izrabljivati ćeš našu strpljivost, protivniče naš? — Prigodom godišnjice češke svibanjske deklaracije piše spomenuti bečki dnevnik: Prošla je godina od trenutka, kad su češki poslanici iz svih triju zemalja češke krune stupajući u carevinsko vijeće podali državopravnu izjavu. Ta se izjava postavila proti dualizmu, koji je stvorio potlačene i vladajuće narode, te je zahtjevala da „se monarhija pretvori u saveznu državu jednakopravnih naroda“. Ali i u formi, u kojoj je Češki svaz podao prvu svoju izjavu, značila je ona veoma mnogo. Moramo si biti svijestni, da je do 30. svibnja bio potlačen svaki politički iskaz, osobito pak takav, koji bi izražavao češko stanovište naprama savremenim dogadjajima i budućim političkim dogadjajima. Češka izjava od 30. svibnja 1917. važna je osobito radi toga, što je u njoj bila istaknuta potreba da se spoji slovačko pleme, koje živi u cjelini s istorijskom češkom domovinom, u demokratsku češku državu. Ta točka izjave veli jasno, da zastupnici cijelog češkog naroda ne mogu pristajati uz dualizam te da obranu Slovaka vide jedino u uskoj svezi s češkim zemljama. Češka državopravna izjava od 30. svibnja, iza koje su slijedile izjave i ostalih slavenskih naroda, ostat će povjestnom osobito zato, što je znakom, da se cijeli narod vraća na državopravnu politiku, osobito češkoslavenska socijalna demokracija. Prijašnje stanovište naprama državnom pravu češkom, mnogo puta veoma neugodno, bilo je zapušteno i zastupnici su se naroda sjedinili na jednom programu, kako je to doba zahtjevala i zahtjeva. A ako su i bila nekakva razilaženja, bila su zajista odstranjena trikraljevskom deklaracijom i slavnom prisegom poslanika i naroda češkog dne 13. travnja o. g. Tekom godine mnogo se toga zbilo; štošta je uznemirivalo, i ne jedamput smo osjetili njemačku drzovitost i vladinu nesklonost. Ali jedno je sigurno: narod je daleko čvršći i usredotočeniji, nego li prije jedne godine i čvrsto vjeruje u pobjedu pravedne svoje stvari. „Vidensky denník“ želi, da političko jedinstvo programa ostane netaknuto. Ako je udaren zajednički cilj, mora onda, osobito u koliko se tiče češkog poslaništva, biti izbran i jedan put k cilju.

Domaće vijesti.

Učiteljstvu Istre! Dne 9. tek. mj. svibnja preseli se u bolji svijet naš drug, gosp. Ivan Način, nadučitelj u Kršanu. Tko ga od nas nije poznavao ili barem, čuo za njega? Mislim, da nema kolegice ni kolege. Bio je dobar učitelj, drug, prijatelj, suprug i otac! Prenaporan rad shrva ga u najljepšoj muževnoj dobi. Ostavio je ucviljenu udovu i 6 (šestero) djece. Stariji mu sin polazi hrvatsku gimnaziju u Pazinu. Uvijek je odlikašem. Ostavimo milog nam pokojnika u miru. Kolegice i kolege! Uvjeren sam, da Vam ne treba, da si samo predstavljate njegovu obitelj, kojoj je otac dugo vremena teško bolovao, jer ju, premda zdravi, iskušavate danomice i sami. Teški, zdvojni su dapače dani svima nama, ali zdvojnije jošte ucviljenoj obitelji pokojnog nam dobrog i milog kolege. Da li joj možemo pomoći? Moramo, dužnost je naša, da jadnoj udovi i siročadi, barem koju kaplicu melema ulijemo u gorku čašu! Kako? Otkinimo svaki po nekoliko kruna i darujmo siročadi našeg kolege, da si u ovim nesnosnim prilikama, uzmogne kupiti koji kg kukuruza. Time ćemo se, braćo, odužiti dragom pokojniku, a i pokazati, da smo ljudi, koji, premda i sami u najvećoj bijedi, otkidamo zalogaj i dajemo bijednijima. Zrno do zrna — pogača. Iznose prima potpisani, a darovi bit će objavljeni u ovom listu. Šumbreg, svibnja 1918. p. Sv. Nedjelja na Labinštini. Matko Dimić, učitelj.

Zastupnici Istre pri ministru-predsjedniku. Iz Beča se saopćuje, da je ministar-predsjednik primio zastupnike istarskog pučanstva i to posl. Laginju, Spinčića, Rizzija i Spadara te predsjednika zemaljske upravne komisije. Deputacija je upozorila ministra-predsjednika na jadne prehrambene prilike u Istri, koje su se za vrijeme rata strašno pogoršale, budući da nema nikakvog dovoza. Dr. vitez Seidler obećao je deputaciji, da će biti udovoljeno podnesenim željama. Deputacija je u istoj stvari raspravljala s ministrom financija dr. Wimmerom.

Svinje za odgoj. U Svetvinčentu kod općinske aprovizacije može da se kupi mladih svinja za odgoj, težine 6—12 kg, uz cijenu od 450—600 K po komadu.

Dnevne vijesti.

Što je s parlamentom? „Venkov“ doznaje iz Beča, da je dr. Seidler pregovarao s nekoliko zastupnika o političkim i prehrambenim pitanjima. S predsjednikom njemačko-nacijonalnih stranaka Waldnerom i Teufelom konferovao je o mogućnosti ljetnog zasjedanja parlamenta. Ministar je predsjednik pri tom osigurao, da nije zaboravio ništa učiniti, kako bi omogućio rad parlamenta. Preuvjetom pako uspješnog zasjedanja jeste kao i dosada osiguranje većine za vladu. Za to će u najbližim danima pregovarati s Poljacima, te se nada, da će ga stranke poduprijeti pri tom. — Namjesnici Češkoga svaza, posl. Klofač i Habermann, poslali su predsjedniku zbornice dr. Grossu ovaj dopis: „Vaša preuzvišenosti! Pogledom na to, što se množe znakovi, koji pripominju povratak apsolutističkog režima, kojim se ruše sva državljanska i politička prava, — te što time trpi pučanstvo bez razlike narodnosti — najviše je potrebno da se parlamenat bezodvlačno sazove, da je on jedino mjesto, koje bdije nad pravima svih naroda i vascijelog pučanstva. Potpisano predsjedništvo Češkoga svaza, koje zauzimlje stanovište strogo parlamentarno i ustavno, dozvoljava si Vašoj preuzvišenosti, kao u to doba najpozvanijem predstavitelju što najuljudnije podastrijeti molbu, da bezodvlačno učinite sve korake, da se opet sazove parlamenat te započne njegov normalni rad, što je tim potrebitije, budući da pitanja aprovizacijona, socijalna i gospodarska neprestano postaju kritičnija i imperativno zovu na suradnju svih ustavnih i parlamentarnih činitelja, da teško iskušanome narodu bude olakšano. Saziv predsjednika svih klubova zajista bi Vašu akciju veoma poduprialo. Bilježimo se s posvemašnjim štovanjem za predsjedništvo Češkog svaza V. Klofáč, Gustav Habermann.

Prosvjeta.

Natječaj. Budući da na natječaj od 27. ožujka 1917. nije do odredjenoga roka dne 30. travnja 1918. stigao ni jedan rukopis, ponavlja se zaključkom skupne sjednice Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti od 16. svibnja 1918. književni natječaj iz legata pokojnoga vinkovačkoga župnika Jakoba Stojanovića: 1. Rukopisno djelo ima obradili sve, što se može reći o slavenskoj službi Božjoj u Hrvata; 2. Djelo nesmije biti veće od 15 štampanih araka formata „Rada“ „Jugoslavenske akademije“, a ni manje od 10 takovih araka; 3. Rok za predaju rukopisa dan je 30. aprila 1919.; 4. Autorska nagrada po jednom je arku 80 K, no ako što preostane od legata, kad se namire svi troškovi izdanja, izručit će se ostatak novca piscu povrh gornje odredjene nagrade. U Zagrebu, 22. svibnja 1918. — Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Poruke iz uredništva.

Jučerašnji „Glas našeg književnika“ jest izvadak iz pisma našeg Rikarda Katalinić-Jeretova, te nije jučer nemilom pomutnjom došao u list konac pisma i potpis književnika.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, srijeda 5. lipnja 1918. | Broj 1041

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Na čitavoj jugozapadnoj fronti traje žestoka topnička djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Topnički bojevi izmjenične jakosti; živahna izvidnička djelatnost neprijatelja; jači sunci na nekojim mjestima fronte. Jugozapadno od Merrisa ustailo se neprijatelj u manjim komadima opkopa. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeverno od Aisne preoteli smo neprijatelju u ljutim bojevima nekoliko opkopa. Skršili smo žilavi otpor neprijatelja, koji se krčevito držao zapada i jugozapada od Soissonsa. Zapadno od Soissonsa osvojili smo uzvisine Vauxbuin. Izakako smo zauzeli na juriš Pernant i Missy-aux-Bois bacili smo neprijatelja na liniju Le Souliers-Dommiers. Zaplijenili smo nekoliko baterija i zarobili nekoliko hiljada Francuza. Francuske navale na obim stranama rijeke Oursq skršile su se uz teške gubitke. Sjeverozapadno od Chateau Thierry prekoračili smo, boreći se, željeznicu Bussiares-Boureches. Suzbili smo neprijateljske protunavale. — Na Marnei i izmedju Marne i Reimsa je položaj nepromijenjen. — Ludendorff.

Rat.

Kod Soissonsa tvorila je francuska pozicija izbočinu u njemačku frontu, koja se je sve više šiljila i suživala, čim više su Nijemci napredovali jugozapadno i sjeverozapadno od tog grada. Francuzi su tu držali zapadne uzvisine Vauxbuin, koje su vladale gradom. Ovaj je položaj imao za Francuze veliku stratešku važnost za slučajnu protuofenzivu, koju su — kako izgleda — već bili pokrenuli protunavalama, što su ih poduzeli 2. i 3. t. mj. Kazali smo, da je za Francuze veoma važno, da suže što više vrata izmedju Soissonsa i Reimsa, koja vode u provalni prostor. Radi toga je gubitak područja zapadno od Soissonsa, ma da se još radi o neznatnom komadu ozemlja, ipak osjetljiv za Francuze, jer si Nijemci proširivanjem navalne fronte postizavaju sve veću sigurnost za svoje unaprijed pomaknute nove položaje. Južno od Soissonsa sve do Marne poduzeli su Francuzi nekoje protunavale. Tu kaošto i na fronti od Marne do Reimsa ostao je položaj nepromijenjen.

•

Francuski izvještaj od 2. lipnja na večer: Bitka se nastavlja. Tečajem čitavog su dana naše čete izdržale napadaj njemačkih četa, osobito u području od Oursqa do Marne, proti kojemu je neprijatelj upravio svoja glavna naprezanja. Nijemci su ponovno osvojili Faverolles, ali sva njihova naprezanja protiv Corcya i Troesnesa bijahu uzaludna. Zapadno od Neuilly-St. Front bacile su naše protunavale neprijatelja na Passy-en-Valois. Uzvisina 163, neposredno zapadno od tog mjesta, osvojena je po ljutim bojevima. Dalje na jug, na fronti Torcy-Boureches, skršili smo uzastopce dvije neprijateljske navale. Na našem desnom smo krilu opet osvojili Champlat te stekli ozemlja u smjeru na Ville-en-Tardenois. Inače je položaj svuda nepromijenjen.

•

Francuski izvještaj od 3. lipnja po podne: Francuske su čete nastavile jučer na večer protunavale na čitavoj fronti uključivo odsjek izmedju Oursqa i Marne. Kod toga su napredovali na mnogo mjesta. Žestoke njemačke navale na obim stranama ceste Chateau-Thierry-Pariz skršile su se u francuskoj paljbi. Posvuda su drugdje francuske čete održale svoje položaje. Gubici, što ih je neprijatelj pretrpio u tim okršajima, su teški. Francuzi su dopremili od prilike 100 zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 3. lipnja popodne: Tečajem zadnje su noći naše čete izvele uspješna mjesna poduzeća kod Vieux-Berquina i Merrisa. Naše su linije na tim mjestima bile nešto pomaknute unaprijed. Dopremili smo 193 zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka i minometa. Naši su gubici neznatni. Uspješna smo štrafunska poduzeća izveli jugoistočno od Arrasa, sjeverozapadno od Lensa i zapadno od Mervillea sa rezultatom, da smo dopremili 203 zarobljenika, 3 strojne puške i opkopne mužare. Suzbili smo neprijateljsko štrafunsko odijeljenje južno od Villers-Bretonneuxa.

•

Talijanski izvještaj od 3. lipnja: Uzduž čitave fronte živahna topnička djelatnost, koja je u Val Arsi, izmedju Censona i mora i južno od Asiaga bila nešto žešća. Englesko je odijeljenje prodrlo u neprijateljske položaje, zadalo neprijatelju teške gubitke te dopremilo zarobljenika. Na donjoj smo Piavi proveli odvažan pothvat na zapadnom brijegu rijeke. Neprijateljski navalni pokušaj kod Caposile bio je doskora zaustavljen u našoj paljbi. Prilično živahna ljetalačka djelatnost na ovoj i na onoj strani. Jedan je neprijateljski aparat bio oboren.

*** Mirovni ugovori pred parlamentima?** „Zeit" javlja: Ugarska će vlada ugarskom parlamentu podnijeti mirovne ugovore. Ako se osigura radna djelatnost austrijskog carevinskog vijeća, predložit će se mirovni ugovori po prilici u isto vrijeme u Pešti i u Beču. Kako parlamenat zbog držanja nekih slavenskih stranaka ne bi mogao razvijati normalne djelatnosti, ugarska bi vlada historijski važna medjunarodna utanačenja podnijela ugarskom parlamentu svakako još prije ljeta.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 4. t. mj.: U zapadnom djelu kanala i na zapadnoj obali Engleske potopile su njemačke podmornice ponovno pet parobroda sa ukupno 29.000 tona.

*** Madžari protiv njemačkih kazališta u Budimpešti.** „Az Est" od 1. lipnja u vrlo energičnom članku ustaje protiv toga, da u Budimpešti gostuju sada dva njemačka kazališna društva. („Tagespost".)

*** Novi predsjednik njemačkog državnog sabora** bit će izabran u četvrtak. Glasa se, da će biti izabran zastupnik centruma Fehrenbach. Njemački se je državni sabor jučer sastao u ljetno zasjedanje, da raspravlja o novim porezima. Bile su riješene nekoje manje predloge.

*** Iz francuske komore.** Socijalističke su skupine francuske komore predložile, neka se ustanovi tajni odbor, u kojem bi se moglo raspravljati o interpelacijama, koje su stavili socijalni demokrate o položaju na bojnom polju. — Clemenceau je podao u vojnom odsjeku opširni prikaz položaja na bojištu. — Zastupnici, koji su bili poslije sjednice zapitani, kazali su, da sa pouzdanjem gledaju na daljnji razvoj operacija.

Iz Rusije, Ukrajine i Finske.

Kijev, 2. (D. u.) Njemački poklisar barun Mumm i austro-ugarski poklisar grof Forgach predali su danas po nalogu svojih vlada hetmanu Skoropadskomu jedno pismo, s kojim priznaju sadašnju vladu u Ukrajini te izrazuju volju, da stupe u službene odnošaje sa vladom. Hetman se Skoropadski zahvalio u njemačkom jeziku te je uvjeravao, da će preuzetu vladu voditi u uskom sporazumu sa središnjim vlastima.

Moskva, 3. (D. u.) Ustanak češko-slovačkih četa, koje bježe u Vladivostok, da se tamo ukrcaju za francusku frontu, doveo je u Pensi do oštrih sukoba sa sovjetskim četama. Ceho-Slovaci opiru se pokušajima crvene armije, da ih razoruža. Ratni je ministar Trocki zabranio svaki transport Ceho-Slovaka po transibirskoj željeznici te odredio, da se svakoga naoružanog Ceho-Slovaka mora ustrijeliti na licu mjesta. Buntovnici razvijaju žilavi otpor te su već u nekojim okršajima porazili crvenu armiju.

Kijev, 4. (D. u.) U vojničkoj komiziji mirovnih pregovaranja izmedju Ukrajine i Rusije nije još postignut sporazum o demarkacijonoj liniji. Sve su točke uvjeta za primirje predana trim komisijama. Glavnu poteškoću tvore dvije točke uvjeta za primirje, osobito odredbe o putovanju pojedinih državljana iz jedne države u drugu. Ukrajinski zastupnici traže, neka se točno ustanovi uvjete za ova putovanja, e bi se sprečilo, da se Ukrajincima, koji se vraćaju kući, otme na granici sve što posjeduju.

Stockholm, 27. svibnja. Izmedju Švedske i Rusije započela su pregovaranja za uspostavu trgovačkih odnošaja. Švedska je imenovala komisiju od 5 osoba, koje će pregovarati sa ruskim oblastima. Radi se o trgovačkoj izmjeni robe putem kompenzacija. Sa ruske su strane bile ponudjene kovine, ulje, kolači za krmu, sjemenje lana i žito; od Švedske se traži strojeve i orudje.

Stockholm, 27. svibnja. Iz Helsingforsa javljaju ovdjašnjoj štampi: Izakako je svršio gradjanski rat, stoji Finska pred novim unutarnjepolitičkim zapletajima, koji neće manje smetati primirju stranaka nego li sam gradjanski rat. Kako je bilo već javljeno, imenovan bi Svinhufvud državnim upraviteljem. U inozemskoj je štampi izašla obavijest, da je imenovan trajnim upraviteljem. Tome valja dometnuti, da je dobio nalog samo za 2 do 3 sedmice, za koje se vrijeme očekuje riješenje pitanja vladnog oblika. Vlada je odmah izjavila, da mu nije predala vlast, da može proglasiti rat, sklapati mir ili saveze. — Medjutim traje boj za budući državni oblik Finske. Švedska je pučka stranka zatražila, neka se uvede monarhistički ustav. Starofinci prijete državnim prevratom za slučaj da bi došlo do republike. Oni su odlučno za monarkiju, dok mladofinci traže, neka se bezuvjetno proglasi republika. 70 najuglednijih finskih je novinara pred nekoliko dana obdržavalo sastanak, na kojem su se odlučno izrekli za republikanski ustav. Agrarci su takodjer za republiku te su se izrekli na jednoj velikoj skupštini za to. Tom su prigodom agrarci zagrozili revolucijom, bude li proglašena monarhija. Oni primjećuju, da je i većina vojske za republiku i da je uvedenje republike bilo zaključeno sa 44 protiv 29 glasova. Vlada je saopćila odboru za državni temeljni zakon, da će predložiti saboru novi predlog za državni ustav Finske i to na monarhističkoj bazi. Izakako je to bilo odboru saopćeno, odlučio je sa 9 protiv 8 glasova, da odgodi raspravljanje o republikanskom temeljnom zakonu, koji je bio predložen prije bune i to, dok će novi vladin predlog biti riješen u saboru. Kod glasovanja glasovali su starofinci i Švedi za monarkiju, dok su mladofinci i agrarci glasovali za republiku.

Stockholm, 28. svibnja. Havas. Javljaju iz Moskve: Pučki komesar vanjskih posala saopćio je 26. svibnja slijedeći prosvjed: Ruska je vlada bila obaviješćena, da su njemačke čete na sjeverozapadnoj fronti opetovano prekoračile demarkacionu liniju i to u namjeri, da napadnu na ruske čete. Tako je došlo do okršaja kod sela Bogdanov i Nikolasini. Pučki komesar izrazuje nadu, da će njemačko zapovjedništvo spriječiti ovakove upadice, koje su veoma nepoželjne.

Helsingfors, 28. svibnja. Havas. Objava odredjuje rok, za koji moraju svi Rusi, koji su nastanjeni u Finskoj, zapustiti zemlju. Rusi koji su boravili u Helsingforsu, otputovali su već 20. svibnja. Rusi, koji stanuju u ostaloj Finskoj, moraju zapustiti zemlju za deset dana. Objava odredjuje, da se svi proglasi moraju objaviti u finskom jeziku. Švedski je jezik dozvoljen samo u kotarima, u kojima tvore Švedi većinu pučanstva. — Petrogradska brzojavna agentura javlja: Bijele su garde na zapovijed njemačkog zapovjedništva uapsile ruskog pomorskog atašea u Helsingforsu te su ga stavile pred ratni sud. Bio je kao začetnik bune odsudjen na smrt, te već i smaknut. Komesarijat u Moskvi prosvjedovao je protiv ove odsude, ali je dobio odgovor, da je bilo do-

kazano, kako je pobunio narod i vojnike. Time da je izgubio zaštitu medjunarodnog prava i haaške konvencije. Stvar da je isključivo finska a da Rusija nema pravo uplićati se u finske poslove.

Moskva, 29. svibnja. Havas. Vlada je zabranila ulaz u grad Arhangelsk i u luke murmanske obale. — Brzojavka Petrogradske brzojavne agenture javlja, da su čete sovjeta opstreljavale Rostov, što je zaposjednut od njemačkih četa. — Grof je Mirbach zamolio vijeće pučkih komesara, da bi upravilo na željezničke namještenike u područjima, koja su zaposjednuta od njemačkih četa, službeni proglas pozivajući ih, da je u njihovom interesu, da rade pod njemačkom upravom. Molba je uslijedila uslijed uzbudjenosti, koja vlada medju željezničarima. Pred nekoliko je dana buknuo sveopći štrajk željezničara. — Službeni izvještaj javlja, da su Nijemci iza četverodnevnog boja zaposjeli grad Valoniky u pokrajini Voroneš. — Havas javlja iz Charbina, da je admiral Kolčak započeo energičan boj protiv institucija sovjeta.

Moskva, 1. Moskovsko „Naše Slovo“, prije „Ruskoje Slovo“, javlja, da Miljukov radi oko velikog djela o ruskoj revoluciji. Djelo, od kojega su do sada gotova tri sveska, izaći će najprije u Parizu. Vodja kadetske je stranke po zanatu historičar te je bio prije profesor na sofijskom i moskovskom sveučilištu.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su slijedeći doprinosi: Prigodom vjenčanja g. Ivana Dobrile sa dražesnom gospodjicom Marijom Vitas, sakupljeno je na prijedlog mlade nevjeste K 102·— uz ove popratne riječi: „Osjećajući dužnost napram svojoj miloj domovini i majci Jugoslaviji“. — Gospodin Franjo Gnjezda, c. kr. financijalni nadglednik, polaže u papirima ratnog zajma K 200·—. Gosp. Stjepan Ostroški K 20·—. Gosp. Petar Zubin polaže dobivenu svotu za osamsatnu službu u „Politeama Ciscutti“ K 3.20. — Ukupno K 325·20; zadnji iskaz K 58.265·51; sveukupno K 58.590·71. — Evala kićenim svatovima! Živjeli požrtvovni darovatelji! Naprijed za našu kulu prosvjete i za dobrobitak naše zapuštene djece!

Članovima „Matice Hrvatske“ javljamo, da su stigle knjige za god. 1917. (III. kolo), te ih se može podignuti u upravi lista u ulici Cenide br. 2 prizemno, u svaki radni dan od 5—7 sati popodne.

Potamnjenje prozora. Službeno se saopćuje: Pozivom na razglas potpisanog od 2. oktobra 1915. br. Allg. 942|2-15 i nasljednje, daja se do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od subote, 1. lipnja t. g. iza 10 sati popodne ne bude propisno potamnio vlastitih prozora. Pula, 1. lipnja 1918. Za c. kr. tvrdjavnog povjerenika: Dr. Pfeifer v. r.

Važno za pušače. Daje se na opće znanje, da će u buduće moći da u gradu Puli kupuju duhan samo one civilne osobe, koje budu upisane u „popis mušterija“ jedne od gradskih trafika i koje budu u posjedu iskaznice za duhan. Pozivlje se stoga sve one pušače gradjanskog staleža, koji su ovlašteni da kupuju duhan u javnim prodavaonama duhana te ne dobivaju duhan od vojništva, da se u niže naznačeno doba osobno prijave kod c. kr. povjereništva financijske straže u Puli; obala Franje Josipa br. 10, prizemno lijevo, od 8 do 12 sati prije podne i od 3 do 7 sati poslije podne, te da donesu sa sobom svoju crvenu odnosno bijelu iskaznicu ili drugu kakvu ispravu identičnosti. Odnosne se prijave primaju: u petak dne 7. t. mj. za pušače, kojima prezime počima sa slovkama

A, B, C, D i E;

u subotu dne 8. t. mj., sa slovkama

F, G, H, I, J, K i L;

u ponedjeljak dne 10. t. mj., sa slovkama

M, N, O, P, Q i R;

u utorak dne 11. t. mj. sa slovkama

S, T, U, V, W, Y, Z.

U javnim trafikama mogu da kupuju duhan samo muškarci, koji su početkom one sunčane godine u kojoj se prijave već navršili 17. godinu i ne borave u gradu Puli samo privremeno. Ovim se ukidaju oni „popisi mušterija“ koji sada postoje u pojedinim trafikama, pa se prema tome imadu da prijave kod c. kr. povjereništva financ. straže u Puli i one osobe, koje su unešene u takav „popis“, a žele da dobiju iskaznicu za duhan. — C. kr. financijsko nadzorništvo.

Raspis natječaja. Službeni „Osservatore Triestino“ donosi: Kod c. k. okružnog suda u Puli raspisuje se natječaj za jedno mjesto prizivnog savjetnika VI. razreda. Natječajne molbe dokazom sposobnosti za raspisano mjesto i poznanja zemaljskih jezika neka se podnesu uredovnim putem kod predsjedništva c. k. višeg zemaljskog suda do uključivo 12. junija 1918. Trst, 1. junija 1918. — Isti službeni list saopćuje: Dodatno k raspisu natječaja od 11. aprila 1918. Präs. 2641/3, a|18 raspisuje se kod kotarskog suda u Rovinju natječaj za jedno mjesto kotarskog suca i upravitelja suda i za dva mjesta suca. Natjecatelji za ova mjesta neka podnesu svoje redovito opremljene molbe do uključno 6. junija 1918. neposredno kod potpisanog predsjedništva. Trst, 29. maja 1918. Predsjedništvo c. k. višeg zemaljskog suda.

Dozvola šiljanja zasebnih omota oznakom vrijednosti od preko 600 kruna. — A. Zabrana predaje zasebnih omota oznakom vrijednosti u iznosu od preko 600 kruna u ovozemnom prometu izuzev takove omote koji sadržavaju bankovne note, kovani novac, vrijednosne papire, kovano ili nekovano zlato ili srebro, zlatne ili srebrne stvari ili bisere, ukida se pokusno sa 10. lipnja 1918. — B. Za predaju zasebnih omota oznakom vrijednosti od preko 600 kruna koji su drugog sadržaja od ovog spomenutog pod A, odredjuje se do daljnje odredbe slijedeća ograničenja: 1. takovi omoti nijesu dopušteni u mjesnom prometu. 2. u dalekom je prometu predaja u postanskim mjestima, gdje se nalazi takodjer jedan kolodvorni poštanski ured, dozvoljena jedino kod ovog ureda, u mjestima sa više kolodvornih ureda jedino kod onog kolodvornog ureda, koji obavlja otpremu. 3. kod kolodvornih ureda te kod poštanskog ureda koji su u upravnoj svezi sa željezničkim poštama u koliko ove dolaze u obzir — predaja je dozvoljena za sada jedino u tri dana sedmice i to u ponedjeljak, srijedu i petak, kod ostalih poštanskih ureda, koji dolaze u obzir jedino u 2 dana sedmice i to u ponedjeljak i petak. 4. u svakom je slučaju predaja dozvoljena jedino u koliko to dopuštaju opstojeće prigode otpremanja. Pri tom se opaža, da će se ovaj promet jedino onda moći da trajno uzdrži, ako se budu predavali jedino takvi omoti, oznakom vrijednosti ili preko 600 kruna, čiji sadržaj u istini odgovara označenoj višoj vrijednosti te ako pri tom ne budu nastupile zloporabe.

Dnevne vijesti.

Izlučenje Dalmacije i Galicije iz austrijskog državnog tijela. „Arbeiter Zeitung“ bavi se sa audijencijom Nijemaca iz Štajerske, Koruške i Kranjske, kao i sa izaslanikom političke organizacije „Štajerca“ kod kralja, te veli, da za izjave kraljeve nosi ministar-predsjednik dr. Seidler potpunu odgovornost. I baš u tom pogledu mora se govor ptujskoga načelnika utvrditi, govor onoga gospodina Orniga, koji je u sporazumu sa ministrom-predsjednikom predložio poznate želje: Autonomija Galičke i Dalmacije pa bilo i bez parlamenta i putem oktroja“. Da je ministar-predsjednik dr. Seidler poznavao govore, što su ih pojedini zastupnici upravili vladaru još prije nego su izgovoreni, to je posve razumljivo. Ministar-predsjednjk je dakle s time sporazuman, da se kralju insinuira mogućnost, da može samovoljno iz temelja promijeniti državne ustanove, ma da zato ustav države ne poznaje nikakve dozvole. Šta g. Ornig misli sa autonomijom Dalmacije i Galičke, nije ništa drugo, nego izlučenje iz austrijskoga državnoga tijela. Veza austrijskih krunovina imade svoj korijen u temeljnim državnim zakonima o državnom zastupstvu i za to je u tom pitanju kompetentno jedino carevinsko vijeće. Izlučenje obiju spomenutih zemalja značilo bi promijeniti temelje državne ustanove, a te se mogu i smiju promijeniti samo putem parlamenta. Za nas naravno, veli list, imade malo vrijednosti, što je Ornig u sporazumu sa ministrom-predsjednikom predložio kralju, da eventualno promjeni temeljne državne ustanove i bez parlamenta, ali se pita, u koliko odgovara dr. Seidler za to, da uopće može tko vladaru takva šta predložiti, a u sporazumu sa samim premierom.

Pisanje ludjaka. Pod tim naslovom donosi „Slovenski Narod“ iz Maribora nekoliko izvadaka iz pisanja svenjemačkog lista „Marburger Zeitung“. Zaključak sveslavenskih stranaka u odgovor na njemškutarske denuncijante pred carom, piše „Slovenski Narod“, izazvao je u svakom poštenom slovenskom srcu, osobito pak kod nas (u Mariboru) pravo olakšanje. To su bile muževne riječi, za koje je zahvalan svojim vodjama cijeli naš narod i osobito mi narodni graničari na jezičnoj granici. Upliv pri našim protivnicama jest naravno onakav, kakvog izazove crvena boja na ludo bojazljivo govedo. „Marburger Zeitung“ od 29. svibnja piše pod naslovom „Ljubljanski odgovor“ u uvodnom članku: „Na carske riječi u Badenu odgovorio je u Ljubljani windiški župnik (Wendenpriester) Korošec (Koroschetz) sa svojim ortacima, nad kojima plamsa još krvavo-crveno svijetlo kraljevskog umorstva u beogradskom konaku i umorstva prestoljonasljednika u Sarajevu“. Na to slijedi glede izjave odstavak . . . i diže se odvažno nad carevu izjavu i postavlja joj nasuprot volju „Wendenpriestera Koroschetza“. Dalje: „Na krvu živi iskrvavjeli kralj Petar . . . Njemu ide zaključak, koji je bio učinjen pod predsjedanjem „Koroschetza“ u Ljubljani, kralj Petar ima iz njega da crpi nove nade!“ — „i budući da nije češko izdajstvo postiglo svojih ciljeva, prenosi „Wendenpriester Koroschetz“ Kramarževu politiku u slavenska područja juga“. Za tim na naslov slovenske socijalne demokracije: „K tim produživačima rata i srbofilskim nacijonalnim šovenima pridružuju se takodjer jugoslavenski socijalni demokrate; barjaktari nacijonalizma“. S tim ljudima, koji bi morali otići u ludnicu, kako veli „Slovenski Narod“, nije moguća polemika. Pustimo ih neka se vesele; brzo će ih vrijeme rastrijezniti, ili zapravo udarci vremena.

Šilo za ognjilo. „Novosti“ pišu: Tako bi morali i mi Hrvati reći, pročitavši bilješku madžarskih listova, što ju donose pod natpisom: „Što se uče austrijska djeca o Madžarima“. Tu se piše: Neki segedinski poduzimač dao je svoju kćer u „Mädchenfortbildungsschule Währing“ u Beču, da se nauči njemački. Kod očeva posjeta u Beču rekla mu je kćerka, da neće ostati u ovom zavodu, jer u njem mrze na Madžare. Tako je profesorica književnosti u svom predavanju rekla o madžarskoj književnosti. „I Madžari su imali jednoga klasičnog pisca no taj nije Madžar, nego Francez, Jokaj, komu su ime pomadžarili“. Učitelj povjesti Röder ocrtao je Madžare ovako: „To je podmukao narod, mnogo ih je god. 1848. povješano. Ma u kakovom obilju živili Madžari, oni ipak ne pomažu svojim bližnjima i gledaju mirno, kako ovi gladuju i stradaju“. U svojoj ogorčenosti pošao je poduzimač k profesoru, da ga pozove na odgovornost, no ovaj ne htjede ništa opozvati, jer da je od riječi do riječi sve istina.

A. C.

ŠIME.

„U Šime robe cine!“

Smijete se, šta ne, kad se sjetite njegovog veselog, vragoljastog hvalisanja. I ja sam se nekoć smiješio kad sam ih vidio, kako se po Puli, Trstu ili Gracu šeću, obućeni u narodnoj nošnji iz unutarnje Dalmacije, odnekud od Sinja ili Imotskog, natovareni košarom, koja je bivala pričvršćena na tkanici, prebačenoj preko obiju ramena. Košara puna sitne robe, čija se je cijena dizala i spuštala ko nijedan barometar svijeta; to nam je bilo uvijek povodom k šali, a pri šali mislili smo: vidi ti neuke sirotinje naše: kako, lako, ali ipak nekako zna se snaći u svijetu. Ej, kad bi narod naš imao potrebne škole, ne bi sigurno bio medju zadnjima na svijetu, dodavali smo sentimentalno.

Došao rat, došla nevolja i oskudica. Dalmacija umire od gladi a Šimuni razbježali se svijetom. Ali ja ih dugo ne vidjeh. Od maja 1915., do danas maja 1918. Ulazio sam na kolodvor južne željeznice u Beču a u vestibulu opazio sam u desnom kutu Dalmatinca sa košarom — Šimu. Bio sam tako iznenadjen da sam bio i zaboravio, da rat traje već 4 godine i da 3 godine već nisam Šimu vidio, pa sam mu sasma veselo, prostodušno doviknuo: „Ej, Šime, kako ide trgovina?“ Okrenuo se je k meni — pogled njegov ne ću tako lako zaboraviti — i prozborio ponizno, prosjački: „Kupi, gosparu, boga ti štogod!“ Sad sam shvatio njegovo stanje, sad sam se sjetio da živimo u 4. godini rata. Približio sam se k polopraznoj košari. — „Sad je roba skupa, na što je prije trebalo banicu, sad nisu ni dvije krune dosta; pa dje ću ja da napunim košaru. Ali kupi ipak štogod, molim Te!“ Htio sam kupiti, ali nije imao robe, koju bih iole trebao. „Čekaj, Šime, dat ću Ti jedno jaje i komadić kruha, a nož prodaj drugome.“ — „Je li vareno jaje?“ — „Da.“ Otvorio sam torbu i izvadih mu jaje i kruh. Pridao sam mu i paketić duhana. — „Ej volim, brate, ovaj duhan, nego da si mi dao 3 krune. „A kako je u Dalmaciji?“ upitat ću ja. „Slabo, glad, da ne može veći biti. Izgubiše muževi glave, ne znam za koga, a sad im žene i djeca od glada crkavaju. Kad je u vatru: ajte Dalmatinci!, a kad se šta dijeli, onda: bješte Dalmatinci! — Ali doći će i naše vrijeme“, pridoda kao na utjehu. Razgovarali smo dalje, pridalo nam se još par Dalmatinaca, vojnika iz bečkih bolnica i onih, koji su išli kući na dopust; a dodje ti u to k nama jedan bečki policaj i oborio se na Šimu: „Du verfluchter Kerl, weisst du nicht, dass es dir verboten ist diese Sachen hier zu verkaufen? Geh weg!“*) — „Gosparu, molim Te, imam ovdje svoje patrijote... Ja ne prodajem nikomu ništa, ja se samo s patrijotima... ali nedomolio. „Gehst du nicht weg, du verfluchte Bande?!“**) a Šime već je letio kroz vrata, porinut od stražara. Plakati bih bio mogao pri tom prizoru, koji mi je baš naravno predočio čitavu tragediju naših ljudi, našeg naroda. Nisam imao srčanosti da odem za njim van, činilo mi se, da bih bio pao oko grla našem siromahu i poljubio ga usred Beča, njega, našu sirotinju. Okrenuo sam se i pošao uz stepenice na peron, a na usnama treptjelo mi je geslo, s kojim neznam smijem li suglasiti: ko se ne osveti, taj se ne posveti.

*) „Skote jedan, šta ne znaš, da ti nije slobodno te stvari ovdje prodavati? Tornjaj se!“

**) „Još ti se ne da odovud ići, ništarijo?!“

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 6. lipnja 1918. — Broj 1042.

Skupština njemačkih socijalista.

Pitanje mira. — Socijaliste za savez naroda. — Mir bez odšteta i aneksija. — Pravo samoodredjenja naroda. — Proti odgodi parlamenta. — Odgajanje boraca budućnosti. — Boj do pobjede.

Ljubljanski „Slovenec“, glasilo katoličke „Svešlovenske Ljudske Stranke“ donosi ovaj izvještaj o stranačkoj skupštini njemačke socijalne demokracije:

U četvrtak i petak obdržavala se u Beču državna skupština austrijske njemačke socijalne demokracije, na kojoj se temeljito pretresao gospodarski i politički položaj radništva. Medju zaključenim rezolucijama najvažnije su slijedeće:

Mirovni ugovori u Brestu Litovskom i u Bukareštu protive se načelima mira putem sporazumka bez aneksija i kontribucija .... (zaplijenjeno) ... konferencija protestuje proti sadržaju mirovnih ugovora i zahtjeva, neka se ih predloži carevinskom vijeću na proučavanje i potvrdjenje, prije nego li budu potvrdjeni.

Vlade središnjih velesila poziva državna konferencija, neka ponude vladama neprijateljskih zemalja sveopći mir sa slijedećim uvjetima:

1. Neka se ustanovi savez naroda svih zemalja, koji neka izvede sveopće razoružanje i poravna sve sporove medju narodima putem sudišta.

2. Neka se odreknu svih aneksija i kontribucija i na zapadu i na jugu, kaošto i na istoku i jugoistoku.

3. Potpuno pravo samoodredjenja naroda neka se dozvoli pograničnim narodima, koji su se otrgali od Rusije.

(Dalnje su točke, gdje je valjda bilo govora o nama i našem samoodredjenju, zaplijenjene. Op. ur. „Hrv. Lista“.)

Državno vijećanje njemačkog austrijskog socijalno-demokratskog radništva protestuje proti odgodi carevinskog vijeća, čije je djelovanje u sadašnjem političkom i gospodarskom položaju Austrije potrebitije, nego li ikada. Ističe se, da vlada ne sazivlje parlamenta za to, jer nema u narodnoj kući većine. Nema li vlada većine u narodnom zastupstvu, ne mora se narodno zastupstvo maknuti, već mora ići vlada. Državno vijećanje je to zahtjeva, neka se odmah sazove parlamenat, te izjavlja: svaki pokušaj opet ponoviti apsolutizam § 14, mora bezodvlačno izazvati politička i socijalna poremećenja

(Veliki odstavak zaplijenjen.)

Oštro su rezoluciju zaključili, jer vlada nije održala svojih svečanih obećanja, zadanih mjeseca veljače, da će se urediti odnošaji u obratima na temelju socijalnog prava. Oštro su osudila prehranu u državi i naredili strankinom načelništvu, da učini sve, e bi vlada ispunila, što je obećala glede presnove općinskog izbornog reda i ograničenja slobode društva i sakupljanja.

Sudrugovima i drugaricama izdalo je državno vijećanje poziv, u kojem se veli:

Na državnom vijećanju austrijske njemačke socijalne demokracije sakupljeni pouzdanici iz svih zemalja i industrija njemačke Austrije brižno smo proučili politički i gospodarski položaj radništva. U potpunom suglasu stvorili smo ove odluke:

1. Državno vijećanje ustanavlja, da je radništvo silno razdraženo. Vijećanje opominje vladu pred učincima, koje moraju bezodvlačno izazvati razdraženi osjećaji mnoštva, ne osvjedoči li se radništvo, da središnje velesile ne će produljiti rata u imperijalističke svrhe; ne dogodi li se sve, da se koliko moguće posvema odudme živež i jednako razdijeli, ne sazove li vlada odmah parlamenta i ne učini li sve, da najbrže provede svečano obećano novo uredjenje radnih odnošaja u ratnoj industriji na civilno pravnom temelju i ne udovolji li vlada socijalističkim zahtjevima radništva.

2. Državno vijećanje promijenilo je na temelju izvješća iz svih zemalja brižno snagu radništva i sredstva sile onih, koji vladaju. Proučavalo je opći evropski položaj i sadašnje vidike mirovnih nastojanja. Poslije savjesnog proučavanja osvjedočilo se vijećanje, da nije sadašnji trenutak povoljan za veće stavke (štrajkove). Državno vijećanje pozivlje za to radništvo, da se uklanja u sadašnjem trenutku većim stavkama. Radništvo neka se ne da zavesti od poduzetnika, kojima bi u sadašnjem trenutku boj veoma ugodio. Satovi boja neka se ne puste odredjivati od slijepe, pa makar veoma razumljive strasti, već si ih mora pustiti odredjivati u pravom rasudjivanju austrijskih i općih evropskih bojnih uvjeta. Državno vijećanje pozivlje za to radništvo, neka se pripravi za povoljniji sat, koji će doći.

Potrebno je u tu svrhu, da se organizira radništvo, da ne precjenjuje svoje snage; radništvo neka se suzdržuje od svake nepromišljenosti, koja može dovesti do poraza, i koje bi prouzročile, da radništvo u budućnosti ne bi bilo sposobno za boj; a posvuda neka se medju radništvom uzgaja borben duh, odlučnost i snaga čina; brižno neka se slijede dogadjaji; svaki radnik i radnica neka se dovede u strukovne i političke organizacije; u vascijelo radništvo neka prodre osjećaj svijesti, da nas pooštrenje razrednih protivština, koje je prouzročio rat, priteže velikim, odlučnim bojem medju kapitalom i radom.

Pripravljamo se tako za sat, koji će nas dovesti zajedno s našom braćom u drugim zemljama u boj i do pobjede.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja: Osim topovske djelatnosti nema nikakovih važnih bojnih djela. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 5. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Uspješni sunci u Flandriji doniješe zarobljenika. Na čitavoj fronti trajala je dalje živa izvidnička djelatnost. Topovski boj su privremeno oživjeli. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U savezu sa našim uspjesima na južnom brijegu Aisne bacismo neprijatelja prema Amblemy-Cutry te osvojismo njegove položaje sjeverno od Dammiersa. Mjesna bojna djela sa obiju strana rijeke Oursq. U ostalom se položaj nije promijenio. Poručnik Loewenhardt izvojštio je svoju 26. pobjedu u zraku. — Ludendorff.

Rat.

Službena obavijest vrhovnog ratnog vijeća alijiraca veli: Vrhovno ratno vijeće obdržalo je svoje 6. zasjedanje uz okolnosti, koje su za savez slobodnih naroda veoma ozbiljne. Njemačka je vlada dobila uslijed neuspjeha ruske vojske i ruskog naroda slobodne ruke na zapadu te upravlja sada sve svoje napore na zapadnu frontu. Skupocijenim i zdvojnim navalama protiv saveznićkih armija, kuša Njemačka da iznudi odluku u Europi, prije no što mogu Udružene države da bace čitavu svoju silu na bojnu frontu. Uslijed svog strateškog položaja i boljih željezničkih spojeva mogao je neprijatelj da iz početka postigne izvjesne uspjehe. Bez sumnje će obnoviti svoje navale, a saveznički će narodi morat da prepate još kritičnije dane, nego li što su sadašnji. Izakako je ispitalo sveopći vojnički položaj, uvjerilo se je vrhovno vojničko vijeće, da savezníci mogu da podnose kušnje sadašnjeg vojnog pohoda čvrstim mirom. Mi ćemo odoljeti neprijatelju te ga pravodobno i poraziti. Mi činimo, sve što je moguće, da pomažemo našim vojskama na bojnom polju. Time, što smo uveli jedinstveno vojno vodstvo, poboljšao se znatno ratni položaj. Ovo vodstvo djeluje sada uspješno i plodonosno. Vrhovno ratno vijeće imade potpuno povjerenje u generala Focha, te gleda udivljenjem i ponosom na junačke savezničke čete. Uslijed brze i srdačne suradnje predsjednika Udruženih država bit će neprijatelju nemoguće, da postigne pobjedu time, što bi iscrpio prije naše pričuve od svojih. Vrhovno ratno vijeće gleda sa pouzdanjem na konačni rezultat. Saveznićke su nacije odlučene, da neće nijednu narodnost predati berlinskom despotizmu. Njihove vojske pokazuju srčanost, koja im je već više puta omogućila, da zadrže njemačku navalu. Ide se za tim, da se spasi kulturu svijeta junaštvom divnih vojnika slobodnih naroda.

Francuski izvještaj od 3. lipnja na večer: Tečajem zadnje noći i preko dana započela je ponovno bitka sa velikom žestinom. Nijemci su ponovno veli svježe sile u boj te su napali izmedju Oise i Oursqom sa podvostručenim bijesom. Sjeverno od Aisne bili su neprijateljski napadaji upereni na brdo Ghoisy, kojega su naše čete pet puta preotele neprijatelju. Svi ostali pokušaji neprijatelja, da navali izmedju Oise i Aisne, ostali su bezuspješni, osobito izmedju Oise i Aisne, ostali su bezuspješni, osobito izmedju Moulin-sou-Touvent i Vingre. Izmedju Aisne i Oursqa napeli su Nijemci očajnički sve svoje sile, da provale istodobno sa sjevera i juga u šumu Villers-Cotterets. Naše su čete junački izdržale njihov sunuk. Na tom smo mjestu skršili udarac neprijateljskih četa te im zadali krvave gubitke. Zapadno od Soissonsa zaustavili smo Nijemce istočno od Pernanta i dalje južno od na liniji Saconin-Missy-aux-Bois-Vaucastille i na istočnim rubovima šume Retz i Troesnes. Jake su nam protunavale dopremile opet posjed Faverollesa, što je neprijatelj bio zaposjeo. Izmedju Oursqa i Marne je položaj nebromijenjen. U predjelu južno od Vilieen-Tardenois održale su francuske i engleske čete svoje nove položaje sjeverno od Champlata.

Francuski izvještaj od 4. lipnja popodne: Izmedju Oise i Aisne nijesu Nijemci, pošto su bili zadržani ogromnim otporom Francuza, ništa napredovali. Izmedju Aisne i Oursq nastavila se bitka na večer i noću velikim ogorčenjem. Od 7 sati unaprijed na večer došlo je do žestokih navala u odsjeku Pernant-Saconin-Missy-aux-Bois i Troesnes. Pernant je pao iza žestoke obrane u ruke neprijatelja. Napadač je pretrpio visoke gubitke. Dalje na jug napustili su Francuzi zapadno od Saconina i Missy-aux-Bois nešto područja. Faverolles bio je napadnut od Nijemaca ali bio je održan, kao što i Troesnes. Južno od Oursqua boj nije bio manje žestok. Nijemci su upravili, poduprti od mnogobrojnog topništva svoja naprezanja na Molloy, Neuilly-La-Poterie, Torchy i Bourèches. Protunavalom osvojili su Francuzi opet Moloy. Neuilly-La-Poterie bio je pozorištem ljutih bojeva. Selo je prelazilo iz ruke u ruku dok nije konačno ostalo u posjedu Nijemaca. Amerikanske su čete zadržale napredovanje njemačkih sila, koje su htjele prodrijeti u šumu Neuilly te su sjajnom protunavalom bacili Nijemce sjeverno od šume natrag. Dalje na jug nijesu Nijemci mogli postići nikakvu prednost. Na fronti Marne bacil. su Francuzi i Amerikanci neprijateljski bataljun, koji je neopaženo prešao Marneu kod Jaulgonne, na sjeverni breg. Pretrpio je teške gubitke. Most je bio razoren. 100 je zarobljenika ostalo u našim rukama. Na ostaloj fronti nema promjene.

Engleski izvještaj od 3. lipnja na večer: Francuske su čete suzbile neprijateljske napadaje sjeverno od Bailleula. Broj zarobljenika, koje smo tijekom zadnje noći dopremili južno od Stuzeele iznosi 288. Zaplijenili smo njemački top za obranu od tanka, 30 mitraljeza i mnogo opkopnih mužara. Sa ostale engleske fronte nema ništa zanimivoga da se javi.

Engleski izvještaj od 4. lipnja u jutro: Po noći kod uspješnog štrafunskog poduzeća dopremili smo zapadno od Mervillea nekoliko zarobljenika. Suzbili smo neprijateljsku navalu na jednu od naših novih straža zapadno od Vieux-Borquina. Kod toga je neprijatelj pustio zarobljenika u našim rukama. Neprijateljsko je topništvo razvilo jutros izmedju Alberta i Serroa znatnu djelatnost.

Amerikanski izvještaj od 3. lipnja: Živahna izvidnička djelatnost u Picardiji i Loreni. Topnički bojevi u Loreni. U Woevreu i na mnogim drugim mjestima došlo je do zračnih bojeva. Naš je lijetač oborio neprijateljski aeroplan. Jedno je naše lijetalo nestalo.

Turski izvještaj. Turski glavni stan javlja od 4. lipnja: Palestinska fronta: Pojačana topnička djelatnost na istočnom bregu Jordana. Na tom smo mjestu potjerali neprijateljska izvidnička odijeljenja. Kretanja neprijateljskih smo četa uzeli pod uspješnu vatru našeg topništva. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen.

Na zapadnom je bojištu ostao položaj nepromijenjen. Zapadno od Soissonsa postigli su Nijemci neke uspjehe. Na francuskoj su strani nastupile u protunavalama amerikanske čete. Francuski izvještaj javlja o pokušaju njemačkog bataljuna, da prodje rijeku Marne, koji medjutim nije uspio.

* **Parlamenat.** „Tagespost“ javlja iz Beča: Jučer 3. i danas 4. lipnja stigli su vodeći slovenski i njemački političari u Beč, da vijećaju sa ministrom-predsjednikom. Zastupnik Korošec pregovarat će sa Cesima o budućem zajedničkom nastupu. Jugoslaveni traže, da se u zastupničkoj kući mora raspravljati ne samo o proračunu i o porezima za ratne svrhe, već prije svega o političkim dogadjajima zadnjeg doba. Oni neće mirno prihvatiti ograničenje slobode sastajanja u južnim pokrajinama te će izreći svoj sud o primitku alpskih Nijemaca kod cara. U ovim se krugovima smatra položaj kabineta poslije uredjenja okružja u Češkoj i dogadjaja na jugu neodrživim. Morat će ustupiti mjesto drugoj vladi, bude li htjelo, da parlamenat votira državni proračun. Poljački parlamentarci izjavljaju, da će Poljački klub po svoj prilici glasovati za predpelni proračun, u interesu očuvanja parlamenta. Stanovište će Poljaka medjutim u poreznim predlogama ovisiti

o tome, da li će vlada ispuniti poljačke zahtjeve. — Dr. Gross odgovorio je na pismo predsjednika Ceškog svaza, koji je tražio, neka se odmah sazove konferencija predsjednika stranaka, da će po običaju sazvati konferenciju tada, kad će to zatražiti većina stranaka.

*** Austrijska delegacija.** Kako bečki listovi javljaju, bili su dne 4. t. mj. kod vanjskog ministra grofa Buriana njemački članovi odsjeka za vanjske poslove u austrijskoj delegaciji, barun Fuchs, dr. Langenhahn i Miklas. U konferenciji, koja je trajala 2 i pol sata, raspravljalo se je temeljito o svim visećim političkim pitanjima i to u svezi sa predstojećim putovanjem vanjskog ministra u Berlin. Raspravljalo se je naročito o mogućnosti austrijsko-poljskog riješenja poljskog pitanja, kod česa su delegati dobili utisak, da će grof Burian i u Berlinu nastupiti za taj oblik riješenja. U konferenciji se je takodjer raspravljalo i pitanje saziva odsjeka za vanjske poslove i velikog odsjeka delegacija; grof Burian je izjavio, da će se sazivom delegacije pobliže baviti. Delegati su takodjer izjavili, da smatraju nužnim, da se sastane delegacijski odsjek. No, izrazilo se je mnijenje, da bi bilo shodnije, da se odsjek sastane tekar u onom trenutku, kada bude carevinsko vijeće riješilo svoje zadaće. Pitanje saziva odsjeka, ovisno je naravno i o tome, da li će ministarskom predsjedniku uspjeti, da zasigura djelatnost carevinskog vijeća i većinu, koja je potrebna za državne nužde. U tom bi slučaju mogao delegacijski odsjek biti sazvan u početku srpnja.

*** Bitka na zapadu u francuskoj komori.** Dne 4. t. mj. sastala se u Parizu francuska komora. Ministar je predsjednik Clemenceau izjavio, da ne može odgovoriti na interpelacije o vojničkom položaju. Izjavio, da se je pred vojnom komisijom. U javnoj sjednici ne može da više kaže. Clemenceau se je usprotivio predlogu, da se komora konstituira kao tajna skupština. Zast. Cochin je u ime socijalističkih članova komore zamolio, neka se stvar razjasni. Ogradio se je proti svakoj misli, kao da je neprijatelj vlade; jer radi se o dobrobiti domovine. Clemenceau je odgovorio, da je nemoguće, da se nakon 6 dana bitke poda izjava o vojničkom položaju. U toku je istraga, koja ima da ustanovi odgovornost. On da neće biti takva kukavica, da bi nastupio protiv vojskovodja, koji su se po domovinu iskazali zaslužnima. Ministar je predsjednik uputio na otpad Rusije, koji je Nijemcima omogućio, da su na zapadu bacili proti alijircima 200 divizija. Sadašnji je trenutak grozan, ali je hrabrost vojnika dorasla položaju. „Naši vojnici“, doviknuo je Clemenceau, „borili su se jedan protiv petorice“. Clemenceau je na to izrekao priznanje vojskovodjama, naročito Fochu i Petainu. Foch da uživa povjerenje saveznika. U ostalom je ratno vijeće u Versaillesu zaključilo, da mu javno podijeli čast. (Odobravanje.) „Nijemci su se opeta bacili na pustolovine. Mi uzmičemo. Dobro je! Ali predati se nećemo nikada! Ako su oni odlučili, da idu do kraja, onda je pobjeda naša! Taktika je Nijemaca da nas teroriziraju. To im neće uspjeti! Amerikanci dolaze. Francuske se i engleske čete iscrpljuju kaošto i njemačke. Sada ovisi sve o sudjelovanju Amerikanaca. Naši su saveznici odlučili, da nastave rat do konca. Pobjeda će biti naša, ako je vlada i pučanstvo na visini poteškoća“. Clemenceau je svršio ovako: Ako nijesam izvršio svoje dužnosti, onda me potjerajte sa ovog mjesta. Ako pako uživam tu povjerenje, onda mi dajte, da dovedem svom svršetku djelo palih! — Komora je ministru-predsjedniku priredila ovacije.

*** Novi njemački narodnjački list u Beču.** Dne 1. lipnja počeo je ovdje izlaziti novi njemački nacijonalni list, kao večernji list, pod imenom „Neue Wiener Abendzeitung“. Glavni urednik novog lista je Niesner, koji je do nedavna bio namješten kod jednog lista u Düsseldorfu. Kasnije kani isto poduzeće izdavati i jutarnji list.

*** Rumunjski izbori.** Kod drugih izbora za senatni kolegij u Rumunjskoj bilo je izabrano od 50 zastupnika 49 vladinih pristaša.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 5. lipnja: U zapornom području oko Engleske potopile su njemačke podmornice ponovno 12.000 brutto reg. tona.

*** Potopljeni engleski razarač.** Engleska admiraliteta javlja od 3. t. mj.: 31. svibnja potonuo je engleski razarač iza sukoba sa drugim parobrodom. Nema žrtava.

*** Prvi profesor iz „rajha“ na tršćanskoj obrtnoj školi.** Kako javlja dopisni ured bio je imenovan dr. Adalbert Dekkert, kr. sveučilišta u Tübingenu i nadučitelj na zavodu carske njemačke mornarice u Kielu, stručnim predstojnikom i učiteljem u 8. činovnom razredu na tršćanskoj školi. Tršćanska obrtna škola dobiva time germanskog štitnika.

*** Novačenje u Irskoj.** Lord namjesnik i gubernator Irske upravili su na pučanstvo proglas, u kojem ga pozivlju, neka se mladi gradjani od 18. do 27. godine prijave dobrovoljno u vojsku. Time se hoće postići, da i Irska dade surazmjeran broj vojnika kao što i ostale zemlje kraljevine Velike Britanije. Do listopada morala bi Irska dati 50.000 momaka, da se ispune irske divizije na fronti a onda po 2 do 3 hiljade na mjesec, tako te bi ove divizije ostale trajno jednako jake. Muževi iznad 27. godine, koji bi se prijavili u vojsku, bit će odštećeni zemljištima. Novačenje će provesti gradjanske oblasti. Kod toga će se uzeti u obzir poljodjelstvo i prehrambeni zavodi.

Iz Rusije, Ukrajine i Finske.

Moskva, 3. Agentura javlja: U vezi sa proglašenjem ratnog stanja u Moskvi i sa pozivom 12 godišta pod oružjem upravio je Lenin proglas na revolucijonarno pučanstvo, u kojemu obrazlaže ozbiljnost položaja te ističe neposrednu pogibelj, koja prijeti sa strane reakcionarnih elemenata revoluciji.

Paris, 4. „Agence Havas“ javlja iz Moskve: Češko-slovačka se odijeljenja približavaju Tomsku te su zauzela u okolici grada položaje. Njihov se broj cijeni na 60.000.

Kijev, 4. (D. u.) Javljaju iz Moskve: Vijesti, koje dolaze iz Rusije, vele, da je u Moskvi bilo proglašeno opsadno stanje i da su bile obustavljene sve gradjanske novine. Javljaju iz Sibirije, da su tamo nekoji monarhistički generali organizovali čete, s kojima napadaju crvene garde, koje tjeraju sve više na sjever i na istok.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. U slovenskim listovima priopćen je novi poziv Upravnog odbora slovenskog kazališnog konzorcija u Ljubljani glede upisivanja dionica za slovensko narodno kazalište u Ljubljani. Rok, odredjen do 12. svibnja, bijaše prekratak, rad se nije mogao u tako kratko vrijeme organizovati, zato se sada upravni odbor kazališnog konzorcija obraća na sav slovenski narod, neka bi organizovao upisivanje za kazalište, koje će biti na ponos i diku Slovenaca i Jugoslavena. Već i dosadanji je uspjeh lijep. Samo u Idriji sabrao je krajski odbor 100 dionica po sto kruna. Jugoslaveni sa fronte takodjer pokazaše, kako shvaćaju misao narodnog jedinstva. Časnički zbor jurišnog bataljuna 42. d. p. divizije, bojna pošta 136 sabrao je 910 kruna, što prima Slovenski kazališni odbor kao miodar, jer dolazi od „bratske grane našeg trojednog jugoslavenskog naroda“. Slovenci vojnici u Vidmu u Italiji, poslali su 1000 K. — Jadranska banka pristupila je konzorciju i upisala 20.000 K. Vrijedno da je naslijedjuju i drugi novčani zavodi. Dužnost je i naših imućnijih ljudi, koji to mogu, da upišu nekoliko dionica, da se pokaže, e nam narodno jedinstvo nije samo na jeziku, nije samo lijepa zvučna krilatica, nego kako to narodno jedinstvo shvaćamo ozbiljno, kako nam je u krvi i na srcu. Kazališnom konzorciju može pristupiti svaki onaj, koji upiše dionicu (dionice su po 100 K), dok može svaki poduprijeti manjim ili većim darovima, već prema svojim silama. — Naprijed za Česima do konačnog cilja! Tako završava taj poziv. — U Družmirju pri Šoštanju u južnoj Štajerskoj bio je zabranjen tabor, koji se imao obdržavati u proslavu godišnjice svibanjske deklaracije. Unatoč tomu, slovenski je narod i ovdje pokazao, kako su mu odurni oni bijednici, koji su išli Jugoslavene samome caru denuncirati, te se kao u znak protesta proti zabrani tabora i u znak ogorčenja proti kukavnom postupanju austrijske vlade, koja nemoćna da učini nešto, što bilo proti mušicama Nijemaca, pozivlje renegate, propalice, ljude, koji su izopćeni iz poštenoga ljudskoga društva, da lažu pred uzvišenom osobom vladara. Što se u Družmirju dne 30. svibnja zbivalo, nije nam poznato. Izvještaji su o tome pobijeljeni u slovenskim listovima. Medju sakupljenim narodom govorio je dr. Verstovšek. U pjevanju narodnih pjesama, u veselju, u redu i miru, kojega su rušili samo žandari, prošao je dan. — U Gorici je sada 4200 stanovnika, ne ubrojivši one, koji nisu upisani u aprovizaciji. Počeo je već da ide i tramvaj. — Dopisnik javlja „Slovenskom Narodu“, da se i u Gorici mjeri dvojnom mjerom, naravno u prilog njemačkim doseljenicima. Da, da, veli dopisnik. Nijemci su imali u nas prošlost, njihova je sadašnjost, i turaju se i za budućnost. Rado bi došli preko naših ledja na Jadran! No takav je put opasan; tik pred ciljem mogu se slovenska ledja izbočiti i Nijemac pasti u more.

•

Česi i parlamenat. „Vidensky dennik“ piše: Godišnjica je parlamenta. Nekada nitko ne bi takovog slučaja opazio. Ali sada, za vrijeme rata, kad se radi o životu svakoga od nas i o životu i budućnosti cijelih naroda, znači ta godina parlamentarnog života mnogo. U Austriji pak tim više; jer, dok su drugdje parlamenti slika raspoloženja i ratnih nada u tom trenutku — kod nas zrcale se u parlamentarnim dogadjajima sva pitanja i nade cijelog

Kod istarske djece u Sv. Ivanu Zelini.

Otišao sam u Sv. Ivan, da stisnem one dobre i čestite ruke, što su nam našu milu djecu prve prigrlile i na grud privinule. Otišao sam onamo, kao dužnik, na kome je, da plati dijelak svoga velikoga duga; — kad tamo — sve se okrenulo: oni me doduše primiše kao brata, ali je bilo trenutaka, kad bi tkogod mogao da pomisli, kao da su oni naši dužnici, kao da smo mi primili, prehranili, očuvali njihovu djecu, a ne oni našu. Takovi su oni ljudi!

Blaženi ljudi! Blaženi kraj!

Bilo je u nedjelju — na Duhovo. Dan carski. Kao da se cijela krajina topi na suncu — osobito cesta, koja se pred mojim očima na daleko pruža, bijela i svijetla — prava sunčana rijeka. Kuda pogledate — sve sama mekoća i židkost, koja prelazi u krv, u živce, u mozak.

To je vidjeti na konjima, na nama u kočiji, pa i na istom Rusu kočijašu Mišku, koji kanda je i sam zaboravio, da je sužanj...

S jedne i s druge strane ceste sočna, jedra zemlja: radost čovjeku i stoci. Samo more žita i drugoga blagoslova božjega.

Slavna zemlja! Da bi mi je otkinuti i prenijeti onako zelenu i bujnu dolje k moru, pred kućice onih naših sirotica, što tužno i tjeskobno čekaju glas; hoće li im u Zagrebu primiti još koliko uboge, izgladnjele djece!

Divan kraj! Ovim istim putem prošli su lani i oni prvi naši mališani. Kao ptice selice, što ih je nagon samoodržanja odbio od kraja, gdje im je gnijezdo, tako su i oni, naši mali andjelići doletjeli amo, da na toplom srcu naše vrle braće sprovedu najoštrije i najgrdnije doba, što je ikada pritislo ovaj naš planet.

— Eno jedne — eto prve ptičice! — klikne netko kraj mene i pokaza prstom na djevojčicu, što je čekala na strani s bijelom vrpcom u kosi i u žutim čarapicama.

Bit će da je naša, nekako nas milo gleda i sve nam se smiješi. Gle! i u pogledu i u smiješku titra joj suza.

Mala Sponarićeva, iz Lignja — više Lovrana!

Miško zaustavi konje, djevojčica pritrči k nam, ja je primih za ruku:

— Ma si mi to ti? — upitah ja onako po lovranski.

— Kak ne bi bila! — odgovori ona meni po svetivanski.

Ja nisam mogao, da se snadjem od čuda. Kad je lani odpremah ovamo, bila je, sjećam se, pusta kost i koža — a sada sami „putar“, kako je netko u kočiji primjetio.

Na pitanje, kuda se uputila, odgovori: — U Sv. Ivan!

A ti dodji s nama, rekoh joj.

Poput vjeverice ispe se do Miška, i kočija odjuri.

— Dobro je počelo, pomislih.

Doba je pred veliku misu; povorke žena odjevenih u samu bjelinu penju se polako uz brijeg, i ovako iz podaljega sva se cesta čini, kao da ju je prekrilila golubica.

Još malo i eto nas u Sv. Ivanu.

Tu je započelo ono, što sam već napomenuo: oni su nam dužni, a ne mi njima. To je drugim riječima u svom pozdravnom govoru istakao g. dr. Trbojević, duša onih dobrih ljudi. I to su tu svi odobrili: g. kotarski predstojnik i sva druga gospoda i njihove gospodje — lijepe, vrlo lijepe gospodje!

Malo poslije krenusmo svi u školu, gdje su nas čekali naši emigranti. Dvorana je za tu zgodu bila urešena cvijećem — naši mili Istranjići zapremiše prve četiri klupe, neki njihovi saučenici posjedaše otraga, a u okolo poredalo se brojno gradjanstvo.

Pošto je g. ravnatelj upravio na nas nekoliko srdačnih riječi, digoh se i ja, da uzvratim pozdrav.

„Kad sam polazio iz kuće“, rekao sam medju ostalim, „zamolile su me majke ove dječice, da vam izručim njihove pozdrave. Dok su mi to govorile, u očima su im se caklile suze, i ja bih bio najvolio pokupiti one suze, da mogu poškropiti njima grobove vaših otaca, koji su vama, braćo, namrli tako dobro i plemenito srce.“

Onda se okrenuh k djeci. Srce mi zaigralo videći ih onako lijepe, punane i rumene. A kakvi su bili lani, kad su ono k meni dolazili pitajući: — Kad ćemo na put? Suhi bijahu onda, blijedi i gladni...

Takovi bijahu i u dan odlaska. Uspomena na taj dan ostat će urezana u duši mojoj do vijeka. Ja sam je sada iznosio... Na mjestu, gdje staju električna kola, sakupili se oni, naši mali putnici, svaki sa svojim malim bremenom na ledjima. Oko njih majke i drugi rodjaci. Prolaznici radoznalo staju i ne miču se napred. Svi gledaju u male putnike i sve nešto mrmlju. U to iznenada zaštropoću na zavojici kola. Dječica blijednu, majke inštinktivno pruže prema njima ruke, kao da će ih zaštititi od nečega... Kola stanu. Čini mi se, da još vidim one male ubogare, kako se s mukom penju na voz s onim bremenom na ledjima, a za njima majke, dok uokolo svijet odvraće oči i svedjer nešto mrmlje... Kola krenu. U Voloskom treba se prekrcati na drugi voz, koji će ih prevesti do željezničke stanice. Taj je voz natlačen — jedva će djeca naći u njemu mjesta. Majke mole i zaklinju, da ih puste s djecom. Ne dadu im, već zazvone na odlazak i kola odjure. Majke učine, kao da će za njima, ali kao da se u isti mah dosjetiše — sve nagrnu k jednoj strani i udare

odnog života i čekanje sretne budućnosti. Tim možda rečeno, da bi češki narod bio složio svoju pinu i svoje sne s bečkim parlamentom. Mi nismo d volili Beča, kao što nije ni on volio nas — no li si pak uvijek bili tudji, ovog puta smo si dalje. Danas nema u češkom narodu — osim ne- ne skupine pojedinaca — stranke, koja bi očeki- ispunjenje čeških zahtjeva od dobre volje sre- njeg Beča! Češki se je narod razišao za vazda m naturenom mu ljubavlju i ne će se dati nikada ničim sklonuti da se k njoj vrati. Mi smo si tudji, vema tudji, naš uzajamni odnošaj ne će više biti ji. To je razvoj i slika parlamenta sa češkog ovišta za minulu godinu. Još ne bijahu dovršene persekucije, kad se pred godinu dana sastajao ki parlamenat — a još nije prošla godina — i već očeše persekucije na novo. Izvanjska situacija daje k tomu razjašnjenje: Tada se pripravljala da ruska revolucija na generalnu navalu na Nje- čku i Austriju a Amerika je naviještala napadaj druge strane. Oblaci su se kotrljali sa zapada i stoka. Skripac je prijetio, da će se spustiti na tralne države kao teška greda... (zaplijenjeno). nas je situacija okrenuta. Nijemci su pri Petro- du i provaljuju prema Parizu. Crni su se oblaci tili, odakle su bili došli. Skripac, koji je grozio, stranio se i protislavenski se šafar pritegnuo (za- aflo). Odatle današnje persekucije i svenjemački h, odatle oktroji i neograničenost njemačkih na- a. Vidimo i čujemo izravno, kako rastu njemačka bla... Ali je nešto vesela moramo kazati na naslov prijatelja i vlastiti: Naši sni i težnje nisu bile vlane o situaciji na bojištu ili u inozemstvu. Kad to bilo istina, morali bismo biti iza raspada u siji popustiti od svojih zahtjeva i popuštati svakim nom više i više. Ali kakogod je u Rusiji nacijonalni kret padao, tako je češka samosvijest naša rasla i zala se. A ta naša samosvijest čvrsta i nepokole- va, najsvečanijim prisegama i trenutcima posve- na, jeste sva naša snaga i naša budućnost. Kakav io imade na tom našem najdražem narodnom blagu bogatstvu godina bečkog parlamenta, kazat će jektivno buduća istorija. Sigurno je, da u minuloj odini — za razliku od prošlih godina — iz bečkog rlamenta otišlo je u zemlje i duše češke mnogo abrosti i samosvijesti i da svijest časti i dužnost tvovanja postala je napokon radosnim imetkom jeloga naroda.

U Hrvatsku. „Hrvatska Država“ hoće da a „Hrvatski List“, zašto uzimlje u zaštitu „Pri- orske Novine“. Nastojat ćemo, da odgovorimo. aše su opaske išle „Hrvatskoj Državi“ glavno radi jenog žestokog načina pisanja. Žestinom se ne po- izava ništa. To je stari naš grijeh, da žestoko ras- avljamo, nabacujući se uvredama, prezirnim rije- ma, omalovažavanjem. Mi smo isto tako konstato- li i nedolični žestoki napadaj, pa makar opravdan, oji je bio priopćen u „Novostima“ proti Starčevi- ancima pod naslovom: „Što nas od njih dijeli?“ — emamo ništa proti „Hrvatskoj Državi“. Bila je otrebna i ona, i njezino je pisanje mnogo puta na jestu. Ne poznamo takodjer prilika u Hrvatskoj tako obro, da bismo se mogli miješati u polemiku hr- atskih listova pri izborima, pri biranju metoda u po- ličkim borbama itd. No jedno smo morali iz pisanja vih listova ustanoviti: Da se mnogo raspravlja, mnogo polemizuje, mnogo govori o „u“ ili „izvan okvira“, mnogo piše o mentalitetu i suviše govori o onome što dijeli pojedince i krajeve jedne od drugih. Morali smo ustanoviti da je i rad „Hrvatske Države“ i Starčevićanaca, kao i ostalih ostao pri polemizo- vanju i debatovanju. Morali smo nažalost ustanoviti, da je „Hrvatski List“ u Puli veoma loš list, veoma nesavremen, ali da je glasilo Starčevićanaca, „Hrvatska Država“, još lošija, još nesavremenija. Morali smo dalje ustanoviti, da nema ni ovdje ni u Hrvatskoj nikakvog rada sa strane nijedne stranke, jedino uz razliku, što je nama ovdje i disanje sapeto, dok u Hrvatskoj vlada ipak narodna vlada. A baš pri „Pri- morskim Novinama“ našli smo nešto od onoga, što nismo našli ni pri jednom hrvatskom dnevniku, siste- matski razborit rad, lijepo i trijezno pisanje, uza sve to, što su i „Primorske Novine“, „Hrvatska Država“, „Glas“, „Riječ“, „Novosti“, „Novine“, „Hrvatski List“ i sve ostale hrvatske novine daleko od toga, da bi bile ono, što su slovenski ili recimo, češki listovi. Urednicima „Hrvatske Države“ i svih naših listova kaošto i našim političarima, koji odli- kuju svojom žestinom, preporučamo „Političke spise“ majstora žurnalistike, Karla Havlička. Izdao ih je J. Laichter, Praga, Vinohrady. — Molimo ujedno, da nam se taj savjet ne zamjeri, te da se ga shvati kao posljedicu naše dobre volje. Urednici hrvatskih listova, držimo, nisu zreli danas još, da vode narod i da ga bude, jer sami većinoma nisu još probudjeni. — Bez zamjere.

Domaće vijesti.

Prigodom sretnog oporavka gosp. c. kr. tvr- djavnog komesara baruna Hohenbruck polažu u korist „Dječjeg doma“ u Puli: žensko namješte- ničko osoblje na poglavarstvu K 50·—, Dominik Benussi K 35.—, Lacko Križ K 35·— i Jos. Krm- potić K 50.

Članovima „Matice Hrvatske“ javljamo, da su stigle knjige za god. 1917. (III. kolo), te ih se može podignuti u upravi lista u ulici Cenide br. 2 pri- zemno, u svaki radni dan od 5—7 sati popodne.

Ponovno otvorenje brzojavne službe sa Ru- sijom. Službeno se saopćuje: Brzojavna je služba za ratne zarobljenike sa Rusijom ponovno otvo- rena. Taksa stoji sa svaku taksiranu riječ 1 K. Brzojavi moraju biti sastavljeni u njemačkom ili francuskom jeziku. Pripušteni su takodjer brzojavi sa plaćenim odgovorom.

Opće odredbe u pogledu brzojavne službe rat- nih zarobljenika. Brzojave za ratne zarobljenike treba predati u uredu pošte. I za brzojave postoji osnovno pravilo naime, da adresa mora biti tačna i potpuna. Tekst brzojava mora počimati riječima: „prisonnier guerre“ (za Rusiju, Francuskom itd.) ili: „prigionierro guerra“ (za Italiju). Rijetki je slučaj, da odgovor na brzojav iz Rusije stigne prije ne- koliko tjedana, a često i više. U slučaju kad bi odgovor zakasnio ili uopće ne bi došao, ne treba se uznemirivati, jer postoji sada mogućnost, da se dotični ratni zarobljenik nalazi na povratku u do- movinu. Kratki brzojav sa plaćenim odgovorom stoji za Rusiju po prilici 20 K, a za Italiju od 8 do 10 K. — Kotarski zastupnik: Malabotich v. r.

Dnevne vijesti.

„Hrvatskoj“, kao naš odgovor. Ludovanje je svakako najblaža riječ, kojom bi se moglo okrstiti rad austrijskih listova, u kojima državni odvjetnik, a u s t r i j s k i državni odvjetnik, ne nalazi nikad uzroka, da nešto zaplijeni, budući da je danas u Austriji njemačko veleizdajstvo patrijotsko, dok je naš patrijotizam veleizdajnički. Medju najgore sve- njemačke listove spada zvijersko glasilo „Ostdeut- sche Rundschau“, prvijenče poznatog krvožednog Wolfa. Otvoreno, besramno pozivlje pod naslovom: Ili — ili, gospodine državni odvjetniče!“ neka se pomilovanog Kramárža i drugove njegove opet za- tvori, neka se izvrši ono, što tobože zahtjevaju za- koni, koji ne bi smjeli biti samo „krpa papira“. Ali zaboravlja pri tom to glasilo austrijskih krvo- loka, da kad ne bi zakoni u Austriji bili samo „krpa papira“, te kad bi se u istinu vršili, morali bi to u prvom redu osjetiti izdajnički Svenijemci, koji su sve prije nego Austrijanci i dobri držav- ljani. Isti list donosi izvještaj sa neke svenjemačke skupštine, na kojoj je govorio i jedan poslanik, dr. Wichtl, koji je naveo „uzroke rata“: Engleska tr- govačka zavist, Francuska ideja revanša, nastojanje Rusije doprijeti do mora, želja Jugoslavena za ve- likom Srbijom i težnja Čeha za samostalnom vla- stitom čehoslovačkom državom. Poslanik je Kraus rekao: „Česi hoće iz političkih i nacijonalnih raz- loga propast države, oni hoće njezinu propast i ras- pad. Proti neprijateljima države, unutra ili vani, jeste samo jedan put za otimanje živežnih sred- stava, a to je onaj, koji su upotrebili Nijemci i kasnije Austrijanci u Ukrajini: **Njemačke čete mo- raju uz isključenje sudjelovanja čeških činovnika provaliti u češku Češku,** (Tschechischböhmen!), **milom ili silom,** i zaplijeniti pravodobno zalihe.... To bi bio naš odgovor na bilješku u franko- vačkom glasilu proti pisanju našeg lista. Frankovci naime optužuju nas isto onako, kao i gore spome- nuti neljudski huškači, s kojima se oni slažu i u svemu suglasc. Samo što su Nijemci u toliko stal- niji značaji, što zahtjevaju, da provali u Češku njemačka vojska, dakle njihovi rodjaci, dok Fran- kovci zahtjevaju, da provale u Hrvatsku madžarske čete, dakle mongoli, koji bi imali zatrijeti svakog, koji ne bi bio po ćudi njima i Frankovcima. — U ostalom, ne žalosti nas, što nas frankovačko gla- silo — taj zao duh hrvatskog naroda — kudi.

O audijenciji hrvatskog ministra pl. Unkelhäu- sera. Hrvatsko je pitanje postalo u Budimpešti opet aktuelno. O dogadjajima posljednjih dana do- naša „Vilag“ pod gornjim naslovom: „Hrvatski mi- nistar pl. Unkelhäuser primljen je od kralja u audi- jenciju. Hrvatski ministri idu uopće rijetko na audi- jencije; o hrvatskim stvarima referira obično tadanji ministar-predsjednik, a posebne želje predlaže redo- vito hrvatski ban. Protimbe izmedju hrvatskog mi- nistra i bana dosta su česte. I sada se govori o tom. Na hrvatskom su se saboru učestale najoštrije navale protiv Ugarske, a to je ugarskoj vladi ne- ugodno. Hrvatska se financijalna nagoda konzekventno napada. Čini se, da je ugarska vlada sada držala potrebnim, da zamoli hrvatskog ministra za infor- macije. Osim toga ima se štošta obaviti i u pitanju prehrane. Hrvatski ban vodi u Hrvatskoj takvu po- litiku prehrane, koja oštećenjem Ugarske pogoduje Austriji, pred plodinama, koje su dosada dospjele u Ugarsku, zatvara granicu, protiv maksimalnih

---

rijekim putem, što vodi do stanice. Sunce žeže, pali, iha — put strm, tegoban, ali one, kao da ih krila nose, jure, lete, da još jednom vide svoje tužne go- lubiće. I stigle su na vrijeme. Ali i tu treba da se dijele, no one nemaju snage, da se od njih otrgnu. oš da im je samo do Rijeke s djecom... U tren ka navale sve za njima u željeznička kola. Na ri- ečkom se kolodvoru zametnula prava bitka. Na peron miju samo oni, koji putuju, no one ne mare za za- povijed; silom se probiju van do željezničkih kola, er hoće da budu djeci blizu sve do posljednjega časa. Straža v..., grozi se, tjera, gura, one se ne daju, opiru se, a kad više ne mogu, kao strijele se zalete a dvor i jure prema mjestu, gdje će vlak preseći cestu. Otud će ih još jednom vidjeti... Vlak dojuri. Djecica mašu rubčićima, majke pružaju ruke, na- gibliju se kao da će za njima, — ali vlak projuri uz zaglušan glomot, oštro zažviždi i izgubi se u tam- nome tunelu.

Teško se odkidale majke od djece svoje, vrlo teško. A težak je bio i njihov povratak kući. Tu se nije više čuo onaj glasić, od kojega je prije odzvanjala čitava kuća. Zamuknuo — izgubio se. A teška je i puna suza i ona molitva, što je uboga mati slala one prve noći k Bogu, da joj obrani i očuva dijete...

Jedna mala utjeha: da je dijete ostalo kod nje tražilo bi večeru, a u kući ni zalogaja... Za to neka je otišlo, nek mu Bog bude u pomoći!

Onda je stiglo prvo pismo: dijete javlja, da mu je dobro, i majci odlanulo — lakše podnosi svoju veliku muku i bijedu, kad zna, da je barem onome odsutnome — dobro.

„I tužne majke, rekoh, sazivlju blagoslov božji nad glave dobročinitelja svoje djece, one blagoslivlju i vas, dječice i po meni vam šalju lijep, srdačan majčin pozdrav...“

Na to su mi djeca proplakala, a meni je bilo žao njihovih suza, pa sam se odmah prekinuo.

Pošto je na to mala Darinka Ryšlavy baš lijepo krasnoslovila pjesmu „Rodu o jeziku“ g. učitelj pozva djecu, da zapjevaju: Bože živi, blagoslovi!

Ali kad su pjevajući došli do mjesta:

Kad smo jednog oca sini,
I jednu nam majku daj —

tada je i mene obuzelo nešto, stalo da me golica u grlu, oči mi i usne zadrhtaše i ja se okrenuh na stranu, da djeca ne vide...

Još se neko vrijeme zadržah u školi. Na moje pitanje: — Bi li se radi vratiti kući? odgovoriše mi svi kao jedan: — Ne! Pa doista: njim je tu tako dobro, imadu svega u izobilju, dok kod kuće, dolje kraj mora... Znadu oni, kako je tamo. Zlo i na- opako!

Porazgovorih se i s njihovim velevrijednim učiteljicama i učiteljima i s gosp. dekanom. Srdačno im zahvalih na brizi i požrtvovnom nastojanju oko sreće i napretka naše djece. Po tom se oprostih i u pratnji prijatelja moga i naših mališana, kot. liječ- nika gosp. dra. Trbojevića zaredah po bližnjim ku- ćama, da onim dobrim ljudima posebice zahvalim na dobroti, što je iskazuju našim malim emigrantima. Kod odličnoga našega prijatelja g. Franje Antolko- vića, našao sam malu Milku Frlan iz Kastva. Bila je vrlo slabašna, kad je stigla u Sv. Ivan. Tu se lijepo oporavila, ali je još uvijek nježna, na nemalu žalost njenih predobrih gospodara, koji joj daju sama tečna i izabrana jela, jer bi htjeli, da bude i ona onako ugojena, kaošto su gotovo sva ostala djeca. Ali dje- vojčica je i ovako vrlo zadovoljna.

— Ja sam bila i prije uvijek slaba, tužila mi se ona. I bolesna. Jednom su svi mislili, da ću umri- jeti. Već su mi i svjećicu palili — i molili se za me, da se ne mučim... Ali mi se Bog smilovao — ostala sam živa — a odkad sam ovamo došla, baš mi je dobro — a gospodin mi je doktor obećao, da će mi, kad podje u Zagreb, donijeti jedan vrlo dobar lijek, i ja ću onda biti jako zdrava...

I još je govorila sve tako milo — a ja sam je slušao i slušao.

Osim male Milke, u Sv. Ivanu smješteno je još sedmero djece i to: dvojica (braća Baćići, Karlo i Franjo, poznat cijelomu mjestu pod imenom „Ka- pitan“) kod g. Nikole Antolkovića, dvoje kod g. J. Sikore, trgovca, po jedno u gg. Petra Javora, kr. kot. pristava, Dragutina Kelemena, kr. kot. veterinara, Mirka Žiljaka, gostioničara. Ja sam svim tim pleme- nitim dušama posebice zahvalio na njihovoj velikoj dobroti.

Poslije podne odvezosmo se u bližnja dva sela, gdje su smještena ostala naša djeca. Pratio nas je g. dr. Trbojević s gospodjom i s „andjelom ču- varom“ naših malenih, gdjom. učiteljicom Mirkom pl. Šoštarićevom.

U selu Blaževdolu posjetismo naše vrijedne i čestite ljude: Josipa, Marka i Nikolu Fućkana, a u Biškupcu Ivana Ivekovića, Miška Škrljaka, Franju Lanovića i moga pobratima Stjepana Zajeca. Sami ugledni seljaci, prave hrvatske korenike. Svatko od njih ima po jedno naše dijete.

Najprije će vam pasti u oko čistoća njihovih domova. Sve je u njih bijelo. Vidio sam i jednu staricu. Ruho je na njoj snježano, a i lice joj je sasvim bijelo i ruke, kao da ih je sva krv odbjegla. Na mjesečini pričini mi se ona kao kakva bijela pri- kaza s onoga svijeta. Prva pristupi k njoj gospodja supruga našega doktora, živo je prihvati za obje ruke i klikne: — Dobar večer, majko!...

Starica se trže, činilo se, kao da se sav život u njoj potresao do korijena, upale oči zablijesnuše na čas, bijelu kožu na licu podbilo nešto živo i rumeno,

cijena u Ugarskoj traži odštetu u Austriji te prouzročuje na ovaj način prilične smutnje. Medjutim nije vjerojatno, da bi ministar Unkelhäuser u ovoj stvari uspio u korist ugarske vlade“.

Književnici za siromašnu djecu. Na inicijativu uredništva „Književnog Juga“ sa Ivom Vojnovićem i Tugomirom Alaupovićem na čelu sastali su se u subotu izaslanici društva „Hrv. književnika“, „Matice Hrvatske“, „Hrvatske Njive“, „Griča“ i „Književnog Juga“ da se dogovore o načinu, kako da se i književnici hrvatski, srpski i slovenski pridruže općoj akciji za pripomoć siromašne djece iz jugoslavenskih krajeva, pa je jednoglasno bilo zaključeno izdati jedan veliki književni almanah, u velikoj nakladi, čiji bi čist prihod bio namijenjen u korist djece. Našlo se je načina, kako da troškovi za almanah budu izvanredno neznatni, pa da tako ta akcija urodi obilatim darom djeci. Izabrao se je i odbor, koji će čim prije upraviti književnicima poziv, te urediti i izdati almanah.

Banfield u tršćanskoj bolnici. Najbolji austrijski vojni avijatičar, Banfield, bio je, kako javlja „Slovenski Narod“, ranjen, kad je prošlih dana proganjao talijanske ljetače. Banfield se sada nalazi u tršćanskoj bolnici.

I Estonska i Livonska se oslobadjaju. Poznato je, kako su sastavljeni oni „landrati“ u Estonskoj, Livonskoj i ostalim oslobodjenim pokrajinama bivšeg ruskog carstva, koji su se izrekli za personalnu uniju, s njemačkim carem, ili saskim kraljem itd. Ovo se oslobodjivanje naroda provadja sada punom parom i eto novog prizora u toj novodobnoj božanstvenoj komediji: Dne 13. svibnja upravili su državnom kancelaru grofu Hertlingu molbu gospoda barun Dellinghausen kao vodja livonske i estonske deputacije, pl. Strk, zastupnik Livonske i pl. Brewenau kao zastupnik Estonske, neka bi dostavio ovdješnjem ovlaštenom predstavniku ruske republike gosp. Joffeu, proglašenje nezavisnosti zemalja Livonske i Estonske. Joffe otklonio je da primi direktno iz ruku spomenute gospode tu izjavu, ali se je izjavio spremnim primiti spis, ako mu se preda kroz njemački ured. Na to je državni kancelar udovoljio od zastupnika Livonske i Estonske izraženoj molbi, te je odaslao izjavu nezavisnosti kroz vanjski ured gospodinu Joffeu. U ovoj noti na vladu ruske socijalističke federativne sovjetske republike u Moskvi upozoruje se na zaključke, prihvaćene dne 9. i 10. svibnja u Rigi na skupštini Estonaca, i Livonaca, te se izražava nada, da pučanstvo Livonske i Estonske izjavom svojih predstavnika služi pravom slobodno odredjivati svoju sudbinu, te da je izvršilo svoje odcijepljenje od Rusije. — Sve hoće da se oslobodi od Rusije i boljševika i sve želi sreću pruskog sistema. Bilo sretno!

Djaci i vojnici ne smiju na koncerte čeških umjetnika u Šibeniku. Splitsko „Naše Jedinstvo“ javlja: Iz Šibenika primamo, da na koncerat gdje. Olge Borove-Voloučkove nijesu smjeli djaci a nadležna vlast nije dozvolila ni vojnicima. Pred vratima su organi vojne i političke vlasti strogo nadzirali, da ne bi tko od ovih ušao u kazalište. Kazalište je bilo puno. Umjetnici je darovana kita cvijeća. Umjetnici i umjetniku g. Jeremiašu oduševljeno se klicalo, a ovacije trajale su iza polnoći.

Talijanski socijalista Pittoni proti Jugoslavenima. Pittoni, poznati zastupnik talijanskih socijalista na carevinskom vijeću, napisao je u „Lavoratoru“ članak, u kojem veli, da se austrijski Talijani mogu lakše sporazumiti s Nijemcima, nego li s Jugoslavenima. Talijani, prema tomu, pozivlju u pomoć Nijemce, da ih izbave od slavenske opasnosti. Nemoćni, neuki, omraženi ščavo Talijanima je opasniji od dobro organizovanog, dobro oružanog i dobro opskrbljenog Nijemca, koji hoće da se na more probije. — Konstantujemo.

Poruke iz uredništva.

Hrvat. Ne ide ovo onom Hrvatu, koji marljivo šalje članke i vijesti našem listu, već onom nepotpisanome Hrvatu, koji nam iz Zagreba šalje dopisnicu. Loš je Hrvat i još lošiji čovjek, kad nema toliko odvažnosti i poštene svijesti, da se podpiše i da preuzme odgovornost za ono, što napiše i pošalje u svijet. Takovi su ljudi opak elemenat, pa makar se oni potpisivali lijepim imenom: Hrvat.

Javna zahvala.

Prigodom smrti nezaboravnog mi supruga, pok.

Ivana Načinović

primih svu silu izraza sućuti; budući mi je nemoguće svakomu posebice odgovoriti, to se ovim putem svima najusrdnije zahvaljujem.

Kršan, dne 3. lipnja 1918.

Romana Načinović
udova nadučitelja.

POZIV

na XIV. redovitu godišnju glavnu skupštinu „Lovranskog društva za štednju i zajmove registrane zadruge na ograničeno jamčenje“

koja će se držati dne 23. junija 1918., u 10 prije podne, u društvenoj pisarni, sa slijedećim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika lanjske glavne skupštine.
2. Izvješće ravnateljstva.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Izbor ravnateljstva, nadzornog odbora i društvenog suda.
5. Zaključak glede uporabe čistog dobitka.
6. Slučajnosti.

Godišnji računi (za god. 1917.) stoje zadrugarom na uvid u društvenoj pisarni.

Lovran, dne 2. junija 1918.

Ravnateljstvo.

ona se sva kao preobrazila. One tri riječi, bolje reći — onaj jedini usklik: majko! — razbudio je u starici onaj već davno uspavani srh... I više nego si sam usklik — ton, kojim je bio izrečen, ton, što zanosi na neku prastaru, a ipak srcu tako blisku pjesan...

— Kako vi to, gospodjo? — upitah zadivljeno.

Gospodja me nije u prvi mah razumjela; kad joj objasnih, reče mi:

— Ne znam kakvo je čudo u tome, ali jedno vam mogu reći: ja volim ovakove ljude, i odvijek sam ih volje̲la...

Takav je i on, mo jdoktor. — — — I još ih ima takovih u onom blaženom kraju.

Meni je milo, da naša djeca i to vide. U životu čut će mnogo pripovijedati o demokratizmu, pa je dobro, da već sada nauče, kako je svaki demokratizam, u kome nema prave i istinske, upravo korenite ljubavi — tek puko glumljenje i prostati nedostojna, u našem javnom i privatnom životu nažalost dosta obična laž.

Kod vrijednoga Ivana Ivekovića, mlinara u Biškupcu, našao sam maloga Nevenka, sina moga pok. prijatelja, učitelja Vinka Rubeše, koga je smrt prerano ugrabila narodu našemu. Lijep dečko, nešto vragoljast, ali mi je plačući obećao, da će biti dobar, a tko da mu ne vjeruje? Sestra Milojka smještena je kod gosp. veterinara — ona je pak pravi, mali andjelak. Sjemi nezaboravnog narodnog pregaoca bit će milo, što mu djeca u ovim teškim časovima ne stradaju. Mali Slavo Trdić iz Lignja puni je i okrugao, njega mi svi pohvališe, a tako i svu drugu djecu: braću Jordana, malu Tancabel, Milicu Frlan i malog Laginju.

Mali Frane Marinčić miljenče je našega kremenjaka i rodoljuba Nikole Fučkana. U toj vrijednoj kući može naš mali Lovranac da nauči, kako zemlja radja zdravljem, zdravlje veseljem a jedno i drugo i treće neprolaznim bogatstvom. U ovoj domoljubnoj porodici naš će Frane okrepiti ne samo tijelo već će kao i druga djeca u Sv. Ivanu ojačati srce i dušu, tako da će, kad se jednoga dana vrati kući u Lovran, biti prvi medju prvima. Kod moga pobratima Štefeka (Stjepana Zajeca) našao sam maloga Romana Sepića. Našao sam ga s bratom Marjanom, koji mu je u taj dan došao u posjete. Mali je Roman bio nešto obolio, ali se je sada lijepo oporavio. I taj naš mališ ima sreće, jer je došao u dobru i valjanu školu. Njegov hranitelj na glasu je kao vanredno čestit i bistrouman čovjek. Kao iskre vrcaju mu iz govora lijepe i zdrave misli, zgodne uporedbe i druge netražene figure. Reći će tkogod: šteta, te nije izučio više škole! Nikakva šteta! Zdrava narodna mudrost, kojoj se mi i danas divimo, nije izišla ni iz gimnazije ni iz universiteta, već iz anonimne narodne duše. Škola nam je donijela iz tudjine dosta štetonosnih i pogubnih bakcila i još nas i danas njima natrunjuje. Ostavimo zdravom, nikakvim — „izmima“ nezaraženom narodnom duhu, da i on dolazi do izražaja. Štefek je danas dika svoje seljačke braće — a i nama bi mnogima mogao biti u kojećem učiteljem.

Vidio sam njegovu stoku — njegov ponos! Vidio sam njegove gospodarske sprave i pozvao djecu i uputio ih, da svakome stroju, svakome alatu zapamte ime, da budu mogli pričati kod kuće, kako osim motike, lopate i srpače ima još i drugoga orudja, što je zemlja treba.

Zavirili smo i u pivnicu. Moj Štefek nije po zanatu bačvar, ali bačve, što ih je svojim rukama sagradio, zavrijedjuju, da budu nagradjene prvom nagradom.

On nije ni zidar po zanatu, ali se svak divi njegovoj kući, što ju je podigao većim dijelom sam svojim mukom. Kuća se i našemu malomu Romanu uveliko svidja. Našao joj je samo jednu jedinu pogriješku.

— Vaša je kuća baš lijepa, rekao je on jednoga dne svome hranitelju, ali zašto je niste sagradili dolje na moru?

Mali je Roman valjosko dijete, na moru odnjihano, pa mu je jednome teško bez one nemirne naprasti sinje. Poznam ja tu muku!

Već je bilo dobro umoćalo, kad smo se oprostili s ovim predobrim ljudima. Opet smo se penjali na brijeg natopljen sjajnom mjesečinom. Bilo mi je nekako milo i lako pri duši. Sad će eto i djeca na počinak. Tko ima od njih majku, snivat će o njoj, moj Roman nema ni oca ni majke — on će snivati o moru, o valovima, što se dižu u Crnikovici visoko dižu, ali on ih se ne boji, već gazi do koljena u vodu ide u susret onim najvećima, pa kad im je blizu — okrene im ledja i bježi, a oni, valovi, za njime prijeteći i hučeći, no on im izmakne, a oni se kao od srdžbe razbiju do njegovih nogu i raspršu se u nemoćnu pjenu. A on pocikuje od radosti i sve rukama plješće.

... Djeca u san, a ja u mjesto, gdje nas je čekalo drago i srdačno društvo. Meni je u krugu onih dobrih ljudi bilo, kao da sam evo i sam postao dijete, a oni me primili pod svoje okrilje kao i drugu djecu našu. Milo mi je bilo i lako pri duši, kao da mi je nekamo ispao onaj teški kamen, što mi već pune četiri godine srce tišti. Jedno dijete, što je iz Bosne došlo na prehranu u Srijem, na pitanje, kako mu je sada ondje, odgovorilo je: Ama kao na srcu majke...

Da me tko pita, kako mi je bilo one večeri, rekao bih mu i ja:

— Kao na srcu majke...

— Sveti Ivane! Sveti Ivane! mila i lijepa uspomena moja!

Viktor Car Emin.

pojedini broj 16 h.

[C]ENA listu: U pretplati [za] čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mje[seč]no K 4·—, u malopro[daj]i 16 fil. pojedini broj. [OG]LASI primaju se u [up]ravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. pos. post. šted 26.795.

[G]odina IV. | U Puli, petak 7. lipnja 1918. | Broj 1043.

[Pres]eljivanje naše djece u Hrvatsku i Slavoniju.

Dosad imade preko 14.000 naše stradajuće djece Istre, Slovenije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, [kojoj] su našla gostoljubni krov, sigurno utočište i [kruh]j, našim ubogim mališima toli potrebani, komad [kru]ha u bratskoj Hrvatskoj, Slavoniji, plodnom Sri[jem]u, ravnom Banatu i Bačkoj. I ta jbroj danomice [ras]te, jer danomice dolaze novi i novi transporti [dje]ce iz svih krajeva naše domovine.

Plodne i bogate hrvatske i srpske zemlje, koje [pri]maju našu gladnu djecu, da je spase pred teškom [bije]dću i bijednim dugotrajnim upropašćivanjem i [izgladn]iranjem uslijed nestašice hrane, vrše time veliko [dje]lo za zbliženje našeg naroda i taj pozitivan i kon[kre]tan rad urodit će sigurno dobrim uspjesima.

Naš narod u onim krajevima, gdje tako gosto[lju]bivo primaju našu djecu, pokazuje cijelome svijetu, [kak]o osjeća sa stradajućom braćom, kako bi joj i [ži]lo pomogao i faktično i pomaže, koliko samo [mo]že. Pokazuje time svoje otvoreno, nesebično dobro [src]e, svoju krasnu dušu, punu ljubavi prema dalekom [str]adajućem bratu, koji dolazi da moli o pomoć. I što [ne] bi mnogi drugi narod bio proveo, što bi bilo ne[mo]guće kod naroda probudjenog, sa daleko većom [ku]lturom, sa organizacijom, sa većim bogatstvom i [do]bro stojećim seljaštvom, provelo je dobro iskreno [src]e mile braće naše hrvatske i srpske. Na taj svoj [čin] može biti narod naš ponosan. Čin je plemenit, [kra]san, dobar... A dobro plodi dobro...

I Istra naša imade u Hrvatskoj i Slavoniji već [ne]koliko tisuća sirotana. Istra! Izgovorimo li to ime, [mo]ramo, htjeli ne htjeli, pridodati još k tomu: tužna, [za]puštena Istra. Bez škola, bez učitelja, bez izobra[že]nih ljudi, bez dobro stojećeg seljaštva, bez trgo[vi]ne, bez prosvjete, bez slobode, bez ičega. Zemlja, [ko]ja je dosad radjala samo raju, sluge, koji su bili [spre]mni, mogli li su služiti, ugadjati Gospodaru, koji je iskorišćivao, crpio njihove sile ali ih ujedno [m]rzavidio, prezirao. I sada, kad istarsko dijete odlazi [u] Hrvatsku, prate ga tamo naše nade i naše želje, [na]de, da će naći žudjeni komad kruha, i želje, da bi [up]oznalo, kako je onaj gostoljubiv krov, koji ga [pr]ima pod svoje okrilje, vlasništvo našeg dalekog [bra]ta, na koga smo ovdje u dugom robovanju bili [za]boravili. Želimo, da se naša djeca, što odlaze u [Hr]vatsku, osvijeste tamo, da se odgoje u ljude, koji [će] znati, da nešto zbilja jesmo, da smo narod, kao i [sv]aki drugi, dapače bolji nego drugi narodi, jer ima[m]o u sebi ono, što nemaju ni Talijani ni Madžari [ni] Nijemci, a to je dobro, plemenito, iskreno sla[ve]nsko srce.

Kako pak živu naši mališi tamo?

Odgovor se može stopiti u nekoliko riječi: [sv]akako mnogo bolje nego li su u ovim teškim, [st]rašnim vremenima živjeli u rodjenoj kući. Mnoga [m]ajka teško daje svoje dijete, znade da je majka [dj]eteta samo ona i sumnja, da bi itko mogao paziti [n]a dijete onako, kao ona. Desio se opet slučaj, vjero[ja]tan i razumljiv, da je odrasao dječak iz puljskog [ko]tara pisao roditeljima, neka dodju po njega, ili će [sa]m uteći i doći kući. Naravno cijelo se selo odmah [u]zbunilo, jer svaki je po sudu tog dječaka zaključivao, [da] se s djecom tamo zlo postupa. — No to nije [bi]lo tako. Dječak je naučan na besposlicu. Nitko se [za] nj nije brinuo, kao što se kod nas roditelji za [dj]ecu ni brinu ni ne mogu brinuti, jer svrši li dijete [dv]a razreda pučke škole, već se misli, da ima širi [ob]zor nego roditelji, djetetu se pušta sve na volju. [I] onaj je dječak bio naučan skitati se cio dan, loviti [sl]obodno ptice i ribe, ulaziti u tudje vrtove i vino[gr]ade, penjati se po tudjim trešnjama, a kad se tako [d]o 15. godine naučio na taj bećarski život, stega mu [n]a novom mjestu, gdje je došao nije prijala i on [h]oće natrag kući, hoće dalje bećariti, samo da bude [sl]obodan pa makar morao propadati.

Ali tu imadu roditelji odlučnu riječ da kažu. [D]ijete se ne umije trenutačno prilagoditi novom po[lo]žaju, ali tu mora da volja roditelja odluči i da ona [b]ude jača od škodljivih mušica djeteta.

Djeca tamo nisu kaošto ni ne smiju biti ne[za]poslena. Ili pohadjaju školu, ili pak uče već ne[ka]kov zanat, djevojčice negdje pomažu pri kućanstvu [it]d. Školu pohadjalo je do sada 60 posto djece, ali [se] sada poradilo, da polazi školu mnogo veći broj. [D]jeca živu tamo i putuju besplatno. Jedina je briga [ov]dješnjih roditelja, koji šalju djecu u Hrvatsku, da [ih] opskrbe dobrim cipelama i odijelom. Tamo se [b]rine za odijelo i obuću središnji odbor sa sijelom [u] Zagrebu, no svakako je dužnost samih roditelja, [d]a u koliko je moguće opskrbe djecu time.

Transport djece iz Pule otići će prema svršetku [o]vog mjeseca. — Roditelji mogu upisati djecu od [.] do 12 godina u upravi našeg lista od 5 do 7 sati [po]podne u ulici Cenide 2. Moraju sobom donijeti [le]gitimaciju i naznaniti dan, mjesec i godinu ro-djenja. Roditeljima nije moguće skupa putovati, jer djeca će putovat u posebnom vagonu. Pri odlasku neka djeca uzmu na put komad kruha i nešto k tome, da imaju nešto dok stignu u Zagreb. Naknadno mogu roditelji podignuti adresu djece pri našoj upravi. Prije odlaska djece osvrnut ćemo se još na to i saopćiti točan dan odlaska, i po mogućnosti sazvati roditelje djece na okup.

Za djecu iz Istre neka jave roditelji upravi dan, mjesec i godinu rodjenja, ime i prezime djeteta i ime očevo, te iz kojeg je sela, kaošto na kojoj stanici bi imali čekati vlak.

Tako će prvi naši sirotani iz Puljštine otputovati u majku Hrvatsku, medju svoju braću, da se nahrane i utješe u nevolji ljutoj. Znademo, da će ih se dočekati lijepo i da će se naši ljudi u Zagrebu za njih pobrinuti i smjestiti ih na mjesta, gdje ne će gladovati, kaošto gladuju tu na majčinom krilu.

Iskrena hvala utješenih duša naših ide onim vrlim ljudima u Zagrebu, koji su tu krasnu akciju pokrenuli, a uspjehe donijet će nam bolja budućnost naše djece, koja idu u hrvatsko-srpske zemlje, da spasu najdragocjenije, što imadu — zdravlje svoje.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Na tirolskoj fronti i na piavskoj fronti trajno topovski bojevi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Topovska djelatnost mijenjajuće se jakosti. Izvidnički bojevi donješe više puta zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Položaj je na bojnoj fronti nepromijenjen. U mjesnim bojnim djelima istočno od Pontoise, sjeverno od Aisne te u nizini Tavieres dodjosmo u posjed neprijateljskih poljskih utvrdjenja i jaraka. Topovska je borba bila često živahna. Chateau Tierry ležao je pod trajnom razornom vatrom Francuza. — Plijen, učinjen od vojne skupine njemačkog prijestolonasljednika od 27. svibnja dalje iznaša prema dosadašnjim ustanovljenjima preko 55.000 zarobljenika, medju kojima preko 1500 časnika, preko 650 topova i daleko više od 2000 strojnih pušaka. — Za posljednja 2 dana oboreno je 46 neprijateljskih lijetala i 4 privezana balona. Richthoffenova lovna skupina sastrijelila je jučer 15 neprijateljskih lijetala. Kapetan Berthold i poručnik Wenkhoff izvojštiše svoju 31., poručnik Loewenhardt svoju 27., poručnik Udet svoju 27. i poručnik Kirsteni svoju 21. i 22. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

•

Berlin, 6. Večernji izvještaj javlja: Na bojnoj fronti mjesni bojevi sjeverozapadno od Chateau-Thierrya i na rijeci Ardre.

Rat.

Na bojištu je prošao 5. lipnja bez većih bojeva. Nijemci i Francuzi su poduzeli na nekojim mjestima fronte lokalna poduzeća sa različitim uspjehom. 6. lipnja došlo je, kako javlja njemački večernji izvještaj, do lokalnih bojeva sjeverozapadno od Chateau-Thierrya i na rijeci Ardre, u smjeru na Fismes. — Na talijanskoj fronti traje od nekoliko dana žestoki topnički boj.

•

Francuski izvještaj od 5. lipnja popodne: Mjesne su navale trajale jučer na večer i tečajem noći. Na sjevernom rubu šume Carpepont zaustavile su francuske strojne puške dvije njemačke navale. Na isti su se način izjalovili daljnji pokušaji njemačkih navala na Autreches, Dommieres i kod Corcya. Sjeverno od Corcya omogućilo je poduzeće, izvedeno jurišnim vozovima, Francuzima, da poprave svoje položaje. Na rubovima šume južno od Corcya navalili su Nijemci žestoko na Chezy i jugoistočno od tog mjesta. Francuske su čete skršile sve navale te zadale neprijatelju ozbiljne gubitke. Topnički boj traje veoma živahno sjeverno od Aisne i u odsjeku Reimsa.

•

Francuski izvještaj od 5. lipnja na večer: Tijekom dana podvostručio je neprijatelj svoja nastojanja, da na raznim točkama fronte postigne uspjehe. Bio je svuda suzbijen te je pretrpio ozbiljne gubitke. Pokušaj, što ga je poduzeo, da kod Mont-Magoche prekorači Oiseu, izjalovio se je posvema. Sjeverno od Aisne osvojili smo ponovno čitavo područje, koje je neprijatelj preoteo nama privremeno, osobito kod Vengrea. Dopremili smo više od 150 zarobljenika te strojnih pušaka. U okolici Longponta suzbili smo Nijemce, kojima je iz početka uspjelo uznapredovati nešto u visini farme Chavigny. Kod toga smo zarobili 50 momaka. Inače smo svuda održali naše položaje.

•

Engleski izvještaj od 5. lipnja u jutro: Naše su čete kod uspješnih štrafunskih poduzeća tečajem prošle noći dopremile iz okolice Lensa i kanala La Bassee nekoliko zarobljenika. Štrafunsko poduzeće, što je neprijatelj poduzeo jugozapadno od Martincourta, zaštićen od teške paljbe, bilo je suzbijeno te je kod toga ostalo zarobljenika u našim rukama. Neprijateljsko je topništvo djelovalo tečajem noći sjeverno od rijeke Carfu (?) i Lys kao što i u odsjecima Merris i kanala Ypern-Commines.

•

Belgijski izvještaj od 4. lipnja: Prilično živahna topnička djeltnost, osobito u smjeru na Nieuport. Naše je topništvo djelotvorno tuklo neprijateljske baterije. Istočno od Nieuporta pucali smo učinkovito na sakupljene neprijateljske čete.

---

* **Njemačke podmornice u amerikanskim vodama.** Dopisnici novina u Washingtonu javljaju, e u službenim krugovima vlada mnijenje, da akcije njemačkih podmornica na amerikanskoj obali idu za tim, da se amerikansko brodovlje povuče u amerikanske vode. No drž. je tajnik mornaričkog ureda izjavio, da povlačenje brodovlja nije nužno, jer da Uniji dostaje utvrdjenje i zaštita atlanske obale. — Riznički ured u Washingtonu javlja, da nema povoda, da se povise osiguravačke premije za mornare, koji plove po ugroženim morskim područjima, te prema predlozima, učinjenima prije podmorničkih navala na atlandskoj obali, snizuje premije od 25 na 15 centa za 100 dolara.

* **Predsjednik švicarske republike za načelo prava protiv ideje sile.** Brzojavljaju iz Berna od 6. lipnja: Kod raspravljanja izvještaja poslovanja saveznog vijeća za godinu 1917. u saveznom vijeću, izjavio je savezni predsjednik, da savezno vijeće stoji kao što i prije na stanovištu, da će ponuditi svoje posredovanje u onom trenutku, kad budu obe stranke to željele. Govornik se za tim u tančine bavio sa razvitkom medjunarodnog prava te je istaknuo, da mora biti cilj Europe, da se uredi medjunarodni pravni poredak, koji će u tom kontinentu dozvoliti, da radi u miru sa ostalim kontinentima. Narodi moraju doć do toga, da stave na mjesto misli sile ideju prava. Ovaj idealni se cilj dade svakako teško postići, ali bez optimizma i bez idealizma nijesmo nikad postigli veliki politički cilj i veliki napredak. (Odobravanje.)

* **Newyorška luka zatvorena.** Novine javljaju iz New-Yorka, da je newyorška luka bila zatvorena radi podmorničke pogibelji.

Iz Rusije.

London, 1. Havas. Javljaju iz Moskve, da je pučki povjerenik za vanjske poslove brzojavio ruskom opunomoćeniku u Berlinu, Joffeu, neka zaustavi napredovanje Nijemaca u kotaru Vitebsk i u okolici od Amburga, koje je uslijedilo radi poteškoća ustanove demarkacione linije. Istodobno mu je naložio, neka zatraži, da bi Nijemci pustili na slobodu vojnike i seljake, koje su uapsili u Kogemaitku.

Moskva, 1. Havas. Brzojavka iz Kijeva veli, da vlada Skoropadskoga zahtjeva, da bi se Rostov na Donu, Novo-Čerkask i sjeverni Kaukaz priklopili Ukrajini.

Moskva, 1. Havas. U jednoj noti na kitajsko poslanstvo izjavlja Čičerin, da, ako nije u stanju, da čini kraj zločinačkim djelima banda Semenova u Mandžuriji, neka dozvoli ruskoj vladi, da bi poslala tamo ruske čete, koje će sudjelovati sa kitajskima.

Moskva, 1. Grof Mirbach saopćio je komesaru za vanjske poslove, da je zastupnik kaukaske republike, Čenkeles, otputovao u Kijev, da se sastane sa ruskom misijom te isposluje od nje priznanje kaukaske nezavisnosti.

Moskva, 5. (D. u.) Danas je vlada objavila naredbu o izjednačenju svih inozemskih zastupnika Rusije u inozemstvu, koji se odsele nositi naslov „opunomoćenih zastupnika socijalističke ruske republike“. To se slaže sa nazorom, da su malene i velike nacije jednake. Na isti će se način zastupnike inozemstva u Rusiji smatrati samo opunomoćenim zastupnicima tudjih nacija. Ukida se razdioba u čine opunomoćenih ministara, poklisara i poslanika.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. Za „Češko srdce“ sabralo se do 28. svibnja 2,018.378·79 K, svota, koja izdaje malom češkom narodu najbolju svjedodžbu. U prva četiri mjeseca opstanka Češkog srca sabralo

cijena u Ugarskoj traži odštetu u Austriji te prouzročuje na ovaj način prilične smutnje. Medjutim nije vjerojatno, da bi ministar Unkelhäuser u ovoj stvari uspio u korist ugarske vlade“.

Književnici za siromašnu djecu. Na inicijativu uredništva „Književnog Juga“ sa Ivom Vojnovićem i Tugomirom Alaupovićem na čelu sastali su se u subotu izaslanici društva „Hrv. književnika“, „Matice Hrvatske“, „Hrvatske Njive“, „Griča“ i „Književnog Juga“ da se dogovore o načinu, kako da se i književnici hrvatski, srpski i slovenski pridruže općoj akciji za pripomoć siromašne djece iz jugoslavenskih krajeva, pa je jednoglasno bilo zaključeno izdati jedan veliki književni almanah, u velikoj nakladi, čiji bi čist prihod bio namijenjen u korist djece. Našlo se je načina, kako da troškovi za almanah budu izvanredno neznatni, pa da tako ta akcija urodi obilatim darom djeci. Izabrao se je i odbor, koji će čim prije upraviti književnicima poziv, te urediti i izdati almanah.

Banfield u tršćanskoj bolnici. Najbolji austrijski vojni avijatičar, Banfield, bio je, kako javlja „Slovenski Narod“, ranjen, kad je prošlih dana proganjao talijanske ljetače. Banfield se sada nalazi u tršćanskoj bolnici.

I Estonska i Livonska se oslobadjaju. Poznato je, kako su sastavljeni oni „landrati“ u Estonskoj, Livonskoj i ostalim oslobodjenim pokrajinama bivšeg ruskog carstva, koji su se izrekli za personalnu uniju, s njemačkim carem, ili saskim kraljem itd. Ovo se oslobodjivanje naroda provadja sada punom parom i eto novog prizora u toj novodobnoj božanstvenoj komediji: Dne 13. svibnja upravili su državnom kancelaru grofu Hertlingu molbu gospoda barun Dollinghausen kao vodja livonske i estonske deputacije, pl. Strk, zastupnik Livonske i pl. Brewenau kao zastupnik Estonske, neka bi dostavio ovdješnjem ovlaštenom predstavniku ruske republike gosp. Joffeu, proglašenje nezavisnosti zemalja Livonske i Estonske. Joffe otklonio je da primi direktno iz ruku spomenute gospode tu izjavu, ali se je izjavio spremnim primiti spis, ako mu se preda kroz njemački ured. Na to je državni kancelar udovoljio od zastupnika Livonske i Estonske izraženoj molbi, te je odaslao izjavu nezavisnosti kroz vanjski ured gospodinu Joffeu. U ovoj noti na vladu ruske socijalističke federativne sovjetske republike u Moskvi upozoruje se na zaključke, prihvaćene dne 9. i 10. svibnja u Rigi na skupštini Estonaca, i Livonaca, te se izražava nada, da se pučanstvo Livonske i Estonske izjavom svojih predstavnika služi pravom slobodno odredjivati svoju sudbinu, te da je izvršilo svoje odcijepljenje od Rusije. — Sve hoće da se oslobodi od Rusije i boljševika i sve želi sreću pruskog sistema. Bilo sretno!

Djaci i vojnici ne smiju na koncerte čeških umjetnika u Šibeniku. Splitsko „Naše Jedinstvo“ javlja: Iz Šibenika primamo, da na koncerat gdje. Olge Borove-Volouškove nijesu smjeli djaci a nadležna vlast nije dozvolila ni vojnicima. Pred vratima su organi vojne i političke vlasti strogo nadzirali, da ne bi tko od ovih ušao u kazalište. Kazalište je bilo puno. Umjetnici je darovana kita cvijeća. Umjetnici i umjetniku g. Jeremiašu oduševljeno se klicalo, a ovacije trajale su iza polnoći.

Talijanski socijalista Pittoni proti Jugoslavenima. Pittoni, poznati zastupnik talijanskih socijalista na carevinskom vijeću, napisao je u „Lavoratoru“ članak, u kojem veli, da se austrijski Talijani mogu lakše sporazumiti s Nijemcima, nego li s Jugoslavenima. Talijani, prema tomu, pozivlju u pomoć Nijemce, da ih izbave od slavenske opasnosti. Nemoćni, neuki, omraženi ščavo Talijanima je opasniji od dobro organizovanog, dobro oružanog i dobro opskrbljenog Nijemca, koji hoće da se na more probije. — Konstantujemo.

Poruke iz uredništva.

Hrvat. Ne ide ovo onom Hrvatu, koji marljivo šalje članke i vijesti našem listu, već onom nepotpisanome Hrvatu, koji nam iz Zagreba šalje dopisnicu. Loš je Hrvat i još lošiji čovjek, kad nema toliko odvažnosti i poštene svijesti, da se podpiše i da preuzme odgovornost za ono, što napiše i pošalje u svijet. Takovi su ljudi opak elemenat, pa makar se oni potpisivali lijepim imenom: Hrvat.

Javna zahvala.

Prigodom smrti nezaboravnog mi supruga, pok.

Ivana Načinović

primih svu silu izraza sućuti; buduć mi je nemoguće svakomu posebice odgovoriti, to se ovim putem svima najusrdnije zahvaljujem.

Kršan, dne 3. lipnja 1918.

Romana Načinović
udova nadučitelja.

POZIV

na XIV. redovitu godišnju glavnu skupš[tinu] „Lovranskog društva za štednju i zajmov[e] registrane zadruge na ograničeno jamče[nje]

koja će se držati dne 23. junija 1918., u 10 [sati] prije podne, u društvenoj pisarni, sa slijedećim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika lanjske glavne skupšt[ine].
2. Izvješće ravnateljstva.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Izbor ravnateljstva, nadzornog odbora [i] društvenog suda.
5. Zaključak glede nporabe čistog dobitka.
6. Slučajnosti.

Godišnji računi (za god. 1917.) stoje zad[ru]garom na uvid u društvenoj pisarni.

Lovran, dne 2. junija 1918.

Ravnateljstvo.

ona se sva kao preobrazila. One tri riječi, bolje reći — onaj jedini usklik: m a j k o ! — razbudio je u starici onaj već davno uspavani srh... I više nego ti sam usklik — ton, kojim je bio izrečen, ton, što zanosi na neku prastaru, a ipak srcu tako blisku pjesan...

— Kako vi to, gospodjo? — upitah zadivljeno.

Gospodja me nije u prvi mah razumjela; kad joj objasnih, reče mi:

— Ne znam kakvo je čudo u tome, ali jedno vam mogu reći: j a v o l i m o v a k o v e l j u d e, i o d u v i j e k s a m i h v o l j e l a...

Takav je i on, moj doktor. — — — I još ih ima takovih u onom blaženom kraju.

Meni je milo, da naša djeca i to vide. U životu čut će mnogo pripovijedati o demokratizmu, pa je dobro, da već sada nauče, kako je svaki demokratizam, u kome nema prave i istinske, upravo korenite ljubavi — tek puko glumljenje i prostaki nedostojna, u našem javnom i privatnom životu nažalost dosta obična laž.

Kod vrijednoga Ivana Ivekovića, mlinara u Biškupcu, našao sam maloga Nevenka, sina moga pok. prijatelja, učitelja Vinka Rubeše, koga je smrt prerano ugrabila narodu našemu. Lijep dečko, nešto vragoljast, ali mi je plačući obećao, da će biti dobar, a tko da mu ne vjeruje? Sestra Milojka smještena je kod gosp. veterinara — ona je pak pravi, mali andjelak. Sjeni nezaboravnog narodnog pregaoca bit će milo, što mu djeca u ovim teškim časovima ne stradaju. Mali Slavo Trdić iz Lignja pun je i okrugao, njega mi svi pohvališe, a tako i svu drugu djecu: braću Jordana, malu Tancabel, Milicu Frlan i maloga Laginju.

Mali Frane Marinčić miljenče je našega kremenjaka i rodoljuba Nikole Fućkana. U toj vrijednoj kući može naš mali Lovranac da nauči, kako zemlja radja zdravljem, zdravlje veseljem a jedno i drugo i treće neprolaznim bogatstvom. U onoj domoljubnoj porodici naš će Frane okrepiti ne samo tijelo već će kao i druga djeca u Sv. Ivanu ojačati srce i dušu, tako da će, kad se jednoga dana vrati kući u Lovran, biti prvi medju prvima. Kod moga pobratima Štefeka (Stjepana Zajeca) našao sam maloga Romana Šepića. Našao sam ga s bratom Marjanom, koji mu je u taj dan došao u posjete. Mali je Roman bio nešto obolio, ali se je sada lijepo oporavio. I taj naš mališ ima sreće, jer je došao u dobru i valjanu školu. Njegov hranitelj na glasu je kao vanredno čestit i bistrouman čovjek. Kao iskre vrcaju mu iz govora lijepe i zdrave misli, zgodne uporedbe i druge netražene figure. Reći će tkogod: šteta, te nije izučio više škole! Nikakva šteta! Zdrava narodna mudrost, kojoj se mi i danas divimo, nije izišla ni iz gimnazije ni iz universiteta, već iz anonimne narodne duše. Škola nam je donijela iz tudjine dosta štetonosnih i pogubnih bakcila i još nas i danas njima natrunjuje. Ostavimo zdravom, nikakvim — „izmima“ nezaraženom narodnom duhu, da i on dolazi do izražaja. Štefek je danas dika svoje seljačke braće — a i nama bi mnogima mogao biti u koječem učiteljem.

Vidio sam njegovu stoku — njegov ponos! Vidio sam njegove gospodarske sprave i pozvao djecu i uputio ih, da svakome stroju, svakome alatu zapamte ime, da budu mogli pričati kod kuće, kako osim motike, lopate i srpače ima još i drugoga orudja, što ga zemlja treba.

Zavirili smo i u pivnicu. Moj Štefek nije po zanatu bačvar, ali bačve, što ih je svojim rukama sadjelao, zavrijedjuju, da budu nagradjene prvom nagradom.

On nije ni zidar po zanatu, ali se svak divi njegovoj kući, što ju je podigao većim dijelom sam svojom mukom. Kuća se i našemu malomu Romanu uvelike svidja. Našao joj je samo jednu jedinu po[g]rješku.

— Vaša je kuća baš lijepa, rekao je on jednoga dne svome hranitelju, ali zašto je niste sagradili dolj[e] na moru?

Mali je Roman vološko dijete, na moru odnji[h]ano, pa mu je jadnome teško bez one nemirne na[še] pasti sinje. Poznam ja tu muku!

Već je bilo dobro unoćalo, kad smo se oprostil[i] s onim predobrim ljudima. Opet smo se penjali n[a] brijeg natopljen sjajnom mjesečinom. Bilo mi je n[e]kako milo i lako pri duši. Sad će eto i djeca n[a] počinak. Tko ima od njih majku, snivat će o njoj[,] moj Roman nema ni oca ni majke — on će snivat[i] o moru, o valovima, što se dolje u Črnikovici visok[o] dižu, ali on ih se ne boji, već gazi do koljena u vodu[,] ide u susret onim najvećima, pa kad im je blizu — okrene im ledja i bježi, a oni, valovi, za njime pr[i]jeteći i hučeći, no on im izmakne, a oni se kao o[d] srdžbe razbiju do njegovih nogu i raspršе se u ne[]moćnu pjenu. A on pocikuje od radosti i sve rukam[a] plješče.

... Djeca u san, a ja u mjesto, gdje nas je č[e]kalo drago i srdačno društvo. Meni je u krugu oni[h] dobrih ljudi bilo, kao da sam evo i sam postao dijet[e] a oni me primili pod svoje okrilje kao i drugu djec[u] našu. Milo mi je bilo i lako medju njima, kao d[a] mi je nekamo ispao onaj teški kamen, što mi ve[ć] pune četiri godine srce tišti. Jedno dijete, što je i[z] Bosne došlo na prehranu u Srijem, na pitanje, kako mu je sada ondje, odgovorilo je: Ama kao na srcu majke...

Da me tko pita, kako mi je bilo one večeri, rekao bih mu i ja:

— Kao na srcu majke...

— Sveti Ivane! Sveti Ivane! mila i lijepa uspomena moja!

Viktor Car Emin.

Pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Cijena listu: U pretplati na god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro- daji 16 fil. pojedini broj. ... primaju se u ... lista trg Custoza 1

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.798.

Godina IV. U Puli, subota 8. lipnja 1918. Broj 1044.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Na zapadu pridružila se je jučer topovskoj borbi posljednih dana opeta živahna pješadijska djelatnost. Na donjem toku Piave, kod Quero i kod ... te na Tonale suzbita su talijanska odjeljenja. Monte Spinuccia poboljšali smo naše položaje zećem nasrtajnih četa. Na Monte Sisemol suze protuudarcem navala jednog bataljuna. Kod ... se u našoj vatri izjalovile 2 neprijateljska ... — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog ... službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Privremeno paljba. Budna ljetalačka djelatnost. Kod nekog ... u francuske linije zapadno od Kemmela za... mo 2 časnika i 50 momaka. — Vojna skupina ... ačkog prijestolonasljednika: Na bojištu ostala ... jna djelatnost ograničena na mjesna bojna ... Sjeverno od Aisne i sjeverozapadno od Chateau Thierry suzbite su djelomične navale Fran... Jugozapadno od Saroya osvojismo poslije topovske pripreme neprijateljske linije sa obiju ... Ardre. Zarobismo 300 vojnika. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnoj fronti nije došlo do većih bojeva. ... je na tirolskoj fronti i na Piavi postala dje... ...st izvidničkih odijeljenja jača.

•

Francuski izvještaj od 6. lipnja popodne: ...no od Champignya potisnule su jučer na večer ...uske čete neprijateljske skupine natrag, kojima ...lo uspjelo prekoračiti Oiseu. Francuzi su do... ...li od prilike 100 zarobljenika. Sjeverno od ... popravili smo znatno svoje položaje sjeverno ...padno od Hautebraye. U rukama Francuza ... je 50 momaka. Prilično živahan topnički boj ... u okolici Lonporta, Neuillya-La-Poterie i ...dno od Reimsa.

•

Engleski izvještaj od 6. lipnja u jutro: Danas ...oći kušao je neprijatelj opet nasrtaj protiv na... ...odjeljenja jugozapadno od Malancourta, ali je suzbijen uz gubitke. Drugom neprijateljskom ...nom odijeljenju uspjelo je jučer popodne, da ...razi našu stražu u blizini od Boyellesa. Dva ... momka su nestala. Tečajem noći kušao je ne... ...telj nasrtaje sjeverno od Lensa, sjeverno Be... ...ea i istočno od šume Nieppe. Svi su ovi sunci ... suzbijeni a neprijatelj je pretrpio gubitke.

•

Engleski izvještaj od 6. lipnja u jutro: Mjesni ...se bojevi odigrali tijekom zadnje noći kod ...rea, gdje su francuske čete suzbile neprijateljske ...le. Inače ništa novoga.

•

Talijanski izvještaj od 6. lipnja: Na obim stra... ...a Brente i u nekojim odsjecima Piave bio je ...nički boj privremeno žešći. U ostalom ograni... ...se bojna djelatnost na smetajuću paljbu i na ...uzeća ophodnja.

•

Izvještaj istočne armije od 30. svibnja: U jutro ...svibnja napale su grčke čete u vezi sa fran... ...kom armijom na jake neprijateljske pvložaje kod ... di Legena (južno od Hume). Na čitavoj ši... ...ji navalnoj fronti od 12 kilometara osvojila je ...adija u dubini od dva kilometra neprijateljske ... Svi su ciljevi bili postignuti. Na nekojim smo ...stima dapače uznapredovali i dalje, nego što je ...namjeravano. Neprijatelj je uzvratio našu na... ... žestokom topničkom paljbom a istočno od ... sa protunavalom, koja se medjutim posve iz... ...vila. Do sada smo nabrojili preko 1500 zarob... ...ka Nijemaca i Bugara, medju kojima 33 časnika. ... kojih još nije prebrojen, pao ...po ratnog pribora, koji je pao ... u ruke. Tečajem ove operacije pokazale su ... i francuske čete junački polet. Unatoč nepo... ... vremenu sudjelovali su aeroplani djelo... ... kod bitke te su bombardovali bugarske pri... ... iz male visine. Osim toga su opstreljavali ... željezničke stanice Vardarske doline i lje... ... kod Hudova. U okolici Doirana i na Dobrom ... izvele su srpske i francuske čete uspjela pod... ... kod kojih su dopremile zarobljenika. — ... istočne armije od 31. svibnja javlja, da su ... zapornom paljbom protunavalu na novo ...ojene položaje na Skra di Legen. Ukupni broj ...obljenika iznosi 1712.

* **Rekvizicija u Poljskoj.** „Kurier Lwowski“ donosi: Izakako su se Nijemci osvjedočili, da unatoč okupaciji ne mogu izvući iz Ukrajine dostatnih količina živeža, odredili su nove rekvizicije u kraljevini Poljskoj, gdje su počeli plijeniti i zadnje ostatke poljačkog žita i poljačke marve. Kod toga snabdjevaju se vreće sa napisom „Ukrajina-Kovel“ dok se rogove marve pečati sa napisom „Ukrajina“. To sve se desi samo sa svrhom, da se u Njemačkoj podržava mišljenje, da će se nešto dobiti i Ukrajine.

* **Njemačke podmornice na amerikanskoj obali.** „Central New“ javljaju iz Washingtona: Mornarički je tajnik odredio, da se zatvore luke Boston, Philadelphia i ostala pristaništa na Atlantskom oceanu. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, piše o poduzeću podmornica na amerikanskoj obali, da je to prva akcija podmornica u velikom stilu protiv amerikanske obale i da imade svrhu, da spreči prevoz amerikanskih četa iz Amerike u Europu.

* **Konferencija engleskih socijalista.** Predsjednik švedske socijalističke stranke Branting i prednsjednik nizozemske socijalističke stranke, Troelstra, bili su pozvani na vijećanje engleskih socijalista, koje će se obdržavati 26., 27. i 28. lipnja. Kod toga će se pretresivati medjunarodne stvari. Poslije vijećanja zaputit će se Thomas i Vandervelde, koji su bili takodjer pozvani, u pratnji Brantinga, Troelstre, Hendersona i Huysmansa u Paris, da pregovaraju o mjerama za saziv medjunarodne konferencije socijalista.

* **Influenca u Španjolskoj.** Influenca se u Španjolskoj sve više širi. Tečajem zadnjih četiriju dana poskočio je broj oboljelih u Madridu od 125.000 na 200.000. Broj umrlih povisio se od 39 na 100.

Iz Rusije, Ukrajine i Finske.

Kijev, 1. Aleksandar Šulgin, federalistički socijalista, bivši ministar vanjskih posala u ministarstvu Winičenka, bio je imenovan državnim podtajnikom vanjskih posala. To je već treće ugledno lice federalističko-socijalističke stranke, koje je stupilo na stranu Hetmana Skoropadskoga. U skorašnje će se vrijeme zaputiti na čelu odaslanstva u Švicarsku i u druge države, da notificira vladama nezavisnost Ukrajine.

Paris, 1. Havas. Moskovska brzojavka „Tempsa“ potvrdjuje vijest o smrti Kornilova. Na njegovo je mjesto stupio general Denikin. Denikinjegove su čete stupile u Novo Čerkasku i dodir sa četama Popova i sa armijom Ščerbačeva, koja dolazi iz Rumunjske.

Moskva, 1. Havas. Kako javljaju iz Kijeva, položaj je u gubernijl Cernigov kritičan. Zemlja se većim dielom nalazi u posjedu buntovničkih seljaka, koji su dobro naoružani i snabdjeveni sa municijom svake vrsti. Hetman Skoropadski je stvorio brojna redarstvena odijeljenja za zaštitu privilegija veleposjednika.

London, 1. Havas. Ruski pučki komesar za vanjske poslove poslao je ruskom opunomoćeniku u Berlinu 28. svibnju slijedeći prosvjed: Državni tajnik von Kühlmann traži u jednoj brzojavci, neka prekinemo vojničke operacije u sjevernom Kaukazu, U istini nema vlade u sjevernom Kaukazu, a tvrdnja, da je ima, je čista izmišljotina. Gospodin nas Kühlmann optužuje, da ugrožavamo kaukasku vladu navalom, dok je baš protivno istina, da se posljednja sprema, da nam preotme pokrajine, što su nam ostale vjerne. Samo pučanstvo se bori. Mi nemamo u tamo nikakve vojske, koju bi bili mi izaslali. U ostalom maršira turska vojska protiv Batuma. Ako imademo namjeru postići sporazum na svim frontama, imademo pred očima takodjer tursku armiju. Moramo svakako doći do toga, da zaustavimo tursku ofenzivu.

Moskva, 2. Tečajem 1. lipnja stigla je u Petrograd gotovo čitava finska vlada.

Washington, 2. Havas. Brzojavka brzojavnog ureda iz Petrograda veli, da se Nijemci u Ukrajini služe protiv revolucionaraca topništvom i da uništavaju šume i žetvu.

Stockholm, 2. Havas. Uslijed pretnja sa državnim prevratom u korist njemačkog princa izjavio je francuski poslanik u Helsingforsu svoju podnu izjavu, da francuska vlada neće priznati niznatu finske vlade, koja bi bila Finskoj nametnuta neustavnim putem.

Frankobrod na Meni, 4. U svezi sa ruskim predlogom, neka se uredi konačno odnošaje izmedju Rusije i Njemačke objavlja „Frankfurter Zeitung“ nekoje glasove ruskog novinstva. Tako piše „Novija Vjedomosti“ od 21. ožujka:

„Poslije Jene Sedan! — tako su mislili dobri rodoljubi — ili od Tilsita do Pariza! — to je fantazija socijalne revolucije. Ali mi ne doživljujemo nikakav Jena i nikakav Tilsit, već samo bezprimjerno rasulo. A lozinka je veoma lakoumna, da je to samo stanka, da se pridobije daha ili nada, da Njemačka neće nastupiti protiv Rusije već protiv boljševištva“. Konačno kaže taj veoma značajni članak: „Vaš Brest je isto, što je bio za nas St. Stefano poslije pobjeda nad Turcima. A znajte, da šete još prije uspostave ruske sile iskusit, da će poslije novog St. Stefana doći i novi berlinski kongres“. — Socijalistički list „Novaja Žižn“ pisao je istoga dana: „Ako smo država i ne tek slučajna igra prirode, ako dva i pol stoljeća mogu produbiti izvjesnu neku opravdanost, neće oblici i granice, koje nam je nametnula Njemačka, biti od duge trajnosti. Smješno jest govoriti o revanši u običnom smislu riječi. Mi trebamo zraka za disanje. I kad bi imali još socijalističniju vladu, nego li je današnja, morala bi i ona, uza svu zabrinutost, da bi se novi rat iskoristio u imperijalističke svrhe, pripremiti taj novi rat te uložiti sve svoje sile za njegovu organizaciju. Što nije značajno, da je današnja vlada prek i prek pacifistička i da opravdava kapitulaciju sa melodijom o „revanši“ ?“

Basel, 4. Polag pariškog izvještaja Havasa javljaju iz Petrograda, da je tamo bio otkriven prošireni proturevolucioni komplot, koji je razgranjen preko čitave Rusije.

Lugano, 4. Petrogradski dopisnik „Messagera“, koji je do sad uvijek tvrdio, da su boljševici plaćeni njemački agenti, donosi veoma čudnovatu vijest. „Potrebno jest, da se ustanovi“, piše dopisnik, „da buržuazija ne samo Finskoj i Ukrajini već u čitavoj Rusiji prianja uz Njemačku. I kadeti i oktobristi ne taje više želju, e bi njemačka vojska došla u Rusiju te učinila tamo red. I sama stranka Miljukova, spremna je pružati Nijemcima ruku.

Kijev, 5. (D. u.) „Golos Kijevski“ donaša pod naslovom „Nemočan bijes“ vijest iz Petrograda, prema kojoj je vijeće pučkih povjerenika proglasilo vodju donske republike, generala Kromova, neprijateljem naroda te ga postavilo izvan zakona. Prema drugim vijestima bilo je u savezu sa otkrićem protudrugim revolucijonarne urote proglašeno u Moskvi opsadno stanje.

Kijev, 5. (D. u.) Prema listu „Golos Kijevski“ sakupljaju boljševici u Rusiji čete. Isti list javlja o uspješnim bojevima sovjetovih četa sa češko-slovačkim zborovima. List konačno doznaje, da boljševički mogućnici pošiljaju po zemlji oružana odjeljenja, da kod špekulirajuće seljačke buržoazije nasilno rekvirišu žito.

Kijev, 6. (D. u.) Na posljednjem sastanku učitelja istaknuo je ministar nastave, Viničenko, načelo, da je u Ukrajini bila proglašena jednakopravnost svih narodnosti i da se ovo načelo ima u prvome redu provesti u školi. Zaključilo se je, da se uvede ukrajinski nastavni jezik samo u državnim pučkim školama, počevši sa nižim razredima.

Kijev, 6. (D. u.) Ukrajinski mornarički ministar naredio je demobilizaciju sveukupnog trgovačkog brodovlja.

Kijev, 6. (D. u.) Jučer je rumunjskoj vladi otposlan odgovor na notu. Ukrajina ustraje u odgovoru kod toga, da moldavski parlamenat nije bio od pučanstva opunomoćen da glasuje o priključenju Besarabije te da besarapsko pučanstvo teži za ujedinjenjem sa Ukrajinom, sa kojom je vezano i historičkim i gospodarskim vezama.

Berlin, 7. (D. u.) Neki list javlja, da je Lenin naredio mobilizaciju 12 godišta, kako bi ugušio proturevoluciju, koju potpomaže antanta i drugi nezadovoljni elementi.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. „A što, ne bude li ništa s Jugoslavijom?“ upitat će te Kranjac, piše „Slovenec“; tako će te upitati onaj, koji je nesretan, da živi osamljen u okolici, koja njemački misli. I takodjer njemu, koji vjeruje u našu budućnost, dolazi na misao to pitanje u trenutku slaboće... (zaplijenjeno)... Kad smo jednom riješili to pitanje, piše dalje „Slovenec“, čujmo, što veli Krek u članku „Odlučnost i samostalnost“ (u Domoljubu 1909.): „Kad se pokaže, da je nekakva stvar neophodno potrebna, mora biti i moguća. (Nama je Jugoslavija neophodno potrebna, dakle je i moguća! Op. ur.) Tada se političar ne smije prestrašiti nikakvih poteškoća. Junački naprijed, što je namjeravao, možda će pasti, ali će bez sumnje vrijedi u takvom slučaju. Možda ne će postići sam, odrobiti nekoliko pećina, da bude onima, koji podju

za njim lakši put i da oni tim sigurnije dodju do cilja. Pobijedi li pak, s jednim je junačkim jurišem postigao više, nego bi se bilo takozvanom opreznošću postiglo u dvadeset godina... Jao političaru, koji se pita, što će reći protivnik! Jao onome, koji se prestraši vike protivnika i ustupi pred njihovom krikom! Pravi naš sumišljenik pita se samo i isključivo, što će biti u korist slovenskom narodu". Predzadnja rečenica, veli „Slovenec", treba da nam ostane na pameti, osobito glede sadašnje divlje krike Nijemaca. Duboku istinu majstorovih riječi uvažimo svi u boju za naša naravna prava. — Tršćanska „Edinost" donosi u svom broju od srijede članak nekog talijanskog socijaliste u talijanskom jeziku. U četvrtak donosi taj članak preveden na slovenski. Talijanski socijalista spočituje Pittoniju, da se zauzimlje i brani Nijemce, da opominje Talijane pred opasnošću slavenskom, a ne će da vidi opasnosti germanizacije, koja hoće da prodre na Jadran i Trident. U članku se veli, da su tršćanski talijanski socijaliste, prevareni i izigrani od svojih vodja (Pittonija) stupili u službe Nijemcima, od kojih mora tršćanski proletarijat da snaša najveće nepravde. — „Slovenski Narod" javlja, da je dne 3. o. mj. nakon kratke bolesti umro Karlo L i n h a r t, vodja slovenskih renegata i urednik ptujskog njemačkog listića, pisanog na slovenskom jeziku, „Štajerca". Linhartu je bilo 36 godina. Njegov zadnji čin bijaše badenska denuncijacija, koju u nebo vapi, proti slovenskom narodu. Njegova je smrt kao osveta Pravednosti. S Linhartom pada glavni stup renegatske organizacije. Štajercijanci su izgubili s njime svoju glavu i duševni oci tog pokreta Ornigi, Mravlagi i Volkerati uopće valjda će morati doskora uvidjeti, kako se njihova dugogodišnja gradnja ruši u žalosne razvaline. Značajno je, kako hladno i kratko bilježe njemački listovi Linhartovu smrt. Muž je mrtav, više im ne koristi, u što gubiti riječi. Takodjer ovdje, veli „Slovenski Narod", ispunjava se stara istina, da se izdajicu plaća, ali se ga ne poštuje.

Domaće vijesti.

Roditelji koji kane iseliti djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, imaju prijaviti svoju djecu kod uprave našeg lista u ulici Cenide broj 2, prizemno, samo od 6—8 sati na večer.

Općinski ured za posredovanje radnje u Puli javlja: Djelomičnim povratkom bjegunaca u kotar tvrdjave grada Pule ponarasao je znatno zahtjev traženja radnih sila uopće, muškaraca i žena, kaošto i broj traženja službe. Da se uzmogne udovoljiti ovim molbama u najkraće vrijeme, potpisani ured toplo preporuča bilo nezaposlenim muškarcima i ženama, pripadali oni kojoj mu drago vrsti zanatlija, bilo svim poslodavcima, da se obrate isključivo ovom uredu kod traženja službe, dotično radnih sila. Općinske delegacije poreznih općina pozivlju se, da prijave ovome uredu sve ratne nemoćnike, koji se vraćaju domovima. Za upute i prijave obratit će se stranka ovom uredu (Municipij, II. kat) od 8—2 sata popodne, a u svetačne dane od 9—12 do podne.

Dnevne vijesti.

Svenijemci su, kako je poznato, najveći ratni huškači. Ali svenijemci imadu takodjer privilegij, da su oslobodjeni od vojništva, e bi mogli galamiti u zaledju. Ovu ratobornost treba iskoristiti u prilog ugrožene domovine. Mi ne sumnjamo, da su svi svenijemci, koji sudjeluju kod huckanja za nastavak rata, pripravni poći za svoj ideal na frontu. Na svakom svenjemačkom sastanku neka se dakle delegira pregledna komisija, koja će odmah pregledati sve prisutne te ih bezodvlačno poslati na mjesto onih naroda, koji ne žele nastavak rata. Mi ne branimo svenijemcima, da se bore za svoje ideale makar i 1000 godina. Mi im želimo puno sreće, ali ne medju pacifističkim kukavlucima već „na polju časti" pred neprijateljem u gradu granata i šrapnela. Tamo neka galame, neka jurišaju, neka viču, neka huckaju, neka pale i ruše po miloj volji. Mi želimo naše ljude doma kod obitelji i djece, na polju i mirnom radu i priznajemo, da taj posao nije tako častan kao vojnički. Mi smo kukavni; mi volimo smrt u domaćem krevetu nego li smrt na polju časti; ali smo uvjereni da su sve hulje oni, koji imadu puna usta u zaledju na gradaškim i mariborskim volkstagima i kojima se unatoč oduševljenju ne da na frontu. Na frontu dakle velebni svenijemci, na frontu Heine, Wolff, Iro; Maliku osobito moramo položiti na srce, neka se čuva Talijanaca, koji su naučili od Rusa zarobljivati svenjemačke zastupnike; na frontu Seidler, Czernin, Tisza, Burian itd. Tamo je vaše mjesto. Tamo možete još koristiti; jer bi si domovina stekla par pušaka više. U prkos neprijateljima i Vama neće onda Austrija propasti; branit ćete ju dvostruko, vašim prisustvom na fronti i odsustvom u ministarstvu. **x.**

Španjolsko izaslanstvo u Pragu. „Slovenski Narod" donosi prema bečkom nedjeljnom izdanju poznate konservativne korespondencije „Information" ovu zanimivu vijest: U burnom Pragu posljednjih dana zbio se ovaj istiniti slučaj, koji nije uz svoj humoristički sadržaj bez političke pikanterije. Ovih dana došlo je u Pragu izaslanstvo triju španjolskih granda i triju španjolskih časnika. Bijahu od španjolskog Crvenog križa, te su kao takovi posjetili u Češkoj internovane ratne zarobljenike. U čast toj deputaciji dao je predsjednik češkog zemaljskog društva Crvenog križa, grof Ervin Nostitz, gozbu, kojoj su medju ostalima prisustvovali takodjer češki carski namjesnik grof Coudenhove i španjolski konzul u Pragu. Na toj gozbi govorio je takodjer vodja neutralne deputacije. Što se pak govori u takvim zgodama? Hvalio je, razumije se, gostoljubivost gostoprimca, slavio ljepotu češke zemlje i slikovit položaj te istorijsko značenje Praga. Dovle govor nije pokazivao ništa osobitoga. No španjolski grande najednom postade politički, ne poznavajući narodne osobitosti zemlje i da se ne informova prije o boju stranaka u Češkoj. Španjolski se grande dakle bacio na frazovito hvalisanja češkoga naroda te je u ime svoje i u ime svojih saputnika izrazio veselje nad time, da je u Pragu, u glavnom gradu idealnog, vrlog i svjetovnopoznatog naroda! Da, još je dalje posegao ponositi Španjolac: poželio je češkom narodu u tom boju za njegovu narodnu i državnu samostalnost mnogo sreće i čestitao je osobito namjestniku Coudenhove, da mu je udijeljeno, da bude usrijed tog češkog naroda kao namjesnik! Govorio bi bio dapače još tako dalje, kad ga ne bi bili upozorili, da govori doduše jako lijepo, no ne pravilno i dolično i tako je španjolski grande prekinuo svoj „speech". Zanimivo bi bilo motriti lica njemačkog plemstva u Češkoj, koje je na gozbi bilo brojno zastupano, i zanimivo vidjeti, kakvo li je lice učinio namjesnik Coudenhove, kad je vodja španjolskog izaslanstva tako kadio „milim Česima". Taj istiniti dogadjaj jedina je svijetla slika iz zadnjih praških burnih dana. — „Slovenski Narod" pripominje: K tom izvještaju moramo dodati, da smo o tom govoru španjolskog velearistokrata priopćili nedavno još interesantnije izvješće. Cenzura nam je medjutim izvješće crtala — iz vanjskopolitičkih interesa...

Njemački gospodarski pokret na jugu. „Grazer Volksblatt" piše: Južnoslavenski je problem sada istaknut. Danas je politički i gospodarski pogled okrenut prema jugu — odanle nam prijeti pogibao i tamo je rad, koji donosi plod i zamamnu nagradu. U današnjoj glavnoj skupštini carevinskog saveza austrijske industrije ocrtat će član gospodske kuće Alfred Ešer značenje Trsta i Adrije za Austriju poslije rata. A. Ešer je napisao već pred godinu dana o tom predmetu knjigu sa dalekim pogledom i pozvan je prije sviju, da razjasni značenje Trsta. Politički i gospodarski južnoaustrijski pokret teče uporedo, samo na žalost nema gotovo nijedne dodirne točke. Politika je najneplodnija stvar na svijetu bez gospodarske podloge, a isto i gospodarstvo bez politike. Trgovina i industrija na jugu upućena je upravo na Njemačku, koja joj šalje najbolje i najpotrebnije elemente. S druge strane ne čini li se na koncu politička hajka na jugu protiv njemačkog rada, koji trpi u mnogim općinama radi nacijonalnog progona. Nijesu li industrija i trgovina najveći interesi, da se uspostavi na jugu sredjeno i trajno stanje i da se ukloni svaki irredentizam? Uski spoj naroda, kapitala i poduzeća ne smije ostati samo monopol Slavena. Cesi su u posljednje vrijeme pomoću svojih banka kupili mnogo toga upravo na jugu i uredili to za strani promet i industrijske svrhe. Oni su se pripravili svijesni, da je jug Austrije najsigurnije i najvažnije polje plodonosnog rada za imperijalističko pružanje njihove opsežne moći. Kod nas naprotiv — strančarskih Nijemaca — nacijonalna udruženja rade bez ikakve gospodarske podloge, a gospodarska bez ikakve nacijonalno-političke direktive. Cesto i više grupa na istom području jedni uz druge i takodjer jedni protiv drugih. Mi znamo, da nije posao gospodarskih društava, da vode politiku, ali mi trebamo jedno posredno mjesto, koje bi izradilo točan velik nacrt s gospodarskog, političkog i nacijonalnog stajališta za politiku industrije i tla na jugu. Kada bi imali takovo mjesto, onda nam ne bi bilo teško dati kapital za izvodjenje tih nacrta.

Milozvuci iz rajha. U berlinskom dopisu nekog nacijonalno-liberalnog lista, južno njemačkog glasila čitamo medju ostalim: Iz njemačke Austrije dolaze već sedmice i mjeseci zdvojno zapomaganje, neka se je spasi iz gorke nestašice hrane. Kod nas u rajhu prešlo se većim djelom preko toga ravnodušno na dnevni red. (!) Koleričke su se čudi k tome još srdile te su ljutito pripomenule: „to bi jošte falilo! Oružem smo i suviše pomogli, to znade i sam Bog. Samo lopov daje više no što ima. I kod nas pašuje nestašica i oskudica. Valjalo bi, da si Austrijanci najučitivije sami pomažu". Austrijancima ne mogu pomoći Austrijanci, t. j. našoj njemačkoj braći ne mogu pomoći niti Cesi niti Slovenci, jer to, što se tamo odigrava, nije ništa drugoga nego jedan oblik gospodarskog boja, koji inače vodi antanta protiv središnjih vlasti. Cesi i S l o v e n c i n a i m e, k o j i s u s e p r i z n a t o m s p r e t n o š ć u z n a l i č u v a t i n a b o j n o m p o l j u, v o d e t a j g o s p o d a r s k i b o j p o s v e d o b r o v o l j n o, sa bravurom i poletom, sa proračunanom promišljenošću i neumornom žilavošću — To vrijedi, da zapamtimo: Slovenci su takozvani drückebergeri, Slovenci, koji moraju slati svoju djecu, da ju izbave od izgladnjenja, u Hrv[atsku] i Slavoniju, imadu svega na pretek, samo siro[mašni] Nijemci, oni gladuju. Iz novinskih izvještaja se z[na] da u gornjoj Austriji imadu obilicu svega, do[k se] u bogatoj Kranjskoj ne može dobiti baš [...] pošto je vojnička uprava preotela seljacima i z[adnji] kilogram krumpira; za što se ovi izmučeni Ni[jemci] ne obraćaju na svoju vjernu braću u Gornjoj [Au]striji ili na braću u Moravskoj ili na mile save[zne] Madžare? Do sada nijesmo vodili gospodar[ski] rata — ali sada valja da ga vodimo, jer je u [inte]resu ne samo države već i kulturnog svijeta [da ne] nestaje ljudi, koji su u stanju pisati nešto tak[o] u novine. Nijesmo se do sada čuvali na boj[nom] polju; ali za što ne bi dali jedamput kleve[ti] realni sadržaj. Mi stavljamo Nijemcima pre[dlog] pripravni smo prepustiti njima sve naše pol[ožaje] na bojnoj fronti, gdje smo onako spretno [...] štediti i čuvati naš život i zamijeniti ih sa njema[čkim] i madžarskim položajima. Zašto se ne bi [...] nesretni Nijemci i iskrvavljeni Madžari jeda[n put] čuvali i štedili?! Cekamo na odgovor, a vojn[o] vodstvo svakako prihvatiti naš predlog u inte[resu] germansko-madžarske rase.

Prosvjeta.

„Književni Jug". Poslije 5-nedjeljnog tipo[grafs]kog štrajka, koji je sprečio izlaženje sviju [...] izišao je 8. i 9. broj „Književ. Juga" sa slijed[ećim] sadržajem: A. Loboda: Za kulturno zedinjenje [ju]goslovanov. Drag. M. Domjanić: Vjera u prol[...] Svet. Ćorović: Pavlov kaput. I. Albrecht: V[...] moti. Z. Kveder: Podlimbarski. M. Milošević: [...] saznanjem. P. Konjović: Claude Debussy. R. K[...] linić Jeretov: Pred Zoru. Milica Janković: Inv[...] J. Samec: Večerna pesem. Dr. B. Vodnik, I. [...] četić i dr. Nagy: Sitniji prilozi o Preradoviću [...] Tomašić: Na zmijinjem gumnu. V. M. Jank[ović:] Smrt druga. J. Horvaćanin: Mesečina. J. M[...] Pjesme osame. Zatočenik: Nacijonalna književ[nost] T. Pintar: Krizantema. — Kazalište. U preg[ledu] pišu Z. Milković o ekavštini, te dr. J. A. Gl[...] N. Bartulović, V. Škarić, M. Kašanin, V. Ćor[ović] Res i P. Lebl o različitim publikacijama. — [...] umjetnički prilog donaša jednu sliku J. Kljako[vića.] — Izlazi 2 puta mjesečno latinicom, ćirilic[om] slovenski, cijena mu je 40 K na godinu, a [...] na četvrt godine. — Adresa: „Književni Jug" [...] dulićeva ulica br. 29. — Cijena ovom dvob[roju] kruna 4.

Mali oglasnik

Pojedini b[roj]

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

Godina IV.

Nešto o Česim[a]

Napisao J. M. K. u „P[...] So[...]

Često čujemo od [...] nas tamo u njih na ju[gu ...] za najzreliji slavenski [...] svijestan silne veze br[...] rodima slavenskim, čiji [...] rodni život bio na poče[...] no istodobno slušali [...] uvijek spočitavanja sta[...] smislu riječi, za koja [...] pojedinaca, koji ne ima[...] da dovedu do vrijedn[...] nosti na slavenskom j[...]

Bez sumnje je isti[na ...] slavenskim značajem [...] boki razlog u posven[...] se razvijao život češko[...] skog. Životni uvjeti Č[...] li Jugoslavena i Rusa [...] iskorišćeno, nije prena[...] sjedi ne sile ih na kon[...] kaošto je u nas, pren[...] tražila ne samo stan[...] vlastita poduzeća, koj[...] korijen, ne bi dozvoli[...] digne na samostalnu [...]

Nijesmo li htjeli [...] narod industrijalno i [...] prihvatiti oružje svo[...] početničkim neuspjeh[...] nastojati uz svaku ci[...] barem dakle ne osta[...] našoj strani bilo ni z[...] tala ni iskustva napre[...] a ipak se izgradila n[...] našnje sigurno časno [...] štovanja vrijednom r[...] nika, koji su vlastiti[...] djelovanjem u veliki[...] nadomjestili izobrazb[...] steći doma.

Rukom u ruci [...] jalnim) i trgovačkim [...] poljodjelstvo raciona[...] Zapada, naše gospo[...] pravim blagdanom [...] zauzela Češka u polj[...]

No težak taj ži[vot ...] upliva na naš naro[d ...] za taj boj mi smo u [...] n a š e m z n a č a j u. [...] kakva slavenska usta[...] nošću, radna djelatno[...] jednostavnost zahtjev[...] preći u rafinovanije [...] jednostavnosti cijelo[...] kakvu susrećemo u j[...] postali smo sumnjiv[...] poznatom čovjeku o[...] smo naučili da upo[...] činjamo, ukratko — [...] e v r o p s k o g Z a p a[...]

A ipak uza sv[...] jezgra, nemamo i n[...] čvrstoće i sistematič[...] nam ne će nikada [...] jalnost i lahkoumn[...] tvrdoća i uvijek bit[...] talni, cijeli svijet ob[...] čovjek, uvijek će [...] pjesma Hercegovca [...] uvijek ćemo slušati [...] predja.

Jesmo, istina, [...] možda i više račun[...] i ruski, ali ne zas[...] Bugara, naime „sla[...] napram gostoprimsk[...] kulanti. Ta takovih j[...] medju pšenicom i k[...]

No jednu podu[...] potrebno je usisati: [...] ne bi zlorabili brat[...] slavenskim plemenim[...] cijeno obogaćenje, je[...] postave ne ispune, [...] prijatelja nepošteni [...]

Sigurno će svа[...] tražiti svoju korist i [...] radnik nastojati, da [...] svoj rad, naravno [...] nešto više nego li [...] odlaze u nove, mal[...] uče jezik itd., no u[...]

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 9. lipnja 1918. Broj 1045.

Nešto o Česima i Jugoslavenima.

Napisao J. M. K. u „Pondelnik“ u časopisu Česky Socialista“.

Često čujemo od naše jugoslavenske braće, da nas tamo u njih na jugu smatraju u svakom smjeru za najzreliji slavenski narod, koji si je prvi postao svijestan silne veze bratske srodnosti s ostalim narodima slavenskim, čiji je upliv na jugoslavenski narodni život bio na početku blagodarno pouzbudjujući, no istodobno slušali smo, pa makar i mirna ipak uvijek spočitavanja stanovite praktičnosti u nelijepom smislu riječi, za koja imademo zahvaliti nekolicini pojedinaca, koji ne imajući doma uspjeha, odlučili su da dovedu do vrijednosti svoje „trgovačke“ sposobnosti na slavenskom jugu.

Bez sumnje je istina, da su medju češkim i jugoslavenskim značajem mnoge razlike, koje imadu duboki razlog u posvema različitom načinu, u kojem se razvijao život češkog naroda i naroda jugoslavenskog. Životni uvjeti Čeha bliahu i ostaju težim nego li Jugoslavena i Rusa. Njihovo tlo, još ni izdaleka iskorišćeno, nije prenapučeno, njihovi neposredni susjedi ne sile ih na konkurenciju u industriji i trgovini, kao što je u nas, prenapučena industrijalna Njemačka tražila ne samo stanove, nego ujedno i mjesto za vlastita poduzeća, koja, kad bi jednom ostavila čvrst korijen, ne bi dozvolila domaćem čovjeku da se podigne na samostalnu djelatnost.

Nijesmo li htjeli da predstavljamo u tom boju narod industrijalno i trgovački pojačen, morali smo prihvatiti oružje svojih suparnika, bez straha pred početničkim neuspjehom i financijalnim gubitkom i nastojati uz svaku cijenu ako i ne podržati korak, barem dakle ne ostajati mnogo otraga. Da nije na našoj strani bilo ni zrelog stručnog školstva, ni kapitala ni iskustva napredujućeg razvoja kao u Njemačka ipak se izgradila naša industrija i trgovina na dašnje sigurno časno mjesto, to moramo priznati poštovanja vrijednom radu tisuća naših pojedinih radnika, koji su vlastitim privatnim nastojanjem i sudjelovanjem u velikim inozemnim poduzećima mogli nadomjestiti izobrazbu, koju su Nijemci lahko mogli steći doma.

Rukom u ruci sa širećim se obrtnim (industrijalnim) i trgovačkim razvojem pritječavalo se i naše poljodjelstvo racionalnom poljodjelstvu evropskog Zapada, naše gospodarske izložbe postale su brzo pravim blagdanom naših poljodjelaca i doskora je zauzela Češka u poljodjelstvu prvo mjesto u državi.

No težak taj životni boj nije mogao ostati bez upliva na naš narodni značaj; s rastućom zrelošću za taj boj mi smo ujedno sticali i gubili na našem značaju. Nadvladana je neglibkost — nekakva slavenska ustaljenost — i nadoknadjena spremnošću, radna djelatnost neobično se podigla, prvašnja jednostavnost zahtjeva morala je pri većem obzoru preći u rafinovanije težnje, no gubili smo ujedno na jednostavnosti cijelog značaja, na onoj povjerljivosti, kakvu susrećemo u jugoslavenskog ili ruskog naroda, postali smo sumnjivima, naučivši se gledati u neponatom čovjeku onoga, koji nas iskorišćuje, sami smo naučili da upotrebljavamo krinke, da se prisnimo, ukratko — Čeh je postao čovjek evropskog Zapada.

A ipak uza sve to ostala je u nama slavenska jezgra, nemamo i ne ćemo nikada imati neumoljive čvrstoće i sistematičnosti njemačkog duha, tako kako nam ne će nikada biti svoja francuska galska genijalnost i lahkoumnost zajedno. Naša tvrdoća nije tvrdoća i uvijek bit će nam duševno blizu sentimentalni, cijeli svijet obuhvaćajući, teško mozgajući ruski čovjek, uvijek će nam prodirati u srdce turobna pjesma Hercegovca a u srpsko-hrvatskom govoru uvijek ćemo slušati zvukove davnog govora naših predja.

Jesmo, istina, danas drukčiji, možda agilniji, možda i više računamo nego li narod jugoslavenski i ruski, ali ne zaslužujemo nadimak, dani nam od Bugara, naime „slavenski židovi“ zato, što su se napram gostoprimnoj zemlji zlo ponesli nekoji špekulanti. Ta takovih je u svakom narodu, svagdje ima medju pšenicom i kukolja.

No jednu poduku iz učinjenih žalosnih iskustava potrebno je usisati: Zapriječiti svim sredstvima, kako ne bi zlorabili bratske odnošaje naše prema jugoslavenskim plemenima ljudi, koji traže jednostavno i cijeno obogaćenje, jer takvi, kad njihovi naivne predpostave ne ispune, postaju kretom ruke iz laskajućih prijatelja nepošteni ogovaratelji i škoditelji.

Sigurno će svaki trgovac na slavenskom jugu tražiti svoju korist isto kao i kod nas a i svaki će radnik nastojati, da dobije što najveću plaću za pošten svoj rad, navnovo će možda biti njihovi zahtjevi veći nego li u domovini, promislimo li, da nešto više nego li kod nas ima, pošto moraju da odlaze u nove, malo poznate krajeve, u kojima se ne će jezik itd., no uza sve to silno je neispravno i naivno mnijenje, da su zemlje jugoslavenske zlatna brda, bajne zemlje pečenih ptića, koji lete po zraku. Zato ni nije moguće dovoljno naglasiti, da zlo, koje u nas nije moguće, može se ukorijeniti dobro u Jugoslavena, te je upravo pogreška, da je obično materijal prilično drugoga reda, koji traži, da se uspostavi u slavenskim zemljama; odatle onda ona spočitavanja, koje ćutlivu češku dušu bole, jer im u duhu mora priznati, da ima u njima mnogo istine.

Nema ni najmanje sumnje o tome, da bi Jugoslaveni ista spočitavanja bili čuli od nas, kad bi bio odnošaj okrenut, no uza sve to potrebno je obzirom na naš današnji odnošaj k njima, koji je tako očajan u zajedničkom boju ovdje u državi za naša i njihova prava, da se broj onih nelijepih pojava svede na najmanju mjeru, kako je samo moguće.

Slabiji, pa makar inače dobri pojedinci, učinit će uvijek bolje, ostanu li u nas i pridadu li svoje sile k ostalim u domovini, ne će li da možda bez krivnje budu razočarani, ta život je boj svuda.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju Asiaga i Brente nastavio je neprijatelj svoje izvidjaje sa jakim odjeljenjima. Bio je suzbijen, djelomično i borbi iz blizu. Topnički je boj na jugozapadnoj fronti trajno živahan. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Privremeno rastući topnički boj i izvidnički okršaji. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Ponovne navale neprijatelja sjeverozapadno od Chateau Thierrya i protunavale, da nam opet otme izgubljene linije na Ardrei, pribavile su mu samo neznatan komad ozemlja. Višestruki juriši francuskih i engleskih pukovnija skršili su se uz teške gubitke. U ostalom je položaj nepromijenjen. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 6. lipnja na večer: Pojedinačna su poduzeća trajala tečajem dana na nekojim mjestima fronte. Zapadno od Longponta postigle su naše čete, poduprte jurišnim vozovima, uspjehe te su dopremile zarobljenika. Navalu, koju su poduzeli izmedju Ourqa i Marne amerikanske i francuske čete, omogućilo je nama, da smo pomaknuli našu frontu za kilometar unaprijed i to u predjelu Neuilly-la-Poterie-Bussiares. Zarobili smo 270 momaka, medju kojima 10 časnika. Izmedju Marne i Reimsa izveli su Nijemci niz mjesnih navala. Žestoka se navala na Champlat potpunoma skršila. Dalje na sjever uspjelo je Nijemcima, da odsjeku selo Oligny od uzvisine, koja leži dalje na jug. Protunavalom su engleske čete opet osvojile selo. Isto tako smo opet preoteli Nijemcima ozemlje, koje su si stekli tečajem dana zapadno od St. Euphraise.

•

Amerikanski izvještaj od 6. lipnja: Napadajući sjeverozapadno od Chateau Thierrya pomaknuli su Amerikanci u vezi sa francuskim četama svoje položaje južno od Corcya od prilike za milju unaprijed. Dopremili smo zarobljenika te zadali neprijatelju teške gubitke na mrtvima i ranjenima. U Lotaringiji bila je tečajem zadnje noći topnička djelatnost živahna. Naše su baterije izvele uspješnu paljbu za odmazdu. Inače nema šta da se javi.

•

Iz Washingtona javljaju od 7. t. mj.: Jedan milijun Amerikanaca, koji su dovršili 21. godinu, bili su jučer upisani za vojničku službu. Istodobno bila je naredjena mobilizacija od 200.000 upisanih. Time je narasao broj pozvanih u vojničku službu po selektivnom sistemu na 1,155.400 momaka.

*** Što je s parlamentom? Da ili ne? — Tek na jesen!** „Prager Tagblatt“ piše glede na sadanje parlamentarno pitanje medju ostalim: „Gdje je parlamentarno pitanje? Tko da razjasni, što Austrija, nema li parlamenta? Tko da razjasni, što misli, osjeća i hoće Austrija, nema li parlamenta? — Možda okovano novinstvo? Okružni poglavari? Državna policija? Oružnici? Nije li ti istinu, zar je moguće osamdeset postotaka Austrijanaca za zatvoriti u tamnice? Pokušaj bi bio presmion. Za to se misli vraćaju na parlamenat. Praški „Venkov“ piše pak, da parlamenta ne će biti do jeseni. List veli: U dobro podučenim političkim krugovima više se ne vjeruju, da bi se sazvao parlamenat prije jeseni 1918. Tvrde, da vlada sama ne želi parlamenta iz to iz slijedećih razloga: Prije svega bi se vlada širenja onog Stanekovog (i Korošcevog. Op. ured.) predloga o otpustu vojnika, kojima je više od 42 godina. Dalje otklanja parlamentarna većina vladin predlog o raširenju vojne službe, te o uzimanju ženskih u vojničke službe. Napokon skrbi vladu otklanjajuće stanovište većine proti posljednjim političkim naredbama proti Česima i proti Jugoslavenima. U tim okolnostima ne može se ni misliti, da bi se dobilo većinu za proračunski provizorij, za koji bi njemački političari bili svakako skloni glasovati. U posalničkim krugovima vele, da se parlamenat ljeti uopće ne će više sastati, već tek na jesen. — Dotle bismo imali, održi li ministarpredsjednik riječ, da se ne će poslužiti § 14., stanje ex-lex. U parlamentarnim krugovima misle takodjer, da će se na jesen predstaviti u kući već druga vlada.

*** Ratni zajam.** Nadvojvoda je Fridrik upisao na osmi ratni zajam deset milijuna kruna.

*** Profesor Masaryk.** Profesor će se Masaryk zaputiti iz Amerike u Englesku, Italiju i Francusku. Sada pregovara sa vodećim državnicima Udruženih država.

*** Ratno vijeće alijiraca za samostalnu Poljsku, Češko slovačku i Jugoslaviju.** Dopisni ured donosi ovu vijest: Ženeva, 8. lipnja: Prema nekoj pariškoj vijesti utanačilo je versailisko ratno vijeće dne 3. lipnja kao cilj, za kojim idu Francuska, Velika Britanija i Italija ustanovljenje samostalnih država Poljaka, Čehoslovaka i Jugoslavena. Istodobno uzeše vlade alijiraca na znanje izjavu Lansingovu, prema kojoj Sjedinjene države prate nastojanja Čehoslovaka i Jugoslavena sa simpatijama te im se priključuju sa izražajem živog učestvovanja za želje tih naroda.

*** Lloyd George opet govorio.** Reuterov ured javlja danom 7. lipnja: Ministar je predsjednik Lloyd George govorio na godišnjoj svečanosti tiskara govor, u kojem je naglasio važnost američke pomoći za uspjeh alijiraca. Sadašnji boj jest boj, reče, proti brutalnom idealu pruskog militarizma. Kriza, veli, nije još prešla. Ali odvažnost će je i odlučnost Engleza svladati. Alijirci moraju biti jedinstveni i jedini, odlučni i jednodušni.

*** Protiv austro-ugarsko-njemačkog saveza.** Trgovačka i obrtnička komora u Aradu (Ugarska) prihvatila je rezoluciju, u kojoj prosvjeduje na najenergičniji način protiv namjeravanog gospodarskog saveza izmedju monarkije i Njemačke.

(„Grazer Tagblatt“.)

*** Prigodom Tijelova.** Reuter javlja od 2. lipnja: Raspravljajući o bombardovanju Pariza na dan tijelovskog ophoda i engleskog odgovora na molbu pape, koja se tiče bombardovanja Kölna, pišu „Times“, da samo nabrajanje činjenica pokazuje pomenu“, da samo nabrajanje činjenica pokazuje ponor, koji zija izmedju engleskog i njemačkog shvaćanja toga, što vatikan nazivlje „štovanjem osvjećanja i prava, koja se na to odnose“. Engleski je narod zahvalan papi za njegova nastojanja u prilog engleskih zarobljenika, ali si nije na jasnom, da li je papa u moralnim i religioznim pitanjima, koja se tiču rata, neutralan ili ne, pošto smatra neutralnost u ovim pitanjima nedopustivom. Engleski narod osjeća, da se rat vodi u glavnom izmedju dobroga i zla. Do sad nijesmo dobili otvoren znak, da papa stoji bezuvjetno na strani dobroga, dok smo u mnogim zamljama opazili, da su rimsko katolički svećenici stupili na stranu zloga. Sada, kad je engleska vlada pristala na molbu pape, da ne smeta katolicima u Njemačkoj prigodom vjerskih svečanosti, sankcijonira Njemačka izvadjanje ratnih čina protiv neobranjenih francuskih katolika prigodom takve svečanosti. Radi toga očekuje engleski narod, da će papa odsuditi ovaj sramotni čin Nijemaca i u tome sadržanu uvredu poglavice katoličke crkve.

*** Hetman Skoropadski.** Rusko novinstvo donosi nekoje do danas još malo poznate pojedinosti o novom ukrajinskom hetmanu Skoropadskom. „Naš Vijek“, prijašnja „Riječ“, posvećuje tom imenovanju uvodni članak, koji započimlje konstatacijom, da je Skoropadski bio miljenik bivšeg velikog kneza Mihajla Aleksandrovića. Skoropadski je znao ove svoje odnošaje uvijek dobro da iskoristi, a to tim više, što ga je kod toga podupirala njegova žena. Već poslije galicijskih poraza nastojao je Skoropadski, kako bi više „sfere“ sklonuo na mir sa središnjim vlastima. Poznati su takodjer njegovi odnošaji k Protopopovu i Stürmeru. U prkos tome, što imade hetman Skoropadski prošlost za sobom, koju se mora smatrati više reakcijonarnom, ponudio mu je Gučkov iza revolucije visoko mjesto u vojsci. Ovu ponudu medjutim Skoropadski nije primio te se vratio u Kijev, gdje je vodio velikorusku propagandu te stajao na čelu jednog ruskog izbornog bloka. U otvorenom pismu, što ga je priopćio srpnja 1917. istaknuo je, da je Kijev ruski kulturni centar, iz kojega bi morala prolaziti inicijativa za

ujedinjenje sviju ruskih naroda u federativnu cijelinu, neisključiv ni Poljake. — Zanimljivije nego li to jest, da je današnji ukrajinski hetman predao godine 1914. zajedno sa Rodzlankom ruskoj vladi poznati memorandum, u kojem je poricao opstanak ukrajinskog naroda te je identifikovao ovaj narod sa velikoruskim. „Ukrajinski narod" — veli spomenica — „ne postoji, pošto se ne razlikuje ni najmanje od velikoruskog naroda. Čitavi ukrajinski pokret je samo spletka stvorena od austrijskih intriga".

* **Engleske čete na murmanskoj obali.** Polag vijesti, koje su stigle u Stockholm, javljaju petrogradske novine, da sada vlada na murmanskoj obali mir. Tamo iskrcane engleske čete nemaju namjere uplesti se u bojeve izmedju crvenih i bijelih garda, dok ne budu tamo izaslane njemačke čete.

Iz Rusije, Ukrajine i Finske.

Petrograd, 1. Na kongresu zastupnika Estonske i Livonske podijelili su se zastupnici u pitanju ujedinjenja sa Njemačkom na dvije stranke. U Dorpatu uapsili su Nijemci nekoje osobe te nekoje druge uzeli kao taoce pod izlikom, da tjeraju protunjemačku agitaciju. — U Bijeloj Rusiji raspustili su Nijemci pokrajinski sabor. — Havasova vijest iz Moskve javlja, da je 50 vrsta pred Tomskom došlo do bojeva izmedju sovjetovih četa i 80.000 Čehoslovaka. — Perzijski je poslanik u Moskvi predao komesaru za vanjske poslove notu, u kojoj prosvjeduje protiv slabog postupka sovjetskih oblasti u Turkestanu sa perzijskim podanicima.

Moskva, 3. Havas. Dekret o proglašenju ratnog stanja u Moskvi opravdava se sa komplotom socijalnih revolucijonaraca u Moskvi, koji je u vezi sa dogadjajima u Saratovu, sa revoltom generala Krasnova, koji je proglasio nezavisnost podonske republike, sa bunom bijele garde u Sibiriji kao što i sa proturevolucijonarnim pokretom, koji hoće pooštrenu krizu da iskoristi za uspostavu kapitalističke vlade veleposjednika.

Odesa, 3. Tečajem razoružanja ukrajinskih četa sa strane Nijemaca došlo je do upadica. Pristaše Rade ispalili su puške. Bili su uapšeni te odvedeni na njemačko zapovjedništvo. U guberniji Kijev podigli su se naoružani seljaci i jake revolucijonarne bande, te bi svladali njemački pokret.

London, 3. „Times" javljaju iz Stockholma, da tamošnji list „Politiken" objavlja izjavu, prema kojoj je Njemačka sa Finskom sklopila tajni ugovor, koji nije bio saopćen niti finskom zemaljskom saboru. Prema ovom tajnom ugovoru obvezala se finska vlada, e će ponukati finski sabor, da odabere monarhističku vladnu formu sa njemačkom dinastijom na čelu i da stavi finske čete pod njemačko zapovjedništvo. Dalje se obvezuje Finska, da neće uz nikakvu cijenu ostupiti Alandsko otočje Švedskoj. Na taj način može Njemačka da upotrebi luku, koju se Finska nada da će dobiti kao izlaz na Ledeno more. Njemačka se sa svoje strane obvezuje, da će sudjelovati u boju protiv anarkije u Finskoj.

London, 4 Reuter doznaje iz Pekinga od 28. pr. mj.: Semenovo je topništvo uslijed uništenja jednog mosta bilo tako zadržano, da je mogao poslati samo malu konjaničku odjeljenja, da zaposjednu željeznicu, koja vodi mimo Karinskaje. Pošto su boljševici u Čiti naišli na veoma neznatan otpor, zauzeli su Ingoda te bacili Semenova odijeljenja na desni breg Onona. Odijeljenje konjaništva izašlo je iz predjela Amura te doprlo sve do područja izmedju Slike i Argoona te ugrožava Semenove stražne veze.

Frankobrod na Meni, 4. „Frankfurter Zeitung" donosi članke iz ruskih novina, iz kojih vadimo: „Novij Denj" organ socijalističke misli, pisao je 11. travnja: Korak po korak izvršuje se preobrazba europske Rusije u njemačku koloniju. Sa istom, neuzdrmljivom logikom mora uslijediti takodjer gubitak azijatske Rusije. Onaj, koji je Njemačkoj omogućio prvi korak, prisilio je vlasti sporazuma na daljnje korake. Nikakvo jadikovanje, nikakve blijede fraze neće promijeniti ništa na činjenici, da propast Rusije korenini u podvrgnuću pod Njemačkom. Kao vazalna država može da odgoji jedino patuljasto velikorusko samodržstvo komesara, kao Rusija mora da bude nezavisna, ili mora iščeznuti. — Novoizabrani patrijarka Tihon izdao je spomenicu o miru, u kojoj veli: Sada zaključeni mir, koji nam otimlje čitava područja, obitavana od pravoslavnog pučanstva, koji je ugrabio majčici Rusiji pravoslavnu Ukrajinu i majku ruskih gradova, kolijevku naše prosvjete i zaklonište ruskih svetilišta (Kijev). — I jedan mir, koji zadužuje na takav način narod i zemlju, ne nudja narodu željeni pokoj i oporavak. Mi osjećamo, da smo prisiljeni našom savješću, da izjavimo pred čitavim svijetom, da crkva ne može da blagoslovi taj sramotni mir. On neće dovest narode do pobratimstva. On sadržaje samo klice novih ratova. Može li se ruski narod zadovoljiti sa svojim poniženjem? Može zaboraviti braću po krvi i vjeri, koju mu je oteo neprijatelj? I crkva gleda jadom na taj mir, koji nije nipošto bolji nego rat. — Glasilo moskovskih veleindustrijalaca piše: U medjunarodnim stvarima ne smijemo se uprotiviti, već moramo nastojati, da je iskoristimo. To je svakako moguće, jer Njemačka nema interesa na vječnom ratu s nama i jer će pod uvjetom sporazuma s nama učiniti nam znatne koncesije. Na taj bi se način mogli stvoriti povoljne životne uvjete, dok bi si Njemačka mogla steći bitnu potporu u tom trenutku. Ova misao imade ozbiljnu osnovku. Nema sumnje, da se izmedju Rusije i Njemačke dade postići za obe strane povoljna ravnoteža. Kod toga mora se pretresati pitanje: gdje se razilaze interesi obiju država? Što se ne bi moglo urediti stvar na način, da se postigne stabilnost i iskreno prijateljstvo izmedju Rusije i Njemačke? Ovi su izgledi samo u tom slučaju mogući, da se Njemačka odreče ne samo brest-litovskog mirovnog ugovora, već takodjer misli raskomadanja Rusije. Jedinstvenost Rusije je pitanje, o kojem se ne može raspravljati.

Stockholm, 6. Kamenev opisuje u duljoj obrani boljševističke politike u „Folfez Dagblad Politiken" državnu strukturu boljševištva: Prelom ruske boljševističke revolucije sa gradjanskim parlamentarizmom, piše Kamenev, je po svoj prilici korak, koji je izazvao najveće ogorčenje protiv nje. Pogrde, koje su navalile na nas poslije raspusta ustavodavne skupštine, podnijeli smo sa najvećim mirom. Mi opraštamo svima, koji su pronijeli glas, da je revolucija uništila demokraciju, jer oni ne razumiju, da revolucija traži svoj izražaj, dakle svoj „parlamentarizam". Trockij je ovo obilježio svojom izvrsnom izrekom, da je sveopće pravo glasa zastarjeli uredjaj. Ova je rečenica izazvala nečuvena kriva tumačenja. Trocki je jednostavno mislio, da je sveopće pravo glasa, stari parlamentarizam, bilo jedan dio državnog ustava, koji je revolucijom bio pokopan. Logična je posljedica, da ovaj izborni red mora nestati kao dio cijeline. Briga za sačuvanje stečevina revolucije traži, da vrata parlamentarizma ostaju zatvorena onima, koji bi htjeli pogoditi revoluciju u živac i koji kod svake prilike sabotiraju njezin rad. Mi smo ustrojili revolucijonarni parlamenat, permanentni kongres zastupnika radničkih i seljačkih organizacija. Ovaj bira jednog zastupnika na hiljadu članova. Sav parlamenat imade 2000 članova. Svake se sedmice održava jedna sjednica. Parlamenat bira središnji odbor, koji broji 300 zastupnika, koji se sastaje 3 puta na sedmicu. Ovaj je odbor najviša vlast u državi. On bira pučke komesare i činovnike. Pučki komesari moraju na svakoj sjednici polagati račun o svom djelovanju. Središnji odbor užega sovjeta odijeljen je u odsjeke, po jedan odsjek za svaki odjel. — Svaka reforma mora od dotičnog pučkog povjerenika biti predložena svojoj sekciji te stupa tek onda u krepost, čim bude od sekcije priznata. Novi značajni je potez ovog parlamenta, da izborni drže svaku sedmicu skupštinu, na kojoj mora zastupnik da položi račun o svojem djelovanju. Pokazuje li se, da je glasovao ili postupao protiv mišljenja većine njegovih izbornika, gubi jednostavno svoj mandat, a skupština bira drugog zastupnika. — Kako taj boljševički aparat radi, pokazuje jedan članak u „Novoj Žizni" od 23. ožujka: Radnička su vijeća izgubila svaki dodir sa radničkim masama. To se pokazalo osobito, kad se je moralo organizovati crvenu armiju protiv Nijemaca. Čitav je poziv ostao bez uspjeha. Osamljenost radničkog sovjeta pokazuje se osobito u kotarskim radničkim sovjetima. Svuda vlada nezadovoljstvo. Članovi sovjeta tuže se, da ih se po tvornicama prima sa tužbama i okrivljenjima. Ali medju njima imade i takovih, čije su tvornice zatvorene ili evakuirane, koji nemaju nikakve veze sa radničkim masama, te stoje posvema izvan njihove kontrole. Kriza radničkih sovjeta izbija takodjer iz njihovog propadanja. Nijedan sovjet nema normalnog broja članova. Nekojim nedostaje takodjer članova za izvršujući odbor. I odnošaji k središnjim su organizacijama kritični. Insubordinacija protiv centrala i separatističke težnje postale su danas kroničnima. Istotako se pojedini organi ne zanimaju za kotarske sovjete. Kod toga rade sovjeti upravo grozničavo all za to ne vrše nikakvog pozitivnog rada. To su jedino birokratski uredjaji. Propadanje prepojilo je sav boljševistički ustroj. Oni neće naći izlazak iz tog položaja. Svakim danom gubi na utjecaju. Velikim dijelom potiče to od djelovanja samih sovjeta, djelomice i od toga, što moraju da rade usred posve dezorganizovanog radništva.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Slovenski listovi saopćuju, da se pred osam dana održavala u Ljubljani u hotelu „Union" pod predsjedništvom dr. Korošca konferencija glede ustanove jugoslavenskog „Narodnog vijeća". Prisutni su bili zastupnici Slovenske ljudske stranke i Jugoslavenske demokratske stranke. Na konferenciji je postignut posvemašnji sporazumak, te je bilo ugovoreno, da se osnuje Narodno vijeće za zemlje zastupane na carevinskom vijeću u Beču. Na to je sjednici bio odobren zajednički nacrt za ustanovu Narodnog vijeća, koji je bio na to odaslan kao prijedlog svim političkim organizacijama, koje imaju predlog svim političkim organizacijama, koje dolaze u račun, t. j. izvršenim odborima Sveslovenske Lj. Stranke, Jug. Dem. Str., Jugosl. socijal. dem. stranke, političkom društvu „Edinost", Političkom društvu za Istru u Pazinu" i dalmatinskim strankama. — Slovenska „Jugoslavenska socij. dem. stranka" izdala je u svom glasilu „Naprej" rezoluciju, u kojoj protestuje proti odgadjanju parlamenta, proti audijenciji njemškutara pri caru, te veli, da oni nemaju nikakva prava govoriti u imenu slovenskog naroda. Stranka zahtjeva samoodredjenje naroda. Glede ustanovljenog Narodnog Vijeća izjavlja cjelokupni izvršeni odbor, da Jugoslavenska socijalnodemokratska stranka ne će stupiti u Narodno Vijeće, ali ne otklanja sudjelovanja, te si zadržava za izvršavanje prihvaćenih zaključaka posvema slobodnu ruku. — Knezbiskup dr. Anton Bonaventura Jeglić poslao je predsjedništvu Šušteršičeve „Slovenske katoliške zveze" pismo, u kojem zabranjuje stranci da se nazivlje „katoličke", budući da treba u tu svrhu stranka da dobije odobrenje od biskupa ili pape, a da takozvana katolička stranka da se ne slaže s crkvenopolitičkim uputama biskupa, već da im se protivi. — Biskup je Jeglić boravio ovih dana u Sarajevu u posjetu biskupa Štadlera, koji je slavio svoju „zlatnu" misu, t. j. 50godišnjicu svog misnikovanja. Navodno prinisuje se tom posjetu važnost u političkom smjeru.

— „Domovina" donosi ove riječi Ivana Cankara: Koliko tisuća ih je palo na bojištima, koliko tisuća ih je umrlo doma, od svakoga zla: ostat će ih još dovoljno, da se dogodi ono, o čemu sam čvrsto i vjerno osvjedočen: na tom ogromnom groblju, na tom od suza i krvi bogato pognojenom tlu, sagradit će si sinovi i unuci svijetliji, ljepši dom, koji će si urediti prema svojoj, u trpljenju uklipljeloj volji, prema svojem, u novim spoznajama dozrelom razumu! — Danas se održava u Metliki veliki slovenski tabor. Govorit će državni poslanici dr. Korošec, prof. Jarc i dr. Ravnihar. Istodobno vrši se skupština u Žirju, gdje govori zemaljski posl. Ribnikar.

Iz češkoga svijeta. U Zabrehu, u Sj. Moravskoj održavala se prošle nedjelje skupština zastupnika češkog naroda Sjeverne Moravske. Skupština se održavala „Na Novech" iznad zabreškog kolodvora, te će to mjesto biti gdjekojem našem čitatelju iz puljske okolice poznato, budući da je proživjelo mnogo mjeseca evakuacije. Sakupilo se mnoštvo ljudi sa isklićenim vozovima sa zastavama. Češki listovi donose, da je na skupštini sudjelovalo preko 4000 ljudi. Bijaše pročitana prisega češkog naroda, na koju su prisutni prisegli. — Preplatnici „Narodnih Listyju" javiše se u velikom broju, da će kao odgovor na vladine mjere plaćati i nadalje pretplatu za „Narodni Listy" pa makar list ne mogao izlaziti. Redakcijoni odbor lista izvješćuje, da će urednici i nadalje publicistički radili, ostati i nadalje na okupu, i gojiti slike sa svojim čitačima. Plaćanjem pretplate „Narodnim Listyma" omogućit će im se opstanak i rad. Pri „Narodnim Listyma" bijaše zaposleno iznad 400 osoba. — Kako saznaje „Frankfurter Zeitung" saopćuju „Times", da se u Sjedinjenim državama živo zanimaju za češki i jugoslavenski pokret u Austriji. Profesor Masaryk, predsjednik čeoskoslovačkog narodnog vijeća boravi sada u Americi. Nastoji, da Sjedinjene države službeno priznadu nastojanja „oko oslobodjenja narodnosti ispod austro-ugarskog jarma". Prema „Timesu" uvjerio je Masaryk već mnoge ugledne Amerikance, da je Austrija „slabo mjesto u njemačkom naoružanju". Dok ostane Austrija netaknuta, vrijedit će careva riječ fiat (— neka bude!) od Rige do perskog zaljeva, raspadne li se Austrija, pobjeda je sporazuma blizu. Čeoskoslovačko narodno vijeće imade u Americi podružnicu sa 16 članova. Ta je uredila jaku organizaciju, koja obuhvaća danas većinu Amerikanaca, češkog i slovačkog porijetla, brojeći oko 1½ milijuna. Češki je živalj u Americi silno agitovao, prije nastupa Amerike u rat, proti Njemačkoj; danas stupaju sposobni Česi u velikom broju u vojsku. Česi razvijaju dalje svoju političku djelatnost oko „prosvjetljenja" američkog naroda. Njihovi letaci tvrde, da sporazumak s Austrijom nije moguć, jer je Austrija samo njemačka kolonija a nenjemačke i nemadžarske narode samo odnarodjuje. Propaganda ima navodno veliki učinak. Osim toga uvidja se u Americi, kako je bila politika grofa Czernina nečasna i kako je htjući htjela varati predsjednika Wilsona. — Dne 5. o. mj. govorili su dr. Stransky, Klofač i Tomašek s ministrom izvanjskih posala, grofom Burianom o sazivu delegacija i parlamenta. U tričetvrsatnom govoru izjavili su češki delegati, da žele sazov obiju korporacija, i to tako, da se najprije sazove carevinsko vijeće a onda tekar delegacije. Grof je Burian bio istog mnijenja.

Iz bivše ruske carevine. O smrti Jurja Plehanova, poznatog ruskog socijalnog demokrate, koji je ovih dana umro u Finskoj u nekom sanatoriju piše brnjenska socijalno demokratska „Rovnos": Juraj Plehanov rodio se je g. 1857. u Rusiji kao sin plemićke obitelji. Učio je na rudarskoj visokoj školi u Petrogradu, a već se je tada punom silom mladosti posvetio revolucijonarnom pokretu radnika. Bijaše članom stranke „Zemlja a Volja", a iza njezinog raspada postavio se na čelo stranci, revolucijonarnoj organizaciji „Crna dioba". Godine 1880. morao je iz domovine pobjeći i doskora se posvetio temeljitom proučavanju marksizma. Od godine 1883. boravio je najprije u Francuskoj, zatim u francuskoj Švicarskoj i djelovao i organizatorski i literarno zajedno sa

rodom oko osnutka ruske socijalne demokracije. Plehanov je napisao mnogo socijalističkih spisa i njegovo djelo o historijskom materijalizmu jeste trajna ostina za taj osnovni način mišljenja proletarijata. Kad se god. 1903. razdijelila ruska socijalna demokracija na boljševike i menjševike, stupio je osnivač menjševika medju te posljednje. Ali iza revolucije 1905. nastala su žestoka razilaženja medju njim i njegovim prijateljima, tako da je onda, kad su mu prilike dopustile, istupio na stranu i ostao izvan obiju frakcija ruskog socijalizma. Protivštine su se u ratu u Plehanovu ruskih sudrugova neugodno pooštrile. Plehanov postavio se proti njemačkom imperijalizmu na stranu sporazuma, a kad se iza pobjede ruske revolucije vratio Plehanov, koji je boravio tako dugo u inozemstvu, u Petrograd, no njegove nazore nijesu shvatili ruski revolucijonarci osim malene skupine, zvane „Jedinstvo“, koja nije više imala nikakvog uliva na daljnji tek revolucije. Plehanov je u to doba činio bio odlučan korak; agitovao je zajedno sa pristašama Kerenskog za nastavak rata. Radništvo se radi toga odvratilo od njega, proglasilo ga za svog neprijatelja i pomoćnika buržoazkog gradjanstva. Tako je došlo do toga, da su posljednji satovi toga čovjeka za probudjenje radničkog razreda zaslužnog muža, bili žalosni. No uza sve to, veli brnjenska „Rovnost“, žali za gubitkom Jurja Plehanova zajista cijeli ruski proletarijat a s njim i cijela Internacionala. — Bečki „Dělnické Listy“ pišu: Proti pokušajima riješiti litvansko pitanje time, da se Litva prijključi Pruskoj, kako bi to željeli baltijski njemački veleposjednici, oziva se veoma oštro u „Vorwärtsu“ litvanski sudrug, dokazujući, da litvanski puk nije njem i ne treba zato da tudji življi upravljaju njime. Preko 95% Litvanaca znade čitati i pisati, a to je dokaz da su oni i kulturom i inteligencijom zreli za slobodu i samostalnost. Zemlja je veća od Belgije, Holandije i Danske a pučanstvo na ladanju jest 95% litvansko. Njemačko pučanstvo tvori veoma neznatni postotak. U cijeloj zemlji je jedva 120.000 Nijemaca, od kojih je 100.000 u gradovima Rigi, Libavi i Mitavi. I broj njemačkog pučanstva u posljednjim godinama pada. Socijalno je pučanstvo razdijeljeno u dvije oštro odijeljene skupine: na jednoj strani su Litvanci: radništvo, malo seljaštvo i gradjanstvo, a na drugoj strani veleposjednici. A ti nastoje da se Litva i Estonska popruse, dok je ogromna većina pučanstva Litve i Estonske za trgovačko-političku i medjunarodnu neutralizaciju svojih zemalja, dakle ne samo da si ne želi njemačkih kneževa ni princeva, nego ni gospodarskog zbliženja s Njemačkom.

•

Poljacima se otvaraju oči. Ljubljanski „Slovenec“ donosi: Poljski poslanik, Vladimir Tetmajer, koji je s poslanikom Witošem zastupnik na praškim svečanostima klub zastupnika poljske pučke stranke, piše u „Piastu“ o svečanostima u Pragi takodjer slijedeće: „Prema nalogu kluba poslanika poljske pučke stranke otišla su (dva) zastupnika u Prag. Poljaci su vidjeli tamo silni, mirni, u sigurnu pobjedu vjerujući slavenski svijet, vidjeli češki narod, koji se razvio kao narod iz seljačkog puka. Vidjeli su, da taj pučki narod ne pravi bečke parlamentarne politike, koja se sastoji u šaptanju po kuloarima, takodjer ne pravi spletaka sa zastupnicama vlade, već vodi narodnu politiku. Uvjerili su se, da taj narod ne računa sa time, što taj ili onaj ministar toj ili onoj ekscelenciji kaže u uho, već računa u prvom redu s time, što hoće i zahtjeva narod. To je i ništa drugo dužnost političkog zastupstva naroda. Zato su Česi mirni i vjernju samo u sebe. Znadu, da će se dogoditi samo to, što hoće narodi, a ne to, što su izmislili nekoji zastarjeli birokrate iz stare birokratske škole u tišini toplih soba. I s kim neka idu Poljaci? Zar s Nijemcima, koji hoće iz poljskog pitanja napraviti unutarnje njemačko pitanje, zar s političarima, koji hoće na temelju gesla „divide et impera“ (dijeli i vladaj) učine spor medju poljskim narodom i drugim slavenskim narodima i tako zatvore put medjusobnom sporazumku — ili pak sa Slavenima, kojima se tek sada otvora jasna istorijska budućnost i s kojima ne smijemo izgubiti prijateljskih stika, već zato ne, da ne izgubimo nekada opore u tog uvijek silnijeg političkog življa! Pokrepljeni na duhu, utvrdjeni u svom političkom smjeru, uvjereni o pravednosti demokratske ideje, odputovali su poljski poslanici iz Praga, s dubokom vjerom, da treba ipak jednoć slomiti dosadašnji politički sustav, u kojem je bludilo Poljsko kolo, i da je treba voditi poljsko zastupstvo u Beču po jasnom putu, slobodnom i jedino pravom, koji vodi do cilja, uz pomoć pučke prosvjete i osvješćivanja, uz pomoć sudjelovanja puka u političkom boju, da postignemo sve ono, što nam je oduzeo imperijalizam i srednjevječni sistem prije 130 godina, kad su uništili poljsku državu.“

•

Iz Hrvatske. Hrvatski listovi priopćuju članak švicarskog lista „Neue Zürcher Zeitung“ o djelomičnom riješenju jugoslavenskog pitanja u obliku subdualizma. Istra, Dalmacija, Bosna, Hercegovina, Hrvatska, Slavonija i eventualno zaposjednuta Srbija bi se ujedinili u Veliku Hrvatsku ili srpsko-hrvatsku Jugoslaviju podvrženu ugarskoj državi, kao što je današnjaHrvatska. Članak je u švicarskom listu napisao njegov austrijski dopisnik, koji se u austrijskom ili zapravo njemačkom interesu zauzimlje za to, da se Slovenci žrtvuju Nijemcima; tobože za to, što mora da ostane pruga Beč-Trst u Austriji. Mi smo se u opširnom članku osvrnuli na taj članak švicarskog lista, ali cenzura nam je naš članak u cjelini zaplijenila. Tom prigodom opažamo, da se „Novine“, koje prenose taj članak iz švicarskog lista, klone riječi „Jugoslaven“ i „jugoslavenski“, te mjesto toga pišu južni Slaven i južnoslavenski. Česi nam velc Jugoslaveni, imaju reć bi više smisla za jedinstvo i u imenu od nas samih. Slovenci pišu takodjer isključivo „Jugoslaven“ i „jugoslavenski“. Svi hrvatski listovi upotrebljavaju istu riječ, osim „Novina“ i „Obzora“. „Novine“ pišu „južni Slaveni“ i „južnoslavenski“ ali ipak čini im se neprirodno pisati „Južnoslavija“, te pišu: Jugoslavija. — I tu, u poimenovanju, mora postojati medju nama razlika, mora jedan ili drugi list imati u sebi nešto osobita, pa makar to bilo i smješno i suvišno, jer inače ne bismo bili — Hrvati. Teško je voz izvući iz blata, ma kako bio taj voz svima na srcu, vuče li ga jedan na jednu, drugi na drugu, a treći na treću stranu, već kako se kome u časovitom raspoloženju čini. — Kralj je riješenjem od 8. svibnja t. g. imenovao javnoga izvanrednog profesora kr. sveučilišta Franje Josipa u Zagrebu, dra. Stjepana Ivšića javnim redovitim profesorom za slavensku filologiju sa sustavnim berivima. — U „Domu“ piše Stjepan Radić, vodja seljačke stranke i bivši ortak frankovaca oštro proti taktici frankovaca, te veli; da nije za hrvatskog političara dosta, pozna li se s ovim ili onim bivšim, sadašnjim ili budućim ministrom i kako nama ne će svanuti sloboda nikada, budemo li je očekivali dok svane iz Beča i Pešte. — U socijalističkim krugovima u Hrvatskoj planuo je kako se opaža, boj o načela. Bivši glavni urednik „Pravde“ Vitomir Korać u listu, koga je većinoma on uredjivao i pokretno, napadan je sada od svojih socijalističkih drugova, koji sada sjede u uredništvu „Pravde“. — To su vijesti iz Hrvatske.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Šalje gosp. Lukež sakupljenu svotu u Kanfanaru od K 180·30. Darovaše: po K 30: Niko Sutić, dekan; po K 20: Obitelj Jedrlinić, Andjeo Cerovac; po K 10: Ivan Kosi, Ivan Karlavaris, Josip Lukež, Andrea Deltreppo, N. N., da počasti uspomenu blagopokojnog J. Sterger; po K 6: Jakov Stergar, Marija Bajčić, Valentin Križnić; po K 5: Ivan Turčinović; po K 4: Niko Jedrlinić (mladji), Kata Pučić; po K 3: Karla Guštin, Petar Pučić; po K 2: A. Zović, Anton Mišan, Frane Ramovec, Frane Islenić; po K 1: Amalija Cus, Amalija Marušić, Franc Cus, Johana Smerdel, Franc Valič, Klementina Deltreppo, Šime Radin, Miho Bučković, Kata Benažić, Mate Marušić, Katarina Lesiuk, Valentin Kresina; po 60 para: Marija Filić: po 50 para: Ivan Prenc; po 40 para: Mate Burić, Kata Preden; po 20 para: Ivan Križmanić, Justina Filić. — Da počasti uspomenu svog blagopokojnog bratučeda med. Antuna Brgića iz Krnice, polaže gosp. Antun Brgić, općinski delegat iz Manjidvorci K 10. — Za višesatnu službu u „Politeama Ciscutti“ položu gg. Silić i Malosević dobivenu svotu od K 6·40, a Franjo Kos, Dragutin Balde, Vjekoslav Lipovš, Mate Jagodnič, Antun Visintin, Josip Butković i Josip Ružić K 11·20. — Skupina Jugoslavena sakupila u veselom društvu K 54·10. — Gosp. dr. Feretić iz Labina K 100, a G. Miloš Glus K 20. — Gosp. Ivešа, pošt. asistent K 5. Ukupno K 387; zadnji iskaz K 58.590·71; sveukupno K 58.977·71. — U času, kad hoćemo baš da ostvarimo naše želje, da već u dogledno doba otvorimo našoj djeci vrata naše srednje škole, svota u cijelom tjednu narasla tek na stotine, dok je nekada, iz dana u dan rasla na tisuće. — Svejedno ide onim plemenitim darovateljima najljepša hvala za njihovu požrtvovnost. Plaća bit će im osjećaj zadovoljstva da su ovim sudbonosnim vremenima vršili svoju dužnost. Naprijed za našu srednju školu! Radnici, inteligencijo, mladići i djevojke, svaki neka sakuplja i doprinese svoj obol! Sakupljajmo sebi!

Roditelji koji kane iseliti djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, imaju prijaviti svoju djecu kod uprave našeg lista u ulici Cenide broj 2, prizemno, **samo od 6—8 sati** na večer.

Rasprodaja burmuta u Puli. Naredna razdioba burmuta će započeti u svim gradskim prodajama duhana u ponedjeljak 10. t. mj. istovremeno na 5 i pol sati poslije podne. Svaka odrasla osoba imade pravo kupiti burmuta bez crvene ili bijele iskaznice, ili pušačke karte. Količina burmuta, na koju svaki kupac imade pravo, iznaša 50 grama. U svakoj prodaji bit će označen izvan poslovnih prostorija na lako vidljivom mjestu broj obroka koji će se prodati.

Obznana. Sporazumno sa c. i kr. uredom za sabiranje vune u Trstu, odredjuje se za primanje dotično nakup vune prvog striženja 1918. putem zato odredjenog povjerenstva slijedeće dane počamši danomice u 8 sati prije podne: 4. i 5. julija 1918. Pula grad i Brioni, mjesto prodaje: Pula, Via dell' Arena br. 32 (kuća Marcusa) za mjesta: Veruda, Verudella, Siana, Veli Vrh, Turčijan, Pula i Brioni; 6. julija Banjole, za mjesta: Banjole, Vinkuran, Vintian, Premantura i Pomer; 8. julija Stinjan, za mjesta: Fazana, Štinjan i Peroj; 10. i 11. julija Šišan, za mjesta: Šišan, Skatari, Sikići, Jadreški, Ližnjan i Medulin; 13. i 15. julija Altura, za mjesta: Altura i okolica, Laborika, Kavran i Montič; 17. i 18. julija Vodnjan, za cijelu mjesnu općinu Vodnjan (dakle i Marčana, Filipan, Juršić i Roverija izuzevši Krnica), cijelu općinu Bale sa Krmedom i Golašem i za mjesto Galežan; 20. i 22. julija Krnica, za Krnica okolicu i Rakalj; 25. i 26. julija Barban, za cijelu općinu Barban izuzevši Rakalj; 29. i 30. julija Kanfanar, za cijele općine Kanfanar i Svetvinčenat; 1., 2. i 3. augusta Rovinj, za općinu Rovinj. Vlasnici moraju se naći točno u odredjeni sat i dan na označenom mjestu i čekati na dolazak komisije. Glavari općine (delegati) moraju takodjer biti prisutni te odrediti prikladno mjesto za uredovanje povjerenstva, sigurne prostorije kamo će se vunu moći zatvoriti i točnu decimalnu vagu sa utezima. Svaki je glavar općine osobno odgovoran, da vlasnici predadu svu zalihu vune prvog striženja 1918. kao i eventualne prijašnje zalihe. Svako sakrivanje zalihe vune bit će strogo kažnjeno. Od c. kr. kotarskog poglavarstva Pula, dne 4. junija 1918. — C. kr. tvrdjavni komesar.

Koncerat mornaričke glazbe. Danas, 9. t. mj., svirat će glazba ratne mornarice u perivojskom paviljonu pred hotelom „Riviera“. Raspored je slijedeći: 1. H. Dostal: Uz svirku i igru, poputnica. — 2. Johann Strauss: Ruže sa juga, valčik. — 3. Giuseppe Verdi: Uvertura opere „Nabucodonosor“. — 4. I. Offenbach: Fantazija iz opere „Hoffmannove priče“. — 5. Karl Komzak: Za srce i osjećaj, karišik. — 6. E. Faulwetter: Eljen a haza, poputnica. — Početak u 5 i pol sati popodne.

Jena po našu. Vrime je, da i ja rečen svoju. Franina mi piše, da ovi put moren čagod napisati za nedilju, zašto on da se ne mari prepirati s cenzorom, kad mu cenzor sve pobili ča sada napiše. Za to neka sada vidim ja, ča valja još moja stara pamet pak da vidimo, će li imati cenzor kuraja, da se s nami uliti. A bogme pak, ko se jednamput s nami, neka ne misli, ako je on mlad a ja star, da će uliti s nami vreda zajti na kraj. Čekaj malo! Brace, Franina, Jurina i Balota to smo ljudi od stare vire, imamo stare, stare kosti, pak ako ni nimamo atestati, da smo finili djinažije i oberdjinažije, imamo fala Bogu zdravu pamet, ka nam ni pomudena ni s paragrafi, ni s atestati, ni s dotorati. A sad naprid s novitati od velega svita. Na Francuskem ni fari. Francuz i Englež drže se, tuku se, i bi reći, da će vojska durati još pet lit, ako ne i više, ako se bude čekalo da će tamo jedan drugega potući. Jermanik pak se je da lipo na rekvizicije u Ukrajini i po Poljskoj, uzimlje i ne pita ninega niš. S Rusijon je mir, ma prez valora. Da bi Rusija imala vojske i municijona, i da bi tamo učinili malo reda, počela bi se i ona tući s Jermanikom, ki bi njoj stija uzeti more, da nima drugo barkunića, kroz kega bi mogla u svit. Ma to ni sve niš. Ja ću vam reći, ča mi je povida jedan ki je z Rusije doša: „Ma brace moj, govori Ti on meni, ma su ti ljudi oko mene slabi, suhi, blidi, ma ča će to reći?“ A ja sinko, din ja, to će reći da su ljudi lačni, da nimaju ničesa. „Ma ča ne morete pitati“, jopet će on meni. Ma pitamo, pitamo, ma ne dadu, govore da nimaju. „Nimaju. Ben kad nimaju, ki hi sili da tiraju naprid. Neka lipo vržu ruke na srce, neka reku Rusu: „Brate, ča je bilo bilo, pušmo sve na stranu, ljubimo se i živimo pošteno kako i brati“. Ma to je sve lipo, i ja bih to prvi učinija, govorim ja njemu, i svi mi bimo to učinili, ma Jermanik ne će. On će, govori tući se do zadnjega. — A tu u Puli ča je novega? A je je jena. Ako će Bog, mi ćemo u Miholji imati u Puli, kako povidaju našu hrvatsku realku. Početak imamo. A sad ćemo malo po malo zidati, ćemo očistiti naše njive oko Pule od drača, i Bog će dati, pak ćemo brzo moći slaviti naše uskrsnuće u jugoslavenskoj Puli. Ne sutra ni danas još. Ni mene ne će forši mež vašami biti, zašto su i moji dani već odbrojini, i moj život nosi osam križi, ma vi mlaji, ki budete ostali, delajte i gradite, pak izmolite onda kakov očenaš za vašega

Bracu od kapitanata puljskega.

Dnevne vijesti.

Austrijsko-ugarska politika napram Jugoslavenima. Zaboravit hoćemo Khuena, zaboravit doba prije Khuena. Naše doba započimlje sa veleizdajničkom parnicom u Zagrebu, s onim nečuvenim škandalom, koji je upozorio sav svijet na to, da imade nešto truloga u Danskoj. Nastavio se taj proces u Beč, kad su jugoslavenski političari raskrinkali svu jalovost spletaka našeg vanjskog ureda, Taj nesretni vanjski ured, koji se do sad odlikovao jedino tradicijonalnom nespretnošću, koji je dao krivotvoriti u Beogradu dukumente, a služio se kod toga čovjekom, koji nije bio vješt hrvatsko-srpskom jeziku, bio je tečajem zadnjeg desetgodišta ne samo kamen smutnje u unutarnjoj već žalibože takodjer u vanjskoj politici. U interesu je države, da bi se mu zabranilo baviti se sa poslovima vanjske politike! I baš radi toga, što inteligencija naših državnika nije bila dorasla zadaći, što se i zadnji balkanski političar bistrije i razboritije laćao posla nego li naši proslavljeni diplomate, zatekli su se k sili, k oružju. Drugog izlaska nije bilo: ne možeš da pobjediš umom, moraš da pobjediš šakom! Tijekom rata odstranio je grof Stürgkh parlamenat, a mi, koji smo doživjeli novo zasjedanje tog parlamenta, moramo onom bešćutnom tiraninu ipak da priznajemo jedno: nije bio sklon lažiustavu, koji postoji u Austriji i u Ugarskoj; bio je u toliko čimuževan, da se nije žacao kazati svojim činom pravu istinu bez obzira na ugled države i njezin prestiž. Što je kasnije došlo, bilo je tužnije i kukavnije. Ministar-predsjednik Seidler nije više muž. Seidlerove su izjave toplomjer za opće političke prilike. Danas bio crven kao boljševik, a sutra crnji od najcrnijeg reakcijonarca. Ministar-predsjednik Seidler

odgojen je u vazduhu tradicijonalne austrijske beamterske politike i imade čisto austrijski politički karakter, to znači, da uopće nema političkog karaktera. Uobičajeno je u frazeologiji naše štampe govoriti i pisati o talijanskom makijavelizmu. Ali taj je makijavelizam imao barem srčanost, te je priznao, da je makijavelizam, dok je austro-ugarska politika, sudeći ju po njezinom riječniku, nešto uzvišenoga i plemenitoga, nešto idealno čistoga, upravo djevičanskoga. Ovo poludjevičanstvo nam je odvratnije od otvorene prostitucije talijanskog makijavelizma. U Austriji i u Ugarskoj uvedena je za opću uporabu posebna c. i kr. logika, dozvoljene su posebne riječi; ova je politička terminologija postala našom drugom valutom. Onaj, tko misli svojom glavom i govori svojim riječima, biva kažnjen kao krivotvorac novaca. U svakoj drugoj državi bilo bi usksnuće jednog Friedjunga nemoguć pojav, u Austriji pobjedjuje taj politički Terzit nad Achilesom. Čovjek, znamenit kao učenjak, i plemenit kao čovjek — Lammasch — mora da šuti pred običnim židovskim šarlatanom, kolporterom šupljih ideja naših starežara u vanjskom uredu. To je moguće samo u Austriji, a tko se toj mogućnosti ne divi, dolazi u sukob sa kaznenim zakonom. Da naši političari nemaju više ni iole političkog morala, da smatraju svako sredstvo dobrodošlim e bi postignuli svoje namjere, to se dokazalo zadnjom audijencijom njemačkih političara kod cara. Vlada je predvela pred cara nekoje svenjemačke kreature i proglasila ih zastupnicima slovenačkog naroda, a bilo je dostatno proviriti u isto tako krivotvoren popis pučanstva, da se dozna, da su ti tobožnji zastupnici slovenačkog naroda upisani kao Nijemci. Dopisni ured nije okilijevao — a to je posve jasno — da širi u nebo vapijuću laž, da su to bili zastupnici lojalnog slovenačkog naroda, dok su svi ostali — dakle svi Slovenci — nelojalni i državni neprijatelji. Službeni se je aparat pobrinuo i za to, da se u inozemstvu ne bi saznalo o toj nepristojnoj spletci. Slavenske novine ne smiju naime u inozemstvo. Ali inozemstvo će doznati ili barem zaslutiti istinu usprkos te zabrane. Ne može se naime predmnijevati, da su neutralci tako benavi, kako si ih predstavlja naš vanjski ured. Mi gledamo posve spokojno, kako si naši zvanični političari pile granu, na kojoj sjede. U interesu je nesretnih, izmučenih naroda, da se ta grana čim prije dopili. x.

Opet o rješenju jugoslavenskog pitanja. Neki L. v. Südland izdao je nakladom Manza u Beču knjigu pod naslovom: „Die südslavische Frage“. Izmedju ostalog veli taj Südland u toj svojoj knjizi i ovo: „U bezpomoćnoj borbi Hrvata za hrvatsku državu u okviru monarkije vidim borbu, koju Srbi svim sredstvima sprečavaju, vidim proces, koji ne će moći da zadrži niti najbolji ispad rata. Zato je nepobitno, da u monarkiji vlada danas duboko uvjerenje da valja to pitanje riješiti“. Südland si to riješenje zamišlja ovako: Hrvatsku, Slavoniju, Dalmaciju i Bosnu-Hercegovinu valja isključiti od upliva principa dijeljenja, koji postoji u dualizmu, pa zato valja i taj bolesni elemenat pokvarenog dualizma iskorjeniti. Ove zemlje neka sačinjavaju jedinstveno upravno područje, koje će biti s obim državama monarkije nerazdjeljivo povezano i koje će stajati pod političkim vodstvom Hrvata, pristajat će uz postojeće opće carinsko područje monarkije te će imati pravo sudjelovati vijećanju zajedničkih poslova, dok će u zakonodavstvu biti podvržene vetumu ministra-predsjednika ugarskog i austrijskog. „Corpus separatum“. Rijeka preći će u potpunu vlasnost Ugarske te će imati zajedničko pravo odluke na željeznici Rijeka—Gyekenes glede visine tarife i obzirom na upravu. — Gradačka „Tagespost“ bavi se juče u poduljem članku ovim „rješenjem jugoslavenskog pitanja“ i Südlandovom knjigom, a mi to iznosimo tek zato, da se vidi, što se sve o rješenju našeg pitanja piše. Što je pako g. Südlanda na to pisanje ponukalo, to ne marimo ispitivati, premda to nije teško pogoditi. („Primorske Novine“.)

Pismo iz Boke kotorske. Boka 30. svibnja 1918. Zagrebačkim „Novinama“ piše prijatelj: Želite vijesti iz Boke? Bit ću kratak, jer kasno se na ovo naumih. Sadanjim stanjem malo tko zadovoljan i miran. Svaki dan gore življenje. Odredjeno nam je 12 gr. kruha dnevno, ali od nekoliko sedmica nema ni to. Skupo sve da je strahota. Na trgu u Kotoru Crnogorke prodaju kruh po 15, 18 i 20 K kg. Vojnička panjoka, od niti 80 gr. pa 15 K i 20 K neki daju. Dobro je tko ima novaca — ma i oni moraju imati dandanas vreću novaca — ali sirotinja? Sad neki trgovci mjesto aprovizacije — glasa se do nove žetve — preuzeše prodavati pšenicu po 12 K, 14 K, 18 K i 20 K kg., kako u kojem mjestu. I ovo je vladino maslo ili kako drukčije kaže seljak: politika, jer trgovci imaju, a aprovizacije ne. Kao u nekim mjestima Boke seljaci, pretežno ženske, obradili su prilično zemlje, te se mogu nečemu nadati. Ljetina od svega sasvim dobro izgleda, i voće, žito, loza, maslina itd., samo da dodje do ruka. Malo se koji zalogaj od ičega s blagoslovom pojede. Baštine treba danju i noći čuvati, pa još nije sigurno; jer pred silom moraš mučati, trpjeti i gledati štetu, koju nanose, inače ćeš biti izlupan. Kradu i nose, a to radi nestašice životnih namirnica, radi glada, tako da ovog puta župnici imaju više posla, jer sad više sprovode u mjesec nego prije u godini. Trešnje se prodaju po 6 K kg., biž (grah) i fažol po K 4, meso po 17 K i to, ako ga ima. Sretan je, tko dobije i na mjesec jednom. Maksimalne cijene nemaju vrijednosti ni koristi. (Zaplijenjeno.) Flieger je alarm sada čest, ali se naši zrakoplovi na vrijeme dadu za njima u potjeru. Počela je velika vrućina, a što će biti kasnije, tako da se ugodno kupati, a bilo bi ugodnije, kad bi na stolu više bilo.

Ratni izvještaji sa istočnog bojišta god. 1921. „Slovenec“ donosi: Poljski listovi („Glos Narodu“, „Lvovski Sezutek“) priopćuju slijedeće ratne izvještaje budućnosti: Rat s Estonskom: Započeli su novi okršaji pojedinih izvidničkih odjela. — Rat s Litvom: Iza burnih dogadjaja posljednjih dana na bojištu je opet zavladao mir. — Rat sa Ukrajinom: U 28. danu ofenzive zarobili smo 13 ukrajinskih legijonara, zaplijenili tri hljeba kruha, 5 kg sladora i 80 strojnih pušaka. — Rat s Rumunjskom: Jedanajsta bitka za Bukarešt bije se neumanjenom bjesnoćom. — Češko-moravsko bojište: Iz glavnoga stana u magistratskoj konobi (naime u Beču, op. ur.) javljaju: Vrijeme je toplo i sunčano.

Prosvjeta.

Protualkoholni pokret. Primismo drugi dvobroj „Novog života“ apstinentskog glasila sa obilnim i vrlo aktuelnim sadržajem. Profesor med. fakulteta dr. Cačković u članku „Kad alkohol vlada“ živim bojama crta divljaštva i štete, što ih u Zagrebu počinjaju ljudi pod dojmom alkohola i poziva oblasti, da oštro istupaju protiv krčmara koji gostove opijaju. Reis-elulema H. Mehmed-Džemaluddin ef. Čaušević iz Sarajeva u članku „Opojna pića s' vjerskog gledišta“ obrazlaže vrlo temeljito, zašto vjera zabranjuje muslimanima, da piju opojna pića. Clanak se odlikuje vrlo stvarnim razlozima i pučkim načinom prikazivanja. U članku „Izborno pravo i zabrana alkohola“ razlaže dr. D. Šašel potrebu, da se prigodom saborskih izbora potpuno zabrani trošnja pića radi toga, da se pićem ne stvara raspoloženje te pokazuje kao primjer novu ugarsku zakonsku osnovu, koja zabranjuje alkohol uoči i na dan izbora, stavljajući zahtjev da sličnu osnovu donese i hrv. sabor. Dalje se u cijelosti donosi novi zakon od 23. 9. 1916. o ograničenju krčmarske vjeresijo, koji je 23. 12. 1916. stupio na snagu, ali se još uvijek ne provadja, te se požuruje njegova provedba. Clanak „Što učini naša školska vlast za suzbijanje alkoholizma“ priopćuje naredbe vlade u Hrvatskoj i Dalmaciji protiv širenja alkoholizma. Iz svega se vidi da je dosada vrlo malo učinjeno u tom pravcu. — Poznati protualkoholni propagator dr. Andrija Štampar podaje u članku „Povjest apstinentskog pokreta“ pregledni povjesni razvoj i važnost apstinentskog pokreta medju kulturnim narodima. Pored ovih članaka donosi stalne rubrike „Pregled apstinentskog pokreta“, „Država u borbi protiv alkoholizma“ i „Bilješki“ više aktuelnih sitnijih vijesti kao onaj o nedopuštenom omalovažavanju gostiju koji ne piju opojnih pića i o njihovoj zaštiti, o velikom razvoju protualkoholne propagande u sjevernim udruženim državama Amerike, o znatnom trošenju alkoholnih pića u našim javnim bolnicama itd. — Zbog zanimljive i aktuelne sadržine preporučamo nabavu „Novog života“, koji stoji godišnje 5 K, za djake svih vrsta, radnike, vojnike, pučke škole, učitelje i učiteljice 3 K 20 fil. List izlazi u Karlovcu, gdje se i naručuje.

„Hrv. Njiva“. Primili smo 18. i 19. dvobroj revijalnoga tjednika „Hrvat. Njiva“ s ovim sadržajem: Petar Konjović: Dani ljepote i radosti. Juraj Demetrović: Karl Marx. — Dr. Slaviša K[…]ler: Ratom razvaljeni brakovi. — Dr. Mate Lisi[…] Buržoazijska poezija. Dr. Lujo Thaller: O seks[…]nom odgoju. Zofka Kveder: Slovensko kazali[…] — Dr. Andrija Štampar: Alkoholizam. Smotra: [...] treba Narodnog Vijeća (A. Šumanović); Vje[…] politika (Spectator); O organizaciji narodne p[…] hrane (J. V. Galovac); O morskom ribarstvu ([…] A. Langhoffer); Što je demokratizam (Dip.); Regionalna poezija (Dr. D. Prohaska) itd. — [...]stak: Rikard Katalinić Jeretov: Skice. — Godiš[…] pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36; ovaj dvob[…] K 2. — Narudžbe šalju se na upravu lista u Z[…]grebu, Nikolićeva ulica kbr. 8.

U podružnici **Jos. Krmpotića,** ulica Fra[…] Ferdinanda 3, mogu se dobiti slijedeće knjige:

„Matica hrvatska“: Petar Preradović: **Izabr[…] pjesme.** — Laza K. Lazarević: **Izabrane pripovjesti.** — I[…] Turgenjev: **Novi red.** — Ferdo Šišić: **Hrvatska povijest I.** — **Pregled povijesti hrvatskog naroda.** — Ema Božičević: **Čaro[…] svijet (za mladež). Narodne pripovijetke (za mladež).** — Iva[…] Brlić Mažuranić: **Priče iz davnine. Kraljević Marko (za mlade[…]** — Josip Eugen Tomić: **Manja djela.** — Dinko Šimunov[…] **Gjerdan.** — Ivan Lepušić: **Pustolovka.** — H. S. Brdova[…] (pseud.): **Prometna politika.** — Dr. Nikola Andrić: **Pod ap[…]lutizmom.**

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: **Viktorija.** Geyerstam: **Što žene mogu.** — Deledda: **Nostalgije.** — Balz[…] **Žena od trideset godina.** — Bruun: **Sretni dani van Zanten[…]** — Serao: **Slava životu!** — Kuprin: **Himne ljubavi.** — Nagr[…]skaja: **Dionisijev gnjev.** — Bourget: **Dvije sestre.** — H. Ri[…] Haggard: **Ona.** — Zuccoli: **Farful.** — Lolićе: **Žene drug[…] carstva.** — Lugovoj: **Politice verse.** — Maciejowski: **Ljep[…] djevojka.** — Subin: **Azbejin.** — Fogazzaro: **Daniele Cortis.** [...] Glyn: **Teodora.** — Herczeg: **Carstvo sanjâ.** — Lagerlöf: **Je[…]salim. I.—II.** — Blicher-Clausen: **Sonja.** — Montgomery: **[…]shvaćen.** — Bruun: **Ponoćno sunce.** — Tillier: **Ujak Benjam[…]** — Sezima: **Passiflora.** — Bourget: **Lazarina.** — Kipling: **[…]dijska džungla.** — Bang: **Tina.** — France: **Crveni krin.** [...] Bordeaux: **Otvori oči!** — Blicher-Clausen: **Inga.** — Maupa[…]ssant: **Jaka kao smrt.** — Hermann Sudermann: **Litavske pri[…]vijesti.**

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: **Pop Ći[…] i pop Spira.** — N. V. Gogolj: **Mrtve duše. Tri pripovjedke.** [...] M. Arcybašev: **Sanjin. Narodne šale i pripovjedke.** — Jonath[…] Swift: **Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi.** — S. Vörö[…] **Tonček Tomaš.** — Guy de Maupassant: **Baština** — Bran[…] Mašić: **Aleksa Mišćevića. Ratne šale.** — Branislav Gj. Nuši[…] **Nove šaljive priče. Općinsko dijete.** — A. Konstantinov: **B[…] Ganja.** — M. B. Janković: **Prva ljubav.**

Pismene se naručbe imaju upraviti na **„Uprav[…] Hrvatskog Lista“.** Pošiljke se odpremaju samo s[…] pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed priposla[…] novac.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

U Puli, ponedjeljak 10. lipnja 1918.

Godina IV. Broj 1046.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja: Talijanska
je izvidnička djelatnost jučer ponovno narasla. Ostala
je svuda bez uspjeha. U Judikarijama i kod Asiaga
izaslao je neprijatelj odijeljenja u jakosti od jednog
bataljuna protiv naših položaja. Bila su suzbijena
našom paljbom. — Veoma ogorčeni su se bojevi
razvili iz opetovanih navala na Monte Pertica. Ne-
prijatelj je na tom mjestu udario iza žestoke, o podne
do najveće žestine stupnjevane topničke paljbe protiv
naših položaja u širini od jednog kilometra. Njegovi
su se juriši skršili na vanrednom učinku naše topničke
paljbe i na junaštvu naših boraca u opkopima. Re-
dovi napadača bili su pokošeni te su bježeći vratili
se u svoje opkope. Zarobljenici i ratni pribor ostali su
u našim rukama. Osobito moramo navesti prokušani
komaromski bataljun poljskih lovaca, broj 19, koji
ima glavni udio na tom uspjehu. I na ušću Plave
izjaloviše se izvidnički pokušaji neprijatelja. — Po-
glavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana
službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina pri-
jestolonasljednika Rupprechta: Topnički se boj na
večer mnogostruko pojačao te je danas zadobio na
žestini u području Kemmela, južno od Somme i na
Avrei. Djelomične su navale Francuza južno od
Yperna i Engleza, sjeverno od Beaumont-Hamela
bile krvavo suzbijene. — Vojna skupina njemačkog
prijestolonasljednika: Na Oisei oživjela je bojna dje-
latnost. Mjesne su se navale Francuza na južnom bri-
jegu Aisne i južno od rijeke Oursq skršile. Naši su
nam sunci dopremili 45 zarobljenika. Amerikance,
koji su ponovno kušali navaliti sjeverozapadno od
Chateau-Thierrya, suzbili smo uz teške krvave gu-
bitke i uz gubitak zarabljenika preko njihovih iz la-
zišta. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Kod us-
pjelih noćnih navala na istočnom brijegu Mosele
dopremili smo zarobljenika. — Poručnik je Groll
polučio svoju 24. i 25., a narednik Rumey svoju 23.
i 24 zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 7. lipnja po podne:
Sjeverno od Montdidier i zapadno od Noyona
uspjelo je Francuzima više napadaja, pri kojima
privedoše zarobljenika. Sjeverno od Aisne osvojiše
Francuzi noćnom navalom selo Leport zapadno od
Toutenoya. Južno od Aisne poboljšaše svoje polo-
žaje. Jugoistočno od Amblenyja izmedju Curcyja i
Marne nastaviše svoje mjestimične operacije. U kraju
Wehlly La-Poterie i Bussieres znatno napredovaše:
Osvojiše selo Vinly sjeverno od Oligroha kaošto i
Boqueleaux istočno od kolodvora Neuille La-Porterie,
čiji se sjeverni rub nalazi u francuskom posjedu.
Dalje južno pridobiše američke čete na zemljištu
na fronti Tercy- Belleau-Boure Ches. Zapadno od
Chateau Thierry povrati nam napadaj, energično
od francuskih četa izveden, visočinu 204 izmedju
Marne i Reimsa. Engleske čete stupiše opet u selo
Bligny i nanesoše Nijemcima jakih gubitaka. Fran-
cuzi učiniše tečajem tih bojeva oko 100 zarobljenika.
Na ostaloj fronti borba artilerije uz prekidanje.

7. lipnja uveče: Izmedju Ourcy i Marne na-
stavismo svoja djelomična poduzeća s uspjehom.
Francuske i američke čete protegnuše svoje dobitke
sjeverno od Vinlyja do istočnih rubova Chezy,
osvojiše Venilly La Poterie i Poure Ches i poboljšaše
uopće svoje položaje. Na fronti Torcy-Boure-
Ches, znatno izmedju Marne i Reimše dodjosmo
poduzećem na Bligny, koje bijaše nastavljeno u
posjed spomenutog sela. Broj zarobljenika, učinjenih
tečajem dana, nadvisuje 200. Sjeverno od Bourcy i
u području istočno od Reimsa prilično velika dje-
latnost obiju artilerija.

•

Francuski izvještaj od 8. lipnja popodne: Na
fronti Aisne prilično jaka djelatnost artilerije, osobito
u predjelu Faverolles. Jugoistočno od Ambleny po-
boljšaše Francuzi u noći svoje položaje. Južno od
Oursqu nastaviše Francuzi svoj pritisak i postigoše
novih uspjeha. Svoje linije porinuše do zapadnih
pristupa Dammardi i Chezy i više od jednog kilo-
metra sjeverno od Nouilly-la-poterie, te privedoše oko
50 zarobljenika. Dalje prema jugu navališe Nijemci
žestoko dvaput na francuske položaje. Na fronti kod
Boureches i Le Thiolet slomiše Francuzi navale ne-
prijatelja, koji je pretrpio teške gubitke, a da nije
postigao koristi. Na ostalim frontama bijaše noć raz-
mjerno mirna.

•

Francuski izvještaj od 8. lipnja na večer:
Prilično živahan topnički boj kod Hangard-en-San-
terre, izmedju Oise i Aisne i južno od Aisne. Kod
Neuillya i kod tvornice glinastih proizveda Bus-
sieres uznapredovali smo nešto te smo prodrli u
selo Eloup. Neprijatelj je kušao ograničiti uspjehe,
koje smo jučer postigli na fronti Chezy-Dammard
time, što je poduzeo protunavalu. Nase su čete
osujetile sve pokušaje neprijatelja, koji je pretrpio
znatne gubitke. Održali smo čitavo stečeno pod-
ručje.

•

Engleski izvještaj od 7. t. mj. popodne: Odje-
ljenje naših četa navalilo je prošle noći na neprija-
teljsku postojanku sjeveroistočno od Bethune te se
je bez vlastitih gubitaka vratilo, zadavši posadi gu-
bitaka i zaplijenivši 1 strojnu pušku. Sa engleske
fronte nema inače ništa da se javi.

•

Engleski izvještaj od 8. lipnja ujutro: U uspjelom
četovanju u blizini Hullucha privedosmo prošle noći
zarobljenika. Naše ophodnje nanesoše neprijatelju u
odsječku Strazeele gubitaka i zaplijeniše jednu strojnu
pušku. Neprijateljska artilerija bijaše djelatna sjeverno
od Alberta i jugoistočno od Arrasa.

•

Engleski izvještaj od 8. lipnja na večer: Sunak
protiv neprijateljskih opkopa zadao je posatci gu-
bitke. Rano u jutro izvele su francuske čete istočno
od jezera Dikkebusche manja poduzeća te su do-
premili 47 zarobljenika.

•

Talijanski izvještaj od 7. t. mj.: Na visoravnici
Asiago dovelo je naše odjeljenje, koje je poduzelo
sunak u neprijateljski jarak pred Monte Valbella, 50
zarobljenika, 6 strojnih pušaka i bogati ratni mate-
rijal. Jedno je francusko odjeljenje, koje je poduzelo
navalu u linlji Siftemol, dovelo 21 zarobljenika, medju
kojima 1 časnika i 1 strojnu pušku. U predjelu
Tonale su naše skupine, koje su prekoračile korito
Presena, zapalile neprijateljeva skrovišta municije.
U Vall'Arsa, u dolini Posina, na obroncima Col Ca-
prile, na Spinuchia i na Caposile suzbite su našom
vatrom neprijateljske patrule, koje su kušale, da izvi-
djaju ili da navale na naše položaje. Naši baloni te
naša lijetala bacila su preko 5 tona bomba na ne-
prijateljska uzletišta u dolini kod kolodvora Mezzo
Corona te na kolone, koje su koracale po cesti od
Quera prema Feltre.

•

Talijanski izvještaj od 8. lipnja: Uzduž bojnih
crta nema bojeva pješadije. Djelatnost obiju artilerija
bijaše na gorskoj fronti prilično živahna i pojačavaše
se od vremena do vremena na položajima na obim
stranama Piave i u primorju. Neprijateljska polja
lijetalaca izmedju Piave i Livenze te kolodvorom
Caldonazzo, koja bijahu u potounoj djelatnosti izne-
nadjena, bijahu po našim ljetačima i upravljivim
zrakoplovima uspješno bombardovana. Deset nepri-
jateljskih aparata bi u zračnim bojevima oboreno.

•

Izvještaj istočne armije od 7. lipnja: Na But-
kovskom jezeru rastjerale su engleske čete bugar-
ska izvidnička odjeljenja. Na fronti kod Doirana i
Skra di Lagen podržavalo je neprijateljsko topništvo
neprekidnu paljbu na naše položaje i na naše stražnje
područje. Na Černi i kod Bitolja spriječilo je vrijeme
svaku bojnu djelatnost.

•

Brzojavljaju iz Washingtona, da je maršal
Crowder odredio generalnu reviziju nacrta za rekru-
tiranje, da odstrani brojne neurednosti u područjima
Udruženih država. Ovo preuredjenje donijet će po
svoj prilici još preko pol milijuna novaka.

•

Wolffov ured javlja od 9. t. mj.: Njemačke su
podmornice u zatvorenom području oko Engleske
potopile ponovno 10.500 brutto reg. tona trgovač-
kog ladjevnog prostora. — Javljaju iz New-Yorka:
Podmornice su potopile norveški parobrod „Vin-
land" od 1143 tona. 19 momaka posatke bilo je
iskrcano.

*** Mir još godine 1918. prema mnijenju Orlanda.**
Nedjeljni jutarnji list bečke „Information" „Sonntag"
donosi iz Lugana, danom 6. lipnja: Posebni izvje-
stitelj londonskog lista „Daily News" imao je raz-
govor s Orlandom, koji se upravo povratio sa vi-
ječanja pariškog ratnog vijeća. Orlando je rekao,
da on goji nadu, da će još ljetos u kasnoj jeseni
biti moguće započeti s pogovorima o miru.

*** Seidler i parlamenat.** Bečki izvjestitelj praške
njemačke „Bohemie" razgovarao je s ministrom-pred-
sjednikom vitezom Seidlerom o sazivu parlamenta.
Dr. Seidler je navodno rekao medju ostalim i ovo:
Budu li dani uvjeti za uspješni tok kratke sezone,
lako se sastane parlamenat već pred zadnjim tjednom
lipnja. »Želim parlamenat i hoću da s njime radim.
Sadašnja vlada radi oko toga, da stvori pouzdanu
radnu većinu i da pospješi parlamenat. No bio bih
proti parlamentu, kad bih predlagao saziv parlamenta
bez jamstva za njegovu sposobnost rada u prvom
redu za riješenje državnih potreba (proračunski pro-
vizorij i porezne predloge). Preko tih uvjeta bi
mogao ići samo, kad bih htio dokazati, da s tim
parlamentom nije moguće vladati i kad bih htio na-
praviti put paragrafu 14. No upravo to hoću da za-
priječim. Tko me pozna, može znati, da ne radim
zato, da svalim sa sebe kakovu krivnju te da na taj
način bolje prikrijem svoje namjere. Nasuprot sam
uvijek pripravan preuzeti kakvo bijedjenje, mogu li
na taj način služiti stvari. Stvarno se radi u tom slu-
čaju za aktivnost parlamenta. Ne mogu kazati u tom
trenutku, kako će daleko dovesti pregovaranja i kad
će biti dovršena. Da pri tim pregovaranjima čini sta-
novište Poljaka važan faktor, to se samo po sebi
razumije.

*** Dr. Korošec kod Buriana.** Jučer je imao
dr. Korošec da se odazove pozivu ministra izvanjskih
posala, grofa Buriana, i da dodje k njemu na raz-
govor. Grof Burian pozvao je bio na razgovor i
predsjedništvo Češkoga svaza; radi se jamačno o
tome da izvanjski ministar ispipa, jesu li se Česi i
Jugoslaveni pripitomili, jesu li se prestrašili novim
mjerama i naredbama, i jesu li već zreli za to, da
dodju na lijepak, koji im donaša grof Burian iz Ber-
lina. „Slovenski Narod" prima u predvečerje tog
posjeta iz Beča: „Burian će od dr. Korošca doznati,
da Jugoslaveni kao zbilja demokratski narod zahtje-
vamo obnovu ustavnog života, no upravo kao de-
mokrate smatramo za predrasvitost vezati uspostavu
zakonitog ustavnog stanja uz preduvjete i garancije,
koje bi imale dati opozicijonalne stranke. Grof Burian
uvjerit će se iz razgovora s načelnikom Jugoslaven-
skog Kluba, da u boju za narodnu budućnost naša
delegacija ne pozna nikakvih kompromisa ni oportu-
nizma ... Čini se, da si grof Burian još nije na jasnom,
da je apsolutno isključeno, da bi se odlučivalo o nama
bez nas, i da u zbilji već pripravlja prve uvodne
korake za ostvarenje poznatog frankovačkog projekta.
U političkim se krugovima danas govori, da je mjesto
civilnog adlata u Bosni izručeno madžarskom dr-
žavnom tajniku, grofu Pallaviciniju, što neka bude
prvi znak, da hoće Bosnu i Hercegovinu definitivno
izručiti Madžarima. — Grof Burian ima da sutra
otputuje na neke važne konferencije u Berlin, te je
značajno, da je prije svog putovanja pozvao na raz-
govor vodje opozicije Čeha i Jugoslavena.

*** Nijemci proti okružjima u Češkoj.** Njemačko
narodno vijeće za Češku prihvatilo je rezoluciju, u
kojoj zauzimlje stajalište proti okružnoj razdiobi te
izjavlja, da narodno vijeće ne može s izdanom na-
redbom ni pod jednim uvjetom suglasiti radi žrtvo-
vanja manjina.

*** Štrajk željezničara u Pragu.** „Jutarnji List"
saznaje iz Beča, da je u subotu bio u Pragu de-
monstrativni štrajk željezničkih namještenika, kojem
se priključiše i službenici okolišnih postaja. Štrajk
je trajao od deset do jedan sat poslije podne. Prije
nego je izbio štrajk, pošla je deputacija čeških že-
ljezničara do ministra željeznica i dok je deputacija
još pregovarala s ministrom, već je izbio štrajk.
Ministar je na na to prekinuo konferenciju i nije
htio dalje pregovarati. Ali skoro za tim bio je pri-
siljen, da nastavi pregovore i obećao je odaslanstvu
željezničara konačno, da će odmah biti otpremljeno
sedam vagona živežnih sredstava u Prag, a u bu-
dućnosti će se bolje skrbiti za aprovizaciju glavnoga
grada Češke nego li do sada. Odaslanici štrajkaša
izjaviše, da su predbježno zadovoljni s ovim odgo-
vorom ministra, koji medjutim zadovoljava samo
jedan dio njihovih pritužaba, i rad je bio opet na-
stavljen.

*** Na što računa antanta.** „Pester Lloyd" javlja,
da se Clemenceau ne opire o vojničke kalkulacije,
niti o pomoć Amerike, već u prvom redu o političke
nacrte, na revoluciju onih, koji su na našim grani-
cama istupili iz bojne linije. Nacijonalna konferencija
u Rimu učinila je taj nacrt i ako se ta konferencija
opet sastane, doživjet ćemo nastavak toga. To nije
nikakva konbinacija, nikakav pokus, gledati u bu-
dućnost. S tom revolucijom se računa tamo sigurno
i dozvoljena i misao, da su došli znakovi, kojih ni
moguće obratno tumačiti. Bavi li se javnost s time,
dovoljni je to znak, da se ne boji njenog dolaska.
Zamazanošću i besavjesnošću nije moguće dobiti
ovaj rat.

*** Kako je u Beču?** „Slovenec" donosi: Iz
Beča se čuju razne vijesti. Nekoji vele, da je sla-
bije, drugi opet tvrde, da je bolje, nego li u nas.
Neka gospodja, koja se povratila odanle u Ljub-
ljanu, odlučno tvrdi, da je u Beču više kruha i da
je bolji, u Bečkom Novom mjestu da je skoro bijel.
Može se takodjer dobiti svinjske pečenke u raznim
restauracijama, te stoji porcija 7 kruna.

* **Zakon protiv inozemskih anarkista,** koji će biti deportirani, predložen je raprezentačnoj kući Udruženih država. Do sad se nije moglo u Udruženim državama deportirati inozemce, koji su boravili 5 godina u Udruženim državama.

* **Proglašenje nezavisnosti Transkaukazije.** 26. svibnja raspustio se u Tiflisu transkaukaski parlamenat, nositelj suverenosti u Transkaukaziji; istodobno s njim razišla se takodjer transkaukaska vlada. Na mjesto prijašnje vlade stupio je georgijski parlamenat, koji je proglasio nezavisnost Transkaukazije.

Iz Rusije, Ukrajine i Finske.

Stockholm, 5. Računa se, da pristaše monarkije u finskom saboru broje 55 do 60 po sto. Starofinska je stranka izdala proglas za monarkiju. Predlog senata za novouvedenje monarhističkog ustava očekuje se stalno za ovu sedmicu. — Senat je izradio zakonsku osnovu, koja priznaje alandskom otočju dalekosežnu samoupravu, koja će udovoljiti željama pučanstva na otoku.

Basel, 6. Kako javljaju „Neue Zürcher Zeitung“ indirektno iz Petrograda, protekli su bojevi izmedju češko-slovačkih četa i četa sovjeta krvavo. Čehoslovacima je navodno uspjelo istjerati mjesni sovjet u Novo Nikolajevskom na sibirskoj pruzi te zaposjesti grad. Spor je nastao na taj način, da su boljševici odredili razoružanje čehoslovačkih četa.

Carigrad, 6. (D. u.) Prema vijestima, koje stigoše porti, bi zaključen mirovni ugovor s kavkaškom republikom. Osim priznanja, da Turska postizava Batum, Kars i Ardahan bi ustanovljen popravak granica u korist Turske, prema kojemu bi priznat Turskoj grad Nahidžaban. Asardžaban dolazi u posjed južnokavkaske republike. (Asardžaban je perzijsko područje. Turci i njihovi saveznici dijele medjutim bez obzira ni na desno ni na lijevo. Samo da ne naprave račun bez krčmara. Op. ur.)

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Ljubljansko je redarstveno ravnateljstvo obustavilo na neodredjeno vrijeme ilustrovani slovenski tjednik „Tedenske slike“, jer da su priopćivale medju drugima takodjer političke članke. Izdavač je naravno uložio prosvjed proti toj odluci. — Vodstvo Šušteršičeve „Slovenske katoličke sveze“ odgovara na biskupov pastirski list, da ne smiju rabiti ime „katolička“, da će se postarati, da se ta biskupova odredba obeskrijepi, jer da „nije utemeljena niti u crkvenom pravu, (na koje se je biskup izričito pozivao, niti u danim odnošajima“. Ljubljanski je „Slovenec“ priopćio vijest pod naslovom „Clara pacta“, gdje javlja listu neki povjerenik S. Lj. Str., da agitatori Jugoslavenske demokratske stranke (napredne) *izrabljuju položaj i nekorektnim sredstvima agituju* za svoju liberalnu stranku. „Slovenski Narod“, glasilo te stranke, odgovara pod istim naslovom na bilješku u „Slovencu“, ali tako mirno, jasno i otvoreno, da se iz cijele polemike vidi, kako te dvije slovenske stranke jedna drugu poštuju, da se moramo zajista diviti *malenom slovenskom narodu, kojega možemo* mirne duše nazvati jugoslavenskim Česima. Dva dnevnika, kojima se ideje razilaze, ali u radu za narod su složna, polemizuju trijezno, kao dva dobra prijatelja, oba pripravna da poprave krivice, koje su možda nehotice jedan drugomu nanijeli. Kako smo još daleko iza njih! — Pod naslovom „Ne poznamo straha“ donosi „Slovenski Narod“ uvodnik iz pera dra. Ivana Tavčara, u kojem se ovaj bavi političkim položajem i svim onim, što se je dosad poduzimalo protiv toga, da se slovenski narod odvrati od njegovog jednodušnog zahtjeva, kojim traži svoje ujedinjenje sa Hrvatima i Srbima. Dr. Tavčar završuje svoj članak ovim riječima: Mi ostajemo, što smo bili: „Deklaracija naših zastupnika, koja je izrečena 30. maja 1917. naša je zvijezda vodilja, koju ćemo slijediti isto tako, kao što su i tri kralja slijedila betlehemsku zvijezdu dok ne prispješe do kućice u kojoj se rodio Spasitelj. Mi smo hladni, mi se ništa ne uzrujavamo, ne poznamo straha“. „Primorske Novine“ lijepo k tome nadovezuju: Krasne riječi, koje valja da ima na umu svaki pojedini naš čovjek. Ostanimo svi hladni, ne uzrujavajmo se, ne poznajmo straha i slijedimo samo onu misao, koja nas vodi k narodnom Spasenju.

•

Iz Hrvatske. Na vijećanju Starčevićeve stranke prava, koje se obdržavalo dne 5. lipnja, na godišnjicu pripojenja Starčevićeve stranke jugoslavenskoj deklaraciji, bijaše stvoreno više zaključaka od kojih donosimo glavne: I. Narod Hrvata, Srba i Slovenaca jest pod tri imena jedan te isti narod. Dosljedno tomu upirući se o pravo narodnog samoodredjenja. 1. Tražimo (zaplijenjeno) ujedinjenje i slobodu u narodnoj državi Slovenaca, Hrvata i Srba, u kojoj će narodne osebine troimenog jedinstvenog naroda biti očuvane i osigurani državopravni kontinuiteti historičko-političkih teritorija. — Upirući se napose o historijsko hrvatsko državno pravo tražimo očuvanje kontinuiteta hrvatske državnosti. 2. Tražimo za državu Slovenaca, Hrvata i Srba čitav teritorij, na kome u neprekidnom kontinuitetu živi naš narod, jamčeći kulturom samoupravu i inorodnim manjinama. Tom našem narodnom teritoriju neotudjivo pripadaju obale, luke i otoci sjevernog i istočnog Jadrana. 3. Tražimo državu uredjenu na načelima podpune gradjanske slobode i demokratske samouprave, te pravne društvene jednakosti, t. j. mogućnosti gospodarskog opstanka i potpunog prosvjetnog i društvenog razvitka svih državljana. II. Vijeće Starčevićeve stranke prava, uvažujući da je naš narod malne isključivo poljodjelski narod, a da je Starčevićeva stranka prava u svojoj ogromnoj većini — stranka seljaka-poljodjelaca, naglasuje, do će Starčevićeva stranka prava svoje sile posvetiti organizaciji i napredku hrvatskog seljaštva i poljodjelskog staleža, te da će tražiti da i čitava gospodarsko-društvena organizacija države bude provedena u skladu sa tim temeljnim i načelnim stanovištem stranke. Kako se iz opširnih izvještaja u „Hrvatskoj Državi“ može zaključiti, sprema se i Starčevićeva stranka, da se makne sa one mrtve točke, na kojoj se nalazi već dugo sav nacijonalni život u Hrvatskoj. Dao Bog, da Starčevićeva stranka podje putem, kojim je udarila, i da osjetimo doskora plodove njena rada.

—Na glavnoj skupštini društva hrvatskih književnika bi izabran predsjednikom pjesnik Ivo Vujnović, a na to pretreslo odnošaj intendanta hrvatskog kazališta naprama „Družtvu hrvatskih književnika“. Poslije toga je Miroslav Krleža, kako javljaju hrvatski listovi uzrujano i živo gestikulirajući iznio protest protiv hrvatskih književnika, rekavši, da je škandal da hrvatski književnici u današnja istorijska vremena nemaju da kažu ništa drugo, nego da govore o sitnim pitanjima i da se natežu o odgovoru intendanta. No i to se opaža, da je stvar koncentracije i jedinstvene organizacije svih hrvatskih književnika, okupljenih oko „Savremenika“, „Književnog Juga“ i „Hrvatske Njive“ krenula na bolje, te se možemo nadati, da će i hrvatski književnici, kako su to divno pokazali Česi, i aktivno sudjelovati u politici, davajući pravac vodećim političarima.

Domaće vijesti.

Promocija. Na staroslavnom češkom Karlo-Ferdinandovom sveučilištu u Pragu bio je dne 8. o. mj. promoviran na čast doktora prava naš zemljak Ivo Mogorović, rodom iz Grdosela.

Milodari za iseljenu djecu Istre, Dalmacije i Bosne-Hercegovine. Preko uprave našeg lista, položio je naš omladinac Josip Ivеša svotu od K 92·— i to, K 76·— kao preostatak od nadgrobnog vijenca blagopok. Iveše Andrije iz Premanture, a K 16·— kao preostatak od nadgrobnog vijenca blagopok. Andjela Mikovilovića iz Premanture.

Iz Premanture. Još se nisu osušile suze sa majčina lica, koje su se obilno proljevale prije četiri godine dana, kad su na surovi način odveli *joj jedinca, još nisu izbrisane iz pameti* one tužne uspomene na progone iz godine 1914., još očekuje tužna majka, da će joj se povratit sin, kojega su joj zatvarali, proganjali, internovali, gonili iz tamnice u tamnicu, dok mu nisu onda zatvorili put u domovinu, a već ta ista majka odvažno potpisuje *arak, za onu ideju, radi koje joj je bio sin proganjan*, u uvjerenju, da je ta ideja dobra, da je nama nužno potrebno ostvarenje te ideje, ako hoćemo da ostanemo na svijetu kao jedna narodna cijelina, ako hoćemo da nešto budemo i da nešto i značimo. Premantura, koja se i ovog puta odazvala sakupljanjem potpisa za svibanjsku deklaraciju, jest uz Medulin najprobudjenije naše selo u južnoj i opće srednjoj Istri. Prije rata imala je i svoju čitaonicu i svoje tamburaško društvo, knjižnicu, a premanturska je mladež, koja je bila na školama i ona, koja je boravila kod kuće, obdržavala žive stike sa ostalom braćom diljem doma, tako da smo mogli s pravom uvijek računati, da će Premantura sa okolicom, Vinkuran, Pomer, Medulin i Ližnjan biti prve naše postojanke, iz kojih ćemo snovati nacrte i poduzimati rad za probudjenje Pule, puljštine i cijele južne Istre. Da je Premantura probudjeno već naše selo, i da je premanturska omladina, muško i žensko, bila već i prije rata zadojena jugoslavenskim duhom, znale su i naše skrbne oblasti, veoma skrbne pri progonima, ali manje skrbnije pri razdiobi živeža, pa su onda medju mladima i starima pohvatali one sumnjive „ptičice“, „srbofile“ i „veleizdajnike“, kako su nas onda krstili. U znak, da je Premantura ostala i unatoč progonima i zatvaranja još i nadalje izričito jugoslavenskim selom, poslala je preko našeg lista Jugoslavenskom klubu u Beč izjavu sa **468 potpisa**, u kojoj izražuje svoje pristajanje uz svibanjsku deklaraciju i odobrava rad Jugoslavenskog kluba i njegovo nastojanje, da se jedinstvo Slovenaca, Hrvata i Srba i praktično ostvari.

Osmi ratni zajam. „Trgovačko-obrtnička komora za Istru“ upravlja na trgovce i obrtnike svog okruga slijedeći poziv na potpisivanje osmog ratnog zajma: „Ponovno se poziv]je pučanstvo, osobito trgovce i obrtnike, da dade državi sredstva za postići častan svršetak rata. Potpisivanjem ratnog zajma postiže se osobito nagradjujuće se ulaganje glavnice i potpuna njezina sigurnost. Nadalje se postiže takvih prednosti, koje može samo država svojom punovlašću da dade. Dosadanji porezi i povišenje istih; nadalje porezne osnove, koje su već gotove ili se pripravljaju, za bili predložene državnom saboru, kao i one, koje se još nalaze u stadiju raspravljanja, zadostaju za potpuno pokriće ratnih zajmova, koli glede kamata toli glede povratka glavnice. Jedna druga prednost ratnog zajma sastoji se u tom, što će se moći upotrebiti za platež raznih poreza, kao poreza na ratni dobitak, te budućeg imovinskog poreza; nadalje će se moći upotrebiti za nabavu velikih množina automobila, konja, vozova, poljodjelskih potrebština, gradjevnog materijala, drva i dr., što će sve iza rata postati slobodno. Bez obzira nato, da je dužnost svakog dobrog državljana, da potpomaže i promiče obrambenu moć države, potpisivanje zajma znači i posao, da si boljeg ne možeš zamisliti. Razumijevanje za državne potrebe u ovim burnim vremenima, u kojima moramo živiti, je tako duboko uvriježeno kod svih naroda monarkije, te se svi nadaju sjajnom uspjehu osmog ratnog zajma“.

Dnevne vijesti.

Čuvajmo djecu. „Pravda“ donosi po „Glasu S. H. i S.“ od jednog oca obitelji slijedeće: „Vojno zapovjedništvo u Zagrebu dostavilo je prema naredbi vrhovnog zapovjedništva kr. hrv.-slav. dalm. zemaljskoj vladi, odjelu za bogoslovlje i nastavu 10900 primjeraka brošure „Put do pobjede“ od pukovnika Slavka Stanzera kao dar svim školama. Zatim su u ožujku 1916. pozvane sve pučke škole, da uvrste te knjižice u učiteljske knjižnice, a učiteljima je naloženo, da učenicima protumače koji odlomak iz te knjižice. U predgovoru kaže pisac: „Kad god stigneš uzmi ovu knjižicu. Čitaj ju pomno i zamišljaj družicom. U časovima odmora uzmi ju i čitaj i vrijeme će ti proteći brže i ugodnije. Ne odlaži zato ovu knjižicu ni na čas od sebe“. Da se vidi njezina uzgojna vrijednost naročito s obzirom na djecu, navedimo ovdje nekoliko odlomaka iz njezinog sadržaja. „A čuo si za silne topove naše! Tko da im prkosi, tko da odoli strašnoj ubojitoj njihovoj vatri! Gore se tresu i tlo drhće, kad oni zagrme, propast i smrt! Neprijatelju zadrhće srce od tutnja *njihova groma, grozni ga hvata strah*, sličan onomu, što snadje stado plašljivih ovaca, kad ih iz sna trgne moćna *rika kralja zvjeradi, lava.* Tvoja je puška izvratna kakove *nema nijedan vojnik* na svijetu. Nju miluj, nju voli ... „naskoro ćeš se baciti na neprijatelja viknuv gromki „hura!“, da mu turneš Tvoj bod (bajunet) u grudi“ ... „protuci se preko mrtvih zaprijeka do živog dušmanina i uništi ga, zarini mu bod u grudi“. „Iznevjeri li Ti se bod i kundak, udri rukama i nogama. Ne možeš li više ovako, onda zubima“ ... itd. itd. Ali treba znati, „čemu taj strašni rat? U koju se svrhu vodi? Tko ga je izazvao?“ Odgovor: „Sadanji rat nametnuli su nama i našim saveznicima dušmani naši. Ruke su naše čiste od *krvi u ovom ratu prolivene.* Kroz godine i godine podnosili smo samoprijegorno i strpljivo sva podla rovarenja i zadirkivanja, te drzovita izazivanja naših neprijatelja u nadi, da ćemo moći sačuvati narodima i zemlji blagoslovni mir“. A kada će taj doći? „Nije prava pobjeda, dok neprijatelja hametom ne poraziš. A da vidiš onda slave i zahvale cara, kralja i države! Nas se ne tiče, što je tu knjižicu napisao potpukovnik Stanzer, ne tiče nas se ni to, da ju je vojna oblast dostavila vladi, pa bilo u kojem broju primjeraka, ali nas se i te kako tiče činjenica, da ta knjiga dolazi u ruke naše djece. Ratna etika i onako sama po sebi stoji u teškoj protimbi s načelom: ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe, ratne grozote i onako ne probudjuju u ljudima osjećaja plemenitosti i dobrote i trebat će mnogo vremena poslije rata, dok se čovječanstvo povrati k principima prave i zdrave etike, pa zato nam je dužnost, da najodlučnije ustanemo protiv pokušaja, da se našoj djeci, koja imadu sreću, da ne sudjeluju svijesno u svim tim strahotama rata, daje ovakova duševna hrana, koja mjesto ljubavi bližnjega sije u ona nevina srca sjeme mržnje i krvožednosti.

V.

lipnja 1918.

se još nalaze potpuno pošta toli glede dnost ratnog oći upotrebiti na ratni do-; nadalje će množina auto- potrebština, će sve iza, da je dužpotpomaže i ivanje zajma eš zamisliti. ovim burnim tako duboko- e, te se svi zajma".

po „Glasu deće: Vojno- prema na-.-slav. dalm. je i nastavu objede" od m školama. učke škole, ice, a učite- umače koji kaže pisac: aj ju pomno ora uzmi ju godnije. Ne sebe". Da o s obzirom dlomaka iz. pove naše! ubojitoj e, kad oni drhće srce vata strah, vih ovaca, eradi, lava. edan vojnik toro češ se a!", da mu „protuci se ina i uništi i Ti se bod ožeš li više reba znati, vodi? Tko i nametnuli naši. Ruke vene. Kroz rijegorno i, te drzo- , da ćemo lovni mir". ja, dok ne- vidiš onda. Nas se ne k Stanzer, t dostavila all nas se lazi u ruke sebi stoji jega svoga, ko ne pro- i dobrote i k se čovje- rave etike, ustanemo oja imadu im straho- koja mjesto me mržnje V.

e ovca. dati ju u ulici nagradu.

i pokuć- arbalića, oj ulici, vo prispjelo itvo.

ku količinu iva oja, ulja itd. hold Neumann eb.

„Moderne ogu se do- ulica Franja

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro- daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u opravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. U Puli, utorak 11. lipnja 1918. Broj 1047.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja: Kao prijašnjih dana suzbili smo glatko neprijateljske sunke kod Caposilea i na nekoliko mjesta mletačke gorske fronte. Jedna je skupina naših bombometnih lijetala postigla kod navale na talijanska lijetališta kod Trevisa brojne gađaje. Topnička paljba, koju upravlja neprijatelj već dulje vremena na mjesta, koja se nalaze za našom frontom na Piavi, stoji danomice život talijanskih državljana. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Izmedju Arrasa i Alberta, jugozapadno od Somme i na Avrei oživio je topnički boj. Živahna je izvidnička djelatnost potrajala. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Jakim smo navalama provalili jučer u uzvisinsko područje jugozadno od Noyona. Zapadno od Matze osvojili smo francuske položaje kod Mortemera i Orvillersa te smo sunuli sve do preko Cuvillya-Ricquebourga. Istočno od Matze zauzeli smo uzvisine od Gurya. Unatoč žilavoj obrani neprijatelja izvojevala si je pješadija put kroz šume Ricq i Lamotte te je bacila neprijatelja preko Bourmonta i Mareuila. Južno i jugoistočno od Lassignya prodrli smo dublje u šumu Tiescourt. Suzbili smo žestoke protunavale Francuza. Dopremili smo 8000 zarobljenika i zaplijenili smo topova. Na fronti od Aisne do Reimsa je položaj nepromijenjen. Mjesni su bojevi sjeverno od Aisne, sjeverozapadno od Chateau Thierrya i kod Vregnya dopremili nama zarobljenika. — Jučer smo oborili 38 neprijateljskih aeroplana i 6 pripetih balona. Poručnik je Kroll polučio svoju 27. i 28., poručnik Udet svoju 27. i poručnik Kirschstein svoju 23. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 9. lipnja popodne: Nijemci su o polnoći započeli sa žestokom topničkom paljbom i to od područja sjeverno od Montdidiera do istočno od Oise. Francuske su baterije bezodvlačno pojačale svoje protudjelovanje. U 4 sata i 30 časaka poduzela je njemačka pješadija navalu na francuske položaje izmedju Montdidiera i Noyona. Francuske su čete odoljele divnim junaštvom. Bitka je još te u toku. Izmedju Oise i Aisne izveli su Francuzi rano u jutro pojedinačka poduzeća istočno od Hauthaye, gdje su si stekli ozemlja. Kod toga su zarobili 60 momaka. Južno od Ourcqa popravili su Francuzi svoje položaje. Istočno od Chezya suzbili smo protunavalom Nijemce, kojima je jučer u 11 sati bilo uspjelo provaliti u francuske linije. Istodobno osvojili su Francuzi na juriš šumu Eloup i šumu neposredno južno od Bussiereса. Ovo je poduzeće donijelo 200 zarobljenika, medju kojima 5 časnika. Zapadno od Reimsa navalili su Nijemci iza žestoke topničke pripreme u predjelu Vregnya, ali su pretrpjeli teške gubitke, a da nijesu postigli nikakva uspjeha. Sa ostale fronte nema ništa osobita da se javi.

Engleski izvještaj od 9. lipnja prije podne: Engleske su čete tečajem zadnje noći izvele uspješnu navalu južno od linije Beaumont-Hamel te su kod toga zarobile 30 momaka. Dalje su i Francuzi dopremili zarobljenika kod uspjelog štrafunskog poduzeća sjeverno od Bailleula. Neprijatelj je tečajem jučerašnjeg večera i tečajem noći poduzeo navalu jugoistočno od Arrasa u blizini Givenchya i La Basseea. Na južnom dijelu naše fronte od Villers-Bretonneaux do Alberta i isto tako izmedju Givenchy i Robecqa obična djelatnost neprijateljskog topništva.

*

Engleski izvještaj od 9. lipnja na večer: Sa engleske fronte nema ništa osobita da se javi.

*

Amerikanski izvještaj od 8. lipnja: Sjeverozapadno od Chateau Thierrya poduzeo je neprijatelj tečajem noći iza topničke pripreme navale na fronti od dvije milje. Ove su navale bile suzbijene uz teške gubitke po neprijatelja, koji nije na nijednom mjestu mogao doprijeti do naših linija. Sa ostalih mjesta, koje drže naše čete, nema ništa da se javi.

*

Havas javlja iz Pariza od 5. lipnja: Kako doznaje „Petit Parisien" prispio je jučer njemački aparat pomutnjom u okolici Pernanta na zemlju. Lijetalo posjeduje četiri motora sa ukupno 250 konjskih sila te može sa sobom nositi jednu tonu raspršivih tvari.

*

Reuterov ured javlja iz Washingtona, da se po iag obavijesti ureda za gradnju brodova pomnožila amerikanska tonaža mjeseca svibnja za 43 ocjelnih brodova i za jednu drvenu ladju sa ukupno 263.551 tonu. Ovaj broj nema premca u analama brodogradnje u Udruženim državama.

* **Jugoslavenski zastupnici kod ministra-predsjednika.** Kako hrvatski listovi saznaju iz Beča, posjetili su u subotu dr. Korošec i dr. Vukotić na njegov poziv ministra-predsjednika drа. vit. Seidlera, da vijećaju o naumljenom zasjedanju carevinskoga vijeća. Ministar je predsjednik pitao za stanovište Jugoslavena prema tome zasjedanju, na što je dr. Korošec najavio najoštriju opoziciju prema vladi drа. Seidlera, koja da će biti medjutim namijenjena isključivo vladi, a nipošto parlamentu, čiji saziv i zasjedanje zahtjevati da je pravo čitavog pučanstva. Glede taktike i namjera Jugoslavenskog kluba rekao je dr. Korošec, da se ne može izjaviti, već s razloga toga, što u tom pogledu još nisu stvoreni zaključci kao što još nije niti došlo do pregovora glede zajedničkog postupka Jugoslavenskog kluba sa Češkim Svazom. Uostalom izjavio je dr. Korošec, da nije običaj obavijestiti vladu unapred o namjerama stranke, već je stvar vlade, ako želi jamstva glede zasjedanja parlamenta, da sebi osigura radnu većinu i da vlada znade što joj valja učiniti, ako ne bi uspjela. Podjedno su zastupnici dr. Korošec i Vukotić položili najoštriji prosvjed protiv progona jugoslavenskoga pokreta sa strane državnih oblasti. Poslije podne otputili su se spomenuta dva zastupnika ministru vanjskih posala grofu Burianu s koјim su vijećali o budućem zasjedanju delegacija kao i jugoslavenskom pitanju.

* **Švicarska za mir.** „Frankfurter Zeitung" javlja iz Berna: U narodnom je vijeću izvjestio Scherer-Buelmann o pitanju osnovanja saveza naroda za buduće osiguranje mira. Na čelu tog saveza mora stajati mirovna konferencija, koja ima da bude glavni stan budućeg medjunarodnog prava. O utemeljenju saveza naroda zavisi sreća i nesreća Evrope, dapače cijelog svijeta. Komisija je ustanovila, da treba veoma pozdraviti, kad bi narodno vijeće poduzelo korake, koji tome pripadaju. — Švicarska brzojavna agentura javlja o istom pitanju: Pri pretresivanju tajničkog izvještaja saveznog vijeća za god. 1917. proglasio je predsjednik saveza Calonder, da će savezno vijeće posvetiti tvorbi budućeg medjunarodnog prava i uredjenju saveza naroda najveću pozornost, a posebna će komisija istraživati dotična pitanja. Savezno vijeće stoji još uvijek, kako je stojalo već prije, na stanovištu, ponuditi svoje dobre službe u trenutku, kad bude moglo držati, da to obe strane žele. („Venkov".)

* **Wilsonov govor.** Predsjednik je Wilson primio skupinu meksikanskih novinara, koji putuju po Udruženim državama. Wilson je dao oduška žaobi, što meksikanski narod imade tako malo razumijevanja za držanje Udruženih država napram Meksiku, ma da ih iskreno prijateljsko nuka, da podupru susjeda prijateljskim uslugama, i premda su se uvijek držali načela, da se unutarnji poslovi Meksika ne tiču Udruženih država. Udružene su države poslale vojsku u Meksiko samo da bi pomogle ovoj državi protiv Lewisa, koji je očevidno onemogućivao uredjenje unutarnjih prilika u Meksiku. Izvjesni utjecaji, koji po svoj prilici potiču od meksikanskih Nijemaca, stavljaju nastojanja Udruženih država u slabo svjetlo. — „Sada će", kazao je predsjednik, „nadajmo se za dugo vremena, prevladavati u svijetu utjecaj Udruženih država, pošto su narodi, koji su manji od najvećih naroda na svijetu, došli do osvjedočenja, da naše iskreno nastojanje ide za tim, da im pomognemo i da mi težimo za tim, da ih učinimo ravnopravnima velikim nacijama. Ja očekujem ponosom ono doba, a nadam se, da nije više daleko, kad ćemo djelom pridonijeti dokaz, da ne samo što nijesmo ništa željeli od tog rata, već da ne bi ni ništa primili. Jedna od najvećih je poteškoća bila ona, kako bi uvjerili europske narode, da Udružene države ne žele baš ništa za sebe i da nijesu stupile u rat radi kojekakvih materijalnih ciljeva, teritorijalnih ili trgovačkih prednosti i sličnih stvari."

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 10. lipnja: Novi uspjesi njemačkih podmornica na sjevernom bojištu: 12.500 brutto registarskih tona.

* **U talijanskoj je tvornici baruta** u Castelazzo-Bellate nastala eksplozija, od koje bi usmrćeno 35 osoba a ranjeno od prilike 100.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Moskva, 3. Havas. Unatoč tursko-transkavkaskim mirovnim pregovaranjima započeli su Turci u području Karsa i Erivana ofenzivom. Čini se da je Tiflis ozbiljno ugrožen. Pregovaranja su sada posve prekinuta. Luka Novo-Rosijsk, gdje je usidren najveći dio ruskog crnomorskog brodovlja, blokirana je trajno od njemačkih podmornica. Boljševičke su čete otkinute od kopna. U gradu vlada anarhija. Bande ubijaju bivše časnike.

Stockholm, 3. Iz Petrograda javljaju ovdašnjoj štampi: 8. kongres socijalno revolucijonarne desnice prihvatio je rezoluciju, u kojoj konstatira, da saveznici moraju sada da biraju izmedju intervencije na zahtjev one stranke, koja je na kormilu, da pomaže ovoj te bi istjerali Nijemce i zaposjednuća jednog dijela ruskog teritorija te izjavlja, da se ovo riješenje ne dade provesti, pošto su boljševici digli za sve predloge sporazuma i da samo nova vlada može da spasi Rusiju. Takva vlada, koja će proizaći iz ustavotvorne skupštine, mogla bi prihvatiti pomoćne čete antante samo u slučaju, da su motivi za to čisto vojnički i nepolitički. Kongres je odlučio poraditi svim silama oko toga, da se pokušaj razvije u tom smjeru.

Stockholm, 3. Švedska pomoćna ekspedicija povratila se iza svršetka gradjanskog rata opet u Stockholm.

Kijev, 3. Ukrajina je priznala bjelorusku pučku republiku.

Berlin, 3. Na mjesto generala Manerheima bio je generalmajor Wolkmann imenovan vrhovnim zapovjednikom finske armije. Ovaj se je general odlikovao kod osvojenja Wyborga. General Wolkmann rodio se 1876. u Helsingforsu te je bio odgojen posve u finskoj armiji. Tečajem oslobodilačkog rata iskazao se kao valjan časnik. Drže, da je pristaša mladofinske stranke.

Moskva, 5. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Rusko je vladi sovjeta bilo već dulje vremena poznato, kako su članovi različitih reakcijonarnih stranaka kušali, da potkapaju ugled boljševističke vlade. Sada je uspjelo otkriti urotu te uapsiti kolovodje. Kod toga je bilo ustanovljeno, da glavni vodje sjede u Londonu, od kuda su u trajnoj vezi sa zastupnicima sporazuma u Moskvi. Buna čeoskoslovačkih odjeljenja u Čelabinsku, Pensi, Ufi i Omsku, kao što i već potlačen ustanak u Saratovu u uzročnoj vezi sa otkrivenom urotom. Vlada je sovjeta obzirom na proturevolucijonarni pokret smatrala potrebnim, da proglasi u Moskvi ratno stanje. Reakcijonarne su novine bile zabranjene radi širenja krivih, provokatoričnih vijesti. Medju inima javile su ove novine lažne vijesti, da vlada sovjeta predaje sada Nijemcima sibirsku željeznicu sa svim uredjajima i materijalom.

Kijev, 5. (D. u.) Ruska je mirovna delegacija dobila obavijest, da su se Čehoslovaci konačno pokorili. Većina je časnika bila uapšena.

Kijev, 5. Stožer dobrovoljačkog zbora pukovnika Drozdovskoga u Rostovu objavlja u prvom broju svog vlastitog vojnog lista proglas, u kojem veli, da se zbor sastoje 65 po sto od časnika a 35 po sto od vojnika. Samo malen dio časnika imade zapovjednička mjesta. Ovaj zbor mora da služi kao kader za buduću sverusku vojsku te ne stoji u nikakvom odnošaju k njemačkim četama ili k Rusiji. Zbor Drozdovskoga nije mogao sklopiti niti savez s Nijemcima, niti je mogao nastupiti protiv njih. Njegov je cilj uspostava pravnog poretka u Rusiji bez tudje pomoći. Zbor nije dobio nikakve potpore sa njemačke strane.

Stockholm, 6. Helsingforski dopisnik „Svenska Dagbladeta“, doznaje, da se u Helsingforsu sprema vojnička ekspedicija protiv Petrograda. Sa druge se strane javlja, da engleski časnici izvježbaju crvenu gardu sa svrhom, da poduzmu ofenzivu protiv Finske. Bivši šef finske crvene vlade, Manner, sastao se sa engleskim časnicima u Petrosadovsku na murmanskoj željeznici te je bio od njih slavljen. Pomoćnikom novoimenovanog finskog šefa generalnog stožera Procopea bio je imenovan njemački pukovnik von Redern. — Polag moskovske vijesti „Agence Havas“ ostaje tvrdja Ino na ruskoj finskoj granici u ruskim rukama. Vijeće pučkih povjerenika Petrograda nastavlja obrambene radnje uslijed napredovanja bijelih garda protiv Petrograda. Više je ratnih brodova stiglo u Ino. Zapovjednik istočne mornarice povratio se odmah u Petrograd, da izradi nacrt za sveopću obranu i da ga provede. Bilo je odredjeno ispražnjenje dokova petrogradske luke, u kojima leži mnogo robe. Iz državne je banke bilo otpremljeno takodjer više milijuna rubalja.

Kijev, 9. (D. u.) Sjednice ukrajinske i velikoruske mirovne delegacije započet će opet u ponedjeljak, bude li dotle postignut sporazum u pitanju demarkacijone linije. Trgovačka je komisija zaključila zadnjih dana, da se za izmjenu robe sa Velikom Rusijom upotrebi carinu njemačko-ruske ugovorne tarife od 0·4.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. „Resnica“, organ zastupnika Šušteršiča veli, da se zastupnik Šušteršič posve povlači iz političkoga života. On da je u Švajcarskoj kupio imanje, pa da će se tamo stalno nastaniti. Kao glavni uzrok navodi se Šušteršičev konflikt sa biskupom Jegličem, jer ovaj nije dozvolio, da nova, od Šušteršiča utemeljena stranka nosi atribut „katolička“. — Ni malo nas ne zanima to njegovo bježanje iz Slovenije, no ipak je značajno, kako li je on sramotno doigrao svoju kukavnu ulogu, što ju je u zadnje vrijeme igrao medju Slovencima. Značajno je takodjer, da vodja slovenskih frankovaca mora bježati iz svoje domovine, gdje mu nema više opstanka. Ako pisanje „Resnice“ nije „neresnično“, kao što običaje biti, želimo slovenskoj kukavici i denuncijantu sretan put u Švicarsku, samo ne misli li opet tamo otvoriti svoju političku „botegu“, i ne ide li tamo na mig il' nalog iz Beča. Lijepo bi bilo kad bi ga onamo slijedili njegovi ortaci Frank i drugovi iz Zagreba, Pilar, Šadler i drugovi iz Sarajeva, koji bi mogli se u Ženevi pridružiti tamošnjem konzorciju „Srpskog Lista“ pod geslom: „za uzajamnost jugoslavenskih (naime: slovenskih, hrvatskih i srpskih) frankovaca“. — U Trstu nalazi se na gostovanju u Rossettijevom kazalištu hrvatska zagrebačka opera. „Edinost“ priopćuje ponovno članak nekog talijanskog nacionaliste (prije nekog socijaliste) proti pisanju socijalističkog talijanskog glasila „Lavoratore“, te proti tome, što talijanski listovi u Trstu nisu našli riječi protesta proti novoj namjeravanoj njemačkoj nautici u Trstu. „Edinost“ veli, da će njezini stupci biti otvoreni Talijanima, koji hoće da u listu iznesu svoje želje ili svoje proteste. — „Slovenski Narod“ javlja, da je u Hrvatskoj već potpisano za slovensko kazalište u Ljubljani 100.000 K. Dokaz je to, da i Hrvati smatraju pitanje slovenskog kazališta za jugoslavensku stvar. — Isti list javlja, da ljubljanska policija marljivo otvara pisma, koja su upravljena na osobe, koje nju interesuju. Crni kabinet opet posluje. K obustavi zabavnog tjednika „Tedenskih slika“, što su izlazile u Ljubljani, piše „Edinost“: Ne smijemo naime zaboraviti, da je austrijski državljanin u ovim satovima u ovakvom položaju: Mora se odlučiti ili za pravo naroda, i s time za najviši državni interes, ili pak za opstanak — Seidlerovog kabineta! Jer to su dvije stvari koje isključuju jedna drugu. Ako se odluči netko za prvo proti drugome, opasan je za državu i možda dapače i za interese ratovanja, i već mu ljubljanska cenzura sjedi za vratom sa svojim naredbama. Tedenske su slike bile obustavljene jer su priopćile neki članak o svibanjskoj deklaraciji, a one kao zabavni list nisu navodno imale o tom pisati.

•

Iz češkoga svijeta. „Slovenec“ prima iz Praga: Lice Praga je ostalo još uvijek isto. Narod je miran, čeka, što će doći. Javni je život posvema izumro. Svako zborovanje je zabranjeno — dapače ni nedužne djačke svečanosti, koje su se imale obdržavati dne 30. svibnja, morale su izostati. — „Venkov“ pak piše o članku njemačkog žurnaliste Aleksandra Redlicha, koji je ovaj napisao u berlinskom jednom listu „Vossische Zeitung“ o Česima. Češki agrarni list piše: Medjutim, što bečka vlada i ovdjašnji Nijemci hoće da silom učine iz češkog pitanja stvar posvema malog t. zv. domaćeg značaja, obraća se inozemstvo čim dalje tim više na naše prilike i nastoji da se samo informuje o tome, što zapravo Česi hoće i kakav bi položaj rado zauzeli u skupini evropskih naroda. Stvar je veoma poučna. Prije svega svjedoči o tome, da inozemni krugovi ne vjeruju više informacijama bečkih političara, te da ne polažu veliku cijenu praznom i frazovitom ocrnjivanju češkog naroda, kakovo goji sustavno austrijska njemačka štampa već dugi niz godina a glavno sada, za rata. A dalje ta činjenica svjedoči i o tom, da je češki narod svojim dostojnim istupanjem zbilja u inozemstvu pobudio ozbiljnu pozornost, te da naši zahtjevi nisu tamo smatrani kao pobrkanost nekoliko pomiješanih mozaka, već kao iskazi faktično zrelog, usavršenog i kulturnog naroda... Nikada takodjer nisu u inozemnim listovima pisali toliko o nama i našem programu kao baš sada. Češko pitanje postaje zajista pitanjem, koje izmiče daleko iz okvira provincijalnih problema, medju koje bi ga rado strpali naši narodni protivnici. Priznaje to i sam dr. Aleksander Redlich, zastupnik glavnog urednika berlinskog velikog dnevnika „Vossische Zeitung“, koji je naročito došao u Prag, da tu razgovara s vodjama pojedinih stranaka, te da sam tako prouči češko pitanje i uvjeri se o tome, kamo Česi zapravo smjeraju i za čim idu. Bio je tu cio tjedan i o svojim je istraživanjima napisao članak, tiskan u „Vossische Zeitung“ pod naslovom „Češka i Austrija“. U tom članku veli, da mora štovati visoki nivo, na kojem se giblje politika radikalnih Čeha. Čuo sam, veli tu Redlich u Češkoj u jednom tjednu o izvanjskoj politici više govoriti a takodjer sam o njoj morao govoriti više, nego li u Beču, kroz cio prošli mjesec. Razumio sam takodjer, da dosadašnji put do njemačko-češkog sporazumka u Češkoj nije zato mogući, jer obzor njemačkih predloga i polemika glede sporazumka jedva da dolazi preko pojma Plznja, Budjejovica i Trutnova, dok Česi istodobno razmišljaju o budućoj tvorbi Evrope...“ Ole, veli na to „Venkov“, tako piše redaktor berlinskog lista, koji sigurno nije došao k nama, da češku stvar iznosi i propaguje! A dovoljan bijaše samo jedan tjedan za to, da već doznate, kako se izvraćeno i nepravo piše i govori u austrijsko-njemačkim krugovima o Česima i njihovoj političkoj izobrazbi“.. Obustavljeni „Narodni Listy“ izdat će svojim čitačima autografičku uspomenu, naime velik spomen-list, koji će svaki biti vlastoručno potpisan od predsjedništva i članova redakcijonog zbora „Narodnih Listyju“. Bit će tu preko 30 vlastoručnih potpisa najuglednijih čeških političara, pisaca, pjesnika i novinara. Spomen-list će stajati 6 kruna.

•

Iz Hrvatske. „Hrvatska Riječ“ javlja, da je na skupštini gradskog zastupstva u Zagrebu izvjestio načelnik dr. Srkulj o sudjelovanju grada Zagreba na proslavi 50-godišnjice „Narodnog divadla“ u Pragu. Zagreb su zastupali načelnik dr. Srkulj, te gr. zastupnici Ancel, dr. Pavelić, Krok i Ausch. Načelnik je rekao dalje: Nemam riječi da opišem srdačni, upravo veličajni doček, što su ga braća Česi priredili Hrvatima, a napose predstavnicima grada Zagreba od granice Češke do Praga, u samom Pragu i opet od Praga sve do granice. Svigdje su nas najvećom prijaznošću i gostoljubivosti susretali i tetošili. Za odaslanstvo grada Zagreba bijaše najvažniji čin sudjelovanje u svečanoj sjednici u Panteonu češkog muzeja. Tu sam ja u nazočnosti živih svjedoka jubilarne svečanosti, nad kojim je lebdio duh mrtvih velikana čeških, a medju njima i onih, koji su zbog zasluga oko preporoda našega našemu srcu tako blizu i tako mili, isporučio čestitku i pozdrave grada Zagreba. To je bila kulturna slava, dostojna naroda, kakav je češki narod, ali ta kulturna slava ne bi bila moguća bez materijalne kulture, kojom je češki narod stekao prvo mjesto medju Slavenima, a jedno od prvih medju svim kulturnim narodima evropejskim. Ta im materijalna kultura daje jakost i neslomljivost u borbi za narodni opstanak, a želja svih naših učesnika jest ta, da bi i hrvatski narod kraj visoke duševne svoje kulture, stvorio sebi neslomljivu bazu naše budućnosti. Molim sl. skupštinu, da ovdje na ovom mjestu izreče srdačnu zahvalu priredjivačkom odboru i gradu Pragu za gostoljubivu i brižnu pažnju, kojom su za svečanosti Narodnog divadla u Pragu obasuli predstavništvo grada Zagreba. Živili! Nazdar! Zastupnici udariše u gromki „Živjeli!“ i „Nazdar braća Česi!“

Dnevne vijesti.

Iz memoara bivšeg poslanika. U poznatoj newyorškoj političkoj smotri „The Worlds Work“ objavljuje amerikanski državnik i bivši poklisar u Carigradu, Henry Morgenthau, dugo izvješće o svojoj političkoj misiji u Turskoj u godinama 1913—1916. U tom sastanku opisuje političke dogadjaje prije balkanskog rata i politiku do dana, kad su Udružene države prekinule odnošaje s Turskom. Pisac ističe, kako su Udružene države ponudile Turskoj dalekosežnu financijalnu pomoć, te bi se prenov[...] turska država. Ali do toga nije došlo. Poseb[...] poglavlje posvećuje Morgenthau neposrednoj pre[...] historiji svjetovnog rata. Uslijed dobrih odno[...] sa Wagenheimom doznao je više u krunskom vije[...] od 5. srpnja, negoli ostali političari. Njemačka n[...] nikada prikrivala svoju namjeru, da želi izazv[...] rat protiv udruženih vlasti sporazuma. Doslov[...] piše amerikanski poklisar u drugom dijelu svo[...] uspomena: „Barun mi je Wagenheim pričao, da car Vilim na krunskom vijeću od 5. srpnja stav[...] svim prisutnim generalima, poklisarima, gospoda[...] skim političarima po redu slijedeće pitanje: Da ste spremni za rat? Svi su odgovorili, da jes[...] osim finančnih političara, koji su si izmolili rok [...] nekoliko sedmica, da dovrše operacije i da nakup[...] robe. Krunsko je vijeće zaista odlučilo, da [...] pustiti finansierima vremena, da izvrše svoju zadaću. Kasnije je Wagenheim govorio još iskrenije [...] tvrdio, da će Francuska biti za nekoliko sedmic[...] poražena, što će Njemačkoj omogućiti, da upotre[...] Francusku kao zalog protiv Engleske i da pris[...] takodjer ovu državu na mir. Kao mirovne uvje[...] kazao je Wagenheim, da će Njemačka tražiti o[...] Francuske ratnu odštetu od 25 milijarda franak[...] ako sklopi odmah mir, a 100 milijarda, ako bi s[...] mir odgadjao uslijed francuskog otpora. Dalje ć[...] Njemačka tražiti luke i stanice za ugljen na čitavo[...] svijetu. „Ne radi se baš toliko o aneksijama, ka[...] o gospodarskoj vrhovnoj vlasti na svijetu“ — t[...] je bila Wagenheimova politička vjeroispovijes[...] U ostalom je očekivao sa stalnošću skorašnju po[...] bjedu, koja se medjutim ne bi smjela oslabi[...] intervencijom, kao što godine 1870., već bi moral[...] značiti konačno poniženje poraženoga. Zapis[...] Morgenthauovi obuhvaćaju čitavo vrijeme njegovo[...] boravka u Turskoj, sve do zadnjeg dana.

Nova velika banka u Zagrebu. Kako se pogo[...]vara imala bi se u skoro vrijeme osnovati u Zagreb[...] velika nova banka sa madžarsko-njemačkim kapi[...]talom. Osnivači da su Union-banka, Bodencredit-anstalt i Peštanska ugarska komercijalna banka. Osnovna glavnica imala bi biti 10 milijuna. Ka[...] ravnatelj spominje se g. Antić od Austro-bosansk[...] banke i g. Herzog od peštanske komercijalne bank[...] na Rijeci. Navodno su već uzete i prostorije tvrtk[...] „Orendi“ na Jelačićevom trgu.

Prosvjeta.

Ivo Vojnović: Dubrovačka Trilogija. Primili smo kao prvu knjigu nove „Narodne knjižnice“ vrlo dobro izdanje ovog majstorskog djela Vojnovićevog. Naročitu vrijednost dobija ovo izdanje time, što ima veoma opširan, a upravo izvrstan predgovor zemljaka autorovog dra. Matije Lisičara. Ovaj je predgovor ne samo najbolje i najljepše, što je dosad napisano o „Trilogiji“, nego će širem općinstvu svojom opsežnošću, i vanrednom erudicijom i jasnoćom vrlo dobro doći kao komentar za bolje razumijevanje samoga djela. Izdanje je lijepo opremljeno na dobrom papiru, donosi najnoviju sliku autorovu i naslovni list J. Miše, a osim toga vrlo je jeftino: stoji samo K 2.50, elegantno vezano K 3·70. Toplo preporučujemo. — Ne bi smjelo biti nijednog našeg inteligenta, koji ne bi poznavao „Trilogiju“, uz Cengić-agu naše najbolje umjetničko djelo. Godišnja pretplata na „Narodnu knjižnicu (24 sveska) K 10, poštom K 11·—. Adresa: „Narodna knjižnica“ Zagreb, Vojnička ulica 13.

Umjetnička izložba na Rijeci. Kako javljaju „Primorske Novine“ otvorena je bila u nedjelju, dne 9. lipnja u 9 sati prije podne izložba hrvatskih umjetnika. Izložba je u riječkoj „Narodnoj čitaonici“. Na toj su izložbi izloženi i slikarski radovi mnogih naših umjetnika, a „Primorske Novine“ se nadaju, da će općinstvo grada Rijeke i Sušaka posvetiti osobitu pažnju toj izložbi. Izložba je otvorena dnevno od 9—1 sat prije podne i od 2—7 pos. podne.

Almanah Maj 1918. izašao je iz štampe sa veoma biranim sadržajem, u kome je saradio član austrijskih delegacija Čeh Gustav Heberman, poslanik Ludvik Pik i ostali saradnici iz Češke i sa Slovenskoga juga, u medju njima i pjesnik Aleksa Šantić. Pojedini brojevi 80 fil., 10 komada K 6·60 franko. Naručbe obavlja J. Šmitran, Plzenj, (Češka), redakcija „Omladine“. — Našim čitateljima osobito našem radništvu preporučamo ponovno taj prigodni almanah.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina IV. U Puli, srijeda 12. lipnja 1918. Broj 1048.

S ognjem i mačem.

Prohujale su već tri njemačke ofenzive preko vijeta a četvrta se već pomalja. Što znače li ove uhe riječi? Da li su to čini od svjetovno-političkog amašaja, da li su to slavna djela? Koji su rezultati ilnim ovim naponom snaga bili postignuti? Da bi e moglo predočiti sliku bojnog polja iza takvih ofenziva i širiti njezinu snimku širom svijeta, osvijestili bi se ljudi, svršilo bi klanje i krvoproliće, dokrajčila bi se razaranja. Svjetski je rat ožigosan znakom mašinerije, grube sile. Generali i generalisimusi postali su običnim mehaničarima rata. Za čitavog tog rata nije bobjedila genijalna ideja, silniji um vojskovodje, pobjedila je jedino bolja organizacija, bolji stroj. Doživjeli smo Brusilovo klanje milijuna i milijuna, prešali smo kojekakve francuske i engleske krvave navale, na stohiljade je Talijanaca iskrvarilo se na sočkoj fronti. Kao da nije još dosta krvavom tom i udom karnevalu, tom medjusobnom tamanenju i ubijanju naroda bez svrhe i bez cilja. Mjesto Brusilovih ofenziva doživljujemo sada Hindenburg-Ludendorffove ofenzive. Promijenili se ljudi, posljedice su ostale iste. Nijesu nam ni najmanje simpatični napoleonski ratovi; ali napoleonsko doba značilo je nešto za napredak Europe. Napoleonovi su vojnici pronijeli Europom novi duh, novo shvaćanje. Napoleonovi su vojnici oslobodili razbaštinjene od predrasuda i bez onog doba prodavali bi i današnji njemački knezovi svoje podanike engleskom kralju, da ih upotrebi u ratu protiv slobodoljubnih Amerikanaca. Napoleonovo doba poznato je nama samo kao epizoda povijesti ratova. Ali dublji je smisao onog vremena ostao nama tajna. I baš u tom je pogledu preporodila se pred sto godina Europa. Narodi su na svijetu postali zreliji i zdraviji, svijesniji svoje sopstvene snage, svojih prava na život. Posljedica je tog preporoda bila revolucija 1848., bio je ustav, koji se je proveo po svim europskim državama, izuzev — za njezinu nesreću — Rusiju. Od onog se doba kreću narodi slobodnije, nijesu tek puko orudje u rukama silnika. U ono se je doba rodila misao narodnog oslobodjenja i veliki su narodi pretvorili doskora mišnjo i nadu u čin.

Ali rat kao cilj postao je iza Napoleona odvratan svim narodima i apsolutistička je Europa imala začudno laku igru, kad se je digla protiv Napoleona te restaurirala staro stanje i stare prilike. Napoleon je uza svu svoju genijalnost i veličinu kao čovjek postao kao vječiti ratoborac mrzak svim narodima Europe, pa i samim Francuzima. Pod lozinkom mira i boja neprijatelju mira, Napoleonu, išli su narodi u boj i pobjedili na lipskim bojnim poljanama. Sam Napoleon, koji je kao silna oluja prodrmao Europu i europske narode iz stogodišnjeg sna, koji je pročistio truli vazduh, u kojem su živjeli, postao je žrtvom mača, kojim se služio. Danas nemamo više Napoleona, danas nemamo više njegovih vojničkih i političkih ideja. Danas imademo samo užasnu tehniku, bombometne aeroplane za miroljubive gradjane i otrovne plinove za junačke borce na frontama. Danas ne pobjedjuje više junaštvo pojedinca; danas pobjedjuje bolji top i otrovniji plin.

Ideje, koje su se porodile tečajem današnjeg rata u glavama slavnih vojskovodja, imadu mnogo srodnoga sa fantazijama dječurlije, koja igra Indijance. Da su se ove ideje oživotvorile, zato se mora vojskovodja zahvaliti ne osobnim vrijednostima, već samo preciznosti i ustrajnosti rada u zaledju. Čovjek je postao jednostavnim strojem, nuzgrednim dijelom glavnog aparata, topova, strojnih pušaka i aeroplana. Zatvorene fronte onemogućuju svaki genijalni manevar. Ovaj se zid mora probiti, silom probiti i tu ne odlučuje nikakva ideja, već jedino broj topova, broj strojnih pušaka, kvaliteta otrovnih plinova i broj pričuva. Kod jedne ofenzive računaju se gubici kao normalni, ako ne nadilaze 50 po sto. Ali broj zarobljenika nije glavna stvar; glavno je koliko si topova i strojnih pušaka zaplijenio.

Ciljeve ovog smo rata razabrali iz mirovnog ugovora, koji se sklopio u Brestu-Litovskom. Wilson je kazao — a mi mu vjerujemo — da ga je najviše muke stalo, da uvjeri saveznike, e nije stupio u rat zbog kojekakvih teritorijalnih ili komercijalnih interesa. Ovi teritorijalni i komercijalni interesi potisnuli su posve u pozadinu jedine opravdane interese — čovječje interese. Jedan život vrijedi više nego li svaki umotvor, jedan spašen čovjek znači veću vrijednost od jedne dobljene bitke.

Rat se taj vodi protiv interesa čovječanstva. Ide se za tim, da se stvori na svijetu nove robove i nove gospodare, da se prouzroči prema tome nove sporove i nove ratove. Pokojni je njemački poklisar u Carigradu Wagenheim kazao, da se taj put mora posve skršiti Francusku. A imade ljudi, koji hoće da posve unište Njemačku i njemački narod. Za to se dakle vodi rat.

Ali naš cilj ne može biti istovjetan sa ovim barbarskim namjerama. Mi imademo pred očima samo jedno: Vječni mir. Mi ne bi nipošto očajavali nad sposobnošću čovječanstva, da nijesmo bili kadri izumiti dalekometni top, koji puca na Pariz, ili Zepelin, koji baca bombe, ili aeroplane, koji haraju i razaraju po gradovima za frontama. Ali morali bi očajavati, kad taj tehnički tako dotjeran svijet ne bi bio kadar, da si stvori temelje spokojnog i sretnog života, bez ratnih pogibelji, bez ratnih zločina.

Ne s ognjem i mačem, idejom vječitog mira, dakle sveopće ravnopravnosti, sveopće sreće moramo preporoditi svijet. Neka tehnika propadne, samo da se duša spasi.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na najdonjem toku Piave opeta se izjaloviše dva talijanska sunka. I u jarugi Frenzella bila su suzbita neprijateljska izvidnička odjeljenja. Sjeverozapadno od Korice u Albaniji su Francuzi opeta započeli svojim navalama. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Kroz dan umjerena bojna djelatnost postala je živahna samo sa obiju strana Somme. Poslije jakog porasta vatre navalio je neprijatelj na veće medju Ancreom i Sommom. Mjesne neprijateljske provale na cesti Corbieres-Braye zadržane su protunavalama. Pred ostalom frontom navala se je krvavo izjalovila. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Za dva dana bojeva navala je vojske generala Hutiera postigla namjeravani uspjeh te nas dovela u posjed visinskog područja jugozapadno od Noyona. Udarac je zatekao neprijatelja, koji je bio pripravan na našu navalu i poredan u duboke vrste, u najjačem položaju. Francuske divizije nijesu usprkos tome mogle odoljeti žestokoj navalnoj snazi naših četa. I divizije francuskih pričuva, koje su dopremljene u svrhu protunavala, bile su jučer u ogorčenom boju suzbite. — Na desnom navalnom krilu održale su čete generala pl. Ottingera proti žestokim neprijateljskim navalama južno od Assainvillersa zauzete neprijateljske linije. Čete generala pl. Weberna bore se kod Courcellesa i kod Merya. Na obim stranama ceste Roye-Estrees-St. Denis osvojiše isto visinski greben istočno od Merya, probiše 4 neprijateljska položaja te baciše neprijatelja prema Arondei. Usprkos žilavoj neprijateljskoj obrani izvojštiše si čete generala Schölera prelaz preko Matze. Izakako su u jurišu osvojile visine Murquegliese i brdo Vignemont prodriješe u nezadrživoj navali do Antheulla. Zbor generala Hofmanna provalio je u neprekidnom boju pojas neprijateljskih položaja na visinama južno od Thiescourta. Na visinama, koje se prema jugu spuštaju na Oisu, prodriješmo do Ribecourta. Broj je zarobljenika prekoračio 10.000. Time je broj zarobljenika, dopremljenih od vojne skupine njem. prijestolonasljednika od 27. svibnja dalje, dostigao oko 75.000. Na fronti od Oise do Reimsa položaj je nepromijenjen. Ponovne neprijateljske navale sjeverozapadno od Chateau Thierrya skršile su se uz velike gubitke. — Ludendorff.

Rat.

Izakako su Nijemci provalili u francusku frontu izmedju Soissonsa i Reimsa u dubini od 60 kilometara stvorila se zapadno od Soissonsa polukruglasta izbočina fronte, čiji je vršak bio izmedju Noyona i Soissonsa, a baza kod Montdidiera i Chateau Thierrya. Nijemci idu svojom navalom jugozapadno od Noyona sve do odsjeka Montdidiera za tim, da si i na desnom krilu svoje operacione fronte izmedju Montdidiera i Reimsa izdube sličnu provaliju, kakvu su postigli svojom zadnjom navalom izmedju Reimsa i Soissonsa. Na taj način kušaju da iskoriste strateški položaj, koji je nastao na francuskoj fronti uslijed provale izmedju Soissonsa i Montdidiera i da zahvate sa dvije strane imenovanu izbočinu, čime bi postigli lijep materijalni uspjeh te se istodobno dobrano primakli Parizu. Ovaj su put navalili na fronti širokoj 35 kilometara. Francuska je fronta popustila po dvodnevnoj navali u širini od 15 kilometara, dok su oba francuska krila ostala do sad neozledjena. U centrumu provalili su u dubini od 10 kilometara, dakle pet kilometara na dan. Broj zarobljenika iznosi za prva dva dana ofenzive 10.000. Imademo dakle pred sobom operaciju, na koju su Francuzi bili pripravljeni, i koju su poslije udarca izmedju Reimsa i Soissonsa mogli očekivati. I ovog puta smjeraju Nijemci na važna stjecišta željeznica na Compiegne i na još važnije Montalair-Creil izmedju Amiensa i Pariza. To su veoma važne točke, predstraže Pariza; kroz njih teku glavne pruge iz Calaisa preko Amiensa u Pariz i iz Pariza na frontu. Francuzi slijede obrambenu taktiku, koju su prokušali kod zadnje ofenzive. Drže se krčevito lijevog i desnog krila, dok popuštaju neprijateljskoj navali u središtu. Zanimivo jest, da su Francuzi poduzeli odmah prvi dan njemačke ofenzive protunavalu na desno njemačko krilo. I na lijevom njemačkom krilu uspjeva napredovanje samo polagano i uz trajne bojeve. U centrumu su Francuzi elastički popustili njemačkoj navali, a to im je, čini se, pošlo bolje za rukom, negoli kod Soissonsa i Reimsa. Brzim je uzmakom mogao spasiti veći dio vojske iz ugruženog pojasa te si prištediti pričuve. Ali navala je tek u povojima i prema tome je svako umovanje za budućnost preuranjeno.

•

Francuski izvještaj od 9. lipnja na večer: Nova ofenziva, koju su jutros rano započele njemačke armije, razvija se sa žestinom na fronti od 35 kilometara, izmedju Montdidiera i Oise. Neprijatelj podvostručuje sa znatnim silama svoja nastojanja, da provali u naše položaje. Naše su čete posvuda izdržale sunak te se na čitavoj fronti brane tvrdokorno. Time je neprijateljski sunak bio ozbiljno zadržan i osporen. Na lijevom krilu nije Nijemcim uspjelo, da prodju preko naše zaštitne zone. Bili su zadržani na liniji Ribecourt-Fretoy, do koje su doprli. U središtu bio je neprijateljski udarac osjetljiv. Iza različitih od Nijemaca poduzetih užasnih navala uspjelo im je, da se ustale u selima Ressons-sur-Matz i Moreuilu, gdje nastavljaju naše jedinice prve linije svoju obranu korak po korak. Na našem desnom je krilu neprijatelj naišao na isto tako ustrajan otpor. Unatoč njegovom naprezanju ustrajali smo na fronti Belval-Conectencourt-Ville.

•

Talijanski izvještaj od 10. lipnja: Topnički dvobojevi od Tonala sve do Brente te na donjoj Piavi. Pokušaji neprijatelja, da nas prenerazi većim odijeljenjima, bili su suzbijeni u dolini Lagarine, u dolini Arse, u kotlini Laghi i na Spinucci. Talijanske i engleske su patrole potjerale neprijateljske izvidničare u različitim odsjecima gorske fronte na bijeg. Tijekom takvog poduzeća zaplijenile su na klancu Orso oružja i materijala. Naša su ljetala bacila 4 tona bomba na skladišta, na neprijateljske komunikacije i na stjecišta cesta. 5 je neprijateljskih aparata bilo oboreno u zračnom boju.

•

Belgijski izvještaj od 9. lipnja: Tečajem zadnjih dviju dana bila je topnička djelatnost u odsjeku Nieuport i Dixmuiden osobito živahna. Tečajem zadnje noći kušao je neprijatelj primaći se našim linijama u smjeru na St. Georges. Kod toga je zapao u našu zapornu paljbu te se nije mogao približati našim položajima.

•

Amerikanski izvještaj od 9. lipnja: Sjeverozapadno od Chateau Thierrya poduzeo je neprijatelj tečajem noći novu navalu protiv naših položaja kod Boureches, koja je bila pripremljena topništvom i strojno-pušćanom paljbom. Navala se je skršila uz teške gubitke po napadača. U tom području i u Picardiji živahni topnički bojevi. U odsjeku Marne bio je dan obilježen popuštanjem topničke djelatnosti.

•

Javljaju iz Züricha: Francuske su vojničke oblasti zaplijenile sav raspoloživi željeznički materijal pariško-lyonskog sredozemnog željezničkog društva za transport četa i ratnog materijala. Na različitim sporednim je linijama bio obustavljen promet.

•

Polag službenih podataka iznosili su engleski gubici tečajem mjeseca svibnja na mrtvima, ranjenima i nestalima 7695 časnika i 154.939 momaka. Gubici brodovlja iznosili su 54 časnika i 339 momaka. Mjeseca siječnja izgubili su Englezi 1481 časnika i 27.912 momaka; veljače 657 časnika i 48.412 momaka; mjeseca ožujka 1043 časnika i 11.074 momaka i travnja 8996 časnika i 47.250 momaka.

*** Burianov put u Berlin.** Iz Berlina javljaju: „Kreuz-Zeitung“ je doznala, da se nema očekivati da će se poljsko pitanje riješiti prigodom posjeta grofa Buriana u Berlinu. Nasuprot uvijek ponavljajućem se austrijskom zahtjevu, da se poljsko pitanje riješi u austropoljskom smislu, upozoruje se službene njemačke strane, da to riješenje nije njemačkoj vladi po volji. Poljsko je pitanje u cjelokupnom kompleksu pitanja, o kojima treba raspravljati sa Austro-Ugarskom, samo pitanje druge vrsti, čije je riješenje zavisno od riješenja cjelokupnih pitanja,

— U berlinskim političkim krugovima pokazuju veliko zanimanje za posjet grofa Buriana, koje je tim veće, što se čuje, da će grof Burian predložiti njemačkoj vladi gotovo već riješenje poljskog pitanja. S tim riješenjem ne suglasuje nijedna njemačka stranka. Za jedino praktično riješenje smatraju samostalnost poljske države bez ikakvih aneksija ili okrnjenja. Na taj bi se način postiglo automatski savezničke odnošaje izmedju obiju carevina. Izvanjska bi se politika pripojila srednjoevropskoj misli. „Slovenec".

*** Protiv izvoza živeža u Austriju.** „Grazer Tagblatt" javlja: „Az Est" započeo je novim huckanjem protiv izvažanja hrane u Austriju te izjavlja, da je nestašica voća u Ugarskoj prouzročena time, što se voće kriomčari po nečuvenim cijenama u Austriju, dok je u Ugarskoj ostalo samo 20 (!) po sto od žetve. Isto se dešava takodjer sa zelenilom. List traži bezodvlačnu obustavu izvoza u Austriju. — Prehrambeni je ured uslijed toga, što u Budimpeštu ne dolazi voće, odredio, da čitava žetva voća u odemburškom komitatu mora ostati u zemlji, te ne smije biti izvezena u Austriju.

*** Češko-slovačka legija** bila je pozvana od načelnika političkih i vojničkih oblasti u Bolonju. „Associazione patriotica" pratila je gostove. Vojničke su glazbe povele legiju u grad, gdje je bila pozdravljena na trgu Vittorio Emanuele te otpjevala češku himnu. („Grazer Tagblatt".)

*** Trident, Trst, Prag, Varšava.** Pod ovim naslovom piše „Dresd. N. Nachrichten" iz Beča: „U posljednje doba nastala je promjena u medjunarodnom držanju Italije. Dosad je bila talijanska politika odredjena jedino prema narodnim aspiracijama, čisto talijanskim interesima. Ali sada je Italija proširila svoje aspiracije. Pri svečanosti trogodišnjice, što je Italija stupila u rat, proglasila se je Italija za zaštitnicu panslavizma, a u tom je pogledu tako rekući preuzela ostavštinu Rusije. Orlando nije govorio samo o Trstu i Tridentu, nego takodjer o Pragu i Varšavi, a Italiji osobito uklesao žig središta svih agitacija proti eksistenciji monarhije. Izdajnički sjevero- i jugoslavenski bjegunci nalaze u Italiji najprijateljskiju potporu. Italija se njima ponosi i slavi ih". „Venkov"

*** Presenetljiv odgovor.** „Arbeiterwille" piše: Ovih su dana tako rekavši službeno javili o paklenskom nacrtu antante, o njenoj političkoj ofenzivi proti Austro-Ugarskoj. Antanta hoće da se otkriveno natječe za savezništvo austrijskih i ugarskih Slavena time da je obećala Česima i Jugoslavenima ispunjenje njihovih narodnih i državnih nastojanja, dok Poljake pridobila svepoljskim programom itd. Iz Budimpešte pak izvješćuju sada, da će se grof Burian otputiti u Berlin, da raspravlja takodjer o jugoslavenskom programu, koji bi se u slučaju austro-poljskog riješenja imao urediti u smislu madžarskih interesa. To uredjenje neka se sastoji u tome, da se Bosna i Hercegovina pripoji Ugarskoj a Dalmacija Hrvatskoj, to znači, da bi Madžari i nadalje gospodarili Hrvatima. To „riješenje" i uredjenje držalo bi se naravno samo tako dugo, dokle bi ga držale bajunete. Ozbiljna ofenziva političke antante dobila bi time zaledje, koje u istinu zasluži, da si ga čovjek promotri. Zahtjevi austrijskih i ugarskih naroda za samostalnošću stajali bi onda nasuprot na jednoj strani obećanja antante, koja tvrdi, da će ispuniti njihove želje, na drugoj strani već dosad zloglasno zapostavljanje Nijemaca, Slovaka, Rumunja, Hrvata i Rusina te podjarmljivanje Dalmatinaca i Bosanaca pod madžarsku šaku te uništenje narodnih ideala i nada Poljaka, Čeha, Jugoslavena, Talijana i Rusina u Austriji — moramo ustvrditi, da hoće austrijski državnici, kako se čini, presenetljivo odgovoriti na političku ofenzivu antante. „Arbeiterwille" veli, da je potrebno, da o tome progovori takodjer parlamenat svoju riječ.

*** Finski socijalista o njemačkoj socijalnoj demokraciji.** Sirola bivši ministar vanjskih posala pod socijalističkom vladavinom, koji boravi sada kao bjegunac u Moskvi, izdao je proglas na socijaliste čitavog svijeta protiv Njemačke i osobito protiv njemačke socijalne demokracije. „Nema zločina", piše Sirola, „za koji se njemačka socijalistička većina ne bi bila činila sukrivom. Istina je okrutna ali sigurna. Mi je optužujemo pred čitavim svijetom. Njemačka je pomoću svojih agenata izazvala u Finskoj gradjanski rat, e bi mogla intervenisati. U toj do nedavna najdemokratičnijoj zemlji na svijetu uredila je Njemačka sada režim grozote, otela radnicima sva politička prava te na hiljade postreljala bez procesa. Da okruni svoj rad, sprema se Njemačka, da uvede u toj zemlji monarkiju. I protiv ovog zločina nije njemačka socijalna demokracija podigla svoj glas".

*** O raspoloženju u Alzaciji-Loreni** raspravljali su dne 7. t. mj. u njemačkom rajhstagu. Socijalno demokratski zastupnik Wendel u nekoj debati izjavio, da je se raspoloženje, koje je na početku rata bilo u Alzaciji-Loreni izvrsno, promijenilo krivnjom oblasti u ogorčenje i neprijateljstvo. Alzacija-Lorena **mora postati savezna država, inače će nam ostati zemlja, dok ćemo srca izgubiti kad bi se sada vršio plebiscit (pučko glasovanje),** četiri bi petine stanovništva glasale za Francusku, ne iz veće ljubavi prema trobojnici, već za to, da se riješe vojničkog režima.

*** Briga njemačkih socijalnih demokrata.** „Slovenski Narod" javlja: Socijalno demokratska frakcija njemačkog rajhstaga jednoglasno je zaključila, da će socijalno demokratski rajhstag-ški podpredsjednik morati izvršiti obične dužnosti, koje mu nalaže podpredsjedničko mjesto. Scheidemann će morati dakle ići k caru u audijenciju, primi li ovaj predsjedništvo. Scheidemann će takodjer morati kliknuti „Hoch" caru, narodu i domovini, s kojim će se zaključiti svako zasjedanje, bude li on slučajno predsjedao državnom saboru.

*** Novi izborni red u Poljskoj.** Poljačko je regentsko vijeće odobrilo zaključak ministarskog vijeća o sazivu državnog vijeća, te će 22. t. mj. biti svečano otvoreno državno vijeće. Nacrt izbornog reda za zemaljski sabor predvidja sveopće, jednako i tajno pravo glasa sa nekoim osobinama proporcijonalnog prava glasa. Svaki će izborni kotar birati više zastupnika. Glasovat će se pomoću listina. Aktivno izborničko pravo imade svaki državljanin, koji je dovršio 25. godinu, a pasivno pravo svaki, koji je dovršio 30. godinu. Nacrt izbornog reda za senat (gornju kuću) odredjuje, da polovica članova mora biti birana a druga polovica imenovana.

*** Iz Amerike.** Poing vijesti stockholmskih novina zaključila je amerikanska vlada, da će izgnati sve vojnoobvezane inozemce, koji kao takvi traže oslobodjenje od vojničke službe.

Domaće vijesti.

Iskaznice za godinu 1915. rekvirirana marva moraju se predati, kako javlja tvrdjavni komesar, općinskim uredima, koji će zapis iskaznica poslati za isplatu c. i k. tvrdjavnoj intendanciji u Puli. To se provadja radi toga, da bi seljaci dobili svoj novac bez gubitka vremena i da se čini kraj glasinama, da će seljaci na temelju iskaznice kasnije dobiti novu marvu.

Dojeće majke mogu u kuhinji za mlijeko dječjeg doma dobiti mlijeko, u koliko dopušta zaliha mlijeka. Posjednice legitimacija B sa takim brojkama neka se prijave kod ureda u takim danima mjeseca. One, koje posjeduju legitimacije sa lihim brojkama neka se prikažu na lihim danima.

Obznana. C. i kr. vojnička uprava sagradila je u vojničke svrhe vodovod iz Sladonje u Alturu i Kavran, te je zapitala, na temelju § 27. slova b, istarskog zakona o pravu vode, od dne 28. 8. 1870., P. Z. L. br. 52., za službenu odredbu, da vlasnici nepokretnine, koje su taknute od vodovoda i dotičnih namještaja dadu privolu služnosti za postavak vodovodnih cijevi i drugih namještaja. U svrhu odluke ove molbe, dotično u svrhu ustanovljenja podijeljenja odštete vlasnicima zemljišta, biva na temelju § 82. zakona o pravu vode, odredjena rasprava na licu mjesta za dne 27. junija 1918. Povjerenstvo će započeti uredovanje u 8 sati ujutro kod sisaljke vode u Sladonji, a odanle prosljedit će cijeli razmak. Zanimane stranke imaju čekati povjerenstvo kod svojih zemljišta. Općinsko područje Kavrana obaći će se jedva od 2 sata popodne. Kod ove rasprave imaju se iznijeti svi prigovori, koji nijesu već prije učinjeni; u protivnom slučaju smatrat će se, da zanimanici suglasuju sa namjeravanom napravom i time potrebitim odstupom ili opterećenjem vlasništva zemljišta, te će se izdati presuda bez obzira na kasnije uložene prigovore. Vlasnici zemljišta ili njihovi opunomoćenici moraju donijeti sobom na lice mjesta zemljišni posjedovni list ili kakvu drugu ispravu, kojom će dokazati, da su oni vlasnici zemljišta. Kod ove komisije raspravljat će se takodjer i o izdavanju vode iz ovog vojničkog vodovoda civilnom pučanstvu. Od c. kr. kotarskog poglavarstva. Pula, dne 8. junija 1918. C. kr. tvrdjavni povjerenik.

Zaplijena žetve sijena i slame. Tvrdjavni povjerenik saopćuje: Na temelju naredbe ureda za prehranu pučanstva od dne 3. junija o. g. D. Z. L. br. 192 daje se na opće znanje, da je cijela žetva sijena i slame svake vrsti (raži, pšenice, jačmika, zobi, turkinje, leće, pasulja, boba, graha, lupine, prosa itd.) podvržena zaporu na korist države. Nijedan proizvoditelj nema dakle prava na slobodno raspolaganje sijenom ili slamom njegovog proizvoda. Tim je strogo zabranjen sada kao i prije izvoz, kaošto i slobodno prodavanje i kupovanje sijena ili slame. Svaki posjednik sijena i slame dotično svaki proizvoditelj ili poljodjelac mora odmah prijaviti kod općine ma i najmanju količinu proizvodjenog sijena ili slame kaošto kašnje onu množinu, što će je još sbrati tijkom ove godine. Ujedno će se svaki vlasnik živine prijaviti kod općine za onu količinu dotične krme, što mu je nužno potrebita za uzdržavanje svoje marve t. j. računavši sa 10 kilgr. za dan i komad debelog blaga a 3 kigr. za sitnu marvu i to za 180 dana, da se s jedne strane utanači količinu opstojećeg sijena a s druge strane onu količinu, koja bi u jednoj ili drugoj općini slučajno manjkala. Svaka kriva prijava bit će kažnjena. Posjednici sijena i slame podvržene zaporu prisiljeni su, da prodaju filijalki nabavnog ureda svaku količinu sijena i slame za ustanovljenu cijenu od 25 K po kvintal za sijeno, a 14 K za žitnu slamu i 12 K za slamu druge vrsti. U slučaju da bi se koji vlasnik sijena ili slame, koja je od danas unaprijed podvržena zaporu, protivio prodati svoje zalihe uredu za nabavu, postupati će se silom, ali vlasniku će se kod toga odračunati 20 po sto nabavne cijene. Posjednici livada, polja i sijenokoša uopće prisiljeni su, da pokose sijeno posvuda. Oni, koji nebi bili u stanju, da to pravodobno provedu, moraju to prijaviti općinskom uredu. U općem interesu, da se sijena čim više moguće pridobije i da se sijenom i slamom postupa najvećom štednjom i razumom. Ove odredbe vrijede naravski za one količine sijena i slame, što su bile sabrane, kupljene ili spremljene možda i prije obnarodovanja ove naredbe. **Prekršitelji ove naredbe bit će kažnjeni bez obzira na temelju § 19. navedenog ukaza globom od 20.000 K ili zatvorom do 6 mjeseci,** te zaplijenom robe. — C. kr. tvrdjavni povjerenik.

Osmi ratni zajam. Uslijed uspjeha, koje je doživjela sedmica tankova u Engleskoj, odlučila su oba financijska ministra u sporazumu sa vrhovnim vodstvom vojske i sa ministrom rata, da se posluže sa mužarima od 30·5 centimetara u svrhu propagande za 8. ratni zajam, koji su se bolje iskazali negoli engleski tankovi i koji su razorili utvrde Liegija, otvorili put četama kod Gorlica te su uopće sudjelovali kod odlučnih akcija središnjih vlasti. Dva takva mužara, koja su već učinila svoju dužnost, stavljena su u tu svrhu na raspolaganje te će putovati od grada u grad, gdje će ostati barem jedan dan. Kod ovih će se mužara potpisivati ratni zajam. Pobrinut će se, da se ovu propagandu izvede čim dostojnije. Priredbu i potpisivanje ratnog zajma preuzela je zaklada za udovice i ratnu siročad. Imade izgleda, da će se i kod nas kao što u Engleskoj, gradovi takmiti medjusobno, koji će više ratnog zajma potpisati.

†

Tužnim srcem javljamo svim prijateljima i znancima žalosnu vijest, da je naš ljubljeni sinčić

Davorin-Marijan

izdahnuo, nakon kratke i teške bolesti, dne 11. lipnja, u 7 sati u jutro, u 5. godini života, svoju andjeosku dušu.

Pogreb nezaboravnog andjelka krenut će danas u srijedu, u 3 sata popodne, iz pokrajinske bolnice.

Kanfanar-Pula, dne 12. lipnja 1918.

Karla i **Antun Guštin**, roditelji.

Domoljub, brat. **Dana, Anta** i **Zlata**, sestre.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 13. lipnja 1918. — Broj 1049.

Po novim stazama.

I danas se tužimo i jadikujemo, da nijesmo zreli za veliko vreme, da je naš politički boj potičan i sitničarski, da su naše prilike uske i ograničene, naši ljudi mlačni i nestalni. Autokritika je narodna zdrav pojav, a tom autokritikom nadamo se postići savršenije oblike javnog života. Zdravom bezobzirnom ali mirnom i pristojnom kritikom želimo pročistiti političku našu atmosferu od mizma i bakcila, koji truju naš organizam. U samogoju postigli smo gvozdenom školom rata i persekucija jasniji vidik u budućnost, hladnokrvnost i srčanost u nastupu. Naši vodeći ljudi postali su jilavi, energični i ustrajni, a ovoj ustrajnosti i tvrdokornosti imademo zahvaliti, da se već po njekoji oportunista i politički trgovac uklanja iz popršta javnog djelovanja. To je unutarnji i najvažniji uspjeh, a taj će se uspjeh povećati i produbiti, budemo li slijedili neumorno i nepopustljivo naše svijetle i čiste narodne ciljeve.

Ovaj je rad preporodio najšire mase našega naroda. Naš narod je bez razlike staleža osjetio neprirodnost svog poniženja, shvatio je, da mora birati izmedju robovanja i slobode, izmedju poniženja i sveopćeg poštivanja i priznanja i da se svo oslobodjenje ne da postići bez žrtava i bez napora i muka. Ovaj se je preporod izvršio u za-čudno kratkom vremenu. Narod je dokazao da je bolji, nego li su se smjelo nadali naši najveći optimiste. Na mjesto prijašnje skepse i slabovjernosti stupio je smjeli, pouzdani sebesvijesni idealizam. Naši su se inteligenti prije rata smijali našim današnjim idealima. Skepticizam i materijalistički racijonalizam trovali su naš narod, ubijali njegovu vjeru. Ovaj podrugljivi skepticizam bio je izražaj iznemoglosti našeg doba, besplodnosti evropske kulture i nesposobnosti da radja nove kulturne vrijednote. Naš mladi svijet, koji je učio po inozemskim sveučilištima i po domaćim sveučilištima, koji bijahu puka i obično slaba kopija tudjih prilika, zarazio se strašnom bolešću posprdnog zasmjehivanja i podrugivanja i zanosio to jeme zapadnjačke trulosti i izmoždenosti medju nam narod.

Krivo su sudili naši mladi izobraženi ljudi, kad su poistovjećivali naš zdravi i jak narod sa iscrpljenim i iskranim zapadnim narodima, kad su primijenili materijalno shvaćanje sveopće kulture takodjer na naš narod. Došli su sa predrasudom medju narod, da je i on kao što i svi ostali nesposoban za stvaranje, za samostalni izražaj. Mjesto odlučnog poziva na narod, neka se ne stidi svojega, neka gradi na svojim temeljima, neka stvara nezavisno i osebujno, da obogati svoj narod i time takodjer europsku kulturu, došli su u zemlji apostoli podražavanja i nasljedovanja, došli su iz zapadne Europe sa gotovim kalupima i stvorili politike iz domaće zemlje mjesto iz obične europske šline. Dobili smo na taj način sijaset knjiga, koje su doduše bile pisane u hrvatskom jeziku ali duhom bile posve tudjinačke, dobili smo umjetnost, raskošnu i raznoliku kao parišku ali malo ili ništa našku. A naša politika odražavala je prema postrajini sve moguće europske političke struje, bez obzira na njihovu potrebu i nepotrebu, ne gledeći na naše činjeničke prilike. Ideologija banovinske politike bila je gotovo identična sa madžarskom politikom, slovenska je politika slijedila stopama Beča. Pošto su to bile samo kopije bez realnog sadržaja, postale su naše političke struje smiješne skeptičari i satiričari imali su lak posao. Danas se već preporodila slovenska socijalna demokracija, koja nije više tek slijepo orudje tudjih ideja i načela, danas se preporadja i hrvatska socijalna demokracija, ma da se nije još probila do jasnog pojmovanja i shvaćanja svojih zadaća. Zadah krivila dolazi samo iz Bosne, gdje živi kroz stoljeća zanemaren i zapušten narod i gdje vlada režim, koji imade jedinu zadaću da uguši i klici svaku zdravu biljku na narodnoj njivi. Tamo mogu da uspjevaju još jedino „Hrvatski Dnevnik", Stadler i „Glas Slobode".

Naši su domovini medjutim zdrave i mlade sile na poslu i ovaj će rad bez sumnje izvojevati svoj cilj. Tako su radili naši romantičari, naši stari ilirci. Sve što imademo, ma da je oskudno siromašno, moramo da zahvalimo njima. I mi smo u neku ruku romantičari, jer smo idealiste. Ali naš se romanticizam i idealizam izlječio kao lijenika u strašnoj vatri skepsa i materijalizma zadnjih desetgodišta. I naš je glavni oslon nepokolebiva vjera i budućnost. Ali ova vjera je zazidana na jačim temeljima, ona nije vjera u lijepu i poetičku narku romanticizma, ona ne precjenjuje narod i narodne sile. Ona vjeruje, da su ove zbiljske sile kadre, da postignu jedan cilj i osjeća dužnost, da radi za taj cilj, jer bi inače morao svaki očajavati nad mogućnošću uspjeha te vratiti se jedinoj svojoj prijašnjoj brizi, da stvori sebi čim udobniji i prijatniji opstanak bez obzira na narod i njegove patnje.

I vanjski uspjeh nije izostao. Danas se čitavi kulturni svijet ozbiljno bavi sa jugoslavenskim pitanjem. Prijatelji i neprijatelji smijali su se prije rata našim rijetkim idealistima. Danas računaju u Beču i u Pešti ozbiljno sa našom Jugoslavijom. Ministar je Seidler, zakleti naš narodni neprijatelj, priznao egsistenciju našeg narodnog pitanja. Burian i Madžari riješavaju ga na svoj način. Sada putuje taj naš ministar vanjskih posala u Berlin, koji se takodjer zanima za našu budućnost. Versailleska konferencija državnika sporazuma bavila se je takodjer sa našim pitanjem. Naš je narod danas središte svijju mogućih i nemogućih raspravljanja. Još nikada u našoj povijesti nije pobudio udes našeg 12 milijunskog naroda tolik interes u središtima europske diplomacije. Mi doduše ne držimo mnogo do europske diplomacije ali smo si ipak svijesni važnosti, da je jugoslavenski problem postao medjunarodnim pitanjem, preko kojega ne će nikoja mirovna konferencija preći na dnevni red.

Ali to je tek afirmacija. Nemojmo misliti, da imademo na svijetu takvog prijatelja, koji bi bio voljan žrtvovati ma i nešto malo za naš narodni spas. Mi se moramo samo da izbavimo; moramo se dignuti silom naših vlastitih mišica. Ne smijemo čekati, da nam drugi kuju sudbinu, bilo to u Beču, Rimu, Parizu ili Pešti. Sam se naš narod mora osloboditi, a čim više će imati snage, tim više će uživati simpatija i tim manje će imati zapreka da svlada.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: Na gorskoj fronti i na fronti rijeke Piave mjestni bojevi. U odsjecima Stilfser-Jocha, zapadno od Asiaga i na Monte Asolone suzbili smo neprijateljske sunke. U Albaniji, u prostoru kod Sina-Premte, sjeverozapadno od Korče, traju bojevi sa napadajućim Francuzima. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Topnički bojevi izmjenične jakosti. Pješačka je djelatnost ostala ograničena na izvidničke okršaje. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U teškim bojevima skršila je jučer vojska generala von Hutiera očekivanu veliku protunavalu, koju je izvelo više francuskih divizija, da opet osvoje uzvisinski blok jugozapadno od Noyona. Uz najteže je gubitke bio neprijatelj suzbijen na čitavoj njegovoj navalnoj fronti od Le Ployrona do Antheuila. Njegovi brojni oklopljeni vozovi, kojima se neprijatelj služio, leže sastreljeni na bojnom polju. Izmedju Merya i Belloia, gdje se neprijateljski udarac skršio na našem protuudarcu, trajali su ogorčeni bojevi sve do mraka. Zapadni brijeg Oise pročistili smo sve od do sjeverno od ušća Matze od neprijatelja. Broj zarobljenika, koje je dopremila ova vojska, povisio se na preko 13.000. Gubitak uzvisina jugozapadno od Noyona prisilio je neprijatelja, da napusti svoje položaje u šumi Carlepont i na istočnom brijegu Oise. Za uzmičućim smo neprijateljem oštro udarili te smo, boreći se, stigli do linije sjeverno Bailly-Tracy-le-Val—Nampcel. Tvrdokorno i bez obzira na gubitke nastavlja neprijatelj svoje uzaludne navale sjeverozapadno od Chateau-Thierrya. Više se juriša krvavo na tom mjestu skršilo. — Ludendorf.

Nj. Veličanstva brod „Szent Istvan" potonuo.

Beč, 12. (D. u.) Mornarički odsjek ratnog ministarstva saopćuje: Nj. V. brod „Szent Istvan" bio je tečajem noćnog puta po Adriji torpedovan te je potonuo. Linijski poručnik Maxon del Roewid, strojevodja Sanitz i pomorski kadet Müller kao što i od prilike 80 momaka je nestalo. Pomorski kadet Serda je mrtav. Ostatak je momčadi spašen.

Rim, 12. (D. u.) Agenzia Stefani. Ured generalnog stožera mornarice saopćuje: Kod svitanja 10. t. m. napale su kod dalmatinskih otoka dvije male talijanske torpedovke pod zapovjedništvom Luigi Rizzo na skupinu austro-ugarskih brodova, sastojeću se od 2 velikih krstarica tipa „Viribus Unitis" i zaštićenu od 10 torpedo lovaca. Naše su jedinice provalile preko linije torpedolovaca te su pogodile sprijeda ploveću krstaricu sa 2 a za njom ploveću sa jednim torpedom. Za tim su se povratile naše ladje, koje su torpedolovci proganjali, a od kojih su jednoga teško oštetile, neoštećene u svoju bazu. — Gledaj izvještaj izdan od c. i k. ratnog ministarstva, mornarički odsjek. Niti je bio drugi brod od skupine pogodjen, niti je ikoji brod od pratnje bio oštećen.

Rat.

Francuski izvještaj od 11. lipnja po podne: Nijemci nastaviše sinoć pritisak smjerom Estresz-St. Denis-Rihencourt. Na lijevom je krilu djelatan otpor Francuza; Nijemci ne mogoše zauzeti ni Le Ployrona ni Courcellesa, dok selo Mery bi jučer na 10 sati na večer opet zauzeto od Francuza. Medjutim učiniše Nijemci veoma jaka naprezanja na fronti Belly Marquelquise, gdje mogoše iz početka da jakom silom bace natrag poduzetu silnu navalu Francuza sve do Arondel, ali sjajna protunavala francuskih četa potisnula je neprijatelja na cijeloj fronti natrag i postavila ponovno postojanke na crti Belley-St. Maure južno od Marquelquise i Vandriccourta. Na desnom francuskom krilu odigraše se žestoki bojevi u šumskom predjelu sjeverno od Draslincourta. Nijemci u tom kraju sakupiše jake sile te mogoše stići do Autovala i prisiliše francuske čete da povuku svoju obrambenu crtu zapadno i južno od Ribencourta.

*

Engleski izvještaj od 10. lipnja na večer: Osim obostrane artilerijske djelatnosti u različitim odsjecima, nema sa britske fronte što da se javi.

*

Engleski izvještaj od 11. lipnja u jutro: Nočas su izvele australske čete s potpunim uspjehom dalnja malena poduzeća u blizini Morlancourt. Naše su bojne crte bile južno od tog mjesta na fronti od preko 1 i pol milje u dubljini od prilično pola milje porinute. Privedosmo 233 zarobljenika i 21 strojnu pušku i oklopnih mužara. Kroz noć izvedosmo sjeverozapadno od Morlancourta, južno od Scarpe i istočno od šume Nieppe uspješne napadaje, pri čemu zaplijenismo dvije strojne puške i nanijesmo neprijatelju brojne gubitke.

*

Engleski izvještaj od 11. lipnja na večer: Broj zarobljenika, koje smo priveli pri uspješnom boju, koji se vršio prošle noći južno od Morlancourta, iznosi 298, ubrojivši pet časnika. Inače nema što da se javi.

*

Američki izvještaj od 10. lipnja: Sjeverozapadno od Chateau Thierry poboljšaše naše čete u savezu s Francuzima ponovno svoje položaje te nanješe neprijatelju gubitaka na mrtvima i ranjenima te materijalu. Umjerena djelatnost artilerije u nizini Wevre i na marnskoj fronti. Naše četaške straže prekoračiše Marnu te izveše uspješna četaška poduzeća.

Ministar grof Burian u Berlinu.

Berlin, 12. (D. u.) Ministar je izvanjskih posala Burian stigao amo jučer prije podne u pratnji legacijskog savjetnika grofa Colloreda. S ministrom prispio je amo takodjer austro-ugarski poklisar u Berlinu, princ Gottfried Hohenlohe, koji je posljednjih dana boravio u Beču. Ministar bijaše dočekan na kolodvoru od legacijskog savjetnika Larischa, te sina državnog kancelara, ritmajstora Hertlinga, koji je ministru nazvao dobrodošlicu u ime državnog kancelara. Po podne započeše vijećanja ministra sa državnim kancelarom grofom Hertlingom i državnim tajnikom izvanjskih posala drom. Kühlmanom, koja će se nastaviti sjutra. Na večer je državni kancelar priredio u počast ministra izvanjskih posala gozbu, na koju bijahu pozvani takodjer poklisar Hohenlohe i gospoda sa poklisarstva.

* **Bečki redarstveni predsjednik — ministar unutarnjih posala.** Vraćaju se stara vremena. Živimo opet u apsolutičko doba, a ovo je omogućilo, da jedan redarstveni činovnik može postati ministrom unutarnjih posala. Time je država dobila i vladin žig policijske države. Ministar je Toggenburg predao 11. t. m. caru svoju ostavku, koja je bila primljena. Toggenburga opisuju kao čovjeka poštenih načela i valjanog činovnika, koji je neustrašivo kročio svojim putem. Radi toga su ga Nijemci, što je posve razumljivo, veoma zamrzili i radi toga je taj ministar morao otstupiti. Na njegovo mjesto stupa policijski predsjednik grada Beča Gayer. Krasnim vremenima idemo u susret.

* **Mir izmedju Turske i južno-kaukaske republike.** „Vakib" doznaje, da su pregovaranja izmedju otomanske vlade i zastupnika južnog Kaukaza bila zaključena i mirovni ugovor potpisan.

*** Seidler će raspustiti parlamenat?** Javljaju iz Beča: Jučer kasno popodne raširivala se je s različitih strana u kuloarima zastupničke kuće vijest, da ministar-predsjednik dr. vitez Seidler već ima u džepu dekret za raspust parlamenta, da raspusti kuću u času, kad bi bučna opozicija osujetila daljnji parlamentarni rad.

*** Rat na Moru.** U zatvorenom su području oko Engleske potopile naše podmornice opet 12.500 bruto reg. tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

*** Dr. Janković proti ratnom zajmu.** „Slovenski Narod" donosi iz Beča: U komisiji za kontrolu državnih dugova glasovao je član Jugoslavenskoga kluba proti ratnom zajmu. Svoj je postupak utemeljio političkim argumentima, osobito persekucijama, koje se vrše na jugu te audijencijom južnih Nijemaca i renegata.

*** Poljaci protiv vlade i posljedice.** Poljaci su na krakovskoj skupštini zaključili slijedeće: Predsjedništvo poljačkog kluba ovlaštuje se, da započne pregovaranja sa parlamentarnim skupinama, kojima bi Galiciju očuvali od dijeljenja, zaštitili zemlje, oslobodjenje od ruske vlade od aneksijonističkih namjera te bi osigurali životne zahtjeve, koje je stavio poljački klub vladi. Uslijed toga, što je vlada Seidlerova u poljskom pitanju zauzela tajnim kontraktom, koji se tiče podiobe Galicije, upravo neprijateljsko stanovište, dalje što ova vlada nije ispunila dužnosti nasuprot podanicima, koje su bile sadržane u zahtjevima poljačkog kluba, unatoč tome, što je poljački klub tri puta glasovao vladi proračun, što je ova vlada poremetila podloge za podržavanje mira medju narodnostima tečajem rata i to na nečuven način te potkopala parlamentarni život i ubila svijest o pripadnosti državi, izjavlja komisija parlamentarna, vijećajuća 9. i 10. t. m. u Krakovu, **d a j e u i n t e r e s u d r ž a v e, d a s e o d s t r a n i S e i d l e r o v a v l a d a.** Parlamentarna komisija zahtjeva bezodvlačni saziv palamenta te prosvjeduje unaprijed protiv namjera vladanja bez parlamentarne kontrole. Ovi su zaključci bili prihvaćeni jednodušno. — „Grazer Tagblatt" javlja iz Beča: Zaključci parlamentarne komisije poljačkog kluba utjecat će svakako na pregovaranja, koja se vode posredovanjem ministra Tvardowskog izmedju njemačkih stranaka i poljačkog kluba. Jučerašnji zaključci poljačkog kluba sadržavaju naime točke, koje su uperene protiv nacijonalnih i političkih interesa njemačkih stranaka. Ova formulacija izazvala je u njemačko-nacijonalnim krugovima negodovanje. — U njemačkim se krugovima govori o alternativi: ili ide vlada ili raspusti parlamenat. Na drugoj strani javlja kršćansko-socijalni list „Weltblatt", da je položaj ministra-predsjednika Seidlera sada jači, nego li je ikada bio i da uživa potpuno povjerenje carevo. Radi toga ne može se očekivati odstup ministra-predsjednika Seidlera, niti promjenu vladinog kurza. — Ministar-predsjednik Seidler igra prema tome ulogu jakog muža. Radi toga si je nabavio redara za ministra unutarnjih stvari. Neka samo izvoli raspustiti parlamenat. Tad će tekar doživjeti nešto, što do sad nije doživio. Svim narodima je u Austriji dozlogrdila unutarnja i vanjska vladina politika. Svi narodi Austrije traže pravedno uredjenje političkih prilika u unutrašnjosti i mir prema vani. Dodje li do novih izbora, bit će malo Malika i Ira, koji će se vratit u parlamenat. Novi će parlamenat biti izrazom sveopćeg ogorčenja nad izigravanjem državnih i narodnih interesa, interesa čitavih naroda i pojedinih ljudi, što si Seidler dozvoljava pomoću njemačko-nacijonalnih mameluka. Unatoč ostalim izjavama, možemo kazati vitezu Seidleru, da 90 po sto pučanstva u Austriji nema u njega povjerenja. — Zaključci poljačkog su kluba doduše zanimivi, ali bez veće važnosti. Seidler će i ovog puta nešto obećati, a poljački će klub po svoj prilici opet pregovarati sa njemačkim strankama posredovanjem kojekakvog Tvardowskoga. To su tek jalove prijetnje, koje niti Nijemci niti vlada ne uzimaju ozbiljno. Stup, preko kojega ne može Seidlerova vlada, su Jugoslaveni i Česi. Jugoslaveni i Česi ne očekuju ništa od takve vlade, nijesu voljni s njom pregovarati, ne traže nikakvih koncesija. Oni su napram vladi potpunoma složni. Dužnost je njihova, da izvrše sveopću narodnu volju a to jest boj svakoj vladi, koja neće bezuvjetno **s t a j a t i n a s t a n o v i š t u n a r o d n e r a v n o p r a v n o s t i i b e z o d v l a č n o g m i r a.**

*** Nacrti četvornog sporazuma.** Bečka „Reichspost" pripovijeda, da doznaje iz štokholmskih listova, da imadu Englezi u nacrtu pridobiti za sebe Austro-Ugarsku i odijeliti je od saveza s Njemačkom, Turskom i Bugarskom. Austrija sada, kad se je Rusija raspala, nema u četvornom sporazumu drugog neprijatelja osim Italije, a ovu bi, kaže, četvorni sporazum rado žrtvovao uz cijenu, da se Austrija odrekne saveza s Njemačkom, jer Italija, vele, jest i onako bez vrijednosti za četvorni sporazum, a samo stoji mnogo novaca i materijala i ne može, vele, na glavnom bojištu pomoći. Što hoće neprijatelj, kaže „Reichspost", jest jasno. Dalje veli: „Plinoviti je napadaj na javno mnijenje Austrije već započeo! Neprijatelj hoće izolirati Njemačku, da se može na baciti sa svom silom. A kad bi uredio svoje račune s Njemačkom, htio bi obračunati i s Austrijom u smislu Trumbićevih želja, te želja Masarykovih i njegovih drugova. Austrijska vlada mora radi toga dobro paziti, da se zaštiti od tih otrovnih napadaja, proti kojima mora zauzeti odlučno stanovište. Austrijsko pučanstvo mora biti svijesno, da ne smije prije položiti oružja, dok no bude u savezu s Njemačkom postignut častan mir". — Tako piše „Reichpost" na temelju štockholmskih informacija — kako ona veli. Ne znamo svakako, da li su te informacije bez podloge ili nisu, no svakako iz pisanja njemačkih listova izlazi, da su im pojmovi pomiješani, da im misli vrludaju amo i tamo bez ikakvog cilja. Dok su jučer javljali, da je cilj četvornog sporazuma razdijeliti Austriju i osloboditi potlačene narode, danas tvrde, da hoće četvorni sporazum, da se s Austrijom sprijatelji, i da je odijeli od saveznika, da se tim lakše može oboriti na Njemačku. Nagadjanja njemačkih listova, nas se ni ne tiču. Vjerujemo u sebe, vjerujemo, da je naš narod sposoban da bude slobodan, da je njega želja za slobodom opravdana, a što vele drugi, to nas ne smije buniti. Slobode na tanjuru ne će nam pružiti ni centralne vlasti ni četvorni sporazum.

Iz bivšeg ruskog carstva.

B e r n, 10. „Journale de Geneve" javlja iz Petrograda: Prema vijestima petrogradskih listova došlo je u Petrogradu do demonstracije za uspostavu carizma. Velika povorka obilazila je gradom, a učesnici su klicali: „Dajte nam cara! Mi hoćemo cara!" Kada je povorka pošla prema stanu boljševičke vlade, zaustavila ju vojska, koja je počela pucati na ljude. Iza toga se mnoštvo razišlo. U povorci su se nalazili ljudi iz raznih slojeva pučanstva.

L a v o v, 10. U članku, koji je na više mjesta od cenzure križan izvješćuje „Dilo" o prilikama i raspoloženju u Ukrajini. List pozivlje na jedinstvenu frontu i jedinstvenu politiku prema centralnim vlastima. Konsolidacija svih političkih stranaka u Ukrajini da je bezuvjetno potrebna. Nakon prevrata u Kijevu, priklanjaju se opće političke simpatije Austriji i lako je vjerojatno, da se Ukrajinci u svojoj mržnji prema Njemačkoj približuju Austriji. Nu ove simpatije ne smiju da idu predaleko, da ne bi izazvale pomoću Austro-Ugarske monarkije novi prevrat u Ukrajini, jer bi to bila najveća nesreća za samostalnost Ukrajine.

B e r l i n, 10. „Vossische Zeitung" dobiva iz Finske ovu vijest: Od engleske vojske, koja se nalazi na Murmanu, prispjelo je 9 časnika i 21 potčasnik sa murmanskom željeznicom na stanicu Sjamosero, sjeverozapadno od oneškoga jezera, da tamo izobraze nove ruske dobrovoljce i da preuzmu članove bivše ruske crvene garde. Ostali engleski časnici sretaju se južnije i to u Petrosavodsku i čak u Ledenom Polju (pola puta izmedju Petrograda i Petrasavodska). Tamo se sakupljaju Crvene garde, koje su utekle iz Finske u Petrograd. Iz glavne postaje Murman otposlati su prošle nedelje laki engleski topovi, mašinske puške i municija u južnom pravcu, praćeni jednim većim brojem engleskih topnika i po prilici 200 časnika. Tačno mjesto njihova boravka još je nepoznato, ali u svakom slučaju radi se o jednoj od južnijih postaja murmanske željeznice, pošto je engleski etapni zapovjednik u Kemu dobio naloge, da vodi računa o daljnjem putovanju. U Finskoj Kareliji ozbiljno se računa sa mogućnošću jedne invazije, koju sada pripravljaju engleske čete iz članova bivše raspuštene Crvene Garde. Predjašnji poglavica finske Crvene Garde Manner, kao što je poznato, otputovao je iz Petrograda, kamo je bio utekao, takodjer na Sjamasero, koja se danas smatra novim britskim glavnim stanom.

K i j e v, 10. O javljenom već razoružanju češko-slovačkih zavjerenika u Rusiji, saopćuje se još ove pojedinosti, koje osvetljuju sav historijat i razvoj čehoslovačkog nastupa. Istupanje Čehoslovaka bilo je uzrokom, da se je nad Moskvom proglasilo ratno stanje. U ožujku o. g. dopustilo je vijeće pučkih povjerenika Čehoslovacima, da naoružani smiju preko Vladivostoka krenuti na francusku frontu. Oni su se kasnije udomili na mnogo točaka duž Sibirske glavne željezničke pruge i zaposjeli mnogobrojna mjesta. Pokušali su takodjer, da zauzmu gradove Čeljabinsk, Pensu i Rusajevu sjeverno od Pense, kao i Samaru i Sisran, te su razmahali živu agitaciju proti sovjetske vlade. Ova je na to odredila, da se razoružaju Čehoslovaci, te usredotočila jače čete u prostord Pense i Rusajeve. Preko 3000 naoružanih Čehoslovaka zaposjeli su Pensu. Medjutim su ih nakon dvodnevnoga boja protierale sovjetske čete. Kako se veli, namjeravali su Čehoslovaci, da duž željezničke pruge krenu protiv Samare, nad kojom se je isto tako proglasilo ratno stanje. Čini se, da je ondje bilo na okupu neko 12.000 Čehoslovaka, koji su se napokon podvrgli, kako javljaju posljednje vijesti.

Podpisujte ratni zajam!!

Iz slovenskog svijeta.

I z S l o v e n i j e. Za slovensku školu u Ma riboru sakupljaju se znatni prinosi. Narod daje, je znade, da daje sebi. Slovenci su pri tom sakupljanj i veoma domišljati. Njemački su agenti napuni slovenske krajeve njemačkim „südmarkinim" žigi cama. Kako bi to donijelo i Slovencima nekakv koristi, počeli su nekoji slovenski trgovci prodava te njemačke südmarkine žigice draže, a povišicu s odredili za slovensku školu u Mariboru. Prilijepi su na omote žigica listić s natpisom: Povišica korist slovenskoj školi u Mariboru. Ni njemački, n njemačka marka, nek nam ne brani u skrajnoj si — da damo školi našoj — za našu djecu tog darka. — „Slovenski narod" javlja, da doznaje i krugova Šusteršičevih sumišljenika, da ne će izać dnevnik „Novice", što su ga namjeravali izdava Šusteršič i njegovi pristaše Lampe i Pegan. Zbirk za fond budućeg dnevnika da nije imala nikakvo uspjeha, a vlada opet kao da osjeća da ne bi t imalo nikakvog uspjeha, ne će da dade dovoljn sredstava na raspolaganje. — Isti list javlja, da j nakladom renegatskog glasila „Štajerca" u Ptuj izišla cijela vrsta letaka, koji s lopovskom logikom dokazuju veleizdajnički značaj jugoslavenskog pokreta, te blate slovenski narod i njegove političk vodje. Iz više krajeva javljaju ljubljanskom listu, d su bili dotični letaci poslani takodjer vojničkin formacijama, te da ih tamo uredovno dijele medju slovenske vojnike. Medju ostalima da se to dogadj takodjer u Šiški. „Slovenskom narodu" se čini, d su vojničke oblasti posljednje pozvane da budu pomoćna četa ptujske renegatske politike. — U Gorici obično ne priopćuju na ulicama oglase u slovenskom jeziku. Sada, kad treba upisivati 8. ratn zajam, pojavili su se na goričkim ulicama najednom prilijepljeni plakati, u slovenskom jeziku. — Oblast u Gorici vele, da ne mogu na jesen otvoriti slovenskih i furlanskih (talijanskih) škola, jer da su školske zgrade zaposjednute po vojništvu. No naravno da su se vlasti pobrinule da sve njemačke školske zgrade očiste od vojništva. — Jučer se u tršćanskom kazalištu Politeama Rossetti imala davati po prvi puta hrvatska opera „Nikola Šubić Zrinjski" od J. Zajca. U glavnoj ulozi igrao i hrvatski operni pjevač Marko Vusković. — I Sv. Ivana pri Trstu otišlo je u Hrvatsku na pre hranu oko 50 slovenske djece. — „Edinost" ve više dana polemizuje talijanskim listovima „Eco de Litorale", „Gazzetta di Trieste" i „Lavoratore" o jugoslavenskom pitanju te o pitanju pripadnost Trsta Jugoslaviji.

•

V e z a p o l j s k o g a i j u g o s l a v e n s k o g a p i t a n j a. Budimpeštanski dopisnik „Neue Freue Presse" javlja: U ovdješnjim političkim krugovima glasa se, da kod ministarskoga vijećanja ministra spoljašnosti grofa Buriana stoji u središtu poljsko pitanje. Medju poljskim pitanjem pako i riješenjem jugoslavenskoga problema opstoj neki stanoviti savez. Pregovori o riješenju jugoslavenskog pitanja nalaze se za sada jošte u početnom stadiju, nu u Ugarskoj već se je ispoljilo stajalište, da bi prema Ugarskoj orijentirano riješenje jugoslavenskoga pitanja bilo na temelju kompenzacije posljedica austropoljskoga riješenja poljskoga pitanja jedan predlog, u koliko se u sadašnjem stadiju stvari uopće može govoriti o konkretnim predlozima, ide onamo, da se Dalmacija sjedini sa Hrvatskom. Preduvjet za to bilo bi: Austropoljsk riješenje poljskog pitanja, kao i zakonom propisan odluka ugarskog sabora, hrvatskog sabora, austrijskog carevinskog vijeća i dalmatinskog sabora Bosna i Hercegovina imaju se uz iste preduvjete ali pod vlastitim banom pripojiti zemljama ugarske Stjepanove krune. Državopravni okvir bio bi sličan hrvatskom ustavu. Ali imade jošte jedan predlog koji ide onamo, da se Bosna i Hercegovina direktno pripoje Ugarskoj. Pregovorima, koji su za buduć strukturu monarkije od izvanredne važnosti, posvećuju u ovdješnjim političkim krugovima najveći interes. — Dovle prenosimo to iz glasila hrvatsko srpske koalicije „Hrvatske Riječi". Tko bi znao pak kakvo stanovište zastupa najveća hrvatska strank i vladina većina u tom pitanju. No bilo, što bilo odlučivalo se, što odlučivalo, ono, što se odred o nama a bez našeg sudjelovanja i proti našoj volj bit će samo prolazno stanje, kašto je prolazna vlast onih činitelja, koji hoće da to provedu. M ćemo postići slobodu i sjedinjenje i bez njih, sam budemo li to htjeli, bude li volja sviju nas tvrda a odlučnost i ustrajnost jaka i žilava. Veza poljsko i slavenskog pitanja može postojati, ali ne onak kako si je predstavljaju budimpeštanski i bečki ž dovi. Veza i postoji, jer mi Jugoslaveni, kao Sla veni i kao prosvješćeni demokrate želimo svoj poljskoj braći bolju budućnost sa više svijetla manje crnih dana. Iz tog razloga boreći se za svoj slobodu, za samostalnost vlastitog naroda, borim se za jednu plemenitu svrhu, borimo se za bol budućnost čovječanstva i Slavena, dakle i Poljak u prvom redu, kao nama bliskog plemena, te vi dimo sreću i spas naš u velikoj slavenskoj zajed nici, koja će biti iskrenim pristašom veliko medjunarodnog saveza svih kulturnih i civilizovan naroda.

Panslavizam. To je ona grozna riječ, ja i u snu plaši naše protivnike, to je onaj strašni jam, koji im je godine i godine zadavao straha ugrožavao u njihovim mislima njihove smjele zovite planove. Sudeći sami po sebi, Nijemci ne gu nikako shvatiti, da panslavizam nije ono, je pangermanizam, da mi panslavizam u njivom smislu preziremo. Mi, kaošto ni svi Slaveni, smo u stanju da se zauzmemo za panslavizam, ji bi išao za gospodstvom nad drugim narodima, aša slavenska zajednica hoće samo slobodu onih avena, ali i slobodu i ostalih naroda, jer sve aše misli i naše namjere ne opiru se o pojam o li, već o moralna prava, koja zahtjevaju da se ade sloboda i samoodredjenje svim narodima. ečki židovski list (u Beču su skoro svi listovi u idovskim rukama) „Neue Freie Presse“ bavi se u adnje doba opširno Slavenima. Opširno, ali ne spravno, već prikazuje Slavene kao rasu nesposobniju i kadru izvesti svako zlo. (Izmedju najvećih la, stoji na prvom mjestu fraza o veleizdajništvu.) bara se na Čehe, Jugoslavene, a ne štedi ni Pojaka, ni Rusa. Sada priopćuje članak o „engleskom panslavizmu“, u kojem veli: Ruski se panslavizam stropoštao. Sada zauzimlje njegovo mjesto engleski panslavizam. Posljednju dobu su cijele stranice engleskih listova pune huškanja proti Austriji, i propaganda lorda Northcliffa („kralja engleskih novinara“, op. ur. „Hrv. Lista“) radi punom parom, da još više omami uboge Čehe, koji mu vjeruju i tako sami sebe osudjuju na bijedan život bez domovine, bez stika s obitelju, bez povratka. Što da bude iz njih, iz tih mladih ljudi, koji su zasljepljeni nastupili put sramote i izdajstva. U ratu im uzbudjuju samoljublje, poslije mira smatrat će ih kao tudjince. Kad prodje rat, nijedan im Englez, nijedan Talijan, nijedan Francuz ne će dati ruke. Ljuto će se razočarati Česi i Jugoslaveni. Na mirovnim pregovorima ne će se nitko brinuti za njih jer će Englezi, Francuzi i Talijani imati sami dovoljno posla, da brane svoje vlastite interese. Nije ih briga Čeha, od Jugoslavena pak bi samo željeli, da kao prije rata, čine smutnju, šire persekucije, oslabe gospodarski monarhiju i tako polože opet u engleske ruke žitelj budućeg rata. Iskrenog zanimanja nema za Jugoslavene ni za Čehe engleska vlada, i pruži li joj se prilika, da dobije u svrhu da se odrekne te agitacije lijepu političku nagradu, ne bi Engleska ni trenutka razmišljala, da svoj panslavizam prodade onome, koji bi najviše ponudjao“. Tako židovski list. Koliko vrućih briga za Slavene! A zašto, velimo mi, ne bi Nijemci pokušali, da si steku simpatije Slavena, kad su im ovi tako na srcu?

•

Što nam snuju. „Slovenski narod“ javlja sa neke dobro informovane jugoslavenske strane u Beču o razgovoru dr. Korošca sa ministrom izvanjskih posala, grofom Burlanom: Razgovori jugoslavenskih zastupnika sa ministrom - predsjednikom imali su sasma informativan značaj. Dok se ministar-predsjednik htio osvjedočiti o stanovištu, koje ćemo zauzeti pri eventualnom zasjedanju parlamenta, dobili smo od vanjskog ministra grofa Burlana, s kojim smo potanko razgovarali o jugoslavenskom pitanju i o drugim pitanjima, interesantne vijesti, no o kojima ćemo strogo šutjeti. Ta su pitanja tako zakučasta, da se nikako ne možemo o njima izraziti i da se s obzirom na stanovište izvanjskog ministra o njima takodjer mi ne ćemo izraziti. — Projekt o „riješenju“ jugoslavenskog pitanja, koji su ugovorili Wekerle i Burian, nalazi se u najozbiljnijem stadiju. Dalmaciju hoće da pripoje Hrvatskoj. Istodobno bi imala Austrija dati Ugarskoj garancije za reviziju ugovora u tom smislu, da bi u novom ugovoru dobili Madžari posebne privilegije na cijeloj jadranskoj obali. — Isti list javlja iz Zagreba pod naslovom „Sudbonosan trenutak za koaliciju“: Iz pouzdano dobro informovanog izvora doznaje naš informator, da su banu Mihaloviću bili pri njegovom boravku u Pešti i Beču predloženi poznati nacrti za uredjenje jugoslavenskog pitanja, da se izjavi o njima, dotično da razjasni, kakvo bi stanovište zauzela napram njemu srpsko-hrvatska koalicija. Sigurno je da će od postupka koalicije u mnogom obziru zavisiti, hoće li Nijemcima i Madžarima uspjeti izvršiti namjeravani udarac proti „jugoslavenskoj pogibelji“, ili ne. Sve kaže, da se približava sudbonosni trenutak, kad će koalicija morati izabrati sužanjsku ili narodnu politiku.

Dnevne vijesti.

Nije potrebno pročitati „Bjesove“ Dostojevskoga i mahnitnu polemiku pojedinih lica, da se dobije sliku zaposjednutih. Dosta je uzeti hrvatske novine — pa i naš „Hrvatski list,“ koji je napokon hrvatska novina — u ruke. Sve su stranke lupeške i sve su novine lopovske, svi su ljudi ignoranti i plitki. Tako bi morao rasuditi nepristran sudija, koji čita sve hrvatske novine redom. Slobodouman čovjek nipošto si ne može misliti, kako bi krčki biskup Mahnič mogao napisati nešto razboritoga, što nadilazi obično pisanje naših dnevnika i prelazi granice razumijevanja našeg prosječnog novinara. Da krčki biskup mora da bude katolik i to dobar katolik, jer inače ne bi bio pošten čovjek, to nije svobodoumnim ljudima i „socijalistima“ odviše jasno. Ali uza sve to, što je biskup Mahnič i katolik i klerikalac, mora se mu ipak priznati, da pozna filozofiju, što se od svobodoumnog spectatora u „Hrvatskoj Njivi“ i izvjesnih urednika sarajevskog „Glasa Slobode“ ne može tvrditi. Biskup Mahnic imade svakako čist pojam o germanskom racijonalizmu, kao filozovskom pojavu, razumije što znači mehanizacija duše, ali ne bi nikad tvrdio da je to osobina rase, već posljedica krivog filozofskog odgoja; jer i u odgoju najjednostavnijeg čovjeka imade mnogo filozofskih prvina. I svobodoumni čovjek ne poriče važnost vjere a pogotovo nije slijep pred činjenicom, da je pretežna većina našeg naroda — bila ona ove ili one vjeroispovjesti — vjerna. I svobodoumni čovjek, koji si je svjestan naravnih granica spoznaje, očuvao je u sebi neku vjeru i neko osvjedočenje; imade u sebi moralni zakon a taj moralni zakon ne treba da bude baš racijonalističan, može biti identičan sa Kristovom naukom, ma da poriče božanstvenost Krista. Posve je jasno, da takav dobar svobodoumnik može osjećati moralno na isti način kao dobar katolik. Što znači racijonalizam, to nam je dokazao ovaj rat, kojemu je stvorio filozofsku osnovku. Radi toga mislimo da poziv krčkog biskupa na boj protiv germanskog racijonalizma prelazi vjerske granice. Ma da pisac ovih redaka nije dobar katolik, ipak smatra svojom dužnošću pomno promozgati izvode dobrog katolika te mu odgovoriti mirno, stvarno i je spreman priključiti mu se, ako mu se čini misao zdrava i općekorisna. To je dakako moguće samo onomu, za kojega imadu filozofski pojmovi jasan sadržaj, te nijesu samo dobrodošle fraze za zaslijepljivanje lakovjernih čitatelja.

„Edinost“ u Trstu. Tršćanska nam je „Edinost“ bilo od vajkada po svojoj tendenciji uzoran list. Kroz desetgodišta i desetgodišta propovjedala je Slovencima potrebu usredotočenja narodnih snaga, bile jugoslavenska već u doba, kad u ostalim jugoslavenskim pokrajinema nije nitko o tome ni sanjao. Bilo je doba kad je „Edinost“ bila jedini slovenski list širih političkih vidika. I danas je ostala vjerna svojim načelima i danas se u prvim redovima bori za Jugoslaviju. U zadnje je doba počela „Edinost“ polemizovati sa vladinovačkom „Gazzetta di Trieste“, koja imade samo nekoliko smušenjaka za sobom, koji ne predstavljaju u Trstu nikakav dio pučanstvo. Tendencija izivajućih članaka „Gazette di Trieste“ je posve jasna: ide za tim, da bi u Trstu medju autohtonim pučanstvom zasijala opet narodnu mržnju. Naše je skromno mišljenje, da se „Gazzetti di Trieste“ ne bi smjelo pripisati onoliku važnost, da se uopće s njom polemizuje. Polemikom koristimo jedino tendenciji lista i onim krugovima, kojima su Jugoslaveni i Talijani na jednaki način mrski. Hoćemo li urediti naše odnošaje sa Talijanime, moramo pregovarati sa Talijanima ali nipošto sa vladinim podrepnicima, pregovarati sa zastupnicima talijanskog naroda ali nipošto sa imaginarnim veličinama. Naše je mnijenje, da je najbolje da pustimo smiješnog pijetlića neka po miloj volji kukuriče na svom kupu džubre i neka si i nadalje utvara da je orao. „Gazzetta di Trieste“ je odviše neozbiljan list, da bi se mogla ozbiljno baviti sa kojekakvim pitanjem a po gotovo sa našim narodnim pitanjem. Preko njezinih članaka treba preći na dnevni red.

Strahote u Rusiji. Inteligentni naši zarobljenici štono dolaze iz Rusije, pripovijedaju nam prave strahote, što se tamo dogadjaju od ono doba, kako je zavladala anarhija. Anarhija je sama po sebi strahota i grozota, pa bila ona u najblažoj formi. Ne u Rusiji je zauzela velike dimenzije tako, da ugrožava svaki poredak, a podjedno uništuje sve tečevine na polju javne privrede. Za sada se provadjaju u gospodarskom i privrednom životu socijalistički eksperimenti; oni svuda zatajiše, ne uspješe ni malo. Naprotiv je činjenica, da su već sada doveli do gospodarskog i industrijskog sloma, kakvog svijet do sada još nije poznavao. I pomanjkanje izobraženih slojeva, stvara još veći i jači kaos, u upravnom i socijalno-političkom životu. Mjestimice dogadjaju se nepojmljivi i nevjerojatni čini neobuzdane svjetine, koja si ni malo nije svjesna ni sadašnjosti, još manje budućnosti. Ubijstva i grabeži, uništavanje imetka i nepoznavanje autoriteta, to su obične pojave. Svuda se vide užasni tragovi ovih revolucijonarnih izljeva. Mnoge su tvornice razorene, mnoga su imanja opustošena. Na stotine tisuća ljudstva ostalo je bez zarade, koje okolo luta i prouzročuje nemire. Glad i potpuna neimaština svega, svuda zijeva i guta svoje žrtve. Nove vlade, koje nisu dozrele za onakova velika i znamenita djela, koja zapodjenuše, stoje iznemogle i koprcaju se iz jednog zla u drugo. Odsvojiše jednim potezom pera svekoliko tudje vlasništvo i pretvoriše ga u sveopći posjed s kojim bi morali upravljati razni odbori. No tu leži još teža nesreća ruskoga naroda. Neuki i do skrajnosti ograničeni odbornici, nisu si ni malo svijesni svog položaja i dužnosti. To dovodi do zbrke pojmova kao i do privrednoga zastoja. Usljed toga su nadnice i plaće nenaravno visoko porasle; sami pako radnici ne nalaze nikakove odgovornosti, niti pobude za napredak. Tamo je nastupilo ono, štono se kaže: „nit' se znade, tko

Slike iz dječjeg života.

1. Dječji rat.

Promatrao sam četu dječaka, koji su se spremali u rat protiv drugoj djeci. Jedan stariji dječak išao je mahalom, zagrijavao i kupio djecu za rat. Upućivao ih gdje će se sastati i šta imaju sobom ponijeti. Evo ti djece. Mnogi donose drvene puške, sablje; oni koji nijesu imali doniješe daščice, pa od njih napraviše sablje i puške. Učiniii drveni top i namjestiše ga u kolica, pa privezaše šarove, da ga vuku. Priredjivahu naboje od tankog papira i u nj zamotavali grude prašine. Uzimaše i pijeska — to im je bio šrapnel.

Četice se smjestiše da udare jedna na drugu. Zapovijednik — mali Milan — naloži da se udari, a sam potrči naprijed, dodje do neprijateljeve živice, koju žigicom zapali. Živica je počela tinjati, pa gorjeti, pa plamsati. Neprijatelj pobježe. Imali su seljani dosta posla dok su vatru ugasili.

— Što će ti reći otac? — kazahu Milanu.

— Što će mi reći? — odgovori ponosno Milan. Ta i moj brat bijaše dekoriran, što je neprijatelju živicu od žice uništio. Pa i mene će otac pohvaliti, što sam susjedu — neprijatelju — štetu nanio reče oholo Milan.

2. „Lopovsko gnijezdo.“

Na dnu sela je potleušica. Stanuje u njoj majka udovica sa kćerčicom od pet godina i sinčićem Jurićem od osam godina. Imadu tu kućicu i ništa više. Zarade nigdje, pa ni nikakvog dohotka. Došli zimski dani, a majka klatari okolo proseći komadić kruha za djecu. Tu i tamo nešto dobije, ali sve to ne dostaje da utiša glad svojoj dječici. Majka trpi, a djeca jošte i više.

Jednog dana zaustavi se ispred seoske krčme voz, na kojem bijaše par vreća kukuruza. Gospodar, koji je negdje ispod Učke platio kukuruz po 10—12 K podje u krčmu da utiša žedju čašicom crvenike. Dok je on u krčmi bio, skoči na voz mali Jurić, razreže nožićem vreću, natrpa si klobuk kukuruzom, pa bjež kući. Kad je majci veseo pružio klobuk sa kukuruzom, ona uzdahne i reče: „Sinko, što će s tobom biti?“ — Kamo ćeš dospjeti?

Gospodar voza proglasi cijelo selo „lopovskim gnijezdom“, pa se danas nit ne ustavi u selu, ako mu je kroz ovo proći.

3. Mali gospodar.

Mali je Petar od naravi tvrdoglav, samovoljan i sebičan. Dok mu je otac kod kuće bio, bar se njega bojao, ali otkad je ovaj otišao u službu tudjinaca, majku, koja je vrlo nježna, dobra i osjetljiva, ne će ni da čuje. Što on hoće, to mora — hoćeš — nećeš — biti. Otac bio par puta na dopustu, pa pokarao Petra i na prvi se je mah mislilo, da će se mali oslobodili svojih mana. Išlo nekako nekoliko dana, a onda zlo i naopako.

Pred par mjeseci dodje tužna vijest, da je otac negdje u bolnici umro. Da ste čuli naricanje i jadikovanje Petrove majke. Bila je silna njezina bol zbog gubitka muža, ali još ju je više boljelo što će biti s njezinim sinom. I u računu se nije prevarila. Nekoliko dana iza vijesti, da je otac i muž umro, dodje i njegova smrtna oporuka, kojom „sve svoje ostavlja sinu Petru“. Malomu je to do ušiju došlo, a on si u svojoj zelenoj glavici stane umišljati, kako valja da ga kao gospodara sve u kući sluša.

Kad bi mu majka „štogod na rep stala“ znao bi reći: „Majko, budi dobra, nemoj brundati, jer ću te inače stjerati“. Da ga vidite, kako oholo hoda, a majka u duši svojoj plače i plače i razmišlja o budućnosti.

4. „Mama vas čeka ...“

Susjedi Anki bijaše muž zidarom. Kad je popravljao susjedov krov, pao sa krova i ostao na mjestu mrtav. Anka ostade udovicom sa četvero nejačadi. U početku rata dok je bilo svega i svašta išlo je i živilo se nekako i u Ankinoj kući. Kad je počelo ponestajati svega, jaoh si ga Anki i njezinoj djeci. „Djeca viču, kruha! a otkud kruha? Nužda je gluha.“ Teško bijaše djeci, a još teže majci, koja je gladna promatrala djecu gladnu. Odluči pomoći si ma bilo na koji način. I pomogla si. Svake večeri donio vojnik majci „panjoku“ i još što drugog. Kad ga slučajno ne bi bilo, znala je najstarija kćerčica ići ga zvati: „Josef, mama vas čeka!“ I mama je pala, duboko je pala u glib, iz kojeg će se teško izvući.

Kad je „Josef“ otišao, išla je Ankina kćerčica tražiti drugog vojnika govoreći mu: „Dodjite, mama vas čeka ...“ Tako čeka mama i prima gostove, a kćerčice sve to gledaju ...

pije, nit' tko plaća". Nitko nikom neimponira, nitko se nesmatra dužnim koga slušati, dok jedan drugoga slijede samo u zlu, pa ako se i nadju pojedinci, koji žele nešta dobra izvesti, nadje se stotine zlih i sebičnih ljudi, koji to ometu i pretvore u ništa. Oni, koji misle i hoće dobro, bivaju progonjeni, postaju žrtve. U Rusiji silno je postradala trgovina. Mnogi su i najimućniji trgovci preko noći postali prosjaci. Njihova je imovina razgrabljena; uglednih je članova njihovih obitelji ili posve nestalo, ili si traže bud gdje najnužniju zaradu. O kakovoj privatnoj imovini i vlasništvu jedva se može govoriti. Zaista crna slika i žalosna posljedica nerazborite vladavine! Čuvajmo svoj narod, da neupane u slično zlo.

I opet državopravna cjepidlačarenja. Kad nam naši prijatelji u Beču i Budimpešti hoće smutiti pojmove i stvoriti državopravnim tričarijama u našim zemljama nove stranke, bave se naučenjački i ozbiljno sa historijom Jugoslavena, citiraju naučne knjige i dokumente i dolaze na dan sa historičkim i nehistoričkim pravima. Sada je poznati njemački narodni zastupnik dr. Baernreiter izdao „historijsko" politički spis pod naslovom Bosnien und Hercegovina in der vorottomanischen Zeit". Pisac veli u predgovoru, da ovo djelo samo prividno ne stoji u vezi s političkim idejama današnjih dana, jer se tiče aktuelnih pitanja jugoslavenske politike. Dr. Baernreiter iznaša historiju Bosne i Hercegovine prije vremena, kad su je Turci zauzeli, i hoće da tako raspravi pitanje, jesu li opravdani zahtjevi Ugarske na ove zemlje. Pisac spominje bosanske bogumile, protiv kojih su rimski pape pozvali u boj Madžare i u 12. i 13. stoljeću bila je Ugarska svjetovno sredstvo, kojima je Rim htio uništiti bogumile. Godine 1247. podložio papa Innocencije IV. bosanskog biskupa madžarskom biskupu u Kaloczi. Kasnije je ova crkvena politika dala Ugarskoj povoda, da tu nadje uporište za svoje proširenje na Balkanu, a poslije i provala Turaka dala Madžarima povoda, da se umješaju u unutarnje prilike Bosne i Hercegovine. Konačno je ugarski kralj Matija Korvin neposredno zagospodovao sjevernim dijelom Bosne i to nakon propasti bosanske države i bosanske dinastije. Poraz kod Mohača god. 1526. učinio je kraj madžarskom posjedu u Bosni. Zadnji Arpadovci nosili su kraljevi Rame. Ime Rama označuje malu rijeku, koja utječe u Narentu, a nipošto jedno veće područje ili čak čitavu zemlju. Hrvatski povjesničari dokazuju, da je ugarskim kraljevima pripadao suverenitet u Bosni i Hercegovini samo kao hrvatskim kraljevima. Oni tvrde, da se naslov „rex Ramae" mora izvesti iz hrvatskog državnog prava, jer je Bosna od uvijek bila integrarni sastavni dio kraljevine Hrvatske. Ugarska posjedovanja u Bosni ne mogu se nikako tumačiti, kao veza Bosne sa zemljama krune ugarske i ne može se nigdje vidjeti iz historijskog rasvitka, da su ugarski kraljevi vršili vladalačko pravo u ovim zemljama. Dr. Baernreither zastupa stanovište, da se iz političkih veza u predotomansko doba ne može izvesti nikakova konzekvenca za sadašnje vrijeme. Ovo mišljenje da općenito vlada u Austriji. — Sva ova prava, koja je historija već odavna razvrijedila, jednaka su starim banknotama, kojih ne priznaje više nijedna državna banka. Naše je pravo prirodno pravo naroda na samoopredjeljenje bez obzira na lijevo i na desno. Narod imade pravo na svoj jezik, na svoju vojsku, svoju upravu, svoju školu, svoju zemlju, dakle na svoju državu. Mi ne priznajemo niti Arpadovcima a niti Matiji Korvinu u današnje doba više ikakvih prava. Matija Korvin bio je u ostalom Rumunjac a prema tome bi valjda i Rumunjska imala pravo na Bosnu i Hrvatsku. Habsburgovci bi imali pravo na posjed Jerusolima, španjolske i čitave Amerike a Rimljani na čitavu južnu i zapadnu Europu, zapadnu Aziju i sjevernu Afriku itd. Po Adamu i Evi imali bi svi narodi na svijetu Mezopotamiju a ne samo Turci, Englezi i Nijemci No historija prošlih doba, historija, koju si narod u sadašnjosti gradi, vrijedi!

Masaryk i Hinković. „Magdeburger Ztg." javlja iz Newyorka: 27. maja Masaryk je govorio u Newyorku u „Carnegie Hallu" o namjerama Njemačke da zavlada Istokom. Ruska republika nije dovoljno jaka da to spriječi, treba dakle da saveznici zapriječe, da 180 milijuna duša padne u pandže njemačkog „vampira". Prof. Murray Butler, rektor sveučilišta „Columbia" izjavi, da ne će doći do mira, dok Češka ne postigne ono, što Amerika već ima: slobodu. — Preko 10.000 Čeha je defiliralo pred Masarykom pjevajući češku himnu pod vodstvom slavnoga muzičara Karla Litnera. — Dr. Hinković i dr. Leontić, koji su organizovali Jugoslavene u Južnoj i Sjevernoj Americi, otputovali su u St. Francisco da se i tamo pospješi agitaciju. Primljeni su oduševljeno od suplemenika, a i od svih gradjana, koji odmah utemeljiše društvo za podupiranje Jugoslavena, žrtava rata".

Hrvatski jezik — državni jezik. C. i kr. ministarstvo rata izdalo je odredbu: U vojničkim naredbama, u kojima se spominju u monarhiji upotrebljavani, uobičajeni jezici, valja iztaknuti državopravni položaj ugarskog (hrvatskog) jezika naprama drugim jezicima, te uvijek upotrebljavati izraz: „službenom jeziku ces. i kr. vojske, a u području zemalja sv. krune ugarske u državnom jeziku (madžarskom, hrvatskom), te u ostalom u monarhiji domaćim jezicima". Prema tome valja izbjegavati izraze, kao „svi zemaljski jezici", ili „njemački i ostali zemaljski".

Izbor Korfantyev u Reichstag. Berlinske novine javljaju, da je ovih dana kod naknadnog izbora u izbornom kotaru Oppeln-Lublinitz-Tost-Gleiwitz (u pruskoj Šleskoj) izabran vodja poljskih demokrata u pruskom saboru, Vojciech Korfanty. Dobio je većinu od 5000 glasova. Dosada je u Reichstagu zastupao taj kotar Nijemac, član centruma. Korfanty je sad zast. i pruskog sabora i Reichstaga.

5. Patentirani kradljivac.

Mali Ivo, dječak od deset godina, vrlo je živ. Otac mu je od početka rata u vojništvu. Ostavi kod kuće četvero djece i bolesnu ženu. Najstarija kćerka Marica mora biti majkom i hraniteljicom ostaloj braći. Brat Ivo ne trpi da mu dvije godine starija sestra komandira. On okolo klatari, a u školu ide kad je njega volja. Zabavlja se, igra, skače u sreći i zadovoljstvu. Danas igra na kamenčiće, sutra na pasulje, prekosutra na puceta, a napokon, jer se smatra „velikim" i na novčiće, koje je za šparoge dobio. Dakako da je prvi i drugi put platio. Treći nešto dobio. Peti i šesti put opet sve izgubi, pa nema više para da utaži svoju strast. — Kud će, kamo će po novac?

Kraj sela nalazi se kapelica, koju su dobri seljani sagradili u čast Majci božjoj. Pobožni prolaznici bacaju kroz željezna vrata milostinju u tu kapelicu. Jedne večeri opazih kod kapelice malog Ivu. Srećom me nije opazio.

Turio ruku kroz željezna vrata pa se napinje... — Što će, Bože moj? — mišljah. Posao mu ne uspije. Žalostan sjedne na prag, metne ruke medju dlanove, te stane razmišljati. Najednom skoči do obližnje živice, odreže jedan štapić, na kojeg natakne komad blata u obliku valjka, pa tim štapićem na vrhu sa blatom stane nešto kroz željezna vrata u kapelici tražiti. Izvadi na blatu prilijepljen novčić, te ga veseo turi u džep. Tako uzme drugog, trećeg, pa sve što su unutra dobri ljudi bacili. Podje veseo kući, a drugog dana tražio selom društvo, da se poigra sa milostinjom.

6. „Danas svi kradu..."

U selu živi mesar Joško. Njegov mu je zanat osobito uspijevao dok je u selu bilo dosta živine. U selu bi prodao malo i ono lošije meso, a sve drugo bi prokriomčario u obližnji grad, gdje mu se bar dvostruko plaćalo.

U poslu mu pomagao i njegov sluga Stanko, dječak od kojih trinaest godina, bez oca, koji je još pred pet — šest godina umro, a majci nije preostalo ino, već da dijete pošalje „trbuhom za kruhom", gazdi Jošku u službu. Mali bijaše vrlo radin i poslušan. Kud je gazda bio okom, tud je Stanko bio skokom, pa bio zadovoljan i gazda i sluga.

— To ćemo meso sjutra na večer poslati u P. — govoraše Joško slugi. Ali to ne smije nitko znati! Razumiješ li?

Mali klimao glavom i slušao gospodara. Oni derali, sjekli i slali najviše noću, a po danu počivali.

— Jedi! — govoraše mu gazda; dosta — hvala Bogu — zaslužim. I ako ovo šaljemo, kamo ne bismo smjeli, činimo to kaošto čine svi pametni ljudi. Danas je hora da se nešto učini i prisluži. Stanko je ko gutao gospodarove riječi.

— Kako bi i ja nešto zaslužio, kad je danas vrlo zgodno doba za to? — pitao se mali.

Kad je druge večeri došao mesar iz grada po meso, gospodara nije bilo kod kuće. Mali mu iznad odredjene količine za grad proda par kg i onog mesa, koje se imalo u mjestu prodati. Tako si je mali nešto zaslužio. To isto uradi, kad mu se prilika za to pružila i radio sve dotle, dok mu gospodar nije ušao u trag. Razumije se, da ga je otjerao.

Nakon par dana dodje k meni Stankova majka koja mi sve ovo ispripovijedi, te pridometne:

„Gospodine, svi danas kradu, pa tako je i moj sin nešto ukrao, ja ne nadjem u tome grijeha ni zla.

7. Mali pijanica.

Seljanka Mara imade tu ružnu manu, da ne može novac, kojeg njezin suprug krvlju po bojnim poljanama zaslužuje par dana kod sebe držati. Potroši ga ma u bilo u što. Kad baš nema što da kupi, kaošto je danas, to ona ide obično u krčmu, pa pij, brate!

Njezin sin Josip, dječak od dvanaest godina vrlo je darovit i marljiv, sve te majčine čine promatra i šuti. Nije mu po volji, a osobito ga boli, što se o njegovoj majci koješta govori. Odluči, da će ocu o stvari pisati, a majka, koja ga pri poslu ulovi, daruje mu par kruna uz uvjet da odustane od nauma. On posluša majku. Novac mali upotrijebi u školske potrebštine.

Desi se slučaj, pa pošao s majkom u varoš. Ona svakako u krčmu, a sin s njome.

— Ja ću ti dati što želiš! — govoraše mu majka, ali ocu ne smiješ pisati što se kod kuće radi. Dala mu opet par kruna. Dječak je pošao drugog dana sam u krčmu. Danas je polovica potpore za majku, a polovica za njezinog Josipa. Ako nitko u selu ne puši, to mali Josip imade stalno duhana. Postao je pušač i pijanica.

Priredio Beličinkin.

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati citavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjeno K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj. LAŠI primaju se u avi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

odina IV. — U Puli, petak 14. lipnja 1918. — Broj 1050.

Utjeha u zlom vremenu.

(Prije sedamdeset godina.)

Jeszcze Polska nie zginela,
Póki my żyjemy!
(Jošte Poljska nij propala
dok mi živimo!)

Karel Havliček pisao je prije sedamdeset godina: „Svrha ovog članka nije druga, nego pojasniti sao te znamenite izreke iz poljske pjesme i okrej je na naše sadašnje prilike.

Mnogi naši časopisi (nećemo da kažemo koji, da ne bi činilo, da iz osobnih razloga to pišemo) vode o neprestane tužaljke radi sadašnjim nevoljama c slobode. Neprestano njihovo tužakanje jeste: je već izgubljeno, sloboda štampe je porušena, e ne smijemo pisati istine, narode! Već posljednji govorimo slobodno k tebi itd. itd. itd.

Mi takovog postupanja u sadašnjim prilikama možemo odobravati. Sigurno jeste, da smo u svojim bodama veoma skraćeni, i da nas možda čeka još eća opasnost; no nije mudro, precijenjivati i poati naše gubitke i nesreće, čime se samo plaše nje odlučni prijatelji slobode i potkopava se polanje naroda, dok se na drugoj strani podaje time ivnicima jedino više smionosti i odvažnosti.

Osobito, što se tiče slobode štampe, nije istina, smo slobodu štampe izgubili, kako su to natužakali ogi časopisi. Slobodu štampe imademo, a novi ovoljni zakon o štampi samo je ograničio slou štampe velikim kaucijama i prijetnjama velikih ćanih i zatvornim kaznama; može se dakle ka, da onima, koji hoće slobodno pisati, prijeti a opasnost nego prije, ali zato ipak nije još poena sloboda štampe. Mi se barem nadamo, doati činom, da sloboda štampe nije porušena, i da no kazati tako ministarstvu istinu u oči. Slabi je jnik, koji junački misli samo u vrijeme mira, kad ma opasnosti. Radi malo novaca i komad tamnice mora se istina još zamučati. Onaj je izgubljen, ji je izgubio pouzdanje u sama sebe.

Kakva je opasnost naše slobode? Tko su naši prijatelji? — Pogledajmo im malko hladno u oči. Nekoliko ministara, bit će osam ili devet, sami slabi di; iza njih veći dio plemstva, ponajviše ljudi malom pameću i još manjom djelatnošću i odžnošću: onda veliko mnoštvo „dobro mislećih" sezdesetsedmaša i različitih ljudi, no koji imadu vlastitost, da su svagdje samo sekundanti, a kad o nešto važna radi, uvijek se odšuljaju i drže sa akim, koji pobijedi.

Istina doduše, da to ministarstvo imade na oju službu ogromnu vojsku, koja mora sva vjeroi ono, što joj se naredi, da vjeruje, bilo to istina ne, i koju (vojsku) smatra današnja vlada za najvniji dokaz svakog prava; ali moramo priznati, da kvi dokazi nisu dovoljni za dugo vrijeme, jer su lično dragi, a tko treba za dokaz svog prava 0.000 muževa i 100.000 konja, zaslužuje više sajavanja nego straha.

Na drugoj strani pak stoji cijeli narod, koji si jista želi slobodu, te je pripravan, da doprinese za u mnoge žrtve; slobodoumni su ljudi velika očeina većina u zemlji, što im dakle manjka, da tvare svoje želje? Ništa, do li da si postanu svisni svojih sila, manjka im izobrazba, sloga, zdravi isao, opreznost i dobra uporaba prilika. Čemu akle uzaludno tužakanje i očajavanje? To ne vodi kamo. Slobodu se ne postizava krikom, ni plačem, tužakanjem, samo iz marljive ruke cvijeta nada? godinu, za dvije godine ne može se preučiniti, o su iskvarili vijekovi. Kad bi svaki državljanin već da bio tako izobražen, da bi razumio sve, što nam eba, bila bi igračka uspostaviti zemaljsku upravu ko, kako je trebaju slobodni narodi. Moramo dakle j narod podučavati i tako se uvijek približavati željenom cilju. Makar to i ne bilo u jednu godinu, dvije godine, zato još ne će pametan čovjek očajati, niti će svojim radom udariti o zemlju i ostaviti v posao. Pogledajmo na ostale narode, koji sada ć dugo vremena uživaju sigurne i neporušljive obode; oni ih takodjer nisu našli u snu, oni si ih su izvojštili u jedan dan ili u jednu godinu, već žrtvovali mnogo vremena, mnogo rada mnogo tava.

Zato ne smijemo ni mi očajavati, već raditi ošte Poljska nij' propala, dok mi živimo", ili inače: oš sloboda nij' propala, dok mi živimo". — „N e ajmo se!" stoji napisano pod slikom našeg dra. egera, a to nek bude naše sveopće geslo. Makar i še sile ne bile još dovoljne u ovo doba, no vjejimo, da si možemo te sile sami povećivati, budemo svojom djelatnošću, ustrajnošću i obzirnošću podavali sudržavljane, koji još nisu dozreli do svijesti. nam se ostvara veliko polje nade za rad i necrpljiv izvor naše sile i slobode; brinimo se, da m ne bi bio pomućen."

„Narodni Noviny", dne 27. ožujka 1849.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti malena bojna djelatnost. U Albaniji bijaše zadržano prodiranje Francuza u liniji Čamija-Šina-Premta. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Otkad dokad živahna topovska borba. Mjesni pješadijski bojevi. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Jugozapadno od Noyona poduzeše Francuzi opeta jake protunavale na obim stranama ceste Roye-Estrees-St. Denis. I ovaj se je nasrtaj skršio uz najteže gubitke. Na bojištu leži rastrijeljeno preko 60 oklopljenih vozova. Broj je zarobljenika narasao do 15.000. Prema dosadašnjim ustanovljenjima iznaša plijen na topovima preko 150. Kod odbijanja neprijateljskih protunavala palo je u neprijateljeve ruke nekoliko naših topova, koji su bili dovedeni u prve pješadijske linije. Sjeverno od Aisne provališe jaka odijeljenja u neprijateljske jarke. Južno od Aisne napadosmo poslije jakog topovskog djelovanja neprijatelja, te ga bacismo iz njegovih linija istočno od Cutry-Dommiera preko ovih mjesta. Sjeverno od Courcya pročišćena je od neprijatelja nizina Savieres. Učinismo 1500 zarobljenika. Uz velike su se gubitke skršile više puta opetovane neprijateljske navale sjeverozapadno od Chateau Thierry. U dva posljednja dana sastrijeljeno je 35 neprijateljskih lijetala. Kapetan Berthold i poručnik Wenkhoff izvojštiše svoju 33., natporučnik Schleich svoju 29. i 30., poručnik Veltiens svoju 20. i 21., kapetan Reinhard svoju 20. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 10. lipnja na večer: Tijekom drugog dana ofenzive uzmogao je neprijatelj silnim te novim bojnim silama neprestano pojačavanim navalama prodrijeti u pravcu na Estrees, St. Denis i Ribecourt. Naše su se čete neprijatelju tvrdokorno i žilavo opirale. Uslijed ponovnih juriša i uz cijenu teških žrtava, mogao je neprijatelj osvojiti sela Mery, Belloy i St. Maur. Visoravnica Belloy bijaše pozorište junačkih bojeva. Južno od Ressons-sur-Matz se Nijemci ustališe u Marqueglise, dok se je dalje istočno nastavila borba na južnim ulazima u Elincourt. Na našem desnom krilu uspjelo je neprijatelju, te je izašno iz šume Thiescourt. Na našem lijevom krilu skršismo medju Courcellesom i Ribecourtom neprijateljske navale te održasmo naše položaje. Istočno od Oise izjalovio se je pokušaj Nijemaca, da opeta osvoje Port. Na engleskoj fronti nema, osim o obostranoj topovskoj djelatnosti u raznim odsječcima, ništa da se javi.

•

Francuski izvještaj od 11. lipnja na večer: Bitka je trajala danas od Montdidiera do Oise. Na lijevom krilu poduzele su naše čete, poduprte jurišnim vozovima, danas popodne protunavalu na fronti od 13 kilometara izmedju Ribecourta i St. Maura. Usprkos ogorčenom otporu neprijatelja doprli smo sve do južnog ruba Freteya, osvojili uzvisinu, ležeću izmedju Courcelles i Mortemera, te pomaknuli naše linije unaprijed za više od 2 kilometra. Istočno od Mery osvojili smo opet Belloy i šumu Genlis te doprli do južnog ruba St. Maura. Neprijatelj, koji je pretrpio silne gubitke, pustio je više od 1000 zarobljenika u našim rukama. U centrumu, gdje je neprijatelju bilo uspjelo da sune sve do južno od farme Loges i Antheulla, bio je bačen od naših četa preko ovih odsjeka, koje su napustile u skladu sa susjednim silama. Na desnom krilu kušao je neprijatelj, pojačajući svoj pritisak, da dopre do doline Matze. Više neprijateljskih navala protiv Chovincourta bilo je suzbijeno. Neprijatelju je uspjelo ustaliti se u Machomontu i u Bethancourtu, za koje se vodi žestok boj. Južno od Oursqa osvojili su jutros Amerikanci šumu Belloy te su dopremili 300 zarobljenika.

•

Francuski izvještaj od 12. lipnja popodne: Izmedju Montdidiera i Oise trajala je bitka na večer i po noći bez većih promjena. Na lijevom smo krilu skršili pokušaje neprijateljskog protudjelovanja. Francuske su čete postigle nove uspjehe istočno od Merya i od šume Genlis. Žestoke su njemačke navale kušale, da potisnu Francuza takodjer na Arondei natrag na fronti St. Maur-Ferme Loges-Antheuil. Francuske su čete izdržale sunak, zadale neprijatelju teške gubitke te očuvale svoje položaje. Francuzi drže prostor južno od Chevincourta-Marest sve do Matze. Pol'ag novih vijesti sukobio se jučer francuski protunapadaj sa mogućom njemačkom navalom, koja se spremala u istom odsjeku. Francuske su čete susrele jake neprijateljske bojne sile, koje su razbile. Zarobljenici, koje je dopremila jedna jedincata divizija, pripadaju četirima različitim divizijama. Južno od Aisne navalili su Nijemci jutros rano izmedju rijeke i šume Villers Colterets. Na fronti Dommier-Cutry južno od Amblemenya u toku su žestoki bojevi.

•

Engleski izvještaj od 12. lipnja u jutro: Noćas navalilo je neprijateljsko jurišno odijeljenje na našu postojanku u šumi Quelay ali je bilo suzbijeno. Izveli smo uspješan udarac kod Ceyellesa, kod kojega smo zarobili nekoliko momaka. Neprijateljsko je topništvo djelovalo tečajem noći na prekide zapadno od Lensa.

•

Amerikanski izvještaj od 11. lipnja: Sjeverozapadno od Chateau-Thierrya pomaknuli smo opet uspješno našu frontu u šumi Belleu unaprijed te smo zarobili 250 momaka, medju kojima tri časnika te smo zaplijenili znatni ratni naterijal, strojne puške i opkopne mužare. U Woevreu izvele su naše baterije djelotvornu smetajuću paljbu.

•

„Neue Zürcher Zeitung" javlja iz Washingtona od 6. t. m.: Ma da je raid njemačkih podmornica na obali New Jersey pobudio u pučanstvu senzaciju, u službenim krugovima se nije nikako dojmio. U krugovima pomorskog odsjeka, ne smatra se poduzeće petorice njemačkih podmornica kao ozbiljno ugrožavanje amerikanskih transporta četa. Upravo se rugaju glasinama, da će njemačke podmornice pucati na obalne gradove a osobito na New-York, što je veoma teško radi niskog vodostaja. Raid podmornica smatra se više teatralnim gestom, da se učini utisak na njemačku javnost. Htjelo bi se saopćiti njemačkom narodu, da vojnički transporti Amerikanaca u Europu nijesu prekinuti. Novine ističu, da je svrha raida više politička nego li vojnička. Da su njemačke podmornice imale zapovijed, da napadnu na vojničke transporte, ne bi se bile najavile torpedovanjem malih trgovačkih ladja. Ukupni broj torpedovanih brodova iznosi 8 ili 9. Radi se samo o malim parobrodima od 2000 do 3000 tona. Momčad je, čini se, bila riješena.

•

Talijanske čete, koje se nalaze u Francuskoj, nijesu još sudjelovale kod vojničkih operacija, kako proizlazi iz informacija „Epoce".

•

„Figaro" javlja, da imade na zapadnoj fronti 60 do 80.000 Portugiza, koji su svi valjano izvježbani i koji se bore sa velikim junaštvom. Tijekom zadnje ofenzive pridonijelo je 20.000 Portugiza pod vodstvom generala Gomes de Costa mnogo k tome, da je ofenziva bila zaustavljena.

•

„Manchester Guardian" piše, e je njemačka ofenziva na Aisnei mnogo bolje ispala nego što su saveznici očekivali. Može se očekivati novi pokušaj preneraženja. Uspije li ovo iznenadjenje, stajali bi Nijemci na četirim točkama, koje imadu vitalni interes za saveznike: najprije kod kanalskih luka, onda kod Amiensa i ušća Somme, u treće kod ulaza u Pariz, a u četvrto kod točke, koju se još ne može naznačiti. Njemačka bi ofenziva onda kušala postići na jednoj od tih točaka odlučujući uspjeh a za ovaj uspjeh sakupljaju Nijemci što više sila. Za Englesku bi bilo najpametnije, kad bi uspjehe, koje je postigla ove godine na istoku, izgradila te onemogućila svaki protuudarac, što bi ga neprijatelj tamo poduzeo tijekom 1919. godine. Rusiju se na istoku može najbolje na taj način naknaditi, da se razvije pomoćna vrela Indije te upotrijebi pomoć Japana ne u Sibiriji već u Turskoj.

* **Ministarska kriza.** Javljaju iz Beča od 12. t. mj., da nije još pala odluka, da li će poći Seidler ili će poći parlamenat. Nijemačko-nacijonalne se novine nadaju, da će se vratiti režim po § 14. Nadaju se, da će Seidler ostati te vele, da Seidler uživa još uvijek carevo povjerenje i da je njegov položaj ustaljeniji nego li je ikada prije bio. 12. lipnja u 6 sati na večer obdržavalo se ministarsko vijeće, na kojem je Seidler izvijestio svoje drugove o položaju. Čini se, da će se Seidler odlučiti za „ex lex" stanje sve do jeseni. U parlamentarnim se krugovima tvrdi, da su osim Toggenburga nastupili za saziv carevinskog vijeća još slijedeći ministri: ministar poljodjelstva grof Sylva-Tarouca, ministar željeznica Banhans, financni ministar Wimmer, trgovački ministar Wieser i ministar za socijalnu skrb dr. Mataja. U nekojim se stranačkim skupinama tvrdi, da će poljački ministr

Cwiklinski i Twardowski povući konsekvencije iz zaključa poljačkog kluba u Krakovu te podastrijeti svoje ostavke. Jučer, 13. t. mj., pozvao je ministar-predsjednik predsjedništvo češke socijalne demokracije Habermana i Tusara na pogovor. — Iz njemačkih se krugova javlja: Njemačke će stranke stvoriti odluku u petak 14. t. mj., na plenarnoj sjednici, na kojoj će izreći ministru-predsjedniku Seidleru povjerenje te izjaviti, da bi svaku promijenu vlade u sadašnjem momentu smatrali kao navještaj rata njemačkim strankama. Po svoj će prilici izdati vlada u nedjelju izjavu, u kojoj će objasniti dosadašnji potjek pregovaranja te utemeljiti daljnju odgodu „zastupničke kuće". — Slavna je Seidlerova vlada opet u škripcima. Vrškom državničke mudrosti odbila je od sebe sve stranke, pa i same konservativne Poljake. Sada se može uzdržati na kormilu samo pomoću njemačko-nacijonalističke oligarhije i njezinog nasiiničkog režima. Za nas je posve indeferentno, kako će se riješiti najnovija ministarska kriza. Ostane li Seidler, pospješit će samo prirodan tok razvoja. Njegovo vječito izazivanje ne može da traje vječno. Čim dulje će Seidler ostati ministar-predsjednik, tim brže će se riješiti sva sporna narodnosna pitanja u Austriji, tim prije će svanuti dan oslobodjenja naroda od reakcijonarne oligarhije njemačkih šovena.

* **Medjusaveznička konferencija.** „Britisch News" javljaju iz Londona: Medjusaveznička parlamentarna konferencija bavit će se sa pitanjem medjusavezničkog trgovačkog saveza. Kod svih će se savezničkih vlada zatražiti, da poduzmu potrebne mjere, e bi osujetili pokušaj Njemačke da vlada svjetovnom trgovinom. Konferencija će raspravljati o ujedinjenju saobraćaja medju saveznicima i o nacrtu gradnje tunela ispod kanala. — Iz ove vijesti proizlazi jasno, da se saveznici bave ozbiljno mišlju, da nastave poslije rata gospodarski rat protiv središnjih vlasti. „Mitteleuropa" će dobiti svog suparnika u trgovačkom savezu saveznika, a posljedica će toga biti novi, još užasniji rat.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 13. t. mj.: U Sredozemnom moru potopiše naše podmornice 6 parobroda od ukupno 22.000 br. reg. tona. — Reuter javlja iz Washingtona dne 12. t. mj.: Amerikanski parobrod „Pina del Rio" potopljen je u subotu od podmornice pred Marylandom. Čitava posada je spašena.

* **Napadaj na bolnicu.** Reuterov ured javlja: Vijest, da je bio poduzet zračni napadaj na jednu bolnicu u Francuskoj, dojmila se engleskog kralja najbolesnije. Kralj je nedavno bio posjetio taj lazaret. Kralj je primio bolničnog svećenika u audijenciju i taj izvješćuje slijedeće o napadaju: Bolnica je bila uredjena u velikom stilu. Primala je i otpuštala na mjesec 30.000 ranjenika i bolesnika. Krilo, na koje su Nijemci navalili, bilo je rezervirano za Kanadce. Zavod nalazio se nedaleko od željeznice, koja vodi u malen grad, na koji upravljaju Nijemci uvijek svoje topove. Neprijatelj nije nikad prije napao na bolnicu, tako te se moglo stalno uzeti, da je neprijateljici bila poznata svrha zgrade. Navala je započela pol sata poslije pol noći. Dva su se aeroplana pojavila te su bacila tri bombe, od kojih su dvije pale na vanjske bolničke logore, dok je treća, požarna bomba, pogodila središte bolnice te prouzročila veliku eksploziju. 45 dvorilja bolesnika, koje su se nalazile u bolnici za vrijeme zračne navale, ponijele su se junački. 3 dvorilje i jedan amerikanski kirurg bili su usmrćeni a velik broj ljudi strašno ranjeno. Ma da je požar opsvjetljivao bolnicu, vratio se ipak neprijateljski aparat na mjesto te bacio još dvije bombe a za tim je još pucao sa strojnim puškama na bolničko osoblje. Unatoč junačkom nastojanju dvorilja, da spase ranjenike, bilo je mnogo ranjenika usmrćeno i mnogo je ovih požrtvovnih žena platilo svoje junaštvo sa životom ili s teškom ranom. Kralj je za tim govorio u dostojnim ali ozbiljnim izrazima o grozotama tog nečovječjeg čina te je dao oduška svojoj dubokoj simpatiji za sve nesretnike.

* **Zašto je odstupio Toggenburg.** Njemačke novine javljaju, da je Toggenburg odstupio radi toga, što je bio odlučan neprijatelj svakog nacrta, da se isključi parlamenat i da se uvede režim po § 14., te što nije htio da proti Čcsima upotrebi onu energiju, koju su zahtjevali Nijemci. Smatra se dakle njegov odstup kao koncesiju Nijemcima, a „Slovenec" javlja, da se općenito sudi, da sada, kad se izvršila promjena u unutarnjem ministarstvu, ne može više biti govora o odstupu cjelokupnog ministarstva. — No možda ipak? Ta nalazimo se u državi samih nevjerojatnosti, gdje dodje obično ono, što se ne očekuje.

* **Rusija i antanta.** U engleskoj je donjoj kući zapitao Lee Smith, da li je došlo medju Udruženim državama i saveznicima do ugovora, koje se tiče umiješavanja u poslove Rusije i da li je bilo zaključeno, da se Rusiji pruža opsežna gospodarska pomoć. Balfour je odgovorio, da ne odgovara istini vijest o sklopljenju ugovora, prema kojemu bi se imalo u Rusiji intervenirati. Naravno, naša je živa želja, da Rusiju na gospodarstvenom polju okrijepimo.

* **Pitanje Bosne.** Hrvatski ban i članovi sabora otputovali su u Budimpeštu, da iznesu svoje mnijenje o pripojenju Bosne i Hercegovine Ugarskoj. Kako se javlja, ban će i hrvatski članovi sabora sa svom odlučnošću djelovati za to, da se Bosna i Hercegovina ujedine s Hrvatskom. („Slovenec".)

Iz bivšeg ruskog carstva.

Javljaju iz Stockholma od 6. lipnja, da su poslanici neutralnih država prosvjedovali kod komesarijata za vanjske poslove radi ekspropriacije posjeda neutralnih državljana. Komesarijat za vanjske poslove je odgovorio, da su ekspropriacije potpunoma u skladu sa boljševičkim programom i da time prelazi ekonomska suverenost u ruke radnika i seljaka. Osim toga će biti pravni zastupnik, koji je radio u ime svih neutralnih poslanstva stavljen pred revolucioni sud, jer je u svom pismu na komesarijat ustvrdio, da izvjesne upravne institucije države ne poznavaju prava i dužnosti napram inozemskim podanicima. — Finska brzojavna agentura javlja: Izmedju Finske i Njemačke sklopljen bi ugovor, prema kojemu će Njemačka dobaviti Finskoj 1000 tona žita i 700 tona povrća, a to još tekućeg mjeseca. — Ukrajinske nezavisne socijalističke su stranke stvorile stranački blok. Zastupnici tih stranaka su zatražili od hetmana Skoropadskoga, neka promijeni Lysogubovu vladu. Hetman je Skoropadski odgovorio, da to za sad nije moguće, pošto sadašnja vlada mora da bude vlada rada, ali se izjavio spremnim, da će se obazrijeti kod imenovanja novih ministara na želju imenovanih stranaka. Odaslanstvo je osobito oštro prosvjedovalo protiv djelovanja trgovačkog ministra Butnika, koji je odeški advokat i pristaša stranke kadeta. — Javljaju iz Charbina od 2. lipnja: Pukovnik Semenov javlja, da su boljševici prešli rijeku Onon i da su poduzeli žestoke navale, koje su medjutim bile suzbijene. Jedna konjanička brigada i 4 njemačko-austrijske satnije da ugrožavaju stražnje veze Semenova. Uslijed nesporazumka, koji je nastao u Charbinu, otputovao je pukovnik Semenov 29. svibnja u Sibiriju. Glasa se, da će doskora raspustiti svoju vojsku te se zaputiti u Mongolsku. — U Ukrajini rastu domaće nemiri. „Vidrozdzenje" javlja, da u Podoliji vlada velika uzrujanost medju pučanstvom. U kotaru Jampol stvorio je bivši zapovjednik zimske palače i bivši emisar pučkih komesara Krivoručko seljačko bojno odjeljenje, koje raspolaže sa više topova, što ih je pustila 31. divizija. 7000 se seljaka zaklelo Krivoručku, da će s njim poći na Jampol. Krivoručko, koji priprema ustanak, nada se, da će iza osvojenja tog grada raspolagati sa preko 40.000 momaka. U Duzini opljačkali su seljaci skladište municije. Polag izvještaja poltavskog staroste oprli su se seljaci u Lubniju naoružanom silom Nijemcima; Ovi su naložili selu Horošon kontribuciju, pošto su seljaci dali zakloništa nekojim agitatorima. U kotaru Mirgorod oteli su Nijemci naoružanom odjeljenju nekoliko strojnih pušaka i jedan top. — Havas javlja iz Petrograda: Čičerin je saopćio boljševičkom zastupniku u Berlinu, Joffeu, da je boljševička vlada spremna predati Nijemcima crnomorsko brodovlje, ako se Njemačka obveže, da ga poslije rata vrate, te ga tekom rata neće upotrebiti i ako obustave Nijemci napredovanje u Rusiji. — Ruski novinarski ured u Zürichu javlja, da je bivši ruski ratni ministar Suhomlinov, koji je sada bez ikakvih životnih sredstava, postao portier hotela a žena da mu dijeli programe u petrogradskom kinematografu. — Isti ured piše u nekoj polemici sa boljševicima, da stranka kadeta nije nikad paktirala sa Nijemcima, e bi branila staleške interese ruske buržoazije, već da je uvijek branila interese vascijelog naroda te nastojala, da demokratizira državni ustroj. Stranka radi kao i prije za uski savez sa zapadnim demokracijama, kako to proizlazi iz zaključaka nedavno u Moskvi održanog kongresa konstitucijonalnih demokrata. Što se tiče učestvovanja kijevskih kadeta u kabinetu Skoropadskoga, stvar je još odviše zamršena, e bi se o njoj mogao izreći sud, jer ne dostaje za to materijala.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dr. Šusteršić veli, da ne ide nikamo. Bečki listovi donose ovo njegovo pismo: Obzirom na bilješku u Vašem več. mjem izdanju od dne 8. lipnja, umoljavam Vas za popravak, da ta bilješka u svim svojim djelovima ne odgovara istini. Posebno konstatujem, da nisam kupio nikakvih imanja u Švicarskoj te da uopće ne posjedujem nikakvog imanja. Također ne namjeravam promijeniti svojega prebivališta. Za prijazno uvrštenje ovih redaka zahvaljujem Vam se unaprijed. Dr. Ivan Šusteršić, državni poslanik i zemaljski poglavar u Kranjskoj. — „Edinost" u Trstu polemizuje protiv „Eco" i „Gazzetti". Ta dva talijanska lista ponijela su se sada, prigodom gostovanja hrvatske opere u Trstu, zaista žalosno, pišući o tome kao o narodu divjaka i tvrdeći, da naš jezik uopće nije pozvan za umjetnost. „Edinost" pripominje klerikalnom talijanskom vladinom listiću, da Slovenci ne će tog pisanja zaboraviti, osobito pak ne pri budućim izborima u Goričkoj, gdje su dosad pobijedjivali talijanski klerikalni zastupnici uz pomoć slovenskih glasova. — Odbor slovenskog katoličkog političkog i gospodarskog društva za Slovence u Koruškoj imao je dne 10. o. mj. sjednicu, u kojoj je raspravljao o položaju u državi i izdao ovu izjavu: „U potpunom opsegu odobravamo od slovenskih stranaka na sastanku u Ljubljani, 28. svibnja 1918. Pozivljemo Jugoslavenski klub odlučno nastupi proti bezparlamentarnom sve mačkom kursu sadašnjeg kabineta. Plameni protest podižemo proti mistifikaciji pravog položaja u zemlji, koju je sakrivila koruška deputacija pred carem. Izjavljujemo, da članovi deputacije, koji su zastupali u Badenu koruške Slovence, nisu bili od koruških Slovenaca za to legitimovani; prema svojoj političkoj pripadnosti, te svojem javnom djelovanju su gospoda najgori protivnici Slovenaca, i da Slovenci, neka dokažu iz zapisnika posljednjeg popisa pučanstva (tu su se naime zapisali Nijemce. Op. ured.). Nesnosnost njemačkih nacionalaca prema Slovencima očituje se u njihovom nasilnim zaključcima proti slovenskom svećenstvu u moguće ježično pomiješanom Celovcu, osobito pak u zaključku celovačkog općinskog vijeća po uredniku glasila koruških Slovenaca, ti zaključci protive se ustavnom zakonodavstvu i slobodnom kretanju državljana. Upozoravamo vladu na nepogledne posljedice koje bi mogle nastati, kad bi sankcijonovala ta politika sile proti političkim protivnicima. Najodlučnije osudjujemo postupanje vlasti koja stranački zabranjuje Slovencima na njihovim vlastitom tlu sastanke u obranu njihovih temeljnih prava, dok dozvoljava Nijemcima zborovanja i na slovenskom području". — Na sjednici ljubljanskog gradskog općinskog vijeća bi jednoglasno zaključeno da upiše Ljubljana (općina ljubljanska) 500.000 K VIII. ratnog zajma. — U Gorici je preminuo dne 10. o. mj. dr. Franjo Pavletič, gorički odvjetnik, dobar Slovenac i pristaša katoličke S. L. S.

Domaće vijesti.

Živnostenska banka za VIII. ratni zajam. Centrala Živnostenske banke upisala je za sebe i svoje podružnice K 25,000.000·— (dvadeset i pet milijuna kruna) VIII. austrijskog ratnog zajma. (Prema tome je potpisala 5 milijuna više nego posljednji put.)

Dnevne vijesti.

Jednakopravnost. „Hrvatska Riječ" donosi ovu bilješku: „Istarska djeca u našim krajevima. Jučer je u Zagreb stiglo iz Opatije i Lovrana 50 istarske djece, koja će biti smještena u Vojnom Križu. Kako doznajemo stiglo je u Volosko i Opatiju 80 madžarske i njemačke djece, koja će biti sprovedena iz Beča i Budimpešte. — Naša djeca moraju da bježe iz Opatije, da nadju koricu kruha u brdovitoj Hrvatskoj, a na njihovo mjesto dolaze njemačka i madžarska djeca, da se igraju na njihovoim žalu, da zauzmu u domaji njihovoj njihovo mjesto. I sada tu tudju djecu dolazit će dovoljno hrane, dok je za njih ubogê nije moglo doći hrane. Takov se postupa s nama i postupat će se, sve dok budu tudjin u našoj kući gospodar. Jugoslavija, naša država, bez zaštite tudjinaca potrebna nam je kao zrak, koji dišemo."

Štrajk slagara u Varšavi. Uslijed slagarskog štrajka, koji u Varšavi već dulje vremena traje, bile su obustavljene sve varšavske novine. Medjutim je gremij, vlasnika tiskara sporazumio, te izdaju jedničke novine pod naslovom „Dziennik wspolny" (zajednički dnevnik), sa motivacijom da u ovo sudbonosno doba poljski narod ne smije biti bez novina.

Aeroplani nad Zagrebom. U nedjelju su prijepodne a i popodne nad Zagrebom letjeli aeroplani. Spustili su se na polju od žita na Miramarskoj cesti. Mnogobrojno općinstvo na ulicama sa zanimanjem je pratilo lijet aeroplana, a mnogo ih je pošlo i do Save, da ondje iz bliza vide aparate. Našuprot raznim glasinama, koje su se širile po Zagrebu, a i u pokrajini, možemo izričito utvrditi, da su ovi aparati bili naši, a ne njemački, a kamo li neprijateljski. „Obzor".

Istup njemačkih „burševa" u Pragu. „Venkov" piše: Članovi udruženja njemačkih „burševa" za trajanja rata bilo im je zabranjeno nošenje znakova. Odjednom je s izdanjem oktroa, nastupio preokret. Ili vrijedi zabrana samo za Čehe?

Mali oglasnik

jedini broj 16 h.

lista: U pretplati
n god. K 48·—,
godište K 24·—,
ečno K 12·—, inje-
4·—, u malopro-
fil. pojedini broj.
si primaju se u
lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Broj 1051.

U Puli, subota 15. lipnja 1918.

ina IV.

„Riješavanja" narodnih pitanja.

ako riješavaju u Beču i u Pešti narodna pi-
Nekoliko židovskih novina napiše susljedno
odnih članaka s istim bezobraznim nepozna-
tvari, kojom se već odlikuju židovski žurna-
nekoliko se ministara i njihovih pouzdanika
i ovi raspravljaju. Posve je sporedno pitanje,
vi ministri, koji imadu obično da zahvale svoju
u svemu prije, negoli osobitom političkom na-
ću, poznavaju taj narod, čiju kožu stroje, ili ne.
kao takav i njegova prirodna prava nemaju
akve uloge. Narod mora da bude s onim zado-
, što mu se nudja ili što mu se nametne. Na-
li su mu rat, nametnut će mu — tako si utva-
ojekakovići u Beču i u Pešti — i novo rije-
Glavno je, da su „Neue Freie Presse" i
spost" zadovoljne. „Neue Freie Presse" pri-
otkako je njezin izdavač postao članom go-
kc kuće, onim u državi rijetkim pojavima za-
jnosti sa svim mogućim prijašnjim, sadašnjim i
im prilikama, a „Reichspost" nema više ži-
svrhe, otkako je postigla ono, što je odavna
, da nahucka državu u rat.

Ali mi, t. j. jugoslavenski narod, nije niti naj-
zadovoljan. A pošto su nam oteli svako za-
sredstvo, da branimo svoja narodna prava,
su nam oteli parlamenat, pošto nam zabranjuju
tine, pošto nam plijene novine, pošto izvršuju
našim narodom sve veća nasilja, nama ne pre-
drugo nego da vičemo na sav glas, svom silom,
mo nezadovoljni s tim prilikama, da odbijamo
lučnije sve spletkarske pokušaje varanja našega
la za njegovu slobodu. Nemamo razloga, da bi
i naš glas, da nas ne čuje neprijateljski susjed;
država i vlada imadu još mnogo manje obzira
as, do naših životnih prava. Čovjeka, čija kuća
nije briga, što zabranjuje zakon o smetanju
og mira. Samo ona država, koja opstoji po na-
oj volji, kojoj su narodi priznali pravo opstanka,
da traži obzira od naroda. Ovi su narodi državi
erili nekoja prava nad njima, a narodi su dužni
i se tih obveza. Ali naša se država igra sa jadnim
pravima, koja su si narodi stekli krvavim zno-
kao da su to hirovi kokote a ne državni temeljni
ni. Ako su temelji takvi, možemo si zamisliti
a je zgrada!

Prije nego li se upuštamo u pregovaranja, mo-
da stavimo državi i vladi nekoje uvjete, bez
je svako pregovaranje i raspravljanje uzaludno.
moramo od države tražiti, da priznaje valjanost
čovječjih moralnih zakona. Mi moramo tražiti,
judi, s kojima hoćemo pregovarati, budu etički
rijekorni i čisti. Mi ne možemo pregovarati sa
lerima, Wekerlima i Burianima, koji su odgojeni
azduhu političkog spletkarenja i varanja. Imade
ojih temeljnih zasada, koje nitko ne može da
ra kao sporne točke, jer su već riješene moralnim
onom. Svaki narod imade pravo, urediti si život
rilike, kako mu je drago. U tom pogledu nema
kve spornosti. Isključena su raspravljanja. Jugo-
eni u monarkiji su jasno i odlučno izrekli misao
odnog ujedinjenja, a da nije bilo zaprijeka, ispao
bio ovaj plebiscit još veličasnije i sjajnije. Isklju-
o jest, da bi mi mogli žrtvovati za kojekakve
cesije dio našega naroda. Slovenci imadu u istoj
ri pravo na oslobodjenje od vječite pretnje ger-
nizacije, kao što i muslimani u Bosni od madža-
cije. Bez Slovenaca nema riješenja jugoslaven-
g pitanja. Čisto jugoslavenska područja ne do-
aju nikakav kompromis i nikakva pregovaranja.
moraju biti ujedinjena u jedno državno tijelo.
govaranja se mogu jedino voditi o pograničnim
ručjima, gdje žive dva naroda zajedno. I ova se
nja moraju riješiti na temelju stroge ravnoprav-
i. Dalje se može raspravljati o ekonomskom pi-
ju puta do mora. Ali riješenje ovog pitanja ne
že da prejudicira političko i narodno ujedinjenje
u Jugoslavena. Nije naša namjera da zatvorimo
emcima put do mora, jer bi time ogorčili nje-
čki narod na sjeveru na isti način, kako je vele-
arska ugarska politika nahuckala srpski narod i
sku državu protiv monarkije. Mi smo neprijatelji
kog nasilnog sredstva proti drugom narodu. Mi
želimo novih ratova i novih trzavica. Mi želimo
lino sveopći mir medju državama i medju naro-
na. I u tom pogledu stojimo na strogo moralnom
novištu. Ali takodjer od druge strane moramo
žiti reciprocitet, t. j., da se naši susjedni narodi
ve na isto moralno stanovište kao što i mi i da
m omoguće nesmetani saobraćaj sa drugim naro-
na preko njihovog područja. U pitanju izlaska na
ore može se i mora se postignuti sporazum, ali
sporazum ne može se postignuti na taj način, da
Jugoslaveni, koji i onako nijesmo prevelik narod,
tvujemo milijune našega naroda tudjinačkom impe-
ializmu.

Vlada, koja hoće urediti narodnosna pitanja u
državi, mora priznati narodima pravo na njihovu dr-
žavu bez obzira na njihov geografski položaj, mora
priznati Jugoslaviju kao državu, kao preduvjet pre-
govaranju. Pregovarati možemo jedino o spornim
pitanjima, koja se tiču izlaska na more za nepri-
morske narode i pitanje narodnih granica na rubo-
vima narodnosnog ozemlja. Sve ostalo je tričarija
bez ozbiljnosti i vrijednosti, kojom se samo odbija
narode od države; a to škodi više državi nego li na-
rodima.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja: Na
talijanskoj gorskoj fronti umjereni topnički bojevi.
Na donjoj Piavi izjalovila su se dva neprijateljska
izvidnička pokušaja. — U Albaniji suzbili smo sje-
verno od Devolija navalu Francuza po dvanaest-
satnom boju, kod kojega su sudjelovale takodjer
bugarske čete. Tijekom navale, uperene na Kotor,
oborio je naš ljetač engleski aeroplan. — Poglavica
generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 14. (D. u.) Iz velikog se glavnog
stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna sku-
pina prijestolonasljednika Rupprechta: Jugozapadno
od Yperna poduzeše Francuzi žestoke navale proti
našim linijama medju Voormezeleom i Vierstraatom.
Bili su krvavo suzbiti. Kod toga ostadoše u našim
rukama kao zarobljenici više časnika i preko 150
momaka. Uspješni izvidnički bojevi na Kemmelu.
Na ostaloj je fronti bojna djelatnost samo prolazno
opeta oživjela. — Vojna skupina njemačkog prije-
stolonasljednika: Na bojištu jugozapadno od Noyona
ostala je topovska djelatnost jaka. Kod Courcellesa
i kod Merya, kaošto i u nizini Matz do zapadno
od Oise ponovio je neprijatelj svoje uzaludne na-
vale. Suzbit je uz teške gubitke. Na obim stranama
ceste Soissons-Villers-Cottertes prodrijesmo u šumu
Villers-Cotterctes. — Vojska generalobersta pl. Böhna
zaplijenila je od 27. svibnja dalje preko 830 topova.
Time je broj od vojne skupine njemačkog prijesto-
lonasljednika od 27. svibnja dalje dovedenih topova
narasao na 1050. — Jučer je sastrijeljeno 28 nepri-
jateljskih lijetala. Kapetan je Berthold izvojštio svoju
34., poručnik Udet svoju 29., natporučnik Loergen
svoju 25. zračnu pobjedu. — U mjesecu svibnju
iznašao je gubitak neprijateljskih zračnih bojnih sila
na njemačkim frontama 23 privezana balona i 413
lijetala, od kojih je, kako se moglo opaziti, palo
233 njih za naše linije, a ostali padoše za nepri-
jateljske položaje. Mi smo u svemu izgubili 180 li-
jetala i 28 privezanih balona. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 12. lipnja na večer: Iz-
medju Montdidiera i Oise obnovio je neprijatelj te-
čajem dana svoj pritisak na naše lijevo krilo. Svi su
se njegovi pokušaji jučer izjalovili. U području šuma
Belloy i St. Maur uznapredovali smo opet te do-
premili 400 novih zarobljenika kao što i više topova
te brojne strojne puške. Na fronti Antheuil-St. Maur
nema promjene. Na našem su desnom krilu Nijemci
obnovili svoje navale na Matzi. Iza više uzaludnih
navala mogli su se ustaliti na južnom brijegu u selu
Melicocq i na uzvisinama Croix-Richard istočno od
Oise. Naše su se čete prekjučer po noći povukle pod
zaštitom tame i zaštitnih odijeljenja, koja su nepri-
jatelju prikrila naše kretanje, na liniju Bailly—Tracy-
le-Val—Nampcel. U području Hautebraye suzbili smo
neprijateljsku navalu te dopremili zarobljenika. Južno
od Aisne odigrali su se žestoki bojevi, koji su doveli
do bojeva iz bliza izmedju rijeke i šume Villers-
Cotterets. Naše su čete suprotstavile navalama ne-
prijatelja, koji je na visoravni zapadno od sela Dom-
mier i Cutry nešto uznapredovao, živahan otpor.
Sva njegova naprezanja u smjeru na Ambleny i St.
Piere-Aigle bila su uzaludna. Sjeverno od Marne
osvojile su naše čete Montecourt-les-Boqueteau sje-
verno od Eloppa te južni dio od Bussieresa.

•

Francuski izvještaj od 13. lipnja popodne: Sinoć
nijesu Nijemci obnovili svojih navala. Izmedju Mont-
didiera i okolice Antheuila utvrdili su Francuzi svoje
položaje. Na desnom krilu uspjelo je Francuzima, da
bace Nijemce protunavalama opet na sjeverni brijeg
Matze. Francuzi su ponovno zaposjeli uzvisinu Croix
de Richard i Malicocq te su dopremili od prilike
100 zarobljenika i osim toga strojnih pušaka. Izmedju
šume Villers Cotterttes i Aisne traju ogorčeni bojevi.
Iza ogorčenog boja uspjelo je njima, da se ustale u
Couvresu i u St. Pierre-Aigle. Nijemci su poduzeli
ljutu navalu na fronti Bourechеs — šuma Belleu.
Ali Amerikanci su skršili navalu te zadali neprijatelju
teške gubitke. Amerikanci su održali stečeno područje.

•

Engleski izvještaj od 13. lipnja u jutro: Uspješan
smo nasrtaj izveli jučer tečajem dana jugoistočno
od Arrasa. Neprijatelju smo zadali teške gubitke.
Jedan je opkopni mužar bio dopremljen u naše linije
a dva smo uništili. Tečajem noći izveli smo uspješna
lokalna poduzeća jugozapadno od Newisa i istočno
od jezera Dikke-Busche. U prvom odsjeku pomaknuli
smo za kratak komad naše položaje unaprijed, a da
naše čete nijesu pretrpjele ozbiljnijih gubitaka. Do-
premili smo nekoliko zarobljenika. U istom su pod-
ručju francuske čete popravile svoje položaje te su
dopremile 30 zarobljenika.

•

Talijanski izvještaj od 13 lipnja: Topnički bo-
jevi na prekide, živahniji u području Tonala, u od-
sjeku Posine i Astica te izmedju Brente i Piave.
Djelatnost izvidničkih odijeljenja i lijetala bila je
ograničena uslijed nepogodnog vremena.

•

Amerikanski izvještaj od 12 lipnja: Osim trajne
djelatnosti našeg topništva u Woewreu te zarobljenja
nekoliko momaka u Pikardiji, nema šta da bi se
javilo.

•

„Kölnische Zeitung" donosi: „Nieuwe Rotter-
damsche Courant" ironizira vijest Reuterovoga ureda,
koji označuje dolazak njemačkih podmornica na obali
atlanskoga oceana kao jednu „radosnu činjenicu za
saveznike". List piše: Prema jednomu izvještaju iz
Washingtona u „Daily Telegraphu", gubitak paro-
broda za Amerikance je zadovoljština, prvo, jer iz toga
proizlazi, da su Nijemci u očajanju, drugo, jer one
podmornice, koje su pred američkom obalom potopile
naše brodove, ne mogu to isto da izvedu u zatvo-
renom području, a treće jer će Amerikanci od sada
postati još više ratoborni. A ipak i pored svega
toga redarstvo je u New-Yorku u družtvu sa voj-
ničkom upravom, iznenadilo gradjanstvo naredbom,
da se grad mora držati u tami i da nikakvi brodovi
ne smiju više ostaviti new-yoršku luku. Osim toga
pomorski departement je smatrao za potrebito, da
uvjeri stanovništvo, da on raspolaže sa takvim sred-
stvima, da je u stanju uvijek osujetiti napadaj pod-
mornica na brodove, koji prevažaju vojsku. Sudeći
po ovome, može se zaključiti, da Amerikanci ipak
osjećaju malo straha pred ovim neposrednim susjed-
stvom njemačkih podmornica. Nastup njemačkih pod-
mornica izazvao je ne samo potapljanje nekoliko
brodova, nego je povukao za sobom nekoliko ljudskih
žrtava.

•

Javljaju iz Züricha: Polovica amerikanske
armije nalazi se na Marnei, gdje brani samostalno
južni breg rijeke.

*** Štampa o Seidleru.** Najuplivniji njemački
bečki listovi, „Neue Freie Presse" i „N. W. Tag-
blatt" ni malo ne nastoje da pomognu vući dra.
Seidlera iz situacije u koju se zapleo. „N. W. Tag-
blatt" veli, da je dr. Seidler svojim odgadjanjem
parlamenta postavljao temelj apsolutističkoj zgradi.
„N. Fr. Presse" piše, da zaključak Poljskog kola
mora imati neugodni učinak. — Jedino kršćansko-
socijalna „Reichspost" nastoji da se zauzme nekako
za dra. Seidlera, ali ne može da nadje nikakvu od-
lučnu riječ ili predlog, te joj je jedino žao, što Ni-
jemci za sve svoje žrtve žanju samo ismjehivanja.
— „Venkov" saznaje od svog izvjestitelja iz Beča,
da će Seidler sigurno povući posljedice iz zaključka
Poljaka i odstupiti. Ne zna se još kad se ima to
dogoditi. Nekoji predvidjaju da imade odstupiti
danas.

*** Stürgkh II.** „Arbeiterwille" naglasuje: „Dr.
Seidler se pripravlja, da postane nasljednik Stürgkha,
ostane li Seidlerovo zvanje putem njemačkih naci-
jonalaca stalna državna uredba i dogodili se ono,
što je nedozvoljivo, da se moraju narodi monarkije
podložiti volji Seidlera i Wolffa. Usude li se nje-
mački nacijonalci svoje političke potrebe izrabiti
proti parlamentu, misle li, da će potlačiti Austriju
novom Stürgkhovom erom, onda će imati dovoljno
razloga da se pritužuju radi narodnog gnjeva, koji
će se izliti na njihove glave". — „Arbeiterzeitung"
piše: „Kad bi bilo moguće, da se ne sazove parla-
menat zato, da ostane protežirana i nadalje na
svojem mjestu, svijet, koji računa s raspadom Au-
strije, slavit će svoju pobjedu. Nijedna stvar ne
može tako korjenito uništiti pouzdanja u Austriju,
kako kad bi u boju izmedju parlamenta i Seidlera
— pobijedio Seidler. Tad bi svatko lako sa svim
pravom zakopao i opustio pouzdanje u Austriju".

*** Češki zastupnik Maštalka** nije kao član komisije za kontrolu državnog duga glasovao proti 8. ratnom zajmu, kao što je to učinio jugoslavenski član dr. Janković. Time se poslanik Maštalka ogriješio o odluku Češkoga svaza, koji je zaključio, da ima glasovati proti ratnom zajmu. Poslanik Maštalka nije došao na odnosnu sjednicu, kad se vršilo glasovanje, što češki listovi smatraju kao nemuževan i kompromisni čin. On je imao glasovati proti ratnom zajmu te tako demonstrovati opozicijonalno stanovište češke politike. „Nova Doba", organ poslanika Habermana, koji sada sa poslanikom Klofačom vodi Češki svaz, te „Venkov", list Stanjekove stranke ističu, kako bi taj čin poslanika Maštalke mogao ugroziti jedinstvo slavenske opozicije, te se imade čin još ispitati od Češkog svaza.

*** Povratak grofa Buriana iz Berlina.** Grof Burian se je povratio iz Berlina. Njegov pratilac, grof Colloredo, izjavio je o vijećanju u Berlinu: Obe su strane temeljno pretresale pitanje o produljenju njemačko-austro-ugarskog saveza, s kojim je u tijesnom dodiru takodjer pitanje Poljske. Grof Burian je zastupao austro i poljsko stanovište. — Državni će kancelar, kako je izjavio pri raspravljanju, otputovati u glavni stan, da izvijesti caru Vilimu o pregovorima s grofom Burianom. U Beč će doći već pred 1. srpnjom, da nastavi razgovore. Obe stranke namjeravaju kako je brzo moguće dovršiti pregovaranja. — Grof Burian zastupao je u Berlinu austro-poljsko stanovište.

*** Ministarska kriza.** Kriza još uvijek traje. „Arbeiterwille" veli, da je na caru sada red, da se odluči za parlamenat ili za Seidlera, dok „Slovenec" doznaje iz Beča, da se je car već odlučio za Seidlera a proti parlamentu. „Arbeiterwille", gradački socijalistički list, pak piše o Seidleru: Nitko se nije usudio tvrditi svijetu, da bi dr. Seidler bio velik državnik. Nitko ga nije ni smatrao nego prelaznog ministra. To je ministar one vrste, koji je pozvan u doba političkog vrtloga i nejasnosti, da svojom političkom nedužnošću neopasnošću dade političkim strankama vremena za razmišljanje i razjašnjenje nazora. No sa Seidlerom kao mužem trajanje, nije nitko računao i niti ga je itko smatrao mužem dalekosežnih koraka. Njegova najveća prednost jest dobrodušnost; i najdobrodušnijim izrazom lica najviješta oštre naredbe proti veleizdajnicima, jer mu ni na misao ni pada da bi nekoga objesio. Možda je bio Seidler dobra naukovna sila, ali državnik, kakvoga treba poderena stara Austrija u najodlučnijem trenutku nije bio. Njemački se zastupnici boje, da bi došao muž, koji ne bi dozvolio samo Tiszi i nekolicini militarista da vode izvanjsku politiku i koji bi razumio, da zahtjeva unutarnja državna kriza dalekosežnih koraka, na koji se ne mogu kretati u kolotečini njemačkih zahtjeva. Njemački demokratizam je takav, da mu je miliji kakav obješeni jugoslavenski ili češki pristaša svibanjske deklaracije, nego sva demokracija i državni ustav. — „Slovenski narod" prima iz Beča, da u Seidlera nemaju povjerenja ni sami njemački naprednjaci. — „Grazer Tagblatt" javlja o ministarskom vijeću, koje se obdržavalo dne 12. o. mj. do 11 sati u noći. — Nekoji su se članovi kabineta izrazili, da nisu ni u kojem slučaju voljni da sudjeluju u vladi koja bi vladala po § 14. No ipak ostat će u kabinetu, podade li se jamstvo, da se ne će vladati neustavno, već odloži li se samo parlamenat do jeseni. — Dne 13. o. mj. pozvao je dr. Seidler na vijećanje vodje čeških socijalnih demokrata H a b e r m a n a i T u s a r a, koji su iznijeli prijeku potrebu da se sazove parlamenat, no o tome da ne može biti govora, dok ne bude zajamčen miran i besprijekoran tok sjednica. Češki zastupnici izjaviše da oni ne bi bili u stanju da dadu takova jamstva, ali zadaća je vlade da traži radnu većinu u parlamentu a ne izvan njega, te bi najbolje bilo, da sadašnja vlada odstupi svoje mjesto drugoj, koja bi prema strankama zauzela drukčije stanovište, nego li ga zauzela vlada dr. Seidlera.

*** Privremeni rusko-ukrajinski ugovor** bio je potpisan, kako javlja dopisni ured iz Kijeva, dne 13. o. mj. o podne. Bitni njegov sadržaj jest obustava neprijateljstva, olakšanje povratka, izmjena ratnih zarobljenika, priprava za izmjenu željezničkog materijala, izgradnja trgovačkih odnošaja i naklonjenost doskora stupiti u mirovna pregovaranja. — Kijevske novine od 12. o. m. donose vijesti o rezultatu rusko-ukrajinskih mirovnih pregovora. Bilo je zaključeno prepustiti utanačenje demarkacione linije vojničkim zapovjednicima. Sa pregovaranjima o granicama Ukrajine započet će se odmah. Radi toga je bilo pitanje o sveopćoj demarkacionoj liniji skinuto sa dnevnog reda. Za sada je bio postignut sporazum o uspostavi teretnog prometa, brzojavne i telefonske sveze i o javnosti plenarnih sjednica. Ukrajinska je delegacija polag ministerijalne odluke protiv prisustvovanja javnosti i novinstva kod pregovaranja.

*** Poteškoća riješenja poljačkih pitanja.** „Gazette Vieczerna" bavi se posjetom austro-ugarskoga ministra grofa Buriana u Berlinu, te veli, da će se tom zgodom pretresati i poljsko pitanje. Nesklonost austro-poljskom riješenju u Njemačkoj nije postala slabija, već naprotiv jača. Ovo austro-poljsko riješenje sastojalo bi se u tome, da bi Poljska bila sjedinjena sa Galicijom i tako stupila u uski državnopravni odnošaj k Austriji i to pod uvjetom, da budu osigurana sva jamstva za apsolutnu sigurnost jedinstva krune izvanjske politike, obrane prema vani, temeljnih uredjenja vojske, kao i gospodarskog, trgovačkog i novčanog prometa. Konzervativne stranke u Njemačkoj zastupaju mišljenje, da se riješenje poljskog pitanja imade ograničiti na samu kraljevinu Poljsku, koja bi imala postati samostalna, te sklopiti savezničke ugovore gospodarske i vojničke naravi sa Austro-Ugarskom i Njemačkom, koji bi zajamčili trajni savez za zaštitu granica i podjedno pružili jamstvo za budući mir. S obzirom na poteškoće na koje nailazi riješenje poljskog pitanja koli u monarkiji, toli u Njemačkoj, držimo da smo još prilično udaljeni od tog riješenja i ozbiljno dvojimo, da li će moći grof Burian nakon svog povratka iz Berlina u Beč saopćiti, da mu je uspjelo postići u tom pogledu sporazum.

*** Jednako pravo glasa u Pruskoj.** U četvrtom je čitanju pruska zastupnička kuća otklonila jednako pravo glasa. Za to je prihvatila kompromis za pluralni izborni red, koji priznava muževima, starijim od 50 godina, učiteljima i državnim te općinskim namještenicima drugi glas. Naprednjačke i socijalističke novine donose duge članke o tom novom atentatu reakcionaraca na izborno pravo svakog pruskog državljana, pune rekriminacija i optužba protiv konservativaca i liberalaca desnice. Uzalud je zvoniti iza tuče. Socijaliste i naprednjaci mogli su odavna znati, da od pruskog militarizma ne mogu iščekivati ništa boljega. Liberalci i socijalni demokrati su bili najveća potpora reakcije u Njemačkoj. Sada ih plaćaju prema zasluzi. To je dobra lekcija za ljude Scheidemannova kalibra.

*** Raspust pruske zastupničke kuće?** Grof Hertling primio je nekoje zastupnike ljevice te im je kazao, da imade u rukama dekret za raspust komore. „Ne će se li do zime razbistriti položaj, raspustit ću zastupničku kuću te uložiti priziv na izbornike", kazao je kancelar. Za tim je opetovao riječ, da on stoji i pada sa novim izbornim redom. „Berliner Tagblatt" pita, zašto vlada još uvijek okljieva i zašto nijesu vladini zastupnici podali u zastupničkoj kući u tom pogledu jasnih i nedvoumnih izjava.

*** Zaplijena imetka neprijateljskih državljana u Italiji.** Sa talijanske se granice javlja, da je talijanska vlada zaplijenila imetak neprijateljskih državljana u visini od pol milijarde lira.

*** Politička cenzura ukinuta — u Turskoj.** Čitamo u „Slovencu": Javljaju iz Carigrada: Privremeni vodja tiskovnog ureda Aziz-Bej pozvao je 9. t. m. k sebi urednike sviju uglednih novina te im saopćio, da je ukinuta politička cenzura te da ostaje još samo vojnička cenzura u krijeposti.

Iz bivšeg ruskog carstva.

7. lipnja obdržavao se prvi kongres ruskih ratnih komesara. Poslije izbora biroa pod predsjedništvom Jureneva bio je kongres otvoren govorom ratnog povjerenika Trockoga, koji je kazao: „Vi sudjelujete kod kongresa od izvanredne važnosti. Vi morate sastaviti revolucijonarnu vojsku, čije se osobito obilježje sastoji u opremi sa prisilnom stegom, koja je bila značajka armije starog režima. Mi se moramo držati načela uzajamnog povjerenja i lozinke revolucije, koja mora graditi i ne razarati. Naša je prva zadaća da uklonemo staleške razlike unutar vojske. Mi znamo iz iskustva, da ostatci stare armije nijesu imali snage, da se odupru proturevoluciji. To nas je prisililo te smo uredili improvizovanu vojsku iz radnika i seljaka, koja je skršila pokret reakcijonaraca. U trenutku, kad se je išlo za tim, da se odupremo ne samo unutarnjoj već i vanjskoj proturevoluciji, zatajila je naša vojska uslijed pomanjkanja tehničke naobrazbe. Pošto je djelo revolucije opet ugroženo, moramo naći sredstvo da je spasimo. Mi smo uništili stari aparat vojnog vodstva. Sada moramo stvoriti novi. Europska je Rusija u vojničkom pogledu podijeljena u sedam kotara, a Sibirija u tri. Sistem lokalnih ratnih komesara u uskoj je vezi sa uredjajem sovjeta. Bit će uredjeni brojni komesarijati, koji će se sastojati iz dvaju sovjetskih zastupnika dotičnog mjesta i jednog vojničkog strukovnjaka. Tako ostvareni sovjeti osjeguravaju sastav armije. Sovjeti drže i ovu mjeru vojske sastavljene na temelju dobrovoljnog proglašivanja kao prelazno sredstvo. Naš program obuhvaća načelo: Obrana radničke revolucije i naše zemlje, kao žarište socijalizma". Da se provede vojničku obvezatnost moramo registrovati ne samo oružje već i muževe u čitavoj zemlji". — 5. lipnja otišlo je prvo odijeljenje naoružanih radnika na sela, da otme seljacima živež i žito. — Medju osobama, koje su bile uapšene radi komplota protiv boljševika nalaze se kadeti Kiškin, bivši ministar u ministarstvu Kerenskoga, i Mandelstam. Propaganda, vodjena u prospjeh sveopće stavke, traje. Ali radnici nijesu u stanju, da stvore odluku. — Dne 7. o. mj. došlo je izaslanstvo Bjelorusa u ukrajinske ministarstvo za prehranu, te ponudilo izmjenu različite robe. Odaslanstvo je ponudilo ministru za prehranu šibica, katrana, glijive, kolomaz i lak od gume, a uz to o 150.000 puda sladora i duhana, ali za to za ječmene kaše i prosa. — Bivši ministar za v poslove u vladi Kerenskog, Tereščenko, nal sad u Norveškoj, kamo se preselio pošto je iz tamnice. U jednom pismu poznatom r cionaru Burcevu, Tereščenko ovako pr sadašnju situaciju u Rusiji. „Ja držim", veli ščenko, „da je apsolutno beskorisno raditi za s boljševicima. Oni ne će stvoriti nikakve v Regeneracija Rusije nije moguća, dok interna listi ostaju na vladi. Rusija i čitav svijet imaj neprijatelja: boljševike i Nijemce; ovi su sobom u vezi i ne smije se ukazati pomoć nima ni drugima. Samo Njemačka vuče ko onoga, što se sad dogadja. U stvari, u Rusiji prokonsul Mirbach, pod titulom poslanika Njem U Moskvi Lenin i Trocki imaju vlast samo što to odgovara interesima Njemačke. Jer, b dovoljna jedna njemačka divizija, da ih obor Njemačka zna šta radi i boljševici zaista obavljaju njene poslove. U Ukrajini, koja je njemačkom vojnom diktaturom, Austro-Nijem prisiljeni da uzdržavaju 300.000 vojnika, d Rusiji, zahvaljujući boljševicima, ne moraju da nikakve vojske. Boljševici su prodali Rusiju mačkoj, jedni za novac, drugi iz ambicije, a mržnje protiv Rusije. Ako moj glas možda p na obavješćenje onima, koji vjeruju da mogu s Rusiju uz pomoć boljševika, ja izjavljujem, da ševike apsolutno ne treba pomagati. Bolj nisu Rusi, i vlada sovjeta nije vlada Rusije. radiotelegrama, što su ga boljševici posl Taškenta u Moskvu, jasno se razabire, da je položaj u Turkestanu vanredno ozbiljan. U p stvu vlada nezadovoljstvo sa sovjetskom vl poradi glada, kolere i pomanjkanja posla. Sovj vlada u Taškentu zatražila je, da se pošalje ali to se nije moglo ispuniti, budući da je Turk odsječen od Rusije po četama Dutova, kao Čeho-Slovacima. — Finska vojska, koja se demobilizira, biti će stavljena na mirovno s U miru raspolagati će Finska s tri divizije. Fi će vojsku izobražavati njemački časnici, a vi finskih časnika biti odaslano u Njemačku, da sjećaju tamošnje ratne škole. U Hamini u Fi uredjena je časnička škola. — Uslijed zaklj vlada sovjeta oživotvorena je monopolizacija izvanjske trgovine. Citava se izvanjska trgo temelji na sustavu dozvola i kompenzacija, povjerena sindikatu od 40 velikih industrijala financijera. Ovaj će sindikat doskora otvoriti družnice u Stockholmu i na drugim mjestima namjerava da što prije podigne tako teško uzdr i propali gospodarski život Rusije. Privatna je vanjska trgovina potpunoma zabranjena.

Domaće vijesti.

Glede primanja likvidnih goriva za poljodje motore c. kr. ministarstvo poljodjelstva izdalo je jedeće naredbe: Benzin i teški benzin (osobita težina preko 0·745), mješani benzin (težina 0·760 0·770) i benzol doznačiti će ministarstvo za p djelstvo u prvom redu za mlatilnice i za mo orna o Od rečenih goriva izdati će se u prvom redu šani benzin. Doznaka tih goriva slijedit će izra potrošačima na temelju obrasca redovito popunje i potvrdjenog od općinskog ureda. Ovaj obra dostavit će se izravno ministarstvu poljodjelstva sjek XXVI. Nafta bit će doznačena od ministar trgovine, kojemu će se dostaviti obrasci redovito punjeni i potvrdjeni od općinskog ureda i to neralöhbteilung des Handelsministeriums".

Poruke iz uredništva.

O n i m m a j k a m a iz Šišanske ulice, su bile pred nekih 20 dana u nedjelju popodn našem uredništvu sa svojom djecom, koju su sale za odlazak u Hrvatsku, poručujemo, neka prijave u našoj upravi u ulici Čenide broj 2, 6—8 sati na večer i to čim prije, te da don ujedno i legitimacije, budući da nam je potrebno broj legitimacija.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, nedielja 16. lipnja 1918.** Broj 1052.

Njemačke socijalističke teorije kod nas.

Socijalistički list „Pravda" zašao je u teoretske stranputice te se posve pokorio njemačkim socijalno-demokratičnim teoretičarima. U Vitomiru Koraču imao je taj list vrijednog i ozbiljnog urednika, koji je nastojao preudesiti smisao socijalističke doktrine za naše prilike. Žalibože je to doba treznenja i razboritog razglabanja prestalo prebrzo i u uredništvu su se dočepali vlasti nezreli socijalistički teoretičari, koji su tradicijonalnom hrvatskom po-vršnošću skrpali protuslovne i nevjerojatne socija-lističke tralje, što su pale sa bogatog stola njemačke socijalne teorije, u „nov" program, koji za čudo odgovara interesima Rennera i Scheidemanna. Uza-lud je bila ruska revolucija, uzalud katastrofalne posliedice, što ih je osjetio ruski narod na svom vlastitom tijelu zbog slijepog podražavanja nje-mačkih teorija. Trocki i Lenin su žrtve vlastite bezazlenosti, ucijepljene u njih sa izvjesnom tenden-cijom od njemačkih socijalnih demokrata.

Nije teško dokazati, da je njemačka socijalna demokracija u Austriji i u Njemačkoj nacijonalistička. Time doduše ne kažemo, da su njemački socijaliste bez iznimke šovenski nacijonaliste. Mi mislimo jedino vodeće njemačke političare socijalne-demo-kratične većine, koja vlada u Njemačkoj i u Beču. Ova socijalna demokracija propovijeda, da je duž-nost sviju proletarijata, da se bore protiv kapita-lističkih stranaka i da u tom pogledu učine u svo-jim zemljama red. Ova je formulacija socijalističkog programa vrijedila prije rata za sve socijalističke stranke. Tečajem rata odustali su baš njemački socijalni demokrati od praktičnog izvadjanja poslje-dica, a Scheidemann priključio se u Njemačkoj domorodnim strankama i time omogućio Njemačkoj uspješan nastavak rata. Izmedju njemačkog napred-njaka i njemačkog socijaliste nema danas pogotovo nikakvih bitnih razlika. U teoriji je njemačka soci-jalna demokracija katkada ekstremna i neumoljiva, u političkom djelovanju zavladao je praktični i oportunistički kurz. Scheidemann, Renner, Seitz itd. su istotakvi njemački nacijonaliste, kao što su Dobernig, Hauser i različiti drugi njemački za-stupnici.

Njemačka socijalna demokracija znala je zgodno da upotrebi socijalističku teoriju sebi u korist a tudjim narodima u propast. Dok su boljševici, vjerni sljedbenici njemačkih socijalističkih propa-gatora, izveli taj program u praksi do skrajnih konsekvencija te očekivali od njemačke socijalne demokracije, da poduzme adekvatan korak, koji bi bio zapečatio opravdanost ruskog umovanja, pustili su ih Scheidemann i drugovi u Brest-Litovskom na cjedilu, „Vorwärts" je imao i imade još dan-današnji cinizam, da čini ruske boljševike odgo-vornima za prodiranje njemačkih četa u razoružanu Rusiju. Dok su njemački socijaliste budno pazili na to, da se u Rusiji strogo provede načelo sta-leškog boja, da se mjesto rata medju državama i narodima upriliči rat medju staležima — uslijed čega je ruska vojska smalaksala — gledali su skrštenih ruku, kako su vojske njemačkog impe-rijalizma i kapitalizma unilazile u Rusiju, razoružanu od sljedbenika njemačke teorije socijalizma. Činje-nica, da njemački socijaliste nijesu poduzeli niti najmanji pokušaj, da provedu istodobno načelo staleškog boja u Rusiji, da su dapače javno odsu-dili pokušaj stavkanja svijesnijeg i moralnijeg dijela njemačkog radništva, sve to je dostatan dokaz, da im je na jeziku bila briga za klasnu dobrobit rad-ništva, a na srcu briga za veličinu njemačkog imperija.

Ista načela provadja njemačka socijalna demo-kracija sada u našim pokrajinama. Njemačka je teorija isključivosti staleške borbe rezultat prilika, kakve vladaju medju njemačkim narodom. Njemački narod u Austriji nema samo sva svoja narodna prava; on imade i privilegije nad drugim narodima. Nacijonalno je pitanje u socijalističkom smislu riječi ne samo već riješeno, već je riješenje takvo, da priznaje tom narodu veća prava, nego li bi mu išla po misli narodne ravnopravnosti. Njemački se socijaliste moraju prema tome ograničiti na staleški boj, a u nacijonalnim pitanjima mogu jedino da suradjivaju sa narodnim strankama podjarmljenih nacija. Pošto nema pravedne narodnog cilja u njemačkoj politici, nema ni mogućnosti kooperacije izmedju socijalističkih nesocijalističkih njemačkih stranaka. Ali upravo njemačko-nacijonalistički je tražiti od jugoslavenskih socijalnih demokrata, da se odriču sudjelovanja sa ostalim strankama u onim narodnim pitanjima, u kojima ove stranke traže ravnopravnost sa ostalim narodima.

Jasno jest, da ova socijalistička teorija mora da koristi njemačkim nacijonalcima, jer otešćava boj jugoslavenskog naroda za ravnopravnost, sije razdor u njegove redove, koji se danas bore za one temelje, na kojima je njemačka socijalno-demo-kratična stranka sazdala svoje teorije. Da kažemo jedan primjer: Nijemcima nijesu potrebne nove škole, jer ih imadu u dostatnom broju, Nijemcima nije nužna njemačka uprava, jer ju posjeduju ne samo u njemačkim, već i u nenjemačkim pokraji-nama, sa jednom riječi Nijemcima nije potreban boj za narodnu samostalnost i ravnopravnost, pošto ne samo, da su ravnopravni, oni još vladaju nad ostalim austrijskim narodima. A bez ovih uvjeta, koji su potrebni u istim mjerama gradjanskim, agrarnim i radničkim strankama, nema mogućnosti nesmetanog i uspješnog klasnog boja. Bez vlastitih škola nema klasno svijesnog radnika, bez samo-uprave nema slobode štampe, bez vlastitog činov-ništva nema razumijevanja za narodne potrebe, i nema ni pravog staleškog boja, pošto su svi staleži na jednak način stegnuti i zaostali, kako to vidimo baš kod Jugoslavena, gdje nema niti radnika niti gradjana niti agraraca u pravom smislu riječi.

Radi toga kooperacija u nacijonalnim pitanjima, koja se tiču izjednačenja narodnih prava, nije samo potrebna već bi značilo izdajstvo socijalističke misli i onemogućivanje klasnog boja, kad bi joj baš socijaliste ustegli svoju pomoć. U tom smo i mi složni sa službenim socijalistima. U našem narodu ne smije biti staleških razlika i staleških prava. Socijalni red mora biti takav, da osjegurava svakom državljanu bez razlike staleža ista prava u političkom i materijalnom smislu. Mora se sprečiti, da se jedan stalež obogati na račun drugoga, mora se sprečiti nagomilavanja kapitala kod pojedinih ljudi itd. To su zdrava i pametna načela. Ali naš socijalistički boj neće nam koristiti ništa, ne budemo li imali vlastite, samostalne države. Jer se u Beču i u Pešti obaziraju istotako malo na želje našega polugra-djanstva kao što na želje naših socijalnih demokrata ili seljaka? A sve to samo iz nacijonalnih razloga. A baš ovi nacijonalni razlozi onemogućuju i pravi staleški boj socijalizma u našim pokrajinama. U Beču čine veliku razliku izmedju Habermanna i Adlera, Modračeka i Rennera i to ne možda iz staleških, već iz nacijonalnih razloga.

Bez tog priznanja političkih prava narodu i svakom pojedincu nema uopće političkog boja, nema javnog života; jer današnji je naš javni život ograničen na manifestacije i deklamacije bez prak-tičnih rezultata. Od toga pati i gradjan i seljak i radnik; a radi toga se moraju i radnik i gradjan i seljak ujediniti u boju za samoopredjeljenje naroda, jer će inače ostati njihov boj i za budućnost puka manifestacija i deklamacija bez daljnjih posljedica. Tudjinački agenti tjerat će nas kao stado, kud ih volja, bičat će svakoga bez razlike, a mi ćemo tom prigodom uprizarjati staleške bojeve. To su prak-tične posljedice Pravdinog novog stanovišta.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se javlja: Jutros rano porasla je topovska paljba na mnogim mje-stima jugozapadne fronte do velike jakosti. Na albanskoj fronti ponovno su se jučer izjalovile uz upotrebu pričuva provedene navale Francuza sjeverozapadno od Šina-Premte. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna sku-pina prijestolonasljednika Rupprechta: Jugozapadno od Merrisa učinismo zarobljenika. Suzbiti su jaki neprijateljski udarci na Ancrei. Na veče oživješe na obim stranama Somme toposki i minometni bojevi. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Jugozapadno od Noyona ostala je pješadijska dje-latnost ograničena na mjesna bojna djela. Topovska je borba na jakosti popustila. Južno od Aisne ostala je topovska borba jaka. Suzbite su mnoge djelo-mične navale, što ih je neprijatelj poeuzeo proti našim linijama u šumi Villers-Cotterets. Broj za-robljenika iz posljednjih bojeva južno od Aisne po-visio se je na 48 časnika i preko 2000 momaka. — Poručnik Udet izvojštio je svoju 30., poručnik Kirschstein svoju 25. i 26. zračnu pobjedu. — Istok — Eichhornova vojna skupina: Uništene su ruske bande od oko 10.000 momaka, koje su se, dolazeći iz Jajska, iskrcale na u zaljevu Mius, na sjevernoj obali Azovskog mora i koje su prodirale da navale na Taganrog. Dijelovi neprijateljskih četa, koje su htjele umaći na čamcima i splavima, bili su sastrijeljeni u vodu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 13. lipnja na večer: Te-čajem dana poduzeli su Nijemci snažnu navalu od Courcellesa sve do sjeverno od Merya. Napadajuće čete nijesu u našoj vatri mogle da prodru do naših linija te su se morale povratiti u svoja izlazišta, iza-kako su pretrpjeli teške gubitke. Medju materijalom, kojega smo zaplijenili tečajem naših navala od 11. lipnja, imade 10 topova, od kojih 4 teška i velik broj strojnih pušaka. Izmedju Oise i Aisne prošao je dan mirno. Južno od Aisne nastavio je neprijatelj u jutro svoj udarac izmedju Aisne i šume Villers Cotteretts. Na većem dijelu fronte bio je suzbijen. Uspjelo mu je jedino, da se ustali u Laversinei. Svi njegovi pokušaji, da provali iz Couvresa i da na-preduje zapadno od dvorca Verde Feuille, izjaloviše se potpunoma. Tečajem poslije podna nije neprijatelj obnovio svojih navala. Neprijatelj, kojemu je uspjelo, da se za trenutak ustali u našim položajima kod Champlata i La Pompelle, bio je suzbijen te položaj uspostavljen. Na ostaloj je fronti prošao dan mirno.

•

Francuski izvještaj od 14. lipnja popodne: Te-čajem noći došlo je samo do mjesnih sukoba. Fran-cuzima je uspjelo na različitim mjestima, da provale njemačke linije, tako sjeverno od Grivesnesa i u od-sjeku Courcellesa. Kod toga su zarobili 30 momaka. Kod farme Loges uznapredovali su Francuzi nešto. Njemački se je napadaj u području Antheuila posve skršio. Izmedju šume Villers-Cotterets i Chateau-Thierry trajao je živahni topnički boj. Tečajem noći dopremile su francuske patrule u okolici Boussieresa, zapadno od Reimsa i u Champagnei, zarobljenika.

•

Francuski izvještaj od 14. lipnja na večer: Tijekom dana ne bijaše nikakvog poduzeća pješadije. U šumi Haugard prilično jaka borba artilerije. Južno od Aisne, u predjelu izmedju Villers-Cottorets-Chateau-Thierry pridolazi k orudju, koje je najav-ljeno kao oteto neprijatelju, još devet topova, izmedju njih 7 teških i 40 strojnih pušaka. Inače je protekao dan posvuda mirno.

•

Engleski izvještaj od 13. lipnja na večer: Pri uspješnim manjim poduzećima, koje prove-dosmo prošle noći u okolici Meerisa, privedosmo 48 zarobljenika, 6 strojnih pušaka i jednu opkopnu mužaru. Osim obične djelatnosti artilerije na obim stranama u različitim odsjecima, nema što da se javi.

•

Engleski izvještaj od 14. lipnja u jutro: Po noći smo izveli uspjele napadaje kod Neuvillea, Givenchya te La Basseea. Jugozapadno od Gavrellea i sjevero-zapadno od Mervillea došlo je do okršaja ophodnja, koji su svršili povoljno po nas. Kao rezultat različitih okršaja dopremili smo nekoliko zarobljenika i dvije strojne puške. Jutros rano poduzelo je jako neprija-teljsko odijeljenje napadaj na našu novu postojanku južno od Merrisa. Bilo je posve suzbijeno. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Neprija-teljsko je topništvo djelovalo u odsjeku Villers-Bre-tonneux i u dolini Scarpe.

•

Engleski izvještaj od 14. lipnja na večer: U odsječku sjeverno od Bailleula privedoše francuske ophodnje tijekom noći nekoliko zarobljenika. Inače nema ništa da se javi.

•

Izvještaj istočne armije: Bojna poduzeća na go-rama Kamija-Lenja nastaviše se uspješno. Na desnom su krilu naša unaprijed pomaknuta odijeljenja pro-valila na sjevernoj kosi sve do izvora Skumbija u smjeru na Kukti. U središtu prodrli smo u Šina-Premte, gdje smo zaplijenili mnogo živeža i zaliha municije. Na lijevom krilu držimo Gopes. Zapo-sjednuto smo područje utvrdili. Naše napredovanje obuhvaća područje od 15 kilometara dubine i 18 kilometara širine. Osvojili smo 11 sela te zarobili 310 momaka.

•

Amerikanski izvještaj od 13. lipnja: Jučer po-podne osvojile su naše čete sjeverozapadno od Cha-teau-Thierrya zadnji njemački položaj u šumi Belleau. Kod toga su dopremili nekoliko zarobljenika, strojnih pušaka i opkopnih mužara, izuzev one, koje smo osvojili dan prije. Rano u jutro nastavio je nepri-jatelj svoje navale na fronti od više od 1·5 milje na liniji Belleau-Boureches. Navale, koje su bile pri-pravljene žestokom topničkom paljbom, skršile su se posvema. Naši su položaji ostali netaknuti. Gubici su neprijatelja bili teški.

•

Američki izvještaj od 14. lipnja: U predjelu Chateau-Thierry bijaše dan označen žestokom obo-

stranom djelatnošću artilerije, koja bijaše popraćena plinovitim napadajima. Sa ostale fronte nema što da se javi. — Jučer oboriše naši lijetači dva neprijateljska lijetala.

Turski izvještaj od 14. t. mj. javlja: Palestinska fronta: Uspješno smo uzvraćali na vatru, koja je naperena na naše položaje istočno od Jordana. Medju Curufom i Aneze bje osujećena ponovna navala buntovnička na željeznici Hedža. Istočna fronta: Obzirom na prodiranje Engleza u Perziji zaposjedosmo istočno od Urmijskog jezera grad Tabris, da zaštitimo bok.

---

* **Bečki općinski starješine proti Jugoslaviji.** Dopisni ured sa sažaljavanja vrijednom marljivošću javlja: Bečko općinsko vijeće u današnjoj (13. lipnja) je sjednici prihvatilo prijedlog gradskog vijeća, prema kojem uopćina Beč protestuje protiv nastojanja oko uspostave jugoslavenske države, nastupa za osnutak njemačke nautičke škole u Trstu te pozdravlja savez s njemačkim carstvom kao jedino jamstvo za trajni mir i uspješnu budućnost naroda Austrije. Socijalni demokrate suzdržali su se od glasovanja. — Bečki su općinski oci (oni, kojima je Czernin govorio o veleizdajništvu Čeha i pred kojima je zvao Nijemce i Madžare u boj proti svim ostalim narodima) zaključili svoj protest proti Jugoslaviji. Mi ćemo opet za odmazdu na prvoj skupštini u Šikićima i Škatarima izreći svoje nepovjerenje bečkom načelniku i bečkim starješinama, te ćemo odlučno zahtjevati da odstupe. Jer isto pravo, koje imaju Šikići i Škatari, da se miješaju u bečke općinske poslove, ima i bečka općina, da se miješa u Jugoslaviju.

* **Jugoslavensko pitanje u Budimpešti.** Vijećanja dr. Wekerla s hrvatskim političarima nastavila su se u srijedu u pet sati po podne. Sudjelovali su ministar za Hrvatsku dr. K. Unkelhäuser, ban Mihalović, podban Krišković, saborski podpredsjednik dr. Lukinić, član gospodske kuće grof Kulmer te narodni zastupnici dr. Popović i Paleček. Konferencija, koja je trajala do osam sati na večer, bila je namijenjena financijalnoj nagodbi izmedju Ugarske i Hrvatske te gospodarskim pitanjima Hrvatske i Ugarske. **Hrvatski su političari zahtjevali sjedinjenje svih Jugoslavena u jednu jedinu državu, koja bi se imala pridružiti zemljama ugarske krune.** Dr. Wekerle je primio na znanje izjave Hrvata, a da se nije i izrazio o tome, kakvo se riješenje namjerava i kakvo će stanovište zauzeti ugarska vlada. U srijedu je stigao u Budimpeštu bosanski zemaljski glavar, da podade svoje mnijenje o tom pitanju. U četvrtak prije podne nastavila su se vijećanja. — „Slovenec".

* **Plenarna sjednica poljskoga kluba** bi sazvana za petak dne 21. o. mj. u Beč da primi na znanje izvješće parlamentarne komisije i provede izbor načelnika.

* **I opet oni?** To je naslov uvodnog članka, koga gradačka „Arbeiterwille" posvećuje njemačkim nacijonalcima. U njemu veli, da njemački nacijonalci hoće zapriječiti zasjedanje parlamenta, samo da spase sadašnju vladu i njezinog ministra-predsjednika. Dalje piše njemački socijalistički list, da i njemački narod u Austriji želi parlamenat, i da se tomu narodu ne može zatvoriti oči grdjenjem zlih Čeha i prkosnih Vindišara (Slovenaca). Njemački narod znade, da Česi i Jugoslaveni nisu proti parlamentu. Hoće li sada njemački nacijonalci opet, da se raspusti parlamenat, kad i sama službena „N. Fr. Presse" veli: Parlamenat se mora spasiti. „Arbeiterwille" završava: „Zar će opet biti oni, njemačkonacijonalni zastupnici, koji će slomiti vrat parlamentu i postaviti zidove apsolutizmu? Je li tako, deder na posao, posljedice će se pokazati".

* **Nijemci žele mir.** „Augsburger Postzeitung" javlja iz Gleiwitza, da je sam novo izabrani poljački zastupnik Korfanty priznao u zastupničkoj kući, e mu je njemački protukandidat svojim huckanjem za nastavak rata olakotio izbornu agitaciju. Radi toga je u Gleiwitzu glasovalo 4000 Nijemaca za poljačkog kandidata, koji zahtjeva, da se odmah sklopi mir.

* **Produbljeni savez.** U „Berliner Tageblattu" piše dr. Lederer iz Beča o produbljenju saveza medju Njemačkom i monarkijom te kaže, da je izvjesne informacije dobio na mjerodavnim mjestima. Veli, da se kao trajanje produbljenja saveza uzima u račun rok od 20 godina. Govoreći o raznim pitanjima izmedju obiju država veli, da misao jedinstvenog novca nije kod vodećih krugova mogla prodrijeti. Prije nego se predje na raspravu o pravom problemu produbljenja saveza morat će se riješiti prije još neka vrlo teška pitanja. Dok se Njemačka i priključenjem baltičkih pokrajina ne bi uvelike promijenila, danas još naprotiv nije jasna budućа fiziognomija Austro-Ugarske, stoga će se kod pregovora s grofom Burianom razmatrati o poljskom i jugoslavenskom pitanju. Grof Burian zastupat će u Berlinu austro-poljsko riješenje poljskoga pitanja, dok njemački krugovi zastupaju pravac riješenja, da se iz kongresne Poljske učini samostalna država, koja bi se priključila centralnim vlastima. Ali vladini krugovi Austro-Ugarske misle, da bi ovo riješenje učinilo Poljake neprijateljima centralnih vlasti i da će odjeljenje Galicije od Kongresovke ne bi moglo trajno održati bez vrlo teškog ugroženja Austro-Ugarske. Čini se, da se sada i ugarska vlada snašla s riješenjem poljskog pitanja u austro-poljskom smislu. Kako izgleda, izmijenjena je kombinacija po kojoj bi se Bosna i Hercegovina sjedinjene s Hrvatskom i Slavonijom u uski državopravni odnošaj, priključile zemljama ugarske krune, drugom jednom osnovom. Ugarska vlada sada navodno želi, da Bosna i Hercegovina dodju prema Ugarskoj u sličan odnošaj, kakav je dosada postajao za Hrvatsku i Slavoniju, a da se Dalmacija, Hrvatska i Slavonija s druge strane u nekom izvjesnom jedinstvu priključe (?) Ugarskoj. Naravski da riješenje tih pitanja predočuje i probleme od velike nutarnjo-političke i parlamentarne važnosti za Austriju kao i za Ugarsku. Već raznolikost problema daje razaznati, da berlinski pregovori grofa Buriana ne mogu doskora dovesti do izvjesnih utanačenja. — Dalje veli Lederer, da su na sastanku cara Vilima i kralja Karla u njemačkom glavnom stanu bila utanačena samo načela obnove saveza a sva su politička, vojnička i gospodarska pitanja ostavljena, da se kasnije potanko rasprave. — Grof Burian rekao je u jednom interviewu dru. Ledereru izmedju ostaloga ovo: O novoj mirovnoj ponudi protivnicima ne može biti ni govora, dok vodeći državnici u neprijateljskim zemljama imadu ovakva shvatanja, kako je Lloyd George zastupao neki dan na jednom banketu. Dok neprijateljski državnici tako govore ne preostaje nam ništa drugo, nego da se odlučno branimo, ali to ništa ne mijenja naše spremnosti za mir ni čestite volje, da dodjemo do sporazuma.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Kijevskaja Mysl" javlja iz Odese, da na brodovima crnomorske mornarice u Novo Rosijsku vlada sve veći nered i propada stega. — U Sebastopolu izjavili su se inženiri i radnici solidarni sa štrajkajućim radnicima. Iz Bakua se javlja, da se tamo raspada boljševištvo. — Vlada Georgije sastavljena je od umjerenih socijalista kao Armčavilta i Čehenkelija. Sastavljeno bi koalicijono ministarstvo, u kojem učestvuju dapače i nacijonalni demokrati. U Novo Čerkasku vode se pregovaranja izmedju Kubanske i podonske republike te Georgije i jugoistočnog saveza gorskih plemena, da bi se postignuo savez tih novih država. — Javljaju iz Züricha, da prisilno novačenje, koje je naredio Lenin, nailazi posvuda na otpor. I sama crvena garda gubi svaki savez. Gotovo sve novine, medju njima takodjer one socijalnih revolucijonaraca, bile su privremeno obustavljene. U Moskvi i u Petrogradu bile su uspješne brojne osobe.

Kijev, 14. (D. u.) Eichhornova vojna skupina objavljuje danas slijedeću brzojavku na generalfeldmaršala Eichhorna: Vašoj Ekscelenci javljam o uspjehu meni podvrgnutih četa zapadno od Taganroga. Mi smo malone uništili boljševičku crvenu gardu, koja stoji pod zapovjedništvom nekog češkog časnika i koja je u jakosti od 10.000 momaka, dolazeći iz Jajska, već 20. t. mj. iskrcala na ovoj obali Azovskog zaljeva te je napredovala, da navali na Taganrog. Dosada smo nabrojili oko 3000 mrtvih od boljševičke garde, ne ubrojivši one, koji su se potopili. Naši su gubici maleni.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Henrik Tuma, ugledni slovenski socijalni demokrat, priopćuje u tršćanskom „Lavoratoru" opširan članak, u kojem pretresuje pitanje pripadnosti Trsta, te govori o politici Čehoslovaka i Jugoslavena iza poznate svibanjske deklaracije i opisuje ujedno kakvo stanovište je prema toj deklaraciji i politici zauzela češka i slovenska socijalna demokracija. Dotiče se takodjer praških svečanosti, te veli, da su te svečanosti bile priredjene od češke buržoazije, kojoj stoji na čelu dr. Kramař. O svibanjskoj deklaraciji i češkoj i jugoslavenskoj veli, da imadu svoje vrelo u londonskoj konferenciji, koja se obdržavala travnja prošle godine. Ističe kako je tobože krivim putem udarila jugoslavenska politika, zahtjevajući za Jugoslaviju Trst i jadransku obalu, na kojoj stanuju Jugoslaveni. Jugoslavenska i češka politika da je postala šovinistička, jer da Česi hoće svoju istorijsku državu, u kojoj bi sahranili oko 2 i pol milijuna Nijemaca a Jugoslaveni opet da hoće za svoju Jugoslaviju talijanska područja, dok i jedni i drugi govore o samoodredjenju naroda. Zaužimlje se za to da Trst postane slobodan grad. Sam je članak veoma lijep i u mnogočem poučan i temeljit, no nije nikako spadao u „Lavoratore". Većih Slovena nije moguće ni pomisliti od onih, koje zastupa „Lavoratore", pa taj list ni ne može zato biti tribinom trijeznih i nestranačkih govornika. Ulagivanje pak Pittoniju i Puecheru, talijanskim tršćanskim „socijalističkim" prvacima jest posvema bez razloga, jer može li se reći da su ovi socijalisti shvatili riječ „demokrata" i „demokracija" nepošteno, to nisu ni češki ni slovenski, već u prvom redu Pittoni, Puecher i drugovi. Jer nema vlade u Austriji, s kojom nisu spletkarili ti revolucijonarni socijaliste, kako im veli Tuma. Što se pak tiče napadaja na Čehe, osjeća se, kako Tuma pozna Čehe samo teoretski i krivo, te ne može razumjeti, da Nijemci u Češkoj ne tvore nigdje kompaktne cijeline, već su porazbacani po zemlji, kamo su se onda, kad su im bile prilike naklonjene, doseljivali. —

U Koruškoj su promisila ove godine samo dva slovenska mladomisnika, dok se je treći Slovenac, Krainer, pod njemačkim pritiskom koji i u celovačkom sjemeništu vlada, odnarodio.

Iz češkog svijeta. Pred nekoliko dana bilo je govora o velikim svečanostima čehoslovačkim, koje su se obdržavale u Rimu. „Prager Tagblatt" donosi o tome još i ove potankosti, koje da je priposlao rimski izvjestitelj listu „Daily Mail": Osim ministra-predsjednika Orlanda, engleskog nasljednika prestolja i izaslanika sporazuma bijahu prisutne sve istaknute ličnosti rimskoga društva. Zastava, koju je noslo časnik, bijaše u češkim narodnim bojama (crveno-bijela) s modrom slavenskom bojom. Grbovi Češke, Moravske i Slovačke. Talijanske žene izvezale su na barjaku geslo: „Rad, Ljubav, Vjernost!" Usred vijenca, izvezenog iz zlatnih cvijetova, stajaše su sudbonosne god. 1620.—1918. Najsvečaniji trenutak bijaše onda, kad se zapjevala češka himna: „Kde domov moj" (u engleskom prevodu: „Where? — where is my native land? The very waters seek it"). — Knez Colonna, rimski župan, progovorio je u ime Rima, Orlando je veličao uzvišenost svečanosti, koja imade u Pragu svoju drugu stranu u pozivljanju naroda, koji opet traži slobodu. Češki je časnik na to zahvalio i prisizao, da će zastava biti ponešena u triumfu sve do granica njegove slobodne zemlje. — Primili smo prvi broj literarnog tjednika „Česta", što ga izdaju češki književnici, koji bijahu okupljeni oko „Narodnih Listyju". Redakcijoni zbor „Narodnih Listyju" javlja nam, da će urednici tog lista izdavati sada redovito svoje publikacije, da ostane uvijek živi stik izmedu čitalaca i njihovih obljubljenih novinara. Ujedno nam je bio poslan otisak lista praškog gradskog fizičara dra. Prohazke, koji predlaže da dosadašnji pretplatnici „Narodnih Listyju" ostanu i nadalje njihovi pretplatnici, kako bi bilo postarano za urednike i osoblje koje je pri listu bilo zaposleno. On piše: „Mi pretplatnici „N. L." ne možemo mučke snesti prostu policijsku obustavu svog organa: A glasni protest nam današnje prilike onemogućuju". Za to predlaže: „Ostanimo i iza obustave lista njegovi pretplatnici, plaćajmo i nadalje pretplatu za cijelo doba, što list ne će izlaziti: Za osoblje lista i njegov spas i u znak našeg ponosnog, tihog ali čvrstog protesta". — Slava narodu i muževima, koji su kadri to izvesti! — U ponedjeljak dne 3. t. m. posjetio je, kako javlja „Venkov", poslanik Klofač političke osudjenike u vojničkoj tamnici u Terezinu. S njim bijahu redaktori Ciril Dušek i Emil Špatny. Poslanik Klofač govorio je sa šestoricom političkih utamničenika, koji su za vrijeme rata bili osudjeni radi zločina, što su ih počinili u vojničkom plaštu, na koje se nije protezala amnestija, pa makar su njihovi sukrivci, koji su slučajno bili osudjeni u civilnom odijelu, izašli iza amnestije 2. srpnja prošle godine iz kaznione. Medju kažnjenicima, s kojima je govorio Klofač, bijahu svi odsudjeni na tamnicu od 4—20 godina radi buntovnosti, veleizdaje, uvrede Veličanstva itd. a jedan je medju njima (trgovac Pavao Jerabek) osudjen na smrt, te pomilovan na 20 godina tamnice, što je sudjelovao u čeških legijama u Rusiji i bio od Austrijanaca zarobljen. „Venkov" javlja, da je posjet poslanika Klofača veoma utješio sve kažnjenike. U kaznioni u Terezinu (u maloj tvrdjavi) nalazi se sada preko osam sto kažnjenika svih narodnosti (najmanje Nijemaca).

Domaće vijesti.

Hrvatska za našu djecu.

Za nekoliko će se dana zaputiti djeca iz puljskog kotara u prodnu Hrvatsku i Slavoniju, gdje će ih dočekati rodoljubna braća po jeziku i krvi. Ničim se Hrvatska i Slavonija nijesu tečajem rata tako izrazito proslavili, kao s ovim plemenitim činom spasavanja hrvatske, srpske i slovenačke djece od propasti i izgladnjenja. Ova su djela riječitiji dokaz za jedinstvo našeg troimenog imena negoli svi slavnostni i oduševljeni govori, sva raspravljanja, sve bučne skupštine. Braća po Hrvatskoj, Slavoniji i južnoj Ugarskoj kazala su nam svojim požrtvovnim nastojanjem, bez buke i reklame, da je nadošlo vrijeme, da riječi zamijenimo radom i da izbavimo narod, kojemu prijeti najveća pogibelj od krvožedne aždaje, našeg narodnog neprijatelja. Nemojmo zaboraviti, da je bio na našoj djeci u Gmündu i Steinklammu počinjen novi betlehemski pomor, da je apsolutizam išao za tim, da nam ubije tjelesno i duševno uzdanicu naše

...mündu poradilo se vješto oko toga, da naša do... i nejaka mladež propade a u Steinklammu... su duše naše djece tudjinačkim školama. ...em narodu nijesu dali, da si zatraži zatočište u ...ljubivoj Českoj i Moravskoj. Strpaše ga u za... i nečiste barake ili rastjeraše ga medju na... narod, koji ga je već prije zamrzio, nego li ...amo stigao. Povijest naših bjegunaca iz ovog rata ...povijest krvi, gladi, stradanja i smrti. Sa našim se ...odom postupalo kao sa zločincima po tamnicama. ...atak naše djece moramo da očuvamo našem na... Očajni vapaj iz Istre, Dalmacije i Bosne i ...cegovine naišao je na odziv u najširim krugovima ...ega naroda u Banovini i Banatu. Braća otvaraju ...oj nejakoj siročadi širom vrata, primaju ih gosto...ivo kao svoju djecu, svoje kćeri i sinove pod ... Ovaj njihov plemeniti rad nije samo izljev ...ćanske ljubavi za patničkog susjeda, izražaj je to ...nitog i iskrenog rodoljublja, prave ljubavi do ...ga naroda, koja se ne iscrpljuje u dirljivim rije... već stvara dobročinstva. Jadna Istra neće za...raviti, da je u teško doba imala ne samo braću po ...enu već i po činima. Ne možemo se našoj braći ...Hrvatskoj, Slavoniji i Banatu drukčije zahvaliti ...oli sa uvjeravanjem, da stojimo i hoćemo stati ... njih u obrani naših i njihovih narodnih prava, ...ćemo braniti skrajnu ovu postojanku jugoslaven...og, srpskog, hrvatskog i slovenskog naroda, ovdje ...zapadnim granicama jugoslavenske naše domovine, ...njim silama, do zadnjeg daha. Neka si budu svi...ni, da su tim svojim činom privezali Istru uz Hr...sku tješnije i srdačnije nego što je mogla učiniti ...eć narodnog oduševljenja. Taj će rad roditi bo...im plodovima u prospjeh njihove i naše buduć...sti!

Aprovizacijona komisija. U dućanima aprovi...cijone komisije podijelit će se slijedeće živežne ...mirnice, koje su odredjene za drugu polovicu ...ućeg mjeseca uz prikaz živežne karte: Na od...ečak VII.: 2 kg brašna (K 2·80) i 4 kg za teške ...dnike, razreda B (K 5·60); na odsječak VIII.: ...tvrt kg zobene riže (K —·40); na odsječak IX.: ... dkg marmelade (K 1·—); na odsječak X.: 6 dkg ...nine (K 2·80); na odsječak XI.: 6 dkg masti ... 3·—) i 1 kg kisele repe (K 2·80), skupa K 5·80. Uz prikaz mliječne karte za djecu u starosti ... 1 do 2 godine može se u prodavaonici mlijeka ... Premanturskoj ulici dobiti mjesečno jedna mala ...tija hranivog brašna za djecu za K 1·20. — Po...mši sa ponedjeljkom 17. t. m. može se u Pre...anturskoj ulici dobiti po jedan kilogram drvenog ...gljena na iskaznicu, koja se tom prilikom probu...ije, uz cijenu od 88 filira.

Novo znamenje pri zračnim navalama. U za...povijedi lučkog admiralata saopćuje se, da će se ... sada takodjer sa tornja Cassoni vecchi kao što ... dosad činilo sa lučkog kaštela ispaliti dvostruki ...tac, kao znak na uzbunu radi sigurnosti proti ...ačnim napadajima.

Za naše vraćajuće se vojnike! Molba Crve...oga križa. Mnogo hiljada austro-ugarskih vojnika ...aća se ovih dana iz ruskog ropstva. A nama ...ima srce nalaže, da im iskažemo na koji način ...oju ljubav, kad stupe na domaću zemlju, za ko...m su toliko vremena čeznuli. Njegovo Veličan...vo cesar u neprestanoj očinskoj brizi naložio je ...ustrijskomu i ugarskomu Crvenom križu, da za...dno s ostalim društvima provedu što skorije i ...spješnije pomoćnu akciju za vojnike, koji se sada ...raćaju u domovinu. Austrijsko društvo Crvenog ...riža odazivlje se s ushitom zapovjedi svojega ...revišnjega pokrovitelja. Savezna uprava, pozvana ... svojim pravilima, da skrbi za vojnike ranjene i ...boljele u ratu, mora da se obrati do požrtvov...osti pučanstva, zaštitnika i podupiratelja Crvenog ...riža, da se u smislu Previšnje namjere uzmogne ...obrinuti za svoje nove štićenike, vraćajuće se voj...ike. Obradujmo ih kod dolaska okrepom i milim ...arom! Hiljade obitelji očekuju sada sa zabrinu...ošću i veseljem sretan povratak kojega dragoga ...ana iz ruskog sužanjstva. Pomisao, da će milo...ar, što ga udijele Crvenom križu za to novo mi...osrdno djelo, biti na korist njihovim ocima, sino...ima ili braći, jamačno će ih potaknuti, da što ...repčije podupru naš pothvat. Trebat će više mi...una, da se to lijepo djelo provede. No Crveni ...riž ne će se uzalud obratiti na veledušnost imuć...ika i na požrtvovnost zarodnika, kad se radi o ...m, da se dobrim činom proslavi povratak naše ...raće i djece iz Ruske, kojim se radosno i pomir...ivo dovršuje toli slavni ruski rat. Darovi u novcu ...eka se šalju zemaljskomu pomoćnomu društvu ...rvenog križa za Trst i Istru u ulici S. Lazzaro ...roj 14.

Ravnateljstvo ratnog vjeresijskog zavoda za ...žne ratno područje uslobodjuje se saopćiti, da se ...jegove uredovne prostorije nalaze sada u Celovcu, ...illacherstraße br. 6 (telefon br. 148).

Pozdrav iz Rusije. Iz ravnih stepa sada rasko...adane Rusije, sa strmih obala širokog Dnjestera, ...lje bratske pozdrave cijelom hrvatskom narodu i ...ašoj čarobnoj Adriji, 8. lipnja 1918. Kazimir Ma...asić.

Pazinskoj gimnaziji i njenom revnom ravnatelju spomenar. Ravnateljstvo je pazinske gimnazije uosobljeno u gospodinu ravnatelju Ivanu Kosu, na koga bi se moglo primijeniti mnogo toga iz knjige Janeza Trdine „Bahovi huzari“, i čiji se značaj može ocrtati riječima Zofke Kvedrove: „Dugogodišnja dresura u tudjim školama većinu je njih (slovenskih inteligenata staroga kova) lišila nacijonalnog osjećaja, pa su uz svoje prirodjene sposobnosti, uz koje im se nakalamio još i beznačajni servilitet, davali svima režimima idealne činovnike; poštene, čestite i radine od naravi, — poslušne, ponizne i plašljive od navike“, zabranilo bilo djacima najprije sakupljanje prinosa za dar pjesniku Vojnoviću a onda i sakupljanje prinosa za hrvatske škole u Puli. Gospodina ravnatelja upozoravamo na bilješku „Hrvatske Riječi“, koja priopćuje, da je **osječka srednjoškolska omladina** sabrala medju sobom 1460 K za osnutak **hrvatske srednje škole u Puli.** Hrvatska i srpska srednjoškolska omladina u Osijeku, sabrala je tako visoku svotu za osnutak naše srednje škole u Puli, dok je istarskoj omladini u Pazinu to bilo zabranjeno. Osječka je omladina tako na divan i naslijedovanja zaslužan način pokazala kako shvaća dobro jugoslavensku misao, kako temeljito i kako praktički, te kako znade da je stvar naše srednje škole u Puli i njihova stvar. — Taj čin osječke omladine shvatit će sva naša javnost kao plemenito djelo, dok bi pazinska omladina, kad bi nešto takvoga izvela, bila progonjena. — Pazinski ravnatelj imao je možda i ima i najbolju volju, da učini nešto dobra, samo na sreću živimo danas u doba ruske revolucije, gdje vidimo kako se je najveća apsolutistička država survala u ništa, iz kojega se mora sada dizati. Gospodin bi ravnatelj i sam morao uvidjeti, da su danas druga vremena, i da danas nije moguće policajskim načinom odgajati nove generacije; gospodin je ravnatelj vjerno služio i pošteno i savjesno odslužio svoje vrijeme. Potreban je počinka. A na njegovo mjesto potrebna je da dodje mladja sila, koja će bolje razumjeti, što veli veliko danas.

VIII. ratni zajam. Odnosno na amošnju okružnicu od 28. maja 1918., broj 3855, obavješćuje se, da je c. k. ministarstvo financija otpisom od 28. maja 1918., broj 57.009, potpisanu komisiju izvjestilo kako slijedi: E da se što bolje potaknu na potpisivanje VIII. ratnog zajma autonomne oblasti i općine, izjavlja c. k. financijsko ministarstvo, da financijska uprava osjegurava sve one javne korporacije i općine, koje mogu da potpišu VIII. ratni zajam ili bolje amortizacijski zajam u 40 godina jedino lombardiravši jedan dio potpisanog zajma, da će nadoknaditi gubitke, koji bi mogli nastati za vrijeme od 24. juna 1924. do 30. juna 1927. u slučaju, da kamati zajma ne bi dospjevali da pokriju iznos, koji treba izdati bankama kao kamate za lombardirani iznos. Uzevši u obzir izvanredne pogodnosti što ih daju banke onima, koji potpisuju amortizacijski zajam od 40 godina, te obzirom na jamstvo sa strane c. kr. financijskog ministarstva, javne korporacije i općine ne dolaze apsolutno ni u kakvu pogibao do 30. juna 1927. da bi pretrpjele kakav gubitak na kamatnjaku. Uzevši u obzir reservu, što će se stvoriti do 30. juna 1924. izmedju kamatnjaka emisije (5½%) te stalnog stavka na lombardirani iznos (5%) proizlazi da za pokrića eventualnog prolaznog gubitka za vrijeme iza 30. juna 1927. ostaje na raspolagu znatni iznos. Uvaživši, da će se takva eventualnost ostvoriti u vrijeme u koje na padanje i dizanje kamatnjaka — kako se čini — neće uplivati ratne posljedice, a može se predvidjati sa stalnošću, da svi gubici prouzrokovani gori spomenutim dizanjem i padanjem kamatnjaka neće niti u buduće nanesti nikakvih tereta tekućim proračunima općina, koje su potpisale gori spomenuti ratni zajam. — Zemaljska upravna komisija margrofije Istre.

Ča pravi Franina. Eto ti mene, Vašega Franine, da rečem svoju, na slavu Božju i cenzorovu. Zač danas vlada na svetu Bog, župan od aprovizacije, cenzor, policaj i bajoneta, pak joh ti ga onen, ki njin se zameri. Tako i ja. Prvu besedu ča rečem, neka bude na slavu cenzora, zač ko ga slavim, mi pobeli samo pol artikula, a ko ga špotam, ne će od artikula ostati ni besede. Slava donke cenzoru, policaju i bajoneti, kako je bilo od konca julija leta 1914, tako budi sada i vazda, sve dok ljudi ne postanu dobri, pošteni i pametni ljudi, kad ne budu hoteli već jedan drugega klati. Ne bih bil ni teh besed napisal, da ni kapopolicaj od Beča storen za ministra. Tužna nas majka rodela na svet, kad smo i to doživeli, da je kapopolicaj bil postavljen na tako odlučno mesto va štatu. I takov človek ima sad napravit mir i red va štatu, ima nasititi lačne milijune, takov človek ima utešiti one uboge, ki proklinju danas vas svet i kapupolicaja s njim. I to je prvi put od kad je sagrajen nov svet, da se je ča takovega dogodilo. Sigurno ne misle va Beče, nego kako bi ta nov gospod ministar sad mogal otpreti trgovinu svoje robe i rasprostraniti po štatu svoje dobre sluge

ki bi pazili

da se ne za Boga izmakla kakovem ubogem človeku beseda za mir al za pravicu. —

U Pardubicah su bili doznali, da gre iz Galicije pun vlak bele muke i cukra u Jermaniju, pak, kako mi je on Čeh povedal, lačne su ženske po noći na štacijone pootvarale vagone i pospravile i muku i cukar. Rekal je, da su jadne ženske govorile, da i mali češići znadu jest a ne samo jermančići. — A tu pol nas je lepo namočelo, bit će, bit će ča, samo, ako nas Bog još malo očuva od slabega vremena. — Va Madžariji, va Beče i va Berlinu imali su sad velike deškorše za nas. Sve su se pogovarali, kako bi nas Jugoslavene povukli i ov put za nos i trdo ufaju, da smo mi još vavek bedasti, i da moru delat od nas, čagod im pride va njihovu pijanu pamet. Oni bi nam sad i dali kakovu mrvicu, govore, da bi dali Dalmaciju Hrvatskoj a Bosnu Ungariji, tako da bi napravili veći konfužijon, neg je sada. A ne će da znaju, da je sve Slovensko, Istra, Dalmacija, Bosna i Hrvatska, i sve zemlje kade prebiva naš narod, da je to sve naše, i da nimaju pravice krojit našu kožu za svoje opanke. Ako budu ča iskali, će i nać. Mi Jugoslaveni znamo danas, da moramo bit svi za jednog i jedan za sve. Ako nas budu hoteli još bolje rascepat i još bolje razdelit, samo će nas nagnati, da ih budemo gledali kako se gledaju pas i mačka, kad misle, kako bi jedan drugog bolje ogrebli. A pak stari ljudi govore: Sve ča delaš, sebi delaš. Ako siješ dobro, češ i dobro žeti, ako siješ zlo, ćeš žeti zlo. A mislim da ni oni nimaju srca reć, da siju dobro. Ki sije zlo, od zla pogine. Sve Vas pozdravlja i svako Vam dobro želi

Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Njemačka nautička škola u Trstu. U državi moguće je, da se nekojim narodima onemogućuje svim sredstvima otvaranje škola, dok se drugim narodima otvaraju škole sa internatima u svrhu materijalnog i moralnog ubijanja naroda drugog stepena. Tršćansko namjesništvo javlja svim novinama u svrhu reklame, da su predradnje za otvaranje njemačke nautičke škole u Trstu posve gotove i da će ova škola biti još ove godine otvorena. Uz ovu će školu biti prislan internat, u kojem će učenici biti odgojeni u posve vojničkom duhu. Trovat će se mlade duše pruskim militarizmom, koji je, čini se, ne samo ideal njemačkih nacijonalaca već i naše policijske vlade. Ali naši brodovlasnici trebaju kapetane i ne vojnike, spretne mornare i ne pomorske policiste, kakvi će se odgajati u imenovanoj školi. U internatu njemačke nautičke škole dobivati će mladići za 1200 kruna godišnje svu opskrbu. Za našu bijednu Istru nema naša vlada ni kilograma brašna.

Za suvišnu njemačku školu imade hrane, imade mesa, imade svega. Prilike, koje vladaju u Voloskom i Opatiji poznate su svakome u Istri. Našu djecu moramo povjeravati milosrdju naše braće u Hrvatskoj i Slavoniji. Njemačka i madžarska djeca dolaze hiljadama u Opatiju a za njih imade hrane, imade brašna, imade svega. Ali hrvatsko djete neka pogine, jer je to u državnom interesu. Punim pravom su Poljaci u svojoj rezoluciji istaknuli, da austrijska vlada ubija u narodu svijest napram državi. Svaki korak, svaki čin naše vlade je najstrašnija agitacija protiv države. Naša vlada čini sve, što je u njezinim silama, da svi nenjemački narodi strastno zamrze tu državu, koja poznaje za njih samo dužnosti i ne daje im nikakva prava. Mi ne odgovaramo za čine naše vlade. Odgovornost će za posljedice pasti na glave bečke kamarile, koja ide očevidno samo za tim, da nenjemačkim narodima onemogući život unutar državnih granica. Njemački namjesnici, njemački činovnici, njemačke škole, njemačka vojska, pangermanska agitacija zvaničnih krugova, imenovanje redara ministrom unutarnjih posala i konačno i njemačka nautička škola u Trstu, sve to govori jednim te istim jezikom razgovjetno i jasno, da ga svaki seljak mora razumjeti.

Sanje starog njemačkog pjesnika. Poznati njemački pisac i pjesnik dr. Petar Rossegger u Gracu priopćio je u travanjskom broju svog „Heimgartena“ slijedeće: „Mirovni manifest cara Karla. 1. Ja ostajem car njemačke Austrije (von Deutschösterreich) pod vjernim bratstvom s njemačkom državom. — 2. Onim mojim dosadašnjim narodima, koji hoće da još ostanu uz mene, osiguravam u njihovom krugu slobodan narodni razvitak i u državi mogućnosti za njihov mirni kulturni i gospodarski razvoj. — 3. Onim mojim dosadašnjim narodima, koji ne će da ostanu uz mene ne ću odreći svoje blage naklonjenosti za njihovo mirno samoodredjenje. — 4. Za svoju državu zahtjevam svoj trgovački put do slobodnog mora, zajamčen od naroda zemlje. — Te sanje, koje su stupile u proljetnoj noći 1918. pred dušu, koja čezne za mirom, polažem u svoj dnevnik. Takodjer sanje imadu svoje pravo“. — „Slovenec“ veli k tomu: Tako stari Rossegger. Njemački ga listovi rado cituju, oglasi li se proti Slavena i priredi li zbirku u svenjemačke svrhe. No te njegove „sanje“ lijepo su prešutjeli! I moramo upitati: Kakva krika bi bila nastala po njemačkoj novinarskoj šumi, kad bi bio nešto sličnoga, osobito treću

točku napisao kakav slovenski list! Nijedna vješala ne bi bila dovoljno visoka za nas.

Zabranjen ulaz novina i časopisa iz antantinih i neutralnih država. Pod naslovom „Za smijati i plakati" piše češki socijalistički list „Pravo Lidu" slijedeće: Kako je poznato, Austrija je jedina ratujuća država u koju je zabranjen pristup svim političkim i nepolitičkim časopisima iz neprijateljske tudjine, a skoro svim časopisima iz neutralnih zemalja. U brojnim „veleizdajničkim procesima" bila je osobito otešćujuća okolnost, ako je dokazano, da je tko čitao koji broj tudjih novina. Na početku prošlogodišnje parlamentarne sezone bilo je dozvoljeno nabaviti za parlamentsku knjižnicu nekoliko glavnih listova iz neprijateljskih zemalja. Vlada je konačno na brojne urgencije objelodanila nedavno u „Wiener Zeitungu" popis onih tudjinskih nepolitičkih časopisa, koji se smiju primati. Taj je popis zaista — austrijski. Od znamenitih literarnih, kulturnih i umjetničkih revija što se izdaju u Londonu, Parizu i Rimu, ne smije ni jedno u Austriju — a da i ne govorimo o političkim — osim dvaju ilustrovanih listova o likovnoj umjetnosti. U popisu časopisa koji smiju k nama čitamo i imena onih „važnih" organa: Londonski časopisi „African Missionary", „Catholic Missione", talijanski misijonarski organ „Eco dell' Africa" i njemu slični milanski zbornici „Missioni Cattoliche i Missioni della Compagnia di Gesu" (organ tal. jezuita), zatim organi jezuita u Boulogni, nekoliko organa katoličke liturgike, vijesti misionarske stanice na rijeci Zambezi u južnoj Africi („Zambesi Mission Record") i druge publikacije slične vrsti. Od drugih svjetskih časopisa smjet će sada dolaziti u Austriju list engleskih uzgajatelja pasa („Our dogs"), londonski časopis za širenje interesa za leptire, revija talijanskih benediktinaca, nekoliko športskih listova i konačno znatan broj burzovnih časopisa, vojničko tehničkih i financijskih. Vidi se po tome koji su krugovi imali upliva na sastavljanje toga popisa, u kojem nema nijednoga srpskog ili ruskog lista. Ali možda kad bi izlazio na srpskom jeziku list o odstranjivanju kurjih očiju ili ruski organ sabirača škatuljica za žigice, onda bi i oni smjeli k nama. Osim toga ne nalazimo u popisu ni argentinsku reviju za indijanski pravopis i starine. Moguće će biti oglašena naknadno.

Bez kruha 50 dana! „Nar. List" javlja: Pišu nam iz Kotora: Na javnoj skupštini, držanoj dne 26. pr. mj. bila je jednoglasno prihvaćena ova rezolucija: Gradjanstvo grada Korora, sakupljeno na javnoj skupštini, dne 26. svibnja, radi zle aprovizacije općinskoga aprovizacijonoga odbora u Hercegnovom, kroz preko 50 dana izloženo gladi, uslijed pomanjkanja kruha i svih drugih hranivih sredstava, kojima druge aprovizacije u Dalmaciji raspolažu, s ogorčenjem prosvjeduje protiv jedne i druge aprovizacije i izrazuje svoje nepovjerenje. U isto doba pozivlje c. kr. kotarsko poglavarstvo u Hercegnovom, kao nadležnu vlast i c. kr. namjestništvo u Zadru, kao nadležnu oblast za aprovizaciju Dalmacije, da se ti odbori odmah preustroje tako, da budu u njima zastupani ljudi, koji imaju dovoljno vremena, volje i znanja, da savjesno vrše povjerenu im zadaću.

Strašna slika bijede u Turskoj. U Mosulu je pred kratko ponestalo više djece, a da nije nitko znao kamo, dok nije nekog dana manja djevojčica pripovijedala svojim starijima, da je njezina mala sestrica otišla u kuću nekog Arapina, odakle se nije više vratila. Tada su pretražili cijelu kuću i našli u zdencu ostanke dvanajstorice umorene djece. Meso svojih žrtava je razrezao Arapin na male komadiće, ispekao ih i ponesao na trg, gdje je meso pod različitim imenima prodavao. Odsudjen je bio na vješala i obješen u prisutnosti svega mosulskog stanovništva. Majke su bile tako pobjesnile, da su Arapina, prije nego su ga objesili, napadale, grizle, vukle za kosu i bacale na nj kamenje, da je više mrtav nego živ došao pod vješala. („Slovenec".)

Prosvjeta.

Ženski svijet". Poradi slagarskoga štrajka izašao je taj mjesečnik za kulturne, socijalne i političke interese jugoslavenskih žena kao dvobroj za mjesec svibanj i lipanj, te donosi slijedeće radove: Zofka Kveder: Narod sebi. — Maksim Dvorski: Velikoj majci. — Nevenka de Grisogono: Žena prema politici i rodoljublju. — I. R. Gazvoda: Svibnju. — M. S.: S puta u Zlatni Prag. — Dr. Zdenka Marković: Marija Konopnicka, poljska pjesnikinja puka. — Božo Lovrić: Kletva. — Ksaver Meško: V iskušnjavi. — I. C. Vukić: Isus naprama djeci. — Paulina Lebl: Moderna žena. — Miroslav Krleža: Stih. — V. Čorović: Nesreća. — Dr. A. Bazala: Romantički zvuci preporodnog doba. — — Maja Nižetić-Culić: Kosovi. — Sestra: Žena u vojničkoj službi. — Zorka Sime Lazića: Da se razumijemo. — Dorenjka Pfanova: Pjesma ljubavi. — Vera Nažinić: Snaja. — Zofka Kveder: Narodni divadlo u Pragu. — Ksaver Meško: Gorje. — Ksenija Atanasijević: Završni dijalog. — Dr. Milan Popović: Žene i naši zakoni. — Ivan K. Ostojić: Iz „Uspomena". — F. M. Dostojevskij: O smrti svog djeteta. — Prosvjeta: Češkinje i ženski studij u Češkoj (Z. K). — Predavanje za Hrvatice u Zadru (—r—). — Naše studentkinje (Milan Kašanin). — Socijalni interesi žena: Rad narodnih žena oko spasavanja naše djece u Dalmaciji (dr. B.). — Radna dužnost žena (dr. I. Votar). — Položaj neudate žene prema udatoj (Z. K.). — „Milostiva" (Gjorgje Končan). — Mi i žene (Gjo-ko.) — Naša pisma. — Prinosi „Ženskom Svijetu". — Godišnja pretplata „Ženskoga Svijeta" iznosi K 20·—, ovaj dvobroj K 4·—. Narudžbe šalju se na urednicu Zofku Kveder-Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1 b.

Javna zahvala.

Ganutim srcem zahvaljujemo svim rodjacima, prijateljima i znancima, osobito dobrostivoj gospodji Ruži Travičić iz Šijane i svim onima, koji su nas u teškoj žalosti prigodom gubitka našeg sina

Davorina-Marijana

bilo na koji način tješili i milog andjelka do groba dopratili.

Kanfanar, 16. lipnja 1918.

Antun i Karla Guštin.

Potpišite
8. ratni zajam!

U času, u kojem je ratni položaj na svim frontama pogodniji nego ikada te se poradi svršetka rata na istoku možemo takodjer nadati brzih gospodarskih olakšica, nudi se ponovno prilika, da ojačamo gospodarski opremu naše države financijalnom operacijom, koja, kako istina, danas upoznava svatko, znači ujedno za svakog pojedinca najkorisnije i najsigurnije uloženje novca.

Stanovništvo je Trsta i Primorja u teškim vremenima, kada neprijatelj stojaše u zemlji, dično sudjelovalo kod prijašnjih ratnih zajmova. Očekujem potpunim pouzdanjem, da će i ovaj put učiniti sve, da će uspjeti 8. ratni zajam, držeći pred očima uvijek veliki cilj: da se dokaže neprijatelju nepokolebiva sila države te tako prinosi brzom svršetku rata, od kojeg je upravo ovdje u pograničnoj pokrajini zavisan ponovni razvoj gospodarskog života i sav budući naše puni procvat.

Zato potpišite, svaki po svojim najboljim silama, 8. ratni zajam!

Trst, dne 30. svibnja 1918.

C. kr. namjesnik:

Dr. barun FRIES-SKENE v. r.

Poziv.

Istarsko pučanstvo je već toliko zrijelo, da [...] ne treba tumačiti od koje je povjesničke važno[...] potreba

potpisivanja

8. austrijskog ratnog zajma.

Tko pako nema toliko novca u gotovini da [...] potpisao ratni zajam, taj neka se posluži c. kr. a[...]strijskom vojničkom zakladom za udovice i siroč[...] preporučenim potpisivanjem u obliku:

Osiguranja na ratni zajam

koje pruža priliku svakomu sa malim sretstvima p[...]pisivati ratni zajam, a sa ispunitbom ove patriotič[...] dužnosti stara se i za svoju obitelj.

Potpisani ratni zajam isplati se po izmaku os[...]gurane dobe potpisatelju samom, ili, u slučaju smr[...] odmah njegovoj obitelji bez nikakvoga odbitka.

Ratno osjeguranje sklapa se na temelju ugovo[...] zaklade sa c. kr. priv. društvom za osjeguran[...] „AUSTR. PHÖNIX" u Beču; osjeguravanje je v[...]ljano od prvog časa potpisanja za sve slučaje[...] smrti, osobito pako za smrt u ratu.

Uplaćeni već iznosi ne propadaju, kamati ratn[...] zajma uračunavaju se potpuno u korist osjegurano[...]

Ne plaća se ni biljega i postranskih pristojb[...] niti ratne doklade! — Nitko neka se ne odriče svet[...] dužnosti dati državi potrebita sretstva na raspolagan[...]

Tko ne ispuni ove dužnosti, škod[...] državnom savezu, dakle i sebi!

Prijave za 8. ratni zajam i za osjeguranje na rat[...] zajam primaju naši povjerenici kao i kotarska poslo[...]nica u Puli, trg Custoza br. 45, I. kat.

Predsjednik

c. kr. austr. vojn. zaklade za Istru, Trst i Gorič[...]

Dr. FRANJO pl. RABL m. p.

Sjetite se naše požrtvovne „Družb[...] sv. Cirila i Metoda".

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. — U Puli, ponedjeljak 17. lipnja 1918. — Broj 1053.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Na Piavi i obim stranama Brente navalila je naša armija iza besatne nagomilane vatre na Talijance i njihove saveznike. Skupina feldmaršala Boroevića iznudila je na brojnim mjestima prelaz preko nabujale Piave. Zborovi generala pukovnika Wurm osvojili su, izakako su svladali neprijateljski otpor kod San Dona di Piave i na obim stranama željeznice Oderzo-Treviso, neprijateljske položaje na širokoj fronti. Četc generala pukovnika nadvojvode Josipa dokopale su se iznenada obrambenih uredjaja na istočnom dijelu Montella te su prodrle u ovo uzvisinsko područje. General pješadije knez Schönburg bio je ranjen na tom tijekom prelaza njegovog zbora preko rijeke. Broj zarobljenika, dopremljenih na Piavi, iznosi 10.000. Zaplijenjenih topova javljeno bi do sada od prilike 50. I na obim stranama Brente imao je naš prvi juriš uspjeha. Krčeći jaki otpor neprijatelja te svladavajući sve zapreke razdrtog i šumovitog gorja, provalile su naše čete sve do trećih neprijateljskih položaja te su kod toga zarobile 6000 Talijanaca, Francuza i Engleza. Prednosti, koje smo time postigli, mogli smo medjutim samo djelomično da održimo. Istočno od Brente morali smo opet napustiti Monte Rosso pred nadmoćnom protunavalom, podpriom uzbočnom topničkom paljbom, dok su Talijanci uzalud jurišali na sjevernim obroncima Grappe protiv naših odjeljenja, koje su se tvrdokorno držale. Južno od prvih linija. U šumovitom predjelu Sette Comuni sukobile su se naše pukovnije sa navalnom skupinom, koju su bili saveznici pripremili već tejekom predhodnih dana, pred čijom smo protunavalom morali napustiti dio osvojenog područja. Kod toga, u odsjeku majora Maksimilijana, preotelí smo Rive. U području Adamella osvojili su Talijancima Sasso alto. U Albaniji suzbili smo tečajem 14. na naši prokušani alpinski borci Corno di Cavenzo, od čega su dopremili 100 zarobljenika i 3 neprijateljska topa. — U Albaniji suzbili smo tečajem 14. mj. ponovnu navalu Francuza u dolini Devoli. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Južno od Merrisa i sjeverno od Bethuna suzbili smo engleske djelomične navale, kod kojih je neprijatelj zapadno od Locona provalio u naše linije, u bojevima iz bliza. Na ostalom je fronti ostala pješačka djelatnost ograničena na izvidničke okršaje. Topnički je boj na večer oživio sjeverno od Lyse, sjeverno od Scarpe i sjeverno od Somme. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Manji okršaji na bojištu jugozapadno od Noyona. Južno od Aisne trajala je pojačana bojna djelatnost. Osujetili smo jake navale Francuza na Dommier protunavalom na uzvisini zapadno od Dommiera. Isto tako se skršio uz teške gubitke napadaj, upravljen protiv naših linija u šumi Villers Cotterets. — Poručnik je Wenkhoff polučio svoju 34. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Iz stana ratne štampe javlja se dne 15. t. mj. na večer: Naše su čete prodrle danas prije podne kaošto na visoravni Sette comuni tako i preko Piave u neprijateljske linije. Do podne dospješe vijesti o deset tisuća zarobljenika, Talijana, Engleza i Francuza. Topovski je plijen znatan.

•

Javljaju iz Züricha od 15. t. mj.: U današnjoj sjednici zastupničke komore saopćio je ministar-predsjednik Orlando, da je neprijatelj poduzeo noćas ofenzivu. Može se kazati, da je čitava fronta upletena u boj. U 3 sata u jutro započelo je žestoko opstreljavanje a u 7 sati uslijedila je pješačka navala na čitavoj fronti. Vijesti, koje su stigle do1 sata popodne vele, da uredjaji čete odolijevaju navali na divan način. (Živahno odobravanje komore i tribina.) Ministar je predsjednik dodao, da ozbiljnost moguće bitke ne dopušta tretnuo, da ozbiljnost moguće bitke ne dopušta pretjeravanja. Komora će prihvatiti vijest sa dostojnom ozbiljnošću, sa onom ozbiljnošću, koja se oslanja na povjerenje u skromno i sposobno vodstvo i naše vojnike. Mogu kazati, da nijesam nikad posumnjao u hrabrost i vjernost naših vojnika. (Ponovno, oduševljeno odobravanje.) Zastupnik Chirardia (Friaul) izjavlja u ime zastupnika iz zaposjednutih područja, da neće nikada pristati na mir, koji neće udovoljiti svim pravednim zahtjevima. Zastupnik šalje vojnicima na fronti pozdrav i najvruće želje.

„Agenzia Stefani" javlja od 16. lipnja: Polag vijesti, koje je saopćio Orlando u komori i u senatu i koje je dobio od vrhovnog zapovjednika do 8 sati na večer izgleda slika bitke ovako: Bitka traje ogorčeno dalje. Neprijateljski je pritisak jednako jak na svim točkama navalne fronte izmedju asiaškog zaravanka i mora. Otpor naših uvijek tako vrsnih četa ne dozvoljava neprijatelju, da prekorači linije našeg najvećeg otpora. Bitka traje na prvim crtama sa izmjeničnim uspjehom. Protunavalama uspjelo je našim četama, da na nekojim mjestima uspostave opet prijašnji položaj.

---

* **Seidler pred padom.** „Slovenski narod" javlja, da je položaj Seidlerove vlade postao slabiji. U samom kabinetu su proti ministru-predsjedniku ministar poljodjelstva grof Sylva-Tarouca, financijalni ministar barun Wimmer, željeznički ministar Banhans te ministar za javne radnje Homann. Kako dozname izvjestitelj „Slovenskog naroda" iz pouzdanog vrela pridružio se toj skupini još i ministar trgovine barun Wieser. Svi ti ne će da sudjeluju u vladi, koja bi vladala po § 14. Seidlera drže još samo neumoljivi zagovornici apsolutizma, koji plaše njemačke stranke time, da će Seidlerov pad za Nijemce značiti katastrofu. — Ministra-predsjednika ostavili su na cjedilu i kršćanski socijalci, koji ne smatraju više Seidlerov pad kao navještaj rata njemačkim strankama. Može se računati, piše bečki izvjestitelj „Slovenskom narodu", da će se dogadjaji sada nešto brže razvijati. Parlamentarni krugovi očekuju, da će dojdućeg tjedna pasti definitivna odluka. Sve govori da će ta odluka biti proti Seidleru.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 16. t. m.: Jedna je naša podmornica opeta potopila u Atlantskom oceanu 3 parobroda od ukupno 28.000 br. reg. tona; medju ovima se nalazi i naoružani amerikanski parobrod „Lincoln" (18.000 tona), kojega je posada, 40 časnika i 600 momaka, po svoj prilici poginula.

* **Posl. Maštalka,** koji je u ime Češkoga svaza glimao na sjednici za kontrolu državnih dugova glasovati uz Slovenca Jankoviča protiv 8. ratnog zajma izjavljuje sada a nije dotičnoj sjednici prisustvovao, izjavljuje sada u češkim listovima, da nije uopće znao, da će se kakva sjednica obdržavati. Njemu su poziv na sjednicu poslali na njegovo prebivalište, dok je on u to doba boravio u Beču i Pragu a za sjednicu doznao je tekar iz novina iza kako se već obdržavala. Zato je odmah, da zaprijeći nešto takova u buduće, odredio da mu se pozivi šalju i u Beč i u Prag. Kad bi bio znao za sjednicu, bio bi stalno i izvršio svoju dužnost. Time je to pitanje riješeno.

* **Njemačke kolonije.** „Morning Post" piše, da je želja svih zemalja, koje se nalaze na obalama Tihog oceana, da prijašnje njemačke kolonije ne smiju nikako opeta pripasti Njemačkoj. Medju australskim ministrom predsjednikom Hougesom i predsjednikom Nove Zelandije, Masseyem, postoji samo jedna razlikost u mnijenju t. j. što se sa kolonijama ima dogoditi. Houghes ne bi imao ništa proti tomu, ako kolonije predju u posjed jedne ili druge alijirske države. Samo ih Njemačka ne smije dobiti natrag. Massey ustraje kod toga, da se priklope engleskoj državi.

* **Wilson, Amerika i pobjeda antante.** Reuterov ured javlja iz Washingtona, danom 14. lipnja: Odgovarajući na neku brzojavku predsjednika Poincarea prigodom prve godišnjice iskrcanja amerikanskih četa u Evropi, ističe predsjednik Wilson, kako je namjera Sjedinjenih država slati tako dugo momčad i sredstva u Francusku, dok ne bude svladana neizjednakost bojnih sila. Samo pobjedom mogu se svjetovna pitanja urediti na temelju trajne pravednosti i trajnoga mira.

* **Hrvatske želje i njemački interesi ili tko simpatizira s frankovcima.** U „Grazer Tagblattu" njemačko nacijonalnom listu priopćuje profesor dr. Pavao Samassa članak, u kojem se zauzimlje njemački pisac za riješenje jugoslavenskog pitanja u frankovačkom smislu. Medju ostalim tu veli: „Bosna bi imala biti upravljana po posebnom zakonu. Protiv vedena u neposredne odnošaje s Ugarskom. Protiv toga obraća se u Hrvatskoj u prvom redu (!) frankovačka stranka, koja traži sjedinjenje Bosne sa Dalmacijom, uz čim moguće veću samostalnost obiju naprama Ugarskoj. Ovoj stranci stoji očito blizu i pisac knjige o jugoslavenskom pitanju, koja veoma zaslužuje da se je pročita, koji se krije pod pseudonimom Südland. Stanovište frankovačke stranke nalazi podupiranja u bečkoj štampi u „Reichsposti", koja označuje madžarske planove kao „politiku raskomadanja" na jugu, koju ne će austrijsko nijemstvo nikada dozvoliti"..." Dalje veli: „Program frankovačke stranke, kako je ustanovljen u poznatoj izjavi sarajevskog nadbiskupa Stadlera može stalno računati na simpatije Nijamaca u Austriji; prije svega za to, što u suprotstvu s jugoslavenskom svibanjskom deklaracijom ispušta iz igre Slovence i predstavlja očevidno odricanje se jugoslavenstva". Na koncu veli pisac tog članka, da će se Srbija kao što je to obično pri poljodjelskoj državi iza rata brzo podignuti, te će voditi istu politiku, koju je vodila i prije rata. Htjeti će da si prisvoji prava na jugoslavenske zemlje, koje si sada prisvaja Ugarska. A što onda? — Madžari će, što se samo po sebi razumije tražiti pomoći proti Srbima u Hrvata. To je eto točka, koja spaja frankovce, Nijemce i Madžare. Samo što Nijemce i Madžare sa izvjesnim ciljem, dok su frankovci bez cilja, traže samo vlast i korito. Hrvati neka mrze i ubijaju Srbe, a Madžari i Nijemci neka se smiju ludoj braći, što jedan drugog dave, a neprijatelj pak polagano ali sistematski davi oboje.

* **Japan.** Reuterov ured javlja iz Tokia od 15. t. m.: Usljed nemira u Svatauu iskrcali su Japanci u nedjelju pomorske vojnike.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Moskva, 14. (D. u.) Vijeće pučkih povjerenika naredilo je djelomičnu mobilizaciju u Rusiji. U Simbirsku, Saratovu, Samaro, Ufi, Orenburgu, Jekaterinoslavu, Tobolsku, Ektaju, Tomsku, Altaju, Turkaju, Akmolinsku i Semipaladinsku te u ugljenim područjima u Sibiriji pozvalo je pod oružje sve muškarce godišta 1893.—1896., koji su radnici ili seljaci a nisu u nekakvom obratu ili kao nadničari ili inače zaposleni. Pučkom komesaru rata, Trockome, bi povjerena ta naredba. U nekoj daljnjoj naredbi naredjuje se raspuštenje odjela „Rusija" čeckoslovačkog nacijonalnog vijeća. Sav pokret, arhiv i inventar tog saveza preći će u posjed češkoslovačkog odjela pučkog komesara za narodnosti. Toj naredbi slijedi predočenje uzroka, koji bijahu za izdaju naredbe mjerodatni.

Iz slavenskog svijeta.

Slavenski jug. Slavenski jug i pitanje njegove budućnosti na dnevnom je redu ne samo u svim austro-ugarskim političkim krugovima, nego i u inozemstvu. Trumbić i Jugoslavenski odbor organizuje jugoslavenske legije, vojno vijeće antante izražava svoje simpatije za težnje Jugoslavena za samostalnom državom. I u našoj monarkiji pripravljaju riješenje jugoslavenskog pitanja. Pripravljaju ga u glavnome Nijemci i Madžari, a kad to znamo, možemo si već i stvoriti sliku, kako će to „riješenje" izgledati. Madžari nisu zadovoljni sa austrijskim riješenjem t. j. izgradnjom tako zvane Velike Hrvatske, jer vide u tome samo ojačanje položaja Hrvata i pri tom se boje o svoju vlast i upliv, što ga imaju sada u Hrvatskoj a i u Austriji. Govori se, da će car na temelju uspjeha dosadašnjih pregovora izdati na oba ministra-predsjednika (austrijskog i ugarskog) te na zajedničkog ministra financija kao zajedničkog ministra financija vlastoručno pismo, u kojem će naglasiti potrebu i svoju volju, da se riješi jugoslavensko pitanje, te da će pozvati vodeće državnike, da mu predlože predloge. Pri tome pak da će za sada ostati, jer da će se jugoslavensko pitanje urediti (o riješenju se ne govori, to je prejaki izraz) tek iza rata. Riješavaju uredjuju pitanje Slavenskog juga bez sudjelovanja Slavenskog juga. Svaki ga želi riješiti na svoj način, prema svojem ukusu i prema koristima, koje bi iz tog „riješenja" ili „uredjenja" crpio. A mi? A Slavenski jug? Mi se nadamo i vjerujemo. Vjerujemo da naša stvar stoji dobro, da ide sve na bolje, da se ideja narodnog jedinstva sve više usavršava i izbrušava. No pri tom ne smijemo zaboraviti, da pitanje slavenskog juga ne će riješiti ni četvorni sporazum ni centralne sile, već da ćemo si ga rješavati i riješiti sami, budemo li naravno imali za to dovoljno sposobnosti i budemo li zreli za slobodu. Onima, koji rado slušaju i rado robuju, ne daje se sloboda. Narod, koji hoće slobodu, mora si je i sam izvojštiti. A oslobadjat ćemo se jačanjem naših redova, podizanjem onih, koji još spavaju nesvijesnom snom. To mora u prvom redu da bude zadaća slavenskog juga. Vodići vani i na pozvanim mjestima veliku i ozbiljnu politiku, ali ne zaboraviti na malu politiku kod kuće, ne zaboraviti, da narod još dremlje, da traži sada isto tako svjetla kao i kruha. Oni u Pešti, Beču mogu uredjivati pitanje slavenskog juga, kako im drago. Od njih se ne možemo ni ne smijemo nadati ničemu dobromu, jer ćemo inače biti opet prevareni i izigrani. Buditi narod, otvarati mu sanjive oči, koje blude bez cilja, učiti i uzgojiti, trijezno i savjesno raditi. To je zadaća svakog pojedinca od nas, to je zadaća svih društava i svih stranaka. I kad

bude slavenski jug probudjen, sam će si prema svojim potrebama najbolje urediti svoje pitanje. Z to: na rad. Makni se Marko i budućnost je tvoja! rekoše „Primorske Novine“.

•

Slavenski pregledi „Kraja“. Kako smo već svojedobno javljali, izdaje poljski dnevnik „Kraj“ (izlazi u Lešnu u Poznanju) mjesečne preglede o slavenskim narodnostima, koje uredjuje prof. Vaclav Dresler u Berlinu. Dosad su izašli mjesečni pregledi o Bugarima, o Česima, o Slovencima, 2 dijela pregleda Srbo-Hrvatima a najnoviji je broj posvećen Lužičkim Srbima, tom najmanjem slavenskom narodu te o Slovacima. O Lužici veli list: „Svaki Lužičan i svaka Lužičanka govori danas isto tako lako njemački, kao i svoj materinski jezik, samo neke osamdesetgodišnje starice ne mogu se više da priuče njemačkim zvucima“. O Slovacima piše urednik pregleda: „Slovaci zahtjevaju samo ono, što mjerodavni krugovi u Austriji, u Ugarskoj i u Njemačkoj rado priznaju malim narodima u nekadašnjoj Rusiji, u Irskoj i u Indiji: samoodredjenje...“ Neki je ugarski biskup naredio da se iz bogoslovnih knjižnica izbaci sve slovačke knjige! — Stogodišnjicu smrti poljskog nacijonalnog junaka Henrika Dabrovskog slavili su Poljaci dne 6. o. mj. Dabrovski je bio drug u borbi Koščuškome i zakladatelj poljskih knjiga u doba Napoleona, koje je popularizovalo pjesmu „Ješče Poljska nie zginela“. Napoleonu je u Berlinu rekao: „Poljak daje krv i život za nezavisnost domovine“. U Krakovu su na školama, u crkvama i kazalištima svetkovali uspomenu Dabrovskog. U Njemačkoj su svečanosti — zabranili. (Dabrovski je 1897. provalio baš u Poznanj i pozvao Poljake na ustanak.) Dnevnik „Kraj“, koji izdaje mjesečne slavenske preglede, izašao je na stogodišnjicu smrti tog poljskog junaka, dne 6. lipnja o. g. u svečanoj opremi i sa slikom Dabrovskog, a 7. lipnja već je na naslovnoj strani lista javio velikim debelim slovima: „Uslijed naredbe generalne komande naš je list na tri dana obustavljen...“ List je uredjivan odlučno katolički i oportunistički. Sumnjiv mora valjda biti generalnoj komandi već radi svog „Mjesečnog Slavenskog Pregleda“.

•

Česi u inozemstvu. Češki narod ima u inozemstvu veoma mnogo svojih učenih i sposobnih ljudi, dobrih organizatora i političara. O radu, što ga provode ti emigranti, javljali smo već više puta. Sada donosi bečka „Neue Freie Presse“ prema listu „Petit Parisien“ o životu u češkim legijama. Francuski je list poslao svog posebnog izvjestitelja u češku armadu i taj izvješćuje: Za vojarne češke armade služe restaurirane zgrade tvornice, u čijoj se kancelariji nalazi hejtman (kapetan) češke armade Otokar Husák. Na zidu stoji slika profesora Masaryka, ovjenčana crveno-bijelim vrpcama, dalje se tu nalaze mape francuskih fronta, kaošto i mapa i znakovi buduće češko-slovačke države. Oko hejtmana Husáka bijahu najprije sakupljeni življi buduće češke armade, čije je sastavljenje bilo ustanovljeno u dekretu predsjednika francuske republike od dne 17. prosinca 1917. Organizacija češke armade bijaše povjerena generalu Janinu, koji je upravo stigao sa 4 instruktora-časnika. Daljnji su četiri instruktorski tabori češke armade u istom kraju već projektovani. Iz palače u ulici Bonaparte u Parizu, gdje imade svoje sjedište češko-slovačko narodno vijeće, bila je izdana proklamacija nezavisne kraljevine češko-slovačke i proglašeno uredjenje češko-slovačke armade u dosljednosti dozvole francuske vlade i tim je aktima bila priznata nezavisnost češko-slovačkog kraljestva. Zasluga radi toga pripada ovim muževima: prof. Masaryku, koji je prije radio u Rusiji, dr. Benešu, koji je mogao unatoč brojnim opasnostima pobjeći iz Austrije i majoru Štefaniku, rodjenom Slovaku, koji je kao ljetalački časnik služio prije u Francuskoj a onda otišao u Ameriku. Dugo je trajalo, prije negoli je ogromno naprezanje te trojice muževa donesio željene rezultate. To je bilo sada postignuto i nova je armada oduševljena dubokom nenavisti proti svemu, što je njemačko. Brojni odjeli nove armade izdržali su sjajno ispit hrabrosti tijekom triju ratnih godina, medju njema već i nekoji, koje je hejtman Husák dovezao na ladji „Kursk“ iz Arhangelska najprije u Englesku, a odavle u Francusku. U Rusiji je ostalo još 12 pukovnija, sve hrabri muževi, koji su srpnja prošle godine osvojili visine kod Moglie i priveli 6 tisuća zarobljenika. „Borili su se kao vragovi“, rekao je general Brusilov. Medju češkim vojnicima nalaze se i „junaci dezertacije“, kako ih izvjestitelj nazivlje, koji su prešli k Rusima u doba, kad se još ove smatralo za branitelje slavenske stvari. Medju njima su djaci, inžiniri, doktori, umjetnici i drugi. — „Pozor“, povikao je podčasnik, kad je izvjestitelj s hejtmanom Husákom stupio na galeriju, koja služi kao prostorija za momčad. Na to je hejtman Husák odgovorio „Na zdar!“ Hejtman Husák bio je austrijski rezervni časnik, pobjegao je najprije u Poljsku i odavle u Rusiju, gdje je oko sebe sakupio brojne drugove, s kojima je ponudio svoje službe Rusiji proti Austriji. To je bio početak sudjelovanja Čeha na istočnoj fronti. U Francuskoj je stupilo na početku rata u stranačku legiju 700 Čeha. Koliko ih je još živih ne veli se. Dosadašnji vodja dobrovoljaca iz Češke, Moravske, Šleske i Slovačke služio je najprije 7 mjeseca kao obični vojnik i prodro za vrijeme bojeva u njemačke jarke. Broj čeških vojnika u Rusiji rastao je bespriekidno dotijekom zarobljenika i dezertera, koji su bili mamljeni od posebnih ophodnja. Hejtman Husák predstavio je izvjestitelju mladog muža, koji je sam doveo ništa manje nego 100 dezertera.

Domaće vijesti.

Za iseljivanje djece. Pošto smo opazili, da vlada smutnja medju roditeljima glede popisivanja svoje djece, koju misle iseliti u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo, da će ona djeca, koja su zabilježena u našoj upravi, odlazit na stalni boravak za cijelo vrijeme rata, ili do opoziva njihovih roditelja, a ona djeca, koja su zabilježena u školi, nemaju nikakove sveze sa našom akcijom, koju je preveo „Središnji odbor“ u Zagrebu. Kako čujemo, otić će ona djeca, koja se predbilježe u školi, samo za vrijeme praznika negdje u Madžarsku ili možda Hrvatsku-Slavoniju. Do sada je stiglo preko „Središnjeg odbora“ u Zagreb preko 15.000 djece iz Dalmacije, Istre i Bosne-Hercegovine. Kroz prošli mjesec svibanj, stiglo je u Zagreb 1399 djece, od toga je bilo 477 djece iz Dalmacije, 438 iz Bosne-Hercegovine, 334 iz Istre i 150 iz slovenskih krajeva. Pomoću „Ratnog pripomoćnog odbora“ u Puli, a osobito njegovog predsjednika g. savjetnika Spira Peručića, poduzeli smo potrebite korake, kako bi djeca ugodnije putovala. Djecu će pratit g. upravitelj našeg lista i jedna milosrdna sestra sv. Križa. Sutra ćemo javiti roditeljima, kada će se sastati, da im razjasnimo budući boravak njihove djece. Odlazak će uslijediti još ovog mjeseca.

Teško stvari. Primismo i priopćujemo niže navedeni dopis i ako u cijelini s njime ne suglasujemo. Naše ćemo mnenje istaknuti naknadno. „Veleceenjeni gospodine urednice! Pred neko vreme čitah u Vašem cenj. listu pod naslovom „Jedan predlog“, da se prigodom nove žetve učiteljima sakupi putem općinskih organa nešto hrane, kako ne bi buduće godine poginuo od gladi. U tom smislu — čini mi se — bešeć članak pisan. Ja se Vama, kao i gosp. piscu — kao učitelj — čovjek — najljepše zahvaljujem na tolikom zauzimanju u korist i dobrobit našu, ali dozvolit ćete mi, da i ja o stvari svoje mnenje iznesem. Kad se setim Vašeg predloga, setim se i na seljaka Branka, kome je prošle godine kuća izgorela. Njegova je žena okolo prosjačila, eda mogu isprosjačenim novcem sagraditi drugu kuću. Milo bi mi bilo imati u kući 100—150 kg brašna, ali ne bi — verujte mi — rado to imati kao milostinju, koju primih od ljudi, koji moj društveni položaj nikako ne shvaćaju. Rado bih imati kao plod znoja i truda svoga. Zar pak da ja u prosjake idem? To bi se kosilo sa mojom zadaćom. Možda bih uzeo žito u seljaka kaošto svešteniк lukno uzima, ali drukčije nikako ne. Kad bi općinski sluga za mene prosjačio, bilo bi to poniženje za mene najniže vrste ne samo kao za rodnog učitelja, već i kao za čoveka. Novac vlada svetom. Neka nam se dade dosta novaca, pa ćemo si mi sami svega nabaviti, te ne će trebati da za nas nitko prosjači. A ako nam dosta novaca ne dadu ili eventualno hrane, e onda z Bogom škole, z Bogom učiteljevanje, z Bogom narode moj! Ja ću u drugu službu, gde će mi trud pošteno plaćen biti, pa ću služiti jednog gospodara, a ne stotinu kao učitelj.

To je moje mnenje, a tako mnije sijaset mojih drugarica i drugova, čiji položaj ne ću iznašati, jer bi se svet skandalizirao, što služi na najveću sramotu svima, u čijim rukama naše bitisanje leži. Učitelj.

Dnevne vijesti.

Ujedinjenje naroda. Ovih je dana izašao prvi dalmatinski dnevnik „Novo Doba“, koji stoji na stanovištu narodnog ujedinjenja. Ovaj je dnevnik bio prepotreban za nasu Dalmaciju, koja nije do sada imala dnevno izlazećeg političkog značajnog lista. Novom listu želimo mnogo uspjeha medju zapuštenim dalmatinskim narodom. U prvom broju novog dnevnika piše dr. Uroš Desnica iz Zadra medju ostalim slijedeće: Kad se u misli prenesem za četvrt vijeka u prošlost, pa kad uporedim moju tadašnju ideologiju s mojim sadašnjim mišljenjem i osjećanjem, ja sama sebe ne prepoznajem. Odrastao u doba mržnje, zadojen duhom naših novinskih polemika osamdesetih i devedesetih godina prošloga vijeka, ja sam mrzio Hrvatstvo, kao što se samo dušmanin mrziti može. Svjesno i proračunano, ja sam odbacivao svako duševno srodstvo s njim, odbacivao sam hrvatsku knjigu kao otrov. Do svoje dvadesetpete godine, ja koji sam znao gotovo napamet sve srpske pisce i pjesnike trećeg i četvrtog razreda, ne bijah još pročitao ni jednog stiha iz Preradovića i Mažuranića, a kad sam, kad prestavnik bečke „Zore“, pošao na Gundulićevu svečanost u Dubrovnik, ja sam imao osjećaj, kao da polazim na krstonosnu vojnu protiv hrvatstva. A takav nijesam bio sam ja, takovi smo bili svi s ovu i s onu stranu plota. Danas su moja djeca u zabuni pred pitanjem, jesu li Srbi ili Hrvati, danas su stihovi Smailage i Putnika njihovo umno blago, danas nad njihovim stolom, medju slikama Dositija i Vuka, visi lik biskupa Strossmajera! Trebao je da dodje ovaj rat, trebalo je nasilja i progonstva, trebale su muke svakojake, da izazovu u nama ovo preobraženje. Ja zato blagoslivljem ovaj rat, jer nas je on natjerao da nadjemo sami sebe, jer nam je on ukazao onu stazu koja k sreći vodi, pa ma kako on svršio, ovu nam tekovinu više ni oteti ne može. U ovom znamenu niče „Novo Doba“, kao zastava preobraženog i osvješćenog jugoslovenskog naroda. Kao Sibin, u ime izmučenog a ne salomljenog plemena svog, ja mu šaljem pozdrav i zavjet. — Ove riječi sadržavaju čitav jedan program, koji mora dovesti troimen narod do svog cilja.

Tino Patiera, Dubrovčanin, operni tenorist imenovan je saskim komornim pjevačem.

Stvar malo nejasna. „Edinost“ donosi vijest, da se u Trstu govorka, da je zabranjeno prikazivanje „Prodane Nevjeste“. List se čudi otkuda bi mogla da takova zabrana poteče, jer „Prodana Nevjesta“ nema u sebi ni najmanje političke klice. A takodjer se govorka, da će i „Zrinjski“ biti zabranjen. Veoma je nejasno iz čije glave i sa koje strane bi imala doći ta zabrana. Ali ako „Zrinjski“ ne bude zabranjen, ono da Zrinjski i njegova hrabra četa ne će smjeti nastupiti s hrvatskom zastavom. Pa se „Edinost“ pita: „Kakvom zastavom za Boga miloga, da nastupe? Ili je Nikola Šubić Zrinjski godine 1556. kao ban kraljevine Hrvatske branio dom i rod od nekrštenog neprijatelja žrtvujuć se za svoju domovinu možda dignuo nad Sigetom — kitajsku ili zulukafsku zastavu?... Ili mu možda naše c. kr. oblasti zabraniše hrvatsku zastavu? Ne! Lakše možemo prestaviti kakvoga birokrata bez glave, nego ii Zrinjskoga bez hrvatske zastave bez nje ga ne ćemo“.

Drang nach Osten. „Nar. List“ donosi: Iz Boke Kotorske nam javljaju, da i Nijemci iz Reicha onamo kupuju zemljišta, što više mogu i da ga ogradjuju sa gvozdenom žicom. Jedno veliko zemljište, tako ogradjeno, čuva dapače i njemački vojnik, obučen u čisto germanskoj uniformi. Što nećemo još i Dalmaciji doživiti?

Uboga Rusija. Rusko poslanstvo u Berlinu sastavljeno je iz samih židova. To su: Joffe Mozes, Daniel Hirschberg, Jakob Jakobsohn, Moses Rosenberg, Leo Prager, Adam Mahus, Leo London... Ne ćemo poricati svim Židovima značajnosti; ali gore navadena lica sigurno ne mogu ustvrditi da zastupaju ruski narod.

Traže opet sumnjive. „Narodni List“ piše: Doznajemo, da državne redarstvo istražuje tko je predbrojen na „Književni Jug“ i na „Glas Slovenaca, Srba i Hrvata“. Osim toga u nekim prodavaonicama novina neprestano uredjuje kao slučajni čitaoc na izmjenu jedan državni redar, te pazi, koje novine tko traži. Zar je dakle zločin, čitati u Zadru ono, što cenzura dozvoljava da se tiska u Zagrebu?

Prosvjeta.

A. Wenzelides: Književne studije. Nakladom autorovom izaći će krajem lipnja u Sarajevu ova knjiga, koja sadrži slijedeće radove: 1. Dubrovački pripovjedači: Mato Vodopić, Ivo Vojnović, Kristijana Solvejgs Loiseau i Mato Lisičar; 2. Dr. Julije Rorauer; 3. A. G. Matoš; 4. Vladimir Nazor; 5. Dragutin Domjanić; 6. Marin Bego; 7. Rikard Nikolić; 8. Hrvatska književnost i hrvatsko pomorstvo; 9. O hrvatskoj prozi. — Knjiga je pretežno kritičke naravi, bez biografskih i literarno-historijskih primjesa. Prve su dvije radnje preštampane uz nekoje preinake iz „Savremenika“; treća nije još objavljena; a ostale su izradjene na temelju predradnja koje su izlazile u „Savremeniku“ i „Književnom Glasniku“. — Cijena je knjizi 4 K; preporučeno 4 K 40 h. Narudžbe se imaju upraviti na adresu: Arsen Wenzelides, Sarajevo, Apelova obala, broj 44.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi z nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štед. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 18. lipnja 1918. — Broj 1054.

Glas Istre.

Odbor „Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri", na sjednici držanoj dne 14. junija 1918.

prosvjeduje

u ime hrvatskog i slovenskog naroda Istre, proti svakom eventualnom, tobožnjem konačnom riješenju našeg narodnog i državnog pitanja, polag kojega bi se samo pojedini krajevi naše domovine imali združiti i to ne u potpuno slobodnu državu, dočim bi ostali dijelovi našeg naroda imali ostati u dosadašnjoj podredjenosti drugom narodu.

Izjavlja

da politička, narodna i gospodarstvena budućnost Istre zahtjeva bezuvjetno združenje svih Slovenaca, Hrvata i Srba u jedno samostalno, od svakog gospodstva drugih naroda slobodno državno tijelo, osnovano na demokratskoj podlozi.

Još o iseljivanju naše djece u Hrvatsku.

Posljednjih dana povratilo se nekoliko naše djece, što su bila na prehrani u Hrvatskoj natrag u svoja rodjena sela, a pod utiskom povratka te djece mnogi roditelji ne će uopće da dadu svoje djece iz svojih ruku i ako je to prijeka potreba, jer je sigurno, da će mnogo mnogo one djece polagano u majčinom naručaju umirati i umrijeti, jer majka ne će osim svoje ljubavi imati ničega da dade djetetu.

To nas ponukalo da se opet malo osvrnemo na to iseljivanje naše djece u Hrvatsku. Posegnuti moramo pri tom nešto dalje od samog predmeta, da prikažemo uzroke, koji su krivi, da su se nekoja naša seljačka djeca već iz Hrvatske vratila. Moramo pri tom takodjer istaknuti, da svjedodžba, što ćemo je sami sebi dati, ne će biti za nas pohvalna, no držimo da je bolje da naše pogreške javno iznesemo, da ih priznamo, da svi za njih doznamo, te da si svi postanemo svijesni tih pogrešaka naših, kako bi se moglo svim silama poraditi, da te pogreške popravimo, ili barem što više moguće ublažimo.

Istra je, kako smo mnogo puta već naglasili, najzapuštenija od svih jugoslavenskih zemalja. Mnoga su sela, gdje bi se odrasle ljude, koji umiju pisati, moglo na prste pobrojiti, a i mladji, koji su polazili školu, ostali su i iza svršene pučke škole, nekoji posve, a nekoji napola nepismeni. Uzrok tomu svemu leži već i u naravi naših ljudi, koja je pod prītiskom stoljetnog robovanja, postala uza svu sposobnost i naklonjenost k dobru, troma, nesposobna za otpor, nesposobna za životnu borbu. I tako dok su se nekoje zemlje u našoj državi u zadnjim desetljećima lijepo gospodarski razvile, narodno osvijestile, kulturno prosvjetlile, mi smo u većini krajeva u Istri ostali uvijek na mrtvoj točki, kao da smo nesposobni za slobodan kret, za gibanje i rad. Stoljetnim robovanjem tako nam je bila potlačena duša, da smo se pred drugima počeli stidjeti za svoj lijepi jezik, za svoju nošnju, za svoje običaje. Kod kuće, u svojoj okolini, ponosili smo se svime time, no čim bismo stupili u gradske ulice, nastojali bismo da promijenimo i svoje odijelo i svoj jezik i svoje običaje. Izgubili smo svu vjeru u sebe, svo pouzdanje i glavna nam je stvar uvijek bila: što misle drugi o nama.

Jedan nam je prijatelj pripovijedao, da su u vojništvu u Voitsbergu dva naša hrvatska učitelja iz Istre pred Talijanima iz stida, straha, navike, što li, razgovarala uvijek talijanski, a tek kad su bila gdje u samoći sigurna da ih nitko ne čuje, usudila su se, kao da bi to bio zločin, govoriti hrvatski. Bilo je to tekar pred jednu godinu dana.

Roditelji pak djece imaju pred očima samo jednu stvar: dijete već u najmladjoj dobi što više iskoristiti i izrabiti, te dok je dijete (a to je skoro svakog našeg djeteta) u djetinjstvu do 7—8 godine mazano i tetošeno, kad podraste postane njegov život najedamput težak no ujedno i besciljan. Majka ni otac večim djelom ne znadu, što bi s djetetom. Hrane ga i davaju mu odijelo i obuću, dijete raste, ne znajući ni kako, ni što će od njega biti. Veliki posjednici seljaci začaraju djecu i pritegnu k radu nabrajajući joj kako će biti u budućnosti imućni i opsjenjujući i opijajući je bogatstvom, ali mali ili nikakvi posjednici, a Istra na tima obiluje, ne mogu nikakvi djeci k zemlji, jer zemlje nemaju i dijete privuči djeci k zemlji, jer zemlje nemaju i dijete kuša stotinu zanata, ali dijete ostaje uvijek „Martin u Zagreb — Martin iz Zagreba" i roditelji se s pravom pitaju prema onoj pjesmi: Gašo, Gašo, lijeni Gašo, što će s tobom biti?

To je sve uzrokom, da su djeca i izižavši iz škole, nepismena, a i postavši odrasla još su uvijek djeca, nadarena sposobna djeca, no koja lutaju svijetom, ne znajući ni kamo, ni kako, ni zašto. Za to, pogotovo pak, da osobito srednje škole nema u Istri, a potpuno pak učiteljstva budu škole, gdje će se mladež temeljito odgajati, gdje joj se ne smije zabašurivati ništa, gdje se moraju prilike prikazivati onako, kako izgledaju, a mladim ljudima govoriti i o idealima i o životu ali ne ni o jednom ni o drugom u ekstremima.

A sad o iseljivanju naše djece. Rekosmo, da su se nekoja povratila, i to nekoja iz Raklja i Labinštine. Radi se tu isključivo o odrasloj djeci, što su već prekoračila 12. godinu. Možemo reći i više: Radi se o djeci, što su kod kuće bila ili suviše tetošena ili mazana ili pak posve zapuštenaj i zanemarena. I jedni i drugi su jednako bila u Hrvatskoj nezadovoljni. Jednima se nije svidjao rad, drugima se nije dalo poslušati. I jedni i drugi bi bili rado tamo ostali, kad bi bili samo hranjeni i mogli se skitati i raditi, što su u svojoj divljoj slobodi kod kuće radili.

Da se to ne opetuje, moramo pripomenuti još jednom roditeljima: Djeca, što odlaze na prehranu u Hrvatsku, idu da traže utočišta pred užasom, što vlada u Istri, pred gladom. Idu da traže kruha. A onaj gostoljubivi krov, koji ih prima, jamči im taкodjer, da će kruha i imati. No djeca pri tom, a ni njihovi roditelji ne smiju misliti, da se sele onamo samo za to, da ih tamo pitaju ili da ih možda tamo učine gospodom. Djeca su porazdijeljena po kućama, većim dijelom po selima. Veći dio djece polazi pučku školu, no za svakoga to nije moguće jamčiti. Djeca, koja traže kruha, da ne umru od glada, moraju u svojim djetinjskim jogunastim zahtjevima biti skromna, dobročiniteljima svojim, koji ih u kuću primaju, pak poslušna. U tom smjeru moraju i roditelji podučiti djecu. Skromnost i poslušnost neka bude njihovo obilježje i onda se sigurno ne će iz Hrvatske vraćati, jer jedno možemo kazati i jamčiti: Djeca će u Hrvatskoj živjeti bolje i zadovoljnije, nego li u rodjenoj kući, budu li to samo htjeli.

A isto tako moramo opomenuti one roditelje, koji imaju u kući dovoljno živeža, da ne šalju svoje djece nikamo. To iseljivanje nije za zabavu, nije to šport, to je jedna velika potreba, koju treba razborito izrabiti.

A „Središnji odbor" u Zagrebu moramo umoliti, da se ne dade smetati takovim slučajevima. Odrasla i nevaljala djeca, koja su pobjegla, brzo će se za to i pokajati i brzo će htjeti da i iz pakla u kojem se kod kuće nalaze, bježe natrag onamo, gdje imade dovoljno kruha i ostalog blagoslova božjega. A onih 15 tisuća djece, što je spašeno iz pandža smrti i one tisuće, koje će se još spasiti, blagodarit će svojim spasiteljima i dobročiniteljima.

A vi, malena djeco, što odlazite, nemojte zaboraviti, da idete tražiti kruha a ne zabave, da morate iz zahvalnosti i odanosti ljubiti i poslušati onog, koji vas u kuću primi. Budete li svojom skromnom poslušnošću i odanom ljubavi znali osvojiti dobro srce svog dobročinitelja, ne ćete se sigurno jadati, što ste iz domovine otišli. Pa vi iz domovine ni ne odlazite. Ta i ono je, kamo idete, naša domovina, jer su i oni, koji vam budu pomagali, dobri naši ljudi.

Naći ćete, budite uvjereni i kruha i s kruhom, samo ne dajte, da vas vaši zli i pretjerani hirovi i neskromne želje zavedu na zlo.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Na mletačkoj gorskoj fronti ograničilo je vrijeme i magla znatno bojnu djelatnost. Zapadno od Brente održale su alpske pukovnije dan prije osvojene brdske položaje protiv žestokih navala. U uzvisinskom predjelu Montella uznapredovale su divizije podmaršala Ludviga Goiringera. Na obim stranama željeznice Oderzo-Treviso izjaloviše se jake talijanske protunavale. Bojne silе generala pješadije von Csicsericsa, koje napreduju na južnom krilu vojne skupine maršala Boroevića, preotele su neprijatelju i dalje ozemlja zapadno od San Dona te su osvojile Caposile. Sa njemačko-austrijskim i ugarskim pukovnijama natjecajući se, dokazali su na tom mjestu češki i poljačko-ukrajinski bataljuni svojim junačkim držanjem, da su pokušaji neprijatelja, što se već čitave mjesece danomice opetuju, e bi ih zaveo na izdajstvo i lupeštvo, ostali bezuspješni. Za bojeva 15. lipnja na Piavi zaslužuje da se medju preko svake hvale uzvišenom pješadijom istakne mladu gornjeugarsku pukovniju broj 106. Kao što uvijek, imali su vanrednog udjela na uspjehu zadnjih dana naši saperi i naša bojna i lovačka lietala. Broj zarobljenika na jugozapadnoj fronti popeo se na 21.000. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Živahna izvidnička djelatnost na mnogim mjestima fronte dovela je do žestokih bojeva. Jugozapadno od Yperna i na obim stranama Somme oživjela je prema večeru bojna djelatnost. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnom polju jugozapadno od Noyona porasla je na večer topnička djelatnost. Izmedju Oursqe i Marne dopremili smo sa lokalnih poduzeća 120 zarobljenika. Topovski plijen sa našeg sunka izmedju Moetdidiera i Noyona povisio se od 150 na 300. Medju zaplijenjenim topovima imade takvih najkrupnijih kalibra. Plijen na strojnim puškama iznosi daleko iznad 1000. — Vojna skupina von Gallwitzeva: Izmedju Moze i Mozele zadali smo Amerikancima sunkom na obim stranama Yvraya gubitaka te smo razorili dijelove njihovih položaja. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Izvidnička odijeljenja dopremila su u Vogezama i u Sundgaui zarobljenike iz amerikanskih i francuskih opkopa. — Jučer smo oborili 8 neprijateljskih lijetala i 8 pripetih balona. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 15. lipnja popodne: Tečajem noći prilično jaka djelatnost obiju topništva izmedju Montdidiera i Oise kao što i južno od Aisne i zapadno od Reimsa u smjerovima na Champlat i Bligny. Francuske patrule, koje su djelovale u Champagnei, dopremile su zarobljenika. Inače je dan prošao svuda mirno.

•

Francuski izvještaj od 15. lipnja na večer. Južno od Aisne bacili smo mjesnim poduzećem neprijatelja iz Couevresa i Valseriya te osvojili ova sela. Istotako smo proširile naše ozemlje kod Montgoberta. Kod toga je ostalo u našim rukama 10 strojnih pušaka i 130 zarobljenika. Inače ništa nova.

•

Francuski izvještaj od 16. lipnja popodne: Mjesni okršaji sjeveroistočno šume Genli i južno Dommarda. U okolici Viniya dopremili su Francuzi 70 zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka. Pokušaj neprijatelja, da prekorači Matzu kod ulijeva u Oisu, bio je osujećen paljbom Franćuza. Na ostaloj je fronti prošla noć mirno.

•

Engleski izvještaj od 15. lipnja na večer: Broj zarobljenika, koje smo dopremili danas tečajem uspjelog poduzeća sjeverno od Bethuna, iznosi 196. Osim toga smo zaplijenili nekoliko strojnih pušaka. Rezultat je ove navale bio, da su naše čete zaposjele prve položaje neprijatelja na fronti od 2 milje te su postigle sve svoje ciljeve. Kod okršaja javljenog jutros istočno od šume Nieppe uspjelo je neprijatelju da svojom mjesnom, teškom paljbom pripremljenom navalom provali u tri naše prednje poljanke zapadno od Vieux-Berquina. Neprijateljsko je topništvo djelovalo jutros rano istočno od Arrasa te je poslije podne sjeverno od Bethuna bilo revnije.

•

Engleski izvještaj od 16. lipnja u jutro: Jučer popodne provalila su naša štrafunska odijeljenja jugozapadno od Merrysa u neprijateljsku postojanku te dopremila 11 momaka. Druga štrafunska poduzeća, izvedena po noći južno od Somme i u okolici Hebuternesa, donijela su nama 17 zarobljenika i 3 strojne puške. Neprijateljsko je topništvo razvilo tečajem noći živahnu djelatnost sjeverno od Bethunea, izmedju Locrea i kanala Ypern Commines a osobito živahnu u jutro u okolici jezera Dikkebusche.

•

Engleski izvještaj od 16. lipnja na večer: Nema ništa osobitoga.

•

Engleski izvještaj za talijanskog bojišta od 15. lipnja: Danas u tri sata u jutro otvorilo je austrijsko topništvo bombardement na čitavoj fronti izmedju Ečave i mora. Pucnjavi su slijedile navale, koje su potrajale sav dan. Na englesku su frontu navalile 4 austrijske divizije. Na desnom se je krilu navala posve izjalovila uz veoma teške gubitke po neprijatelja. Na lijevom je krilu provalio neprijatelj u naše položaje u širini od preko 2500 yarda i u dubini od najviše 1000 yarda. Na tom je dijelu bio sav dan zadržan te je pretrpio teške gubitke.

•

Engleski izvještaj iz Palestine: Hedžas: Tečajem noći na 10. izvele su naše čete uspješni sunak na postaje i neprijateljske linije sjeverno od Kefe-Malika. 11. lipnja napala su naša lijetala željezničku stanicu Amman istodobno sa neprijateljskim lijetalištem i četama, koje su se nalazile na transportu u blizini stanice. U jutro 14. lipnja poduzelo je odijeljenje indijske kavalerije izvidjaj istočno od Jordana uzduž sjeverno obale Mrtvog mora te je dopremila nekoliko zarobljenika.

•

Izvještaj istočne armije od 14. lipnja. Sukobi patrula na srednjoj Strumi. Topnički bojevi izmedju Doiranskog i Ohridskog jezera. Jugozapadno od Ohridskog jezera utvrdili smo osvojene položaje sjeverno od Devolija.

*

Izvještaj istočne armije od 15. lipnja: Topnički bojevi na najvećem dijelu fronte. Nekoliko je bugarskih izvidničkih odijeljenja kušalo doprijeti sve do položaja saveznika, ali su bila uz teške gubitke suzbijena. Oborili smo 2 neprijateljska lijetala.

*

Amerikanski izvještaj od 15. lipnja: Osim djelovanja ophodnja na točkama, što su ih naše čete tečajem zadnje noći zaposjele, nema ništa osobitoga.

*

Havas javlja iz Washingtona: Ratni je ministar Baker izjavio, da je do 11. lipnja bilo odaslano u Francusku preko 700.000 amerikanskih vojnika.

---

* **Parlamentarni položaj.** Odluka poljačkog kluba zamršila je još više i onako zamršen unutarnji položaj. Ova rezolucija nije samo izazvala nepogodovanje u njemačkim krugovima. Ona je izazvala takodjer otpor Ukrajinaca, koji su izjavili, da će najoštrije nastupiti protiv Seidlerove vlade, bude li ova prihvatila zahtjeve poljačkog kluba, koji su upereni protiv Ukrajinaca. Poljački klub sam priopćuje tumač k svojoj krakovskoj rezoluciji, u kojem nastoji, da ublaži dojam, što ga je učinila krakovska odluka te ističe potrebu, da Nijemci uvide važnost njemačko-poljačkog sporazuma. Ma da je sav oportunistički rad poljačkog kluba bio do sada uzaludan, ipak se i nadalje služi zaprljanim političkim sredstvima, kojima uništuje ugled poljačkog političkog zastupstva. — Ova kriza još nije riješena i već se pojavila druga u samom kabinetu. U tom kabinetu imade veliki broj ministara, koji su odlučno protivni isključenju parlamenta i režima po § 14. Poluslužbeni „Fremdenblatt“ javlja: Kako se glasa u dobro podučenim parlamentarnim krugovima, zastupa pretežna većina članova Seidlerovog kabineta mišljenje, da, ako Seidleru ne uspije osigurati si parlamentarnu većinu, ne smije nipošto nastupiti Ex lex stanje niti se ne smije služiti § 14. Vlada je u tom slučaju prisiljena ili da otstupi ili da raspusti zastupničku kuću. Ministri su odlučili da istupe iz kabineta, kad Seidler ne bi dijelio tog stanovišta te bi upotrijebio Ex lex stanje ili § 14. Ova je odluka, kako javljaju listu, stalna. — Seidler nije u očigled ove intimne krize stvorio još svoju odluku. Vele, da se bavi mišlju, kako bi rekonstruirao vladu, u koju bi stupilo više njemačko nacijonalnih političara. Imenuju se već izvjesna imena. U tom bi slučaju imao kabinet odlučno politički karakter te bi se izdale u nacijonalnom pogledu oštre nacijonalne naredbe na temelju § 14. Dalje se širi vijest, da je ministar-predsjednik Seidler obećao, e će još tečajem ovog mjeseca urediti pitanje trutnovskog okružnog suda. — „Fremdenblatt“ se nada, da će Poljaci stvoriti u Beču pomirljiviju odluku i dodaje, da zahtjevaju u ostalom sa Jugoslavenima, Česima i socijalnim demokratima kratko ljetno zasjedanje parlamenta. — Svakako stoji, da je danas samo neznatna manjina uz Seidlera, da su se i sami članovi njegovog kabineta pobojali posljedica § 14. ili Ex lex stanja i da svi ozbiljni ljudi u Austriji smatraju obnovu Stürgkhovog režima, kao predigru političkog rasula.

* **Njemačka ponudja antanti mir?** „Lokalanzeiger“ izvješćuje iz Ženeve: Medju poslanicima u Francuskoj se zbornici govori, da je Njemačka opet ponudila antanti mir. Nekoji časopisi spočituju vodjama sporazuma tvrdoglavost, jer da ne će pregovarati o miru. Sembat je rekao, da je već vrijeme, da se dovrši strašnu borbu i da se ne smije predugo iskušati ustrpljivost naroda. — „Leipz. T.“ javlja u toj stvari iz Ženeve: Pod predsjedništvom Poincarea vijećalo je u Eliséeju ministarsko vijeće, na kojem se pretresao vojnički i politički položaj. Vijećanja su u savezu s raspravama njemačkog novinstva o miru, koje su uplivale na francuski puk. „L' homme Libre“ je napao vlade saveznika, jer se tvrdoglavo brane da govore o miru i zahtjeva da Nijemci jasno kažu, što zahtijevaju. Clemenceauovo glasilo upravo pozivlje dapače središnje vlasti, neka saopće svoje uvjete, da polože mač.

* **Praški Nijemci protestuju proti Berlinu.** Poznato je, kako je glavni urednik velikog berlinskog dnevnika „Vossische Zeitung“, dr. Redlich, boravio u Pragu, i napisao članak u svom listu s priznanjem Česima i davajući lošu svjedodžbu Nijemcima u Češkoj. Sada u praškoj „Bohemiji“ odgovara njemački poslanec Jesser na članak dr. Redlicha, te veli: U Njemačkoj se ne smiju bojati, da ćemo mi Nijemci, Slavene „tlačiti“. Odnošaje s tudjim narodima razumijemo ipak bolje nego li Sjevero-Nijemci. Odričemo se takodjer veoma rado rajhsnjemačkog miješanja u našu korist, no protestujemo sa svom odlučnošću proti rajhsnjemačkom umješavanju na našu štetu i proti svim pokušajima političkih skupina u Njemačkoj da iza naših ledja stupe u stik s Pragom. Odvažujemo se označiti takav postupak za izdajstvo naroda, kao sramotnu nezahvalnost za ogromne žrtve, koje smo u interesu vascijelog Nijemstva doprinijeli. Završujemo s uzdahom: O da bi naša sjeveronjemačka braća napokon progledala, da zadaća slova u trgovini porcelana ne može pobudjivati nikakvih simpatija.

* **Obrok kruha u Beču opet stegnut.** Dopisni ured javlja iz Beča: U dopremi žita iz inozemstva u Beč nastupile su momentano izvjesne zapreke, radi kojih se mora skrčiti krušni oblok u Beču na polovicu. Brašno će se dijeliti u jednakoj količini kao što i do sada. Za naknadu sa drugim živežnim namirnicama pobrinut će se prema mogućnosti.

* **Ukrajinci i parlamenat.** U plenarnoj sjednici ukrajinskog parlamentarnog zastupstva, koja se obdržavala u petak, dne 14. o. mj., bijaše jednoglasno prihvaćena rezolucija, u kojoj se s obzirom na najnovije poljske zaključke kao preduvjet za pozitivnu suradnju Ukrajinaca u poslaničkoj zbornici zahtjeva jamstvo mjerodavnih faktora, da će se provesti brestlitovski mirovni ugovor bez izuzetka i da će se ispuniti zahtjevi ukrajinskog naroda u Austriji za uspostavom posebne ukrajinske pokrajine. Kad bi se ispunili preduvjeti, koje su postavili Poljaci, moralo bi ukrajinsko parlamentarno zastupstvo na to odgovoriti najstrožom opozicijom. Drugim riječima rečeno, ako su Poljaci proti vladi, Ukrajinci su uz vladu, jesu li Poljaci uz vladu, Ukrajinci su proti. Sporazumka ne će da prihvate. A vlada izigrava i jedne i druge.

* **O predstojećem zasjedanju poljačkog državnog vijeća,** za čijeg je predsjednika bio predložen František Bulawski, javlja „Przegled Poranny“, da će se plenarne sjednice obdržavati relativno rijetko, a da će glavni posao obaviti odsjeci. U prvoj sjednici državnog će vijeća podati ministar-predsjednik političku izjavu. „Monitor Polski“ javlja, da će se državnom vijeću podastrijeti zakonska osnova o poljačkom saboru, o izboru saborskih zastupnika, vojni zakon, zakon u upravnoj organizaciji kraljevine Poljske i organizaciji finančnih oblasti, dalje zakon o podjeljivanju poljačkog državljanstva i naredba za zaštitu stanara. Osim toga će državno vijeće raspravljati o svom poslovnom redu.

* **Njemački „Volkstag“ u Beču.** U nedjelju obdržao se u Beču opet jedan Volkstag, koji je polag njemačkih izvještaja dosta jadno prošao. U Beču nije bilo baš nikakvog oduševljenja za prosvjede i reakcijonarne manifestacije. Sastalo se samo nekoliko njemačkih narodnih zastupnika i odaslanika gradova. Na sastanku je govorio bečki gradonačelnik Weisskirchner, koji je tom prigodom dao izvjestiti frankfurtericu. Tom su prilikom dozvolili njemačko nacijonalni burševi klerikalnim burševima, da „buncaju“ zajedno s njima a rector magnificus izrekao je na sveopći zahtjev kratak i blijed nagovor djacima. Tako je prošao i taj amerikanskom reklamom pripravljeni „Volkstag“.

* **Opomena radnicima u Nürnbergu.** „Berliner Tageblatt“ javlja iz Nürnberga u Bavarskoj: Socijalno demokratička stranka i ujedinjene zadruge Nürnberga izdale su zajednički javnu izjavu, u kojoj opominju radnike, neka ne poduzmu politički štrajk, koji bi — kako se glasa — morao uslijediti 17. lipnja u Nürnbergu, kao prosvjed protiv smanjenja krušnog obroka i protiv zatezanja raspravljanja pruske izborničke reforme.

* **Ugarska zastupnička je kuća** raspravljala u sjednici od 17. o četiri mjesečnom proračunskom provizoriju te je komora zaključila prešnost raspravljanja. Ministar je predsjednik predložio komori zakonsku osnovu o uredjenju kinematografskih obrata, referent je Sziszmadsa predložio izvještaj odsjeka za izbornu reformu i separatne predloge k tome. Naredna će se sjednica obdržavati sutra 18. mj.

* **Iz talijanske komore.** Dopisni ured javlja iz Züricha: Izakako je ministar-predsjednik Orlando saopćio komori početak ofenzive, zavladala je medju zastupnicima takva uzrujanost te je sjednica morala biti prekinuta. Sve je zapustilo dvoranu te raspravljalo po hodnicima o najnovijem dogadjaju. Izakako je predsjednik opet otvorio sjednicu, vladala je u komori slaba pozornost za predmet rasprave, t. j. za proračunski provizorij. Većina se je govornika odrekla riječi. Konačno je Orlando predložio, neka se obdrži sjednica u nedjelju. Na nedjeljskoj je sjednici bio prihvaćen privremeni proračun a komora se je odgodila do rujna.

* **Ljetno vrijeme u Rusiji.** Agentura javlja iz Moskve, da je vlada odredila, da se u Moskvi i u čitavoj Rusiji pomakne vrijeme za dva sata unaprijed.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Berliner Tageblatt“ javlja iz Helsingforsa: Skupština izabranih zastupnika industrijalnih radnika Petrograda je zaključila proglasiti politički sveopći štrajk protiv sadašnjeg vladnog sustava. Skupština je pozvala radnike, neka se dobro pripremaju na stavku. Sadašnji vlastodršci sprečavaju slobodu udruženja i sastajanja te su pustili nevine radnike, da pogibaju po tamnicama. Radnici traže, neka se vrhovna vlast povjeri ustavodavnoj skupštini, zaštitu komunalne samouprave, kao što i boj za slobodu i samostalnost Rusije. Željeznički radnici namjeravaju navodno priključiti se toj stavci. — Ruski kurir, koji putuje iz Rusije u Englesku, kazao je u Stockholmu, da su se prehrambene prilike u Petrogradu poboljšale. Petrograd i Moskva su potpunoma mirni i vlada se ne boji protivničkog pokreta, ma da je urota, vodjena od Savinkova, bila veoma dobro organizovana. — Kijevske novine objavljaju protokol izmedju podonske vlade i vlade kubanskih kozaka sa uzajamnim priznanjem unutarnje samouprave i zemaljskih granica sa svrhom boja protiv anarhije u području Dona i Kubana. — Kamenev, koji je, kako je poznato, bio imenovan zastupnikom Rusije kod ruske vlade, pritužuje se u privatnom pismu, da se u Finskoj, gdje je interniran, postupa s njim kao što sa prostim zločincem. I pušenje mu je zabranjeno. Ovaj postupak vlastodržaca u Finskoj može se tim manje shvatiti, što se ruski kurir, koji je putovao u Englesku, mogao nesmetano ukrcati u Finskoj. — „Havas“ javlja iz Pekinga od 11. lipnja: Seljaci i radnici u Irkutsku priključili su se Čeho-Slovacima u borbi protiv sovjeta. Telefonske sveze sa zapadnom Sibirijom su prekinute. U Omsku došlo je uslijed nestašice hrane do nemira. — Lavovski ukrajinski list „Dilo“ javlja iz Podolije: Držanje pučanstva napram hetmanu je neprijateljsko. Sastanci općinskih zastupstva prosvjeduju protiv kijevskog prevrata te odlučuju, da neće predati žito. Seljaci pluže sijana polja, uništavaju žetve i pale vlastelinske posjede, šume i bašće. Mnogo je bogatih seljaka bilo ubijeno. U mnogim je mjestima bilo pravoslavno svećenstvo zlostavljeno. Konac vijesti zaplijenjen je od cenzure. — Kako saopćuju francuski listovi, obavijestio je francuski konzul u Helsingforsu finsku vladu, da će francuska vlada smatrati svaki napadaj na murmansku željeznicu kao povredu neutralnosti. „Havas“ javlja iz Pariza, da je finski zastupnik u Francuskoj izjavio „Petit Parisienu“, da Finska polaže veliku važnost na dobre odnošaje sa Francuskom i njezinim saveznicima i da poradi toga ne će poduzeti baš ništa protiv murmanske obale i murmanske željeznice. — Polag helsingforskih „Hufvudstadsbladet“ rade Englezi oko toga, da pretvore Rusku-Koreliju, poluotok Kola i guberniju Olanec u samostalno, sa Rusijom savezom spojenu državu, koja će gospodarski biti vezana sa Engleskom. — Skupina ruske revolucijonarne socijalističke stranke u Ženevi javlja: Lenin je radiotelegrafirao iz Moskve u inozemstvo, da je vlada otkrila zavjeru proturevolucijonarnih organizacija revolucijonarnih socijalista desnice i kadeta i bivših časnika. Skupina ruske revolucijonarne socijalističke stranke u Ženevi izjavlja, da uz ovaj pokret stoje revolucijonarni socijaliste bez razlike stranke uključivo socijalista ljevice. Kod nje sudjeluju i ostali socijaliste i demokratične stranke kao što i čisto gospodarske skupine, zadružne organizacije i sindikati. Može se dakle govoriti o narodnom pokretu demokracije, one demokracije, koja je prije godine dana srušila carstvo. Program ove proturevolucijonarne je organizacije jednostavan: Srušenje boljševika, uspostava nacijonalne vojske, obnova rata protiv Njemačke, smrtnog neprijatelja ruske države, očuvanje stečevina revolucije, bezodvlačan saziv ustavodavne skupštine, u kojoj imadu revolucijonarni socijaliste apsolutnu većinu. Iz toga vidimo, da su baš boljševici oni, koji su izazvali sadašnju revoluciju, jer rade protiv izričite volje ruskog naroda te nastupaju protiv najplemenitijih ciljeva revolucijonarne demokracije sa brutalnošću, koja imade premca samo u doba carstva. Ali manevar Lenjinov tog spretnog krivotvoritelja novog javnog mnijenja o pravom stanju stvari ovog se puta posve izjalovio. — Skupina rusko-socijalističko-revolucijonarne partije u Ženevi.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ans. pošt. Med. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 19. lipnja 1918. Broj 1055

Književnici za našu djecu.

Slovenački, Hrvatski i Srpski književnici!

Već četiri godine dana proživljuje narod naš časove najteže kušnje i najvećih žrtava.

Rat ovaj prijeti da nas iskopa.

Krv naša teče, a glad i oskudica potkapavaju temelje naše budućnosti, piju zadnju snagu i onim najmladjim, na kojima svijet ostaje.

Prepanuta tom crnom perspektivom i osviještena sadašnjošću digla se je sva naša javnost kao jedan čovjek, da se spase bar ono, što se spasti dade

„da se spasu djeca".

Griješni i zle sreće podnesimo sadašnjost, kako najbolje možemo, ali spasimo budućnost, da ne ostane zazor na nama i kletva budućih koljena.

Književnici, koji živu u Zagrebu, sastavili su odbor, u kom su zastupana sva literarna društva listovi i kome je zadaća da uredi jedan zajednički almanah svih hrvatskih, srpskih i slovenačkih književnika.

Svrha je tome almanahu:

Prvo: da donese sve što veći prihod za spasavanje naše djece i da se u što većem broju raširi po kućama našim.

Drugo: da najbiranijim radovima naših književnika i kulturnih radenika pruži narodu jedno djelo, koje će mu u današnjim vremenima biti utjehom i okrepom, a ujedno spomenik za daleke naraštaje, kakove smo brige brinuli oko spasavanje uzdanice narodne.

Redakcioni odbor počet će u najskorije vrijeme svoj rad, pa se pozivaju svi književnici srpski, hrvatski i slovenački, da se što većim brojem i što biranijim radovima odazovu ovome pozivu i ispune tako maleni dio velike dužnosti, koja leži na svima.

Nije ovo glas molbe nego jecaj hiljade i hiljade žena naših, što nemaju čime da utješe gladnih očiju djece svoje.

I ko će se ovome jecaju moći oglušiti?

Rukopisi neka se šalju na: Tajništvo Matice Hrvatske, Zagreb, Matičina ulica 2. najkasnije do 1. rujna 1918.

Ivo Vojnović **Ljuba Babić Gjalski** **Vladimir Mažuranić**

Zofka Kveder-Demetrović
Tugomir Alaupović
Vladimir Ćorović
Juraj Demetrović

Dragutin M. Domjanić
Joca Ivakić
Dragutin Prohaska
Ferdo Rožić

Ljubo Wiesner.

Napredujemo!

Kako li je ugodno, može li čovjek progovoriti u riječi Napredujemo! Mičemo se iz onog mrtvog stanja, u kojem se godine i godine nalazio sav naš javni život. Mičemo se s dobrom voljom, da nešto učinimo, i kad je ta dobra volja u nama, nešto ćemo učiniti.

Došli smo napokon onamo, gdje si kao ljudi i kao sinovi naroda bez slobode i bez prava, postajemo svijesni svoje zadaće. Uvidjamo, da samo mi sami sebe možemo spasiti, samo mi možemo narod svoj podignuti. Postajemo vjerni, odani i iskreni sebi.

A to je napredak!

Književnici slovenački, hrvatski i srpski pokreću zajedničku akciju. Klerikalni, liberalni i socijalistički. Ali svi narodni. I svi dobre volje. Možemo kazati da je to jedan od najvažnijih momenata u dobi našeg novog rada, gdje su najpozvaniji zastupnici naroda složni u jednom pojmu: rad u korist naroda. Pak kad uvažimo, da stranačko uvjerenje pojedinih književnika nije priječilo, da se ljudi raznih nazora nadju u jednom kolu, sa zadovoljstvom moramo istaknuti, da su i naši književnici pošli stopom čeških, i da će taj njihov složan korak uroditi dobrim plodom.

Kad je onomadne suradnik „Hrvatskog Lista" razgovarao u uvaženim češkim književnikom Macharom o jugoslavenskim književnicima, i upitao ga, misli li, da će se i jugoslavenski književnici oglasiti složno i snažno kao i češki odgovorio je Machar: „Uvjeren sam da hoće!" Jer kad si svaki od naših književnika postane svijestan velike zadaće, koja je njemu dana i velikog doba, u kojem mi živimo, i jugoslavenski će književnici sjediniti svoje sile i složno se latiti rada.

I do toga je eto došlo. Pokreće se zajednička akcija u korist naše djece, u korist uzdanice i budućnosti naroda. Ali pokreće se i akcija, koja nije od manjeg zamašaja, nego li ona glede prihoda za spasavanje naše djece, akcija svih naših kulturnih radenika i književnika, koja će podati narodu veliko djelo, dostojno velikog vremena, dostojno našeg naroda i dostojno velikog cilja, za kojim idemo — naše slobode.

Najnovije publikacije naših književnika pokazaše, kako i naš narod imade lijepo mjesto medju ostalim kulturnim narodima svijeta, a u prvom redu medju Slavenima. Pokaza se, da smo i zreliji i sposobniji od mnogih drugih naroda, samo budemo li trijezno znali tu sposobnost izrabiti. U tom pogledu imamo dobrog učitelja: Čehe. Mnogo su oni dosad na nas uplivali, mnogo uplivaju danas, a što više budu uplivali u budućnosti, to će biti u veću korist našem narodu i njegovoj kulturi i civilizaciji kaošto njegovoj boljoj budućnosti.

Češka organizacija, češka disciplina i naša sposobnost i dobra slavenska narav proizkušta podcrtan uzetnom vrelom južnjačkom krvi učinit će iz nas narod, koji će biti dobro naoružan, ne da otima tudje, već da brani svoje, razvija svoje sposobnosti i svoje snage.

Korak naših književnika smatramo kao prvi korak na tom putu. I sa udaljenog kraja prostrane nam domovine, daleko od naše kulturne prijestolnice Zagreba, u zemlji, gdje još raste samo korov i trnje a ljudima tamna nejasna magla opsenjuje jasan pogled a teška mora pritište im još misli, pozdravljamo taj korak hrvatskih književnika.

Pozdravljamo ga vrućim željama u srcu, s lijepim nadama u duši, s uvjerenjem, da se mičemo, da smo se ganuli iz mrtvila i da napredujemo!

Odvažno naprijed: Slogom k Slobodi!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Bitka u Mletačkoj se nastavlja. Vojska generalobersta Wurma stekla je na mnogo mjesta prostora. Njezino je jugozapadno krilo stiglo u bojevima do kanala Fosseta. Generaloberst nadvojvoda Josip izgradio je svoje uspjehe u području Montello. Talijanski protuudarci se izjaloviše. U tri dana boja bila su u tom predjelu doprem̄ljena 73 talijanska topa, medju kojima i topovi teškog kalibra. Sa obiju strana Brente jurišao je neprijatelj ponovno bez uspjeha proti našim položajima. Jednako je bezuspješno proteklo južno od Asiaga mnogo engleskih navala. Broj je zarobljenika poskočio na 30.000, broj zaplijenjenih topova na više od 120. Broj minometa, strojnih pušaka i inog ratnog materijala nije još ustanovljen. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Neprijateljsko je topništvo razvilo živu djelatnost u pojedinim odsjecima u Flandriji, na obim stranama Lyse te medju Arrasom i Albertom. Poslije nenadane žestoke paljbe navalio je neprijatelj oko ponoći zapadno od Alberta. Bio je suzbit te je u našim rukama ostavio zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Jugozapadno od Noyona i južno od Aisne je topovska djelatnost za večernjih satova opeta oživjela. Suzbiti su djelomični neprijateljevi sunci sjeverno od Aisne i sjeverozapadno od Chateau-Thierry. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 17. lipnja: Izmedju Oise i Aisne uspjelo je jutros Francuzima, da provedu jedno poduzeće, koje im je dopustilo, da prošire svoje položaje sjeverno i sjeverozapadno od Hautbraye. Francuzi su zarobili 100 momaka te zaplijenili strojnih pušaka. U šumi Caurieres i u Vogezima suzbili su Francuzi neprijateljske napadaje. Sa ostale fronte ništa nova.

*

Engleski izvještaj od 17. lipnja u jutro: Tečajem zadnje smo noći proveli istočno od Arrasa uspjelo štrafunsko poduzeće te zarobili nekoliko momaka. Jučer u jutro kušao je neprijatelj štrafunsko poduzeće u okolici Givenchya, ali je bio suzbijen. Po noći je neprijateljsko topničtvo pucalo kratko vrijeme na naše položaje sjeverozapadno od Alberta. Inače obična djelatnost.

*

Talijanski izvještaji od 14. i 15. lipnja javljaju o poduzeću austro-ugarskih četa kod Tonalea, koje su suzbili i kod toga zarobili 11 časnika i 185 momaka. — Izvještaj od 15. lipnja javlja, da je započela topnička bitka izmedju asiaškog zaravanka i mora, koja je bila osobito žestoka na asiaškom zaravanku, istočno od Brente i na srednjoj Piavi. — Talijansko izvješće od 16. lipnja javlja, da je bitka u toku. Neprijatelj je bacio silne mase pješadije protiv talijanskih položaja u istočnom odsjeku asiaškog zaravanka, u odsjeku Vall Brente i brda Grappa. Na više je mjesta kušao prekoračiti Piavu. Na ostalim je mjestima fronte poduzeo lokalna poduzeća. Talijanska se je pješadija držala junački. Na fronti od 150 kilometara, na koju je uslijedio glavni juriš, zaposjele su neprijateljske jurišne čete prvu liniju u predjelu brda Valbella, u odsjeku Asolone i izbočinu brda Spiarolo. Nekojim je elementima neprijateljskih četa uspjelo, da prekorače Piavu u odsjeku Vervesa i u području Fogara i Musile. Istoga su dana poduzeli Talijanci na čitavoj fronti energične protunavale, kojima je uspjelo zadržati napredovanje neprijatelja te opet osvojiti nekoje izgubljene položaje. Tečajem noći trajala je bitka nesmanjenom žestinom. Ali talijanske se čete drže dobro na asiaškom zaravanku. U odsjeku Asolone i izbočine Solarola uspostavile su prijašnji položaj. Talijanci se bore sa neprijateljskom pješadijom, koja je prešla Piavu. Broj zarobljenika iznosi 3000, od kojih 89 časnika. Ljetači saveznika sudjelovali su živahno u bici. 31 neprijateljski aeroplan bio je oboren.

*

Talijanski izvještaj od 17. t. mj.: Neprijatelj, koji je 15. t. mj. pretrpio ogromnih gubitaka, ograničio se je na to, da na visoravnici Asiago i na Monte Grappa stavi našim protunavalama na put najveće zapreke i da odbije naše i savezničke čete, koje su na mnogim mjestima fronte imale djelomičnih uspjeha te koje su popravile frontu. Duž Piave se naprotiv bitka nastavlja vanrednom žestinom. Ne obazirući se na svoje gubitke, tiskao je neprijatelj naprijed, da dalje izgradi posjed Montella i da si prokrči put u nizinu. Naše su čete ponovno održale svoje položaje na rijeci St. Andrea do Fossalte te su u zaljevu St. Dona uspješno zadržavale neprijatelja u prodiranju. U početku bitke zarobljeno je 120 časnika i 4500 momaka, od kojih 716 od engleskih i 261 od francuskih vojnika. Ljetači su sudjelovali usprkos lošem vremenu. Tijekom posljednjih dvaju dana sastrijeljeno je 44 neprijateljskih lijetala.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 18. t. mj. U zatvorenom području oko Engleske potopile su naše podmornice opeta 16.000 br. reg. tona. Osim toga je na istočnoj obali potopljenih 7 engleskih ribarskih ladja i jedrenjača. — Iz Londona se službeno javlja dne 17. t. mj.: Dne 13. t. mj. bio je torpedovan i potopljen pomoćni krstaš „Patria". Od posade je nestao 1 časnik i 15 momaka. Po svoj su se prilici utopili.

* **Talijanski je senat** bio sazvan za 20. t. m., da riješi zakonsku osnovu o proračunskom provizoriju.

* **Srpski je ratni ministar**, kako javlja Agence Havas iz Soluna, odstupio, a na njegovo je mjesto srpski prijestolonasljednik imenovao Protića nasljednikom. Ministar-predsjednik Pašić i ostali članovi kabineta otputovali su na Krf.

* **Rumunjska** je komora bila 17. lipnja svečano otvorena u narodnom kazalištu u Jassyu.

* **Ministarska kriza u Bugarskoj.** To, što smo očekivali, uslijedilo je. Kabinet Radoslavova je podao svoju ostavku, koju je kralj prihvatio. Radoslavov je postao žrtvom onog istog šovinizma, koji je on ucijepio u narodu, da ga natjera u rat. Sviju

nevjerojatnih obećanja nije mogao Radoslavov da ispuni i već prvi mir, kojega je sklopila Bugarska, dokazao je, da nema samo u antantinim zemljama zapreka za ostvarenje bugarskih megalomanskih sanja. U Cotroceniju nakopala si je Bugarska polag neprijateljstva sviju balkanskih naroda i naroda sporazuma još nepogodovanje njemačkih i turskih vodećih krugova. Dobrudža nije zapala Bugarsku u potpunom opsegu. Radoslavov je morao pristati na kondominij sa ostalim središnjim vlastima, a ovaj će se kondominij riješiti u prilog Bugarska tek onda, bude li ona odstupila Turskoj komad područja na Marici i bude li odštetila ostale središnje vlasti na gospodarskom području. Turska je osim toga izjavila, da će tražiti još daljnje kompenzacije, bude li se bugarsko područje na temelju eventualnog novog mira proširilo prema sjeverozapadu, zapadu i jugozapadu. Narod, zaslijepljen utopijama gospodina Radoslavova, koji ga je zavaravao svakojakim obećanjima, samo da se prikupi njemačkom kralju, doživio je sa Bukareštanskim mirom gorko razočaranje. Većina je bugarskog naroda odlučno protivna gospodinu Radoslavovu, koji si je, kako je poznato, samo na taj način osigurao većinu u zastupničkoj kući, da je provadjao baš po radoslavovski izbore u Bugarskoj, što je poslije Konstantinove knjige o Baj Ganji postalo upravo poslovičnim u Bugarskoj, i da je zbog toga, što si nije usprkos svojim „klasičnim“ izborima stekao većine, dao zatvoriti baš toliko zastupnika, koliko mu trebalo, da može ustavno vladati. Općem neraspoloženju pridružilo se je nezadovoljstvo bugarskih megalomana, koji su do tad, sa proslulom „Kambanom“ na čelu, bili glavna potpora njegovom ministrovanju, tako te je njegov položaj postao neuzdrživim. Radoslavov je predao ostavku a na njegovo mjesto stupa po svoj prilici rusofilski političar Malinov. Bugari traže za sebe ne samo čitavu Dobrudžu i polovicu kraljevine Srbije, kakva je bila prije balkanskog rata, sa Nišem, Pirotom, Semendrijom i Požarevcem, već i Kavalu i Solun te su veoma ogorčeni na Njemačku i Austriju, što ove još nijesu navijestile Grčkoj rat. Središnjim vlastima ne dolazi ni iz daleka na um, da bi, kako piše „Tagesposta“ učinile Venizelosu ljubav te mu navijestile rat, jer bi time odbile od kralja Konstatina njemu vjerne stranke, ta stjerale na taj način čitavu Grčku u naručaj antante. Kao Khuen Hedervary u Hrvatskoj zatrovao je i Radoslavov sav javni život u Bugarskoj a posljedice će nositi sav bugarski narod a u glavnom nasljednici Radoslavovi na vladi.

* **„Koningin Regentes“ torpedovan?** „Koningin Regentes“ bio je onaj bolnički brod, na kojem su engleski odaslanici za pregovaranja o izmjeni zarobljenika s Njemačkom putovali u Nizozemsku i koji je polag prvih vijesti naišao na minu te potonuo. Sada javlja Reuterov ured, da postaje sve vjerojatnije da je ovaj bolnički brod bio torpedovan od njemačke podmornice. O tome da svjedoče kapetan i članovi momčadi potonulog broda.

Novo ministarstvo u Bugarskoj.

Sofija, 17. (D. u.) Odstup Radosljavljevog kabineta je posljedica djelomične krize u kabinetu. Dva su ministra stambulovističke skupine, t. j. ministar za javna djela Petrof i ministar željeznica Kuzmicki, demisijonirala radi različitosti mnijenja o unutrašnjim pitanjima. Stoga je vlada u manjini. Premda sobranje sada ne zasjeda, te se vlada nema bojati parlamentarnih poteškoća, ministar se je predsjednik držao točno ustava te je kralju ponudio demisiju, da se kralj može posavjetovati sa drugim parlamentarnim skupinama.

Šofija, 18. (D. u.) Bug. brz. ured. Kralj je povjerio sastav kabineta Malinovu.

Iz bivšeg ruskog carstva.

U Rusiji se pripravlja preokret, s kojim će morat računati svaka ruska vlada. Taj preokret imade jedan uzrok i to jest: Njemačka. Sve ruske novine, pa i same boljševičke, ističu dnevno, da je Njemačka sprečila prevoz živeža iz Ukrajine u Rusiju, da Njemačka sveudilj izazivlje nove upadice na demarkacionoj liniji, da Njemačka otimlje Rusiji unatoč odredbama brest-litovskog ugovora sveudilj nova područja itd. itd. Bezbroj je prosvjednih nota predao ruski poslanik u Berlinu. Ali gotovo sve ove note ostale su bez odgovora. To sve mora da ogorčava ruski narod i da sami boljševici moraju se obazrijeti na ovo raspoloženje, koje se sve više širi i sve više raste. Osim boljševika nema u Rusiji stranke, koja bi bila sklona Njemačkoj. Pa i sami su boljševici jedino u taktici za mir sa Njemačkom. Sam Lenin kazao je u svom govoru od 14. lipnja, da Rusija treba stanke i da mora slijediti taktiku iščekivanja i popuštanja. „Berliner Tageblatt“ ističe u jednom članku sve kvarne posljedice njemačke politike u Ukrajini i u ostaloj Rusiji te konstatira, da su i sami seljaci postali ratoborni i da su spremni povratiti se u opkope, pošto im je život u stegnutoj i zatvorenoj Rusiji postao nesnosan. Gradjanske da stranke mrze Nijemce kao što i prije unatoč protivnim i tendencijoznim boljševičkim vijestima. Socijalni revolucionarci ljevice, koji stoje najbliže boljševicima, pozivlju vladu na obnovu rata. U Rusiji vlada prema tome sveopće nezadovoljstvo, koja će teško Lenin i Trocki ukloniti novim pregovaranjima i utanačenjima u Berlinu. Prije nekoliko je dana predao Joffe opet dvije prosvjedne note njemačkoj vladi, o kojima se službeno novinstvo izrazuje dosta prezirno i površno. Time je položaj boljševika u Rusiji uzdrman i to jedino uslijed nespretnosti njemačke politike. Boljševici su danas jedina stranka, koja više ili manje naginje na njemačku stranu. Svaka druga stranka, koja bi došla na kormilo, išla bi jedino za tim, da obnovi rat sa Njemačkom. Uslijed neodlučnosti boljševičke vlade raste u Rusiji sve više nezadovoljstvo. Jugoistočna i istočna se Rusija nalaze posve u posjedu takozvanih proturevolucijonarnih, u istinu protuboljševičkih i germanofobskih stranaka. Kod tog pokreta učestvuje češko-slovačka legija. Akcija protiv ove nije još dovršena, kako prikazuju boljševička vrela. Iz protuslovnih vijesti proizlazi jedino to, da traju još uvijek bojevi, i da su češko-slovački i ostali ruski „proturevolucijonarci“ osvojili znatna područja, u kojima ukidaju boljševičke sovjete te uredjuju nove oblasti. Položaj boljševičke je vlade ugrožen i samo jedno je može možda spasiti od pada — novi rat.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Pred nekoliko dana priopćili smo, kako su Slovenci pokrenuli akciju, da ustanove slovensku pučku školu u Mariboru. Kako je ta škola od prijeke potrebe svjedoči i ovaj slučaj, što ga donosi „Slovenski Narod“: U Mariboru su se oni iz Berlina latili u posljednje doba odnarodjivanja djece iz prvih razreda pučkih škola. Zahtjeva se od djece, da nose one poznate poluvojničke kape njemačkih djaka s njemačkim vrpcama, kojima vele „Frankfurtarice“. To se osobito opaža u nedjelje prigodom školskih misa i uopće prigodom školskih svečanosti. Dopisnik „Slovenskog Naroda“ sretnuo je neke nedjelje nekoliko takvih strogih Germančića i upitao jednoga sa posve slovenskim licem, kamo ide. Dječak se našao uvrijedjen i kao da nije razumio. Na ponovni upit odgovori da ne umije slovenski. Kad je na to dopisnik nagovorio i slijedećeg dječaka, doletio je onaj prvi za njim, i upitao zašto to ispituje. Kad mu dopisnik reče, da nije čistokrvni Nijemac, odgovori dječak: „O ne, moj je otac Slovenac, no on nije doma, ja sam kod „Grosspapa“, tamo takodjer govore samo slovenski“. „No vidiš, ti veliš, da si Nijemac, nosiš njemački oznak, zašto ne ćeš da budeš Slovenac?“ na to će dopisnik, a dječak odgovori: „Jer tako zahtjevaju u školi i moji kamaradi!“ — To je mali slučaj velike žalosne historije o postanku naših janjičara, pridomeće „Slovenski Narod“. Isti se ljubljanski list osvrće i na pisanje slovenskog socijalnog demokrate dr. Tume u „Lavoratoru“ o Trstu i Jugoslaviji. List navadja besjede talijanskog socijaliste Pucchera: „Njemački narod u Austriji nije medju potlačenim narodima; naprotiv; njemu dakle nije treba protestovati“. I primjereno valja to takodjer za Talijane, barem s obzirom na Slovence — Talijani vladaju i u Trstu i u Istri nad slavenskom većinom. Nema dakle razloga da bi oni proti svojoj nadmoći protestovali. Dr. Tuma naglašuje talijanstvo Trsta. „Slovenski Narod“ donosi njegove riječi, što je napisao godine 1907.: „Snažno se bije boj za slovensku narodnost takodjer u najvećem i najjačem talijanskom gradu u Trstu, i samo je pitanje vremena i što osobito naglašujem, složnog nastupa slovenskog, hrvatskog i srpskog elementa u Trstu, da se to mjesto preobrazi“ i pozivao se taj isti dr. Tuma na ispad tadanjih izbora u Trstu: „Talijanstvo u Trstu nosi pečat smrti u jezgri“, pisao je godine 1907. — Za slovensko narodno kazalište u Ljubljani poslali su petoškolci na češkoj realci u Pragu dar od 60 K, kojega su sabrali medjusobno po deseticama i peticama, htijući dokazati svoju „nesebičnu ljubav prema jugoslavenskoj braći“. Tu vidimo kako se živo zanima češka omladina za kulturni rad Jugoslavena. — Na pazinskoj gimnaziji zabranjuje pak iz nekih osobitih obzira ravnatelj sabiranje za hrvatske škole u Puli. A ipak ima pazinska gimnazija i pazinski djaci kaošto i praška realka i češki petoškolci istog ministra nastave u istoj Austriji. — „Jugoslovan“ javlja da će se slovensko kazalište u Ljubljani na jesen već sigurno otvoriti. Mnogo je već umjetnika pridobljeno. U Hrvatskoj se je sabralo preko 100.000 K dionica i dosta darova. Češka će kazališta prirediti posebne predstave u korist slovenskog kazališta. — „Jugoslovan“ već misli i raspravlja, kako će se dojduće školske godine opskrbiti slovenske srednjoškolske djake u Ljubljani. Nakupovat će se živeža po pokrajini i opskrbit obe djačke kuhinje. — Na jesen će se otvoriti u Gorici sve slovenske škole.

Domaće vijesti.

Za iseljivanje djece. Pozivlju se roditelji, koji su zapisali kod uprave našeg lista svoju djecu za iseljivanje na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju, da dodju u četvrtak, dne 20. o. m. u 6 sati na večer u „Narodni Dom“ I. kat, gdje će im se razložiti budući boravak i poučiti ih, što imaju da priprave za odlazak svoje djece.

† **Ester Milić rodj. Matiassi**, supruga c. kr. kotarskog sudca i bivšeg narodnog zastupnika dra. Ive Milića u Buzetu, preminula je u nedjelju neočekivano u najljepšoj svojoj dobi. Gospodinu dru. svi izričemo u imenu mnogobrojnih njegovih prijatelja i znanaca u Puli našu najiskreniju sućut, a pokojnici bila laka istarska zemljica.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Da počaste uspomenu blagopok. gospodje Ester Milić, polažu po K 20·— gg. Niko vit. Mardešić i Josip Krmpotić. — Kao ostatak pretplate g. Josip Šantek K 8·—. — Gosp. Franjo Noviljan sa bojnog polja K 20·—. — Za svoju višesatnu službu u „Politeama Ciscutti“ polažu po K 1·60: gg. Silić, Dajčić i Corazza, a K 6·60 g. Kajuš. Ukupno K 79·20; zadnji iskaz K 58.977·71; sveukupno K 59.056·91. Naprijed za našu kulu prosvjete!

Hrv. i slov. učiteljstvu Istre poručuju iz Pazina učiteljska društva za Istru „Narodna prosvjeta“, „Hrv. škola“ i „Slov. učit. društvo za Kopar“, da će biti učiteljski sastanci: 1. u Buzetu u kući g. Frana Flego na Počekaju dne 20. VI. u jutro: 2. u Pazinu dne 23. VI. u 9 sati u pučkoj školi; 3. u Voloskom u pučkoj školi dne 29. VI. o podne; 4. na Kozini u pučkoj školi dne 30. VI. sastanak u smislu društvenih pravila, uz dnevni red: Izvješće o deputaciji primorskog učiteljstva kod c. kr. ministara financija i nastave u Beču; izvješćuje delegat Jos. Bačić. — Učiteljice i učitelji neka dodju onamo na sastanak, gdje im je prikladnije. Posebnih poziva ne će se svakome poslati radi poteškoća, zato neka se kolegice i kolegi medjusobno potiču, da u vlastitom interesu i u interesu škole prisustvuju budi kojem sastanku.

Dnevne vijesti.

Napredujemo? Poziv na naše književnike, koji priopćujemo na čelu lista u današnjem broju primili smo od odbora u Zagrebu. Istodobno s pozivom primismo i zagrebačke hrvatske listove, gdje bijaše taj poziv već štampan. Odbor nas moli (a umolio je isto tako i sve zagrebačke listove) da priopćimo poziv na uvodnom mjestu i da ga popratimo s nekoliko riječi. Mi smo to i učinili. Od zagrebačkih listova nije to učinio nijedan, osim „Hrvatske Njive“. No zato „Jutarnji List“ posvećuje tri četvrt svog prostora kriminalnim saopćenjima. A i nekoji drugi zagrebački listovi odlikuju se u tome. Vjerujemo, da će to biti u financijalnom pogledu u korist lista, ali narod se senzacijama ne odgaja. Ukrade li neko u Zagrebu košaru rublja, zagrebački dnevnici šalju odmah na lice mjesta svoje suradnike, koji napišu o kradji dugo izvješće koje publika doduše guta, ali i kvari sebi ukus i smisao za lijepo. Ali kad hrvatski književnici povedu akciju, koja je sigurno od veće važnosti i zamašaja nego li kradja rublja, ne mogu zagrebački dnevnici naći ni jedne prigodne riječi, urednici su zaposleni pisanjem senzacijonalnih radnja, što će publika gutati, a književnicima se po mnijenju dotičnih dnevnika već dovoljno udovolji time, da se blagoizvoli saopćiti ono, što oni pošalju već štampano. — Napredujemo — ili smo još uvijek u — blatu?

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 20. lipnja 1918. — Broj 1056.

U pomoć učiteljstvu!

Približava se žetva a s njom i konac školskoj godini. Učiteljima i učiteljicama nastaje doba otpočinka od dva mjeseca, a ta su dva mjeseca dovoljna, da svaki pojedini učitelj promozga dobro svoj sadašnji položaj, da uredi svoje račune, stvori bilancu i stvori proračun za dojduću školsku godinu.

Račun će za prošlu školsku godinu ispasti loše. Izdatak će stojati u neuporedivom razmjeru prema primitku, ostat će i neplaćenih računa, učitelj i učiteljica ponest će na praznike i punu glavu briga, kako će isplatiti dugove ili kako eventualno opet skupiti ono nekoliko prištedjenih kruna, što se ih nekada možda, u boljim vremenima u znoju lica spremilo, a sada ih nestalo, nit zna čovjek kamo, ni kako, ni zašto. A kad tako učitelj i učiteljica svrši računati i nadje, da se rashod nikako ne može pokriti s prihodom, mnogi će uopće odustati od toga da čine proračun i nove nacrte za buduću školsku godinu, jer „zašto se mučiti sa djecom, trpjeti glad, biti svačiji sluga, kad se u svakoj drugoj službi može zaslužiti peterostruko, u svakoj drugoj službi uz manje rada, manje napora i manje zapostavljanja".

Učitelj će možda koji i ustupiti pred gvozdenom šakom, koja čeka na nj, odbaci li učiteljsku službu, no učiteljica, osobito mladja i puna želje za nekim življim životom, više nego jedna ostavit će za vazda školu, jer njoj gvozdena šaka ne prijeti, već joj naprotiv nudja mnogo bolju, pristojniju i unosniju službu.

Da se ne kaže, e govorimo o tome bez razloga navest ćemo nekoliko izvadaka iz pisama naših učiteljica. Jedna iz puljskog kotara piše: „. . Dobit ću dozvolu za Pulu i odmah na početku praznika stupit ću kao ženska pomoćna sila u pisarnu u arsenal. Tamo imam osiguranu dobru koštu, a plaću skoru tri put veću nego ovdje. Sa moje 103 krune mjesečne plaće ne mogu kupiti niti 10 kg kukuruza, jer je kukuruz po 12 K, a ni 20 kg ovsa koji je iznad 5 K, da se kao konj nazobljem."

Druga jedna piše: „. . Ljudi su ovdje jako dobri i kraj vrlo lijep. Ljudi me vole i govore mi, samo neka počekam do žetve, a onda da ću imati svega. Najradje bih medju ovim ljudima ostala do vijeka, da živim s njima i za njih, da im dajem odvažnosti i da ih budim. Oni su tako dobroga srca, tako odani i mili i nevini i djetinjski. I ja ih volim . . . Ali onda dolazi moja smješna mjesečna plaća od 130 K zajedno s paušalom, a od toga moram još da platim djevojci za čišćenje škole. . . . Ne mogu, ne, ovdje ostati. I plaća i paušal sve je to ništa . . . I protiv moje volje dolaze mi na misli one izgubljene i pogažene djevojke, koje u tri dana zasluže, koliko vrijedi sva moja mjesečna plaća zajedno s paušalom . . . . Moram da na praznike položim ispit u trgovačkom kursu i stupim u bilo kakvu kancelariju . . . Danas objedujem dio one iste pulente što sam je skuhala prekjučer, koja mi bila jučer za objed i večeru i danas za objed . . . Uza svu svoju ljubav i požrtvovnost, uza svu svoju dobru volju, da narodu koristim, moram odavle . . ."

K tomu pridodajmo još izjavu u č i t e l j a, koju je priopćio u „Hrvatskom Listu" pred par dana, gdje veli, ne će li država da plaća učitelje, e „onda zbogom školo, zbogom narode moj!" i imademo pred očima sliku bijede i očaja istarskog učiteljstva, nad kojim se moramo malko dublje zamisliti.

Učitelj u našem listu pozivlje vladu, da dade novaca učiteljstvu, jer novaca je danas dovoljno, a uz novac opet dade se priskrbiti živeža. Ako vlada neće da dade više novaca, učitelj veli da će ostaviti školu. Promozgajmo to: Izjava bi učiteljeva bila posvema na mjestu, kad bi se zaprijetilo narodnoj vladi u narodnoj državi. Ista bi narodna vlada osjećala s narodom i znala bi ocijeniti značenje prijetnje. Ali našoj austrijskoj vladi prijetnja je našeg učitelja deseta briga. Fakat je, da je sadašnju vladu to bolje, što naš narod manje znade, a isto će biti i za svaku vladu, koja bude htjela ovako vladati.

Ona treba da naš narod duševno ostane uvijek onako nisko, kaošto je sada, jer bi to samo njezin položaj učvrstilo. No druga je stvar, što se tiče naroda. Prijetnja učiteljeva, da će ostaviti službu, ne bude li dobro plaćen, odbija se od vlade, koja ostaje ravnodušna i pada na narod. Odlazi li narodni učitelj od naroda, nema štete vlada, štetu nosi samo narod, i tu dolazimo na jedno sredstvo, što nam još ostaje: s a m o p o m o ć.

Dolazimo na „Jedan predlog" Hrvatskog Lista. Učitelju treba da pomogne narod, da narodu pomogne učitelj. Narod mora, hoće li da si spasi učitelja, davati učitelju, ondje, gdje može danak u naravi, kaošto daje popu „premiciju". Protivni smo, da učitelj „prosjači", ali i taj je izraz tu prejak; no nismo protivni, da se za učitelja i učiteljicu sabere medju imućnijim seljaštvom stanovita količina živeža, koja dade li je pedesetorica, ne znači za tu pedesetoricu ništa, ali dade li se je jednome, znači za toga jednoga mnogo.

Zato ponovno preporučujemo taj predlog „Hrvatskog Lista" na razmišljanje svim općinskim načelnicima, županima, općinskim tajnicima i inteligentnijim općinama. Vlada nas je u svemu napustila i malo mari za nas. Za naše bijede i naša tužakanja ne čuje, ni ne će da čuje.

Spasimo učiteljstvo narodu, i ono će se narodu odužiti. Ugled učiteljstva ne će pasti, no porasti će uzajamna ljubav i medjusobno podupiranje izmedju učiteljstva i naroda.

A mnogi i mnoga, koji su nakanili ostaviti školu, vratit će se opet u nju.

Pomozimo si sami, i Bog će nam pomoći!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Južno krilo vojne skupine maršala Borocvića izvojevalo si u trajnom prodiranju nove uspjehe. Kanal Fossetta bio je na nekoliko mjesta prekoračen. Talijanac poduzimlje sve, što je u njegovim silama, da zadrži naše napredovanje. Na uskom smo prostoru dopremili zarobljenika brojnih, ispremješanih četnih jedinica. Žestoke navale, koje su bile vodjene osobitom žestinom na obim stranama željeznice Oderzo-Treviso, skršile su se uz teške gubitke, djelomično u vatri, djelomično u boju iz bliza. Divizije generalobersta nadvojvode Josipa probušile su kod Soville na podnožju Montella više talijanskih linija. Broj zarobljenika povisio se. Na gorskoj fronti bili su položaji, koje smo osvojili 15. t. m. izmedju Piave i Brente i jugoistočno od Asiaga, ponovno nišanom ljutih juriša. Neprijatelj nije unatoč teških gubitaka nigdje postigao uspjeha. I na Dosso alto jurišao je Talijanac sveudilj uzaludno. Na zapadnoj tirolskoj fronti topnički bojevi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Živahna izvidnička djelatnost pješadije. Djelomične navale neprijatelja u šumi Nieppe i sjeverozapadno od Bethuna bile su suzbijene. Topnička je paljba oživjela samo u malo odsjeka. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Jugozapadno od Dommiersa izjalovio se rano u jutro napadaj francuskih pukovnija na sjeveroistoku šume Villers Cotterets. Preko dana višestruko opetovani juriš potisnuo je naše istočno od Mont Gobanta izbočene linije nešto natrag u unutarnjost šume. U odsjeku Chignona, sjeverozapadno od Chateau Thierry provalilo je više neprijateljskih satnija na navalu. Bile su suzbijene od naših straža. Topništvo i minometi opstreljavali su jakim paljbenim napadajem uredjaje kod Reimsa. Pješačka odijeljenja, koja su za tim prešla na napadaj, dopremila su od prilike 50 zarobljenika. Jučer smo oborili 23 neprijateljska lijetala i 3 pripeta balona. Satnik je Berthold polučio svoju 35. a poručnik Veltens svoju 22. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 18. lipnja popodne: Južno od Aisne uspjelo je Francuzima lokalno poduzeće južno od Ambbemenya. Francuzi su dopremili od prilike 100 momaka, medju njima dva časnika. Izmedju Oursque i Marne dopremile su francuske ophodnje zarobljenika. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

*

Engleski izvještaj od 18. lipnja u jutro: Neprijateljsko je jurišno odijeljenje bilo tečajem noći od nas suzbijeno. Dopremili smo nekoliko zarobljenika. Daljnje smo zarobljenike kao što i jednu strojnu pušku dopremile naše čete sa uspjelih poduzeća jugozapadno od Alberta i u predjelu Moyenneville kao što i kod sukoba patrulja istočno od šume Nieppe. Neprijateljsko je topništvo bilo po noći u dolini Ancre i južno od Alberta revnije negoli obično.

*

Talijanski izvještaj od 18. lipnja: Žestina je bitke u gorskom području nešto popustila. Na Piavi je nasuprot tome narasla. Treća je armija zadržala neprijateljev udarac sa običnom hrabrošću. Nasuprot Maseradi i Gandalu suzbili smo opetovane pokušaje neprijatelja, da ponovno prekorači rijeku. Od Fossalte do Caposilea bio je boj bjesan i neprekidan. Grozne navale neprijatelja izmjenjivale se sa našim protunavalama. Početci jakog pritiska neprijatelja, da uznapreduje, bili su skršeni našim otporom ili zadržani našom protuofenzivom. Boj je svršio tek kasno u noći. Hrabre su čete armije mnogo pretrpile, ali neprijatelj nije mogao proširiti plitku svoju provaliju, u kojoj već četiri dana bijesni boj. 1550 zarobljenika ostalo je u našim rukama. Ljetači su neumorno djelovali te su se upustili u bitku unatoč kiši nalik na potop. Na sjevernom obronku Montella održali smo stečeno područje na rijeci sve do Casa Serena. Popodne poduzeo je neprijatelj sa sjeveroistočne izbočine Monte Sferra dvije navale prema jugozapadu i jugoistoku, od kojih je prva bila glatko zadržana istočno od točke 2791 sjeveroistočno od Giauere, dok je druga bila zadržana neposredno južno od željeznice San Mauro-St. Andrea. U predjelu Grappe suzbili smo neprijateljske djelomične navale te smo proveli uspješne napadaje. Kod toga smo zarobili 100 momaka. Na početku doline Brente i istočno od doline Frenzelle zadržali smo glatko neprijateljske sunke. Na južnom rubu asiaškog zaravanka otele su naše čete neprijatelju Pizzo Reazza i uzvisine jugoistočno od Sassoa, kod čega su dopremili 300 zarobljenika. Naša su odijeljenja u vezi sa francuskim kontingentima navalila žestoko te osvojila uzvisinu Costa lunga i dopremila nekoliko zarobljenika. Brojne su zarobljenike učinile dalje na zapadu engleske čete. Držanje naših i savezničkih četa je divno. Od Stilfser-Jocha do mora je svatko shvatio, da neprijatelj ne smije uz nikakvu cijenu prodrijeti. Svaki naših sokolova, koji brane Grappu, osjeća to isto i znade, da je svaki pedalj ove povjesne zemlje posvećen domovini. Iz povjesnih dana 15. i 16. lipnja i od navale na Tonalu 13. lipnja, čime je bio skršen taj pokušaj ofenzive, zaslužе da se ih posebno napomene kao primjeri vrijednosti svlju ostalih odijeljenja: 45. pješačka divizija pješačke brigade Ravenna (42. i 48.), Emilia (119. i 120.), Sesia (200. i 201.), Bari (239. i 240.), Cosenza (243. i 244.), Mletačka (255. i 256.), Potenza (271. i 272.), 6. brigada bersaljera (8. i 130.), pukovnija 78. i osobito njezin prvi bataljun, engleske pukovnije Northunberland, Forester, Royal-Warwick, Oxford i Bucks light infantry, 13. talijanska pješačka pukovnija (brigada Pinerolo) i pukovnija 117. (brigada Padua), pješačka pukovnija 266. (brigada Lecce) i 2. bataljun 10. francuske pješačke pukovnije, 9. jurišno odijeljenje, alpinski bataljuni Monte Clapier, Tolmezzo i Monte Rosa i 178. strojnopušćana satnija. Medju talijanskim i savezničkim topničkim četama, kojima ide u velike čast, da su skršili prvi juriš neprijatelja, zaslužuju posebnu napomenu 7. i 8. baterija naše 56. poljskotopničke pukovnije, koja se je smjelo držala na Moschingasse te unatoč opkoljenju po neprijatelju suprotstavila mu jednotnu liniju, u kojoj su se natjecali u junaštvu medju sobom topničari i poslužna momčad.

* **Radi skraćenja obroka kruha u Beču** stvorio je bečki „Arbeiterrat" odluku, u kojoj traži uspostavu potpunog obroka kruha ili naknadu drugim živežem, bezodvlačni saziv parlamenta i mir. Radničko vijeće pozivlje radništvo neka bude na ulicama mirno i neka izbjegava šukobima, a željezničare i radnike kod prehrane neka nastave u interesu prehrane pučanstva rad. Toliko javlja dopisni ured.

* **Austrijska vojska pod Hindenburgovim zapovjedništvom.** „Kölnische Zeitung" piše: „Pod naslovom „Gdje je Austrija" donosi „Berliner Tageblatt" članak, u kojem oštro i žestoko napada austrijsku armadu. Napadanja su neumjesna. K a k o j e p o z n a t o, d a l a j e A u s t r o - U g a r s k a s v o j u a r m a d u p o d v r h o v n o z a p o v j e d n i š t v o H i n d e n b u r g a. Centralne države imadu u vojničkom pogledu jednu volju. Što se dogadja u Francuskoj ili u Belgiji i što se ne dogadja u Italiji, to je sve dobro promišljeno".

* **Blagoslovljeni rad Nijemaca u Poljskoj.** Švicarski list „Neu Zürcher Zeitung" javlja iz Krakova: Saopćuje se iz Varšave: Izakako su u najnovije doba bili uapšeni poznati političari G r a b s k i i član državnog vijeća R o s s e t, uapsile su njemačke oblasti treću poznatu ličnost, urednika najvećeg varšavskog lista „Kurjer Warszawski", V l a d i m i r a R a b s k o g, koji se prije jednog tjedna povratio iz Rusije. Uapšanje Rabskog, koji je iza zauzeća Varšave po Nijemcima djelovao publicistički u Stockholmu i zatim u Petrogradu tim više začudjuje, što se osigurava, da je Rabskome prigodom njegovog boravka u Stockholmu bila za povratak u Varšavu zajamčena slobodna pratnja.

* **Raspoloženje u njemačkoj vojsci.** U sjednici njemačkog rajhstaga od 13. o. mj. rekao je genera

v. Wrisberg: Opravdanim će se pritužbama udovoljiti. Nastupit će se bezobzirno, kad bi bilo od momčadi zahtjevano, da donese sa dopusta darove za narednike (feldwebel). Nije nikakvo douškivanje, nastupimo li mi, pošto su boljševici već pokušali da svoje nazore narinu našim zarobljenim vojnicima. Da nastupimo ovdje s protumjerama, to je naša prokleta dužnost i krivnja. Postavi li se vojnike pri štrajkovima, nisu oni tu da pucaju na oca i majku, već zato, da podržavaju mir i red. Ne smije se dozvoljavati raširivanje opasnih letaka. Zato je praktično, uputiti ljude, kako se te letake pokriomčaruje u kasarne. R a s p o l o ž e n j e u v o j s c i j e p o s v e m a d o b r o. Stalno je i tamo žalibože resigniranih i pesimističkih ljudi. No opće raspoloženje je dobro. To se opaža i iz velikih djela, koja se provadjaju sada vani. Mislite li, da bi vojska sa slabim raspoloženjem mogla izvesti takova djela? (Odobravanje.) Toga je kadra samo vojska s čvrstim odlučnim raspoloženjem uz Boga za kralja i domovinu. (Odobravanje.) „Frankfurter Zeitung“.

* **Malinov,** vodja demokratske stranke, kojega označuju ujedinjenje oporbene stranke kao svog kandidata za mjesto predsjednika, započeo je danas pregovaranja sa skupinama parlamentarne oporbe, da si osigura njihovu djelotvornu potporu i da sastavi koalicioni kabinet. Sveopće je mnijenje, da će ova pregovaranja imati uspjeha i da će novi kabinet biti doskora sastavljen.

* **Novi pregovori u medjunarodnoj socijalnoj demokraciji.** Predsjednik medjunarodnog socijalističkog komiteja, Trölstra, namjerava pokušati, ne bi li bilo moguće ponoviti stike izmedju antantine socijalne demokracije i socijalne demokracije centralnih vlasti. Dne 25. o. mj. obdržavat će se konferencija antantinih socijalista, na kojoj će Trölstra izvijestiti o raspoloženju medju socijalnim demokratima u centralnim državama. U tu je svrhu pozvao austrijske i njemačke socijalističke stranke na vijećanje u Haagu. Austrijska njemačka socijalna demokracija izaslala je na taj razgovor poslanike Seitza i Ellenbogena, kojima je austrijska vlada dala svjedožbu dobra ponašanja. Spomenuta dvojica su doduše socijalni demokrate, jer se sami medju njih ubrajaju, no u pravom smislu riječi oni su isto toliko socijalni i demokratski kao što je i austrijska vlada vlada austrijskih naroda. I oni su kaošto i ona eksponenti Nijemaca i njemačkih prepotentnih zahtjeva i težnja.

* **Zadana riječ.** „Venkov“ donosi pod naslovom: „Je li moguće vladati konstitucijonalno?“ ovaj odlomak iz govora Njeg. Veličanstva cara Karla sabranim članovima obiju kuća u dvorskom gradu dne 31. svibnja 1917.: „Državni interes ne će biti više bez one djelatne pomoći, koju mu može pružiti sudjelovanje n a r o d n o g z a s t u p s t v a, koje ispravno shvaća djelokrug svoje pravomoći, koje je mudro i savjesno. Pozvao sam Vas, cijenjena gospodo, da provodite svoju u s t a v n u d j e l a t n o s t i pozdravljam Vas danas srdačno na pragu vašeg djelovanja. Potpuno si svjestan u s t a v n i h d u ž n o s t i, koje sam preuzeo od svog prosvjetljenog predje, te iz vlastitog najdubljeg osvjedočenja, hoću da Vam proglasim i svečano osiguram, da je Moja nepromjenjiva volja vršiti Svoja vladarska prava u svako doba u duhu u istinu konstitucijonalnom, da ću slobode, potvrdjene državnim temeljnim zakonima nepokolebivo Si cijeniti i državljanima sačuvati neskraćeno ono sudjelovanje pri stvaranju državne volje, koje ustavlja ustav, koje je u snazi. U vjernom sudjelovanju naroda i njegovih zastupnika vidim pouzdanu potporu za uspjeh svog djelovanja, te držim, da blago države, čija je slavna sadašnjost bila sačuvana čvrstom slogom državljana u buri svjetovnog rata, ne može biti ni za buduća vremena bolje usidreno, nego li u nedotaknutljivom pravu zrelog, domovinu ljubećeg i slobodnog naroda. No već danas proglašujem, da h o ć u S v o j i m d r a g i m n a r o d i m a z a s v a v r e m e n a b i t i p r a v e d n i m, l j u b e z n i m i s a v j e s n i m v l a d a r o m u s m i s l u k o n s t i t u c i j o n a l n e i d e j e, koje sam se latio kao ostavštine otaca i u d u h u o n e i s t i n s k e d e m o k r a c i j e, koja je upravo u bazi svjetovnog rata.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Iz bivše ruske carevine nije moguće dobiti jasne slike, djelomično radi toga, što je ova država prema inozemstvu hermetički zatvorena, a djelomično i radi nestalnosti i prolaznosti pojava, koji su značajka svake revolucije. U to unutarnje trvenje upleli su se sada i Ceho-Slovaci. O razlozima tog novog pokreta piše organ sovjetske vlade „Novaja Žizn“, koja objelodanjuje razgovor sa jednim zastupnikom češko-slovačkoga narodnoga vijeća u Rusiji. On je izjavio da je do svadje izmedju ruske vlade i Ceho-Slovaka došlo radi zapreka koje je sovjet pravio kod napredovanja češko-slovačkih odjela prama Vladivostoku. Osim toga je ruska vlada zaplijenila prostorije narodnoga vijeća u Moskvi. U Celjabinsku došlo je do sukoba izmedju Ceho-Slovaka i Madžara. Ruske mjesne oblasti zauzele su se za Madžare te uapsile više Ceho-Slovaka. Uapšeni silom su oslobodjeni, našto je sovjetska vlada odredila razoružanje češko-slovačkih odjela. O sudjelovanju Ceha kod urote protiv sovjetske vlade nema govora. Sada kod češko-slovačkih odjela nema ruskih časnika. Kod njih se sada nalaze samo tri francuska časnika, koji imaju značaj vojničkih atašeja. — O istim dogadjajima piše „Vorwärts“: Ceho-slovačke čete, koje su se borile na ruskoj strani igrale su značajnu ulogu u ruskoj povijesti zadnjih mjeseci. Uskršnji mir doveo ih je u hrdjav položaj. Oni nemaju nikakvog interesa da se povrate u Austro-Ugarsku i spremaju se na obranu od opasnosti, koja im sada prijeti. Kod ovih dogadjaja igrala je antanta važnu ulogu. Kao što doznaje „Norddeutsche A. Z.“, ovih dana postavili su zastupnici antante u Moskvi na Sovjetovu vladu zahtjev, da se dozvoli čeho-slovačkoj vojsci da ode iz Rusije s oružjem i spremom, da se može sjediniti sa vojskom antante. Ovaj predlog odbila je Sovjetova vlada, jer da je ona uslijed sklopljenog mira s Njemačkom prisiljena na neutralnost. Mirovni uslovi predvidjaju izmjenu zarobljenika. U ove spadaju i čeho-slovačka odjeljenja o kojima je sada riječ. A ako oni imaju svoje dobre razloge da se ne povrate u Austro-Ugarsku, ipak bi Sovjetova vlada prekršila neutralnost, kad bi dozvolila da se oni prevedu u neprijateljstvo inostransko. Sovjetova je dakle vlada odbila opasni put, koji su joj predložile antantine vlade. Ceho-slovačke čete, o kojima je ovdje riječ, predstavljaju jednu uglednu vojničku silu. Iz „Norddeutsche A. Z.“ doznaje se, da čeho-slovačke vojske u Rusiji ima oko 150.000 ljudi, nekadašnjih austro-ugarskih vojnika, koji su se u velikoj većini predali neprijatelju i koji su se kao zasebne jedinice priključili ruskoj vojsci. Oni su raspršeni na zapadu i sjeveru Rusije, a imade ih i u Ukrajini. — Radi se dakle o znatnoj bojnoj sili, koja nastupa protiv sovjeta i koja je tim pogibeljnija, što tvori jedinu pravu vojničku organizaciju u desorganizovanoj Rusiji. Prisiljene držanjem sovjeta počele su ove čete sudjelovati sa ostalim nezadovoljnicima u Rusiji te su već postigle nekoje uspjehe. Prema jednom brzojavu od 6. lipnja iz Moskve prošle su češko-slovačke čete Volgu, te osvojile Sizan. Brzojavna veza izmedju Omska, Tomska i Irkutska je prekinuta. — „Times“ javljaju iz Petrograda, da su češko-slovačke čete djelomično zaposjele sibirsku željeznicu. Kod Celjabinska pošli su češko-slovački odjeli smjerom prema istoku, a kod Irkutska prema zapadu. — Iste prilike, koje vladaju u Rusiji, vladaju takodjer u „oslobodjenoj“ Finskoj. Tu je nastao novi spor, i to vanjsko političkog značaja, taj put izmedju Finske i Švedske. Na izjavu finske štampe, neka se Švedska ne podaje iluzijama, da će se Aland ikada dobrovoljno povratiti Švedskoj, te neka se odrekne svake misli na protektorat ili osvojenje, piše vladin list „Stockholm Tidningen“, da stanovnici alandskoga otočja imaju pravo, da sami odluče o svojoj sudbini. Oni žele, da se sjedine sa Švedskom. To nije finsko, već i medjunarodno pitanje. — Konačno čini se, da će se i antanta aktivnije uplesti u ruske prilike. „Kölnische Zeitung“ donosi slijedeći brzojav iz Stockholma: Izvještaji iz ruskih privatnih izvora javljaju, da se antanta već pripravlja u Rusiji za slučaj, ako ostale ruske stranke sruše boljševike; ona hoće, da novu Rusiju opet baci u političku borbu protiv centralnih država. Ove nade naročito se gaje u Francuskoj, o čemu dokazuje pisanje dobroga poznavaoca ruskih prilika, bivšega dopisnika pariškoga „Tempsa“ u Petrogradu, Riveta. On obećaje Rusima dobar prijem kod antante u slučaju, ako se otresu boljševika i garantira im za to nadu za sva poniženja, koja je doživio ruski nacijonalni ponos. Prema vijestima iz Finske i francuska vlada neobično energično radi protiv moskovske sovjetove vlade. Zahtjev boljševičke vlade, da francuska vlada opozove svoga poslanika Noulensa, nije urodio plodom. Francuska je vlada odgovorila, da je ova stvar bespredmetna. Ako boljševička vlada ne će da ima ništa zajedničkoga sa Noulensom, to je njena stvar. Francuska vlada zadržaje sebi slobodne ruke. I „Petrogradskaja Gazetta“ pokazuje sliku bijede u Rusiji ovim crnim bojama: Oružane mase naroda s vojnicima na čelu idu od kuće do kuće, i u ime revolucije pljačkaju. Sve vlasti obraćaju se u Moskvu i traže savjete, šta da rade, ali sama sovjetova vlada je bez savjeta. Francuska agitacija služi se propagandom medju ruskim seljacima i obećaje, da će uvesti agrarnu reformu Krivošeinovu. Rusi koji žive u Stockholmu, vjeruju da će antanta upotrijebiti ovaj razdor medju seljaka i gradjana da raspiri novi gradjanski rat. Njoj je glavno do toga, da Nijemci ne budu nikad imali mira na zapadnoj i istočnoj fronti. Kao što doznajem, idućih dana počet će da izlazi u Petrogradu jedan velik list, koji ima na raspoloženje ogromnu svotu novaca, sa programom, da se povrati staro stanje.

Iz slavenskog svijeta.

I z č e š k o g a s v i j e t a. Ne može se poreći da je prof. Masaryk najinteligentniji Čeh i najsposobniji češki organizator. O njemu javlja bečka „Reichspost“: „Agitacijoni rad, koji provadjaju češki bjegunci u zemljama sporazuma i u Americi, pobudjuje veliku pozornost političkih krugova. Središtem tih banda jest Masaryk i to pripada k nerazumljivostima austrijske politike, da je taj čovjek mogao biti tako dugo profesor na austrijskoj državnoj visokoj školi. Nekadašnji vodja češke realistične stranke priredjuje sada u Sjedinjenim državama sa svojim pristašama, koji su većinoma anarhistički življi raznih austrijskih narodnosti, velike manifestacije, poulične povorke i tabore naroda, koji imadu svrhu sticati češke iseljenike za češke divizije u Francuskoj. Češki odbor u Ženevi je blagajnik te propagande, uzdržavan iz Northcliffovog fonda. Masarykovu filijalku u Italiji vode Syndik i Hlavaček, a organizaciju čeških divizija u Italiji češki poručnik Šeba, sva trojica veleizdajnički emigranti iz Austrije. Sada se pripravlja nova velika organizacija omladine ravolucijonarnog značaja, koja ima započeti u Austriji (?) od Masarykovih pouzdanika i koja ima pripravljati budućnost. Njezini začetnici nijesu si sigurni simpatija zrele češke generacije, i čini se, da su došli do uvjerenja, da pogledom na nesigurne ratne vidike sporazuma moraju na neko vrijeme obustaviti svoje veleizdajničke planove“. — Njemački krvožedni list „Deutsche Tageszeitung“ donosi — veli — iz Praga: „Pokušaji Čeha oko zbliženja s Poljacima očituju se u nastojanju, da se uvede poljski jezik kao obligatan predmet na češkim školama. Savez čeških profesora zaključio je poduzeti osobite korake, da provede uvedenje poljskog jezika na češkim i moravskim srednjim školama, i ako se javlja proti tome otpor (?) (Upitnik postavlja ovamo češki list „Venkov“. Op. ur.)

*

J u g o s l a v e n i u A m e r i c i. „Deutsche Tageszeitung“ donosi iz Berna: „Corriere della Sera“ priopćuje opširan izvještaj „stalnog odbora potlačenih naroda Austro-Ugarske o suglašanju s jugoslavenskih iseljenika u Americi s odlukama rimskoga kongresa“. Izvještaj veli: „Rimskom paktu, zaključenom na kapitoliju medju potlačenim narodima Austro-Ugarske oduševljeno odobravaju Srbi, Hrvati i Slovenci, iseljenici u Sjedinjenim državama, a razne su organizacije u oduševljenim brzojavkama izrazile dr. Trumbiću svoje zadovoljstvo i čestitke. — Odkada je velika američka republika stupila na stranu antante s čvrstom voljom, da pobijedi, s voljom, koju ratne poteškoće svakim danom jačaju, oni iseljenici, koji od pobjede očekuju slobodu i nezavisnost svoje domovine pridomeću velikoj moralnoj sili svojih težnja za oslobodjenjem još veliku efektivnu snagu, koju će baciti na tezulju onda, kad budu narodi pozvani, da odlučuju o svojoj vlastitoj sudbini. Suglašanje tih iseljenika, koji se s toplom ljubavlju sjećaju udaljene domovine, izraz je slobodne volje i ujedno takodjer volje one braće, koja su još u sužanjstvu i kojoj je nemoguće, da dade slobodnog izražaja svojem pravom mišljenju. — Dr. Trumbić je primio pozdrave i izjave suglašanja od „Jugoslavenskog narodnog odbora“ u Sjedinjenim državama (predsjednik dr. Bianchini), od „Hrvatskog narodnog saveza“ u Pittsburgu, od „Hrvatske zajednice“ u Chicagu, koja ima preko 10.000 članova, od „Hrvatske udruge na Tihom Oceanu“ u San Franciscu, od „Srpske narodne obrane u Americi“ u New-Yorku, od „Srpskog bratstva“ u Pittsburgu, od „Slovenske katoličke zveze“ u Clevelandu i od „Slovenske narodne zveze“ u Keersportu. — „Rhenisch-Westf. Zeitung“ donosi izvješće londonskog lista „Times“, iz Washingtona koje veli: Pri predsjedniku senatske komisije za izvanjske stvari prijavila se je jugoslavenska delegacija, te mu je izručila slijedeću izjavu: U Americi živući Jugoslaveni, državljani austro-ugarske monarhije pripravni su stupiti u posebnu slavensku armadu, koja neka se u Americi organizira, proglase li Sjedinjene države posebnim zakonom, da slavenski državljani austro-ugarske monarhije nisu za njih neprijateljski inozemci. Predsjednik je senatske komisije izjavio, da je pripravan učiniti korake, da se ta stvar zakonito uredi, jer se može nadati, da će se na taj način upisati u američku armadu mnogo Slavena, osobito Jugoslavena, ne samo mladjih godišta, nego i onih, koji su već iznad obvezane vojničke dužnosti, te da im je preko 30 godina. (Prema nekoj vijesti „Venkova“ radi se tu o armadi od 3—4 stotine tisuća momaka. Op. ur. „Hrv. L.“) Koliko je istine u tim vijestima, koje prenosimo iz njemačkih listova, nije naravno moguće kontrolirati. Njemačko novinstvo marljivo sada radi, da dokaže, kako se Slaveni sve više postavljaju u službu antante. A pri takvim političkim dokazima ne bira sredstva. („Slovenski Narod“.)

*

I z H r v a t s k e. „Slovenski Narod“ javlja, da se u Hrvatskoj ne smije pisati o jugoslavenskom pitanju. Vijest dolazi iz Zagreba. te veli, da je hrvatskom novinstvu zabranjeno pisati o jugoslavenskom pitanju i da ne smije donositi izvještaja iz članaka austrijskih i madžarskih listova. Potankosti budimpeštanskih vijećanja da su strogo pouzdane. Sigurnog o njima nije došlo u javnost ništa. Nesumnjivo je, da su prijedlozi dr. Wekerla takvi, da zastupnici hrvatskosrpske koalicije nisu mogli tih predloga odmah prihvatiti, već su si izmolili slobodne ruke, da prerade prijedloge u eksekutivnom odboru koalicije. — Njemački listovi doznaju iz Zagreba, da će „desnica“ srpskohrvatske koalicije u kratko početi izdavati dvaput dnevno svoje glasilo (jer da je „Hrvatska Riječ“ preradikalna!) i da se očito pokazao spor u krugovima koalicijonaša. Spor se započeo zapravo odmah, čim je car Karlo

sjeo na prestolje, no iz stranačke discipline pristao se spor dosada. — U Zagrebu izlazi dvaput nevno lijepo uredjivan hrvatski list na njemačkom jeziku „Agramer Tagblatt“. — „Novosti“ javljaju: akcija oko razmještanja naše djece iz opustjelih južnih krajeva poprima sve kolosalnije dimenzije i sve više postaje općim narodnim pitanjem, koje će bez dvojbe biti od najvećega zamašaja za cio naš kulturni i gospodarski život za i iza ovoga rata. Vodjeni tom mišlju održao je dne 14. t. mj. odbor SHS- žena za siročad konstituirajuću sjednicu, na kojoj je bio izabran slijedeći upravni odbor: Predsjedništvo gdje. Zlata Kovačevićeva, Jelena Čukova, Pipa Tavčar-Arkova; tajništvo gg. dr. Gj. Basariček, J. Čulić i dr. Knaflič; blagajnice gdje. Krista Gjorgjevićeva i Jelka Peršićeva; poslovodja g. Niko Bujas; revizijonalni odbor gdje. Emka Krsteljeva, Jelena Basaričekova, Pavka Bošković-Novakova i g. dr. Ivo Orlić. Članovi su odbora: gg. Alaupović dr. Tugomir, Andrić Ivo, Andjelinović dr. Grga, Arko Josipa, Bartulović Niko, Bunc Mirko, Cvijanović Mara, Demetrović-Kveder Zofka, Deželić dr. Velimir, Frangeš Ženka, Gavrančić dr. N., Grisogona Nevenka, Grković Nana, Holnjević Helena, Kalaj Mara, Klobučar Zora, Kralj Božena, Kreković Anka, Krešić Vera, Mašek Hana, Marković dr. Zdenka, Marković dr. Miljenko, Mrvoš Jovanka, Mrvoš dr. Branko, Mudrinić Ženka, Peksider-Srića Greta, Predavec Lida, Priskić Nevenka, Radosavljević Stana, Solar Slava, Stajić Milica, Stern dr. Ivo, Stilinović Vjera, Stulhofer Jelka, Tartalja Valerija, Turić Anka, Vrbanić Mira, Vukelić Ljerka, Windler Ivana. — Ovomu je odboru svrha, da se kao akcioni odbor Središnjeg zem. odbora u Zagrebu brine za svu slovensku, hrvatsku i srpsku djecu, što dolaze na prehranu u Hrvatsku i Slavoniju i da namakne što više sredstava, naročito za odijevanje i obuvanje djece. — Intendant hrvatskog zemaljskog kazališta poslao je Društvu hrvatskih književnika opet jedno neljepo, žestoko pismo, u kojem napada odbor spomenutog društva. Veli, da mora on odbor odstupiti, dok odbor veli, da mora on odstupiti. A sve se to štampa u novinama medju opširnim referatima o džepokradicama i još se k tome pridomeće turobni rep o našoj kulturnoj dekadenci!

Domaće vijesti.

Za iseljivanje djece. Pozivlju se roditelji, koji su zapisali kod uprave našeg lista svoju djecu za iseljivanje na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju, da dodju danas u četvrtak, dne 20. o. m. u 6 sati na večer u „Narodni Dom“ I. kat, gdje će im se razložiti budući boravak i podučiti ih, što imaju da priprave za odlazak svoje djece.

Služba Božja za pravoslavne. U nedelju na Duhove, 23. o. m. pre podne u 9 sati bit će sv. Liturgija u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Podioba živežnih karata za mjesec srpanj. Općinski nam ured saopćuje da se sa današnjim danom započimlje dijeljenje iskaznica za živežne namirnice i to kod općinskog ureda od 8 do 12 prije podne i kod ispostava u ulici sv. Martina i u Verudelli od 8 do 12 sati prije podne i od 2 do 5 poslije podne.

Cijena sijena i slame. Tvrdjavni povjerenik službeno saopćuje: Na temelju naredbe ureda za pučku prehranu od 3. junija 1918., L. D. Z. broj 193, platit će ured za nabavu sijena i slame kod predaje producentu slijedeće najviše cijene po kvintalu: 1. Za svakovrsno sijeno K 25. 2. Za slamu: a) za žitnu slamu K 14, b) za sve druge vrsti slame K 12. Za zgnječeno sijeno uračunat će se još dodatak od K 3·20 po kvintalu. Za prenos sijena ili slame do ureda za nabavu dodat će se iznos od 1 krune po kvintalu za udaljenost do 5 kilometara, a za svaki kilometar više 25 filira. — Od c. kr. kotarskog poglavarstva. Pula dne 12. junija 1918.

Milodari za našu srednju školu u Puli Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu blagopokojne gospodje E s t e r M i l i ć, polaže gosp. L a c k o K r i ž K 30·—. — Gosp. M a r t i n T o m a š i ć sakupljenu svotu dne 16. o. mj. na Velom Vrhu u veselom tamburaškom društvu od K 30·—. Za darovana jaja, polaže uprava lista K 5·—. Ukupno K 65·—; zadnji iskaz K 59.056·91; sveukupno K 59.121·91. Naprijed za kulu prosvjete!

Dar. Preko uprave našeg lista položio je g. M. M. za siročad Istre, Dalmacije i Bosne-Hercegovine K 10.

Almanah naših književnika u korist naše djece. Večernje izdanje „Obzora“ od 15. o. mj. koje primismo tek jučer izdalo je prigodom naših književnika još i ovaj za našu pisanja „Obzora“ veoma topao poziv, kome se i mi cijelim srcem pridružujemo: Bijeda našeg naroda, plač majki, glad djece, pogibelj propasti našeg pomladka podigoše na noge sve i svakoga, koji hoće i može pomoći. Svi se slojevi i staleži natječu da odklone od naših naroda propast i uništenje, da spase što se još može spasiti, da spase našu djecu, našu budućnost. Nakon poziva mestra B u k o v c a kiparima, slikarima i vajarima, da svaki po mogućnosti priskoči našoj sitnoj sirotinji u pomoć jednim svojim djelom istupiše sada i književnici glavnog grada Zagreba bez razlike političkog vjerovanja, literarnog smjera i filozofskog naziranja o svijetu. Istupiše složni i kao jedan, da svojim djelima doprinesu nešto za spas naše djece. Uvjereni smo, da će se svi slovenački i hrvatski i srpski književnici odazvati i da će almanah biti jasan i trajan dokaz stvaralačke snage, istančane umjetnosti i dubokoumnosti naših književnika. No time što će naši književnici dati sve ono što je najplemenitije u njihovim srcima, najumnije u njihovim mislima, još nije sve postignuto. Ovaj almanah treba da postane svojim hrvatskog naroda, treba da udje u svaku hrvatsku, slovenačku i srpsku kuću, jednom riječju treba svatko tko iole može, da si ga kupi i nabavi. Ovaj almanah treba da bude rasprodan i prije no što će izaći budući da samo tako može plemeniti rad naših književnika postignuti svoj cilj, da spasimo našu djecu. Neka taj almanah doživi smjesta i drugu nakladu, a vruće želimo, da bude jedini i posljednji almanah kojeg moraju hrvatski književnici izdati da spase opstanak našeg naroda.

Dopisi iz Istre.

Labin. Načelnik se napokon nasitio načelničke časti i otišao iz općinske zgrade. Šeće Labinom razmišljavajuć, što je sve dobro učinio narodu i to Talijanima i Hrvatima, za svojeg načelnikovanja u 11 godina. Taljani moraju mi biti zahvalni, već samo radi toga, što sam njihove krvi, a Hrvati što su ostali na životu. Svojima pomoći ću savjetom i radom, a oni drugi, s njima, mora da bude kao i do sada, jer dade li im se nešto više, mogli bi se uzoholiti i zahtjevati i općinu. Ne, toga nesmije da bude, zato moram, da pomažem svoje svagdje, a osobito moram njega nasljednika. On nije sposoban za načelničku čast, ali zato sam ja tu, pa što budem htio, to će morati biti i nadalje. Ništa zato bude li se c. kr. kotarski kapetan ljutio. On je u Pazinu, a ja u Labinu, pa moja mora vrijediti. Koliko sam puta prijetio sa odreknućem, ne sjećam se, tri krat sam se zahvalio, ali na nagovor mojih i na pritisak vlade, osobito gosp. Lukovića, ostao sam. Pa je pare, četvrti me put ne htjeli nagovarati previše ni moji ni Luković. Nisu me razumjeli, nezahvalnici! Šteta, ali što je, je. Učinio sam sve, što sam mogao. Pomagao sam mojim ljudima, koliko i gdje sam mogao u svemu, a Hrvate gnjavio, gdje sam mogao. U općinski sam ured i aprovizaciju strpao, cijelu vojsku labinjana, a da imadu duboke žepove znadem, a za ostalo, pomažu si sami. Općinski ured ne izgleda kao općinski ured, već kao ministarstvo. Na općini nisam nikada progovorio hrvatske riječi i nesmije toga biti ni unaprijed. Iz općinskog ureda nije otišao nikada nijedan spis u hrvatskom jeziku, ni neće. U općinskom su zastupstvu samo naši i tako mora da bude i nadalje, jer, dodje li samo jedan njihov, pokvarit će nam sve. Labin stoji dobro. Imademo aprovizaciju, za Labin grad, uzornu; vode u svako doba. Šetalište oko grada sa piazzom „Sv. Marko“, prekrasan park „Pina“; glazbu, kavane, kazalište, 6 učitelja itd. itd. Dobar napredak u svemu. Hrvati, prem da ih ima preko 10.000, nemaju ništa. Da, ono škola, što imadu, samo dugove nemaju ništa na nje. Potalijančit ih, dođuše nismo mogli, al svejedno, općina je talijanska, pa svijet mora misliti, da su i ljudi „Taljani“. Rappresentanza comunale, ako se ju znade voditi, kako sam ja to činio, može učiniti sve i prkositi svakome. Dobro je i to, da je vlada, prijašnja junta, sadašnja zemaljska uprava, išla i ide na ruku. Moram svima biti zbilja zahvalan. Svakako sam bio malko previše u tvrdo zagrizao, ali sam bio načelnik, pa ništa zato. Za općinske se račune ne brine nitko, pa i ne će. Za one aprovizacije bili su počeli nešto mješati, pa i sam Luković ih hotio imati, ali sam mu lijepo odbrusio: „Non ti dò — e, basta — i otišao iz općinske dvorane, a odbornike i Lukovića ostavio. E, samo ja sam znao tako učiniti. Pa što koga briga, dali su računi čisti ili ne, dali je hrane ili ne, ta i u Beču umiraju od gladi. Da onako meni tko učini, nebi se više povratio kao načelnik u općinu. Dobro je, da je Luković onakav, kakav jest, jer, da je drugi, mogao bi se bio sjetiti, da nije sve u redu, povesti istragu, raspustiti općinsku rappresentanzu a mene poslati... e... Buono che non capisce nulla. Nisam hotio tri puta više biti načelnikom, al kad su moji htjeli, a i oni u Pazinu, ostao sam i nadalje. Nu, pošto znadem, da ovako dalje ne može, da ide, otišao sam. Al vidat ću ja i nadalje, jer bez mojeg znanja ne smije ništa učiniti. Sve će biti dobro i lijepo, dok budu Hrvati šutili i plaćali. E pur la že un poco tropo grossa lo stesso! Njih je 90%, a nas niti 10%. Dali su sve, što su imali i općini i državi; dali su: oceve, muževe, braću, sinove, novac; dali su volove, krave, ovce i janjce, gladuju i umiru od gladi, a ipak nemaju ništa ni od općine ni od vlade — niti lijepe riječi u njihovom jeziku. Govori se, da je zadnji dolazak namjesnikov bio za Hrvate „Geheimniss“, zašto, netreba kazati. Tako je, kad se znade: „Menar la barca“. Al da sam ja Hrvat, uskliknuo bi glasno i jasno: E, čujte vi na kapetanatu u Pazinu, na zemaljskoj upravi u Poreču, na namjesništvu u Trstu, pa i na ministarstvu u Beču: Kako možete dozvoljavati, da se s nama tako postupa u jednoj općini, u kojoj nas imade preko 90%. I mi smo ljudi! Hoćemo, da se na općini opći u govoru i pismu i u našem jeziku, jer talijanskog nerazumijemo. Hoćemo, da imademo čiste račune itd.! Hoćemo, da budemo ravnopravni sa našim općinarima od 10%. Ne će li oni toga, raspustite općinsko zastupstvo, pa imenujte upravni odbor, u kojem će biti polag zadnjeg popisa puka, zastupane obje narodnosti. Tako bi im ja doviknuo, pa bi vidio, dali bi do ovog došlo. Nebi li htjeli, imade i drugog lijeka. Da, tako bi učinio ja i moji Taljani, ali Hrvati neće, jer znaju, da ih ne vole ni u Pazinu, ni u Poreču, ni u Trstu, a ni u Beču i to sve za volju nas Talijana. Pa da nemožemo činiti, što nas je volja? Glava me boli razmišljajuć, što se sve čini jadnim Hrvatima u ovoj općini. Pardon, signor Luković!

Iz Ližnjana nam pišu: Velecijenjeni gospodine uredniče! U početku dopisa šaljem Vam najljepši pozdrav. Napokon došao nam onaj teško dočekani dan, za kojim smo vapili u danu i noći, dan povratka u milu domovinu, ali žalibože stiglo nas po prilici dvije trećine i najviše ranjeno, premda nijesu ni taneta ni topovi u blizini nas bili. Prošle su tri godine, da smo počeli stradati i trpjeti u tudjini, pa još se nekoliko naših milih nalazi u sjevernim dalekim krajevima; ili možda očekivaju one naše nezaboravne, koji su ostali na vječnu uspomenu u Gmündu. Mori nas glad i nevolja u domovini, al nas tješi modri Jadran i dragi kamen, koga se nigda nadali vidjeti nijesmo, kao ni one izmučene, a nedužne kosti, koje ostale u nesretnom Gmündu!!! Jeli čovjeka od naše narodnosti, koji boravio u Gmündu, da ga on u sredinu srca pogodio nije? Da li je koja majka, ne samo, da je proplakala, nego i proklela ono nezaboravno tlo u Gmündu, koje je pohlepno proždiralo njezino tijelo? Jeste li vi oci i majke, zaboravili na one bijelo odijevene golobradce, koji su ismjehavali Vaše žalbe po cestama u Gmündu? Da li se doživotno sjećati hoćete, kako Vam se na Vaše oči mučilo djecu u bolnicama baš u časima rastanka duha sa tijelom i to još od služkinja? Da li se Vi majke spominjete onih udaraca, koje ste primale od „gnädige Frau“ dr., kad ste zamoljeni riječ izrekle za dijete svoje? Je se li kad vidjelo, da se Božje stvorove muči na onaj način? Još bismo imali navesti stotinu primjera, ali uzeti ću samo jednog od našeg Ližnjana. Bilo evakuirano okolo šest stotina a povratilo nas se je nešto preko stotine, a od ovih petorica neizliječivo ranjena od Gmünda, ostali su smrtnom kosom poranjena u Gmündu! Ima čovjeka koji išao sa četvoricom u Gmünd, a vratio se sam samcat u opljačkanu i pokradjenu kuću! Od troje obitelji djeca došla su bez otaca i majke na svoje zapušteno polje i u opljačkanu kuću! Nebrojni su oci i majke prekoračili na svoj kućni prag, a da ni jedno dijete na svoje ognjište doveli nijesu. Tko da ne sažaljuje nas tužne a nedužne. Pa radi li koga okaljana savjest radi ovog naroda? Dvojim. Još moram nastaviti bjegunačka nasilja u domovini. Bjegunci se vratili kući, a ne mogu, da kupe ni uz najvišu cijenu volove, jer oni, koji nijesu protjerani bili, ne će da im prodadu, osim uz promjenu polja, a država, koja je uzimala i sad bi morala vraćati, ne će da dade! Danas su materijalno propali svi oni, koji su silom protjerani iz svog ognjišta, makar bili i najmarljiviji ljudi. Poznaju li sve ove pogrješke „bessere Leute“, da je narod u svijetu „pofraja“ obitelji, a kod kuće mora imetak? Pozdrav svoj osvještenoj braći po Istri šalje

Ližnjanac.

Dnevne vijesti.

Ivo Vojnović prognan iz Praga. Kako iz Praga javljaju „Neue Freie Presse“ praško je redarstvo pjesnika Ivu Vojnovića, koji još od svečanosti „Narodnog divadla“ boravi u Pragu, izagnalo iz Praga, pa je morao grad ostaviti u roku od 24 sata.

Što sve smiju govoriti njemački učitelji? „Učiteljski tovariš“ glasilo austrijskoga jugoslavenskoga učiteljstva od dne 14. lipnja 1918. donaša pod gornjim naslovom: Učiteljsko društvo za okružje Sv. Vida konferiralo je dne 17. svibnja u Sv. Vidu u Koruškoj. Prihvatili su rezoluciju, u kojoj zahtjevaju, da ih se uvrsti u isti platežni razred kako su i državni činovnici četiri nižih razreda. Tako je. To je stari zahtjev svega austrijskoga učiteljstva. Onda su dalje raspravljali: „Sa začudjenjem doznasmo da hoće uprava koruškoga „Lehrerbunda“ pospješiti potpisivanje 8. ratnog zajma time da priredi u Celovcu veliki sastanak. **Mi smo mnijenja, da nismo dužni toj državi, koja nas pušta propasti u bijedi, prinašati novih žrtava.** Uredništvo „Učit. tovariša“ pridomeće: Što bi se dogodilo, ako bi tako govorilo i odlučivalo takve rezolucije slavensko učiteljstvo na svojim konferencijama? Vlada bi odmah raspustila sva društva i plemić Kaltenegger pozatvarao bi sve slovenske učitelje. (—)

Austro-ugarska banka. Iz Budapešte javljaju „Hrv. Lloydu, da bi ovih dana imalo izaći novo objelodanjenje bančino, i to zato, da se iskaže stanje banknota u prometu. Baš ova okolnost, što se bančino ravnateljstvo odlučilo, da objelodani također zlatno pokriće, a koje će biti po prilici 1 i tri četvrtine post. nota u prometu, tumači se u upućenim krugovima onamo, da će banka u naj-

skorije vrijeme gledati da kupom pribere veći dio onih zlatnih zaliha, koje, kao napoleondori, funti, dukati i 20-krunaši kolaju u zemlji, te koji sigurno predstavljaju vrijednost od preko jedne milijarde. Time bi se iznos banknota osigurao sa cca. daljnjim 5 po sto zlatnim pokrićem. Vlada će također u tom pogledu izdati neke normativne upute i naredbe.

Tehnika u Zagrebu? Hrvatsko društvo inženera i arhitekta pozdravilo je oduševljeno naum vlade, da se u Zagrebu osnuje visoka tehnička škola. U dva društvena sastanka prikazao je društveni tajnik inž. Fran Brozović historijat pitanja vis. tehničke škole u Zagrebu i dokazao, da je sad najzgodniji i najpreči momenat za osnutak ovoga visokog tehn. zavoda u Zagrebu. Ustrojenjem ove škole stvorili bismo sve preduvjete za potpun razvoj na gospodarskom, industrijalnom i trgovačkom polju cijelog juga. U diskusiji, koja je slijedila iza predavanja, pokazala je jednodušnost, da se ima u Zagrebu što prije osnovati visoka tehnička škola, i to kao posve samostalan zavod. Sa obzirom na to zaključilo je hrv. društvo inženera i arhitekta, da stavlja kr. zem. vladi sve svoje sile na raspolaganje, da dodje do željena cilja. Nadamo se da ćemo što skorije doživjeti osnutak tehnike, koja je za svaki narod od velike važnosti za razvitak kulture a napose industrije i obrta.

Simpatična strana najvećeg a i najsposobnijeg našeg neprijatelja. Grof Tisza je veoma neobljubljena ličnost medju Slavenima. Njegova je politika svemadžarska, ona hoće da gvozdenom šakom pomadžari Slovake a Hrvate za pomadžarenje pripravi. Njegova je politika sile, bajoneta, vješala i tamnice. On ne pozna obzira, ne pozna prava drugih, pozna samo svoju politiku. A ipak nam je taj, najveći naš i najopasniji neprijatelj u nečemu simpatičan. On ne sakriva svojih karata. Radi otvoreno, bez maske i bez pretvaranja. U tome mu nema premca u centralnim državama. — U „Budapesti Hirlap“ izričito piše: „Hoćemo nadvladu madžarstva u Ugarskoj! (Pod Ugarskom pomišlja i „zemlje krune sv. Stjepana“, naime i Hrvatsku i Slavoniju. Op. ur.) — A samo uži savez s Njemačkom može nam spasiti tu nadvladu, kao što će spasti nadvladu nijemstva u drugoj polovini države.“ — Nijemci žele to isto, no oni nisu iskreni, sakrivaju svoje zločinačke za nas nacrte za raznim krinkama i izgovorima. U tome nam je Tisza mnogo simpatičniji.

Poruke iz uprave.

Gosp. Kukec. Primili smo K 37·—. Javite nam u koju ste svrhu poslali.

Mali oglasnik

Podupirajte našu Družbu!

Poziv.

Istarsko pučanstvo je već toliko zrijelo, da m[...] ne treba tumačiti od koje je povjesničke važnos[...] potreba

potpisivanja

8. austrijskog ratnog zajma.

Tko pako nema toliko novca u gotovini da b[...] potpisao ratni zajam, taj neka se posluži c. kr. au[...]strijskom vojničkom zakladom za udovice i siročad preporučenim potpisivanjem u obliku:

Osiguranja na ratni zajam

koje pruža priliku svakomu sa malim sretstvima potpisivati ratni zajam, a sa ispunitbom ove patriotičke dužnosti stara se i za svoju obitelj.

Potpisani ratni zajam isplati se po izmaku osjegurane dobe potpisatelju samom, ili, u slučaju smrti odmah njegovoj obitelji bez nikakvoga odbitka.

Ratno osjeguranje sklapa se na temelju ugovora zaklade sa c. kr. priv. društvom za osjeguranje „AUSTR. PHÖNIX“ u Beču; osjeguravanje je valjano od prvog časa potpisanja za sve slučajeve smrti, osobito pako za smrt u ratu.

Uplaćeni već iznosi ne propadaju, kamati ratnog zajma uračunavaju se potpuno u korist osjeguranog.

Ne plaća se ni biljega i postranskih pristojba niti ratne doklade! — Nitko neka se ne odriče svete dužnosti dati državi potrebita sretstva na raspolaganje.

Tko ne ispuni ove dužnosti, škodi državnom savezu, domu i sebi!

Prijave za 8. ratni zajam i za osjeguranje na ratni zajam primaju naši povjerenici kao i kotarska poslovnica u Puli, trg Custoza br. 45, I. kat.

Predsjednik
c. kr. austr. vojn. zaklade za Istru, Trst i Goričku
Dr. FRANJO pl. RABL m. p.

Nakon puta po Hrvatskoj.

Duboka je kao more bol naša; izmučene su kosti naše! Teška nas vrtoglavica znade znaći u silnom ovom strijelovitom teku dogadjaja u kojem se mi nemožemo još snaći. Tekar mnogo godina zatim, kad se strašni ovaj vihor umiri, upoznat ćemo sadašnje doba i znat ćemo za sve goleme posljedice, koje je ono donijelo cijelom svijetu, poimence našem narodu.

Jedno je samo, što instinktivno svaki od nas ćuti, potrebu što užeg zbliženja u svemu što nas sjedinjuje; potrebu medjusobne bratske pomoći.

Nitko nije tako lijepo, tako uzvišeno shvatio i u djelo priveo ovu dužnost bratske pomoći, kako to učiniše braća naša po Hrvatskoj i Slavoniji, te nam već preko 16 hiljada djece spasiše od smrti pred gladom!

Mi još ne možemo procjeniti ovog plemenitog koraka, ovo je nešto tako divnoga, tako veličanstvenoga, da nas upravo zabljesnjuje, kao žarki zraci sunca: dubok će utisak sve ovo pustiti u srcu naše djece i veliku ulogu igrati u njihovom narodnom odgoju.

Promislimo: u crnim danima, kad je moloh rata tjerao na hiljade i hiljade našeg naroda put sjevera, naši su se neprijatelji, u paklenskom smijehu topili od radosti misleći kako će opustjeti naši kotari. Radost je njihova rasla kad su stizavale vijesti o strašnom pomoru odraslih i djece. Mnoge će „barake“ ostati crnim slovima upisane u povijesti naših jadnih bjegunaca!

No najednom sinula nam je zvijezda spasa!

Hrvatska i Slavonija raskriliše svoje ruke!

Čestito tamošnje gradjanstvo i milosrdno seljaštvo složili su se u velikom djelu spasavanja hrvatske, a u posljednje vrijeme i slovenske sirotinje.

Okrutnoj smrti suprotstaviše naša braća Život i Ljubav. Živjeti moramo: nikad nije bio u nama nagon života tako jak kao sada; nikad nijesmo ćutili, kako ćutimo sada dragocjenost svakog pojedinog života. Potrebni smo ljubavi — bili smo predmet tudje mržnje a i klali smo se više puta kao bezrazborne životinje medju sobom, nama na propast a tudjincu na radost.

Strašan je broj poginulih po ratištima, po bolnicama, od glada i inih nevolja. — ostati nas ipak mora još, a osobito moramo čuvati djecu, da nam dvorovi posve prazni ne ostanu i ognjišta ne opuste. Da se ovo zbiti neće, jamstvo nam je najbolje plemeniti čin braće naše po Hrvatskoj i Slavoniji.

Prošlih dana posjetio sam ravnu Podravinu (okolicu Gjurgjevca) i Mariju Bistricu, da posjetim troje moje djece, a tom sam prilikom opazio kako živu i druga naša djeca u onim stranama. Posvuda čuo sam jedan jedini glas dobrog onog naroda: glas dubokog i iskrenog sažaljevanja koliko su morala djeca trpjeti u njihovom rodnom kraju. Toplina bratske ljubavi izvire iz njihovih riječi, a još više iz njihovih djela. Odjegod bila, djeca su sita i vesela.

Polazak škole ovisi o raznim prilikama, gdje je bolji, gdje je slabiji a i tamo gdje je sada slabiji, uvjeravaju me, da je u zimi mnogo bolji. Nego za nas, za sada, glavno je da su nam djeca sita i u dobrim rukama, a za ovo možemo biti mirne duše. U Mariji Bistrici je pitanje škole dobro uredjeno, imade tamo muška škola sa 4 naukovne sile i ženska škola, koju vode čč. školske sestre Sv. Vinka P.

Glede odijela imade imućnih obitelji koje same skrbe za sve. Medju ove spada čestita obitelj Vilima i Josipe sup. Klein u M. Bistrici u kojoj se nalazi moja kćerka Milica, koja je u ovoj obitelji našla toplo obiteljsko ognjište i plemenito majčino srce. Ova je vrla obitelj prednjačila svima u M. Bistrici u primanju naših sirota. Dužnost me veže, da sve ovo javno spomenem, jer me velikodušnost ove obitelji upravo začarala i vezala čuvstvom trajne harnosti.

Druge su porodice od kojih se ne može u sadašnjim prilikama zahtijevati i dobavu odijela. Skrbi se doduše zato i Središnji odbor u Zagrebu sa svojimi podružnicami, u kojima kao marne pčele rade medju ostalim naši vječni radenici na narodnom polju: učitelji i učiteljice — nego ipak najbolje je, da svatko providi koliko je moguće za svoju djecu.

Ovom prilikom moram postaviti na srce našim ljudima slijedeće:

Kad šaljete djecu na put obučite jih dobro, da se putem ne nahlade. Upravo takvoj kobnoj nahladi palo je žrtvom moje najmladje dijete, Mirko! Otišao je siromah u Hrvatsku da pobjegne od glada a neumoljiva smrt čekala ga je u Zagrebu, gdje je dne 2. lipnja o. g. u bolnici milosrdnih sestara ispustio Bogu svoju andjeosku dušu!

Živo preporučite djeci neka čuvaju svoje stvari, jer put je dug a vremena teška.

Naučite djecu neka čisto i bistro odgovaraju na postavljena pitanja. Neka na primjer znadu kazati od kuda su i kakve su kod njih zemlje. Na upit: što su, nek odmah ponosno kažu da su Hrvati. Na upit koje su vjere, nek ne kasne reći katoličke. Pita li tkogod dijete za njegovog oca, što je radio u kući, za majku, sestre, za ostale obiteljske ili krajevne prilike nek se dijete znade čim bolje snaći. Neka svako dijete znade kad se je rodilo, dakle koliko je staro itd.

Mnoga djeca, buduć nepripravna, na takve upite šute a to odaje pomanjkanje kućnog uzgoja te neugodno upliva na one, koji ih primaju. Naučite djecu kako moraju moliti ako im što treba, zahvaliti se kad im se što dade, pozdravljati odrasle, biti poslušni a nada sve Boga u srcu i pameti imati.

Dogodi se da si koje dijete u početku pokvari želudac. Dodje naime gladno, slabo, pa počme pohlepno jesti a to može imati opasne posljedice. Nešto opomene djeci i obiteljima koje ih primaju ne bi škodilo.

Pratioci djece pozvani su da se u prvom redu pobrinu za spomenuto, da se djeca već u prvom početku pokažu vrijednima bratske pomoći te od nje crpe što veću korist za se i za sav narod uopće.

Pazin 16. lipnja 1918. Ante Belanić.

ojedini broj 16 h.

A listu: U pretplati avu god. K 48·—, lugodište K 24·—, esečno K 12·—, mje- K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj. ASI primaju se u i lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

dina IV. U Puli, petak 21. lipnja 1918. Broj 1057

lovenci, Hrvati i Srbi!

Na domaku je 5. srpnja, naš Narodni Blag-

Odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih žena a siročad, kao akcioni odbor središnjeg zekog odbora u Zagrebu, zajedno sa Družbom Ćirila i Metoda i akademskom omladinom nasveučilišta upravlja ovime poziv na narod, da godine Narodni Blagdan bude u svim nakrajevima proslavljen sabiranjem u korist naše dnjele djece.

Slovenci, Hrvati i Srbi!

Bezbrojni i veliki su tereti, koji počivaju dana našem narodu. Gubi se narodna krv i imeu gorkoj sadašnjosti na svoje oči gledamo, glad prijeti, da nam uništi djecu, temelj buosti naše.

Zahtjev je vremena u kom živimo, zahtjev je ućnosti naše, da učinimo sve za očuvanje a plemena, za spas naše krvi. Jer — tko će na nama biti pravedan, ako mi to sami nismo? će imati samilosti prema nama, ako je mi na svojoj rodjenoj krvi nemamo?

Zar da skrštenih ruku gledamo kako nam u cijele pokrajine, kako na usahlim grudima era izdišu dječica, koja ipak nisu ni za što a? Kako da opravdamo nemar svoj pred Bo- i budućnošću?

Svako naše dijete, koje umre od di ili njenih posljedica pada na šu svakome od nas, koji je mogao kinuti od usta, a nije htio!

Na dan 5. srpnja dokažimo, da u našem srcu mjesta za svu našu široku otadžbinu i za sve e patnje! Ujedinimo se taj dan u ljubavi i poovnosti!

Slovenci, Hrvati i Srbi, Vaša je narodna dužt, da na dan Narodnog Blagdana date svoj og za spas naše rase. Djeca vas mole zato; okrećite glave, kad siročad upire u vas svoje pune suza i molbe!

Narodni Blagdan 5. srpnja pokazat će, koliko sami držimo do svoje budućnosti.

Svaki Slovenac, Hrvat i Srbin, svaka naša a mora taj dan da položi svoj prilog za bolju ućnost našeg plemena i naše zemlje!

Za Družbu sv. Ćirila i Metoda:
Prof. Vjekoslav Spinčić
Viktor Car Emin.

Za odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih žena za siročad:
Zlata Kovačevićeva
Jelena Čukova
Pipa Tavčar-Arkova.

Za akademsku omladinu:
Stjepan Vukovac
Mirko Došen.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Bitka u etačkoj traje dalje. Neprijatelj je na najvećem elu fronte na Piavi uzvratio žilavom ustrajnošću vedenim protunavalama. Ogorčena se je bitka a za naše nove položaje na kanalu Forsetta, na ježničkoj pruzi Oderzo-Treviso i na Montello. području Montello porasla je katkad borba do tine velikih bitaka na Krasu. Talijani su mjestice svoje nasrtajne divizije tjerali naprijed do t puta. Veliki gubici prisiliše neprijatelja, da je redno upotrebljavao svoje pričuve, koje je bacao borbu u divizijama i pukovnijama. Svi su njevi nasrtaji bili uzaludni. Bojna skupina feldršala Boroevića nije samo bez iznimaka održala e izvojštene linije, već je zajedno sa divizijama nerala pješadije baruna Schäritzera južno od ježnice, koja vodi prema Trevisu, bacila Talijane je prema zapadu. I jugoistočno od Asiaga jurisu Talijani ponovno i sa jednakim uspjehom o i za predjašnjih dana. U izvještajima četa obito se slavom spominje sudjelovanje bojovnih ača u boju i u izvidjanju. Od naših bojnih ljea izvojštio je kapetan Brunowski svoju 33. i 34. čnu pobjedu, poručnik Linke-Crawford svoju 25. poručnik Fiala svoju 23. zračnu pobjedu. — glavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog na službeno javlja: Zapadno bojište. Vojna skua prijestolonasljednika Rupprehta: Neprijateljeva djelatnost porasla na večer skoro na čitavoj nti. Topovska je paljba opeta oživjela. Jaka pješadijska odjeljenja udariše u mnogobrojnim odsječcima proti našim linijama. Bila su suzbita. — Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: U našoj se vatri izjaloviše ponovni protivnički pokušaji sjeveroistočno od Chateaua-Thierryja, da provali preko odsječka Chignon. Na ostaloj fronti ostade bojna djelatnost u umjerenim granicama. Vojna skupina pl. Gallwitza: Jugozapadno od Ornesa suzbiti su neprijateljski noćni napadaji. Medju Mozom i Mozelom provališe naše nasrtajne čete kod Seicheprey u neprijateljske položaje te zadaše neprijatelju teških gubitaka. Kapetan Berthold izvojštio je svoju 36. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Na poziv američke službe za novačenje, posjetili su neutralni novinari u Engleskoj prošli tjedan luku u Engleskoj Kingsdown, koja služi američkoj plovitbi torpiljarka kao uporište, te kojoj je zapovjednikom admiral Sims. Ovaj je razgovarao sa novinarima o nakanama Amerike u pitanju pobijanja podmornica. Rekao je, da o uspjehu rata protiv njemačkih podmornica ovisi konačna pobjeda saveznika. Prama izjavama Simsa, postajala je godine 1917. ozbiljna opasnost, da će podmornice spriječiti iskrcavanje četa u Francuskoj. Od onda su se saveznici u velikoj mjeri bacili na pobijanje toga neprijateljskoga oružja. Po nazoru Simsa doživjet će njemački podmornički rat neuspjeh. Kao dokaz naveo je, da već sada broj novogradnje raste, dok se broj podmornica umanjuje. Činjenica, da su se njemačke podmornice pojavile na američkoj obali, označuje Sims slabom točkom američke strategije, jer plovitba podmornica preko mora traje dugo vremena, dok je njihov faktični djelokrug u evropejskim vodama. Kao sredstvo za pobijanje podmornica označuje admiral u Americi uvedeni postupak oboružane pratnje. Da se ta metoda još više proširi, gradi američka država 260 novih torpedolovaca, koji će za 18 mjeseci biti dovršeni. Sims je govorio i o nadama, koje se polažu u te nove ladje, te onda prešao na borbene metode, koje se sada upotrebljavaju protiv podmornica. Najuspješnije je navodno pucanje na opažene podmornice u dubinu mora. U stanovitom okrugu ispaljuju se topovi u more, a meci eksplodiraju u stanovitoj dubini. Prama tvrdnji admirala, ta borbena metoda osobito jako djeluje na duh posade u njemačkim podmornicama. Sims mnije, da će u mjesecu kolovozu stajati u Francuskoj američka vojska od milijuna vojnika. Američki je narod odlučio ne popustiti.

*

Talijanski izvještaj od 19. lipnja: U noći na 18. i slijedećeg dana nije neprijatelj više napao na visoravni Asiaga sve do Monte bella. Djelomična smo poduzeća suzbili na Montellu i na Monte Grappi. Poduzeli smo sunke na asiaškom zaravanku, gdje su odijeljenja saveznika dopremila nekoliko tuceta zarobljenika i dva topa. Naše topništvo nije dalo koncentričkom paljbom na bojnoj liniji zadržanim, ili iza fronte kretajućim neprijateljskim masama, da odahnu. Na Piavi je prošlo jutro mirno. Ali poslije podne započela je bitka novim bijesom. Novi pokušaji neprijatelja, da izmedju Candelu i St. Andrea prekorači Piavu, bili su svi osujećeni. Na riječnom nasipu izmedju Candelu i Fossalta stavio je junački otpor naših četa neprijatelja na tešku kušnju. Kod toga se polet neprijatelja skršio na nepokolebivom junaštvu naše pješadije. Boj je za tim postao ljut, ali na široj fronti, u odsjeku Fossalta, jugoistočno od Meola i sjeverno od Caposila. Neprijatelj, kojemu smo ostali za petama, branio je očajno svaki pedalj zemlje. Bio je to ljuti boj, kod kojega su sudjelovala naša lijetala, kod čega su bacila 15.000 metaka na neprijateljsku pješadiju, koja je osobito na desnom brijegu Piave bila zatvorena u usko ograničenom prostoru. 1. jurišna divizija, 30. pješačke divizija, brigada Volturno kao što i brigada Caserta zaslužuju pohvalu. Bitka traje nesmanjenom žestinom dalje. Bez obzira na gubitke, što mu već 5 dana zadavaju naše strojne puške, naši topovi i naši aeroplani, nastoji neprijatelj kako bi zadržao svoje početne uspjehe. Broj zarobljenika, dopremljenih od početka bitke, iznosi 9011. Više je topova i na stotine mitraljeza palo nama u ruke. Broj oborenih lijetala povisio se na 50. Samo dva naša ili saveznička lijetala se nijesu povratila. — Na koncu nabraja izvještaj brojeve divizija, pukovnija i baterija, koje su se odlikovale osim onih već navedenih u zadnjem izvještaju.

* **Antantine vijesti o boju kod Reimsa.** Plzenjska „Nova Doba“, glasilo češkog socijalnog demokratskog vodje dr. Habermana, piše: Upravo fantastičke vijesti donosi štampa četvornog sporazuma o bitci kod Reimsa. Što se tiče opsega bijaše, veli, bitka medju Laonom i Reimsom, koja je trajala sedam dana, daleko užasnija i veća, nego li prva bitka na Marni. Gubici Nijemaca da su bili — kako piše „Journal des Debats“ — 600.000 do 700,000 momaka, od toga, veli, oko 300.000 mrtvih. Najveći gubitak pretrpiše, veli, Nijemci pred Reimsom, gdje je njemačka vojska u širini od 15 km bila s cijelim kompleksom bačena u zrak. Veliki dio plijena, koji dobiše Nijemci od sporazuma, vratio se, kažu, u ruke prijašnjih vlasnika. Proti toj vijesti stoji izvorna službena vijest Njemačka, koja dokazuje baš obratno. „Nová Doba“ veli: Listovi sporazuma po svoj prilici pripravljaju raspoloženje za — ratni zajam.

* **Mirovna ponuda cara Vilima?** „Venkov javlja, da se francuskom štampom pronosi glas, da je car Vilim putem bežičnog brzojava predložio Francuskoj nove mirovne uvjete. Nitko ne zna ništa odredjenog o tom predlogu, no ipak se o njemu razvila opširna diskusija. Listi, kao „Figaro“ pripušta, da se taj put misli s tim predlogom mira iskreno, te da se ne radi ni o kakvoj zasjedi. Ali tim predlogom da se ima djelovati više na Parižlije, koji su u strahu radi sudbine svoga grada, nego li na državnike. „Journal des Debats“ misli, da nije treba prosudjivati novu mirovnu ponudu ozbiljno, no da nije takodjer potrebno, otklanjati mirovnu misao, neka dolazi od kudakoli. Slično sudi i „Humanite“. No drugi listovi otklanjaju svaku mirovnu ponudu, jer mir, koji bi se sklopio danas, imao bi za Francusku iste posljedice, kakve se pojavljuju u Rusiji i Rumunjskoj. Na svaki način, vele, treba nastaviti boj i pobrinuti se osobito na vrijeme oko dovoljne obrane Pariza.

* **Što može da spasi antantu?** Preko Lugana javljaju, da je u talijanskom parlamentu govorio reformist Labriola govor, u kojem je bio vodeći motiv: Njemačka je već pobjednica. Labriola vidi spas antante samo u trim mogućnostima, naime u ustupu skandinavskih država u rat na strani antante, u češkoj revoluciji u Austriji, te u uskrsnuću Rusije i ponovnom njenom nastupu u ratu na strani antante.

* **Njemačka otklonila austro-poljsko riješenje.** Iz Beča javljaju „Slovenskom Narodu“: »U krugovima njemačkih poslanika, koji imadu dobre sveze s Berlinom, tvrdi se, da je njemačka vlada definitivno otklonila takozvano austro-poljsko riješenje. Sa druge strane javljaju, da je ministar Twardowski izjavio, da će grof Burian ustrajati pri austro-poljskom riješenju i da će cijelo pitanje biti uredjeno tek tijekom ljeta.

* **Socijalni demokrati vijećaju.** Vodja nizozemskih socijalnih demokrata, Troelstra, imao je 17. t. mj. razgovor u Haagu sa vodjom njemačkih socijalnih demokrata, Scheidemannom. Prema nazrijevanju Troelstre nema razloga, e bi se izdalo izvješće o tom razgovoru. Troelstre će uzeti izvješće sobom na londonsku konferenciju dok će Scheidemann podastrijeti svojim drugovima svoje izvješće.

* **Kornilov opet na životu.** Novinama se već nekoliko puta pronesla vijest, da je Kornilov pao, bio ubijen itd. No medjutim dogadja se, da skoro svaki bolji ruski čovjek po nekoliko puta umre, i što je najzanimivije, ostaje pri tom uvjek na životu. „Frankfurter Zeitung“ javlja: Prema nekoj pariškoj vijesti Havasa, brzojavlja se listovima iz Stockholma: Neka depeša iz Moskve saopćuje: General Kornilov sklopio je s kavkaskim plemenima ugovor, da zajedno s bojnim silama alijiraca poduzmu neku vojničku akciju. Uspjelo mu, da sastavi vojsku od 30.000 momaka, koja je izvela brzi marš. Vijesti iz Jekaterinodara javljaju, da se armada generala Kornilova kreće prema Indiji. Gradovi su Drosunge i Potrovsk već zaposjednuti.

* **Govor engleskog kralja.** Odgovarajući na poklonstvenu adresu državne ratne konferencije, na kojoj su zastupani svi prekomorski dominiji i indijski narod, kazao je kralj Juraj: Konferencija se sastaje uz okolnosti, koje u svojoj ozbiljnosti nemaju premca. Ona jest jasan dokaz o odluci države, da brani zajednička prava i slobodu čovječanstva. Kralj će slijediti velikim zanimanjem potijeku vijećanja te se pouzdaje u to, da će ova vijećanja dovesti do užeg ujedinjenja sviju dijelova države u odluci, da poraze zajedničkog neprijatelja i da grade za budućnost jaču državu.

* **General Franchet d' Esperey** bio je imenovan na mjesto Giullemonta zapovjednikom savezničke vojske na solunskoj fronti.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Prilike u Finskoj i u Kareliji. — Englezi gospodari murmanske obale. — Postanak ukrajinske samostalnosti. — Sadašnje prilike u Finskoj. — Gradjanski rat u Baku.

Iz Londona javljaju od 15. t. mj.: Prema amo stiglim stockholmskim vijestima, pripisuje njemačka vlada okolnosti važnost, da će Finska dobiti izlaz na polarno more. Nalog, da se finske granice proširе sve do polarnog mora, povjeren bi dobrovoljačkim četama, za koje bi se, u slučaju potrebe, moglo lako kazati, da su radile na svoju ruku. Vodja ovih četa, neki Laininngen, savjetovao je vladi, e bi bolje bilo, kad bi se stvar riješila mirnim putem sa boljševičkom vladom. Njemački je poslanik u Moskvi osigurao boljševičku vladu, da će finske bande zaposjesti samo onaj dio murmanske obale, koji je bio prepušten Finskoj i nipošto čitavu murmansku obalu. Ovo je područje bilo navodno prepušteno na temelju pregovaranja, koja je nedavno vodio njemački poslanik u Moskvi sa ruskom vladom. Prema tomu je boljševistička vlada prepustila Finskoj jedan dio murmanske obale uz uvjet, da ova evakuira tvrdje u Kareliji i one u blizini Petrograda i konačno da se odrekne finsko govorećeg pučanstva u Kareliji. Ovaj ugovor nije bio u Finskoj povoljno prihvaćen. Podpredsjednik je finskog senata primio odaslanstvo karelskog pučanstva, koje je zatražilo, neka Finska anektira Kareliju. I finske novine prosvjeduju protiv proglašenja nezavisnosti Karelije, predjela Abonec i poluotoka Kole, te traže, neka ova područja ostaju kao savezne države unutar Rusije. U Helsingforsu se glasa, da je engleska vlada posudila vladama ovih područja 100 milijuna rubalja te time dobila trgovački monopol u toj zemlji. — „Berlingske Tidende“ dobivaju vijest sa murmanske obale, da je samo nekoliko stotina Engleza i Francuza zaposleno kod obnavljanja i gradjenja željezničke pruge Kandalak-Murman. Naprotiv na murmanskoj obali nalazi se sada preko 4000 Srba pod vodstvom jednog srpskog generala. — Dopisnik „Neue Zürcher Zeitung“ priopćuje odulji razgovor sa dobrim poznavačem prilika u Ukrajini. Ovaj je gospodin kazao medju ostalim: Ustanova ukrajinske je države samo fikcija. Pučanstvo u imenovanim pokrajinama je malorusko i govori maloruski, a to je narječje velikoruskog jezika. U Kijevu je bilo samo 17 posto Malorusa, ali i ovi sami nijesu poznavali maloruskog jezika. Ukrajinski je jezik u Ukrajini mrtav jezik. On živi samo u austrijskoj Galiciji kao rusinski jezik. Ali već prije rata opstojala je u Kijevu mala skupina maloruskih šovinista, koji su zahtjevali apsolutnu državnu nezavisnost Ukrajine. Ova stranka „samostinika“ stvorila je prvu Radinu vladu. Ona je nastojala svim sredstvima da odnarodi Ukrajinu, te je lijepila na sve uglove i sve kuće oglase sa napisom: Učite ukrajinski! To se nije dalo baš tako lako provesti. Bilo je premalo učitelja a četiri učebnici, što su se izdali, sadržavali su prilično različna slovnička pravila. Prva je ukrajinska armija bila stvorena time, što se je povuklo sve maloruske formacije sa fronte i znodjenulo ih u fantastične odore. Ova se je vojska osjećala doskora gospodarom situacije, izgubila svaki zapt te se dala na grabež. U to se je doba postupalo sa Velikorusima gore nego li sa čivutima. Hiljadama su činovnici i časnici bili prognani. I u Odesi stvoriše se ... nde, koje su radile oko „ukrajinovanja“ pokrajin... Početkom 1918. pojavljalo se već boljševičko gibanje. Izakako je pao Kerenski, razbuktila se boljševička revolucija takodjer u južnoj Rusiji. I ovdje sastavila se „Crvena armija“, koja je počela opstrijeljavanjem grada. Ova je vojska brojila 20.000 momaka. U gradu je bilo 4000 narodnih ukrajinskih vojnika, 20.000 demobilizovanih časnika i 300 pomorskih vojnika. Ovi potonji izjavili su se neutralnima. Ali njihova im neutralnost nije hasnila ništa. Iza dvanaestdnevnog podsjedanja razbježala se ukrajinska vojska, a boljševici, koji su unišli u grad, sasjekli su 300 neutralnih mornara i 2400 demobilizovanih časnika. Ljudi, koji su se legitimovali socijalno revolucionarnim iskaznicama ili sličnim, bili su na licu mjesta ustrijeljeni. Kod toga se desilo, da su boljševici pomutnjom ustrijelili i dvojicu uglednih njihovih pristaša. Osim imenovanih žrtava boljševika zaglavilo je u to doba 5000 gradjanskih osoba. Čim su unišli u grad, sahranili su boljševici svoje pale pristaše na svečan način, dok su njihove žrtve kroz mjesece pobolijevale po bolnicama ili lješine žrtava ležale nesahranjene po javnim perivojima sve dok nijesu unišli Nijemci te učinili boljševičkim grozotama kraj. — O sadašnjim prilikama u Ukrajini piše u „Berliner Tageblattu“ Hans Vorst: Njemačka i Austro-Ugarska službeno su priznale vladu hetmana Skoropadskoga, stoga njegov režim može biti stalan, dok traje okupacija i dok hetman bude znao s okupacionim vlastima biti u dobroj slozi. U svom odgovoru na izjavu poslanika obećao je Skoropadski, da će Ukrajinu kao dosada voditi „u čvrstoj vezi s centralnim vlastima“. Ipak je položaj u Ukrajini težak. Zasada bar nije osnovano, da će hetman radili oko priključka Velikoj Rusiji i sad je pristaša nezavisnosti. Rusi su istaknuli da je on prije mislio drugačije, pa je naivno — što njemačka štampa na to odvraća, da on potječe iz stare ukrajinske familije i pokazuje nepoznavanje ruskih prilika, kad se misli, da ruski aristokrat u Kijevu misli drugačije od aristokrata u Moskvi. Ali očito ne će hetman težiti za zajednicom s Moskvom, jer znade, da bi to pobudilo negodovanje okupacijonih vlasti a i samomu mu se sjedinjenje s boljševičkom Rusijom čini besmislicom. Kad se izjednače socijalno-političke razlike, bit će Skoropadski, poput svake ukrajinske vlade, opet spreman da nadje put priključenja. Ako se to smatra zlim, onda je to neminovno zlo, s kojim je politika centralnih vlasti trebala računati, a ne da se uzalud angažuje za protivno. Dalje govori Vorst, kako Paul Rohrbach, jedan od najgorljivljih zagovarača „oslobodjenja Ukrajine“, koji se povratio sada odanle, priča u reviji „Deutsche Politik“, da su ga tamo odlični ljudi njemačkog i ruskog porijetla, dapače i ukrajinskog, uvjeravali, da uopće ne postoji ni Ukrajina ni kakvi Ukrajinci. Dalje spominje prof. Duhagena, koji je preporučavao rezerviranu politiku centralnih vlasti, koja se imala ograničiti na to, da osigura provedenje ukrajinskog mirovnog ugovora, a da ne utječe na politički i socijalni razvoj Ukrajine. Vorst veli, da bi Skoropadskova vlada bila bez potpore centralnih vlasti lako brzo uklonjena. Ali kako se može provesti volja pučanstva, dok centralne vlasti uzdržavaju red u Ukrajini? Stoga se može očekivati, da će se pučanstvo centralne vlasti identifikovati s mjerama Skoropadskove vlade. Očito je, da Skoropadski bez potpore centralnih vlasti ne bi mogao podržavati svoga režima, kojim je proglasio ratno stanje nad Ukrajinom. Ostalim okolnostima, koje su bile neki „izvor neraspoloženja“ u Ukrajini, pridružilo se sada novi momenat: protivština seljaka protiv Skoropadskove agrarne politike može se lako prenijeti na centralne vlasti, pa makar one htjele samo održati red u zemlji. Položaj je težak kao i prije. Ukrajina će nam, ako se tamo uspostavi red, i u buduće dobavljati, ali su prilike u tom pogledu danas u Ukrajini gore nego u Rusiji, gdje bi se dala uspostaviti neka ravnoteža. — Ruske novine od 2. lipnja javljaju, da u velikom središtu ruske industrije nafte, u Baku, traje sveudilj tvrdokorni gradjanski rat, koji vodi uslijed brojnih nacionalnih i vjerskih razlika svakom prilikom do novih krvavih sukoba. Mnogo vrela i mnogo cisterna nafte bilo je razoreno. Izvoz je nafte prestao baš u trenutku, kad je započela plovidba na dolnjoj Volgi. Industrija, koja je u Rusiji još radila, pogodjena je tim gore, što je bila navezana još jedino na dopremu nafte, jer se količina Doneca nalazi u njemačkom posjedu a ostala je ruska produkcija samo neznatna.

Dnevne vijesti.

Za zabavu našim mornarima prevodimo iz „Zürich Zeitunge“ slijedeća mjesta govora talijanskog zastupnika Bataglieri u talijanskoj komori. Zastupnik je medju ostalim kazao: Zapovjednik je Pellegrini potopio sa legendarnim junaštvom oklopnjaču „Tegetthoff“ te oštetio, čini se, teško još drugi oklopljeni brod. Za tim opisuje ministar mornarice nedavno, divno poduzeće, kod koje a je korvetni kapetan Rizzo potopio dreadnought „St. Istvan“, oštetio drugi s u p e r d r e a d n o u g h t (?) veoma teško, te stavio jedan razarač (!) izvan boja. — Talijanski ministar mornarice Del Bono zahvalio se je na tim izvodima te kazao: „U kratkom roku stavili smo 4, po svoj prilici p e t n e p r i j a t e l j s k i h brodova izvan boja, d v a i l i t r i u s t r a ž e n o j l u c i i dva na visokom moru. Ja mislim, da je sigurno, da smo, osim jednog broda, čiji gubitak neprijatelj priznaje, uništili ili teško oštetili još d v a i l i č e t i r i b r o d a, da je jedan dreadnought bio teško oštećen, j e d a n s u p e r d r e a d n o u g h t (!!) potopljen, a da ne brojimo torpedovke i podmornice, koje su bile potopljene po svoj prilici u razveseljivom broju . . .“ Kako vidimo, nije ih još izlečio četverogodišnji, gorki rat. U onom bjesomučnom natezanju za gloriolom junaštva mora da budu saveznicima bujna mašta i šarlatanstvo. I dreadnoughte i superdreadnoughte a bit će doskora i supersuperdreadnoughte ako Bog da i mašta junačka! Bog daj norcem pamet, i onima, koji njima vjeruju.

Skrčenje obroka kruha u Beču. Uslijed skrčenja obroka kruha na polovicu zavladala je u Beču, kako proizlazi iz svižu novina, silna uzrujanost. Sve njemačke novine su pune vijesti i prosvjeda. Medju prosvjediteljima nalazi se takodjer bečki gradonačelnik Weisskirchner, koji tog puta iznimno ne prosvjeduju protiv jugoslavenskih aspiracija, te je radi skrčenja obroka kruha otkazao vladi vjernost. Nama je poznato, da je stradanje u Beču neopisivo i da narod strašno pati. Ali naša se Istra nije upoznala čitave godine prije sa gladi i stradanjem negoli carski Beč. Ali naša Istra nije smjela prosvjedovati. Morala je gladovati i šutjeti. Da se je kod nas prosvjedovalo na način, kako se prosvjeduje sada u Beču, ne bi bilo dostatnih vješala za narod, koji postaje političkim sumnjivcem samo radi toga, što je pošten i što je vjeran svom jeziku i svojoj narodnosti. Potpunoma je neumjesno, da je Weisskirchner prosvjedovao. Weisskirchner i njemačka kršćanska socijalna stranka su stupovi njemačke ratoborne politike, a posljedica te ratoborne politike je sveopće stradanje, sveopći glad a napose i skrčenje krušnih obroka. Neka viču i neka prosvjeduju koliko god im drago, neka vojnička sudišta slijede slijepo svojoj nacijonalističkoj strasti, nek nam vele, da smo veleizdajnici, mi smo danas uvjereniji nego što smo ikada bili, da se monarhija može spasiti jedino oživotvorenjem našega programa, koji je pravedan i prihvatljiv za sve narode i koji jedini može da izbavi državu od kapitalističkog iskorišćanja i veleagrarskog madžarskog izrabljivanja, od vječitih nacijonalnih trvenja i nemira i od čitavog zla, od užasnog, barbarskog, zločinskog današnjeg rata. — Zanimivo jest, što piše bečki „Neuer Abend“ o krušnoj krizi u Beču: „Jasno je, da ova mjera nije postala potrebna preko noći. U prehrambenom se uredu znalo već prije 14 dana, da će biti potrebno smanjenje krušnog obroka. Doprema iz Ukrajine i iz Njemačke su posvema izostale. Njemačka je bila preuzela u Ukrajini rekviziciju i ... Austriji zajamčila za mjesec svibanj izvjesnu količinu. Koncem svibnja bili smo u posjedu zajamčenih ... čanja, ali dobavljenog žita nije bilo. Daljnje su teškoće nastupile radi toga, što Ugarska ... i s p u n i l a s v o j i h o b v e z a n a p r a m a r m i j i, t a k o t e j e A u s t r i j a b i l a p r i s i l j e n a d o b a v l j a t i v o j s c i h r a n u i z s v o j i h n e z n a t n i h p r i č u v a. Nema izgleda, da će se prilike u Ukrajini u dogledno vrijeme poboljšati...“ Iz ... proizlazi da su nas naši najvjerniji saveznici ... potpunoma na cjedilu. Njemačka je ugrabila u U... jini živeža, koliko je mogla, za sebe. Austrija nije ... toga dobila ni zrna. Ugarska, koja si puni že... kriomčarenjem robe preko granice te se bogati ... račun lihvarskih cijena, koje mora da plaća austr... narod, ne će ni crknuti kao životinja, uskrati... dovoz hrane vojsci! Jugoslavenska je propaga... majska deklaracija, koja izričito traži uredjenje ... rodnih prilika pod hapsburškim prijestoljem, dr... opasna. Po državu je opasno sakupljanje za hrva... škole. Biti Jugoslaven je veleizdajništvo, ali usk... vati vojsci dobavu hrane, ma da se u Ugarskoj ... svinje žitom, to jest rodoljubivo i plemenito. Uz... su sve rečenice i fraze njemačkih nacijonalaca i ... liovih saveznika Madžara, uzalud svi sudbeni pro... nevinih ljudi, kojim se silom i zlobom hoće doka... ikakva krivnja, samo da ... imade posla i da ... stvori po državu opasnu jugoslavensku propagan... činjenice govore posve drugim jezikom. One d... zuju, da smo patriote bili mi, koji smo tražili ... odvlačno sklopljenje mira sa svim državama, koji ... godine i godine stradamo i šutimo, koji smo pod... naš glas samo na obranu uslijed trajnih izazova ... ječju i činom naših protivnika, a ne madžarski v... agrarci, kojima je rat dobrodošla poslovna konj... tura i ne njemački veleindustrijalci, koji plaćaju ... oničarima goleme dividende, stečene krvlju voja... koji u odlučnom momentu puštaju državu i vo... na cjedilu i sveudilj buče, da su oni jedini patri... Ovi Clam Martinitzi, koji dobivaju bez iole tr... 43.000 kruna i Egoni Fürsti Fürstenbergi, kojima ... poklanja 40.200 kruna, od praškog društva želj... industrije, ovi nositelji veleaustrijske ideje, ne rad... državu, oni rade za žep i za dividende. Ovi li... neće preporoditi Austrije. Njihov će ju kurz, pom... njemačkih nacijonalaca, upropastiti. Ovi ljudi im... na savjesti ne samo bezbrojne žrtve na bojnom po... oni su takodjer odgovorni za stradanje i glad u ... ledju. To je veleizdaja, to upropašćuje državu, t... neka provire malko bezobzirnije njemačko-nacijo... listički auditori.

Zdravstveno stanje don Jurja Biankinija. Zdr... lje zastupnika g. Biankinija, koji je od rane na n... više mjeseca ležao i vidao se, sada je kako ... znajemo, okrenulo sasvim na bolje. Rana mu je ... nozi iscijelila i bolesnik se sada već diže s krev... i lijepo oporavlja.

Podcikujte Austrijanci! „Arbeiterzeitung“ ... nosi pod tim naslovom opširan članak, u ko... prikazuje u kakvom se užasnom stanju nalazi ... naš državni voz. Članak završava: „Bez parlame... u doba najteže krize u prehrani! Bez parlame... u doba 23 milijarde banknota i u doba upisiva... ratnog zajma! Bez parlamenta u doba ofenzive ... jugu! Bez parlamenta u doba, kad raspravlja E... ropa o sposobnosti Austrije za demokraciju! ... parlamenta, kad se približava odluka, prenes... naša braća i sinove još i petu zimu u strijeljač... jarcima! Bez parlamenta! No zato — podcik... Austrijanci! ostoje nam vlada Seidlerova!“

Mali oglasnik

pojedini ... ... NA listu: U pretplati ... čitavu god. K 48·—, ... polugodište K 24·—, ... mjesečno K 12·—, mje... o K 4·—, u malopro... 16 fil. pojedini broj. ... NAŠI primaju se u ... vi lista trg Custoza 1 ...

... odina IV.

RATNI ... Aust...

Beč, 21. (D. u...) ... je nastavio i ... napore, da nam ... zapadno od P... uzaludne. Svi ... om otporu naših ... ne narasao boj na ... su se na brzu ... zija podmaršala ... za jurišem nepr... proti- momku u ... lometra, gomilao ... sti od 8 pukovni... vojnika. Golem... e, da bacaju prič... kih krvavih gub... zarobljenika. T... vnog dana dopr... naka, a od ovih ... uvnija broj 139. ... austrijski strijel... ovim bojevima, k... adači i kao bra... e lovore. Na gors... lički boj. — Pogl...

Berlin, 21. ... a službeno javlj... plna prijestolonasl... na čitavoj fronti ... ke. Bili su svud... risa i sjeverno od... ne navale krvavo ... kog prijestolonas... ale Francuza jug... ske navale sjever... toga su i Fra... ih gubitaka. U r... ozapadno od R... ka lazaretna tab... ullom i Montigny... ljavali Francuzi ... hu u posljednje ... skih navala bomba...

Francuski izvješt... na večer otvorili ... premu na čitavoj fr... Vregnya sve do i... uzela je neprijatelj... ke položaje izmed... rcu neprijatelja, ko... ovanja francuskog ... ran otpor. Izmedju ... išne čete zaustavlj... tovano morale uz... esu doprle do fran... igrali su se žestoki ... trpio silne gubitke, ... ono od Reimsa svr... ncuza. Nijemcima ... nu sjeveroistočno o... i francuskim protu... premili smo zarobl... d morao biti uz sv... ma tečajem noći.

Francuski izvješta... akvog važnog doga...

Engleski izvještaj ... o noći poduzeli ... no od Hebuterne ... palo je odijeljenje ... jankiu, koji nam je ... lipnja. Kod ovih ... obljenika te zaplije... ga je neprijatelj ... zbijen od francuski... tvo djelovalo jučer ... ečajem noći kod Me...

Engleski izvješta... nja: Na engleskoj jo... se je topničko ... prijateljsko je topn... a daljnja topa. Uk... osi 7. Na fronti Pia... e gotovo uopće uzn... je otpravila brojne ...

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati
tavu god. K 48·—,
olugodište K 24·—,
jesečno K 12·—, mje-
o K 4·—, u malopro-
16 fil. pojedini broj.
LAŠI primaju se u
vi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 22. lipnja 1918. Broj 1058

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Nepri-
je nastavio i jučer nesmanjenom žestinom
napore, da nam otme uspjehe, koje smo po-
zapadno od Piave. Njegove su žrtve bile
uzaludne. Svi su se juriši skršili na izvan-
om otporu naših junačkih četa. Do osobite je
ne narasao boj na kraškom zaravanku Montella,
su se na brzu ruku nabačenim ušančenjima
zija podmaršala Ludvika Goigingera skršili
za jurišem neprijatelja. Posvuda stajahu mo-
proti- momku u borbi. Na frontama, širokim
lometra, gomilao je neprijatelj nasrlajne čete u
sti od 8 pukovnija, da uskoleba zid valjanih
h vojnika. Golem gubitak na silama sili Tali-
e, da bacaju pričuvu na pričuvu u bitku. Polag
kih krvavih gubitaka raste takodjer danomice
zarobljenika. Tako smo tečajem predzadnjeg
vnog dana dopremili samo na Montellu 3200
naka, a od ovih 2000 sama ugarska pješačka
ovnija broj 139. Ugarske armadne su pukov-
, austrijski strijelci i ugarska honved dodali
vim bojevima, koji su trajali noć i dan, kao
adači i kao branitelji, svojoj slavnoj povijesti
e lovore. Na gorskoj je fronti jučer prevladavao
ički boj. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog
a službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna
pina prijestolonasljednika Rupprechta: Neprijatelj
na čitavoj fronti nastavljao žestoke izvidničke
ke. Bili su svuda suzbiti. Sjeveroistočno od
risa i sjeverno od Alberta engleske su se djelo-
ne navale krvavo skršile. — Vojna skupina nje-
kog prijestolonasljednika: Izjaloviše se mjesne
ale Francuza jugoistočno od Noyona i ameri-
ske navale sjeverozapadno od Chateau Thierrya.
toga su i Francuzi i Amerikanci pretrpjeli
kih gubitaka. U naše je ruke palo zarobljenika.
ozapadno od Reimsa zarobili smo Talijana.
ka lazaretna taborišta u dolini Vesle medju
uilom i Montignyjem, koje su svojedobno upo-
ljavali Francuzi i koje se jasno može vidjeti,
hu u posljednje doba dvaputa cilj neprija-
skih navala bombama. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 19. lipnja popodne: U 6
na večer otvorili su Nijemci žestoku topničku
premu na čitavoj fronti Reimsa od odsjeka istočno
Vregnya sve do istočno od Pompellea. U 9 sati
luzela je neprijateljska pješadija navalu na fran-
ke položaje izmedju ovih točaka. Francuzi su
rcu neprijatelja, koji je mnogo trpio uslijed protu-
lovanja francuskog topništva, suprotstavili djelo-
ran otpor. Izmedju obiju točaka bile su njemačke
išne čete zaustavljene francuskom paljbom te su
etovano morale uzmači u svoje položaje, a da
esu doprle do francuskih linija. Na rubu Reimsa
igrali su se žestoki bojevi, kod kojih je neprijatelj
trpio silne gubitke, te bi konačno posve suzbijen.
očno od Reimsa svršio je boj na isti način u prilog
ncuza. Nijemcima je bilo uspjelo da provale u
nu sjeveroistočno od Silerya, ali su bili opet suzbi-
i francuskim protunavalama. U predjelu Reimsa
premili smo zarobljenika, koji su izjavili, da je
ad morao biti uz svaku cijenu zauzet po trim divi-
ma tečajem noći.

*

Francuski izvještaj od 19. lipnja na večer: Nema
akvog važnog dogadjaja.

*

Engleski izvještaj od 19. lipnja u jutro: Prošle
o noći poduzeli uspješno štrafunsko poduzeće
no od Hebuternesa. U odsjeku Vieux-Berquin
palo je odijeljenje naših četa te opet osvojilo po-
jianku, koju nam je neprijatelj bio oteo u noći na
lipnja. Kod ovih smo okršaja dopremili nekoliko
robljenika te zaplijenili dvije strojne puške. Sunak,
ga je neprijatelj kušao u odsjeku Lokrea, bio je
zbijen od francuskih četa. Neprijateljsko je top-
tvo djelovalo jučer u dolini Ancre, kod Mericourta
ečajem noći kod Merrisa.

*

Engleski izvještaj sa talijanske fronte od 19.
nja: Na engleskoj je fronti položaj nepromijenjen.
še je topništvo pucalo iznenada na neprijatelja.
neprijateljsko je topništvo mirovalo. Osvojili smo
a daljnja topa. Ukupni broj zaplijenjenih topova
nosi 7. Na fronti Piave teški bojevi. Ali neprijatelj
e gotovo uopće uznapredovao. Rijeka je nabujala
je otplavila brojne mostove neprijatelja.

*

Talijanski izvještaj od 19. lipnja na večer: Sje-
veroistočno od Bethuna proveli smo uspješno štra-
funsko poduzeće te dopremili nekoliko zarobljenika.
Jutros rano suzbili smo neprijateljsko odijeljenje is-
točno od Hebuternesa te mu zadali gubitaka. Nepri-
jateljsko je topništvo danas bilo revnije u odsjeku ?

*

Izvještaj istočne armije od 18. lipnja: Zapadno
od Dojranskog jezera i na desnom brijegu Vardara
obostrana topnička paljba. Sjeverno od Bitolja suz-
bile su naše čete neprijateljski napadaj. Naša su iz-
vidnička odijeljenja provalila u različitim točkama u
neprijateljske linije te su zarobila Austrijance i Bugare.

*

„Times" priopćuje talijansku brzojavku, prema
kojoj su talijanski ljetači proletjeli Friedrichshafen
(Bodensko jezero, na granici Austrije, Njemačke i
Švicarske), 500 milja od svog uzletišta. Oni su do-
nijeli izvrsne fotografije ove tvrdjave sobom. Tali-
janski su se ljetači povratili neoštećeni.

*

Prema francuskim vijestima izjavio je ministar-
predsjednik Clemenceau, koji se je povratio sa fronte,
da Compiegne nije više ugrožen. Mjere za obranu
Pariza da su bile preuranjene. Kako listovi javljaju,
za posljednje su avijatičke navale osobito stradala
sjeverna i istočna predgradja Pariza.

*

Mornarički tajnik Franklin Roosevelt rekao je
o operacijama njemačkih podmornica na američkoj
obali: Jasno je, da glavne bojne sile saveznika moraju
biti koncentrovane u manje širokim morima oko En-
gleske i Francuske. Ako to čovjek drži na umu,
očito je, da se objelodani plan Nijemaca, da tu kon-
centraciju šiljanjem podmornica na našu obalu ras-
tepu, potpuno izjalovio. Na ove pojedinačne navale
podmornica u Americi odgovorit će se operacijama
na moru, a da se time ne će nimalo zanemariti
glavna zadaća, lov na njemačke podmornice u en-
gleskom kanalu, ili u Sjevernom moru ili pratnja
transporata ili opskrbnih brodova na Oceanu.

*

„Petit Parisien" javlja: Američki vrhovni za-
povjednik general Pershing nagomilao je u Fran-
cuskoj živeža za dva milijuna momaka na tri mje-
seca. Mjesečno se u Francuskoj iskrcava 350.000 tona.

* **Car na fronti.** Naš car i kralj boravio je
tečajem priprema za ofenzivu na talijanskoj fronti,
gdje je posjetio vrhovna zapovjedništva i brojne
dijelove četa. Na bojnom je polju slavio takodjer
30 godišnji jubilej njemačkog cara, Njegovog sa-
veznika. Na povratku putovao je uzduž švicarske
granice te tamo susreo švicarskog poručnika, ko-
jega je premilostivo nagovorio. Car se je mogao
osobno osvjedočiti o povjerenju, iskrenosti i otvo-
renosti, kojom se služi pučanstvo u zaposjednutim
pokrajinama naprama austro-ugarskim vojnicima.

* **Saziv parlamenta.** „Grazer Tagblatt" javlja:
Izgledi za parlamentarno zasjedanje prosudjuju se u
njemačkim krugovima veoma nepovoljno. Pregova-
ranja, koja se vodila sa Poljacima, nijesu dovela do
nikakvog rezultata. Čini se vjerojatnim, da će zaključci
sutrašnje (21. t. mj.) plenarne sjednice poljačkog
kluba u Beču biti identični sa krakovskim zaključ-
cima. U tom slučaju morala bi se nastojanja, da se
osigura kratko parlamentarno zasjedanje prije nastupa
stanja „ex lex" smatrati kao izjalovljena.

* **Kabinet Seidler pred demisijom.** „Obzoru" jav-
ljaju iz Beča, dne 19. o. mj.: Kako se ovdje glasa,
predati će ministar-predsjednik dr. Seidler sutra ipak
demisiju sveukupnog kabineta, možda pod utiskom
najranijeg dogadjaja radi prehrane,

Općenito
se misli, da je demisija Seidlerova samo manevar, da
se riješi onih ministara, koji su protiv uporabe § 14.,
nadajući se, da će mu biti opet povjeren sastav novog
ministarstva, u koje će ući samo takove ličnosti —
većinom činovnici — koji će pristati na vladavinu
sa § 14. Naravski, da je time sastanak parlamenta
opet odgodjen na neizvjesno vrijeme, i da to ništa
drugo ne znači, nego opetovanje Stürgkhovog režima.

* **Nestašica brašna.** „Grazer Tagblatt" javlja iz
Beča: Time, što je Njemačka odaslala 1000 vaguna
brašna, od kojih će se upotrijebiti 400 vaguna za
bečko gradjansko pučanstvo, je izdaja brašna barem
u toliko zajamčena, da će se moći izdati ograničen
obrok kruha do 15. srpnja. Ugarski rani krumpir
nalazi se već na putu te će biti rozdijeljen po bečkoj
općini. Dalje će se učiniti sve, što je moguće, da
se razdijeli marmeladu u izdašnoj količini.

* **Rat ili mir?** Reuterov ured javlja: Član
radničke stranke i tajnik zemaljskoga saveza željez-
ničara Josip S. Thomas izjavio je u svojem govoru
u Eddinburgu: Ako je moguće da se vojničke
operacije upotpune diplomatskima, bezuvjetno se
to mora učiniti. Ali radnici ni u kojem slučaju ne
žele, da održe pobjedu načela njemačkoga militarizma.
Oni su uvjereni, da Engleska ratuje za dobru stvar,
koja će napokon sjajno pobijediti. Thomas je po-
zvao slušatelje, neka ne puste s vida, da su se
razvojem zrakoplovstva i podmornica još podese-
terostručile ratne strahote. Napokon pita, kakova
nas budućnost čeka, a da nam ne podje za rukom,
da zaustavimo bijesnoga bika, koji na nas nasrće.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 20.
t. mj., da su njemačke podmornice na sjevernom
bojištu potopile opet 13.000 tona neprijateljskog
ladjevnog prostora.

* **Iz Rusije** Brzojavka iz Moskve od 20. t. m.
javlja, da su Cehoslovaci u savezu sa kirgizima i
kozacima teško porazili boljševike te osvojili Omsk.
— Donska je republika prosvjedovala protiv ukra-
jinsko-ruskog predbježnog ugovora. — Na Krimu
stvorila se nova vlada, koja je sastavljena gotovo
isključivo od uglednih bivših ruskih političara.

* **Konferencije u Budimpešti.** Iz Budimpešte
se javlja: Hrvatski političari, koji su 18. t. mj.
prispjeli u Budimpeštu na čelu sa banom Antunom
pl. Mihalovichem, sastali su se danas prije podne
u dvorani ministra-predsjednika dra. Wekerlea u
zastupničkoj kući na konferenciju, kojoj je pored
već spomenutih zastupnika prisustvovao takodjer
zastupnik dr. Ivan Palaček. Radi se o izmjeni misli
o pitanjima, koja su se pretresala već u konfe-
renciji, što se je održala prošle sedmice. Konfe-
rencija je potrajala do pola 7 sati u večer, a zatim
se je prekinula. Sutra se vijećanje opet nastavlja.

* **Francuski ministar vanjskih posala** Pichon
govorit će u odboru komore u srijedu o francus-
koj politici napram Rusiji.

* **Kod francuskog ministarskog presidija** usta-
novljen bi generalni komesarijat za francusko-ame-
rikanske ratne poslove, koji će imati zadaću, da
usavrši u najvišoj mjeri suradjivanje izmedju Udru-
ženih država u centralnim, političkim i medjusavez-
ničkim pitanjima.

* **Japan.** Engleske novine javljaju, da se u
Japanu vrše silne pripreme za akciju protiv Sibi-
rije i protiv njemačkog prodiranja u toj zemlji.
Priprave da su opsežnije nego li one za vrijeme rusko-
japanskog rata. Osobito značenje za ovu akciju
imade japansko-kitajski ugovor i nova imenovanja
u zapovjedništvu brodovlja i vojske. Pripreme da
su već posve gotove.

* **Čije neka bude Drinopolje.** Izmedju Turaka i
Bugara postoje bivstvene razlike u mišljenju, komu
neka u budućnosti pripada Drinopolje. Podpred-
sjednik turske komore Husejin Džahid piše u
„Vakitu": Drinopolje je pod danim okolnostima
odsudjeno na smrt. Ovaj grad mora ostati u tur-
skim rukama i ne može zapasti Bugarsku, koja
nema niti povjesnih niti geografskih prava na nj.
Ako se priznaje ovo pravo, mora se osigurati
životna pitanja Drinopolja, i što se sagriješilo u
tom pogledu, mora se opet popraviti. Člankar ističe,
da će Bugarska, koja je sada postala prvom silom
na Balkanu, morat računati sa neprijateljstvom
Rumunjske, Grčke i Srbije. Ona se može nadati
jedino pomoći sa strane Turske, osim pomoći
daleke Njemačke ili Austro-Ugarske. Toj se po-
moći može nadati jedino uz uvjet, da budu sva
pitanja izmedju obiju zemalja riješena.

Iz slavenskog svijeta.

Jugoslavenska omladina u Pragu.
„Primorske Novine" donijeće već više puta radove
jugoslavenskih omladinaca u Pragu. Sada donose
opširnu izjavu jugoslavenske omladine u Pragu, u
kojoj traži visoko iznad stranačkih vidika naš rad
za naše sjedinjenje. Izjava se sastoji iz sedam točaka
od kojih donosimo posljednje četiri. IV. Apelira
na sve narodne stranke i skupine, da napuste svoje
uske i zastarjele stranačke okvire i da se sliju u je-
dinstvenu političku organizaciju, koja će obuhvatati
sav narod slovenačkog, hrvatskog i srpskog imena.
Velika vremena traže velike ljude i široke vidike!
V. Naglašuje potrebu vrhovne jugoslavenske nacijo-
nalne institucije i izjavljuje, da će se bezuslovno
pokoravati takovoj organizaciji, koja će kao nosioc
savremene i opće priznate ideje narodnog jedinstva
i kao istinski prestavnik svih slojeva naroda, uživati
neosporivi auktoritet u čitavom jugoslavenskom na-
rodu. Nalazimo se u borbi, kojoj nema ravne u hi-
storiji, i najveći narodi u nju ulažu sve svoje mo-
ralne i materijalne vrijednosti, sticane krvlju, radom
i stoljetnom civilizacijom. Momenat odluke približe

se. Velika dužnost i velika odgovornost leži na našem pokoljenju. Posljednji je čas, da mobilizujemo sve svoje sile, organizujemo svoje redove, disciplinujemo jedinstvenu nepokolebivu volju, da svojoj pravednoj stvari pomognemo do pobjede, jer „koga nema na djelu, nema mu ni dijela". VI. Stoga pozivamo svu mladju generaciju a naročito one svoje starije drugove, koji su živili i vaspitali se u ideji jedinstva — — jer, ko ne može da izvede konsekvencije iz misli narodnog jedinstva, tome jedinstvo nije prešlo u osjećanje, taj nije ni u stanju da pasmatra sintetički, da radi za cjelinu i da jednako voli njene sastavne dijelove — da se baci žarom svoje prve mladosti u narod, da širi duboku vjeru u pobjedu ideje slobode i ujedinjenja, da budi latentne narodne energije, da pokrene pasivne, osvijesti nesvijesne i ohrabri malodušne, pa da povede zanosan i pregalački narodni pokret, a držeći se visoko nad stranačkim i ličnim ambicijama poradi na koncentraciji svih čestitih narodnih elemenata. VII. Naše pokoljenje nosi odgovornost za sudbinu budućih vijekova. Naša sposobnost, organizovanost, disciplina i spremnost na žrtve odlučit će o tom, da li će buduća pokoljenja našeg naroda biti srećna u ujedinjenoj i slobodnoj domovini ili ćemo im u naslednje ostaviti bijedu i krv. Stoga je u današnje sudbonosno doba pozvano svako pleme, svaka pokrajina, svaka grupa i svaki pojedinac, da ponese teret pregalačkog rada i neograničene žrtve i da primi krst stradanja. U ime pradjedova, koji su prolili krv za slobodu i u ime budućih pokoljenja osjećamo za moralnu dužnost — potpuno svijesni o zamašnosti onoga, što kažemo — da jasno i glasno kliknemo:

Ko ne dodje na boj na Kosovo,
Od ruke mu ništa ne rodilo,
Ni u polju bijelica pšenica,
Ni u brdu vinova lozica!
Ne imao od srca poroda!
Rdjom kapo, dok mu je koljena!

Domaće vijesti.

Podružnica Družbe sv. Ćirila i Metoda pozivlju se, da dodju danas u subotu, u 8 sati na večer, na odborsku sjednicu. — Predsjednik.

Na tirolskom je bojištu pao sin glavnog urednika „Edinosti" gospodina Maksa Cotiča, Dušan Cotič, nadebudan mladić, koji se unatoč svojim mladim godinama isticao u narodnom boju i bio ugledan član tršćanskog „Sokola". Neka mu bude zemlja laka, a obitelji naše saučešće.

Za dječji dom darovali su po 50 kruna monsignor Wiesinger i N. N.

Putovanje naše djece u Hrvatsku i Slavoniju. Prekjučer održavala se u dvorani Čitaonice u Narodnom domu skupština roditelja, čija će se djeca preseliti za vrijeme rata u Hrvatsku. Sastanak je sazvao ratni pripomoćni odbor, čiji predsjednik, savjetnik Spiro Peručić, ide toj akciji za spas naše djece u svakom pogledu na ruku. Sastanak, na kojem se sakupio znatan broj roditelja i djece, otvorio je član ratnog pripomoćnog odbora dr. Krnpotić, koji je sa nekoliko riječi ocrtao zadaću ove akcije. Za njim je govorio član pripomoćnog odbora gospodin Baselli, koji je kazao roditeljima od prilike slijedeće: Imade u našem narodu predrasuda, koje mogu oteščati ovu akciju ili razočarati roditelje. Kod ovog se pokreta ne ide za tim, da budu djeca porazmještena po velikim gradovima i da dodju u visoke škole. To uopće nije ni moguće, pošto se i hrvatski gradovi moraju boriti sa istim prehrambenim i drugim ratnim poteškoćama kao što i naši gradovi u Austriji. Radi se o spasavanju djece od gladi i nestašice najpotrebnije hrane; hoće se spasiti život našoj djeci. Rodoljubne obitelji u Hrvatskoj i Slavoniji odazvale su se vapaju, što je dolazio iz stradajućih naših pokrajina, time, što su se izjavile spremnima, da primu siromašnu djecu i da vode za njih brigu za trajanja rata. Brigu za smještanje djece preuzeo je središnji odbor u Zagrebu, koji sakuplja za ovu svrhu po svim jugoslavenskim krajevima novčane prinose. Upravo sada provadjaju se takve akcije sakupljanja u velikom stilu te su tom pokretu pristupili aktivno naši književnici bez razlike mišljenja i struja, naše narodno ženstvo, naši sveučilištarci i drugi važni čimbenici našeg društva. ne smijemo zaboraviti niti naše Družbe, a na čelu joj gospodina Cara-Emina. Djeca će biti porazmještena po seoskim kućama, koje imadu živeža u obilju i koje mogu osigurati djeci dobru prehranu. Dok su prehrambene prilike u svim krajevima za djecu veoma povoljne a djeca su zadovoljna sa novim roditeljima, ne imade žalbože svuda potrebnih škola, pa je prošle godine ostalo 40 posto djece bez škole. U koliko će to biti moguće, priskočit će se tome tečajem ove godine, tako da će daleko veći broj naše djece moći da pohadja škole. Ali ipak bi se mogao desiti slučaj, da po gdjekoje dijete dodje u mjesto, gdje nema škole, čime moraju roditelji da računaju. Djeca će biti otpraćena u Hrvatsku i Slavoniju po gospodinu Baselliju i po jednoj časnoj sestri. Za putovanje djece bili su poduzeti već svi potrebni koraci. Žalibože nije moguće naznačiti točno dan, kad će djeca otputovati, pošto nijesu još sigli sve potrebni odgovori i sve obavijesti. Učinit će se to naknadno putem našeg lista. Gospodin je Baselli pričao, kako se je obratio na našeg rodoljubivog gospodina viteza Mardešića, koji potpomaže naš narod, gdjegod može, intervencijom i materijalnim žrtvama. Gospodin je Mardešić posjetio Nj. Preuzvišenost gospodina lučkog zapovjednika admirala Fiedlera te ga zamolio za pomoć i potporu za djecu, koja odlaze u Hrvatsku. Njegova je Preuzvišenost veoma ljubazno saslušala molbu gospodina Mardešića te odredila, neka se našoj djeci dade na put iz tvrdjavnog prehrambenog skladišta 120 hljebova kruha i marmelade. Trošak za to će nositi gospodin Mardešić. Ovim našim dobročiniteljem, kazao je gospodin Baselli, koji su se u teško doba zauzeli za našu djecu, valja da sačuvamo zahvalnu uspomenu. — Iza gospodina Basellia govorio je gospodin nadučitelj Nežić, koji je predočio roditeljima prilike, koje vladaju po Hrvatskoj i Slavoniji. Kazao je, da su djeca svuda zadovoljna i da su dobro hranjena. Novi njihovi roditelji-dobročinitelji da postupaju sa ovom djecom kadkad i previše obzirno, što nije uvijek ni dobro. Sa siromašnom tudjom se djecom postupa isto tako, kao i sa vlastitom. Ako se djeca upotrebljavaju za koji rad, vrše samo one poslove, koji su prikladni za djecu, što je u njihovom vlastitom interesu, jer besposlica ubija i nedorasloga čovjeka. Iseljena djeca rade ono isto, što rade obično djeca u onim kotarima, što rade seljacima sinovi i kćerke u nježnim godinama. Ljudi su dobri i plemeniti. U siromašnu kuću dijete ne može da dodje, jer bi se tome protivili i načelnik i svećenik i učitelj mjesta, koji vode u svakom mjestu nadzor nad iseljenom djecom. Roditelji neka samo paze, da im budu djeca, što idu u Hrvatsku i Slavoniju, potpunoma zdrava, jer bi bio zločin naprama vlastitoj djeci, bezobzirnost prema dobročiniteljima i prema ostaloj djeci, kad bi se slalo djecu sa kojekakvim zaraznim ili neprijatnim bolestima u tudju kuću. Neka svaki roditelj opskrbi svoju djecu obućom, odjećom i rubljem, jer središnji odbor može samo iznimno da pomogne. — Za tim su dali sazivnici sastanka još daljnja usmena saopćenja prisutnima. — Izvjestit ćemo naše čitatelje tako opširno o tom sastanku, da mogu i oni roditelji, koji nijesu bili prisutni, saznati ove važne činjenice.

Iz aprovizacije. Prodaja ribe. Jučer bijaše uveden nov način prodaje ribe, i to kako javlja aprovizacijona komisija u dogovoru s oblastima, koje pri tom učinkuju. Vlasnici iskaznica, koje vrijede za ribu, koju šalju civilni ribari, moći će da kupe ribu prema brojevima, koji će biti izdani u dan saopćeni, te prema količini ribe. Vlasnici iskaznica za vojničku ribu mogu na isti način kupovati ribu, kako je rečeno gore. Prodaja ribe i vojničkih i civilnih ribara označit će se za to na povješenim tablama, gdje će biti označeni i brojevi iskaznica, koje imaju pravo na ribu. S obzirom na to, u kojoj smo godišnjoj dobi, produvat će se riba dvaput dnevno i to prije i poslije podne, već prema tome, kako stigne. Prije podne prodavat će se od 9—11 sati, popodne od 4—6 sati. Iza kako prodje to vrijeme i stignu ili osobe, koje imaju pravo na ribu, rasprodat će se riba bez iskaznica. Dvije su vrsti iskaznica na ribu bile i za to uvedene, što su cijene različite, te za to, da se vlasnicima omogući kupovanje ribe u ustanovljeno vrijeme. Odlučilo se nadalje, da će prodaja započeti s brojem 1 — unaprijed — za ribu civilnih ribara, dok će prodaja ribe vojničkih ribara započeti brojem 19.000 — unatrag. Time se, kako javlja pr. komisija, ima zapriječiti, da jedne te iste osobe kupe istog dana dvostruku količinu ribe. Red prodaje bit će, kao i dosad, saopćen općinstvu, te će se to moći doznati i u svakoj prodavaoni aprov. komisije. Da se onima, kojima iz jednog ili drugog razloga ne bijaše moguće da dobiju svoju količinu ribe, podje u susret, odredit će aprov. komisija poseban dan za njih.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kao što se prije dvije godine priredila izložba ručnog rada i risarija, tako će se prirediti i ove godine. Izložit će se ručne radnje kandidatkinja hrvatske ženske učiteljske škole te risarije istog zavoda, pa djaka državne gimnazije i privatne slikarske škole. Izložba će se svečano otvoriti u dvorani „Narodnog doma" u nedjelju (23. lipnja) u 11 sati uz koncertiranje djačkog orkestra. Bit će otvorena u nedjelju i od 6—8 sati, a i ostale dane kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i od 11—1. Zatvorit će se u nedjelju (30. lipnja) u 1 sat po podne. — Ulaznina je pri svečanom otvorenju 2 K, inače 1 K. Nadamo se, da će cijenjeno općinstvo i ovaj puta u velikom broju posjetiti izložbu i time pokazati zanimanje za rad naše mladeži na ovim poljima.

Dnevne vijesti.

80-godišnjica Vatroslava Jagića. Iz Beča se javlja, da će poznati slavenski filolog, umirovljeni profesor bečkoga sveučilišta, dvorski savjetnik i član gospodske kuće, dr. Vatroslav Jagić, navršiti dne 23. o. mj. svojih 80. godinu života.

So etwas ist in Deutschland nicht möglich. Imali smo priliku, da se posve prijateljski porazgovorimo sa njemačkim državljanom, pristašem Tirpitzovih ideja, koji se je čudio prilikama u Austriji te nije shvaćao, zašto njemački ideal imade toliko protivnika kod nas. Mi smo mu ispričali slučaj naših bjegunaca, koji su bili strpani u Gmünd, gdje je poginulo toliko ljudama naše djece. „Ali to jest nečuven zločin", kazao nam taj gospodin. „Njemački bjegunci žive u Njemačkoj bolje nego li ostali. Oni dobivaju po 7 marke i 50 na dan i po osobi (7 kruna) te se mogu slobodno kretati po čitavoj Njemačkoj, gdje ih susreću sa najvećom ljubavi. Čitava je Njemačka skupila na stotine milijuna za istočnu Prusku, koja se sada obnavlja. Ljudi su se time upravo obogatili. Dobili su nove, krasno uredjene kuće. Na Helgolandu su kuće evakuiranih pod nadzorstvom. Sve je u najboljem redu. Kućni se gospodari mogu svake godine uvjeriti o stanju stvari. To je upravo nevjerojatno, što je u Austriji moguće. So etwas ist in Deutschland nicht möglich".

Obljetnica Gundulićeve proslave. Dubrovačka „Prava Crvena Hrvatska" piše: 25-tu obljetnicu Gundulićeve proslave mi ćemo Dubrovčani proslaviti krajem ovoga mjeseca, ne osobitim kićenjem, već skromno, kako je to sada moguće. Neka svaki naš rodoljub, bez razlike plemena, hrli na pokion Gundulićevoj sjeni, e da se u hrvatsko kolo okupimo oko spomenika, zajednički podigosmo. Tako je glasio proglas brovačkog odbora od god. 1893. Nadjimo sada u god. 1918. pri tome spomenu, svi rodoljubi skupa dogovorno: kod Gundulićeva lika na Poljani kao i kod Gundulićeve rake u crkvi Male Braće!

Veliki posjed u Primorju na prodaju! Graćki „Tagespost" donosi ovu vijest: „U srpnju prodat će se javnom dražbom u jednom lučkom gradu na austrijskom dijelu Kvarnera, a koji je grad ishodište jedne gorske željeznice, zemljišni posjed od 8000 četvornih hvati. Cijena četvornog hvata ima da iznosi K 100. Žele li krugovi njemačkih interesenata zapriječiti, da ovaj posjed padne u slavenske ruke, preporuča im se, da svrate pažnju posvete ovoj stvari". „Hrvatski Lloyd" dodaje: Upozorujemo na gornje naše novčane krugove, da oni još za vremena poduzmu korake, pogotovo nedavno osnovano Jadransko hotelsko kupališno društvo! Napred za obranu naše djene grudi!

Poboljšica radništvu. „Arbeiterzeitung" piše o posjetu ministra Homanna medju radnicima, gdje im je obećao poboljšicu, te veli: „Podje li tako dalje, naći će ministar Homann radnike ili u bolnici ili u tamnicama".

Politika i cirkus. „Primorske Novine" pišu: U Zagreb je opet došao poznati cirkus Schmidt, koji je lani morao ostaviti Zagreb, jer je njegov „clown" nanio uvredu hrvatskom jeziku. Došao je opet i obećao, da će tu pogriješku ispraviti s toliko stotina kruna, što će ih darovati za siromašnu djecu. No naša omladina navijestila je ozbiljan bojkot i on je morao da seli dalje iz Zagreba. A koliko je još takovih Schmidtova u Hrvatskoj?

Pet sto optuženika u Judenburgu. „Naprej" javlja: U Judenburgu u Štajerskoj je na 5. julija pred tamošnjim sudištem počela rasprava radi nekih izgreda, o kojima svojedobno novine nisu mogle javiti. Zamah tih izgreda možemo predstaviti si po tome, što na optuženičkim klupama sjedi oko 500 osoba.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 23. lipnja 1918. **Broj 1059**

Premetačina.

„Mužik ko bik,
kad u glavu
si kakvu glupost
zabije,
ni kolcem nećeš izbit je!

Nekrasov, „Tko je sretan u Rusiji?"

Jučer smo doživili premetačinu, pravu pravcatu premetačinu, izvršenu po civilnom sudu i po redarstvu. Tražili su i tražili su ali nijesu našli ništa, što je posve razumljivo, jer nije ni bilo ništa. Žalimo samo, što nijesmo imali čast upoznati se sa zastupnikom vojničkog suda, da bi i njega uvjerili o beznemislenosti svlju sumnjičenja i nagadjanja.

Mi se ne srdimo i ne uzrujavamo se. Čitav je dogadjaj učinio na nas dojam tragikomedije, ali u očigled sverazorne zarazne bolesti, ratne psihoze, u tom najnovijem akutnom napadaju bolesti, žalili smo, da nijesmo psihijatri, jer bi bili obogatili naše iskustvo prekrasnim, novim materijalom. Slučaj samo po sebi je fenomenalan. Samo bi ga liječnik mogao motriti hladnokrvno. Mi plačemo nad tužnim ruševinama razuma, otrovanim zagušljivim plinovima sveopće lupoglavosti i iskopanim do korenja krupnim bombama bezsavjesne i bezobrazne neke šovenske žurnalistike. Na razrovanom i rastrovanom tlu tek da uspijeva kopriva. Iz imenovanih ruševina nijesu procvale ruže. Bio je to tuberkulozan cvijetak, koji je niknuo, bila je paralitička ideja, koja je osrećila beznadnu sterilnost detektivskog instinkta.

„Hrvatski List" postao je „Hetzblattom", glasilom za huckanje naroda na narod. Ovaj su si sud stvorili notabene ljudi, koji ne mogu imati pojma o idejama, za koje se bori naš list, jer Bog nije milosrdan sa svakim te mu rado odriče dar učenja tudjeg jednog jezika. Ali da smo pisali jezikom Goethea bio bi rezultat jedan te isti. Jer jedno je govoriti Goetheov jezik, a druga je razumijeti ga. Pošto se nadamo, da će barem ovaj članak postati izvjesnoj gospodi u prevodu pristupačan, saopćujemo im, da je Kant bio najveći njemački filozof i da je taj njemački veleum napisao jednu skromnu ali značajnu raspravu sa naslovom „Ueber den ewigen Frieden". U hrvatskom se „Hetzblattu" tiskalo čitave odlomke iz ove veleznamenite knjige, kako se tiskalo takodjer i odlomke iz Fichteovih „Reden an die deutsche Nation". Ako su ove ideje „hetzerisch" i bune narod, za to neka odgovaraju njemački pisci, kojih se danas u Njemačkoj ne zabranjuje, jer se ih žaliboże ne čita. Ali čovjek, koji imade u sebi poštenja i koji znade da je njegova dužnost, da se njegov život živi, da njegov rad bude čovječanstvu u korist, on neće lakoumno mimoići velikih mislioca, bili oni ove ili one narodnosti. On će graditi na tim solidnim temeljima dalje, ne glede na momentano povjesno raspoloženje. Mi nijesmo krivi, da si naša zvanična politika izabrala mjesto Achillesa Terzita, mjesto velikog naučenjaka i čovjeka Lammascha, žurnalističku nakazu, Friedjunga žalosne uspomene, za svog glasnika i odvjetnika. Mi se ne poistovjećujemo sa bezizraznim franzama imenovanog dopisivača, dakle se ne može ni podudarati sa idejama naših proslavljenih političara, a na to — bilo kojemugod drago ili ne — smo upravo ponosni. Mi smo preuzeli možda ludu idealističku zadaću, da uvjerimo naš narod o potrebi sveopćeg i vječitog mira na svijetu. Nijesmo huckali narod na narod, već smo propovijedali narodnu snošljivost, a lozinka, koja se ći nebrojeno puta opetovala u našem listu, bila jest „tudje poštuj i svojim se diči", uobičajena već rečenica ali puna dubokog značenja.

Mi smo i danas, poslije premetačine, u dubinama svog srca uvjereni, da samo poštenim, otvorenim i iskrenim radom možemo da koristimo i narodu i državi. Jer ako je država sagradjena na trulim moralnim temeljima, srušit će se čitava zgrada, a mi bi pospješili njezino rasulo. Istaknuli smo opetovano katastrofalne posljedice za samu državu i za rat, da se u prošlim i sadašnjim vremenima prešlo na dnevni red preko svake etike, preko svakog poštenja. Naglasili smo, da su prehrambene neprilike, sa kojima se danas mora da bori država, plod nemoralne uprave, se nekreativne naprama pojedinim narodima, kojima se kratile škole, tako te su morali i u poljoprivrednom radu daleko zaostati za produkcijom tudjih zemalja. Ustvrdili smo poznatu činjenicu, da bi sama Ugarska mogla prehraniti čitavu monarkiju i izvažati i Njemačku, a da sebi ne bi prikratila ništa. Ali magnatska i džentrijska oligarhija, koja vlada prema zapovjedi svojih hirova nad vlastitim i nad tudjim narodima u Ugarskoj, onemogućila je svaki napredak pučanstva a poljoprivredna statistička razlika izmedju plodne Ugarske i sterilne Njemačke govori u tom pogledu uvjerljivim jezikom. Došli smo do zaključka, da je sustav kriv, ako danas moramo da gladujemo, dok si stoji tvrdnja, da bi danas morali odustati od boja za provedenje ovih ideja. Jer se baš u dandanašnjim sudbonosnim časovima kuje sudbina za budućnost.

O budućoj vanjskoj konstelaciji zavisi uredjenje unutarnjih prilika.

U vanjskoj se politici držimo načela, da se ne smije nijedan narod i nikakvu državu ponizujućim i bezobzirnim mirom odbiti od sebe i baciti ju u naručaj mržnji. U unutarnjoj se politici borima zato, da se uvede u državi sveopća ravnopravnost federalizacijom države. Ova federalizacija mora gospodarski koristi svim narodima i ne smije im stavljati gospodarskih zapreka, da se ne bi obnovio pluralizam u obliku sadašnjeg dualizma, koji je uperen protiv interesa ovdjašnje državne pole. Narode se ne smije vaspitati u ratobornom i militarističnom duhu. Njihove se energije moraju orijentirati u smjeru općekorisnog, mirnog i plodonosnog rada. To su konkretni predlozi, koje izvodimo iz neumrlih Kantovih teorija i drugih veleumova.

Ali to je boljševištvo! Svaki koji ovako misli, jest boljševik, a posljedica je toga, kad mu se ne može dokazati ništa, da se provede kućna premetačina i da ga se uništi materijalno, da se ne može više boriti za svoju misao i da je brani.

Ne obazirući se na to, što izvjesni ljudi nijesu kadri, da shvate i osjećaju dužnost tog rada i svu veličajnost vječnih ovih ideja, o kojima su sanjali veliki ljudi u dobama, kao što i danas, poplavljenim ljudskom krvi, kad su se, kao što i danas, gubile skupocjene životne energije, što su mogle za malo godina preobraziti svijet, da ih ratna furija nije strpala u jarke i opkope i žrtvovala ih kao bezvrijedan materijal ubojitom stroju ratne tehnike, — smatraju svakoga, koji je usprkos užasu četirih ratnih godina spasio tračak zdravog razuma, boljševikom, jer je laglje ubijati jednom riječju čovjeka, nego li ga opovrgavati. Jer ih je bijeda poštedila, mnijo, da je mišljenje izlišan posao.

Ali ako si boljševik i ako si državi pogibeljan samo radi toga, što ti u duši tinja još osjećaj, da si čovjek, jer čezneš za onim stanjem, koje mora da ovjenča patnju i muku čovječjeg nastojanja, jer želiš, da se svijet preuredi na taj način, da će se kazniti krađju tudjih duša kao što i običnu tatbinu, jer si uvjeren, da će nadoći vrijeme, koje će naći zrijelije ljude i narode, koje će ih zemirati i ujediniti u zajedničkom radu bez razlike staleža, narodnosti i vjeroispovijesti, ako je mač mržnje jači od paome ljubavi, u kojoj neka se preporodi svijet, ako se ovo kanje mora periodički vraćati i tamaniti pokoljenja po pokoljenju te je to zakon ljudskog razvoja, — izvolite gospodo i dovršite svoj rad, započet kućnom premetačinom. Nas nećete razuvjeriti. Volimo nestati, nego li trajno životariti u tom okuženom, po barutu i otrovnim plinovima zaudarajućem ambijentu.

*

Na svršetku nećemo isticati, da se mjera poduzeta protiv našeg zavoda ne da opravdati niti njegovim prošlim niti sadašnjim radom.

Nećemo da obrazložimo i to, kako je i glavni uzrok, radi kojega se provela premetačina, opet jedan onih tisuća slučajeva, koje je doživio i ogorčio naš narod i stvorio mu hiljadama narodnih mučenika. Odviše smo ponositi, e bi se branili pred kojekakvim lakoumnim podvalama.

Kriza.

U Austriji traje unutarnja kriza već čitave mjesece. Izakako se je ministar-predsjednik odrekao suradjivanja Čeha i Jugoslavena u parlamentu, doživio je jedno razočaranje za drugim. Danas je Seidler jedno smilovanja vrijedan čovjek — zalutala barka bez jedra i kormila usred uzburkanog mora. Jugoslavene i Čehe je odbio od sebe svojim njemačko-nacionalističkim ukrepima, Poljake nije pridobio, socijalne demokrate ozlovoljio, Ukrajince uzbunio, Weisskirchnera i kršćansko-socijalne zastupnike ogorčio. Konačno je došao glad, kao zadnja, ali najoporbenija stranka, a Seidler ne zna više kamo bi se zaklonio pred tolikim protivnicima. Preostaje mu jedino uzmak i ostavka.

Ali bilo bi krivo, činiti Seidlera odgovornim za glad i za ostale neprilike. Seidler je bio čitavo doba svog ministrovanja vječita žrtva ministra vanjskih posala. Nekog lijepog se dana prohtjelo gospodinu Czerninu, da prozbori pred bečkim gradskim vijećnicima. Progovorio je, a čitav govor kao da je smjerao na Seidlera, koji se je sveudilj iskopavao iz jedne jame, da zapadne u drugu. Loše vodjena vanjska politika dovela je ministra-predsjednika do raskršća, na kojem se mora odlučiti ili za Petra ili za Pavla. Odlučio se za Petra, to jest za njemački imperijalizam, aneksionizam i militarizam i nagovijestio Austriji novi kurz. Zaplovila državna, trošna barka novim smjerom; smjesto je rezala neprijateljske valove, odolijevala jugoslavenskim i češkim olujama. Ali oluja je sve više rasla, i danas luta barka sa kormilarom, ali bez kormila usred uzburkanog mora.

Ovo lutanje bilo bi našem pučanstvu dosta sporedno pitanje, da se nije skrčio obrok kruha u Austriji na polovicu. Ali glad je jači gazda od njemačkih nacijonalaca i ne da se utješiti kao što njemačke skromne želje okruživanjem kotara i kotarića i progonjanjem Jugoslavena. Ovaj je vukodlak zajašio čitavu masu radništva, a s takvim bijesom na ramenima Bog zna kamo i kuda će se zaletjeti.

Misli Seidler i misli, ali ništa ne smišlja. Socijalni demokrati kažu, da je Njemačka kriva, drugi, da su Madžari; nema nikoga osim vlade, koji bi ustvrdio, da je Ukrajina kriva. Ali krivo je samo jedno: Nesposobnost naše službene zvaničke politike, potpuna, neopisiva nesposobnost i jalovost naših diplomata. Sada se osvećuje žaliboże na našoj državi onaj sudbonosni korak u Brestu Litovskom, s kojim si je Njemačka stekla i ozemlja i hrane, a Austrija niti ozemlja niti hrane. 300.000 austro-ugarskih i njemačkih vojnika prave već tamo mjesece i mjesece red. A regbi, da nered danomice raste. Iscrzle su i zadnje nade, da ćemo nešto dobiti iz Ukrajine, što u ostalom nije bilo tajno hladnokrvnom motriocu već od prvog dana. Mi smo opetovano istaknuli, da se okupacijom može samo povećati anarhiju, izazvati otpor pučanstva i uništiti zalihe žita u zemlji. To se i desilo i dešava se još.

Grof Czernin je medjutim iza svojih slavnih čina i još slavnijih govora odmaglio. Nestalo ga sa površine. Ali ostale su posljedice. A jedna je tih posljedica — poljačko pitanje. Njegov nasljednik, barun Burian, otputovao je u Berlin, da izvede staru austrijsku namisao o ujedinjenju kraljevine Poljske sa Galicijom. U Berlinu su ga veoma nemilo dočekali. Kühlmann i Hertling ne žele, da se ova zemlja spoji s Austrijom i zatvori Njemačkoj put na istok! Ali ipak, vele njemački nacijonalci, veli Tisza, da se savez mora produbiti, mora proširiti i upotpuniti. Nije se Njemačka doduše držala prehrambenog ugovora i poslije demonstracija i izgreda u Beču ćemo dobiti tekar trećinu od minimalne količine žita, na čiju se dobavu Njemačka obvezala. Ali ipak!

I baš sada potjerao je vihor Seidlerovu barku bez jedra i kormila na uztalasanom moru u stisku, medju Scilu i Karibdu. U čudnovatoj obmani drži Seidler, da je hreštanje „Wacht am Rhein" zamamljivo pjevanje sirena.

Austrijska je politika postala zanimivim kinematografom sa jednim jedinim filmom sa naslovom „Kriza". Ova kriza ima bezbroj činova i svi su jednako zanimivi i zabavni. To je najuspjelija lakrdija, što se uopće uprizorila tečajem svjetskog rata.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Žestina bojeva na Piavi je jučer popustila. Gdjegod su Talijani ponovili svoje navale, kao u pojedinim odsječcima Montella i zapadno od San Dona, bili su kao i prije suzbiti uz velike gubitke. Medju 15. i 20. t. mj. izgubio je neprijatelj uslijed naših ljetala i uslijed obrane sa zemlje 42 ljetala. Osim toga je on izgubio 4 privezana balona. Broj je zarobljenika poskočio na 40000. Medju ovima bijaše i nekoliko češko-slovačkih legijonara, protiv kojih je po zakonu odmah primijenjeno postupanje prijekog suda. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Medju Arrasom i Albertom trajali su žestoki neprijateljski udarci jučer do jutra dalje. Svršila su potpunim neuspjehom po neprijatelja. Sa obiju strana Scarpe, kod Boiry-Bequerellea, Hebuternea, kod Hamela i u šumi Avely bili su engleski odjeli djelomice suzbiti u ogorčenim bojevima iz bliza. I na ostaloj fronti su Englezi više puta uzaludno tjerali naprijed izvidnička odjeljenja. Kod odbijanja neprijatelja i kod dvaju udaraca južno od Somme učinismo zarobljenika. Neprijateljska ljetalačka navala na Brügge prouzročila je medju pučanstvom gubitaka. — Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: Jugozapadno od Noyona opetovao je neprijatelj sa jakim odjeljenjima svoje uzaludne navale južno od Vandelicourta. Medju Oiseom i Marneom živahna djelatnost neprijatelja. Više puta poudzeti izvidnički sunci Francuza ostadoše bez uspjeha. Djelomične navale Francuza i Amerikanaca sjeverozapadno od Chateau-Thierry bijahu krvavo suzbite.

Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 21. lipnja popodne: Francuzi su poboljšali svoje položaje sjeverno od Faverolles i u području južno od gornjeg toka Vesle. Od prilike 20 zarobljenika ostalo je u francuskim rukama. Inače je noć prošla mirno.

Engleski izvještaj od 21. lipnja u jutro: Tečajem noći dopremili smo kod sunaka i patrulskih sukoba u šumi Aveluy, kod Hebuternes, Boyelles i na obim bregovima Scarpe nekoliko zarobljenika i strojnih pušaka. Nekoliko pokušaja neprijatelja, da nam opet otme područje, koje smo si stekli jučer u jutro sjeverozapadno od Merrisa, bili su suzbijeni uz gubitke za neprijatelja. Inače ništa nova.

*** Ruka za mir otvorena.** Bečki dopisnik „Frankfurter Zeitung" doznaje obzirom na zadnji govor grofa Buriana, da se središnje vlasti ne će dati navesti na novu mirovnu ponudu, koju su protivnici dosad s posmjehom odbijali, no ipak ostaje ruka za mir sad ko i prije otvorena, i samo je stvar antante, da uhvati za nju. Odrekne li se Francuska svojih osvajalačkih ciljeva, može se mir sklopiti u jednom satu, mir, uz koji bi Francuska posvema mirno mogla gledati u svoju budućnost.

*** Španjolska zahtjeva Gibraltar.** U sjednici kongresa od 11. o mj. izjavio je ministar-predsjednik Maura s obzirom na Gibraltarska vrata, da zahtjeva narodna potreba, da postanu španjolska i da se Španjolska mora pripraviti za svoju buduću misiju, da u prikladnom trenutku učini vrijednima svoja prava.

*** Wilson i Austro-Ugarska.** „Journal de Genève" donosi oveći članak o diplomaciji predsjednika Wilsona obzirom na Rusiju, Austriju i Mejiko. U pogledu Austrije se veli: „Što se tiče Austrije, u oba je svijeta javna tajna, da predsjednik Wilson nije odobravao saopćenje pisma kralja Karla. Predsjednik drži, da se rat ne smije produljiti ni za jedan sat previše i da nije neophodno nužno za slavu Ujedinjenih država da mora poraziti austro-ugarske čete na zapadnoj fronti. Gdje su primjenljive diplomatske metode, predsjednik ih voli uvijek upotrebljavati na vojničke metode. Predsjednik, koji je pravi demokrata i protivnik sve inozemne intervencije, nadao se kao u Rusiji, da će se i Austro-Ugarska regenerirati sama od sebe. Držao je, da će Karlo I. htjeti i moći preobraziti svoje carstvo u konferenciju slobodnih i jednakih naroda. Zar se prevario? Mi to još ne znamo, jer se vladaru nije pustilo vremena nit mu se dalo prilike da pruža dokaze. No politika je oportunizam, umjetnost evolucije. Nakon što je kraljevo pismo objelodanjeno bez njegove privole, kao što i bez privole drugih glavnih interesenata, on se prilagodio novim prilikama. Versailleska rezolucija u prilog naroda Austro-Ugarske izričito se poziva na izjavu američke vlade. Imade li u jednoj i u drugoj raznih niansa, to su one jedino u gradaciji i u metodi. Pripravnost predsjednika temelji se na pravom shvaćanju državnika kombinovati prava naroda sa ravnotežjem u Evropi. Ove dvije ideje, ako se približuju, zahtjevaju formalno opstojnost federativne veze između naroda Austro-Ugarske oslobodjenih njemačkog tutorstva. Nitko jošte nezna, kako će biti moguće iznova nadovezati rastrgane veze. Nu predsjednik je Wilson muž, koji bi i to mogao ispuniti i mnogi ljudi dapače i u savezničkim glavnim gradovima računaju glede toga na njega".

*** Novi bugarski kabinet.** Bugarski ured javlja iz Sofije dne 22. t. mj.: Novi kabinet sastavljen je ovako: Ministarsko predsjedništvo i vanjski poslovi: Malinov; unutrašnji poslovi: Taker; financije: Lijapčev; nastava: Kosturkov; pravosudje: Fadenhecht; rat: general Savov; trgovina prof. Danojlov; poljodjeljstvo: Madžarov; javni poslovi: Mušenov; željeznice: prof. Molov.

Iz ugarskog sabora.

Budimpešta, 22. (D. u.) U popodnevnoj sjednici zastupničke kuće govorio je grof Hadik (radna stranka) o prehrambenom pitanju, te je izjavio, da je uvijek bio protiv toga, da se Austriji daju jamstva. On da je uvijek zahtjevao, da onaj, koji zahtjeva pomoć, mora u prvome redu sam nastojati, kako bi si pomogao. Nemoć austrijske vlade prema velikim agrarcima i drugim producentima je uzrok tamošnje nevolje. Žetva u Austriji bila je prošle godine bolja nego u Ugarskoj. — Na to je govorio zast. Palavicini ta je oštrim riječima kritizovao vanjsku politiku grofa Czernina i grofa Buriana. — Ministar-predsjednik dr. Wekerle je nato izjavio, da nije u svakom slučaju odobravao politike grofa Czernina, ali da mora priznati, da je sa stanovišta mirovnih pregovora bila ista uspješna. Zakonska osnova o rumunjskom miru bit će naskoro dostavljena saboru. — Zast. Petö je nato govorio o jučerašnjim radničkim nemirima, te je izrazio želju, neka vlada sa najmanjim postupa veoma ustrpljivo. — Ministar-predsjednik dr. Wekerle je odgovorio, da se pitanje ne smije riješiti od dana na dan, to tim manje, jer je uspostava normalnih odnošaja postala preduvjetom. Kod ovog će preduvjeta ostati vlada i u buduće. Radi se o dobro organizovanom gibanju, koje ide za tim, da povuče za sobom čitavu zemlju. Stoga on izjavlja, da će vlada proti kolovodjama nastupiti najvećom strogosti. Nato je osnova bila primljena u općenitosti i u pojedinostima; od vlade neodobreni predlozi bili su odbiti.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Neue Zürcher Zeitung" javlja iz Petrograda: Prigodom sjednice pučkih komesara u Moskvi stigla su iz Sibira slijedeća saopćenja: Boljševici su u Sibiru srušeni. Interimistička sibirska vlada preuzela je vlast i sazvati će konstituantu, koja ima odlučiti o političkom sastavu Sibira, te koja bi imala objasniti odnošaj Sibira prema Rusiji. Sibirska vlada je pripravna Rusiju opskrbiti hljebom, ali samo pod uvjetom, da vijeće pučkih komesara ne poduzima nikakvih vojničkih mjera protiv Sibira. Protiv toga radiotelegrama obraća se Lenjin pozivom „na sve", u kojem saopćuje, da vijeće pučkih komesara na ovim raspravama glede proturevolucije ne će sudjelovati i da su čete već otposlane prema Sibiru. Lenjin u tom pozivu oštro napada Francuze, te veli, da ruskim imperijalistima ne će uspjeti, da pobjede rusku revoluciju i vladu. U okružjima, koja graniče uz Volgu, Ural i Sibir, odredio je Lenjin mobilizaciju zadnjih pet godišta, u Moskvi pako mobilizaciju topništva i ženjskih četa istih godišta. Svagdje je odredjena oštra paska na pristaše gradjanskih stranaka. Pokonac uvjerava Lenjin, da proturevolucija ne će uspjeti srušiti vijeće pučkih komesara. — Javljaju iz Petrograda: Neposredno iza koraka, što su ga poduzeli zastupnici antante radi češko-slovačkih odjeljenja, pri čem se nije angažovao japanski poklisar, što je upalo u oči, posjetio je dr. Ritzler kao zastupnik njemačkoga poslanstva pučkoga komesara. On je upozorio na to, da češko-slovački ustanak sili na mišljenje, da se na ruskom teritoriju nasuprot ustanova brest-litovskoga ugovora, nalaze antantine čete. Ili je Rusija nemoćna i nije u stanju svojoj dužnosti udovoljiti, radi česa će Njemačka biti prisiljena, poduzeti korake, ili je Rusija tajnim ugovorima vezana na antantu, prema čemu bi ju imala smatrati kao zaraćenu stranku. Pučki komesar Čičerin izjavio je na to, da se češko-slovačka upadica u smislu interesa sovjetske republike imade na humanitaran način urediti. Da li će doći do konflikta nije još sigurno, jer antanta, kao i središnje vlasti cijelo ovo pitanje vrlo oštro napadaju. — „Dilo" javlja: K hetmanu je došla deputacija iz Holma, u kojoj su bili zastupani svi krugovi pučanstva. Izaslanstvo je uručilo molbu, da se holmska zemlja sjedini s Ukrajinom. Hetman je vrlo prijazno primio deputaciju, raspitao se o prilikama u Holmu, pokazao veliko zanimanje za holmsko pitanje i obećao svoju pomoć.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U „Slovencu" se priopćuje dopis iz Trsta, u kojem se ističe, kakav je položaj Slovenaca u Trstu, dok se još Talijani u svojim časopisima tuže, da su potlačeni. U Trstu imadu Talijani gimnaziju, realku, nautičku, trgovačku i obrtnu školu, svu silu gradjanskih i pučkih škola, dok Slovenci nemaju nijedne pučke škole. Položaj Slovenaca naprama Talijanima u Trstu mogao bi se prema tomu usporediti s položajem Čeha naprama Nijemcima u Beču, uz razliku, što je zaledje Beča njemačko, dok je bliža i dalja okolica Trsta posvema slovenska. — Kranjski su se Nijemci išli tužiti caru, da je tobože njemačka narodnost u Kranjskoj u opasnosti. Bijahu to glavno kočevski Nijemci. Kako se pak ponašaju Nijemci u Kranjskoj, svjedoči lijepo ovo: Učiteljica Terezija Corelj iz Borovca opominjala je svoje učenike, da zaboga ne potpisuju deklaracije, te im govorila: „Bude li Vas koji nagovarao, da se upišete medju Slovence, ne smijete toga učiniti. Mi ćemo ostati Kočevari. Upišete li se Kočevari medju Slovence, još ne će biti konac rata. Tako se govori u Kranjskoj, gdje imade 4 posto Nijemaca! Istodobno priopćuje „Slovenec" izjavu slovenskog svećenstva kočevskog dekanata, koje se cijelim srcem pridružuje u ime svoje i svih Slovenaca tog dekanata, jugoslavenskoj deklaraciji. Slovenski svećenici pozivljaju svoje njemačke drugove, nek budu pravedni, jer ipak je previše zahtjevati, da 4 posto pučanstva što ga tvore Nijemci u Kranjskoj, vlada, a 96 posto Slovenaca da robuje. — Iz Štajerske se saopćuje, da će počavši jučerašnjim danom bacati zrakoplovci agitacijone letake za 8. ratni zajam. Uvjereni smo, da će ti letaci biti i u slovenskom jeziku. Za naše škole ih nije briga, našeg jezika sjećaju se jedino pri ratnim zajmovima.

*

Iz češkoga svijeta. Dne 28. do 30. o. mj. imala se u Pragu održavati velika glavna skupština najveće češke sjedinjene stranke „Češke državnopravne demokracije". Medjutim je redarstveno ravnateljstvo u Pragu tu skupštinu zabranilo, navevši ove razloge: „S obzirom na okolnosti, da je češka državnopravna demokracija na istaknuti način sudjelovala — djelomično kao priredjivateljica, djelomično kao vodeća organizacija — pri protudržavnim iskazima u posljednje vrijeme, daje smatrajući, da su poduzeća stranke višeput dala uzroka pojavama, opasnima za državu i za uznemirivanje javnog mira i reda, itd. . . ." Zabrana je bila radi neprisuća predsjednika stranke dr. Kramářa izručena namjesniku dr. Rašinu. Može se smatrati kao pojavu vremena, da je bila zabranjena ta pouzdana i još uz to prva skupština „češke državnopravne demokracije". Udarac je namijenjen opet kao i pri obustavi „Národní listy" cijelom češkom narodu, kojega se namjerava razdvojiti, prisilivši na mučanje njegovu najjaču organizaciju, dok se ostalim strankama dozvoljavaju skupštine. — Po češkim pokrajinama još se uvijek priredjuju veoma posjećene skupštine, na kojima se protestuje proti razcjepkanju čeških zemalja. — Pred neko vrijeme priopćio je u madžarskom listu „Pesti Hirlap" štopski liječnik dr. Detre članak, u kojem niječe sudjelovanje Slovaka u českoslovačkoj brigadi, te zahtjeva, da se ta brigada nazivlje samo „češka". Na njegov članak odgovara u listu neki Madžar, koji je tamo bio, te se upravo povratio iz ruskog zarobljeništva. Piše u istom listu, koliko je pretrpio i iskusio tamo od Čehoslovaka. I brigada da se službeno nazivlje čeŝkoslovačka, no ne znači to, da služe u toj brigadi samo Česi i Slovaci; imade u njoj i mnogo Srba, Rusina i uopće Slavena, koji nisu imali svoje vlastite brigade. U Kijevu i okolici bilo je 16 pukovnija te brigade, a medju njima bijaše i mnogo Slovaka. Kako se u brigadu rekrutiralo? U tabor zarobljenika došla bi 2—3 časnika, Čeha, u ruskoj uniformi. Sakupili bi slavensku momčad i razdijelili novac. Onda je odlazilo glavno: Štrcali bi u njih izdajničke ideje tako dugo, dok se ne bi dobrovoljno prijavili u brigadu. No čudno je, piše taj plemeniti Madžar, da se neprestano govori samo o Česima i Slovacima, a Rumunja da se niko ne sjeća, dok su ta naša braća bili upravo takvi lopovi, kao i oni drugi. Osim ovih imali su i Talijani svoje posebne bataljune, a da se ni Nijemci ne bi smjeli potužiti, bilo je i Nijemaca iz Alzacije i Lorene, koji su zaboravili na „Deutschland, Deutschland über alles" — i navukli na sebe rusku munturu. Naravno, da su glavnu riječ u brigadi imali Česi. Ovi ne samo da su išli na frontu, nego bila je njima povjerena i policajna služba, n. pr. u Kijevu. Česi su pokušali izazvati sličan pokret i kod Madžara, ustanovili su također madžarski list, no nije im uspjelo. Tako piše Madžar o Česima i završava svoj dopis uzdahom, da su Česi, koji su tamo toliko zla počinili, — na žalost — i ovdje tako velika gospoda, kakva bijahu tamo.

Domaće vijesti.

Narodni blagdan.

Kako je već u novinama objavljeno, odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih žena za siročad zajedno s Družbom sv. Cirila i Metoda za Istru i akademskom omladinom sveučilišta u Zagrebu izdao je poziv za proslavu ovogodišnjeg narodnog blagdana. Onome pozivu ne treba tumača. Narod svijestan svoje dužnosti razumijet će, što se od njega traži, pa će na dan naših svetih apostola pružiti pomoćnicu ruku, da od žvala najstrašnije smrti spase našu milu uzdanicu, djecu našu. To će svak učiniti, jer — kako je to lijepo netko napomenuo — „svaki od nas, koji ne učini za našu djecu sve što može, i u ime Isusovo i u ime ljubavi za narod, svaki taj nosi lažnu obrazinu na licu svome. Na kušnji smo jedamput svi, a bez izgovora. A narod će nam suditi po djelima našim".

U mirno doba, u našem se je Hrvatskom Primorju, na otocima i u Istri dan svetih slavenskih apostola slavio kao pravi narodni dan. Danas, u ovo ratno vrijeme, narodni će ljudi u svakom kraju odrediti, na kakav će izvanjski način proslaviti taj blagdan. Znamo, da će se, obzirom na današnje teške prilike koješta izostaviti, ali jedno treba da se izvrši u svakom gradu, u svakom selu, u svakoj poštenoj narodnoj kući: u dan svetih apostola Cirila i Metoda treba da svatko položi svoj doprinos u svrhu, da se što bolje pomogne onim tisućama i tisućama naše djece, što ih je crna nevolja izagnala iz rodjenog ognjišta.

Ne treba velikih priprava: u svakom i najmanjem mjestanca nek se nadje nekolicina čestitih ljudi, koji će sabirati prinose za našu djecu. Sakupljeni prilozi nek se tada odpreme izravno Središnjemu odboru za zaštitu porodica mobilizovanih i u ratu poginulih vojnika u Zagrebu, Kipni trg.

Svi na djelo za spas naše djece! Neka nam svima bude u pameti, da svako naše dijete, koje umre od gladi ili njenih posljedica, pada na dušu svakome od nas, koji je mogao odkinuti od usta, a nije htio.

Opatija, u lipnju 1918.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kao što se prije dvije godine priredila izložba ručnoga rada i risarija, tako će se prirediti i ove godine. Izložit će se ručne radnje kandidatkinja hrvatske ženske učiteljske škole te risarije istog zavoda, pa djaka državne gimnazije i privatne slikarske škole. Izložba će se svečano otvoriti u dvorani „Narodnog doma" u nedjelju (23. lipnja) u 11 sati uz koncertiranje djačkog orkestra. Bit će otvorena u nedjelju i od 6—8 sati, a i ostale dane kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i od 11—1. Zatvorit će se u nedjelju (30. lipnja) u 1 sat po podne. —

Ulaznina je pri svečanom otvorenju 2 K, inače 1 K. Nadamo se, da će cijenjeno općinstvo i ovaj puta u velikom broju posjetiti izložbu i time pokazati zanimanje za rad naše mladeži na ovim poljima.

Sa puljske ulice.

Puljska ulica nije bila nikad osobito lijepa, a pogotovo ne u ovo posljednjih tridesetak godina. Možda prije, kad bijaše u stara, dobra vremena Pula samo maleno ribarsko mjestance, izgledaše to mjestance u ubavom morskom pristaništu medju starim ruševinama iz davnih vjekova mnogo privlačivije. Ili čak u doba kulturnih barbara, Rimljana (za razliku od današnje barbarske kulture), imala je po svoj prilici Pula mnogo simpatičnije lice. No što su se više u Pulu dopremale puške i bajonete, topovi od najmanjeg do največeg kalibra, željezo, cement i drugo, što su se Pulom i bližom okolicom počele dizati ove nijeme, tvrde i ukočene palače, djelomično pokrivene zemljom i tratinom, sa svojim hladnim suhim licem, a opkoljene žicom, što je više Pule gubila od svoje prvašnje jednostavnosti i prirodne ljepote a počela da se umjetno kiti, što su se više u Pulu doseljivale velike tudje grdosije — strojevi — a druge isto tako velike a ne manje nelijepe grdosije — dimnjaci, počele se dizati u Puli, postala je Pula iz ribarskog mjestanca najprije mala varoš, pa grad, dok se nije napokon razvila u današnju mješavinu nečega, što nas plaši, a ujedno drži pritisnute k zidu, zaustavljajući nam dah. No u posljednje četiri ratne godine, postalo je sve ono, što stvara puljsku ulicu, naime ulice, uličice, trgovine, život na ulici, pa i same kuće, polja, drvoredi, sve je to postalo ne samo ne lijepo, već upravo nesnosno, ružno. Uniforma do uniforme, suho lice do suhog lica, kost do kosti, nabreknute žile do nabreknutih žila. Cili život, kretanje, takova množina ljudi, lijepa odijela, a sve zajedno — pustoš. A ni ona privlačiva Šijana, koja je nekada bila središtem svega, što je u Puli bilo veseloga i bezbrižnoga, puna mnogih intimnih uspomena, nije više ni u nedjelje i blagdane onako živa, vesela, puna bezbrižnog života. Priredjuju se doduše i danas u nedjelje u Šijani zabave no osjeća se uvijek, da to nije ono pravo, da to nije plod bezbrižnog raspoloženja, već je sve samo surogat. Surogat nisu brige, nevolje, bijeda, glad i umiranje. Ostalo je sve surogat: užici, zabave, veselje, zadovoljstvo — sve samo surogat.

Naša narodnost u Puli, običajemo tvrditi, mnogo se razvila i napredovala u ove četiri ratne godine. Da, istina, skrajna je bijeda otvorila mnogim našim ljudima oči i ratne strahote su mnogo djelovale, no naša narodnost u Puli još uvijek ne uživa onih prava, što uživaju druge narodnosti, recimo njemačke, koja je za vrijeme rata dotijekom poznanih i nepoznanih silno narasla. Kaošto svagdje u Austriji, tako se i ovdje u Puli baš u prvom redu, ide na ruku Nijemcima. To je uopće austrijska bolest: njemačkomegalomanija, za koju je teško reći, kako će svršiti, no računamo li, da se klin s klinom izbija, ta će bolest sama na sebi oboliti i njemačkomegalomanija ubit će njemačkomegalomaniju. To će uostalom biti zavisno u mnogočem i od nas. No za našu narodnost još je nešto opasnije, nego li je ta njemačka bolest. Mi smo tu u Puli tako rastrešeni, da jedan za drugim ne znamo. Ima nas ovdje mnogo, ima nas svagdje, u gospodskim mensama najmanje. Ima nas nekoliko tisuća, ne zna se da li deset, dvadeset ili i trideset tisuća. O našim se ljudima ne vodi računa. Obećivamo jedan drugome, da će bolje biti, ali naše mišice ne rade, ne nastoje oko toga, da bi to bolje prije došlo.

Imamo i „Narodni Dom“. To je naša hrvatska i jugoslavenska kavana. Konobari se u njoj veoma često mijenjaju. Upoznali smo u malo dana u njoj Gigiu, Hansa i druge. Rekoh da se mijenjaju konobari, no blagajnica (u kavani se veli kasirica) ostaje uvijek na mjestu. Konobari znadu obično više jezika, no slavenskog nijednog. Upitamo li kavanara, kakav li to „peh“ ima sa svojim konobarima, odgovorit će nam: Pa dovoljno da i inkasirati znadu.

Pismo od barba Mate. Mili moji pretelji i poznanci! Ne zamirite, da ni već toliko vrimena bilo čuti beside od mene. Dela san bez počinka. Plivija san žito, ukopa trukinju, kosija san, škropija, ora, a pak znate i sami, kakovega dela je danas. Težaka ne moreš uzeti, nimaš mu ča dati, a prez isti se ne more ni živiti, a kamo li delati. I tako je zapalo sve najviše mene, da nis ima vrimena ni da se po pisku prošetan, ni da u nedilju učinin kakovu bordadu i ulovin kakovu lokardu na panulu, ni da proštijen svaki dan ni „Hrvatski List“, a kamo li još da večer u hladu uzmen u ruke Kačića, kraljevića Marka, ali Marka Marulića, kako se je to prvanja lita delevalo. I tako vrime pasiva, a ja se komoć domislin, da iman napisati čagod za „Hrvatski List“. — Ma tuga ga popala, ki bi mega znati ča ljude intereša danas. Forši vojska? Ma baš! Već po lita drobimo u „Hrvatsken Listu“ za vojsku, provamo i ja, i brace i Franina, ma vajk je jena: vojska je i bogzna, kad će finiti. Jedan govori ovako, drugi onako, svaki bi stija biti učen i on sve znati, ministri se kolju z besidami, naša dica pak s puškami, Jermanik govori, kako on sve dobiva, kako gre naprid, kako su on i Bog dva najveća čovika na svitu. Ma baš mu je lipo bija povida on socijalista u Berlinu, kad je reka: Kralj se fali, da on dobiva. Ma on stoji po 40 do 60 milj uzad fronte, a vojska se tuče — i vojska dobiva. — I svi filožofi, ki drže lipe deškorše, svi, ki se pravdaju za mir i za vojsku, ki misle, da su svu mudrost pozobali, nisu niš drugo, nego malo veći bedaki, nego smo mi, ki nismo bili dalje od piska i od jaza u Raši. U Beču, kako se zna već, dobivaju sad malo manje kruha. Za to je našija u Beču i Budimpešti šjoper, da nikad takov. Samo je i ovi put od male durance. Di će ti goloruk čovik proti velikoj sili, ka oganj riga. — A tote poli nas, vajk po staru. Brace iz Pule mi piše, da je primija niki list iz Štokovci, da si je tamo nika mlada divojčina od dvajset lit uzela jenega od šezdeset. I to, govore, sve radi bogatije. Ma ti je pošten posa. Vrst išće vrst, mlada krv mladu krv, a i u narodnoj pismi se govori: Stari, starče, ni divojka za te! — U Barbanu stešo jena nova: Jenoj, dereško da mi ne zamirite, jako poštenoj divojčini dogodila se je nesrića. Trbuh njoj je počeja resti i resti i Bog bi zna, će li joj se brzo uzdraviti. Govore, da je to od nečiste arije, zašto je brižna morala siditi svo vrime mež vrićami muke, a more biti da se je napuhla radi tega ča je niko zlo oko na nju pogledalo. Dobrih oči je na nju gledalo malo, zašto onen, ki današnji dan na deke dili, će malo ki dobra. Takov je svit. Ki bi danas sve kuntenta. Ma s kin njoj bude bolje, ja ću vam javiti. Pozdravljan sve, a najviše moga bracu i Franinu va bregih, a i svi, ki budu štoili. — U Raši, na rudini pod topolon na vilju Ivanje 4. nesrićnega lita.

Mate Balota.

Dnevne vijesti.

Protiv veleizdaje Slovenaca. „Ostdeutsche Rundschau“ donosi sa njemačkog narodnog sastanka u Beču govor dra. Ferdinanda Egera predsjednika njemačkog narodnog vijeća za Kranjsku o veleizdaji Slovenaca. Polazi od svibanjske deklaracije, koja traži uredjenje južnoslavenske države sa pripojenjem Kranjske i Primorja kao i velikog dijela Koruške i južne Štajerske. Hrvati u većini traže proširenje svojih prava pripojenjem Bosne, Hercegovine i Dalmacije, a Slovenci se u Austriji sve više udaljuju od austrijske državne misli i konačno odustaju od zajednice s dinastijom. Pod vodstvom zastupnika i svećenstva sa knezom-biskupom Jegličem na čelu nastalo je od 30. svibnja silno razdraživanje neukoga naroda sa vrlo sumnjivim sredstvima i riječima. Dr. Korošec je na jednoj najnovijoj skupštini izjavio, da još nije došao sat slobode i podignuća, ali da će uskoro doći; dotle neka svako čuva svoj barut. Ruku o ruku s tim radom teče usporedo i agitacija antante. Sve te okolnosti dovele su do najopasnijih posljedica osobito na vojničkom području, kako to govornik na primjerima pokazuje. Dr. Eger pretresa potpuno odreknuće današnje vlade na vojničkom, političkom i gospodarskom polju. Vlada bi mogla danas, nakon gorkih iskustava imati potpuno povjerenje u Nijemce. Na koncu je iznesao ove zahtjeve alpskih Nijemaca. Sa upravom se i ustavom južno-austrijskih krunovina, gdje stanuje stotine tisuća Nijemaca i gdje je uloženo na milijune njemačkog kapitala ne smije po volji drmati. Sva se autonomistička nastojanja Slovenaca unutar krunovina imaju najodlučnije ukloniti. Razdioba se na okružja ne može u onim krajevima niti zamisliti, ako se imaju na umu odnošaji naseljenika i gospodarsko i kulturno značenje Nijemaca u onim krajevima, jer zato manjka prva pretpostavka, naime velika upravna područja. Što se tiče ustava pala je jasna izjava, da se o autonomiji i diobi na okružja ne smije u južnim krunovinama niti misliti. Moraju se bezuvjetno odstraniti svi mnogobrojni škodljivi odnosi, što su nastali za vrijeme ovoga rata za nijemstvo. Što se tiče budućnosti zaključio je govornik neka vrijedi rečenica: Austrija će biti njemačka ili je uopće ne će biti. Od parlamenta ne može se ništa očekivati, dok god Nijemci nemaju većine. Ako do te ne dodje izlučenjem Poljaka, to se izborna reforma mora omogućiti tako, da ono pleme, koje je Austriji sačuvalo za vrijeme rata odlučuje o njenoj sudbini i za vrijeme mira.

Seidler ne trpi opozicije. „Arbeiter Zeitung“ donaša: Opozicija nije nikada bila vladi neugodna, ali da se desio slučaj, da vlada traži od opozicije, da ona sama napusti svoje opozicijonalne stanovište, da se odreče isticanja svojih nazora, koji se ne slažu s vladom, na tu je odluku mogla doći jedino djetinjska ćud gospodina viteza Seidlera. Nije nikakvo pretjeravanje, ako mi naglasimo, da gosp. Seidler traži od opozicionalnih stranka, da se odreknu opozicije i tako si olakšuju život. Već Seidlerovo mišljenje, da se prije nego li se sazove parlamenat mora zajamčiti vladi većina, preduslov za sastanak parlamenta, to je ako se pravo pomisli, stvar upravo jedna — strahota. Gdje je ovdje konstitualno — logika? Da vlada nema većine u parlamentu mora odstupiti. Medjutim Seidler posve obratne zaključuje. Ako parlamenat ne da vladi većine, onda on mora odstupiti. Ovakva se besmislica nije nikada dogodila nigdje, pa ni u Austriji. Dogadjalo se prije, da su se pojedine vlade pozivale na silu i poslale parlamenat — kući. Ali i te su vlade imale većine i opravdavale svoja silovita sredstva time, da manjina tjera opstrukciju i smeta većini, koja je sposobna za rad, da radi. Ali ovakav slučaj, da vlada, koja si ne može stvoriti većinu ne priznaje svoju nemoć, nego to smatra razlogom da sruši ustav, to se tek dr. Seidler usudio učiniti. Jer vlada bez parlamenta, nije nikakva ustavna vlada.

Njemačka realna gimnazija u Opatiji. „Tagespost“ dobiva iz Opatije dopis, u kojem se pisac rastapa od milja, što su Nijemci dobili u Opatiji realnu gimnaziju u vrijeme rata, dok to nisu mogli postići za dobe mira. To će omogućiti mnogim familijama, da se nasele na jugu monarkije nakon teških godina rata i da tamo odpočinu, uživaju. Tako će se austrijska Riviera još jače staviti u službu narodne snage. Zato se pozivlje sve ljubitelje austrijskih jadranskih zemalja, da novčano podupru dobroj stvari do pobjede, neka pomažu novčano njemačku gimnaziju u Opatiji. — Tako to biva nama u našoj kući! („Primorske Novine“.)

Utekli vojni zarobljenici. Zapovijed lučkog admiralata br. 173 od 22. o. mj. javlja, da su u noći dne 17. o. mj. utekla četiri ruska vojna zarobljenika, koja bijahu zaposlena u kompaniji ratnih zarobljenika u Veloj Drazi (Val Maggiore). To su: Marudin Nikolaj, zarobljenik br. 275, 44-godišnji, trgovac, srednjeg stasa, modrih očiju i vlasiju, pune brade, zdravih zubiju. Drugi je Kajdalo Timotej, br. 76, 37-godišnji seljak, visok, crnih vlasiju, zgravih zubiju i pune brade. Krakupov Donat Petar, br. 19.758, 29 god., pekar, visoka stasa, sivih očiju, modrih vlasiju, slabih zubiju i pune brade. Blaškov Nikita Feodorov, br. 18, 26 god., seljak, visoka stasa, modrih očiju, male brade, modrih vlasiju i loših zubiju. Prvi je odjeven u ruskoj, a ostala trojica u austrijskoj uniformi. Onaj, koji bi ih uhvatio, neka ih dopremi mornaričkom kopnenom i vodnom uredu.

Pogodnosti pri nabavljanju materijala i poljskog orudja, nepotrebnog za vojsku iza demobilizacije, skopčane s upisivanjem 8. ratnog zajma. Zapovijed lučkog admiralata od 19. lipnja javlja: Prigodom demobilizacije rasprodat će se u obim državama monarkije materijal, koji ne bude više potreban u svrhe vojne uprave. No prodaja ne će uslijediti putem vojne uprave, već će naprotiv biti izručen na uporabu vladama prema uputama zajedničkog odbora za razdiobu. Općenito će se za rasprodaju uzeti u obzir; konji, tegleća marva i kola svake vrsti i to: vozovi, vozići, saone, automobili, bicikli, materijal poljske željeznice zajedno s lokomotivama, opremom i sedlima, brodovi itd.; dalje: poljodjelski strojevi i orudje, industrijalni strojevi, pile, šmrkovi, kuhinjsko i kućno posudje, obrisači, ručnici, pokrivala, tkanine, svila, remenje, kajiši, drvo, kovina, žica, lim, živež i surovine itd. To su predmeti, koji će silno trebati širim krugovima pučanstva, osobito gospodarstvu, i opskrba tim predmetima bit će drugim putem, u vremenu, što će nakon prestanka ratovanja neposredno slijediti, djelomično uopće nemoguća, ili pak jedino uz jako visoke cijene moguća. Prema nekom saopćenju c. kr. ministarstva financija primat će se prigodom rasprodaje spomenutih predmeta za uplatu obligacije 8. ratnog zajma i to i državnog zajma i papiri državne blagajne. Kupci materijala, što će se u Austriji prodavati, koji će uplatiti uplatu u osmom austrijskom ratnom zajmu, imat će prednost pred onima, koji će plaćati u gotovu novcu. Zato je u največem interesu svih onih vojničkih osoba, koji su austrijski državljani i koji reflektiraju na postignuće onih predmeta, kojih ne će iza rata vojna uprava trebati, te će se zato rasprodati, da na sasma neobičan način obilno sudjeluju pri upisivanju 8. ratnog zajma.

„Obiteljska stvar Hohenzollerovaca“. Praški „Venkov“ donosi izvadak iz govora njemačkog nezavisnog socijalnog demokrate Cohna u njemačkom rajhstagu. Cohn je rekao: Majoru Constenu bijaše povjereno, da nadzire mirovni pokret u Budimpešti. Kretao se mnogo u krugovima detektiva, boraca i sličnih ljudi, kojima je povjeravao svoju zadaću, da **potkupi privatnog tajnika grofa Karolyja**. Oglasio se takodjer nekakov čovjek, koji se izdavao za tajnika grofa, i obećavao za 50.000 **maraka i dobar položaj** odati sve tajne. No morao je za to imati notarski ugovor. Major Consten je na to pristao i drugog dana je bio ugovor objavljen u najvažnijem peštanskom listu. Na to je bio izdan njemački dementi, koji veli, da u njemačkoj armadi nema nikakvog majora Constena. To je bilo izričito ispravno, **jer je iz majora u 24 sata postao turski časnik.** (Čujte, čujte!) Dogadjaji u Estonskoj i Litvi u suprotstvu su s mirovnom rezolucijom od 19. lipnja 1917. Njemačku se vojsku upotrebljava za potlačenje revolucije u Rusiji. Bezbrojni su radnici bili bačeni u tamnicu, nu najgore je, da im se kazalo, **da donesu u tamnicu dovoljnu količinu jela**, jer im se hrana ne može zajamčiti. (Čujte, Čujte!) Zaposjednuta pode

ručja postala su grobovima najljepših svojih sinova, koji djelomično od bijele garde, djelomično od zloporabljenih njemačkih vojska bijahu poubijani. (Burni pokliči, predsjednik zove k redu.) Zarobljenici, koji se vraćaju, podvrženi su nasilnom domovinskom podučavanju. K glavnim zadaćama pripada ocijenjivanje zasluga carske kuće i ostalih kneževskih radova za njemački narod. Cini uopće, kao da se ovaj rat smatra za obiteljsku stvar Hohenzollerovaca. „Vilim je napao", glasio je nedavno vojnički izvještaj. Vilim nije napao, već je tisuće vojnika moralo napasti, dok je Vilim boravio 40 ili 60 km iza fronte. Radje mir bez monarhije, nego rat uz monarhiju. („Bravo!" pri nezavisnim socijalistima.) Ministar rata pl. Stein: Hoću da popravim temeljnu zabludu govornika. Kod nas ne vodi rata obitelj, već njemački narod vodi rat pod vodstvom svog cara, rat za svoju eksistenciju. (Smijeh pri socijalnim demokratima.)

Zašto Seidler ne ide? „Slovenec" javlja: Ministar-predsjednik dr. pl. Seidler zaposlio je svoga sina, koji je pred kratko dovršio nauke na sveučilištu u predsjedništvu željezničkog ministarstva, i to odmah u 9. činovnom razredu. Obični smrtnici trebaju, da dodju u 9. činovni razred, preko deset godina.

Ili — ili? Pod tim naslovom donosi gradački socijalno-demokratski list „Arbeiterwille" bilješku kao opasku k odgovoru cara Vilima na čestitku generala Hindenburga. Car je Vilim istaknuo, da se sada bore za gospodstvo na svijetu dva naroda: engleski i njemački. Svoj je govor car Vilim zaključio: „I uslijed toga mi ćemo pobijediti. To ide pobjedi njemačkog svjetovnog nazora". „Arbeiterwille" primjećuje: Mi se iz lako shvatljivih razloga ne možemo upustiti u debatu o karakterizaciji obiju svjetovnih nazora (njemačkog i engleskog) no mogli bismo nabaciti pitanje: Zar se bori i sedam **nenjemačkih** narodnosti u Austriji za **„prusko-njemačko-germanski svjetovni nazor?"** Zar se i Madžari i nemadžarske narodnosti u Ugarskoj bore za pobjedu „njemačkog svjetovnog nazora?" I Turska sa svojim brojnim narodnostima i konfesijama? I slavenski Bugari? (ostalo zaplijenjeno).

Sto kilograma svinjetine žive vage — 5000 kruna. „Bohemia" donosi: Dok je još prije nekoliko nedjelja bilo moguće dobiti kilogram svinjetine za dvanaest do petnaest kruna, sada o tome više ne može biti govora. Svinjetina je potpuno nestala sa tržišta, ali zato nije nestalo i svinja u Austriji. Svinjskog mesa imade dovoljno, ali samo za koga: za maleni broj bogataša. Citavi čopor trgovaca i preprodavaoca obilazi sela i nudi seljacima za kilogram žive vage svinjetine 60 K. Sve se kupuje bez obzira na cijenu, jer u kupatilama i kod zakutnih trgovaca velikih gradova sve se plaća bez obzira šta koštalo. I pored svih izvoznih zabrana, meso se izvaža iz kotara. Ma tko ne bi prodao 100 kg svinjetine za 5000 kruna.

Pregovori madžarsko-hrvatski u Pešti. Hrvatski političari, koji su u utorak prispjeli u Budimpeštu na čelu s banom Antunom pl. Mihalovichem, sastali su se u srijedu prije podne u dvorani ministarskog predsjedništva dra. Wekerlea u zastupničkoj kući na konferenciju, kojoj je pored već spomenutih zastupnika prisustvovao takodjer zastupnik dr. Ivan Paleček. Radi se o izmjeni misli pitanjima, koja su se pretresala već u konferenciji, što se održala prošle sedmice. Konferencija je potrajala do 6 i po sati u večer, a zatim se prekinula. Sutra se vijećanje opet nastavlja. — „Hrvatska Korespondencija" javlja iz Budimpešte: Ministarski je predsjednik dr. Wekerle primio u srijedu u 4 i po sati po podne bana Ant. pl. Mihalovicha hrvatske političare, koji su s njim došli, a u nazočnosti ministra za Hrvatsku dra. Unkelhäusera, s kojim je ministarski predsjednik konferirao o gospodarskim i financijalnim pitanjima, što se tiču Hrvatske. Konferencija je potrajala do 6 i četvrt u večer, pa će se nastaviti u četvrtak u četiri sata po podne.

Filozofija očaja. Nietzsche je podijelio ljude u dva tabora. U jednom su divovi, gospodari, nadljudi, ljudi volje i visokih ciljeva, a u drugom robovi, ljudi, koji jakima služe samo kao sredstvo, krda ljudi. U suglasju s ovom naukom propovijedao je „gospodski moral" u protimbi s kršćanskim moralom, kojega je prozvao „ropskim moralom". Kršćanska ljubav prema bližnjemu, poštivanje tudjega prava, kršćanska smirenost nije se dopadala ovom predstavniku gruboga materijalizma, neotesanoga i mahnitoga imperijalizma, nepoštivanja svake ćudorednosti. Ropstvo najgore vrsti pod jarmom zločinačkoga nemoralnoga apsolutizma bilo je idejalom Nietzscheu. Nietzscheanizam je najgrublja povreda dostojanstva čovječanstva, negacija života, filozofija očaja. Svaki čovjek imade lice okrenuto prema nebu, svaki nosi u grudima srce s čežnjom za srećom. Filozofija, koja za milijune ljudi, za čitave narode kuje lance i lisičine, koja milijune promatra samo kao puko sredstvo nadljudi i nadnaroda, filozofija je biča, a ne sreće čovječanstva. Nietzsche je sin njemačkoga naroda, medju kojim je materijalistička kultura najjače raširena. Rodio se u Röckenu 1844. Otac mu je bio protestatski pastor. Umro je u Weimaru 1900. kao ludjak. Njegov narod podigao mu veličajni spomenik nad grobom. Kao što Schopenhauer, filozof samoubojstva i budističke nirvane, tako je i Nietzsche mnogo utjecao na karakter i kulturni razvitak svoga naroda. On mu je dao novi nazor o svijetu, pred oči mu stavio zadaću, što je imade izvršiti. Prema nietzscheanizmu tumače danas njemački pravnici „samoodredjenje" ne kao samoodredjenje svakoga pojedinoga naroda nego kao samoodredjenje jednoga naroda, koji reprezentira „Uebermenschen", „Willen zur Macht" i „Herreemoral". Darvinovu teoriju selekcije aplicirao je Nietzsche na čovjeka i na narode. Sve ćudoredne principe osniva on na pravu jačega. Ovaj svjetski rat najboljim je dokazom, u kakovo je neobično i nekulturno stanje čovječanstvo bacila materijalistička filosofija. Zemlja je uvijek bila i ostat će dolinom suza, jer je srce čovječje sklono na zlo, jer u čovjeku od poroda bukti plamen strasti, koji treba neprestano gasiti. Jedino kršćanstvo nosi u sebi sve uvjete, koji mogu ublažiti suze na zemlji, učiniti ih zaslužnima, jedino kršćanstvo može čovječju Golgotu pretvoriti u slavno uskrsnuće i dati ljudima mir. Hrvatski je narod duboko prožet kršćanskim načelima. Grubi materijalizam protivi se čitavoj njegovoj psihi. Hrvatski narod nije nikada zastupao načelo prava jačega, nego samo svoje pravo i slobodu, za koju je pripravan da se bori do posljednje kapi krvi. — Ovo moraju dobro imati na pameti naši narodni protivnici, koji nas dan na dan izazivlju i krnje naša prava. Mi ne pristajemo uz Nietzscheovu filosofiju nadčovjeka, gospodskoga morala, nego uz mudrost demokratizma, mira i ljubavi. Uvjereni smo, da ova načela moraju pobijediti. — „Novine".

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Izašao je 22.-23. dvobroj revijalnoga tjednika „Hrv. Njiva" s ovim sadržajem: Književnici za našu djecu. — Juraj Demetrović: Nova ili stara orijentacija? — Vatroslav Bukrimović: Naš spisovni jezik. — Dr. Ljudevit Zimpermann: Hajdučija u Srbiji. — Svećenik: Ženidba katoličkih svećenika. — B. D.: Ratne slike. — Smotra: Sablasne slike iz života naših književnika (Dr. B. Vodnik); Skupština Društva hrv. književnika (Dr. D. P.); intendant hrv. zem. kazališta (Observer); Novo kazalište u Zagrebu (Discobolo) itd. — Listak: Ivo Andrić: Pogrebna pjesma. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36; ovaj dvobroj K 2. — Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica kbr. 8.

„Književni Jug". Izišao je opet kao dvobroj 10. i 11. broj „Knjiž. Juga" sa slijedećim sadržajem: A. Černy: Narodni divadlo u Pragu. A. Tresić-Pavičić: Miris vjekova. Isidora Sekulić: Djakon bogorodičine crkve. Fr. Albrecht: Prorok. Petr. Bezruč: Šleske pjesme. Otokar Bržezina: Mnošt a. Anica Savić: Dante u Apeninu. A. Novačan: Prvi greh. Ivo Andrić: San. V. Ćorović: Utisci iz Praga Z. Milković: Lutanje samoćom. B. Mašić: Trojica. Angjelo Danko: Odmazda. R. Pavlović: Isidor Bajić. Igo Gruden: Iz ciklusa „Slike z Adrije". Zatočenik: Nacijonalna književnost. Kazalište. U pregledu piše N. Bartulović o svečanostima Narodnog divadla, o Bezruču, Bržezini, te o pripovetkama F. Horvat-Kiša, B. Lovrić o glumcima Narodnog divadla, dr. M. Rešetar o prevodima Vojnovića, te dr. L. Thaller, dr. Zdenka Marković, dr. Julka Chlapec-Gjorgjević i M. Kašanin o različitim pojavama i knjigama. — „Književni Jug" izlazi 2 puta mjesečno latinicom, ćirilicom i slovenački, koja evo prati pomnjivo i kulturni život Čeha i ostalih Slavena. — Pretplata na četvrt godine 10 K, a na pola godine 20 K — Adresa: „Književni Jug", Zagreb, Gundulićeva ulica br. 2[illegible]

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, ponedjeljak 24. lipnja 1918. — Broj 1060

Demisija Seidlerovog kabineta.

Brzojavka iz Beča nam javlja, da je na prekjučerašnjem ministarskom vijeću bila zaključena demisija čitavog kabineta. Još se ne zna, da li je car ostavku prihvatio ili ne i kojemu će povjeriti sastav novog ministarstva. — Položaj je nada sve ozbiljan. U Austriji je radništvo uzbunjeno uslijed prehrambenih neprilika, u Ugarskoj je došlo u glavnom gradu do krvavih izgreda, kod kojih je protekla radnička krv. Kršćansko socijalna stranka, koja je od vajkada bila najjači oslon svakoj vladi, odrekla je Seidleru svoje povjerenje te izdala proglas na pučanstvo, koji je bio zabranjen od redarstva. To su značajni znakovi. Kršćansko socijalni demagogi spremali su se u Beču, da se potpunoma priključe njemačkim nacijonalističkim strankama. Svim su sredstvima kušali zavaravati njemački narod preko naše i njegove jedine težnje i jedinog nastojanja — mira. U gradskom vijeću austrijske prijestolnice prihvaćale su se rezolucije protiv Jugoslavije, prosvjedovalo se protiv pravednom boju našega naroda, pravilo se propagandu za različite imperijalističke ratne ciljeve. Ali uzalud. U odlučnom se trenutku pojavila užasna sablast gladi, a kršćansko socijalni su političari okrenuli plašte prema vjetru i eto ih sa prosvjedima radi nestašice hrane. Sva zavratnost njihove političke taktike zrcali se u onim izjavama i prosvjedima uperenima protiv njihovog pouzdanika, koji si nije mogao prati ruke kao Poncij Pilat, jer nije bio samo vikač, već izvršitelj volje vikača.

Za sadašnje kritično stanje prilika u Austriji nose odgovornost ne samo vlada, već svi oni, koji su klicali „hoch" i „heil" odobravanja kod svakog protuzakonitog i nasilničkog čina protiv slavenskih naroda i protiv mira.

Nije Seidler poduzeo sam na svoju ruku atentat na ustavni život države. Njemački nacijonalci bijahu oni, koji ga na to ponukaše, a njemačko kršćanski socijalci bili su time sporazumni. Kreiseinteilungen i persekucije nijesu plod Seidlerove mašte. To su davne želje nekojih pangermanskih ratnih huškača. Za to ne postaje Seidlerova krivnja ništa manja. Naš se sud o Seidleru ne da promijeniti i bit će bolje da u buduće piše samo loše drame, a loše upravljanje države neka prepusti drugima.

I opet se obistinila ona naša stara istina, da se nepravedna stvar ne dade dugo vremena održati uz odvažan nastup svoju poštenih ljudi. I za buduću vladu vrijedi naš stari program priznanja opravdanosti načela mira i samoopredjeljenja naroda. I buduća će ih vlada morat ili priznati ili uklonit se iz političkog poprišta. Mi hoćemo, da monarkija bude savez slobodnih i sretnih naroda, a ne pozorište, na kojem nastupaju zasužnjeni narodi za zabavu vladajućih kasta i naroda kao što u rimsko doba. Nijemcima njihovu, a nama našu slobodu.

Neumoljivi i stalni kao što i prvog dana parlamentarnog zasjedanja, gledamo na novi razvoj političkih prilika u Beču. Ovo ili ono riješenje ne može nas smesti i svesti s odabranog puta. Slabe vlade ne mogu našem narodu više da naškode; ali mogu biti državi na kvar i prouzročiti njezinu propast. Caveant consules.

Reforma učiteljske naobrazbe.

„Slovenski Narod" priopćuje u svom subotnjem broju ovaj velezanimivi dopis iz Beča, koji u cijelosti prenosimo:

Izobražavanje učiteljstva bijaše dosad uredjeno u općem pučko-školskom zakonu od 14. svibnja 1869. djelomično promjenjenom god. 1883. Iza dugotrajnih vijećanja predložila je sad vlada carevinskom vijeću nacrt zakona o izobrazbi učitelja i usposobljenju za poduku na općim pučkim i gradjanskim školama. Evo glavnih novotarija:

Doba nauka raširuje se na 5 godina. Tko hoće da se upiše, mora navršiti 15. godinu. Vladina naredba može da produlji naukovno vrijeme i za tom, slučaju dovoljno je da navrši 14. godinu.

Raširenje naukovnog vremena jest najveća promjena, koju donosi zakon. U Njemačkoj traje odgoj učitelja šest godina i dovrše ga s 20. godinom, u Austriji već s 19. godinom. Produljenje se utemeljuje pomnoženim naukovnim materijalom. Da se odmah sada ne produljuje naukovno vrijeme još više, opravdava se različitošću kulturnog stanja raznih zemalja, koje se u mnogome môraju zadovoljavati bržom pomoću. Vlada može to vrijeme produljiti, kad joj se pričini da su za to dani uvjeti, ali u tom slučaju ne će preći 14. godine, kao uvjet za ustup. U jednom razredu ne smije biti više od 35 učiteljskih kandidata, samo izuzetno može se dozvoliti frekventaciju do 40.

Uvjeti za primanje ostaju većinoma nepromijenjeni. Naukovni materijal raširit će se time, da se imade učiti osim naukovnog jezika još i drugi jezik, somatologija (nauka o tijelu) i higijena (zdravstvo). postat će samostalan predmet za sebe.

Novi obligatan predmet za muške jest poduka u ručnim spretnostima, za ženske osim ručnih radnja, još i poduka o kuhanju i kućanstvu.

Općenita je smotra izobrazba, kakvu dobiju dovršeni srednješkolci, razumije se, s pridodatkom onoga, što zahtjeva zvanje.

Uz praktično vježbanje u vježbaonici, može se učit. kandidate vježbati takodjer na općim pučkim školama, osobito s neizbranim materijalom. Na učiteljištima mora se pitomac upoznati takodjer s podukom za slijepe, za gluhonijeme, za one, koji jecaju i za drugu djecu s manama, no takodjer sa ustrojem dječjih vrtova, institucija za opskrbu mladeži.

Mature se ne mogu polagati nego dvaput.

Naukovno osoblje sastoji se iz ravnatelja, glavnih učitelja (broj ne će biti više ograničen), učitelja za glazbu i tjelovježbu, učitelja vježbaonice i pomoćnih učitelja, katehete su na jednakom stupnju s glavnim učiteljima.

Glavni učitelj može postati iza trogodišnje naukovne prakse: 1. tko je usposobljen uopće za srednje škole, te se pokaže da je uspješno dovršio pedagoški seminar ili 2. tko je položio ispit glavnog učitelja. K tom ispitu pripušta se takodjer učitelje, koji imadu ispit za gradjanske škole i kasnije barem četiri semestra predavanja i vježba u dotičnoj struci ili pak polaske seminara na filozofskom fakultetu (kao izvanredni slušatelji). U tu svrhu mogu učitelji dobiti dopust, a vlada može da postavi uvjet, da moraju suplenta sami plaćati.

Učitelj vježbaonice može postati učitelj sa ispitom osposobljenja iza petgodišnje osobito dobre prakse ili barem iza jednogodišnjeg uspješno dovršenog pedagoškog metodičkog kursa.

Uvadjaju se novi propisi za privatna učiteljišta, koja nek postanu čim više slična javnim učiteljištima. Za prestupke propisa uvadjaju se takodjer novčane kazne. Još posebnim uvjetima mora se podvrći privatna učiteljišta, kojima ministarstvo dade pravo javnosti.

Absolventi učiteljišta neka se prije položenja ispita osposobljenja samo iznimno i samo mimogred upotrebljavaju na jednorazrednicama.

Za položenje ispita osposobljenja za gradjanske škole treba osim trogodišnje prakse još i dovršenje jednogodišnjeg tečaja za gradjanske učitelje. Komisije će od sad biti izabrane samo iz još „viših" glava.

Osobito neprijatan može da postane § 40: „Učitelji s ispitom osposobljenja, koji se iskažu nedostatnima, mogu se od zemaljskog školskog vijeća prisiliti, da polože ispit još jednom. Pokaže li se tamo i poslije ponovnog polaganja ispita nedostatan uspjeh, stara je svjedodžba propala i zavisi od zemaljskog školskog vijeća, hoće li dozvoliti opetovnu službenu uporabu kao provizorne sile ili pak odstranjenje iz učiteljsiva". Taj će paragraf sigurno naletiti na velik otpor, jer može prouzročiti sudbonosne zloporabe.

Definitivni školski vodje (nadučitelji, ravnatelji) mogu postati samo oni, koji polože poseban „ispit za vodje". Dakle još jedan ispit! Tam će pretresati pedagoško-metodičko znanje učitelja i pozna li školske propise, opskrbno školstvo za mladež itd.

Treći odstavak nacrta sadržaje nekoliko novih reforma za daljnju naobrazbu učitelja. Odsad može u svakom kotaru biti više od jedne učiteljske knjižnice. Učiteljske konferencije za pretresivanje pedagoških upravnih pitanja i uvedenje mladih učitelja odsad su obligatne svaki mjesec na dvo- i više razrednicama. Zemaljsko školsko vijeće može propisati učiteljima polazak kurseva. U većim gradovima ustanovit će se pedagoško-metodički kursevi i uz njih još posebni zavodi (učiteljske akademije) za eksperimentalne nauke u pedagogiji i metodici.

Zakon stupa u krijepost sa školskom godinom poslije oglašenja, a nastavni ministar može za posebne zemlje produljiti termin krijeposti najviše za 8 godina.

Reasumirajmo: Produljenje naukovnog vremena na učiteljištima je dobra misao. No ipak će provedenje biti neko vrijeme nemoguće, jer će possilje rata još više manjkati učitelja no li prije. Ali najprije treba urediti pitanje plaće, a onda će tek zvanje primamiti toliko ljudi, da će biti moguće od njih toliko zahtjevati. Sve su druge novotarije upravo neznatne. Naše učiteljstvo imalo bi se baviti kritikom tog nacrta, da zastupnicima podade pravodobno upute glede postupanja.

Dovle „Slovenski Narod". Mi ne možemo, nego da opetujemo: Ne znamo, ne će li i učitelje proći volja, da uče djecu, kako treba poštivati zakone, koji njima samo dužnosti nalažu i čine ih uz to vječitim prosjacima.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Bojevi na Piave bijahu jučer manje žestoki. Samo na južnom krilu naše fronte je popodne neprijatelj opeta započeo svojim protunavalama. Jaka, provali oblaka slična kiša, koja je za prošlih sedmica skoro dnevno padala po čitavoj Mletačkoj i poplavila opsežne dijelove nizine, pomnožila je za čete poteškoće i oskudijevanja. Piave je postao derućom rijekom, koje vode prekidaju na mnogo mjesta promet medju obim briježovima. Tako je samo uz najveće poteškoće moguće dovažati borcima na frontu najpotrebniju municiju i živež. Tim veće priznanje ide hrabre čete, kojih je djelotvorna snaga ostala i u teškom položaju neslomljena. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 23. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na obim stranama Somme potrajala je djelatnost neprijatelja. Noćni napadaj talijanaca kod Morlancourta, izmedju Ancre i Somme, skršio se u našoj paljbi. — Vojna skupina njemačko-prijestolonasljednika: Suzbili smo francuske djelomične navale jugoistočno od Merrisa. Jugozapadno od Reimsa dopremili smo kod kratkog okršaja sa Talijancima 36 zarobljenika. Poručnik je Loewenhardt polučio svoju 28. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 21. lipnja na večer: Sa fronte nema ništa osobita.

•

Engleski ratni izvještaj od 21. lipnja na večer: Kod navale, koju smo proveli tečajem zadnje noći sjeverno od Scarpe, provalile su škotske čete u njemačke opkope, zadale neprijateljskoj opkopnoj posadi teških gubitaka te dopremile nekoliko zarobljenika. Nekoliko zakloništa i više strojnih pušaka bacili smo u zrak.

•

Engleski izvještaj od 22. lipnja prije podne: Tečajem noći dopremili smo nekoliko zarobljenika te smo zadali neprijatelju kod sunaka i patrulskih poduzeća u odsjeku od Villers-Bretonneuxa i Straazega gubitaka. Inače ništa osobita.

*** Kad će antanta pobijediti.** „München-Augsburger Abendszeitung" priopćuje iz Haaga: U „Daily News" privnaje Gardiner, da je vojnička odluka za antantu postala daleko ležeća špekulacija te da je treba napeti sve sile, da se barem zabrani odluka u smislu neprijatelja. Zaprijeći li se zabrani odluka, rat je dobiven, pa makar nismo izvojštili nijedne odlučne bitke. Jer Njemačka će izgubiti rat, ne svlada li nas oružjem. Mi ćemo pak rat dobiti, zapriječimo li takav udarac.

*** Izjave Asquitha i Bonnar Lawa.** Parlamentarni dopisnik „Daily Chronicle" javlja još o jučerašnjoj sjednici donje kuće. Asquith je izrazio mnijenje, da je ratni položaj saveznika ozbiljniji, nego li ikada prije. Bonnar Law razložio je, da se začudio, da se je njegov govor optimistički prosudjivao, premda se sasvim podudarao s Asquithovim izvodima. Mi smo u takovom ozbiljnom položaju, rekao je Bonnar Law, u kakvom se nismo nalazili dosele ni u jednoj fazi ovoga rata. Unatoč tomu je uvjeren, da će saveznici napokon izvojevati pobjedu.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Boljševička službena „Telegrafska agencija" javlja: Radi tehničkih poteškoća za odašiljanje vojske i radi neprestanih napadaja Semenovljevih banda u zapadnoj Sibiriji obustavljeno je napredovanje čehoslovačkih odjela prema Vladivostoku. Protorevolucionarni elementi hoće da iskoriste ovu okolnost, da nahuškaju Čeho-Slovake i pozivlju ih da oružanom silom ustanu protiv sovjetove vlade. Pod utjecajem protorevolucijonarnih agenata Čeho-Slovaci dadoše izraza svom nezadovoljstvu i u kategoričkoj formi zahtjevaju, da im se povisi krušni obrok, da se što pospiješi njihovo odašiljanje u Vladivostok, kao što je bilo ugovoreno. Dne 20. svibnja došlo je u Čeljabinsku do prvog oružanog sudara sa Čeho-Slovacima, kada su oni zaposjeli arsenal i kolodvor i kada su

tom prilikom protjerali lokalne sovjete. Na ovu vijest o dogadjajima u Čeljabinsku zahtijevao je sovjet iz Omska, da se razoružaju svi čeho-slovački odjeli, koji se nalaze u gradu. Na ovaj zahtjev bez predhodne opomene otvore Čeho-Slovaci žestoku vatru i medju ruskim vojnicima bilo je mnogo žrtava. Osim toga oni su uapsili sovjet iz Novo-Nikolajevskaja, izmedju Čeljabinska i Omska zaplijenjen je jedan voz, medju čijim putnicima se nalazio i pučki komesar za prehranu. I on je bio uapšen, ali drugi dan poslije vodjenih pregovora, bio je opet oslobodjen. Poslije njihovog dolaska u Čeljabinsk i sjedinjenja s ostalim odjelima, održaše Čeho-Slovaci u ovom gradu kongres zastupnika svih predstavnika njihovih vojničkih jedinica. Na ovom kongresu odabraše Čeho-Slovaci svoj izvršni odbor, koji je preduzeo u svoje ruke upravu svih češko-slovačkih vojnih odijeljenja. Riješili su, da jedan dio njihove vojske krene u forsiranom maršu prema zapadu u pravcu Jekaterinburga, a drugi istočno. Ali ovo se nije moglo ostvariti, jer su željezničari izvukli željezničke tračnice. Ovaj službeni izvještaj u diametralnoj je opreci sa novinskom viješti, da je tobože Trocki dao nalog da se svaki naoružani Čeho-Slovak na mjestu ubije. Izjava boljševičke telegrafske agencije je dosta pomirljiva i priznaje opravdanost, da se Čeho-Slovaci opreme u Vladivostok, odakle će krenuti na francusku frontu.

Iz slavenskog svijeta.

Česi Jugoslavenima. Draga braćo Jugoslaveni! Na jubilejne svečanosti češkog „Narodnog divadla“ poslaste u zlatni slavenski Prag toliko svojih najboljih sinova, koliko ih naša prijestolnica već dugo nije imala prilike pozdraviti u svojoj sredini. Proslaviste s nama naš narodni blagdan, presrdačno i bratski, i u tim historijskim danima opet se sjedinismo u svetoj prisezi medju sobom tako tijesno i nerazdruživo, da će taj dogadjaj ostati na vječna vremena uklesan u kamenite anale našeg čeŝkoslovačkog naroda. Vaši zastupnici donesoše sa sobom u majčicu Pragu mnogo srdačnih i oduševljenih pozdrava sa svih strana Vaše prostrane domovine, i ti pozdravi nadjošę u našim češkim srcima bratski odjek; Vaši časopisi donesoše tom prilikom toliko krasnih i temeljitih članaka, da smo osjećali, kako u tim svečanim danima bije s nama tisuće i tisuće bratskih srdaca Vašega naroda. Nije nam moguće da se zahvalimo svakome od Vas, koji dodjoste medju nas na našu svečanost i svima Vama, koji se sjećaste doma nas i naših zajedničkih svečanih dana. Pozdravljamo Vas u Vašoj lijepoj domovini, toplo Vam se zahvaljujemo za sve, što nas je tako tijesno spojilo u tim nezaboravnim danima: za Vašu bratsku ljubav, za sve izražaje Vašeg povjerenja prema nama, za Vaše pozdrave i govore, za obećane prisege, da je naš boj Vaš boj i da hoćemo, vjerno, srdačno i nerazdijeljivo svladati sve zaprijeke, koje su nas dijelile, nama na štetu a tudjincima u korist. Vjerujemo, draga braćo, čvrsto u Vašu prisegu, koju ste nam prisegli, za to smo uvjereni, da ćemo zajednički svladati sve zaprijeke, koje nam naš zajednički neprijatelj postavlja na našem putu prema gore. Danas znademo mi i Vi, i duboko vjerujemo da naše vrijeme nije više daleko i da ćemo sigurno postići svoj cilj. — Praga, 10. lipnja 1918. Češko narodno vijeće. — Češki savez u parlamentu. Svečanosni odbor za proslavu „Narodnog divadla“ 1868—1918.

Dalmacija za naše sjedinjenje. U „Narodnom Listu“, što izlazi u Zadru, bijaše priopćen protest zemaljskog odbora kraljevine Dalmacije proti djelomičnom riješenju jugoslavenskog pitanja time, da se odluči o pripadnosti Dalmacije i uredi državopravni položaj Bosne i Hercegovine, koja bi imala pripasti Ugarskoj. Prosvjed je izručio dne 20. o. mj. predsjednik sabora kraljevine Dalmacije, dr. Vicko Ivčević, namjesniku u Zadru. U prosvjedu se veli: Prama ovakovim osnovam Zemaljski odbor kao predstavnik sabora kraljevine Dalmacije i kao tumač narodnih osjećaja i misli smatra se dužnim svečano naglasiti, da se o sudbini kraljevine Dalmacije ne smije stvarati nikakve odluke a da njezino ustavno zastupstvo ne bude saslušano i privolu izjavilo. — Dalje se govori o nastojanju Dalmacije oko sjedinjenja s ostalim jugoslavenskim zemljama, osobito s Hrvatskom i Slavonijom te Bosnom i Hercegovinom. Na koncu se ističe razvoj ideje narodnog jedinstva medju Jugoslavenima, te se završava: Svjetskim dogadjajima zadnjih godina ta se je ideja razvila do dubokoga nepokolebivoga osvjedočenja: Hrvati, Srbi i Slovenci uvidjeli su, da u njihovom ujedinjenju u jednoj državnoj skupini u monarhiji pod žezlom vladara slavne hapsburške kuće leži jamstvo za njihov opstanak i dalnji razvitak. Tako je postala rezolucija od 31. svibnja 1917., koja nosi potpis svijuh hrvatskih, srpskih i slovenskih zastupnika na carevinskom vijeću, a našla je živoga odjeka i u ovoj zemlji, a i odobrenje hrvatskih i srpskih zastupnika na dalmatinskom saboru na sastanku od 13. travnja tek. godine. Ovo bi bio najprikladniji, životnim potrebam naroda i duhu vremena najbolje odgovarajući način riješenja jugoslavenskog pitanja u monarhiji, a mjesto da njezina moć oslabi, ojačao bi ju, jer moć monarhije leži u prvom redu u jakosti i zadovoljstvu njezinih naroda, a koliko vrijedi jugoslavenski narod i zemlje koje on obitava, pokazalo se je u ovom ratu. Osnove, o kojima rek bi, da se raspravlja, mogle bi odgovarati kojekakvim imperijalističkim tendencijama, ali ne odgovaraju opravdanim težnjama jugoslavenskoga naroda i pobudile bi nezadovoljstvo i ogorčenje, kad bi ih se pokušalo provadjati. Ovo se Zemaljski odbor, kao tumač osjećaja naroda ove zemlje i štitnik njezinih interesa, smatra dužnim da priopći Vašoj Preuzvišenosti s molbom, da ovu predstavku, prožetu tradicionalnom vjernošću i iskrenom otvorenošću, izvoli donijeti do previšnjega znanja.

Domaće vijesti.

Pripreme za proslavu narodnog blagdana u punom su jeku i u Hrvatskoj i Slavoniji, a tako isto i u Dalmaciji, u Istri, u Kranjskoj, Primorju, u Bosni i Hercegovini. Upozoravamo sva naša društva i korporacije, kao i sve pojedince, kojima je na srcu ova velika narodna stvar, nek se pobrinu, da narodni blagdan donese što više olakšanje u nevolji naših malih sirota, pa gdje se još nije počelo pripremama, neka se čim prije počne. Sve potrebite upute i informacije mogu se dobiti od „Odbora SHS. žena za siročad“ u Zagrebu, Kipni trg 9 (telefon 12-94), odakle će u najkraće vrijeme biti razaslani proglasi, pisma, sabirni arci i druge tiskanice za olakšanje sabiranja doprinosa. Hiljade i hiljade djece očekuje pomoć i spas. Sabiranje sa sabirnim arcima traje od 1.—8. srpnja, po osobama, koje će biti naročito za to ovlašćene, — a sav novac neka se šalje Prvoj hrvatskoj štedionici u Zagrebu, uz oznaki: Sabrano za siročad, prigodom narodnog blagdane. — O. SHS. ž.

Milodari za naše sred. je škole u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Jer je bio zapriječen prisustvovati sprovodu blagopok. gospodje Ester Milić, polaže dr. Franjo Klarić K 50·—, a mjesto nadgrobnog vijenca, sažaljujuća obitelj Iva Gržinić iz Roča K 50·—. Prigodom izleta na „Lim“ dne 16. o. mj. sakupilo se je u veselom društvu na predlog gospodina Ivana Karlavaris, učitelja iz Rovinjskog sela K 109·—, od kojih je namijenjeno za srednju školu K 54·50, a za „Družbu“ K 54·50. — Dalje polaže gospod. Cvjetko Kukec K 37·—; M. M. K 4·—. Ukupno K 250·—; zadnji iskaz K 59·121·91; sveukupno K 59 371.91. Hvalevrijednim darovateljima budi srdačna hvala! Naprijed u svakoj prigodi za dobrobit naše zapuštene djece!

Kod „Passierschein-Gruppe“ lučkog zapovjedništva bit će uredovni satovi od danas, 24. lipnja unaprijed, od 10 do 11 prije podne.

Dnevne vijesti.

Slovenske čete iz Ljubljane — njemačke i madžarske u Ljubljanu. „Slovenski Narod“ javlja: „Naša gorska streljačka pukovnija odlazi u utorak iz Ljubljane u Enns u Gornjoj Austriji. Enns je maleno mjesto, imade oko 500 stanovnika, u kotarskom poglavarstvu Linc, 280 m nad morem na državnoj željeznici Beč—Linc. Enns je staro mjesto, u blizini je bio rimski Laurecaum. U mjestu je artilerijska vojarna i pivovara. God. 1805. divljao je ovuda bojni vihar medju Francuzima i Austrijancima. Iza odlaska naših momaka dobit ćemo u Ljubljanu carske strijelce iz Tirola. Onda će imati slavenska Ljubljana samo madžarsko i njemačko vojništvo. Našim momcima želimo sve najbolje medju tudjincima i skori povratak“.

Vojni bjegunci u Bosni. „Bosnische Post“ donosi: Po selima i gradovima u Bosni skita se sva sila vojnih bjegunaca i stotine ratnih zarobljenika, osobito ruskih, koji su utekli od posla i sada prosjače i kradu, a ne ustručavaju se ni pljačke ni razbojstva.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Upravo je izašao 24. broj ove tjedne revije sa slijedećim obilatim sadržajem: Nikias: Naša socijalna kriza. — Dr. Dragutin Prohaska: Odjeci mojega školskoga predavanja o Petru Preradoviću: — Prof. Ljudevit Dvorniković: K problemu: Inteligencija i narod. — Prof. Milutin Urbani: Naši boksiti u kemijskoj industriji. — Smotra: Bilješke iz politike, narodnog gospodarstva, književnosti i umjetnosti, muzike, narodne higijene. U listku: Ženska Frangeš: Kako narod živi. — Pojedini brojevi ove revije dobivaju se za cijenu od 1 K u svim knjižarama.

Jókai u izdanju „Zabavne biblioteke. Primili smo „Gospodju s morskim očima“ od madžarskog pisca Mavre Jókaia. Pripovijest je to jednoga borca za slobodu. Zapravo je ovo jedan dio autobiografije autorove, koji se kreće oko godine 1848., pa je zato pun zanimljivih kulturnih i političkih dokumenata. Ban Jelačić opisan je s mnogo simpatije. U tu sliku upleo je pisac pustolovni život jedne svoje prijateljice iz mladih dana. Čista romantika, nakrcana nevjerojatnostima, ali pisana s tolikom živahnošću i zdravim humorom, da čitaoca sasvim općinja. Jókai naime nije opisivao ljude, kako ih je gledao, nego onako, kako ih je htio vidjeti. Njegovi junaci žive nekim posebnim životom; kreću se, osjećaju i misle u okviru onih posebnih položaja, u koje ih je svratila sila pustolovne fabule. A ova pustolovnost godi čitaocu — za promjenu. Cijena K 3·60.

Emerson: Napoleon. Kao 6. svezak nove „Narodne knjižnice“ upravo je izašao ovaj sjajni esej s izvrsnim predgovorom A. G. Matoša. U današnje vrijeme, kad se toliko govori i piše o velikim ljudima — naročito o vojskovodjama — dobro dolazi ova zanimiva studija o Napoleonu kao pretstavniku svoga doba. Cijena 50 filira. Pretplata na 1 kolo „Nar. knjiž.“ (24 sveska) K 11.— Adresa: Narodna knjižnica“, Zagreb, Vojnička ulica 13.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 25. lipnja 1918. Broj 1061.

Protarimo oči!

„Neprijatelj je uckao brata na brata, Hrvata na Srba, kaošto se ucka pas", pisao je u „Novinama" ... rčki biskup dr. Mahnič. I taj je crkveni vladika tumačio dalje, kako su Srbi naša braća, unatoč svojoj pravoslavnoj vjeri i kako moramo da se s njima sprijateljimo i mirnim putem riješimo svoje vjersko pitanje. Tumačio je, kako je nama pravoslavlje najbliže, mnogo bliže svakako, nego li njemački protestantizam, budući da smo Slaveni, te imademo mnogo plemenitiju narav nego li Nijemci, i naša narav ne će nikada postati onako odmjerena, stroga, ledena i surova kaošto je u njemačkog naroda.

A budući da su nama, Jugoslavenima, naime Slovencima, Hrvatima i Srbima usko spojeni interesi, moramo medjusobnom ljubavlju i medjusobnim popuštanjem postići ono, za čim idemo, naime slogu i jedinstvo jugoslavenskog naroda, da možemo onda sagraditi što savršeniju i interesima sviju triju plemena što prikladniju državu — Jugoslaviju.

Na članak dr. Mahniča osvrnula se „Hrv. Njiva" uz nekoliko ispravnih i nekoliko krivih spočitavanja. „Hrv. Njiva" kao napredni list imala je i pravo i dužnost, da se na pisanje hrvatskog biskupa osvrne, ro, koliko bi bilo ispravnije, kad bi se bila osvrnula sa stanovišta, recimo, slovenskih naprednjaka! Nema sumnje da se putevi naprednjaka i klerikalaca razilaze. No ipak je točka, koja danas jedne i druge veže, a to je korist naroda, koju žele, vjerujemo, hrvatski klerikalci oko „Novina" kaošto i hrvatski naprednjaci.

I za čas mora se stranačke bojeve ispustiti s vida, makar još uvijek budno paziti na stranačke interese. Treba s veseljem prihvatiti ruku, koju pruža pošten biskup poštenom interkonfesijonalcu, jer ćemo imati vremena na pretek, da svoje sile okušamo u kulturnom boju i onda, kad budemo slobodni i sigurni, dok je danas glavno da svojih sila ne prosipljemo, već da ih sabiremo marljivo i ustrpljivo.

Budemo li uckali sada liberalce na klerikalce ili obratno, bit će to samo na našu štetu a na korist neprijatelju...

Drugo je pitanje istaknuto od „Hrvatske Njive", naime, glede stopljenja Slovenaca, Hrvata i Srba u jedan narod, u Jugoslavene, u jednu državnu zajednicu s jednim pismom, jednim imenom i jednim književnim jezikom. Nema sumnje, da će to prije ili kasnije i nadoći ili inače — jao nama. No danas to isticati i previše isticati nije glavna stvar. Većina inteligentnih i trijeznih pristaša naše jugoslavenske misli znade, da će se s vremenom sva tri jugoslavenska plemena stopiti u jedno, no za to treba dugog razvoja, izobražavanja mladjih u tom duhu i glavno slobode.

A sloboda i političko sjedinjenje jest danas glavna stvar i glavni cilj za kojim idemo uz sitni rad u narodu. Prepirati se, kakov ćemo ražanj izrezati, iz kojega drva i kakvog oblika i svadjati se za to, dok je zec još u šumi, nije umjesno. Tako isto nije umjesno polagati najveću važnost na jedinstvenost imena, jezika i pisma. Čeh Havliček napisao je malu raspravu o svadjama o pravopisu, no i za nas zlata vrijednu. Rekao je onda, da Česi uopće ne bi smjeli iprepirati se radi pravopisa, puštajući stranom ostali rad. Veli, da nijedan jezik, ni engleski ni francuski nema savršenog pravopisa, a Englezima i Francuzima ipak ne pada na pamet, da se svadjaju radi toga, kaošto ni radi imena. Na koncu veli: Budemo li vodili vječite prepirke o pravopisu, naš će pravopis postati najpravopisniji na svijetu — no doživimo li to!

Havliček je htjeo time istaknuti, kako su prepirke za sitnice u trenutku, kad treba ozbiljnog rada ne samo neumjesne, nego i štetne, pa zato ih treba ostaviti za bolje i prikladnije vrijeme. A ne manje neumjesne i štetne su pri nas danas žestoke prepirke o klerikalizmu i naprednjaštvu, o pismu i pravopisu, imenu i jeziku. Sva će se pitanja riješiti s vremenom i razvojem.

Naša je zadaća danas, da istrijebimo onu oznaku Hrvata, koju Matoš izražava u tri riječi: „Em smo Hrvati", ističući time naš svojeglav mušičav temperamenat, koji je nesposoban za disciplinu. Kako kukavno i nedostojno služismo drugome, kako se pokoravasmo volji tudjinaca, pa da se volji svojoj ne bismo mogli jednom podvrći?

Protarimo oči, obavijene maglom, progledajmo bistro i vedro, upoznajmo se sa zbiljom u njezinoj pravoj slici i — maknimo se, no ne samo u novinskim polemikama, nego i u radu u narodu.

Svaki nek učini što može, nek žrtvuje vremena, snage i materijalnih sredstava, koliko može! Ostanemo li samo pri riječima — opet nismo izvršili ništa.

I ne klerikalci, ni liberalci, ni socijaliste! Svi! I jedni i drugi i treći! Potreban je rad sviju i rad će sviju biti blagoslovljen!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Položaj, nastao uslijed nabujale rijeke i nepogodnog vremena, ponukao nas je, te smo ispraznili Montello i nekoje odsjeke drugih položaja, što smo ih osvojili na desnom brijegu Piave. Zapovijed izdana u tu svrhu već prije četiri dana bila je, unatoč poteškoća, skopčanih sa prelazom rijeke, provedena na način, da je naše kretanje ostalo neprijatelju posve tajno. Više izpražnjenih linija bijahu jučer nišanom jakog talijanskog topničkog djelovanja, koje je mjestimice naraslo do bubnjarske vatre. I neprijateljska je pješadija navalila na opkope, što smo mi ispraznili, ali je bila protjerana po našim dalekometnim baterijama. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Položaj je nepromijenjen. Na Ancrei i na Avrei bila je bojna djelatnost preko dana pojačana. Na večer oživjela je takodjer u drugim odsjecima bojne fronte. Istočno od Badonvillersa provalila su jurišna odijeljenja u francusko-amerikanske opkope, zadala neprijatelju teških gubitka te dopremila 40 zarobljenika. Poručnik je Udet polučio svoju 31. i 32. zračnu pobjedu, nadporučnik Göhring svoju 20. i 21. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 22. lipnja, u 11 sati na na večer: Dan je na čitavoj fronti prošao mirno.

*

Francuski izvještaj od 23. lipnja popodne: Izmedju Montdidiera i Oise proveli su Francuzi više napadaja te su dopremili zarobljenika. Izmedju Marne i Reimsa napali su Nijemci na uzvisinu Bligny. Za hip im je uspjelo dočepati se vrška. Snažnom protunavalom potjerali su talijanski vojnici doskora neprijatelja te uspostavili naš prijašnji položaj. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

*

Engleski izvještaj od 23. lipnja na večer: Nema ništa osobitoga.

*

Talijanski izvještaj od 22. lipnja: Jaki ofenzivni pritisak neprijatelja, koji je na čitavoj fronti bio zaustavljen snažnim otporom i junačkom protuofenzivom naših četa, nije se više obnovio iza večera 20. t. mj. Jučer je neprijatelj poduzeo samo još snažnu navalu u smjeru na Losson, južno od Fossalte, gdje je medjutim bio suzbijen uz krvave gubitke. Njegova žestoka koncentrična paljba na Montello i u predjelu Monte Grappe izazvala je žestoko protudjelovanje naših baterija. Susljedeći pokušaji neprijateljske pješadije, da uznapreduje, bili su zadržani unatoč jakoj potpornoj paljbi neprijateljskog topništva. Kod Cave Zuccherine proširili su naši junački mornari, potpomagani od bersaljera, novom sjajnom akcijom mostobran te su dopremili 150 zarobljenika. Na ostaloj smo fronti mogli malim akcijama uspješno proširiti naše linije te dopremiti novih zarobljenika i novog plijena. Na asiaškoj visoravni prodrlo je naše odijeljenje za jasnog dana smjelo u izloženu postojanku neprijatelja te zarobilo po jednosatnom boju posatku. 10 neprijateljskih lijetala i 3 pripeta balona bili su sastrijeljeni.

*

Izvještaj istočne armije od 22. lipnja: Žestoke su oluje i kiša zadržale djelatnost na čitavoj fronti. U kotaru Raprento (dolina Devoli), na srpskoj fronti, suzbili smo neprijateljska odijeljenja, koja su pustila zarobljenika u našim rukama.

*

Petrogradska brzojavna agentura javlja sa češko-slovačke fronte od 22. t. mj.: Vijeće pučkih komesara dobilo je obavijest iz Jekaterinburga, da su čete sovjeta osvojile iza boja na fronti Sibirija-Ural u smjeru na Uralsk tvornice u Kaslinskaji, 125 vrsta od Jekaterinburga i 160 vrsta od Čeljabinska. Prema tome nalazi se polovica željeznice Jekaterinburg-Celjabinsk u rukama sovjetskih četa. Prema vjerodostojnim vijestima imade u dolini Sojmanake, sjeverozapadno od Celjabinska, sedam odijeljenja Ceho-Slovaka sa tri laka i dva teška topa. Ceho-Slovaci izbjegavaju u glavnom svakom sukobu te sakupljaju svoje sile u kotaru Kočomsku.

* **Car ministru-predsjedniku.** Car je izdao slijedeće najviše ručno pismo: Dragi dr. vitezu Seidler! Vi ste mi podastrijeli u ime čitavog kabineta svoju ostavku, ističajuć, da uz dane okolnosti Moje vlade nije moguće sastaviti većinu u zastupničkoj kući. Pošto je Moja namjera uz nepokolebivo podržavanje odnošaja povjerenja u one stranke, koje su do sad bezuvjetno zastupale državni interes, da ispitam najprije sve mogućnosti, kako bi se javne stvari mogle predbježno riješiti parlamentarnim putem, pridržajem si odluku o Vašoj molbi za ostavku te povjeravam Vama privremeno vodjenje poslova. — Ekartsau, 23. lipnja 1918. Karlo v. r., Seidler v. r.

* **O dr. Seidleru,** ministru-predsjedniku, koji je prekjučer predao svoju ostavku, piše „Arbeiter Zeitung" da sam po sebi nije bio loš čovjek i da je imao srca za radništvo, o čemu su se uvjerili tečajem dviju štrajkova. Da je revnost dostatna za državnika, bio bi ministar-predsjednik Seidler idealan državnik. Ali ministar-predsjednik nije poznavao cijelokupnog austrijskog problema i tako je upravo neshvatljivo, kako je postao iznenada ministar za poljodjelstvo, a kamo li još ministar-predsjednik. Dugo se vremena moglo održati ovo vladanje bez ličnog značenja uslijed milosrdja, što je pobudjivalo. I samom oporbenom je nastojanju bio Seidler odviše neznatan cilj. Ministar je predsjednik dr. Seidler samo onaj neznatni ministrić, koji je postao ministrom, a da sam nije znao kako. List kaže, da se o Seidleru mora reći potpuna istina, jer nije isključeno, da taj čovjek uskrsne iza demisije opet kao feniks. „Arbeiter Zeitung" pita, da li se misli uništiti i srušiti sve ono što bi se dalo jošte spasiti. — List svršava: Shvaćaju li ljudi, što znači sazivanje carevinskog vijeća? To je pitanje, da li uopće imade austrijska država. Sve poteškoće države, sve društvene prilike sile na to, da se sazove parlamenat. Zastupnička je kuća zadnji pojav veze izmedju austrijskih naroda. Izjaviti, da parlamenat nije moguć, znači isto toliko, kao što izreći smrtnu osudu nad državom. Postalo bi doskora jasno, tko će više izgubiti: narod ili država!

* **Pred koncem stavke u Beču.** Nedjeljska „Arbeiter Zeitung" javlja, da je bio postignut privremeni sporazum u pitanju radničkih plaća. Radi toga je radničko vijeće u Beču stvorilo u subotu na večer slijedeću odluku iza duge rasprave: Radničko vijeće uzima na znanje izvještaj o pregovaranjima u komisiji za uredjenje prilika industrijalnog radništva te pozivlje povjerenike, neka sazovu skupštine i neka preporuče radnicima povratak k poslu. Radničko vijeće očekuje, da će daljnja pregovaranja imati isto tako povoljan rezultat za željezničare i državne radnike.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zapornom području oko Engleske bilo je opet potopljeno 16.000 bruto-reg. tona. — Poglavica admiralskog stožera.

* **Četvorni sporazum proti Austro-Ugarskoj.** Grof Reventlow, poznati Svenijemac, piše pod gornjim naslovom u „Deutsche Tageszeitung": Oslabljenje Njemačke jest jedini cilj koalicije. Austro-Ugarsku moralo se štediti dotle, dok se moglo opirati o njezinu težinju za nezavisnošću, a možda se to nije učinilo dovoljno. No Austro-Ugarsku mora se uništiti od onda, kad postade strojem njemačke moći, treba odijeliti od nje slavenske narode, da ne bi postali oružjem u rukama Nijemaca. Tako piše dne 8. lipnja „Journal de Génève", koji je, kako je poznato, iz uvjerenja za četvorni sporazum. Tim je jasno pokazan taj list jezgru sadašnjeg velikog manevra naših neprijatelja za bunjenje Slavena i Poljaka (kao da Poljaci nisu Slaveni! Op. ured.) u Austro-Ugarskoj i upravo ondje, gdje konstatuje, da poljsko pitanje usko suvisi s ostalim slavenskim problemima Austro-Ugarske. Njemačka hoće, veli, kako se to opaža u novom vojničkom savezu s Austro-Ugarskom, da dade Dalmaciju i Bosnu Ugarskoj, a tim bi bili baš Jugoslaveni rastrgani i ugušeni, kaošto i Česi. Žalibože, nije se moglo, veli, zapriječiti raskomadanje Rusije, nije bilo moguće takodjer uzdržati nastavajuće stanje stvari u srednjoj Evropi, a ta je najbolja, otvorena, odlučna i smjela politika u koliko se radi o Austro-Ugarskoj". Slično piše „Temps" od 3. lipnja: „Imademo samo jednu politiku: pobudjivati i podupirati svakog, tko nam pomaže oslabiti neprijatelja. Kažimo slavenskim i latinskim narodnostima Austro-Ugarske: O vašoj se stvari, kao i o našoj, radi pri bitci na zapadnoj fronti, borite se svim sredstvima, da izbacite sa sedla germansku silu. Vaša buduća sloboda upravit će se prema službama, koje iskažete. Tomu programu odgovara, kako je poznato, takodjer postupak sporazuma na cijeloj liniji, a Jugoslavenstvo odgorara, kaošto ne bijaše moguće drukčije očekivati, s oduševljenjem. Washingtonski dopisnik „Timesa" javlja, da je jugoslavenska deputacija ponudila izvanjskom odboru senata armadu od po milijuna ljudi. Za tim ciljem zahtjeva se posebni zakon, koji izuzimlje Jugoslavene u Sjedinjenim državama iz kategorije „neprijateljskih

tudjinaca“. U Washingtonu postavljaju se k tomu naklonjeno i obećavaju si veoma jaki moralni dojam na jugoslavenske vojnike pod austro-ugarskim zastavama, kad bi se na talijanskoj fronti pokazala jugoslavensko-američka divizija“.

*** Iz kraljevine Poljske.** Poljska novinarska agentura javlja iz Varšave: Prigodom otvorenja državnog vijeća odaslao je ministar vanjskih posala barun Burian poljačkom ministru-predsjedniku slijedeću brzojavku: Sastajanje poljačkog državnog vijeća, čije će legislativne radnje biti od velikog zamašaja po budućnost zemlje, ponukalo me, te bi Vašoj preuzvišenosti kao što i članovima zakonodavnih zastupstva izrazio moje pozdrave na uspješnom radu. Početak zasjedanja državnog vijeća znači nov korak u pravcu izgradnje poljačke državnosti, koju nastojim poduprijeti, kako je poznato Vašoj Preuzvišenosti, unatoč poteškoćama, koje su u svezi sa vremenskim prilikama. Ja se pouzdano nadam, te će istodobno sa radom državnog vijeća, koji ide za tim, da iznutra izgradi poljačku državu, i pregovaranja izmedju austro-ugarske i njemačke vlade stvoriti onaj temelj, na kojem će poljački narod sam odlučivati o svojoj budućnost na način, koji će zajamčiti njegovu buduću veličinu i njegov prospjeh. — Stechowski saopćio je sadržaj brzojavke maršalu državnog vijeća Bulawskom.

*** Iz Ukrajine — ništa.** Listovi javljaju, da je dovoz iz Ukrajine onemogućen i radi toga, što u cijelom kraju nemir, ubojstva i otimačine traju i dalje. Dolaze neprestane vijesti o bojevima, i to iz kijevske gubernije. U Poltavi nije moglo biti dosad dovršeno razoružanje pučanstva. U guberniji černilovskoj uzdržava se red pomoću njemačkih i ukrajinskih četa. No u Volinjsku još se uvijek nastavlja u napadanju na veleposjednike u otimačini i ubijanju. „Venkov“.

*** Poljski glas o položaju.** Poljski organ „Czas“ donosi: „Dosadašnja politika poljskoga kluba kolebala je i imala je za posljedicu, da je poljski klub ostao potpuno osamljen. Politika slobodne ruke znači u stvari politiku bez planova. Poljski klub nalazi se pred dva protivurječna puta: jedan je proklamiranje načelne opozicije, koja bi imala za posljedicu zatvaranje parlamenta, vojnički režim i podjelu Galicije. U inostranstvu shvatila bi se ova politika kao ratna izjava centralnim vlastima, a naročito Austro-Ugarskoj. U Parizu i Londonu pozdravili bi ovu odluku najvećim entuziazmom. Drugi put znači izričito priznanje, da jačanje Austro-Ugarske leži u poljskom interesu i da Poljski klub iz ovoga razloga ne smije da pravi nikakvu načelnu opoziciju. Konsekvencija ovoga bila bi proklamiranje jedne taktičke opozicije osoba i naredaba, koje bi se morale odstraniti. Ovo vodi jasnom utvrdjivanju uslova, pod kojim bi Poljaci glasovali za poreze i za državne kredite. Ovaj put omogućuje Poljacima sporazum sa njemačkim strankama, pristupanje kruni i dodir sa Ugarskom. Ovo bi bilo u isto vrijeme i pretpostavka za nastojanje grofa Buriana oko budućega riješenja cjelokupnoga poljskoga pitanja. Izmedju ova dva pitanja mora da bira Poljski klub“. Kao što je poznato, Poljski je klub prekinuo pregovaranje sa Nijemcima, jer su ovi zahtijevali, da Poljski klub osudi „izdajničko držanje Čehoslovaka i Jugoslovena“, a u pravcu Poljskoga kluba najbolje dokazuje izbor njegovoga predsjednika dra. Tertila, koji je član radikalne struje medju Poljacima i koji je učestvovao u majskim praškim proslavama Narodnoga divadla. Njemačke nade nijesu se ispunile i izgleda, da će Poljski klub stupiti u energičnu opoziciju protiv vlade, ili kao zasebna cjelina, ili u društvu sa ostalim Slavenima.

*** Clemenceau** stigao je 23. lipnja u amerikanski glavni stan, gdje je vijećao sa Pershingom i Fochom. Pretresalo se važna vojnička pitanja, kao što i mjere, koje se moraju poduzeti za slijedeći mjesec. U svim je točkama bio postignut sporazum. Na večer povratio se Clemenceau u Paris.

*** „Nek traje rat makar deset godina“.** Reuterov ured javlja iz Londona: Predsjednik ministarstva Australije, Hughes, rekao je u svom govoru u Londonu: „Nek traje rat makar još mjesec ili godinu ili deset godina, moramo čekati. Cijela je država odlučna čvršće nego li ikada prije provesti rat sve do svršetka. Rat podmornica gubi svoje značenje. Triumfiramo na moru. Kao država smo za jedno i preko mora dolaze neprestano brojnije legije Amerićana“.

*** Buduća bugarska vanjska politika.** Brzojavljaju iz Berlina od 24. t. mj.: Prigodom promijene u bugarskom predsjedništvu ministarstva upravio je car Ferdinand caru Vilimu brzojavku, u kojoj ga uvjerava, da imenovanjem Malinova nasljednikom Radoslavova vanjska se politika Bugarske ne mijenja i da će se ova i u buduće kretati po istim kolotečinama, koje su digle Bugarsku i kojom se nada postići božjom pomoći i blagoslovljenim savezom pravedan cilj. Car Vilim istaknuo je u odgovoru velike zasluge Radoslavova za preobrazbu Bugarske i za njemačko-bugarski savez te je dao očituja svojem zadovoljstvu, da se vanjska politika Bugarske ne mijenja uslijed imenovanja Malinova bugarskim ministrom-predsjednikom. Prijateljstvo i politička volja careva su najjača jamstva, da će Bugarska bez obzira na pojedine osobnosti nastaviti put, na kojem kroči, izakako je pristala savezu središnjih vlasti.

*** Snijeg u južnoj Americi.** U Buenos Airesu i u mnogim inim mjestima, gdje nije nikada zapao snijeg, sniježi. To je neobičan prizor, jer je to prvi put, da su krovovi i drva pokriveni bijelom koprenom. Takodjer iz ostalih gradova javlja se, da je zapalo obilno snijega.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Iz Rusije i o Rusiji dolaze i dalje najrazličitije vijesti, pa „Berliner Tageblatt“ naročito naglašuje, da se te vijesti nipošto ne mogu kontrolirati, naročito jer su vijesti, koje dolaze direktno iz Rusije, često bitno različite od onih, koje donosi štampa centralnih vlasti, a koje dolaze izravno od vodećih boljševičkih krugova. Češkoslovački pokret u Rusiji sve se više širi, a boljševička vlada poduzima mjere protiv njega, ali naglašuje, da ne će kažnjavati češkoslovačkih ustaša, i da se već davno bavi planom za riješenje češkoslovačkog pitanja, čim se ustaše odreknu svojih ratničkih akcija. — „Daily News“ doznaje iz New-Yorka: U jednom govoru izjavio je petrogradski povjerenik medjunarodne trgovačke banke, Wourgoft, uvjete, uz koje bi intervencija u Rusiji mogla imati uspjeha. Za Sibiriju potrebita bojna sila morala bi sastojati od najmanje 400.000 Japanaca, 400.000 Kineza i 25.000 Amerikanaca. Njihove ratne akcije odvukle bi odmah sa zapadne fronte 1 ili 2 milijuna Nijemaca. Wourgaft drži mogućim, da bi Njemačka bez te intervencije povratila u svoje redove protiv saveznika dvadeset milijuna Rusa. On misli, da se intervencijona vojska stavi pod zapovjedništvo Roosevelta. „Times“ javlja iz Tokija, da je na skupštini, koju je priredio list „Hoši Šimbun“, govorio belgijski poslanik u Petrogradu Destrée i pozvao Japance, da interveniraju u Rusiji, kako bi srušili vlast sovjeta. Ako se to ne učini, postat će Rusija njemačkom kolonijom. — Berlinski listovi javljaju iz Rotterdama: „Times“ donaša vijesti iz Petrograda, prema kojima se pokret, započet od češkoslovačkih pukovnija, sve više širi i obuhvata sve proturevolucijonarne elemente u Rusiji. Uz Čehoslovake pristaju ne samo monarhisti, koji žele povratak Romanovih, već sve stranke, koje rade na tom, da se sruši vlada boljševika. Čehoslovacima su se pridružile i crne čete, te mnogi seljaci, koji su razočarani revolucijom u Rusiji. Pokret ozbiljno prijeti vladi sovjeta. Nakon što su čehoslovačke čete zauzele Samaru, učinjen je ovaj grad središtem čitavog pokreta, koji se proteže od Volge do Urala. — „Times“ javlja, da Lenjin još uvijek imade poteškoća s češko-slovačkim četama, koje cijene na 150.000 momaka. 60.000 nalaze se u području Dona i Kubana, a ostatak u Sibiriji. Protirevolucijonarski pokret u Kubanu uznemirio je. Ustaše kreću prema Caricinu. U Čeljabinsku su se zarobljenici domogli arsenala i stanice. — Poluslužbena „Izvjestija“ izjavljuju se u članku protiv težnja Rusije bez obzira na njenu nedostatnu pripravu, kao i na to, da pučanstvo nije željno novoga rata. Oni, koji bi htjeli zaplesti Rusiju u novi rat, moraju znati, da će kod ostvarenja svojih osnova naići na očajan otpor revolucijonarne Rusije. Slaba su utjeha za njih fantastički iredentistički socijalisti, koji si umišljaju, da mogu jagumom dići u zrak sovjetsku vladu na taj način, ako raširuju po svijetu glasove o tobožnjem razočaranju narodnih masa nad sovjetskom vladom. Vladu ništa ne može uzdrmati. Ne će se samo milijuni radnika i seljaka javiti u revolucijonarnu legiju, da u krajnoj nuždi brane sovjetska prava, već nigdje ne će mase dopuštati, da se Rusija nahuška na novi rat s Njemačkom. — „Berliner Tageblatt“ donosi iz Kijeva dopis svog posebnog suradnika dra. Lea Lederera o gospodarskom ugovoru izmedju centralnih vlasti i „slobodne“ republike Ukrajine. Po tom ugovoru, sklopljenom 8. travnja, trebala bi Ukrajina do 31. srpnja izvesti centralnim vlastima 180.000 vagona živežne robe. No izvoz je iz Ukrajine upravo vanredno zaostao. Do 26. svibnja izvezlo se je u svemu 5100 vagona, a nadati se je, da će se do 3. srpnja od stare žetve moći još izvesti kojih 20 hiljada vagona žita i šećera. No uzevši u račun i ovih 20.000 vagona, iznositi će izvoz iz Ukrajine samo 12 postotaka ugovorene količine. U daljnjem svom razlaganju dr. Lederer veli, da se je „izmišljotinom“ o krušnom miru htjelo odvratiti gladno pučanstvo centralnih vlasti od neprilika, koje su u tom času bile, te mu prikazivanjem ukrajinske fate morgane olakšati izdržati. Umjetnost državnika i onako sastoji mal'o ne u svim zemljama samo u tome, da se mase kakovim zavaravanjem naroda ponukaju da i dalje uzdrže. Namjeravani se uspjeh zaista i polučio za stanovito vrijeme, no gorko razočaranje ipak nije izostalo.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Kako se nastoji zavarati i izigrati slovenski narod sa strane dr. Šušteršiča i njegovih pristaša i prijatelja, svjedoči i ovaj slučaj. U kranjskom zemaljskom odboru nalaze se tri pristaše dr. Šušteršiča, jedan njemački veleposjednik (grof Barbo) i jedan pristaša Jugoslavenske demokratske stranke (dr. Triller). U neprisutnosti zemaljskog glavara sazvao je kanonik Lampe (poznati iz afere proti biskupu Jegliču) odborsku sjednicu dne 19. o. mj. i predložio je prosvjednu izjavu proti Jugoslavenskom odboru, dotično proti dru. Trumbiću i njegovim ortacima, koje su pred nekoliko dana raširivali u Ljubljani i po Sloveniji francuski ili talijanski avijatičari. No gospodin se Lampe uhvatio sam u zamku, koju je htio postaviti Slovencima, jer kad je dr. Triller predložio neka se istodobno podade izjava za sjedinjenje našeg naroda u smislu svibanjske deklaracije i proglasio, da izjava, koja ne zahtjeva na prvom mjestu pozitivni osnutak jugoslavenske države u smislu svibanjske deklaracije, značila bi samo popuštanje od „obrambene akcije“. On reče, da može glasovati samo za takov predlog, koji bi bio u tom smislu modificiran. Zastupnici Šušteršičeve stranke odgovoriše, da se radi tobože o nekakvoj jednomislećoj izjavi, a da njemački veleposjednik grof Barbo ne bi mogao glasovati za izjavu dra. Trillera. Na to bijaše prihvaćen predlog dr. Lampeja proti glasu dra. Trillera. — „Venkov“ doznaje, da su pozvani službeno svi općinski uredi u Kranjskoj, da zaključe prosvjednu izjavu proti dru. Trumbiću i njegovoj agitaciji. Zaključak ima se stvoriti u roku od 14 dana. — Slovenski listovi proti tomu protestuju, te vele, da najmanje prava prosvjedovati u ime slovenskog naroda imade sigurno njemački veleposjednik i zemaljski kranjski odbor, koji ne predstavlja nikoga, jer u narodu nema zasobo nikoga. — U „Edinosti“ vodi narodni zastupnik na carevinskom vijeću dr. Rybarž polemiku proti dr. Tumi, koji se javlja u „Lavoratoru“ izražujući svoje simpatije za Taljiane Trsta, i to daleko više, nego li za narod, kojemu još danas pripada — za Slovence. Članak dr. Rybarža nosi naslov „Otvorena rijeć“, te se bavi razvitkom i radom Slovenaca u Primorju i Trstu. Navadja sa kakvim su se poteškoćama morali boriti Slovenci, a Slovenci ipak u Trstu napreduju, pokazuju silu života i stvaranja, dok je taljanski elemenat mrtav i trom. Slovenci su u zpomoć Srba i Hrvata ustanovili u Trstu Jadransku banku, koja imade danas preko 20 milijuna imovine, dok Taljiani uza sve svoje bogatstvo nemaju u Trstu ni jedne banke, već životare pomoću njemačko-židovskih banaka. Osim toga imadu Slovenci u rukama „Trgovačko-obrtnu zadrugu“, špediciјsku tvrtku „Balkan“ i mnogo ostalih trgovačkih i obrtnih poduzeća. Slovenske ćiril-metodske škole polazi 2400 djece.

Domaće vijesti.

Roditeljima, koji šalju djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo, da će prvi transport djece krenuti iz Pule u nedjelju dne 30. o. mj. sa popodnevnim vlakom, zato sva djeca, koja odlaze moraju biti prije jednog sata popodne na kolodvoru (staciji). Svako dijete mora da donese sobom legitimaciju, pa bilo ono napisano i na majčinoj ili čigovoj drugoj legitimaciji. Takove se legitimacije neće oduzeti, nego to treba samo kontrole radi.

Vječni mir. To je naslov sjajnog filma, koji će se prikazivati idućeg ponedjeljka u „Politeama Ciscutti“. Ovaj film nije mogao još stići u Pulu, jer se prikazuje sada u Trstu, u kinematografu „Edison“, gdje je svaka predstava rasprodana. Da se omogući čitavom gradjanstvu, da posjeti ove predstave davat će se ovaj film ne u „Kinematografu Leopold“, već u kazalištu, koje je direkcija imenovanog kinematokrafa baš za to iznajmila. Predstavljat će se idućeg ponedjeljka sve do 4. srpnja. Prikazivanje filma trajati će po prilici sat i pol. Daljnja će objašnjenja slijediti.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari J. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, srijeda 26. lipnja 1918. — Broj 1062

Državna kriza.

Njemačko-nacijonalni listovi lažu i klevetaju po svom starom običaju, danas, kad je išao Seidler, više nego li ikada prije. Mi smo tako vični slušati iz njemačko-nacijonalističkih ustiju bijedjenje i klevetanje našega naroda, da bi se čudili, kad bi ovi listovi kazali jedamput samo jednu istinu. Kao da je laž hereditarna bolest pangermana. Poznato jest, da su jedino njemačke gradjanske stranke bile one, koje su se otvoreno izjavile proti parlamentu i za režim po paragrafu 14. Sve ostale stranke u Austriji izrekoše se za saziv parlamenta i baš radi toga, što je Seidler u tom pogledu prianjao uz pangermane, uskratili su mu Poljaci povjerenje i ustali odlučno protiv njega. Da se unatoč svemu tome može ustvrditi, da Jugoslaveni, Česi i Poljaci razbijaju ustav, to je moguće samo kod pangermanske besavjesnosti i duhovnih kvaliteta vjernih čitatelja njihovih glasila.

Medjutim traje uvijek kriza. Demisija ministra-predsjednika Seidlera još nije prihvaćena. I sami Nijemci odrekoše se njegove kandidature, ma da im je po svojim karakterističkim crtama i darovima najbliži i najsavršeniji predstavnik. Svi ozbiljniji novinari naime ističu jednu glavnu crtu Seidlerova karaktera, i to njegovu posvemašnju državničku nesposobnost. Ali o tome nema spora, da takav državnik odgovara najbolje njemačko-nacijonalnim zahtjevima, i da samo takav čovjek može da bude njihov kandidat za mjesto ministra-predsjednika. Ali kud sve se krize ne radi više o vladi, radi se o državnom opstanku i državnoj budućnosti. Seidlerov pangermanski je kurz učinio sve, da onemogući nenjemačkim narodima, a pogotovo nama, Jugoslavenima, život u državi. On je stavio velike dielove našega naroda pred alternativu: Ili postaneš Nijemac te žrtvuješ dobrovoljno svoju narodnost, prava na svoj jezik, na svoju školu i na svoju upravu, ili si veleizdajnik. Kako se od nijednog poštenog čovjeka ne može zahtjevati, da se radovoljno odreče svojih narodnih prava i svojih narodnih osobina, kako se od nijednog pristojnog čovjeka ne može tražiti, da odobrava persekucije i zapostavljenje svoje braće i svog jezika, postali smo svi, koliko nas ima, veleizdajnicima. Tudji kućegazda otkaza nam u vlastitoj kući stan, a pošto mi ne idemo iz njega, udesio je zakone ovako, da nas kazne, jer se osjećamo gospodarima u vlastitom domu.

Shvatili bi ovaj teroristički akt, kad bi mi bili osamljeni i tvorili neznatnu manjinu čitavog pučanstva u Austriji. Ali mi tvorimo većinu. Uz nas ne stoje samo nenjemački narodi Austrije, već i ogromna većina njemačkog radnog naroda, kojemu je dozlogrdilo krvoproliće i vječito izigravanje naroda protiv naroda u korist uskog kruga izrabljivaca, vladine kamarile i kapitalista. Austrijska državna misao, koju su Seidleri i njegovi prijatelji monopolizovali, nije pala s neba, nije nešto, što se državi mora nametnuti. Državna je misao ona, koja je proizašla iz činjeničkih narodnih prilika u državi. Svaka druga državna misao, koja ne odgovara tim realnim prilikama, mora da je državnom ustroju na uštrb, jer protunaravna i mora kao takva da uništava državu.

Mi se više ne nadamo, da je Seidler bio zadnji lakoumni eksperimenat sa državnim opstankom ali upozoravamo našom patrijotskom dužnošću, da upozorimo zajedno sa svim ozbiljnim novinama u Austriji bez razlike narodnosti, da takva igra može da postane kobnom po državu a pogotovo u takvom teškom vremenu. Narodi su u Austriji odviše zreli i politički probudjeni, e bi sami sebe smatrali stadom ovaca, kojom pravi prvi nadošli pastir, što mu drago. Narodi Austrije traže odlučno, da se poštuju njihova prava i da se već jednom svrši vječitim atentatima na njihova prava, na njihov parlamenat. Ustav je osnovka čitavog državnog života u državi. Bez ove baze gube i svi ostali zakoni svoje životne uvjete. — U ova prava dirati to je veleizdaja a bilo bi već i doba, da se ovaj zakon, koji zaštićuje narodna prava, provede i u praktičnom životu. Ne smijemo dopuštati, da u jednoj uredjenoj i civilizovanoj državi čini samovolja pojedinaca red. Mora se onemogućiti nastup novih Friedricha Adlera u obranu konstitucije, jer je to nemoralno. Ali to se može postići jedino time, da se ukloni iz javnog života takodjer svaki pokušaj vladalačke samovolje, jer jedna samovolja imade za posljedicu drugu, a bez Stürgkha ne bi imali ni Adlera.

Poštivanje zakona to je baza čudorednog života u državi. Ali poštivanje zakona je jednako obvezatno za vladu kao što i za narod. Vlada, koja krši opstojeće zakone zaslužuje kaznu kao što svaki zločinac medju narodom, koji zakrivi nešto protiv zakona, ali vlada primjerenu veću kaznu radi demoralizujućeg utjecaja, koji imade svaki prekršaj sa strane onoga, kojemu je povjereno čuvanje i štićenje zakona. Poznato je, da je grijeh svećenika veći negoli običnog vjernika.

U interesu javne morale i zaštite društva od kobnih posljedica njezina propadanja, moramo da odlučno zatražimo konačno ukinuće sadašnjih vladinih sustava, koja ugrožavaju opstanak države.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Jučer je gorska fronta izmedju Asiaga i Piave bila opet pozorištem ljutih bojeva. Neprijatelj je uložio sve sile, da opet osvoji 15. lipnja izgubljene uzvisinske pozicije. Na brdu Val Bello, na Col. Rosso, Asolone, Solarolo i na Monte Pertica trajao je veći dio dana ljuti boj. Talijanci bijahu svuda, na više mjesta protunavalama suzbijeni. Predležeće vijesti opisuju iznad svake hvale uzvišeno držanje kod bojeva sudjelujuće pješadije i topništva te napominjaju osobito pješačke pukovnije 9 (Galicijance), 53 (Hrvate), 114 (Gornje i Niže Austrijce), 120 (Šleze) i bosansko-hercegovačku pukovniju br. 4. U predjelu Montella i južno od njega izvidja neprijatelj oprezno sa ophodnjama sve do Piave. U prostoru San Dona morale su zaštitne čete, koje su branile prelaz rijeke novih dvaju, zadnjih dana suzbiti žestoke navale. Naša su se kretanja mogla provesti i na tom mjestu prema nacrtu i bez gubitaka na ratnom materijalu. Od 15. lipnja izgubio je Talijanac preko 50.000 zarobljenika, od kojih 1100 časnika. Ukupni se gubici neprijatelja, cijeneći najstrože, moraju računati sa 150.000. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Preko dana umjerena topnička paljba postala je u nekojim odsjecima na večer živahnijom. Južno od Scarpe i na zapadnom brijegu Avre dopremili smo zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Iza jakog paljbenog djelovanja napao je neprijatelj sa više satnija na sjevernom brijegu Aisne. Protunavalom, bio je napadaj suzbijen. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Broj zarobljenih Amerikanaca dopremljenih jučer rano od braniborskih i türingških četa istočno od Badonvillersa povisio se na više od 60. — Poručnik je Billik polučio svoju 20. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izvještaj od 24. lipnja u jutro: Noćas smo južno od Meterna izveli manje poduzeće, kod kojega smo usmrtili mnogo Nijemaca i dopremili 50 zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka. Dalje smo tečajem noći zadali neprijatelju napadajima i kod okršaja ophodnja na drugim mjestima fronte gubitaka te dopremili nekoliko zarobljenika.

•

Talijanski izvještaj od 21. lipnja: Jučer je pritisak neprijatelja na Montellu bio trajno jak, ali je bio od naših četa svuda zadržan. Naše su čete poduzele protunavale te preotele neprijatelju izgubljeno ozemlje. Pokušaji neprijatelja, da prodire prema zapadu i jugu, izazvali su živahan boj osobito istočno od linije Casa-Gheller—Bavaria i kod željezničke stanice Nervesa. Brigada Pisa (pukovnije 29 i 30), koja je nastupala divnim poletom, dopremila je preko 400 zarobljenika i velik broj strojnih pušaka. U ostalom otela je neprijatelju 2 naše baterije srednjeg kalibra, koje su ostale neoštećene. Topovi bijahu odmah upotrebljeni protiv neprijatelja. Na Piavi usredotočio se boj u nekojim odsjecima. Zapadno od Candelu suzbili smo glatko neprijateljsku navalu. Dalje na jug, kod Fagora i Zensona, napredovala je naša protuofenziva, koja je započela u noći od 19. na 20. lipnja te nam je pribavila opet položaje, koji su u razmjeru sa njegovim ljutim otporom. Nekoliko stotina zarobljenika ostalo je u našim rukama. U odsjeku zapadno od San Dona kušao je neprijatelj žestoku akciju kod Lossona. Prvi put zadržan našom paljbom, obnovio je četiri puta svoje napadaje, dok nije uslijed vanredno teških gubitaka, što je pretrpio, morao obustaviti navalu pred besprimjernim junaštvom Sardinaca, brigade Sassari (pukovnije 151 i 152) i 2 bataljuna 209. pješačke pukovnije (brigada Bisagno) i 9. bataljuna koturača-bersaljera. Sjeverno od Cortelazze provalili su talijanski bersaljeri, natjecajući se uzajamno u smjelosti, u neprijateljske linije, zarobili 200 momaka te drže osvojeno položaje još sada. U odsjeku Cava-Zuccherine proširili smo naš mostobran. Broj zarobljenika, dopremljenih od početka bitke, iznosi preko 12.000. Unatoč nepogodnom vremenu razviše jučer naši ljetači svoju običnu djelatnost. Prvi put su naši i saveznički ljetači imali na svojoj strani amerikanske ljetače, koji su se natjecali u junaštvu te htjeli sudjelovati u bici, čim su stigli na frontu.

•

Polag Hollandsch Nieuwsbureau opisuju dopisnici engleske štampe na talijanskoj fronti poteškoće, s kojima se imadu boriti Austrijanci, osobito odkada je Talijancima uspjelo postići inicijativu na više mjesta. Talijanci imadu dva nova saveznika: 1. odjeljenje amerikanskih ljetača i 2. nabujalu vodu Piave, koja uništava svaki put Austrijancima mostove, koje grade. Ipak je Austrijancima uspjelo, da sagrade tri mosta, tako te mogu preko njih dovesti pričuve. Topništvo nemaju još na desnom brijegu, te moraju prednje položaje braniti još sa strojnim puškama.

•

Amerikanski izvještaj od 23.: Unatoč otporu neprijatelja popravili smo naše položaje sjeverozapadno od Chateau-Thierrya. U ovom je odsjeku obostrano topništvo bez prekida djelatno. U Vogezama živahna djelatnost ophodnja. Neprijateljski pokušaj navale bio je suzbijen.

* **Ministarska kriza.** Večernje novine iz Beča javljaju od 25 t. mj.: Car je nastavio danas primanje parlamentaraca te je prije podne primio predsjednika gospodske kuće kneza Windischgrätza i vodje triju stranaka gospodske kuće baruna Plenera, baruna Czedlika i princa Lobkovica. Danas prije podne došao je ministar za poljodjelstvo grof Silva-Tarouca u zastupničku kuću, da po nalogu cara pretraži mogućnosti parlamentarnog riješenja krize. Ministar je izjavio izričito, da se neupušta kao homo regius u pregovaranja sa strankama, već da namjerava pretražiti jedino pitanje, da li se ne bi dalo postići riješenje državnih potreba putem kratkog ljetnog zasjedanja parlamenta.

* **Novi porez — 30 milijarda.** Porez na imetak. „Venkov" javlja: U austrijskom političkom društvu imao je prošlih dana zastupnik dr. Steinwender, vječni referent u parlamentu o financijalnom proračunu Austrije, predavanje o porezu na imetak. Njegovi su nazori o tom porezu zanimivi: Dokazuje, da mora porez posegnuti na sav imetak, i da porez mora biti progresivan, to znači, čim veći je imetak, tim veći mora da bude porez. Priznaje, da će biti veoma težak posao s pokretninama, jer se te daju veoma teško oporezovati. Laki posao imat će država s papirnatim novcem. Izdat će jednostavno nov papirnati novac a stari će mijenjati za nov papirnati novac. Iz novčanih dužajmova država će si odbijati stanoviti dio. Dugovi na nekretnine bi će oporezovani tako, da će vlasnik hipoteke morati odstupiti državi njezin stanoviti dio. Državne obligacije bit će oslobodjene biljega. Pri akcijonim društvima i društvima s ograničenim jamstvom bit će izdane nove akcije i dioničarske. Zemljišta i kuće bit će službeno procijenjene, i to prema iznosu (koristi, što daju). Zemljišta za gradnju, lovovi i sve vrste luksurijoznog imetka bit će oporezovane prema tržnoj cijeni. Poduzeća bit će procijenjena prema svojim kapitaliziranim iznosima, i to prema nazoru Steinwendera poljodjelska poduzeća i kuće moraju se kapitalizirati, kao da donose 4 postotaka, ostala poduzeća kao da donose 10 postotaka koristi. Takodjer razni predmeti u kućanstvu, kao namještaj, odijelo, rublje, sagovi i dragocijenosti i predmeti raznih drugih kovina bit će službeno procijenjeni. Tako može porez na imetak iznijeti 30 milijarda. — Medjutim to su još uvijek samo kule u zraku ili samo nazori dra. Steinwendera. Prvi, koji bi se usprotivili provadjanju toga, bili bi baš oni veleposjednici, ratni lihvari i ratni bogataši, koji su danas glavni zagovaratelji rata.

* **Njemačka je posudila.** U prehrambenom odsjeku njemačkog državnog sabora kazao je državni podtajnik Müller o prehrambenim neprilikama u Austriji medju ostalim: Austrija nije za odpomoć iz njene skrajne nužde dobila živeža iz zaliha za prehranu civilnog pučanstva, već je najviše vojno zapovjedništvo dobavilo u dogovoru sa njemačkim prehrambenim uredom Austriji neznatnu količinu žita. Ovo će žito Austrija povratiti, što će uslijediti po svoj prilici doskora, pošto će u Austriji započeti za nekoliko dana žetva. Skučenje krušne racije u Njemačkoj nema s tim nikakova posla.

* **U Solnogradu nema kruha.** „Arbeiterwille" javlja: Od ponedjeljka nema u Solnogradu više kruha. Uzbudjenje medju radništvom sveudilj raste. Konsumno društvo „Vorwärts" dobiva kruh iz

linačkih velikih pekarna. Od nedjelje nalaze se svi brzovozni tereti na ranžirskom kolodvoru. Sva nastojanja, kako bi se dobilo ove pošiljke putem željeznice, ostala su bezuspješna, pošto imade preko 5000 vaguna na ranžirskoj stanici, a krušna se pošiljka nalazi medju ovim vagonima. K skrčenju kruha još ovo ratno zlo!... List dodaje, da postaje danomice sve hegše; ali naše njemačko nacjonalne i krsćansko socijalne „siegfriedlere“ da sve to ne smeta.

* **Česi i — Japs.** „Dresd. N. N.“ donose: Prema poljskoj brzojavnoj agenturi saopću u moskovski listovi, da su pri posredovanju zastupnika sporazuma pri vladi u Moskvi u stvari češko-slovačkih četa sudjelovali engleski, francuski, talijanski i američki konzul, no napadna je bila samo neprisutnost japanskog konzula.

* **Nove republike na Kaukazu.** Delegacija Georgije sa prijašnjim članom dume i šefom sadašnje vlade u Tiflisu, Gegeškorom na čelu, predsjednik delegacije Armenaca, sa predsjednikom narodnog vijeća armenske republike, Abarunianom, na čelu, stigli su prekjučer u Carigrad parobrodom General. Odaslanici tatarske republike Aserbeidžan i republike muslimanskih brdskih naroda Daghestan očekuju se u Carigradu za idućé dane. 21. t. mj. stigao je u Carigrad delegat kazanskih muslimana, linijski poručnik Osman Tukohetov i član sibirskog muslimanskog narodnog vijeća Juzeuf Mužaforom.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Boljševički prikaz prilika u Rusiji. — Novi preobrat. — Čeho-Slovaci će srušiti boljševički režim? — „Nad Vladivostokom vije se češko-slovačka zastava“. — Pobjeda Čeho-Slovaka u južnoj Rusiji. — Očajan proglas boljševika pred padom. — Lenjin traži pomoći u Beču i Berlinu?

Hans Vorst priopćuje u „Berliner Tageblattu“ niz podataka iz službenih ruskih izvora, iz kojih prenosimo slijedeće: „Najvažnija je zadaća ruske vlade boj protiv glada i besposlenosti. Ruska vlada priznaje, da je u tom pogledu položaj još uvijek veoma ozbiljan, da je prehrana u nekojim predjelima Rusije, osobito u velikim gradovima, još uvijek nedostatna i da radi toga raste sveudilj umrljivost medju pučanstvom. Svaka druga bi vlada podlegla tim neprilikama, samo ova vlada neće, pošto je duboko ukorenjena u narodu, pogotovo sada, kad je kroz sedmice bila prisiljena, da dijeli 50 grama brašna na dan po glavi. Ma da puk trpi mnogo uslijed nestašice hrane, vlada je u ugodnom položaju, da ga obavijesti, e nije ona za to odgovorna. U tu je svrhu pred svim otvorila hiljadama poštne i brzojavne sveze te počela dijeliti svoje novine besplatno i u zadnjim selima. Razlozi nestašice hrane ne potiču od toga, što se Ukrajina odcijepila od Rusije. Područje sovjetske republike producira dostatno hrane tako, da je godine 1917. bilo znatnih suviška žita. U sadašnjem je momentu otešćan položaj zbog toga, što je češko-slovačka buna prekinula svezu izmedju Rusije i zapadne Sibirije i što su njemačke čete zaposjele dio željezničkih pruga, koje vode na Balkan. To su najvažniji žitni hambari iz kojih crpi sovjetska republika. Mi smo duboko osvjedočeni, da će češko-slovački ustanak biti doskora potlačen. Položaj u podonskom području i naša sveza sa sjevernim Kaukazom tvore glavne točke pregovaranja sa njemačkom vladom. Na drugoj se strani poboljšao naš položaj. Kako je poznato, prestali smo najgore doba željezničke krize. Sada u ljetnim mjesecima možemo upotrebiti vodene puteve za dovoz žita u sjeverne krajeve. 13. je lipnja izdao Lenjin strogi dekret, koji kaznuje svako zatajivanje žitnih zaliha na ladanju. U mnogo većoj mjeri nego li od kaznenih odredaba očekujemo uspjehe od pozitivnih mjera, što smo poduzeli. Glavni dio tih odredaba sačinjava izmjena tvorničkih proizvoda za žito. Pošto je privatna trgovina bila po čitave mjesece gotovo paralizovana, dok su tvornice nastavile rad, napunile se zalihe tvornica. Ove smo proizvode zaplijenili i sada posjedujemo robe u vrijednosti od 1200 milijuna rubalja, koju ćemo izmjeniti za žito. Izgledi za novu žetvu su veoma povoljni, jer su seljaci obradili u nekojim gubernijama 10 posto zemlje više nego li u prijašnjim godinama. Prehrambena se kriza otešćala po gradovima uslijed besposlenosti radništva. Tome smo otpomogli na način, te smo pogodovali povratku radništva, koje je ratna industrija domamila u gradove, na selo. U tom smo pogledu postigli povoljne rezultate. Statistika, koja obuhvaća 832 tvornice u Petrogradu, ustanavlja, da je 1. siječnja radilo u Petrogradu 400.000 radnika, a 1. travnja ove godine samo još 160.000. Od ostalih 240.000 povratiše se dvije trećine u sela, gdje su bez inoga našli zarade. Daljnje smo uspjehe postigli time, što smo započeli državne radnje u velikom opsegu. Tako se uredjuju u blizini Petrograda na rijekama Volhov i Svirj velike elektrarne, koje pretvaraju vodenu snagu u električnu energiju. Ovo se poduzeće izvadja u takvom opsegu, da će snabdjevati čitav Petrograd s električnom strujom te ga činiti nezavisnim o dopremi ugljena. Kod tog je poduzeća zaposlen velik broj radnika. Radni je nacrt tako uredjen, da će čitav uredjaj biti gotov tek za tri godine. Dalje smo u velikom opsegu započeli radnje oko dovoza vode u takozvanu „Stepu glada“ u Turkestanu, koja obuhvaća 500.000 desjatina. I ovaj će posao trebati više godina, da se dovrši, ali će za to znatno povisiti pamučnu industriju Turkestana. U gubernijama Nižnij-Novgorod, Moskva i osobito u sjevernim gubernijama započeli smo takodjer čitav niz melioracijskih radnja, koje opsižu areal od 1,000.000 desjatina. Pošto se tu radi o manjim, raštrkanim kompleksima, mogu se radnje izvršiti postepeno i brže te će nekoje biti dogotovljene već tečajem ove godine. Za sve ove radnje nije bilo potrebno, da izradimo sve tehničke nacrte. Njihova je potreba bila već odavna poznata u Rusiji i projekti ležali su izgotovljeni već u različitim ministarstvima i osobito po gubernijskim zemstvima. Samo nijesu ni država ni zemstvo nikada namaknuli sredstava, te bi se moglo preći k realizaciji ovih projekata. Što se tiče radničke nezaposlenosti, moramo istaknuti, da smo prihvatili zakon za osjeguravanje radništva proti nezaposlenosti, koji obuhvaća takodjer ladanjsko radništvo. Jasno je, da je trajalo nekoliko mjeseca, dok se ovaj zakon mogao praktički provesti. Ali od mjeseca ožujka može ga se smatrati provedenim i potpore isplaćuju se već sada. Svaki poduzetnik, pa i sama država, plaćaju 4 posto u osjeguravajući fond, za sezonske radnike 5 posto radničke plaće. Radnici sami ne plaćaju ništa. U slučaju besposlenosti dobivaju radnici od 4 dana unaprijed srednju plaću dotične radničke kategorije, ali nikad više od 4 petine njihove prijašnje plaće. Ovim je mjerama uspjelo znatno umanjiti grozote nezaposlenosti radništva. — „Havas“ objavlja slijedeću vijest: „Matin“ doznaje iz Stockholma: Burzev je dobio iz Rusije dobre vijesti. Po zasluzi Čeho-Slovaka približuje se boljševički režim svome koncu. Da ga nijesu Nijemci poduprli, bio bi već srušen. Nova sibirska vlada okuplja sve rodoljube oko sebe. Ona je upravila poziv na saveznike, da stvore novu frontu i da potjeraju Nijemce. List se bavi sa predstojećom intervencijom Japana. Po'ag „Homme Libre“ zaključila je japanska vlada intervenciju. „Petit Journal“ piše: Češko-slovačku vladu u Sibiriji podupire najveći dio pučanstva, koji je protivan boljševičkom režimu. — Vijesti iz Petrograda potvrdjuju — kako javlja — „Tagespost“ iz Helsingforsa, da su češko-slovačke legije u jakosti od 40.000 ljudi prispjele u Vladivostok. Čeho-Slovaci su podignuli sovjetove oblasti sa ureda. U različitim dijelovima grada buktio je težak boj, no koji je kratko trajao. U Vladivostoku vije se češko-slovačka zastava. Poglavica japanske misije, admiral Kato, sazvao je diplomatske zastupnike antante na posebnu konferenciju, koja se obdržavala na nekom brodu. Admiral Kato podao je zastupnicima pouzdane zaključke o mjerama zaključenim od krunskog vijeća u Tokiju. U gradu vlada živahan nemir, budući da se očekuju važni koraci. — U Moskvu stigoše vijesti prema kojima češko-slovački odjeli izvojevaše i u južnoj Rusiji uspjehe nad vojskom boljševika. Više je češko-slovačkih bataljuna stiglo u Stavropol i zaposjelo grad. — Iz Stockholma se javlja, da se ondje smatra neodloživim raspad boljševicizma. — Vlada je vijeća u Petrogradu izdala poziv na uzbunu, u kojem okrivljuje socijalne revolucijonarce i menjševike, da rade zajednički s imperijalistima i češko-slovačkim četama, koje su zauzele Samaru i Omsk. Vlada pozivlje sve na noge, da se opru. — Neka je radnička skupština konačno zaključila generalni štrajk proti sadašnjem vladinom sistemu. Vlada će sovjeta dojdućih dana uslijed širećeg se vrijenja proglasiti u Rusiji nad mnogim većim gradovim pooštreno opsadno stanje. — Iz Kodanja se javlja: „Izvestija“ priopćuju: Put Lenina u Beč i Berlin uslijedit će po svoj prilici u najskorije vrijeme, budući da smatra vlada sovjeta potrebnim pogovor izmedju vodećih ruskih, njemačkih i austrijskih državnika. Lenjina će pratiti izaslanstvo boljševičke vlade.

Govor Lloyda Georgesa.

U predvečerje velikih dogadjaja. — Nova bitka na vidiku. — Amerikanska pomoć. — Prilike u Rusiji.

London, 25. (D. u.) Kod trećeg čitanja Consolidated-Fonds-Billa izjavio je ministar-predsjednik Lloyd Georges, odgovarajući na različite upite, slijedeće o vojničkom položaju: Broj prvorazrednih amerikanskih četa, koje su bile prevezene u Europu, dostatan, da osokole saveznike i da razočaraju naše neprijatelje. A da ne izazovem prividjaj pretjeravanja, mogu kazati, da generali saveznika očekuju puni pouzdanja izlazak. Mi stojimo u predvečerje velikih dogadjaja. Možda u najbližim satovima, ali svakako za nekoliko će dana započeti bitka, o kojoj će zavisiti izlazak rata. Ali saveznici nijesu nikad bili bolje pripravljeni za udarac, što ga očekivaju, nego li sada. — Prilike su u Rusiji posve kaotične. Nema dva sela, u kojima bi bila jednaka vlada. Nije samo korisno, već i pravedno, ako pomognemo Rusiji. Njemačka se nije držala ugovora, što je sklopila s Rusiom, niti 24 sata. U Rusiji počelo se sve više shvaćati, što znači pruski militarizam. Mržnja protiv Nijemaca raste osobito u zaposjednutim područjima. — Dogadjaji u Italiji obećavaju mnogo. — Mi svi stojimo pod dojmom velikih dogadjaja na zapadu. Pogibelj nije još uklonjena ali poteškoće su kod Središnjih vlasti mnogo veće nego li kod nas.

Domaće vijesti.

Roditeljima, koji šalju djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo, da će prvi transport djece krenuti iz Pule u nedjelju dne 30. o. mj. sa popodnevnim vlakom, zato sva djeca, koja odlaze moraju biti prije jednog sata popodne na kolodvoru (staciji). Svako djete mora da donese sobom legitimaciju, pa bilo ono napisano i na majčinoj ili čigovoj drugoj legitimaciji. Takove se legitmacije neće oduzeti, nego to treba samo kontrole radi.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kako je već javljeno, izložba će biti otvorena kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne dnevno. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i do podne od 11—1 sat. U nedjelju (30 lipnja) bit će otvorena samo od 11 do 1 sat. Tad se ujedno i zatvara. Ako gospoda učitelji ili učiteljice žele školsku djecu povesti, tada će se za njih u svako doba otvoriti i djeci tumačiti. Za školsku djecu je ulaznina 20 filira. Izložba je već prvi dan pobudila veliki interes pa je nade, da i ostali ne će propustiti priliku, da je vide.

Nove knjige. Ivo Vojnović: „Dubrovačka Trilogija“. — Emerson: „Napoleon ili čovjek od djela“, mogu se kupiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinanda broj 3, kao i ostale knjige, koje su bile do sada rasprodane.

Pax Aeterna. Vječni mir, to je nesto, što si svatko od nas želi. Žalibože se taj vječni mir ne da tako lako postići. Neka nam bude naknada, da možemo taj vječni mir doživjeti u kinematografu, ako ne u zbilji, to barem u filmu. Javljaju nam, da je taj film nešto osobito lijepoga i savršenoga. Potiče od pozate danske tvrtke za filmove Nordisk u Kopenhagenu. U glavnim ulogama nastupaju divna glumica Zanny Petersen i veoma nadaren glumac Karlo Weith. Oprema je komada vanredno raskošna i uspjela. Gdjegod se taj film davao, svuda je proizveo jak dojam na posjetioce kina te se morao, kao što nedavno u Trstu, nebrojeno puta opetovati.

Dnevne vijesti.

U sjednici poljskoga kluba izabran je za pročelnika zast. Tertil. Novoizabrani presjednik izjavit će se medjutim tek nakon provedene rasprave o položaju, da li će prihvatiti predsjedništvo.

Četiri dana bez ikakve pošte! Dubrovačka „Prava Crvena Hrvatska“ piše: Naš je grad ostao četiri dana bez ikakve pošte, od prošle subote, a razdavala se je tekar u srijedu, dakle petog dana. Po gradu se je svuda i na svakojake načine komentovalo o uzroku zadržanja cijele privatne pošte za Dubrovnik. Nastojali smo pak, da se o tome informiramo, ali uzalud, jer nitko nije znao pravog uzroka.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopродaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, četvrtak 27. lipnja 1918.** — Broj 1063.

Našoj omladini.

Ako se družimo s narodom, moramo da dodjemo do uvjerenja, da mnogi narodni prvak ne uživa povjerenja u narodu. U nekim pak predjelima naše domovine gleda narod naš s nepovjerenjem na sve, što se zove **inteligentnim svijetom**.

Kao što kod svake posljedice moramo da tražimo, gdje joj leži uzrok, to moramo i u ovom slučaju da se pitamo: Zašto naš narod nema povjerenja u izvjesnom dijelu naše inteligencije?

Kad smo točno analizirali svoje uzroke, došli smo do ovoga neoborivog zaključka: Narod naš nema povjerenja u stanovitim svojim inteligentima zato, što oni narodnog povjerenja naprosto nisu vrijedni. Povjerenja narodnog ne zaslužuju zato, jer svoga naroda ne ljube. Ne ljube pak naroda svoga zato, jer ga ne poznadu. Ne poznadu ga zato, jer u nj ne zalaze, u koliko pak u nj zalaze, zalaze pred izbore ili kad inače trebaju, da njegovu prostodušnost izrabe. Drugačije je narod naš prepušten sam sebi — — — Kad smo ustanovili uzroke zlu, moramo da mu tražimo i lijeka.

Uzdanica svakoga naroda je — omladina. U njenim su redovima budući narodni zastupnici i uopće ljudi, čijim će rukama biti predana sudbina naroda našeg. Ta omladina, svijesna težine svoje zadaće i odgovornosti pred narodnom historijom, mora da se sa cijelim žarom svoje mladenačke duše posveti brizi, kako će iz njezinih redova izaći potpuni ljudi, karakterni i svestrano spremni i sposobni ljudi, koji će moći da dobro i sigurno upravljaju kormilom naše narodne budućnosti.

Da si tu spremu steknemo, nije dovoljno odreći se skitanja i gubljenja noći po zadimljenim kavanama, pa uzeti knjige u ruke. Omladina naša, hoće li da potpuno doraste svojoj časnoj zadaći, mora da se drži gesla: U narod! Da, u narod, da ga upoznamo! Omladina naša mora da narodu svome otkrije svu dušu svoju i cijelo mladenačko srce svoje; mora da ga otkrije tako, da narod naš osjeti toplinu tog mladenačkog žara! U narod, da ga upoznamo! U narod, da upoznamo u njemu najvećeg heroja, pjesnika i filozofa! Da upoznamo, kako je plemenit i zlatan taj porod Marka Kraljevića! Da ga upoznamo, pa da ga dostojno ocjenimo. Kad ga budemo upoznali, mi ćemo ga znati i da štujemo i ljubimo. A čim naš zlatni narod osjeti ljubav našu prama sebi, on će nam stostruko vratiti milo za drago, ljubav za ljubav. — Osvojimo srce narodno! Čim ga osvojimo, izgradismo kremeni temelj budućnosti našoj!

U narod! I. M. Nekrasovljev.

Gornji je poziv našoj omladini bio priopćen pred malo dana u „Primorskim Novinama". Objavio ga omladini, njezin član i drug, I. M. Nekrasovljev, koji se nalazi u Pragu. Mi ga odanle prenosimo kao putokaz i našoj istarskoj omladini, koja će se sada razići medju narod, kojemu baš sada treba i savjeta i pomoći i ljubavi.

Omladina je uzdanica naroda. Omladina je budućnost naroda, i prema tomu, kakva je omladina jednog naroda, jedne države ili jedne pokrajine, može se i prosuditi, kakva će biti i budućnost dotičnog naroda, države ili pokrajine. Prema razvijenosti i zrelosti omladine jednog naroda, prema stupnju naobrazbe, prema načinu odgoja, prema karakterima pojedinih omladinaca, prema širini i opsegu njihovog pogleda na život i svijet, njihovog vidika i njihovog shvaćanja narodnih potreba, narodnih dobrih i loših vlastitosti, narodnih prednosti i mana, može se proreći, imade li taj narod pravo na bolju, svijetliju i srećniju budućnost — ima li narod pravo na slobodu i vlastitu državu i je li narod — zreo.

Govorimo o našim prilikama, o našem narodu, o našoj pokrajini, o — Istri. Izuzevši primorski kraj Istre od Rijeke do Mošćenica, t. j. tako zvane Kastavštinu, koja je stojala uvijek u živom saobraćaju s Hrvatskom, i koja je dala našem narodu mnogo dobrih radnika narodnih, političara, novinara, pisaca, učitelja, i ostale inteligencije, cijela je ostala Istra, unatoč dugogodišnjem radu, ostala zapuštena i zanemarena, seljaštvo na posve primitivnom stupnju razvoja, s uskim vidikom, lutajući u tami neznanja, puno štetnih predrasuda i otrovnih tudjih mana, ma da se već godine i godine govori o preporodu Istre.

Omladina naša, koja je bila ispočetka izobražavana na tudjim školama, njemačkoj gimnaziji u Pazinu i talijanskoj u Kopru, nije unatoč plemenitom nastojanju nekih ljudi na dotičnim zavodima, mogla sva steći solidan temelj za buduće svoje djelovanje. A kad se njemačka gimnazija u Pazinu promijenila u hrvatsku, ostao je na njoj još uvijek onaj mrtavonarodan, služben, — gotovo tudjinski i nenarodan duh, ostao je taj stari, modederni sistem policajskog nadzora, kojim se ubijalo i tijelo i duh mnogih naših generacija. To je djelomično uzrok, što su svi oni, koji pojedinci, što su na školu došli, bili s vremenom sistematski tako duševno potlačeni i uništeni, da ih je nekamo nestalo kao da ih je iza dovršenih nauka zemlja proždrla, a da nitko nije više za njih čuo, nikome dobra učinili, a najmanje koristili onome, koji ih je najviše trebao — narodu.

Da to ne podje tako dalje, da ne pustimo omladine, da se gubi i uništava, upozoravamo naše bolje i poštene ljude, da ne ostane, kaošto je to dosad bilo, omladina u rukama narodu neodgovornih činitelja, već da porade, da si omladina srednjoškolska u Istri, postane uistinu svijesna svoje zadaće, koja je čeka u budućem životu, u radu za svoj kruh i radu za bolju budućnost naroda.

Omladina pak treba, da si postane svijesna dvijuh stvari: 1. Svog odnošaja prema vlastitoj osobi, kao jedinici ljudskoga društva, nastojeći da se pripravi za buduću borbu oko opskrbe vlastite osobe i da steče ta jedinica dolično mjesto u ljudskom društvu i 2. Svog odnošaja prema rodnom kraju, prema zemlji, u kojoj se rodila i prema narodu iz kojeg je potekla, te dužnosti, koje na tom putu za narodni preporod, čekaju.

Došlo je doba, gdje se i omladina mora izbaviti iz tog nesnosnog ograničenja, u kojem je drže sapetu. Već u mladoj dobi treba da si postane svijesna svega, što je čeka, da bude više uspjeha a manje razočaranja.

Omladina neka se sama makne, neka poradi, neka se posavjetuje, a mi ćemo joj biti na ruku!

Na djelo i pomoz Bog!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Na frontama zapadno od Ečave bila je bojna djelatnost zadnjih dana opet živahnija. Na gorskoj kosi Zugne suzbili smo jake, žestokom paljbom pripravljene sunke uz teške gubitke po neprijatelja. Na asiaškoj visoravni te izmedju Brente i Piave prošao je jučerašnji dan mnogo mirnije. Ljuti boj od 24. lipnja svršio je po Talijance sa potpunim neuspjehom, koji se može najjasnije dokazati time, da su u predjelima, za koje se vodio najžešći boj, na Asolone i Monte Pertica, odijeljenja, koja su slijedila neprijatelju preotela znatne odsjeke njegovih najprednijih linija. Uslijed junaštva i srčanog zahvaćanja naših sa neskršenom bojnom snagom borećih se četa izjalovila su se krvavo sva naprezanja Talijanaca, da nam opet otmu 25. lipnja izgubljeno područje. Kod vojne skupine Boroevićeve nema osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonaslijednika Rupprechta: Južno od Scarpe navalio je Englez jutros rano sa više satnija u širokim odsjecima. Kod Feuchy i Neuvillers-Vitasse bio je suzbijen protunavalom. U susjednim je odsjecima bio suzbijen našom paljbom. Na večer je na čitavoj fronti oživjela topnička djelatnost. Izmedju Arrasa i Alberta i na obim stranama Somme ostala je topnička djelatnost i tečajem noći živahna. Višestruko sunuo je neprijatelj na jake izvidjaje. Bio je suzbijen te je pustio zarobljenika u našim rukama. — Vojna skupina njemačkog prijestolonaslijednika: Izmedju Avre i Marne privremeno rastuća bojna djelatnost. Zapadno od Oise zaplijenili smo u višestrukim bojevima francuske strojne puške. Neprijateljska je djelomična navala sjeverozapadno od Chateau-Thierrya bila suzbijena. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Sjeverno od kanala Rhein-Marne provalilo je bavarsko domubranstvo u francuske položaje sjeverozapadno od Boursa te je dopremilo 2 časnika i 40 momaka. — Iz skupine neprijateljskih lijetala, koja je 24. lipnja prodrla istočno od Soissonsa sve do Aisne, da baca bombe, ispucali smo 5 lijetala. Jučer smo oborili 12 lijetala neprijatelja i 3 pripeta balona. Poručnik je Udet polučio svoju 33., 34. i 35., poručnik Kirschstein svoju 27., poručnik Runai 24., poručnik Veltiens svoju 23. i poručnik Billik svoju 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Berlin, 26. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

Rat.

Francuski izvještaj od 24. lipnja popodne: Francuzi su suzbili pokušaje njemačkih nasrtaja u okolici Antheuila. Izmedju Marne i Reimsa napali su Nijemci ponovno u 11 sati na večer talijanske položaje na brdima Bligny. Iza žestokog boja bili su Nijemci posvema suzbijeni uz teške gubitke. Saveznici su zarobili nekoliko momaka. Topnički je boj bio u Woevreu i Vogezama prilično živahan. Sa ostale fronte nema ništa novoga.

•

Francuski izvještaj od 24. lipnja na večer. Djelomična nam je navala omogućila te smo popravili naše položaje na visoravnici Le Port. Odmah po neprijatelju poduzeta protunavala bila je suzbijena. Topnička je djelatnost bila prilično živahna izmedju Aisne i Marne. Ljetalačka djelatnost: 22. lipnja bilo je 5 neprijateljskih lijetala sastrijeljeno ili prisiljeno da sidju posve razbiti u svoje linije. 15 tona metaka bacili smo na ljetališta u Picardiji kao što i na taborišta u kotaru Montdidier. Satnik Teullin oborio je svoje 20. a satnik de Sevin svoje 10. lijetalo.

•

Francuski izvještaj od 25. lipnja popodne: Sjeverno od Aisne razviše se iza žestokog opstreljavanja sjeveroistočno od La. Porta u utvrdama, zaposjednutim jučer od Francuza, bojevi sa ručnim granatama. Francuska je fronta bila održana i ostala netaknuta. Kod Faverollesa i Coreya prilično živahni topnički bojevi. Francuzi su u Woevreu i u Lotaringiji izveli tri napadaje, koji su im pribavili 20 zarobljenika.

•

Talijanski izvještaj od 24. lipnja: Jučerašnji je dan ovjenčao našu pobjedu. Neprijatelj, koji bijaše oslonjen na Piavu, potisnut pritiskom naših četa na vrlo uži prostor, neumorno napadnut od našeg topništva i naših ljetača, započeo je, izakako se je tečajem 8 dana zdvojno držao, da u noći 23. t. mj. uz cijenu neopisivih žrtava prelazi iz lijevog brijega Piave na desni. Prelaz izvršio se pod ubitačnom paljbom naših sila. Trajao je i tečajem jučerašnjeg dana, zaštićem jakim odijeljenjima strojnih pušaka i zaštitnim četama, koje su postepeno bile suzbijene od nas iza žestokog otpora. Montello i čitavi desni brijeg Piave, izuzev malen odsjek kod Musilea, gdje boj još traje, su opet u našem potpunom posjedu. Do sada smo nabrojili 4000 zarobljenika. Golem broj oružja i materijala svake vrsti pao je u naše ruke. Vanredno velik broj Austrijanaca i Ugra pokriva bojište i svjedoči za nesreću velikog poraza neprijatelja.

•

Talijanski izvještaj od 25. lipnja: Tečajem dana zaposjele su junačke čete treće armije potpunoma desni brijeg Piave time, što su najstrašniju polaznicu neprijatelja prisilile na predaju. Zarobile su 6607 vojnika i 18 časnika. U predjelu Tonala zarobili su naši alpski lovci uspjelim napadajem čitavu posatku izložene neprijateljske postojanke jugoistočno od Punta di Terra-Cavallo. Na visoravni Asiaga zarobili smo tečajem provala na podnožju Monte di Val Bella 102 momka. Na čitavoj sjeverozapadnoj fronti Grappe zadale su naše čete kombinovanim akcijama neprijatelja teških gubitaka. Kod toga su si stekle znatno na zemljištu i dopremile 7 časnika i 326 zarobljenih vojnika i 16 strojnih pušaka. Izmedju Silea i Piave proširili smo, nastavljajući, sjajnu akciju započetu od naših pomorskih vojnika bataljuna Cecerle, osvojeno područje. Jučer i tečajem zadnje noći proveli su naši ljetači uspjela bombardovanja.

•

Izvještaj istočne armije od 23. lipnja: Obostrana topnička djelatnost zapadno od Vardara i sjeverno od Bitolja. U području Vetrenika osvojilo je srpsko odijeljenje izloženu neprijateljsku utvrdu, u kojoj se je održalo unatoč višestrukim protunavalama.

* **Ministarska kriza.** Polag večernjih novina od 26. lipnja, nastavio je danas grof Sylva Tarouca ispitivanje pitanja, da li se državne potrebe dadu osigurati parlamentarnim putem, te je pregovarao sa Poljacima. Polag izvoda nekojih novina, čini se, da Poljaci ne će odustati od svojih zadnjih odluka. Prevladava mišljenje, da će ministar-predsjednik dr. Seidleru biti opet povjeren sastav kabineta. U tom slučaju bit će kabinet bitno drukčije sastavljen, nego li dosadašnji. Ministar-predsjednik dr. Seidler nastavio bi najprije opet pregovaranja sa strankama. Glasine, da je parlamenat sazvan za 9. i 10. srpnja, smatraju se za sada još preuranjenima.

* **Audijencija dr. Korošeca, Staneka i Tusara.** Car nije pozvao u audijenciju samo zastupnike njemačkih nacijonalaca i Poljaka, kao se ispočetka općenito sudilo, već je, iza raspravljanja sa zastupnicima spomenutih dviju stranaka, pozvao k sebi i zastupnike ostalih stranaka i to vodju njemačkih kršć. soc. prelata Hausera, predsjednika ukrajinskog saveza Petruševića i načelnika rumunjskog kluba dr. Isopescul-Grecula. Za srijedu (jučer) bili su po-

zvani k vladaru načelnik Jugoslavenskoga kluba dr. Korošec te zastupnici Češkoga svaza Stanek i Tusar. Uopće se opaža, kako se vladar živo zanima i radi oko toga, da rasplete to zamršeno klupko.

*** Czernin kandidat za ministra-predsjednika.** Iz Beča javljaju „Slovenskom Narodu“: U visokim se krugovima govori, da se potjerani izvanjski ministar upravo živo zanima za ostavštinu dr. Seidlera. Imade tobože mogućne protektore, koji bi mu rado pomogli, da postane — ministrom-predsjednikom. Kako je poznato, Czernin uživa osobito njemačko povjerenje. Njegove kandidature ne će za sad nitko ozbiljno shvatiti.

*** Zastupnici Nijemaca i Poljaka kod cara.** Dne 24. o. mj. pozvao je car k sebi zastupnike i vodeće muževe njemačko-nacijonalnih stranaka, zast. dr. Waldnera i Teufla, a iza njih je primio načelnika Poljskoga kluba zast. Tertila. Svaka je audijencija trajala više od jednog sata. Car se je potanko informirao o nazorima pozvanih vodja glede položaja, te ih upitao za njihovo mnijenje, kako bi se moglo naći izlaza iz zapletene političke krize. U vodećim poljskim krugovima govore, da je zast. Tertil caru posvema otkriveno i iskreno kazao svoje mnijenje o unutarnjopolitičkom položaju i razložio mu nazore Poljskog kluba o koracima, koje treba poduzeti, da se povrate u državu barem koliko toliko uredjene prilike. Glavna je misao Tertilovog razlaganja bila: likvidacija sadašnjeg sistema, koji usred najsudbonosnijeg doba huška narod proti narodu i ubrzava tako raspad države. Pripovijeda se, da su iskrena razlaganja načelnika Poljskog kluba učinila na vladara najsilniji utisak. „Slovenski Narod“.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 26. lipnja: Novi uspjesi naših podmornica u zatvorenom području oko Engleske: 18.000 bruto registarskih tona.

*** Vječita kriza.** Dok ovo pišemo, nisu nam stigle još nikakve vijesti o kakvom „riješenju“ političke krize u Austriji. Pravo riješenje krize još je valjda daleko, još treba okolišanjem ublažiti i ohladiti vječito raspaljene glave njemačkih nacijonalaca. Proglasili su bili da pad Seidlera smatraju za navještaj rata Nijemcima i za pobjedu Slavena, a sada, kad je Seidler postao nemoguć, budući da se je, kao i grof Czernin, zapleo u njemačko-nacijonalne mreže, smišljaju najnevjerojatnije nacrte. Vele, da će se boriti proti svakoj vladi, kojoj ne bude na čelu Seidler. No njemački kršćanski socijalci čini se, da ih ostavljaju na cjedilu, a njemački socijalni demokrate već su davno proti njima. Njemački nacijonalci danas su ujedno i jedina stranka, koja kliče za apsolutizmom i nastupa proti parlamentu. — U pismu, što prima „Slovenski narod“ iz Beča, veli se, da se spominje kao nasljednik Seidlera sadašnji željeznički ministar barun Banhans, dok nekoji, a medju i njima osobito, vele, gospodja Seidlerova, zauzimlju se za unutarnjeg ministra Gayera. Pojavljuju se glasovi, da će preuzeti Seidlerovu blatnu ostavštinu muž, koji imade medju aktivnim državnicima najviše političkog talenta i dobre volje — grof Silva Tarouca. On je sada ministar poljodjelstva. O njemu javlja „Grazer Tagblatt“: Grof Silva Tarouca izjavio se dne 25. lipnja prije podne u zastupničkoj kući nekolicini zastupnika štampe, da on imade zadaću da pregovara sa strankama. Ostalo predmijevanje, koje se pridodaje njegovoj zadaći da ne će odgovarati istini. Utisak, koji je dosad stekao da nije baš najnepovoljniji, te da se nada, da će mu i njemački nacijonalci doći u susret. Njegova osoba da je sporedna, glavna stvar da je država i parlamenat. — No kako se općenito smatra, trajat će još nekoliko dana, dok se položaj posvema razbistri, i dok postane jasno da li je i kako je moguće barem privremeno likvidirati sadašnju unutarnjopolitičku krizu. Seidler je ostavio dvije nemile uspomene: Česima razdiobu Češke na okružja, Jugoslavenima njemačku nautičku školu u Trstu i njemačku gimnaziju u Opatiji, koje se imadu na jesen otvoriti. To su napadaji na nas i zlobu? busije, i prvo što moramo zahtjevati, jest da se ukinu dotične za nas nepravedne naredbe i opere time donekle grijehe Seidlerove vladavine.

*** Poljsko - njemački antagonizam.** „Kurier Lwowski“ javlja: Litvanska država, koja se stvara, poljska je krparija Njemačke i nekih litvanskih osoba, koje bi htjele dokazati, da je velik litvanski utjecaj u zemlji, a naročito u Vilni. Stoga su zapovjedništvo istočne vojske i neke litvanske ličnosti organizirali za sredinu srpnja u Vilni veliku narodnu manifestaciju u počast novoj litvanskoj državi sa glavnim gradom Vilnom. Manifestaciji će prisustvovati bavarski princ Leopold. Poljaci naravno ne će imati pri tomu udjela, te će se posve pasivno vladati na dan manifestacije. Kao znak „odozgo“ odredjenoga litviziranja Vilne počinju se ondje upotrebljavati njemačke litvansko-poljske ploče i natpisi mjesto dojakošnjih njemačko-poljskih. Poljski veleposjednici, koji pod silu stoje pod njemačkom upravom, redom se uništuju. Umjetno se konstruira manjak, tako da je vlasnik radi lošega i upravo zločinačkoga gospodarstva prisiljen da se zadužuje. Osim toga Nijemci odsvajaju poljski posjed. Akcija u Litvi naperena je sada protiv Poljaka. List veli na koncu: Kad će Litvanci steći uvjerenje, da oni takodjer srću u pogibelj i da je potreban sporazum s poljskim narodom.

*** Nijemac o Nijemcima.** — **„Austrija se mora raspasti“.** Dr. Redlich, koji je u berlinskom listu „Vossische Zeitung“ napisao veoma stvarni članak o Česima, nastavlja sada da piše u istom listu rasprave o Austriji. Tako piše sada o stanovištu Nijemaca u Austriji. Veli, da je to bio zli običaj, učiniti iz svake simpatije, što je nenjemački narod u Austriji osjećao prema svojim suplemenjacima preko granica, odmah veleizdajstvo! To nabacivanje veleizdajstvom, „u cijelini uzeto, moralo bi izazvati silnu sumnju o opravdanosti eksistencije mnogojezične države, kakva je Austrija. Nijemcima u Austriji ne može se oprostiti grijeha, da su podupirali državni sistem, koji je bio stvoren prije sedamdeset godina i da su taj sistem prenosili i u današnje dane i zanemarivali pritom za volju toga medjudržavne (unutarnje) odnošaje plemenske ili ih skoro posvema nijehali. Politika Nijemaca u Austriji znači dakle veliku sumnju, što tiče životne sposobnosti prave narodnostne austrijske države, a nemogući je pokušaj, uzdržati Austriju na životu pod krinkom nacijonalne države, t. j. države, koju bi vodio i upravljao samo jedan narod (njemački). Čim se više mijenjao prirodjenim razvojem nenjemačkih naroda razmjer sila medju njima i Nijemcima, tim su više Nijemci bili pritisnuti u boj za vlastitu eksistenciju. Morali su snašati sve terete i neprednosti manjina bez prednosti opozicije. Proti različitim nacijonalnim žrtvama usprotivio se dio Nijemaca, koji je krenuo istim putem kao i nenjemački narodi naime putem iredente. Program te skupine označuje se u Austriji kao „svenijemstvo“. Za razliku od ostalih austrijskih Nijemaca, izlazi sa spoznaje, koja je sama po sebi ispravna, da se Austrija kao njemačko-nacijonalna država ne može održati; no slaže se sa državi vjernim Nijemcima u skepsi napram težnjama nenjemačkih naroda i dolazi do zaključka, da se Austrija mora raspasti, a austrijsko nijemstvo mora biti pripojeno k njemačkoj državi. U njemačko-nacijonalnu državu „Austriju“ ne vjeruje danas više nitko. Ako je dr. Kramář, vodeća glava austrijskih Slavena, bio prije rata tog mnijenja, da Austrija u njemačko-ruskom konfliktu mora biti jezičac na vazi, varao se. Njemačko-ruska napetost u svom razvoju morala bi sama od sebe bez rata dovesti do unutarnjeg raspada Austrije. Odlučno njemačko-rusko zbliženje ujedno s priznanjem Slavena kao državnih austrijskih naroda bilo bi najbolje jamstvo za trajanje Austrije. Pitanje, koje sada postavljaju Nijemci u Austriji i na koje moraju Slaveni odgovoriti, glasi: Ima li Austrija započeti novi život kao narodnosna država ili mora prestati eksistirati? U cjelini uzeto moguće je konačno riješenje austrijskog pitanja, skalupiti u taj smisao, da tvori komad velikog problema, koji je odnošaj izmedju nijemstva i slavenstva. No iz toga izlazi, kako veliki podio imade Njemačka, a da se ne bi nepozvana htjela miješati u unutarnje prilike Austrije, pri stvaranju budućnosti Austrije.

*** Iz Bugarske.** Dopisni ured javlja od 25. t. m.: Ministar-predsjednik je Malinov upravio na državnog kancelara grofa Hertlinga brzojavku, u kojoj osigurava, da time, što je on preuzeo predsjedništvo u ministarstvu, nije nastupila nikakva promijena u savezničkom odnošaju k Njemačkoj. Državni se kancelar zahvalio sa brzojavnim odgovorom, u kojem u svoje ime i u ime vlade čestita Malinovu na njegovom imenovanju te izrazuje svoje zadovoljstvo, da u vanjskoj politici Bugarske i u savezničkim odnošajima nije nastupila nikakva promijena i da će savez trajati dalje i biti po mogućnosti još izgradjen.

*** Federalizacija Engleske.** Bilo je doba, kad je Engleskoj prijetila pogibao, da posve nestane. Nesretan jedan kralj i nesretna neka konservativna stranka izazvali su reakcijonarnom i nesmotrenom politikom bunu za bunom. Juniusova pisma su trajni spomenik iz one dobe. Ona je politika prouzročila otpad Udruženih država i moguća bi sila bila posve propala, da u engleskoj državi nije pobjedio zdrav razum nad sebičnim ciljevima pojedinih staleža i pojedinih državnika. Od onoga vremena raste ugled i vlast engleske države. Mudri su engleski državnici znali pridobiti si sklonost i onih naroda, s kojima je Velika Britanija vodila još nedavno boj na život i smrt. Burci u Transvalu su danas vjerni podanici engleskog kralja. Ovaj se odnošaj postignuo oslobodjenjem naroda od centralizma, koji ne samo, da je izazivao sveudilj nove sporove, već je i bio na uštrb razvoju pojedinih zemalja. Engleske kolonije uživaju danas gotovo potpunu nezavisnost i samoupravu i suradjivaju sa majkom državom u svim zajedničkim pitanjima kao jednopravni i jednakovrijedni faktori. Englezi su uvidjeli, da čim slobodniji su pojedini djelovi države i čim nezavisniji jedan o drugom, tim jača je svijest zajedničkih interesa ovih dijelova, koje ne veže zakon ili stegnut i tjesnogrudan ustav, već zajednička, slobodna korist. „Temps“ donosi u tom pogledu veoma zanimivu vijest iz Londona: Napuštanje homerula, koju je Lord Curzon saopćio u gornjoj kući, imat će za posljedicu predlaganje opsežnijeg nacrta, koji predvidja ništa manje nego li preobrazbu udružene kraljevine Velike Britanije i Irske u saveznu državu, u savez engleskih otoka. Ovaj će nacrt biti izradjen još prije jeseni. Očekuje se, da će se u Irskoj sa promijenom režima uvesti takodjer obvezatno vojničko službovanje u izvjesnom opsegu. Sastavio se već odbor obiju kuća, kojega će u najbliže vrijeme primiti Lloyd George i kojemu će obrazložiti prednosti reorganizacije kraljevine na federalističkoj osnovi. Kod ovog preuredjenja prilika postat će Engleska, Wales, Škotska i Irska jednakopravne države. Vlada mnijenje, da je Lloyd George sklon ovom nacrtu. Ovu vijest potvrdjuje takodjer dopisnik „Algemeen Handelsblad“ iz Londona.

*** Engleska i Rusija.** „Svenska Dagbladet“ javlja privatno, da je engleski poslanik saopćio sovjetskoj vladi u Moskvi, da nije moguće povući engleske čete i ratne brodove iz Rusije, dok ne će vlada sovjeta biti u stanju, da brani svoje interese i one saveznika.

*** Japanska intervencija u Rusiji.** Reuterov ured saznaje sa mjerodavne japanske strane, da su glasine, kako bi intervencija u Sibiriji bila već zaključena, neistinite i izmišljene.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Dopisni ured brzojavlja iz Moskve od 22. t. m.: Polag vijesti ovdjašnje štampe bio je parobrod „Feldmaršal Suvarov“ potopljen od češko-slovačkih četa izmedju Rybinska i Astrahana. Polag vijesti Petrogradske brzojavne agenture zaposjeli su Čehoslovaci i bijele garde Sysram (na Volgi). Česko-slovačke čete i kozaci napreduju prema Kuznesku i Pensi. Izmedju Tahula i tvornica Nevojanski došlo je do višednevnih bojeva. Trocki kaže, da Čeho-Slovaci imadu 30.000 momaka, koje uzdržavaju Francuzi. Kazanski list „Rabotnaja Volja“ javlja, da su Čeho-Slovake kod osvojenja Samare podupirale crvene čete i osobito pučanstvo. — „Morning Post“ javlja k vijestima o postignutom sporazumu izmedju saveznika i Udruženih država o pomoći, koju treba pružiti Rusiji, da se ne radi o tome, kako bi se poduzela pojačana navala na Rusiju ili poduprla republikanska ili monarhistička stranka u Rusiji. Saveznici žele samo pomoći Rusiji, a da se ne umješavaju u ruske unutarnje poslove. — „Ukrajinska brzojavna agentura“ javlja iz Odese, da su dijelovi boljševičkog brodovlja iz Novorosijska stigli u Sevastopolj, a to se smatra kao posljedica ultimatuma, što su ga Nijemci uručili Trockom. Kako „Poslednaja Novosti“ javljaju, voljan je Trocki, da oba dreadnoughta „Volja“ i „Svobodnaja“ uz odštetu od 35 milijuna rubalja prepusti Njemačkoj za vrijeme dok traje rat. — Iz Kerča se izvješćuje, da pučanstvo u području Tamana (Kuban) ostavlja boljševike. Na molbu donskih kozaka prešle su njemačke čete preko rijeke Tamana i razdijelile oružje medju pučanstvo. Boljševici uzmiču. — Kao što javlja „Frankfurter Zeitung“ početkom svibnja ustanovljena je jedna organizacija u Sjedinjenim državama, čiji je cilj pobijanje njemačke propagande u Rusiji. U ovu organizaciju upisali su se najvidjeniji diplomati, senatori i ostali vojnički krugovi. U cijeloj zemlji obdržavaju se skupštine, a odaslanstva šalju se u Rusiju, da čuju informacije naroda, kako bi Amerika pomogla Rusiji. Ova organizacija ima i svoju vojničku važnost, jer predsjednik Wilson odobrava i pomaže njene planove. Naravno, da je ova akcija uperena u prvom redu protiv boljševika, a ide za tim, da se Rusija povrati opet u krilo svojih starih saveznika. — Kako javlja „Ukrajinska brzojavna agentura“, ministarstvo je mornarice ustrojilo povjerenstvo za organizaciju i sastav jednoga zbora ukrajinskoga mornaričkoga pješaštva. — Rusko-ukrajinsko željezničko povjerenstvo zaključilo je uzajamnu izmjenu robe, koja će početi već skorih dana, ali Ukrajinci su za osobni promet stavili uvjete, da se povrate ukrajinski željeznički vagoni, koji se nalaze u Rusiji.

Iz slavenskog svijeta.

Havliček o Austriji: Stara je struna pukla. Vlada smatra da je potreban samo čvrst uzao. Puk zahtjeva strunu — novu.

•

Havličkovi „Aforizmi“. „Poštujem i podupirem sve dobro, nenavidim i progonim sve podlo: to je moja vjera“. — „Nada mnom nebo predrasuda, poda mnom more običaja, a ja medju njima na slaboj ladjici zdravog razuma“. — „Glavna pogreška, radi koje ne uspijeva demokracija, jeste, da se započinje obratno: Svaki mora sebe smatrati najprije za jednakog nižima, a ne višima“. — „Izvrsna i korisna jest stvar govoriti svagdje mjesto na pr. vjeran narodu svome — vjeran jeziku svome“.

•

Havliček: „Politička odvažnost“. („Národní Noviny“, 26. kolovoza 1849.) Stalnost, ustrajnost i nepokolebivost politička, to su vlastitosti, koje bezodvlačno mora svaki narod imati, hoće li učvrstiti svoja prava i svoju slobodu: no nažalost tih vlastitosti nalazimo još rijetko. Kako li je mnogi medju prijateljima svojima ili negdje u

stioni, ili kako velimo iza vjetra još i suviše stok i radikalan čovjek, no objesi glavu, pogne dja i ponizi svoju misao, čim imade da nešto di s uredima, čim pobjedi strana, koja mu je otivna u političkom mišljenju i počne svoje pronike strašiti i proganjati. Kako li mnogi, koji je od. 1848. (to piše iza jedne godine, Op. ur.) ojim buntovnim radikalizmom sve plašio, kojemu onda sve bilo malo, kojemu se tada sav svijet ičinjao neliberalni i reakcijonarski, kako mnogi, lim najveći radikalac prošle godine ide sada kolo s klobukom u ruci, kao promokla kokoš u eprestanom strahu, da se ne bi koji sjetio njegove njske žestine. Kakav je uzrok tog tako sličnog ojava? — Doduše uzroka je više, no mi hoćemo vdje, da istaknemo samo jedan glavni. Da ima opće ljudi bez svakog moralnog značaja, koji vijek samo s onom stranom drže, koja pobijedi, oji su se dakle i lani bez svakog uvjerenja i moinog nagona pripojili k liberalnoj strani, misleći, a mora pobijediti, te da će pri tome i oni uhvai kakav ured, koji će nositi ili nešto slično: o vemu tome, kaošto o stvari suviše prosta koj, bičnoj i bijednoj ne ćemo ni riječi trošiti. Takovi e ljudi služiti danas apsolutističkoj vladi za dencijante i za krvnike, a sjutra, kad bi se stvari krenule, svoje će najpoštenije sugradjane vješati svjetiljke i spravljati pod guillotinu, no uvijek tražiti besavjesno samo svoj blatni dobitak. No i hoćemo ovdje da raspravljamo o poštenim no abim ljudima, te o uzroku, zašto su oni nestalni dadu se lako prestrašiti u svom političkom uvjenju. Uzrok je toga nestalnost i nejasnog njihog političkog uvjerenja. Pobudjeni su samo tretačnim osjećajem i neodredjenim oduševljenjem, su si mogli još stvoriti u glavi čvrst sistem poičkih načela, te za to kolikoput im preskoči luševljenje nekoliko kotačića, a sat njihovog poičkog uvjerenja užasno buči, no najedamput prene hodati i ostane mirno. Baš zato, što se njivo političko uvjerenje ne temelji na dobro romišljenim i ustaljenim načelima, lako se prestraše neodvažuju se da to, što zbilja misle, uvijek i nom priznadu, oni imadu samo nekakvu svečanu litiku medju prijateljima i pri čaši, no svagdje u avom životu samo svakidanju. Kad sunce svijetli beralnoj strani, lete kao leptiri u najšarenijem raznobojnom sjaju: no kad se nad horizontom prevuku blačine i izdaleka grmi vladin grom, već opet imah ulaze kao crvi u svoje pukotine. No muževi, ji prema čvrstim načelima misle, koja su si stvoi čvrsta, nepokolebiva pravila u politici, preko jih ne će nikad ni preći ni provući se: takvi su dri u trenutku političke bujnosti protiviti se onima, ji pretjeravaju i bez obzira na to, da će pri tom iniieti nezaslužena spočitavanja, umiju ohladiti hovu suvišnu zapaljenost i spase time mnogoput movinu i velike nesreće, no zato se takodjer u bama političke ograničenosti ne boje neustrašeno dignuti svoj glas proti škoditeljima i neprijateljima obode. U politici mora svaki najprije sam sa bom i svojom savješću biti poravnan i osvječen, da ne zahtjeva ništa nepravednog niti išta domovinu štetnog, a kad je jedamput dosegao osvjedočenje, ne smije se takodjer bojati ni pluti, da to svoje svjedočenje kao dozvoljenu i oštenu stvar svagdje i pred svakim, pa bio to i m car, izrazi i brani. Samo na taj način može stinu prava sloboda izniknuti i ustaliti se za bućnost.

*

Jugoslavensko kazalište u Trstu. „Edinost“ objelodanjuje ovaj poziv: Jugoslaveni! Živo nam još na pameti prekrasne svibanjske praške ečanosti; dokazale su nam, da je kazalište ona čka, koja stvara glavno oporište ne samo kulturnom, ego i političkom, gospodarskom i socijalnom životu roda. Marljivo su radi toga braća Česi počeli sarati sredstva za drugi Talijin hram u Brnu. Braća Hrvati pripravljaju, da u kraljevskom Zagrebu zidaju drugo ognjište narodne prosvjete. I naša jela Ljubljana osjeća kao sramotu, da je bio njezin hram otet Muzama, te hoće da to popravi time, da ga dostojno opet urede u hram, njima posvećen. Trst, taj krasni biser na azurnom Jadranu, koji se dižeš ponosno i obećaješ Jugoslavenstvu lijepu budućnost, moraš i ti ustati i pokušat se podignuti do svojih posestrima zlatne Prage, kraljevskog Zagreba i bijele Ljubljane. Tvoj je narod jugoslavenski svijestan, požrtvovan, kulturan. U tvojoj sredini nek ustane spomenik i dokaz našeg napredka, naše civilizacije, naše snažne volje za srećnom, slavnom budućnošću. Naša dramatička umjetnost skromno je dosad gostovala u našim narodnim domovima. Pretijesne su prostorije, postali smo veći, krila se Genija šire, kraljica Muza traži dostojan hram. Našem narodnom razvoju, rastućem političkom uplivu, i gospodarskom razmahu mora odgovarati povećana briga za našu umjetnost. Vidljivi znak tog našeg nastojanja, našeg napretka, bit će Jugoslavensko kazalište u Trstu. — Jugoslaveni! Sakupimo svoje sile, žrtvujmo, nastojmo, gradimo! Dokažimo, da si hoćemo izvojštiti uistinu svoju nezavisnost i samostalnost u svakom pogledu. Borimo se za nju s plemenitim oružjem: sa svijetlim mačem uma. Prosvjetom k slobodi! Sabirite, sabirimo, kaošto sabiru mravi, polažimo kamen do kamena, ustrajno, zauzetno, oduševljeno i požrtvovno do cilja, koji je Jugoslavenski Talijin hram na Jadranu! — Dramatsko društvo u Trstu, 10. lipnja 1918. Dr. I. M. Cok, predsjednik, VI. Rybarž, tajnik. — Prinosi. „Dramatičko društvo u Trstu“ postavilo si je za zadaću učiniti sve da postigne gore navedeni cilj i započet će odmah s radom. Doprinosi za „Jugoslavensko kazalište u Trstu“ neka se šalju na naslov društvenog blagajnika g. Frana Rusa, Splošna hranilnica, Trst.

*

Ženske škole u Češkoj. Za žensku naobrazbu u Češkoj i Moravskoj daleko je više postarano nego li kod nas, gdje su i škole i privatna naobrazba i društveni život žena ograničen i okovan. Već godine 1890. otvorilo je društvo „Minerva“ požrtvovnim nastojanjem i radom češke spisateljice Eliške Krasnohorske u Pragu prvu žensku srednju školu, koja se je god. 1913. preuredila u „Gradjansku realnu djevojačku gimnaziju u Pragu. God. 1905. otvorile su školske sestre u kralj. Vinohradima zasebnu gimnaziju klasičnog tipa. Osim toga imadu Česi djevojačke realne gimnazije u Valaškom Meziriči u Moravskoj god. 1907., u Brnu od god. 1908. te u Pardubicama. Ženski licej bijaše otvoren god. 1900. u Brnu, god. 1903. u Budjejovicama, god. 1906. u Chrudimu, god. 1907. u Kralj. Hradcu, Ječinu i Plznju, god. 1908. na Kralj. Vinohradima, a god. 1909. u Pragu. Osim toga uče djevojke na 63 muške gimnazije i realne gimnazije u Češkoj i Moravskoj. Od tih se je zavoda 35 izjavilo za koedukaciju, 6 ih se izjavilo proti njoj, dok ostali vele, da je zajednički odgoj indiferentan; svi zavodi su za posvemašnju žensku jednakopravnost na muškim srednim školama. — No i na tim muškim srednjim školama u Češkoj i Moravskoj uspjevaju učenice još bolje od učenika, a njihov je položaj na školi mnogo prirodniji nego li u nas. Učenici i učenice medjusobno se i odgajaju, prave zajedničke šetnje, izlete itd. Učenice, makar bile hospitantice, bivaju ispitane dnevno kao i ostali učenici, te im je na taj način mnogo lakše pri godišnjim i semestralnim ispitima. Za vrijeme odmora ostaju u razredu s učenicima, gdje se ili pripravljaju za dojdući sat ili vode prijateljske razgovore zajednički. Ne vlada ona napetost izmedju učenika i učenica kao na našim školama, već posvema bliski prijateljski odnošaji. Učenici se s učenicama tako već u mladoj dobi upoznavaju medjusobno, a žena nije za češkog djaka nipošto obavijena onom tajanstvenošću, koja našeg djaka privlači i podražuje, jer mu se zabranjuje svaki stik i sa svojim saučenicama. Učenica na češkoj srednjoj muškoj školi ravna se svojom izobrazbom i životnom sposobnošću posvema muškome djaku, a negdje ga i pretječe. Desi se nerijetko, da na čelu muškog razreda stoji ženska učenica, kao najsposobniji zastupnik razreda. — Na češkom sveučilištu u Pragu bijaše god. 1897.-98. 10 redovitih i 15 izvanrednih slušateljica, god. 1916.-17. već 420 redovitih i 85 izvanrednih slušateljica. Od god. 1908. okupljaju se češke akademičarke oko „Društva akademički naobraženih žena“, koje djeluje za svestransku korist učenica te je god. 1916. otvorilo penzionat za sveučilištarke. Ove je godine to društvo otvorilo takodjer novo uredjenje za dijeljenje savjeta ženama i djevojkama svih slojeva, te uopće zauzetno sudjeluje u čitavom socijalnom i prosvjetnom radu za češki narod. — Žene su u Češkoj radi toga i mnogo sposobnije i svestranski naobraženije nego li u nas, gdje na svakom koraku susrećemo samo granice, ograde, kržljavost i trulež. Imademo u svemu dobre učitelje, Čehe. Ugledajmo se u njih i u radu oko preporoda naše ženske inteligencije.

*

Raskol u hrvatsko-srpskoj koaliciji. „Novine“ pišu: Čini se, da je raskol u hrvatsko-srpskoj koaliciji gotova stvar. To se najbolje vidi po žestini borbe o glasilo hrvatske samostalne ujedinjene stranke „Hrvatsku Riječ“. Grupa zast. Lorković-Surmin-Modrušan sad posjeduje „Riječ“, te hoće radikalnu politiku, dok je grupa oko zast. Wildera, Lukinića, Krausa i Palečeka za oportunističku politiku. Ova druga grupa, budući da nema svoga organa, nastoji dobiti „Hrvatsku Riječ“ u svoje ruke. Radi se o tome, tko ima više dionica. Zadnja je skupština dioničara „Hrv. Riječi“ odgodjena bez rezultata na 23. lipnja. Budući da Ravnateljstvo nakladnog društva (koje je u rukama Lorkovića i Šurmina) nije još sigurno za većinu, odgodilo je skupštinu za 7. srpnja. Naprotiv su članovi ravnateljstva dr. Lukinić i dr. Kraus objelodanili u „Narodnim Novinama“, službenom vladinom listu izjavu, da će skupština biti dne 23. lipnja i da će pred vratima uredništva „Hrvatske Riječi“, gdje se mora skupština obdržavati, biti postavljena dva povjerenika, koji će posjetnike točno uputiti, gdje će se skupština održati. Većina ravnateljstva, t. j. grupa Lorković-Šurmin izjavljuje, da je zaključak o odgodi za 7. srpnja stvoren većinom glasova (3 prama 2), a da skupština o tome nije nikakav zaključak stvorila. Stoga će skupština biti 7. srpnja. Dok raskol postoji, a najbolje se vidi po tome, što dr. Lorković ne prisustvuje pregovorima u Pešti, gdje se raspravlja o financijskim i gospodarskim pitanjima. Radi se samo o tome, kako će manjina dr. Lorković-Šurmin istupiti. Ne zna se, hoće li istupiti kao samostalna grupa ili će se pridružiti disidentima koalicije dru. Budisavljeviću i Val. Pribičeviću.

Domaće vijesti.

Roditeljima, koji šalju djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo, da će prvi transport djece krenuti iz Pule u nedjelju dne 30. o. mj. sa popodnevnim vlakom, zato sva djeca, koja odlaze moraju biti prije jednog sata popodne na kolodvoru (staciji). Svako dijete mora da donese sobom legitimaciju, pa bilo ono napisano i na majčinoj ili čigovoj drugoj legitimaciji. Takove se legitimacije neće oduzeti, nego to treba samo kontrole radi.

Veledušan dar za siročad Slovenaca, Hrvata i Srba. „Odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih žen za siročad“ primio je, prigodom narodnog blagdana, od rodoljubne braće Gavrilovića, veleindustrijalaca iz Petrinje lijepi dar od **K 50.000** (pedeset hiljada kruna), koji je već izručen presjedništvu odbora na ruke gdje. Zlate Kovačevićke. Množili se takovi rodoljubi i poveli se za ovim pravim narodnim ljudima svi naši mogućnici! Živili!

Pripreme za narodni blagdan. Kako nam stižu vijesti osobito iz pokrajine nadmašit će prihod narodnog blagdana daleko sve dosadašnje. I sami priredjivači iznenadjeni su kolosalnim odzivom. U svim većim mjestima osnivaju se posebni odbori za priredbu narodnog blagdana. Radi se punom parom. Najviše posla imade u samoj centrali u

Svima na rastanku.

(Prigodom svršetka školske godine.)

Brate dragi, druže mili,
čas je rastajanja
i u zbilju pretvoreno
jato slatkih sanja.

Preko gora, preko dola
Majčino na krilo,
zavičaju duša hrli,
njedarce na milo.

Divnih snova puna njedra,
grudi pune nade,
za rod naški, brajko mili
žrtvuj sile mlade.

Hajd u seoce seljanu,
gde se znoji trudi,
Njemu budi jarko sunce,
nek se i on zbudi.

Ti otvori njegve oči,
umorne i snene,
nek ga prodje sanak pusti
i te prazne sene.

Ti si brajne njeg'va nada,
sva budućnost bolja;
on o tebi slatko sniva,
kad se vraća s polja.

Brate dragi, druže mili,
daj, pohrli k njemu,
koj' u ropstvu sna je jošte,
pomoz' mu u svemu!

Milan.

Nakon četiri godine.

Pre četiri godine razidjosmo se iz školskih soba s punom glavom misli, nacrta, planova, s punim srcem novih nada i lepih želja. Dne 1. kolovoza 1914. imao se na Učki našoj obdržavati sastanak jugoslavenske omladine, da se odredi, kojim smerom ima da krene rad istarske srednješkolske i akademske omladine u savezu s radom slovenske, hrvatske i srpske omladine iz svih jugoslavenskih zemalja bez obzira na provincijalne i državne granice, što su nam protiv naše volje ili bez našeg znanja bile nametnute. Drugovi i drugarice iz Pazina, Kastva, Sušaka, Gorice, Ljubljane, Zadra, Zagreba, Sarajeva i Mostara i sa ostalih srednjih škola u Jugoslaviji imadosmo da se onde sastanemo, porazgovorimo iznesemo i izmenimo svoje misli i nacrte i odlučimo, kakvo stanovište imamo zauzeti prema srednjevekovnoj školi, koja nam truje i duševne i telesne snage i ne dozvoljava im se da se razviju, a nas, mesto da nas učini ljudima spremnima za život, vaspita nas u besciljne poluljude, ni inteligenciju ni neinteligenciju, tako da ni 10% od nas, što su nas roditelji dali na nauke s najlepšim namerama, ne dodje do onog cilja, za kojim ide. Da donekle ublažimo te zločine, što škola počinja na nama, na našim roditeljima i na narodu, hteli smo, da se sami postavimo jedinstveno na otpor, da povedemo organizaciju svekolike jugoslavenske omladine, a istarske napose, da sami sebe odgajamo i lečimo otrov, što nam neuki, staromodni, tupi ili besavesni učitelji hotimice i nehotice, a možda i s dobrim namerama u krv uštrcavaju.

Zagrebu Kipni trg, (telefon 12-94) odakle se na sve strane razašilju plakati, karte dopisnice, pisma itd. što ih u tu svrhu izdao odbor SHS žena za siročad. Pomalo su već počeli stizavati i prinosi od pojedinaca, a prvi veći iznos položila je tvrdka Gavrilović (K 50.000) kako je već javljeno.

Za pušače. Ovim se pozivaju oni pušači, koji su se već prijavili u smislu obznane ovog ureda, od dne 2. tek. mj. br. 2056, da pridignu svoju iskaznicu za duhan kod c. k. povjereništva financ. straže u Puli, obala Franje Josipa br. 10 prizemno lijevo. Iskaznice za duhan će se izdavati uz prikazanje crvene odnosno bijele legitimacije u petak dne 28. t. mj. od 8 do 12 sati prije podne i od 3 do 8 sati poslije podne, a slijedećih dana tekom uredovnih sati. — C. k. financijsko nadzorništvo.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kako je već javljeno, izložba će biti otvorena kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne dnevno. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i do podne od 11—1 sat. U nedjelju (30. lipnja) bit će otvorena samo od 11 do 1 sat. Tad se ujedno i zatvara. Ako gospoda učitelji ili učiteljice žele školsku djecu povesti, tada će se za njih u svako doba otvoriti i djeci tumačiti. Za školsku djecu je ulaznina 20 filira. Izložba je već prvi dan pobudila veliki interes pa je nade, da i ostali ne će propustiti priliku, da je vide.

Nove knjige. Ivo Vojnović: „Dubrovačka Trilogija". — Emerson: „Napoleon ili čovjek odjela", mogu se kupiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinanda broj 3, kao i ostale knjige, koje su bile do sada rasprodane.

Iskaznice za manje imućne. Općinski ured saopćuje, da je niže navedenim osobama podijeljena pogodnost da podignu u dotičnim uredima za razdijeljivanje živežnih iskaznica, iskaznicu na njihovo ime kao manje imućni, koja im daje pravo podignuti njima pripadajuću robu uz sniženu cijenu. U isto vrijeme biva istim priopćeno, da povrate u dotičnom uredu iskaznicu ako su ju već podignuli za da ju zamijene sa novom, koju imadu podignuti. Banovac Ruža, ulica S. Hohenberg 82; Barison Marija, ulica Zaro 11; Bartole ud. Petra, ulica Stancovich 45; Bencetti Eugenija, ulica Muzio 42; Bonifacio Anton, ulica Abbazia 12; Calochira Josip, ulica Stancovich 26; Coglitat Ana ulica Radetzky 54; Colombo Krsto, ulica Kandler 12; Covacich Eulalia, ulica St. Felicità 6; Cralich Eufemia, ulica Kandler 34; Crosila Margarita, ulica Sergia 18; Curti ud. Benedetta ulica Medolino 31; Cveglio Jerka, ulica S. Rocco 4; Dalcich Antun, ulica St. Micheli 14; Demarin Ivana ud., ulica Muzio 34; Dibarbora Josip, ulica Alberto 13; Eichberger Josip, ulica Faveria 8; Franzin Ivan, ulica Andr. Stancovich 5; Gurovich ud. Marija, ulica Santorio 16; Hervatin Josipa, ulica Monfroni 113; Kervatin Eufemia, ulica Valmade 9; Kiraz Antonija, ulica Medolino 53; Krämer Ana, ulica Vergerio 15; Krisnar Josip, ulica Faveria 38; Krosgnak Marija, ulica Dignano 32; Lazarich Ruža, ulica Ostilia 31; Lazarich Petar, ulica Medolino 16; Mallner Vjekoslav, ulica Lazarich 13; Marussich Antonija, ulica Helgoland 223; Matelca Adelaide, ulica Petilia 6; Miculich ud. Antonija, ulica M. Castagner 4; Micovillovich Andrija, ulica M. Castagner 30; Milevoi Josip, ulica M. Castagner 216; Milessich Petra, ulica Muzio 40; Fisulich Eduard, ulica Landsturm 3; Mitolich Mateja, ulica M. S. Giorgio 129; Mussian Franica, ulica Colloredo-Mels 17; Nacinovich Mate, ulica Medolino 55; Oplanich Marija, ulica Medolino 71; Padovan Jakov, ulica Diana 36; Pavlik Dragutin, ulica Giovia 50; Prescich ud. Mateja, ulica Ammiragliato 145; Rakovatz ud. Regina, ulica S. Martino 79; Radoslovich Vid, Martin, ulica Lazarich 2; Rocco Gajetan, ulica Petz 238; Rusich ud. Antonija, ulica M. Castagner 51; Salata Ivan, ulica Giovia 12, Scabich Antun, ulica M. Castagner 18; Scharbul ud. Ana, ulica Helgoland 24; Sgur Antonija, ulica Barbia 7; Sincich Ivan, ulica Cl. S. Stefano 5; Sopich Antun, ulica Sergia 18; Stranich Catarina, ulica Cenide 10; Sverko Jelena, ulica Bradamante 336; Tambacchia Antun, ulica Petz 238; Verbanac Marija, ulica Fondaco 6; Verbanaz Josip, ulica Landsturm 12; Zanetti Emilija, ulica Sergia 36.

Izložba ručnoga rada i risarija.

Prije rata pa još i prve dvije ratne godine vrlo se njegovao narodni vez po cijeloj Hrvatskoj. Dapače se namjeravalo pokrenuti list, koji bi davao stalnu direktivu i tako okupio oko sebe sav ženski svijet, koji narodno misli i osjeća. Ženske udruge za uščuvanje i njegovanje vezilačke narodne vještine u Zagrebu i u Petrinji bile su razvile već zamjernu djelatnost i imale su godišnje na hiljade prometa. Nato se osnovala ista udruga u Osijeku za Slavoniju. Sve su ove udruge priredjivale izložbe u velikom stilu ne samo u Hrvatskoj i Slavoniji nego i izvan granica Hrvatske. Kao uspješno sredstvo propagande i narodne pjesme i narodnog veza bili su i koncerti, koji se nijesu više sastojali iz šablonskih sakupljenih bezbojnih tačaka, nego su odisali pomladjenom svježinom narodnoga duha.

Vali ovoga pokreta prelili su se i preko Učke i stali se razlijevati preko istarskih brežuljaka. Najprije se stao razvijati ovaj pokret u Pazinu.

U prve redove svrstale su se kandidatkinje hrvatske učiteljske škole sa svojom revnom učiteljicom ručnog rada gdjom. M. Opašićevom i s ljubavlju su u tišini njegovale svoje narodno blago. Priredile su bile pred dvije godine i prvu izložbu ove vrste, i tako upoznale općinstvo stvaralačkom snagom duha narodne naše žene.

I zauzeti za sve, što je narodno, naš prof. S. Šantel pridružio se ovom pokretu i savio rukovjet karanfilija — narodnih melodija iz Srijema, koje su pjesme otpjevale kandidatkinje u narodnoj nošnji iz svih krajeva, gdje se čuje naša materinska riječ.

Sve je tako — bilo, kadno se najednoć vali utišali. Nestašica materijala prisilila je i najoduševljenije, da, rekao bih, skrste bijele ruke i čekaju bolja vremena. Oh blažena dobra vremena, kako vas željno izgledamo!

Ali uza sve to ljubav za naše ostala je ista, šta više postala je i jačom, jer smo ipak jednoć toliko dozreli i prozreli, da smo narod, koji ima u sebi stvaralačke snage i prirodjenoga dara za umjetnost, i da taj dar na nekim poljima narodne vještine i druge narode natkriljuje.

I dok smo se tako u ove zadnje dvije godine rata gotovo oduči čitati u časopisima, kako je ova ili ona gospojinska udruga priredila izložbu ili kako je ovdje ili ondje na koncertima dominirala naša lijepa narodna nošnja i t. d., mi ovdje u t. zv. tužnoj Istri kao da se još ne damo.

Ne samo da smo imali ove godine koncerat, na kojemu su maturantice izmedju ostaloga povele narodno kolo, nego evo otvorismo i izložbu kao i prije dvije godine. Zanimanje općinstva bilo je i ovaj puta veliko i s užitkom je promatralo vezivo, koje je izradjeno prema narodnim motivima, ili moderne predmete ukrašene narodnom ornamentikom. I opet su se brojni posjetioci mogli uvjeriti, kako baš narodna ornamentika podaje ukusnim torbicama i drugim modernim predmetima neku osobitu eleganciju i ljepotu. Ovaj puta je narodni vez još obilatije zastupan nego prošli puta, a motivi su uzeti iz različnih krajeva Banovine.

S izložbom ručnoga rada smo posve zadovoljni i vrlo je lijepa pojava, što se baš na preparandiji ovo narodno blago njeguje. To nam najviše jamči, da će narodni vez i u Istri sve više napredovati i istiskivati lošu dućansku robu. Stoga svaka čast gospodji M. Opašićevoj, učiteljici ručnoga rada kao i gospodjicama kandidatkinjama!

Osim ručnoga rada obično su zastupane i risarije gimnazijalaca. Kod nekih se opaža očito talenat za slikarstvo. Ne samo da ima risarija po uzorcima, nego ima i slobodnih risarija, kako ih je pojedinac u svojoj mašti zamislio. Vidjeli smo dapače i radnje sa polja kiparske vještine jednog četvrtoškolca.

U svojoj revnosti nije se prof. V. Šantel samo time zadovoljio, nego je osnovao i privatnu slikarsku školu, u koju idu, koji imaju većega dara za slikarstvo. Ista je škola već ovaj puta izložila neke s... uspjele radnje.

Neke bi se mogle i kupiti, a to bi dalo još v... pobude mladima pregaocima za ustrajan rad.

Pripomenuo bih, da bi bilo zgodno, da se i ... djakinje dovedu, da vide i da im se rastumači, je... bi na njih uzgojno djelovalo i malo bi im se dotje... ukus, koji im je zasada posve primitivan.

Na koncu hvala i gdji. M. Opašićevoj i p... Šantelu kao i svim priredjivačicama izložbe, što... nam pružili priliku, da smo gledajući lijepe izlož... predmete i opet malo zaboravili na običajnu — ... noćoniju.

U Pazinu, 24. lipnja 1918. D. V...

Dnevne vijesti.

Jugoslavenski proglasi. „Reichspost" javl... Talijanski su aviatičari pretprošle subote letjeli ... Kranjskom i bacali letke s jugoslavenskim proglas... potpisanim od dr. Trumbića. Tim proglasom Trumbić javlja, da su on i dr. Gazzari član... središnjeg vijeća predstavnika „potlačenih naro... Austrije" u Rimu, a da se dr. Trinajstić i dr. Ja... brišak nalaze u tal. glavnom stanu. Dr. Trum... sokoli jugoslavenske agitatore u Kranjskoj, tvrd... da se približuje oslobodjenje, da će Jugoslavija ... stvorena čim prije od antante itd. (Nama je cenz... svojedobno istu vijest zaplijenila. Op. ur.)

Nijemci se ne razumiju medju sobom. U n... mačkom rajhstagu pripovijedao je vojni minis... Stein slijedeći dogadjaj: „Prije nekoliko da... pristao je u Monakovu zrakoplov. Najbliži vo... nički ured bijaše obaviješten o zrakoplovu, no... njega stupiše ljudi koji su govorili u tudjem jezi... Razjasnilo se, da su to bili saski časnici". A ip... im nije palo ni jednima ni drugima na pamet... nisu Nijemci. Mi se medjutim uvijek još dijeli... na: Istrijance, Kranjce, Slovence, Hrvate, Bosan... Srbe, Dalmatince, premda se svi medju sob... sigurno bolje razumijemo, nego li Nijemci.

Kad sudbeni stol nema tiskanica za svjedo... nego samo za okrivljene. Nemali strah i začudjen... pobudili su ovih dana medju nekom pospodo... pozivnice, kojim ih sudbeni stol poziva je k... okrivljenike. Svatko si je pripisivao i izmišljao pr... stupke, koje je počinio i koje nije počinio, nast... jeći si rastumačiti taj nenadani poziv kao okri... ljenik. Osobito je ta stvar djelovala medju ratni... milijunašima, koji su nedavno ocutili malu ne... gurnost za svoj teško zasluženi novac. Došavši ... sud i raspitavši se, koji je povod njihovoj ... tužbi, izjavio im je podvornik svečano, da ne... tiskanica za svjedoke nego samo za okrivljeni... Time se opet nenadano utješiše gospoda, koje tištila teška mora.

Mali oglasnik

Znali smo, da smo mladi, da u našem nameravanom radu ima mnogo mladenačkog idealizma, no videli smo, da jedini spas za nas leži u nama. Hteli smo, da sami sebe vaspitamo i narodu dademo bolju jednu generaciju inteligencije, koja bi bolje ne samo shvaćala potrebe i svoje i narodne, nego i poradila boljim i uspešnijim sredstvima oko preporoda našeg uistinu žalosno zaostalog naroda.

U tom našem ognjevitom pripremanju zatekao nas rat, koji je teško pao i na naša leđa i rastepao naše već sakupljene redove, užasno harajući osobito medju muškom omladinom. Na tisuće je naše omladine poginulo što u tamnicama, što na bojištima, a nisu retki ni oni, što su najpre patili u tamnicama kao veleizdajnici a onda se borili na različitim frontama, za cari i domovinu, kako se običaje kazati. A onda četiri godine prolevanja ljudske krvi, bogate na svim užasima, bogate na zločinima protiv kulture i protiv pravednosti, četiri godine nastojanja, da se za uvek ili barem za dogledno vreme ukloni sa sveta ideju demokracije i prirodnog čovečanskog prava, nisu blagotvorno delovale ni na naše redove, već su nam ne samo otele mnogo dobrih i valjanih drugova, nego i ostavile kao spomen na svoje strahote mnogobrojne telesne i duševne invalide. I čim su na taj način bili drugovi rastepeni i rastavljeni, i time nestalo inicijative, ni naše istarske drugarice, sadašnje maturantice nisu se maknule, prvo stoga, što njihovo školsko vaspitanje pada upravo u ovo ratno vreme, a drugo, što im je to bilo sa strane sustava, koji ih je okovane držao, prečeno.

Tako stupaju sada mlade u život, ne osećajući u sebi ništa, do li, da živeti moraju, s uskim znanjem i ograničenim pogledom na svet i život. Svršile su škole, one s turobnim uzdahom: bolje to nego ništa, ulećiće pak ih pustali sa sličnim popratnicama: bolje ovakve, nego nikakve.

Pa kad trezno prosudimo, u kakvom se žalosnom stanju nalaze nakon četiri godine nerada naši omladinski redovi, kako lutamo kroz svoje nauke bez ikakvih nacrta, bez ikakvih ciljeva, nehajno i s nerazumevanjem svoje zadaće, kako smo igračke u rukama lošeg sustava, i kako izlazimo iz škole, kržljavi i na duši i na telu s mutnim vidikom u budućnost, moramo zaključiti, da nije samo krivnja škole i učitelja, nego i naša, jer nismo hteli da poradimo, da nam se naše umne sile razviju i prek... ovoga, što propisuje današnja škola i što odredju... ovde, u Pazinu, školski bog i tiranski samovlada... veran i ropski sluga sv. Birokrate — ime nije p... trebno, pozna ga skoro svaki ovde, a prokl... mnogi, jer sva njegova dobra dela, o kojima imad... običaj govoriti, nestaju pred faktom, da nam je u Ist... tolike generacije, što iskvario, što uništio.

Na koncu imadem jednu želju, a ta je, da s... buduće školske godine narodni savez na jednoj i drug... našoj srednjoj školi u Pazinu, što živiji medjusob... saobraćaj i podupiranje medju drugovima i drug... ricama, da se poruši ova neprirodna ograda što n... deli na muško i žensko, pa da zajedničkim nev... ljama i zajednički doskočimo, da pripravljamo put... utiramo stazu za trenutak, kad će nam biti omog... ćeno, da sistematski i organizovano nastavimo rad... započeti pre četiri godine.

Drugovima i drugaricama kličem: Zdravo! i d... skora vidjenja pri poslu!

U Pazinu, koncem lipnja 1918.

Omladinac.

...ojedini br...

...NA lista: U pretplati ...itavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mje... ...o K 4·—, u malopro... ...16 fil. pojedini broj. ...LAŠI primaju se u ...avi lista trg Custoza 1

...odina IV.

Što na...

(Razmatranja pre...

Kako se vidi iz go... dademo pošla cenzor... još mnogo dočekati ... no ni raspravljati, koli... o životu od ovih, što... ..., zigosamo. Zahva... tičkim razmatranjima go... češki agrarni dnevnik

List tiš piše:

Žetva još nije ni za... nastoje da donesu, š... ...tvi. Čitali smo, da s... ...čma) može očekivati u... ...k u Austriji 40 milijun... ...še bile podane bez og... ...azvati u javnosti neisp... ...vogodišnje žetve a što ...učanstvu nade, koje se ...avno ispuniti ne mogu. ...a žetvom i prehranom?

U posljednjoj, posv... ...nasala je žetva žitaric... Ugarskoj 77·63 milijuna ...očelo je produciranje ž... ...z uzroka, koji su opće... ...o više za nikakvu tajn... ...ospodarstvo u Beču prop... ...ekcijski savjetnik u p... ...ijeća, na predavanju, d... 915—16 iznosila u Aus... godine 1917—18 dap... ...anjske godine palo je ...roduciranju u vrijeme m... ...Bio bi neoprostivi optin... ...ve godine podignuti pr... ...kad se k nedostatku rad... ...oš i nepovoljno vrijeme... u Češkoj i Ugarskoj vlad... dana silno harao mraz. ...dakle uz takve prilike ...najbolje, što može da bu... ...isti, kao i lani.

Bude li to tako, r... ista situacija, kao i lan... izračunao je to ovako: ...one, koji će se sami pre... ostalo je god. 1915—16 ...qu., a god. 1917—18 sa... godine pala je žetva pr... stotaka, no za državno... iznikula je povišica za ... godine jedva da će biti ... će biti na raspolaganje ... žitarica. I kad bi u najbo... više, ne mijenja to ništa... hrambena situacija u Au... ne bude li dovoljno dov... i Ukrajine.

Ugarska nas je u ... žitom i brašnom. Godine ... 9·62 milijuna qu. žitarica ... brašna. Sada k nama ... ništa, a od ovogodišnje ... preuzeti obvezi samo to... uz obilno mjerenje količ... u Ugarskoj ne će biti ... dijeliti ćemo si to s Njem...

Ostat će dakle R... opskrbni reservoir. Naš... K iznosu domaće žetve žit... milijuna qu. Trebat ćemo... rica, da možemo onim 17... će sami opskrbljivati, osi... 300 qu. Odbijemo li nepo... se pouzdati jedino na Ru... prisiljena da opskrbi tako...

Iz navedenih činjenic... stvoriti ispravnu predsta... razviti prehrambena situaci...

Dovle češki list. K... ne možemo se nipošto na... hrambene prilike dojduće... dojduće zime poboljšati. ... na niže. Niže valjda ići ... na dnu. S pravom se zat... do godine čeka, podje li s...

Mi znamo jedan lijek... srcu svaki od trpeće bra... već nasuprot ugodan. Zov... vedan na temelju božjeg i ... trajan mir. Ljudi bi mora... zadaća, da se množe, a ... se ljube, a ne da se m...

Pojedini broj 16 h.

ENA lista: U pretplati itavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjeno K 4·—, u malopro... 16 fil. pojedini broj. LASI primaju se u ravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. | U Puli, petak 28. lipnja 1918. | Broj 1064

Što nas čeka?

(Razmatranja pred novom žetvom.)

Kako se vidi iz gornjega, nemamo namjere, dademo posla cenzoru. Ne ćemo pisati, što bi još moglo dočekati u političkom pogledu. Ne mo ni raspravljati, koliko će nas do godine biti o životu od ovih, što danas raspravljamo, pi- ..., žigosamo. Zadovoljit ćemo se hladnim statičkim razmatranjima gospodarskog glasila, kaošto češki agrarni dnevnik „Venkov".

List taj piše:

Žetva još nije ni započela, a burzijski listovi č nastoje da donesu, što su izračunali o ljetošnjoj tvi. Čitali smo, da se iznos žitarica (pšenice, čma) može očekivati u Ugarskoj 60 milijuna qu., k u Austriji 40 milijuna qu. Te brojke nisu doiše bile podane bez ograničenja, no kadre su ipak azvati u javnosti neispravnu predstavu o iznosu vogodišnje žetve a što je još gore, pobuditi pri učanstvu nade, koje se ne će ispuniti, jer se jednoavno ispuniti ne mogu. Kako to zapravo stojimo a žetvom i prehranom?

U posljednjoj, posvema mirovnoj godini 1913. našala je žetva žitarica 60·70 milijuna qu., a u Ugarskoj 77·63 milijuna qu. No iza početka rata očelo je produciranje žitarica nesuzdrživo padati z uzroka, koji su općenito poznati. Vlada ne drži o više za nikakvu tajnu. Na kursu za prelazno ospodarstvo u Beču proglasio je dr. Fridrih Gärtner, ekcijski savjetnik u predsjedništvu ministarskog vijeća, na predavanju, da je žetva žitarica u godini 915—16 iznosila u Austriji samo 35 milijuna qu., godine 1917—18 dapače samo 26 milijuna qu. Lanjske godine palo je dakle produciranje proti roduciranju u vrijeme mira po prilici za 57 po sto. Bio bi neoprostivi optimizam očekivati da će se ove godine podignuti produkcija za 40 milijuna qu. kad se k nedostatku radnih sila i gnoja pridružilo oš i nepovoljno vrijeme, mrazovi i nestašica kiše (u Češkoj i Ugarskoj vlada suša, dok je pred mjesec dana silno harao mraz. Op. ured.). Povišanje nije dakle uz takve prilike moguće očekivati. Bit će najbolje, što može da bude, ostane li iznos žitarica isti, kao i lani.

Bude li to tako, razvit će se za konsumente ista situacija, kao i lanjske godine. Dr. Gärtner izračunao je to ovako: odbije li se za sjeme i za one, koji će se sami prehranjivati, 11 milijuna qu., ostalo je god. 1915—16 za konsumiranje 17 milijuna qu., a god. 1917—18 samo 8·5 milijuna qu. Lanjske godine pala je žetva proti predlanjskoj za 26 postotaka, no za državno gospodarstvo sa žitom iznikula je povišica za preko 50 postotaka. Ove godine jedva da će biti inače. Za konsumente ne će biti na raspolaganje više od 8—9 milijuna qu. žitarica. I kad bi u najboljem slučaju bilo za nešto više, ne mijenja to ništa na činjenici, da će prehrambena situacija u Austriji biti skrajno napeta, ne bude li dovoljno dovoza iz Ugarske, Rumunjske i Ukrajine.

Ugarska nas je u vrijeme mira napunjavala žitom i brašnom. Godine 1913. izvezla je u Austriju 9·62 milijuna qu. žitarica i osim toga 7·77 mil. qu. brašna. Sada k nama osim kukuruza ne izvozi ništa, a od ovogodišnje žetve dat će nam prema preuzetoj obvezi samo to, što bude suviše, no a to uz obilno mjerenje količina za uporabu pučanstva u Ugarskoj ne će biti baš previše, a osim toga dijeliti ćemo si to s Njemačkom.

Ostat će dakle Rumunjska i Ukrajina kao opskrbni reservoir. Naši zahtjevi nisu neznatni. K iznosu domaće žetve žitarica (za konsumente) 8—9 milijuna qu. Trebat ćemo još 10—11 mil. qu. žitarica, da možemo onim 17—18 milijuna, koji se ne će sami opskrbljivati, osigurati dnevnu količinu po 300 qu. Odbijemo li nepouzdanu Ukrajinu, možemo se pouzdati jedino na Rumunjsku, no koja će biti prisiljena da opskrbi takodjer Njemačku i Bugarsku.

Iz navedenih činjenica i brojaka može si svatko stvoriti ispravnu predstavu o tome, kako će se razviti prehrambena situacija u Austriji god. 1918—19.

Dovle češki list. Kako se iz svega razabire, ne možemo se nipošto nadati da će se naše prehrambene prilike dojduće godine, ili bolje rečeno, dojduće zime poboljšati. Dosad smo išli neprestano na niže. Niže valjda ići ne možemo, jer smo već na dnu. S pravom se zato možemo i pitati, što nas do godine čeka, podje li sve tim istim putem dalje.

Mi znamo jedan lijek, i taj lijek nosi u svom srcu svaki od trpeće braće! Nije to lijek gorak, već nasuprot ugodan. Zove se: mir! Sveopći, pravedan na temelju božjeg i prirodnog prava sagradjen trajan mir. Ljudi bi morali shvatiti, da je njihova zadaća, da se množe, a ne da se uništavaju; da se ljube, a ne da se mrze. I shvate li ljudi to jednom, temeljito, duboko, bez hinjenja — svakom je ratu kraj!

A onda se bismo trebali više pitati, što nas čeka, jer čekala bi nas samo ljubav i sreća i božji blagoslov!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Bezzecce u dolini Ečave i na Zugni izjalovili su se sunci Talijanaca. Col del Rosso, kojega je slavna divizija „runolista" osvojila na juriš 15. t. mj., kojega smo za tim održali pobjedničkim najtežim bojevima i za koja su se sveudilj vodile gorke borbe, bio je jučer napadnut po jakim silama iza najteže bubanjske paljbe. Za neprijatelja bilo je uzaludno poduzeće mjerenje bojne vrsnoće sa našim Solnogradjanima, Koruščima, Gornje- i Niže-Austrijelima, čija je hrabrost skršila sve napadaje. Pukovnije broj 107 i 114, poduprte uzorito od topničtva u svim fazama boja, pokazale su se jednog duha sa četama 59., 7., 14. i 49. pukovnije. Neprijatelj pretrpio je teške gubitke na mrtvima i na ranjenima te je pustio mnogo zarobljenika u našim rukama. Kod Ponte di Piave kušao je neprijatelj prekoračiti rijeku čamcima, ali je bio sastrijeljen. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Položaj je nepromijenjen. Revna djelatnost neprijatelja sjeverno od Scarpe i Somme, zapadno od Soissonsa i jugozapadno od Reimsa. Na Reimskoj smo katedrali ponovno ustanovili motrioce. Tečajem noći porasla je opet topnička djelatnost takodjer na ostaloj fronti izmedju Ysere i Marne i sa pješačkim okršajima. — Vojna skupina von Gallwitza: Na istočnom brijegu Moze izveli smo uspješne izvidjaje. Sjeverno od St. Mihiela suzbili smo jaki sunak neprijatelja. — Iz neprijateljskih skupina bombometnih aeroplana, koje su zadnja dva dana poduzele napadaje na Karlsruhe, Offenburg i lorensko industrijalno područje, sastrijelili smo 5 lijetala. Naše su skupine bombometnih lijetala napale jučer na Pariz, a na putu onamo stjecišta željeznica i ljetališta neprijatelja. Poručnik je Rumey polučio svoju 25. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 26. lipnja popodne: Francuzi su u smjeru Mailly izveli više napadaja. Kod Rainevala, Melicoqa, Vilny-au-Cornilleta dopremili su zarobljenika i strojnih pušaka. Pokušaji njemačkih navala na francuske položaje sjeverno od Le Porta bijahu suzbijeni strojno-puščanom paljbom. Amerikanske su čete izvele sjajan napadaj protiv šume Belleu te dopremile 150 zarobljenika, medju kojima jednog satnika.

•

Engleski izvještaj od 25. lipnja ujutro: Kanadske su čete napale noćas na neprijateljske opkope kod Neuville-Vittasse te su dopremile 22 zarobljenika i 6 strojnih pušaka. Nekoliko zarobljenika i jednu strojnu pušku dopremili smo sa uspješnog poduzeća južno od Scarpe. Neprijateljsko je topničtvo djelovalo tečajem noći izmedju Villers-Bretonneuxa i Morlancourta, južno od Aviona i zapadno od Mervillea. Plinovite su granate bile obilno upotrebljene.

•

Engleski izvještaj od 25. lipnja na večer: Kod Meterna izveli smo sinoć manje poduzeće, koje je uspjelo u potpunom opsegu. Postigli smo sve naše ciljeve i pomaknuli naše linije unaprijed. Kod uspjelog štrafunskog poduzeća dopremile su tečajem zadnje noći francuske čete u odsjeku Lokrea nekoliko zarobljenika. Inače ništa nova.

•

Engleski izvještaj od 26. lipnja popodne: Kod štrafunskih poduzeća i sukoba patrulja u predjelu Sailly-le-Sec i zapadno od Mervillea dopremili smo tečajem zadnje noći nekoliko zarobljenika te zaplijenili jednu strojnu pušku. Neprijateljsko je topništvo djelovalo kod Ville-sur-Ancre, kod Bailleula, južno od Lensa i u odsjeku Hazebrouk.

•

Talijanski izvještaj od 26. lipnja: Jučer su naše čete zaposjele opet potpunoma mostobran Caposile. Proširile su zaposjednuto područje te su suzbile junački odlučne protunavale brojnih neprijateljskih sila. Zarobili smo 8 časnika i 37 momaka. Na ostaloj fronti topnički bojevi srednje žestine. Izmedju Mori i Lopio preneražila je jurišna patrulja malu neprijateljsku stražu te uništila preživjele. Naše su zračne skupine bacile više tona bomba na neprijateljska skladišta municije u mletačkoj ravnici i na željezničke uredjaje kod Materella. Oborili smo 7 neprijateljskih aparata. Poručnik Baracchini polučio je svoju 31. zračnu pobjedu. Kod pročišćivanja bojnog polja zarobili smo još nekoliko stotina momaka te smo ustanovili, da smo dobili natrag sav naš topnički i ostali pribor. Austrijski ratni pribor i oružje, što je ostalo u našim rukama, je golem te će biti izbrojen tek po duljem radu. Topničari su se borili sa velikim junaštvom. Druga topnička pukovnija i osobito 105. četa zaslužuje posebnu napomenu.

•

Reuter javlja, da su strateški razlozi ponukali Hindenburga, da privremeno obustavi bojeve. Nema sumnje, da će opet započeti bitka. „Morning Post" tvrdi, da su Nijemci dopremili na zapad velika pojačanja, koja su dotle stajala na ruskom bojištu. U Londonu prevladava mišljenje, da će Hindenburg nastaviti operacije u smjeru na Pariz.

•

Švicarske novine javljaju, da prolaze velike mase talijanske vojske u Francusku, pošto talijansko vojno vodstvo misli, da se na zapadu može očekivati novu njemačku navalu, dok se na talijanskom bojištu računa s mirom za dulje vremena.

*** Parlamentarna kriza.** Misija ministra za poljodjelstvo, grofa Sylve-Tarouce, smatra se u njemačkim političkim krugovima izjalovljenom. Njemački nacijonalci i kršćansko-socijalci izjavili su ministru-predsjedniku Seidleru svoje povjerenje te zahtjevaju, da ostane na svom mjestu. Doduše tvore ove stranke samo nešto preko trećine glasova, ali misli se, da će se pomoću Ukrajinaca i socijalnih demokrata moći osigurati vladi većinu za državni proračun. „Večernik" javlja, da je grof Sylva-Tarouca vijećao takodjer sa socijalnim demokratima te im ponudio, stupe li u vladinu većinu, ministarstvo za socijalnu skrb.

*** Sylva-Tarouca nastavlja pregovaranja.** Polag vijesti iz vina nastavlja Sylva-Tarouca pregovaranja sa strankama. Jučer je vijećao sa zastupnicima Ceha, Jugoslavena, socijalnih demokrata i Ukrajinaca, a za tim je izvijestio cara o potijeku ovih konferencija. Parlamentarci, koji su imali priliku, da se upoznaju sa mišljenjem mjerodavnih čimbenika, izrazili su mnijenje, da se radi prije svega o tome, kako bi se državni sabor sazvao na kratko zasjedanje.

*** Seidler ostaje.** U kasnim večernjim satovima dne 25. o. mj. raširila se Bečom vijest, da se je misija grofa Silva-Tarouca izjalovila. Tvrdi se, da će ministarstvo dr. v. Seidlera ostati.

*** Dementi o napuštanju njemačke fronte na zapadu.** „Nova Rada" ispravlja vijest glasila ruske vlade „Izvjestija" koje je tvrdilo, kako je revolucijonarni pokret u Ukrajini prinukao njemačko vojno vodstvo, da odašalje iz Njemačke čete u Ukrajinu, što je znatno uplivisalo na operacije centralnih vlasti na zapadu, te veli, da neispravnost ove tvrdnje „Izvjestija" najjasnije obaraju uspjesi njemačkih četa u Francuskoj.

*** Nijemci prosvjeduju.** „Deutsche Nachrichten" javljaju: Odbor udruženja njemačko nacijonalnih stranaka prihvatio je odluku, u kojoj otklanja svaku odgovornost za posljedice, koje bi bile skopčane sa padom Seidlera, prouzročenim držanjem poljačkog kluba. Dalje izrazuje savez svoje začudjenje, da su saopćenja o govorima i dogadjajima u ministarskom vijeću dospije u indiskrecijom u javnost.

*** Radničko vijeće u Trstu.** Tršćanski „Lavoratore" javlja: 25. lipnja sastalo se u radničkom domu radničko vijeće socijalnih demokrata čitavog Primorja. Na tom je sastanku upozorilo radničko vijeće vladu, da su obećanja, dana radnicima, da će se bezodvlačno sazvati samoupravna zastupstva na temelju jednakog, tajnog, sveopćeg i proporcijonalnog prava glasa, ostala neispunjena. Povišice, koje su bile priznate radnicima, išle su u džep ratnim lihvarima. Demilitarizacija poduzeća, koja rade za državu, nije još provedena. Radnici traže kruh i mir i pozivlju sva radnička vijeća u državi na zajedničku akciju u prilog miru. Glavni uzrok sadašnjim neprilikama je uporaba § 14. i isključenje parlamenta od javnog djelovanja. Radi toga traži radničko vijeće neka se parlamenat bezodvlačno sazove. Ako taj glas u zdvojnom momentu ne bi našao odziva, pasti će čitava odgovornost na one, koji se nijesu odazvali i koji su nametnuli narodu, da žrtvuje sve za rat, kojega proletarijat nije htio i kojega proklinje. Na svršetku izrazuje radničko vijeće u Trstu želju, e bi se čim prije uspostavila internacijonala.

*** Sjednica generalnog vijeća austro-ugarske banke.** Dopisni ured javlja iz Beča od 27. t. mj.: U danas obdržanoj sjednici generalnog vijeća austro-

ugarske banke raspravljalo se, izakako je generalni tajnik pl. Schmid podao običajni izvještaj o položaju na medjunarodnom novčanom i deviznom tržištu, samo o tekućim poslovima. Nije se podnio predlog za promjenu dosadašnjeg kamatnjaka.

*** Poljski novinari protjerani iz Marmaroš Sigeta.** Kako je poznato, vodi se sad u Marmaroš Sigetu u Ugarskoj proces proti poljskim legijonarcima koji su iza proglašenja mira u Brestu Litovskom pokušali da prodru austrijsku liniju kako bi se spojili s poljskim legijama generala Musnickog, koje su se borile na strani Rusa. Proces jest popraćen živim zanimanjem cijele poljske javnosti i poljski su listovi iz svih zemalja poslali na proces svoje izvjestitelje. No poljski su novinari bili od madžarskih ureda izagnani iz mjesta a ona trojica, koja bijahu milostivo puštena, solidarno i demonmtrativno zapustiše Ugarsku. „Arbeiterzeitung“ ispravno predlaže, da odsada (mi nismo ni dosada, Op. ur.) niti službenih izvješća o tom procesu ne priopćujemo. — To nas postupanje Madžara protiv Poljaka sjeća, kako su prošle zime madžarski listovi beznačajno a poljski listovi zaslijepljeno i s mnogo nerazumijevanja pisali o madžarsko-poljskom bratstvu.

*** Clemenceau govoriti će o Burianu.** „Journal de Geneve“ javlja: U odboru zastupničke kuće osvrnuti će se ministar-predsjednik Clemenceau na posljednji govor ministra izvanjskih posala baruna Buriana. Naredne sedmice povest će se u komori riječ o socijalističkoj interpelaciji glede mirovnih izgleda.

*** Nepobjedivost Njemačke.** Javljaju iz Berlina od 27. t. mj.: Kao rezultat političke rasprave u državnom saboru, koja se je zaključila jučer, ističe „Lokalanzeiger“, da su sve stranke, izim nezavisnih socijalista, naglasile, da nepokolebivo vjeruju u nepobjedivost Njemačke.

*** Njemačka mudrost.** Oružjem se ne da izvojštiti mir. Državni tajnik njemačkog izvanjskog ureda dr. v. Kühlmann imao je dne 4. o. mj. dva govora; u glavnom odboru njemačkog rajhstaga branio je rumunjske mirovne ugovore proti kritici njemačkoj a u plenarnoj je sjednici podao svoje izvješće o izvanjskoj situaciji političkoj. Najveće zanimanje pobudjuje onaj dio izvješća Kühlmonnovog, gdje postavlja i odgovara na pitanje, koliko će još trajati rat. Dr. Kühlmann reče, da se unatoč pobjedničkoj ofenzivi njemačkoj ne pojavlja u neprijatelja sklonost za mirovne pregovore i da se jedino oružjem ne da dovršiti rat, budući da se je rat tako golemo razmahao, da nije moguće postići njegovog definitivnog svršetka bez diplomatskog pregovaranja. No za to pregovaranje nisu neprijatelji još naklonjeni. A vojnička sredstva nisu dovoljna za svršetak rata. — U tim dvjem rečenicama sadržan je Kühlmannov odgovor na pitanje, koliko će rat još trajati. Rat će trajati dakle još dugo. Ofenzivama nastoji se oslabiti neprijatelja, no rata nije njima moguće dovršiti. („Vidensky Dennik“.)

*** Njemački mir.** „Arbeiter-Zeitung“ piše: Gospodin von Kühlmann, njemački državni tajnik vanjskih posala, izrekao je 24. t. mj. govor o njemačkim ratnim ciljevima i o njemačkim mirovnim uvjetima. Govor ne sadržava ništa novoga. Ni riječi o savezu naroda, ni riječi o razoružanju i o obraničkim „sudovima. Nije izjavio, da se Belgija mora uspostaviti; opetovao je samo stare fraze, koje su države sporazuma uvijek smatrale kao prikrivene aneksijonističke požude, rekao je, Njemačka otklanja podati izjave, koje bi ju vezale, dok bi neprijatelju pustile slobodne ruke. Nije ponudio mir, već je samo hladno kazao, da mirovna ponuda antante ne bi kucala na uši njemoga. Ipak su njemački aneksijoniste bili ogorčeni nad govorom. Gospodin je Kühlmann naime kazao, da Njemačka ne želi ništa drugoga nego živjeti unutar granica slobodno, jako i nezavisno, koje je odredila povijest. Napomenuo je rezoluciju za mir sporazuma i odgovor na papinu mirovnu notu. Ali nada sve je izjavio, da samim vojničkim odlukama i bez diplomatskih pregovaranja nije moguće postići apsolutan mir. To je dakako smrtni grijeh protiv svetog duha aneksijonizma. Prva je vjerska zasada „siegfriedlera“, da samo mač može i mora iznuditi mir, dok je glavni uvjet mira uzajamnog sporazumljenja, da ne bude iznudjen oružanom silom već postignut pregovaranjima i obostranim koncesijama. Fraza gospodina Kühlmanna mogla se tumačiti kao ispovijest mira putem sporazumljenja, kao polemika protiv nada mira putem mača. To je razbjesnilo aneksijoniste. 24. t. mj. prosvjedovao je protiv Kühlmanna grof Westarp, a 25. t. mj. narodni liberalac gospodin Stresemann — junkeri i velika industrija bijahu ogorčeni a treći u društvu — generali — su koji ne žele mira, su nesumnjivo nezadovoljni sa Kühlmannom. Što li je učinilo vodstvo državne vlade? Požurilo se, da objasni „nesporazumak“, što je izazvao govor gospodina von Kühlmanna i da pomiri nezadovoljne „siegfriedlere“. Državni je kancelar 52. t. mj. izjavio, da je nastavak diskusije sa Wilsonom bez smisla, da je savez naroda samo sredstvo, da se Njemačku gospodarski stegne i da Njemačka stavlja svoje nade, kao i prije, u pobjedu. Za tim se digao gospodin Kühlmann te kazao, da je i on osvjedočen o tome, kako je pobjeda oružjem preduvjet pregovaranja; i on da će iznuditi mir pomoću oružja, a smatra za potrebnim diplomatska sredstva, te bi se postignuo mir, to samo iza pobjede, samo na način, kao što su u Brestu-Litovskom i u Bukareštu bila upotrebljena diplomatska sredstva! Očevidno jest, da će se mir sklopiti tek onda, dok će Engleska, koja zaštićuje kanal, a Amerika, koja zaštićuje ocean, biti u jednakoj mjeri bez pomoći i iznemogle, kao što su Rusija i Rumunjska! Time je objašnjen nesporazumak. Misao „pobjedničkog mira“ pobjedila je u Berlinu na čitavoj crti.

*** Kriza vlade u Njemačkoj.** Zadnja Kühlmannova izjava, s kojom se bavimo na drugom mjestu, uzbudila je još više konservativce i svenijemce, koji traže sada glavu državnog sekretara vanjskih posala. Sa drugom izjavom, s kojom je odbio od sebe sve njemačke stranke, koje ne stoje na svenjemačkom, bezobzirnom stanovištu, na stanovištu rata do skrajnosti, nije pridobio niti njemačkih imperijalista niti aneksijonista, kojima se pričinja odviše mlitavim i popustljivim državnikom. Kühlmann se na taj način posve izolirao. Glasilo njemačkim socijalnih demokrata „Vorwärts“ piše, da je sveopće raspoloženje neprijateljsko Kühlmannu, koji počinja iste pogriješke kao što i Bethmann-Hollweg: Mjesto da energično istupi protiv svenjemačke fronte i da bezobzirno brani svoje stanovište, pozivajući se na to, što imade narod za sobom, kušao je odmah pomiriti srdžbu frondera te približio se njihovom shvaćanju stvari. „Vorwärts“ smatra položaj nejasnim i zapletenim te govori o mogućnosti opće vladine krize. Dodje li do ove krize, stupit će na mjesto sadašnje vlade druga vlada, koja će se posve pokoravati zahtjevima pretjeranog nacijonalizma, kako je to već natuknuo nacijonalni liberalac Stresemann. Takodjer u parlamentarnim krugovima prevladava mišljenje, da dr. von Kühlmann ne će predugo ostati na svom mjestu. „Tagespost“ piše, da se množe glasine, prema kojima će se i u Njemačkoj udesiti po uzoru Lloyd Georgesa i Clemenceaua neka vrst ratnog kabineta.

*** Eksplozija u Verdunu.** Wolffov ured javlja od 27. t. mj.: 25. t. mj. opazili smo u istočnom dijelu Verduna dvije eksplozije, koje su izazvale veće požare.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Moskovska štampa javlja od 22. lipnja: Sovjet u Tambovu bio je potjeran pod lozinkom „Za ustavotvornu skupštinu“ od ljudi, što su bili na zapovjed Trockoga i Lenjina na mobilizaciju pozvani pod oružje.

Javljaju iz Moskve od 25. lipnja: Povjerenik boljševičkoga tiskovnoga ureda, Volodski, ustrijeljen je u Petrogradu na sred ceste.

Prema brzojavci kodanjskih novina iz Petrograda priključili su se generali Aleksejev, Dutov i Erdely bojnim silama Čeho-Slovaka. General je Aleksejev preuzeo zapovjedništvo nad Čeho-Slovacima.

Javljaju iz Züricha: Trocki je saopćio, da se češko-slovačka buna sve više širi uslijed potpore proturevolucijonaraca. Čeho-Slovaci zaposjeli su najmanje deset gradova, medju kojima Pensu, Saransk i Omsk. Sada ugrožavaju Tobolsk. Čeho-Slovaci počinjaju svakojake grozote.

„Havas“ javlja iz Petrograda, da je pukovnik Semenov po trodnevnom boju porazio boljševike.

Javljaju iz Helsingforsa: Rusija je zatvorila svoje granice napram Finskoj iz nepoznatih razloga i na neodredjeno vrijeme.

„Central News“ javljaju, da je Kerenski stigao u Englesku. — Kerenski je prisustvovao radničkoj konferenciji u Londonu te kazao, da se ruski narod bori protiv nasilja.

Domaće vijesti.

Naša gospodarska udruženja za narodni blagdan. Mnoga naša gospodarska udruženja, naročito mnogi novčani zavodi, pa seljačke zadruge i zemljoradničke udruge stekle su u ovo par godina lijepa imetka, pa je stoga veoma umjestan i opravdan predlog, iznešen u ravnateljstvu jedne naše seljačke zadruge, da se prigodom narodnog blagdana votira što obilatiji iznos za spas izgladnjele i osirotjele dječice naše, za temelj naše narodne snage i budućnosti. Naročito bi bila dužnost naših jačih novčanih zavoda da u tome prednjače i da primjerom dokažu svoju svijest — za svoje. Hiljadama i hiljadama je rat uništio život, zdravlje, obitelj, imanje, sve, — pa zato oni, koji su od toga ostali poštedjeni, treba da budu prvi — barem u novčanim doprinosima. Vršimo samo svoju dužnost — i budućnost je naša!

Svećenstvo za narodni blagdan. Svećenstvo sviju vjeroispovjesti sprema se, kako smo saznali, da ove godine narodni blagdan najdostojnije proslavi. U svim će se crkvama toga dana, u molitvama i u službi božjoj sjetiti naše svećenstvo (katoličke i pravoslavne vjeroispovijesti), onih malih sirota, koje je nevolja od kuće otjerala, kao takodjer i onih vrijednih obitelji, koje su našu osirotjelu djecu primile pod svoje okrilje i spasili ih od patnja, što ih glad sobom nosi. Hrvatsko i srpsko narodno svećenstvo natječe se, koji će više da doprinese, da moralni i materijalni uspjeh narodnog blagdana bude što i ljepši i obilatiji.

Roditeljima, koji šalju djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo, da će prvi transport djece krenuti iz Pule u nedjelju dne 30. o. mj. s popodnevnim vlakom, zato sva djeca, koja odlaze moraju biti prije jednog sata popodne na kolodvoru (staciji). Svako dijete mora da donese sobom legitimaciju, pa bilo ono napisano i na majčinoj ili čigovoj drugoj legitimaciji. Takove se legitimacije neće oduzeti, nego to treba samo kontrole radi.

Njemačke i talijanske srednje škole. Tvrdjavni povjerenik saopćuje: Njeg. Preuzvišenost gospodin namjesnik odobrio je otvorenje triju srednjih državnih škola opstojećih u Puli (c. kr. gimnaziju i c. kr. realku sa njemačkim nastavnim jezikom i c. kr. gimnazijalnu realku sa talijanskim nastavnim jezikom) te je opunovlastio c. kr. tvrdjavnog povjerenika u Puli, da poduzme potrebite mjere.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kako je već javljeno, izložba će biti otvorena kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne dnevno. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i do podne od 11—1 sat. U nedjelju (30. lipnja) bit će otvorena samo od 11 do 1 sat. Tad se ujedno i zatvara. Ako gospoda učitelji ili učiteljice žele školsku djecu povesti, tada će se za njih u svako doba otvoriti i djeci tumačiti. Za školsku djecu je ulaznina 20 filira. Izložba je već prvi dan pobudila veliki interes pa je nade, da i ostali ne će propustiti priliku, da je vide.

Nove knjige. Ivo Vojnović: „Dubrovačka Trilogija“. — Emerson: „Napoleon ili čovjek oddjela“, mogu se kupiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinanda broj 3, kao i ostale knjige, koje su bile do sada rasprodane.

Za dojduće mlaćenje. Općinski ured saopćuje nam, da je c. kr. tvrdjavni komesar izdao slijedeću obznanu: Za dojduće mlaćenje svaki vlasnik toli strojne koli ručne mlatilnice, imat će pravo da zahtijeva kao plaću: K 6·— za svaki kvintal pšenice. K 5·40 za svaki kvintal ječma ili zobi. Plaća u naravi nije dopuštena. Svaki vlasnik mlatilnice dužan je da vodi točan iskaz o izmlaćenim količinama, uvršćujući u istu vrst žitarice i ime i boravište vlasnika. Prekršitelji bit će amo prijavljeni.

Prehranjivanje marve. Općinski ured saopćuje: Uslijed namjesništvenog otpisa od 17. t. mj. broj K. W. 779 upozoruje se na ministarstvenu naredbu od 19. svibnja 1915. D. Z. L. br. 128, polag koje je zabranjeno prehranjivanje blaga sa zelenim žitaricama. Prekršitelji bit će strogo kazneni.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi listu trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.796.

Godina IV. | U Puli, subota 29. lipnja 1918. | Broj 1065.

Posljedice Brest-Litovskog mira.

U Austro-Ugarskoj i u Njemačkoj vlada danas veliko uzbudjenje. Na jednoj strani uzrujavaju se aneksijoniste i antidemokrate i traže apsolutizam i potlačenje svake narodne slobode, na drugoj strani bune razdražene radničke i seljačke mase i oni narodi, koji očekuju od demokracije države sav spas i svu budućnost. Prije Bresta-Litovskoga govorili su naši državnici, Czernin i Seidler, posve drukčijim jezikom. Czernin je sveudilj isticao pravo samoopredjeljenja naroda, potrebu mira bez aneksija i bez kontribucija, a Seidler se duboko klanjao zastupnicima stavkajućeg radništva. Ali ovaj demokratizam, ova miroljubivost bijahu samo sredstva, da pomire uzbudjene mase. Zahtjevi, koje su stavili radnici bečkoj vladi, ostali su neizvršeni, a nijedan Seidler ne sanja o tome, da bi ih proveo. Seidleri i Czernini se danas ne boje više radničkih pokreta, jer se ne boje više Rusije.

Tako smo doživjeli čudnovate pojave. Dr. Wekerle obećaje radnicima izbornu reformu i zajamčio im izvedenje gotovog nacrta. Danas diktira Tisza paragrafe toj izbornoj reformi. U Prusiji bore se radnici od početka rata za nekoja politička prava i za novi izborni red. Sam njemački je car zadao riječ, da će se udovoljiti toj želji radništva, koje je pridonijelo za državu najvećih žrtava. Ali sveopće, jednako i tajno pravo glasa bilo je u pruskoj zastupničkoj kući nebrojeno puta već otklonjeno. Njemački državni kancelar, grof Hertling, izjavio je, da imade u džepu dekret za raspust pruske komore, ali tim svojim pravom se nije služio. A ne samo tol I Hertling i Kühlmann, koji su sve prije nego li demokrate, morat će po svoj prilici prepustiti svoja mjesta vojničkom kabinetu, jer da su odviše liberalni i moderni, a premalo nacijonaliste. U Austriji obećao je Seidler dalekosežne reforme u izbornom redu za općine i za pokrajinski sabor. Prošlo je od toga mnogo mjeseci, ali o tim izbornim reformama ni duha ni sluha. U protimbi sa tim izjavama odgodio je von Seidler bez važnoga zastupničku kuću i spremao se, kako bi vladao po § 14., dakle bezustavno. Ministar je Seidler doduše svečano izjavio u zastupničkoj kući, da će vladati strogo ustavno i parlamentarno. Danas je jedini ministar u kabinetu, koji sanja o § 14. Kakvo povjerenje može da imade narod u ljude, kakvi su Seidler, Kühlmann, Czernin i dr. Wekerle?! Seidler je dao svoju poštenu riječ, da će vladati ustavno i ju je prekršio. Dr. Wekerle obećao je radnicima čovječji izborni red u Ugarskoj, a sada ih jednostavno prevario, dr. von Kühlmann propovjedao je mir putem sporazumljenja, a danas se bori u redovima „siegfriedera“. A što su Kühlmann i Czernin počinili brest-litovskim mirom, protiv se svakom osjećaju lojalnosti i poštenja, koji je vrijedio dotle na svijetu.

Ovakvi ljudi vladaju danas sudbinom središnjih vlasti. Pošto nijesu samo moralno već i umstveno degenerisani i iznemogli, jasno jest, da si ne mogu priuštiti nit onih uspjeha, koje postizava nenormalan čovjek svojom protudruštvenom i nenormalnom ali ipak neobičnom inteligencijom. U Njemačkoj, u Austro-Ugarskoj vlada danas veće nezadovoljstvo nego li ikada prije. U Njemačkoj su gotovo sve stranke protivne sadašnjoj vladi, u Austriji nastoji mala skupina svenijemaca terorom i spletkama, kako bi ubila parlamentarizam. Svi su ostali narodi uznemireni, jer im prijete progonstva, kao što u početku rata, sa strane jedne neznatne manjine bijesnih šovinista i političkih zlotvora. U Ugarskoj vladaju grofovi pomoću oružane sile i ubijanja narodne svijesti. A narod neka za volju hirova ove gospode još dalje pati, proljeva krv i gladuje?

Bilo bi već skrajno vrijeme, da se ukine sadašnje sisteme vladanja i da se i sama vlada stavi na stanovište zakona i poštenja. Želi li naša država da izbjegne rasulu, morat će se jednom odlučiti, da zakroči putem pravednosti i napretka. Apsolutističke se metode ne dadu više primijeniti na današnje doba. Apsolutizam je čitav vijek mrtav. Apsolutizmom može se još jedino zaraziti svijet i to na kratko doba. Apsolutizam bi onemogućio zdravu evoluciju naroda i države. To ne smiju zaboraviti oni, koji gospodare po miloj volji u Beču i u Budimpešti. Nitko nije tako silan, e bi se mogao trajno usprotiviti sili naravnog razvoja. Sreća je za državu, imade li takvog državnika, koji uči novo doba, koji predvidja novi razvoj i koji pripravlja tlo novim idejama i državnim sustavima.

Brest-litovski je mir dao za trenutak pravo aneksijonistima i imperijalistima. Radi toga su se ovi uzjogunili i razobjestili. Taj je mir bio kamen smutnje na putu razvoja Europe. Nije utjecao samo na sredinu naše države; kako nije takodjer čeških posljedica za države. Imperijalističke jednih i drugih su država dobili time novih izlika, kojima zavaravaju narod. I jedni i drugi pozivlju se na brest-litovski mir. I radnička je konferencija u Londonu istaknula taj mir i kazala: Eto to nas čeka, ne postignemo li potpunu pobjedu. A Kühlmann je kazao: Samo odlukom oružja može se postići mir, kako smo ga postigli u Brestu-Litovskom. Čitavim je svijetom zavladao opet demon umorstva, razaranja i uništavanja. Kako u doba tridesetgodišnjeg rata postao je svijet velikim logorištem vojnika i velikom tvornicom ubojitog oružja.

A mi, koji smo se nadali, da je mir pred vratima, koji smo u Brestu-Litovskom očekivali spasonosnu riječ, ostali smo razočarani i zdvajamo...

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.). Službeno se javlja: U Judikarijama, u kotlini Arco i u dolini Ečave upravio je Talijanac svoju bezuspješnu smetajuću paljbu daleko za našim linijama. U području Premu izjalovilo se više neprijateljskih izvidničkih sunaka uslijed pazljivosti naših straža. Na mletačkoj gorskoj fronti stajao je Col Rosso, kojega smo 26. t. mj. junački održali, zapadno od njega ležeći Monte di Val Bella, kaošto i prostor zapadno od Asiaga pod jakom i trajnom paljbom topništva i minometa. Odijeljenja pukovnije broj 74 suzbila su sve sunke oduzete pod zaštitom te paljbe južno od Canove. Na fronti Piave osujetili smo pokušaj Talijanaca da prekorače kod Fonalte Piavu. Piave je još nabujala. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Živa djelatnost Engleza i Francuza sa obiju strana Somme. I u drugim odsječcima medju Yserom i Marneom porasla je na veće topovska vatra. Jutros narasla je neprijateljska paljba sa obiju strana Lyse, medju Bailleulom i Bethuneom te južno od Aisne do veće jakosti. Naše je topništvo krepko prihvatilo boj. U pojedinim odsječcima razvili su se pješadijski boјеvi. Jaka primljena neprijateljska ... udvela je do žestokih zračnih bojeva. Naši ljetači sastrijeliše jučer 25 neprijateljskih lijetala i 1 privezani balon, a naši obrambeni topovi 5 neprijateljskih lijetala. Kapetan Berthold izvojštio je svoju 37. pobjedu u zraku, poručnik Loewenhardt svoju 39., poručnik Rumay svoju 26. i 27. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 26. lipnja na večer: Sjeverozapadno od Montdidiera izveli smo napadaj sjeverno od perivoja Grivesnes te smo zadali neprijatelju gubitke te dopremili zarobljenika. Broj zarobljenika dopremljenih od Amerikanaca kod njihovog poduzeća tečajem zadnje noći u okolici šume Belleau povisio se na 264. Medju ovima imade 5 časnika.

Engleski izvještaj od 26. lipnja na večer: Osim obostrane topničke djelatnosti po različitim kotarima ništa važnoga.

Engleski izvještaj od 27. lipnja u jutro: Uspješnim manjim noćnim okršajem oteli smo neprijatelju jako utvrdjenu točku zapadno od Vuex-Berquina. Kod toga smo dopremili više zarobljenika te osvojili strojnih pušaka. Izmedju Givenchya i Robecq na više točaka neprijateljska topnička djelatnost. Osim toga pucali su Nijemci na položaje šume Nieppe sa plinovitim granatama.

Talijanski izvještaj od 27. t. mj. Bojna djelatnost bila je jučer na čitavoj fronti normalna. Sjeverno od Serravalo (lijevo od Adiže) uništena je posada znatne pomaknute neprijateljske postojanke, na koju su naši smioni vojnici iznenada navalili. Na južnim obroncima Col del Rosso (visoravnica Asiago) svladaše naše patrule posjed tvrdog boja protivnikove prednje straže te dopremiše 31 zarobljenog momka i 2 strojne puške. Neprijatelj je brzo uzvratio te je dvaputa napao naš pomaknuti liniju; bio je krvavo suzbit. Broj dne 25. t. mj. kod operacija u svrhu proširenja mostobrana Caposile učinjenih zarobljenika, iznaša — kako je ustanovljeno — 5 časnika i 501 momka.

Izvještaj istočne armije od 26. lipnja: Na desnom brijegu Vardara navalio je neprijatelj iza žestoke koncentrične vatre na naše utvrde sjeverno od Majaga. Navala je bila zaustavljena još prije, nego li je dospio do naših linija a neprijatelj se povukao u svoje položaje. Na Strumi iznenadilo je grčko odijeljenje bugarsku stražu. Živahna djelatnost naših ophodnja sjeverno od Devolija. Dva su neprijateljska lijetala bila oborena tečajem jučerašnjeg dana.

Amerikanski izvještaj od 25. lipnja: Jučer na večer navalila je naša pješadija u okolici Chateau-Thierrya, djelotvorno podupria od našeg topništva, na položaje neprijatelja južno od Corcya te je pomaknula svoje položaje unaprijed. Zarobili smo 240 momaka, medju kojima 5 časnika i zaplijenili 19 strojnih pušaka, nekoliko automatičkih pušaka i veliku količinu inog materijala. Po noći suzbili smo više neprijateljskih protunavala uz gubitke. Naši su ljetači bacili uspješno bombe na željezničku stanicu i prugu Conflans.

Dopisni ured javlja: „Agenzia Stefani“ tvrdi, da je ukupni broj talijanskih zarobljenika, priopćen u austrijskom izvještaju od 22. lipnja i koji prema tome iznosi 40.000, istovjetan sa cijelokupnim gubicima Talijanca na mrtvima, ranjenicima i nestalima. Nasuprot tome je dostatno istaknuti, da se broj zarobljenika, dopremljenih od 15. lipnja dalje, povisio na temelju točnog brojenja na više od 50.000, kod čega nijesu uračunani teški gubici, koje smo zadali neprijatelju. Kako je bilo već službeno javljeno, računa austrijsko vojno vodstvo talijanske gubitke u najpovoljnijem slučaju sa 150.000 momaka.

*** Politička kriza.** Dok ovo pišemo, još uvijek nemamo nikakvih vijesti o izlazu iz krize. Dr. Seidler nastoji još uvijek na svom mjestu, tako opozicijonalne stranke, a osobito Poljaci, otklanjaju svako pregovaranje s njegovom osobom. Dne 26. o. mj. bio je u audijenciji kod cara dr. Korošec, Stanjek i Tusar. Car je primio dr. Korošeca posebice a češke zastupnike opet posebice. Razgovor je trajao veoma dugo. Car se je u tančine informirao o nazorima narodnih vodja, te je veoma pozorno pratio njihova razlaganja. Naši zastupnici dobiše utisak, da bi car rado svladao sadašnje velike poteškoće. Osobito je ozbiljan bio razgovor izmedju čeških zastupnika i cara. Iza audijencije sastali su se naši zastupnici u parlamentu u prostorijama kluba sa svojim drugovima, te su izvijestili o tečaju audijencije. Za javnost su odlučili apsolutnu šutnju. Istog dana primio je car njemačke socijalne demokrate Rennera i Seitza, bečkog načelnika i predsjednika dr. Ofnera, Talijana Faiduttija, predsjednika rumunjskog kluba dr. Isopescula i vodju Ukrajinaca Petruševića. Tako se je car porazgovorio sa zastupnicima svih stranaka, koje stoje jedna protiv druge u najvećoj oporbi. Time su audijencije dovršene, car je informovan o svemu i odluka je posvema u njegovim rukama. Ta imade pasti već u najskorije vrijeme. Kombinacija sa Seidlerom nije unatoč njegovom zlom glasu zabačena. Govori se takodjer o sastavi „apolitičkog“, t. j. izvanstranačkog kabineta. — Njemački nacijonalci razlovoljeni, da je došlo na vidjelo, kak osu nekoji ministri oštro nastupili proti Seidleru, nazivlju te ministre veleizdajnicima. Ispravno veli „Slovenski Narod“, da kad nije Nijemcima štogod po volji, udare s veleizdajstvom.

*** Austrijska kokoš, koja je iznesla jaje u tudjem brlogu.** „Neue Freie Presse“ javlja iz Haaga: Austrijski njemački socijalni demokrate dr. Ellenbogen i Seitz izjavili su se u holandskom organu „Het Folk“ o svojim nazorima ovako: Kad su ocrtali unutarnju situaciju u Austriji, proglasili su silno ističući, da unutarnja promjena i preuredba Austrije jest isključivo unutarnja stvar sudjelujućih naroda te ne može doći izvana, kad bi antanti uspjelo razdijeliti prema svojim nazorima Austriju na narodnosti, imalo bi to za posljedicu gradjanski rat i gradjanske smutnje u svim zemljama, u svakoj pokrajini, u svakom gradu, sve do najzadnjeg sela. Austrijska socijalna demokracija mora se boriti s velikim poteškoćama, no ne može za to upotrebiti druga sredstva, osim onih, što upotrebljavaju socijaliste u ostalim ratujućim državama, t. j. opoziciju proti vladi. Državne potrebe moraju se vladi dozvoliti budući da vlada hoće uistinu da sklopi mir, no neprijatelji su je rinuli u obrambeni rat. O metodi njemačkih socijalnih demokrata, proglašuju austrijski drugovi, da upravo podupiru obrambeni rat i u pojedinostima protive se vladi, premda u austrijskim socijalno-demokratskim krugovima nije opoziciji i o njezinoj raznovrsnoj energiji uvijek isti nazor.

*** Engleska treba ljudi, koji govore slavenske jezike.** „Prager Tagblatt“ javlja: U londonskom „Atheneum“ mjeseca lipnja 1918. čitamo ovaj inserat: Vlada traži za pisarsku službu u Londonu. Engleski podanik engleskih roditelja, koji je vješt barem svim ili barem nekojim navedenim jezicima u govoru i pismu: bugarski, češki, lužicko-srpski, slovenski, slovački, ukrajinski, hrvatski.

*** Japan proti Njemačkoj — Preko Sibirije.** „N. Fr. Presse“ javlja iz Ženeve: Francuski listovi donose prema japanskim listovima: Čim se Japanu povjeri intervencija u Sibiriji, sudjelovat će japanska armada

aktivno u svjetskom ratu u broju od 2 milijuna momaka od Irkutska sve do Urala, dok se ne sukobi s Nijemcima. Sporazum da se ne da prestrašiti velićinom tog poduzeća, jer da je Japan odlučio pobijediti u savezu sa svojim saveznicima.

*** Boljševici i Japan.** „T. Rundschau" javlja: Izvjestitelj „Timesa" javlja iz Tokija, da držanje japanske vlade naprama boljševicima u istočnoj Aziji stupa u novi stadij. Japan je vidio u ugovoru sklopljenom medju državnim tajnikom Lansingom i grofom Išom, da se hoće njome dati Japanu odlučujući glas u kineskim odnošajima, te će tako imati Japan slobodnu ruku u kineskim pograničnim okružjima. U tom je smjeru postignut potpuni sporazumak izmedju obiju država. Japan najprije nije opažao novih struja u istočnoj Aziji, ni boljševicizma. No naglo poslaše boljševici svoje najbolje agente preko Urala na daleki istok. Prije nego ii su se mogli domisliti to japanski državnici, bijahu boljševici u Vladivostoku, Charbinu i drugim važnim gradovima, gdje su širili svoje otrovne ideje. Rusija nema u Sibiriji vojničke vlasti, no vele da mnogo elemenata hoće po cijeloj Rusiji širiti ideje, koje su izručile Rusiju u ruke neprijatelja i izazvati anarhiju, a to Japan ne može više mirno gledati.

*** Godišnja skupština radničke stranke u Engleskoj.** Godišnja je skupština radničke stranke bila danas otvorena u Westminsteru. Obzirom na važnost pitanja, što se imadu pretresati, prikazalo se preko 1000 delegata, broj, koji daleko nadilazi one prošlih godina. Osim engleskih odaslanika slijedili su pozivu nekoji istaknuti vodje radništva, kao što vodja švedske socijalne demokracije Branting, vodja francuske radničke stranke većine Renaudel, bivši francuski ministar Albert Thomas, belgijski ministar i predsjednik medjunarodnog socijalističkog biroa Vandervelde te Camille Huysman. U otvoritvenom nagovoru kazao je predjednik Purdy, da radnici moraju igrati važnu ulogu kod novoizgradnje društva. Ali sve nade na stvorenje boljih socijalnih i zanatlijskih životnih uvjeta iza rata imadu za preduvjet pobjedu. (Odobravanje.) Mirovni uvjeti, nametnuti Rusiji i Rumunjskoj, bacaju jarko svijetlo na mirovne uvjete, koje bi nam stavili naši neprijatelji u slučaju pobjede. Radničke zadruge i radnički pokreti žele samo konačni mir. Načela, utanačena od radništva, moraju biti takva, da nam osiguraju iskrani svjetovni mir. U pitanju mira u stranačkom životu kazao je Henderson, da predlog, e se taj mir proglasi dokinutim, nije izazvao kod vlade otpora. Ova je kušala samo da dobije jasnu odluku u tom pogledu od radničke konferencije. Imade mnogo radnika, koji žele isključiti vladu, ne bude li ova u stanju, da stavi na vladu pravi radnički kabinet. Tečajem rasprave uzeo je riječ predsjednik saveza rudarskih radnika te napao žestoko na vladu, jer ova nije dozvolila gostima radničke stranke, da dodju u Englesku.

Seidler ostane. Parlamenat sazvan za 16. srpnja.

Beč, 28. (D. u.) Car je upravio na ministra-predsjednika dr. viteza Seidlera slijedeće ručno pismo: Dragi viteže Seidleru! I ako pokušnj, što sam si pridržao u Mom ručnom pismu od 23. lipnja, e bi se premostile poteškoće, koje su ponukale Moje ministarstvo da podastre svoju stavku, nije doveo do sada do željenih uspjeha, odlučio Sam ipak, da ne prihvatim demisiju te prema tome **imade ministarstvo da ostane u službi.** Pošto je s druge strane čvrsta Moja volja, da ne prekinem ustavni vladni oblik, **sazivljem carevinsko vijeće za 16. srpnja**, da započne opet svojim djelovanjem. — Eckhardt, dan 18. lipnja 1918. — Karlo m. p. — Seidler m. p.

Bojevi na Piavi u ugarskoj zastupničkoj kući.

Budimpešta, 28. (D. u.) Predsjednik je Szasz otvorio sjednicu u pol 11. Prije prelaska na dnevni red uzeo je ministar-predsjednik Wekerle riječ te je nasuprot glasinama, koje se šire medju pučanstvom o našoj ofenzivi u Italiji i koje su prekomjerno pretjerane, ustanovio na iskreni način pravo stanje stvari na temelju informacija, koje je dobio od vojnog vodstva. A da ne poljepšava stvari, kazao je ministar-predsjednik, da ukupni broj zarobljenika, koji su pali u talijanske ruke, iznosi 12.000, dok su naše čete dopremile 50.000 zarobljenika, što je prekomjeran broj kod takve ofenzive i takvog uzmaka. Mnogo tužniji da su gubici na mrtvima, ranjenima i oboljelima. Veći dio ovih gubitaka otpada na mrtve i ranjene. Broj ovih iznosi 100.000. (Veliko gibanje u kući.) U tom su broju sadržani mrtvi, iako i teško ranjeni kao što i oni, koji su se povratili kao bolesni. Nasuprot tvrdnji, da su li te krv samo ugarske pukovnije ističe ministar-predsjednik, da je kod ofenzive sudjelovalo 33 ugarskih i 37 austrijskih pukovnija, dakle 47 posto Ugra i 53 posto Austrijanaca. Talijanci su tečajem ofenzive izgubili 150.000 momaka. Nasuprot tvrdnji, da je pomanjkanje municije povećalo broj gubitaka, veli ministar-predsjednik, da vojska nije nikada bila u tolikoj mjeri snabdjevena sa municijom kao što sredinom lipnja. Pošto se desilo, da se od 38 mastova, sazidanih preko Piave, srušio jedan, a ovaj povukao i druge za sobom, nastupile su u transportu municije i hrane poteškoće. Ali nijedan slučaj smrti od glada se nije desio. Samo ona odjeljenja su pala u zarobljeništvo, koja su bila puštena na mjestu, da štite uzmak. Što se tiče vrijednosti ofenzive, nema sumnje o tome, da smo spriječili, e bi Talijanci poslali velik broj svojih četa na zapadnu frontu. To smo postigli i ma kako bili rezultati tužni, iz strateškog gledišta stvar to nije, pošto smo zadali neprijatelju veće gubitke. Mi nemamo prema tome razloga, e bi gledali u razvoj stvari sa nepovjerenjem. Naši su položaji jaki i mi možemo pouzdano očekivati daljnji razvoj stvari. — Za tim prelazi komora na dnevni red.

Uspostava ruskog carstva u Rusiji?

Polag brzojavke Petrogradske brzojavne agenture buknula je u Taškentu u Buhari revolucija.

Helsingforski dopisnik „Aftonbladeta" javlja: U Petrogradu se šire glasine, da je u Moskvi srušena boljševička vlada. Kornilov i Kaledin da su na čelu njemačkih (valjda češko-slovačkih, o. u.) četa zaposjeli grad i proglasili Nikolaja Nikolajevića carom. Lenin i Trocki su pobjegli u Murman. Polag istog dopisnika njemačka vojnička misija u Petrogradu nije dobila nikakve potvrde ove vijesti. — Primjedba dopisnog ureda: U Beču nije na mjerodavnim mjestima stigla nikakva vijest o takvim dogadjajima.

Reuter javlja iz Londona od 27. lipnja: Kerenski je došao popodne na radničku konferenciju, gdje je bio pozdravljen burnim odobravanjem. Kerenski je kazao: Ja ne smatram doček, kojega ste priredili meni, kao manifestaciju simpatija za moju osobu već za rusku demokraciju, koja se bori za ideale, koji su svima nama dragi. Došao sam direktno iz Moskve te smatram svojom dužnošću kao državnik i socijalista saopćiti čitavom svijetu, da se ruska demokracija i ruski narod ne dade potlačiti. Ja vjerujem i sam stalan, da će se ruski narod priključiti vama u boju za veliku stvar slobode. Kad je Kerenski svršio svoj govor, pitao je jedan delegat, u čijem imenu govori Kerenski i zašto se pustilo Kerenskoga u Englesku, a Trockoga ne. Predsjednik je za tim izjavio, da je nasuprot takvoj ličnosti, kao što je Kerenski, takav upit ne samo uvreda već teška uvreda. Delegat je za tim bio gotovo jednoglasno isključen iz sjednice.

Domaće vijesti.

Iz aprovizacije. Kako je poznato iz novina, izostali su od vlade dosada u račun uzimani dovozi brašna iz Ukrajine radi velikih poteškoća sabiranja, te c. kr. ured za prehranu pučanstva radi toga nije više u stanju prije sakupljanja nove žetve, da opskrbi pojedine aprovizacije brašnom. Radi toga i ovdješnja aprovizacijona komisija nije u stanju da porazdijeli u mjesecu juliju drugog brašna osim onoga što će joj stići iz vlastitog kotara. Aprovizacijona komisija čim je doznala, da će joj izostati predvidjeni dovoz, poduzela je sve korake, kako da na drugi način osigura brašno za grad Pulu. Doduše gradovi Zagreb i Rijeka i tamošnje vladine oblasti, kod kojih se je osobno posredovalo, na vrlo su zahvalni način obećali svoju pomoć, nu ipak ne može ova pripomoć nikako stignuti pravodobno, a da bi se ju već kod budućeg izdavanja živežnih namirnica moglo dijeliti. Pošto je dozrijevanje žita sadašnje žetve uslijed kišovita vremena zakasnilo, te se isto ne može tako brzo smlatiti i samljeti, bit će izdavanje za mjesec juli, koje je za sada u izgled uzeto sa 4 kg po osobi, ne kao dosada svako četrnaest dana, već će isto uslijediti svake sedmice. U prvoj sedmici moći će se ipak izdavati samo 3 četvrt kg po živežnoj iskaznici za gradsko pučanstvo. Nu za to je uspjelo priskrbiti krumpira, koji će se izdavati gradskom pučanstvu i to 2 kg po osobi, a 3 kg za teške radnike. Obzirom na ugodno stanje žetve, nadati se je, da će se potrebu brašna moći stalno na dobu pripraviti za najbliže vrijeme, te da će se uspjeti, da se sadašnju kritičnu dobu prebrdi.

Roditeljima, koji šalju djecu u Hrvatsku ili Slavoniju, javljamo, da će prvi transport djece krenuti iz Pule u **nedjelju** dne 30. o. mj. sa popodnevnim vlakom, zato sva djeca, koja odlaze moraju biti **prije jednog sata** popodne na kolodvoru (staciji). Svako dijete mora da donese sobom legitimaciju, pa bilo ono napisano i na majčinoj ili čigovoj drugoj legitimaciji. Takove se legitimacije neće oduzeti, nego to treba samo kontrole radi.

Služba božija za pravoslavne. U nedjelju dne 30. o. mj. u 10 sati pre podne bit će sv. Liturgija u crkvi sv. O. Nikolaja u Puli.

Normativne cijene za med. C. kr. središnje povjerenstvo za utanačenje cijene zaključkom od dne 29. svibnja 1918. stavilo je izvan krepost normativne cijene za med, te je odredilo slijedeće cijene za pčelinji med austrijskog proizvoda: centrifugalni med, rasprodaja na malo K 20·— à kg; stisnuti med, rasprodaja na malo K 14·— à kg; čisti med, rasprodaja na malo K 12 à kg. Cijene ove rasprodaje na malo razumijevaju se bez posude.

Uporaba radnih sila i ratnih invalida. Općinski ured za posredovanje radnje u Puli javlja: Djelomičnim povratkom bjegunaca u kotar tvrdjave grada Pule narasao je znatno zahtjev traženja radnih sila uopće, muškaraca i žena, kaošto i broj ljudi, koji traže službu. Da se uzmogne udovoljiti ovim molbama u najkraće vrijeme, potpisani ured toplo preporuča, bilo nezaposlenim muškarcima i ženama, pripadali oni kojoj mu drago vrsti zanatlija, bilo svim poslodavcima, da se obrate isključivo na ovaj ured kod traženja službe, dotično radnih sila. Općinske delegacije poreznih općina pozivlju se, da prijave ovome uredu sve ratne nemoćnike, koji se vraćaju domovima. Za upute i prijave neka se obrate stranke ovom uredu (općina, II. kat) od 8—2 sata popodne, a u svetačne dane od 9—12 sati opodne.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kako je već javljeno, izložba će biti otvorena kroz cijeli tjedan od 6—8 sati po podne dnevno. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i do podne od 11—1 sat. U nedjelju (30. lipnja) bit će otvorena samo od 11 do 1 sat. Tad se ujedno i zatvara. Ako gospoda učitelji ili učiteljice žele školsku djecu povesti, tada će se za njih u svako doba otvoriti i djeci tumačiti. Za školsku djecu je ulaznina 20 filira. Izložba je već prvi dan pobudila veliki interes pa je nade, da i ostali ne će propustiti priliku, da je vide.

Dnevne vijesti.

Mašinistička škola u Bakru. „Primorske Novine" opširno izvješćuju o polaganju temeljnog kamena mašinističkoj školi u Bakru. Toj svečanosti prisustvovali su prošle subote mnogi predstavnici oblasti i zastupnici mnogih parobrodarskih društava. Vladu je imao da zastupa odjelni predstojnik za bogoštovlje i nastavu g. Rojc, no u posljednji čas spriječen, ovlastio je, da ga zastupa odsječni savjetnik g. Kosta Rojčević. Osim toga prisustvovalo je posveti: sveučilišni prof. Silović, narodni zastupnik dr. Rošić, zastupnici trgovačkih komora i velik broj pomorskih kapetana i mašinsta. Ravnatelj nautičke škole g. dr. Mihletić pozdravio je zastupnika vladinog savjetnika Rojčevića i sve gostove govorom, u kojem je razložio važnost ove škole sa stručnog, kulturnog i narodnog stajališta. Poslije toga pročitao je gradski vijećnik g. Kučić ispravu o posveti temeljnog kamena, koja svršava ovim riječima: „Na koncu četvrte godine svjetskog rata odlučì kr. hrv. zem. vlada za ublaženje velikih, nebrojenih krvavih i materijalnih žrtava, koje je naš narod za vrijeme ovoga rata doprineo, podignuti mu ovaj hram prosvjete, koji će uz širenje duševnoga znanja i umijeća jačati gospodarsku snagu naroda hrvatskoga na Jadranskom moru. Neka korist ove strojarske škole našem narodu bude jednaka onim željama, s kojima su osnivači njezini u ljubavi prema svome narodu pristupili k oživotvorenju njezinom". Poslije posvete održan je banket u „Jadranu", kojemu je prisustvovalo 70 učesnika, a izrečeno je više zdravica.

Za žensku preparandiju u Zadru. Iz Zadra javljaju, da je zemaljski odbor poduzeo inicijativu, da bi se već početkom nastajne školske godine otvorio u Zadru privatni ženski preparandij, koji bi mogao biti spojen sa zavodom sv. Dimitrija.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1·

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — **U Puli, nedjelja 30. lipnja 1918.** — Broj 1066

Trogodišnjica izlaženja.

Sjutrašnjim danom navršuju se tri potpune godine opstanka i izlaženja „Hrvatskog Lista", koji je veoma skromnim svojim prvim brojem ugledao svijetlo dne 1. srpnja 1915.

Baš u ono vrijeme (25. svibnja 1915.) prestala je izlaziti, nakon 45 godina opstanka, „Naša Sloga", jedini hrvatski list u Istri. U vrijeme, kad nam je list bio najpotrebitiji, a osobito list, koji je nosio sa sobom lijepe uspomene iz prvih dana našeg rada oko preporoda, umuknuo je taj list, kako reče, do boljih **vremena. A budući** da od onda nismo vidjeli boljih vremena, već, kako osjećamo, biva danomice sve to gore, nije ni „Naša Sloga" ni pokušala da se opet probudi u život.

Mjesec dana iza obustave „Naše Sloge" osvanuo je naš listić. Skroman i opsegom i oblikom i sadržajem bijaše slika vremena, u kojem je izlazio. Tmurna, oblačna vremena, tmurno, pusto, tudje i nerazumljivo pisanje lista.

A onda je izlazio bez pristaša, bez prijatelja, bez pretplatnika i bez čitatelja, bez moralne i bez materijalne potpore, susrećući na jednoj strani nerazumijevanje naroda i nepovjerenje inteligencije a s drugoj strani nesklonost onih, koji su protivni svemu što je naše, pa bila to škola, list, samostalno poduzeće itd. Izlazio je sa 300—400 čitatelja, iz dana u dan čekajući svoju smrt, ostavljen posvema na teret vlasniku i izdavaču, kojemu se s jedne strane spočitavalo preveliki oportunizam (sa strane naše inteligencije) a s druge strane preveliki radikalizam (sa strane viših), dakle svakako i s jedne i s druge strane nepovjerenje.

List je izlazio samo za to da izlazi. Nekakvi veći nacrti bijahu u ono doba, kaošto i sada — nemogući. List se slao bjeguncima i vojnicima po bolnicama, slao se prijateljima, narodnim ljudima na ogled i badava, samo da se naklada raspača. I svaki mjesec je za list donašao nove terete, materijalna je strana lista bila sve nepovoljnija, da ne kažemo očajna, i mi smo sa sigurnošću očekivali, da će list propasti, jer nema prijatelja, ni podupiratelja, ni suradnika po Istri, ni čitatelja. Znali smo, da je hrvatski dnevnik za Istru, u kakvom se stanju danas nalazi, mnogo, da Istra ne može mu dati dovoljni broj onih, koji bi ga čitali i plaćali, da je za istarskog seljaka i radnika i preskup i premalo zabavan, a previše suh i ukočen.

A danas, nakon tri godine izlaženja, kad promotrimo s kakvim se poteškoćama morao list, kao vlasništvo privatnog poduzeća, boriti i prema gore i prema dolje, napunjaju nam se grudi zadovoljstvom i ponosom, da smo barem djelomično izvršili svoju dužnost i ako nam nije pošlo za rukom da nam list krasno uspijeva, a ono barem da napreduje i da se njegovo stanje iz dana u dan malo pomalo poboljšava.

Kad je započelo parlamentarno doba i naš se list pomladio. Počeo je da se kreće strujom, kojom se kao narodno glasilo mora kretati, a iz njega počeli se redati prosvjedi proti nepravdama, što ih mora da naš narod u ove četiri godine rata, snaša. Postasmo usta, na koja su progovarale patnje izmučenog i teško iskorišćenog našeg naroda. List si je počeo otvarati put, sticati prijatelje, no, kaošto drukčije nije ni moguće, i neprijatelje. Stara je riječ da se na dvije stolice ne može sjediti i da se bogu i vragu ne može u isto vrijeme služiti. I čim smo se mi posjeli na stolicu naroda i postali govornikom narodnih osjećaja, odmakla se ona druga stolica puna akta i paragrafa daleko od nas, u nakani, da čim prije pripravi na nas juriš, da list uništi, a s listom i njegovog izdavatelja.

List sjedi danas na stolici, koju mu je postavio narod, a nadamo, da će i sjediti na njoj, pa prebaci li ga sa te stolice ona druga stolica s aktima i paragrafima, ne će njegov pad biti vječan, jer ono, što si narod sazida, ostaje trajno, ostaje unatoč svoj nenavisti, koju susreće u onih, kojima je naš narod samo raja, samo plijen, samo sredstvo, koje hoće čim više nečovječje iskoristiti.

Takav je položaj lista danas nakon tri godine izlaženja. O praktičkim uspjesima ne ćemo govoriti. Svijesni smo si danas, da nismo učinili još ništa, ili jako malo od onoga, što je bila zadaća lista, da izvrši. No svijesni smo si takodjer da smo pokušali da nešto učinimo, a jesmo li ma i malo samo dobra učinili, ma i malo samo doprinijeli u korist naroda i tužne Istre, veseli nas to tim više, pošto smo pri radu imali svezane ruke, i jer smo pri svakom našem koraku susretali samo nepovjerenje, zaprijeke pregrade.

Bogzna, što čeka još naš narod i kao cjelinu i kao pojedince. Mi smo ovdje pripravni i čekamo, nek dodje, što hoće, dobro ili zlo. Bude li naš list maknut s puta, ostavit ćemo uspomenu na jednu istinu: Mnogo htjeli, malo izvršili!

Bio li je naš rad trenutačno oportunistički, trenutačno preradikalan, trenutačno makar i vjetrogonjast, bio je ipak rad!

To ćemo ostviti kao ostavštinu mladjima i vrednijima!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Zensona i Noventa di Piave kušala su neprijateljska izvidnička odijeljenja da prekorače rijeku. Inače svuda topnički bojevi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Sjeverno od Lyse slijedili su žestokoj paljbi pješački napadaji Engleza. Trokratni su se juriši protiv Merrya skršili uz teške gubitke. U središtu bojišta provalio je neprijatelj u Vieux-Berquin. Protunavala pričuva zaustavila ga tamo te ga bacila preko zapadnog ruba mjesta. Sjeverno od Mervillersa skršile su se neprijateljske navale u našoj paljbi. Na ostaloj je fronti popustila noćna topnička djelatnost u jutarnjim satovima. Jugozapadno od Bullecourta suzbili smo jače nasrtaje više izvidničkih odijeljenja neprijatelja. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Južno od Aisne navalio je Francuz iza žestoke topničke pripreme. Kod Amblemenya bio je suzbijen iza tvrdokornih bojeva. Preko Cutrya stekao si je ozemlja. Protunavalak bacio ga natrag na uzvisine na obim stranama mjesta. Pokušaji neprijatelja, da pomoću oklopljenih automobila uznapreduje u svojim navalama, izjalovili su se. U šumi Villers-Cutry udarili smo za uzmičućim neprijateljem do njegovih izlaznih položaja te smo dopremili zarobljenika. — U zraku pretrpio je neprijatelj teški poraz. Oborili smo 19 neprijateljskih lijetala. Poručnik je Udet polučio svoju 35., poručnik Loewenhardt svoju 30. zračnu pobjedu. — Jugozapadno od Reimsa zarobili smo kod malog poduzeća 20 Talijanaca. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 26. lipnja popodne: Prije podne pomaknuli su Francuzi sjeverozapadno od Montdidiera svoje linije u šumi Senecat unaprijed te su zarobili 36 momaka. Izmedju Marne i Ourcqa pribavilo je lokalno poduzeće južno Dammiersa Francuzima 22 zarobljenika. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

•

Engleski izvještaj od 28. lipnja na večer Jutros rano izvele su engleske čete uspjelu manju akciju na fronti od tri milje i po, istočno od šume Nieppe. Naše su linije bile na ovoj fronti pomaknute unaprijed gotovo za jednu milju. Zarobili smo 300 momaka i zaplijenili 22 strojne puške. Sve smo ciljeve postigli uključivo sela Le Pinetter, Vertrerue i Lazebeque. Pošto je neprijatelj bio prenerażen, su naši gubici neznatni. Istodobno su navalile australske čete te osvojile nekoje neprijateljske postojanke zapadno od Merrisa. Dopremile su 43 zarobljenika i 6 strojnih pušaka. Na ostaloj je fronti položaj nepromijenjen.

•

Talijanski izvještaj od 28. lipnja: Na čitavoj fronti umjerene akcije topništva. Djelatnost izvidničkih odijeljenja zaključila se sa živahnim bojnim epizodama na Monte Cornu i južno od Sasso rosso. Na asiaškoj visoravni provalilo je englesko odijeljenje u neprijateljske opkope, zadalo neprijatelju gubitke te zarobilo nekoliko momaka. Naši su lijetači izveli živahna bombardovanja.

•

Naši gubici na talijanskoj fronti. Službeno se saopćuje iz Beča, danom 28. lipnja: K izjavama, izrečenim od ugarskog ministarskog predsjednika u ugarskoj zastupničkoj kući o broju gubitaka prigodom najnovije ofenzive proti Italiji, saopćuje se c. kr. dopisnom uredu sa mjerodavne strane: 1. Broj 100.000 osniva se na pogrešnom sadržaju u žurbi poslane depeše. Ugarskoj vladi bilo je od vojnog zapovjedništva saopćeno, da su gubici manji nego li bijahu u 10. i 11. sočkoj bici, a ovi su iznosili od 80.000 do 100.000 bici. Bilo kakvih točnih podataka o gubitku, o kojem je govor, uopće nema. 2. Broj gubitaka, koji se usporedjuje s 10. i 11. sočkom bitkom ne odnosi se samo na frontu na Piavi, a još manje na samo 70. pukovnija, navedenih od ministra-predsjednika, već na cijelu frontu od Stilfersjocha do Jadrana. Gubici su to od 15. do 20. lipnja, dakle od 6 dana boja. 3. U općim brojevima gubitaka sadržan je uvijek takodjer odlazak bolesnika, kaošto je to danas gospodin ministarski predsjednik i naglasio. Taj iznosi već prema vremenu na jugozapadnoj froti 2000 do 4000 dnevno. Gubici prema tome ne previšuju ni na koji način normalni broj te pružaju javnosti jamstvo, da je vojno vodstvo sve uradilo, da se broj žrtava ograniči.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Jučer je jedno naših pomorskih lovačkih jata na flandrijskoj obali napalo na jaku skupinu bombometnih lijetala, zaštićenu od monoplana. Tečajem boja uspjelo je našem jatu, sastojećem se od samo četiri lijetala, da obori 4 od 20 neprijateljskih aeroplana, koji su se svi upustili u boj. — Jučer na večer upleli su se dijelovi naših torpednih bojnih sila u Flandriji, nalazećih se na patruljskom poduzeću, u boj sa engleskim razaračima pod vodstvom vodnog broda za razarače. Iza od prilike polusatnog boja povukli su se neprijateljski razarači. Naše su se torpedovke povratile neoštećene. — U zapornom području Sredozemskog mora potopili smo 21.000 bruto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora.

*** Zračna navala na Pariz.** Agence Havas javlja od 28. lipnja: Kod sinoćnje je zračne navale bilo usmrćeno 11 osoba, a ranjeno 14.

*** Nova akcija za mir? „Reichspost"** donosi: Dvorski savjetnik Lammasch i ugarski biskup Franknoi obratiše se na generalnog tajnika interparlamentarnog saveza u Kristijaniji s molbom, neka sazove delegate tog saveza na medjunarodnu konferenciju, jer da je postalo očevidno, da nije moguće dovršiti rata oružjem.

*** Jedinstvena prehrana Austro-Ugarske i Njemačke.** Iz Beča javljaju: Knez Fürstenberg i ugarski ministar za prehranu princ Windischgrätz boravé u Berlinu i u njemačkom glavnom stanu, gdje se vrše pregovori, kako bi Njemačka pomogla austro-ugarskoj armadi živežem. Odredit će se takodjer jedinstvena količina za živež u obim državama.

*** Profesor Masaryk kod Wilsona.** „Frankfurter Zeitung" javlja od 26. t. mj., da je Wilson primio vodju Čeho-Slovaka, profesora Masaryka.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Javljaju iz Petrograda od 21. lipnja: Proglašenje nezavisnosti Sibirije pripravljalo se već čitave mjesece. Čeho-Slovaci su samo pospješili potijek dogadjaja. U sibirskom parlamentu imadu umjereni elementi premoć. Na čelu sadašnje vlade stoji revolucionarni socijalist Derber, inženir Dustinov, dalje Kolobov, Jermakov i član četvrte Dume Vistrotin.

•

„Frankfurter Zeitung" javlja iz Moskve od 25. t. mj.: Polag vijesti štampe prodrle su čeoslovačke čete u Jekaterinoslav. U gradu su se razvili teški bojevi.

•

U proglasu sovjeta pučkih povjerenika u Moskvi veli se: Nemoguće je dopustiti, da vlast sovjeta kapitulira pred gladi. Iz kotara Caricina, Dona i Kubana bit će idućih dana dopremljene goleme količine živeža u moskovski kotar i dalje na sjever. Živež, koji je na putu, stić će svakako na odredjena mjesta. Da se provede taj nacrt i da se jedamput za uvijek učini kraj kaotičkim i buntovničkim nastojanjima reakcijonarnog gradjanstva, laća se narod slijedećih mjera: Djelomična mobilizacija u predjelima Volge, Urala i Sibirije protiv buna u susjednim pokrajinama. Svi mjesni sovjeti vode strogu kontrolu nad gradjanstvom i moraju bez milosrdja potlačiti svaku urotu. Bivši časnici, koji su pošteno radili oko uspostave armije sovjeta, uživaju zaštitu sovjeta i ne budu kažnjeni. Časnici urotnici, sukrivci Skoropadskoga, Krasnova i sibirskog pukovnika Ivanova bit će bez milosti smaknuti.

•

Po engleskim vijestima predstoje u Rusiji dogadjaji od najvećega značenja. Iz Amerike se javlja, da predstoji pad Lenjinov i da je njegov život ugrožen. Protivnici boljševika ustrojili su posebni odbor. Javili smo već, da je veliki knez Mihajlo Aleksandrović pobjegao iz Perma. Onamo je došao odio navodnih crvenih gardista sa krivotvorenom zapovjedju sovjeta, da se veliki knez ima automobilom otpremiti u Moskvu. Medjutim je on otišao u Omsk i ondje, na čelu proturevolucije, izdao manifest na ruski narod, u kojemu ostaje kod svoje abdikacije i prepušta konstituanti odluku o vladavini. Proturevolucija protiv boljševika širi se sve više, a boljševici izdaju protiv nje različite mjere i naoružavaju svoje pristaše. U Karvinu su se bivši ruski vanjski ministar Miljukov i bivši ratni ministar Gučkov stavili na čelo protuboljševičkog pokreta.

Berlinska „Nationalzeitung" javlja, da je bivši car Nikolaj umoren u Jekaterinburgu i veli: Kad su se češko-slovačke čete približile Jekaterinburgu nastalo je u gradu silno uzbudjenje. Govorilo se, da su Čeho-Slovaci došli da oslobode bivšega cara Nikolaja, a nato je prodro u carevu sobu jedan crveni gardist i usmrtio cara hitcem iz revolvera.

Iz slovenskog svijeta.

„Budi ili tigar ili lav, samo nemoj biti pas". — Havliček.

Natpis na grobu. „Tu počiva vanredni advokat, koj ne htjede braniti nepravdu, i mrzijaše pogreške u puku. — Umro je od glada". — Havliček u progonstvu u Brixenu 1853.

Jugoslavenska omladina u Innsbrucku. „Zagr. koresp." javljaju iz Innsbrucka: Hrvati, Srbi i Slovenci, studenti univerze u Innsbrucku, održaše 23. o. mj. sastanak, nakon čega se povela debata o momentanom političkom stanju u nas. Jednodušno je prihvaćena rezolucija, koja sadrži u glavnom tri točke: 1. koncentracija rada i naša potpora onima, koji idu za koncentracijom; 2. što veći saobraćaj akademske omladine sa širim slojevima u svrhu upoznavanja mase, i 3. uzajamni i jednoviti rad sviju Hrvata, Slovenaca i Srba studenata bilo kojeg univerziteta. — Tokom sastanka je opetovano puta naglašena potreba, da „živimo u doba i za doba, u koje valja računati i sa jedinicama. (Op. ur. „Z. K.": U Innsbrucku ima oko 70 Hrvata, Srba i Slovenaca, od kojih su malone svi medicinari.)

Iz češke žurnalistike. „Slovenski Narod" donosi pismo iz Praga, u kome nalazimo ove interesantne podatke: Do 1917. god. izlazilo je šest do sedam dnevnika u Pragu, a u Moravskoj isto toliko, te po zemlji nekoliko tjednika. Ali sve je to bilo žurnalistički siromašno. Narod nije htio čitati listove, jer je u njima nalazio političke uvodnike, koje je policija pisala, sramotne članke, glupe, besmislene riječi i članak kojega oportuniste, koji je pisao protiv narodu. Čim se čulo, da će se sastati parlamenat, nastao je preokret. Policija je promijenila svoju taktiku, politički članci su obustavljeni, ali zato nastale su šikane sa strane cenzure, nepodopštine s papirom i mnoge druge neprilike. Malo po malo češki dnevnici postavili su se odlučno u službu narodne misli. Brzo su nastali novi listovi, tako da sada ne samo u Pragu nego i svim većim mjestima pokrajine izlaze dobri listovi i imamo znatnu novinarsku organizaciju. U tjednicima pišu odlični novinari iz Praga. Agrarna stranka ima velik centralizirani novinski aparat sa „Venkovom" na čelu; ona izdaje večernji list „Večer", koji se šalje u provinciju sa datumom idućega dana, kao „Lidovy Djenik". Taj je list dosegao u kratkom vremenu nakladu od 300.000 komada, a postigao bi još mnogo veću, kad bi imao dovoljno papira. Socijalno-demokratska stranka imade takodjer dobro organizovane novine i novinare. Jedino narodni socijalisti još nijesu potpuno organizovani, jer je vlada persekucijama i progonstvom sasvim uništila ovu stranku. Najrašireniji češki list je staročeška konzervativna „Narodna Politika", u kojoj nema više ništa staročeškoga. Za vrijeme cijeloga rata ovaj je list stojao vjerno uz narod, donosio je dobre i objektivne članke i vijesti. Klerikalni listovi nijesu bili proganjani i mnogo puta je njihovo pisanje bilo sramotno za nas. Sada, na primjer, pita se klerikalni „Čeh": kako to, da češki klerikalci nijesu nagradjeni za njihovu vjernu lojalnost? Ovakve listove nitko ne kupuje, oni su pisani samo za urede, da se dokaže, kako dobri „patrioti" čitaju ovaj list. Ovi se listovi stavljaju u jedan red sa organima dra. Baštyrža, češkoga Šusterčiča, koji izdaje „Hlas Naroda" uz potporu vlade i plemstva. Taj list uopće nema nezavisnih pretplatnika. Osamljeni glasovi „Hlasa Naroda" sa 200 do 300 pretplatnika (uredi, kavane i plemići) i „Čeha" (600 popova, koji ne smiju primati druge listove) ne znače ništa prema silnoj nakladi „Venkova" od 80.000 komada, 300.000 komada „Narodne Politike", 50.000 „Narodnih Listy", 60.000 komada „Lidovih Novina" i 30.000 komada Habermanove „Nove Dobe". List „Union", koji izdaje posebni konzorcij u češkom duhu a na njemačkom jeziku, uzdržaje se samo pomoću potpora čeških. Nitko ga ne čita (!) i izlazi potpuno uzalud. (Ovo nije tačno, jer se „Union" kod nas veoma rado čita, pošto češke listove ne dobivamo. Ured.) Vlada izdaje dnevnik „Praške Noviny", koji čitaju samo — policajci i sluge praškoga namjesnika. Ostalih čitaoca nema. Niveau češke žurnalistike za vrijeme rata mnogo je veći i uzvišeniji, nego prije rata. Jednako je doživjela ogromni razvitak publicistička literatura te revijalna i umjetnička.

Iz Hrvatske. U Zagrebu se zbivaju važni dogadjaji. Ozbiljan čitač mogao bi se i nasmijati, budući je poznata stvar da se u Zagrebu zbiva veoma rijetko kakav važan dogadjaj. U Zagrebu se više, govori, polemizira, no sve je obično samo igra riječi. Hrvatski sabor to je karikatura sabora, hrvatski političari — čast časnim iznimkama — karikatura političara. I tako smo navikli da očekujemo odante same obične prepirke, amo tamo po koju svinjsku aferu (pa makar bila ta svinjska afera afera književnika s intendantom kazališta ili hrvatskih novinara prigodom dobave papira). No sada, kao da se prešlo na djelo, ne doduše pozitivno, već negativno, kaošto je to u Hrvatskoj već davni običaj. Kako javljamo u posebnoj vijesti, preštampanoj iz „Obzora", nekoliko je članova koalicije s dr. Lukinićem na čelu i uz pomoć redarstva silom preuzelo uredništvo i upravu „Hrvatske Riječi" u svoje ruke. Uredništvo će voditi sada zastupnik Vilder. List da imade dva milijuna kruna na raspolaganje, izlazit će dva put dnevno i progonit oportunističku politiku koalicije. "Uplivni i uvaženi članovi koalicije dr. Lorković i dr. Surmin podaše izjavu, u kojoj vele, da je koalicija izigrala i izigrava narodnu koncentraciju istupajući sada već otvoreno proti ideje narodnog jedinstva Jugoslavena. „Hrvatska Riječ", koja će izlaziti u povećanom obliku, imat će za zadaću da povuče za sobom madžaronskom stazom sve dosadašnje pristaše koalicije. Do sad se općenito držalo, da hrvatsko-srpska koalicija ne samo najveća, nego i najsposobnija stranka u Hrvatskoj. Držalo se, da je i ona poput svih nas za naše narodno jedinstvo, te da se od ostalih hrvatskih stranaka, koje stoje na stanovištu narodnog jedinstva razlikuje samo u taktici. No sad kao da jasno pokazuje svoje pravo lice, koje se drži Pešte bez obzira na narodne potrebe i narodne težnje. „Hrvatska Riječ" trpa sada frankovce u istu kategoriju sa starčevićancima i seljačkom strankom. — U hrvatskom saboru predao je Starčevićanac Pavelić ovaj prešni predlog: Potpisani narodni zastupnici predlažu, da sabor stvori ovaj zaključak: I. Državni sabor kraljevine Hrvatske kao tisućljetni predstavnik kraljevstva hrvatskoga prosvjeduje proti toga, da ugarska vlada u Budimpešti, austrijska vlada u Beču i njihov zajednički ministar u Berlinu rješavaju hrvatsko, dotično južnoslavensko pitanje bez pitanja i bez privole najpoznatijega faktora u toj stvari naime sabor kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. II. Narodni zastupnici na hrvatskom državnom saboru kao sinovi jednoga jedinstvenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba zahtijevaju, da se hrvatsko, dotično južnoslavensko pitanje riješi na temelju prava narodnoga samoodredjenja u onom smislu, kako to danas izjavljuju i priznaju sve velike i male, slobodne i demokratske države i narodi čitavoga svijeta. — Prešnost je predloga vladina većina odbila.

Istup dr. Lorkovića i dr. Šurmina iz koalicije. „Obzor" javlja: Kako saznajemo, ova dva zastupnika istupili će iz hrvatske samostalne stranke, a time iz koalicije. S druge se pak strane tvrdi, da će egzekutivni odbor koalicije oba ova zastupnika isključiti iz svoje sredine. Ne vjerujemo ni u jednu ni u drugu verziju, jer dr. Lorković i dr. Šurmin nemaju nikakova razloga, da istupe iz koalicije sve dotle, dok se ne pokaže, da li većina hrvatske samostalne stranke odobrava policajni postupak dra. Lukinića i drugova ili će ga desavuirati. Prema raspoloženju medju zagrebačkim članovima hrvatske samostalne stranke bezuvjetno se nasilni postupak koalicijonih „kapitalista" odsudjuje, pa je vjerojatno, da se egzekutivni odbor hrvatske samostalne stranke ne će usuditi stranačke prvake baciti iz stranke, a da nije siguran, da će mu to glavna stranačka skupština odobriti. Vjerojatno je, da će doći do raskola u saborskom klubu, ali je veliko pitanje, što će na sve te afere reći središnji odbor stranke, koji je na svojem sastanku u veljači ove godine izrijekom odobrio držanje „Hrv. Riječi" i postupak dra. Lorkovića. A zastupnici dr. Lorković i dr. Surmin nemaju nikakova razloga istupiti iz stranke dok ne znaju kakovo će držanje prema tomu sporu zauzeti središnji odbor hrvatske samostalne stranke. Glasine, da će položiti mandate rasprostranjuju, koji bi to jedva dočekali, da mogu kandidirati za Peštu. Navodno će u današnjoj sjednici biti iznešena interpelacija glede postupka redarstva u toj stvari.

Domaće vijesti.

Molitve za djecu i njihove dobročinitelje. Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru razaslala je posebne molbe na velečasno svećenstvo Istre i otoka, da bi se na dan naših svetih apostola Ćirila i Metoda čitale u svim crkvama svete mise za zdravlje naše djece i njihovih dobročinitelja. Uvjereni smo, da će se naše svećenstvo hrvatsko i slovensko odazvati ovoj molbi družbinog ravnateljstva. Ako koji od gospode svećenika ne dobije na vrijeme spomenutu molbu, molimo, da jednako pozove vjerni puk k službi božjoj, da barem tako, kada drukčije ne možemo, iskažemo neku zahvalnost prema onima, koji su nam u ovim teškim prilikama prigrlili našu djecu. S prehranom mnogobrojne siromašne djece iz naših krajeva skopčani su veliki troškovi; stoga molimo najusrdnije, da bi i velečasno svećenstvo uznastojalo potaknuti narod na sabiranje prinosa u tu lijepu svrhu.

Hrvatski jezik u ovdješnjoj njemačkoj gradjanskoj školi mornarice. Iza privremenog ukinuća njemačke realke, otvorila se ovdje prošle godine njemačka pučka i gradjanska škola mornarice. U gradjanskoj je školi bilo po c. kr. zemalj. škol. vijeću dozvoljeno uvedenje talijanskog jezika kao predmeta pod uvjetom, da se uvede kao predmet i hrvatski jezik. Tako i bude. Podučavanje hrv. jezika u toj školi bijaše povjereno gosp. prof. Bekaru, koji je u zadnje vrijeme obučavao 6 sati na tjedan, i to I. odio (6. razred) 3 sata, i II. odio (7. i 8. razred) 3 sata. Počam sa 1. svibnja 1918. bje podijeljen g. Bekaru 3-mjesečni dopust, zbog bolesti. Da se ne prekine obukom hrvatskog jezika, izjavila se pripravnom jedna učiteljska sila iz ovdješnje hrvatske pučke škole, poučavati hrvatski jezik 6 sati na tjedan uz uvjet, da joj se plati mjesečna remuneracija od 150 K. Zemaljsko školsko vijeće je odbilo taj prijedlog opazkom, da nije voljno plaćati u ime remuneracije više nego li je bilo odredjeno po zakonu (još prije rata), te naložilo ravnateljstvu rečene škole, da se jednostavno ukine obuka hrvatskoga jezika. Roditelji djece, koja su učila hrvatski, sad krive jednog i drugog zbog ukinuća tog jezika, ali pravog krivca ne krive.

Iz aprovizacije. Podioba krumpira započet će današnjim danom i to direktno sa željezničkih voza radi apsolutnog pomanjkanja radničkih sila i prevoznih sredstava. Prodaja krumpira slijedit će sutra i prekosutra kroz sav dan i to uz prikaz izkaznica za tekući mjesec, koje će se tom prilikom povući. Kilogram krumpira stoji 50 filira. — Pošto do sada nije još stigla očekivana količina brašna, dijelit će aprovizaciona komisija na odrezak I. živežne karte tri četvrt kilograma brašna za prve dane mjeseca. Prema mjeri daljnih pošiljka pridržuje si komisija nadaljnje podijeljenje brašna tečajem svake sedmice. Za prvu polovicu mjeseca srpnja dijelit će se slijedeće živežne namirnice: Na odrezak II: 1 i po kilograma šećera za gradsko pučanstvo i za teške radnike, a 1 kilogram za ladanjsko pučanstvo. Na odrezak III: 24 dkg slanine ili masti (12 kruna). Na odrezak IV: 15 dkg pasulja (1·50 kruna). Na odrezak V: 15 dkg suhih šljiva (70 filira) i 10 dkg pekmeza (60 filira, ukupno 1·30 kruna). Na odrezak VI: po kilograma kavnog surogata (4·50 kruna). Na odrezak VII: 10 dkg sušenog povrća (1·20 kruna) i 5 dkg sušene čebule (1·30 kruna). Na odrezak VIII: po kg soli (16 filira). — U svim ostalim dućanima dobit će se bez iskaznica kiselo zelje po 3·60 K kilogram i kiselu repu po 2·80 K kilogram. — Na odrezak IX. dijelit će se 2 kg krumpira za gradsko pučanstvo i 3 kg za teške radnike. — Radi nedostatne količine mlijeka izdavat će se od 1. srpnja dalje mlijeko samo za djecu od 1. do 2. godine. Pošto imade još raspoloživih 30 litara dnevno, podijelit će se ovi medju onim teško bolesnima, čije je liječničke svjedožbe odobrio liječnik aprovizacije i koje je ovaj liječnik pretražio. Ovaj će liječnik pretraživati bolesnike 1. srpnja od pol 4 do pol 5 u informacijskom uredu aprovizacione komisije (tržnica, prizemno). Poslije ove revizije i novopretrage ne će se izdavati za mjesec srpanj više iskaznica za mlijeko.

Linijski kapetan Marchetti, koji je bio u Odesi kao zapovjednik austrijskog pomorskog odjela, pao je, kako javlja „Slovenski Narod".

Slučaj „baruna Gautscha" pred sudom. Iz Pazina javljaju: Ovdje će se doskora započeti rasprava proti kapetanu Pavlu Winteru i prvom časniku ladje Josipu Luppisu radi prekršaja proti sigurnosti života po § 335, jer se njihovoj krivnji pripisuje katastrofa, koja je zadesila parobrod „barun Gautsch" dne 13. kolovoza 1914. Rovinjsko državno odvjetničtvo ih optužuje, da se nisu držali vojničkih naputaka, da moraju ploviti u odredjenoj daljini od obale, da ne dodju na kakvu minu, te da su radi toga sakrivili potopljenje broda i ujedno smrt preko 100 osoba. Ta je katastrofa bila najveća iza potonuća „Titanica".

Film „Pax aeterna" (Vječni mir), što će se prikazati sutra u kazalištu, doživio je svuda najveći uspjeh te bio predstavljan u 362 kazališta 5958 puta.

Koncerat glazbe c. i kr. ratne mornarice. Danas u 5 i 30 popodne daje glazba ratne mornarice na Tegetthoffovom trgu konceratsa slijedećim rasporedom: 1. C. M. Ziehrer: Koračnica cara Karla; 2. F. v. Suppé: Uvertura k operi „Lijepa Galatea"; 3. Joh. Strauß: „Žena, vino i pjevanje", valčik; 4. G. Verdi: Fantazija iz opere „Trovatore"; 5. J. Czerny: „Vojničke igre", karišik; 6. Hafner: „Gloria Victoria", populnica.

Sa puljske ulice.

Ulice su nam lijepe, čiste, baš po velegradski. Ni Zagreb se našoj urednoj Puli ne može prispodobiti. Samo imade i Pula „peh" da kiši, blato do koljena; posjeti ii nas domaća kraška bura, ulici ti pune oči prašine. — Slovenski su vojnici popravljali nam pločnik u dužini od par stotina metara, preko osam mjeseci. Bit će zato, što su im oni od gospodina dali carsku plaću od 60 para dnevno — ubrojivši amo i ratni doplatak.

Hrvatska škola. Koliko muke, koliko rada, koliko piskaranja, koliko posjeta, molba i zaklinjanja dok smo je dobili. Sad je konačno imademo. Na teret je općini, a Družba, koja nam je dosad uzdržavala škole u Puli, moći će da svoja, teško sticana sredstva, potrijebi na drugome mjestu. — Stojim pred zgradom. Čelo joj resi plinska svjetiljka. Na desnom joj je zidu vidi čak iz druge ulice veliko, četiri metra široko — metar i po visoko išarano polje. „Cooperativa d' approvigiamento per esercenti ex 16. Reg. Ind. A. G. L. della fabrica birra Saaz — fabrica birra Adriatica“, čitamo velikim slovima. Zgrada je dvokatnica. Stakla podruma su polupana, mjesto stakala su drvene daske. Staklo na vratima razbijeno. Staklo na jednom prozoru u drugom katu polupano. — Kroz prljavi prozor, što stoji nad vratima, čija stakla ne vidjahu barem nekoliko mjeseca, ne li godina, operena, vidi se nešto, što naliči na zidarski stol. Vanjština zgrade prljava, prozori prljavi, svjetiljka nad vratima prljava. Mjesto natpisa na čelu, nalazi se na desnoj strani vratiju tablica: 19. a pod brojkom Via Cenide. — Na lijevom zidu napram kazalištu opet nekakav natpis. „G. Vodopivez — „Carri, carrozze...“ dovoljno je. To je naša hrvatska škola. Hrvatska sa tri talijanska natpisa na sebi a nijednim hrvatskim. Ovamo su nas dakle turili. Tu još uz to u toj prljavoj zgradi s polupanim prozorima s izgledom, koji čovjeka od sebe odbija, treba da crpe znanje za život 600 naše djece. Tako turi nekamo maćeha pastorke, samo da ih nečim, što im kao milostinju baci, zadovolji i da ih se otrese. Ne hrvatska škola ne bi imala, ne bi smjela ovako izgledati. To je najnepriklad-nija, najnedostojnija za školu i najprljavija školska zgrada u Puli — i ta najgora zgrada morala se dati upravo nama. Ako i jesmo pastorci, to smo barem na svojoj grudi. A oni, koji tako maćuhinski s nama postupaju, to su doseljenici, koji imaju sve što im treba i više nego im treba.

Središte slavenstva u Puli bio je odvijek „Narodni dom“. No meni je pripovijedao prijatelj, koji, kako sam veli, polazi dnevno dvaput i triput kavanu u „Narodnom domu“, ovo: Budući da smo navikli, da se Hrvati, Srbi, Slovenci i Česi sastajemo u „Narodnom domu“, jer druge naše kavane u Puli ni nema, to zalazim onamo dnevno. Sa gostovima slavenske narodnosti postupa konobar Madžar, koji ne zna ni jedne slavenske riječi, a ni ne će da znade slavenske riječi, skrajno neuljudno, nepristojno i osorno. S Nijemcima, dodju li u kavanu, i s Madžarima postupa mnogo uljudnije. Kad bih ovako dnevno zalazio u bilo koju kavanu njemačku, talijansku pa makar tursku, postupali bi sa mnom mnogo uljudnije. No budući da sam Hrvat i zalazim u hrvatsku kavanu postupa se sa mnom, kao i s ostalim gostovima Slavenima — kao sa smećem. Mi nemamo ništa protiv toga, da si vlasnik kavane uzimlje konobare prema svom ukusu no moramo odlučno od njega zahtjevati, da se sa slavenskim gostovima postupa onako kao i s njemačkim i madžarskim. A zalazimo li u hrvatsku kavanu, ne zalazimo zato onamo, da tamo švapčarimo, te da se mučimo da istisnemo iz sebe nekoliko tudjih riječi, da se možemo s konobarom dogovoriti, već zalazimo onamo, da se hrvatski, slovenski ili češki medju bratom bratski pozabavimo. Konobara, koji ima za naš jezik samo preziran smješak, ne bi vlasnik kavane smio trpjeti, pa bio on Hrvat, trgovac, internacijonalac i što mu drago.

Pokrajinska bolnica. Desi li ti se nezgoda ili snadje li te bolest, pa moraš u Puli u bolnicu, jao si ga tebi. Govoriš li svojim jezikom, ne će te razumjeti niko. Bolnica je za jednu i za drugu narodnost, svakako više za hrvatsku, nego li talijansku, no namještenici za to malo mare. Zoveš li se Zlatko oni pišu Slatko, a svršava li ti prezime na -ć, siguran si da će ti ga iskriviti. Možeš ih slobodno uvjeravati i pokazivati im crno na bijelom, oni pišu svoje — ch. — No ali oni su zato umiljati, a umiljato janje dvije majke siše. Oni nisu ni veleizdajnici, jer drže uvijek s onim koji je jači.

Zdravo! I do vidjenja, dade li Bog zdravlja, dojduće nedjelje. Brace & Comp.

Ca pravi Franina. Lepe stvari mi se tamo pol vas dogadjaju! Policija se je tvrdo ulovila s „Hrvatskim liston“ i sad drži. Ma svejeno, mogli bi sramovat od Boga i poštenih ljudi, onako prit na mirnu kuću, isprehitat sve od vrha do dna, a sami kako san štel va vašen listu nisu znali ni zač išču ni ča išču. Pak povejte vi meni, ki san star človek i ki se na te gospodske posle malo razumen. za koga bi bila sramota, da bi bili čagod našli od onega, ča ne bi bilo po njihoven guštu? Ja mislin, va svojoj glavi da bi bila to sramota samo za štat. Zač vavek jeno trube: Jugoslaveni i Čehi su veleizdajniki, su proti štatu, su s neprijatelji, drže s Francuzon, Engležon, su huncuti i Bog si ga zna, ča sve ne govore. Ma recimo pošteno i na jenu priliku: Ako bi svi Jugoslaveni i svi Čehi bili proti štatu, ako drž li s Francuzon i Engležon, ki bi bil kriv? Oni sigurne ne. Kriv bi bil on, ki bi ih nateral da išču pomoći va drugen štatu, ki bi hi doma mučil i proganjal; zač na svetu svak dela milo za drago. Ako bi Nemci našen plemenu dal sve ono, ča mu pripada, ako bi Nemci poštovali našu zemlju, naš narod i naše pravice, mi bimo bili najveći pretelji Nemaca. Ali ako hoće Nemac u našoj kući da zapoveda, da dere kožu z nas, samo se po sebi more razumeti, da mu mi dobra ne ćemo na srcu hteti. Pak moru delat ne samo va „Hrvatsken Listu“ perkvižicijone, moru prit i ovamo va brege, da vide kako naš narod pati, pak će znat, ako more ta narod biti dobar hlapac gospodaru, ki ga slabo plaća, slabo s njim postupa i pušta ga da umire od glada. — Va pulitike ovu šetemanu dosti kambijamenti, ma malo njih od importance. Naš presvetli cesar govoril je sad sa svakim kapon od partita od sveh narodi, pa kad je videl kako je naš štat kako stari rasklíman voz, komu je svako kolo ugnuto na drugu stranu. Voz ki se ne more popravit, ako se mu da samo dobar žlajf, nego mu je treba i nove osi i nov timun, a kola pak je treba tako popravit i tako lepo namazat, da već ne škripiju i da se ne rasipiju, nego da složno lepo se napred vrte. Al tako, al će se vas voz raspasti i sve je fuć. Sad će se opet otpreti parlament na 16. dojdućega meseca. Ono, ča budu naši deputati povedali va parlamente, sigurno ne će bit po volji Nemcon, ki bi hoteli, da mi plešemo, onako kako oni sviraju. Provaju s parlamentom, provaju bez parlamenta, provaju se pretit, provaju govorit, kako će nas obešati, a mi ne samo tu va bregeh, već po celoj našoj Jugoslavlji malo marimo. Vidimo da mi imamo pravo, zač hoćemo samo to, ča nam po božjen i ljudsken zakonu pripada: da budemo slobodni ljudi a ne hlapci, da se moremo tući za svoje a ne za tuje interese, da moremo branit svoju a ne samo tuju kožu, a svoju pustit, da nan je tuji gule. Verujemo u se, verujemo, da će prit i dan pravice i ta će dan biti naš. Sve vas pozdravlja Vaš Franina.

Dopisi iz Istre.

Iz Lošinja. Zagrebačkim katoličkim „Novinama“ piše prijatelj i stalni saradnik iz Malog Lošinja: Pred petnaest dana bila je ovdje komisija, da odredi, koju od dviju predloženih palača ima se preurediti za hrvatsku nautiku. Povjerenstvo je izbralo prostorije hrvatske čitaonice. I tako će početkom školske godine započeti redovita obuka, s prvim, a moguće i drugim tečajem. — „Gazetta di Tricote“ donesla je ovih dana oštar članak proti ovoj nautici. Osobito ističe to, da zašto su baš Lošinj Mali izabrali za taj zavod, u kojem postoji već jedna takva škola. Zašto je nijesu namjestili na Voloskom, Baški itd. Na to u kratko odgovaramo: Mi smo za to odredili Lošinj Mali za hrvatsku nautiku, jer smo posve stalni, da će ovaj zavod do par godina posvema istisnuti talijansku nautiku, te će se o njoj do desetak godina govoriti, da je jedamput opstojala, kao što se govori i za hrvatsku preparandiju, da je pred četrdeset godina bila, a sad da je nije. No što dopisnik u „Gazetti“ piše, da je Lošinj Mali čisto talijansko mjesto, to može pripovijedati samo svojim ljudima. — Hrvatska pučka škola. Jučer je zemaljsko povjerenstvo održalo sjednicu za ustrojenje hrvatske pučke škole. Povjerenstvu pristupilo je sto i više otaca porodica, koji su upisali 281 djecu za polazak škole s hrvatskim nastavnim jezikom. I tako ćemo početkom školske godine imati ovdje dva hrvatska zavoda: hrvatsku nautiku i pučku školu. Što će urednik „Gazette“ pisat svom dopisniku iz Maloga Lošinja, kad ovo pročita? Već iz uredničke pristojnosti, mora ga ukoriti, da mu drugiput istinu piše, a ne tvrditi u momentu, kad se tamo ustraja hrvatska škola, da je Lošinj Mali čisto talijansko mjesto. — Hrvatska pučka škola u Velom Lošinju. Nedavno je bilo pokrajinsko školsko povjerenstvo u Velom Lošinju. Tamo se prijavilo devedeset i sedam otaca obitelji i upisalo 197 djece za hrvatsku školu.

Dnevne vijesti.

Jugoslavenski radnici u Györu za siročad SHS. Naši radnici što su zaposleni u tvornici municije u Györu otkinuv od usta jedan dio teško stečene zarade, poslali su „odboru SHS žena za siročad“ na ruke gdje. J. Ćuk K 100·—. Na lijepo popratno pismo, koje najbolje dokazuje svijest naših malih ljudi, u koje bi se imali da ugledaju svi naši mogućnici. Dopriniješe: Petrović Aleksa iz Nagy-Kikinde K 15·—; Čulić Mihovil iz Splita K 12·—; Kralj Ivan iz Bregi kod Ivanice K 10·—; Mitak Josip iz Šestina K 10·—; Breznig Franjo iz Rijeke K 6·—; Batolica Trifko iz Sarajeva K 5·—; N. N. iz Splita K 5·—; Sulina N. iz Zagreba K 10·—; Kosić Dušan iz Mostara K 2·—; Kranjec Ivan iz Zagreba K 2·—; Babec Dušan iz Zagreba K 2·—; Nikolić Ivo iz Zagreba K 2·—; Paljan Luka iz Banjaluke K 2·—; Devčić Vid iz Zagreba K 2·—; Baksi Georg iz Beča K 6·—; Fleischer Narcis iz Rijeke K 2·—; Vuković Ivan iz Rijeke K 2·—; Žažol Živko iz Zagreba K 2·—; Jean Mirko iz Zagreba K 6·— i Marek Filip K 2·—. Odbor se najsrdačnije zahvaljuje.

Njemačka djeca u Srijemu. „Hrvatskoj Državi“ javljaju iz Srijema: „Drang nach Osten“ počeo se kod nas intenzivnije provadjati. Evangelistički njemački crkveni odbor izgleda, da je orudje za tu švapsku propagandu. Kao prvi uspjeh tomu jest dolazak njemačke djece na prehranu u Bešku. Akciju na žalost vodi pastor g. Vereš, u koga smo dosad imali u svakom pogledu potpuno povjerenje. Djeca se smještaju u švapske kuće. Švabi u koliko su prije držali našu djecu sada ih odpuštaju da mogu primiti švapsku iz „Deutschböhmena“. I novosadski Madžari otpuštaju našu djecu tobož za osvetu za dogadjaje u Pećuhu. Interesantno je, da se ovo dovažanje njemačke djece provadja bez znanja „Središnjeg Odbora“, koji rukovodi kolonizaciju naše djece u Hrvatskoj i Slavoniji.

Ženska realna gimnazija u Zadru. „Nova doba“ prima iz Zadra: Dobrotvorno društvo hrv. škola u Zadru otvara novom školskom godinom pod upravom prof. S. Alfirevića žensku realnu gimnaziju. Ovo je prvi zavod ove vrsti u Dalmaciji. Dosada su naše ženske imale kao najviši odgojni zavod preparandiju u Dubrovniku, ali današnjim kulturnim potrebama žene to ne udovoljava. Od ministarstva za bogoštovlje i nastavu došao je već dopust i uredjene su sve predradnje za otvorenje žen. realne gimnazije. Kuratorij zavoda sačinjava gg. Vilim Gross, upravitelj hrv. gimnazije, prof. I. Babić, predsjednik D. D. H. Š. i prof. S. Alfirević kao upravljač zavoda.

Informacije G. dr. Redlicha. Dopisnik „Vossische Zeitung“ g. dr. Aleksander Redlich, koji je došao u Zagreb, da se informiše o hrvatskom pitanju i o raspoloženju naših političara prema najnovijim glasovima o nekom „riješenju“ jugoslavenskoga pitanja onako kako ga zamišljaju u Beču i Pešti, sastao se juče i dulje razgovarao sa saborskim predsjednikom g. drom. Medakovićem, narodnim zastupnicima Sv. Pribićevićem, drom. Horvatom, drom. Dimovićem i drom. A. Pavelićem. G. Redlich

Prvi dar k narodnom blagdanu.

Vrlo poštovanoj braći **Gavrilovićima**, veleindustrijalcima u Petrinji.

Preda mnom je slika, a na njoj troje djece — tri kostura. Pod slikom dvije tri riječi:

„To je tužno potomstvo moga nesrećnoga roda.“

Poslala mi ju je gospodja, vanredno dobra domorotkinja. U pismu je nadodala:

„Odoh ove nedjelje da dočekam jednu skupinu djece, ali ih ne dočekah“ ...

„Jadnici već na putu do granice popadaše od slabine. Jadnici mali!“ ...

Ja ih vidim, a i Vi, velevrijedna braćo, vidite ih na onom njihovu rodjenom kamenu, kako na glas, da će u Hrvatsku, skupljaju posljednju snagu i puni nade ostavljaju svoja ognjišta, svoj kameni zavičaj.

Ali put je dugačak, snaga popušta, malan srca obumiru, tužne glavice padaju na suha ramena, tijelo klone — — treba ih vratiti pustome domu — treba ih vratiti smrti, što neumoljiva vreba ...

Jadnici, mali jadnici!

Ali protiv toga buni se duša. I krv se buni, jer sve naše nade, naši ideali, naše najljepše misli, naše ime, naša zemlja — sve to i mi svi hoćemo da živimo u njima, u onoj djeci, koju hoće smrt da otme.

Zato smo se mi digli protiv smrti, i svi, u kojima ima srca i ljubavi, neka se dignu protiv nje.

I Vi ste se, dična braćo, digli protiv nesmiljene zatornice naše krvi. Vaša je pomoć bila brza i za to je stostruka; ona će nam ostati jednom od najljepših uspomena iz ovog vremena punog nepravde, rugobe i strahote. Pozdravljam Vaše lijepo, rodoljubno djelo, a u njemu pozdravljam i sve one, koji Vas budu slijedili. Vi ste našoj siromašnoj djeci poklonili pedeset hiljada kruna, a naša nedužna, ispaćena djeca vraćaju Vam toliko poljubaca. Divno je Vaše djelo; ono nas utvrdjuje u uvjerenju: ako još i nije progledalo u nas oko, a ono je ipak progovorilo i proplakalo srce!

Najsrdačniji Vam pozdrav!

Opatija, 26. lipnja 1918.

Viktor Car Emin.

Učitelj — ratni invalid.

Učitelj sam i živim zadovoljno.

Koliko će učitelja, pročitavši prvu stavku članka, uskliknuti: „Nije moguće!“ — No ja se razlikujem od ostale gg. kolega time, što imadem slomljenu lijevu nogu, a stopalo, na istoj polumrtvo, sada već prilično izliječeno. Zahvaliti moram svijetskom ratu, da sam tako sretan — a još k tome učitelj.

Tko bolje negoli ja?

Položio sam ratni ispit zrelosti (u travnju 1915., mjesto u srpnju iste g.), bio sam u vojništvu dvije godine, a jednu već godinu odslužih kao učo. Budući sam ratni invalid, to mi dodijeliše mirovinu, koju redovito primah do sada. Ta mirovina iznaša osminu moje redovite plaće, t. j. osminu od 80 K mjesečno, dakle 120 K godišnje. Malenkost, ali pomalo isplatila bi se bila moja prebijena noga.

Pred mjesec dana izašla je naredba, po kojoj će ratni umirovljeni invalidi dobivati vojničku potporu. Svaki će umirovljeni invalid imati pravo na 72 K mjesečne potpore. Eto, mislih si, mog izbavi-

nije imao sa spomenutom gospodom obične novinske razgovore, nego se lično informirao o političkim strujama u Hrvatskoj. Dr. Redlich je prilično dobro upućen u naše političke prilike i namjerava opširnije pisati o jugoslavenskom problemu, pa je za to i došao u Zagreb. Otputovao je jučer. „Obzor".

Mržnja Čeha protiv Nijemaca. Službeni dopisni ured javlja iz Beča, 25. lipnja: Kako su se čehoslovački bjegunci ogriješili o vjerne saveznike njihove domovine, projstiče iz suglásnih iskaza njemačkih vojnika, koji se sad vraćaju iz ruskoga zarobljeništva. Češki prebjeglice većinom su bili postavljeni kao nadzornici u zarobljeničkim logorima. Oni su nazrijevali glavnom svojom zadaćom da muče njemačke zarobljenike do krvi. Cinjenica, da većina listova njemačkih zarobljenika nije nikada stigla u ruke naslovnika ima razlog u tome, da su ih češki nadzornici jednostavno bacali i uništili.

Češko pozorište u Bugarskoj. Sofijski dnevnik „Utro" donosi, da je u glavnom gradu Bugarske otpočelo djelovanjem stalno češko pozorište. Prva predstava bila je na dan bugarskog narodnog blagdana 23. maja. Dotični list piše simpatično o tom važnom kulturnom dogadjaju, nu o čitavom projektu ne donosi nikakvih potankosti. „Obzor".

Švedska publikacija o Slavenima. Poznati slavista Šved dr. Alfred Jensen izdati će štampom još tečajem ove godine opsežnu publikaciju o Bugarima, Poljacima i Ukrajincima. Slijedeće godine izaći će i publikacija o Česima i Hrvatima. Biti će to knjige informativne naravi, neke vrsti priručnika, kojem će biti svrha, da svijet upozna sa savremenim stanjem kulture pojedinih slavenskih naroda. Pisac knjige, priznati učenjak, boravio je neko vrijeme i u Zagrebu, te se već u više navrata najpovoljnije izrazio o Hrvatima. „Obzor."

Očaj u narodu. Javljaju iz Imotskog: Ovih dana bio je u imotskom kotaru oružnički satnik iz Makarske, da izvidi o ponašanju nekih javnih službenika na temelju jedne interpelacije u parlamentu. Pučanstvo je u Kahjini odveć pretrpjelo gladju, svakom bijedom i žalošću za poginulim sinovima, te ne može više da podnese, da se postupa s njime kao sa stokom. Očaj je u narodu takav, da je došlo do poznatog zločina.

Nazadovanje broja pučanstva u Dalmaciji. Prof. Iv. Juras donosi u posljednjem broju „Zadrugara" nekoliko podataka o silovitom nazadovanju pučanstva u Dalmaciji u trim zadnjim godinama. Dalmacija je prema popisu pučanstva imala (god. 1910.) 650.000 stanovnika. Godišnje se ih radjalo 26.000, a umiralo 14.000. No prema podacima posljednjih triju godina nazadovao je broj poroda za 50 postotaka, a umrljivost narasla za 40 postotaka. No ima takodjer krajeva, gdje je broj poroda nazadovao za 80 odstotaka a umiranje naraslo za 100 i takodjer za 200 postotaka. Prilike su u gradovima malo povoljnije nego pri seljacima. Računamo li na temelju navedenog, da je u tri godine rata nazadovalo za 50 postotaka, izgubila je Dalmacija, gdje je iznašao broj poroda poprečno 26.000 djece, triput po 13.000 poroda, t. j. 39.000. Povećalo bi se umiranje godišnje za 40 postotaka, umrlo je 5.600 osoba više nego li obično, dakle ukupno 16 osoba. Uslijed nazadovanja poroda i povećanja umiranja umanjio se broj stanovništva u Dalmaciji u tri ratne godine za 45.000 osoba. („Slovenec".)

Boginje u Dalmaciji. Pojaviše se dva slučaja boginja u Kijacima, ovećem petropoljskom selu medju Mućem i Drnišom. Od ožujka o. g. ova se nemila bolest vuče u našoj općini, ali srećom, da se ne širi, hvala zauzetnosti našeg liječnika, dra. Ivetića. A ima i po koji slučaj trbušnog tifusa, dok se javlja i poznata „malarija", koja nam je lani nemilo pohodila krajinu. („Novo doba").

Počešljajte me onako po gospodski ... Čitamo u „Ženskom Svijetu": „Dodje u dućan frizerki seljakinja. Obična žena još ne preobučena, dosta ljepušna pristala, ali već zrelija žena. „Počešljajte me onako po gospodski", veli. „Počešljati ću Vas", kažem, „ali Vam neće pristajati. Šta će Vam frizura? Zar Vam to treba?" „Treba ili netreba", odgovara, „samo Vi počešljajte, namirišite me, našminkajte! — Hoću i ja da živim gospodski!" Gledam ju. a ona vadi svežanj banknota iz njedara. — „Evo Vam 50 K za Vaš trud, a Vi mene dotjerajte, kako znate. Gospodski! ... Hoću, da počnem od glave. Imam novaca, imam svega. Bili smo zaduženi, pomogao nam rat, fala Bogu! Sve je isplaćeno, kuća puna krcata, šta ti srce zaželi. Sad je došao i na me red. Hoću, i ja da uživam. — Priušti si sve, što poželiš, — piše mi muž. Ne štedi novaca, što će ti novci? Zemlja će opet roditi, bit će novaca uvijek kao blata. — I ja ga slušam ... Uzela sam 20 hiljada za ovaj dan. Kupit ću kaput, pa haljine, cipele i sve, što mi srce zaželi. Došla sam najprije k Vama. Treba početi s glavom. Češljajte, samo Vi češljajte!" ... Frizerka je čula, da je ta seljakinja dala za kaput 7.000 K, a za fino rublje 20.000.

Prosvjeta.

Akcija za pripomoć hrv. književnika. Na poziv Društva hrv. književnika bio je dne 25. o. mj. u društvenim prostorijama sastanak, na kojem se imalo raspraviti, kako bi pokrenula uspješna akcija, da se pomogne hrv. književnicima, osobito onima izvan Hrvatske, koji su u ovim ratnim prilikama zapali u veliku bijedu. Pozivu DHK. najspremnije su se odazvale mnoge odlične gospodje, poznate sa svog rodoljubnog i dobrotvornog djelovanja i zastupnici svih naših književnih udruženja. Izabran je posebni odbor, koji ima da rukovodi cijelu akciju, pod predsjedništvom Iva conte Vojnovića, od gospodja izabrane su u uži akcioni odbor gdje.: barunica Zora pl. Pongratz-Živković, barunica Ivka Ožegović, Malvina Holjac, barunica Irena Živković, Zlata Kovačević-Lopašić i dr. Zdenka Marković, a od gg. dr. Nikola Andrić, Edo Marković i tajnik DHK. Joza Ivakić. Odbor će odmah započeti svoje djelovanje, da udovolji najprečoj potrebi, a zatim će svoje djelovanje proširiti, kako bi se položili temelji stalnome fondu iz kojega će se i u napredak moći u teškim prilikama priskočiti u pomoć hrv. književnicima.

Književni natječaj. U svrhu da se proširi zanimanje za stanje i napredak hrvatskog pomorstva i svega što je u uskom savezu sa tom važnom granom našega narodno-gospodarskoga života, uredništvo „Jedra" raspisuje natječaj za tri najbolje rasprave te struke. Nagrade se odredjuju za 100 (sto), 90 (devedeset) i 80 (osamdeset) kruna. Rok natječaja traje do konca srpnja 1918. Prva će se nagrada dopitati raspravi (članku), koja bez obzira na sadržaj bude jasno i privlačivom formom najbolje odgovarala svrsi natječaja. Opseg radnje mora iznositi najmanje tri štampane strane „Jedra". Nagrada će se isplatiti kada se radnje objelodane. Rukopisi se imaju poslati uredništvu „Jedra" u Sarajevu.

teljа iz svakidašnje nevolje! No čim je navedena potpora bila narodu objavljena, oduzeše mi mirovinu, bez koje nemogu, da tražim pripadajuću mi potporu. E, kada bi primao potporu, onda bi se sigurno (?) noga brzo isplatila!

Ja kao da ne bjeh vojnik! Kao da sam slučajno prolio krv i postao invalid! Ne! pogodio me na jurišu ruski pan, kamo bijah poslan da branim, kako kažu, domovinu.

Kako bih mogao primati ogromnu učiteljsku plaću od 80 K i 25 K skuparinskog doplatka, a uz to još 10 K vojničke mirovine i 72 ratne potpore? To bi bilo previše za mene. Ja bih postao u par mjeseca bogati gavan. **Tako su snovali valjda negdje onkraj gora.** — Kolo sreće ne prestaje, vrti se, premda moje naopako, ali ipak, nadam se, jednom ću u budućnosti steći toliko snage, da ga okrenem, — nek se vrti drugim smjerom.

Još nešto! — Budući sam sin hrvatske majke, bijah i hrabar vojnik. Ta da šta, kada su naši momci bili kukavice? Jedino onda, kad su trebali da nešto za sebe urade! Pa i ja bijah junak, ta odlikovan sam — jedan izmedju stotine hiljada odlikovanih sakatih i hromih — srebrnom medaljom za hrabrost, na koju bi morao primati 7·50 K mjesečno, i to od lipnja 1916., ali naravno ne dobih još ništa. Pitao sam dok bijah vojnik, a sada kao učitelj otposlao sam razne molbe i utoke na razna zapovjedništva, ali svakoga valja občara moj titul „učitelj", te im to ne zadava nikakve brige. Što treba jednom učitelju 7·50 K? — Jedno zapovjedništvo odgovara: pitajte x zapovjedništvo, jer ono rješava takve slučajeve. Obratim se na x zapovjedništvo, a ono ne će niti da se potrudi, pa da odgovori. Podjoh i na najbliže oblasti, a ove me otpraviše ovako: „Učitelj ste i vojnik bijaste. Tražite, jer mi vam ne možemo pomoći. Tako rade oni s nama, a ne osvrću se na: „gehorsamste Bitte" i na „dankend in voraus". Tko što hoće, ne smije prositi, već mora zahtjevati, otimati, revolucijonirati. Dok puzamo i prosimo jao nama. No kolo se vrti, te se nadam skoroj promjeni, i ako sam takodjer uvjeren, da ne će moja noga nikada biti onakva, kakva je bila prije rata. Zalud da više zasluženo pitam i tražim, jer i ako bih što postigao, sigurno ne bih onoliko, koliko vrijedi moja noga.

Nesmeta, učitelj sam, uistinu oskudno živim, kako svaki drugi kolega, dakle trebam pomoći, a zaslužujem bolju plaću ili nagradu već kao učitelj, a k tome kao ratni invalid; pio bih, jer sam žedan, ali uzalud sva zahtijevanja, traženja i molbe, jer tko plaća? — Pitam Petra, a ovaj me šalje Pavlu, a Pavao k Ivanu i t. d., dok napokon moram da sam sebi plaćam, što zbilja nekoliko već platih mojom nogom, a svaki dan plaćam gladom.

Uložio sam i ulažem tjelesne i duševne sile, ne za moje bolje, što po uzoru raznih xanovića i yovićanovića morao bih tako raditi, nego za bolje našeg izmučenog, iztjeranog, no poštenog naroda te čak za cijelu državu, a nagrada čeka i mene, kao i drugove sapatnike u boljoj budućnosti, koja je na domaku.

Ako tako mislim, osjećam se zadovoljnim i sretnim, te i ako uz štap i uz osobite grčeve glada u trbuhu, kročim dostojanstveno u susret boljoj budućnosti.

U Liburniji, dne 27. lipnja 1918.

Julo.

lipnja 1918.

Daniela Cortis. — Lagerlöf: Jer... Montgomery: N... r: Ujak Benjani... — Kipling: ... : Crveni krin... ngè. — Maupas... n: Litavske prip...

Sremac: Pop Ćir... ri pripovjedke. — ...dke. — Jonatha... ...isti. — S. Vörös... ...tina — Brank... ...nislav Gj. Nušić... Konstantinov: Ba... ... Ivo Vojnović... ...en ili čovjek o...

...viti na „Uprav... ...maju samo s... ...ijed priposlan...

...VENOG KRIŽA ...ergija broj 34.

...nji raspored ... za muža ... ...sa 1000 odjela. ...ska društvena ...a u 5 čina.

...četak: ...15, 5·50 i 7·15.

...ne za ovaj film ...20; II.mjesto 60 h

...e kod svake slike

...o si pridržaje pravo ...eniti raspored.

...a ...ohranu. ...tze. ...riskrbiti.

...društvo' ...iši mogući ...dogovoru, ...akoj visini. ...po podne.

...trija. ...I. razreda ...one 2. raz... ...poslovnice ...Krmpotić, ...erdinand 3 ...pili za prvi

...oskudno živ'm, ...m pomoći, a za... ...već kao učitelj, ... jer sam žedan, ... molbe, jer iko ... šalje Pavlu, a ...kon moram da ...već platih mojom

... i duševne sile, ...znih xanovića i ... nego za bolje ...tinu narodu te ... i mene, kao i ...osti, koja je na

... zadovoljnim i ...ite grčeve glada ...susret boljoj bu...

...a 1918. ... Julo.

...jedini broj 16 h.

...a listu: U pretplati ...vu god. K 48·—, ...lugodište K 24·—, ...ešečno K 12·—, mje... ...K 4·—, u malopro... ...6 fil. pojedini broj. ...ŠI primaju se u ...i lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari J. S. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

...dina IV. U Puli, ponedjeljak 1. srpnja 1918. Broj 1067.

...olucija u teoriji — oportunizam u praksi.

U austrijskoj socijalnoj demokraciji došlo je do ...la. Kako je to bilo u Njemačkoj, desilo se ta... ...r u Austriji. I hrvatska se socijalna demokra... ...počela cijepkati, što nije nikakvo čudo, uvaži li ...la imade u socijalnoj demokraciji kao što u ...oj drugoj stranci zdravih i nezdravih elemenata, ...jnih ličnosti i oportunista. Kao što je za vrijeme ...na u Rusiji prianjala državna oblast više uz bolj... ...e nego uz takozvane umjerene socijalne demo... ..., a to poradi toga, što je razmak izmedju bolj... ...tva i realnih prilika bio tako ogroman, da je ... sebični demagog ili ludjak mogao pristajati uz ...navodno revolucijonarnu struju, tako su i našoj ...vnoj vlasti miliji revolucijonarni oportunisti od ...ičkih radnika umjerenih programa. Istaknuti smo ... nekoje činjenice, kao na primjer da u Bosni ne ... da izlazi nijedan nacijonalističko-oporbeni list, ...o čistog narodnog osjećaja, dok „Glas Slobode" ... nesmetano dalje uz „Sarajevski List", „Hrvatski ...nik" i „Bosnische Post". I tršćanski „Lavora... ... uživa milost u nečijim očima, a u Puli imademo ... socijalistički organ, koji je nadležnoj oblasti ...sao na srce u mnogo većoj mjeri od bijednog ... „Hrvatskog Lista", uza sve to, što „Hrvatski ... nema ni izdaleka boljševističkih tendencija, što ...je napisao na čelu koji radikalni program, što ...la ne pušta realnih prilika iz vidika te se ne gubi ...oretsko-revolucijonarno cijepidlačarenje. U trš... ...kom se „Lavoratoru" razvila u tom pogledu ...na zanimiva polemika izmedju compagna Pue... ... i Golouha na jednoj strani i Pittonija, Tume, ...ara i Pasiglia na drugoj strani. Razlika izmedju ... stanovišta je frazeologički neznatna, u suštini ...ma, a što se tiče ličnosti, zija čitav prepad iz... ...ju Puechera na primjer i gospodina Pasiglia. ...podin Puecher i gospodin Golouh su u praksi ...go pogibeljniji sadašnjem državnom sustavu od ...kalnih i čistih teoretičara. Dok se jedni oslanjaju ...o na suhoparne i davno već preživjele teorije, ...raju drugi dužnošću, da se ove teorije, makar ... ograničenom opsegu, prenesu na aktivno polje. ... toga nema sumnje, da imade Edmondo Puecher ...o, kad žali, što socijaliste nijesu sudjelovali kod ...anosti u Pragu, jer bi bili time dokazali mnogo ... raspoloženje, koje vlada u narodu, nego li naj... ...kalnijim teorijama u akademskim raspravama. ... toga bi bili ovi socijaliste dokazali, da im oporba ...tek fraza za novinu, već da imadu i hrptenjače, ...e odupru vladi. Bili bi dokazali, da su pripravni ...jedočiti iskrenost svojih osjećaja i svog poli... ...og uvjerenja jednim činom, koji bi bio mogao ... i veoma nepovoljnih posljedica za njihovu ...nu dobrobit.

Oni ljudi, koje imenovani teoretičari označivaju ...bnim gradjanima i buržoazijom, ma da ne pri... ...aju buržoaziji, te ih smatraju dobrogojenim gra... ...ima samo poradi toga, što nijesu dobrogojeni ...je socijalističke jedne stranke, doprinijeli su za ...e „nacijonalističke" ideje žrtava, bili pozatvarani, ...ove su porodice stradale, pogibali su po tamni... ...a i logorima za internirance, dok se „revoluci... ...rnim socijalistima" (sadašnje) „Pravde", „Glasa ...bode" i „Lavoratora" nije nikada nešto takvoga ...o. Nijesu programi stožer javnog života, već ... i odvažnost ljudi, kojima je program u djelo... ...ju kategorički imperativ. Uza sve jugoslavenstvo ...e naše socijalne demokracije, bio bi sav svet pre... ... na dnevni red preko našeg pitanja, da nije bilo ...ocijalističkih, klerikalnih i liberalnih i medjustra... ...kih radnika, koji bi bili preporodili narod u toj ... Mladi su slovenački socijalni demokrati pro... ...i svoje ideologije od hipokritičnih fraza i dosje... ... od svakog zavaravanja naroda boljševičkim re... ...icama. Zdravom i nepristranom su autokritikom ...ali i unutar svoje stranke popu pop a bobu bob, ... je njihova najveća zasluga. Jer do sad su socija... ... govorili nekamo visoko „ex kathedra", ma da ...su priznavali nepogrješivost pape. Oportunistička ...ova poluinteligencija smatra još uvijek vrhovnom ...ijalističkom mudrošću govoriti medju četiri oka ...ve razborito i normalno, a narod zaslijepljivati ...kojakim neprožvačenim mrvama iz knjiga velikih ...ovih teoretičara. U nijednoj stranci nije bilo toliko ...like izmedju realnog osjećaja vodećeg pojedinca ...egovih demagoških paragrafa. Radi toga je svim ...etnim i poštenim ljudima, koji su u dubini svog ... osjećali pravo socijalistički, bilo najteže, pri... ...iti socijalnoj demokratičnoj stranci. Radi toga je ... u redovima socijalne demokracije našega naroda ...dala trajno oskudica razumnika, ma da su ovi ra... ...nici kao djaci i kasnije u društvenom životu bili ... proletarci.

„Meno chiacchiere e più fatti", to je naš pro... ...a i program sviju iskrenih i svojim idejama odanih ljudi. To kažu i drugovi Golouh i Edmondo Puecher, koji se in camera caritatis neće niti najmanje čuditi, da su drugovi oko „Lavoratora" bili u zadnje doba toliko puta ciljem „bestidnog bijedjenja" i „insinuacija". Jer to svakako stoji, da se ove ljude bijedi samo radi toga, što ovo klevetanje imade za sebe privid vjerojatnosti; dok se borce za Jugoslaviju ne može ni uz najbolju volju bijediti, da su radili po diktatu kojekakvog namjesnika ili ministra, što se javno tvrdilo o socijalistima za vrijeme Czerninovog štrajka.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: **Naši su položaji na visoravni „Sette Comuni" ležali jučer od 3 sata u jutro unaprijed pod najtežom neprijateljskom topničkom paljbom, kojoj su kasnije slijedile navale protiv Col Rosso i protiv Monte di Valbella. Dok su juriši uspereni protiv Col Rosso bili uopće uzaludni, uspjelo je Talijancima na Monte di Valbella iza vanredno žestokih bojeva iz blizą, da prodru u našu prvu liniju. Bili su istjerani iz njih bataljunima vrsne ugarske pješačke pukovnije broj 131 i po varaždinskoj pješačkoj pukovniji broj 16. Daljnji pokušaji navale kao što i djelomični nasrtaji na Sisemol i kod Asiago bili su ugušeni u klici našom topničkom paljbom. Inače topnički bojevi od izmjenične žestine. — Poglavica generalnog stožera.**

Njemački.

Berlin, 30. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: **Zapadno bojište: U odsjecima na Yseri i južno od Aisne trajala je jučer preko dana topnička djelatnost. Na večer oživjela je takodjer na ostalim frontama. Izmedju Ysere i Marne manji pješački bojevi. Kod jačih sunaka neprijatelja južno od rijeke Oursq i kod vlastitih uspješnih izvidničkih poduzeća na Hartmannweilerkopfu dopremili smo zarobljenika. Poručnik je Udet polučio svoju 36., poručnik Loewenhardt svoju 31., a poručnik Jacob svoju 21. i 22 zračnu pobjedu. — Ludendorff.**

Rat.

Pred svjetovnom bitkom. K vijestima o novoj, možda odlučnoj bici za Pariz javlja „Prager Tagblat" iz Brna: **Engleski izvjestitelji u Francuskoj javljaju o neposrednom početku nove velike bitke u Francuskoj. Posebni izvjestitelj Reuterovog ureda javlja u drugom brzojavu od 23. lipnja, da je perioda novih priprava dovršena. Otklanja mnijenje, da je pretrgnuće boja sakrivila umornost neprijatelja, te drži, da su strategički razlozi sklonuli Hindenburga, da privremeno zaustavi boj. O novom početku bojeva nema sumnje, jer smo neposredno pred njima. — „Morningpost" tvrdi, da su Nijemci priveli nova pojačanja, koja su dosad bila u Rusiji. O smjeru nastajućeg njemačkog napora izražuju vojnički kritičari engleskih listova razne predpostavke, no večina je od njih mnijenja, da će se operacije nastaviti smjerom prema Parizu. — Pariški „Matin" smatra novu njemačku ofenzivu proti Pikardiji za sigurnu, te vjeruje, da će biti, o koliko se bude dalo, još jača, nego li prijašnje.**

Francuski izvještaj od 29. lipnja na večer: **Osim prilično žestoke topničke djelatnosti izmedju Oursqe i Marne i u predjelu istočno od Reimsa, nema šta da bi se javilo.**

Izvještaj istočne armije: **Neprijateljsko se topništvo pokazalo osobito revno u odsjeku Doirana i Vardara kao što i sjeverno od Mayasaga. Naše su batarije uzvratile sa razornom i smetajućom paljbom. Neprijateljska su odijeljenja bila raspršena.**

Iz bivšeg ruskog carstva.

Polag vijesti Petrogradske brzojavne agenture preuredjuju Čeho-Slovaci svoju vojsku u smjeru na Ufa-Mias. **Češko-slovačko je odijeljenje zaposjelo željezničku stanicu Novo-Sergjevski. Polag zadnjeg izvještaja vrhovnog zapovjednika Crvenih garda na fronti Ural-Sibirija-Berzin zaposjele su ove tovorne stanicu Sysran na Volgi i Robzianku.**

General Svečin, koji se povratio iz Kijeva, izjavlja, **da se političko gospodarska pregovaranja podonske republike sa Ukrajinom najbolje razvijaju. Taganrog će postati slobodnim gradom. Kod pregovaranja generala Knörzera sa zastupnicima taganroške gradske uprave bilo je utanačeno, da se sve državne oblasti, nalazeće se u gradu, moraju podrediti općinskoj upravi.**

Berlinski biro petrogradske brzojavne agenture javlja od 27. t. mj.: **Vijest, koju su priopćile novine, da je Jekaterinburg bio zaposjednut po Česima, ne odgovara činjenicama. U gradu nalazi se sada stožer uralsko-sibirske fronte. Sredinom lipnja kušali su proturevolucijonarni elementi organizovati ustanak proti sovjetu, kod čega je došlo u gradu do sukoba. Sadašnji položaj u gradu označen je najbolje izvještajem štaba od 20. lipnja: Gvozdenom je rukom bio u Jekaterinburgu uspostavljen red. Poduzete bijahu energične mjere protiv pojedinih proturevolucijonarnih elemenata, koji bijahu vodjeni od menjševika, bijelih gardista i socijalnih revolucijonaraca. U Jekaterinburgu bio je uapšen velik broj urotnika protiv sovjeta. Sa mološću ne mogu da računaju neprijateljski radničke i seljačke vlade. — Zapovjednici sovjetskih četa na različitim mjestima fronte izvješćuju o porazima, što ih pretrpiše Čeho-Slovaci u boju sa četama sovjeta. Čete sovjeta napreduju u smjeru na Uralsk. Jedna pukovnija sovjetskih četa porazila je potpunoma odijeljenja proturevolucije, koje je operisalo na granici kotara Nikolajevsk. Od uralsko-sibirske fronte javlja, da su Čeho-Slovaci bili potisnuti na 160 kilometara od Čeljabinska natrag. Preko polovice željeznice kod Iche nalazi se u rukama sovjetskih četa. Da zadrže dalje napredovanje digli su Čeho-Slovaci tračnice u zrak.**

Kako javlja ukrajinski brzojavni ured iz Kijeva **potvrdjuje se vijest, da su boljševičke čete na uzmaku iz Jekaterinburga umorile bivšeg cara.**

„Daily Mail" saznaje od svog dopisnika iz Pekinga: Kitajski ministar izvanjskih posala u Ehengslang izjavio je u jednom razgovoru: Kitaj mora u svom vlastitom interesu i u interesu saveznika zapriječiti napredovanje Nijemaca na skrajnjem istoku. Budući Kitaj nema teritorijalnih težnja, ne može pobuditi nikakovu sumnju. Mi ćemo sačekati na instrukcije saveznika, ako ne bi skrajnja opasnost isključila svako oklijevanje. Intervencija bi imala jedinu svrhu zadržati napredovanje zajedničkog neprijatelja. Kitajsko-japanski ugovor nije nikakav defenzivni ili ofenzivni savez, već je utanačen za stanovitu svrhu i za stanovitu operacijonu sferu. Valjanost će imati samo u slučaju, ako dodje do rata u Sibiriji, a izvan kreposti bi došlo, čim bi neprijateljstva prestala. Izričito naglašujem, da Kitaj nema neprijateljskih nakana, te da je postupak taj posljedica činjenice, što je u ratnom stanju sa Njemačkom. Prem je carstvo rusko uvijek imalo želje napadati Kitaj, mnijemo, da je Rusija kao velevlast potrebna za ravnotežu na svijetu. — Kako Reuterov ured iz Šangaja javlja, gotovo je tako reći izmedju Kitaja i Japana koji se tiče željeznoga majdana u Fenghanghanu kod Nankinga. Prama tome ugovoru preuzet će Kitaj upravu u tom željeznom majdanu a zajedno s Japancima izradjivat će se čelik. Japanci će dati za tvornicu, koja se imade izgraditi, 20 milijuna yona. Time dobivaju Japanci faktično nadzor nad produkcijom majdana.

Petrogradski dopisnik „Secola" javlja iz Stockholma, da će socijalni revolucijonarci, koji su onamo stigli, te koji rade rukom u ruku sa kadetima, izdati izjavu u prilog oružane intervencije antante u Rusiji.

Petrogradski listovi pripisuju pobjedu Čeho-Slovaka nad boljševicima izdaji Crvene garde, koja je doduše brojem momčadi i tehnikom bila jača od protivnika, ali je na bataljune prelazila u neprijateljski tabor pošto je prije poubijala svoje vodje.

U engleskim političkim krugovima računalo se sigurno već sredinom svibnja, da će nastupiti ratno stanje medju republikom Sibirijom i Njemačkom. Odluka će pasti doskora. Sibirija će Njemačkoj rat bez obzira na položaj Rusije navijestiti. Sibiriju će poduprijeti u ovom poduzeću Japan i Amerika.

* **Akcija za mir.** „Zeit" javlja: **Austro-ugarski veleposlanik u Madridu konferirao je sa španjolskim ministrom-predsjednikom o posredovanju za mir. Španjolska bi vlada u tom slučaju odgodila parlament, da se nesmetano posveti posredovanju. U Berlinu smatraju tu vijest za neistinitu.**

* **Koliko će još trajati rat?** Glavni odsjek njemačkog rajhstaga nastavio je dne 27. lipnja vijećanje o rumunjskom mirovnom ugovoru. Kon-

servativac Roesick je rekao, da pospodarski ugovor ne osigurava sigurnog vidika u budućnost, osobito ne za to, što državni tajnik računa, da će rat još dugo trajati. Državni je tajnik dr. v. Kühlmann odgovorio, da ne može biti govora o tome, da bi se on zagrizao u misao, da će rat dugo trajati.

Žuta pogibelj u boju proti Njemačkoj. Iz Londona se javlja, da je kineski ministarski predsjednik Tvan-Ci-Jen proglasio u nekom razgovoru: „U Charbinu i blizu granica stoji kineska vojska na raspolaganje, da se bori zajedno s Japancima. Bude li treba, poslat će se još više. Prijeteća situacija na našim granicama zahtjeva sigurnih obrambenih mjera. Ne ćemo da imademo u Kini boljševika. Nadam se, da će u dva mjeseca biti potlačen ustanak u kantonu, a onda se može osloboditi dosta vojske. Uvjeren sam, da će se kineska vojska boriti dobro, jer je navikla na stradanje. Ne zaboravite pri vojničkom ocjenjivanju kineske vojske, da je naša zemlja u svojoj 5000ljetnoj historiji imala mnogo bojeva i pretrpjela mnogo stradanja. Što se tiče Nijemaca, ne prave doduše mase razlike između Nijemaca i ostalih Evropejaca, ali izobraženi razredi imadu na pameti, da nas je Njemačka, kad je svjetina bila umorila dva misijonara, prisilila, da odstupimo Cingtau, i da su iza tog slučaja bili otrgani od Kine gradovi kao Port-Artur, Dalnij i Vajhejvaj. Njemačka je kriva, ako Kina nije više jedinstvena. Imadem potpuno pouzdanje, da će ustrpljivost i ustrajnost saveznika biti okrunjena uspjehom. Ustraju li — a prema mom uvjerenju to će učiniti — mora njemački bat izdati. Kad dodje to vrijeme, bit će, da upotrebim riječi nekog generala, boj odlučen u pet minuta. Znate da je Engleska stupila u rat na obranu Belgije medjunarodnog morala. Svi se narodi dive idealizmu, koji je ponukao Englesku na rat. Mislimo, da nebo blagoslovi oružje Velike Britanije uvjerenju da pravo mora pobijediti". („Dresdener N. Nachrichten".)

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Jučer i danas vrši se u Ljubljani ustanovna skupština Jugoslavenske demokratske stranke (prije slovenske napredne stranke). „Slovenski Narod", glasilo stranke pozdravlja skupštinu riječima: „U Ljubljani se sastaju zastupnici naprednog slovenstva iz svih naših pokrajina, da ustanove novu stranku. Od sjeverne narodne granice hrle prokušani borci za narodnu stvar, od Sotle dolaze rodjaci, koji tamo podavaju ruku braći hrvatsko-srpskog dijela našega naroda, Korutan, gdje danas bijesni sva sila svenjemačkog terora, šalje svoje odlične muževe, iz goričkih razvalina dali su se na put u Ljubljanu vodje teško prokušanog našeg puka, od jadranske obale dolaze vjerni stražari naše narodne budućnosti, u Kranjskoj pak nije skoro ni kraja, koji ne bi bio zastupan od prokušanih pouzdanika naprednog dijela našeg naroda. Slovenska prijestolnica, bijela Ljubljana, radosno pozdravlja predrage gostove, koji se sakupljaju u njenim zidovima, da oprave veliko i važno djelo ujedinjenja naprednog slovenstva u jedinstvenu političku organizaciju. Jugoslavenska demokratska misao tvori temelj novoj stranci". Stranka će biti lijepo razdijeljena, prema svim narodnim potrebama, imat će političko-organizacijski odsjek, prosvjetni i gospodarsko-socijalni odsjek i ženski odsjek. — Iz Celja javljaju „Slovenskom Narodu", da ondje njemškutari agitiraju proti Jugoslaviji plašeći slovenske ljude, da će tobože doći odmah do rata između Jugoslavije i Nijemaca, čim se ustanovi Jugoslavija. — U naprednom „Slovenskom Narodu" brani Fant iz Roža celovačkog svećenika Smodeja, urednika „Mira", protiv kome je njegov vlastiti biskup Hefter nastupio, uskrativši mu službu stonog vikara, te je tako taj zaslužni slovenski urednik lišen „zanimanja" i „službe", te ga na taj način može celovački magistrat kao „besposlenog" izagnati iz grada.

Domaće vijesti.

Družba sv. Ćirila i Metoda u Opatiji poslala je gdji bar. Ožegović slijedeće pismo: Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru, u svojoj teškoj borbi za opstanak i održanje hrvatskoga naroda u Istri nailazila je do sada uvijek potporu u agilnosti Vaše rodoljubivosti. Svake godine kod priredbe Narodnog blagdana Vi ste ulagali sve sile, da uspjeh bude što ljepši. Zahvaljujući Vam za sve, što ste do sada u toj stvari za naše društvo učinili, molimo Vas, da i u buduće nama svoju pažnju sklonite, naročito da nas prigodom godišnje priredbe Narodnog blagdana zastupate. S hrvatskim pozdravom i uz izraz najodličnijeg veleštovanja. Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru. — Za ravnatelja Viktor Car Emin.

† **Putovanje naše djece u Hrvatsku i Slavoniju.** Jučer u 2·14 s. poslije podne otputovalo je oko 100 djece iz Puljštine u Hrvatsku. Djecu vode tamo jedna časna sestra sv. Križa i gospodin Baselli. Na kolodvor su došli, da pozdrave djecu kao zastupnik tvrdjavnog povjerenika školski nadzornik gospodin Barbalić, počasni predsjednik puljske podružnice Družbe sv. Ćirila i Metoda gospodin vitez Mardešić sa gospodjom, velečasna sestra oberica sa dvije časne sestre sv. Križa, upravitelj hrvatske škole gospodin Nežić i mnogo roditelja, koji su otpratili djecu na željezničku stanicu. Gospodin je kapetan Moretti ljubazno dozvolio roditeljima, da otprate djecu sve do željezničkih vozova te da su mogli prisustvovati njihovom odlasku. U dvjema vozovima, koje je stavila željeznica na raspolaganje, vladao je život kao u mladom gnijezdu. Svuda si vidio vesela lica djece, koja su odlazila u lijepu Hrvatsku, gdje će ih bratska gostoljubivost dočekati. Što je mladih grla zaviknulo, pozdravljajući roditelje i domovinu i živo mahajući rupcima, šeširima i kapama, čim se vlak počeo micati. Dao Bog, da se naša djeca povrate u domovinu čim prije, zdravija, zrelija, zadovoljnija i svjesnija na radost roditelja i na korist naroda.

Sjemenje ajde. Stiglo je nekoliko sjemenja ajde. Samo oni, koji su se u svoje vrijeme prijavili kod općinskog ureda mogu pridignuti količinu njima dodijeljenu kod općinskog ureda (gradsko tržište).

Dnevne vijesti.

Sin ljubljanskog načelnika, Ante Tavčar, poručnik 2. streljačke pukovnije bijaše ranjen u bojevima na Piavi.

Bježanje iz tršćanskog zatvora. „Slovenski Narod" javlja: U Trstu „kod jezuita" u sadašnje je doba zatvoreno uvijek dosta vojnika. Prekorači li koji dopust ili sagriješi li nešto slično, ture ga k „jezuitima". Dok su ti zatvori bili odredjeni za „civiliste", teško se je moglo iz njih pobjegnuti, no sada bježe vojnici, kadgod im se svidi. Jednom ih je pobjeglo 25 zajedno, ovih dana opet 16. Pojedinci pak bježe svakog dana. Iskopali su si bili takodjer podzemni hodnik, kako su bili naučili u streljačkim jarcima i opkopima.

Električna rasvjeta u Splitu. Splitsko „Novo doba" javlja, da je uprava tvornice „Split" na majdanu spremna ustupiti Splitu potrebitu električnu energiju za rasvjetu.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 25. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: Nacionalni aktivizam. — Magister Provisionalis: Ulomak činovničkog prirodopisa. — Vladimir Ćorović: O „Nečistoj krvi". — Prof. Silvije Alfirević: Osma i deveta zapovijed u politici. — Smotra: Zimski ribolov na Hvaru 1917.—1918.: Jedan mladi srpski povjesničar (Ivan Bojničić): Seksualna etika (Dr. T.) itd. — stak: Milan Budisavljević: Pajičina tajna. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36·—, pojedini broj 1 K. Narudžbe šalju se Zagreb, N... čeva ulica 8.

Ralf Waldo Emerson (rodio se god. 18.. u Bostonu, umro 1882. u Konkordu) je pionir ... rikanske kulture. Njegovi Ogledi su ... majstorsko djelo i biser-zrno svjetske književ... Oni su u pravom smislu svoje reči, filozofi... vota, napisana lapidarnim pesničkim stilom ... dahnuta proročanskim duhom. Čitajući ovo ... čoveku se otvaraju svetli putevi u mnoge ... zakutke zamršenog života, i krepi vera i na... pobjedu pravde i istine. S toga se ovo djelo, ... prvi put izlazi u originalnom srpsko-hrvatsk... prevodu kao 8. svezak „Odabrane biblioteke" ... izdaje naš poduzetni knjižar gosp. I. Gj. Gju... vić u Sarajevu, samo od sebe najtoplije prep... čuje. Ovaj srpsko-hrvatski prevod ne samo ... zaostaje iza njemačkog, nego je od njega šta... bolji i potpuniji, a obuhvaća ova poglavlja: Ra... teža u životu. — Zakoni Poravnanja. — Duh... zakoni. Ljubav. — Prijateljstvo (ovo je pogl... posve izostavljeno u njemačkom prevodu R... move biblioteke). — Nad-duša. — Krugovi. — ...ština. — Pjesnik. — Karakter. — Priroda.

Za kruhom.

Jučer to bijaše. Lijepa, vedra, sunčana nedjelja. Puna života i svijetla. Samo kad ne bi teška mora vremena pritisnula čovječju dušu, koja se stiska u se, ustrpljivo čekajući i vječno se pitajući: hoće li ikada bolje biti?

Na puljskom kolodvoru nalaze se naši mališi. Čekaju na odlazak, i već se nalaze u željezničkim vagonima. Prozori su vagona puni malenih dječjih glavica, što proviruju, da vide dok su još ovdje, ona poznata i mila im lica svojih majki, što ih ovamo otpratiše.

Kolodvor je dobro zastražen. Ali majka se proturala uz straže, molila i izmolila, da bude u blizini svog djeteta, dok ga ledeni vlak bez srca ne ponese sa sobom... Kamo? Da li će to njezino dijete naći tamo, kamo odlazi, drugu majku, drugo srce, koje će ga s ljubavlju dočekati. Teško je majci. Znade, da joj se dijete ne će izgubiti, da će dobri ljudi, koji joj ga iz naručja uzimlju pobrinuti se za nj, no znade takodjer, da je majka samo ona, da druga može biti dobra, ljubazna, sklona i prijateljska, no majka je djetetu samo ona.

Ali prilike, teške, gadne prilike jače su od srca materina, jače od njezine svete ljubavi prema djeci, i te joj prilike oduzimaju djecu i sile ih, da bježe iz domovine i traži gostoljubivi krov i kruh, koga ovdje nema.

Ubogi mališi! Uboga djeca bez djetinstva! Jedva ugledaše svijet, a već moraju da nedužni trpe, da snašaju sve nevolje tog svijeta, da okušaju sve gorčine kukavnog vremena. Starci su osam, devet, deset godina. I odlaze u svijet, ne znajući kamo, za kruhom!

Dva su vagona djece. Uz vagone miču se majke, sestre. Još zadnji naputak, zadnja oprostna riječ, zadnji pogled pri rastanku. I preporuke djetetu, neka piše kamo dodje, gdje bude i kako mu bude. Neka se javi odmah, da majka ne bude u brizi.

U vagon je donesen kruh i pekmez za djecu na putu. Časna sestra stoji na vratima vagona i sluša preporuke, molbe, želje.

Još malo i vlak će otići.

I ljudi pri ogradi trču na zid, kud vlak ima da prodje. Ondje su već oni, koji ne mogoše k vagonima. I ja se popeh na zid. Hoću da vidim kako će vlak otići i ponijeti djecu sa sobom.

Žvižduk. Polagano se makne vlak po pruzi, pa onda sve brže i brže, stroj sikće i baca u vis dim i prašinu ugljena. Prozori vagona okitiše se bijelim rupcima, kojima mahahu djeca. U nek... se vagonu začuje plač. Nježni, slabi djetinji glas... kliktahu zadnji: Addio!

Bijedni mališi. U krvi im je taj žig du... robovanja i poniženja. Majci pri rastanku rek... tiho, kao da se srame i plaše: „Bog", sada ... se opraštaju javno, kliču: „Addio".

Sa zida zaori klicanje majki. Svaka zove sv... — „Milka!" — „Marija!" — „Franić!"

Vlak udari u jako klopotanje, brzo ga je stajalo tamo pri zaokretu. Rupci se sa proz... vagona gubiše, kao da bi netko sjekirom sje... komade vlaka i bacao nekamo na stranu.

Svega nestade, Čulo se samo klopotanje vl... u daljini. — Odoše dakle. Dao Bog, da bi on... kamo otidjoše našli utjehe, da bi se tjelesn... duševno oporavili. I jedno i drugo im je potreb... Ovdje im se sisali otrov: Iz malih tjelešca post... krhki kosturi, sa velikim našim dobrim srcem, ... odvažnosti, bez sile i tjelesne i duševne. Vr... nam ih postepeno, crvenog lica i pojačan... duha... Dao Bog!

Vojnik, što je stajao na zidu kraj me... žestoko pljune kao s ogavnošću na nešto, i ... tom zakune iz dubine, kad je vlaka nestalo.

Razumjeh ga.

Brace...

ojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati citavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjeno K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj. LAŠI primaju se u avi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

odina IV. U Puli, utorak 2. srpnja 1918. Broj 1068.

Narodni blagdan.

U riječima tek pokazuješ volju,
U djelima se pozna sila, pobro;
Mnogo j' lakše napisati knjigu
Neg' jedan samo dan živjeti dobro.
A. Mickiewicz.

Na domaku je peti srpnja, dan slavenskih apo-, blagdan slavenstva i naš narodni blagdan.

Kako ćemo da taj dan proslavimo? U prijašnja mena, kad nije nad nama lebdio zao duh užasa i ti, palili smo krijesove, priredjivali svečane poke, manifestacije, gdje se pjevalo narodne i domone pjesme. Priredjivala su se predavanja, na ko- se tumačilo sve što su slavni apoštoli slavenstva ili na kulturnom i vjerskom polju za vascijelo enstvo, i osobito jugoslavenstvo. I pri tom se upilo nekoliko darova za našu družbu, koja nosi velikih učitelja.

No vremena se mijenjaju. Danas nam je glasna nifestacija nemoguća, danas nam željezni obruč te prsa. Ne možemo ni da očajno kriknemo, samo se težak uzdah vije iz grudiju, a već na usnama ra da zamire. Predavanje bi se moglo prirediti, ovdje nema tko da nam predaje. Učeni ljudi naši u su komodni, a utučen narod naš nema danas je da sluša učeno razlaganje. Hiljade drugih briga, e ga taru, ubiše u njemu osjećaj za nešto, što u savezu s aprovizacijom, radnom plaćom i pijem, kad će svršiti rat. Nema učitelja, da mu ježi duh, nema prijatelja da ga osokoli i da ga digne iz onog blata, u komu se valja.

Kako ćemo dakle proslaviti ovogodišnji narodni gdan?

Evo kako. No prije nego odgovorimo na pije, upozorujemo na prošlu nedjelju. Tog je dana šlo iz Pule i okolice puljske preko stotine naše atske djece na prehranu u Hrvatsku. Majka je kim srcem puštala od sebe dijete, koje je ona pod em nosila, no morala ga je pustiti, jer inače dijete njezino moralo kod nje venuti i venuti i možda i nuti, jer majka bi rado dala, al nema nego da le djetetu srce svoje i sebe, i još mu ni time poći ne bi mogla. Plemenita braća u Hrvatskoj pričiše našem stradajućem narodu u pomoć, u naeri da spase ono, što je najdragocjenije — djecu budućnost naroda.

Lijepo se organizirao rad oko spašavanja djece. Istre, Slovenije, Dalmacije i Bosne-Hercegovine, krajeva, gdje naš narod najviše strada, gdje nema sece i mjesece kruha, a mlada, prirodno zdrava ca moraju radi stradanja u svojem bujnom cvatu uti, počelo se mališe iseljivati u Hrvatsku, Slavou i srpski Banat, namještati ih kod imućnijih seka, trgovaca, mlinara a i naše seljačke gospode, im se tako osigura kruh i spasi život.

I kaošto je u nedjelju otputovala sa našeg koloora stotina djece za kruhom, tako ih je sa svih ana naše patničke domovine otišlo u Hrvatsku sad preko d v a d e s e t h i l j a d a, i svi su našli bro utočište ispred ovog gadnog života, našli su ih i spas pred najužasnijom smrću — od glada.

Tu, pri tom djelu, osjeća se ona nit koja veže članove našega naroda u jednu veliku zajednicu, jeća se ona ljubav, kojom plamti srce narodno zaćeg svog suplemenjaka.

A da ta djeca ne budu puštena s oka, osnovao u Zagrebu odbor jugoslavenskih žena, koji vodi igu oko ove djece. Pa tko osjeća ljubavi više za ete, tko može da više shvati potreba djeteta i ovolji djetinjim željama, nego li žena — majka! su se naše prosvjećene i plemenite žene ozbiljno le rada, koji su na širokoj osnovi organizirale, te pokrenule misao, da se ovogodišnji narodni blag- proslavi kao blagdan naše djece. Proslaviti pak inade tako, da se sabere čim više doprinosa za še mališe, što su otišli u Hrvatsku. Odbor u Zaebu treba da se brine za 20.000 naše djece. Kako to već velika vojska mališana! A tu vojsku treba jenuti, treba svima obuti, a sve to iz milodara!

Zato mora ovogodišnji narodni blagdan biti oslavljen tiho, ali čvrsto, odlučno, a to tako, da se našu siročad što više prinosa sabere. U Hrvatskoj samo jedna tvrtka darovala 50.000 kruna u tu svrhu, hrvatskim se gradovima i selima pripavlja, da narodni blagdan što svečanije, ali i što dostojnije ikog vremena proslavi. A zar da Pula, puljska okoostane gluha?

Vaša su i naša djeca potražila i našla utočište Hrvatskoj, a sad treba da i mi pokažemo kako ićamo svu veličinu i plemenitost tog djela, da demo, koliko možemo i što možemo. Više vrijedi ili kruna, darovana dobre volje, nego li hrpa epih riječi o patriotizmu i ljubavi prema narodu. še vrijedi malen dar nego li ispisana knjiga.

A što dajemo, dajemo svojima, dajemo iz zaosti za plemenite čine onih rodoljuba, koji se pobrinuše za našu djecu, dajemo u korist naših mališa.

Svako naše selo, svaka kuća, svako društvo prijatelja i znanaca, svaki pojedinac neka se prigodom narodnog blagdana sjeti svoje dužnosti, sjeti naših nevinih mališa koji moraju da stradaju, i sjeti da se pravo rodoljublje ne pokazuje riječima već djelom.

Organizirajte sabiranja, sakupljajte i darujte dobre volje!

Dvaput daje, tko brzo daje!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Na fronti rijeke Piave nema osobitih dogadjaja. Jugoistočno od Asiaga došlo je ponovno do ljutih bojeva. Pošto se Col Rosso i Monte di Val Bella dao održati samo uz teške žrtve, povukli smo potsatku ovih točaka na prijašnje glavne položaje kod šume Stenfle. Jugoistočno od Canove, kod Asiaga, suzbili smo neprijateljske izvidničare. Naši su aero- i hidroplani poduzeli u predjelu ušća Piave uspjele lijetove protiv vojničkih uredjaja neprijatelja te su se povratili u punom broju. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna je djelatnost oživjela na večer na mnogim mjestima fronte. Engleske djelomične navale sjeverno od Alberta bile su suzbijene. — Vojna skupina njemačkog prijestolonaslednika: Izmedju Aisne i Marne živahna djelatnost neprijatelja. Višestruko nasrnula je pješadija na jake izvidjaje. Kod i južno St. Pierre Aigne napao je neprijatelj o podne. Bio je suzbijen. Na jednaki se način skršiše ovdje noćne navale neprijatelja. — Poručnik je Loewenharth polučio svoju 32. zračnu pobjedu. Iza zaključka ispitivanja iznosi broj od početka naših navalnih bitaka od 21. ožujka 1918. do sada preko naših sabirališta za zarobljenike vodjenih zarobljenika, isključiv ranjenike, dovedene kroz bolnice, 191.454. Od toga otpada na Engleze 94.939 zarobljenika, medju kojima 4 generala i od prilike 3100 časnika, a na Francuze 89.099 zarobljenika, medju kojima 2 generala i od prilike 3100 časnika. Ostatak se dijeli na Portugize, Belgijance i Amerikance. Sa bojišta doveli smo u sabirališta za plijen 2476 topova i 15.024 strojnih pušaka. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 30. lipnja popodne: Francuzi su izveli više napadaja osobito zapadno od Hangarda i južno od Autrechesa te su dopremili zarobljenika. Tečajem mjesnog poduzeća južno od Orsque osvojili su Francuzi jučer oku 10 sati na večer izmedju Mosloya i Passya-en-Valois gorsku kosu te su uznapredovali na fronti od 3 kilometara u dubini od 800 metara. Kod toga su zarobili 275 momaka, medju kojima 30 časnika. U Vogezama suzbili su Francuzi njemačke napadaje.

•

Francuski izvještaj od 30. lipnja na večer: Jutros dopremili smo sa nasrtaja istočno od Robecqa zarobljenika. Inače ništa osobitoga.

•

Francuski izvještaj od 30. lipnja na večer: Južno od Aisne poboljšali smo naše položaje u predjelu St. Pierre aigle te smo zarobili 100 momaka. Na ostaloj je fronti bio dan miran.

•

Engleski izvještaj od 30. lipnja prije podne: Jutros rano navalio je neprijatelj na jednu naših straža kod Merrisa. Bio je suzbijen iza teške borbe. Kod noćnih poduzeća ophodnja dopremili smo na različitim odsjecima fronte zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo razvilo jutros rano živahno djelovanje protiv naših položaja istočno od šume Nieppe. Djelatnost je topništva bila takodjer 30. lipnja i preko noći u odsjecima Albert, sjeverno od Scarpe i kod Festuberta živahna.

•

Izvještaj istočne armije: Na čitavoj fronti umjerena topnička djelatnost. Živahnija bijaše u predjelu Bitolja. Engleski ljetači izvedoše u dolini Vardara i na željezničkoj pruzi Serres-Drama brojne lijetove te bacaše bombe. Sjeverno od Doirana oboriše jedan neprijateljski aparat.

•

Talijanski izvještaj od 29. lipnja: Topnički je boj bio umjeren na čitavoj fronti. Samo na asiaškoj je visoravni privremeno oživio. Naše su patrulje smetale neprijatelja, kao što i obično, te su ga zaposlile na različitim točkama njegovih utvrda. Naši i saveznički su ljetači bacili bombe na stjecišta željeznica i na kretajuće se čete iza fronte. Tečajem dana oborili smo tri neprijateljska lijetala.

•

Talijanski izvještaj od 30. lipnja: Na asiaško visoravni, gdje je junački otpor naših četa skršio 25. lipnja navalu brojem nadmoćnih neprijateljskih masa i gdje se u dnevnim bojevima natječu medjusobno talijanske, francuske i engleske čete 6. armije, razviše se jučer, čim je svanuo dan, novi bojevi. Bili su poduprti žestokom topničkom paljbom i divizijskim akcijama topništva i drugih odijeljenja, koja su bila energično dovedena od naših saveznika. Naše su čete navalile na Monte di Val Bella. Uspjelo im je, da ga otmu neprijatelju po ljutom boju. Tečajem dana i tečajem noći navaljivao je uzalud neprijatelj sa jakim masama. Bile su decimirane od naših strijeljaca, naše koncentrične paljbe, naših mitraljeza i naših lijetala. Osvojene smo položaje pobjednički održali. Zarobili smo 21 časnika i 788 momaka, koji su pripadali četirim različitim divizijama. Osim toga smo zaplijenili topove, mužare i brojne mitraljeze. Dalje na istok, izmedju doline Frenzella i Brente, zauzela su naša odijeljenja na juriš jako uporište i motrilište neprijatelja na južnim obroncima Sasso rosso, kod čega smo zarobili 2 časnika i 31 momka. Na ostaloj je fronti naše topništvo izvelo uspješnu smetajuću paljbu. Kod Caposila dopremile su naše ophodnje sa svojih poduzeća nekoliko zarobljenika. Naši su ljetači bacili bombe na dolinu Lagarine i na željeznicu, koja se tamo gradi.

* **Mir na vidiku?** Pod tim naslovom piše praški „Venkov" u svom uvodnom članku o mogućnosti skorog mira. Članak je većim dijelom zaplijenjen, što nam daje slutiti, kakvo stanovište zauzimlje današnji austrijski sistem, koji je na vladi, napram glasovima o miru. Najprije se tu pretresuje javno raspoloženje u jednoj i drugoj centralnoj državi, te se dolazi do zaključka, da je raspoloženje za mir mnogo povoljnije u našoj državi, nego li u Njemačkoj. U Njemačkoj vlada danas ratno bjesnilo Svenijemaca, kojemu ima sada kao žrtva da podleže njemački državni tajnik dr. pl. Kühlmann, koji se odvažio ustvrditi, da nije moguće izvojštiti mira oružjem. Kod nas pak svi si narodi žele što skoriji mir, da se već jednom učini kraj tom ludom i besciljnom proljevanju dragocijene ljudske krvi. Na svaki način pitanje mira istupa i u centralnim i u antantinim državama danomice sve to više i snažnije na dnevni red, ma da se u nekoliko dana ne da popraviti i na novo sagraditi ono, što se četiri godine lakoumno kvarilo i nepoštenim namjerama rušilo.

* **Akcija za mir.** Iz Londona se javlja, da se je tamo prošle sedmice obdržavalo više skupština za mir. — Iz Freiburga priopćuju: katolička mirovna liga u Freiburgu pozvala je švicarsko savezno vijeće, da se zauzeme oko inicijative za mir.

* **Zdravlje Nj. Veličanstva carice.** Nj. Veličanstvo carica nije još posvema oporavljena, ali je njezino stanje zadovoljivo.

* **Stanovište Čeha i Jugoslavena pred zasjedanjem parlamenta.** „Venkov" donosi pod zaplijenjenim naslovom: Car je primio u audenciju zastupnike „Češkoga svaza". Češki zastupnici isto tako kao i jugoslavenski proglasili su caru, da ne mogu glasovati ni za proračun ni za ratne zajmove, no da su ipak pripravni učiniti sve, u koliko se to ne bi protivilo životnim interesima njihovih naroda. Česi i Jugoslaveni ne zahtijevaju od države ništa u to vrijeme za sebe, ali zahtijevaju, da se postavi neutralnu vladu, koja bi bila neustupna naprama njemačkim zahtjevima, obustavila persekucije proti slavenskim narodima i zajamčila pučanstvu bolju gospodarsku politiku. Zatim su govorili zastupnici o potrebi mira. (Zaplijenjeno.) Caru je bilo stvarno referovano takodjer o posljednjim dogadjajima u Plznju.

* **Hertling ne dolazi u Beč.** Iz Berlina brzojavljaju 1. srpnja: Rok puta državnog kancelara grofa Hertlinga u Beč nije još za sada, kako javlja „Norddeutsche Allg. Zeitung", odredjen. (Državni je kancelar imao da stigne u Beč, da nastavi pregovaranja o riješenju poljskog i možda jugoslavenskog pitanja te o produljenju austro njemačkog saveza. Ta su se pregovaranja započela prigodom boravka grofa Buriana u Berlinu. Op. ur.)

* **Zračna navala na Pariz.** „Agence Havas" javlja: U 11 sati i 55 časaka po noći dao se znak na uzbunu. U 12 sati i 25 časaka svršilo je alarm.

*** Kad očekivaju mir u Americi.** Bečka „Wr. Allg. Zeitung" javlja iz Mmilova: „Morningpost" saopćuje iz Washingtona: Nitko ne očekuje mira tijekom ove godine. Drži se da će rat potrajati do svršetka godine 1920.

*** Francuska pripravna da isprazni Pariz.** Iz Ciriha se javlja: Švicarski listovi saopćuju, da je Clemenceau proglasio na pitanja, što će biti s Parizom, da će se borba voditi pred Parizom i iza njega. Francuska je vlada faktično i pripravna, da se ravna jedino prema strategičkim vidicima bez obzira na kulturno značenje glavnoga grada.

*** Engleska štampa o Nijemcima.** „Daily Mail" piše: Možemo državnom kancelaru dru. pl. Kühlmannu bez straha reći, da ne mogu ni Nijemci vojničkim uspjesima dovršiti rata, da što saveznici i mogu i hoće. Prisutnost 900.000 Amerićana u Francuskoj i pobjeda generala Diaza jest dokaz, da za to imademo sile. Nijemci imadu slobodan samo jedan put: Vratiti se u svoje zemlje, isplatiti prouzročenu štetu i označiti jamstva, koja hoće ponuditi, da spase svijet od opetovanja svih zločina, jer, kako reče Wilson, ne možemo smatrati riječ sadašnjih vladajućih muževa u Njemačkoj za jamstvo za nešto, što ima da bude trajno.

*** Bugarski je poslanik** Pasarov u Bernu bio dignut sa svog mjesta.

*** Sa radničke konferencije u Londonu.** Iz Londona se javlja: Na radničkoj konferenciji podao je Renaudel, zastupnik francuskih socijalista većine, jamstvo, da su francuski radnici pripravni ratovati dalje, dok ne bude neprijatelj izagnan iz Francuske i dok Belgija ne bude vraćena svojemu narodu. Branting je istaknuo, da je prije svega došao, da postigne medjunarodnu socijalističku konferenciju. Smatrati se još uvijek može za moguće, da će se i medju socijalistima središnjih država naći muževi, koji bi bili pripravni svrgnuti sistem nadvlade, za koju se bori prusizam. „Venkov".

*** 1,000.000 Amerikanaca na francuskoj granici.** Lord Reading imao je 27. svibnja govor u Alantic City, gdje je kazao, da bi konvencije i ugovori bili bez vrijednosti, kad ne bi alijircima uspjelo, da provedu svoje ratne ciljeve. U Njemačkoj će se s pravom čuditi broju američkih četa, koje su prispjele u Francusku. U Francuskoj bi moralo biti već milijun Amerićana.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Javljaju iz Stockholma od 26. lipnja: O vlasti boljševika dolaze u Stockholm protuslovne vijesti. Dok organ ovdjašnjih socijalista ljevice „Politiken" javlja, da je u petrogradskim izborima za sovjet bilo do sada izabrano 119 boljševika, 4 kadeta, 9 socijalnih revolucijonaraca ljevice i 1 menjševik i da će po svoj prilici imati boljševici pomoću lijevog krila socijalnih revolucijonaraca većinu u petrogradskom sovjetu, izjavlja u ovdjašnjem „Socialdemokratenu" dr. Wagusson, socijalistički novinar, što se vratio iz Moskve i Petrograda po višesedmičnom boravku, da su saopćenja „Politikena" jednostavni politički „bluff". U istinu okrenulo je petrogradsko radništvo boljševicima ledja, a takozvani opunomoćenici tvornica i radiona stvorili su novu jaku radničku organizaciju, koja broji u samom Petrogradu 100.000 radnika. Organizacija ustalila se takodjer u Moskvi, gdje je njezino predsjedništvo bilo zatvoreno pod izlikom proturevolucijonarnih tendencija. Izbori za sovjet u Petrogradu su jednostavna komedija, jer su boljševici onemogućili sudjelovanja oporbenih skupina te preudesili si takav izborni red, da male skupine boljševika i mala njihova zastupstva biraju isto toliko zastupnika kao što velike tvornice i hiljade radnika. Iz svijų vijesti, koje dolaze iz Petrograda, proizlazi, kako se boljševici moraju boriti sa sve većom oporbom u radničkim krugovima.

•

Havas javlja iz Moskve od 26. lipnja: Prvi pokušaj Lenjina, da se upotrebi naoružane radnike e bi se dočepao živeža, izjalovio se jadno. Jedno odjeljenje naoružanih je radnika došlo u neko selo u okolici Novgoroda. Seljaci su im uskratili hranu, a radnici su ju počeli tražiti. Seljaci su se na to latili oružja te napali na radnike, od kojih su ubili 27 a ranili 8. Druga su odijeljenja bila jednostavno zarobljena.

•

Polag izvještaja Havasa iz Moskve od 26. lipnja odredila je vlada sovjeta preventivnu cenzuru za sve moskovske novine. Središnji je odbor zaključio, da će se 28. lipnja sastati kongres sviju sovjeta u Moskvi.

•

Javljaju iz Helsingforsa, da je bivši zapovjednik ruske istočne mornarice Sistuju bio od revolucionarnog sudišta radi proturevolucijonarnog djelovanja kod mornarice odsudjen na smrt i smaknut.

•

„Hollandsch Niewsbureau" javlja iz Moskve: Lenjin i Trocki priopćili su u ime pučkih komesara odluku, kojom se odredjuje mjesečna plaća za vojnike crvene armije i to 150 rubalja za neoženjene i 250 rubalja za oženjene. Drugi proglas pozivlje sve ljudi pod oružje, koji su se rodili u godinama 1896 i 1897, i koji stalno ili prolazno stanuju u Moskvi i okolici. Komisija, koja se stvorila u svrhu borbe protiv protirevolucije, zaključila je stvoriti posebno odijeljenje za zastupanje sovjetske vladavine. „Novaja Žizn" javlja iz Caricina, da su se četna odijeljenja armije generala Dutova združile nekoliko vrsta od Povorine i da spremaju odlučujući navalu na željezničku prugu Povorina-Jekaterinburg.

•

Kako javlja „Novaja Žizn", bila je srušena tartarska vlada i njezino zastupstvo na Krimu. Vodja nove je vlade ruski general Dunkjević.

•

Polag vijesti novina saopćio je komesar Uricki u sjednici petrogradskog sovjeta crvene armije, da je list „Molva" plaćen engleskim novcem. U Arhangelsku postoji engleski ured, koji je u savezu sa češkim četama i sa socijalnim revolucijonarcima desnice. Proturevolucijonarne su stranke dobile iz Engleske 40 milijuna rubalja potpore.

Iz slovenskog svijeta.

Klofač o češkoj politici. Praška „Union" javlja, da je narodni poslanik Klofač u jednom nepolitičkom klubu u dvorani „Narodnog Doma" u Pragu držao govor, u kome je ustao energično, da se održi jedan jedinstveni tabor politički u češkom narodu i da se ostvari jedan Narodni Odbor, koji će se izjaviti za sazivanje parlamenta. Mi ne očekujemo, kazao je Klofač, riješenje češkoga pitanja od parlamenta, ali ne znamo, kakva mudrost leži u tome, zašto da se postavljamo na isto stanovište kao Wolff i neki pangermanski krugovi. Ili zar hoćemo da poslije svega onoga, što je izdržao češki narod, da ne govorimo i da i sada ćutimo, da nas gladni narod sili na opravdane pritužbe? Medju današnjim lavovima ja vidim mnoge najveće kukavice iz prve tri godine rata. Ljudi, koji su drhtali od straha, kad su samo sreli na ulici nas, koji smo bili zatvoreni, ljudi, koji prema mome iskustvu nijesu imali ni toliko savjesti ni odvažnosti, da se sjete uapšenih prijatelja svojih, koji su bez jednoga novčića na strašan način trpili bijedu. Mi ne znamo kakvom vremenu idemo u susret i nije ni najmanje isključeno, da će se opet povratiti dani iskušenja i tada ćemo razumjeti, gdje je riječ, a gdje je djelo. I da li će se mnogi od njih, za koje danas nije ništa dovoljno radikalno, i danas tako junački sakrivati, kao god. 1914. i 1915. Radi češko-socijalističke stranke neka nikoga ne boli glava. Mi smo tu da svim silama poslužimo našoj naciji i našom narodu. Mi smo najviše od svih uvjereni, što znači progonstvo, a oni naši drugovi, koji su progonstvo platili svojim životom, umrli su u potpunoj muževnoj odlučnosti i časti. U našim rukama ne će nikad biti zastava narodne časti i dostojanstva okaljana i ako smo mi sujetni, to je samo zato, jer hoćemo da se borimo u prvim redovima naše narodne borbe. Ali pri tom mi dobro znamo, šta smijemo, šta ne smijemo. Mi ne smijemo lakoumno hazardirati sa životom i interesima naroda, koji stoji za nama. Rat će se produljiti u nedogled i mi moramo raditi na tome, da u borbi, koju mi vodimo nastojimo, da žrtve češkoga naroda budu čim je moguće manje. U ovom pogledu nas nitko ne će moći predobiti za politiku lakoumnih pustolovina i ne bi bilo isključeno, da nas radi toga i napadnu.

Domaće vijesti.

Dar. Da počasti uspomenu blagopojne gospodje Estere Milić daruje 50 K u korist družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru obitelj Brnolić u Buzetu.

Za narodni blagdan darovali su gosp. Božidar Vlajić 10 K, gosp. Valenčić Vinko 5 K, Brace 4 K. — Slijedili mnogi tem plemenitom primjeru, da se pomogne našoj stradajućoj djeci i da se ju spasi od glada i nevolje.

Mučenica. Jučer mi se pred okom pojavio lik naše učiteljice. Mlada, puna lijepih nacrta, puna plemenitih namjera, da koristi narodu i otadžbini, puna još mladenačkih poletnih ideala. A pri tom mi pade na pamet, koliko mora to mlado, poletno, no oslabljelo biće da pretrpi, koliko gorkih trenutaka da proživi, trenutaka, što se veoma blizu očaju. Mlada mučenica. Jedva je stupila nogom u svijet s punom glavicom najkrasnijih želja, a već mora da prodje kroz tolika razočaranja. Zamislih si je na selu, kamo je postavljena ili se sama dala da narod uči o izvješenosti pr svjete, ljudske kulture i ljudskoga znanja, a ona sa u najboljem slučaju 100 K (velim: sto kruna) mjesečne plaće. Kad mi se bi taj prokleti sistem bio ogavan već, zamrzio bih ga radi nje, radi one mlade mučenice. A nije samo ona ovdje u Puli ili okolici Pule mučenica. Imade još mnogo drugova i drugarica ne samo diljem Istre nego i po cijeloj državi, i sve tare ista nevolja: glad i oskudica. — Vlado, vlado, kako lose svoje vjerne plaćaš! Y.

Isplaćivanje vojničke potpore. Da se izbjegne prevelikom gomilanju i gnječi stranke kod ovdješnjeg c. kr. poreznog ureda, javlja se na sveopće znanje, da će se vojničke potpore isplaćivati od 3. do uključivo 10. srpnja tekuće godine, dok pak bjeguncke potpore kosto i doprinosi za skrbu od 11 do 20. o. mj. i to sljedećim redom: dne 11. srpnja do broja nakaznice 10

„ 12.	„	do	„ „	10.001—11
„ 13.	„	„	„ „	11.501—12
„ 15.	„	„	„ „	12.501—13
„ 16.	„	„	„ „	13.401—13
„ 17.	„	„	„ „	13.701—14
„ 18.	„	„	„ „	14.201—14
„ 19.	„	„	„ „	14.501 dalj

Akcija za manje imućne. Pozivlju se svi koji su se prijavili kod općinskog ureda radi stignuća živežnih iskaznica za manje imućne, iste odmah pridignu tijekom uredovnih satov sobi broj 15.

Obznana. Budući da se u Primorju po ljaju slučaji pasje bjesnoće te da više puta moguće ustanoviti, od kuda dolazi i čiji je do bolni ili sumljivi pas, nalazi c. kr. namjesni dodajuće k tuuredním obznanama od 16. listopa i 25. studenoga 1915., br. vet. 6492 i vet. 5-2, do daljih naredaba odrediti slijedeće: 1. svi koji se nalaze stalno u općini, imadu se sa str dotičnog općinskog ureda upisati u posebni za nik. Taj zapisnik mora sadržati ime i prebival gospodara, točan opis psa po rodu, koje dla osobiti znakovi te takodjer dan u koji se je upisalo u zapisnik. 2. Svakome tome psu se pričvrstiti na ovratku ili na prsnoj opremi ma na kojoj ima biti razvidjeno ime dotične opći tekući upisni broj, pod kojim je dotični pas san u zapisniku. 3. Svi psi, uključivo psi voj uprave i osoba, koje pribivaju u Primorju u vojni službi, imadu se vezati na lanac, drugčije imadu nositi takvu mrežu na gubici, da psima bude moguće ugristi. Iznimka valja samo za lov i pastirske pse, i to samo za doba i mjesto, kojem se jih upotrablja. 4. Psi, koji se zateku tiv gore navedenih propisa se, osim u obzira jednim slučajevima, imadu poubijati odnosno zapovjed vlasti, izdati živoderu. 5. Svatko je žan odstraniti opasnost time, da odmah ubije odijeli životinju, koja njemu pripada ili je nje povjerena i koja je došla u doticaj sa životinj bijesnoće ili na kojoj se pokažu znakovi, da oboljela od bjesnoće, ili takodjer samo takvi koji, koji opravdavaju bojazan, da će oboljeti bjesnoće. Prekršaji ove obznane, koja stupa mah u krepost, kaznit će se po odredbama zak od 6. kolovoza 1909., drž. zak. I. br. 177.

Produljenje roka za potpisanje r nog zajma. Rok za potpisivanje ratnog za bio je produljen do 17. srpnja u 12 sati o po

Mali oglasnik

Pojed

CIJENA listu: za čitavu god. za polugodište četvrtgodišnjo K mjesečno K 4·—, dalji 16 fil. OGLASI primaprava lista trg

Godina

RA

Beč, je djelatnost živahna. Jutr Plave i na d su pješačke a — Poglavica

Berli stana službe skupina prije gim mjestima jatelja jakim jena. — Vo jednika: Zap izvidnička dje jatelja južno Thierry-a bi području. — 38., poručnik — Ludendor

Francusk medju Montd napadaja te Južno od Ais pora sjeverno robljenika u boljšale su n en-Valois i unaprijed isto Usljed protu ožaje jugozap boja, tečajem bjedu, stečenu atnosti dopre je inače prob

Engleski će osvojili u šumi Ave kope zapadno šaja dopremi izveće su čet uspjelo manje Kod toga su iko strojnih pobošjanje n navala bila kas topništvo dje od Arrasa, is na kanalu Y

Engleski uspjelog mjes na večer sjeve 50 momaka te od Morlancou od nas tečaje 30 časnika.

Talijanski zajavanku obn madnog zbora del Rosso bio bio je tečajem Konačno je v otpor neprijate rukama. O pod dvije jake nava jateljske su m paljbe i zadrž Lijetala su odv Gubici, koje je su vanredno vi momaka. Naši valnog duha vanja našeg to i u predjelu neko liko manjih zarobljenike suzbiti smo na ljenja.

* Parlame otklonjena osta riješena. Osobi jevaju uz svak odobrio brest-l Austrija obvezuj

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 3. srpnja 1918. Broj 1069.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja: Topnička je djelatnost na čitavoj talijanskoj fronti veoma živahna. Jutros rano narasla je izmedju Brente i Piave i na dolnjoj Piavi do živahne jakosti. Veće su pješačke akcije tečajem jučerašnjeg dana izostale. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 2. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na mnogim mjestima fronte započela su poduzeća neprijatelja jakim paljbenim napadajima. Bila su suzbijena. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Zapadno od Oise i južno od Aisne živahna izvidnička djelatnost. Jake djelomične navale neprijatelja južno od Oursq-e i zapadno od Chateau-Thierry-a bile su osujećene u našem bojnom području. — Poručnik je Udet polučio svoju 37. i 38., poručnik Kral svoju 28. i 29. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 1. srpnja popodne: Izmedju Montdidiera i Noyona izveli su Francuzi više napadaja te su dopremili od prilike 20 zarobljenika. Južno od Aisne osvojili smo središte njemačkog otpora sjeverno od Coutrya. Kod toga je palo 26 zarobljenika u francuske ruke. Južno od Oursque poboljšale su naše čete svoje položaje izmedju Passy-en-Valois i Vainloup te su pomakli svoje položaje unaprijed istočno od željezničke pruge Chazy-Vinly. Uslijed protunavale Nijemaca na nove francuske položaje jugozapadno od Norloya došlo je do živahnog boja, tečajem kojega su naše čete održale svoju pobjedu, stečenu u predvečerje. Tečajem ove bojne djelatnosti dopremili su Francuzi 200 zarobljenika. Noć je inače prošla svuda mirno.

•

Engleski izvještaj od 1. srpnja u jutro: Naše su čete osvojile jučer na juriš neprijateljsku postojanku u šumi Aveluy. Noću napali smo neprijateljske opkope zapadno od Dernancourta te smo kod tog okršaja dopremili nekoliko zarobljenika. Početkom noći izvele su čete iz jedne istočne engleske grofovije uspjelo manje poduzeće sjeverozapadno od Alberta. Kod toga su zarobile 34 momka i zaplijenile nekoliko strojnih pušaka. Na ovom smo mjestu polučili poboljšanje naših položaja. Neprijateljska je protunavala bila kasnije u noći suzbijena. Neprijateljsko je topništvo djelovalo sjeverno od Alberta, jugoistočno od Arrasa, istočno od Robecqa, u predjelu Merrisa i na kanalu Ypern-Commines.

•

Engleski izvještaj od 1. srpnja na večer: Kod uspjelog mjesnog poduzeća, što smo izveli jučer na večer sjeverozapadno od Alberta, zarobili smo 50 momaka te izgnjedzili neprijateljsku stražu južno od Morlancourta. Broj zarobljenika, dopremljenih od nas tečajem lipnja, iznosi 1957, medju kojima 30 časnika.

•

Talijanski izvještaj od 1. srpnja: Na asiaškom zaravanku obnovile su junačke čete našeg 13. armadnog zbora jučer rano ofenzivu. Mogući je Col del Rosso bio na juriš osvojen. Monte di Val Bello bio je tečajem čitavog dana pozorištem ljutih bojeva. Konačno je vrsnost naših četa svladala tvrdokorni otpor neprijatelja a sporni je položaj ostao u našim rukama. O podne i na večer poduzeo je neprijatelj dvije jake navale proti Monte di Val Bella, ali neprijateljske su mase bile pokošene od naše topničke paljbe i zadržane i suzbijene od naše pješadije. Lijetala su odvažno sudjelovala u svim fazama boja. Gubici, koje je neprijatelj pretrpio 29. i 30. pr. mj., su vanredno visoki. Zarobili smo 88 časnika i 1935 momaka. Naši su gubici bili uslijed odlučnog navalnog duha naših četa i uslijed odličnog sudjelovanja našeg topništva neznatni. Na ostaloj je fronti bila bojna djelatnost jučer normalna. U dolini Daone i u predjelu Nozzolo (Judikarije) prenerazili smo nekoliko manjih neprijateljskih postojanka te dopremili zarobljenike i strojne puške. U predjelu Zugne suzbili smo navalne pokušaje neprijateljskih odjeljenja.

---

* **Parlamentarni položaj.** Time, što je bila otklonjena ostavka Seidlerova, nije kriza ni izdaleka riješena. Osobito su ogorčeni Poljaci, koji zahtijevaju uz svaku cijenu odstup Seidlera, jer je on odobrio brest-litovski mir s Ukrajinom, kojim se Austrija obvezuje podijeliti Galiciju u dvije pokrajine u jednu poljačku i drugu malorusku. „Tagespost" se bavi s tim pitanjem na uvodnom mjestu, te veli, da li se taj mir, koji dozvoljava Ukrajincima umiješavanje u austrijske unutarnje poslove, ne bi bio smio nikada potpisati. Ali pošto taj mir nije bio još ratificiran, niti se Ukrajina držala obveza glede dopreme žita, traži „Tagespost" reviziju mirovnog ugovora, kojom bi se uklonio ovaj pasus, što omogućuje Ukrajini nadzor nad našim unutrašnjim poslovima. Što će kazati k tomu Ukrajinci? Ugodi li se Ukrajincima, što će kazati Poljaci. Takve su danas u Austriji prilike, jer sama vlada stoji na stanovištu, da je moć pravo, da su povijest i tradicija važniji od realnih prilika i uzvišeni nad moralom sveopće pravednosti. I ovo stanovište primijenili su nekoji narodi na svoje prilike, a pošto unutar ove logike nema mjesta za dva gospodara već za jednog gospodara i jednog slugu, produljuje se narodnosni boj u neizvjesnost i beznadnost. Nema dakle riješenja krize, dok vlada radikalno ne promijeni svog moralnog mišljenja. I tako je parlamentarni položaj danas beznadniji, nego što je bio jučer. Nitko ne zna, šta će biti sutra. Medjutim su mnogobrojne audijencije vodja političkih stranaka u Austriji dale obilje povoda za kombinacije. Najveći su interes pobudile audijencije vodja njemačkog dijela austrijske socijalnodemokratske stranke. U audijenciju su naime primljeni bili dr. Renner i Seitz. Iz ovoga se povlače zaključci, da se sa oportunističkim držanjem ovih ne slaže dr. Adler i radikalno krilo stranke, pa budu li oportuniste glasovali za budgetni provizorij i ratne kredite, da bi moglo doći do raskola u stranci. Naravno, to su tek kombinacije, dok jedno stoji, da je socijalističko novinstvo mnogo više radikalno od vodstva stranke, a pogotovo od parlamentarne frakcije. Jugoslaveni i Česi stoje kao i prije, na svom stanovištu bezobzirne oporbe proti Seidlerovom kabinetu, u prvom redu radi pokušanog napadaja na ustav. Poljaci vele, da se kriza ne može smatrati riješenom, jer je von Seidler ostao na svom mjestu. Jedini su Ukrajinci, koji će poduprijeti Seidlera. U upućenim se krugovima računa razmjer sila u parlamentu: 200 zastupnika za Seidlera, a 316 protiv dra. Seidlera! Položaj je prema tome nada sve zamršen. Punim pravom primjećuje neki zagrebački list: Čitava je stvar dotjerana već do apsurda i čovjeku se pričinja, da je abnormalnost postala pojavom normalnosti u Austriji. Ta Austrija čini se, — misao je, istina, nešto i odviše bizarna, — ne bi ni mogla, da živi, kada se ne bi nalazila u neprestanim trzavicama i krizama. Kriza je za nju znak političkog života!

* **Mrtvac na državnom kormilu.** Pod tim naslovom donosi „Slovenski Narod" izvješće svog stalnog bečkog izvjestitelja. U izvješću se veli: Na početku lipnja izjavio je dr. Seidler, da ne će sazvati parlamenta, dok ne bude već unaprijed imao jamstva za većinu za proračun i ratne zajmove. Dne 14. lipnja njemačke stranke svečano su izjavile, nema li tih jamstva, da je bolje da se vlada bez parlamenta i nadalje. — Carevo je pismo nada sve zanimiv politički akt. Sve su Seidlerove i njemačke vodeće misli bačene na put. Car sazivlje parlamenat bez ikakvih jamstva bilo koje vrste. Izjavlja se za parlamenat i proti § 14. Njemačko je i Seidlerovo stanovište odlučno otklonjeno. To danas stoji, parlamenat će se već 16. srpnja sastati. Politički je poraz Nijemaca za svakoga, koji malo misli, posvema na dlanu. Naravno da Nijemci toga upravo ne će priznati. Seidler pak je premalen čovjek, da bi razumio, što se s njim dogodilo. Ljudi, koji su sinoć s njime govorili, vele, da je bio silno veseo i zadovoljan, da ostaje ministarskim predsjednikom. Čovjek ne zna, da je iza skoro dvomjesečne agonije jučer politički umro. Carevo pismo jest smrt za Seidlera i prividna pobjeda Nijemaca. Na kormilu sjedi danas politički mrtvac, koji čuva mjesto prelaznom kabinetu. Čuva, da ne bi Nijemci već unaprijed izsilili iz novog kabineta toliko, da bi opet postala većina u parlamentu nemoguća.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U zatvorenom području oko Engleske potopile su naše podmornice opet 17.000 bruto registarskih tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

* **Klevetanja članova vladalačke kuće.** Dopisni ured javlja iz Budimpešte od 2. lipnja, da medju ostalim interpelacijama, koje će se podnijeti sutra u ugarskoj zastupničkoj kući, imade i jedna zastupnika pučke stranke Karla Huszara, koja se tiče kleveta, što se šire u svezi sa dogodjajima na talijanskom bojištu o članovima kraljevske obitelji, u prvom redu o uzvišenoj ličnosti u Ugarskoj sveopće ljubljene carice. Osim toga će grof Tisza staviti upit o stradanju u pokrajini i o promijenama žetvenih propisa a zastupnik Ladislav Fönyes o ugarskim gubicima u Italiji.

* **Francuske čete na obranu Pariza.** Iz Haaga se javlja: Wilson je brzojavio Poincareu, da je američki vojni ured zaključio upopuniti francusku obrambenu armiju s američkim četama. U tu su svrhu navodno već započela ukrcavanja četa.

* **Gospodarski rat proti Njemačkoj.** Gardima piše u „Daily News", da su iza rata posvema isključena sva gospodarska pregovaranja s Njemačkom, dok se Njemačka ne izjavi sporazumno s odstranjenjem militarizma na cijelom svijetu. („Sonntag".)

* **Španjolska bolest.** Novine javljaju, da se pojavilo mnogo slučajeva španjolske bolesti (neke vrsti influence) u Nürnbergu, u Beču i u Budimpešti. U Monakovom može se kako javlja „Vossische Zeitung" govoriti već o epidemiji. Bolest se veoma brzo širi.

* **Ponovna navala na Pariz.** Agence Havas javlja od 2. srpnja: Sinoć preletješe neprijateljski aeroplani naše linije te se približiše pariškom gradskom području. Znak na uzbunu bio je dan u pol 1 po noći, a opozvan u 1 sat noći. Nema šta da se javi.

* **Bolnički brod potopljen.** Admiraliteta saopćuje, da je bolnički brod „Llandovery Caste" (11.423 bruto registarskih tona) bio potopljen 27. lipnja zapadno od Fastaesa. O udesu 234 ljudi posatke ne znade se ništa. — Tajnik admiraliteta saopćuje, da je 27. lipnja u 9 sati i 30 na večer, 116 milja jugozapadno od Astneta bio torpedovan engleski bolnički brod „Llandovery Caste" po neprijateljskoj podmornici. Brod je potonuo u 10 časaka. Nalazio se na povratku iz Canade u Englesku. Momčad sastojala se od 164 časnika i momaka. Osim toga bilo je na brodu 80 kanadskih sanitetnih vojnika i 14 bolničarka. Od ovih 253 osoba spasilo se u luku do sad samo 24 osobe. Moguće jest, da će se ostali još pronaći. Prema haškoj konvenciji, imala je njemačka podmornica pravo, da zaustavi i pretraži bolnički brod. Toga nije učinila, već torpedovala hospitalsku ladju.

* **Raspoloženje u Bugarskoj. — Pitanje Marice.** „Frankfuter Zeitung" donosi iz Carigrada: „Vakit" priopćuje razgovor s nekim bugarskim diplomatom, koji započevši govoriti o uzrocima odstupa Radoslavova dolazi do pitanja Marice. „Radoslavov", reče, „odstupio je iz slijedećih razloga: U prvom redu vlada ratna umornost i neraspoloženje, koje toj odgovara, zatim učinismo krizu glada, kad se uzelo u obzir naša transportna sredstva za naše saveznike, no prije svega otišao je Radoslavov radi neuspjeha na političkom polju. Naše priključenje k antanti bilo bi nagradjeno od Venizelosa Kavalom, Dramom i Seretom, od Srbije Macedonijom i od Rumunjske Dobrudžom. Da izravnamo pri tom nesporazumke, zaposjedosmo pri nastupu u rat djelove Drinopolja — antanta nam je obećivala crtu Cataldža. Bugarska je prigodom pregovora u Brest-Litovskom zastupala turske zahtjeve za Kars, Erdahan i Batum, pri čemu je Turska dobila područje, koje je mnogo puta veće od onog, što je odstupila Bugarskoj. Kabinet Malinov ne će pokazivati istu susretljivost, kao Radoslavov. S nadom na riješenje tog spornog pitanja može se računati samo onda, ne bude li Turska promatrala više Drinopolja sa strategičkog gledišta — izmedju Bugarske i Turske nema više takve strategičke granice". K tim izjavama bugarskog diplomate piše turski list „Sabah" od 22. lipnja: Sudjelovanje Bugarske na našoj strani nije nikakva žrtva. Antanta je doduše mogla obećati crtu Calaldža, ali Rusija se ne bi bila ni tom crtom, kao ni crtom Enos-Midija, zadovoljila. Da Grčka ne bi bila mogla odstupiti Drame, Kavale i Seresa, dokazuje tadašnja demisija Venizelosa. Mnijenje je nadalje, da bi Rumunjska uopće bila nešto odstupila — o Dobrudži nema ni govora — pretjerano. Srbija napokon mislila je ponajviše na male koncesije, no nikada na cijelu Macedoniju. Popravak granica kod Drinopolja je nužan, da može grad opet disati. Popuštanje Bugarske s obzirom na njezine velike dobitke, samo je malena žrtva.

* **Ogorčenje u Bugarskoj proti dr. Kühlmannu.** „Frankfurter Zeitung" brzojavlja iz Sofije: U bugarskoj štampi dolazi do izražaja neraspoloženje i nemir radi Kühlmannovog razlaganja u rajhstagu o pitanju Dobrudže. Izvanstranački „Dnevnik" piše: Turska obrazlaže svoje zahtjeve isticanjem pružene pomoći pri osvojenju Dobrudže, no zaboravlja, da je nastupila samo od Njemačke i Bugarske ugovorom zajamčenim kontingentima. Kako ne bi bile Kühlmannove izjave izvrgnute neispravnom tumačenju, mora se jasno formulirati, kako misli Njemačka o

svom sudjelovanju pri bugarsko-turskim pregovorima glede doline Marice i kakav je značaj imalo tursko sudjelovanje u ratu proti Rumunjskoj. Mi se nadamo novim berlinskim izjavama, tim više što Kühlmann dodjeljuje Njemačkoj u tursko-bugarskom pitanju granica ulogu viteza, koji se oprašta. — Nacijonalistički bugarski organ „Mir“ piše: Turska je već god. 1915. mislila na ponovno izvojštenje ostupljenog područja. U smislu sklopljenih ugovora ne podaje Turskoj činjenica, da će Dobrudža Bugarskoj pripasti, nikakvog razloga za zahtjeve kompenzacije. Tim neshvatljivije osniva se Kühlmanovo stanovište, da su turski zahtjevi opravdani i da on očekuje nekakve kompenzacije u slučaju pripojenja Dobrudže. To se ne da dovesti u savez s izjavom, da odgovorni faktori u Njemačkoj otklanjaju od sebe misao, da se želje i aspiracije jednog saveznika podupiru na trošak drugog, što je isto što i pristranost u korist Turske“.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Az Est“ javlja iz Moskve, da je u Petrogradu uapšena grofica Brassow, supruga pobjeglog velikog kneza Mihajla Aleksandrovića. Prema vijesti iz Helsingforsa položaj je boljševika kritičniji, nego li je ikad bio. Oni se mogu samo zato da održe, jer su sve ostale sile rastepene i jer se poradi gladi, koja vlada, nijedna stranka ne usudjuje preuzeti vladu. Vlada je izdala nalog, da odsad i inozemci imadu predati oružje. U Moskvi je ustrijeljen admiral Ciačarski radi špijunaže u korist Njemačke, premda je Njemačka izjavila, da je optužba protiv njega potpuno beztemeljna. Smaknuća radi veleizdaje na dnevnom su redu. Listovi javljaju, da Japan iskrcava sve više četa u Vladivostoku. Kod Jekaterinburga bije se bitka izmedju boljševika i Čehoslovaka. Boljševička štampa piše sa rezignacijom o antantinom naumu sibirske intervencije, te proriče, da antanta želi izgladnjenjem dovesti Rusiju u škripac. Rusiji ne preostaje ništa drugo, nego da zatraži pomoć od centralnih vlasti.

•

Novine javljaju iz Helsingforsa: U čitavoj Rusiji vlada katastrofalni glad. Iz Sibirije ne dolazi niti zrno žita. Dnevno bježe hiljade ljudi iz Petrograda, da se izbave od glada. Crvena je garda napustila više mjesta, jer se nije mogla oduprijeti gladu. — Organ sovjeta „Izvjestja“ poriče istinitost vijesti, da su engleska pojačanja stigla na murmanskoj obali. Baš naprotiv je istina, da se Englezi spremaju, kako bi otpremili sav ratni materijal iz imenovanog područja.

•

„Tagespost“ javlja iz Züricha od 1. srpnja: Moskovski je sovjet prekinuo pregovaranja sa Čehoslovacima te započeo njihovo vojničko pokoravanje.

•

Službeni njemački ured javlja, da se sada nalazi čitava ruska crnomorska flota pod njemačkom kontrolom u Sevastopolu. Medju ovim brodovima imade takodjer jedan dreadnought. Drugi su dreadnought sami Rusi potopili tečajem medjusobnih bojeva, kao što i neke krstarice i razarače.

•

Sovjetska je vlada opet prosvjedovala protiv prisutnosti engleskih četa i ratnih brodova na murmanskoj obali.

•

Reuterov ured javlja iz Moskve: Pučki povjerenici su zaključili nacijonalizaciju industrije nafte. Proizvodjenje i prodaja postaju državnim monopolom.

•

U donjoj je kući odgovorio Bonar Law na jedan upit o potopljenju ruskih brodova u Crnom moru te kazao: Moramo uzeti, da je nekoliko ruskih brodova bilo uništenih od vlastite momčadi. Žalibože je istina, da se velik dio ruskog crnomorskog brodovlja nalazi u njemačkim rukama. — Zastupnik je King stavio upit na državnog tajnika vanjskih posala, da li mu je poznato, da je vlada sovjeta priznala nezavisnost samo finskoj sovjetskoj vladi, koja je bila protivna Njemačkoj. Pečenega i murmanska se obala odstupila samo radi toga Finskoj, da se dade protunjemačkoj i prijateljskoj vlasti izlaz na more. Sovjetska vlada nije ratificirala nezavisnosti Finske, izakako je tamo bila srušena sovjetska vlada po buržoaziji pomoću Nijemaca. Dalje je ova vlada prosvjedovala kod njemačke vlade radi toga, što se njemačke podmornice služe murmanskom obalom i to potporom Finske. Govornik je pitao, da li je engleska vlada uz dane okolnosti ponudila ruskoj sovjetskoj vladi potporu na kopnu i na moru, da brani luke murmanske obale za Rusiju protiv Njemačke. Da li je vlada pripravna učiniti sovjetskoj vladi tu ponudu? — Državni podtajnik za vanjske poslove Lord Robert Cecil odgovorio je: Cinjenice odgovaraju u bitnosti saopćenjima, sadržanim u prvom dijelu upita. U slučaju, da bi ruska vlada pozvala savezničke vlade na obranu ruskih područja protiv Njemačke, savezničke će vlade uvažiti dobrohotno taj poziv. Daljnjih saopćenja ne mogu u sadašnjem momentu da podajem kući.

Iz slavenskog svijeta.

Ustanovna skupština Jugoslavenske demokratske stranke. Kako smo svojedobno već javili, obdržavala se u subotu i nedjelju ustanovna skupština Jugoslavenske demokratske stranke. Kao važni momenat u slovenskom političkom životu valja istaknuti, da je na toj skupštini prvi puta nastupila slovenska žena kao ravnopravna muškarcu. Uz načelnika predsjedala je ustanovnoj skupštini ženska predsjednica dr. Tavčarova a u izvršbeni je odbor izabrana bila gdjica. Anka Gogolova. Skupštini je prisustvovalo iznad 1600 pouzdanika stranke iz svih krajeva slovenske zemlje. Raspravljalo se u trim odsjecima: za predsjednika organizacijono-političkog odsjeka bi izabran dr. K. Triller, glavni referent bijaše dr. A. Kramer, glavni urednik „Slovenskog Naroda“; za gospodarski odsjek bi izabran predsjednikom ravnatelj I. Hribar, glavni referent zastupnik A. Ribnikar; u prosvjetni odsjek bi izabran predsjednikom zemaljski zastupnik dr. Fr. Novak, glavni referent dr. Fr. Ilešič. Skupštini je prisustvovao takodjer zastupnik na hrvatskom saboru dr. Srgjan Budisavljević, koji je prihvatio riječ, da oduševljenim slušateljima izruči pozdrave jugoslavenske demokratske skupine u Zagrebu, koja se okuplja oko „Glasa S. H. S.“ Osim njega bijaše na skupštini glavni urednik „Glasa S. H. S.“ dr. Ivan Novak i glavni urednik i izdavač „Primorskih Novina“ Peroslav Ljubić. Kao glavni slovenski govornici nastupiše dr. Ivan Tavčar i dr. Ravnihar. Na skupštini se pretreslo sve grane narodnog života, dotaklo se nekoliko životnih pitanja, medju kojima bijaše i žalosna plaća učitelja, koji danas umiru od glada, te teške prilike činovnika. — Na koncu je preuzeo još riječ J. K. Strakaty, urednik „Narodni Listy“ iz Praga, koji je u slovenskom jeziku pozdravio sakupljene Jugoslavene u imenu uredništva bivšeg lista, koji će, kako se nada, opet doskora oživiti, te u imenu češkoga naroda. Rekao je ono, što danas svi znamo i svi osjećamo i što inače niti može niti smije biti: Češki i jugoslavenski narod nalaze se u istom bojnom redu, sjedinjeni u ljubavi i sjedinjeni u vjernosti. Na večer obdržavala se u hotelu „Union“ malena zabava, na kojoj su sudjelovali češki i hrvatski gosti. — Na ustanovnoj skupštini JDS bijaše prihvaćeno više rezolucija, od kojih donosimo rezoluciju o budućoj taktici stranke: JDS traži uz sačuvanje svojih programatskih načela stike sa svim jugoslavenskim strankama, koje imadu u svojem programu nezavisnu državu troimenog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca, te neka s njima sporazumno djeluje za postignuće tog zajedničkog cilja. Napram vladi jest obzirom na sav današnji položaj dano najoštrije stanovište sa svim dozvoljenim sredstvima vodjene opozicije. Glede taktike uredit će svoje postupanje po mogućnosti prema uputama narodnog vijeća, dotično — dok toga nema — prema uputama Jugoslavenskog kluba u Beču.

•

Poljska armada antante. „Neues Wiener Abendblatt“ javlja iz Berna: Izručenje zastave grada Pariza, Nancyja i Belforta prvoj diviziji poljske armade antante, dalo je Poincareu prilike za politički govor. Poincare je proglasio, da Nijemcima ne smije nitko vjerovati. Svi potlačeni narodi moraju svoj spas tražiti u antanti. Sjetio se Wilsonovog proglašenja o sjedinjenju i nezavisnosti Poljske i naglasio, da su engleska, talijanska i francuska vlada proglasile na posljednjoj svojoj sjednici u Versaillesu, da Poljska, da može slobodno disati, mora dobiti pristup k moru.

•

O 25-oj godišnjici otkrića Gundulićevog spomenika. U splitskom dnevniku „Novo Doba“ napisao je naš književnik Rikard Katalinić-Jeretov ove retke: Četvrt vijeka je prošlo, a čini mi se ko jučer, što slavismo otkriće Gundulićeva spomenika u Dubrovniku. Sjećam se, bio sam i ja tamo, ali bolje da prebacim velo zaboravi nad uspomenama. I tamo dokazasmo na proslavi velikog pjesnika sa slavenskim srcem, da smo dva brata dvije ćudi! Hrvati su slavili hrvatskog, a Srbi srpskog pjesnika Gundulića, jedni u hrvatskoj, drugi u srpskoj Ateni. Jedni su došli, da osvoje Dubrovnik za hrvatstvo, a drugi za srpstvo, a nikako da bi im sinulo, da moraju osvojiti sebe za sebe! Čudna i tužna vremena, kad smo zahtjevali Crnugoru za svoj okvir, a nije bio ni Prnjavor naš! Odje bismo danas bili, da smo se složili srcem i dušom oko onog spomenika. Trebalo je da prodje četvrt vijeka, da dodje ovaj orkan svjetski, da se prolije sva ova pusta krv, a da se upoznamo na ovom novom Kosovu. I pravom reče dr. Uroš Desnica, da on blagosilje ovaj rat, kad nam je otvorio oči. Sad znademo, da smo više od braće, da smo jedno! Znademo, da je Dubrovnik i srpska i hrvatska Atena, da je to Atena cijelog Juga. Sad imamo istu misao u Dubrovniku i Spljetu, u Zagrebu i Osjeku, u Ljubljani i Celovcu, u Sarajevu i Novom Sadu. Prošlost jedna razvalina, a na njoj se diže Slovenac, Srbin i Hrvat pobjedni trolist: tri srca — jedna duša! Sad otkrivamo u našim srcima pravi spomenik pjesniku Osmana, sad kad našu ladju upravljamo zajaprenom pučinom: tri brodara uz jedno kormilo!

•

Domaće vijesti.

Za našu djecu prigodom Narodnog blagdana. Žaleći, što nije moguće sakupljati za našu stradajuću djecu, polaže J. C. K 10·—; Franina z breg šalje nam K 2·—, i moli nas, „da ne zamerimo, da je malo. Da koliko moliko more, al to, ča da, dobre volje. Želi samo još, da bi svak ki sigurno primore već, nego on ubog stari Franina, dal onoliko, i naša bi deca bila zadovoljna“. Baš hvala našem Franini i onom vrlom momku, koji sjetio stradajuće djece. — Jučerašnji iznos K 19·—. Ukupno K 31·— Množili se oni, koji će slijediti lijepi primjer!

Sa aprovizacije. Aprovizaciona komisija saopćuje, da će se još danas prodavati svježu govedinu u slijedećim mesarnama: Prednji dio (K 16) kod Micolicha, ulica Campo Marzio, a stražnji dio (K 20) kod Marača na Viškom trgu.

Obznana. Općinski ured toplo preporuča svima, koji žele sačuvati sebe i svoju obitelj od kozica, neka se okoriste cijepljenjem, koje će početi od dne 3.—6. srpnja 1918. (isključivši nedjelje i blagdane) u prostorijama općinskog zdravstvenog ureda (Trg Foro, zgrada gradske štedionice, II. kat) od 9—11 sati.

Rasprodaja burmuta u Puli. Naredna će rasdioba burmuta započeti u subotu dne 6. t. mj. istovremeno na 5 i pô poslije podne u slijedećim trafikama: 1. glavna trafika trg Foro; 2. Arlić, drvored Sofie Hohenberg; 3. Blaha, ulica Giovia; 4. Baćak, Marineschwimmschule; 5. Casalini, trg Lissa; 6. Dajcich, ulica Veruda; 7. Bolčić, ulica Minerva; 8. Invinkel, ulica Campomarzio; 9. Calcich, ul. Barbacani; 10. Pinter, ulica Giulia; 11. Zidar, ulica Lissa; 12. Fattor, ulica Sergia. Svaka odrasla osoba imade pravo da kupi burmuta bez crvene ili bijele iskaznice za duhan. Količina burmuta, na koju svaki kupac imade pravo, iznaša 50 grama. Broj obroka, koji će se prodavati, iznaša u trafiki ad 1. 295 a u ostalim trafikama 195.

Iz Ližnjana nam javljaju, da se je ondje tek ovih dana otvorila škola, i ako bi se bilo moglo započeti s obukom već veljače, kad se bjegunci povratiše iz progonstva. Škola je zato biti otvorena i preko praznika, t. j. do konca mjeseca kolovoza, da se na taj način nadoknadi izgubljeno vrijeme. Onoga, koga se to tiče, upozoravamo, da u buduće ne zaboravi svoje dužnosti, koje mu njegov položaj nalaže. Neka ne zaboravi, da je za svoja djela odgovoran ne samo prema gore (oblastima), nego još više prema dolje, prema narodu.

Prosvjeta.

Kurentov album. Humoristični almanah. Izdal konzorcij „Kurenta“. Cena K 4·30. Vsebina: Narodna beseda. — Fran Milčinski: Ali bi ali ne? — F. Golar: Veselje. — Ivan Cankar: Resignacija. — Rado Murnik: Vojna ljubezen. — Junij Brut: Kurja historija. — Ferdo Plemič: O Klanjacijevi sreči. — -ba: Vesela elegija. — Danilo Feigel: Na krivih potih. — Slike: Maksim Gaspari: Lepšega para na svetu ni. — Po sklepu miru z Rusijo. Ubogi tobakarji... Pogled v prihodnost. — Fran Podrekar: Mir? Nova božanstva 1918. v dobi pomanjkanja mesa — Potepuh. Načrt za novo skupino na pročelju ljubljanskega gledališča. — Hinko Smrekar: Kurent.. Srečna Avstrija i Vsenemški most do Adrije se maje i Pametna misel. — Zgodnja dunajska birma. — Razvoj človeka. — Vse znam i — Cmok — svet in Vsenemec-aneksijonist. — Vasovavci sedanjega časa. — Naroča se v upravništvu „Kurenta“ v Ljubljani, Stari trg 19. (Zvezna tiskarna). — Kurentov album je najboljši jugoslovanski humoristični almanah od vseh, kaj jih je sploh prišlo na svet. Zdrav, svež humor, poln idej in pouke. — Konsorcij Kurenta oglaša, da bo izdajal šaljivi list „Kurent“, ki bo izhajal po dvakrat na mesec. Cena bode listu na celo leto K 20·—, na pol leta K 10·—, za četrt leta K 5·—. Posamezne številke „Kurenta“ bodo po K 1·—. List najtoplejše priporočamo našim čitateljem.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 4. srpnja 1918. | Broj 1070.

Za mir.

Opet smo doživjeli krvave epizode na bojištima. Opet je na sto hiljada ljudi pridonjelo neumoljivoj strasti ratnih huskača život za žrtvu. Javilo se nečuvene brojke plijena, ogromne brojeve zarobljenika, ali rezultat bijaše onaj isti, kao što je za Brusilovljeve ofenzive. Kao sada Hindenburg i Ludendorff, slavio je pred dvije godine Brusilov pobjedničko slavlje. Ali rezultati? Silno razočaranje u Rusiji i jača želja za mirom. Ni samo na novo opremljena, taktički posve preobražena i silna vojska ruskog generala nije mogla, da nametne protivniku svoju volju do skrajnih konsekvencija. Sto kilometara za starom stvorila se nova i jača fronta, sazdao se jači bedem i iskustvo, crpljeno u tragičkim momentima, ulilo je novu snagu, novu otpornu silu u podleglога i sva kasnija ofenzivna poduzeća Rusa bijahu ugušena u klici.

U ruskom se narodu utvrdila vjera, da ovo ratovanje nema druge svrhe, do medjusobnog i uzaludnog klanja. Svaka nova ofenziva vodila je za sobom nove stavnje i smotre, novo grozničavo naoružavanje i samo nove izglede u buduće milijunske žrtve. Danas je Rusija posve iznemogla država, velesila, koja igra manju ulogu u svjetovnoj politici od Nizozemske, Danske ili Švicarske. Dotle je dotjerao rat do skrajnosti jednu cvatuću i silnu državu.

Ali primjer Rusije, čini se, nije još dovoljno zazoran. Izgleda da europske države žude jedino za tim, kako bi doživjele taj prevrat unutar vlastitih medjaša. Dr. von Kühlmannu izmakla je nevina istina, da se rat ne može dokrajčiti jedino oružjem i već su junkeri i veleindustrijalci digli kuronsku graju protiv svog državnog tajnika, o kojemu se može mirne duše kazati, da je veoma umjeren pacifista. Ako je germanstvo gospodina Kühlmanna, potvrdjeno i zapečaćeno u Brestu-Litovskom, premlitavo za njemačke aneksijoniste, možemo si živo predočiti sliku njegovog nasljednika, kakovog si ova gospoda žele!

Ali, ako je u jednoj državi nojeva politička metoda državno privilegovana, nije s tim još skopčana nužda, da se i susjedni saveznik zahvali na zdravu pamet i razborito mišljenje. Ako je prijatelja udario Bog sljepošću, nema fajde, da i samo zatvaraš oči i se vjerno odričeš gledanja. A danas je nada sve potrebno, da široko rastvorimo oči i da se okanimo sljepomišenja. Bez obzira na kapitalističke požude i na lude sanje raspaljenih nacijonalističkih strasti moramo da si stvorimo jasan sud o zbiljskim našim prilikama i o posljedicama, kamo ove nužno vode. Nije doba, da se zavaravamo ludim sanjarijama usijanih glava. Moramo hladno računati i okaniti se optimizma povoljnog slučaja. Mislimo, da je suvišno isticati, kakve su u nas prilike i čemu se imamo nadati, a toliko smo iskustva stekli ruskom revolucijom, da je boljševištvo u susjednoj državi katkada prijatan pojav ali u vlastitoj kući veoma neugodan. Da li je svrha naše državničke mudrosti, da ponovimo ruski eksperimenat pod našim podnebjem?

Priznajemo, da svaki saveznik imade savezničkih dužnosti, ali ove dužnosti ne idu valjda do samoubojstva, jer bi to bilo upravo tragički za našu državničku mudrost, da nas je obvezala na takvu mjeru vjernosti. I kao saveznici imademo našu volju, koja se nipošto ne smije pokoriti tudjim interesima, jer bi time gubio savez svoj smisao. Nemojmo dalje polagati suvišne nade na iduću žetvu, ma bila ona najbolja od deset godina ovamo. Baš naši državnici moraju u tom pogledu da računaju hladnokrvno, dapače skeptički. Žetva će nam osigurati nesmetanu prehranu za nekoliko mjeseci. Tečajem će ovih mjeseca vladati u državi bez sumnje povoljnije prilike. To je pravi psihologički momenat za sklapanje mira. Jer valjda ne žele naši državnici taj mir samo onda, kad postaje položaj zdvojnim, jer bi se tada moralo desiti baš ono, čega se, barem privídno, najviše boje: da nam protivnik nametne svoju volju i svoj mir! Pa naši državnici valjda ne čeznu za slavom, da se opetuje brest-litovska komedija na trošak Austro-Ugarske?

Nema li dostatne uvidjavnosti za realne prilike, neka gospodin Hertling i prijo mu Kühlmann ostanu mirno u Berlinu. Za Austriju nije „produbljeni i prošireni" savez od prijeke potrebe. Tko želi ratovati do skrajnosti i ratovati do konačne pobjede, neka slobodno i nadalje riješava strategijske probleme i neka po miloj volji žrtvuje mase naroda za taktičke eksperimente. Nama je — mislimo barem — i suviše krvavog kola. Časti i slave stekli smo si dosta na bojnim poljanama, da možemo njom ispuniti sto čitanka za buduća pokoljenja. Pustimo dakle za trenutak čast i slavu iz oka i promozgajmo nešto ozbiljnije naše financijalno, industrijalno, agrarno i stomakalno pitanje. Koristit ćemo time mnogo više sebi i državi.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Jučer za rana započe na cijeloj fronti Piave od Susegana prema dulje ž. stoka talijanska topovska paljba, koja se južno od San Dona u više odsjeka razvi u bubnjarsku vatru. Nekoliko sati kasnije predje u području ušća Piave neprijateljska pješadija na navalu. U ogorčenim bojevima, koji potrajaše cijeli bogoviti dan, ne podje za rukom protivnicima, da nigdje, osim malog dobitka na prostoru kod Chiesanuove, poluče kakav uspjeh. Propao je takodjer u našoj vatri pokušaj, da se na južnom krilu kod Revoldoli pod zaštitom neprijateljskih pomorskih bojnih sila prenese pješadiju na kopno. Neprijateljski pokušaj prelaza rijeke kod Zensona bio je osujećen. Na mletačkoj je gorskoj fronti bila bojna djelatnost vanredno živahna. Zapadno od Asolona zaustavila je protunavalom vrsna pješačka pukovnija broj 49 jaku navalu. Takodjer sjeverno od Col de Rosso i kod Aslaga suzbili smo talijanske sunke. Na zapadnoj tirolskoj fronti umjerena topnička paljba. — Kako je bilo naknadno uspostavljeno, bio je poručnik Barwig, koji je sa vodnikom Kaurom kao pilotom oborio 19. lipnja mnogo imenovanog talijanskog lovačkog ljetača, majora Baraccu. — — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

B e r l i n, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Uspješni izvidnički bojevi. Kod Merryja i Moyeunevillera, južno od Arrasa, ponesrećiše se jači napadaji Engleza. U mjestimičnim bojevima sjeverozapadno od Alberta učinismo zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeverno od Aisne razviše se jutros mjestimični bojevi. Izmjedju Aisne i Marne potraja živa djelatnost neprijatelja. Kod St. Pierre-Aigle i zapadno od Chateau-Thierry bješe odbijene djelomične navale. Iz neke skupine američkih ljetala, koja je brojila devet jedinica, bi ih oboreno četiri. Poručnik Udet izvojšti pri tom svoju 39., poručnik Loewenhardt svoju 33. i 34. zračnu pobjedu, Poručnik Friedrich i podnarednik Thom oboriše svog 20. protivnika. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 1. srpnja na večer: Nema važnih dogadjaja. — Ljetalstvo: 30. lipnja oborili smo 21 neprijateljski aeroplan. Osim toga zapalili smo pripete balone. Tečajem naredne noći bacile su skupine naših bombometnih aeroplana 22 tone rasprsivih tvari na ljetališta u Picardiji, na željezničku stanicu Roye i na skladišta municije u Villers-Carbonelu, gdje je bila ustanovljena žestoka eksplozija.

•

Francuski izvještaj od 2. srpnja popodne: Zapadno od Chateau-Thierrya omogućio je Francuzima okršaj, izveden zajedno sa Amerikancima, da poprave svoje položaje na fronti Vaux-Uzvisina 204. Selo Vaux i uzvisine zapadno od njega osvojile su talijanske čete. Tečajem okršaja zarobili smo više od 300 momaka, medju kojima 5 časnika. Napadaji izmedju Montdidiera i Noyona kao što istočno od Reimsa donijeli su nama nekoliko zarobljenika. Kod Belloya i u gornjoj Alzaciji izjaloviše se njemački navalni pokušaji u francuskoj paljbi.

•

Francuski izvještaj od 2. srpnja na večer: Izmedju Aisne i Oise odbismo dva neprijateljska napadaja istočno od Viggre. Južno od Aisne prosrećelo se našem jednom osamljenom poduzeću, da osvojimo selo St. Pierre-Aigle, pri čemu zarobismo oko 30 momaka, — Zapadno od Chateau-Thierry skršilo se potpunoma njemački protunapadaj u predjelu Vaux pred položajima, što su ih Američani bili osvojili. Dobismo zarobljenika. — Na ostaloj fronti djelomična topovska paljba s prekršajima.

•

Engleski izvještaj od 2. srpnja prije podne: Navalu, koju je neprijatelj izveo sinoć i pripremio teškom paljbom, da nam preotme ozemlje, što smo si stekli u noći od 30. lipnja na 1. srpnja sjeverozapadno od Alberta, suzbili smo uz teške gubitke za neprijatelja, izuzev jedno mjesto, gdje je neprijatelju uspjelo, da provali u jedan jarak, u kojem se ustalio. Neprijatelj je pokušao navale u okolici Aveluya, šume Avion i Hinges, ali je bio suzbijen. Kod okršaja ophodnja dopremili smo nekoliko zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 2. srpnja na večer: Osim obične obostrane topničke djelatnosti u različitim odsjecima ništa osobita.

•

Izvještaj istočne armije od 30. lipnja: Srednja topnička djelatnost na različitim točkama. Sukobi ophodnja na Strumi i u odsjeku Podgradca.

•

Izvještaj istočne armije od 1. srpnja: Dan proteče na cijeloj fronti mirno. Engleski ljetači obasuše unatoč slabom vremenu više neprijateljskih odjela u dolini Rupala bombama.

•

Turski izvještaj od 2. srpnja: Iz turskog se glavnog stana javlja: Palestinska fronta: Općenito malena bojna djelatnost izmedju željezničke pruge i Jordana. Naše je topništvo upravilo svoju vatru proti neprijateljskom taboru. Istočno od Jordana, bi provedeno vlastito neko poduzeće ophodnja sa velikim uspjehom. Lučki namještaj u Akabibi obasut je bombama od naših ljetača. Sa ostalih fronta ništa važna.

•

Iz Washingtona, 2. srpnja. Reuterov ured donosi: Brodogradnja Sjedinjenih država iznosila je u mjesecu lipnju 280.400 tona. U prvih 6 mjeseci godine bi sagradjeno 1,840.000 tona. Ratni tajnik Baker je saopćio, da je dosad otišlo u Francusku u svemu preko jedan milijun američkih četa.

---

* **Czernin u cara. — Neoficijelni značaj audijencije.** Dopisni ured javlja dne 3. o. mj.: Kako saznaje c. k. brzojavni i dopisni ured sa mjerodavne strane, bi grof Czernin primljen na svoju molbu i sa znanjem ministra izvanjskih posala od cara u privatnoj audijenciji. Audijencija je imala sama neoficijelni značaj. Time otpadaju sve uz to skopčane kombinacije.

* **Jugoslaveni i zasjedanje parlamenta.** „Slovenski Narod" prima iz Beča: Parlamenat je sazvan bez Seidlerovih garancija. „Kako je poznato htjeli su vlada i Nijemci da se opozicijonalne stranke osim svega ostalog obvežu da će u carevinskom vijeću šutjeti. Još više, Seidler je zahtjevao izjave, da se ne će govoriti o nasilju u Češkoj ni o progonstvima na jugu, jer to bi tobože škodilo interesima države". Sve te seidlerske naivnosti i predrzovitosti sada su pokopane. Prvo, što će carevinsko vijeće učiniti, bit će v e l i k a p o l i t i č k a d e b a t a o dogadjajima u posljednje doba. Jugoslavenski klub energički će u toj debati sudjelovati, te će biti raskrinkane mnoge nove lopovštine režima i njegovih sluga proti našem narodu. Razna gospoda, koja su u zadnje vrijeme bila na čelu ofenzivi s otrovnim plinovima denuncijacije i lažnih izvješća proti našem narodnom pokretu, morat će uvidjeti, da njihov paklenski posao nije ostao posvema sakriven... Jugoslavenski klub izvršit će u tom pogledu svoju dužnost i tako će opet biti ponešto prozračena uvijek gušća politička atmosfera u kojoj živimo.

* **Interpelacija radi prehrane.** „Slovenski Narod" saznaje iz Beča, da je sa raznih strana, osobito pak sa jugoslavenske strane, pripravljeno više prešnih interpelacija u pitanju prehrane. Debata će se vršiti u obliku debate o proračunskom provizoriju. Agrarci svih stranaka sile, da se rad parlamenta čim bolje pospješi, da se mogu vratiti k poslovima žetve. No unatoč svemu tomu ne može se računati s brzim riješenjem proračunskoga provizorija i državnih potreba.

* **Njemački dostojanstvenik u Beču.** Dopisni ured javlja: Na srdačni poziv Njeg. Veličanstva cara i kralja Karla, otputovao je danas, dne 3. o. mj. knez Leopold v. Lippe u Beč, da posjeti carski par. Prispjet će 4. o. mj. prije podne.

* **Kabinet Malinovljev u manjini.** Bernski ‚Bund' javlja: Novom bugarskom ministru-predsjeniku Malinovu nije uspjelo da svoj kabinet postavi na široku bazu, t. j. da stvori jednu koalicijonu ili koncentracijonu vladu, kao što se je uopće vjerovalo u početku. Prema sadašnjim vijestima iz Sofije i Berlina, novo osnovani bugarski kabinet sastoji se isključivo od demokrata i radikala, koji jedva imaju šesti dio poslanika u Sobranju. Ni stambulovisti ni pristaše Gešovljeve, a ni seljačka stranka, koji su uvijek jezično na parlamentarnoj vagi, nijesu se pridružili Malinovljevoj stranci. Pored ličnih pristaša Malinovljevih, u novom kabinetu nalaze se još i tri mladodemokrata: Madjarov, Danajlev i Melov. Ova tri ministra označuju se u berlinskoj štampi kao prijatelji Nijemaca, dok se ne može isto tvrditi o ministru financija Ljapčevu i ministru unutarnjih poslova Takovu. Napadno je, da su radikali, koji broje u Sobranju samo pet mandata, dobili dva

mandata u kabinetu: Kosturov je ministar nastave, a profesor Fadenheht ministar pravde. Prema našem znanju, novi bugarski ministar pravde je Židov, koji je bio vaspitan u Njemačkoj. Ako se dakle uzme u obzir, da je Radoslavov raspolagao većinom od 9 glasova u Sobranju, onda se nameće pitanje, kakvu će većinu sebi osigurati nova vlada manjine? Istina, vladin organ „Praporec" tješi se, da će i grupa predjašnje koalicijone vlade pomagati Malinova. Novi vladin organ tvrdi dalje, da će Malinov nastojati, da čim prije dodje do kraja ovoga rata. Samo se sobom razumije, da vlada ne može tjerati svoju sopstvenu politiku, ako se mora oslanjati poglavito na one stranke, koje prema svom političkom pravcu pripadaju opoziciji. To znači, da kabinet Malinovljev ne će udariti novim kursom, nego će nastaviti politiku svoga predšasnika, nadajući se, da će u tome pomagati stranke većine, da zemlja dodje do vlade, koja ravno ide prema dazemlja dodje do vlade, koja ravno ide prema našnjim zapletajima, dok se ne povrati njegova Dobrudža zemlji, kako je obećana i dok se ne umiri narod. Ovo znači promjenu u bugarskoj vladi.

*** U Rumunjskoj nema danas ništa.** Reichstag je nastavio u četvrtak savjetovanja o gospodarskim odnosima sa zemljama, koje sklopiše mir. Razni govornici zahtjevahu, da se osigura iz Rumunjske firana za stoku, jaja itd. Gothein tvrdi, da su poslije ulaska njemačke vojske u Rumunjsku čekali mnogo mjeseci na stručnjake, a mjesto njih poslali su islužene generale, koji su radili bez plana i cilja. Vladin povjerenik naravno, branio je vladu. Žetva ove godine u Rumunjskoj da je vanredno loša. Zastupnik Roesicke ističe, da danas u Rumunjskoj nema ničega više. Sama Rumunjska upućena je na uvoz iz Besarabije. Socijalista Noske istaknuo je, da je okupaciona vlada počinila u Rumunjskoj strahovite pogreške. U opće cijela debata bila je izraz gorkog razočaranja njemačkih zastupnika, koji u Rumunjskoj ni izdaleka nisu našli ono, što su tražili. Ta eto sama Rumunjska mora da uvozi iz Besarabije. Ovo su posljedice ratnog pustošenja.

*** U hrvatskom saboru** započela je jučer rasprava o proračunskom provizoriju za vrijeme do konca prosinca.

*** Talijanska centralna komisija za proučavanje prilika iza rata.** Iz Chiasa se javlja: Pod predsjedništvom ministra-predsjednika Orlanda bi izabrana centralna komisija, koja ima zadaću da proučava prilike iza rata. Komisija broji više podkomisije u kojima je djelovalo oko sto, najviše parlamentarnih članova. — Uraniše. . .

*** Rumunjski (ratni) zajam.** Iz Bukarešta se javlja, da prema pisanju listova predstoji za skorašnje vrijeme emisija rumunjskog zajma.

*** Podmornice u Sredozemnom moru.** Berlin 3. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Sredozemnom moru potopiše naše podmornice 4 parobroda s oko 15.000 brutto reg. tona. — Poglavica admiralskog štaba mornarice.

*** Iz Bugarske.** Bugarska brzojavna agentura, javlja, da je na mjesto generala Popova, koji je odstupio bio imenovan vodjom opskrbne službe u zemlji general Protokov.

*** Demisija holandskog kabineta.** Iz Haaga javljaju 3. srpnja: Vijest se o sutrašnjoj demisiji kabineta potvrdjuje.

*** Uhodarska afera u Stockholmu.** Iz Stockholma se javlja, da je ovdje došla neka nova uhodarska afera na vidjelo. Radi se o nekom brzojavnom glasniku, te bi stvar imala biti u savezu s brzoglasnikom, te bi stvar imala biti u savezu s brzojavnom aferom Lövinga. Rasprava se iza zatvorenih vratiju održavala dne 27. lipnja. Radi preslušanja svjedoka bi rasprava odgodjena.

*** Rat će trajati još dugo.** Iz Budimpešte javljaju: Ovih dana vratiše se vodje ugarskih socijalista Wallner i Büchinger iz Haaga, gdje sudjelovaše pri socijalističkim vijećanjima. Izvješćuju, da u Nizozemskoj računaju, e će rat još dugo trajati.

*** Uspjela akcija naših torpedovka na Jadranu.** Zapovjednik brodovlja javlja službeno od 2. lipnja: U jutarnjim satovima 2. lipnja sukobilo se malo odijeljenje naših torpedovka u sjevernom Jadranu sa veoma premoćne neprijateljske bojne sile, sastavljene od torpedovka. Razvio se živahni dvoboj na malu udaljenost, kod čega je našim razaračima uspjelo, da pucnjavom zapale veliki neprijateljski razarač, a drugoga da teško oštete. Neprijatelj je prekinuo bitku te se povukao premoćnom brzinom u smjeru na svoju bazu. Naše su jedinice pretrpjele samo neznatnu štetu te nijesu, osim nekojih lako ranjenih, pretrpjele nikakvih gubitaka. — Zapovjedništvo brodovlja.

*** Kaledin u istinu mrtav.** Ovih dana ponovno se pojavila u raznim listovima vijest, da Kaledin, poznati kozački hejtman i pravi bojevni sin ruske stepe — sakuplja čete zajedno s generalom Kornilovom, da pomognu protuboljševičkim elementima u Rusiji. — „Slovenec" medjutim donosi vijest očevidca Albina Vrtovca, koji se povratio iz ruskog zarobljeništva. On je bio prisutan pri pogrebu hejtmana Kaledina u Novo čerkaskom. Kaledin je izvršio samoubojstvo. Kozaci su priredili svojemu generalu najsvečaniji pogreb.

*** Izvanredno zasjedanje japanskog parlamenta.** Iz Tjensina se javlja roterdamskom nekom listu: Potvrdjuju se glasine, da će japanski parlamenat biti sazvan na izvanredno zasjedanje; radi se, vele, o pitanju poduzeća u Sibiriji.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Vijesti, što dolaze iz bivše ruske carevine, postale su, izakako je Čehoslovacima uspjelo postići nekoje vojničke uspjehe, sve protuslovnije i nejasnije. Zadnjih dana uopće nije stiglo nikakvih novosti iz tih pokrajina, izuzev nekojih starijih brzojavka, koje su nosile kasniji datum, i zadnje vijesti ne sadržavaju baš ništa, što bi bilo novo i nepoznato. Kao što je obično, šire se na jednoj i drugoj strani tendencijozne i pretjerane vijesti, a sve prema simpatijama jedne stranke sa najnovijim českoslovačkim pokretom. Tako javljaju „Times" — po drugim novinama „Corriere della Sera" — iz Pekinga, da u istočnu Aziju pridolaze Česima sveudilj nova pojačanja. Prema „Corriere della Sera" imade 150.000 Čehoslovaka, koji su dobro izvježbani te u svakom pogledu prestizavaju boljševike. Izakako su osvojili Omsk, nastavljaju Čehoslovaci u smjeru na Tobolsk. — Druge preduju Čehoslovaci u smjeru na Tobolsk. — Druge izvjesti iz vrela, koja stoje blizu boljševicima, javljaju, da je vrhovni zapovjednik Čehoslovaka bio zarobljen od boljševika kod Samare. I general Dutov da je bio odrezan od zapadne Sibirije i zarobljen. U zapadnoj Sibiriji da je nastao raskol medju Čehoslovacima. Jedan se dio organizovao na novo pod imenom crne mrtvačke garde, koja se i dalje bori protiv boljševika. — „Times" javljaju iz Moskve, da su boljševici dobili kod izbora 93 po sto svoju glasova. — „Frankfurter Zeitung" javlja iz Bazileje: Ako je Wilson u doba, kad se češko-slovački zborovi bore protiv sovjeta, pristao na sastav češko-slovačke armije u okviru američanske vlade, zadobiva pitanje intervencije sa japanskog stanovišta posve novi izgled. Zaista tjeraju veoma uplivni krugovi u Americi propagandu za sudjelovanje velike američanske vojske u Rusiji. Bivši je predsjednik Taafc zatražio u nedavnom govoru na sveučilištu Yale, neka Udružene države uspostave rusku frontu i to isto zahtjevaju vodeći senatori pomoću Japana. I javno mnijenje prianja uz ovaj nacrt. O poteškoćama tog nacrta vlada javnost, ali vele, da ove poteškoće nijesu veće, nego odašiljanje jednog milijuna vojnika u Francusku. Amerika mora da pripada glavni udio kod ove ekspedicije na istoku. — Ovim vijestima dodaje „Frankfurter Zeitung" razmatranja, kako će to nepovoljno djelovati na Japansku, jer se boji američanske konkurencije u Sibiriji. Ističe glasine, kako postoje razlike u mišljenju ne samo izmedju Udruženih država i Japana, već takodjer izmedju Japana i protuboljševičkog odbora u Charbinu. — Na svaki način izgleda, kao da se saveznici nijesu još odlučili, koju bi vladu priznali i da uplivni krugovi traže podupiranje boljševičke vlade.

Iz slovenskog svijeta.

„Duh slavenski! načela slavenska, što je to? U čemu se razlikuju od njemačkih, madžarskih, ili mongolskih načela? Ne mislim ih hvaliti, već mislim samo upoznati istinu. Slaveni nisu se nikad niti igdje pokazali narodom osvajalačkim, bojovnim, željnim gospodstva i potlačenja drugih. Ratovali su doduše, kadgod su morali, a znali su često takodjer pobjedjivati (kao na pr. češki husiti) nad tako rekuć skoro cijelom Evropom, no nisu nikada mislili, da podvrgnu sebi svoje susjede i neprijatelje. Glavna je njihova mana bila, da, čeznući za slobodom i nevezanošću, nisu znali medju sobom niti priznavati potrebe višeg auktoriteta, niti izbjegavati svagdje i razmirice".

Palacky: Moja zadnja besjeda.

•

„Što iz ljubavi izvire, nikad ne presahne".

Palacky: Povjest češkog naroda

•

„Kad bude vaga domovine i literature stupala u vis, uložimo u nju naše živote: život čovječji imade takovu vagu, da se ostalo prevaže."

Havliček.

Iz Slovenije. „Slovenec" javlja pod naslovom „Unutrašnji neprijatelji": Zemaljski je odbor pobjegao pred deklaracijom. Način, kako se to dogodilo, upravo je tako značajan za zemaljski odbor, kao i za naše sadašnje političke prilike. Msgr. dr. Lampe predlagao je, da se potpiše protest proti Trumbićevim letacima. Na to je dr. Triller posvema pravilno postavio naknadni predlog, da se zemaljski odbor ujedno izjavi takodjer za deklaraciju. Tako bi bila „državna javnost", prema kojoj imade zemaljski odbor toliko obzira, upoznala pravo mišljenje naše zemlje — naravno, ako bi htjela. Ta „državna javnost" bi ponovno doznala, da osudjujemo krfski pakt, no da takodjer od svoje državnopravne deklaracije ništa ne odstupili. Zato je dr. Lampe odstupio, a odbor bacio deklaraciju pod stol. Zemaljski je odbor igrao ulogu krvnika, koji stoji nad maljski je odbor igrao ulogu krvnika, koji stoji nad općinama i kliče im: „Za Trumbića ili proti njemu? Potpišite protest, kakvog vam predložismo, zatajite deklaraciju, kako smo je zatajili mi, ako ne, vele- izdajnici ste!" — „Slovenski Narod" donosi na čelu lista izjavu općine Janž na Dolenjskom, koja

izražuje svoje pristajanje uz jugoslavensku deklaraciju od 30. svibnja 1917. te otklanja svako drugo stanovište, bilo ono predlagano sa koje mu drago strane. Općinski odbor ujedno želi i moli, da se takodjer zemaljski odbor, koji je najviša autonomna oblast u zemlji, pridruži svibanjskoj deklaraciji. — Šušteršič i njegovi ortaci doživljuju kako vidimo jednu blamažu za drugom. — „Slovenec" ironizuje pristaše Šušteršića, koji vele da su jugoslavenski vodje pošušteršića, koji vele da su jugoslavenski vodje potratili slovenski politički kapital, što ga je dr. Šušteršič s dugogodišnjim mukom pridobio. List veli: Mnogo, mnogo je toga (naime Šušteršičevih zasluga) ostalo. Tako imademo još uvijek u Ljubljani dvije njemačke državne gimnazije a slovenske nijedne. Tako imademo zemaljsko sudište, na kojemu ne smije činovnik slovenski govoriti. Tako imademo njemačko redarstveno ravnateljstvo i Nijemce u ljubljanskom općinskom vijeću. Tako u Koruškoj nemamo još uvijek drugog mandata a izborni je kotar Grasenauerov još uvijek tako sastavljen, da bismo ga pri budućim izborima izgubili, kad bi nas vodio dr. Šušteršič. Na konferencijama na srednjim školama moraju slovenski profesori još uvijek govoriti njemački, pisati njemački zapisnik, njemačke svjedodžbe i njemačka izvješća. Zemaljska je vlada do kostiju još uvijek njemačka, kaošto je njemačko sve, što se nje drži. — Tako je daleko dovela u Kranjskoj režim „Slovenca" Šušteršića!

•

Stanovište Čeha i Poljaka. Na sastanku naroda u Pragu, koji se održavao srednjom svibnja o. g. bi prihvaćena rezolucija, u kojoj se veli, da će u uzajamnom radu jugoslavenski, češki i poljski narod uložiti sve svoje sile, da dodje do ustrojenja slobodne jugoslavenske, slobodne češke i slobodne poljske države. Zanimivo je stoga opažati stanovište čeških i poljskih zastupnika, koje će ovi pri budućem zasjedanju parlamenta zauzeti. Sa češke strane pripravljeno je za prvu sjednicu carevinskog vijeća dne 16. srpnja mnogo prešnih interpelacija o razdiobi Češke u kotare. Češki narod nije ni od jedne vlade, ma i od najtiranskije, bio tako dirnuti u živac, kao baš od Seidlerove. Najjača je uvreda i poniženje za Čehe bilo razdijeljenje Češke u okružja, da se tako udovolji njemačko-nacijonalnim mušicama. Češka je od pamtivijeka bila jedna jedinstvena pokrajina, sa prirodnom granicama, s jednom jedinstvenom slavnom prošlošću, a njemački klin zabio se u češke zemlje umjetno, kroz stoljeća podupiran sistemom i vladom; no ta umjetno stvorena njemačka manjina u Češkoj gine sve više i više, ustupajući korak po korak prirodnom razvitku i snažnom zahvatu češkog duha i dobro provadjane češke organizacije na svim poljima narodnog života. I samo je po sebi razumljivo da Česi ne će nikad pristati da im se dira u cjelokupnost njihove zemlje. Drugi je udarac uperen proti češkom narodu, bila obustava „Narodni Listy". Najbolje uredjivan, najveći i najuplivniji ne samo češki, nego valjda i uopće slavenski list. Treći udarac bijaše zabrana ustanovne skupštine Češke državnopravne demokracije. K tomu se pridružuje ponašanje redarstvenog ravnateljstva u Pragu, austrijske vlade u Beču i otvoreno neprijateljsko držanje napram Česima sa strane c kr. dopisnog ureda itd. itd. Zato je posvema naravno, da će Češki svaz nastupiti u parlamentu u oštroj opoziciji, da će izrazji sva ta nedjela vlade i odlučno zahtjevati, da se počinjene nepravde poprave. — Što se tiče Poljaka stvar mu to nije sigurno. Poljski je klub još uvijek sastavljen većinom iz konservativnih elemenata, plemstva i okočenih činovnika birokrata, koji uopće nisu sposobni da vode nekakvu nezavisnu svoju politiku. Jučer se održavala u Beču sjednica njihove parlamentarne komisije, a za dojdući tjedan sazvana je plenarna sjednica poljskih zastupnika u Krakov. Kako je poznato, krakovska je integencija zadojena svepoljačkim duhom, u Krakovu vlada neka atmosfera, neskl na Beču, zato se i austrijska vlada plaši te sjednice i gleda na zaključke, koji će se tamo stvoriti kroz crne naočare. — No bilo kako bilo, pa makar glasovali poljski zastupnici i ovog puta vladi za proračun, možemo biti svijesni si, da napredujemo, da se naš jugoslavenski, češki i poljski narod budi i preporodjuje u novom, svježem, slobodnom i slavenskom duhu, te da će s vremenom i naša pravedna stvar doći do ostvarenja.

•

Pitanje slavenskog juga. Danzerova „Armeezeitung" priopćila je lijep zanimiv članak, u kojem piše: Jugoslavensko je pitanje na dnevnom redu: ne tek od jučer, i ne od napadaja u Sarajevu, već barem od 70 godina, od god. 1848. ovamo. Ljeti 1918. Austrija je isto tako na nj nepripravljena, nije orijentirana i bez svih vidika, kao i na početku rata, kao i u nagodbenim danima g. 1867., kao i vrtlogu revolucijonarne godine. S našim Slovencima smo očevidno nezadovoljni, odkada se našlo, sa Česima. bito nezadovoljni, odkada se našlo, sa Česima. Iznenadjeni smo, kad čujemo iz Dalmacije isključivo samo glasove nezadovoljstva. Do Zagreba i Sarajeva

dapače do Beograda uopće ni ne vidimo. Kad li edamput začujemo o jugoslavenskom programu: o dinjenju svih Jugoslavena od Drave do Morave jeka u Srbiji, op. ur.) i poznajemo u odgovor na samo jednu riječ i to: veleizdajstvo. Bila su vrena, kad su se slične misli širile veoma živahno vikim mjestima u Beču. I čujemo zahtjev iz Ugarske: istupljenje Bosne i cijele Dalmacije kruni sv. Stjena i samo tamno slutimo, da ako se taj zahtjev puni, jeste to isto, što i zadavi li se Austriju. I privlja se takodjer program Velike Hrvatske: Bosnaercegovina i Dalmacija neka se sjedine sa šnjom Hrvatsko-Slavonijom i neka se istodobno imjerenim sredstvima zajamče koristi Austrije u n područjima moguće putem popunitbenih delecija, gdje da dobiju stolicu i glas takodjer govorci buduće Velike Hrvatske. Nekoji hrvatski politiri misle takodjer na to, da bi Ugarska aneksirala rbiju i da bi se zato posvema odrekla Hrvatske: di se dakle o trializmu, i pouzdani bi Hrvati mali u povećanoj Hrvatskoj vodstvo. A što vele stupnici Austrije? Izrabljuju svoje sile u plesu eškog pitanja i ograničuju se glede našeg jugoiska samo na obranu. Budući da si Beč ne zna ništa omagati, ni savjetovati, svakim danom postaje veća pasnost, da će Hrvati baciti pušku u kukuruz i uklotiti se riješenju, koje predlažu iz Budimpešte, koje i im jako škodilo, a Austriju bi uništilo. Austrija e bi dobila za Dalmaciju ništa.

Dnevne vijesti.

Puljska djeca u Zagrebu. Iz Zagreba nam vljaju, da je transport naše djece, koja su odavle putovala u nedjelju stigao sretno u Zagreb već ponedjeljak. Djece imade po broju 105 iz Pule, uljštine i Sv. Vinčenta, te su odmah iz Zagreba premljena u Gjurgjevački kotar, gdje će ostati na skrbi. Potankosti javit ćemo doskora.

Kako se austrijanske oblasti skrbe za hrvatsko pučanstvo u Istri. „Hrvatska Država" javlja: Kad je gotovo sve iznemoglo, oslabilo i poumirao, sjetila se je austrijska vlast, da bi trebalo ipak nešto učiniti, da se bar nekoga spasi od smrti od glada. Rekvirirali su u Srbiji koze i odredili ih 220 za otok Krk. Te su koze dovezli najprije u Trst. Mjesto da im tu dadu hrane, zadržiše ih zatvorene u vozovima, a onda teda negda otpremiše ih put Rijeke. Kad su vozovi stigli na Rijeku, našli su u vozovima 71 crknutu od gladi. Mjesto da ih nahrane i otpreme na Krk, ostaviše ih na Rijeci, gdje ih je poginulo daljnjih 44. Prije nego ukrcaše na parobrod morali su ih radi slabosti zaklati još 21. Tako ih je od 220 došlo do Krka samo 84. — Bijedne koze — odredjene, da druge spasavaju od gladi same gogiboše od gladi.

Trumbićevi proglasi u Zagrebu. Zagrebačke novine od 24. o. m. javljaju: Danas oko 10 sati prije podne pojavio se nad Zagrebom jedan aeroplan, koji je n skoro stao bacati letke. Isprva je svijet držao, da su letci za ratni zajam, pa je veliko iznenadjenje bilo, kad se vidjelo, da su Trumbićevi proglasi. Tek sada se opazilo, da aeroplan nije austro-ugarski. Policija je odmah stala proglase kupiti i od ljudi ih oduzimati.

Odlikaši slovenske goričke gimnazije u Trstu. Svi slovenski listovi donose: S odlikom su svršili razred slijedeći učenici: u I. razredu Furlan Ivan iz Kopra, Jurca Leopold iz Rihenberka, Mačus Maks iz Trsta, Sourdel iz Trsta, Skrinjar Nikolaj iz Povirja, Schmidt Danilo od Sv. Ivana, Žigon Ivan iz Ajdovščine, Grmek Angelo iz Trsta; v I. b razredu Čuperla Melhijor iz Koludrovice, Grželj Karel iz Trsta, Kresevič Ivan iz Trsta, Vidav Bogomir iz Općin; v II. razredu Sancin Placid iz Škednja; v IV. razredu Plesničar Angel iz Gorice. Iz pazinske gimnazije nismo primili dosad nikakvih vijesti o uspjehu školske godine, kaošto ni o uspjehu maturanata i maturantica.

Policija u Pluju. Plzenjska „Nová doba" piše, kako je njihovo mjesto veoma plodno na policiji. Imadu tamo uniformiranu gradsku policiju, gradsku civilnu policiju, općinske stražare, državnu policiju, vojničku policiju, oružništvo, oružništvo na konjima, tvorničku policiju u Škodovoj tvornici, dalje neprestane vojničke patrulje, te napokon gradske noćne stražare, stražare vrtova itd. a uza sve to krade se u Plznju, kao i drugdje, ako ne i više.

„Jug" u Osijeku opet izlazi. Osječki dnevnik „Jug", koji je prije dva mjeseca bio prestao izlaziti, izlazi sada opet. U svom uvodnom članku veli medju ostalim o riješenju jugoslavenskog pitanja: Mi smo imali u zadnja dva mjeseca prilike, da o riješenju našeg narodnog pitanja čujemo mišljenje mnogih vrlo uglednih političara i narodnih ljudi izvan sabora, pa su svi složni u tome, da namjeravano riješenje ne može i ne smije, da nas zadovolji. A to je i naše stanovište. Hrvati, Srbi i Slovenci, gdjegod nas ima, ne ćemo i ne smijemo pristati na ikakvo medjusobno izigravanje; jedan bez drugoga i trećega ne smijemo pristati na ikakvo riješenje naše budućnosti. Hrvati, Srbi i Slovenci mogu pristati samo na ono riješavanje svoje budućnosti, koje u potpunom sporazumu izmedju sebe budu proveli sami na demokratskim načelima slobode, ujedinjenja i samoodredjenja.

Ludendorffov mir. „Le Journal" piše u uvodnom članku pod naslovom „Njemački mir Ludendorffa": Njemačka se vlada dosada tvrdokorno ustručavala, da objelodani svoje mirovne uslove. Nedavno je nadjen u jednom streljačkom jarku, koji je osvojen od naših četa, službeni dokumenat, u kojem se predstavlja mir, kakav želi poglavica generalnog stožera Ludendorff. Prijevod ovog dragocjenog dokumenta glasi: Nakon svih enormnih žrtava u krvi, novcu, tražimo najmanje, što je potrebno, da se Njemačka održi i razvije. Ovaj minimum opsiže: 1. Belgiju sa flandrijskom obalom i Antwerpenom, koja će ostati gospodarski i politički zavisna od Njemačke. 2. Slobodu mora, koja mora biti uspostavljena za sve narode. Naše kolonije moraju nam se povratiti povećane i providjene sa mnogim i jakim uporištima za našu mornaricu. Naše granice moraju biti takove, da nam omoguće lakšu obranu protiv neprijatelja. Stare njemačke baltičke pokrajine se moraju sjediniti s Njemačkom. Bogato tlo ovih pokrajina će davati žito njemačkim iseljenicima i tako štititi njemačko carstvo od gladi. Neprijatelji, koji su napali miroljubivu Njemačku, neka nose sve ratne troškove, i to u surovinama, ladjama, novcu i teritorijalnim koncesijama. Kad se ostvari njemački mir, bit ćemo slobodan narod i imati ćemo samo 5 milijarda dugova.

Novine, koje ne smiju na frontu. „Slovenski Narod" javlja, da sada ne smije na frontu od slovenskih listova: „Slovenski Gospodar", „Slovenski Narod" i „Slovenec". „Slovenec" javlja, da je zabranjen takodjer „Domoljub", „Arbeiterwille" i „Glas SHS". Slovenske novine da spaljuju na bojnim poštama. Listove spaljuju, no ideje ostaju, veli lijepo „Slovenski Narod". Nama se takodjer pritužuju sa bojišta, da primaju naš list vrlo rijetko i to kad ga primaju, primaju ga cijelog zgužvanog.

Vojni bjegunci u Dalmaciji. Jadranski „Narodni List" donosi: Vojnih bjegunaca i odbjeglih ratnih zarobljenika, osobito Rusa, ima silesija po Dalmaciji. Vrlo su pogibeljni za javnu sigurnost. Opravdavaju se, da ih je glad najprije nagnuo na bijeg, a sada da ih sili na kradju. Vladini organi ih apse, gdje samo mogu i pozivlju pučanstvo da im ne da konaka i da ih prijavljuje.

„Hrvatska Država" zabranjena za Bosnu. „Sarajevski List" službeni organ bos. vlade javlja, da je ova u smislu § 18. zak. o štampi zabranila raširivanje „Hrvatske Države" po Bosni i Hercegovini. Ovo je već treća zabrana za kratko vrijeme. Najprije je zabranjen „Jug", pa „Glas H. S. i S.", a sada eto i „Hrvatska Država". Ovo se upravo dogadja u ono vrijeme, kad se radi na narodnom ujedinjenju i kad se čak i sa službene strane priznaje opravdanost riješenja jugoslavenskoga pitanja.

Zanimljivosti iz Dalmacije. „Hrvatska Riječ" donosi: Javljaju iz Visa, da je g. S. Mardešić poslao iz Visa u Kotor svom bratu nekoliko bačava vina. Ukrcao ih je na parobrodu „Bregenz", koji je torpedovan potonuo u Albaniji. Ovih dana jedna bačva doplutala je u višku luku, uhvatili je, izvadili — kad jedna od onih bačava! Vratila se opet na Vis puna i čitava, a da nigdje nije udarila niti je tko spazio. Po njoj je već bilo školjaka, a u njoj vino zdravo. Izračunano je da je plutala oko 20 dana. — „N. J." javlja iz Šibenika: Jutros je glavar Raslina doveo tri čovjeka, koji su se, veli, klatarili po polju, krali višnje i jeli. Doznalo se, da su Francuzi, zarobljeni na fronti njemačko-francuskoj, a već su 2 i po mjeseca da putuju pješke. Njihov izgled i stanje žalosno je, a noge, osobito jednome, sve iskrvavljene. U selu ponudili su im mlijeka i pure, ali kad su izjeli odmah sve povratili. Priznavaju da su pobjegli iz zarobljeništva, putovali su noću, a spavali danju; mislili su doći na more pa tako preći u Italiju, pa u Francusku, Zadržala ih je vojna vlast.

Američke amazonke. „Matin" javlja iz New-Yorka: Veliki broj mladih djevojaka u Sjedinjenim državama prijavilo se u vojničku službu. Ponajviše su to Francuskinje, koje žive u Americi i koje će biti čim skorije dopremljene u Francusku.

„Sveta" Johanca opet osudjena. Prošle srijede odgovarala je čudotvorna Johanca rodom iz Kranjske, koja je i u Hrvatskoj radi svojih tobožnjih čudesa došla na glas, pred kaznenim sudom u Celju. Tužena je radi varanja, jer je tamo pokušala praviti čudesa. U Celj je došla, kad je odsjedila dosudjenu joj kaznu od osam mjeseci tamnice, a prijavila se je pod imenom Benedek. Sad je osudjena na dva mjeseca zatvora.

Gospodarstvo.

Osiguranje dijela crnogorske žetve vojsci. Austrijska vojna uprava u Crnoj Gori izdala je proglas prema kojem nije dozvoljeno, da itko od producenata pravi ugovore za ovogodišnju žetvu bez dozvole vojne oblasti i prije nego što je osigurana potreba vojne uprave. Svaki mora prijaviti posijanu površinu te će procjenbeno povjerenstvo ustanoviti približni vjerojatni plod žetve, te nakon toga odrediti koliko mora dotičnik predati vojničkoj upravi, koja će izdati maksimalne cijene, te preuzete plodine odmah isplatiti. Desetina će se ubirati i ove godine u naravi, te će se uzeti u obzir prigodom ustanovljenja kontingenta.

Parobrodarstvo u Dubrovniku. „Hrvatski Lloyd" prima iz Dubrovnika: Fuzija udruga „Unione", „Naprijed" sa „Ragusea" uspjela je, jer je većina karatista pristala na nju, a ostao je jedan mali dio, koji za sada nije pristao stoga, što ima udjela u parobrodima nešto mladjim i koji su u domaćim lukama. Ali i ovi će pristati na fuziju, čim se razbistri situacija. Na ovaj način imat ćemo u Dubrovniku jedno jako parobrodarsko poduzeće, koje će bez dvojbe uspješno napredovati, jer Dubrovčani imaju gotovine za kupovanje novih parobroda. Imade takodjer mnogo naših bogatih iseljenika u Americi, koji će se nakon rata povratiti kući, i ako ne svi, jer u Americi se dobro živi, kad se dodje do neodvisnosti; ali ipak mnoge će priteguuti rodjena gruda, i ako mu ne daje one iste udobnosti što daje novi bogati svijet, pak će amo uložiti svoje glavnice u parobrode, kao i oni, što su se do sada povratili kući. Hvala tomu, Dubrovnik može da se ponosi lijepom flotom, koja, i ako je uslijed rata izgubila nekoliko jedinica, ipak je brojna.

Bubanjska paljba

Iz velikih daljina dopire mukli tutanj bubanjske paljbe. Tamo negdje, na talijanskoj fronti, tuku se topništva nečuvenom žestinom. Kao da gorostas tamo za Jadranskim morem valja golem granitni valjak. Bolesnim trzajem zadršće pod silnim teretom zemlja i svaki drhtaj, kao da iglom zabada čovjeku u srž i mozak. Samotnog putnika u gustoj tami zaskoče sa sviju strana zloslutne misli, uskrsle uspomene sa groblja patnja i muka davnih pokoljenja. Pred duševnim očima osvane ti tragično pozorište bojnog polja; i ne vidiš tek tijela umirajućih, vidiš im dušu, u koju je upaljen žig nepodnosivih bolova. Klonule su sile pod olovnim pritiskom beznadnosti i užasa. Tudja je neka vlast otela im pravo na život i kao da su lutke pregiblju se na nevidiv mig zglobovi, sklanjaju se tijela, stišću se šake, a stolika smrt zuji tanetima, prasne mecima, davi plinovima; iz svakog zračnog atoma vreba propast i smrt i rijetko milosrdje dijeli iznimnu utjehu trenutačnog prestanka. Zar nije jedan ljudski život prekratko odmjeren rok, da osjeti svu zdvojnost jednog trenutka na bojnom polju? Milijuni ratnika kao milijuni Isukrstova, koji čezne za tim, da ih izbavi raspeće i da uzmognu uzdahnuti spasonosni: dovršeno jest.

Tako zvući na raspućima krvava pjesma bubanjske paljbe i tutanj prenavlja se mrko, mučno i teško u duši čovjeka, koji napinje sluh u gluhoj noći. I kao očajna kletva vijekova traži si uzaludan put kroz noć onaj vječiti: zašto?

Klonulo čovječanstvo na krvavim znojem označenom putu Golgote. Tko da mu pridigne teški krst? Kao da milosrdje ne znade za patnje već jedino za običaj i da je danas nevolja jednaka životu.

Široko se bojno polje prevratilo u prostrano groblje. Sunce žeže na iznakažene lješine. Hiljada je usta u jednom danu zanijemilo, hiljada nada usahnulo; hiljada ruka otprnulo a sunce, nemilosrdno srpanjsko sunce, nastavlja tamo rad, gdje tehnika svršava: čovjek, taj najveći prirodni umotvor, raspada, rastvara se pod tracima svesilne energije svijeta.

Nedozrelu je žetvu pokosila smrt. I dok se mila lica izopačuju u smjesu trulog mesa i raskrojene krvi, doćće dozivlje dijete oca, moli majka za sina, uzdiše djevojka za vjerenikom i jednog i drugog i trećeg da će milosrdni Bog poštediti! Sinu je tane probušilo srce, ocu nož rasklao prsa, a vjereniku metak razmrskao lubanju. Tri junačke smrti, a da ih vidiš, zapeo bi ti dah i sledila se krv u žilama. Tri bešćutne lješine i bezbroj sirota, pune vjere i očekivanja, pune molitve i nade. Zašto?

I kad se sjećaš histeričkih odsjetaka izmoždene naše civilizacije. Jedna je žena napisala knjigu o ratu, a svijet je odjeknuo od užasa i strave. Strepili su ljudi pred slikama nekadašnje francuske pogibije u ledenoj Rusiji. Gdje ste danas užas i strava kulture, gdje ste pjesnici krvave mašte. I danas kljuvaju crni gavrani oči palim junacima, i danas kopaju po utrobi poginulih. Ali danas nema više suza saučešća, nema pritajenog plača čovjeka nad čovjekom, nema

Nečisto gospodarstvo. „Sonntag“, nedjeljno izdanje bečke „Information“ piše: Osnivanje komunalne centrale ili ustava za razdjobu imade posljedicu, da se nekolicini uplivnih osoba, koje bivaju pozvane na čelo takve centrale pruži prilika, da obogate, dok vodje centrala dodijeljuju robu, koja im je za razdiobu povjerena, u prvom redu svojim vlastitim trgovinama. Na čelu tih komunalnih centrala stoje ponajviše veletrgovci, koji bijahu obvezani, da predadu povjerenu im robu malotrgovcima. Kako bi si dobitak malotrgovaca mogli veletrgovci sami zadržati, urediše sami prodaju na maleno i osim toga otvoriše još i filijalke. — Osobito bezobzirnih ratnih lihvara imade u trgovini voćem i živežem. — Tako su veletrgovci Medak, Tisch, Batfeld, Grozfeld, Fuchs, Elias i mnoge druge trgovine na maleno i filijalke, u kojima oni prodaju dodijeljenu im robu. U pisarnama društava odigravaju se često burni prizori, kad na propast osudjeni malotrgovci zahtijevaju robu i svoje pravo. Referenti obrtnih oblasti, u tom slučaju magistrat, u mnogim se slučajevima ne odvažuju, da stupe na put veledobavljačima, koji sačinjavaju često mogućnu većinu stranke.

Prosvjeta.

Propast svijeta izašla je kao IV. knjiga „Popularne biblioteke“. U toj živoj viziji budućnosti iznosi slavni francuski astronom Flammarion astronomijske, geologijske, meteorologijske, fiziologijske teorije o vjerojatnoj propasti svijeta. Sve je tu pisano velikom naučenjačkom spremom i bujnom fantazijom, a okvir je tome svemu jedan dogadjaj u 25. stoljeću. Rodu je ljudskom zaprijetila opasnost: sraz kometa sa zemljom. Mi proživljavamo s tadašnjim ljudstvom strašnu krizu, prisustvujemo raspravama o čudnom tom dogadjaju, slušamo najodličnije učenjake i filozofe, medju kojima se naviastito ističe „nezavisni hrvatski biskup Mayerstross“ smionim svojim razlaganjima, slobodnim svojim mislima. Knjiga je ukusno opremljena i sa 60 slika ukrašena. Cijena je knjizi neuvezanoj 4 K 60 fil.; uvezanoj 5 K 80 fil. Za pretplatnike „Prirode“ nevezana 3 K 40 fil., a uvezana 4 K 40 fil. Naručuje se uz unapred poslan novac kod uredništva „Prirode“, Zagreb, Demetrova ulica 1, te u svakoj boljoj knjižari.

„Volja naroda“. Dne 4. srpnja o. g. početi će u Varaždinu izlaziti politički tjednik pod naslovom „Volja naroda“ umjesto „Naših Pravica“, koje je početkom rata oblast obustavila. List će biti izvanstranački glas jugoslavenske demokracije, a uredjivati će ga dr. Henrik Krizman. Pretplata godišnje 20 kruna.

Akcija za oskudne hrvatske književnike. Žalosni glas, koji se pronesao o bijednom stanju nekih hrvatskih književnika — medju kojima se nalaze i najbolji medju najboljima — duboko se dojmio naše javnosti. Najprije je o tome povela riječ „Hrvatska Njiva“, a književničko društvo, shvaćajući pravilno najsvetiju svoju dužnost, pokrenulo je smjesta energičnu akciju. I već prvi dan dalo je u ovu svrhu samih pet prvih prinosnika — 3600 kruna. Dobar početak, iza kojega će bez sumnje poteći obilna bujica narodnih darova ne samo od blagorodnih pojedinaca nego i raznih upravnih, kulturnih, novčarskih i ostalih korporacija. Odbor „Društva hrv. književnika“ javlja nam, da su se prvi javili svojim darovima ovi prinosnici: Braća Gavrilović 1000 K; uredništvo i uprava „Zabavne biblioteke“ 1000 K; gosp. Radivoj Hafner 1000 K; gosp. Albert i gdja. Tilda pl. Deutsch 500 K; te mjernik gosp. Milan Kreković 100 K. — Novac se uručuje ili posebnim odbornicima, koji su preuzeli na sebe dužnost sabiranja, ili se šalju poštom izravno na „Društvo hrvatskih književnika“, Zagreb, Gundulićeva ulica broj 7.

zaklinjanja ludjačke sudbine naroda i pokoljenja. Zgažen je svijet od groznog valjka dotjerane ratne tehnike; spavaju ljudi vječnim snom, zaprljani od vlastite krvi; odbijaju se zrake sunca od slijepih očiju; a čovjeka bacaju kao hrpu tralja i izglodanih kosti u plitke jame; jedna se kaplja blagoslovljene vode ustalila možda na čelu izmučenog patnika, kao biser slučajne milosti, a drugi leže pod njim svrstani i naslagani, a nema čovjeka, što bi im ime pamtio. Tamo leže neimenovani brojevi kao zabaćene limene kutije.

Ove će još sakupiti brižljivi starežar, prodat će ih i bit će od koristi; ali mrtvi su ljudi mrtvi i rat će prehujit preko njih, kao da ih nije bilo.

To je rat. Pred očima prolaze ti ove slike grozničavom brzinom, kao da sanjaš. Daleko stojiš od grozota i propadanja. Preslaba ti je mašta, oskudne su draperije tvojih predočaba. To nije zbilja, to je tek daleki odsjev zbilje, kao što je mutna tutnjava samo odjek grmljavine na bojnom polju. Satovi su prošli i još nije dosta zemlje iskopano, dosta oskudnih zakloništa izdubeno i izglodano, premalo je još ljudi žrtvovano nezasitnom ratnom stroju. Mora da zemlja bude dobrano iskopana i izmrvljena, jer će se sutra u nju položiti nova krvava sjetva. I prekosutra niknut će iz grobova nečuveni brojevi a brzojav će obavljati utakmicu brojevima izmedju Beča i Rima, Londona i Berlina. Sto tisuća — hura — pobjeda! Bez sumnje — sto pedeset tisuća — pobjedio je — ali uz veće gubitke. Ali sve to nije ništa — 700.000 mrtvih i ranjenih javljati će druga bežžična stanica, što će se umješati u električni razgovor. I dok se brzojavne stanice nadbijaju brojkama, a da si nijesu uzajamno još saopćile sve zanimive potankosti, imade milijun udovica i sirota više. Milijun ljudi poginulo, milijun obitelji nastradalo — ali sve do konačne pobjede. I nikad nije konačna pobjeda konačna.

I ljudi govore, raspravljaju živahno, pričaju si sitnice, a bojno polje obilaze hijene, dopisnici i novinari, i traže novih pobuda, novih poticaja, da se zanose i raspale. Kao vampiri ispijaju iz toplih još trupova krv, pasu požudne svoje poglede na kupove mrtvaca, kao da im zaudaranje po krvi i barutu podžiže krv, razbukti oduševljenje. A njihovo bezdušno urlikanje gutaju slasću ljudi u zaledju, sjedeći po udobnim kavanama uz dosjetku i šalu. Zanijemljeli mrtvaci moraju da uskrsnu po stupcima novina, moraju još jedamput da zaigraju tužno kolo: toga je probo bajunetom, onoga srušio kundakom, dok se protivničko tane nije i njemu osvetilo. Bilo je junaštva, bilo je krvi i bit će i glazbe, koje će obilaziti grad i svirati operetne poputnice uz pljeskanje i odobravanje publike.

Medjutim traže hijene na bojnim poljanama sve više krvi, sve više lješina, da nahrane time gladne čitatelje. I tako je poslije četiri godina rata još uvijek zabava i razbibriga za dobroćudne i od vojničke službe oslobodjene gradjane...

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina IV. U Puli, petak 5. srpnja 1918. Broj 1071

Dajmo djeci, kad nas mole...

Sjetimo se djetinjstva svoga. Kao i nama, i našim je siromašnim drugovima sunce gotovo jednako sjalo, jednako ih grijalo i milovalo.

Svijetli dani: bezbrižni i lagani. Tad su i oni znali, da ih poslije igre čeka topao zalogaj, a u večer neka posteljica i majčina slatka pjesma uspavanka.

Danas se sve okrenulo. Tisuće i tisuće naše jadne djece ne znadu za takovu sreću. Nema za njih zalogaja, nema majčine pjesme. Kuća je pusta, prazna i hladna — a tako je i u onim malim dušicama: sve pusto, prazno i hladno. Djeca se suše, venu, pogibaju.

Jedina nada: dobro i toplo narodno srce. Ono će te sirotane primiti, prigrliti, ugrijati i okrijepiti. Ali zato treba seliti, daleko, u još nevidjeni kraj. Treba ostaviti rodjeni dom, svoje selo, drugove, more — a što je najviše — majku... Treba: ili tako — ili umrijeti.

I djeca će otići. Dok se spremaju, nije im teško, jer još ne znaju, niti shvaćaju, što to znači ostaviti dom i majku. Ni dok su u željezničkim kolima — onako svi na okupu, nije im teško. Sve im je nekako čudno, neobično, novo: taj vlak, što onako strašno štropoće i novi krajevi, kojima prolijeću — — Drže oni, da će to dovijeka potrajati, zato i ne misle na ono drugo, što je već daleko...

Ali kad stignu na mjesto, gdje čekaju dobri, još njima nepoznati ljudi, koji će ih primiti u svoje stanove — onda se ona mlada srca uspiahire, lica ublijede, a oči gledaju zapanjeno, gotovo preplašeno... Djeci je, kao da su se eto trgla iz nekoga čarobnog sna. Još im je teže, kad im treba dijeliti se od dotadašnjih drugova i suputnika. Taj trenutak je najbolniji. Sunce zapada, a djeca pod utiecajem tjeskobnog osjećaja osamljenosti, inštinktivno prużaju za njime svoje suhe ručice — i sve misli, svi čuvaji onih malih srdaca, kao da su se najednom prelili u onaj plahi i bolni poklik: mama! mama!

I nevoljne se ruke pružaju prema suncu, što na zapadu gasne, a vruće se suze toče niz uvela, ispaćena lišca.

Ali dobra ruka, koja ih je primila, doskora će osušiti one suze, djeca će se primiriti, naužit će se kruha i mlijeka, lica će im porumenjeti, suhe ruke zaobliti, — i sve će biti dobro.

Ali još malo, pa će udariti studen; slabe haljinice i „cokulice“, što ih je majka dala, istrošit će se. Dobrotvori učinili su, što su mogli, da istrgnu djecu iz žvala smrti, ali svega ne mogu ni oni. Rublje i cipele skupocjene su danas stvari... A studen je na vratima.

Možemo li mi dopustiti, da nam snijeg i led bije djecu, krv našu?

Sjetimo se djetinjstva svoga. Ako nam i nije bilo svima sjajno, a ono bijaše zacijelo toplije i blaže nego li je malim sirotama, što moraju od majke, da se prehrane. Učinimo, što možemo, da nam djeca ne idu po snijegu i ledu bosa i gola. Pomozimo, dajmo djeci, kad nas mole!...

Na narodni blagdan 1918.

RATNI IZVJEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Topnički je boj bio u brojnim odsjecima jugozapadne fronte vanredno živahan. Kod Asiaga i na Monte Sisemolu izjaloviše se engleska poduzeća našrtajnih četa. U predjelu ušća Piave traju bojevi. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna je djelatnost oživjela na večer u nekojim odsjecima. Od ranog jutra leži jaka paljba neprijatelja na obim stranama Somme. Ovdje su se razvili topnički bojevi. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Žestoke djelomične navale Francuza sjeverno od Aisne. Istočno od Moulin-sous-Touvent bio je neprijatelj suzbijen protunavalom u našim prednjim linijama. U ostalom skršili se njegovi napadaji pred našom zaprekama. Ponovni su se nasrtaji neprijateljski zapadno od Château-Thierrya izjalovili. — Vojne skupine von Gallwitz i vojvode Albrecht: Žestoki nasrtaj neprijatelja na istočnom brijegu Moze je suzbijen. U Sundgani dopremili smo zarobljenika kod uspješnih poduzeća. — Poručnik je Udet polučio svoju 40., poručnik Runoi svoju 29. i 30. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 3. srpnja popodne: Između Oise i Aisne izveli smo djelomični napadaj sjeverno od Moulin-sous-Touvent. Naše su čete osvojile njemačke položaje na fronti od 3 kilometara i u dubini od 800 metara. Broj do sada brojenih zarobljenika iznosi 220. Zapadno od Chateau-Thierrya, u predjelu Vauxa, izjalovila se njemačka navala u francuskoj paljbi. Francuzi su dopremili zarobljenika. I drugi su navalni pokušaji Nijemaca sjeveroistočno od Moncela i u Goršaji Nijemaca sjeveroistočno od Moncela i u Gornjoj Alzaciji ostali bez uspjeha. Na ostaloj je fronti prošla noć mirno.

* **Pred zasjedanjem parlamenta.** „Slovenec“ prima iz Beča: U parlamentu je opet živo. Vodje stranaka prispješe u Beč i vijećaju o položaju. Dr. Seidler, koji sa svojom njemačko-nacionalnom politikom koliša između sumnjama i varkama, predsjedao je jučer daljnjemu ministarskom vijeću, koji je trajao od deset sati prije podne do dva sata po podne, i kojem su prisustvovali svi članovi kabineta. O tom, kako je sjednica pot kla, čuva se najveća tajna. Vlada drži, da će Poljaci glasovati proti proračunskom provizoriju, za koji će glasovati njemački socijalni demokrat. Za emisiju novog ratnog zajma misli vlada, da će glasovati opet Poljaci, dok će njem. soc. dem. biti proti. Tako bi se vlada nekako izvukla iz škripca i dobila malu većinu.

* **Medjusavezniča parlamentarna gospodarska konferencija** prihvatila je 3. t. mj. jednodušno slijedeću odluku: Konferencija izjavlja, da je zadovoljna sa izjavom Bonar Lawa u Donjoj kući, koja se tiče nadzorstva surovina u svrhu zaštite interesa engleskog naroda i njegovih saveznika. Konferencija izražuje nadu, da će i savezničke vlade organizovati kontrolu surovina i da će provadjati taj rad uzajamnim koncesijama i izmjenom micati taj rad uzajamnim koncesijama i izmjenom tvorničkih proizvoda i robe. Za daljnje dulje rastvorničkih proizvoda i robe. Za daljnje dulje raspravje bila je prihvaćena druga rezolucija, koja odobrava prosvjed savezničkih vlada protiv mira središnjih vlasti sa Rumunskom. Ovaj ugovor da se stavi izvan krijeposti ugovor, koji se tiče podunavske plovidbe. Rezolucija daje oduška nadi, da će saveznici kod mirovnog ugovora uspostaviti pravedno položaj.

* **Zdravstveno stanje Nj. Veličanstva carice** poboljšalo se znatno.

* **Klevetanja.** U Austriji regbi, uvriježio se žalosni slučaj bijedjenja, klevetanja i denunciranja. Poznato jest, što je naš narod morao i mora još te da pretrpi usljed besavjesnih denuncijacija. I danas još je svaki, koji smatra zvanično mišljenje o patriotizmu ljudi, političkim sumnjivcem. Poznata je također žalosna historija, koja se dosila prof. Lammaschu, koji je stupio na čelo onih malobrojnih razboritih ljudi, koje strast ratovanja i pobjedjivanja nije još posve zaslijepila. Profesor je Lammasch, o kojemu nitko ne može da kaže, da je plaćen agenat antante ili da vodi defetistiku politiku, postao predmetom niskih kleveta i zahrptnih sumnjičenja, žrtva grubih indiskrecija i surove lažljivosti izvjesnih žurnalista i krugova. Ova se zloba i strast bijedjenja nije sada zaustavila ni pred ličnošću Njezinog Veličanstva naše carice, koja je postala našemu narodu i svim patriotima u tom ratu draga, kad se pročulo, da osjeća cima u tom ratu draga, kad se pročulo, da osjeća duboko sa nevoljom naroda i da baš Ona moli i radi, da se svijetu povrati mir. Radi toga su Njezini rodjendan, i imendan bili iskreno i iz srca pozdravljeni u svim našim novinama, a članci, posvećeni carici, odlikovaše se time, što su izbjegavali konvencijonalnost prigodnih fraza, već izvirali iz čistog vrela srdačnog osjećanja. Jer carica je razumjela naš narod i naš narod je razumio caricu. Uvjereni smo, da je naš narod bez razlike mišljenja osjetio ogavnost i odvratnost pred svim takvim pokušajima, što su išli za tim, da otudje carici narod. Ali moramo primijetiti, da naš narod nije imao pristupa u krugovima klevetnika, da naš narod nije ni mogao upozoriti ministra predsjednika Seidlera na tužne ove pojave. Protežiranje lakoumnog bijedjenja dotjeralo je dotle, da ni osoba Njezinog Veličanstva nije više sveta: da se ipkovareni denuncijanti po zanatu ne žacaju više igravati vladalačke kuće! To je bio naravni razvoj stvari, jer beskarakternost i nepoštenje ne poznavaju niti obzira niti granica, već jedino svoj sebičan cilj i svoju osobnu korist. Ovaj dogadjaj neka služi za pouku onima, kojima je sistem bijedjenja i laži do sad služio i koristio.

* **Organizovanje poljskog domobranstva.** Poljski ministar unutrašnjih posala Steczki stigao je u Ljublin, gdje je konferirao s generalnim gouvernerom o preuzeću državnih posala. U konferencijama se je rasoravlo pitanje, kako će se organizirati državno domobranstvo i prokrčiti put krajevskom poljskom upravnom aparatu, kao i o preuzeću upravo u austrijskom okupacijonom području po poljskom ministarstvu.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Novi uspjesi podmornica u zatvorenom području oko Engleske: 14.000 brutto regist. tona.

* **Zračna poštna sveza izmedju Beča i Budimpešte** Jučer, 4. t. mj., otvorila se u Budimpešti na svečan način zračna poštna sveza izmedju Beča i Budimpešte.

* **Novi porezi u Rumunjskoj.** Vladin list „Steagul“ naviješćuje, da je rumunjska država prisiljena, kako bi pokrila svoje povećane izdatke, da podvostruči primitke, s kojima je raspolagala pred dvije godine. Dohoci rumunjske će države iznositi preko 1 milijardu. Hrptenjača buduće financne reforme bit će dohodarina. I ostali, prije veoma niski, direktni porezi, povisit će se znatno.

* **Ugarska zastupnička je kuća** 4. t. m. nastavila generalnu debatu o izbornoj reformi. Zastupnik dr. Vilim Vaszony ističe, da se nacrti, predloženi od odsjeka, znatno razlikuju od prijašnje zakonske osnove i to u pogledu općenosti izbornog prava kao što i jamstva za pravedno provadjanje izbora.

* **Njemačkom državnom saboru** predložen bi novi ratni kredit. Traži se 15 milijarda maraka kao dodatak državnom proračunu za godinu 1918., koji će biti pokriven zajmom.

* **Sultan umro.** Dopisni ured javlja od 4. srpnja: Polag vijesti, koja je iz Carigrada stigla u Beč, umro je sultan jučer u 7 sati na večer.

* **Belgijski ministar pravosudja u pape.** „Socialiste Belgue“ javlja: Belgijski ministar pravosudja Carton de Wart posjetio je papu u veleważnoj stvari.

* **Veleizdajnička parnica u Parizu.** „Agence Havas“ javlja, da je 3. t. m. započela pred vojničkim sudom u Parizu parnica protiv talijanskog novinara Hanaua, kojega se krivi sporazuma i druženja sa neprijateljem.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Iz zanimivih podataka lista „Sozialdemokraten“ proizlazi, da u Rusiji vlada velika nestašica svega. Svaka osoba dobiva dnevno 50 grama kruha, u kojem je umješana slama. Kilogram krumpira stoji 9 rubalja, kilogram masla 50 rubalja. Gotovo dnevno bune se mase naroda protiv Leninove vlade. Bune potlačuju se bezobzirno mitraljezama. U brojnim se skupštinama izrazila misao, da sovjetova vlada vodi neumoljiv rat protiv radništva. I sindikat slagara u Moskvi prosvjedovao je protiv boljševičke vlade, koja uništava zemlju i radnički stalež. U Petrogradu i u Moskvi prevladava mišljenje, da će Njemačka poduzeti sve, što je u njezinim silama, da uzdrži Leninovu vladu na vlasti i da onemogući uspostavu Rusije. Pučke mase mrze danas u mnogo većoj mjeri Njemačku nego li prije nekoliko mjeseci te čezne sa oslobodjenjem.

•

Wolffov ured javlja iz Londona od 26. lipnja: Reuterov ured doznaje iz Charbina: Austro-njemački su zarobljenici zaposjeli Irkutsk. Čeho-Slovaci povlače se u smjeru na Krasnojarsk.

•

„Berliner Tageblatt“ javlja: 27. lipnja primio je hetman Skoropadski odaslanstvo ukrajinskog sovjetskog kongresa, koje mu je predalo spomenicu o organizaciji vlade u Ukrajini. U toj se spomenici veli, da politika sadašnjeg kabineta izazivlje u zemlji nemire i nezadovoljstvo. — U ukrajinskim vladinim se krugovima govori o skorašnjoj promjeni vlade. Imenuju se tri kabineta: veleposjednika Kočubeja, samostalnika i socijalnog federaliste Mišnovskog i državnog odvjetnika Markijevića. Vele, da treća lista imade najveći izgled na uspjeh. U tom bi slučaju postali: ministrom-predsjednikom Markijević, ministrom unutarnjih posala Sukovin ili Demčenko, ratnim ministrom Grekov, ministrom vanjskih posala Dorošenko, ministrom za trgovinu i industriju Sirerenko, ministrom pravosudja Seluhin, koji ostane predsjednikom mirovne delegacije, i ministrom željeznica Ortenko. Ostali članovi nijesu još poznati.

•

Havas javlja iz Moskve od 27. lipnja: Rusko-njemačka komisija za izmjenu zarobljenika prekinula je svoje radnje, a da nije postigla nikakvog rezultata. Njemačka je komisija tražila tvrdokorno, neka se izmjeni momak za momka.

•

„Temps“ javlja, da je središte protureyolucijonarnog i čeho-slovačkog pokreta grad Samara. Sovjetove čete su postavljene na Volgi na liniji Simbirsk-Samara, gdje su postreljale sve pristaše revolucijonarce, koje su pohvatale, isto, kao što su Česi postreljali u Samari crvene gardiste. Kad su se sovjetove čete približile gradu, ostavili su Čeho-

Slovaci Samaru i povukli se s bogatim plijenom. Trocki računa da će doskora biti ugušen čeho-slovački i proturevolucijonarni pokret.

•

Kako se izvješćuje, pukao je 1. t. mj. u Kijevu glas, da je u Rusiji proglašen veliki knez Mihajlo Aleksandrović za cara, te da već kreće sa Cesima i kozacima na Moskvu. Tečaj rublja poskočio je poradi toga odmah za 7 kopejaka.

•

Svi znakovi upućuju na to, da Ceho-Slovaci spremaju novo grupiranje svojih četa u pravcu prema Zlatoustu i Celjabinsku, da udare na Šadrinsk. U Omsku je položaj ozbiljan. D šlo je do bojeva na željezničkoj postaji. Cete kozaka, kirgiza i bijelih gardista pridružile su se Ceho-Slovacima. Sve se jasnije zamjećuje njihovo nastojanje, da se izazove proturevolucija. U Pensi su Ceho-Slovaci pljačkali, a na pruzi Simbirska zaposjeli su željeznicu. Željeznički su vagoni bili natovareni živežnim namirnicama za sovjete, ali Ceho-Slovaci su ih prisvojili i tako prouzročili glad medju seljacima i radnicima. Osvojivši Celjabinsk, ustrojili su Ceho-Slovaci posadni stožer, kojemu stoje na čelu prebjegli časnici.

•

„Echo de Paris" javlja iz Londona: Kako javljaju diplomatske informacije, preživjela je ruska sovjetska vlada tešku krizu, jer joj je prijetila opasnost, da padne. Dogadjaji su se tako zaoštrili, da je došlo do krize. Već se naziru elementi protunjemačke vlade. — Prema vijestima iz Helsingforsa ruski listovi boljševika traže, da se reviziji podvrgnu savoznički ugovori sa antantom i da se sklopi savez sa Njemačkom.

•

U Kijevu održavao se sveukrajinski sastanak školskog odbora, koji je sastavljen od roditelja školske djece, u kojem se zaključilo, da se u ukrajinskim državnim školama mora pridržati ruski naukovni jezik, koji je neophodno potreban za narode, koji stoje u svezi sa ruskom kulturom. Ukrajinski se jezik može uvesti kao fakultativni predmet. Nasuprot je obvezatan predmet ruska povijest, pošto je to jedina mogućnost proučavanja ukrajinske povijesti.

•

Prema vijestima iz Rusije, Saratov je središtem proturevolucijonarnog pokreta u Južnoj Rusiji. Tu se nalaze i svi oni generali, koji se nisu htjeli da pokore terorizmu boljševika i sovjetove vlade.

•

Dopisni ured javlja iz Washingtona od 3. srpnja: Poklisar Udruženih država Francis, koji boravi sada u Vologdi, javlja državnom odjelu, da su boljševici uapsili članove pokrajinske vlade u Arhangelsku. I dumi je u Vologdi bilo zaprećeno, da će biti uapšena.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkog svijeta. Česi u monarhiji nastoje da opet doprinesu jedno praktično zrno k slavenskoj uzajamnosti. Na svim češkim srednjim školama imao bi biti uveden hrvatski i poljski jezik, kao obligatan predmet. U „Cesti", koja kao literarni tjednik izlazi u Pragu, opaža se mnogo zanimanja za prilike na slavenskom jugu te za kulturni i politički rad Jugoslavena. U književnom pregledu nalazi se kritika „Književnog Juga", „Savremenika", vijest o sakupljanju prinosa za jugoslavensko kazalište u Trstu itd. — Prošle subote imala se u Pragu održavati javna skupština, na kojoj bi govorio dr. Kramárž o češkom pitanju. No kao da osoba i ime dr. Kramárža, (koga su uostalom podignuli u današnju visinu samo progoni i dobra volja naših vlastodržaca) plaši prašku policiju i ne da praškim Nijemcima ni u snu mira. Tako su i ovaj put poslali pred Narodni Dom, gdje se ta skupština imala održavati, četu redara, koja nije dozvoljavala ljudima da se približe. U svjetini bijaše uapšena neka slušateljica medicine, no na posredovanje novinara bi opet puštena na slobodu. — No značajno je, da je skupština, koju je sazvao na isto mjesto socijalni demokrat dr. Šmeral bila dozvoljena, ali tu su opet razbili češki radnici, koji nisu pustili konservativnog socijalnog demokrata da progovori. Skupštinu je zatim u općoj vrevi i vici raspustio vladin komesar, pozvavši prisutne da se raziđju. U zadnje se doba mnogo pisalo o djelovanju Čeha u inozemstvu osobito u Rusiji, te o djelovanju prof. Masaryka u Americi. — „N. F. Prese" prima iz Moskve: Prema vijestima ovdašnjih listova razvija prof. Masaryk u Americi živu agitaciju u prilog čehoslovačkih četa, koje se u Sibiriji bore proti boljševicima. U Philadelphiji je bila velika skupština tamošnjeg češkog „Sokola", na kojoj je Masaryk držao govor. Poslije svršetka skupštine bio je poslan brzojav vodji Čehoslovaka u Sibiru u kojemu se izjavljuje, da su na putu već pojačanja iz Amerike.

•

Pozdrav Češke državopravne demokracije J. D. S. Predsjedništvo Jugoslavenske demokratske stranke primilo je slijedeće pismo: U Pragu, 28. lipnja 1918. Poštovana gospodo! U danima, kad se sakupljate iz svih krajeva slavenskog juga u Ljubljani, da osnujete Jugoslavensku demokratsku stranku, sjećamo se vas s najtoplijom simpatijom, jer smo osvjedočeni, da će osnutkom nove stranke biti učinjen daljnji bivstveni korak do konsolidiranja političkih sila jugoslavenskog naroda. Pozdravljamo u Vama novog suborca, koji će poći za jednakim ciljevima kao i stranka, u čijem imenu imamo čast da govorimo. Želimo Vašem radu potpuni uspjeh i ostajemo sa izrazom bratskog štovanja: Tajništvo češke državopravne demokracije: Karel Kramarž, predsjednik, F. Sás, tajnik.

•

Češki gostovi u Hrvatskoj. Urednik J. K. Strakaty, koji je na ustanovnoj skupštini Jugoslavenske demokratske stranke zastupao uredništvo obustavljenih „Narodnih Listy" i češku državnopravnu demokraciju, otputovao je u srijedu iz Ljubljane u Zagreb, odakle će posjetiti naše primorske krajeve. U Crikvenici je na ljetovanje prispjeo Jaroslav Kvapil, poznati medju ostalim u slavenskom svijetu kao dobar duševni organizator. S njim je prispjela i njegova supruga, dramat. umjetnica Dydlova i kćerka, te će tamo ostati nekoliko tjedana.

Domaće vijesti.

Dobrotvorna zabava. Podčasnici tvrdjavno poljske željeznice priredjuju u korist ces. i kr. Karlovog ratnog pripomoćnog fonda, dobrotvornu vrtnu zabavu. Vrtna zabava održavati će se kraj crkve Madonna delle Grazie u Siani preko puta od carskog šumskog perivoja, u nedjelju 7. srpnja od 4 sata poslije podne dalje. U slučaju slabog vremena odgadja se zabava na 14. srpnja 1918. Uz koncerat sa tombolom poskrbiti će se za razne manje zabavice, kao što po mogućnosti za jelo i piće. Do zabavišta ide električna željeznica, a osim toga od trga Ponte motorna poljska željeznička kola. Posebni pozivi ne izdaju se, svaki dobro došao.

„**Travankorska Kraljičina**". U kazalištu „Politeama Ciscutti" prikazivat će se sutra veličajni film u 5 čina „Travankorska Kraljičina" sa slavnom umjetnicom Elgom Beck u glavnoj ulozi. Ovaj je igrokaz doživio u glavnim bečkim berlinskim kazalištima vanredan uspjeh.

Apostoli Slavenstva.

Danas slavimo uspomenu velikih slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda, koji su pred više 1050 godina bili prvi budioci slavenstva i čiji se rad živo osjeća i u današnjem životu Slavena. Kulturne se posljedice tog rada ne mogu dovoljno uzveličavati. Dva su skromna grčko-bugarska svećenika svojim kratkovijekim radom mogla preporoditi sva slavenska plemena, od Rusije sve do Jadranskog mora i daleko na istok i jugoistok. Rad naših apostola otvorio je slavenskim narodima ulaz u svijet i u historiju. Od tog se dana spominje njihova kulturna povijest, od tog se dana počela sve jače buditi svijest slavenske zajednice. Konstantin i Metod bijahu Grci, ali svojom ljubavi i požrtvovnim radom, za kojega je Metod čamio kroz godine u tamnici, pridonijeli su našem narodu veću korist i imadu za nj veće značenje nego li svi znameniti muževi i kraljevi kasnijih pokoljenja.

Prije 1055 godina vladao je u Moravskoj češki kralj Rostislav, Mojmirov sin, svijestan sin svog naroda i čovjek vanredne političke spreme. Već u ono doba zavidjali su njemački kraljevi i crkveni dostojanstvenici slavenskom narodu sreću i blagostanje, što je uživao u moćnoj i slobodnoj velikomoravskoj državi. Njemački kneževi i njemački vladike išli su u boju protiv slavenstva ruku u ruku. Nije to bio otvoren boj, već kako je to običaj našeg sjevernozapadnog susjeda, radilo i spletkarilo se zahrptno, kušalo se zatrovati slavenski narod i uništiti ga, ubijanjem njegove narodne svijesti. U ratovima protiv velikomoravske države nijesu imali Nijemci sreće. Ako im je uspjelo te su polučili kakav uspjeh oružanom silom, vratilo im se šilo za ognjilo. Za to su njemački biskupi vrebali na svaku priliku, kako bi se mirnim putem dočepali slavenskih zemalja i pod izlikom kršćanstva širili po našim zemljama germanizaciju. Taktika staronjemačkih biskupa nalik je na sistem današnjih Nijemaca, kojega su punim uspjehom upotrebili u boju protiv Rusije. Prije više od 1000 godina služili su se Nijemci kršćanskom vjerom kao dobrodošlim sredstvom, a u XX. vijeku zlorabljaju u svoje svrhe socijalističke nauke. Njemačkim biskupima i kneževima je stalo do krasnih Kristovih mjera baš onoliko kao što današnjim njemačkim vladama do boljševičkih teorija!

Kralj je Rostislav uvidio veliko kulturno značenje kršćanske nauke ali na drugoj strani bio svijestan pogibelji, koja mu prijeti sa strane njemačkih biskupa i njihove tobožnje vjerske propagande. Odluka, koju je stvorio, da usreći svoj narod kršćanskom vjerom, a da stane ujedno na put imperijalizmu Nijemaca, zajamčila je njegovom imenu u povijesti trajnu vrijednost. Rostislav obratio se na grčku crkvu, koja onda još nije bila odijeljena od Rima i izmolio od nje prosvjetitelje za svoj narod. I sreća je htjela, da su ovi slavenski apostoli bili Ćiril i Metod.

Braća Ćiril i Metod rodiše se u Solunu, gdje su vladale već u ono doba slične prilike, kao što danas u Puli. Okolica bijaše slavenska a grad grčki. Ali gradjani su poznavali takodjer slavenski (starobugarski) jezik. Ćiril i Metod došli su u Moravsku pripravljeni već za svoje zvanje, a izgleda, da su donijeli već nekoje prevode crkvenih knjiga sa sobom. Božja riječ, propovijedana u slavenskom jeziku, postigla je čudo i što nije uspjelo silničkim njemačkim biskupima, uspjelo je zvučnom slavenskom jeziku i blagim bijahu čitava Moravska i Panonija pokršćene. Praktični i učeni ljudi nijesu se ograničili na tumačenje svetih knjiga, već su se jednako pobrinuli za pomladak i odgojili veliki broj slavenskih svećenika, koji su kasnije po čitavom slavenskom svijetu prošireli Kristovu nauku i probudili narodnu svijest.

Da se prosudi blagodatne posljedice tog uspjeha, moralo bi se napisati za svaki slavenski narod posebnu knjigu. Mi se moramo ograničiti na naše opostole, koji su, unatoč njihovoj pravednosti, dobroti i naučenosti, postali ciljem podmuklosti i zlobe njemačkih biskupa i kneževa. Ova mržnja njemačkih vladika, koja je proizlazila iz sebičnih povoda, što su im grčki svećenici oteli slavenski plijen, od kojega su si obećavali vanredna materijalnu korist, osjetio po Ćirilovoj smrti osobito Metod, kad je papa Hadrijan oko 870 imenovao Metoda panonsko-moravskim nadbiskupom. Ma da je Metod bio nadbiskup i jednakopravan svojim njemačkim susjedima, bio je odsudjen na vijećanju njemačkih biskupa na tamnicu. Sudio je proti crkvenom pravu nadbiskupa freisinški biskup. U tamnici je patio naš apostol sve do godine 873, dok ga nije izbavio iz nje papa Ivan VIII., koji je oštro nastupio protiv bezobraznosti i pakosti njemačkih biskupa. Život Metoda je od tog dana sve do njegove smrti samo vječita borba sa spletkama i zahrptnim napadajima njemačkih biskupa, kraljeva i kneževa. Ali prije svega morali su pogoditi njegovog pokrovitelja i branitelja, kralja Rostislava. Da bi ga se domogli, potkupiše Nijemci njegovog nećaka Svatopluka, koji je izdao svog strica te ga predao Nijemcima. I dok je Metod zdvajao u tamnici, internirali su Nijemci velikomoravskog kralja u samostanu. Ali prije toga su milosrdni kršćani i „prosvjetitelji" barbarskih naroda izvadili sijedom kralju oči. Lišen vida izbavila ga brza smrt od muka i nevolja.

Po smrti Rostislava radio je Metod neumorno dalje za dobrobit naroda. Prevadjao je crkvene knjige, prosvjetjivao puk i odgajao si buditelje naroda. Podvostručenom su silom navalili njemački velikaši na osiroteli Veliku Moravsku. Ali sve uzalud. Sjeme, koje su veliki naši apostoli položili u mlada i zdrava srca, donijelo je neočekivan plod i naših plemenitih narodnih buditelja postale su danas imovinom vascijelog slavenskog naroda.

Pojedinosti.

CIJENA lista za čitavu g... za polugodište ... tromjesečno ... mjesečno K 4·-. ... OGLASI ... uprava lista

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. - Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čes. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, subota 6. srpnja 1918.** Broj 1072.

Narodni blagdan.

Hranit ćemo ptiće ždraloviće,
Naše pleme izginuti ne će!
Narodna pjesma.

Iz petog evangjelja. Na poziv „Odbora SHS. žena za siročad“ odazvao se naš slavni pjesnik Ivo Vojnović i poslao za Narodni blagdan ovu velebnu pjesmu u prozi:

Iz petog evangjelja.

— — — — — — — —

U vrijeme ono, kada Moloh Irud, — Bog Rata,
— vidje da nema toliko kolaca, ni toliko grana, ni toliko mačeva, da sve muško i žensko roda našega utamani,
on tad posla na svijet Neman Glada, da zadavi sve poodrasle, sve maleno, sve sitno, sve novorodjeno,
jer mu mrsko bješe pleme što šuti i pamti. —
Ali Angjeo Vječnog Života nadmudri Sotonu i zagrmi glasom velikijem: — Djecu! Djecu!
— Spasite Vi djecu! —
I onda sa tri strane zemlje izmučene, uputiše se do tri vojske djece izgladnjele.
Tri su vojske, — bez vojvode, bez vodja, bez vodiča;
— nijeme, suhe, odrpane, blatne.
Kuda? — Kuda? pitaju ih ceste krvlju okaljane
Ovuda! — Ovuda! — cvrče laste strjelokrile, pratilice bijedne vojske iznemogle.
A kad dodjoše do brda, otkle se zelena ravnica razlila cvijećem i mirisom,
one vidješe jednu veliku, lijepu, mladu ženu, — u seljačkom ruhu odjevenu, a klasjem i makovima ovjenčanu, — gdje kruh mijesi i mlijeko pogrijava.
— Nu čudite se! — ne pitajte! — žubore tiho laste, božje pratilice. Sve su majke u toj majci sad! I ne zaboravite nikad imena joj: —
Hrvatska se zove! —
I tad ona velika, lijepa mlada žena obrisa pregačom suzu, nasmija se, raširi ruke brašnom osniježene, i snažno zaviče: — Brže, djeco! — ručak vas čeka! — Orati nam treba.

*

Od onog dana, kada Majka Hrvatska nahrani djecu Juga raspetoga, spasivši tako narod budućnosti,
sve majke zaželiše osim svoga još jedno siroče,
— da im bude blagoslovljeno!
sve djeve ogrliše prije muža jedno dijete nerodjeno,
— da im bude blagoslovljeno!
sve bake zapretaše vatru starim pričama novijih vremena,
— da im bude blagoslovljeno!
sve neženje posiniše po jednoga mališa u otkupljenju vjenčanoga danka,
— da im bude blagoslovljeno!
svi djedovi pozaspaše mirno u vidiku roda obnovljena,
— da im bude blagoslovljeno!
I onda svima bi oprošteno, svima sve i do vijeke blagoslovljeno
u ime Majke Hrvtske, koja izbavi od Moloha Iruda, — Boga Rata, — mučeničku djecu otaca mučenika.

— — — — — — — —

Ivo Vojnović.

Narodni blagdan u Zagrebu. Iz Zagreba javljaju, da onamo stižu veoma obilato prinosi iz svih slojeva za stradajuću našu djecu. Dne 3. o. mj. stiglo je već preko 100.000K. Svi zagrebački listovi javljaju o svečanostima, koje su se jučer imale obdržavati. Kuće su u Zagrebu bile sve iskićene zastavama, našim lijepim trobojnicama. Osobito su se odlikovale slovenske, hrvatske i srpske žene, koje su kao pčele pripravljale, razašiljale pozive, i na svim stranama razvijale svoju djelatnost. Vlasnici kinematografa Urania i Apollo odredili su sav čisti prihod od 5. srpnja za našu siročad, a uprava Coloseuma 50%. Svi su slojevi, bogati i siromašni, sve stranke i sva društva bila su si jedinstvena u jednome: učiniti sve, da se spase djeca, budućnost i nada troimenog nam naroda.

Narodni blagdan u Puli. Mi nismo u Puli na bogzna kako jakim nogama, nismo za to mogli ni razviti nikakvu djelatnost, kakvu razvište naša braća u Hrvatskoj. Nismo mogli ni prirediti nikakvo predavanje ni zabave, ni mise za naš narod, jer u Puli treba sve tek da stvaramo. Proglasi iz Zagreba stigoše nam prekasno, a s njima i ostale stvari, koje su nam odanle bile poslate.

Sabrani prinosi. I bez agitacije sjetiše se imućniji naši domoroci, sjetiše naši momci, koji su onako sjajne svote iz svojih malih prištednja darivali za naše škole, dok im i to ne bijaše onemogućeno, naše stradajuće nejačadi i darovaše lijepe svote za Narodni blagdan. — Niko vitez Mardešić darovao je K 150, dr. Mirko Vratović K 100, momci naši sabrali medjusobno K 205; Bulić i Pajor sabrali u skupini naših momaka K 161.60 (imena prve i druge skupine objelodanit ćemo naknadno). Dalje sakupio u veselom društvu sjećajući se neveselih i ubogih Crnković K 66; po K 20 položu: Kučera, Hugo Karaman, Konstantin Marušić, Juraj Kaftanić, Mihović Buzolić i Ivan Rajčić; po K 10: Puhalj, K. S.; Gržić, Sošić, Zučić Mucić i obitelji položio K 14; po K 5 položu: Triškuli i Stizanić; po K 3: Bezlej. — Ukupno K 849.60. — Zadnji iskaz K 31; ukupno K 880.60. Svim darovateljima izričemo u ime trpećih mališa našu srdačnu hvalu, a ugledali se u njih i svi naši ostali imućniji ljudi, koji mimoidjoše svoju dužnost.

Razglednice. Akcioni odbor u Zagrebu izdao je u svrhu propagande za sabiranje prinosa razglednice, i to dvoju vrst razglednica. Jedna prikazuje djecu iz Ključa u Bosni, koja stigoše na prehranu 27. travnja 1918. Mala, bijedna stvorenja, sami kosturi u poderanim krpama, bez života, slika užasne tragedije naše. Mala skupina djece, velika, veličanstvena slika golotinje i užasa. — Druga slika prikazuje djecu iz Ključa u Bosni, koja se već šest mjeseci nalaze na prehrani u Hrvatskoj. Djeca su lijepo odjevena, uredjena, puna lica, na kojima se opaža zadovoljstvo. Obe vrsti razglednica prodavat će se u podružnici J. Krmpotića u Fran Ferdinandovoj ulici uz nešto povišenu cijenu, 30 para po komadu, što s obzirom na plemenitost svrhe ne smije doći u obzir. Tamo će takodjer ležati sabirni arci, te će svako moći prema svojim silama da doprinese svoj obol.

Sabirni arci i proglasi. Sabirni arci za sakupljanje doprinosa za našu stradajuću djecu leže u uredništvu našeg lista. Budući da smo mi prekasno bili upozoreni na pošiljku, koja nam je iz Zagreba stigla, u kojoj bijahu sabirni arci, proglasi i dopisnice, upozoravamo naše domoroce i domorotkinje, koje bi namjeravale sakupljati, da se obrate na uredništvo „Hrvatskog Lista“ u Šišanskoj ulici 24, od 5—8 sati na veče. Narodni je blagdan istina već podmakao, no to ne smije prečiti u našem nastojanju, već moramo, koliko nam je samo moguće, da čim više svi, iz svih slojeva doprinesemo za našu jadnu djecu.

Male djeca, naša djeca, koja su gola i bosa i umiru od glada.

Ko se može mirne savjesti oglušiti očajnim klicima u pomoć nedužnih?

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja Bojevi na ušću Piave nijesu jučer prestali. Na obim stranama uložene sile drže se u ravnovesju. Jake talijanske navale protiv našeg južnog krila bile su izjednačene protunavalom. Kod Chiesa-Nuova bacila je davno prokušana šleska pješačka pukovnija broj 1, brzim udaranjem Talijanca, koji je provalio u naše položaje, opet iz njih. Izmedju Piave i Brente nastavio je neprijatelj žilavo svoje pokušaje, da nam preotme položaje, osvojene od nas 15. lipnja. Glavni je njegov udarac bio uperen protiv prostora Monte Solarolo. Navala, što je doprla do naših opkopa, dovela je do žestokih bojeva iz blizu, u kojima je bio poubijan velik dio neprijatelja, a ostatak potjeran. Poduprti baterijama gradačke 1. i krakovske 55. poljsko topničke brigade odlikovaše se osobito Šlezci bataljuna II./120 i Bosanci 4. pukovnije, što se nalaze u boju tri sedmice bez prekida. Gubici neprijatelja su veoma teški. Na visoravni Sette Comuni i na tirolskoj fronti živahna topnička djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 5. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Istočno od Yperna suzbili smo jučer sunke neprijatelja. Na obim stranama Somme slijedile su jakoj engleskoj vatri jučer u jutro pješačke navale neprijatelja. Na sjevernom brijegu rijeke skršiše se krvavo pred našim linijama. Južno od Somme provalio je neprijatelj u selo Hamel. Na visini istočno od Hamela osujetili smo njegove navale protusunkom. Istočno od Villers-Bretonneuxa bacili smo neprijatelja natrag u njegove izlazišne položaje. Na večer oživjela je bojna djelatnost na čitavoj fronti vojne skupine, te je ostala pojačana i tečajem noći, osobito u jučerašnjim bojnim odsjecima. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Pojačana bojna djelatnost na zapadnom bregu Ancre i na obim stranama Aisne. — Poručnik je Venckhoff polučio svoju 35., a poručnik Thuy svoju 24. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Talijanski izvještaj od 4. srpnja: U obalnom predjelu nastavili smo metodički uništavanje mnogobrojnih strojnopuščanih gnjezda, posakrivenih po kućama, i ostalih zapreka. Sjeverno od Cave-Zuccherine stekli smo si novog ozemlja. 223 zarobljenika, medju kojima 7 časnika, ostalo je u našim rukama; isto tako brojan materijal u Cavallo di Brenta. Proširili i popravili smo položaje, osvojene sjeverozapadno od Grappe u dolini San Lorenzo i na Monte Cernone (Col Rosso). Na asiaškom zaravanku provalila su francuska i engleska odijeljenja u neprijateljske opkope kod Canove i Bertigo te dopremiše zarobljenike. Zadnja dva dana bacile su skupine talijanskih lijetala, pojačane savezničkim aeroplanima, od prilike 18.000 kg bomba na neprijateljska stjecišta željeznica na dolnjoj Piavi. Transporti su četa bili opstrijeljavani sa strojnim puškama s male visine. Jedan je zrakoplov bombardovao sa dobrim uspjehom križište željeznica u dolini Sugane, južno od Tridenta.

* **Pritisak antante na poljske zastupnike iz Galicije.** „Slovenec“ donosi: „Dr. Seidler opet pregovara sa strankama. Pozvao je k sebi zastupnike opozicijonalnih stranaka, u prvom redu Jugoslavene Cehe i Poljake. Takodjer predsjednik carevinskog vijeća dr. Gross mešetari. Njemačke stranke danas su se već sprijateljile s mišlju, da ne će biti moguće pridobiti Poljake za njemačku vladinu većinu. Veliku pozornost pobudio je u carevinskom vijeću poziv antante na austrijske Poljake, koji je bio objavljen u pariškom „Tempsu“, neka glasuju bezobzirno proti proračunu, da tako postignu raspuštenje parlamenta. Poziv „Tempsa“ svršava riječima: „Znajte, zastupnici Galicije, da koalicija gleda na vas. Svijesni smo si vašega značenja u Austriji, ali za to takodjer vaše odgovornosti“. Taj proglas znači nov pritisak na Poljake; no budu li postupali prema željama vlade, uvijek će im lako moći zabrusiti u lice, da su veleizdajnici i sjedinjeni sa antantom“.

* **Czernin se upliće.** „Slovenec“ javlja: Bivši izvanjski ministar grof Czernin posjetio je dne 3. o. mj. ministra-predsjednika dra. Seidlera, te je imao s njime daljnji razgovor.

* **Mirovno posredovanje španjolskog kralja.** Španjolska je vlada bila dementirala vijest, da ona namjerava biti posrednicom izmedju zaraćenih stranaka, te da hoće u tu svrhu da raspusti parlamenat. Sada donosi „Slovenec“ prema „Baseler Nationalzeitung“ ovu, još nevjerojatniju vijest: U Parizu tvrde, da je došao u Pariz španjolski kralj Alfonzo, da raspravlja o mirovnim uvjetima, uslijed čega su Nijemci obustavili opstrjeljavanje Pariza dalekosežnim topima. Glasinu bilježe takodjer ozbiljni listovi.

* **Živahna pregovaranja izmedju alijiraca.** Rimski dopisnik „Stampe“ javlja: Izmedju kancelarija vlasti antante došlo je do živahne izmjene ideja. Osobito zanimivo jest, da je pogovor izmedju Sonnina i poklisara Udruženih država trajao 2 sata.

* **Svenijemci proti dr. Kühlmannu.** Javili smo već kako su nakon govora dr. Kühlmanna, njemačkog državnog tajnika za izvanjske poslove, nastojali svenjemački ratni huškači da uzdrmaju njegovo stanovište. Kako je poznato, dr. Kühlmann ustvrdio je u svom govoru da nije moguće dovršiti rata oružjem. Radi toga su podigli proti njega čitavu hajku, koja im se na sreću ponesrećila. No još prije njegovoga govora rovarili su na svojim skupštinama proti njemu, a „Deutsche Zeitung“, svenjemački orgán, otvoreno ga napao, i u njemu ga oštro napadao predsjednik „Velenjemačkog saveza“, pravni savjetnik Class. Dr. Kühlmann uložio je proti spomenutom listu svoju pritužbu, te je sada proti listu već 4. o. mj. započela rasprava, koja će trajati 3 dana.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu potopile su naše podmornice ponovno 15.500 bruto registarskih tona.

* **Gospodarsko vijeće četvornog sporazuma.** Dne 2. o. mj. otvorili su u Londonu medjunarodno gospodarsko vijeće. Engleskom su kralju brzojavili, da sakupljene narode ispunja nepokolebiva odluka da posvete sva svoja nastojanja odlučnom i uspješnom nastavku rata.

* **Lorda Roberta Cecila mišljenje.** „Berliner Tageblatt“ donosi ovaj brzojav iz Amsterdama: Kao što jedan ovdašnji list javlja iz Londona dne 28. lipnja, izjavio je lord Robert Cecil u razgovoru sa jednim amerikanskim novinarom, da je prema njegovom mišljenju govor Kühlmannov odredjen većinom za inostranstvo, za ratom umorne elemente

u Njemačkoj, kao i drugim zemljama, a naročito u Engleskoj. Kühlmann je htio, da malodušnima ulije vjeru, da oni najprije od njega mogu postići prihvative uslove mira; drugo da Njemačka pored svojih silnih pomoćnih sredstava, koja joj stoje na raspolaganju, može nastaviti rat još neograničeno vrijeme. Kühlmann nije htio, da prijeti porazom neprijatelja, nego samo time, da bi, ako ne bi došlo ni do kakovoga sporazuma, rat mogao biti nastavljen na nedogledno vrijeme. Naročitu pažnju zaslužuje Kühlmannov sud, da se Kuronska i Litva ne smiju promatrati sa stanovišta spoljašne politike. Njegovi glavni zahtjevi ovi su: 1. Historijska granica. 2. Kolonijalni posjedi. 3. Sloboda mora. Nijednom riječi nije Kühlmann u svom govoru ustao protiv pangermanaca, dok je u pogledu Belgije ostala nada, da bi ju se moglo zadržati, kad bi se to htjelo. Ako je istinita vijest o nekim nesporazumcima izmedju Hertlinga i Kühlmanna, onda se bez sumnje radi o parlamentarnim razlikama mišljenja. On ne misli, da ima išta istine u tom.

*** Cecil o Burianovim pokušajima oko mira.** U engleskoj donjoj kući upozorio je liberalni zastupnik Mason na posljednje Burianove mirovne izjave. Upitao je, da li su se bavili s Burianovim nastupom, da se postigne mir, jer mu se čini, da je potreba samo zlatan most ili spoj preko kakve neutralne države, da se nastavi konverzacija, koju je pripravio grof Burian. Lord Robert Cecil odgovorio je u potpuno otklanjajućem smislu. Pročitao je izjavu proti mirovnom ugovoru s Rumunjskom i rekao da otklanja svako pregovaranje s Njemačkom i Austro-Ugarskom, dok ne obeskrijepe mirovne ugovore, što su sklopili na istočnoj fronti.

*** Polag saopćenja,** koja pripravlja ratni tajnik Baker za zastupničku kuću, imade sada u Udruženim državama 100.400 časnika i 2,010.000 vojnika pod oružjem. Prije 14 mjeseci služilo je samo 9.524 časnika i 202.510 momaka.

*** Esad paša organizirao ustanak u Albaniji.** Iz Atene javljaju, da je Esad paša, koji je poznat još iz doba princa Wieda, organizirao u Albaniji ustanak. Albanski je ustanak započeo u okolici Tira i Boindyra te se raširio do Adrometa. Ustaše prouzročuju velik strah medju pučanstvom i napadaju sela i gradova. („Slovenec“.)

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Berliner Tageblatt“ donosi ovaj telegram iz Haaga: Gardiner piše u „Daily News“ o Kerenskijevom posjetu: „Kerenski se nenadano pojavio u našoj sredini sa jednim apelom na saveznike, da ovi pomognu Rusiji zbaciti boljševike i uspostaviti jednu rusku vojsku, koja će navijestiti rat Njemačkoj. Ovo je smisao njegova govora od četvrtka. Ali moramo se svjetiti, da je u Ukrajini Rada radila zajedno sa Nijemcima, a da su Sovjeti pobijali Nijemce u Ukrajini. Mi se pitamo: tko su naši neprijatelji u ovom ruskom kaosu? Ne može se sumnjati, da su boljševici počinili mnogo grozota i nepravednosti, ali ne predleže nam još dokazi, da su ih ostavili seljaci i radnici, koji predstavljaju ogromnu masu ruskoga naroda. Uništenje boljševika je stvar samih Rusa, a ne saveznika. Onoga časa, čim Rusi izazovu dobar ili rdjav preokret, onda ćemo se mi naći pred jednim novim stanjem. Ako zatim dodje do uspostave jedne vlade, onda se nadamo, da bi ova vlada bila bolja, nego prva Kerenskijeva vlada. Ali kad bi saveznici sada u masama umarširali u Rusiju, da postupaju protiv sadašnje vlade i da izazovu jedan prevrat, da ova ili ona stranka dodje na državno kormilo, mi bi postupali nepravedno. Ovo pitanje ima osim toga i još jednu drugu stranu: Je li jedna vojnička intervencija praktična? Obično u vezi s ovim spominje se uvijek ime Japana. Na prvi pogled izgleda japanska intervencija veoma laka. Ali u prošlosti nije tako Japan mislio. On nije smatrao za moguće, da pomogne Rusiji ni dok se Rusija još borila s nama. Tako isto Japan nije promijenio svoju namjeru, kad je Pichon i francuska štampa upravila Japanu ozbiljan glas za pomoć. Dakle, može se sumnjati, da čak i kad bi Sovjet dozvolio marširanje kroz takoogromnu zemlju, kao što je Rusija, da bi se to teško moglo provesti pod današnjim okolnostima. Bez odobrenja cijeloga ruskoga naroda ovo je svakako neshvatljivo. Ali čak i kad bi se pretpostavilo, da se jedna vojska pošalje prema evropskoj strani Rusije, onda bi, prema programu Kerenskog, ovoj vojsci pristala uloga neprijatelja. Dakle, može se posumnjati, da je sa vojničkoga stanovišta razumljivo postupati u tome smislu. Ima još jedno bolje sredstvo. Mi se ne moramo baviti unutrašnjim pitanjem Rusije. Ako padne vlada Sovjetove republike, onda mora da padne cijelom njom revolucijom. Ako ostane na čelu zemlje, onda moramo se s ovom činjenicom izmiriti, kao sa izrazom volje ruskoga naroda. Mi se moramo ovoj volji pokoriti čak i onda, kad bi bili neprijatelji Rusije.“

*

„Berliner Tageblatt“ javlja iz Stockholma 3. srpnja: Stockholmski brzojavni ured donosi iz Petrograda: Ovamo je stigla vijest iz Moskve, da su se obe sovjetu neprijateljske vlade u Omsku i Harbinu sjedinile. U novoj vladi igraju ulogu socijaliste Derberg i Patrischinskey, te Ustrogov, admiral Koltschak i general Khorwatt. Sjedište vlade ostaje u Tomsku, gdje borave mnogi članovi ruske konstituante iz svih djelova Rusije. Kolčak bi imenovan ratnim i mornaričkim ministrom, pukovnik Ivanov vrhovnim zapovjednikom vojske. Vodstvo vojničke politike bi povjereno odboru, koji se sastoji iz triju lica Derberga, Kolčaka i Khorwatta. Jezgru vojske tvore dobrovoljci, češkoslovački zbor, Kozaci i nekoliko časničkih odjela. Štrajkaški pokret proti sovjetima, koji je propuknuo medju željezničarima u Ribinsku, širi se preko cijele pruge Moskva-Petrograd. Neki „ukaz“ sovjetove vlade zabranjuje pristup u okolicu Wologde. Drugi neki „ukaz“ zabranjuje pristup u Arhangelsk, pod izlikom nestašice živeža. Antantini diplomate dementiraju vijesti o tobožnjem preseljenju antantinih poklisara u Moskvu; oni se nalaze ko i prije u Wologdi; odnošaji izmedju allijiraca i vlade sovjeta da su ostali nepromijenjeni.

•

Rusko poklisarstvo u Washingtonu je prema londonskim vijestima predalo američkoj vladi jednu notu središnjega vijeća kadeta. U toj se noti antanta pozivlje, kako bi se boljševici skinuli sa vlade, jer ne reprezentiraju većinu ruskoga naroda.

•

Kako ruske vijesti javljaju, odputovali su mnogi članovi amerikanskoga poklisarstva iz Moskve u Washington, da obavijeste Wilsona o položaju u Rusiji. Ovo je putovanje očevidno u svezi s naumljenom intervencijom antante u Rusiji. Washingtonski listovi odlučno se protive takovoj intervenciji, a naročito tomu, da se zapodjene akcija, kod koje bi veća uloga zapela Japan na dalekom Istoku.

•

„Daily Express“ javlja iz Stockholma, da je ruska carska obitelj otpremljena u Kapelnit (?) malen jedan grad u ruskoj provinciji Vjatki. Da li se medju članovima obitelji nalazi bivši car Nikolaj, ne može se ustanoviti.

•

U guberniji Samarov srušena je boljševička vlada. Obrazovala se je podružnica konstituante, koja preuzima u ruke svu državnu upravu, dok se ne bude konstituanta definitivno sastala.

•

Američki konzul u Moskvi izjavio je ruskoj vladi u ime kabineta u Washingtonu, da će u svakoj mjeri, koja ide za tim, da se razoružaju češkoslovačke brigade ili u svakom lošem postupku, nazrijevati neprijateljski akt, koji je uperen protiv Sjedinjenih država. Francuski generalni konzul izjavio je istomu povjereniku isto, a general Lovergue i pučkom komisaru Trockiju. I engleski diplomatski zastupnik u Moskvi Lockhard pridružio se ovoj izjavi Amerićana i Francuza.

•

„Svenska Dagbladet“ objavlja privatnu brzojavku, prema kojoj je japanski poslanik u Moskvi saopćio sovjetskoj vladi, da su Japanci iskrcali u Vladivostoku, samo da obrane saveznike, kao što je i Engleska poduzela slične mjere na murmanskoj obali.

•

4. t. m. obavila se u Berlinu izmjena ratifikacionih dokumenata k mirovnom ugovoru izmedju Austro-Ugarske i sovjetske republike, kao što i dodatnih ugovora. Izmjena je uslijedila po austro-ugarskom diplomatskom poslovodji, poklisarskom savjetniku grofu Lanišu u Berlinu, i po ruskom zastupniku u Berlinu Joffeu. O izmjeni ratifikacionih listina učinjen je zapis.

Domaće vijesti.

Imenovanje. Iz Beča se javlja: Car je previšnjom odlukom od 30. lipnja imenovao zemaljskog sudbenog savjetnika i načelnika kotarskog suda u Puli Špiru Peručića predsjednikom okružnog suda u Puli. — Čestitamo!

Novo kotarsko 'povjerenstvo' za potpore u Rovinju. C. k. kotarsko poglavarstvo nam saopćuje: Otpisom od dne 9. junija 1918., Mil. I—2183/3—18, c. kr. namjesništvo u Trstu, na moj prijedlog, odredilo je, ustanovljenje vlastitog kotarskog povjerenstva za potpore, za područje općine Rovinj i Bale sa sjedištem u Rovinju.

Služba Božija za pravoslavne U nedelju, 7. o. mj. pre podne u 9 sati bit će sv. Liturgija u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Dnevne vijesti.

Učiteljske dužnosti i prava ili gdje i kako se sjećaju oni koji vedre i oblače hrvatskog jezika. Ovih dana stigla je našim pučkim školama opet nekakva uputa iz Beča, e bi se učiteljske sile pobrinule, da djeca sakupljaju koprive u vojne svrhe. Ubogi naši učitelji, kad bi kušali razumjeti, što im se u hrvatskom jeziku isporučuje. Samo ćemo navesti jednu rečenicu: „100 škole, koje kogu dakazati najbolju svrhu, dobiju kao nagradu 10 m kopriveno platno badava“. Druga uputa: „Zbiranje listova . . . je školama . . . neprijeporno patriotični dužnosti“. Učitelj je otac, majka, župan, savjetnik, zagovornik, dopisnik, pisar, općinski sluga, porezni činovnik (dijeli potpore), općinski činovnik, aprovizijonaš, državni činovnik, procjenitelj, utješitelj, poštar, pismonoša, s a b i r a č c u n j a, k o s t i, k o t l o v a, k u p i n a, š i š k a, b a b u r a itd.: agent, činovnik banke, pregledatelj mrtvaca, sudski vještak, trgovac, kriomčar, zvonar, poslužnik, tumač — i napokon učitelj“, glasila je već jednom karakteristika učitelja u našem listu. Sve te dužnosti i barem veći dio njih naprtio je učitelju na ledja rat, ili bolje rečeno država koja ratuje ili zapravo vlada, koja državu zastupa. Ali da bi se ta vlada pobrinula i za prava učitelja, da bi mu osigurala barem onakva prava i povlastice što uživa danas svaki žandar, lučki stražar, pisar ili nosač tereta, da bi se vlada pobrinula, da učitelje bolje plati, a ne onako prosjački (mjesečna plaća mladog učitelja sa svim ratnim doplacima ne iznosi preko 100 K) — vladu nije briga, a dok bude vlada i gospoda sa sjajnim plaćama u ministarstvima tražila od učitelja samo dužnosti, postupajući s njima onako nedostojno, mogu i ministri i vlada biti sjegurni da će učitelj radje ići komu kukuruz kao nadničar kopati, nego li u ratne svrhe sakupljati koprive, kad i onako nije mu rat donesao ništa ugodna osim više dužnosti, više briga a još više bijede. Što se pak izobličenja našeg jezika tiče, mi znamo, da se vlada i gospoda gore sjećaju našeg jezika samo kad im treba. Misleći si, da je za naš narod, koji je naučan slušati, sve dobro, ne brinu se kako izgleda ono, što šalju u svijet, no neka znade i vlada i ministri, da i naši učitelji imadu u sebi još trunka ponosa samosvijesti i ljubavi prema svom jeziku, te da onakav poziv i uputu mogu smatrati samo kao izazivanje.

Vijesti o bombardiranju Berlina. Celovačke „Freie Stimmen“ donose neke zanimive vijesti. Javljaju, da po Pragu i medju Česima kruže vijesti, da je 40—60 engleskih i francuskih lijetala bacalo bombe na Berlin, prouzročilo požare i brojne ljudske žrtve. „Freie Stimmen“ vele, ma da je to velika bedastoća, ipak da je vjeruju Česi, jer da neka poslovica veli: Mi rado vjerujemo to, što hoćemo, i prema toj poslovici da se upravo ravnaju i lahkovjerni Česi.

Generalni štrajk njemačkih učitelja u Moravskoj. Njemačka učiteljska društva u Moravskoj zaključiše proglasiti za 6. srpnja generalni štrajk proti tomu, što neki njemački članovi zemaljskog odbora zatežu isplaćivanje skuparinskih dodataka.

Turski je sultan bio 4. t. mj. na svečani način sahranjen. Istog dana stupio je novi sultan, Mehmed VI. svečano na prijestolje.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.79?

Godina IV. U Puli, nedjelja 7. srpnja 1918. Broj 1073.

Rješavanje jugoslavenskog problema.

U zadnje se doba počela njemačka javnost opširno baviti sa jugoslavenskim problemom. Nebrojeno je članaka objavljeno o tom pitanju, a nekoje ovine — medju kojima i bečka „Zeit" — ističu, da je jugoslavenski problem najvažniji austrijski problem, već pogledom na položaj na Balkanu, a da se to pitanje ne smije riješiti u jugoslavenskom, već jedino u hrvatskom smislu, jer bi se samo time zapriječio Nijemcima i Madžarima put na more. Ne možemo si prestavljati ni hrvatskog rješenja jugoslavenskog pitanja, koje bi omogućilo Madžarima teritorijalni izlaz na more. U ostalom ne znamo, zašto bi baš Jugoslaveni morali za Nijemce i Madžare žrtvovati najbolja i najvažnija svoja područja, da uzmognu slobodno i po miloj volji gospodovati po našoj Adriji!

Iz svih ovih smicalica i spletaka proizlazi, da pod hrvatskim riješenjem smatraju krugovi u Budimpešti i Beču takvo riješenje našega pitanja, koje bi im najviše godilo, a našem narodu donosilo najmanju korist. Svi nacrti, koji kolaju po svijetu, pod nazivom „hrvatskog riješenja" jugoslavenskog pitanja, predstavljaju samo „reformatio in peius" i nikakvo riješenje jugoslavenskog pitanja. Ide se za tim, da se sadašnja grupacija jugoslavenskih naroda nadomjesti drugom, koja bi bila povoljnija njemačkim i madžarskim imperijalističkim težnjama. Dalmaciju bi htjeli priključiti banovini, a Bosnu direktno Madžarskoj, čime bi Bosna, Hrvatska-Slavonija i Dalmacija došle pod madžarski utjecaj, koji bi uništio još ono malo zdravoga, što nam je ostavio madžarski vladin sistem. Dalmacija bi kao što i prije ostala bez svog naravnog bosansko-hercegovačkog zaledja, a napram novoj trojednoj bi banovini vodila Madžarska onu istu politiku gospodarskog upropašćivanja, što ju je dotle vodila napram Hrvatskoj. Madžarska bi se dočepala novog područja, koje bi mogla gospodarski eksploatisati po miloj volji, a Jugoslaveni bi plaćali svoje poreze u budimpeštanske blagajne, kako to čini još danas Hrvatska-Slavonija.

Izlučenjem Dalmacije dobili bi Nijemci slobodnu ruku nad ostalim jugoslavenskim pokrajinama u južnoj Austriji. U parlamentu bi Slaveni izgubili 11 zastupnika, a pošto se istu mahinaciju kuša provoditi također u pojačkim zemljama, ostali bi u parlamentu od Slavena samo Česi i Slovenci, koji bi tvorili neznatnu manjinu napram Nijemcima, pošto je naše sveopće, jednako i tajno izborno pravo prikrojeno njemačkim željama i aspiracijama. Riješenje jugoslavenskog pitanja u takozvanom „hrvatskom" smislu predstavljalo bi novu podlobu Jugoslavije i novi korak na putu propasti jugoslavenskih naroda. Pošto poznamo povijest, pošto nijesu tek jedamput Beč i Budimpešta jednostavno prevarili naš narod, pošto idu naši mudri državnici jedino za tim, kako bi nam nametnuli novu nagodbu, što su prije nekoliko decenija nametnuli izmoždenoj, iskrvavljenoj i podjarmljenoj Hrvatskoj i Slavoniji, imade samo protivno „hrvatsko" riješenje jugoslavenskog pitanja, zvano „hrvatsko" riješenje jugoslavenskog pitanja. To ne bi izbavilo našeg naroda od stogodišnjih patnja i borba za svoju državnu samostalnost, već patnja i borba za svoju državnu samostalnost, već bi ga konačno i bezuslovno pokorilo požudama Nijemaca i Madžara.

Napose mi Jugoslaveni nijesmo zamolili nikakve milosti; mi tražimo naše sveto pravo. U našoj smo kući mi sami gospodari, a našim ćemo zemljama raspolagati mi po našoj volji. Svako riješenje, koje se silom nameće našemu narodu, znači trajnu povredu najsvetijih temeljnih narodnih prava. Jugoslavensko pitanje nije internacijonalna stvar u tom smislu, da bi svi ostali narodi morali njim okoristiti. Takvo riješenje ne bi značilo riješenje jugoslavenskog pitanja već riješenje pangermanskih i panmadžarskih aspiracija na naš račun. Žalosno jest, da naši neprijatelji su nadjenuli ovakvom riješenju nadimak „hrvatskog" riješenja, a to poradi toga, jer smatraju po svoj prilici danas Hrvate onim dijelom troimenog naroda, koji je najbezazleniji i najdobroćudniji. Hora jest, da se tim gospodičima u Beču i u Budimpešti dokaže, da hrvatski narod nije stado ovnova, a da „hrvatski" ne znači ropski i pokorni.

Bilo je doba, kad se u Beču i u Budimpešti govorilo o srpskom riješenju jugoslavenskog pitanja, kao jedinoj mogućnosti, kad je hrvatsko riješenje značilo isto, kao što danas srpsko riješenje. Danas se sve to preokrenulo. Danas su u Beču i Pešti nekadašnji Hrvati postali Srbima, a nekadašnji Srbi Hrvatima. Kroz vijekove i vijekove trguju Beč i Budimpešta sa našim jugoslavenskim narodom. Mislimo, da je doba, da postanemo mi sami trgovci i da izjavimo jasno, glasno i odrešito, da se ne damo više prodavati, već da želimo sami prodavati.

U ostalom su sva ta riješenja tek utopije zaslužnih birokrata. Ovi birokrati neće nipošto riješiti modernih pitanja, jer za to nije potrebna samo protekcija već i inteligencija, ne samo plemstvo, već i duša. Možemo biti posve mirni. Jugoslavensko će se pitanje riješiti bez sumnje onako, kako mi želimo, ma da se sva bečka i budimpeštanska diplomacija postavi na glavu. Bit će, jer mora da bude.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Na ušću u Piave potrajali su bojevi također jučer. Na južnom krilu tamošnjeg položaja uzmogao je neprijatelj potisnuti nas na glavni rukav rijeke. Na mletačkoj gorskoj fronti ograničila se obostrana bojna djelatnost na topničku paljbu. Jutros rano poduzeo je Talijanac u predjelu Solarola i kod Asiaga žestoke nasrtaje, koji su svuda bili suzbijeni. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Višestruki pokušaji navala neprijatelja zapadno od Langemarcka izjalovište se. U bojnom odsjeku južno od Somme ostala je bojna djelatnost preko dana pojačana. Na večer oživjela je također na ostaloj fronti bojne skupine. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Aisne i Marne i jugozapadno od Reimsa privremeno pojačana bojna djelatnost. Jači nasrtaji neprijatelja protiv odsjeka Cligmon bili su suzbijeni. Izvidnički okršaji u Champagnei. Poručnik je Rolle polučio svoju 20. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

•

Berlin, 26. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Mjesni bojevi kod Chateau-Thierrya.

Rat.

Francuski izvještaj od 4. srpnja na večer: Osim topničke paljbe izmedju Oise i Aisne i u odsjeku St. Pierre-Aigle prošao je dan bez dogadjaja. — Mjeseca lipnja oborili smo 29 neprijateljskih lijetala u zračnoj borbi, od ovih trojicu iz skupina po osam lijetala. Osim toga izgubilo je 13 paljbom sa zemlje kormilo te moralo prekinuti lijet i vratiti se na zemlju.

•

Francuski izvještaj od 5. srpnja poslije podne: Odijeljenja francuskih ophodnja, koja su operirala izmedju Montdidiera i Oise, u Champagnei, na desnom bilijegu Moze i u Loreni, dopremila su zarobljenika.

•

Francuski izvještaj od 5. srpnja na večer: Slabija topovska djelatnost na obim stranama, življa južno od Aisne, osobito u predjelu Cutrya i Montgoberta. Zapadno od Bussieresa izveli smo napadaj te dopremili zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 4. srpnja na večer: Naši bojevi od jutros južno od Somme bili su uspješni te smo mi održali osvojeno ozemlje. Osvojili smo šumu Vaire-Hamel kao što i selo Hamel. U svezi sa tim poduzećem uspjela nam potpuno navala istočno od Ville sur Ancre. Pomaknuli smo naše linije unaprijed za 500 yarda, u širini od 1200 yarda. Zarobili smo preko 1000 momaka i dopremili mnogo strojnih pušaka.

•

Izvještaj istočne armije od 3. srpnja: Opstrelјavanje naših novih položaja zapadno od Vardara kod Skradiragena (?) sa otrovnim granatama uzvratilo je naše topništvo odmah sa žestokom paljbom na neprijateljske baterije i položaje. U albanskom su odjeli pokušale austro-ugarske čete i albanske bande sjeku Ostrovice, da preneraze jednu naših straža. Bile su suzbijene te pustile oružja i materijala na bojištu.

•

Izvještaj istočne armije od 4. srpnja: Djelatnost na obim stranama Dojrana i u odsjeku Bitolja, gdje smo podržavali uspješnu razornu paljbu na neprijateljske baterije. Naše obrambeno je topništvo oborilo dva neprijateljska lijetala.

•

Amerikanski izvještaj od 4. srpnja: Tečajem uspjelih poduzeća ophodnja u Picardiji i u području Chateau-Thierrya dopremili smo zarobljenika. U Picardiji osvojili smo jednu strojnu pušku. Neprijateljski aeroplani, koji su se približavali našim linijama kod Vauxa i u Vogezama, bili su protjerani našom paljbom. Naše su čete kod današnje navale borile zajedno sa Englezima.

•

„Corriere della Sera" javlja iz Pariza, da su obrane pred Amiensom i Hasebrouckom od saveznih četa po svim pravilima moderne vještine utvrdjivanja najjače izgradjene. Englezi su radili dan i noć podupirani Amerikancima, Belgijancima i Portugižanima. Jarci su se potrostručili i na sve strane postavljene su pokraj naširoko izgradjenih žičanih zapreka cementirane tvrdjave. Silno je povišen također i broj topova. Iz Londona još javljaju, da je nemoguće sada ponovno zateći antantu na zapadnoj fronti. Oni su spremni, da ne ostanu pasivni kod nove navale Nijemaca. „Tagespost".

*** Parlamentarni položaj.** „Slovenski Narod" javlja, da je Seidler počeo 4. t. m. pregovaranjima sa strankama. Tog je dana predsjednik Jugoslavenskoga kluba zastupnik dr. Korošec ponovno konferirao sa ministrom predsjednikom dr. vitezom Seidlerom, ali o rezultatu ovoga govora nije se ništa saznalo. Ali ipak se znade, da taj razgovor ne će imati na držanje Jugoslavenskog kluba nikakvog utjecaja. Konačne će se odluke stvoriti na plenarnoj sjednici Jugoslavenskog kluba, koja je sazvana za 15. t. mj. Medjutim je predsjednik zastupničke kuće dr. Gross sazvao za 10. o. mj. konferenciju pročelnika. — 3. t. mj. održalo se zajedničko vijeće zastupnika Češkoga saveza, Jugoslavenskoga kluba i nekih poljskih skupina o zajedničkoj taktici. Ovom se sastanku pripisuje velika važnost. Istoga su dana izrekli njemački nacijonalci opet povjerenje Seidleru, ali već uvjetno, a izgleda, da im se ne radi više toliko o Seidlerovoj ličnosti kao o pridržanju germanskog kurza. I ... „Fremdenblatt" smatra položaj Seidlera neodrživim, koji piše, raspravljajući o konferenciji njemačke narodne stranke: Neki su govornici tečajem rasprave upozorili na to, da je neodrživ položaj u Seidlerovom kabinetu. Nijemci doduše moraju nastojati, da se ne promijeni pravac sadašnje politike, ali se ni u kojem slučaju ne mogu izlagati za osobu dra. Seidlera. — Radi njih i Nijemci sami zdvajaju nad Seidlerom. Ali ladja tone i „štakori zapuštaju brod", veli gradački „Arbeiterwille". Opet su dokazali njemački nacijonalci, da znadu politizirati jedino šakom, ali nikada razborom. — K parlamentarnom položaju donosi „Slovenec" zanimiv članak, u kojem pobija mišljenja, da je kriza svršena s time, ako se promijeni vlada. Promjena vlade možda je dobar znak, jer pokazuje, da se narod interesuje za javni život, ali u Austriji to ne vrijedi ništa, jer se naprosto ne poštivaju prigovori naroda. Ministarski je predsjednik došle na kormilu, dokle su kralj i parlamenat zadovoljni. Austrijski se ministri-predsjednici — svijesni na žalost toga — ne zanimaju često za parlamenat nego se radije sakrivaju za ledja kralja. Što želimo mi južni Slaveni — to hoće i Čeho-Slovaci, Poljaci, Rusini, Talijani i Rumunji. Posve je zato smiješno, kada se čita u bečkim novinama, da će kriza proći, ako se otstrani ministar-predsjednik. Tako je naivan i dr. Seidler, koji misli, da je kriza svršena, ako dobije njemačko-poljsku većinu. On će je valjda i dobiti, ali mu opet velimo — državna kriza tim aktom nije prošla. Ako polovica zastupnika, nezadovoljna s državom napusti dvoranu, to ministarskom predsjedniku ne znači ništa. Ta glavno je, da ih je barem nekoliko na okupu. Makar i jedini Wolf. U Austriji vlada na političkom polju potpuna anarhija, a na polju aprovizacije još veća. Dvadeset milijuna stanovništva zahtijeva slobodu, a odgovor Beča glasi: „Vi ste veleizdajnici!"

*** Pitanje mira.** „Vorwärts" piše: Govori Wilsona i Churchilla ne mogu da služe miru. Ako oba državnika pretpostavljaju kao uvjet sklapanja mira odlučnu pobjedu na bojnom polju, mora njemački narod da izjavi, da je nešto takvoga za nj neprihvativo. Ako Wilson još k tomu proglasuje rat na život i smrt, ne može nitko iziskivati od njemačkog naroda, da se izjavi sporazumnim smrću.

*** Seidler će odstupiti?** „Österreichische Volkszeitung" u Beču javlja, da se u ozbiljnim i vjerodostojnim parlamentarnim krugovima govori, da će ministar-predsjednik dr. v. Seidler po svoj prilici već navodnih dana, ali svakako prije sastanka parlamenta, odstupiti, pošto shvaća težak svoj položaj napram strankama i stališima.

*** Vijećanja saveznićkog ratnog vijeća.** „Agence Havas" javlja: Vrhovno je ratno vijeće započelo svoje sedmo zasjedanje. Kod treće su sjednice sudjelovali kanadski ministar-predsjednik, Borden, australski ministar-predsjednik, Houghes, ministar-predsjednik Newzeelanda, Masey, ministar-predsjednik neufundlandski, Lloyd, i više drugih ministra engleskih posjeda i engleske države. Lloyd George predstavio ih je ratnom vijeću. U ime najvišeg ratnog vijeća izrekoše ministri-predsjednici Clemenceau i Orlando i u ime saveznićkih naroda zahvalu saveznićkih nacija za sjajnu

pomoć, što pružaju saveznicima junačke čete engleskih kolonija. Najviše je ratno vijeće zatim ispitivalo sadašnji položaj sa sviju stanovišta uz sudjelovanje generala Focha i vojničkih stručnjaka. Bijahu stvorene zamašne odluke. Vijećanju prisustvovahu takodjer ministri vanjskih posala Sonnino i Pichon, državni tajnik za vanjske poslove Balfour, ministar blokade Lord Millner, general Foch, ministar Henry Wilson, maršal Haigh, general Pershing, belgijski generalmajor Guillain i stalni vojnički zastupnici saveznika u Versaillesu.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 8. t. mj.: Jedna naših podmornica, što je operirala u Sredozemnom moru, potopila je iz dobro zaštićene povorke četiri skupocijena parobroda sa 15.000 bruto registarskih tona. Peti je parobrod od okruglo 5000 tona bio pogodjen i teško oštećen jednim torpedom, ali je po svoj prilici mogao doprijeti do bližnje luke. — Poglavica admiralskog stožera mornarice.

* **Car** je digno narodnog zastupnika Concija sa mjesta tirolskog zemaljskog podkapetana.

* **Carica**, koja je bolovala od influencije, posve se oporavila.

* **Njemački poslanik u Moskvi umoren.** Wolffov ured javlja od 6. t. mj.: Danas prije podne zamoliše dva gospoda njemačkog poslanika u Moskvi za pogovor, što im je grof Myrbach dozvolio u prisutnosti legacionog savjetnika Rieglera i jednog njemačkog časnika, koji je bio prisutan u sobi. Oba nepoznata izvukoše revolver, te izpališe hitac, kojima je carski poslanik bio na glavi lako ranjen. Još prije, nego ih je itko mogao spriječiti, baciše nekoliko ručnih granata i spasiše se skočivši kroz prozor na cestu. Grof Myrbach, koji je bio teško ranjen, preminuo je doskora za tim, a da se nije osvijestio. Oba ostala gospoda ostaše neozledjena. — Čim se doznalo za zločin došli su komesari za vanjske poslove, Cičerin i Karaban, u njemačko poslaništvo te su izrekli zgražanje i žaljenje sovjetske vlade nad pretresljivim dogadjajem. Žalibože nije do sada uspjelo doći u trag zločincima i uapsiti ih. Dosadašnji rezultat odmah provedene istrage dopušta nagadjanje, e se radi o agentima u službi sporazuma.

* **Zabranjen list — prije nego što se pojavio!** Kako smo javili, je imao u Varaždinu izaći prvi broj novog lista „Volja Naroda". List je na vrijeme prijavljen i, kako smo obaviješteni, prvi broj je već bio prošao cenzuru. Kad je trebao biti štampan, došla je policija u tiskaru, zaplijenila slog i zabranila izlaženje lista — radi nestašice papira!

* **Izbori u Nizozemskoj.** U Nizozemskoj obdržavali su ovih dana izbori, po novom proporcijonalnom, savršenom izbornom pravu. Čitava je zemlja podijeljenja u 18 izbornih kotara, a glasuje se na listine od deset kandidata. Glasovi predani po različitim izbornim kotarima za istu stranku ili za stranke, koje su sklopile u tom pogledu kompromis, popunjavaju se, tako, te jedan zastupnik, koji nije u nijednom kotaru dobio dostatan broj glasova, da bude izabran, smije biti ipak izabran, ako je u dva ili više kotara postigao odredjen broj. Kod zadnjih je izbora pobijedila desnica. Od 100 sjedišta osvojila je ona 42 mandata. Liberalci su dobili samo 14 prema 25 mandata kod predjašnjih izbora, a socijalni demokrati 22 prema 15 u dojakošnjoj komori. Velik su uspjeh polučili takodjer socijalni demokrati. Njihovo glasilo „Hit Volk" pozdravlja u uvodnom članku rezultat izbora te ističe činjenicu, da je socijalna demokratična stranka po broju zastupnika druga u državi. U vanjskoj će politici uložiti stranka sve sile, da se očuva zemlji neutralnost i da se spreči, e bi se Nizozemska uplela u rat.

* **Prigodom sultanove smrti** posjetio je carski par jučer turskog poslanika u Beču Hussein-Hilmi-pašu, kojemu su izrazili Svoje saučešće.

* **Odsudjen iredentista.** U Beču bio je od domobranskog divizijskog sudišta odsudjen na smrt talijanski iredentista Ferruccio Cirilo, koji je u starosti od 18 godina studenoga 1914. prebjegao u Italiju i stupio u talijansku vojsku, u kojoj se je borio protiv Austrije. Na Hermadi bio je zarobljen. Na pitanje, da li si pridržaje pravno sredstvo, odgovorio je: Velim samo, da se kajem za svoj čin.

* **Prigodom svečanosti amerikanske nezavisnosti** obdržavalo se u Rimu veliko slavlje. Garibaldinci su bili poredani pred kipom „Rome" na trgu Venezia sa zastavama Trsta, Istre i Dalmacije. Govorili su gradonačelnik rimski i ministar Bissolati, a da nijesu kazali ništa novoga. Za tim je krenula povorka pred amerikansko poklisarstvo, gdje je nar. zastupnik Barzilai pročitao dnevni red, koji izrazuje udivljenje nacije za amerikanski narod i njegove velike vodje.

* **Bugarske novine** posvećuju preminulom sultanu članke pune simpatija.

* **Oružje u Irskoj.** Reuterov ured javlja: Redarstvo je u grofoviji Gallway i u susjednim grofovijama izvelo premetačine, kod kojih je zaplijenilo 100 pušaka i inog oružja. Premetačine su se izvršile gotovo bez upadica.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Budimpeštanski „Az Est" donosi na uvodnom mjestu članak, u kome se prikazuje uloga češko-slovačkih četa u Rusiji. U članku se medju ostalim kaže: To već znadete, da je upravo onda, kad su Česi počeli živjeti u najljepšem prijateljstvu s Rusima, kad je u Pragu bio običaj velike gospode, da po nedjeljama idu na misu u rusku crkvu, kad su Česi preko madžarskih brda i nizina stiskali ruke ojačalim Srbima, izbio rat i Česi su morali poći u rat s Rusima. I kako su Česi sa cijelim grupama prebjegavali k svojim prijateljima, k Rusima, k našim neprijateljima. Rusi držali su ih neko vrijeme u ropstvu, zatim su sastavili od njih čete „družine" koje su u medjunarodnom novinsko brzojavnom jeziku prozvane „češko-slovačke brigade", medju njima. Rusima je kasnije dosadio rat, otjeraše cara i sklopiše mir. No Česi su prkosili i naglašivali. Izvolite! — rekoše im Rusi, ali onda otidite iz zemlje, tu više niko ne ratuje. I češko-slovačka brigada krenula je prema Sibiriji, da se u Arhangelsku ukrcaju u ladje i odu u onu sretnu zemlju, gdje još ratuju... Došavši u Sibiriju, Čeh je zastao. Nije išao dalje da traži rat, već je počeo ratovati tamo gdje je bio. Službene vijesti dolaze, da Česi, koji su kod kuće bili maleni narod u monarhiji, tamo postali veliki neprijatelji, i Rusi, ka kojima su prebjegli, mobilizuju vojsku protiv njih. Ima čeških generala, sigurno i češki generalni stožer i češko-etapno područje, daleko tamo u Sibiriji Česka je rat...

•

„Corriere della Sera" bavi se prilikama u Rusiji i veli, da antantine vlasti ne smiju da skrštenih ruku gledaju, što se u Rusiji zbiva. Treba za to okupiti sve elemente, koji hoće, da se uspostavi mir u zemlji. Ako toga antanta ne bude učinila, onda će ju Njemačka preteći. Zato valja, da antanta u tu svrhu poduzme korake u Sibiru i ondje provede takove mjere, kao što ih Njemačka provodi u Ukrajini.

•

Londonski listovi javljaju iz Moskve, da je veliki knez Mihajlo Aleksandrović izdao proglas, u kojem veli, da je namjeran okupiti oko sebe sve elemente, koji su voljni, da se uspostavi poredak u zemlji i da se podigne stara snaga i ugled Rusije, koja je izgubljena revolucijom i rastjeranjem konstituante. On da će dati svakome amnestiju, koji će mu pri tome biti na pomoći.

•

Neues Wiener Tagblatt" javlja iz Kijeva, da je zadnja odredba ukrajinske vlade naložila seljacima, da povrate veleposjed njegovim posjednicima. Sve promjene pridržavaju se zakonitoj agrarnoj reformi. — Kod nedostatnosti današnje eksekutive zavisi uspjeh te naredbe o danim prilikama. Feldmaršal von Eichhorn odredio je, da žetva ove godine mora pripasti onima, koji su obradili polja, dakle seljacima, e ne bi ovi uopćeželi i uništili poljske plodove, čim bi dočuli, e će im se opet oteti zemlja.

•

„Tempsu" javljaju iz Petrograda, da se u krugovima, koji stoje blizu njemačkom poklisaru barunu Mummu glasa, da će sovjetska vlada u slučaju intervencije saveznika pozvati njemačke čete u pomoć.

•

Vijeće pučkih komesara izdalo je slijedeću objavu: Predsjednik sovjeta murmanskog područja, Jurjev, koji je prešao k englesko-francuskim imperijalistima i koji je sudjelovao kod neprijateljskih čina protiv republike sovjeta, proglasuje se neprijateljem države i nalazećim se izvan zakona. Kako javljaju novine, proglasio je sovjet ratno stanje u Arhangelsku.

•

Polag vijesti „Nationaltidende" iz Stockholma, izjavio je Lenin u pogovoru sa moskovskim zastupnikom glasila stockholmskih sindikalista „Folkes Dageblad", da vijest o umorstvu bivšeg cara ne odgovara činjenicama.

•

Moskovske novine od 3. t. mj. objavljuju slijedeću Leninovu zapovijed: U Murmanu iskrcalo se unatoč prosvjedu komesara za vanjske poslove, tudje vojništvo. Sovjet vladinih komesara predpisuje mi, da šaljem tamo bojne sile, e bi zaštitio obalu Bijelog mora od osvojenja pod inozemskim imperijalistima. Radi toga naredjujem slijedeće: Tko podupire inozemsko vojništvo, direktno ili indirektno, bit će smatran izdajnikom i smaknut prema ratnim zakonima. Transport ratnih zarobljenika, naoružanih ili nenaoružanih ili pojedinih osoba je svakako zabranjen. Svaki, koji se tome usprotivi, bit će kažnjen po ratnom zakonu. Za vožnju na obali Bijelog mora treba tu- i inozemcima svakako dozvola najbližnjeg komesarijata okružnog suda. Putnici, koji budu zatečeni bez navedenih iskaza, bit će uapšeni.

Iz slavenskog svijeta.

Plaketa Praga Ljubljani. U utorak je na putu u Crikvenicu prispio u Ljubljanu Jaroslav Kvapil, češki pjesnik i dramatičar, dramaturg narodnog divadla u Pragu i glavni priredjivač prekrasnih jubilejnih svečanosti mjeseca svibnja u Pragu. U imenu kazališnog ljubljanskog konzorcija pozdravio ga je Fr. Govekar izručivši mu pozdrav ljubljanskog župana dr. Tavčara. Jaroslav Kvapil izručio je za grad Ljubljanu u veleukusnoj kutiji veliku srebrnu plaketu. Kutija u svjetlocrvenoj koži imade pod relijefnom dramatskom maskom sa češkim lavom zlatnim slovima urezan natpis: „1868 Narod sobe! 1918"; unutarnjost je kutije iz sive kože te imade zlato uvezano posvećenje: „Lublani na pamet jubilejnich slavnosti českeho Národniho divadla v Praze v kvetnu 1918." ((Ljubljani na uspomenu jubilejnih svečanosti češkog narodnog kazališta u Pragu u svibnju 1918.") Plaketa u srebru pokazuje na glavnoj strani pod široko razgranjenom slavenskom lipom klečećeg muža, koji hvata desnicom padajuće voće, na lijevo teče Vltava u Vyšehrada, u pozadi se vidi slavna češka gora Rip, na desno su početne riječi govora dr. K. Sladkovskog pri otvaranju svečanosti polaganja temeljnog kamena: „Zaplesej dlouho svirane srdce češke, zaplesej s nim srdce slovanske" (zajasj dugo okovano srce češko, zajasaj s njim srce slavensko!). Nad lipom je natpis „Narod sobe". Suprotna strana imade u sredini natpis: „Na pamet padesateho vyroči položeni zakladniho kamene narodniho divadla", a u obliku širokog vijenca vije se oko natpisa relijef, koji prikazuje povorku pri prevažanju temeljnog kamena iz gore Rip u Prag. Zastavonoša na konju, trojica akademičara, trojica konjanika na jurećim konjima, dvojica radnika, dvojica Sokola, a u sredini svih vijencima i vrpcama ukrašen temeljni kamen ripski, koji vuče četvero iskićenih konja. Izvanredno fin, jasan i ukusan jest taj relijef, unatoč mnogim figurama nije prenatrpan, i posvema naravan. Idealno simboličko češko dijelo izvršio je češki akad. kipar O. Španiel, kutiju češki umjetni obrtničar K. Lindauer. („Slovenski Narod".)

•

Narodno zborovanje u Splitu. Splitsko „Novo Doba" javlja o zborovanju dalmatinskih prvaka u Karamanovom kinu u Splitu, na kojem bi prihvaćena ova politička rezolucija: „Hrvati i Srbi iz svih krajeva Dalmacije, pristalice svih dalmatinskih predratnih stranaka, na sastanku u Splitu dne 2. srpnja 1918., jednodušno su složni u slijedećim mislima vodiljama: 1. Ozbiljnost historijskog časa, koji preživljavamo, zajedništvo pretrpljenih progonstava i nevolja, bjelodane osnove naših narodnih neprijatelja, upravljene direktno proti našoj narodnoj ekzistenci, već su zbrisali sve stranke i njihove razlike, te duhovno ujedinile sveukupno pučanstvo dalmatinsko u jednoj političkoj misli i jednom političkom cilju: biva, da etničko jedinstveni narod Srba, Hrvata, Slovenaca ima neotudjivo pravo i dužnost, da srestvom samoodredjenja ostvari svoju jedinstvenu nezavisnu državu. Prema tome smatramo nužnim jedinstveni politički rad čitavog pučanstva dalmatinskog, dok god ne bude postignuto ili barem obezbjedjeno postignuće toga vrhovnoga narodnoga cilja, a svako cijepanje narodnih sila zbog pitanja drugog reda ili koja danas nijesu aktuelna, smatramo za narodnu stvar štetnim. 2. Bira se uprava Narodne Organizacije u Dalmaciji, Srba, Hrvata, Slovenaca sastojeća od 16 lica, koji se broj može do potrebe kooptacijom i povećati. Ta će uprava voditi akciju u Dalmaciji u smislu ovih načela, te će sudjelovati a do potrebe pokrenuti identičnu ili analognu akciju za okupljanje nezavisnih narodnih elemenata u drugim našim krajevima i u tu svrhu će odrediti delegate Dalmacije za eventualno opće narodno vijeće Srba, Hrvata i Slovenaca". Osim toga bi prihvaćeno 15 točaka gospodarske rezolucije, u kojima se protestira proti tome, što je Dalmacija bila prepuštena sama sebi i svome gladovanju, izabire se odbor od 8 lica, koji ima zadaću, da stane na put lihvarenju i pobrine se, da se dalmatinske proizvode (suhe višnje, smokve, rogače, slane srdjele, kostice itd.) zamjeni sa živežom; ulje se mora ostaviti pučanstvu, koje oskudijeva na masti, sladora se dopremiti u Dalmaciju 350 vagona najdalje do kolovoza, osim toga ima se preurediti mesarska institucija, dobaviti zemlji ugljena, ne smije se rekvirirati domaću vunu za izvoz iz pokrajine, a ribarska se akcija neka uprilići tako da bude u korist takodjer pučanstvu, a ne samo vojništvu kao dosada. Rezolucije, prihvaćene na sastanku bit će obrazložene narodu te dostavljene svim autonomnim, zemaljskim i državnim vlastima. Na zborovanju govorili su dr. Gajo Bulat, don F. Ivanišević, dr. Krstelj i drugi. U gospodarski odbor bijahu izabrani: dr. Petar Baturić, don Niko Gamulin, dr. Prvislav Grisogono, don Frano Ivanišević, Jovo Matačić, Šimun Rak, Marko Stojić i dr. Vjekoslav Škarica. A u politički odbor: don Ante Anić, dr. Roko Arneri, pop Jovo Bučin, dr. Gajo Bulat, dr. Uroš Desnica, dr. Mate Drinković, Juraj Dubo-ković, Ante Franić, Ivo de Grisogono, dr. Ivo Krstelj, dr. Jerko Machiedo, dr. Ivan Majstrović, Milan Marušić, Dujam Mikačić, Pavao Roca, Otac Roko dr. Vuković. Sastanku nisu prisustvovali: dr. Ivčević, Prodan, Biankini i Franić, koji su poslali pozdrav i ispriku.

•

Iz Hrvatske. Narodni se blagdan proslavio ove godine u Hrvatskoj nada sve svečano. Uspjeh je natkrilio sva očekivanja. U prvom se redu u tom

ravlju istaknuo bijeli Zagreb, koji je bio u svečanom ruhu. Poslije podne zatvoriše se svi dućani. Ulicama bilazile su djevojke i mladići i sakupljali za našu siročad. Na Zrinjevcu je svirala glazba. Nije bilo čovjeka, što ne bi bio nosio trougla(stih) znakova, kojim je dokazivao, da je doprinjeo svoju za gladnu djecu. Ovaj dan će ostati svima u pameti. — U hrvatskom je saboru 4. srpnja izrekao zastupnik koalicije dr. Dušan Popović znamenit govor, u kojem se opširno bavio sa gospodarskim pitanjem Hrvatske i Slavonije. Medju ostalim kazao je taj zastupnik: Zato je potrebito da se preuredi naš položaj s Ugarskom. Za pravilni odnos izmedju Hrvata i Ugarske najpotrebnija je — financijska samostalnost. Pripovijetka o „izdržavanju Hrvatske“ sredstva su za agitaciju one politike, u koju ulaze hrvatske imperijalističke težnje. Karakteristično je, da su moćni faktori i frankovci spremni na oktroj. Narodni problem se ne riješava radi dobrog vladanja, ne honoriše se radi toga. Pozvanima je svejedno Srbin ili Hrvat, oni dobro znaju da mi govorimo istim jezikom i da sutra možemo jednodušno misliti. Što će sada dr. Horvat, koji umjetno podržava borbu? Trikovima i kompromisom neće frankovci ostvariti slobodu, a srca vlastodržaca se ne osvajaju — denuncijacijama, prikazujući jedan dio našeg naroda kao „nepouzdan“. Mi ćemo se ujediniti, kad se za ime ne bude pitalo i kad nas bude spojio zajednički naš jezik. Ja sam Srbin, Hrvat i Slovenac ili ako hoćete ni jedno, ni drugo, ni treće, nego jugoslaven. Koalicija je činila sve za proširenje izbornog prava, ona je to učinila da prava i nepatvorena narodna volja dodje do izraza, dok frankovci traže komesarijate, i traže neke tajne saveznike i puteve. Kod nas ništa novo pokoljenje, koje na sreću ne nosi pogreške naše politike i to je dobro.

Domaće vijesti.

Za stradajuću djecu — prigodom Narodnog blagdana. Pod dojmom godišnjice svibanjske deklaracije, te da se oduže našim borcima za slobodu i prava jugoslavenskog naroda, sastojećeg se iz slovenske, hrvatske i srpske grane, sakupili su u Medulinu Toma Lorencin i Josip Grahalić svotu od K 487.62 za našu ubogu stradajuću djecu uz ove popratne riječi: „Odobravajući rad naših zastupnika na carevinskom vijeću, koji su krenuvši stazom svibanjske deklaracije samo ono učinili, što je duboko bilo ukleseno u duši i srcu našeg rascijepkanog i za sjedinjenjem i slobodom čeznućeg naroda, sjetismo se naše siročadi, jer osjećamo veliku potrebu, da pred užasima rata i glada spasimo ono, što je našem srcu najbliže i najmilije, našu djecu. Ne mogavši da se Vama, veliki borci, drukčije zahvalimo, zahvaljujemo se tako, da smo se složili drug uz druga i sakupili maženu svotu, koju su darovali iz svog dobrog i ljubeznog srca spram Vama. Za našu djecu smo sakupljali, koja su morala da bježe iz svog majčinog naručja i da daleko od rodjene grude traže kruha u svog rodjaka i dobročinitelja, u koga su se sklonili, da se tjelesno spase i duševno preporode. A vi, djeco mila, koja ste našla zaštite u dalekog prijatelja, ne zaboravite nikada, da ste dužni tom svome dobročinitelju veliku zahvalnost. A zahvalnost svoju pokazat ćete najbolje, budete li se uvijek priznavali sinima jednog roda jugoslavenskog i jedne majke velike domovine naše. Ne zaboravite nikada da smo svi Slovenci, Hrvati i Srbi, sinovi jedne krvi, djeca jednog roda! A ta bratska ljubav spašava i vas od propasti i smrti. Slava vašim i našim dobročiniteljima, slava majci našoj Hrvatskoj, slava našim narodnim borcima!“ (Imena darovatelja donijet ćemo naknadno.) — U istu svrhu polaže: Mbuk K 50; po K 20: dr. Vesel, dr. Krmpotić, Neimenovani; po K 10: N. N., Seražin, Petričević, Josip Kovačić, Sime Fabian, Rafael Jurčić; po K 5: Antun Zgrablić; po K 3: Mate Sandalj; da počaste uspomenu preminule sestre Marije Rikalo rodjene Kirac polažu za našu stradajuću djecu po K 1: Stjepan Kirac, Luka Kirac, Nježa Fedel, Kata Milošević. — Ukupno K 671.62. Jučerašnji iznos K 880.60; ukupno K 1,562.22. — Hvala plemenitim darovateljima! — Tko još nije izvršio svoje dužnosti, neka to učini čim prije!

*

Medju našim vrlim momcima sakupiše gospodin Jurić 91 krunu 80 filira. — Pod geslom „kad otaca nema, nek se spasi djecu“ darovaše u „Mornaričkoj bolnici“ za našu siročad: Po K 20: Dr. Waldek, Antun Jarc, Bartol Stipić, Dragan Andrić, Perikle Vučetić, Viktor Krišković, Valerije Bronzin; po K 10: dr. Korenčan, dr. Kobal, dr. Driml, dr. Dvorsky, Mr. Dibliček, Mr. Bena, Mr. Kuder, Antun Begović, Miho Domijan, Roman Jelen, Mijo Lukačić, Lovre Martinčić, T. Lisičin; po K 5: Starčević, Bebić, Tonković, Juričev, Katunarić, Petrov, Galović, Ante Štambuk, Ivo Mašina, Marko Ilijić, Antun Farac, Božidar Vlajić, Juraj Tomašić, Josip Sindičić, Grgo Belamarić, J. Gragorović, Uroš Marčić, Krste Zaninović, Oldrich Sulc; po K 6: Stjepan Mihanović, Ante Vukorepa; po K 4: Ivan Kačić, Cvitan, Zuccon, Mate Ostrić, Krunoslav Predovan, Niko Narušić, Sava Cakić, Božo Tartaro, Urnjova; po K 3: Vasilj Traživuk, Roko Babić, Ivan Ikadić, Vladović, Negota; po K 2: Marolt, Vojnović, Budimir Jakovčev, Ivo Vulica, Diković, Nikola Šimunović, Boljković, Šime Pavlović, Petar Rude, Petar Pavletić, Ciril Kaštelan, Ivan Bitanga, Petar Juričev, Ivan Saugulin, Ivo Ilić; po K 1: Josip Herkov, Angelo Stanta. Prigodom Narodnog blagdana darovaše dalje: Obitelj dr. Zuccon K 50, Milko Žmak K 5, Antonija Križanac K 2, obitelj Krmpotić-Vesel K 50, obitelj Baselli K 20, Josip Hain K 10. **Ovi su iznosi stigli nam kasno na večer te će biti sutra pribrojeni sveukupnoj svoti.** — Naprijed za našu siročad. Ugledali se svi u plemenite darovatelje.

Društvo prijatelja mladeži dobilo je slijedeće darove: od k. k. Stabs-Volks- und Bürgerschule für Mädchen in Pola, sakupljeno od učenika K 101·04; od gospojice Obernik K 50.—; od društva „Olympia“ K 58·—. Ukupno K 209·04.

Članovi Matice Hrvatske u Puli i okolici, koji nisu još digli knjige trećeg ratnog kola, umoljavaju se da iste dignu kod povjerenika dra. Iva Zuccona odvjetnika u Puli.

Razdioba duhana u Puli. Naredna rasprodaja duhana u Puli počima u utorak dne 9. t. mj. u svim gradskim trafikama. Duhan će se prodavati samo onim osobama, koje su u posjedu iskaznica za duhan. Količina duhana, koja otpada na svaku iskaznicu iznosi: 1. Za civilne osobe, 70 cigara ili 200 cigareta ili 6 omota duhana. 2. Za radnike c. i k. arsenala: 35 cigara ili 100 cigareta ili 3 omota duhana. Rasprodaja dovršava u nedjelju dne 14. tek. mj. u 12 sati u podne, tako da se poslije ovog roka ne će više moći da kupi duhana na odrezak 1 duhanske iskaznice. — C. k. fin. staže nadkomesar.

Koncerat glazbe ratne mornarice. Danas će glazba ratne mornarice svirati pred stožernom palačom na obali Franje Josipa. Raspored: 1. G. Rossini: Uvertura k operi „Guglielmo Tell“; 2. O. Nedbal: Valčik iz opere „Vinciarka“; 3. Fr. Liszt: 1. ugarska rapsodija; 4. E. Nehl: „Cigo pod pendžerom“; 5. I. Kral: Kratke glazbene bilješke; 6. W. Sykora: „Na Wörtherskom jezeru“, populnica.

Radi tronutačne odsutnosti Brace izostao je danas u našem listu nedjeljni članćić u našem narječju, budući da nam se ni Franin a ni Mate Balota nisu javili. Iz istog razloga izostala je nedjeljna rubrika „Sa puljske ulice“.

Ratni vjeresijski zavod za južno ratno područje. U Trstu je počelo uredovati tajništvo censorskih kolegija ratnog vjeresijskog zavoda za Trst s okolicom i Istru. Tajništvo u svrhu, da olakša interesentima predlaganje molba za kredit rasposlat će svim istarskim općinskim uredima i drugim institucijama potrebite instrukcije i formulare. Interesenti u Trstu, obratit će se za informacije izravno do tajništva. (Potanje vidi naš današnji oglas.)

Dnevne vijesti.

Rodoljublje, koje prekoračuju Nijemci. Schönererov „Alldeutsches Tagblatt“ priopćuje ovu Bismarkovu izreku od dne 11. prosinca 1867.: „Drugo, osim njemačkog rodoljublja gojiti nemamo nikakvog razloga i nije niti naša zadaća“. Ispravno pripominje k tomu „Slovenec“: Kad bi slično rekao Čeh i Jugoslaven, austrijska bi ga njemškutarija sva zajedno s pridodatkom „Resničara“ proglasila veleizdajnikom i tjerala ga na vješala.

Proročanstvo. Pod tim naslovom donosi „Arbeiterzeitung“: 1. veljače 1917., kad je proglašena kobna odluka pooštrenog rata, rekao je tadanji drž. tajnik Helfferich u proračunskom odboru Reichstaga ovo: „Kako prilike stoje, nema za mene nade, da će Amerika doći u priliku, da efektivno intervenira u ratu“. Drž. tajnik mornarice admiral von Capelle rekao je: „U vojničkom pogledu smatram štetu, koju će nam zadati pristup Sjedinjenih država u rat na strani naših protivnika jednak ništici. Najprije treba tek naći tako često spominjane stotine tisuća dobrovoljaca u Americi. Što se mene tiče, neka postave u Sjedinjenim državama stotine tisuća ljudi; no kako će ti doći u Evropu. Ako ih dolista skupe — bolleg si plijena na morskoj pučini za naše podmornice ne možemo zamisliti“. A danas je, kako je Haase u svom govoru u Reichstagu upozorio, prema pouzdanim vijestima dopremljeno mnogo stotina tisuća Amerikanaca u Francusku, a američkih transportnih brodova, koji su te čete prevozili, nije torpediran ni jedan jedini.

Madžarska djeca putuju u Švicarsku. „Venkov“ donosi: Dne 26. prošlog mj. projurio je kroz Solnograd (Salzburg) posebni brzovlak s transportom djece u Švicarsku. U jednom su vozu bila talijanska djeca iz Trsta, u dvjem vozovima bečka djece a u šest vozova madžarska djeca iz Ugarske. VI. sekcija ugarske zemaljske skrbi za mladež. — Madžarsku je djecu bilo svako moguće poznati već po punim bujnim licima. A ipak idu na oporavak u Švicarsku. Ironija!

Poštanski promet ratnih zarobljenika s Rusijom. Obična pisma, pošt. dopisnice i pošiljke sa darovima mogu se od sada unaprijed šiljati austro-ugarskim ratnim zarobljenicima u Rusiji putem Njemačke. Iste vrsti pošiljaka ratnih zarobljenika dopuštene su takodjer u prometu iz Rusije.

„Novice“, list Šušteršičevih pristaša, ipak izašle. „Slovenec“ javlja: U Ljubljani je počeo izlaziti peti dnevnik pod naslovom „Novice“. Izdaje ga skupina ljudi oko dr. Šušteršiča. List stoji na protujugoslavenskom protudeklaracijskom stanovištu, imade zadaću pomagati da se osudjeni dr. Šušteršič podigne opet na noge, te je pisan u njemačko-vladinom duhu.

Prosvjeta.

Ekavština ili jekavština. U dvobroju 10/11 „Književnog Juga“ napisao je profesor na bečkom sveučilištu dr. Milan Rešetar kratku raspravu o prevodima Vojnovićevih djela s obzirom na studiju A. Wenzelidesa. Rasprava je pisana ekavštinom, te je popraćena ovim značajnim rečima: Ko me pozna, čudiće se, da sam ja ovu belešku napisao ekavski, a bogami čudim se i ja sam, jer opet ja najbolje znam, kako mi je na srcu prirasao moj lijepi jekavski govor, koji me u tudjini tako živo i drago seća mog nezaboravnoga Dubrovnika. Ja sam dakle eto ovde prvi put pisao ekavski, jer sam time sam hteo da pokažem, da sam i ja spreman doprineti, ako ustreba, tu žrtvu u korist narodnog kulturnog ujedinjenja. Ja, istina, ne dajem velike važnosti, dal se

Sanduk za smeće.

Pred ulazom u naš stan postavljen je u kut odmah za kućnim vratima sanduk za smeće. Svako jutro prolaze od kuće do kuće vozovi, koji sakupljaju smeće i voze ga daleko izvan grada. Tako je bilo u mirno i ostalo u ratno doba, možda jedina korisna institucija u našoj općini, kojoj nije rat znatno poremetio red. Preko dana puni se ovaj sanduk svakojakim ostancima, otpadcima, prahom, krpama i stalažom i zaprašenom robom, što se sabire kod pometanja soba i kuhinje. A moramo istaknuti osobito kuhinju, jer imade posebno značenje za naše pričanje. Ali to nije priča, već dogadjaj zbiljskog života, na kojega me upozorio puki slučaj.

Ne znamo, što se sve strpalo u ovaj sanduk za smeće; ali bilo je katkada mnogo izgladnjelih kostiju, kora oljupljenog krumpira, kadgod i kakav gnjili krumpir. Sanduk za smeće u ostalom nije tako važan predmet u kući, e bi se o njemu vodio u kućanstvu poseban inventar. Prolazili smo sto puta na dan mimo njega, a da ga nijesmo primijetili.

Neki dan otvorim vrata. Žurilo mi se nekamo. Nijesam još položio stopala na prvu stepenicu, a sanduk kao da je oživio. Kroz rupu izmedju prašine, papira, trafja i ostalog provirila glava, što me počela pozorno i nepovjerljivo promatrati, ma da sam se bio zaustavio na prvoj stepenici, sâmo da je ne preplašim. Oprezno i kao da je nijesam opazio, spustih se po stepenicama, ali kad sam stajao tri koračaja od sanduka, iskoči četveronogi stvor i pobjegne, nekoliko puta okrećući glavu za mnom, sa plahim, zloslutnim očima. Bio je to mali pas, žućkaste boje, sa kratkim ušima a mršav kao osušena istarska butina, slasne uspomene.

Ovaj se prizor opetovao nekoliko puta. Konačno priviknuo se ja na psa i pas na mene. Dnevno na isti sat dolazio je moj četveronogi prijo i glodao i grizao i nastadjivao se u sanduku za smeće te nije više bježao, čim me smotrio. Tako smo se prijagodili jedan drugome. Ja sam mu slučajno doznao za kuću, kojoj je pridijeljen, jer sam mu neki dan na njegovu nijemu zamolbu otvorio kapiju. Stanovao je u prijekoj kući, kod gradjanske obitelji i tako sam doznao njegovom nehotičnom indiskrecijom za ratne tajne njegovog kućegazda.

Ali je pas — kažu — životinja, ma da je danas isto tako korisna kao i mačak, iz kojega se pravilo tako dobro zeće pečenka, dok ga posvema nestalo. Sada su gladni želuci već izmislili pečenku od pasje jelenovine. Pas je i prije rata glodao, izglodane i nečiste koristi i njuškao po blatu i smradu. Ali ja imam sumnju, da mu je naš sanduk davao i objed i večeru.

Imade već nekoliko dana, što nijesam smotrio mog žućkastog cucka. Iznevjerio se. Mislio sam, da je drugdje otkrio Ameriku i već sam si ga predočivao, kako struga i čeprka u drugoj kući i drugom bogatijem sanduku. Ali sada znam za razlog.

Danas poslije objeda krenuo sam za poslom, što me uvijek vodi mimo znamenitog sanduka, kad li tamo smotrim plavokoso dijete, od šest ili sedam godina, sa bistrim očima, zaprljanim rukama i debelim prahom pokrivenim, bosim nogama i odjećom skrojenom od samih zakrpina. Ali modrobojna je košulja, čiji rubovi vire iznad ovratnika, i svjedoči za materinsku skrb, čista. Nehotice se dosjetih žućkastog psa, kad sam vidio oči mališa; ista plahost, isto nepovjerenje. I doskora sam doznao, zašto je moj kučak izostao.

I taj je mališ grtao i kopao po smeću. Tog su dana bacili u smeće kup plijesnivog, isušenog i uzbrstelog krumpira. Taj je krumpir kupio i punio s njime džepove i kapu. Dečko je stajao prema mnom, kao da sam ga pripreman kod krađe. Bilo je doduše

govori i piše ekavski ili jekavski, jer to ne smeta niti izdaleka toliko, koliko smeta razlika u slovima, pa sam zato potpuno uveren, da ćemo moći govoriti o pravome ujedinjenju tek onda, kada se složimo, da svi pišemo jednom istom azbukom i to latinicom, ostavljajući ćirilicu i glagolicu za crkvu, gde bi se obe imale čuvati kao mio i častan spomen starine! Ali opet, kad bismo mi svi Srbi i Hrvati prihvatili ekavski izgovor, time bi se i u jeziku znatno približili braći Slovencima, s kojima smo se stopili u jedan jugoslavenski narod s istim željama! A time bismo išli u susret i našim susedima na istoku, Bugarima, koji takodjer ponajviše ekaju. Ako je dakle potrebito za narodno ujedinjenje, žrtvujmo i jekavski govor. — Tudjini, koji iz ljubavi ili ma kojeg drugog uzroka, uče naš jezik sa naši djaci, a bogami i mnogi odrasli ljudi to će rado prihvatiti, jer neće više trebati da razmišljaju, imadu li pisati je ili i je ali žrtvujmo još pre ćirilicu izvan crkve i to ne po tudjoj zapovedi, već po vlastitoj slobodnoj volji, pa ako nam u tome posla ko hoće da sa strane pomogne, prihvatimo njegovu pomoć i nemojmo da se u tome pokaže istina one naše narodne reči: kad su pitali Marka Kraljevića: „Zašto bi se Marko najpre poturčio?“ a on odgovorio: „Za inat!“

Kurentov Album. U Ljubljani stvorio se konzorcij, što će izdavati humoristički list. Kao predobjava budućeg lista izašao je taj „album“, koji služi na čast izdavačima. Karikature, a pogotovo one Smrekarove, sadržane u tom svesku, nemaju ništa zakutnoga ili malogradjanskoga, koje bi odavale usko obzorje. To su djela, koja bi bila na ukras svakom svjetskom humorističkom listu. Prije svega moramo istaknuti Hinka Smrekara, poznatog slovenskog slikara, koji je zastupan velikim brojem perorisa. Hinko Smrekar nije samo valjan crtač, on je i nešto više: on je duhovit i veoma naobražen čovjek, sa jakom žilom humora i satire. Njegove su slike upravo krcate zabavnih sitnica i nikad se čovjek ne može dosta nagledati njegovih vanrednih karikatura. Sadržaj je njegovih karikatura upravo raskošno bogat. Iz svake pojedinosti njegovih slika, u'inio bi štedljiv crtač po jednu samostojnu karikaturu. Pogledamo li njegovu „ranu krizmu“, gdje grof Czernin krizma gadjim bičem nepokornu slavensku djecu, otkrit ćemo čitavu satiričku epopeju; čitava je jedna povijest predočena karakterističnim crtama. Oltars'a slika sv. Sebastijana, alias Slavenstva, probodenog strijelicama § 14, stupovi na oblim stranama oltara u obliku okomito postavljenih topovskih cijevi, granate upotrebljene kao svijećnjaci, bodljikava žica mjesto zastornog ukraska, bijesni njemački i madžarski vikači preobučeni u madžarske i njemačke majke, grof Czernin kao biskup i kao zmaj, sa glavom produljenom u zmiju, koja čini utisak biskupske mitre, sa gvozdenim krokodilskim pandžama i sa igračkom-željeznicom, koja vozi ukrajinsko brašno i rumunjski petrolej, bečki Morgenovinar, polu majmum — polu čivo — uspjela snimka Moritza Benedikta, izdavača „Neue Freie Presse“ kao crkvenjak, konačno debeli redari sa pikelhaubama i strijelovodima na vršcima, koji kumuju Jugoslavenima i Česima, — sve to bi manje duhovit i više ekonomički crtač upotrebio za bezbroj karikatura i slika. Ali Smrekar kao da imade predmeta za svoje karikature na pretek, jer se ne bi inače njima tako razbacivao. Ali baš radi tog bogastva njegove su karikature gdjegod tako prenatrpane, da postaju kadkada nepreglednima, a na prvi se pogled dojme kadkada kao stvari srednjeg talenta. U tom se sastoji čitava vrijednost ali takodjer i mana Smrekarovih karikatura, koje su upravo genijalno zamišljene ali mnogo puta — kao što u ostalom takodjer u poznatim razglednicama i k Martinu Krpanu — prebogate na pojedinostima, koje svraćaju pažnju od glavnog predmeta te su na uštrb jednotnosti utiska. — Na veoma je uspjeli način primijenjeno maniru Breugelovu slikanja seljaka i seljačkog života na sadašnje doba. To će biti možda jedna važna uspomena iz svjetskog rata, nalik na poznat Goyin rad. Ova slika nije tek puka karikatura, ona sadržaje nešto dubljega i bolesnijega. — Polag Smrekara zaslužuju pažnju Podrekar, koji je valjan crtač te je zastupan medju ostalim sa veoma uspjelom karikaturom Marsa-Hindenburga. — Na literarni sadržaj, koji kao što i nekoje drug slike, što ne odgovaraju u svakom slučaju umjetničkoj visini imenovanih radova, ne ćemo se osvrtati. — Novi je list dokaz neumorne revnosti i poduzetnog duha malog slovenskog naroda, koji će — održi li se list na onoj umjetničkoj visini, na kojoj stoji album — imati humorističko-satirički list, kojega će zavidjati Slovencima i veliki narodi.

X.

Danski roman „Zabavne biblioteke“. Primili smo 103. knjigu ove lijepe biblioteke s romanom „J u l i j i n d n e v n i k“ od danskoga pisca Petra Nansena. Djelo je ljubavno, a radnja mu se odigrava u Kopenhagenu. Cijena K 1·80.

smeće, ali zatečen je u tudjoj kući, na tudjem smeću. Čitalo se u njegovim očima, kako čeka, da ga istjeram i bio je pripravan na skok, koji bi ga izbavio iz neprilike.

„Što će ti taj gnjili, pokvareni krumpir, što smo ga bacili u smeće, jer ga ne možemo dati kokošima?“

„Jesti“, progundjao je kroz stisnute zube i oborio oči.

„Tko će ti kuhati?“

„Majka.“

„Gdje ti je otac?“

„Radi.“

„Imaš li braće?“

„Trojicu.“

„A što ti rade braća?“

„Jedan radi, a druga dvojica idu u školu.“

Opazio sam na jednoj stepenici školske knjige i pisanke, lijepo popisane ali nečiste, kao što i razdrapane knjige. Zapitah ga, u koji razred ide i koliko je star, te mi javi, da ide u drugi razred talijanske škole i da imade 8 godina. Nerado je govorio. Teškom sam mukom doznao, da već dugo vremena nije objedovao, da ne pije kave, da jede samo jedamput na dan. U prvi sam mah pomislio, da su mu krivi nemarni roditelji, te sam ga zapitao, što i kad jede njegova majka. Odgovorio mi, da jede jedamput na dan s njima i to na večer, uvijek neke travurine, kojima je on nadjenuo neko čudnovato ime.

Mislio sam, da dijete laže, da nije došlo u onaj sanduk po krumpir, već da je tražilo kojekakve igrarije, jer je držao u rukama jedan komad električne žarulje, što se pokvarila i bila bačena u sanduk. Osim toga imao je dvije limene kutije sa školjkama i puževima polag svojih knjiga na skalama. Ali uvjerio me, kad sam mu dao pričan komad palente. Za tren je nestao.

Kasnije sam doznao, da nije to prvi put, što su ga zatekli kod sanduka za smeće. Kazali mi, da je svaki dan tamo i da svaki dan tamo nešto.

Pas ne dolazi više. Potpunoma je izostao. Nema u smeću ništa probavljivoga za pasji želudac, otkako je osamgodišnje dijete otkrilo ovo bogastvo, ovu raskoš...

Ne tražim više bijedu, ne izlazim u kotare, gdje ona nemilosrdno hara, ne čitam članke o bijedi, stradanju i gladu, uklanjam se svakom prizoru, što bi mogao djelovati na živce. Jer ne mogu svima pomoći; uzaludna je svaka muka. Živio sam za to prilično miran, bez uzrujanja i uzbudjenja. Danas je i to neizvedivo. Bijeda i jad stoje ti pred oči, nameću se tebi, i ako ti, kojemu je sudbina bila milosrdnija, osjećaš grozu i mržnju, ako u tebi uskipi bijes, što će osjećati taj jadnik siromah. Ja nijesam kriv tom ratu, nedužan sam čitavoj bijedi — ali neka dodju neka zapale moju kuću, neka mi opljačkaju sve, neka me muče i mrcvare, ja osjećam, da bi taj gnjev bio pravedan, da bi osveta bila odmazdom. Za koji zločin kaznila je sudbina nestašno dijete neopisivim nevoljama, zašto mora da propada pod posljedicama tudjih grijeha? Ali ja sam kriv, što bolje živim, bolje jedem, bolje sam obučen. Moja pojava mora da djeluje kao izazov, mora da potpali srdžbu, jer svatko ima pravo na dobru hranu, na topło odijelo i obuću, na kazališe i kinematografe, na udoban i miran život. Dijete nije baš ničim izazvalo okrutnu sudbinu, ničim zavrijedilo onoliku kaznu.

Nije to ludo maštanje, nije to plod bolesnih i napetih živaca. To je snimka slučaja iz našeg grada, za kojega mogu navesti svjedoke, imena, ime djeteta, njegovu starost i sve ostale nužne potankosti. Slutite li, kamo plovimo punim jedrima?

Pojedin[i broj]

[C]IJENA listu: U pre[dplati] ... čitavu god. K 4 ... polugodište K 2 ... [t]romjesečno K 12·— ... [mje]sečno K 4·—, u mal[o] ... [pro]daji 16 fil. pojedini ... OGLASI primaju ... [u]pravi lista trg Cust[oza]

Godina IV.

Bol...

Vijesti, što d... da se izmedju Nj... potpuni sporazum... malo važnih, ali ... ne radi se samo ... Nijemaca. Imade ... novinama prešuć... novih prijatelja, ... ruskih stranaka i... boljemu. Trocki, ... bili plaćeni agen... nijeti dokaza, jer ... nijesu krivi oni, ... utisak.

Izgleda, da ... državanju anarhi... može medjutim ... stvima, a zemlja ... pod carističkim j... boljševičkom ter... ili radnička stran... idea!. Ostali su ... socijaldemokratin... izlika za sebične... demokratična niti ... u interesu Lenin... Nije to pokret je... boljim životom. I... narodne rulje, k... a pogotovo rep... nudja manje pri... frazeologija.

O ruskim p... neizvjesnost. Kaž... vlasti prekinut s... otešćana izmjena... istinitima. A... da... Berlinu uskraćuj... o Rusiji nego li ... bio je 6. t. mj. ... doznali smo vije... ičkih zatvorena, k... vrlo pametno, ... bi to sigurno nem... kategorički deme... koje dodavaju k... nepovoljnim brzo... zaključiti, da su ... ještcni o prilikan... jer bi tim uredin... canja kojegod vij...

Nevidivo a... sama naše velik... Što će se dotkati... kazati. Medjutim ... koje nam veće, d... pokret, uz koji p... ševičke oligarhije ... mišljenja, ujedini... sije. Kao protupo... robljenici njemač... bore sa boljševic... ovi zarobljenici ... Čeho-Slovaka sa ... vlada bila svrgnu... da su se u Vla... prema jednoj naj... protiv boljševika ... mena. Sa Japanci ... na murmanskoj o... sjeverna ruska ob... je razvidno tako... progrsili u Murm... boljševici običava... uvijek u onim po... prijeti takva pogi... vrijeme smatrati ...

Protiv ovih ... zacije. Da je ov... bi danas milijuna... su postigli većih u ... skrajnoj Sibiriji, n... Iz toga se dade ... kao, što i se ... gesta bez posljedi...

U Rusiji se ... jima znademo n...

RATN...

Beč, 7. (D... ušće Piave ne bi ... taka, povukli sm... položaj nasipa na...

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 8. srpnja 1918. Broj 1074.

Boljševici i Rusija.

Vijesti, što dolaze iz Rusije, dopuštaju zaključak, da se izmedju Njemačke i boljševičke vlade postigao potpuni sporazum. To proizlazi iz različitih na oko malo važnih, ali u suštini veoma zanimivih vijesti; ne radi se samo o predaji crnomorskog brodovlja Nijemaca. Imade i drugih činjenica, koje se u našim novinama prešućuju. U ostalom radi njemačka vlada veoma pametno, ako se drži Trockoga, Lenina i njihovih prijatelja, jer nema sumnje, da se od ostalih ruskih stranaka i političara ne može nadati ničemu boljemu. Trocki, Lenin i drugovi rade, kao da bi bili plaćeni agenti. Ma da se za to ne može pridobiti dokaza, jer se ne može proviriti u tajne arhive, nijesu krivi oni, na koje čini njihov postupak takav utisak.

Izgleda, da se zadaća boljševika sastoji u podržavanju anarhističkih prilika u Rusiji. Anarhiju se može medjutim podržavati samo nasilničkim sredstvima, a zemlja, koja je kroz stogodišta stenjala pod carističkim jarmom, podvrgla se gotovo pasivno boljševičkom teroru. Boljševici nijesu demokratična ili radnička stranka. Njih ne vodi kakav proletarski ideal. Ostali su vjerni svojim učiteljima, njemačkim socijaldemokratima, kojima služe teorije samo kao izlika za sebične težnje. U Moskvi se ne vodi niti demokratična niti socijalna politika; vodi se politika u interesu Lenina i Trockoga i njihovih pomagača. Nije to pokret jednog nesretnog staleža, koji hlepi za boljim životom. Pokret je to beskarakterne i medjunarodne rulje, kojoj je svaki poredak i rad mrzak, a pogotovo republikanski i revolucijonarni, kojimu nudja manje prilika za izrabljivanje svojih preživjelih frazeologija.

O ruskim prilikama vlada kod nas nejasnost i neizvjesnost. Kažu, da je izmedju Rusije i središnjih vlasti prekinut svaki saobraćaj i da je izvanredno otešćana izmjena vijesti. Smatrali smo ove navode istinitima. Ali danas znademo, da se nam u Beču i Berlinu uskraćuju u mnogo većoj mjeri točnije vijesti o Rusiji nego li u Petrogradu i Moskvi. U Moskvi bio je 6. t. mj. počinjen politički zločin. Istoga dana doznali smo vijest čak u Puli. Da je Rusija hermetički zatvorena, kako je prikazuju službena vrela, bilo bi to sigurno nemoguće. Na drugoj su strani napadni kategorički dementi o izvjesnim dogadjajima u Rusiji, koje dodavaju katkada dopisni ured i Wolffbureau nepovoljnim brzojavkama iz Rusije, iz čega se može zaključiti, da su vodeći krugovi veoma dobro obaviješteni o prilikama i dnevnim dogadjajima u Rusiji, jer bi tim uredima bila inače oteta mogućnost poricanja kojegod vijesti.

Nevidivo ali osjetivo prede i plete se za kulisama naše velike politike novo tkivo sa Rusijom. Što će se dotkati, o tome se ne može ništa stalnoga kazati. Medjutim se moramo držati samih činjenica, koje nam vele, da se u Rusiji pojavio češko-slovački pokret, uz koji prianjaju sve ruske stranke osim boljševičke oligarhije. Sve stranke u Rusiji, bez razlike mišljenja, ujediniše se pod lozinkom uspostave Rusije. Kao protupokret nastupili su austro-ugarski zarobljenici njemačke narodnosti, koji se rame o rame bore sa boljševicima. Nekoje vijesti javljaju, da su ovi zarobljenici zaposjeli Irkutsk i prekinuli spoj Čeho-Slovaka sa Vladivostokom, gdje je sovjetska vlada bila svrgnuta po istim Čeho-Slovacima. Izgleda, da su se u Vladivostoku iskrcali Japanci, koji su prema jednoj najnovijoj vijesti već tvorno nastupili protiv boljševika u obranu nekog istočnjačkog plemena. Sa Japancima iskrcali su se takodjer Englezi na murmanskoj obali i u Arhangelsku, tako da se sjeverna ruska obala nalazi u njihovom posjedu, što je razvidno takodjer iz toga, što da su boljševici proglasili u Murmanu i u Arhangelsku ratno stanje. Boljševici običavaju naime proglašavati ratno stanje uvijek u onim područjima, koja su izgubili ili kojima prijeti takva pogibelj, da ih se može barem za neko vrijeme smatrati izgubljenim.

Protiv ovih pokreta latiše se boljševici mobilizacije. Da je ova mobilizacija imala uspjeha, bilo bi danas milijuna vojnika pod oružjem. Ali do sad su postigli većih uspjeha austro-ugarski zarobljenici u skrajnoj Sibiriji, nego li ova milijunska crvena garda. Iz toga se dade zaključiti, da je poziv Trockoga ostao, kao što i svaki boljševički čin, samo teatralna gesta bez posljedica i bez uspjeha.

U Rusiji se pripravljaju važni dogadjaji, o kojima znademo manje, nego li što bi mogli znati.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Pošto se ušće Piave ne bi bilo dalo držati bez teških gubitaka, povukli smo naše, tamo boreće se čete, na položaj nasipa na istočnom brijegu glavnog toka rijeke. Kretanje izvršilo se u noći od 5. i 6. srpnja. Neprijatelj je sinoć tragao na rijeci za nama. Istočno od Monte Pertica suzbila je junačka otočačka pješačka pukovnija broj 79 u krvavim bojevima iz bliza talijanske navale. — U Albaniji napali su izmedju Devolija i Osuma Francuzi i Talijanci na naše gorske položaje. Tečajem bojeva uspjelo je neprijatelju na dva mjesta postići nekoje uspjehe, koje smo mu opet oteli protunavalom. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojnim frontama izmedju Ysere i Marne privremeno živahna bojna djelatnost. Zapadno od Chateau-Thierrya napali su Francuzi i Amerikanci, unatoč njihovim ponovnim neuspjesima, opet i sa jačim silama. Navale su se izjalovile. Ljuti su bojevi trajali do kasno u noći. Gubici su neprijatelja polag vijesti četa opet teški. Na gornjim smo Vogezama suzbili neprijateljski sunak na Hilsenfirstu. — Poručnik Kroell polučio je svoju 30., a poručnik Kornecke svoju 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 6. srpnja popodne: Francuska su odjeljenja provalila u njemačke linije te dopremila zarobljenika. Više se njemačkih napadaja izjalovilo kod šume Chaume i u amerikanskim odsjecima kod Liveeya i u Vogezama. Noć je na ostalim dijelovima fronte prošla mirno.

•

Engleski izvještaj od 5. srpnja u jutro: Ukupni broj zarobljenika dopremljenih sa uspjelog poduzeća od četvrtka na Sommi prelazi 1300. Od plijena prebrojili smo do sad 1 njemački poljski top, 100 mitraljeza i nekoliko opkopnih mužara. Njemačka protunavala na nove položaje istočno od Hamela u noći od 4. t. mj., bila je suzbijena. Izveli smo uspjeli nasrtaj u odsjeku Beaumont-Hamel te smo suzbili pokušaj navale u blizini Strazeelea.

•

Engleski izvještaj od 5. srpnja na večer: Broj zarobljenika, učinjenih kod jučerašnjeg poduzeća na Sommi, nadilazi 1500. Izim neznatne topničke djelatnosti u okolici brda Scherpen ništa nova.

•

Engleski izvještaj od 6. srpnja u jutro: Kod poduzeća ophodnja u okolici Yperna dopremili smo nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo djelovalo izmedju Villers-Bretonneuxa i Ancre.

•

Engleski izvještaj od 6. srpnja na večer: Australci su pomaknuli svoje linije u noći na 5. srpnja sjeveroistočno od Villers-Bretonneuxa na fronti od 2000 jarda unaprijed. Lancashirske su čete nasrnule uspješno kod Hingesa te dopremile nekoliko zarobljenika.

•

Talijanski izvještaj od 5. srpnja: Na dolnjoj smo Piavi suzbili žestoku zračnu navalu neprijatelja te razorili nova središta neprijateljskog otpora. Mi smo i nadalje zaposjedali područje jugoistočno od Chiesa Nuova i sjeverno od Cave Zuccherine, kod čega smo dopremili 419 zarobljenika, bateriju od 6 obica, kalibra 105 mm i brojne strojne puške. Sjeveroistočno od Grappe provalila su naša odjeljenja iza topničke pripreme u neprijateljske jarke na gornjem koncu doline Calcino. Neprijatelj je uzvratio sa žestokom paljbom svojih baterija te je poduzeo ogorčene protunavale, koje su dovele sve do šakanja, a da nam nije mogao preoteti uspjehe, koje smo si stekli na vratima Saltona. Dopremili smo 30 zarobljenika, medju njima 6 časnika i 6 mitraljeza. Na asiaškoj smo visoravni suzbili dvije protunavale neprijatelja, kod čega smo neprijatelju zadali teških gubitaka. Englesko je odijeljenje prenerazilo i uništilo neprijateljsku postojanku kod Canova. Tečajem zadnjih smo dana oborili 10 lijetala i 3 pripeta balona neprijatelja.

•

Belgijski izvještaj: Topnička djelatnost od različite jakosti. U noći od 3. na 4. srpnja prodrle su naše čete u neprijateljske položaje sjeverno od Kippea. Zarobile su 43 momka i zaplijenile 2 strojne puške. Velik broj Nijemaca bio je usmrćen. Danas poslije podne dopremila je naša ophodnja, koja je izvidjala u neprijateljskim linijama, 5 zarobljenika.

•

Turski izvještaj od 5. t. mj. javlja: Sa različitih bojišta ništa osobitoga.

•

Reuterov ured javlja od 6. t. mj.: Zapovjedništvo zračnih bojnih sila saopćuje: U jutro 5. lipnja napala su naša lijetala željezničku stanicu u Coblenzu. I kolodvor u Zeebrüggeu bio je bombardovan sa velikim uspjehom. Iznad Zeebrüggea napala su neprijateljska lijetala žestoko naše aeroplane. Naša su se lijetala povratila sva neoštećena.

•

Raprezentančna je kuća prihvatila rezoluciju, kojom ovlašćuje Wilsona, da stavi brzojavne i telefonske sveze pod državnu kontrolu.

*** Parlamentarni položaj.** Nijemci su već žrtvovali Seidlerovu osobu. Sada traže većinu. Pošto se ne nadaju više pridobiti Poljaka za svoje protuslavenske i protudemokratske nacrte, pregovaraju sada sa njemačkim i naravski i talijanskim „internacijonalcima", od kojih zahtjevaju, neka glasuju za proračun i za ratne kredite. Za ratne kredite ne mogu niti njemački socijalni demokrati da glasuju i to jer se boje svojih pristaša. Radi toga kušaju njemačke stranke pridobiti socijalnu demokraciju samo za proračun. Njemački bi socijaliste odmah glasovali vladi proračun i sve, što od njih traže, samo da nema izbornika, kojima je duzlogrdio rat i koji im ne bi toga nikada oprostili. Mi svi znademo, da je socijalno-demokratična oporba odavna već tek prividna i da vodje njemačke socijalne demokracije prosvjeduju samo, da markiraju svoju oporbu. U srcu bili bi takodjer njemački socijalni demokrate pripravni, potopiti naš narod u žlici vode, jer nijesu ni za dlaku manje nacijonalistički od njemačkih gradjanskih drugova, što se pokazalo u njihovom praktičnom radu. Nije radi toga isključeno, da će i tog puta Renneri spasavati Seidlera iz neprilika. U ostalom ne bi žrtvovali niti prestiža, za koji su neke države vodile i krvave ratove, jer su ga već izgubili. — Ali regbi, da Nijemcima nije ni to išlo za rukom. Inače si ne možemo protumačiti ovu vijest, koju šire njemačke novine: Kako javlja „Parlamentskorrespondenz" započela su pregovaranja izmedju parlamentarnih stranaka, tako osobito izmedju njemačkih gradjanskih i slavenskih stranaka te izgleda da se razvijaju veoma povoljno. To će se opažati takodjer na vijećanju predsjednika stranaka u srijedu. Tvrdi se svom izvjesnošću, da će kabinet Seidlerov stupiti 16. t. mj. pred parlamenat. — To bi značilo, da će Seidler ostati. Ali službene korespondencije su od pamtivjeka bile uvijek optimističke.

*** Kühlmann u velikom glavnom stanu.** Wolffov ured javlja od 7. srpnja: Državni tajnik dr. von Kühlmann zaputio se na večer u veliki glavni stan.

*** Glasine.** Bečke novine vele, da su vijesti, koje dolaze iz Rima i Pariza o promijenama na visokim zapovjedničkim mjestima austro-ugarske armije, puke izmišljotine. Vijesti se očividno šire u krugovima sporazuma u interesu pučkog raspoloženja, a njihovo turanje u svijet pripada k spletkama naših neprijatelja, o kojim je nedavno kazao dr. von Seidler, da se ne žacaju služiti se svakim sredstvom, samo da bi uskolebali našu državu.

*** K umorstvu grofa Myrbacha.** Wolffov ured javlja iz Berlina od 7. t. mj.: Raspravljajući o umorstvu grofa Myrbacha, izražuje štampa jednodušno duboko žaljenje zbog atentata. Isto tako jednodušno zastupa novinstvo mišljenje, da se nedjelo mora svesti na spletke sporazuma, koja nastoji svakim sredstvom, kako bi posijala neprijateljstvo izmedju Njemačke i sovjetske vlade. Njemačka će se vlada čuvati, da bi ovaj atentat, kojega nijesu zakrivili boljševici, smatrala kao povod za nova neprijateljstva protiv sovjetske vlade.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Jedan Rus, koji je prispio u Bergen, sa parobrodom „Oporto", izjavio je novinarima, da se je na istom parobrodu vozila i ruska carska obitelj, kojoj je uspjelo da umakne, kada su je otpremili iz Jekaterinburga u Perm. Da li se je medju članovima obitelji nalazio i bivši car Nikolaj, toga Rus nije htio da kaže, tek je izjavio, da će se o caru doskora čuti.

•

Polag vijesti iz Kijeva krca se u luci Crnog mora, Melitopolu, sada 8000 tona žita za Austriju, u prvom redu za Beč.

•

Petrogradska brzojavna agentura javlja: Kod ovdjašnjih je izbora bilo izabrano 32 boljševika i 2 socijalna revolucijonarca ljevice.

•

„Timesu" javljaju iz Tokia: U Tokio su stigle vijesti o ubijanju Čeho-Slovaka, što padaju u austro-ugarske ruke. Vodja Čeha, pukovnik Hurban, koji je u trajnoj brzojavnoj vezi sa Masarykom u Washingtonu, izjavio je, da će se Česi latati strašnih repre-

sa'lija, ne budu li prestali austrijski zločini. Hurban će raditi u strogom sporazumu sa saveznicima. 200.000 Austrijanaca, koji se sada nalaze u rukama Čeha, neće izbjeći svojoj sudbini, buđe li se strijeljalo češke vojnike, što će na Piavi pasti u austrijske ruke.

•

Po'ag „Epoche“ stić će Kerenki naredne sedmice u Rim.

•

Prema amsterdamskom listu javljaju „Times“ iz Tokia: Sovjetske su čete, proganjajući čete Semenova, počinile pljačkanja medju Burijetima. Konferencija je Burijeta odaslala delegate Japancima u Charbin uz molbu, da im Japanci dodju na pomoć. Japanci su se toj molbi odazvali. (Na koji način, o tome šuti dopisnik. O. d. u.) 26. lipnja odaslali su Burijeti opet odaslanike, koji su se zahvalili Japancima za njihovu pomoć.

•

Amsterdamski list doznaje, da „Times“ donose slijedeću vijest iz Tokia: Nedavno su stigli u Vladivostok nekoji članovi prijašnjeg kabineta.

•

Kako javlja „Oberschlesischer Courier“ smaknule su oblasti sovjeta u Puni 2000 Čeha sa mitraljezama. Česi sa svoje strane ubijaju sve zarobljene crvene gardiste, što im padaju u ruke.

•

Javljaju iz Odese: U južnoj se Ukrajini pojavila kolera. Prijavljeno bi mnogo slučajeva.

•

Ženevske novine javljaju, da se je sovjetska vlada zaprijetila vladama antante, te će u slučaju, da bi Japanci, koji su se pojavili kod Bajkalskog jezera, nastavili svoj pohod u Sibiriji, pozvati Nijemce u pomoć.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Poljske. Krakovski „Naprzod“ donaša članak „Radnici ili robovi“ u kojem veli, da vijesti, koje dolaze iz okupirane Poljske podsjećaju na asirska vremena. Poljački da su radnici posvema izvrgnuti milosti i nemilosti njemačkih oblasti i tvorničara. Oni svoje postojbine ne smiju ostavljati, pa niti se zaputiti u obližnje mjesto. Ako prekrše ovu zabranu, bivaju kažnjeni kaznom zatvora. Kako „Lavovski Kuerier“ javlja, popunjaju danomice 50.000 poljačkih radnika njemačke tamnice. Prehrambene prilike i uvjeti, pod kojima ti radnici rade, pravo su ruglo za čovječanstvo i ne daju se opisati. Pomor je upravo silan. Intervencija poljačkih zastupnika u Berlinu ostala je dakako bez svakog uspjeha. Jedini je odgovor bio taj, da je vlada izjavila, da Njemačka treba poljačke radnike. Dopusti su uopće vanredno rijetki. Oni radnici, koji potječu iz austrijskog okupacionog područja, ne mogu uopće da dobiju dopusta, jer se austrijska vlada nije htjela obvezati, da će one radnike, koji se nakon dobivenog dopusta ne bi htjeli vratiti na posao, silomice vraćati u Njemačku. Broj poljačkih radnika, koji su rodom iz krajeva poljačkih, koje drže Austrijanci u svojim rukama, iznosi 120.000 ljudi. Ako koji radnik iz njemačkog okupacionog područja pobjegne, onda njemačka uprava silom dovede poslodavcu njegovog brata ili rodjaka. Ako pak toga nema, onda mora da obitelj plati veliku novčanu globu. Sve pritužbe na tobožnju vladu u Varšavi vraćaju se kao nedupustive. — „Neue Zürcher Zeitung“ javlja iz Krakova, da njemačke oblasti u okupiranoj Poljskoj zaključiše upotrijebiti prema seljačkom pučanstvu novu vrstu rekvizicije. U provinciji Kališ uredjene su t. zv. kolne za mlatenje (službeni je izraz: kais. Dreschkolonnen). Ta vojnička odjeljenja, koja su providjena strojevima za mlatenje žita i koja prolaze čitavom poljačkom zemljom, to žito izmlate ostavivši seljaku samo tako zvanu „gladnu koštu“, a čitavi suvišak sobom odnose. Ovaj sustav rekvizicije ima se upotrijebiti — kako isti list veli — u čitavoj Poljskoj, koju su okupirali Nijemci. Seljaštvo je naravno vrlo ogorčeno i nezadovoljno zbog ovog postupka.

•

Proglasi u hrvatskom jeziku u Medjimurju. Već je tome preko pedeset godina, što je hrvatski jezik morao ustupiti mjesto madžarskome u svim školama i uredima cijelog Medjimurja. Madžarski agenti: učitelji, notariuši, pisari, financi, oružnici, trgovčići bili su jaki aparat, kojim se služila madžarska vlada. (Zaplijenjeno.) Prije rata govorio si sa strahom hrvatski u pojedinim kulama madžarizacije jer su pomenuti agenti, bolje reći denuncijanti, odmah javljali svojim pretpostavljenim oblastima sve one, koji su govorili hrvatski, (zaplijenjeno). Proglasi i naredbe pisani madžarskim jezikom poplavile su sve ploče i stupove. Napisi na javnim zgradama morali su upravo upadati u oči. Al gle čuda! Osvanuše nakon tolikih niza godina proglasi u hrvatskom jeziku. Vidjeh djecu i starije, kako se okupljaju oko stupova i čitaju. Što je to? Proglasi crvenog križa u Pešti, kojim moli za što veću pripomoć. Dakle ipak jednom! Znala je dobro uprava crvenog križa, da ne će ništa dobiti u Medjimurju, ako taj proglas izda u madžarskom jeziku. Ono malo šovinista i (zaplijenjeno) onako ništa ne daruju, a narod, koji madžarski ne razumije, ne bi ništa dao, da je proglas bio pisan madžarski. Srce mi je poskakivalo od radosti što je barem u toj stvari popustio šovinizam (zaplijenjeno). Popustiti će on i u drugim stvarima, o čemu više nema nikakve sumnje. Na večer Petrova i Pavlova nestalo je tih plakata. „Novine“.

Domaće vijesti.

S aprovizacije. Danas, 8. srpnja, dobivat će se meso u slijedećim mesarnama: Prednji dio: Fabris, Premanturska ulica i Vatta, Kandlerova ulica; stražnji dio: Kreuzmayer na tržnici, i Marač na Viškom trgu. Cijene su za prednji dio 16 kruna a za stražnji 20 kruna za kilogram.

„Moderna knjižnica“. Novo prispjele knjige „Moderne knjižnice“ mogu se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinanda broj 3.

Predaja namještaja izloga. Trgovačko-obrtnička komora za Istru javlja, da se moraju odmah predati namještaji izloga iz bakra ili bakrenih sastavina, koji se nalaze u praznim izlozima i u praznim ili zatvorenim trgovačkim i prometnim prostorijama, u koliko isti spadaju pod dužnost predaje po naredbi od 25. lipnja 1917., L. D. Z. br. 271 (§ 2., slovo A, 11). Radi li se pako o namještajima, koji spadaju pod dužnost predaje, ali koji bivaju u istinu uporabljivani, primajuća komisija može da podijeli na molbu posjednika i u obzira vrijednim slučajevima rok za nabavu nadomjestka do 1. rujna 1918. Ako je predaja već izvršena povratiti će se ovi predmeti na zahtjev interesiranih, u koliko to bude moguće, te će se istodobno podijeliti gore navedeni rok za nabavu nadomjestka (surogata).

Izložba nadomjestaka za kožu (uenje). Trgovačko-obrtnička komora za Istru javlja: Obzirom na veliku važnost prištednje kože, a gledom na veliku potrebu iste, priredilo je udruženje tvornica, koje izradjuju kože, u Beču (Kaisergarten) izložbu nadomjestaka kože, da se vidi, koliko se je učinilo na tom polju. Pozivlju se interesirane osobe, da posjete ovu izložbu.

Dnevne vijesti.

Quo vadis Austria? „Union“, organ češkog veleposjeda, koji se osobito ističe svojom dinastičnošću, donosi pod gornjim naslovom uvodni članak, u kome se pisac bavi dosadanjom narodnosnom politikom u monarhiji, koja ide za madžarsko-njemačkom hegemonijom, te dolazi do zaključka, da nastavi li se ta politika i nadalje, mora doći bezuvjetno do posvemašnje katastrofe. Zato se mora apsolutno pobijati ona narodnosna politika za Austriju, koju zagovara vodja njemačkih narodnjaka Titta, a u Ugarskoj bivši ministar-predsjednik grof Stjepan Tisza. Ova politika prema narodnostima čini, da su oba naroda koji vladaju nad drugima u monarhiji, prinudjena uteći se političi izvanjske protekcije, dakle vlastitu državnu učiniti zavisnom u njezinoj unutarnjoj političkoj konzistenciji od milosti ili nemilosti izvanjske države. Danas smo tako daleko došli, da je upravo čast po svakoga, koga psuju veleizdajnikom, ako ta psovka dolazi od onih, koji se danas ističu kao „pravi austrijski patriote“. Pisac onda govori o reorganizaciji monarhije i o njezinom preporodu u političkom smislu, pa veli, da se sve to može dogoditi samo onda, ako se stavi monarhija na jednakopravnost naroda, a ne, ako se bude podržavala i nadalje hegemonija dvaju naroda.

Uredjenje obrtne škole u Osijeku. Na sjednici zemaljskog vijeća za prolazno gospodarstvo, koja se u Zagrebu održala pred nekoliko dana pod predsjedanjem banskog savjetnika pl. Mihalića, razvio je ravnatelj obrtne škole u Zagrebu, nadinžinjer Gustav, Baldauf expose o organizaciji podučavanja u obrtnim školama u Hrvatskoj i Slavoniji. Uz potrebu reorganizacije naglasio je i potrebu uredjenja jedne moderne obrtne škole u Osijeku i utemeljenje tehničkih srednjih škola. Ove škole imale bi skrbiti za podmladak u obrtu i industriji. U tom će se smislu predati vladi memorandum. Početkom slijedeće školske godine imao bi se urediti tečaj za mehaničare i elektrotehničare. „Jug“.

Našoj obali prijeti pogibelj. Admiral Degony, koji od početka rata propovijeda zajedničku navalu mornarice saveznika na dalmatinsku obalu, ali koji e svoj plan bio pokopao, jer je napokon uvidio, da se ne će ostvariti, sad ga ponovo iznosi na javu. Čestitajući mornarici napadaja na Pulj, pita on, nije li došlo vrijeme, da se upotrijebe ne samo mali već i veliki ratni brodovi saveznika u Sredozemnom moru? Prijeka je potreba da se poduzme akcija protiv dalmatinske i istarske obale, jer sad ima više izgleda na uspjeh. Jugoslavenski revolucionarni pokret mora se svima sredstvima pomagati.

Novi turski sultan Mehmed V. rodio se u Carigradu 1844. godine kao sin sultana Abdul Mudžida. Kad mu je brat Abdul Hamid 1909. godine svrgnut sa prijestolja, postavljen je Mehmed, koji je onda bio internisan, na prijestolje. On je došao na prijestolje u pogibeljnoj doba za tursku carevinu. U prvom redu dočekale su ga bune i pokolji u Macedoniji i Armeniji, autonomistički pokret Arapa, pa onda ustanak Arnauta 1911., a malo kasnije za tim navještenje rata sa strane Italije. Italija zauze Tripolis i Kyrenaiku, a u to najgore doba po tursko carstvo došlo je do krvavih revolucija 1912. u Carigradu. Ovaj posvemašnji nered unutar države potakao je balkanske države, da se zarate s Turskom. God. 1913. došla je turska država skoro na rub propasti, te je izgubila skoro čitav svoj posjed u Evropi. Godine 1914. zaplela se Turska u svjetski rat, na strani centralnih vlasti, ali i u tom ratu izgubila je velik dio svog azijskog posjeda.

Prosvjeta.

„Književni Jug“. Izišao je 12. broj „Književnog Juga“ sa slijedećim sadržajem: J. Demetrović: Književniki društvo Al. Šantić: Otac. V. Car-Emin: U kavezu. Janko Glaser: Poet. Dr. V. Glušac: Uspomene na P. Kočića. Ljubo Wiesner: Crkve. Ferdo Kozak: Pesem upornikov. Miloš Vidaković: Dva soneta. Borivoj Jevtić: Uboga sreća. Dora Pfanova: Princ charmant. I. Gorenčević: Slikarstvo P. Dobrovića. U pregledu pišu dr. F. Tučan, dr. L. Thaller, Josip Bach, V. Ćorović i Ivo Andrić o različitim publikacijama i pojavama. Kao umjetnički prilog donaša dvije slike P. Dobrovića. — Ovim brojem završuje „Književni Jug“ svoje prvo polugodište, kojim se je utvrdio kao prva i jedina jugoslavenska književna revija, okupivši oko sebe prve hrvatske, srpske i slovenačke pisce. Izlazi dvaput mjesečno latinicom, ćirilicom i slovenački. Cijena na četvrt godine 10 K, na pola godine 20 kruna. — Adresa: „Književni Jug“, Zagreb, Gundulićeva ulica br. 29.

Protualkoholni pokret. Primili smo 5. i 6. ovogodišnji broj „Novog života“, glasila društva abstinenata s ovim sadržajem: dr. D. Šašel: Radničke okružne blagajne i suzbijanje alkoholizma. Svetozar Grubač: Riječ dvije našim ženama. Dr. A. Štampar: Povijest apstinentskog pokreta. — Što tražimo od naše vrhovne školske vlasti? — Što učini naša školska vlast za suzbijanje alkoholizma? te u običajenim rubrikama: Pregled apstinentskog pokreta. Država u borbi protiv alkoholizma i bilješke, u kojim se rubrikama iznosi obilje sitnijih zanimljivih vijesti iz protualkoholnog pokreta u nas i ostalih kulturnih naroda. „Novi život“ izlazi u Karlovcu, godišnja pretplata iznosi 5 K, za djake, vojnike, učitelje, učiteljice i škole 3 K 20 fil.

Poruke iz uprave.

Gospodinu župniku G. u B. Glede na kukuruz izvolite obratiti se u Ljubljanu, Galjevica 5, kod poznate obitelji.

Pojedi[...]

CIJENA listu: U pr[...] za čitavu god. K [...] za polugodište K [...] tromjesečno K 1[...] sečno K 4·—, u ma[...] daji 16 fil. pojedin[...] OGLASI primaju [...] upravi lista trg Cus[...]

Godina IV.

Francuska [...] pod lozinkom [...] ozinka opetoval[...] knjizi i uvijek [...] naroda kao neš[...] hronizam današ[...] više ni vrijedno[...] škog oduševljen[...] fatalizma, a mo[...] svoje nesposobn[...] nosti, utvarala, [...] preko postignut[...] u mladež sustav[...] i malodušno os[...] stvoru pojet i v[...] sve, što može n[...] odavno i zapisa[...] snija pokojenja[...] pune naše bibl[...]

Društveni [...] „non plus ultra“ [...] Ljudi su živjel[...] kama. Ako je [...] da su ove nepra[...] koja im zajamč[...] drugi poredak, [...] morao upropast[...] oga bilo mrtvil[...] ama socijalna [...] cajena sa svoje[...] glatke i udobn[...] Ma da se vodio [...] ograničavao se [...] na pobožjsicu [...] bez koje nema [...]

Gvozdena [...] onodila svu kuk[...] i dokazala krva[...] morao dovesti [...] budi su u naro[...] forme, osjećana [...] srca i vjere i [...] tovi sa sudom [...] jemo ravnoduš[...] starog socijalno[...] gledalo pojedinc[...] sveti cilj čovječ[...] bez ko e nema [...]

U zastarje[...] svaka misao iz[...] gikom. Misli su[...] sekventno. Karl[...] lanac sputavao [...] višem umovanju [...] tusovlja u tim [...] da bude. Ali m[...] usovima tog u[...] sa tim temeljima[...] nije proizašlo iz[...] sastoji u usreće[...] pojedinog, a da[...] vjeka, da ih nik[...] i povrijedit[...] koja se borila p[...] ucija i čije po[...] i bolesnije nego [...] podredilo sve o[...] jer je smatralo [...] opstanka pojedi[...] ove epohe bio n[...] dajućeg, kapital[...] ljeza, koji se d[...] izrabljivača, pro[...] kracija prigrlila [...]

Materijaliza[...] svrhu svog naš[...] za staleške kori[...] imao pravo, već [...] svakom slučaju [...] rijalističkim tem[...] demokrati na m[...] Ovi su vapaji [...] pokvarene duše, [...] materijalističkim [...] zaključak iz soci[...] koji su se odbi[...] kraćuju neradni[...] znavaju pojam[...]

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. pošt. štedionice br. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 9. srpnja 1918. Broj 1075.

Čovječja prava.

U ostalom, uvijek se htjelo moralne zakone držati po mogućnosti što više neobvezatnima. Čemu ih se ne utvrdi pismom i štampom? Valjda za to, jer bi čestito napisani moralni zakon morao obuhvatiti i prava čovjeka.

Strindberg: „Sin sluškinje".

Francuska si revolucija prokrčila put po svijetu pod lozinkom „borbe za čovječja prava". Ova se lozinka opetovala kasnije u svakoj školskoj povjesnoj knjizi i uvijek prikazivao se tadašnji boj francuskog naroda kao nešto već odavno preživjelog, kao anahronizam današnjeg vijeka, što za naše prilike nema više ni vrijednosti ni smisla. Poslije svake dobe velikog oduševljenja i vjere nastupa vrijeme skepse i fatalizma, a moderna civilizacija, koja si je, poradi svoje nesposobnosti, da stvara nove kulturne vrijednosti, utvarala, da se popela na vršak piramide i da preko postignutoga nema više napretka, cijepila je u mladež sustavno u školama ovo jednako oholo kao i malodušno osvjedočenje, koje je ubijalo u mladom stvoru polet i volju za rad, jer ga uvjeravalo, da je sve, što može misliti, misli o već drugi i da je već odavno i zapisano i zabilježeno i sačuvano za kasnija pokoljenja u debelim knjižurinama, kojima se pune naše biblioteke.

Društveni je poredak po ovom shvatanju značio „non plus ultra" sreće i konačni ideal čovječanstva. Ljudi su živjeli u najprirodnijim i najboljim prilikama. Ako je bilo nepravde, kazivalo se obično da su ove nepravde neznatne u primjeru sa dobrima, koja im zajamčuje današnje društvo i da bi svaki drugi poredak, koji bi tome htio da otpomogne, morao upropastiti društvo i kulturu. Posljedica je toga bilo mrtvilo i pasivnost u socijalnom životu a i sama socijalna demokracija skrenula je pod tim utjecajem sa svoje prvobitno revolucijonarne staze na cestu i udobne ceste evolucijonizma i oportunizma. Makar da se vodio žestoki katkada boj medju staležima, ograničavao se obično na tričarije, neznatne reforme, na poboljšice plaće, ali za velike ciljeve i velike bez koje nema život ni smisla ni sadržaja.

Gvozdena nužda sadašnjeg rata, koja je razonodila svu kukavnost današnjeg društvenog poretka i dokazala krvavim brojevima, kamo nas je doveo i morao dovesti današnji naš kapitalistički sustav, probudili su u narodu socijalnu svijest, a potreba reforme, osjećana na vlastitom tijelu, ulila je u platne srca i vjere i nade. Danas nijesmo više odmah gotovi sa sudom o socijalnim stvarima, danas ne opetujemo ravnodušno i besmisleno naučene formule iz starog socijalnog rječnika. Što nam je još jučer izgledalo paradoksno i ludo, pričinja nam se danas kao sveti cilj čovječanstva, kao svrha svijeta i opstanka, bez koje nema život ni smisla ni sadržaja.

U zastarjelom udžbeniku našeg društva bila je svaka misao izvedena dotjeranom i istančanom logikom. Misli su se redale neosporivo nužno i konsekventno. Karika bijaše tijesno vezana s karikom, a lanac sputavao je snagu malog čovjeka, nedoraslog višem umovanju. Uzalud bi tražio porječnosti i protuslovlja u tim dedukcijama. Bilo je sve, kako mora da bude. Ali manjkavost, sadržanu u premisama, u us'ovima tog umovanja, nije nitko primijetio, jer se sa tim temeljima nitko nije ni bavio. Moderno društvo nije proizašlo iz glavnog načela, da se svrha društva sastoji u usrećenju pojedinog čovjeka, i to svakog pojedinog, a da su nekoja prava tako vezana uz čovjeka, da ih nikakav društveni red ne smije prezreti ni povrijediti, a to su baš ona „čovječja prava", za koja se borila prije više od sto godina francuska revolucija i čije pomanjkanje osjeća današnji svijet jače i bolesnije nego li prije 4 godine. Moderno je društvo podredilo sve ostale obzire gospodarskim koristima, jer je smatralo proizvodnju kao glavni i zadnji cilj opstanka pojedinčevog. Radi toga je svjetovni nazor cjeve epohe bio materijalistički, a to ne samo kod vladajućeg staleža, već takodjer kod stadeža, koji se družio i organizovao u boju protiv izrabljivača, protiv kapitalizma. I socijalna je demokracija prigrlila materijalistički vjeroispovijest.

Materijalizam poznaje medjutim kao glavnu svrhu svog nastojanja jedinu korist. Radilo se dakle za staleške koristi, a nadvladavao nije onaj, koji je imao pravo, već često onaj, koji je bio krivac, ali u svakom slučaju jači. U protuslovlju sa svojim materijalističkim temeljima pozivali se kadkada socijalni demokrati na moralni zakon, na osjećaj pravednosti. Ovi su vapaji dolazili često iz čistog srca, iz nepokvarene duše, ali ne bijahu baš ničim opravdani materijalističkim teorijama socijalizma. Jedini logički zaključak iz socijalističkih su teorija izveli boljševici, koji su se odrekli ideje opće pravednosti i koji su prikračujući neradničkim staležima sva prava, što ih prizavaju svojim staležima. To je buržoaski svjetovni nazor primijenjen na radnički stalež, materijalizam radništva, kao opreka materijalizmu buržoazije. Radi toga je Trocki punim pravom tvrdio, da je opće izborno pravo proživjelo i da po boljševičkim tezama imade samo radnik politička prava. Dok je prije vladao kapitalistički i gradjanski stalež, vlada sada isto tako bezobzirno radnički stalež te upotrebljava isti sustav i iste metode prijašnjih staleža. Kao što kapitalizam imade i boljševištvo imperijalističke tendencije, koje se ne ograničuju na okvir jedne države.

Naše se shvatanje bitno odvaja od materijalističkog svjetovnog nazora, ma da si i mi borimo za radnike i uopće za razbaštinjenike. Ali naša izlazna točka nije materijalizam, već čisti idealizam, kojemu je moralni zakon glavna direktiva za buduće uredjenje svijeta. Taj se moralni zakon mora uzakoniti u društvenom poretku i mora biti os čitavom životu. Tom se moralnom zakonu mora pokoriti svatko, ne samo pojedinac, već i društvo i država. Moraju se uzakoniti nekoja čovječja prava, bez kojih bi vrijednost čovjeka spala na nivo običnog korisnog orudja. To smo doživjeli u tom ratu, u kojem se raspolaže sa životom naroda, a da ih se ne pita za njihovu volju. A pravo na život, to je nešto, što se u svakom slučaju mora poštivati, a nijedna društvena ni državna korist ne smije ga povrijediti. S ovim je pravom usko u svezi i pravo naroda, koje mora da bude svakomu sveto. Svako slovanje tih temeljnih prava pojedinca i naroda je nemoralno i veleizdajničko u najdubljem smislu riječi, jer se time narod i pojedinac ponizuju na razinu nižu od prostitutke, čije se tijelo zlorablja s njezinom privolom, dok se tijelo i duša ovih upropašćuje bez ili protiv njihove volje. — Radi toga je planuo i planut će još većom silom novi boj za čovječja prava.

x.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Borba za položaje Tassona istočno od Monte Pertice trajahu do poslije podne. Sedam je puta morala junačka otočačka pukovnija da protunavalom suzbije neprijatelja, dok je njegova navalna snaga bila posve skršena te je on bježao u svoje jarke. Zapovjednik otočačke pukovnije, podpukovnik Zoller, pao je na čelu svojih junaka junačkom smrti. Inače na jugozapadu nema nikakvih većih bojnih dogadjaja. — U Albaniji prešao je Talijanac jučer na srednjoj i donjoj Vojusi sa jakim zapadnim krilom na navalu. Mi smo povukli naše u dolini rijeke izložene postojanke na glavni položaj. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Topnička je djelatnost na večer oživjela. Tečajem noći pojačala se privremeno znatnije na obim stranama Lyse, na kanalu La Bassee i na obim stranama Somme. Živahna izvidnička djelatnost. Izjalovili su se jači nasrtaji neprijatelja kod Merrya i južno od Lyse. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Zapadno od Chateau Thierrya živahni topovski boj. Suzbili smo sunke neprijatelja protiv odsjeka Cligron i zapadno od Reimsa. — Poručnik je Billik polučio svoju 23. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 6. srpnja na večer: Zapadno od Chateau-Thierrya uznapredovali smo u predjelu uzvisine 204 nešto te dopremili 30 zarobljenika. Na ostaloj je fronti bio dan miran.

•

Francuski izvještaj od 7. srpnja poslije podne: Topnička djelatnost južno od Aisne i u predjelu Longponta. Amerikanci su u Vogezama izveli napadaje, sa kojih su dopremili zarobljenika. Na ostaloj je fronti noć prošla mirno.

•

Engleski izvještaj od 7. srpnja prije podne: Izveli smo napadaj istočno od Hamela, zarobili nekoliko momaka i zaplijenili jednu strojnu pušku. Neprijateljsko je topništvo djelovalo u odsjecima Feuquevillersa i Hingesa.

•

Talijanski izvještaj od 6. srpnja: Na donjoj Piavi traje žestoko naš pritisak. Izakako smo jučer ponovno skršili žestoki otpor neprijatelja, i to korak po korak, stekli smo si ponovno ozemlja te doprli do desnog brijega nove Piave od Grisolare do ušća rijeke. Više od 40 zarobljenika uključivo 6 časnika ostade u našim rukama. Neprijatelj je poduzeo žestoki protusunak dalje na sjever, u smjeru na Chiesa nuova, koji je po ljutom boju bio zaustavljen. Ponovne i žestoke navale na naše položaje kod Ponte di Saline, sjeveroistočno od Grappe i pokušaji neprijateljskih navalnih patrulja na Corno Nossi (Sasso rosso) izjalovile se. Naši su lijetači bili veoma marljivi te su bacali bombe na neprijateljske čete i na središta na drugoj strani Piave. Dva su neprijateljska lijetala bila oborena.

•

Dodatak k talijanskom izvještaju od 6. srpnja: Danas poslije podne bio je neprijatelj po petdnevnom, ogorčenom boju, koji je bio veoma ogorčen radi podmuklosti oružja i nepogodnosti tla, potisnut na lijevi brijeg Piave. Novo osvojenje čitavog obalnog područja izmedju Sile i Piave, koje je neprijatelj osvojio tečajem zadnjeg prosinca te za tim držao zaposjednutim, ovjenčao je sjajni uspjeh bitke za ponovno osvojenje područja te je povećao obrambenu zonu Mletačke. Od 15. lipnja do danas dopremili smo 523 časnika i 23.911 momaka kao zarobljenike. Zaplijenili smo slijedeće: 63 topa, 65 opkopnih mužara, 1234 strojnih pušaka, 37.105 pušaka, 49 plamenometa, 2 aeroplana, 5 milijuna puščanih zrna, mnogo hiljada taneta svake vrsti, veliku količinu saperskog orudja, brzojavne žice i ostalog materijala. Osvojili smo opet takodjer sve naše topove i onaj materijal, koji se nalazio u položajima, napuštenim u prvim danima bitke.

•

Primjedba dopisnog ureda: K predležećem izvještaju budi pripomenuto: Žele li Talijanci upotrebiti svoje napredovanje na ušću Piave u reklamne svrhe, neka im bude. Nasuprot tome moramo ozbiljno da otklonimo njihove brojke na zarobljenicima i na plijenu. Broj zarobljenika povisio se uslijed zadnjih bojeva na gornjoj fronti i na Piavi za najviše 3000 momaka, dakle je broj zarobljenika, dopremljenih od Talijanaca od početka bitke na Piavi narasao od 12.000 na 15.000. Na ovoj činjenici ne mijenja ništa niti 23.911 zarobljenika. Gubitak topova, što je bio prijavljen c. i k. vrhovnom zapovjedništvu vojske, iznosi od 15. lipnja 12 topova. Moramo se dakle pitati, da li ovo petputno pretjerivanje talijanskog izvještaja nije nastalo time, što neprijatelj pribraja topove, koje je izgubio i onda opet osvojio. Na taj bi se način mogao skupiti takav broj. Konačno je posve jasno, da se kod napuštanja desnog brijega Piave polagalo najveću važnost na spasavanje materijala. Začudno jest, da se istotako pet puta pretjerava broj nama otetih strojnih pušaka, dok nijesmo izgubili mnogo više od 200 komada. Ovaj broj nije pretjeran, uvaži li se veliko mnoštvo tog veoma važnog oružja. Ovi tri primjeri neka budu dostatni, da prikažu navode talijanskog vojnog vodstva u pravom svjetlu.

•

Izvještaj istočne armije od 7. srpnja: Prilično živahni topnički boj na obim brijegovima Vardara. U predjelu Bitolja, Vetrenika i na brijegu Černe suzbili smo jaka neprijateljska izvidnička odijeljenja po ljutom boju s ručnim granatama.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja: 6. srpnja poslije podne oštetile su dvije skupine zbora mornaričkih lijetača pod vodstvom nadporučnika u. p. Christiansena i poručnika u. p. Becheta pred ušćem Tamize engleske podmornice „C 25" i „E 51" gadjajima bomba i puščanom paljbom. Neprijateljski su razarači kušali odtegliti obe podmornice. „C 25" bio je opažen kako tone. — Poglavica admiralskog stožera mornarice.

*** Brantingovo mnijenje.** Pariški dopisnik „National Tidenda" imao je razgovor sa Brantingom, koji je izjavio, da će kušati uspostaviti internacijonalu čim se ponudi prilika. Tečajem ofenzive to nije moguće. Ali on se nada, da će se saveznici oduprijeti novoj ofenzivi i odoljeti navali. Ako se to desi, bit će moguće bezodvlačno pristupiti uspostavi internacijonale. Prema mišljenju Brantinga su opreke izmedju francuskih socijalista tek prividne: I najmiroljubiviji su spremni, braniti svoju domovinu. Pravi antimilitarizam ne vlada medju francuskim socijalnim demokratima.

*** Zračna navala na Carigrad.** Turski glavni stan javlja od 7. t. mj.: Sa fronta ništa važnoga. 5 neprijateljskih je lijetala napalo jutros Carigrad bombama. Uslijed djelovanja naših obrambenih strojeva je šteta veoma neznatna.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Dopisni ured javlja iz Moskve od 7. t. mj.: U Moskvi bilo je proglašeno opsadno stanje. Brzojavna i telefonska stanica, koju su sinoć zaposjeli

socijalni revolucijonarci ljevice, bila je nekoliko sati kasnije opet osvojena po boljševicima. Socijalni revolucijonarci ljevice, na čije se kvartire pucalo, odaslali su tečajem jučerašnjeg dana parlamentarce. Boljševici su zatražili bezuvjetno podvrgnuće. Socijalni su se revolucijonarci obratili na željezničare, pozivajući ih na štrajku. Poziv je, čini se, bio otklonjen. Vlada poriče istinitost glasina, da je u Petrogradu, Jaroslavu i u drugim gradovima buknula buna. Socijalni revolucijonarci ljevice izdali su jučer buletin, u kojemu izjavljuju, da je grof Myrbach bio umoren od terorističkog odsjeka. Prema obavijesti vlade, priznali su do sad uapšeni vodje socijalnih revolucijonaraca, medju kojima se nalazi takodjer Spiridovna, da je atentat bio izveden znanjem vodstva stranke, da isili prijelom brestlitovskog mira. Kako se doznalo, izgubili su proturevolucijonarci atentatom i lozinkom „Rat protiv Njemačke" mnogo pristaša. Radi toga postoje izgledi, da će boljševici ostati gospodarima položaja. Istraga, provedena radi umorstva njemačkog poslanika, ispostavila je, da se zločin pripravljao već dugo vremena. Ugarski je naime grof Myrbach bio pred 4 sedmice uapšen kao stanar jednog hotela, u kojem je boravila takodjer neka švedska artistkinja, što je navodno radi proturevolucijonarnih poslova počinila samoubojstvo. On, kao što i svi ostali uapšenici, bijahu posve nevini. Dok su ostali bili pušteni na slobodu, pridržalo ga se u zatvoru. Cijava je stvar bila po svoj prilici upozorena od članova komisije za boj protiv proturevolucije sa namjerom, da mogu osobno doprijeti do grofa Myrbacha — njemačkog poslanika. — K ovoj brzojavci treba dodati: Socijalni revolucijonarci ljevice bijahu do sada jedini saveznici boljševika. Još prije nekoliko se dana hvastao neki boljševički poslanik njihovom vjernošću. Sada su već postali proturevolucijonarcima, te su, izgleda, oružanom silom nastupili protiv boljševika. Da imade medjutim takodjer medju boljševičkim elementima mnogo nezadovoljnika, proizlazi iz podataka tog brzojava, koji vele, da su članovi boljševičke komisije za boj protiv proturevolucije išli ubojicama njemačkog poslanika na ruku uprizorenjem navedene komedije sa ugarskim grofom Myrbachom. Čini se, da je čitava boljševička zgrada na veoma labavim temeljima, kad se pojavljaju takvi čudnovati slučajevi i to medju najužim njihovim pouzdanicima. U ostalom bi svaki konačni sud bio preuranjen te ga mi stoga prepuštamo dogadjajima.

•

Dopisni ured javlja iz Moskve od 6. srpnja: 16. lipnja stigao je u Kem oklopljeni vlak sa engleskim, francuskim i ruskim četama pod vodstvom ruskih časnika. Vodje vlaka su kazali, da su došli braniti grad protiv Finaca, koji napreduju proti njemu. Uslužbenici murmanske željeznice izjaviše se 25. lipnja za boljševike te su isključili iz sovjeta za željeznicu socijalne revolucijonarce i menjševike. Inače javlja izvještaj bojeve na sibirskoj, uralskoj i donskoj fronti.

•

„Daily Express" javlja, da su se obje sibirske vlade, jedna je i to istočna, imala za prijestolnicu Charbin, a zapadna Omsk, spojile i proglasile Tomsk kao glavni grad nove ujedinjene sibirske republike. Time postaje Sibir jedna jedinstvena velika država pod jednom zajedničkom vladom. Čeho-Slovaci sačinjavaju najvažniju moć ove republike, osim njih pripadaju joj još dobrovoljački odjeli sa oficirima i kozacima. Sve je ovo, kako se priča, izveo Kerenski. On je bio najprije u Kristijaniji, zatim se povratio natrag u Rusiju. U Moskvi i ostalim gradovima konferirao je sa svojim jednomišljenicima, zatim je opet krenuo u Skandinaviju, a tek odatle u London i Pariz.

•

Kako „Nya Daglight Allehanda" iz Petrograda javlja, saopćuje list Gorkoga „Novaja Žizn", da su umoreni bivši car, carica i veliki knezovi. U Carskojem Selu čitale su se zadušnice za pokojnike.

•

„N. Zürcher Zeitung" javlja: Posredovanjem engleske vlade, poznati su sada uvjeti, koji su odlučni, da Japan intervenira u Rusiji. Prema tim uvjetima odstupit će se jedan dio ruskih željeznica u mandžurskom i amurskom području Japanu. Nadalje se imade Kitaj tako podijeliti, da bi se čitava carevina pocijepala u jednu interesnu sferu i jednu južnu englesku. Japan se zato obvezuje, da će u Rusiji uspostaviti mir i poredak.

•

„La Nouvelle Correspondence" javlja iz Kijeva, da su se ondje sastali članovi bivše ruske dume. Sastanku da je pribivao incognito i veliki knez Nikolaj Nikolajević kao i hetman Skoropadski.

•

„Ruska novinarska korespondencija" javlja: Kao razlog veoma tragičnog položaja Lenjinove vlade spominje ruska štampa obrazovanje jedne protuboljševičke radničke koalicije, koja je postigla savez revolucijonarnih socijalista sa menjševicima, i koja već počinje po gradovima da protjeruje boljševičke sovjete. Dalji razlog je pasivna rezistencija seljaka, koji najviše doprinose gladu i time izazivaju pobune u gradovima. Napokon i anarhisti ustaju ne samo u Moskvi, nego po cijeloj Rusiji. Užasno raste broj zavjera i atentata, koji s pojedinim gradovima ugrožavaju opstanak boljševičkih sovjeta.

•

„Morning Post" javlja, da će bivši ruski ratni ministar Tereščenko, koji se sad nalazi u jednoj norveškoj luci, poći doskora u London, da se tamo sastane s Kerenskim. Tereščenko je koncem mjeseca veljače pušten na slobodu.

•

„Morning Post" javlja, da je radnički odbor odlučio, da zajedno sa lordom Lansdowne-om poradi oko mira. Obrazovan je posebni odbor, koji ima u tu svrhu da izvrši sve predradnje.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Poznato jest, da su ljetaći, o čijoj narodnosti vladaju još različita i veoma sumnjiva mnijenja, bacili na Ljubljanu i Zagreb kojekakve letke, koje su nosile potpis Trumbićev. Gdje su bili ti letci tiskani, ne može se ustanoviti; svakako bijahu prema vijestima novina, veoma nespretno složeni i tiskani u krajevima, u kojima je naš jezik nepoznat. A takvih krajeva imade unutar i izvan granica mnogo. Ovu su priliku izrabili Šušteršić i njegov vjerni oproda kanonikus Lampe u terorističke svrhe; a taj teror opravdavaju nekim tobožnjim rodoljubljem, koji je za njih veoma praktičan jer je unosan. Poslali su okružnice na sve kranjske općine, u kojima su uz prijetnje nalagali nesretnim starostama, neka prosvjeduju protiv tobožnjih Trumbićevih letaka, ne će li biti ožigosani veleizdajnicima. Ali kukavno držanje Šušteršića i njegovog prijatelja, koji su se prodali dušom i tijelom njemačkim veleposjednicima u Kranjskoj, i koji nijesu istodobno htjeli glasovati za jugoslavensku, ultralojalnu svibanjsku deklaraciju, izazvalo je utisak, da se u tom slučaju ne ide za prosvjed protiv Trumbićevog veleizdajništva, već protiv slobode i samostalnosti jugoslavenskog naroda, kako traži navedena svibanjska deklaracija. Tom „befelu" odazvao se lijepo broj kranjskih općina time, što je ponovio svoj votum za svibanjsku deklaraciju te otklonio svako drugo rješenje, čime je dotični općinski odbor izvršio svoju narodnu i državljansku dužnost. „Slovenski Narod" priopćuje imenovane „befele" te piše medju ostalim: Napram tom terorizmu moraju si naše općine očuvati hladnokrvnost. Neka si predoče, kakva prava imade napram općinama zemaljski odbor. Općinski red odredjuje to veoma točno, u kojem je smislu zemaljski odbor za općine viša oblast. Sa predsjednikom tog odbora nemaju općine uopće nikakva posla a ova autoriteta postoji samo u uobraziji gospodina Šušteršića. Nikakav zakon ne odredjuje, da se općine moraju priključiti rezolucijama zemaljskog odbora. Nasuprot tome isključuju postojeći zakoni svako uplićanje odbora u političke stvari općine te pridržavaju političku ingerenciju državnim uredima, kotarskom poglavarstvu, zemaljskoj vladi itd. List veli da je to zloporaba uredovne vlasti, ako i Šušteršić i Lampe uzurpiraju oblast političke policije, što je za njih veoma značajno ali posve protuzakonito i nedopusno. Vrijedi li načelo, da se zemaljski odbor smije nametnuti u političkim poslovima općinama, tada bi kranjski zemaljski odbor mogao nametnuti i Kočevarima, da se izjave za svibanjsku deklaraciju. Toga se ne odvaže poduzeti, jer bi se im Kočevari podrugljivo nasmijali, ali slovenske općine i slovenske staroste mislе time zaplašiti, tim više, što im inače prijeti — veleizdajništvo. — „Slovenski Narod" donosi dugi članak o gospodarskom programu jugoslavenske demokratične stranke. Stranka ne stoji na stanovištu socijalnih demokrata ili boljševika, ali kao narodna stranka traži, neka takodjer radnik uživa plod svog rada. Odsjek je došao do osvjedočenja, da je zadružništvo organizacija najprimjerenije sredstvo za promicanje gospodarstva u našoj državi. Preko 900 zadruga posluje do sada u Sloveniji, u kojoj učestvuje preko 200.000 članova u zadružnom gospodarstvu. Već iz toga proizlazi, da je zadružništvo za našega seljaka i našega obrtnika najbolji gospodarski oblik. Odsjek zastupa mišljenje, da se zadružništvo mora izlučiti iz političkih bojeva te predlaže radi toga, neka se zadružništvo koncentrira. Središnja sveza sviju zadruga neka izabere odbor, koji će voditi zadružne poslove po gospodarskim načelima. — To su misli, koje treba uvažiti. A gornje brojke gospodarske organizacije Slovenaca tumače nam više nego li sve ostalo političku zrelost slovenačkog naroda, koja u svakog naroda zavisi o gospodarskoj snazi. — „Slovenec" opet donosi karakteristiku objektivnosti kranjske vlade. Slovencima je zabranjen svaki i najmanji sastanak — pače i onaj, što se tiče organizacije pojedine stranke i na koji je pozvano tek odredjeni broj ljudi. Zabranjeno je, premda su se sastanci obdržavali u najvećem redu, bez ikakvih upadica, i nikada se nije dalo oružnicima prilike da ureduju. Tom zabranom vlade odrezani su zastupnici naprosto od naroda. Medjutim, već kad je zabrana bila proglašena dne 22. lipnja, priredili su Nijemci sastanak u kasinu usred Ljubljane, pred nosom pokrajinske vlade i policajnog ravnateljstva. Kad je dr. Korošec pitao za razjašnjenje ministra unutarnjih posala, odgovorio mu je ovaj, da mu je pokrajinska vlada iz Ljubljane javila ovo: Sastanak je dopušten zato, što je po informacijama policije broj pozvanih malen, da se ne će narušiti mir i red. Medjutim to je svima već davno poznato. Oni sebi puno toga dopuštaju, o čem nama ne daju ni sanjati. Ali dokle će to potrajati?

Domaće vijesti.

Prinosi za našu siročad — prigodom narodnog blagdana. Uz riječi: „Prigodom narodnog blagdana sjećamo se malim doprinosom naše siromašne dječice i malo ali od srca dajemo", sakupili su medju svojim drugovima Benac i Jurić K 91·80. U posljednjem iskazu došlo je pomutnjom ubrojeno K 2.—, što je položio Petar Vitas, a da ime nije bilo unešeno. Posljednji iskaz ima glasiti (880·60 i 671·62) K 1552·22 a ne kako je pogrešno uvedeno K 1562·22. — Dalje polažu: po K 20·—: Špiro Perućić, predsjednik okružnog suda; Društvo D. daruje K 18·—; po K 10·— polažu: Sudac Ante Slavić, Franjo Meštrov, Franjo Maršal, obitelj Vinka Grubišića i Stjepan Ostroški; po K 5·—: Matija Brozović; Gosp. Turač sabrao K 57·—. Darovaše: po K 5·—: Turač, F. Perčinović, M. Semrad, Pavlis; po K 4·—: Janda; po K 3·—: Novi, Vilimek; po K 2·—: Pelegrin, Damjanić, Matković, Kratnik, Pánek, Stavjel, Palivec, Zedníček, Benoni, Remškar, Buben, Kladjiva; po K 1·—: Makovsky, Reis, Rambouček. G. Ivan Vitasović sabrao K 25·—. Darovaše: po K 5·—: Ivan Vitasović, Oton Vitasović, A. Sustar; po K 4·—: A. Kovač; po K 2·—: Danica i Kata Vitasović i Marija Čalić. Ukupno K 175·—; žadnji iskaz K 1552·22; zadnji neuračunani iskaz K 690·80. Ukupno K **2418·02**. — Hvala vrijednim darovateljima! Naprijed za plemenitu stvar!

Za djecu ratnih invalida i palih junaka. Općinski ured javlja: Odnosno na okružnicu c. kr. ministarstva za socijalnu opskrbu od dne 22. IV. 1918. br. 9377 i na odredbe zakona od dne 28. marča 1918. br. 119 i 31. marča 1918. br. 126 L. D. Z. pozivlju se svi zakoniti zastupnici ili domašnji malodobne djece ratnih invalida ili siročadi junaka palih u ratu, koja ne primaju nikakvog državnog doprinosa za uzdržavanje ili bi istima u buduće imao biti taj doprinos obustavljen, da se prijave kod gradskog ureda za zaštitu djece, trg Foro 1 soba br. 17. za vrijeme uredovnih satova, donesavši sobom smrtni list ili potvrdu o nemoćnosti ratnog pozvanika.

Ugljen. Danas dobivat će se u skladištu aprovizacione komisije u Premanturskoj ulici uz prikaz iskaznice za srpanj 5 kilograma ugljena. Pošto se može desiti, da ne će biti ugljena za zimu, upozoruje se pučanstvo na ovu priliku.

Rekvizicija i prijava kovina iz grupe platine. Trgovačko-obrtnička komora za Istru javlja: Zalihe kovina iz grupe platine (platina, paladij, rodij, iridij i osmij) biti će rekvirirane u ratne svrhe na temelju naredbe od 29. travnja 1918. L. D. Z. br. 154. — Zalihe tih materijala moraju se prijaviti svaki trimestar, i to 8. svibnja, kolovoza, studenoga i veljače c. kr. centralnoj komisiji za rekviziciје (Beč I. Ministarstvo rata). Propisane tiskanice za prijavu dobivaju se besplatno kod komore.

Prijava parnih strojeva i kotlova i trgovanje s njima. Trgovačko-obrtnička komora za Istru javlja: Oni, koji su dužni po § 1., dotično § 2. naredbe od 23. travnja 1918. L. D. Z. br. 149, da prijave parne strojeve i kotlove, koji se nalaze kod njih, moraju da ih prijave trgovačkom ministarstvu. Prijave moraju se učiniti isključivo na tiskanicama, koje se mogu dobiti kod komore; te moraju biti ispunjene sve rubrike prema naputku na tiskanici samoj. Parne strojeve i kotlove, koje se mora prijaviti, može se ustupiti ili dati u pohranu drugima samo uz prethodnu dozvolu trgovačkog ministarstva. Za molbe za takve dozvole rabiti će se formulari, koje je pripravila komora.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 10. srpnja 1918. Broj 1076.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih dogadjaja. — U Albaniji traje sveudilj pritisak sila neprijatelja, što su provalile preko Vojuse. Jugozapadno od Berata došlo je do okršaja. U svezi sa ovim bojevima stekli su si Francuzi ozemlja na gornjem Devolju. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Južno od kanala La Bassee bile su suzbijene više puta opetovane djelomične navale a na sjevernom brijegu Somme jaki nasrtaji neprijatelja. Topnički je boj u ovim odsjecima ostao živahan te se na večer na obim stranama Somme privremeno opet veoma pojačao. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Zapadno od Antheuila (jugozapadno Noyon) razviše se jutros rano iza žestoke paljbe mjesne navale neprijatelja. U šumi Villers-Cotterets izjalovile su se djelomične navale Francuza u našem bojnom području. — Poručnik je Billik polučio svoju 23. i 24., poručnik Friedrich svoju 21. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 7. srpnja na večer: Dan je prošao bez osobitih dogadjaja.

Francuski izvještaj od 8. srpnja po podne: Noć bijaše označena nekojim topničkim poduzećima izmedju šume Villers-Cotterets i Marne. Nije došlo do pješačkih bojeva.

Francuski izvještaj od 8. srpnja na večer: Južno od Aisne napale su naše čete u jutro na neprijateljske položaje pred šumom Retz, sjeverozapadno od Longponta na fronti od po prilici 3 kilometara. Napredovali su 1200 metara te su osvojili dvorac Chavigny kao što i gorsku kosu sjeverno i južno od tog dvorca. Broj do sada dopremljenih zarobljenika iznosi 347, medju kojima 4 časnika.

Engleski izvještaj od 8. srpnja prije podne: Australci su pomaknuli svoje linije na Sommi na fronti od 3000 jarda, nešto unaprijed. Kod toga su dopremili zarobljenika. Škotske su čete izvele uspjelu navalu južno od kanala La Bassee, pri čega su dopremile zarobljenika. Australci su prodrli u položaje istočno od Hazebroucka. Dopremili su zarobljenika. Neprijateljsko je topničtvo djelovalo na obim stranama Somme, u svezi sa našim poduzećem; isto tako zapadno Beaumont-Hamela i kod Bethuma.

Talijanski izvještaj od 7. srpnja: Izmedju Sile i Piave osvojile su naše čete usavršenim manevrom i neodoljivim poletom desni brijeg nove Piave te su bacile neprijatelja sa jaza na rijeku. Naše su se čete utvrdile u području, koje je grozno opustošeno te pokazuje tragove epipičkih bojeva i gubitaka neprijatelja, što nadilaze svako očekivanje. 23. je vojni zbor proveo teško ovo poduzeće te si stekao nove slave. 4. pješačka divizija odlikovala se baš divno. Državne je sviju četa vanmornarice i carinske čete boriše se sa velikim oduševljenjem. Topništvo vojnog zbora i ono skupine mornarice imadoše u velikoj mjeri udjela na postignutom uspjehu. Naši, saveznički i pomorski su ljetači suzdjelovali običnim junaštvom. Posebnu napomenu zaslužuje 33. bataljun ženijskih četa za neustrašivu svoju odvažnost, koju je tom prilikom dokazao. Na asiaškom zaravanku izvelo je francusko odijeljenje sjajni napadaj u neprijateljske linije kod Zonchia, svladalo tamošnju posatku te dopremilo 2 časnika, 64 momka i 2 mitraljeze. Izmedju doline Frenzelle i Brente kušao je neprijatelj tri puta napasti ali je na položaj Cornone, ali je bio svaki put krvavo suzbijen.

Izvještaj istočne armije od 6. srpnja: Topnički bojevi na obim stranama Vardara. U luku Cerne jaka djelatnost neprijateljskih ophodnja kod Hume i Ljumnice. Zapadno od Korice izvele su francuske čete u svezi sa Talijancima djelomične poduzeće na uzvisinama izmedju Volia i Compo ryea, e bi popravili svoje položaje. Osvojile su gorsku kosu Mali Giasperit, unatoč žestokom otporu neprijatelja, čije su protunavale bile suzbijene. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama.

Izvještaj istočne armije od 7. srpnja: Na fronti Dojran-Struma bojevi ophodnja. Isto na fronti srpske armije i u odsjeku Bitolja. U Albaniji su naše čete održale položaje, koje su osvojile dan prije te su suzbili žestoke neprijateljske protunavale.

Pred parlamentom. „Slovenec" javlja iz Beča: Još malo nas dana dijeli od zasjedanja parlamenta. Seidler nema većine. Još se uvijek pouzdava u njemačke socijalne demokrate i u Poljake. No u parlamentarnim krugovima čvrsto su osvjedočeni, da za Seidlera nema više spasenja i da će još tijekom ove sedmice odstupiti. Ako otstupi Seidler, njemačke će se radikalci u znak protesta suzdržati od glasovanja proračunu. Drugih posljedica valja ne će proprovadjati, ma da još i više viču. Ukrajinci prijete najodlučnijom opstrukcijom parlamentu, ne dobiju li garancija za razdiobu Galicije. Vlada je u brizi osobito radi poljskog i jugoslavenskog pitanja. Njemačka nikako ne će da dozvoli, da poljsko pitanje riješi u takozvanom austro-poljskom smislu, bojeći se prejake hapsburške monarhije. Zato je takodjer posvema isključeno, da bi se jugoslavensko pitanje riješilo u madžarskom smislu, kako ga žele Nijemci i Madžari. Nijemci snube Poljake. Nije isključeno, da ne će Poljaci stvoriti s Nijemcima trenutačnu vladinu većinu — naravno uz stanovite koncesije. No da bi Poljaci pristali uz protičeški i protijugoslavenski kurs, o tome nema ni govora.

Car Vilim prihvatio ostavku tajnika za vanjske poslove von Kühlmanna. Berlin, 9. (D. u.) Wolffov ured doznaje, da je car prihvatio zamolbu državnog tajnika von Kühlmanna za odstup. Kao nasljednika imenuje se dosadašnjeg poslanika u Kristijaniji von Hitze. Konačna odluka još nije pala.

Pregovaranja u Solnogradu. Dopisni ured javlja od 9. t. mj.: K gospodarskim pregovaranjima koji započinju danas u Solnogradu, saznaju novine sa informirane strane, da pregovaranja imadu čisto gospodarski značaj i da se neće pretresivati politička ili vojnička pitanja. Stanovište je Austro-Ugarske kod pregovaranja bilo već utanačeno kod prošlogodišnjih pregovaranja izmedju službenih mjesta i gospodarskih organizacija interesanata. Na temelju tih utanačenja nastavljaju se sada pregovaranja. Prvo se pitanje ticalo područja, za koje vrijede ugovori, te je odlučeno, da se ugovor sklapa samo izmedju monarkije i Njemačke. Predsklapa samo izmedju monarkije i Njemačke. Predsje Austrije stavljen u tom smislu, da se saobraćaj izmedju obih država ne smije osnivati na načelu potpune slobode, već da svi proizvodi, koji trebaju zaštitnu carinu, budu obezbijedjeni ovom carinom. Oni važni proizvodi, koji bi usljed slobodnog saobraćaja bili oštećeni, bit će podvrgnuti posebnoj carinskoj zaštiti, dok će za ostale predmete vrijediti oslobodjenje od carine. Radi se dakle o mješovitom sistemu, o kombinaciji carinske zaštite i carinske slobode. Što se tiče poljodjelskih produkata predlaže se slobodni saobraćaj. Dalje se odredjuje, da carinski savez, što se ima stvoriti, ne smije biti uperen proti ikojoj sada neprijateljskoj državi, već da mora biti gradjen na takvoj osnovi, e bi omogućio prijateljski saobraćaj sa ovim državama. Uopće mora biti zajamčena trgovačko politička sloboda akcije za slučaj trgovačkog ugovora sa drugom državom. Prijateljsko sporazumljenje izmedju monarkije i Austrije ostaje medjutim, uz jamstvo najstrože slobode odluke, pridržano. Kao rok, unutar kojega mora da vrijedi taj ugovor, navodi 20 godina. Poslije pet godina bit će ugovor opet revidiran i po svoj prilici će se i nadalje revidirati od pet do pet godina.

Njemački rajhstag. Rajhstag podastro je novi kredit od 15 milijarda jednoj komisiji te je zatim započeo drugim čitanjem poreznih predloga.

Njemačka nacijonalna politika denuncijanstva. Pod tim naslovom donosi „Arbeiterwille" prikaz, kako su njemački nacijonalni zastupnici „upozorili" ministra-predsjednika na pojave, koji su došli na vidjelo prigodom konstituirajuće skupštine jugoslavenske demokracije. — Na svršetku veli list: Uopće je čitava pojava na galamu, e da se zatvore njihovi naupravljena na galamu, e da se zatvore njihovi nacijonalni i politički neprijatelji. Tome se ne može dodati ništa osim: Pfui! — Pfui! Morali bi i mi danomice opetovati, jer iz svakog kutića vreba po koji njemački nacijonalac, ugledan i neugledan, službeni i neslužbeni, kojemu je — čini se — jedina životna svrha: bestidno klevetanje i denuncijanje. No mi im čestitamo!

„Sudbonosni trenutak rata." Iz Londona se javlja: Na oproštajnoj gozbi vlade u čast onih, koji su prisustvovali vijećanju zapovijednika, rekao je Bonar Law u svojem govoru: Sudim, da se približuje sudbonosan sat rata. Ne postigne li neprijatelj u daljnja tri mjeseca nikakvog strategičkog uspjeha, izgubio je rat. Ne vjerujemo, da će Nijemci brzo i ugodno iskoristiti, kako su očekivali. Nijemci gledaju na ratnu kartu, no pogled na svjetovnu je kartu važniji. Kakav će biti osud Njemačke, bude li isključena od gospodarskog svjetovnog života? Ne nadam se, da će se doskora zaključiti mir. Svi mrzimo rat i zahtjevamo mir, koji ćemo postignuti samo ako pobijedimo!

Iz bivšeg ruskog carstva.

Bojevi sa Čeho-Slovacima u Sibiriji. — Razdor medju boljševicima. — Novi zapovjednik Čeho-Slovaka. — Buntovnički pokret u Moskvi ugušen. — Nemiri i krize u Ukrajini. — Pariško novinstvo o umorstvu grofa Myrbacha.

Reuter javlja iz Irkutska od 6. t. m.: Čeho-Slovaci porazili su sasma boljševike. Istjerali su ih iz Nižnjeg Udinska, istočno od Bajkalskog jezera. Boljševici su napustili Irkutsk.

Javljaju iz Moskve: Zakasnjela, sa 15. lipnja datirana vijest Reuterovog ureda veli: Muravljev je opet preuzeo zapovjedništvo sovjetskih četa. U krugovima sovjeta nastao je novi prelom. Sovjeti stranaka desnice i socijalista većine bijahu isključeni iz središnjeg, izvršujućeg odbora. Ostale su stranke stupile u opoziciju protiv tog isključenja, pošto se time slabi položaj sovjeta.

Polag berlinske vijesti iz Tokia priključuju se u Vladivostoku sveudilj protivnici boljševika Čeho-Slovacima. Japanci su podu eli intervenciju u prilog podjarmljenih plemena srednje Sibirije. Zapovjednik českoslovačkih je četa sada general Diedevrichs, koji je jedan najsposobnijih stratega iz škole Alekseljeva. Bio je vodja vojničkih operacija, kad je Aleksejev bio poglavica generalnog stožera te vodio velike operacije, koje su se 1914. u zimi svršile osvojenjem Galicije.

Javljaju iz Berlina: Ličnost, koja je u vezi sa ovdjašnjim ruskim poslanstvom, saopćuje, da se buntovnički pokret u Moskvi može već smatrati posve izjalovljenim. Pogibelj za sovjetsku vladu ne postoji više, ako je u opće postojala. Protiv kolovodja nastupit će se bezobzirnom strogošću. — O istom predmetu javljaju iz Berlina: Boljševici su gospodari Moskve. Topnička je paljba jučer (7. t. m.) prestala. Socijalno revolucionarci bili su uapšeni.

Ukrajinski novinarski ured javlja iz Kijeva: Kijevska je vlada zamolila njemačko vrhovno zapovjedništvo, neka za svaku guberniju stvori jednu leteću kolonu, sastavljenu od jednog bataljuna i četiri oklopnih automobila. — Kabinet je Lysogub zamolio već 25. lipnja za demisiju. Medjutim su se vodila pregovaranja sa socijalno-federalistima i sa samostojnim socijalistima o sastavu čistog ukrajinskog kabineta. Sastav kabineta preuzet će pojinskog kabineta. Sastav kabineta preuzet će po svoj prilici samo nezavisni socijalisti, dok će socijacijalni federalisti biti zastupani samo po nekojim ličnostima. Medjutim je bio sastavljen kabinet pod predsjedništvom jurista Markovića.

Pariško se novinstvo snašlo tako brzo u umorstvu grofa Myrbacha, kao da je bilo već na to pripravljeno. To proizlazi iz dopisa „Secola". Novine spočitavaju boljševičkoj vladi, da je sklopila sa Njemačkom vojničku konvenciju proti Čeho-Slovacima i Japancima. Umorstvo grofa Myrbacha označuje kao čin zgražanja ruskih patriota te smatra za saveznike nužnim, preteći Rusiju i njezinog saveznika Njemačku. Ne smije se gubiti ni trenutak. Tečajem narednih 14 dana može se očekivati u Rusiji veoma važne dogadjaje.

Berlin, 7. (D. u.) Wolffov ured doznaje iz Moskve slijedeće pojedinosti o umorstvu grofa Myrbacha: Da mogu nesmetano doprijeti do poslanstva i grofa Myrbacha, dali su se ubojice prijaviti na temelju iskaznice, koju su si znali dobaviti, kao da su odaslanici komisije za borbu protiv protirevolucije. Počeli su raspravljati o parnici proti nekom ugarskom časniku, imenom Robert Myrbach, te su imali dapače i akte parnice kod sebe. Ubojice su pucali na grofa Myrbacha, kao što i na legacionog tajnika Riezlera i poručnika Müllera te su za tim skočili kroz prozor sobe, što se nalazila u prizemlju te bacili još ručne granate na ranjenoga poslanika. Drugi članovi po-

stanišiva nijesu bili ranjeni. Ubojice su se dali na bijeg automobilom, na kojega je preneražena straža uzaludno pucala. Poslije Čičerina i Karahana došli su Lenjin i Sverdlov, predsjednik središnjeg izvršujućeg odbora na poslanistvo, da izraze svoje najdublje žaljenje nad zločinom te su osiguravali, da će učiniti sve, što je u njihovoj moći, da kazne zločince. Zločinci su pobjegli u kvartir jedne skupine socijalnih revolucijonaraca ljevice, koji je bezodvlačno bio opkoljen po četama. Vodje revolucijonaraca ljevice, Kenkov, Karilin i Spiridovna, nijesu se prikazali do sada u Velikom Kazalištu, u kojem su se sastali svi članovi sovjetskog kongresa. Smatra se stalnim, da je umorstvo bilo signalom za atentat na boljševičku vladu. Kod ovog protirevolucijonarnog pokreta izgleda da sudjeluje jedan dio socijalnih revolucijonaraca ljevice zajedno sa socijalnim revolucijonarcem desnice Savinkovom i agentima antante. Savinkov je vodja antantinih težnja u Moskvi te stoji u vezi sa Čeho-Slovacima i menjševicima. Pošto pripadaju članovi socijalnih revolucijonaraca ljevice također komisiji za boj protiv protureVolucije, izgleda da su dvojica ovih članova ubice njemačkog poslanika. Glavnu odgovornost za grozni čin nosi medjutim Savinkov, koji se sada sakriva, te oni, koji su ga plaćali. Carska je vlada izrazila svoje očekivanje, da će krivci biti progonjeni i kažnjeni.

Domaće vijesti.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, stigli su slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gospodjici **Ivki Vranić**, učenici ženskog liceja na Sušaku medju svojim kolegicama K 133·50. — Ugledale se i druge u naše vrijedne mladice. (Radi većinom nečitljivih potpisa, nemožemo objelodaniti imena hvalevrijednih darovatelja.) — Gosp. Leopold Stihović, učitelj iz Lindara poslao je svotu od K 158·50, od kojih je darovalo K 100·— „Lindarsko društvo za štednju i zajmove" prigodom zaključka glavne skupštine držane na Petrovo, a tome priložiše: po K 8·—: Josip Vanik, župnik; po K 6·—: Josip Stihović pok. Mata; po K 5·—: Leop. Stihović, učitelj, Kliment Fabris; po K 4·—: Gojtan Franjo, Ćešić Mate; po K 3·—: Fabris Ivan, Filiplić Franjo, Jedrejčić Antun pok. Antuna; po K 2·—: Zidarić Ivan, župan, Grgić Ivan, Pikot Ivan pok. Ivana, Božić Ivan pok. Mata, Jedrejčić Ivan od Ivana, Klenovar Božo, Pučić Antun, Jedrejčić Frane pok. Antuna; po K 1·50: Srećko Fabris. Imamo u Istri — hvala providnosti — mnogo društava za štednju i zajmove, pa kad bi svako takovo društvo slijedilo primjer Lindarskog društva, bilo bi to od velike koristi za našu toli potrebnu srednju školu. — Sabrano po gosp. **Martinu Dašenu** u veselom društvu Jugoslavena u gostioni Mihajlovića u Stinjanu K 50·—. Da počaste uspomenu blagopokojne gospodje Ester Milić, polaže za „Družbu sv. Ćirila i Metoda" ugl. obitelj **Brnobić** iz Buzeta K 50·—. Ukupno K 392·—; zadnji iskaz K 59·371·91; sveukupno K 59.763·91. Hvala vrijednim darovateljima! Naprijed u svakoj prigodi za našu najpotrebniju stvar prosvjete!

Odlikovanje zaslužnog časnika. Linijskom kapetanu Theodoru pl. Gollsteinu izreklo je c. i kr. lučko zapovjedništvo prigodom premještanja na drugo mjesto pohvalno priznanje za njegovo djelovanje kao vodja ljetalačke zaštitne službe i osobito za njegovu inicijativu stručnih i temeljitih sigurnosnih mjera za zaštitu pučanstva. Tom je prilikom naša dužnost, da se sjetimo ne samo odličnog već i humanog oficira, koji se u teškim danima sjetio i civilnog pučanstva i njegovih nužnih potreba. Organizaciji zakloništa proti ljetalačkim napadajima i trajnom dopunjivanju zaštitnih mjera novim korisnim radnjam imademo se zahvaliti, što je broj žrtava uslijed zračnih navala upravo minimalan u primjeru sa drugim gradovima od slične vojničke važnosti. Neumornim radom odličnog oficira postiglo je pučanstvo, da se u satovima pogibelji može skloniti u sigurna mjesta. Grad će mu ostati trajno haran.

Za manje imućne. C. kr. tvrdjavni povjerenik nam saopćuje: „U svrhu ublaženja nevolje manje imućnih, dostavila je pokrajinska upravna komisija u Poreču c. kr. tvrdjavnom komesaru na raspolaganje iznos od 140.000 K, u korist manje imućnih u mjesnoj općini Pula. Ovaj će iznos biti razdijeljen na način, da će se svim onim osobama, kojima bje na temelju uslijedjenih prijava (porezna općina Pula 382, a podopćinama 1995 osoba) priznat značaj manje imućnih podijeliti popust na cijenama kod dijeljenja skupih živežnih namirnica. Visina ovog popusta kaošto živežne namirnice, na koje će biti popust podijeljen, bit će odredjeni po aprovizacionoj komisiji od slučaja do slučaja, prije nego se budu živežne namirnice dijelile. Prvo doznačenje uslijedit će prigodom dijeljena živežnih namirnica u drugoj polovici mjeseca julija. One prijave, koje su uslijedile iza 1. julija kod općinskog uredu, bit će podastrte na odluku posebnom odboru, te će se upotrijebiti kao osnova za dijeljenje živežnih iskaznica za manje imućne u mjesecu augustu. One osobe, koje su već u posjedu živežnih iskaznica providjenih crvenom crtom, dobivat će iste i budućih mjeseci, bez da se ponovno prijave. Općinski ured si ipak pridržaje pravo, da ustegne živežne iskaznice u slučaju zloporabe, dotično, ako su iste bile izdane na temelju neispravnih podataka".

Gdje nestaje naših listova. Piše nam vojnik iz bolnice u Solnogradu: „Cenjeni gospodine urednice! Čitajući u Vašem listu od 4. t. mj. zabranu nekojih novina za frontu, prinukan sam, da Vam javim, da ni ovdje u bolnici ne primam redovito Vašeg lista. U posljednje doba primio sam samo 3 broja i to od 2. pr. mj., 1. i 4. t. mj. U prvi mah mišljah, da ne ide redovito pošta, ali sada sam uveren, da gu putem nestaje (moguće još u Puli). Jugoslaveni, koji se ovde nalazimo, primali smo „Glas SHS" pod naslovom „Zu bolesne Hrvate" St. Andrä-Schule R. Kreuz Spital. Sada ga već tri nedelje ne primismo, a stalni smo, da ga uredništvo još uvek šalje, no putem ga nestaje. Zar se tim nepodopštinama ne može stati na put? U ovome gradu ne možemo dobiti nikakvih jugoslavenskih novina, nismo ti na njih pretplaćeni; pretplatimo li se, putem nam ih uništavaju. Čitali smo u njemačkim novinama, da dne 16. o. mj. počima zasedanje parlamenta. Nadamo se, da će se naši zastupnici zauzeti za to, da bude slobodno primati naše novine barem u Austro-Ugarskoj (bolnicama, kazarnama i frontama), kad u inozemstvo i onako ne mogu. Svega bi toga bilo manje, kad bi se naše oblasti setile one stare: „Sta pritisneš jače, sve to više skače". (Sledi potpis.)

Poštanski promet s Ukrajinom. 1. U Ukrajinu mogu se šiljati obična pisma i obične dopisnice. Pošiljke imaju se frankirati prama pristojbinama svjetskog poštanskog društva i to potpuno. Pisma imaju se predati otvorena. Iste vrste pošiljaka mogu se šiljati iz Ukrajine u Austriju. 2. Osim toga mogu se posredovanjem c. kr. vojne pošte šiljati iz Austrije austrijskim i ugarskim državljanima (pripadnicima Bosne-Hercegovine) u Kievu, Odesi i Zmerinki obična, otvorena pisma i post. dopisnice po ovozemnoj tarifi a isto tako i sa strane ovih osoba u Austriju. Obzirom pak na to, da prilike kod ukrajinske zemaljske pošte nijesu još sasvim uredjene ne može se sa sigurnošću računati na brzo prosljedjevanje i dostavljanje pošiljaka u Ukrajini.

Biskupova naredba. „Venkov" donosi: Nadbiskup Huyn izdao je nedavno svećenicima, dekanima i vikarima reservat, prema kojemu ne smiju trajno uzdržavati nijedno dijete pod svojim krovom. Užasna ta naredba imala je za posljedicu, da je na pr. neki župnik u Rakovniku morao otjerati svog sinovca, koji je odanle pohadjao srednju školu. Drugi je župnik bio prisiljen otjerati vlastitu sestru s djecom palog vojnika. „Venkov" veli: To je najzadnji čin nadbiskupa Huyna nekršćanski, nečovječanski i nesocijalni. A svećenstvo cijele nadbiskupije strepi od straha, kakva će biti naredba, što tek ima da izadje.

Dnevne vijesti.

Vodje njemačkih narodnjaka kod njemačkog poklisara. „Slovenski Narod" dobiva iz vrlo pouzdanoga vrela slijedeću informaciju: U palači njemačkog poklisara nadjoše se za čitavo ovo vrijeme razni uvaženi njemački parlamentarci, koji su sa njemačkim diplomatima raspravljali o političkim zadaćama, te o taktici njemačkih narodnih stranaka. U posljednje su se vrijeme održavale ovdje čitave konferencije o stajalištu, što ga imadu Nijemci da zauzmu prema jugoslavenskom pitanju, kao i prema češkom i poljačkom. Tom je prigodom njemački poklisar izjavio njemačkim strančarskim vodjama, da po njegovom uvjerenju njemačka politika ne može podnositi težinu pukog negativnog otpora protiv nastojanja tih triju naroda. Jugoslavensko i poljačko pitanje da su internacijonalna pitanja, češko pak da se pitanje dade urediti unutarnjim političkim putem. Ako se to udesi na pametan način, koji će zadovoljit, učvrstit će se država. Položaj Nijemaca da postaje neodrživim, ako ne dodje izmedju Čeha i Nijemaca do poštenoga kompromisa. Za to bi bilo dobro, da njemačka narodnjačka stranka još u pravi čas svoje ciljeve revidira. Taj savjet njemačkog poklisara učinio je na vodje njemačkog narodnog saveza najveći utisak. Značajno je, da mnogi njemački političari u zadnji čas pripovijedaju, da je sa Česima lagje izaći na kraj, nego li sa južnim Slavenima. Pojavljuju se dakle već prve posljedice savjeta njemačkog poklisara. Ovako informacija „Slov. Naroda", kojoj posvema vjerujemo. A da koja slavenska stranka ovako sebi traži savjeta kod tudjeg poklisara, što bi bili narušeni zastupnički mandati, a tamnice pune svijeta. Ali njemački poklisar za Nijemce je u Austriji gospodar posljednje instancija t. zv. „staatserhaltenden Elements".

„Volja naroda" ipak izlazi. Pred malo dana javili smo, da je politički tjednik „Volja Naroda", koji je imao izlaziti u Varaždinu bio zabranjen prije još, nego li je počeo izlaziti. No to je također bio jedan od nesporazumaka, uobičajenih u Hrvatskoj. Na posredovanje narodnog zastupnika koalicijonaša Živka Bertića bi listu dozvoljeno da izlazi. U veoma lijepom uvodnom članku tumači se cilj i značaj lista, govoreći, da spas imamo očekivati odozdo, od naroda: U narodu nema stranačkih razlika, koje već davno pripadaju prošlosti i koje tek u zagrebačkom saboru gledamo bez interesa, kao na jednoj dalekoj maloj pozornici. U narodu imade vjere i nade, on ima potreba i želja, kojima ne odgovaraju stari naši stranački zahtjevi i rad. Pomognimo i omogućimo, da se te snage odozdo razviju, porušimo u nama sve stranačke razlike, istjerajmo iz našeg života sve sablasti naše žalosne političke i stranačke prošlosti. Pripravljajmo puteve, dižimo narodnu vjeru i svijest zajedinstva, rušimo strančarstvo, koje su i onako podržavali i od njega politički živili samo najprazniji i najlošiji medju nama. U zavjetnoj našoj narodnoj misli slobode i jedinstva Hrvata, Srba i Slovenaca, u demokraciji i samoodredjenju naroda naći ćemo stare, čvrste temelje, na kojima se ima sve što je narodno i pošteno okupiti i raditi. Sa tog temelja mora, da dodje do unutarnjeg preporoda svakog našeg narodnog pojedinca, a po tom i do potpune promjene cijelog našeg političkog života. Slovenski dio našeg naroda već je proveo taj posao. Sve snage su tamo okupljene. Srpski dio našeg naroda bio je uvijek jedan i stalan. Sad je red na nama, ako nećemo, da život predje preko nas i da uz žalosnu sudbinu padne na nas i sramota, koja jedina ubija i rastvara narode. Odobravamo i pristajemo uz svaku izraženu misao. Pozdravljamo novog druga, preporučujući ga najtoplije. — List izlazi svakog četvrtka, stoji godišnje K 20·—, polugodišnje K 10·—, a četvrtgodišnje K 5.—. U maloprodaji stoji pojedini broj 40 para.

Poruke iz uprave.

Gosp. **Medvedić — Zarečje.** Primili smo svotu od K 46·—, ali još nikakovog iskaza. Molimo, pošaljite preporučeno. Hvala!

Gosp. **J. Rocce.** Poznamo Vas dobro, pa Vam ne ćemo obustaviti list.

Gosp. **Cecinović — Barban.** Uračunavši i razliku poskuparine za već podmirene mjesece, pretplata je podmirena do konca ožujka 1919.

Mali oglasnik.

OGLAS.

Povišenje cijena plina i ugljena koksa.

Radi povišenja cijena i uopće svih materijala, koja povišenja su se obistinila poslije zadnjega uredjenja cijena, prisiljen sam povisiti cijenu plina po 70 para m³ i to od pozicije mjerila, koja će se pozicija čitati kao obično u mjesecu srpnju t. g.

Cijena koksa po K 18·— 100 kg loco Veruda od 15. srpnja t. g.

Pula, dne 5. srpnja 1918.

C. kr. povjerenik ratne luke:
Hohenbruck.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za cijelu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 11. srpnja 1918. Broj 1077

S našom djecom iz Pule u Gjurgjevac.

Lijep je i plemenit pokret onih ljudi, koji se staviše na čelo i pokrenuše akciju, da se stradajuću djecu iz Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine prebeli u Hrvatsku i Slavoniju, gdje je do sad smješteno oko 19.000 bijedne djece, da ih se spasi tako njihovoj materi zemlji.

Sama je Istra otposlala dosad lijepi broj djece, pa tako i roditelji iz Pule zamoliše, da se i njihova djeca smjeste nekamo, gdje ne će oskudjevati na zalogaju kruha. Tome su išle na ruku sve oblasti u Puli. Njegova Preuzvišenost, admiral Fiedler, dozvolio je gosp. Niku vit. Mardešiću, da se izdade na put djeci 120 vojničkih hljebova kruha, a sam je g. Mardešić nosio troškove. Ratni pripomoćni odbor, sa svojim predsjednikom gosp. savjetnikom Špirom Perušićem na čelu, zauzeo se, da se priprave direktni vagoni do Zagreba, i sve ostalo, što je za putovanje djece bilo neophodno potrebno. — Načelnik puljskog kolodvora stavio je na raspolaganje dva lijepa i velika vagona, da djeci bude putovanje što ugodnije. Družba sv. Ćirila i Metoda i njezin tajnik, gosp. Viktor Car Emin, bila nam je požrtvovno, kao uvijek do sada, u svemu pri ruci i odazvala se svim našim željama, pripravna, da snese sve troškove prevoza od Pule do Zagreba. Bez ikakve zapreke i poteškoće otputovala su djeca u nedjelju dne 30. lipnja u 2 sata popodne. Na kolodvoru je bilo neobično živo. Dopratiše roditelji svoje mališe, koji se smjestiše u svoje vagone. Roditelji grliše i suznim se očima opraštaše od djece, ali srce im bijaše mirno i zadovoljno, vjerujući, da im djeca odlaze na dobro i sigurno mjesto. Na kolodvoru bilo je i druge gospode, i ako je nekoliko naše inteligencije, kao što obično u takovim prilikama biva, bilo zapriječeno. Kao što kod svakog pokreta, gdje se radi o koristi naroda, prednjači i daje izgled naš dobri starac gosp. Niko vit. Mardešić, tako se i ovaj put potrudio, da pozdravi naše mlade ptiće, donesavši im na putovanje vazu pekmeza, a njegova gospodja supruga izručila je svotu od 150 kruna, a g. Filip Barbalić 20 K.

Zvižduk, i vlak poče da se kreće. Nastaje žurba i pozdravljanje sa obe strane, dok se dječici ne izgube mili i dragi.

U Smoljanima se priključilo još 14 djece. Putovanje je bilo ugodno. Djeca su bila kao obično živa, vesela i se nečemu novome. Smračilo se. Djeca polegoše po podu, po klupama, pa čak i po policama određenim za prtljage. U Ljubljani dočekaše nas gosp. Krmpotić sa cijelom obitelju, a u Zagorju plemeniti dobročinitelji, zauzimanjem gospodje D. Pertot-Komac i gospodjice Berte Müller, spodje je razdijeljeno četiri velika paketa bijelog kruha, slanog mesa i šećera. U Zidanom Mostu djeca se probudiše, i čim opaziše bijeli kruh, zavlada medju njima neobično veselje. Pričinjaše im se, kao da im je darove donio noći Nikolaš. — U Zagreb stigosmo tek dodućeg dana u 11 sati prije podne, gdje su nas dočekali izaslanici Središnjeg odbora, a na čelu im gosp. dr. Ivo Orlić. Povedoše nas u „Prehranu", gdje djeca ručaše, a popodne povedosmo ih gradom, da se malo nauživaju prijestolnice naše, Zagreba.

U utorak u jutro u 7 sati otputovasmo dalje u Kloštar, u gjurgjevački kotar. To je jedan od najbogatijih kotara u Hrvatskoj, a život se može više prispodobiti gradjanskom nego seljačkom. Od Zagreba do Kloštra bio nam pri ruci gosp. školski nadzornik Maksimilijan Jurčić od Središnjeg odbora, a u Kloštru dočekaše nas dobri ljudi, dobrog srca, dobročinitelji naši, na čelu im gg. kotarski predstojnik Stilinović, dr. Petar Majer, narodni zastupnik, načelnik iz Pitomače g. Delač, općinski bilježnici Stevo Obradović, Josip Vodogažec, Bregovac i mnogo dobrih ljudi. U bašči su bili pripravni stolovi za djecu sa tanjurima i bijelim kruhom.

Veselo djeca posjedaše uz stolove sa svim prtljagama na sebi, kao da se boje, da ne bude za sve dovoljno jela. Poslije objeda razdijelismo djecu u Gjurgjevac 31, Kloštar 15, Podrazna sela 1, Sesvete 15, Pitomača 12, Kalinovac 16, Ferdinandovac 13 djece, koju preuzeše sami općinski bilježnici i odvedoše ih na kolima u njihovo novo mjesto. S djecom, koja su bila odredjena u Gjurgjevac, otputovasmo popodnevnim vlakom. Tamo nas dočeka gosp. Ante Bursić, upravitelj više pučke i gospodjom, više gg. učitelja i učiteljica. Djecu su smjestili u školske prostorije, gdje su odmah bila pogošćena mlijekom i kruhom. Neka su djeca bila smještena još isti dan, a druga su ostala još dva dana, za koju je sama gospodja učiteljica, supruga školskog ravnatelja Bursića kuhala i skrbila, čemu se ima iskazati izričitu zahvalnost. Djeca su izim nekih iznimaka tako zadovoljna, da su mi već drugi dan kazala, da oni ne će više u Pulu. Neka su djeca plakala, želeći se povratiti. Naći će se djeca koja će možda i očajno pisati, ali roditelji ne smiju to tako shvatiti. To je onaj prvi bol djece i čežnja za domom, kad se prvi put dijele od roditelja. Roditelji neka pišu toj djeci utješljivo i pomirljivo, pa možda i obećaju da će ih doći uzeti, a kad djeci prodje ta prva čežnja za domom, ne će ni silom htjeti doći. Tome je dokaz, što sam malog Antunovića iz Tinjana — koji je smješten već dulje vremena kod g. dr. Majera — htio tobože silom odvesti natrag, a mališ se branio i nogama i rukama, dok se nije oslobodio mojih ruku. Djeci je dobro. Tamo ne pojme što je glad, a osjećaju rat samo po tome, što nema muškaraca. Škola ima u svakom selu, a u Gjurgjevcu dapače i više škola. Sada su praznici, a kad se škole otvore, pohadjat će djeca školu što bude više moguće. Tamošnji seljaci ne šalju ni svoje djece rado u školu, i to će biti jedina mana, koja se može tom plemenitom narodu spočitnuti. Neka roditelji budu mirni i ne plaču za djecom, već Bogu hvale, da mogu biti tako sretni, da su djecu postavili na sigurno mjesto, i izbavili od nevolje.

Ovlašten sam od roditelja iseljene djece da zahvalim svima onima, koji su na bilo koji način pripomogli i spremni su dalje pripomoći pri iseljivanju djece. Zato budi hvala svim spomenutim obitelima, zavodima i gospodi, a izričita hvala neka budu Vama, dobri ljudi gjurgjevačkog kotara. Prilike, u kojim živimo, sile nas, da se tužnim srcem dijelimo od naše djece, i radi njih u brizi ostajemo, a Vi dobri ljudi, činite plemenito djelo naprama našoj bijednoj i nedužnoj djeci. Vašu veliku ljubav, koja u vašem plemenitom srcu plamti, dokazujete time, što našoj djeci otvarate širom vrata vaših domova, primate ih pod svoj krov, i dijelite na svom ognjištu svoj zalogaj kruha, kojeg krila providnosti imate u dostatnoj mjeri, a time nama, žalosnim roditeljima, brišete suze i bol blažite. Da se procijeni vaše plemenito srce, dostatno je bilo pogledati Vas dobri ljudi, kad su djeca prolazila pred vašim kućama, kakav je utisak činila na vas povorka djece. Vaše oči suzama orošene, dokazom su, koliko osjećate za našu djecu. Nema riječi, kojom bi se moglo opisati sva ona dobročinstva, koja činite, ali Vas uvjeravam, da suze radosti roditelja onih mališa, koje ste primili pod svoj krov, bit će rosa blagosova na vaša polja, na vas i vaše potomstvo. Sama povjesnica pa i tako slavnog naroda, najbolje će znati kazati i zapisati zlatnim slovima dobročinstvo vaša. A vi mališi, budite dobri i poslušni vašim dobročiniteljima i vraćajte milo za drago, ljubav za ljubav vašim hraniteljima.

Još jednom, dobri ljudi gjurgjevačkog kotara budi Vama hvala a od samog Boga plata.

Za roditelje iseljene djece:

Josip Baselli.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja: U dolini Brente suzbile su naše zaštitne čete talijanski nasrtaj. — Naša albanska južna fronta bila je pod pritiskom jakih sila povučena preko linije Berat-Fieri. Bojni je dodir bio od jučer u jutro veoma slab. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U bojnom području na Lysi i na Sommi oživjela je bojna djelatnost u večernjim satovima. Noćni izvidnički nasrtaji su neprijatelja. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Francuz nastavio je svoje žestoke djelomične navale. Jugozapadno od Noyona i južno od Aisne provalio je ponovno sa takim silama te se ustalio u dvorcima Port i Desloges, istočno od Antheuila kao što i u starim francuskim jarcima sjeverno od Longponta. U susjednim je odsjecima bio suzbijen paljbom. Kod mjesnih uspješnih nasrtaja zapadno od Chateau-Thierrya dopremili smo zarobljenika. Živahna izvidnička djelatnost na obim stranama Reimsa. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U Sundgaui dopremile su nasrtajne čete sa francuskih opkopa, sjeverno od Largitzena, zarobljenike. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 9. srpnja popodne: Između Montdidiera i Oise izveli su Francuzi jutros lokalno poduzeće. Zapadno od Antheuila prodrle su 4 francuske čete, poduprte tankovima, na fronti od 4 kilometara i u njemačke linije te su osvojili farmu Port i farmu Des Loges. Na različitim su točkama osvojili ozemlja u dubini od 1800 metara. Njemačka protunavala proti farmi Des Loges bila je suzbijena po Francuzima, koji su održali osvojeno područje. Broj neranjenih zarobljenika, u koliko smo ih do sad prebrojili, iznosi 450, medju kojima 14 časnika. Južno od Aisne nastavio se topnički boj i tečajem noći, u odsjeku farme Chavigny. Francuzi su i dalje uznapredovali te dopremili još 20 zarobljenika, medju kojima jednog časnika. Obostrana topnička djelatnost zapadno i sjeverno od Chateau-Thierrya i osobito na uzvisini 204. Patrule su dopremile u Chambito na uzvisini 204. Patrule su dopremile u Champagnei iz odsjeka Marquisa na uzvisini Sousin nekoliko zarobljenika. Sa ostale fronte ništa novoga.

•

Engleski izvještaj od 9. srpnja u jutro: Engleske su patrulje izvele po noći uspjeli nasrtaj istočno od Arrasa te dopremile nekoliko zarobljenika.

•

Talijanski izvještaj od 8. srpnja: U dolini Lagarine i u Valarsi čest[a] smetajuća paljba neprijateljskih baterija. Sjeverno Monte di Val Bella (asiaški zaravanak) suzbile su naše ophodnje po žestokom boju neprijateljske izvidnice. Na Monte Grappa stekli smo si 6. srpnja kod lokalnih akcija ozemlja sjeverno masiva, dopremili 51 zarobljenika, dvije strojne puške i jedan plamenomet. Jučer smo proširili naše izložene položaje u predjelu Cala Caprile. Talijanski i saveznički aeroplani i zrakoplovi razvili su tečajem dana i susjednje noći obilan i uspješan rad. 8 smo neprijateljskih lijetala oborili u zračnim bojevima.

•

Talijanski izvještaj od 9. srpnja: Uzduž čitave fronte običan topnički boj i djelatnost naših ophodnja. Neprijateljska navala na Cornonu, južno od Sasso rosso, bila je glatko suzbijena. — Albanija: Naša na lijevom krilu iza tobožnje pripreme započeta akcija, kod koje su sudjelovali na uspjeli način monitori i engleska mornarica. Pješadija, što je izašla sa doljnje Vojuse proćistila je iza ljutog boja uzvisine izmedju Levanija i samostana Posaboja uzvisine izmedju Levanija, dok je konjica napredovala izmedju zapadnih obronaka Male Castre i mora, bacila se odvažno na stražnje sveze neprijatelja te razorila mostove preko Semenija i Metelija. Mjesto je Fieri palo u naše ruke. U središtu nalaze se jaki položaji Capaglave i Korokova u našim rukama. Kod Tomoraglave i Korokova u našim rukama, za koje se rice osvojili smo uzvisine Capa Defrisa, za koje se vodio ljuti boj. Naši i engleski su lijetači podupirali boj vanredno dobro. Broj zarobljenika iznosi više od 1300. Zaplijenili smo topova, aeroplana i strojnih pušaka u još neustanovljenoj količini i dopremili bogat plijen. — Macedonija: U noći na 8. srpnja kušao je neprijatelj iza ljutog topničkog strijeljanja dvaput da napadne na zonu točke 1050. Bio je protjeran našom paljbom.

•

Iza kako su naše čete napustile ofenzivu, započeli su Talijanci ofenzivno akcijom na fronti izmedju St. Dona di Piave i mora. Tu su stajale naše čete na riječici Sili, na jednom istoku Piave u more, a bijahu odijeljene od Mletaka samo po lagunama. Od tog su prostora držali Talijanci samo jedan mostobran, Caposile. Petdnevnim ogorčenim bojevima, kako priznavaju sami, uspjelo im je, da osvoje komad ozemlja izmedju Sila i Piave i da pomaknu svoje linije sve do Piave. Time su si stekli na svom istoku od Mletaka komad zemlje, koji tvori sada izloženu postojanku mletačkog tvrdjavnog pojasa. Uspjeh je prema tome bio čisto defenzivnog značaja. Pokušaji ozbiljne ofenzive ostali su pokušajima, kao što i prije riječke kod Fossalte i na drugim točkama. — U Albaniji započeli su Talijanci i Francuzi na liniji izmedju Vojuse i izvora Skumbija ofenzivu, koja je još u toku. Karakter se tih bojeva posvema odvaja od običnog opkopnog rata. Fronta u tim područjima nije tako stalna, kao što u ostalim zemljama, a pogotovo radi nestašice komunikacija, koje onemogućuju branitelju na jednoj strani redovito naknadjivanje gubitaka i smještanja četa i napadaču brzo napredovanje. Nije tome mnogo više od mjesec dana, da su na desnom krilu, sjeverozapadno od Korče, započeli Francuzi veće poduzeće. Francuski su izvještaji za 6a javljali, da su si stekli ozemlja u dubini od 15 kilometara. Ali i ova je ofenziva bila za tim zaustavljena, jer se trajno prodiranje u tom pravcu ne da zamisliti. U takvom položaju mora branitelj da napušta veća područja, nego bi ih napustio na ostalim bojištima, ali područje, prepušteno neprijatelju, nema za ovoga onolikog značenja, kao na glavnom bojištu, gdje provala u dubini od 15 kilometara znači važan korak unaprijed, a kadkada i veliku pobjedu. — Na ostalim frontama bile su operacije ograničene na podredjena poduzeća. U ovim malim pothvatima pokazuju u zadnje doba Francuzi i Englezi neku revnost. Na tri, četiri kilometra fronte poduzimlju gotovo danomice male navale, napadaje u stilu velikih navala, sa kratkom i žestokom top-

ničkom pripremom, uperene na pojedine, taktičk: vrijedne tačke, kao da se vježbaju za veliki udarac. Teško je razabrati iz izvještaja, koji ćaj zasleduju kod toga. Svakako čini se, da saveznici kušaju tim malim poduzećima očuvati svoju vojsku od lokalne panike preneraženja te zadržati inicijativu u taktičkom pogledu. Osim toga imade ovo prokušavanje fronte i značenje za izvidničku službu. U glavnom se radi o moralnom djelovanju na čete. Ali i ovi su moralni uspjesi uvijek skopčani sa kadkad i veoma teškim gubicima, u čemu se sastoji i njihova loša strana.

*** Još o klevetanju naše carice.** Opet jedna od onih mnogih osobitosti države, u kojoj je sve moguće. Gdje imamo da tražimo klevetnike, pokazuje nam njemački kršćansko socijalni zastupnik Mataja, koji u bečkoj „Reichspost" piše: Ne samo da se u nas mnogo nesreće prouzroči time, da se toliko blebeće i sve vjeruje, značajno je takodjer to, da je naš socijalni viši sloj bez političkog instinkta i da su mnogi njegovi pripadnici neznalice. Gospodo Ekscelencije i Vi drugi, koji vučete stragu za niti! Radite u ime božje vaše političke akcije i intrige, kako hoćete i s kim hoćete, no mislite uvijek, da imade stvari, kojih se ne smije zlorabiti kao figure na šahovskoj igri. Ako radi častihleplja, uvredjenja ili u bespolici pomagate, da se odmakne jedan kamen, cijela će se zgrada odroniti i srušiti na Vaše glave, kojih ne ćete tada spasiti ni vi, kaošto ih nisu spasili ni vaši historijski predji. No prije nego li dodje to tako daleko, možda je bolje, bude li se „proti prouzročiteljima bestidnih glasina postupalo bez obzira na osobu . . ."

*** Pred ljetnim zasjedanjem parlamenta. — Ministri pod optužbom?** Iz Beča se službeno javlja 10. srpnja: Danas prije podne održavala se u zastupničkoj kući načelnička konferencija u svrhu ustanovljenja radnog programa za ljetnu seriju. Predlog predsjednika dr. Grossa, da se najprije provede prvo čitanje proračunskog provizorija i da se sjedini debatu o prešnim upitima o prehrambenom pitanju, vojničkim stvarima itd., naišao je na odobravanje u njemačkih stranaka, kršćanskih socijalaca, Rumunja, Poljaka i Ukrajinaca. Zastupnik Poljskoga kluba bijaše mnijenja, da će držanje Poljskoga kluba zavisiti o tom, s kakvim će se povjerenjem staviti naprama vladi. Zastupnik je Ukrajinaca ustanovio, da će vlada sve dotle uživati podupiranje Ukrajinaca, dok bude podržavala naprama Ukrajincima ovaj smjer, što ga podržava sada. Češki zastupnici tražili su prvo mjesto za predlog, što će ga oni u savezu s Jugoslavenima podnijeti glede podignuća optužbe proti nekojim članovima vlade, što je bila izdana naredba o razdiobi u okružja u Češkoj; to je podupirao Talijan Conci. Socijalni demokrate zahtjevali su, neka se posebno raspravlja o vojničkim stvarima. Kršćansko socijalni zastupnik zahtjevao je pravodobno riješenje predloga, koji se tiče skuparinskog doplatka učitelja. Sa njemačke strane bilo je takodjer označeno prešnim riješenje poreznih predloga. Napokon se postiglo jedinstvo u tom, da se ima najprije provesti prvo čitanje proračunskog provizorija, pri čemu se ima pretresti debata o najprešnijim pitanjima, isključivši vojnički upit. Na to bi imala doći u pretres optužba ministara, a iza toga imalo bi slijediti po redu ostalo, drugo čitanje proračunskog provizorija, upit o vojničkim stvarima i pretresivanje ostalih predmeta. O redu pretresivanja predmeta ima se zaključiti u drugoj načelničkoj konferenciji, koja se ima obdržavati u ponedjeljak dne 15. o. mj.

*** Seidlerov marš.** „Vidensky Dennik" piše: Kriza bez konca i kraja — to je deviza Seidlerovog političkog umijeća. Neka si svijet veli, što hoće, neka grom udara i propasti neka se otvaraju, svejedno je! Samo kad je dr. Seidler ministarski predsjednik! Već je to uistinu ogavno i otrovno, kad mora čovjek slušati neprestano jednu pjesmu: Seidler u demisiji, Seidler pred padom, Seidler odstupio, — a s druge strane njegove odgovore, da ne i ne! Svaki dan u jutro i po podne šalje ga cio niz njemačkih listova k svim vragovima, no sve ne vrijedi ništa, i sve ne pomaže. A onaj, koji bi mogao pomoći, i koji imade Seidlera u šaki — njemački socijalni demokrate — ti šute i igraju se diplomata.

*** Njemačko-državni list u Beču.** „Slovenski Narod" piše: Iz Beča javljaju, da će tamo dne 20. o. mj. početi izlaziti novi njemačko nacijonalni dnevnik „Wiener Mittag". Izdavač će mu biti bivši zastupnik dr. Schalk, novac i papir za nov list doći će iz Njemačke a isto tako i većina novinara. Dakle njemačko-državni list u Beču.

*** Naš tata, barun Fries-Skene**

Njemački listovi donose: „U subotu prije podne došao je u parlamenat namjesnik za Istru, Trst i Primorje barun Fries-Skene te je imao daljnji razgovor s načelnikom njemačko-nacijonalnih stranaka zast. prof. Waldner-om; kasnije se pripojio vijećanju još i barun pl. Pantz. Ta konferencija bila je namijenjena jedino položaju, u Trstu, i Primorje. Na što vršio neobvezan razgovor". —

*** Nijemci i Plava.** U svojoj političkoj jalovosti dospjeli su austrijski njemački nacijonalci tako daleko, da već i ne mogu ništa razjasniti bez veleizdajstva i izdajstva domovine. U svojoj skrbi i brizi oko „domovine" dodjoše dakle k ministru rata „Stöger-Steineru" i umoliše ga o „razjašnjenja". Ministar im ih dade. Pokaza im mape, Miheli su u to zurili, a budući da ne mogoše razumjeti, rekoše, da su razjašnjenjem zadovoljni. Inače, vele, mladu je momčad i neiskusni su časnici iz zaledja raširili poslije svog povratka sa bojišta pretjerane vijesti o gubicima, koji su bili, vele, samo mjestimično. — Uostalom — piše „Vidensky Dennik", odakle ovo prenosimo — neka idu Nijemci na frontu, hoće li da spase domovinu!

Iz bivšeg ruskog carstva.

Vijesti, koje dolaze iz Rusije, su protuslovne i dolaze sa znatnim zakašnjenjem. Osim toga brzojavljaju se iste vijesti svaki petnaest dana po jedamput. Vijest, da su Čeho-Slovaci osvojili Sysran. Boljševici postigli neke uspjehe u okolici Čeljabinska pojaviše se u austrijskim i njemačkim novinama ponovno sa datumom od 7. t. mj. Prije 8 dana brzojavio nam je dopisni ured istu vijest sa datumom od 26. ili 27. lipnja. Ne radi se o istim vijestima iz različitog izvora, već se u drugoj vijesti opetuju istim riječima i istim brojkama dogadjaji saopćeni u brzojavci od prije 15 dana. Dakle za Rusiju vrijedi onaj „Nihil novi sub Jove" ne samo za sadržaj već i za stilizaciju pojedinih brzojavki. Očevidno ne zna Petrogradska brzojavna agentura, šta da bi javila znatiželjnoj europskoj publici. — U Kijevu je bila pripočena vijest ruskog pučkog komesarijata za vojničke stvari, u kojoj se veli, da su socijaliste ljevice, koji su za nekoliko satova zaposjeli malen dio grada i brzojavni ured, turali u svijet različite provokatorične vijesti, da je posatka prešla na njihovu stranu i da je boljševička vlada svrgnuta. Tomu nasuprot ustanavlja imenovani komesarijat, da vijesti ne odgovaraju istini, već da je buna bila bez poteškoća potlačena. Buntovnici su uapšeni. U gradu je uspostavljen red. Potpisan je: Vodja operacijskog vodstva pučkog komesarijata za vojničke stvari Varalov. — Dopisni ured javlja iz Moskve od 8. t. mj.: U jednoj objavi vlade označuje se buna socijalnih revolucijonaraca kao potlačena. U gradu vlada opet normalan život. Bilo je navodno uapšeno od prilike 1000 osoba. Željeznički je saobraćaj privremeno prekinut. — Moskovske novine javljaju: 28. lipnja iskrcalo se u luci Arhangelska od prilike 10.000 Srba i Francuza. Zapovjedajući je general izjavio, da hoće braniti grad proti napadaju njemačkih ratnih zarobljenika. — O češko-slovačkoj buni donosi dopisni ured samo slijedeću brzojavku: U smjeru Jekaterinburg-Čeljabinsk napreduju čete sovjeta pobjednički protiv Čeha i kozaka. Isto tako u smjeru na Tobolsk. U kubanskom području zaposjeli su kozaci željezničke stanice Velika Kanišaskaja i Torgovaja. — I ova vijest ne donosi baš ništa novoga.

Iz slovenskog svijeta.

Uspomeni najvećeg Čeha Jana Husa. Dne 6. srpnja 1415. zaglavio je na lomači u Kostnici, mučeničkom smrću za istinu, najveći Čeh, Jan Hus. Zaglavio je za to, što je podigao zastavu istine uposred evropske tame, u doba teže, nego li je današnje, kad je pod svetim znakom krsta vladala svijetom još gora podlost, nego li vlada danas. Pred par dana bila je godišnjica tog dogadjaja, važnog za češki narod, koji još i danas stupa Husovom stazom. Ali i ta je godišnjica protekla skoro neopaženo, kaošto i 500-godišnjica Husove smrti — god. 1915. Mjesto važnih dogadjaja, koji su se pripremali za 500-godišnjicu, bila je u češkom narodu proslavljena veoma skromno. Izašlo je pri tom samo nekoliko poluzapljenjenih prigodnih spisa, medju kojima i Topičev „Sbornik". U toj knjizi napisao je i posvetio uspomeni Jana Husa, koga Česi uvijek nazivlju Mistr (majstor, učitelj) sveuč. prof. dr. Václav Novotny lijep članak o značenju majstora J. Husa. U tom se članku vjerno crta značaj Husa, kao čovjeka, kao Čeha i kao svećenika. Hus je htjeo reformirati tadašnju crkvu, koja se valjala u blatu besavjesnosti svojih članova i širitelja. Hus je htjeo preporoditi i češki narod u tom pravom plemenitom i kršćanskom duhu. „Više ljubim dobrog Nijemca, nego li loše Čeha i kad bi to bio i moj vlastiti brat", rekao je Hus. Hus je postao krivovjerac, buntovnik i bio je spaljen samo zato, što je bio dobar kršćan i što je nastojao, da i ljudi oko njega budu takvi. Hus kao vjerski reformator, kao mučenik istine, kao pravi sljedbenik Krista, filozofa i učitelja, može samo da bude uzorom današnjeg modernog čovjeka, i onoga, koji vjerski osjeća i onoga, koji misli inače.

•

Sretne li Hrvatske. „. . Tu je uvijek jednako, uvijek isto. Dizorganizacija i dizorijentacija. Ne zna se, ni ko pije, ni ko plaća".

Iz nekog pisma iz Zagreba.

•

„Ja sam Hrvat, Srbin i Slovenac ili nijedno, nego pravi Jugoslaven." Tako je rekao u hrvatskom saboru jedan od vodja koalicije — Dušan Popović. To nam nesmije biti tek fraza, lijepa riječ. Prije ili kasnije sav će naš narod od Triglava do Morave morati

A. B. C.: Jedan dan medju narodom, koji dolazi . . .

1.

U vreme, kad su prvaci jugoslavenskog naroda proživljavali u Pragi dane, na koje se ne zaboravlja, dane posvećene proslavi 50-godišnjice češkog narodnog kazališta i oslobodilačkoj ideji sa samoodredjenja potlačenih naroda, i ja sam osetio jedan deo one radosti i one snage naroda, koji se pripravlja da istupi na pozornicu sveta, ravan ostalim slobodnim nacijama.

Nalazio sam se u nekoj bolnici jugoistočne Moravske, u kraju, kojemu Česi vele: Slovacko. Zemlja jest tu dobra i bogata, ljudi napredni i narodni, a jest to najizrazitiji, najoriginalniji komadić zemlje češke. Originalnost života, govora i nošnje tog kraja daše je izvrsnu gradju češkoj umetnosti, osobito slikarstvu a u najnovije doba i glazbi. Crvena i bela jest boje, u kojima se naslađuje oko slovačko, a lirične su popevke, u kojima uživa njihovo uho. Celi kraj jest ko jedna bašča, a najveći umetnik-slikar te krasne, crveno-bele bašće, Joža Uprka, proslavio je sebe i svoj narod po čitavom kulturnom svetu. Najače, naravno, u srcu umetnosti sveta — u Parizu. Slike Uprkine iz Slovačkog života dejstvovale su na poznatog kipara Rodina tako, da je ostavio na neko vreme Pariz i otišao k Uprki na Slovacko. Pregledao je taj kraj i uskliknuo: „Ta to je obnovljena antička Grčka!" — Moravski slikari imadu svoj umetnički dom na tom kraju. Izgradjen je u slovačkom stilu i urešen slovačkim ornamentikom, a što se tiče slovačkog dejstovanja na razvitak češke glazbe, dosta je podsetiti na nedavno i k nama dopevši glas o ogromnom uspehu Janačkove „Njezine pastorke (Jenufe)" na bečkoj dvorskoj operi i narodnom kazalištu u Pragu. A ta je opera izradjena potpuno prema motivima narodnih popevaka slovačkih!

2.

Medju drugovima u bolnici bilo je mnogo Slovaka iz okolice. U vreme praških proslava davalo se je po svim gradovima i selima, gdje stanuje češki narod kazališne prestave, koncerte, predavanja i sokolske večeri (takav večer sastoji se iz vežbanja Sokola, sokolica i podmlatka, solo i zbornog pevanja, sviranja na gusle, klavir i slično; a veli se takovom večeru „sokolska beseda"). Jedan izmedju mojih vojničkih drugova pozvao me na jednu takovu „besedu" u susednu varošicu K. On je bio domaći; uveravao me, da ne ću slabo proći, pa se pozivu odazvah. Već ujutro iznemoglo kod lekara dopust; ta kako nam ga ne bi dao, kad je Čeh i Slaven i on ko i mi, pa jedva da mu rekosmo zbog čega dopust tražimo, odmah nam odredio izdati dopusnicu za 2 dana. Ostao lekar i kod vojništva, šta je bio i u civilu, a ne, ko naši advokati, koji kad postanu kod kadra feldwebli, da pokažu svoju nepristranost, a ma baš proganjaju naše ljude. (Onaj, koga se to ne tiče, ne treba da se uzrujava!)

Sedoh sa prijateljem na železnicu i za po sata bili smo u K. Vreme, koje smo imali na raspolaganje, upotrebili smo, da pregledamo gradić. Na prvi pogled nema nikakovih zanimivosti, ali kad se u njem upozna sve ono, šta je u njem na prvi pogled sakriveno i kad se ga sravna s jednim našim gradićem, videt je njegovo veliku zanimivost, njegovo značenje. Podjosmo najpre u školu. Bila je svetkovina, pa smo si mogli unutrašnjost zgrade nesmetano progledati. Prvo, što sam opazio, bilo je, da hodnici nisu goli ko u našim školama, već da su po zidovima razvešane slike: Hus, Komensky (sa pregledom svojih pedagoških načela), Palacky, Havlíček, dalje slike iz češke istorije (krunisanje čeških kraljeva i slično) i — šta mi se osobito dopalo — serije slika čeških umetnika. Od svijih većih slikara čeških izabrane su najlepše slike (u reprodukciji velikoga formata), razmeštene ukusno na oveći karton i taj po zidovima. Svako dete, koje kroz najmanje 6 godina obuke tisuće puta prodje kroz taj hodnik, mora, da se u njemu razvije ponos što pripada narodu, koji ima takove umetnike, koji nešto znači. Naravno da se onda Čeh ne stidi svog imena ni plemena. — Ali nije vaspitanje dece odvisno samo od slika, šta je još važnije, jest sprema učitelja i učitelja i duh, u kojem su se ovi zavetovali, da će decu svog naroda vaspitati. Kako sam se uverio, kad me prijatelj upoznao sa nekojima od njih. Evo u toj varošici od 2000 duša nalazi se 6razredna pučka i 3razredna gradjanska

upiti u svoju dušu tu istinu, jer tek onda, kad budemo uistinu svi dozreli do tog stadija, bit ćemo jedno. A sav naš rad, sve naše nastojanje mora biti osnovano na tom temelju i ići u tom smjeru i k tom cilju. Svu svoju dobru volju, sve svoje sposobnosti i sav svoj položaj mora svaki pojedinac od nas uložiti u taj rad. Ne smije se mimoići prilike, da se toga ne bi sjetilo. Razlike će se očitovati i ovdje kao i svagdje. I tih razlika ne smije se ignorirati, ne može se ih silom odstraniti, treba ustrajno i neustupivo blažiti ih i izgladjivati, sa sviješću, da će ideja, koju zastupamo i koja je prava, pobijediti.

•

Često (imalo bi se) opetovati: d a n i j e m o g u ć e n i š t a v e l i k o g a p r o v e s t i b e z p o l i t i č k e s l o b o d e n a r o d a. Često i veoma često!“

H a v l i č e k.

•

K o s o v s k a p r o s l a v a u R i m u. „Zürcher Zetung“ donosi sada opširniji izvještaj o kosovskoj proslavi u Rimu. Prema tom izvještaju je inicijativu antantističkoga jugoslavenskoga odbora za otpor u unutarnjosti kao i akcijonoga odbora u svrhu ratnoga sporazuma, prirediena u kazalištu Augusteum svečana predstava u spomen bitke na Kosovu. Brojne talijanske oblasti, uvažene talijanske ličnosti i članovi diplomatskoga zbora saveznika, poimence diplomatski poslovodje sjedinjenih Država Amerike prisustvovali su ovoj svečanosti. Vanredan je bio broj časnika i vojništva talijanske i savezničkih narodnosti, poimence Srba, koji su bili takodjer prisutni. Zastupnik Torre pročitao je pozdrav i brzojav parlamenta Sonnina i Colossima. A onda je progovorio o visokom znamenovanju ovog sastanka. Zastupnik Canepa prikazao je bitku na Kosovu, slaveći junaštvo Srba. Na to je progovorio dr. Trumbić u ime jugoslavenskoga odbora. Na svemu zahvalio je diplomatski poslovodja Srbije Antonović, izrazivši pouzdanje Srba u konačnu pobjedu antente. Svima su govornicima vanredno živahno povladjivali. Uz veliko oduševljenje zasvirala se na to talijanska i srpska narodna himna. Odaslane su brzojavke kralju Petru i princu regentu Aleksandru te ministru-predsjedniku Pašiću i Orlandu.

Domaće vijesti.

Prinosi za našu siročad. Prigodom „Narodnog blagdana“ položeni su preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi: Pri odlasku naše djece iz Pule, izručila je gospodja Marija Mardešić K 150·—, a g. Filip Barbalić K 20·—. — Skupina prijatelja siromašne djece K 103·—. Dva pomorska kapetana K 40·—. Obitelj Miholjević iz Pazina K 30·—, a po K 10: gg. Ante Mezulić, Nikolina Sovdat iz Mošćeničke Drage, Matko Koren sa bojne pošte 238. Iskaz: K 373·— i 2418·02 je 2791·02. Hvala vrijednim darovateljima! Naprijed za spas djece naše!

Za naše slijepe vojnike. Nemilo nas dirnula bilješka u „Edinosti“, da je sestra — njegovateljica istarskih slijepaca pripomenula, kako imade da njeguje uz slovenske i mnogo slijepih vojnika iz Istre, no za koje da se naša javnost malo brine. Istina je sveta, da se u toj buri današnjeg života i u oceanu svakidašnjih briga zaboravilo na one nedužne jadnike, koje je ovaj zao bog — Rat — lišio najpotrebnijog čovjeku: očinjeg vida. Slovenci su pokrenuli akciju, organizovali odbor, da ublaže životne boli onim mnogim jadnicima, kojima nije sudjeno da više ugledaju svjetlo sunca, ni proljeća, ni krasne prirode i nad kojima je za uvijek rasprostrla svoja krila mrka i užasna vječna noć. Tu u Puli imademo „Društvo prijatelja djece“. Zar se ne bi u istom smislu i u istom duhu moglo organizovati u Istri „Društvo prijatelja slijepih vojnika?“ Zar se ne bi onim jadnim sirotama moglo pripomoći sakupljanjem milodara sa strane svih puljskih listova, i to milodara ne samo iz Pule, nego iz cijele Istre? — Za sada ovo, da upozorimo, koji mogu, a doskora osvrnut ćemo se u toj stvari opširnije.

Služba Božija za pravoslavne. U petak, dne 12. o. mj., na Petrovdan bit će sv. Liturgija u 10 sati u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Vabilo, na vrtno veselico, katero priredé „Jugoslavenski železničarji“ dne 14. t. m. v Divači nasproti šole, z sledečim vsporedom: 1. Petje pevskega društva „Kolo“ iz Trsta. 2. Godba. 3. Ples in prosta zabava. (Šaljiva pošta, srečkanje i. t. d.) Vstopnina za osebo K 3·—. Veselica se vrši ob vsakem vremenu. Ljubitelji domače zabave dobro došli! Čisti dobiček je namenjen za vojne invalide. Začetek ob 3 uri popoldne. Odbor.

Komisiji za bjeguančku i vojničku potporu. Prošlo je već š e s t mjeseca, da su se naši bjegunci povratili kući; većina od njih nije još niti danas dobila potpore za uzdržavanje. Kotarska komisija za potpore se uvijek ispričava da nema radnih sila i za to da ide to jako polagano. Istina je da nema r a d n i h sila ali kad bi i one, koje su tamo namještene u istinu r a d i l e, ne bi narod morao toliko čekati. Da bi svaka sila 2 prijave na dan riješila, išlo bi to kao po loju! Ali što njih briga da narod trpi i da nema čime živež u aprovizaciji plaćati. Komisija je odredila tri dana u sedmici za primanje stranaka u svom uredu, pa što se te dane radi. Stranke dolaze, jedan činovnik zabilježi ime vojnika i onog za koga se pita potporu i kaže stranki nek ide kući a „potpora“ će doći do tri dana poštom. Tako prolaze dnevi, stranka dodje opet i svaki put joj kaže onako pa ipak potpore nema. Tomu neredu treba na kraj stati. Ne goni ljude možda prkos ili oholost nego velika bijeda u kojoj se nalaze. Tuže nam se ljudi iz okolice, da već dva mjeseca ne mogu kupiti što aprovizacija dava jer nemaju novca a aprovizacija neda na dug i tako moraju stradati. Gosp. tvrdj. komesaru preporučamo, da to malo uredi.

Dnevne vijesti.

Dužnost biljegovanja za mjenice, trgovačke naputnice i šekove. Pošto se dogadja, da se često povrijedjuju propisi biljegovanju, trgovačko-obrtnička komora za Istru upozoruje interesirane osobe, da mjenice, trgovačke naputnice i šekovi, koji su ispostavljeni u tuzemstvu, moraju biti biljegovani i onda, ako bivaju isplaćeni u inozemstvu.

Dozvola izvoza iz Njemačke. Trgovačko-obrtnička komora za Istru upozoruje uvažače robe iz Njemačke, da je izašlo novo izdanje propisa c. k. ratnog ministarstva glede predloženja molba za postignuće izvozne dozvole iz Njemačke za potrepštine odredjene za vojsku i mornaricu. Pošto je neophodno potrebno točno poznavanje dotičnih propisa preporučuje se interesiranim krugovima, da si nabave to izdanje kod c. kr. ratnog pripomoćnog ureda u Beču II, Obere Donaustrasse 42.

Ironija sudbine ili kako si i loš list stiče čitatelja. Ne, naravno hrvatske! Hrvatske novine ni dobre ni loše ne mogu si naglo steći čitatelja, jer naš dio jugoslavenskog naroda za čitanje još ni zreo nije. — Kod Slovenaca je to drukčije, a i kod ostalih civilizovanijih naroda s manje postotaka nepismenih ljudi. Slovenski se listovi čitaju marljivo, jer su listovi s valjanim štivom i sistematski uredjivani i s dobrim idejama. A u pomanjkanju zgodnog štiva, laća se Slovenac i lošeg, samo da doznade nešto iz domovine. Tako smo upućeni, da se „Novice“ u Puli veoma mnogo prodavaju,

---

škola sa 8 — i to dobrih — učiteljskih sila! Polovica ih je skoro reklamiranih. A kod nas? Imademo gotovo isključivo jednorazrednice, a sad je i tih mnogo zatvoreno, jer puk naš ne ume a inteligencija ne mari reklamirati učitelje iz vojništva i pobrinuti se za osiguranje njihove egzistencije.

Iz škole otišli smo u muzej. Muzejno društvo kupilo je zgradu i napunilo je izborom slovačkih nošnja i ručnih radnja (čipke, islikani lončići, vrčevi, tanjuri, križevi, razne potrebštine), izborom starih českih knjiga i novaca. Video sam knjigu iz XV. stoleća sa krasnim inicijalima i video sam novce sa češkim napisima iz dobe vlade kraljeva čeških. Dejstvovalo to na mene izvanredno. Ne bi li bilo dobro, kad bismo i mi u nekim gradćima imali svoje muzeje. Kod Pule na pr. u Alturi nalaze se velevažne iskopine, ali sve to ide u talijanske muzeje, jer od naših se niko ne brine ni za iskopavanje ni za očuvanje tih drevnih spomenika, koje je zemlja reć bi za nas sačuvala, ali mi ih dobrovoljno i bezbrižno predajemo tudjincima, a kad ovi jedamput s tim učine sebi slavu i reklamu, mi ćemo medju sobom govoriti: „to nije pravo, ta to je naše!“ Ali biće kasno, i zato maknimo se za vremena. Glavnu zaslugu za muzej ima prestojnik suda, sudski savetnik. Sve naredbe ozgora njega ne mogu odvratiti od rada u muzeju i drugim kulturnim društvima. Jest naravno, ko šta i sva inteligencija članom Sokola. — Bio bi predug članak, kad bih prikazao potanko sve, šta sam još tamo upoznao (učinit ću to drugom prilikom), a sad ću samo nabrojiti. U varošici su 4 novčarska zavoda, jako gospodarsko društvo, Soko muški i ženski, podružnica narodne zajednice, diletantsko glumačko društvo, prosvetno društvo i još nekoje manje strukovne i crkvene organizacije.

Razina celonarodnog života stoji tamo visoko. Nije to videti samo iz mnoštva organizacija, nego i iz privatnog života: vodjenja gospodarstva, nošnje, hrane. Obed običnog češkog seljaka ne sastoji se tek iz manestre ili u opće jedne hrane, nego tamo dodje na sto najpre čorba, pa knedle (nešto slično našim makarunima) sa prikrmom i ko treće jelo kolači — buhti iz belog brašna, sa domaćom marmeladom ili sirom, dobro omašćeni. Masti ima uvek dosta, ta dvorište je puno gusaka, pataka i svinja.

Kao što je materijalni život češkog seljaka razvijen, tako je i duševni. On je pretplaćen na dnevnik, na seljačke tjednike i strukovne mesečnike. Kupuje knjige i čita ih. Čita i radi. Radi i rukama i strojevima.

3.

Došao je večer. U 9 sati po novom ili u 8 po starom (većina stanovništva drži se neprestano starog računanja) počela je „Sokolska beseda“. Soko nema svog sala gde bi mogo davati vežbanja. Pred ratom zakupio doduše zemljište, ali kako je buknuo rat nije se moglo započeti sa gradnjom Sokolane i zato je bila beseda u velikom salu jedne gostionice. Sal je bio urešen sa par umetničkih slika i s nekoliko lanaca cveća, a inače nije se htelo trošit suvišno novac, jer je čisti dobitak namenjen bio „Češkomu srcu“. Sal je bio pun. Sva inteligencija, mnoštvo seljačkih gospodara i gospodarica i mladjeg sveta: devojaka i mladića napunilo je sedala i mesto za stajanje. Uspeh je najlepše videti iz čistog dobitka, što ga je taj večer doneo bednoj češkoj deci iz velikih gradova: 1500 K. Zabavu je rukovodila jedna učiteljica (vežbanje sokolica i podmlatka) i jedan činovnik (glazbene partije). Ta dvojica su bili aranžeri, ali naravno da je manjih pomagača bilo sijaset, ta svako je ponosan, ako može šta pomoći.

Prva tačka programa bilo je pevanje. Ženski zbor pevao je umetnikom Fr. B. Martinovskym odabrana mesta iz Smetaninih opera. Svaki iole glazben Čeh pozna sva ta krasna mesta veoma dobro, ali ipak, to je njihovo i to oni opet i opet rado slušaju i opet i opet to na njih snažno dejstvuje. Ariju iz „Prodane neveste“: Kdybych se co takoveho o Tobe dovedela (kad bih šta takovog o Tebi doznala) pevala je jedna izmedju zbornih pevačica solo. Ta ista pevačica pevala je kasnije Schubertovog: Kralja duhova i jednu slovačku narodnu popevku. Slovačke su popevke u češkom narodu veoma obljubljene, pa se ni to veče ne moglo bez njih obići.

Po pevanju ženskog zbora sledilo je vežbanje muškog podmlatka iz susednog sela, gde je mladi učitelj osnovao u vreme rata Soko, pa evo njegov podmladak istupuje sada prvi put na pozornicu. Pustilo ga se prvog, da se deca uzmognu šta brže vratiti kući. Kad su u lepom sokolskom odelu stupili na pozornicu, zaorio je plesak celom dvoranom. Jedna gospodja reče mi: „Iza 4 godine, znate, iza 4 godine!“ „Ali šta iza 4 godine“, pitam ja, „Iza 4 godine vidimo

jer je malo onih sretnika, koji bi si mogli „Slovenski Narod" pribaviti. Dobri, narodni listovi, „Slovenski Narod" i „Slovenec" ne mogu da izlaze u većoj nakladi, jer nema papira. Tu priliku izrabljuje nenarodan i loš list Šušteršičeve „Novice", koje imaju dovoljno papira, a kad bi uzmanjkalo, obilno bi ga liferovali iz Beča.

Zakon proti širenju spolnih bolesti. Jedna od najstrašnijih posljedica ovog svjetskog rata jest širenje spolnih bolesti, koje su se tako uširile, da ugrožavaju budućnost ljudskog roda. Posljedice tih bolesti strašne su za buduća pokoljenja. Kapavac, koji se smatra još za najlakšu spolnu bolest, lako uzrokuje porod slijepe djece. Sifilis razara duh i tijelo, a kod djece ima za posljedicu ludost i druge teške bolesti. U Njemačkoj pripravljaju državni zakon proti širenju tih bolesti. Zakonom će biti odredjena kazan za svakoga, koji će bolestan spolno općiti. Vojna uprava ima se skrbiti za prisilno liječenje, te će spolno bolesne zadržati nakon demobilizacije u bolnicama i taborima, dok ne prizdrave i dok ne učine pogibelj okuženja. Glavno sredstvo za suzbijanje jest prosvjećivanje naroda te brza i jeftina liječnička pomoć. „Volja Naroda".

Prosvjeta.

„Jagićev jubilej i D. H. K." Prigodom osamdesete godišnjice rodjenja slavnoga našega učenjaka, oca slavistike, prof. dra. Vatroslava Jagića, poslalo je D. H. K. dičnome svečaru slijedeći brzojav: Društvo hrvatskih književnika čestita vam osamdesetu godišnjicu rodjenja, veseleći se, što vas može smatrati svojim prijateljem i želi Vam, koji ste proživjeli burne dane hrvatske prošlosti, koji ste postali i ostali prvak slavenske znanosti, da proturite kao i čitavo slavensko pleme ove teške dane, koji nose slavu, slobodu i mir svima nama. Neka vas, žreca slavenstva, štite još uvijek živi bogovi starih Slavena! Dr. Branimir Livadić, potpredsjednik: Joza Ivakić, tajnik.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 26. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Dr. D. Prohaska: Vatroslav Jagić (6. VII. 1838. — 6. VII. 1918.). — Aćim Gjermanović: Nešto o gradnji radničkih i činovničkih stanova. — Vladimir Ćorović: O „Nečistoj krvi". — Petar Konjović: Osvrt na opernu sezonu. — Smotra: Naučni rad Vatroslava Jagića (Dr. D. P.); Klerikalizam i hrv. vlada. (J. Demetrović); Književne bilješke itd. Listak: Ivo Vojnović: Iz petog Evangjelja. Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36·—, podini broj 1 K. Narudžbe šalju se Zagreb, Nikolićeva ulica 8.

„Neue südslavische Rundschau". Primili smo drugi broj ove revije sa slijedećim sadržajem „Zar zajedničko prehrambeno područje": — Profesor Filip Lukas: „Jugoslaveni i Jadran". — Dr. Vladimir Matić: „Hrvatska debata u ugarskom izbornom odboru". — Petar Konjović: „Srpska muzika". — Feuilletoni: Ivana Brlić-Mažuranić: „Ni u koga" (Autorizirani prijevod od N. Nehajeva).

Mali oglasnik

prvi put Sokola na pozornici!" Oči su joj se caklile radošću. Podmladak odvežbao je prosto vežbu štapovima precizno, svesno. U tim tačnim kretnjama ruku, u tom svesnom, neustrašivom je istupanju videli, kako se iz dečaka vaspitavaju muževi. A takvi muževi značiće veliku snagu naroda. Isti ples, koji je pratio podmladak pri dolasku, pratio ga je i pri odlasku. A dečaci su u maršu, svesno, ponosno, zapuštali daske. Za njima je došao ženski podmladak iz K., obučen u slikovitu nošnju iz sokolskih i slovačkih motiva. Devojke izvodile su prostu vežbu sa koracima polke. Čudio sam se množini, lakoći i elegantnosti izvedenih kretnja. Takove vežbe imadu i svoju praktičnu vrednost: devojče se priučuje lepom ponašanju u društvu. Da se duhovi osveže sledila je sad jedna vesela recitacija, a po njoj baš najteža vežba: snežne kugle. Tri sokolice, obučene potpuno u belom ruhu, dve učiteljice i jedna švelja, istupile su na pozornicu i počele vežbu sa belim kuglama, koje su se nalazile u mrežici, mrežica svršavala je odužjom vrpcom, a kraj te vrpce držale su vežbenice u rukama. Vežba je imala ništa manje nego 4 puta po 60 taktova. Duh se mora pokoriti železnoj samodisciplini, ako se hoće takova šta izvesti bez pogreške, a to su one učinile. Dah mi se je zaustavljao, kad sam promatrao svu raznolikost kretnja i mislio: čekaj, ne, na, da pogreše! No ne pogrešiše. Ogroman plesak bio je platom vrlim sokolicama. Mogli bismo mi šta takvoga doživeti kod nas, recimo u Puli? Pobrinula se je naša inteligencija za naobrazbu onih naših devojaka i mladića, koji ne mogoše poći u škole po znanje, već moraju od rane mladosti, da zaslužuju kruh teškim radom? Mogle bi dakle naše švelje i druge radnice istupiti u sredini izmedju dviju učiteljica na pozornicu?

Pri besedi istupio je dvaput kvarteto i odsvirao svaki put po dva komada. Medju njegovim članovima bio je i jedan — finanac. Kod nas imademo u financu uvek barem indiferentnog, ako već ne neprijateljskog činovnika — a tamo i financ sudejstvuje na sokolskoj zabavi, koja ali ima za cilj dizanje kulture i narodne svesti više nego zabavnost. — Takodjer i muški podmladak iz K. lepo se iskazao. Ženski istupio je još dvaput. Kod drugog istupa opazio sam nešto, šta mi se čini da je vredno saopštiti, da se upozna intelektualni razvitak i prisutnost duha kod mladih Češkinja. Devojke su kod istupa stajale u takim, belim cipelicama, vrlo sličnim gimnastičkima, a pričvršćenim oko noge omotanom belom vrpcom. Kod vežbanja pukne jednoj vrpca i cipelica joj počne spadati s noge. „Šta će učiniti?" mislio sam. Ako se prigne da zaveže vrpcu, prekinut će igru. Vežbanje će se morati opetovati i na to će se moći osvrnuti na raspoloženje celog večera. Toga si je devojče bilo potpuno svesno i da to prepreči, ona je kod jednog okretaja spretno nogom zatresla i cipelicu na sakrivenu stranu odbacila sa noge. I vežbala je dalje, u čarapama, te su bile bele, ko i cipele, te zbog toga malo je ko i opazio, da se je nešto dogodilo.

Sokolice pokazale su nam još 4 puta svoju veštinu i graciozno eleganciju vežbanja. Jedna od vežba bila je simbolična, predstavljala je aktuelnu temu: rat i mir. Budući da su Sokoli velikom većinom kod vojništva, nisu mogli da zauzmu ono mesto, koje bi inače u normalnim prilikama zauzeli, pa su istupili samo jedamput. Uz ogroman plesak odvežbali su prostu vežbu za VI. slet u Pragi.

Bližala se je ponoć i raspored bio je skoro već iscrpljen. U zadnjoj pauzi općinstvo je aplaudiralo spomenute 2 aranžere večera i pleskanjem i klicanjem dalo izražaja svojoj zahvalnosti zbog tako uspelog rada. Zastor je pao. Za kratki čas digao se opet — k zadnjoj sceni. Na pozornici vidimo zbor od neko 40 dama i brzo razlegoše se zvuci narodne himne „Kde domov muj?" Sve ustaje u jedan tren, da oda počast. I civili i vojništvo i časnici i žandarmi. Kulturna snaga češkog naroda tako je velika, da ona apsorbira sve, što se nalazi u njezinoj sredini: i žandarme i finance i oficire i oni su otpevali sa sokolske zabave i ustaju kod pevanja narodne himne. Iza dopevane himne, svi smo se oduševljeni razilazili. Ja sam se približio nešto divno, uzvišeno! Sa tim utiscima i rekoh mu s entuzijazmom: „To je nešto divno, vrlo uspelo!" a on, mesto da mi reče „da" odgovori mi: „Danas to nije ništa, mora biti bolje; eh, pa pre rata imali smo bolje, a u budućnosti mora biti još bolje!"

Ta rečenica pogodila je duh Čeha. Ona nam tumači tajnu njihovih ogromnih uspeha, jer nam tumači njihovo geslo: Samo napred! Budućnost mora da nadmaši sadašnjost! Raditi! U radu je spas, napredak, čast i sloboda naroda! — — —

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati cijelu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro[daji] 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 12. srpnja 1918. Broj 1078

U narod.

(Iz Poreštine.)

U „Primorskim Novinama" napisao je dobar poznavač porečkih prilika ovaj lijepi članak, koji sa radošću u cijelini prenosimo:

Mjestance Poreč leži na zapadnoj obali Istre. Utemeljitelji i novnici su mu talijanske narodnosti i od davnine zakleti fanatični neprijatelji svega, što diše slavenski. Što je od toga ostalo iz dobe, kad su oholi Mlečići vladali nad „morlakima", nešto su izgradile Legine, nešto je doprineo čifutski „Il Piccolo", a najviše, te toga dosljedno provadjanje devize „Divide et impera".

Okolicu Poreča obitava isključivo hrvatsko pučanstvo. Nešto analfabetizam, nešto talijanske škole, nešto činjenica, da tamošnji naš narod nije imao nikakvog narodnog vodje, koji bi bio smio odlučnije progovoriti, nešto bijeda, što je taj narod tlačila u vremi duga i glada, a nešto opet neoborivi fakat, da je vlasti revno kadile svim hirovima talijanske gospode, — naš je narod u okolici Poreča bio početkom ovog stoljeća, narodno zaspao.

U tom spavanju i u doticaju sa fanatizovanim svojim protivnicima, narod se naš doduše nije žacao medjusobno razgovara hrvatski; no s inorocima, bili to činovnici, trgovci ili ini gradjani, općio je isključivo talijanski.

Gradski signori, kad su vidjeli, kako hrvatski seljak sam sebe omalovažuje a njih podiže, stali su naš narod naš još i više podcijenjivati, dok su sebe držali nekakvim nadljudima.

Zato je bilo nešto sasvim obična i razumljiva, da su narod naš u uredima i inače susretali sa „schiavo" da im ovaj služi na svakom koraku kao predmet smijeha i zlobne šale i da su s njime govorili jedino, ako se na njih obratio talijanskim jezikom. U svojoj sljepoći smatrali su i to, da je dužnost naših seljaka šiljati svoju djecu u talijanske škole. Vlada, koja se nije nikad u mijenju razilazila sa talijanskom gospodom, udarala bi globom one seljake, koji bi se ustručavali da djecu gone u škole „Lege Nazionale". Pa kako je i porečki biskup bio rad iz ruke u ruku s ostalom gospodom korparima, narod naš, vidjeći se odbačen i nemoćan, prijatelji se sa zlogukim prilikama, te sa gorkom rezignacijom propusti svoju narodnu ladju divljem valovlju, nek ju nosi, kamo sila odredi.

U vrijeme najvećeg očaja, kad se godine 1909. narodom našim u poreštini računalo kao s pokojnim, grane iznenada tračak nade u bolju budućnost ugovu, a naskoro se ta nada pretvori u živu vjeru. U nevjerojatno kratkom razdoblju od nekoliko dana se naš narod u porečkoj okolici probudi i osvijesti, on otrese sa sebe obzir i malodušje, i njemu rodi ponosni narodni junak vrsti Marka Kraljevića, i od onoga vremena postaje sve jači i silniji. I već prvim mjesecima godine 1909. vidimo, kako naši seljaci iz tamošnje okolice dolaze uzdignute glave i idu čela na sud u Poreč i tu odlučno traže od još davno stranih i svemoćnih sudaca: „Molimo, gospodo, s nama govorite hrvatski! Mi drugoga jezika ne poznamo..." A kad im sudac u čudu odgovorio: „A još pred osam dana razgovaraste samnom tako krasno talijanski!" oni bi odgovorili: „Ne razumijemo, što kažete. Uostalom, sud je tu radi naroda, a ne narod radi suda. A mi od suda tražimo svoje pravo!"

Porečki suci, koji ne poznavaše hrvatskoga jezika, te bijahu u najvećoj neprilici. No, jer narod nije bio ni za vlas da popusti od svojih opravdanih zahtjeva, gospoda se suci moraše služiti sa tumačima. No to ne bijaše trajno. Već nakon par dana oglase se i opet naši odlični seljaci: „Gospodine suče, hoćemo da nas vi kao sudac saslušate, a ne vaš sudbeni podvornik. Ovaj nije učio prava ni zakona i prema tome ne može da prosudi, što je u stvari važno, a što sporedno..."

I već nakon par mjeseci bude u Poreču namješten novi sudac (dr. Abram), koji je potpuno vladao jezikom većine naroda u tamošnjem sudbenom kotaru.

Nego, narod se i dalje bavio otkrivanjem svoga prava. I ubrzo se dogodi, da su kod suda u Poreču bili namješteni novi suci hrvatske narodnosti (dr. Marić, Žgombić i dr.), a kada se narod nije zadovoljavao time, da bude hrvatski ispitan, a zapisnik da se talijanski sastavljen, tako se domalo dogodi, da se kod talijanski sastavljen, tako se domalo dogodi, da je narodna volja potpunu pobjedu.

Mi ćemo se na narodni pokret u poreštini (1909.—1910.) još osvrnuti. Za danas ćemo ostaviti pitanje: Što je bilo uzrokom, da se tamošnji naš narod godine 1909. tako naglo prenuo i osvijestio?

Evo, što je bilo na stvari: Početkom godine 1909. bude u Poreču namješten mladi jedan činovnik, i je iz naroda potekao i s tim narodom osjećao. I baš zato, što je s narodom osjećao i što je taj narod ljubio, stekao je medju njima neograničeno povjerenje. I dostajalo je, da je taj činovnik potaknuo iskru narodnog ponosa i na zgodan način upozorio narod na njegova prava, i narod se listom i odlučno za ta svoja prava založio!

Nadodat ćemo još: Koliko li bi se dalo kraj samo malo volje danas uraditi na polju narodnog osviještenja, dok je terrain za to baš sada zgodniji nego što je ikad bio u povijesti naroda našeg.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskom bojištu maleni spomena vrijedni uspjesi. — U Albaniji upraviše se naše čete u novoj otpornoj crti. Neka je francuska kompanija, koja je izvidjala u dolini Devoli, bila suzbijena. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Kroz dan umjerena bojna djelatnost, koja pod večer mnogostruko oživi. Noćni izvidnički bojevi. Jača navala neprijatelja sjeveroistočno od Bethune bi odbijena. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Živahna paljbena djelatnost izmedju Aisne i Marne. Ponovne djelomične napadaje, koje je neprijatelj izveo iz šume Villers Cotterets potisnuše natrag naše straže u nizini Saviers. Od neke skupine sastojeće iz 6 američkih lijetala, koja htjedoše napasti Coblenz, pade 5 lijetala u naše ruke. Posatke bijahu zarobljene. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 10. srpnja popodne: Djelatnost obiju topništva sjeverno od Montdidiera, južno od Aisne i u okolici dvorca Chavigny. U Champagny izveli su Francuzi više napadaja, kod čega su dopremili zarobljenika. Sa ostale fronte ništa nova.

Engleski izvještaj od 10. srpnja: Jučer po noći suzbili smo mjesne navale istočno od Villers Bretonneuxa. U blizini Merrisa pomaknuli smo naše linije nešto unaprijed te smo dopremili nekoliko zarobljenika.

* **Svakojake krize.** Pod tim naslovom piše „Arbeiterwille" medju ostalim: U državama centralne Europe imade svakojakih kriza; ali samo tiho kazati, da ne čuju naši neprijatelji. Kako je nastala Kühlmannova kriza? Kod sve svoje diplomatičke spreme, da mijenja svoje nazore, nije Kühlmann bio ipak kadar da vjeruje, da svijet, što stoji nasuprot središnjim vlastima, može biti pobjedjen. Sa padom Kühlmannovim nije ova kriza još zaključena. Još uvijek je neodlučen boj izmedju vojničkih i gradjanskih pacifista pomoću mača. Za Njemačku dozrijeva odluka, ako vojno vodstvo ne ispuni u jeseni očekivanja, što stavlja u nju velik dio naroda. Jer još jedan zimski rat — to je i za disciplinovanog Mihela previše. Za Austriju nije riješenje krize u Njemačkoj sporedna stvar. (Nekoliko zaplijenjenih redaka.) Opreka se tu sastoji u pitanju: Sa ili bez parlamenta. Time je izražena i sva Seidlerova kriza, ma da i Seidlerova ličnost i nema one važnosti za stvar. Ali takav je ministar za Austriju opasniji nego odlučniji muž volje, o kojem se znade, što kani. I u Austriji mora se riješiti kriza, ma da ćemo narednih sedmica dobiti opet čitavi obrok kruha i brašna; jer opet će doći zima i opet proljeće...

* **Mir i mač.** 9. t. m. započela je pruska gospodska kuća svoja vijećanja. Vodja desnice grof Behr kazao je: Nikad nećemo putem rezolucije državnog vijeća dobiti mir, koji trebamo. Dobar će mir doći samo putem našeg dobrog njemačkog mača. — Podpredsjednik državnog ministarstva Friedberg odvratio je: Pobjeda nam se više ne može oteti. Pobjednici smo na istoku i bit ćemo takodjer na zapadu te smo uvjereni, da je samo naš njemački mač u stanju, da nam i vojište tu pobjedu...

* **Važne izjave u njemačkom rajhstagu.** Dne 11. o. m. sastao se glavni odsjek njemačkog rajhstaga, da čuje izjave državnog kancelara o političkom položaju. Napetost, s kojom su se ta saopćenja očekivala, pokazala se u neobično velikom broju slušalaca na sjednici, kojoj prisustvovaše osim državnog kancelara i svi državni tajnici. Vijećanje bi otvoreno po državnom kancelaru, grofu Hertlingu govorom, u kojem on izjavi, da promjena u vodstvu izvanjskog ureda ne će ni najmanje mijenjati kurs opće državne politike. I unutrašnja i izvanjska politika države kretat će se ko i prije u okviru, koji je ocrtan u prijašnjim izjavama državnog kancelara. U koliko to zavisi od vladine volje, bilo je u političkom pogledu izvršeno svako obećanje. Vlada će svom energijom provesti reforme, oko kojih se već sada radi. Prema vani je državna politika odredjena već programatički u dogovoru a mirovnu notu pape. Čitavom je svijetu već odavna poznata mirovna spremnost njemačke vlade. U tom se pogledu nije ništa promijenilo niti će se išta u buduće promijeniti. Nasuprot tomu je stalno, da se volja za uništavanjem naših neprijatelja još uvijek odlučno ističe, pogotovo u govorima Balfoura i Wilsona. Dok u tom pogledu ne bude drukčije, prisiljeni smo nastaviti borbu za našu slobodu i blagostanje. Kad bi se unatoč neprijateljskim izjavama državnika neprijateljskih pokazala ikoja ozbiljna pobuda, da se utre miru put, ili samo prvi korak za to, ne bi se dalje ustručavali, da bi uvažili ovo ozbiljno mišljenje — velim izričito: ozbiljno mišljenje — predloge. Naravski da nije dostatno da dodje ovaj ili onaj agenat i kaže: Ja mogu tu ili tamo doveсti do mirovnih pregovaranja, već se radi o tome, da nam pozvani zastupnici neprijateljskih država, što su od svojih vlada na to izričito ovlašteni, dadu mig, da su pregovaranja moguća. Naravski: najprije pregovaranja u uskom krugu. Ali državnici, koji su do sad govorili, nijesu napomenuli takovu mogućnost. Pokaže li se takova mogućnost, i pojavi li se na drugoj strani ozbiljna volja za mir — gospodo moja — odmah ćemo to uzeti u pretres. To znači, da mi je ne ćemo odbiti. Najprije ćemo govoriti u malom krugu. Mogu kazati i to, da ovo stanovište nije samo moje, već da ga izričito dijeli i vrhovno vojno vodstvo; jer i vrhovno vojno vodstvo ne vodi rata radi rata. I vrhovno je vodstvo ozbiljno kazalo: Čim se na drugoj strani pojavi ozbiljan mir, moramo slijediti stvari. Državni se kancelar za tim dotaknuo političkih problema na zapadu i istoku, te došao do zaključka, da se vladin program u obim smjerovima podudara sa izjavama, podanim prosinca 1917, što je odobrila pretežna većina državnog sabora. Promijena u vanjskom uredu ne dade se svadjati na stvarne razlike u mišljenju već na lične momente. O tome je državni kancelar podao povjerljiva saopćenja. Poslanik von Hintze, koji će preuzeti po svoj prilici mjesto državnog kancelara, preuzeo je obvezu, da će u svakom pogledu slijediti dosadašnjoj politici državnoga kancelara.

* **Taktika njemačkih socijalnih demokrata.** Njemački socijalni demokrate, koji imadu sudbinu dra. Seidlera u ruci, dokazali su bezbroj puta, da je taj državnik nesposoban i uzrok svoj bijedi i političkoj i javnoj; no njemački socijalni demokrate nisu tako iskreni i istinski, da svoje dobre sile i dobre prilike upotrebe, da se odstrani čovjeka, o čijoj su škodljivosti uvjereni. Nerazumljiva je politika, koju vode gospoda Seitz i Renner. Mnogi su u parlamentu osvjedočeni, da će njemački socijalni demokrate uza svo spočitavanje i borbu proti dru. Seidleru u posljednjem trenutku ipak glasovati za njegov proračun i radje će preuzeti na sebe ,nenavist vladinih slugu, nego da jednodušno i kratko proglase, da su Seidlerove nade u Njemačkoj se strane uzaludne! Svaki dan dokazuje „Arbeiter-Zeitung" u jutru i po podne, da Seidlerova vlada mora odstupiti, u posljednjoj su audijenciji to opširno razlagali Seitz i Renner, no kad dodje, da treba pokazati činom, gospoda onda postaju krotka i glasuju za vladine predloge kao janjata. Dok njemački socijalni demokrate ne proglase otvoreno, da Seidleru ne će dozvoliti ništa, šteta je uopće i čitati sve te vijesti o krizi Seidlerovoj, o njegovom padu i demisiji. Dr. Seidler nema drugog cilja, do li vladati do rastrganja i izazivati krizu za krizom — no nemaju li njegovi neprijatelji u taboru njemačkih socijalnih demokrata volje da ga poraze, uopće se ne ćemo iz današnjeg otrovnog i gnjusnog stanja ni izvući. („Vid. Dennik".)

Iz bivšeg ruskog carstva.

Čitamo u „Berliner Tageblattu": Malmö, 8. t. m. Ovamo stigle vijesti opisuju položaj u Moskvi veoma pogibeljnim. Po ulicama grada bjesne danomice bojevi, kojih čete sovjetske vlade nijesu do sada još mogle svladati. Jedan dio crvene garde prešao navodno u logor protureovlucije. Više pučkih komesara, medju kojima i vodja za stvari komesarijata, Burdukov, bile je uapšeno pod sumnjom sporazuma sa socijalnim revolucionarcima. Kreml, u kojem imade sovjetska vlada svoje sijelo, brane protiv gomila svjetine letske čete, što su vjerno odane sovjetskoj vladi. Položaj se vlade

smatra momentano veoma kritičnim, pošto se pokrajina navodno izrekla protiv boljševika. — Komesar moskovskog vojničkog kotara, pukovnik Jaroslavski, obraća se obznanom na pučanstvo te ga opominje, neka ne učestvuje kod proturevolucijonarnih pokreta i neka se propagandom neda zavadjati na korake protiv boljševičke vlade. Oblasti da su pripravne, nastupiti bezobzirno protiv sviju protivničkih elementima. U Moskvi i okolici raspolažu pučki komesari sa pješadijom i topništvom u dostatnom broju. Ove su čete vjerne sovjetu i nastupit će protiv masa na prvi pojav bune. Po nalogu Lenjina i Trockoga oživotvoreno bi stalno ratno vijeće, koje će se baviti sa operacijama proti proturevoluciji. Ovo se vijeće sastoji od vrhovnog zapovjednika crvene garde Muravijeva, koji predsjeda tom vijeću, i iz pučkih komesara Kobozijeva i Blegancova. — Za sastanka sveruskih radničkih poslanika u Moskvi, bilo je uapšeno 57 zastupnika radnika iz Petrograda i okolice. Na šest automobila bijahu dopremljeni u ovdjašnju tamnicu. Medju njima imade mnogo članova ustavodavne skupštine, središnjeg odbora socijalnih revolucijenaraca i menjševika. Uapšenja su navodno povećala nezadovoljstvo radništva proti sovjetskoj vladi te su bitno pridonijela k tome, da je planuo otvoreni boj, da se svrgne boljševičku vladu.

•

„Neue Zürcher Zeitung" javlja: Nijemac, što se vratio iz Petrograda, javlja medju ostalim slijedeće: Bijeda raste dnevno. Od seljaštva se ne može očekivati nikakve pomoći. Naš informator posjetio je nekoliko sela, osobito u kotaru Pskovu. Seljaci misle, da im ovi hotimično uskraćuju šećer, čaj, duhan itd. te se osvećuju time, što ne davaju ovima žita. Izgleda nevjerojatno ali je ipak istinito: nekoja sela posjeduju svoje strojne puške i bodljikavu žicu, što su donijeli vojnici sa sobom. Dodju li iz gradova crvene garde, da rekviriću žito, primaju ih seljaci oštrom paljbom iz ušančenih položaja. I prepirke izmedju pojedinih sela ne riješavaju se više korbačima i noževima već puškom i bajunetom.

•

„Frankfurter Zeitung" dobiva sa zakašnjenjem iz Moskve vijest, koja je otposlana prije umorstva grofa Mirbacha. U vijesti se veli, da će za koji dan buknuti proturevolucija. Socijalni revolucijonarci pripravili su sve u pojedinim četvrtima Moskve za ustanak i namjeravaju državnu vlast uzeti u svoje r. .e. U glavnome imade se Kreml osvojiti. Govori se, da je u savezu s time uapšeno više inostranaca poglavito Engleza. No te glasine nisu do sada od nikuda potvrdjene. Boljševička vlada poduzela je tako oštre mjere, kako se nisu niti za carističke vlade poduzimale. U cijeloj zemlji vlada velika napetost. Pučki povjerenik za ratne poslove Trocki naredio je strogu mobilizaciju crvene vojske. Navodno ta mobilizirana vojska imade, da ide prema murmanskom kraju, da se odupre okupaciji Murmana po Englezima.

•

Službena „Pravda" priopćuje slijedeći proglas o umorstvu grofa Mirbacha, u kojem medju ostalim veli: „Oko 3 sata popodne prodreše dva agenta rusko-englesko-francuskog imperijalizma k njemačkom poslaniku grofu Mirbachu pomoću patvorenih iskaznica te su pod zaštitom tog dokumenta umorili grofa Mirbacha. Jedan ovih lopova, koji je izveo taj provokatorični čin, što se već dugo vremena u štampi sovjeta dovadja u svezu sa monarhistima i proturevolucijonarcima, jest ljevičarski socijalni revolucijonarac, član komisije Džerdžinskoga, koji je počinio izdajstvo na vladi sovjeta te prešao u službu onim ljudima, koji bi htjeli Rusiju zaplesti u novi rat, te uspostaviti vlast kapitalista i veleposjednika. Rusija nalazi se sada krivnjom lupeža iz redova socijalnih revolucijonaraca za dlaku pred ratom. Već prvi koraci sovjetske vlade u Moskvi, da se uapsi ubojicu, uzvratili su socijalni revolucijonarci time, što su se pobunili. Privremeno su zaposjeli komesarijat Džerdžinskoga te uapsili Džerdžinskoga i člana Lazija te najuglednije članove ruske komunistične stranke (boljševici). Socijalni revolucijonarci ljevice dočepaše se za tim telefonske stanice te su započeli niz vojničkih operacija. Zaposjeli su malen dio grada te počeli loviti automobile sovjeta. Sovjetska je vlada pridržala kao taoce sve, u Velikom kazalištu nalazeće se odaslanike socijalnih revolucijonaraca ljevice te je poduzela mjere, da odmah potlači namjere bijelih garda. Svi, koji uvidjaju zločinstvo i ludost upličanja Rusije u novi rat, podupiru sovjetsku vladu. Ne postoji niti najmanja sumnja, da će buna biti doskora ugušena. Svi na svoja mjesta! Svi k oružju! Dolje sa slugama bijelih garda!

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. „Češki svaz" izdao je na posljednjoj svojoj skupštini ovaj proglas: „Češki svaz" protestira najoštrije proti političkoj perzekuciji, koja u posljednje doba opet počimlje. U Pragu je bilo za vrijeme rata obustavljeno ništa manje nego 5 dnevnih listova. Zabranjivanje skupština i sastanaka stranaka svjedoči o tome, da se hoće sputati narod u njegovom slobodnom političkom razvoju. Protestiramo isto tako odlučno proti interniranju politički neugodnih osoba te proti postupanju s radnicima u zavodima, koji su podvrgnuti vojničkom nadzoru. Plenarna sjednica osigurava, da su se namjesnici Svaza Klofač i Habermann ravnali samo prema jednoglasnom odlukom plenarne sjednice Češkog svaza, kad su urgirali saziv parlamenta i delegacija a osobito je zastupnik Klofač učinio samo svoju dužnost, kad je u suglasju s predsjedništvom i zaključkom plenarne sjednice zakričio u predsjednika zastupničke kuće dr. Grossa. Plenarna sjednica Češkog svaza snažno moli svu češku javnost, da ne bi unutarnjim polemikama i sporovima bilo rušeno imponirajuće jedinstvo naroda i njegove delegacije. Predsjednik je Svaza pripravan saslušati svako spočitavanje i podvrgnuti ga najstvarnijem pretresivanju i uvažiti svaki predlog. Ima li se uzdržati jedinstvo zastupstva, a radosno saopćujemo, da je čvršće nego li ikada, treba da se ne izazivlju novi domaći bojevi". — Više je čeških gradova imenovalo zastupnika Klofača začasnim gradjaninom, dok nema valjda ni jednog češkog grada ni većeg mjestanca, čiji začasni član ne bi bio veliki češki majstor Alois Jirasek. U češkom se političkom i narodnom životu ponovno ističe potreba da se osnuje „Narodni odbor", u kojem bi bile zastupane ne samo sve češke stranke, nego i svi oni, koji su se pokazali da su iskreno i nesebično za narod radili.

•

Uspomeni jednog palog češkog borca. U nedjelju na večer umro je u Beču iza duge bolesti u mladoj svojoj dobi od 35 godina Emil Čeliš tajnik društva „Komensky". Već je više vremena glodala sušica njegovo slabo zdravlje a još se k tomu pridružio nedavni poziv pod oružje, koji je ubrzao smrt tog nenadoknadljivog muža. Emil Čeliš pripadao je medju one ljude, koji ne vrše svoje zvanje za koricu hljeba, već iz posvemašnjeg idealizma. Na mjesto tajnika češkog školskog društva za Beč, Dolnju i Gornju Austriju dovela ga samo neizmjerna ljubav naprama stvari češke manjine. Već kao djak na praškom sveučilištu posvetio se pokretu manjine a iza apsolviranja nauka na sveučilištu bijaše poslan od praškog narodnog vijeća u Beč na mjesto, gdje se je zajista osjećala potreba potpunog čovjeka. U Beč je došao god. 1907. te je tu djelovao golovo 11 godina. Nema u Beču čovjeka, koji ga ne bi poznao kao muža skrajno idealnog, koji ne teži za dobitkom, a uz to poštenog. Češka manjina u Beču gubi s njime uistinu nenadoknadljivo srce, te je vijest o njegovoj smrti bono djelovala. Još na smrtnoj postelji davao si donositi društvenu korespondenciju, koju je riješavao unatoč svim zabranama liječnika. Emil Čeliš rodio se god. 1883. u Nehanicima kraj Kraljevog Graca, učio je na gimnaziju u Kr. Gracu a na sveučilištu u Pragu. Pojava takovog požrtvovnog, savjesnog, poštenog i idealnog čovjeka izgleda u nas kao prikaza, kao čudo. — Našim čitateljima ostao je možda na pameti onaj podlistak o društvu „Komensky", koji je bio u listu priopćen početkom travnja o. g. Sastojao se glavno iz informacija togi plemenitog muža, što ih je dao našem uredniku. Slava njegovoj uspomeni!

Domaće vijesti.

Hrvatska realka u Puli. Roditeljima, koji bi upisali djecu, ili su ih već predbilježili u upravi „Hrv. Lista" za hrvatsku realku u Puli. Do par mjeseca otvorit će se ovdje hrvatska realka. U ovdješnjim se pučkim školama zbog rata nije mogla držati normalna obuka, pa su školska djeca uslijed toga mnogo trpjela u pogledu napretka. Tako se nisu mogla dostatno pripraviti ni ona djeca, koja kane buduće školske godine u našu realku. Da se taj zaostatak nadoknadi, zaključilo je učiteljstvo ovdješnjih hrvat. pučkih škola, da će kroz praznike tu djecu posebice podučavati i pripraviti ih za realku. Zato se pozivlju svi roditelji, koji su upisali svoju djecu za našu realku, da dovedu tu djecu u ponedjeljak, dne 15. srpnja 1918. u 8 sati u jutro u hrvatsku pučku školu u Via Cenide, gdje će dobiti daljnje upute glede priprave spomenute školske djece. Uprava hrvatske pučke škole — Pula.

Iz aprovizacije. Svinjsko meso. Danas će aprov. komisija započeti s prodavanjem svježeg svinjskog mesa po K 16·— kilogram. Svinjetina prodavat će se jedino u prodavaoni Fabrisovoj na Premanturskoj cesti. — Tričetvrt kilograma brašna. Danas će aprovizacijona komisija — kako javlja — za sada dijeliti tričetvrt kg brašna. Odrezat će se odrezak IX. srpanjske iskaznice.

Školska zabava u Kanfanaru. Djeca hrv. pučke škole u Kanfanaru priredjuju u nedjelju, dne 14. srpnja 1918. u školskim prostorijama zabavu sa slijedećim rasporedom: 1. „Proslov", govori Debeljuh Foška; 2. „Hrvatska himna", pjevaju učenice; 3. „Ciganin hvali svoga konja", krasnoslovi Vlad. Marić; 4. „Bore moj zeleni", dvoglasno pjevanje; 5. „Soča", krasnoslovi Jelica Albaneže; 6. „Sirota", pjeva solo Ruža Merežin. — Odmor. — 7. „Sirote". Igra u 3 čina. Lica: Jela: Albaneže. Luca: Marić Fuma. Kate: Marić Fani. Kapetan Marko: Debeljuh F. Mornar Luka: Marić Vladimir. Ivan: Pučić Petar. Trgovac Tome: Drandić Ivan. Zaneto: Stipančić R. Dinko: Matika Ivan. Stanko: Karlović Ivan. R... Marić Fuma. St. Frano: Pifar Josip. Pand. R... Pučić. Načelnik: Kresina. Dvoje djece: Burić ... i N. N. Više muškaraca i žena. — 8. „Bože ... blagoslovi", pjevaju učenice. — Za vrijeme odm... Srećoloy, prodaja razglednica i cvijeća. Čisti pri... zabave upotrebit će se u dobrotvorne svrhe. (Je... trećina za Družbu sv. Cirila i Metoda, a dvije tre... za nabavu knjiga u dječju knjižnicu, pa za ško... potrepštine siromašnoj djeci ove škole.) — U... nina stoji 2 krune. Darovi primaju se sa zah... nošću. — Početak u 6 sati popodne. — Up... škole.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda ... Istru primilo je od 14. svibnja do 4. srpnja sl... deće prinose: Gosp. Marko Jakovljević, Šibe... sabranih mjesto vijenca za pokojne K 260; Go... Ivan Gojtan, odvjetnik Gospić, mjesečni pri... K 10·—; Isti K 10·—; Pučka škola, Tu... K 26·60; Gosp. dr. Andrija Stanger, Volosko... počast uspomene svoje supruge K 1000·—; Go... Inocent Stanger i supruga, da počaste uspem... svoje pokojne šurjakinje K 50·—; N. N. K 500... Pogl. općine Grubišnopolje K 50·—; Gosp. p... Vj. Spinčić, Zagreb, šalje: a) dar presvj. g. ... Dominika Premuša, biskupa, gen. vikara u ... grebu K 1000·—; b) dar presvj. g. Matija Pen... opata u Mariji Bistrici, člana čete za 1918. K 100... c) u obiteljskom krugu g. direktora Ivana Rab... u Zagrebu, sabranih K 32·50; d) dar g. Lea R... tera u Virovitici K 10·— e) dar obitelji g. Du... kovića iz Dalmacije K 1000·—; f) dar g. dra. V... dimira Jelovšeka, Zagreb K 100·—; g) pri... pogl. upr. općine, Levanjska Varoš K 24·—; ... vatska štedionica, Virje K 20·—; „Narod", Lj... ljana u ime stiglih prinosa K 47·—; Općina ... panja K 10·—; Hrvatska štedionica, Kotor K 50... Gosp. dr. Milan Amruš, Zagreb K 34·—; O... uprav. Sinj K 100·—; Gosp. Ivan Flego, Bu... sabrano prigodom prve sv. mise veleč. g. Jos... Jakac na Velom Mlunu K 491·—; Prva hrvats... štedionica, Zagreb, dar osoblja pošt. i brz. ure... Zagreb II K 661·—. Pučka štedionica, Kostajn... K 50·—; Gosp. Josip Mandić, Petrovaradin K 30... Gosp. Grgo Andreis, Metković, član čete K 150... Hrv. zemalska banka, podruž. Zagreb, u ime d... K 200·—; Gosp. Marko Jakovljević, Šibenik, ... branih K 210·—; Banka i šted. za Primorje, Su... K 400·—; Gosp. Lj. Polić, Crikvenica, sabranih ... škrabici K 19·71; Zemaljska tiskara, Zagreb, ... branih prinosa K 80·—; Posujilnica, Volosko, ... ime dara K 600·—; N. N. K 500·—; Trg. po... Vukovar K 50·—; Pogl. općina trg Krapina K 99... Gosp. M. S. Radej, Bojna pošta daruje K 40·... G. Sime Rajčević, Tivat sabranih medju rodolju... nom mladeži K 303·—; Gosp. Jerko Milković, ... Ivan Žabno K 50·—; „Narodne Novine, Zagr... stigle prinose K 68·60; Društvo hrv. stenogr... kinja, Zagreb K 200·—; Gosp. M. Robert Krona... Varaždin, sabranih medju drugovima od I.—V... razreda realke K 341·16; Gosp. Ivan Deuts... Benkovac član čete K 100·—; Pogl. uprav. opći... Draganić K 10·—; Gosp. Janko Dujak. Sisak, s... branih u svatovima gg. Zore i Ivana Krun... K 175·—; Gosp. Marin Glavina, Oprtalj, sabra... u Hrvatskoj K 260·—; Gosp. Matko Lukež, Ne... zine, daruje K 150.—; Gosp. Fran Škvarč, Kub... K 100·—; Opć. pogl. Skrad K 20·—; Hrv. puč... štedionica, Zadar K 100·—; Zapis pok. Jako... Slavić, Perenići. K 290·—; Presvj. gdja. i gos... dr. Šilović, Zagreb, članovi čete za god. 19... K 100·—; Gosp. N. Grbac, Diračje, sabran... K 45·—; Gosp. Kvirina Koljevina, Ripanda K 10... Gosp. Josipa Hribar-Srnec, Zagreb, član če... K 100·—; Družb. podružnica, Jelsa K 50·—; Gos... Gašpar Martinić, Ilok, sabravih K 700·—; Gos... Silverij Trupinić, Mrkopalj, uz naznaku; škols... mladež u Mrkoplju poklanja nagradne knjige svoj... siromašnoj istarskoj braći K 100·—; Gosp. ... Barbić, Povir K 20.—; Gosp. Josip Horvat, Sar... jevo K 50·—. Živjeli plemeniti darovatelji! Napr... jed za Družbu!

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati ... god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mje... K 4·—, u malopro... 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u ...vi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

U Puli, subota 13. srpnja 1918. — Godina IV. — Broj 1079

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: Nigdje došlo do većih bojeva. — Poglavica generalnog ...era.

Njemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana ...beno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina pri...onasljednika Rupprechta: Topnička je djelatnost ...je!a na večer te se pojačala tečajem noći u jake ...bene napadaje na bojne položaje i stražnje pod...e. Jugozapadno od Yperna i kod Bailleulla kao i sjeverno od Alberta suzbili smo jake nasrtaje ...strukih izvidničkih odjeljenja. — Vojna skupina ...načkog prijestolonasljednika: Izmedju Aisne i ...ne ostala je bojna djelatnost Francuza živa. U ...dpoljskim bojevima kod šume Villers-Cotterets ...ili smo zarobljenika. Istočno od Reimsa suzbili ... izvidničke nasrtaje neprijatelja. — Poručnik je ...ke! polučio svoju 20. zračnu pobjedu. Od skupine ...rikanskih lijetala,koja su letjela u smjeru na Cob...., palo je i 6. lijetlo sastrijeljeno u naše ruke. — ...lendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 10. srpnja na večer: Sje...no od dvorca Chavigny osvojili smo konačno ...rac Lagrille i kamenolome istočno od njega. ...e su ophodnje prodrle sve do neposredno od ...ngporta. Prodrli smo u jedan dio položaja (?). Sa ...verne fronte nema ništa novoga.

•

Francuski izvještaj od 11. srpnja popodne: Fran...i su tečajem noći povećali osvojeno područje na ...u šume Retz. Kod toga su se dočepali sela i ...odvora Coroy kao što dvorca i zamka St. Pau. ...momaka, medju kojima 1 časnik, ostadoše u fran...kim rukama. Dva napadaja, izvedena u predjelu ...isons de Champagne i kod „brda bez imena" ...premiše nam 10 zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 11. srpnja u jutro: Istočno Villers Bretonneuxa popravili smo tečajem noći ...e položaje. Kod uspjelih napadaja u noći zarobili ...o u šumi Meris i kod Festuberta nekoliko mo...ku.

•

Talijanski izvještaj od 10. srpnja: Na nekojim ...estima topnička djelatnost, koja je bila jača na ...aškom zaravanku i dalje prema istoku u predjelu ...appe. Južno od Stevija napalo je neprijateljsko ...ije!jenje našu unaprijed pomaknutu stražu na uzvi...i 2931. Straža je potjerala neprijatelja. U dolini ...ente manje akcije za popravak položaja, što su nam ...nijele 24 zarobljenika. — Albanija: Naše su čete ...pr!e u zapadnom dijelu do doljnjeg toka Semenija ...su na istoku proširile svoja osvojenja na uzvisi...ma vrška Tomorice. U centrumu napredovale su ... obim brijegovima Osuma te su suzbile neprijatelja.

•

Izvještaj istočne armije od 9. srpnja: Topovska ...elatnost i izvidjanje zapadno od Vardara. Unatoč ...ojim krvavim porazima, koje je neprijatelj pretrpio ...čer u luku Černe, navalio je danas ponovno na ...še položaje sjeverno od Bitolja, ali je bio ponovno ...zbijen uz teške gubitke. U predjelu južno od De...olija zaposjele su naše čete u zajednici sa talijan...ima gorsku kosu Kosnicu, koja se proteže u sje...rozapadnom smjeru i kose Bofnie. Neprijatelj se ...ovukao, iza kako se prošlih dana junački borio, u ...redu u dolinu Tomorice, gdje smo nastavili pro...anjanje. Broj zarobljenika, što je pao u naše ruke, ...nosi 210, koji pripadaju 8 različitim bataljunima ...dovite vojske. Osim toga smo osvojili važni ratni ...ribor. Saveznički su lijetači oborili u zračnom boju ...va lijetala.

* **Revolucionarna poljska vojnička organizacija.** ...Krakovu su se povele pretrage u društvu i u re...akciji društvenog organa „Kultura Poljska". Isto...obno poduzeta su brojna uapšenja medju poljačkom ...ladeži. Uapšeno je do sada 46 srednješkolskih ...jaka, koji su osumnjičeni, da pripadaju revolucijo...arnoj poljačkoj vojničkoj organizaciji.

* **Sudbeni proces Kühlmannov.** Poznati sudbeni ...roces dra. Kühlmanna postao je njegovim odstupom ...espredmetnim, jer je kako je poznato, uvreditelj ...ekao, da je svoje tvrdnje iznio proti Kühlmannu ...ržavniku i državnom tajniku, a ne proti privatnom ...ovjeku Kühlmannu.

* **Pitanje poljačkog kralja.** U političkim kru...ovima Poljske pojačala se, kako javlja „Berliner Tageblatt," u zadnje doba želja, da se uredi prilike riješenjem pitanja kralja. Osobito su prilike u Rusiji prouzročile ovu želju, jer se nekojim ličnostima čini zgodnim, da se usprotive takvim riješenjem utjecajima, što dolaze iz Rusije. Različite stranke imenuju različite kandidate, kojima bi se imalo ponuditi prijestolje. Pet imena imade u prvoj listi: Pruski princ August-Wilhelm, nadvojvoda Karlo Stjepan, drugi sin princa Albrechta würtemberskoga vojvoda Albrecht Eugen, drugi sin saskog kralja princ Friedrich Kristijan i drugi sin bugarskog kralja princ Ciril. Ova je lista bila sastavljena neslužbeno u stranačkim krugovima bez sudjelovanja vlade.

* **Seidler će govoriti o vanjskoj politici.** Prigodom predstojećeg zasjedanja carevinskog vijeća saopćit će ministar-predsjednik dr. vitez Seidler parlamentu prikaz različitih problema vanjske politike, koje da mu je predao ministar vanjskih posala barun Burian. Analogno će saopćenje uslijediti takodjer u ugarskoj zastupničkoj kući po dru. Wekerleu.

* **Novi je rumunjski poslanik,** Jean Corp, stigao u Beč.

* **Vijećanje sa novim njemačkim državnim tajnikom za vanjske poslove.** „Vossische Zeitung" doznaje, da se jučer kod zastupnika državnog kancelara von Payera održavao razgovor, kod kojega su različiti članovi državnog sabora imali prilike, da vijećaju novim državnim tajnikom von Hintzeom.

* **Gospodarska politika Ugarske na Balkanu.** Prekjučer je u Budimpešti održana sjednica ugarsko-bosanske i orijentalne gospodarske centrale, na kojoj je ministar trgovine Szterenyl izrekao odulji govor o smjeru buduće gospodarske politike Ugarske na Balkanu. Osobito je naglasio, da madžarski kapital mora sudjelovati kod gospodarskog razvitka Istoka, ali se Istok ne smije smatrati područjem, čije se sirovine mogu pomoću razbojničkog gospodarstva iscrpsti. Bosna i Hercegovina da se ne može smatrati kolonijom, koja bi se smjela iskoristiti, ali ona mora sudjelovati u gospodarskom životu Ugarske. Tako dugo, dok traje gospodarski rat, Balkan je jedino vrelo sirovina za Ugarsku.

* **Iz njemačkog rajhstaga.** Prilikom zakona o nesposobnim vojnicima, koji je iznesen ovih dana u Rajhstagu, kazao je njemački socijalista Stücklen: Raspoloženje medju vojnicima nije više onako odlučno, kao što se tvrdi. Kada nam se ovdje pričalo: „Hura gospodine generale, sada ćemo udariti na Engleze!" ja sam dobio mnogo dopisa, da to nikako ne odgovara raspoloženju vojnika. Najveći dio riješenja rajhstaga završio je u košari za papir. Izgleda, da će i ovoga puta želje parlamenta svršiti u toj košari. Ministarstvo rata je osporilo, da postoji nezadovoljstvo radi saobraćaja vojnika sa poslanicima, ali ipak je tako. Vojnicima su utuvili u glavu, da povrijedjuju uredovni put, ako se usudjuju, da poslanicima saopće svoje tužbe. Naravno, vojnici se o tom ni najmanje ne brinu. Ali kako je to postupanje prema starim ljudima? Prema vojničkim tužbama, vojnici nemaju niti najmanje povjerenja, te se radi toga obraćaju na nas, da mi te tužbe iznesemo pred ratno ministarstvo. U časničkim krugovima nema mnogo hvale za naš Rajhstag, ali ako se kojega od ove gospode izdvoji i ako ga se ovdje malo secira, on ipak ovo veoma dobro zapamti. Kod jednoga pučko-ustaškoga bataljuna najprije se novine pročitaju, a tek se tada podijele. Strogo se ispituje ne samo „Vorwärts" nego i „Frankfurter Zeitung" i tek onda, kad se ispitaju, onda se izruče. Ovdje se slobodno može grditi i ružiti Rajhstag, ali vojnici ne smiju dobivati novine po njihovom slobodnom izboru. Na vojničke uprave stigla je čak jedna naredba, da se vojničke sumnjivci tačno označe. Ako su neki vojnici bili u vojničkom štrajku radi povišice plaće, onda ih se vojničkom oznakom označuje. Za politiku ipak vlada najveći interes kod vojnika. Oni ne će nikako da se upregnu u jedno stanovito mišljenje.

* **Kühlmannov se otstup** smatra uza sve izjave njemačkog državnog kancelara grofa Hertlinga pobjedom pangermanske stranke. I neutralni listovi pišu u tom smislu. Osobito žestoko napada socijalistički „Vorwärts" Hertlinga i njegovu politiku, koja je žrtvovala pangermanstvu umjerenog političara Kühlmanna. Kako „Lokalanzeiger" javlja, socijalisti će vjerojatno odbiti ratne kredite u rajhstagu, jer nisu sporazumni sa riješenjem krize u izvanjem uredu. No kako je od jučer položaj dosta razbistren, jer se očekuje imenovanje pl. Hintzea državnim tajnikom, to se ne može govoriti o većoj krizi. Nade je, da će i socijaliste odobriti ratne kredite — ali ove su nade dosta jalove.

* **Govor engleskog ministra mornarice.** Prilikom prikazivanja slika mornarice kazao je ministar mornarice, da imade faza u tehnici flote, koja bi, prikazana u slikama, informovala neprijatelja. Po velikom engleskom minskom zaporu bivaju njemačke podmornice bitno sprečene, gube sve više na slobodi kretanja i na broju. Imade ljudi, koji su sumnjali o uspjelosti blokade Zeebrüggea. Ali nema sumnje, da je blokada bila provedena punim uspjehom.

* **Zaplijenjen talijanski aeroplan.** Iz stana ratne štampe se javlja: Prilikom krstarenja u južnom Jadranu dopremiše naše jedinice flotile torpednjača talijansko lijetalo broj 12 stanice Brindisi sa 2 časnika posatke.

* **Rat na moru.** Službeno javljaju iz Berlina od 12. t. m.: Naše su podmornice potopile u Kanalu opet 4 parobroda sa ukupno 20.000 brutto registarskih tona.

* **Glavni je odsjek njemačkog rajhstaga** prihvatio dodatni kredit od 15 milijarda maraka protiv glasova nezavisnih socijalista i uz uzdržavanje glasovanja sa strane Poljaka.

* **Madžarski glas o Jugoslavenima.** „Pesti Hirlap" citira u članku „Jugoslavenska smjelost" izreku iz govora zast. Popovića, u kojoj je ovaj rekao, da je pravi i vjerni Jugoslaven te nadovezuje na to: Hrvatski je službeni izvještaj ovu rečenicu posve iskrivio, kao što već godinu dana iskrivljuje sve, iz čega bi Madžari saznali za borbu, koja se u Hrvatskoj vodi izmedju jugoslavenske i umjerene hrvatske ideje, karakteristično je, da većina hrvatskog sabora drži, da je došao čas, kada pred cijelim narodom može položiti krinku.

* **Bratianuova vlada pod optužbom.** K vijećanju u parlamentu u stvari optužbe protiv Bratianuove vlade javljaju dopisnom uredu iz Jassya: Kao uzrok optužbe ustanavlja se: Povreda onoga članka ustava, koji odredjuje, uz koje uvjete mogu tudje čete stupiti na rumunjsko tlo; potlačenje slobodne trgovine, na čije je mjesto stupilo trgovanje sa dopusnicama i koje je, zlorabljujući svoju vlast, podupirala državnim novcem.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Vorwärts" piše: O umorstvu grofa Mirbacha stigle su u Beč vijesti, koje potvrdjuju to, što se već prije znalo. Izakako su ubojice pobjegli u zgradu, u kojoj se održavao kongres socijalnih revolucijonaraca ljevice, došlo je 6. i 7. t. mj. do pouličnih bojeva, kod kojih su — kako se tvrdi — sudjelovali engleski agitatori. Sovjetske su čete svladale bunu te uspostavile red. Vodje socijalnih revolucijonaraca bijahu uapšeni usred kongresa. Da li su i ubojice uapšeni, nije još poznato. Na večer 7. t. mj., vladao je u Moskvi već priličan mir. Topničke se paljbe nije čulo. Čulo se samo amo tamo puškaranje. — Petrogradske vijesti, koje su stigle preko Helsingforsa i koje pripočuje „Stockholmer Zeitung" dovode umorstvo u savez sa odlaskom Čeho-Slovaka u istočnu Sibiriju. One vele, da je 5. srpnja vladalo u Petrogradu sveopće mišljenje, da nijesu boljševici, koji nijesu zaboravili simpatije za svoje češke suborce protiv konstituante, spriječili odlazak Čeha na zapadnu frontu, već energični prosvjed grofa Mirbacha. Ovo naslućivanje, da je grof Mirbach onemogućio pridolazak pojačanja sporazumu, pojača sumnju, da sporazum stoji iza umorstva. Petrogradske novine hoće nešto znati o nacrtima socijalnih revolucijonaraca. Gomila s čijim odobravanjem mogu računati u sadašnjem momentu, je prilično šarena: k protuboljševičkoj fronti pribrajaju se: čisto republikanski transbajkalski i usurski kozaci, orenburški kozaci pod Dutovom unutarnjepolitički neodredjene gomile admirala Kolčaka i uvjereni monarkiste Semenova. Cilj socijalnih revolucijonaraca jest konstituanta. Ona mora najprije pokušati, da se sporazumi mirnim putem s Njemačkom o reviziji brest-litovskog mira. Tek onda, kad bi se Njemačka odlučno protivila, obratili bi se opet na prijašnje saveznike.

•

Havas javlja iz Moskve vijest, koja je stigla sa znatnim zakašnjenjem: Potvrdjuje se, da 75.000 revolucijonarnih Ukrajinaca marširа na Kijev. Nijemci izbjegavaju bojeve (?!)

•

„Berlingske Tidende" javljaju iz Stockholma: Švedski trgovac, koji se ovih dana vratio iz Perma, kazao je, da je car još na životu. Glasine o njegovoj smrti nastale valjda na način, da je na kuću, u kojoj je stanovao car, bila bačena bomba. Car je ostao neozledjen, ali je zato bio umorčen njegov sin.

„Times“ doznaju iz Tokja: Pukovnik Vladimir Hurban, član češkog narodnog vijeća, otputovao je u Ameriku. O dogadjajima u Vladivostoku saopćio je, da se vojničko središte boljševika nalazi u kući, utvrdjenoj i branjenoj po austro-ugarskim i njemačkim ratnim zarobljenicima. (Wolfov ured.)

•

Brzojavna agentura javlja službeno od 9. t. mj.: 4. srpnja izrazio je kongres sovjeta sa preko dvije trećine svilju glasova svoje zadovoljstvo sa spoljašnjom politikom sovjeta pučkih komesara te je time bio već izražen prosvjed protiv obnove rata sa Njemačkom. Socijalno revolucionarna stranka ljevice poduzela je potporom 1000 naoružanih mornara pokušaj otvorene bune, kojoj je služilo umorstvo njemačkog poslanika po članovima socijalno revolucionarne stranke ljevice. Naoružana odjeljenja socijalno revolucionarne stranke ljevice zaposjela su iznenada poštanski i brzojavni ured, uapsila predsjednika moskovskog sovjeta, zastupnika pučkog komesara za unutarnje poslove i predsjednika spoljašnje komisije. Buna je bila posvema potlačena. Nekoliko stotina preživjelih buntovnika bilo je uapšeno. Uredjena bi posebna istražna komisija pod predsjedništvom pučkog komesara za pravosudje. Ova je ustanovila, da ljevičarska socijalno revolucionarna je stranka tečajem dvaju satova, za koje je vrijeme posjedovala brzojavnu i telefonsku svezu, širila svakojake glasine o odnošajima sovjetske vlade k Nijemcima, koje su bile kadre uzbuniti pučanstvo. Na kongresu sovjeta bila je stranka bune u manjini. U ostalom bila bi sovjetska vlada svakako svrgnuta, da joj je bilo moguće, postići uspjeh.

•

Javljaju iz Moskve od 11. srpnja: Engleski pokllsar Buchanan će narednih dana stići u Vologdu. (Na pol puta izmedju Arhangelska i Moskve.) — Trocki je na sveruskoj konferenciji sovjeta navodno kazao, da imade vijesti, e je sloga medju četama sovjeta trpjela uslijed neprijateljske propagande engleskih i francuskih četa. Nekoje su čete prebjegle k neprijatelju. Ratno je stanje bilo proglašeno nad murmanskom obalom i željeznicom kod Svanke.

•

„Frankfurter Zeitung“ javlja: Kako saopćuje brzojavka „Ukrajinske brzojavne agenture“ u Kijevu, još se nije riješila ministarska kriza. Još se nije konačno sastavio kabinet. Kao ministar-predsjednik spominje se Tereščenko, kao ministar izvanjskih posala Denšev, a kao ministar unutarnjih posala Carikovski.

•

Kako se sa švicarske granice javlja, prekinuti su diplomatski odnosi izmedju sovjetove vlade i antantinih vlasti.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Dne 10. o. mj. posjetili su predsjednik J. D. S. dr. Ivan Tavčar i predsjednik S. L. S. prelat Kalan, zemaljskog predsjednika grofa Attemsa i podali mu ovu izjavu: U imenu ogromne većine pučanstva naše zemlje izjavljamo, da naš narod nema i ne će da ima nikakve stike s Trumbićem, te najodlučnije prosvjedujemo, što se stanovitim krugovima svidilo ocrniti našu zemlju neistinitom tvrdnjom, da je okužena i prosaknuta Trumbićevim nazorima. Dalje izjavljamo, da smo pokorno odani vladarskoj dvojici, i da je osobito ružna laž, da su se po našoj zemlji širile proti njoj bestidne glasine, koja je našem narodu uzor vladarice. Svi osjećamo, da je za nas uvredljivo, kad nas netko hoće komandirati k patrijotskoj ljubavi i odanosti prema Njegovom Veličanstvu. Takodjer svibanjska deklaracija državnih zastupnika opire se o austrijski temelj i za to si je narod ne može i ne će otkazati! Žalimo, da se u novije vrijeme, kad se narod mora radi nestašice živeža silno krotiti, raširuju u zemlji obratne vijesti, koje moraju pučanstvo još više ogorčiti, osobito, misli li se tim vijestima opravdati koraci kričeće nepodopštine. Zastupnici stranaka, koje predstavljaju ogromnu većinu pučanstva, moraju radi toga upozoriti vladu na prilike u našem zemaljskom odboru, koji bez svake kontrole i koje se, u koliko se tiču autonomije općina, približuju pravoj anarhiji. Pučanstvo nije voljno snašati autokratizma zemaljskog odbora i vlada, koja je čuvarica poretka, neka tu načini red, prije svega u tom obziru, da budu općine u posvemašnjoj slobodi uživale dobrote svoje autonomije. Općina je u to doba, kad mora naš puk ustrajati i kad u istinu do skrajnosti ustraje, najjači temelj javne uprave, ona je glavna stvarateljica onog zdravog i nepokolebivog javnog uvjerenja, koje prije svega trebamo. Zato osudjujemo svako ispodkopavanje vrijednosti općina, i vlada će u tom obziru najbolje učiniti, sazove li zemaljski sabor, da se pokaže, što narod zbilja želi i hoće. Napokon protestiramo, da smo Slovenci u toj slovenskoj zemlji bez onih prava, koje nam zajamčuje ustav. Perzekucije u zemlji neka već jednom prestanu, jer ne vidimo razloga za njih. U njemačkim krunovinama dozveljava se tabor za taborom i svaki je naperen proti slovenskom narodu, koji se ne smije braniti. Kako je prave to? I kako neka se takvo tlačenje slobodne riječi uzdržava i opravdava. Odbijamo takodjer svako umiješavanje njemačkog nacijonalnog saveza u prilike u zemlji, jer je taj savez u nas bez svake vrijednosti, te bi vlada samo postala smiješnom, kad bi se obazirala na denuncijacije takvog parlamentarnog faktora“. — Kao nagrada za tako patrijotske i lojalne izjave, bijaše naredba ljubljanskog redarstvenog ravnateljstva, kojom se istog dana na neodredjeno vrijeme obustavlja slovenski tjednik „Domovina“. — Službena zabrana radi obustave zaplijenjena je u „Slovenskom Narodu“.

•

Praško vojništvo i redarstvo iskazuje počast mistru Janu Husu. U Pragu se na dan Husove smrti obdržavalo više predavanja o Janu Husu, velikom i prvom češkom borcu za istinu — svetu češku „pravdu“. Kad su iza predavanja htjeli ljudi da vide spomenik tog muža, našli su ga opkoljenog redarstvom. Žandari i redari činili su kordon oko spomenika i nisu puštali nikoga blizu. U pričuvi je čekalo vojništvo, da isprazni oštro nabijene puške. — Dopisnik javlja „Slovenskom Narodu“: „Ljudi su op.: odlazili, tiho, mirno, sjećajući se, da živimo još uvijek ondje, gdje i prije dvije godine, prije 200 godina, i da se ne može očekivati ništa drugoga, nego bajunete i oštre naboje“. — A „Venkov“ javlja: „U subotu na dan spaljenja mistra Jana Husa postavili su mnogobrojni štovatelji na stupove Husovog spomenika na Staromestskom trgu prekrasne kite cvijeća. Svi, koji su na taj dostojan način iskazali počast besmrtnoj uspomeni Husovoj, bili su zabilježeni od straže, koja je stražila kraj spomenika. Zašto to, pokazat će budućnost. Ili je možda praška policija ustrojila popis štovatelja mistra Jana Husa“.

•

Hrvatska politika. Nepristran čitatelj, koji je ovih dana slijedio potijeku rasprava u hrvatskom saboru, mogao se nasladjivati saborskim govornicima, bili to govori zastupnika koalicije, bili starčevićanaca. Ali čemu se nije mogao veseliti, bijahu vječiti medjupovici i upadice, u svezi sa tim glasnim primjedbama. Nećemo si prisvajati sud o prilikama u Hrvatskoj i Slavoniji a još manje želimo, da ujedijivim primjedbama povećamo napetost, koja vlada medju pojedinim strankama i pojedinim političkim ličnostima. Nećemo dakle dirati u ljute rane našeg javnog života. Ali uza svu našu skromnost i suzdržljivost ne možemo mimoići pojave, što izbijaju na vidjelo u javnom životu banovine. Čitali smo tri govora, Popovićev, Pavelićev i Lorkovićev. Jedan, drugi i treći je govor bio trijezan, miran i razborit, a svaki je govor sadržavao lijepe i vrijedne misli. U tim je govorima bilo i kritike i napadaja, ali u mirnom tonu i većim dijelom stvarno, kako se priliči ljudima, kojima je na srcu bolja budućnost našega naroda. Ali ovi su razumni govori bili posve isprekidani većim dijelom malo duhovitim i zlobnim primjedbama, spočitanjima i interjekcijama, padale su riječi kao magarac i magarčina, koje u običnom životu oni isti ljudi izbjegavaju i koje bi se stidili izreći izvan sabora. Poštivanje političkog protivnika, ako je zastupnik naroda te nije tek politički agent vlasti tmine, glavni je preduvjet za uspješan i koristan rad i za koncentraciju narodnih sila, za kojom tež, što se može razabrati iz imenovanih govora, i jedna i druga skupina saborskih političara. A poštivanje traži, da se i političkog protivnika saslušа mirno i dostojno, a tim više što su si političari u hrvatskom saboru većim dijelom samo stranački ali nipošto narodni protivnici. Naročito nama u Istri, koji živimo pod pritiskom apsolutizma i onda, kad zasjeda parlamenat, gdje nevini naši ljudi pate po tamnicama jedino radi toga, što su Jugoslaveni bez obzira da li pripadaju jednom, drugom ili trećem dijelu našega naroda, bez obzira na njihovo držanje i njihove dosadašnje zasluge za državu i njihova odlikovanja, koja su si stekli u ratu, leži na srcu, da se u banovini dovrše dnevne i malenkostne lične svadje, da se naši političari pomire medju sobom, da zaborave uzajamna spočitanja i prošlost i da započnu nov rad i da stvore ono, što se više radi vječitih političkih trvenja nego radi krivnje pojedinaca opustilo. Nema Jugoslavena, koji bi mogao mirno kazati, da je u svakom pogledu izvršio svoju dužnost tečajem ovog rata. Radi toga budimo malko obzirniji u prosudjivanju naših obostranih grijeha. Kucajmo si na prsa, kažimo nostra culpa ali dokažimo da se kajemo, ne riječima, već činom, smotrenim radom u zajednici sa ostalim poštenim ljudima.

Domaće vijesti.

Poziviju se roditelji, koji žele staviti djecu u našu srednju školu u Puli, da dovedu svoju djecu u ponedjeljak dne 15. o. mj. u 8 sati ujutro u hrvatsku pučku školu u ulici Cenide, gdje će ih se uzeti u zapisnik i dati im daljnje upute.

Hvataj balone! Saopćuje nam se: Prema otpisu c. i k. ratnog ministarstva, odio mornarice, odj. 6/M. S. br. 15373 odnosno tamošnjeg Pres. br. 2220|Oek. a. A. obećaje se i isplaćuje nagrada od 50 kruna svakome, koji spasi otrgnute, pripete balone. Općinstvo se time pozivlje, da se u tom pravcu metne u dodir sa vojničkim oblastima, da se postigne čim veći učinak.

Dnevne vijesti.

100-godišnjica narodjenja Ivana Franje Jukića. „Hrvatske Novine“ primaju od uvažne lično Bosne: Na 6. o. mj. navršava se 100-obljetnica rodjenja Ivana Franje Jukića, narodnog mučenika i zatočnika narodnog ujedinjenja na slavenskom jugu. Ivan Franjo Jukić s Martićem, Buconjićem i ostalim našim franjevcima uveli su u Bosnu i Hercegovinu u kolo Gajeve ilirije i za ideju narodnog ujedinjenja bio je povlačen pod turskim zidinama tamnicama. U Aziji koje su ga rane kao narodnog mučenika strovalile u grob Bosna ne će nigda zaboraviti toga velikog sina svoga, pionira narodnog jedinstva. Umoljavaju se svi, kojima je spomen na toga velikog franjevca i narodnog mučenika mila i sveta, a napose pozivaju se zadušnicama, koje će se državati u crkvi otaca franjevaca Kaptol, u ponedjeljak 8. o. mj. u 9 sati u jutro za frana Ivana Franje Jukića.

Tolstoj o pisanju i pušenju. Danski državni savjetnik Emanuel Hansen, koji je poznat kao vodilac Tolstoja, napisao je u „Politikenu“ članaka o uspomenama na velikog pjesnika, kojeg je osobno poznavao. Prigodom jednog razgovora u obitelji o pisanju romana izjavio je Tolstoj o svom načinu pisanja: „Nikad ne znam unaprijed, kakovim će tijekom poći moja knjiga, kako će se dovršiti. To je ništa, što prirodno ne staje iz toka misli i od danih prilika. Najmanje sam na to pomišljao kod pisanja „Kreutzerove sonate“, da će se onako završiti“. O pušenju izjavio se Tolstoj: „Pušenje dovodi misli. Kad se puši, čini se, kao da su istodobno zaposlene dvije osobe: jedna stvara a druga nadzire. Ako potom omamimo, tad posao bolje ide od ruke, nitko nije prisutan, tko bi nas smetao i nadzirao.“

Što je gore. Američki humorista Mark Twain pričao je ovu interesantnu zgodu: Jednom sam posjetio neku ludnicu, gdje me je upravitelj vrlo ljubazno primio i pokazao mi uslužno pojedine interesantne slučajeve. Tako me je doveo u jednu sobu, u kojoj je sjedio neki čovjek osrednje dobi i mrko buljio preda se. Ja sam sa simpatijom raspitao za stanje ovoga nesretnika. A moja simpatija je još više porasla, kad mi je upravitelj razjasnio, radi česa je taj čovjek poludio. On je bio žarko zaljubljen u nekn lijepu djevojku, a ova ga je odbila. Zato je pao u melankoliju“. Pošli smo dalje. U pokrajinskoj sobi nalazio se drugi ludjak, koji je upravo bijesno lupao oko sebe, bio kao životinja i udarao glavom o zid. „O — čudno mi se — to je mnogo gori slučaj“ — rekao sam. „Imate pravo“, — odgovori upravitelj — „dalekо gori slučaj“. Ovaj nesretnik je naime oženio onu djevojku.

Kako su se nekad kažnjavali narodni zastupnici za neparlamentarne izraze? God. 1816. držao je u engleskoj donjoj kući govor znameniti engleski govornik Sheridan, koji je žestoko napao čitavu kuću, da se je dala na najprijaviji način podmiriti. Kuća je zaključila, da Sheridan mora klečeći moliti za oproštenje. I on je kleknuo i molio za oproštenje. A kad se ustao, oprašio je hlače i uzdahnuo: „Ova kuća je ipak jako prijava“.

Raspis natječaja.

Raspisuje se natječaj za mjesto ravnatelja kod ovdašnje općinske aprovizacije. Plaća po dogovoru. Natjecatelj mora dokazati sa ispravama sposobnost za vršenje takove službe, kao i osposobljenje u knjigo- i računovodstvu.

Molbe se imaju podnijeti do 20. ovoga mjeseca na potpisani odbor.

Pobliže informacije daje potpisani.

Odbor općinske aprovizacije.

U Buzetu, dne 10. srpnja 1918.

Predsjednik:
Dr. Dušan Senčar v. r.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 14. srpnja 1918. Broj 1080.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Na mletačkoj gorskoj fronti izvidnički okršaji. Inače ništa osobita. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jugozapadno od Bailleulja bile su suzbijene višestruke navale jakih engleskih odjeljenja. Na isti su se način skršili noćni nasrtaji neprijatelja sjeverno od Alberta. Jakom topovskom boju na zapadnom brijegu Moze slijedište izmedju Castela i Maillya djelomične navale Francuza, koje je neprijatelj obnovio popodne kod Maillya a na večer na čitavom bojnom odsjeku iza ponovne najjače topničke pripreme. U Castelu i u dvorcu Anchin ustalio se neprijatelj. Istočno od ove linije skršile su se njegove navale našim protusunkom. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Oise i Marne ostala je bojna djelatnost živahna. Ponovni nasrtaji neprijatelja sjeverno od Longponta i južno od Oursqe bili su suzbijeni. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U srednjim Vogezama i na Hartmannsweilerkopfu oživjela je bojna djelatnost. Sjeveroistočno od Pont-a-Mousson i u nizini Favre izjaloviše se noćni nasrtaji neprijatelja. — Mjeseca lipnja bilo je na njemačkim frontama oboreno 468 aeroplana, od ovih 92 po našim obrambenim topovima za lijetala. Sunovratiše se 62 pripeta balona. Od ovih je 217 lijetala u našem posjedu. Ostatak se srušio onstran neprijateljskih položaja. U boju smo izgubili 152 lijetala i 51 pripeti balon. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 11. srpnja na večer: Naši izvidničari su dopremili iz okolice Bussiaresa zarobljenika i jednu strojnu pušku. Topovski boj izmjenične žestine na različitim mjestima fronte. Tečajem mjeseca srpnja oborili su naši ljetači 150 neprijateljskih aeroplana i oštetili su 181. Osim toga su spalili 31 pripetog balona. Naše bombometne su skupine bacile preko 600 tona rasprsivih tvari i to 213.600 kg po danu a 390.400 po noći.

•

Francuski izvještaj od 12. srpnja popodne: Francuzi su proširili osvojeno područje sjeverno od Chavignya i Faverolesa. Francuske su čete zaposjele jučer na večer selo Longpont i farmu Javage. Dva napadaja, jedan sjeverno od Montdidiera a drugi u Champaguei donijeli su nama 15 zarobljenika. Topnička djelatnost na lijevom brijegu Moze.

•

Engleski izvještaj od 12. srpnja u jutro: Jugozapadno od Arrasa zarobili smo jučer kod uspješnog poduzeća 120 momaka te zaplijenili 10 strojnih pušaka. Južno od Bucquoya suzbili smo neprijateljski nasrtaj te izveli uspjele napadaje sjeveroistočno od Merisa, kod Hanela i Meterna.

• •

Izvještaj istočne armije: Južno od Devolija proširile su naše čete svoje uspjehe te su se dočepale grebene kose Kosnice u njezinoj čitavoj širini. Zaposjele su sva sela doline Tomorice, od Dobrenija prema sjeveru. Preko 250 zarobljenika, medju kojima 4 časnika, palo je u naše ruke. Austrijci i Ugri pretrpjeli su teške gubitke te se povlače paleći i razarajući. Na macedonskoj je fronti neprijateljsko topništvo razvilo živahno djelovanje, osobito zapadno od Vardara i sjeverno od Bitolja. Engleski su ljetači bacili s uspjehom na mnoga neprijateljska logorišta u dolini Strume bombe.

*** Nova Hapsburška država.** „A Nap" donaša slijedeću raspravu Antuna Kalmára: Ako se Dalmacija, Bosna i Hercegovina pripoji kruni sv. Stjepana, ugarska će država zajedno sa ispravkom granica prema Rumunjskoj opsizati 400 tisuća četvornih kilometara, dočim bi područje Austrije nakon pripojenja Galicije slobodnoj Poljskoj iznašalo 210 četvornih kilometara. Ova velika razlika u područjima bezuvjetno bi prouzročila promjenu dualističkog državnog ustrojstva, te bi dovela do personalne unije izmedju Ugarske i Austrije. Dodje li do personalne unije izmedju suverene Poljske i Austrije, tad bi dualizam pogotovo postao nemoguć. Hapsburška bi se dakle država sastojala od triju suverenih država. Ova nova država obuhvatila bi po prilici 900 tisuća kvadratnih kilometara, a medju njima bi Ugarska bila najveća. Zanimljivo je pitanje, kakovo bi bilo državno ustrojstvo ove nove države. Svaka država bi imala svoju vojsku, dočim bi u gospodarskom pogledu doduše postojale carinske granice, ali carinske tarife bile bi samo 50 postotne. Ovo carinsko stanje bi isključilo „Srednju Europu" ali ne bi priječilo jedan uži gospodarski odnos prema Njemačkoj. Što se tiče vanjskih poslova, naravno, da bi ove poslove nove države morao voditi samo jedan ministar, ali uz privolu i sudjelovanje pojedinih vlada. — Tako jednostavno si predstavljaju Madžari čitavu stvar. Mi, naravski, bonemamo običaja da se kitimo tudjim perjem, bogatimo tudjim znanjem i hvastamo tudjim zemljama i narodima.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 13. t. m.: Na sjevernom su bojištu naše podmornice potopile ponovno 15.000 brutto registarskih tona neprijateljskog ladjevnog prostora. — Poglavica admiralskog stožera.

*** Mirovni uvjeti antante.** „Münchener Zeitung" javlja iz Berna: „Inteligenzblatt" čije je strogo neutralno stanovište poznato, upitao je više uplivnih političara u antanti glede mirovnih uvjeta. Iz odgovora izlazi, da je sad kao i prije preduvjet mira, da se Njemačka dobrovoljno ili prisiljeno odrekne svojeg stajališta kao velevlast, uslijed čega je za centralne države ratovanje neuklonljiva potreba.

*** Državni je kancelar** grof Hertling primio jučer popodne, prije nego se vratio u veliki glavni stan, medju ostalim takodjer opunomoćenoga zastupnika sovjetske republike.

*** Rajhstag** prihvatio je u današnjoj sjednici najprije monopol žeste, čime je zakonska osnova o porezima konačno riješena. Kuća je za tim prihvatila protiv glasova obiju socijalističkih stranaka i Poljaka etat i ratne kredite od 15 milijarda u drugom i trećem čitanju protiv glasova nezavisnih socijalnih demokrata. Tečajem debate kazao je socijalista većine, Reyers, da njemački narod želi časni mir za sve. Pošto neprijatelji otklanjaju ta av mir, dozvolit će socijalno demokratska stranka i tog puta kredite, koji su potrebni za postignuće takvog mira. — Nezavisni socijalni demokrata utemeljio je stanovište svoje partije, koja otklanja ratne kredite te je uz burni prosvjed kazao: „Rat nije nikada bio obrambeni rat već uvijek rat imperijalizma". Za tim je predsjednik Fehrenbach napomenuo zasluge bivšeg državnog tajnika za brestlitovski mir, za kojega mu je njemački narod dužan harnost i zahvalnost. Po tom se rajhstag odgodio do 5. studenoga.

*** Mir još ove godine?** Češki listovi donose: „Prema informacijama holandeskih listova, očekuje se u neutralnim državama mir još ove godine. Novinstvo, koje se osjeća i iskazuje prijateljski naprama četvornom sporazumu, misli, da centralne države ne će biti više ove godine u stanju da poduzmu ofenzivu, koja bi imala uspješni svršetak. Cijelu ovu godinu ograničit će se — veli holandesko novinstvo — djelovanje vojske centralnih sila na defenzivu. Budući da se očekuju nove sile, koje će se iz Amerike baciti na francusko bojište, bit će centralne države prisiljene, da još ove godine na novo ponude četvornom sporazumu mir, ne će li da budu predane u plijen posvemašnjem iscrpljenju. Izjava grofa Hertlinga označuje se, kao prvi korak na tom putu". — Misli se, govori se, snuje se. A što će zapravo doći, pokazat će budućnost.

*** Bugarska i Turska.** Odnošaj izmedju Bugarske i Turske još uvijek nije onakav, kakav bi poželjan medju saveznicima, unatoč intervencije cara Vilima u Carigradu i kralja Karla u Sofiji. Tako u svom uvodniku piše „Ikdam", koji stoji blizu odboru za jedinstvo i napredak: Bugarsko novinstvo tvrdi, da Turska želi zadobiti iste granice, koje je imala prije 300 godina. Htjeli bi znati, koji je Turčin to ikada zahtjevao. Ne gojimo nikakove panislamske namjere na račun Bugarske, ali Bugarska je postala velikom državom, te je s time poremećena ravnoteža. Našu evropsku granicu teško je braniti, te stog imademo pravo na sjevernu Dobrudžu. Uzrujavanje Bugarske naskoro će prestati, a onome što se mora dogoditi ne da se izbjeći.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Arbeiter-Ztg." donosi prikaz dopisnika lista „Svenska Dagbladet" o „bijelom teroru", koji je zavladao u Finskoj, kad je uz pomoć njemačke vojske skršena revolucija. „Arbeiter-Ztg." veli: „Svenska Dagbladet" je jeve u Finskoj pratio, veli: Crvena vojska izgubila je više od petinu svojih ljudi u poginulima (u ratu, koji je trajao svega tri mjeseca). Dalje veli doslovno: „Ja znam, da su u nekojim situacijam, kod brzog napredovanja sa slabim silama i uz slabe etapne veze zarobljenici na zapovijest komanda bili poubijani. Držim, da se to dogadjaja u prilično velikoj mjeri. Znam takodjer, to se preziranje ljudskog života, koje zahvati vojnike u ratu, izražavalo u nepotrebnoj, čas u zločinačkoj strogosti prema zarobljenicima". Dalje opisuje strašne dogadjaje u Tamerforsu i Wobergu, što izostavljamo. Strijeljanja u masi bila su na dnevnom redu. Zaključuje: „Ja držim, da priče o bijelom teroru potiču u glavnom iz tih dana, a dalje, iz vijesti o vrlo sumarnom postupku Nijemca sa crvenim odredima i pojedinim bjeguncima. Pogubljivanja u masi u Tammerforsu, usred dana i u centru grada, — pred magazinima na željezničkoj stanici — bez sumnje su teška pogreška, sve da su strijeljani (ruski vojnici i finski crveni gardisti) bili i osudjeni po vojnom sudu. Ove eksekucije nisu bile izvršivane sa strogošću i sa ozbiljnošću, koja treba da zagluši; one su više ličile na osvetu jednog pobjesnilog pobjeditelja nad neprijateljem, čiji ga je uporni otpor razjario", jedan odlučno Nijemcima prijateljski, finskoj buržoaciji naklonjeni organ, koji je blizak švedskom aktivizmu, iskazi njegovog urednika svakako nisu sumnjivi sa pristranosti finskoj crvenoj gardi.

•

Javlja se iz New-Yorka: Petrogradski ravnatelj Internacijonalne trgovačke banke Wourgaf držao je govor o japanskoj intervenciji u Rusiji i označio je kao prijeku potrebu, da se odašalje u Sibiriju i Rusiju 400.000 Japanaca, 400.000 Kineza i 25.000 Amerikanaca, da se uspostavi na dalekom istoku red i sredjeni odnošaji. Ove sile apsorbirat će u najkraće vrijeme do 2 milijuna njemačkih vojnika iz Francuske, dok bi naprotiv Njemačka bez ove intervencije Japana i Kine mogla pod oružje pozvati veliki broj četa iz Rusije.

•

Berlinska „Presskorrespondenz" javlja iz Moskve: Medju osobama koje se imaju po nalogu sovjetove vlade uapsiti, nalazi se takodjer bivši ministar trgovine Černov. Kako se veli, stao je Černov na čelo mnogobrojnim dobro naoružanim seljačkim četama, pa se je već prikučio Moskvi, da iz blizine posmatra razvoj dogadjaja u Moskvi. Veli se, da si je Černov za navalu na boljševike osigurao takodjer potporu donskih kozaka. Nadalje se pogovara, da general Krasnov s juga kreće s kozačkom vojskom protiv Moskve.

•

Javljaju iz Ženeve: Kerenski je odbio sastanak s Izvoljskim iz razloga, jer je Izvolski zajedno sa Gučkovom radio za uspostavu monarkije u Rusiji. Mjerodavni krugovi antante nastoje da ipak dodje do sastanka, jer bi i Kerenski i Izvolski mogli antanti dobro poslužiti da se u Rusiji izazove preokret u korist antante.

•

U Moskvi uapšeni su radi agitacije protiv boljševika, knez Mihajlo Konstantinović, književnik Kuprin i vladika Serafin.

•

„Frankfurter Zeitung" donosi: Vijesti, koje zadnjih dana stižu iz neutralnih i neprijateljskih izvora, jasno pokazuju, da se Rusija nalazi pred jednim velikim preokretom. Uspjesi čeho-slovačke vojske, kojima se pridružiše nezadovoljni Rusi iz raznih društvenih slojeva u velikom broju, izgleda, da su punukali antantu, da se umiješa u unutarnje prilike svoga nekadašnjeg saveznika. Namjerava se jedan napadaj sa dvije strane. Sa zapadne strane Azije moraju navaliti Japanci u društvu sa generalom Semenovim, koji operira kod Charbina. Engleska namjerava da poduzme svoju akciju sa sjevera prema srcu evropske Rusije. Još prije ruske revolucije Englezi su namjeravali zauzeti ruske obale Ledenoga mora i luku Arhangelsk, kao i mnoge krajeve sjeverne Rusije. Boljševička vlada nalazi se pred jednom velikom opasnosti. Njihove crvene garde, koje su cijelom svijetu objavile evangjelje revolucije, dovoljno su jake za ulične borbe, ali one se ne mogu oprijeti oboružanom neprijatelju. Uspjesi Čeho-Slovaka, koji i pored svih vijesti o pobjedi, koje širi petrogradska boljševička agencija, imaju u svojoj ruci glavnu saobraćajnu vezu azijatske Rusije, jasno govore, kako izgleda današnji položaj u Rusiji. Saveznici će bez sumnje dovesti oružja u većoj količini, da naoružaju svakoga, tko hoće da se bori protiv boljševika. Govori Kerenskijevi najbolje dokazuju, za čim se sada ide. Izgleda, da je antanta već sklopila sa Čeho-Slovacima ugovor i da računa na njihovu pomoć. Sada se nameće pitanje: kakvo će stanovište zauzeti Njemačka prama ovim pothvatima? O uspostavi istočne fronte ne misle valjda ni fantaste kod neprijatelja, jer je ruski narod za to nesposoban. U Londonu i Parizu misle

naprotiv, da će nastati guerilski rat, koji će prisiliti Nijemce, da pošalju veliku vojsku u Rusiju. Ali mnogo važnije izgleda političko značenje brest-litovskoga mira. Radi mnogih svojih nejasnoća, on nije pružao nikakve garancije. Dogadjaji prošlih mjeseci potpuno su ga onemogućili. Ako antanti podje za rukom, da sruši Sovjetovu upravu, koja je ovaj mir potpisala, onda će ostati veoma malo od mirovnoga ugovora. Njemačka politika nalazi se pred novom teškom zadaćom. Mnogo težom nego prije. Gdje da se nadje ruska vlada, koja pruža garanciju za trajnost? Bilo bi paradoksno, kad bi Njemačka radila u prilog boljševika, koji su potpuno izigrani. Kao što nije nama uspjelo, tako ne će ni drugim uspjeti, da podjarme Rusiju, a najmanje onima, koji se sada spremaju, da obore politički režim. Ali oni mogu da postignu nešto: mogu da izazovu gradjanski rat, da zaoštre gospodarsko raspadanje i da odgode ozdravljenje ratnih rana na mnogo godina. Ali može — njemačka politika mora da računa i ovom ozbiljnom mogućnosti — da dodje i do jednoga vojničkoga uplitanja centralnih vlasti, koje nikako ne mogu dozvoliti, da antanta sebi osigura na istoku nove izvore snage.

Iz slavenskog svijeta.

„Riječ domorodac, domovina — jako je obeščašćena, da se je ili ne bi imalo više upotrebljavati, ili je dati barem dobro prokaditi."

Havliček.

•

„Po govoru pozna mudrac ljude o b i č n e, n e o b i č n e muževe poznava po mučanju." Manje riječi i više djela!

Adam Mickijewicz.

•

„C i j e n a č o v j e k a sastoji se manje u fizičkoj i razumnoj sili i spretnosti nego li u moralnom njegovom odredjenju i djelovanju, u pravednosti i plemenitosti; i kad bi netko mogao i cijeli svijet okrenuti, ne može biti veliki čovjek, ostaje li ništica u moralnom pogledu."

Palacky.

•

Česi i parlamenat. Na nekoj skupštini u Pragu dne 10. o. mj. izjavio je zastupnik Zahradnik, da vlada za to sazivlje parlamenat, što treba plašt za svoje poznato dosadašnje gospodarstvo. Česi će ići u Beč sa sviješću, da ne će Beča poboljšati. Ići će onamo za to, da vladu u parlamentu kontroliraju i da sa parlamentarne tribune govore na način, da ih sav svijet čuje.

•

Jagićeva proslava u Beču. Praškom „Venkovu" brzojavljaju iz Beča: Na dan 80godišnjice rodjenja Jagićevog priredio je slavenski seminar na bečkom sveučilištu malu povjerljivu svečanost u svojim prostorijama, kamo je došao takodjer starina svečar. Došao je sa svojom kćerkom Stanom Rešetarovom i unukom Jelicom. Starina, svečar sjeo je na svoje staro mjesto za prvim stolom, a prof. Rešetar sa nekoliko je nebiranim iskrenim slovima istaknuo značajnost tog dana, kad se mužu znanstvenog rada pruža nagrada, da dočeka takovi vijek, koji je inače fizički teret, dok je Jagića zatekao još u posvemašnjoj čilosti. Iza njega je iznesao prof. Vondrak stručni pregled Jagićevih djela i naveo prije svega njegove velike zasluge za osnutak slavenskog seminara na bečkom sveučilištu, bez kojega se uopće ne može zamisliti znanstvena priprava slavenskog slušatelja. Na to je mladi hrvatski djak iznesao oduševljeno krasnu nazdravicu u svom materinskom jeziku. Poslije njega ustade sam Jagić i očito ganut reče: „Predgovornici kazali su o meni tu toliko hvale, da je niti ne zaslužim. Ja znam sam najbolje, da sam štošta mogao izvršiti bolje i temeljitije, dosljednije, da općenito su to iz mojih dijela „multa". Taj je naš život ipak samo kratak, ma doživio čovjek i 80 godina, jer ipak nedostaje, da izvrši sve, što mu glavom prolazi. Ja sam htjeo toliko toga, no mnogoput sam započeo, ali ne dovršio. Kad biste si temeljitije pregledali tu litaniju mojih štampanih radnja, našli biste gdjegdje „svezak I., dio I." i dosta. Gdje osta „svezak II., dio II.", nek znadu bogovi, ili petrogradske podzemne špilje, gdje je štošta ostalo nedoštampano, a možda će tamo i posvema sagnjiti, ne upotrebe li boljševici to za što drugo". Završio je: „Tražio sam doduše srednji zlatni put, no nisam se nikad odrekao istine, koju sam si postavio kao cilj, za kojim sam išao i ići ću do svršetka, možda ne dalekog. Samo toliko bih vam još savjetovao, da biste snosili svoju sudbinu odlučno i išli izravno za ciljem odvažno, dok ga ne postignete!" „Živio Jagić!„ zagrmilo opet burno malom dvoranom i starina svečar nije mogao ni da stisne ruku svim svojim štovateljima.

•

Bugarska i njezina zadaća. Iz Sofije pišu „Lidovim Novinama", što izlaze u Brnu: Jošte živi u Sofiji general, koji je god. 1915. savjetovao neka stupi Bugarska u rat na strani antante, jer da bi rat u tom slučaju u 25 dana bio dovršen. Taj se optimistički general zove, kako javljaju carigradski listovi, Savov, te je bio sada imenovan za ratnog ministra. Srpnja mjeseca 1915. priredjivala su tri vodeća politika demokratske stranke u Plevnu, Čirponu i Rušćuku sastanke, na kojima su zahtjevala medju općenitim odobravanjem naroda, neka se Bugarska pridruži antanti. Bijahu to Ljapčev, Takev i Mušanov, sadašnji ministri financija, unutarnjih stvari i željeznica. A predsjednik te stranke, Malinov, besarabski domorodac, sadašnji ministarski predsjednik, pripovijedao je god. 1915. u audijenciji kralju Ferdinandu i prijestolonasljedniku: „Sadašnja Radoslavova vlada traži pustolovine, koje će nas baciti u nesreću. Zahtjeva neutralnost ili savez sa Njemačkom. U prvom slučaju postat će Bugarska Belgijom — bojištem Nijemaca, koji će provaliti u Srbiju, s Englezima i Francuzima. U drugom slučaju naprtit ćemo si smrtno neprijateljstvo triju balkanskih naroda i četiriju velesila. To znači konac Bugarske. Položaj je ozbiljan. Da mu se uzmognemo postaviti nasuprot, potreba je koalicijske vlade i odlučne politike na strani četvornog sporazuma. U svakom slučaju protestira demokratska stranka proti svakoj pustolovini, koja bi postavila Bugarsku na stranu središnjih država". Ti su ljudi danas na kormilu. Nije čudo, da gledaju Beč i Berlin sada s uznemirenjem prema Sofiji. — Svo je opozicijonalno novinstvo s radošću pozdravilo pad Radoslavovog kabineta. „Zemedelsko Znamie" piše: Sav se narod veseli padu Radoslavova, nova nada ustaje u duši tog izmučenog naroda. Nova je vlada nastupila u najkritičnijem trenutku, kad se odlučuje o sudbini Bugarske. Nedavno je Danev navijestio novu orijentaciju Bugarske. Nije li možda kabinet Malinova realizacija onog stavka deklaracije širokih socijalista, objavljenog u „Narodu", da treba podignuti auktoritetu Bugarske pred inozemstvom?" Zanimivo je, da piše novinstvo antante: Za Bugarsku je došao trenutak, kad si je kralj postao svjestan, da je polovicu Nijemac, polovicu Francuz!

U narod!

U „Primorskim Novinama" piše I. M. Nekrasovljev:

Selo Fontana leži na samoj obali izmedju Poreča i Vrsara, dviju starinskih talijanskih kula. Ako igdje, a ono je u toj vrsarskoj podopćini bila narodna svijest na raskršću zadnjega stoljeća posvema zaspala. Nego, kako je narodni preporod godine 1909.—1910. bio zahvatio cijelu poreštinu silnom snagom, to nije ni to ubavo hrvatsko gnijezdo moglo da ostane mimo narodnih trzaja.

Raditi se tu dalo. Košto ima svuda medju našim seljacima osobito nadarenih ljudi, tako bijahu i u Fontanama dva naša vrlo bistra seljaka, imenom Marko Triškulo i Mate Štifanić. Ta su dvojica upravo plamsala narodnim oduševljenjem; oni nisu mirovali ni danju ni noću, već su neumorno budili iz narodnog spanja svoju zaspatu braću.

Kad je terrain bio prilično pripravan, počelo se u septembru 1910. sa školskim pitanjem. U Fontanama bijaše naime javna talijanska pučka škola od davnine. Učitelji u njoj bijahu u svojoj misiji odnarodjivanja hrvatske djece osobiti majstori. Spoznavši narod zle posljedice, što mu ih njihova podla rabota donaša, odluči ne šiljati djecu u tudjinsku školu.

Na tu odluku naroda bude od izrodnog društva podignuta protiv njega kuka i motika, dok bi c. kr. poglavarstvo u Poreču oparilo svakoga Hrvata, koji ne bi htio šiljati svoga djeteta u školu za odnarodjivanje ovećim globama.

Probudjeni naš narod nije se ni toga prestrašio. Izberu oni izmedju sebe odlično odaslanstvo, koje podje c. kr. kotarskome poglavaru u Poreč, te mu poruči otprilike ovo: „Prosvjedujemo najodlučnije protiv postupanja c. kr. kotarskog poglavarstva, koje nas oparilo sa globama, što tobože ne ćemo da šaljemo svoje djece u školu. Ako itko, a to mi žudimo, da nam djeca polaze školu i da nešto nauče. Ali opet mi ne ćemo nikada dozvoliti, teroriziralo nas se ma kakogod, da naša djeca polaze školu za odnarodjivanje. U takovim školama odgajaju se samo izdajice vlastitoga naroda. A poznato je, da narodnim izdajicama mogu biti samo ljudi pokvareni i beskarakterni. Da bi pak odgajanje takovih ljudi bilo u skladu sa državnim interesima, koje vi zastupate, o tom odlučno dvojimo. Tražimo dakle otvorenje javne hrvatske pučke škole, koja će odgajati karakterne i čestite ljude i državljane.

Ostalo pri starom: niti se otvorila hrvatska škola, niti je naš narod htio da svoju djecu šalje u tudjinsku školu. Medjutim je kolo zavedenih pod zaštitom moćnih tjeralo hajku na narodnu svijest onih, što su bili na pravom putu. Nego, što je hajka bila žešća, to je i naš narod u svom narodnom uvjerenju postao sve to tvrdji. Na svaku mjeru sa strane hajkača poprimilo se zgodne protumjere i tako su bili paralizovani svi eksperimenti plaćenika i njihovih moćnih gospodara i zaštitnika.

Kad se je jedne nedjelje koncem 1910. obdržavao u Fontanama pouzdani sastanak, nahrupi u prostoriju kao pobiješnjeli vrsarski načelnik dr. Dapas sa revolverom u ruci i stade tražiti, da se prisutni razidju. Na njegovo bijesnilo odgovorio mu I. Mogorović, koji je upravo držao riječ, sasvim hladno u hrvatskom jeziku: „Pristojnost traži, da se nepoznati gospodin najprije predstavi, a zatim..." Te hrvatske riječi uvrijedile su tako žestoko gospodina načelnika, da je skočio izvan sebe i bezglavo otrčao po žandarmerijsku asistenciju.

Taj prizor došao je kao naručen. Slijedećega dana imao je fontanski učitelj da vidi čuda golemoga. Rano ujutro čekala su na nj pred školskom zgradom listom sva školska djeca. I opazivši ih tro si gospodin renegat bijele ruke i u sebi mislio: „Eh, ipak je to upalilo..." Medjutim se nije ni varao. Približivši se školskoj zgradi, dočeka ga tuča pokvarenih jaja i gnjilih krumpira... A par dana za tim budu k njemu poslani parlamenteri, koji su mu poručili: „Berite se iz Fontana kroz 48 sati; inače zlo i naopako". I uvjerivši se, tu nema šale, pobere se za navijeke.

Par mjeseci iza odlaska učitelja-renegata stala je da na njegovom mjestu podučaje hrvatska učiteljica u slatkoj riječi materinjoj — —

A godinu dana iza toga izgradi osviješteni narod u podopćini Foškulinu, takodjer u blizini Poreča, zaslugom svoga vrlogo župnika, na svoje troškove krasnu školsku zgradu i pokloni ju na dar Družbi sv. Ćirila i Metoda.

Ova zrnca neka dokažu, kako naš bistri seljački narod znade odlučno da brani i traži svoja sveta narodna prava, netom je o njima postao svjestan.

U narod!

Domaće vijesti.

Poziviju se roditelji, koji žele staviti djecu u našu srednju školu u Puli, da dovedu svoju djecu u ponedjeljak dne 15. o. mj. u 8 sati ujutro u hrvatsku pučku školu u ulici Cenide, gdje će ih se uzeti u zapisnik i dati im daljnje upute.

Svršetak školske godine na našoj pučkoj školi u Puli. Jučer u 8 sati ujutro imala je naša hrvatska škola u Puli sv. misu zahvalnicu. Misi je prisustvovalo učiteljstvo i poprečno 600 školske djece. Od strane oblasti bio je kod mise kotarski školski nadzornik. Pitat bi nas mogao kogod, a kakav je bio uspjeh na našoj školi ove godine? S uspjehom se ne može hvaliti nijedna puljska škola, jer su nekoja djeca došla u Pulu negdje mjeseca travnja, svibnja i lipnja, a ova su djeca polazila kojekakve ili nikakve škole. Iz početka imali smo za 600 djece samo tri učiteljske sile, a u zadnje vrijeme šest. Škola je početkom bila Družbina, a onda je ožujka mjeseca postala javna. Kad je bio dozvoljen djelomični povratak pučanstva u Pulu, počela se i naša škola puniti i koncem školske godine bilo je upisano u hrvatsku školu 630 djece. Uzmemo li u obzir, da smo u vrijeme mira imali u našim školama u Puli poprečno 800 djece, možemo današnjim brojem djece biti zadovoljni. Koncem školske godine bilo je na školi namješteno šest učiteljskih sila, a do godine nadamo se, da će ih biti još barem toliko. Kako čujemo, imala bi se do godine otvoriti paralelka u Šijani, tako da će broj naše djece i opet ponarasti. I prama broju današnje školske djece, moralo bi biti na našoj školi namješteno 12 učitelja, a nije ih bilo nego šest. Ovo je prva godina, što je naša škola u Puli prešla u ruke pokrajine, a općina mora da skrbi za školske lokale. Nadamo se, da postupak prama našoj školi ne će od strane općine biti maćuhinski, već da ćemo biti jednakopravni drugima. Mi se nadamo i uvjereni smo o tome, a budemo li u tim nadama prevareni, morat ćemo i mi zasvirati u druge diple. Škola je dovršena, a sada bi imali nastati takozvani ferijalni kursevi t. j. djeca će ići sa svojim učiteljima na šetnju ili na kupanje. Namisao svakako lijepa, no bojimo se neizvediva. Kako će djeca gladna, bosa i gola da hodaju? Ono malo odijela i obuće što imaju neka štede za slabija vremena. Uostalom roditelji i trebaju djecu za nakupovanje raznih stvari, pa se bojimo, da će ovi kursevi zlo izvršiti ako se tu još što drugo ne uvede, n. pr. da se djeci dade štogod jela. A od kuda? Do godine imamo otvoriti hrvatsku realku. Naravski kod tolikoga broja djece naći će se i vrlo nadarene djece, koja će vrlo lako moći napredovati u srednjoj školi. Da budu nauci u realci ovoj djeci, koja su izgubila 4 godine škole, nešto lakši, uvest će naši učitelji za onu djecu koja imadu stupiti u realku, ferijalne kurseve, te će se djecu pripraviti za srednju školu. Roditeljima toplo preporučamo, da tu djecu šalju na ove kursove. Budemo li Hrvati ovu realku otvorili, i broj će djece u našoj školi ponarasti, jer će naša djeca iz pučke hrvatske škole lako preći i u srednju školu. Ne će to biti malena stvar. Mnogo će nam se ndareno dijete na ovaj način spasiti. Preporučamo dakle svim i svakomu, neka do godine agitira za našu srednju i za našu pučku školu. Broj upisane djece neka bude takov, da ćemo moći reći, e svake godine kročimo naprijed. Naša djeca ne smiju više u tudje škole. H r v a t s k a d j e c a n e k a i d u u h r v a t s k e š k o l e.

Ratna odlikovanja. Njegovo Veličanstvo premilostivo se udostojilo narediti da se izrazi previšnje pohvalno priznanje i da se podijele mačevi, u priznanje hrabra držanja pred neprijateljem prič. por. Stjepanu Ivančeviću i Niku Knežiću, te puč. ust. por. Fridrihu Paskoeviću, od 37. strj. puk., sinu vlasnika kavane Tegetthoff u Puli.

Iz aprovizacije. Sjutra u ponedjeljak, prodavat će aprovizacijona komisija ovu robu: Odrezak X: 1 kg brašna (1 i pol kg za teške radnike) K 1·40; 1 četvrt kg prosa 60 para i 10 dkg marmelade 60 para. — Odrezak XI: 1 kg kisele repe i 6 dkg

slanine K 5. — **Za manje imućne** (iskaznica s cr-
venom crtom popreko): Odsječak X: 1 kg brašna
70 para, četvrt kg prosa 30 para i 10 dkg mar-
melade 30 para. Odsječak XI: 1 kg kisele repe i
5 dkg slanine besplatno. Osim toga primit će ma-
nje imućni 20 dkg svježeg svinjskog mesa: cijena
K 1·60. Prodaja za manje imućne bit će samo u
prodavaoni br. 7 na na trgu Comizio i to sjutra, u
ponedjeljak, dne 15. o. mj. od 8 sati ujutro do 3
sata po podne. Ta će prodavaona biti samo za
jedan i to jedino sutrašnji dan za manje imućne.
Kasnije gube manje imućni pravo na tu razdiobu.
U svim ostalim prodavaonama prodavat će se roba
posjednicima iskaznica kategorije A i B.

**Uredovni satovi za podignuće živežnih is-
kaznica.** Saopćuje nam se: Uredovni satovi za
podignuće živežnih iskaznica kod podružnica
u Sv. Polikarpu i Sv. Martinu bivaju današnjim
danom preinačeni na način, da će isti biti mjesto
od 8—12 prije podne i od 2—5 popodne, nepre-
kidno od 8 sati ujutro do 2 sata popodne.

Cipele na iskaznice „A“. Primamo od općin-
skog ureda u Puli: „Općinski ured daje na opće
znanje, da se kod tvrtke Steiner mogu dobiti po-
stole od kože sa drvenim potplatina uz podig-
nuće dotične iskaznice A. — Uz malo brige i pa-
žnje ipak bi ih hrvatski jezik mogao izgledati bolje.

Bjegunačke potpore. Na dopis, što smo ga
priopćili prije nekoliko dana, možemo danas od-
govoriti, pošto smo se informirali kod odnosnog
ureda. Molba za bjegunačke potpore došlo je
okruglo 17.000, od ovih 12.000 molba za dvo-
mjesečnu bjegunačku potporu. Ovih je 12.000 molba
već riješeno izuzev 150, a to unatoč tome, što se
moralo za većinu slučajeva tražiti objašnjenja i
informacije od drugih ureda, što je bilo skopčano
sa velikim gubitkom vremena. Što se tiče daljnjeg
vučenja potporu poslije 31. ožujka, nije naš ured
dobio još ovlaštenje od središnjeg ureda te radi
toga ne može niti riješiti odnosnih molba. Morao
bi ih jednostavno odbiti. Sada su se počele rije-
šavati molbe za 500 kruna. Ovakovih molba imade
preko 5000. 2000 ovih molba tiču se osoba, koje
su bile evakuirane u inozemstvu (Ugarskoj i Hr-
vatskoj). O toj stvari nijesu središnje oblasti stvo-
rile još odluku te će se riješiti onda, čim će mi-
nistarstvo priznati ili ne priznati ove potpore.
Ostale će molbe biti riješene za 40 do 60 dana. I
kod ovih se molba gubi mnogo vremena traženjem
informacija od drugih, izvan Pule nalazećih se ureda.
Oni ljudi, koji u prijašnjim vremenima, kad su
boravili izvan Pule, nijesu dobivali potpore, moraju
ulagati molbe kod ureda njihovog tadašnjeg bora-
višta. Oni koji se vraćaju, neka se odmah prijave
kod općine za svoje potpore, koje će dobiti u naj-
kraćem roku.

Bjegunačke stvari. Službeno nam se saopćuje:
C. kr. ministarstvo unutarnjih poslova odredilo je
otpisom od dne 21. julija 1918. br. 31602, da svi
bjegunci, koji primaju državnu bjegunačku potporu,
i koji se žele povratiti u područje grada Pule,
imaju uložiti posebne molbe na kotarško pogla-
varstvo u Puli, koje moraju u svrhu omogućenja
ispitivanja sadržavati podatke kao: Dobu, stališ,
stanovanje, zanimanje, obiteljske prilike, osobite
uzroke putovanja u domovinu. Ovom odlukom ni-
jesu niti promijenjene odredbe, koje vrijede za po-
vratak bjegunaca u Pulu, niti su ukinuta postojeća
ograničenja, već je imenovanim otpisom preinačen
samo postupak kod ulaganja dotično riješavanja
molbi za iznimnu dozvolu za povratak. Radi toga
se izričito naglašuje, da jošte nije odobren općeniti
povratak za grad Pulu od strane viših oblasti i da
povratak bjegunaca iz Pule u njihovom vlastitom
interesu za sada ne bi bio shodan. Iznimno izdavat
će se sporazumno sa ratnim lučkim zapovjedništvom
dozvole na povratak samo u slučajevima vrijednih
obzira.

Koncerat mornaričke glazbe. Danas odsvirat
će glazba ratne mornarice u perivoju pred hotelom
„Riviera“ ove komade: 1. Fr. v. Blon: „Pod po-
bjedničkim barjakom“, koračnica; 2. Fr. v. Suppé:
Ouvertura k opereti: „Model“. 3. E. Kalmán: Seo-
ska djeca, valcer k opereti „Ciganski primas“. 4.
I. Offenbach: Fantazija iz opere: „Hoffmanova pri-
povijedanja“. 5. K. Komzák: „Bečke priče“, karišik.
6. I. Šebek: „Oj Banovci“, koračnica.

Iz Pule i okolice.

Pučanstvo u Puli. Prema posljednjem
popisu pučanstva imade Pula 58.562 žitelja. Taj je
popis službeno sastavljen god. 1910. Našem narodu
je tom prigodom sigurno bilo ukradeno nekoliko
hiljada duša. Pri popisu pučanstva nije se uvijek
ni svagdje postupalo nepristrano i stvarno. Služ-
bene brojke govore ovako: Nijemaca 9064 (od toga
vojnika 4553), Talijana 26.846 (17?3 vojnika), Ju-
goslavena (Hrvata i Slovenaca) 12.804 (3964 voj-
nika), inozemaca 8244 (3837 vojnika), drugih 1634
(1224 vojnika). Ukupno 58.562 (16.014 vojnika).
Uzmemo li, da je onih od 8 tisuća inozemaca naj-
manje 4 tisuće Hrvata iz Hrvatske, to dolazimo do
zaključka da je u Puli godine 1910. živjelo barem
13 tisuća Jugoslavena gradjanskog staleža — na-
prama nešto preko 3 tisuće Nijemaca gradjanskog
staleža.

3.000 Nijemaca u Puli prije rata imalo
je jednu državnu gimnaziju, jednu realnu gimnaziju,
nekoliko muških i ženskih gradjanskih i nekoliko
muških i ženskih pučkih škola. Gimnazija, realka i
gradjanske škole bile su državne.

13.000 Jugoslavena u Puli prije rata
nije imalo ni jedne srednje, ni jedne gradjanske i
ni jedne pučke škole, koju bi bila uzdržavala dr-
žava, pokrajina ili općina. Družba je uzdržavala
pučku školu u Šijani i u ulici Castropola. Da nas
nije ni država ni pokrajina ni općina protežirala,
može svako razumjeti.

Otvorenje srednjih škola u Puli.
Ne naših, razumi,e se. Otvorit će se njemačka gim-
nazija, njemačka realka, talijanska gimnazija. Mi
ćemo, podje li nam sve glatko, otvorit prvi razred
hrvatske realke, naše, ne državne. Napinjanjem sviju
sila i besprimjernom požrtvovnošću onih, čija plaća
iznosi nekoliko para dnevno pokrećemo stvar, koja
će za našu narodnost biti od goleme važnosti.
Maćeha država nije smatrala nužnim, da našim hi-
ljadama u Puli otvori ni jedne škole ni pučke a
kamo li srednje. Mi kad pitamo naše, opasni smo
elementi, tudjinci, koji se amo doseliše, kad otimlju
naše, vrše patriotsku dužnost. — Justitia regnorum
fundamentum ...

Iskaznice za manje imućne. U broju
1063. od 27. lipnja 1918. donijeli smo oglas općine
Pule, kojom se javlja, komu bi dana povlastica, da
može kupovati živežne namirnice uz snižene cijene.
Dočim znamo, da se već nekojima ovu potporu
daje indirektno kao n. pr. državnim činovnicima i
općinskim radnicima, došlo se na puljskoj općini
napokon i do toga, da se ovu potporu daje i dru-
gim siromasima. Mi znamo, da će sada ovaj po-
pust malo iznositi, s jednostavnog razloga, jer ne-
maju siromasi što kupiti, no mislimo, da imade si-
romaha ne samo u gradu već i u okolici.

Okolica i manje imućni. U popisu
manje imućnih ne opažamo nigdje, da bi se ta
povlastica priznala i okolici. Valjda ne za to, jer je
okolica Pule hrvatska? Nego zašto? Neka okolica
čeka, pa će već dočekati, ako ne crkne. Za to će
naš narod u okolici dobiti ovaj mjesec 4 kg krum-
pira, ali ne će dobiti ni grama brašna, jer je ovo
rezervirano za grad. Kada se radi o povišici po-
reza, onda su i gradjani i okolišani jednaki, a kada
se radi o dijeljenju kruha, onda smo mi uvijek
zadnji. Trpili smo toliko, pretrpit ćemo i ovo, pa
makar bio na upravi aprovizacijone komisije u Puli
internacijonalac.

Općinski ured i naš jezik. Osim toga,
što je općinski ured u Puli mimoišao posve siro-
mahe naše okolice, treba da istom uredu predba-
cimo, e on niti najmanje ne poštuje našeg jezika.
Pogledamo li u tom iskazu navedena imena vidimo,
da su sva ta imena pisana tal. pravopisom, kao
da niko od ovih ljudi ne bi bio naš čovjek. To
ističemo za to da se vidi, kako su oblasti prve,
koje naš narod odnarodjuju pa bilo da su to uredi
državni ili autonomni.

**Postupanje sa našim narodom u
uredima.** Dodje li naš čov ek u ured, ne pita se,
kako govori, već se s njime jednostavno počima
govoriti talijanski, kako da on mora znati. Čovjek
se muči i muči i šuti, jer zna onu: koga je moliti,
nije ga ljutiti. I tako kod nas i oblasti rade sve
na veću slavu drugog elementa u zemlji, valjda
vjernijeg od našeg. Nas to doduše boli, nu što da
učinimo? Kajat će se oni, koji taj sistem podr-
žavaju.

Naši činovnici u carskim uredima.
Naš je narod dao državi mnogo dobrih činovnika.
Na žalost nam se mnogo takovih ljudi, ne li od-
narodilo, barem indiferentiziralo. Toplo preporu-
čamo našim činovnicima, da s pukom našim go-
vore u našem jeziku, i da je dapače i njihova duž-
nost da svakog, koga ne poznadu nagovore u svome
jeziku. Talijanski ni njemački činovnik ne će nikad
nekoga nepoznatog nagovoriti u našem jeziku. Na-
šim ljudima treba uljevati u srce snagu i odvažnost,
samopouzdanje i svijest, da nisu zapušteni. Na c. k.
kotarskom poglavarstvu imali smo jednom takvog
čovjeka. Morao je otići kao žrtva klevete. Naš se
narod rado sjeća njega i želi da se čim skorije
vrati, a želi takodjer da naši činovnici što su po
raznim uredima namješteni, ne budu samo šahov-
ske figure u rukama onih, koji naš narod ni po-
znaju, ni ne osjećaju za nj, niti se za nj brinu.
Došli su amo milošću božjom a tu su zaostalošću
našom. Al doći će, mora doći dan ...

Via Lazarić ili Lazzarich. Lazarić je
bio naš čovjek, romanskog nije imao u sebi ništa,
osim što se proti Romanima borio. Ulica Lazarić
imenovana je vani hrvatskim pravopisom. Općinski
ured ne će da za taj pravopis znade; piše Via
Lazzarich. — Naša je zadaća, da se borimo svagdje
i za sve, što je naše, da pazimo na svaku sitnicu.

Dvoja mjera. Talijanski list, „Gazzettino
di Pola“ javlja o zabavi prigodom svršetka školske
godine na talijanskim školama. Jest, vjerujemo. Uz
svoje mnogobrojne učiteljske sile, što ih na ovdješ-
njim školama imadu, uz posvemašnju naklonjenost
mogućnika mogu prirediti zabave i izložbe prigo-
dom svršetka školske godine. Na našoj školi do
pred par mjeseca bile su zaposlene 3 učiteljske sile
sa 600 djece. Hrvatska škola nema još ni danas
svog natpisa, rese je još uvijek tri talijanska nat-
pisa „Fabricca birra ...“ i „Carri carrozze ...“ sje-
ćaju me uvijek, kad mimo prolazim, da smo pa-
storci.

Obrtna (industrijalna) škola u Puli.
Govorka se i čovjek mora da sluša, vjerovao ili ne
vjerovao, da će se u Puli otvoriti obrtna (indu-
strijalna) škola sa tri tečaja: njemačkim, talijanskim
i našim — hrvatskim, čovjek ne može da vje-
ruje!

Dade li Bog zdravlja i sreće junačke do vi-
djenja dojduće nedjelje Brace & comp.

Ča pravi Franina. Ov put eto i mene, zač ne bih
hotel, da u nedelju ostane „Hrvatski List“ brez naše
besede. Lepo piše Vaš list, al znate, naši ljudi naj-
vole, kad čuju i moru štet čagod onako, kako govore
va svojoj kući. Pak kad šteju va fojeh, kako ta al
on onako od srca njin govori, znadu, da je ta človek
krv od njihove krvi, znadu, da nisu zapušteni i znadu
da se i od njih vodi računa. Pak su veseli, koliko
more človek danas vesel bit, su zadovoljni i se ufaju,
da će preje al kašnjeje, al da će sigurno zasvetet
sunce i pred njihova vrata. To je bil jen uzrok, da
san ov put s trudnon rukon hitil za pero, al je
uzrok i drugi, a to je, da imam na pameti već
stvari od importance, ke će interešat naše ljude, i
za ke bih hotel da doznade u prvem redu naš svet,
a u drugem redu naši deputati od Jugoslavenskoga
kluba u Beču. Četrto je leto proklete vojske ka još
vavek teče krvava, kako krvava reka, napred, človek
ubog ne zna, ni ne more razumet kamo teče, zač
teče, i kad će prit na kraj, kade bi se imela ali
umirit, ali pak divje razletet u veliko miš-maš more
ognja i krvi. Da je naš človek, naš narod i naš
svet pretrpel va toj vojski nezrečene muke, da je bil
ubijan i na frontah i doma, da je umiral va tujen
svetu i živel od tuje milosti, dok je drugi njegovu
muku doma užival, stare su to stvari, ke su svemu
svetu poznate. A da je zadnja zima bila vrh sve
naše muke i našeg križnog puta, znamo dobro mi
ovde va bregeh, a zna i vas naš narod. Tu va
bregeh, kade ni urodelo lanjskega leta ni za kokoše
a kamo li za seme, nismo po dva, tri i četiri mesece
videli kruha. Ni umret nismo mogli, ni živet. Naši
su ljudi išli molit i prosit i va Trst i va Beč, da se
našem narodu pomore i da se ga ne pušti pogibat al
svagdere su gospoda imela za nas samo lepe besede,
a pomogla nisu. A naš je rod ginul. Al ni gubil
ufanja. Svoje spasenje je videl va delu, i delal je.
Delali smo to leto svi: starci, žene, deca. Nismo po-
znali počinka, nismo poznali ni nedelje ni sveca, naši
muški gubili su dane, sijali su smrt tamo negde va
tujen svetu, ubijali su druge a drugi su njih ubijali
— zač, bog bi znal, a mi smo doma sijali seme,
oni su kopali dekunge, mi smo doma kopali naša
polja, po noći, po danu, po suncu, po daždu, u
petak i u svetac. Delal je naš svet, mučil se kako
živina. Nikad nismo tako od kuraja delali, kako to
leto, brez isti, brez piti, samo s ufanjem, ako delamo,
ćemo čagod i imet, ne će bit već glada i ne ćemo
morat svoju decu od sebe puštat, da išću milosrdne
ljude, ki će im dat kruha. A sad kako da božja
puška pukne — Bog nas od zla očuvaj — pride
glas, da je sva naša muka i vas naš trud bil za nič,
da će vas plod žita i druge milosti božje pobrat, da
će nam ispred oči zet to, čemu se je naše srce ve-
selelo, i zač su se naše trudne ruke mučile, dok nisu
mrtve padale, kako da bi slomljene bile. A sad, kad
imamo pred sobom plod svoje muke — straše nas
s rekvizicijom! Imam još — Bogu hvala zdravu
pamet, i znam, da je u drugeh krajeh bila to leto
žetva gora nego lane. Znam, da će zima, ka pride,
biti va našen štatu još teža i slabeja od one, ka je
za nami. Al Istra bi ovo leto imela za sebe dosta,
kad bi njoj pušteli sve. Al oni će brat i pobrat, reći
će i ov put, kako vavek, da će sve lepo razdelit, a
mi od svega tega ne ćemo imet nič. Kad nimamo,
nam ne dadu, kad ča imamo, nam poberu sve. To
je sva njihova mudrost. A sad sve lepo nan govore,
da će sad bit red, da će se sve pošteno razdelit.
Ma kako moremo verovat, da će sad pol nas bit red,
kad ga ni bilo nikad dosad, i kako nam se moru
maziti, da će ta bit dobra, kad ta gospoda, ka vedre
i oblače, nisu dosad napravila jenu dobru. Prit će
nova zima i nova potreba i nova mižerija, al on put
će kantat po svoju: nimamo, ne moremo dat. A mi
ćemo morat trpet i mučat, ne ćemo smet reć ni da
su znali brat a da ne znadu nam naše davat. To bi
valjalo da doznadu naši deputati i za to da se za-
uzmu. Zač kad oni, ki nisu sijali, čagod požanju
poberu i imaju, drže i ne dadu već z ruk. Kad je
potreba i mižerija, onput, ki ča ima, ima. — Sve
pozdravlja i svako dobro želi sven Franina.

Dnevne vijesti.

Opet „Pravda“. Pod tim naslovom čitamo ove
zabavne izvode u zagrebačkoj „Pravdi“: „Hrvat-
ski List“ u Puli imade u broju 1067. od 1. srpnja
uvodnik pod naslovom: „Revolucija u teoriji —

oportunizam u praksi“. Spominje, da je u austrijskoj soc.-dem. stranci došlo do raskola i da se hrvatska soc.-dem. stranka počela cijepati, ali se tome ne čudi. Spominje, da u Sarajevu može izlaziti socijalistički organ „Glas Slobode“ kraj „Bosnische Post“, „Sarajevski List“ i „Hrvatski Dnevnik“, dok da čisto nacijonalističko-oporbeni list sa narodnim osjećajem nemože izlaziti. Spominje list tršćanskih soc.-dem. „Il Lavoratore“ i podmeće, da uživa milost u nečijim očima. Registrira polemiku koja se u „Il Lavoratoru“ razvila izmedju drugova Tume i Pittonnia s jedne te Puechera i Golouha s druge strane radi toga, što se nije išlo na svečanost u Prag, za kojom žali Puecher (u Pragu su soc.-demokrati držali posebnu proslavu a ne u zajednici s buržoazijom). Nadalje puljski „Hrvatski List“ veli:

> Oni ljudi, koje imenovani teoretičari označivaju udobnim gradjanima i buržoazijom, ma da ne pripadaju buržoaziji, te ih smatraju dobrogojenim gradjanima samo poradi toga, što nijesu dobrogojeni vodje socijalističke jedne stranke, doprinjeli su za svoje „nacijonalističke“ ideje žrtava, bili pozatvarani, njihove su porodice stradale, pogibali su po tamnicama i logorima za interniranike, dok se „revolucijonarnim socijalistima“ (sadašnje) „Pravde“, „Glasa Slobode“ i „Lavoratora“ nije nikada ništa takvoga desilo.

Dakle (sadašnja) „Pravda“ peče glavnog machera kod puljskog „Hrvatskog Lista“ i podmeće onima, koji sad „Pravdu“ uredjivaju, da im se nije nikada ništa desilo, dok su drugi bili po tamnicama i internirungslogerima. I taj mudrac, koji je cijelo vrijeme rata bio kod kuće u zavjetrini i kraj „Hrvatskog Lista“ uredjiva jedan talijanski list te njemački „Polaer Tagblatt“ (a njemački list se isplatilo podržavati, zar ne?) imade kuraže nama nešta predbacivati. Sadašnji urednici „Pravde“ (jedan dio) je već iskusio dovoljno progona i zatvora i još će iskusiti, a drugi dio je bio po 2 i pol, 3 a i 3 i pol godine u vojsci i na ratištima, te su danas kao invalidi opet u radu, a svakako ne tako ugodnom kao gospodin kod puljskog „Hrvatskog Lista“, koji stoji pod močnom i sigurnom zaštitom tamošnje najviše komande. Čemu se pretvarati?

Kr. ugarsko državno redarstvo. „Obzor“ piše: Ministar-predsjednik Wekerle podnio je u zastupničkoj kući osnovu zakona, kojom se u čitavoj Ugarskoj podržavljuje redarstvo i to gradsko i žup. redarstvo. To je svakako interna stvar Ugarske, koja nas ne bi trebala previše interesovati, da nismo od prije, a osobito sada za vrijeme rata naučeni na razna iznenadjenja sa strane Ugarske. Jedno očito iznenadjenje nailazimo već sada prama peštanskim listovima u toj osnovi naime, da madžarska vlada usprkos nagode opeta ide za korak dalje u osvojenju Rijeke u kršenju prava, koja imade i Hrvatska na Rijeku, a i u ograničivanju autonomije Rijeke, za koju Madžari prama vani rado govore, da je na neki način „reichsunmittelbar“. Prama novoj osnovi naime i riječko redarstvo prelazi potpunoma u kr. ugarsko državno redarstvo, a jednako i kr. ugarsko pogranično redarstvo. To je očita povreda nagode, pa smo znatiželjni, je li je to učinjeno znanjem i privolom naše vlade. No imade i druga stvar. Mi bi rado znati, da li naša vlada u opće poznaje tu zakonsku osnovu i nije li možda u skladu sa taktikom iznenadjenja, a podržavljenjem pograničnog redarstva dan i dalnji udarac našoj autonomiji. Ne će li možda ako ne u toj osnovi, ali u kašnjemu tumačenju tog zakona izbiti zahtjev Ugarske, da i pogranično redarstvo u Hrvatskoj i Slavoniji, recimo u Cirkvenici, Novom, Zemunu, Mitrovici i tako dalje sačinjava dio kr. ugarskog redarstva. Iskustvo nas uči, da ne možemo biti dovoljno oprezni, a do vlade i sabora je, da praktično provedu sve mjere, koje zahtijeva oprezno čuvanje naših interesa.

Prosvjeta.

„Male Novine“. Kako je poznato, preuzeli su Lorković i Šurmin, bivši članovi koalicije, „Male Novine“. Jučer je stigao ovamo prvi broj. Na uvodnom mjestu donosi list zanimljiv govor nar. zastupnika Lorkovića. Inače je list veoma dobro i pregledno uredjivan, donosi mnoštvo lijepih i svježih vijesti i to u simpatičnoj formi, koja će listu jamačno osigurati mnogo čitatelja, tim više što su „Male Novine“ najjeftiniji naš dnevnik. Novim izdavačima želimo mnogo uspjeha i sreću.

Naredba

c. kr. Namjesnika u Trstu i Primorju od dne 28. junija 1918. br. K. W. 804/4, tičuća se uredjenja prometa žitarica i mliva.

Na temelju naredbe sveukupnog ministarstva od dne 26. maja 1917., L. D. Z. br. 235 i naredbe ureda za prehranu pučanstva od dne 17. junija 1918., L. D. Z. br. 216, odredjuje se slijedeće:

§ 1. Ustrojit će se povjerenstvo za žetvu u sjedištu svake mjesne općine u koliko već isto ne postoji. U slučaju potrebe, u pojedinim podopćinama, ustanovit će se mjesni odbor, koji će biti sastavljen polovicom od proizvoditelja, a polovicom od potrošača.

§ 2. Svaki poljoprivrednik dati će usmeno u roku od osam dana objelodanjenja ove naredbe slijedeće podatke povjerenstvu za žetvu, dotično mjesnom odboru: a) Površinu obradjivanog tla posijanog žitaricama u hektarima, posebice za svaku vrst žitarica; b) broj osoba, koje mora uzdržavati u svojem kućanstvu, označivši da li se radi o teškim radnicima ili ne i c) potrebito sjemenje za razne vrsti žitarica.

Povjerenstvo za žetvu sakupiti će ove prijave u iskaze prema mjesnim općinama, te će ih izložiti u sjedištu povjerenstva na javni uvid.

§ 3. Na temelju mnijenja vještaka i prama uspjehu pokušaja mlaćenja, kotarska politička oblast odredjuje, općinu po općinu, srednji uspjeh žetve po hektaru. Držeći se ovog ključa, povjerenstvo za žetvu, dotično mjesni odbor, pronalazi uspjeh žetve pojedinog poljoprivrednika i unaša onaj uspjeh u iskaz predvidjen u § 2.

Povjerenstvo za žetvu, dotično mjesni odbor, odgovoran je političkoj kotarskoj oblasti za točnost i nepristranost ove očevidnosti.

§ 4. Poljoprivrednicima bit će puštene od žitarica njihove žetve slijedeće množine: a) količine potrebite za sjetvu, koju mjeru ustanovljuje namjesništvo i b) one količine, koje su potrebite za prehranu članova njihovog kućanstva prama mjeri količine dozvoljene za trošenje.

Za sada pustit će se od ječma, pšenice i raži onu količinu koja treba za vrijeme od 1. julija do 1. oktobra 1918., dok će se za dobu iza ovoga roka ostala potreba onih koji se sami opskrbljuju od vlastitog pokriti žetvom turkinje.

§ 5. Kotarska politička oblast odredit će način meljenja žitarica, koje se bude pustilo za potrebu kućanstva, te osobito može zabraniti uporabu kućnih mlinova (žrvnja) ili mlinova na ruku.

§ 6. Množine žitarica, koje prekoračuju potrebu prama § 4. bit će u omlaćenom stanju na poziv kotarskih političkih oblasti od poljoprivrednika u odredjenom roku od one oblasti izručene povjerenstvu za žetvu, dotično mjesnom odboru, prama cijenama odredjenim od oblasti, te će načelno služiti za prehranu onih, koji obitavaju u istoj općini, te se ne uzdržavaju od vlastitog i to prama mjeri količine općenito dozvoljene za uporabu.

Kako da se upotrijebi eventualni višak, koji prekoračuje ovu mjeru, odredit će kotarska politička oblast prama uputama, što će ih dobiti od namjesništva.

§ 7. Dok poljoprivrednici jedne općine ne budu posve udovoljili dužnosti predaje, bit će zabranjen svaki izvoz žitarice i mliva iz općinskog područja. Za prenos u mlin i obratno žitarica, dotično brašna od poljoprivrednika, koji se opskrbljuju iz vlastitog, potrebita je potvrda za meljenje, što će ju izdati općina, a vidirati kotarska politička oblast.

§ 8. Ako se jedan poljoprivrednik ne pokorava gori navedenim odredbama, osobito ne učini njegovu dužnost predaje u odredjenom roku, bit će upotrebljene kazne i prisilna sredstva, što ih predvidjaju na početku navedene ministarske naredbe i naredba ureda za prehranu pučanstva od dne 26. marča 1918., L. D. Z. br. 121.

§ 9. Gdje nužne potrebe iziskuju neodgodivo izvanredno odredjenje u svrhu dijeljenja mliva pučanstvu, kotarska će politička oblast poduzeti te odredbe.

§ 10. Ova naredba stupa na snagu danom njezinog obnarodovanja.

Podpisujte ratni zajam!!

Javna zahvala.

Svim prijateljima i znancima, koji su poča[illegible] i svojim posjetima utješili nas i dok još bijaše [illegible] životu njega u teškim časovima bolesti i time u[illegible] njili bol našu i njegovu, te svima, koji su m[illegible] ostanke našeg nezaboravnog i premilog supru[illegible] odnosno oca, strica i djeda

Sloković-Grgurina Ivana

otpratili za uvijek na vječni počinak, budi ovdje rečena naša najljepša hvala.

Pazin, dne 12. srpnja 1918.

Rastužena obitelj Sloković-Grgurina

U podružnici **Jos. Krmpotića**, ulica Fra[nje] Ferdinanda 3, mogu se dobiti slijedeće knjige:

„Matica hrvatska“: Petar Preradović: **Izab[rane] pjesme.** — Laza K. Lazarević: **Izabrane pripovjesti.** — [illegible] Turgenjev: **Novi rod.** — Ferdo Šišić: **Hrvatska povijest I.** — [illegible] **Pregled povijesti hrvatskog naroda.** — Ema Božičević: **Čar[obni] svijet (za mladež). Narodne pripovijetke (za mladež).** — Iv[ana] Brlić Mažuranić: **Priče iz davnine. Kraljević Marko (za mlad[ež]).** — Josip Eugen Tomić: **Manja djela.** — Dinko Šimuno[vić]: **Gjerdan.** — Ivan Lepušić: **Pustolovka.** — H. S. Brdov[illegible] (pseud.): **Prometna politika.** — Dr. Nikola Andrić: **Pod a[bso]lutizmom.**

„Moderna knjižnica“: Stepnjak: **Podzemna Ru[sija].** — D'Annunzio: **Ivan Episkop i druge novele.** — M. Arcybaš[ev]: **Revolucionarci.** — Merežkovski: **Florentinske novele. Usk[rsli] bogovi.** — Knut Hamsun: **Glad.** — F. M. Dostojevski: **Br[aća] Karamazovi (I. i II. — III. i IV.). Idiot (I. i II.).** — Jens[illegible] **Ratne sjene.** — Tavastatjerna: **Tajna Finskog zaljeva.** — [illegible] Notari: **Tri lopova.** — A. France: **Bogovi žedjaju.** — Mau[p]asant: **Umiranje duše.** — Gorkij: **Život suvišna čovjeka.** — [illegible] Rolland: **Gorući grm.** — B. Stanković: **Nečista krv.** — Stri[nd]berg: **Sin služavke.** — Kveder: **Hanka.** — C. Janson: [illegible] — Marković: **Karlo Drački.**

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: **Viktorija.** — Goyerstam: **Što žene mogu.** — Deledda: **Nostalgija.** — Balz[ac]: **Žena od trideset godina.** — Bruun: **Sretni dani van Zanten[a].** — Serao: **Slava životu!** — Kuprin: **Himne ljubavi.** — Nagr[illegible]skaja: **Dionizijev gnjev.** — Bourget: **Dvije sestre.** — H. R[ider] Haggard: **Ona.** — Zuccoli: **Farfui.** — Loliće: **Žene drug[og] carstva.** — Lugovoj: **Poll[i]ce verso.** — Maciejowski: **Ljep[a] djevojka.** — Šubin: **Azbojin.** — Fogazzaro: **Daniele Cortis.** — Glyn: **Teodora.** — Herczeg: **Carstvo sanjâ.** — Lagerlöf: **Je[ru]salim. I.—II.** — Blicher-Clausen: **Senja.** — Montgomery: [illegible] **shvaćen.** — Bruun: **Ponoćno sunce.** — Tillier: **Ujak Benja[min].** — Sezima: **Passiflora.** — Bourget: **Lazarina.** — Kipling: [illegible] **dijska džungla.** — Bang: **Tina.** — France: **Crveni krin.** — Bordeaux: **Otvori oči!** — Blicher-Clausen: **Inga.** — Maup[as]sant: **Jaka kao smrt.** — Hermann Sudermann: **Litavske pr[ipo]vijesti.**

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: **Pop Ć[ira] i pop Spira.** — N. V. Gogolj: **Mrtve duše. Tri pripovijedke.** — M. Arcybašev: **Sanjin. Narodne šale i pripovjedke.** — Jonath[an] Swift: **Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi.** — S. Vör[illegible] **Tonček Tomaš.** — Guy de Maupassant: **Baština.** — Bra[illegible] Mašić: **Aleksa Miščevića. Ratne šale.** — Branislav Gj. Nuš[ić]: **Nove šaljive priče. Općinsko dijete.** — A. Konstantinov: [illegible] **Ganja.** — M. B. Janković: **Prva ljubav.** — Ivo Vojnov[ić]: **Dubrovačka Trilogija.** — Emerson: **Napoleon ili čovjek [od] djela.**

Pismene se narudžbe imaju upraviti na **„Upra[vu] Hrvatskog Lista“.** Pošiljke se odpremaju samo [uz] pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed priposla[ti] novac.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—; u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 15. srpnja 1918. Broj 1081.

Parlamenat.

Sutra se sastaje parlamenat, kojemu je sa ...ane koalicije izmedju vlade i njemačkih nacijo... laca prijetila najveće pogibao. Da je ovima bila ...eća milija, da se nijesu pojavile različite sablasti, ...je su se zagrozile vladi, danas bi parlamentarizam ...za svim prosvjedima sa strane dvotrećinske većine ...ustrijskog pučanstva bio sahranjen za nedogledno ...ijeme a § 14. bio bi Seidleru i njemačkim nacijo...alcima vjeran pomagač i prijatelj. Ali ludi optimi...am nesposobnih naših državnika nije bio, kao ...bično, ničim opravdan, a glad i nezadovoljstvo ...okucalo je nešto bezobzirnije ministrima na vrata. ...er glad i oskudica ne poznavaju olikanosti i ...vjetskih forma i kad prosvjeduju ne mole za milost ...udijencije kod ministra i ministra-predsjednika, već ...ostupaju kadkada nemilo i neučtivo. A to znade ...ada i znade gospodin Seidler i radi toga se sa...aje žudno očekivani parlamenat.

Parlamentarno zasjedanje neće nam donijeti ...lod naših nastojanja i bojeva. Ali ipak možemo ...azati, da smo ga žudno očekivali, jer je strah pred ...arlamentom danas jedino paljativno sredstvo protiv ...eograničene samovolje pojedinih državnih organa. ...ema li parlamenta, tad znadu, da im se ne treba ...ojati ničemu i da im je sve dozvoljeno, pa bilo ...o protiv zakona i protiv savjesti. Ne treba opeto...ati sve ono, što smo prepatili u Stürgkhovo doba ...li je i suvišno opetovati, da je apsolutističko doba ...oremetilo takodjer u upravnom pogledu sav naš ...ržavni ustroj i da posljedice za ovo loše i ...esmotreno gospodarstvo nosi danas pučanstvo, ...osi država i osjeća vlada. Današnja kriza nije samo ...osljedica blokadne politike sporazuma; ona je ...ezultat Stürkghovog apsolutizma, koji je sustavno ...odupirao ciljeve sporazuma i uništavao državni ...rganizam. Pod zaštitom apsolutizma cvala je u ...vim kutićima naše domovine korupcija a pod ...rinkom rodoljubija skrivala se najsramotnija se...ičnost, bestidno koristolovlje i nemoralnost. Da ...ažemo jedan slučaj: Betlehemsko umorstvo naše ...ece u Gmündu ne može se pripisati namjeri po...ojnog Stürgkha već jedino zlorabljanju upravi ba...aka povjerenih znatnih sredstava. Mi svi znademo, ...a je bilo upravo rodoljubno djelo raskrinkati pravo ...rilike u Gmündu, da bi bili time koristili državi ...li znademo takodjer, da smo u tom pogledu bili ...eznoćni, da su intervencije bile zaliene, da je ...ovjek, koji je htio popraviti strašno zlo, postao ...olitičkim sumnjivcem. Stürgkh bi se danas mogao ...vinjati time, što bi kazao, da nije mogao slutiti ...a imade toliko pokvarenosti na svijetu. Ali za ...eidlera ne vrijedi ova isprika. On znade veoma ...obro za zlo apsolutizma, a da je opet kušao da ...lada bezustavno to jest upravo zločin, kojega ...eba eksemplarno kazniti, da se ne bi kojekakvi ...udući, narodu nametnuti državnici htjeli opet ...koumno igrati narodnim pravima. Radi toga po...dravlja sav jugoslavenski narod zaključke češkog ...aveza i jugoslavenskog kluba, da se proti Seidleru ...njegovim suinišljenicima podigne optužbu i neka ...n se dade mogućnost da ministruju dalje na ...optuženičkoj klupi. Kod glasovanja za ovaj predlog ...kazat će se, komu je parlamenat drag ili ne.

U parlamentarskim će sjednicama pasti mnogo ...štrih riječi. Svijet će doznati o novim nepravdama, ...o ih je vlada nanijela našem naroda. Opet će ...aši slatkijoficijozi tvrditi, da se radi o protudržavnoj ...onji. Kao da je pročišćivanje otrovanim plinovima ...rožetog vazduha štetno po zdravlje države. Opet ...e različiti ljudi biti postavljeni pred čitavim svi...etom na sramotni odar — u koliko će to dopu...ati cenzurna komisija kod ratnog ministarstva. I ...pet će kišiti klevete sa sviju strana na naše za...stupnike, što odricaju vladi povjerenje i proračun.

Ali za naše zastupnike vrijede druga načela, ...oja su uzvišena nad pojmovanjem naših narodnih ...rotivnika i s njima svezane vlade. Dok se ova ...entente Cordial" zlobe i podmuklosti ne razbije, ...ok ne će biti kažnjeni svi krivci prijašnjih i sa...ašnjih nepravda, dok se zakonima o narodnoj ...avnopravnosti ne dade u praksi onaj smisao, koji ...n ide, dok će po našim vilajetima pašovati tu...inci po miloj volji a smatrati nas kolonijalnom ...ajom, ne smije zašutjeti glas oštrog prosvjeda naših ...astupnika u parlamentu.

Mi nijesmo kao što drugi narodi, koji ude...avaju svoje zahtjeve i svoje glasove prema prili...ama; prema tome, da li se osjećaju snažni za na...ulje ili preslabi. Mi smo uvijek isti, mirni i bezob...irni. Mi ne radimo po sveopćem raspoloženju već ...edino po savjesti. Radi toga se ne bojimo niti ...retnja niti zlostavljanja. U buri se jačamo i ako je ...lada doživjela kao rezultat Stürgkhovog apsolu...izma najsnažniji naš narodni pokret u našoj po...ijesti, doživjet će još koje razočaranje, nastavi li svojom dosadanjom nepromišljenom i slijepom politikom.

A našim zastupnicima dovikujemo, neka se ne dadu zavesti s pravoga puta i neka još jednom opetuju glasno i jasno volju našega naroda za samostalnošću i ujedinjenjem, a to tim više, što znadu, da samo u tom slučaju mogu računati sa svojim izbornicima.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju jezera Garda i Ečave bio je topnički boj na obim stranama živahan. Na mletačkoj gorskoj fronti pojačala se opet bojna djelatnost. Na Sasso Rosso suzbile su naše zaštitne čete neprijateljska izvidnička odijeljenja. Jutros rano napadoše Talijanci uzalud jugoistočno od Asiaga i sjeverno Monte di Val bella. Takodjer okršaj na zapadnim obroncima doline Brenta svršio je u naš prilog. — U Albaniji napreduje neprijatelj oprezno i polagano proti našim novim linijama. Francuska je konjanička satnija bila suzbijena u dolini Devolija. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 14. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na zapadnom brijegu Avre preko dana živahna topovska djelatnost. Na večer oživjela je takodjer na ostaloj fronti u svezi sa izvidničkim okršajima. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Mjesni boj u šumi Villers Cotterets. Iza jake paljbene pripreme napao je neprijatelj na večer zapadno od Chateau-Thierrya. Bio je krvavo suzbijen. Noćna smetajuća paljba bila je privremeno živahnija. — Kod jasnećeg se vremena navalile su naše bombometne skupine po noći na neprijateljske željezničke uredjaje na francuskoj obali, izmedju Dünkirchena, Boulogne, Abeville, u prostoru Lillersa, Saint Poela, Toulensa kao što i u predjelu Crepy-en-Valois i Villers Cottereisa. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 13. srpnja popodne: Izmedju Montdidiera i Oise pomaknuli smo tečajem noći našu stražu u smjeru na dvorac Porto za 500 metara unaprijed. Više napadaja sjeverno od Avre u smjeru na Oisen i Marnu dopremilo je nama zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 13. srpnja na večer: Englezi i Australci izveli su uspješna poduzeća u okolici Berquina i Herrisa. Dopremili su 96 zarobljenika te zaplijenili nekoliko strojnih pušaka. Engleski sunak sjeverno od Hamela dopremio je 22 zarobljenika. Sjeverno od Meternu suzbili smo neprijateljski nasrtaj.

•

Talijanski izvještaj od 13. srpnja: Jučer poslije podne započeo je neprijatelj sa velikim, na široko opredijeljenim odijeljenjima navalu protiv položaja na Cornone (južno od Sasso Rosso). Bio je potjeran od naše posatke, koja ga je poletno napala bodovima te proganjala do njegovih izlazišnih točaka. Neprijatelj je ostavio mnogo lješina na bojištu a u našim rukama 2 časnika, 64 momka i 2 strojne puške. Bojna je djelatnost bila prilično umjerena na Pasubiu, gdje je neprijateljsko topništvo razvilo žestoke akcije. Izmedju doline Frenzella i Brente bile su neprijateljske ophodnje zadržane našom paljbom. Ljetalačka je djelatnost bila unatoč manje pogodnog vremena prilično živahna. Oborili smo 10 neprijateljskih ljetala. Ljetalački je poručnik Silvio Saroni polučio svoju 30. zračnu pobjedu. — Albanija: Naše su čete u dodiru sa novom neprijateljskom linijom. Sjeverno od Semenija i istočno od dolnjeg Devolija (sjeverno od Berata) napale su naše čete neprijateljske skupine i kolone na uzmaku u noći na 12. t. te su ih rastjerale. Izmedju Semenija i Vojuse nastavili smo pročišćivanjem područja i sakupljanjem plijena. Broj zarobljenika, dopremljenih od nas 6. srpnja, nadilazi 1800. Medju njima imade 64 časnika.

* **Prof. Lammasch o savezu naroda.** Prof. Lammasch priopćio je u listu „Stimmen der Vernunft" svoje mnijenje o Greyevom spisu o savezu naroda. Lammasch veli: Lord Grey, koji je toliko pripomogao, da se je ustanovio savez naših protivnika, spoznaje sada, da ne pojedini savezi, već samo savez naroda svih država u svrhu uzdržavanja mira može spasiti modernu civilizaciju. Takav bi savez bio uzajamno osiguranje svih sudionika, koji za sve ograničava dosadašnju potrebu materijalne sigurnosti i omogućuje ograničenje oružanja. Preduvjet za njegovo djelovanje jest sudjelovanje svih većih država i sankcija za ispunjenje dužnosti, poslušati posredovanje, ali uz isključenje izravne vojničke sile.

* **Austro-poljačko riješenje.** „Grazer Tagblatt" javlja iz Berlina: U svezi sa viješću, da imade njemačka vlada namjeru izjaviti u Beču, da ne može pristati uz austro-poljačko riješenje, istaknulo se, da političko, vojničko i gospodarsko pitanje austrijskog saveza tvore nešto jedinstvenoga i da se prema tome moraju riješiti u cijelokupnosti. K tome pripominje „Kreuzzeitung" (berlinski list): Ovi izvodi odavaju nama, da se u savezničkoj monarkiji smatra još uvijek nužnim, da se pitanje izgradnje saveza i riješenja poljačkog pitanja u austro-poljačkom smislu smatra još uvijek nečim zajedničkim, neodijeljivim. To se mora tim više žaliti što je valjda u Beču poznato, da je njemačka vlada odriješito otklonila ovo riješenje. Riješenje poljačkog pitanja pripada čitavom kompleksu istočnih pitanja, koji nemaju posla sa produljenjem saveza. Ako Austrija stavlja ovo pitanje uvijek u središte savezničkog pitanja, ne može to da koristi izgradnji saveza.

* **Malinov o Turskoj.** Posebni dopisnik „Vossiche Zeitung" imao je razgovor sa ministrom-predsjednikom Aleksandrom Malinovim. U ovom interviewu reče Malinov, da mu osobito laska, što se čini sumnjivim za savez sa centralnim vlastima. Nekoji pariški listovi, koji znadu, da sam prije bio uvjereni rusofil, sad su najednom otkrili, da od vajkada mrzim Ruse i da sam prikrijeni slijepi pristaša pridruženja k centralnim vlastima. Ja ne znam, odakle ovi pariški listovi crpe svoje vijesti. Mi smo zajedno rat započeli, mi ćemo zajedno nastaviti i dokrajčiti. Što mogu više učiniti, nego da raspršim sve sumnje, da dokažem uvjerenu svoju vjernost saveznicima centralnih vlasti. Što više, ja proglasujem, da bi upravo bilo ludo, kad bi koji bugarski političar htio da promijeni dosadanji tečaj bugarske politike. Vjerujte mi, da mi je jedna od najvažnijih zadaća ta, da savezničke narode što više združim. Ja ću i ministar financija prihvatiti prvu zgodu, da našim političkim saveznicima razbijem svaku sumnju. Što se tiče Dobrudže, izjavio je Malinov, da se i ovdje njemu čini, da se radi o jednom nesporazumku, koji se je previše kolpotirao u svijetu. Ugovor od godine 1915. sa Turskom ne sadržaje kao bitnu točku otstup zemljišta uz Maricu, nego je to temeljni kamen jedne nove bugarsko-turske politike. Dirati u ovaj ugovor, znači dirati u tu politiku. Ne radi se o tome, da li Dobrudža daje Turcima pravo, tražiti kompenzacije ili ne. U sadanjem času nije ništa važnije, nego da budemo prema vani složni i da ne damo neprijateljima izvana povoda, da se ponadaju cijepanju. Svetost ugovora, bio to ugovor glede Marice ili drugi koji ugovor, mora se pod svaku cijenu čuvati. I vrlo je teška pogriješka, da se i opet iznosi pitanje Dobrudže u vezi sa sporom glede Marice. Oba pitanja nijesu ni u kakvoj vezi. Turci dakle ne mogu od nas očekivati, da ćemo ih slijediti na onom putu, kojim oni polaze. Za nas je stvar jasna za uvijek. Ugovor od godine 1915. je baza jedne nove bugarsko-turske politike. Ako bi Turci mislili, da smiju radi suvlasništva u Dobrudžu, formulirati neke zahtjeve, to ćemo mi biti vrlo rado spremni, da pregovaramo s njima, ali na bazi, u kojoj se Dobrudža ne spominje i u koliko ne dira naše interese i naše dosadanje ideje. Najbolja zaštita za Tursku sa sjevera nije nova drinopoljska tvrdjava, nego jaka i vjerna Bugarska.

* **Govor Lloyda Georgea.** Reuterov ured javlja iz Londona od 13. t. mj.: Lloyd George izrekao je na ručku u počast kanadskim novinarima govor, u kojem je kazao, da državnici dominija učestvuju kod ratnog vijeća kao jednakopravni članovi, koji će zajedno sa engleskim državnicima ustanoviti uvjete, pod kojima su pripravni da sklope mir. Ne smije to biti neiskren, već mora biti istinski mir. Ako se upustimo u manje, bit će to prevara čovječanstva.

* **Pitanje Gibraltara.** „Secolo" javlja iz Madrida: Ministarsko je vijeće saopćilo, da se ne smije inozemstvu izvješćivati o pitanju Gibraltara, jer to prema ustanovama o neutralnosti nije dozvoljeno.

* **Rat do kraja.** Clemenceau saopćio je putem svog brzojavnog ureda, da je uslijed Hintzeovog imenovanja postao rat do konačne odluke geslo sviju, koji ratuju.

* **O položaju u Italiji** piše „Grazer Volksblatt": Iz Lugana se javlja: Ratno novinstvo pliva u moru radosti, jer se saopćilo o umorstvu u Moskvi i da su ostavili Austrijanci desnu obalu Piave. Dapače i nekadašnji neutralistički listovi, kao n. pr. Giolittijeva „Stampa", pišu u tom smislu. Iz Milana prispjeli putnici javljaju, da ratni pristaše priredjuju neprestano manifestacije, na kojima sve više zahtijevaju od pobijedjenih. „Sera", „Stampa" i „Perseveranza"

pozivali su još nedavno Francusku i Englesku, da ublaže ratne ciljeve. Sve su to sad zaboravili. Ratni huškači izlemaju svakoga, koji zajedno s njima ne viče hura. Socijalistički „Avanti“ spalili su na ulici. Kasno na večer išli su po svećenike u njihove stanove da prirede u crkvama pobjedničke proslave, na kojima je svjetina zahvaljivala Bogu, jer se približava svršetak rata. Šira svjetina zamjenjuje učinak trenutačnog uspjeha s konačnim svršetkom rata, te očekuje, da će se vojnici doskora povratiti kući. U gradovima i na ladanju šire se najgluplje glasine, medju ostalim, da će Austrijanci brzo isprazniti Italiju i da joj nudjaju mir, a ona da ga ne će prihvatiti. Govorilo se dapače, da se je i Rusija podignula proti Njemačkoj. Ma da se takodjer lako uvidi, da su glasine neistinite, ipak im se jako rado vjeruje.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Berlin, 12. srpnja. Njemački državni kancelar strogo povjerljivo izrazio se o njemačkim ratnim ciljevima na zapadu. Skoro jednako značajno izrazio se i o položaju na istoku. Iz njegovih izjava valja istaknuti, da njemačka vlada nipošto ne računa, da će boljševička vlada još dugo ostati na kormilu. Malo prije kancelarovoga govora došlo je više gospode sa moskovskog njemačkog veleposlaništva u Berlin, koji su dopratili truplo grofa Mirbacha. Nema nikakve sumnje, da se je kancelar veoma potanko informirao o dogadjajima na istoku, prije nego li je govorio. Iz krugova moskovskog njemačkog poslaništva dolazi ovo izvješće: Ne varaju li svi znaci, znače dogadjaji, koji su se odigrali početkom srpnja, početak svršetka vlade boljševika, makar se vladi sovjeta posrećilo do postigne silan trenutačan uspjeh. Ako je vlada sovjeta htjela da održi vlast, nije smjela nikada dozvoliti sloma sa revolucijonarcima ljevice. Od brest-litovskog mira nisu više boljševici i revolucijonarci ljevice istoga mnijenja. No socijalni revolucijonarci ljevica, druga najveća stranka u Rusiji, već dugo nije htjela preći u opoziciju. Da je boljševička vlada poslije smrti grofa Mirbacha pohvatala ubojice, bilo je samo po sebi razumljivo, osobito, jer je njemačka vlada sa potpunim pravom to zahtjevala. No pogubno je bilo za boljševike, da su tu priliku izrabili, da udare na svu stranku socijalnih revolucijonaraca ljevice, što se naravno posrećilo samo na oko, naime samo u Moskvi. Sada su seljaci, koji su gotovo isključivo socijalni revolucijonarci, najljući protivnici boljševika. Boljševičkog gospodstva, koje bi se opiralo samo o bajonete, ne će biti moguće dugo uzdržati.

•

Berlin, 12. srpnja. „Norddeutsche Allg. Zeitung“ javlja: Nema nikakve sumnje, da protuboljševički pokret medju radništvom silno napreduje. Tipično je za cijeli niz sličnih slučajeva zborovanje radnika aleksandrovske željeznice u Moskvi dne 21. lipnja. To je zborovanje posjetilo 2000 radnika, te su radnici tu prihvatili oštru rezoluciju proti smrtnoj kazni i proti diktatorskoj politici vlade. Vladini zastupnici mogli su govoriti samo za velike buke. Još odlučnija bijaše opozicija seljaka proti boljševičkoj politici. Vidjeti jeste, da se imućniji seljaci organiziraju te dobivaju tako upliva takodjer na mase najsiromašnijih seljaka, o kojima misle boljševici, da imadu u njih najveću oporu. Važno je takodjer upozoriti na to, da boljševici tih najsiromašnijih seljaka još nisu organizirani, i da je nedavna odluka boljševičke vlade, postaviti posebna zastupstva za najsiromašnije seljake na selima naišla na najodlučniju opoziciju socijalnih revolucijonaraca ljevice, koji se uvijek više zauzimlju za obustavu gradjanskog rata u Rusiji. Očekivati je, da će doskora biti svršetak boljševičke vlade. Tko će iza njih doći na kormilo, nije još poznato. No da se množe mase gradjanskih stranaka iz dana u dan, posvema je jasno.

•

Bern, 12. srpnja: „Daily Mail“ izvješćuje iz Harbina danom 1. srpnja o povratku američke komisije u Harbin. Izvješće veli, da je u Irkutsku ustalo 10.555 njemačkih i madžarskih zarobljenika proti Čehima, te su im Česi zapriječili povratak u domovinu. Česi imadu željeznicu Omsk-Irkutsk još zaposjednutu.

•

Javljaju iz Stockholma od 13. t. m.: U petrogradskim su tvornicama radnici započeli stavku te su otvoreno izjavili, da se priključuju socijalnim revolucijonarcima. Stavka se imade smatrati manifestacijom protiv boljševika. Nekoliko hiljada radnika bilo je uapšeno. Pošto se moralo nastupiti protiv stavkaša, pozvalo se vojništvo u pomoć. Kod sukoba bilo je mnogo radnika ubijeno. Stavkaši bili su nadomješteni drugim silama iz radničke burze. „Stampa“ javlja, da Aleksejev i Kaledin marširaju sa jakim četnim odijeljenjima na Moskvu.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. Dne 10. o. mj. proslavila je češka spisateljica Ružena Svobodova 50-godišnjicu rodjenja. Ta znamenita spisateljica, jedna od najistaknutijih čeških žena — rodjena Čapova — rodila se u Mikulovicama u Moravskoj. Živi i djeluje već dugi niz godina u Pragu, gdje je udana za pisca Fr. X. Svobodu. Ona je bila prva izmedju prvih pokretačica „Češkog srca“, ustanove za pomaganje ubogih, i u prvom redu za spašavanje češke djece. Pjesnikinja je suradnica češkog agrarnog lista „Venkov“, gdje često u podlistcima nalazimo njezino ugodno štivo. — Pogrebu tajnika češkog školskog društva „Komensky“, E. Čeliš, prisustvovao je sav uvidjeniji češki Beč. Pri pogrebu bijahu zastupnici svih slojeva češkog pučanstva u Beču. U imenu društva „Komensky“ oprostio se s pokojnikom upravitelj Jandik, a u imenu bečkih Čeha zastupnik Tomašek. Na to je govorio u imenu češkog donjoaustrijskog narodnog vijeća prof. dr. Drozda. Iza toga je toplim riječima ocjenio djelatnost pokojnika predsjednik Češkog svaza zastupnik Fr. Stanjek, koji je u svom govoru rekao, da svi češki zastupnici bez razlike stoje iza zahtjeva bečkih Čeha, za koje se je pokojnik tako nesebično borio. Pogrebna povorka krenula je prema sjeverozapadnom kolodvoru, odakle će ostaci pokojnika biti prevezeni u Jičin. — Taj je dan (10. o. mj.) bio dan iskaza cijelog češkog Beča u korist češkog školstva u Beču. — Zbirke za češko „Narodni divadlo“ u Brnu silno se množe. Narod bogat, s dobro organizovanim novčarstvom, proračunano, svijesno i sustavno daje, znajući da daje sebi. Živnostenska banka u Pragu posvetila je u tu svrhu za centralu i za podružnice 100.000 kruna. Time stupa Živnostenska banka na čelo darovatelja velikih novčanih zavoda, čiji darovi iznose već preko 255.000 kruna. Osim toga priredjuje činovništvo centrale Živnostenske banke posebnu zbirku medju sobom, koja, ma da nije dosad dovršena iznosi već 10.000 kruna. Novobydžovski kotar javio je predsjedniku Češkoga svaza, da daruje 10.000 kruna u istu svrhu. Odzivlju se redom i ostali kotari, novčani zavodi, organizacije i pojedinci. — Češki zastupnici ponovno su bili u namjesnika u Pragu, da ga zamole za nužnu pomoć pučanstvu i protestuju protiv prilika u Pragu. Svaki dan dolazi k praškom namjesniku nekoliko deputacija, jedna za drugom, da protestiraju. A kod nas se radi i dere se našu kožu a mi — a naši — šute!

•

Češki političari u Zagrebu. Već više dana boravi u Zagrebu izaslanik Češke državnopravne demokracije i urednik obustavljenih „Narodnih Listy“ J. K. Strakaty. Posjetio je uredništva uvaženijih zagrebačkih dnevnika i govorio sa više hrvatskih političara. Na proslavi Narodnog blagdana imao je takodjer riječ, te je istaknuo, kako se u prijestolnici Hrvatske mnogo govori — njemački. — Ovih je dana stigao u Zagreb predsjednik Češkoga svaza zastupnik František Stanjek.

•

Narodno vijeće i Istra. Iz Ljubljane prima: „Glas SHS.“: „Istra je ekonomski sasvim vezana sa Slovenijom. Ako bi danas Istra izjavila da kao u većini hrvatska pokrajina ne pristupa ljubljanskom vijeću, bila bi to najžalosnija pojava što smo ju vidili u ovom ratu. Slovenci se ne organizuju u „Narodno vijeće“ kao Slovenci nego kao dio naroda SHS. One neće pristupiti centralom „Narodnom odboru“ u Zagrebu kao organiziran narod, ne kao jedna cjelina za sebe, ne, oni će pristupiti direktno, jer članovi „Narodnog sveta“ u Ljubljani već su ipso facto članovi „Narodnog odbora“ u Zagrebu, a ne možda da bi u Zagreb došli nekakvi delegati slovenskog „Narodnog sveta“ ... Isto smo stanovište istakli mi već više puta u našem listu, tvrdeći da Istra nosi spas u sebi i u svojim najbližim i najsposobnijim susedima — Slovencima.

•

Organizacija narodnoga razdora. U hrvatskom saboru rekao je desident koalicije dr. Lorković: Ja držim, da je sav rascijep u jugoslavenskoj misli, koji tu vlada, osnovan na sekundarnim pitanjima. Treba uzeti za podlogu narodne koncentracije ove primarne zadatke i sakupiti u jednu cjelinu sve one, koji su Jugoslaveni i koji prihvaćaju jugoslavensku misao. Time je dana jedna sigurna baza za narodnu koncentraciju bez obzira na to, što misli dr. Pavelić ili Peršić, kako će sutra ili prekosutra urediti interni odnošaji, ili što misli o tom dr. Popović. Dok nema uvjeta, na temelju kojih bi se moglo misaono i razborito raspravljati, tako dugo nema taj postupak druge svrhe, nego da posluži raskomadanju narodne organizacije. Na ovim sekundarnim momentima, koji se ističu kao glavni, na ovim je momentima organiziran razdor našega naroda u današnje doba. Mi imamo mjesto narodne koncentracije organizaciju narodnoga razdora, jednu destrukciju narodnih elemenata. (Zastupnik dr. Paleček: Ne stoji to na sreću tako žalosno.) Na žalost, stoji. Izvolite samo pitati naše ljude iz Bosne, Dalmacije i Istre, koji su imali prilike da u zadnje vrijeme prisustvuju raspravama našega sabora, sa kakvim su osjećanjem, sa kakvim su razočaranjem otišli kući. Oni traže od hrvatskog sabora, da im daje vodstvo u narodnoj politici, a on im mjesto vodstva daje rasulo“.

Razumijemo sve i potpisujemo. No ne razumijemo samo to, kako može tako razuman čovjek, kaošto je dr. Lorković sa dr. Šurminom organizirati opet jednu novu stranku mjesto, da jednu već postojeću pojača. Zašto gosp. dr. Lorković nije pristupio k ovoj skupini desidenata oko glasa SHS“, mjesto da kupuje specijalno svoje glasilo? Možda imade dr. Lorković i svoje posebne nacrte, koji mu mogu uspjeti — no ne uspiju li? Zašto i pri njemu mjesto realnog rada susrećemo političke spekulacije u velikom stilu?

Domaće vijesti.

Boravak na ulicama. C. kr. tvrdjavni komesar oglašuje: C. kr. zapovjedništvo ratne luke je polag obavještenja od 9. o. mj. s obzirom, da se javni lokali zatvaraju u 10 sati na na večer te da večernji vlak dolazi tekar u 10 sati i 14 m. na večer dozvolilo, da se civilno pučanstvo može na ulici zadržati do 11 sati na večer.

Od danas unaprijed ostat će papirnica Josipa Krmpotića na trgu Custoza broj 1 zatvorena od 11 sati prije podne do 3 sata poslije podne.

Preminula je 7. t. m. u Lastvi-Dobroti Angje Kosović, sestra kapetana Milana Kosovića u cvijetu mladosti. Ucviljenoj obitelji naše saučešće.

Dnevne vijesti.

Šest vagona gnjilog pasulja. „Arbeiter-Zeitung“ javlja, da se na istočnom kolodvoru u Beču nalazi šest vagona gnjilog pasulja (fažola). Takodjer jedan dokaz kako li je divno uredjena austrijska aprovizacija, sa svim svojim glavnim centralama bez glave, i sa svim sistematskim radom bez sistema.

Prosvjeta.

Ženski Svijet“. Primili smo 7. broj „Ženskog Svijeta“, mjesečnika za kulturne, socijalne i političke interese jugoslavenskih žena, što ga izdaje Zofka Kveder-Demetrović. Sadržaj je toga broja: Zofka Kveder: Narodna organizacija i žene. Maksim Dvorski: Verujem. Marija Kmetova: Narodna ženska vzgoja. Dr. S. Vukasović: U kojem smjeru treba da se razvije žensko pitanje? Josip Pasarić: Slovenske i hrvatske planinarke. Ksaver Meško: Pesem. Dr. E. I. pl. Tkalac: Prije sto godina u Hrvatskoj. Darinka M. Odovićeva: Izgubljeni dani. Mira Velikovecka: Jelola. Jovanka Hrvaćanin: Večernja pjesma. V. B. Tanazevića: U bolu. Dr. Gjuro Buzolić: Mali „emigranti“. Vukovarac: Nešto o seksualnom objašnjenju mladeži. Socijalna pitanja: Naše žene i društvo za čuvanje narodnog zdravlja; Žena i fronta; Pomor djece u Zagrebu; Jeftina radiona za popravak cipela u Ljubljani; Gradske praonice u Holandiji; Nabava pokućstva preko općine; Žene u štamparstvu; Staleške organizacije i žene. Prosvjeta: Tragedija savremene žene (R. Katalinić-Jeretov). Naša pisma. — Godišna pretplata na „Ženski Svijet“ iznosi K 20·—, pojedini broj K 2 —. Narudžbe šalju se na urednicu i izdavačicu u Zagrebu, Pantovčak Zagreb 1-b.

CIJENA listu: U pretplati na čitavu god. K 48·—, na polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malo prodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 16. srpnja 1918. Broj 1082.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Na bregovitim frontama traje obostrana živahna artilerijska djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jugozapadno od Yperna navali jučer u jutro neprijatelj iza jake vatrene pripravе i prodre u neznatnoj širini u naše borbeno područje. S obe strane Lyse kroz dan artilerijska djelatnost. Pod večer oživi takodjer na ostaloj fronti. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Aisne i Marne osta borbena djelatnost živahna. Istočno od St. Pierre-Aigle i u dolini Saviers mjestimični bojevi pješadije. — Poručnik Löwenhardt izvojšti svoju 35. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 13. srpnja na večer: U jutro proveli smo mjesno poduzeće sjeverno i južno od Longponta, pomaknuli smo naše položaje unaprijed prema istoku te smo unatoč otporu neprijatelja prekoračili Savieres i uvisinu dvorca Baritat. Od prilike 30 zarobljenika palo je u naše ruke. Broj zarobljenika, učinjenih od nas jučer u predjelu Montdidiera, prekoračuje 1300. Osim toga smo zaplijenili više od 80 strojnih pušaka.

•

Francuski izvještaj od 14. srpnja popodne: Sjeverno od Montdidiera mjesna topnička djelatnost. Francuska izvidnička odijeljenja izvela su u Champagnei više napadaja, kod kojih su dopremila zarobljenika.

•

Francuski izvještaj od 14. srpnja na večer: Dan je bio označen povremenom topničkom paljbom, osobito u predjelu Corcya. Nije došlo do pješačkih sukoba.

•

Engleski izvještaj od 14. srpnja u jutro: Istočno od Locrea bili su suzbijeni neprijateljski napadaji. Neprijateljsko topništvo djeluje sjeverozapadno od Alberta, zapadno od brda Kemmel i južno i jugozapadno od Yperna. Naše je topništvo djelovalo na mnogim točkama.

•

Izvještaj istočne armije od 12. srpnja: Okršaji ophodnja na Strumi, gdje su grčke čete raspršile bugarsko odijeljenje, i u luku Černe. Obostrana topnička djelatnost na Dojranskom jezeru, istočno od Vardara i u predjelu jezera. Tečajem zračnog boja oborili su engleski lijetači neprijateljski aeroplan kod Dojrana. — U Albaniji povukao se neprijatelj na svoju pripravljenu liniju, koja je označena stupom na brežuljku. Selheni (500) i stjecanjem Tomolice sa Devolijem. Broj zarobljenika iznosi 470. Potvrdjuje se, da je neprijatelj za svog uzmaka pretrpio teške gubitke.

•

Izvještaj istočne armije od 13. srpnja: Zapadno od Dojrana izvele su francuske čete uspješan napadaj na bugarske linije. U Albaniji potjerale su francuske čete neprijatelja sa brda 500 i iz sela Narta, kod utjeva Tomorice u Devoli. Na desnom brijegu potonje rijeke zaposjeli smo Gransi. Lijetači saveznika izveli su mnogo lijetova te bacili mnogo bomba na neprijateljsko zaledje.

•

Pred novom ofenzivom na talijanskoj fronti. „Secolo" piše: „Moramo biti spremni, da će neprijatelj pokušati ofenzivu na kojemu drugome mjestu fronte. Bilo bi moguće, da bi se Boroevićeve čete, ako bi mogle izbjeći boju na Piavi, pridružile generalu Conradu, koji bi tako dobio većinu potporu. Za sada se mora ustanoviti, da se neprijatelj ograničio samo na defenzivu, dok su naše čete oduševljene ofenzivnim duhom. Austrijska štampa takodjer ističe potrebu, da se nastave bojevi". — „Temps" piše, da Austrijanci u svojoj zadnjoj ofenzivi nijesu izgubi sve sile, pa da bi se Talijani mogli ljuto prevariti, ako misle, da su središnje vlasti sada uklonile talijansku frontu iz svojih računa.

* **Njemačka i mir.** Na mjerodavnom mjestu izjavili su berlinskom dopisniku „Az Esta": „Njemačka vlada nije sada voljna da postavi mirovne uvjete. Njemačka se ne može to čini suvišno i ne bi se postigao uspjeh. Njemačka ni u snu ne misli, da si pridrži Belgiju, no, ne može dozvoliti, da Belgija ostane područje za nastup antantinih četa. Mir očekuju samo iz dogodjaja na bojištu. Grof Hertling svojedobno je izjavio u nekom razgovoru, da očekuje još ljetos mir i vojno vodstvo jest spojoš ove godine odlučiti na raznim bojištima. S obzirom na posljednje govore državnika sporazuma zauzimlje vojno vodstvo stajalište, da se rat ima nastaviti, i da Njemačka ne postavi nove mirovne ponude, dok ne pokaže sporazum, da je sklon miru".

* **Sukob na moru.** Iz Berna se javlja: „Temps" saopćuje, da se je nedaleko Brindisi francuski torpedolovac „Faulx" sukobio s torpedolovcem „Mangini" te potonuše. Gubici se ne smiju saopćiti.

* **Kerenski u Parizu.** Dopisni ured donosi iz Pariza danom 15. srpnja: Agencija Havas javlja: Izvršbeni odbor socijalno radikalnih stranaka primio je danas Kerenskog, koji je izjavio, da se prema njegovome mnijenju Rusija još uvijek nalazi u ratnom stanju s Njemačkom. Kerenski je zahtjevao, da sve narodnosti antante doprinesu k pomoći Rusije, pošiljanjem malog broja četa i osobito municije. Mora se požuriti, da se spasi zemlju iz teškog položaja; za tri mjeseca bit će možda već prekasno.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Broj Čeho-Slovaka. — Navodni uspjesi Čeho-Slovaka. — Socijalni revolucijonarci. — Prepirka na kongresu sovjeta. — Pojazi bijelih garda i Čeho-Slovaka. — Bune u Rybinskom kotaru. — Izdajništvo vrhovnog zapovjednika sovjetske vojske.

Današnja je boljševička Rusija ograničena na gubernije u okolici Petrograda i Moskve. Čitava ostala je Rusija pobunjena ili u rukama vlasti sporazuma. U rukama sporazuma i bijelih garda nalazi se polovica murmanske željeznice, željeznica Arkangelsk Vologda. U rukama Čeho-Slovaka i dankozaka područja istočno od Volge. U rukama podskih i kubanskih kozaka jugoistočno rusko područje sjeverno i izmedju Crnog i Kaspijskog mora. Kod Jaroslava, 250 kilometara sjeverno od Moskve, bije se boj izmedju bijelih garda i crvene armije. Takav je današnji položaj u Rusiji bez obzira na protuslovne vijesti, koje dolaze iz jednog i drugog tabora.

•

„Ostschweiz" piše od 25. lipnja: Prema češkim vijestima, radi se u Rusiji o jednoj češko-slovačkoj vojsci od okruglo 150.000 ljudi. Sama jezgra ovih četa, od prilike 45.000 ljudi, sastoji se iz Čeha, austro-ugarskih vojnika. Nakon pada Kerenskoga, vršio je čeho-slovački zbor veliki upliv na mnoge ruske časnike i vojnike, protivnike maksimalističkoga smjera. Tako je taj zbor u kratko vrijeme narasao od 45.000 na 150.000 ljudi. Ponajprije su oni namjeravali, da se u Rusiji i Ukrajini bore protiv boljševika i doista su neko vrijeme bili gospodari velikih dijelova Ukrajine. Istom kad su čete središnjih vlasti zaposjele Ukrajinu i neke dijelove ruskoga carstva, povukli su se Čeho-Slovaci u krajeve Urala. Misleći, da je rat sa centralnim vlastima dovršen, zaključili su, da podju kroz Sibir u Vladivostok, a odavle u Ameriku, odakle bi opet dalje pošli u Francusku. Češku legiju u Francuskoj stvorio je zloglasni dr. Beneš i emisar Stepanović. Godine 1917. mnogo se o toj legiji govorilo. Govorilo se o četi od 20.000 ljudi, koji da su bili sastavljeni dijelom iz Čeha, nastanjenih u antantinim zemljama, a dijelom i austrijskih vojnika češke narodnosti, koji su u Srbiji bili zarobljeni. Posve novoga je datuma utemeljenje češke legija u Italiji, čiji je zapovjednik Stepanović, koji nosi uniformu francuskoga pukovnika.

•

Kijevska radiopostaja primila je brzojav, u kojem poručuje glavni zapovjednik Čeho-Slovaka Dotrich, poručuje glavni zapovjednik Čeho-Slovacima, da se probiju preko da je uspjelo Čeho-Slovacima, da se probiju preko Bahmač-Kursk-Veroneža do Penze i da zaposjednu željezničku liniju od Sisrana do Nikolajevska. Operacije Čeho-Slovaka mogu se smatrati dovršenima. Oni će još samo da izgrade svoje položaje, te će čuvati sisramski most, koji spaja uralsko područje sa Velikom Rusijom. Čeho-Slovački i semenovski pokret organizirani su pomoću alijiraca. Pregovori Čeho-Slovaka sa antantom vodili su se u Kijevu, a sa Semenovim u Vologdi. Čeho-Slovaci, koji su brojili 80.000 momaka, izgubili su u bojevima 10.000 ljudi. Oni sačinjavaju tri divizije, a zapovijedaju im isključivo ruski časnici. Čete imadu vlastitog povjerenika, generala Červinku. Na čelu svake divizije stoji francuski instruktor. U Charbinu stoje japanska odjeljenja. Gubernija Orenburg nalazi se u rukama Dutovljevih četa. Od Charbina do Bajkala stoje Semenovljevih četa. Od Charbina do Bajkala stoje Semenovi odjeli. Još nije postignut sporazum izmedju antante i Dutova. Bude li postignut sporazum, tad će čete, koje izašalje Japan i Kina, moći bez zapriječke doći preko Sibirije do Volge.

Iz Rostova na Donu se javlja: U kraju Velikoknjaževska pretrpjeli su boljševici velike gubitke. Odjeli kozaka zaposjeli su Kuteinkov. Dobrovoljci su pomoću kozaka razbili kod željezničke postaje Remontus veće odjele, te prekinuli po boljševike važnu željezničku vezu Caricin i Velika Kavkazija.

•

Iz Omska stigla je vijest, da je Čeho-Slovacima pošlo za rukom osigurati si pomoć tranbajkalskih kozaka.

•

„Vorwärts" prikazuje na ovaj način ruske socijalne revolucijonarce: Stranka socijalističkih revolucijonarca razlikuje se u svom programu od socijalnih demokrata time, što zabacuje materijalističko poimanje historije, kakovo imadu Marx i Engel, a prihvaćaju samo čisto ekonomsku nauku o višku vrijednosti. Ona ne poznaje, da je samo proletarijat nosilac socijalizma i tvrdi, već odavna, da rusko seljaštvo sa svojim prirodjenim sposobnostima čini izda jače uporište socijalizmu. Crpeć svoje dokaze iz idealističke filozofije, propovijeda svezu seljaštva i proletarijata pod vodstvom trećega faktora — svijesne, visokim idealima prodahnute, znanjem i inicijativom bogate inteligencije. Pošto socijalistički revolucijonarci pripisuju inteligenciji tako visoko značenje, tražeć oni, da se velikim osobnim djelima požrtvovnosti, za koje u revoluciji postoji tako povoljna politička atmosfera, probude u masi tinjajuće revolucijonarne sile. U tome su bili uvijek teroristički, programatički i dosljedni. Jednako kao kod socijalnih demokrata tako se je i kod socijalnih revolucijonaraca u pogledu taktike provela dioba u tri smjera, na ljevici, centrumu i na desnici. Dok se ljevica priključila boljševicima, dotle su druge struje prešle u oporbu, koja ih je približila socijalistima neboljševicima, koji se takodjer nalaze u oporbi. Socijalistički revolucijonarci ljevice, kako se sami zovu, bijahu zarevolucijonarci ljevice, kako se sami zovu, bijahu zastupani i u sovjetskoj vladi. Oni su imali 7 pučkih povjerenika (ministara) od njih 18, te su u svim pitanjima politike bili složni sa boljševicima, tek je brest-litovski mir doveo do preokreta. Socijalistički revolucijonarci ljevice misle, da popuštanjem njemačkim zahtjevima ugrožava socijalizam — kako ga poimaju oni i boljševici — da kapitulacija pred njemačkim imperijalizmom znači bezuvjetno kapitulaciju pred domaćom buržoazijom. Kad su boljševici usprkos njihovog prosvjeda potpisali mir, otcijepili su se od njih i prešli u opoziciju, a da se nisu priključili stanovištu ostalih socijalističkih stranaka. Nisu se oni htjeli boriti na strani imperijalističke antante protiv Njemačke, nego su htjeli da do kraja nastave otpor revolucije protiv pritiska iz vana. Budući nisu imali drugog puta, prihvatili su se opet već prije prokušanog sredstva, u vjeri, da će atentat protiv poslanika Njemačke urođiti posljedicama, za kojima oni čeznu. Savinkov, koji pripada desnici i stranci socijalističkih revolucijonaraca, bio je prije na čelu terorističke borbene organizacije čitave stranke. Za vrijeme rata odao se dušom i tijelom antanti. Mijешanje imena atentatora iz tabora ljevice i desnice socijalnih revolucijonaraca čini sliku nejasnom i neda sa sigurnošću upoznati, iz kojih uzroka i motiva je došlo do umorstva grofa Mirbacha.

•

Beč, 12. srpnja. „Abend" javlja iz Berlina: Moskovski listovi javljaju, da je Čeho-Slovacima uspjelo pridobiti za sebe zabajkalske kozake. Vladi u Omsku bijaše javljeno, da će veliki broj Čeho-Slovaka otploviti dne 15. srpnja iz Amerike u Vladivostok.

•

Beč, 12. srpnja. „Achtuhrblatt" javlja prema Havasovom uredu iz Tokija: Zapovijednik češko-slovačkih brigada u Vladivostoku pozvao je ruske križarke, da se razoružaju.

•

Moskva, 13. (D. u.) P. b. a. Kongres je sovjeta prihvatio izvješće, u kojem bi ustanovljena potpuna pobjeda vladine politike, te se izjavlja, da se krizom, izazvanom urotom socijalnih revolucijonaraca ljevice i umorstvom grofa Mirbacha vladina vlast pojačala, i da se iza te faze, koja je prije ili kasnije morala doći, još poboljšala. Dalje prihvati kongres predlog za ustrojenje novog režima, koji počiva na sili proletarijata i sovjeta.

•

Moskva, 13. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Neko službeno saopćenje ratnog komesarijata saopćuje: Bijeli gardisti, koji ponovno zaposjedoše grad Jaroslavi, bijahu odane protjerani i pobjegoše preko Volge. Jedan dio njih sklonuo se u Rybinsk i nastoji da pobuni pučanstvo. Poduzete su mjere, da ih se brzo učini neškodljivima. Na fronti uzduž Volge iznesoše sovjetove čete veliku pobjedu, zaposjevši Sisran i Bugulum. Staropol

stoji pred padom. Bijeli gardiste i Čeho-Slovaci bježe u neredu prema Samari. U istočnom odsječku povlače se Čeho-Slovaci iza zauzeća Sahdrinska pred protuofenzivom sovjetovih četa. Vrhovni zapovijednik sovjetovih četa na uralsko-sibirskoj fronti, Drezina, saopćuje: Češko-Slovački odjeli pod zapovijedništvom ruskih časnika izvadjaju strahote na osoblju zapadnosibirskih željezničkih postaja.

•

Moskva, 13. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Vrhovni zapovjednik ruske vojske, izaslane na volžku frontu, Muravjev, počinio je izdajstvo prema ruskoj vladi. No od vojske nije bio, osim malog broja pristaša poduprt. Baci se prema Simbirsku i izdade saopćenje, u kojem pozove na marš proti Moskvi, i navijesti rat Njemačkoj. Simbirski sovjet, koji mu ne pomože, bi poapšen. Drugi general Blagenravov, koji preuze vrhovno zapovijedništvo, posla vojnike, da Muravjeva uapse. Kad ih Muravjev opazi, počini samoubojstvo, odapevši si kuglu u glavu. Vojska nije za tog dogadjaja ni trenutak izdala. Operacije se nastaviše, kao da se ništa ne dogodi.

•

„Berliner Tageblatt“ donosi od svog dopisnika iz Stockholma: „List Socialdemokraten“ javlja iz Petrograda, da „Novaja Žiznj“ i „Naš Vjek“ izvješćuje slijedeće potankosti o moskovskom kongresu sovjeta, koji se sastao dva dana prije umorstva grofa Mirbacha: „Kongres bi otvoren dne 4. srpnja u velikom kazalištu. Prisutno bijaše 678 komunista (boljševika), 278 socijalnih revolucijonaraca, 30 maksimalista (neka osobito malena skupina boljševika) i 6 socijalno demokratskih internacijonalaca: U loži sjedili su zastupnici država sporazuma, izmedju njih engleski generalni konzul Lockhart, u drugoj loži njemački legacijski savjetnik Rietzler. Opazilo se odmah, da su se socijalni revolucijonarci držali daleko od boljševika i izmedju sebe živahno raspravljali. Iza običnog pozdravnog govora uze riječ ukrajinski delegat Aleksandrov. Burnim odobravanjem pozdravljen reče: „Dolazim sa tajnog kongresa u Ukrajini, gdje vlada buržoazija, i Skoropadski uz pomoć Nijemaca, u zemlji željezne diktature radnika i seljaka, dok medjutim vodja vladine vlasti vodi pregovore sa Skoropadskim i trpi pod sobom vodju njemačkih imperijalista, grofa Mirbacha“. (Burno odobravanje socijalnih revolucijonaraca.) Govornik opisuje na to raspoloženje u Ukrajini i zahtjeva, da se sruši jaram brestlitovskog mira. Iza govora slijedilo je nekoliko izjava odobravanja, no i protesta sa strane boljševika. Socijalni revolucijonarci započeše prijeteći da gestikuliraju i viču: „Dolje s Brestom! Dolje s Mirbachom!“ Tek iza napinjanja uspjelo je uspostaviti red. Nova je upadica došla, kad su socijalni revolucijonarci zahtjevali bezodvlačno ukinuće smrtne kazne. Boljševici su pobijali bezodvlačni pretres pitanja ukinuća. Pri tom je došlo do burnih prizora. Socijalni su revolucijonarci vikali: „Mirbachi, lakaji, krvnici!“ Na to je govorio Trocki. On je podsjetio na opasne simptome u Crvenoj gardi, od koje je jedan dio usprkos izričite zabrane započeo na ukrajinskoj fronti ofenzivom proti Nijemcima. Zatim je osudio Čehoslovake i opisivao poznate mjere za potlačenje sibirskog pokreta. Vodja socijalnih revolucijonaraca, Kamkov, poviče prama njemu: „Kerenski!“ Trocki odgovori: „Kerenski ispunjavaše samo volju buržoazije. Socijalni revolucijonarci vikaše: „Vi ispunjujete volju Mirbacha!“ Poslije Trockog govorio je Kamkov: „Mi nemamo niposto posla s provokaterima na ukrajinskoj fronti, ni pijanim četama, već sa zdravom ideologijom i psihologijom u onih, koji ne će da budu svjedoci, kako tlače njemački imperijaliste ukrajinske seljake. Ovi ne će da dobrodušno gledaju, kako nedostojne hulje strijeljaju našu braću u Ukrajini.“ Pri tim riječima baci Kamkov pogled protiv lože njemačkog legacijskog sovjetnika. Boljševici živahno protestiraše. Socijalni se revolucijonarci pridigoše, i vikaše groz cijelu kazališnu dvoranu: „Dolje s tim ubojicama! Van s njima! Dolje s Mirbachom!“ Na to bi predložena rezolucija koja polaže pitanje mira i rata u ruke sveruskog kongresa sovjeta. Karelin izjavi u ime socijalnih revolucijonaraca, da oni ne će glasovati, te zatim i ostaviše dvoranu. Time prekinuše konačno socijalni revolucijonarci sve odnošaje s boljševicima, a umorstvo je Mirbacha ovjenčalo slom“.

Iz slavenskog svijeta.

Ne po češku..? Pod tim naslovom posvećuje praški „Venkov“ uvodni članak govoru zastupnika koalicije dr. Bertića, što ga je ovaj držao u hrvatskom saboru i u kojem je kazao, da naš narod nije onako zreo za slobodu, kao češki. „Venkov“ piše: „Većina hrvatskog sabora, koju reprezentira danas nedavno još opozicijonalna, no danas vladina t. zv. hrvatsko-srpska koalicija, brani svom silom ideji sjedinjenog Jugoslavenstva, (što je preoštro rečeno! Op. ur.) posvećenoj svečanim prisegama u Ljubljani i Pragu i kojoj je još do nedavno tako djelatno spontani manifest dalmatinskog zemaljskog odbora“. Na to se pisac članka obraća proti izrekama Bertićevim, da je politika koalicije diktirana od „razuma i savjesti“ te da hrvatskoj vladi niko ne može zaprijeti danas duboko narodno osjećanje i političku korektnost. Češki list veli, da je to otvoren oportunizam, koji se uzimlje još i previše strastveno u obranu proti pristašama Ljubljane i Praga. „Uz neprestane poklike i strastvene proteste iz redova opozicije — radi kojih je bila za trenutak i sjednica prerušena — razvija dalje Bertić oportunistički „credo“ koalicije. Otklanja spočitanja i sumnjičenja radi straha i bojazni, jer koalicija izlazi prije svega s osvjedočenja, da sat riješenja jugoslavenskog pitanja nije još udario... ne će da tvrdi, da je pitanje jugoslavensko pitanje medjunarodne politike, no ni s tog stanovišta nije još zrelo za riješenje. Moguće ga je, veli, riješiti samo s odlučujućim i vodećim činiteljima u monarhiji, a to su Madžari i Nijemci! A za nje takodjer nije jugoslavensko pitanje još zrelo. (I dugo još, razumije se, ne će biti — pridodajemo mi — dok ih sila okolnosti bolje ne poduči; to se valjda i g. dr. Bertić mogao uvjeriti. Op. „Venkova“.) Zato sudi dr. Bertić i njegova stranka, da je jugoslavensko pitanje moguće riješiti samo tako, da budu zadovoljne obe strane. Slaveni i odlučujući činitelji ove monarhije. (Dr. Pavelić: A to je nemoguće!) Doduše, predmnijeva, da gospodujući narodi u državi dolaze do osvjedočenja, da ne smije jedan narod vladati nad drugim jer je to izvor vječnih konflikata, bespravlja i ratova. To uvjerenje — veli Bertić — i taj nazor nije još prodro u široke krugove obiju tih naroda. „Venkov“ završava: „I tako brzo ne će doći Nijemci i Madžari do toga, kako se vidi iz njihovog djelovanja, punog nenavisti i bezobzirnosti naprama svemu, što je slavensko — s ove i s one strane Labe. Srpsko-hrvatski narod bi se po svoj prilici dugo načekao, kad bi u svemu imao dati pravo dannašnjim vodjama koalicije. Mislimo, da će ipak, ipak brzo doći trenutak, koji će sam to ustrpljivo čekanje ubrzati“.

•

Veleizdajnički proces proti Slovacima. U Ugarskoj, najnedemokratičnijoj zemlji u Evropi, vodi se sada proces proti slovačkom vodji dr. Šrobaru te starom, sedamdesetgodišnjem pjesniku Hviezdoslavu (dr. Orsagu) radi „veleizdaje“. Ta se veleizdaja sastoji u tome, što su se spomenuta dvojica odvažila ustvrditi, da je slovačko pleme samo ogranak češko-slovačkog naroda, te što su prisustvovali praškim svečanostima. Osim njih optuženih je iz istog razloga više njihovih sudrugova. Pri raspravi ima se ustanoviti sačinjavaju li Slovaci samo ogranak češko-slovačkog naroda (Madžari vele sada da ne) ili pak su Slovaci narod za sebe, (što im Madžari ne će da priznadu, jer bi im time kao samostalnom narodu morali dati i koncesija), a opet nešto su i Slovaci, pleme od tri milijuna, koje govori slavenskim dijalektom, koje se, kako smo već jednoć ustvrdili, ne razlikuje ni toliko od češkog jezika, koliko istarski dijalekat od bosanskog. Slovaci su se god. 1842. odijelili od Čeha sa svojim „posebnim“ spisovnim jezikom ponajviše radi političke tendencije, htijući i nadajući se, da će od Ugarske vlade biti priznati kao posebna narodnost — ravnopravna madžarskoj.

Domaće vijesti.

Iskaznice za manje imućne. Pod tim smo naslovom donijeli vijest, u kojoj se ustanavljalo, da siromaha nema samo u gradu već takodjer u okolici. Pošto nam nedostaje vremena i osoblja, nijesmo se mogli pravodobno informirati o istinitosti tih podataka. Medjutim smo doznali, da stvar ne odgovara činjenicama, jer se ovaj put uzelo u znatnoj mjeri takodjer našu okolicu u obzir i da je broj okoličana, kojima pripada ova polakšica znatniji od broja gradjana, kojim se ova prava priznala. Radi toge otpadaju i svi ostali zaključci, što su se izvodili iz dotičnih krivih podataka. — Molimo naše dopisnike tom prilikom, neka nam stavljaju na raspolaganje samo takve vijesti, za koje mogu lično jamčiti. List se naš mora boriti sa velikim poteškoćama: niti imade pravog uredništva niti dostatnih slagarskih sila. Radi toga mora list biti nedostatno i nepotpuno uredjivan a iz istog razloga dešavaju se neprijatne upadice, koje mogu postati kobnima za njegov opstanak. Neka naši dopisnici uvaže, da su prilike iznimne i da su — pogotovo za naš dnevnik — zakoni strogi. Radi se o opstanku lista, koji je veoma potreban za sadašnjost našega naroda. S ovim prilikama valja računati. Bila bi jeftina pobjeda, kad bi naš dnevnik uslijed prejake rečenice ili nepromišljenog izraza, pisanog u žurbi, prestao da izlazi. Radi toga nijesmo više u stanju priopćivati ikoji dopis, koji bi sadržavao pritužbu na kojugod oblast. Moramo birati izmedju ovog ograničenja i obustave lista, kojoj idemo po svoj prilici u susret. Neka se naši dopisnici, kojima smo za njihov trud harni, izvole ravnati prema tome, da ne bude suvišnih sumnjičenja i ostalih neprijatnosti.

Dnevne vijesti.

Gdjegdje i u nas. U Zürichu dobivaju mlade dame, koje služe za iskušavanje toileta mjesečnu plaću od 1050 franaka (2000 kruna) i nužna otmena odijela! — U nas dobivaju mlade učiteljice s ratnim doplatkom 100 K mjesečne plaće, i uz to si same moraju kupovati hranu i sve potreboće, pa i skromna odijela.

„Njemački Bog“. „Deutsche Warte“ javlja: „Dne 1. svibnja darovao nam je njemački Bog jakog potomka. Ime će mu biti Abrecht Helmuth Sighart. Arhitekt Hilbert Rosenarm-Vratislava, sa ženom Hildom, rodjenom Burckhardt, sada u Opolju, Krakovska ul. 40.“

Konsum ratne mornarice.

Tjestenine 0·40 kg po iskaznici za 4 K. Od broja 1 do 6000 danas u utorak dne 16. o. mj.; za ostale sjutra u srijedu dne 17. o. mj.

Drveni ugljen 12½ kg po iskaznici za 10 K. Za brojeve 2000 do 4000 tijekom ovog tjedna.

Marmelada 0·60 kg po iskaznici za 3 K. U četvrtak dne 18. o. mj. za brojeve 1 do 3000, u petak za brojeve 3001 do 6000, u subotu za ostale.

Za marmeladu treba donijeti posude!

Bolnim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima tužnu vijest, da nam je naša nezaboravna supruga, kćer, odnosno sestra, gospodja

Ana Butković

nakon kratkotrajne teške bolesti, u 32. godini svoje dobe, dne 15. t. mj., u 12 i pol sati poslije podne, primivši svetotajstva umirućih, blago u Gospodinu preminula.

Mrtvi ostanci premile pokojnice dignuti će se iz mrtvačnice pokrajinske bolnice sutra u srijedu, u 6 sati poslije podne, u stolnoj crkvi blagosloviti, te na vječni počinak sahraniti na gradskom groblju.

Pula, dne 16. srpnja 1918.

Ivan i Kata Marcina roditelji. **Josip Butković**, c. kr. redar suprug.

Andrija, Stjepan, Marija te **Amalija** udata **Drašček** braća i sestre.

Juraj Butković, posjednik stric.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 17. srpnja 1918. Broj 1083.

Hrvatsko Primorje i Istra za narodnu organizaciju.

U nedjelju 14. srpnja 1918. održan je na Sušaku brojno posjećeni sastanak Hrvata, Slovenaca i Srba, pristaša narodnog jedinstva, iz hrvatskoga Primorja i Istre. Medju ostalima bili su prisutni i potpisali rezoluciju, koju iznosimo niže, slijedeći:

Dr. Andre Bakarčić, Rijeka. Dr. Mijo Kosić, Kraljevica. Krešimir Smokvina, Draga. Ivan Dobrila, Draga. Prof. Ivan Sirola, Volosko. Božo Bahorić, Draga. Dr. Rikard Lenac, Rijeka. Vinko Tomac, Rijeka. Andre Bahorić, Sušak. Ivan Kiselić, Sušak. Ivan Jardas, Pehlin. Dr. Aug. Juretić, Rijeka. Dr. Vladimir Krišković, Rijeka. Josip Grubić, Sušak. Dr. Niko Fabijanić, Volosko. Filip Crvarić, Opatija. Mijvoj Mezzorana, Sušak. Dr. Ivan Pošćić, Opatija. Dr. Matko Trinajstić, Volosko. Marijan Banić, Sušak. Tomo Mikuličić, Sušak. Dr. Julije Matković, Bakar. Vinko Vitezić, Sušak. Dr. Juraj Pećarević, Volosko. Viktor Ružić, Sušak. Peroslav Ljubić, Sušak.

Nadalje su sastanku prisustvovali: dr. Ivo Kratelj i dr. Ivo de Grisogono, članovi narodne organizacije S. H. S. u Dalmaciji, dr. Srgjan Budisavljević, tajnik odbora za opću organizaciju, te dr. Božo Vukotić, zastupnik na carevinskome vijeću.

Nakon odulje debate o općem narodnom položaju prihvaćena je jednoglasno ova

Rezolucija:

I.

Veliki narodni cilj: stvaranje jedinstvene, ... na demokratskim temeljima uredjene, socijalno provedene države S. H. S. traži jedinstveni politički rad cijeloga naroda i okupljanje njegovo u opću narodnu organizaciju. U tu svrhu stvara se narodna organizacija za Hrvatsko Primorje i Istru i bira uprava narodne organizacije od 12 lica sa pravom kooptacije.

II.

Sastanak radosno pozdravlja provedenje Narodne organizacije S. H. S. za Dalmaciju i izriče svoje uvjerenje, da će se za primjerom Dalmacije, Hrvatskog Primorja i Istre povesti i ostali krajevi našega naroda.

III.

Sastanak naročito ističe, da postignuće velikoga cilja narodnoga ujedinjenja ... traži, da prestanu stranačke borbe medju narodnim strankama, i da se učini kraj svakom strančarenju, te da se izbjegne svako cijepanje narodnih sila, zbog pitanja drugoga reda.

Zasjedanje carevinskog vijeća.

„Slovenski Narod" javlja: Kad su 13. t. mj. kasno poslije podne odlazili iz parlamenta zastupnici, počeo je zvoniti telefon i ministarsko je predsjedništvo tražilo svukuda pročelnike stranaka za prešnim pozivom, da dodju u 9 sati na večer u palaču ministarskog predsjednika, koji će im saopćiti važne stvari. Ovo neočekivano sazivanje pročelnika stranaka u tako kasnom satu a k tome neposredno pred zasjedanjem parlamenta pobudilo je golemu senzaciju i izazvalo najrazličitija nagadjanja. Sa velikom se napetošću očekivalo, što će Seidler saopćiti. Doćulo se, da je čitavo poslije podne vijećalo ministarsko vijeće, i da se Seidler zaputio poslije podne u Eckartsau k caru, gdje je dobio poziv, neka se sazove konferencija stranačkih pročelnika. List piše za tim, što se sve očekivalo i o čemu se sve govorilo. Ali i tog se puta rodila sićušna miš. Razgovor sa ministrompredsjednikom bijaše doduše neobičan po vremenu i po načinu saziva ali nipošto po sadržaju. Polagano se utvrdilo osvjedočenje, da je viteza Seidlera nagnao na ovu konferenciju jedino strah pred parlamentom i što ga tamo čeka. Pročelnika jugoslavenskog kluba pitao je ministar-predsjednik, da li će na sjednici parlamenta doći do bučnih prizora, na što mu ju dr. Korošec odgovorio: Ne mogu vam kazati, da li će doći ili ne do ovih prizora. Mi Jugoslaveni postupat ćemo u parlamentu onako, kako nam naša dužnost nalaže. Bude li to odgovornost, već vi, preuzvišenosti nosimo za to mi odgovornost, već vi, preuzvišenost, koji ste s vašom politikom ostvarili položaj, u kojem se nalazimo. Zatim se razgovor okrenuo na upit, što zaključio. Poslije toga govorio takodjer o pitanju, da će u svom ekspozeu govoriti takodjer o jugoslavenskom pitanju. Zastupnik ga Korošec za tim zapitao, da li namjerava govoriti onako, kao što nedavno na konferenciji pročelnika stranaka, kada je reklamirao Slovence kao nekakvi narodni posjed Nijemaca. Seidler mu je odvratio: „Da, slično". Korošec je na to izjavio, da će takvim izjavama lijevati ulje u vatru. Na ponovne upite Korošca, što znače ona noćna ispitivanja, nije ministar-predsjednik Seidler htio ili nije smio dati jasnog odgovora. — Noćne su konferencije uzvitlale silu praha. Sada se vidi i sam dopisni ured prinuždenim, da širi slijedeće službeno saopćenje: O konferencijama, koje je obdržavao ministar-predsjednik u subotu na večer sa vodjama stranaka, raširene su najrazličitije, djelomično senzacijonalne glasine. Tome se nasuprot mora istaknuti, da se nije radilo o pitanjima daljnje odgode parlamenta, ili čak i njegovog raspusta, niti o odstupu kabineta ili ministra-predsjednika i da ova vijećanja nijesu bila u nikakvoj vezi sa slučajno istog popodneva obdržanim ministarskim vijećem. — Položaj vijesti iz parlamentarnih krugova je položaj Seidlerova kabineta upravo beznadan. Vijećanja izmedju poljačkog i ukrajinskog su kluba prekinuta. Isto tako nije vlada imala sreće sa njemačkim socijalnim demokratima, koji ne mogu glasovati vladi povjerenje iz obzira na svoje izborniike, ma da bi vodje bili spremni na taj korak. Jedini su Ukrajinci, koji se drže Seidlera i koji nagovješćuju svakom drugom ministru-predsjedniku oporbu.

*

„Slovenski Narod" javlja: Jučer bi izručen u predsjedništvu carevinskog vijeća proračunski provizorij za šest mjeseci, od 1. srpnja do 31. prosinca 1918. Redoviti državni proračun nije bio predložen već iza god. 1913., već si je naša vlada morala pomagati s privremenim proračunima. Proračunski promagati s privremenim proračunima. Proračunski provizorij ne sadržava nikakvih brojeva, već vlada u § 1. umoljava parlamenat, da joj dozvoli pobirati porez, pristojbine i druge državne dohotke za vrijeme od 1. srpnja do 31. prosinca 1918. u smislu dosadanjih odluka. Nadalje moli vlada parlamenat za dozvolu, da smije pokriti tekuće izdatke na račun redovitog proračuna 1918./19. (državna proračunska godina opsiže od 1. srpnja do 30. lipnja), koji će se kasnije odrediti. U § 3. proračunskog zakona moli vlada punomoć da smije izdati 12.000 milijuna državnog zajma u svrhu, da se mogu pokriti ratni izdaci. Nadalje, da smije državne dugove, koji zapadnu u vrijeme od 1. srpnja do 31. prosinca 1918. produljiti, te da smije pokriti ratne izdatke, sve to premda naknadnom obračunu i odobrenju. U komentaru, koji je priklopljen proračunskom provizoriju, veli vlada, da će po svoj prilici moći sa svotom od 12.000 milijuna kruna pokrivat ratne izdatke. U posljednjem provizoriju, koji je bio prihvaćen za vrijeme od 1. ožujka do 30. lipnja o. g. zahtjevala je vlada 6000 milijuna za ratne izdatke, dakle 1500 milijuna na mjesec, a sada cijeni izdatke na 2000 milijuna mjesečno. Tu svotu pak mora pokriti samo austrijska polovica; Ugarska mora prispjevati k zajedničkim izdacima s jednom trećinom. Prema tomu iznosili bi zajednički izdaci 3000 milijuna kruna na mjesec. Dne 30. lipnja 1918. iznosili su ratni izdaci austrijske polovine 59½ milijarde, a cijele monarhije poprečno 90 milijarda. Od sada napriješ povećavaju se mjesečno za 3 milijarde, to je 100 milijuna kruna na dan.

*

Beč, 16. (D. u.) Poslije četveromjesečne stanke započela je zastupnička kuća opet svoje djelovanje. Dvorana i galerije su gusto zasjedene. U loži gospodske kuće uzeo je mjesto bivši ministar za vanjske poslove grof Czernin. Predsjednik je Gross otvorio sjednicu nagovorom, u kojem je pozdravio zastupnike i junačku vojsku na fronti. Kuća je za tim sa dvotrećinskom većinom zaključila, da se odmah započne prvim čitanjem proračunskog provizorija u svezi sa raspravom prešnih upita o različitim dogadjajima tečajem zadnjeg vremena u vanjskoj i unutarnjoj politici kao što o pitanju prehrane.

Ministar-predsjednik von Seidler predstavio je prije svega nove članove kabineta, vodju ureda za pučku prehranu, ministra Paula, i ministra za unutarnje stvari Geyera. Za tim je izjavio, da hoće sa malo riječi označiti situaciju, pred kojom se nalazi carevinsko vijeće kod svog novog zasjedanja. Što se tiče

vanjske politike

istaknuo je ministar službeni prikaz ministra vanjskih posala, koji je javnosti već poznat. On bi samo želio naglasiti samo još slijedeće: I sa stanovišta c. kr. vlade bio je taj rat od svog početka čisto obrambeni rat. (Odobravanje.) Ovog karaktera nije nikada promijenio. Posve je jasno, da moramo taj rat voditi kao što i dotle i u buduće svom energijom, da osvjedočimo neprijatelja, da nema sredstva, kako bi se preko naših životnih interesa i naše časti došlo do mora. (Živahno odobravanje na ljevici.) Naši neprijatelji vode taj rat protiv nas sa trostrukim oružjem: sa sredstvom oružja, sa sredstvom blokade i sa unutarnjom propagandom. Uspjesi su naše vojske za nas jamstvo, da neprijatelj neće postići oružjem svoje ciljeve. U tom će se pogledu morat zadovoljit sa priznanjem našeg stanovišta. I sredstvo

blokade,

koje nalaže našem pučanstvu najteže žrtve i stavlja njegovu požrtvovnost na najtežu kušnju, nije kadro da skrši naše volje. Svrhovitim iskorišćanjem pomoćnih vrela, koje si moramo pronaći, i poboljšanjem što ćemo se organizacijom bit ćemo u stanju ne samo, da vladamo situacijom, već da ju i poboljšamo. Što se konačno tiče

unutarnje propagande

za koju je u jednoj neprijateljskoj državi bilo uredjeno posebno ministarstvo, mora se pribiti, da je to način boja, koji se dotiče naše unutarnje politike. Sredstva, kojima se kod toga naši neprijatelji služe, su tako apsurdna, da dokazuju samo duboko nepoznavanje naših prilika. Na nepokolebivoj privrženosti napram dinastiji i državno vjernom mišljenju gradjana, na jakoj unutarnjoj konferenciji naše državnosti u okviru monarkije odbiti će se i ove strijelice. (Živahno odobravanje i pljeskanje na ljevici.) Naši će se neprijatelji morat uvjeriti, da sa ovim sredstvom će posući isti neuspjeh kao što sa obim ostalima. Ali bez obzira na neupogibivu energiju, s kojom vodimo rat, nećemo ipak propustiti, da zasljedujemo sve mogućnosti, koje bi nas mogle dovesti do sklopljenja

mira.

(Živahno odobravanje.) Svaku ozbiljnu pobudu sa neprijateljske ćemo strane savjesno ispitivati te učiniti sve, što ovisi o nama, da se približimo tom žudjenom cilju čovječanstva. Čvrsto se držimo onih misli, koje su sadržane u zajedničkoj mirovnoj ponudi saveznićkih vlasti od 12. studenoga 1916., u previšnjem prijestolnom govoru i u odgovoru na mirovnu notu svetog oca pape. Naša je čvrsta namjera, da izbavimo, čim to naša čast dopusti, čovječanstvo od grozota rata i da stvorimo mir, koji će prištediti svijetu za čitava pokoljenja opetovanje groznih kušnja. Mirno možemo prema tome gledati u budućnost; u svezi sa našim vjernim saveznicima. (odobravanje i povici: „heil") bit ćemo u stanju, da si

izsilimo konac svjetovnog rata

u tijesnoj zajednici s njima, koju želimo ojačati i izgraditi u buduće a osobito davno prokušani savez sa Njemačkom državom (Živahno odobravanje i povici: heil na ljevici).

Sada se radi oko produbljenja tog saveza. To je uvjet za blagoslovljeni razvoj naših naroda. No to je takodjer daleko od toga da stvori ugrožavanje za druge države. Ministar-predsjednik na to izjavlja, da će o vojničkom položaju govoriti ministar za zemaljsku obranu. Na to govori o

prehrambenim prilikama,

te veli, da se nepovoljnom ispadu žetve pripojila gotova posvemašnja loša košnja krme, koje su stvorile jako tešku opskrbu proše gospodarske godine. Očekivanja, da će doći živež iz Ugarske, Ukrajine i Rumunjske nisu nažalost bila ispunjena. Na to govori o prehrambenoj krizi svršetkom svibnja te o gospodarskim odnošajima prema Ugarskoj, koji se imaju bolje urediti. Centrale za živež doći će pod upravu države. Na to prelazi na

politički položaj,

o kojem izjavlja, da je on nastojao od prvog dana svoje vlade da uzdrži gospodarski i politički položaj. U nadi na veće nacijonalne prednosti, koje će donijeti mirovni uvjeti, otkazale su pojedine stranke konsekventno svoje sudjelovanje na djelu unutrašnjeg političkog sporazumka. Upozorava na držanje Češkoga svaza naprama pretresivanju ustavnih pitanja.

O njemačkim strankama

veli, da su bile pripravne susretljivo bez ikakvih pretpostavki stupiti u pregovore. Postoji li politički kurs u Austriji, može to biti samo takav, koji bi osigurao posvemašnju zaštitu opravdanih interesa njemačkog naroda. Stara je istinita riječ, da se u Austriji

ne može vladati bez Nijemaca ni protiv Nijemaca.

Hrptenjača naše mnogosložene države jest sada njemački narod i on će to ostati. (Burno odobravanje i Heil-klici lijevo.) Vlada je odlučna i ne će se dati buniti u nastupljenom kursu. Za stranke,

srpnja 1918.

... tim smo na... stanavljalo, da ... kodjer u oko... oblja, nijesmo ... istinitosti tih ... stvar ne od... elo u znatnoj ... i da je broj ... akšica znatniji ... ava priznala, ... čci, što su se ... Molimo naše ... avljaju na ras... je mogu lično ... elikim poteš... niti dostatnih ... iti nedostatno ... oga dešavaju ... stati kobnima ... nici uvaže, da ... tovo za naš ... opstanku lista, ... t našega na... Bila bi jeftina ... prejake reče... nog u žurbi, ... više u stanju ... avao pritužbu ... izmedju ovog ... demo po svoj ... i, kojima smo ... prema tome, ... ostalih nepri...

... lobivaju mlade ... a mjesečnu ... una) i nužna ... iju mlade uči... jesne plaće, ... anu i sve po...

... Warte" javlja: ... emački Bog ... recht Helmuth ... -Vratislava, sa ... sada u Opolu, ...

... arice. ... za 4 K. Od ... 16. o. mj.; za ... znic za 10 K. ... og tjedna. ... za 3 K. U če... 3000, u petak ... ostale. ... posude!

... mpotić ... i ... o izmedju ... po podne. ... RVENOG KRIŽA ... Sergija broj 34. ... ašnji raspored ... ova hrabra ... ospodja ... 4 čina sa Maria ... i Eugen Frank. ... Početak: 4·25, 5·50 i 7·15. ... cijene za ovaj film: K1·20; II. mjesto 0h ... ože kod svake slike. ... ljstvo si pridržaje pravo ... mijeniti raspored. ... pomoćne sluge ... kod kotarskog suda ... Neka se predstave ... ljništvu c. k. kotarskog ... suda u Puli. ... Oglasujte ... rvatskom Listu"!

koje danas po strani stoje, da su vrata sporazumka širom otvorena. Nijemci u Austriji da ne zahtijevaju više, nego li zahtijevati moraju, kako ne bi bila uzdrmana država u svojim temeljima uslijed čestih nacijonalnih bojeva. Istaknuvši još s nekoliko jakih svojih poteza zasluge njemačkog naroda za monarhiju i prednosti koje mora taj narod imati, završuje ministar-predsjednik svoj govor s pozivom, da mu se odobri proračunski provizorij.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: U prostoru Stilfser-Jocha, onda sjeverno prelaza Tonale, u Judikarijama i na asiaškoj visoravni pojačao se topnički boj do osobite žestine. U prostoru Monte Pertica i Monte Solarola poduzeo je Talijanac poslije umjerene, prenerazne topničke pripreme četiri moguće jurišne navale. Sve su četiri bile suzbijene od valjanih četa 55. divizije djelomično paljbom, djelomično bojem iz bliza. Krvavi gubici neprijatelja vanredno su teški. — Na albanskoj fronti ništa osobita. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U pojedinim odsječcima oživi djelatnost artilerije. Istočno od Aigle bi odbijen noćni sunak, istočno od Hebuterne jaki napadaj neprijatelja. Tu su se kroz noć razvili mjestimični bojevi. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Aisne i Marne i istočno od Chateau-Thierry živahni artiljerijski bojevi i manja poduzeća. U napadaju preko Marne, jugozapadno od Jaulgonne prodrli smo u neprijateljske linije i priveli sa sobom zarobljenika. Jugoistočno i istočno od Reimsa prodrli smo jučer u jutro u dijelove francuskih položaja. Na pripravama za vodjenje artilerističke borbe imadoše osobiti podio mjerničke čete. Artilerija, minometi, gasometi otvoriše svojim uništavajućim djelovanjem u savezu sa oklopljenim vozovima i bacalima plamena infanteriji put k neprijatelju. Vojska je generala pukovnika pl. Böhna prekoračila Marnu izmedju Jaulgonne i istočno od Dormansa. Pijoniri prevedoše za svitanja jurišne čete preko rijeke i stvoriše time temeljni položaj za uspjeh dana. Pod njihovom zaštitom proveo se udarac na most. U neprestanom boju prodrijesmo u šumsko područje prve neprijateljske postojanke, tvrdokorno branjene, i bacismo neprijatelja na njegovu stražnju crtu kod Condee la Chapellex-Comblizy-Mareni. I sjeverno od Marne otesmo Francuzima i Talijanima njihovu prvu postojanku izmedju Ardre i Marne. Na večer stajasmo u boju istočno od crte Chatillon-Cuchery-Chaumuzy. Vojske generala pl. Mudre i pl. Eeinema navališe na neprijatelja u Champagni od Prunaya (istočno od Reimsa) do Tahure i zauzeše u boju s neprijateljem, koji se povlačio pred našom navalom u prvi francuski položaj. Južno od Nauroy-Marovillers udarismo preko visočina Cornillet-Hochberg-Keilberg-Poelberg preko ljevkastog polja lanjske proljetne bitke do gornje ceste sjeverozapadno od Prosnesa do šumskog područja južno od Wichtelbergesa. Istočno od Suippe preotell smo neprijatelju u živom boju bojište izmedju Auberive i jugoistočno od Tahurea. Na našoj navalnoj fronti istočno od Reimsa drži neprijatelj svoj drugi položaj sjeverno od Prosnes-Souain-Perthes. Unatoč niskim oblacima i jakim vjetrovima djelovale su zračne bojne sile. Sa niskih visina sudjelovaše lijetači bombama i strojnim puškama kod bojeva na zemlji. Iznad ravnice oborili su jučer 31 neprijateljsko lijetalo i 4 pripeta balona. Poručnici Loewenhardt i Wenkhoff polučiše svoju 36., a poručnik Bolle svoju 21. zračnu pobjedu. Broj do sad dopremljenih zarobljenika, iznosi preko 13.000 — Vojna skupina vojvode Alhrechta: Kod zadnjih poduzeća u Loreni, u Vogezama i u Sundgau-ux dopremili smo zarobljenika. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 15. srpnja. Iz žestoke artilerijske priprave navališe Nijemci u jutro na fronti od Chateau-Thierry do Main de Massiges. Francuske čete zadržaše hrabro njemačku navalu na fronti od poprečno 80 km. Bitka je još u toku.

•

Engleski izvještaj od 14. srpnja na večer: Jutros smo mjesnim poduzećem pomaknuli naše položaje istočno od jezera Dickebusche unaprijed te zarobili preko 260 momaka.

•

Engleski izvještaj od 15. srpnja. Poduzeće je u odsječku Bickebusch na fronti od 2000 jarda (1800 m) u jutro dne 14. o. m. potpuno uspjelo. Zauzesmo sve postavljene ciljeve, privedosmo 296 zarobljenika i zaplijenismo strojnih pušaka i ostalog materijala. Naši su gubici neznatni. Južno od Villers Bretonne poboljšasmo svoj položaj, Pri različitim napadajima u području Ayette privedosmo nekoliko zarobljenika.

* **Za mir.** Švicarski mirovni institut u Freiburgu u savezu sa ženevskim odborom za trajni mir i zajedno s brojnim drugim društvima poslao je Wilsonu brzojav s molbom, neka smatra Kühlmannov govor i izjave njemačkog državnog kancelara kao temelj za razgovor o općenitom miru, jer da su oba govora prihvatila kao temelj mira od samog Wilsona postavljena načela.

* **Talijanski zastupnik Conci vratio je red Franja Josipa.** „Lavoratore“ javlja, da je zastupnik dr. Conci poslao ministru-predsjedniku dr. vitezu Seidleru ovo pismo: „Pred deset sam godina bio imenovan bez pitanja za namjesnika zemaljskog poglavara. Radi toga sam se tada pritužio namjesniku grofu Spiegelfeldu. Nesaslušan bio sam otpušten sa tog mjesta. U toj naredbi vidim očito kršenje zakona, a jer po mojemu mišljenju je protuslovlje, da bih ja još i nadalje nosio odlikovanja, odlažem time prije 10 godina podijeljeni mi konturni križ Franj Josipova reda“.

* **Željeznička demonstracija u Beču.** U petak na večer vršio se u magistratskoj dvorani u Beču veliko zborovanje željezničara, na koje su izasiale sve bečke željezničarske organizacije svoje zastupnike. Na sastanku je došlo u pretres izvješće izaslanstva o obećanjima vlade. Proti njemačkoradikalnom zastupniku Heineju, koji se takodjer oglasio k riječi, podigao se sav bijes željezničara, koji je prekipio gotovo do faktičnih napadaja. Željezničari su zaključili na prigovore svojih vodja, da će doduše još počekati, no jednoglasno su se izjavili u silno oštroj rezoluciji, da su sva obećanja vlade posvema nedovoljna, uslijed čega otklanjaju željezničari svaku odgovornost za buduće dogadjaje.

(„Slovenski Narod“.)

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Pred nekoliko sedmica potopila je podmornica od tri krcata parobroda jedne povorke dva. Kapetan jednog broda, 27godišnji mladić, bio je zarobljen. Jedan je od tih broda bio krcat lijetala, a drugi sa 4000 tona ugljena i 2000 živeža. — U zatvorenom području Sredozemnog mora bilo je potopljeno 4 parobroda i 9 jedrenjača sa 17.000 bruto-registarskih tona.

* **Novi turski ministri.** Javljaju iz Carigrada: Poslanik u Stockholmu Džambulat bej bio je imenovan ministrom unutarnjih posala. Član središnjeg odbora stranke za jedinstvo i napredak Nasim bej bio je imenovan ministrom za nastavu a Džeman bej, koji je takodjer član tog odbora ministrom prehrane.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Guerilni rat u Ukrajini. — Seljaci proti Nijemcima u Ukrajini. — Atentat na Skoropadskog. — Zadaća Čeho-Slovaka u Rusiji.

Stockholm, 10. srpnja. Ovdješnjem švedskom brzojavnom uredu javlja se iz Moskve: Ukrajinskoj sekciji pučkog komesarijata za nacijonalne i unutrašnje stvari prispjelo je saopćenje, da se kod Jekaterineslava odigrao krvavi boj izmedju njemačko-ukrajinskih bijelih gardista i seljaka, koji vode gverilni rat. U jekaterinoslavskoj guberniji bi organizovana vojska seljaka, koja broji 200.000 ljudi, i raspolaže s artiljerijom i strojnim puškama. Tvornice su djelomično zatvorene, pošto su se radnici dali uvrstiti u gverilne čete. U tibernogovskoj guberniji teško hara glad. Pučanstvo je silno ogorčeno. („Neue Zürcher Zeitung“.)

•

Krakov, 10. srpnja. Lavovsko „Ukrajinskoje Slovo“ javlja iz Kijeva pod 1. srpnja: Ovih dana bijahu opaženi u Kijevu prijašnji urednik „Kijevlanina“ Šulgin (poznati ruski nacijonalista) i general Dragomirov. Sulgin je stigao ovamo preobučen. Kako se sada saznaje, došla su ova dvojica u Kijev, da priprave atentat proti hetmanu Skoropadskome te da stvore novu vladu, koja će zagovarati sjedinjenje Ukrajine s Rusijom. Glave urote namjeravaše proglasiti nekog člana obitelji Romanov, koji boravi na Krimu, vrhovnom glavom u državi. General je Zichhorn naredio istragu te je imao s hetmanom u toj stvari odulju konferenciju. U tu su aferu upleteni i rusofilski galicijski krugovi.

•

Prema informacijama praških „Večernjih Novosti“ bi izveden ustanak Čeho-Slovaka prema planu, izradjenom od antantinih agenata. Veli se: „Češko-slovački ustanak tvori samo dio tog plana. Čeho-Slovacima bi — kako se čini — postavljena zadaća zaposjesti zapadni dio sibirske željeznice od Omska do Sisrama, dalje štititi strategički važan most preko Volge kod Sisrama i pripraviti osnovku u zapadnoj Sibiriji za vojsku sporazuma. Čeho-Slovake vodi štab sporazuma, koji ima svoje sijelo u Charbinu, te dobiva zapovijedi od nekog francuskog pukovnika. Operacije Čeho-Slovaka mogu se smatrati dovršenima. Oni će sada izgraditi svoje pozicije, stražiti most kod Sisrama koji spaja uralsko područje s Velikom Rusijom. Čeho-Slovaci, koji su imali 80.000 ljudi, izgubili su u bojevima 10.000. Oni tvore tri divizije pod vodstvom ruskih časnika. Ti imadu vlastitog komesara, generala Cervinku. Dodje li do sporazuma izmedju Amerike i Japana, moći će vojske, koje je podigao Japan i Kina, bez zapriјeke preći preko Sibirije k Volgi“.

„Berliner Tageblatt“.

Domaće vijesti.

Komisija za škole u Banjolama. C. kr. kotarsko školsko vijeće u Puli javlja: Dne 28. julija 1918. u 3 sata popodne obdržavat će se u Banjolama u školskoj sobi zasebne hrvatske škole komisiju za utemeljene redovite pučke škole u istom mjestu. Ovoj komisiji imadu pravo pristupiti svi oci obitelji a u slučaju odsutnosti ovih mogu doći i majke, te skrbnici djece iz sela: Banjole, Kamik, Mušega, Konfini, Pečine, Peškiera, Bombišta, Oboni, Japnanica i Skigina Giavica, koji imadu djecu, dužnu polaziti školu, ako i ne bi primili posebnog poziva. Ko ne pristupi komisiji, smatra se kao da pristaje na sve ono, što većina odluči.

Ljetovanje za djecu puljskih škola. Službeno nam se saopćuje: Mjesno školsko vijeće u Puli pomoću gradske aprovizacijone komisije otvorit će na imanju Rizzi „Ljetovanje u prirodi za djecu puljskih škola“. To će ljetovanje voditi c. kr. kotarski školski nadzornik prof. Bazilij Bearz. Nekoliko stotina slabašnih učenika, izabranih izmedju svih sada u gradu otvorenih škola, bez razlike dobi, spola, narodnosti ili vjere, bit će odvedeno rano ujutro, uz nadzor učitelja u tu svrhu izabranih i remuneriranih od mjesnog školskog vijeća, na imanje Rizzi, gdje će biti kroz cijeli dan na zgodan način zaposleno u šumi. Svaki učenik dobit će dnevno barem dva obroka jela. Djeca će morati doći svako jutro u 8 sati u vrt liceja, donesavši sobom osim lista istovjetnosti, tanjur ili zdjelicu, viljuške i žlicu i čašu. U 7 sati na večer bit će djeca dopraćena do liceja i odonuda otpravljena s a m a svojim kućama. Oni dakle roditelji, koji ne bi htjeli pustiti djecu samu, moći će na njih čekati okolo 7 i po sati na večer. Ova je akcija osigurana na šest sedmica i to od srijede dne 24. julija do uključivo utorka, dne 3. septembra 1918, nu nade je, da će se tu stvar moći produljiti do uključivo utorka dne 10. septembra. Za svakog učenika računa se faktični trošak poprilici 60 K za nabavu samog živeža i goriva, isključivši troškove za osoblje i uzdržavanje i 376 djece siromašnih obitelji, bit će primljeno posve b e s p l a t n o, 250 djece bolje stojećih obitelji, bit će primljeno plativši antecipatno t r i d e s e t kruna i konačno moći će biti primljeno još daljnjih 250 djece, koji će morati platiti antecipatno 60 K. Oni roditelji, koji žele, da njihova djeca prisustvuju kod ove akcije, moraju se prijaviti još tijekom ove sedmice (do subote 20. t. mj.) kod uprave dotične škole, gdje će dobiti dotične prijavne listove. — Predsjednik: Hohenbruck, m. p.

Ispiti za pomorske strojare za službu na parobrodima trgovačke mornarice. Kod pomorske vlade u Trstu biti će ispiti osposobljenja za pomorske strojeve, i to dne 5. i 6. rujna pismeni, dne 9. i 10. rujna praktični, dne 12. i 13. rujna usmeni ispiti. Molbe za pripust na ispite za sva tri razreda strojara moraju se podnijeti kod pomorske vlade u Trstu najkašnje do uključivo 5. kolovoza. Molbe, koje nebi bile providjene svim ispravama propisanim u § 6. spomenute odluke, neće se uzeti u obzir već će biti odbivene. Preporuča se kandidatima, da već u podastrtoj molbi, dokažu svoju pripadnost, kad ista ne bi proizlazila iz priloženih isprava, da im se može bez otezanja u slučaju dobrog uspjeha ispita, izdati svjedodžba osposobljenja.

Ljes (drva) za vinogradarstvo. Zemaljska upravna komisija je bila dočula za tužbe vinogradara, da se od strane oblasti u Kranjskoj prave zapreke izvažanju ljesa (drva), koji potrebuje vinogradarstvo. Polag odgovora stignutog od c. i k. grupe za dobavljanje drva sočke vojske (k. u. k. Holzbeschaffungsstelle der Isonzo-Armee) ne postoji zabrana za izvažanje onih vrsti ljesa (drva), koje se rabe u vinogradarstvu, dakle je njihov i z v o z p r o s t.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 18. srpnja 1918. | Broj 1084.

Seidlerov ekspoze.

Svaki bi čovjek htio postati slavan. Neki stari je Grk zapalio svetište grčkih bogova, samo da ovjekovječi svoje ime. Naš ministar-predsjednik dr. vitez Seidler osjeća ovaj nagon duboko u duši. Najprije se dao zavesti od literarnih ambicija i kušao svoju sreću u drami. Ali i literatura uvjetuje izvjesnu karakterističnu ličnost sa odredjenim umnim osobinama. Nijesmo mi Jugoslaveni krivi, ako pljeskanje ministerijalnih činovnika, koji su devotno aplaudirali i čestitali piscu, kao da nije dramski pjesnik već ministar-predsjednik, nije opsjenilo kritičkog uma. Izostao je pjesnički lovor-vijenac, a to je ponukalo gospodina Seidlera, da pokuša svoju sreću na političkom polju. Kad već nije mogao postati „poeta laureatus", htio je barem doživjeti sreću ovjenčanog političara; i kako si nije mogao pridobiti sklonosti slave prirodnim putem, jednostavno ju silovao. Druga izdaja drame Grka palikuće nije medjutim postigla nikakvog uspjeha. Jer to, što je doživio ministar-predsjednik u parlamentu, to nije bilo odobravanje, postignuto uvjerljivošću argumentacije. Seidler je jednostavno stao urlikati sa vukovima, a ovi su mu uzvratili u domaćem narječju sa „heil".

Mi poštujemo mišljenje svakog političkog protivnika. Mi nijesmo bili nikad nepravedni spram Tirpitza ili Tisze. Mi odsudjujemo načela ovih ljudi, ali priznajemo im jedno, a to jest politički karakter. Niti Tirpitz niti Tisza nijesu nikad tajili svoje namjere. Bijahu doduše u svom djelovanju bezobzirni, tiranski, ali ipak muževi, koji su igrali sa otvorenim kartama. Ma da je njihova politika bila kadkada zlobna i zavratna, to nije preneraziło nikoga, jer su jasno i glasno propovijedali politiku sile i šake proti političkim protivnicima. Naša i njihova su načela bila oprečna, ali prije bi se nagodili sa Tiszom ili Tirpitzem nego li s jednim čovjekom Seidlerovog gleslanja na stvari. Tko u to ne vjeruje, neka izvoli usporediti prvi Seidlerov ekspoze sa zadnjim. A da je to njegov zadnji, upravo nekrolog, što si ga sam sastavio, to će se doskora doznati. Danas je Seidlerov položaj beznadniji, nego li je ikada bio.

Taj govor našega ministra-predsjednika nije ništa drugoga, nego priznanje političke nesposobnosti, koja čini protivničke stranke odgovornima za vlastiti manjak. I sami njemački nacijonalci bili su spremni žrtvovati glavu ministra-predsjednika Seidlera savezu s Poljacima, a to je bio glavni razlog, zašto se Seidler prekjučer u parlamentu tako razžestio, razbjesnio i užio sve ostale narode osim Nijemaca. Uzdrmala se vjernost zadnje Seidleru odane stranke, ali on je napeo mišice i žile i napregnuo živce, samo da ne ostane u turobno doba političke smrti bez naricatelja i suza. Govorio je dakle samo da čuje heilovanje i ličanje na ljevici parlamentarne vijećnice. Da su sve ostale stranke mramorkom šutile, to mu nije ni najmanje smetalo. Htio je jedino izbjeći tragikomičnom udesu zlosretnog Clam-Martinitza, koji sa svojim programom „Austrija", bez ikojeg drugog odredjenja, morao tražiti odobravanje samo u izvještajima dopisnog ureda.

Nije baš potresan bio po svoj prilici zadnji nastup dramatičnog pjesnika, koji je time dokazao, da nije dorasao ni zadaći političkog glumca. Michaelis, bivši njemački državni kancelar, nije nam doduše servirao ovih misli, ali zato ih je začinio nekim posebnim Bismarckovim uljem. Nije bio Bismarck, ali je znao njegove geste i manire. Ali ono, što je Seidler pripovijedao o opravdanosti njemačkih beatanga, kazali su nam mnogo duhovitije već Mravlagi i Mayri, koji poradi toga nijesu prisvajali prava na ministarska mjesta.

„Arbeiter-Zeitung" nam je nedavno opisala dr. Seidlera kao marljivog činovnika, koji bi bio vrijedan ministar-predsjednik, kad bi se čitava državnička mudrost sastojala u marljivosti. Ali taj je put ostao nama inače tako revni činovnik dužan utemeljenja svojih programatičkih izjava. Sve nam je svoje tvrdnje podao bez obrazloženja i tumačenja, kao da je papa da imade pravo govoriti ex kathedra. Pošto se je zadovoljio površnošću, ne isplati se, da bi ga nagradili temeljitim opovrgavanjem njegovih izvoda, što je uostalom bio Sisifov posao, koji obavljamo dnevno u polemikama sa običnim njemačko nacijonalnim političarima bez nade, da ih se smiluje duh sveti.

„Slovenski Narod" izvješćuje svoje čitatelje, da Seidleru nema više pomoći. Mi doduše nemamo nikakvih točnih informacija, ali iz govora možemo najmanje zaključiti, da se Austrija nalazi na raskršću: Seidler ili parlamenat. Kako će se riješiti to pitanje, zavisi o nama. Jugoslavensko je novinstvo učinilo u svakom pogledu svoju dužnost. Kao jugoslavenski narod bile su i novine nagradjene po receptu godine 48. Uzalud je govorit gluhima! Nemamo ništa novoga da pridodamo našim prijašnjim izvodima. Naš narod izrekao jasno i glasno svoju volju, koja se mora uvažiti ne samo u njegovom već takodjer u prvom redu u državnom interesu. Bijedjenjem i klevetama ne može se pridobiti u dnu svog srca uvrijedjen i zavaravan narod. Preko naroda se ne može ići lakoumnim rečenicama. Ako toga ne osjeća ministar-predsjednik vitez Seidler, ne škodi narodu, ali vladi i državi. Nama čini Seidlerova politika utisak izigravanja državnih vitalnih interesa, o kojima je tako rječito govorio ministar-predsjednik. A ovo mišljenje dijele i mnogi drugi listovi, koji ne govore o ministarskoj već o državnoj krizi. Da li je Seidler pozvani čovjek, da razriješi austrijski čvor, da li njegova ličnost važe više nego ustav jedne države, o tome bi bilo teško raspravljati, jer u pogledu ustavnosti vladaju u našoj državi posebni pojmovi, s kojima se nikako ne možemo sprijateljiti.

Za nas nije Seidlerov govor imao ni one prednosti, da nas razočara.

Zasjedanje parlamenta.

Interpelacije Jugoslavenskoga kluba. — Za bezodvlačno uvedenje mirovnih pregovora. — Persekucije na jugu. — Ratifikacija brest-litovskog mira. — Proti aneksiji Bosne od Madžara. — Za prehranu jugoslavenskih zemalja. — Proti produljenju saveza s Njemačkom.

„Slovenski Narod" javlja, da ima Jugoslavenski klub pripravnih 62 interpelacije. Od tih su nekoje o vojničkim dogadjajima, o kojima će biti prilike govoriti u tajnoj sjednici, koja će pretresati vojnički položaj. Kao prvi govornik Jugoslavena dolazi do riječi dr. Verstovšek, koji govori o persekucijama na slavenskom jugu. Kao drugi govornik govorit će dr. Smodlaka o jugoslavenskom pitanju.

•

Prva prešna interpelacija Jugoslavenskoga kluba zahtjeva, da se odmah započnu mirovna pregovaranja. Interpelacija ističe, da se sva austrijska izvanjska i unutrašnja politika temelji na vjeri i pouzdanju odlučnih činitelja u mir mača. Ističe dalje potrebu sporazumnog mira bez obzira na tudje uplive i tudje faktore, bez obzira na sebične zahtjeve pojedinih naroda, bilo austrijskih, bilo tudjih. Takodjer s naše strane treba priznati, da su mirovni uvjeti, koje je postavio predsjednik Wilson u svojem govoru 4. lipnja o. g. vrijedni da se o njih raspravlja, jer ide za ciljem, da se zaštiti opća civilizacija i da se svim narodima dade mogućnost slobodnog razvoja u okviru državnog dualizma, koji mora biti slobodan svakog nasilja, jer nasilje radja i mora radjati uvijek nove bojeve i nemire. Interpelanti pitaju ministra-predsjednika, hoće li bezodvlačno stupiti u pregovaranja sa Sjedinjenim državama na temelju četirju poznatih točaka predsjednika Wilsona te da posredovanjem vlade Sjedinjenih država počne pregovore s drugim državama sporazuma.

•

Druga interpelacija Jugoslavenskoga kluba govori o persekucijama na slavenskom jugu, o priječenju jugoslavenskog političkog života, osobito šikanacijom narodnog novinstva. Interpelacija žigosa obustavu „Domovine", zabranu jutranje izdaje „Slovenskog Naroda" i „Slovenca" i osobito zabranu svih naših listova za frontu. U oštrim izrazima protestira proti postupanju onih vojničkih oblasti, koje daju na bojnim poštama spaljivati čitave hrpe narodnih listova, dok sa svim sredstvima podupiru razne renegatske i denuncijantske listove, osobito zloglasnog „Štajerca". Interpelanti zahtjevaju, da se bezodvlačno odstrani postranska, neodgovorna vlada, koju tvore stanoviti činitelji ratnog izvjestiteljskog stana i vrhovnog vojnog vodstva.

•

Treća interpelacija obraća se proti neustavnoj ratifikaciji mirovnog ugovora izmedju Austro-Ugarske i ruske sovjetove republike. Članak XVI. državnog osnovnog zakona o vršenju vladine vlasti izričito odredjuje, da je mirovni ugovor, koji sadržaje takodjer gospodarska i trgovačka pitanja, tek onda u kreposti, kad ga i ako ga potvrdi carevinsko vijeće. Zato konstatuje interpelacija, da mirovni ugovor izmedju Austrije i Rusije još ne postoji, te zahtjeva, da se objavljena ratifikacija bezodvlačno obeskrepi i mirovni ugovor predloži carevinskom vijeću.

•

Četvrta interpelacija upozorava na priprave madžarske vlade, da pripoji Bosnu i Hercegovinu ugarskim zemljama. Madžarski su nacrti za Jugoslavene posvema neprihvatljivi, jer stoji vascijeli jugoslavenski narod sada ko i prije na stanovištu narodnog samoodredjenja. Interpelacija je upravljena na ministra-predsjednika dr. Seidlera te zahtjeva razjašnjenja, jesu li i u koliko su poznati madžarski nacrti austrijskoj vladi i kakvi su se pregovori vodili u toj stvari izmedju obiju vlada, dotično izmedju austrijske vlade i grofa Buriana kao zajedničkog ministra financija.

•

U petoj prešnoj interpelaciji na sveukupnu vladu upozorava Jugoslavenski klub na žalosne prilike u prehrani južnih zemalja, osobito Primorja i Dalmacije, opisuje i oštro osudjuje nasilne i nezakonite rekvizicije u svim jugoslavenskim pokrajinama. Interpelacija zahtjeva, da se živež dijeli svuda jednakomjerno i da se na štetu stradajućega juga ne daje prednosti Beču i drugim gradovima.

•

Šešta interpelacija govori proti produbljenju saveza s Njemačkom, budući da Austrija treba da ima u trenutku sudbonosnih mirovnih pregovora — slobodne ruke.

•

Beč, 17. (D. u.) U nastavku prvog čitanja proračunskog provizorija protestira zastupnik Waber proti jučerašnjim izjavama zastupnika Ellenbogena i izjavlja, da se radi prehrambenog pitanja ne smije činiti odgovornim samo ministar-predsjednik. On da ističe samo ugarsku vladu, koja da znade, da dolazi zakutnom trgovinom više novaca u Ugarsku. Otklonjenje proračunskog provizorija od socijalnih demokrata da znači nijekanje činovničkih beriva, prinosa za uzdržavanje i plaće momčadi. — Glede poljskog pitanja izjavlja govornik, da neka skupina njemačkih nacijonalaca zauzimlje najviše oprečno stanovište naprama austro-poljskom pitanju. Ustaljen kabinet da ne može sada biti stvoren. Bilo bi to moguće samo u slučaju, kad bi socijalno demokratska stranka bila pripravna u takvom ministarstvu sudjelovati. Govornik pozdravlja odlučno držanje Nijemaca i izjavlja, da Nijemci ne mogu udovoljiti jednostranačkom diktatu Poljaka, kako je sadržan u krakovskim zaključcima. Opravdava naredbe za okružnu razdiobu, jer da leže u općem interesu njemačkog i češkog naroda u Češkoj.

•

Beč, 17. (D. u.) Dr. Weber (Nijemac) završava: Poboljšanje prilika u Austriji može se postići samo odlučnim sudjelovanjem svih naroda u vjernom savezu s njemačkom državom. Zastupnik Tertil (Poljski klub) pozdravlja

budućnost Poljske

u miru, koji dolazi te izjavlja, da Poljaci žele mir naroda s narodom, da se ne bude treba više boriti. Jučerašnji je govor ministra-predsjednika donio u kući spor. Isto tako i ne manje nego li protiv Nijemaca, neda se vladati ni proti Poljacima ni proti ostalim narodnostima. Ministar se predsjednik svojim govorom izolirao ne samo od Poljaka nego dapače i od samih Nijemaca. Mi imamo pouzdanja u zdravo, politički osigurano mišljenje Nijemaca. Govornik pozdravlja razumijevanje, s kojim se poljsko pitanje u Ugarskoj prosudjuje i pošilja optuženicima marmaroš-sigetskog procesa pozdrav Poljskoga kluba. Poljaci će svoje glasovanje o proračunskom provizoriju učiniti zavisnim od one vlade, koja će za vrijeme glasovanja postajati. (Živahno odobravanje kod Poljaka). — Zastupnik dr. Ofner (njemački neprednjak) govori o želji za mirom sporazuma. Ministar-predsjednik da nema konstitucionalnog uvjerenja, te zato nije njegova stranka u stanju, da bude njegovim sljedbenikom. No uza sve to njegova će stranka dozvoliti proračunski provizorij do konca listopada. — Zastupnik Stříbrny (češki narodni socijalista) pritužuje se radi

proganjanja nenjemačkih i nemadžarskih osoba,

čime se u Slavenima briše zadnji trag austrijskog mišljenja. Za češko-slovačku misao istupa danas vascijeli narod. Persekucije doprinašaju samo k solidarnosti izmedju Slavena. Što se tiče spočitke pasivnosti ističe, da austrijska vlada nije se nikada držala utanačenja. No prije ili kasnije mora doći do izjednačenja medju narodima. Mir u Brest-Litovskom da je samo produljio rat, a nama nije donio ni obećanog nam kruha. Govornik se na to pritužuje, što bijahu u zadnje vrijeme moguća sklapanja mira bez parlamenta, te što delegacije ne bijahu sazvane, a ratifikacija mirovnog ugovora nije prošla kroz parlamenat. Na koncu izražava želju, da će si čovječanstvo izvojštiti mir sporazuma, **mir sporazuma vascijele svjetovne demokracije na razvalinama staroga svijeta.**

Dr. Conci, **živahno pozdravljen od Čeha,** obraća se proti isključenju parlamenta i proti protežiranja Nijemaca sa strane vlade. Pretresujući iskaze, inscenirane proti njemu radi njegova puta u Prag, veli govornik, da će on nepokolebivo i nadalje ustrajati na onim načelima, koji bijahu dosad za njegovu političku djelatnost smjerodavna.

koje danas po strani stoje, da su vrata sporazumka širom otvorena. Nijemci u Austriji da ne zahtijevaju više, nego li zahtijevati moraju, kako ne bi bila uzdrmana država u svojim temeljima uslijed čestih nacionalnih bojeva. Istaknuvši još s nekoliko jakih svojih poteza zasluge njemačkog naroda za monarhiju i prednosti koje mora taj narod imati, završuje ministar-predsjednik svoj govor s pozivom, da mu se odobri proračunski provizorij.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: U prostoru Stilfser-Jocha, onda sjeverno prelaza Tonale, u Judikarijama i na asiaškoj visoravni pojačao se topnički boj do osobite žestine. U prostoru Monte Pertica i Monte Solarola poduzeo je Talijanac poslije umjerene, prenerazne topničke pripreme četiri moguće jurišne navale. Sve su četiri bile suzbijene od valjanih četa 55. divizije djelomično paljbom, djelomično bojem iz bliza. Krvavi gubici neprijatelja vanredno su teški. — Na albanskoj fronti ništa osobita. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U pojedinim odsječcima oživi djelatnost artilerije. Istočno od Aigle bi odbijen noćni sunak, istočno od Hebuterne jaki napadaj neprijatelja. Tu su se kroz noć razvili mjestimični bojevi. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Alsne i Marne i istočno od Chateau-Thierry živahni artilerijski bojevi i manja poduzeća. U napadaju preko Marne, jugozapadno od Jaulgonne prodrli smo u neprijateljske linije i priveli sa sobom zarobljenika. Jugoistočno i istočno od Reimsa prodrli smo jučer u jutro u dijelove francuskih položaja. Na pripravama za vodjenje artilerističke borbe imadoše osobiti podio mjernićke čete. Artilerija, minometi, gasometi otvoriše svojim uništavajućim djelovanjem u savezu sa oklopljenim vozovima i bacalima plamena infanteriji put k neprijatelju. Vojska je generala pukovnika pl. Böhna prekoračila Marnu izmedju Jaulgonne i istočno od Dormansa. Pijoniri prevedoše za svitanja jurišne čete preko rijeke i stvoriše time temeljni položaj za uspjeh dana. Pod njihovom zaštitom proveo se udarac na most. U neprestanom boju prodrijesmo u šumsko područje prve neprijateljske postojanke, tvrdokorno branjene, i bacismo neprijatelja na njegovu stražnju crtu kod Condee la Chapellex-Comblizy-Mareni. I sjeverno od Marne otesmo Francuzima i Talijanima ejihovu prvu postojanku izmedju Ardre i Marne. Na večer stajasmo u boju istočno od crte Chatillon-Cuchery-Chaumuzy. Vojske generala pl. Mudre i pl. Eeinema navališe na neprijatelja u Champagni od Prunaya (istočno od Reimsa) do Tahure i zauzeše u boju s neprijateljem, koji se povlačio pred našom navalom u prvi francuski položaj. Južno od Nauroy-Marovillers udarismo preko visočina Cornillet-Hochberg-Keilberg-Poelberg preko ljevkastog polja lanjske proljetne bitke do gornje ceste sjeverozapadno od Prosnesa do šumskog područja južno od Wichtelbergesa. Istočno od Suippe prepteli smo neprijatelju u žilavom boju bojište izmedju Auberive i jugoistočno od Tahurea. Na našoj navalnoj fronti istočno od Reimsa drži neprijatelj svoj drugi položaj sjeverno od Prosnes-Souain-Perthes. Unatoč niskim oblacima i jakim vjetrovima djelovale su zračne bojne sile. Sa niskih visina sudjelovaše lijetači bombama i strojnim puškama kod bojeva na zemlji. Iznad ravnice oborili su jučer 31 neprijateljsko lijetalo i 4 pripeta balona. Poručnici Loewenhardt i Wenkhoff polučiše svoju 36., a poručnik Bolle svoju 21. zračnu pobjedu. Broj do sad dopremljenih zarobljenika, iznosi preko 13.000 — Vojna skupina vojvode Alhrechta: Kod zadnjih poduzeća u Loreni, u Vogezama i u Sundgau-ux dopremili smo zarobljenika. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 15. srpnja. Iz žestoke artilerijske pripravе navališe Nijemci u jutro na fronti od Chateau-Thierry do Main de Massiges. Francuske čete zadržaše hrabro njemačku navalu na fronti od poprečno 80 km. Bitka je još u toku.

•

Engleski izvještaj od 14. srpnja na večer: Jutros smo mjesnim poduzećem pomaknuli naše položaje istočno od jezera Dickebusche unaprijed te zarobili preko 260 momaka.

•

Engleski izvještaj od 15. srpnja. Poduzeće je u odsječku Bickebusch na fronti od 2000 jarda (1800 m) u jutro dne 14. o. m. potpuno uspjelo. Zauzesmo sve postavljene ciljeve, privedosmo 296 zarobljenika i zaplijenismo strojnih pušaka i ostalog materijala. Naši su gubici neznatni. Južno od Villers Bretonne pobeljšasmo svoj položaj. Pri različitim napadajima u području Ayette privedosmo nekoliko zarobljenika.

* **Za mir.** Švicarski mirovni institut u Freiburgu u savezu sa ženevskim odborom za trajni mir i zajedno s brojnim drugim društvima poslao je Wilsonu brzojav s molbom, neka smatra Kühlmannov govor i izjave njemačkog državnog kancelara kao temelj za razgovor o općenitom miru, jer da su oba govora prihvatila kao temelj mira od samog Wilsona postavljena načela.

* **Talijanski zastupnik Conci vratio je red Franja Josipa.** „Lavoratore“ javlja, da je zastupnik dr. Conci poslao ministru-predsjedniku dr. vitezu Seidleru ovo pismo: „Pred deset sam godina bio imenovan bez pitanja za namjesnika zemaljskog poglavara. Radi toga sam se tada pritužio namjesniku grofu Spiegelfeldu. Nesaslušan bio sam otpušten sa tog mjesta. U toj naredbi vidim očito kršenje zakona, a jer po mojemu mišljenju je protuslovije, da bih ja još i nadalje nosio odlikovanja, odlažem time prije 10 godina podijeljeni mi konturni križ Fran Josipova reda“.

* **Željeznička demonstracija u Beču.** U petak na večer vršio se u magistratskoj dvorani u Beču veliko zborovanje željezničara, na koje su izaslale sve bečke željezničarske organizacije svoje zastupnike. Na sastanku je došlo u pretres izvješće izaslanstva o obećanjima vlade. Proti njemačkoradikalnom zastupniku Heineju, koji se takodjer oglasio k riječi, podigao se sav bijes željezničara, koji je preklpio gotovo do faktičnih napadaja. Željezničari su zaključili na prigovore svojih vodja, da će doduše još počekati, no jednoglasno su se izjavili u silno oštroj rezoluciji, da su sva obećanja vlade posvema nedovoljna, uslijed čega otklanjaju željezničari svaku odgovornost za buduće dogadjaje.

(„Slovenski Narod“.)

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Pred nekoliko sedmica potopila je podmornica od tri kreata parobroda jedne povorke dva. Kapetan jednog broda, 27godišnji mladić, bio je zarobljen. Jedan je od tih brodu bio krcat lijetala, a drugi sa 4000 tona ugljena i 2000 živeža. — U zatvorenom području Sredozemnog mora bilo je potopljeno 4 parobroda i 9 jedrenjača sa 17.000 bruto-registarskih tona.

* **Novi turski ministri.** Javljaju iz Carigrada: Poslanik u Stockholmu Džambulat bej bio je imenovan ministrom unutarnjih posala. Član središnjeg odbora stranke za jedinstvo i napredak. Nasim bej bio je imenovan ministrom za nastavu a Džeman bej, koji je takodjer član tog odbora ministrom prehrane.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Guerilni rat u Ukrajini. — Seljaci proti Nijemcima u Ukrajini. — Atentat na Skoropadskog. — Zadaća Čeho-Slovaka u Rusiji.

Stockholm, 10. srpnja. Ovdješnjem švedskom brzojavnom uredu javlja se iz Moskve: Ukrajinskoj sekciji pučkog komesarijata za nacijonalne i unutrašnje stvari prispjelo je saopćenje, da se kod Jekaterinoslava odigrao krvavi boj izmedju njemačko-ukrajinskih bijelih gardista i seljaka, koji vode gverilni rat. U jekaterinoslavskoj guberniji bi organizovana vojska seljaka, koja broji 200.000 ljudi, i raspolaže s artilerijom i strojnim puškama. Tvornice su djelomično zatvorene, pošto su se radnici dali uvrstiti u gverilne čete. U tibernogovskoj guberniji teško hara glad. Pučanstvo je silno ogorčeno.

(„Neue Zürcher Zeitung“.)

Krakov, 10. srpnja. Lavovsko „Ukrajinskoje Slovo“ javlja iz Kijeva pod 1. srpnja: Ovih dana bijahu opaženi u Kijevu prijašnji urednik „Kijevlanina“ Šulgin (poznati ruski nacijonalista) i general Dragomirov. Sulgin je stigao ovamo preobučen. Kako se sada saznaje, došla su ova dvojica u Kijev, da priprave atentat proti hetmanu Skoropadskome i da stvore novu vladu, koja će zagovarati sjedinjenje Ukrajine s Rusijom. Glave urote namjeravaše proglasiti nekog člana obitelji Romanov, koji boravi na Krimu, vrhovnom glavom u državi. General je Zichhorn naredio istragu te je imao s hetmanom u toj stvari odulju konferenciju. U tu su aferu upleteni i rusofilski galicijski krugovi.

•

Prema informacijama praških „Večernjih Novosti“ bi izveden ustanak Čeho-Slovaka prema planu, izradjenom od antantinih agenata. Veli se: „Češko-slovački ustanak tvori samo dio tog plana. Čeho-Slovacima bi — kako se čini — postavljena zadaća zaposjesti zapadni dio sibirske željeznice od Omska do Sisrama, dalje štititi strategički važan most preko Volge kod Sisrama i pripraviti osnovku u zapadnoj Sibirji za vojsku sporazuma. Čeho-Slovake vodi štab sporazuma, koji ima svoje sijelo u Charbinu, te dobiva zapovijedi od nekog francuskog pukovnika. Operacije Čeho-Slovaka mogu se smatrati dovršenima. Oni će sada izgraditi svoje pozicije, stražiti most kod Sisrama koji spaja uralsko područje s Velikom Rusijom. Čeho-Slovaci, koji su imali 80.000 ljudi, izgubili su u bojevima 10.000. Oni tvore tri divizije pod vodstvom ruskih časnika. Ti imadu vlastitog komesara, generala Červinku. Dodje li do sporazuma izmedju Amerike i Japana, moći će vojske, koje je podigao Japan i Kina, bez zapreke preći preko Sibirije k Volgi“.

„Berliner Tageblatt“.

Domaće vijesti.

Komisija za škole u Banjolama. C. kr. kotarsko-školsko vijeće u Puli javlja: Dne 28. julija 1918. u 3 sata popodne obdržavat će se u Banjolama u školskoj sobi zasebne hrvatske škole komisija za utemeljene redovite pučke škole u istom mjestu. Ovoj komisiji imadu pravo pristupiti svi oci obitelji a u slučaju odsutnosti ovih mogu doći i majke, te skrbnici djece iz sela: Banjole, Kamik, Mušega, Konfini, Pečine, Peškiera, Bombišta, Oboni, Japnanica i Skigina Glavica, koji imadu djecu, dužnu polaziti školu, ako i ne bi primili posebnog poziva. Ko ne pristupi komisiji, smatra se kao da pristaje na sve ono, što većina odluči.

Ljetovanje za djecu puljskih škola. Službeno nam se saopćuje: Mjesno školsko vijeće u Puli pomoću gradske aprovizacijone komisije otvorit će na imanju Rizzi „Ljetovanje u prirodi za djecu puljskih škola“. To će ljetovanje voditi c. kr. kotarski školski nadzornik prof. Bazilij Bearz. Nekoliko stotina slabašnih učenika, izabranih izmedju svih sada u gradu otvorenih škola, bez razlike dobi, spola, narodnosti ili vjere, bit će odvedeno rano ujutro, uz nadzor učitelja u tu svrhu izabranih i remunerirani od mjesnog školskog vijeća, na imanje Rizzi, gdje će biti kroz cijeli dan na zgodan način zaposleno u šumi. Svaki učenik dobit će dnevno barem dva obroka jela. Djeca će morati doći svako jutro u 8 sati u vrt liceja, donesavši sobom osim lista istovjetnosti, tanjur ili zdjelicu, viljuške i žlicu i čašu. U 7 sati na večer bit će djeca dopraćena do liceja i odonuda otpravljena s a m a svojim kućama. Oni dakle roditelji, koji ne bi htjeli pustiti djecu samu, moći će na njih čekati okolo 7 i po sati na večer. Ova je akcija osigurana na šest sedmica i to od srijede dne 24. julija do uključivo utorka, dne 3. septembra 1918, nu nade je, da će se tu stvar moći produljiti do uključivo utorka dne 10. septembra. Za svakog učenika računa se faktični trošak po prilici 60 K za nabavu samog živeža i goriva, isključivši troškove za osoblje i uzdržavanje i 376 djece siromašnih obitelji, bit će primljeno posve b e s p l a t n o, 250 djece bolje stojećih obitelji, bit će primljeno plativši antecipatno t r i d e s e t kruna i konačno moći će biti primljeno još dalnjih 250 djece, koji će morati platiti antecipatno 60 K. Oni roditelji, koji žele, da njihova djeca prisustvuju kod ove akcije, moraju se prijaviti još tijekom ove sedmice (do subote 20. t. mj.) kod uprave dotične škole, gdje će dobiti dotične prijavne listove. — Predsjednik: Hohenbruck, m. p.

Ispiti za pomorske strojare za službu na parobrodima trgovačke mornarice. Kod pomorske vlade u Trstu biti će ispiti osposobljenja za pomorske strojeve, i to dne 5. i 6. rujna pismeni, dne 9. i 10. rujna praktični, dne 12. i 13. rujna usmeni ispiti. Molbe za pripust na ispite za sva tri razreda strojara moraju se podnijeti kod pomorske vlade u Trstu najkašnje do uključivo 5. kolovoza. Molbe, koje nebi bile providjene svim ispravama propisanim u § 6. spomenute odluke, neće se uzeti u obzir već će biti odbivene. Preporuča se kandidatima, da već u podastrtoj molbi, dokažu svoju pripadnost, kad ista ne bi proizlazila iz priloženih isprava, da im se može bez otezanja u slučaju dobrog uspjeha ispita, izdati svjedodžba osposobljenja.

Ljes (drva) za vinogradarstvo. Zemaljska upravna komisija je bila dobila za tužbe vinogradara, da se od strane oblasti u Kranjskoj prave zapreke izvažanju ljesa (drva), koji potrebuje vinogradarstvo. Polag odgovora stignutog od c. i k. grupe za dobavljanje drva sočke vojske (k. u. k. Holzbeschaffungsstelle der Isonzo-Armee) ne postoji zabrana za izvažanje onih vrsti ljesa (drva), koje se rabe u vinogradarstvu, dakle je njihov i z v o z p r o s t.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mje... no K 4·—, u malopro... 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 19. srpnja 1918. Broj 1085

Zasjedanje carevinskog vijeća.

Beč, 16. Jugoslavenski klub i češki svaz za stradajuće učitelje. Predsjednik Jugoslavenskoga kluba dr. Korošec i predsjednik Češkoga svaza zast. Stanjek javiše se danas u predsjednika zastupničke kuće Grossa radi predloga o skuparinskim doplatama za učitelje te zamoliše da isposluje od dra. Seidlera, da postigne od gospodske kuće riješenje pitanja. Predsjednik je dr. Gross obećao da će to izvršiti. Nadalje zamoliše oba predsjednika konferenciju načelnika stranaka da se postigne medju stranaka sporazum glede dozvole državnog ravnog doprinosa za učitelje. Dojdućeg dana navest će dr. Korošec i Stanjek ministru za naučavu Cviklinskom deputaciju slavenskih učitelja.

•

„Slovenski Narod" javlja, da se situacija vema pooštrila uslijed Seidlerovog govora i govora zastupnika Waldnera, koji je tako svezao udes Seidlera s njemačkim strankama, da je za slučaj odstupa ministra-predsjednika zagrozio samom parlamentu. Na drugoj je strani proizašlo iz njegovih izvoda, da su pregovaranja njemačkih stranaka sa Poljacima i socijalnim demokratima bezuspješna. Iza govora zastupnika Ellenbogena čini se, da namjerice od vlade lansirana vijest o apsentaciji socijalnih demokrata kod glasovanja za proračun ne odgovara istini. Unatoč njemačkim prijetnjama se u parlamentu sve više jača uvjerenje, da će Seidler doskora pasti. Javljaju se već glasine o kandidaturi bivšeg ministra za trgovinu Riedla ili Silve Tarouce.

Tečajem prve sjednice zastupničke kuće došlo je, čim se je pojavio ministar-predsjednik Seidler, do bučnih prizora. Kad je počeo čitati svoj govor, ispustili su gotovo svi Jugoslaveni, Česi i socijalni demokrati dvoranu.

I u neslavenskim krugovima računa se sa Seidlerovim padom kao sa već sigurnom činjenicom. „Neues Wiener Tagblatt", glasilo člana gospodske kuće Sieghardta, objavio je vijest, da sada i sam Seidler uvidja, da mu se pseeoiaje drugoga, nego da povuče konsekvencije. Isti list lansira vijest o kandidaturi Silve Tarouce.

Govor jugoslavenskog zastupnika dr. Verstovška.

Kao govornik jugoslavenskog je kluba nastupio dr. Karel Vrstovšek, koji je kazao: Visoka kućo! Jugoslaven ide na dan! Ova radosna činjenica je strah svake birokratične njemačke vlade. Pred ovom radosnom činjenicom drću kod nas osobito nemškutari i nijemčići, što se skitaju po slovenskim zemljama, koje izrabljuju po starom običaju, kao što nigdje. Ovu veselu činjenicu saopćujem ministru predsjedniku kao odgovor na svoje nauke, što nam ih davao u vjernoj zajednici sa zastupnikom njemačke stranke. Jedamput za uvijek odgovaram u ime jugoslavenskoga kluba, da mi otklanjamo sve više takve poduke. Ni ne poznajemo drugih, ne slušamo njemačkih profesora, mi poznamo jedino

naš jugoslavenski narod,

koji traži da nastupimo onako u parlamentu, kako sada nastupamo. Gospodo moja! Najveća je drskost, moram kazati bezstidnost od ministra-predsjednika, da nas na jednoj strani uči, neka budemo dobri državljani i odani caru i domovini, dok na drugoj strani ističe, da će i u buduće vladati kao do sada i da će i dalje

mučiti i tlačiti naš narod

na čitavom jugu, od Štajerske do Balkana. Dragi moji! Radosna je činjenica, da si je naš puk svjestan svog stanovišta i da se svatko osjeća ne Slovencem, Hrvatom ili Srbom, već Jugoslavenom.

Ova činjenica plaši sada gospodu u Beču. Radosno je motriti, kako se naši starci, naši muževi i naši mladi momci sve više oduševljuju za Jugoslaviju. Radošću smo gledali na naše žene i djevojke, što su se bacile na bajunete te se nijesu dale zadržati, da ne bi učestvovale kod naših zabranjenih sastanaka. Tako ključa na čitavom jugu onaj izvor

iz krvi palih junaka,

koji znači novi život: ovaj će naš život dovesti do željene Jugoslavije, od koje ne ćemo odustati. Sada će se pokazati, da li u toj vijećnici sjede još istinski zastupnici naroda, u toj vijećnici, što uslijed krivnje vlade predstavlja samo privida parlamenat. Čitavu godinu stenje parlamenat

pod apsolutističkim režimom.

Sadašnja je vlada u svom apsolutizmu nadmašila i samog Stürgkha i njegov teroristički sistem. Za sadašnje je stanje sveobće svibnja nosi odgovornost jednoj vlada. Bili su izazvani gladju. Na našem smo jugu svuda okruženi

špijunima,

što bi htjeli i one naše ljude, koji nijesu pali u vojni, dignuti na vješala. Samo po vješalima viču svenijemci u vijećnici. A sve to moraju Slaveni šutke da prepate kao nagradu za svoje bezbrojne žrtve, za naše momke, koji su pali u boju za cara i državu. Svuda u našim zemljama vlada glad i bijeda. Izuzeti su jedino Nijemci. Oni su već od početka rata obezbijedjeni. A kad je neki zastupnik imao u toj kući odvažnost, da kaže, da se namjerice slalo

slavenske čete u boj i smrt,

tad se dignula u ovoj kući prava pravcata oluja. Njemačko radikalni je narodni zastupnik Wichtl imao 12. o. mj. u Slovenskoj Bistrici sastanak. Tamo je odgovorio na upit, što je sa Slavenima, slijedeće: „Ustrpite se samo i nemojte zdvajati. Statistički je dokazano, da su Slaveni mnogo više krvarili i patili nego mi i pate još uvijek". Kao da bi se htjeli rugati, saziviju u tim vrućim danima parlamenat u Beč na kratko zasjedanje. U kormilu vlade sjedi još uvijek besavjesni dr. Seidler. Što je Seidler učinio za mir, za kojim čeznu svi narodi monarkije. Razdor se medju narodima širi. Narodi, koji su vjerni caru i državi, okovani su pod pritiskom pangermana i sužanjstvo. Da li je vlada u to kritično doba sazvala parlamenat, neka sklapa mir? Ni riječi nijesmo o tomo čuli. Tik pred zasjedanjem parlamenta doznali smo za izjave ministra vanjskih posala, s kojime se medjutim antantu samo izazivlje. Mirovne uvjete diktira jedino njemački imperijalizam.

O prehrani

kazao je zastupnik Verstovšek, da je vlada poslala parlamenat kući samo radi toga, da se ne govori o prehrambenom pitanju. Pročelnik je jugoslavenskog kluba dr. Korošec upozorio već mjeseca studena vladu, kako stojimo sa žitom. Ali vlada je ignorirala tu opomenu. Za to hoće oporezovati narode sve to više. Radi toga je upravo

zlobno klevetanje i izvraćanje činjeničkog položja,

kad vlada tvrdi, da otklanjamo državi povjerenje, ako ga njoj otklanjamo. Zastupnik je Verstovšek govorio za tim o tajnim

ugovorima izmedju Beča i Berlina.

te je kazao: Temelje obostranskih odluka moraju stvoriti zastupnici naroda. Zastupnik se za tim dotaknuo

persekucija Jugoslavena.

Persekucije od godine 1914., utvrdjene konstatacijama urednih komisija, nijesu još popravljene. Za Jugoslavene nije Seidler učinio baš ništa. Naprotiv dao se zavesti od svenijemaca na nove persekucije Jugoslavena. Slavenski se sastanci na slavenskoj zemlji zabranjuju, ali za to se dozvoljavaju njemački sastanci na slavenskom tlu. Jugoslaveni se ne smiju više zauzimati za vlastitu državu pod habsburškim žezlom. Seidler je kriv

širenja vijesti protiv našega cara.

Verfstovšek upozorava na meransku rezoluciju od ožujka o. g., koja veli, da Nijemci nemadu razloga oduševljavati se za državu, koja ih zanemaruje, i na slične pojave. A kod takvih okolnosti drzne se ministar-predsjednik tvrditi, da je „vijesti" o carici širila antanta! Slaveni neće denuncirati njemačkih stranaka i Nijemaca; oni gledaju na strane smijući se. Ali himbenost takolmenovanih državi vjernih se strnaaka mora javno ožigosati. Verstovšek je svršio svoj govor pozivom na vladu, neka ustavi persekucije protiv Jugoslavena. Ali ako vlada hoće nastaviti gonju protiv njih, oni će i ovu zadnju oluju mirno preboljeti.

•

Beč, 18. (D. u.) Zastupnička kuća

Kuća nastavlja prvo čitanje proračunskog provizorija u savezu s raspravama o prešnim pitanjima. Iza govora njemačkog zastupnika Marckla, uzima riječ zastupnik Jugoslavenskoga kluba dr. Smodlaka, koji govori

o nezadovoljstvu Jugoslavena

sa sadašnjim kabinetom, budući da je ministar-predsjednik dr. vitez Seidler postao pobornik pangermanizma na trošak Jugoslavena. On izjavlja u imenu svih slavenskih nacija, da je isključen sporazumak s Jugoslavenima uz cijenu, da se odrekne glavnog dijela svoje nacije i slovenskog područja. Zast. Knirsch obrazlaže prešnost upita zastupnika njemačke radničke stranke glede

prilika na prehrambenom području,

te mjera za poboljšanje prehrane. Zagovara u imenu stranke bezodvlačno uvedenje pregovora s njemačkom državom i Ugarskom u svrhu ustrojenja zajedničkog prehrambenog ureda. Na koncu izjavlja, da će on glasovati za proračunski provizorij i ratne kredite, budući da blagostanje njemačkog radništva zavisi o sretnom svršetku ovog rata.

•

Beč, 18. (D. u.) Prema odluci, stvorenoj u današnjoj načelničkoj konferenciji zastupničke kuće ima da dodje češki predlog

o optužbi ministara

u pretres u ponedjeljak, a na to se ima u utorak raspravljati o prešnom upitu glede vojničkih odnošaja. Ministar je predsjednik izjavio, da može vlada pristati na pretresivanje vojničkih odnošaja samo onda, dogadja li se to u tajnoj sjednici. Nadalje se odlučilo, sva prešna pitanja, koja su vojničke naravi, prenijeti u predlog svih stranaka. U debati o njima moraju sve stranke doći do riječi. Dne 26. o. mj. ima započeti drugo čitanje proračunskog provizorija.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: U Italiji nema osobitih dogadjaja. — U Albaniji došao je protivnik u dodir sa našim zaštitnim četama. — Poglavica generalnog stožera.

Dogadjaji na moru. U jutarnjim satovima 17. srpnja bacilo je više skupina neprijateljskih aeroplana i hidroplana na Pulj po prilici 200 bomba. Žrtava imade 2 mrtva (civilna radnika) i više ranjenika. Nanešena šteta je neznatna. — C. i kr. zapovjedništvo brodovlja.

Njemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Sjeverno od Lensa i istočno od Villers-Bretonneux bijahu odbijene mjestimične navale neprijatelja. Bojna djelatnost, kroz dan umjerena, oživi naveče i snažnije se pojača kroz noć djelomično jugozapadno od Yperna i pri opetovanju neprijateljskih navala istočno od Villers-Bretonneux. Pri živahnoj izvidničkoj djelatnosti privedosmo višeputa zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Vojska je generala pukovnika pl. Böhna stajala jučer kroz dan u teškom boju. Pojačan novo privedenim divizijama, započeo je neprijatelj nanovo poslije višesatne artiljerijske priprave veliku jedinstvenu protuofenzivu proti cijeloj našoj fronti južno od Marne. Na večer bi bitka u našu korist odlučena. Uz veoma teške gubitke slomiše se navale neprijatelja. Iz malenih sela jugoistočno od Mareuila, u koja bijaše neprijatelj za čas prodro, bi našom protuofenzivom opet izbačen. I na sjevernoj obali rijeke pokuša neprijatelj uzalud, osporiti nam naše uspjehe. Pri zauzeću gorskog sedla južno od Pourzy zarobismo njegovu posatku s njenim pukovnijskim zapovjednikom i više topova. Istočno od Reimsa osta položaj nepromijenjen. Topovska paljba promjenljive jakosti. Sjeverozapadno od Massyja proizveo je neprijatelj manje navale, koje se slomiše u našem protunapadaju. Jučer biše oborena 23 neprijateljska letjela. — Poručnik Jacob izvojšti svoju 23. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 16. srpnja poslije podne: Bitka je trajala na koncu jučerašnjeg popodneva sa podvostručenom žestinom. Izmedju Chateau-Thierrya i Reimsa pojačao je neprijatelj svoja naprezanja, da upotpuni svoje uspjehe. Poduzeo je bjesne navale. Bojevi bijahu osobito ogorčeni u predjelu Chatillona. Francuske i amerikanske su se čete krasno držale. Neprijatelj je opetovano poduzeo žestoke protunavale. Južno od Marne nijesu bili Nijemci u stanju, da prekorače liniju Saint-Again — La Chapelle — Montstion — južni rub šume Bouquigny. Francuzi su u tom području dopremili od prilike 1000 zarobljenika. Francuzi drže Pouillon-Pont. Sjeverno od Marne zadržali su Francuzi Nijemce od ulaza u Chatillon sve do jugoistočnog ruba šume Radonat. Na ostaloj fronti nikakve osobite promijene. Tečajem noći nijesu Nijemci poduzeli nikakav pokušaj navale. Na fronti istočno od Reimsa nijesu mogli jučerašnjim uzaludnim bojem iscrpljeni Nijemci, da prekorače francusku zonu. Na zaštitnoj liniji, koja se proteže preko nizine na južnom rubu šume sjeverno od rimske ceste nije došlo do novih bojeva. Polag izjava zarobljenika bijahu njemački gubici prvi dan veoma teški.

Francuski izvještaj od 16. srpnja na večer: Kako nijesu Nijemci bili u stanju, da obnove sveopću navalu, koja je jučer na večer bila od nas skršena, poduzeli su žestoke pokušaje, da prošire svoje mjesne uspjehe. Prije i poslije podne bila je bitka osobito ogorčena južno od Marne. Neprijateljske su bojne sile pokušale napredovati uz rijeku. Naše su im čete otešćale napredovanje te su se borile za svaki pedalj zemlje. Zadržale su neprijatelja na liniji Neuilly—Levroy. S naše smo strane poduzeli opet mi protunavale na fronti St. Agnan—Chapelle—Montholon. Naše su čete osvojile dva mjesta te su preložile svoje linije na uzvisine, što vladaju dolinom Marnom u predjelu Boudornnerie i Closailon. Izmedju Marne i Reimsa suzbile su francuske i engleske čete različite navalne pokušaje te su održale svoje položaje. Istočno od Reimsa započeli su Nijemci jutros rano opet žestoku topničku paljbu, kojoj su na različitim točkama fronte slijedile navale. Moguća navala u smjeru na Beaumont na Veslei nije mogla prodrijeti preko Prunaya. U odsjeku Suippesa izjaloviše se dvije, zapadno od rijeke poduzete navale. Nije manje žestok bio boj u predjelima sjeverno od Prosnesa i istočno od Tahurea, gdje je neprijatelj istodobno navalio. Svuda bijahu njegove navale uzaludne, a njegove su jurišne čete bile suzbijene uz teške gubitke. Prema zapovjedima, koje smo našli kod zarobljenika, potvrdjuje se, da je navala vodjena sa 15 divizija u prvoj a 10 u drugoj liniji na fronti Champagne morala prvi dan postići napredak od 20 kilometara i doprijeti do Marne.

*

Engleski izvještaj od 16. srpnja u jutro: Novozelandci poduzeli su uspjeli nasrtaj u okolici Hebuterna, kod čega su dopremili preko 80 momaka i 12 mitraljeza. U odsjeku Villers-Bretonneux popravili smo nešto naše položaje. Kod Lokera učinili smo nekoliko zarobljenika.

*

Engleski izvještaj od 16. srpnja na večer: Neprijatelj je prodro u dvije naše postojanke u okolici Hebuterna, ali je protunavalom bio odmah potjeran. Zarobili smo nekoliko momaka.

*

Talijanski izvještaj od 17. srpnja: Na večer 15. srpnja prodrlo je englesko odjeljenje, koje je bilo zaštićeno djelotvornim akcijama naših i francuskih baterija, u neprijateljske linije jugoistočno od Asiaga te je odlučno napalo na posatku, koja je pretrpila teške gubitke i pustila 24 zarobljenika i 2 strojne puške u našim rukama. Opetovani pokušaji navale sa strane neprijatelja doveli su do živahne lokalne djelatnosti izmedju Sasso Rosso i Brente. U predjelu sjeverno od Grappe napao je neprijatelj na naše položaje jugoistočno Col Tassona, ali je bio suzbijen. Vojnički uredjaji u prvim linijama i u stražnjoj zoni neprijatelja bili su pogodjeni od ljetača i od upravljivih zrakoplova. Oborili smo 2 neprijateljska ljetala.

*

Izvještaj istočne armije od 14. srpnja: Na Strumi imali su sukobi ophodnja uspjeh po grčke čete. Zapadno od Vardara i sjeverno od Bitolja jaka neprijateljska topnička paljba. U predjelu jezera i zapadno od Podgradeca spriječili smo bugarski napadaj. U Albaniji doprlo je proganjanje neprijatelja preko Gramsija te je stiglo do ulaza u Cekani i u Drujn. Tu su naše čete u dodiru sa austrijskim položajima. Boj od nas dopremljenih zarobljenika iznosi od prilike 50. Na našem lijevom krilu stojimo u svezi sa Talijanima, koji su osvojili uzvisinu Cafa-Darza.

*

Izvještaj istočne armije od 15. srpnja: Topnička djelatnost na ušću Strume. U predjelu Vetrenika poduzele su srpske čete uspjeli napadaj na bugarske opkope. U Albaniji zaposjeli smo na desnom brijegu Devolija sela Rastanik, Prostani i Vina te unapredovali naše izvidničare sve do riječice Holta. Broj zarobljenika povisio se na 620.

*

Amerikanski izvještaj od 15. srpnja: Istočno od Chateau-Thierrya, gdje je neprijatelju jutros bilo uspjelo, da prekorači Marnu na našoj fronti te da si steče nešto ozemlja, poduzele su naše čete protunavalu te su bacile neprijatelja sve do Marne natrag. Kod toga su zarobile 500 momaka. U Vogezama izjalovilo se u našoj vatri pet pokušaja neprijatelja, da provali u naše opkope.

*

Amerikanski izvještaj od 16. srpnja: Tečajem bitke kod Reimsa poduzele su jučer naše čete u zajednici sa Francuzima protunavalu protiv neprijatelja. Održale su sve svoje položaje na svim točkama te su dopremile izvjestan broj zarobljenika i strojnih pušaka. Jutros kušao je neprijatelj u Vogezama, da napadne na našu frontu u širini od 1000 jarda. Navala bila je suzbijena topničkom paljbom.

*

London, 15. srpnja. Na koncu sjednice donje kuće izjavi Bonar Law, da su on i Lloyd George u telefonskoj svezi s glavnim stanom, te da je on sam primio izvještaj, da je Foch s uspjehom današnjih bojeva veoma zadovoljan. Prispio je ovaj izvještaj: Neprijatelj je navalio na fronti od 70 km rano ujutro istočno i zapadno od Reimsa, na sam grad nije se navalilo. Zapadno od Reimsa prodreše Nijemci u francuske položaje u širini od 36 km i prosječnoj dubljini od 3—5 kilometara. Južno od Maciera baciše američke čete neprijatelja natrag u sjajnoj protunavali i privedoše 1000 zarobljenika. Istočno od Reimsa bi neprijatelj jako žestoko odbijen. Pretrpio je teških gubitaka i bio je posvema zaustavljen.

Zračni napadaji na Pulu.

Rim, 18. (D. u.) Ured generalnog stožera mornarice saopćuje: 16. o. mj. u noći bacila su dva pomorska zrakoplova preko 1000 kilograma rasprsivih tvari na vojničke uredjaje Pule, kao što i na ratne brodove, usidrene u luci sa vidno dobrim uspjehom te su se povratila unatoč obrambenoj paljbi u svoje luke. U srijedu u jutro navalili su brojni hidroplani ponovno na Pulu. U Srednjem je Jadranu vladala u srijedu takodjer živahna ljetalačka djelatnost. Hangari na otoku Pelagoza i mjesni obrambeni uredjaji bili su uspješno bombardovani. Ljetala su se povratila neoštećena.

*** Uspjeh 8. ratnog zajma.** Iz Beča se saopćuje, danom 17. srpnja: Prema privremenom ustanovljenju upisalo se dosad poznato na 8. ratni zajam iznos od 5 milijarda 763 milijuna kruna. Konačne će se brojke moći tek kasnije saopćiti.

*** „Fremdenblatt" nije više službeno glasilo izvanjskog ureda.** Za vrijeme gospodarenja grofa Czernina u ministarstvu za izvanjske poslove bio je „Fremdenblatt" putokaz naše izvanjske politike. Sada mu je ta čast oduzeta.

*** Clemenceauov odgovor Hertlingu.** „Matin" javlja: Prije nego li je posjetio Clemenceau frontu, izjavio je, da se više pouzdaje u Fochovo obećanje, nego li u govor grofa Hertlinga. U novim izjavama grofa Hertlinga ne vidi ni najmanje mogućnosti, da bi se moga započeti pregovaranja o miru.

*** Savez nenjemačkih agraraca.** „Slovenec" javlja da se u srijedu ustanovio savez nenjemačkih agraraca. List se nada, da će se savezu pridružiti i Poljaci.

*** Njemačka i savez naroda.** Iz Ženeve se javlja: Zastupnik Lebey, koji je izvješćivao u saborskoj komisiji za izvanjske poslove o savezu naroda, priopćuje sada u „Petit Parisienu", neka se Njemačka na tako dugo isključi iz saveza naroda, dok ne bude uništen njezin militarizam. Predlagao je, neka se stvori komisija u Versaillesu, koja neka postavi u antantinom mirovnom parlamentu temelje načela za savez naroda.

Domaće vijesti.

Ljetovanje za djecu hrvatskih pučkih škola u Puli. Pozivlju se svi oni roditelji, kojih su djeca polazila hrvatsku pučku školu, a žele tu djecu za vrijeme praznika kroz 6 tjedana slati na ljetovanje svaki dan u Villa Rizzi, da ih upišu kod uprave hrvatske pučke škole u Via Cenide najdalje do nedjelje t. j. do 21. t. mj. Upisivanje će biti svaki dan do nedjelje od 10 do 11 sati prije podne.

Uprava hrvatske pučke škole Pula.

Iz aprovizacije. Meso. Danas, u petak prodavat će se svježa volovina u slijedećim mesarnama: Prednji dio: Žic, na Trgu Comizio; Vatta u ulici Kandler; Giatti u ulici Giovia; Gruden u ulici Campo Marzio. Cijene: Prednji djelovi K 18·20, stražnji djelovi K 24·80 po kg. Osim toga prodavat će se u mesarni Fabrisovoj u Premanturskoj ulici bravetina po K 16·— kg.

Odlikovanje. Gospodji je Abelini Schwanda, supruzi kanceliste u c. k. ratnoj mornarici u Puli bila uručena diploma počasnog znaka 2. razreda za zasluge za Crveni križ. — Čestitamo!

Premještenje državnih odvjetnika iz Rovinja u Pulu. Iz Beča javljaju, 18. srpnja: Ministar pravde premjestio je državnog odvjetnika dra. Jakova Steffe i zamjenika državnog odvjetnika dra. Ivana Scomersicha iz Rovinja u Pulu.

Pošiljanje naše djece na prehranu u Hrvatsku. Roditeljima, koji kane iseliti djecu u Hrvatsku ili Slavoniju na prehranu, javljamo, da mogu svoju djecu upisati u upravi našeg lista u ulici Cenide br. 2 od 6—7 sati popodne. Roditelji imaju donijeti sobom legitimacije djece, i samu djecu sobom dovesti.

Prinosi za našu siročad. Prigodom „Narodnog blagdana", položeni su preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi: Gosp. Joža Medić sa bojnog polja K 20·—; Gosp. A. L. K 10·—; Sakupio gosp. Mišen na pazinskom Velebitu K 50·—. Gosp. Dragutin De Prato, učitelj, sakupio u Marčani K 202·—. Sakupljeno po gg. Franji Runko i Josipu Ružiću medju odjelom momčadi redarstvene postaje br. 2 K 304·—. (Imena darovatelja, objelodanit ćemo naknadno.) Iskaz; 586·— Više 2791·02 jednako 3.377·02. Živjeli uzorni darovatelji! Unaprijed za spas djece naše!

Javna zahvala.

Svim onim osobama, koje su mi prigodom nenadane smrti moje neprežaljene supruge

Ane

iskazale budi na koji način svoju sućut, izričem ovim putem moju najdublju zahvalnost.

Osobita hvala mojim predstojnicima — kapetanima gg. Rappelu, Pigu i Moretti, kao obiteljima Andrian, Pegan, Jagodnić i Corazza, te cijelom zboru c. k. redarstvene satnije s njihovim obiteljima.

Isto tako budi hvala gg. liječnicima dr. Cragliello i dr. Flaxu, koji ne žališe truda, da mi milu pokojnicu operacijom od smrti spase, te časnim predstojnicama Rachelle i Henriki, sestri Virginiji, koje su njezno pokojnicu njegovale i bol joj blažile.

Još jednom svima hvala i od Boga plaća!

Pula, dne 19 srpnja 1918.

Josip Butković, c. kr. redar.

Raspis natječaja.

Ovime se raspisuje mjesto faktičnog i odgovornog, akademski izobraženog urednika za „Hrvatski List" u Puli.

Isti mora biti austrijski podanik, te sposoban preuzeti sva moralnu odgovornost za sadržaj lista. Nastup službe po mogućnosti odmah. Služba je noćna, a plaća sadašnjim prehrambenim prilikama odgovarajuća, odnosno po dogovoru i sposobnosti.

Ponude se imaju slati do 1. kolovoza 1918. na: Nakladna tiskara Jos. Krmpotić u Puli, trg Custozza br. 1.

Pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari J. S. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina IV. U Puli, subota 20. srpnja 1918. Broj 1086

Zasjedanje carevinskog vijeća.

Gospodska kuća.

Beč, 18. (D. u.) Kod rasprave o vladinoj izjavi kazao je bivši ministar vanjskih posala

grof Czernin:

Ako će ministar-predsjednik zbilja pokročiti onim putem, na koji je stupio, nema sumnje, da ćemo bezuvjetno stajati za njim. Naša politika boluje na manama sistema, što zasljedujemo drugi kurs u unutarnjoj, a drugi opet u vanjskoj politici. U vanjskoj politici brodimo — fala Bogu — u njemačkom kurzu. Mi radimo intenzivno oko izgradnje i produbljenja saveza s Njemačkom. Unutarnja politika, koja je u skladu sa vanjskom politikom, može se oslanjati jedino na većinu, koja je po svom bivstvu Njemačka. Jedino

izlučenje Galicije iz kompleksa austrijskih zemalja,

može nas unaprediti. Kolebanja u unutarnjoj politici otimlju državi svu njezinu otpornu snagu te sokole naše neprijatelje, koji otvoreno rade za posbunjenje države. To nije uvijek bilo tako. Dok se antanta nadala, da nas može lučiti od Njemačke te sklonuti na separatni mir, postupala je s nama milostivo. Ali čim se uvjerila, da nijesmo kadri počiniti izdajstvo i da se ćemo boriti isto tako za austrijske njemačke interese, kako smo se borili za austrijske do konca, učinio je pokušaj protekcije mjesto pokušaja revolucije. Monarkija može, dok traje rat, biti jedino neprijatelj ili prijatelj Njemačke, ali nikada neutralna. Ja puštam sve na stranu, što zahtjeva čast i savezna dužnost, ma da bi već samo to bilo dostatno, da opustimo sve takve misli. (Odobravanje.) Lupeštva bilo je dostatno u svjetskoj historiji, ali ako su k tome glupa, onda... Interna politika, koja ne ide istim putem kao vanjska, ne škodi samo našim saveznicima, već također našem europskom utjecaju da postignemo svjetovni mir. Rat je u zadnjoj instanciji

dvoboj izmedju Njemačke i Engleske.

U trenutku sporazuma izmedju Njemačke i Engleske, svršen je svjetovni rat unatoč francuskim i talijanskim osvajalačkim utopijama. Zadnje je izjave njemačkog državnog kancelara

o Belgiji

dočuo grof Czernin z velikim zadovoljstvom. On se nada, da bistri um istaknutog ovog državnika jamči za to, da će se ovaj rat svršiti u trenutku, kad će se naši neprijatelji odreći svojih utopističkih osvajalačkih namjera. Njemački državni kancelar, Lloyd George i naš ministar vanjskih posala, su spremni

ispitivati mirovne uvjete.

Ali nijedan ih neće staviti. Izlaz iz te dileme bio bi, kad bi se mirovne uvjete povjerilo na ispitivanje neutralnoj vlasti, koja bi si iz usporedjenja uzajamnih mirovnih ugovora mogla stvoriti sliku, da li je moguće postići sporazum ili ne. Postoji li najmanji izgled na sporazum, morao bi se poduzeti pokušaj. Bezuslovno

povjerenje izmedju Beča i Berlina

jest preduvjet za

austro-poljačko riješenje.

Govornik je u zadnje doba postao glede na austro-poljačko riješenje veoma skeptičan. Grof Czernin otklanja konačno spočitanje, da brest-litovski mir nije bio mir sporazuma. On konstatuje, da su se Litavska i Kuronska priključile svojevoljno Njemačkoj, izakako je Rusija proglasila pravo

samoopredjeljenja naroda.

Najbolji je za to dokaz, da bi Rumunjska najglasnije prosvjedovala, ako bi se htjelo anulirati bukareštanski mir te bi morala vratiti Besarabiju.

Na to su govorili članovi Foržt i dr. Goll. (Pošto su ovi članovi Česi, ne donosi dopisni ured ni riječi iz njihovog govora. O. u.)

Poslije ovih govorio je član

vitez Staczinski (Poljak),

koji zabaca stanovište ministra-predsjednika i grofa Czernina, te im spočitaje, da je brest-litovski ugovor otešćao austro-poljačko riješenje i da je oštetio ne samo Poljake već i Austro-Ugarsku monarkiju. — Izakako su govorili još grof Mensdorff i bivši poslanik u Washingtonu dr. Dumba, uzeo je riječ ministar za trgovinu Freiherr von Wieser,

koji je govorio o solnogradskim pregovaranjima izmedju Austrije i Njemačke. Kazao je, da se od duše ne može odobriti riječi Bismarckove, da izmedju Austro-Ugarske i Njemačke mogu postojati uži politički odnošaji, ali uz posvemašnju politiku slobodu, ali da se ipak ne smije pustiti naše gospodarstvo bez zaštite carine. Radi toga se vode pregovaranja u Solnogradu. Kod ovih se pregovaranja postigo sporazum na temelju gospodarskog približenja izmedju obiju država u najvećoj mogućoj mjeri.

Zastupnička kuća.

Beč, 19. (D. u.) Zastupnička kuća. Zastupnik Adolf Gross govori o prehrambenom pitanju Galicije, te dolazi do dogadjaja u Krakovu, koji bijahu upravljeni glavno protiv Židova. Moli vladu, koja će doći, da bi pokazala više sklonosti naprama Poljacima nego li sadašnja. — Ministar za prehranu dr. Paul raspravlja o prehrambenim prilikama, te veli, da je uslijed bitnog sušenja dovoza žitarica iz Ugarske i uslijed posvemašnjeg nedostataka radnih sila,

pala žetva žitarica u Austriji za trećinu poprečne produkcije za vrijeme mira.

Ministar obrazlaže na to, kako će se moći tek mjeseca kolovoza ukinuti skraćenje krušnog obroka. Nova žetva da je srednjeg izgleda. Ministar uvjerava, da ne će ni uz koje okolnosti doći Austrija

još jednom u iste prehrambene poteškoće.

Zatim opisuje ministar za zemaljsku obranu Czapp zakročenje vojničkih odjela pješačke pukovnije broj 61. dne 21. srpnja 1918. u Piznju prigodom pljačkanja trgovina živežem, gdje je vojništvo, od mnoštva kamenjem napadnuto porabilo oružje. (Upadice: Protiv djece. Veliki nemir u kući.) Ministar opisuje na to

dogadjaje u Pardubicama,

gdje je radništvo htjelo zapriječiti dopravu neke pošiljke masla, koja je prispjela na kolodvor te je na vojničku asistenciju bacalo kamenje. Na to govori ministar o zastupnicima Funku i Zahajkijeviću, koji su bili pozvani kao svjedoci pred vojnički sud, te izjavlja, da to ne bijaše nikakva povreda zakona ni zastupničke kuće.

Zastupnik Jaworski obrazlaže

opozicijonalno držanje Poljaka.

Zast. Konstantin Lewickij (Ukrajinac) opominje vladu od povrede brestlitovskog mira. Raspravlja o najnovijem govoru ministra-predsjednika te veli, da je njegovo naglašivanje njemačkog kursa bila nespretnost. Austrija ne smije postati ni njemačka ni slavenska. Govornik na koncu izražuje želju Ukrajinaca za razdiobom Galicije. — Zast. Pick podiže optužbu radi

prehrambene politike i aprovizacijonih prilika u Češkoj,

te izjavlja, da unutrašnji mir zavisi o skorašnjem svršetku rata te o radikalnom riješenju ustavnog problema u smislu želja nacija.

Iza govora nekojih njemačkih govornika zaključuje se sjednica. — Dojduća sjednica u ponedjeljak, u 11 sati. Dnevni red: Optužba ministara.

•

Plenarna sjednica Jugoslavenskoga kluba. Beč. 16. Danas u 10 sati prije podne vršila se plenarna sjednica Jugoslavenskoga kluba, koja je bila puno posjećena. Predsjednik dr. Korošec podaše opširno izvješće o situaciji. Izvješće je o audijencijama cara te audijencijama u izvanjskog ministra Burlana i u ministra-predsjednika Seidlera. Nastavila se debata takodjer o tome, koji da se prešni predlozi ulože. Klub je suglasno primio na znanje izvješće predsjednika dr. Korošca. Jugoslavenski klub je nadalje zaključio potpisati ministarsku optužbu, koju će uložiti češki zastupnik dr. Stransky. Klub će potpisati takodjer prešnu pritužbu namjesnika tirolskog zemaljskog glavara Concija, radi kršenja imunitete i zemaljske autonomije.

•

Iz govora socijalističkog zastupnika Ellenbogena. Narodni je zastupnik dr. Ellenbogen kazao medju ostalim u prvoj sjednici parlamenta: Socijalni su demokrati zauzeli temeljno stanovište k pitanjima, o kojima se sada radi. Njihovo je osvjedočenje, da se Austrija može osnivati samo na slobodi pojedinih njezinih naroda, da se mora isključiti svako silovanje pojedinog naroda i svaku nadčlaku jednog naroda nad ostalima, i ako je ova država moguća, to je samo moguća na temelju slobodnog ugovora medju pojedinim narodima, koji ju stanuju. Za svaki je narod nemoguće, podnositi unutar istih državnih granica tudjinački jaram drugog naroda. Radi toga može Austrija samo da bude saveznom državom slobodnih i jednakih naroda. Ako je istina, da su kod češkog naroda došli prkonje na površinu — tko nosi za to odgovornost do kukavnih persekucija i ekscesa militarizma, kojima je bio izložen. Zar nije jedan od najslavnijih uspjeha ove politike, da je najpomirljivijeg muža, dr. Kramarža, prisilila na nerad? Ustrpljivo i razborito valja pronaći put k mirnim i umjerenim elementima češkog naroda. Ali što se učinilo? Započelo se persekucijama. Što se desilo sa zastupnikom Concijem, koji je pozdravio samo praško slavlje? Mjesto da traži put k ovim razboritijim elementima, mjesto da pojača pozitivne tendencije, koje još uvijek posjeduje češki narod, zapao je ministar-predsjednik vragu (Teufel = vrag imenuje se njemačko nacionalni zastupnik) te je počeo sa jednostranom naredbenom politikom. Time nije koristio Nijemcima. A misli li ministar-predsjednik, da velike mase njemačkog naroda smatraju to za veliki uspjeh, što je zabranio slovenske sastanke, što proganja slovenske učitelje, što je uopće etablirao u Austriji novu eru persekucija? Ministar je danas kazao, da se u Austriji ne može vladati bez ili protiv Nijemaca. Ovu sam rečenicu čitao prije 40 godina u „Neue Freie Presse". Ova je rečenica točna i tim točnija, što nema čovjeka, što bi u Austriji o njoj dvojio. Ali ne radi se o tome, da li se imade vladati bez ili protiv Nijemaca, već se radi o tome, da se pomoću Nijemaca ne može vladati nad drugim narodima i da se samo može vladati ugovorom izmedju pojedinih narodnosti ove države. — Govornik se za tim bavi sa različitim pritužbama i ističe, da vlada nije odgovorila niti riječi, što je zadala radništvu. Radi toga će socijalno demokratska stranka glasovati protiv proračuna i protiv ratnih kredita.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se saopćuje: U predjelu s obe strane Asiaga bijahu artilerijom silno pripravljeni napadaji djelomično vatrom, djelomično u protunavali, odbijeni. Isto se tako slomi u brentskoj dolini neprijateljski napadaj. — U Albaniji čarkanja sigurnosnih četa. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna je djelatnost pod večer oživila. Prilikom izvida privedosmo više puta zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Aisne i Marne na novo je uspjela bitka. Francuzi započeše tamo s dugo očekivanom protuofenzivom. Uporabom veoma jakih skupina oklopljenih vozova uspjelo im u početku nenadano da prodru na pojedinim mjestima u prve naše linije pješadije i artilerije te da potisnu našu liniju natrag. Na to su naše položajne divizije u savezu s pričuvama, koje su stojale u pričuvi, osujetile neprijateljski prolom. Prema podnevu slomila se već francuska ofenziva na crti zapadno od Soissons-Nouilly, sjeverozapadno od Chateau-Thierry. Po podne slomiše se na cijeloj napadajnoj fronti jaki djelomični napadaji neprijatelja u našim novim crtama. Neprijateljske kolonije, koje su pridolazile na bojno područje bile su cijl pobjedonosnih naših bojnih ljetača. Naši lovski ljetači oboriše 32 lijetala protivnikova. Poručnik Loewenhardt izvojšti svoju 38. i 39., poručnik Bolle svoju 23. i 24., natporučnik Goehring svoju 22. zračnu pobjedu. Proti južnoj fronti na Marni poveo je Francuz poslije svojih neuspjeha dne 16. i 17. o. mj. još uvijek djelomične navale jugoistočno od Moreuila. Bijahu odbijene. Izmedju Marne i Reimsa i istočno od Reimsa osta bojna djelatnost ograničena na mjestimična čarkanja. U Königwaldu i s obe strane Pourzy neuspješe neprijateljski napadaji. Prilikom uspješnih sunaka s obe strane Prosnesa i prilikom obrane od neprijateljskih djelomičnih napadaja na Suippi i s obe strane Perthesa, učinismo zarobljenika. Broj od 15. srpnja privedenih zarobljenika prekoračio je 20.000. — Ludendorff.

Berlin, 19. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Mjestimični bojevi sjeverno od Lysa. Na bojištu izmedju Aisne i Marne slomi se ponovni francuski pokušaj proloma uz teške gubitke za neprijatelja.

Rat.

Francuski izvještaj od 17. srpnja poslije podne: Južno od Marne navališe su Nijemci te poslali u boj nove bojne sile protiv uzvisina istočno od St. Agnan-Chapelle i Monthiona. Nijemcima je uspjelo prodrijeti u Bourdonnerie. Bitka traje žestoko na šumovitim obroncima neposredno južno od te točke. Dalje na istok uzmogli su Francuzi održati južne rubove šume Buquigny i Nesles. Nijemci su dalje pokušali mogući napadaj u smjeru na Montvoisin,

što su i osvojili. Francuskom su protunavalom bili opet istjerani. Izmedju Marne i Reimsa žestoki, ali kratki bojevi u šumi Goutecon. Njemačka navala u okolici Prunaya bila je suzbijena. Nijemci su kod pokušaja obnove svog juriša na Beaumont pretrpjeli krvavi poraz. Svuda su francuski položaji bili zadržani.

•

Francuski izvještaj od 17. srpnja na večer: Bitka potraja danas s pooštrenjem. Mi održasmo svu frontu. Zapadno od Reimsa nije uza sve naprezanje uspjelo neprijatelju da izgradi svoj uspjeh. Naše su čete zadržale pritisak neprijatelja junačkim otporom svojim i trajnim protunavalama, kod kojih su sada napadale sada opet uzmicale. Južno od Marne bilo je tečajem bojeva na šumovitim obroncima sjeverno od Comblizya i Festignya moguće, da zadržimo neprijatelja na južnom rubu Bouquignya i Chataignersa i istočno od Neuillya. Nijemcima je uspjelo ustaliti se opet na Mont Voisinu. Izmedju Marne i Reimsa traje boj sjeverno od Reuila i u kraljevskoj šumi, u koju su Nijemci provalili i koju brane naše čete korak po korak. Šuma Courton je takodjer pozorište ljutih bojeva. Neprijatelj je bio zadržan zapadno od Nanteuila-La Fosse. Pourcy, cilj opetovanih golemih njemačkih navala, nijesu Nijemci mogli osvojiti. Sjajna protunavala talijanskih četa zapadno od tog sela bacila je neprijatelja natrag u dolinu Adre. Mnogobrojne lješine neprijatelja pred našim linijama dokazuju teške gubitke, što ih je protivnik pretrpio. Položaj u odsjeku Vrignya i jugozapadno od Reimsa je nepromijenjen. Istočno od Reimsa skršili smo navalu izmedju Beaumonta na Veslei i Sillerya. Naši položaji su na čitavoj šampanjskoj fronti ostali netaknuti.

•

Francuski izvještaj od 18. srpnja poslije podne: Francuzi su jutros rano napali na njemačke položaje od okolice Fontenoy-sur-Aisne sve do okolice Belleaua. Na nekojim smo točkama uznapredovali za dva do tri kilometra. Javljaju se zarobljenici. Na Marni i na fronti Champagne nije noć donijela nikakvih promijena. Jugozapadno od Nanteuil-La Fossea zaustavili smo posve žestoku neprijateljsku provalu. Sjeverno od Prosnesa izjalovi se potpunoma navala, provedena od gardijskih četa.

•

Engleski izvještaj od 18. srpnja u jutro: Prilikom sukoba ophodnja sjeverno od Bethune i zapadno od Merville osta nekoliko zarobljenika u našim rukama. Kod Viller-Bretonneux jaka artilerijska paljba neprijatelja s plinovitim granatama.

•

Engleski izvještaj od 18. srpnja u jutro: Australci su proveli uspjela mjesna poduzeća u okolici Villers-Bretonneuxa te su pomaknuli unaprijed svoje linije na širokoj fronti jugoistočno od sela. Kod toga su dopremili mnogo zarobljenika, 2 poljska topa i mnoge strojne puške. Istočno od Hebuternea popravili smo naše položaje. Južno od toga sela proveli smo uspjelu provalu te suzbili južno od Bucquoya neprijateljske jurišne čete.

*

Engleski izvještaj od 18. t. m. poslije podne: Kod uspjelog sunka jugoistočno od Robecqa dopremili smo 30 zarobljenika.

•

Amerikanski izvještaj od 18. t. m.: Amerikanci, koji su zajedno sa Francuzima prešli na navalu izmedju Aisne i Marne, prodrli su u dubini od više milja u neprijateljske položaje, dopremili su topova i mnogo zarobljenika.

•

Amerikanski izvještaj od 18. srpnja prije podne: Amerikanci su u odsjeku Marne opet osvojili čitavi južni brijeg. Sjeverozapadno od Chateau-Thierrya pokušao je neprijatelj ponovno navalu kod Vauxa, koja se medjutim posve skršila u našoj pješačkoj i topničkoj paljbi, a da nije doprla do naših linija.

•

Izvještaj istočne armije od 16. srpnja: Obična topnička djelatnost na čitavoj fronti. U Albaniji su naše čete opet uznapredovale. Sjeverno od Devolija osvojile su selo Mecan te zarobile 30 momaka.

*

Zračna navala na Pulu. Talijanski izvještaj od 18. srpnja javlja: Na cijeloj fronti umjeren boj obiju artilerija i obična djelatnost izvidničkih odjela. U noći na 17. bacише pomorska lijetala i jučer u jutro skupine lijetala za bombardovanje kopnene i pomorske vojske 8000 kg bomba na vojničke ciljeve pristava mornarice Pule, s vidljivim uspjehom. Tijekom prošle noći proizvesmo na raznim točkama iza neprijateljske fronte poduzeća u malenom opsegu. U zračnom boju biše oborena 3 neprijateljska lijetala.

---

* **Klofač o političkom položaju.** Na skupštini u Humpolcu govorio je zastupnik Klofač o političkom položaju i izjavio, da Česi u savezu s Jugoslavenima nadovezuju veze i sa poljskim narodom i time počinju rješavati problem srednje Europe, dakako prema svojim interesima, a ne prema interesima Svenijemstva. Prije 20 godina nijesu Česi ni u snu mislili na ono, što je danas češki problem. U svojim je ciljevima češki narod jedinstven, a tu ne mogu ni obećanja ni prijetnje ništa promijeniti.

* **„Arbeiterwille“ o dr. Seidleru.** Jučer je dr. von Seidler izrekao u parlamentu govor, što je one stranke, „koje stoje vjerno uz državu“ tako oduševilo, da je njihov govornik Waldner, ushićen, kliknuo: „Monumentalnije i slastnije rečenice nijesu još došle iz ustiju jednog ministra-predsjednika“. Možemo si predstaviti, kako silna mora biti ljubav njemačkih gradjanskih zastupnika za ministra-predsjednika Seidlera, što no je postao sada njemačkim životnim interesom, ako jedan govor, koji sadržaje samo najobičnije fraze, koji je sastavljen s namjerom da pooštri nacijonalne opreke i da onemogući pomirenje naroda s narodom, izazivlje urlikanje radosti te se smatra političkim djelom. Seidler nije računao sa zbiljskim prilikama države, nije kazao, da se narodnosti moraju pomiriti mišlju, da stanuju pod jednim krovom, nije pustio obostrane razborite elemente, da vrše nesmetano svoj posao — ovaj kazališni je čovjek odabrao za svoj prikaz tako reske tonove, da se nehotice dobiva dojam, da gospodin Seidler hoće umrijeti — kao njemačko nacijonalni ministar. Nije baš potrebno, da čovjek bude njemački radikalac, e bi shvatio, da se vladanje ili držanje ove državnosti na okupu protiv Čeha, Jugoslavena, Poljaka i Talijanaca dade isto tako malo zamisliti kao što i vladanje protiv Nijemaca i da je djetinski vjerovati, da je zadovoljstvo i ushićenje članova Nationalverbanda dovoljno za rješenje austrijskog pitanja.

* **Sin poznatog ratnog huškača i Svenijemca Wolfa u engleskoj armadi.** Organ zastupnika Wolfa „Ostdeutsche Rundschau“ ne pobija ispravnost tvrdnje, prema kojoj je sin Wolfov stupio u englesku armadu. No zastupnik Wolf ne zna tobože o tom ništa. Brak Wolfov bijaše prije 16 godina razveden. Oboje djece iz tog braka, dječak i djevojče, bilo je njemu odredjeno. No uz pomoć političkih protivnika Wolfa — tumači „Ostdeutsche Rundschau“ — pobjegla je razvedena gospodja u Švicarsku. Wolfu nije uspjelo domoći se djece. Njegova supruga preselila se medjutim u Englesku, gdje se nalazi već 12 godina. Wolfov sin imade sad 24 godine. Jesu li njegova supruga i djeca engleski državljani — on da ne zna. Njemu da strašna morala biti sama pomisao, da je sin njegov bio za to odgojen od majke, ili da su ga na to prisilili neprijatelji, da vrši službu u engleskoj vojsci. — Sin gospodina Wolfa odlučio se valjda dobrovoljno stupiti u englesku vojsku i boriti se proti Njemačkoj i Austro-Ugarskoj. No nitko, ko čovječanski osjeća — sudi „O. R.“ — ne može za to zast. Wolfu nešto spočitavati. Kad bi se tu radilo o nekome drugome, osobito o Čehu — veli „Videnski Dennik“, odakle ovo prenašamo — „O. R.“ bjesnila bi i huškala u čitavim stupcima o češkim veleizdajnicima. („Vidensky Dennik“.)

* **Ustavna reforma.** Njemački socijalni demokrate uložili su u carevinskom vijeću predlog neka se izabere permanentni odsjek od 72 zastupnika sa zadaćom, da izrade do konca ove godine nacrt za novi austrijski ustav. Austrija neka se promijeni u saveznu državu samostalnih, prema demokratskim principima vladajućih naroda. Odsjek neka se sastaje i vrši rasprave takodjer poslije odgode dotičnog zaključka parlamentarnog zasjedanja. Dok ne vrši taj odsjek svoje djelovanje smije vlada izdati naredbe, koje bi koliko toliko posizale na ustavno područje samo uz dozvolu ustavnog odsjeka.

* **Ženske izbornice — no u Engleskoj.** Iz Haaga se javlja, da dobro podučeni krugovi tvrde, da će se listopada raspustiti parlamenat. Novi će se izbori provesti 14. studenoga. Izborni imenici, koji će biti dovršeni početkom listopada, sadržavaju preko 20 milijuna imena, medju njima jedna trećina do dvije petine žena. Poprečno 15 milijuna žena glasovati će prvi put.

* **O japanskoj intervenciji u Sibiriju.** „Times“ javljaju iz Tokia od 15. t. mj.: Diplomatičko se vijeće danas sastalo, da odobri odluku vlade, koja se odnosi na predloge Amerike glede na zajedničku amerikansko-japansku intervenciju. Vijeće se odgodilo radi oporbe dvaju članova, koji nijesu smatrali položaj u Galiciji dostatno kritičnim, da bi opravdavao intervenciju u Sibiriji.

Domaće vijesti.

Ljetovanje za djecu hrvatskih pučkih škola u Puli. Pozivlju se svi oni roditelji, kojih su djeca polazila hrvatsku pučku školu, a žele tu djecu za vrijeme praznika kroz 6 tjedana slati na ljetovanje svaki dan u Villa Rizzi, da ih upišu kod uprave hrvatske pučke škole u Via Cenide najdalje do nedjelje t. j. do 21. t. mj.. Upisivanje će biti svaki dan do nedjelje od 10 do 11 sati prije podne.

Uprava hrvatske pučke škole Pula.

Unapredjenje. Iz Beča javljaju: Prema „Wiener Zeitung“ imenovao je ministar unutrašnjih posala kotarskog nadzornika sigurnosne straže pri redarstvenom ravnateljstvu u Trstu, Morica Rappela, višim nadzornikom sigurnosne straže 2. razreda.

† **Marijeta Buzolić rodj. Marangunić,** majka gg. dra. Ante i dra. Mile Buzolića u Puli, preminula je dne 8. o. mj. u Milni u Dalmaciji, ostavivši u žalosti supruga gosp. Matu i mnogobrojnu rodbinu. Naše iskreno sažaljenje!

Pošiljanje naše djece na prehranu u Hrvatsku. Roditeljima, koji kane iseliti djecu u Hrvatsku ili Slavoniju na prehranu, javljamo, da mogu svoju djecu upisati u upravi našeg lista u ulici Cenide br. 2 od 6—7 sati popodne. Roditelji imaju donijeti sobom legitimacije djece, i samu djecu sobom dovesti.

Interpelacija Jugoslavenskoga kluba glede proganjanja naše štampe. Jugoslavenski klub uložio je dne 16. srpnja o. g. opširnu interpelaciju o progonima na jugu, u prvom redu uperenima proti ekzistenciji jugoslavenske narodne štampe. Interpelacija se odnosi takodjer na privremenu obustavu „Hrvatskog Lista“ dne 30. ožujka o. g.

Poziv. Službeno se oglašuje: Da se uzmogne čim prije privesti kraju izgradnju zakloništa u svrhu zaštite svih gradjana za slučaj zračnih navala, i pošto nije moguće dobiti dostatni broj radnika uz plaću, potpisani se pouzdanjem obraća na sve sugradjane i sugradjanke bez razlike stališa vrućom molbom, da dobrovoljno sudjeluju makar samo nekoliko sati dnevno ovim radnjama, koje će biti učinjene u zaštitu njih i njihovih domašnjih, te da se čim prije mnogobrojno prijave kod gradskog gradjevnog ureda, trg Foro, zgrada gradske štedionice, II. kat, za vrijeme uredovnih sati od 8—2. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck m. p.

Aprovizacione stvari. U jučerašnjoj sjednici aprovizacijone komisije priopćio je c. kr. tvrdjavni povjerenik o koracima, što ih je bila prouzročila demisija učinjena od ravnatelja Ivana Lirussi-ja. Na svoje živo zadovoljstvo može danas saopćiti, da je ravnatelj Lirussi konačno ustegao svoju demisiju. Pošto je ravnatelj Lirussi sada obolio i nužno treba dopusta, to je c. kr. tvrdjavni komesar za sada prenio vodstvo posala na gospodina ravnatelja Herkula Giacich-a. Konačno priopćio je c. kr. tvrdjavni povjerenik, da je gospodina ravnatelja Giacich-a imenovao članom aprovizacijone komisije, te je pozdravio istoga, molbom, da se i u ovom svojstvu istim veselim radom kao i dosada posveti aprovizaciji grada. Članovi komisije primiše ova priopćenja c. kr. tvrdjavnog povjerenika do znanja, te su i sa svoje strane izrazili zadovoljstvo, što će gospodin Lirussi svoje već od tri godine sa tolikom požrtvovnošću i ustrajnošću izvršeno djelovanje u interesu pučanstva i dalje voditi.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za pologodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro- daji 16 fil., pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi listatrg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedjelja 21. srpnja 1918. Broj 1087.

I opet u znamenju parlamenta . . .

U parlamentu su govorili već različiti zastupnici Po- stranaka, zastupnici Nijemaca, Jugoslavena, Čeha, jaka i socijalnih demokrata. Govore smo čitali samo u izvadcima, ali se i iz ovih izvadaka može razabrati, da su u parlamentu pale ne samo ogorčene, već i veoma razborite riječi. Medju govornicima učinio je bez sumnje ministar-predsjednik vitez Seidler naj- jadniji utisak. Njegov je govor bio u jednakoj mjeri bijedan po obliku kao što i po mislima. Osjećalo se, da su obične rečenice, što ih je nanizao u neobičnom broju, služile samo za to, da prikrivaju onaj nenado- knadivi manjak ličnih kvaliteta. U analama parlamen- tarizma čitali smo mnogo govora njemačkih nacijo- nalnih ministra, ali njemački nacijonalizam nije do sada imao nespretnijeg odvjetnika od Seidlera. Ovu prazninu misli kušao je nadopuniti izazovnim tiradama iz navadne frazeologije njemačkog nacijonalizma, koje su trebale djelovati na zastupnike jedino stoga, što zastupnici nijesu bili vični čuti takvih izljeva iz ustiju zvaničnog čovjeka, koji je k tome c. k. činovnik po zvanju. Mi znamo, što ne možemo čestitati državnoj upravi na takvom činovniku. Imade u svjetskoj lite- raturi autora, s kojima se ozbiljna kritika ne bavi: niti ih kudi, niti ih hvali. Oni pišu i rade za izvjestan krug, koji se sam isključio iz duševnog života naroda i svijeta. Takav je autor u državničkom pogledu naš bijedni ministar-predsjednik, kojemu bi se moralo savjetovati, neka kuša ponovno svoju sreću radije na dramatskom polju; jer za kazališnu katastrofu nosi on sam odgovornost, dok račun za političke nezgode mora podmiriti uvijek narod.

O govorniku Jugoslavenskog kluba, Verstovšku, je suvišno govoriti, jer smo znali, da će ispuniti naša očekivanja i učiniti u svakom pogledu svoju dužnost. Ali mora se istaknuti nada sve trezan i ozbiljan govor nar. zastupnika Ellenbogena, starog socijalnog demokrata, koji je pokazao vladi put, kojim bi morala krenuti, hoće li izaći iz austrijskog labirinta. Govor tog zastupnika trezni jeg dijela njemačkog naroda bio je mnogo rodoljubiviji od riječi našega ministra- predsjednika, smatra li se patrijotizam radom za poboljšanje općih prilika i za preporod naše države. Jer to osjeća svatko, da Austrija treba više prepo- roda no svaka druga država. U tom govoru nije bilo običnih demagoških fraza, već mirnih izražaja lijepih misli. Austrija se može prenoviti samo u savez naroda, u savez narodnih država. To je državna misao, kojoj bi morale služiti naše vlade. Njemačka, koja tvori jednu narodno homogenu državu, nije u stanju ujediniti saveznu državu u centralističkom duhu. Bavarac ne će se nikad pokoravati pruskoj upravi, kao što ni Hamburg Bavarcima. Hamburg, glavna luka njemačke države, je nezavisna republika, a ipak se Prusi ne tuže, da njihova trgovina vodi preko tog nezavisnog pristaništa. Bavarci nemadu izlaza na more, kao što ni južno njemačke kraljevine i kneževine; ali ipak im ne pada na um, da bi htjeli anektirati Prusiju samo stoga, što bi željeli imati slobodan put na more. Bavarac se ne može podvrći pruskoj volji, Virtemberžan bi se pobunio, da Pruska anektira njegovu domovinu, ali u Austriji je patri- otički, da se Nijemcima otvori put na more preko slavenskog područja, da se preda milijune našega naroda njihovoj milosti i nemilosti. Medju Nijem- cima ne smije da vlada pravo sile, ali u Austriji se to pravo mora uzakoniti. U Hamburgu ne smije zapovjedati pruski činovnik, ali u našim pokrajinama je takvo shvaćanje u državnom interesu. To su jasne činjenice, kojih nikoja zdrava pamet ne može prezreti. Sve to mora znati i sam Seidler i čitav National- verband. Imade li medju austrijskim narodima kul- turnih razlika, koje bi bile u prilog Nijemcima, bila bi to samo žalosna svjedodžba za vladu i za nje- mačku kulturu, koja se pokazala nesposobnom za djelovanje na druge narode. Mi znademo veoma dobro, da je njemački preporod bio oplodjen od francuske kulture i da se na toj osnovi razvijao u samostalnu prosvjetu. Ovo kulturno očinstvo Fran- cuza u pogledu kulture i Engleza u pogledu indu- strije i trgovine nije ove narode ponukalo, da za- traže kao dužnu zahvalnost posjed njemačkih ze- malja. Ovo čudno moralno shvaćanje diči samo naše njemačke nacijonalce, o kojima je neki ugledni poli- tičar punim pravom kazao, da su se ponizili do kul- turnih kramara. Ali priča o kulturnoj superiornosti njemačkog naroda pripada od davna već historiji. Danas su austrijski Česi u svakom pogledu prekosili austrijske Nijemce, a pojedini dijelovi Jugoslavena proizvadjaju u omjeru s njihovim brojem mnogo više od austrijskih Nijemaca, da ne govorimo o pri- rodnim sposobnostima Slavena, kojima nepravedan vladin sistem priječi razvitak. Dr. Seidler čini se, da ne pozna realnih prilika u Austriji. I svoj njemački narod poznaje, regbi, tek površno. O slavenskim na- rodima nema ni najslabijeg pojma. Bilo je prema tome u najboljem slučaju neoprezno, govoriti o kul- turnoj premoći jednog naroda nad drugim, kad ovog ne poznaš.

Jasno je, da se govorilo u parlamentu takodjer o miru. U tom pogledu vladaju izmedju ogromne većine zastupnika i vlade dijametralne opreke. Ministar se Seidler izjavio o miru isto tako bezizrazno i mrtvo, kao što o političkom programu. Takva vlada i takvi ministri neće nipošto sklapati mir. Punim pravom je istaknuo neki zastupnik, da se Austrija nalazi u povoljnom položaju, da imade samo jednog neprijatelja. Ali ovaj naš neprijatelj ne može u svakom pogledu računati na potporu spo- razuma, pogotovo ne na potporu Amerike, koja je danas postala vodećom silom antante i bez čije bi pomoći četvorni sporazum bio danas već poražen i prisiljen na novi brest-litovski mir. Mir se dakle može sklopiti, samo moraju naši državnici biti zaista austrijski državnici i imati pred očima jedino interese naše monarkije.

Većina je parlamenta svojim govorima dokazala, da se s malo dobre volje može postići i jedno i drugo, mir u kući i izvan kuće. Da taj dvostruki mir još nije postignut, mora se pripisati vladi, koja si je usvojila zadaću, da bude prema nutra i prema vani kamen smutnje i da je ta uloga vršak državničke mudrosti.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Na zapadnoj tirolskoj fronti oživjela je bojna djelatnost jučer znatno. U području Adamella suzbili smo više talijanskih sunaka. Na Monte Cavento moradosmo prepustiti neprijatelju jedno izloženo uporište. — U Albaniji došlo je jutros rano sjeverno od Berata do ponovnih bojeva, koji još traju. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Djelatnost Engleza narasla je u nekojim odsjecima. Protiv Meterena, sjeverno od Merrya i južno od Vieux-Berquina napao je neprijatelj prije podne. U Meterenu se ustalio. U ostalom bio je suzbijen, te je pustio zarobljenika u našim rukama. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Aisne i Marne traje bitka. Na novo pokušao je neprijatelj na čitavoj fronti, da probije našu liniju. Oklopljeni su vozovi prodrli rano u jutro u djelove naše prednje linije. Iza ogorčenih bojeva bio je prvi sunak neprijatelja o podne osujećen na uzvisinama jugozapadno od Soissonsa, zapadno od Hartennea, istočno od Neuillya i sjeverozapadno od Chateau-Thierrya. Kolone, čiji odlazak na bojište su javljali naši ljetači i proti kojima su se uspješno borili, naviještale su nastavak navala. Ove su uslijedile na večer iza najžešće topničke pripreme. Izmedju Aisne i Oursqa skršiše se o našem protuudarcu, južno od Oursqe većinoma u našoj paljbi. Sjeverno od Hartennea bacili smo neprijatelja preko njegovog izlazišnog položaja. Čete javljaju najteže gubitke neprijatelja. Velik broj oklopljenih vozova leži sastrijeljen pred našom frontom. Južno od Marne preko dana samo umjerena djelatnost. Jugoistočno od Moreuila suzbili smo ponovne djelomične navale neprijatelja. Tečajem noći povukli smo čete, nalazeće se južno od Marne na sjeverni brijeg, a da neprijatelj toga nije primjetio. Mjesni bojevi jugozapadno i istočno od Reimsa. Sjeverozapadno od Souaina suzbili smo krvavo francuske sunke. Jučer smo oborili opet 30 neprijateljskih aeroplana i 7 pripetih balona. Poručnik je Loewenhardt polučio svoju 40. i 41., poručnik Wenckhoff svoju 39., satnik Berchtold svoju 38., nadporučnik Loerzer svoju 27., poručnik Jacobi svoju 24. i poručnik Koennecke svoju 22. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 18. srpnja na večer: Izakako su francuske čete skršile njemačku ofenzivu na champagnskoj fronti i u brdovitom predjelu Reimsa tečajem 15., 16. i 17. srpnja poduzele su u zajednici s amerikanskim četama 18. srpnja navalu izmedju Aisne i Marne u širini od 45 kilometara proti njemačkim položajima. Izlazeći sa fronte Ambleny-Longpont-Troesnes-Boureches postigli smo znatno napredovanje u neprijateljske linije. Doprli smo do zaravanaka, koji vladaju Soissonsom s jugozapada i predjelom Chauduna. Izmedju Villers-Helona i Noroy-sur-Oursqa u tečaju su žestoki bojevi. Južno od Oursqa prekoračile su naše čete u glavnom liniju Marizy-Sainte Genevieve-Haute Avesnes-Belleau. Više od 20 sela osvojili smo opet divnim junaštvom francuskih i amerikanskih četa. Nekoliko je hiljada zarobljenika i znatan plijen palo u naše ruke. S ostale fronte ništa važnoga.

*

Francuski izvještaj od 19. srpnja poslije podne: Izmedju Aisne i Marne skršiše francuske čete otpor Nijemaca, koji su priveli nove pričuve, postigle su napredovanje, koje je jučer na večer postalo osjetljivo te su povisile broj zarobljenika. Bitka traje ljuto dalje. Na čitavoj fronti zapadno od Reimsa poduzeli su Francuzi jučer živahne navale. Južno od Marne osvojili su Francuzi opet Montvoisin i istjerali neprijatelja iz rubova šume istočno od Reuillya. Sjeverno od rijeke napredovali su Francuzi u kraljevskoj šumi i u šumi Courton. Izmedju La Paterne i Pourcya pomaknuli su svoje linije za kilometar unaprijed. Dalje na sjever osvojili su Talijanci mlin Ardre te su si stekli ozemlja u predjelu Bouillya. Tečajem svog napredovanja osvojili su Francuzi 4 topa i 30 mitraljeza. U Woevreu dopremiše napadaji na njemačke linije okolo 100 zarobljenika.

*

Engleski izvještaj od 19. srpnja na večer: Osvojili smo selo Meteren, postigli sve navalne ciljeve, zarobili 300 momaka i zaplijenili nekoliko strojnih pušaka. Australci su uznapredovali sve do južno od Meterena, zarobili su 80 momaka i zaplijenili 10 strojnih pušaka.

*

Engleski izvještaj sa solunske fronte: U noći na 12. t. m. proveli smo napadaj zapadno od Dojranskog jezera te smo kod toga ubili 12 Bugara.

*

Amerikanski izvještaj od 17. srpnja: Izmedju Aisne i Marne napredujemo postojano.

*

U prostoru Reimsa započela je 15. t. mj. nova njemačka ofenziva, koja je obuhvaćala frontu od preko 80 kilometara. General Ardenne pisac je o toj bici: „Drugi je dan potvrdio očekivanja, koja su se stavljala na obećanja prvog njemačkog izvještaja. Najprije je taj drugi izvještaj odao nama prenerazну činjenicu, da se njemačka navalna fronta prostirala od Chateau-Thierrya sve do Tahurea, da je prema tome obuhvaćala širinu od okruglo 100 kilometara, da prema tome novo bojište nadilazi u širini bojište izmedju Cambraia-St-Quentina-La Fere za punih 40 kilometara. Navala je uslijedila iza kratke ali intenzivne paljbene djelatnosti sa topništvom, plinovitim granatama, oklopljenim vozovima i bacalima plamena sa sveopćim jurišom infanterije. Bojište se dijeli u tri različita odsjeka, na kojima se bore vojske pod različitim zapovjedima. Vojska von Böhnova prekoračila je Marnu od Jaulgonne, gdje tvori rijeka prema sjeveru izbočeni zavoj, koji je osobito podesan za gradnju mosta, sve do uzvisina kod Dormansa (8—10 kilometara širine). Drugi je bojni odsjek obuhvaćao područje izmedju Ardre i Marne, a treći područje istočno od Reimsa do Tahurea. Najveći su uspjeh bili postigli Nijemci, prekoračivši Marnu na širokoj fronti. Na južnom brijegu su si uredili — kako je javljao Wolffov ured — opsežan mostobran, koji je treći dan bitke obuhvaćao okolo 80 kvadratnih kilometara". — Proti ovom su mostobranu poduzimali Amerikanci i Francuzi dnevno navale, ali sa relativnim uspjehom. Nijemci su dobro držali važni novi mostobran. Izmedju Marne i Reimsa — u centrumu — postigli su Nijemci takodjer znatne uspjehe. Istočno od Reimsa odlučila se bitka odmah prvog dana. Na tom su mjestu upotrebili Francuzi Hindenburgovu obrambenu taktiku — kako pišu njemački vojnički stručnjaci, — koja se sastoji u tome, da pod djelovanjem topništva ispazniš prvu obrambenu liniju i povučeš glavne sile i topništvo na drugu liniju. — Njemačka je provala preko Marne bila veoma pogibeljna. Radi toga je francusko-amerikanska protuakcija postala prijekom nuždom. Zadnjom su si ofenzivom bili Nijemci stvorili duboku provaliju u francusku frontu, koju su jošte izdubili prelazom preko Marne. Na desnoj strani ovog trokuta, utjeranog u francuske linije — izmedju Chateau-Thierrya i Soissonsa — na fronti od 45 kilometara, započeli su Francuzi protuofenzivu, kojom su si stekli ozemlja. Time je bio ugrožen položaj njemačkih četa, koje su bile prešle Marnu. Da je Francuzima uspjelo prodrijeti preko Chateau-Thierrya i postići nekoliko kilometara na prostoru preko tog mjesta, bili bi većem dijelu Nijemaca, koji su bili prešli Marnu, onemogućili uzmak. Radi toga je bila mjera opreznosti, povući čete na sjeverni brijeg Marne, što je Nijemcima, kako javlja današnji izvještaj u potpunoj mjeri uspjelo.

* **O proračunskom provizoriju** raspravljao je jučer proračunski odsjek. Za referenta je bio odredjen u takovom poslu poznati dr. Steinwender. — Zast. Zenker predlaže trajnost provizorija do 30. listopada 1918. Izakako je govorilo više govornika, bi zaključena debata. Odbijen bi predlog Teufelov, da se rasprava odgodi do utorka. Pošto je već govorio dr. Ellenbogen, postavlja zastupnik Teufel ponovno svoj predlog glede odgode do utorka i zahtjeva da se konstantuju glasovi. Proti predlogu glasuje 28 članova odsjeka. Predlog se time smatra odbijenim.

* **Jedna skupština.** U Slov. Bistrici obdržavali su Nijemci skupštinu, u kojoj je govorio zastupnik Wichtl: „Što da učinimo sa Slavenima?“, pitao je Wichtl, te odmah odgovorio: Decimirati njihov broj i raskomadati njihovu cjelovitost. Rat je za postignuće ovog cilja najbolje sredstvo. Za to mora biti svaki „deutschdenkender“ Nijemac pristaša nastavka rata. Pokazao je brojevima, kako su njemačke čete, rat i glad decimiral' Slavene u Srbiji, u Bosni i Hercegovini, Dalmaciji, Goričkoj, u Mletačkoj, u Poljskoj i Rusiji. Rat je u četiri godine uništio najmanje 20 milijuna Slavena. Nijemc. su razmjerno manje trpjeli, jer se rat vodi isključivo na nenjemačkom tlu. To je bilo po Wichtlovom mnijenju najveći strategički i politički porez cara Vilima i Hindenburga. Ako bi se kada rat prenesao na češko tlo, ne bi zaplakao niti jedan Nijemac. Wichtl računa, da će rat slavenska plemena tako uništiti, da se u dogledno vrijeme uopće ne će moći pridignuti. Mi Nijemci uništili smo Srbiju, Crnu Goru i Rusiju. Tako ćemo učiniti sa austrijskim Slavenima. Rat nam pomaže ubijati češku otpornu snagu i uništiti će ju za dvije godine potpunoma. Još pogibeljniji od Čeha, nama su Jugoslaveni. Česi su sa tri strane opkoljeni od Nijemaca, Jugoslaveni pak žive kao kompaktna masa, sižu daleko dolje na Balkan i imaju direktnu vezu s Velikom Rusijom. Wichtl veli, da se na svaki način mora spriječiti osnutak Jugoslavije. To moramo prije svega zahtijevati kao graditelji Velike Njemačke. Moramo preprijećiti, da se Austrija preustroji u državu naroda. To je spomenuo riječ, koju je nemoguće objelodaniti. Naglasio je, da se Jugoslavene mora decimirati i porazdijeliti na sedam vjetrova. Slovence i nešto Hrvata moraju dobiti Nijemci, nešto Slovenaca dati ćemo Talijanima, većinu Hrvata i Srba Madžarima, velik dio potonjih takodjer Albancima, Grcima, Rumunjima i Turcima. Dok se ti naši nacrti ne izvrše, moramo nastojati, da se jugoslavenski narod decimira. Sredstva su: njemačke škole, rat i malo živeža, ili drugim riječima: glad. (Odobravanje i poklici: Dö ist fejn!) O savezu sa Njemačkom, rekao je Wichtl, da savez mora biti takav, kakav hoće Nijemci, a ne velikoaustrijanski. To će biti zajednička njemačka kuća, gdje će se govoriti samo njemački, misliti samo njemački i ratovati samo njemački. Tonda, kad više ne budu dvije države, već samo jedna, Velika Njemačka, opet ćemo ratovati. Izvest ćemo tri velika udara: da se probijemo u Ameriku, da si podvrgnemo Orijent i da se usidri njemačka svemoć nad Japanom i Kitajem. (Mariborska „Straža“.)

* **Odgoda zavedenja monarhije u Finlandiji.** Iz Helsingforsa javljaju, da je prigodom današnjega drugoga čitanja o predlogu zavedenja monarhije u Finlandiji glasalo 57 za, a 53 protiv zavedenja. Pošto treba za to dvije trećine glasova, to će odluka pasti nešto kasnije.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Iz Pariza javljaju: Kerenski je u petak u jutro u parlamentarnom klubu unificiranih socijalista pročitao slijedeći dokumenat: Radi se o rezoluciji, koju je 18. svibnja 1918. prihvatio sovjet, koji se sastojao od zastupnika svih stranaka konstituante izuzev boljševike i kadete. Ali i velik broj kadeta priključio se takodjer toj rezoluciji, koja glasi: Mir od Litavskog Bresta stavio je Rusiju u očajan položaj. Njemački upliv biva sve jači, njegov karakter i njegov cilj pokazuje se na primjeru Ukrajine. Jedna naša pokrajina za drugom prelazi u ruke provalnika. Naša raskomadana domovina nalazi se pred novim osvajanjima i ova se prijetnja može ispuniti svaki dan. Istodobno postaju sve stalnije uznemirujuće vijesti o posredovanju Japanaca na skrajnjem istoku, koji će od Rusije učiniti pozorište krvavog boja, daje medjustranački sovjet, koji je jedina organizacija, koja zastupa konstituirajuću skupštinu čitave Rusije, slijedeću izjavu: Naša zemlja ne priznaje Brest-Litovski mir. Rusija se smatra neprestano u ratnom stanju sa Njemačkom. Veze, koje nas vežu s našim saveznicima, nisu prekinute i ne mogu biti prekinute činom jedne vlade, koju Rusija ne priznaje. Istodobno izjavljuje medjustranačko vijeće, da ruski narod ne će nikada trpjeti povredu narodnog suvereniteta po saveznicima. On ne će pristati, da se posjednu ruska područja ili da se tko miješa u unutarnje prilike. Nastupanje savezničkih četa da ni iz strateških razloga u boju protiv Njemačke ne može se odobriti, jer se ovaj boj mora voditi s ruskim četama i to uz uvjet, da akciju poduzmu svi saveznici zajednički.

*

Iz Kijeva javljaju: Kijevska radiopostaja primila je brzojav, u kojem poručuje glavni zapovjednik Čeho-Slovaka Dotrich, da je uspjelo Čeho-Slovacima, da se probiju preko Bahmač-Kursk-Voroneža do Penze i da zaposjednu željezničku liniju od Sisrana do Nikolajevska. Operacije Čeho-Slovaka mogu se smatrati dovršenima. Oni će još samo da izgrade svoje položaje, te će čuvati sisranski most, koji spaja uralsko područje sa Velikom Rusijom. Čeho-Slovaci i semenovski pokret organizirani su pomoću alijiraca. Pregovori Čeho-Slovaka sa antantom vodili su se u Kijevu, a sa Semenovim u Vologdi. Čeho-Slovaci, koji su brojili 80.000 momaka, izgubili su u bojevima 10.000 ljudi. Oni sačinjavaju tri divizije, a zapovijedaju im isključivo ruski časnici. Čete imadu vlastitog povjerenika, generala Červinku. Na čelu svake divizije stoji francuski instruktor. U Charbinu stoje japanska odjeljenja. Gubernija Orenburg nalazi se u rukama Dutovljevih četa. Od Charbina do Bajkala stoje Semenovi odjeli. Još nije postignut sporazum izmedju antante i Dutova. Bude li postignut sporazum, tad će čete, koje izašalje Japan i Kina, moći bez zapriječe doći preko Sibirije do Volge.

*

„Reuter“ javlja iz Vladivostoka, da su Čeho-slovaci, pošto su potukli dne 29. lipnja boljševike, sukobili se 4. srpnja kod Nikolajevska na ušću Amura sa odjelom četa boljševika i njemačkih i austrijskih zarobljenika. Te su čete bile potučene i pretrpjele su teške gubitke. Medju zarobljenicima ima Nijemaca i Austrijanaca.

*

Kako se „Lokalanzeigeru“ iz Moskve javlja, uspjelo je Čehoslovacima, usprkos otpora crvene garde, da zaposjednu Kazan. Osvojenjem ovoga važnoga stjecišta željezničkoga i cestovnoga prometa, postali su Čehoslovaci gospodarima gouvernementa na srednjoj Volgi. Oni sada iskorišćuju mobilizaciju, koju je Trocki naredio u području Urala i zapadnom Sibiru i stvaraju od mobilizovanih ljudi tako zvanu crnu gardu, koju stavljaju na raspolaganje svojim vlastitim četama i onima protuvrevolucijonaraca.

*

Iz Londona se javlja: Zapovjednik čehoslovačkih divizija, koji je stigao u Vladivostok, zaputio se, prema jednomu brzojavu dopisnika „Timesa“, u Tokio, da poradi oko toga, kako bi se skoro odaslala veća japanska vojna odjeljenja u Sibir. Čehoslovački zapovjednik, pukovnik Vladimir Hurban, razgovarao je sa znamenitijim japanskim političarima, ali ipak nije mogao da zadobije jasniju sliku o namjerama Japana. On misli, da se Japan više uzdržaje od intervencije uslijed svoje vlastite neodlučnosti i straha, nego poradi nesklonosti Amerike prema jednom takovom poduzeću. Nazori Japanaca o potrebi jedne intervencije razlikuju se momentano veoma jako, tako da će vlada u dogledno vrijeme jedva moći stvoriti odlučan zaključak u toj stvari.

*

London, 15. srpnja. (Reuterov ured.) „Daily Mail“ javlja iz Harbina, da se vlada generala Horvata sastoji iz kadeta, liberalaca, socijalista i svih vodećih muževa sibirskog saveza za trgovinu, obrt i poljodjelstvo. Horvatova vlada ne smije biti zamjenjena za takozvanu vladu autonomne Sibirije, koja je rastjerala boljševike, i čiji je vodja udario svoj glavni stan u nekom željezničkom vagonu. U Nikolsku se ustrojila druga socijalistička vlada, koja pregovara s Čeho-Slovacima. Horvat si je stekao ime u rusko-japanskom ratu kao organizator transporata četa na sibirskoj željeznici. U njegovoj se vladi nalazi Kostrotin, koji bijaše u trećoj i četvrtoj dumi zastupnik Jeniseja, kadet, koji imade veliki upliv medju zabajkalskim Kozacima i koji bijaše takodjer član kratkotrajne vlade Zemanove, zatim Istrogov, bivši ministar prometa u Kerenskovom kabinetu, Putilov, jedan od najpoznatijih ruskih novčara u staroj Rusiji, ravnatelj rusko-azijske banke i Kineske istočne željeznice, bivši vojnički gubernator u Vladivostoku Flug i oba socijaliste Okorokov i Kurski. Privremeni član nove vlade, Kolčak, bivši zapovjednik crnomorske mornarice, zapovjednik je sada u Harbinu i nad ruskim četama, koje se tamo nalaze. „Vorwärts.“

*

Javljaju iz Petrograda od 15. o. mj.: Ovdje se pojavila kolera. Do sada je bilo javljeno 500 slučajeva.

*

Sa talijanske granice 13. srpnja. „Neue Zürcher Zeitung“ donosi: „Corriere della Sera“ javlja na temelju informacija petrogradskog lista „Naš Vjek“, počinje položaj u Rusiji, osobito u Ukrajini da utječe na vojnički položaj Njemačke. U Ukrajini samoj bilo je koncentrirano 35 njemačkih divizija. Ustaše su seljaci oboružani dobro topovima i strojnim puškama. Bore se u skupinama od 15—20.000 ljudi.

*

Moskovski list „Novaja Žizn“ javlja: Američki poklisar u Moskvi izdao je proglas, u kojem pozivlje Rusiju na novi rat proti Njemačkoj. U proglasu se veli, da je osobita zadaća Amerike, osloboditi sve slavenske narode ispred gospodstva Njemačke i Austro-Ugarske. — Berlinski „Vorwärts“ veli, da je taj proglas unio puno svjetla u odnošaj izmedju Amerike i Rusije, koja na takvu provokaciju mora da odgovori na isti način, kao i na provokaciju Francuske, da naime traži opoziv američkog poklisara. No — primjećuje list — takav korak sovjetske vlade imati će za posljedicu, da američki poklisar, kao što je učinio i francuski, ne će ostaviti Rusiju, nego će poći samo u Vologdu, gdje se nalazi tabor proturevolucijonaraca.

*

Petrogradsko „Narodnoje Djelo“ javlja, da je revolucijonarni tribunal odsudio zapovjednika istočnomorske flote, kapetana Ščaronia, radi proturevolucijonarnog djelovanja na smrt i osudu odmah izvršio. Čitava baltijska flota proglašena je radi proturevolucijonarne djelatnosti kao državi neprijateljska i cijela posada stavljena je izvan zakona. Admiral Sumbajev dobio je od vlade sovjeta nalog, da umiri baltičku flotu.

*

Litavski tiskovni ured u Lausanni javlja: Litavska vojska od 35.000 ljudi zauzela je grad Vitebsk, pošto je hametom porazila sovjetske čete. Mnogobrojni dobrovoljci grnu u litavsku vojsku.

*

Boljševički list „Pravda“ govori o dogadjajima u Jaroslavu, gdje su tri boljševika ubijena po protu-revolucijonarnim časnicima. List veli, da je nužda, da se primjeni teror masa, koji bi imao prema zaključku sveruskoga kongresa sovjeta služiti kao bojno sredstvo proturevolucijonaraca. Do sada su oni časnici i junkeri, koji su se opirali vlasti sovjeta, pače i vodje monarhista pušteni bez povrede. Ali te zmije mogle su još jednom na valovima pokreta bijele garde izroniti i krvavo se osvetiti za prije njima pokazanu velikodušnost. Takodjer nekada pomilovani general Krasnov plaća sada svima sa olovom, koji padnu u njegove ruke. U Uralu je vlada sovjeta mnoge ugledne zastupnike buržoazije uzela kao taoce. Pristaše Bulbikova i Ceretelja organiziraju protiv nas teror. Mi ćemo odgovoriti sa terorom masa u cijeloj zemlji.

*

Car u istinu mrtav. Berlin, 20. (D. u.) Prema vijesti, koja je amo stigla iz Moskve, ustrijeljen je dne 16. srpnja bivši ruski car u Jekaterinogradu. Poticaj za to bijaše napredovanje čehoslovačkih banda, kojima nije htjela crvena uralska vlada da živoga izruči bivšeg cara.

Iz slovenskog svijeta.

Našim borcima u spomenar. „Dobro će biti ispitivati sebe i pripravljati se na sve: na mjesec dana sam se zatvoriti u tamnicu, sjediti u sobici sam prikovan itd., posvema kao u tamnici. To ću učiniti!

Havliček, u Moskvi, 7. rujna 1843.

*

Mnogo riječi malo djela. „Bačve crnila su dosad potrošene na raspravu o nacijonalnoj koncentraciji. Konačni plod je svega jedna dekoncentracija. Vode se prepirke o pitanjima, koja bi zaista morala biti shvaćena kao riješena. Zar si još ne znamo jesmo li jedan narod ili nismo? Jer ako jesmo, čemu onda težnja za tri plemenske autonomije... Nemoguće jest stvoriti velike pučke pokrete sa silnom snagom, a bez da se točno zna, što se hoće i što se ne će, kako se hoće i kako se ne će.“ Vitomir Korač u „Novom Društvu“.

*

Iz Slovenije. Izjava, koju su dali kranjskom zemaljskom namjesniku dr. Tavčar i Kalan, prvaci najjačih stranaka u Slovenaca, glede vanjske politike, osudivši ili odrekavši se narodnog sjedinjenja, učinila je najneugodniji dojam i kod Slovenaca a jednako i kod Hrvata i Srba. Organ Starčevićeve stranke prava, „Hrvatska Država“, oštrim je člankom odsudio to držanje u članku, u kojem je opravdano spočitnuo držanje nekojih jugoslavenskih, političkih skupina naprama Starčevićanima, dok je držanje tih skupina naprama Beču dotično Pešti mnogo sramotnije, nedostojnije nego li stranačko držanje Starčevićanaca. „Glas“ donosi iz Ljubljane, u kom se ovo držanje najjače odsudjuje i veli, da 90 po sto pristaša stranke odsudjuje te izjave i da će dr. Tavčar morati povući konzekvencije. „Glas“ sa svoje strane bilježi: „Prvaci obadvije najjače stranke kod Slovenaca, gg. Kalan i dr. Tavčar dali su izjave, koje su u drastičnoj protivnosti sa narodnim programom, sa čitavim razvitkom naše političkog života najnovijeg vremena i napokon u protivnosti i sa sadašnjom politikom bečkog Jugoslavenskog kluba. Gospoda su se jednostavno postavila na austrijsko-dualističko stanovište. Kako čujemo, ovo je učinjeno bez znanja i pristanka kompetentnih stranačkih faktora, a u patriotskoj slovenskoj javnosti ove izjave su izazvale iznenadjenje i ogorčenje. Dužnost je stranaka, da čim prije ovu nemilu stvar raščiste i da ove svoje prvake desavuišu.

*

Narodno vijeće za Slovenija i Istru. Tršćansko političko društvo „Edinost“ na svojoj je zadnjoj sjednici u potpunom se opsegu pridružilo dogovoru Jugoslavenske demokratske

…anke i Slovenske ljudske stranke radi ustanovljenja ljubljanskog narodnog vijeća te je imenovalo … zastupnike tršćanskih Jugoslavena dra. Wilfana dra. Čoka. Budući da su JDS. SLS. već odredili svoje zastupnike, očekuje se da će to učiniti u najkraće vrijeme takodjer Istrani, te da će se naći način i glede Dalmacije. Prema tomu je ustanovljenje Narodnog vijeća već osigurano, a formalno … se, kako javljaju „Slovenskom Narodu" iz Beča, izvršiti neposredno iza svršetka sadašnjeg parlamentarnog zasjedanja.

Domaće vijesti.

Popravak. Netom odlikovana gospodja Abelina Schwanda za zasluge kod Crvenog križa, jest supruga činovnika c. i kr. mornarice te posjednica u Zagrebu, znana kao vrla rodoljubka. To donašamo, jer naša zadnja vijest u tom pogledu nije bila posve točna.

Živežne iskaznice za kolovoz. Općinski ured priopćuje, da se današnjim danom započelo dijeljenjem živežnih iskaznica za mjesec kolovoz. Ujedno se upozoruje one, koji su se prijavili za postignuće živežnih iskaznica za manje imućne, da mogu iste podignuti u onom uredu za dijeljenje iskaznica, koji je za njih odredjen.

Za učitelje. U porečkom i puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Oni učitelji ili učiteljice, koji žele biti namješteni u jednom ili drugom kotaru, neka pošalju svoje molbe na dotično kotarsko školsko vijeće. Molbama neka prilože: 1. Svjedodžbe zrelosti ili osposobljenja; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svjedodžbu ponašanja; 5. Svjedodžbu kotarskog liječnika. Ako je dotični učitelj ili učiteljica već u službi, neka šalje molbu putem onoga kotarskog školskog vijeća gdje se nalazi u službi.

Iz aprovizacije. Sjutra, u ponedjeljak, započeti će prodaja u svim prodavaonama aprov. komisije po 1 kg dotično 2 kg brašna za teške radnike. Odrezat će se odsječak XII.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu blagopokojne gospodje majke dr. Antuna i Miha Buzolića, polaže gosp. Niko Mardešić K 20·—. Zato što je radi nepažnje umolio na tramvaju u Puli vozni listić u talijanskom jeziku, polaže Brace K 5·—. Ukupno kruna 25·—; zadnji iskaz K 59.763·91; sveukupno K 59.788·91. Živjeli uzorni darovatelji! Naprijed rodoljubi za toli važni zavod naše zapuštene dijece!

Gradska štedionica u Puli saopćuje, da sutrašnjim danom, u ponedjeljak, započinje opet sa svojim normalnim poslovanjem. S obzirom na ono, što se dogodilo, i budući da su prostorije u neredu a osoblja nedostaje, potrebno je u interesu općenitosti ustrpljivosti sa strane cijenjenog općinstva da se čim prije uspostavi i poboljša rad u uredu.

Ravnateljstvo.

Prinosi za našu siročad. Prigodom Narodnog blagdana položeni su preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi, koji su već bili uračunani u sveukupnu svotu. Sakupljeno po gosp. učitelju Dragutinu De Prato, medju našim vrijednim Marčanima K 202·—. Darovaše po K 10·—: D. De Prato, Mate Delzotto, Petar Komparić, Konrad Gürtner, Jakov Deprato, Simon Ivičević, Alojzija Ćalić, Mate Blažina; po K 5·—: Luca Deprato, Valentin Gonan, Josip Bičić, Bastijan Blarezina, Antun Milohnić; po K 4·—: Josip Gonan, Antun Komparić, Marija Radolović, Tandarela, Fuma Radolović-Kavranar, Martin Radolović-Jurić, M. Ev. Škabić; po K 3·—: Ivan Crljenica pok. Martina, Fuma Siljan, Ivan Komparić; po K 2·—: Antun Ćalić pok. Lovre, Ant. Radolović-Belas, Kate Kovač, Franjo Mervar, Zabukošek, Marija Gonan žena Josipa, Marija Deprato pok. Lovre, Marija Deprato, pok. Antuna, Marija Družeta, Veronika Deprato Ivanova, Fuma ud. Komparić, Luca Gortan, Justina Blažina, Antun Radolović - Tandarela, Antun Radolović - Kavranac, Ivana Radolović-Kavranac, Fuma Zuliani, Fuma Bičić, Marija Bičić, Fuma Bičić od Fume, Marija Crljenica; po K 1·—: Grgur Cetina, Jakov Radolović-Pušar, Martin Radolović Pušar, Ivan Gonan, Antunov, Fuma Lukačić, Ana Crljenica, Ana Dovolić, Filomena Deprato, Marija ud. Deprato, Zorica Matulja, Mate Radolović-Belas, Josip Blažina, Zorica Buić, Antun Radolović-Kosiran, Ana Radolović - Martinolić, Mate Radolović- Kavranac, Kata Buić, Martin Buić, Josip Stomilović, Fuma Buić; po 80 para; Pavo Lukačić; po 50 para: Fuma Stanilović; po 20 para: Ambrož Crljenica i Antun Siljan Antunov.

Sakupljeno po gg. Franju Runku i Josipu Ružiću medju odjelom redarstvene postaje br. 2. K 304·—. Darovaše po K 30·— Antonija Runko; po K 20·—: Ivana Skulin, Ante Alčić, Ljubica Brdar, Paula Golob, obitelj Ante Ružića; po K 15·—: Marija Blečić, Franjo Kulin; po K 10·—: Fran. Runko, Simeona Runko, Jos. Ružić, Josip Matković, Ivan Corazza, obit. Stolfa, Franjo Ružić; po K 6·—: Josip Bravničar, Ivan Poropat; po K 5·—: Martin Milić, Jakov Ružić, Viktor Zučić, Marija Bažon, Marko Gržinić; po K 4·—: Josip Milan, Ivan Matulin, Franjo Kos; po K 3·—: Josip Golob, Ante Lublana, Blaž Šverko, Zora Sesić; po K 2·—: Mihovil Vertasić, Andjela Sosić, Mihovil Zidarić, Berta Fontanot, Franjo Novak, Ledmak II; po K 1·—: Franjo Bajt.

Prijatelji naše siromašne djece položiše kruna 205·—. Darovaše po K 8·—: Fabris, Veržić; po K 6·—: Gjivoje; po K 5·—: Smirčić, Bjehiš, Radošević, Burić, Bonačić, Hreljac, Matann, Kovačić, Mardešić; po K 4·—: G. P., Antunović, Kratulović, Hercegović, Francesković; Sljepica, A. Žankić, Plješa, Zuker, Gregurević, Tijan; po K 3·—: Ivković, Raljević; po K 2.—: Kmetović, Brnićević, Buljević, Šestanović, Kršinić, Surjan, Tomović, Petrović, Matković, Dvornik, Puharić, Lovreško, Grok, Gašparović Mirković, Kurlić, Krizmanić, Ivković J., Car S., Lopačina, Pekić, Lovrin, Srdoč, Mahadić, Kovačić, Brčić, Matulić, Jerković, Pejaković, Kinkela, Bubičić, Juričić, Knežević, Rogulić, Ferk, Macuka; po K 1·—: Pribilović, Makljanić, Lovrić, Lukin, Hajvaz, Farac, Zoričić, Suk, Sepčić, Mažić, Bistrlić, Kolišek, Grga, Škoda, Mihić, Pečar. — Živjeli požrtvovni darovatelji! Svaki i mali darak za našu nedužnu stradajuću djecu, donijet će velikog korisnog ploda za cijelu našu narodnost!

Dalje su položeni slijedeći doprinosi: Da počasti uspomenu blagopokojne gospodje majke dr. Antuna i Miha Buzolića polaže gosp. dr. Lederer K 10·—. Da počasti uspomenu svoje blagopokojne supruge Ane, gosp. Josip Butković, c. kr. redar K 10·—. Da počasti uspomenu svoje blagopokojne majke, gosp. Ivo Matutinović K 20·—; K. 40·— više 3.377·2 jednako 3.417·02. Hvala vrijednim darovateljima. Naprijed u svakoj prigodi za našu siročad!

Bolesni vojnici za siročad. Primili smo iz „Epidemie-Spital-a u Bržadinu", za slov., hrvatsku i srpsku siročad K 177·—, uz jedno toplo popratno pismo od jednog vojnika, seljaka iz Dalmacije, gdje nam piše, kako su naši najsiromašniji, što se nalaze u toj bolnici, otkidali od usta i žrtvovali od svoje hrane — da uzmognu poslati gornju svotu. Kako su dragi ovi veliki darovi naših vojnika!

O. S. H. i S. Ž.

Češki radnici za siročad S. H. S. Iz tvornice municije u Györu primili smo K 149·—, što su ga medju sobom sabrali češki radnici, koji su tamo zaposleni. Ovo je drugi iznos poslan od radnika iz te tvornice, a javljaju nam, da je daljnje sabiranje još u tečaju. Odazivaju se rado svi, i naši i Česi zajedno, za siročad S. H. S. i Češko Srce. Od srca hvala!

Mornarička glazba odsvirat će danas na obali Franje Josipa pred državnom zgradom ove glazbene komade: 1. J. Sullivan: „Barataria", koračnica. 2. A. Konti: „Cvijetni valcer". 3. R. Wagner: Fantazija iz opere „Lohengrin". 4. Fr. Spindler: „Jurenje husara". 5. G. Verdi: Glazbene slike iz opere „Aida". 6. F. Schmidt: „Filipović", koračnica. Početak u 5·30 sati po podne.

Dnevne vijesti.

Dogadjaji u Plznju. „Arbeiter-Zeitung" donaša interpelaciju, što su je stavili u zastupničkoj kući zastupnici Pick i Habermann, a koja se bavi dogadjajima, koji su se 21. lipnja ove godine odigrali u Plznju. „Arbeiter-Zeitung" primjećuje, da se dosada nije smjelo o tim dogadjajima pisati. Prema toj interpelaciji sakupilo se 21. lipnja pred pekarnom tvornice Škoda mnoštvo žena i djece, koji su stali vikati: „Dajte i nama hljeba. I mi smo gladni". Odmah nakon toga došla je na nalog vojnog zapovjedništva jedna vojna ophodnja, koju je vodio od 69. pukovnije poručnik Wirfl. Ova intervencija vojništva nije zatražena, kako je propisano, ni od okružnog kapetana ni od državne policije, a ni od bilo kakvog civilnog povjerenika. Već se više puta dogodilo, da su se djeca i žene sabirale i vikale ali razumnim posredovanjem oblasti uvijek ih je uspjelo nagovoriti, da se mirno razidju. Ovaj put bilo je drugačije. Poručnik Wirfl dao je bez signala za uzbunu, bez prehodne opomene i ne brineći se uopće za prisutnog povjerenika državne policije Preislera, nalog, da se puca. Ispaljen je plotun u mnoštvo i doskora se valjala djeca u prašini i krvi. Na mjestu je ubijeno petero djece u starosti od 10—13 godina. Svi su pogodjeni od traga. Osim toga je teško ranjen jedan 18-godišnji radnik, koji je istog dana umro i dvije radnice. Svi ovi nisu uopće sudjelovali kod strke, nego su slučajno naišli. Neki su se upravo vraćali s posla. 31-godišnja Marija Brožek bila je pogodjena od taneta upravo u času, kad se ustala od stola u svom stanu. Tane je udarilo kroz prozor. Na mnogim kućama su se opažali tragovi naboja. Ove se kuće nalaze na 800 koraka daljine. Upravitelj plzenjske okružne kapetanije Dvoržak je izjavio, da on nije dao nalog za pucanje, ali da je postupak vojništva i poručnika Wirfla bio posve u redu, da je poručnik dobro radio. Interpelanti pitaju ministra, hoće li poduzeti mjere za zaštitu pučanstva, da se više ne dogode ovakvi dogadjaji, nadalje, hoće li poduzeti istragu protiv krivaca ovog pokolja djece, te napokon, hoće li dati odštetu roditeljima ubijenih i ranjenima, a naročito, hoće li u interesu mira odstraniti upravitelja Dvoržaka.

Smrtno opijelo. Gradački poluslužbeni list napisao je nedavno u svom broju veoma karakteristični članak, u kojem je sadržano smrtno opijelo ministarstva dra. Seidlera. Taj list piše: Vojskovodja bez sreće, to je ministar bez većine. Obojica mogu pobijediti i obojica mogu biti pobijedjeni. Što više može biti uzročni vez izmedju uspjeha vojskovodje i stalnosti kabineta, kao što je to bio slučaj u Italiji prošle godine, kada je Boseli pao, jer je Cadorna morao uzmaknuti. Mi u Austriji sada imamo ministra, koji je sve do ovoga sata bez većine, premda već bije 12. sat. U Austriji ipak imade razloga, zašto šef kabineta pred otvorenjem kabineta ne zna što će se o podne dogoditi. „Tagespost" dalje piše, da se ministarstvo dra. Seidlera ne može nikako održati, jer su proti njega gotovo sve stranke. I završava svoj članak: Ili države bez parlamenta ili parlamenat bez vlade. Ministar je bez većine uvijek jedna kritična stvar.

Hrvatski katolički senijorat u Dalmaciji za narodnu koncentraciju. Splitsko „Novo Doba" javlja: U četvrtak održavala se u Splitu glavna godišnja skupština hrvatskih katoličkih seniora u Dalmaciji. To su većinoma mladi ljudi, odgojeni u katoličkim akademskim društvima, koji zastupaju kulturno-politički smjer oko „Novina". Osebina je ove mlade katoličke skupine — koja je uvijek bila vanstranačka — da je u svim narodnim pitanjima zauzimala radikalno stanovište. S oduševljenjem su pozdravili ideju narodne koncentracije, pa su u tom smislu

---

Hanuš Opočěnsky:

Brest Litevski i Bijela Gora.*)

(Prevod sa češkog od ABC.)

Bilo je to uveče ljetos na proljeće. Sunce je već bacalo duge sjene na susjedan put Jelenskog šetališta, gdje sam šetao sa prijateljem — ruskim revolucijonarcom. Slučaj zanio ga jednoč u Pragu, a rat je učinio njegov boravak trajnim. Govorili smo o Rusiji. Iznenada, gotovo bez suvislosti, usklikne prijatelj: „Ne shvaćam stajalište vašeg naroda k sadanjim prilikama u Rusiji. Doduše, demokratičan narod jeste! Ali zašto ste toliko simpatizirali sa carskom Rusijom, i ako su vam prijetile ovdje tamnice, a tamo kod nas prezir sviju ljudi, nezadovoljnih sa carskom vladom u Rusiji? A za nesrećnu Rusiju današnju, poniženu i tragičnu nemate sućustva. Bez interesa, bez skrbi gledate na tragediju, koja bi morala djelovat na vas i kao na Slavene i kao na demokrate. Ili ste toliko zadojeni imperijalizmom, koliko vam ga pripisuju vaši protivnici? Zar ste gradili budućnost svoju, budućnost naroda samostalnog, ne na vlastitoj snazi, nego na carskim obećanjima, na koja bi se bilo kod prve prilike zaboravilo? Mirovna pregovaranja münstersko-osnabrücka nisu vas ničemu naučila?" (Boj, započet s Česima g. 1618. bio je svršen Evropom g. 1648. mirom u Münsteru i Osnabrücku, gdje je Evropa prepustila 1618. godine pobjedjeni narod češki žalosnoj sudbini, odredjenoj mu od tadašnjih Habzburgovaca. O. p.)

„Prijatelju", rekao sam, prerušivši mu govor, „jest mnogo neispravnosti u vašim prigovorima. Živio ste dosta dugo medju nama, i u burnim vremenima, gdje ste mogao upoznati, na što podupiremo svoju tražbinu samostalne države. A znate, da u Rusiji nismo ljubili cara, ni barune, ni činovnike, nego rusku dušu, dušu puka Dostojevskoga i Tolstoja. Imao ste možda istinu u tom, šta ste mi jednoć rekao, da mi, Češi, poznajemo predobro ruski roman i da zato ne umijemo posmatrati ruski život drugačije, nego kroz roman.

Spomenuo ste, mili prijatelju, dogadjaje davne prošlosti. Možda ćete svatiti današnji naš odnošaj k vama, ako vam ispripovijedam nešto iz onih doba. Za nekoliko dana bit će tomu upravo tri sto godina, što smo mi, skoro na ovom mjestu, počeli boj, sličan vašemu. I mi smo se borili za najviše ideale čovječanstva. Vi za oslobodjenje čovječanstva od socijalne i narodnosne tiranije, a mi smo rušili ne manju zmiju — nasilje vjersko.

I naši predji stajali su pred jednako bezobzirnim neprijateljom, kao što ste sada stajali vi. I njihov ne-

*) Taj je člančić izišao nedavno (pred pobunom Čeho-Slovaka u Rusiji) u češkim „Lidovim Novinama". Prikazano je u njem stajalište austrijskih Čeha prema današnjoj Rusiji. Budući da je i naše stajalište analogno češkom, mislimo, da je vredno, da taj članak prevedemo. Mir u Brestu Litevskom znači, kako je poznato, slom Rusije a bitka na Bijeloj Gori (1618.) značila je slom tadašnje Češke, konac samostalnosti, materijalnu i duševnu smrt češkog naroda, koji je ostao u takovom ropskom položaju skoro 200 godine. Sva inteligencija, čitavo plemstvo i gradjanstvo (ukupno oko 30.000 obitelji) bilo je iz domovine istjerano. Imetak bio im je zaplijenjen i razdan onima, koji vele da Češka ne pripada Češima, već njima — Nijemcima.

jednoglasno prihvatili ovu rezoluciju: „Hrvatski katolički seniori u Dalmaciji, sakupljeni na glavnoj skupštini Hrv. kat. Seniorata 11. srpnja 1918., sa oduševljenjem pozdravljaju akciju oko okupljanja narodnih redova, te jednodušno usvajaju zaključke splitskog narodnog zbora od 2. VII 1918., nazrijevajući u njima nužnu pretpostavku narodnom samoodržanju i ostvarenju općeg narodnog programa. Izjavljuju, da će poduprijeti svaki rad za narodnu koncentraciju, kojemu je svrha, da narod privede kostvarenju države Hrvata, Srba i Slovenaca. Pozivlje pristaše hrvatskog katoličkog narodnog pokreta u Dalmaciji, da u svojoj okolini porade oko oživotvorenja spomenute rezolucije".

Osuda na smrt u Šibeniku. Porotno sudište je u Šibeniku osudilo na smrt Mariju Gradišku, koja je umorila staricu Ivaševićevu.

Ovacije progonjenim načelnicima. Zadarski „Narodni List" donosi: Poslije četiri godine Dubrovnik i Šibenik vidio je svoje bivše zaslužne načelnike dra. M. Cingriju i dra. I. Krstelja. Kako je poznato, u početku ratnog terora oba su bili uapšeni. Koliko su pak kasnije pretrpili do amnestije, suvišno je danas kazati. I u Dubrovniku i u Šibeniku narod je velikim ovacijama dočekao svoje mučenike i tim je najglasnije još jednom prosvjedovao proti neizmjernim nepravdama, koje su nam u ovom ratu počinjene.

Prehrambena kriza u Trstu. „Slovenski Narod" javlja: Radi nestašice živeža u Trstu išao je dosta velik broj gospodarica pred namjesništvo, a odanle su poslale sedmoro na namjesništvo. Taj je tjedan aprovizacija odredila izvanredno malu količinu živeža. Izaslanstvo je zahtjevalo, da se odmah dade još i drugog živeža, jer da se od samoga kruha ne može živjeti. Zahtjevalo se takodjer povišanje prinosa za uzdržavanje. Državni je savjetnik Scarpa isticao poteškoće u prehrani, no obećao je ipak, da će se odmah započeti sa razdiobom tjestenine. Kad je obećao još i neke druge stvari, izaslanstvo je otišlo, a čekajuće se žene razišle, razumije se, nezadovoljne.

Češko-hrvatska banka u Zagrebu. Kako se saopćuje iz Zagreba, ustanovit će se tamo češko-hrvatska banka. Češka agrarna banka i hrvatski novčani zavodi sudjelovat će pri ustanovi. Dionička glavnica imala bi iznositi 18 milijuna kruna.

Barun Sarkotić i jugoslavenski pokret u Bosni. „Lok. koresp." javljaju, da je vladin povjerenik za grad Sarajevo po nalogu glavara zemlje baruna Sarkotića pozvao dr. Jozu Sunarića, Vjekoslava Jelavića i dr. Dušana Jeftanovića, te im saopćio pod prijetnjom posljedica, da se imadu kaniti svakoga rada, koji stoji u vezi sa stvaranjem samostalne jugoslavenske države.

Dalmacija za svoju djecu. Prama podatcima, koji nam do danas stoje na raspolaganje. 1. sakupljeno je prigodom Nar. blagdana u Dalmaciji oko sto hiljada kruna; u čem je doprimio Split K 22.000, maleni Knin K 16.500, maleni Sinj K 12.000, Šibenik 7.000, Trogir 6.000, Klis oko 2.000, Portore 500, a bogati Dubrovnik do sada 8.000 K. Do sada još nemamo točnih podataka, a odazvala su se veća i manja mjesta, koja molimo da nam čim prije pošalju točan iskaz o svim ubranim doprinosima. Svota od 100 hiljada kruna izgleda prilično, ali ako se uzme u obzir, da u Dalmaciji imamo na hiljade ljudi, koji danas raspolažu s milijunima, onda svota od 100 hiljada kruna nije bar osobito velika za ovakovu stvar.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 27. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Dr. D. Prohaska: Franjevci — narodni preporoditelji. — Juraj Demetrović: Dijagnoza. — Vladimir Ćorović: O „Nečistoj krvi". — Hamdija Kreševljaković: Jukić i pučke škole u Bosni. — Smotra: Srednjoškolski profesori i „Omladina" (Pedagog); Jedan predlog o proširenju pismenosti (Svetozar Ćorović); Habilitaciona radnja dr. S. Zimmermanna „Noetika" (Dr. L. Thaller); O Balzacu (Dr. P. Skok); *Muzički život u Zagrebu* (P. K.); Jedanaesta sezona hrv. kazališta u Osijeku (A. Šumanović). Listak: I. Palavestra: U noći ćutanja i straha. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36·—, pojedini broj K. 1·—. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

„Književni Jug". Izišao je 13. i 14. broj „Književnog Juga" kao dvobroj sa slijedećim bogatim sadržajem: T. Alaupović: Ivan F. Jukić. V. Nazor: Bog-Pastir. Isidora Sekulić: Djakon bogorodičine crkve. A. Novačan: Rataplan. Dr. P. Mitrović: Ideal narodnog junaka. B. Lovrić: Sumnja. I. Albrecht: Tovariš Janez. V. P.: Vidici. Dr. J. D. Nagy: Vladimir Nazor. G. Bogić: Jesmo. N. Bartulović: Maribor 1914. J. Novak: Sprehod. B. Mašić: Dejanova majka. Dr. F. A. Ćičić: Bosanski franjevci prema Omer-paši. S. Kondić: *Moji snovi pusti.* Kazalište. U pregledu pišu Res, N. Bartulović, H. Kreševljaković, M. B. Janković i V. Ćorović o Kosorovim pripovjetkama, Pučkom prevratu na Hvaru, češkim revijama itd. „Književni Jug" izlazi dvaput mjesečno latinicom, ćirilicom i slovenački, prva je i jedina jugoslavenska revija, a stoji 20 K na pola godine. — Adresa: „Književni Jug", Zagreb, Gundulićeva ulica br. 29.

„Novo Društvo". Izašao je prvi broj socijalističke smotre „Novo Društvo", što je u Zagrebu počeo da izdaje Vitomir Korać. Programatski je sadržaj prvog broja lijep i biran, u zdravom socijalističkom i demokratskom duhu. Sadržaj je prvog broja: Od uredništva. — Vitomir Korać: Rat i prehrana. — Hungaricus: Borba za madžarsku izbornu reformu. — Dj. C.-ć: *Marks i Mazzini — Marks i Radetzky.* — Bilješke: Iz domaće politike; Iz radničkog pokreta; Sa sveučilišta. — Feuilleton: *Miroslav K:* Svibanjska pjesma. — Osobito je pohvalno što je u toj socijalističkoj smotri posvećena našoj omladini posebna rubrika: Sa sveučilišta. Naši listovi, dnevnici i revije posvećivali su omladini veoma malo pažnje. Javnost se za život omladine malo brinula. A to je i uzrok kasnijoj dizorganizaciji naroda. Češki narod mogao se samo za to tako visoko kulturno, gospodarski i politički dignuti, što je već u prvom početku svog preporoda odgajao omladince u potpune svijesne ljude. No isto tako, kao našoj učećoj omladini preporučamo tu novu reviju i svakom našem radniku, koji se socijalistom osjeća. U njoj će naći zdravo štivo, koje govori njemu iz srca, i koje će — što je glavno — i razumjeti. „Novo Društvo" izlazi jedamput mjesečno na 32—40 stranica revijalnog formata. Pretplata za 6 svezaka iznosi 9 kruna, što je u današnje doba i uz okolnosti i poteškoće s kojima se mora boriti novi list cijena upravo neznatna. Sve poštanske pošiljke (rukopise, novac, administrativno dopisivanje) valja adresirati: Vitomir Korać, Kačićeva ul. 9a I. kat Zagreb.

prijatelj bio je bolje organiziran i tehnički spremniji, nego oni. Ali ipak, njihov boj nije morao da svrši onako loše. Imali su mnogo saveznika u zemljama carstva i nekoliko vlasti čekalo je, da se na njihovoj strani umiješa u borbu, čim to dozvole medjunarodni odnošaji. A ipak podlegoše, budući da ne imadjahu odvažnosti, da vlastitu borbu izvojuju svojom snagom, bez pomoći tudje sfinge. Ta sfinga zvala se je njemački protestantizam. Krasno ime i obvezatno. Ideje i težnje o kojima je sfinga govorila odgovarale su idejama i težnjama, za koje su se onda borili naši predji. I sfinga je k borbi za ideale naše ljude bodrila i obećavala im svoju pomoć. I, prijatelju, kad je došlo k borbi, gdje je bila pomoć njemačke sfinge? Niste nikad vidio smiješak na našim usnama, kad god se previše naglašuje „deutsche Niebelungentreue" (njemačka vjernost)? 23. svibnja 1618. započeli smo borbu za ideale čovječanstva. I iza 2 godine borbe, gdje mislite, da smo našli svoju njemačku sfingu? U prvom redu naših neprijatelja! Naš posjed, tamo gore u Lužici, bio je za nju od veće važnosti, nego ideje o vjerskom oslobodjenju čovječanstva. Svoj narod predala je najokrutnijem nosilju duševnom: vrag neka ga uzme, mislila je, samo kad ja mogu posegnuti za tudjim posjedom!

Svaćate, prijatelju, zašto sam vam sve to pričao. I vi ste žrtva zavaravanja njemačke sfinge! Samo šta si je sada nadjenula drugo ime, modernije. Nazvala se njemačkom socijalnom demokracijom. A jest to neprestano ona ista varka! Do danas bodri druge k idealizmu, a sama koristi se najgorim nacionalnim egoizmom. I vi ste u ludom idealizmu vjerovali obećanjima sfinge, kad je prisizala, da neće dozvoliti, da vas se podvrgne nasilju. A gdje je ostala njezina crvena armada, kad ste se svezani za ruke i noge sami predali u vlast neprijateljevu? Gdje su ostala obećanja njemačke sfinge, kad ste se sami učinili nesposobnima obrane? Gdje ste našli svoju njemačku sfingu? Tamo, gdje smo nekad mi svoju, u redovima neprijatelja svojih ...

Prijatelju moj, mi ne nosimo u svom srcu mržnju za Rusiju već bol. Bol težak, bol zbog vaše tragedije. Mi smo se tresli, kad smo vidjeli vaš povjerljiv idealizam; mi smo plakali, da iz našeg sloma niste crpli opomenu ni pouku. Možda ste nekad čuo o onoj teoriji njemačkog filologa i agrarnog historičara, prema kojoj se je predhistorička doba Slavena kretala neprestano medju dvojim ropstvom: germanskim i tursko-tatarskim? Ne muči vas nikad pitanje, da li to i sad ne vrijedi?

„Golube moj dragi", prekinuo me Rus, „tisuću godina ste već ovdje na zapadu, ali do danas ste krv naše krvi i duša iz naše duše. Prigovarate nam, što dane prilike logički pojednostavnjujemo. A što pak je ta vaša germansko-tursko-tatarska teorija? Zar mislite, da ćemo mi od te njemačke sfinge jedamput prevareni, imati volju dati se prevariti još jedamput? Mislite uistinu ozbiljno, da mi ne vidimo, kako narinuti nam mir, nije ništa drugo, nego pokušaj o uništenju rezultata ruske revolucije? Osobito za seljaštvo dobrih novih uredjenja njezinih? A mislite uistinu, da mi nećemo ta uredjenja proti svakomu braniti? A niste razmišljao nikad o mogućnosti demokratične Rusije, seljačke države, gdje ne bi bilo veleposjeda? A šta bi takav susjed na istoku značio za vaš narod?"

Pojedini broj 16 h.

A listu: U pretplati ...u god. K 48·—, ...ugodište K 24·—, ...sečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro... 6 fil. pojedini broj. ...SI primaju se u ...i lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

...dina IV. U Puli, ponedjeljak 22. srpnja 1918. Broj 1088

U narod!

„Primorske Novine“ donose: Nedaleko talijanskog gradića Poreča, u zapadnoj Istri, leži Novavas, podopćina dosta zanemarena, ali prilično ...a. I ako je napučena čisto hrvatskim življem da je u njoj preko 100 školske djece hrvatske ...nosti, o osnutku hrvatske pučke škole u toj ...nije hijela vlada ni da čuje. Zato pak se kotarsko poglavarstvo u Poreču nije nikada ...opariti globom one „neposlušne“ Hrvate, ...bi se ustručavali šiljati djecu u školu odnamanja.

Kad se god. 1910. uvjerilo, da su sve molbe ...općinu, provinciju i na vladu uzaludne, obratilo ...a Družbu sv. Ćirila i Metoda, ne bi li ona na ...ni trošak otvorila hrvatsku školu u Novoj...ni inače propade hrvatstvo Novevasi zanavijek. Družba sv. Ćirila i Metoda, iako preopterećena ...n sličnim brigama, udovoljila je najpripravnije ...i nekolicine novovaških Hrvata. I smjesta budu ...sobe u kući tamošnjega rodoljuba g. Mata ...ća adaptirane za školske prostorije, klupe na...e i učitelj imenovan.

Kad su za to doznali zavedeni naši ljudi, ...se da i onako pospanu našu braću straše — ...ko prema primljenim instrukcijama — kako će ...oni, koji budu šiljali djecu u Družbinu školu, ...od državne uprave progonjani i kažnjeni, kako ...bina škola ne vrijedi ništa, kako je Družba u ...odbi, da Istru proda Hrvatskoj, gdje se crkava ...gladi, gdje živu divljaci i gdje se mora da na ...u kokoš plaća porez od dviju krune na godinu, ...i t. d. A da ta hajka dobije i službenu sank...ju, primi g. Vlašić dne 13. IX. 1910., dakle dva ...pred otvorenjem škole, ovakav dopis od ...kotarskoga poglavarstva u Poreču: „Otvorenje ...bine škole u Novojvasi se uredovno zabranjuje, ...školska prostorija podnipošto ne odgovara ...stvenim propisima“.

No, naš narod u Novojvasi nije sustao. On ...slio ovako: Država je dužna da se skrbi za ...rni napredak svakoga podaničkog naroda. ...gim riječima to znači: država je dužna da svakom ...ke riječi mogao da ispliva iz tame analfabetizma. ...na škola ne samo što ne daje prilike hrvatskoj ...i da se uče u materinjoj riječi, već obratno, u ...i se školi od naše djece kuju izdajice vlastitog naroda. Pa kao što nas nijedna vlast na svijetu ...može da prisili, da svoju djecu šiljemo u škole, ...na je svrha odnarodjivanje naše djece i sijanje ...nije u mladim srcima proti vlastitoj krvi, isto ...nam nijedna vlast na svijetu ne može da zabraniti ...i podizati kulturne institucije, košto je škola ...Ćirila i Metoda, ni šiljati svoje djece u takove ...vlastitim trudom i novcem podignute kulturne ...njste, osobito dok država u tom pogledu ne vrši ...e dužnosti.

I što se zbude? U nedjelju dne 14. IX. 1910. ...pe nekoji naši djaci do stotinu osviještenih ...eliraca, koji o podne pod hrvatskim trobojnicom ...ma i uz pjevanje narodnih pjesama krenu u ...vas, da tamo učestvuju javnoj protestnoj skupštini, ...koja se imala da improvizuje. U Novojvasi ...ha ih mnoštvo naroda i tu se za općeg oduševljenja održa oštra prosvjedna skupština, na kojoj ...Ružić, Mogorović i novoimenovani učitelj Anzulović pozvali narod, neka svoju djecu listom pošlje ...Družbinu školu.

Nakon skupštine podje trojica naših mladića ...sela do sela, od kuće do kuće. Pred svakom ...kućom pjevale narodne pjesme i od svakog se ...g seljaka tražila prisega, da će narednoga dana ...ati svoju djecu u Družbinu, a nipošto u Leginu ...u. Kamo je to kolo došlo, svagdje je bilo ...ševljeno primljeno; svi su seljaci suznih očiju ...zali što se od njih tražilo, i onda se sami ...pridružili i s njime pošli dalje, da kucaju na ...dnim vratima ostalih krajana. Tako se to radilo ...2 sata iza ponoći, kad se veličajni narodni ...u Pribetićima za bajne mjesečine razišao, ...djen u vjeri, da je pravedna i odlučna volja ...da jača od svake sile, koja se temelji na ne...i i bespravlju.

Posljedica? Ujutro dne 15. IX. 1910., i ako je ponedjeljak, slavio se u Novojvasi pravi narodni ...dan. Ne samo roditelji, već i stari djedovi i ...i ostali rodjaci dodjoše u Novuvas, da pri...vuju svečanom upisu djece u narodnu školu. ...ko se još pred osam dana računalo sa ...esetero školske djece, upisalo se njih 105 toga ...a u Družbinu školu, dok je škola odnarodji...ja ostala prazna.

Moralni uspjeh bio je tako silan i narodna ...a tako odlučna, da je c. k. kotarsko poglavarstvo u Poreču držalo za najgodnije, ako ni ne pisne. A tako se i zbude.

Danas je Novavas jedna od najosveštenijih naših općina u Istri.

Eto, ovo je novi dokaz, kako je naš narod disciplinovan i zlatan. Treba mu se samo približati.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Na sedlu Zugna bijahu neprijateljske nasrtajne čete paljbom i djelomično u boju ručnim granatam protjerane. Kod Asiaga slomiše se engleske navale. Bojevi u Albaniji protežu se polagano na cijeli odsječak izmedju gornje doline Devoli i mora. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Poslije žepistokih bojeva artilerije na Ancri slijediše izmedju Beaumonta i Hamela engleske navale pješadije, koje bijahu odbijene uz velike gubitke za neprijatelja. Isto tako ne uspješe na veće napadaji Engleza istočno i jugoistočno od Hebuterne. Bojna djelatnost, koja je kroz dan bila umjerena oživi opet na večer. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeverno od Aisne povede neprijatelj mjesne napadaje izmedju Nouvrona i Fontenoya, koje odbismo u protunapadaju. Izmedju Aisne i Marne pokuša jučer neprijatelj, uloženjem novih divizija, da izvojšti odluku bitke. Neprijatelj bi odbijen. Utrpi velikih gubitaka. Pomoćni narodi Francuza, Algirci, Marokanci i senegalski crnci nosili su u žarištima glavni teret boja. Senegalski bataljuni, koji bijahu francuskim divizijama dodijeljeni kao prednje žrtve pri navalama provaljivahu iza oklopljenih vozova bijelih Francuza. Amerikanci, i crni Amerićani, Englezi i Talijani boriše se medju Francuzima. Poslije dvaju teških dana borbe dodje jučer napadajna snaga naših četa u protunapadajima potpunoma do vrijednosti. Prilagodiše se napadajnom postupku protivnika, koji se osnivao, odrenom na ulaganju mnoštva kavši se topovske pripreme, na ulaganju mnoštva oklopljenih vozova, što je ispočetka iznenadilo. Jučerašnji dan bitke, priključuje se velikim uspjesima bitaka svojim pobjedama vodstva i četa i svojim pobjedonosnim svršetcima. Na visočinama jugozapadno od Soissonsa slomiše se neprijateljske napadne vale, koje poslije veoma jake bubnjarske paljbe bivahu upravljene proti grada. Pod vodstvom oklopljenih vozova navali njemačka pješadija do sedam puta na cestu Soissons—Chateau-Thierry, sjeverno od Oursqa. Sjeverozapadno od Hartenna slomi se neprijateljski napadaj ponajviše već pred našim linijama. Jugoistočno od Hartenna bacismo navaljujućeg neprijatelja u protunapadaju natrag. Njegova bježeća pješadija bi od uništavajuće vatre naše artilerije, pješadije i strojnih pušaka djelatno zahvaćena i sastrijeljena. I južno od Oursqa slomi naš protunapadaj neprijateljsku navalu. Sjeverozapadno od Chateau-Thierry održaše se i jučer proti višestrukim navalama Amerićana pukovnije, koje bijahu u zadnjim tjednima ponovno uzalud napadnute. Amerićanin pretrpi tu osobito visokih gubitaka. U noći povukosmo, nesmetani od neprijatelja, obranu na područje sjeverno i sjeveroistočno od Chateau-Thierry. Na južnoj obali Marne izveo je neprijatelj protiv naših prošle noći izpražnjenih položaja jučer prije podne iza četirisatne artilerijske priprave pod gustom paljbom i s mnogobrojnim oklopljenim vozovima jedinstvene napadaje, koji u praznim položajima ishlapiše. Naša sa sjeverne obale djelomično uzbočno vodjena artilerijska paljba nanese neprijatelju gubitaka. I jugoistočno od Reimsa uložio je neprijatelj jake sile za navalu proti položajima, koje smo mu oteli izmedju Marne i sjeverno od Ardre. Englezi su pritekli ovdje na pomoć Talijancima i Francuzima. U našoj vatri i o našim protunavalama skršiše se uz teške gubitke po neprijatelja. Bojni su ljetači zasegli isto opetovano sa strojnim puškama i bombama u boj protiv napadajuće pješadije i sakupljanja pješačkih četa i kolona. Jučer smo oborili 24 oklopljenih vozova i 3 pripeta balona. Poručnik je Berchtold polučio svoju 39., nadporučnik Loerzer svoju 28. i poručnik Billik svoju 24. zračnu pobjedu. U Champagnei razviše se privremeno mjesni pješački okršaji. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 19. srpnja na večer: (zakasnilo.) Jučer izmedju Marne i Aisne započeta bitka nastavila se danas sav dan skrajnom žestinom. Neprijatelj je na čitavoj fronti uložio jake pričuve te je kušao zaustaviti naše napredovanje. Unatoč njegovim naporima nastavili smo naše uspješno prodiranje na većem dijelu fronte. Na lijevom krilu održali smo se na visoravni jugozapadno od Soissonsa i Chaduna. U središtu prekoračili smo liniju Vaux-Castille-Villers-Helon-Noroy-sur-Oursq na trim točkama. Na desnom smo krilu osvojili iza žestokog boja zaravanak sjeverozapadno od Bonnesa i uzvisinu sjeverno od Chourchampa te smo prodrli preko Torcya. Broj do sada dopremljenih zarobljenika nadilazi 17.000 momaka, medju kojima 2 pukovnika sa čitavim stožerom i preko 360 topova, medju kojima takodjer jedna baterija od 21 centimetra.

*

Francuski izvještaj od 20. srpnja popodne: Jučer na večer i tečajem noći nastavile su francuske i amerikanske čete napredovanje na najvećem dijelu fronte izmedju Marne i Aisne. Francuzi su doprli do Vierzya, prekoračili su šumu Maulny, istočno od Villers-Helona te su osvojili Neuilly-St. Front i Ley-Clignon. Južno od Marne porazile su naše čete Nijemce izmedju Fossoy i Oeuillya te su si stekle ozemlja u smjeru na Marnu.

*

Francuski izvještaj od 20. srpnja na večer: Rezultati naše pobjedničke ofenzive nijesu izostali. Nijemci, koji su na svojem desnom krilu južno od Marne bili oštro napadnuti, bili su prisiljeni, da se povlače preko rijeke. Mi smo zaposjeli čitavi južni brijeg Marne. Izmedju Aisne i Marne napredovale su francusko-amerikanske čete dalje te su bacile neprijatelja natrag, koji se žilavo brani. Mi smo doprli do Ploisya i Parcya te Tignya te smo uzdopredovali preko linije St. Remy-Blanzy-Rozet-St. Albin. Dalje na jug drže naše čete liniju Priez sjeverno od Courchampsa. Izmedju Marne i Reimsa sulu tečaju žestoki bojevi. Izmedju Marne i Reimsa sukobio se nas mogući napadaj sa jakim silama neprijatelja. Unatoč ljutom otporu neprijatelja stekli smo ozemlja u šumi Courtona i u dolini Ardre kod St. Euphraisa. Broj zarobljenika, dopremljenih od 18. srpnja, nadilazi 20.000. Preko 400 topova palo je u naše ruke.

*

Belgijski izvještaj od 19. srpnja: Naše je topništvo podržavalo mnogostruku smetajuću paljbu na sveze neprijatelja izmedju šume Houthoulster i Stadena. Bojevi s bombama proti Dixmuidenu i sukobi ophodnja istočno od Neuporta. Neprijateljsko izvidničko odjeljenje, koje je kušalo oteti nam jednu postojanku, bilo je suzbijeno.

*

Izvještaj istočne armije od 18. srpnja: Okršaji ophodnja na Strumi. Kod ovih su grčke čete zarobile nekoliko Bugara. Na obim stranama Strume topnički bojevi, kao što u predjelu Doirana i zapadno od Vardara. U Albaniji uredili smo si osvojeno područje za obranu.

*

Sin Rooseweltov pao. Berlin, 21. (D. u.) Wolffov ured javlja: Naš izvjestitelj u velikom glavnom stanu javlja: Prilikom pokušaja neke amerićke ljetalačke skupine prodrijeti kroz naš zračni zapor preko Marne, našao je i Quentin Roosewelt junačku smrt. Zemaljski ostaci hrabrog mladog ljetača bijahu od njemačkih ljetača u Chambry, gdje se on sa strojem srušio na zemlju, sahranjeni s vojničkim počastima.

* **Seidlerova sudbina.** Iz Beča javljaju praškom „Venkovu“: Političkim debatama u zbornici naroda kao što ni u zbornici lordova nije se situacija Seidlerova nimalo poboljšala, a to zato, što ga ne može spasiti nikakav kočevijanski knez sa svojim simpatijama (u gospodskoj je kući govorio za Seidlera i njegov politički kurs knez Auersperg. Op. ur. „Hrv. L.“), niti grof Czernin svojom milošću, no isto tako ne ni šaka njemačkih nacijonalaca iz zastupničke kuće. Dr. Seidler nema još uvijek većine za proračunski provizorij. Gosp. Seidler možda još računa s mogućnošću, da će oboliti barem pola stotine zastupnika iz opozicije, što bi ga jedino moglo spasiti, no medjutim se dogadja obratno. Bolesni se vraćaju. Zato nije čudo, da se s ministarskom egzistencijom viteza Seidlera mnogo ni ne računa. Danas je barem prevladalo mnijenje, da će Seidler u najskorije doba otići. Znak zato bilo bi i to, da današnji bečki listovi, ili barem većina njih, ispušta Seidlera veoma napadno iz svoje milosti.

* **Novi mirovni pokušaj.** Beč, 19. srpnja. „Neue Freie Presse“ javlja, da su u Berlinu raširene vijesti, da će se prigodom godišnjice rata sa strane neu-

tralaca i Vatikana učiniti novi pokušaj za mir. U bečkim diplomatskim krugovima nije o tome ništa poznato.

* **Prijeteći položaj u Ukrajini.** „Neue Zürcher Zeitung" donosi iz Stockholma: Nekom dopisniku „Dagbladeta" dao je Skoropadski ovu izjavu: „Položaj je u Ukrajini jako uznemirujući. Parlamenat će biti sazvan još prije jeseni. Krvavi nemiri čine izbore nemogućima. Svake se nade mora odreći, da bi se neutralcima moglo slati obećana količina žita. Ukrajinskoj vojsci nedostaje svega. Može se reći, da ta vojska uopće ni ne postoji. — „Slovenskom Narodu" javlja se iz Beča: Na ukrajinskim je željeznicama buknuo sveopći željezničarski štrajk. Sav je promet od 18. o. mj. zaustavljen.

* **Centrala za demobilizaciju ratnog materijala.** Iz Beča, 20. srpnja „Wiener Ztg." donosi vladinu naredbu, s kojom se ustanavlja glavni austrijski ured za demobilizaciju ratnog materijala.

* **Agrarno udruženje nenjemačkih stranaka.** „Venkov" donosi iz Beča: Budući da je slobodno agrarno udruženje bilo istupom njemačkih zastupnika pred nekoliko vremena raspušteno, a njemački su agrarci stvorili vlastito udruženje, sastali su se danas (18. o. m.) po podne zastupnici agraraca svih nenjemačkih naroda i stvorili su agrarno udruženje nenjemačkih stranaka u zastupničkoj kući. Novo to agrarno udruženje broji 150 članova i to čeških, poljskih, ukrajinskih, jugoslavenskih, talijanskih i rumunjskih. Predsjednikom bi izabran Jugoslaven Jarc. Prije svega zaključilo se poduzeti korake glede prakse oslobadjanja iz vojništva. Zahtjevat će se da se sustav oslobadjanja uredi prema njemačkom uzoru, te da se poljodjelski odio za oslobadjanje u ministarstvu domobranstva pridjeli ministarstvu poljodjelstva. Zahtjevat će se nadalje, da se respektiraju predlozi ministarstva za poljodjelstvo a odbijanje da se može vršiti samo sa suglasom njegovim. Isto tako imaju se vlasnici zemljišta ispod 10 ha oslobadjati, jer mali seljaci trebaju često oslobodjenja više nego li veliki. Za posjede preko 20 ha imaju biti oslobodjene barem dvije radne sile. Kotarskim poglavarstvim ima se podijeliti pravo na rok čekanja na preko 10 tjedana. Na koncu imaju se poljodjelskim obrtnicima, kao kovačima, kolarima, sedlarima itd. podijeljivati pripadajući dopusti za proljetne i ljetne radnje.

* **Japanska intervencija u Sibiriji.** Reuter javlja iz Tokia: Japan je zaključio intervenciju u Sibiriji. Najnužnije su mjere već poduzete. „Associated Press" javlja iz Washingtona: Nastavljaju se pregovaranja izmedju Udruženih država, Velike Britanije, Francuske i Japana o intervenciji u Rusiji. Sporazum još nije bio postignut.

Iz slavenskog svijeta.

Lijepo po redu! Ljubljansko je redarstveno ravnateljstvo najprije obustavilo zabavni ilustrovani tjednik „Tedenske slike". Na to je obustavilo politički tjednik „Domovina", koji je bio pučko glasilo Jugoslavenske demokratske stranke i odraz smjera naprednoga dnevnika „Slovenski Narod". Sada je redarstveno ravnateljstvo u Ljubljani išlo još i dalje i odredilo obustavu na neodredjeno vrijeme tjednika „Jugoslovan", pučkog glasila Slovenske Ljudske Stranke, odraz smjera katoličkog „Slovenca" Sve se to čini danas, u znaku parlamentarne vladavine, a dr. Seidler veli još, da je to jedini spasonosni kurs u Austriji, a uz to još unatoč tome što su predsjednik „Jugoslavenske demokratske stranke", dr. Tavčar, te predsjednik Slovenske ljudske stranke, prelat Kalan podali kranjskom namjesniku grofu Attemsu poznatu izjavu. Pravo je rekao dr. Korošec: „Silnik ne voli onoga, koji skute liže, koji se ponizno plazi i koji moli o milost".

•

U Češkoj i u nas. U „Slovenskom Narodu" piše njegov stalni praški dopisnik o ustanovi češkog Narodnog Odbora. Tu se veli: „Medjutim, dok su madžarski listovi bubnjali u javnost, da se Kramarž tuče s Klofačom, ta su se dvojica naših najpopularnijih političara posvema mirno, s najboljom voljom, svaki po svoju najiskrenije dogovarala o budućim zadaćama Narodnog Odbora. Medjutim, dok „N. Fr. Presse" umije pripovijedati potankosti o surovoj borbi naših političkih stranaka, spaja naše ozbiljne muževe, bili oni po naravi, životnim prilikama i svakom drugom pogledu najrazličitiji, u pogledu na našu politiku jedan jedini cilj, jedno jedino prijateljstvo. Takodjer monsignor Šramek, koji je lično kao i Šušteršič bio u Švicarskoj na katoličkom kongresu, poštuje narodnu disciplinu, što je najbolje dokazao, ustavši pri pjevanju husitske himne: „Kdož jest božji bojovnici", 13. travnja. (Msgnor Šramek jest moravski konservativni klerikalac. A oni još danas, po svojoj naravi pravi hrvatski frankovci, samo bolje i solidnije organizovani, smatraju husite, češke najveće narodne junake, za neprijatelje „pravih" Čeha. Usporedi „pravo" i „čisto" hrvatstvo. Op. ur.) Marksista dr. Soukup i Haberman, koji su prije rata vodili „crvene bataljune", kako su rekli, u boj proti agrarcima, poštuju u agrarcu Švehli praktičnog vodju češke politike (Hrvatski „socijalisti" u „Pravdi" i „Glasu Slobode" otklanjaju svaku suradnju s ostalim narodnim našim strankama. Sam iskusan socijalistički vodja, sa zdravim vidicima Vitomir Korać nije im po ćudi. Dokle ćemo morati još roniti suze nad našom jadnom sudbinom, radi naše tisuć puta proklete nesnošljivosti, nepoštivanja valjanih ljudi, koji su drukčijih nazora, radi naše igre riječima i idejama i radi našeg katastrofalnog nerada i nespretnosti u radu za zdravi preporod naroda? Op. ur.) Narodna je svijest medju Česima tako osjetljiva, sjedinjenje tako čvrsto, da vrijedi u zajedničkim pitanjima cijeloga naroda uistinu i iskreno jedinstvena volja, jedinstvena zapovijed; drugo, drobne brige, koje ima svako strančarstvo, nisu takve naravi, da bi spadale pod zajedničko vodstvo. (Gdje je ta jedinstvena volja na slavenskom jugu? U narodu! Jest u narodu, no ne medju pojedinim političarima niti strankama. Narod ne pozna sićušnosti, narod hoće samo jedno, slobodu, ujedinjenje i bolji život. Narod hoće to glavno, a ono, što rade naše stranke i naši pojedinci, to je nešto drugo, nešto, što nije glavno. U Sloveniji i donekle u Dalmaciji je bolje. Majčica Hrvatska mnogo raspravlja. Za koliko smo ljeta, desetljeća ili stoljeća iza Čeha? Op. ur.)

Južna željeznica.

Jedno od najvećih željezničkih poduzeća na kontinentu (izim državnih) a koje je vazda kuburilo jest priv. društvo južne željeznice. Za ono vrijeme kada se društvo osnivalo te je trebalo u svrhu gradnja neizmjerne svote, ne bijaše toliko domaćeg kapitala u Austriji, te su stoga sudjelovale kod osnutka veće grupe francuskih i talijanskih financijera, talijanskih već zato, što jedan dio pruga južne željeznice leži takodjer u Italiji (od kojih je Italija kasnije skoro sve prekupila).

Kada se je mreža društvenih željeznica kasnije sve više izgradjivala — a u 80tim godinama radila su skoro isključivo privatna željeznička društva — pogotovo pako onda, kad je uslijed skupih gradnja (osobito pruga Beč-Trst i u Tirolu) društvo dospjelo u teške financijalne prilike, povučeni su takodjer njemački financijalni krugovi, koji se nakon rata sa Francuskom znatno ojačaše, u pomoć sanacije poduzeća. Ipak je francusko-talijanska skupina ostala razmjerno najuplivnija, te najjači vjerovnik društva, premda je kod zadnjih sanacionih pregovora poslije 1910. zastupnik njemačkih interesenata dr. Gwinner, ravnatelj i predsjednik, Deutsche Bank u Berlinu nastojao da u zajednici sa austrijskim interesentima majorizira protivničku skupinu. Ali je onda velika svota o kojoj se radilo te cijeli problem sanacije kao takav, a koji je imao uslijed veličine poduzeća općeniti karakter, prebrodio strančarstvo.

Pod takovim okolnostima ušla je južna željeznica u ovaj svjetski rat.

Od onog vremena kad su 1915. počele pripreme za rat protiv Italije bio je promet za civilno pučanstvo a pogotovo teretni civilni promet vrlo ograničen a kroz mjesece i obustavljen, te je isključivo služio u vojničke svrhe, za vojničke prevoze.

Da je uslijed toga moralo doći do znatnog ispada u prihodima više je nego jasno. Ta znademo dobro kako vojništvo slabo plaća upotrebljene ili uzete stvari, ta vojni tarifi su svagdje minimalni.

U isto je vrijeme rasla skupoća, te su se troškovi uprave svakim mjesecom za stotine hiljada povećavali.

Tako je u god. 1916. već iznosio gubitak oko 6 milijuna kruna. To je prisililo upravu društva, da zatraži dozvolu za uvedenje potrebnih protumjera. Ali kako je to kod nas već na svakom koraku običaj, sve mjere dolaze prekasno, sve dozvole davaju se post festum.

Tako ni mjere dozvoljene južnoj željeznici, naime medju glavnim povišenje tarifa za osobni i teretni promet nijesu mogle postići željenog uspjeha, te je i godina 1917. završena sa daljnjim manjkom od 7.41 milijuna, te ukupni gubici dosižu svotu od preko 13 milijuna.

Glavnu mjeru, koju je društvo posve opravdano tražilo — povišenje vojničkih odšteta i tarifa — nije društvo unatoč svih mogućih presija i koraka moglo prošle godine postići, te je dapače jedno vrijeme izgledalo, da država hoće postići podržavljenje južne željeznice — prem je to za vrijeme rata iz raznih razloga nemoguće.

Tekar ove godine ponovno poduzeti koraci, izgleda, da će donekle uroditi plodom, te će vojna uprava pristati na povišenje vojničke tarife.

Medjutim je pitanje, ne će li i ta mjera doći prekasno, te ne će više dostajati! („Hrv. Lloyd".)

Domaće vijesti.

Roditeljima iz Peroja, koji kane iseliti djecu na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju javljamo, da se jučer nije moglo doći u Peroj popisati djecu; zato neka netko od roditelja dodje popisati djecu u upravu našeg lista od 5—7 sati popodne. Jedna osoba može popisati i više tudje djece, ali mora sobom donijeti legitimaciju odnosnog djeteta.

Dopisi iz Istre.

Iz Marčane. Malo koji put čita se u listu po kakva vijest iz našega sela. Prije do[...] zlokobna sudbina otela nam našeg nezabor[...] Benjamina, češće bi se bio čuo i glas iz ovi[...] jeva. No od onda, otkad je nestalo onoga, k[...] tako zanimivo znao pričati, kako je rakljans[...] pan, koji je prodavao lonce, izgubio na Rijeci [...] blago, rijetko se koja čuje o nama. Sada j[...] dobri gosp. učitelj pobirao novac za našu [...] mašnu djecu, koja su morala da idu po sv[...] da traže milosti od brata Hrvata, koji, kad u [...] teškoj nevolji ne može pomoći nama, barem [...] djecu spašava. I mi to dobro znamo, koliko [...] rade oni pošteni i milosrdni ljudi, koji primaju [...] dijete pod svoj krov, da tako pomognu spa[...] od smrti rod svoj i krv svoju, pak smo za to [...] dali od srca i koliko smo samo kako siromas[...] mogli. I mi smo se tu već počeli buditi i već [...] počeli razumjeti, kako smo prikraćeni u našim [...] vicama, i kako oni, ki gospodare malo ili ni[...] ne mare za naš narod i za naš jezik. I mi s[...] tudjem svijetu progledali ili kako se po do[...] kaže, u tudjem smo svijetu učinili pamet. N[...] nas je bilo evakuirano u sjevernoj Moravs[...] kotaru Zabreh, i tamo smo vidjeli što znač[...] narod zna si pridobiti svoja prava. — Hval[...] stitim Mrčancima, koji su darovali za svoju i [...] djecu, te su pokazali kako razumiju, što ovo v[...] i teško doba znači.

Iz Raklja. Školska se godina svrš[...] naša su djeca opet slobodna, da se razbježe s[...] da se uzveru na svoje ili tudje smokve, a [...] bude grozdje počelo šariti, više će od jednog [...] šeg dječaka zateći i iznenaditi gospodar, kad [...] bude „brajde" čuvao. — Ove je godine poduč[...] na našoj školi ispočetka gosp. Ant. Zuccon, u[...] u Alturi, a kasnije, kad se ovaj povratio na [...] stalno mjesto u Alturu, podučavao je djecu škol[...] predmete velečasni don Pojani, dok je djevo[...] dvaput na tjedan učila ručne radnje gospodja u[...] Brgićeva iz Krnice. Mi smo uvjereni, da je [...] časni don Pojani uložio sve svoje sile i s[...] dobru volju da djeca što bolje uznapreduju, [...] samo se sobom razumije, da nije mogao pot[...] nadoknaditi vrsnog učitelja gosp. Zuccona, ko[...] za vrijeme svog boravka ovdje ne samo u š[...] nego i izvan škole narodu u svemu poma[...] Željli bismo svakako, što već nekoliko puta [...] tujemo, da buduće školske godine dobijemo ov[...] iskusnog i dobrog učitelja. — Ljetina je ove go[...] ovdje još prilično dobra, no ne znamo, kako [...] ove prošle zime ostali živi. Nekoliko je djece o[...] bilo na prehranu u Hrvatsku, ali se ih već [...] nekoliko dana više njih povratilo. Povratili s[...] ovi stariji, koji nisu naučni bili poslušati d[...] pa su tu radje gladni, nego da si tamo lij[...] poštenim poslom zasluže kruh. A oni, što su t[...] ostali, hvale se, da im je jako dobro. Vojnici, [...] su se iz Rusije povratili, kao da ne mogu če[...] svršetka rata, pa počeli da se žene. Oženio [...] Juraj Laković iz Papini. I inače čekamo i mi o[...] ono što čekaju svi, svršetak rata, i dao Bog [...] bismo ga i dočekali i to što prije.

Raspis natječaja.

Raspisuje se natječaj za mjesto ravnatelja [...] ovdašnje općinske aprovizacije.

Plaća po dogovoru.

Natjecatelj mora dokazati sa ispravama spos[...] nost za vršenje takove službe, kao i osposoblje[...] u knjigo- i računovodstvu.

Molbe se imadu podnijeti do konca ovog m[...] seca na potpisani odbor.

Pobližne informacije daje potpisani.

ODBOR OPĆINSKE APROVIZACIJE
u Buzetu, dne 16. srpnja 1918.

Predsjednik:
Dr. Dušan Senčar v. r.

[...]jedini b[...]

[...]A listu: U pretplati [...]vu god. K 48·—, [...]ugodište K 24·—, [...]sečno K 12·—, mje[...] K 4·—, u malopro[...] 6 fil. pojedini broj. [...]ŠI primaju se u [...] lista trg Custoza 1

[...]dina IV.

[...]asjedanje ca[...]

[...]vka kabineta[...]

Beč, 22. (D. u.) [...]ice izjavio predsj[...], da je ministar[...] predao svoju [...]aćena (odobravan[...]no da nadaljuje v[...]jen obzirom na [...]n rasprave kuće. [...]netu, koja se sad[...]d njegove kakvoć[...] i takodjer sa neko[...]n više, što je v[...]nje poslova. Ob[...]ažem, da se su[...] sjednica sa slije[...]k rasprave o pre[...]a; 2. predlog Wa[...]djaja. Dalje saop[...]eru obdržavati ra[...]ma učiteljstva od[...]nskog odsjeka.

[...]nančni zakon[...]

Beč, (D. u.) Mi[...]ložio je danas u[...]n sa državnim pr[...].-19. Proračun u[...]ale uslijed rata, [...]ke vladati sve do [...]ržavni izdaci raču[...]ovih otpada 5439 [...]una na prolazne [...] iznose kamati za [...] kruna. Kao prola[...]jih izdataka: Kao[...]nu vojničku silu[...]je, njihovu svojtu[...]; za ratne bjegu[...]ih prilika: 201; [...]a, uključivo državn[...]u razorenih ratnih [...] državni dohodci [...] 4551 milijun kao [...] prolazni. Od tr[...]una na direktne [...]ošarine, 561 na p[...]4 na prenose i 11[...]avel. Manjak traj[...]aznik 17.761 mil[...]00 milijuna kruna[...]račun proizlazi, da [...]u silu putem kvotr[...]36 milijuna kruna [...]goj, 11.553 u trećoj [...]roj ratnoj godini. [...]2.000 milijuna krun[...]zlazeći iz sviju ratn[...]juna kruna. Istodo[...] je ministar financi[...]viši potrošak tečaje[...] 1917.-18. u izno[...] je iznos pokriven [...]šle godine. Pošto s[...]e tehnički riješ[...]inančni ministar pr[...]mjeseci godine 1918[...]a kruna. Kod budu[...] zakoni uračunati [...]000 milijuna kruna.

Protiv podi[...]

Kako „Union" javl[...]ustrijskoj gospodskoj [...]c Lobkovic, dr. Bo[...]rugovi na ministra-pr[...]d i upit radi podije[...], a prema narnijoj [...]veli, da se u pravnom [...]tivi zakonskim ustan[...]kom pogledu izrad[...]itičkom pogledu sprec[...]oda u Češkoj.

[...]ko se pobira[...] Herce[...]

„Obzor" donosi: U[...]dložili su članovi Jug[...]erpelaciju: „Kad je u [...]nstvo Bosne i Hercego[...] od te odredbe izuzeti [...]a'i drugima posvema [...]žile [...]osanski obranbeni zbo[...]ani a [...]

Pojedini broj 16 h.

A listu: U pretplati vu god. K 48·—, ugodište K 24·—, sečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro- 6 fil. pojedini broj. ŠI primaju se u lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. Med. 26.795.

U Puli, utorak 23. srpnja 1918.

Broj 1089

dina IV.

asjedanje carevinskog vijeća.

vka kabineta u zastupničkoj kući.

Beč, 22. (D. u.) Na svršetku današnje je ice izjavio predsjednik dr. Gross: Saopćeno , da je ministar-predsjednik sa čitavom vlapredao svoju ostavku i da je ostavka bila aćena (odobravanje kod Čeha). Vladi bi prino da nadaljuje vodjenje poslova. Bio bi prijen obzirom na parlamentarni običaj, da odn rasprave kuće. Ali mislim, da se rasprava o netu, koja se sada vodi, može dokrajčiti već d njegove kakvoće. Ali mislim, da se možemo i takodjer sa nekojim nepolitičkim stvarima, a n više, što je vladi bilo povjereno nadaljnje nje poslova. Obzirom na prešno vrijeme ažem, da se sutra, u 10 sati prije podne, sjednica sa slijedećim rasporedom: 1. Nak rasprave o predlogu nar. zastupnika Strana; 2. predlog Waldnera, koji se tiče vojničkih djaja. Dalje saopćuje predsjednik, da imade eru obdržavati raspravu o skuparinskim doma učiteljstva odmah poslije izvještaja proiskog odsjeka.

nančni zakon i državni proračun.

Beč, (D. u.) Ministar financija barun Wimmer ložio je danas u zastupničkoj kući finančni n sa državnim proračunom za upravnu godinu .19. Proračun uvažuje sve iznimne prilike, ale uslijed rata, te predpostavlja, da će ove ke vladati sve do konca ugravne godine. Čitavi ržavni izdaci računaju na 24.321 milijuna kruna. ovih otpada 5439 milijuna na tekuće, a 17.832 una na prolazne izdatke. Medju trajnim izdaiznose kamati za 8 ratnih zajmova 2510 milikruna. Kao prolazni izdatci računaju se osim jih izdataka: Kao austrijska kvota za mobilinu vojničku silu: 12.000; za pozvane pod je, njihovu svojtu, uključivo vojničke potpore ; za ratne bjegunce: 541; za olakoćenje žiih prilika: 201; za doklade državnim činovnia, uključivo državne radnike: 854; i za uspou razorenih ratnih područja 751 milijun kruna. državni dohodci preliminira se 4855 milijuna 4551 milijun kao trajni dohodci, a 314 milijuna prolazni. Od trajnih dohodaka otpada 733 una na direktne poreze, 62 na carine, 264 na ošarine, 561 na pristojbine, 746 na monopole, 4 na prenose i 115 milijuna kruna na dohodke avci. Manjak trajnih troškova iznosi 1898, a aznih 17.761 milijuna kruna, ukupno dakle 00 milijuna kruna. Iz objašnjenja za državni račun proizlazi, da je Austrija potrošila za čitavu u silu putem kvotnih prinosa tečajem 4 godina 36 milijuna kruna i to 6327 u prvoj, 9513 u oj, 11.553 u trećoj, a 11.343 milijuna kruna u rtoj ratnoj godini. Za tekuću ratnu godinu traži 2.000 milijuna kruna. 30. lipnja iznosio je dug, zlazeći iz svih ratno kreditnih operacija, 57.201 juna kruna. Istodobno sa finančnim zakonom o je ministar financija takodjer dodatnu predlogu viši potrošak tečajem zadnjih 6 mjeseci za go- 1917.-18. u iznosu od 632 milijuna kruna; je iznos pokriven ovlaštenjem za zajmove od šle godine. Pošto se tečajem ljetnog zasjedanja može tehnički riješiti finančni zakon, podastro inančni ministar predbježni proračun za prvih mjeseci godine 1918.-19. u iznosu od 12 milia kruna. Kod budućih će se rasprave za finanzakon uračunati taj iznos u ovu svotu od 000 milijuna kruna.

Protiv podijeljenja Češke.

Kako „Union" javlja, predali su češki zastupnici ustrijskoj gospodskoj kući dr. Forst, dr. Bedržih nc Lobkovic, dr. Bedržih princ Schwarzenberg ugovi na ministra-predsjednika dra. Seidlera proed i upit radi podijeljenja kraljevine Češke u ko, a prema najranijoj naredbi vlade. U prosvjedu veli, da se u pravnom pogledu ova naredba očito tivi zakonskim ustanovama, a da u upravno-tehkom pogledu ne zadovoljava potrebama, te da u itičkom pogledu sprečava sporazum izmedju obiju roda u Češkoj.

ko se pobiralo oružje u Bosni i Hercegovini.

„Obzor" donosi: U sjednici od dne 16. srpnja edložili su članovi Jugoslavenskoga kluba slijedeću erpelaciju: „Kad je u početku vojne moralo puistvo Bosne i Hercegovine predati sve oružje, bili od te odredbe izuzeti vladini pristaše, dok su poali drugima posvema neuporabive stvari, koje su užile samo za ukras. Oružje su pobirali poznati osanski obranbeni zborovi". To su bili dobro dreani a lažljivim pripovijedanjem protiv pravoslavnom pučanstvu nahuškani Muslimani, bez svake kulture i samostalnosti. Ti su ljudi pretraživali pravoslavne kuće, preobrnuli i premetali sve, a mnogo puta porazbijali čitavo pokućstvo. Osobnoj osveti bila su vrata širom otvorena. Ako kod koga nijesu ništa našli, nalupali su ga, i mučili tako, dok je po koji od njih pod nesnosnim bolovima izjavio, da je oružje sakrio, ma da to nije bilo istina.

Ovi jadnici morali su onda za skupi novac kupiti od istih tih Muslimana kakovo staro oružje, da ga uzmognu predati pod svoje, inače ih je čekala nova patnja. Ako su pak našli nešto, što je oružju slično, krivce su vezali i predali vojnom sudu. U samoj Banjaluci bilo je na taj način preko 100 ljudi osudjeno na tešku tamnicu, ma da se radilo i u najgorim slučajevima samo o prestupcima, koje su imale kazniti političke oblasti. Pitamo ces. i kr. ministrapredsjednika, hoće li kod vojnih i bosanskih oblasti posredovati, da budu začetnici i organizatori tih barbarskih metoda ćutljivo kažnjeni.

Nova rekvizicija parobroda u Dalmaciji.

Narodni zastupnik Prodan i kr. upravili su c. i kr. ratnom ministarstvu ovaj upit: Uslijed slabih i nedostatnih općila, ni onaj kontingenat hrane, što ju teške sadašnje prilike u minimalnoj količini namijenjuju Dalmaciji, ne može da se ovoj pokrajini dostavlja na vrijeme, kontingenat brašna, žita uopće, opredijeljen za Dalmaciju zadnjih mjeseca, mogao je jedva za niti polovicu biti dostavljen strašno oskudnom pučanstvu, jer fali prevoznih sredstava i na kopnu i na moru. Pri takvim prilikama, ne imajući Dalmacija željezničke sveze, i budući Dalmacija upućena samo na pomorski saobraćaj, svaki od ono malo parobroda, što se usudjuje i uz najveće nepogode i pogibelji služiti sada državu i narod, vrijedi suha zlata, za saobraćajne svrhe, pa se je veoma neugodno dojmilo pučanstva, kad je doznalo, da su u zadnje vrijeme bila rekvirirana još tri parobroda, medju njima i parobrod „Sebenico", društva „Dalmatia", koji vozi hranu na otoke Vis, Hvar i Korčulu. Ta je namjera, pa bila i u najvećoj nuždi, što mislimo da nije slučaj, i u najboljoj mjeri učinjena, kobna za gori spomenute izložene otoke; te potpisani pitaju c. i kr. vladu: Je li c. i kr. ministarstvo voljno uzeti u osobiti obzir iznimne saobraćajne i živežne neprilike u Dalmaciji uopće i napose teške topografske i opskrbne okolnosti otoka Visa, Hvara i Korčule i povratiti barem parobrod „Sebenico" današnjoj njegovoj prinuždenoj opskrbnoj svrsi? „Hrv. Lloyd".

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih dogadjaja. — U Albaniji obnovio je neprijatelj prije tri dana sjeverno od Berata i na gornjem Devolju svoje navale. Ne glede na mjesna kolebanja nije postigao nigdje prednosti. Bojevi traju dalje. Izmedju koljena Semenija i mora provalila su naša izvidnička odjeljenja na više mjesta u talijanske položaje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Izmedju Marne i Aisne traje bitka s nesmanjenom žestinom. Unatoč njegovom krvavom porazu, što ga pretrpio 20. t. m., provali neprijatelj, uloživši svježe divizije i novo dovedene oklopljene vozove, opetovano na ljute navale proti našoj liniji. Njegove su se navale izjalovile. Zarobljenici potvrdjuju teške gubitke neprijatelja. I jučerašnji dan boja doveo je opet do novih, punih uspjeha njemačkog oružja. Izmedju Aisne i južno od Hatennea tvorila je najjača bubanjska paljba rano u jutro uvod za pješačke navale neprijatelja. Jugozapadno od Soissonsa i jugoistočno od Hartennea skršile su se pred našim prednjim linijama. Sjeverno od Villers-Monteuxa provalili su dijelovi neprijatelja prolazno preko ceste Soissons—Chateau-Thierry. Naša ih je navala opet posvema suzbila. Villers Monteux i Tigny bijahu žarišta boja, koji je našim protunasrtajima bio dovršen u naš prilog. Na večer bili su opetovani napadaji neprijatelja jugozapadno od Soissonsa skršeni već na mjestima, gdje su se spremali. Gdje su bili provedeni, skršili su se uz teške gubitke. Na obim stranama Oursqa provalio je neprijatelj prije podne više puta uzalud protiv naših linija. Izakako je doveo svježe sile započeo je poslije podne nove navale. Iza teških bojeva skršile su protunavale juriš neprijatelja na obim stranama Oulchy-Le-Chateau. Sjeverno i sjeveroistočno od Chateau-Thierrya otešćala su naša, u pretpolju puštena odijeljenja neprijatelju primicanje našim položajima. Tek na večer došlo je do jačih navala, koje su se skršile uz najteže gubitke po neprijatelja. Na fronti Marne topnička djelatnost. Izmedju Marne i Ardre nastavili su Englezi i Francuzi svoje navale. Bile su krvavo suzbijene. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Uspješni sunci u neprijateljske linije kod Ancre-Villersa. — Ludendorff.

Rat.

Kako proizlazi iz današnjih izvještaja nijesu Francuzi i Amerikanci postigli više bitnih uspjeha. Zapadno od Soissonsa jurišaju uzalud na grad. Južno od Soissonsa doprli su do ceste, koja vodi iz Soissonsa u Chateau-Thierry. Na obim stranama Ourcqe napredovali su za 3 ili 4 kilometra te doprli do Oulchy-le-Chateau. Južno od Ourcqa, gdje su Nijemci preložili svoje bojne linije, nije nam novi položaj poznat. Na lijevom su krilu postigli Francuzi napredak od 8 do 9 kilometara (linija Amblemeny-Soissons) južno od toga 11 kilometara (linija St. Pierre aigle-Villemontoire). Najveću je dubinu postigla francuska navala u centrumu, i to 13 do 14 kilometara (linija Troesnes-Oulchy-le-Chateau). Na fronti Marne topnički bojevi, koji nagovještaju i na toj fronti nove navale. Na fronti Marne-Reims ostale su francusko-engleske navale bez uspjeha. To je sve, što se iz mršavih podataka izvještaja može razabrati. Ali unatoč svim naporima nije Francuzima uspjelo probiti njemačke linije.

•

Engleski izvještaj od 20. srpnja: Kao rezultat bojeva 19. t. mj. unapredili smo naše položaje u odsjeku Meterna za okruglih 4000 jarda. Englezi su zaposjeli selo i skupinu zgrada jugozapadno od sela. Broj zarobljenika iznosi 436. Iza ljutog su boja Englezi pomaknuli svoje položaje južno od Outtersteene na fronti od jedne milje.

•

Engleski izvještaj od 20. srpnja na večer: Naš je pritisak prisilio neprijatelja na uzmak iz šume Rosieres izmedju Hebuternea i Bocquoya, koja se nalazi sada u našem posjedu. Neprijatelj je pretrpio po našim četama, koje su ga proganjale, gubitaka. Ukupni broj zarobljenika, učinjenih od nas u Meternu, iznosi 453. Zaplijenili smo 10 oklopnih mužara i 50 strojnih pušaka.

•

Engleski izvještaj od 21. srpnja prije podne: Tečajem noći dopremili smo kod okršaja ophodnja jugozapadno od La Basseea i u odsjecima Merville i Dickebusche zarobljenika i mitraljeza.

•

Talijanski izvještaj od 20. srpnja: U predjelu Adamella osvojile su naše čete sa velikom odvažnošću brdo Stable (2868 metara) te su opet zauzele brdo Cavento (3401 metar), na kojem su se Austrijanci bili djelomično ustalili 15. lipnja. Neprijatelj je pustio mnogo mrtvaca na bojištu. Naši su dopremili mnogo zarobljenika, oružja i ratnog pribora. Na ostaloj fronti samo privremena topnička djelatnost, koja je bila jača u dolini Camonica, u predjelu Pasubio i na asiaškom zaravanku. — Macedonska fronta: Na večer 18. i u noći od 18. na 19. t. m. napao je neprijatelj iza žestokog i preneražljivog pucanja na naše položaje u širokim odsjecima zapadno od točke 1050. Naše su čete održale svoje položaje te su prisilile neprijatelja protunavalom na uzmak u neredu. — Albanska fronta: Na uzvisinama Mali Siloves, u luku Devolija zadržale su naše prednje straže neprijateljska odijeljenja. — Talijanski izvještaj od 21. srpnja javlja samo neznatne okršaje.

•

Amerikanski izvještaj od 20. srpnja: Izmedju Aisne i Marne skršili smo opet otpor neprijatelja te smo napredovali dalje. Dopremili smo mnogo zarobljenika.

•

Broj amerikanske vojske. „Neue „Zürcher Zeitung" dobiva od jednoga Amerićana ove podatke o ratnom naoružanju Ujedinjenih Država. Jedan pregled o tome, šta su Ujedinjene Države uradile u prošloj godini, najjasnije pokazuje, sa kakvom je slogom ušla u rat cijela jedna nacija, da ispuni svoju dužnost, koja se sastoji u tome, da se dodje do pobjede. U roku od 12 mjeseci Amerika je poslala preko milijun ljudi u Evropu i neprestano ih šalje u sve većoj mjeri. Na evropskoj strani Atlantskog oceana nalazi se više od 1050 pomorskih brodova, uključivo sa podmornicama. Ova mornarica broji preko 35.000 ljudi i oficira. Da se naknade gubici, prouzrokovani njemačkim podmornicama i da se saveznicama osigu-

raju životne namirnice, Ujedinjene Države izvele su jedan značajan program gradjenja trgovačkih brodova. 4. srpnja sagradjeno je u Ujedinjenim Državama preko 100 trgovačkihh brodova sa ukupnom tonažom od pola milijuna. „Indepedence Day„ postigla je svjetski rekord u produkciji ladja, jer cjelokupne tonaža ladja, koje su ovoga dana puštene u more, daleko nadilazi gubitke saveznika i neutralaca. U smislu gradjevnoga programa izradjeno je 190 gvozdenih brodova i jedna ladje sa tonažom od 1,244.346. U 151 brodogradilištu grade se brodovi, a radnje napreduju tako brzo, da će Amerika po svoj prilici u toku iduće godine imati trgovačku mornaricu od najmanje 3 milijuna tona.

Od početka navještenja rata vojska, koja je brojila 212.034 ljudi, 145.492 oficira, poskočila je na 2,100.000 vojnika i oficira, a ovaj ogromni broj neprestano raste. Osim toga Ujedinjene Države su od 6. trav. 1917. pomnožile svoju ratnu mornaricu sa preko 1275 brodova i sa tonažom od 1,055.116. Gradi se dan i noć sa grozničavom žurbom, da se sagradi više ladja, nego što je ikakva mornarica imala pred početak rata. Mornarička posada narasla je na pol milijuna ljudi sa oficirima i momčadi. Rezerve pomorske gotovo su se od 1. ožujka 1918. podvostručile i predstavljaju broj od 150.000 pomorskih vojnika. Njemački pokušaj, da proba sreću sa podmorskim operacijama u zapadnom dijelu Atlantskog oceana, potaknuo je veoma veliki broj mladih Amerikanaca, da se prijave za pomorsku službu.

*** Czernin — kandidat za Seidlerovo mjesto.** „Arbeiterzeitung" piše: „Grof Czernin nije govorio usput samo o svojoj prošlosti, kao izvanjski ministar, već prema jezgri, svrsi i sadržaju njegova govora, ko da bi htjeo pokazati svoju sposobnost za vodjenje austrijske unutarnje politike. No što je tumačio grof Czernin o uvjetima i potrebama unutrašnje politike, zvuči na nekojim mjestima lijepo, nije to ni više ni manje do li površno raspravljanje, a ta nesposobnost shvaćati stvari u cjelovitosti upravo plaši. Czernin tumači o zahtjevima vodstva unutrašnje politike u pozi čovjeka, koji sve bolje znade, no ipak mu možemo kazati tek, da nema pojma o Austriji". Bečka „Mittagszeitung" javlja: U parlamentarnim se krugovima čuje, da će dr. Seidler odstupiti i kad bi imao većinu za proračun, jer da hoće tobože samo učiniti mjesto grofu Czerninu, koji bi postao glavom kabineta. No na mjerodavnim se mjestima proglašuju te bajke za bezrazložne. Grof Czernin sada ne misli da ponovno stupi u državnu službu.

*** Antantina revizija ratnih ciljeva.** „Temps" donosi, da je na versailleskom vijeću saveznika prihvaćena nova osnova na izričiti zahtjev predsjednika Wilsona, koja sadrži revidirane ratne ciljeve saveznika. U isto se vrijeme po želji Wilsonovoj pretresalo i o strateškoj osnovi za buduću ratnu godinu.

*** Odluka o proračunskom provizoriju.** „Neue Freie Presse" saopćuje, da se u petak očekuje odluka o proračunskom provizoriju.

*** Tajna sjednica o vojničkim stvarima.** „Neue Freie Presse" javlja, da će iza debate o optužbi ministarstva slijediti tajna sjednica o vojničkim stvarima.

*** Tvornica pušaka u Americi.** „Der Bund" donosi iz Newyorka ovaj brzojav: Dnevna produkcija pušaka narasla je u Americi na 11.500 komada. Ova produkcija nadmašuje produkciju Velike Britanije i Francuske. Tvornice su do sada napravile preko milijun pušaka. Produkcija mašinskih pušaka postigla je toliku brzinu, da je dosada izgradjeno preko 85.000 komada mašinskih pušaka, a od mjeseca jula pa dalje, iznosit će mjesečna produkcija 18.000 komada. Ovaj broj znatno nadmašuje produkciju Njemačke, Velike Britanije i Francuske zajedno. Sada se prave eksploziv u visini od 650 milijuna funti. I mnogo više patrona dostavljaju američke, nego francuske i engleske tvornice.

*** Najveći brod na svijetu potopljen.** Wolffov ured javlja od 22. t. mj.: Amerikanski prevozni brod za čete „Leviathan" pruge Hamburg-Amerika, (bivši „Vaterland" 54.382 bruto reg. tona) bio je 20. srpnja potopljen na sjevernoj obali Irske. — Poglavica admiralskog stožera mornarice.

*** Buna u Tibetu.** „Timesu" javljaju iz Pekinga, da je u Tibetu buknula revolucija protiv Kine. Pošto ova nije mogla koncentrirati dovoljnih četa na granici, unišle su tibetanske čete na kitajsko područje. Postoji nada, da će se postići primirje.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Neue Zürcher Zeitung" javlja: Talijanska štampa posvećuje naročitu pažnju dogadjajima u Murmanu. Ona mnogo očekuje od iskrcavanja četa na murmanskoj obali i zahtijeva, da se ova akcija energično dalje vodi. Prema londonskim informacijama, Nijemci prodiru dalje u Rusiju. Njemačko-austrijska vojska u sjevernoj Rusiji cijeni se na 47 divizija. Odjeli, koji stoje na sjeveru, morali bi pomoću finskih četa marširati protiv murmanske obale. Predvidja se mogućnost, da će se prekinuti murmanska željeznica. Marširanje u južnu i srednju Rusiju obavlja se, da se osiguraju gospodarske prednosti. Nijemci, koji prodiru, zauzeli su pomoću generala Krasnova donsku dolinu i odavle ugrožavaju plodonosnu dolinu Volge. — „Corriere della Sera" ovako opisuje situaciju: U sjevernoj Rusiji murmansku obalu brani znatna vojska četvornoga saveza u srednjoj i južnoj Rusiji, izuzevši Ukrajinu nailaze Nijemci na samo slabi otpor. U Sibiru položaj je u prilog četvornoga saveza. Skupa sa pritiskom, koji dolazi s polja prema stockholmskim vijestima, razvija se unutarnje raspadanje. U velikim gradovima može još sovjet da održi svoju vlast, ali u malim industrijskim centrima on stalno gubi na moći. U Moskvi održaje se vlast sovjeta jedino pomoću 16.000 ruskih vojnika, finske crvene garde i kitajskih plaćenika. Nova vojska stvara se od njemačko-austrijskih zarobljenika, koji nude svoje usluge vladi Leninovoj. A u ostalim krajevima trule carevine održaje se sovjet pomoću njemačkih četa, koje napreduju. Češko-slovačka vojska gospodari sa transibirskom željeznicom od Pense do Vladivostoka, izuzevši jednu kratku štreku izmedju Nižnog Udinskog i Kihote s obje strane Lajkarskoga jezera. Antantina štampa naročito naglasuje, da stranka socijalnih revolucijonaraca sačinjava većinu ruskoga naroda i da većina ruskoga naroda ne samo želi intervenciju, nego joj i pomaže svim sredstvima.

*

Javljaju iz Kijeva: „Ruskij Golos" javlja, da je u Voronešu došlo do pouličnih bojeva izmedju sovjetskih četa i trećeg litovskog te drugog kursmeskog regimenta, koji su se pobunili. Obe su pukovnije bile razoružane. Ministarsko je vijeće zaključilo izdati 500 milijuna rubalja ukrajinskih nota.

Seidlerov kabinet odstupio.

Beč, 22. (D. u.) Kako doznaje c. k. brz. dopisni ured objavit će „Wiener Zeitung" u sutrašnjem broju slijedeće previšnje ručno pismo:

Dragi dr. Seidler!

Vi ste Mi, pozivajući se na prilike u parlamentu, podastrijeli molbu, da Vas dignem sa službe, kojoj su se molbi priključili i ostali članovi kabineta. Vašu ste molbu obrazložili time, da ne vidite nikakve mogućnosti, e bi sebi osigurali većinu u zastupničkoj kući za državne potrebe i da se glavna zapreka sastoji u Vašoj osobi i u Vašem odnošaju spram jedne političke stranke, koja prema državnim potrebama ne zauzimlje otklanjajuće stanovište, već koja bi bila spremna poduprijeti vladu, koja u glavnom vodi istu politiku. Uz ove okolnosti smatrate Vi sami Vaš odstup kao preduvjet za riješenje parlamentarne situacije. Ma da Mi je teško, odreći se Vašeg budućeg djelovanja, koje ste vršili na Moje potpuno zadovoljstvo uz najteže prilike, moram ipak uvažiti Vaše rodoljubive razloge. Vodjen od namjere, da se Vaš politički smjer nastavi uz pridržanje odnošaja povjerenja s onim strankama, koje su pripravljene zauzeti se za državne potrebe u sudjelovanju s narodnim zastupstvom, odlučio Sam prihvatiti ostavku cijelokupnog kabineta te mu nalažem, da vodi dalje poslove, dok se sastavi nova vlada. — Eckartsau, 22. srpnja 1918.

Karlo m. p. Seidler m. p.

Iz slavenskog svijeta.

Narodna organizacija, koncentracija i Narodno Vijeće. Od početka ovoga rata, ljudi, koji nisu nikad bili zagrijani strančari, zagovaraju zajednički i sporazuman rad svih narodnih stranaka, pa se je o tom već mnogo pisalo i govorilo u svim našim listovima, a naročito se je s time stvarno pozabavila u nekoliko članaka „Hrv. Njiva". Poslije se pošlo i dalje, pa je iznesena misao o koncentraciji svih narodnih stranaka, a vlada takodjer i to mišljenje, da bi u današnjem teškom i sudbonosnom času, kad je nužna opća narodna sloga i jedinstven rad čitavog naroda, trebalo uopće da prestanu sve narodne stranke kao takove, da napuste svoje programe i da se stvori jedna opća narodna organizacija, čiji će se program sastojati tek u jednoj misli i tački: borba čitavoga naroda za slobodnu i nezavisnu domovinu S. H. S. Vrijeme, što ga proživljujemo, vrlo je ozbiljno, a ono, kojemu idemo u susret, daleko je za nas važnije. Uza sve velike misli, koje su nikle tečajem ovoga rata o pravu i slobodi naroda, uza sve to, što su manje, više i svi državnici zaraćenih vlasti usvojili te misli, mi vidimo, da se naši državnici ipak ne mogu nikako sprijateljiti s tim mislima u koliko se one odnose i na narod S. H. S. i na njegove zahtjeve. Već ta činjenica govori jasno, kako je kod nas nuždan jedinstven rad i istup čitavog našeg naroda i kako nije ništa ovaj čas važnije od toga, da omogućimo takav jedinstven istup i rad A da li je takav rad moguć kraj današnjih stranačkih prilika? Mi velimo: nije. Uzalud svi pokušaji, uzalud sva nastojanja za koncentraciju stranaka, uzalud i misao da se osnuje Narodno Vijeće, jer stranke i njezini ljudi će ipak postojati, i disciplinovani stranački privrženici ostaće ipak vjerni stranačkim mislima, stranačkoj n programu i pokraj sve koncentracije i Naro Vijeća dolaziće do onoga, do čeg dolazi evo i dok se sa više strana najviše zagovara ko traciju svih narodnih stranaka. Dalmacija na pokazala pravi put. To smo već neki dan r napisali, a to opetujemo i sada. S. H. S. iz H skog Primorja i Istre smatraju jedino taj put desnim i nadaju se sjegurnom uspjehu naše b i postignuću svojih težnja tada, ako svi u Ban podju istim putem. Zato su S. H. S. Hrvat Primorja i Istre na svom sastanku od 14. jula rili Narodnu Organizaciju uz želju, da njihov mjer slijedi naša stranački nezadojena intelige i narod diljem naše zemlje, dok ne dodjem taj način do opće narodne organizacije, pred k će morati da nestane svih stranaka i svih progr i mi ćemo se naći svrstani svi u općoj naro organizaciji jaki, jedinstveni i sjegurni, da će borba biti uspješna i da ćemo ostvariti našu glavniju težnju. Sve drugo je za narod S. H nuzgredno, a kad smo to postigli, tad mož opet da budemo i strančari. „Prim. Novine

---

Domaće vijesti.

Za učitelje. U porečkom i puljskom k ima praznih više učiteljskih mjesta. Oni učitel učiteljice, koji žele biti namješteni u jedno drugom kotaru, neka pošalju svoje molbe na tično kotarsko školsko vijeće. Molbama neka lože: 1. Svjedodžbe zrelosti ili osposobljenja Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svjedodžbu p šanja; 5. Svjedodžbu kotarskog liječnika. Ak dotični učitelj ili učiteljica već u službi, neka molbu putem onoga kotarskog školskog vijeća se nalazi u službi.

Roditeljima koji kane iseliti djecu na preh u Hrvatsku ili Slavoniju javljamo, da popisiv djece za slijedeći transport traje samo do bote dne 27. o. mj. Djecu se ima doves upravu našeg lista u ul. Cenide br. 2 od 6—7 popodne i donijeti njihovu legitimaciju, kam biti zabilježeni, i dat će im se daljnje upute. S deći transport djece, krenut će iz Pule u prvoj lovici dojdućeg mjeseca.

Potrošak vode. Tvrdjavni povjerenik saop Pred kratko vrijeme na pučanstvo upravljeni po da ograniči uporabu vode i da uopće štedi ist nije bio uvažen, dapače u zadnje se je vrijeme trošak vode tako povisio, da su sada oba sabira vode na Monte Ghiro i na Monte Paradiso po prazna. Da se zapriječi faktično pomanjkanje v u budućim mjesecima, pučanstvo se ponovno ž opominje da postupa najvećom štedljivošću kod u rabe vode iz gradskih vodovoda. Na osobit način ističe, da se za zalijevanje vrtova ne smije uzi nego onu količinu vode, koja je nužno potrebita. branjuje se svako rastjecanje vode osobito da se pusti otvorene cijevi vode kaošto svako nedozvolj oduzimanje vode. Prekršitelji ove zabrane bit će k njeni od političke oblasti na temelju ministarske redbe od 30. septembra 1857., L. D. Z. br. 1 globom od 2—200 kruna ili zatvorom do 14 dan

---

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 25. srpnja 1918. Broj 1091

Nacijonalno Jugoslavenstvo.

Splitsko „Novo doba" donosi ovaj programatičan članak, s kojim se potpunoma slažemo i koji u cijelini odobravamo:

„Nije nam ni na kraj pameti, da započnemo nekakvu borbu za ime. Te borbe je bilo i suviše. Pola vijeka smo tvrdili, da smo jedno, ali smo se svejedno klali zbog pitanja, zove li se to jedno „Srb" ili „Hrvat". Ne ćemo opet ni to kazati — kako nam onomadne reče neki šaljičina prijatelj: budite jedno, priznajmo se jedno, pa makar da se prozovemo i „cigani". Pravo će stajalište kao obično biti po sri-jedi. Niti se radi imena odveć zagrijavati, niti se imena odricati.

Pa ipak nešto nas nuka, da se osvrnemo na „puntanje" zast. Peršića proti nacijonalnome jugo-slavenstvu. Nuka nas to, što to puntanje iz tih istih redova po drugi put čujemo. Prvi smo ga put čuli iz usta zast. Pavelića u Pragu i moramo da priznamo, da u onoj veličanstvenoj harmoniji humanosti, modernosti, naprednosti, širokogrudnosti, kojima su odisali oni nezaboravni praški dani, na nas je djelovalo kao zadah zatvorene sobe sa starim po-kućtvom i mišjim tragovima, koji pokadšto pro-struji kroz čist vazduh kakove bašte.

„Nacijonalno Jugoslavenstvo je nesmisao. Nema ga. Ima samo narod hrvatski, srpski i slovenski". To govore Peršić i Pavelić.

Nema nacijonalnog Jugoslavenstva! A da na temelju čega tražite državu Jugoslaviju? Na temelju državnoga prava ne, jer te države nije nikad bilo. Ne ostaje dakle nego nacijonalno pravo, pravo, po kojem svakome narodu pripada slobodna jedinstvena država.

Ako nema nacijonalnog Jugoslavenstva, onda nema ni nacijonalnog prava na državu Jugoslaviju. Ili jesmo jedan narod, ili nijesmo, ali onda nemamo prava na jednu državu, već koliko naroda, toliko država. Ako smo pak jedan narod, a gosp. Peršić poslije skupštine hrv. stranke prava ne će to zar po-ricati, što smo nego Jugoslaveni svi mi od Maribora do Vardara? Hrvati ne, jer korutanske Slovence ne će valjda ni gosp. Peršić trpati pod to ime, kad oni to sami ne će, a tako neće ni Šumadinci. Srbi ne, jer ni gosp. Pavelić, ni gosp. Peršić ne će za se nikad priznati. Slovenci takodjer ne, je li tako?

Sva ta tri imena označuju tek po dio ovog naroda, a tek ta tri dijela skupa jedan narod.

Nema dakle naroda hrvatskoga, kao što nema naroda srpskoga, kao što nema naroda slovenskoga, već su Hrvati, Srbi i Slovenci tek dijelovi jednog jedinstvenog naroda. Ako nema naroda srpskog, naroda hrvatskog, naroda slovenskog, jasno je, da ne može da bude ni nacijonalno hrvatstvo, srpstvo, slo-venstvo, već može da bude jedino nacijonalno srbo-hrvato-slovenstvo. Da se radi blagoglasnosti, ili radi lakoće izgovaranja taj trijalizam imena zamjenjuje jedinstvenim imenom jugoslavenskim, može li to kome da smeta?

Priznajemo, da se danas to ime nije još opće-nito raširilo, te da taj narod još nema nacijonalnog imena, koje je označivalo cjelinu. Ali ima li smisla, da smetamo prirodni proces, koji hoće da taj nedo-statak ukloni? Država će biti Jugoslavija, Česima i Nijemcima mi smo već odavna Jugoslaveni, čitava publicistika čitavoga svijeta bavi se već četiri godine danomice jugoslavenskim pitanjem, pa treba li sumnjati, da će tome lijepome imenu uspjeti, da se toj još bezimenoj cjelini nametne kao nacijonalno ime?

Nego mi dopuštamo, da ljudi o tome i sum-njaju, ali što nikako ne razumijemo, zašto osjećaju potrebu, da nekakvu borbu proti tome zamecu. U svoje vrijeme su stari pravaši rezonirali ovako: „Vi, Srbi, budite slobodno nacijonalni Srbi, ali priznajte se državljani hrvatski". Sad kao da se kod nekih ta teorija izvrnula, pa kažu: „Mi ćemo rado da budemo državljani jugoslavenski, ali nacijonalno mi smo Hrvati".

Nek nam se oprosti, ali nama se čini, da ovo još uvijek sliči na onu staru jalovu borbu za ime, ako ne pokazuje možebiti po malo one neke latentne protivnosti triumfirajućoj misli o potpunom narod-nom jedinstvu Hrvata, Slovenaca i Srba, koje je jedinstvu titulus, na kojemu osnivamo zahtjev za jedinstvenom, nacijonalnom državom.

Ostavimo se te latentne protivnosti, a predajmo se zdravoj jakoj struji, koja će da osvježi čitavu tu zaparu i omarinu ko svjež maestral nakon umorne jugovine.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema spomena vrijednih bojeva. — Na albanskom bojištu osujetiše naše vrle čete živim otporom neprestana naprezanja neprijatelja, da prolomi naše linije u odsjeku Devoli. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Živahna djelatnost artilerije sjeverno od Lysa, kod Arrasa i kod Alberta. Na zapadnoj je obali Avre sunuo Francuz prilikom mjesnih navala kod i južno od Mailly-a za čas sve do Avre. Našim se protusunom opet uspostavio položaj i u večer bijahu odbijene djelomične navale protivnikove, koje su pro-valjivale na Mailly i sjeverno od njega. Izmedju Aisne i Marne nastavio je neprijatelj jučer u jutro poslije privedenja novih divizija svoje navale u masama. Vojska je generala pukovnika pl. Böhna slomila napadaj neprijateljev, koji se više puta opetovao. I opet pretrpiše Francuzi i Amerikanci veoma teške gubitke. Neprijatelj je izmedju Mowanta i Hartenna pet puta uzalud navalio. S obe strane Villemontoire dobio je za čas nešto prostora. Naša je protunavala bacila daleko preko njegove ishodišne crte. Villemontoire bi ponovno oteta neprijatelju, koji je u gustim čoporima, medju kojima je harala artilerija, bježao natrag. Sjeverno od Ourcqa razvila je naša uništavajuća paljba neprijateljske napadaje, u njihovom pripravljenom položaju i pri prvoj njihovoj navali. Oklopljeni vozovi, koji sunuše u naše crte, bijahu rastriljeljani. Pješadija, koja je iza njih slijedila, bila je u protunapadaju bačena natrag. I čete, koje se bore izmedju Ourcqa i Marne odbiše jake neprijateljske navale, ponajviše već u njihovim linijama. Sa visine sjeveroistočno od Roncourta i u šumi Chatellet basismo u protunapadaju opet neprijatelja natrag. Poslije podne vršili su se tek djelomični napadaji. Neprijatelj bi odbijen. Jugoistočno od Reimsa potrajaše kroz dan teški bojevi. Izmedju Marne i Ardre sunuo je neprijatelj više puta uzalud u žestokim djelomičnim navalama. Sjeverno od Ardre bacio je Francuz uz bijele i crne čete takodjer talijanske i engleske u boj. Navala Talijana, u njihovom pripravljenom položaju djelatno pogodjena mogla se samo slabo razviti i brzo bijaše smrvljena. Takodjer i Francuzi i Englezi bijahu iza višekratnog ogorčenog boja i djelomično u protunavali bačeni natrag. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 22. srpnja na večer: Tečajem dana pokušali su Nijemci sa tri silne protunavale da zaustave naše napredovanje izmedju Marne i Ourcqa. Francuske i američke su čete odoljele neprijateljskim jurišima te su preširili stečeno područje. Mi smo napredovali preko uzvisina istočno od Lacroixa i Grisollesa, osvojili smo selo Epieds i smo si stekli ozemlja sjeveroistočno od brda St. Pierre. Na području izmedju Marne i Reimsa odigrali se tvrdokorni bojevi, koji nijesu donijeli neprijatelju nikakvog uspjeha. Mi držimo naše linije u šumama Courton i Roye. Dalje na sjever uznapredovale su engleske čete, kod čega su dopremile 200 zarobljenika i 40 strojnih pušaka. Sjeverno od Ourcqa i na fronti Champagne javlja se žestoki topnički boj bez pješačke borbe.

•

Francuski izvještaj od 23. srpnja poslije podne: Tečajem noći na bojištu samo topovski bojevi. Sjeverno od Montdidiera uspjelo je Francuzima, da su žustro provedenim mjesnim poduzećem osvojili Fransela Mailly, Raineval, Sauvillers i Aubevillers. Francuzi su do sad zarobili 350 momaka. Noć je prošla inače mirno.

•

Talijanski izvještaj od 23. srpnja: Artilerijski bojevi veće žestine u predjelu Tonale, Val Arsa i na istočnim obroncima Asiaga. Naše baterije prouzročiše požare u dolini Trfovi (Stilfserjoch), u dolini Fossa i u dolini Brente. Na Monte Vien u području Mori i na Asolonu bijahu neprijateljske ophodnje uz velike gubitke natjerane u bijeg. Naša su lijetala s dobrim uspjehom bombardirala željeznicu Materello. Prilikom nekog poduzeća od 19. o. mj. na izbočini Cavento zaplijenismo nekoliko gorskih topova, 8 strojnih pušaka, mnogo municije i materijala svake vrsti. Na otocima Pive zaplijenismo mnogo pontona i pionerskog orudja, što ga je neprijatelj ostavio. — Albanija: Na luku Devoli, sjeverno od Berata, napredovasmo uzduž kose Malo Siloves i zauzesmo visočinu 900. Istočno od nje francuske jedinice visočine na lijevoj obali Nolta. Na mostu Kuči odbiše naše predstraže više navala protivnikovih, učiniše zarobljenika i zaplijeniše strojnih pušaka.

•

Izvještaj istočne armije od 21. srpnja: Obostrana topnička djelatnost na doljnjoj Strumi, zapadno od Vardara, na Skra die Legen i u srpskom odsjeku. Na Strumi raspršilo je grčko odijeljenja odsjeku. Na Strumi raspršilo je grčko odijeljenje bugarski odred te je dopremilo 6 zarobljenika. Sjeverno od Devolija osvojile su naše čete krasnim poletom austrijske položaje, zarobile su 100 momaka, medju kojima 3 časnika i zaplijenile 6 strojnih pušaka.

•

Amerikanski izvještaj od 22. srpnja: U zajednici sa Francuzima nastavili smo naše napredovanje, prekoračili smo cestu Soissons—Chateau-Thierry izmedju Ourcqa i Clignona te smo doprli do ceste Beaupuits—Charteves. Druga amerikanska su odijeljenja prekoračila Marnu te su zaposjela grad (Chateau-Thierry?), čije su prilike odavale veliku žurnost, kojom se ispraznio.

* **Zasjedanje carevinskog vijeća.** Beč, 24. srpnja: Tajna je sjednica u zastupničkoj kući zaključena u 5 i četvrt sati po podne, te će se sjutra nastaviti.

* **„Zeit" umjesto „Fremdenblatta"?** Na vijest da je „Fremdenblatt" prestao biti organ vanjskoga ministarstva, saopćuje se, da je ova funkcija sada prešla na — bečku „Zeit".

* **Poljački klub za proračunski provizorij?** Dopisni ured javlja danom 24. o. mj.: Poljački je klub zaključio ovlastiti predsjedništvo klubovo, da izjavi naprama barunu Huszareku, da je Poljački klub na temelju održanog vijećanja pripravan glasovati za 6mjesečni proračunski provizorij.

* **Czerninove fantazije.** Pod tim naslovom donosi „Slovenski Narod": Kako smo već javili, boravi grof Czernin u Budimpešti, gdje konferira sa madžarskim političarima. „Az Est" javlja sada, da je došao taj slavni državnik u Budimpeštu s upravo fantastičkim političkim prepozicijama. Otkada ga Nijemci radi njegovoga krvoločnoga govora u Bečkom rathauzu slave kao nekakvog narodnog heroja, ubogi Czernin si utvara, da je pozvan da „spasi" njemački narod u Austriji. U tu svrhu snuje sjedinjenje svih njemačkih stranaka u jednu veliku stranku (razumije se, pod njegovim vodstvom). Ta silna nova njemačka stranka Czerninova neka sklopi savez sa „najodličnijom" madžarskom strankom t. j. sa Tiszinom munkaczpart. Ta nova austro-ugarska politička armada neka onda sa dviju strana pograbi Slavene i ostale cigane, te ih nauči plesati po melodiji, koju je zažvizdala Czerninova mudrost u nedavnoj sjednici gospodske kuće. „Az Est" tvrdi, da je grof Czernin o tom nacrtu baš ozbiljno razpravljao s grofom Tiszom. „Slovenski Narod" veli: Uistinu par plemenite braće!

* **Još neke sitnice iz govora dr. Stranskoga.** Brnske „Lidové Noviny" donose opširno izvješće o govoru dr Stranskoga, upravljenoga proti Seidlerovoj vladi. Buru je smijeha izazvalo njegovo opisivanje Seidlera pod optužbom, gdje mjesto optuženika sâm odgovara: A Seidler, 50 godina star, c. k. ministar-predsjednik, osim neuspjelog dramatskog pokušaja besprikorni, značaja zločinačkog, komedijantskog itd. Dr. Stransky opisuje dr. Seidlera kao komedijanta, koji bi mogao biti ravnatelj, ne doduše u dvorskoj operi, no, barem u nekakvom cirkusu, makar negdje u Znojmu, gdje bi mu mogao pomagati Teufel. Uopće u svim njegovim političkim djelima opaža se samo komedijanstvo. Ističe dalje kukavičluk Seidlerov, koji pri svakom zločinu, koji počini, trči na vrat na nos k caru, da izazove mnijenje, kako car stoji iza njega. Uopće se dr. Seidler neprestano sakriva samo iza cara. Dr. Seidler prekršuje riječi careve, koji je obećao da će vladati strogo ustavno. Dr. Stransky naziva je Austriju državom bez patrijota i bez patrijota. Na koncu se bavi govornik češkim pitanjem. Govor svoj završava pozivom na sabornicu, da glasuje za njegov predlog, te proglašuje, da češki narod vjeruje u pobjedu svoje stvari.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja 24. srpnja: Jedna od naših podmorskih krstarica potopila je 15 parobroda i 12 jedrenjača s ukupnom tonažom od 16.000 tona. Poglavica admiralskog stožera mornarice.

* **Željezničarski pokret.** Željezničarske su organizacije imale u Beču dne 22. o. mj. skupštinu, na kojoj su vladine ponude odbile kao nedovoljne, te će započeti nove pregovore s vladom.

* **Senzacijonalni članak o Hötzendorfu.** „Venkov" donosi: „Arbeiter-Zeitung" priopćila je jučer članak o odstupu generala Hötzendorfa, koji je dne 17. srpnja bio u cijelini zaplijenjen. U članku se veli, da je Hötzendorf kroz cijeli svoj život pripravljao današnji rat, da je imao veliki upliv na odluku, koja je dovela njegov početak. Godine 1911. bijaše jasno, da je nastojao dati austrijskoj izvanjskoj politici vojnički značaj. Došao je s grofom Aerenthalom, tadašnjim izvanjskim ministrom u sukob, pri čemu se pokazalo očito, da general Hötzendorf stoji na čelu ratne stranke. Tada je ostavio svoj ured, kad su se slomile njegove težnje, no god. 1912. bio je ponovno pozvan i za cijelo je vrijeme balkanskog rata vršio upliv na politiku grofa Berchtolda, koja je napokon dovela do ultimata Srbiji. Hötzendorf pripravljao je kroz cijeli svoj život osobito rat proti Italiji. Zato je dobio takodjer vrhovno zapovjedništvo u Tirolu. Prvi put vodio je tu bojeve uzbok generala Bellowa, koji je proveo prolom. No Hötzendorf je tada kolebao i uspjeh je zakasnio. Druga velika akcija u Tirolu nije isto tako dovela do očekivanog uspjeha. Sreća nije Hötzendorfu bila sklona i zato se konačno odlučio da odstupi.

* **Peta ratna zima.** Iz Ženeve javljaju: Pariški izvjestitelj „Journala de Geneve" javlja po dagadjajima na zapadnoj fronti, i prema nacrtima na bojišlu, da je peti zimski rat neizbježiv. Brojčana je nadmoć antante radi američke pomoći, koja će doseći više milijuna bit' nesavladiva. („Tagespost".)

* **Murav, Judenburg, Radgona, Kotor.** Pod tim naslovom javlja ljubljanski „Slovenec" iz Beča: „Jugoslavenski je klub uložio dne 22. o. mj. interpelaciju na ministra-predsjednika radi dogadjaja u Muravu, Judenburgu, Radgoni i Kotoru te radi izvršenih protuzakonitih osuda na temelju prekoga suda.

* **Tisza ministar izvanjskih poslova?** „Zeit" doznaje iz Budimpešte, da se u austro-ugarskom izvanjskom uredu očekuju promjene i da će izvanjsko ministarstvo preuzeti grof Tisza. Jučer je (23. o. mj.) imao grof Czernin u toj stvari odulji razgovor s grofom Stjepanom Tiszom.

* **Brazilske čete — na evropskoj fronti.** Sjedinjene države sjeverne Amerike utanačile su sa brazilskom vladom utanačenje, prema kojemu će brazilske čete sudjelovati u boju na evropskoj fronti. U tu će svrhu na izobrazbu biti brazilska momčad poslana u Sjedinjene države.

* **Organizacija transporta američkih četa.** Reuterov ured javlja: U dolnjoj je kući izjavio parlamentarni tajnik u ministarstvu za plovidbu, odgovarajući na jedan upit, da se sada provadja transport amerikanskih četa na način, da 200.000 mjesečno upotrebljava parobrode pod engleskom kontrolom a 100.000 momaka amerikanske parobrode. Naravno jest, da se time smanjuje uvoz u Englesku i u ostale zemlje sporazumna. Ali plovidba je tako organizovana, da je dovoz živeža i ratnog materijala dovoljan za Englesku i njezine saveznike.

Zasjedanje carevinskog vijeća.

Interpelacija zastupnika Spinčića o madžarskoj pohoti za bosanskim rudnicima.

U sjednici od dne 17. srpnja upravio je zastupnik Spinčić interpelaciju na ministra-predsjednika, u kojoj se veli, da su Bosna i Hercegovina najviše pretrpjele u ovom ratu. Na tisuće je duša medju pučanstvom ubila vojna. Preko 400.000 muškaraca bilo je mobilizovano. Veliki dio njih je poginuo ili bio ranjen. Glad je iziskivao tisuće žrtava, a djeca, koja su ostala, teško su oslabila. Trgovina i obrt, kao i poljoprivredno gospodarstvo, posvema su uništeni. Unatoč takvim prilikama, kojima je jadno i nesretno pučanstvo posvema nedužno, namjeravaju stanoviti madžarski krugovi, da za sebe izrabe te upropaštene krajeve. Pri tom im je palo u oči mnogo bogatih rudnika Bosne, pa su se spremili na to, kako bi te rudnike istrgli iz bosanskih ruku. Zastupnik Spinčić spominje u svojoj interpelaciji glasinu, da se stvorio madžarski konzorcij, koji hoće da na sto godina iznajmi bosanske rudnike, koji reprezentiraju vrijednost od više milijarda. Ovako bi poduzeće daleko zasjecalo u ekonomske i narodne interese tamošnjega naroda, pa zato se pita ministar-predsjednik, kako stoji austrijska vlada prama ovom madžarskom projektu.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Javljaju iz Londona od 17. t. mj.: „Times" dobivaju saopćenja sa strane svog amsterdamskog dopisnika o otkrićima, koja je učinio Tereščenko o njemačkoj politici u Rusiji. 2. lipnja predložio je grof Mirbach stranci kadeta pogodbu, kojom se je Njemačka obvezivala srušiti boljševičku vlast pod uvjetom, da kadeti zauzmu spram Njemačke prijateljsko stanovište. Ponuda bila je odbijena, a 4 dana kasnije uapsili su boljševici 70 vodja kadeta, koji su bili stavljeni pod optužbu rad urote protiv boljševika. — Miljukov je otputovao radi toga u Kijev, da nagovori članove stranke kadeta, koji pripadaju kabinetu Skoropadskomu, neka odustanu od ostavke. To je Miljukovu i faktički uspjelo. Tereščenko izjavio se ne samo prijateljem japanske intervencije, već intervencije sviju saveznika.

*

Antantine čete, koje su se iskrcale na murmanskoj obali broje, kako se veli, preko 30.000 ljudi. Vrhovni zapovjednik murmanske ekspedicije pozvao je pučanstvo, da štiti ratni materijal antante protiv njemačkih i finskih četa. Ujedno se proglašuje murmansko primorje vrhovničkim područjem pod zaštitom antante. Brodovlje u Sevastopolju stoji pod zapovjedništvom domaćih časnika. Nijemci se ne upliću u unutrašnje stvari brodovlja.

*

„Pravda" javlja, da je početkom mjeseca srpnja i carević Aleksej Nikolajević umoren zajedno sa carem Nikolajem.

Iz slavenskog svijeta.

„Ideje ginu, gdje vlada duboka, surova sebičnost".
Palacky: Povijest naroda češkoga.

„... Zato su naše žrtve najveće. No, ma bile te naše žrtve još tako velike, ipak očekujemo vedroga lica njihov svršetak. Uvjereni da taj svršetak mora donijeti takodjer našemu narodu slobodu i sjedinjenje. Rat će se ipak svršiti s time, da će svi narodi imati svoju riječ za svoju slobodu i državu, a u prvom redu mali i potlačeni. Zato nije samo potreba, nego takodjer dužnost, da se pripravimo za taj veliki trenutak, kad bude trebalo izreći odlučnu riječ za naše oslobodjenje. — Organizacija mora biti prva zadaća naše narodne politike i to bez obzira na granice, koje si nismo stvorili mi za naše potrebe!"
Dr. Srgjan Budisavljević.

*

Iz Slovenije. Slovenske općine snažno i odvažno odgovaraju na pritisak kranjskog zemaljskog odbora. Svaka izjavljuje, kako nepokolebivo pristaje uz svibanjsku deklaraciju, te otklanja svako drugo stajalište, bilo ono preporučeno s koje mu drago strane. Skoro sve općine imenuju istodobno svojim počasnim članom ljubljanskog kneza-biskupa dr. Antu B. Jeglića. Sa sjednice predsjedništva jugoslavenske demokratske stranke u Ljubljani, izdano je slijedeće saopćenje: „Oduža debata razvila se povodom izvještaja načelnika dra. Tavčarja o intervenciji, koju je poduzeo, na predlog Slovenske Ljudske Stranke, zajedno sa predsjednikom SDS. prelatom Kalanom kod zemaljskog namjesnika grofa Attemsa radi poznatih okružnica kranjskog zem. odbora. Napokon je jednodušno primljen predlog, koji je iznio načelnik dr. Tavčar sam, da se u buduće sve izjave u ime stranke daju samo na osnovi zaključka predsjedništva stranke, a izjave koje se tiču opće narodne politike, koje se tiču taktike svih narodnih stranaka, da u buduće daje „Narodni Svet". — Zagrebački su listovi i stranke, koje ti listovi zastupaju mnijenja da tim zaključkom nipošto ne može ta nemila stvar biti riješena. — Adriaticus pak upozorava na to u „Edinosti", te opominje, neka budu naprama vlastitim suplemenjacima barem pravedni, a svoju preveliku odvažnost neka sahrane za naše protivnike. — Na jesen će se otvoriti u Gorici oba slovenska učiteljišta muško i žensko. Tečaji će u Trstu opustjeti. Pitanje je sada, kamo će poći tršćanski djaci. U Goricu valjda ne će, a nauke — ipak nastaviti moraju. Slovenski listovi pozivlju pozvane oblasti, da učine sve potrebno.

*

Socijalistički pokret medju Česima. Česi su sjajan narod! Koliko puta bi čovjek uskliknuo, a uvijek bi mu u duši ostao isti dojam, da je to doista tako. U njih je skoro sve na svojemu mjestu. U svakoj struci narodnog, gospodarskog kulturnog i političkog života razvijeni su tako savršeno, da usporedimo li anarhiju našeg današnjeg javnog života s njihovom organizacijom i disciplinom, usporedimo li sav naš užasni nered i ono zlo i blato, što se u tom neredu nalazi, sa sredjenim ustavljenim prilikama medju sjevernom slavenskom braćom, čini nam se ta prispodoba kao raj i pakao. O zlu u njih ne možemo i ne smijemo govoriti, dok je u nas sve najgore. Kao što svim granama njihovog javnog života vlada red, disciplina, poštivanje medjusobno, ljubav i solidarnost, vlada i u politici. Oni nemaju Frankovaca, ni Starčevićanaca ni koalicije. Oni se medjusobno surovo ne napadaju, ne vrijeđaju, ma kako se razlikovalo mnijenje pojedinaca ili stranke. Svi stupaju za jednim ciljem, stalnim putem, svaki sa dobrom voljom, da bez obzira na sebe učini mnoštvo dobra sveukupnosti. Medju najistaknutijim činiteljima u češkoj politici su češki socijaliste. Medju socijaliste ne ubrajaju se samo radnici, kaošto je to običaj u nas, već češki socijaliste imadu u svojim redovima svjetovno poznate naučenjake, sveučilišne profesore, političare, učiteljstvo i omladinu. A sve te sjedinjene umne sposobnosti ulažu svoje sile u to, da osvijeste i organizuju proletarijat, te da zajedno sa ostalim strankama dobre volje porade za boljak češkog naroda. Iza pomilovanja Vaclava Klofača i drugova ponovno je počela raditi struja takoznanih narodnih socijalista, koja se kasnije združila s anarhistima i dijelom realista u jaku i dobro organizovanu češku socijalističku stranku. Ta strana (koja izdaje „Českog socijalistu") pokrenula je ovaj mjesec „Maják", list proletarskog podmladka. List ima svrhu, da iz čeških omladinaca odgoje dobri svijesne i za životni boj sposobne muževe i socijaliste, a zadaća mu je ujedno, da budi u srcima mladosti duh slavenske uzajamnosti.

*

Naši ljudi. „Edinost" preporuča u pomno čitanje izreka dr. Budisavljevića i razmišljanje o njima onim našim ljudima u Trstu, koji bi htjeli, da mi tiho i prekriženih ruku čekamo odluku iza svršetka rata, bilo kao fataliste, bilo kao optimisti, čekajući i vjerujući, da će se drugi pobrinuti za nas! I resignacija i pretjerani optimizam mogli bi se teško osvetiti na našoj budućnosti. Tko hoće, da drugi govore o njemu i da s njim računaju, mora se snažno oglasiti sam: Tu sam! Najizdašniji takav govor bit će, stvorimo li si nove pozicije, utvrdimo li dosadašnje i ističemo li čim glasnije i čim otvorenije svoje zahtjeve. Ako bismo stajali stisnuti u kut iz straha, da bi naši zahtjevi mogli koga uznemiriti, sami bismo se odricali svoje budućnosti. Tko ne govori takodjer sam, može se mu dogoditi, da ni drugi ne budu govorili njemu u prilog! Tako „Edinost", a mi moramo žalibože i sa stidom konstatovati, da smo okruženi gotovo sa samima takvima našima, koji čekaju, Bog bi znao da li iz komoditete, lijenosti, nemara ili uvjerenja, da će sve gotovo i stvoreno pasti iz neba. Gdje bi bili danas Česi, kad bi bili na to čekali. Uprimo mišice, pregnimo dobrom voljom i nakanimo se!

*

Iz Hrvatske. Ovih se dana raspravljalo u hrvatskom saboru o sramotnom radu onih, za narod izgubljenih elemenata, što se nazivlju frankovci i što se kupe oko poznatog frankovačkog lista u Zagrebu, kojemu je, što se klevetanja, iskrivljivanja i denunciranja tiče, teško para naći u svoj štampi svijeta. Frankova stranka na čelu s dr. Horvatom i dr. Frankom pokušala je bila u teškim danima god. 1915. da riješi Hrvatsku ustavnog života, da uvede vojnički komesarijat s vrhovnom vlašću generala, te da tako dodje tudjom pomoću i njihov upliv do vrijednosti. Spis, koji imade u rukama ban i koalicija, vlastoručno je potpisan od spomenutih dvaju frankovačkih zastupnika. Osim toga imade ban u rukama više sličnih dokumenata, te o kakvom pativaranju potpisa ne može biti ni govora. Unatoč svemu tomu dr. Frank i dr. Horvat tvrde, da oni nisu nikad potpisali ništa — koja tvrdnja uostalom, poznavajući frankovački način djelovanja i pisanja, njihove metode i sredstva, ni malo ne začudjuje. Začudjuje samo to, što je u Hrvatskoj moguće da takovi ljudi još uvijek sjede u saboru kao narodni zastupnici i što njihovo glasilo nesmetano može da truje i dalje javno naše mnijenje. — „Informationu" javljaju iz Zagreba, da Lorković nastoji osnovati novu stranku, koja bi mogla ozbiljno ugroziti većinu i vlast srpsko-hrvatske koalicije, budući da Lorković imade pristaša u samoj koaliciji, nego imade mnogo prijatelja i pristaša i u ostalim strankama. Znade se da će Lorković razviti novu zastavu, kad dodje na dnevni red bosansko pitanje.

Domaće vijesti.

Roditeljima koji kane iseliti djecu na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju javljamo, da popisivanje djece za slijedeći transport traje samo do subote dne 27. o. mj. Djecu se ima dovesti u upravu našeg lista u ul. Cenide br. 2 od 6—7 sati popodne i donijeti njihovu legitimaciju, kamo će biti zabilježeni, i dat će im se daljnje upute. Slijedeći transport djece, krenut će iz Pule u prvoj polovici dojdućeg mjeseca.

Za učitelje. U porečkom i puljskom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Oni učitelji ili učiteljice, koji žele biti namješteni u jednom ili drugom kotaru, neka pošalju svoje molbe na dotično kotarsko školsko vijeće. Molbama neka prilože: 1. Svjedodžbe zrelosti ili osposobljenja; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svjedodžbu ponašanja; 5. Svjedodžbu kotarskog liječnika. Ako je dotični učitelj ili učiteljica već u službi, neka šalje molbu putem onoga kotarskog školskog vijeća gdje se nalazi u službi.

Potamnite prozore! Službeno nam se saopćuje: Pozivom na razglas potpisanog od 2. listopada 1915. br. Allg. 942/2 -15. i nasljednje, daje se ponovno do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od subote, 1. lipnja t. g. iza 10 sati na večer ne bude propisno potamnio vlastitih prozora. Pula, dne 24. srpnja 1918. Za c. kr. tvrdjavnog povjerenika: dr. Pfeifer v. r.

Razdioba duhana u Puli. Naredna rasprodaja duhana u Puli počima u ponedjeljak dne 29. t. m. u svim gradskim trafikama. Duhan će se prodavati samo onim osobama, koje su u posjedu iskaznice za duhan. Količina duhana, koja otpada na svaku

...znicu, odrezak broj 2 iznosi: 1. za civilne ...be, 80 cigara ili 230 cigareta ili 7 omota duhana; ...a radnike c. i k. arsenala 20 cigara ili 60 cigareta ili 2 omota duhana. Pravo za kupiti duhan ...u ponedjeljak 29. t. mj. iskaznice K. Nr. ...200, u utorak 30. K. Nr. 201—400, u srijedu 31. Nr. 401—600, u četvrtak 1. kolovoza K. Nr. ... naprijed. Rasprodaja dovršava u petak dne 2. ...ovoza u 7 sati na večer, tako da se poslije ...og roka ne će više moći da kupi duhan na od...ak 2 duhanske iskaznice. — C. k. finančne straže ...komesar.

Povišica najamnine. Od mjesec dana ovamo ...od vremena kada su kućegospodari povisili ...amnine svojim stanarima, u svim krugovima ...iješnjeg gradjanstva izbila je na javu živahna ...acija protiv ove povišice, koja u mnogo slučaja nije posve opravdana, jer ona prekoračuje ...mjerni razmjer, koji bi morao postojati izme... povišice zbivših se prireza i dotične povišice ...amnine. Ovoj povišici nije podnipošto kriva op...a Pula, pošto ova nije od godine 1914. povi... svoje prireze, koje su radi toga ostale u raz...eru od 75 posto više 4 posto za troškove na...ve, koje nosi samo katoličko pučanstvo. Mjesto ...a, povisila je pokrajina svoje prireze od 35 po... koje su bile u godini 1915. na 55 posto u ...dini 1916.; na 80 posto u godini 1917., a ove ...dine ih je povisila na 130 posto. Osim toga ...opisala je u godini 1917. prisilni prirez od 35 ...sto za zaostatke dužne za odsječni prirez škol...e takse i bolničarske troškove, a godine 1918. ...gi prisilni prirez od 40 posto na zaostatke ...žne istarskom vjeresijskom općinskom zavodu. ...više bile su povišeni prirezi za ceste od 12 po... na 16 posto a oni za pokrajinske potrebe od ...posto na 30 posto. Prirezi autonomnih bića ...ji bivaju odmjereni na toliko posto na državne ...reze — ili točnije tako zvani „temelj za ...čunanje prireza", koji je iznosio osam ...dmina istoga — povišeni su od 142 posto u ...dini 1914. na 295 posto u godini 1918. Pošto ...spomenuti temelj za proračunavanje prireza 14 ...sto najamnine, i uzevši u obzir odbitak za po...šicu prireza, prirezi autonomnih bića iznosili su ...najamninu od 100 K u godinu 1914. kruna ...08 a dosižu u godini 1918. kruna 33·04. Povi...a prireza, metnuvši ju u odnošaj sa najamninom ...t dakle 13·96 posto. Ako dakle kućegazda po...i u istom razmjeru najamninu, ta je povišica ...avdana na temelju § 22, ministarske naredbe ...dne 20. siječnja 1918. L. D. Z. br. 21., tičuća ...zaštite stanara. U mnogo slučajeva bit će osim ...ga opravdana daljnja povišica nekoliko postotaka, ...o se uzme u obzir veće troškove uzdržavanja i ...višicu na cijene vode i plina, na temelju ...2, 1, gorespomenute naredbe. O dopustiji...sti povišice, što ju zahtijeva kućegazda, ...lučit će, ako bi ovo povišenje pobijao ...mar, c. kr. kotarski sud u Puli, dok ne bude u ...ni gradu ustanovljen posebni ured, što ga pred...a § 10. gorimenovane naredbe. Ne dirajući u ...luku ovog ureda, mislim da mi je dužnost, da ...azim moje mnijenje, što je odobrio i općinski ...bor, da je povišica najamnine, izuzevši izvan...ne slučajeve, opravdana samo tada, ako ista ...dosiže iznos od 20 posto najamnine više, ne...goli je ista bila godine 1914. Pula, dne 15. srpnja 1918. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck, m. p.

Prinosi za našu siročad. Prigodom Narodnog blagdana položeni su preko uprave našeg lista slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Ivanu Medvedić u Zarečju kod Pazina K 46·—. Darovaše: po K 6·—: Rimanić Božo; po K 5·—: Gržetić Andjelina; po K 4·—: Ban Mate, Dušan ud. Marija; po K 2·—: Pavlišić Dragica, Vodopija Andjela, Rimanić Milka, Medvedić Ivan; po K 1·—: Matica, Rabac Kate, Medvedić Ivan; po K 1·—: Pavlišić Ema, Ružić Vjekoslav, Ružić Josipa, Gržetić Lada, Gržetić Pavica, Dušan Vjekoslav, Medvedić Marija, Medvedić Željko, Medvedić Darinka; po 60 para: Gržetić Josip br. 10, Gržetić Ivan br. 24; po 40 para: Šimičić Andjelina, Gržetić Milka; po 30 para: Slavčić Marija; po 20 para: Pavlišić Paskva, Grah Ana, Pavlišić Josipa, Grah Ivan, Kufelić Ivan, Slavčić Vjekoslav; po 6 para: Gržetić Franica, Vodopija Marija, Pavlišić Milan; po 4 pare: Gržetić Kate, po 28 para: Pučka škola.

Na jednom sabirnom arku sakupljeno do sada K 260·—. Gosp. Zvonimir Randić K 10·—. Gosp. Mate Sandalj K 2·—. Sakupio „Novosadjan" medju drugovima K 57·— uz ove riječi: „Na žrtvenik Jugoslavije prinose vjerni joj sinci, kao dar istarskoj djećici u sretnijim zemljama". Darovaše: po K 20·—: „Novosadjan"; po K 10·—: Tome Brstilo, Rožа Akin; po K 5·—: Petar Gruin; po K 4·—: Šime Dominić, Vaclav Kapejtko, Mate Nižić. — Ukupno K 375·— više 3.417·02 jednako 3.792·02. Budi hvala požrtvovnim darovateljima! Požrtvovno sakupljajte i darujte za našu sirotnu djećicu, da ih se spasi materi zemlji!

Zabrana slobodne prodaje voća u gostionama. C. k. tvrdjavni nam povjerenik saopćuje: Uslijed naredbe c. kr. ureda za pučku prehranu 22./VI. 1918., L. D. Z. 222 zabranjuje se do daljnjih naredaba davanje svježeg voća u gostionama i krčmama kao uopće u svim lokalima, u kojima se dava hrana osobama izvan njihovog vlastitog kućanstva. Ova se zabrana ne proteže na humanitarne zavode i bolnice, samostane, na nastavne i uzgojne zavode, kaznione i tamnice, asile te skloništa bjegunaca; ne proteže se nadalje na kantine radnika niti na davanje voća putnicima i željezničkim namještenicima u restauracijama željezničkih postaja i na brodovima. Prekršaji ove naredbe biti će kažnjeni od c. kr. kotarskog poglavarstva globom do 20.000 K odnosno zatvorom do 6 mjeseci eventualno takodjer gubitkom dotične obrtne koncesije. Prigodom kaznenog postupka može takodjer biti proglašena zapljena voća ili njegovog dobivenog iznosa na korist pučanstva odnosno države.

Dnevne vijesti.

Četvrt milijuna. „Odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih žena za siročad nam javlja, da se je u Zagrebu na Narodni blagdan sabralo preko četvrt milijuna kruna. Dio ove svote odredjen je družbama Sv. Ćirila i Metoda za Istru i za Sloveniju, a ostalo će se upotrebiti za nabavu odjeće i obuće za dojduću zimu djeci, koja se nalaze na prehrani.

Slovenski jezik u školama. Javljaju iz Splita: Na skupštini društva srednjoškolskih profesora u Splitu prihvaćen je predlog, da se na srednjim školama u Dalmaciji uz hrvatski i srpski predava i slovenski književni i slovenski jezik. Posve dobro! Upoznavajuć jedan drugoga najbolje i najbrže ćemo doći do ujedinjenja.

Švapčarenje u Zagrebu. Prekjučer na večer prolazila je gradom grupa sveučilišnih gradjana, te opominjala one osobe, koje su razgovarale njemački. U nekim je slučajevima došlo radi toga do strke. Općinstvo se odlučno zauzelo za sveučilištarce, odobravajući njihov postupak. Naravno da nikomu nije palo na um, da opominje strance, koji uopće ne znaju drugi jezik nego njemački.

Nestala glazbala Budimpeštanske domobranske glazbe. Iz Münchena se javlja: Kako je poznato, gostovala je prije nekoga vremena budimpeštanska domobranska glazba u Münchenu i ostalim gradovima Bavarske. Sada se saznaje, da je nestao jedan čitav vagon sa glazbalima, medju kojima se nalazi i skupocjena harfa vrijedna 36.000 kruna. Vagon je pri povratku u Austriju odjednom netragom nestao. Sva istraživanja do sada su ostala uzaludna.

Narod u Bosni izumire. Pod ovim naslovom donosi „Hrvatski Dnevnik" žalosne činjenice kako narod u Bosni izumire i to ponajviše zato, jerbo u Bosni nema za slučaj bolesti dovoljno liječničke pomoći. List navadja medju inim, da Beč imade 2,035.000 stanovnika i 3.600 liječnika dakle na 550 osoba dolazi jedan liječnik. Bosna i Hercegovina imade dva milijuna stanovnika i 154 liječnika. Dakle na 12.808 osoba dolazi po jedan liječnik.

Starac od 105 godine osudjen na smrt, pa pomilovan. Splitsko „Novo Doba" javlja: U šibenskoj ludnici umro je ovih dana neki Bokalj u dubokoj starosti. Bilo mu je 105 godina! U početku rata objesiše mu sina. To se je starca tako kosnulo, da je nešto rekao, radi čega je i on bio odsudjen na smrt. No bio je pomilovan i kazna mu pretvorena u 15 godina tamnice. Nevoljnik šenuo je pameću, pa je bio odveden u Šibenik, gdje je eto preminuo.

Patrijote. Cetovački listovi javljaju, da državno odvjetništvo progoni protestantskoga pastora Hildebranda, poznatog vikača na njemačkim Volkstagima, jer je na Volkstagu u Feldkirchenu dražio protiv dinastije. Na istom su Volkstagu zahtjevali vješala za — slavenske izdajnike.

Crni glad i nevolja u Dalmaciji. Zadarski „Narodni List" javlja: Odavna ni u Zadru ni u okolici narod ne prima kruha. Za blizu tri mjeseca davali su mu nekoliko deka kukuruznog brašna, mjesto brašna od pšenice. Sada za dalmatinsku raju nema već ni kukuruza! Od nekoliko dana mora se narod daviti sa deset deka konjske zobi! Čudno je, da ni na vladi zadarskoj ni u Beču još ne uvidjaju kamo li vodi ovo nezasluženo zlostavljanje dalmatinskog pučanstva.

Prosvjeta.

La petite revue. Izišao je dvobroj — lipanj, srpanj — ovog lijepog uredjivanog poučnog časopisa na francuskom jeziku, što ga izdaje naklada društvo „Hermes". Sadržaj ovoga dvobroja je slijedeći: Guy de Maupassant: La ficelle. — Miguel Zemacois: Dialogue de Rentrée. — Leopold Mabilleau: Victor Hugo et le XIX. siecle. — Victor Hugo: La priere pour tous. — Stephane Lauzane:

...dno važno razdoblje naše kulturne povijesti.

U doba, kad se svijet sve više demokratizuje, shvaća se povijest više kao niz kabinetnih ratova kao skup životopisa pojedinih istaknutijih ličnosti. ...povijesnim spomenicama ne tražimo više roman...nih junaka i političkih igrokaza: mi tražimo glavni ...or života pojedinog čovjeka, onu golemu pozadinu, prema kojoj je i najveći junak svjetske povijesti pravi patuljak, mi tražimo glavnog junaka, bez ...ga se pojedinac ne bi bio pojavio kao meteor u povijest: narod. Pojedinci su nam postali tek sredstvo za razumijevanje gotove dobe, ljudi u odrečenom historičkom vremenu, a analiza njihove duše ...da nam dade pojam o tajnim silama pokretnima, koje su dale poticaj narodnom životu. To su ...reflektori, koji bacaju svoje žarko svijetlo na ...nu, tajnu prošlost jednog naroda.

Ovaj je uvod bio u toliko potreban, što nam ...a stara lijepa knjiga ne nudja baš mnogobrojnih ...ika, da zaronimo u tadašnju dušu našega naroda. ...počecima naše umjetničke literature imademo ...ogo sjajnih talenata, umjetnika i pjesnika; ovi su ...di doduše tvorili i tvore još danas dokaz nadare...sti našega naroda, njegove prirodjene, plemenske ...osobnosti, dopuštaju nam nagadjanja, što je taj ...rod mogao da u zgodnijim prilikama poklon kulturi i svijetu; nose obilježje tadašnjeg naobraženog ...uštva, ali nijesu odraz naše društva, pošto tog ...uštva uopće nije bilo, a da je i bilo, ograničavalo ... na koji sunčani otočić, na koji zaštićeni komadić ...te nam se sada pričinja kao oaza u sveopćoj ...ini. Ma da se mnogo ovih ljudi priznavalo Hrvatima, odnarodili se duhom, prilagodili su svoje mišljenje tudjim prilikama, uživjeli se u strani svijet, za ...je tudjim prilikama, uživjeli se u strani svijet, za ...su potrebe i stvarali. Tudjina im je dala mogućnost, da si steknu ugled i priznanje; tudjina je obišla njihov rad. Naš je narod bio u svojim potrebama mnogo skromniji i čedniji. On nije mogao da uživa plodove duha odabranih svojih sinova, a njihov rad nije imao kako bi na njih djelovao. Sloj li teza, da su pojedinci važan ključ za ispitivanje općih narodnih prilika u izvjesno doba, bili bi naši rijetki, slavni sinovi u prošlim stoljećima slab instrumenat proučanja narodne duše u njihovo doba, narodna bi nam psiha u onim dobama, kad nijesmo imali niti takvih istaknutijih lica, bila ostala za vječita vremena knjiga zapečaćena sa sedam pečata.

Ali ipak: vijek, koji je za naš narod, kao što i za sve ostale narode u Europi najtamniji, najzagonetniji — srednji vijek — daje nam na nekoja pitanja narodnom životu jasniji i odredjeniji odgovor nego li mnoga kasnija stoljeća. Nijesu se u nas rodili niti Ciril niti Metod, niti je naša zemlja dala Slavenstvu toli mnogo državnika, kao što je bio Moravan Rostislav, nemamo čak ni pravog dokaza o tome, da li je jedan apostol slavenske liturgije prošao kroz našu zemlju i pak je ona skromna, u kasnije doba u naše pokrajine importirana glagolska književnost bez umjetničke vrijednosti, sastavljena iz mršavih i fragmentarnih djela, gotovo isključivo prijevoda, riječiti spomenik narodnog nastojanja, no što su mnogi kasniji umotvori; iz ovih spomenika glagolja, koji su s njima u svezi; razabiremo mnogo sudbine pojedinosti iz zaboravljenih i zanemarenih epoha narodnog bistvovanja, što odgovaraju našem demokratičnom shvaćanju povijesti možda u puno većoj mjeri, nego li prosvjetljenija kasnija razdoblja. Ova nam skromna prevodilačka i prepisivačka djelatnost X., XI. i kasnijih stoljeća daje neosporiv odgovor na naše glavno pitanje, i kako taj ... naše glavno pitanje, nam je ... kako je narod duševno živio i da kroz svu gustu maglu prošlosti možemo ipak razabrati nekoje važne sličnosti izmedju nekadašnjeg i današnjeg našeg narodnog života i narodnog boja.

Začudno je doduše ali istinito, da je upravo u skromnosti ove primitivne literature sadržana sva njezina kulturno-historička vrijednost. Da smo imali u ono doba — mislimo X.—XIII. stoljeće — visoke literature uza svu zaostalost naroda, dojmila bi se nas danas kao pravo čudovište, kao zagonetna emanacija neshvatljivog genija; ali kolika bi razlika bila izmedju raskošnosti i blistavosti tog presenetljivog pojava i duševne siromaštine i bijede velike mase naroda. Ova bi visoka literatura bila odojena tudjim duhom, okrepljena na tudjim vrelima, bila bi — možda dotjerani — prijevod zapadnjačkih misli i ideja, bila bi bez sumnje, kao što je i dubrovačka književnost, pripravila i pospješila razvoj kulturnog osamosvojenja, ali bi odražavala više život kozmopolitskih centara Europe — kao što su goleme crkve u našim zemljama simboli Europe ali nipošto našega naroda — te bi u najboljem slučaju bila stvorila odabran krug hrvatskih potražavalaca ove prosvjete; ali nikako ne bi bila makar bezazlen ali iskren izraz onoga, što mi danas smatramo narodom. Tim milija je za nas ona u širim krugovima gotovo nepoznata i neuvažena književnost naših sredovječnih svećenika, hrvatskih glagoljaša, koja je bila namijenjena prvim potrebama prostoga naroda. Ova je knjiga bila baš stvorena za njega, udovoljavala njegovom svjetovnom nazoru; s njom je naš neuki narod osjećao, za nju se je znao — kako ćemo vidjeti — i boriti. Ova glagolska nam književnost primiče polumitološki srednji vijek mnogo bliže, prikazuje nam naš nekadašnji narod puno srodnije našem današnjem shvaćanju, pruža nam regbi realističku sliku njegovog života, trezmu i nepomućenu, bez blistavih epizoda iz života onih sretnika, koje nam prikrivaju istini i žalosni život raje. Mi smo vični, da si predočujemo historiju drevnih vijekova po sjajnim crkvama, golemim dvorcima, raskošnim javnim zgradama, te upravo divnom lakoumnošću zaziremo od nepriznate zbilje, da je narod, u pravom smislu riječi živio i

Une amende de 150 millions. — Henri Lavedan: Brevet supérieur. — Maurice Maeterlinck: Mes débuts. — Maurice Maeterlinck: Mon chien Pelléas. — A travers la France. C. Francillon: Le 14 Juillet!— *** Anecdotes, jeux d'esperit, lettres etc. — *** Mali stvarni riječnik. I. Odijelo i obuća. — Ovim dvobrojem zaključeno je I. godište lista, a prvi broj II. godišta izaći će 15. rujna o. g. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Akademički trg broj 2.

Raspis natječaja.

Ovime se raspisuje mjesto faktičnog i odgovornog, akademski izobraženog u r e d n i k a za „Hrvatski List" u Puli.

Isti mora biti austrijski podanik, te sposoban preuzeti svu moralnu odgovornost za sadržaj lista. Nastup službe po mogućnosti odmah. Služba je noćna, a plaća sadašnjim prehrambenim prilikama odgovarajuća, odnosno po dogovoru i sposobnosti.

Ponude se imaju slati do 1. kolovoza 1918. na: „Nakladna tiskara J o s. K r m p o t i ć u Puli", trg Custozza br. 1.

Tužnim srcem javljaju potpisani, da je gospodin

Josip Stok

c. kr. oružnički stražmeštar

preminuo jučer, 23. t. mj., u 7 sati na večer, u 37. godini svog života.

Smrtni ostanci milog pokojnika sahranit će se danas, četvrtak dne 25., u 6 sati poslije podne na groblju c. i kr. mornarice. Povorka će krenut sa kapele groblja c. kr. mornarice.

P u l a, dne 29. srpnja 1918.

Antonija Stok rodj. **Franco**, majka.
Ivan, Andrija, Antun i Marija, braća i sestre.
Petar Franco, stric.
Ana Franco, tetka.

tada u jadnim kolibama i daščarama, bijedno i mučno. Mi poznamo samo povijest staleža sretnika, vladajuće imućne i privilegovane klase. Kad bi poznavali život razbaštinjenika i kod onih naroda, koji se ponose svojom kulturom iz prteklih vijekova, došli bi se valjda zaključak, da je u njih bio život naroda beznadniji i tužniji, nego li što je bio kod nas. Kod nas je imao narod glagolsku knjigu. Kroz nju je dobila prva prosvjetna organizacija našega naroda — vjerska — posebno obilježje. S njom su skopčane neznatne zgode i sićušni dogadjaji, ali kroz njih slutimo probudjenje narodne misli, ćutimo prve prigušene kucaje srca naroda; one nas uvjeravaju, da su već naši pradjedovi duboko osjećali naše čežnje, naše bolove, naše nade; da sve to nije tek od jučer: da je naš narod već u najranijim dobama udario onim putem, kojim kročimo danas.

U kulturnoj povijesti ne igra kakvoća ideje onu ulogu, koju imade u književnosti i umjetnosti. Ideje, koje preporadjaju narode, opetuju se u povijesti, a vrijednost njihova nije sadržana u njihovoj suštini, u njihovoj unutarnjoj vrijednosti, već jedino u opsegu njihovog utjecaja na narod i u silama, koje pobudjuje u narodima. Ideja slobode nije sama po sebi uzvišena: svoju vrijednost zadobiva u konkretnom slučaju, u borbi pojedinog naroda za slobodu. Takav predmet, u koji se je naš narod ugledao, bila je i naša glagolska knjiga. Njezina skromnost tumači nam, zašto ju je narod tako zavolio; bila je staklo, a valjda je baš radi toga imala osobitu čar za narod, koji još nije cijenio vrijednost zlata. Samo tako je mogla da postane predmetom zajedničke ljubavi i privrženosti puka. Desile su se dakle takve prilike, da se moglo početi graditi i raditi na širokoj osnovi. Postojanim razvojem mogao se je prirodnim putem preporadjati naš narod, i da nije bilo nepovoljnih prilika, bila bi silna logika prirodne evolucije dotjerala preporadjanje do konačnog preporoda.

Za ovaj preporod bili su dani svi uvjeti. Vjerski je duh zaokupljavao sav narodni interes. Glagoljaški svećenici, nositelji ovih kulturnih nastojanja, imali su sreću, da ih previsoka ugladjenost nije odvajala od naroda. Izadjoše iz naroda i radiše za narod. Velikim dijelom samouci, koji se, kao Šimun Klemenović u kasnije doba, nijesu smatrali dostojnima imena „pisac" pošto se nijesu učili „pri meštru pisati" niti su primili nauku od pisca „nijedno slovo učiniti ni po človiku nijednom", živjeli su u ambijentu svog naroda, za kojega su radili prepisivajući velikim marom i rijetkom ljubavlju knjige, više suradnici u djelokrugu naroda, nego li kritičari ili idejni glasnici tog društva.

Tako nije nikakvo čudo, da je glagolska knjiga silno utjecala na masu naroda. Ova je knjiga dala našemu čovjeku glavne pojmove o duševnom njegovom životu. Iskustva generacija, sakupljena u ovim knjigama, dala su njegovom umu sadržaj, osvijestila ga kao pojedinca i usavršila, da je postao čovjek. Kroz glagolsku je knjigu doznao naš čovjek, da imade vrijednota u životu, koje prelaze puki materijalizam tjelesnih potreba; ona ga je podigla nad dnevnom brigom za materijalno blagostanje; dala je našemu prostomu čovjeku sve, što je mogla dati u srednjem vijeku vjera, koja je u to doba bila gotovo identična s pojmom kulture. Ali glagolska knjiga nije probudila samo pojedinca, ona nam je stvorila i narod. U doba, kad se je u vjeri iscrpljivao sav kulturni život čovječanstva, mora i nacijonalizam da nosi vjersko obilježje. Zanimivo jest, da ovaj nacijonalizam ne dolazi nesvjesno do izražaja, kao u kasnijim vjerskim bojevima (u kasnije doba reformacije n. pr. slovenačke, smatrao se narodni jezik što se upotrebljavao u knjigama, tek srestvom za bolje uspješnije širenje nove vjere) posve zaodjenut vjerskom raspром. Boj za glagolicu nije imao za narod vjerskog značenja. Tu se nije radilo o kakvoj novoj vjeri, o kakvoj teološkoj prepirci, već se radi[lo] o nacijonalnom pitanju, radilo se o jeziku glag[o]ljaških knjiga: nije se isticalo vjersko, već narodn[o] pravo. Za šest stoljeća mladja slovenačka reformaci[ja] nije imala ni izdaleka onako izrazitog narodn[og] karaktera, kao što ga je imao naš boj za glagols[ku] književnost već u najstarije doba. Posve je prirodn[o], da se desilo ovako raspra, što ju je izazvala refo[r]macija, nije bila uperena proti jeziku, u kojem s[u] bile pisane knjige slovenačke reformacije, već jedin[o] proti nauci kao takvoj. Jezikovne stečevine refor[ma]cije preživjele su protureformaciju, a da nijesu iz[a]zvale boj za jezik. U glagoljaštvu bio je b a š j e z i[k] k a m e n s m u t n j e i radi toga nosi već u ono n[aj]starije doba boj hrvatskog naroda u najširim s[lo]jevima obilježje n a c i j o n a l n o g b o j a; po obli[ku] je dakle posve moderan. I dandanas pojavlja se n[a]cijonalizam kao skup težnja, koje su suštini narodn[osti] posve indiferentne; pokazuje se ili kao zahtjev z[a] nacijonalizacijom kojekakve društvene ustanove, koj[a] kakvog kulturnog cilja ili kao obrana tog nacijo[nal]nalnog atributa jednog materijalnog ili umstven[og] posjeda. Vojska sama kao državna institucija dug[o] vremena nije stajala u službi nacijonalizma; danas [se] traži narodnu vojsku; škole su u srednjem vijeku [i] u kasnijim dobama bile svuda latinske, danas se traž[i] narodnu školu; uprava je bila takodjer anacijonaln[a], a danas je narodna samouprava jedan od glavnih p[o]stulata različitih nacijonalizma. Pojam nacijonalizm[a] mijenja svoj sadržaj prema prilikama i potrebama pojedinog doba. P o s e b n e s u p r i l i k e n a š i h z e m a l j a, u k o j i m a s e j e s k o b i l a s l a v e n s k a s a r o m a n s k o m r a s o m, p r o b u d i l e k a o č u d a n p o j a v p r e u r a n j e n j e d a n n a c i j o n a l i z a m, k o j i j e p o s v o j e m o b l i k u, p o s v o j e m o p ć e n a r o d n o m z n a č e n j u p r e t e č a m o d e r n o g n a c i j o n a l i z m a.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOSIP KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čekovni rač. aus. post. štedi. 26.795.

U Puli, petak 26. srpnja 1918.

Godina IV. **Broj 1092**

Četiri godine u ognju i krvi.

Danas na večer navršuju se već i četiri godine, što je s naše strane preka Dunava proti Beogradu bio ispaljen prvi top — znak da započinje krvava tragedija čovječanstva, kojoj se nije moglo više izbjeći.

Nakon umorstva u Sarajevu vodila se pregovaranja izmedju Austro-Ugarske i Srbije o izručenju krivaca, strogoj istrazi u Srbiji itd. A budući da ta pregovaranja nisu dovela do onoga, za čim se u monarhiji išlo, i Pašićeva vlada u Beogradu nije bila sklona da ustupi i ispuni sve naše zahtjeve, predan bijaše srpskoj vladi kratak ultimat, koji ona nije ispunila. Dosljedno tomu započeše, dne 26. srpnja 1914. neprijateljstva izmedju Austro-Ugarske i Srbije.

Jasno je bilo, da se borba ne će izolirati i ograničiti samo na to, da Srbiju kazni, kako se govorilo u grozničavim prvim danima rata, već se kao sigurno očekivalo da će se umiješati u boj na jednoj strani Njemačka a na drugoj Rusija i Francuska. No veoma je malo tadašnjih vodećih političara, vojskovodja i krunjenih glava slutilo, kakve li će užasne dimenzije zauzeti taj krvavi požar, i koliko će žrtava proždrijeti neumoljivi bog rata, žrtava na životu i imetku većim dijelom mirnih žitelja, koji su do tada spokojno vršili svoje zvanje, ni ne sluteći, kakva li se teška oluja sprema da se sruši na njihove glave.

Austro-Ugarskoj se pridružila odmah Njemačka, a kasnije još Turska i Bugarska. Neprijateljima tih država, koje se prozvaše prema svome položaju u Evropi središnjim silama, pridružilo se trideset što velesila što manjih državica u Evropi, Aziji, Africi, Australiji i Americi. Najveća od tih sila, Rusija, postala je uslijed revolucije u zemlji nesposobna za boj, a njezino je mjesto zauzela nova velesila — Amerika.

Središnje su sile duboko provalile u Rusiju, otele joj bogate i prostrane pokrajine, zatvorile joj izlaz u svijet, te je prisiliše da sklopi mir u Brestu Litovskom, koji, kad bi imao vrijediti i poslije konačnog mira, značio bi veliku katastrofu ne samo za silnu rusku državu, nego i za slobodan razvoj ruskoga naroda. Ustrojivši ukrajinsku vladu, stvoriše i ukrajinski narod, zavadiše Ukrajinu s Velikom Rusijom, a sve to prouzroči takav nered i anarhiju i u Ukrajini i u Rusiji, da se ne zna danas, ni ko vlada, ni ko se pokorava, ni ko s kojim drži. Da to bezvladje nije ugodno ni za jednu od ratujućih država, kako će razumjeti svako, koji pomisli, kako li je teško naći pravi put u tom općem metežu. Osvojivši dobar dio Rumunjske prisiliše središnje vlasti i tu državu na sličan mir, ko i Rusiju. Na Balkanu zauzeše središnje vlasti cijelu Srbiju i Crnu Goru i dio Albanije a na zapadu svu Belgiju i velik dio sjevernih francuskih pokrajina. U Italiji prodreše saveznici sve do Piave.

Sporazum naprotiv drži sve njemačke kolonije, zaposjeo je Palestinu, te se još uvijek nada, da će njegova gospodarska nadmoć, a osim toga i neiscrpivo vrelo ljudskog materijala — Amerika, odlučiti rat. Glavno je bojište postala sjeverna Francuska, gdje su se baš sada sukobile dvije sile dva svijeta, da u gigantskom hrvanju jedna drugu smrvi, kako bi mogla nakon svoje pobjede diktirati pobijedjenoj mir prema onoj latinskoj „Vae victis!" („Jao poraženima!"), mir, kakvih pozna historija na hiljade, i koji je uvijek bio samo klica i uzrok novih ratova, potičući i dražeći vječnu težnju za osvetom i odmazdom radi pretrpljene sramote i poraza.

No ko što je malo ljudi slutilo, kakve će dimenzije taj rat obuhvatiti i kako će dugo trajati, tako ih je isto malo slutilo, kako će se taj rat završiti.

Ustupom Sjedinjenih država u rat bijaše dan ratu novi smjer: rat se ne vodi radi pobjede već radi toga, da se onemogući svaki novi rat. Nakon rata mora mjesto imperijalističkih, zahrptnih spletaka jednog naroda proti drugome nastupiti iskreni prijateljski i otvoreni odnošaj izmedju svih naroda. Sredstvo za to jeste socijalizacija i demokratizacija čitavog javnog života. Sudbina država i naroda ne smije više ležati u rukama neodgovornih pojedinaca. Besavjesni je ovaj ili onaj ministar lakoumno navijestio ovoj ili onoj državi rat, sjutra mora da odstupi, a posljedicu njegovog zločina moraju da nose drugi, nedužni, koji plaćaju za njegove grijehe. Dosad je to tako bilo. Poslije ovog rata mora toga nestati, jer inače bi postala smiješnom sva vjera u napredak civilizacije i kulture, kad bi razni današnji protukulturni Džingiskani, mnogo gori od poganskih kulturnih Rimljana, ostali na svojemu mjestu nekažnjeni.

Mir u Brestu Litovskom samo je pojačao i učvrstio želju sinova civilizacije za mirom, koji će sklopiti zadovoljan narod s narodom, oči u oči, bez himbenih namjera.

Razvoj javnoga mnijenja dopro je dotle, da se već otklanja otvoreno svaki polovičasti, neiskreni mir. Što rat dulje traje, to se to javno mnijenje sve više radikalizira i pooštruje. Zahtjevat će se u interesu općenitosti i prema pravilu, da svaki zločin zaslužuje i kaznu, da se kazne i oni, koji su sakrivili tu tragediju čovječanstva.

Nema sumnje, da će mnogi od ovih što su danas veliki, slavni i silni, izgledati onda slabi, sićušni, sažaljavanja vrijedni.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Nema osobitih dogadjaja. — Albanija: Jučer u jutro izvojštile su si naše čete prelaz preko Semenija kod Kuzija. Naši su valjani bataljuni morali svladati ljuti otpor neprijatelja. I izmedju Kuzija i mora stekli smo si uspjelim nasrtajima ozemlja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Izmedju Bullecourta i Hebuternea napao je neprijatelj na večer pod jakom paljbenom zaštitom. Bio je suzbijen. Na isti su se način skršili nasrtaji, koje je neprijatelj izveo zapadno od Alberta i na Mailly. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnom polju izmedju Soissonsa i Reimsa popustila je jučer bojna djelatnost. Manji pješački okršaji u pretpolju naših položaja. Južno od Ourcqe i jugozapadno od Reimsa izveo je neprijatelj žestoke djelomične navale, koje smo suzbili protunavalom. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U Vogezama dopremilo je bavarsko domobranstvo sa žilavo provedenog poduzeća zarobljenika. — Ludendorff.

Rat.

Poslije šestdnevnih ljutih bojeva, izazvanih francuskom protunavalom, nastupio je jučer na zapadnom bojištu izmegju Soissonsa i Reimsa mir. — U Albaniji prešle su naše čete na protunavalu te su si izvojštile prelaz preko Devolija po tvrdokornom neprijateljskom otporu.

*

Francuski izvještaj od 24. srpnja poslije podne: Noć je bila označena jakom topničkom paljbom izmedju Aisne i Marne. U šumi Courton i Roye te zapadno od Reimsa poduzeli su Nijemci jučer u 9 sati na večer protunavalu u predjelu Vrignya. Francuske su čete skršile sve navale te su održale sve položaje. Sa ostale fronte nema ništa osobita.

*

Engleski izvještaj od 24. srpnja poslije podne: Tečajem noći nasrnuli smo južno od Boucquoya te dopremili 18 zarobljenika. Nasrtaj, što ga je neprijatelj pokušao sjeveroistočno od Bethuna, bio je suzbijen. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na sjevernom djelu fronte.

*

Talijanski izvještaj od 21. srpnja iz Albanije: Jučer su naše čete uznapredovale u luku Devolija, osvojile su uzvisinu 1071 na kosi Mali-Siloves te su dopremile zarobljenika. Francuske čete, koje su napredovale na obim stranama Devolija, sudjelovale su kod poduzeća. Broj zarobljenika, dopremljenih od nas tečajem operacija, iznosio je 19. t. mj. 2167. Osim toga zaplijenile su naše čete 10 topova srednjeg kalibra, 16 poljskih i brdskih topova, 38 strojnih pušaka, 2600 pušaka, nekoliko hiljada topovskih metaka, 10.000 sanduka sa pješačkom i letalačkom municijom, vozova i materijala za poljsku željeznicu, brzojavni i telefonski pribor kao što i velike zalihe živeža i materijala. Kod brzog napredovanja uspjelo je našim četama, da oslobode nekoliko stotina talijanskih i ruskih zarobljenika, koji su se nalazili radi pretrpljenih muka i nedostatne hrane u bijednom fizičkom stanju.

*

Izvještaj istočne armije od 23. srpnja: Na zapadnom brijegu Berne provalio je jurišni odred u neprijateljske opkope te je zadao neprijatelju teških gubitaka. U Albaniji osvojili smo našim operacijama čitavo brdovito područje, koje vlada desnim brijegom Devolija. Kod ušća Hajte osvojili smo na lijevom brijegu selo Izyabu i Kokosihovu, gdje smo suzbili više protunavala. Broj zarobljenika, dopremljenih od nas u bojevima od 21. i 22. t. m., iznosi 642, medju kojima 10 časnika. Na našoj su strani gubici neznatni. Ove su operacije upotpunile naše uspjehe, koje smo postigli u dvomjesečnim bojevima sa bojnim silama, koje su bile slabije na broju od neprijatelja. Naše su navale bile uslijed dobre priprave i junaštva naših četa ovjenčane uspjehom. Ove su operacije učinile, provedene u snijegu i u nepodnosivoj vrućini na veoma teškom području brzinom i odvažnošću neosporiv utisak na neprijatelja.

*

Amerikanski izvještaj od 23. srpnja: Južno od Ourcqa nastavljamo naše napredovanje za neprijateljem, koji uzmiče. Osvojili smo Jaulgonne i šumu zapadno od tog mjesta.

*

Amerikanski izvještaj od 24. srpnja: Izmedju Ourcqa i Marne potisnuli smo mjesnim bojevima opet neprijateljske linije natrag. Sjeverozapadno od Jaulgonnea provalili smo u neprijateljske položaje u dubini od 1 do 2 milja.

*

„Morning Post" piše, da još nije uslijedio glavni udarac generala Focha, već da se radi samo o prvom pokušaju antante, da postigne konac rata.

* **Prije četiri godine.** Danas je tomu četiri godine, što su započela neprijateljstva, nakon toga što Srbija nije prihvatila ultimata, koji joj je bio izručen 23. srpnja 1914. Tog se dana sjeća „Slovenski Narod", te piše: Dne 23. srpnja postao je medjaš izmedju dvaju svijetova, nikada se više ne možemo vratiti onamo, gdje smo bili prije. Nad dogadjajima onih dana leži još danas nerazjašnjena magla, i ne znamo još, što su zapravo htjeli tadašnji prouzročitelji današnje katastrofe. Samo to je sigurno, da nisu slutili, da će doći do takvog užasa. Kako li nam se čini smiješno danas, poslije četiriju godina svjetskoga rata, tadašnje službeno utemeljivanje i tumačenje dogadjaja. Nekoliko je Srba sa svojim zločinom u Sarajevu prisililo monarhiju, da kazni Srbiju, za Srbiju se zauzela Rusija, Njemačka je za to priskočila u pomoć Austriji, Engleska Rusiji — baš kao kriminalni roman. Danas priznaje sam grof Czernin da je rat dvoboj izmedju Njemačke i Engleske, da Njemačka treba Balkan, jer bez njega ne može živjeti, a Austrija mora s Njemačkom na život i smrt. Do rata je moralo doći. Niko više ne govori o zločinačkim Srbima, o Sarajevu. A prije četiri godine zatvarali su i vješali one, koji nisu vjerovali, da stupamo u rat samo za to, da osvetimo Ferdinanda i Sofiju. — No kako god je došlo do svjetskog rata, sada ga imamo i moramo s njime računati. Strahovita su njegova opustošenja, bezbroj je života uništeno. No pogazio je rat takodjer mnogo zla, koje je prije gušilo cijele narode, i koje ne će moći opet oživjeti. Narodno je sužanjstvo savladano, pokopano. Dolazi novo čovječanstvo, društvo slobodnih jednakopravnih naroda, koje će biti sagradjeno na načelima slobode i pravednosti. I to je utjeha svijų nas, koji smo izgubili svoje najmilije: njihova muka, njihova smrt, naša muka i naša bol i sve je to donijelo nama, našemu narodu i cijelome čovječanstvu novu budućnost.

* **Novi ministar-predsjednik.** Javljaju iz Beča od 24. t. m. na večer: Barun Husarek bio je imenovan ministrom-predsjednikom.

* **„Tagespost" o Husareku.** Dr. von Husarek, kojega se mora visoko cijeniti kao čovjeka znanstvenika, nije do sada dao nikakvih jamstva da se ispuni ona politika, koju se mora tražiti od svakoga nasljednika dra. Seidlera. — Tako piše „Tagespost". Mi pitamo, da li je uopće moguć čovjek, kojega se mora visoko cijeniti u svakom pogledu, što bi mogao ispuniti „Tagespostinih" uvjeta?!

* **Privremena vlada preuzima upravu zemlje.** Poljski ministar unutrašnjih posala Stecki izjavio je u razgovoru: Poljska je vlada dobila od središnjih vlasti privolu, da preuzme upravu kraljevine. U njemačkom okupacijonom području početi će ovo preuzimanje tim, da će poljski činovnici zapremiti kotarske urede. Austrija je u svojem okupacijonom području odstupila poljskoj vladi upravu svih komunalnih pitanja. Zadaća je poljske vlade, da u tu svrhu pripravi razmjeran broj političkih povjerenika. U isti će se mah poljska vlada prihvatiti zadaće, da organizira javne sigurnosne organe. Budući da je u ovaj mah nemoguće ustrojenje samostalnog oružničkog zbora, uredit će se državno domobranstvo. Za novo podignuće zemlje, dobila je poljska vlada vrlo znatne povlastice.

* **Njemački publicista o Czerninu.** Povodom izjava grofa Czernina u gospodskoj kući napisao je poznati njemački publicista Aleksander Redlich članak u „Vossische Zeitung", koji dokazuje, da imade i Nijemaca, koji znadu drukčije pisati, nego li govoriti — kako je kazao narodni zastupnik Stransky. — po-

...litički pustolovci i šarlatani. Redlich piše medju ostalim: Da je grof Czernin jedan od najuvjerenijih pristaša najtješnjega saveza sa Njemačkom, to znamo, ali njegove poglede o sklopu izmedju saveza i nekih oblika austrijske politike mi ne dijelimo. Mi otvoreno priznajemo, da smo imali mnogo većega povjerenja u nekadašnjega ministra, koji istina, nije odgovorio svim željama austrijskih Nijemaca, ali koji je pokazao ozbiljnu volju, da privuče slovenske narode svoje carevine na aktivno učestvovanje pri zajedničkom radu sa Njemačkom u okviru jednoga sporazuma s Rusijom. Naprotiv, danas se ne možemo slagati sa pogledima grofa Czernina, naročito ne, ako on misli, da bi stvaranje jedne slabe nesigurne njemačke većine u Austriji bilo dovoljno jamstvo za Njemačku, ako bi se njoj pridružili još i nesigurni predstavnici Poljske, u sklopu zajedničke austro-ugarske monarkije. Ova slaba i nesigurna njemačka većina u Austro-Ugarskoj, ne će nikako navesti Njemačku, da povjeri cjelokupnoj monarkiji vodjenje mirovne politike, tim manje, ako Njemačka bude prisiljena, da i dalje računa sa opasnom oprekom izmedju Nijemstva i Slavenstva. Veoma je žalosno, da mjerodavni krugovi njemački u Austriji postavljaju njemačku carevinu pred izbor izmedju svojih svjetsko političkih interesa, (koji su u isto vrijeme i austro-ugarski) i prevlasti suplemenika u Austriji. Ako se ostvari ova alternativa, onda odluka Njemačke nije više u sumnji". Da li će takvo pisanje ikada otvoriti slijepcima oči? Sumnjamo!

*** Husarek, designirani ministar-predsjednik.** „Male Novine" donose o njemu ovo: Seidlerov designirani nasljednik Husarek bio je austrijski ministar nastave. Njemački klerikalac, koji ima neke simpatije kod Čeha, jer je svojedobno dozvolio svesokolski slet u Pragu protiv svih navala Nijemaca, a na poziv Sokola i sam na sletu sudjelovao, traži veze sa slavenskim strankama, a Česi bi svakako volieli njega nego Czernina.

*** Protunavala protunavale.** Ovaj je rat samo niz protunavala, kojima se nikad ne zna navalno ishodište. Tko je prvi navalio, pitahu se ljudi početkom rata, tko navaljuje, pitamo se danas, kad čitamo izvještaje. Sada čitamo slijedeću zanimivu vijest: Prema vijestima švajcarskih listova okupili su Nijemci na južnoj obali Marne, a izmedju Marne i Aisne, veliki broj četa. Svaki se čas očekuje protunavala njemačkih četa, koje imadu zadaću, da zaustave francusko-engleske protunavale. Itd. do razorenja svijeta i čovječanstva!

*** Jedno madžarsko riješenje hrvatskoga pitanja.** „Pesti Hirlap" piše: „Treba konačno obračunati sa jugoslavenskim problemom u svim njegovim formama, koji je u konačnom cilju uperen protiv hapsburške dinastije. Mi Madžari rado ćemo vidjeti u zemljama sv. krune ugarske jaku Hrvatsku, jednu u granicama zakona samostalnu narodnu Hrvatsku, ali ne poznamo nikakvu veliku Hrvatsku, i ne možemo dopustiti nikakvo teritorijalno proširenje pripojenoga dijela, pa ako Wekerleova vlada može protiv antidinastičke jugoslavenske struje poduzeti jednu energičnu odredbu, onda neka učini sve, da se Dalmacija, Bosna i Hercegovina po starom njihovom historijskom pravu direktno pripoje Ugarskoj".

*** Muslimani o frankovcima.** „Hrvatska Riječ" donosi dopis Muniba Osmanagića iz Višegrada (Bosna), u kom ovaj s nekoliko riječi isporučuje frankovcima, a napose dru. Pazmanu, svoje ogorčenje, što se ovaj toliko zaletio, te u svojoj crnoj klerikalnoj netoleranciji i pastirskoj zagriženosti muslimane nazvao idolopoklonicima. S pravom im dobacuje, da su zaplovili strujom, gdje se mjesto ljubavi bližnjemu i slobodne ispovijedi, — u mračnoj vlasti fizičke armature i duševne korupcije ispovijeda: „Denunciraj, osveti se i ubij! narodu svome!"

*** Intervencija Japana u Sibiriji.** U posebnoj sjednici državnog vijeća pod predsjedanjem mikada bile su prihvaćene mjere vlade obzirom na Sibiriju. Privremena je vlada u Vladivostoku predala notu, u kojoj moli za zajedničko vojničko sudjelovanje vojnika. Držanje saveznika zavisit će o položaju u istočnoj Sibiriji.

*** Prosvjed protiv turskog plebiscita u području Batuma.** K izvještaju o plebiscitu u području Batuma saopćuje jedan član transkaukaskog socijalno demokratičnog središnjeg odbora „Vorwärtsu", da se plebiscit, proveden po okupacionoj vlasti bez pravnog nadzora, ne može smatrati mjerodavnim. Georgijska je vlada objavila već prosvjed. I jedan u Berlinu prisutni zastupnik muhamedanaca, stanujućih u području Batuma, priključio se prosvjedu protiv turskih metoda.

*** „Vaterland" ili „Justitia".** Wolffow ured javlja od 25. t. mj.: Prema izvještajima engleske i francuske štampe bio je 20. t. mj. potopljeni parobrod, navodno ne „Vaterland" već u Engleskoj 1917. dogotovljeni parobrod pruge Woorld Stear „Justitia". Prije, no što se zvanično može uzeti stanovište prema toj vijesti, mora se iščekati točan izvještaj zapovjednika podmornice, koji je dotični brod potopio. Nedavne vijesti o potonuću „Vaterland" bijahu osnovane na bezžičnim brzojavkama.

Husarek i sastav novog kabineta.

Iz različitih izvještaja proizlazi, da se dr. Husarek mora boriti s velikim poteškoćama. Za sada je pridobio za sebe samo zastupnike poljačkog kluba i jedan dio njemačkih zastupnika. Prema Husareku zauzimaju Nijemci različita stanovišta. Uz njega stoje samo skupine Urbana, Langenhana, Stölzela i Sylvestra, protiv njemu su njemački radikalci i njemački centrum. Njemačko se kolo prema tome raspalo. Teufel je izjavio, da ne može podupirati ni jedno ministarstvo osim Seidlerovo, što je pojmljivo, uvaži li se velike koristi, koje je imao od Seidlera. Isto stanovište je zauzela Waberova skupina, a slično također njemački centrum. Njemačko nacijonalni savez, njemačka agrarna stranka i njemačko nacijonalna stranka izjavile su, da za njih nije pitanje osobe glavno pitanje, već da stavljaju jedino stvarne zahtjeve, dok u ostalom puštaju kruni odluku. 27 njemačkih zastupnika je protiv Husareku, a 70 za njega. Seidler je dakle brojio i medju njemačkim strankama samo 27 bezuvjetnih pristaša, a htio je vladati Austrijom po volji 27 njemačko radikalnih zastupnika. To je svakako zanimiva činjenica. Za Husareka izjavio se narodno poljački klub. Ali i ova izjava imade sumnjivu vrijednost, jer današnji poljački klub, nije više onaj, što je bio prije 6 mjeseci. Nacijonalne su stranke već istupile iz tog saveza, a danomice istupaju novi zastupnici. Da dodje do novih izbora, poljački bi klub dobio posve drukčije lice. Pod pritiskom izbornika moraju i zadnji konservativni poljački elementi zauzimati radikalnije stanovište prema vladi, tako da s poljačkim klubom ne može nijedna austrijska vlada više trajno da računa. Izgleda dakle, da je Husarek donekle ugodio poljačkim zahtjevima; radi toga će si nakopati neprijateljstvo Ukrajinaca. Jugoslaveni i Česi zauzimaju i prema novom ministru strogo oporbeno stanovište i to tim više, što Husarek ne misli latiti se ozbiljno miješanja narodnosnih pitanja u monarkiji. Socijalni demokrate pišu u „Arbeiterzeitung" oštar članak proti Husareku, ali s njihovom se opozicijom ne može ozbiljno računati, pošto su kao čistokrvni oportunisti uvijek spremni priskočiti svakoj vladi u pomoć, uz oporbenu vanjsku formu. Tako su njemački socijalni demokrati glasovali protiv optužbe Seidlera i Toggenburga, ma da je bilo skrajno vrijeme, da se s optužbom nekolicine ministara stvori zazorni primjer, kako se ne smije igrati s ustavom jedne države. I kršćansko socijalci nijesu odviše oduševljeni za gospodina Husareka. Čitavo je dakle novo ministarstvo sazdano na veoma labavim temeljima. Ali nije naša stvar, da se brinemo za to, da li će vlada dobiti većinu ili ne. Mi otklanjamo svako sudjelovanje s vladama, koje slijede stare, preživjele vladne principe. Takve su vlade natjerale našu državu u rat a za taj rat kao što i za njegove posljedice ne možemo preuzeti nikakve odgovornosti. Radi toga ne možemo naši zastupnici uz najbolju volju odobriti jednoj vladi proračun, koja se ne bi zauzela ne samo riječima, već i činom za mir, i koja ne bi priznala djelom da je demokratična i da hoće u tom smislu preobraziti poredak u državi.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Havas" javlja iz Londona: Službeno se poriče vijest, da su engleske čete smaknule u Kemu članove sovjeta.

*

„Hamburger Fremdenblatt" javlja iz Kijeva, da stranka ruskih kadeta razvija veliku političku djelatnost i da je riješila u jednoj tajnoj sjednici, da se pridruži strankama desnice. Monarhisti upriličiše u kijevskoj katedrali službu božju za cara Nikolaja. Tko je pratio držanje kadeta od njihovoga osnivanja godine 1905., taj se ne će ni najmanje čuditi, da se oni opet povraćaju monarhiji. Oni su u svim svojim zborovima naglašavali potrebu ustavne monarhije. Čak ni njihovi predstavnici u inostranstvu nijesu nikad bili oduševljeni pobornici republike. Jedino upada u oči jedna kijevska vijest, koja je izašla u austrijskim i njemačkim novinama, prema kojoj da je Miljukov tobože rekao u razgovoru sa ukrajinskim ministrom Alinjecom, da je on sam pristaša one manjine u kadetskoj stranci, koja se želi orjentirati prema austro-njemačkoj (!) strani. Neprestano dolaženje pristaša kadetske stranke u Kijev s najvećom porezom pratí se u ukrajinskoj štampi osudjuje. U vezi sa političkim dogadjajima u Rusiji i kijevskim sastancima kadeta, oktobrista i monarhista, treba bilježiti još jednu vijest „Novoje Vjedomosti" (predjašnje „Birževija Vjedomosti"), prema kojoj namjerava bivši izdavač „Ruskoga Slova", koga su boljševici prognali, prenijeti svoju štampariju u Kijev, da tamo pokrene novi list sa kapitalom od 20 milijuna rubalja. Svi saradnici ovoga velikoga lista, koji je nekad brojio preko milijun pretplatnika i koji je bio oružje Sazonovljeva, preselit će se već u Kijev.

Domaće vijesti.

Roditeljima koji kane iseliti djecu na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju javljamo, da popisivanje djece za slijedeći transport traje samo do subote dne 27. o. mj. Djecu se ima dovesti u upravu našeg lista u ul. Cenide br. 2 od 6—7 s popodne i donijeti njihovu legitimaciju, kamo će biti zabilježeni, i dat će im se daljnje upute. Slijedeći transport djece, krenut će iz Pule u prvoj polovici dojdućeg mjeseca.

Opet ograničenje u diobi mlijeka. C. kr. tv... djavni povjerenik saopćuje: Količina mlijeka dana na raspolaganje dijeliteljima društva prijatelja djece za dojenčad i aprovizacijone komisije za djecu od 1—2 godine i za ograničeni broj bolesnika, pretrpjela je u tekućem mjesecu takovo smanjenje, da čini nemogućim poslovanje ovih dvaju dijelitelja. Obzirom na pomanjkanje mlijeka i u svrhu, da se osigura maleni količinu mlijeka barem dojenčadi prestat će dijeljenje mlijeka kod aprovizacijone komisije privremeno za djecu od 1—2 godina i za bolesnike počamši od 1. kolovoza 1918.

Popravak. U jučerašnjem našem inseratu osmrtnici blagopokojnog Josipa Stoka izmakla nam nemila pogreška, da je preminulome bilo 37 godina, dok mu je u istini bila tek 31 godina. Pogrešku rado ispravljamo, a pokojnik počivao u miru!

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOSIP KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 27. srpnja 1918. Broj 1093.

Govor novog ministra Husarcka.

Potreba mira. — Za općeniti sporazumak medju narodima. — Za ustavni život i rad parlamenta. — Riješenje narodnih pitanja. — Reforma uprave. — Pitanje prehrane i financija. — Lojalni odnošaji k oporbenim strankama.

Beč, 26. (D. u.) Zastupnička kuća. Na početku sjednice pročita se dopis o promjeni vlade. Na to preuze riječ ministar-predsjednik dr. barun Husarek, te poče da govori:

Visoka kućo! Od Njeg. Veličanstva premilostivo pozvan u ured ministra-predsjednika, imadem čast predstaviti kući novu vladu. U najozbiljnije doba nastupamo svoju zadaću. Nasilan je rat utisnuo čitavom javnom životu svoj žig i narinuo političkom djelovanju svoje ciljeve. Treba u čvrstoj zajednici sa staroslavnom njemačkom državom, sa kojom će nas opasati mnogo puta visoko držana, u bojnoj vatri učvršćena, i za to samo još uže svezana, takodjer za vrijeme mira, nerazdružiza veza prijateljstva i vjernosti (živahno odobravanje) iznudimo uspješni svršetak tog užasnog hrvanja.

Treba da poslije tvrde kušnje neusporedivih junaštva naših hrabrih četa dodje do časnog mira, o kojem su pozvani državnici u monarhiji na nedvoličan način izrazili svoje nazore, koji nikoga ne ugrožavaju i koji idu za općenitim sporazumkom medju narodima. Vlada će zato uložiti sve svoje sile, i koliko to o meni zavisi, i doprinijeti za postignuće tog vruće željenog cilja, (Bravo-klici) za koji nije dovoljan samo snažan razmah prema vani, nego je potrebna i ne manja unutarnja sila i odlučnost. (Klici: Veoma ispravno.)

Da se ta stvar postigne bilo bi ustavno sudjelovanje sa zakonito dozvanim zastupstvima bezodvlačno predpostavka, na kojoj će vlada vjerno ustrajati. (Živahno odobravanje.) Naša najbliža, neposredna je zadaća u ograničenju stanja „ex-lex", te molimo kuću da glasuje za proračunski provizorij. Mi toga ne zahtijevamo kao dokaz povjerenja, koje si hoćemo tekar zaslužiti našim radom. Mislimo, da bi parlamenat odobrio proračun državi i pučanstvu, koje želi sudjelovanje svojih zastupnika sa nositeljima izvršujuće vlasti, a osobito u doba, kad imade pravo da se osigura njegovo gospodarstvo. (Povici: Veoma ispravno!) A osim tog parlamentarnog trenutačnog zahtjeva nastojat će se tu za bližu budućnost oko toga, da se uspostavi priprave za razjašnjenje i red u velikim pitanjima, koja se već davno postavljaju nasuprot mirnom i dobro uredjenom kontinuitetu našeg ustavnog života, i koja su pak u ratu najoštrije istaknula neotklonivost svojega riješenja. Mislim da se o velikim problemima uredjenja nacijonalnog života u državi može odlučiti samo u monarhiji i po njezinoj pozvanoj vlasti. (Odobravanje.)

Vlada najprije smatra svojom dužnošću da neprekidno djeluje na stvaranju atmosfere povjerenja, u kojoj se onda uz jamstvo za trajnost može započeti sa svladavanjem brojnih i kompliciranih zadataka. U unutrašnjoj promjeni djelovanja stoji s time problem savremene reforme uprave.

Na isti se način mora osigurati trajno sudjelovanje carevinskog vijeća u stvarima prehrane, koja je postala uslijed dugog rata, poteškoća u prometu i u prvom redu blokade, koju su naši neprijatelji organizovali, da nas izgladne, upravo pitanjem opstanka za čitavo pučanstvo. Istu će pozornost morati vlada upraviti na opskrbu pučanstva sa gorivom i sa uredjenjem financa. U početku se ovaj problem nije primjećivao medju momentanim potrebama rata; ali polagano zauzelo je ovo pitanje takve dimenzije, da o njegovom pravom, energičnom i brzom riješenju zavisi sudbina sviju slojeva društva i udes svakog pojedinca. Na isti se način traži sudjelovanje carevinskog vijeća za djelo gospodarske obnove. Imade dakle silno posla, koji moramo svladati.

Visoka kućo! Mi donosimo nepokolebivo vjeru u slavnu budućnost naše države i čvrstu volju, da sakupimo naše sile za najplemenitije buduće ciljeve. Moramo nastojati; da stvorimo bazu za zajedničko, pouzdano suradjivanje s visokom kućom, koje se ne može izvršiti bez otvorenosti i iskrenosti. U tom ćemo se smjeru najprije držati onih skupina, koje su prije stajale načelno uz državu, koja se nalazila u teškoj borbi; u tom pogledu smatramo obvezatno za nas i dužnosti ovih odnošaja. Ali bi htjeli i kod onih skupina, koje zauzimlju otklanjajuće stanovište, postići barem onoliku mjeru povjerenja, koja je moguća medju lojalnim protivnicima. Pravednost prema svima, prema svakom narodu i svakom socijalnom sloju, to mora biti glavno načelo. Mi ne težimo za silnim uspjehom, ali bismo bili sretni, kad bismo mogli izvršiti mali dio divovskog rada, što doba traži od domovine. (Živahno odobravanje. Ministru čestitaju.) Predsjednik Gross prekida sjednicu, da se održi konferencija načelnika stranaka.

Zasjedanje carevinskog vijeća.

„Arbeiter-Zeitung" donosi u svom izvješću o sjednici austrijske zastupničke kuće slijedeće iz govora zast. Daszynskoga: „Tako zvani neprijatelji države u Austriji, Slaveni, da facto su jedina sila, koja može Austriju spasiti od rastuće nadmoći Njemačke, jer su oni jedini, čiji se interesi ne mogu utopiti u njemačkim interesima. I ta Austrija proganja upravo te narode i žigoše ih kao neprijatelje države! Uporištem prijestolja i državnim patrijotima postaju Nijemci, koji svoje poglede uporno upravljaju na Berlin i njemački glavni stan. Što preostaje izmedju obilju vlasti od Austrije? Dinastija i birokracija jedini su zadnji imutak i dobro, što Austrija može nazivati svojim vlasništvom. Rezultat tako zvanog produbljenja saveza sa Njemačkom čini, da Austrija vojnički, politički i gospodarski potpunoma gubi svoju samostalnost, te da se ponizuje do vazalne države njemačke. (Odobravanje kod Čeha i Južnih Slavena.) O austro-poljačkom riješenju uopće više nema govora. Poljaci ne trče za nikim, ne prolijevaju ni jedne suze za austro-poljačkim riješenjem. Ali Austrija, koja je preslaba, da na sebe preuzme riješenje, neka u buduće poštedi poljački narod sa ispraznim obećanjima, da će Poljake osloboditi, jer je ; sama nezrela".

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Kod Canova, u Sette Comuni, izjalovi se neprijateljski nasrtaj. Inače nema osobitih dogadjaja. — Albanija: Izmedju Kuzija i Mora prodrli smo na više mjesta do Semenija. Naše je napredovanje izazvalo neprijateljske protunapadaje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Južno od Alberta suzbismo neprijateljsku dijelomičnu navalu te dopremismo protuudarcem zarobljenika. Uspješni nasrtaji naših izvidničkih odijeljenja na mnogim mjestima fronte. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojištima izmedju Aisne i Marne suzbili smo žestoke dijelomične navale neprijatelja dijelomično pred, dijelomično u našem bojnom području. Na obim stranama Ourcqe trajahu bojevi do večera. Ovdje smo sjeverno od Oulcha-de-Chateau bacili neprijatelja iz njegovih prednjih linija. Istočno od tog mjesta i južno od Oursqe suzbili smo protunavalom neprijateljske napadaje. I južno od Vincellessa (na Marni) suzbismo neprijatelja u šumi Ris iza ljutih bojeva pred našim linijama. Jugozapadno od Reimsa pročistili smo šumovito područje zapadno od Troignya te smo suzbili žestoke protunavale bijelih i crnih Francuza. U Champagni napao je neprijatelj rano u jutro izmedju doline Suippe i Souaina. Bio je suzbijen protunavalom. — U zračnim je bojevima izgubio jučer neprijatelj 28 lijetala i jedan pripeti balon. — Poručnik Freiherr von Richthoffen polučio je svoju 30., lovačka ljetalačka skupina Richthoffena svoju 500. zračnu pobjedu. Poručnik je Loewenhardt oborio svog 34, poručnik Billik svog 27., poručnik Bolle svog 26. i podnarednik Cohn svog 25. neprijatelja. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 24. srpnja na večer: Izmedju Ourcqe i Marne započeli smo u jutro opet navalom, koju smo nastavili uspješno tečajem dana. Na našem lijevom krilu držimo Armentieres i šumu Chattelet, preko koje smo prodrli sve do Brecya, koje smo mjesto zaposjeli. U centrum provalile su francuske i amerikanske čete na nekojim mjestima naprijed u dubini od preko 3 kilometra. Do ljutih je bojeva došlo u području Epiedsa i Trugnya. Epieds, što je jučer na večer bio osvojen po Nijemcima, preoteli su Amerikanci neprijatelju opet protunavalom. Sjeverno od obilju točaka proširili smo naše linije preko Curpoila. Na našem desnom smo krilu prodrli u šumu La Fere, sjeverno od Chartnoixa i Jaulgonnea. Dalje na istok proširili smo naš mostobran Treloup te smo osvojili Corne na jugu ove šume. U tom je odsjeku palo u naše ruke 5 topova i preko 150 strojnih pušaka i znatni ratni pribor. Izmedju Marne i Reimsa topnička djelatnost izmjenične žestine. U jučerašnjim bojevima osvojile su naše čete šumu južno od Courmasa. (Brzojavka je na tom mjestu manjkava. Op. ur.) Ukupni broj zarobljenika, dopremljen od nas 23. srpnja kod Maillya, Rainvala i Aubervillea iznosi 1850 momaka sa 52 časnika, medju njima 4 batajunska zapovjednika. Medju zaplijenjenim ratnim priborom imade 4 topa od 7.7 cm, opkopnih topova i 330 mitraljeza.

•

Francuski izvještaj od 25. srpnja poslije podne: Južno od Montdidiera omogućio je Francuzima napadaj, te su dopremili 30 momaka. Na sjevernom brijegu Marne nastavili su Nijemci tečajem noći u predjelu Dormansa svoje jake protunavale. Nijemcima je prolazno uspjelo, da nam preotmu dvorac 1500 metara sjeverno od Treloupa i da zaposjednu selo Chassins. Protunavala s naše strane pribavila nam je opet posjed obilju točaka. Južno od Ourcqe i zapadno od Reimsa žestok topnički boj. Inače ništa novoga.

•

Engleski izvještaj od 25. srpnja u jutro: Južno od odsjeka Rosignol i u odsjeku Hebuterna pomaknuli smo naše linije nešto unaprijed te smo dopremili nekoliko zarobljenika i 6 strojnih pušaka.

•

Engleski izvještaj od 25. srpnja na večer: Suzbili smo neprijateljske napadaje proti 4 postojankama južno od Meterena, kod kojih je neprijatelj pretrpio znatne gubitke. Londonci su nasrnuli južno od Alberta te su zaplijenili 4 strojne puške. Oborili smo 15 aeroplana. Tri daljnja srušiše se, a da se ne zna, u kojem predjelu. Tri se engleska aeroplana nijesu povratila. Naši su ljetači bacili 24 tona bomba na željezničke pruge Valenciennes-Selin i Ammentieres-Courtrai. Pogodili smo dva vlaka. Na mnogo drugih smo ciljeva bacili na hiljade bomba.

•

Talijanski izvještaj od 25. srpnja: U različitim odsjecima brdovite fronte od Vallarse do Val Brente i uzduž Piave izmedju Candelu i Zensona uzvratile su naše baterije žestoko i uspješno trajnu smetajuću paljbu neprijatelja. Zasule su jarke i oštetile su topničke položaje. Neprijateljske ophodnje, koje su poduzele napadaje protiv naših linija na Stilfserjochu, kod Moria, u kotlini Laghi, na Monte di Val bella i na lijevom brijegu Brente, bile su suzbijene našom paljbom ili potjerane po našim odredima po živahnom boju. 2 neprijateljska su lijetala bila oborena u zračnom boju.

* **Nastavak njemačkog kursa.** „Slovenec" prima iz Beča: Član Stürgkhovog kabineta bivši nastavni ministar barun dr. Husarek postade Seidlerov nasljednik preuze u svoj kabinet ne samo sve članove Seidlerovog kabineta, već takodjer bivstven dio Seidlerove omtavštine: njemački kurs. Seidler je rekao da su Nijemci hrptenjača države, Husarek pako izjavlja dopisniku „Az Ujsaga" da se državna tendencija Austrije pokriva s njemačkim kursom. Dolazi dakle novi muž, no sistem ostaje u bivstvu stari. U Austriji moraju imati Nijemci prvu i glavnu riječ, drugi narodi imaju da šute i da se orijentiraju po njemačkom kursu. Dalje veli „Slovenec", da Husarek nastupa onim istim riječima, kao i lani Seidler o prelaznome, privremenome ministarstvu. Sa zadovoljstvom konstantira list, da je 28 poljačkih radikalnih zastupnika glasovalo za predlog dr. Stranskoga, a ti da sigurno ne će nikada podupirati njemačkog sistema.

* **Masaryk o Francuskoj.** Švicarski listovi javljaju iz Pariza: Predsjednik narodnog vijeća češko-slovačkih zemalja profesor Masaryk odaslao je na Pichona pismo, u kome uz ino izjavljuje, da je Francuska bila prva država, koja je potpuno priznala važnost češko-slovačke države za reorgaizaciju Evrope. Francuska je prva obećala češko-slovačkom narodu svoju potporu, te je to svoje obećanje i održala. Francuska je sada prvi narod, koji svečano proklamuje pravo češko-slovačkog naroda na neodvisnost. Češko-slovačka država bit će ojačana Poljacima, Jugoslavenima i Rumunjima. Neodvisna češko-slovačka država osujetit će definitivni njemački plan Berlin-Bagdad. Svenijemci, koji si predstavljahu put na istok ne samo preko Bagdada, nego i preko Kijeva i Crnog mora, ne će više biti izravno opasni malim narodima, koji još stenju pod njihovim igom. Francuska pokazala je svu svoju plemenitost. Njeno držanje u potpunoj je protimbi protiv tjesnogrudne i gladne politike Njemačke napram Rusije.

* **„Dan glasovanja".** To je naslov jučerašnjeg uvodnog članka gradačke „Tagesposte". Sadržajem svojim, kad bi se ga imalo shvatiti onako površno i na prvi pogled izgleda članak kao tužaljka radi odlaska dr. Seidlera, a s druge strane kao izraz

nepovjerenja Nijemaca prema novome ministru-predsjedniku, koji će uz pomoć i u sporazumku s Jugoslavenima i Česima (!) dobiti većinu! Njemački list veli, da može barun Husarek prigodom glasovanja o proračunu dobiti većinu samo ako se absentira nekoliko jugoslavena i Čeha. A absentirat će se samo ako su dogovoreni s novim ministrompredsjednikom, i ako im je ovaj nešto obećao! Jer nema sumnje da Slaveni ne bi podupirali ministarstva, koje bi htjelo ustrajati uz njemački kurs. Budu li klupe Jugoslavena i Čeha prigodom glasovanja djelomično prazne, biće jasno, da se je novi muž pogodio sa Jugoslavenima i Česima. A budući da Poljaci ne će takodjer glasovati bezuvjetno za vladu, jasno je, da će jedva više ostati Seidlerov njemački kurs. Radi svega toga da vlada u njemačkim redovima ogorčenje. Položaj da je za Nijemce mnogo nepovoljniji, nego li je bio pred padom dr. Seidlera. Promatrač ljubezno se smješećih lica Čeha i Slovenaca mora dobiti silno neugodan i nepovoljan dojam. „Najteže je pogodjena njemačka politika, njemačko jedinstvo, koje se raspalo. Imade glasova, koji s najvećom zabrinutošću gledaju budućnost". Tako završava „Tagespost" poluslužbeno gradačko glasilo Seidlerovo. Ne možemo se ipak pri tom tužakanju oteti dojmu da nije sve to samo vabenje na ljepak. Upozorujemo zato na dobro „informovanog" bečkog izvjestitelja „Slovenca", koji javlja svome listu: „Zato nemamo vjere u Husarekovu misliju, jer se ne pouzdajemo, da bi Nijemci tako brzo progledali i uvidjeli, kako vode sebe i državu u propast".

* **Framasonski sastanak u Berlinu.** Hrvatske novine javljaju iz Berlina od 25. t. mj.: Jučer su se sastali prvi put veliki meštri i zastupnici velikih loža framasona u Njemačkoj, Austriji, Ugarskoj, Turskoj i Bugarskoj, te su upravili suverenima centralnih vlasti brzojavku, na koju je car Vilim odgovorio, ističući osobito rezoluciju, koju su sakupljeni framasoni centralnih vlasti zaključili. U toj se rezoluciji veli, da framasonske organizacije četiriju udruženih naroda nazrijevaju u upotpunjivanju i oplemenjivanju čovječanstva svoju prvu zadaću. Sa zadovoljstvom konstatiraju framasoni spomenutih država, da su se prije, kao i poslije rata uzdržali od svake propagande. Framasoni su nadalje odlučni, da će svoju dojakošnju tradiciju nastaviti.

* **Njemački glavni stožer — ministarstvo.** Kako „Vossische Zeitung" javlja kabinetskom je naredbom dne 19. srpnja veliki generalni stožer izjednačen u rangu sa pruskim centralnim oblastima. Centralne su oblasti u Pruskoj isključivo ministarstva.

* **Bugarska i Turska.** „Ikdam" piše: Bugarska ponarasla je za vrijeme rata kao nijedna država. Dobila je područja od nas (Turaka), od Rumunjske, od Grčke, od Srbije i Albanije. Neprijatni ton bugarske štampe upravljen je na nas zbog zahtjeva uredjenja granice na Marici, koji stavljamo, jer hoćemo, da se osiguramo i da živimo u buduće sa Bugarskom u čestitom miru. Usljed kondominija u sjevernoj Dobrudži imamo pravo na četvrtinu ove zemlje. Na Bugari izjavljuju, da imademo dostatno područja, čemu nam dakle treba nekoliko četvrtine kilometara na zapadu? Zaboravljaju, da je ovo područje potrebno Turskoj za obranu Carigrada i evropske Turske. Bugarske protimbe u ovome pitanju imati će zle posljedice u budućnosti.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Basler Nachrichten" donose: „Izvjestia" saopćuje interesantan izvještaj o kongresu ukrajinskih seljaka. I pod najtežim uslovima današnjega političkoga reda, ukrajinski seljaci održaše kongres u blizini Zolotonoše u poltavskoj guberniji. Broj učesnika bio je toliko velik, da se Nijemci nijesu usudili, da ih raspršе vojskom, koja im je tamo stojala na raspolaganju, nego su morali tražiti znatno pojačanje sa drugih mjesta, a naročito pojačanje topništva. Pošto su opkolili selo, u kome su se održale skupštine, Nijemci otvoriše živahnu topničku vatru na učesnike, ali već bijaše prekasno, jer seljački kongres, znajući šta namjeravaju Nijemci, požurio se, da svoje poslove svrši čim prije može. Drugoga dana skupštine usvojena je jednoglasno rezolucija i kongres je završio time svoj rad. Na kongresu se istakla potpuna solidarnost svih zastupnika stranaka. Menjševici, socijalni revolucijonarci desnice i ljevice, komunisti (boljševici) i vanstranački delegati u svemu su se saglasili. Zaključci kongresa veoma su važni. U rezoluciji, koja je jednoglasno usvojena, tvrdi se, da ukrajinski seljaci ne priznavaju Skoropadskijevu vladu i da će ustati svim sredstvima, koja im stoje na raspolaganju protiv mobilizacijone zapovjedi, te da će u slučaju neprijateljstava pomagati ustanak protiv Nijemaca i njihovoga trabanta Skoropadskoga, te da će izazvati opći narodni ustanak. Dalje izjavljuje kongres, da je jedina vlada, koju bi oni priznali, sovjetova vlada. Zaključci kongresa, duh, kojim je on bio zadahnut, solidarnost svih stranaka itd., sve ovo jasno dokazuje, da će konačna pobjeda u Ukrajini biti na strani narodnih masa. „Izvjestia" dalje javlja, da je položaj u umanskom okružju veoma kritičan. Narod se nalazi u ustanku. Ustanici, koji su raspršeni u okolici Cvenigroda i Kersona, sakupljaju se u umanskom okrugu. Sam grad Uman prepunjen je njemačkim vojnicima, koji se spremaju, da napadaju ustanike i njihova sela topništvom. Proganjanja su počela, a stanovnici ovih sela već se strijeljaju.

Iz slavenskog svijeta.

Iz naših uspomena na početak rata. „Slovenski Narod" povodom skore četvrte obljetnice proglašenja rata, u jednom dopisu podsjeća na muke, što ih je slovenski narod morao prepatiti, pogotovo u početku rata. 26. srpnja 1914. započeo je križni put, kojim slovenski narod još i danas stupa tako donekle u drugom obliku. „Nas Slovence gotovo je najteže pogodio rat i da nijesmo tako žilavi u svemu, naročito glede svoje narodnosti, danas bismo spadali medju evropske narode, koji su bili nekoč i negdje. U zemlji je nastao lov za „veleizdajnicima", tamnice su se dnevno punile, kao da tome ne će biti kraja. Štajerski Slovenci morali su otvoriti divlji ples, a slijedili su ih drugovi iz Kranjske, Goričke, Trsta, Primorja. Ruke su bile u teškom željezu, moderne verige bile su prelake. Cestama su svakog sela prolazile povorke ili čekale na kolodvorima. Išli su nijemi, blijedi, hladni, ponosni ili s ironičnim posmjehom. Dogodilo se, da je iznenada zaskočio koji Nijemac, udario Slovenca u obraz, ili da ga je koja njemačka „gospodjica" popljuvala. U tamnicama su bile škandalozne prilike. Tko nije umro, izašao je iz njih više ili manje bolestan. Konac muka i istraga bio je za većinu onda, kada su ih nakon više mjeseci pustili kao „p. v." ili „p. u.". Mnogima pako je samo amnestija donijela potpunu slobodu. Svoju narodnu Golgotu već smo prekoračili i pred nas je izašlo novo sunce, žarko sunce i dalo nam dne 30. maja 1917. našu — Jugoslavensku deklaraciju".

*

Jedinstvena politika Čeha i Poljaka. „Tagespost" donosi iz Beča, da se već nekoliko dana obavljaju u parlamentu dogovori izmedju poljačkih i čeških političara, osobito izmedju grofa Starbeka i Kramaržovog doglavnika, glavnog urednika Sisa, kako bi se sve poljačke grupe, koje su istupile iz poljačkog kluba dobile za jedinstveni rad sa Česima i južnim Slavenima. Pripravni su koraci učinjeni već u Krakovu. Kod pregovaranja prisustvuje takodjer i bivši zastupnik dr. Rašin. — Prvi uspjeh imademo već: Poljski su zastupnici glasovali za predlog dr. Stranskog glede optužbe ministara, zajedno s Jugoslavenima i Česima. Svečanosti u Pragu i sastanak u Krakovu otvoriše oči onim zastupnicima poljskog naroda, koji za narod uistinu osjećaju a nisu otrovani birokratskim duhom.

*

Jugoslaveni u inozemstvu. „Hrvatska država" donosi ove informacije: „Temps" piše: Imade doduše jugoslavenski odbor, koji se sastoji od oficijelnih zastupnika Srba, Hrvata i Slovenaca i koji je zajedno sa srpskom vladom stvorio rezoluciju prema kojoj se imade jugoslavenski narod ujediniti u nezavisnoj državi. Ova rezolucija je našla odjeka i u izjavama jugoslavenskih zastupnika u Austro-Ugarskoj monarkiji. Sada bi mnogo koristilo, da francuska vlada dade ovom odboru sličnu izjavu, kao što je dala i čeho-slovačkom. Tako bi se podigao moral Jugoslavena u Austro-Ugarskoj monarkiji, a ujedno i plemenskih drugova, koji se bore u istočnoj vojsci antante. — „Journal de Geneve" piše o knjizi kneza Luja Vojnovića: „La Dalmatie, l'Italie, et l'unité Yougoslave", koja je izašla pred nekoliko mjeseci u Ženevi i veli: „To je ujedno i polemična knjiga i jedna himna. Himna jednog Jugoslavena svojoj domovini, svojem narodu i svojoj zemlji. Polemika jednog izvrsnog polemičara i opreznog političara proti pretenzijama talijanskog imperijalizma. Kao što veli autor, ova bi knjiga imala biti čitana od svih diplomata, koji će na mirovnoj konferenciji imati da odrede i riješe konačno pitanje Dalmacije. Jer u njoj se nalazi, i na polju historije, i na polju statistike i moralnih prava, sve ono što mora da vrijedi u prilog slavenskih zahtjeva. U ostalom sve to bez ikakve nasilnosti ili nepravde prema Italiji, koju autor dobro pozna, i prema kojoj on ne propušta nikada prigodu da joj iskaže počast na polju kulture".

*

Poljaci za Jugoslavene. U Krakovu se osnovalo društvo prijatelja jugoslavenskoga naroda, koje ima zadaću, da upozna Jugoslavene sa kulturnim socijalnim i političkim životom Poljaka. U tu će svrhu stupiti poljski umjetnici u stik sa jugoslavenskima, te će još u tekućoj godini otvoriti u Ljubljani umjetničku izložbu. U Ljubljani se već prije osnovalo društvo poljskoga naroda.

*

Bugari u Maćedoniji. Mnogo su govorili o nesnosnim prilikama u Maćedoniji a još više se znade! Sada čitamo u zagrebačkom „Obzoru" slijedeću vijest: Iz Sofije javljaju, da je bugarski vojni tiskovni ured izdao brošuru pod naslovom „Srpsko-bugarski odnošaji". Brošuru je napisao neki Čilingirov. U brošuri se pretresaju odnosi izmedju obiju naroda od najstarijih vremena do sadašnjosti. Dne 10. srpnja bila je u Sofiji školska omladina iz Skoplja. Tom se prilikom predavala takodjer pjesma bugarskoga pjesnika Vazova „Bogu", kojemu su ti „Bugari" iz Skoplja priredili velike ovacije. Tko pozna Skoplje, znade, da ondje nema Bugara, ili samo malo, nego samo Srba i da je sigurno školska omladina pod poznatim bezobzirnim pritiskom bugarskih vojnih oblasti bila prisiljena, da dodje u Sofiju i da se ondje prikaže „Bugarima".

Domaće vijesti.

Prinosi za našu siročad. Prigodom Narodnog blagdana sakupljeno je u Kanfanaru po gg. J. Lukež, J. Stergar, A. Marušić, D. Guštin, Martinčić, Čus i Križnić K 425·83. Svota bijaše otposlana izravno svrsi. Darovaše: Sakupljeno po vel. gosp. dekanu Sutić u crkvi dne 7. VII. K 110·05; Mjesna općina Kanfanar K 100·—; Don Niko Sutić, dekan K 50·—; po K 17: Luca Prenc; po K 11: Benažić Kata; po K 10: Lukež Josip; po K 8: Stergar Jakov; po K 6: Kosi Ivan, N. Jedrlinić, Križnić Valentin; po K 5: Mišan Antun; po K 4: Turčinović Ivan, Tomišić Marija, Dva Slovenca; po K 3: Kresina Valentin, Deltrepo Fuma, Lesciuk Katarina; po K 2: Burić Giusepina, Marija Nalleso, Küsser Marija, Mlandrušić Fuma, Kriznić Agneza, Marić Fuma od Martina, Jelenić Ivan, Črnja Andrija, Basilisco Amalia, Pizziga Ruža, Fuck Rosina, L. Lana, Stipančić Marija, Bajčić Mara; po K 1·42: Kresina Ana; po K 1·40: Preden Kata; po K 1·20: Martinčić Cecilija; po K 1: Križnić Dragica, Čus Celestina, Marić Marija, Albaneže Jelica, Marušić Amalija, Guštin Draga, Meden Ruža, Milotich Malci, A. Ivancich, Meden Amalia, Zucca Antonija, Moròžin Justina, Petch Ortenzija, Antončić Fuma, Burić Ruža, Burić Luca, Kresina Ana, Smerdel Johana, Radin Simon, Stipančić Mate, Rovis Ivan, Guštin Anton, Guštin Domoljub, Ragusin Anton, Brauner Josip, K. Roman, Fischer, Strohmayer Ljudevit, Banko Petar, Slabe Franc, Matošević Šime, Gründl, Stavorić Ferdinand, Marić Ivan; po 64 para: N. N.; po 60 para: Hrvatin Ana, Rovis Stana, Marić Anton, Burić Kata; po 50 para: Slabe Marija; po 40 para: Marić Fuma, Marić Marija, Burić Foška, Marić Marija od M., Marić Martin Tomin, Marić Fani od Gašpara, Guštin Dana; po 36 para: Mačina Anton; po 34 pare: Marić Fuma; po 32 pare: Marić Ana od Marka; po 30 para: Marić Marija od Ivana, Jelenić Josip, Tomišić Foška, Stipančić Petar, Tošić Ivan; po 20 para: Čus Viktorija, Merić Martin Ivanov, Marić Vladimir, Morožin Ivana; po 10 para: Červar Kata. — Plemenito je djelo naših Kanfanaraca, koji su se odazvali sabiraćima i položili svoj obol. Izričita hvala ide veleč. g. dekanu Šutiću, koji je u crkvi sakupljao milodare za tako čovječansku stvar. Ugledali se i drugi!

Prosvjeta.

Flaubertova „Salambo". Primili smo trostruki svezak (104.—106.) „Zabavne biblioteke" sa čuvenim romanom francuskoga klasika Gustava Flauberta. Djelo se ovo smatra jednom od nagigantskijih slika stare kartaginske kulture. U njemu se prikazuje jako davno odmaklo doba sa svom mističnošću bogoslužja, s krvoločnošću barbarskom i propašću jakoga naroda. Glavnu sadržinu romana ispunjava pobuna plaćeničkih četa, koje je Kartaga skupila protiv Rima, a središte cijele pripovijesti čini Hamilkarova kći Salambo. Divno stvorenje sa perverznom dušom. Beardley piše, da moderna umjetnost nije stvorila djela, koje bi se veličajnošću koncepcije, živahnošću kolorita i snagom opisivanja moglo uporediti s ovim.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. [Uredn]ištvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štед. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedjelja 28. srpnja 1918. — Broj 1094.

Koraknimo napred!

U Istri je čitav narod: i puk i inteligencija za ujedinjenje SHS. Teoretična strana tog pitanja je kod nas rešena; praktična samo delomično. Političke su i gospodarske organizacije istarskih Hrvata i Slovenaca bile još pred ratom zajedničke. Mnogo Slovenaca dejstvovalo je medju Hrvatima -i obratno. A oni, koji su živeli medju svojim de- lom našeg jedinstvenog naroda, poznavali su govor i nastojanja drugog dela. Srbe smo poznavali manje, ali dobre volje nije manjkalo. Prilike su bile dakle sasma utešljive, rekao bih dobre.

Ali veliko, novo doba, koje sad proživljujemo, donelo nam je i nove zadatke. Pitanje jedinstva jugoslavenstva, koje sad ostvarujemo, donelo nam je i neke nove probleme, bolje rečeno, učinilo ih je aktuelnima, akutnima, ali oni su postojali već od pre. Naša je dužnost, da te probleme rešimo. Čim pre to učinimo, tim pre ćemo doći k ostvarenju narodnog jedinstva, za koje smo se teoretički već svi izjavili. Jedan problem: zajedničkih novina i književnih glasila skoro je već rešen; problem zajedničkih kulturnih i političkih organizacija čeka najvećim svojim delom na ostvarenje. Još imamo na pr. 3 sokola, 3 Matice, 3 školska pripomoćna društva. Odbor slovenačkih, hrvatskih i srpskih žena za ratnu siročad jest krasan početak k ostvarenju narodne zajednice. Mi smo u Istri, kako rekoh, već pred ratom imali glavne organizacije zajedničke, pa ne trebamo sad graditi iz temelja, već samo stari rad upotpuniti. Danas hoćemo da upozorimo na drugi jedan problem, koji moramo čim pre rešiti. **To je problem jedinstvenoga pisma i narečja.**

Dok smo bili razdeljeni na tri dela, pisali smo i na tri načina. Sad, kad smo se proglasili i kad se ćutimo (a mi se uistinu ćutimo) jednim, mi treba da jedinstveno i pišemo. Već u vreme Skerlićeve ankete o tom pitanju (u proleću 1914.) bilo je jasno: da je latinica pismo a ekavština narečje naše buduće jedinstvene književnosti jugoslavenske. Rat je riješenje tog pitanja ubrzao: onda se moglo govoriti tek o budućem književnom jedinstvu, a danas počinjemo već s pravom govoriti o sadašnjem. Godine 1914. bilo je još i srpskih književnika (iz Bosne, Dalmacije i Banovine), koji su se služili ijekavštinom; a danas pišu već svi ekavski. Nekoliko Hrvata izjavilo se je već onda za ekavštinu (Čerina, Marjanović, Smodlaka, dapače i Maretić), danas medjutim piše ih ekavski veoma mnogo (najmladji svi; to je osobito važno), a protiv ekavštine ne ustaje niko. Mnogo Hrvata (Krnic, i drugi), koji su bili 1914. protiv ekavštinu, sad njome pišu, pa Krnic sad kliče: „Da mi Hrvati primimo ekavštinu, pošli bismo u susret i Srbima i Slovencima. Srbima u toliko, što bismo prihvatili narečje, kojim se oni u knjizi služe (i oni bi obratno lakše nam izišli u susret i prihvatili latinicu. O. u.), a Slovencima, što bismo im olakšali napuštanje njihova književna jezika. Slovenci (Ilešič, Hribar) izjavili su se već 1914. g. za ekavštinu. Iz svega je jasno, da pobeda ekavštine (i latinice) nije tek osigurana, nego već **izvojevana.**

Našim je ciljem bilo, konstatirati taj fakat. Ko hoće da prouči razloge pobede, neka pročita „S. književni glasnik" za g. 1914, a ko njega nema dosta mu je i 3—4 broj ovogodišnjeg „Književnog Juga". Naša inteligencija u Banovini i Dalmaciji piše već dobrim delom ekavski. I mi smo počeli saopćivati nekoje podliske u tom narečju. Držimo se dosad principa, da štagod primimo ekavski napisano, to ekavski i štampamo. Ali ako bi nam većina naših čitaoca izjavila želju, da celi list bude štampan ekavski, mi ćemo tu želju s radošću ispuniti. Pozivljemo za to naše čitaoce i svu našu inteligenciju, da se o tom pitanju izjavi i da ga prenese iz teoretičnog stadija u praktični. Dokažimo delom, da jugoslavenstvo nije za nas tek frazom, već dubokim osvedočenjem, za koje smo pripravni i raditi!

Svako, ko je u teoriji za književno jedinstvo i ekavštinu, neka piše njom. Oni, koji još nemaju jasnog nazora o „e" i „ije", neka to pitanje prouče i neka napuste svoju neutralnost. Čim pre to pitanje rešimo, tim ćemo viši stupanj razvitka, kulture i istinske volje za narodno jedinstvo pokazati. Zbog lenosti i komodnosti nema niko pravo da služi rascepkanosti. Obraćamo se osobito na mladju inteligenciju, jer znamo, da će ona pre povući konsekvencije, nego starija. Starija dobuše neće imati nikakovih prigovora protiv ekavštine, ali starci su se već toliko priučili ijekavštini, da im se ni neda „učiti se pod stare dane" ekavštini, a zato jer im se to „ne da", neka rascepkanost ostane i dalje. Mladjima medjutim to nije tako teško, osobito, kad se uzme u obzir, da je ekavština nama Istranima i lakša i srodnija od ijekavštine.

Nije shodno, niti potrebno, tražiti sada, da se ekavština uvede u škole. Naše vlade to inako ne bi to dopustile, a za kratko vreme dogodiće se to i bez pitanja i privole današnjih ekscelencija. Zato je bolje ni ne izazivati nepotrebnih afera. U školama pišimo ijekavski, ali izvan škole i ureda ekavski, samo ekavski! Naše osobne beležke, pisma prijateljima i sve šta pišemo za javnost, napišimo uvek ekavski! Sve, šta primimo od naših prijatelja u ekavštini, štampaćemo rado, samo ako inače odgovara duhu i intencijama „H. L."

Kao što se članovi nekog društva poznaju po zajedničkim znacima na kapi ili kaputu, slično neka se pristaše narodnog jedinstva poznaju po simbolu našeg ujedinjenja — po ekavštini.

Ko je Jugoslaven, treba jugoslavenski da misli i ekavski da piše!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Na tirolskoj su fronti poduzeća jurišnih odreda zadala neprijatelju u dolini Concl i Val Arsa krvavih gubitaka. — U Albaniji suzbile su naše čete kod Ardenice 7 neprijateljskih protunavala te su si kod Kalmija izvojevale prelaz preko Semenija. U prostoru sjeverno od Berata traje bojna djelatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Bojna djelatnost oživi na mnogim mjestima na večer. Tečajem noći bila je u svezi s uzaludnim nasrtajima engleske pješadije posebno na obim stranama Scarpe pojačana. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojištu izmedju Soissonsa i Reimsa popustila je bojna djelatnost jučer dalje znatno. U Champagnei suzbili smo djelomične navale Francuza na obim stranama Perthesa. Vojna skupina vojvode Albrechta: Uspjeli izvidnički okršaji u Vogezama i u Sundgauu. — Ludendorff.

Glasovanje u carevinskom vijeću.

Predbježni proračun prihvaćen s 19 glasova većine.

Beč, 26. srpnja. Pri drugom čitanju proračunskog provizorija podaje predsjednik Češkog svaza zast. Frant. **Staněk** izjavu o stanovištu svaza, koje ostaje nepromijenjeno i poslije promjene vlade. Drugi narodi mogu svoju stvar učiniti zavisnom o držanju stanovite vlade no zastupnici češkoga naroda pouzdavaju se samo

u pobjedonosnu snagu Slavena

za pravednost, slobodu i samoodredjenje naroda. (Odobravanje.)

Zast. **Hauser** izjavlja: Ma da se kršćanski socijalci čude padu dra. Seidlera, ipak će glasovati za proračunski provizorij. Ističe žrtve pridonešene od Nijemaca, te moli, da vlada te žrtve ocijeni i počasti, a ne da preko njih ravnodušno predje. Mi ne ćemo nikoga da potlačujemo, hoćemo samo da si osiguramo budućnost. Dok bude jednog daha u nama branit ćemo prava njemačkog naroda. Govornik želi ministru-predsjedniku sile i božjeg blagoslova, da provede od sviju željene reforme. Govori proti militarizmu, ma da izjavlja, kako kršćanski socijalci nisu neprijatelji vojništva.

Zast. pl. **Pantz** (njem. centrum) pripominje, kako se osjeća kao uvreda za njemački narod u Austriji, što se ministar-predsjednik **nije odvažio progovoriti riječ „Nijemac"** poslije svih onih žrtava, što je njemački narod u Austriji doprineo na frontama i u zaledju. Začudjen je dalje, kako može ministar-predsjednik, koji je sudjelovao u poznatom apsolutističkom kabinetu Stürgkhovom, postaviti za prvu zadaću svoje vlade **odstranjenje § 14.** — Radi toga ne može niti on niti njegova stranka da bude pristašom nove vlade.

Zast. **Tertil** (Poljak) podaje izjavu, da će Poljaci glasovati za šestmjesečni proračunski provizorij i za ratne potrebe u uvjerenju, da će si nova vlada poštivanjem prava, ustrajanjem na načelu pravednosti, obećanom u parlamentu i uvaženjem nacijonalnih, političkih i gospodarskih zahtjeva steći povjerenje Poljskoga kluba. (Odobravanje medju Poljacima.)

Zast. dr. **Korošec** poče slovenski. Nastavlja njemački i obrazlaže otklanjajuće držanje Jugoslavena naprama proračunskome provizoriju i naprama novome ministarstvu. Ističe isto držanje novog ministra-predsjednika prigodom njegovoga sudjelovanja u Stürgkhovom kabinetu i liči progone, kojima su Jugoslaveni izvrgnuti. Pokazuje, kako će i nadalje biti podržavan kurs progarijanja i potlačivanja jugoslavenskog naroda, no Jugoslaveni mogu kazati da njihov narod nije bio progonima savijen, već, da je time bio ojačan njegov otpor i podignuta odvažnost. (Odobravanje Jugoslavena.) Proti svim pakosnim glasinama moramo ustanoviti, da je

misao sjedinjenja Slovenaca, Hrvata i Srba

na temelju samoodredjenja naroda u slobodnoj državi snažno zahvatila sve slojeve jugoslavenskoga naroda. Zahvaljujemo se takodjer Srbima, Hrvatima i muslimanima u Bosni i Hercegovini, koji se unatoč svim nastojanjima Budimpešte nisu dali premamiti, već čvrsto i vjerno ostaju uz našu ideju. Mi ćemo svaku vladu prosuditi prema tome, kako će se postaviti naprama oslobodjenju jugoslavenskog plemena ispod svake nacijonalne tudje nadvlade i mi ćemo podupreti samo onu vladu, koja će nam donesti mir, kruha i slobode. Njegova će stranka glasovati proti proračunskom provizoriju. (Odobravanje Jugoslavena.)

Zast. **Lewickij** (Ukrajinac) izjavlja, da mora glasovati proti proračunu i proti svim državnim potrebama, budući da Ukrajinci vide u odstupu grofa Czernina, te u padu Seidlerovom, koga su sakrivili Poljaci, ko što i u poziv grofa Buriana novu orijentaciju u smislu velepoljačkih nastojanja.

Zast. dr. **Glombinski** (Svepoljak) ističe odlučnu opoziciju svoje stranke proti sadašnjem sistemu. Njegova stranka da ne može dozvoliti proračuna.

Izakako je govorilo više njemačkih govornika od kojih se više njih (nj. radikalaca) izjavilo proti novoj vladi, no za ratne kredite su ipak glasovali. Dok je njem. soc. dem. Seitz izjavio se za proračun a protiv ratnih kredita, došlo je u 5 sati u večer do

glasovanja.

Proračunski provizorij bi **prihvaćen sa 215 proti 195 glasova, dakle sa 19 glasova većine.**

Predsjednik na to saopćuje, da će se dojduća sjednica sazvati pismeno. Odašilje pozdrave junacima na frontu i kuća se razilazi.

Rat.

Francuski izvještaj od 25. srpnja na večer: Na fronti Ourcqe odigraše se bojevi s istim uspjehom, kao što i prošlog dana. Sjeverno od rijeke zaposjeli smo Oulchy la Ville. Južno od rijeke postigle su francusko-amerikanske čete napredak, koji je na nekojim mjestima iznosio 3 kilometra. Unatoč njegovom živahnom otporu, osobito kod Dormansa i jugoistočno od Armentieresa osvojili smo uzvisinu 141 te smo prekoračili potok Manteuil. Dalje južno osvojili smo selo Coincy kao što i veći dio šume Tournelle te smo prodrli duboko u šumu La Fere do linije Beauvardes-le Charmel. Uspješno smo napredovali takodjer u šumi Ris kao što i sjeverno od Dormansa. Jugozapadno od Reimsa uspjelo je neprijatelju uslijed žestokih navala proti našim položajima izmedju Vrignya i St. Euphraisa, da se ustali na uzvisini 240. Naše su čete osvojile opet gotovo čitavu ovu uzvisinu te su zarobile od prilike 100 momaka.

*

Francuski izvještaj od 26. srpnja poslije podne: Jučer na večer osvojile su francuske čete po ljutom boju Villemontoire, gdje su zarobile 200 momaka i zaplijenile 20 strojnih pušaka. Dalje na jug pao je Oulchy-le-Chateau. Istočno od grada smo uznapredovali. Zaplijenili smo 4 topa. Tečajem jučerašnjih bojeva južno od Ourcqua dopremili smo nekoliko stotina zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 26. srpnja u jutro: Neprijatelj je na večer napao na naše nove položaje u odsjeku Hebuterne. Bio je bačen uz teške gubitke te pustio oko 30 zarobljenika u našim rukama. U jutro poduzeo je neprijatelj mjesnu navalu na naše nedavno kod Meterna osvojene linije. Po ljutom boju bio je suzbijen.

•

Izvještaj istočne armije od 24. srpnja: Prilično jaka topnička djelatnost na dojranskoj fronti i u predjelu Kope. Umjerena topnička djelatnost na ostaloj fronti. Ljetači saveznika bacili su bombe na neprijateljske uredjaje kod Burgasa, sjeverno od Bitolja i kod Demir-Hisara.

•

Amerikanski izvještaj od 25. srpnja: M[i smo] pritištom postojano na neprijatelja izmedju Ourcqe i Marne te smo osvojili južnu polovicu šume La Fere.

*** O čemu zavisi riješenje češkog i jugoslavenskog pitanja?** „Frankfurter Zeitung" piše u odužem članku, u kojem se bavi s unutrašnjom politikom, medju ostalim: Tlapnju, u koju se vjerovalo u prvim ratnim godinama, da se može nametnuti državi uredjenje odozgo, napustilo se danas već temeljito. Do ujedinjenja medju narodima Austrije će doći tek onda, čim će Česi i Jugoslaveni napustiti želju, da tvore posebne države. A ove će želje nestati tek onda, čim će biti i zadnja nada na to pokopana. Dakle početak i izlazak rata odlučit će o udesu Austrije, kao što je bitno nastao radi nje... Stara njemačka misao, što dozrijeva: Nije to dvoboj izmedju Njemačke i Engleske, rat je to, što ga Njemačka vodi iz nesebičnih razloga za — Austriju! Na taj način kuša njemačka javnost svaliti svu odgovornost za rat — na Austriju. Pomoću njemačkih nacijonalaca, nosit ćemo mi i odgovornost i posljedice njemačkog rata!

*** O političkom talentu političkih grupa austrijskih Nijemaca** piše „Frankfurter Zeitung", da u Njemačkoj nemadu već odavna velikog poštovanja. To je nezahvalan svijet, oni brüderi u rajhu, koji uzvraćaju tako nemilo i bezobrazno nastojanja njemačkih političkih skupina, da ih izbavi Berlin iz austrijskog jarma!

*** Utopija!** „Berliner Tageblatt" piše: Od elementarnog je zamašaja, da se znade ne samo u Austriji već takodjer u savezničkoj Njemačkoj, da je „Austrija s njemačkom hrptenjačom", kako je kazao dr. von Seidler još prije nekoliko dana, čista utopija. Moglo bi se, da bi se htjelo, otkinuti od Austrije njemačke pokrajine, te tamo tjerati njemačko-nacijonalnu politiku po miloj volji. Ne će li se raskomadati Austriju, tad mora Austrija biti u buduće samo federacija potpunoma jednakopravnih nacija. I Seidlerov pad dokazuje potpunu nemogućnost njegove politike, pošto je gotovo nemoguće, vladati Austrijom protiv volje dviju trećina njezinog pučanstva. Nema dakle smisla, da se nastavi politikom, koja mora Nijemce da vodi od poraza do poraza. Politici vječitih prijetnja oktroacijom mora se učiniti jednom kraj. Glavna je zadaća novog ministra-predsjednika, da vodi austrijske narode polagano do federativnog saveza, koji jedino može u budućnosti nadoknaditi staru „historičko-političku individualnost" austrijske monarhije.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Vorwärts" javlja iz Stockholma: Vodja socijalnih revolucijonaraca Kaomkov, koji je 5. srpnja izrekao huckajući govor proti grofu Mirbachu na sovjetskom kongresu i koji je nagovijestio otvoren boj protiv opstojeće vlade, bio je ustrijeljen po zakonu opsadnog stanja. Isto tako i socijalno revolucijonarna voditeljica Spiridovna. Vijest o smaknuću obiju ovih ličnosti učinila je na socijalne revolucijonarce dubok dojam. — Marija Spiridovna, koja je bila 32 godine stara, rodila se u gradjanskoj ruskoj obitelji te je već kao 21godišnja djevojka ubila jednog ruskog generala, koji je seljake mučio osobito nečovječki. Na putu u Sibiriju bila je Spiridovna izložena svakojakim mukama sa strane carskih sluga, koji su medju ostalim gasili cigarete na njezinom tijelu. To joj je donijelo glorilju mučenice, a seljaci su ju častili upravo kao sveticu. Na njezin imendan ili rodjendan običavali su paliti njoj u počast po crkvama bezbroj svijeća. Kad je Marija Spiridovna postala predsjednicom seljačkog sovjeta, hodočastile su gomile seljaka k njoj. Spiridovna se zanimala jedino za seljačku dobrobit. Vrijedila je kao jedna od najsilnijih i najuglednijih žena u Rusiji. Na petom kongresu sovjeta prekinula je svaki odnošaj s boljševičkoj stranki. K svezi s atentatom na Mirbacha bila je zatim uapšena.

*

O bojevima u Rusiji javljaju različita vrela: Sovjet poriče istinitost vijesti, da su Ceho-Slovaci osvojili Irkutsk i Citu u Transbajkalskoj. Na istočnoj fronti Ceho-Slovaka napreduje neprijatelj uz obe željeznice. Na željeznici Jekaterinburg-Celjabinsk povukoše se sovjetske čete na željezničku stanicu Noramerskaja. Na zapadno uralskoj fronti stoje sovjetske čete kod Aroslanova. U smjeru na Pomorinsk stoje sovjetske čete na liniji Lukovskaja-Olíovkoj-Golevskoj. U Arhangelsku su Englezi iskrcali silom svoju misiju. „Večernija Izvjestija" javlja, da su Englezi, kad su zaposjeli murmansku obalu, zaposjeli nekoliko ruskih putničkih parobroda. Na ovima su nadomjestili crvenu sovjetsku zastavu sa starom trojbojnom tj. s engleskom trgovačkom zastavom. U guberniji Novgorod buknuše neredi uslijed glada. Isto prijeti takodjer u guberniji Vologda. — Iz Auduskana javljaju, da se čitavi muslimanski proletarijat izrekao protiv sovjeta. — Reuter javlja iz Charbina, da je izmedju generala Horvata i Ceho-Slovaka bio postignut sporazum. 4000 Kozaka priključilo se kod Nikolska s Horvatom. „Times" i Daily Mail" javljaju iz New-Yorka, da se tamo ustrojio pomoćni odbor u prilog Ceho-Slovaka, koji se bore u Sibiriji za četvorni sporazum. Najprije će se sakupiti zaklada od 4 milijuna dolara za dobavu lijekarija i ostalo potreba za borce. Odbor će se proširiti priključenjem Ceho-Slovaka, koji žive u Udruženim državama, a čiji broj iznosi 1·25 milijuna, u veliki češko-slovački savez.

*

O stavci na ukrajinskim željeznicama javlja „Golos Kijeva" od 21. t. mj.: Stavka željezničara traje bez daljnjih zapletaja. Stavkaški su odbori otklonili pregovaranja za konac štrajka, navodeći, da nemaju za to ovlaštenja. Stavka traje na svim prugama. „Posljednje Novosti" javljaju: Mjere poduzete sa strane željezničke uprave i njemačkih oblasti, da se čini stavci kraj, bijahu do sad uzaludne. I isplata dnevnica nije ništa koristila. U mnogim su se slučajevima činovnici i radnici nećkali, primiti plaću prije no što se prihvate njihovi zahtjevi.

Iz slovenskog svijeta.

Iz Slovenije. Iz Maribora pišu „Slovenskom Narodu" prigodom nastupa u petu godinu rata: Četiri su godine svjetskoga rata iza nas. To su godine bridkoga stradanja fizičkoga i moralnoga. I sve se to stradanje vršilo u znaku „njemačke kulture". Upravo prije četiri godine bile su gradske ulice i ceste slične velikim rijekama, trgovi slični bučećim slapovima. Nastajaše su sramotne popijevke protiv neprijatelja... Prije četiri godine grmile su ulice pjesmama sviju narodnosti, slavili su Pruse, grdili su Talijane, a Slovence su zatvarali. I opet je nastala posvema druga slika. Tihe su gradske ulice, tihi su trgovi. Nitko ne pijeva nitko nije vesela lica... Slovenci smo imali u ratu dosta životne škole. Naučili smo poznavati veliku vrijednost narodne samostalnosti i slobode, vlastite državnosti. Iz te spoznaje, iz te škole izrasno je i utvrdio se zahtjev za vlastitom slobodnom jugoslavenskom domovinom. U Jugoslaviji ne će biti krvi ni stradanja! završava doplsnik slovenskog lista. — U Ljubljani se 25. srpnja održala glavna skupština „Prijateljskog potpornog društva". Bio je suglasno prihvaćen predlog, da se društvo raspusti. U smislu društvenih pravila sva će se glavnica, koja broji oko 20.000 K, izručiti „Matici Slovenskoj", uz preporuku da tu glavnicu, dotično kamate, koji će narasti iz glavnice, upotrebi za podupiranje potrebnih slovenskih književnika i njihovih obitelji. — U Beču su dne 25. srpnja bili izaslanici slovenskog radništva iz Idrije, pripadajući svim trim jugoslavenskim strankama u ministra za javne radnje Homana. Ministar je obećao da će radnici dobivati odsad mjesto 55% skupárinskog doplatka 85%. Odaslanstvo je bilo predvedeno pred ministra po zast. Ravniharu (JDS), Gostinčaru (SLjS) i Skajeru (njem. soc. dem.). U „Edinosti" se pritužuje neki putnik, da ga željeznički činovnik na nekoj postaji u Kranjskoj nije razumio slovenski, te se ujedno čudi, kako se može taj čovjek, koji ne pozna jezika onog naroda, medju kojim služi, debljati na trošak tog naroda.

*

Deset zapovijedi. Tršćanska „Edinost" donosi ovih 10 zapovijedi: 1. Slovenci, Hrvati i Srbi jesu jedan narod s trim imenima. 2. Ne potpiruj medju njima nesloge, jer samo u slogi i jedinstvu Slovenaca, Hrvata i Srba naš spas. 3. Ne ponizuj se ni pred kome i ne zatajuj svoga imena, bilo ono slovensko, hrvatsko ili srpsko. 4. Sjećaj se uvijek, da si kao Slovenac, Hrvat i Srbin grana velikoga stabla slavenskoga i da su ti Poljaci, Česi i Rusi braća. 5. Ponosi se s time, da imadeš dvanajst milijuna slovenske, hrvatske i srpske braće, i da si Slaven, kojih imade preko sto i šezdeset milijuna. 6. Sjećaj se da nam je domovina lijepa i velika, no da je raskomadana. Spomen na slavnu prošlost tvoje domovine neka te bodri u radu za njenu budućnost. 7. Znaj, da si vezan s braćom vezom krvi i jezika, dok je vjera stvar savjesti. Zato su Slovenci, Hrvati i Srbi jedan narod bez razlike vjere. 8. U svojem srcu, u svojoj obitelji i u cijelome svome životu nastoj, da najprije izvedeš ono, što hoćeš da bude u tvome narodu. 9. Čuvaj se ispraznoga oduševljenja i velikih riječi. Govori i zahtijevaj samo ono, za što imaš volje i za što možeš postaviti cijeloga sebe. 10. Ne dozvoljavaj da oni, koji te izrabljuju i ponizuju u svakidašnjem životu, govorili u tvom imenu!

*

Poljski list o Jugoslavenima. Poljski dnevnik „Kraj" iz Lešnja u Poznanju donosi izvoran članak o političkim prilikama kod nas, te kaže izmedju ostaloga: Najmanje upliva na broju i moći ideja imade grupa Šušteršičeva, koja prema van nema kuraže istupiti otvoreno za svoje ciljeve, ali je sa zadovoljila sa stanjem prije rata. — Za državno jedinstvo svih Jugoslavena izjavila se velika većina svih svijesnih Slovenaca, Hrvata i Srba. — Treća je grupa frankovaca-Stadlerovaca, koji zahtjevaju ujedinjenje Dalmacije, Bosne i Hercegovine sa Banovinom bez obzira na sudbinu Slovenaca i preostalih Srba (izvan monarkijskih te ugarskih). Četvrta nianse je hrvatsko-srpska koalicija, oportunistička, na temelju nagodbe sa Ugarskom. Kod Slovenaca samih imamo ove nianse: slovenski separatizam; drugi je tabor za potpuno ujedinjenje Jugoslavena i političko i jezikovno i prosvjetno, a treća je struja većine inteligencije i literata za političko jedinstvo te održanje kulturnih slovenskih, hrvatskih i srpskih osebina.

Odborima, koji opremaju djecu na prehranu u Hrvatsku i Slavoniju.

Najveća pogreška kod opremanja djece na prehranu i ono u čemu čitava akcija zapinje, jeste bez sumnje u tome, što pojedini mjesni odbori, odnosno gg. župnici, svećenici i učitelji, koji djecu sabiru, još ne će da uvide, da se kod ove akcije ne radi o tome, da se samo olakša življenje obiteljima, koje su nekad živjele bolje i udobnije, a još manje o tome, da se ovamo doprema djeca na školovanje ili na popravak. Ne, čitava ova akcija ne ide ni za čim drugim, nego za tim, da se iz krajeva, gdje je pučanstvo en masse gladju ugroženo, spasi ono i samo ono, što bi bez ovog spasa doma od gladi izginulo. To i ništa drugo.

Jasno je, da nije moguće ni pomišljati na to, da se sva oskudna djeca iz naših južnih krajeva smjeste ovamo, jer oskudne i siromašne djece ima na žalost na stotine hiljada više, nego što ima ovamo slobodnih mjesta za djecu. Pa ako se to uzme u obzir, kao i činjenica, da je u Hrvatskoj i Slavoniji već smješteno oko osamnaest hiljada djece, te da je broj daljnjih slobodnih mjesta, koliko god bio još prilično velik, ipak ograničen, onda je jasno, da se mora energično spriječiti, da ovamo dolaze djeca, kojoj se ne radi o glavi i da se mora od svega da prebere samo i isključivo ono, što je najbednije i što je kod kuće izloženo izravno smrti od gladi.

Ovo treba da uvijek imaju pred očima svi, koji ovamo djecu dopremaju.

Opazilo se pak u mnogo slučajeva, naročito kod istarskih i dalmatinskih transporta, da dolaze ovamo djeca, za koju je i po izgledu i po njihovom vlastitom pričanju jasno, da bi se lahko mogla i kod svoje kuće da prehrane, dok se do sada još nitko nije pobrinuo za one jadne hiljade djece iz nekih naših zabitnijih krajeva doli, gdje redom i djeca i odrasli propadaju i ginu od nevolje i gladi. To treba da se uredi.

Znam iz iskustva, da mnoga gg. svećenici, učitelji i župnici (dakako u najboljoj namjeri) nagovaraju i mole roditelje, nek djecu ovamo šalju i samo da ih nagovore, obećavaju im svega i svačesa: škole, zanate, strukovne škole, gimnazije i čak i „velike škole" — a djeca, a da im i nije najveća potreba, namamljena tim obećanjima, dolaze ovamo i onda se najednom nadju u posve drugim prilikama nego su ih zamišljala, budu ozlovoljena — što je pošamu akciju još gore — ozlovoljuju svojim zanovijetanjima i hranitelje. Sigurno je, da se je izgubilo na stotine mjesta radi desetaka ovako zanovijetljive i nepotrebne djece.

Dijete, koje doma u istinu gladuje, to ne prebira i zadovoljno je i sretno sa bilo kakvim prilikama, samo ako ima čime da se nahrani, da glad utaži. Pa to je i naravno, a najbolje se to vidi kod bosanske i hercegovačke djece, a i kod jednog dijela dalmatinske i istarske.

Djeci i roditeljima neka se istina kaže. Ovamo skoro sva djeca dolaze u seljačke kuće, a naš je seljak uredan, čist, pošten i sit, ali živi naravno po seljačku i s djecom koju primi pod svoj krov postupa kao sa vlastitom, pa djeca što dolaze treba da budu pripravna na to, da dolaze u jednostavnu seljačku kuću, pa da treba da u kući i pomažu koju malenkost, koliko to već djeca mogu, da i u polju rade, da s blagom na pašu idu itd., pa kad to i nebi bilo tako, trebalo bi udesiti jedno da im se uštedi gorak osjećaj da jedu tudju milostinju, a onda i da se naša djeca ne pogospoduju i ne privikavaju na način života, koji nebi mogli da provode kasnije, kad se jednom opet doma vrate.

Neka se nikomu ne obećavaju ni škole, ni zanati, ni bilo šta drugo, osim dovoljno hrane, jer se na žalost u mnogo slučajeva školovanje ne može da pruži, a još manje bilo komu da zajamči. Ima doduše mnogo djece, što pohadja i škole i zanate, ali nitko ne smije da na to računa. Oko školovanja se nastoji što je više moguće, pa se po nekim mjestima osnivaju i posebni analfabetski tečajevi, gdje nema škola, ali sve je to još nepotpuno i neredovito, jer je navala djece velika, a učiteljskih sila i za normalne potrebe zemlje danas je veoma malo na raspolaganje.

Ko se paše boji, neka nikako ovamo ne dolazi. Zar je to tako strašna stvar, da dijete vodi na pašu bogata saša blaga po onim plodnim slavonskim poljima? — Djeca treba da rade, koliko mogu, neka se radu privikavaju, nek vide kako se ovamo po ja obradjuju i blago uzgaja. Dapače i na ovaj način je, da onaj koji primi dijete, primi ga samo iz ljubavi i od srca, pa da djetetu posvećuje svu očinsku i majčinu ljubav i brigu, ali se zato i od djece mora da traži odanost i privrženost prema svom dobročinitelju.

I odborima u Zadru, Splitu i Sarajevu bi preporučili, neka prije svega drugoga svrate svje pažnje na našu Zagoru, na ona nevoljna i zapuštena i zabitna sela srednje Dalmacije, što su stradala od gladi i u mirno doba, na poharanu istočnu Bosnu i Hercegovinu od Vlasenice do Trebinja i na ubogi grahovski i glamočki kraj na ljubušku sirotinju. Tamo treba zagrabit najprije, jer je tamo pogibelj od propasti najveća.

Odje je Lečevica, Muć, Vrlika, trogirska i omiška krajina, pa Boka i zabitna seoca srednje Istre? — U Bosni izumiru upravo krajevi oko Roga-

ice, Bileče, Trebinja, Bihača, Glamoča i Ključa, upravo mnogi predjeli, što graniče sa Dalmacijom, pa je sigurno da ni na dalmatinskom teritoriju ne ide ništa bolje u onim stranama. Treba samo znati strahovitu činjenicu, da je u Bosni za vrijeme rata umrlo 165.000 djece ispod deset godina.

U Dalmaciji je bez dvojbe svuda zlo i naopako (10 deka pure dnevno na glavu) i najbolje zna onaj, koji je na svoje oči gledao ono izumiranje i propadanje, ali ipak u prvom redu treba pomoći ondje gdje je najgore. Treba spasiti najprije ono što će nastajne zime izginuti, ako se ne pomogne. Prepušteni smo sami sebi i čekamo pomoći od drugoga.

Svako dijete, koje se bilo kako još može doma da prehrani, neka se nikako ovamo ne šalje, kao što i svako dijete, koje bi doma propalo, neka se svakako ovamo spase. U ovom radu treba da se zajedno radju svi, koji hoće da rade za narod, koji im je često samo na jeziku.

A svi oni, koji odredjuju koje će dijete biti ovamo dopremljeno, neka uvijek imaju pred očima dvije stvari: prvo, da ni za dijete ni za njegove roditelje nije nikakova blagodat, ako ga se dijeli i od rodne kuće šalje u posve drugi kraj, kad to nije od najveće potrebe, i drugo, da svako mjesto, koje je popunjeno jednim koje doma ne gladuje, oteo je onome koji doma od dana u dan od gladi gine. A ima bez dvojbe hiljade i hiljade djece, što će nastajne zime pod zemlju, ako ih se ne otme smrti. Ima te djece na pretek u Dalmaciji, a kad je tamo ne bi bilo (kamo sreće!), ima je na žalost u Bosni, u Hercegovini, a da i ne govorimo o Crnojgori i drugdje.

A sva su to djeca naša, jednako naša i ne otimajmo im bez krajne potrebe ono komad hljeba, što nam ga tako velikodušno pruža naš čestiti hrvatski i srpski seljak. O. S. H. S. ž. u Zagrebu.

Domaće vijesti.

Talijančarenje u Puli.

U nedeljnom broju „H. L.“ zabeležen je doprinos „Brace“ od 5 K za hrv. srednju školu „zato što je radi nepažnje umolio na tramvaju u Puli vozni listić u talijanskom jeziku“. Koliko stotina hiljada imali bismo već kapitala za našu srednju školu, kad bi svaki naš čovek, koji počini u Puli takovu narodnu pogrešku, i na isti je način iskupio. Mislim, da se ne varam, ako rečem, da bismo imali već i milijun kruna. Jer naši ne mogu se i ne mogu priučiti na to, da javno govore svojim jezikom. Dodje naš čovek iz okolnih sela u grad i zajedno sa svojom seljačkom nošnjom misli, da mora odbaciti i svoj „seljački“ govor i da treba prihvatiti „gospodski“ talijanski. U kući još upotrebljava ponešto svoj materinji jezik, ali čim izadje na ulicu, smatra lepšim, ugladjenijim, ako govori talijanski; a kad udje u trgovinu, ured, kavanu, tramvaj, to bi si dao pre glavu odseći, nego da progovori jednu reč hrvatski. Imaju svi takovi, naravno, za svoj smešan narodni stid i ispriku, ta u kavani, trgovini, uredu itd. ne bi nas hrvatski ni razumeli“. Ali ako ih upitaš, da li su pokušali govoriti, pa da li su se uverili da ih hrvatski ne razumeju, odgovoriće smeteno, da nisu ni kušali... A onaj, ko je kušao, uverio se uvek, da se hrvatski i terkako razumeje i da nam se svugde hrv. odgovara, gde samo mi počnemo govoriti.

Mi se sami vladamo k svojem jeziku kao k pastorčetu, manje vrednom, slugi talijanskog jezika, pa se onda čudimo, da Talijani to isto čine. Zamerku zaslužujemo mi a ne Talijani. Jest već vreme, da damo našem jeziku i na van ono poštovanje i vrednost, koju mu dajemo unutra (medju nama).

Pre svega: u obiteljskom životu moramo upotrebljavati samo naš jezik, on mora gospodovati. Osobito neka roditelji pripaze, da im deca medju sobom ne govore talijanski. Jest to zao običaj, preostao još iz vremena, kad su naša puljska deca u svojoj velikoj većini pohadjala talijanske škole. Ali rećiće naš čovek: „ta dobro je da se deca vežbaju u talijanskom jeziku; koliko jezika čovek zna, toliko ljudi vredi“. Istina je to. Ali talijančarenje medju rodjenom braćom jest više nego vežbanje. Deca već znadu toliko talijanski, da im se ni ne će drugačije govoriti, za hrvatski im govor fale izrazi i oni lakše i radje govore talijanski. A to ipak ne sme dozvoliti niko, ko ne ide za odnarodjenjem svoje dece, da mu ona bolje govore tudjim, nego svojim vlastitim jezikom. Za vežbanje u talijanskom imadu deca dosta prilike u govoru sa talijanskom decom i uopšte na ulici jednog grada sa talijanskim karakterom, ko što je Pula. Talijančarenje u vlastitoj obitelji jest potpuno suvišno, dapače škodljivo i greh prema vlastitom jeziku.

Drugo: i na ulici, u trgovinama i uredima moramo osigurati našem jeziku ono mesto, koje mu po broju našeg stanovništva u Puli i okolici pripada. Pula mora da zadobije karakter hrvatsko-talijanskog grada, ko što je i njezino stanovništvo. Kad dodjemo u ured, nagovorimo činovnika uvek hrvatski. Ako činovnik ne razume, okrenimo talijanski, ali tražimo odmah javno, u novinama, da se na njegovo i slična mesta, gde dolazi k dodiru ureda sa stanovništvom, namesti ljude, vešte i našem jeziku. To je po zakonu priznato nam pravo. Isto neka bude i sa aprovizacijom i trgovinama. Svugdje govorimo hrvatski i tražimo, da nam se posluži u našem jeziku! Nije dosta da ljubimo naš jezik, dapače ni da govorimo s njim u krugu obitelji, jer to znači zatvoriti ga u kuću, kao Pepeljugu, već treba da ga i javno upotrebljavamo. Svi vi, koji ste učinili i još činite pogreške, slične „Bracinoj“ i ako ih ne iskupite kao on (i šta bi za narod bilo najkorisnije), iskupite ih barem tako, da svoje vladanje popravite i da prestanete govoriti talijanski onde, gde to nije potrebno. Nek se svugde čuju slatki zvuci našeg jezika, nek se širi naš govor i naša misao! ABC.

Prinesi za našu siročad. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Sakupljeno prigodom „Narodnog blagdana“ po učenicima pučke škole u Beramu K 50·—, više 3.702·02, jednako K 3.752·02. Nek Bog živi naše vrijedne mališe i darovatelje! Naprijed za našu siročad!

Prodaja ugljena. Aprovizacijona komisija saopćuje, da će se drveni ugljen prodavati još sjutra u ponedjeljak, utorak i srijedu i to 5 kg po iskaznici. Opominje se zato pučanstvo već treći put, da se pravodobno opskrbi ugljenom, budući da će po svoj prilici biti u zimskim mjesecima velika nestašica goriva.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su slijedeći doprinosi: Da se izravna svota na K 59·800·—, šalje veleč. g. Ferdinand Hrdy, kanonik i župnik iz Svetog Lovreča K 21·09 — Dalje polaže za „Družbu“ sv. Ćirila i Metoda gosp. Ana Koren iz Pazina K 10·—. Ukupno K 31·09; zadnji iskaz K 59.788·91; sveukupno K 59·820·—. Živjeli hvalevrijedne darovatelji! Neprestanite, rodoljubi sakupljati i polagati obole za opstanak i napredak naše zapuštene djece!

Na ravnanje bjeguncima. Pripomoćno društvo za bjegunce s juga u Beču javlja, da mu je radi pomanjkanja sredstava nemoguće doznačivati u budući novčane potpore. Ono će i nadalje intenzivno djelovati dijeleći pravne savjete u svim pitanjima, što se odnose na interese bjegunaca (bjegunačka potpora, vojnički doprinos, povratak u domovinu, državne subvencije i zajmovi i t. d.). I u tom se pogledu upozoravaju bjegunci, da je u njihovom vlastitom interesu, ako se obrate sami ili po kojem bjegunačkom povjereniku na najbliže pripomoćno društvo (mjesno, kotarsko, zemaljsko odnosno tajništvo logora), jer će im ovi ići na ruku isto tako kao i pripomoćno društvo u Beču sa svim mogućim savjetima, uputama i pripomoćima, štono ih može da dade ured narodnog tajništva. Nije umjesno obraćati se u jednoj stvari na više pripomoćnih društava. Za južne pokrajine postoje sada ovi uredi: za sjeverni Tirol: u Inomostu, zemaljski dom; za južni Tirol: u Trentu, Via Lunga 21; za Štajersku: u Gracu, gradska vijećnica; za Korušku: u Ljubljani, Dunajska cesta 38; za Trst: u Trstu, Via Madona del Mare 2; za Istru: u Kopru, kooperativna poljedjelska zadruga; za Goričku i Gradišku: u Gorici, Via municipio 4. Društva, tajništva i povjerenici nastojat će da riješe molbe što prije i što povoljnije.

Glazba c. kr. ratne mornarice odsvirat će sjutra na trgu Custoza ove glazbene kompozicije: 1. J. Fučik: Triglav, koračnica; 2 H. Mayerbeer: „Ples bakljama“; 3. E. Kálmán: „Seoska djeca“, valčik iz operete „Ciganski primas“; 4. J. Hoffmann: „Rasputana fantazija; 5. G. Puccini: Glazbene slike iz opere „Madame Batterfly“; 6. F. Farbach: „Eljen a haza“, koračnica. Početak u 5 i pô sati u večer.

Dopisi iz Istre.

Iz Krnice. Naši begunci, koji se vratili još u ožujku, žudno čekaju, da njihove obitelji dobiju vojničke potpore. Od čega da ti ljudi žive? Od onog, što se dobiva od aprovizacije ne bi doduše čovek umro za 48 sati, ali bi tim sigurnije umro za 48 dana. Treba kupit štogod „pod rukom“ ali čime? Naši trgovci i mlinari, koji su toliko srećni da priskrbe kakovo brašno, misle, da moraju barem 7—10 kruna čistoga na jednom kg zaslužiti. Pa kad po tom kg stoji 12—16 kruna čime da to naši begunci kupe. Sad se je počelo mliti novo. Za 100 kg mljeve uzimlje mlinar po 12 kruna i po 5—10 kg brašna, koje onda najmanje za 10 kruna prodaje. Pitamo, ko je odredio te maksimalne cene i tih 5—10% gubitka kod mljeve. Nije onda čudo da jedni zasluže hiljade u jednom mesecu, dok hiljade drugih mora čitave mesece gladovati.

Zdravstveno stanje begunaca. Žutih lica i slabih mišica povratili su se begunci kući. Oštra severna klima, barake, glad, bolesti i misli za domajom istrošile su njihovu snagu i zdravlje. Nu svi su se nadali: i sami begunci i oni, koji su ih kod kuće dočekali, da će blago naše podneblje, toplo sunce i ugodan naš vazduh popraviti ono, šta je u tri godine tudjina pokvarila. Ali nade nas prevarile. Žuta lica postala su još žuća, neko leže i više ne ustade, neko opet ustade, ali nije više ni za kakav posao; čeka iz dana u dan na oslobodjenje — na smrt. Nema obitelji, gde nemaju kakvog bolesnika, a negde leže i po 3 i po 4 u krevetu. Osobito sada iza okapanja krumpira i kukuruza, za žetve i vršitbe. Ljudi su bili izgladneli i oslabili, neko je imao već i klicu bolesti u sebi, pa kad su se sad dali na težak posao, shrvani padoše, polegoše. Idu k lekarima: plućni katari, sušica, nekad želučani katar, izazvan rdjavom hranom. Tuberkuloza zahvatila skoro svaku kuću ne pitajući za spol ni godine. Otvorenih, teških tuberkuloza nemamo relativno mnogo, ali onih u početku je neizmjerno mnogo. A šta će biti za par godina, kad se sve početne razviju u teške? Čitava sela biće samo jednom bolnicom teških bolesnika. Da se tomu predusretne ili pogibelj bar umanji (jer pri sadašnjim prilikama odstranit je nije moguće), treba dati narodu dobar lek, a taj je: brašno, meso, sočivo i mast. Baš ono, čega je u čitavoj državi malo. Guajacol i codein šta ga daju lekari narodu, ne pomaže ništa. Davati medicinu znači rugati se gladnom narodu. Ova godina donesla je u celoj državi boľju žetvu, pa imamo za to pravo tražiti i bolju opskrbu ove nesrećne pokrajine. Vlada nema prava osvećivat nam se gladju zbog njoj neugodne, ali nama korisne politike naših zastupnika. Sad dolazi nova vlada i mi se nadamo, da će naši zastupnici upotrebiti i tu priliku, da se za nas pobrinu, svakako treba da predoče vladi, kako je veoma pogibeljno izigravati i prema planu njemačkih nacijonalaca uništavati čitave narode. Jedna seljakinja, s kojom sam razgovarao o ovogodišnjoj suši i nevoljama, koje nas već 4 godine tište, rekla je: „Bog i kralj su nam mnogo dužni!“ Mislim da se za takovu maksimu

Jedno važno razdoblje naše kulturne povijesti.

(Nastavak.)

Glagolska je knjiga bila pisana staroslovenskim i ne narodnim hrvatskim jezikom. Imademo dakle zagonetni pojav pred sobom, da se narod bori doduše za srodan ali ne za svoj jezik. To bi moglo izazvati sumnju, da se zaista radi o nekoj vrsti narodnog probudjenja. Ali to ne stoji. Puk je zaista vjerovao, da se radi o hrvatskoj knjizi. Osjećaj nekakvog slavenstva se za doba, o kojem raspravljamo, uopće teško dade zamisliti kod primorskih Hrvata, koji su u glavnom sudjelovali u toj borbi za glagolicu. Pomanjkanje saobraćaja sa ostalim slavenskim svijetom po svoj je prilici još isključivalo svijest srodnosti i jedinstva Slavena. Poznato je, da se je slavenstvo i u kasnijim dobama javljalo u veoma čudnovatoj naivnoj formi, ubrajajući medju Slavene sva moguća neslavenska plemena. **Ali i bez ovih utemeljenih nagadjanja** imademo za hrvatstvo tog nacijonalizma jedan dokumentirani dokaz, što ga navodi Vatroslav Jagić u svojoj krasnoj študiji o glagolskoj književnosti (u Vodnikovoj povijesti hrvatske književnosti). „Iz narodnog mišljenja“, piše naš slavni naučenjak, „niče ovo pričanje popa Dukljanina: Sveti muž Konstanc naredi popove i knjigu hrvacku istumači iz grčkoga hrvacku i va knjigu hrvacku istumači evanjelija i sve pistule crikvene i tako Staroga kako Novoga zakona, i učini knjige s papinim dopušćenjem i naredi misu i utvrdi zemlju u viru Isukrstovu“. U ovom nam dokumentu odaje pop Dukljanin, kao glasnik naroda i kao žrtva iste naivnosti, s kojom je narod gledao na glagolsku knjigu, da se ove knjige držalo zaista hrvatskima i da narod hrvatski imade na ove knjige neko posebno pravo, pošto su učinjene „s papinim dopušćenjem“. Time je nacijonalizam dobio svoj prvi objekt boja, tako smo stekli svoje prvo narodno pravo. I taj osjećaj je zaista živio u najširim masama našega naroda, koji je znao ovu knjigu da brani, što bi se dalo indirektno dokazati time, što je ona odoljela tolikim burama i olujama, tolikim progonstvima, a da nije našla — za našu nesreću — medju domaćim plemstvom i domaćim velikašima one potpore, što je zaslužila. Već to bi bio jedan dokaz, da ju je narod štitio i da ju je samo njegova odanost i ljubav mogla spasiti od trajnih napadaja njezinih ljutih neprijatelja.

Imali smo doduše već u XIII. stoljeću ljudi, koji su, kao senjski biskup s imenom Filip, podigli glas u korist slavenske liturgije i glagolskog pisma čak do pape u Rimu. „Vrijedno je spomenuti“ piše Jagić u svojoj študiji, „kako je jedan biskup modruški odvažno ustao na obranu slovenske liturgije (1461. do 1470.)“. Ali to bijahu tek bijele vrane, a glagolska je liturgija ipak živjela i cvala. Uz malo su ljubavi i ustrajnosti mogli vladajući stalež iscrpsti svu potencijalnost, koju je u zametku sadržavao taj prvi naš narodni pokret i dovest ga do potpunog i konačnog razvoja. Ali baš tu je zapela stvar i narod, mjesto da prodje u ofenzivu i da si izvojšti daljnja narodna prava, kao logičnu posljedicu svog prvog probudjenja, ostao je u potpunoj defenzivi, što zapravo nije veliko čudo, pogledamo li na hrvatsku politiku zadnjih desetgodišta, koja je posve omlitavila u vječitoj obrani starih, zakonom utvrdjenih prava naroda. Zapuštenost naroda i indolencija inteléktualaca učinile su, da je narod u svom boju za glagolicu smalaksao, da je tijekom stoljeća izgubio svijest o znamenovanju ove knjige, da je nestalo prave veze izmedju naroda, koji je živio u novije doba i glagolice, koja je potičala iz vremena posve drukčijeg narodnog raspolo-

ne bi trebao nikakov političar stideti, a jest karakteristično, da nepismene seljaknje dolaze na tako zdrave misli. Inače, kud god čovek prolazi, zuji u ušima u jedan glas: „hleba, hleba, gospodaru! Nevidjesmo davno hleba!"

•

Iz Proštine (kraj Krnice). Koncem meseca ožujka došli smo kući. Nakon triju godina opet kod kuće! Veselili smo se našem kraju, kao mala deca obećanim kolačima. Čim smo došli, hteli smo zaorati zemlju, ali nije bilo volova ni krava. Iza nekog vremena dobili smo od vojništva obitelj po jedan par, ali već je bilo prekasno za sijanje žita i pšenice, pa smo zato sijali najviše krumpir i kukuruz. Mnogi nisu ni taj jedan par mogli dobiti, pa su im morali drugi ispomagati. Zbog toga nismo mogli svu zemlju obraditi. Jedva da imamo i trećinu polja posijanih. Žito i pšenica je dobrahno rodila, ali koja nama korist od toga, kad mi to nismo mogli sijati. Kukuruz pak i krumpir, koji je bio naša jedina nada, uništila je suša, koja je sada naglo iza prijašnjih kiša zavladala. Vlada je već odredila nekakve komisije i već se zapisuje, koliko kilograma žitarica imamo (jer kod nas se ne može računati na qu nego na kg). Govorka se, da će nam i to malo kilograma uzeti „za aprovizaciju". Bila: tri godine smo umirali u tudjini od glada, a četvrtu godinu moraćemo umreti na rodjenoj grudi.

I mi smo za to, da se popiše, koliko nam je čega urodilo, jer tako će se moći konstatirati, da ništa nemamo, da nam sve fali. Hrane ima neko za mesec, neko i za dva, a ostalih 10 meseca živećemo ili umreti od onog šta dobijemo od aprovizacije.

Dnevne vijesti.

Gusjenice u Istri. U Istri se pojavio tako ogroman broj gusjenica, pogotovo izmedju Šapjana i Jurdana, da je željeznica morala često stati, dok nisu izmeli tračnice, da onda vlak može dalje poći. Ove su gusjenice u predjelima okolo Šapjana i Jurdana te prema Rijeki oglodale do gola sve voćke. Sada su gusjenice uginule. Oglodano se drveće opet počelo zeleniti, neke su jabuke u potpunom cvatu.

Madžarska djeca u Opatiji. U nedjelju je došla prva partija madžarske djece u Opatiju. U svem će ih doći oko 7000. „Primorske Novine" primjećuju na to: S humanitarnog stanovišta nemamo, dakako, ništa protiv toga, ali je karakteristično, da dolaze djeca iz Ugarske, gdje ima svega blaga božjega, u naše krajeve, u Primorje, gdje vlada glad i nestašica svega, iz krajeva, otkuda su naša djecica morala da sele trbuhom za kruhom. Naša djecica ostavljaju domaće ognjište, majčinu skrb i milovanje, da ne pomru od gladi, za njih se ne može naći hrane, a dolaze u te iste krajeve druga djeca na ljetovanje, iz zemlje bogate i pune hrane. Gorka, krvava ironija!

Položaj bana Mihalovicha. Povodom „Az Estove" informacije iz Zagreba o položaju bana pl. Mihalovicha neka otkrića protiv dra. Franka i Horvata, te nagoviještanja istog lista o novom kursu u Hrvatskoj, koje smo i mi zabilježili, naglašuje organ hrv.-srp. koalicije, da taj dopis bez sumnje potječe iz krugova, koji se nadaju, da će u Hrvatskoj doći do promjene, a veli da bi bez sumnje i u Pešti neki faktori željeli drugoga bana, nego je Mihalovich, koji je postao zazoran nekim faktorima madžarskog javnog života, ali to još nije mjerodavno za ugarsku vladu, koja se mora kloniti eksperimenata. Krivo je najme shvatanje, nastavlja list, da bi se koalicija stavila na dispoziciju svakome po Ugarskoj nametnutom banu, jer po temeljnom državnom zakonu i ustavnom shvatanju, ban mora da vlada uz povjerenje većine sabora. Ako neki madžarski faktori to pitanje gledaju kao obično administrativno pitanje, u velikoj su zabludi. Koalicija nije voljna dopustiti povredu parlamentarnog načela i pristati na podupiranje bana, koji bi bio isključivi eksponenat ugarske vlade u Hrvatskoj. Ustavni život u Hrvatskoj je i u interesu Ugarske, a onaj dio organa madžarske javnosti, koji preporuča eksperimente najveći je neprijatelj dobrih odnošaja izmedju Ugarske i Hrvatske.

Što je škandal? „Slovenec" odgovara na to pitanje: Da se već četiri godine sabire za udove i sirote palih junaka, i da te samo u nas ništa ne dobivaju? Ne, to nije još škandal. Da se ljudima na nebrojeno načina vuče novac iz džepova za uboge invalide i da ti kasnije ne dobiju ništa? Ne?, to još nije škandal? Škandal je tekar, upozoriš li javnost na takove odnošaje, a ljubljanski cenzor zaplijeni dotičnu vijest.

Doprinosi odboru SHS žena za siročad u Zagrebu prigodom Narodnog blagdana: Stjepan Brakus, profesor, Sarajevo K 451·—. S. Berkanović, Klanjec K 1681·—. Rudolf Tregeli, profesor, Pazin K 1000·—. Župni ured, Stara Baška (Istra) K 122·—. Miloš Uzelac, paroh, Vogani K 525·—. Jelka Bolfek, Oskar Dremil, Dvor K 528·—. Župni ured, Hreljin K 1580·26. Župni ured, Dobrinj (Istra) K 200·—. Stjepan Milnarić, kapelan, Začretje K 200·—. Škola Družbe sv. Ćirila i Metoda, Cres K 185·60. Janko Dujak, Sisak K 2886·39. Zorka Bobinac, učiteljica, Ičići (Istra) K 701·—. Adolf Radić, učitelj, Lovrana (Istra) K 694·57. Župni ured, Zagorska Sela K 676·80. Ivan Kunšić, dekan, Cerkno Goriško K 930·—. Luka Kajić, sakupio u Mitrovici K 2500·—. Darovateljima i sabiračima najsrdačnija hvala!

Tršćanski odvjetnik uapšen. „Slovenski Narod" donosi iz Trsta, 25. srpnja: Odvjetnik je dr. Pavento bio uapšen te je izručen vojničkim oblastima. Optužuju ga radi političkih makinacija.

Raspis natječaja.

Ovime se raspisuje mjesto faktičnog i odgovornog, akademski izobraženog urednika za „Hrvatski List" u Puli.

Isti mora biti austrijski podanik, te sposoban preuzeti svu moralnu odgovornost za sadržaj lista. Nastup službe po mogućnosti odmah. Služba je noćna, a plaća sadašnjim prehrambenim prilikama odgovarajuća, odnosno po dogovoru i sposobnosti.

Ponude se imaju slati do 1. kolovoza 1918. na: „Nakladna tiskara Jos. Krmpotić u Puli", trg Custozza br. 1.

ženja. Mjesto proširivanja narodnog programa novim sadržajima, odgovarajućim potrebama novijeg vremena i naroda u tom vremenu, izgubio je narod i taj zadnji cilj, s kojim je bila vezana samosvijest naroda.

Sam narod je dakle štitio glagolsku knjigu, i njegova je zasluga, da se očuvala od posvemašnje propasti i zaboravi. A kako ju je znao štititi i braniti, o tome nam priča narod sam kroz ironiju nekog splitskog arkidijakona imenom Toma. U Jagićevom sastavku čitamo o tome: „Čini se, da je zabrana XI. stoljeća (zabrana glagolice 1059.) izazvala mnogo smetnje i nezadovoljstva u hrvatskim krajevima. O tome bi mogao svjedočiti Toma, arkidjakon splitski, koji, da se naruga neukoj prostoti Hrvata, priča sa puno ironije o nekom Ulfu (Vuku?), koji da je bio čak u Rimu, da posreduje u korist slavenske liturgije, te je poslije nagovorio bezazlene Hrvate, da pošalju k papi deputaciju s nekim neukim, bradatim starcem na čelu. Papu sablažnjivaše koliko slovenska služba toliko i brada izaslanog starca. Na silu obrijaše starčevu bradu, a on povjerova, da je tom procedurom od pape priznat za hrvatskog biskupa. Po Tominom pričanju to se zbivalo na otoku Krku, stojeć dakle u vezi s tamošnjim glagolizmom, koji, čini se, da već tada nije bio nigdje tako jak, kako upravo na tom otoku".

To je bilo prije 850 godina! I mi smo danas zahvalni pakosnoj nakani neprijatelja našeg naroda, da nam je zabilježio ovaj potresni za nas dogadjaj iz najstarije naše kulturne povijesti. Taj neuki i prosti narod odvažio se na put u Rim, što u ono doba nije bila tek žabavna šetnja, sam je išao da apelira na papu, koji je u ono doba bio najugledniji vladar na svijetu! Što bi danas kazali, da naši krčki seljaci krenu k caru, da mu se pritužе? Kako se ne bi divili onim našim predjima, koji su tako smjelo istupili u obranu narodne stvari, smiješni doduše za Tomu u svojoj bezazlenoj i slijepoj vjeri u pravednost na svijetu, ali za nas udivljenja vrijedni. Ova Tomina priča od neprocijenjive je vrijednosti za našu historiju. Ona potvrdjuje naše mnijenje o nacijonalnoj svijesti našeg naroda u ono tako daleko i maglovito doba. Naš je narod bio kao blagoslovljena njiva, koja je čekala na sjeme; ali sijača nije bilo. „Mnogo bi glagoljaštvo i u crkvi i u državi bilo unapredjeno, da su hrvatski krajevi i knezovi, župani i vlastela onako prigrlili slovensku knjigu, kao što su to učinili bugarski i srpski vladari, jedan Simeon ili Stefan Nemanja. No u njih ne bijaše te snage, da bi bili mogli odoljeti utjecaju Rima i starih kulturnih tradicija rimske Dalmacije." (Jagić u spomenutoj študiji.) Narod su izdali oni bolji krugovi, župani, knezovi i kraljevi, koji su se prilagodili posvema tudjim prilikama i izgubili se u udobnostima zapadne civilizacije, koji su zapali u tudjinačke staleške grijehe i služili nesvjesno tudjim idejama, što su u svojim posljedicama bile isto tako kobne za njih kao što i za narod. S narodom je živio i trpio siromah i prezren pop glagoljaš, a narod sam, koji je već u najstarije doba davao Mlecima graditelje, umjetnike i naučenjake, nije smogao jednog rodjaka-odvjetnika za svoja prava, da ga sačuva od gorke poruge jednog Tome arkidjakona, da ga dostojno zastupa svojim znanjem, za koje se je trebao zahvaliti narodu, pred poglavicom crkve u Rimu. Kao da je to vječita tragika našega naroda, kao da se desilo tek jučer. A postupak onog pape, njegova paklenska ironija, s kojom se narodu ruga, kad traži svoja prava i nagradjuje ga prevarom, kao da je trajni sistem, kojim se izigrava naš narod. Već u 11. stoljeću podrugivali se vjeri hrvatskog naroda u pravednost.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Stanna ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina IV. U Puli, ponedjeljak 29. srpnja 1918. Broj 1095

Na slavenske univerze!

Hrvatski listovi donose ovaj važan poziv, koji i mi priopćujemo, smatrajući da je to jedno od veoma važnih pitanja za odgoj naše omladine:

Medju našim sveučilištarcima opaža se u novije vrijeme jedna sramotna pojava. Njemačke univerze Beča, Graca i Innsbrucka pune su jugoslavenskih studenata, dok su naše slavenske: zagrebačka i praška relativno vrlo slabo posjećene, a na krakovskoj i lavovskoj jedva da ima i jedan naš čovjek. Jugoslavenska akademska omladina u Pragu jednodušno osudjuje takvo postupanje i obraća se na sve abiturijente, da ne idu stopama drugih kolega. Kao zastanik njezin mogu da izvijestim sa sastanka u Gracu, na kome se ovo pitanje pretresalo, da je uspjeh u koliko se tiče gradačkih akademičara zajamčen i da ćemo se narednog semestra zajedno s njima naći na slavenskim univerzama. Nadajmo se da će isto učiniti i kolege iz Beča i Innsbrucka.

Nije mi niti na kraj pameti da se zalažem za jednostranost i šovinističku akademsku naobrazbu. Pogledajmo samo na Nijemce. Koliko ih studira izvan granica Njemačke? Neisporedivo malo. I sa punim pravom, jer prva je i najsvetija dužnost upoznati svoju snagu i učvrstiti se u nacionalnim i kulturnim težnjama i osjećajima svoga naroda i ostalih saplemeničkih naroda, a onda tek posizati za tudjim uzorima. Koliko nama Slavenima — naročito nama koji smo pod austro-ugarskom državnom vlašću — treba solidarnosti i medjusobnog poznavanja, pokazao je ovaj strašni rat, zatekavši nas nesložne i besvjesne (cenzura zabrisala). A onda, povucimo samo paralelu, šta svaki od nas dobije lično za svoje intelektualno obrazovanje i društveno vaspitanje. U njemačkim mjestima gledaju nas kao „minderwertige Elemente“. Na slavenskim univerzama braća dočekaju bratski i pružaju svaku priliku za lično usavršavanje, otvaraju pristup u najodličnije svoje krugove. Osim toga sva slavenska sveučilišna mjesta ujedno su i centri nacionalne kulture. Cijav duhovni organizam, koji pokreće i diže jedan narod, razvija nam se tu pred očima, dok u spomenutima njemačkim mjestima dobijamo u najbolju ruku samo odbljeske „Praterkultur“-e.

Naročito ističemo Prag, sadanji Prag, mozak i srce naroda, koji je u sudbonosnim krizama ovog u cijeloj historiji jedinstvenog svjetskog zvanja pokazao toliko heroizma, smišljenosti i discipline, da je pred cijelim svijetom iz očajnog i beznadnog položaja izbacio na površinu ne samo svoju nacionalnu stvar, nego osigurao priznanje i izvojevao jamstvo za nacionalne težnje ostalih naroda, koji dijele s njim istu sudbinu.

Možda se neki naši ljudi razbijaju i radi prilika prehrane. Na umirenje mogu reći ovo: U najnovije je vrijeme „Češko srce“ jugoslavenskim studentima davalo ručak uz cijenu od 3 krune. U tečaju je akcija naših ljudi i kao i u svemu ostalom, i u tom pitanju neobično susretljivih odličnih i uplivnih Čeha, da se našim siromašnim studentima olakša prehrana u Pragu toliko, koliko ni u jednom drugom mjestu ne će moći postići.

Stojim na raspolaganju za pobliže informacije. Adresa do 15. IX. 1918.: Karlobag, Hrvatsko primorje, a poslije: Prag-Košire.

Zagreb, 25. VII. 1918.

Mr. Ph. Zvonimir Pavelić.

Poziv taj sam po sebi zajista zaslužuje razmišljanje i uvaženje, pa za to ne treba pridodavati suvišnih riječi. No osjećajući to na sebi i videći kakva letargija i mrtvilo vlada medju akademski izobraženim našim ljudima u Puli, kojih ima sva sila, a da niko za njih ne znade, a niti se oni sami medjusobno poznaju, moramo kao opomenu našim omladincima, koji se pripravljaju da odu na nauke u tudji svijet da priopćimo još ovo nekoliko opaski zagrebačkih katoličkih „Novina“:

Ovih je dana bio u našem uredništvu jedan odlični češki publicista i filozof, koji je inače jako daleko od konzervativnih načela nego je čovjek posve liberalna kova. On je pred nama izjavio, da u našega djaštva u Pragu vlada letargija, mrtvilo, da nema energije, poleta, idejala, sitnoga rada i priprave za budući kulturni rad u narodu. To su raštrkane ovce s hohštaplerskim južnjačkim gestama. Imade ih, koji proborave u Pragu i 4 godine, a da ne nauče čestito češkoga jezika. Ne zalaze u češka kulturna i gospodarska društva, ne trude se, da upoznadu organizaciju češkoga naroda i zato se vraćaju kućama svojim prazna srca i prazne glave s birokratskim težnjama za svagdašnjim krušcem.

Pisac je ovih redaka nadodao, da je u nas gotovo sva inteligencija takova. Opaža se totalna nesposobnost za rad u narodu i za narodnu organizaciju, koja je temelj naše slobode i samostalnosti. Medjutim, mladi naši ljudi, koji idu u slavenski svijet, moraju biti drugojačiji. Da se naši studenti ne rastepu, da ne ostanu tabula rasa, zato je potrebna organizacija, koja će se brinuti, da mladi ljudi dobro upotrijebe vrijeme svojih nauka, da si oplemene dušu i srce, a da ne uvećaju broj naše protunarodne birokracije bez značaja, s internacijonalnom ideologijom.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugozapadu nema većih bojeva. — U Albaniji kod ... denice odbijeno je više talijanskih napadaja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Živa izvidnička djelatnost. Jači napadaji neprijateljevi sjeverno od Lysa, s obe strane Somme i sjeverozapadno od Montdidiera bijahu odbijeni. U pojedinim odsjecima djelatnost topništva. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnoj je fronti dan protekao mirno. Manji okršaji pješadije u prostoru ispred novih položaja. U Champagni je neprijatelj prodro prilikom mjesnih navala u naše prednje crte južno od Fichtelberga. Našom je protunavalom bio najvećim djelom bačen natrag. — Ludendorff.

Rat.

Bombardovanje Zeebrügga, Brügga i Ostenda. London, 27. (D. u.) Reuterov ured javlja: Admiraliteta saopćuje: Od 18. do 24. srpnja sasuše u sudjelovanju s mornaricom bojne jedinice zračnih bojnih sila 15.000 tona bomba na vojničke predmete u Zeebrügge, Brügge i Ostende, uništiše 6 neprijateljskih lijetala a 6 drugih prisiliše, da se spuste. 5 britskih aparata je neizvjesno.

Bombardovanje Calaisa. Bern, 27. (D. u.) „Progress de Lyon“ javlja iz Pariza: Bombardovanje Calaisa bilo je u noći od nedjelje na ponedjeljak neobično teško. Bile su učinjene veoma velike stvarne štete. 27 civilnih je osoba bilo usmrćeno. To bijaše dosad najteže bombardovanje, što ih je Calais proživio.

•

Washington, 29. (D. u.) General March saopćuje, da su u Italiju stigle sada uvježbane američke čete. Uslijed operacija na Aisnei i Marni odalečili su se Nijemci za 11 milja od Pariza. Linije saveznika skratiše se za 10 kilometara. Ovaj napredak Engleza zapadno od Reimsa doveo je njemačke čete na jugu u nepriliku. Ratni tajnik Baker saopćio je u senatu, da vojnička komisija očekuje, e će transport amerikanskih četa iznositi mjeseca srpnja 300.000 momaka. Do sada je bilo sveukupno otpremljeno u Francusku 1,250.000 momaka.

•

Francuski izvještaj od 26. srpnja na večer: Južno od Oursqa bi označen dan djelatnošću obiju artilerija, bez kretanja pješadije. Na sjevernoj obali Marne zauzesmo u večer Reuil Ferme des Savants .... bacismo neprijatelja natrag na južni obronak Blusona Orquigny i Villersa sous Chattillon. Ukupni broj, dne 26. o. mj. u Villemontoire i u prostoru Oukchy-Le-Chateau, učinjenih zarobljenika ide oko 700. Na fronti u Champagni poduzeše naše čete, izakako suzbiše njemačku ofenzivu od 15. i 16. srpnja, slijedećih dana vrstu mjesnih napadaja. Usprkos neprijateljskom opiranju prodresmo istočno od Suippe poprečno 1100 metara na fronti od 20 km uopće sjeverno od crte St. Hilaire-Le Grand-Souain-Mesnil-Les Hurlus. Opet zauzesmo cijeli Main-de-Massiges i u tom području opet zaposjedosmo naše stare najprve linije. Tijekom tih operacija zarobismo preko 1100 momaka i zaplijenismo 200 strojnih pušaka i 7 topova.

•

Francuski izvještaj od 27. srpnja poslije podne: Na desnoj obali Marne porinuše francuske čete svoje linije sjeverno od Port Blusona. Na fronti u Champagni provedoše Francuzi mjesno poduzeće u prostoru južno od Mont-Sans-Nom, postignuše napredak od jednog kilometra na fronti od 3 kilometra. Oko 200 zarobljenika, izmedju kojih 7 časnika pade u ruke Francuza.

•

Engleski izvještaj od 27. srpnja: Učinismo napadaje proti neprijateljskim linijama kod Sailly-Lorette, Neuville, Vitasse, Arleux-en-Gohelle i Lensa i privedosmo zarobljenika.

„Corriera della Sera“ pripravlja u pregledu o vojničkom položaju na sudjelovanje francuskih četa u Albaniji te primjećuje, da antanta mora, hoće li dovršiti rat još ove godine, boriti se istodobno u Albaniji, Macedoniji i u Francuskoj.

* **Austrija odgovorna za rat?!** Već dugo vremena primjećuje se u njemačkoj štampi nastojanje, da se krivnja za rat svali na našu državu. Sada, kad je grof Czernin kazao, da je zapravo taj rat tek dvoboj izmedju Engleske i Njemačke, a mi možemo dodati, da je Njemačka izrabila austro-srpski spor samo da si osigura put do Bagdada — digle su najuglednije njemačke novine kuku i motiku, samo da bi dokazale, da je glavni krivac svjetskom ratu Austro-Ugarska, dok je Njemačka nedužna žrtva vjernog savezništva. Zabilježili smo jedan takav ispad „Frankfurter Zeitung“ a danas možemo donijeti nastavak „Kölnische Zeitung“, koja je, kako vele, u veoma dobrim odnošajima s njemačkim vanjskim uradom. Eto što piše „Kölnische Zeitung“: Rat je buknuo izmedju Austro-Ugarske i Srbije te Austro-Ugarske i Rusije. Ruski problem i balkanski problemi prouzročili su svjetski vojni rasplamsaj i da je teško izazvana Austro-Ugarska mogla da izbjegne ovom konfliktu, mi duduše ne bismo imali osobito ugodan položaj, ali svakako ne bismo imali rat. Njemačka je onda činila, da se izglade protimbe i da se spriječi rat, što je mogla. To je povjesna činjenica. Ali ne krzmajući, a uvidjevši, da se više ništa ne može promijeniti, ispunila je vjerno svoju savezničku dužnost. Izmedju ovog slavenskoga konflikta, izmedju englesko-njemačke trgovačke politike kraj francuskih i belgijskih zahtjeva postoji još boj izmedju Austro-Ugarske i Italije i postoje još separatističke želje Čeha, Jugoslavena i Poljaka. Nije dakle dobro, da se čitav jad baci sa nekoliko riječi samo na njemačko-engleska ledja. Kad bi danas bila Njemačka potučena, ona bi propala, a s njom i dunavska monarkija, jer je to tako sigurno kao amen u molitvi. Ova spoznaja veže osobito obje države. Czernin imade pravo, kad je rekao, da monarkija ne može biti neutralna, ona da može biti samo saveznikom, ili protivnikom Njemačke. Jer neutralitet Austrije skršili bi antantini saveznici, a to mi ne bismo htjeli dozvoliti. — Sada dakle znademo, pošto ove prikrivene grožnje, zašto si Austrija ne bi mogla steći opet političko samoodredjenje i neutralnost!

* **Šta bi Njemačka morala kazati, kad bi pretjeravala.** U „Kölnische Zeitung“, koja se bavi sa „pretjeravanjem“ poljačkog nar. zast. Daszinskoga nalazimo taj divotan cvjetak: I tim pretjeranim izrazima moglo bi se kazati, da je Njemačka postala vazalnom državom Austrije, jer mora dati svoje vojnike, da izvojšti austrijske pobjede i bitke i da mora dati svoje žito u najgore doba godine, kako bi se austrijsko pučanstvo prehranilo. — Da smo zlobni i želimo takodjer pretjeravati, ustvrdili bi na primjer, da nam je Njemačka preotela talijanski i ukrajinski plijen, da žito, što nam je u skrajnoj nuždi posudila, ne predstavlja niti malen dio kvote, na čiju se dobavu ona obvezala, da bez austrijske vojske bi si Nikolaj Nikolajević bio ogledao po svoj prilici Berlin već u prvoj godini rata itd.

* **Demonstracije za sporazum naroda u Njemačkoj.** „Vorwärts“ donosi ovaj brzojav iz Cassela: Današnja ogromna skupština, koju je sazvala socijalno-demokratska stranka, razvila se u najveću političku manifestaciju, koju je Cassel ikad vidio za vrijeme rata. Više nego osam hiljada ljudi učestvovalo je u ovoj skupštini, da čuju Scheidemannov govor i da daju izraza simpatijama sa politikom socijalnih demokrata. Interesantno je, da su na ovoj skupštini učestvovali i pristaše socijalno demokratske manjine i to ne samo onako kao njihovi drugovi u Solingenu, koji su htjeli da spriječe Scheidemannovu skupštinu. Skupština je burno odobravala Scheidemannu, kad je govorio o sporazumu naroda i klicala je ovome sporazumu.

* **Intervencija u Sibiriji.** Polag vijesti „Timesa“ provadjuju se već mjere, predvidjene u ugovoru, sklopljenom izmedju Udruženih država i Japana, da se podupre Čeho-Slovake u Sibiriji. Glavna je namjera, da se rezultate dosadašnjih operacija Čeho-Slovaka očuva u prilog antante.

* **Kolera u Petrogradu.** Finska brzojavna agentura javlja iz Petrograda, da je 18. i 19. srpnja oboljelo 250 osoba na koleri, a 20. 320. Ukupni broj iznosi više od 1000. I u Moskvi se širi kolera brzo.

* **Zar još dvije godine rata...?** Prema Reuterovom je uredu vlada dala ručak u čast prehrambenih nadzornika Amerike, Francuske i Italije. Engleski prehrambeni je nadzornik saopćio, da će se svršiti sa racijonacijom slanine, pošto imade toliko slanine u pričuvi, da svaki konsument može kupiti

svaku količinu slanine i butine. — Za tim je Lloyd George uzeo riječ te kazao: Što se tiče izgleda saveznika, može se kazati, da se podmornički rat konačno izjalovio. Patnje, što se moraju podnijeti u Engleskoj, Francuskoj i Italiji ne dadu se usporediti s onima u neprijateljskim zemljama. Ipak mora izreći opomenu. Amerikanci šalju mjesečno stohiljadama vojnika. Opskrba tako silne vojske traži više ladjevnog prostora nego li prevoz momčadi. Akoprem gradi Amerika velikom brzinom brodove, a Engleska ne zaostaje u tome za njom, ipak je od prijeke potrebe, da se štedi. Unatoč činjenici, da mjesečno izgradjeni brodovi nadilaze potopljenu tonažu i da dovoz raste svakim mjesecem, raste takodjer potreba u silnoj mjeri. Svaka tona, što se prištedi, jača bojnu spremu američke vojske. Radi toga je potrebno, da se štedi. Svaki pojedinac, koji strogo štedi, pridonosi k udarcu, što će u narednoj ili u jednoj od dviju narednih godina izvojevati slobodu. — U svom je odgovoru kazao Hoover, da je opskrba sa životnim namirnicama osigurana za nastupajuće dvije godine. Ne treba da se računa sa više od dviju godina. Za manje od dviju godina bit će izvojevana sloboda.

* **Stavka municijskih radnika u Engleskoj.** Prema brzojavci „Stockholms Tidningena" širi se sve više štrajk engleskih municijskih radnika. Konferencija u Leesu, kojoj je prisustvovalo 300.000 radnika, stvorila je zaključak, da će proglasiti sveopći štrajk, ne bude li vlada napustila prisilno namještanje radnika. U kotaru Birminghamu napustilo je do sada 100.000 radnika posao. — Polag vijesti Reutorovog je ureda kazao Lloyd George stavkajućim municijskim radnicima, da su oni, dok se milijuni njihovih zemljaka bore sa smrću, bili poštedjeni od pogibelji rata samo zbog toga, što je njihov rad u tvornicama korisniji za državu nego li njihova služba na bojnom polju. Ova će iznimka stupit za one radnike izvan krijeposti, koji se, počamši sa ponedjeljkom ne će vratiti u radione.

* **Na početku pete ratne godine.** Agrarni „Venkov" računa: Živeža u Pragu imade, no taj živež imadu sakriven razni trgovci ispod ruke i prodavaju ga uz nečuvene cijene. Očito je to pri riži. Dobit ćete je, no uz kakve cijene! God. 1913. stajao je u Pragu 1 kg riže prve vrsti K 0·52, danas K 62·—. Podražila se dakle za **11.823 postotaka.** Iza nje slijedi leća, koja se podigla sa 40 para na 20 K ili za 4900 postotaka. Iz raznih vrsti mesa poskupila je najviše svinjetina od K 1·90 na 46 K. Bravetina podigla se od početka rata za 1614 postotaka, teletina za 1025 postotaka, govedina za 607 postotaka. Konjsko meso, za koje je prije rata malo ko pitao, prodaje se danas poskupljeno za 1150 postotaka (prednji dio) i 1240 postotaka (zadnji dio). Svinjska mast poskupila se od K 1·60 na 58 K (za 3525 postotaka), volovski loj od K 1·10 na 40 K (za 3538 postotaka), maslo sa 3 K na 64 K (za 2033 postotaka). Brašno br. 0 prodavalo se na početku rata za 48 para, sada za 16 K (takodjer 18—20 K), poskupilo dakle za 3233 postotaka. Pedesetak jaja stoji danas 72 K, dok je prije rata stajalo 3·60 K. Podražila se dakle za 2018 postotaka. Pečena guska, ili za pečenje, koj je prije rata bila skoro u svakoj češkoj obitelji obvezano jelo, stoji danas 70 K, dok je prije rata stajala 5 K. Krumpir, koji se dobivao prije rata za 6—7 K qu (kvintal) poskupio je na 120 K. Kava se podražila za 2095 postotaka, čaj za 1500 postotaka, a šećer za 1938 postotaka. Vino je poskupilo za 740 postotaka, piva za 65 postotaka. No uz to je strašno pala jakost pive i vina. Dalje računa češki agrarni list za koliko je poskupilo poljsko orudje, odijelo, obuća itd. — A pomislimo da je to češka zemlja, zemlja gospodarskog blagostanja! A kako li to tek izgleda u nas, naše bi seljačke žene najbolje kazivati znale!

Iz bivšeg ruskog carstva.

Boljševičke vijesti javljaju, da su čete sovjeta osvojile Jaroslavl. Željeznička sveza Moskva-Jaroslavl bit će doskora uspostavljena. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" priopćuje saopćenja iz Rusije: Leninovo nazrijevanje, da je buržoazija, Rusija zapravo već svladana, ne potvrdjuje se. Protuboljševički se pokret nasuprot tomu sve više širi te se sve više osjeća. Da pojača svoj kurs, nastoji boljševička vlada, da postigne priznanje po sporazumu. Sporazum će priznati boljševička vlada uz cijenu, da ova prekine svaki odnošaj sa središnjim vlastima. Uopće je sporazum, čini se, spreman, da prema okolnostima žrtvuje boljševike ili protivnu stranku. U svezi sa pojačanjem monarhizma pojavlja se ime velikog kneza Mihajla Aleksandrovića kao budućeg cara. Oči gradjanskih su stranaka sve više upravljene na rastući utjecaj patrijarhe Tihonina i pravoslavne crkve. — Javljaju iz Washingtona: Prema vijestima iz dobrog izvora bio je položaj Čeho-Slovaka 14. t. mj. slijedeći: Čeho-Slovaci su držali zaposjednutim željeznicu od Vladivostoka do Pense. Od pučanstva bili su svuda primljeni oduševljeno. Boljševici su kod primicanja Čeho-Slovaka napuštali svoje položaje a češke su čete naišle samo na ozbiljniji otpor austro-ugarskih ratnih zarobljenika. — „Times" javljaju iz Tokia, da zadnje vijesti javljaju o bojevima izmedju Kabarovskog i Vladivostoka i da je general kozaka iz predjela Usuri, koji je utekao boljševicima, sastavio vojsku te napao s velikom silom na boljševike. — Iz Vladivostoka je otputovalo odaslanstvo češko-slovačkih, poljačkih i ruskih časnika boreće se vojske u Tokio. Tamo će odaslanstvo sudjelovati kod vijećanja ratnih komisija.

Iz slavenskog svijeta.

Interpelacija Jugoslavena i Čeha o postupanju Bugara u Srbiji. Iz Beča nam javljaju, da su dr. Korošec, Stanjek i drugovi podali opširnu interpelaciju o grozotama što ih počinjaju Bugari nad Srbima u zaposjednutim krajevima. Ta interpelacija sačinjava samo nastavak pred kratko uložene interpelacije.

*

Hrvatski škandal u češkom novinstvu. U Pragu se pozorno prate dogadjaji u Zagrebu, i praški listovi s ogavnošću bilježe sramotne frankovačke čine. „Venkov", koji redovito donosi sadovito općenja o tim stvarima javlja već nekoliko dana o „hrvatskom škandalu". Medju ostalim donesi senzacijonalnu vijest, da su vodje frankovaca god. 1915. boravili u glavnom stanu u Tešinu, gdje su se dogovarali o svojim kukavnim i izdajničkim poduzećima proti narodu. Čudno nam se samo čini, da zagrebački dopisnik „Venkova", koji taj češki agrarni list redovito, lijepo i stvarno informira o svakom važnijem dogadjaju političkog ili kulturnog značaja, koji se u Hrvatskoj desi, sada sve te zločine frankovaca prešućuje. Taj je inače revan izvjestitelj žalibože bivši frankovački ortak, jedan od najizobraženijih i možda najsposobnijih Hrvata — vodja hrv. seljačke stranke — Stjepan Radić.

*

Narodni dar kao odgovor na podjelu Češke. Zast. Kotlarž predložio je u kotarskoj skupštini u Jaromeržu, da se kao protest za podijeljenje Češke kupi za narodni dar. Izdao je proglas, u kome se zahtijevalo 100.000 K, ali sakupljeno je 142.000 i podijeljeno raznim dobrotvornim češkim ustanovama. I u Podjebradu se sakupilo istom prilikom 120.000 K.

Neprilike časnika naše trgovačke mornarice.

Pomorski kapetan piše „Hrv. Lloydu":

Vrlo cijenjeni gosp. uredniče!

Od više godina pozorno pratim hvalevrijedni smjer i pravac Vašeg cijenjenog lista, te sam u više navrataja opazio, da se živo zauzimate za interese našega pomorstva uopće. Za to sam se odvažio, da Vam upravim ovo pismo, u kojemu ću nastojati, da Vam predočim sve jade i nevolje, koje su u ovom ratu iskušali pomorski časnici i mornari, ne bi li se dalo što pomoći u interesu našeg pomorskog i trgovačkog prometa. Valjda nikakov stalež u zemlji nije iskusio odmah u započetku rata sve gorke i žalosne njegove posljedice kao pomorski stalež; te posljedice su pak tim gore na nas djelovale u koliko su nas zatekle nenadano i neisčekivano, tako da nismo bili na vrijeme da ih spremni dočekamo. Odma dakle u početku rata gotovo sva naša trgovačka mornarica na jedrai i pari, bila je jednostavno paralizovana u svom radu i djelovanju, te je morala silom okolnosti ostati nepomična na mjestu gdje ju je onaj fatalni rat zatekao. Ne treba ni spomenuti koliku je zbrku i konfuziju donio taj nagli zastoj u redovitima naših pomorskih časnika i mornara, i koliku je štetu nanio trgovini uopće. Svaki je od nas zebnjom u srcu pitao što će sada biti i kako će se dalje stvar razvijati, al po svim znakovima mogli se je naslućivati da ne će dobro biti. Za prvih mjeseci zastoja naših ladja, dok je bilo još nešto živeža i prištedjenih novčanih sredstava, išlo je već nekako i nije se odma osjetila u svom njezinom strahovitom opsegu sva bjeda, koja je morala nešto kasnije nastupiti.

Dužan sam odma u početku naglasiti, da naši brodovlasnici, koliko pojedinci, toliko i razna pomorska udruženja, nisu se zauzeli onako kako je trebalo kod mjerodavnih faktora, da zaštite bar svoje **interese, ako im nije već bilo stalo za interese** pomorskih časnika i mornara. Vikli da im sve uvijek dobro uspjeva, oni su bezbrižno isčekivali da će ta kuga ubrzo svršiti i da će se naskoro povratiti normalne prilike, dok u tom isčekivanju nisu doživili — krah! No tako za njih; koliko pojedini brodovlasnici, i razna udruženja, našli su se u dobrim financijalnim prilikama te bez velike štete mogu odoliti svim užasnim ratnim nepogodama. Sve težine dakle ovog pomorskog zastoja, pale su na ledja časnika i mornara, koji su u brzo potrošili sve svoje prištednje, dok je skupoća stala silno rasti i zahtjevati svoje žrtve.

Nažalost moram ovdje osobito istaknuti, da pojedini brodovlasnici i razna pomorska udruženja nisu se na to osvrnuli, već pod izlikom, da pošto nema zarade, ne može biti ni povišice u plaći, ostavili su nas na cjedilu sred najveće nužde. Dapače su neki „savjesniji" predložili, da bi se plaće morale prepoloviti. Eto kako neki brodovlasnici i njihovi drugovi umiju cijeniti mornarski stalež, koji izlaže svoj život na morskim valovima, da oni uzmognu udobnije i ugodnije živjeti.

Prem su se prilike pomorskog prometa nešto na bolje pokrenule **za ove** posljednje dvije ratne godine te mnoge starije ladje već plove Jadranom, naravno uz sve veću opasnost ekzistencije nas časnika i mornara; ipak se naše financijalne prilike nisu na bolje okrenule. Naše obitelji jednostavno gladuju, jer im našom mizernom plaćom ne možemo namaknuti dovoljno sredstava. Mi pak na ladjama osjećamo oskudicu u svemu. Hrana je ispod kritike, a nama ne dostaje sredstava da je poboljšamo, jer svu našu plaću moramo slati našim oskudnim obiteljima, koje i pored toga živu u bijedi i nevolji.

Dok su svi staleži u zemlji dobili i dobivaju razne ratne potpore i nagrade, samo je pomorski stalež ostao u tomu prikraćen, a mi moramo živiti o milosti božjoj! Skrajnje bi dakle vrijeme bilo, da se i toj golemoj nepravdi stane na kraj!

Primite gospodine uredniče izraz moje duboke zahvalnosti.

D — c —

Dnevne vijesti.

Talijanski ljetači nad Porečom. „Slov. Narodu" pišu iz Istre: Dne 20. o. mj. pojavilo se nad Porečom 18—20 talijanskih ljetala. Naši su pucali na ljetala, a ova su izbacila nekoliko bomba, od kojih ih je šest palo u more. Ribari su bili brzo na moru da uhvate nešto ribe, kako se uvijek u tim slučajevima dogadja. Pripovijedaju da su Talijani bacili nekoliko letaka, koji su bili adresirani na generala Borojevića. Letaci su potpisani od dra. Trumbića.

Doprinosi odboru SHS. žena za siročad prigodom „Narodnog blagdana". Josip Bertić, župnik, Petrovaradin K 738·20. Kupališni zavod Krapina Toplice K 1000·—. Prav. Srp. paroh. zvanje, Otočac K600·—. M. Klešč... K 2400·—. Zem. žen. preparandija, Sarajevo K 461·50. Pavle V. Katanić, paroh, Turačić, Bos. K 270·—. Bar. Jordis, Vidovec K 1000·—, Hrv. štedionica d. d., Sunja K 467·—. Sabrano u Našicama K 1534·20. Sabrano u Metkoviću K 3188·—. Žup. ured, Lokavec Primorsko K 400·—. Škol. uprav., Ivan Ivanović, Prnjavor K 758·—. Fra Dragutin Sumanović, Fojnica K 223.60. Oblt. Lukić Šabac K 260·—. Žen. i muš. podruž. Družbe sv. Ćirila i Metoda v. Krškem K 1021·10. Župski ured Povlja Dalmacija K 1027·—. Niko Cirličević, Brno, (Češka-Tehnika K 520.—. Župni ured Srljane, Dalmacija K 436 80. Župni ured Vrbanj na Hvaru K 1000·—. Sabrano u Kninu K 7678·81. Župni ured Podmele K 539·—. Podružnica Ćirila i Metoda Stari trg, Lož Kranjsko K 775·—. Župni ured Kostrena K 1000. — Darovateljima i sabiračima najsrdačnija hvala. Odbor SHS. žena za siročad Zagreb.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromjesečno K 12—, mjesečno K 4—, u malopradaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 30. srpnja 1918. Broj 1096

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti topnički boj i čarkanje. — U Albaniji postao je protupritisak neprijatelja, izazvan našim nasrtajima, jači. Naši su položaji na koljenu Semenija bili 5 puta ciljem žestokih navala, koje su uslijed junačkog držanja branitelja, poduprtih topništvom, bile svuda krvavo skršene. I na brdima Malog Silovesa napao je neprijatelj 4 puta uzaludno. Blo je suzbijen djelomično našom paljbom, djelomično protunavalom. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Djelomične navale, koje je izveo neprijatelj sjeverno od Lyse, sjeverno od Scarpe i na široj fronti na sjevernom brijegu Somme, bile su suzbijene. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnim odsjecima južno od Aisne mirno prije podne. Poslije podne suzbili smo sjeverno od Villemontoire djelomične navale neprijatelja, kojima je prethodila žestoka topnička paljba, protunavalom. U noći od 26. na 27. srpnja napustili smo od prilike između Ourcqe i Avre po nacrtu naše izloženo područje te smo preložili našu obranu u predjel Fer-en-Tardenois—Villers-en-Tardenois. Neprijatelju je naše kretanje ostalo prikriveno. 27. t. mj. ležala je paljba njegovog topništva još na našim starim linijama. Zalaznice spriječile su neprijatelja, koji je tek poslije podne oprezno izvidjao, da osvoji bez boja od nas napušteno područje. Jučer je kušala neprijateljska pješadija doprijeti, zaštićena jakom paljbom, do naših linija. Slabašni, u predpolju puštenі odredi, dočekali su neprijatelja iz male daljine pušćanom i strojopušćanom paljbom te su mu zadali osjetljive gubitke. I topništvo, koje se već namjestilo prije nekoliko dana, te bojni ljetači našli su na kolonama pridolazećeg neprijatelja i okloplјenim vozovima dobre ciljeve. Uslijed jakih navala neprijatelja kod i jugoistočno od Fere-en-Tardenois povukla se naša pretpoljska posatka, izakako je izvršila svoju zadaću, prema zapoviedi na svoje linije. Višestruko opetovane navale neprijatelja dovele su do ljutih bojeva, koji su svršili time, da smo suzbili neprijatelja. Kod toga su se i jučer ponovno osobito iskazale istočno i zapadno pruske pukovnije pod zapovjedništvom generala Pachelina, koje su već na uzvisinama zapadno od Chateau-Thierrya i iza početka bitke gotovo dnevno skršile višestruke napadaje francuskih i amerikanskih divizija. — Poručnik je Loewenhardt polučio svoju 45. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 27. srpnja na večer: Pritisak, što ga francuske i savezničke čete izvode već nekoliko dana proti njemačkim bojnim silama, traje. Nijemci su se danas povukli na čitavoj fronti sjeverno od Marne. Naše su čete zalaznicama za petama te sur Fere—Courmont—Passy-Grigny—La Neuville-aux Larris—Chaumuzy. Desni je brijeg Marne posve pročišćen od neprijatelja. Naše čete napreduju sjeveroistočno od Chateau-Thierrya na fronti od preko 15 kilometara. Broj zarobljenika, učinjenih od nas na champagnskoj fronti južno Mont-sans-Nom nadilazi 300. Medju njima imade 9 časnika.

•

Francuski izvještaj od 28. srpnja popodne: Sjeverno od Marne nastavili su Francuzi svoje napredovanje tečajem noći. Dijelovi njihovih su četa doprli do južnog brijega Ourcqa. Na desnom brijegu pri Chammakli su se opet cesti Dormans-Reims. U Champagni suzbili smo više njemačkih napadaja na nove položaje Mant sans-Nom i sjeveroistočno od St. Hilaira. Mi smo održali sve naše položaje.

•

Francuski izvještaj od 28. srpnja na večer: Sjeverno od Marne nastavile su naše čete svoje napredovanje. U predjelu Ourcq uspjelo nam je da bacimo pomaknute čete na sjeverni brijeg unatoč otporu neprijatelja, koji je nastojao, da nam spriječi i prelaz preko rijeke. Provalili smo u Fere en Tardenois. Na sjeveroistoku šume Ris doprli smo do Champvoisya. Na desnom krilu naše čete osvojile Entrenau, Olizy i Violaines te su se znatno primakle cesti Reims-Dormans. U Champagni suzbili smo više njemačkih navale, pripremljene topničkom paljbom, južno od brda (?).

Engleski izvještaj od 27. srpnja poslije podne: Neprijateljsko je topništvo djelovalo tečajem dana na sjevernom dijelu engleske fronte.

•

Engleski izvještaj od 28. srpnja u jutro: Kod uspjelih nasrtaja jugoistočno od Arrasa i kod Lokera dopremili smo nekoliko zarobljenika i strojnih pušaka.

•

Engleski izvještaj od 28. srpnja na večer: Sa engleske fronte nema ništa šta bi se javilo.

•

Amerikanski izvještaj od 27. srpnja na večer: Između Ourcqe i Marne skršili smo otpor neprijatelja. Naše su čete nastavile proganjanje neprijatelja u zajednici sa saveznicima.

•

Amerikanski izvještaj od 28. srpnja: Nastavili smo progon neprijatelja u sjevernom smjeru unatoč ogorčenih okršaja sa zalaznicama. Prekoračili smo Ourcq te osvojili Clerges, Nesle, Sergy i Roncheres.

•

Izvještaj istočne armije od 26. srpnja: Djelatnost ophodnja na srpskoj fronti. U Albaniji bio je dan označen krepkim protupoduzećima neprijatelja, što no je sa znatnim silama navalio sjeverno od Devolija, na donjoj Moti i južno od ove rijeke kod Izgube. Njegove su navale bile skršene. Neprijatelj je na bojištu pustio brojne lješine. Tečajem zračnih bojeva oborili smo isti dan dva neprijateljska aparata.

•

Reuter javlja od 29. srpnja (D. u.): Njemački se uzmak vrši u potpunom redu. Ipak ostaje uzmak uspjeh za saveznike. Amerikancima omogućuju francuski tankovi, da napreduju u polagano dolini Arre.

*** O carskoj poslanici rumunjskom kralju.** Dopisni ured javlja: K vijesti c. k. brzojavnog dopisnog ureda od 23. o usmenoj poslanici, koju je car i kralj Karlo upravio posredovanjem austro-ugarskog stožernog časnika rumunjskom kralju, priopćuju nekoje njemačke novine, da njemačka vlada nije bila prije obaviještena o misiji pukovnika Rande. Nasuprot se tome mora ustanoviti, da se šalje rugrof Czernin dogovorio o namjeri, da se šalje rumunjskom kralju saopćenu obavijest, s tadašnjim državnim tajnikom vanjskih posala dr. von Kühlmannom u Brestu Litovskom i da je bio takodjer postignut sporazum o sadržaju obavijesti, koju je imao saopćiti pukovnik Randa rumunjskom kralju.

*** Još dva vojna zbora.** Reuter javlja iz Washingtona od 28. t. mj.: kako se saopćuje, organizuju Amerikanci još dva vojna zbora.

*** Gubici slavenskih zemalja u ratu.** Poznato je, da je njemački narodni zastupnik Wichtl kazao nekom prigodom, neka budu Nijemci mirni, jer su austrijski Slaveni pretrpjeli mnogo veće gubitke od Nijemaca. Ove izvode potvrdjuje sada češki zast. Rydlo, koji je stavio u zastupničkoj kući carevinskog vijeća interpelaciju o razmjeru krvnih žrtava pojedinih zemalja u Austriji. Prema službenom iskazu do 19. kolovoza 1917., otpada na Češku 44.983 slučaja, na Beč 5.781, na Donju Austriju 5.947, na Gornju Austriju 5.785, na Salzburg 1185. Iza Češke dolazi Galicija sa 35.014 i Moravska sa 14.197, te Šleska sa 4.908 slučaja. Iz tih se brojeva vidi, da su Češka i druge slavenske zemlje imale najveći broj krvnih žrtava. A do sada čujemo samo, kako su Nijemci i Madžari prolijevali krv za državu! Isto tako uzalud, kako čekamo, da nam službeni krugovi saopće razmjer krvavih gubitaka, čemo i čekati na to, da nam objave broj zarobljenika različitih narodnosti, jer bi se time valjano dokazala istina o žrtvama privilegovanih naroda!

*** Gabriele d' Annunzio nad Pulom.** Bečka „Mittagszeitung" saopćuje iz Curiha: Milanski „Corriere della Sera" opisuje potankosti posljednje ljetalačke navale na Pulu, koja je bila poduzeta sa 50 ljetala pod vodstvom ljetalačkog majora Gabriela d' Annunzia.

*** „Narodni Politika" o novom ministru-predsjedniku.** Nakon slavne pobjede ministra-predsjednika pri glasovanju za predbježni proračun o kojoj „Hrvatska Država" veli, da je „Pyrhova pobjeda", i da nekoliko ovakvih pobjeda još znači poraz do nogu, piše praška „Narodni Politika": „Gospodin Husarek ne može si zapjevati „ja husarčić (češki husarčić je husárek) mali", jer je gospodin barun Husarek veliki ili ljepše rečeno visoka stasa, širokih snažnih ramena, na kojima počiva glava, prilično nenapravna u koliko se tiče razmjera s ostalim tijelom. Uostalom Pražanima nije nepoznat. Bio je prilikom otkrića Palackovog spomenika kao zastupnik Stürgkhove vlade. Svakako nije „husarčić" mali". Cipele si poderao temeljito u onom Stürgkhovoj gaženjem po zakonima i služenjem tadašnjem apsolutističkom sistemu, koji je toliko žrtava zahtjevao. Danas je poglavar vlade, u kojoj sjede osim dvaju poljskih ministra svi članovi ćasbineta Seidlerova, koji su njegovome njemačkome kursu dali svoje odobrenje i privolu i koji su pristali na oktrojiranje okružne razdiobe u Češkoj. ... A što je inače gosp. Husarek propoviedao i obećavao, nije se ni u čemu razlikovalo od programatskih govora drugih ministara-predsjednika, koji su svi, kao i gosp. Husarek u svom govoru — htjeli riješiti velika pitanja narodna, ustavna, upravna, financijalna, gospodarska, socijalna i u vrijeme rata još i pitanja prehrane i opskrbe. Kako je riješenje svih tih pitanja izašlo, svaki već znade. A to sve hoće sada opet da izvrši gosp. Husarek. Sretan put! Njemački ga nacijonalci već obliću ... Neka mu hude gosp. Seidler opominjući primjer! Podje li u ime svog predšastnika, i dade li si da mu njemački nacijonalci učine „nove cipele", i on će neslavno svršiti. A onda će si tek moći zapjevati: „Ja husarčić mali!"

*** Francuska zračna navala na Frankfurt.** U noći od 25. na 26. navalili su neprijateljski zrakoplovci na grad i bacili su nekoliko bomba. Ubijene su 4 osobe a 9 ih je ranjeno. Više zgrada je oštećeno. Navala je 26. o. mj. prije podne obnovljena, ali bez uspjeha. („Pester Lloyd".)

*** Novi njemački poslanik u Rusiji,** Helferich, stigao je 28. srpnja u Moskvu te je preuzeo vodstvo diplomatičnog zastupstva.

*** Stavka u Engleskoj.** Reuterov ured javlja od 28. t. mj.: Na skupštini mehaničara odlučilo se nekoliko kotara za stavku u utorak. Drugi su zaključili, da će ostati kod posla. Skupština u Coventryu stvorila je zaključak, da će nastaviti štrajk do sutra. U Birminghamu preporučali su svi kotarski komesari i povjerenici radnicima, neka se u ponedjeljak opet prihvate posla i da prepuste odluku spora jedinstvenoj radničkoj komisiji za vijećanje.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Što se tiče samih prilika u Petrogradu, donosi „Vossische Zeitung" dopis jednoga putnika, koji se vratio iz Rusije. Ovaj veli, da će pokušati opisati istinski prilike, prem će taj opis bezuvjetno praviti utisak, kao da pretjerava. Potpuni preokret je nastao uslijed zaplijene svih novčanih zavoda. Uslijed toga su imućni slojevi jednim mahom došli u težak položaj, da si sami moraju zaslužiti novaca, pa bilo to i prostijim radom. Onima, koji su u bankama imali velike pologe isplaćuje se u tjednim obrocima mjesečno 750 rubalja, što je svakako premalo za život u Petrogradu, gdje jedna obitelj od 4 osobe mjesečno treba najmanje 1200 rubalja. Teško je gledati starce i starice, koji su nekada živjeli bezbrižno, kako čekaju pred bankama, da dignu neznatnu svoticu, koja im je ostavljena. U trgovini i u uredima dobivaju ti ljudi vrlo teško namještenje. Časnici istovaruju vagone, čiste ulice i preuzimlju službu pazikuća. Na taj način zasluzuju dnevno 25 do 30 rubalja. Vlasnici kočija voze poput fijakerista ljude po gradu, da ne moraju predati konje i da na taj način nešto zasluže. Gospodje iz najboljeg društva prodavaju na ulicama novine, čokoladu, što su ju same napravile, pečene jarebice, koje su same ispekle kao i druge jestvine uz vrlo visoke cijene. Njihova pomno njegovana vanjština nipošto ne odgovara poslu, što ga obavljaju. Prodavanje na ulici uopće se jako razvilo. Ta se trgovina odigrava na vrlo taktičan način, što u sadašnje doba pravi osobito simpatičan utisak. Medju prodavačima nalazi se i vrlo mnogo sveučilištaraca. Zvanje odvjetnika sasvim je ukinuto, jer za civilno pravna sporna pitanja uopće više nema suda. Kaznene pako stvari dolaze pred pučki tribunal, gdje je odvjetničko zastupanje nemoguće. Odvjetnici su si morali potražiti drugu zaslužbu, pa su mnogi od njih postali fijakeriste. U pojedinim su slučajevima boljševiki prisilili gospodje iz najboljeg društva, da sijeku led i da obavljaju stražarsku službu. Najgore ide kućevlasnicima. Ako koji boljševik nema stana, obraća se na stambeni ured i ovaj mu doznači stan. Često se dogadja, da dobiva stan u kojoj od prekrasnih ljetnikovaca. Vlasnica jedne kuće u Kronstadtu, koja je imala za iznajmiti 17 stanova, imenovana je od stambenog komiteja kućepaziteljicom u vlastitoj kući, te se ima brinuti za čišćenje kuće i dvorišta. Za to ima besplatan stan u kući i dobiva mjesečno 25 rubalja plaće. Jednom vlasniku kina oduzeše kino, a on je dobio u njemu mjesto kasira sa 500 rubalja plaće mjesečno.

•

Polag brzojavke Petrogradske brzojavne agenture sastavljena je zapadno-sibirska vlada ovako: ratni ministar i zapovjednik Bijelih garda pukovnik

Drišin, ministar prehrane Sefirov, ministar financija Mo'cov, poljodjelstva Petrov, pravosudja Norosov, unutarnjosti Live, vanjskih posala Golovačev. — „Izvjestija" priopćuju slijedeći ratni izvještaj: Podonski odsjek: Čete sovjeta stigoše, proganjajući neprijatelja, do željezničke stanice Lukovskaja. Na Ilejevom brijegu Dona zaposjelo je odijeljenje Kirionova dvorac Jarski. Neprijatelj je poslao delegate te zamolio za rok, da uzmogne najaviti čitavoj fronti konac rata. U Jaroslavu traju topnički bojevi, kao uzvrat na pokušaje pregovaranja sa strane neprijatelja. U smjeru Jekaterinburg—Čeljabinsk ustalile su se sovjetske čete na rijeci Korabalka, zapadno od jezera Esjaš (?). U smjeru na Omsk zaposjeo je neprijatelj selo Golovino, njegovo prodiranje na stanicu Bogadinskoje bilo je suzbijeno. U smjeru na Stavropol povukle su se sovjetske čete na 30 vrsta od Sengilviska. — Jaroslav: Neprijatelj je pucao na bateriju sovjeta kod sela Oroč. Neprijatelj je nadmoćan. 17. t. mj. primjetili smo nepoznati zrakoplov u smjeru na Jaroslav.

*

Komesar za vanjske poslove, Čičerin, bavi se u „Izvjestima" s otputovanjem poslanika sporazuma iz Vologde u Arhangelsk. Čičerin žali, što se poslanici sporazuma nijesu dali sklonuti, da dodju iz Vologde u Moskvu, već da su se zaputili u Arhangelsk, što očividno znači samo jednu stanicu za njihovo otputovanje iz Rusije. Sovjetska vlada prosvjeduje energički protiv povrede ruske neutralnosti po četama antante i radi podupiranja češko-slovačkih četa, ali ne želi niti uz ove okolnosti prekinuće diplomatičkih odnošaja sa vlastima sporazuma te ne misli, da se njihov odlazak mora tumačiti u tom smislu. Vlada sovjeta ne razabire nikakvih razloga, koji bi i unatoč odlaska antantinih diplomata iz Vologde spriječavali podržavanje diplomatičnih odnošaja sa silama sporazuma.

*

Jaroslav, kojega su sovjetske čete opet osvojile, bio je gotovo razoren 14dnevnom topničkom paljbom. 350 bijelih gardista, većim dijelom časnika, bilo je smaknuto prijekim sudom.

*

Vladine novine od 25. srpnja priopćuju pozive, u kojima se javlja, da su češko-slovačka buna i socijalno revolucijonarne pustolovine spriječile, e bi se obranio ovaj živež, što se u zadnje doba još dijelilo. Jučer i danas izostala je posvema podioba kruha. Poduzete su vanredne mjere, samo se mora uščuvati mir, e se ne bi ispunile nade neprijatelja na sveopći glad.

*

Prema stockholmskoj vijesti „Corriere della Sera" leži Maksim Gorki uslijed srdobolje na smrtnoj postelji. — „Echo de Paris" javlja, da Ceho-Slovacima zapovjedaju u Sibiriji francuski generali. — Prema brzojavci „Petit Parisiena" sudjelovali su kod bojeva kod Nikolskoga, o kojima se netom javljalo iz Tokia, japanske čete, koje su već prije nekoliko sedmica bile iskrcane u Vladivostoku, još prije, nego li je bio uglavljen japansko-sjeveroamerički ugovor, kao što i francuske i engleske formacije iz Indokine i Indije.

Iz slovenskog svijeta.

Glas jugoslavenske omladine proti propalim elementima u frankovačkoj stranci. Hrvatskom narodu! Pod plaštem hrvatskih narodnih interesa vode vodje Frankove stranke pravu već odavno nenarodnu politiku, kojoj su kao temelj postavili princip: zavladati narodom bez obzira na njegovu želju, protiv volje ogromne većine naroda, a pomoću faktora koji stoje izvan našega naroda i za koje su mjerodavni drugi interesi, a ne interesi naroda Slovenaca, Hrvata i Srba. U svakom trenutku oni su bili spremni, da služe kao sredstvo u rukama trećega za borbu protiv svoga vlastitog naroda. Tim su se odlučno i izraz to postavili izvan svoga naroda i protiv svoga naroda. Uzimajući špijunstvo i denuncijantstvo za glavno pomagalo svog političkog rada, oni su stavili u pitanje najosnovnija moralna načela i onemogućili u prostom puku svaku orijentaciju o tom, šta je dobro, a šta je zlo i šta je narodni interes, a šta nije. Rezultat takovog rada morao je biti i bio je to, da je naš cjelokupni narodni organizam postao nesposobnim za borbu s tudjinom i da se vladavina u duhu interesa tudjinskih naroda mogla trajno održavati nad našim narodom. U ovom strašnom svjetskom ratu mnoga je slovenska, hrvatska i srpska majka zakukala, mnoga se sestra u crno zavila, mnoga su polja zalivena krvlju i posuta kostima naših otaca i naše braće, mnogo je nevinih na smrt osudjeno, mnogo ih je svijetlo ostavilo kosti po tamnicama. Dobar dio tih ljudi nose na svojoj duši frankovci direktno, jer su sami denuncirali i indirektno, jer su svjesno i sistematski stvarali kužnu atmosferu pogodnu za denunciranje. Danas poslije iznošenja pismenih dokumenata u saboru jasno je to i dokazano svima. Da što lakše postignu svoje mračne ciljeve, oni su htjeli ukinuti i ovu sjenku slobode što se zove hrvatski ustav, i uvesti vojnički režim. Teška je i sudbonosna riječ: narodne izdajice, ali poslije svega što je izašlo na vidjelo ne možemo ni trenutka okljevati da je iznesemo jasno i glasno, i da odlučno povučemo iz nje konsekvencije: 1. Cijela naša poštena i narodna javnost treba da izjavi svoje ogorčenje nad otrovnim radom frankovaca. 2. U frankovačkoj stranci ima nesumnjivo još dosta nepokvarenih ljudi. Čovječanska je i nacijonalna je dužnost sviju takovih, da se odreknu svake zajednice sa strankom, čije su se vodje postavile protiv naroda. U protivnom slučaju šutnja će se njihova morati tumačiti kao odobravanje i sve posljedice izdajničkoga rada pogodit će i njih. 3. Dr. Horvat i dr. Frank još se i sada geriraju kao saborski zastupnici dvaju izbornih kotareva. Izbornici tih kotareva treba da pokažu, da poslije svega ovoga ti ljudi ne mogu imati njihova povjerenja. Isto tako treba da dobiju izjave nepovjerenja svi oni zastupnici, koji ostanu i nadalje s njima solidarni. 4. Cijela naša javnost treba da traži od svakog pojedinca, koji je još do sada iz neupućenosti ili drugih razloga ostao član frankovačke stranke, da javno istupi iz nje, inače proglašuje i njemu, kao i izdajničkome vodstvu potpuni društveni bojkot. To znači: svaki od njih ima se izbaciti iz svih naših kulturnih i humanih ustanova, sa svakim treba prekinuti i svakodnevni društveni saobraćaj, ne sjediti za istim stolom s njim i uopće svakom prilikom pokazati mu svoje gadjenje i prezir. Pala je osuda hrvatskog sabora, sad narodne izdajice treba da osjete sud naroda. Od nacijonalne i političke javnosti i sljedstveno, od snage i odlučnosti njezina istupa, zavisi da li će grobari hrvatskog ustava biti kažnjeni po zasluzi. Mi u ovoj akciji obećajemo najizdašniju pomoć i saradnju našim starijima. — Cjelokupna omladina hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.

Donosimo gornji proglas jugoslavenske omladine u Zagrebu, s kojim smo posvema sporazumni, držeći da je jedini lijek proti propalim individuima posvemašnji obračun s njima, t. j. obračun do kraja. Donosimo proglas glavno radi informacije, i što smo od zagrebačke jugoslavenske omladine umoljeni za to, a u praksi ga u Istri ni ne moramo provadjati, jer Istra uza svoju zapuštenost ima barem tu prednost da nema u sebi frankovaca. A i oni, što su se u Istri eventualno priznavali frankovcima, jamačno, imade ih u njima samo malo poštenja — mislimo na dvojicu — trojicu zavedenih svećenika — s prezirom će se od frankovaca okrenuti. Narod nam je hvala Bogu još zdrav i sačuvan od te teške i sudbonosne bolesti.

Iz naše povijesti.

Progoni u Istri. — Muke istarskog narodnog zastupnika Šime Červara.

U sjednici carevinskog vijeća dne 16. o. mj. predao je Jugoslavenski klub ovu interpelaciju na zajedničku vladu:

Dne 3. srpnja 1914. bio je župnik i istarski zemaljski zastupnik gosp. Šime Červar u Zrenju uapšen i u njegovom je stanu bila izvršena kućna premetačina. Oružnik je Seidel pretražio ga i po tijelu, da ne bi možda imao u sebu kakvoga oružja. Talijani u Zrenju od samoga su veselja radi aretiranja župnika demonstrirali i vrijedjali Hrvate. Župnika su povukli u Trst, gdje mu je u kasarni rekao neki poručnik, da je osumnjičen radi velesrpske propagande. Također u Trstu psovali su Talijani uapšenika. Dapače su ga i u more htjeli baciti. Kasnije su ga doveli sa 400 drugih u Rihenberg. Dogodilo se pri tom potresan slučaj, da je pučki ustaša Mate Červar s nataknutom bajunetom pratio svoju braću župnika Matu Červara i odvjetnika dr. Jurja Cervara. Prilikom odlaska dao je poručnik još posebnu zapovijed, neka se osobito dobro pazi na svećenstvo, jer da ovi hoće da otruju pitnu vodu. Dne 14. kolovoza vršio se veliki transport na željeznici u Ljubljanu, gdje je župnik Červar spočetka morao ležati na prostoru, koji je prije služio za staju. Kasnije su ga premjestili u drugu, više suhu sobu. Tek iza 20 dana saslušao ga je auditor. Unatoč intenzivnom nastojanju oružništva, kretalo se je paušalno optuživanje župnika Červara uvijek samo oko srpske propagande, za koju nije bilo nikakva temelja. Tek izašto je proteklo više vremena, bila je istraga obustavljena, no župnik je Cervar ostao na ljubljanskom gradu (u Kaštelu) do 28. rujna 1914. Odanle ga poslaše kotarskom poglavarstvu u Poreč, gdje su mu kazali, da ostaje pod redarstvenom paskom i da ne smije iz svoje župe. Za vrijeme što je bio u zatvoru, surovo su postupali Talijani sa župnikovom sestrom, koja je uslijed toga još više obolijela. — Pitamo zajedničku vladu, kako može opravdati internaciju i konfinaciju župnika Šime Červara? Zar su imale političke oblasti, osobito kotarski poglavar u Poreču, Mels-Colloredo kakav razlog za to, ili je to bio samo način osvećivanja Hrvatima, neprijateljskih državnih činovnika, koji su tako htjeli župnika Cervara kazniti za njegovo narodno djelovanje?" „Slov. Narod".

Domaće vijesti.

Molba gradačkih akademičara slovenskoj, hrvatskoj i srpskoj javnosti. Teške prehrambene prilike, posljedice strašnoga rata, osjećaju svi, a osobito siromašni djaci u tudjini. Ne samo nestašica nego i silna skupoća otegoćuje, a mnogima upravo onemogućuje opstanak i studij. Budući da su prilike sve gore i gore, a osobito u Gracu, gdje ne postoji zajednička mensa academica, može se oskudici naših djaka pomoći jedino osnutkom zajedničke jugoslavenske akademske blagovaonice. Stoga je na izvanrednoj skupštini „Slavenskog društva za podupiranje bolesnih akademičara" pod predsjedanjem sveuč. prof. veleuč. gosp. dra. Rajka Nachtigalla, jednoglasno zaključeno, da se takova blagovaonica osnuje. U nedostatku materijalnih sredstava obraća se odbor jugoslavenskih akademičara u Gracu na sve: pojedince, društva, novčane i trgovačke zavode kao i na općinska i gradska poglavarstva, da prema mogućnosti materijalno pomognu osnutak ove humane institucije. Time će biti oko 300 jugoslavenskih akademičara spašeno od teškog oskudijevanja, medju njima mnogo takovih, koji su se poslije mnogih patnja vratili sa bojnog polja, da nastave svoje nauke. Jugoslavenski akademičari u Gracu zato s pouzdanjem očekuju, da će ovaj vapaj dirnuti našu javnost, te da ne će biti nikoga, koji neće za ovu svrhu pridonijeti svoj dio. Prinose molimo slati na naslov: „Slavischer Kranken-Unterstützungs-Verein" (za jugoslavensku akad. blagovaonicu). Graz, Universität, ili na upravu „Hrv. Lista" u Pulju.

Raznašanje pošte samo prije podne. Poštanski ured u Puli saopćuje: Radi nestašice osoblja, dostavljat će se listovna pošta od danas unaprijed samo u jutro; novine, koje dolaze poslije podne moguse pridignuti kod ureda, odio listonoša.

Za Narodni blagdan. Hrvatske novine javljaju, da se ove godine sakupilo u samoj Hrvatskoj i Slavoniji oko **400.000** kruna. U Dalmaciji sakupilo se već mnogo preko **100.000** kruna. Koliko se sakupilo u Istri, ne znade se još točno. Ali svakako je činjenica, da se sakupilo sarazmjerno manje nego li u ostalim jugoslavenskim zemljama. Novac, sakupljen prigodom „Narodnog blagdana", namijenjen je također spasu naše istarske djece. Ma bila Istra siromašna, ipak mora da pokaže, da znade cijeniti pomoć, koju joj pružaju braća po ostalim zemljama. I Istra ne smije zaostati za drugim zemljama. Imade mnogo sela u samoj okolici Puli, i mnogo gradjana naše krvi u gradu, koji se nijesu odazvali pozivu naše djece. Ugledali se svi ostali u ona naša sela, koja su platila svoj porez za narodnu budućnost, u one učitelje i svećenike, koji su uzornim radom medju narodom postigli krasne rezultate te nam poslali već na stotine kruna. Svaki Jugoslaven je dužan, da položi svoj dar za spas naše djece, jer nije dovoljno, da kaže „ja sam Jugoslaven" i da misli, da je već time iskupio domovinu. Pomislimo li, koliko se novca sada u ludo troši za luksus ne samo po gradovima, priznat ćemo da je Istra dala još svepremalo i da može i mora dati više.

Za djecu, koja putuju iz Pule u Ugarsku. C. k. kotarski školski nadzornik moli nas, da bi priopćili slijedeće: Roditelji one djece, koja su bila odabrana za šestsedmični besplatni boravak u Ugarskoj ili koji žele otpremiti djecu onamo, pozivlju se neka se bezodvlačno, najkasnije ali u srijedu prije podne prijave kod prof. Blarza, c. k. kotarskog školskog nadzornika, na c. k. kapetanatu III. kat, vrata broj 2, jer će djeca otputovati već u četvrtak prije podne.

Obznana. Dne 2. augusta o. g. prodat će se u Pazinu putem javne dražbe 7 erarskih konja za poljodjelske svrhe. Kod dražbe imadu pravo natjecati se samo oni, koji budu providjeni sa posebnom legitimacijom izdanom sa strane političke oblasti. — Za c. kr. tvrdjavnog povjerenika: Dr. Pfeifer v. r.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, srijeda 31. srpnja 1918. — Broj 1097

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskom bojištu bezuspješni napadaji neprijatelja i smetajuća paljba proti stražnjim prostorima. — Poručnik Linke-Crapford polučio je svoju 27. zračnu pobjedu. — Na albanskoj je fronti obnovio neprijatelj svoje jake navale proti našim položajima na južnom brijegu Semenija i na gorskoj kosi Malog Silovesa. Od naših četa, koje su djelomično žilavim otporom, djelomično junačkom navalom osujetile sve napore neprijatelja, valja istaknuti budimpeštanski bataljun narodnog ustanka 3|79 i gornje ugarski, kašavski, bataljun pograničnih lovaca broj 36. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 30. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Živahna noćna izvidnička djelatnost. Djelomične navale Engleza u okolici Merrey (sjeverno od Lyse), na obim stranama Aillette i južno od Arrasa bile su suzbijene. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na bojnoj je fronti neprijatelj navalio na naše nove položaje sjeverno od Ourcqe i naše položaje na šumovitim brežuljcima jugozapadno od Reimsa. Pretežnost neprijateljske je navale bila uperena na frontu Hartennes—La-Fere-en-Tardenois. Na tom su mjestu jurišale guste navalne gomile neprijatelja sveudilj iz nova. Pred i na našim linijama, djelomično našim protunavalama, skršili su se juriši. Poslije podne proširio je neprijatelj svoje navale preko La-Fere-en-Tardenois na istok sve do šume Mannieres. Bile su istotako bezuspješne kao što djelomične navale, koje je u jutro poduzeo u šumi Mannieres a u večernjim satovima na širokoj fronti zapadno od Villers-en-Tardenois. Južno od Reimsa opetovao je neprijatelj izmedja Chambrecya i Vrignya na nekojim mjestima pet puta svoje navale te je do večera nastavljao svoje žestoke djelomične navale. Bio je svuda suzbijen. U Champagni istjerali smo južno od Fichtelberga neprijatelja iz opkopa, koje je držao zaposjednute još od svog nasrtaja od 27. srpnja. — Poručnik je Loewenhardt polučio svoju 47. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

•

Berlin, 30. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Poslije njegovog jučerašnjeg poraza ostao je danas neprijatelj miran.

---

* **Njeg. c. i kr. visost nadvojvoda Albrecht**, sin nadvojvode Friedricha, bio je stavljen à la suite lovačkog bataljuna Neumann (1. šleski broj 5). „Wolffov ured".

* **Naši ljetači u bitci na Piavi.** Javljaju iz stana ratne štampe od 29. srpnja: Objave, koje širi talijanska štampa, da je naša zračna služba zatajila u vremenu od 15. do 25. lipnja, dakle tečajem bitke na Piavi, opovrgavaju se na temelju službenog materijala kako slijedi: Od 15. do 30. lipnja poduzeli su naši ljetači 1886 lijetova protiv neprijatelja, 779 puta digli su se s balonom, učinili su 1595 snimaka neprijateljskih položaja te su samo s bombometnim skupinama bacili 18.554 kilograma bomba s dobrim uspjehom. Od 15. do 25. lipnja bilo je oboreno 17 naših lijetala. 12 je ostalo kod neprijatelja, a 19 se ranjenika povratilo. 19 je junačkih motrilaca i pilota zaglavilo. Osim toga su bila 24 ljetača ranjena. Nasuprot tomu smo oborili 48 neprijateljskih lijetala, od kojih je 8 ostalo u našem posjedu. — Talijanski izvještaji idu za tim, da učine dojam, da naši ljetači se nijesu uopće usudili popeti se u zrak. Tim protuslovnije izgleda vijest, što je upravo smiješna, da je bilo oboreno 107 naših aparata. Navedene autentične brojke dokazuju da su naši ljetači vršili junački i požrtvovno svoju dužnost za onih teških dana i da su bili dorasli u punoj mjeri svojoj zadaći.

* **Zračna pošta Beč—Budimpešta.** Ministar Szterenyi izjavio je jednom novinaru, da ne stoji vijest, da je zračna pošta prema liniji Budimpešta-Beč obustavljena radi loše konstruiranih makina. Pošta je ukinuta poradi toga, jer vlada nestašica izobraženih avijatičkih časnika. Ministar je na to još kazao, da unesrećeni natporučnik Varga nije bio izobraženi avijatički pilot.

* **Bolest dra. A. Tresića-Pavičića.** Na 25. o. m. otputovao je u Beč nar. zastupnik dr. Ante Tresić-Pavičić. Radi teške ozlede pretrpljene na nozi pri kupanju nije bio u stanju da prije otputuje.

* **Poraz njemačkog kursa.** „Venkov" piše: Time, da je pao dr. Seidler, pao je takodjer njegov kurs, propalo je cijelo njegovo djelo. I nitko zajista ne smije to na novo pokušati, jer bi time navijestio svim nenjemačkim narodima još gori boj, nego li se to usudio učiniti Seidler. Sličan čin izazvao bi takovo ogorčenje i takav otpor, kakvoga se ovdje ne pamti.

* **Odšteta za Srbiju.** „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja: „Manchester Guardian" donosi prigodom operacija u Albaniji uvodni članak o položaju na istoku te veli, da će sretan ratni pohod na jadranskoj obali omogućiti saveznicima, da tamo ponude Srbima odštetu. Neka diplomate sporazuma porade u tom smislu.

* **Izmirenje medju Slovencima u Gorici.** Javljaju iz Gorice: Dne 11. o. mj. obdržavala se u Gorici skupština tamošnje slovenačke pučke stranke. Ova je stranka bila do sada pocjepana u dvije frakcije, koje su se medju sobom nadbijale. Na predlog mnsgn. Josipa Pavletića, na čiji je poticaj i skupština bila sazvana, sporne su se točke konačno izgladile. Gorička će slovenačka pučka stranka, na temelju zaključka, koji je na skupštini stvoren, biti reorganizovana po programu sveslovenačke pučke stranke na bazi svibanjske deklaracije. Osim toga je na toj skupštini bio izabran provizorni odbor sa zadaćom, da se sazove sastanak pouzdanika te da se izdade jedan slovenački list u Gorici.

* **Teška željeznička nesreća.** Berlinske novine javljaju, da se jučer, 30. t. mj., u 9·14 sati prije podne desila kod željezničke stanice Lamberg nesreća. Stroj vlaka D. Nr. 22 sišao je uslijed havarije s tračnica te povukao 4 vagona teretnog vlaka sa sobom, koji je vozio na susjednoj tračnici. Kod toga je buknuo požar, koji je zahvatio oba vlaka. 4 voza vlaka D. i 3 od teretnog vlaka izgorela su. Do sada se ustanovilo, da broj mrtvih iznosi 40, broj teško ranjenih 19, a lako ranjenih 2.

* **Bivša ruska carica u samostanu Abolaska.** Iz Moskve se javlja od 26. o. mj.: Prema jednoj vijesti, sprenljena je obitelj bivšega ruskoga cara, kojega su nedavno crveni gardisti ustrijelili, na sigurno mjesto i nalazi se u znamenitom samostanu Abolaski.

* **Ubijen armenski političar.** „Tasvir i Efkiar" javlja iz Tiflisa: Urednik armenskog lista, koji ovdje izlazi, usmrćen je u svojoj kući poradi svoje žestoke politike protiv armenske stranke.

* **Povodom glasina o Hindenburgu.** „Wolffov ured" javlja: Po brojnim upitima vidi se, da su u domovini raširene nepovoljne vijesti o stanju Hindenburga. Generalfeldmaršal moli, da se ovakvim posve neosnovanim vijestima ne vjeruje. Njemu ide izvrsno.

* **Turski poklisar** u Berlinu Hakki-paša umro je po 8dnevnoj, teškoj bolesti.

* **Turski list „Tasvir i Efkiar"** bio je obustavljen s vojničke strane radi članka, što nije bio predložen cenzuri, u kojem je kritizirao ljetalstvo.

Rat.

Francuski izvještaj od 29. srpnja poslije podne: Sjeverno od Marne ostao je tečajem noći položaj nepromijenjen. Tečajem jučerašnjih smo bojeva na toj fronti zarobili od prilike 400 momaka.

•

Engleški izvještaj od 29. srpnja u jutro: Na obim stranama ceste Bray—Corby navalili smo te zauzeli dvije linije neprijateljskih jaraka na fronti od 2 milje. Zarobili smo 100 momaka i zaplijenili nekoliko strojnih pušaka. Gubici su neprijatelja teški, naši neznatni. Kod Gravelinesa izveli smo takodjer dva uspjela nasrtaja.

•

Talijanski izvještaj od 29. srpnja: Znatna djelatnost protivničkog topništva u Veltlinu, u dolini Brente, na Piavi, kod Ponte di Dona. U predjelu istočno od Grappe dopremila su naša izvidnička odijeljenja nekoliko zarobljenika. Dva neprijateljska su lijetala bila oborena u zračnom boju. Treće je bilo srušeno vatrom našeg obrambenog topništva. Albanija: Na Semeniju suzbili smo krvavo kod mosta Kuzija jučer ponovne pokušaje neprijatelja, da napreduje.

•

Ratni stručnjak „N. Zürcher Zeitung" piše o francuskoj ofenzivi te tumači na slijedeći način zadnje dogadjaje na zapadnoj fronti: 15. srpnja izmedju Marne i Argona započeta njemačka ofenziva nije postigla onih ciljeva, koje se opravdano iščekivalo. Izmedju Reimsa i Argonna oduprla se vojska Gourandova vanredno žilavo, da linija francuskih položaja, koja se prostire sjeverno od stare rimske ceste, što je nekad spajala Reims s Verdunom, nije po vojskama Mudre i Einema, koje su operisale protiv nje, bila niti probijena niti utlačena. Böhnovoj je vojsci doduše uspjelo, protuči se izmedju Chatillona i Reimsa proti rejmskim zašumljenim brdima te sunuti do pol puta uzduž Marne u smjeru na Epernay te baciti izmedju Dormansa i Chateau-Thierrya čete na južni brijeg Marne; ali već za nekoliko je dana uspjelo u tom odsjeku borećim se saveznicima pomoću dovedenih odsječnih pričuva zaustaviti njemačko napredovanje, da se njemačka navala nije mogla više razviti. Time je nastao osobito južno od Marne položaj, koji je bio začudno sličan svojedobnim prilikama Austrijanaca na desnom brijegu Piave: bio je doduše izvojevan mostobranski položaj, ali nije bilo moguće proširiti tu poziciju u potrebitoj mjeri, da se taktički uspjeh preobliči u operativnu prednost. K tome je došlo još to, da se neprijatelju nudjalo na liniji Amblemeny—Longpont—Bouresches desni bok, koji je bio kao otvoren za protuofenzivu saveznika izmedju Aisne i Marne. Ova je protuofenziva uslijedila 18. srpnja. Pripravljala se tečajem stanke pred 15. srpnja svrhovitim taktičkim malim poduzećima. Brojnim lokalnim sunćima i nasrtajima radile su francuske i amerikanske čete oko izgradnje položaja i stvaranja prikladnijih uvjeta za navalu. Osim toga su opsežne šume, koje se nalaze neposredno južno od Aisne i na obim brijegovima Ourcqe, nudjale najpovoljnije prilike za neopaženo dopremanje četa, za njihovo opredijeljenje i namještanje za navalu. Osim toga stavljala je mreža cesta veliki broj komunikacija na raspolaganje, što su sve vodile direktno na glavnu cestu Chateau-Thierry—Oulchy-le-Chateau—Soissons. Ova cesta predstavlja vrhu toga glavni stražnji spoj za sve njemačke bojne sile, što su namještene unutar četverokuta, opisanog točkama Soissons—Reims—Epernay—Chateau-Thierry. Njihovo prijevremeno porušenje moglo je postati upravo katastrofalno za njemačku uzmičnu grupaciju. Kod provadjanja svoje protuofenzive uložio je general Foch dvije vojske, čija se divizijska jakost ne može opredijeliti: izmedju Aisne i Ourcqe vojska Mangin i izmedju Ourcqe i Marne vojska Degoutte. Već po uzbočnom smjeru udaranja ove vojske morala je francusko-engleska protuofenziva ugrožavati zaledje i bokove njemačke vojske, dislocirane izmedju Marne i Reimsa i južno od Marne. K tome se pridružio još frontalni pritisak proti komadu Marne izmedju Chateau-Thierrya i Dormansa, a ovu je zadaću izvršila vojska Mitryeva, dok je izmedju Chatillona i Reimsa prešla vojska Berthelotova, pojačana engleskim divizijama na protunavalu. Time je na zapadnu, istočnu i južnu stranu četverokuta u prostoru Soissons—Reims—Chateau-Thierry—Epernay nastao istodobni pritisak. — Dosadanji uspjeh francuske protunavale može se predbježno tako precizirati: Pod djelovanjem sa zapada dolazećeg ugrožavanja boka i ledja i s juga pridolazećeg frontalnog pritiska napustili su Nijemci u noći 19./20. svoj mostobran južno od Marne. To znači, da je bila napuštena Marne i da vojska Mitryeva može nastupati na sjevernom brijegu rijeke. Unatoč njemačkom ulaganju pričuva uspije vojsci Degoutte izmedju Ourcqa i Marne da dopre do ceste Chateau-Thierry—Oulchy-le-Chateau—Soissons i da ju mjestimično prekorači. Izmedju Marne i Reims pošlo je saveznicima za rukom unatoč žestokim njemačkim protunavalama da pomaknu svoje linije unaprijed. (Medjutim su Nijemci već napustili čitavo područje izmedju Marne te Fere-en-Tardenois i Ville-en-Tardenois. Op. ur.) Fochova protuofenziva predstavlja na savezničko oružje nesumnjiv uspjeh, čija se moralna strana mora još više cijeniti negoli materijalna. Kao što kod prve bitke na Marni uspjelo je francuskom vojnom vodstvu da si osigura inicijativu. Istodobno se opovrgava priča, da su zadržane pričuve koalicije osim malih neznatnih preostataka iscrpljene.

•

Ratni izvjestitelj „Vorwärtsa" javlja svom listu sa zapadne fronte od 26. srpnja: Protuofenziva Fochova stajala je, kako dokazivaju bataljunski i satnijski raporti alijirce teške gubitke. Bilo bi medjutim krivo zaključivati iz toga, da je francuska vojska radi toga znatno oslabljena. Iz podudarajućih se iskustava više divizija, koje je ratni izvjestitelj potražio na fronti, proizlazi, da je general Foch, iskoristivši svoju vlast kao zapovjednik vojske, uložio bezobzirno i u puno većoj mjeri, nego li do sada, afrikanske, amerikanske, talijanske i engleske divizije, dok je francuske čete gledao kao zenicu oka. On računa očividno s time, da se mora upotrebiti skupocjeni francuski vojnički materijal veoma oprezno, u glavnom za uvježbanje tudjih četa, i za potporu ostaloj vojsci, dok si pravu masu za navalu dobavlja iz Afrike i Amerike, koje su do sad dobra vrela za vojsku. Kod zadnje su ofenzive prvi put bili dodijeljeni svakoj francuskoj diviziji crnački bataljuni. Za ovim boriše se Francuzi u drugoj liniji, dok se treća linija opet sastojala od nefrancuskih vojnika, koji su

imali zadaću, čim bi bili prvi redovi oboreni, da predju preko druge linije u najprednije položaje. Pošto Crnci i Amerikanci nijesu još vični topničkoj paljbi, punio je Foch praznine u amerikanskim i crnačkim redovima francuskim vojnicima, e bi se ovi držali proti njemačkim protunavalama. Njemačke strojne puške i njemački su topovi zadali baš crnačkim kontingentima najteže gubitke. Nova i presenetljiva bijaše metoda Fochova upotrebljenja tankova u velikom mnoštvu. Dok je Francuska početkom ove godine posjedovala okolo 400 tankova, nastupilo je taj put samo izmedju Marne i Aisne 800 oklopljenih automobila, većim dijelom gradjenih u Americi. Bili su porazdijeljeni na pojedine pukovnije i bataljune, a nekoji su bataljuni dobili njih 16. Njemačko je topništvo uništilo mnogo tih gorostasa.... To je Fochova „nova metoda".

Iz bivšeg ruskog carstva.

Dopisnik „Morgena" javlja: Polag privatnog izvještaja iz Moskve, koji je očevidno suzdržljivo sastavljen, pošto proizlazi od ličnosti, koja si je doduše očuvala stvarnost suda, ali u načelu pristaje uz boljševički pogled na svijet, približuje se kriza brzo svom vrhuncu. Dodvše je teško proreći, kad će uslijediti pad sovjetske vlade. Može isto tako da uslijedi za nekoliko dana, kao što se zavući još za nekoliko mjeseci. Stalno je medjutim samo to, da sovjet neće nikako doživjeti nove godine. Napredovanje Čeho-Slovaka tvorilo bi i onda, kad bi dovelo do srušenja boljševičke vlasti, samo neznatan povod za to. Glavni se razlozi moraju nazrijevati u tom, da je upravni aparat posvema zatajio i jer je falila inteligencija, koja bi teoriju boljševištva bila prevratila u praksu. U svim većim gradovima pripravlja se buržoazija očividno na novi preobrat, što je prouzročilo nove oštre mjere sovjetske vlade. Gradjanske su novine bile obustavljene u čitavom području, u kojem vladaju boljševici. Danomice apse ovi nove osobe te izvršuju nove osude, koje medjutim ne čine nikakvog utiska, pošto se položaj masa, koji se prolazno bio poboljšao, rapidno pogoršava. Češko-Slovačko napredovanje, koje su boljševici očividno podcjenjivali, prouzročilo je isključenje Rusije od živežnog hambara Rusije te je time dovelo do kompletnog rasula prehrambenog sustava, kako si gorega nitko zamisliti ne može. Već se u Petrogradu širi glad i kolera a vlada je posvema bezmoćna nasuprot tom pojavu. Informator „Morgena" veli, da će poslije pada sovjetske vlade nastupiti kratko doba gradjanskog rata i da će za tim menjševici pomoću gradjanskih i kapitalističkih skupina doći na kormilo. Lijevičarski socijalni demokrati su u boju sa sadašnjom vladom izgubili gotovo sve vodje te ne će kod budućih dogadjaja igrati više one uloge, koju su igrali prije.

•

„Daily Mail" javlja iz Vladivostoka pod 27. t. mj.: U svom odgovoru na privremenu vladu Sibirije izjavila je engleska vlada, da je njezin cilj politička i gospodarska uspostava Rusije i istjeranje neprijateljskih bojnih sila, bez umješavanja u unutarnje poslove Rusije.

•

Iz poljačkih novina proizlazi, da je Skoropadskij najomraženiji čovjek u Ukrajini. Ma da se teško dadu prosuditi prilike u zemlji, jer je tamo uvedena najstroža i najbezobzirnija cenzura, ipak se znade, da danas nema u Ukrajini stranke, koja bi voljela hetmana Skoropadskoga. Skoropadskoga ne mrze samo boljševici i krugovi bivše rade i monarhiste dižu svoje glave protiv vlastodršca. U izvještaju poljačkog lista „Czasa" čitamo: Monarhisti razvijaju veoma revnu djelatnost. Počeli su organizacijom „crnih četa" te se groze hetmanu Skoropadskomu. Kad je ovamo stigla vijest o carevom umorstvu vidjelo se ruske časnike nositi nekoliko dana dekoracije, pokrivene crnim velom. U katedrali bila je obdržana za pokoj carskoj duši velika „panihida". Kad se 30. lipnja demertovala vijest o carevoj smrti, obdržala se u katedrali služba božja zahvalnica, kojoj je prisustvovao velik broj pučanstva, koje je poslije nagovora svećenika Eulogija otpjevalo carevku (Bože carja hrani). Vlada Skoropadskoga, proti kojoj su u istoj mjeri monarhistički kao što i radikalni elementi, drži se samo pomoću Nijemaca. Sada pripravlja sastav ukrajinske vojske. Veliko je pitanje, da li će joj to uspjeti, a to tim više, jer se ne zna, kakvo će stanovište zauzeti prema tom nacrtu Njemačka i Austrija, o kojima zavisi hetmanova vlada.

•

Berlinsko rusko poslanišvo izdalo je danas opet niz dementija, od kojih su najvažniji ovi: Vijesti o smaknuću vodja lijevičarskih socijalnih revolucionaraca, osobito Spiridovne, ne odgovaraju činjenicama. Dalje izjavlja rusko poslanišvo, da se slijedeća mjesta nalaze čvrsto u boljševičkim rukama: Vologda, Arhangelsk, Kazan, Volsk, Spask i Jekaterinburg. — Javljaju iz Züricha, da Čeho-Slovaci, što su osvojili Jaroslav, marširaju na Moskvu.

•

Trocki je izdao posebni proglas protiv Čeho-Slovaka, u kojemu veli, da o rezultatu tog boja zavisi budućnost boljševičke Rusije. Polag vijesti, koju je dobio ratni odjel sovjetske vlade, pojačat će japanske čete češko-slovačku frontu u Samari i na drugim protrevolucijonarnim točkama. „Pravda" poziva radništvo na boj na život i smrt protiv češko-slovačke fronte. — Njemačke ilustrovane novine donose slike, koje prikazuju ulazak njemačkih četa u glavni grad Kaukaza, Tiflis.

•

Wolffov brzojavni ured javlja iz Kijeva: U ponedjeljak započela je pred njemačkim poljskim sudištem u Kijevu rasprava parnice Dobryj. Optuženi su ministri prijašnje ukrajinske vlade ratni ministar Žukovskij i ministar za unutarnje poslove Tkačenko i njihovi pomagači radi protuzakonitog uapšenja i otmice Dobryja. Rasprava (tako javlja Wolffbureau) dokazala je moralnu niskost vlade i uprave kratko pred padom rade. (S ovom je „radom" sklopila njemačka vlada mir. Op. ur.) Ona je pokazivala tendenciju, koja je postajala sve jača, da krše sklopljene ugovore i da se oslobode njemačkih pomagača. Osim toga su stajali u veoma sumnjivim odnošajima k poljačkom zboru. Pošto su svi optuženici do sada poricali svaku krivnju, priznali su konačno optuženik Gajevski i kao svjedok pozvani prijašnji ministar-predsjednik Holubović svoju krivnju. Polag „Kijevskaja Mysl" izrečena bi u parnici Dobryj 25. srpnja osuda. Bili su osudjeni: Holubović i Žukovskij na dvije godine, a ostali optuženici na jednu godinu tamnice. To se dogadja 1918. godine u „slobodnoj" Ukrajini.

Hrv. nautička škola u M. Lošinju.

„Hrvatske paralelke".

Javljaju nam iz Lošinja, da je napokon stigla službena vijest, da ravnateljstvo one nautičke škole i nalog, da se početkom školske godine 1918/19 ustanovljuju na onoj nautici i hrvatske paralelke, i to ima se odmah otvoriti prvi pripravni razred. Već je i doba poslije toliko raspravljanja i obećavanja. Red je sada na nama, da se odazovemo te ova toli potrebita za naš opstanak u svijetu naroda tečevina ne ostane bez uspjeha, da nam se ne reče s koje strane, eto pozvani su faktori htjeli učiniti svoju a Vašom krivnjom, nemarom, ne uspijeva, propade osnova. Budimo uvjereni, da nam ni ove mrvice nisu rado dali, već prisiljeni silom prilika. Pogledajmo, kako Nijemci agitiraju za svoju nautičku akademiju u Trstu, pa se ugledajmo u njih i poradimo, da sa svih strana Primorja i otočja dodju mladići te se upišu u hrvatski odio lošinjske nautičke škole. Poslije pet godina nauka bit će samostalni ljudi, pomorski kadeti. Veliki se sadanji rat vodi u prvom redu za slobodu i prevlast na morima; sa brodovima po morima, ne uz obalu nego preko Oceana, stvaralo se i stvara se bogastvo i materijalno blagostanje naroda. Sjetimo se starog Dubrovnika, sada Engleske, Njemačke... i trgovačkih kuća. Budućnost nas Jugoslavena upućena je na more, koje nam hoće ugrabiti, da nas posve utuku. Pa i što će nam koristiti, da bude ljupko oplakivati naše obale, ako ne budu naši ljudi po njemu brodove zapovijedali nego tudjinci! Zar da naša djeca i braća budu uvijek samo „piccolo de fagon, timonijeri, nostromi"! Ne! S toga pozivljemo i preporučamo roditeljima širom Primorja, da pošalju svoju djecu u Mali Lošinj, u hrvatski odio nautičke škole, koji će se onda razviti u samostalnu nautičku školu. Škola započinje 15. rujna, a valja se prijaviti upisa radi već koji dan prije i radi prijamnog ispita. Zahtijeva se sve ono, što treba za prvi razred jedne srednje škole. — Stanova, kako čujemo, ne će manjkati, a pobrinut će se i za opskrbu, jer, kako nam javljaju, snuje se djačka kuhinja. Ali moći će se dobiti i kod privatnika, osobito ako bi mjesto u novcu obitelji učenika davale štogod u naravi. Pobliže obavijesti o svemu daje i odgovara na svaki upit u ime odbora gospodjica Mara Vuković, učiteljica nast. tečaja, Mali Lošinj, br. 544, na koju neka se svaki obrati. — Umoljava se uredništva svih novina Primorja, zadarskih iz slovenskih strana, da izvole ovu vijest prenijeti i preporučiti, a našim bi općinama preporučili, da podupru mladiće, kad bi se htjeli posvetiti pomorstvu a ne imaju srestava.

•

Molba profesorima. — Saopćuju nam, da se kod nautičke škole u Malom Lošinju ima popuniti mjesto upravitelja, pa se traži sposobna osoba. Dotični, koji bi htio posići to mjesto, mora da bude pomorac, to jest, bivši časnik c. i kr. mornarice (dotično, koji bi sada u svrhu rata istupio iz mornarice, ako sada aktivno služi) ili trgovački pomorski kapetan, inače osposobljen za poučavanje u kojem predmetu, a mora da pozna u govoru i pismu i hrvatski i talijanski, jer će upravljati obje sekcije one nautičke škole. — Traži se također za istu školu 2—3 profesora (može biti koji i kandidat profesure) za poučavanje na hrvatskim paralelkama u bilo kojem predmetu osim klasičkih jezika. Tko bi želio doći, a stavljamo toplo na srce našim profesorima po Istri, Dalmaciji, pa i medju Slovencima, ima se izravno obratiti na c. k. namjesništvo u Trstu, odio za nautičke škole (dvorski savjetnik Eduard Mazelle). Treba poslati točnu i potpunu adresu, naročito, nalaz li se sada u vojničkoj službi. Bilo bi dobro, kad bi naše novine donijele i ovu vijest.

Domaće vijesti.

Okružni sud u Puli. „Wiener Zeitung" priopćuje naredbu ministra za pravosudje, prema kojoj započimlje okružni sud, što je bio premješten iz Rovinja u Pulu, 26. kolovoza svojim uredovnim poslovanjem.

Isplate vojničkih doprinosa za uzdržavanje i bjegunačkih potpora. Od c. k. se poreznog ureda u Puli javlja: Da se predupriječi prevelika gnječa i strka stranki kod ovdjašnje c. k. porezne blagajne, pa da se one brže obavljaju, isplaćivat će se u vrijeme od 4. do uključivo 10. svakog mjeseca samo vojnički doprinosi za uzdržavanje i to u predpoldašnjim satovima od 8—12 sati. Bjegunačke će se pak potpore, t. j. one što bivaju nakazane od ovdjašnjeg c. k. kotarskog poglavarstva, razdjeljivati u uredovnim satovima od 8—12 sati i to samo u doba od 11. do 20. svakog mjeseca.

Potamnjivanje prozora. Pozivom na razglas potpisanog od 2. oktobra 1015. br. Allg. 942/2—15 i nasljednje, daje se do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od četvrtka 1. kolovoza t. g. iza 9 i pol sati na večer ne bude propisno potamnio vlastitih prozora. — Pula, dne 30. julija 1918. — C. kr. tvrdjavni povjerenik Hohenbruck v. r.

Dnevne vijesti.

Čovjek, koji voli tamnicu. Jedan od onih mnogih, nevjerojatnih slučajeva, kojima je rat obilno urodio, jest i ovaj, što ga zagrebačkom „Obzoru" javljaju iz Sarajeva: „Brijač Anton Abraham preselio se je godine 1916. iz Budimpešte u Sarajevo i dakako da je zaboravio, da se stavi pred vojničku komisiju za vojsku. Dugo vremena tražila ga je vojnička oblast, dok joj konačno nije slučajem pao u ruke. Abraham je bio naime sumnjiv radi jedne provale, te ga je ovdješnja policija uhvatila. Tu se je ustanovilo, da je on vojni obvezanik, te je predan budimpeštanskom divizijskom sudu na odgovornost. Pred sudom izjavio je, da je ukupno 28 godina odsjedio u raznim zatvorima i tamnicama radi kradja. Priznao je posve iskreno, da mu slobodan život ne prija, jer nemože nikako, da se sa kakovim poštenim radom uzdrži, premda je u tamnici izučio mnogi zanat. U tamnici vrlo cijene njegov rad, a čim ga puste na slobodu, podade se odmah piću. Divizijono sudište odsudilo ga je na 9 mjeseci tamnice. — Pred nekoliko vremena, desilo se također više slučajeva, da se čovjek dobrovoljno prijavio u tamnicu, ili je štogod počinio da u tamnicu dodje, jer kod kuće nije imao što da jede. Također znak vremena!

Bugarski general Savov u Pragu. „Narodni Politika" javlja, da je bugarski general Mihajlo Savov, poznat kao armijski zapovjednik u balkanskom ratu prispio u Prag i stanuje u hotelu „U modré hvězdy".

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24. - Odgovorni rednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. **U Puli, četvrtak 1. kolovoza 1918.** Broj 1098.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 31. (D. u.) Službeno se javlja: U predjelu Sasso rosso dopremili smo s uspjelog poduzeća nasrtajnih četa 25 zarobljenika. Na čitavoj mletačkoj fronti veoma živahna lijetalačka djelatnost. — Albanija: Popušljajući našem trajnom pritisku ispraznio je neprijatelj jutros rano na više mjesta svoje prednje položaje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 31. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flanskoj obdrlji veoma živahna izvidnička djelatnost. Kod obnovljenog nasrtaja na Merry ostalo je to mjesto u neprijateljskim rukama. Sjeverno od Alberta i južno od Somme rano u jutro žestoka topnička paljba. Dan je prošao mirno. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Na glavnom bojištu 29. srpnja izmedju Hartennesa i zapadno od La Fere-en-Tardenois ostao je neprijatelj uslijed svog poraza od 29. srpnja jučer miran. Izmedju Fere-en-Tardenois i šume Mannieres jurišali su Francuzi i Englezi o podne ponovno u duboko nanizanim redovima. Njihove su se navale krvavo skršile. I u samoj šumi skršile su se šest puta opetovane navale. Naša je pješadija udarila više puta za poraženim neprijateljem te se ustalila u pretpolju njegovih linija. Istočno od La-Fere-en-Tardenois obnovio je neprijatelj tečajem noći bez uspjeha svoje navale, koje ga stoje teške gubitke. Isto tako su se skršile neprijateljske navale kod Romignya. U bojevima zadnjih smo dana dopremili preko 4000 zarobljenika. Time je narastao broj od 17. srpnja do sada učinjenih zarobljenika na preko 24.000. Jučer smo u zračnom boju oborili 19 neprijateljskih lijetala. — Poručnik Loewenhardt polučio je svoju 47. i 48., poručnik Bolle svoju 27. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 29. srpnja na večer: Dan je bio označen veoma žestokim bojevima na čitavoj fronti sjeverno od Marne. Neprijateljev je otpor znatno narasao, branio je svaki pedalj zemlje. Ma da je brojnim protunavalama kušao da suzbije naše čete, bio je njegov otpor ipak skršen. Na rubu sela Buzancy osvojili su Šoti perivoj i dvorac te su održali svoje položaje unatoč opetovanim naporima Nijemaca, da ih odonde istjeraju. Istočno od Plesier Huleu i Oulchy-le-Chateau prekoračili smo cestu, koja vodi u Chateau-Thierry te osvojili Grand Rozoy i Cugny te sjajnim poletom zaposjeli brežuljak Chalmont. 450 zarobljenika ostalo je u našim rukama. Na desnom brijegu Ourcque proširili smo stečeno područje sjeverno od Fere-en-Tardenois te smo provalili u Sergy. Dalje na jug pao je Rocheres u naše ruke. Na našem desnom smo krilu prekoračili cestu Dormans-Reims južno od Villers Agrona te smo si zapado od St. Euphraise i Blignya stekli ozemlja. U Champagnei ostao je njemački napadaj od Mont sans nom bez uspjeha.

Francuski izvještaj od 30. srpnja poslije podne: Na fronti sjeverno od Marne nije se tečajem noći desilo ništa važnoga.

Francuski izvještaj od 30. srpnja na večer: Na desnom brijegu Ourcqe doniješe nam mjesni bojevi nove uspjehe na uzvisini sjeveroistočno od Fere-en-Tardenois. U predjelu Sergy održali smo stečeno područje protiv više pokušaja neprijatelja, da nam ga opet preotme. Jugozapadno od Reimsa izjaloviše se pokušaji Nijemaca, da nam preotmu to mjesto, ma da su zapadno od tog sela polučili malu prednost. S ostale fronte ništa novoga.

Engleski izvještaj od 29. srpnja na večer: Kod uspjelog manjeg poduzeća u noći na 29. t. mj. u odsjeku Malancourt dopremili smo 143 zarobljenika i 36 strojnih pušaka. Postigli smo sve naše ciljeve. Protunavale bile su suzbijene uz teške gubitke za neprijatelja.

Engleski izvještaj od 30. srpnja u jutro: Kod uspjelog nasrtaja kod Ayette dopremili smo nekoliko zarobljenika. Australske ophodnje prodrle su u neprijateljske položaje kod Merrisa te su dopremile 40 zarobljenika.

Engleski izvještaj od 30. srpnja na večer: Ophodnje prve australske divizije prodrle su u njemačke položaje kod Merrisa te su se ustalile istočno od tog sela, izakako su ga opkolile i osvojile. Kod toga su zarobile 169 momaka. Naši su gubici napadno neznatni.

Talijanski izvještaj od 30. srpnja: Na čitavoj fronti umjerena djelatnost neprijateljskog topništva, s kojim se naše topništvo nadbijalo. U Judikarijama i u Val Arsa suzbile su naše prednje straže neprijateljska odijeljenja. Na Piave dopremile su izvidničke ophodnje oružja i ratnog pribora. Obostrana zračna je djelatnost bila življa. Ljetališta i vojnički ciljevi za neprijateljskim linijama bombardovana su dobrim uspjehom. U zračnim smo bojevima oborili 12 neprijateljskih aparata a 13. je, pogodjen od našeg topništva, pao kod Asona. — U Albaniji su naše unaprijed pomaknute čete dovršile svoju novu otpornu liniju istočno od Osuma i Devolija. Radi toga je popustio njihov pritisak na neprijateljske linije a s pritiskom znatno takodjer bojna djelatnost.

Amerikanski izvještaj od 29. srpnja: Teški bojevi na drugoj strani Ourcqe. Sergy, što je četiri puta promijenio gospodara, ostao je konačno u našim rukama.

Amerikanski izvještaj od 30. srpnja: U teškom smo boju suzbili protunavale na Ourcqi te smo popravili naše položaje.

Izvještaj istočne armije od 28. srpnja: Obična djelatnost topništva i ophodnja na Strumi i na srpskoj fronti. Zapadno od Vardara suzbili smo neprijateljsko odijeljenje. Jaka djelatnost savezničkih ljetača. Tečajem zračnih bojeva oborili smo jedan neprijateljski aeroplan.

Izvještaj istočne armije: Na Strumi obična djelatnost ophodnja. Engleske i srpske su čete izvele s uspjehom dva napadaja zapadno od Vardara.

Izvještaj iz Palestine: U obalnom odsjeku poduzeli su „siks" uspjelu navalu, kod koje su dopremili zarobljenika i ratnog pribora te zadali neprijateljski gubitaka. Arapci su prenerazili tursko odijeljenje u južnom Hedžasu, poubili mnogo Turaka te ostale zarobili.

Vojnički suradnik „Vossische Zeitung" piše k jurišu na novu njemačku frontu: Čitava su dva dana trebale čete sporazuma, da dopru do novih njemačkih linija izmedju Soissonsa i Reimsa. Antanta je dopoložaja izmedju Soissonsa i Reimsa. Antanta je doduše navalila na zapadni dio fronte kod Fere-en-Tardenois, ali je bila svuda suzbijena. Broj, na strani sporazuma uloženih divizija, iznosi već sada 50. Sa strane naših neprijatelja šire se senzacionalne vijesti o broju naših divizija, koje smo upotrebili u borbi, koje su navodno mnogo brojnije od neprijateljske navalne armije. Osim toga navadja antanta veoma visoke brojeve zarobljenika i plijena. Ovi su brojevi pretjerani. Do zadnje navale može se smatrati broj zarobljenika jednakim broju zarobljenika, koje smo mi dopremili od 15. do 17. srpnja.

Njemačke novine javljaju iz Züricha: Informacije iz glavnog stana potvrdjuju, da stojimo tik pred novom navalom alijiraca, što bi predstavljala drugi dio njihove ofenzive. — Prema brzojavci „Corriere della Sera" iz Pariza saopćio je ratni ministar u petak ratnom odsjeku, da je francusko vojno vodstvo pripravno za novi zimski rat i da računa s mogućnošću zimske kampanje.

Atentat na generala Eichhorna.

General i njegov adjutant napadnuti bombama u Kijevu. — Teška ozlijeda. — Brzojav carev generalu. — General izdahnuo. — Atentator uapšen.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja iz Kijeva, 30. srpnja: Proti generalu pl. Eichhornu i njegovom osobnom adjutantu, kapetanu Dressleru bi u 2 sata popodne na putu od kasina prema stanu, u neposrednoj blizini, od čovjaka, koji se vozio u nekoj kočiji mimo, počinjen atentat bombama. Obojica su teško ranjeni. Atentator i kočijaš su uapšeni. Dosadašnja iznašašća vode k poticaju socijalno revolucionarne stranke u Moskvi, iza koje stoji prema izvidima antanta.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Njegovo je Veličanstvo upravilo na generalnog feldmaršala pl. Eichhorna slijedeći brzojav: Mili Moj generale feldmaršale! S ogorčenjem i dubokim udivljenjem primam vijest o gadnom zločinu, koji je proti Vama počinjen. Budite uvjereni o mojem najiskrenijem i najsrdačnijem saučešću. Nadam se i želim od Boga, da Vam bude podijeljen brzi oporavak. Sačuvao Vas nama i domovini! Sa srdačnim pozdravom. Vaš srdačno odani car Vilim.

Kijev, 30. (D. u.) Generalfeldmaršal von Eichhorn je danas 10 sati na večer podlegao svojim ranama.

Kijev, 30. (D. u.) 23-godišnji atentator izjavi, kad ga preslušaše, da potiče iz gubernije Rjezanj i da je stigao jučer na večer iz Moskve po nalogu jednog komunističkog odbora u Kijev, da ubije generalfeldmaršala von Eichhorna.

Berlin, 31. (D. u.) Wolffov ured javlja: General feldmaršal pl. Eichhorn, umro je mirno jučer u 10 sati u večer. K teškim ozlijedama, na lijevoj polovini tijela, pristupili su prema večeru grčevi. Sredstva upotrebljena za ojačanje srca, smogoše da stvore samo prelazne polakšice. Osobni adjutant Dressler usnuo je malo pred tim uslijed velikoga gubitka krvi. Uspjeh istrage jest dosad slijedeći: Atentator zove se Oris Donskij. On je pouzdanik stranke socijalnih revolucijonaraca ljevice u Moskvi, te su mu 23 godine. Došao je, veli, tekar prije nekoliko dana odanle u Kijev, izakako je od centralnog odbora svoje stranke dobio zadaću, umoriti generala feldmaršala. U tu je svrhu bio snabdjeven s jednom okruglom bombom, 2 revolvera i novcem.

* **Suziv carevinskog vijeća u rujnu?** „Slavische Korrespondenz" javlja, da se namjerava sazvati zastupnička kuća, da riješi poreze zakone, što su joj bili već predloženi, za 3. rujna

* **O namjerama baruna Husareka.** „Poljačke novine" priopćuju slijedeću informaciju: Barun Husarek nije preuzeo nikakve obveze, da će nastaviti praktike dr. von Seidlera. On namjerava pozvati opet Čehe u kabinet, bude li moguće, djelomično parlamentarizovati ministarstvo, što će se odlučiti u jeseni. Na temelju pouzdanih saopćenja može se izreći osvjedočenje, da barun Husarek ne će poduzeti ništa za ledjima Poljaka. To znači, da se vraća k eri cara Franja Josipa.

* **Izdajništva na frontama.** Prije nekoliko dana čitalo se po novinama odulji izvještaj iz stana ratne štampe, u kojem se radi dogadjaja na Piavi krivilo izdajništvo prebjeglih vojnika u prvom redu Čeha i Jugoslavena. Medju prebjeglima imenovalo se strjelca Paprokara i poručnika Stinyja, koji su obavijestili talijansko vojno vodstvo o nacrtima armeeoberkommande.

Sada donosi i „Kölnische Zeitung" prikaz zadnje ofenzive na temelju vjerodostojnih navoda s bojnog polja, u kojem se pripisuje neuspjeh zadnje navale izdajništvu prebjeglica. U tom se prikazu veli: „Naše je vojno vodstvo dovoljno oprezno, da stvori svoje odluke, uvijek izlazeći iz realnih prilika. Pošto je nama točno poznato, nemamo ni najmanje razloga, da bi zašutjeli, da je bilo u redovima njemačke vojske prebjeglica, koji su svoje znanje o namjeravanim operacijama iskoristili za bestidno izdajništvo domovine i drugova. Oni su obavijestili neprijatelja o njemačkim nacrtima a time su si Francuzi bez sumnje stekli neku prednost. Pogled na zemljovid dokazuje, kako je neprijatelj tamo istočno od Reimsa povukao svoju frontu te porazmjestio svoje sile. Time je stvorio novi položaj". — U tom ratu igraju izdajništva ili umišljena izdajništva veliku ulogu, osobito u Rusiji, gdje je žandarmerijski pukovnik Mjasojedov bio smaknut, jer je navodno izdao njemačkom vojnom vodstvu ruske nacrte. Njemački su zvanični krugovi odlučno poricali ist nitost ovih vijesti te izjavili, da je Mjasojedov bio žrtva ruske ratne bolesti, spionitisa, koja zarazuje rado poražene generale. U Rusiji se tvrdilo dapače, da je ruska carica Aleksandra stajala u svezi s njemačkim vojnim vodstvom itd. — To su dakle najmoderniji ratni pojavi.

* **„Slovenski Narod" zabranjen takodjer u Crnoj Gori!** „Slovenski Narod" javlja, da je „Slovenski Narod" bio zabranjen takodjer u Crnoj Gori. Naravski tajno! Nemaju moralnog junaštva, e bi ovu zabranu takodjer javno proglasili, već si pomažu na način, da list naš kradu i pale! Naravski je ima zakona! — Bez tumača.

* **Njemački plijen u 4. ratnoj godini.** Wolffov ured javlja: Uspjesi njemačke vojske dolaze do izražaja u slijedećim brojkama: Neprijatelju je bilo oteto i zaposjednuto po njemačkim četama: Na istoku 198.256 kvad. kilometara, u Italiji 14.423 kvad. kilometara, na zapadnoj fronti 5323 kvad. kilometara, na uračunavši napušteno područje. Ukupno dakle: 218.002 kvad. kilometra. Osim toga pomagale su naše čete, da se pročistilo od neprijatelja: U Finskoj 372.602, u Ukrajini 452.033 i na Krimu 25.725 kvad.

kilometara. Plijena je bilo dopremljeno: 7000 topova, 24.000 strojnih pušaka, 751.972 pušaka, 2,867.500 metaka topovske municije, 102,250.900 pušćanih zrna, 2000 lijetala, 200 pripeta balona, 1750 poljskih kuhinja, 300 tankova, 3000 lokomotiva, 21.000 željezničkih vozova i 65.000 vozila. Broj zarobljenika, dopremljenih u 4. ratnoj godini, iznosi 838.500. Time je cijelokupni broj zarobljenika dostigao cijelokupni broj od 3.5 milijuna momaka.

* **Zračni napadaji na njemačke gradove.** Reuterov ured javlja od 31.: Izvještaj zračne službe javlja: 29. smo srpnja napali na željezničke stanice Offenburga i Rastadta kao što i na Stuttgart i Solingen. 30. srpnja nabacili smo željezničku stanicu Offenbacha uspješno bombama. Uništili smo tri neprijateljska aparata. Jedno se englesko lijetalo nije povratilo.

* **Njemačko-radikalna laž?** Pod tim naslovom piše „Slovenski Narod", da su njemački krugovi obrazlagali presenetan preokret u taktici njemačke radikalne stranke time, što je barun Husarek tik pred glasovanjem obećao, da će ispuniti čitav niz njemačkih zahtjeva u Češkoj. Sada javljaju novine, da je grof Silva Tarouca javio Česima po nalogu ministra-predsjednika, da vijest ne odgovara istini.

* **Likvidacija njemačkih banka u Braziliji.** Polag vijesti „Agenzia America" započelo se u Braziliji likvidacijom njemačkih banka.

* **Car Wilhelm svom narodu.** Dopisni ured javlja iz Berlina od 31. srpnja: Prigodom pričetka 5. ratne godine izdao je car Wilhelm proglase na narod, vojsku i mornaricu, u kojima s udivljenjem govori o dosadašnjem držanju naroda, armije i mornarice. Sveta je dužnost, da se učini sve, e se nevina krv ne bi prolijevala uzalud. Još ne će neprijatelj mir; radi toga valja boriti se dalje dok će naši neprijatelji biti spremni, da priznaju naše pravo na život. Proglas na vojsku i na mornaricu završuje: Mi moramo i ćemo se dalje boriti, dok će volja neprijatelja za pobjedu biti skršena. Mi ćemo zato pridonijeti svaku žrtvu te zato napregnuti sve naše snage. U tom su si duhu vojska i domovina nerazlučljivo ujedinjene. Njihova jednodušna složnost, njihova neslomiva volja donijet će pobjedu u boju za pravo i slobodu Njemačke.

* **Kitajsko-japanska vojnička intervencija.** „Echo de Chine" saopćuje zvanički tekst o kitajsko-japanskoj intervenciji: 1. Radi proširenja neprijateljskoga upliva na istočnu Rusiju, čim bi mogao biti ugrožen mir, Kitaj i Japan obvezuju se, da će efektivno stupiti u rat i da će u zajednici nadzirati djela neprijatelja. 2. Preduzimajući zajedničke vojničke pripreme, obje države moraju medjusobno održati ravnotežu i poštivati svoje interese. 3. Prilikom zajedničkog odašiljanja vojske, obe zemlje će dati nalog četama i vlastima, koje se nalaze u vojničkoj zoni, da se medjusobno pomažu. Kitajske će vlasti sa svoje strane pružiti svaku moguću pomoć, a japanske čete poštivat će suverenost Kitaja i nastojati će, da se snadju u lokalnim prilikama. 4. One japanske čete koje se nalaze u Kitaju, poslije rata će se iseliti. 5. Ako se čete upotrebe izvan kitajskog teritorija, akcija obiju zemalja bit će zajednička. 6. Prema proširenju svoje vojničke zone, svaka će zemlja preuzeti dio, koji odgovara njenoj snazi. Odnosni pregovori vodit će se u pravovaljano vrijeme. 7. Za vrijeme trajanja operacija poduzimlju obe zemlje dužnosti, koje se tiču vojničkih operacija i vojničke posade.

* **Nova bugarska vlada.** Novi bugarski ministar-predsjednik Malinov izjavio je u „Kambani" od 8. srpnja da izmedju Turske i Bugarske ne postoje nikakve protimbe u pogledu konačnoga razgraničenja. Što se tiče Grčke, izjavio je Malinov, da se Bugarska onamo od 2. srpnja 1917. nalazi u ratu ne samo sa venizelističkim četama, nego i sa onima stare Grčke. Čitava grčka vojska nalazi se u boju protiv Bugarske. Odgovornost za taj boj pada na Grčku. Ja držim, svršio je Malinov, da ni u Njemačkoj drugačije ne misle. Što se tiče sudjelovanja carigradske konferencije, koja je bila zaključena od prijašnje bugarske vlade, to ćemo na toj konferenciji sudjelovati i zajedno poraditi sa svojim saveznicima.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Kovno, 31. (D. u.) O dogadjajima u Baku javljaju „Baltisch-litauische Mitteilungen", da je grad skoro potpuno odsječen te samo teško podržava otvoreni prometni put preko Kaspijskog mora u Astrahan. U gradu imadu nadmoć sovjetove čete. Obrt jošte miruje posvema.

•

Kovno, 30. (D. u.) Broj oboljelih na koleri u Petrogradu, još neprestano raste. Dne 20. srpnja bi zabilježeno 170, dan iza toga 209 slučajeva.

•

Berlin, 31. (D. u.) Prema „Lokalanzeigeru" stiglo je jučer u Berlin rusko izaslanstvo za rusko-finske mirovne pregovore.

•

Moskva, 30. (D. u.) Prema listovima bi obustavljeno primanje poštnih pošiljaka za Sibirju — radi ratnog položaja.

Javljaju iz Kijeva od 28. srpnja: Ovamo su stigle sa čeho-slovačkog bojišta ove vijesti: Operacije boljševika teku vrlo sporo i mlitavo. Vijesti o pobjedama nad Čeho-Slovacima u moskovskim novinama ne odgovaraju istini. Česi nisu dosada prepustili boljševicima ni jednu jedinu važniju točku. Boljševici su se kod Sisrana i Samare samo toliko približili čeho-slovačkim četama, koliko su to Čeho-Slovaci dopustili. Činjenica, da su Česi ispraznili pojedine točke na zapadu od Volge, imade se jedino na to svesti, da su Česi htjeli svoju frontu skratiti i tako štediti ljudski materijal. Na uralskom odsječku ide čeho-slovačka fronta 60 do 70 vrsta sjeverno od Zlatousta, te prekoračuje ogranak željezničke pruge Jekaterinoslav-Čeljabinsk, baš od prilike u sredini izmedju ove dvije točke, te se proteže dalje u smjeru na Šadvinsk. U okolici Šadvinska su bili zadnjih dana žestoki bojevi, ali kod ovih bojeva nije došlo do definitivnog rezultata ni na jednoj strani. Boljševici su bili doduše jači i imali su više topništva, ali njihove operacije bile su vrlo mlitave i neodlučne. Iza uralske linije je izradjena neobično jaka pozicija na rijeci Mias. Svi prelazi preko ove rijeke u smjeru na Jekaterinoslav i Šadvinsk su utvrdjeni od Čeha. U Vladivostoku je došlo koncem lipnja i početkom srpnja do žestokih bojeva na ulicama. Na strani boljševika su se borili i austro-ugarski zarobljenici. Grad je mnogo trpio, te su prouzročene velike materijalne štete. Prema zadnjim vijestima nalazi se Vladivostok u rukama Čeho-Slovaka.

•

„Tribuna" piše o iskrcavanju antantinih četa na murmanskoj obali. Ako se zbilja obistini vijest o iskrcavanju savezničkih četa na murmanskoj obali, onda bi to bila činjenica od najveće važnosti. Mi opet držimo, da bi ovakovo poduzeće imalo samo neznatne uspjehe, kad bi se ograničilo jedino na područje murmanske obale. Tek onda, kad bi savezničke vlasti istodobno mogle prodirati i uzduž sibirske željeznice od istoka, mogli bi se nadati, da će se onda na ruski narod vršiti utjecaj, koji bi mu dao pobude, da ustane protiv svojih sadašnjih tlačitelja. Ovakva poduzeća savezničkih sila mogla bi naići i na potporu sa strane Ukrajine, ali konačni uspjeh čitave stvari bio bi samo onda okrunjen uspjehom, ako bi i Japan sudjelovao. Trebalo bi, da se odstrane sve zapreke, koje su dosada stajale na putu tome, da Japan započne snažno poduzeće prema Rusiji.

•

„Izvjestija" donose izvješće o sastanku socijalnih revolucijonaraca ljevice, koji su se podijelili u dvije stranke. Kao glavni zahtjev zatražilo se potporu sovjetske vlade i osudjivanje anarhističkih atentata. Skupina, koja je stavila ove zahtjeve, vodjena je od Kalagajeva. Oporbenim je govornicima na kongresu bila uzeta riječ. Radi toga su izjavili, da istupaju iz stranke te su sastavili poseban odbor. Kalagajev bio je riješen od optužbe sudjelovanja kod umorstva grofa Mirbacha.

•

Polag vijesti, što su stigle iz Petrograda, može se smatrati sigurnim, da je i carević bio umoren.

•

„Times" javljaju iz Stockholma: Kako proizlazi iz dosadašnjih izvještaja postoje sada dvije sibirske republike, jedna istočno-sibirska, sa sijelom u Vladivostoku, a druga centralna sibirska sa sijelom u Omsku. Konačno priprema Engleska treću, sjeverno-rusku republiku sa sijelom u Arhangelsku. Sve tri republike stoje nasuprot Rusiji na revolucijonarnim, socijalnim i državno-pravnim načelima.

•

„Reuter" javlja iz Charbina od 25. srpnja: Naoružani parobrodi, koje izasla general Horvat, istjeraše boljševike s ušća Amura i Sungarija. Kod toga bi zaplijenjena 4 parobroda sa velikim zalihama. Kalminkaski kozaci, koji kooperišu sa Čeho-Slovacima, marširaju na Čitu.

Iz slavenskog svijeta.

„Uzroki našeg općenitog kulturnog nazatka za ostalim narodima u državi ne leži u prešipkoj narodnoj svijesti, već u prirodjenom ropskom osjećanju našega naroda, i u tome, da si nije svijestan svoje narodno-gospodarske vrijednosti. Svijest narodno-gospodarske vrijednosti bila je medju jugoslavenskim plemenima do nedavna upravo premalo ukorjenjena, nije došla do uvaženja u općenitosti. Ropstvo u pravom smislu riječi to je najkarakterističniji i najžalosniji žig naše narodne individualnosti, ono je bila teška zaprijeka svakom životnom razmahu našega naroda".

„Demokracija". Str. 110.

•

„U nama, tojest u našem shvaćanju, u našem društvu i našim medjusobnim odnošajima leži naše sužanjstvo".
Ferdo Kozak: „Nešto misli/iz prošloga vremena".

•

Iz Slovenije. „Slovenec" javlja pod naslovom „Dr. Korošec zabranjen", da je redarstveno ravnateljstvo zabranilo raširivanje razglednica sa slikom dr. Korošca i s napisom: „Dvignite glave, ker se približuje vaše odrešenje". — U Ljubljani će izaći dojdućeg tjedna deklaracijske razglednice, 8 vrsta, prema raznim narodnim motivima sa slikom dr. Kreka i dr. Korošca. Razglednice će biti osobito prigodne za razne narodne svečanosti. Dio dobitka odredjen je u razne narodne svrhe, osobito pak za škole u narodno ugroženim krajevima. „Slovenski Narod" javlja o sabiranju prinosa za slovensku školu u Mariboru. Naš u krvi i progonima preporodjen narod svestranski je tako dozreo, te si je svijestan potrebe narodnoga školstva u tolikoj mjeri, kao nikada prije. Pri svakoj prilici, pri svakom sastanku, bio uzrok veselje ili žalost, sjećaju se prisutni slovenske škole u Mariboru, te sakupljaju za nju i sakupe lijepe svote. No ne samo narod domá, nego i vojnici sjećaju se naše bijedne djece. List navadja na to plemeniti čin vojnika Volčika, koji je sabrao i poslao sa fronte 230 K. Vojnik javlja, kako vojnici na bojištu, sjedeći oko ognja, sjećaju se prijašnjih vremena, sjećaju se ljute borbe, u kojima su se iskazali junacima u obrani domovine, dok su im s druge strane odnarodjivali i ponijemčivali kod kuće djecu. Zato su sabrali onu svotu i šalju je kao kamen za zgradu slovenske škole u Mariboru. Ugledajte se i vi, naši, u slovensku braću!

•

Jugoslavenski socijaliste za jugoslavensku državu. U nedjelju, dne 28. pr. mj. imala je slovenska socijalno-demokratska stranka svoju strankinu skupštinu u Mestnom domu u Ljubljani. Prisutnih je bilo oko 200 slovenskih socijalističkih pouzdanika. Hrvatske socijalne demokrate zastupao je drug Delić i Bukšeg iz Zagreba. Bosanski socijaliste pozdraviše skupštinu brzojavno. Govorili su drugovi Kristan, Delić, Petejan, Kopač, Čobal i Regent. Bijaše prihvaćen cio niz rezolucija, medju kojima takodjer jedna, u kojoj se veli, da jugoslavensko radništvo zahtijeva sjedinjenje troimenoga jugoslavenskoga naroda u vlastitu demokratsku državu te će u svrhu postignuća toga cilja uložiti sve svoje sile.

•

Jugoslaveni u Americi dru. Trumbiću. „Slovenski Narod" donosi iz Ženeve: Predsjednik Jugoslavenskog odbora dr. Trumbić primio je brzojave, s kojima se odobravaju zaključci rimskoga kongresa, i to sa strane jugoslavenskoga narodnoga vijeća u Washingtonu, hrvatskoga narodnog udruženja u Pittsburgu i hrvatske lige na Tihom oceanu. Nadalje je primio brzojave u istom smislu sa strane srpske narodne obrane u Americi i srpske narodne lige u Pittsburgu, te sa strane 13.000 Slovenaca katoličke unije, koruških Slovenaca u Clevelandu i slovenskoga narodnog udruženja u Sjedinjenim državama.

•

Česi odavaju poštu svome vodji. U nedjelju, dne 28. srpnja obdržavala se u Telču u Moravskoj velika svečanost u počast predsjedniku Češkoga svaza, zast. Stanjeku, koji je slavio nedavno svoju pedesetgodišnjicu. Svih 85 općina njegovoga kotara izabralo ga je tom zgodom za počasnoga člana. Svečanost se razvila u pravu manifestaciju slavenske uzajamnosti i bratstva češkoga, poljskoga i jugoslavenskoga naroda. Na svečanost su već dan prije stigli dr. Korošec, kao izaslanik Jugoslavena i grof Skarbek, izaslanik Poljaka. Dne 28. bio je sav kotar Telč sakupljen na glavnom trgu toga staroslavnoga grada. Narinula se sila svijeta, na mnogo stotina vozova. Svečanostni je prostor resilo više tisuća djevojaka u šarenim narodnim nošnjama, a na prostoru je bilo sakupljeno nepregledno mnoštvo ljudi, koje je brojilo preko 20.000. Stanjeka je pozdravilo više župana, a iza pozdrava izručili su mu počasnu diplomu. Govorili su takodjer zastupnici Klofač, Stejskal, Vacek, Mehura, posljednji u imenu Slovaka, te zastupnici dr. Korošec i grof Skarbek u ime Jugoslavena i Poljaka. Po podne priredili su predsjedniku Stanjeku u počast gozbu, na kojoj je bilo izrečeno više oduševljenih govora za Jugoslavene i Poljake. Zanimivo je pri tom, kako je došla do izražaja jedinstvena misao češkoga naroda: Agrarca Stanjeka pozdravile su obe dvije socijalističke stranke te mu izrazile svoju zahvalnost. Pri tom su se isticale osobito Stanjekove zasluge za „Češko srce", koje bratski spaja radnika i seljaka.

•

Raspis natječaja: Tko želi postati „das staatserhaltende Volk" u Bosni? Mi svi znamo, da su oznake vjeran, rodoljubiv danas kolajne, koje se dijele onomu, koji je uslužan vladi i koji se proda njezinim namjerama. Dokazali smo takodjer, da vlada, kad dijeli ovakve dekoracije, ne proizlazi iz stanovišta državnih koristi već interesa vladajućih naroda i kasta. Onaj, koji prodaje svoj narod jeftinije, postaje vjeran, odan, rodoljubiv itd. U nekom dopisu „Hrvatske Riječi" iz Bosne predočuje nam se trgovina, koju su etablirali madžarski vladini emisari, da se čim jeftinije dočepaju zemlje. — „Na dnevnom redu bosanskog političkog života" piše odnosni dopisnik „stoji pitanje, kakav će biti budući državopravni položaj ovih zemalja. Veliki interes pokazuju ugarski odlučujući faktori za ovo pitanje. U mjesecu siječnju bio je markgrof Pallavicini u Sarajevu i u Mostaru, gdje je došao u dotícaj samo sa službenim ličnostima i predstavnicima raznih vjera. Sa vodećim političkim ličnostima nije bio u kontaktu. Nedavno je prošao Bosnom biskup kaločki Varadi, koji je sa Hrvatima katolicima tražio veza i nastojao ih zadobiti za ideju pripojenja Ugarskoj." Tko će biti jeftiniji: ili Štadler, ili srpski mitropolit

...etica, ili mostarski biskup Mišić, ili šerif Arnautović. Isti piše dalje: Danas se Srbima obećava sve. Njihovi ljudi imaju doći na čelo uprave. Ekonomski im se hoće svaka pomoć pružiti. U Bosni treba — tako se obećava — da vlada čisto srpski kurs. Hrvatima se reklo, da će u Hrvatskoj biti uveden čist hrvatski politički pravac, jer su u Pešti i u Beču došli do zaključka, da Hrvati i Srbi nisu jedan narod, pa da se gledišta to sa nacijonalnog stanovišta imade drukčije upravljati u Bosni, a drukčije u Hrvatskoj." Jučer još veleizdajnici, progonjeni, vješani, mučeni i tamanjeni — danas lojalni, patrijoti, stupovi države i Madžara. Sve to mogu postići bez muke i truda, dovoljno jest, da se izjave za to, da se Bosna priklopi Madžarskoj! Takav je danas položaj u Bosni piše „Hrvatska Riječ": Austrija je prepustila Bosnu Ugarskoj, dočim ni jednog komada Dalmacije ne da Hrvatskoj. Ugarska treba samo da se iskaže privolom većine naroda u Bosni. Za to se igra oko Srba, za to im se sve i sva obećava. Madžarski emisari naglašavali su, da veliki progoni Srba pod Potiorekom ne bi bili mogući, da on nije imao oslona u demonstracijama, koje su započeli i vodili Hrvati u Sarajevu i Zagrebu. Pored svih tih zamamnih obećanja Srbi su jednodušno ostali na svom negativnom stanovištu, upozoravajući na prošlost u početku rata i na mnoge Srbe, što još sada trpe i stradaju. Emisari iz Ugarske tvrde, da je pitanje bosansko veoma akutno i presantno. Sada će se baciti na razne loše elemente u Bosni. Do sada medju Srbima ni jednoga nisu mogli naći. Preko kotarskih predstojnika pokušaše od Srba iznuditi izjave skupština u prilog sjedinjenja sa Ugarskom." Madžarski emisari priznavaju, da su se proganjali Srbi, što se još nedavno poricalo, pripravna je lijevati s njima suze saučešća, samo da prione uz nju. Srbi su, veli madžarski elementi, najlojalniji i najvjerniji elemenat. Nijesu oni krivi, što Austrija nije htjela na njihovu molbu prisajediniti si Srbiju u godinama 1805. do 1812. kad su to Srbi tražili. Sada se opet znade, da su Srbi u XVIII. vijeku žrtvovali 200.000 najboljih ljudi za bečke kabinetne ratove itd. Ali sve to — samo uz uvjet, da se Bosna priklopi Madžarskoj! Dok su na jednu ruku pripravni žrtvovati vjerni katolički narod srpskom kursu, paktiraju na drugoj strani sa vjernim katoličima proti nevjernom Vlahu. A pošto ni vjerni ni nevjerni ne žele zagristi u kiselu jabuku — eto ti šerifa Arnautovića, kod kojega mogu još najjeftinije kupiti Bosnu i Hercegovinu. — Natječaj je raspisan. Tko prodaje Bosnu i Hercegovinu Madžarima postat će patrijota, saveznik drŽave, neprijatelj njezinih protivnika. Tko nudja bolje uvjete?! Šerif Arnautović, Stadler, Mišić i Letica!! Ajde na patrijotičku dražbu! Naprijed!

•

Češko-poljsko-jugoslavenski trosavez. Na manifestaciji u Telču u počast predsjedniku Češkoga svaza Staněku zastupao je Jugoslavene predsjednik Jugoslavenskoga kluba dr. Korošec, koji je u svome govoru opisao razvitak jugoslavenskoga naroda,

Za tim ciljem ići će Jugoslaveni bez kompromisa i bez ustupanja. U novi trosavez, Čeha, Poljaka i Jugoslavena donosimo svoju ruku i srce. Za konsolidaciju Jugoslavena imade predsjednik Staněk mnogo zasluga i Jugoslaveni ga ljube kao oca. Grof je Skarbek (Poljak) izjavio, da ne može govoriti u imenu oficijalne poljske javnosti, no govoriti može u imenu onih milijuna poljskoga naroda, koji vide u savezu s Česima i Jugoslavenima budućnost Poljske. Poljaci se ne smiju pronimati prema izjavama prijašnjih političkih vodja, sudjivati prema izjavama prijašnjih političkih vodja, jer će doskora sjedinjen vascijeli poljski narod stajati s Jugoslavenima i Česima, kao što smo mi danas ovdje. I ostali su govornici naglašivali nerazdruživi savez izmedju Jugoslavena i Čeha, i pozdravljali da savez s Poljacima dan za danom postaje čvršći i dublji. Češki su govornici uz burno, više minuta trajajuće odobravanje naroda izjavili, da hoće u vjernom oružanom bratstvu s Jugoslavenima živjeti i umrijeti.

•

Slavenski susjedi Ukrajina i Bugarska. Iz Sofije se službeno javlja: „Jutro" saopćuje razgovor s novim ukrajinskim poslanikom, Šulginom, koji je rekao, da ne će samo plemenska srodnost, nego i posvema zajednički interesi dovinijeti da se izmedju Bugarske i Ukrajine stvore doskora prijateljski odnošaji. Kako će se udesiti odnošaji izmedju Ukrajine i ruske sovjetove republike, ne može još poslanik da kaže, a još manje glede odnošaja k Rumunjskoj, koja je anektirala Besarabiju. Oba će pitanja tekar kasnije doći na dnevni red. Na koncu je takodjer pitanje republike Krima od prvoredne značenja. No to pitanje mora se tekar kasnije posvema riješiti.

Domaće vijesti.

Novi odgovorni urednik našeg lista. Današnjim danom preuzima odgovorno uredništvo „Hrvatskog Lista" gospodin Ivan Markon, medju našim radnicima poznati i cijenjeni drug. U bolštvom veoma dobro poznat i cijenjeni drug. U boljim se vremenima on živo zauzimao za radničke interese te ih znao odvažno i odlučno zastupati. Na novom će svom mjestu imati sada prilike, da oživi opet zanimanje na naše radničko pitanje, koje je u našem gradu gotovo životno pitanje našega naroda.

S aprovizacije. U petak, 2. kolovoza, dobivat će se u svim 7 prodavaonama aprovizacione komisije slijedeću robu uz prikaz iskaznice za kolovoz: Na odsječak I. 2 kg brašna K 3·20; II. 3 četvrt kg šećera K 1·50; III. 1 četvrt kg masti K 12·50; IV. 1 četvrt prosa K —·70; V. 15 dkg pekmeza K —·90; VI. pol kg nadomjestka za kafu K 4·50; VII. 1 komad sapuna od 15 dkg. težine K 1, pol kg sapunskog nadomjestka K 1·80; 15 dkg sode K —·10; pol kg soli K —·16. Ukupno po iskaznici K 26·36; za manje imućne po iskaznici K 16·36. — Pošto se ustanovilo, da se zloabijaju nekoji odsječki iskaznica, upozoruje aprovizaciona komisija javnost, da roba što se kupuje izvjesnog dana i u izvjesnoj prodavaoni mora biti preuzeta takodjer istog dana i u istoj prodavaoni. Za preuzimanje robe na drugi dan nemaju ovi odsječci nikakve vrijednosti. Prodavaoci dobili su odnosne stroge upute te se ne će dopuštati nikakve iznimke. Konsumenti upozoravaju se u vlastitom interesu, neka se kod preuzimanja robe osvjedoče o težini robe, pošto se kasnije ne može uvažiti nikakve reklamacije. — Manje imućni mogu dobiti živežne namirnice u dućanu broj 7 na trgu Comizio. — Uz prikaz i probušenje iskaznice za kolovoz može se dobiti 5 kilograma slatkog ugljena po 88 helera kilogram. Pučanstvo se upozorava, neka se pravodobno opskrbi ugljenom, jer će za zimskih mjeseca vladati po svoj prilici nestašica goriva.

Dopisi iz Istre.

Pazin, 28. srpnja u 10 sati u noći posjetila je našeg vrlog rodoljuba J. Primuša velika nesreća. Uz druge jade i nevolje, koje mu ih je rat nanio, izgorjela mu kuća, dok je on sa obitelju bio zaposlen u polju. Kod požara nema ljudskih žrtava, ali buduć se je vatra kasno opazila, uništila mu je veći dio pokućtva. Pozivlju se stoga svi rodoljubi milosrdnog srca, da mu pomognu svojim obolom. Koji daju, nek znadu, da su dali vrijednom sinu svoga naroda. Doprinosi nek se šalju na uredništvo „Hrv. Lista" Pula. — Darovateljima i rodoljubima od Boga plata. Dopisnik.

Oprtalj, 29. VII. 1918. Mjestance Oprtalj glasovito je zbog divljaštva, prostačkih demonstracija proti hrvatskom narodu, mjesnom svećenstvu, učiteljima i djeci hrvatskih pučkih škola. Takova se divljaštva, bezobraznosti, izrabljivanja siromašnog čkmeta svaki dan vidjaju u Oprtlju, kakova se čitaju u pripovijestima „Krvava košulja". Divljaštva i demonstracije u crkvi, pred crkvom za službe božje; zatvorena bi crkva, ukradeni crkveni ključi razlupani prozori na crkvi i na kućama mjesnog svećenstva. Neobuzdana i privilegovana taljančad kamenjem i toljagama navalile više puta po noći na svećeničke kuće, kunući pri tome i izgovarajući najsramotnije riječetine. Više puta život mjesnog svećenstva nalazio se je u smrtnoj pogibelji. Od 2. XII. 1917. do današnjeg dana ne prodje ma ni jedan dan a da se ne vide gadne demonstracije, da se ne čuju najogavnije izrazi i najgroznije kletve. Ma gdje smo za Boga? Zar medju Hotentotima? Gdje je općinska policija, zašto ne uredjuje? A c. k. kot. poglavarstvo? Mjesno oružništvo poslalo je čitave snope žestokih raporta. Tu je bezbroj tužba gosp. župnika, kapelana, hrvatskih učitelja. Pak? Ništa. Potlačeni i očajni narod poslao je tri-četiri odaslanstva, poslao je protest proti nečuvenim škandalima potpisan sa preko 80 posto čitavog pučanstva. Pak? Opet ništa. Obratio se tužni narod preko svog odbora i na c. k. namjesništvo pa i opet ništa. Najbolje opet čini gosp. Lasciac muči zaliven, ako mu stigne koja tužba s njom u koš, ako dodje koja osoba, da mu opiše nesnosne oprtaljske prilike naprosto je ne primi i tako paše pašuju, gadne demostracije traju, divljački zulum krasuju, gadne demostracije traju, divljački zulum kraljuje, a siromašni narod očajava. Komu, da se sada obratimo? Komu, ako ne svojim zastupnicima, da putem interpelacije upozore kompetentne faktore, na neriješene tužbe i proteste što zapraše leže na c. k. kot. poglavarstvu u Poreču, tužbe i jadikovke napisane suzama pomiješanima sa krvlju. Gospodo spasite nas jer ginemo od zuluma pod nosom odgovornih faktora. (Slijedi opis aprovizacije u Oprtlju.) — Gaženi ali još ne sasma pogaženi Oprtaljci.

•

Motovunski općinski odbor raspušten. Iz motovunske okolice nam pišu: Namjesništvo je konačno raspustilo općinsko zastupstvo u Motovunu. U savezu s time povjerilo je upravu općinskih poslova, u sporazumku s istarskom zemaljskom upravnom komisijom, upravnom odboru s odvjetnikom dr. Umbertom Fornasarom kao predsjednikom.

Dnevne vijesti.

Istarske maturantice i učiteljice u Zagrebu. „Hrvatska Država" javlja: U subotu na večer došlo je u Zagreb oko 40 maturantica i učiteljica, pod vodstvom profesora iz raznih krajeva Istre. Ovdje su ih dočekale i kao gošće primile zagrebačke kolegice akademičarke, koje se kupe oko „Domagoja", a pod vodstvom prof. Božene Kralj. Istarske će gošće ostati u Zagrebu 1 ili 2 dana, dok razgledaju sve njegove znamenitosti i okolinu, a zatim će poći u Bosnu i Slavoniju.

Kulturne sličice iz Opatije. U doba kad naš narod izumire i doma i na fronti, kad moraju naša djeca odlaziti ispod očinskog krova i tražiti utočišta u braće Hrvata, zbivaju se u našoj zemlji, pred našim očima dogadjaji, pred kojima smo mi nemoćni. „Primorske Novine" donose o tom ovaj članak, koji u cijelosti prenosimo: „U broju od prošlog utorka javiste, da je u nedjelju 21. t. mj. prispjelo u Opatiju na ljetovanje oko 1000 madžarske djece. U ponedjeljak i utorak nadošlo ih je još par hiljada te će se skorih dana broj te madžarske djece, što će doći ovamo na našu obalu istočne Istre, upotpuniti do 7000. Cijeli vojnički aparat iz Opatije i Lovrana bio je zaposlen sa pripremama za smještenje i prehranu te djece. Kad se radilo o tom, da mjesne oblasti u Opatiji i Lovranu pristanu na dolazak te djece, tada se je od priredjivačkog odbora u ime Njegovog Veličanstva obećivalo, da će istodobno sa tom madžarskom djecom doći i hrane za potpunu opskrbu cijeloga pučanstva u kotaru Volosko-Opatija. Medjutim djeca su došla i za njih obilno hrane, dapače tako obilno, da se nekoliko vagona i pokvarilo ali za pučanstvo kotara nije došlo ni zrna, tako, da ovdje narod gladuje a mora mirno gledati kako djeca, madžarska djeca dobivaju obilno bijeloga kruha, dok sam nema ni palente. Pri dolasku djece iz Opatije, dne 21. t. mj. bijaše mobilizovano cijelo oružništvo kotara. Mirno ponašanje djece, što su ovamo došla iz najkulturnijih centara „madžarskoga orszaga" pa se snebivamo. Naše dijete iz najzabitnijeg sela ne bi se tako ponašalo. U nedjelju, odmah nakon dolaska, navali četa te djece na naše ladjice privezane u opatijskoj „Dražici", htijući se u istinu samovlasno otisnuti na more. Djeca vlasnika tih ladjica, opatijski Hrvatići stadoše na obranu svojih ladja. Madžarska djeca dovikivahu našim: „šta branite, te ladje su naše, to je madžarsko more". (Zapljenjeno.) Nu naši dečki (zaplijenjeno) veslima protjeraše nametnike i obraniše tako svoje ladje. U ponedjeljak poslije podne jedna četa te madžarske djece prolazeći mimo kupališta „Crnikovica" navali na isto kamenjem ugrožavajući tako život kupališnih gostova. Trebalo je energičnog nastupa, da djeca odustanu od te „zabave". Sva ta madžarska djeca šeću ulicama svjetskog kupališta Opatija u kupališnim gaćicama. Mislite da ih tko u tome „iz razloga javne ćudorednosti" smeta? Nitko ni mukajet! U hotelu „Liburnija" u Voloskom smještено je nekoliko te djece. Domaća djeca se često zaustavljaju pred vratima tog hotela i gledaju kako madžarska djeca jedu posve bijeli kruh, kakvoga naša djeca već od god. 1914. ne vidješe, mnogi zamoli koru hljeba, Što učine na to madžarska djeca? Nakvase po nekoliko komada kruha vodom, pa tako nakvašeni kruh bacaju u našu djecu, da se na kruh rastrese na tisuću komadića. Ili zamahnu rukom, kao da će baciti djeci kruh, a onda na našu djecu pljuju. Premda ta madžarska djeca stoje pod zaštitom bajuneta, ipak će to njihovo izazovno ponašanje prevršiti mjeru ustrpljivosti našega domaćega pučanstva, koje je i onako uslijed žalosnih prehranbenih prilika postavljeno na tešku kušnju. Zar neće pozvani faktori poduzeti ništa, da ne bude ovakve sablazni i izazova".

„Sistem". U „Malim Novinama" čitamo slijedeće: Nitko na svijetu ne će htjeti ustvrditi, da na pr. Madžari nekatolici nisu Madžari. Po postupku s nama i s Bosnom moglo bi se to tvrditi, jer je ugarska kruna sveta, a židovi madžarski ili kalvini ne poznaju one svetosti, koju nosi prvi nosilac svete krune ugarske. Nitko ne će reći i ustvrditi, da Bavarci nisu Nijemci, jer su katolici; ne će se poradi katolištva njihova stvarati bavarska narodnost. Isto je to i drugdje. Samo se s nama Hrvatima i Srbima tako postupa već odavna, a u Rusiji sad za riješavanja sukoba u ovom ratu. Kod Slavena ima da vodi prvu riječ vjera, dok ona inače u politici u čitavom božjem svijetu nema nikakve riječi. Po vjeri, gdje je čovjek, a osobito kod nas, najosjetljiviji, tod nas ima da se stvara i narodnost i vodi politika. To je ona podloga, na koju se je dovodila do ovoga stanja, da su ovdje Hrvati i da ovdje nema Srba, oni ondje Dalmatinci, pa Bošnjaci (dakako katolici, pravoslavni i muslimani — samo je šteta, da se nisu sjetili i Španjola), Istrani itd. itd. i da onda oni, koji uopće ne znaju ni slova našega jezika kažu pred velikom diplomacijom: to nije jedan narod. Za njih jezik, običaji i osjećanje ne vrijedi — glavno im je kod nas vjera. Da bude stvar još ljepša, pozivaju se i na pismo. Kao da latinica ili ćirilica odlučuje o političi i o narodnosti i kao da kod Nijemaca nema razlike u pismu.

Slovenski humor. „Slovenski Narod" donosi: Uz cestu k crkvi na Rožniku stoji natpis: „Verbotener Weg" — („Prepovedana pot"). Ovih je dana netko povjesio pod tu tablicu papirnatu s natpisom: „Vidi se povsodi, da Nemec prvi po prepovedanih potih hodi". — (Vidi se posvuda da Nijemac prvi po zabranjenim putevima hoda.) — Isti list donosi: „Jučerašnji je broj našeg lista bio opet zaplijenjen. Na bijelome mjestu napisala je dobra duša — na tablici pred redakcijom, gdje je list javno prilijepljen: „Dobićemo bijeloga kruha".

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 29. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Dr. Dane Trbojević: Život i škola. — Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvatskoj. — Davorin Trstenjak: Nietzsche-Worte. — Ambro Novak: Iz povijesti umjetne popijevke. — U smotri piše Spectator pod naslovom: Naša narodna tragika o banovim otkrićima u saboru, J. D. o austrijskoj krizi, dr. D. P. o Kosorovim pripovijestima Mime itd. — **Listak:** Rikard Katalinić-Jeretov: Iz moje bilježnice. — Godišnja pretplata na „Hrvatsku Njivu" iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Naručbe šalju se na upravu lista u Zagrebu Nikolićeva ul. 8.

U podružnici **Jos. Krmpotića**, ulica Franje Ferdinanda 3, mogu se dobiti slijedeće knjige:

„Matica hrvatska": Petar Preradović: **Izabrane pjesme.** — Laza K. Lazarević: **Izabrane pripovijesti.** — I. S. Turgenjev: **Novi rod.** — Ferdo Šišić: **Hrvatska povijest I.—III. Pregled povijesti hrvatskog naroda.** — Ema Božičević: **Čarobni svijet (za mladež). Narodne pripovijetke (za mladež).** — Ivana Brlić Mažuranić: **Priče iz davnina. Kraljević Marko (za mladež).** — Josip Eugen Tomić: **Manja djela.** — Dinko Šimunović: **Gjerdan.** — Ivan Lepušić: **Pustolovka.** — H. S. Brdovački (pseud.): **Prometna politika.** — Dr. Nikola Andrić: **Pod apsolutizmom.**

„Moderna knjižnica": Stepnjak: **Podzemna Rusija.** — D' Annunzio: **Ivan Episkop i druge novele.** — M. Arcybašev: **Revolucionarci.** — Merežkovski: **Florentinske novele. Uskrsli bogovi.** — Knut Hamsun: **Glad.** — F. M. Dostojevski: **Braća Karamazovi (I. i II. — III. i IV.). Idiot (I. i II.).** — Jensen: **Ratne sjene.** — Tavastatjerna: **Tajna Finskog zaljeva.** — N. Notari: **Tri lopova.** — A. France: **Bogovi žedjaju.** — Maupassant: **Umiranje duše.** — Gorkij: **Život suvišna čovjeka.** — Rolland: **Gorući grm.** — B. Stanković: **Nečista krv.** — Strindberg: **Sin služavke.** — Kveder: **Hanka.** — G. Janson: **Laži.** — Marković: **Karlo Drački.**

„Zabavna biblioteka": Hamsun: **Viktorija.** — Geyerstam: **Što žene mogu.** — Deledda: **Nostalgije.** — Balzac: **Žena od trideset godina.** — Bruun: **Sretni dani van Zantenovi.** — Serao: **Slava životu!** — Kuprin: **Himne ljubavi.** — Nagrodskaja: **Dionisijev gnjev.** — Bourget: **Dvije sestre.** — H. Rider Haggard: **Ona.** — Zuccoli: **Farfui.** — Loliće: **Žene drugoga carstva.** — Lugovoj: **Polijce verse.** — Maciejowski: **Ljepota djevojka.** — Šubin: **Azbejin.** — Fogazzaro: **Daniele Cortis.** — Glyn: **Teodora.** — Herczeg: **Carstvo sanjâ.** — Lagerlöf: **Jerusalim. I.—II.** — Blicher-Clausen: **Sonja.** — Montgomery: **Neshvaćen.** — Bruun: **Ponoćno sunce.** — Tillier: **Ujak Benjamin.** — Sezima: **Passiflora.** — Bourget: **Lazarina.** — Kipling: **Indijska džungla.** — Bang: **Tina.** — France: **Crveni krin.** — Bordeaux: **Otvori oči!** — Blicher-Clausen: **Inga.** — Maupassant: **Jaka kao smrt.** — Hermann Sudermann: **Litavske pripovijesti.**

„Humoristična knjižnica": St. Sremac: **Pop Ćira i pop Spira.** — N. V. Gogolj: **Mrtve duše. Tri pripovijedke.** — M. Arcybašev: **Sanjin. Narodne šale i pripovjedke.** — Jonathan Swift: **Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi.** — S. Vörös: **Tonček Tomaš.** — Guy de Maupassant: **Baština.** — Branko Mašić: **Alekse Mišćevića. Ratne šale.** — Branislav Gj. Nušić: **Nove šaljive priče. Općinsko dijete.** — A. Konstantinov: **Baj Ganja.** — M. B. Janković: **Prva ljubav.** — Ivo Vojnović: **Dubrovačka Trilogija.** — Emerson: **Napoleon ili čovjek djela.**

Pismene se naručbe imaju upraviti na „**Upravu Hrvatskog Lista**". Pošiljke se odpremaju samo s pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

Jedno važno razdoblje naše kulturne povijesti.

(Nastavak i konac.)

Uočimo li jezgru čitave priče, pričinja nam se ova epizoda kao glavni motiv naše historije. Iste značajne crte karakterišu naš narod, jednako miltavost, nemarnost i jednak tudjinački duh vladal su u višim krugovima, isti je cinizam izbijao iz postupka državne i crkvene vlasti s našim narodom. Čitava je naša historija simbolizirana s onom grubom povredom pravnog osjećaja i lakoumnim ismjehavanjem starca-siromaha, koji vjeruje da je nasilnim obrijanjem brade postao hrvatskim biskupom. Koliko su puta i kasnije nagradili naš narod sličnim biskupijama, jednakovrijednim sloboštinama? Već iz ovog se najstarijeg doba zrcali sadašnjost hrvatskog naroda. Našim starim, neiskusnim pradjedovima ne možemo spočitnuti, što su upirali svoje poglede u Rim, što su od pape očekivali oslobodilačku riječ, spasonosnu odluku, kad je naš narod kroz čitavo XIX. stoljeće očekivao izbavljenje od Beča i Pešte.

Tek danas znademo, da se ona spasonosna riječ zove samopomoć, samopouzdanje! Ali tko je tada mogao uputiti narod na nju? Kad su se kasnije nekoji naši ljudi postavili na svoje vlastite noge, kad su bez obzira na lijevo i desno radili za svoju domovinu, za svoj ugled — pomislimo samo na Zrinjskog i Frankopana — uzmanjkalo je ideje oslobodjenja i osamosvješćenja općenitosti i široke osnovke u narodu; a narod, odvojen od svojih vodja, nije mogao da shvaća njihovih ideja, nije se mogao ugrijavati za njih i dignuti se, složan i jak, na njihovu obranu. Huzitstvo je uskolebalo najšire mase, uzbudilo i pobunilo najjednostavnijeg momka, jer to nije bila tek misao nekojih uskih intelektualnih krugova, već je koreninila u masi, pobudjivala njezin interes, bila u istinu narodnim posjedom. Kao što u zametku borbe za glagolicu odlikovala se ona misao svojom proširenošću, svojim demokratizmom, svojom prikladnošću za opće narodni razum, nije to bila tek državnička mudrolija jakih individualnosti.

Misao i ideologija glagoljačkog svećenstva nije bila nepristupačna narodu, nije se držala za pučki razum nedostiživih visina. Trebalo je tom staležu samo nešto više prilika, da se postepeno naobražuje i diže, e bi ovu misao polagano svestrano razvio i probudio i kroz nju prosvjetio i osvijestio narod.

Glagolska je književnost sadržavala u klici mogućnost razvoja i razmaha u najraznijim, ne samo za naš hrvatski narod, već i za slavenstvo uopće spasonosnim smjerovima. Glagolska bi knjiga bila spasila hrvatsku narodnu crkvu, koja je većim dijelom ovećala srpski narod od propasti; bila bi pravodobno probudila svijest o odnošajima jednog slavenskog naroda spram drugoga; bila bi koristila narodnom jedinstvu Hrvata i Srba, a bila bi bez sumnje izazvala interes kod onih Slavena, koji se bezmoćno opirahu germanizaciji i latinizaciji: kod Čeha, Poljaka i kod Slovenaca. A bili smo na najboljem putu, da postignemo taj cilj. U 13. i 14. vijeku, iza kako je papa Inocencije IV. prvi put poslije Ivana VIII. odobrio glagolsku službu sv. mise i svih obreda crkvenih na slavenskom jugu, stade kako priča Jagić — ugled hrvatskog glagoljaštva svraćati na sebe pažnju čak izvan granica svoje hrvatske domovine. Prosvijećeni duhovi, kao češki kralj Karlo IV., smatrahu tu znamenitu pojavu u katoličkoj crkvi s obzirom na slavenstvo vrlo vrijednom ne samo priznanja već i nasljedovanja. Njegovim nastojanjem prista papa Klement VI. u dekretu na praškog biskupa Arnesta, da mogu dalmatinski glagoljaši dobiti jedno pristanište i u Češkoj te ondje obavljati crkvenu službu božju istim staroslovenskim jezikom sa glagolskim pismom (g. 1346.)... Marljivi Česi naučiše pisati glagolskim slovima... Tako se rodila čudna pojava, da se pisalo glagolskim slovima na češkom jeziku. I primjer Karla IV. je poticao i Poljake, da prigrle glagolicu... Jedna je iskra preskočila iz juga na sjever a pobudila u srcima slutnju o nekoj vezi slavenskih plemena; mogla nam je poroditi sveslavenstvo, mogla nam je preporoditi Poljsku u onom duhu, kako su sanjali naši politički bezazleni stari pjesnici — pomislimo samo na Gundulića. Ovaj smjel san bio bi našao kroz glagolsku knjigu preobražen, osviješćen narod, a ideje naših sanjača bile bi se ostvarile, jer bi se bile susrele sa preporodjenim narodom, koji je čekao, da mu se dade politička direktiva. Ujedinile bi se bile dvije velike struje narodnog razvoja, evolucija širokih masa naroda, postignuta postojanim i polaganim radom i evolucija naše prosvjete, koja je pošla u školu na zapad, tamo ojačala, da se vrati opet k narodu; jer je svrha svake prosvjete samo oblikovanje narodne duše, umjetničko objavljanje njezinih originalnih svojstava. I jedan i drugi je razvoj bio silom dogadjaja prekinut usred puta...

Nijesu dakle naše misli tek od jučer. Proučavajući našu historiju, otkrit ćemo pojave, koje će nam reći već odavna slutio svoju misao, svoje poslanstvo. Doznat ćemo, da je naš narod odavno već osjećao da nije osamljen, već da je član mogućeg jedne jedinice. A baš prva naša književnost, glagolska književnost, predočuje nama začudan fenomen preuranjenog nacionalnog života u XI. vijeku. Potpunim dakle pravom možemo govoriti o važnom razdoblju naše kulturne povijesti, a pravu sliku njegove vrijednosti stvorit će nam sve više nova istraživanja.

x.

Pojedini broj 16 h.

Na listu: U pretplati ...

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlaz u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ans. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 2. kolovoza 1918. Broj 1099.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko ...e: Topnički bojevi i izvidnička je djelatnost jučer na čitavoj fronti veoma živahna. Prekonapala je jaka skupina talijanskih bombo...h aeroplana naša mletačka ljetališta. Naši su ...tači bacili na neprijatelja te su spriječili, da nanese ikoju štetu. — Albanija: Navale, što ...še albanske bojne sile poduzele prije jedne ...ice, prisilile su Talijana, koji je poduzimao ...dne protunavale, da sjeverozapadno i sjeverono od Berata napusti svoju prvu liniju i znatno ...čje za njom na 30 kilometara fronte. Naše ju...e čete, čija se djela moraju tim više cijeniti, ...u im vrućina i klimatske prilike zadale mnogo ..., slijede uzmičućeg neprijatelja. — Poglavica ...alnog stožera.

Njemački.

Berlin, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog ... službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna ...ina prijestolonasljednika Rupprechta: Izmedju ...na i Bailleula rano u jutro prelazno živahni ...ički boj. Preko dana umjerena topovska dje...st oživjela je na večer na mnogim mjestima ...e u svezi s izvidničkim okršajima. — Vojna ...ina njemačkog prijestolonasljednika: Istočno ...a-Fere-en-Tardenois poduzeo je Francuz po...podne opetovano žestoke djelomične navale. ...i smo neprijatelja protunavalom na njegove ...ne točke natrag. Na ostaloj bojnoj fronti to...ki boj promjenljive žestine. Manji predpoljski ...vi. Sjeveroistočno od Perthesa kušao je nepri..., iza žestoke topničke pripreme, da opet osvoji ...ište, koje smo mu oteli 30. srpnja. Bio je uz ...ke suzbijen. Uspjeli vlastiti nasrtaji južno od ...elberga i u Argonnama. — Vojna skupina voj... Albrechta: Pješački okršaji na Mozeli i u šumi ...oy. Kod toga smo dopremili zarobljenika. — ...rijatelj je jučer na fronti izgubio u zračnom boju ...strijeljanjem sa zemlje 25 aeroplana. Dalje smo ...ili englesku skupinu lijetala, sastojeću iz 6 ve... bojnih aeroplana, koja je letjela u smjeru na ...rügge, našim lovačkim aeroplanima s fronte i ...ja, a da nije mogla izbaciti svojih bomba. Iz ...e skupine lijetala, koja je slijedila na prve, ...ili smo dalje još jedan veliki bojni aparat.. — ...ndorff.

Rat.

Ratni izvjestitelj „Vorwärtsa" javlja: U bici ...dju Aisne i Marne poslao je sporazum prvi ...amerikanske mase u vatru. Na temelju iskustva ...jih divizija, koje su kod zadnjih bojeva imale ...u zadaću, mogu saopćiti još slijedeće: Ame...ci su se borili dijelomično u zatvorenim divi...a, dijelomično porazdijeljeni medju Francu... Od pukovnija, što su učestvovale u bici, ...je većina već čitavu godinu u Francuskoj. Ali ...je takodjer takvih pukovnija, koje su u Ame...u Francuskoj bile samo na brzu ruku izvježte bačene u bitku. Nova amerikanska armija ...e, kao što i francuska, velik broj divizija Cr...; ali ove nijesu još bile uložene. Medju za...enim Amerikancima upada u oči relativno velik ...njemačkih imena. Prema njihovim izjavama ...i medju vodjama amerikanske armije ljudi ...ačkog porijetla veliku ulogu. Bojna vrijednost ...ikanaca ne smije se, prema sveopćem sudu ...na fronti, podcijenjivati. Pouzdavajući se na ...u brojčanu premoć i osokoljeni domovnim ...anjem francuske javnosti, srču sa bezazlenom...lomnošću u boj. Kako još nijesu naučili, bo...u se u rijetkim linijama, prelaze njihovi gubici ...e svijų ostalih. Amerikanska polja lješina, ... pred uzvisinom Monthiers, mogu se uspo... samo sa ruskim poljima lješina kod Brusilove ...ofenzive. Kao što su neoprezni u navali, ne...ni su u obrani. Radi toga su pretrpjeli teške ...

* Veleizdajnički proces u Beču. Svi bečki li... javljaju, kako je dne 29. pr. mj. stajao pred ...om armijskog divizijskog sudišta u Beču dr. Wertheim, jednogod. dobr. vodnik optužen ...zločina veleizdaje. Spomenuti je dr. filozofije, ... dne 20. siječnja o. g. u X. okružju imao go...ored štrajkajućim radništvom. Optužnica veli, ... dr. Wertheim u svome govoru pozivao rad...a, da se usprotivi socijalističkome vodstvu, jer ...dstvo od vlade protiv radnika potkupljeno. ...ci dakle neka se ne vrate k poslu, već neka ... ustankom dovrše rat. Tom općem ustanku radništva sigurno bi se pridružila braća u drugim državama i jedino bi na taj način bilo moguće izնuditi opći mir. U tu svrhu neka se raširi pokret takodjer na Francusku, Njemačku i Rusiju, neka se podigne radništvo proti kasti visoke gospode, proti grofovima i Preuzvišenostima, te proti stanovitoj gospodi, koju mora narod uzdržavati. Dr. Wertheim je bajagi pozivao narod, neka zahtijeva oslobodjenje dra. Adlera i neka se ugleda u rusku revoluciju, koju neka provodi ovdje. Pri preslušavanju poriče optuženi svoju krivnju i opisuje svoj život. Njegova žena, bivša njegova učenica i takodjer absolventkinja filozofije, jest kći dvorskog savjetnika bečkog pošt. ravnatelja Hofmanna. Veli, da je pri govoru njezinog muža bilo najviše 70 osoba. Kao svjedok saslušan je soc. dem. zast. Seitz, koji veli, da je štrajk u siječnju bio radi glada, te nije nosio političkog značaja. Veli, da oni nisu tako bojažljivi kao država, koja posvuda ćuti veleizdajstvo. Stranačko je vodstvo pregovaralo s vladom, te je nastojalo umiriti radništvo. Radi toga je došlo do nesporazumka izmedju radništva i vodstva, koje je radništvo nazivalo plaćenim miriteljima. Letaci su dapače izražavali mnijenje, da vodje stranke zaslužuju, da ih se postrijelja. Zast. Skaret izjavlja, da je štrajk bio provala očaja radništva, koji nisu imali ni hrane, ni ugljena a uz to je došlo još i do vojničkog nadzora u tvornicama. Štrajk je bio neizbježiv. — Na to bijaše rasprava odgodjena na drugi dan. (Po „Slovencu".)

* **Veleizdajnički proces u Beču dovršen — dr. Wertheim riješen od optužbe.** Dne 30. pr. mj. izrečena je osuda u veleizdajničkom procesu proti jednogodišnjem dobrovoljcu — vodniku dr. Wertheimu. Optuženik je bio posvema riješen od optužbe radi zločina veleizdaje i odmah pušten na slobodu.

* **Papa ne će poduzimati nikakvih koraka za mir.** „Kölnische Zeitung" javlja iz Chiassa: Nasuprot raznim glasinama govori se u vatikanskim krugovima, da papa ne misli učiniti nikakvih novih koraka u ratujućih za mir. Kardinalsko je tajništvo marljivo zaposleno izgradjivanjem diplomatskih odnošaja svete stolice k raznim državama. Očekuje se važne odluke, iza koje ih ima slijediti dotično papinsko poslanstvo.

* **Engleska politika u Perziji.** „Stockholms Dagblad" javlja iz Karlskrona: Ovdašnji neki list doznaje iz autoritativnog vrela, da će odstupiti engleski poslanik u Teheranu Marlun. Njegov će nasljednik po svoj prilici biti major Stocke. Izborom Stockca nada se Engleska, da će lakše moći skloniti Perzijance, da priznaju kao perzijske čete „British-Persian Riffles" (engleske strijelce). Kako veli list, imenovanje vojnika za engleskoga poslanika u Perziji mora ozlovoljiti Perzijance, jer će u njih pobuditi vjeru, da Engleska sada upotrebljava posljednje sredstvo, da potkopa uzdrmani suverenitet Perzije. Kako se pogovara, zatražila je Engleska kod posljednjega medjusavezničkoga ratnoga vijeća u Versaillesu vojnička pojačanja za Perziju, budući da je „ugrožena Indija".

* **Amerika garantira prehranu antanta.** „Reuter" javlja ovu vijest: Lordmajor dao je u počast amerikanskim trgovcima jedan banket, na kome se je Chamberlain sjećao sa blagodarnošću uloge Amerike za opću stvar. Njemačka, koja je s najvećim prezrenjem govorila o američkoj vojsci imala je prilike da upozna važnost amerikanskoga oružja. Njemačka podmornička politika potpuno je propala. Odgovarajući kazao je Hoower, da pobjeda, koja preti oružje saveznika, najbolje dokazuje, da ratne godine nijesu nikako oslabile snagu i duh engleskih, talijanskih i francuskih vojnika. Što se tiče dobave životnih namirnica Hoower je kazao, da je on u stanju pokriti cijelu potrebu mesa saveznika i da sve ovo može da liferuje u svinjskom mesu. Amerika može da idućih 12 mjeseci do potrebe i 18 milijuna tona mesa poslati, a Kanada preko tri milijuna tona životnih namirnica. Davno je prošlo ono vrijeme kad su saveznici bili u strahu, radi mesa i radi najvažnijih životnih namirnica. U neprijateljskim zemljama vlada već sve više i više glad. Idućih godina rdjave prehranbene prilike u neprijateljskim zemljama zahtjevat će više ljudskih žrtava, nego svi vojnički dogadjaji na frontama.

* **25.000.000 gubitaka od početka rata!** Wolffov ured javlja: Već 2. kolovoza 1917. iznosili su gubici sporazuma prema opreznom računu preko 18.000.000 momaka. Krvavi gubici medjutim prošle godine, koja je stajala sporazum svuda nove, nečuvene žrtve, povisila je ovaj broj na više od 25.000.000.— Ma da je poznato, da je sporazum pretrpio u tom ratu silno teške gubitke, dojmit će se brojke Wolffbureaua, koje nadilaze računanje svake fantazije duboko čitatelje naših novina. Moramo se upravo čuditi, od kuda imadu još Francuzi i Englezi uopće još vojnika.

* **Zračna navala na Dünkirchen.** „Matin" javlja iz Dünkirchena: U noći na 26. srpnja preljetela je skupina njemačkih lijetala Dünkirchen te je bacila na grad 60 zračnih torpeda najtežeg kalibra, koji su prouzročili znatnu stvarnu štetu. 26. srpnja započela je paljba dalekometnog topa na grad.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja: Na sjevernom bojištu bilo je potopljeno 13.000 brutto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora.

* **Volja Amerike za pobjedom.** Reuterov ured javlja: U nekom govoru u Londonu rekao je pomoćni tajnik u mornaričkom odsjeku u Sjedinjenim državama, Franklin Roosevelt: Sada boravi dnevno više od 250 brodova američke mornarice u evropskim vodama. Broj će slijedećih dana biti još brže povećavan nego li prošlih. Amerikanci su stupili u rat tekar prošle godine i sada će uložiti svu svoju snagu, da pobijede alijirci. („Arbeiterwille".)

* **Britska vojska i mornarica.** Reuterov ured donosi iz Londona 1. kolovoza: Ministar je predsjednik Nove Seelandije Masey, koji je prisustvovao vijećanju ratnog kabineta, rekao jučer u nekom govoru u Londonu: Britski narod dao je za vrijeme rata 7·5 milijuna ljudi. Govorio je na to o snažnom razvoju zračne službe i o razvitku mornarice. Tonaža mornarice iznosila je rujna 1914. nešto preko 4 milijuna tona, danas preko 7 milijuna. Osoblje je bilo povećano od 145.000 na 420.000 ljudi.

Umorstvo generala Eichhorna.

„Slovenec" piše: „Iza Mirbacha Eichhorn, iza Moskve Kijev. Nema nikakve sumnje, da su oba ta senzacijonalna umorstva medjusobno u tijesnom savezu. Mirbach je bio raprezentant diplomatske sile Njemačke u Rusiji, Eichhorn pak njemačke vojničke sile u Ukrajini. Jučer smo priopćili izvješće Wolffovog ureda, da je ovih dana njemačko vojničko sudište u Kijevu odsudilo članе bivšeg Holubovičevog ministarstva, koje je potpisalo mir u Brestu Litovskom i pozvalo njemačku vojsku u zemlju. I to bijahu odsudjeni bivši ministar-predsjednik Holubović i ministar rata Žukovski na dvije godine teške tamnice. Bez sumnje su te osude njemačkog vojnog sudišta prouzročile medju stanovništvom veliko uzbudjenje i smiju se smatrati za neposredan uzrok umorstva generala feldmaršala Eichhorna.

General feldmaršal pl. Eichhorn bijaše muž njemačke energije. Naskoro iza dolaska u Ukrajinu došao je u konflikat s ukrajinskom vladom Holubovičevom i cijelokupnim pučanstvom ukrajinskim. Eichhorn je izdao glasovite naredbe glede rekvizicija i obradjivanja polja. Te su naredbe prouzročile na više mjesta oboružan otpor seljačkog stanovništva ukrajinskog. Ne dugo na to provalio je s oboružanom silom u dvoranu, gdje je vijećala „Rada", raspustio je „Radu", pojedine je ministre uapsio, pred ukrajinski je parlamenat postavio strojne puške i oklopne automobile te dao naperiti na Kijev topove. Za hetmana Ukrajine postavio je bivšega generala Skoropadskog i postavio je novo ministarstvo. Raspustio je ukrajinske legije, zahtjevao je kapitulaciju poljskih legija, koje su stajale u Ukrajini pod generalom Mušnickim, te ih je razoružanom silom. Izdao je oštre naredbe glede razoružanja ukrajinskog civilnog pučanstva i na to je dao odsuditi ukrajinske ministre. No i pod Skoropadskim i njegovim kabinetom nisu izravnane sve razlike izmedju Ukrajinaca i njemačke armade. U Ukrajini vrije dalje. I danas su general Eichhorn i njegov pobočnik mrtvi.

To umorstvo u Kijevu moglo bi imati opet dalekosežne političke posljedice. Socijalno revolucijonarna stranka, koja hoće opet veliku Rusiju sa svim otpalim djelovima — ne izuzevši ni Ukrajinu — nastavlja svoje djelo.

Na istoku je tlo opet ognjevito.

Beč, 1. (D. u.) „Fremdenblatt" piše o umorstvu generala feldmaršala Eichhorna: Ruski su socijalni revolucijonarci nastupili nasljedstvo nihilista, upotrebljavajući političko umorstvo za borbeno sredstvo. To je ona stranka, koja stoji jako blizu antanti, stranka, koja bi htjela na novo oživiti rat proti Njemačkoj. Antanta ne može se otresti odgovornosti zločina u Moskvi i Kijevu. Prije svega mora se ustanoviti činjenicu, da kijevsko umorstvo ne može promijeniti odnošaja Njemačke prema Ukrajini, budući da bijaše zločinac

Rus i ukrajinska vlada nije odgovorna za taj teroristički čin. Antanti ne će uspjeti, uzdrmati djelom brestlitovskim. Ona ne će svojim savezom s ruskim socijalnim revolucijonarcima postići svog cilja. Čudimo se, zaključuje list, i žalimo iz punog srca tragičnu sudbinu velikog vojskovodje i plemenitog muža, koji je postao žrtva užasnog i niskog zločina. No smrt Eichhornova ne će povući za sobom ponovno uspostavljenje istoče fronte.

•

Kijev, 1. (D. u.) Hetman je u svoje ime i u ime ukrajinske vlade i ukrajinskog naroda upravio na njemačkog cara brzojav pun najtoplijeg izražaja saučešća, na koji je car odgovorio sa srdačnom hvalom.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Kao što „Kijevskaja Mysl" javlja, jedan kongres moskovskih kadeta izjavio se protiv politike petrogradske grupe i naglasio se svoju vjernost savezu sa antantom. Petrogradska grupa, na čijem čelu stoji Miljukov, Vinaver i barun Nolde, naprežu se, kao što je u posljednjim danima mnogo puta bilo javljeno, da svoje predjašnje nepomirljivo neprijateljstvo prema Nijemcima pretvore u neki „novi kurs" sporazuma. Vodja moskovske grupe jeste Makljakov, zastupnik grada Moskve u predjašnjoj carskoj dumi i jedan od najspremnijih ruskih pravnika. Kod Makljakova nije sklonost prema antanti stvar političkoga računa, kao što je to bilo prije kod Miljukova i Noldea, nego ona leži njemu u krvi. Makljakov je sin jedne Francuskinje, te je od ljeta 1917. ruski poslanik u Parizu. On vrši svoju dužnost priznat od Francuske, ali njega ne priznaje današnja ruska vlada. Iz ove činjenice dade se razumjeti, da je u ruskoj poslaničkoj crkvi u Parizu odslužena služba božja, za pokoj duše cara Nikolaja. Medjutim i o djelovanju Miljukova u Kijevu došlo je do jednoga incidenta. Ukrajinska vlada, kao što je javljeno, saopćila mu je, da ostavi grad, pošto njegov nastup u društvu sa izvjesnim političkim grupama, može se krivo shvatiti. Ovo bez sumnje stoji u vezi sa skupštinom monarhista, koja se držala ovih dana u Kijevu, a u kojoj su učestvovali monarhisti iz cijele Rusije. Na ovom kongresu kako izvještava kijevska „Posljednja Novosti", donesena je odluka, da se u svim ruskim gradovima podignu agitacijona središta za povratak carstva i pa se radi toga uspostavi veza s velikim vojvodom Nikolajem Nikolajevićem. Pretpostavka uspostave monarkije na osnovu državnoga poretka prije februarske revolucije god. 1917. mora da bude i sjedinjenje Ukrajine sa velikom Rusijom.

•

Javljaju iz Moskve od 30. srpnja: Proglas pučkih povjerenika za unutarnje stvari na gubernijske i okružne odbore izjavlja, da su Moskva i Petrograd 4 dana bez kruha te pozivlje prešno, neka se učini sve, da se izbavi glavni grad od glada.

•

Javljaju iz Berlina 31. srpnja: K vijesti berlinskog biroa Petrogradske brzojavne agenture, prema kojoj nijesu pregovaranja izmedju Rusije i Njemačke o političkim glavnim pitanjima još ni započela, izjavlja „Lokalanzeiger", da su pregovaranja dovela u nekim važnim političkim stvarima do potpunog riješenja. K ovim pripada i otcjepljenje Livonske i Estonske od ruske države. Sovjetska se republika izjavila načelno sporazumno s otcjepljenjem obiju pokrajina te je poslala odnosnu izjavu u Berlin.

•

„Daily Mail" izvješćuje u svom broju od 10. srpnja o razgovoru, što je njegov dopisnik u Charbinu imao s generalom Horvatom, bivšim generalnim direktorom kitajske istočne željeznice. Polag mnijenja Horvata ne može se izbjeći intervenciji antante u Sibiriji. Po njegovom bi mišljenju bile 3 divizije antante dostatne, da uspostave u Sibiriji red. Ali za uspostavu istočne fronte protiv Njemačke drži on nužnim 1 milijun vojnika. Potrebitu bi vojsku morao staviti Japan na raspolaganje. Čim će biti uspostavljen red smatra on sabiranje sibirskih dobrovoljaca najboljim riješenjem. Potrebna novčana i prevozna sredstva morao bi staviti sporazum na raspolaganje. Charbin i Vladivostok morali bi služiti kao baze za operacije.

•

Petrogradska brzojavna agentura javlja, da su bili veliki knezovi Juraj, Nikolaj Nikolajević i Dmitrij Konstantinović prevezeni u Petrograd. U Sibiriju je stigla amerikanska željeznička komisija, koja će preuzeti vodstvo sibirskih željeznica. Željeznički spoj izmedju Vologde i Moskve preko Jaroslava bio je uspostavljen. — Ista agentura javlja: Kako javljaju lokalne oblasti, pobjegli su Blumkin i ostali učesnici kod umorstva grofa Mirbacha preko ukrajinske granice, gdje su nestali netragom.

•

Stari revolucijonarni pisac Vladimir Burcev kazao je saradniku „Dagens Nyhetera": Ex oriente lux. Na istoku u Sibiru evo sviče nam nada za izbavljenje Rusije. Tamo postoji danas jedna sila, gdje se okupiše svi elementi, koji su boljševicima protivni. Medju njima nalaze se i ljudi, koji su vrlo daleko od našega političkoga shvaćanja, ali koji su zacijelo dobri patriote. To dostaje, da se mogu okupiti i da se bore zajednički za spas Rusije. Sve je bolje od vlade boljševika, i boj se mora voditi protiv nje. Ne valja ih samo pobijediti, nego ih valja svuda, gdjegod bili, ne samo u Rusiji, nego i u Francuskoj, Engleskoj, Italiji i Americi, iskorijeniti. Mi smo dobili vijest, da se na čelu sibirskih četa nalazi general Aleksejev. Čitava ga Rusija poznaje i svi se u nj pouzdavaju. Neka naši saveznici shvate, koliko mi od ovih sibirskih četa očekujemo i mi ćemo im svaki čas pomoći. U proklamaciji nekadanjega velikoga kneza Mihajla Aleksandrovića posve je ispravno bilo objavljeno načelo buduće organizacije Rusije. Čitava centralna vlast mora da leži u konstituanti, pošto je ova ispravno izabrana i nitko drugi ne smije da pozivlje tu vlast, niti kakav samodržac, niti koja organizacija. Dok se konstituanta ne može okupiti, mora se čitava vlast predati u ruke novoj provizornoj upravi, koja odgovara želji čitavoga naroda. Nova provizorna vlada mora da se sastoji od zastupnika svију stranaka, jer nosi na sebi narodni značaj. Provizorna vlada imade dužnost, da najprije zavede slobodu i poredak i ne smije se ničega žacati, da iskorjeni boljševizam u svim njegovim fazama. Ta provizorna vlada mora shvatiti, da sadanji rat protiv Njemačke je za nas kao i za naše saveznike jedna zajednička izvanjska politička stvar, ali da je takodjer i po našu unutarnju politiku od velike važnosti. Zato se imade ruska provizorna vlada što uže vezati uz svoje saveznike, te nastaviti zajednički boj protiv izvanjega neprijatelja. Ovakva provizorna vlada sa ovakvim stijegom u ruci, može biti uvjerena, da će naići na najveću potporu u Rusiji i medju saveznicima. Ovakva će vlada ojačati Rusiju i izbaviti je.

•

Javljaju iz Berlina od 30. srpnja: Prema vijestima iz Rusije, položaj je boljševičke vlade vanredno ugrožen. Pošto su čeho-slovačke brigade zauzele Samaru, ugrožena je od njihovih vojničkih operacija i Moskva. Prema tome nije tako nemoguće, da bi se mogle združiti čeho-slovačke brigade sa antantnim četama, koje su se iskrcale na murmanskoj obali. Ove potonje broje oko 50.000 momaka, i sastoje se većim dijelom od engleskih i francuskih mornara. Čeho-Slovaci broje 40 do 60.000 momaka. Znatan je momenat, da je velikom knezu Mihajlu Aleksandroviću uspjelo, da utekne iz Omska. Čeho-Slovacima se pridružuje narod sa ladanja, koji se opire silovitoj rekviziciji kao i gradjansko pučanstvo, koje hoće da izbjegne gladi. Sovjetova vlada nalazi se uslijed toga u velikoj neprilici. Ona je pozvala pod oružje momčad za trajanje od šest mjeseci. Medjutim ovaj poziv imade vrlo slabi odziv, pošto vlada nema ni autoritete, a ni snage, da taj poziv provede. Situacija se time pogoršala, što su se čeho-slovačkim brigadama pridružili i Kozaci, njih 80.000 na broju. Veza dakle izmedju čeho-slovačkih brigada, kao sa onom na murmanskoj obali, te uspostava fronte u Sibiru, nije prema mišljenju vojnih stručnjaka takovo podučeće, koje ne bi imalo gledom na posvemašnju nemoć sovjetove vlade izgleda za uspjeh.

Domaće vijesti.

Povratak svih puljskih bjegunaca dozvoljen.

(Razgovor urednika „Gazzettina" s c. kr. tvrdjavnim povjerenikom.) Jučer je posjetio urednik „Gazzettina" gosp. tvrdjavnog povjerenika baruna Hohenbrucka, te ga umolio da mu dade nekoliko informacija o povratku puljskih bjegunaca, kojima povratak ne bijaše još službeno dozvoljen. Gosp. tvrdjavni povjerenik primio je urednika talijanskog lista veoma susretljivo, te mu dao ove informacije:

U tudjini se nalazi danas još 15.000 bjegunaca iz Pule. Tima nije bio dosad dozvoljen povratak iz vojničkih razloga. No zauzimanjem puljskih oblasti, a pogotovo njegove preuzvišenosti admirala Fiedlera, pošlo je za rukom isposlovati dozvolu za povratak svim puljskim stanovnicima. Armijsko je vrhovno zapovjedništvo podijelilo svoju privolu. Tvrdjavni je povjerenik bio ovih dana u Beču, te se tom prigodom obratio i na ministarstvo unutrašnjih poslova da se informira o tom, i tamo je opet doznao da nema nikakvih zapreka povratku svih bjegunaca.

Jedino treba još počekati do jeseni, dok se ne urede aprovizacione prilike. Molbe se mogu već sada upraviti na c. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli, koje će sporazumno s c. i kr. zapovjedništvom ratne luke uspostavljati dozvole za prekoračenje puljskog područja. U molbama treba točno navesti: 1. mjesto i kotar sadašnjeg prebivališta; 2. da li je dotičnik stanovao u Puli i posljednje njegovo boravište (ulica i kućni broj). — Svi će se puljski stanovnici moći povratiti dakle već mjeseca rujna, tako da će se moći djeca odmah upisati u škole.

Treba medjutim istaknuti, da život u Puli nije baš najugodniji radi češćeg uznemirivanja sa strane neprijatelja, te oblasti ni ne mogu preuzeti odgovornosti za sigurnost svačijeg života. Aprovizacione prilike ne bijahu takodjer ovo ljeto baš povoljnije, no obećaje se, da će u buduće bolje.

No glavno je, da se svako, iza više od godišnjeg tumaranja može povratiti kući.

Iz aprovizacije. Aprovizacijona komisija saopćuje, da se uslijed neprilika prigodom vršenja ne može danas prodavati najavljena već količina brašna. To će se brašno moći razdijeliti tekar prvih dana dojduće sedmice. Ostala roba, za danas najavljena, može se podignuti danas, kako je bilo odredjeno.

Gospodarstvo.

Izvoz vina iz Istre. Vinarski ured zemaljske upravne komisije margrofije Istre javlja svim općinskim uredima: Ponavljaju se slučaji nažalost, u kojima se izvoznice za vino, što već izgubiše vrijednost, stavljaju u promet i baš za platu. Da se zapriječi ova zloporaba, istarski vinarski ured proglašuje nevaljalim sve izvoznice za vino, izpuštene do dneva 15. srpnja 1918. (inkluzivno). Ovo se saopćuje svim općinskim uredima i svim političkim vlastima, željezničkim postajama te c. kr. organima carinarskim pozivom, da ne dozvole, da se kod izvede nikakova količina vina, za koju ne postoji izvoznica izdana od dneva 16. srpnja o. g. u prijed. — Predsjednik: Lasciac m. p.

Dnevne vijesti.

Odijelo čini čovjeka. U njemačkim listovima što izlaze u Kasselu, bijaše saopćen ovih dana inserat: „Odustalo se od mog vjenčanja s gospodjicom Nježom Prüssing, kćerkom poštanskog činovnika Prüssinga u Kasselu, Kautstrasse 5 i četiri, budući da roditelji nevjeste deset dana prije svadbe otkazaše, pošto im ja s obzirom na odijevanje u Kasselu ne nastupah dovoljno nobel. Julius Böhm, učitelj, Lippolusberg".

Iz raja madžarske slobode. „Národní Politika" saopćuje: U samostanu pod Znievom umro je slovački radnik i prevodilac iz ruskoga Juraj M..., nad čijim je grobom progovorio bivši profesor ... mošnje gimnazije Polóny, koji je naveo, da Maro nije mogo izobraziti na slovačkim školama, jer ih Slovaci nemaju. Bio je radi toga prijavljen radi bunjenja, no svjedoci izjaviše, da u govoru Polónyja ne bijaše ništa „buntovnoga". Optuženi je bio oslobodjen, no stvar će ipak dalje ići, jer je javni tužitelj uložio priziv.

Poruke iz uredništva.

Ivo. Vašu prigodnu reč mrtvoj majci ne možemo uz najbolju volju saopštiti. No majka vaša na drugome svetu biti isto tako zadovoljna samo kad znade, kako ljubav u sinovljevim grudima ne gine. Suvišne, nekad, nespretne reči smo se neugodno dojmlju uz toplu i iskrenu ljubav. Priposlani obol za siromašnu decu primismo i stavismo svrsi. Hvala i bratski zdravo!

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro- i 16 fil. pojedini broj. LAŠI primaju se u avi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorniu rednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. U Puli, subota 3. kolovoza 1918. Broj 1100.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko [boj]ište: Topnička djelatnost na mnogim mjestima [mje]no živa. U Judikarijama kod Bezzecce, jugoza[pad]no od Asiaga i južno od Quera osujećeni bi[še] talijanski izvidi. — Albanija: S obe strane [...]neni Knies stigoše napredujuće čete generala pu[kov]nika baruna pl. Pflanzer-Baltina u proganjanju do tik uz liniju Fieri—Berat. Dalje istočno na [do]njem Devoli, i na visočinama, koje se uza nj [...]težu, smuše naši hrabri bataljuni na žestok ot[por]. Na juriš bi zauzeto više stjecišta. Neprijatelj sada i ovdje šulja natrag. U bojevima posljed[njih] dana odlikovao se bosansko-hercegovački [lovačko]jsko-lovački bataljun br. 35. Izmedju drugih va[...]ih četa ističu dosadašnje vijesti bosansko-herce[go]vački lovački bataljun br. 2 i odjele 7. bosanske [pu]kovnije, 32. austrijske pučko-ustaške, i ugarske [pu]čko-ustaške 4., baterije gorske topničke pukov[nij]e br. 5. i 13. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 2. (D. u.) Iz velikog se glavnog [stana] službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna [sku]pina prijestolonasljednika Rupprechta: Djelat[no]st topništva oživi u večer više puta. Živa izvid[ni]čka djelatnost kroz noć. — Vojna skupina nje[ma]čkog prijestolonasljednika: Izmedju Soissonsa i [Fè]re-en-Tardennois nastavio je neprijatelj jučer svoje [bez]uspješne napadaje. Iza kako bijahu suzbijeni i [ju]čerašnje bojište ispražnjeno, nastavismo za noći i [u] velikoj hici stražnjih četa naše kretnje. Jaki top[ni]čki bojevi odigrali se pred napadajima pješadije, [ko]ji bijahu upravljeni prije podne protiv naše fronte [s] obe strane Villemontoire i protegoše se popodne [sv]e do južno od Hartenna. Pred našim su linijama [dj]elomično u boju zbliza, bili odbijeni. Bez ikakvog [u]bitka u prostoru pretrpio je neprijatelj tu opet [po]tpuni neuspjeh. Uloženjem veoma jakih sila na[va]liše engleske i francuske divizije rano u jutro na [lin]iji sjeverno od Rocy-en-Tardennois. S obe strane [Be]ugneuxa uzmogoše njihova oklopljena kola za[ći] preko naših prvih linija visočine sjeverno od [Gr]ortesa. Tu ih smrvi naše topništvo. Iza ogorčenih [bo]jeva bijahu i napadaji pješadije neprijateljeve na [sj]evernim obroncima visočina suzbijeni. I poslije [po]dne bijahu tu krvavo odbijene ponovljene nepri[jat]eljske navale. Izmedju Cramaille i Fere-en-Tar[de]nnois isto se tako već pred našim položajima [slo]miše veoma jake navale pješadije košto i navale [ok]lopljenih kola. Iza jake vatre neprijateljeve iz[me]dju Fere-en-Tardennois i Meunierske šume sli[je]diše navale pješadije samo sjeverno od Cierges. [Bij]ahu odbijene. Na ostaloj je fronti vladao mir. U [Ch]ampagni uspješni predpoljski bojevi južno od [Ma]chtelberga i istočno od Suippe. Sjeverozapadno [od] Perthesa istisnusmo u mjesnim suncima nepri[jat]elja iz njegovih prednjih linija i odbismo sjeverno [od] Le Mesnil djelomične napadaje neprijateljeve. Vojna skupina pl. Gallwitzova i vojvode Al[br]echta: Uspješni bojevi topništva zapadno od [M]osela kod Celle. — Jučer oborismo 14 neprija[telj]skih lijetala i 4 pripeta balona. Satnik Bercht[ho]ld izvojevao je svoju 40. zračnu pobjedu. Naše [su] zračne bombometne skupine bile kroz noć veoma [dj]elatne i uništiše mimo drugo veliko neprijateljsko [sk]ladište municije sjeverno od Chalousa. — Lu[d]endorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 31. srpnja na večer: [N]a čitavoj je bojnoj fronti bio dan označen top[ni]čkom djelatnošću. Izmedju Montdidiera i Oise [j]e imao neprijateljski napadaj sjeverno od An[t]euilla nikakva uspjeha.

*

Francuski izvještaj od 1. kolovora poslije [po]dne; U predjelu jugozapadno od Reimsa suzbili [sm]o njemačku navalu na uzvisine Bligny iza ži[l]nog boja. Neprijatelj je u okolici Four de Paris [n]a desnom brijegu Moze izveo nekoliko napa[da]ja, a da nije polučio nikakvu prednost. Francuzi [su] mu zadali gubitaka i dopremili zarobljenika.

*

Francuski izvještaj od 1. kolovoza na večer: [S]jeverno od Ourcqe bacile su naše čete u zajed[ni]ci sa engleskim jedinicama neprijatelja iz njegovih [p]oložaja izmedju Le-Plessier-Huleu i rijeke, u ko[ji]ma se je energički držao. Mi smo osvojili uzvi[si]nu sjeverno od Grand Rozoy, napredovali smo [p]reko sela Beugneux te smo doprli do Cramoiselle [i] Cramaille. Na toj smo točci uznapredovali gotovo [z]a tri kilometra. 600 je zarobljenika ostalo u našim rukama. Dalje na jug osvojili smo selo Cierges i šumu Meunieres. Sjeverno od ceste Dormans-Reims osvojili smo selo Romigny te smo dopremili oko 100 zarobljenika. Ukupni broj na fronti bitke na Marni i u Champagni od 15. do 31. srpnja dopremljenih zarobljenika iznosi 33.500, medju kojima 674 časnika.

*

Engleski izvještaj od 1. kolovoza: Kod Lensa izveli smo uspjelu navalu.

*

Engleski izvještaj od 1. kolovoza na večer: Tečajem noći dopremile su naše ophodnje u predjelu Merrisa nekoliko zarobljenika. Osim obične djelatnosti obostranog topništva ništa novoga. Broj od nas mjeseca srpnja dopremljenih zarobljenika iznosi 4503, medju kojima 89 časnika.

*

Amerikanski izvještaj od 31. srpnja: Jugozapadno od šume Meunier potjerali smo neprijatelja po teškom boju bodovima u šume, osvojili smo šumu Grimpettes te doprli do sela Cirlges.

*

Amerikanski izvještaj od 1. kolovoza: Živahne mjesne akcije razviše se na Ourcqui uslijed naših navala i neprijateljskih protunavala na više mjesta. Mi smo osvojili selo Clerges te smo napredovali preko tog sela. Inače je položaj u tom predjelu nepromijenjen.

*

Izvještaj istočne armije od 30. srpnja: Obostrana topnička djelatnost na Vardaru. Istočno od rijeke suzbili smo bugarski napadaj. Uslijed jakog vjetra slabašna ljetalačka djelatnost.

*

Izvještaj istočne armije od 31. srpnja: Topnički boj istočno od Vardara, gdje se potpunoma izjalovio bugarski pokušaj napadaja proti engleskim linijama. Znatna djelatnost ophodnja u predjelu Skra di Lagen i na srpskoj fronti. U predjelu Podgradec pucao je neprijatelj žestoko na naše nove položaje. Francuski su ljetači bacili tonu rasprsljivih tvari na taborište u dolini Devoli. Engleski su aeroplani bombardovali Petras.

---

* **Delegacije se sastaju.** „Neues Wiener Tagblatt“ javlja: Kako doznajemo, sastat će se po svoj prilici delegacije koncem rujna.

* **Većina austrijskog parlamenta u svezi sa antantom.** U „Grazer Tagblattu“ piše prof. dr. Paul Samassa medju ostalim u nekom članku: Većina zastupničke kuće stoji s antantom u više ili manje otvorenoj svezi; gdje ova sveza nije tako očividna, kao što kod Poljaka i kod socijalnih demokrata, postoji ipak nesumnjivo neprijateljstvo spram Njemačke države i želja izigrati Austriju protiv ove! — Isti profesor tumači sada čitateljima njemačkog lista, kako je ludo bilo učiniti Seidlera njemačkim „Besitzstandom“ i kudi njemačke zastupnike, koji su se za nj iz poslovnih razloga izlagali. — Mi smo uvijek tvrdili, da će se njemački nacijonalci brzo tješiti, izgube li taj „Besitzstand“. Još prije nego će pijetao ... Povero Seidler.

* **Razbojništvo u Poljskoj.** „Berliner Tageblatt“ javlja iz Varšave od 29. srpnja: Kao što generalna gubernija Varšava pokrenula je i austro-ugarska generalna gubernija u Lublini oštre mjere protiv razbojništva. 700 poljačkih apsolventa kursova za poljsko oružništvo bilo je pozvano u službu. Broj će se doskora povisiti na 2000. U Plocku bile su smaknute 4 osobe, koje su izvele više razbojničkih napadaja. U Lodju bio je smrtno ranjen redar Kaczmarek, koji je po noći prenerazio nekoliko osoba, što su u nekom podrumu tiskali zabranjene letake. Na bijegu ubili su ubojice takodjer redara Bachenknechta, što im se suprostavio.

* **Ko će prije moliti o milost?** Madžarski listovi pišu s velikim ogorčenjem proti Austriji, jer je ministar za javne radnje u odsjeku za ratno gospodarstvo izjavio, da će Austrija dati Madžarskoj samo onda ugljena, bude li imala Madžarska obzira na potrebe žita u Austriji, to jest, bude li slala više žita u Austriju, nego li do sada. — „Az Est“ ogorčen pita: Zar je moguće živjeti u takvim prilikama? Na koncu kliče: Vidjećemo, ko će prije moliti o milost, mi, koji trebamo ugljena, ili oni, koji trebaju kruha ...

* **Još godina rata — ekonomska propast.** „Tagespost“, inače veoma ratoborni list, piše na dan ratne proklamacije narodima: „Bilanca (rata) biva sve nepovoljnija, ne za ovu ili onu grupu zaraćenih, jer obadvije vjeruju u konačnu pobjedu svoje stvari, nego za čitavo čovječanstvo. Sve više se gomilaju teškoće, sve ogorčenija postaje borba, sve veće bivaju hekatombe žrtava, a u istom razmjeru padaju izgledi za skori svršetak. Svake godine velikog rata bilo je faza, kad se činilo, da se mir već rukom može dohvatiti, pa je opet uvijek i uvijek bijes podjario novu borbu. — Na početku pete ratne godine čovjek s čudjenjem gleda na ono što se proživjelo i sa zabrinutošću pita, šta će budućnost donijeti. Nema otpočinka; neprekidno naprijed sile dogadjaji. Mir u svaku cijenu ne će niko, ako ne će da se odrekne života. Izmirenje traži svatko, ali ga niko ne može da nadje. I tako ne ostaje ništa drugo, nego nadati se i izdržati, dok opet razum ne pobijedi i ne donese spasenje iz nevolje. Kad se ova godina približi kraju, kad na jesenjem vjetru bude lišće opadalo, onda napoken mora pasti odluka, koja znači oslobodjenje od zla, jer još jedna godina rata znači za sve jedan pothvat, koji donosi možda pobjedu, ali u isto vrijeme i ekonomsku propast. Mir mora doći, dok čovječanstvo ima snage, da mu služi i da mu se raduje. Ako to više ne može, nemoguća je pobjeda“.

* **Lloyd George govoriće o ratnim ciljevima.** Iz Londona se javlja 1. kolovoza: Reuterov ured saopćuje: Donja je kuća prihvatila jednoglasno predlog ratnih kredita. Bonar Law je saopćio, da će ministar-predsjednik dne 7. o. mj. podati pregled ratnih ciljeva.

* **Antanta ponudiće Njemačkoj mir? „Slovenec“** donosi iz Beča: Neki ženevski list javlja na temelju pouzdanih izvora, da je švicarski poslanik u Americi dobio oficijalni naputak, da ode u Njemačku, te da ponudi Njemačkoj mir ili barem da pouzdano doznade za mirovne predloge centralnih država. Švicarski list veli, da — u koliko je ta vijest istinita — prihvatio je švicarski poslanik tu misiju sigurno u sporazumu sa švicarskom vladom.

* **Demokratizacija Njemačke. — Scheidemann budući ministar?** Iz Berlina javljaju dne 31. srpnja: Havasova agentura doznala je iz Stockholma, da se u Njemačkoj pripravlja radikalna demokratizacija vladine metode, koja će se navijestiti time, da će Scheidemann preuzeti ministarsku lisnicu.

* **Njemačka za reviziju brest-litovskog mira.** „Az Est“ javlja iz Helsingforsa: Vijesti, da se kadeti približavaju Njemačkoj, jesu bez temelja. O tome ovdje ne znadu ništa. Nasuprot prevladava mišljenje, da će Nijemci odmah poći boljševicima s oružanom silom u pomoć, čim ih ovi za to zamole. Isto je tako pripravna Njemačka revidirati brest-litovski mirovni ugovor, da pomogne time boljševičkoj vladi i da zapreči nacrte zapadnih velesila, koje hoće da s pomoću Čeho-Slovaka i nezadovoljnih naroda u Rusiji stvore novu frontu na istoku.

* **Njemačko „pravo jačega“.** U istom broju u kome onako sentimentalno plače nad nesrećom, koja je snašla čovječanstvo ratom, „Tagespost“ se ljuti, što se sa zvanične strane još štede jugoslavenski veleizdajnici“. Njima se, veli, ima pripisati uzmak na Piavi, pa je jedna neistina, kad se u zvaničnom saopćenju prave neke razlike izmedju „pojedinih osamljenih elemenata“ i mase. „U stvari — kaže gradački njemački list — ovaj opis (zvanični) najnovije slavenske veleizdaje teška je optužba protiv ukupne države neprijateljske deklaracijske politike Slaveni), koji su svoju stvar sasvim vezali uz antantu i od antante očekuju razorenje Austrije i podizanje slavenskih država. Razni Pavlu i Pivko, Stiny i Poprskar vode tu politiku protiv države do krajnih konsekvencija, oni joj svojim djelima daju tek pravi sadržaj, kad izdaju i prodaju onu Austrju, kojoj je mladočeh dr. Stransky u bečkom parlamentu zaprijetio: „Mi Česi ćemo mrziti tu Austriju za sva vremena — i ako bog da — razoriti je!“ Kako su djetinjasto naivni oni, koji u takvim prilikama još uvijek propovijedaju staru misao mirnog sporazuma i izmirenja medju narodima. Samo rat, pravo jačega odlučit će i može odlučiti i o unutrašnjoj sudbini Austrije. Sa koncesijama, sa ljubaznostima i drugim sentimentalnostima danas se slavensko pitanje ne može riješiti. Stiny i Poprskar su dokaz za to. — Jutarnji list pridomeće: To je istina: „koncesijama i sentimentalnostima“ slavensko pitanje se ne može riješiti. Može ga riješiti, veli „Tagespost“ samo rat, pravo jačega. Dobro. Dakle ćemo nastojati, da budemo jači.

* **Litavska.** Litavska je morala odavno već biti nezavisna zemlja. Unatoč svim makinacijama i spletkama sa strane njemačkih oblasti, nije Njemačkoj ipak uspjelo da bi se Litavska izjavila za uniju s Njemačkom. Radi toga vlada tamo još uvijek njemačko vojništvo, a svi su pokušaji, da se postigne slobodu, ostali uzaludni. Da se riješe

njemačke vrhovne vlasti, odlučili su Litavci izabrati si kralja, koji bi bio doduše Nijemac, ali koji bi im ipak bio pribavio slobodu. Taj je knez imao biti Uraški neki princ, koji se izjavio spremnim postati litavskim kraljem s imenom Mindave II. Na mig iz Berlina počele su sve njemačke novine pisati proti tom naumljenom litavskom kralju: a satiričke su novine, što su udinjale svoj jadan „humor" pruskoj vladi, počele su satiričku kampanju, dok se Mindave II. mora odreći prijestolja na zahtjev berlinskih krugova. Sada javljaju njemačke novine iz Draždjana od 29. srpnja: U zadnje doba predložila je nekolicina litavskih vodja u Draždjanima različite želje, koje Ruska ne može ispuniti, jer su nekompetentna, ali za čije izvršenje će poduzeti neke korake. — Bezazleni će narodi bivše Rusije gledati poslije rata na svijet drukčijim očima, a znat će ono, što mi već odavna znademo i još uvijek premalo: Viruj Nimcu kao suncu zimsku.

* **Poglavica admiralskog stožera njemačke mornarice odstupio.** Berlin 2. srpnja. Kako saznaje austrijski dopisni ured smatrao je poglavica admiralskog stožera, admiral pl. Holtzendorf iz zdravstvenih razloga potrebnim, da umoli cara za ostavku. Za nasljednika izabran je poglavica visokomorskog brodovlja admiral Scheer.

Prilike u Ukrajini.

Berlin, 1. „Osteuropäische Korrespondenz" javlja o položaju u Ukrajini: Već dulje vremena rade nekoji odbori ljevičarskih socijalnih demokrata u Moskvi, koji posjeduju opsežnu organizaciju u Ukrajini, oko toga, kako bi u Ukrajini izazvali urote i nemire. U zadnje se doba djelatnost ovih odbora znatno proširila. Hetmanova je vlada kušala potlačiti ove pokrete uapšenjima u velikom broju. Tako je tečajem zadnjih sedmica bilo uapšeno nekoliko hiljada osoba, medju kojima imade takodjer agenata četvornog sporazuma. Kriza je nastupila, kad su otkrića parnice Dobry donijela na vidjelo rad ruskih socijalnih revolucijonaraca. Na različitim su mjestima buknule pomoću sporazuma bune, koje su bile ugušene ili barem lokalizovane. Zadnjih su sedmica dobili neprijatelji Nijemaca iz Rusije znatne pomoći, tako da je pokret zauzeo veoma pogibeljan oblik. Njemačke su oblasti otkrile u Kijevu rasežnu urotu, koja je išla za tim, da ubije sve njemačke vojničke zapovjednike, da odstrani Skoropadskoga i sadašnju vladu. Kako se doznaje, izbjegnuo je hetman ovih dana samo velikim poteškoćama atentatu.

Berlin, 31. Pošto fale pobliže vijesti, prosudjivaju novine dogadjaje u Kijevu veoma suzdržljivo. Sveopće vlada mišljenje, e se ne radi o pojedinačkom pojavu već da je sveopći položaj u Ukrajini veoma ozbiljan. Vojnički kritičar, „Deusche Tageszeitung" piše: Položaj na istoku ne treba da nas ispunjuje brigama. Uspostava rata na dvjema frontama je isključena. Svakako će dogodjaji u Rusiji uvjetovati mnogo političkog, a možda i vojničkog rada. Ma da se ne želimo uplesti u bojeve ruskih stranaka za vlast, ipak se moraju naši politički i vojnički vodje brinuti za to, da nam predmosti, koje smo stekli mirom s Rusijom, ne ostanu prikraćene.

Javljaju iz Kijeva od 1. t. m.: Željeznička stavka traje bez promjene. Javljaju iz Jekaterinoslava, da su tamo bile poduzete stroge mjere protiv stavke.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Držanje kadeta u vanjskoj politici. — Gradjanski rat u Rusiji. — Prvi okršaji s Japancima. — Uspjesi Čeho-Slovaka. — Službeni izvještaji sovjetove vlade. — Jekaterinograd pao u ruke Čeho-Slovaka.

U „Neue Zürcher Zeitung" priopćuje neki Rus odulji članak o vanjsko-političkom programu stranke kadeta, u kojem poriče istinitost vijesti, koju širi Wolffov ured, da kadeti traže sporazum s Njemačkom te primjećuje: Pošto je Rusija danas posve odijeljena od zapadne Europe, može Njemačka da operiše sa najnevjerojatnijim glasinama, jer pretpostavlja, da će svaka glasina imati uza svu nevjerojatnost ipak svoj učinak. Nije tome dugo, da je Njemačka iskoristila slučajnu sličnost imena te kušava uvjeriti Evropu o tome, da je Cereteli, jedan od najuglednijih kaukaskih socijalista, stigao u Berlin, da pregovara o budućoj sudbini Kaukaza s Njemačkom. Ispostavilo se medjutim, da su se pregovaranja zaista vodila posredovanjem nekog Ceretelija, ali da ovaj Cereteli nije u nikakvoj vezi s onim uvaženim socijalistom. Nešto sličnoga moralo biti u stvari pregovaranja izmedju Njemačke i kadeta. Mi nijesmo još u stanju da objasnimo faktičnu bazu ovih spletaka, koju ćemo posve raskrinkati, ali možemo već sada ustanoviti čitav niz izvraćanja činjenica: 1. Glasom nedvoumne izjave gospodina Tereščenka otklonila je stranka kadeta kategorički svaku kooperaciju s Njemačkom glede Mirbachovog predloga. 2. Polag jasnih izjava uglednih članova stranke, koje su bile protokolarično zabilježene, otklonila je konferencija stranke odriješito svaku novu orijentaciju u političkoj smjeri. 3. Na prijedlog vodećeg odbora stranke predložili su i staknuti članovi stranke nedavno u Washingtonu notu, u kojoj ističu potrebu intervencije saveznika, da se istjeraju Austrijanci i Nijemci iz Rusije. 4. Drugi, ništa manje ugledni članovi stranke učestvuju u istočno-sibirskoj vladi, koja vodi otvoren boj protiv boljševika i od ovih naoružane austro-ugarske ratne zarobljenike. 5. Miljukov je nedavno izjavio, da on nije uopće otputovao u Kijev i da su sve odnosne glasine neutemeljene. — Niti za trenutak ne mislim, da će ovaj dementi ponukati štampu središnjih vlasti, da promijeni svoju taktiku. Ali smatram svojom dužnošću, da objavim ove konstatacije isključivo u svrhu, da opomenem one, za koje imadu istina vrijednost, neka se ne dadu zavadjati od ovakvih „spletkarskih ofenziva" i da si ne stvore sud na temelju sličnih podataka. V. Viktorov-Toporov.

•

O češko-slovačkim i japanskim operacijama doznale se u zadnje doba slijedeće vijesti, za koje, naravski, ne preuzimamo nikakve odgovornosti. Kako se javlja s finske granice zauzele su čeho-slovačke čete grad Sisram. Tom zgodom počinili su Čeho-Slovaci užasna krvoprolića, te su poklali oko 1000 radnika. Članovi sovjeta u Sisramu su svi smaknuti. Imena smaknutih članova „sovjeta" su objelodanjena. Tamošnji povjerenik boljševičke vlade upravo je raskomadan od Čeho-Slovaka. Članovi crvene garde su većim dijelom ubijeni. „Narodno djelo" javlja: Iz radiotelegrama sovjetske vlade, koji je uhvaćen u Kijevu, proizlazi, da se slijedeći gradovi nalaze u rukama Čeho-Slovaka: Sisran, Samara, Ufa, Zlatoust, Orenburg, Trojak, Celjabinsk, kao i čitava glavna sibirska željeznička linija. Čeho-slovačkim je četama uspjelo, unatoč žestokog otpora Crvene garde, da osvoje Kazan, čime su postali gospodari gubernije na donjoj Volgi. Čeho-Slovaci iskorišćuju po Trockiju naredjenu mobilizaciju, te organizuju pod oružje pozvanu momčad u Crnu gardu i sa pomoću novčanih sretstava, koja im obilato stoje na raspolaganje, propagiraju medju pučanstvom proturevoluciju. — „Havas" javlja iz Tokia od 27. srpnja: Savezne su armije nastavile svoje operacije sjeverno od Nikolsnterika s dobrim uspjehom. Neprijateljske bojne sile, sastojeće se od okruglo 9000 Nijemaca i Austrijanaca, 1000 članova crvene garde i 1000 radnika i seljaka bile su raspršene po dvodnevnom boju kod Spaskolguenieska (pokrajina Anum) bila je osvojena. Zarobili smo 2000 Nijemaca, Madžara i Turaka, medju kojima 26 njemačkih i austro-ugarskih časnika. Progon neprijatelja nastavlja se. — Polag „Ruskog Golosa" osvojile su englesko-francuske čete grad Petrosadovsk na jezeru Onega. Japansko brodovlje, sastojeće se od 3 velika ratna broda i 3 krstarice, nalazi se još u Vladivostoku. Kitajske i japanske su čete prešle Citu te prodiru prema zapadu.

•

Moskva, 30. (D. u.) Štampa javlja: U odsjeku zapadnog Urala napreduje neprijatelj sa pošte Kuzina i Grobeno na postaju Bilimba. U odsjeku Jekaterinograd—Čeljabinsk bijahu suzbijeni napadajni pokušaji neprijateljevi na drugi bok pozicija Kozjobradskijeve. U odsjeku Sladjarsk povukoše se sovjetove čete boreći se sa riječne crte Sinara—Bezarlak na riječnu crtu Istec. Neprijatelj navaljuje jugoistočno od štacije Sinarskaja. U odsjeku Baku izgubiše sovjetove čete selo Narasa (Bredenota).

•

Moskva, 30. (D. u.) Prema vijesti iz Čeljabinska naredište Česi u Omsku mobilizaciju godišta 1912.—1920., u Kurganu godišta 1917.—1919. uz oštre proteste radnika i seljaka.

•

Moskva, 1. (D. u.) Čeho-Slovaci zauzeše prema vijesti službenih „Izvjestja" Jekaterinograd.

Laž u javnom životu.

Pod tim naslovom piše ljubljanski „Slovenec": Njemačko se novinstvo latilo otkrića stana ratne štampe i s velikim ih veseljem komentira po svoju. To, što tvrdi stan ratne štampe, čini se njemačkom novinaru još sve premalo. Nisu samo pojedinci veleizdajnici, nego i cjelina jugoslavenskog i češkog naroda, piše njemački šmok, sav ponosan na vlastitu vjernost. Tada, kad je na početku ofenzive armijsko vodstvo pohvalilo slavenske pukovnije, šmok je šutio; šmok je zaboravio, da se prema izvješću poglavice generalnog stožera ponesrećila ofenziva, jer je Piave narasla, i nije bilo moguće dovažati za armadu ni strijeljiva ni živeža; šmok će kazati, da je savez izmedju uzroka ponesrećene ofenzive i odstupa Konrada Hötzendorfa; šmok taji, da su se vojnički krugovi takodjer u Njemačkoj tužili na „blebetavost", koja je zadnjim njemačkim operacijama škodila, te bi bili napriko takodjer neuspjeh na Marni jugoslavenskim veleizdajnicima. Kao pauk prede njemački novinar dan za danom mrežu krivih osuda i potvorenih istina oko tisuća svojih čitalaca. Kad kruta realnost podere tu mrežu, kad neutajive činjenice posegnu u umjetno tkivo, šmok je drugog dana opet pri poslu da ga popravi, jučerašnji se dogadjaj zaboravi i sistem laži opet je čvrsto opasan.

Nijemci vjeruju svom novinstvu. To je po sebi lijepa vlastitost, koja svjedoči, da si djusobno vjeruju, da se osobito pouzdavaju u vodje. Ta znamo, da se Nijemac rado po većoj cjelini i osjeća se zadovoljnim, ako je mali kotačić u velikom stroju, koji radi za opći gobit. Zato je u njih to kobnije, da im novin u sadašnje vrijeme ulijeva u glavu misli, koje odgovaraju istini, misli, koje su kadre učiniti jemce nemogućima za miran život kraj drugih roda. Medju poštenim, mirnim čitateljima pro se sada toli uckajućih laži, da je njemački izbo uistinu ogorčen radi nezahvalnosti vlade, koja bajagi još uvijek ne gaji dosta mekano i ne kuje daleko pred drugim ružnim narodima, nj diku i stup države. Ta njemački je narod — čita dan za danom — u tom ratu najviše krv plaćao najviše poreza, stradao skoro sam cijeloj državi. Molim, sada pak uzmite ubogog jemca, koji obično ne znade nijednog slaven jezika u Austriji, da li nalazi u njemačkim li vima takvu posvemašnju istinu, da bi bilo čit inojezičnih listova s jedne strane gubitak vrem s druge strane pak skopljeno s opasnošću, d izgubiti svoje pravo uvjerenje! Takav čitalac plijenjeno) . . . ne poznaje strahovitih žrtava u i imetku, što ih je moralo žrtvovati pučanstv okolici bojišta; o tome će mu njegov njemački vor jako malo kazati, osobito pak glede sloven krajeva. A najviše poreza plaća Nijemac! S čovjek u državi mora samo željeti da plaća — lativno, razumije se, u razmjeru s drugima mnogo poreza; jer porez se plaća od toga, čovjek — imade; prosjak poreza ne plaća. A da su Nijemci došli do bogatstva upravo toga, što su vladajući narod, to im njihov novi oprezno — prešućuje.

Nadje se medju Nijemcima takodjer bi vrana, koja progovori glede njihovih narodnih stojanja istinsku riječ. Izvjestili smo o takovoj javi dr. viteza Lodgmana glede imperijalizma N maca u Štajerskoj. Doskora su iza toga njema nacijonalci izrazili svoje začudjenje, kako m njemački zastupnik tvrditi nešto takvoga.

Dne 26. srpnja govorio je prelat Hauser Nijemcima, da žele živjeti samo ponizan skro život u obitelji austrijskih naroda, a još u ist govoru o tome, da je vlada dužna postupati s jemcima prema njihovim zaslugama za državu. Njemačke zasluge u njihovim su očima ogromne, da pred njima svega ostaloga — nesta

Taj će se sistem laži i potvaranja istine os titi onima, koji su ga stvorili. Lažnjivi novin stvaraju atmosferu, u kojoj je mogao nastati ra u kojem se može nastaviti bez konca i kraja. Sv narod imade novinstvo, kakovo zasluži, i sv narod, koji trpi pokvareno novinstvo, bit će istoga na koncu leman.

Domaće vijesti.

Služba Božja za pravoslavne. U nedelju 4. o. mj. bit će sv. Liturgija u crkvi sv. O. Ni laja u Puli u 9 sati pre podne.

Konjsko meso. Danas u subotu prodavać u velikoj tržnici konjsko meso po K 8·— kg.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave šeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Sak ljeno na sabirnim arcima br. 3240 i 3243 u družnici Jos. Krmpotić K 90·45 više 3752·02 jedn 3842·47. Naprijed za našu siročad!

Poruke iz uredništva.

Gospodjama, koje su se pritužile na korektno ponašanje i zapostavljanje našeg jezik konzumnom magazinu ratne mornarice, javlja da smo osobno intervenirali, te očekujemo, da se stvar urediti prema pravednom zahtjevu m šterija.

Pojedini

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·— za polugodište K 24·— tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro daji 16 fil. pojedini broj OGLASI primaju se u upravi lista trg Gustoza

Godina IV.

Kad č

Rat je prešao je svoju najvišu tačk oni, koji su bili pija daju u neku sumorn staje teško, a zemlje

Nastaje doba t ponovno probudi na raspoloženje, beše u doduše može umet starac, pijan i razigr pokaže kako je on jednom klone mlitav javnim mišljenjem, ratobornim.

I možda još našim poljima zaž prodje nova godina svojih strahota već tekar kao užasne g kana, koji je ipak da je milijune i n sobom u nepovrat. se još u ovo doba, mira medju ljudima vidjene promene, d i smrvljeno mnogo stvo more oslobod novo i preporodjen nijim životom, da nijim ciljevima, neg i tamanjenje čoveča tako bilo, kad ne i ognja, suza i kle ne bi se više mogl ture, ni u višu zad u ekzistenciju prav

Sada nastaje igrati pri novoj us od 12 milijuna du Srba, narod budu koji je u ovom rat pretrpeli, koji je r od svega toga nem i suza i duboko u gubitke i velike ž

Ostade nam s otplate doći i da č djeni prema zasluž čekanje tog dana, već jednom i nama

Pa kad danas čerje dana otplate ratu, ispitujemo s smo izgubili, a s peha svog rada ni dolazimo tekar do mnogo činili, mno sve je to bilo bez zdrave pameti, rad. Pa kad izračunamo malen, a bio je luc dosad maglom obav rakovim korakom, mišljeno, kako mes i kako budemo. Il putem dalje, ko do živeti boljega.

Velik deo. na Nekada naš temper vost, nekada krivo mržnja beše kriva, nesvesno, gonjeni buktila i napravili razumne, nego i p mnogo i mnogo pu volji i dobrom pro straha, što li, uvek se onda osvećivao, i sav naš dobar pr

A osobito mi vali svojom dizorij opstojala su i nisu, jivši i one najbolje, za što treba radit gospodarskim i pol

Zato smo se kad će to bolje do

Bili smo krivl

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorniu rednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. | U Puli, nedjelja 4. kolovoza 1918. | Broj 1101.

Kad će biti bolje?

I.

Rat je prešao već svoju kulminaciju, prešao je svoju najvišu tačku. Ratno raspoloženje prestaje; oni, koji su bili pijani od ratnog oduševljenja, padaju u neku sumornost, osećaju, kako im telo postaje teško, a zemlje im ispod nogu nestaje.

Nastaje doba treznenja. Sve nastojanje, da se ponovno probudi na umetan način prijašnje ratno raspoloženje, beše uzaludno. Kao mrtvac, koga se doduše može umetno elektrizovati i pognuti mu uda, da tako dade tobože znak života, ili ko kad starac pijan i razigran od vina ili rakije hoće da pokaže kako je on mlad i snažan, a da onda najednom klone mrtav i nepomičan, tako je bilo i javnim mišljenjem, koje se htelo umetno napraviti ratobornim.

I možda još pre, nego li se ponovno na našim poljima zažuti zlatno klasje, pre nego li prodje nova godina dana, rat će biti sa većinom svojih strahota već iza nas, i mi ćemo se ga sećati tekar kao užasne gadne bure, divljeg krvavog orkana, koji je ipak projurio sretno mimo nas, ma da je milijune i milijune naše braće odneo sa sobom u nepovrat. A nema sumnje takodjer, da će se još u ovo doba, što nas deli od velikoga dana mira medju ljudima, zbiti veliki dogadjaji, nepredvidjene promene, da će još u to doba biti oboreno i smrvljeno mnogo zlih demona, kojih se čovečanstvo more osloboditi, da može posle tog užasa novo i preporodjeno živeti boljim, lepšim, ugodnijim životom, da može ići za svetijim i uzvišenijim ciljevima, nego li je ubijanje mirnih gradjana i tamanjenje čovečanskoga roda. Jer kad ne bi to tako bilo, kad ne bi prouzročitelje tog mora krvi i ognja, suza i kleveti, stigla i zaslužena kazna, ne bi se više moglo verovati ni u napredak kulture, ni u višu zadaću čovečanskog pokolenja, ni u ekzistenciju pravednoga Boga.

Sada nastaje samo pitanje, kakvu će ulogu igrati pri novoj uspostavi sveta naš narod, narod od 12 milijuna duša, narod Slovenaca, Hrvata i Srba, narod buduće Jugoslavije, narod napokon, koji je u ovom ratu pretrpio sve, što je mogao pretrpeti, koji je razmerno žrtvovao najviše, a da od svega toga nema danas ništa osim patnja, boli i suza i duboko upisane uspomene na svoje teške gubitke i velike žrtve.

Ostade nam samo nada i uverenje, da će dan otplate doći i da ćemo za svoje muke biti nagradjeni prema zasluzi. Ostade nam još i neustrpljivo čekanje tog dana, čekanje puno pitanja, kad li će već jednom i nama da bolje bude?

Pa kad danas, moglo bi se reći, u predvečerje dana otplate promatramo svoj rad u ovom ratu, ispitujemo sve, što smo pretrpeli, sve, što smo izgubili, a s druge strane kad ne vidimo uspeha svog rada ni za vreme rata ni još od pre, dolazimo tekar do pravog zaključka, da smo, istina, mnogo činili, mnogo trpili, mnogo se mučili, no sve je to bilo bez nacrta, sve rad bez glave i bez zdrave pameti, rad, koji za nas znači samo gubitak. Pa kad izračunamo sav svoj deficit, koji nije baš malen, a bio je ludo učinjen, otvaraju nam se oči, dosad maglom obavijene, i mi osećamo, kako idemo rakovim korakom, kako radimo nesvesno i nepromišleno, kako mesto da napredujemo, nazadujemo, i kako budemo li puštali, da sve ide tako, starim putem dalje, ko dosada, ne ćemo nikada više doživeti boljega.

Velik deo naših patnja sakrivismo si sami. Nekada naš temperamenat, nekada naša tvrdoglavost, nekada krivo shvaćanje, osobna ili stranačka mržnja beše kriva, da smo nekamo terani pojurili nesvesno, gonjeni nekom zlom silom, što je u nama buktila i napravili smo više od jedne ne samo ne razumne, nego i po nas kobne stvari. Mimo to, mnogo i mnogo puta, osobito pred ratom dobroj volji i dobrom programu pridometnusmo iz obzira, straha, što li, uvek po koju krpicu, repić, koji nam se onda osvećivao, pokvarivši svu našu dobru volju i sav dobar program.

A osobito mi smo se u Istri od uvek odlikovali svojom dizorijentacijom. Naša politička društva opstojala su i nisu, no naši politički muževi, ubrojivši i one najbolje, nisu zapravo znali, kako, što i za što treba raditi i za kojim stalnim kulturnim, gospodarskim i političkim ciljem treba ići.

Zato smo se i uvek nadali i uvek smo čekali, kad će to bolje doći, a bolje nije i nije dolazilo. Bili smo krivi sami.

(Nastavit će se u nedjelju.)

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Na mletačkoj gorskoj fronti traje živahnija bojna djelatnost. 31. prošlog mjeseca umro je na jugozapadnoj fronti jedan od naših najuspješnijih lovačkih ljetača, Linke Crawford, junačkom smrću. — U Albaniji stekli smo si na obim stranama gornjeg Devolia ponovno prostora. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Jugoistočno od Yperna suzbili smo jučer u jutro jaku englesku djelomičnu navalu. U ostalom ograničila se bojna djelatnost na izvidjaje i na privremeno pojačanu topovsku paljbu. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Veliki uspjesi, što ih je u bitci od 1. kolovoza polučila armija generala pukovnika von Böhna, pridonijeli su k potpunom uspjehu jučer provedenih kretnja. Na našem starom bojnom području ležala je topovska paljba neprijatelja sve do ranih jutarnjih satova, na nekojim mjestima čak do 11 sati prijepodne. Njegova pješačka i konjička odijeljenja slijede samo okljevajući i oprezno našim polagano izmičućim predpoljskim četama. U manjim smo bojevima zadali neprijatelju znatne gubitke. U Champagni zarobili smo kod uspjelih bojeva kod Souaina okolo 100 zarobljenika. — Poručnik je Udet polučio svoju 41., 42. i 43., poručnik barun Richthoffen svoju 31. i 32. i podnarednik Thom svoju 26. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Bitka izmedju Soissonsa i Reimsa je nanovo planula. 1. kolovoza poduzeli su Francuzi veliku navalu na tridesetak kilometara fronte izmedju Soissonsa i Fere-en-Tardenois. S velikim su silama udarili na desno njemačko krilo. Ova je navala bila dakle logički nastavak prvog sunka saveznika, koji je očevidno išao za tim, da baci desno njemačko krilo, što se borilo u poznatom četverokutu Soissons—Chateau-Thierry—Dormans—Reims na lijevo krilo i da uskomeša čitavu ovu izbočinu francuske fronte. Navala je ova, kako je javio njemački izvještaj, imala samo djelomični uspjeh. Preko noći nestupili su Nijemci na imenovanoj fronti uzmak, koji mora medjutim obuhvaćati čitavu frontu izmedju Soissonsa i Reimsa, jer se uzmak jednoga krila ne dade inače zamisliti. Njemački izvještaj javlja, da neprijatelju nije uspjelo provesti pravodobno progon, koji bi bio poremetio red i nacrt uzmaka. Njemačke će se vojska po svoj prilici povući na ispravnu crtu izmedju Soissonsa i Reimsa, čime će biti ova operacija svršena. — General je Ludendorff primio neke njemačke žurnaliste, kojima je dao zanimivih objašnjenja o općem položaju na bojištu. General je medju ostalim kazao: Taj put je izostao strategijski uspjeh. Našoj je navali bio podijeljen samo taktički uspjeh. Neprijatelj je 15. srpnja izmaknuo, a radi toga smo mi prekinuli operacije već 16. p. mj. Mi nastojimo uvijek, da prekinemo operaciju, čim uvidjamo, da se ne isplati pridonijeti nesurazmjernih žrtava. Moja je dužnost, da štedim krvlju i snagama naših vojnika. O Fochu kazao je Ludendorff medju ostalim: Njegov je nacrt bio bez sumnje probiti naš bok i time odrezati našu armiju južno od Aisne. Ali kod savjesnog vodstva 7. i 9. je armije bilo to posve isključeno. S navalom od 18. srpnja smo računali te smo na nju bili pripravljeni. Neprijatelj je pretrpio silne gubitke, čime su njegove amerikanske i crnačke pričuve, čije značenje ne podcjenjujem, bile znatno oslabljene. 19. srpnja bili smo već gospodari položaja, a to ćemo i ostati. Mi smo kao što i prije puni pouzdanja. — Hindenburg je za tim pohvalio držanje četa te kazao: Na Amerikance su se naše čete isto tako brzo priviknule, kao što i na crne Francuze. Ovi su morali pustiti mnogo ljudi pred našim položajima, dok smo mi štedili našu momčad. Ova okolnost kao što i obzir za naš pomladak ponukaše nas na sadašnje mjere. Mi smo preložili bojeve na povoljnije područje, da olakotimo našim četama boj i životne prilike boljom dislokacijom. Mi svi želimo mir ali to mora biti častan mir.

•

Vojni stručnjak „Pester Lloyda" piše: Nekoji vojni kritičari u francuskoj štampi drže, da su Nijemci samo provizorno zaposjeli liniju Fere-en-Tardenois—Ville-en-Tardenois, i da će se povući dalje sve tamo preko Vesle. Takovi su nazori za sada bez ikakva temelja. Kad bi Nijemci faktično zaključili uzmak preko Vesle, ne bi se bili dali na to, da u tim provizornim pozicijama dočekaju jake neprijateljske navale, već bi sa zalaznicama nastojali zaštititi taj uzmak do spomenute rijeke. Zaposjednućem novih položaja potpuno je postignuti cilj za kojim se je išlo, a taj je skraćenje fronte. Za sada ne predstoje nikakvi razlozi, koji bi silili, da se napusti sadašnji položaj.

•

Javljaju iz stana ratne štampe od 3. kolovoza: Početkom srpnja poduzeo je general Diaz na veliko zasnovano ofenzivno poduzeće na sporednom bojištu u Albaniji, da otkloni pozornost talijanske javnosti od razočaranja, koja je nastala time, da je kao velika pobjeda javljeno napredovanje talijanskih četa na Piavi uslijed dobrovoljnog uzmaka naših četa na istočni brijeg zastala već u prvom poletu. Prvi je uspjeh, činilo se, obećavao puno. Naša razrijedjena obrambena linija povukla se je sa donje Vojuse i jugoistoka Berata polagano na pripravljene obrambene položaje sjeverno od grada. Protuofenziva, poduzeta pod vrhovnim zapovjedništvom generaloberstara von Pflanzer-Baltina, dala je četama prilike, da dokažu opet neslomljiv svoj ofenzivni duh. Neprijatelj je bio najprije kod Kalca bačen na južni brijeg Semenija a za tim je navala na širokoj fronti uznapredovala u jugozapadnom smjeru. Svuda kršeći otpor Talijana, doprle su naše čete jučer tik pod liniju Fieri—Berat. I dalje na istok uzmiče već neprijatelj. Na brdima Malog Silovesa i na obim stranama Devolija oteli smo mu važna uporišta.

•

Talijanski izvještaj od 2. kolovoza: Na čitavoj fronti umjereni topovski boj. U kotlini Asiaga smetale su naše ophodnje malim neprijateljskim stražama, zadale su njima gubitaka te su dopremile zarobljenika. 6 neprijateljskih lijetala i 1 pripeti balon bili su oboreni. — Albanija: Tečajem prošlih dana nikakva bojna djelatnost u izloženim linijama. Naše su zatim čete u više skupina izašle protiv neprijateljske otporne linije. Jučer su naše prednje straže krvavo suzbile neprijateljska izvidnička odijeljenja, koja su pustila 2 časnika i 33 momka u našim rukama.

•

Francuski izvještaj od 2. kolovoza poslije podne: Tečajem noći uznapredovale su francuske čete opet sjeverno od Marne.

•

Engleski izvještaj od 2. kolovoza prije podne: Nekoliko rarobljenika dopremili smo kod Festuberta a 16 zarobljenika kod nasrtaja sjeverno od Alberta.

*** Kako se u Austriji politizira?** „Venkov" piše u uvodnom članku: Imade li još medju austrijskim Nijemcima pametnih ljudi? Sigurno imade. No ti slučajno ili bukom prevraćenih okolnosti nemaju nikakvog upliva te provode život negdje postrance. A mjesto njih pak rade, govore i buče tako zvani političari čiji duševni obzor jest posvema ubog i koji imadu na misli sve drugo, samo ne to, što bi sada pučanstvu uistinu pomoglo. Sva znanost njemačko nacijonalnih političara sastoji se u tome, da kad je stiska i bijeda, počmu kričati: „Uzmite žito Česima i povezite ga u njemačke kotare!" I time misle, da udovole svojoj zastupničkoj dužnosti. O kakvom sistematskom radu nema ni govora, a isto tako niti o kakvom prehrambenom nacrtu, o nekakvoj pravoj akciji za spasavanje. Gosp. Wichtel, to je njihov pravi muž. A taj im daje jednostavan recept, kako se može riješiti austrijski problem. Gladom uništiti Slavene! I oni uistinu vjeruju, da bi se na taj način najlakše riješilo pitanje austrijske reforme. Razumni glasovi nisu ne pomažu. Sam njemački narodni gospodarski stručnjak spočitnuo im nedavno: „A što bi iz toga imala Austrija, kad bi gladom ugušila Slavene, dakle većinu svoga pučanstva? Tko bi onda išao u rat, tko bi radio u zaledju, tko bi plaćao porez?! No to sve ne imponira njemačkim političarima — oni ne će o tom da misle.

*** Izazovna izjava ugarskog ministra predsjednika.** Odgovarajući na izjavu Hreljanovića izjavio je Wekerle, da ako govori vlada o Ugarskoj razumijeva pod tim uvijek takodjer Hrvatsku i Slavoniju i Dalmaciju. Nije ispravno govoriti o zajedničkoj vladi. U nagodbenim se zakonima govori jedino o centralnoj vladi. Prema nagodbenim zakonima postoji samo jedna država, čiji dopunjak tvore Hrvatska, Slavonija i Dalmacija. U specijalnom je slučaju honved zajednički uredjaj zemalja ugarske krune. To ne znači, da ne ćemo upotrebiti zajedničko ime „kraljevsko ugarsko domobranstvo"; mi moramo to ime upotrebiti. — Izvjestitelj Barta izjavio je, da žali što se u tako teškim vremenima raspreda o takvim pitanjima. On nalazi

u tome partikularističku težnju, upravljenu protiv državnog jedinstva i lojalnosti protiv ugarskog kralja. Govornik smatra takve govore po državu opasnim djelima. — Ministar-predsjednik je doduše priznao junaštvo sinova zemalja Hrvatske, Slavonije i Dalmacije — ali hrvatsko-slavonskih i dalmatinskih prava nije priznao. Mogao si je prištediti i prvo priznanje, koje iz ustiju tog gospodina i nije priznanje.

* **Lloyd George o gospodarskoj politici.** U jednom govoru, kojega su „Times“ priopćili u izvatku, kazao je Lloyd George odaslanstvu industrijalaca: Kao prvu dužnost preuzeli smo obvezu, da dobimo taj užasan rat. Osobito od 21. ožujka ovamo je čitavo moje vrijeme, koje mi preostaje od mog parlamentarnog djelovanja, posvećeno golemim zadaćama, oboriti taj naužasniji napadaj, što je ikada bio na nas uperen. Mi smo na putu, da ga posve skršimo. Svi se stručnjaci vesele, kako ide naprijed. Još jedan će nas mjesec zaokupljati velike brige a tečajem tog vremena moramo dati naše najbolje sile, da proširimo ovu pomoć, koju pružamo našim junačkim vodjama i valjanim vojnicima na bojnom polju, da polučimo pobjedu, o kojoj zavisi sudbina svijeta. — Mnogo se govori o savezu nacija a ja pripadam bez sumnje k onima, koji na to vjeruju. Ali postoje već dva saveza nacija, a prvi je savez engleska država a drugi savez protiv središnjih vlasti. Pretresivali mi stvar s ovog ili onog stanovišta, jasno jest, da se taj savez morao slagati s obim velikim savezima nacija, čiji smo mi članovi. O metodama, kojima se mora industrije zaštititi od nekorektne konkurencije te razviti glede na mir kazao je govornik: Čim dulje traje rat, tim stroži moraju biti gospodarski uvjeti, koje ćemo staviti neprijatelju. Mislim, da je tim bolje, čim prije će on to uvidjeti. On se bori, da nametne svoje vlastite gospodarske uvjete saveznicima. To mu nikad neće uspjeti. (Odobravanje.) Što se toga tiče, moramo biti u stanju, da odredimo uvjete, koje smatramo opravdanima, a da ih volja neprijatelja ne namiče. A bude li nastavio siliti nas na daljne žrtve, ubijati našu mladež i počinjati zulume, koji sredjuju čovječanstvo, tim stroži će biti uvjeti, koje im ćemo nametnuti (Odobravanje.) — Što se tiče vladnog nadzorstva poslije rata, nema nikoga, koji bi mislio protegnuti sadašnji kontrolni sistem na mirno doba. Mora se organizovati prevoz, a dominios, koja je engleska industrija zanemarila, moraju imati svoj opravdani udjel. Ne smijemo pustiti na cijedilu ove zemlje, što su se borile uz rame s nama. Mi nećemo počiniti pogriješku, te napustiti u trenutku sklopljenja mira dosadašnje sveze. Radi toga je životno pitanje, da ostanemo saveznici po svršetku rata i da u prelazno doba, budu li zalihe ograničene, pomažemo jedan drugoga do konca, tako da pobratimstvo ostane očuvano. (Odobravanje.)

* **Balfour o razoružanju i ratnim ciljevima.** London, 1. (D. u.) Reuterov ured donosi: O predlogu o općenitom razoružanju izjavio je lord Balfour, da je moguće i dozvoljeno za države, koje se osjećaju sigurne od navala. Ja vjerujem u obraničke sudove, no narodi, koji ne će mira, ne će biti vezani ugovorima obraničkih sudišta. Njemačka se tvrdokorno branila da sklopi obranički sudbeni ugovor s drugom kojom nacijom. Bez sumnje može se i duh svijeta promijeniti, i Njemačka može stupiti u obranički sudbeni ugovor. Balfour je zaključio: Samo pobjedonosan svršetak rata može zapriječiti buduće ratove. Ublaženje naših ratnih ciljeva u tom trenutku bilo bi ne samo zločinom proti našem nacijonalnom ponosu i našem narodnom častoljublju ma kako plemenita bila namjera, nego bi bio i zločin proti načelima općenitog mira, čije ostvarenje svi mi želimo.

* **Utemeljenje austro-ugarske trgovačke banke u Madridu.** Zastupnik dopisnog ureda u Madridu javlja: Austro-ugarska trgovačka banka, koja je bila utemeljena u Madridu, postigla je potpun uspjeh, što se vidi već iz uspjeha 30. srpnja t. g. zaključenog potpisivanja dionica. Bankovna glavnica iznosi 10 milijuna pezetasa. Banka je bila utemeljena u sudjelovanje bečkog Bankvereina i ugarske Narodne Banke.

* **Velika kradja u Beču.** Bandom tatova po zanatu bilo je iz skladišta ovdjašnjeg speditera pokradeno nekoliko sanduka, koji su sadržavali vrijednosne predmete japanskog poklisarstva, koje je ovo predalo na sačuvanje odnosnom speditera. Vrijednost je ovih predmeta prelazila četvrt milijuna kruna. Sada je ovo blago bilo otkriveno po inspektoru redarstva u stanu nekog gospodara slastičarne u 17. kotaru. Sve osobe, koje su imale udjela kod kradje, bile su uapšene.

* **Peta ratna zima.** Agrarni „Venkov“ veli, da stupamo u najgoru dobu rata. Ovogodišnja zima biće najstrašnija od sviju, što smo odkako se Evropa u oružje obukla doživili. Stručnjački krugovi sude o tome kao o neoborivoj činjenici. Kad je to tako, piše češki list, sve bi nastojanje političara imalo ići ipak k tome, da se bijeda dojdućih mjeseca ne obori na pučanstvo u još većoj mjeri, nego li do sada. A upravo ti političari, koji neprestano propovijedaju, da imaju na misli samo sreću države, imali bi sada tražiti sva sredstva, s kojima bi se moglo boriti proti strašilu kobnoga glada. Nedavno je u samom njemačkom stručnjačkom časopisu savjetovano, da se okane sitnih prepira radi trutnovskog suda i da nastoje spasiti njemački narod od propasti. Tu je polje, gdje bi se mogli sastati na zajedničkom radu zastupnici sviju naroda.

* **Njemački list piše da se Česi pripravljaju na ustanak i u tu svrhu sabiru oružje.** „Reichenberger Zeitung“ piše: Sada zahtijevaju naša češka braća za živež oružje i streljivo. Kad bi si veliki ljubitelj lova htio priskrbiti na taj način pušku, ne bi bilo ništa za spočitavanje, no javlja nam se o istoj pojavi iz više krajeva, što dokazuje, da se tu radi sigurno o nalogu nekakvog češkog središta, i planovitom vodstvu agitacija za priskrbljivanje oružja i streljiva. — „Venkov“ nazivlje tu vijest rekordom denuncijacije.

* **Generalfeldmaršal von Hindenburg** je, kako javljaju ratni dopisnici, koji su ga 2. t. m. posjetili, potpunoma zdrav i jak te gleda pun pouzdanja u pobjedu u budućnost.

* **K umorstvu generalfeldmaršala von Eichhorna.** Dopisni ured javlja iz Kijeva do 3. kolovoza: Daljnje preslušavanje ubojice generalfeldmaršala von Eichhorna potvrdjuje svezu s Moskvom. Više osoba, koje su znale za atentat, bilo je uapšeno.

* **Antanta i Finska.** Dopisnik lista „Svenska Dagbladet“ u Helsingforsu javlja: Antantini konzuli protestiraju u „Hufvud-Dagbladet“ proti mnijenju o umješanju antantinih zemalja u unutrašnja pitanja Finske. Osobito žele Sjedinjene države dobre odnošaje izmedju Finske i Amerike.

* **O podmorničkom ratu.** Reuterov ured javlja iz Washingtona od 2. kolovoza: Tajnik mornarice Daniels kazao je o riječima njemačkog cara, koje su se nanosile na podmornice medju ostalim: Broj potopljenih se brodova stalno snizio. Podmornica je izigrala svoju ulogu kao mjerodavan faktor. Pogibelj postoji doduše još uvijek, dok će i samo jedna podmornica biti na moru. Ali nije potrebno da se bojimo, da će podmornica postati odlučnim faktorom.

* **Rumunjska kraljica Marija u Karpatskim selima.** „Der Zoller“, organ kneževskog hohenzollerskog dvora u Sigmaringenu, javlja: Prijašnji rumunjski ministar Antonescu piše u pariškom „Tempsu“: Kraljica Marija posjećuje u Karpatima sela, koja treba odstupiti Austro-Ugarskoj. Cjeliva djecu i dijeli odijela i živež seljacima. Seljaci joj ljube ruke i kliču: do skora vidjenja! „Der Zoller“ pridomeće, da je poznato, kako je kraljica sudjelovala pri izdajstvu saveza te nije nikada sakrivala svojih simpatija za neprijatelje centralnih država, jasno je dakle, što namjerava svojim posjetom karpatskih sela.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 3. kolovoza: Na zapadnoj obali Engleske potopili smo 20.000 brutto registarskih tona.

Iz bivšeg ruskog carstva.

O operacijama Čeho-Slovaka u Rusiji doznaje se slijedeće: U smjeru na Bugulma digli su Česi željeznicu za ledjama sovjetskih četa u zrak, koje su bile prisiljene na uzmak te prepustile neprijatelju 2 topa i više strojnih pušaka. U odsjeku zapadnog Urala morale su se sovjetske čete povući pred nadmoćnim pritiskom. Iz Vladivostoka javljaju od 27. srpnja Čeho-Slovaci osvojili su Sinakopku, 200 vrsta sjeverno od Nikolajevska. Kod toga su osvojili nekoliko strojnih pušaka, granata, bomba, aparata za otrovne plinove i 200.000 puščanih zrna.

*

Dopisnik „Berliner Tageblatta“ Hans Vorst posjetio je nedavno Rusiju te sada opisuje utiske, što ih je zadobio u Rusiji. Pisac ističe, da su se prilike na željezničkim prugama znatno poboljšale. Na kolodvorima se dobije svega i svačesa samo uz nečuvene cijene. Govorio je s nekojim trgovcima, koji su opisivali u živim bojama boljševičke grozote i svu nesnosnost njihovog sistema. Ipak se čovjek sokolio, piše Hans Vorst, te je baš suprotiv dokazivao, kolika je u tog naroda sposobnost, da se i u najtežim danima tješi pretjeranim obmanama. Kazao je, da rat s Njemačkom nije još dovršen. Sastavit će se u Rusiji nova vlada, koja će proglasiti sveopću mobilizaciju te istjerati Nijemce iz Rusije. Ali i ovi ljudi smatraju nemogućim, da se u Rusiji povrati reakcija. Ne bi isticao, veli Vorst, ratnih iluzija svog trgovca, da nijesu simptomatične. Kasnije sam se u Moskvi sastao sa bivšim po zvanju časnikom, koji je sada stupio u boljševičku službu. On mi je kazao, da će, po njegovom mišljenju, Rusija dokončati rat. Doskora da će zaokupiti Rusiju takvo nacijonalno oduševljenje, koje će izvršiti nevjerojatne te zajamčiti Rusiji pobjedu. Pitao sam oficira, da li je on pristaša boljševičkih ideja, a on mi je odgovorio, da on služi jedino Rusiji; prema njegovom mišljenju treba Rusiji samo velike vojske, a on smatra svojom dužnošću služiti sve, da se postigne taj cilj. Radi toga da služi sovjetskoj vladi, ali da ne pripada nikakvoj stranci. Na tom stanovištu stoji 80 posto čitavog bivšeg časničkog zbora. Ogorčenje protiv Njemačke i nijemstva je sveopće. To sam osjetio već na mom putu, kad je neka gospodja u vagonu počela surovo i neotesano grditi njemački karakter, ma da je znala, da sam Nijemac . . . I seljaci su nezadovoljni sa sadašnjim sistemom radi pomanjkanja valjane centralne organizacije. Seljaci nemaju ništa protiv stalnih cijena, ali traže, da dobiju takodjer predmete, što im trebaju, uz istu cijenu. Tako moraju sada prodavati žito za jeftin novac, a kupovati potrebne predmete za desetero- ili stostruke cijene. Bilo bi puno bolje, da bi boljševici povjerili vlast konstituanti, koja bi uredila pitanje zemljišta jedinstveno za čitavu državu. Na putu stupio je seljak u željeznički voz te izjavio, da je u smolenskoj guberniji buknula buna seljaka. 30.000 momaka napalo je na boljševičko zapovjedništvo za rekviziciju te razoružalo crvenu gardu. Pisac svršava konstatacijom, da je socijalna osnovka sovjetske vlade znatno oslabljena i da su poteškoće takve, te ih ne može više svladavati.

*

M o s k v a, 1. (D. u.) Prema nekoj službenoj vijesti zaposjeli su jučer Englezi Onegu. Onega počiva 200 vrsta jugoistočno od Kema i 150 vrsta od Arhangelska. Zaposjednuće Onege znači veliki uspjeh u napredovanju Engleza prema Arhangelsku.

*

M o s k v a, 2. (D. u.) „Izvjestija“ pišu u uvodnom članku o planu englesko-francuske buržoazije pritisnuti sovjetovu republiku napredovanjem sa sjevera, s istoka i s jugoistoka. Tom se djavolskom planu ne smije dozvoliti da se ostvari. Sve sile republike moraju biti upravljene, da se pretrgne taj lanac, s kojim nastoji englesko-francuski plan potlačiti našu slobodu. Nema važnije zadaće od te za sovjetovu republiku.

*

M o s k v a, 2. (D. u.) „Pravda“ javlja, da su Englezi sa brodova pucali na Arhangelsk. List donosi na čelu lista ovaj poziv: Topovi engleskog kapitalizma pucaju na Arhangelsk. Pucaće na radničku četvrt u Moskvi, ne uništimo li češko-slovačke odjele engleskog kapitalizma.

Iz slavenskog svijeta.

O d v a ž n a r e č j u g o s l a v e n s k o g b i s k u p a. U „Novinama“ napisao je biskup na Krku dr. A. Mahnič ove smele reči na rovaš Nemcima i Madžarima: O veleizdaja! Mi smo veleizdajnici jer protestujemo proti nepravdama, što nam se danomice nanose, jer reklamujemo svoja prava? Htjeli bismo videti, braćo Nemci i Madžari, kako bi se pokazao vaš patriotizam i dinastična lojalnost, ako bismo počeli na vašem narodnom delu obavljati operaciju nalik na onu, što je vi kroz vekove obavljate na našemu! Šta biste, gospodo Madžari, počeli kad bi vam iz Beča počeli Veliku Madžarsku komadati na okružja, kako se namerava učiniti u Češkoj? Vi se dakako pozivate na vaše historičko pravo; ali i Češka ima svoje historičko pravo kao nezavisno kraljestvo, pravo, koje ni u čemu ne zaostaje za vašim državnim pravom. Zar ne nosi austrijski car uz vas i ispred vas naslov kralja češkoga? Dakako češko je državno pravo ostalo na papiru, dok je vaše postalo konkretnom činjenicom! Što biste, gospodo, od „Neues Österreich“ i „Reichsposte“ — da ne govorimo o pristašama svenemačke stranke — šta bi ste vi počeli, ako bi vam u Beču u vaše škole: srednje i pučke i u druga učilišta preko noći uveli češki jezik, a vaša ne bi djeca i mladež smela više ni reči pisnuti nemački? Ipak bi vam moglo onih pet — šest stotina hiljada Ceha, koji živu u Beču, to učiniti barem s istim pravom, s kojim vi n. pr. Slovencima u Trstu i Gorici, premda su tu autohtoni te ih tu ima dvadeset puta vise od vas, uza svu oblast, kojom raspolažete, ne priuštite nijedne cigle pučke škole! U istoj Kranjskoj, koja je do devedeset postotaka slovenska a tek pet postotaka nemačka, imadu Slovenci tek jednu samu čisto slovensku gimnaziju, a i ova nije državna! Ili kad bi vam, gospodo u Beču, u Tirolu, u Salzburgu počeli od namesništva dopisivati isključivo u češkom ili poljskom jeziku, kako dopisuju nama isključivo u nemačkom? Usprkos svim našim predstavkama i protestima ustrajate nam u Trstu nemačku nautiku, iz koje je isključen naš jezik, premda je more i obala od Tržića do Kotora naša. Idite u Korušku! U Koruškoj ima razmerice mnogo više Slovenaca nego li u Češkoj Nijemaca. Šta biste počeli kad bi vam u Češkoj zatvorili i počesili, počevši od nemačkog sveučilišta u Pragu, gimnazije i druga učilišta sve do zadnje pučke škole, dok vi koruškim Slovencima ne priuštite nijedne cigle pučke škole! Vi nam se naprotiv na sve naše tužbe i prosvjede naprosto smejete i rugate. Kad sam pred dvadeset godina jednom sad pokojnome predsedniku c. kr. ministarstva u Beču ad oculos dokazao, kamo vodi politika gnavljenja i iskorišćivanje jednog naroda protiv drugome, on mi je naprosto odvratio: „Wir haben ja die Macht!“ Suviše, vi hoćete da vama k vašem ubitačnom poslu povladjujemo, da vas slavimo kao

o lojalne, jedino pouzdane stupove habsburške stije! Da, na rodjenoj grudi mi smo raja, žrtve imperijalističke politike!

•

Tragična smrt ruskog umetnika. stovima se širi vest iz francuskog izvora, da je ni ruski slikar Ilja Rjepin umro u Kokolu na o-finskoj granici od glada. To je takodjer jedna nih sitnih tragedija u ogromnoj ruskoj drami, aj genijalni umetnik na svom polju morade eti u dobi od 74 godine od glada, radi nedoka hrane. Njegovo je trpljenje već više vremena poznato ruskoj javnosti. Rodio se god. 1844. sin neimućnog časnika, poretlom iz starog kozog roda. Umetnički početak Rjepinov beše i mučan, no ubrzo upozori na sebe svojom nom umetnošću. Svršivši slikarsku školu u Peradu, poduze naučna putovanja, osobito u Rim ariz, a na to se povrati u domovinu, gde se kora postavi svojim radom u čelo realističke e ruskoga slikarstva. Najpre upozori na nj njea glasovita slika „Burlaci“, (oni koji vuku broe na Volgi) i „Probudjenje kćerke Jairove“. Na e sledio niz slika iz ruske historije, iz savrenog života, mnoštvo portreta i skica. Rjepin beše etnik velike tvorbene snage i veoma bistrog i bokog nazora na svet. Rjepinu se veli da je ponik modernih puteva i nastojanja u ruskom slistvu. („Národní Politika“.)

•

Poljaci i Jugoslaveni. Obzirom na novu društva prijatelja poljskoga naroda u Ljubni, donosi krakovski „Glos Narodu“ oveći članak značenju jugoslavensko-poljske uzajamnosti. Člak završava ovim pozivom na poljsku javnost: ako vidimo, podižu se nam ususret iz daljine ve ruke i traže prijateljstva. Aristokratizam (ili guće samo nadutost), s kojom postupamo nama manjim slavenskim narodima, mora prestati naveke. Naša jugoslavenska Alma Mater imade licu za slavenske jezike i literaturu. Ne bi li se ji od njenih slušalaca hteo posvetiti slovenskom iku, i tako postaviti stalan most medju Krakom i Ljubljanom, izmedju Poljaka i Slovenaca? hvalno polje za prvi kulturni rad leži pred nama. dajmo se, da nije daleko kad će se naša želja puniti. Zašto ne bismo kročili na čelu slavenstvu? samo nam to ne će pasti u ruke, treba se prigti i prignuti se je vredno“.

Domaće vijesti.

Imenovanje. Car je s ručnim pismom od 25. pnja 1918. podijelio biskupu za Trst i Kopar Andriji Karlinu dostojanstvo tajnog savjetnika bodno od pristojbina.

Odlikovanje. Kako javlja službeni „Osservatore riestino“, podijelio je Njegovo Veličanstvo pučkostaškom liječniku dr. Justu Pertotu, sada vojčkom liječniku u Krnici, u priznanje njegovih vrsnih zasluga i požrtvovnosti u zdravstvenoj užbi u ratu, zlatni zaslužni križ s kruom na vrpci kolajne za hrabrost. Čestitamo!

Dar. Gospodja Margarita Grubišić položila je fond „Hrvatskog Lista“ K 10·—, na čemu se prava lista najsrdačnija zahvaljuje.

Prinosi za „Društvo prijatelja djece“. Društvo rijatelja djece nam saopćuje, da je mjeseca lipnja bilo slijedeće prinose: K. k. Staats-Volks- und ürgerschule K 104·04. Francesco Bradamante 10·—. Zovich Luigi K 10·—. Supruga višeg koesara von Straub K 40·—. N. N. K 5·—. Druvo „Olympia“ K 236·05. Interne Tanzschule des ais. deutschen Spezialkommandos K 50·—.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko prave našeg lista položeni su slijedeći doprinoši: rigodom vjenčanja gosp. Romana Lah sa dražesnom gospodjicom Ankom Sulić u Zágrebu, sakupljeno je na piru K 101·—. Evala kićenim svatovima! Bilo im u stotinu dobrih časa. — Sakupljeno na predlog našeg omladinca Josipa Iveše u Ližnjanu u gostioni Ramić, u veselom društvu omladine iz Medulina i Premanture K 63·72. Našoj Medulinskoj i Premanturskoj omladini, koja nam prednjači i pokažuje lijepi izgled, budi hvala i čast. — Prigodom Narodnog blagdana polaže gosp. Josip Debeljuh K 10·—; a gosp. Ernest Stipanović K 5·—; vrla rodoljupka gdja. Abelina Schwanda K 40·—; Margarita Grubišić K 5·—; gospodin Marin Kovačić K 5·—; nadjena po gosp Z. K 1·—. Uz pozdrav jugoslavenskoj omladini u Medulinu, sakupiše prijatelji škole K 45·—. Darovaše: po K 10: Josip Jakuš, Jakov Miletić, Antun Zuvela, Ivo Lorencin; po K 5·—: Aleksandar Rukavina. Gosp. dr. Franko Klarić, poslao nam je K 90·—, sakupljenih medju užim prijateljima gosp. suca Stanka Rodića u Pazinu prigodom njegovog imenovanja. Ukupno K 365·72; zadnji iskaz K 59.820·—; ukupno 60·185·72. — Živjeli požrtvovni darovatelji! Naprijed za prosvjetu i budućnost naše zapuštene djece!

Raspis natečaja. Za šolsko leto 1918./19. ima se podeliti jeden štipendij — ustanove „Luxetich pl. Lichtenfeld“ letnih 250 kron. K uživanju tega štipendija so poklicani dijaki rimsko-katoliške vere od ljudske šole dalje do rednega svršetka naukov brez ozira na način studij in sicer v prvi vrsti ustanovnikovi sorodniki, ako bi pa teh ne bilo, revni dijaki sploh. Vsaki prosilec mora biti redni učenec v kaki javni šoli v Avstriji. Prosilci za navedeni štipendij imajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 30. septembra 1918. potom šolskega vodstva na c. kr. namestništvo na Primorskem, ter jih opremiti s sledečimi prilogami: z krstnim listom, z ubožnim listom, z privačevalom o stavljenih ospenicah, z domovnico, z šolskimi spričevali zadnjih dveh tečajev in slednič z zakonitim rodovnikom, ako žele zadobiti štipendij iz naslova sorodstva. Od c. kr. primorskega namestništva.

Dopisi iz Istre.

Cavrano ili Kavran? Naše selo pripada pod općinu puljsku i za to jest i našoj podopćini narinut talijanski jezik za uredovni. I premda kod nas nema nijednog Talijana ipak smo mirno podnašali tu sramotu. Nismo tražili poštivanje našeg jezika, kako to ne traže ni druge susedne podopćine, koje imadu sve samo hrvatsko stanovništvo, a ipak dopuštaju da im se općinske knjige vode u talijanskom jeziku. Gojimo opravdanu nadu, da će i kod nas kao i kod naših suseda nastati brzo bolji odnošaji i da će svi naši ljudi tražiti, da naš jezik ne bude više sluga nego gospodar.

Imamo u našem selu oružničku postaju i još nekoje državne (vojničke) jedinice i sve rabe za naše selo naziv „Cavrano“. Odkud to i zašto to. Godine 1914.—15. rabio se je naziv Kavran, jer tako se naše selo uistinu i zove, ali kad je kasnije izišla naredba Njegovog Veličanstva, da se u talijaskim krajevima ima upotrebljavati i službeno talijanska imena, okrenuše i kod nas prijašnji Kavran u Cavrano. Pa zar je Kavran talijansko mesto, ili je dobilo oružništvo i vojništvo naredbu da talijanizira naš kraj, da je iznenada počelo upotrebljavati po talijansku skalupljeno ime našeg potpuno slavenskog sela? Mi tražimo da se za naše selo upotrebljava i naše ime, a ne tudje, talijansko. Upozorujemo na tu nepravednost više oblasti u Puli i zahtevamo, da svojim podredjenima narede, da za slavenska imena (a za Italijanske neka se upotrebljava slobodno talijanske, jer mi tudjeg nećemo i branimo samo svoje). Nedogadja se naravno samo Kavranu ta krivica, nego mnogim drugim selima.

Kako smo duševno potčinjeni, tako smo i telesno iscrpljeni teškim radom, slabom hranom i dugim stradanjem u tudjini. I ove godine biće opet glada na pretek. Suša nam je potpuno uništila kukuruz, jedinu našu nadu, jer žitarice nismo mogli sijati. Ovih dana je pak došla kiša — post festum (kad je već prekasno). Shs.

Barbanština. — Nova žetva. Nova žetva nije nipošto bila onako sjajna, kako se očekivalo, dok je pšenica bila još zelena. Kasnije smo doduše dobili visoke vlati no s praznim klasjem. Ječam je urodio nešto bolje, pšenica tek nekako srednje, a negde osobito gdje je slaba zemlja, a na našem Kršu je takove kamenite zemlje veoma mnogo, urodila je pšenica slabo. Kukuruz je lep, no ne zna se još, što će od njega biti.

Vina će u nas, kao i po svoj Istri biti veoma malo, jer se loza izgubila, ili kako u nas vele zatrla. Ono vreme, što nas nije bilo doma, platili su naši vinogradi, koje je obradjivala tudja, poslu nevešta ruka. Sumpora nije bilo, a isto tako ni modre galice. Za te se stvari za nas niko ne brine. Drugi narodi, recimo Talijani, imaju svoje ljude, koji se ne brigaju samo za veliku politiku, nego i za malene dnevne gospodarske potrebe svoga naroda u prvom redu. Talijanske su novine pisale, da je talijanski zastupnik Spadaro podao interpelaciju o prilikama u Rovinju, te da je opisao kako narod tamo strada. Na barbanštini, a ni u ostaloj Puljštini mislim, da nije bilo našega vodećeg čoveka, koji bi bio došao da se upita, što bi narod želio od onoga, što se postići može. Ne samo Bog i car, kako je rekla ona ženska iz Proštine, nego i naši zastupnici i svi koji mogu i ne će pomoći, mnogo su nam dužni.

Banjole. Komisiji, koja je bila prošle nedjelje za našu školu, pristupilo je 44 roditelja za 135 dece. — Nadamo se da i tu je za uvek osečena glava Leginoj aždaji i da ne će više trebati da cvili slovinjkinja vila, kako je cvilila pred kojih deset godina u „Našoj Slogi“, kad se bila u Banjolama ugnezdila zmija — Legina škola, i ako u nas nema ni jednog jedinog, koji bi bio ni onda ni sada smeo kazati, da je po krvi ili jeziku Talijan.

Dnevne vijesti.

Za mrtvački sanduk — živež. „Narodni Politika“ donosi: U Znojmo je došao seljak k posjednici pogrebnog zavoda da kupi mrtvački sanduk. „Dobićete sanduk, no najprije donesite jaja!“ Taj je zahtjev seljaka tako iznenadio i razljutio, da je svoje ogorčenje glasno pokazao. Razumije se, da se oko njega sakupila sila svijeta. Zatim je otišao na poglavarstvo, a kad je to naredilo, da mora sanduk dobiti, dobio ga.

Dozlogrdio joj rat. Češkim listovima javljaju iz Temešvara u Ugarskoj: Žena seljaka Dinka Brayera, koji već mnogo mjeseci boravi u ruskom sužanjstvu, probola je dne 29. pr. mj. oboje svoje djece, ustrijelila je ruskog zarobljenika, koji je radio na njezinom dvorcu i na to se sama objesila. U ostavljenom pismu saopćuje, da je taj čin izvela radi dugog trajanja rata i radi neprestanih rekvizicija.

Prava naravna kava. Iz Praga javljaju, da je policija zaplijenila u nekom skladištu u Toplicama 196 vreća prave kave iz mirnih vremena u vrijednosti 800.000 kruna.

Policaj za 12godišnjim dječakom u vlaku. Na ugarskoj granici na postaji Slatina uhvatio je pogranični redar 12godišnjeg dječaka iz Beča, koji je imao krumpira u uprti. Dječak je bježao iz vagona u vagon, policaj za njime, dječak na krov, policaj za njim, dječak je pri skoku iz vagona na vagon

Od Raše do Pule.

(Pismo od barba Mate.)

I.

Iza dugog vrimena eto me opet u Puli poli as. Nezamirite, da nis prija doša. Ali znate bija n lačan, da nis moga nanka hoditi. Beći nis ima bih si ča pod rukon kupija a u aprovizaciji mi su stili niš dati, aš da je niki Mate Balota u Mrni umra a ja da bih stija prislipiti i na njega obiti hranu i onda je za drage šolde drugim proati. Ma gledajte, a oni pensaju da su svi slipci a o i oni.

I tako je mene tukalo živiti od onih ugori ča in je sam ulovija u Raši. Ali sad pokle novog, ale mi dobre ženske kruha pa san se najija i zajno ren k Van.

San poša priko Raklja. Na misto „Lahova“ ada piju ženske tamo vodu i te je malo, aš jopet e velika suša.. Jisti imaju sad ča, ali za misec, dva će jih tukati jopet brukviće tući, kako i lani. Ma ne ušto sve, znate. Aš kadi je jenin slabo, drugin je dobro. Jeni reču: uh da bi ta vražja gvera već stila finiti! a drugi se smiju: ma boga meni je seeno, magari ko će još 5 lit durati!

Na večer san poša u Krnicu. Na putu kuntra placi san pasa poli „tvornice soda vode“. Lipa je to tabela, ma samo kad bi i srca unutra onako hrvatska bila, kako je zvanka ime. Ali zvanka je hrvatski a unutra — talijanski naš fabrikante, advokat i delegato. Škoda aš i on je od naše krvi i na dnu svoga srca pravi čovik, pa samo kad nebi puštija da drugi ž njin zapovidaju, moga bi naš svit veliku korist, od njega imati.

Gospodin ni bija doma nego u šeduti, kadi su se bili sakupili naši pržetanti, da jin vrime pasa.

San posluša.

Jedan je kušelja (se zna talijanski, magari da poli nas nimamo ninog Talijana zvan jenog butigera, ki je kako petljar doša a sad je gospodin) „ma šinjor delegato, mi penšo ke...“ „ke...“ i već ni zna dalje po talijansku, pa je počeja „po našu“: ma šinjor delegato ja pensan da kako je moj šantuja Roko povida ni dobro... Nezamirite da san reka po našu, ali ja talijanski dobro ne znan a vi ćete stešo i to vrči lako u libre talijanski, kako i sve drugo...

San poša kja i san puštija naše pržetante ki svi govore „po našu“ a u protokole pušte pisati u onen jeziku, s kin govori talijanski kralj.

Kad san pasa poli pošte, mi je došlo na pamet, da Van zajno z Krnice pošaljen leteru. Ali 6 ur je već bilo pasalo a naš poštar ne da ti bulu, pokle pasa ura od službe, pa magari ti hodija 3 ure puta i zakasnija se samo 10 minuti. On ne dopre ni minut pokle ni ne zapre nanke minut prije nego služba zapovida ali našen svitu, ki kadgod dela cija dan i pak se malo zakasni, stešo bi moga vajk više ljubavi pokazati i pomoći mu ča more.

Na sriću san naša tu svog fijoca Ivu Jovića i on mi je posudija jenu bulu. Donke Van sad šaljen leteru a drugo ča buden još vidija po putu ču Van povidati kad dojden u Pulu.

II.

Iz Krnice san se odlučija poj priko Valture u Pulu i zato san poša od place zdolu. Poli crikve svetog Roka (slava mu i čast budi!) san se sta sa zrmanom Mihon Županićen.

— Kamo zrman? ga pitan.

— U Vodnjan na malin.

— A ča ne melje naš malin?

— Melje ali mi ni stija uzeti večeras žito. Neka čekan do sutra i onda da će mi ga zmiriti a za jeno 8 dan da si moren doć po nj.

— Pa ča ti ga ni moga večeras zajno zmiriti i uzeti u malin, pa da si drugi dan po muku dojdeš?

— A v... krv ni stija ne, sad da nima lazno miriti, a ko ću, da ga u malin možen vrći, ali ako mi se do sutra ča zgubi, on da ne garanti. A svi

pao s vlaka, koji ga je prevozio. Željeznički su namještenici htjeli smrviti policaja, koji im je medjutim brzo utekao. („Slovenski Narod".)

Strašno ime. — „Jugoslavija" „Novom Doba" pišu iz Makarske. Neki omladinac posjeduje brodić imenom „Jugoslavija" koji je tek natrag malo dana u more pušten. Opazio to ovdješnji žandarski ritmajster Markulj te sav upropašten potražio vlasnika brodića, počeo se zgražati nad tim strašnim imenom, koje da ugrožava sigurnost države, i valjda interese ratovanja, te zatražio da se ominozno ime odstrani, jer da bi inače mogao imati vrlo neugodnih posljedica.

Randa, Kühlmann i Czernin. Berlinski „Vorwärts" piše: Vrijedan pukovnik Randa bio je bez sumnje ponosan, što je bio izabran za kurira rumunjskom kralju te mu u onim danima raskošnih osjećaja nije niti u snu palo na um, da će nekada postati predmetom malo savezničkih ispada u njemačkim i austro-ugarskim novinama. Ljuti je spor planuo o pitanju, da li su odgovorni njemački državnici bili obavješteni o austrijskom koraku ili ne. U Austriji vele „da" a u Njemačkoj „ne!". Pozadina je tog dvoboja riječima za unutarnju i vanjsku politiku Rumunjske zamašno pitanje, da li je spasavanje rumunjskog kraljevskog para po Austriji bilo korisno ili ne. Sada je uzeo riječ i grof Czernin. U austrijskoj je gospodskoj kući izjavio tečajem rasprave o proračunskom provizoriju „nasuprot netočnim prikazima inozemske štampe", da je carev korak kod rumunjskog kralja uslijedio na njegov savjet i uz njegovu potpunu odgovornost kao ministar vanjskih posala. U Brestu da je iz dobrog vrela dobio vijest, da rumunjski kralj započimlje shvaćati svoj izolovani i radi toga beznadni položaj i da traži put, na kojem bi došao u dodir s carom Karlom. Ja sam svu želju rumunjskog kralju saopćio gospodinu državnom tajniku Kühlmannu te savjetovao cara, da učini onaj korak, koji je bio već objavljen Taj je korak imao uspjeh, da je bio spriječen zadnji, očajnički boj Rumunja te sklopljen mir. Nikad nije zadaća diplomacije uz teške vlastite žrtve nastaviti boj do konačnog strvenja neprijatelja, već po mogućnosti postignuće časnog mira. Ovu se izjavu, veli „Vorwärts" mora veoma oprezno čitati. Grof Czernin saopćio je gospodinu von Kühlmannu jedino želju, da dodje u svezu s austrijskim carem ali nipošto, da se pukovnik zaputio od austrijskih linija u Jassy. Na ovu bi izjavu bio medjutim u strogom smislu riječi grof Czernin obvezan samo onda, da se je gospodin von Kühlmann informirao o držanju austrijskog dvora k upitu iz Jassya. Da li je to uslijedilo ili ne, to će nam kazati gospodin von Kühlmann, bude li se ova neprijatna stvar tjerala dalje.

U podružnici Jos. Krmpotića, ulica Franje Ferdinanda 3, mogu se dobiti slijedeće knjige:

„Matica hrvatska": Petar Preradović: **Izabrane pjesme.** — Laza K. Lazarević: **Izabrane pripovjesti.** — I. S. Turgenjev: **Novi rod.** — Ferdo Šišić: **Hrvatska povijest I.—III. Pregled povijesti hrvatskog naroda.** — Ema Božičević: **Čarobni cvijet (za mladež). Narodne pripovijetke (za mladež).** — Ivana Brlić Mažuranić: **Priče iz davnine. Kraljević Marko (za mladež).** — Josip Eugen Tomić: **Manja djela.** — Dinko Šimunović: **Gjerdan.** — Ivan Lepušić: **Pustolovka.** — H. S. Brdovački (pseud.): **Prometna politika.** — Dr. Nikola Andrić: **Pod apsolutizmom.**

„Moderna knjižnica": Stepnjak: **Podzemna Rusija.** — D'Annunzio: **Ivan Episkop i druge novele.** — M. Arcybašev: **Revolucionarci.** — Merežkovski: **Florentinske novele. Uskrsli bogovi.** — Knut Hamsun: **Glad.** — F. M. Dostojevski: **Braća Karamazovi (I. i II. — III. i IV.). Idiot (I. i II.).** — Jensen: **Ratne sjene.** — Tavastatjerna: **Tajna Finskog zaljeva.** — N. Notari: **Tri lopova.** — A. France: **Bogovi žedjaju.** — Maupasant: **Umiranje duše.** — Gorkij: **Život suvišna čovjeka.** — Rolland: **Gorući grm.** — B. Stanković: **Nečista krv.** — Strindberg: **Sin služavke.** — Kveder: **Hanka.** — C. Janson: **Laži.** — Marković: **Karlo Drački.**

„Zabavna biblioteka": Hamsun: **Viktorija.** — Geyerstam: **Što žene mogu.** — Deledda: **Nostalgije.** — Balzac: **Žena od trideset godina.** — Bruun: **Sretni dani van Zantenovi.** — Serao: **Slava životu!** — Kuprin: **Himne ljubavi.** — Nagrodskaja: **Dionisijev gnjev.** — Bourget: **Dvije sestre.** — H. Rider Haggard: **Ona.** — Zuccoli: **Farfui.** — Loliée: **Žene drugoga carstva.** — Lugovoj: **Pollice verso.** — Maciejowski: **Ljepota djevojka.** — Šubin: **Azbejin.** — Fogazzaro: **Daniele Cortis.** — Glyn: **Teodora.** — Herczeg: **Carstvo sanjâ.** — Lagerlöf: **Jerusalim. I.—II.** — Blicher-Clausen: **Senja.** — Montgomery: **Neshvaćen.** — Bruun: **Ponoćno sunce.** — Tillier: **Ujak Benjamin.** — Sezima: **Passiflora.** — Bourget: **Lazarina.** — Kipling: **Indijska džungla.** — Bang: **Tina.** — France: **Crveni krin.** — Bordeaux: **Otvori oči!** — Blicher-Clausen: **Inga.** — Maupassant: **Jaka kao smrt.** — Hermann Sudermann: **Litavske pripovijesti.**

„Humoristična knjižnica": St. Sremac: **Pop Čira i pop Spira.** — N. V. Gogolj: **Mrtve duše. Tri pripovjedke.** — M. Arcybašev: **Sanjin. Narodne šale i pripovjedke.** — Jonathan Swift: **Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi.** — S. Vöröš: **Tonček Tomaš.** — Guy de Maupassant: **Baština.** — Branko Mašić: **Alekse Mišćevića. Ratne šale.** — Branislav Gj. Nušić: **Nove šaljive priče. Općinsko dijete.** — A. Konstantinov: **Baj Ganjo.** — M. B. Janković: **Prva ljubav.** — Ivo Vojnović: **Dubrovačka Trilogija.** — Emerson: **Napoleon ili čovjek od djela.**

Pismene se naručbe imaju upraviti na **„Upravu Hrvatskog Lista"**. Pošiljke se odpremaju samo sa pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

---

govore, ki poli njega prez pezanja žito dadu, da njin se vajk čagod zgubi, pa ja volin poj u Vodnjan, nego dati ovde.

— A pošto je u Vodnjanu mliti?

— Vajk cinije nego ode. Za 50 kili se plati kakova 2 fijorina i ko se da za dar 5 fijorini pa ti zajno samelje, a ode ti uzme za 50 kili žita i do 5 fijorini a za zoba i do 10 i uzme ti nikoliko kili muke i još mu moraš dati ča za dar, ko češ da ti vred samelje, donke te dojde vajk dvaput toliko guštati koliko u Vodnjanu.

— Ma to neće biti sve tako, zrman, aš on to ne bi smija delati. A ko je istina hote ga akužati.

— Ma ki će ga pojti akužati, kad svaki ima straha, da mu pokle ne bi stija samliti, ni muke pod ruku prodati. A za zimu svojega ne ćemo imati a ko nan aprovizacija ne bude davala, nas će tukati jopet pod ruku kupovati. Pa onda, on ima prijatelje. Ter on je krigstaulik, pa su ga od militara puštili doma da gre mliti svitu. I melje on, melje, ali više za se, nego za druge. A ja, zrman moj, za nas je vajk slabo bilo i vajk će biti, aš brižni niš ne znamo i neumimo. A oni naš čovik ki je ča študiji, na misto da bi svojin braton pomoga, on jih još huje slipi i na misto da bi gleda na sve kako na svoje brate, on gleda samo na svoj trbuh i žep kako na svoga boga.

III.

Vero san se rabija, kad san sve to čuja. I san si reka da ću zajno se u Puli poli kapitanata informati, koliko je deštinano da se ima plaćati za mliti, aš to ima kapitanat deštinati i anke kontrolati, kako ki malinar dela. Već me je pasala volja za kušelj sa zrmanom. Bog! i san poša dalje. Za jenu ur san doša u Velike Vareške i tamo me je tukalo prispati, aš je žica bila zaprta.

Dojden k prijatelju Toni Proštinaru, zašto se je već vrnija z Morave, se pozdravimo i mu rečen da gren kako sutra rano u Pulu. I pitan ga ča je novega poli njih, aš da bin to rada u Puli „Hrvatsken listu" povida.

— A boga niš ni novega, jušto da je zrmanu Juri šči Fuma danas umrla. Ma poli nas ne pasa dan, da ki ne umre.

— A od kega je umrla Fuma, ona je bila moja fijoca?

— Kako i drugi.

— Ma ča kako i drugi? Ja ne znan od čega drugi umiru.

— Ne znan ni ja, svi se osuše, oslabe, da ne moru nanka hoditi i niki govore, da to umiru od glada i slabe hrane a niki opet, da je to od poredne bolesti. U prvanje vrime je iz Vodnjana hodija svaku šetimanu komunski medig. Sad ne gr[e]. Nas je strah da mi moramo plaćati i danas komun[ski]skog mediga a koristi od tog nan ni nikakove. D[a] ni militarskega u Krnici, ki nan dojde ali ga zo[]vemo po danu ili po noći, mi ne bimo znali, ali j[e] još medigi na svitu... Ma dokle će ova gvera du[]rati, reči ti meni Mate, aš ti greš po svitu, pa si[]gurno ča čuješ.

— Znan, da, doklegod se bude svit stija tuć[i] dotle će gvera durati.

— Istina je to moj Mate, ma ča ćemo m[i] brižni!

U jutro me je tukalo ustati na 3 ure ili ti n[a] 4 po noven. Ali sunce gre vajk po staren i ja za[to] brojin i ure po staren. Za uru i po san bija u Val[]turi i san ulovija jedan atomobil za Pulu i š n[jin] san već za po ure doša u Pulu. Valturci ima[ju] „veliku" sriću. Prije su imali sega, ali ih je tuka[lo] na noge hoditi u grad, sad nimaju debato niš, ali moru se kako gospoda u Pulu voziti!

Nezamirite da san se toliko raspripovida, ali znate starost je već takova da voli sve na dugo i široko.

Vas pozdravi Vaš barba **Mate Balota.**

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. U Puli, ponedieljak 5. kolovoza 1918. Broj 1102.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko ojište: Na visoravni Sette Comuni suzbili smo petovano englesko-francuske izvidničke nasttaje. a Dosso alto uspjelo je neprijatelju iza žestoke opovske pripreme da prodre u dijelove naših linija. — Na fronti Fieri Berat zaposjeo je neprijatelj opet oložaje. U gornjoj dolini Devolija bio je neprijatelj otisnut bojem natrag. — Poglavica generalnog tožera.

Njemački.

B e r l i n, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog tana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna kupina prijestolonasljednika Rupprechta: Tečajem oči oživjela je topovska djelatnost, koja se jugoapadno od Yperna i na obim stranama Somme rivremeno stupnjevala do velike žestine. Na obim tranama Alberta povukli smo bez neprijateljskog jelovanja naše zapadno od Ancre stojeće postoinke na istočni brijeg rijeke. Kod uspjelih pretoljskih bojeva južno od potoka Luce i jugozaadno od Montdidiera dopremili smo zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Nema bojnih akcija. Mi stojimo u bojnom dodiru neprijateljem na Aisnei, sjeverno i istočno od Soissonsa i na Veslei. — Poručnik je Billik polučio svoju 28. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Nijemci su se povukli na liniju Aisne—Vesle—Reims, čime su postigli najkraću liniju. Daljnji uzmak ne bi imao više svrhe skraćenja fronte, jer bi se samo produljila. Budući razvoj bitke zavisi o držanju antantinog vojnog vodstva i njegovih namjera: da li kani kušati forsiranje ove nove njemačke linije ili ne. Time je pao Soissons opet u francuske ruke. Na obim stranama Alberta povukli su Nijemci svoje postojanke na istočni brijeg Ancre. Reuterov ured javlja o tome, da su Nijemci u odsjeku Alberta izveli na fronti od 4 milja uzmak na istočni brijeg Ancre. Radi toga se misli, da je neprijatelj napustio na tom mjestu svaku namjeru da navali.

•

Francuski izvještaj od 2. kolovoza poslije podne: Navale, što su već dva dana provodile naše čete i jedinice saveznica na fronti sjeverno od Marne, postigle su potpun uspjeh. Uslijed sukoba na čitavoj fronti bili su Nijemci prisiljeni, da napuste položaje za obranu, što su si odabrali izmedju Fere-en-Tardenois i Ville-en-Tardenois i da se požure s uzmahom. Na našem lijevom su krilu prodrle naše čete u Soissons. Dalje na jug prekoračile su Orisu na čitavom njezinom tijeku. U centrumu, sjeverno od Nucya napredovasmo znatno. Mi smo prekoračili Arcy (ovdje su nekoje riječi znakažene) te smo prodrli u šumu de Doll. Više prema istoku zaposjeli smo Coulanges, 4 kilometra sjeverno od šume Meunier. Na našem desnom su krilu u našem posjedu Gourtrancourt, Villers-Agron Ville-en-Tardenois. Na tom dijelu fronte unapredovali smo naše linije za nekih pet kilometara sjeverno od ceste Dormons-Reims na opću liniju Vezilly-Libery (?). Izmedju Ardre i Vesle zaposjeli smo Gueux i Thillbise.

•

Francuski izvještaj od 3. kolovoza poslije podne: Francuske su čete tečajem noći nastavile svoje napredovanje na Vesleu. Na lijevom su krilu doprli Francuzi do Aisne izmedju Soissonsa i Vemzela.

•

Amerikanski izvještaj od 2. kolovora na večer: Jučer su naše čete na fronti Ourcqe osvojile po ljutom boju uzvisinu 200 južno od Coulonge a dalje takodjer i šumu istočno od ove uzvisine. U jutro započeo je neprijatelj, koji nije se više nadao, kako bi zadržavao naše napredovanje, povlačiti se. Naše su mu čete za petama. Naše napredovanje, koje je postiglo dubinu od 5 milja, traje.

•

Engleski izvještaj od 2. kolovoza na večer: Izveli smo uspjeli sunak istočno od jezera Dikkebuschej kod čega smo dopremili zarobljenika.

•

Turski glavni stan javlja od 2. kolovoza: U sjeverozapadnoj Perziji oslobodile su naše čete u predjelu Urmie pokrajinu od armensko-nestorijanskih banda, koje su stajale u uskoj vezi s engleskim četama. Naše zaštitne su čete oslobodile grad Urmia.

•

Reuter javlja od 4. kolovoza: Kod primitka nekojih kanadskih nacijonalista izjavio je engleski kralj, da mu je neki amerikanski general saopćio, da je vojska od 15 milijuna pripremljena da stupi, ustreba li, na megdan.

•

Javljaju iz Washingtona od 3. t. mj.: Ratni će tajnik Baker predložiti novi vojni zakon, u kojem se odredjuje doba za vojnu obvezatnost sa 18 i 45 godina.

*

Wolffov ured javlja od 4. kolovoza: U zatvorenom području oko Engleske bilo je potopljeno 13.000 brutto registarskih tona.

---

* **Ratifikacija mira izmedju Austro-Ugarske i Ukrajine.** O tom pitanju šire se u zadnje doba svakojake glasine. Vele, da Austrija nije voljna ratificirati mir s Ukrajinom, pošto se ova nije držala ugovora. Ova se ratifikacija tiče u glavnom onih tajnih klauzula, koje govore o uredjenju ukrajinskog pitanja u Austriji i o podiobi Galicije. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" piše k tome: Jučer smo zabilježili bečku vijest, polag koje mir izmedju Austro-Ugarske i Ukrajine nije bio ratificiran, jer će se ukrajinska država spojiti s Velikom Rusijom. Vijest je izričito bila označena kao iz Beča dolazeća glasina. Ne mogu se dakle stvoriti nikakvi zaključci iz toga, što smo donijeli ovu vijest bez tumača. Na ovdašnjim mjestima nije medjutim ništa poznato o nekoj načelnoj protivštini Austrije protiv ratifikacije mira s Ukrajinom. Tomu je nasuprot svakako sigurno, da druga glasina, polag koje bi austrijski nadvojvoda Vilhelm stupio na mjesto hetmana Skoropadskoga, ne odgovara činjenicama i da je čista izmišljotina.

* **Njemački kurs u Austriji.** Javljaju iz Beča: Unatoč službene objave u nekim njemačkim novinama, da novi ministar-predsjednik barun Husarek neće nastaviti objavljeni njemački kurs srušenoga ministra-predsjednika dra. Seidlera, nadalje službeni dementi, da nije barun Husarek učinio Nijemcima nikakvih koncesija, sve to čini se, da stoji u nekoj protimbi sa ono nekoliko dana djelovanja novoga premijera. Ministarstvo baruna Husareka odredilo je zavedenje sudišta u Trutnovu. Sama ova naredba bila bi izvanjski posmatrajući posve nedužna, jer se njome radi o jednom novom okružnom sudištu, koje do sada nije postojalo. I kao takvu bezazlenu naredbu prikazuju takodjer i Nijemci ovu najnoviju odredbu vlade. Medjutim radi se o sasvim nečem drugom. Radi se o germanizaciji stanovitih jezičnih područja, unutar kompetencije toga novoga okružnoga sudišta. I to će se činiti na prvi mah nemogućim i smiješnim za neupućeae ljude. Medjutim i tomu nije tako. To okružno sudište u Trutnovu sastoji od jedne njemačke većine, kojima se priklapaju češke manjine. U tom okružnom sudištu bit će ponamješteni samo njemački činovnici i ti neće, kako se već dosta puta desilo i kako je to upravo praksom postalo, primati čeških podnesaka, a ne će ni češke tužbe u koliko su prihvaćene, riješiti na češkom, nego na njemačkom jeziku. Poradi toga su već i za ministra-predsjednika grofa Stürgkha, a onda za ministra-predsjednika dra. Seidlera ustali Česi, tražeći, da se to sudište može osnovati, ali da se normira prije toga uopće za sve upravne organe poslovni i prometni jezik kod sudova i upravnih oblasti, kao i sa zajedničkom vladom. No već u češko-njemačkim nagodbenim pregovorima htjeli su Nijemci pod svaku cijenu polučiti neki usus, t. j. običajno pravo, pa da urede u onim okružjima, gdje su češke manjine, jezik saobraćaja sa strankama po svojoj volji, dok su u češkim okružjima, gdje su se nalazile njemačke manjine, zahtijevali dvojezični način uredovanja i saobraćaja sa strankama. Nato naravno nijesu Česi mogli pristati, pa su se zato Nijemci mašali sada drugoga sredstva. Oni sa ovim zavedenjem trutnovskoga sudišta, kao i sa podijeljenjem kraljevine Ceske u narodna upravna okružja, hoće da ocijepe čitavu upravu i sudovanje tako, da bi ovakva Ceska nakon nekoliko godina i uslijed nekoliko naredaba, a bez privole parlamenta, sama po sebi bila podijeljena u dvije samostalne pole, dotično u jednu njemačku i jednu češku kraljevinu Češku.

* **Hrvati i „ugarsko" domobranstvo.** Govoreći o prosvjedu hrvatskih delegata na zajedničkom saboru, dodaje „A Nap" slijedeći komentar: Naravno, da ne može biti govora o ostvarenju toga zahtjeva, koji je jednako protuzakonit, kao i smion i izazovan. Samo od jugoslavenske ludorije pomiješani hrvatski mozgovi mogu izmisliti takav napadaj protiv ugarske države. U državi sv. Stjepana ima samo jedno državljanstvo, a isto tako može biti samo jedno domobranstvo. Tako to odredjuje i zakon, koji dozvoljava samo to, da je uredovni jezik u VI. domobranskom okružju hrvatski. Ali zakon odredjuje još i to, da u organizaciji domobranstva ne može nastupiti nikakva promjena, dapače i sam kralj može samo u toliko dozvoliti promjene, u koliko zakon ne sadržaje ustanove. — To je stara madžarska taktika, da izvraćaju zakone i prava, samo da imadu koristi. U kulturnom svijetu neće ovakovo jadikovanje učiniti nikakvog utiska. Neka samo viču; neće trajati dugo i bit će skromni i dobri kao kunići. Samo da onda ne bude prekasno.

* **Izjava grofa Forgacha.** Krakovski listovi javljaju: Poklisar Ivan grof Forgach, koji je imenovan pouzdanikom za gospodarski položaj u Ukrajini, izjavio je, da Ukrajina ni u kojem slučaju ne može ispuniti gospodarskih obveza, što ih je preuzela. Stoga je obaviještena vlada hetmana Skoropadskoga, da su utrnule obveze tajnoga ugovora, što je sklopljen u Brest-Litovsku. Kako se veli, sa tim je u savezu i vijest o otstupu hetmana Skoropadskoga u korist nadvojvode Vilima, kao i činjenica, da sve dosad nije ratificiran mirovni ugovor sa Ukrajinom.

* **Krivo proročanstvo o podmornicama.** Slobodno konservativni zastupnik u rajstagu barun Gamp brani u listu „Das grössere Deutschland" od 19. srpnja velikog admirala von Tirpitza od spočitanja, da je on zanemarivao gradnju podmornica. U tom sastavku saopćuje barun Gamp, da je 12. veljače 1916. poglavica admiralskog stožera von Holtzendorff državnom kancelaru predao spomenicu, u kojoj se izričito kazalo, da novi podmornički rat raspolaže s takvim silama, da je i obzirom na pomnožena obrambena sredstva neprijatelja i ostala pomagala u stanju, da mu osigura u primjeru sa prošlogodišnjim rezultatima mnogo veće uspjehe i da postoji sigurni izgled, da će se engleski ladjevni prostor tako skrčiti, te će u dogledno vrijeme, najdulje za šest mjeseci, biti Engleska prisiljena, da sklopi mir. — Barun von Gamp, koji je ovu spomenicu imao u svojim rukama, potvrdjuje dakle, da se zvanično izdalo veoma pogriješna proročanstva o posljedicama podmorničkog rata.

„Berliner Tageblatt".

* **Osnutak ukrajinske akademije znanosti.** Ministarsko je vijeće doznačilo ministru nastave 200.000 hrabovanaca za osnutak „Ukrajinske akademije znanosti", nadalje pol milijuna za gradnju sveučilišne knjižnice i pola milijuna za gradnju nove gimnazije.

* **Opsadno stanje u Ukrajini.** „Morningpost" javlja iz Kijeva, da je nad čitavom Ukrajinom proglašeno opsadno stanje. U Kijevu i Odesi poduzete su osobite mjere za zaštitu. Željeznička uprava preći će po svoj prilici u vojničke ruke.

* **Pitanje mira.** U donjoj je kući pitao 2. kolovoza King, da li je antanta sada, kad se vojnički položaj sve više poboljšava, spremna, da učini korake, kako bi doznala, da li postoji izgled na sklopljenje brzog i časnog mira. Bonar je Law odvratio, da je engleska vlada uvijek spremna uvažiti predloge za sklopljenje zadovoljivog mira.

* **Francuska se komora** odgodila do 5. rujna.

* **Kažnjeni grčki brodovlasnici.** Javljaju iz Atene od 3. kolovoza: Ministar mornarice osudio je brodovlasnika Abatioposa na novčanu kaznu od 10 milijuna franaka, pošto je u protuslovlju s zakonom, koji se tiče zabrane promjene zastave na parobrodima trgovačke mornarice, prodav dva parobroda inozemstvu. Dva druga su brodovlasnika bila odsudjena na 2 odnosno 3 milijuna franaka kazne.

* **Lord Cecil o Nijemcima.** Lord Cecil je izjavio, da se ponovno govori o nekom sastanku zastupnika neprijateljskih država. On dobro pozna njemački narod — rekao je — i zato će se čuvati njemačkih zastupnika, jer je Nijemcima uvijek isti cilj, kao i prije, najme gospodstvo nad svijetom.

* **82.000 strojnih pušaka iz Amerike.** „Times" javljaju, da je američki ratni departement objavio, da je od početka rata proizvedeno i stavljeno na raspolaganje vojsci na zapadnoj fronti 82.540 strojnih pušaka.

Iz bivšeg ruskog carstva.

U Rusiji približavaju se stvari svom naravnom svršetku. Boljševički je sustav, kojemu Rusija nije bila dorasla, dotjerao je državu do takvog stepena dezorganizacije, da i najmanje organizovana sila mora postati pogibeljna opstanku tog kaosa. Samo tako je moguće da par desetak hiljada Čehoslovaka i četa sporazumna stalno i sigurno napreduje, dok su sve crvene garde, pojačane gdjegod brojnim zarobljenicima, bezmoćne

prema tom pokretu. Ali razvoj prilika u Rusiji nema toliko unutarnjeg, koliko vanjskopolitičkog značenja. Ne radi se toliko o intervenciji antante u korist Rusije, već o intervenciji središnjih vlasti u Rusiji. Sporazum ide za tim, da prisili središnje vlasti na intervenciju u Rusiji, pošto bi si tom intervencijom odteretio svoje fronte. Za intervenciju u Rusiji i za uspostavu reda trebale bi središnje vlasti milijun vojnika, pošto moraju računati s narodom, koji ih mrzi, i s radničkim prilikama u zemlji. U Rusiji desile bi se tad slične prilike kao što u Ukrajini, t. j., ako trebaju Nijemci u Ukrajini za veoma nepotpunu okupaciju 300.000 momaka, trebat će u Rusiji, koja je mnogo prostranija i neprohodnija, sigurno tri puta toliko. Bivše rusko će carstvo otimati središnjim vlastima preko milijun vojnika, a to u sadašnje doba nije baš malenkost. Doduše imadu pravo oni, koji govore o nemogućnosti uspostave ruske fronte; ali antanta će postići svoj cilj i bez ove fronte, samo ako središnje vlasti interveniraju. Dodje li do intervencije, tad su socijalni revolucionarci postigli ono, što su željeli: obnovu ratnoga stanja s Rusijom. Czernin-Kühlmannov mir iskazao se dakle djelom veoma sumnjive vrijednosti. Da smo imali druge državnike, druge, moderne ljude, imali bi možda danas Veliku i Malu Rusiju kao saveznike na našoj strani, a rat bi bio već odlučen. Ali militaristička kratkovidnost imala je glavnu riječ, a posljedice smo osjetili mi tečajem zadnjih mjeseca. Boljševici bijahu skloni središnjim vlastima. Oni su bili jedina stranka, koja je došla ovim državama u susret. Zato smo im brest-litovskim mirom onemogućili opstanak u zemlji i nakopali im mržnju svih stranaka. Danas si u Berlinu i u Beču ne znadu kako pomoći, interveniraju li, bit će zlo, ne interveniraju, bit će takodjer zlo, a izmedju jednakih je zla teško birati. To su rezultati, kazao bi Stransky, političkog pustolovstva i šarlatanstva . . .

*

O češko-slovačkim i proturevolucijonarnim operacijama u Rusiji doznavaju novine:

Kako je već javljeno, Kozaci su se združili sa čehoslovačkim četama. Sada se saznaje, da su to Kozaci iz Taljnikova. Ovi su Kozaci nadomjestili nestašicu čehoslovačkih brigada na konjaništvu. Kozaci, koji su obavljali izvidničku službu, uspjeli su da stave češkoslovačke pješačke pukovnije u posve drugi i povoljniji položaj. Čehoslovačke čete doskora će se obrazovati u posve dobro opremljenu i oboružanu vojsku. Novoj se sibirskoj vladi neprestano povećavaju bojne sile, neprestano stizavaju brzojavke i dopisi, u kojima se izjavljuju gradovi, kao i pojedina udruženja, da će sibirsku vladu podupirati. Medju potonjima nalazi se, — a to je od osobite važnosti, — socijalistička grupa u Blagoveščensku. — Kao odgovor na Trockijev proglas objaviše čehoslovačke čete svuda sveopću mobilizaciju pučanstva. Boljševičke se čete nakon bojeva kod Blagoveščenska nalaze na uzmaku. Citavu amursku željeznicu čuvaju kitajske čete, dok mostove, koji su bili dignuti u zrak i koji su sada već popravljeni, čuvaju japanske čete. — Kako se iz Moskve javlja, zaposjele su čehoslovačke čete željezničku prugu Harkov-Ufu. Sjeverno od Ufe bije se žestoka bitka. — Prema vijestima iz Moskve, vlada u boljševičkim krugovima velika strava poradi uznemirujućih vijesti, koje stižu iz Sibirije. Jedan dio Čehoslovaka, koji su zaposjeli Vladivostok, sjedinio se u pravcu na Nikolsk s Kozacima, koji su operirali na mandžarskoj granici. Boljševičke čete povlače se dalje u sjevernom pravcu. Njihov broj da ne prekoračuje 4000 ljudi. — Iz Petrograda i Moskve stižu neizravno vijesti o Čehoslovacima koji ne štede nijednoga boljševika. Kako se ustanovilo, Čehoslovaci uopće ne zasužnjuju vojnike, već ih smjesta strijeljaju. — Pošto je boljševičkoj vladi uspjelo, da uguši djelomični ustanak ljevičarskih socijalnih revolucionaraca, počeše ovi sa atentatima na vojarne. — U Tambovu pobunila se je prva socijalistička pukovnija protiv sovjetske vlasti. Boljševici su protjerani iz grada, ali četama, koje su dopremljene iz Saratova, pošlo je za rukom, da opet uspostave sovjetsku vladu. — „Sibirska Pošta“ donosi na uvodnom mjestu članak, u kojem veli: Češkoslovačka opasnost raste; žitna središta su izgubljena isto tako vodne i istočne željezničke sveze. Teško je kazati, što će sovjetska vlada učiniti, nastave li Čehoslovaci napredovanje u istom tempu, kao do sada.

*

Čeho-Slovaci napreduju veoma brzo. Iz boljševičkih izvora dolazi vijest, da stoje 200 kilometara pred Moskvom. U Moskvi se vrše grozničave pripreme za obranu grada. Njemačke novine javljaju iz Stockholma, da je u Rusiji javna tajna, da vodje ruske sovjetske vlade žele postići sporazum sa središnjim vlastima, da im njihova vojska dodje u pomoć protiv antante. Njemačka i Austro-Ugarska su dugo vremena oklijevale, jer su se bojale, da bi se im podmitalo sebične ciljeve. Zadnji dogadjaji u Rusiji i Ukrajini izazvali su medjutim preokret u mišljenju te radi toga nije isključeno, da će doskora doći do sukoba izmedju četa središnjih vlasti i Engleza na ruskom tlu. U savezu s tim stockholmskim vijestima javljaju iz Moskve, da će Lenjin inkognito otputovati u Beč i Berlin, da stupi u neposredni doticaj sa vodećim državnicima centralnih vlasti. On želi, da odstrani postojeće diferencije sa centralnim vlastima, te da postigne njihovu potporu za predstojeću ofenzivu sovjetskih četa protiv englesko-francuskih bojnih sila na murmanskoj obali. Kako se saznaje, bit će Lenjin u Beču i u Berlinu dočekan sa svim počastima priznate vrhovne državne glave.

*

Savjesna je istraga u Kijevu dokazala, da je umorstvo generala von Eichhorna imalo biti uzbunom za sveopću bunu proti središnjih vlasti. U pozvanim bečkim i berlinskim se krugovima ističe, da se unatoč žalosnih dogadjaja nijesu pogoršali odnošaji izmedju središnjih vlasti i Ukrajine te Rusije i da će eventualni koraci uslijediti u dogovoru sa vodećim ličnostima u odnosnim zemljama. Kako se čuje, igrao je Miljukov dvostruku igru te boravio u Kijevu samo pod nekom himbenom izlikom, da pripazi na atentat, što se spremao po nalogu antante protiv Eichhorna. Nasuprot je tomu izjavio predsjednik ruske mirovne delegacije za pregovore sa Finskom, Vorovsky, da nema nikakovih dokaza, da je antanta igrala kakovu ulogu kod Mirbachovog umorstva. Atentatori su socijalno-revolucionarni fantaste, koji misle, da će moći sovjetsku vladu srušiti sa atentatima. Njemačka vlada misli na sigurnosne mjere, ali je pitanje, da li će biti njemački poslanici zaštićeni s tim mjerama, a osobito u Ukrajini. Ne smije se zaboraviti, da su Rusija, a još više Ukrajina revolucijonarne države, gdje još sve vrije.

Iz slovenskog svijeta.

Nastojanja bečke klike, da zavede ljubljanskog biskupa. Medju prvim našim odličnim muževima, koji su pristali uz svibanjsku deklaraciju Jugoslavenskoga kluba, beše ljubljanski knez biskup dr. Jeglič, za kojim se na to poveo sav slovenski narod. Sada brzojavljaju zagrebačkim „Novinama“ iz Ljubljane, da je prispio iz Beča presv. gosp. biskup dr. Antun Jeglič, kamo je bio otišao na naročiti poziv k novom ministarskom predsjedniku Husarcku. Kako dopisnik saznaje, bio je presvetli gospodin knez-biskup naročito pozivan radi jugoslavenskog pitanja, kojemu je gospodin Husarek vrlo nesklon, ali mu nije uspjelo, da ovog našeg dičnog i odličnog prvaka okrene sa njegova dosadašnjeg rodoljubnog stanovišta u jugoslavenskom pitanju. Dao bog, te cieli naš episkopat pošao putem Mahniča i Jegliča.

Pismo istarskom siročetu, koje se nalazi u Hrvatskoj.

Dragi Ivo!

Veoma mi je čudno, da se nijesi još priučio u „novoj“ domaji. Prispodobi Tvoj tamošnji život sa životom u Istri, pa češ sjegurno odmah sretan i zadovoljan biti. Meni je žao što nijesam Tvoj vršnjak, pa da mogu s Tobom tamo uživati raj na ovoj zemlji.

Sretan si i presretan, Ivo moj! Tvoju bol do naše domaje osjećam i ja, ali znaj, da i Tvojem tati, bratu i rodjaku mora još teže pri srcu biti, kad daleko od rodjene grudi krv proljevaju

[…]

Štuj Ti, dušo, Tvoju Majku, koja još čeka Tvojih drugova i drugarica, da joj potomstvo ne izumre...

Pitaš me, je li istina, da se Opatijom — „alemovom granom“ — mladi Mongolići šeću. Ne, Ivo, samo Opatijom, već Lovranom i Voloskom. Ima ih već oko 7000. Sve im ide na ruku. Ja borami ne znam koji je uzrok tome. Možda je to odabrani narod, koji će nas izvesti u obećanu zemljicu?! No ja u to ne vjerujem. Slušaj!

Prodje mjestom madžarski učitelj sa skupinom djece. Na nekakav nerazumljiv upit madžarskog učitelja odgovori mu moj prijatelj i drug da ga ne razumije, već da hrvatski govori. Na ovu opasku mojeg prijatelja odgovori učitelj Madžar sa: **„Pfui Horvat!“**

Eto takvi učitelji odgajaju djecu, koja uživaju po našim krajevima, koja hoće da si prisvajaju sve naše: najmilije i najdraže. Prigodom šetnje sve prezirno promatraju što hrvatski govori. Mrvice bijelog hljeba dobacuju našim sirotama dozivajući ih kao pse. Tako Ti se ponašaju ti Mongoli u našoj kući. No, Ivo, nek Te to ne uznemiri. „Pritisnuto jače, sve to više iskače!“ Ako su pak naši ljudi doprinijeli, da su se ova djeca ne iz nužde, već iz obijesti k nama dokoćoperili nek im to bude na najveću sramotu i prezir. No ja, Ivo moj, uza sve ne zdvajam, jer na obzorju „zora puca, bit će dan“.

Zdravstvuj Tvom Učitelju.

Domaće vijesti.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Mjesto nadgrobnog vijenca blagopokojnoj gospodji Ani Šarić polaže gosp. Ivan Poč K 20.—. Prigodom Narodnog blagdana sakupili su u Alturi gg. Sladonja Andrija, Polla Ivan, Kaić Ante i Perić Blaž K 306·— Darovaše: po K 20·—: Višković Vjekoslav, Zuccon Ante; po K 10.—: Strmotić Mijo Mijin, Strmotić Mijo, Antunov, Strmotić Ivan, Kaić Ante pok. Blaža; po K 6·—: Ušić Konja, Sladonja Marija ž. Mihe; po K 5·—: Sladonja Ante, Runtić Nježa, Zeyval Ivan, Kaić Marija ž. Ante, Višković Nježa, Perić Blaž, Kaić Marija; po K 4·—: Kaić Jela, Kaić Justina, Balo Miloš, Sifrar Franz; po K 3·—: Ušić Marija, Lužnik Josip, Ušić Marica, Ikić Tereza, Sladonja Ivan, Ikić Fuma, Sladonja Metod, Buždon Mate, Sladonja Ruža; po K 2·—: Sladonja Andrica, Sladonja Zorka, Sladonja Marija, Sladonja Ana, Perić Ana, Sladonja Grgo, Polla Ivan, Polla Zora, Družetić Ivan, Strmotić Ante, Pržiklas Ivan, Kaić Martin, Višković Dinka, Ušić Jakov, Višković Marija, Sirotnjak Antun, Radeka Milka, Vlašić Zora, Florentin Josip, Ikić Josip, Ikić Ruža, Družetić Iv., Kirac Marija, Ušić Marija, Sladonja Jušta, Bastijančić Slavka, Sladonja Andrija, Kaić Dušan, Biban Marija, Biban Ante, Latin Foška, Latin Jela, Strmotić Foška, Sladonja Ivana, Perić Marija, Ušić Foška, Ušić Marija, Ciceran Grgo, Kaić Marija Jos., Strmotić Miho, Ušić Toma, Ušić Martin Barela, Uravić Marija; po K 1·—: Sladonja Jušta, Zuccon Ivka, Strmotić Marija, Corva Eufemija, Strmotić Marija, Bača Foška, Vojnić Kata, Bašan Marija, Veselić Marija, Rudelić Ulika, Višković Antun, Ciceran Marija, Ciceran Grgo, Sladonja Iv., Ušić Toma, Sladonja Jos. L., Sladonja Josip Iv., Ivančić Marija, Sladonja Luca, Sladonja Fumica, Sladonja Zora, Kaić Veronika, Ušić Jela, Ušić Marija, Išić Foška, Ušić Fuma, Margetić Marija, Kožljan Ljudmila, Strmotić Aćim, Vojnić Antun, Prdec Ljub., Perić Petar, Perić Anka, Mdhorović Ciril, Zuccon Boris, Ikić Kata, Višković Kata, Kaić Fuma, Kaić Živka, Kaić Nevenka, Lupetina Marija, Tade Martin, Biban Mate, Biban Foška, Lupetina Žamarija, Biban Ana, Kaić Antun, Mohorović Blaž, Modrušan Ivan, Perdec Ivana. — Iskaz: K 326·— više 3842·47 jednako 4168·47. Živjeli uzorni darovatelji! Unaprijed za spas naše siromašne djece!

Oglas natječaja. Na pokrajinskom računarskom odjelu u Poreču ispražnjeno je mjesto perovodje u XI. činovnom razredu (početna plaća 1600 kruna, odšteta za stan 520 kruna, više ratni doplaci) sa pravom prelaza u X. činovni razred. Natjecatelji treba da prikažu molbu najkasnije do 25. kolovoza 1918 tajništvu Zemaljske Upravne Komisije Margrofije Istre u Poreču priloživši isprave, koje pokazuju: 1) pripadnost austrijsku; 2) besprikorno ponašanje; 3) čvrst tjelesni uzgoj; 4) posvemašnje poznavanje zemaljskih jezika kao što i njemačkoga i konačno 5) da su dobrim uspjehom navršili jednu nižu srednju školu. — Zemaljska Upravna Komisija Margrofije Istre. Poreč, dneva 1. kolovoza 1918. Predsjednik: Lasciac.

Prosvjeta.

„Književni Jug“. Izišao je 15. broj „Književnog Juga“ sa slijedećim sadržajem: V. Ćorović: Vatroslav Jagić. — Ivo Vojnović: Grimizni plašt. — M. Janković: Cveće. — A. Debeljak: Slutnje. — I. Andrić: Derzelez u hanu. M. Milošević: Svest večnog. — A. Korewski: Ibsenov Brand i treće carstvo. — A. Danko: Galebovi. — J. Glaser: Kralju Matjažu. — Dr. D. Nagy: Vladimir Nazor. — U pregledu piše dr. F. Ilešić, dr I. Djaja, N. Bartulović i Res. o Domjaniću i Ježiću, o jednoj Hertvigovoj knjizi, o romanu „Otvori oči“, o umjetničkim spomenicima itd. — „Književni Jug“ izlazi dvaput mjesečno latinicom, ćirilicom i slovenački, prva je i jedina jugoslavenska revija, a stoji 10 K na četvrt godine, 40 K na celu godinu. — Adresa: „Književni Jug“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Dnevne vijesti.

Koje novine ne smiju na frontu. Za frontu su zabranjeni ovi časopisi: „Arbeiter-Zeitung“, „Arbeiterwille“, „Friede“, „Glas Slobode“, „Slovenec“, „Slovenski narod“, „Lidove Noviny“, „Venkov“, „Večer“, „Narodni Listy“, „Il Lavoratore“, „Ilustrovany Kuryer“, „Godzieny“, „Kuryr Lwowski“, „Piast“, „Vilag“, „Nepszava“, „Naprej“, „Hrvatska Država“, „Hrvatska Njiva“, „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba“ i „Berliner Arbeiter-Zeitung“. Zabranu je izdalo generalno vojničko poštansko ravnateljstvo svojim podredjenim uredima. („Obzor“.)

Željeznicom u Ameriku. Američke novine pišu, da se je osnovalo društvo koje namjerava izgraditi željeznicu iz Amerike u Evropu. Željeznica bi išla iz sjeverne Amerike podmorskim tunelom u Sibiriju, a preko ruske Azije u Evropu. Tako bi se izbjeglo dugotrajnom i pogibeljnom putovanju preko mora. Tunel, koji se ima izgraditi pod morem izmedju Amerike i Sibirije, bio bi dug po prilici 65 kilometara.

pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

CIJENA listu: U pretplati za cijelu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. — Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. U Puli, utorak 6. kolovoza 1918. Broj 1103.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 5. (D. u.) Službeno se javlja: Nigdje većih bojnih akcija. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 5. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na fronti medju Yperna i zapadno od Montdidiera porasla je na večer paljbena djelatnost te je ostala živahna tečajem noći. U Flandriji, sjeverno od Alberta i s obim stranama Somme suzbili smo sunke neprijatelja. Sjeverno od Montdidiera povukli smo naše satnije, stojeće na zapadnom brijegu Avre i potoka Dom bez sudjelovanja neprijatelja za ovim odsjekom. Sa manjih poduzeća jugozapadno od Montdidiera dopremili smo zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Sjeverno od Vesle porasla je paljbena djelatnost. Uspješni predpoljski boljevi sjeverno od Condé i zapadno od Reimsa. Iza kako su naše zalaznice suzbile djelomične sunke neprijatelja povukle su se pred jakim napadajima neprijatelja na Fismes prema zapovijedi na sjeverni brijeg Vesle. — Vojna skupina von Gallwitz i vojvoda Albrecht: Zapadno od Mozele i na srednjim i gornjim Vogezama suzbili smo neprijateljske nasrtaje. U Sundgau dopremili smo s akcija zarobljenika. — Podnarednik je Thom polučio svoju 27. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Na fronti izmedju Soissonsa i Reimsa nije došlo do opsežnijih akcija. Nijemci drže frontu na Aisne i na Vesle sve do Reimsa. Francuz ijavljaju da su osvojili Fismes, što bi značilo, da su prekoračili rijeku Vesle. Da li će se obnoviti na toj fronti bitka, nije moguće jo škazati, a doznat će se tek za nekoliko dana, čim će jedna i druga stranka imati okupljene na tom bojištu sve potrebne sile, što kod alijiraca, koji moraju brzo napredovati, nije još postignuto.

Francuski izvještaj od 3. kolovoza na večer: Tečajem dana suzbile su naše čete neprijateljske zalaznice te su nastavile svoje pobjedničko napredovanje na fronti od 50 kilometara širine u smjeru na Vesle. Na našem lijevom smo krilu doprli do Aisne i Vesle od Soissons do Fismes, čije su rubove zaposjeli Amerikanci. Istočno od Fismes postigli smo liniju sjeverno od Courville—Beaucourt—Cotelles—Champigny. Naša konjica i naša izvidnička odjeljenja napreduju uzduž željeznice Soissons-Reims. Na raznim točkama iznosi naše sinoćnje napredovanje 10 kilometara i više. Više od 30 sela bilo je oslobodjeno u jednom jedinom danu.

Francuski izvještaj od 4. kolovoza poslije podne: Na bojnoj je fronti položaj nepromijenjen. Noć je prošla bez dogadjaja.

Francuski izvještaj od 4. kolovoza na večer: Tečajem dana doprli smo do rijeke Vesle, na više točaka i istočno od Fismesa. Neprijateljske su se zalaznice žilavo oprle, osobito izmedju Muizona i Champignya. Našim laganim je četama uspjelo unatoč tome, da se ustale na više mjesta na sjevernom brijegu rijeke. Fismes je u našem posjedu. Sjeveroistočno od Reimsa stekli smo si zemljišta sve do sela Neuvillete, koje je branio žilavo neprijatelj. Na lijevom brijegu Avre izmedju Mesnila i St. Georgesa, bili su Nijemci prisiljeni napustiti jedan dio položaja, koji je postao neodrživim uslijed našeg napredovanja od 23. srpnja. Zaposjeli smo Brache, provali u Hargicourt te pomaknuli naše linije na zapadni rub Courtemancha. Dopremili smo zarobljenika.

Engleski izvještaj od 3. kolovoza na večer: Napredovanje naših ophodnja u odsjeku Albert traje. Zaposjeli smo veći dio područja, koje je neprijatelj držao prije zapadno od Ancre. Južno od Hebuterne suzbili smo sasma jaka neprijateljska štrafunska odjeljenja.

Engleski izvještaj od 4. kolovoza u jutro: Naše su ophodnje stigle na Ancre izmedju Dernancourt i Hamel te su na toj liniji u dodiru s neprijateljem.

Engleski izvještaj od 4. kolovoza: Južno od Arrasa potjerale su naše ophodnje neprijateljska odjeljenja te su u odsjeku La Bassee dopremila nekoliko zarobljenika. Naši su letači tečajem dana bacili nekih pet tona bomba i srušili 7 neprijateljskih aparata a tečajem noći 5 tona bomba na željezničke stanice Fives i Steenwerk. Tri naši strojevi se nijesu povratili.

Talijanski izvještaj od 4. kolovoza: Južno od Naga preoteo je naš 29. jurišni odred, koji je na glasu sa svog junaštva, preneraženjem neprijatelju točku 703 Dosso alto, gdje se je neprijatelj bio 25. lipnja iza jake topničke pripreme ustalio i gdje se mogao držati uz cijenu teških gubitaka. Brojna odjeljenja, koja su se bila ugnijezdila na uzvisini, kušala su živahni, mjesni otpor, ali su bila konačno poražena. Neprijatelj je pretrpio znatne gubitke, a mi smo znatno dopremili 4 časnika, 172 momka, kao što i znatno množtvo oružja i ostalog ratnog pribora. Tečajem noći na 3. prodrlo je francusko odijeljenje uspjelim napadajem duboko u neprijateljske linije kod Zocchija, istočno od Asiaga, te je dopremilo nekoliko časnika, 124 zarobljenika i brojan ratni pribor, medju kojim jedan top. Zapadno od Asiaga prodrla su engleska odijeljenja u neprijateljske položaje kod Gaige, zadala su neprijatelju gubitaka te su dopremila zarobljenika. U predjelu Casa Cassone i u kotlini Alano dopremili su naši izvidničari ratnog pribora i strojnih pušaka. — Albanija: Bojna se djelatnost jučer rano ograničila na bubanjsku paljbu s naše strane, kojom smo sjeverno od Berat potjerali na bijeg neprijateljska odijeljenja.

Amerikanski izvještaj od 3. kolovoza: Neprijatelj je bio u neredu potjeran preko Vesle. Od 18. srpnja dopremili smo tečajem naših poduzeća 8400 zarobljenika i 133 topa.

Amerikanski izvještaj od 4. kolovoza: Osvojili smo Fismes te u tom odsjeku držimo južni brijeg Vesle.

Belgijski izvještaj od 4. kolovoza: Naše su ophodnje dopremile nekoliko zarobljenika iz okolice Kippe i Draaibank.

Izvještaj istočne armije: Neprijateljska topovska djelatnost na ušću Strume i istočno od Vardara. Topovski boj i okršaji ophodnja u odsjeku na jugu od Hume i pred srpskom frontom. — Albanija: Okršaji ophodnja pred našim linijama.

Amsterdam, 1. (D. u.) Prema nekoj vijesti Reuterovog ureda iz Londona priopćili su članovi kongresa Sjedinjenih država, koji sada borave u Engleskoj da prouče ratne odnošaje, izjavu, koja se ima smatrati kao službeno opisivanje čina Sjedinjenih država. U izjavi se veli medju ostalim: Perioda je priprave za rat za Sjedinjene države dovršena. Amerika raspolaže sa 20 milijuna momaka obvezatnoj dobi. U Evropi je 1,500.000 američkih vojnika. Prije svršetka listopada 1918, biće u Evropi 2 milijuna i istodobno biće u Sjedinjenim državama obrazovan 1 milijun. Osim ogromne mužavama obrazovan ... nicije, što su Sjedinjene države slale saveznicima, izradile su Sjedinjene države od početka rata dosta pušaka, da dadu svakom momku po dvije puške. Iza nastupa Amerike u rat bi izradjeno 83.540 strojnih pušaka. Na nedjelju se šalju po 1 milijun ručnih granata dotjeranog tipa. Američani grade sada 25.000 aeroplana a u Sjedinjenim državama nalaze se sada 100.000 ljetača. Novi ameržavama nalaze se sada 100.000 ljetača. Novi američki je motor u razmjeru sa svojom težinom najjači stroj na svijetu te je kadar da u 20 sati da prenese preko Atlantskog oceana velika lijetala za bombardovanje. Što se tiče američke brodogradnje, bilo je bačeno u more dne 4. srpnja preko 100 brodova. Dogradi se po milijuna tona mjesečno. Kod Njemačka će nacjeratanavidiku. Njemačka će namoru, nakopnuizraku biti bez nadepostavljenausjenu.

Amerikanski izvještaj od 4. kolovoza: ...

silu oružja. Narodi su naučili, što znači, kad oni sami nijesu gospodari svoje sudbine. Nijedan se narod ne će više odreći prava samoodredjenja, narodne vlasti u državi. Nijedna država neće više moći naći drugdje sigurnosti nego u zadovoljstvu svojih gradjana, u samoupravi slobodnih i zadovoljnih naroda. Četiri godine ovog rata utuvile su u glave milijuna ideje demokracije i prava samoodredjenja naroda, lige naroda i vječnog mira, osiguranog voljom organizovanog čovječanstva.

* **O izdajstvu na talijanskoj fronti.** Dopisni je ured javio, kako su nekoji „jungslavische Elemente“ prešli k Talijanima, te im izdali sve planove ofenzive. Sva je njemačka štampa iz tog „jungslavische“ (mladoslavenski) napravila „jugoslavische“, samo da može kuku i motiku podignuti proti jugoslavenskoj propagandi. Nijemci su hotimice, kad su to taj put trebali, zaboravili, da oni mjesto „südslavisch“ a nikada „jugoslavisch“. Zaboravili su takodjer, da dopisni ured, ni stan ratne štampe nije nikad povodom isticanja hrabrih čina naših pukovnija naveo, da su to pukovnije jugoslavenske! Od Čeha je bio glavni veleizdajnik poručnik Stiny, o čijoj „češkoj“ pripadnosti piše „Cesky Socialista“: „Prema privatnim pouzdanim vijestima poručnik je Stini (nipošto Stiny) po izobrazbi i po rodu Nijemac. Njemački rod Stini (ime je kažu talijanskog izvora i glasi izvorno Augustini) stoji u Češkim Budjejovicama i Prachaticama. Brat je veleizdajnika bio liječnik u prachatičkoj bolnici, jedan je rodjak činovnik na namjestništvu u Pragu. Cijeli se rod priznaje ponosno i iz uvjerenja k njemačkoj narodnosti“. — Kako vidimo iz svega stan ratne štampe i c. kr. dopisni ured svojom temeljitošću i pravim nestranačkim prikazivanjem opet se tom veleizdajničkom aferom prodičise.

* **Značenje Amerike u današnjoj borbi.** Našu je javnost informirao Nevski u „Glasu S. H. S.“ i zatim u „Primorskim Novinama“ o velikoj snazi Sjedinjenih država, te o tome kako su Sjedinjene države znatno pritegle uteg rata na stranu antante. Wilson nije donio antanti samo moralnu pomoć, nego i fizičku, i to ne malu. — Krakovski „Glas Narodu“ piše u tom smislu: Znatni dio javnosti u Njemačkoj tješio se time, da nastup Sjedinjenih država u rat ne će imati nikakvog temeljnog upliva na tečaj rata. Govorilo se ponajprije sa sažaljenjem o civilnoj golotinji američkoj, koja si naivno vanjam o civilnoj golotinji američkoj, koja si naivno misli, da svakojaki diletant može izvršiti nešto važno u boju, gdje vodi riječ dugogodišnja disciplina, stara tradicija, iskustvo, znanstveno utemeljeno znanje itd. Kasnije se govorilo, da Amerika ne će moći doći na vrijeme na bojište, jer da mora tekar sve započeti da uči. Zatim, da transporti američkih četa ne će stići u francuska pristaništa, već na morsko dno, budući da će se za to pobrinuti njemačke podmornice. Zatim, da je cijela Amerika humbug, reklama i fraza. Razumni elementi u Njemačkoj ipak razumiješe odmah, da je značaj stvari ozbiljan, i da sakrivati pred sobom veličinu opasnosti jest stvar dostojna djece, no nikada muževa. Ti krugovi vide sve jasnije, da to ne ide preko oceana nikakav američki cirkus, već armada stomilijunske države, koja stupa za neprijateljskim, no čvrsto istaknutim ciljevima. Ali novinarski šmokovi nastoje još uvijek osvjedočiti široku javnost, da je Amerikanac smješna figura, nešto, što ozbiljno misleći Prus ne mora uzimati ozbiljno. Takav jedan publicista potražio je u tu svrhu američkog časnika, koji je dopao u njemačko zarobljeništvo i umetnuo mu u usta riječ: „Ekspedicija vojnička na evropsko kopno čini nam se kao stvar deset puta zanimivija od lova na lavove u Africi“. Berlinskom autoru se čini, da kad mjesto neprijateljskog svjetskog nazora, prikaza američkih misli i osjećaja, koji vode tog neprijatelja u rat, postavi za utjehu svojih učitelja jednostavno — šport, da tim zlatnim praščićem blagoslovi, zastre užas situacije, koji misleći Nijemci procijenjuju sve trijeznije i ozbiljnije.

* **Škola ovog rata.** „Arbeiter - Zeitung“ u članku „Apel na silu“ potanko prikazuje, kako je došlo pred četiri godine do rada sa Srbijom, pa nastavlja: Grof je Czernin skoro rekao u gospodskoj kući, da Austro-Ugarska, sve i kad bi htjela, ne bi mogla sklopiti posebnog mira, a da se ne zaplete u novi rat, rat s Njemačkom; a jednako tako ne bi se od rata mogle ustegnuti Italija i Francuska. To je tragika dogadjaja: tko se je jedan put pozvao na snagu oružja, ostaje potčinjen zakonu snage, pa i onda kad izmoren, iscrpljen, okružen opasnostima, hoće da se povuče. Ovo će narodi strahovito iskustvo biti i strahovita pouka narodima. Ovaj je rat zadao zadnji smrtni udarac vjeri u silu. Samo ludjaci mogu vjerovati, da će svijet nakon rata biti kao i prije. Prošlo je vrijeme, kad je par ministara, a da i ne pitaju narode, niti da se brinu za njih, moglo gurnuti svijet u plamen pozivom na

* **Masarykova sestra — osudjena na smrt.** Bečki vojni sud osudio je američku Češkinju Miladu Jaroškovu radi uhodarstva na smrt. Ona je prije 15 mjeseci doputovala u Češku, gdje je smjesta uapšena i odvedena u Beč. Ona je sestra prof. Masaryka, te je za put dobila od Češkog narodnog saveza u New-Yorku 500 dolara.

* **Rjepin nije mrtav.** O slavnom ruskom slikaru revolucijonarne moderne škole Rjepinu, javismo ovih dana, da je umro od glada. Sada se opet javlja iz Helsingforsa, da Rjepin nije umro, a niti živi u bijedi, već nasuprot da je zdrav i živi dosta udobno. Pa da, osobito je zagonetne Rusije, da bivaju njezini sinovi po nekoliko puta u svoj štampi svijeta oplakani, a oni su još uvijek na životu.

*** Odstup dosadašnjeg šefa njemačkoga admiraliteta** admirala Holtzendorffa i imenovanje novoga šefa, admirala v. Scheera, koji se je odlikovao u poznatoj pomorskoj bici kod Skageraka, izazvao je u štampi opsežnije komentare. Kod promjene na ovom važnom mjestu upada u oči naročito to, što se admiral v. Holtzendorff tek nekoliko dana u „Kölnische Zeitungu" izjavio vrlo optimistički o stanju podmorničkoga rata, naglasivši, u polemici sa Jellicoeom, da ne stoji engleska tvrdnja, kao da bi podmornički rat prestao biti opasnost za Englesku. Osim toga ističu novine, da je admiral Holtzendorff do sada poglavito i gotovo isključivo radio u opsegu podmorničke mornarice. A novi šef njemačkoga admiraliteta v. Scheer nije se do sada nikako istaknuo u podmorničkom ratu. Stoga štampa sa napetošću očekuje, koju svrhu ima ova promjena, znači li ona zapostavljanje podmorničkoga rata i navještaj nove metode pomorskoga vojevanja, to jest metode sa velikim brodovima, ili ima ova promjena koje drugo značenje. („Hrv. Riječ".)

*** U Njemačkoj se ne će otpuštati godište 1870.** Njemačke novine donose slijedeću službenu vijest: Saopćuje se, da otpuštanje godišta 1870. o čemu se već više puta govorilo, nije još moguće. Istotako se ne može uzeti u pretres niti djelomično otpuštanje tog godišta. Odredbe što su u tom pogledu bile poduzete na nekojim mjestima, bile su opet opozvane.

*** Pred općim štrajkom u Švicarskoj.** „Journal de Genève" doznaje iz Berna: Savezno je vijeće javilo radničkim sindikatima, „da će odmah biti mobilizovana cijela švicarska armada i željeznička vojska, provali li u Švicarskoj generalni štrajk.

*** Neumoljivi Clemenceau.** Iz Berlina javljaju „Narodnoj Politici": Organ Clemenceauov „Homme Libre" piše u uvodnom članku, povodom prekoračenja u petu godinu rata: 1. kolovoza 1918. Ostaje našom dužnošću isto tako kao i 1. kolovoza 1914. nastaviti rat do pobjedonosnog mira, koji će poraziti pruski militarizam i osloboditi nas od njemačkoga gospodstva.

Ratne cijene u „Beču. U oglasniku „Neues Wiener Tagblatta" nalazi se od 30. srpnja oglas: „Crne čarape za gospodje par po K 69, zimski ulster K 800, 1 komad platna, 23 m., marka Schroll K 2.550. Adresa . . ." ako metar platna stoji 100 K, kako može onda činovnik VIII. čin. razreda, ako je tako neoprezan, da se ženi u ovo vrijeme, uopće da si nabavi rublje za krevete?

Iz bivšeg ruskog carstva.

Javljaju iz Stockholma: U ime ruske socijalno-revolucionarne stranke izdali su Axelrod i Rosanov, proglas na socijalističku internacijonalu čitavoga svijeta. U tom se proglasu prekorava ruski boljševizam, da je „ruskom narodu ugrabio njegovu mladu slobodu", da je „stvorio proturevoluciju najmračnijih sila", da je „posegao za sistematskim i neobuzdanim terorom", „da je uslijed njega došlo do tako strašnih prilika prehranbenih i to sveopćega zastoja rada i gladi". „Boljševizam je htio u savezu sa gradjanskim i monarhističkim elementima dopustiti da the proturevolucija". Proklamacija predlaže, da se sastavi istražna komisija evropskih socijalista, koja bi se imala zaputiti u Rusiju i ondje osuditi boljševizam, koji je „u svakom pogledu neprijatelj demokracij, revolucij i socijalizmu". Ovo da je neposredna dužnost prema ruskom a tako i prema internacijonalnom proletarijatu.

•

Reuterov ured doznaje, da je u japanskom službenom listu u Tokju bila objelodanjena izjava, u kojoj se saopćuje, da će biti u dosijedno vrijeme odaslane savezničke čete u Vladivostok, iza kako su udružene države predložile Japanu, neka šalje čim prije čete u pomoć Ceho-Slovacima. Japanska vlada izjavlja još jedampunt izričito, da se ne će umješavati u unutarnje stvari Rusije.

•

Boljševička agentura javlja iz Moskve, da je navala Ceho-Slovaka na Simbirsk bila provedena velikim brojem strojnih pušaka i teškog topništva. Cete generala Dutova zaposjele su 19. srpnja Jekaterinburg te su se sjedinile s Ceho-Slovacima. Savjetske se čete povlače. Željeznička je pruga Ufa-Saratov u rukama Ceho-Slovaka. Sjeverno od Ufa traje bitka dalje.

•

O osvojenju Jaroslava pišu „Neue Zürcher Zeitung", da taj grad nije bio osvojen po Ceho-Slovacima već po socijalnim revolucijonarcima. Boljševici su bili navalom posvema preneraženi. Pokret je započeo u 1 sat po noći a tečajem nekoliko satova domogli su se „proturevolucionarci" sviju zavoda sovjetske vlade i lokalnih oblasti. Boljševička pukovnija što je htjela započeti boj protiv socijalnih revolucijonaraca, bila je opkoljena te prisiljena na predaju. Socijalni revolucionarci zaposjeli su najprije poštu i brzojav. Na čelo javne je uprave stupio odmah odbor, sastavljen od socijalnih revolucijonaraca i drugih proturevolucijonarnih elemenata a prvi je čin tog novog odbora bio, da je proglasio ukinuće boljševičke vlasti. U gradu je bilo proglašeno opsadno stanje. Svi u gradu i u okolici boraveći ruski vojnici i časnici bivše ruske vojske, bili su pozvani pod oružje, da i rane grad pred daljnjim navalama boljševika. Boljševička je vlada i zaista odaslala odijeljenja crvene garde iz Moskve i Rybinska, da potjera opet socijalne revolucijonarce. Razvila se prava pravcata bitka, kod koje su učestvovali topovi, mitraljeze, oklopljeni automobili i druga oružja. U Moskvi su ljevičarski socijalni revolucijonarci, čiji je upor bio potlačen po umorstvu grofa Mirbacha, izveli ponovno nekoliko manjih atentata na različite boljševičke vojarne. U znak prosvjeda protiv strjeljanja 200 socijalnih revolucijonaraca položili su svi činovnici boljševičke vlade, koji pripadaju ovoj stranci, svoja mjesta.

Političke prilike u Bugarskoj.

Praške „Lidove Noviny" donijele su ovih dana vrlo zanimljiv dopis iz Sofije, koji prikazuje onamošnje odnose. Prenosimo važnije stavke iz tog dopisa:

Bivša vlada Radoslavova — „vlada tame", kako je tu skoro nazvao Boris Vazov u „Miru" — nastojala je svim sredstvima i progonstvima, onemogućenjem kontrole opozicijonalnim strankama, besprimjerno krutom cenzurom, koja je propuštala samo izvještaje od deset redaka o raspravama u Sobranju, te cijelim svojim vojničkim i policajnim sistemom da zaprijeći prevrat. Ali ipak došli su dogadjaji i struje, koje nije mogla nizatajiti niti zaprijećiti. Ratna umornost, gospodarsko i vojničko oslabljenje, nedoglednost mira, dadoše im snagu. Nepovoljno riješenje pitanja sjeverne Dobrudže kondominiumom, uporno zahtijevanje kompenzacija sa strane Turske, te cijeli niz drugih, jednako žalosnih pitanja i sporova, potkopaše nekadanje povjerenje u ostvarenje onih velikih ekspanzivnih planove, kojima je vlada Radoslavova opravdavala svoj korak u jeseni 1915. pred širokim narodnim slojevima.

Ali ne samo to, potresena je već i vjera u ono, za čim Bugari najviše teže: u nezavisnost i nedirljivost njihovog kraljevstva. Svemu tomu pridružila se i teška gospodarska kriza. Bugarska, žitnica Balkana, prema samom službenom priznanju, ima u žetvi manjak od 200.000 milijuna kilograma žita. Traži i nada se u dovoz iz Besarabije i Ukrajine. U mjestima je prepukla nestašica i glad. Narod je po ulicama progovorio demonstracijama političke boje.

Bugarska nakon tri godine stradanja i borbe, našla se na opasnoj točki. Nadošlo je otrijeznjenje, nepovjerenje i uprepašćenje cijeloga naroda, kojeg je zaokupila nesigurnost za njegovu budućnost. I baš ovo stanje, ova uzdrmanost prisilila je opozicionalne stranke, koje su se prije iz straha pred odgovornošću ustručavale pristupiti na vladu, da se združile na način, kakva savremena povijest Bugarske ne pamti.

Stambuloviste istupiše iz vlade. Radoslavov nije imao većine. Izgubio je povjerenje ne samo doma, nego i preko granica. Još pred krizom, suradnik „Norddeutsche Allgemeine Zeitung-a" prigovaraše ljutito na jednom predavanju u Berlinu, da Radoslavov i njegovi ljudi predstavljaju u Bugarskoj nešto najnekulturnijega, da misle samo na sebe same, da ih cijela bugarska inteligencija mrzi, te da će njemačka politika, podje li naprijed sa Radoslavovom, izgubiti sve simpatije u Bugarskoj. Vladar je bio svijestan o neizmjernim posljedicama ovakve situacije, te je bez oklijevanja stupio u pregovaranja sa opozicijonalnim strankama, koje su za koalicijoni kabinet iznijele program: gospodarsko i kulturno podignuće, političko uzdignuće Bugarske, očuvanje njezinih prava, zabrana izvoza, nastojanje za sveopćim i trajnim mirom.

Odlaskom Radoslavova nije još nestalo sjene, koju posljednje godine bijahu bacile na bugarski politički život, ali je svakako pala era, kojoj, što se tiče okrutnosti, bezobzirnosti i demoralizacije, ne bijaše ravne ni u Sofiji. To dobro znadu i u Beču i u Berlinu.

Podupirajte našu Družbu!

Domaće vijesti.

Dar. Za uslijed požara unesrećenu o[bitelj] Ante Premuž u Pazinu, poslao je preko up[rave] našeg lista gosp. Ivo Ančić iz Pazina K 100·[—] gosp. Franjo Maršal iz Pule K 2·—. Svota b[i] dostavljena svrsi.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave n[ašeg] lista položeni su slijedeći doprinosi: Prigodom [...] rodnog blagdana sakupljeno je u Premant[uri] po gg. Anti Raić i Vjekoslavu Periša K 428 (Imena darovatelja objelodanit ćemo naknad[no]) Zadnji iskaz K 4148·43; ukupno K 4577·33. N[a]... vrlim Premanturcima kličemo: Živjeli!

Nešto o povjerenicima u arsenalu. Nijesmo htjeli dotaknuti ove točke, a da nijesu to naši rad[nici] sami zatražili. Sada smo dobili od njih poziv, da [...] pravljamo o tom pitanju, a mi prepuštamo r[iječ] gospodinu M., radniku u arsenalu, koji nam piše [...] jedeće: Naši su radnici izabrali svoje povjerenike možda kao zastupnike jedne ili druge stranke, je[r] ili druge narodnosti, već jedino kao zastupnike a[rse]nalskog radništva. Kao takvi se ovi povjerenici smiju vezati s nikakvom strankom, a pogotovo sa strankom Seitza i drugih bečkih „socijalnih [de]mokrata". Oni su naprosto zastupnici radništva a[rse]nala, koji pripadaju različitim narodnostima i str[an]kama. U narodnom pogledu, u koliko dolazi u t[o] pitanju u obzir, moraju ovi naši radnički povjeren[ici] stajati na stanovištu stroge ravnopravnosti, Talija[nu] talijanstvo, Slavenu slavenstvo a Nijemcu nijemst[vo]. To je pravedno i pravilno i samo to može da bu[de] na prospjeh radništvu u našem gradu. Ali do sa[da] smo vidjeli nešto drugoga. Naše se radnike posve[ma] ignorira. Povjerenici radništva sklopili su neki ugo[vor] s „Difesom", talijanskim listićem, koji dosu[...] objave i spomenice radništva samo u talijanskom [je]ziku. Nećemo se upuštati u pitanje, da li su povje[re]nici bili na to ovlašteni ili ne, jer bi to napokon b[ilo] sporedno pitanje i jer se u „Difesi" objavljaju o[ve] spomenice, što je svakako na korist radnom narod[u]. Ali, nije na korist tom istom narodu, koji ne zna ta[li]janski i koji prema tome ne može čitati „Difese" da mu se uskraćuje poznavanje onih brojnih mem[o]riala, što su za nj od općeg interesa. Radnički p[o]vjerenici moraju se u istoj mjeri obazirati na h[r]vatski, kao što i na talijanski narod, ne žele li p[o]remetiti sloge, koja je jednoj i drugoj narodnosti p[o]trebna i neće li zapasti u one „nacijonalističke" [...] jehe, o kojima se katkada tako rado govori. Ako [...] jesu u stanju izdavati dvojezičnu „Difesu" ili dru[gi] hrvatski sedmični list, neka dadu ove spomenice o[b]javiti u „Hrvatskom Listu", koji je zastupao radnič[ke] interese već onda, kad nije bilo još „Difese" i povj[e]renika radnika u Puli. „Hrvatski List" nema dodu[še] tiskanu oznaku glasila „radnika i seljaka", ali je [u] istinu glasilo tih staleža, koji uzdržavaju taj list time što ga kupuju. Neka se dakle popravi krivicu, što s[e] nanosi našem narodu već dulje vremena, time što n[e] može doznati ništa u vlastitom jeziku i o vlastiti[m] poslovima.

Pojed[ini broj]
CIJENA listu: U[...] za čitavu god. [...] za polugodište [...] tromjesečno K 1[...] sečno K 4·—, u [...] daji 16 fil. poje[dini] OGLASI prima [...] upravi lista trg [...]
Godina I[...]

RA[...]

Beč, 6. [...]voga. — Pog[...]

Berli[n ...] stana služben[...] skupina prije[...] izvidnička dje[...] Avre i južno o[...] pojačana topo[...] su jutros rano [...] linije na obim[...] dopremili nek[...] njemačkog pr[...] jelomičnim na[...] jačim silama i [...] Braisne i sjev[...] šume na sje[...] utalio prolaz[...] Nekoliko je s[...] našim rukama[...] našoj topovsk[...] doprla do Ve[...] 44., poručnik [...] Ludendorff.

Na zapa[...] donolo nikakv[...] izveli Nijemci [...] bili nekoliko s[...] Reimsa izvidja[...] silama na sj[...] napali s jačim[...] zadnji njemačk[...] ljaju, da su na [...] na njemački c[...] razviti stalna f[...] bojevi.

Francusk[...] podne: Nema [...] Lagane francu[...] naišle su svuc[...]

Francusk[...] Na čitavoj fro[...] jenjen. Na sje[...] bojeva izmedj[...] kih sraža. Ina[...]

Talijanski [...] 2. kolovoza na [...] odijeljenja nep[...] meni kod Jag[...] po nj gubitke. [...] našim rukama. [...] se kušala pribl[...] Berata, bila su [...]

Talijanski [...] Alto (južno od [...] i momčad. Pol[...] padnu naše p[...] Arsa i u dolini [...] vatri. Nekolike [...] kama. Na Corn[...] prijateljskih sila[...] vodile ljut boj [...] je žestoko opst[...]

Pariške n[...] Marne opstrjelj[...] nastala velika [...]

Iz[...]

Poslan[...]

London [...]čuje: Povodom [...]gleske u ratu s[...] slanicu, koja će [...] ljevinama, u br[...] njenim državam[...]

Poslanica, [...] na četvrtu ratnu [...]

„Izdržite! [...] samostalne cilje[...] povratimo slobo[...] silom napadnut[...] dokaz, da nijed[...] rod, ne može s[...]

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u malopradaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

Godina IV. U Puli, srijeda 7. kolovoza 1918. Broj 1104.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa novoga. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Živahna izvidnička djelatnost, osobito u odsjecima Ancre i Avre i južno od Montdidiera. Na večer mnogostruko pojačana topovska paljba. Würtemberžani zauzeli su jutros rano sjeverno od Somme prednje engleske linije na obim stranama ceste Bray—Coroy te su dopremili nekih 100 zarobljenika. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Po uzaludnim dijelomičnim nasrtajima navalio je neprijatelj jučer sa jačim silama proti odsjeku Vesle na obim stranama Braisne i sjeverno od Joncherya. Iz malih komada šume na sjevernom brijegu rijeke, u kojima se ustalio prolazno, istjerali smo ga opet protunavalom. Nekoliko je stotina zarobljenika ostalo kod toga u našim rukama. U ostalom se je navala skršila u našoj topovskoj i strojnopušćanoj paljbi, a da nije doprla do Vesle. — Poručnik je Udet polučio svoju 44., poručnik Bolle svoju 28. zračnu pobjedu. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnoj fronti nije prekjučerašnji dan donio nikakvih znatnih promjena. Na Sommi su izveli Nijemci uspjelu dijelomičnu navalu te zarobili nekoliko stotina momaka. Između Soissonsa i Reimsa izvidjali su alijirci neko vrijeme sa slabijim silama na sjevernom brijegu rijeke, a za tim su napali s jačim silama. Napadaj je bio, kako javlja zadnji njemački izvještaj, suzbijen. I Francuzi javljaju, da su na sjevernom brijegu rijeke naišli svuda na njemački otpor, iz čega proizlazi, da će se ovdje razviti stalna fronta i eventualno takodjer novi, veći boјevi.

Francuski izvještaj od 5. kolovoza poslije podne: Nema pojedinosti, da se javi s bojne fronte. Lagane francuske bojne sile, što su prešle Veslu, naišle su svuda na njemački otpor.

Francuski izvještaj od 5. kolovoza na večer: Na čitavoj fronti Vesle je ostao položaj nepromijenjen. Na sjevernom brijegu došlo je do mjesnih bojeva izmedju naših laganih bojnih sila i njemačkih straža. Inače je dan prošao svuda mirno.

Talijanski izvještaj iz Albanije od 3. kolovoza: 2. kolovoza napala su naša konjanička i streljačka odijeljenja neprijatelja, koji je bio prekoračio Semeni kod Jagodine te su ga raspršile uz velike po nj gubitke. 151 momak ostao je zarobljen u našim rukama. Jaka izvidnička odijeljenja, koja su se kušala približiti našim položajima sjeverno od Berata, bila su brzo potjerana po našim stražama.

Talijanski izvještaj od 5. kolovoza: Na Dosso Alto (južno od Nago) zarobili smo još dva časnika i momčad. Pokušaj neprijateljskih odreda, da napadne naše položaje na Monte Corno, u dolini Arsa i u dolini Rio-Freddo propadoše u našoj vatri. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Na Cornone suzbismo napadaj znatnih neprijateljskih sila. Na donjoj su Piavi naše baterije vodile ljut boj sa neprijateljskim topništvom, koje je žestoko opstrjeljavalo naše po ožaje.

Pariške novine javljaju, da se Chalon sur Marne opstrjeljava žestoko od 15. srpnja, čime je nastala velika šteta. Fismes je u plamenu.

Izdržati do svršetka:

Poslanica Lloyda Georgea.

London, 5. (D. u.) Reuterov ured saopćuje: Povodom četvrte godišnjice sudjelovanja Engleske u ratu saopćuje Lloyd George slijedeću poslanicu, koja će biti objavljena u Sjedinjenim kraljevinama, u britanskim gospodstvima i u Sjedinjenim državama dne 5. kolovoza na večer.

Poslanica, koju ja odašiljem britskoj državi na četvrtu ratnu godišnjicu, glasi:

„Izdržite! Mi se ne borimo u ovom ratu za samostalne ciljeve. Mi smo u nj stupili, da natrag povratimo slobodu narodima, koji su bili grubom silom napadnuti, opljačkani. Hoćemo doprinijeti dokaz, da nijedan, bio makar još i tako silan narod, ne može se podati protupravnom duhu militarizma, a da ga ne zadesi brza, sigurna i kobna osveta slobodnih naroda svijeta. Prestati prije pobjede te stvari bio bi zločin na budućnosti čovječanstva. Ja velim: Izdržite, jer naši izgledi ne bijahu nikad tako sjajni, kao danas. Upravo prije šest mjeseci zabaciše vladaoci u Njemačkoj najmjerice razumno uredjenje, što su saveznici predlagali. Oni konačno odbaciše masku umjerenosti. Razdijeliše Rusiju, zasužniše Rumunjsku i pokušaše svladati saveznike u posljednjoj razdvojenoj navali. Hvala neprisiljenoj hrabrosti armiju saveznika bez sumnje je sada, da se taj plan o osvojenju svijeta, za volju čega hvalisavo zahtijevahu rat, ne može ikada ostvariti. No bitka nije još dobijena. Moćna se pruska autokracija drži još te silom i varkom nastoji, da predusretne porazu i osigura militarizmu novi život. Mi nećemo pokušati riješiti se užasa rata, ostavljajući ih u nasljedstvo našoj djeci. Budući da smo zadaću preuzeli, moramo je i provesti, sve dok ne bude postignuto pravedno i trajno uredjenje. Ni na koji drugi način ne možemo sa sigurnošću osloboditi svijet od rata.

Izdržite!“

Govor ugarskog ministra za prehranu.

Budimpešta, 6. (D. u.) U ugarskoj je zastupničkoj kući ministar za prehranu princ Windischgrätz odgovorio na interpelaciju grofa Tisze, tičući se prehrambenih pitanja. Najprije je izvijestio o tužbama austrijske vlade, da je Ugarska pomogla Austriju samo u veoma ogorčenom opsegu te kazao za tim, da to ne odgovara u toliko istini, u koliko je Ugarska opskrbljivala sama čitavu vojsku. Istina je medjutim, da smo pomogli austrijsko pučanstvo u prošloj godini samo u neznatnoj mjeri, a to pored toga, što je Ugarska imala prošle godine slabu žetvu te raspolagala samo s neznatnim suvišcima. (!?) U mirno smo naime doba želi 130 milijuna metarskih centara, dok smo u zadnjoj godini rata želi 60 do 90 milijuna metarskih centara. (Iz ovih riječi ministra može se razabrati, kako ni sama ugarska vlada i njezin ministar za prehranu ne znadu, kolika je zadnje godine u Ugarskoj bila žetva. (Navedene brojke variraju za 30 milijuna metarskih centara, što nije malenkost i što najbolje dokazuje, kakve prilike vladaju tamo u prehrambenom pogledu. Op. ured.) Unatoč tome moram konstatovati, da je monarkija mogla izdržati u tom ratu samo uslijed požrtvovnosti ugarske prehrambene politike. Tečajem rata stavili smo Austriji na raspolaganje nekih 7 milijuna meterskih centara. (Od preko 400 milijuna metarskih centara, koje je Ugarska žela tečajem ovog rata, stavila je Austriji cigli 7 (sedam) milijuna kvintala na raspolaganje i to za skupi novac i putem zamjene za drugu robu. Da to nije upravo madžarska požrtvovnost! Op. ured.) Ja sam se pobrinuo sada za to, da će se u buduće pomoći Austriji samo na taj način, da ova u zamjenu dobavlja surovine i industrijalne proizvode. U količine žita, koje dolaze kod toga u obzir, uračunali smo takodjer onaj kvantum, koji dobavljamo za austrijski dio armije. Što se tiče krivljenja grofa Tisze, da ministar za prehranu u svom zadnjem govoru nije podao vijerne slike opskrbe zemlje, ističe ministar, da su stajali uredu, kad je preuzeo njegovo vodstvo, na raspolaganje 2 milijuna metarskih centara, čime se mogla osigurati opskrba zemlje do 15. ožujka. Ministar je radi toga bio prisiljen, da naredi rekviziciju, kako bi se omogućilo daljnje opskrbljivanje zemlje. Ova je mjera prouzročila, da se dobilo žito, koje je bilo potrebno za 3 mjeseca gospodarske godine. Na pritužbu grofa Tisze, da se opskrba gradskog pučanstva provela na štetu ladanjskog pučanstva, odgovorio je ministar za prehranu, da je količina brašna, koja se prepustila ladanjskom pučanstvu za prehranu, bila godine 1917./18. veća nego u odgovarajućim mjesecima prošle godine. Ali mora ipak istaknuti, da valja svratiti osobitu pažnju na prehranu gradskog pučanstva, pošto ovo uvjetuje obezbijedjenje ratne industrije. Država je za budućnost prisiljena, da zaplijeni sav živež prve vrste i da ga podijeli u jednakoj mjeri medju sve gradjane bez razlike staleža. To je temelj njegove prehrambene politike. Kao prvu i najglavniju zadaću smatra i za budućnost opskrbu fronte. Na fronti ne smije nitko da trpi od nestašice, a mi smo dužni trpjeti glad, samo da opskrbimo frontu. O tome medjutim uz dane okolnosti nema ni govora. Ovo što, koje nam čuva junaštvo naših vojnika, je proizvadja i uz najnepovoljnije prilike toliko, da je svakomu osiguran svakidašnji kruh, bude li samo štedljivo i pravedno podijeljen. Moram medjutim izreći, da sada, u petoj godini rata, ne smije nitko da traži od javne prehrane nešto, što mu se jedino da na račun drugih. Radi toga preporučam svim gradjanima zemlje štedljivost i pravu podiobu i ova je moja opomena u prvom redu upravljena na dobrostojeće pučanstvo i na one, koji su si ratom stekli bogastva. Neka se ovi iskažu vrijednima velikog doba i neka ne služe svojim bogastvom, da vode na trošak neimućnih staleža raskošni život. Po mojem mišljenju se ne smiju pooštriti tečajem rata socijalne i imovinske razlike izmedju pojedinih staleža. To bi kod neimućnih razreda izazvalo svakako ogorčenje. Ministar je zaključio svoj govor: Moramo si biti na jasnom o tome, da odluka rata u petoj godini ne zavisi toliko o vojničkim poduzećima, kao što o gospodarskoj organizaciji. Zadnji grižljaj kruha, s kojim ćemo raspolagati, donijet će odluku. Štedljivošću moramo dokazati, da smo u zaledju vrijedni onog junaštva i one požrtvovnosti, koju dokazivaju naši vojnici na frontama. — (Sveopće odobravanje.)

* **Za prehranu Istre.** Hrvatski je sabor jednoglasno prihvatio predlog, da Hrvatska dodje u pomoć Dalmaciji u pogledu prehrane. U vezi s time započela se akcija, da se ovaj zaključak protegne i na stradajuću Istru. U ovom je pravcu poduzeo „Odbor za prehranu“ nužne korake. Na čelu ovog odbora stoji načelnik Pazina dr. Šime Kurelić, prvi podpredsjednik je dr. Červar, dočim je drugi podpredsjednik odbora Talijan. Izbor ovog odbora obavljen je svojevremeno na sastanku načelnika u Kozini.

* **Stara će struna puknuti.** Raspravljajući o nemogućnosti daljnjeg opstanka neprirodnog dualističkog sistema završava mariborska „Straža“: „No što je briga sadašnje zastupnike njemačkoga naroda, propada li Austrija, samo da se oni još nešto suzdrže na kormilu. Oni si ipak misle: Dok ide, ide. A dugo više ne će ići, o tome smo uvjereni. Slom je neizbježiv, i tada će doći dan spoznaje i kajanja, no biće prekasno“.

* **Nijemci nisu stvorili Austrije — samo da je Nijemci ne upropaste.** Mariborska „Straža“ piše: „Vaterland“ bijaše časopis, koji je još kao bijela vrana medju njemačkim listovima pisao dosta pravilno. U broju od 7. siječnja 1905. moglo se čitati istinite riječi nekog, koji si je sebi dao taj naslov: „Nijemac, koji ljubi Austriju i sve njene narode“. Zatim veli: „Da bi Nijemci bili oni koji su Austriju stvorili, o tome uistinu ne zna povijest kazati ništa. Samo da ne bismo još doživjeli, da bude povijesnica javljala: „Nijemci su Austriju upropastili“. — „Straža“ na to veli: To je bio pošten Nijemac i pravi Austrijanac, žalibože je takvih skoro posvema nestalo, i za to je takodjer „Vaterland“ prestala izlaziti. Boji li se on, koji pozna povijest, već god. 1905., da će Nijemci upropastiti Austriju, što bi tekar rekao sada, živi li jošte, kad za ministra-predsjednika, dakle za prvog državnika u zemlji ne nalaze više Nijemca, koji bi ljubio sve narode, dakle Austriju. Ko ne ljubi sviju naroda u Austriji, ne ljubi Austrije, te radi hotimice ili nehotice za njezinu propast. Ministar će to prije raditi hotimice, nego li nehotice. Ko se izrazi za njemačku Austriju, taj tekar s tim riječima samo kaže, da Austrije ne priznaje.

* **Njemački aneksijonisto.** „Vídeňský Denník“ donosi iz Mnihova: Aneksijonistička stranka „Savez caru vjernih“ rekrutira nove uplivne članove, šireći ljetake i brošure o bivšem kancelaru Bethmann-Hollwegu, koga nazivlje „djetskim mozgom“. O knezu Lichnowskom, koga opisuje kao čovjeka duševno manje vrijednog, veli da je napuhnuta žaba. Državnom saboru veli da se brine za stvari u interesu neprijatelja.

* **Demokratizacija Njemačke.** Praški listovi javljaju, da se glasine o mogućnosti da postane Scheidemann ministrom imadu razumjeti tako, da se pod pritiskom vojničkih dogadjaja pozove opet Kühlmanna u ured, koji bi zajedno sa Scheidemannom nastupio u imenu demokratske Njemačke i poduzeo novi korak za mir.

* **Nasljednik generalfeldmaršala von Eichhorna.** Dopisni ured javlja iz Kijeva od 5. kolovoza: Nasljednik generalfeldmaršala von Eichhorna, generaloberst grof Kirchbach, stigao je jučer u Kijev te je preuzeo poslove.

* **Dobrota, koje imamo od Ugarske.** Pedeset već godina postoji takozvani dualizam, t. j. razdijeljenje monarhije u dva dijela, t. j. u austrijski i ugarski dio, i pedeset već godina bori se naš narod protiv tim odnošajima. Sav je taj boj bio dosad bezuspješan, jer su ti odnošaji odgovarali željama gospodujućih naroda Nijemaca i Madžara. Sve to vrijeme što postoji dualizam pripala je austrijska državna polovica u korist ugarske državne polovice. Dok bi imala biti u razmjeru s brojem pu-

čanstva doprinosili Ugarska k zajedničkim državnim troškovima 40 a Austrija 60 posto, plaćala je Ugarska 30 a Austrija 70 posto. Tekar povodom zadnje nagodbe god. 1907., Ugarska je milostivo dozvolila, da se njen doprinos povisi sa 30 na 31·5 posto. O odnošajima izmedju Austrije i Ugarske govori jasno ovo: Nama manjka živeža, Ugarska ima svega dosti. Bilo bi dakle naravno, da bi i cijene živeža bile u Ugarskoj niže nego li u nas. No ugarska vlada uvijek je dizala najviše cijene, koje su bile više nego austrijske. Osim toga zatvorila je sve granice za izvoz, tako, da je danas u tom pogledu izmedju Austrije i Ugarske gore, nego li izmedju dviju tudjih neprijateljskih država. No mi smo i u drugom pogledu postali pravi sužnjevi Ugarske. Ugarska nas iskorišćuje i odire nas na sve strane i na svaki način i mi moramo osiromašiti u korist Madžara. A sve to imademo zahvaliti samo nesretnome dualizmu, za koji je upravo ovaj rat pokazao, da je dalje nemoguć. (Po „Straži".)

*** Proljeće u godini 1919.** „Neue Freie Presse" javlja iz Ženeve: Tajnik je Abrani proglasio u odgovoru na oštru kritiku Renauldesovu proti Clemenceauovoj unutrašnjoj i izvanjskoj politici: Svaka je kritika danas prije vremena. Proljeće u godini 1919. za sve je države sporazuma rok odlučnog preokreta. Za taj rok moramo imati mi, Francuzi, sve sile pripravljene.

*** Još ove godine?** Milanski listovi javljaju, kako saznaju češki listovi iz Curiha, 2. kolovoza, da je talijanski ministar-predsjednik proglasio u razgovoru sa zastupnicima, da će vlade četvornog sporazuma uložiti sve, da još ove godine prisile odluku u svjetskom ratu.

*** Do konačne pobjede.** Južnoafrikanski prvi ministar Botha kazao je u nekoj spomenici, upravljenoj na gradjansko pučanstvo južnoafrikanske unije: Mi imademo jasan dokaz za to, da bi mir bez pobjede bio koban i da bi doveo samo do toga, da se pripravi još užasniji rat.

*** Scheidemannov poraz kod njegovih pristaša.** Po „Matinu" pretrpio je Scheidemann nedavno poraz. U velikoj javnoj skupštini u Esenu izzviždali su ga njegovi vlastiti pristaše. U Solingenu spriječili su pače da govori. Predbacivalo mu se, da je odobrio novih 15 milijarda za vodjenje rata. Vrijedno je pažnje, dodaje „Matin", da se ovaj protestni pokret protiv Scheidemannovog imperijalističkog držanja očituje prvi put za vrijeme neuspjeha njemačke ofenzive.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 5. kolovoza: U području oko Engleske je bilo istočno od kanala potopljeno, dijelomično iz zaštićenih povorka, 18.000 bruto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Moskovska štampa javlja: 15.000 osoba, koje su se dale na bijeg uslijed napredovanja četa sporazuma uzduž murmanske željeznice, bilo je evakuirano u gubernije Saratov i Voronež. Polag zapovijedi murmanskog sovjeta obustavljen je primitak otpremanje brzojavka u inozemstvo. Jakost Srba na Murmanu iznosi 3000 momaka. Vijeće pučkih komesara odobrilo je 300 milijuna rubalja za boj protiv Čeho-Slovaka i protiv četa sporazuma na Murmanu. Ruski državljani, koji mijenjaju državljanstvo, moraju odmah zapustiti Rusiju. — Radi predaje Simbirska odredio je Trocki istragu. U Vologdi je bila otkrivena protuevolucijonarna urota. 40 je časnika bilo uapšeno. — U Moskvi se sve više širi kolera. — U Kopenhagen su stigle brzojavne vijesti, prema kojima je Orenburg pao u ruke Čeho-Slovaka.

•

O intervenciji aliiraca u Sibiriji piše „N. Zürcher Zeitung": Razrovana je Rusija danas plijen anarhije, što si nitko ne može predočiti... Uz ove okolnosti zadobiva intervencija saveznika u Sibiriji veći zamašaj. Prvobodno bila je samo Francuska, koja je odobravala intervenciju Japana u Sibiriji. Japan bijaše, čini se, na to sklon, ali u Washingtonu ne bijahu sporazumni. Vlada Udruženih se država bojala, da se Japan hoće usidriti u istočnoazijskom kontinentu. Iza dugih pregovaranja, što su većim dijelom ostala tajna, složili su se: Japan, Udružene države, Francuska i Engleska odaslat će odjeljenja, koja će donijet Čeho-Slovacima pomoć. Čeho-Slovaci, koji su se borili protiv središnjih vlasti, odlučili su se poslije brest-litovskog mira zaputit se preko Sibirije u Vladivostok i se ukrcati za zapadnu frontu, gdje su namjeravali stupiti opet u boj protiv Nijemaca. Njemačka je uložila prosvjed kod boljševičke vlade a ova je dala zapovijed Čeho-Slovacima, da smjesta obustave marš u Vladivostok. Kako su se potonji protivili toj zapovijedi te oskratili pokornost, došlo je do boja, tečajem kojih su se Čeho-Slovaci, što su u Sibiriji bili raštrkani u pojedinim skupinama, dočepali vlasti u više gradova uzduž prekosibirske željeznice. Od Samare u istočnoj Rusiji sve do Irkutska na Bajkalskom jezeru nalazi se važna ova pruga u njihovom posjedu. U Bajkalskoj i u predjelu Amura vladaju tom željeznicom, kako izgleda, isključivo maksimaliste pomoću njemačkih i austro-ugarskih ratnih zarobljenika, dok imadu Čeho-Slovaci u obalnom području, gdje su se Japanci već od dulje vremena iskrcali, opet posvemašnju premoć. Radi se dakle za sporazum o tom, da okupiraju željeznicu od Vladivostoka do Irkutska, da uspostave svezu izmedju pojedinih odjela Čeho-Slovaka i da ove opskrbe municijom i svim potrebitim. Time bi čitava Sibirija pala pod vlast antante, i to, kako se ova nada, bez velikih vojničkih poteškoća, pošto su ratni uspjesi Čeho-Slovaka dokazali, kako su boljševici tamo bezmoćni. Provede li se intervencija u tom smjeru, otvorit će se posve nove perspektive. Najprije će prirodna bogatstva Sibirije doći pod nadzorstvo sporazuma. Gospodarsko-vojnička ekspanzija središnjih vlasti tečajem rata, koji će po svoj prilici trajati još nekoliko godina, naišla bi time na organizovani otpor, a put preko Kaukaza u Perziju i u Afganistan postao bi time spočan, a to tim više, što se južno od Samare nalazi general Aleksejev, s kojim bi aliirci mogli stupiti u dodir. Jasno je, da se ne može ništa proreći i operacije će se uslijed golemih razdalja razvijati sporo i isprekidano. Ali svakako nudja ovo poduzeće, koje je prije uspjeha Čeho-Slovaka izgledalo fantastički, antanti novih povoljnih izgleda. Da li će koristiti ili štetiti Rusiji, pitanje je, na koje moraju odgovoriti ruski patrijote. Pogibelj, koja je prijetila sa japanske strane, smanjila se, čini se, ugovorom izmedju saveznika. Ta Balfour je izjavio već 14. ožujka u donjoj kući, da će Japanci, dodje li do intervencije u Rusiji, „biti saveznici Rusije protiv Njemačke; njihova će svrha biti spas Rusije od Nijemstva i ne iskorišćanje Rusije". Istog je mjeseca izjavio barun Motono u Tokiju, da „Japan neće nikad spram Rusije slijediti osvajalačku politiku, kakvu provadja Njemačka u Rusiji".

•

„Lyon Républicain" javlja: Socijalni revolucijonarci, koji su ubili njemačkog poslanika u Moskvi, zbacili su boljševičku vladu u Jenisejsku, u centralnoj Sibiriji. — Agence Havas javlja od 4. kolovoza iz Tokija: Prvi kontingent vojske, sastojeći se od 1 divizije, ukrcao se za Vladivostok, gdje predstoji neposredno njegov dolazak. — Službena „Izvjestija" javljaju: Otok je Mudju pao poslije obrane. Jedna je baterija bila razorena paljbom engleskih krstarica. Sovjetske su se čete povukle na Arhangelsk. — Polag vijesti „Nationaltidende" iz Helsingforsa, bježe Rusi gomilama preko finske granice.

•

O zadnjim satovima ruskog cara objavlja ruska štampa izvještaj, iz kojeg proizlazi, da je izvršenju osude išao u susret mirno i hladnokrvno. Neposredno prije njegovog strijeljanja, uzviknuo je: „Štedite moju suprugu i moju nevinu, nesretnu djecu. Neka moja krv očuva Rusiju od propasti". U moskovskim političkim se krugovima tvrdi, da se carica nalazi u sigurnosti, na jednom mjestu, koje su joj oblasti naznačile. Vlada namjerava medjutim, staviti caricu pod revolucionarni sud radi njezinih odnošaja k Rasputinu.

Domaće vijesti.

Odlikovanje bez posljedica? Donijeli smo već prije nekoliko dana vijest, da je pokrajinski zastupnik i član tršćanskog gradskog vijeća gospodin dr. Just Pertot bio odlikovan sa zlatnim zaslužnim krstom na vrpci kolajne za hrabrost. „Edinost" primjećuje tom odlikovanju: Znatiželjni smo, da li će ovo odlikovanje sada prekriti onaj klevetnički „p. u." ili „p. v.", kojim su tečajem cijelog rata proganjali ovu poštenu dušu radi zaista užasnog grijeha, te je tečajem balkanskog rata slijedio pozivu čovjekoljublja i kao liječnik radio nekoliko sedmica u nekoj bolnici u Crnoj gori, koja je bila bez liječnika. Gosp. dr. Pertot je već od početka rata liječnik u vojničkoj službi bez vojničkog čina. Eto novog slučaja, kako su vodeći krugovi upravo perverzni u bijedjenju ljudi, jedino zbog toga, što su Slaveni.

Bombe s fitiljem za usporivanje eksplozije. Dnevna zapovijed lučkog admiralata saopćuje: Polag neke vijesti eksplodiraju nekoje engleske bombe katkada 30 sati, izakako su bile bačene. Radi toga je kod nekojih bomba, što nisu eksplodirale, potrebna najveća opreznost. Upozoravamo na ovu činjenicu naše pučanstvo.

Krnica za siromašnu djecu. Prigodom Narodnog blagdana sakupilo se u Krnici za siromašnu djecu K 166·50. U ovom iznosu, uračunana je i svota od K 30·—, koju je darovao opć. delegat iz Manjidvorci. Novac poslaše se na „Prvu hrvatsku štedionicu" u Zagreb, a iskaz darovatelja „Družbi" u Opatiju.

Rovinjsko selo za stradajuću djecu. U Rovinjskom selu sabrao je tamošnji učitelj medju seljacima K 204.28 para za našu stradajuću djecu. Darovaše: po K 20.—: Petar Brajnović, trgovac i Ivan Karlavaris, učitelj; po K 10.—: Zović Bože pok. Jure i Ivančić Ivan, željeznički stražar; po K 6.—: Popović Martin pok. Grge; po K 5.—: Don Antonio Lazzarich, Iskra Ivana žena Franjeva; po K 4.—: Zović Fuma žena Ivanova, Šturman Marija ud. pok. Mate, Krožila Vjekoslav pok. Jakova, Pokrajac Agata žena Matina, Jakovčić Blaž od Jure, Udovičić Jure pok. Jadre, Udovičić Fuma žena Matova, Pavelić Kata žena Šimova; po K 3.—: Dobrović Ante pok. Jurja, Zović Ivan pok. Ivana, Brajnović Ivan pok. Ante, Zović Mate „Tupa"; po K 2.—: Gržina Emilija, Ugrin Anka žena Matova, Zović Ivana žena Ivanova, Iskra Ivan, „Perit", Perković Marija kći Antunova, Vidulin Martin pok. Šime, Dajčić Ivan, Barbaro Ante od Šime, Dobrović Šime pok. Šime, Fornažan Kata ud. Petrova, Pokrajac Foška žena Šimova, Jurković Marija žena Ivanova, Pokrajac Ivan pok. Šime, Pokrajac Jure „Matulin", Cescutti Ivan pok. Ivana, Mišeta Ante pok. Nedjeljka, Pokrajac Fuma ud. Jurjeva, Iskra Jure pok. Ante, Brajnović Anka ud. Ivanova, Šugar Šimo pok. Ivana, Brajnović Ivana ud. Šimova, Udovičić Šime, Udovičić Ivan pok. Šime, Brajnović Kata kći Petrova, Pokrajac Fuma žena Ivanova, Barbaro Ivan; po K 1.60: Brajnović Jela žena Ivanova, Zović Ivan pok. Šima; po K 1.08: Bazić Fuma žena Jurjeva; po K 1.—: Ugrin Ivan pok. Marka, Ružić Ante pok. Šime, Brajnović Luca žena Jurjeva, Iskra Jure „Župan", Iskra Ante pok. Ive, Brajnović Tonka, Jurkota Kata žena Ernestova, Ugrin Fuma „Todoro", Zović Fuma, krčmarica Čupić Mara udova Antunova, Šimetić Šime pok. Šime, Sošić Ivana ud. Ivanova, Radovan Andjelija, Radovan Ante, Iskra Jela žena Jurjeva, Revelante Ante pok. Vinka, Ban Luca, Pokrajac Regina ud. Šimova, Krcan Šime pok. Martina, Karlavaris Marija, Ugrin Mara ud. Ivanova, Pokrajac Kata ud. Ivanova, Debeljuh Martin pok. Ante, Pokrajac Marina žena Ivanova; po 80 para: Pokrajac Ivan pok. Šime; po 60 para: Radovan Mate sin Ante, Košara Josip pok. Ive. — Čisti dobitak na tomboli iznaša K 30.—, za razglednice se sakupilo K 50.—. Ukupno K 284.28. Novac je iz Rovinjskog sela bio otpremljen na odredjeno mjesto. Sabirač nam javlja, da bi se još više bilo sakupilo, no mnogi su sve, što su imali potrošili za živež, koji su ispod ruke kupovali i drago plaćali u Lupoglavi, Pazinu i drugdje. Narod je davao od srca, a ko nije imao, što da dade, sramio se, ma da on mnogi nije bio kriv za svoju bijedu.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: **Ostatak u parama kod plaće izručenog mornarskog pomlatka (Schiffsjungen)** ratne mornarice K 126·78. — Zadnji iskaz K 4577·33; ukupno K 4704·11.

Spaljivanje naših listova na bojnim poštama. Kako nam javlja pretplatnik sa bojišta, ne prima već 14 dana našeg lista. Sve naše listove da spaljuju na bojnim poštama. Budući da mi ne znamo o tome ništa, i da nam nije bilo javljeno, da bi naš list bio zabranjen, smatramo to kao svojevoljno postupanje dotičnih bojnih pošta. Svaka sila za vremena...

Govorimo našim jezikom. SHS. omladina objelodanjuje proglas, u kojem upozoruje na štetni tudjinski utjecaj, koji prijeti narodnom duhu. Mnogi i sami pomažu tudjinskoj najezdi, što naš govor zamjenjuju tudjinskim. Velika je to rana narodnog života, koja vrijedja naš narod i narušava uzdanje u budućnost, dok jača i smjeli tudjince. Sv i svuda u javnosti treba da zborimo jedino lijepim našim narodnim govorom, a da prezremo sve gradjanstvo hrvatskog glavnog grada, koje toga ne čini. Gradjani! Omladina Vas poziva, moli i zaklinje Vas, Vas sve, stare i mlade, muške i ženske, neprezirite svog jezika, narod i sebe, otresite se zabluda, da je tudje ljepše i bolje, i ne gajite, ne širite tudjih jezika, dok ne izvršite dužnost prema svom jeziku, svom narodu, svojoj budućnosti. — Ovaj proglas imade svoju vrijednost takodjer za naš grad, gdje se žalibože naš narod služi tudjim govorom, a tim škodi sebi i svojima, moralno i materijalno.

Dnevne vijesti.

Rasprava protiv urednika „Primorskih Novina" pred riječkim tribunalom. „Primorske Novine" pišu: Pred riječkim je tribunalom u srijedu o držana rasprava protiv našeg urednika radi „bunjenja" počinjena nekim člancima, objelodanjenima prije više mjeseci u „Primorskim Novinama", a radi kojih je članaka list bio na Rijeci zaplijenjen. Naš urednik nije k raspravi pristupio, niti se dao zastupati, jer bi tako priznao kompetenciju sudišta, koje nije za nj nadležno. Jer su posijednjih dana bile „Primorske Novine" opet u dva maha plijenjene na Rijeci, to će po svoj prilici slijediti opet nova optužba. Rezultat ćemo jučerašnje rasprave priopćiti, čim za nj saznamo iz riječkih listova.

Obrok kruha za vojsku u zaledju biće povišen. Bečki „Acht Uhrblatt" javlja iz Budimpešte: „Az Est" saopćuje iz Beča, da će vojnici, koji se nalaze u zaledju dobiti povišicu krušnog obroka. Obrok bit će, vele, povišen sa 250 na 300 grama.

Znak? Javlja se iz Halle, da je Bismarcku na tamošnjem velikom spomeniku ispala ruka s mačem! Pala je na ulicu, no na sreću nije nikoga ubila. („Lidové Noviny").

ojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati itavu god. K 48·—, olugodište K 24·—, mjesečno K 12·—, mjeo K 4·—; u malopro- 16 fil. pojedini broj. LAŠI primaju se u avi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

odina IV. U Puli, četvrtak 8. kolovoza 1918. Broj 1105.

Metode.

Doznali smo iz ustiju njemačkih nacijonalaca, smo veleizdajnici, da radimo oko toga, kako bi opastili državu, da su u jugoslavenskim novinama vidne protudržavne i protudinastičke tendencije. nije samo mišljenje njemačkih nacijonalaca, to je odjer mišljenje vladinih krugova. Zapravo to nije mišljenje, nego naprosto zlohotna fikcija, da bude ... za progonstva...

Ove naše tvrdnje ne uzrujavaju više. Mi stoo na stanovištu, da je država za narode a ne atno. Ako su narodi nezadovoljni, kriva je država, jeh je državni a ne narodni. Radi toga bi bile dnje tih ljudi, kad bi ... bile ispravne, samo novi kaz, da vladin sustav ne odgovara narodnim potrena, i da se država mora preustrojiti. Riječi o eizdajništvu i protudržavnosti to su nužne klevete neistine za jedan sistem, koji si istinom ne može moći...

Mi se ne tužimo niti prosvjedujemo. Mi ćemo nijeti samo nekoje činjenice iz prošlosti i sadašosti, da se dokaže, kako država radi sistematički o toga, da upropasti naš narod. Sjećajmo se samo avnog veleizdajničkog procesa protiv koalicije, koji prvi put prikazao u pravom svjetlu svu splerski tehniku našeg vanjskog ureda. Za krivotvorene okumente nije si taj uzorni ured mogao najm li niti ljanog prevadjača. Na prvi je pogled bilo jasno, u su patvorene listine bile izvorno sastavljene u njeačkom jeziku a za tim prevedene od čovjeka neeštog srpskom jeziku. Naši su se državnici očedno držali samo na polovinu špartanskog pravila: je pošteno biti tatom, ali je nepošteno biti kod radje zatečen. Jednim su se mahom odrekli ćudodnih i umstvenih obveza, a pogotovo ov. pojedaji, što je svakako žalosno za jedan vanjski ured. jaše dakle očita tendencija stvaranja veleizdajnika to putem krivotvorenih dokumenata.

Drugi se slučaj odigrao već tečajem svjetskog ..., kad je Friedjung II., gospodin Smrecsany najeo istim plaćenim agentima bečkih krugova te iznio eke dokumente, što su navodno kompromitovali ekoje hrvatske zastupnike. Ali i tog ih je puta izdala amet. I ove su listine takva smjesa gluposti i zlobe, la ne zna čovjek, bi li se smijao ili srdio.

Kad je u izmučenom i sustavno decimiranom arodu granula spoznaja, da mu je jedini spas u ujedinjenju i narodnoj zajednici troimenog naroda, adošlo je za gospodu u Beču i Pešti doba, da prokušaju svoje stare recepte, kojima su kroz stogodišta rovali naš narodni organizam. Najprije se kušalo gušećim plinovima neistine i izvraćanja. Dopisni uredi u divnom skladu s njima, ministri i ministrići, propovijedahu svijetu, kako je jugoslavenski narod u Austriji — a još više u Ugarskoj — sretan, kako ne želi ništa drugoga, samo da bude germanizovan i madžarizovan, da postane dakle „kulturan" čovjek; ne smije se naime zaboraviti, što smo čitali ovih dana, da su i **Madžari kulturan narod**, jednak Francuzima, Nijemcima i Englezima! Samostalnu i nezavisnu Jugoslaviju želi jedino huškači i propagandiste, plaćeni antantinim novcem i u očevidnoj vezi sa Trumbićima itd. Dobar jugoslavenski narod bio je uvijek vjeran njemačko-madžarskoj državnoj ideji i želi samo biti prisajedinjen Hohenzollernima, odnosno kruni sv. Stjepana. Došao je plebiscit i dokazalo se, da takvih huškača, veleizdajnika itd. imade na milijune...

Sada čitamo u novinama: Feldmaršallajtnant von Sarkotić obavijestio je kao zemaljski glavar Bosne i Hercegovine putem jednog činovnika gospodu Jozu Sunarića, dr. Vjekoslava Jelića i dr. Dušana Stefanovića, neka napuste svaku agitaciju za jugoslavensku državu, jer inače joj!

U Kranjskoj je zemaljski odbor stvorio rezoluciju, koja je pod mantijom protesta protiv djelovanja nekih Jugoslavena u inozemstvu imala iznuditi od svakog pojedinoga izjavu, da odobrava sadašnji vladni sustav i da se odriče Jugoslavije. Tko nije pristao, bio je veleizdajnik.

„Novo Doba" je nedavno donijelo vijest, kako je napominjanje „Jugoslavije" zazorno državnim uredima i kako se svaki rad oko ove ideje smatra veleizdajničkim.

Konačno je došao komunike našeg vrhovnog zapovjedništva, koji je direktno krivio Slavene dogadjaja na fronti. Hötzendorff je odstupio radi krivnje Slavena! Ovaj je komunike sadržavao hotimično dvoumnu riječ „jungslavisch", da bude kod brzojavljanja po nesporazumljenja i da se iz jungslavisch učini ponemutnjom jugoslavisch. To su naravski iskoristile njemačke novine. **Dopisni** ured, koji tako voli **dementije**, što kadkad potvrdjuju i pretjeravaju demantovanu vijest, nije ni pisnuo. Jugoslaveni, koji su, kao što i kod svake ofenzive, žrtvovali najviše ljudi, koji su i tom prigodom bili istaknuti u izvještaju — imenovalo se naravski samo broj pukovnije ali nipošto narodnost — odgovaraju za tudju nesposobnost!

Svuda i uvijek dakle stara igra. Najprije klevetanje, onda izvraćanje činjenica, onda opet klevetanje, konačno boljševički teror.

Neka se samo bečki i peštanski boljševici tješe. Sve ove makinacije nas ne diraju. Nijesmo ogorčeni, ne srdimo se. Quos deus perdere vult, eos dementat, a ova dementia senilis je već dobro napredovala. Razvoj je s nama! Mogu nas Beč i Pešta, ali povijest nas neće mimoići.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: U Italiji topovski bojevi i okršaji ophodnja. — U Albaniji suzbili smo zapadno od Berata talijanske nasrtaje. U dolini gornjeg Devolija uznapredovali smo dalje. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Broj zarobljenika, dopremljenih s jučerašnjih bojeva sjeverno od Somme povisio se na 280. Engleska protunavala južno od ceste Braye—Corbie skršila se pred našim novim linijama. Izvidnička je djelatnost bila na obim stranama Lyse i na Avre osobito živahna. Sjeverozapadno od Montdidiera nije se neprijateljska dijelomična navala mogla razviti u našoj vatri. — Vojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U jutarnjim satovima dijelomične navale na Vesle. Istočno od Fismesa dopremili smo s napadaja preko Vesle zarobljenika. Na večer žestoki topovski boj, kojemu su na obim stranama Braisne i Bazoches slijedile jake neprijateljske navale. Bile su suzbijene dijelomično paljbom, a na nekojim mjestima protunavalom. —Ludendorff.

Rat.

Na zapadnoj je fronti ostao položaj nepromijenjen. Sjeverno od Vesle drže Francuzi nekoja uporišta. Svi pokušaji, da prošire u tom području svoje položaje, izjaloviše se. Inače samo manji okršaji bez važnosti. — U Albaniji su naše čete uznapredovale na obim stranama Devolija.

Francuski izvještaj od 6. kolovoza poslije podne: Sjeverno od Montdidiera prodrle su francuske čete do Avre, gdje su izmedju Braches i Moriel zaposjeli zapadni brijeg. Njemački se napadaj jugoistočno od Montdidiera posve izjalovio. Zarobljenici su ostali u francuskim rukama. Na Vesle održali su Francuzi na sjevernom brijegu rijeke više uporišta unatoč naporu neprijatelja, da ih im preotme. Sa ostale fronte ništa nova.

Francuski izvještaj od 6. kolovoza na večer: Topnička djelatnost istočno od Soissonsa i na Vesle. Inače na čitavoj ostaloj fronti ništa novoga.

Engleski izvještaj od 6. kolovoza na večer: Neprijatelj je poduzeo žestoku mjesnu navalu južno od Morlancourta na obim stranama ceste Bray—Corby te je osvojio dijelove od područja, koje smo mi osvojili 28. srpnja. Jugoistočno od Robecqa pomaknuli smo naše straže u odsjeku šume Pacaut na fronti od 2000 yarda unaprijed.

Izvještaj istočne armije od 5. kolovoza: Topovski boj na Strumi, Vardaru, Černi i sjeverno od Bitolja. U Albaniji nije neprijatelj više opetovao svojih navala.

* **Persekucije.** (Iz govora narodnoga zastupnika Stržinya.) Ne tražim senzacija niti želim opetovati sve one grozote, koje su nam predočili slavenski zastupnici ovdje i u vojnom odsjeku delegacija. Na stotine hiljada je Slavena i uopće Nijemaca bilo ubijeno. Sveudilj mi zvuče u ušima riječi kolege Korošca: „Medju nama zjeva nepremostiv ponor 60.000 lješina nevine naše umorene braće". Groza i strah nas hvata, kad čujemo o ubojstvima gomila, o kojima su nam pričali nar. zastupnik Petruszewicz i Nj. preuzvišenost Dlugosz. Gospodo moja, to nije bio slučaj, to je bio sistem, to je bio dobro promišljen nacrt, da se istrijebi sve politički nepouzdane, slavenski osjećajuće ljude. U užem ratnom području išlo je to lako! Tamo se vješalo na desetak hiljada osoba, u koliko ih se nije postrijeljalo. Muževi, starci, žene, djaci i čitava su sela bila poubijana. U zaledju su radili vojnički sudovi, vješala i krvnici. I od sviju stanica za interniranje, kojima se nije moglo dokazati ništa, dovoljno je, da navedemo jednu jedinu — Thalerdorf — gdje će 2000 grobova svjedočiti o svim grozotama i mukama počinjenim na ovim ljudima. Čovječi govor nije u stanju, da samo pobliže opisuje rafinirane načine mučenja. Ja ne mogu vjerovati, da su sve to mogli počiniti ljudi, ne, to je bilo bjesnilo zvijeri, koja se raspalila, čim je nanjušila slavensku krv. Ja sam u zastupničkoj kući naveo činjenice, ja sam imenovao ubojice, ali do danas još nijesu bili pozvani na odgovornost. A čitavo ovo okrutništvo i ovaj bijes izvršio se, gospodo moja, u ime vaše državne misli.

* **Uništene iluzije.** „Baseler Nachrichten" a po njima „Arbeiterwille" donosi „jubilejni članak" u kom se veli: Dospjeli smo na konac četvrte ratne godine. Donijela je što su donijele i njene predšastnice: uništene iluzije. Kaošto to bijaše s iluzijom o ruskom parnom valjku, s njemačkom verdunskom iluzijom, s francuskom iluzijom o Sommi itd., itd. čini se da je i s njemačkom iluzijom o mirovnoj navali ovog ljeta. To ne bi bila nikakva osobitost četvrte ratne godine. Njemački list donosi dalje: „Ni za jednu stranku nema „briljantnog" mira, odloži li se sad oružje. Ne će pobijediti u svijetu, kako želi car Vilim, pruskonjemački svjetski nazor nad anglosaskim, a niti, kako se izražuje Lloyd George gospodstvo slobode i prava. No strašno trpeći kulturni svijet mogao bi biti spašen prije nego je zahvati i povuče konačna kriza u svoj vrtlog. To je naše švicarsko stanovište". Ističemo uz to, da je to stanovište n j e m a č k o g lista.

* **Nijemci ne vjeruju Alzačanima.** Mjere njemačke vojske protiv Alzačana.

„Basler Nachrichten" donose: „Petit Parisien" objelodanjuje cirkular, koji je nedavno njemački prijestolonasljednik razaslao na svoje generale, a koji se tiče postupka sa Alzačanima, koji su uvršteni u navalne čete. U cirkularu se medju inim veli, da komanda kumpanije imade izreći svoj sud, o povjerljivosti je nadalje odredio, da se Alzačani ne smiju upotrebljavati u prvoj liniji. Iznimke se mogu činiti samo kod onih, na koje se već od dulje vremena bezuvjetno može računati. Za svaki slučaj morao bi se njima pridijeliti jedan pravi Nijemac. Prijestolonasljednik je nadalje zabranio, da se Alzačani ne smiju upotrebljavati u uredima ili za ordonance. Za prebjeglice čini prijestolonasljednik odgovornim zapovjednike divizija i regimenta. Pošto su dva Alzačana prebjegla neprijatelju, strogo je naredjeno jednome divizijonome i pukovnijskom zapovjedniku glede Alzačana ovo: 1. Izričito je zabranjeno, da se Alzačani upotrebljavaju po danu kao straže. 2. Alzačani mogu se po noći samo u društvu jednoga staroga njemačkoga vojnika upotrebljavati za straže, a njemački će ih vojnik nadzirati. 3. Nijedan Alzačanin nema prava, da se približi zaprekama bodljikavih žica i da ih pregledava. Ne smije mu se dopustiti, da radi pred streljačkim jarcima, osim u slučaju ako zaslužuje sigurno povjerenje i ako je praćen jednim starim njemačkim oboružanim vojnikom. 4. Dopisivanje sviju Alzačana mora se najstrože cenzurirati. 5. Njima se ne smije podijeliti dopust. 6. Alzačanima je zabranjeno, da svoje skrovište podzemno ostave bez dozvole šefa dotičnoga odjela i odu u tudja skrovišta. 7. Zabranjeno im je da govore francuski. Oni, koji ovu zapovijed prekrše, bit će bezodvlačno kažnjeni zatvorom. 8. Upotrebljavanje dalekozora svima alzačkim podčasnicima najstrožije je zabranjeno.

* **Masarykov protest.** „Tagespost" donosi iz Berna: Profesor Masaryk upravio je kabelnu poslanicu na ruskog ministra Čičerina, u kojoj protestuje proti vijesti, da su se Ceho-Slovaci pridružili proturevolucijonarnom nokretu. Kao predsjednik češkoslovačkog narodnog vijeća da je naredio svim češkoslovačkim pukovnijama, da se suzdrže od svakog umiješavanja u ruske odnošaje. On da se ne bi opirao zahtjevu da se razoružaju češkoslovačke čete, kad bi i ove dobile slobodan odlazak u Francusku.

* **Nesuglasice izmedju Lloyda Georgea i Sonnina.** Iz Curiha se javlja, 6. kolovoza: „Neueste Zürcher Nachrichten" doznaju s dobro podučenog izvora, da je Lloyd George srdit na Sonnina radi njegovog nepopusnog opiranja da pristane uz v e l e s r p s k o - j u g o s l a v e n s k e p l a n o v e, koje u Londonu p r o t e ž i r a j u. List na to podsjeća, da je Sonnino tekar na pritisak Lloyda Georgea povukao vijest o talijanskom protestu proti s r p s k o - j u g o s l a v e n s k o m blagdanu.

* **Ugovor s pobjedom.** Iz Berlina se javlja: Dne 4. o. mj. na večer obdržavala se u Parizu povodom švicarske narodne svečanosti u Quai

d' Orsay gozba, koju je priredio odbor za švicarske dobrovoljce u francuskoj vojsci. Bivši je ministar-predsjednik Viviani imao govor, koji je završio: Borićemo se sve do kraja. Opetujemo riječi svojih otaca: Sklopili smo ugovor s pobjedom, ugovor sa smrću. Obvezali smo se napram onima, koji su pali i napram onima, koji će se roditi. Borićemo se do konačne pobjede.

* **Malvy osudjen na petgodišnje progonstvo.** Iz Pariza se javlja 5. kolovoza: Državni je sudbeni dvor osudio Malvyja na petgodišnje progonstvo bez gubitka gradjanskih prava.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Petrogradska brzojavna agentura javlja od 29. srpnja: Na zapovijed komandanta sviju sovjetskih četa, što operiraju protiv Čeho-Slovaka, pukovnika Wazeitis, ispraznile su sovjetske čete Jekaterinburg, pošto je obrana tog grada postala bez svrhe uslijed posljedica, nastalih izdajništvom ljevičarskog socijalnog revolucijonarca Muravjeva. Bivši zapovjednik sovjetskih četa, Muravjev, poslao je, izakako je dobio vijest o ustanku socijalnih revolucijonaraca u Moskvi, svim armijama zapovijed, da su Nijemci osvojili Oršu i da marširaju na Moskvu; neka radi toga napuste svoje položaje protiv Čeho-Slovaka i neka se žurno zapute u Moskvu. Dok je iz Moskve stigao dementi ove vijesti i zapovijed, da se Muravjeva mora ustrijeliti, povukle su se sovjetske čete, koje su vjerovale odredbi Muravjeva, s Volge te su ispraznile gradove Sysram, Volsk i druge točke. Česi su odmah prekoračili Volgu te su zaposjeli ispražnjene gradove, kao što i različita mjesta, što spajaju centralnu Rusiju s Moskvom. Novom je zapovijedniku Wazeitisu tečajem zadnjih dviju sedmica uspjelo, potisnuti Čeho-Slovake opet na Volgu te započeti navalu na predjel Volge po novom nacrtu, izakako je bio izjednačio iz strategijskih razloga frontu na Uralu, u koju je svrhu napustio privremeno Jekaterinburg.

•

„Münchener Neueste Nachrichten" vele, da potpora, što ju daje antanta Čeho-Slovacima u Rusiji, dobiva sve to veći opseg, te da je dovela do toga, da će se borbe izmedju boljševika i Čeho-Slovaka prenijeti i na evropsku Rusiju. Napredovanja Čeho-Slovaka s druge su strane predočila, da sve više gine moć vlade ruskih Sovjeta, poimence zauzećem Samare. Uslijed toga sada je ugrožen glavni grad Moskva i ojačale su se nade i očekivanja proturevolucijonaraca. Medjutim i druge su okolnosti pojačale i okrepile proturevolucijonarnu struju. Osobito uspjeli bijeg velikoga kneza Mihajla iz Omska spretno su izrabili proturevolucijonarci u svoje svrhe, poimence kad glad po gradovima i sve veći otpor seljaka protiv rekvizicija. Sve je to utvrdilo medju socijalnim revolucijonarcima vjeru, da je došao čas za udarac. Umorstvo njemačkog poslanika grofa Mirbacha imalo je biti znak za to. Doduše boljševičkoj je vladi uspjelo ugušiti parcijalni ustanak ljevičara socijalnih revolucijonaraca. Nu sve su te činjenice uvjerile vladu Sovjeta, da se može proturevolucijonarnom pokretu oprijeti samo sa dovoljnom snagom svoje armade. Zato se odlučila, da zavede za šest mjeseci opću vojnu obvezatnost. Medjutim je iskrcavanje antantinih četa uz murmansku obalu i u Arhangelsk nastavlja. Dosele iskrcano je 20.000 momaka. Sjeverni dio murmanske željeznice od Kola do Chema već je zaposjednut i antantine čete koracaju prema jugu.

•

M o k v a, 6. (D. u.) Jučer bi uapšeno u Moskvi prema listu „Izvjestija" nekoliko odličnih zastupnika engleske i francuske buržoazije. U savezu s napredovanjem Engleza i Francuza u murmanskom području bili su uapšeni u Moskvi francuski i srpski časnici, čija je djelatnost bila sovjetovoj vladi sumnjiva. Neki izvještaj Trockog ističe, kako na čehoslovačku frontu izaslani odjeli polagano napreduju uslijed besposlenosti i češće dapače pakosti proturevolucijonarnog dijela željezničara i sabotaže prijeti se svom strogošću zakona revolucije. Neka naredaa vijeća pučkih povjerenika odredjuje za dobrovoljce, koji odlaze na frontu i za dobrovoljce, koji stupaju u opskrbne odjele da zadrže svoju prosječnu plaću i da im se sačuva njihovo mjesto. Povjerenik za štampu sjevernog područja saopćio je svim odjelima štampe, da se ima odmah u svim gradovima obustaviti gradjanska štampa. Jučer već nisu izašle u Petrogradu nikakve gradjanske novine, izuzevši „Petrogradskaju Gazetu", koja je prihvatila politički program sovjetov. U Omsku se sakupljaju prema „Zarji" odlični stranački vodje Rusije. Omsk imade privremeno postati političko središte za cijelu Rusiju. Zato se imadu onamo premjestiti centralni odbori svih većih stranaka.

•

L o n d o n, 6. kolovoza. (D. u.) Službeno. Vojničke i pomorske sile saveznika bijahu uz marljivo sudjelovanje ruskog pučanstva dne 2. kolovoza i s k r c a n e u A r h a n g e l s k u. Njihov dolazak bi pozdravljen od pučanstva sveopćim oduševljenjem.

B a z e l, 6. kolovoza. Havas javlja iz A r h a n g e l s k a: Uslijed pokreta, koji je upravljen proti mjesnoj boljševičkoj vladi, bijahu sovjeti raspušteni. Nove oblasti u gradu pozvale su savezničke čete da uspostave red. S a v e z n i č k e s u č e t e z a p o s j e l e A r h a n g e l s k bez gubitaka. U gradu vlada mir. („Tagespost").

Iz slavenskog sveta.

P r o g l a s č e š k e a g r a r n e s t r a n k e. Izvršbeni odbor češke agrarne stranke upravio je na češki narod poziv, u kom medju ostalim veli: „Upravo prošlih dana stupili smo u petu godinu strašnog svetskog rata, koji je zahtevao na narodu našem užasnih žrtava. Nadčovečjim naprezanjem bori se velika većina našega naroda da spasi gole živote, da unatoč svom stradanju i svekolikim žrtvama na krvi i imetku izvojšti svom narodu slobodan život u češkoslovačkoj državi. Samo napetom saradnjom sviju nas dadu se prebroditi neprilike, spojene s priskrbljivanjem živeža, da naš narod ne pogine od glada i zime i izdrži te preživi to užasno doba. To nastojanje mora voditi glavno k odstranjenju zla, koje nas sve najviše mori. U prvom je redu to posvemašnje razočaranje, što smo doživeli u gospodarstvu sa životnim potrebama od javne državne uprave. Dalje se obraća proglas proti lihvarstvu, proti kome navešćuje odlučan i bezobziran boj. Pod javnom kontrolom mora biti svo gospodarenje s neophodno nužnim potrebama naroda, a sve se one mora učiniti nemogućima, koji lihvare živežem, rubenimom, odelom, drvom, kovinama ili bilo čim drugim. Proglas završava: „U interesu je naroda, da si u svakom kotaru pošteni ljudi svih stranaka podadu ruke u pomoć, jer samo tako može naš narod postignuti one uznešene ideale, koje si je u to istorijsko važno doba istaknuo".

•

Č e š k a d e c a n a p r e h r a n u u H r v a t s k u. Kako „Češka Straž" saopćuje, sprema se u Ugarsku 80.000 austrijske dece. Češka šalje 20.000 dece nemačke narodnosti. Češka su deca isključena od te ekspedicije, te su otkazana na gostoprimstvo češkog ladanja. Dosad je pošlo za rukom smestiti na češko selo 2.000 dece čeških manjina, no ne beše ipak moguće smestiti svu češku decu u Češkoj, budući da se može računati, da najmanje 40.000 češke dece treba oporavka. Češka je zemaljska komisija zato poduzela posredništvom člana odbora dra. Premysla Šamaha u Zagrebu korake, da Hrvatska primi i pogosti češku decu. „Češka Straž" veli: Hvala razumevanju naše jugoslavenske braće, molba je bila povoljno prihvaćena i beše saopćeno, da će u najbliže doba biti podani konkretni predlozi o primanju dece. Na čelu poduzeća stoji u Hrvatskoj dr. Srdjan Budisavljević i Čeh-kolonista veleposednik Krepelka.

•

M o s t z a s p o r a z u m a k Č e h a i N e m a c a p o d l a g u m l j e n. „Venkov" pod naslovom „Samo tako dalje..." raspravlja o ustrojenju novog nemačkog okružnog sudišta u Trutnovu, te veli, da Čehe sve to više ni ne uzrujava. U Beču su namislili provesti svoju volju, neka se dakle vežbaju. Češke proteste ima se razumeti samo kao dokumente na večna vremena, kako su Česi još na vreme opominjali vladajuće krugove, i kako nije bio uslišan taj iskreni glas. Danas imadu od toga šteta Česi, no ko će na koncu izvući kraći kraj, pokazaće vreme. I gosp. Wichtel se za sada veseli, da se vlada na njegova nukanja obazire. A tu je vrhunac te komičnosti. U Beču se čude, da se i Česi tomu ne vesele, te zato cenzura brzo pobeli svaku reč protesta, koja se oživlje iz Praga proti novoj vladi... List završava: Opetujemo: samo vežbajte se dalje! Nas ne ćete svladati, jer naša je budućnost segurana, no vi potkopavate onaj put, koji bi mogao dovesti do — sporazumka.

•

K o t o r a z u m e, k a k o t r e b a... Jedan velik naš pisac, koji nije mnogo toga napisao jest Josip Kozarac. Medju njegovim delima nalazi se i pripovetka „Proletarci" u kojoj on priča:

„... A što da rečem o našoj domovini! Kud god dodješ, svud se raspravljaju velika politička i narodno-gospodarstvena pitanja, kako da se pridigne ovo ili ono, kako da se pomogne ubogomu jadnomu narodu... U toj vici jednaki su svi: počevši od djaka do sveučilišnih profesora, t. j. svi vide zlo, svi ga ističu, al nijedan ne zna pomoći, a i kako i bi, kad je lakše kritizovati, nego da se na mučno promicanje stvari... Svuda reči i ništa nego prazne sjajne reči. Taj nesretan jezik, taj laži-rodoljub, taj najveći neprijatelj sviju malenih naroda... Sve smo na jeziku: i učeni, i radini, i požrtvovni, i jaki, i samostalni, i štogod hoćeš! Prazno isticanje, lažno rodoljublje bez čina, to je naš, zlosretni naš, kojim obmanljujemo i sebe i druge, pod kojim nevidljivo, ali segurno izgiba onaj pravi patrijotizam, nehinjena požrtvovnost, bez kojih ništa: ni malog, ni velikog postalo nije..."

•

N e s r e t n a s u d b i n a p o l j s k i h l e g i j a. Kad su se poljske legije sastavljale da se bore tobož za slobodu Poljske, sve što je službeno, bilo je za njih oduševljeno, a privatno nije se smela jedna reč reći proti njima. To je bila prva garda, prednje čete, koje su se borile proti Rusima. Uvreda poljske legije bila je isto što i smetanje javnoga mira te bi se bila označila za veleizdajstvo. Danas se uloga promenila, ko poljske legije uzimlje u obranu, nazivlje se veleizdajnikom. Vojničko je zapovjedništvo u Krakovu, kako saopćuje „Neue Lemberger Zeitung" zabranilo svim pripadnicima zajedničke vojske nositi sledeće znakove: legijski križ za hrabrost, sve pukovnijske znakove poljskih legija, sve druge znakove, koji su bili uporabljeni od legija, a da ih nije uvela austrijska vojnička uprava. Osim toga zabranjena su puceta s poljskim orlovima.

Poljske su legije postale nepotreban al' opasan materijal. Najlakše ih se moguće rešiti „ubrtnicom!"

•

N e i z v e s n o s t z a b u d u ć n o s t, u s a d a š n j o s t i ž a l o s t i s r a m o t a. Već je više puta u poslednje vreme javno istupila akademska omladina SHS u Zagrebu. Izdala je više proglasa na omladinu, a nekoje dapače i na sav narod. Izdala je proglase, koji svojim duhom, sadržajem i stilizacijom posvema odgovaraju zahtevima velikog vremena, dapače još i više: ti su kao proglasi mnogo bolji, zdraviji i moderniji, nego li programi, proglasi i rezolicije organizovanih jugoslavenskih stranaka. Namesto da jugoslavenske stranke u Hrvatskoj prednjače omladini, prednjači omladina strankama. Namesto da se evolucijoniraju stranke i vodje narodnog pokreta, evolucijonira se omladina, dok stranke ostaju na svojim starim ukočenim nezdravim programima. Omladina se većim delom očistila predratnih štetnih i slepih predrasuda, zakročila je zdravom strujom, dok bi stare „ustaljene", koji veruju u svoje „jedino svete" i „jedino dobre" programe valjalo ili za uši potegnuti napred ili im oduzeti odlučujuću reč, budući da svojim uvijanjem, zamotavanjem i neodlučnošću više su sveukupnoj stvari na štetu, nego li na korist. Zar nije to za narod žalost a za vodeće narodne ljude i vodeće stranke sramota, da mora jedna omladina sa sveučilišta izdati proglas proti narodnoj kugi — frankovcima, dok se sve ostale skoro stranke i upliyni pojedini zadovoljavaju time, da revolverskim tonom u svojim listovima neprirodno izdevetaju frankovce — a zatim se dalje ne brinu pušljati komodno sve prema onoj istarskog seljačine: „S vragom sve, kako gre, gre!" Svakako je pokret jugoslavenske omladine veoma utešljiva pojava. Nastaje sada samo pitanje, hoće li se omladina i usavršiti u dobrom vaspitanju i hoće li svaki član, te, sada simpatične, omladine postati i jedna jaka i dobra jedinica čovečanskog društva i jedan snažan stup jugoslavenstva. Jer mladi ljudi oni su od narave i dobri ljudi i zdravog shvatanja. No hoće li se ti mladi ljudi posvema i dobro razviti, kad nemaju nikakve zaštite, nikakvog zaledja u sadašnjosti i nikakve opore u prošlosti. Malo imaju u povesti našoj pravih i svetlih primera, a i ti su docnije izoblićeni, već trebaju sa svime da prekinu, da stvore sve novo, nove ljude, nove značaje, novo društvo i nov duh, jugoslavenski sveraz, koji mora preporoditi i jedan i drugi i treći deo naroda, koji hoće da bude jedno. Narodni zastupnici, narodne stranke i svi za to sposobni ljudi naši morali bi već jednom uvideti, kako je to kobno za narod, ako je omladina prepuštena samoj sebi. Slavenska sveučilišta u prvom redu češko, bio bi najbolji lek proti onoj teškoj bolesti, na kojoj boluje naš narod, da se njegovi omladinci, iza prve elementarne provale oduševljenja ili izgube ili omlitave ili postaju špekulanti na svim krajevima. Pitanje je omladine tako važno, da se ne bi smelo uzimati na tako laku ruku i prelaziti preko njega s takovom lakoumnošću, ko što beše u nas običaj prelaziti preko najvažnijih narodnih problema.

•

S n a ž n i k o r a c i j u g o s l a v e n s k e m i s l i. U nekom zagrebačkom listu beše pred nekoliko dana beleška, u kojoj je otac pripovedao, kako je njegovo dete došlo na praznike kući sa neke srednje škole, celo zadojeno jugoslavenstvom. Dete je pričalo ocu, kako na njegovom zavodu učitelji privlačivo i uverljivo tumače jugoslavensku misao, kako ih je lepo slušati, i kako bi i njegov već ostareli otac brzo postao jugoslaven, kad bi nekoliko puta čuo, kako profesor krasno o tom pripoveda.

Utešljivo!

•

B u g a r s k e b o l e s t i. Pod tim naslovom napisao je dobar poznavać slavenstva Adolf Černy, u realističkom tedniku „Česká stráž" odulji članak, u kom pretresuje uzroke pada Radoslavove vlade, koja je Bugarsku privela u ratno kolo, a morala je odstupiti radi neuspeha na političkom području i radi podupiranja korupcije svake vrsti u zemlji. Autor članka napisao je već više radnja o jugoslavenskom pitanju, o samoodredjenju malih i najmanjih (lužičkih Srba) itd. te ovaj članak započinje rečima: Uza svu svoju ljubav za poznavanje istine, teško se ipak i samo naprezanjem dotičem bugarskog pitanja. Jeste to rana preveše bolesna i sagnjila, koja još dosad pobudjuje ogavnost. Nije moguće takodjer delovati dosad na njeno izlečenje, treba je pustiti neka se u unutrašnjosti kvasi, dok ogavna gnjiloba ne provali. No tražiti barem izvanjsku sliku, kad ne ide pogledati u unutrašnjost, moguće je i potrebno. Sada dolaze bolesti: trulost Radoslavove vlade, stradanje pučanstva s jedne a lihvarenje i korupcija s druge strane, optužba

(e vrste gradonačelnika (sofijskog, burgaskog, ...venskog, drinopoljskog, pirotskog) radi prevara ...loporabe službene vlasti povodom rekvizicija. ...vši je bukareštanski konzul, desna ruka Rado...vova optužen radi nečiste trgovine. — Na vladu došli muževi s protunemačkim mišljenjem no ...dina politika mora ostati ista. Bugarska ne do...a cele Dobrudže, kako se nadala, dobiva samo ...an dio, a nad ostalom vladaju još zajednički ...veznici. Da bi si Bugarska mogla zadržati celu ...akedoniju i zaposednuti deo Srbije, ne veruje ...še ni sama. Tako je bilanca dobitka bugarskog ...lovanja u svetskom boju uboga, ili barem tako ...mnjiva, da sami Bugari već započinju postavljati ...tanje o „katastrofalnoj pustolovini". Još se uza ...e neprilike meša i Turska, koja hoće da dobije ...mpenzacije na Marici, što je bila ustupila Bu...rskoj zato, da ova ostane neutralna. Pozitivni us...h za Bugarsku su za sada samo dugogodišnja ...na stradanja, ogromne financijalne neprilike, ne...vena skupoća i glad. Dosta uzroka za ispitava...e savesti.

Domaće vijesti.

Prekinuta telefonska sveza s Trstom. ...čer cijeli dan i noćas ostade prekinuta telefonska ...eza s Trstom, te uslijed toga ne mogoše ni puljski ...evnici da dobivaju najnovije vijesti. Prekinuće je ...stalo uslijed bijeska. Sutra će već biti, kako nam ... obećano telefonska sveza uspostavljena.

Kiša. Posljednjih je dana obilno kišilo u ci...om puljskom kotaru, što će osobito blagotvorno ...elovati na kasnije usjeve, osobito na žetvu kuku...uza. Namočilo je već toliko, da se može orati. ...judi se čude, ne shvaćajući, kako nas ovog ljeta ...osjećuje često kiša, dok smo prošlih godina bili ...vijek navikli na sušu i žegu, koja bi sve popalila, ...o što smo na taj način bili teško kažnjeni prošle ...odine. Dobro barem da nam se sudbina smiluje i ...riroda da nam je sklona i da nas pomaže, jer uz ...esklonost i lahkoumnu bezbrižnost naše vlade i ...vne državne opskrbe sigurno ove zime propa...osmo, baš kao što smo prošle zime bili na rubu ...ropasti.

Za udovice i sirote palih junaka. Općinski ...ed javlja: Pozivom na dekret c. kr. kotarskog ...glavarstva u Puli od dne 24. julija 1918. broj ...ii. 691/3 kojim biva naložen sastav popisa odre...enog u naredbi ministarstva za socijalnu opskrbu ...dne 20. aprila 1918. L. D. Z. br. 151, pozivlju ...sve udove i zakoniti zastupnici (skrbnici) zako...e i nezakonite djece, onih osoba pozvanih u ...ojničku službu ili koje su bile zaposlene kod voj...ištva u smislu § 8. zakona od dne 26. XII. 1912. ...D. Z. br. 236, koje su osobe pale, umrle ili iz...inule uslijed rata, te su bile austrijski državljani, ...a se prijave u ovom općinskom uredu (anagra...ki ured, trg Foro 1, prizemno desno) tijekom ...edovnih satova od 8—1 i pol sati popodne u ...dnim danima i od 9—11 i pol sati prije podne u ...dijelu i u blagdanima i to do 15. kolovoza o. g. ...nesavši sobom potrebite isprave (smrtovnice oca ...muža, vjenčane i krsne listove, domovnice, do...aze o očinstvu itd.) Pošto je svrha ovog popisa, ... koji je normativan dan dne 1. lipnja o. g., da ... ustanovi broj domaćih palih vojnika, te pro...čavanje i izvršivanje određenih socijalnih opskrba ...njihovu korist, toplo se preporuča svim intere...ovanim, koji obitavaju u poreznoj općini Pula, da ...točno drže gori navedene naredbe, a oni nasta...ni u drugim poreznim općinama mjesne općine ...ula, da se obrate na onaj mjesni općinski ured, ...ji će preuzimati prijave za vrijeme svojih re...ovnih satova do dne 15. augusta o. g. Tko, zna...ći, izbjegava popisu ili se brani dati razjašnjenja, ...o ih zahtijeva naredba ili daje hotimice neistinite ...odatke, bit će kažnjen od političke oblasti globom ...200 kruna ili zatvorom do 14 dana. C. kr. tvr...avni povjerenik: Hohenbruck.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našeg ...a položeni su slijedeći doprinosi: Prigodom na...dnog blagdana sakupljeno je po našim vrijednim ...adincima A n t i R a i ć i V j e k o s l a v u P e...i š a u P r e m a n t u r i K 428.90 (Svota je bila u ...kazu već uračunama.) Darovaše: Po K 20: ...te Sliošević, Božo Mezulić, Jošo Iveša (Andrijin), ...ekoslav Periša i Ante Raić; Veronika Iveša 12 ...Tereža Pavić 10.40 K; po K 10: Obitelj Mihe ...eša, Ante Škoko, Ante Mezulić i Ivan Mezulić ...rgin); po K 6: Katica Raić i Ivan Škoko; po ...: Marija Škoko, Luca Škoko, Marija Bogetić, ...rko Škoko, Vitomir Iveša, Vladislav Škoko, Ivo ...vić, Obitelj Josipa Mikovilović, Luka Mikovilović, ...vić, Marija Mezulić, Josip Škoko, Ante Bogetić, Jakov i ...vro Raić; po K 4: Obitelj Semelić, Veronika Mi...ović, Marija ud. Semelić, Marica Iveša, Amalija ...Marija Visintini, Joso Kubala, Bone Simi...ati, Gjuro Iveša, Ivan Mezulić, Ljudevit Iveša i ...ne Škoko. Katica Jurašin 3.40 K; po K 3: Ivka ...ne Škoko, Marija Rakić, Fumica Iveša, Luca Rakić, ...arija Iveša, Genoveva Iveša i Ivo Mikovilović; ...K 2: Ivana ud. Škoko, Jaga Muškarda, Kata ...koko, Ana Iveša, Marija Pavić, Ivana Iveša, Kata ...išković, Marija Iveša, Marija Mišković, Kata Iveša, ...arija Mikovilović, Marija Premate (bučova), Marija Periša, Fuma Premate, Paškva Raić, Ljubica Premate, Marija Rakić, Ivana Premate, Anica Bogetić, Foška Fiuman, Marija Jurašin, Ivo Muškarda, Božo Iveša, Marko Muškarda, Luka Iveša, Ante Mezulić, Dominik Mišković, Luka Mikovilović, Miho Premate, Josip Mikovilović, Miho Premate, Šanto Periša i Andrija Mikovilović. Pavić Josip 1.50 K; po K 1.20: Marija Mavrović i Marija Fiuman; po K 1: Marija Škoko, Marija Rakić, Fumica Škoko, Anka Rakić, Ivana Škoko, Marija Rakić, Nevenka Škoko, Matija Rakić, Kata Iveša, Katica Rakić, Ljubica Iveša, Terežn Rakić, Katica Iveša, Kata Rakić Fuma Vičić, Paškva Premate, Marija Mezulić, Ivana Premate, Anica Mišković, Marija Premate (bučova), Marija Mezulić, Marica Jurašin, Marija Mikovilović, Apolonija Mišković, Marija Mikovilović, Fuma Jurašin, Foška Peruško, Marije Jurašin, Paškva Perašin, Marija Crnobori, Katica Čermak, Marija Mavrović, Jaroslava Peteršić, Ksenija Raić, Dragutin Škoko, Ljudevit Rakić, Josip Rakić, Ljudevit Mišković, Zule Aličajić i Kažimir Iveša; po 60 para: Kata Škoko i Marija Škoko.

Dalje su položeni slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gg. Petru Zubin, Filipu Kolenc i Tomi Mimica među odjelom c. kr. I., III. i IV. redarstvene postaje u Puli K 100.—. Darovaše: Po K 10: Filip Kolenc, Šime Pauletić, Antun Simčić; po K 6: Petar Zubin, Banko; po K 5: Kajin, Matošević, Jagodnić, Lutman, Klarić, Mimica, Uršić, Fon; po K 4: Erkvenik; po K 3: Defračenski; po K 2: Lipovž, Kučevar, Pegan, Butković, Visintin; po K 1: Sedmak.

Sakupljeno u užem društvu po g. Andru Filičiću K 54.—. Darovaše: po K 4: Hrdalo Niko, Revelante Giulio, Marinić Ivan; po K 3: Španjić Ivan; po K 2: Matanović Stjepan, Perić Stjepan, Mićetić Milo, Levaj A, Skoko Ivan, Bernard Josip, Kontry Vilo, Kraj Ivan, Pidka Ladis, Jiroš Jeroslav, C. J., N. N.; po K 1: Petek Josip, Pedić Avdo, Škira Josip, Capek Josip, Kjček Vičlav, Opustil Vilim, Celmuka Leopod, Potokar Rudolf, Sorli Antun, Mojžiš Rudolf, Rapek Adolf, K. J., Zvahula Vilim, Brčinić Antom, Fabris Henrih. Ukupno K 154.—, više K 4704.11 jednako K 4858.11. Uzornim darovateljima i požrtvovnim sakupljačima budi od srca hvala! Naprijed za spas naše siročadi!

Knjige. Berta pl. Sutlner: „D o l j e s o r u ž j e m". — „P j e s m e M i h o v i l a D a n k a". — Krlež Pan: „P j e s m e". — „P r v i M a j", drama. — M. V u k o j e v i ć: „S a b r a n e p r i p o v i j e s t i". — Upton Sinclaira: „I n d u s t r i j s k i V e l i k a n". — L. Tolstoj: „H a d ž i M u r a t". — Krapotkin: „Omladini". — „Močvara", roman iz čikaških klaonica. — Otto Braner: „Skupoća", mogu se dobiti u P o d r u ž n i c i J o s. K r m p o t i ć, Pula, ulica Franje Ferdinanda br. 3. Narućbe se opremaju brzo i točno uz pouzeće.

Dopisi iz Istre.

I z P a z i n a. — Pišu nam iz Pazina: Iz Pazina biva u „Hrvatskom Listu" svašta: Doznadosmo stvari o koncertima, o umjetničkoj izložbi slika i ručnih radnja, doznadosmo dapače i to, da teče oko Pazina Fojba, koja za vrijeme kiše postaje blatna i žuta itd.; jednom saznasmo, da je vlak povozio staricu, drugi put opet, da Martić kaže „kruha ništa". „Hrvatski je List" nekada dapače donosio cijene mesu u Pazinu i imena onih, koji su ostali bez mesa, kritike aprovizacije, prikaze i svjedodžbe o domorodnim sposobnostima pojedin h ljudi itd. Pred nekoliko je dana bila objavljene vijest, da je nekome izgorjela kuća a ujedno se mo lilo, da se sabire doprinose za kućevlasnika itd. itd. Ali o najvažnijim stvarima u Pazinu nema u „Hrvatskom Listu" ni traga. Tako se nije doznalo a ma ništa, kako se zaključila školska godina na gimnaziji i na ženskom učiteljištu a o putovanju mladih učiteljica u Hrvatsku doznao je „Hrvatski List" iz zagrebačkih novina. Govori se dapače i to, da će nekoje učiteljice ostati u Hrvatskoj i da će biti zatvoreno mnogo škola poradi nedostatka učitelja. Ipak se „Hrvatski List" prodaje u Pazinu u nekoliko stotina eksemplara te imadu Pazinčani nebrojeno, da doznadu nešto o svojim domaćim stvapravo, da doznadu nešto o svojim domaćim stvarima. Nije čudo, da jedini naš hrvatski list u Istri gubi poradi toga i simpatije i čitatelje u Pazinu. Jer ljudima nije dovoljno, da doznadu šta o ratnim poljanama, o govorima Lloyd Georgea i Czernina. Svaki želi u svom listu čitati o svojoj domaji, a svega toga nema u „Hrvatskom Listu". Neka se dakle uredništvo pobrine, da dobi stalnog suradnika u Pazinu, koji će ga barem nekoliko puta na sedmicu izvješćivati o dnevnim događajima u našem gradu. Ova domaća kronika neće obuhvaćati mnogo stupaca, jer Pazin nije Paris te se tamo dešava veoma rijetko, da jednomu izgori kuća.

Dnevne vijesti.

Propuštenje pučkih ustaša godišta 1869. Iz Beča se javlja, 5. kolovoza: Listovi javljaju da će pučki ustaše godišta 1869. biti propušteni iz vojničke službe, i to u vrijeme od 15. rujna do 31. prosinca ove godine.

Rikard Katalinić-Jeretov u Opatiji. Poznati naš pjesnik g. Rikart Katalinić-Jeretov, koji je odmah na početku rata bio pozvan u vojništvo, te kao „politički sumnjivac" mnogu gorku pretrpio, nalazi se sada u Opatiji na dopustu.

Otvorenje niže realne gimnazije u Bakru. Iz Zagreba javljaju, da je izašla banska naredba kojom se određuje otvorenje privremene niže realne gimnazije u Bakru.

Zanimanje grofice Auersperg — za „Slovenca". „Slovenec" saopćuje, da imade grofica Auersperg u Donjoj Šiški zavod za sirote, na kojemu je namješteno i više učiteljskih sila, koje čitaju katolički list „Slovenec". No gospodja grofica tako si to uze k srcu, da je raznašačici lista zabranila daljnje dostavljanje lista, te je proti njoj nastupila onako surovo, kako to umiju samo rodjeni aristokrate.

Brige prema duhu vremena. Nedavno su javljali listovi, da je predsjednik virtemberskog muzeja prof. dr. Pazaurek podao nekoliko predloga kako bi se imale izraditi vladarske krune, da ne bi bile preteške. Tomu pripominje „Der Friede": Pitanje je na svaki način važno i nije treba ismijavati čudne brige, koje ima danas kakav njemački profesor. Ta faktično je jedan između najvažnijih problema bliže budućnosti, da izrade vladarske krune tako, da naročima ne postanu preteške.

Madžarska djeca i događaji u Opatiji. „Grazer Tagblatt" prima iz Rijeke: Vladin je povjerenik za akciju „Djeca za ladanje" još u subotu izvještio caru o poznatim događajima u Opatiji. Car je u svrhu izvještenja poslao u Opatiju generala Schnetzera, te je osim toga naredio, da se u Opatiji otputi jedna k u m p a n i j a pod zapovjedništvom d e s e t č a s n i k a. Ministru-predsjedniku i tršćanskom namjesniku bijaše naredjeno da podupiru vladinog povjerenika u svim zahtijevima. Nekoliko č a s n i k a i c i v i l n i h o s o b a bijaše podignuto sa njihovog mjesta. U Opatiju je pripjelo danas izaslanstvo roditelja, da se osvjedoče o stanju djece. Osim toga otišlo je za Opatiju i Trst mnogo vagona sa živežem.

Mržnja na Nijemce u Americi. U jednom dopisu „N. Zürcher Ztg." ilustrira sa nekoliko primjera, kolika je danas u Americi mržnja na Nijemce. Tako advokati, koji se usudjuju zastupati Nijemce u procesima i koji ih ma najopreznije pokušaju braniti, bivaju zatvoreni. Posljednjih nedelja bilo je takodjer nekoliko slučajeva lynchovanja. Ove ličnosti, koje su prijateljski raspoložene prema Nijemcima, masa danas udara na muke i baca u katran kao nekad Crnce, a vlasti u takvim slučajevima ne interveniraju.

Pod jesen neće biti stavnja. Više je listova pred nekoliko dana donijelo vijest, da vlada namjerava sve vojne pučko-ustaške obvezanike od god. 25. do 48. u mjesecu rujnu pozvati na novu vojnu predodžbenu smotru. Kako se sada službeno javlja, ove glasine nemaju na sebi nikakvoga temelja, jer vlada ne namjerava ništa u tom smislu poduzeti. („Obzor").

Oštro pucanje iz vlaka jednog vojnog transporta. „Slovenec" piše: Dne 2. kolovoza oko pol 11 sati vozio se kroz Ljubljanu transport madžarskih vojnika, koji su pucali iz vozova na sve strane čitavog okoliša od Udmata do Viča i dalje. Samo prema Bečkoj cesti i Ulici Marije Terezije palo je kakvih 38 hitaca. Vojnici su streljali plotunima. Dalje nam se javlja, da su Madžari streljali po čitavoj pruzi. U Lugatu ustrelili su željezničkog čuvara. Uslijed toga su željezničari silno ogorčeni. Ne samo da vrše uz velike poteškoće svoju dužnost, nego su u pogibelji, da će ih ubiti taneta vlastite vojske. „Slovenec" pita: Zar smo tako daleko došli u Austriji, da se smije bez kazne pucati, kako se kome svidja. Dužnost je redarstva, da posreduje kod vojničke oblasti, da se ne opetuju ovakovi nečuveni dogadjaji. (Konac se te vijesti u „Slovencu" zaplijenjen.)

Najnovija persekucija! „Primorske Novine" donose: U red svijų muka, patnja i poniženja, što ih naš narod u ove četiri godine rata pretrpio, niže se nova i strašna jedna nepravda. Dok naša siromašna djeca iz Istre i kvarnerskih otoka odlaze našega naroda, što je još poslije svih patnja ostalo odrpana, gladna i žedna sa rodne grude, da ih majka Hrvatska spasi i na životu uzdrži, — d tle c. k. namjesnik barun Fries Skene u Trstu izdaje „ferman" za kvarnerske otoke i Istru, kojim hoće, da gladju, fizički i ekonomički decimira i ono malo našega naroda, što je još poslije svih patnja ostalo na životu. Čini se, da je gospodin namjesnik dobro zapamtio perfidni recept poznatog slavoždera njemačkog zastupnika Wichtla! Naredba datirana 10. jula nalaže pojedinim vladinim organima (žandarima), da na temelju rekvizicije svima poljodjelcima imaju oduzeti sav žitak i samo za tri mjeseca srpanj, kolovoz i rujan ostavili stanovitu količinu. Za daljnje mjesece pobrinut će se za pučanstvo c. k. vlada, što pak biti prepušten milosti visoko iste. A što se to zove živjeti o milosti austrijske vlasti znamo vrlo dobro iz izkustva ovih četiri strašnih godina. Znači: pomozi se sam, jer ti drugi ne će pomoći, ili: gladuj dok možeš, a onda skapavaj! Narod je na kvarnerskim otocima Cresu, Lošinju, a pogotovo Krku silno ogorčen

zbog ove najnovije persekucije. S jedne strane šalje svoju djecu, da ne umru kod kuće od gladi, a s druge strane otima mu se i zadnje zrno... Užasno! Pitamo se samo, dokle ćemo morati još trpjeti? Čaša je žuči i pelina već prepuna...

Češka „zelena garda". „Venkov" javlja da je bio učinjen svim hajkama o tobožnjoj zelenoj gardi, koja bi se imala sastojati od vojnih bjegunaca konac time, da je u južnoj Moravskoj bilo uhvaćeno 8 takvih gardista, koji su se skitali po šumama. Nekoji od njih nisu bili ni vojnici, samo su bili obučeni u vojničko odijelo.

Kako se stvaraju veleizdajnici. Praška „Narodni Politika" donosi ovu zanimivu vijest: „Neki češki vojnik poslao je 1. lipnja ove godine administraciji „Narodni Politike" pedeset kruna, neka ih razdijeli narodnim i dobrotvornim društvima češkim. To je učinio, kako je sam izričito napisao „pod dojmom radosnog domaćeg dogadjaja" i otišao je na dopust. Dne 11. srpnja vratio se u bivše svoje sjedište, a drug ga je zabrinuto pozdravio: „Čovječe božji, što si učinio! Ta ti si veleizdajnik!" i pruži mu 179. broj „Innsbrucker Nachrichten", gdje crno na bijelom stoji veliki plamenit članak o tome, kako „talijanski ratni uspjesi postaju agitacijono sredstvo za Češku Ustrždni maticu školsku". Tu se na dugo i široko pripovijeda, kako je, po vijesti „Narodni Politike", pet čeških i slovačkih časnika (!) poslalo sto (!) kruna Ustrždni matici školskoj i to izričito „pod dojmom radosnoga dogadjaja". Daljega komentara, kaže taj njemački list, ni ne treba, jer svak zna, kakav je to bio „radosni dogadjaj" za one češke časnike — to nije bilo ništa drugo, nego uzmak sa Piave! Isti je list iznio i potpuno ime odašiljača (onoga vojnika), pukovniju, satniju i bojnu poštu i pod tim je napisao: Evo veleizdajnika! Vojnik se je morao srdačno nasmijati svojem veleizdajničkom „radosnom dogadjaju", koji je on, prema „Innsbrucker Nachrichten", predvidjao već 1. lipnja! No još se nije ni dosmijao do kraja, dotrčao je k njemu drugi prijatelj, sa 182. brojem „Gablonzer Tagblatta", govoreći mu: „Čovječe, gledaj, ta ti si veleizdajnik! Vojnik čita i čita, pa se užasava. Članak u ovom njemačkom listu završava: „Doista, u tom Pragu češki se listovi ne moraju tužiti na cenzuru!" Piava, radosni dogadjaj i Ustrždni matice školska — i to sve je praška cenzura propustila! Grozno! doista ondje, gdje puki domaći radosni dogadjaj od 1. lipnja čini veleizdajnike, sve je moguće".

Oružje za živež. K vijestima, da Česi sistematski sabiru oružje, davajući u zamjenu za oružje živež, pripominju brnske „Lidove Noviny": Ovdješnji „Tagesbote" preštampava takodjer bedastoću, da češki seljaci zamjenjuju oružje za živež. — Proti protivnicima imademo dovoljno oružje — narodnu svijest, za pse dovoljna je batina. Ko je u tom slučaju pas, nije teško razumjeti.

Kuga u Kini. Misijonari, koji su se vratili iz Kine u Švedsku, javljaju, da bukti u nekojim kitajskim pokrajinama kuga u svojem najstrašnijem i najopasnijem obliku. Tijekom tjedna umrlo je preko 20.000 ljudi. Više stotina je ljudi bolesno. Posvuda vlada očaj i prijeti pogibelj, da će se kuga raširiti.

Uranjila. U Velikom Bečkereku u Ugarskoj vjenčala se ovih dana, kako brzojavljaju gradačkoj „Tagesposti" iz Budimpešte, 13godišnja Ana Virag s nekim vojnikom, koji si vratio sa bojišta.

Kako je umro Petar Nansen? U Jütlanskom gradiću Mariagar bolovao je Petar Nansen. Posljednje dane života posjetila ga jedinica kćerka Ester, koja je potekla iz njegovog braka sa glumicom Bethy Nansen s kojom se pred više godina rastavio. Sa kćerkom ga posjetila i gospoja Bethy Kirhauy. Ona priča u „Politekenu": Nansen je trpio silno, ali se uvijek smješkao i smijao. Smijao se do posljednjeg časa, a smijao se kao što se nikada nijedan čovjek nije smijao, a smijaše se, da drugima ne oteśća život. U posljednje je dane mnogo govorio o smrti i o svom pogrebu. Do posljednjeg časa je radio. Zakopan je u Kopenhagenu; a umro je od ovapnenja srčane žile.

Muslimanska djeca u madžarskim školama. „Novine" javljaju iz Stoca: Već prije rata počela su odavle ići muslimanska djeca s poklikom: „U Debrecn!" G. Šerif Arnautović, upravitelj vakufa, spremio ih, da bi se asimirali s „bratskim" turanskim plemenom i da usišu njihove ideje. Sprema ih tamo, da se i Bosanci („posebna nacija") upute i budu dionici veličajne madžarske kulture, da kašnje budu skutonoše Pešte, izdajice slavenstva na korist prekodravske braće. Da se razjasnim! Preko g. Š. Arnautovića šalju se naša muslimanska djeca u Ugarsku, da tamo studiraju srednje i visoke škole. Do lani ih je uzdržavao već nama poznati „Julian". Imaju veoma visoku, upravo kraljevsku, štipendiju, osim toga odijelo i sve potrebno. To je meka, na koju se hvaćamo. Iz samoga gradića Stoca ima tamo šestorica djaka, a mala Hercegovina spremila ih je tamo do dvadeset. Sad mjesto „Juliana" daje štipendije istim štipendistima „Magyar keleti Kulturközpont — Turáni Társaság". Društvo, koje uzdržava i turske studente na madžarskim visokim školama. Ove godine bit će primljeno na novo još pedesetero djece u srednje ug. škole. Molbe treba upraviti na g. Š. Arnautovića, upravitelja vakufa. Ti djaci, premda ne znadu prve godine ni riječi madžarski, tako mi oni sami pričaju, prolaze. Prolaze dobro. Ne smiju uopće prve godine propasti, drugih pogotovo, jer su naša djeca talentirana. Uče brzo i dobro. Vole ih profesori. Možda da tu ima i naredba o vladanju prama Bosancima i s odlučnog mjesta.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 30. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Od uredništva: Za slobodu nauke. — Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvatskoj (Djelovanje agrarnih carina). — B.: Milutin M. Uskoković. — Stjepan Vrdoljak: O racionalnoj tjelovježbi. — U smotri piše J. D. o klerikalizmu i slobodi; prof. Vamberger o Trstenjakovu Prirodopisu u narodnoj školi; dr. O. P. o nasmijanim udesima Horvata-Kiša; dr. P. Mitrović o književnim studijama A. Wenzelidesa. — Listak: Slavko Kolar: Kancelarijski intermezzo. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive" iznosi K 36·—, pojedini broj K 1·—. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Akcija književnika za jugoslavensku djecu. Odbor za priredbu almanaha hrvatskih, srpskih i slovenačkih književnika u korist naše narodne djece, započeo već sa sredjivanjem rukopisa za štampu. Kako je rok, do kojeg treba predati rukopise, ustanovljen sa 1. rujna, to se umoljavaju svi naši književnici i kulturni radnici, koji još do sada ne pošlaše svojih priloga, da požure sa svojim radnjama, dotično da jave, kane li što poslati, te da po mogućnosti označe sadržaj zamišljene svoje radnje, u koliko nije beletrističke naravi. Opaženo je naime, da postoji krivo mišljenje, kao da će taj almanah biti isključivo beletristički. Naprotiv pokretači ove akcije naumiše, da saberu priloge svih naših kulturnih radnika, dakle ne samo beletrističke radove, nego i kraće rasprave i studije, u jednu riječ, sve, što se odnosi na naš narodni život s osobitim obzirom na brige i teškoće, koje narod SHS danas proživljava. Pisma i rukopisi se šalju se na: Tajništvo Matice Hrvatske, Zagreb, Matičina ulica 2.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo : Sišanska ulica br. 24. Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 9. kolovoza 1918. Broj 1106.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nikakvih ovećih bojeva. — U Albaniji navali skupina, sastavljena iz kopnenih i pomorskih letala s bombama na talijansko uzletište istočno od Valone. Silan požar i rasprostiranje dima svedoči za uspeh poduzeća. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: S obe strane Lysa odbismo engleske delomične navale. Severno od Somme izveo je neprijatelj žestoke protunapadaje pri našoj novoj crti s obe strane ceste Braye—Corvy; behu odbijene. Kroz noć na nahove oživela topnička delatnost i izvidnički bojevi. Zapadno od Montdidiera slomi se delomični napadaj Francuza. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: izmedju Soissonsa i Reimsa ožive na čas paljbena borba. Manji okršaji pešadije na Aisni i severno od Reimsa. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U Vogezima uspešni sunci u neprijateljske crte kod Schratzmännele. — Poručnik je barun Borick izvoevao svoju 20. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Nemački i neprijateljski izveštaji ne javljaju ništa osobitoga. Na Aisnei i na Veslei kao što i severno od Reimsa došlo je do manjih bojeva. Kod Bazochesa proširili su si Amerikanci nešto malo mostobrana na severnom bregu Vesle. — Dopisni nam ured javlja kasno u noći, da je istočno i jugoistočno od Amiensa započela nova silna bitka. Englezi i Francuzi prešli su pod zapovedništvom generala Haigha na navalu. Nema sumnje, da su Nemci predvidjali ovu navalu, što proizlazi iz činjenice, da su pred nekoliko dana povukli svoje postojanke, što su bile izložene neprijatelju zapadno od reka, Avre i Ancre. Može se po tome uzeti, da engleska navala nije prenerazila neprijatelja, a preneraženje igra važnu ulogu u sadašnjim bojevima.

•

London, 8. (D. u.) Reuterov ured saopćuje: Maršal Haigh javlja, da su 4. britska i 1. francuska armija pod zapovedništvom Haighovim za svitanja prešle na širokoj fronti istočno i jugoistočno od Amiensa u navalu. Navala se razvija zadovoljivo.

•

Engleski izveštaj od 7. kolovoza popodne: Jutros poduzeta engleska protunavala preotela je jugozapadno od Moriancourta neprijatelju opet čitavo važno, nama jučer uzeto područje. Kod toga su Englezi zarobili nekoliko Nemaca. Na obim stranama reke Clarence pomakli smo naše položaje nešto unapred te dopremili nekoliko zarobljenika.

•

Engleski izvještaj od 7. kolovoza na večer: Na obim stranama ceste Bray-Corbie suzbili smo u jutro i popodne daljnje neprijateljske navale. Napredovanje naših ophodnja istočno od Robecqa nastavilo se. Naše smo linije unapredovali izmedju reka Lave i Clarence na fronti od nekih 5 milja i u dubini od 1000 yarda.

•

Francuski izveštaj od 7. kolovoza popodne: U predelu Montdidiera napredovali su Francuzi, nešto južno od Fremicourta i jugoistočno od Mesnil-St. Georgea. Na Vesle suzbili su Francuzi sinoć nemački izvidnički pokušaj proti dvorcu La Grange te su se ustalili na željezničkoj stanici Ciry-Salsogne. Kod toga su zarobili 100 momaka. U Champagnei suzbili smo jutros rano južno od Auberivea mesne navale neprijatelja, uperene na francuske položaje.

•

Francuski izveštaj od 7. kolovoza na večer: Izmedju Oise i Aisne kušao je neprijatelj po žestokom topničkom boju dva napadaja kod Vaillya i Tracy-le-Vala. Bio je suzbijem. Istočno od Braisne prekoračile su neke naše bojne sile u zajednici s amerikanskim četama reku Vesle te su se ustalile na severnom bregu reke, gde su se držale unatoč dviju žestokim nemačkim protunavalama. Severno od Reimsa pomaknusmo naše položaje usred železničkih pruga u smeru na Rethel i na Laon za kakvih 400 metara unapred.

•

Talijanski izveštaj od 7. kolovoza: Na celoj fronti navadna obostrana topovska delatnost. Naše su baterije pucale koncentrički na kolone neprijateljskih vozova i četa iza fronte. Na asiaškom zaravanku izmedju Astika i Brente poduzeše naše patrule uspele, smetajuće nasrtaje proti neprijateljskim prednjim linijama te su zadale neprijatelju gubitaka. Dopremismo nekoliko zarobljenika. U zračnim smo bojevima oborili 6 neprijateljskih aparata. — Albanija: Na Semeniju otkrila je naša konjica na izvidjanju neprijateljsku kolonu, koju je žustro napala te raspršila. Neprijatelj je pustio na bojištu mnogo lešina, a u našim rukama 72 zarobljenika i 5 mitraljeza.

•

Izveštaj istočne armije od 6. kolovoza: Zapadno od Vardara pucalo je neprijateljsko topništvo žestoko na naše položaje kod Skra di Legen. U Albaniji suzbili smo bugarska odelenja, što su kušala kod Crunsia prodreti u naše linije. U našim je rukama ostalo zarobljenika.

•

Amerikanski izveštaj od 7. kolovoza na večer: Istočno od Bazochesa prekoračile su naše čete Vesle te su se ustalile na cesti Reims-Soissons. Neprijateljske protunavale skršiše se u našoj vatri.

*** Povreda medjunarodnog prava sa strane Talijana.** Iz Beča 8. kolovoza: Ratno ministarstvo, mornarička sekcija, saopćuje službeno: Dne 6. o. m. pre podne beše bolnički brod, „Baron Gall“, koji je krstario izvan dračke luke, napadnut letalačkim bombama. Od 16 izbačenih bomba udarilo ih je 13 u neposrednoj blizini bolničkog broda, a da ne beše pogodjen. Istoga dana, posle podne beše napadnut za vreme vožnje od Drača prema severu, s poprečno 1000 bolesnika na brodu, na visini Dulcina, po nekoj neprijateljskoj podmornici, koja je na nj lancirala 3 torpeda. Jedan je torpedo pogodio brod, a da nije eksplodirao, ostali su prošli mimo. Ratno ministarstvo, mornarička sekcija, poduzela je shodne korake, da podigne protest proti toj nečuvenoj povredi narodnih prava.

*** Grof Toggenburg, nemački nacijonalci i dr. Tavčar.** Česky Dennik“, štono izlazi u Plznju saopćuje, da je uzrok svojedobnog odstupa prijašnjeg ministra unutrašnjih posala grofa Toggenburga bio taj, što je nemačko nacijonalna stranka zahtevala od njega da svrgne ljubljanskog načelnika dr. Tavčara. Grof Toggenburg medjutim ne htede udovoljiti toj želji obzirom na imunitet i autonomiju. Dr. Seidler nasuprot, izjavio se, vele, pripravnim ispuniti tu želju. Iz konflikta, koji iz toga nastade, morade grof Toggenburg povući konsekvencije.

*** Položaj praškog namesnika uzdrman.** „Pondelník“ list čeških socialista javlja, da će doskora namesnik u Češkoj grof Max Coudenhove i redarstveni predsednik dr. Kuntz ostaviti svoja mesta. Kako javljaju ostale češke novine, čini se da vest odgovara istini samo u koliko se tiče redarstvenog predsednika Kuntza. Na njegove mesto imao bi doći neki novi, koji se osobito odlikovao povodom potlačenja radnika u nekom mestu u pokrajini.

*** Bugarske bolesti.** Jučer smo iz pera češkog slaviste Adolfa Černog izneli, kakvu fazu ima da prodje bugarska bolest. Gnjilež na smrdljivoj rani treba da sazre, pa da onda provali i očisti ranu. Deo se tog čišćenja već provadja. Onima koji su kroz godine varali i iskorišći ali bugarski narod, svanuo je dan. — Bugarska agentura javlja: Usled osude načelnika Radeva i krize u liberalnoj koaliciji sastalo se je jučer (dne 6. o. m.), općinsko veće, da raspiše nove izbore. Prijašnji bugarski poslanik u Bukareštu, Kolinkov (demokrata) beše izabran načelnikom.

*** Časoviti boravak nemačkog moskovskog poslanika u Berlinu.** Iz Berlina se javlja 8. kolovoza: Časoviti poziv dr. pl. Helffericha u Berlin beše, prema „Lokalanzeigeru“ diktovano željom, da se primi potanji izveštaj o položaju u Velikoj Rusiji, budući da je za sada brzojavno izveščivanje izmedju Berlina i Moskve uz sadašnje okolnosti silno otešćano. Dr. Helfferich imao bi se iza izvršenja zatatka opet povratiti na svoje mesto.

*** Lloyd George uleva Srbima odvažnosti.** C. kr. dopisni ured javlja: Haag 6. kolovoza: Holland New Bureau javlja iz Londona da je Lloyd George isto tako kao i na britski narod, upravio brzojav i na Srbe, u kojem ili silno sokoli da izdrže do dana oslobodjenja.

*** Odlikovani francuski generali.** Havasov ured donosi iz Pariza 7. kolovoza: Ministarsko je veće podelilo generalu Fochu čast maršala Francuske, a generalu Petainu vojnički kolajnu.

*** Take Jonescu u Parizu.** Bivši rumunjski ministar Take Jonescu imao je razgovor s predsednikom francuske republike Poincareom, izvanjskim ministrom Pichonom i ministrom predsednikom Clemenceauom. U Londonu će razgovarati s Lloyd Georgeom i Balfourom. Tim se razgovorima pripisuje veliko značenje.

*** Svršetak rata u proleće 1919.** Sve glasine, što se šire za mir, kao da bi htele dokazati, da se rat nalazi u poslednjoj svojoj fazi. Tako veli francuski list „Humanite“, da ima francuski narod pravo doznati, na čemu osniva vlada svoje jamstvo, da će proleće 1919. donesti odlučan preokret. Bila bi velika pogreška, kad bi se takve nade podale samo da se potlači nezadovoljstvo radi poziva osamnajst-godišnjih.

*** Optužba rumunjskih ministara.** Glede nastupa optuženih ministara povodom izručenja optužnice, javlja se, da je samo bivši ministar-predsednik primio optužnicu i primitak potvrdio redarstvenom činovniku. Svi su se ostali ministri zatajili. Optužnica im se prilepila na vrata njihovih stanova. Ministrima, koji se nalaze u inozemstvu saopćuje se optužnica u službenom listu.

*** Šusteršič — mirovni posrednik.** O slovenskim odnošajima dobro informovan list, zagrebačke „Novine“, javlja da je na mesto odsutnog Šusteršiča agitovao za Susteršičevu stranku u katoličkom tiskovnom društvu u Ljubljani dr. Lampe. Dr. Lampe vodi sada akcije dra. Šusteršiča, dok ovaj sada posreduje u Švicarskoj za mir. Da ne posreduje za četvorni sporazum a niti u ime jugoslavenskog naroda, razume se samo po sebi.

*** U Hrvatskoj ostaje pri starom.** Službene „Narodne Novine“ javljaju, da su sve glasine o tobožnjem uzdrmanom položaju bana Mihalovicha bezrazložne, te se osnivaju samo na kombinacijama neinformovanih.

*** Politički praznici.** Kako se javlja iz Beča, otišla je većina ministara na praznike. Buduće ministarsko veće obdržavaće se tekar 17. kolovoza na carev rodjendan.

*** Poljački brigadir Haller u Parizu.** „Neue Zürcher Zeitung“ javlja: Zapovednik poljačke legije, što se nekada borila na strani središnjih vlasti protiv carističke Rusije, general Josip Haller, stigao je u Pariz. Skoro za mirom s Ukrajinom, u kojem su središnje vlasti odstupile Ukrajini područje Cholma, 15. veljače t. g., prekoračio je Haller načelu svojih četa frontu, te se sedinio u Ukrajini s poljačkim generalom Onskijem, koji mu je poverio zapovedništvo drugog poljačkog vojnog zbora. Posle bitke kod Kanjova, gde su brojčano premoćne namačke čete po četverodnevnom boju porazile velik deo poljačkog zbora, uspelo je Halleru, te se povukao s jednim delom svojih četa. Preko Moskve stigao je do Murmana, gde imade sada na okupu nek liko hiljada poljačkih vojnika. General je Haller nastavio svoj put u Pariz, gde se stavio na raspolaganje poljačkom narodnom veću, da provede, kako javlja „Agence Polonaise Centrale“ jedinstvenost sviju poljačkih bojnih sila. Brigadir Haller bio je imenovan članom narodnog poljačkog veća, koje imade, kako je poznato, kod sviju alijirskih vladā priznane zastupnike.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Intervencija Japana. — Novo vlade u Sibiriji. — Strah boljševika. — Rat za Rusiju. — Češko-slovački zborovi. — Finska u ognju rata. — Jugoslavenski dobrovoljci sedinjeni s Englezima. — Crveni teror. — Trocki o kukavičluku sovjetovih članova. — Masaryk u Rusiji. — Vodja protu čeho-slovačkih četa — austrijski narednik.

Nekom suradniku „Petit Journala“ izjavio je kitajski poslanik u Parizu o nameravanoj intervenciji saveznika u Sibiriji: Naša je vojnička intervencija već gotova stvar; provadja se u sporazumu s Japanom. Naše bojne sile suradjivaće u najužem kontaktu s Japanom. Jakost ekspedicionog zbora i momenat početak akcije odredit će generalni štabovi u Pekingu i u Tokiju. Za nas je od najveće važnosti, da stanemo na put nemačkoj pogibelji na skrajnom istoku. Brižljivo pripazimo na sve njegove izjave, napore i spletke Nemaca u unutrašnjosti naše zemlje. Čim smo prekinuli odnošaje s Nemačkom i Austro-Ugarskom, počeli smo raditi u posvemašnjem sporazumu s Udruženim državama. Neprijateljske finančne zavode i trgovačke kuće stavili smo pod zapor te poverili Francuzu generalno nadzorstvo ovih instituta. Nemački bankiri, a pre svega oni, koji su poduzetni i odvažni, staraju se, kako bi nastavili nemačku partiju. Pomoću srestva, što im stoje na raspolaganje, nastoje, kako bi pridobili puk za svoju stvar te se obraćaju na častoljubive stranačke ličnosti, e bi oborili republikanski režim, koji smo odabrali. U našim merama moramo medjutim ići još dalje. Pre svega je potrebno, da razoružamo nemačke i austrijske zarobljeničke kontingente, što se u istočnom Sibiru bore

za nemačku stvar. Kod ovih operacija sudelovat ćemo u dogovoru s Japancima, Udruženim državama i ostalim saveznicima. Nije suviše isticati, da kitajska vlada nema namera, uplićati se u unutarnje poslove Sibirije i Rusije. U tom smo se pogledu posve priljubili stanovištu Udruženih država, s kojima smo se sporazumeli o glavnim potezima akcije, kojih se moraju držati svi narodi u tom užasnom sporu. Nemačka nam poriče ovo pravo. Radi toga moramo ga braniti. Naša će obrana biti istovetna s oslobodjenjem nacija.

*

„Neue Zürcher Zeitung“ javlja iz Charbina od 1. kolovoza: U Sibiriji postoje uporedo tri vlade, naime jedna u Omsku, jedna u Vladivostoku i ona generala Horvata. Čeho-Slovaci, koji su gospodari donje Volge, potpomažu sabiranje ostataka ruske vojske, koja se još nedavno borila pod zapovjedništvom generala Aleksejeva. Polag vesti, koja je jučer stigla kod Čeha u Vladivostoku, stvorila se u Saratovu navodno nova vlada, koja se sastoji od Rodzianka, Aksentijeva i Miljukova. General Horvat etablirao se u Borolokovu. Brojna društva Transbajkala traže od konzula saveznika, neka priznaju Horvatovu vladu. Odnošaji Horvata k Česima poboljšali su se. U sporazumu s kitajskom je vladom dozvolio Horvat Čeho-Slovacima prolaz od Vladivostoka u Mandžursku. Česi nameravaju pridoći u pomoć Semenovu, koji se povlači pred 12.000 madžarskih konjanika.

*

Novi pacifistički ruski list „Mir“ donosi na uvodnom mestu medju ostalim sledeće: Iscrpljeni trogodišnjim, uzaludnim ratom, nismo u stanju, da delujemo na svetu odlučnost nastavljača rata, svih onih filozofskih Wilsona, gvozdenih Hindenburga, tvrdoglavih Lloyd Georgea i histeričkih Clemenceaua. Ali braniti se smemo od rata, u koji bi nas hteli zavući. Opet stojimo na ponoru za tudje, prekomorske interese. Nije teško predvidjati, kakve će posledice imati taj rat za gladnu, bednu, raskomadanu Rusiju a u očigled ovih perspektiva moramo još odlučnije da kažemo: Ruske su ruke već dovoljno išle po kestenj u žeravicu za tudje svrhe i prosvetljene saveznike, sada su ruke opaljene, a duša je žedna mira i pokoja. „Pravda“ donosi članak, u kojem prosveduje protiv intervencije saveznika i njihovih kapitalističko-imperijalističkihz interesa. List se opširno bavi s pogibeljima, što prete Rusiji od japanske i amerikanske intervencije u Sibiriji. Usled goleme razdalje nije opasnost tako velika, ali postoji pogibelj, da će nemačka fronta ići u susret fronti sporazuma. Samo nerado će se nemački aneksijoniste sklonuti na to, jer nova će fronta tražiti veliku vojsku. Ali po svoj prilici im neće preostati nikakav drugi izlaz. Sovjetska vlada neće prihvatiti nemačku pomoć. Nemci morat će se preko lešine sovjetske republike pomoći sami sebi. Za sovjetsku je republiku otvorena samo jedna mogućnost: brzi i odlučni nastup proti Čeho-Slovacima, dok su još slabi te im još nije stigla japansko-amerikanska pomoć.

*

Lavovska „Gazeta Poranna“ na temelju ruskih informacija saopćuje: Ratno umešavanje Japana na ruskom zemljištu s velikim silama jeste sigurnim znakom da Engleska (ova naravno na evropskom zemljištu) ne će dugo kolisati, te će iskrcati na murmansku obalu i u Arhangelsk veće bojne sile. Finski listovi, koji imadu interes na tom, što se na severu čini, odgonetaju broj engleske vojske (zajedno s franscuskim mornarima) na 30.000 muževa. Za prvi cilj njihov proglašuje se uspostavljenje sveze i s e d i n j e n j e s č e š k o - s l o v a č k i m z b o r o v i m a u prostoru severno i severoistočno o d M o s k v e, jer to znači istodobno suvisnost s Uralom i Sibirijom.

Napredovanje Engleza, Francuza, Srba i Talijana (?) od Aleksandrovska (na murmanskoj obali) prema jugu preko Kema i Soroka na Petrograd, zaposednuće A r h a n g e l s k a, O n e g e i ostalih obalnih gradova na Belom moru, proglašenje s e v e r s k e r e p u b l i k e i republike Vologdske pod protektoratom mnogosporazuma — to sve menja situaciju na dalekom severu.

Pošto nemačka vojska i nemački upliv dopiru danas na sever sve do Finske, biće ovde važno p o z o r i š t e r a t a. Finska je u teškom položaju. Ima li se braniti proti Rusima ili proti Švedima? Ima li pristati uz Nemce ili četvorni sporazum? Hoće li ostaviti vladu beloj gardi i ostati monarhistička ili se baciti u naručaj republikanizmia? Crvenih se garda boju, a uza sve to, da su većim delom socijalističke.

Danas obećavaju Finskoj severoistočnu Kareliju, t. j. pristav na oceanu, koji se ne smrzava, vabe je i istodobno joj prete, jer engleska vojska napreduje prema Kemu, Sorocku, Paradovskojem i Povjenecu. Zar može Finska ostati neutralna, kad najbliže susedstvo zahvaća ratni oganj?

Engleska, koja zajedno s Japanom i Amerikom podupire unutrašnji prevrat u Rusiji i potkopava gospodstvo boljševika, koji su sklopili mir u Brestu, baca danas plamteću zublju rata u Finsku.

*

L u g a n o, 3. kolovoza. Kako saznaju „Dresdener N. Nachrichten“ iz Lugana sedinili su se jugoslavenski dobrovoljci iza uzmaka iz Odese i pustovog lutanja po Rusiji s Englezima i Američanima, koji su se u Rusiji iskrcali.

*

B e č, 5. kolovoza. „N. W. Tagblatt“ javlja iz Berlina: Kako se „Tagblattu“ brzojavlja iz Haaga, saopćio je engleski generalni poštanski majstor, da su prema naredbi ruske vlade obustavljeni brzojavi izmedju Engleske i Rusije. Ta se vest donosi u savez s c r v e n i m t e r o r o m, koji je navestio Trocki i Lenin.

*

M o s k v a, 5. (D. u.) Kako se službeno javlja, zaposedoše Englezi Arhangelsk. Ratni ministar Trocki priopćuje povodom toga zapoved u kojoj se veli: Okolnosti, uz koje beše ispražnjen Arhangelsk, dokazuju, kako pojedini zastupnici sovetove vlasti nemaju uvek vlastitosti, bez kojih ne smeju ljudi za vršenje funkcija na onome mestu kaošto su energija i hrabrost. Opet se potvrdilo, da su sovetovi zastupnici pripravni pri prvom približavanju opasnosti požuriti se i pobeći odatle, misleći, da je spas njihova vlastita života njihova najvažnija zadaća. Ti sovetovi članovi nemaju ništa zajedničkoga s revolucijom. Svaki zastupnik sovetove vlasti, koji ostavi svoje mesto, a da ne učini u obranu sve što je u njegovim silama, jeste zločinac, kojeg se ima kazniti smrću. Zapovedam, da se odmah uapse svi oni sovetovi članovi u mestu Arhangelsku, koji se smatraju prema pouzdanom materijalu dezerterima, te se kao takvi imaju predati revolucijonarnom sudištu.

*

M o s k v a, 6. (D. u.) Prema nekoj vesti „Izvestija“ stigao je p r o f e s o r M a s a r i k na putu u Samaru u V l a d i v o s t o k.

*

B e r n, 7. kolovoza. Neki ovdješnji češki socijalistički list izjavlja, da na čelu austrougarskih i nemačkih ratnih zarobljenika koji se bore proti Ceho-Slovacima stoji neki austrijski narednik (feldwebel) koji je imao u mirno vreme vodeću ulogu u socijaldemokratskom pokretu. On se kao uvereni pristaša boljševika postavio u čelo triju pukovnija, koje su sastavljene bile iz austro-ugarskih i nemačkih ratnih zarobljenika. („Grazer Tagblatt“.)

Još o madžarskoj deci u Opatiji.

U našem broju od ponedeljka 5. kolovoza 1918. doneli smo pismo „Istarskom siročetu, koje se nalazi u Hrvatskoj“, u kojem su se nalazile reči: „Ako su pak naši ljudi doprineli, da su se ova madžarska deca ne iz nužde, već iz objesti k nama dokočeperili, nek im to bude na najveću sramotu i prezir“. Jamačno nisu našem dopisniku bile poznate pobliže okolnosti tok seljenja madžarske dece na našu obalu te je poradi toga potrebno, da se objasni stvar. Opatijski kotar pripada danas k najbednijim krajevima Istre. Već u drugoj ratnoj godini znalo se u tom predelu, što je rat i što je glad. Ljudi bejahu već onda po čitave mesece bez kruha i bez brašna. Ova se beda sve više širila i večala a danas vladaju u kotaru neopisive prehrambene prilike. Uopće se u tom ratu zaboravljalo u Beču, da je Istra austrijska krunovina i da i njezino pučanstvo imade pravo na život i opstanak. Shvatljivo je prema tome, da u Opatiji nije bilo ni sredstava ni raspoloženja za primanje gostiju a upravo ironija sudbine je htela, da su si Madžari odabrali baš Opatiju svojoj deci za letovanje. Dok se opatijska deca morala seliti u Hrvatsku, da izbegne gladu, dotle dolazila je iz bogatih madžarskih krajeva mladež na promenu zraka i na zabavu na obalu našeg Jadrana. Naši politički vodje nisu mogli sprečiti ovu akciju, ali su za to učinili sve, što je bilo u njihovim silama, da se donekle izjednače prehrambene prilike izmedju maždžarskih gostiju i domaćeg pučanstva. Jer to će svatko shvaćati, da je isključeno, e bi gladno pučanstvo moglo mirno gledati, kako se pridošlice, što traže zabavu i oporavak, goste, a da samo mora tvoriti nedobrovoljno općinstvo kod gozba. Ovaj psihologički momenat vredi u istoj meri za Opatiju i za Beč, uopće za sve narode sveta, koji znadu, da gladan čovek rado zaboravlja forme učtivosti. Političko društvo i kotarska organizacija zauzeli su u tom pogledu jedino ispravno stanovište te su u dogovoru sa zastupnikom dr. M. Laginja, da bude za celi politički kotar potpuno osigurana i kot. aprovizaciji dostavljena sva propisana hrana i to od 15. VI. do 30. XI. 1918. K tomu da se imade našoj školskoj deci u općinama Volosko, Veprinac i Lovran dodeliti posebice onaj odgovarajući kvantum živeža, koji će primati madžarska deca. Razdioba našoj je deci imala biti pridržana našim ljudima. Ovaj je zahtev podupirala mesna politička oblast, te su predstavnici akcionog odbora prihvatili ga. Osobno je na jednoj sednici bio prisutan c. k. namesnik u Trstu, koji je izjavio po nalogu Njegovog Veličanstva, da će biti gornjein zahtevu potpuno udovoljeno. Medjutim odredio se bio odmah iznos od 100.000 kruna, da se iz istog kupi živeža za siromašnu školsku decu u općinama Volosko, Veprinac i Lovran, što se je i dogodilo. Kako se javilo iz uredovnog izvora šalje se iz Budimpešte dnevno 1 vagun živeža: brašna žutog, belog, krumpira, žita i kukuruze u svrhu prehrane ovog kotara. Sva ova hrana iščezava na putu Budimpešta—Beč—Matulje. Ovaj kotar ne prima hrane ni za stanovništvo ni za školsku decu. Došla su prekjučer dva vaguna živeža, t. j. 1 vagun žutog brašna — manjkalo je dvanaešt vreća — te 1 vagun tulca, ali bez kukuruze. Postupak naših ljudi, koji su bili kod tih sednica, odobrila je mesna politička organizacija u Voloskom-Opatiji. Nitko od naših nije ništa poduzeo, čime bi bio onu akciju bilo kako podupirao. Naši su vodje prema tome i tom prilikom učinili sve, da pomognu stradajućem pučanstvu i da mu dobave ono, što u teško doba najviše trebaju — hrane. Kod primanja madžarske dece nisu naši ljudi bili prisutni. Radi toga otpada onaj „ako“ u gore navedenoj rečenici našeg dopisnika. Učinilo se sve, što je bilo u našim silama, da se koristi narodu i da se spasi decu a uvereni smo, da će naši ljudi, odlučno kao do sad, ići tim putem dalje. Jer nije pravedno, niti se može podneti, da vlastiti ljudi stradavaju, dok se tudjinci u njihovoj općini goste. To će uvideti valjada i oni krugovi, što nam šalju vagun tulca mesto kukuruze. Ili će prestati ovo nestajanje vaguna za naš kotar, ili će nestati tudje dece u Opatiji.

Domaće vesti.

Poštanski omoti za ratne zarobljenike u Rusiji. Od sada unapred mogu se pošt. omoti za austro-ugarske ratne zarobljenike u Rusiji šiljati preko Nemačke i to na pogibao pošiljatelja. Pri tom se općinstvo upozorava, da se ne može računati stalnošću, da će omoti stignuti na opredeljeno mesto i to obzirom na nesigurnost pošt. saobraćenja u Rusiji te s razloga što zarobljenici često menjaju svoje prebivalište.

Nove izašle knjige Humoristične knjižnice. Lav N. Tolstoj. T r i s m r t i č i m l j u d i ž i v e; Arhadij Everčenko: B e z o b r a z n i c i i druge humoreske, mogu se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, Pula, ul. Franja Ferdinanda br. 3.

Dnevne vesti.

Povišenje cena kruha i brašna u Austriji. Kako je već javljeno sprema se austrijska vlada, da povisi cene kruhu i brašnu. Veli se, da će povišica biti znatna, navodno 80 posto, „Arbeiter Zeitung“ veli, da je narod izgladnjen i da će biti sretan, da kruha dobije, ali ustaje protiv tolike povišice cena. Naglašuje, da će radništvo nato biti prisiljeno, da posvuda traži povišenje plaća. Iznešena bi povišica cena bila opravdana, da se pokrije deficit ratnog ureda za razdiobu žita, ali je nepravedno, da od toga doprinosa budu poštedjeni samo agrarci, koji će dobiti više cene za svoje produkte. „N. Fr. Presse“ takodjer odvraća od tog povišenja i ističe, kako engleska vlada iz svojih sredstava naplaćuje razliku izmedju visokih cena, uz koje kupuje žito od producenata, i cena, uz koje daje kruh pučanstvu.

Ustreljen na krovu svoje kuće. „Venkov“ donosi ovaj slučaj kao posledicu „revnog vršenja dužnosti“: Putujućima, koji su dolazili vlakom u Kijov (u južnoj Moravskoj) pružio se pogled na žalostan prizor. Na krovu kućice kod postaje radio je vojnik, koji je umetao nove crepove. Najedamput došao je do kućice oružnik te je razljućeno nešto naredjivao vojniku. No taj je radio svoj posao dalje. U tom plane puška, vojnik sobom trgne i grčevito se uhvati za lestve. Kako pripovedaju putnici, koji stupiše u Kijovu iz vlaka, beše vojnik smrtno ranjen kuglom, koja mu prodje kroz bedra i ledja. Bio je na dopustu, te si ga produžio za nekoliko dana.

[P]ojedini broj 16 h.

[CIJEN]A listu: U pretplati [c]ijelu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, me[seč]no K 4·—, u malopro[daji] 16 fil. pojedini broj. [OG]LASI primaju se u [upr]avi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

[G]odina IV.

U Puli, subota 10. kolovoza 1918.

Broj 1107.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja: Na tali[jan]skoj fronti postigao je topovski boj u prostoru [Se]tte Comuni osobitu žestinu. — U Albaniji je bojna [del]atnost popustila. — Poglavica generalnog sto[žer]a.

Nemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog [stan]a službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna [sk]upina prestolonaslednika Rupprechta: Izmedju [Yp]er i Avre živahna noćna bojna delatnost. Južno [od] Yperna i južno od Lyse slediše najjačoj bubanj[sk]oj vatri neprijateljske navale, koje smo suzbili. [Izmedju] Ancre i na Avre napao je neprijatelj jučer sa [na]jjačim silama. Pogodovan gustom maglom, pro[d]rlio je sa svojim oklopnim vozovima u naše top[ni]čke i pešačke položaje. Severno od Somme ba[cili] smo neprijatelja protunavalom iz naših položaja. [Iz]medju Somme i Avre zaustaviše naši protunapa[d]aji neprijateljski juriš istočno od linije Morcourt—[H]arbonieres—Caix—Fresnoy—Contoire. Pretrpeli [s]mo gubitaka na zarobljenicima i topovima. Po za[ro]bljenicima, koje smo dopremili, ustanovili smo [En]gleze s engleskim i kanadskim pomoćnim zbo[ro]vima kao što i Francuze. — Nad bojištem sastre[li]smo 30 neprijateljskih letala. Poručnik je Loewen[h]ardt polučio svoju 49., 50. i 51., poručnik Udet [s]voju 45., 46. i 47., poručnik barun Richthoffen [s]voju 33., 34. i 35., poručnik Kroll svoju 31. i 32., [na]tporučnik Billik svoju 29., poručnik Hennecke [s]voju 23., 24. i 25. i poručnik Auffarth svoju 20. [zr]ačnu pobedu. — Uspešni delomični bojevi na [o]bim stranama Braisnesa i u Champagne severo[i]stočno od Souaina. — Ludendorff.

*

Berlin, 9. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: [Iz]medju Somme i Avre nastavio je neprijatelj svoje [n]avale.

Rat.

Bitka kod Amiensa. Reuterov ured javlja od 8. kolovoza: U donjoj je kući saopćio ministar Bonar Law, da je rano u jutro započela englesko-francuska ofenziva na fronti od nekih 20 kilometara od Morlancourta do Montdidiera. U 3 sata popodne, nastavio je ministar, postigle su bili armije sve svoje ciljeve. U to doba smo zaplenili preko 1000 topova i mnogo hiljada zarobljenika. Dubina na[p]redovanja iznosi prosečno 4 do 5 milja, u jednom slučaju dapače i 7 milja. Strategično je značenje ste[č]enog područja očevidno.

*

Talijanski izveštaj od 8. kolovoza: Severno od Col del Rosso poterala je odvažna patrula iznenadnim napadajem neprijateljsku izloženu stražu na beg te je dopremila nekoliko zarobljenika i jednu strojnu pušku. U noći od 7. na 8. kolovoza kušao je opet neprijatelj, da iza kratke topovske pripreme napadne na naš položaj Cornone. Ali brzo zahvaćanje našeg topništva i bezodvlačni protuudarac naše pešadije osujetiše napadaj. U dolini Lagarine, u dolini Arse i u kotlini Asiaga pogodile su naše baterije kolone neprijateljskih automobila kao što i središta neprijateljskog delovanja.

Talijanski letači nad Bečom.

Aeroplani u velikim visinama. — Bacanje letaka. — U deset sati nad Bečom u jedanaest nad Ljubljanom. — Jedan se aparat srušio. — Ogorčenje u Beču.

Beč, 9. Dopisni ured javlja: Dogadjaj, što je već dugo vremena izgledao verojatnim, postao je zbiljom. Neprijateljski su letači preleteli grad. Po[sl]e brojnih navala, što su morali prepatiti gradovi naših saveznika i naših neprijatelja, nije bila više nikakva tajna, da se i za Beč mora očekivati nešto takvoga. Već pred jednom godinom bilo je saop[ć]eno pučanstvu objavama na ulazima vratiju, što se ima učiniti za vlastitu obranu u slučaju zračne navale. Ma da se ove opomene nisu uzimale posve oz[b]iljno, dokazao je današnji dogadjaj, da je potrebno, da se obnove i da ih se uvaži. Tehnika je doterala današnje letalo do takvog stepena razvoja, da ga obrambena oružja ne mogu dostići. Ta i veliki zepelinovci, što su tako osetljivi te ne lete visoko, mogli su uspešno napasti na London, što je svim sredstvima zaštićen, kako smo čitali u jučerašnjim novinama. Tim lakše je to za sitne aeroplane, koji se uspinju do uzvisina, u kojima se mogu razabrati jedva s djurbinom te se otimaju pozornosti aviatičarskih straža. Tako smo današnje naše posetioce mogli ustanoviti kao neprijatelja — a to i delomično radi parnog jutarnjeg vremena — tek kad su se nad Bečom spustili na male visine. Za porijentaciju valja istaknuti, da se letala mogu popeti tako visoko samo radi toga, što ne nose bombe. To je takodjer razlog, zašto su aereoplani bacili samo letke, koji medjutim neće delovati na zdravu pamet bečkog gradjanstva.

Beč, 9. (D. u.) Jutros pojaviše se talijanski aviatičari nad Bečom te baciše letke.

Beč, 9. (D. u.) (Posebno izdanje dozvoljeno). U deset i pol sati prepodne pojavi se nad Bečom šest talijanskih aeroplana, koji baciše u više kotara na hiljade letaka, delomično u talijanskim narodnim bojama. Približavanje aeroplana nije se moglo zbog toga pravodobno javiti, što su se aeroplani, pošto im je manjkao teret bomba, mogli držati vanrednih visina i radi jutarnje pare, koja je prečila vidiku. Jedan od tih proglasa pozdravlja Bečane u ime trobojnice slobode te kaže, da bi Talijani mogli baciti čitave tone bomba. Ali oni ne vode rat s gradjanima, starcima, decom i ženama, već s vladom, koja je neprijateljica narodne slobode, sa njihovom slepom, tvrdoglavom vladom, koja nije u stanju dati svojim gradjanima niti kruha niti mira, koja ih hrani s mržnjom i varavim nadama. Proglas završuje sa: Živela Italija, živela sloboda, živela antanta. — Novinstvo označuje zračnu navalu kao športsko poduzeće, pošto je već usled prostornog razmaka bilo nemoguće uzeti na put i rasprsive bombe. Nije izazvala nikakvog nemira u pučanstvu. Sadržaj letaka izazivlje posvuda negodovanje i ogorčenje, tim više, što se pučanstvo dobro seća gotovo danomičnih zračnih napadaja na Trst i Ljubljanu i druge gradove, kod kojih su deca, sedi starci i žene bili mnogo puta ubijeni. Prema do sad stiglim vestima srušio se već jedan talijanski aeroplan kod Schwarzau, u okolici Wiener Neustadta. Aparat je posvema izgoreo. Momčad je pobegla te nije još mogla biti uhvaćena. Ali imade nade, da će to doskora pomoću pučanstva uspeti.

Ljubljana, 9. (D. u.) Danas nešto pred 11 sati prepodne pojavi se nad Ljubljanom skupina od 7 talijanskih letala, te otplovi opstreljana sa obrambenim baterijama, na jugozapad, a da nije bacila bomba.

* **Lepi ani o novim persekucijama.** Plzenjski „Český Denník“ javlja iz Beča, da je Češki svaz dobio veoma uznemirujuće vesti. Na ministarstvo unutrašnjih poslova čini se tobože pritisak neka nastupi s persekucijama na severu i na jugu, te da se dapače namerava atentat na imunitet zastupnika. List opominje od persekucija i veli: „Mogućnici te države mogu se pačati s važnijim stvarima, kojih je dosta, a ne činiti špiritističke pokušaje, koji niti posle celih dveju godina zovu duh grofa Stürgkha na pozornicu; eksperimenti su opasni i skrajno riskantni. Barun Hussarek učinit će dobro, pozove li medija u ministarstvu unutrašnjih posala na red, ili ga prisili, da umukne“.

* **Osudjeni biskupi.** „Agence hellenique“ javlja: Vanredni ratni sud u Kozaniju odsudio je kozanskog metropolita radi njegovog, navodno protupatriotičkog držanja na 5 godina tamnice. Lariški je biskup bio uapšen kao poticatelj vojničke bune u Tebi i Lamiji.

* **Hochenburger preminuo.** Dopisni ured javlja iz Gradca, da je tamo umro jučer u jutro ministar pravosudja Hochenburger u 61. godini starosti.

* **K vestima iz Opatije.** „Tagespost“ objavlja sledeći popravak: Nije istina, da ugarska deca, koja borave u Opatiji, nisu radi držanja hrvatskog pučanstva dobili stanova i dostatne hrane. Nije istina, da su železnički vozovi s hranom, koji su bili poslani iz Ugarske u Primorsku, bili opljačkani od pučanstva. Baš naprotiv je istina, da je hrvatsko pučanstvo primilo u Voloskom-Opatiji ugarsku decu prijazno i da ovo pučanstvo dolazi u svakom pogledu u susret ugarskoj deci, ma da su obećanja, što su učinili kompetentni faktori u pogledu opskrbe pučanstva s hranom, ostala još danas neispunjena. Općinski gerent: Dr. Stanger.

* **Zajedničko prehrambeno područje s Ugarskom.** Bečko glasilo zast. Wolffa, koji bi bio najradje video sve Slavene povešane, „Ostdeutsche Rundschau“ posvećuje opširan članak pitanju zajedničkog prehrambenog područja s Ugarskom. „Ostdeutsche Rundschau“ bavi se obično samo napadajima na Slavene, pa je ovo njeno pisanje sada silno zanimivo. List veli medju ostalim: Bezsilne pomoći Ugarske ne možemo mi proterati strašilo glada. Ta spoznaja mora biti zajednička svima, ima li se stvoriti ispravni sud o našim prehrambenim izglednima. Mora se misliti, da bi dve državnopravno tako usko vezane države, čiji su se sinovi rame uz rame svuda borili imale smatrati jednakomernu razdiobu zajedničke žetve za stvar, koja se sama po sebi razume. No to ne beše tako. Ugarska je već ispočetka nastojala, da reši svojih dužnosti, a s austrijske strane nije bio postavljen proti tim težnjama nikakav otpor i tako šalje Ugarska danas austrijskom delu samo za vojsku, a za civilnu potrebu isto toliko, što i ništa. Pozabavivši se dalje tvrdim srcem Madžara završava list: Prvi i najvažniji zahtev stradajućih Austrijanaca mora dakle biti: „Zajedničko prehrambeno područje s Ugarskom“. — Ovaj put odobravamo i mi svenemačkom listu, te mislimo, da bi već ispočetka bio mnogo bolje učinio, kad bi se bavio zajedničkim prehrambenim područjem s Ugarskom namesto napadanja Slavena, kojima je dan za danom u dugim člancima spočitavao veleizdajstvo, dok je Madžare veličao kao pravi državi veran i patrijotski narod. Kako su patrijote Madžari vidi se u prehrani. Da, patrijote, al za sebe...

* **Ljudi ili ideje.** U „Neue Zürcher Zeitung“, nemačkom listu, štampanom u Švicarskoj, koji može da i austrijsku granicu predje, već se neko vreme raspravlja o tome, kako bi se dovršilo rat na način, da bi, kako se veli, ostao vuk sit i koza cela. Pojedinci, odlični naučenjaci, ili političari s nemačkim imenima grozničavo raspravljaju. Svi su složni u tome, da bi valjalo postići mir na temelju „status quo“, naime uz prilike, kakve behu pred ratom. Tako se javlja sada Stefan Zweig koji odgovara Alfredu H. Friedu, te je mnenja, da bi valjalo napustiti ideje i uzeti u obzir samo ljudski život. Već četiri godine žrtvuje Evropa milijune ljudi za nekoliko ideja. Zar ne bi bilo vreme, da se sada žrtvuju ideje milijunima ljudi? piše on. On je zato, da se napuste ideje sa zvučnim imenima, koja zavadjaju, kao sloboda, pravednost, čast, narodni duh itd. On misli da valja uništiti politiku u svetu i uspostaviti samo vrednost života čovekova. On ne uvažuje to, i ako navadja, da su tim idejama bili žrtvovani dosad milijuni ljudi, i da te žrtve ne smeju i ne mogu biti uzaludne. On polazi sa stanovišta, da jedan čovekov život vredi više od svih ideja. — Čudimo se samo da nije svojim idejama nastupio već pre četiri godine pa nastojao zaprečiti žrtvovanje tolikih čovečjih života. Njegove su ideje istoga tipa, kao i one, što su dovele bile Češku do Bele Gore i Rusiju do Bresta Litovskog.

* **Poruka u Zagreb.** Pod tim naslovom piše budimpeštanski „A Nap“: Zar je još ko u Ugarskoj, koji bi sa zdravom pameću verovao u lojalnost Hrvata, koji ne bi bio osvedočen, da bi Hrvati najradje u žlici vode utopili sve Madžare? Hrvate ne veže s ugarskom državom poštivanje zakona, već šaka sile. Ali zašto trpi ugarska vlada, što se zbivalo u saboru, zašto ne će da znade za sve ono, što se u celoj Hrvatskoj dogadja? Zato, jer zajedno s banom i hrvatskim ministrom veruje, da se može slobodna Vel. Hrvatska, ili — kako većina sabora želi — jugoslavenska kraljevina sama uz pobedu antante ustanoviti na ruševinama Ugarske. Mi Madžari sve to dobro vidimo. Čini se, da ide Wekerle prema Hrvatima po istom putu, po kom je išao za vreme prve koalicije“.

* **Wilson namerava putovati na frontu.** „Informatore della Stampa“ javlja, da će Wilson u dogledno vreme posetiti savezničku frontu u pratnji više članova amerikanske vlade i amerikanskog senata.

* **Pašić na putovanju.** Na svom putu kroz Rim posetio je Pašić i ministra-predsjednika Sonnina. Pašić odlazi za neko vreme u Nizzu. Jedna od njegovih kćerka udat će se ovih dana za bogatog brodovlasnika iz Dubrovnika.

* **Konac rata.** Maršal Cachin piše u „Humanite“, da drži, da došao trenutak kad treba svršiti rat. Sve se jasnije opaža, da nije moguća vojnička odluka. Nijedna izmedju ratujućih država ne može savladati druge. Nemci su postigli od 21. ožujka stalno velike uspehe, no francuska ofenziva od 15. srpnja ih je poučila već unapred, da se ipak razmer sila uvek opet izjednači. Treba iskoristiti poslednje uspehe antante, da se stvore primerene mogućnosti za mir.

* **Švedski radnici za mir.** Prošle nedelje održavale su se u mnogim švedskim gradovima, pa i u samom Stockholmu, skupštine radnika, koje su zahtevale brži mir. Rezolucija, prihvaćena na tim skupštinama, pozivlje prijatelje mira u neprijateljskim i neutralnim državama, e bi učinili sve, da dodje do mirovnih pregovora.

* **Podmornički rat i Amerika.** U „Vorwärtsu“ se odgovara pisanju grofa Reventhova, poznatog aneksijoniste, koji je u „Deutsche Tageszeitung“ nastojao dokazati, kako nije pooštreni podmornički rat kriv, da se je Amerika u ratni vrtlog umešala na strani antante. Socijalistički organ veli,

da je pisanju grofa Reventlova bio dan povod time, što se ponovno i ponovno dokazalo, da su bila posve neispravna proročanstva, koja su se puštala u javnost o tobožnjim velikim uspesima neograničenog podmorničkog rata. Medju ta proročanstva spada i ono o svršetku rata u nekoliko meseci, pa o tome, kako ne će Amerika nikad moći nastupiti na evropskom bojištu. Isto je tako neispravno mnenje da bi bila Amerika stupila u rat, kad ne bi bio navešten pooštreni boj s podmornicama. Razlog naveštenju rata dao je predsedniku Wilsonu jedino neograničen podmornički rat.

*** Gubitak ili dobitak u podmorničkom ratu.** Polemizujući s grofom Reventlovom o uzroku umešanja Amerike piše berlinski „Vorwärts“: Da li se oslabljenje naših neprijatelja neograničenim podmorničkim ratom ili njihovo pojačanje pomoću Amerike ima smatrati strategički važnijim momentom, bi će govora posle završetka rata. No već danas stoji nepobitno, da odgovornost za neograničeni podmornički rat sadržuje u sebi i odgovornost za zakoračenje Amerike. Vojskovoda nema nositi odgovornost samo za dobitak na prostoru u nekoj bici, nego i za gubitke, koje se pri tom pretrpelo.

*** Dosadašnji neuspeh salcburških pregovora.** O pregovorima u Salcburgu nije dugo vremena ništa u javnost doprlo. Sad se javljaju nezadovoljnici. U časopisu „Mitteleuropa“ prikazuje bivši austrijski ministar pravosudja, dr. Klein gorljivi pristaša što užega saveza s Nemačkom, dosadašnji tečaj salcburških rasprava. U njima se nije došlo dalje od predbežnih većanja; najvažnija su načelna pitanja još netaknuta; te bi ih vodeće ličnosti imale tek kasnije raspraviti. Prema tomu nemaju nikakve vrednosti ni sada vodjene rasprave, jer sadržaj trgovačkih ugovora i carinske stavke ovisi o temeljnim idejama, na kojima se ima osnivati savezni odnošaj izmedju Austro-Ugarske i Nemačke. „Bez jedne unapred odredjene trgovačko-političke ideje ne može se zamisliti ni na pola pouzdana pokusna radnja. U toj čudnovatoj metodi nema ni traga snažnoj volji za približenjem, ni jasnoći ili jednodušnosti u vodećih krugova glede cilja i provedbe“. „Gospodarski zaostaje program salcburških pregovora daleko iza naveštenog proširenja i produbljenja saveznoga odnošaja. Ograničuje se samo na strogo gospodarska pitanja a u uskom izresku carinskoga i trgovačkoga ugovora. Takav mršavi ugovor nije nikakva potpora za politički i vojnički savez ... time se ne stvara Mitteleuropa“. Prema ovim rečima upućenog bivšeg ministra jasan je dosadašnji neuspeh nastojanja oko Vertiefunga odnošaja sa Nemačkom.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Jakost češko-slovačkih četa u Rusiji. — Moskva ugrožena. — „Crvena armada“. — Boljševici u neprilici. — Tri vrste zaštitnika slobode. — Izvežbanje sovetovih četa. — Lenin i Nemci na poslu za bolju sreću Rusije.

Povodom toga, što je započela američko-japanska intervencija u Sibiriji, i povodom napredovanja antantinih četa na sjeveru, pišu gotovo svi vojni kritičari u Nemačkoj i monarhiji o opasnosti uspostave istočne fronte u Rusiji. Vojni stručnjak „Vossische Zeitung-a“ veli, da će nemačko vojničko vodstvo znati odmah prirediti protumjere. Kaže, da akutne vojničke pogibelji nema radi razrovanih prilika u Rusiji i radi silne prostranosti ruske države. Murmanska je ekspedicija za Nemačku, bar za sada, neopasna, a Čeho-Slovaci mogli bi postati opasni, kad bi postali jezgrom nove ruske vojske, koja bi se oko njih počela stvarati. Oni su jedna od glavnih karika u novom istočnom obruču antante. Imadu oko 60 do 80 tisuća dobro disciplinovanih momaka, obilato opskrbljenih strojnim puškama, topovima i municijom, na za sada su raspršeni na vrlo velikom prostoru. Oni moraju, da se uzmognu opskrbljivati, zaposesti plodna područja Rusije, što i rade. U nemačkom je interesu, da se Čeho-Slovacima spreči ulaz na područja Ukrajine, što će oni radi prehrane pokušati. Fabius piše u „N. Fr. Presse“, da je glavna svrha antantine ekspedicije na Murmanu, da si Engleska osigura preko Rusije kopneni put do Indije.

•

„Basler Nachrichten“ javljaju, da jedan češko-slovački zbor sa 15.000 kozaka maršira prema Moskvi. — Prema vestima iz Moskve, položaj je ovdje vrlo ozbiljan. Uapšeno je na tisuće gradjana. Tamnice su prenatrpane. Od dana u dan postaje sve većom mogućnost otvorene bune protiv boljševika. — Javlja se iz Moskve: Česi napreduju u dva smjera protiv Caričina, da uspostave vezu sa kozačkim četama generala Dutova, te sa većom kolonom u smeru Kazana i Nižnjeg Novgoroda. Položaj boljševika je vrlo nepovoljan. — Javljaju iz Londona: Čeho-Slovaci spremaju jednu vojsku, da uzmognu napredovati prema Transbajkaliji. Medjutim paze i na to, da drže u šahu one sile, koje im stoje nasuprot sjeverno od Nikolska.

•

Poznanjski „Kraj“ piše: Trocki, Lenin i cela vlada soveta ispunjava stupce svojih listova i lepi na sve stupove i uglove opširnim proklamacijama na narod, da ustane i brani njihovu boljševičku slobodu. Njihov se apel pre svega obraća na njihovu obrambenu silu, na „crvenu armadu“, koju čeka zadatak, da pokaže, što ume sada proti redovitim vojskama a ne samo proti opljačkanom pučanstvu bez obrane.

Kakvi su sve elementi zastupani u „crvenoj armadi“, u koje se boljševici pouzdavaju? Ruski poznavač prilika odgovara: „Crvena garda“ sastavljena je iz triju vrsta boljševika a to su: 1. pravi crveni gardiste, koji u slobodnom savezu s vladom soveta i po imenu pokoravaju se njenim zapovedima; 2. t. zv. „boljševici iz uverenja“ („idejnyje bolševiki“) koji se rekrutuju glavno iz onih kozaka, koji ne priznavaju kozačkih zapovedništva. 3. t. zv. „partizanci“ banda pouličnjaka svake vrsti, podloga društva otrcanih i sličnih elemenata, proti kojima pristoji samo jedno sredstvo: čvrste mreže, jer baš ovi pre svega prouzrokuju, da je strahovlada boljševička tako cinička i bezobzirna.

Koliko momaka broji „crvena garda“ ne može se kazati radi potpunog nedostatka organizacije i unutrašnje discipline, a nema niti točnih popisa, koliko se momčadi unovači. Svaki boljševički novak dobije prigodom upisa 375 rubalja. O tim se svotam radi pre svega, a onda ne manjka prisege ni obećanja vernosti. Zato se gardiste marljivo upišuju, često i u nekoliko gradova jedamput za drugim, jer nema kontrole. Na to sledi 14dnevno vežbanje, te pritom može „vojnik“ stanovati gde hoće, dovoljno je da hoda na „lekcije“ i razume se i na obede. Iza 14 dana dobije svedodžbu te istodobno i oružje. Tim je glavni cilj postignut: večine gardista iza toga nestane, organizuje se i vode „rat“ na svoju ruku prisvajanjuju, gde im se što svidi i stroje tako rusku slobodu ...

•

Javljaju iz Moskve: General Krasnov napreduje, izakako je sakupio znatne bojne sile, prema severu podonskog područja proti železničkoj stanici Filonovo, koja se nalazi na pruzi, što spaja Caricin s Rusijom. Sovetske čete, medju kojima imade i odelenja sovetskih kozaka, povlače se uz trajne bojeve na železničku stanicu Filonovo. Iste novine javljaju: Izakako su Čeho-Slovaci osvojili Sysran, progonili nisu samo radnike nego i židove, od kojih su mnogo postreljali.

•

Berlin, 8. kolovoza. Izvestitelj „Grazer Tagblatta“ javlja svom listu: Vest, da je moskovski nemački poklisar Helfferich bio pozvan u Berlin da podade usmeno izvešće, pobudjuje pozornost, budući se to smatra kao naveštenje važnih odluka. Zaključci čini se da se ne dadu više zapréčiti. Položaj je sovetove vlade nesiguran i gradjanski krugovi stoje proti vladi u apsolutnom neprijateljstvu. Radništvo je ogorčeno radi nestašice kruha. Na svaki način nijedna stranka u Rusiji ne može računati, da će uz nju pristati cela Rusija. Važno je, kakvo će stanovište k dogadjajima zauzeti Nemačka. Po svoj prilici predstoji promena u načelnom držanju, jer se ne sumnja u **dobru volju Lenina i Cičerina da uz pomoć Nemačke pošteno porade oko uspostave Rusije.**

Domaće vesti.

Akcija za decu u „Villa Rizzi“. Saopćuje nam se: Ratni pripomoćni odbor u Puli dostavio je mesnom školskom veću u Puli iznos od šest hiljada kruna (6000 K) u korist akcije za ladanje dece u Villi Rizzi i to za siromašnu decu gradskih škola. Mesno školsko veće moli ratni pripomoćni odbor neka izvoli primiti javnim putem javnu i srdačnu hvalu mesnog školskog veća. Obzirom na ovaj dar, moguće je sada, da se u akciju Villa Rizzi primi još jedna stotina dece. Oni roditelji, koji žele upisati svoju decu za Villa Rizzi, imaju se prijaviti kod kotarskih školskih nadzornika (III. kat, sobe br. 1 i 2 na kotarskom poglavarstvu). — Predsednik Hohenbruck.

Dnevne vesti.

Sarkotić — počasni gradjanin Mostara. Iz Sarajeva brzojavljaju „Tagespostu“: Izaslanstvo iz Mostara satojeće iz triju članova s načelnikom Komadinom na čelu predalo je bosansko-hercegovačkom zemaljskom glavaru barunu Sarkotiću počasnu diplomu, budući, da je općina malo pred tim imenovala zemaljskog glavara počasnim gradjaninom hercegovačkoga glavnoga grada. — Na tu vest ne možemo, a da uskliknemo: Živeo naš jugoslavenski Mostar i njegovi skrbni općinski starešine.

Kako Madžari brzo vraćaju milo za drago. Kad je ovih dana došlo u budimpeštansku okolicu oko 1000 bečke dece na praznike, okružni je viši sudac izjavio, da imade prostora samo za kakvih 50 dece. Kasno u noći morali su otpremiti decu natrag u Budimpeštu. „Deli Hirlap“ piše, da je to posledica postupanja s madžarskom decom u Opatiji i Lovranu.

Iz Czerninove obećane zemlje. „Deutsche Tageszeitung“ opominje zemljake nemačke da se ni uz koju cenu ne pripravljaju na odlazak u Ukrajinu, jer da za nemačke koloniste nije tamo uopće moguć boravak. Tlo je istina ceno i manje se plaća poreza, no Nemcima danas ne cvate tamo sreća. Dapače je došlo i do toga, da stari nemački koloniste, čiji su se oci i dedovi doselili u Ukrajinu, čeznu najedamput za povratkom u Nemačku.

Osuda u procesu o umorstvu u hotelu „Bristol“ u Beču. Više je dana trajao proces o tom senzacijonalnom umorstvu. Optužen beše Emo Davit rodom Talijan, od nekih tridesetak godina i Kurt Franke šestnajstgodišnji bečki dečak, da su umorili Juliju Earlovu, i oteli joj kovčeg s draguljima, uresima i novcem. Emo Davit beše namešten kao činovnik na nekoj bečkoj banci, te je imao veoma uplivno mesto. Kurt Franke stupio je u službu u istu banku kao pisar, te je bio podredjen Davitu. Davit je na mladića imao velik upliv. S vremenom ga posvema spravio u svoju vlast, pričajući mu o krasnom životu u Americi, dok u banci ne može čovek ni do čega da dodje. Tako je svojim pričanjem obmamio mladića, da je ovaj pripravno pristao na to, da ubije Earlovu. Davit je Earlovu poznavao, te je živeo u bliskoj svezi s aristokratskom obitelju, u kojoj je Earlova boravila. Obitelj je opet imala u Earlovu neograničeno poverenje, a ova isto tak u Davita. I nju je Davit obmamljivao. Nekog je dana zamolio, da donese kovčeg s draguljima, koji je bio uložen kod blagajnika hotela. Kad je ova to učinila, navali prema dogovoru na nju Kurt Franke i brijaćom je britvom izmrcvari. Kovčeg odnesoše. Medjutim, čim se našla lešina, pade sumnja na Davita, koji je bio u hotelu poznat, te je na dan umorstva tripu tamo bio. Uapsiše ga, od njega je vodio trag k šestnajsgodišnjem Franku. Mladi se zločinac posve priznao. U tamnici je bio sav očajan. Pokušao je pobegnuti, no nije mu uspelo jer su uhvatili pismo, koje je pisao majci, da mu pošalje potrebito orudje. Pred porotom je često zapao u gorak plač, ispovedajući kako je bio zaveden od inteligentnog Davita. Davit, koji se odlikovao finim ponašanjem i aristokratskom naobrazbom, nećkao je ispočetka, no kasnije je ipak i on priznao sve. Dne 7. o. m. bi izrečena osuda, koja glasi: **Emo Davit** bi od porote jednoglasno priznat krivim i **osudjen na smrt na vešalima. Kurt Franke** bi osudjen na 15 godina teške tamnice, pooštrene postom i tamnom sobom svakog 23. svibnja, t. j. na dan zločina.

Prosveta.

A. Wenzelides: Književne studije. Nakladom autorovom izašla je u Sarajevu ova knjiga, koja sadrži slijedeće radove: 1. Dubrovački pripovijedači: Mato Vodopić, Ivo Vojnović, Kristijana Solvejgs Loiseau i Mato Lisičar; 2. Dr. Julije Rorauer; 3. A. G. Matoš; 4. Vladimir Nazor; 5. Dragutin Domjanić; 6. Marin Bego; 7. Rikard Nikolić; 8. Hrvatska književnost i hrvatsko pomorstvo; 9. O hrvatskoj prozi. — Knjiga je pretežno kritičke naravi. Prve su dvije radnje preštampane uz neke preinake iz „Savremenika“; treća nije još objavljena; a ostale su izradjene na temelju predradnja koje su izlazile u „Savremeniku“ i „Književnom Glasniku“. — Cijena je knjizi 4 K; preporučeno 4·40 K. Pouzećem se mogu služiti jedino knjižare. Narudžbe se imaju slati na adresu: Arsen Wenzelides, Sarajevo, Apelova obala, broj 44, ili na Hrvatsku knjižaru u Sarajevu.

Mali oglasnik

10. kolovoza 1918.

na odlazak u Uk
iste nije tamo uop
na ceno i manje
nas ne cvate ta
oga, da stari nema
ovi doselili u Uk
ratkom u Nemač

vu u hotelu „Brist
oces o tom senza
beše Emo Dav
etak godina i Ku
i dečak, da su um
ovčeg s draguljim
beše nameštèn k
i, te je imao veom
stupio je u služb
bio podredjen D
velik upliv. S vr
svoju vlast, prič
nerici, dok u ban
dodje. Tako je svo
a, da je ovaj pr
Earlovu. Davit
u bliskoj svezi
e Earlova boravil
neograničeno p
ita. I nju je Davi
mello, da dones
uložen kod bla
inila, navali prem
i brijaćom je bri
e. Medjutim, či
Davita, koji
n umorstva tripu
vodio trag k šest
e zločinac posv
ajan. Pokušao je
su uhvatili pismo
potrebito orudje
gorak plač, ispo
inteligentnog Da
im ponašanjem
tao je ispočetka
e. Dne 7. o. m
Davit bi od po
osudjen na smrt
udjen na 15 g
postom i tamnom
dan zločina.

adije. Nakladom
va knjiga, koja
vački pripovije
Kristijana Sol
Dr. Julije Ro
mir Nazor; 5.
go; 7. Rikard
rvatsko pomor
je pretežno
je preštampane
; treća nije još
temelju pred
iku" i „Knji
jizi 4 K; pre
u služiti jedino
adresu: Arsen
la, broj 44, ili

se u najam
odne uvjete
sjed
se od kuće,
ice, sjenokoše,
krave. Upute
Čeh u Rodiku
zina, Istra.

lini pokuć
nskoj ulici,
novo prispjelo
učstvo.

rija.
ogu dignuti
. KRMPOTIĆ
i 14. o. m.

Jedini broj 16 h.

...listu: U pretplati na god. K 48·—, godište K 24·—, ...ćeno K 12·—, me... K 4·—, u malopro... fil. pojedini broj. ...i primaju se u ...lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. – Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — U Puli, nedelja 11. kolovoza 1918. — Broj 1108.

Kad će biti bolje?

II.

Ubrzanim tempom jure dogadjaji. Vazduh se ...nebo se jasni, nade uskrsavaju. Vojna furija ...ć danas pojačanom snagom, kao ona ladja, ...dugo borila sa strujom i krstarila proti vetru, ...e oseti da ide u smeru struje a vetar je tera ...u.

...i juri vojna furija sva nadahnuta bogom, mo... mirno u tom našem smislu opetovati Gogo... reči: Juri ubrzanim tempom, krivce da kazni, ...ce da smrvi, nezdravo da uništi i novi da ...di svet.

Hoće li nas dan otplate zateći pripravne, sve ...no sedinjene s jedinstvenom misli i jednim ...nim duhom? Hoćemo li biti kadri da se tada ...vno ponesemo? Ili ćemo i opet biti krivci ...golemoj nesreći svojoj!

S kakvim stidom, s kakvom nevoljom u srcu ...i se prvih dana rata. Bio sam na selu. Momci ...odlaziti, pokupili se u crkvi, gde im je sve... njihova kraja mislio. Dodje propoved, ili bolje ...oprosna reč. Mlad svećenik zače s oltara: ...okon je svanuo čas odmazde. Napokon je sva... dan, kad treba da zauvek obračunamo s tom ...n nazovi-braćom, sa Srbima. Oni su sav rat ...vili, oni su ona zmija, koju smo mi na svom ...gojili, al sad ćemo joj mi glavu satrli. Živeo ...Živeli naši vrli momci!" Žene su u crkvi pla... muževima su se iskrile oči više od vina, nego ...oduševljenja. Misa je svršila. Mladi su se momci ...vi ljudi u naponu svoje muževne snage svr... u redove, svećenik ih kao vojskovodja poveo ...la, i oni su otišli (oko 60 ljudi) uz neprestano ...nje: „Živeo rat!" Danas, nakon četiri godine, od one šezdesetorice ni trećina na životu, ...a je već davno prignuta a rat još uvek traje.

Svećenik je onaj bio sin onoga kraja, sin se... ...ih roditelja. Isticao se medju onima, koji su ...at proglašivali ratom za slobodu „hrvatskoga" ...da. I takvih primera ne samo iz prvih dana ...no i iz vremena mira imademo nažalost na ...ne i stotine. Lahkoumno i besavesno igralo se ...sećajima naroda, potamnjivalo mu se obzor ...nim predodžbama...

Škola smo imali malo. A gde je i bilo škola, te škole bile čisto narodne, bile su polovi...: takve su bile i pučke i srednje. Narod bi to nazvao: „Po je, po ni" naša škola. Pojam na... domovina i država su se mešali u večnoj kon...i. Češko dete veli na pitanje: što je, da je Čeh, ...gova domovina Češka. Naše dete ne zna, da ...slovinsko, hrvatsko ili austrijsko. Sistemi sred... škola bili su protunarodni. Detetu se blejalo ...sve godine nauke, kako mora poslušati i učiti. ...nja škola nije bila odgojilište dobrih narodnih ...i, ne samo s dobrom voljom, nego i sa širokim ...kom, praktičnom sposobnošću. Srednja škola ...ojila je osobito u poslednje vreme — malo ...eva. Srednja je škola — mesto narodnog za...a — bila tvornica kržljavih kotačića za rdjavi ...vni stroj.

Imali smo Dobrilu, Mandića, Laginju i Špin... Ti su zidali. Nesebično, marljivo, s ljubavlju. ...a su došli mladji. Ti su rušili. Sebično, tromo ...mnogo trgovačkog neukusa.

Uzalud smo čekali, kad će biti bolje, i nama ...uti novi dani. U svojoj smo unutrašnjosti bili trull, zelen a gnjio već plod, kako kaže Nazor. ...ao je doći silan vihor i potresti s nama, pro...iti nas, i stvoriti iz nas bolje ljude.

Svu svoju sreću il nesreću moramo tražiti u ...a. Da nas tudji omalovažavaju, razume se samo ...om, kad se sami nismo znali ceniti. I kad sami ...mo znali, što da u sebi cenimo. Da tudji nad ...a gospodare, ne smemo se toliko ni tužiti. Ta ...ko puta smo već rekli, da mi volimo slušati.

Dokad će tako ići? Kad će biti bolje?

Kad se najpre mi sami u sebi preporodimo, ...postanemo mi, svaki pojedinac od nas, drugim, ...jim ljudima. Kad budemo više voleli svog su...a iste krvi, više voleli svakog dobrog čoveka. ...d budemo u narodnom pogledu gledali samo na ...odne potrebe, iznašali narodne zahteve, no ne ...oravili nikad, da mora ono, što mi zahtevamo, ...i prirodjeno pravo i dobro. Kad bude svaki ...ak, svaki gospodar, svaki zanatlija, svaki činov..., svaki učitelj, svećenik, odvetnik ne samo valjan ...šivač svog posla, zanata, službe ili zvanja, no i ...ar čovek. Tada će biti bolje.

Mi imamo pravo, naše će pravo pobediti. Bit ...bolje već onaj čas, kad sami budemo hteli da ...je bude!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na mletačkoj gorskoj fronti došlo je jučer opet do većih bojeva pešadije. Izmedju Canove i Asiaga navališe u ranim jutarnjim satovima čete sporazuma posle moguće topovske paljbe u gustim talasima. Neprijateljske jurišne kolone bile su svuda suzbijene uz najteže gubitke. Gde im je prolazno uspelo ustaliti se u našim linijama, poterali smo ih protusunkom natrag. Na isti su se način skršili na junačkom otporu naših četa svi pokušaji neprijatelja, da se raširi u predelu Asolone. Na ostalim delovima fronte topovska paljba i čarkanje ophodnja. — U Albaniji nikakvih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Revna delatnost neprijatelja izmedju Ysere. Na mnogim mestima fronte izveo je neprijatelj delomične navale, koje su pred našim linijama i u boju iz bliza bile suzbijene. Englezi i Francuzi nastavili su jučer, uloživ jake pričuve, svoje navale na čitavoj bojnoj fronti izmedju Ancre i Avre. Na obim stranama Somme i uz cestu Foucaucourt Villers-Bretonneux suzbili smo neprijatelja protunavalom. Pretrpio je teške gubitke. U cetrumu fronte stekao si je neprijatelj kod Rozieresa i Hangesta ozemlja. Naše protunavale zaustaviše ga zapadno od Lihonsa i istočno od linije Rozieres Orvillers. U noći povukli smo čete, što su se borile na Avre i na potoku Dom u stražnje linije istočno od Montdidiera. Jugoistočno od Montidiera suzbili smo jaku delomičnu navalu Francuza u našim linijama. Nad bojnim poljem oborili smo 32 neprijateljska letala. — Poručnik je Loewenhardt polučio svoju 52. i 53., poručnik Udet svoju 46, 47. i 48., satnik Berhild svoju 41. i 42., poručnik barun Richthoffen svoju 36. i 37., poručnik Billik 30. i 31., poručnik Bolle svoju 29., poručnik Koennecke svoju 26. 27. i 28. i poručnik Neumann svoju 20. zračnu pobedu. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Privremeno pojačana topovska paljba na Aisnei i Veslei. — Ludendorff.

•

Berlin, 10. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Bojna se fronta proširila od Ancre do Oise. Navale neprijatelja skršile su se pred našim bojnim položajima.

Car na jugozapadnoj fronti.

Beč, 10. (D. u.) Car se otputio dne 7. o. m. s poglavicom generalnog stožera, generalom pukovnikom barunom Arzom i ostalom pratnjom na jugozapadnu frontu. Najpre se odvezao u južni Tirol, pregledao tamo čete i primio deputacije časnika i vojnika. Kad je car pregledavao čete u Val Sugana, izronila su preko brda 4 protivnička letala. Nekoliko aparata uspelo se u vis i razvio se živahan zračni boj, u čijem tečaju srušio se jedan neprijateljski letač u plamenu. Car osta za vreme te borbe u zraku na uzletištu. Njegovo je Veličanstvo pregledalo i bojišta u gornjoj Italiji i proboravilo više vremena pri vojnoj skupini generala feldmaršala pl. Boroevića. Vladar se izrazio veoma zadovoljivo o delima četa i o dobrom njihovom izgledu. Preko Udina i Beljaka povratio se car u Reichenau.

Rat.

U jučerašnjem našem broju javili smo, da je Bonar Law saopćio u donjoj kući, kako su saveznici zaplenili „preko 1000 topova". „Tagespost" i „Grazer Tagblatt", što donose istu vest, govore samo o „preko 100 topova". Nam je od dopisnog ureda bilo javljeno „preko 1000 topova" i to ne samo telefonski, već i drugi dan pismenim putem. Isti originalni zapis imade takodjer novinska cenzura u svojim rukama.

•

Dopisni ured javlja iz stana ratne štampe: 7. t. m. nabacila je na naša skupina kopnenih i pomorskih letala uspešno neprijateljsko letalište Piskupis u Albaniji bombama. Zgrade i skladišta prometnog materijala bila su uništena. Požare se moglo fotografirati.

•

Francuski izveštaj od 8. kolovoza po podne: Nikakve promene na bojištu južno od Somme. Noć je bila označena delovanjem nemačkih topova u Champagnei. Nemci su pokušali nekoliko napadaja u predelu Prosnesa, bezimenog brda i Souaina ali su bili suzbijeni.

•

Francuski izveštaj od 8. kolovoza na večer: Napadaj, poduzet od naših četa u svezi s engleskim četama južno od Amiensa, nastavlja se u zpovoljne uvete. (Izveštaj opetuje pojedinosti, koje su poznate već iz engleskog izveštaja.)

•

Francuski izveštaj od 9. kolovoza na večer: Nastavljajući navale desnog engleskog krila poiučile su naše čete danas nove uspehe. Izakako su skršile otpor neprijatelja osvojile su sela Pierrepont, Minontoire i Hogest-en-Santerre. Na drugoj strani železnice istočno od Hongesta dostignuli smo selo Arvillers, koje je u našem posedu. Naš napredak u tom smeru iznosi od jučer u jutro 14 kilometara u dubini. Osim znatnog materijala, koji do sad nismo mogli prebrojiti, dopremili smo 4000 zarobljenika. Naši gubici i oni naših engleskih saveznika su veoma niski. Na Veslei zauzele su amerikanske čete selo Eismette, kod čega su zarobile 100 momaka.

•

Engleski izveštaj od 8. kolovoza na večer: Operacije započeli su rano u jutro Francuzi na fronti kod Amiensa. Pod zapovedništvom generala Rawlinsona napredovale su uspešno čete, što su tečajem noći bile pojačane, a da neprijatelj toga primetio nije. Francuske, kanadske i engleske su divizije napale neprijatelja na fronti od preko 20 milja, od Avre kod Brachesa do okolice Morlancourta. Neprijatelj je bio preneražen. Saveznici su brzo napredovali. Prvi ciljevi bili su na čitavoj navalnoj fronti već rano u jutro postignuli. Napredovanje infanterije trajalo je tečajem prepodna uz pripomoć engleske konjice, laganih oklopljenih vozova i strojnih pušaka kao što i baterija. Otpor je Nemaca bio na nekojim mestima po ljutom boju skršen. Dopremljeno bi brojnih zarobljenika i topova. Francuzi su napali velikim junaštvom, prekoračili su Avre te su unatoč neprijateljskom otporu osvojili neprijateljske obrambene uredjaje. Severno od Somme postigli smo veći dio ciljeva već tečajem prepodna. Ali kod Chapillya i južno od Morlancourta odolevaše neprijateljska odelenja dulje vremena tako, te se oko obiju mesta vodio ljuti boj. Ali otpor je konačno bio skršen i ciljevi postignuti. Južno od Somme bili su gotovo na čitavoj fronti osvojeni konačni ciljevi. Poduprta našim laganim oklopljenim vozovima napredovala je konjica preko naših pešačkih linija, kod čega je pregazila nemačke transportne i topovske vozove, opkoljivala sela te učinila mnogo zarobljenika. Opća linija ide kroz Plessier, Rozinavillers, Beaucourt, Caix, Framerville, Chipilly zapadno od Morlancourta. Plen se do sad nije mogao ustanoviti, ali dopremljeno bi više hiljada zarobljenika i mnogo topova.

•

Engleski izveštaj od 9. kolovoza na večer: Napredovanje traje. Francuzi zauzeše Fresnoy en Chaussee. Briti stoje istočno od Le Quesnoy i Caix. Severno od Somme opro se snažno neprijatelj. Izmedju Chipilly i Morlancourta teški bojevi. Saveznici učiniše jučer 14.000 zarobljenika. Broj zaplenjenih topova nije se još mogao ustanoviti. Poslednjih je dana nastavio neprijatelj da ispražuje svoje prve položaje u dolini Lyse. Naša crta beše porinuta napred na celoj fronti od Lewe do Bourre severozapadno od Merville, na najdubljem mestu za 2000 jarda. Mi držimo Locon, Cornet, Malo Quentin i Petit Pacault. Severno od Kemmela izvedosmo uspešne mesne bojeve i porinusmo našu crtu u maloj daljini za 1000 jarda pri i tom učinismo 30 zarobljenika.

•

Belgijski izveštaj od 8. kolovoza: Umerena topovska delatnost. Pogodili smo neprijateljsko skladište municije te izazvali eksploziju u neprijateljskim linijama.

•

Amerikanski izveštaj od 8. kolovoza na večer: Mesni bojevi severno od Vesle dopustili su našim četama, te su si stekle područja.

•

London, 8. (D. u.) Kako doznaje Reuterov ured traje englesko-francusko napredovanje. Najveća do sad postignuta dubina iznosi 18 kilometara. Naši oklopljeni vozovi za konjicu (?) i tankovi napreduju pred našom linijom. Stecište železnica Chaulnes je gotovo dostignuto. Do sada smo dopremili 10.000 zarobljenika.

*** K zračnom posetu gradu Beču.** Dopisni ured javlja: Pilot aeroplana, koji je jučer pao kod Schwarzau, bio je uhvaćen nekoliko sati kasnije.

*** Zaključak socijalno-demokratske stranke.** „Pravda" donosi sledeću objavu: Glavni odbor

socijalno-demokratske stranke Hrvatske i Slavonije na svojoj je sjednici od 2. kolovoza o. g. jednoglasno zaključio: 1. Glavni odbor stoji na stanovištu potpunog samoodredjenja (zaplenjeno) priznavajući zaključke balkanske socijalističke konference od 1910. godine te ljubljanske konference od god. 1912., traži sedinjenje Slovenaca, Srba i Hrvata, kao jedinstvenog troimenog naroda. (Zaplenjeno.) U radu za ovaj cilj nastupat će socijalno-demokratska stranka samostalno i neovisno. 2. S obzirom na to, što zakon o izbornoj reformi za hrvatski sabor još nije stupio na snagu te u tome vidi nastojanje i reakcijonarnih gospodujućih klasa Ugarske i njihove vlade, koje imadu svoje potajne sumišljenike i u Hrvatskoj, upozorava G. O. pristaše stranke, da se pripreme na ponovno povedenje borbe za opće, jednako, izravno i tajno pravo glasa, kao temelj i početak demokratizovanja političkih uredaba Hrvatske.

*** Nemci slave Talijane.** Gradačka „Tagespost“ donosi članak, u kom upozorava Talijane u Trstu, Gorici i Primorju, da se svuda na tim mestima ugnezdjuju Slovenci na sve pozicije, koje su pred ratom imali Talijani. Talijani su ostavili u velikom broju Trst i prebegli u Italiju, drugi su ostavili pred neprijateljem Primorje i Goricu, pa se ni sada još ne vraćaju, nego mirno gledaju, kako im jugoslavenski pokret otima staro tlo. Opatija, Lovrana, Pulj, Trst, Gorica pa i Comono i Gradiška raste slovenstvo; i mirni, jednostavni ljudi, koji su oba jezika govorili i bili skloni talijanskoj kulturi, danas postaju svesni Slaveni. I tamo, gde nikad nije Slovenaca bilo, kao u frijulskoj plodnoj dolini, danas se svom snagom tamo tiskaju. Talijanski kapital je neaktivan, dok slovenski radi. „Tagespost“ a i Nemci vrlo su zabrinuti za Talijane, čija im je kultura bliža, nego slovenska, i pozivaju ih, da se vrate na svoja selišta, da sačuvaju nekad talijanske krajeve od slovenziziranja.

*** Konferencija socijalista u Švicarskoj i Česi.** „Slovenskom Narodu“ javlja praški dopisnik: Neki mi je zastupnik pripovedao, da se u vladinim krugovima oko ministarstva izvanjskih posala govori o novoj konferenciji socijalista, sada u Švicarskoj. Šmerala nem u kombinacija, Habermann je spojen s češkim „veleizdajnicima“, tako da je ministar izvanjskih posala u brizi radi osoba. Koga da pošalje? U kombinaciju su uzeli sve socijalističke vodje, prevraćali amo, tamo, sve uzalud. Odlučili su dakle pokucati u narodnih socijalista, tk. zv. zastupnika češke socijalističke stranke, ne bi li koji hteo dati jamstva, da će na konferenciji govoriti u smislu sadašnje situacije Austrije. Tako su daleko došli u Beču, da ne bi bilo nikakvo čudo, kad bi ponudili Klofaču, da ide u Švicarsku strojiti medju socijaliste propagandu pod istim uvetima, pod kojima je išao Šušteršič! Nužda je velika i ganutljiv bi bio prizor za dramatičara videti Klofača, kako bi ga takav predlog iznenadio.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Bilanca boljševičke vlade. — Pre i posle devet meseci. — Kako se Rusija strovalila nizbrdo. — Evolucija boljševičkih ideja. — Nova revolucija.

O sadašnjoj borbi koja se vodi za vladavinu u Rusiji piše praški „Venkov“:

Dne 16. srpnja 1917. beše u Rusiji proglašena republika s predsednikom Kerenskim na čelu. Od tog dana razvio se unutrašnji boj stranaka, koji je dovršio pobedom boljševika 9. studenog, pod diktaturom dvaju polutudjinaca Lenina i Trockog. Ma da je velika Rusija trpela neizmerno ratom u tri prošle godine, ipak beše još bez ikakvoga straha; imala je još svoju vojsku, imala je neizmerna pomoćna sredstva, i što više: gledala je puna nade u revoluciju, u one, koji su o sebi govorili, da znadu za sredstva i puteve, kako je spasiti, uskrsnuti, obnoviti. Nijedna vlada, može se s pravom reći, nije uživala pri svom porodu takovu sklonost narodnih slojeva, kao baš vlada sovjeta radničkih i vojničkih koja je kretom ruke dobila vlast nad celom državom i njenim neizmernim bogastvom.

Sada ili nikada! beše lozinka u onaj čas. To beše doba, kad se imalo odlikovati državno delo i sposobnost spasitelja Rusije. — Od slavnog proglašenja „diktature proletarijata“, kako stoji pisano u pravernoj knjizi, prošlo je tekar devet meseci. Što se medjutim dogodilo? Kamo su došle prilike u Rusiji? I kako gospodare boljševici s velikim fondom, što im je poverilo poverenje naroda? Pre svega: boljševici su izbavili Rusiju njene obrane. Raspustili su vojsku i zemlju bacili tako u naručaj Nemačke. Prosinca beše započeto mirovno pregovaranje u Brestu Litovskom. Ta se pregovaranja svršiše naredbom od 20. veljače, kad je Trocki prihvatio bežičnim brzojavom mirovne uvete. Na to je sledio mir s Ukrajinom 1. ožujka. Oba ta ugovora imadoše da budu sreća za izmučenu zemlju; no svi odlični muževi ruskog sveta posvema su drugog nazora. Ali moglo bi se očekivati, da će boljševici popraviti svoju izvanjsku pogrešku dobrom politikom u unutrašnjosti. No kako izgleda istina o Rusiji, o njenom unutrašnjem životu? Sve informacije zvuče složno: sva je trgovina uništena, proizvod, dovoz oslabljen, društveni poredak potkopan i prevraćen. Anarhija je danas tamo veća, nego li ikada pred tim.

Svega je nestalo: ljubavi, poverenja u ideale, slobodu i pravo. Boljševici se latiše nasilja, da se uzdrže. Danas su najnenavidjenija stranka u celoj državi. Bili su predstavnici revolucije. Danas raste proti njima elementarni otpor i sveopće se sudi da mora doći do nove revolucije, da se Rusiju oslobodi od strahovlade. U celoj zemlji odziva se zahtev za reviziju mira i za oslobodjenje slobode te za slobodu štampe. Trenutačno je uspelo boljševicima uzdržati svu vladu, no uz cenu tako krvavu, da režim je njihov napunio tamnice, uništio živote protivnika i uzbudio raspoloženje za politička ubojstva. Rusija je poplavljena plakatima i zapovedima, da njeni neprijatelji provaljuju u zemlju, da je unište. Uistinu radi se o drugoj stvari: radi se o oslobodjenju Rusije od boljševičke vlade, od strahovlade.

Takva je bilanca boljševičkog razdoblja ruske republike. Žalosna je straši. Tumačenje, da imperijalizam i kapitalizam te neprijateljstvo sporazuma hoće, da unište Rusiju, jeste prevara. U stanju, u kakvom se nalazi Rusija, ne može disati ni živeti. Iz tog jarma ima se je izvesti.

*

Dopisni ured javlja: Engleska je vlada dobila vest da su boljševici radi strelanja člana sovjeta u Murmanu uapsili engleskog generalnog konzula u Moskvi i čitavo osoblje francuskog i engleskog konzulata. Talijanske novine javljaju, da Wilson namerava poslati u Sibiriju isto toliko četa, kao što i Japan. Prisustvom francuskih, engleskih i amerikanskih četa ima se posvedočiti jednotnost u shvaćanju alijiraca.

O strateškom preneraženju.

Iz stana ratne štampe širila se nedavno vest, u kojoj su se krivile različite prebeglice zbog dogadjaja na Piavi. U onom smo komunikeju čitali, kako je radi toga izostalo strateško preneraženje, što je bez sumnje važan faktor u ratu i u pobedi. Predočivanje vojskovodstva na taj način bilo je i suviše jednostavno, e bi se moglo predmnevati, da je onaj izveštaj bio sastavljen iz strateškog i vojničkog gledišta. Iz strateškog je stanovišta upravo neshvatljivo, kako je stan ratne štampe mogao tako površno opredeliti značenje strateškog preneraženja. Dovoljno je napomenuti samo jednu neoborivu činjenicu, da se dokaže sva neodrživost ovih tvrdnja. Danas operiraju generali s milijunima vojnika. Poznato je, da su u vojsci — pošto je to narodna vojska — zastupani svakojaki elementi, i dobri i zli i verni i neverni. Današnja vojska nije dobrovoljačka vojska već postoji vojna obvezatnost, koja obuhvaća i kažnjenike, dakle valjane i nevaljane osobe, sposobne i nesposobne. Nema vojske na svetu, koja ne bi poznavala prebeglica, a pogotovo u predvečerje jedne ofenzive. Ako se dakle preneraženje neprijatelja sastoji jedino u tome, da navala usledi na jednoj točci, na kojoj je neprijatelj nije očekivao, ovo je strateško preneraženje odviše primitivno zamišljeno, e bi vojskovodja mogao ozbiljno s njom da računa. Kako postoji u svakoj vojsci pogibelj, da prebeglica oda neprijatelju mesto, na kojem se sprema navala, bilo bi upravo lakoumno od šefa vojske, kad bi sve svoje nade uložio na ovu, veoma sumnjivu kartu, na ovaj puki slučaj. Mentalitet generala, koji bi u tom smatrao glavnu zadaću svog generalstva, morao bi prema tome biti veoma ograničen i nipošto uzvišeniji nad umom kojekakvog indijanskog razbojnika, koji običaje u pričama iznenadjivati na taj način svoje dušmane. Strateško preneraženje znači nešto posve drugoga, važnijega, od „prostornog“ preneraženja sasma odelitoga. Pogotovo vredi to za talijansku frontu, gde se ovo „prostorno preneraženje“ ne dade zamisliti. Fronta, koja dolazi u obzir kod ofenzivnih poduzeća, nije dulja od 200 kilometara. Osim toga imaju Talijani prednost unutarnje linije, t. j. oni drže unutarnji dio kuta tako te s jednom centralnom pričuvom štite dve fronte. Čitav nam ovaj rat dokazuje, da su se pobede izvojevale preneraženjem, ali nipošto „prostornim“ preneraženjem. Za ovo preneraženje, koje je u svakom slučaju drukčije, jer ne bi inače moglo više da iznenadi, trebalo je mnogo uma i mnogo rada. Ovaj umni rad daje generalštabu pravo na opstanak. Pramotrimo li dosadanji razvoj rata, možemo ustvrditi, da se preneraženje osniva na taktičko doterivanje pripreme za navalu. Prodor ruske fronte kod Gorlice nije usledio radi toga, već usled posve nove taktičke pripreme, koncentracije nadmoćnog topništva na onom mestu, koje je usled neobičnosti taktike napadača posve zbunilo branitelja, što nije nešto takvoga očekivao. Prodor ruske fronte bio bi se posrećio i na svakoj drugoj točci. Da je usledio baš kod Gorlica, za to nije bila merodavna potreba preneraženja neprijatelja na izvesnom prostoru, na kojem nije očekivao navalu, već su ovo mesto odredili strateški ciljevi vojnog vodstva. Brusilova je ofenziva postigla početne uspehe samo zbog toga, što je posle Gorlica bila ruska vojska taktički posve novo izvežbana. Nemačka ofenziva kod Amiensa preneražila je Engleze silovitošću taktičke pripreme, koja je bila u tančine promišljena i majstorski izvedena. Isto se može reći o prvoj bici izmedju Reimsa i Soisso[ns]a u načelu je preneraženja sadržano, da se je[dna me]toda ne sme opetovati. Ako se opetuje; ne [...] uspe. General Nivelle osvojio je posle velike [...] ofenzive kod Verduna sa nekoliko divizija v[...] izgubljenog položaja i to za nekoliko dana. [Ge]neral Nivelle kušao je istu metodu u bici u Cha[...] ali nije više uspeo, pošto je njegova taktika [...] poznata Nemcima. Iz istog razloga nije usp[ela] engleska ofenziva na Sommi i u Flandriji. Iz [...] razloga zapela takodjer nemačka ofenziva [...] padno od Noyona već nekoliko dana iza po[...] ponesrećila se ona izmedju Soissonsa i Reim[sa ...] drugoj je strani — kako javljaju nemački izv[eštaji ...] uspela delomično francuska ofenziva usled u[...] tankova. Ludendorff, koji se veoma stvarno [...] o toj ofenzivi, kazao je, da su Nemci oček[ivali ...] fronti izmedju Chateau-Thierrya i Soissonsa [...] da ih ova navala dakle nije preneražila; al[i ...] upotreba tankova u golemom broju preneraz[ila ...] mačke vojnike te je s toga mogao neprijatelj [...] uznapredovati. Unatoč tome dakle, što su [...] očekivali na tom mestu navalu, što je prener[aženje] po prostoru bilo a priori isključeno, bili su [...] ipak preneraženi i to na jedini način, na koji [...] jedan valjan general preneraziti drugoga, što [...] kodjer vredan i savestan: taktičkom opremom [...]

Ali sve se to može i drukčije ustvrditi. Nava[la ...] za tim, da postigne strateški uspeh i ne sam[o tak]tički. Strateški se uspeh može postići izborom [...] navale, koje sadržaje nekoje okolnosti, koje [...] igrati, uspe li navala, važnu ulogu. Ide se u[...] tim, da se stavi čim veći broj neprijateljske [...] izvan boja, a da za to ne treba direktno žrt[vovati] vlastite sile: ili opkolenjem ili ugrožavanjem bo[...] ili presecanjem stražnjih spojeva itd. Strateg [...] može dakle kod navale uzeti u obzir mesto, gd[e ne]prijatelj ne očekuje navalu, jer ovakva mesta n[e ...] djaju nikakvog izgleda za odlučnu pobedu i j[...] takva mesta za neprijatelja obično bez opasnos[ti ...] stratega ne vodi rat, da polući taktički uspeh, [...] strateški, mora dakle udariti baš tamo, gde se [...] jatelj iz geografskih ili komunikacionih razloga [...] osobito ugroženim, gde je dakle koncentrirao [...] sile. Da su Nemci navalili u smeru na Amiens, [...] odlučila okolnost, što Englezi nisu tamo rač[unali] s navalom, već životna važnost Amiensa za ali[jirce], a kad su prekjučer navalili Englezi u smer[u ...] Chaulnes, učinili su da ugroze nemačke pozicije [...] Montdidiera i Noyona i da prekinućem tog [...] cišta željeznica prisile nemačku vojsku izmedju M[ont]didiera i Noyona na uzmak. U biranju prostora v[...] je dakle vojskovodja na strateške mogućnosti, [...] mu pruža područje. Preneražit će dakle nepri[jatelja] jedino načinom, kako izvede navalu, dakle no[vom] taktikom. Kadkada može medjutim uspeti, da [...] neprijatelja prenerazi i po vremenu ili po prost[oru], ali to je igra sreće i slučaja; a valjani stratega [ne] sme time računati kao s sigurnim veličinama, [...] mora uvek pretpostavljati, da je neprijatelj opre[zan] i savestan i da može ili pomoću vlastitog [...] djanja ili prebeglica doznati za trenutak i mesto o[...] zive. Na talijanskoj je fronti, na kojoj se može [...] uzeti ofenziva samo na širini, kako smo kazali, [...] 200 kilometara, je preneraženje, kako ga nazva[smo] po prostoru, gotovo isključeno. Da imade gen[eral] samo ovu mogućnost strateškog preneraženja, [...] bi gotovo isključeno izvojevati pobedu, a mi znad[emo] svi da to nije isključeno.

Narse[...]

Iz slovenskog sveta.

Iz Slovenije. U utorak, dne 6. o. [m.] imalo je Katoličko tiskovno društ[vo] u Ljubljani svoju glavnu skupštinu. Ta se gla[vna] skupština očekivala s velikim zanimanjem. Katoli[čko] tiskovno društvo postoji već trideset godina, [...] zaslužuje priznanje da je za slovenski deo ju[go]slavenskoga naroda učinilo u kulturnom pogl[edu] mnogo. Društvo je središte katoličkog dušev[nog] života u Sloveniji, poseduje najveću sloven[sku] štampariju, izdaje „Slovenec“, najrašireniji dnev[nik] u Sloveniji, „Jugoslovan“, „Domoljub“ i „Dom [in] svet“. Nije čudo zato, da je mnogo zavisilo [od] toga, kakav će odbor biti izabran. Slovensko [...] svećenstvo, glavna opora društva, razdeljeno u [dve] struje; jednoj, umirućoj i truloj, idol je dr. Šus[ter]šič, drugoj, mladoj zdravoj, koja se snažno raz[vija], beše duševni vodja pokojni dr. Krek. Prema [...] istaknutim muževima dele ih na Šušteršičev[ce i] Krekovce. Na toj je glavnoj skupštini pobe[dila] struja blagopokojnog dr. Kreka. Razmer glas[ova] beše 426:175. Katolički „Slovenec“ veli, [da] je taj dan glasovanja bio uistinu istori[čki] dan. Prilikom svoje tridesetgodišnjice, može [se] reći u punoj muževnoj dobi, pokazalo je [ti]skovno društvo, da je u svojoj jezgri zdravo, [a] je time ujedno izrečen sud svećenstva o polit[ici] dr. Šušteršiča i jedamput za uvek dokazano, da [je] protunarodna politika u Sloveniji izgubila posle[d]nju svoju nadu. Skupštini je prisustvovao i lju[b]ljanski knez-biskup dr. Jeglič te je bio odan[o i] srdačno pozdravljen od svojih štovatelja. — „Ju[go]slovan“, koji je bio obustavljen na neod[re]djeno vreme, jer je bajagi ustrajao uz svoj na[čin] pisanja uza sve opomene, počeće dan[as o]pet izlaziti. Na posredovanje zast. Gosl[...]

i je listu odgovorni urednik, beše od sa ade odgovoreno, da je list bio obustavljen tri tedna. — Dne 18. o. m. otkriće se u na Dolenjskom spomen ploča neza- m apostolu Jugoslavenstva dr. Janu Ev. . Uzidana biće nad sobom gde je pokojnik poslednje trenutke svoga plodnog života i izdahnuo. Ploča je delo mladog jugosla- umetnika Lojza Dolinara te predstav- ovu glavu u reliefu. Pod slikom je natpis: hiši je umrl dne 8. oktobra 1917. dr. Janez k“. Svečanosti će prisustvovati mnogo sla- goslova, koji će doći u Ljubljanu da pri- ustrojenju Narodnog Veća. Svečani će govoriti u šentjanškoj crkvi pri misi pre rnovski župnik i pisac F. S. Finžgar.

•

strojenje jugoslavenskog Na- og Veća. Istodobno se pronesoše jugo- kim listovima dve vesti. Jedna u ljub- kim druga u zagrebačkim listovima. odnose na ustrojenje jugoslavenskog Na- Veća. Ljubjanski listovi pišu: Kako nato, stići će u danima 16. i 17. o. m. kad Ljubljani ustrojiti jugoslavensko Narodno lepi broj zastupnika naše severne i južne U Ljubljani će se sastati u potpunom broju venski klub na carevinskom veću, predsed- Češkoga Svaza s mnogim drugim uglednim zastupnicima i istaknutim muževima češko o Veće, više uglednih poljskih zastupnika, venika i umetnika, a razume se pre svega i srpska i hrvatska braća. U svojoj sredini emo pozdraviti zastupnike onih naroda, koje nama ista želja za slobodom i nezavisno- om prilikom moći će takodjer upoznati kra- naše domovine i uveriće se pre svega da je i nepokolebiva volja našeg naroda, da po- postavljene si ciljeve. Dani ustrojenja Narod- eća biće istorijski dani za naš narod. — vest, u zagrebačkim, koju donose „No- glasi: Kako saznajemo, u subotu je obdr- sednica nekih političara, izmedju kojih je do potpune sloge i sporazuma u pitanju ne koncentracije. Sporazum je postignut i na nu koncentraciju pristadoše: Starčevićeva a prava te grupa oko „Glasa H. S. S.“ (Dr. Budisavljević i Valerijan Pribičević), oko h Novina“ (dr. Lorković i dr. Šurmin) i oko lskih „Novina“, — dakle bez koalicijonaša, lista seljačke stranke i frankovaca. Na sa- je odlučeno, da se osnuje Narodno e, koje će iz svoje sredine odabrati vodstvo instvenu narodnu politiku. Odredjeno je ko- vakoj zemlji pripada mandata u Narod- Veću. Nadalje pozvane su po tim zemlja- ganizacije, da odaberu delegate. Kako sa- no Narodno Veće bi se moralo sastati i orga- ati još tekom ovoga meseca. Sastanku su stvovali i na zaključke pristali i delegati na- organizacije u Dalmaciji. — To je opet za- čka vest. Sada je veoma važno, hoće li se u ani ustrojiti jedinstveno Narodno Veće e jugoslavenske zemlje u ovoj monarhiji bez a na takozvane „državne“ granice ili pače i jinske granice, ili će se ustrojiti jedno narod- eće u Ljubljani, drugo u Zagrebu, treće u Splitu er bude li se ustrojilo jedno Narodno Veće oveniju, drugo za Hrvatsku, treće za Dalma- i opet se nije krenulo s mrtve tačke i opet se lo samo po staroj metodi i opet se za jedin- jugoslavenstvenu političku frontu i za jedin- u taktiku u borbi nije učinilo ništa. Bude li nija terala svoju separatističku politiku, Hr- a svoju a Dalmacija svoju, jačaće se tako ice tudje spočitavanje da smo troje a ne jedno. o doba zahteva da budemo uistinu i veliki a atizam je samo sitničav i malen. Naš je savet: stveno jugoslavensko Narodno Veće sastavljeno anova svih delova jugoslavenskog naroda. Kad no da veličinom i snagom jednog naroda ju- venskog s 11 milijuna duša imponujemo tu- u, i mi medjusobno moramo i osećati da i jedno: da od Morave do Soče živi jedan na- ne slovenski, ni hrvatski ni srpski, već je- stven narod jugoslavenski.

•

Iz češkog sveta. Praški dopisnik javlja „Slo- om Narodu“ u članku, od kojeg su tri dela za- ena, kako izgleda lice današnjeg političkog života škom kraljevskom Pragu. Cenzura pošteno tlači novinstvo. Za češke novine nema papira, jer ada Nemci više trebaju. Češko je novinstvo s kao invalid, jer niti izdaleka ne pokazuje prave političkog života. „Narodni Listy“ još uvek ne i takodjer druge stranke ne mogu dobiti dnev- Narod, čije je novinstvo bilo bolje razvijeno, li nemačko u Austriji, živi kao nekulturni pro- sa tednicima. Nova se vlada pokazuje napram nstvu nešto pomirljivije, obustavila je ovih dana k „Ceske Snahy“, no ne za vazda, već za 12 te- ; obećala je takodjer dozvoliti izlaženje rodnih Lista“, što će segurno razglasiti u ntinom novinstvu kao dokaz demokratizacije no- va i skrajne miroljubivosti Nemaca. S kakvim m primaju Česi nove naredbe o razdiobi zemlje na okružja svedoče ove rečenice češkog dopisnika: Medju isušenim bregovima gde tok života mirno dalje, vrućina vode nije isušila; no ipak nije to život. Mutne vode teraju sa sobom mnoštvo interpelacija, pritužbi i drugog papira, poslednji izražaj našega života. No leto je već prekoračilo zenit: približu- jemo se novomu životu. Nije čudo dakle, da nema novih velikih političkih pojava, život ekonomski mi- ruje, i svi, što nas ima, hoćemo da si zaštitimo život za novi, bolji i pravi život, koji će segurno doći. Nije indiferentnost, da imade pet kilograma brašna više vrednosti, nego li Husarekove naredbe o trutnovskom sudu, više vrednosti, nego li vest, da već vlada u Karlinu uzimlje u najam prostorije za novo okružno sudište, da Nemci podižu hajku ovako ili onako . . . (ostalo zaplenjeno). — U Nymburku u Češkoj obdržavale su se dne 4. o. mj. dve skupštine. Na jednoj je govorio bivši ministar i narodni za- stupnik Prašek a na drugoj narodni zastupnik Klofač. Kad je zastupnik Klofač spomenuo, kako nisu Česi u borbi izolovani, već s njima stoje u jednoj vrsti složno i iskreno Jugoslaveni pod vodstvom dr. Korošca, simpatičnog i muževnog predsednika Jugo- slavenskoga kluba i veliki deo poljskih zastupnika za kojima stoji danas golema većina poljskog naroda, podiglo se oduševljeno i burno odobravanje i ples- kanje. „Podali smo si ruke i nikomu više ne će poći za rukom da te ruke otrgne“, rekao je Klofač. Po- bedit će ono, što pobediti mora: pravo, pravednost, sloboda, kultura i čovečnost! I u službi tih misli mi se danas nalazimo.

•

Mnogo li je tih Čeha... Tako nekako uzdiše „Pesti Hirlap“. Pred ratom malo su čuli Ma- džari o Česima, na početku rata amo tamo o ne- kakvom izdajstvu; no sad već ne prodje dan, a da se ne bi pisalo o Česima. Imademo vesti o Česima iz Amerike, Francuske, Engleske i glavno iz Rusije. Tih je Čeha u istinu već nekako mnogo . . . „A Nap“ takodjer se tuži da je mnogo Čeha; barem, veli, mora biti mnogo, kad se tako bore od Urala sve do Vladi- vostoka. Njemu je doduše čudno, da su Česi sada tako nesebični pa puštaju polovicu svoje slave Slo- vacima — da su naime nazvali svoje legije češko- slovačkima, ma da stalno nema u njima više od 100 Slovaka. To je stalno politička lukavost! Česi hoće osnovati veliku češko-slovačku državu i zato hoće od danas pa unapred da žive kao Čeho-Slovaci pred celim svetom, da ne bi taj zaboravio pri velikoj diobi pripojiti Slovačko Češkoj. Samo što će tomu reći Slovaci? „A Nap“ drži, da će se Slovac upravo tako, kako se ugibaju u Rusiji češkim legijama, ugnuti i doma Česima. — „Slovensky Tyždenik“ nije toga mnenja, te veli da i Slovacima pripada pravo samo- odredjenja i da se ni oni ne puste, da ih Madžari proždru kao „ugarski narod“.

Iz naše prošlosti.

(Interpel. Jug. kluba.)

Progon Ferde Vesela.

Dva puta interniran. Ferdo Vesel poznat je kao jedan od najvećih i najboljih slovenskih mo- dernih slikara. Njegove brojne, vanredno fino izra- djene slike još su nam u pameti onamo od slo- venske izložbe god 1900. Sada se iznosi u inter- pelacijama jugoslavenskoga kluba, da je taj slikar bio izvrgnut velikim progonima. On je stanovao u sv. Vidu pri Zatični na Dolenskom. Jednoga le- poga dana oružnicima su ga otpremili. Pred tim su u njega učinili pretragu i našli u njega jednu staru englesku dopisnicu. (Op. ured.: Supruga Vese- lova Jessye Vesel je rodjena Engleskinja.) Na okružnom sudištu zatvorila su Vesela, a onda ga poslali u Novo Mesto. Odanle su ga strpali u Stari ljubljanski grad medju internirce. Nakon dva me- seca pozvao ga je vojni auditor k sebi i upitao, da li je on poznat sa ces. i kr. glavarom Redba- chom u Novom Mestu. Vesel je imao s tim baru- nom Redbachom spor na svom posedu, pa je po- tvrdio, da je poznat s njime. Na to ga je auditor dao otpratiti ljubljanskoj policiji. I sa Veselom je ljubljanska policija brutalno postupala. Ostavili su ga bez dokumenata, bez hrane, bez novaca i kad su ga pustili, odredivši mu, da se sa svojega poseda u sv. Vidu ne smije maknuti, nisu mu vratili ni srebrnoga ni papirnatoga novca, što su ga oteli onda, kad su ga prvi put odveli uuze.

To je bilo početkom rata. Kad je rat sa Ita- lijom započeo, Vesel je bio opet interniran u ljub- ljanskom starom gradu. Odavle su ga odveli u Litvicu, onda u Steinglein i konačno u Goellersdorf. Tu je ostao do 1917. Jedva što se vratio kući, bio je opet konfinovan. Pošto je u Goellersdorfu mnogo radio na brojnim slikama, to ga je tamošnji komi- sar Sieczinski upravo izrabljivao. Neke slike, koje su tamo još ostale, hteo je da donese sobom, pa se za to iz sv. Vida hteo zaputiti u Goellersdorf, ali mu je to bilo zabranjeno. O razlozima proga- njanja navodi se da je sudelovao na jugoslaven- skoj izložbi u Beogradu. Ne gledajući samo na fizične trpnje i patnje Veselove, mora se konsta- tovati, da je Vesel izgubio oko 15 000 do 20.000 kruna. Kad je bio Vesel preslušan od komisije, koja je pretraživala progone medju Slovencima, izjavio mu je izaslanik vlade, da je on imao u ru- kama dopis srpskoga ministarstva, koji je na njega adresirovan. To je jedan dopis od srpskoga mini- starstva bogoštovlja, a na slovenačku sekciju „Lade“, kojoj je bio Vesel predsednikom. Spis je išao preko austro-ugarskoga poslanstva i imade sasvim običnu umjetničku sadržinu.

Domaće vesti.

Mi i Jugoslavenstvo. Danas je već treći dan, da „Hrvatski List“ izlazi štampan ekavštinom. Time smo prokoračili u našem delokrugu mrtvu točku i pokazali, da jugoslavenstvo nije nama samo lepa i kićena reč, već da smo se mi u to jugoslavenstvo uživeli, da smo postali Jugoslaveni u političkom i kulturnom pogledu. Mi smo i Slovenci i Hrvati i Srbi, ili nismo nijedno već uvereni Jugoslaveni. Ime Slovenac, Hrvat i Srbin za nas je samo od onog značenja, što je za Nemce Bavarac, Prus, Sas. Ta imena znače samo plemensko obeležje, dok su i Bavarac i Prus i Sas, ma da imaju svaki svoga kralja ipak nacijonalno dobri Nemci. Mi smo na isti način nacijonalno Jugoslaveni. A budući da smo ne samo svojim razmišljanjem no i izja- vama naših najboljih i starih i sadašnjih kulturnih radnika došli na čisto, da moramo postati jedan narod, s jednom književnošću, jednim jezikom i jednim nacijonalnim duhom, narodnim sverazom, povukli smo i logički zaključak, da ne ostanemo tekar pri rečima, već da predjemo i k delu. Mi se odrićemo u književnom jeziku ijekavštine, prihva- ćamo praktičnu ekavštinu, a srpski će se deo na- roda našeg tim lakše odreći ćirilice i prihvatiti la- tinicu, koja će mu tim milija biti, što je prihvatila njegovu ekavštinu. Približili smo se time mnogo i Slovencima, a ne će dugo proći, kad ćemo i s njima, daj Bože što pre, imati jedan književni jezik. Že- limo samo, da naš korak ne ostane osamljen, već da i oni, koji se u mislima s nama slažu, pokažu to i na delu. Osobito vredi ovo za „Književni Jug“, „Hrvatsku Njivu“, „Ženski Svet“, „Glas SHS.“, „Jug“, „Novo Doba“ i „Primorske Novine“. Preg- nimo smelo, i pregaocu pomaže i Bog.

Služba božija za pravoslavne. Danas u nedelju, dne 11. o. m. biće u 10 sati pre podne sv. li- turgija u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Odlazak naše dece u Hrvatsku i Slavoniju. Javljamo roditeljima one dece, koja su već popisana u upravi našeg lista, da je odlučen dan za odla- zak, i to četvrtak, na 15. o. m. Preporučamo rodi- teljima, da dovedu svoju decu na kolodvor (šta- ciju) još pre jednog sata posle podne. Neka so- bom donesu legitimaciju, na kojoj su deca zapi- sana. Hrane nek uzmu sa sobom za jedan dan i obuće, što više mogu. Osobito se preporuča zimsku robu. — Ovom prigodom još jednom iskreno i otvoreno velimo roditeljima, da ne misle da im deca odlaze nekamo na bog bi znao kakve visoke škole, već idu k dobrim seljačkim obiteljima, koje ih primaju kao svoju decu i spremne su za njih sve učiniti, koliko im sile dopuštaju u ovim teškim vremenima. Zato nek roditelji poduče svoju decu da budu poslušna, odana i harna i da se prila- gode kakvom malom poslu, što će im ga možda odrediti novi dobri hranitelj. Na odlazak dece u Hrvatsku i Slavoniju sili nas nevolja, zato mora da bude pred očima svakom roditelju. da šaljemo decu na prehranu, samo da im život spasimo, a sve drugo mora se za sada uzeti kao sporedna stvar.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su sledeći doprinosi: Gg. Franjo Strossmayer sa bojnog polja K 10·—; Marin Kovačević K 5·—; Franina nam šalje K 4·— uz reči: „pisát ne smem kako ću ja, a kako bi drugi hteli, bora mi ne ču“. Poslao je g. Matko Brajša iz Pazina K 70·—, koje darovaše: gosp. Ivan Pužar iz Gračišča K 40·—; Ive Pajković iz Svet- vinčenštine K 30·—. Gosp. dr. Ivo Zuccon polaže K 30·—, i to: predanih mu od gosp. Autuna Irgu- liča u Trstu K 20·—, a da počasti uspomenu blagopokojne Rože Rakić, preminule ovih dana u Me- dulinu K 10·—. Ukupno K 119·—; zadnji izkaz K 60.185·72; sveukupno K 60.304·72. Napred za prosvetu naše dece!

Premanturskim drugovima javljam, da zapre- čen neodloživim poslom, ne mogu danas tamo. Svu sreću i uspeh želi Vam u duhu s Vama Vaš

Morsky.

Darovi Družbi. Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je u mjesecu srpnju sli- jedeće prinosi: Gosp. Ivan Gojtan, Gospić, svoj mesečni prinos K 10·—. Družbi muška podruž- nica, Kastav K 236·—. Gosp. prof. V. Spinčić, Za- greb a) K 800·—; dar gosp. R. Vinara, kanonika stolnoga kaptola: b) K 100—, dar gdje. J. pl. N.; c) K 100·—: sabrano u nadb. dvoru dne 5. srpnja 1918.; d) K 2000·—: dar preč. kanonika stol. kap- tola gosp. Stjepana Korenića; e) K 30·—: putem gdje. bar. Ožegović, daruje g. Zl. Prebeg; f) K 20·—: dar gosp. N. Jerinića, zubara u Šibeniku; g) K 8·—; dar gosp. P. Tancalića, Feldpost 436; i i) dar gosp. Zv. Zobundžija, Lješ K 5·—. „Pri- morske Novine“, Sušak, u ime stiglih prinosa K 1000·—. Klub „Tuča“, Petrinja, kao član, četa K 250·—, Opć. ured Žminj K 200·—. Gosp. dr. A. Magdić, odvetnik Varaždin, dar gosp. S.

Grubera, da izgladi uvredu nanešenu gosp. Inonšeku K 40·—. Gosp. Nr. Novina, Lekarna Pecinovsky, Zagreb, sabranih za n. b. K 15·—. Gosp. N. N., Rijeka K 20·—. Gosp. R. Katalinić Jeretov, Beč K 20·—. Gosp. Josip Grašić, župnik Beran, za n. b. K 30·—. Gosp. A. Kučan, Medak, za n. b. K 30·—. Gosp. J. Naračić, Vrbnik, sabranih za n. b. K 150·—. Gosp. U. Kilvain, lekarnik, Topusko, sabranih za n. b. K 700·—. Gdja. N. Hribar, Velika Gorica kao članica čete K 100·—. Družb. škola, Cres, prihod zabave K 49·36. Gosp. J. Dujak, Sisak, dar obitelji gosp. G. Bogdanovića, mesto venca na odar pok. N. Fajdetić K 10·—. Općina Sibenik K 250·—. Gosp. N. Sinčić, Klana, sabranih medju škol. djecom K 8·—. Župni ured, Dobrinj, sabranih sa n. b. K 50·—. Uprava „Jutarnji List", Zagreb, dar gosp. N. Jurašića, Ogulin K 46·—. Ista uprava dar gosp. Stj. Beloševića u Hraščini — Trgovištu K 70·—. Nadjeno u škrabici u Lovranu 30 filira. Gosp. D. Bosiljevac, Hvar, zapis blagopok. oca K 500·—. Gosp. Kvirina Koljevina, Riponda, sabranih medju decom K 10·50. Gosp. N. Vežić, član čete, Drniš, sabranih za n. b. K 784·—. G. dr. Vl. Pavlaković, Dvor K 100·—. Gosp. Fr. R. V. Petraković, Podgorač, sabranih za n. b. K 680·—. Gosp. Fr. Filiplić, Žminj, sabranih K 300·—. Gosp. J. Vojnić, Podgrad K 10·—. Gosp. N. Tomašić, Rogočana, čisti prihod zabave K 385·—. N. N. Volosko K 1140·50. Gosp. A. Gervais, Volosko, sabranih prigodom venčanja gosp. Hahna i dražesne g. Nerozy na Rijeci dne 14. srpnja 1918. K 500·—. Opć. aprovizacija, Klana K 550·—. Opć. uprava, Klana K 200·—. Opć. poglavarstvo Brod na Kupi K 25·—. Gosp. P. Šantić, Kastelir, sabranih za n. b. K 50·—. Gradsko poglav. Ivanićgrad K 50·—. Gosp. K. Jelušić, Kastav, u ime svoje, brata Ljudevita i sestara Matilde te Ljubice daruju u spomen stogodišnice rodjenja pok. oca Ljudevita K 109·—. „Novosti", Zagreb, u ime stalnih prinosa K 182·—. Ured. „Glasnika", županije Požeške K 60·—. Opć. opskrbni ured Šibenik K 500·—. Uprava „Slov. Naroda", Ljubljana K 100·—. Hrvatska pučka škola, Kanfanar, prihod škol. zabave K 135·80. Ured. „Glasnika", županije Požeške K 50·—. Pogl. upr. općine, Ogulin K 50·—. „Upr. „Slov. Naroda", Ljubljana K 50·25. Gosp. K. Jelušić, Kastav, sabranih u škrabici u gostioni gosp. B. Vlaha K 12·96. Presv. I. bar. Ožegović, dar g. markize Strozzi u Zagrebu K 100·—. Gosp. P. Rogović, Radgona, sabranih za n. b. K 200·70. Općinska štedionica, Drniš, sabranih za n. b. K 2500·—. — Živeli plemeniti darovatelji! Napred za Družbu!

Dopisi iz Istre.

Iz N. Zašto iz N.? pitaćete. Zašto da se grad ili selo ne imenuje? Čemu tajnost? Ta i nemački generali morali su javno pregovarati sa boljševicima u Brestu! Da istina je. Nu evo, da Vam rečemo uzrok. Ovo šta Vam javljamo, ne dogadja se samo u u jednom mestu. Aprovizacije su svugde i prilike su u njima podjednake, pa ovo što iznesemo neka se svaka domišlja, da je baš od njezinih srećnika izneseno. Naša je općina velika, ima stjaset podopćina, pa se na primer dele šećer i u jednoj ga podopćini davaju 50 dkg po osobi a u drugoj samo 40 dkg. A to sve u jednoj općini, kako je to moguće, da ni općinari nemogu dobit istu množinu neke robe? Jer to nije tek sa šećerom. Uvek nešta fali, nečega je malo, neko ostane bez svog dela (naravno oni najsiromašniji!) uvek nekakova nejasnost, nesuglasica! Ma zašto da jedamput, bar jedamput, ne ispane nešto u redu, na opće zadovoljstvo, pitamo pokorno naše slavne poglavare u N.? Zanimalo bi nas takodjer znati, da li odgovara istini, da deca ispod 6 godina i starci iznad 60 (odnosno 70 godina) imadu pravo na veću porciju šećera. Kod nas naravno ne dobivaju većih porcija, ali negde da dobivaju.

Iz Proštine. Prošlu sedmicu pokosila nam je nemila smrt 3 života. Ove mlade duše na pragu života moradoše sagnut glavu pod mač smrti. Trogodišnji boravak u severnom podneblju istrošo im je pluća. Treća što ju oplakavamo bila je već starica, koja je mirno čekala da ju pozove bog k sebi. Jest to majka sćoskog župana u Šegotićima, žena valjana, radina, a u pogledu štedljivosti tipična. Njezin život potekao je, kao i život cele obitelji, u neprestanom radu, naporom i poštenom. Ono, šta je u znoju stekla nije razdavala, štedila je veoma, ali nije ni nikog u njegovom delu prikratila. Radinost, štedljivost i poštenje resilo je nju i celu obitelj. Lepe svakako vlasnosti, osobito danas, gde susrećemo na svakom koraku prevaru i himbenost. Pokoj njezinoj duši, bila joj zemljica laka!

Veoma je težak za nas gubitak onih dveju mladih sila. Mladić i devojka od 19 godina, pa mesto k oltaru — u grob! Oh kruta sudbino, šta si nam dosudila! Oh gospodo ministri i velikaši, koji ste rat učinili i nas u tudjinu isterali, te mi tamo izgibosmo i razbolesmo se, pitamo Vas: ko će sada kuće obnoviti i star'ce majke hraniti?!

Osobito je gubitak mlade Marije Peruškove iz Peruški osetljiv, težak. Bila je najnaobraženija medju svojim vršnjakinjama. Boravak medju Češkinjama raširio joj je pogled. Znala je izvrsno čitati i pisati. Čitala je rado i zanimala se je za sve dobro i plemenito, za što se idealna mlada duša može zanimati. Čekala je velika zadaća medju njezinim neukim sestrama, kojima treba i saveta i primera. Velike smo nade polagali u nju, pa eto i ona nas ostavi i mi uzalud gledamo da je koja zameni. Možda će koja od mladjih. Bila je jaka i rumena, ali bolest je u Moravskoj i njoj krila polomila, te kad se vrati k svom moru, ona srvana klesne, usne za navek. Svetla će joj ostati uspomena medju nama!

Iz Vareški. Otkad su se naši begunci kući vratili, podučavala je decu na ovoj školi gdjica. Fuma Družetić. Samo ona. U vreme mira imali smo dve sile, naša je školska zgrada lepo i moderno uredjena dvorazrednica sa dva učiteljska stana, dece je za školu skoro 200 pa bismo molili školske oblasti, da nam ovamo pošalju i opet dva učitelja ili učiteljice. Najvolili bismo mlade, energične i poletne sile. Duševno starim i lenim dušama nerado našu dečicu poveravamo. Naša želja i molba a njihova moć i odluka! Imamo dva svećenika, pa kad možemo dva svećenika preživeti, preživeli bismo i dva učitelja.

Dnevne vesti.

Bojkotiranje hrvatskog kazališta. Hrvatska, dobra, plodna, bogata i darežljiva majčica naša za jedan je svoj unikum bogatija. U celom svetu ne bi bilo moguće ono, što u Hrvatskoj, osobito u njenoj prestolnici, u kraljevskom gradu, belom Zagrebu. U časovima, kad se toliko naglašuje narodna sloga, jedinstvo i usredotočenje sviju narodnih snaga, u hrvatskom se saboru nabacuju pojedinci neprestojnim primedbama, dok se u stranačkoj štampi besni nerazumno na svog protivnika, koji je drugog mišlenja. Kao vrhunac političke nesredjenosti dolazi spor izmedju intendanta hrvatskog kazališta i Društva hrvatskih književnika i novinara. Zagrebački listovi o tome javljaju: „Svojedobno je intendant hrvatskog kazališta pl. Hreljanović izjavio, da mu nije stalo do mišlenja Društva hrvatskih književnika i novinara. Pozvan na odgovornost za tu izjavu, on je šutio i ostao kod nje. Sada je Društvo hrvatskih književnika i novinara zaključilo, da će bojkotirati kazalište, te ne će o njemu ni u beletrističkim ni dnevnim novinama donositi ni reči. Na ovaj su zaključak pristale sve novine, osim službene i koalicioaške „Hrv. Riječi". — Koliko li sursve medjusobne nesnošljivosti izbija iz tog slučaja!

Hrvatski unikum!

Češki i poljski vojnički listovi u Sibiriji. Prvog srpnja izašao je u Vladivostoku prvi broj češkog službenog vojničkog lista, koji donosi članke i na francuskom jeziku. U Harbinu izlazi poljski vojnički list.

Unosna služba. Prošlih dana beše zatvoren vodnik Steinhofer streljačke pukovnije br. 1 u Grazu, koji je neverojatnom drzovitošću otimao na kolodvorima u Špilfeldu, Fehringu, Studencima i drugde ljudima živež, što su teškom mukom pokupovali u seljaka i nosili u uprtama kući. Izdavao se za službenu osobu te je znao posvuda dobiti svoje pomagače, kojima još nisu ušli u trag. Pri tom razbojničkom poslu zaslužio je, kako kažu, više tisuća. Sada je konac njegovoj slavi, a ogorčenom narodu ne ostaje drugo, nego da se primiri.

Narod stradava. „Slovenskom Narodu" piše njegov celjski dopisnik: Narod stradava a u „zračnom lečilištu" Plankenwart kod Graca može čovek da pročita sledeći jestvenik za visokorodjenu gospodu: Zajutrak: kava i kruh s maslom; ručanje pre podne: jelo iz jaja s mlekom; obed: juha, pečenka, prikuha, sočivo i mučnjak; užanca po podne: bela kava s marmeladom ili čaj; večera: pečenka, gnjat, prikuha, pečenje, meso, sočivo, te još za desert pecivo ili kompot. Ratni lihvari zajista ne poznaju drugde rata osim — u svojim džepovima.

Simptomi. Dva umorstva na istoku u kratko doba: jedan diplomata i jedan general podlegoše istom ubojitom oružju. Ista dizorijentacija, koja vlada u nemačkoj štampi o općim prilikama u Rusiji, vlada i glede uzroka tih nedela. Nesposobnost shvaćanja abnormalnih prilika u koje je zapala Rusija zbog brest-litovskog mira odražava se u nagadjanju faktičnih vaca. Nemački službeni izvori podtiču u... tanti, ali pučki komesar Vorovski poriče istinito... tvrdnja. Tko imade pravo? Teško je rešiti ovo pitanje, ali je i od posve sporedne važnosti. Važnije je... živanje onih momenata, što su učinili, da se um... nije dojmilo tako snažno niti onih krugova, k... njim bili direktno pogodjeni. Umorstvom Mirba... Eichhorna nije bio svet niti najmanje preneraž... da se sutra desi opet takav zločin — niko se čudio. Drugo bi bilo, da dodje sutra vest, kako Francuskoj ubili Focha ili u Engleskoj Lloyd G... — ali u Ukrajini ili Rusiji, to nije ništa neobično. U Ukrajini vlada hetman, koji je zemlji namet... silom podržavan. U Rusiji vlada boljševički s... dete dugotrajne i revne nemačke propagande, su Lenin i Trocki još na kormilu, mogu se u... zahvaliti i Berlinu. Ovaj Trocki i ovaj Lenin glasili su ovih dana teror vladinom metodom su načelo primili sada u program — u praksi vadjaju ga već mesece i mesece. Odnošaji iz... vlade i podanika označeni su dakle terorom pošto nije začudno, da kadkada i terorizovani... kolac i terorizuje... Pomoću bajuneta ili org... vanog terora vlada hetman Skoropadski nad... jinom. Načela, na kojima gradi vlada svoju nitost, su individualna mnenja vlastodržaca ili volja njihova. Ako je pojedinčeva volja jedini i ako je dopušteno dati ovoj zemlji moć pomoću rora, postaje politički boj otvorenim ratom protiv sviju, a teror vlade i teror pojedinca jednaki način legalna sredstva. Krivce se može duše kazniti, ali ne na temelju kojeg zakona, k... upotrebi li ga se uopće — imade vrednost formalnosti, već opet na temelju terora ili pra... čega. Jači s većom silom snabdjeveni poje... kazni slabijega, hetman Skoropadski Donskoga, ... nepoznatog ubojicu, ali jedan i drugi stoji na... nivou, a što se može kazati o jednom, mo... tvrditi o drugom. Može se dakle s onim istim... vom kazniti, s kojim su nemački „feldgerichti" ministrima nezavisne Ukrajine. Zulumćarstvo u... nije drugo, nego posledica demoralizacije ja... usled boljševičke i hetmanske samovolje. A to pravo nije ni zulumćarstvo: jer u zemlji, gde s... tatovi nijedan nije tat, a gde su svi teroristi, ni... jedan terorista. A mislimo, da imademo pravo je u Rusiji raspoloženje jednako skladištu mu... Mala iskra užasna eksplozija. Svaki je pošten... u srcu terorista, a izvede li jedan čin ili ne, to... visi o osvedočenju, već ličnoj snagi. Takvim ide... prilikama ide u susret i naša „civilizovana" Ev... A onaj, koji hoće zaustaviti taj razvoj, koji že... baviti svet, defetista je i pacifista i izdajnik d... vine. Kamo plovimo?

Mali oglasnik.

Bravarska i mehaničarska radiona sa skladištem željeza **SCAMPERLE, ulica Lacea I.** Ima na skladištu: Malih štednjaka, željeznih ploča i željeznika za ognjišta, peći za kruh, sićeve za vodu, posebnih lokota u svim veličinama, ključanica, ulja (gladčala), čavala i čavlića svake vrsti i svakojake željezne robe.

Traži se devo... za sve kuće poslo... Sillić, ulica Fr... Ferdinanda br. ...

Traži se stan sa dve sobe i kuhinjom. Adresu položiti kod uprave lista.

Daje se u naja... uz ugodne uvje... **posje...** sastojeći se od ... staje, oranice, sjeno... šume i tri krave. ... daje Ivan Ček u R... z. p. Kozina, I...

Rabljeno pokućstvo kupuje i prodaje tvrtka **Filip Barbalić** Sišanska ulica.

Pečatni vos... dobiva se kod tvr... Papirnica J. KRMPOTIĆ...

Podupirajte našu Družbu

Novo! Novo!

Ivo Vojnović: **„Dubrovačka Trilogija"**

Emerson: **„Napoleon" ili „Čovjek od djela"**

kao i mnoge druge knjige „Narodne i Humoristične knjižnice" mogu se dobiti kod podružnice **Jos. Krmpotić, Pula** ulica Franje Ferdinanda br. 3.

Oglasujte u „Hrvatskom Listu!"

Još je vrijeme.

Pristupite osjeguranju ratnog zajma, koje predstavlja opsežno obezbjedjenje obitelji. — Povoljni uvjeti, bez dokladа i sporednih pristojbina. — Prijave primaju: **Osjeguravajući odio c. k. austrijske zaklade za udovice i siročad palih vojnika, Trst, Via Lazzaretto vecchio 3, i Kotarski odjeli u Gorici, Cirknici, Sežani, Kopru, na Voloskom, u Puli, Pazinu, Grižnjanu, Villa Vicentina, Korminu, na Cresu, u Lošinju, na Rijeci i na Krku,** dalje i banke: Anglo-Austrijska banka, Jadranska banka, Središnja banka njemačkih štedionica, Kreditni zavod za trgovinu i obrt, Banca Commerciale Triestina, Banca Triestina, Istriana, Živnostenská banka, banka „Unione" i druge, konačno: c. k. porezni uredi, općinski uredi i školska ravnateljstva u Trstu, Istri, Gorici i Gradiškoj.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOSIP KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. - Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Broj 1109.

U Puli, ponedeljak 12. kolovoza 1918.

Godina IV.

Manje kritike i više rada.

Mi Hrvati smo rodjeni revolucijonarci. Da nas čovek čuje, mislio bi, da smo podlagumili već polovicu sveta, da imademo u svakom kutiću skladište bomba. U istini smo dobroćudni, miroljubivi i udobni gradjani, koji ne bi prolili za ideju niti mačju krv, a kamo li čoveču. Odgojeni više knjigama nego li zbiljskim životom, živimo do 24. godine život sanjača, snatrimo o boljoj budućnosti, kao onaj Čičikovljev dobročinitelj u „Mrtvim dušama", koji je sav sretan u maštanju, da ga je car imenovao — generalom. Nemamo doduše previše pismenih ljudi, ali za to su pismeni tim gorljiviji. Pesnika, pisaca, a pogotovo novinara, rodjenih novinara imademo na pretek. Do 24. godine svaki je spasitelj sveta, propovednik najmodernijih ideja, izumitelj najdivnijih nacrta. Posle 24. godine žive jedino novinari po zanatu od tih ideja i ideala, a ostali su već uvideli, da se ženu i decu ne može hraniti samo oduševljenjem i dobrim namerama. Kod nas je veliko oduševljenje i veliko zdvajanje. Veliko oduševljenje u bezazlenom naprezanju sviju sila, da se postigne onu utopističku točku izvan sveta, e bi se jednim mahom preokrenuo svet, a veliko zdvajanje kao mamurluk razočaranja u kasnije doba i neograničena skepsa i plitka ironija kao kronična bolest za sav život. Sve to ne valja. Nisu ideje, koje preobrazuju svet, a pogotovo ne ideje od druge i treće ruke, koje nudjamo na prodaju mi, već realan i praktičan rad. Ne smemo očajavati, da je kod nas nemoguće provesti jedan nacrt, što bi u Francuskoj ili Engleskoj bila upravo igrarija. Ne smemo zaboraviti, da naš narod još nije odgojen za rad, za mučni i ustrajni rad, za ljubav do rada. Kod nas se upravo zazire od marljivosti i ustrajnosti. Kod nas je rad nešto omraženoga, baštinjeni greh praotaca, samo nekakva kazna, nametnuta čovečem rodu. Ljubavi do rada, do praktičnog i korisnog rada, naći ćete samo u iznimnim slučajevima, kod nemoralnih ljudi. Svaki je spreman priznati, da je čovečanstvu cilj usavršenje pojedinca i društva, poboljšanje općih društvenih prilika itd. Ali nitko vam neće priznati, da se taj cilj može postići jedino na način, da svaki vrši strogo i sdušno svoju dužnost. Što znače ideje, što opet znači praktičan život, to nam je pokazala jadna ruska revolucija. Isti ljudi i isti narod, koji je izrabljivao mane carizma, iskoristio je i revoluciju. Revolucija je imala usrećiti narod time, da ga oslobodi od svih obveza i dužnosti. Ruski revolucijonarac, koji je preoteo imućnim staležima bogastvo i imetak, mislio je, da će sada živeti u zabavi i raskošju sve do konca sveta, bez muke i rada. Nije se dosetio toga, da je ruska revolucija išla za tim, da se razbaštinjenjem nekojih retkih imućnika otvori narodnom radu nova i široka vrela blagostanja i da probudi interes svakog pojedinog za produktivni rad, učinivši ga dioničarom opće koristi, koje će crpsti kroz rad od prirodnih bogastva, što mu pruža direktno i indirektno zemlja. Ruski se narod pokazao još nerazvitim, da nastavi u vlastitoj režiji onaj posao, što su ga dotle vršili ruski kapitaliste. Nisu dakle dostatne ideje i to smele i umne ideje, kako su bez sumnje boljševičke teorije, već sav narod mora biti dozreo ovim idejama i pripravljen na preporod, na novi socijalni red. Svaki je čovek dobio životom izvesnu količinu energije. Život će imati za sve i budućnost samo u toliko vrednost, u koliko će se ta energija preobraziti u delo u korist za čovečanstvo. Najveći je greh radi toga tromost i lenost. Lupež i razbojnik, koji su potrošili sav život na kojekakva zločinstva i zulume, ispunili su u većoj meri taj prirodni zahtev od tromog, bezbojnog, udobnog i dosadnog čoveka, kojemu je ideal deseto carstvo, gde se sve cedi od mirisnog vina i masti pečenke na ražnju. Besposlica je negacija života. Smrt jest nepomičnost, ukočenost i besvesnost, a jedno i drugo i treće opovrgava se radom. Ali rad ne znači igru. Gibanje mišica bez svrhe — maštanja bez smisla to je igra, a igra — u koliko nije potrebna za odmor — je nešto, što imademo zajedničkoga sa životinjama. Svrhovita igra, kojom se hoće dobaviti telesu novih energija, znači naravski posve nešto drugoga. Rad znači iskorišćenje energija u neku općekorisnu svrhu, a ove će se energije upotrebiti najbolje time, da im um pokaže odredjen smer i najbolji i najkraći put, kako bi se taj cilj postignuo. Ideja bez rada je dakle nesmisao, a rad bez ideje ludorija. Jedno i drugo se mora nadopunjavati i samo skladno i trajno suradjivanje ovih momenta postizava željene posledice. Za nas u Europi postigli su u tom pogledu ideal Amerikanci, a visoko razvijeni Englezi i Francuzi i ništa manje i današnji neutralci dive se tim ljudima praktičnosti, t. j. rada i razuma. Samo Amerikanci znadu za vrednost vremena, što je istovetno sa životom. Ali Amerikanci ne običavaju graditi palaču, gde im je potrebna daščara, ne otvaraju sveučilišta, nemaju li pučkih škola, a na sveučilištu se ne bave sivarima, koje nemaju za život iole značenja. Jer svaki rad, koji nije u vezi s praktičnim potrebama života, jest puka igra, jest besmislica. I umetnost i kultura su i bile su istinske vrednosti samo kao izražaj života i potreba života. Radi toga se i naša današnja kultura rodila i radja još u Americi, u zemlji, koja nema smisla za tričarije, koje se samo u Europi mogu smatrati kulturom. Glavni je dakle zahtev naše sadašnjosti, da se vratimo iz sunčanih visina ideala na zemlju i da gledamo na našu domovinu očima pravednoga i mirnoga čoveka, koji mnogo shvaća i mnogo uvažuje. Jadikovanje o prošlosti nije dostojno ozbiljnih ljudi. Velikim debatama o potrebama, koje se osećaju u Berlinu i Londonu, unosimo megalomansku i smešnu notu u javni naš život. Iz tog stanovišta ne možemo kritizirati naše prilike. I kritika imade samo u toliko vrednost, u koliko koristi jednoj svrsi, jednom nastojanju. Kritika, koja prelazi ove granice, je uzaludna a obično i štetna. Budimo u kritici stvarni i strogi; ali najprije budimo autokritičari a tek onda kritičari tudjih dela. Ali naša je kritika odmah gotova sudom i odsudom, a pogotovo, radi li se o čoveku, koji nam nije lično po volji, a u politici, pripada li protivnoj stranci. Lakoumno i hirovito bedimo naše političke protivnike, a radi toga se raskrinkanje naših pravih narodnih neprijatelja ne može tako silno dojmiti naroda, kako bi se inače dojmilo u zemljama, u kojima se hladnokrvnost i susprežljivost smatra krepostima. Budimo u kritici savesni i stvarni; ali kad smo ispitali našu savest i naš razum strogo i neumoljivo, budimo slobodno neumoljivi i strogi u kritici sve do skrajnosti. Ali kritika ne sme ostati tek na papiru, već se mora odmah praktički ostvariti. Narod mora biti odgojen, da bude neumoljivim sudijom. Ako ne već u svakom pogledu, a to nam može češki narod u tom nastojanju biti uzorom: pročistio je on svoj vazduh od švihovstva i špijunstva. Ali za to treba opet mnogo više rada nego li uvodnih članaka.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Na visoravni Sette Comuni opetovale su čete sporazuma jučer rano svoje iznenadne navale. Bojno se polje Po ljutom boju bio je neprijatelj svuda suzbljen te proširilo od Canove sve do prostora Col del Rosso. je pretrpio veoma teške gubitke. Zarobili smo Engleza, Francuza i Talijanaca. Medju junačkim braniteljima pripada osobiti udeo na uspehu ugarskim pukovnijama 82, 101 i 138. Inače niti na talijanskoj fronti niti u Albaniji nikakvih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Izmedju Ysere i Ancre popustila je tečajem dana pojačana bojna delatnost. Na večer oživela je opet na mnogim mestima. Suzbili smo jače nasrtaje neprijatelja na obim stranama Lyse. Na bojnoj je fronti neprijatelj proširio svoje navale sve do Oise. Izmedju Ancre i Somme skršile su se pred našim linijama. Sve do južno od Somme ostala je neprijateljska pešadija posle neuspeha od 9. kolovoza nedelatna. Jake delomične navale kod Rencourta i proti Lihonsu izjalovile se u našoj vatri i protunavalom. Glavna je sila jučerašnjih navala bila upravljena na našu frontu izmedju Lihonsa i Avre. Istočno od Rosieresa i na obim stranama ceste Amiens-Roye suzbili smo opetovane navale neprijatelja. U pomičnom boju proti neprijateljskoj premoći i protiv nagomilanih oklopljenih vozova postigla je nepokolebiva snaga za navalu naše pešadije opet svu svoju vrednost. Mnogo puta skršila se navala neprijatelja već u paljbi našeg topništva. Pred odsekom jedne divizije ležalo je sastreljeno više od 40 oklopljenih vozova. Izmedju Avre i Oise poduzeo je neprijatelj iza žestoke topovske pripreme jake navale proti našim starim položajima od Montdidiera do Auteuila. On nije mogao dostići novu bojnu liniju istočno od Montdidiera, koju smo mi jučer najavili. Naše zalaznice primile su neprijatelja u starim položajima jakom paljbom te su odonud uzmaknule, boreći se, preko linije Laboissiere-Hainvillers-Richebourg-Marest. Veoma živahna letalačka delatnost nad bojnim poljem. Oborili smo opet 23 letala i jedan pripeti balon. Poručnik Kroll polučio je svoju 33., poručnik Wekiens svoju 24. i 25., poručnik Lauman svoju 21., 22. i 23. i poručnik Auffart svoju 21. zračnu pobedu. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Na Vesle suzbili smo napadaje neprijatelja izmedju Fismesa i Courlandona. U Champagnei, zapadno od ceste Somme-By-Souain delomični bojevi, u kojima smo dopremili nekoliko zarobljenika. — Ludendorff.

Rat.

Dopisni ured javlja iz Amsterdama od 10. kolovoza: „Central News" javljaju novu francusku navalu na fronti od 16 milja, koja je postigla već napredovanje od 4 milja i plen od 100 topova.

•

Francuski izveštaj od 10. kolovoza popodne: Francuske čete, koje operiraju na desnom krilu engleskih sila, nastavile su u jučerašnjim večernjim satovima i tečajem noći svoje uspehe. Francuzi su napredovali istočno od Arvillersa te su osvojili Davenescourt. Navaleći južno od Montdidiera izmedju Ayancourta i La Fretoya, osvojiše Rubescourt i Assainvillers te dopreše do Faverollesa.

•

Francuski izveštaj od 10. kolovoza na večer: Na bojnom polju Avre nastavismo naše navale tečajem celog dana rastućim uspehom. Od danas u jutro prestignut s istoka i severa, pao je Montdidier u naše ruke. Nastavljajući naše pobedničko napredovanje na desnom krilu engleske vojske, pomaknuli smo našu liniju na fronti Andechy - La Cojssiere - Fescamps za deset kilometara unapred. Na drugoj strani proširili smo naše poduzeće na jugoistok te smo navalili na Nemce na obim stranama ceste St. Just-Eucharses—Roye na fronti od više od 20 kilometara. Osvojili smo Rollot, Orvillers, Sorell, Ressous-sur-Matz, Conchy-les-Pots, La Neuville sur Ressons i Elincourt te smo na nekojim točkama uznapredovali za 10 kilometara. Broj zarobljenika, dopremljenih tečajem tri bojna dana, nadilazi 8000. Medju golemim ratnim priborom, napuštenim od neprijatelja, nabrojili smo do sad 200 topova.

•

Engleski izveštaj od 10. kolovoza prepodne: Alijirci su obnovili navalu na čitavoj fronti južno od Somme te su uznapredovali na svim točkama unatoč rastućeg otpora neprijatelja. Francuzi su proširili svoju frontu prema jugu te su osvojili Pierrespont i šumu severno od tog mesta a severno i severnoistočno od tog su mesta provalili unapred za 4 milje. Kanadci i Australci prodroše se divnim poletom, izakako su osvojili vanjske obrane Amiensa (?), po ljutom boju dve milje preko tog mesta unapred. Pre večera doprli su Francuzi i Englezi do linije Pierrepont—Arvillers—Rosieres—Raincourt—Morcourt, gde još traju bojevi. Mesni bojevi severno od Somme. Broj zarobljenika iznosi sada 17.000. Zaplenili smo 200 do 300 topova, medju kojima imade i teških železničkih topova, veliko mnoštvo strojnih pušaka i opkopnih mužara kao što i goleme količine materijalnih zaliha, medju kojima i jedan čitav vlak. Naši su gubici vanredno neznatni.

•

Engleski izveštaj od 10. kolovoza o podne: Jučer po podne i na večer nastavile su savezničke čete napredovanje na čitavoj fronti južno od Montdidiera sve do Ancre. Francuzi, koji su napali južno od Montdidiera, osvojili su posle podne sela Tronglloy, Le Fretoy i Assainvillers te ugrožavaju Montdidier s jugoistoka. U tom su odseku zarobili preko 2000 momaka. Kanadske i australske divizije osvojile su Bonchoir, Meharicourt i Lihons te su provalile u Rainercourt i Proyart. Na večer napadoše Englezi i Amerikanci u kutu izmedju Somme i Ancre te su odmah postigli uspeh, Pod noć bili su postignuti svi ciljevi, uključivo selo Morlancourt i zaravanak jugoistočno od njega. Neprijateljske protunavale u tom odseku bijahu suzbijene po oštrom boju. Broj zarobljenika, dopremljenih po saveznicima od 8. kolovoza dalje, prelazi 24.000.

•

Engleski izveštaj od 10. kolovoza na večer: Od desnog krila prve francuske armije poduzeta bi navala južno od Montdidiera, koja je posvema uspela. Sa severa i s juga zatvoren, pao je Montdidier još pre podne s brojnim zarobljenicima i silnim mnoštom ratnog pribora Francuzima u ruke. Napredovanje prve francuske armije trajalo je tečajem dana, u doticaju s Francuzima na levom krilu i s desnim krilom engleske armije. Oštro goneći neprijatelja, svladaše Englezi otpor neprijatelja te uznapredovaše znatno. Opća linija saveznika ide od severa na jug preko Lihons — Fresnoy-les-Roye — Lignieres — Conchy-les-Pots. Broj zarobljenika raste.

Engleski izveštaj od 10. kolovoza s Italije: Naše su divizije izvele istodobno 8 uspelih nasrtaja izmedju Asiaga i Canove. Zadale su neprijatelju teške gubitke te su dopremile 315 zarobljenika, 6 strojnih pušaka i 3 opkopna mužara. Naši su gubici neznatni. Naše su zračne bojne sile uništile 11 neprijateljskih aparata. Jedan se naš aeroplan nije povratio.

•

Talijanski izveštaj od 10. kolovoza: U Judikarijama i na asiaškoj visoravni poduzeše naše

francuske i engleske čete odvažne napadaje na neprijateljske linije. 8. t. m. preneraziše naše i francuske čete neprijateljske postojanke na južnim obroncima Dosso dei morti, ubiše nekoliko Austrijanaca te dopremiše unatoč zatvornoj vatri 21 zarobljenika. U noći 9. t. m. pregazile su iznenada engleske čete, takodjer pomoću topništva, neprijateljska ušančenja izmedju Canove i Asiaga na 8 točaka, zadaše neprijatelju teških gubitaka te se opet povratiše u svoje linije sa 374 zarobljenika, medju kojima 10 časnika, 10 strojnih pušaka, 4 minometa i tegleća marva. Za prvih sata 9. t. m. provališe francuske čete neprijateljsku glavnu poziciju na Sisemolu, prodreše duboko u nju, uništiše velik dio posatke a prisiliše ostatke na predaju. Plen: 5 časnika, 243 momka, jedan oklopni mužar i 8 strojnih pušaka. Dalje na istok uspelo je našim odeljenjima, izlazeći iz položaja Monte di Val Bella, Col del rosso i Col del El, da na više mesta prekorače jake neprijateljske obrambene uredjaje. U ljutoj borbi zadaše neprijatelju teških gubitaka te dopremiše kao zarobljenike 2 časnika i 57 momaka. Naši gubici i oni naših saveznika ostaše unatoč žestokom neprijateljskom protudelovanju veoma niski. U zračnim bojevima sastrelismo 2 neprijateljska aparata.

•

Amerikanski izveštaj od 10. kolovoza na večer: U odseku, držanom od naših četa, nikakav osobiti dogadjaj.

---

* **Nedoslednost u političkoj borbi.** Omladina je izdala nije tomu davno poziv, u kom se sve iskreno misleće narodne ljude pozivlje na borbu proti frankovcima, na bojkot njihovih vodja i svakog pristaše njihove stranke. Sve su poštene hrvatske novine priopćile taj poziv, i sad bi se imalo očekivati, da ne će ostati pri rečima, već će se dosledno preći i na delo, kako su izričito to zahtevale „Primorske Novine“. Medjutim frankovci još uvek vode svoju ogavnu politiku dalje, a medju zaključcima Društva hrvatskih književnika i novinara radi bojkota hrvatskog kazališta čitamo uz ime „Hrvatska Država“, „Glas SHS“, „Male Novine“, „Hrv. Njiva“, „Knjiž. Jug“, „Ženski Svijet“, itd. Stranskijeve „Lidove Novine“ rekoše na tudje denuncijacije: „Za poštenog protivnika imamo poštena sredstva za borbu, za psa dovoljna je i batina“.

* **„Srpski dokumeti“ i frankovci.** Dne 21. ožujka 1917. izneo je madžarski zastupnik Smrecsanyi u ugarskom saboru svoja atkrića o „srpskim dokumentima“. Ti „srpski dokumenti“ bili su utelovljeni u nekoj tobožnjoj Pašićevoj listini članova „Narodne Odbrane“. Od zastupnika hrvatsko-srpske koalicije beše u toj listini: Svetozar Popović, Većeslav Wilder, Gjuro Šurmin, Srgjan Budisavljević, Ivan Lorković i barun Josip Rajačić. — Dne 7. o. mj. izneo je opet barun Josip Rajačić izjavu proti klevetanju hrvatsko-srpskih zastupnika te ustvrdio da se te klevete osnivaju na patvorenoj listini. Ministar-predsednik dr. Wekerle izjavio je, da se okrivljavanja imadu svesti na h r v a t s k e i z v o r e. Dalje je izjavio da su dva državna odvetnika proučila dokumente, te nisu našla nikakvog razloga sumnjičenju zastupnika. — „Arbeiter-Zeitung“ pišući o tome nadovezuje: „Hrvatski zastupnici čini se da se zadovoljavaju konstantovanjem, da su bili nepravedno i samo na temelju krivotvorenja klevetani; no javno mnenje ne može se time zadovoljiti, već postavlja pitanje, ko behu krivotvoritelji i što im se dogodilo, izakako beše njihova lopovština raskrinkana. Wekerle govori o „h r v a t s k i m i z v o r i m a“; prema tomu je već moguće, da se hulje imadu tražiti u krugovima izmedju „h r v a t s k e s t r a n k e p r a v a“, o čijem je denuncijantskom poslovanju hrvatski ban nedavno u hrvatskom saboru učinio tako uništavajuća otkrića“. — Mnenje neutralnog socijalističkog lista i nipošto „dopis iz Zagreba“.

* **Grof Tisza o petoj godišnjici rata** U poslednjoj svesci tednika „Igazmondo“ obelodanjuje grof Stjepan Tisza članak pod naslovom: „Što da činimo?“ U tom članku veli se medju ostalim i ovo: „Bilo je doba, kad se i u krugovima neprijateljskih naroda jače podigoše glas i ljubav prema bližnjemu i iskrena želja za mirom. Na žalost je uspelo huškačima rata vazda ugušiti ih. Najprije učiniše to, prikazujući nove nade, a ističući nove saveznike, a kasnije opet sokoleći svoje pristaše, da je kod nas došlo do rasula i bojazni i da se pod pritiskom patnja i stradavanja što ih donosi rat, raspada ona granitna litica delotvorne i požrtvovne domovinske ljubavi, koja je do sada bila sigurnim temeljem naših dojakošnjih pobeda. Zavisi sve o tome, da ovu nadu naših neprijatelja osramotimo. Sve zavisi o tome, da u našoj duši obnovljenom snagom oživi odlučnost prve ratne godine. Ne zaboravimo, da je egzistencija našega naroda i naše domovine još i danas u pogibelji, da se na talijanskim i francuskim bojištima bije boj i za naš integritet i nezavisnost. A k o b u d u p o b e d i l i n a š i n e p r i j a t e l j i, p l a t i t ć e m o t o u d o v i m a, š t o ć e s e i z r e z a t i i z t e l a n a š e u g a r s k e d o m o v i n e. Ne zaboravimo, da živimo u sudbonosnim danima, u kojima se biju narodi za svoju egzistenciju, a u koje dane moramo mi zaboraviti na sve drugo, zapostavljajući sve drugo i naš život i našu krv i naš imutak, položiti naše najbolje telesne i duševne snage na oltar domovine. Svaka reč, svaki čin, koji prouzročuje u domovini razdor i obnavlja protimbe ili mržnju medju strankama, zločinstvo je počinjeno na domovini što se nalazi u pogibelji. Što duže će potrajati rat i što će gore biti patnje, koje će na nas navaliti, tim veći je taj zločin i manje se može oprostiti. Sve bi bilo uzaludno, što je bilo u tim bojevima u četiri sumorne i slavne godine: i raskošno prolivena krv i žalost udova i siročadi, stradavanja žena, dece i slabih staraca, kao i njihove bolj, sve bi to bilo uzaludno, kad bi nas velike sposobnosti madžarskoga naroda u poslednjem odsječku ovoga rata napustile i ostavile na cedilu,

* **Zastupnici državnog radništva kod Husareka.** Dopisni ured javlja iz Beča od 11. kolovoza: Jučer na večer posetiše pod vodstvom nar. zastupnika Förstera zastupnici radništva državnih obrata i to kovnice, državne tiskare, tvornica duhana, brzojavnih i telefonskih uredjaja i tršćanskih skladišta ministra-predsednika Husareka te mu predali spomenicu tičuću se njihovih materijalnih zahteva. Ministar je predsednik izjavio, da priznaje opravdanost njihovih zahteva te je istaknuo, da je za svakog radnika važno, da se provede finančna reforma za poboljšanje valute, pošto bi se njom povisila kupovna vrednost novca. Ministar je na koncu primetio, da se moramo izbaviti od gospodarstva ceduljama.

* **Izbor finskog kralja.** Javljaju iz Helsingforsa: Kako se doznaje, sastat će se finski sabor već 27. kolovoza, da izabere finskog kralja.

* **Let u Egipat.** Reuterov ured javlja službeno, da su dva časnika engleskog letalačkog zbora poleteli na običnom službenom aparatu u Egipat. Letači prevališe put od preko 2000 milja.

* **Kitaj i papa.** Reuter javlja, da je kitajska vlada uskratila primitak papinog nuncija.

* **Nemački se poslanik ne vraća u Moskvu.** Wolffov ured javlja od 10. t. m.: Obzirom na ugrožavanje članova poslaništva usled razvoja prilika u Moskvi a pogotovo radi stranačke proklamacije sovjetske republike o uporabi terora kao bojno sredstvo zaključilo se, premestiti nemačko poslaništvo iz Moskve u Pskov. Time se imadu sprečiti upadice, koje se uz najbolju volju ne mogu onemogućiti te se kod danih prilika gotovo ne dadu izbeći, i koje bi bile kadre, da ugroze odnošaje izmedju Nemačke države i sovjetske republike. (Pskov leži u delu Rusije, koji je zaposednut po nemačkim četama. O. u.)

Iz bivšeg ruskog carstva.

Japanski predujam sibirskoj vladi. — Intervencija u Sibiriji i burza u Tokiju. — Bojevi u severnoj Rusiji. — Boljševici zatvaraju Engleze i Francuze kao taoce. — Ratno stanje izmedju Rusije i antante. — Proglas Engleza Rusima. — Okršaji na finskoj granici. — Englezi u Petrosadovsku. — Ultimatum zemstva u Vladivostoku.

Službeno se javlja, da je japanska vlada predujmila 500 milijuna provizornoj sibirskoj vladi uz uvet, da obrazuje jednu veliku vojsku kao i za to da prehrani japanske čete u Sibiriji. — Prema jednom ovdešnjem listu, javljaju „Times“ iz Tokia: Opadanje najglavnijih efekata na japanskoj burzi dne 3. kolovoza bez sumnje su najrečitiji komentar trgovačkoga sveta prema vojničkoj akciji Japana u Sibiriji. I japanska štampa piše, da se radi sada o kud i kamo većoj stvari nego o podupiranju češkoslovačke brigade. — „Hamburger Fremdenblatt“ donosi ovaj telegram iz Helsingforsa: Boljševici su se pod pritiskom engleskih i francuskih četa povukli prema jugu, a antantine čete stoje sada u Pognezu. One su razrušile železnicu severno od ovoga mesta. Boljševici pljačkaju i haraju sve što im pod ruku dodje. U šumama izmedju Finske i Karelije izgladneli članovi finske crvene garde lutaju po svim stranama.

•

Petrogradska brzojavna agentura javlja iz Moskve: Pošto su Englezi zaposeli ruske gradove, a da nisu navestili rat te streljaju ruske gradjane, većim delom članove sovjeta, bili su uapšeni engleski i francuski buržoa, da budu internovani kao taoci. Isključeni su stari ljudi, muževi sa brojnom obitelji kao što i svi radnici.

•

Reuterov ured javlja iz Washingtona, da je amerikanski konzul u Moskvi obavestio državni odeo, da je Lenin izjavio, kako postoji već ratno stanje izmedju države sporazuma i sovjetske vlade. Na upit saveznih konzula odgovorio je Čičerin, da se ova konstatacija ne može smatrati naveštajem rata, već naravnom izjavom onog obrambenog stanja, u kojem se nalazila svojedobno Rusija nasuprot Nemačke.

•

Reuterov ured javlja: Engleska je vlada dala u Vladivostoku, Murmanu i Arhangelsku priopćiti proglas na ruski narod, u kojem ističe, da Englezi dolaze kao neprijatelji Rusije, kako bi ju spasili od uništenja po Nemačkoj te izjavlja svečano, da neće pridržati niti pedalj ruske zemlje i da ne misli nametnuti Rusiji ikoji politički sustav. Ruski narod imad naprotiv sam, da odluči o svojem budućem državnom obliku i o konačnom rešenju svojih so-cijalnih problema. Proglas pozivlje Ruse, neka se okupe oko zástave slobode i nezavisnosti, koju je podigla antanta, da pobede ona načela, bez kojih nema niti trajnog mira niti prave slobode sveta. Proglas svršava sa željom, da bi se razvila indu-strijalna i naravna pomoćna vrela zemlje, koja će antanta promicati.

•

Helsingforski list doznaje, da odelenje finskih crvenih gardista, nekih 200 momaka, stoji pod za-povedništvom engleskih časnika u blizini finske granice, 50 kilometara od Tuhte. Navodno da je došlo do manjih sukoba sa finskim pograničnim četama. Iz drugog se izvora potvrdjuje, da su se čete sporazuma približale Petrosadovsku na jezeru Onega i da su zaposele taj grad. — „Temps“ doznaje, da su boljševici uapsili u Moskvi francuskog generalnog konzula Gronnardsa, šefa francuskog vojničkog odaslanstva Lauragnea i suradnika Gronnardsa Machona. — Reuterov ured javlja iz Vladivostoka, da je tamošnje zemstvo upravilo na konzularni zbor ultimatum, u kojem traži progonstvo generala Horvata iz svojih budućih kotara.

Domaće vesti.

Odlazak dece na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju bit će u četvrtak na 15. o. m. u jedan sat posle podne. Roditeljima se preporuča, da dovedu decu na vreme i donesu sobom legitimaciju na kojoj je dete zapisano.

Isplate begunačkih potpora. Od c. k. se poreznog u Puli javlja: Kaošto je već danom 31. srpnjam tek. god. objavljeno bilo, isplačivat će se begunačke potpore, što ih je ovdješnje c. k. kot. poglavarstvo već nakazalo, a dosad ne biše još isplaćene, kao i doprinosi za opskrbu te državne potpore, kod ovdješnje c. k. porezne blagajne samo u vreme od 11. do uključivo 20. kolovoza 1918 i to u predpoldašnjim satovima od 8—12. Da se pak prevelikoj gnječi i strci ljudi izbjegne, isplačivat će se redom kako slede:

dne	12. ov. m.	od broja nakaznice	1	do	4000
„	13.	„ „ „	4001	„	6000
„	14.	„ „ „	6001	„	8000
„	15.	„ „ „	8001	„	10000
„	16.	„ „ „	10001	„	12000
„	17.	„ „ „	12001	„	14000
„	19.	„ „ „	14001	„	16000
„	20.	„ „ „	16001	„	dalje

Pozivaju se dakle oni, koji imadu pravo, da dignu navedenu potporu, da se strogo drže gore naznačenog reda.

Prosveta.

„Novo društvo“. Primili smo 2. broj mesečne socijalističke smotre „Novo društvo“ što je izdaje i uredjuje V. Korać, sa sljedećim sadržajem: Uvodnik. — Gjuro Cvijić: Socijalna demokracija i nacijonalni problem (Narodni program socijalističke „ljevice“ u Austriji). — V. Korać: Rat i prahrana II. — ab.: Povodom jedne polemike. — Bilješke: Iz politike: Rastvaranje u koaliciji. Viječanja u Pešti (piše V. K.); Stranački zbor poljske soc. demokracije. Iz radničkog pokreta: Kongres radničke strukovne organizacije Hrvatske i Slavonije (piše V. K.). Sa sveučilišta: Ekonomski položaj našeg djaštva (piše B. G.). Nove knjike (recenzije) Abditus: „Problemi malega naroda“. Krleža: „Pjesme I.“ Flamarion: „Propast svijeta“. Podlistak: Miroslav Krleža: Plameni vetar. — Iskrice. Pojedini svezak stoji 2 krune. Pretplata na 6 meseci iznaša K 9·—. Sve poštanske pošiljke šalju se na upravu „N. D.“ Zagreb, Kačićeva ulica 9a.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati sa dostavom god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlaz. u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo : Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 13. kolovoza 1918. Broj 1110.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se saopćuje: Na talijanskoj fronti ne beše jučer većih poduzeća pešadije. Tim živahnija beše na mnogim mestima borba artilerije i delatnost letača. Talijanski letači naväliše prilikom svojih uzleta preko Feltre i Sette Comuni iz neznatne visine na dalekovidno označene poljske bolnice, pri čem beše ranjeno bolesnika i osoba, delatnih u službi njegovanja. — Albanija: Nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Izmedju Ysere i Ancre slomiše se višestruki delomični napadaji neprijateljevi. Severno od Lysa odbismo jaku neprijateljsku navalu. Na bojnoj je fronti izveo neprijatelj rano u jutro žestoke navale severno od Somme i izmedju Somme i Lihova; sve bejahu delomično u vatri delomično u protunavali odbijene. Pri bojevima oko Lihonsa sunuo je neprijatelj preko mesta prema istoku. Naša ga je protunavala bacila opet sve do severnog i istočnog ruba sela. Zestoki delomični napadaji izmedju Lihonsa i Avre. Jugozapadno od Chaulnes navalismo na neprijatelja i zauzesmo Hallu. S obe strane ceste Amien-Roye odbismo neprijateljske napadaje. Izmedju Avre i Oise trajahu jaki navali neprijateljevi sve do tamne noći. Slomiše se posvema. Osobito je teške gubitke pretrpeo Francuz kod Philoloy. Bliskim podržavanjem svoje artilerije, koja je sledila gusto za oklopljenih vozova, silio se neprijatelj, da izvojšti slom. Pešadija i artilerija rastrelaja ga pred našim crtama. Jučer beše oboreno 17 neprijateljskih letala i 4 pripeta balona. Poručnik je pl. Richtoffen izvojevao svoju 38. a poručnik Weltiens svoju 26. do 28. zračnu pobedu. U srpnju beše oboreno na celoj fronti 518 neprijateljevih letala, od toga 69 od naših letačkih obrambenih topova te 36 pripetih balona. Od tih je u našem posedu 239 letala, ostalo se, kako smo ustanovili, srušilo s one strane protivnikovih položaja. Mi izgubismo u boju 129 letala i 163 pripeta balona. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 11. kolovoza posle podne: Francuzi nastaviše sinoć u predvečerje i u noći napredovanje na celoj fronti izmedju Avre i Oise. Zauzeše masiv Bunlogen—La Grasse i porinuše svoje linije istočno od Busa; dalje prema jugu prodresmo u šumskom predelu izmedju Matza i Oise, pridobiše rubove Barliera i Gurya, zauzeše Mereuil i Lamotte i protegoše svoje napredovanje 5 km severno od Chevincourta.

Francuski izveštaj od 11. kolovoza u večer: Tečajem dana nastaviše naše čete izmedju Avre i Oise usprkos otporu neprijatelja da dobivaju prostor. Južno od Avre zaposedosmo Marquivillers i Grivillersu i postigosmo liniju Armancourt—Tilloloy. Severno od Roye sur Matz prodresmo poprečno 2 kilometra sve do rubova Canny sur Matz. Dalje prema jugu osvojismo i prekoračismo selo Berliere, izmedju Matza i Oise. Naša prva crta teče na severu od Chevincourta. Machemont i Cambronne u našem su posedu.

Engleski izveštaj od 11. kolovoza o podne: Uspešnim poduzećem u noći porinusmo naše linije severno od Somme na visočinu izmedju Menehema i Dernancourta. Južno od reke javlja se o bojevima na različitim mestima. Francuzi uznapredovaše na južnu obalu Avre i dopreše do rubova Echelle St. Aurin. Mi poboljšasmo nešto naše položaje istočno od Robesca.

Engleski izveštaj od 11. kolovoza u večer: Neprijatelj pokrenuo je ujutro jaku navalu sa svežim divizijama proti britskim položajima kod Lihonsa i severno i južno od njega. Mi odbismo sve napadaje sa žestokih bojeva i nanesosmo neprijatelju velike gubitke. Neprijatelj je prodro u naše položaje severno od Lihonsa, no beše tečajem ogorčenog boja proteran istočno i severno od sela, tako da naša crta beše opet posvema uspostavljena. Francuzi nastaviše svoju navalu u savezu s britskim četama i napred prodreše dalje jugozapadno i južno od Roye.

Belgijski izvještaj od 10. kolovoza: Kroz noć prema 10. o. m. beše izvidnička delatnost neprijateljeva proterana vatrom pred Oschlopy. Na fronti u prostoru iza nje običnu delatnost topništva.

Dne 9. o. m. i tečajem noći od 9. na 10. o. m. sukobi ophodnja u pravcu prema Nieuwanamme i jarcima kod Bewedicka. Drugi nemački izvidnički odeo beše našom vatrom južno od Dixmuidena proteran. Nemački jurišni odeo prodro je za kratko vreme u naše prednje straže kod Kippe, gde se razmahao žestok boj s ručnim granatama. Na Yseri velika delatnost topništva. Letalački poručnik Will Coppen zapalio je u jutro dne 6. o. m. neprijateljske balone kod Leppinghe, Ruyterhoeck, Geaperd istočno od Massinox, te izvojevao time svoju 23., 24. i 25. zračnu pobedu.

Amerikanski izveštaj od 11. kolovoza u večer: Osim delatnosti topništva duž Vesla proteče dan u odsecima, zaposednutih od naših četa, mirno.

Turski glavni stan javlja od 10. kolovoza: Obostrana topovska i letalačka delatnost bez većeg značenja. Kod Maana poterasmo po kratkom boju jača odelenja buntovnika. — Istočna fronta. Naša kretanja južno od Urmijskog jezera razvijaju se, kako smo predvidjali u nacrtu.

Havas javlja službeno iz Pariza: Prva amerikanska armija pod zapovedništvom generala Pershinga bi sastavljena. General Pershing pridržaje istodobno vrhovno zapovedništvo nad amerikanskim pomoćnim zborom.

*** O izletu talijanskih aeroplana u Beč** donose talijanske novine dugačke izveštaje, koji pričaju da je i D'Annunzio sudelovao kod toga te žali, što nije mogao bacati bombe. Za to se teše time, što su bili bačeni letci, za koje se medjutim ne nadaju, da će doprineti nešto tome, da se Austrija osvesti. D'Annunzio dao se prigodom godišnjice smaknuća izdajice Nazarija Saura u Rimu častiti.

*** Zastupnik dr. Maštalka položio mandat.** Javljaju iz Beča, da je češki zastupnik dr. Maštalka položio svoj mandat radi diferencija sa svojim izbornicima, jer im nije hteo udovoljiti želji, da stupi u državnopravnu demokratsku stranku. Dr. Maštalka navukao je na se neraspoloženje češke javnosti, kad je izostao od sednice parlamentarnog poverenstva za državne dugove, gde je, zajedno sa Jugoslavenima, trebao da glasuje protiv raspisivanja 8. ratnog zajma. — Ujedno je javio dr. Maštalka ministru - predsedniku Husareku, da vraća Seldred žel. krune 3. razreda, što ga je dobio od Seidlera, jer ne može da odobri ustrojenje nemačkog okružnog sudišta u Trutnovu.

*** Madžari i Bosna.** I pored neuspeha episkopa Letice, koji je bio kapacitirati Srbe za sedinjenje Bosne Ugarskoj, obećavajući im „poverljivo“ srpskog bana, pored mislje markgrofa Pallavicini-ja i biskupa Varady-ja — madžarski emisari opet s najvećom energijom rade na svojoj ideji. Kao što javljaju iz Sarajeva, agenti madžarske vlade (a medju njima Gejza Stuks, direktor madžarske banke u Sarajevu) nastoje sada da pomoću agrarnog pitanja pridobiju za sebe seljake. Poznat je općenito zahtjev kmetova, da se agrarno pitanje reši obligatorno, a bosanska vlada je to uvek odbijala i sproti vodila fakultativno „rešenje“ agrarnog pitanja, koje je išlo na ruku posednicima i nesretne kmetove je dovelo do prosjačkog štapa, jer su morali raditi i rabotati samo za — agu. Pošto osim malenog broja Muslimana, koje vodi Šerif Arnautović, niko od Hrvata i Srba nije naseo Madžarima — oni dodjoše na originalnu ideju, da predobiju težake, obećavajući im rešenje agrarnog pitanja u — obligatornom smislu!... Madžari se nadaju, da će ovako predobiti seljake, koji sačinjavaju 90 posto stanovništva u Bosni, kad im nisu uspeli pokušaji s Istaknutijim političarima. Ali, uvereni smo, da će i u seljaka biti iste sreće.

*** Sukob u zraku i na moru.** „Mandag Achtenblad“ javlja iz Nesa, na otoku Ameland, od 11. t. m. Čitavo jutro bilo je u zraku veoma živahno. Već u 8 sati videlo se, kako nekih 20 aeroplana pod vodstvom jednoga zepelina teraju englesku flotilu monitora i lovaca za podmornice. Kako se broj glasa, bilo je navodno potopljeno 6 takvih brodova. Zepelin je bio sastreljen od torpednjača. Pao je nekih 7 milja od obale u more. Čamac za spasavanje odplovio je to Hollunu. To se desilo u 10 sati prepodne. Kasnije je došlo, pozvano od nemačkog letala, 10 nemačkih letala s više torpednjača na mesto, gde je bio zepelin oboren, koji su ipak našli samo još nekoliko krstarili. Dalnje pojedinosti fale.

*** Jedan irade sultanov.** Carigradski službeni list obelodanjuje jedan irade koji naredjuje, da se dosadašnji naslov „zamenik vrhovnoga zapovednika“ mora promeniti u „šef generalnog stožera“, vrhovne komande. Ove će funkcije vršiti, veli irade, kao do sada, moj carski zet i krilni pobočnik, moj ratni ministar i prvi divizijski general Enver paša. Vrhovni je zapovednik vojske, kako poznato, sam sultan.

*** Promena u grčko-istočnoj crkvi u Černovicama.** Bečka „N. F. Presse“ javlja iz Lavova: Ukrajinski listovi saopćuju iz Černovica, da je grčkoistočni metropolita nadbiskup Repta sa cijelom svojom konzistorijom odstupio. Na mjesto njegovo imenovana su dvojica arhimandrita, Ukrajinac P. Timinski i Rumunj P. Hipolit Bobobrevici. Oba arhimandrita imaju jednaku vlast i svaki od njih mora se brinuti za crkvene stvari svojih sunarodnjaka. Ovom novinom ispunjena je davna želja Ukrajinaca.

*** Biskup Jeglič — dr. Kramarž.** Gradački furijantski „Grazer Tagblatt“ usporedjuje ljubljanskog kneza biskupa dr. Kramaržu. List piše: Slovenski biskup dr. Jeglič hoće na jugu države da s pravoslavnim Srbima ispuni onu zadaću, koju su si postavili dr. Kramarž i drugovi za životni cilj; radikalni slavenski pokret na severu ili na jugu, na čijem čelu stoje oba spomenuta muža, hoće uništenje monarhije i to u doba, kad se naša država bori u najtežoj periodi svetskoga rata proti svojim otvorenim neprijateljima za svoju eksistenciju. List na to zaključuje odelom sakrivaju denuncijantstva: Dokle će po svom starom običaju pučanstvo izloženo uplivu takvih crkvenih dostojanstvenika?

*** Pismo iz Sarajeva.** „Grazer Tagblatt“ donosi neko pismo iz Sarajeva, u kom se dopisnik hvali, da je Sarajevo kroz celu godinu bilo dobro opskrbljeno hranom, ma da u pokrajini vlada glad i nevolja. Dopisnik s mnogo omalovažavanja govori o Bosancu, koji da je kroz stoleća izrastao u lenosti, te čeka, da će se već vlada za sve pobrinuti. Madžari da su sada silno susretljivi prema Bosni, te joj šalju dnevno na vagone živeža. A zato i Bosanci radje pristaju uz Madžare, u kojih imade dosta belog hleba, dok Bečlije, kao predstavnici Austrije šamo joj kosti pod odelom sakrivaju. U Bosni je ove godine urodilo voće i to šljive — nemački dopisnik hoće — 20.000 vagona, iz kojih će se ukuhati šljivovica, koja će se onda na vagone prevažati preko granice i menjati za živež i odelo. Duhan je, prema istom dopisniku, dobro urodio. Stručnjački krugovi da računaju žetvu duhana na 60.000 metričkih centi. Nemci su se pobrinuli i za kazalište u Sarajevu, naravno ne jugoslavensko. Dopisnik veli, da se na nemačko kazališno društvo, koje će stići na jesen u Sarajevo, čeka s veseljem, da „nemački“ služi konačno svim narodnostima, koje su u Sarajevu, kao najbolji jezik za sporazumevanje.

*** Obustava litavskih listova.** Javljaju iz Kovna od 10 kolovoza: Dva litavska lista, koja nisu htjela priznati proglas glede osnutka kraljevstva, a po nemačkom nalogu, obustavljena su.

*** Ruski car sahranjen po Čeho-Slovacima na svečani način.** „Berliner Tageblatt“ javlja iz Stockholma od 8. kolovoza: Po nalogu Čeho-Slovaka bila je lešina ruskog cara, koju su boljševici bili pokopali na neposvećenom delu groblja, bez krsta i obavitu u jednostavnu ponjavu, sahranjena na posvećenom delu groblja i to u posebnu grobnicu. Svećenik izrekao je nadgrobni govor, u kojem je istaknuo umorstvo čoveka bez obrane, što nije nijednom čoveku mogao da naškodi.

*** O nameravanom izboru kralja u Finskoj** piše „Vorwärts“: Monarhizacija Finske, koju se nije moglo provesti zakonitim putem, provest će se dakle silom. Da se državni prevrat drapira sa nekim zakonom iz godine 1772. može služiti samo u svrhu, da jače iskoči ova metoga sile. Time što se vlada obratila na parlamenat, priznala je u ostalom i sama, da se ne može bez inoga preći na izbor kralja. Ali unatoč tome, što taj parlamenat nije potpun, što u njemu fali jedna trećina (socijalističko republikanskih) zastupnika, nije gospodin Svinhufvud mogao udejstviti svoje namere. Monarhista Svinhufvud, koji je nas, nemačke socijaliste, svečano uveravao, da u Finskoj niko ne misli na monarhiju! I peticija masa je jednostavna sleparija. Neka mesto nje provede gospodin Svinhufvud opće glasovanje, plebiscit; tek onda bi se doznalo, kako neznatan je broj monarhista u Finskoj. Tај čovek, koji bi se dao zavesti, da prihvaća na taj način ponudjenu mu krunu, ne možemo ništa dobroga proreći.

*** Važna većanja u nemačkom glavnom stanu.** Već nekoliko se dana piše, kako će se rešiti držanje središnjih vlasti u istočnom pitanju kod važnih konferencija u nemačkom glavnom stanu. K tome konferencija je javljaju iz Beča, da je državni tajnik vanjskih poslova brzojavljaju iz Beča, da je državni tajnik vanjskog ureda von Hintze otputovao u veliki glavni stan, da se dogovori s državnim kancelarom. — Kako javlja „Lokalanzeiger“ zaputio se 11. t. m. na večer takodjer nemački poslanik u Rusiji Helf

ferich, u veliki glavni stan, gde će ostati nekoliko dana.

* **Malvy.** Madridske večernje novine javljaju, da je Malvy stigao u St. Sebastian 11. t. m. posle podne.

* **Španjolska banka bila** je kraljevskom naredbom opunomoćena, da povisi broj banknota u tečaju od 3000 na 3500 milijuna pezetasa. Note moraju biti pokrite zlatom.

* **Nemački „feldgericht" u slobodnoj i suverenoj ukrajinskoj „republici!?"** Dopisni ured javlja iz Kijeva od 11. t. m.: Ubojica generalfeldmaršala von Eichhorna i njegovog pobočnika bio je 10. kolovoza javno obešen. Osuda, koju je izrekao nemački „feldgericht", bila je izvršena, čim ju je pristojni sudac potvrdio.

* **Amerikanske gradnje brodova.** Javljaju iz Washingtona od 7. kolovoza: Ured za gradnju brodova saopćuje: U srpnju pušteno je u more 67 brodova od ocali, 53 drvena broda i 3 broda od betona od ukupno 631.944 tona. Otpremljeno je 36 brodova od ocali, 5 drvenih brodova od ukupno 238 025 tona mrtve težine. U svemu je ove godine spušteno u more 1,719.536 tona.

* **Pred općenitom navalom sporazuma.** „Grazer Tagblatt" javlja iz Ženeve: Ministar-predsednik Clemenceau najavlja u svom listu, da se ove jeseni namerava poduzeti općenitu navalu svih vlasti sporazuma.

* **Rat će trajati još dve godine.** Američki vojni kritičari vele u „New-York Heraldu" da će rat još dve godine potrajati. U to će vreme Sedinjene države severne Amerike baciti na evropejska bojišta svu snagu i prinuditi protivnika, da pane na koljena.

* **Lloyd George o ofenzivi.** Reuterov ured javlja iz Londona od 10. kolovoza: Lloyd George izrekao je danas u Nieuportu govor, u kojem se bavio sa uspesima saveznika na zapadnoj fronti, koje je većim delom pripisao jedinstvenosti zapovedništva. Ova je pobeda komplikovana operacija, u kojoj igraju Englezi, Francuzi i Amerikanci svaki svoju ulogu. Lloyd George upozorio je na sadašnji povoljni bojni položaj, ali je istaknuo, da obijest ne bi bila na mestu, jer bitka još nije svršena. Konačno se bavio s radničkim pitanjima.

* **Wilson dolazi u Europu.** „Veckley Dispatch" javljaju, da će predsednik Udruženih država doći u Englesku, budu li mu prilike dopustile. List misli, da bi dobro bilo, kad bi Wilson došao u Englesku, dok borave tamo još ministri-predsednici dominija. Osim toga bi se osobnim pregovorima s engleskom i francuskom vladom moglo povoljno rešiti pitanje proširenja operacija u Sibiriji.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Napredovanje Engleza južno od Arhangelska. — Leninov ultimatum Japanu. — Proglas boljševika na socijaliste sporazuma. — Nemačko-ruska pregovaranja. — Amerikanski pomoćni odbor Čeho-Slovaka — Nova vlada u Samari. — Bojevi u istočnoj Sibiriji. — Pitanje zapovednika antantine vojske oko Vladivostoka — Miljukov za nemačku, njegova stranka za englesku orijentaciju. — Uzrok premeštenja nemačkog poslanništva u Pskov. — Obustava putničkog prometa na pruzi Moskva-Kazan. — Bojevi s buntovnicima u Ukrajini.

Javljaju iz Londona: Englezi, što su se iskrcali u Arhangelsku, uznapredovali su u južnom smeru, uzduž železnice, koja vodi u Vologdu. Protivnik se opro pet milja južno od Arhangelska, ali je bio suzbijen te se povukao na Obozerskaja, 70 milja južno od Arhangelska. „Telegraphen-Union" javlja iz Moskve, da se čitavo područje oko Arhangelska, u okrugu od 100 kilometara, nalazi u posedu Engleza. Agitatori boljševika, što su bili izaslani iz Moskve i Petrograda, bili su uapšeni te nisu radi toga ništa postigli.

•

Javljaju iz Pariza, da se Lenin odlučio, predati Japanu ultimatum radi njegove intervencije u Sibiriji. — U strasnom proglasu obraća se sovjetska vlada na radnike antantinih zemalja, te ih zaklinje, neka ne budu voljno orudje u rukama imperijalista za zločinačku urotu protiv Rusije i neka ne postanu krvnicima revolucije.

•

Nemačko-ruska pregovaranja, koja se već dulje vremena vode u Berlinu, razvijaju se, kako javlja „Nationalzeitung" povoljno, ali se ne može predvideti, kad će biti zaključena. Narednih će dana po svoj prilici otputovati u Moskvu dva člana ruske komisije, pučki komesar Larin i gospodin Sokolnikov, da obaveste sovjetsku vladu o stanju pregovora. Ovde prevladava mišljenje, da izveštaj, što će ga gospodin Helfferich doneti iz Moskve, neće ostati bez utecaja na dalnji tok pregovaranja. I finsko-ruska pregovaranja nisu dovela do nepromostivih poteškoća. — K tome javlja dopisni ured iz Berlina od 12. t. m.: Pregovori, što no su se u Berlinu vodili tečajem zadnjih sedmica s ruskim odaslanicima o političkim, gospodarskim, financijalnim i jurističkim pitanjima, doveli su do predbežnog zaključka. Ovdjašnji zastupnik sovjetske republike, gospodin Joffe, otputovao je stoga sa više članova ruske delegacije u Moskvu, da izvesti svoju vladu o rezultatima pregovaranja i da zatraži u tom pitanju odluku od svoje vlade.

•

„Nouvelle Courespodence" javljaju iz Washingtona: Pomoćno-pomažući odbor Čeho-Slovaka, koji je do sada radio samo za Čeho-Slovake u Francuskoj, rešio je, da u buduće vodi brigu i za 100.000 Slovaka u Sibiru. Izdan je proglas, za milosrdne sestre, koje govore češki ili koji slovenski jezik. Bolničarsko osoblje već je otputovalo u Vladivostok. Za novo delovanje ovoga društva sakupljeno je u jednoj nedelji preko 32.000 dolara. — Sadanji centrum proturevolucije i čeho-slovačke akcije u Rusiji po svoj je prilici Samara, koju će protuvlada, sastavljena od antante, proglasiti glavnim gradom Velike Rusije.

•

Iz Londona se javlja, da se čeho-slovačke brigade u istočnoj Sibiriji povlače usled toga, što su boljševičkim četama stigla pojačanja.

•

„Reuterov ured" javlja iz Washingtona. Do sad nije još ništa odredjeno o imenovanju zajedničkoga vrhovnoga zapovednika savezničkih četa u Sibiru. Državni tajnik Baker saopćio je imenovanje generalmajora V. S. Gravesa za vodju amerikanske ekspedicije u Sibiriji. Kako „Associated Press" iz Washingtona javlja, designiran je general Kikukomo, jedan od najuglednijih japanskih vojskovodja, kao činom najstariji general za čete u Vladivostoku.

•

Stockholm, 10. (D. u.) U kratko održanoj sednici petrogradske kadetske stranke bejahu pročitana pisma Miljukova, u kojima je on nastupio za potrebu saveza s Nemačkom, te veli, da postoje za Rusiju dve mogućnosti: ili rasap u manje državne tvorbe, koje bi se kasnije u polaganom razvoju opet mogle sediniti u veliku državu, ili se mora odlučiti za nemačku organizaciju, na kojoj imade takodjer Nemačka najveći interes, jer želi jaku Rusiju. Iznakako se Vinaver izrazio proti nazorima Miljukovim s obrazloženjem, da nema nikakvog razloga, opustiti dosadašnju englesku orijentaciju, beše jednoglasno zaključeno ustrajati uz englesku orijentaciju.

•

Berlin, 12. (D. u.) O okolnostima, koje su dovele do premeštenja nemačkog poslaništva iz Moskve u Pskov, javlja „Lokalanzeiger": Najpre se mora priznati da se sovjetova vlada zanima poštenim nastojanjem, izlaziti s Nemačkom i njenim saveznicima na temelju bretskog mira. Nasuprot pokrenula je takozvana socijalnorevolucijonarna stranka levice pokret, koji je na svoj barjak zapisao bezuvetni teror. Taj je pokret našao svoje jako zaledje u antanti, ubrojivši Japan. Nezadovoljstvo s boljševicima uspelo se brzo i dalo da bujica socijalnorevolucijonarnog pokreta brzo nabuji. Prva posledica toga beše umorstvo grofa Mirbacha, druga atentat na generala feldmaršala pl. Eichhorna. Grof Mirbach beše pred umorstvom opomenut, njegovom nasledniku išlo je slično. Položaj je u malo dana postao sašma neobično ugrožljiv. Štampa je socijalnih revolucijonaraca levice slavila orgije. Terorizam i nesigurnost beše tako velika, da članovi nemačkog poslaništva ne mogoše više ni ostaviti svog hotela. Uz te okolnosti beše zaključak, postaviti nemačko poslaništvo u sigurnost, posve zahtevana već iz političke potrebe da se dosadašnji dobri odnošaji izmedju Nemačke i sovjetove republike ne izlože ponovnoj teškoj opterečujućoj kušnji. Nova je situacija poslaništva u Pskovu zamišlena zapravo kao neka vrst mesta za izvide. Od razvitka stvari u Rusiji i predstojećih pregovora u velikom glavnom stanu zavisit će, od kakvog će trajanja biti boravak našeg poslaništva u Pskovu. I okolnost će pri tom biti odlučujuća, kako će sovjetova vlada vršiti praktično poslovni saobraćaj novim središtem poslaništva.

•

Dopisni ured javlja iz Moskve od 8. kolovoza: Na železničkim prugama Rjezanj — Rusejevka — Sysram — Insar — Simbirsk — Kustarevka — Semenčov železnice Moskva — Kazan obustavljen je putnički promet. — Moskovska štampa javlja: Nedavno je iz Murmana stiglo u Kronstadt 200 mornara, što nisu hteli boriti se protiv sovjetske vlasti. Oni pričaju, da je murmanska železnica na mnogim mestima razorena i da antanta nastup[a] bezobzirno, dok se pučanstvo vlada radnodušn[o].

•

Dopisni ured javlja iz Kijeva, da su nemačk[e] čete raspršile skupinu buntovnika južno od Kijev[a] i da su ju učinile neštetnom.

Domaće vesti.

Prigodom carevog rodjendana obdržavat će se [u] nasadima N. V. b. „Adria" velika svečanost. Za ov[u] se svečanost vrše sada pod vodstvom linijsko[g] kapetana grofa Colloredo-Mannsfelda priprave [u] velikom stilu. Grade se pristali paviljoni, u kojim[a] će se posetiocima nudjati različiti užitci, što pri[-] padaju danas retkostima. Oveće će mesto za ple[s] stajati na raspolaganje onima, koji se žele naple[-] sati. Na zabavi svirat će 6 glazba. Regata jedrim[a] i veslima, natecanje u plivanju, skakanju, u bežanj[u] u vrećama i utrke davat će ljubiteljima športa pri[-] like, da se odlikuju. Za variete na slobodnom zraku pridobljene su neke vanredne umetničke sil[e]. Utakmica u lepoti donet će najlepšoj gospodji i gospodjici i živa luterija sretnim ljudima krasn[e] darove. Od zadnje stanice tramvaja vozit će tender[i] i automobili na mesto zabave. Ulaz je umeren [i] iznosi samo 1 krunu. Može se dakle računati s[a] vanrednim posetom i s velikim uspehom zabave [i] to tim više, što čisti dobitak zapada zakladu car[a] Karla.

Odlazak dece na prehranu u Hrvatsk[u] ili Slavoniju bit će u četvrtak na 15. o. m. u jedan sat posle podne. Roditeljima se preporuča, da dovedu decu na vreme i donesu sobom legitimaciju na kojoj je dete zapisano.

Doprinosi za stradajuću decu. „Prvoj Hrv. Štedionici u Zagrebu" otposlalo se od K 62:86 sabrano za siročad prigodom Narodnog blagdana. Na sabirnom arku br. 3329 sabrala je u Sošići-ma g.dja učiteljica K. Trebin K 12: Dali su po K 5 Trebin Stjepan; po K 2: Trebin Katica, Čehić Mate i Jos. Jelušić; po K 1: Marić Ivan. Na sabirnom arku br. 3324 sabrali su u Baratu Rud. Brnobić, Dujmović Šime i Burić Gašpar K 50:86. Dali su po K 4: Burić Gašpar i Burić Ivan; po K 3: Dujmović Šime, Radetić Bože, don R. Brnobić; po K 2: Burić M. rija, Jeromela Martin, Vidulin Marija, Dubrava Marija, Radetić Juština i Radetić Fuma; po K 1.20 Črvar Stana; po K 1.03 Matas Bože i Pauletić Ivan; po K 1: Brozina Fuma, Pauletić Fuma, Šorić Marijana, Radetić Fuma, Pamić Bože, Crvar Ivana, Orbanić Luce, Vidulin Gašpar, Orbanić Marija, Faris Marija i Dobravac Martin; po 80 para: Črvar Fuma; po 50 para: Božac Anton, Božac Luca i Radetić Šime; po 40 para: Burić Kata, Prenc Miho, Pavletić Marija, Vidulin Juština, Vidulin Marko, Crvar Janja, Marić Luca i Radetić Valentin; po 30 para: Bačac Fuma, Brozina Ivana i Radetić Fuma; po 20 para: Burić Marija, Burić Juština, Mofardin Ivana, Matošović Franica, Živolić Foška i Stanić Miho.

Neće biti novih stavnja. Dopisni ured doznaje s kompetetnog vrela, da vesti o novim stavnjama buduće jeseni ne odgovaraju istini i da su puke izmišljotine.

Pojedini broj 16 h.

ĆENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. – Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 14. kolovoza 1918. Broj 1111.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Na tirolkoj gorskoj fronti izvedoše nasrtajne ophodnje treljačke pukovnije br. 37. uspeli napadaj, pun ubitaka za protivnika, na neprijateljske položaje a Monte Corno. Neprestani neprijateljski napadaji a prostoru Feltre zahtevaju na talijanskom civilom pučanstvu mnogo žrtava. Na albanskom hoištu ništa važnoga. — Poglavica generalnog stoera.

Nemački.

B e r l i n, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog tana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Jugozapadno od Yperna za rana jutra žestoka borba artierije. Neprijateljski napadaji ne razviše se u našoj atri. Južno od Merrisa bejahu odbijene više puta opetovane engleske delomične navale. Bojevi u redpolju s obe strane kanala La Bassee izmedju Ancre i Avre. Južno od Somme navalio je neprijatelj posle podne izmedju obe strane rimske ceste Foncaucourt—Villers—Bretonneux. Beše odbijen. Severno od cesta Amiens—Roye odbismo na večer ake neprijateljske navale. Izmedju Avre i Oise kroz dan žestoki bojevi s delomično novouloženim francuskim divizijama. Južno od Avre te izmedju Thilloloy i severno od Elincourta navališe gusto jaki odeli u jutarnjoj magli. Slomiše se pred našim crtama. Na pojedinim mestima bacismo ih natrag u protunapadaju. Izmedju Thilloloy i Conny, zapadno i jugozapadno od Lassigny, nastavio je neprijatelj svoje navale sve do kasno u večer, južno od Thilloloy do pet puta. Iz uvale Matza sunuše slabije sile. Neprijatelja odbismo. Mnogo puta slomiše se njegovi napadaji već u našoj usredotočenoj artilerijskoj paljbi. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Severno i istočno od Fismesa imadoše uspeha manja mesna napadajna poduzeća te privedoše zarobljenika. — Jučer beše oboreno 29 neprijateljskih letala. Poručnik Udet izvojevao je svoju 53., satnik Bethold svoju 43. i 44., poručnik barun Richthoffen svoju 39. i 40., poručnik Könnecke svoju 29., podnarednik Tom svoju 28., poručnik Laumann svoju 24., natporučnik barun Bönig svoju 21., podnarednik Dörr i Mai svoju 20. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 12. kolovoza popodne: Izmedju Avre i Oise je položaj nepromenjen. Tečajem noći topovski boj u predelu Marquivillers i Grivillers. S ostale fronte ništa novoga.

*

Francuski izveštaj od 12. kolovoza na večer: Izmedju Avre i Oise osvojile su naše čete selo Gury te su uznapredovale severno od Hoye sur Matz i Chevincourta. Na fronti Vesle suzbili smo dve žestoke navale proti našim položajima na severnom bregu reke, u predelu Fismesa. Inače je dan bio svuda miran.

*

Francuski izveštaj istočne armije od 11. kolovoza: Dan je na celoj fronti bio miran. Francuski letači bacili su bombe na neprijateljske uredjaje severoistočno od Bitolja i istočno od Seresa.

*

Engleski izveštaj od 12. kolovoza: Naše smo linije pomули unapred kod ceste, što vodi u Roye, istočno od Frasquescourta i na južnom bregu Somme, kod čega smo dopremili na stotine zarobljenika. Po ljutom boju zaposeli smo južno od Somme selo Proyard. Neprijatelj je kod toga pretrpio teške gubitke na zarobljenicima i mrtvima. Boj traje dalje. Na desnom krilu Engleza zauzeli su Francuzi selo Les Loges.

*

Talijanski izveštaj od 12. kolovoza: Uzduž fronte prilično umerena bojna delatnost. U predelu Tonala, u Lagarini i u istočnom delu asiaške visoravni smetale su naše baterije uspešno neprijateljske linije. Severno od Col del Rosso prisiliše naše ophodnje neprijateljsku stražu na uzmak. Zrakoplovi i letala bombardovaše jučer sa zadovoljivim uspehom vojničke ciljeve za neprijateljskom frontom. U zračnim bojevima oborili smo pet neprijateljskih letala. — Albanija: 10. t. m. prisilili smo na Semeniju neprijatelja da napusti jahdinski mostobran i da se povuče na desni breg reke. Jučer smo suzbili neprijateljska odelenja, koja su se kušala približiti našim položajima severoistočno od Berata.

*

Reuterov ured doznaje iz Londona od 13. t. m. da su Englezi postigli rub mesta Bray. Nemci poduzimlju s velikim brojem novih divizija i s topništvom jake protunavale. Izmedju ceste u Roye i Somme je njihova akcija veoma žestoka.

*

General Ardenne piše o bitci na zapadnoj fronti: Ne može se posle nemačkog izveštaja od 9. kolovoza poreći, da je nemačka obrana pretrpela neuspeh. Neprijateljska je navala bila provedena većim delom divizijama dominija, dakle australskim i kanadskim. Izgleda, da su sudelovale samo dve francuske divizije. Ako engleski izveštaj od 8. t. m. navodi generala Haiga kao zapovednika engleske četvrte i francuske prve armije, a to mora da su delovi ovih vojska bili pridržani ili upotrebljeni na drugom bojištu; na takvom se naime neprimerno uskom prostoru nije mogla razviti onakva masa vojske. Bubanjska paljba, koja je inače običavala uvadjati navale čitave dane, pripada već preživelim momentima bitaka u to požureno doba. Zadnja je ratna godina porodila pojav, da kratki topovski napadaj ili juriš vatru bluvajućih zmajeva nadoknadjuje dugotrajnu topovsku pripremu. Ove zmajeve nazivaju Englezi tankovima, a ovaj se izraz već uobičajio. Navala tankovima zabunjuje i smućuje, imade nešto demonskoga na sebi. Praznoverne bi se glave uprepastile. Već 18. t. m. na fronti Soissons—Chateau-Thierry nije ostala ova navala bez utecaja. Naši jednostavni vojnici moradoše se priučiti puhanju i štropotanju tog najmodernijeg ratnog stroja, pre no što su započeli hladnokrvni boj proti njemu. Ali nisu se bili još duševno oporavili, kad je taj vatreni valjak bio već prešao preko njih, a za njima u gustim redovima neprijateljska pešadija. Posledica je toga bio gubitak relativno velikog broja zarobljenika i ratnog materijala. Izgleda, da je početak bitke 8. kolovoza imao isto lice. Ipak nije neprijatelju uspeo prodor fronte i to usled duboko opredeljenog obrambenog sustava, što kao štit zadržaje neprijateljski juriš, te se ne može probiti. Bolesno se doimlju gubici na zemljištu, topovima i zarobljenicima, a pogotovo sada, kad si je nemačko vojno vodstvo postavilo načelo, da štedi svojim silama, po kojem se želi ravnati pogotovo u sadašnjim momentima. Nekoji pojavi opravdavaju predmnevanje, da se može računati sa novim napadajima. Švicarske novine predvidjaju dapače i generalnu ofenzivu na čitavoj fronti. Oživi li opet neprijateljska ofenziva na Vesle i usledi na ostaloj fronti istodobno još po koji sunak, bila bi jasna namera generala Focha, da mnogostrukim zaposlenjem nemačke vojske osigura antanti inicijativu. Kod toga moramo medjutim uvažiti, da je gotovo polovica francuske vojske vezana, dok engleska vojska nije prebolela još svojih gubitaka od proletne ofenzive, a amerikanska pomoć pridolazi samo još kapljama. Feldmaršal je Hindenburg kazno doduše, da nemačke čete, što su neprekidno kroz tri sedmice stajale u vatri, trebaju odmora i oporavka, ali neprijatelj treba taj oporavak još više. A Hindenburg i Ludendorff bijahu od vajkada oni, koji su umeli genijalnim varijantama dovesti igru na nove, nadobudne kolotečine. To će i sada dokazati.

* **Car Karlo u nemačkom glavnom stanu.** Dopisni ured javlja od 13. kolovoza: Car se zaputio jutros u nemački veliki glavni stan. U pratnji vladara su medju ostalim dvorski meštar grof Hunay, ministar vanjskih posala grof Burian i šef generalnog stožera barun Arz. — Kako je poznato, obdržavaju se u nemačkom glavnom stanu važne konferencije, koje se tiču u glavnom držanja središnjih vlasti prema prilikama u Rusiji. Kod ovih će konferencija pasti odluka, da li će središnje vlasti intervenirati u Rusiji ili ne. Javili smo, da i nemački poslanik u Rusiji, Helfferich, i nemački državni kancelar borave u glavnom stanu.

* **Bugarski prestolonaslednik Boris** posetio je prekjučer cara Vilima u velikom glavnom stanu.

* **Husarek o vanjskom i unutrašnjom položaju.** Dopisnik „Prager Tagblatta" imao je razgovor sa ministrom-predsednikom Husarekom, u kom je ministar-predsednik tumačio svoje nazore o unutrašnjoj i izvanjskoj situaciji. O ratnom je stanju rekao, da Austrija vodi samo obrambeni rat, da ne misli na raširenje svog područja, te da nastoji samo da osigura granice. Što se tiče konca rata, sud, da će prestati, kad pobedi razum. Vojnički položaj ne smatra za nepovoljni. Što se tiče jugozapadne fronte, uveren je barun Husarek, da će naša vojska najmanje uzdržati linije, koje imade sada zaposednute. Može li se uopće misliti na vojničku odluku u svetskom ratu, može se to dogoditi samo na zapadu. Na to je prešao Husarek na unutrašnje odnošaje: Vlada je pripravna sazvati parlamenat tečajem meseca rujna. Dan još nije odredjen. Najglavnije je pitanje uredjenje financija. Prehrana je prema mišljenju baruna Husareka osigurana, ma da će trebati s k r a j n e š t e d l j i v o s t i, jer se mora računati, da će životne potrebe biti veoma skromne.

* **Dva žuka priznanja.** U svenemačkom listu „Grazer Tagblattu", koji je inače bogat na napadajima na sve ono, što je jugoslavensko i slavensko, čitamo dva priznanja, koja će na ugrijane nemačke misli blagotvorno delovati. Raspravljajući naime o pitanju Dalmacije, veli „Grazer Tagblatt": „Što možemo napokon mi (Nemci) još sve da učinimo, mi, koji nismo ni u stanju, da se obranimo u unutrašnjoj Austriji od naših narodnih protivnika i kojima ćemo moći posle rata još manje čeličiti usled naših užasnih gubitaka! Zar nije pametnije ostaviti podružnicu za koju se mi ni brinuti ne možemo, i gde imademo samo nepouzdanog poslovodju i posvetiti zato svu svoju pažnju našoj glavnoj poslovnici? Ni država, Austrija, nije se m o g l a n i š t a b r i n u t i z a D a l m a c i j u, j o š n i z a v r e m e m i r a! Zar moramo tim više biti pesimiste sada u pogledu u budućnost, gde će država biti preopterećena posledicama rata, pre svega ogromnim ratnim dugovima? Zar nije bolje, p r e p u s t i t i D a l m a c i j u d r u g i m a, koji će s njom moći nešto započeti, i koje ćemo s time učiniti dobrim susedima i prijateljima? J e d n o s t a v n o s e d a n a s v i š e n i p o š t o n e m o ž e z a m u č a t i „j u g o s l a v e n s k o g" p i t a n j a. Zar imamo samo čekati, dok ga r e š e p r e k o n a š i h g l a v a i m e s t o s n a m a, p r o t i n a m a". Svakako dva vredna priznanja: Austrija se za Dalmaciju nije nikad brinula i ne će se nikad brinuti, a i jugoslavensko se pitanje više ne da zamučati.

* **Dalmacija im ne da mira.** Pod naslovom „I opet Dalmacija" šalje „Grazer Tagblatt" u svet članak iz pera dr. V. M., u kojem se u obliku polemike proti nemačkom zastupniku dru. Einspinneru, koji čvrsto zagovara misao, da se Dalmacija ne sme od austrijske polovine odeliti, prikazuje kako mnenje dr. Einspinnera nije na mestu. Pisac podupire misao da se Austrija reši Dalmacije, ma da mu nije jošte posvema jasno, kako ima to da se udesi. Ne radi se veli samo o tome, da iz austrijskog parlamenta nestane nekolicine dalmatinskih zastupnika, već se radi o nečem većem, naime o tom, da se u Austriji napokon jedanput učini red, da se tako reši s v a k o g balasta, te da na taj način dodje do potrebitih pogodbi izmedju Nemaca i onih naroda, s kojima Nemci nemaju neposrednih područja za trvenje. Ma da je članak napisan u prvom redu za nemačku javnost, te izričito istaknuto, kako je to „jedna poštena opomena", i ma da ne sadržaje nemačkih običnih denuncijacija proti nama, ipak se mora istaknuti, kako većina Nemaca, u krivom duhu odgojena i opojena svom veličinom, piše i raspravlja o našem narodu o jednom njegovom delu ili o jednom delu njegove zemlje kao da bi to bila vreća krumpira, koju, vredi li, može se dobro iskoristiti, ne vredi li, treba da se je čim unosnije proda. Mi pri tom izgledamo kao manje vredan elemenat, stvoren samo za to, da bude njima na raspolaganje.

* **Lloyd George o ratu.** Reuterov ured donosi 9. o. mj.: Povodom imenovanja časnim gradjaninom u Neauthu govorio je danas Lloyd George govor, u kom je medju ostalim proglasio: Iznešene su bile pritužbe, da sam suviše optimističan u smeru, kojim sam se dao. Ne mislim, da sam bio previše optimističan. Znao sam, da se borimo za pravo i pravednost, i da će nas pravedni Bog priznati. Neprijatelj je narod, koji je govorio i sanjao samo o ratu. Naša vojnička organizacija bila je samo obrambena. Naše geslo mora biti: „Punom parom napred!" Božje sunce opet će nad nama svima zasjati, postignemo li istinski pravi mir. Imamo pravo da budemo pouzdani posle jučerašnje pobede. Pri poslednjoj gozbi rekao je Lloyd George: S t v a r a m o s a d a n o v i s v e t. Novo stvorenje sveta zahteva velikih žrtava, no taj će svet biti velik, kao što su žrtve iz kojih će izaći.

* **Mir posredovanjem neutralaca.** Bečka „Abend" objavljuje berlinske informacije o pripravljanim pokušajima neutralaca za posredovanje za mir te veli, da sadašnje doba ne smatra se za neutralno posredovanje prikladnim, pa prevladava nazor, da se stanovište engleske vlade ima dosad smatrati za nepomirljivo.

* **Vrenje u Rumunjskoj.** Najveći rumunjski list „Lumina" piše — kako javlja „Berliner Lokal-Anzeiger" iz Bukurešta, u članku pod naslovom: „Naši podbadači na rat i bitka u Francuskoj": „Uspeh antante na zapadnom bojištu, u koju rumunjski hajkaši upiru sve svoje nade, ne može se sravnati uspehu prijašnjih triju nemačkih ofenziva. Naši ratni hajkaši s B r a t i a n o m u čelu ne smeju opet baciti Rumunjsku u nesreću". — Bivši rumunjski ministri odgovorili su saboru pismeno na optužbu, koja beše proti njima podignuta, da mogu priznati zakoniti auktoritet sadašnjeg parlamenta, kom spočituju, da je sastavljen iz i z d a j i c a d o m o v i n e i d e z e r t e r a. Kad je bio taj odgovor pročitan, beše izazvano u saboru neizmerno ogorčenje. Posl. Mitescu je predložio, da se ministri odmah postave pred sud za proste zločince. Samo protivljenjem ministra-predsednika Marghilomana beše zapriečen prihvat tog predloga. Sabor je na to jednoglasno zaključio, da se Bratianu optuži radi prouzročenja katastrofe u Rumunjskoj. („Narodni Politika".)

* Kanada i intervencija u Sibiriji. Reuter javlja službeno i Ottawe, da će kanadske čete sudelovati kod ekspedicije u Sibiriju.

* **Zaključci francuskih socijalista.** Dopisnik socijalističkog glasila „Het Volk" imao je u Nevepogovor sa Troelstrom. Ovaj je izjavio, da rezoluciju francuskog socijalno demokratičnog kongresa proti intervenciji u Rusiji i za sudelovanje kod medjunarodne konferencije, što bi ju imali sazvati Huysmans, Branting i Troelstra, smatra povoljnim znakom.

* **Junačka smrt nemačkog letača.** Kako doznaje „Schlesische Zeitung" poginuo je junačkom smrću najbolji letač sadašnjosti, nadporučnik Loewenhardt, izakako je polučio svoju 52. i 53. zračnu pobedu.

* **Sukob na moru i u zraku.** Admiraliteta saopćuje: Engleske lagane pomorske sile i letala poduzeše 11. t. m. izvidnički raid na zapadno frizijskoj obali. Napadnuti od nemačkih zračnih sila,

6 se motornih čamaca nije moglo više povratiti. Engleska su letala severno od Amelanga uništila jedan zrakoplov, što je s velike visine pao u more, sav obavit plamenom. K tom okršaju javljaju iz Amsterdama od 13. kolovoza: Polag zadnjih vesti iz Terschellinga sastreljen bi, osim zrakoplova, takodjer nemački aeroplan. Od engleskih motornih čamaca bila su tri potopljena a tri oštećena. Jedan od oštećenih čamaca mogao je postići obalu vlastitim silama, dok su ostalu dvojicu oteglile nizozemske torpednjače u Terschelling. Od posatka čamaca spasilo se 13, po drugim vestima 18 momaka.

*** Opet tri bezmesna dana.** U jučerašnjem listu državnih zakona obelodanjena odredba odredjuje dalnje ograničenje u potrošku mesa, t. j. ponovno uvedena tri bezmesna dana u sedmici. Naredba stupa u krepost sa 19. kolovoza.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja od 13. kolovoza: Na južnom izlasku Kanala potopile su naše podmornice unatoč najživljem protudelovanju neprijatelja većim delom iz povorka nekoliko parobroda sa 16.000 brutto registarskih tona.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Veoma ozbiljna situacija u Moskvi. — Protuboljševički pokret i teror boljševika. — Kako živi Lenin i Trocki? — Rusija od sveta odrezana. — Boljševička vlada beži iz Moskve. — Nemiri u Petrogradu. — Sa češko-slovačke fronte. — Boljševičke protumere u Moskvi.

Beč, 10. kolovoza. „Achtuhrblatt" javlja iz Kodanja: Situacija je boljševika ozbiljnija nego li ikada. Moskva je silno ugrožena od Čeho-Slovaka, koji napreduju. U Moskvi je došlo do novih nemira, koji su jedino uz veliko napinjanje sila bili potlačeni. Boljševici pozivaju na 6 meseci pod oružje svu momčad no niko ne sluša tog poziva. Čeho-Slovaci, koji napreduju zajedno s Kozacima, broje 80.000.

•

Beč, 10. „Achtuhrblatt" javlja: Prema kodanjskim listovima šire socijalni revolucijonarci i menjševici u Moskvi proklamacije, u kojima pozivlju pučanstvo na nov ustanak proti boljševicima. Maksimalistička vlada zatvara sve sumnjive osobe. Sve su tamnice prepune.

•

Zürich. „Neue Zürcher Zeitung" javlja o položaju u Moskvi: Pučki komesari morali su u svrhu vlastite sigurnosti provesti ove mere: Celi Kremlj, gde se u brojnim palačama usadiše vladini boljševički organi, strogo je za općinstvo zatvoren, a ko hoće da prodre u tu boljševičku tvrdjavu, mora se iskazati posebnom dozvolom. **Postignuti saslušanje u Lenina i Trockog jeste stvar nemoguća.** Iz Moskve se javlja, da ima Lenin 12 stanova, u kojima izmenice noćuje, te da su lokomotive i automobili neprestano pripravni, da ga odvezu. I medju ruskim mornarima, koji su u studenom 1917. bili još najgorljivi boljševici i prilikom boljševičke revolucije igrali veliku ulogu, nastao je preokret.

•

Stockholm, 12. kolovoza. Već nekoliko dana odrezana je Rusija potpunoma od izvanjskog sveta. Brzojavne su sveze s jugom, severom i istokom prekinute, brzojavna sveza s Nemačkom neprestano se prekida. Sveza se podržava ipak bežičnim brzojavom. („Grazer Tagblatt".)

•

Stockholm, 12. kolovoza. Ruska će se vlada dojdućih dana preseliti u Kronst dt, budući da njen položaj u Moskvi postaje sve to više neodrživ. Lenin i Trocki stigli su već tamo.

Stockholm, 12. kolovoza. U Petrogradu opet su provalili nemiri.

•

Moskva, 10. (D. u.) Jučerašnja štampa javlja: Na zapadnoj češko-slovačkoj fronti, kod sela Alastenka dospela je neka flotila u boj s neprijateljem. Izvidnički parobrod „Jarde" beše potopljen. Jedan parobrod s tri dimnjaka i 3 topa beše rastreljen. Neprijatelj se morao povući. Selo Nerovka, južno od Svelinska na Volgi, beše od nas zaposednuto. Posle boja kod Tetjuha nastupismo napredovanje prema Simbirsku. Simbirsk je železnica delomično u našim rukama. Na istočnoj češko-slovačkoj fronti zaposedosmo selo Midijapskaja. Sela Nejmnovskoje i Očinskoj severno od Krasna-Urfinska zaposeo je neprijatelj. Prema nekom izveštaju, koji je istom prispeo ratnom komesaru sibirske vojske, postupaju Čeho-Slovaci proti radništvu s izvanrednom tvrdošću. U Omsku beše uapšeno 7000 radnika a mnogi behu ustreljeni. Postotak Čeha u neprijateljskoj vojsci iznosi sad oko 30%, dok je pre iznosio 80%. Ostatak se sastoji u glavnom od časnika i belih gardista.

•

Moskva, 11. (D. u.) U predgradju Moskve boraveći časnici, bijahu, pod pretnjom teške kazne, pozvani da se prijave. Veće pučkih komesara naredio je, da svi stanovnici bez osobitog zanimanja imadu, bez dalnje obavesti, ostaviti Moskvu u roku od tri dana.

Sa češko-slovačke fronte.

Hans Vorst, koji je nedavno posetio Rusiju, piše u „Berliner Tageblattu": Dosadašnja je taktika boljševika, da se češko-slovačka pogibelj predočuje kao nešto preteranoga, već napuštena, a na skupštinama i u štampi oživiju se neprestano pozivi na uzbunu. S toga sam kušao, da si stvorim jasnu sliku o češko-slovačkoj fronti i to na podlozi štampe i točne obavesti na kompetentnim mestima. Najpre moram primetiti, što mi je operacione odelenje ratnog ministarstva saopćilo o jakosti Čeho-Slovaka: Češko-slovački je zbor iznosio s početka 75.000 momaka. Od početka bune pomnožio se ovaj broj znatno, osobito pridolaženjem Srba, jednog dela kozaštva a osobito proturevolucijonarnih elemenata, tako te se sveukupne ove sile mogu ceniti na 300.000 momaka. Sovjetske čete, što su im bile suprotstavljene, su brojem još nešto slabije; za to šalju se sveudilj nova pojačanja na frontu, tako, te će se ovaj odnošaj, kako je navestio gospodin Trocki u poznatom svom govoru, doskora bitno promeniti na korist boljševika. Čeho-Slovaci imali su do sad i zbog toga prednost, što su raspolagali s nadmoćnom konjicom.

I u tom pogledu stara se sovjetska vlada, da izjednači ovu prednost neprijatelja. Ali još nečim, kazao je Trocki u svom poznatom govoru, nadmašuju Čeho-Slovaci boljševike: to jest njihovom odlukom, da pobede ili da umru. Radi toga mora boljševička vlada udahnuti u svoju vojsku isti duh, istu požrtvovnost. Čeho-Slovaci vladaju sada srednjim tekom Volge sa gradovima Sisranj, Samara i Simbirsk. Severno od Simbirska, na obim stranama Volge, zaposeli su položaje 90 vrsta južno od Tetjuhija. Prema zapadu stoje 20 do 30 vrsta zapadno od ceste Simbirsk-Sisranj. Prema jugoistoku uspelo im je uspostaviti svezu sa bojnim silama Dutova uzduž linije Samara—Orenburg. Orenburg sam je još u boljševičkim rukama. Odelenja Dutova stoje istočno od Orenburga i istočno i južno od Uralska. U čijim je rukama Uralsk, teško je kazati. Kod Dutovljevih četa radi se medjutim samo o raštrkanim većim i manjim skupinama. Nema tu kompaktne fronte.

Proti čeho-slovačkim četama, koje operiraju na srednjoj Volgi, nastupaju tri sovjetske armije: Prva, južna, opire se u svojim operacijama proti Sisranju na železnicu Saratov-Uralsk, te nastoji, kako bi se spojila sa skupinom, koja stoji zapadno od tog grada. Južna armija ima takodjer zadaću, da štiti ledja pred Dutovljevim bojnim silama, ali ne vodi u tom smeru sada nikakve operacije. Druga armija, zapadna armija, stoji zapadno od Inzara i imade zadaću, da obidje Simbirsk i da se tamo združi sa severnom armijom, što se bori na obim stranama Volge. Konačno operiraju još druga odelenja sovjeta severoistočno od Simbirska.

Osim srednjeg teka Volge vladaju Čeho-Slovaci čitavom železničkom mrežom, koja spaja europsku Rusiju sa zapadnom Sibirijom. Izlazeći iz Čeljabinska osvojili su već pred mesec dana Ufu te su uspostavili čvrstu svezu sa svojim, na Volgi stojećim silama. I nedavno osvojenje Jekaterinburga usledilo je iz Ufe. Tako su Čeho-Slovaci gospodari i železnice, koja vodi iz Sisranja preko Samare u Omsk kao što i one severne pruge, koja vodi od Perma preko Jekaterinburga—Tumenja takodjer u Omsk. Spojna pruga obih ovih železnica (Jekaterinburg—Čeljabinsk) je u njihovim rukama kao što i ogranak železnice u Šcadrinsk.

Kako je poznato, je zapadna Sibirija glavni stan Čeho-Slovaka i protuboljševičke vlade u Omsku, stecištu železnica, iz kojega vodi sibirska železnica u Vladivostok. Kakav je položaj istočno od Omska, ne može se točno kazati, jer već dugo nema u Moskvi o tome direktnih vesti. Na svaki način imade i u istočnoj Sibiriji uzduž železničke pruge češko-slovačkih odelenja, što je otpremanje čeških četa kroz Sibiriju bilo u punom toku, kad je buknula buna. Ali glavne točke ove još nisu zaposele te izgleda, da su im tamošnja odelenja sovjeta dorasla. Na svaki način su ove skupine Čeho-Slovaka slabašne ali dopuštaju zaključak, da će u slučaju japanske intervencije u Sibiriji ipak olakšati zaposednuće železnice. Isto tako nema ni sigurnih vesti o tome, da li su Čeho-Slovaci stupili u doticaj sa odelenjima Semenova u istočnoj Sibiriji.

Iz toga se može razabrati, u kakvoj meri češko-slovački pokret grozi opstanku sovjetske vlade, što proizlazi već iz češko-slovačkih uspeha, što su doveli do osvojenja Simbirska i Jekaterinburga i iz činjenice, da se u njihovim rukama nalazi prehrana Rusije. Uspesi Čeho-Slovaka teraju proturevolucijonarno pučanstvo po ruskim gradovima sovjetskoj vladi na bune, kao što u Neuromu, Nižnjem Novgorodu, Saratovu i drugde. Osim toga su sovjetske čete usled boja sa čeho-slovačkim odelenjima tako vezane, te ne mogu posvetiti dovoljnu pažnju drugim predelima. Tako je gotovo likvidiran ustanak generala Krasnova u podonskom području opet planuo, te, kako izgleda, zahvatio takodjer kubanske pokrajine. Osim toga nalazi se u rukama Čeho-slovaka i glavna pruga, koja vodi od Samare preko Orenburga u Turkestan, gde su u zadnje doba buknule bune, a da sovjetska vlada nije u stanju priskočiti svojim pristašama u pomoć. Konačno postoji u krugovima boljševika bojažan, da antanti pomoću Čeha uspeti okupiti oko sebe sve proturevolucijonarce te uspostaviti proti sovjetu i Nemačkoj novu proturevolucijonarnu frontu...

Domaće vesti.

Odlazak dece na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju bit će u četvrtak na 15. o. m. u jedan sat posle podne. Roditeljima se preporuča, da dovedu decu na vreme i donesu sobom legitimaciju na kojoj je dete zapisano.

Išao po živež i pao s vlaka. Jučer je prevezen u ovdešnju pokrajinsku bolnicu petnajstgodišnji dečak, sin učitelja Monasa iz Cerovlja. Dečak je prekjučer, vraćajući se iz Pazina, kamo se bio otputio po živež, u prenatrpanom vlaku stojao na platformi vagona i za vreme dok je vlak punom parom jurio, bio je u gužvi i stisci porinut i pao s vlaka. Ostao je u nesvesti i bio je odmah prevezen u bolnicu, gde mu je bila pružena prva lečnička pomoć, te se ustanovilo, da je pretrpio vise unutrašnjih i izvanjskih ozleda, no nada se, da će preboleti.

Cena puščanim zrnima. Službeno nam se saopćuje sa c. kr. kotarskog poglavarstva: Polag namesništvenog otpisa od 29. srpnja t. g. broj II—85/429 biva cena puščanih zrna za prodaju na malo ustanovljena na K 247 za svakih 100 kg. — Trgovac ne sme pitati veće cene.

Razredna lutrija. 80.000 kruna dobiva broj 61.664, 50.000 kruna broj 64.053, 10.000 kruna brojevi 93.390, 77.407 i 109.446.

Put oko zemlje od Herberta Strang, što je izdala uprava „Mladog Hrvata" može se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, Pula, ul. Franje Ferdinanda br. 3.

Prosveta.

Pedesetgodišnjica društva sv. Jeronima. Čitamo u „Vjesniku knjiž. društva sv. Jeronima": Na odborskoj sednici od 11. srpnja zaključeno je definitivno, da se svečana društvena skupština za proslavu pedesetgodišnjice održi dne 29. kolovoza o. g. Budući da su prometne, stanbene i prehranbene, kao što i druge prilike sveudilj jednako teške i nepovoljne, odbor je odustao od velike vanjske svečanosti, koja bi imala stajati u što većem dolasku društvenih, napose seljačkih članova iz svih hrvatskih krajeva. S istih razloga odbor je odustao i od toga, da proslava traje tri dana (u svezi naime s pučko-prosvetnim tečajevima), — nego je zaključio, da se čitava proslava obavi jedan, i to gori spomenuti dan. Na taj dan obavit će se sve, što se mislilo obaviti i u tri dana, samo dakako u manjem stilu. Pobliži program za taj dan javit će se na vrijeme. Proslava izvan Zagreba ostaje onakva, kako je u početku zamišljena: Na veliku Gospu (15. kolovoza) neka poverenik pred sazvanim članovima (ili župnik pred sakupljenim narodom u crkvi) objavi, da će se 29. kolovoza proslaviti pedesetgodišnjica društva sv. Jeronima, te neka razglasi i pozove, da se najviše u to vreme, tko lole može, upiše za člana društvenoga. Na sâm dan (20. kolovoza) ili ako to nije moguće, tada sledeće nedelje (1. rujna), neka poverenik (ili župnik) reče slovo o prosvetnom delovanju društva sv. Jeronima. Ujedno neka, ako ikako može, sa tim danom spoji i koji drugi pučko-prosvetni čin: osim skupljanja društvenih članova neka se ljudi potaknu, da nastoje oko osnutka pučke knjižnice, svetojeronimske kućne knjižnice, omladinskog društva, itd. Upravo na ovakav nutarnji, duševni način — kad nije moguće i na vanjski — neka se u prvom redu nastoji proslaviti društvena pedesetgodišnjica! Što se tiče sudelovanja na samoj glavnoj skupštini, molimo sve i svakoga, kome je to samo moguće, neka uredi svoje poslove tako, da toga dana može osvanuti u Zagrebu. Ako i u manjem stilu, ali zato neka bude dostojno. Mesec kolovoz rodjeni je mesec našega društva! Neka stoga taj mesec ove godine napose bude posvećen misli i skrbi oko društvenoga boljitka i napretka! Već prve polovice ove godine 1918. zapisano je novih doživotnih članova do blizu 5000! A istom druge polovice glavno je vreme naše! Je li dakle preuzetno, ako se nadamo ove godine broju od 10.000! Neka o pedesetgodišnjici bude celokupan broj od 50.000! U tom znaku slavimo svoju jubilarnu godinu! Već do sada ima upravo prekrasnih primera požrtvovnosti, zanosa i rada! Napred za njima!

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopradaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. Hed. 96.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 15. kolovoza 1918. — Broj 1112.

Ćirilica.

„... ali žrtvujmo još pre ćirilicu izvan crkve, i to ne po tudjoj zapovedi, već po vlastitoj slobodnoj volji, pa ako nam u tome poslu ko hoće da sa strane pomogne, prihvatimo njegovu pomoć, a nemojmo da se i u tomu pokaže istina one naše narodne reči: kad su pitali Marka Kraljevića: „Zašto bi se, Marko, najpre poturčio?" a on odgovorio: „Za inat!"

M. Rešetar.

Svi se mi tužimo, da Hrvati poznaju premalo srpsku književnost a Srbi premalo hrvatsku. Naši se pisci tuže, da nemaju čitalačke publike, da ih se premalo honorira, da ne mogu živeti od književništva. Istu tužbu čujemo od nakladnika, od novinara itd. A što je tome krivo? To je ona zlosretnost podeljenosti našega naroda u dva pisma, koje deli narod mnogo više nego li tri imena. U prvom je redu pitanje zajedničkog pisma pitanje ekonomsko i kulturno. Naše književničke prilike ne odgovaraju prilikama desetmilijunskog naroda. Radi toga imademo knjige dvaputa prevedene, jedamput ćirilicom, a drugi put latinicom, radi toga propadaju naša književna poduzeća, radi toga pate naši književnici i nakladnici, što bi mogli s jednom knjigom zasluživati dvostruko, da jedno izdanje vredi i za istočni i za zapadni deo našega naroda. Nije to cepidlačarenje, već je preka nužda, da se pitanje čim prije i čim potpunije reši. Ili ćirilica ili latinica. Mi smo odlučno za latinicu i to z važnih razloga. A za to bejahu i drugi ljudi našeg naroda, rodom Srbi, ugledni literati, kao što Skerlić i eto sada i profesor bečkog univerziteta Milan Rešetar.

Ne smemo oklevati rešenjem tog pitanja, da ne bude prekasno. Što se u tom pogledu može danas učiniti, ne može se provesti sutra. I baš danas su za to prilike najpovoljnije. Jedini proturazlog, što bi ga Srbi mogli navesti proti ukinuću ćirilice, bio bi taj, što je ćirilica postala ratom mučenicom. Ali baš radi toga moralo bi se napustiti ovo pismo; jer ćirilica se nije zabranila radi toga, da se državno ujedini naš pravopis, već baš radi toga, da ćirilica postane mučenicom i da dobi značenje povredjenog prava srpskog naroda. Bili su dakle naši zvanični krugovi veoma dobri psiholozi i znali su oni, da bi se Kraljević Marko najpre poturčio za inat! Poznato je, da je pred ratom bilo ovo pitanje već blizu rešenju. Radi toga su se požurili, da ukine ćirilicu, e bi kasnije planuo novi boj zbog pisma. Moramo dakle pustiti svu sentimentalnost i hladnokrvno promozgati praktično značenje dvostrukog pisma i onda ćemo uvideti, da zle namere, što su ih hteli postignuti ukinućem ćirilice, mogu se najbolje osujetiti time, da se ćirilica napusti.

Nema gotovo srpske knjige, u kojoj se ne bi šta god pisalo latinicom, dok se veoma retko dešava, da se u latinicom pisanim knjigama nešto piše ćirilicom. To znači, da se kod onih, što pišu ćirilicom, predpostavlja, da poznadu latinicu i to da mogu čitati i svoje vlastite knjige. Naša deca moraju prema tome učiti dva pisma, a pogotovo ona u istočnim krajevima. Učenje dvaju pisama ne bi značilo ništa za Čehe ili za Nemce, koji su sretno prebrodili krizu analfabetizma, ali znači puno za nas, koji pogotovo u istočnim krajevima imademo do 70 po sto i više analfabeta i koji se moramo brinuti za to, da kod nedostatnosti naših naukovnih sredstva bude materija za prvu izobrazbu čim jednostavnija.

Današnje je doba najzgodnije za posvemašnje ukinuće ćirilskog pisma. U Bosni podučava se u školama latinicom. U Srbiji već su tri godine uveli u škole latinicu. U tom je pogledu već mnogo učinjeno. Važan je posao već izvršen. Nemojmo sada rušiti ono, što je sazdano i u našoj mržnji prema graditeljima razoriti i ono, što bi i nama moglo da koristi. Danas nema novina, koja bi bila tiskana samo ćirilicom, a osim Gjurgjevića u Sarajevu ne izdaje gotovo nijedna knjižara više ćirilskih knjiga. „Književni Jug" i „Glas Slobode" to su jedine novine, koje donose stvari u ćirilici. Sve je dakle pripravljeno za ovu novu odluku, za taj važan korak, koji će u jednakoj meri koristiti i jednom i drugom delu našega naroda, a koji će srpsku literaturu proširiti na hrvatsko, a hrvatsku literaturu na srpsko područje; i hrvatski i srpski će književnici i nakladnici imati od toga koristi. Poboljšat će se njihovo materijalno blagostanje, a gospodarska su pitanja i pitanja kulture. Pitanje pisma nije nipošto nacijonalno pitanje jednog dela našeg naroda, a bilo bi i ludo činiti od njega spornu tačku. To je jedan praktičan zahtev, u jednakoj meri važan za prosvetljivanje naroda, kao što za ekonomiju železnice i ceste. Nećemo graditi uporedo dve železnice na nekoliko kilometara razmaka, samo da jedna bude srpska a druga hrvatska, a obe da propadnu, dok bi jedna pruga mogla krasno da uspeva...

Ne sme se u tom pitanju tratiti uzaludno vreme. Jer to, velim opet, što je danas moguće, bit će sjutra isključeno. Za dvadeset ili trideset godina može naš narod biti opet tako podeljen u dva logora, u ćirilski i latinski, da će nacijonalno ujedinjenje postati iluzijom ili frazom. Ali to moramo svakako sprečiti, da boj za narodno jedinstvo ne zapusti nikakvih traga u praktičnom životu naroda. Moramo sprečiti jedamput za uvek, da se Hrvati i Srbi prepiru radi toga, da li će na sarajevskim ulicama biti na prvom mestu napisi ćirilski ili latinski. Ova tako smešna i tako štetna raspra mogla bi uništiti kod vrućeg temperamenta našeg naroda, koji će pre služiti Nemcu i Madžaru, nego li oprostiti bratu ludu uvredu, sve ono, što smo postigli tečajem zadnjih godina. Za Gjurgjevića u Sarajevu bit će samo dobitak, bude li izdavao samo knjige pisane latinicom, ove će se knjige više čitati, a mi ćemo upoznati s njegovim knjigama i naš narod u Istri, što žalibože sada ne možemo učiniti, pošto naš narod ne pozna ćirilice. Ali glavnu zadaću mora izvršiti „Književni Jug", taj literarni organ narodnog ujedinjenja. Neka bude dosledan i neka donosi samo stvari pisane latinicom.

Razlozi, koje smo predočili, su tako jednostavni i jasni, da svako mora uvideti, kako služimo samo tudjim interesima, ne provedemo li to važno ujedinenje u pismu. Samo onaj, koji svesno ili nesvesno želi služiti tudjim interesima, interesima Nemaca i Madžara, upirati će se na to, neka se piše dvostrukim pismom. Time niti najmanje ne koristimo našim interesima za narodno ujedinenje. Radi toga neka književno glasilo narodnog ujedinenja bude pisano jednim pismom i jednim pravopisom, koji mora da vredi za sav narod, od Triglava do Balkana.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se javlja: U predelu Tonala prešao je jučer neprijatelj na navale, koje smo mi dulje vremena očekivali. Uveo ih je pre podne nasrtajem proti položajima u predelu izvora Noce i Sarce di Genua. Posle podne usledio je po jakoj topovskoj pripremi juriš na naš položaj Tonala. Bojevi su se razvili povoljno po nas. Sem toga, što su Talijani potisnuli neke izložene postojanke na visokim brdima, nisu nigde polučili uspeha. Inače na jugozapadu nigde osobitih dogadjaja. — Albanija: Istočno od Devolija osvojiše naši bataljuni nekoliko uporišta neprijateljevih. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog **stana službeno javlja:** Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Uspešni nasrtajni bojevi izmedju Ysere i Scarpe. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Böhna: Delomični bojevi na obim stranama Somme i severno od Avre. Zapadno i jugozapadno od Lassignya napao je ponovno neprijatelj. Na obim stranama Connya skršila se njegova navala u našoj paljbi. Dalje na jug suzbili smo neprijatelja protunavalom. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Manji pešački bojevi na Vesli i istočno od Reimsa. Poručnik je Bolle polučio svoju 30., natporučnik Lörzer svoju 29. i poručnik Roeth svoju 20. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 13. kolovoza posle podne: Nikakvi važniji dogadjaji. Tečajem noći prošlo je više neprijateljskih napadaja na bojnoj fronti, u Vogezama i u gornjoj Alzaciji bez rezultata.

•

Francuski izveštaj od 13. kolovoza na večer: Tečajem dana obnovile su naše čete svoje navale u šumovitom području izmedju Matze i Oise. Unatoč jakog neprijateljskog otpora uspelo nam je prodreti dalje. Severno od Gurya ustalili smo se u perivoju Plessy-de-Roye te smo doprli do Belvala. Dalje na istok pomaknuli smo naše linije za dva kilometra severno od sela Cambronne unapred. Sa ostale fronte nema što da se javi.

•

Engleski izveštaj od 13. kolovoza o podne: Proveli smo daljnji napadaj u neprijateljske položaje severno od ceste u Roye i na severnom bregu Somme, te smo dopremili daljnjih zarobljenika. Neprijateljska navala na naše položaje u odseku Merrig bila je suzbijena.

•

Engleski izveštaj od 13. kolovoza na večer: Na različitim točkama fronte uhvatili smo nekoliko zarobljenika. Prva francuska i četvrta engleska armija zarobiše od 8. kolovoza preko 20.000 zarobljenika, medju kojima 800 časnika, uključivo 8 zapovednika pukovnija, te su zaplenile 600 topova, medju kojima mnogo teških i više hiljada strojnih pušaka i brojnih oklopnih mužara. Medju ratnim materijalom imade 3 potpuna vlaka s odjećom i ratnim priborom.

•

Izveštaj istočne armije od 12. kolovoza: Na čitavoj fronti umerena topovska delatnost. Jedno srpsko je odelenje provalilo u neprijateljske linije te je dopremilo zarobljenika i materijala.

•

Amerikanski izveštaj od 12. kolovoza: Neprijateljske navale kod Fismesa bile su suzbijene. Gubici su neprijatelja bili teški.

•

Belgijski izveštaj od 12. kolovoza: Umerena delatnost topništva. Neprijateljska odelenja, što su se htela primaći našim položajima kod Dixmuidena i Draabanka, bila su suzbijena našom paljbom. Jedna naših ophodnja prodrla je u neprijateljske položaje te dopremila jednu strojnu pušku.

•

London, 13. (D. u.) Reuterov ured doznaje, da su Nemci usled francuskog pritiska u dolini Oise ispraznili jarke kod Vaillyja. Francuzima je pošlo za rukom postignuti gorsku kosu masiva Lassigny.

---

* **„Dobroćudnost" austrijskog ministra-predsednika.** U svom govoru k proračunskom provizoriju govorio je socijalno demokratični zastupnik Daszinsky veoma oštro proti ministru-predsedniku Seidleru. Medju ostalim pričao je o prizoru na nekoj konferenciji sledeće: („Arbeiterwille" donosi o tome izvadak iz stenografskog protokola zastupničke kuće). Zast. Daszynski: „Imali smo konferenciju, naravski u pitanju aprovizacije. Gradovi Krakov i Lavov bejahu već četiri meseca bez kruha; dva ili tri je puta došlo s toga do izgreda gladne svjetinje, koja je uništila na stotine tisuća tudjeg imetka. Zastupnici i gradski većnici odoše k ministru-predsedniku Seidleru, e bi postigli od njega, kako bi se honorirale i u tim gradovima krušne karte. A ministar-predsednik je Seidler kazao: Nemam ništa, ja sam nemam ništa a ono malo, što bi mogao imati, trebam za Beč. Dobro, mislili smo, pošto smo znali, da to nije mnogo. Za to smo mu kazali: Nemojte nas preuzvišenosti barem smetati, ako u kraljevini Poljskoj ili Ukrajini kupujemo na našu ruku. Na to nam je kazao: Molim vas, ako trebate novac, zagrlit ću vas. (Smeh.) Ali do zagrljenja nije došlo, pošto je doduše obećao novac, ali ga nije dao. Medjutim sam ja učinio nevinu primetbu: Preuzvišenost! Vaši činovnici hoće na svakoj granici i na svakoj ogradi biti podmićeni; i to je teško; proizvod se time poskupljuje a konačna je cena previsoka. Na to je kazao Seidler u prisutnosti 30 parlamentaraca i visokih činovnika: Podmićujte!... Tako, gospodo moja, izgledaju u zbilji unutarnje prilike u Austriji.

* **Nepozvani gosti.** „Videnski Dennik" posvećuje celi uvodni članak posetu talijanskih letača u Beču, te je mnenja da taj poset ne beše poslednji. No Beč će ipak i drugi put hrabro dočekati neprijatelja. List završava: „Ta Beč je to bio, koji je priznavao i naglašivao potrebu vojničkog nastupa proti Srbiji, koji je s oduševljenjem pozdravio navestenje rata. Ta još su oduševljeni ratni iskazi u Beču u živoj pameti. I za vreme dugog trajanja rata pokazivala je i opštinska uprava i pučanstvo odvažnost i ustrajnost i u teškim okolnostima. Vlada je takodjer uvek priznavala patriotsko držanje velike većine bečkog stanovništva i sećala se uvek Beča aprovizacijonim osiguravanjem, da svoje junake u držanju još više pojača i utvrdi. Može se dakle smatrati za samorazumljivo, da će Beč dočekati s mirom i eventualne buduće letalačke posete i da se ne će prestrašiti ni u slučaju, kad se Talijani ne bi ograničili na puko bacanje letaka. Ta bečko pučanstvo ipak znade, što znači rat u kom se mora računati s raznim mogućnostima, nevoljama i opasnostima. I za to će zajista iskazati svoju srčanost i u teškim danima, kad bude trebalo eventualno da pokaže ispit iz pravog patriotizma.

* **Pitanja, koja se tiču sudbine monarhije.** „Az Est" donosi sledeću vest: U jučerašnjoj (dne 11. o. m.) audijenciji ministra-predsednika dra. Wekerla u cara, pretresalo se o veoma važnim izvanjskim pitanjima, koja se tiču sudbine monarhije.

* **Tisza kao imperator.** „Venkov" je nedavno doneo sledeći zanimiv prikaz o Tiszi: „Ako oni u

Berlinu misle, da je Tisza zastupnik berlinske politike, tad se oni ljuto varaju baš kao i oni, koji misle, da je Tisza bečki lakaj. Istina je to, da on igra dvostruku ulogu, dok je njegov cilj madžarsko-turski savez upotpunjen s Bugarskom i Poljskom. Dakle u neku ruku panturcizam pod madžarskim vodstvom. Varšava—Trst—Carigrad—Batum s centrumom u Budimpešti, a Tisza kao imperator, to je njegov cilj“.

*** Česi za saziv carevinskog veća.** Iz Praga se javlja 13. kolovoza: Predsednik „Češkoga Svaza“, zast. Staněk, upravio je na ministra-predsednika baruna Hasareka pismo, u kom zahteva čim najbrži saziv parlamenta i delegacija s obzirom na to, što je vlada u neparlamentarno doba izdala razne naredbe, koje uzbudjuju javnost, te naredbe o povišenju krušnih cena. Na koncu pisma zahteva se izraženje o uvedenju mirovnih pregovora.

*** Slavenske legije u Americi.** Američki ministar rata dao je odobrenje za objavljenje uveta glede ustanove slavenskih legija u Americi. Legije bit će sastavljene iz dobrovoljaca. Uveti za novačenje su isti kao i za američku vojsku, samo se ne zahteva poznavanje engleskog jezika. I časnici su Slaveni.

*** Put baruna Buriana u nemački glavni stan.** U političkim se krugovima u Beču glasu, da će se barun Burian doskora otputiti u nemački glavni stan, da tamo sudeluje na važnim većanjima.

*** Mirovni predlog Nemačke otklonjen.** „Kölnische Volkszeitung“ objavlja izveštaj turinske „Stampe“ iz Rima: Sonnino će obavestiti ostale ministre, da je Nemačka nudjala Wilsonu mir, no antanta je postavljeni predlog odbila.

*** Patriotizam u poeziji i prozi.** „Arbeiter-Zeitung“ donosi: „Začetnik talijanskog zračnog poseta u Beč i istodobno osobni vodja zračnog brodovlja, bio je, kako je sada ustanovljeno, nitko neznatniji, nego talijanski pesnik i satnik zrakoplovnoga zbora Gabriele d'Annunzio. To se znade iz izjava onoga avijatičara, imenom Sertia, koji se u Schwarzenau morao spustiti i dospio u sužanjstvo. Stvar inače ne iznenadjuje, jer se zna već neko vreme, da se d'Annunzio, kojega se kod nas u početku označivalo taštim i plaćenim govornikom, koji bombastičkim frazama huška na rat, u zbilji doista kao pravi muž držao svoje reči i postao hrabrim avijatičkim časnikom. Da on kraj svoje ostarije dobi povrh toga ipak obavlja tako tešku i napornu avijatičku službu, pokazuje tek kako je bilo fino talijanskog pesnika prikazivati komedijantom. A gde ostaju naši d'Annunzii? I mi imamo nekolicinu od iste vrste, koji su početkom rata pevali pesmice, koje su zveketale poput čelika. Ali oni svi ne lete. Austrijsko lice g. Saltena pokriveno je stidom što Hugo von Hoffmanstal, koji je, protivno od prvobitno posve nevojničkog d'Annunzia, školovani rezervni časnik još uvek, mesto da raskrili svoja krila, sedi u toplom ratnom arhivu, i leže marljivo crno-žuta jaja. Mi ne tražimo, da uzme sobom bombe i da počinja što krvava, ali neka bar leti, neka malo leti — pako i ne u Rim, a ono bar na Parnas. — Naravski, da to treba znati, ali tko to kod nas može, nâ sedi u toplom arhivu i leže crno-žuta jaja, jedino i samo zato, jer se hoće ukloniti tomu, da se uzdigne u one pogibeljne visine pesništva, u koje se usudjuje „talijanski hvastavac“?

*** Rusi u Rumunjskoj.** U rumunjskoj je komori stavio zastupnik Patroscanu upit na vladu radi mnogih Rusa, koji borave još u Jassyu i u Moldaviji. Ministar je vanjskih posala odgovorio, da je vlada u tom s interpelantom složna, da se u pogledu Rusa, koji borave u Rumunjskoj, mora stvoriti primerene zaključke. Ministar se izrekao proti tome, što se kraljičino ime svadja u svezu s imenom Poklevski-Kozijel. i ako je stajalo u nekoj novini, što izlazi u Jassyu, da taj Poklevski stoji s kraljicom na čelu saveza ruskih časnika. O općoj je politici kazao ministar vanjskih posala Arion: Mi moramo prema svim vlastima uščuvati strogu neutralnost i nećemo nipošto dopustiti nikakvu brutalnost ili neučtivost.

*** Rat na moru.** Službeno se javlja iz Pariza od 14. t. m.: Paketni parobrodi „Doemnah“ i „Australia“ bili su torpedovani u Sredozemnom moru. Od Doemnah je nestalo 442, od Australije 3 putnika, dok je od potonjeg parobroda bilo spašeno 948 ljudi. Od posatke zaglavilo je 14 momaka. I jedan drugi brod od iste povorke bio je isto torpedavan, ali je mogao nastaviti put.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Trocki i Lenin u Petrogradu. — Triumvirat. — Zašto je Helfferich zapustio Moskvu. — Boljševički poklisar u Londonu napušta Englesku. — Poslanica Čičerinova i protumere boljševika.

Brzojavljaju iz Stockholma od 13. kolovoza: Lenin i Trocki i više članova vlade vratiše se u Petrograd te stanuju na ratnim brodovima, koje straže boljševički mornari. Izvršujuća je sila prešla u ruke triumvirata, kojemu pripadaju Lenin, Trocki i Simunis. Ovaj triumvirat imade neograničenu moć, da vodi pobednički rat protiv neprijatelja revolucije.

„Vossische Zeitung“ javlja: Uzmak našeg poslaništva iz Moskve u Pskov, izakako je pokušalo, da si osigura barem u Petrogradu selo, osvetljuje kao munja neopisivu ozbiljnost položaja na našoj istočnoj političkoj fronti. Kako izgledaju u zbilji prilike, moglo se razabrati iz neočekivanog povratka gospodina Helfferícha u Berlin. Helfferich je zapustio Rusiju, jer se tamo nije osećao više sigurnim i ne s tog, što ne bi bilo važno, da se proučava ruske prilike iz najbliže blizine. Kakve su prilike vladale već onda, kad je stigao u Moskvu, može se razabrati iz toga, što ga je sovjetska vlada oslobodila od formalnih poseta i od predaje svoje verovnice, da mu ne bude potrebno, da se pojavi na ulici. Mesto toga posetio ga je komesar za vanjske poslove Čičerin dva puta. Sa stalnošću se može iz toga zaključivati, da sadašnja sovjetska vlada nema više snage, da zaštiti zastupnike nemačke države od valova mržnje na Nemce. Time dakako još nije kazano, da li ne učestvuju takodjer boljševički elementi kod ove gonje protiv Nemaca.

•

Amsterdam, 14. (D. u.) Prema „Allgemeen Handelsblad“ javlja „Daily Cronicle“, da je poklisar ruske republike u Londonu, Litvanov posvoj prilici dobio opet svoje putnice te bio opomenut, da se vrati u Rusiju.

•

Moskva, 13. (D. u.) U poslanici Čičerinovoj na američkog konzula u Moskvi, veli on: Mi nismo počinili ništa, da dademo povoda navali Velike Britanije na nas. Čičerin se tuži na to, što su engleske i francuske bojne sile bez obzira na postojeće mirovno stanje prodrle u rusko pogranično područje, što Rusima ne beše priznato nikakvo pravo i nikakav zakon poštovan sa strane antante, te izjavlja, da se odmazda Rusa sastoji u tom, što će oni na isti način postupati sa zastupnicima dotičnih vlada. Mi ćemo na proti nama uperene ratne mere odgovoriti merama opreznosti tako, da ćemo državne pripadnike sila invazije skupiti u koncetracijonim taborima i smatrati te državne pripadnike kao civilne zarobljenike. Te mere opreznosti biti će upotrebljene samo proti članovima posedovnih razreda, koji su naši protivnici. Proti našim naravnim saveznicima, ovde boravećim radnicima, ne će biti takve mere provedene.

Iz slovenskog sveta.

Iz Slovenije. Slovenski deo našega naroda može s pravom biti ponosan na svoje slovenstvo, a i jeste na nj ponosan. Izgradili su lepe stranke uredili su skladno medjustranačke odnošaje, a izdavaju najbolje imajuće jugoslavenske listove, pisane slovenskim dijalektom. U svemu taj deo naroda pokazuje, da je dobrim učenikom naše vredne, marljive, savezne i požrtvovne braće Čeha. A nastaju li i tamo razmirice, prepirke i razilaženja, biva sve to rešeno časno i na način, koji je kulturnog naroda dostojan. Tako beše ovih dana u dnevnim listovima pretresano više stranačkih škakljivih pitanja, nu to ipak na način mnogo prikladniji, nego li se to čini u zagrebačkim listovima. — U „Glasu S. H. S.“ beše priopćen dopis iz Ljubljane, u kom se napadalo tršćanske političare jugoslavenske, osobito dr. Rybářa, da vodi „oportunističku politiku, jer da je opetovano predveo deputacije pred namesnika Fries-Skeneja. Dr. Rybář odgovara na to u „Edinosti“. Mora li voditi deputacije k namesniku, on je kao narodni zastupnik prisiljen na to od svojih izbornika i prema njihovim potrebama. Dr. Rybář spominje osobito naše školsko pitanje i okolnost, da je on od svih slavenskih primorskih zastupnika **jedini**, koji se nalazi u zemlji, a osim toga još u **sedištu** zemaljskih oblasti te ga naravno mole ne samo njegovi izbornici, nego dolaze k njemu i ljudi iz Goričke, Istre i Krasa. Kao izgled i isprika navodi dr. Rybář intervencije čeških najradikalnijih zastupnika u Seidlera — imade dakle dobro društvo. — Mi možemo još k tomu pripomenuti, kako smo i mi iz Pule u školskim stvarima prisiljeni da se obraćamo na dr. Rybářa, budući da ne boravi u Istri ni jedan istarski jugoslavenski zastupnik.

•

Slovensko „Naše srce“. „Slovenski odbor za pripomoć stradajućoj deci“, koji se na početku lipnja sastavio iz zastupnika svih trih stranaka uložio je pri zemaljskoj vladi pravila velikog, na najširem temelju osnovanog, dobrotvornog društva „Naše srce“, koje ima svrhu da poradi oko spasavanja slovenskog dela naroda, u koliko nije još iskrvario, pre svega, slovensku omladinu. Novom društvu beše za uzor češko dobrotvorno društvo „Češko srce“, i „SHS. odbor žena za siročad“ u Zagrebu. „Naše srce“ bit će deo velike jugoslavenske dobrotvorne akcije, te je u tesnom saobraćaju s gore spomenutim odborom u Zagrebu. Podupirat će uboge surodjake, osobito stradajuću omladinu. Sabirat će doprinose u novcu i živežu.

•

Solidarnost austrijskih slavenskih naroda. „Neue Lemberger Zeitung“ javlja: Pred nekoliko dana vršilo se zajedničko većanje poljskih, čeških i jugoslavenskih zastupnika. Tom je prilikom bila potpisana zajednička izjava glede solidarnosti slavenskih austrijskih naroda, koja glasi: „Sedinjeni u velikom zahtevu za samoodredjenjem naroda, sledeći želju za nezavisnošću i slobodom i po nalogu bratske solidarnosti, dalje uvereni, da ćemo svoj zajednički cilj postignuti samo na temelju zajedničkog rada, odlučili su zastupnici Poljaka, Čeho-Slovaka i Jugoslavena postaviti u trenutku svetskog prevrata stalni, trajni i nerazdruživi savez slavenskih naroda“.

•

Godina na slavenskom jugu. U češkom literarnom dnevniku „Cesta“ napisao je Jos. Pelišek tri slike pod naslovom: „Godina na slavenskom jugu“. Pisac je, vojnički činovnik, proživeo u nekom gradu u Bosni jednu godinu dana, te je u trim slikama „Zemlja“, „Ljudi“ i „Pesma“ stavio zanere dojmove,

Poslije 1848. *)

Nije to prvi put, što se u našoj monarkiji ludo eksperimentira narodima i zemljama. Slike, što nam ih predočuje dr. Nikola Andrić u svojoj lijepoj književnoj studiji „Pod apsolutizmom“, kao da su snimke današnjih dana. Tako je bilo onda, tako je i danas:

Hiljade i hiljade naših oceva razasuše svoje kosti po panonskim pustarama. Al su — Magjari bili upokoreni, a tako isto i bečka listopadska revolucija prigušena s pomoću hrvatskih mišica... Naši se pretorijanci povratiše svojim domovima, da u miru dočekaju barem kakvu-takvu nagradu. I zaista, u bečkim službenim novinama izadje dne 4. ožujka 1849. vijest, da je sabor, što ga je bio sazvao car i kralj Ferdinand za izradjivanje nove konstitucije, raspušten, i da je novi vladar sam podijelio svim svojim narodima — zajednički ustav. To je bila tako zvana „ožujska oktroirana (podijeljena) karta“. Odmah treba dodati, da s njom u monarhiji nije bio nitko zadovoljan; ni nacionaliste ni reakcionarci ni federaliste. U takovim se „općenitim“ ustavima redovno podredjuju skupni interesi pojedinih naroda djelomičnim interesima izvjesnih vlada. Glavna stvar tu dakle postaje sporednom. Austrijski Slaveni i razboritiji Nijemci težili su za neke vrste federacijom, u kojoj bi svim narodima ostala zajamčena unutarnja autonomija; a po ovom novom ustavu svi su osjećali, da bi se lako mogao prometnuti u centralizam, do čega je za dvije godine faktično i došlo. Magjari, koji su težili i podigli se na oružje za najširu slobodu i samostalnost, osjetili su se ovom novošću kažnjeni, a Hrvati bi njom imali biti — nagradjeni. Kako su Hrvati stajali prema oktroiranom ustavu, najbolje karakteriziju riječi pokojnog Šuleka, koji je u nizu svojih članaka pod imenom „Naša pogibelj i naša obrana“ rekao ovo: „I tako bismo se za ljubav državne jedinstvenosti imali na sve vijeke odreći naše autonomije i našeg domaćeg zakonodavstva. Moramo se dakle odreći i onih prava, u koje se nisu usudili dirati ni sami Magjari. Evo, što su nam ostavili: 1. Landescultur, pa čemo odsad smjeti orati — bez ministrova dopuštenja; 2. slobodno nam stoji graditi putove o svom trošku; 3. za svoje siromake smijemo se sami brinuti; 4. za crkve, škole i općine možemo isto tako sami skrbiti i 5. što se tiče foršpona i einquartirunga — u tom ćemo imati neograničeno pravo razpolaganja...“

U ostalom, ovo još nije bilo ni najgore, što nas je čekalo. Ožujskom je kartom bilo označeno samo neko prelazno stanje i dosta skromni početak sistema, koji je imao da — ignorujući posvećena prava pojedinih naroda — stvori militarski organizovanu jedinstvenu njemačku monarhiju sa središtem u Beču. To nam je diktirano zapravo tek carskim patentom od 31. prosinca 1851. Od tog se dana službeno datira zlokobni apsolutizam. Njime je tisućgodišnji naš državni i pravni život stavljen na nehistorijsko i strano tlo, a konstitucija sasvim sistirana, te je za devet godina ove nesretne ere (do carske diplome od 20. listopada 1860.) naš netom razbudjeni kulturni i politički život doživio udarac, koji nas je gotovo stajao glave.

Bilo je to grozno doba, koje možemo podgrijavati u svojoj uspomeni samo sa strepnjom u srcu. Mirisni pupoljci našeg narodnog preporoda stajali su svi do jednoga opaljeni mrazom. Politička života za to vrijeme uopće nije smjelo ni biti, a čednom književnom radu stavljao se na vrat nož, jer je osnovni uvjet nacionalnog odgoja — a to je hrvatski jezik kao službeni i naukovni — kako u školama, tako i u cjelokupnom našem javnom životu bio nemilo podrezan. A podrezao ga je odurni birokratizam nametljivih stranih činovnika, koji su bili poplavili Hrvatsku kao biblijski skakavci, dovadjajući k nama pojavu štreberstva, denuncijantstva i špijunstva. Ove su nove prilike tako podrovale našu javnu i privatnu iskrenost, da za cijelo to doba nije čovjek bio ni kod svog domaćeg stola siguran, da mu već sutra ne će doći dekret, kojim mu se javlja,

*) Matica Hrvatska izdala je još godine 1906. kao II. svezak „Male Knjižnice“ studiju dr. Nikole Andrića „Pod apsolutizmom“, historija šestoga decenija hrvatske književnosti (1850.—1860), iz koje prenosimo današnji naš podlistak. Knjiga zaslužuje, da svratimo na nju pozornost naših čitatelja.

eo našega
na svoje
gradili su
ustranačke
ugoslaven-
. U svemu
učenikom
vne braće
pirke i ra-
način, koji
ovih dana
stranačkih
nnogo pri-
listovima.
dopis iz
političare
, da vodi
rano pred-
eneja. Dr.
ora li vo-
o narodni
izbornika i
á r ž spo-
t a n j e i
s l a v e n-
k a jedini,
u sedištu
e ne samo
i ljudi iz
ispriku na-
radikalnijih
dobro dru-
nenuti, kako
orisiljeni da
ne boravi
zastupnik.

„Sloven-
i", koji se
a svih trih
pravila ve-
dobrotvor-
hu da po-
naroda, u
slovensku
češko do-
SHS. odbor
ce" bit će
ıkcije, te je
utim odbo-
surodjake,
e doprinose

avenskih
javlja: Pred
aje poljskih,
je prilikom
solidarnosti
: „Sedinjeni
naroda, sle-
po nalogu
emo svoj za-
zajedničkog
ho-Slovaka i
kog prevrata
kih naroda".

u. U češkom
Jos. Pelšek
nskom jugu".
nekom gradu
trim slikama
žne dojmove,

ći posvećena
tarski organi-
sa središtem
tek carskim
tog se dana
m. Njime je
ot stavljen na
a sasvim sisti-
retne ere (do
!.) naš netom
oživio udarac,

ožemo podgri-
epnjom u srcu.
sporoba stajali
olitičkog života
bili, a čednom
at nož, jer je
o je hrvatski
ko u školama,
životu bio ne-
odurni birokra-
ki su bili po-
ci, dovadjajući
ijantstva i špi-
podrovale našu
elo to doba nije
ola siguran, da
m mu se javlja,

mu s te zemlje ostadoše na pameti. U prvoj slici
uje nekoliko dojmova s puta kroz Zagreb u
sio groblja", s belim minaretima. „Ljudi", to su
otvoreni ljudi. „Sucu, vele ti, — brate! i po-
ju se pri tom na Boga: Tako mi Boga i vere
e! No nisu kadri da prignu u svojoj zemlji, ma
tala ona i zemlja groblja, na koje seća njeni
ni grad, nisu kadri da problede ili da zasuze.
kad upoznadu zajista brata u onome, koga na-
oriše, postaju deca u svojoj radosti: „Ti si brate
je sunce, reče ganutljivo muž, Bog te živeo brate!
e li to već stari muž, s jednom nogom u grobu,
tamničen na stare godine za nešto, što on ne ra-
ne, zaboravi na svoju muževnost i zaplače. —
g ga poživeo reče još na hodniku, na putu natrag
zatvor — Njega i oba mladića! — misleć pri
na dvojicu Čeha, koji sede u sucovoj pisarni,
ojica, koji se ponesoše prema njemu sasma ne-
dski. „— — Puka je površnost, što se vidi od
mije u gradu, no dodju li njeni ljudi, vidiš samu
šu zemlje pred sobom. Tvrda je u poniženju, ple-
nita u ljubavi i nije je moguće ubiti ljudskim ru-
ma. A sem toga govori ti jezikom, koji je na
ncu konca samo odjek tvog materinskog češkog
zika, a oglasi li se, čuje se samo tvoje srce i jača
njenoj toplini. — Godina iskustva i spoznaje:
podcenjuj kazati „brate!" čoveku te zemlje tu na
gu!" — Pesma! „Ako si Čeh razumeš tu pesmu
narod, koji se nada i veruješ s njime. Ako si Čeh,
ko ti je voljko, voljko (zaplenjeno). — Zar ne ču
goslavenske pesme? A razume, da peva samo stara
iskorenjena ljubav prema domovini i onda, kad je
sma čisto ljubavna? „Ništa nije krasnijeg na svetu,
junaka, koji se mladoj smeje", veli pesma u onom
sokom položaju nade, a ti čuješ, da je kazala za-
avo, reč, za rečju čuješ: — Da, ljubimo zemlju,
ojenu krvlju, i ništa nema večnijeg od smeška
šeg života u njoj". „Čudna, bratski topla pesmo",
ko si, jer si mislio sada već gore na sever. A onda
išao mučke, no sa sigurnim smeškom, jer si sada
slio na sever i jug zajedno, i na to, kako srce
dinstveno bije". — Zajista tri tople slike, pisane
ubokom i osećanom ljubavlju za jugoslavensko
me. Nema u njima ukočenosti činovnika, nema
ncelarijskog zadaha. I u nama se budi snažan
sećaj iskrene zahvalnosti i bratske ljubavi prema
nima, koji tako vole ono, što je naše.

•

Izgon čeških gostiju iz „zemalja krune sv. Stepana. Češki književnik Jaroslav
Kvapil nalazio se sa suprugom na oporavku u Cri-
kvenici, gde je stojao pod naročitom paskom policije,
kojoj se morao i obvezati, da se u Crikvenici ne će
s kim družiti. Na polasku kući u Prag dočekao
a je na Reci redarstveni organ, predveo na ugarsko
državno redarstvo, gde je osudjen na izgon iz Reke
svih zemalja krune sv. Stepana. Češki nar. zast. i
potpredsednik austrijskoga parlamenta Tusar, koji
boravi takodjer u Crikvenici, intervenirao je na
rečkom redarstvu za svoga prijatelja Kvapila, ali
bilo je već prekasno. — „Male Novine" pišu k tome:
Rečka policija izgoni dakle naše češke goste ne samo
iz Reke nego i svih zemalja krune ugarske, dakle i
iz Hrvatske-Slavonije? Na kojoj se pravnoj odredbi
osniva? Gde je taj zakon, koji bi na to ovlašćivao
rečko redarstvo? Takve zakonite odredbe nema, ali
postoji temeljni zakon, po kojem je Hrvatska-Slavo-
nija u redarstvenim stvarima potpuno autonomna. Ni
ugarska ni rečka policija ne može odlučivati, ko sme
na našem teritoriju boraviti, a ko ne, ko je s poli-
tičkoga gledišta za nas suspektan, a ko nije. Odredba
rečkog redarstva je dakle teška povreda naše auto-
nomije. Hrvatska je vlada poduzela sve korake, da za
tu povredu dobije zadovoljštinu i da se u buduće
tako što ne opetuje, a javnost ima pravo da dozna
stanovište odgovornih faktora u toj stvari. — I urednik
„Nar. Listy", Strakaty, bio je loše sreće, kad je
odilazio iz Kraljevice preko Reke kući u Česku. Za-
držalo ga državno redarstvo i sprečilo mu put, jer
je imao uza se 7 metara domaćeg platna, što ga je
kupio u Zagrebu od seljakinja. Zapleniše mu platno
i oglobiše ga, pa je tek nakon toga mogao da ot-
putuje.

•

Češki tednik u Berlinu. Kako javlja
„Zeit", počeće u Berlinu izlaziti češki tednik. Na
čelu te akcije stoji glavni urednik „Vossische Zei-
tung" dr. Redlich, koji je nedavno boravio u Pragu
i u Zagrebu i proučavao slavensko pitanje u Au-
striji. Češki političari nisu s tom akcijom ni u ko-
jem savezu. Tom prilikom moramo istaknuti, da je
dr. Redlich, posle svog boravka u Pragu napisao
više važnih i treznih članaka o Česima u svom listu,
te istaknuo, kako u kulturnom pogledu nisu Nemci
u Austriji dorasli Česima, te prema tomu izgleda
omalovažavanje Čeha sa strane Nemaca samo
smešnim. Iza svog poseta u Pragu svrnuo se u
Zagreb, gde je proboravio više dana, no ipak nije
kasnije ni reči napisao o svojim dojmovima u Za-
grebu. Jamačno nije iz Zagreba otišao tako odu-
ševljen, kao iz Praga. Nostra maxima culpa!

•

XXIX. glavna skupština slovenske Družbe sv. Cirila i Metoda u Ljubljani. U nedelju, dne 11. o. m. obdrža-
vala se u Ljubljani XXIX. redovita glavna skup-
ština slovenske Družbe sv. Cirila i Metoda, o ko-
joj je našoj javnosti veoma malo poznato. Po-
slednja se redovita glavna skupština obdržavala
god. 1913. Na svršetku školske god. 1913.-14. uz-
državala je slovenska Družba osam zavoda s 30
razreda i 48 odela, koje je polazilo 2514 dece.
Rat je značio katastrofu i za Družbu. Devet je
njenih učitelja bilo pozvano u vojništvo, a godine
1915. prohujao je i isprevrnuo ratni vihor svu
G o r i č k u, glavno pozorište delovanja Družbe,
osim Trsta. U T r s t u polazilo je god. 1913.-14.
slovenske škole i to šestrazrednicu mušku i žensku
kod Sv. Jakova i žensku sedmorazrednicu na
Acquedotu 1985 učenika. Ove godine bile su već
sve tri škole osmorazrednice s 46 odela i 2157
dece. Poslednja tri razreda muške osmorazrednice
promenila su se u gradjansku školu. To je prva
slovenska gradjanska škola u Primorju, a druga u
Sloveniji uopće. Družba uzdržava i jednu školu u
K o r u š k o j u St. Rupertu, gde podučavaju časne
sestre uz pripomoć Družbe. Škola broji 176 dece.
Imetak se Družbe računa na 1,229.920 K i 23 pare.
Sastoji se u glavnom od poseda. Ove će školske
godine otvoriti novu šentvidsku školu u Trstu i
podupreti slovensku školu u Mariboru. U novi
odbor Družbe behu izabrani mnogi ugledni Slo-
venci, i što je osobito spomena vredno ugledna
slovenska žena Franja Tavčarova.

•

Bugarska bajka, dobu primerena.
„Našinec", glasilo čeških klerikalaca u Moravskoj,
javlja: Bugarski dnevnik „Mir", koji stoji veoma
blizu vladi Malinovljevoj priopćio je sledeću bajku:
Beg je nagovarao seljake: „Ajdemo zajedno na med-
veda, da ga ubijemo". Seljaci se brane: „Ta mi ne-
mamo ovaca, nama krvoločni medved ne škodi".
Beg im obećava: „Pri lovu na medveda moći ćemo
ubiti još i kakvu drugu životinju, te ćemo si raz-
deliti meso i kožu". — „Nemamo cipela, ni ba-
ruta..." „Sve, sve ću vam dati!" Seljaci idu na
medveda, ustrele ga, a osim njega još nekoliko ze-
čeva i srnu. Seljaci hoće da razdele lovački plen.
— „Čekajte", poviče im beg i digne ruku, „moramo
načiniti račun". I računa: Toliko i toliko stoji obuća,
koju je dao seljacima, toliko prah, toliko treba ura-
čunati za hranu: kruh, sir i luk. Ulovljene životinje
ne mogu pokriti svega duga. Zato će si ih beg pri-
držati, a seljaci mu ostaju još nešto dužni. „No, to
je uistinu lepo", mrmljaju seljaci uznemireni, „Zato,
što smo ubili medveda, nismo ništa zaslužili?" Beg
je čuo njihovo mrmljanje i reče: „Dug je dug, a vi
ste sužnji. Zbogom!" I seljaci se primirili, jer ih je
beg proglasio zasužnjene. Dug je dug.

Domaće vesti.

Odlazak dece na prehranu u Hrvatsku ili Slavoniju bit će danas u jedan sat posle podne. Roditeljima se preporuča, da dovedu decu na vreme i donesu sobom legitimaciju na kojoj je dete zapisano.

Naše radništvo — „La Difesa" — i arsenalski poverenici. Primamo iz radničkih krugova:
Sretne me prijatelj na ulici, pa razgovorivši se o
aprovizacijonim prilikama i o nadama u skori svr-
šetak rata, predjosmo odmah u žestoku raspravu o
prilikama našeg puljskog radništva. Prijatelj me
upitao, znadem li, ko je napisao bio zadnju vest o
poverenicima u arsenalu. Odgovorih mu da znadem,
jer sam ja dotični člančić poslao „Hrvatskom Listu",
budući da je opravdano, da se ti naši poverenici
s malo više ljubavi i nesebičnosti zauzmu za hrvat-
ske radnike. Mi Hrvati, koji smo ne manje od ta-
lijanskih radnika zainteresovani za to, što povere-
nici iza naših ledja čine, imademo pravo da zna-
demo, što čine, kad se i o našoj koži radi. Nikak-
vih se radničkih skupština ne obdržava, nego se
sve furtimaški plete, a mi niti znamo, da li se što
radi, ni kako se radi. Samo nas uvek teše, da je
u „Difesi" bilo saopćeno i ovo i ono, dok većina
od nas ni ne zna, izlazi li kakva „Difesa", niti čije
je glasilo, a pošto mnogi od nas talijanski ne ra-
zumeju, pravo bi bilo, da se memorijali od arsenala
saopćuju i u „Hrvatskom Listu". Lepi je to soci-
jalizam, kad se naše radnike, koji ne umeju tali-
janski, smatra za niži i manje vredni elemenat, te
ih se sili, da nauče talijanski, ako hoće da doznadu,
što im njihovi poverenici javljaju. Prigovara se, da
bi to bio preveliki trošak, plaćati K 50 za „Difesu"
a drugih K 50 za „Hrvatski List" na sednicu. A
uz to „Difesa" je, vele medjunarodni radnički list,
dok je „Hrvatski List" nacijonalistički, te zastupa
samo buržoaziju. — Taj nam se prigovor opet čini
isto tako neumestan, kao i svi drugi. Mi znamo,
da je „Hrvatski List" i ljudi oko njega, davno pre
zastupao radničke interese, osobito interese naših
radnika, dok se za njih nije brinuo niko, kad se
još ni mislilo nije da će se u Puli izleći „Difesa".
A zatim, neka „Difesa" štampa memorijale i u
hrvatskom jeziku, kad se tiče hrvatskih radnika. Ta
češki socijalistički listovi znali su priopćivati pozive
na radništvo u šest, sedam jezika, samo iz bratske
uzajamnosti radnika celog sveta. A ipak češki so-
cijaliste imali su valjda manje prilike naučiti tali-
janski, madžarski, jugoslavenski, poljski i nemački,
nego li imaju puljski socijaliste prilike naučiti hr-
vatski, samo kad bi dobre volje bilo. Al to je
vražja stvar. — Samo što smo mi izabrali bili po-
verenike ne za „Difesu" ni za puljske „socijaliste",
ni za Šeitzovu stranku, već za sebe, za naše rad-
ništvo. I za to ne smeju oni zastupati jednu ili
drugu stranku, i očijukati samo s jednom strankom.
Nama izgleda, da su vodje „socijalističkog" po-
kreta i oni od „Difese" mnogo veći i mnogo prak-
tičniji nacijonaliste, nego li oni, kojima to oni spo-
čitavaju. Svakako nek uzmu na znanje i jedni i
drugi u prvom redu naši poverenici, da smo i mi
ravnopravan elemenat, i da su prošla vremena, kad
nam se turalo u pamet, da možemo postati dobri
socijalisti samo onda, kad postanemo dobri Tali-
jani, i kad budemo hteli govoriti samo njihovim
jezikom a svoga prezirati. M. T.

---

da, — na osnovu jedne jedine riječi — gubi službu
i eksistenciju.

Evo, kako je to počelo. Odmah prvih mjeseci
apsolutističke ere bila su poslana u Hrvatsku tri
njemačka ministerijalna savjetnika, da kod nas tobože
„organiziraju" naše političke, financijalne i juri-
dičke prilike. Ušuljali su se k nama — po njihovom
vlastitom uvjeravanju — samo privremeno. Pred-
stavili su se vladi kao neki dobrotvorni pomoćnici,
koji će se iza svršena rada opet povratiti u Beč. Ali
njima se je toliko svidjelo kod nas, da su ostali
malko dulje, da — organiziraju. Iza njih dodjoše
još nekolicina, u prvi mah pojedinci, a kasnije u
sve gušćim čoporima, pretvarajući se iz početka kao
krotki janjci, da će tobože u najkraćem vremenu na-
učiti „unsere schöne und wohlklingende Sprache", te
se s nama potpuno amalgamizovati. Mnogi se Hrvati
odmah u prvi kraj dobrovoljno odrekoše državne
službe, a oni, koji preostaše, da s došljacima rade
bok o bok za istim stolovima, doskora počeše sve
češće dobivati „Qualifikationstabelle" (nova institu-
cija!), u kojima su bili označivani kao „bildungs-
fähig", a poradi toga — nesposobni za posao. Ako
nisu dobrovoljno otišli, onda su prvom prilikom bili
dekretom odstranjeni i nadomješteni „sposobnijim"
strancima. Jao i naopako onom rodoljubu, koji bi
posumnjao u stručnjačku nepogrešivost ovih namet-
nika; taj bi smjesta osjetio i zube i pandže sve bez-
obzirnijih i nasrtljivih stranaca. Za nekoliko godina
osjećali su se ovi došljaci kod nas već kao kod svoje
kuće. Mrzili su nas kao nitko i radili proti nama,
gdjegod su mogli, smatrajući se gospodarima situ-
acije. Kod vlade su nas crnili i opadali, dok nisu za-
posjeli sva najviša i najunosnija mjesta. Došli divlji,
pa istjerali pitome. Ali ni to još nije bilo najgore.
U redove samih naših sinova udarila je napast i po-
kora, koja je gore haračila od mača i od mržnje.
Mnogi od domaćih ljudi, koji su bili primorani da
ostanu u javnim uredima, stadoše iz prostog samo-
ljublja i prljavog častohlepija — obraćati kabani-
cama. Nemoral i beznačajnost zaredala kao kuga
po selu. Narodna sukna i koketna kapica stadoše
sve više ustupati mjesto importiranom fraku i ci-
lindru, koji su bili kao neki spoljašnji znakovi nove
germanske kulture. Srce se narodne inteligencije silom
prilika isprazmilo i opustjelo, a izgladnjelo tijelo se
samo od sebe savijalo pred novim principima i pod
oštrim bičem bezdušnih gospodara. To je ona naj-
tugaljiva strana naših mizernih socijalnih prilika, koja
nam stegne dušu, kadgod pomislimo na šesti decenij
prošloga stoljeća.

Kakovim su duhom odisali ondašnji službeni
ukazi podčinjenom političkom činovništvu, bit će naj-
značajniji dopis tadašnjeg prvog zagrebačkog župa-
nijskog komisara baruna Härtla, što ga je upravio
dne 20. srpnja 1856. na neke kotarske upravnike
(Bezirksvorstände!). — „Premda u našoj monarhiji"
— tako se veli u tom klasičkom dopisu — „ima više
naroda, koji se služe svojim posebnim jezicima, to
je ipak n a š najsvetiji interes: Deutschlands Sprache
zu fördern! Znadete i sami, od kolike bi koristi za
Hrvatsku bilo radikalno uvadjanje učenog njemačkog
jezika. Inteligencija je srčika državna, a n a r o d n i j e
n i š t a. Izvolite se dakle, p. n. gospodine, svom
dušom dati na istrebljivanje ili barem na oslabljivanje
sviju narodnosti osim njemačke, koji je princip sebi
stavio i naš monarh (!) kao i njegova vlada — und
ich stehe für alles Gute. Uz taj rad nemate se bojati
ničesa, budući da Vas može dopasti samo priznanje
vlade i blagohotnost vladarova, jer će vlada štititi
one, koji rade u njenom interesu. Nalažem Vam
s toga, d a u v e d e t e n j e m a č k i j e z i k k a o
s l u ž b e n i, pa Vas odmah upozoravam na neugod-
nosti, koje će Vas zadesiti, ako podredite interes
vladin interesu narodnom, kojega jezik k a o m e n i
m r z a k — hvala Bogu — j a n e r a z u m i j e m"...

Da se je sve ovo moglo dogadjati još za života
i za vladanja bana Jelačića, ne će se nitko čuditi, tko
znade, kakove su prilike onda bile i u kakav je du-
ševni položaj uz te prilike zapao nesretni ban. Narod
ga je i toplo srce vuklo na jednu stranu, a vlada na
drugu, pa — kako je više bio osjećajni političar i
patriota nego diplomata, a energije nije imao, niti bi
mu što koristilo, da se odupre nasilju, — klonuo je,
te satrven dušom i tijelom umro — kao ludjak.

Možemo sebi zamisliti, kako su ropske sluge
gorih gospodara pretjerivali u izvadjanju vladinih

Razredna lutrija. 30.000 kruna dobiva broj 64.989.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položio je gosp. Tomo Sardoč, da počasti uspomenu svoje blagopokojne supruge Marice, preminuloj pre pet godina K 15·— a istom prigodom za „Družbu" K 5·—. Ukupno K 20·—; zadnji iskaz K 60.304·72; sveukupno K 60.324·72. Rodoljubi! Neprepuštajte prigode, a da se ne setite malim obolom za prosvetu i budućnost vaše dece!

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našeg lista položeni su sledeči doprinosi: Sakupljeno na predlog g. Mija Poropata u Premanturi u veselom društvu premanturske i medulinske omladine K 106·40. Dalje polaže g. Kovačević K 15·— a g. Marija Premate K 2·—. Iskaz K 123·40 više 4704·11 je 4827·51. Napred dobri ljudi za spas naše nedužne siročadi!

Dopisi iz Istre.

„Kiša". — Pišu nam iz Raklja: Pod gornjim naslovom izašla je u četvrtak u „Hrv. Listu" beleška, da je usled obilate kiše prehrana puljske okolice više manje osigurana. Mi ne znamo tačno, u koliko ta vest odgovara prilikama u najbližoj okolici, ali za nas nešto udaljenije, one radosne reči na prosto ne vrede. Rakalj, deo Barbanštine, Krnica i Proština biće i ove godine predani najvećim delom na milost i nemilost aprovizacije. Kiše je kod nas ove dane nešto (ali ne obilato) bilo, nu koja korist, kad je došla p r e k a s n o. Kod nas je sami kamen, a ono par centimetara zemlje, šta nad kamenjem leži, osušilo se je za zadnje suše toliko, da je kukuruz, kupus i krumpir previše nadstradao, a da bi ga bila kiša uzmogla oživit.

Dnevne vesti.

Ruski veliki knez — engleski satnik. Ruski veliki knez Dimitrije Pavlović stupio je u englesku vojsku i bio imenovan satnikom (kapetanom).

Žene kao časnici. Englesko ministarstvo rata traži za engleske letalačke odele žene, koje će vršiti časničku službu.

Na ratištu u prijateljskoj državi. „Vorwärts" piše: „Naslednik Eichhorna u Kijevu, poglavica osme vojske v. Kirchbach, oprostio se otpisom, prema „Dorpater Zeitungu" sa pučanstvom Livlandije i Estonske i rekao, da je na najvišu zapoved pozvan na jedno drugo ratište. General v. Kirchbach dolazi iz Livlandije i Estonske i polazi u Ukrajinu, drži, dakle, Livlandiju i Estonsku kao i Ukrajinu još uvek ratištima, usprkos tomu, da je s tim zemljama sklopljen mir. Ali zar u zbilji nema pravo? pita „Vorwärts".

Proslava Narodnog Blagdana u Sloveniji 20. rujna. Zbog raznih poteškoća tehničke naravi nije bilo moguće na vreme organizovati u slovenskim krajevima proslavu Narodnog Blagdana za dan 5. srpnja, pa je zato Odbor S. H. S. žena za siročad u Ljubljani, u sporazumu sa zagrebačkim odborom, koji je centrala za čitavu akciju, odredio, da se proslava i sabiranje za siročad S. H. S. odgodi za Slovence za dan 20. s e p t e m b r a. (S p o m e n - d a n s e p t e m b a r s k i h ž r t a v a 1908.) Ta slovenska akcija nije, naravno, odeljena od akcije, što se je ovamo kod nas provela 5. srpnja, nego je samo deo iste, tako da svi doprinosi što ih se 20. rujna sabere medju Slovencima dolaze u zajedničku blagajnu, iz koje se nabavljaju odela i pokrivaju ostali troškovi dopremanja djece, po ma zajednički za svu siročad S. H. S. Odb[or u] Ljubljani, kao glavni odbor za slovenske z[emlje] odgodio je proslavu samo zato, da uzmogne [pot]punije i na vreme organizovati proslavu [u] svako slovensko selo. Time ovogodišnja pro[slava] Narodnog Blagdana postaje opće narodna, i [Na]r o d n i B l a g d a n o s t a t će i u b u d[ućnosti] d a n, k a d će s e s v i S l o v e n c i, H r v[ati] i S r b i n a ći n a o k u p u u z a j e d n i č k[om] r a d u z a s v o j u d e c u. — Ukupni i[znos] doprinosa od ovogodišnjeg Narodnog Blag[dana] premašit će dobro po miljuna kruna. — O. SHS

ciljeva i na onim poljima, na koja nije vlada sama ni dolazila. Pošteni i rodoljubni podban Mirko Lentulaj morade se preko noći preobraziti u B e n e d i k t a Lentulaja. Josip Dvoranić, nekadašnji izdavač „Jugoslavenskih Novina" i potonji zagrebački načelnik, koji je svoje njemačko prezime bio za ilirskoga oduševljenja pohrvatio, postade opet — Hofmann. Imena hrvatskih gradova i sela prevodili su bezdušni došljaci svojevoljno i besmisleno tako, da su naši poštari dolazili u sto neprilika ne znajući, kamo da otpravljaju listove. Samobor tako preko noći postade „Sanaburg", Velika Gorica „Grossgörz in Tulnpulern" (u Turopolju!) ili „Grossgörz in Auersfeld", a Lepoglava — „Schönhaupt" i sve tako koješta.

Žandarmerija i uhodarstvo procvate kao nikada prije i ikada kasnije. Zagrepčani nisu smjeli izaći ni do „Mandalice" bez putnice, a onaj Hrvat, kojemu je pasoš slučajno prekjučer izašao, danas je već bio otpravljen u Gradišku ili Požegu uz policajnu pratnju. Oružnici su smjeli streljati ne samo one, koji su im se opirali, nego i one, koji su im se samo porugljivo nasmiješili. U nestašici tusijega lova hvatali su žandari po Slavoniji slijepe guslare, te ih kao „pogibeljnu klatež" gonili na svoje ekspediture, koje su gdjekad bile odaljene nekoliko sati od guslarskog boravišta. Ali su i u gradovima oružnici bili strah i trepet svih mještana, jer su oni znali rastjerivati najnedužnija veseljačka društva, ako su im se pričinjala neprilična i sumnjiva. — S privatnim i maskiranim uhodama bilo je još kud i kamo gore. Njima je bila poplavljena cijela Hrvatska. Ravnatelji pojedinih ureda izabirali su medju svojim nižim činovnicima i medju pisarima takove podlace, koji su kontrolirali i podskazivali privatni život i rad činovnički, te dojavljivali, s kime tko opći, u koje krčme zalazi i što tamo govori. Osim službenih i dobro plaćenih uhoda bilo je u ovoj kasti većinom takovih gladnih, a neangažovanih kreatura, koje su za svaku svoju „vijest" dobivale samo po dva forinta srebra. Možete sebi zamisliti, kako je ova niža vrsta špijunska haračila i izmišljala kojekakove podvale, samo da se dokopa svoje takse. Mnoga je nedužna činovnička porodica tako ostala odjedared bez krova i bez kruha. Čak i u svakom gimnazijskom razredu bio je odabran po koji nadobudni mladac, koji je uhodio ne samo svoje kolege, nego i svoje profesore. U višim i odličnijim krugovima bili su birani dakako viši i odličniji žbiri i špijuni. Za Kurelca na Rijeci bio je odabran njegov tjelesni liječnik, koji je obećao dičnom profesoru, da će ga liječiti bez ikakovog honorara „iz osobitog poštovanja prema njegovoj učenosti i patriotizmu". Dakako, da ga je naš Fran smjesta prozreo i očitao mu bukvicu, da se je g. doktor opipao, ali mu je zato ovaj iz zahvalnosti nakitio kvalifikacionu tabelu kod vlade, da bi Kurelac smjesta izgubio profesorsko mjesto, kad doktorova podvala ne bi bila tako očito lažna i izmišljena. Svi su naši javni radnici naime imali kod vlade cijele pretince, u kojima su bila zabilježena njihova — dobra djela. A, kod centralne vlade u Beču bio je najširi i najugledniji pretinac, u kojem su se pohranjivale denuncijacije — na bana Jelačića.

Iza smrti Jelačićeve bilo je još gore. Na bansku se stolicu uspe feldcajgmajstor grof Coronini, koji nije bio na naš stari ustav ni zaklet, a ni službeno instaliran kao carski namjesnik. Nije bio ni domaći sin, na što su naši praoci od iskona — sudeći po regnikolarnim aktima od god. 1595. — polagali osobitu važnost. Ovo je bila najžalosnija epoha naše narodne evolucije, nad koju bi trebalo staviti crnu koprenu kao nad sliku Marina Faliera u mletačkoj duždovskoj galeriji.

Predsjedničkim ukazom od 18. veljače 186. zabranjeno je činovništvu nošenje narodne surke, jer se je i ova nedužna odjeća smatrala „als eine Demonstration gegen Staat und Kaiser", dok je sličnim ukazom još 27. travnja god. 1850. bez ikakova razloga rastjerana narodna „Čitaonica", i time razrušeno gotovo sve, što su besmrtni naši preporoditelji sazdali u namjeri, da narod kulturno i politički pridignu.

Domovina je naša od dana do dana sve više postajala „ein deutsches Kronland".

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.796.

Godina IV. — U Puli, petak 16. kolovoza 1918. — Broj 1113.

Smelim korakom napred?

Danas i sjutra povesni su dani, koji će ostati otomstvu u dragoj uspomeni. U beloj Ljubljani astaju se izaslanici vascelog jugoslavenskog na-oda, ne da kažu blistavu reč, več da uz savete ratskih čeških i poljskih gostova stvore, izgrade dnu čvrstu postojanku, koja će biti temelj za ajednički budući rad velikog i uvaženog jugosla-enskog naroda.

„Slovenski Narod" piše u oči sastanka: Ustrojenjem Narodnog Veća dogradit ćemo zgradu aše narodne organizacije. Slovenske su stranke rve, koje su se medju jugoslavenskim političkim rganizacijama s odobravanja vrednom energijom atile jednoga od najvažnijih narodnih problema: rganizacijonog pitanja. Obnovile su i preosnovale voje vlastite organizacije, prilagodile ih prilikama adašnjeg vremena, postavile su sve svoje sile u lužbu velike narodne ideje, isključile su iz domaćeg avnog života sporove i prepirke, koje smetaju i reče ili čine težom jedinstvenu narodnu politiku, e su takodjer praktički počele rešavati problem oncentracije svih političkih sila našeg celokupnog edinstvenog naroda. A napokon, usled energičnog praktičnog postupanja slovenskih stranaka pobe-djuje ideja narodne koncentracije u svim jugosla-venskim zemljama te je opravdaua nada, da će odstvo naše narodne politike u dogledno doba reuzeti zajednički J u g o s l a v e n s k i n a r o d n i o d b o r.

D e o t o g o d b o r a tvorit će l j u b l j a n s k o N a r o d n o V e ć e, koje imade danas svoju usta-novnu skupštinu. Ljubljansko Narodno Veće biće aša vrhovna politička inštanca, biće zastupnik našega jedinstvenog naroda iznutra — prema na-rodu i njegovim političkim kulturnim i gospodar-skim organizacijama, te prema vani, prema državi i ostalim narodima. Ljubljanskom Narodnom Veću izručuju naše narodne stranke svu onu vlast, koja je potrebna, da može svoju zadaću dobro vršiti. Njemu se dobrovoljno podložuju u svim pitanjima jedinstvene narodne politike i discipline. Vlast Narodnog Veća temelji se pre svega na slovenskim strankama, na S. L. S. i I. D. S., koje su prve odlučile, da se to veće ustanovi. Te dve stranke obuhvaćaju Kranjsku, Štajersku, Gorišku, i Korušku. Njima se pridružila narodna politička organizacija u Trstu i političko zastupstvo i s t a r s k i h Hr-vata i Slovenaca. Jugoslavenska demokratska stranka nije se doduše bezuvetno podložila Narodnom Veću kao vrhovnoj narodnoj istanci, te je otklonila po-slati u nj svoje stalne zastupnike, no ipak je izja-vila, da će od slučaja do slučaja sudelovati, te se može nadati, da se njena taktika ne će u opće narodnim pitanjima udaljiti se bivstveno od smera, koji će odlučiti Narodno Veće. I D a l m a c i j a zauzimat će posebno stajalište. Tamo su se ne-davno, razišle sve predratne org nizacije i ustano-vile jedinstveno političko zastupstvo, koje će sta-jati u trajnom saobraćaju s ljubljanskim Narodnim Većem".

Prema informacijama „Hrvatske Države" imalo bi Narodno Veće 52 člana. Vseslovenska ljudska stranka ima 18 članova, Jugoslavenska demokratska stranka 12, Trst 2, Istra 5, socijalisti 2, Dalmacija 13. — Prema našim kombinacijama imali bi Istru zastupati: Dr. Ivo Zuccon, dr. Šime Kurelić, dr. Gjuro Červar, župnik Milovčić u Baški na Krku, dok za petoga ne znamo. Izbori će danas u Ljub-ljani svakako jasnije pokazati od ikoje kombinacije.

Vodstvo će preuzeti dr. Ante Korošec, cenjena i uvažena osoba na celom slavenskom jugu.

„Kako javlja „Slovenski Narod" nastavit će se u Ljubljani rad započet prigodom praških sveča-nosti. Slavenski su gostovi: zast. S t a n ě k, vodja čeških zastupnika i predsednik Češkoga svaza, podpredsednik zastupničke kuće i vodja čeških so-cijalnih demokrata zast. Vl. T u s a r, Vaclav K l o-f a č, A u s t, S e d l a č e k, S l a v i č k a, K a l i n a i B r a d a č u ime C e h a, dok će p o l j s k i izasla-nici doći pod vodstvom bivšeg železničkog ministra G l o m b i n s k o g, zast. grofa S k a r b e k a i zna-menitog poljskog slikara T e t m a j e r a. Sve dakle draga i simpatična lica sa praških svečanosti. Iz Zagreba dolaze dr. P a v e l i ć, dr. B u d i s a v l j e-v i ć, dr. L o r k o v i ć i drugi.

Tako se u Ljubljani nastavlja izgradjivanje snažnog j u g o s l a v e n s k o - č e š k o - p o l j s k o g trojnog saveza.

Smelim korakom stupamo napred! Nije da-leko dan, kad će nam probudjenje snage, što u nama leže zakopane doneti ono što trebamo za plodan život.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 15. (D. u.) Službeno se saopćuje: Kano što poslednja poduzeća na mletačkoj gorskoj fronti, tako svršiše i napadaji proti Tonalu, s potpunim ne-uspehom za neprijatelja. Kolone, što su napredovale severno od prelaza slomiše se već u našoj vatri, uz teške gubitke za neprijatelja. Južno od prelaza pošlo je za rukom nakon više uzaludnih pokušaja, izvojštiti neku zaštitnu točku na Ponticelu, no beše mu veoma brzo opet oteta od južnih Štajeraca 26. streljačke pu-kovnije. I postajama u visokogorju, predane pri po-četku bojeva većim su delom opet zaposednute. Ne-prijatelj se je u zapadnim odsecima odšuljao u svoje jarke. Naši su ga letači progonili strojnim puškama. — U Albaniji postigoše istočno od Devolija naše hrabre čete novih uspeha. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

B e r l i n, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Živahna izvidnička de-latnost izmedju Ysere i Scarpe. Jugoistočno od Ayette slomila se engleska delomična navala pred našom crtom. Severno od Ancre ispraznismo u zad-njim noćima deo postojanka kod Pruisieuxa i Beau-mont-Hamela, na koji je neprijatelj oštro naskakivao. Jučer posle podne zaposeo ga neprijatelj. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Boehna: Nikakvih većih bojeva. Na večer pojača se vatrena delatnost. Delomični napadaji neprijatelja s obe strane Ancre i južno od Lassigny behu odbijeni. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Prigodom napadaja na jugozapadnu obalu Vesle zarobismo posatku na ko-lodvoru Brenis. Naše lovačke zračne bojne sile prisi-liše neko englesko zračno brodovlje s bombama, koje se nalazilo na navalnom putu proti domaćem pod-ručju na boj pre nego li postiže cilj, te je prisiliše uz gubitak od 5 letala na povratak. Jučer behu obo-rena 24 neprijateljska letala i 1 pripeti balon. — Prvi majstor generalnog stana pl. Ludendorff.

Rat.

Prema službenim izveštajima austrijskom i nemačkom, nema ni na jednom bojištu dogodjaja od neobične važnosti. U Italiji slomila se jedna talijanska navala za drugom, ma da je neprijatelj pokušao sreću na više mesta. Nemački izveštaj javlja, da su Nemci severno od Ancre ispraznili malen deo svojih položaja, u koje je unišao nepri-jatelj. Inače je položaj običan, ni silno bojovit ni posve miran. Obe se strane pripravljaju da jedna drugu nadmudri i izvojuje slavodobitan konac rata, koji je već i jednima i drugima dogoreo do no-kata. Ko će u tom hrvanju da bude jači, pokazat će vreme.

•

Francuski izveštaj od 14. kolovoza posle podne: Izmedju Avre i Oise delatnost artilerije na obim stranama osobito u odsecima Roye—Sur—Metz i Conchy Les Pots. Na Vesli ostadoše sunci Nemaca bez uspeha. Francuski prodor u nemačke crte u pre-delu Mesnila i Les Hurlusa privede zarobljenika. Inače beše noć mirna.

•

Engleski izveštaj od 14. kolovoza posle podne: Mesni napadaji neprijateljev u odseku Dikkebusch behu odbijeni. U odseku Vieux Berquin nastaviše naše ophodnje svoje sunke. Uspelo im je da porinu svoje crte istočno od sela. Naše su crte bile nešto istočno od Meterena predložene.

•

„Temps" piše o poslednjoj izjalovljenoj ne-mačkoj ofenzivi: „Sve što je Ludendorff iz svoje treće ofenzive mogao izbiti jest recept nemački ge-neralni stožer: praviti ražanj, dok je zec još u šumi. Prečesto su oni i imali zeca, ali su ga mo-rali servirati samo sa slabim sauceom, samo plen i dobitak na zemljištu. Danas napunja nemačke izveštaje samo proza. Usudjuju se tvrditi, da je naša ofenziva očekivana i provocirana bila, verni dogmi, da nemačka vojska uopće ne može biti iz-nenadjena. Tako se u komunikeju od 19. srpnja može čitati o „očekivanoj" protuofenzivi. No, pošto Ludendorff sve unapred predvidja, možda je znao i to, kad je prešao Marnu, da bi je opet za neko-liko dana mogao proći natrag. Po svoj ju je pri-lici samo zato prešao, da uzmogne slavodobitnim i korisnim uzmacima nemačke vojske pridodati još jedan isto tako vredan. Možda je cela njegova ofenziva bila poduzeta samo zato, da opet isprazni Chateau - Thierry. Samo se tako mogu razumeti uvek opetovane reči o velikim uspesima. Mora se čovek doista pitati, kako su Francezi uopće mogli dobiti zemljišta, kad su oni, kako to stoji u sve-nemačkom izveštaju, uvek bili natrag bačeni. Nemci su u svojoj moći dapače postigli i to, da pobede istinu".

---

* **Kako se za nas zanimaju.** „Grazer Tagblatt", list, koji pokazuje skrajno neprijateljsko držanje prema našim narodnim zahtevima i uopće Slavena, bavi se poslednih dana živo jugoslavenskim problemom i našim kulturnim i političkim pitanjima. U večernjem svom izdanju od srede i u jutarnjem od četvrtka imade tri članka: „Jugoslavensko hajkaštvo na ši-rokoj osnovi", u kom polemizuje sa „Slovenskim Narodom" radi članka „Nemci u Bugarskoj", što ga je slovenski list nedavno doneo. Tom zgodom ne zaboravlja naravno nemački list napisati: „Bez ikakve sumnje ne će j u g o s l a v e n s k i h a j k a š i, koji posve otvoreno stoje u s l u ž b i a n t a n t e sa svojim otrovanim radom ostati pri propovedanju jugosla-venske buduće države, koja će obuhvaćati zaposed-nute delove S r b i j e i C r n e G o r e i zatim glavno južne predele austro-ugarske monarhije, već će se u svojoj bolesnoj želji za agitacijom i slepoj mržnji na Nemce, koja je podupirana blatnim engleskim novcem, latiti i drugog područja, Bugarske, koja je bila dosad poštedjena od njihovog buntovnog rada". Dalje veli list, da bi „Slovenski Narod" radije pisao o blagoslovima sveslavenske ruske kulture nego li nemačke, samo da ne zna, gde bi započeo. — Drugi članak „Jugoslavenski jednako je velikosrpski!" os-niva se na informacijama „Hrvatskog Dnevnika" iz Sarajeva, prema kojima je tobože neki koalicijonaški prvak izjavio nekom frankovačkom pristaši: „da jugo-slavenski znači uvek velikosrpski". Treći je članak „Jugoslavensko trojedinstvo" preveden doslovno iz ljubljanskih „Novica", gde se hoće dokazati, kako smo mi tobože dva ili dapače tri naroda. Mi da ho-ćemo sada prema pisanju dr. —ć u „Edinosti", da se barem kulturno sedinimo, kad je momenat za re-šenje političkog problema sada nezgodan. Hoćemo da svi Slovenci, Hrvati i Srbi prihvatimo jedan jezik i jedno pismo, da bude pesma Kraljevića Marka ozvanjala od Triglava do Vardara. List ne zna da li će nam to uspeti. — No bilo jugoslavensko pitanje ovakvo ili onako, fakat je, da im mira ne da i da mnogo o njem i govore i pišu. A kako pišu, to je stvar njihove savesti, dok mi bez obzira na njihovo nisko klevetanje idemo dalje za stalnim, odredjenim i jasnim ciljem.

* **Teška situacija.** Pod naslovom „U petoj godini rata" piše „Information": Pogled na najbližu buduć-nost pobudjuje malo pouzdanja. Pogled na našu op-skrbu, na položaj raznih industrijalnih podružnica, iskaz našeg zaduživanja, koje raste i razni razvijajući se socijalni bojevi pokazuju, kako je teška postala naša situacija.

* **Šest meseci, koji predugo traju.** Zastupnik nemačkog rajhstaga barun Gamp piše u nekoj po-lemici, da je dne 12. veljače 1916. poglavica admi-ralskog stožera Hötzendorff izručio državnom kance-laru spomenicu, u kojoj veli: Novi podmornički rat raspolaže s takvim bojnim silama, da će moć ta-kodjer glede na pomnoženje sredstava za obranu i drugih tehničkih pomagala osigurati znatno veće de-lovanje u razmeru s lanjskim te da se sigurno može čekati, da će doći Engleska u veliku stisku radi skr-čenja brodskog prostora te će biti prisiljena da u dogledno vreme, n a j k a s n i j e u š e s t m e s e c i, sklopiti mir. Gamp je imao tu spomenicu u rukama. Tih „šest meseci" traje ipak već predugo.

* **Madžarsko-tursko bratstvo.** „Glas SHS." do-nosi članak o madžarskom pokretu u Bosni, što ga pokrenuše u svrhu propagande, da se Bosna pripoji Ugarskoj. Madžari su u tu svrhu već kupili Štadle-rovu tiskaru, a kako u svom poslu računaju i na pomoć Muslimana, našli su za svoje namere sprem-nog Smailagića Salih-bega, koji je već počeo osvet-ljavati u jednom madžarskom listu bosansko pitanje u duhu madžarsko-turskog bratstva. — Madžari misle istodobno izdavati u Bosni tri lista: ćirilicom, lati-nicom za Jugoslavene, i madžarski.

* **Iz zemalja svete krune ugarske.** Usled ne-prestanih napadaja „Danzers Armee-Zeitunga" na Ugarsku oduzeo je ugarski ministar-predsednik tome listu postdebit. Ministar trgovine uputio je poštanske urede, da sa „D. A.-Z." postupaju tako, kako je pro-pisano za zabranjene tiskovne produkte. Možemo se tešiti, što „Danzers Armee-Zeitung" nije ni češka ni jugoslavenska.

* **Nemačka politika na raskršću.** „Deutsche Zei-tung" dovodi u vezu ovaj, kako ona veli, ozbiljni poraz na zapadu sa raspoloženjem vojske, koja stoji pod bavarskim prestolonaslednikom, te misli, da se ovo raspoloženje odnosi na Kühlmannove reči, da je netačno nadati se s v r š e t k u r a t a o d l u k o m o r u ž j a. „Mi bi naprotiv iz nebrojenih pisama mogli

dokazati, da je najviše škodila raspoloženju vojske osvajačka namera pangermana. Mi znamo iz ovih dopisa, da je nemački vojnik spreman na sve, da brani svoju domovinu, ali da je b'o ogorčen na pangermanske planove, koji su išli za osvajanjem. Nemački vojnik misli, da je nepravedno, da se od njega, koji je već učinio nemoguće, traži, i još veća nemogućnost. Ove dešperaterske politike treba se dobro čuvati i treba upozoravati svet na nju. Ova opomena je tim potrebitija, jer se nemačka ratna politika zaista nalazi na raskršću. Ona se ili mora rešiti po besmislenom receptu pangermana, ili se mora odlučiti, da narodu sa bezobzirnom jasnoćom pokaže opasnosti, koje mu prete. Nemačka ratna politika mora da otvoreno kaže, hoće li krenuti putem programa pangermana ili socijaldemokrata. Trećega puta nema. Naš je savet: Skinite krinke i pokažimo svetu naše potpuno lice, lice jednoga zamišljenoga naroda, koji je u brizi za svoju budućnost, a tada ćemo dobiti snage i moći, da rat sretno svršimo. Inače protivna metoda vodi sa duljim ili kraćim medjupostajama do propasti...“ — Isti list veli, da se ovaj puta radi o prvom ozbiljnom porazu u ovojne ratu za Nemce.

*** Rat na moru.** Wolffov ured javlja: U vodama oko Engleske beše delatnošću naših podmornica potopljeno 12.000 bruto registranih tona. — Poglavica admiralskog stožera mornarice.

*** Crnogorski ministar-predsednik u Rimu.** Iz Chiassa se javlja 14. kolovoza: Prema „Stampi“ stigao je u Rim crnogorski ministar-predsednik da se porazgovori s ministrom-predsednikom Orlandom i ministrom vanjskih posala Sonninom.

*** Englesko-američko pobratimstvo.** Reuterov ured javlja iz Washingtona 14. o. m.: Povodom poseta engleskog kralja na američkom ratnom brodu u evropskim vodama, izmenili su kralj i predsednik Wilson brzojave o pobratimstvu engleske i američke mornarice.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Ustaška i boljševička vojska. — Smrtno osudjeni kadeti. — Manifest velikog kneza Mihajla. — Triumvirat Trocki, Lenin, Zinovjev. — Američki konzul odlazi iz Moskve. — Boljševička vlada i izveštaji američkog poklisara.

Jučer do kasno u noć ne primismo iz Rusije nikakvih vesti. Dve vesti, što poteću iz amerikanskog izvora, koje nam donosi c. kr. dopisni ured, javljaju samo, da je zaštitu Američkih interesa u Moskvi preuzela Švedska, dok je američki konzul umolio putnice za sebe i za amerikance, da se može nesmetano povratiti u domovinu. Druga vest veli, da američka vlada nije 12 dana, od 2. do 14. o. m. primila nikakvih vesti od američkog konzula u Rusiji. Boljševička je naime vlada zadržavala sve izveštaje američkog poklisara, medju njima i one, gde je ovaj molio svoju vladu, da priteče Rusiji u pomoć živežem i poljskim orudjem. — Uvažimo li da se boljševička vlada nalazi na rubu propasti, da će anarhija koju je ona u Rusiji izazvala i nju u sebi pokopati, dolazimo do jednostavnog zaključka, da se i na istoku spremaju stvari od veće važnosti. Cehu-Slovaci, Englezi, Francuzi i Japanci umešali su se u ruski kaos, a to je valjda ponukalo vladare i državnike središnjih sila, da se sastanu u nemačkom glavnom stanu i posavetuju kako bi se imalo istočno pitanje rešiti ubrzanim tempom a to je pitanje budućnosti bivših ruskih zapadnih pokrajina Poljske, Litve, Estonske i Finske. U interesu je svakako središnjih vlasti da se ta pitanja ne reše na način, kako se „rešilo“ ukrajinsko pitanje, i ta to rešenje bude na pametan način udešeno u prilog središnjih vlasti, jer nema sumnje da ruski kaos ne će trajati na veke, i da ruska ekspanzivna sila nije niposto usmrćena. I Rusija ne će brzo zaboraviti, da su zapadne pokrajine nekada njoj pripadale, a pogotovo ne onda budu li tamošnji narodi nezadovoljni i tražili pomoći i saveznika.

•

Ruski žurnalista Vladimir Grossmann piše u „Politikenu“: Veliki broj bivših časnika, mnoge formacije Kozaka i dobrovoljaca stvorili su jedinstvenu vojsku, koju vode ruski generali i ruski časnici. Vojnici su dobro izobraženi i izvrsno opremljeni. Naravski da je prva zadaća ta, da se sve sile, koje se bore protiv boljševika, sedine. Čini se, da su već zaposleni rešenjem ove zadaće. Nema mnogo nade za boljševičke bande, tim manje, što one „rade“ samostalno, bez svake sveze sa Moskvom i sistematski se uništavaju.

•

Kopenhagen, 12. kolovoza. „Večernaja Vremja“ javlja, da je jedna tajna organizacija monarhista upravila pismo M i l j u k o v u, G u č k o v u, R o d z i j a n k u i Š u l g i n u u kome im se javlja, da ih je monarhistička stranka o s u d i l a n a s m r t, jer su oni u svoje vreme prisilili cara, da odstupi, te su time gurnuli zemlju u revoluciju i krivi su radi careva ubijstva. Organizacija im javlja dalje, da će ih agenti o v o g t a j n o g d r u š t v a b e z o b z i r a u s t r e l i t i n a u l i c i. Ostale smrtne presude protiv kadeta i boljševičkih vodja takodjer će uslediti u najskorijem vremenu. M i l j u k o v saopćuje ovo pismo u svom listu i objavljuje, da je on u svoje vreme, kad je prisilio cara da odstupi, r a d i o s a m o u i n t e r e s u d o m o v i n e i da se neće zaplašiti od monarhističkih pretnja.

•

S t o c k h o l m, 13. kolovoza. Veliki knez Mihajlo, koji je pobegao iz Perme, postavio se, kao što javljaju iz Moskve, na čelo sibirske vlade i izdao je manifest na narod. On javlja, da preuzima vladu i saziva zemaljski sabor, tu starodavnu moskovsku ustanovu, koja mora da utvrdi državni ustav.

•

B e r l i n, 13. kolovoza. Prema vestima iz Moskve, dobili su Trocki, Lenin i Zinovjev neograničenu vlast, da imadu pravo izdavati naredbe i poduzeti mere za očuvanje tekovina revolucije. Prema tome je sada u Rusiji prošla diktatorska vlast u ruke jednoga triumvirata.

•

W a s h i n g t o n, 14. (D. u.) Reuterov ured javlja: Američki je generalni konzul u Moskvi izručio zastupstvo američkih interesa švedskom konzulatu. On je uništio svoje knjige i molio za slobodnu vožnju za sebe i Amerikance, da se povrate u Sedinjene države. To je prva vest, koju je primio državni odeo, izakako je on molio 2. kolovoza o. g. za razjašnjenje imali se priključiti drugim konzulima.

•

A m s t e r d a m, 15. (D. u.) Prema nekom ovdešnjem listu, doznaje „Times“ iz New-Yorka: Američka vlada nije dugo vremena ništa čula o američkom konzulu. Sada proizlazi iz nekog brzojava „Associated Press“ iz Wologde, da je boljševička vlada sve izveštaje poklisarove za Washington zadržavala, tako i njegov zahtev, da se pošalje živeža i poljodelskog orudja za potporu ruskom pučanstvu.

Domaće vesti.

Zabrana izdavanja mleka i bele kave u javnim lokalima. Službeno nam se saopćuje: U svrhu osiguranja potrebe mleka deci, dojećim majkama i dojenčadi, biva do dalnje odredbe zabranjena uporaba mleka u svrhu pripreve jela i pića, osobito izdavanje bele kave u javnim lokalima (kavanama, gostionama i točionama). Prekršaji ove zabrane bit će kažnjeni, na temelju § 15. ministarske naredbe od dne 11. rujna 1916. L. D. Z. br. 300, novčanom globom do 500 K ili zatvorom do 6 mjeseca. — Pula, dne 14. kolovoza 1918. C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck v. r.

Zastupnik južne Istre na slavenskom sastanku u Ljubljani. Danas u petak i sutra u subotu usirojit će se u Ljubljani Narodno Veće za Sloveniju i Istru i donekle Dalmaciju. Na taj sastanak otputovao je jučer posle podne istim vlakom, kol i naša deca, bivši narodni zastupnik na istarskom saboru dr. Ivo Zuccon, kao pouzdanik „Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri“.

Odlazak naše dece na prehranu u Hrvatsku. Akcija što beše pokrenuta, da se spase otadžbini barem deca, kad odraslih nema, urodila je za Pulu i okolicu eto i drugim plodom: Jučer se u 2 sata posle podne odvezno sa puljskoga kolodvora već i drugi transport naše dece. Na kolodvoru se sakupilo dosta puka, koji je ispratio decu. Medju ostalim općinstvom, što decu ispraii, v'desmo i c. kr. tvrdjavnog poverenika baruna Hohenbrucka, c. k. kotarskog školskog nadzornika Barbalića te više časnih sestara. Deci je bio dan na raspolaganje jedan vagon, u kom će udobno putovati do Zagreba, a da im ne budu treba ni silaziti. Iz Pule i okolice otišlo je 36 dece, od kojih ih je 7 iz Peroja. Decu vodi u Hrvatsku studenat agronomije Ante Ciliga i dve časne sestre. U Cerovlju će se našem transportu pridružiti još oko desetak dece pod vodstvom učitelja Monasa. Za hranu deci putem bilo je priskrbljeno, i sa strane ratnog pripomoćnog odbora izdano 50 hlebova kruha. Vojničke i gradjanske oblasti bile su nam pri svemu osobito na ruku, te im već sada izričemo ovim putem našu srdačnu hvalu. Našoj pak deci želimo sretan put u bratsku zemlju Hrvatsku, gde će naći okrepe i ojačanja i spasiti se od mučnog stradanja i mogućeg telesnog istrošenja, što bi ih ovde bilo čekalo. O smeštenju dece javit ćemo opširno naknadno.

Svi na carevu svečanost!

Sjutra, dne 17. kolovoza, povodom rodjendana Njegovog Veličanstva, vršit će se u nasadima broda „Adria“

Careva svečanost

koja je priredjena pod ljubeznim protektoratom gdje. kontraadmiralovice pl. Horthy de Nagybánja.

Raspored.

1 sat 30 časaka posle podne otvorenje blagajne.

2 sata 15 časaka p. p. natecanje u jedrenju barkasa. Utakmica.

2 sata 30 časaka p. p. natecanje u jedrenju brzih ladjica. Utakmica.

2 sata 45 časaka p. p. natecanje u jedrenju čamaca i čuneva. Utakmica.

3 sata p. p. Natecanje u plivanju preko 100 metara.

4 sata p. p. o t v o r e n j e š a t o r a. — **Početak koncerta.**

4 sata 30 časaka p. p. Natecanje ustrajnosti u plivanju preko 700 metara.

4 sata 35 časaka p. p. 1. **predstava varietee.**

4 sata 40 časaka p. p. **1. predstava čarobljskog kazališta.**

4 sata 45 časaka p. p. skakanje za cenu.

5 sati p. p. Trčanje u vreći.

5 sati 15 časaka p. p. otvorenje plesališta.

5 sati 30 časaka p. p. Natecanje u veslanju brzih ladjica. Utakmica.

5 sati 40 časaka p. p. 2. **predstava varietee.** — Ugarski.

5 sati 45 časaka p. p. Natecanje u veslanju čamaca. Utakmica.

5 sati 50 časasaka p. p. **2. predstava čarobljskog kazališta.**

6 sati p. p. Gymkana. Utakmica.

6 sati 15 časaka p. p. Natecanje u vožnji u iskićenim čamcima.

6 sati 30 časaka p. p. Natecanje u vožnji čunevima.

6 sati 35 časaka p. p. Trčanje u vreći.

6 sati 40 časaka p. p. **3. predstava varietee.**

6 sati 45 časaka p. p. **3. predstava čarobljskog kazališta.**

6 sati 45 časaka p. p. igra borbe u vodi.

7 sati p. p. Natecanje u brzom jelu.

7 sati 30 časaka p. p. vučenje žive lutrije.

7 sati 40 časaka p. p. **4. predstava varietee.**

7 sati 45 časaka p. p. **4. predstava u čarobnom kazalištu.**

8 sati p. p. Razdioba cena takmenju u lepoti.

9 sati p. p. Zaključak svečanosti.

Ulaznina 1 krunu. Vojnici od Maata (vodnika) niže, po 50 para. Deca ispod 12 godina ne plaćaju ništa.

Od postaje električnog tramvaja do mesta zabave, voze od 2 sata po podne automobili tenderi besplatno.

Na osobito uvaženje!

Osobito se upozorava one, koji sudeluju na svečanosti, da će se jelo i piće prodavati samo uz blagajničke bonove, kako bi se zapriječilo poteškoće pri menjanju, te radi nestašice sitniša a osim toga još i iz praktičnog obzira. Te se bonove može dobiti u svakoj blagajni. Gotovi novac ne sme se ni u kojem slučaju primati. Kupljeni i neuporabljeni blagajnički bonovi primat će se uz isti novac kod središnje blagajne.

Dnevne vesti.

Nezgoda sina dra. Tresić-Pavičića. Prošlih dana skoro da je zastupnik dr. Tresić-Pavičić slučajno nezgodom izgubio svog jedinca sina Branimira. Dok se je otac razgovarao podalje od obale u Splitu pane mali u more. I pre nego li je ocu bilo moguće približiti se obali, skoči mladi vojnik na dopustu, težak Marko Buzolić u more, da spasi dete, koje je bilo već potonulo. Duboko ganuti otac nagradi mladog junaka i obeća mu dok bude živ večnu harnost.

Stini ipak Nemac. Praška „Union“ javlja: Brnske „Lidove Noviny“ izveščuju: Poručnik Stini jest po svom rodjenju i uverenju Nemac. Rodjen je god. 1884. u Winterbergu i onde je nadležan. Njegov je otac bio pukovnik. On sam bio je poručnik kod pešačke pukovnije br. 58. i 26. je svibnja dezertirao na Piavi. — „Pondelnik“ k ovome saopćuje, da poručnik Stini č e š k i u o p ć e n e r a z u m e. On je negde u Galiciji polazio pučku školu, našto su ga dali protiv njegove volje u kadetsku školu. Učio je marljivo francuski i engleski i premda je bio aktivni poručnik, sa svojim zvanjem nije bio ososito zadovoljan. Ako praški češki listovi žele još dalnje detaile, pripravni smo ih dati.

Anacionalni smer socijalističke „Pravde“. „Novosti“ javljaju: Javili smo, a sad i sama socijalistička „Pravda“ potvrdjuje, da joj je tiskara „Hermes“ otkazala dalnje tiskanje lista radi njezinog anacionalnog smera. Sad sama „Pravda“ javlja da borba protiv „Pravde“ ide i dalje. Tako su socijalpatrioti u Sarajevu otkazali „Pravdu“, jer im nije dosta nacionalna. Isto tako otkažaše ljubav „Pravdi“ jedan dio nacionalaca, odduzimača, po Dalmaciji, osobito u Spljetu. „Pravda“ se nasuprot prošle cenzure u Zagrebu još zaplenjuje po Dalmaciji (osobito brojevi 13., 17. i 21.) i time učinjena šteta od dve hiljade kruna. „Pravdi“ je zabranjen dolazak ne samo na frontu nego uopće Feldpost. Iz svih tih razloga gubi momentano „Pravda“ oko 500 odduzimača i pretplatnika.

Nove izašle knjige

Humoristične knjižnice. Lav N. Tolstoj: T r i s m r t i č i m l j u d i ž i v e; Arkadij Everčenko: B e z o b r a z n i c i i druge humoreske, mogu se dobiti u p o d r u ž n i c i **Jos. Krmpotić, Pula,** ulica Franja Ferdinanda br. 3

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čekr. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 17. kolovoza 1918. — Broj 1114.

Prigodom rodjendana Nj. Veličanstva cara i kralja Karla.

„. . . da će moji narodi, koji se danas nošeni mišlju zajedničke pripadnosti i duboke domovinske ljubavi, sediniše s požrtvovnom odlučnošću na obranu od izvanjskog neprijatelja, sudelovati i na delu mirnog obnovljenja i pomladjenja . .“

„. . . mojim narodima hoću da budem pravedan i ljubezan vladar.“

„Prožet verom u nepokolebivu životnu snagu Austro-Ugarske, potaknut srdačnom ljubavlju k mojim narodima hoću da ceo život i celu svoju snagu uložim u službu te visoke zadaće.“

Iz manifesta cara Karla: „Mojim narodima“ i kralja Karla: „Ugarskom narodu“.

Nije tome, dugo, što je kao oluja prošla kroz novinstvo bura prosvedovanja sviju stranaka i naroda. Tom prigodom dokazalo se, da je narod u državi u pravom smislu reči dinastičan i odan caru i kralju i da smatra svog vladara onom centralnom točkom, oko koje se okuplja sve, što oseća rodoljubivo i verno. Dok se u svim drugim pitanjima razilaze stranke i narodi, u pitanju vernosti su si svi narodi i sve stranke jedine i to je jedan, za državu veoma utešljiv pojav.

Ma da se sve stara oko toga, kako bi se drevna država Hapsburžana preporodila u modernom duhu, u novodobnom smislu, ma da je naš narod u grozničavosti sadašnjeg političkog života podeljen na bezbroj suprotnih stranaka i struja, ova centrifugalnost, koja teži za izmirenjem u federalizaciji države imade svoju stalnu os, koja sve veže i sve spaja, koja je okvir, što se neće razbiti i to je dinastičnost. Unutar tog okvira mogu se kamenčići mozaika drukčije opredeliti, ali državna je misao zaštićena dinastijom i istovetna s dinastijom. Bit će sretniji kralj, kad će imati sretne narode.

Rodjendan cara i kralja je uistinu državni blagdan. To je jedina prilika, na kojoj si sve narodnosti širokog carstva davaju ruke složno i skladno. To je dan, koji ne poznaje ni stranke ni narodnosti. Svima je jednako mio i svečan. I današnji dan, slavit će svi narodi države unatoč užasnom i krvavom klanju na frontama, jer nije samo država, u još većoj meri je vernost prema vladaru preživela teške ove godine. U teškim ovim časovima uprti su svi pogledi na prestolje, na Njegovo Veličanstvo. Od cara i kralja očekuju narodi, da im bude pravedni i očinski sudac. Pitanja su zamršena i zapletena, ali narodi znaju, da će nastojanje carevo, da stvori iz Austrije zajednički, sretni dom za sve narode pomoću stretnog i nužnog razvoja sveopćih prilika na svetu postići taj važan i glavan državni cilj. I da će doći taj dan, što num neće doneti samo vanjski mir već i unutrašnji i da ćemo to imati da zahvalimo Nj. Veličanstvu, u to narodi veruju i to im je velika uteha u tim tužnim danima.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Nove talijanske navale proti položaju Montozzo razbiše se na hrabroj obrani odelenja 1. pukovnije carskih strelaca. Inače je u odsečku Tonale prošao jučerašnje dan bez osobitih bojnih dela. Na Monte Cimone suzbite su neprijateljske nasrtajne čete. — Albanija: Nepromenjeno. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Pretpoljski bojevi na Kemmelu i kod Vieux Borquina. Suzbiti su jači neprijateljski sunci južno od Lyse, kod Ayette i severno od Ancre. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Boehna: Zapadno od Royesa i jugozapadno od Noyona žestoka paljba, kojoj su sledile neprijateljske navale sa obiju strana Avre, prema Lassignyju te na visinama zapadno od Oise. Južno od Thiescourta ostade u neprijateljevim rukama dvorac Altiche. Uostalom suzbismo njegove navale, delomice u protuudarcu. Teške je gubitke pretrpio neprijatelj u bojevima za Lassigny. Početkom je šest puta uzalud jurišao te je posle dešetsatnih ogorčenih bojeva bio bačen u svoje iznazne položaje. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Na Veslei je na veče paljba narasla te je i preko noći ostala živahna. Jučer sastrelismo 34 neprijateljska letala. Poručnik Udet izvojštio je svoju 54. i 55. zračnu pobedu, natpor. Koennecke i natpor. Loerzer svoju 30., poručnik Neckel svoju 22. i 23., a poruč. Röth svoju 21. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Talijanski izveštaj od 14. kolovoza: Na visoravni Ceruba (Beltlin) pokušaše neprijateljski odeli u noći od 13. o. mj. da navale na naše porinute postojanke na Pajerjochu (točka 2334) i na Kraljevski šiljak (točka 3859), no behu vatrom artilerije i pešadije te ručnim bombama odbijene. U predelu Tonale; izmedju Nocequelle i doline Genna izvede jučer naša artilerija delatnu koncentracijonu vatru tako da je nanela protivniku teških gubitaka. Pod zaštitom te vatre provedoše naši odeli odvažne sunke. Uspelo mu zaposesti Montello 3537 i vrh Sv. Matteo (2438). Naše čete učiniše više od 100 zarobljenika, te zaplениše strojnih pušaka i mnogo materijala. Na ostaloj fronti prečiše naše baterije na različitim mestima severnih neprijateljskih crta kretnje neprijateljeve, te zapališe skladište materijala. Na levoj obali Piave beše delatnost živahna. Barake, skladišta, železničke naprave Fucina i Orsignana u Val Sole (Tonale) bejahu delatno torpedovane od naših aparata.

•

Talijanski izveštaj od 15. kolovoza: U području Tonale ostala je jučer bojna delatnost do oko podne prilično živahna; inače je preko dana bila opeta normalna. U odsečku doline Lagarina suzbiše naše izvidničke ophodnje neprijateljske opхodnje. Na Piave prešlo je odelenje bersaljera zapadni rukav rijeke, iskrcalo se je na malenom otoku jugozapadno od Papadopolija, zaposednuom od neprijatelja, zaposelo ga je, proteralo posadu i suzbilo nadošla pojačanja. Zarobismo 36 momaka i zaplenismo 1 strojnu pušku. Naši saveznički letači bombarduvaše kroz dan, a naši zrakoplovi kroz noć, vojničke ciljeve za neprijateljskom linijom. Sastreljen je 1 zrakoplov i 1 pripeti balon.

•

Francuski izveštaj od 14. kolovoza u večer: Tečajem dana nastavile su naše čete svoje napredovanje izmedju Matza i Oise i zauzeše Ribecourt. Istočno od Melvala pošlo je za rukom našim pešadijskim jedinicama, koje otkriše pripravu neke nemačke protunavale, da učine zarobljenika i to sedam časnika, izmedju kojih dva bataljunska zapovednika i brojno momčadi. U predelima Roye i Lassigny nastavlja se artilerijski boj.

•

Francuski izveštaj od 15. kolovoza posle podne: Noć je prošla u znaku dosta jake topovske delatnosti medju Avreom i Oiseom. Ostao je bez uspeha neprijateljski pothvat u Champagni, u odseku Les Maquises.

•

Izveštaj francuske istočne armije od 13. kolovoza: Umerena artilerijska delatnost na Strumi i Vardaru, živahnija na zavoju Cerne i severno od Monastira. Albanija: Neprijatelj je posle višesatne topovske vatre navalio na naše čete u predelu Peroceni. Našom vatrom i našim protunavalama beše potpunoma odbijen. Naša su letala pucala na artilerijsko skladište severno i istočno od Monastira. Nemcima se nanelo znatnih gubitaka. Engleska letala pucala su na poljski tabor severoistočno od Gewgheli.

•

Engleski izveštaj od 15. kolovoza pre podne: Istočno od Rainecourta svršiše se teški boјevi povoljno za nas. U susedstvu pomakosmo nešto unapred našu liniju. Medju Albertom i Ayetteom zadržaše naše neprestano se boreće patrule uski dodir sa neprijateljem. Na mnogim mestima postignuti su daljnji uspesi. Ukupni broj zarobljenika, učinjenih na fronti Montdidier-Albert od engleske četvrte vojske od 8. t. mj. u jutro dalje, iznaša 21.844, ukupni broj zarobljenika, učinjenih od prve francuske vojske, iznaša 8.500.

Većanja u nemačkom glavnom stanu.

Beč, (D. u.) Ponovni sastanak vladara Austro-Ugarske i Nemačke u nemačkom glavnom stanu izveo je opeta na videlo iskrenu slogu i posvemašnje sporazumlenje pogledom na političke i vojničke zadaće te je ustanovio, da presvetli vladari verno ustraju kod svibanjskih zaključaka, koji idu za pojačanjem saveza. Sastanak vladara bio je takav, te je odgovarao njihovim osobnim odnošajima i interesima njihovih naroda. Vodeći državnici i vojnički glavari imali su temeljite i plodnosne razgovore. — Wolffov ured javlja iz Berlina, da je nemački car primio u posebnoj audenciji vanjskog ministra Buriana i nač. gen. stožera Arza, dok je austrijski car primio u audijenciji drž. kancelara grofa Hertlinga i gfm. pl. Hindenburga.

Pred pomorskom navalom na Nemačku.

Uloga neutralaca.

Stockholm, 16. (D. u.) „Svenska Dagbladet“ donosi uvodni članak pod naslovom „Francuski planovi u Danskoj“, gde se veli, da će se istodobno s okolnostima, što antantine čete stoje iza ledja Skandinavije, prema francuskim glasovima, provesti navalu proti obali Nemačke. Kao osnovu, navodi list izjave francuskog generala Degbuya, koji je razvio značenje izravne navale na obalu Nemačke. On misli, da se mora povući neutralce osobito Holandiju i Dansku u rat. Sa neutralcima se mora postupati tako, da oni prepuste antanti razne točke, što se ima postignuti strategičkom diplomacijom. U savezu s time ističe pisac nasilna sredstva, kojima raspolaže Amerika naprama neutralcima.

Zračna navala na Pariz.

Pariz, 15. (D. u.) Službeno. Budući da je bila u predelu severno od Pariza od straža za opažanje najavljena buka motora, beše u 10 sati u noći zapovedjeno na uzbunu radi zrakoplovaca. Obrambene su baterije žestoko pucale na zrakoplove. U području Pariza palo je više bomba. Ima se da se žali više žrtava i stvarne štete. U 12 sati i 36 časaka u noći beše uzbuna ukončena.

* **Značajna godišnjica.** Jučer, dne 15. kolovoza navršilo se upravo 35 godina, kad je Zagreb bio pozorištem burnih dogadjaja. Tom su prilikom skinuti bili madžarski grbovi i natpisi u hrvatskoj prestolnici, kojima je od onda za uvek odzvonilo.

* **Madžari i Hrvatska.** „Slovenski Narod“ ili njegov zagrebački izvestitelj dokazuje, kako je neumestan strah koalicije pred Madžarima. Više je nego dvojbeno, da li bi se Madžari usmelili, da budu oštriji. Na vojnički komesarijat ne mogu misliti već poradi toga, jer bi to zemlju podvrglo pod bečku ruku. Novi režim ustavnim putem ne mogu uvesti, jer nemaju niti pripravnih ljudi, a kamo li večine. Ostaje dakle samo civilni komesar. Ovaj komesarijat pokazao bi svetu pravo stanje stvari i ujedinio sve narodne ljude u jedno, u jugoslavensku nepomirljivu borbenu organizaciju. I upravo toga se Madžari najviše plaše. Koalicija ima dakle sve izglede, da bi smela sada nastupiti ofenzivno, te prisiliti Madžare na potpuno poštivanje ustava (nagodbe), ako već ne može biti govora o većemu. — „Male Novine“ organ bivših koalicijonaša dra. Šurmina i dra. Lorkovića veli, da je to shvaćanje ispravno.

* **Husarek se žuri s razdeobom Češke.** Kako „N. F. Presse“ javlja, ustrojit će se okružna poglavarstva za Prag i okolicu te Litomerice mesto nared om odredjenog 1. sečnja 1919. već 1. kolovoza ove godine. Nemačke se želje izvršuju dakle sve i bez obećanja!

* **Medjusaveznička konferencija radnika.** Reuterov ured doznaje iz Moskve, da će se medjusaveznička (interalijirska) konferencija radnika obdržavati dne 17., 18. i 19. rujna, te će biti posećena od izaslanika socijalističkih radničkih stranaka Francuske, Italije, Grčke, Portugalske, Srbije i Kanade, te zastupnika ruske socijalno demokratske i socijalno revolucijonarne stranke.

* **Život u petoj godini rata.** „Arbeiter-Zeitung“ bavi se u uvodniku povodom ograničenja tramvajske službe u Beču radi nestašice kola, položajem u industriji države i piše: „Upravo je radost živeti! Danas stupa na snagu trostruka cena kruha. Bečko gradsko zastupstvo veća o ograničenju tramvajskoga prometa. Povišica poštanskih pristojbi i železničkih tarifa stupa tek u 14 dana na snagu, a već nas spremaju na to, da će doskora poskupiti šećer, dok se povišica cena duhanu nalazi tek „u pripravnom stadiju“, tako da se optimisti teše, da pred uvedenjem povišice ne će više biti duhana“. — Svi kliču radi uspeha ratnih zajmova, a zaboravljaju, da je taj novac oduzet potrebitom obnovljenju društvenog produktivnog i prevoznog aparata. Impozantne brojke ratnih zajmova i kukavno stanje naših železnica i tvornica — dve su strane iste medalje. Gde su se pre gradili strojevi i železnice, pravimo sada topove i taneta, i čitav je novac odredjen za financiranje države. To je tako jasno, da bi moralo videti i vojno vodstvo. Moralo bi se dati materijal i potrebite ratne sile. Generali i stožerni časnici, koji bi mogli takodjer nešto žrtvovati, imadu odviše vojnika za lične posluge. Treba štediti s ljudima i stare pučke ustaše poslati kući, da se odgodi gospodarski slom, jer će ga sprečiti, ako rat traje, ne može, doista ne može. Počet će nestajati svega, što ne možemo više graditi, jer se sva snaga i sav materijal upotrebljuje za rat, a rat razara sve, što je u

jednom stoleću i marom mnogih pokolenja sagradjeno.

*** Alzasko-lorensko pitanje — simbol pobede na obe stranke.** „Pesti Naplo“ objavlja razgovor svojega dopisnika u Cürichu s knezom Aleksandrom Hohenlohem, bivšim namesnikom u Alzaciji i Loreni. Na pitanje, kako si on zamišlja rešenje alzasko-lorenskog pitanja, odgovorio je ovaj ovako: O kakvom rešenju sada nije moguće govoriti. U Nemačkoj nijedna stranka ne će ništa da znade o kakvom odstupu; Francuzi pak otklanjaju u toj stvari svaki kompromis. Kod Francuza ide se za veliko moralno pitanje, a za Nemačku je Alzacija-Lorena takodjer gospodarsko pitanje velike važnosti. Tako je treba ustanoviti, da je Alzacija-Lorena za obe stranke simbol pobede. Pred ratom bi se bilo moglo sporazumeti sa Francuskom putem opširne autonomije obiju pokrajina, a sada je pitanje Alzacije i Lorene samo u svezi sa pitanjem pobede.

*** Mirovno raspoloženje u Nemačkoj.** „N. W. Abendblatt“ priopćuje uvodni članak iz pera svog mnihovskog dopisnika, u kojem se veli: Novo nizozemsko ministarstvo po svoj će prilici slediti zadaću, da pripravi mir. Ideja saveza naroda i trajni mir predmetom su razgovora svih ratujućih i neutralnih zemalja. Iz raznih iskaza nemačkih sudi se, da će se desiti prevrat mišljenja u nemačkoj državi. M n o ž e s e z n a c i b l i ž e ć e g s e z a m i r a n j a s v e n e m a č k o g p o k r e t a. Katolički centrum trese aneksionističkim elementima. Nemački narod ne će više da čuje o nasiljima. Trebamo sada još i diplomata, koji će biti kadri prevrat raspoloženja nemačkog naroda postaviti na temelj, na kojem bi se novo raspoloženje moglo silnije razviti.

*** Giolitti se nada skorom svršetku rata.** Pokrajinsko veće u Cuneu ponovno je izabralo Giolittija svojim predsednikom. Ovom je prilikom Giolitti izrekao govor, u kom je uzveličavao junaštvo talijanskih vojnika. Smemo, rekao je izmedju ostaloga, da s najvećim pouzdanjem gledamo u budućnost, pa se nadamo, da je blizu oslobodjenje naše braće. Očekujemo, da će nam godina 1918. dovesti bliže svršetak ovoga strahovitoga pokolja, te da će pravedni mir dopustiti svetu, da se povrati civilizovanom životu, napretku i slobodi. Ali to mora biti mir, a ne primirje, ne sme značiti, da će se obnoviti politika naoružavanja, koja bi prouzrokovala samo nove sukobe. Svi narodi moraju steći uverenje, da su preko potrebne opsežne unutrašnje i medjunarodne reforme, a na osnovi pravednosti i slobode. Ako narodni zastupnici i narodi samo ni u buduće sebi ne obezbede odlučan utecaj na izvanjsku politiku, pa ako za odnose medju narodima budu takodjer nadalje valjali stari zakoni diplomacije, zacelo bi bilo ludo, da se nadamo sigurnomu miru, jer bi napredak znanosti samo doneo čovečanstvu još mnogo strahotnije sukobe. Želimo, da kod većanja o unutrašnjim kao i o medjunarodnim reformama u svom svojem sjaju zasine staroslavno političko i pravno znanje Italije. — Iz veća su se odaslali brzojavi kralju Viktoru Emanuelu i generalu Diazu. Napokon je veće usvojilo dnevni red, u kom skupština daje oduška svojemu udivljenju za saveznićke narode i izriče počasno priznanje ministru-predsedniku Orlandu.

*** Protiv posredovanja neutralaca za mir.** „Gazette de Lausanne“, koja je u svezi s antantom, izjavljuje se u uvodniku odlučno protiv intervencije neutralnih država u prilog miru, budući da bi početak mirovnih pregovora u sadašnjem trenutku bio ponajviše u prilog Nemačkoj i njenim saveznicima, dok bi za antantu to značilo, da se ona odriče svih tečevina pobede.

*** Četvorni sporazum i papine ideje.** Zagrebačke katoličke „Novine“ donose: Iz Rima javljaju, da službeni list Vatikana „Osservatore Romano“ piše, da su se idejama papinim o mirovnom sudištu kao i načelu, da pravica ide pred svakom silom, pridružile principijelno vlade antante kao i najodličniji njezini predstavnici kao što su predsednik Wilson, Poincare i Lloyd George.

Iz bivšeg ruskog carstva.

I danas se moradosmo zadovoljiti vestima, što pobrasmo po raznim listovima. Izvornih vesti o pravom stanju u Rusiji nema već skoro deset meseci, no poslednih su se dana i vesti, što smo makar neispravne dobivali iz Petrograda i Moskve, skrčile na minimum. Boljševičkoj je vladi odzvonilo, to znamo, no vest o njenom formalnom padu ipak još ne dolazi. Boljševici su doživeli još veći slom, nego li bi bio formalni pad, oni su sami podlagumili tlo pod sobom, izneverili se svojim idejama samo za to, da ostanu na vladi. Vesti što primismo, danas javljaju o okršajima na češko-slovačkoj fronti i to nejasno. Druga vest javlja, da seljaci pitaju oružje proti četama četvornog sporazuma, koje hoće da im otmu zemlju. I te je vesti sadržaj nejasan.

*

„Neue Freie Presse“ piše povodom rasprava u nemačkom glavnom stanu, da boljševička vlast sve više propada i da je potpuno nemoćna protiv svojih protivnika. Nakon Mirbachova umorstva bile su doduše osudjene na smrt sporedne osobe, ali Savinkov, Spiridonova itd. nesmetano u svom zakloništu priredjuju daljnje atentate. Nemački poslanik dr. Helfferich morao je uz preteču životnu opasnost na dalekim stranputicama otputovati u Berlin. Članovi poslanstva nisu mogli ostaviti svoga hotela, jer su znali, da su zasnovani novi atentati. I „Presse“ zagovara, da se središnje vlasti ni na eventualni poziv boljševika ne umešaju u unutarnje poslove ruske, jer bi s time svratile mržnju ostalih stranaka protiv sebe. F a k a t j e, d a b o l j š e v i k i v i š e n e m a j u v l a s t i n a d M o s k v o m. „Tägliche Rundschau“ piše, da nemačko-ruski pregovori u Berlinu očito nisu doveli do povoljnoga rezultata. Jedno tvrdi, da je Nemačka bez sumnje otklonila zahtev boljševika, ako je on, kako se glasa, postavljen, da naime Nemačka dade vojničku pomoć boljševičkom gospodstvu. Rezultat se pregovora berlinskih o daljnjem izvodjenju brest-litovskog mira ne javlja u javnosti, pa stoga nije ni poznato, kako će se boljševička vlada držati prema toj novoj situaciji. Konzervativna „Kreuzzeitung“ kaže, da su boljševici jedina stranka, na koju je Nemačka posle brest-litovskog mira mogla donekle računati. No ipak i on zagovara da Nemačka ne odašalje nikakovu vojničku pomoć boljševicima, jer bi se onda mržnja ruskog društva protiv boljševika u još većoj mjeri protegla na Nemačku.

*

M o s k v a, 14. (D. u.) Jučerašnji listovi javljaju: Na zapadnoj se češko-slovačkoj fronti u predelu Kazanj—Svijak bojuje. Položaj je još nejasan. Sovjetove čete zauzele su postaju Ohotnicu, 25 km zapadno od Simbirska, na pruzi Pensa—Simbirsk. U okružju saskerskom podigoše se Kalmici protiv Čeho-Slovaka. Stroje se kalničke čete, dok se nekoje već bore.

*

M o s k v a, 14. (D. u.) Prema vestima iz Vologde zahtevaju seljaci, koji bejahu od antante kupljeni sada već oružje proti antantinim četama, budući da im se hoće opet oteti zemlju.

Domaće vesti.

Carev rodjendan. Već jučer beše Pula u nešto svečanijem ruhu, nego li ostalih dana. Rano već a osobito o podne i posle podne beše gradom razobešeno mnoštvo zastava, u državnim i negde savezničkim bojama. Hrvatske zastave ne videsmo ni jedne. Danas, na godišnjicu dana rodjenja kralja Slovenaca, Hrvata i Srba, neka svaka naša kuća razobesi hrvatsku ili slovensku trobojnicu. A pogotovo morala bi to učiniti naša društva, čitaonica i Narodni dom. — Ovo je već druga godišnjica rodjenja, što je slavimo, izakako je mladi vladar zaseo na prestolje svojih predja i izakako je svim narodima obećao da će biti ljubezan vladar i pravedan sudija, te da će nastojati, kako bi svi narodi mogli u mirnom životu i slobodnom radu razviti sve svoje sile za bolju budućnost i napredak svoga naroda, svoje domovine i svoje pokroviteljice — države. Verujući carskoj reči i vladarskom obećanju kličemo danas: Da Bog na mnogaja leta poživi cara i kralja Karla!

Poslovna vest. Radi današnje careve svečanosti, ostaje zatvorena centralna i filijalna trgovina te tiskara i knjigovežnica Jos. Krmpotić od 12 sati dalje.

Razredna lutrija. Sledeće srećke razredne lutrije, kupljene kod tvrtke Jos. Krmpotić bile su kod 3. razreda izžrebane, i to: 115.376, 115.381, 115.385, 127.653, 127.666 i 133.838. Dobitci mogu se dignuti proti predodžbi srećke.

Svi na carevu svečanost!

Danas, dne 17. kolovoza, povodom rodjendana Njegovog Veličanstva, vršit će se u nasadima broda „Adria“

Careva svečanost

koja je priredjena pod ljubeznim protektoratom gdje. kontraadmiralovice pl. Horthy de Nagybánja.

Raspored.

1 sat 30 časaka posle podne otvorenje blagajne.
2 sata 15 časaka p. p. natecanje u jedrenju barkasa. Utakmica.
2 sata 30 časaka p. p. natecanje u jedrenju brzih ladjica. Utakmica.
2 sata 45 časaka p. p. natecanje u jedrenju čamaca i čuneva. Utakmica.
3 sata p. p. Natecanje u plivanju preko 100 metara.
4 sata p. p. o t v o r e n j e š a t o r a. — **Početak koncerta.**
4 sata 30 časaka p. p. Natecanje ustrajnosti u plivanju preko 700 metara.
4 sata 35 časaka p. p. **1. predstava varietea.**
4 sata 40 časaka p. p. **1. predstava čarobnjačkog kazališta.**
4 sata 45 časaka p. p. skakanje za cenu.
5 sati p. p. Trčanje u vreći.
5 sati 15 časaka p. p. otvorenje plesališta.
5 sati 30 časaka p. p. Natecanje u veslanju brzih ladjica. Utakmica.
5 sati 40 časaka p. p. **2. predstava varietea.** — Ugarski.
5 sati 45 časaka p. p. Natecanje u veslanju čamaca. Utakmica.
5 sati 50 časaka p. p. **2. predstava čarobnjačkog kazališta.**
6 sati p. p. Gymkana. Utakmica.
6 sati 15 časaka p. p. Natecanje u vožnji iskićenim čamcima.
6 sati 30 časaka p. p. Natecanje u vožnji č... nevima.
6 sati 35 časaka p. p. Trčanje u vreći.
6 sati 40 časaka p. p. **3. predstava varietea.**
6 sati 45 časaka p. p. **3. predstava čarobnjačkog kazališta.**
6 sati 45 časaka p. p. igra borbe u vodi.
7 sati p. p. Natecanje u brzom jelu.
7 sati 30 časaka p. p. vučenje žive lutrije.
7 sati 40 časaka p. p. **4. predstava varietea.**
7 sati 45 časaka p. p. **4. predstava u čarobnom kazalištu.**
8 sati p. p. Razdioba cena takmenju u lepo...
9 sati p. p. Zaključak svečanosti.

Na osobito uvaženje!

Osobito se upozorava one, koji sudeluju n... svečanosti, da će se jelo i piće prodavati samo u... blagajničke bonove, kako bi se zapriječilo potes... koće pri menjanju, te radi nestašice sitniša a osi... toga još i iz praktičnog obzira. Te se bonov... može dobiti u svakoj blagajni. Gotovi novac n... sme se ni u kojem slučaju primati. Kupljeni i ne... uporabljeni blagajnički bonovi primat će se uz is... novac kod središnje blagajne.

Ulaznina 1 krunu. Vojnici od Maata (vod... nika) niže, po 50 para. Deca ispod 12 godina n... plaćaju ništa.

Od postaje električnog tramvaja do mesta za... bave, voze od 2 sata po podne automobili ten... deri besplatno.

Vojničke i mornaričke vesti.

O d l i k o v a n j a. Ponovno previšnje priznanj... — uz istodobno podeljenje mačeva — beše izražen... linijskom poručniku Božu K a f t a n i ć u, za izvr... sno službovanje pred neprijateljem. — Srebrni krs... za zasluge s krunom na vrpci kolajne za hrabros... beše podeljen stožernom topovskom majstoru Stev... D u j m o v i ć u, u priznanje osobito vernog služ... bovanja pred neprijateljem. — Bronzena počasna... kolajna s ratnom dekoracijom beše podeljena re... zervnom zdravstvenom gastu Josipu C v i t a n u s... Nj. V. broda „Magnet“.

C a r e v a s v e č a n o s t. Ona momčad, koja su... deluje u regati i ostalim utakmicama na današnjoj... carevoj svečanosti ima da donese sa sobom jedaći... pribor i zdelu, budući da odbor, koji će badava... deliti gulyaš nema na raspolaganje toliko jedaćeg... pribora. Teneri, koji prevoze, sa tramvajske po... staje pristaju na normalnom pristaništu „Adrie“, te... brodovi ne smeju to mestu upotrebiti. Za pristajanje čamaca sa brodova ima da služi isključivo... izmedju Nj. V. broda „Arpada“ i „Habsburga“ pri... čvršćena ploča („Plätte“). Kako već stoji u našem... oglasu, jela će se izdavati samo uz bonove. Jedan... blagajnički bon stoji 50 para, a izdavat će se po... 10 komada dakle 5 K. Sva momčad, koja se prija... vila za sudelovanje pri varietee ima da dodje danas... u 10 sati pre podne na mesto svečanosti, celokupna... momčad ima već u 7 i po sati posle podne da... ostavi mesto svečanosti, da na taj način mogu biti... najvažnije dovršene radnje oko posprémanja još za... videla.

...jedini b...

...listu: U pretplati ...ru god. K 48·—, ...godište K 24·—, ...ečno K 12·—, me... K 4·—, u malopro... 6 fil. pojedini broj. ...SI primaju se u ...lista trg Custoza 1

...dina IV.

Svečani salo...

L j...

...Politička oblast u ... u, t. j. sprečavanje n... u političkom, kao š... je narodna svečano... a, da pokaže opet j... slobodan i omedjen ... du zabranilo oduše... ke, koji su došli d... g života, ustanovi N... bio je upravo „ma... kolodvoru nije smeo ... oduševljenje naroda ... v državnim organi... aš narod ne može vi... jučer na večer stig... nar. zastupnik pr... on, dr. Kurelić sa ... upnici Trsta dr. Ryb... go drugih ličnosti. ...gi češki gostovi, ... ge se od njih, medj... Stanjek, Tušar, Sou... nih novinara, još ... ški svaz“ a dr. Klof... zastupnika i onih ... cija da zabrani, al... ust gostovima i za... Ljubljana je sva o... la neobičan život. D... kolodvoru doček če... im traju u drevnom... rani, većanja naših ... ne nije bio izdan j...

D r. K l o f a č o ... s k o j. Naš je dopi... nim zastupnikom dr... kom pokretu u Česk... lne stranke, koju on... tima. Nema sumnje... fač, da će doći do ... kih stranaka u Češ... e verno oko toga. ... upina srdačni spora... djanskih i radničk... o što su bili pred r... čima i odborima z... po sto članova. U t... avednost i uvidjavn... samo gradjanstvo i... Klofač kazao izričito... narodom. Nema tu c... tale socijalne demok... oji smo rodjeni skep... urnost češkog naro... budućnost. I nas, ko... zumemo, i nas mor... va pouzdanost, upr... lo, za čim teži. — N... upnik Klofač svog k... osetio naš narod i ... dnom domu“. Bilo ... zao je zastupnik Kl... ko su nas nekoji za... gora dočekali kamen... ga danas oni isti ... ne Čeh imade danas ... uk.

L j u b l j a n a, ... de ustanovna sk... og Veća. Na večer ... kih zastupnika na ca... dočekani i pozdravi... večera, a na to j... vaza njegov predse... ...ljaka zastupnik Gl... vati sednica parlam... nastavak večanja.

RATNI...

Aus...

B e č, 17. (D. u. ... adnoj fronti nem... atnosti. Kod obran... astrelio je natporučni... etaša, polučivši ... U Albaniji odbita je ... rona na delove pol... slavica generalnog st...

B e r l i n, 17. ... službeno javlj...

Jedini broj 16 h.

...listu: U pretplati ...god. K 48·—, ...godište K 24·—, ...ečno K 12·—, me... K 4·—, u malopro... 6 fil. pojedini broj. ...Si primaju se u ...lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedelja 18. kolovoza 1918. — Broj 1115.

Svečani satovi u Ljubljani.

Ljubljana, 16. kolovoza.

Politička oblast u Austriji imade samo jednu u, t. j. sprečavanje narodnog razvoja, u jednakoj u političkom, kao što i u kulturnom pogledu. je narodna svečanost bila toj oblasti dobrodošla a, da pokaže opet jugoslavenskom narodu, kako slobodan i omedjen na svakom koraku. U prvom du zabranilo oduševljenje za gostove iz Češke i ke, koji su došli da prisustvuju izgradnji poli- r života, ustanovi Narodnog veća. Program do- bio je upravo „majstorski" osakaćen. Primitak olodvoru nije smeo da bude svečan i oduševljen, oduševljenje naroda može da poremeti živčani v državnim organima, koji ne mogu shvaćati, aš narod ne može više podneti njihovo tutorstvo. jučer na večer stigli su u Ljubljanu zastupnici , nar. zastupnik prof. Spinčić, dr. Červar, dr. on, dr. Kurelić sa suprugom, dr. Poščić itd., upnici Trsta dr. Rybarž, dr. Wilfan i dr. Čok i go drugih ličnosti. U Ljubljanu su već stigli gi češki gostovi, medju kojima dr. Klofač, a ge se od njih, medju njima i narodni zastupnici Stanjek, Tušar, Soukup, Slaviček, Aust u pratnji nih novinara, još očekuje. Dr. Stanjek zastupa ski svaz" a dr. Klofač „Narodni Vybor". Dolazak zastupnika i onih poljačkog naroda, nije mogla cija da zabrani, ali za to je zabranila komers u ast gostovima i zastupnicima našeg naroda.

Ljubljana je sva okićena zastavama. Na ulicama ja neobičan život. Dok ovo pišemo, pripravlja se kolodvoru doček čeških i poljačkih gostiju. Me- im traju u drevnom općinskom domu, u velikoj rani, večanja naših zastupnika. Do 5 sati posle ne nije bio izdan još nikakav komunike.

•

Dr. Klofač o radničkom pokretu u skoj. Naš je dopisnik imao prilike, da se s na- nim zastupnikom dr. Klofačem porazgovori o rad- kom pokretu u Češkoj i o stanovištu narodne so- lne stranke, koju on vodi, prema socijalnim demo- tima. Nema sumnje, kazao je nar. zastupnik dr. ofač, da će doći do konačnog ujedinenja sviju rad- kih stranaka u Češkoj i jedna te druga stranka le verno oko toga. Za sada postoji izmedju obiju pina srdačni sporazum. Ali i odnošaji izmedju djanskih i radničkih stranaka nisu danas napeti, o što su bili pred ratom. U glavnim su narodnim ćima i odborima zastupane radničke stranke sa po sto članova. U tom pogledu vlada dakle stroga avednost i uvidjavnost na jednoj i drugoj strani. samo gradjanstvo i sav radnički narod, gospodin Klofač kazao izričito „masa" je nacijonalan i oseća narodom. Nema tu onog staleškog boja u značenju tale socijalne demokracije. — Na nas Jugoslavene, ji smo rodjeni skeptičari i pesimiste, delovala je urnost češkog narodnog zastupnika na svom izletu budućnost. I nas, koji smo ipak blizu Česima, koje zumemo, i nas mora da prenerazi ova nepokole- va pouzdanost, upravo sigurnost, kojom očekuje o, za čim teži. — Na svršetku setio se narodni za- upnik Klofač svog kratkog boravka u Puli, kad je osetio naš narod i njemu zborio u puljskom „Na- odnom domu". „Bilo je to pred nekih deset godina" azao je zastupnik Klofač, i veoma se dobro sećam, ko su nas nekoji zaslepleni elementi iz talijanskog gora dočekali kamenjem". Ali može biti uveren, da ga danas oni isti sasvim drukčije dočekali, jer ne Ceh imade danas za čitavi svet drukčiji, poseban vuk.

•

Ljubljana, 16. (D. u.) Jučer se obdržavala de ustanovna skupština jugosl venskog Narod- og Veća. Na večer stiže ova o više čeških i polj- kih zastupnika na carevinskom veću, kao gostovi. očekani i pozdravljeni behu od načelnika dra. avčara, a na to je odvratio u imenu Češkoga aza njegov predsednik zast. Stanjek i u imenu oljaka zastupnik Glombinski. Danas će se obdr- avati sednica parlamentarnog Jugoslavenskog kluba nastavak većanja.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Na jugo- zapadnoj fronti nema spomena vredne bojne de- latnosti. Kod obrane letalačke navale na Trident zastrelio je natporučnik Navratil engleskog časnika- vtaša, polučivši time svoju 8. zračnu pobedu. — U Albaniji odbita je navala više talijanskih eska- drona na delove položaja u luku Semine. — Po- glavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Medju Yserom i Ancreom bojna je delatnost noću u po- jedinim odsečcima porasla. Živahna izvidnička de- latnost. Suzbite su ponovne neprijateljske navale kod Vieux Berquina i severno od Avre. — Vojna skupina g. o. pl. Böhna: Sa obiju strana Roye prešao je neprijatelj opeta na jake navale. Popodne su se ove raširile prema severu do jugozapadno od Chaulnesa, prema jugu do severozapadno od Lassignya. Tu su Francuzi i Kanadijci uvek na novo jurišajući sve do kasnih večernjih satova, kušali, da isile prodor kroz naše položaje. Vojska generala pl. Hutiera je njihove navale posve osujetila. Fran- cuzi, koji su nosili glavno breme boja, pretrpili su opeta najteže gubitke. Kod Halloua i južno od njega gadjala je naša usredotočena topovska vatra spre- majućeg se neprijatelja i sakupljene oklopne vo- zove. Neprijateljske navale, koje su tu bile prove- dene za večernjih satova, skršiše se pred našim li- nijama. Težište jučerašnjih bojeva ležalo je na obim stranama Avre. Višestruko opetovana jaka topovska priprema provedena je tu pred neprijateljskim na- valama u dubokim vrstama. Kod Goyencourta ste- kao je neprijatelj prolazno nešto zemljišta u smeru na Roye. Naše protunavale, provedene severno od grada, bacile su neprijatelja opeta natrag. Delovi naše prednje bojne linije na cesti Amiens—Roye, koji su posle svršenog boja još ostali u neprijate- ljevom posedu, bili su tečajem noći opeta osvojeni. Južno od Avre posve su se pred našim linijama skršile više puta opetovane francuske navale. Ovdje si je delovanje naših strojnih pušaka u prvome redu steklo potpuno uvaženje. Kod Beuonaignesa i južno od njega slomilo je naše topništvo silu ne- prijateljskog juriša; do pešadijskih je bojeva došlo samo na nekojim točkama. Neprijatelja smo suzbili. Nad bojištem jaka letalačka delatnost. Poručnik Udet izvojštio je svoju 56. zračnu pobedu. Medju Oiseom i Aisneom izjalovio se je za jutarnjih sa- tova neprijateljski sunak južno od Lambeella. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Manji pešadijski bojevi. Na Veslei je topovska borba pro- lazno oživela. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U Sundgauu privela su zarobljenika nasrtajna ode- lenja, koja su sa bacalima plamena prodrla u fran- cuske jarke severno od Largitzena. Naša lovačka skupina sastrelila je 4 neprijateljska letala iz sku- pine, koja je bombama napala Darmstadt. — Lu- dendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 15. kolovoza na večer: Tečajem dana pričiniše pojedinački bojevi da napredujemo u šumskom masivu izmedju Matza i Oise. Severozapadno od Ribe- courta prisvojismo si Mejerej-Attiche i Mejerej-Moroliche, koje je neprijatelj energično branio. Mi učinismo zarobljenika. Na ostaloj fronti nikakvog osobitog dogadjaja.

•

Francuski izveštaj od 16. kolovoza posle podne: Na fronti Avre napredovaše francuske čete. U predelu Villersa St. Aurina i Armancourta zaposedosmo naše stare prve linije u Champagni. U odseku Perthes i Les Hurlus učinismo za- robljenika. Južno od Maisona de Champagne odbismo sunak neprijateljev. Inače ništa da se javi.

•

Izveštaj istočne armije od 14. kolovoza: Na celoj fronti artilerijski boj srednje jakosti. Zapadno od Procani pokušao je neprijatelj s ponovnom navalom, ali beše odbijen.

•

Engleski izveštaj od 15. kolovoza u večer: Kandijci zauzeše Demery i Pavillers. Mi porinusmo naše crte nešto malo jugoistočno od Prajarta. U obim se slučajevima učinilo zarobljenika. Naše su ophodnje postigle uspeha u odseku Vieux-Berquien, pri čemu učiniše zarobljenika. Mi učinismo severoistočno od Loeona uspešni sunak, te nanesmo nepri- jatelju gubitaka.

* **Husarekova reforma.** „Čech" doznaje iz po- uzdanog izvora, da namerava ministarski predsed- nik preustrojenje ustava jasnije odrediti negoli se dosada zbivalo u nejasnim namigavanjima. Mini- starski predsjednik se oslanja kod toga na pove- renje krune te postupa u sporazumu sa pouzdani- cima desnice gospodske kuće i u suglasju s upliv- nim osobama sviju navoda. **Barun Husarek** na- merava preustrojiti Austriju u kon- federaciju narodnih država i to u konfederaciju nemačke, češke, polj- ske, jugoslavenske i madžarske države. Za reformu u ovom smislu su tobože poljski i jugoslavenski političari. K raspravljanju o ustavnoj reformi, koje će se vršiti u posebnoj ustavnoj komisiji, bit će pozvani osim parlamen- taraca takodjer odlični muževi znanosti, industrije i trgovine te poljodelstva iz svih naroda. Rad se ima izvršiti u najkraćem vremenu. Izvedba ovog ustava neka se na to prepusti ministarstvu, koje bi imalo poverenje sviju naroda i na čelu kojeg bi morao stajati čovek, čija obektivnost se opće- nito priznaje i koji uživa pouzdanje i poštovanje svih naroda. U podučenim krugovima smatra se, da bi na to mesto bio najviše na mestu profesor Lammasch, koji ima i glavni deo kod nacrta za novi ustav.

* **Za mirovnu konferencu u Švicarskoj.** Iz Že- neve javljaju: Ukrajinski brzojavni ured u Laussanu javlja: Mirovno društvo u Odesi izručilo je švi- carskom i španjolskom konzulu brzojavke za špa- njolskoga kralja Alfonsa, dotično za medjunarodnu mirovnu pisarnu u Bernu, molbom, neka sazovu u Švicarskoj mirovnu konferencu.

* **Finska i njezin kralj.** Iz Frankfurta javljaju: Glasom vesti švedskih listova sastat će se finski pokrajinski sabor najbrže početkom rujna, da iza- bere kralja. Medjutim vršit će se razgovori sa kan- didatima za finsko prestolje. Kako je poznato, kan- didatura kojega hohenzollernskog princa više ne dolazi u račun. Švedski listovi vele, da je najve- rojatnije, da će kandidirati vojvoda Adolf Fridrih Meklemburški. Druge informacije vele, da je već i ova kandidatura propala.

* **Rat na moru.** Wolffov ured javlja dne 17. t. m.: U istočnom Sredozemnom moru opeta su naše podmornice potopile oko 15.000 brutto regi- starskih tona.

* **18-godišnji češki djak Navratil osudjen na 12 godina tamnice.** „Arbeiter-Zeitung" donosi pod na- slovom: „Pravednost? — Grozota!": Jedna od naj- groznijih osuda političkog vojničkog pravosudja, koja u najvećoj meri razdražuje moralne osećaje, bila je osuda protiv Vladislava Navratila, koja je pala pred bečkim divizijonim sudom pod vodstvom natporuč- nika auditora dra. Ludwiga Bernharta, inače mini- sterijalnoga tajnika u ministarstvu pravosudja. Radi se o učeniku gimnazije, koji je tada, kad je počinio čin, upravo navršio osamnaest godina. A što je po- činio? On je, veli osuda, sredinom kolovoza 1914. na kolodvoru u Kyjova viknuo mnogim vojnicima, koji su se mimo vozili: „Dečki, metnite si zna- kove, kad dodjete na rusku frontu, da braća u vas ne pucaju!" Uzevši, da je dječak to i kazao, u tome miran sudac ne će videti drugo, no detinju glupost. Radi dve izjave, koje zapravo ništa ne kažu i koje su tako oskudno dokazane, osu- djen je 18-godišnji mladić na 12 godina teške tamnice. Zak. članak propisuje kaznu od 10 do 20 godina, no dječaku je uzeto kao otegotna okolnost, što je osudjeni čin „zrelo promislio", te što je „počinio u politički nadasve nepouzdanom mestu", dakle mu se uzimala otegotna okolnost, da je mladić rodjen u Kyjovu. A da toj pravdi ne manjka rugla, trajanje kazne mu je — kraj dvanaest godina — skraćeno, jer je uzeto „osudjenom u obzir, što već pomagao svom ocu, i što dolazi za buduć- nost u obzir kao potpora svojih roditelja", pa mu je kazna za to pooštrena postom i samicom! Ovakav postupak, kao da je osuda na 12 godina bila vrlo blaga, doima se kao svesna grozota. Neverojatno je još to, da je gimnazijalac dosada isključen od pro- šlogodišnje amnestije i on još dalje leži u tamnici. Upotrebljuje se kod toga okolnost, da je osudjen radi zločina protiv ratnoj sili države. Me- djutim, ako se i uzme, da je 12-godišnji dječak one reči rekao, učinjeno je to samo iz političke zablude, koju amnestija spominje. U Kramaržovom procesu osudjeni su Červinka i Zamazal na kazan smrti po istom paragrafu, kao i taj dečak, pa su pomilovani. Zar nije taj mladić s trogodišnjom tamnicom već dosta okajao svoj čin, ili se baš na njemu hoće sta- tuirati primjer grozote? Mora se očekivati, da će taj mladić biti pušten. Inače ne vlada ovom državom pravednost već grozota!"

* **Američka misao u Francuskoj.** Clemence- auov organ „L'Homme libre" saopćuje, da je mor- narički ministar primio poset od 12 članova mor- naričkog odbora američkog kongresa. Misija će posetiti Francusku frontu i razna američka morna- rička stecišta u Francuskoj.

* **Novi svenemački list u Beču.** „Slovenski Na- rod" javlja, da će svenemački aneksijonistički krugovi početi izdavati u Beču uz potporu nemačke i au- strijske teške industrije novi dnevnik „Wiener Mittag", koji ima da upliva na austrijsku javnost u smislu sve- nemačkih nacrta.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Vojne skupine u Rusiji. — Miljukov. — Uloga Rusije u prošlosti Nemačke. — Izreka Vilima I. — „Nemačka želi veliku i jaku Rusiju". — Kletva brest-litovskog mira. — Trocki i Lenin misle odstupiti. — Trocki drži na fronti ratne govore.

Prema poslednim službenim vestima iz bolj- ševičkih vrela, imajo bi boljševicima sve ići izvrsno, Ceho-Slovaci imali bi biti poraženi, Simbirsk zapo- sednut, proturevolucijonarne se čete nalaze u naj- većoj stisci. Ide li boljševicima sve ovako sjajno,

kako oni prikazuju, imademo barem pravo sumnjati. Komesar Trocki otputio se dapače i na frontu te drži ratne govore, koji bi po svoj prilici bili više koristili Rusiji, kad bi ih bio držao pred desetak meseci. Jer prema službenom prikazu, broje boljševici tekar kojih 30 postotaka svojih četa, dok su svi ostali, proti kojima vodi sada sveti rat Trocki i Lenin, samo pravoverni Rusi, po krvi i odgoju, što ni Tronki ni Lenin ne mogu o sebi da kažu. Druga, privatna vest, iz Kölna javlja, da Lenin i Trocki misle odstupiti.

•

Pariški listovi razlikuju tri važne bojne skupine u Rusiji: 1. S k u p i n a n a m u r m a n s k o j o b a l i, koja se sastoji od francuskih, engleskih i srpskih delova vojske, koja dosiže železnicu Valja—Petrograd i Arhangelsk—Vologda—Jaroslav i može podupirati socijalne revolucijonarce i Čehe. 2. Č e š k a s k u p i n a, koja drži transsibirsku železnicu na obim krajnim točkama, naime u Vladivostoku i Čeljabinsku. Ova je grupa s jedne strane u kontaktu sa boljševicima na Usuri, a s druge strane napreduje prema Peruu i Kazanu te Penzi, ugrožavajući pritom Moskvu s istoka. 3. S k u p i n a K o z a k a. Ovi napreduju od svoga glavnoga grada Stavropola prema Astrahanu, Caričinu i Voronežu. No mora se osim toga pripomenuti, da po celoj zemlji plamti tu ustanak seljaka, onde buna radnika, tamo opet „uspostavljanje reda" po boljševičkim crvenim gardama, što znači isto što i otimanje i pljačkanje. Celas Rusija nalazi dan.s u jednom plamenu.

•

U „Venkovu" piše —irž, koji se već više vremena bavi položajem u Rusiji: „Nemačka je na istočnoj fronti dobila Miljukova. No nije to grad, kako bi si možda kogod možda mislio, već bivši profesor, vodja ruske konstitucijonalne demokratske (kadetske) stranke, i — istotako bivši — izvanjski ministar prve ruske revolucijonarne vlade. Već se dulje vremena čulo, da je Miljukov, posećujući Kijev dolazio u saobraćaj s nemačkim veleposlanikom barunom Mummom te imao s njim niz konferenca o pitanju revizije brestskog mira. Da li je pošlo za rukom Miljukovu uveriti nemačkog diplomatu o potrebi te revizije, ne znamo, no iz dela Miljukovljevih vidimo, da je Mummu pošlo za rukom uzbuditi u bivšem izvanjskom ministru dojam, da Rusiji ostaje samo jedna politika, politika prijateljstva, no razume se u savezu s Nemačkom. Miljukov je video rasap u svojoj domovini, video je „balkanizaciju" Rusije i pitao je veleposlanika, zar je uistinu volja njegove vlade da provede to uništenje jedne izmedju prvih velesila evropskih?

Barun Mumm pozna istoriju svoje zemlje, i njezine sveze s Rusijom. Znade, što je učio Bismarck: „da jedinstvo i veličina Nemačke nije bila postignuta proti volji, pa dapače ni bez blagonaklonosti ruske države. Vilim I. na samrtnoj postelji opominjao je unuka, značući, da će doskora nositi krunu carsku. „Mit Russland musst Du Dich vertragen, da ist kein Streit nötig". (S Rusijom moraš se snašati, tu ne treba nikakve svadje.) Znao je, da je Rusija bila do doba svetskog rata Nemačkoj prijatelj još više nego lojalno, postao si svestan, kako je izvrsnim konzumentom nemačke industrije bila Rusija i kako važnim izvorom sirovina. Posle svega toga nije ni mogao dugo kolisati i na pitanje gospodina Miljukova odgovorio je niječno. Nemačka, da želi propast Rusije? Niti u snu. Obratno: Želi Rusiji sve najbolje — makar i vladu gospodina Miljukova, želi da Rusija bude velika i jaka, no naravno Rusija bi bila prijatelj — ili još bolje saveznik, reču Rusija, koja bi orientovala svoju politiku u pravcu prema Nemačkoj".

Dalje opisuje „Venkov", kako se je Miljukov uverio, da Nemačka želi samo jaku i veliku Rusiju i, osvedočen o uspehu, prešao je odmah i na posao. No sreća mu se nije nasmejala. Zašto? Zašto su njegovi drugovi, pa i Vinarev uz njih ostali pri engleskoj a bili proti nemačkoj orijentaciji? „Venkov" i autor članka su mnenja, da većina kadeta nije se mogla uveriti o iskrenosti reči, da Nemačka želi jaku i veliku Rusiju. Posle dela Czerninovih i Kühlmannovih nije čudo. To je kletva njihovih čina: brestlitovskog mira.

•

K ö l n, 14. kolovoza. „Kölnische Zeitung" piše: Amsterdanski „Handelsbladet" saopćuju sa uzdrškom iz Londona da su Lenin i Trocki odstupili.

•

M o s k v a, 14. (D. u.) Agentura: Ratni komesar Trocki nalazi se na fronti gde beše s entuzijazmom pozdravljen od četa. On ih vatrenim govorima podbradao na boj proti proturevolucijonarnim četama.

Domaće vesti.

Careva svečanost. Jučer se u nasadima Njegovog Veličanstva broda „Adrie" obdržavala vesela zabava s pomorskim utakmicama razne vrsti. Celo posle podne bio je grad većim delom pust, glavni elemenat, što mu daje lice života, vojnici i mornari, bili su na svečanosti. Dva električna tramvaja bila su neprestano prenatrpana posetiocima, koji su odlazili i dolazili. Od poslednje postaje električnog tramvaja, pa do mesta zabave vozila su gostove dva automobila, dva tendera i dapače jedan parobrod. Već izdaleka živo je upadalo u oči mesto zabave, iskićeno bezbrojnim zastavama šarenih i živih boja, s mnogo paviljona, gde se točilo, pilo, igralo, sviralo, gde su namazani lakrdijaši provadjali svoje majstorije, a znojni momci i rumene devojke delile pide i jelo. U nekim paviljonima svirala je glazba, u drugim orkestar, u hladovini se pilo uz zvukove glazbe, uz ugodni osećaj, da ne pali onde sunce, koje je vani jako peklo. Nasadima skitali su se napadno obučeni lakrdijaši, lovci i banditi, i zabavljali posetioce. Oko svakog paviljona bila je upravo stiska ljudi; Časnici i momčad, mlade jedre devojke i žene, sve u belini, sve u svečanom raspoloženju, mešalo se i komešalo oko paviljona. No središte zabave beše obala. Tamo su bile podeljivane cene za plivanje, za jedrenje i takmenje u veslanju, tamo su se opet lepo istakle snažne mišice naših Istrana i Dalmatinaca. Osobito Dalmatinci. Pri regati čamaca bejahu sa raznih brodova izabrani najbolji od najboljih. Prvu cenu iznese čamac Nj. V. broda „P r i n z E u g e n a", pod vodstvom „bootsmannsmaata" M a t a n a, Dalmatinca. Drugu cenu dobio je čamac Nj. V. broda „T h e g e t h o f f a". Zabava se vršila lepo prema nacrtu i dostojno svečanog dana. Utakmica se završila regatom malenih šajka, iskićenih cvećem, čiji su mornari bili crnci s visokim šeširima, indijanci s dugom žutom kosom i gusari, mrkog izgleda s velikom bradom i dugim brcima. Videli smo dapače i indijanski ratni brod s indijskim topom. Brod je prema umetnom natpisu pripadao plemenu Jauku. Ukratko: zabava je bila velika, lepa i silno šarena. Poset je bio golem i o uspehu materijalnom nema nikakve sumnje. Pod večer se posetioci počeše razilaziti i jedan je sunčani dan u petoj ratnoj godini otišao u nepovrat.

„Pučke škole u Istri". Pod tim naslovom počinjemo već u današnjem broju donositi raspravu iz pera c. kr. kotarskog nadzornika Frana Barbalića u obliku tiskanoga arka knjige, tako da si ga može svako odrezati, saviti i sačuvati, te na svršetku dati vezati. Rasprava opsezat će oko 160 stranica, te će izlaziti svake nedelje i četvrtka, odnosno promene li se prilike, i ostale dane. — Ma da nećemo podcenjivati važno delo pisano s mnogo marljivosti i dobre volje, ipak bismo bili mnogo zadovoljniji kad bismo mogli već to delo štampati ekavskim narečjem, kano što bi bila naša želja. S druge strane opet i ako nema u raspravi ništa, do li ukočenih brojaka i hladnih fakata, gde bi se morale ispisati debele knjige prosveda i optužbi, ipak preporučujemo našim čitateljima da paze na svaku stranicu te rasprave, koja je prva te vrsti u Istri. Na vrednost knjige, njene dobre strane i njene eventualne pogreške osvrnut ćemo se naknadno, kad bude knjiga doštampana i kad si svaki čitatelj bude mogao stvoriti sud o njoj.

U bolnici nema mesta. Ovog je tedna dovezao se u Pulu sa svim potrebitim ispravama neki hromi sedamdesetgodišnji starac sa Pazinštine. Vukao je svoje ubogo istrošeno telo na dvem štakama i molio da ga se primi u bolnicu. Oteraše ga i rekoše, da nema za nj mesta. Starac je uz tudju pomoć morao odvući na općinu, gde mu je bila podeljena milostinja, s kojom je platio vlak, koji ga povezao na njegovu Pazinštinu, da onde u svojem kraju izmorenu dušu.

Gospodarstvo u našoj pokrajinskoj bolni[ci]. U našem je listu bilo već više puta ponovno i po[...] istaknuto, da se u pokrajinskoj bolnici u Puli g[...] dari stranački, t. j. da je bolnica u onom svom smislu samo utočište za talijansku narod[nost], dok se s našim narodom u njoj postupa kao s[...] storkom i izmetom. Primi li se našeg čove[ka u] bolnicu izgleda to, kao da mu se čini time v[...] milosrdje, a ne da je to dužnost bolnice. A ka[...] tek s našim jezikom! Dostojanstvo vratara ne d[o]ljava da bi se u njegovoj prisutnosti govorilo [našim] jezikom, a oni koji mu se približuju, ne usu[đuju] se da ga uvrede time, što bi ga nagovorili hrva[tski]. S ostalim je namještenim osobljem ista stvar. [...] moramo pripomenuti, da je Istra dvotrećinskom [ve]ćinom jugoslavenska, a da nemamo u jedinoj krajinskoj bolnici ni vratara, ni pisara, ko bi jugoslavenski, čini nam se ipak malko previše.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave n[ašeg] lista, položio je gosp. nadporučnik R. Sz[...] K 4·—. Sakupljeno po gospodjici Luciji Radoš[...] i gosp. Mihu Poropat u veselom društvu me[...] linske, ližnjanske i sišanske omladine K 51·10 [...] 4827·51 jednako 4878·61. — Napred za našu [si]ročad!

Uspeh vrtne zabave podčasnika tvrdja[vno-]**poljske železnice.** Zabavni odbor vrtne zab[ave] podčasnika tvrdjavno-poljske železnice u ko[rist] ratno pripomoćne zaklade cara i kralja Karla, kon provedenja završnog računa, časti se ov[im] najlepše zahvaliti svim promicateljima, pomagač[ima] i posetiocima, kao i svima, koji su pružili im [svoju] pomoć, da je svrha zabave imala uspeha, naro[čito] pako c. i kr. zapovedništvu arsenala, puljskim [...] vinama, tiskari tvrtke Jos. Krmpotićeve, podčas[nič]koj mensi, zapovedništvu ratne luke i slikaru [...] pisa gosp. Karlu Halbritteru. Složnim radom s[...] omogućen je znatan čisti dobitak od K 12.649[...] koji su otposlani ratno-pripomoćnoj zakladi c[ara] i kralja Karla u Beču.

Zaklonište na šetalištu Sofije Hohenberg [za]**tvoreno.** C. kr. tvrdjavni poverenik daje do znan[ja,] da se je špilja na početku šetališta Sofije Hoh[en]bergove morala zatvoriti, jer je radi jake električ[ne] struje i prskavih tvari u istoj opstanak kod ve[će] gužve opasan. Poziva se zato pučanstvo iz obl[iž]njih ulica, da si u slučaju zračne navale potr[aži] drugo zaklonište.

Saobraćaj s poštanskim paketima s vojn[om] **poštom.** Saobraćaj zasebnim omotima vojne po[šte] dozvoljen je od sada unapred pod postojećim uv[je]tima za ured vojne pošte 643, obustavljen pak [za] ured vojne pošte 39 i za etapne pošt. urede Oros[...] i Puka.

Vojničke i mornaričke vesti.

U s l u ž b u d o l a z i: Garnizonsko nadzorstvo: Na[d]poručnik Grimme; lečničko nadzorstvo na Njeg. V. brod[u] „Bellona": Mornarički stožerni lečnik dr. Kremer: lečnič[ko] nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: mornarički stožer[ni] lečnik dr. Vejvoda.

U n a p r e d j e n j a: Fregatnim poručnikom u pričuv[i] beše imenovan Ivo J a n u š i ć, Marko M a l i ć, Mate R a n d i[ć] i Petar B o n a č i ć, korvetnim poručnikom beše imenovan po[]morski zastavnik Stevo G r u b i č i ć, Viktor C e r i ć, An[te] V e k a r i ć, Franjo V r a b i ć, Ivo G r ž a l j a, Niko K o p a[...], Ante P o l i ć, Josip S i k i ć i Pero V u k i ć. Pučko-ustaški[m] poručnikom beše imenovan pučko-ustaški zastupnik Vu[k] P a v l o v i ć. Pomorskim zastavnicima u pričuvi behu imeno[]vani: pomorski kadeti u pričuvi Franjo V r a b e c, Mart[in] K o v a č e v i ć, Marcel B u l j, Franjo P e r s i ć, Vratisla[v] V e k a r i ć i Stevo T o m s i ć.

PUČKE ŠKOLE U ISTRI.

oooooo

Statistički prikaz prema stanju neposredno pred početkom svjetskoga rata.

NAPISAO:

FRAN BARBALIĆ,

c. kr. kotarski školski nadzornik u Puli.

PULA 1918.

Tisak i naklada Jos. Krmpotića.

Njegovo se Veličanstvo udostojalo još da se obavijesti osobito o ekonomskim prilikama Istre, na što se predsjednik Lasciac uslobodi da istakne oskudicu, koja od nekoliko godina tišti pokrajinu i ljetinu godine 1916., koja je posvema izdala. Car se raspita za uzroke oskudice, te izrazi svoje sažaljenje radi te nevolje. Car za tim zatraži, da mu ***se izvijesti*** *o aprovizaciji i otpremi životnih namirnica, pak o školskim i općinskim poslovima te o ribarenju.*

Pri koncu Njegovo Veličanstvo izrazi svoju carsku zahvalu za uspješan rad Pokrajinske Upravne Komisije, te se udostoji da odaslanstvu zaželi, da se Istra gospodarski i socijalno bujno razvije.

I. Kotar Kopar.

1. Općina Buzet.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prema popisu pučanstva od dne 31. decembra 1910. imala je općina Buzet — osim 19 inostranaca — 16.938 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 7 slovenski . . 2.105 } ili 96%
talijanski . . 658 ili 3% hrvatski . . 14.164 }
ostali . . 4.

Popis pučanstva navadja općevni jezik po selima ovako:

Njemački: u Sv. Martinu 7. -- Talijanski: Brnobići 18, Hum 19, Dragué 47, Buzet 397, Rakitović 5, Račice 10, Sv. Ivan 28, Sv. Martin 2, Sv. Uldarik 2, Sovinjak 130.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 14.847, a 10 god. kasnije 16.269.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 1021, a 10 godina kasnije 658.

Stanovništvo je u ovoj općini poraslo u desetgodištu 1900.—1910. od 15.917 na 16.938 ili za 1021 ili za 6%.

2. **Stanje škola:** U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Draguću: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 180 djece;
„ Buzetu: 2- „ „ 2 „ „ „ 92 „
„ Sovinjaku: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 49 „

b) hrvatske:

u Brgucu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 90 djece;
„ Črnici: 1- „ „ 1 „ „ „ 115 „
„ Humu: 1- „ „ 1 „ „ „ 36 „
„ Danama: 1- „ „ 1 „ „ „ 94 „
„ Draguću: 1- „ „ 1 „ „ „ 43 „
„ Grimaldi: 1- „ „ 1 „ „ „ 133 „

Hrvatske, dotično slovenske jednorazredne škole u: Brgucu, Črnici, Danama, Grimaldi, Sv. Donatu, Trsteniku, Slumu, Vrhu, Rakitoviću i Movražu morale bi prama broju školu polazeće djece biti dvorazrednice.

2. Općina Dekani.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Dekani — osim 11 inostranaca — 6240 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski 9 slovenski 6231

Ono 9 stanovnika talijanskog općevnog jezika nabrojeno je u poreznoj općini Dekani.

Stanovnika slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 6015, a 10 godina kasnije 6231, dakle za 216 ili 3% više.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 2, a 10 godina kasnije 9.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 6017 na 6240 ili za 223 ili 3%

2. **Stanje škola:** U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

slovenske:

u Kubedu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 171 djetetom;
„ Dekanima: 2- „ „ 3 učiteljske sile „ 182 djece;
„ Predloki: 2- „ „ 2 „ „ „ 294 „
„ Sv. Antonu: 2- „ „ 2 „ „ „ 173 „

II. Zaključci:

Od 6240 stanovnika moralo bi biti 998 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva slovenskog općevnog jezika jest 6231. Ovi bi morali imati 995 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 13 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 8.

Na svako 779 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. Na 1 pokrajinskog slovenskog učitelja dolazi 102 djece, koja polaze školu.

u Lanišću: . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 255 djece;
„ Buzetu: . 4- „ „ 5 učiteljskih sila „ 404 „
„ Sv. Donatu: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 132 „
„ Slumu: . . 1- „ „ 2 učiteljske sile „ 138 „
„ Sovinjaku: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 49 „
„ Trsteniku: 1- „ „ 1 „ „ 89 „
„ Vrhu: . . 1- „ „ 1 „ „ „ 193 „

c) slovenske:

u Rakitoviću: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 126 djece;
„ Movražu: . 1- „ „ 1 „ „ „ 101 djetetom.

2. zasebne

a) talijanska Legina škola:

u Humu: . . 1 razredna sa 1 učiteljskom silom i 181 djetetom;

b) hrvatska Družbina škola:

u Račicama: 1 razredna sa 1 učiteljskom silom i 148 djece.

II. Zaključci:

Od 16.938 stanovnika moralo bi biti 2710 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 658; ovi bi morali imati 105 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 pokrajinska talijanska učitelja, a bilo ih je 5.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 16.269; ovi bi morali imati 2603 djece za polazak škole. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 33 pokrajinska hrvatska ili slovenska učitelja, a bilo ih je samo 23.

Na svako 132 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. — Na svako 708 stanovnika hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kad bi i na svako 132 stanovnika hrvatskog-slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, morala bi biti u ovoj općini 123 pokrajinska hrvatska ili slovenska učitelja, a bilo ih je 23.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaže pokrajinske škole, vidimo, da u općini Buzet:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 64 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 88 „

Kad bi i na jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 64 učenika, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti na opstojećim hrvatskim pokrajinskim školama 32 učitelja, a bilo ih je 23.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu) 502 djece, a sve bi talijanske djece moralo bi biti 105, dakle 397 djece slovenskog i hrvatskog općevnog jezika u ovoj općini polazi talijanske škole.

Istaknuti ovdje valja ovo:

Talijanska je škola u Draguću dvorazredna, te ju je polazilo 180 djece. Popis pučanstva navadja u Draguću 47 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi mogli imati 7 djece za školu. Talijansku školu u Draguću polazi dakle 173 djece hrvatskog općevnog jezika.

Talijanska je škola u Buzetu dvorazrednica, te ju je polazilo 92 djece. Popis pučanstva navadja u Buzetu 397 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi morali imati 64 djece za školu. Talijansku školu u Buzetu polazi dakle 28 djece hrvatskog općevnog jezika.

Talijanska je škola u Sovinjaku jednorazredna i polazilo ju je 49 djece. Popis pučanstva navadja u Sovinjaku 130 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi mogli imati 21 dijete za školu. Talijansku školu u Sovinjaku polazilo je dakle 28 djece hrvatskog općevnog jezika.

Talijanska Legina škola u Humu bila je jednorazrednica, a polazilo ju je 181 dijete. Popis pučanstva navadja u Humu 19 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi mogli imati 3 djece za školu.

Talijansku Leginu školu u Humu polazilo je dakle 178 djece hrvatskog općevnog jezika.

Vidimo, da je u talijanskim školama u Draguću, Buzetu, Sovinjaku i Humu bilo ukupno 407 djece hrvatskoga općevnog jezika.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši i Družbinu školu) 2146 djece, a sve bi hrvatske djece moralo biti 2603, dakle 457 hrvatske djece nije polazilo hrvatske škole.

Cijela bi općina morala imati 2710 djece; vidjeli smo, da polazi talijanske škole 502 djece, a hrvatske 2146 (ukupno 2648), onda ima još 62 hrvatske djece bez ikakove škole, a 397 hrvatske ili slovenske djece polazilo je talijanske škole.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika u ovoj općini pao je u 10 godištu 1900.—1910. od 1021 na 658 ili za 363 ili za 35%, a broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 14.847 na 16.269 ili za 1422 ili za 10%.

Zadnje vrijeme morale bi biti utemeljene javne škole u Pregari, Praporćama i Saležu.

Uvod.

Pokrajinska upravna komisija markgrofije Istre saopćila je okružnicom od dne 15. februara 1917. br. 1358-17., svim općinama Istre, da su se Njihova Veličanstva car Karlo i carica Zita udostojala, da dne 29. jenara 1917. prime u poklonstvenu audijenciju odaslanstvo Pokrajinske Upravne Komisije sastavljeno od predsjednika Vjekoslava Lasciac-a i kotarskog poglavara Rudolfa baruna Gorizzutti-ja. Predsjednik upravi slijedeću besjedu:

„Zemaljska Upravna Komisija markgrofije Istre najdubljim počitanjem pristupa previšnjem prijestolju, da Vašem cesarskom i kraljevskom apoštolskom Veličanstvu u ime istarskog pučanstva prožetog živim patriotskim osjećanjem podastre očitovanje njegove nepokolebive vjernosti i nepromjenljive odanosti prama caru i carevini. Mi se najponiznije klanjamo pred Vašim Veličanstvom pod čijim visokim i moćnim pokroviteljstvom hoćemo, da sve naše sile posvetimo probitku države i pokrajine, koja je uza sve što podnosi različite ratne tegobe uvijek pripravna na svaku žrtvu. Neka ruka Svevišnjega zaštiti i blagoslovi Prejasnu glavu Vašega Veličanstva, te našu milu Domovinu!"

Na ovo odvrati Njegovo Veličanstvo car:

„Primite moju najsrdačniju zahvalu za Vaš poklon, koji nanovo najrječitije svjedoči o patriotskom osjećanju pučanstva Moje markgrofije Istre.

Moja je želja**, da se blagostanje ove pokrajine sposobne za obilan razvitak moćno unapredi opsežnim privrednim odredbama, te **da se jednakim usavršenjem uredaba za narodnu prosvjetu dade njezinom pučanstvu još veća prilika, da korisno uzradi!"

Iz riječi Njegovog Veličanstva** punih obećanja, **može se sa veseljem razabrati, da se za istarsko poljodjelstvo i pučko školstvo spremaju bolja vremena.

jedini broj 16 h.

itu: U pretplati
n god. K 48·—,
oďište K 24·—,
no K 12·—, me-
4·—, u malopro-
ďl. pojedini broj
primaju se u
ista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.795.

ina IV. U Puli, ponedeljak 19. kolovoza 1918. Broj 1116.

storijski dani u Sloveniji.

Ljubljana, 17. kolovoza.

ček, što se ga priredi svojim češkim, po- i jugoslavenskim gostovima, ne može se rečima opisati. Na širokom trgu pred že- m stanicom i po ulicama, koje vode od kolo- i grad, stajalo je pučanstvo već satove pred m vlaka u gustim redovima. Na peronu sa- da primu gostove, predsednik Jugoslaven- luba dr. Korošec, dr. Lovro Pogačnik, dr. nar. zastupnik Klofač, nar. zastupnik Rav- druge odlične ličnosti. Kad je u 6 i 37 prispeo u zadnjem nam vozu doveo mile češke i po- gostove, zaokupilo je mnoštvo na peronu jenje, kojemu je dalo oduška burnim povicima ov gostiju. Živeli Česi! Živeli Poljaci! Živio ! Živio Budisavljević! orilo se sa sviju strana. su jedni pozdravljali i mahali rupcima, zape- ladni, slovenski glasovi sveslavensku himnu, oli dugo bila zabranjena i što se danas opet po svim slovenskim gradovima naveštajući veliku budućnost.

eć na putu, u Mariboru i drugim postajama, mili gostovi oduševljeno pozdravljeni i obda- ećem. I s cvećem prolazili su kroz mnoštvo, kliktalo gostovima dobrodošlicu. Pred kolo- pozdravio je ljubljanski gradonačelnik dr. r pridošle zastupnike slavenskih naroda; gra- ik bele Ljubljane nije govorio samo gostovima, govorio vascelom jugoslavenskom narodu, i dostojanstveno, kao mudrac, ali ipak iskreno Dirnuti bijahu gostovi, ganute milovidne ske devojke u dražesnim narodnim nošnjama, bojama, a sve na okolo, dokle god ti pogled ve glave do glave, što kliče i pozdravlja, što govornika urnebesnim odobravanjem, mno- ojim ne može vladati glas jednog čoveka, ali, eća što se tamo govori.

isti ushit, isto odobravanje zastrujilo je tisuć- mnoštvom, kad je prozborio predsednik a svaza, nar. zast. Stanjek, a za njim dr. binski, zastupnik Poljaka. Glasno i jasno, ito zvučio je govor češkog prvoboritelja. Bile o jedinstvu troimenog naroda, uzajamnoj ver- lavenskog severa i juga. Dr. Glom- bivši austrijski ministar, a danas slobodan sin , što se priključio braći Česima i nama u našoj oj borbi za život i smrt, govorio je, kako se rimo za načelo opće čovečanske pravednosti, odu i samoodredjenje naroda i kako imademo oj borbi saveznika i prijatelja medju svim im ljudima i narodima. Isti ciljevi, kao što i slavene i Čehe, vode u toj borbi i Po- i ova tri naroda ostaće saveznici do svr-

dugoj povorci kočija odvezoše se gostovi u Sa sviju se strana sipalo u kočije cveće. Odu- je je sveudilj rastlo. Devojke i mladići, starci e, deca, sve se natecalo na cesti, na prozorima nima, sve se natecalo, kako bi pokazalo go- a, da im je bela Ljubljana harna, što su se u ečanim danima setili Slovenaca i Jugoslavena. vijeno beše doba u kojem živemo, patnje, koje reživeli, a sav jedan narod bio je kao začaran om u budućnost. Kočija, u kojoj se vozio Budisavljević, bila je upravo podsednuta dra- devojkama u narodnim nošnjama i drugim tvom. „Živeli Srbi! Živio Budisavljević!" di- urnebesno k nebu, te se sveudilj opetovalo, je stigao pred hotel Union, gde su se gostovi ili. Čitava široka ulica pred hotelom Union bila napunjena pučanstvom. I opet moradoše go- , Stanjek, što je već pred kolodvorom kliknuo: , koji imade takve žene, taj neće propasti i inski, koji je istaknuo, kako Poljaci nisu samo već i Slaveni i da se Slaveni moraju u jedan savez naroda i stvoriti ono na- jedinstvo, što već tvore po jeziku, osećaju

opet pevanje, opet naša bojovna pesma „Hej ani" i „Lepa naša domovina", i krasnom himnom, još krasnijom u skladnom zboru skih grla zaključio se jedan deo narodne sve- i. Bejahu nezaboravni trenuci ushita, raskošne što se neće zaboraviti. „Nije moguće", kazao lonačelnik ljubljanski, „da naša u tom užasnom rolivena krv služi samo daljnjem ugnetavanju naroda".

•

Posle dočeka gostiju vršila se u hotelu Union ička večera. Gostove je pozdravio prvi pod- dr. K. Triller u ime bele Ljubljane, a iza nazdravio je gostovima predsednik Jugosla- g kluba dr. Korošec, zahvalivši se dobrim ma braći Česimn i istaknuvši, kako je da- dan dan velikih i važnih dogadjaja, a naj- važnije je to, „da se danas obdržava na ljubljanskom tlu veliki i važni politički govor iz ustiju zastupnika poljskoga naroda. Visoko je usplamtela ljubav našega naroda prema bratskom poljskom narodu. Braći Hrvatima i Srbima stišćemo danas radosno ruke. Braćo! Naša je fronta danas nepredobitna. Drži je naša ljubav i nijedna je sila ne će slomiti. U boju za veliku stvar kročit ćemo proti zajedničkim neprijateljima i budućnost je naša".

•

Istarski su članovi Narodnog Veća došli u potpunom broju: Dr. Šime Kurelić, župnik Milan Šašelj, dr. Ivo Zuccon, dr. Ivan Poščić i dr. Gjuro Červar. Osim toga nalaze se u Ljubljani i nar. zast. prof. Spinčić i dr. Matko Laginja.

•

Ustanovnoj je skupštini poslao svoj brzojavni pozdrav sa Visokog na Izeri takodjer dr. Karel Kramář. Žali što ne može da dodje da iskaže poštu blagopk. dru. Kreku, komu je i češki narod sačuvao zahvalnu uspomenn za to, što je polagao temelj politici, koja je nerazdeljivo spojila jugoslavenski i češki narod.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti mestimice topovska borba. U Albaniji nikakvi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Pešadijski bojevi jugozapadno od Biquoia i severno od Ancre. — Vojna skupina g. o. pl. Böhna: Sa obiju strana Avre nastavio je jučer neprijatelj svoje navale. Jako poduprt od topništva i od oklopljenih vozova, tisnuo je rano u jutro duž cesta, koje vode iz Amiensa i Montdidiera u Royes. Njegovi oklopljeni vozovi bili su rastreljeni ili prisiljeni na povratak; pešadija, koja je njima sledila, bačena je natrag vatrom i protuudarcem. Kod i južno od Beuvraignesa, gde je neprijatelj, prema naknadnoj vesti, šest puta uzalud navalio, ponovno su se izjalovile protivnikove navale. Prema večeru postala je topovska borba opeta veoma jaka, te se je proširila do u predel severu od Chaulnesa i jugozapadno od Noyona. Severozapadno od Chaulnesa neprijateljske su se navale u našoj usredotočenoj vatri samo na malo mesta razvile; bile su suzbite. Na obim stranama Royesa, medju Beuvraignesom i Lassignyjem tisnuo je neprijatelj u više navala napred; iste su se skršile pred našim linijama. Pretpoljskim bojevima jugozapadno od Noyona i severno od Aisne sledili su žestoki delomični sunci Francuza medju Lampeellom i Nouyronom. Severno od Antrichesa ustalio se je neprijatelj u našim najprednijim linijama. U ostalom beše suzbit vatrom i protuudarcem. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na Veslei uspešni pešadijski bojevi. Medju Braisnyem i Fismesom živahna topovska delatnost. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Uspešni sunci u neprijateljske jarke kod Blemonta. — U Vogezima ukloniše se naše u zemljištu Fabre do Frapellesa napred pomaknute straže prema zapovedi neprijateljskim delomičnim navalama. — Ludendorff.

Rat.

Rotterdam, 17. kolovoza: „Daily Telegraph" javlja: Svi znakovi pokazuju, da se nemačke vojske na zapadnoj fronti pripravljaju na novu borbu. Nema uopće izgleda, da bi se Nemci povukli iza Somme.

•

Engleski izveštaj od 15. kolovoza na veče: Položaji kod Dameryja bili su žestoko napadnuti. Suzbismo neprijatelja uz velike gubitke, kod čega zarobismo 250 momaka i zaplenismo više strojnih pušaka. U svezi sa Francuzima u ovom smo odseku danas znatno napredovali u smeru Fresney—Les Roye—Fransart, učinivši kod toga zarobljenika.

•

Engleski izveštaj od 16. kolovoza: U noći smo nešto pomakli napred naše linije severoistočno od Mormencourta. Mesni bojevi na severozapadnom rubu šume Thiepval, gde su naše ophodnje prešle na lievi breg Ancre. Naše ophodnje postigoše uspeha medju Beaucourt-sur-Ancre i Puissur-au-Mont.

•

Francuski izveštaj istočne armije od 15. kolovoza: Topovska delatnost u predjelu Dobropolja. — Albanija: Istočno od Procanija ponovio je neprijatelj tri puta svoje navale, koje su naše čete sjajno odbile. U okolici Gramsija imao je neprijatelj za bezuspešnog izvidjaja ozbiljnih gubitaka.

•

Talijanski izveštaj od 16. kolovoza: Jučer je neprijatelj kušao provesti u području Tonale jače, mesne protusunke proti našim pomaknutim položajima, što smo ih nepavno zaposeli. Naša ga je vatra proterala. U noći na 15. t. m. neprijateljska su odelenja na Piavi tri puta navalila na zapadnom bregu Papadopolija na maleni otok, koji su naše čete dan pre osvojile, ali su suzbite uz teške gubitke. U zračnom su boju sastrelena 4 neprijateljska letala i 1 pripeti balon.

* **Ustavne reforme ne će biti.** Bečka parlamentarna korespondenca javlja: Kako smo obavešteni sa merodavne strane, vesti su čeških listova o preustrojstvu Austro-Ugarske u konfederaciju narodnih država posvema izmišljene. Odgovornim činiteljima nije ništa poznato o takovim federalističkim nacrtima. — „Slovenski Narod" na to pridomeće: „Taj brzi i odlučni dementi opet je dokaz, kako je neutemeljena nada, da bi se austrijski ministar mogao kada opametiti. Jedino takva dalekosežna reforma, koja bi bila dala svim narodima samostalnost, mogla bi još posiliti monarhiju, a odstranila bi takodjer jednu od glavnih zapreka za svetski mir. No ograničila bi ujedno mogućnosti nemačkog i madžarskog nasilja, a za to mora austrijski ministar-predsednik, bio on Husarek ili Seidler, opovrći spočitavanje, da bi mogao nešto takvoga pomisliti".

* **Reforma ustava i Česi.** „Venkov" piše, da se informovao kod predsednika Češkog svaza, zastupnika Stanjeka, i da je ovaj izjavio, da stoji ministarski predsednik barun Husarek na stalištu, da zahteva državni interes, da se sada već jednom učini red u državi. Po njegovome mnenju za to su sada samo dva puta: ili se moraju stranke sporazumeti sa vladom i medju sobom, ili mora vlada poslušati sud podučenih i politički nesudelujućih muževa i onda mora vlada na temelju ovih saveta učiniti sama red. Time misli ministarski predsednik očevidno na oktroi. Prama nazorima zastupnika Stanjeka, Česi se sa vladom ne mogu dogovarati, jer nemaju pouzdanja u vladu. Isto tako Česi se ne mogu pogadjati takodjer sa Nemcima i Madžarima. Dok se vlada služi protiv Čeha oktroima usprkos njihovih prosveda, svi su ovi akti sa stanovišta modernog demokratičnog nazora ništetni i nevaljali, jer može o svojim stvarima odlučivati samo narod sam. Česi žele Nemcima i Madžarima potpunoma mirno, neka imadu još nekoliko vremena nadvladu, jer je tako i tako ne će dugo imati. Neka Nemci i Madžari ne misle, da će moći svladati val demokracije, pravednosti, samoodredjenja i potpune samostalnosti sviju naroda! Slučajne pobede i slučajni porazi ove ili one stranke ne znače ništa u železnom toku istorije. Konačno će ipak pobediti pravednost i istina.

* **Razdioba Češke.** „Prager Tagblatt" beleži govorkanja, prema kojima je barun Husarek odlučen, da izvrši razdeobu Češke po željama nemačko-češkoga odseka za razdeobu i nemačko-čeških zastupnika. Prema ovim će se vestima preseliti namesništvo za nemački deo u Ljutomerice, nemačko sveučilište u Liberce, nemačka tehnika u Ustje, železničko ravnateljstvo u Homutov a poštansko ravnateljstvo u Žatec.

* **Kandidati za poljsko prestolje.** „Berliner Tageblatt" javlja o posetu cara Karla u nemačkom velikom glavnom stanu. Tičući se pitanja Poljske još se u njih protive nazori grofa Buriana i Nemačke. Burian radi još uvek za rešenje pitanja Poljske u austrijskom smislu, a Nemačka pak za to, da dobije Poljska vlastitog kralja. Za poljsku krunu nateču se: knez August Vilim, jedan sin saskoga kralja, neki virtemberški knez, nadvojvoda Karlo Stepan i drugi sin bugarskoga kralja, knez Ciril.

* **Konstituiranje londonskog jugoslavenskog komiteja za vojne cilje.** Pod predsedništvom londonskog načelnika i u prisutnosti srpskoga i talijanskog poslanika, dr. Setorr Watsona, Wickuan Steeda, Franklin-Bouillons, kaošto i tajnika srpskog poslaništva dr. Beneša i drugih konstituirao se jugoslavenski komite za vojne cilje u Velikoj Britaniji. Slavnosne govore imali su srpski poslanik i novinar Steed.

* **Lichnovsky isključen iz pruske gospodske kuće.** Pruski kralj je potvrdio zaključak pruske zastupničke kuće od dne 12. srpnja 1918., kojim beše knezu Lichnovskome otkazano dostojanstvo gospodske kuće. Time je knez Lichnovsky izgubio pravo na članstvo gospodske kuće.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Nemci misle zaposednuti Petrograd. — Lenin i Trocki već odstupili? — „Samo preko lešine Rusije". — Poboljšanje položaja boljševičke vlade. — Boljševička vlada stoji izvrsno. — Tri češke armije pod francuskim zapovedništvom. — Masaryk u Uralu. — Nevolja i glad u Moski i Petrogradu.

Najnovija situacija u Rusiji ima izvanjsko lice ovakvo: Boljševicima je išlo zlo, dan za danom pisalo se i govorilo o padu boljševičke vlade. Od Ceha je već bila ugrožena Moskva, iz koje je morala da beži vlada i nemačko poslanišvo. Na to su nastali srdačni odnošaji izmedju carske nemačke vlade i sovjetove vlade radnika i seljaka. Iza toga odmah se situacija boljševičke vlade učvrstila, Će-

ho-Slovaci bili su do nogu potučeni, ne zna se gde, ni kako, a iz zahvalnosti Lenin, Trocki i njihova vlada pokazaše volju da se mesto kadeta oni nemački orijentiraju. Da se time položaj u Rusiji nije ni razjasnio ni promenio i da se boljševička vlada drži na kormilu još uvek samo silom, svojom i tudjom, razume se samo po sebi.

•

Kodanj, 14. „Hufond Dagbladet“ javlja, da se nemački krugovi bave ozbiljno nacrtom, da ukratko zasednu Petrograd.

•

„Venkovu“ javlja njegov bečki dopisnik, da su prema informacijama „Neues Wiener Journala“ Lenin i Trocki već odstupili. Vest poteče iz istog izvora, kao i naša jučerašnja vest, da će Lenin i Trocki odstupiti.

•

Stockholm, 17. kolovoza. Organ maksimalista, „Pravda“ javlja: Postoji opasnost, da će antanta nastupiti preko Rusije proti središnjim silama. Ruski narod principijelno je proti tomu, da Rusija opet postane pozorište krvavih dogadjaja. Rusi ne će više nikakvog rata i njihova će vlada znati svim raspoloživim sredstvima zapréčiti svaku provalu tudjih četa. Samo preko lešine Rusije moći će antanta započeti sa svojim novim napredovanjem u Rusiji.

•

Berlin, 17. kolovoza. Nemački poslanik u Rusiji, dr. Helfferich, prispeo je, kako javlja „Lokalanzeiger“ u nedelju u jutro u Berlin. Budući da ruski poslanik u Berlinu, Joffe, dolazi sjutra iz Moskve u Berlin, mogli bi diplomatski zastupnici Nemačke i Rusije u usmenom razgovoru pojasniti niz pitanja, koja su postala potrebnim premeštenjem nemačkog poslanštva iz Moskve u Pskov. Istodobno javlja „Lokalanzeiger“, da je nastupilo bitno pojačanje boljševičke vlade u Rusiji.

(„Tagespost“.)

•

Bern, 17. kolovoza. Službeni organ ovdešnjeg ruskog poslaništva „Ruske Vesti“, javljaju iz Moskve: Na golemoj skupštini govorili su Lenin i Trocki. Od stanovitih krugova širena vest o tobežnjem begu vlade samo je smešna i prozirna izmišljotina. Bojevi s Čeho-Slovacima nastavljaju se sa svom energijom. Položaj se u Sibiriji jasni. Posle koncentracije crvene vojske i pod vrsnim novim vodstvom izgledi su sovjetove vlade izvrsni. „Ruske Vesti“ javljaju nadalje, da je Trocki odputovao u Sibiriju k crvenoj armiji te se njegov povratak u Moskvu opetuje sledećih dana.

(„Tagespost“.)

•

Bern, 17. kolovoza. „Victoire“ doznaje, U Sibiriji su tri češko-slovačke armije: Njihov zajednički zapovednik jest francuski general Janin, koji je god. 1916. bio odaslan kao instruktivni časnik na petrogradsku vojničku akademiju. Značajno je, da je Janin već onda stupio u savez s Česima i 1917. započeo s organizacijom čeških armija.

•

Bern, 17. kolovoza. „Viktoire“ javlja, da Masaryk boravi u Uralu.

•

Rotterdam, 17. (D. u.) Prema „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ piše ruski dopisnik „Danjy Maila od 13. o. m. iz Stockholma: Nema sumnje, da su bili socijalni revolucionarci levice odlučili, da umore Helfferichа. Oni su jasno navestili, da hoće umoriti Mumma i Skoropadskog. Moguće je, da će oni počiniti takve atentate i proti antantinim diplomatima. Odlazak Helfferichov nije došao neočekivano. Sovjetove čete dobivaju sve više nadmoć nad Česima, koji su na različitim mestima morali uzmaći. U Moskvi je poslednjih dana bilo jako teško nešto dobiti k jelu. Još su gore prilike n Petrogradu.

Domaće vesti.

Vojničke potpore. Tužbe o doznačivanju vojničkih potpora nastavljaju se. Naš je list o tomu već više puta pisao, pa mu se to i u velike zamerilo, a ne znamo zašto. Pogrešaka imade svuda, pa zašto bi bila komisija za podeljenje podpora nepogrešiva. Danas je naš narod uveren, kako da se molbe rešavaju samo onda, ako stranka dodje pitati informacije. Ne dolazi li niko pitati informacije, onda i molbe leže. Čudnovat je i postupak gospode kod potporne komisije. Svakomu se kaže: „Do tri dana dobit ćete rešenje poštom“. Prodju i tri meseca, a rešenja nema i nema. Neka se barem na ovaj način ne vuče narod za nos, te neka se mu ne dozlogrdjuje. Kod potporne komisije nije pravo uredovanje. Gde je uzrok? Svakako ga se imade tražiti u samom poslovanju, jer se već u početku zabrazdilo radi pomanjkanja dostatnog broja sposobnih osoba. Sav posao vodio je jedan činovnik, koji je radio više nego li su njegove sile dozvoljavale, za to je danas i bolestan, te radi njegove bolesti mora trpeti narod. Da je na onom mjestu bilo odma na početku dosta sposobnih osoba bilo bi se manje radilo i posao bi tekao redovito, što se danas ne dogadja. Molimo gospodina tvrdjavnog poverenika, neka podje tamo, kada je dan za stranke i neka gdegod u prikrajku sluša! Uverit će se i on: Ovde moram metnuti sve u red! Ovako se ne sme postupati sa ženama i decom onih, koji se već četiri godine nalaze u streljačkim jarcima. Dosadašnji se glavni činovnik kod potporne komisije nalazi na dopustu bolesti radi. Bilo bi, gospodine tvrdjavni povereniče, i u interesu same stvari i u interesu zdravlja i familijarnih prilika onoga činovnika, da se istome više ne prti na ledja posao u potpornoj komisiji. Neka mu se dodijeli lagji posao, pa će mu se tako povratiti zdravlje, a narod će tako pre doći do svoga. Ovako dalje ne ide! Gospodine povereniče: Vi ste dosada već mnogo toga proveli u korist naroda, pa se stalno nadamo, da ćete i u slučaju potporne komisije odrediti potrebne korake čim pre.

Za dečje zabavište u Pazinu. Dne 14. o. m. sabrano je medju svatovima gosp. Ivana Banovca, na predlog gosp. M. Brajše za dečje zabavište u Pazinu K 82.—. Živeli mladenci i množili se darovatelji!

Ponovno otvorenje pošt. ureda Auče, Fara i Bovec. Dne 20. kolovoza o. g. bit će opet otvoreni pošt. uredi u Auči, Fari i Bovcu. — Poštarski ured u Bovcu delovat će za pismovnu i novčanu (pošt. naputnicu i pošt. štedioničnu) službu a pošt. uredi Auče i Fara delovati će osim toga takodjer i za saobraćaj vrednosnim pismima.

Što da učinimo sa starim poštanskim dopisnicama. Ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu službeno nam javlja: Obzirom na povišenje pošt. pristojbina, koje stupa u krepost 1. rujna, daje se na javno znanje, da posednici pošt. dopisnica i vrednote — u pojedinom slučaju jedino u pakemada) — predadu kod poštanskih ureda ili kod dvorske i državne tiskare u Beču e da se besplatno natiska dodatna znamka od 2 pare ili 5 para i to pod uvetima, koji vrede za natisak pošt. vrednote. Pojedine komade moraju stranke same da frankiraju i to prilepivši hitnu znamku od 2 pare na svaku dopisnicu od 8 para a od 5 para na svaku dopisnu kartu od 15 para.

Dnevne vesti.

I „Primorske Novine“ za ekavštinu. Marni saradnik „Primorskih Novina“ Nevski, već odulje piše u tom listu članke u ekavštini. Sada, izakako smo mi u našem listu uveli to narečje, koje ima da bude književni simbol jugoslavenstva, napisao je Nevski u „Primorskim Novinama“ članak, „Čemu ekavština“, u kom uverljivo dokazuje, zašto da prihvatimo ekavsko narečje. „Stoga, piše on, vreme je krajno, da onaki silan instrumenat prama spoljašnjem i prema unutrašnjem svetu, kao što je jedinstven književni govor, tako izgladimo, tako učvrstimo, tako utvrdimo, da nam bude ne samo jedno pouzdano orudje, već što više i za svaki slučaj jedno pouzdano svetlo orudje“. Za Nevskoga, a i mi smo istoga mnenja, ekavština je ne samo kraća, već i energičnija od ijekavštine. — Odmah iza tog članka upravlja uredništvo „Primorskih Novina“ na svoje čitatelje poziv, u kom ih moli, da jave, jesu li za uvedenje ekavštine u „Primorskim Novinama“. Sušački list veseli, što smo mi uveli ekavštinu, a i on je uz nju, te se nada, da će je za koji dan posvema uvesti. Našu belešku „Mi i Jugoslavenstvo“ prenosi skoro u celini. Bojlјeg i vrsnijeg druga u borbi za iste ideje od srca pozdravljamo, te nas i veseli, da naš korak ne osta osamljen i da se ne predje preko njega, kao što se kobnom komodnošću u nas preko najvažnijih pitanja prelazi.

Let Amerikanaca preko oceana. Let preko Atlantskog oceana pripravlja neki amerikanski vojnički letalački odeo. Dne 15. augusta imao se Nameravaju preletiti 4800 km. Pokusni let ima proizvesti veliki pokusni let na američkom kopnu. vesti: 11 američkih letalaca, nu najbrže će mu se pridružiti takodjer Englezi.

Žigice će poskupiti. Na centralnoj komisiji za prosudjivanje cena vrše se pogadjanja za povišenje cena žigicama. Kod prodaje na malo stajat će škatuljica žigica 8 para.

Trgovačka ženska škola u Kotoru. Početkom nastajne školske godine otvorit će se opet u Kotoru viša trgovačka ženska škola, koja je pred četiri godine bila zatvorena.

Češki fond za pomilovane. „Pondelnik“ javlja da je austrijski ministar nastave zabranio sabiranje prinosa za fond pomilovanih po školama. Po sudu ministarstva ne radi se o čovekoljubivom činu, nego o političkoj demonstraciji.

Žetva u Bosni i Hercegovini. Kako se javlja, ima se na području Herceg-Bosne ove godine u glavnom očekivati dosta dobra žetva. Žitarice, koje su u najvećem delu već požete, u nekim su krajevima vrlo dobro urodile, dok su u nekim krajevima usled nevremena nastradale. I kukuruz obećaje dobru berbu. Duhan u Hercegovini stoji tako dobro, kao što još nije stajao od okupacije Bosne i Hercegovine. Dok se pre u normalnim godinama ubiralo 30.000 do 35.000 metričkih centi duhana, imade se ove godine očekivati 50.000 do 60.000 metričkih centi. Seno je bolje nego prošle godine, a pomoći će i to, što će se i slama moći upotrebiti, jer su žitarice zbog slabo obradjenih oranica bile jako ispremešane travom. Voće je urodilo dobro, a osobito se očekuje bogat prirod šljiva.

Madžari i narodna pravednost. Čitamo u „Ženskom Svetu“ u pismu neke sveučilištarke iz Bačke: Našem najmladjem ženskom pokolenju u Bački preti velika opasnost, jer kane zatvoriti srpsku žensku višu školu u Novom Sadu. Držim da naša in... ipak ne će ići tako daleko. Bio bi to pravi zločin. To bi značilo 250 naših učenika baci... džarske škole... U koliko će glava, kad či... vest, sinut misao: Kad će doći vreme, da ć... slati Madžare na frontu, da se bore za naše a za zahvalu ćemo im u njihovoj zemlji ... madžarske škole?

Prosveta.

Nove cene knjigama „Zabavne Biblioteke“. ... najnovijom sveskom („Knjiga o braći“ ... jerstama) dobivamo vest, da je od 1. kolovoza ... starijim i novijim knjigama ovoga poduze... skočila cena za 20 fil. Dakle namesto dos... K 1.80, prodavat će se odsad po K 2 (sve... tako i novo) po K 1.20 (namesto K 1).

Lav N. Tolstoj: Tri smrti. Kao 7. svez... rodne knjižnice“ upravo su izašle dve ... Tolstojeve priče. U prvoj („Tri smrti“) p... nam se smrt bogatašice, smrt siromašnog ... i smrt — drveta u šumi, od kojeg će se ... krst na grobu kočijaševom. U drugoj („Čim... žive“) propoveda se ljubav bližnjemu. Obj... spadaju medju najlepše, što je Tolstoj n... Prvu je preveo Milivoj Šrepl, a drugu Pero... mani Toplo preporučujemo. Cena 50 fil. G... pretplata na „Narodnu knjižnicu“ (24 svesk... K 11.— (s poštarinom). Adresa: „Narodna ... nica“, Zagreb, Vojnička ulica 13.

„Ženski Svijet“. Primili smo „Ženski ... mesečnik za kulturne i političke interes... što je izašao za mesec august (broj 8). ... mu je sledeći: Niklas: Žena i demokratizam ... ksim Dvorski: Još nismo mrtvi... Zofka ... Pedesetgodišnjica Ružene Svobodove. Dra... Domjanić: Bele rože. Ružena Svobodova: ... Vera Keslerjeva: Bjegunke. Davorin Trs... Javna sitost i glad. Ljubica Milošević: Pita... odgovora. Karel Horky: Žena. Narodna ... B.: Kako je umrla. Vera Tkalec: Materinsk... nost i djetinje pravo. Angjelo Danko: M... vuče. Malwida pl. Meysenbug: Strossmayer. ... Gazvoda: Opet bez ljudi. Ksaver Meško: ... Dolorosa. Antun Farčić: Unesrećene oči. Dr. ... Chlapec-Gjorgjević: Prilike i moral. Guido ... taglia: Priča. Zofka Kveder: Djevojka sa ... očima. Dr. Ivo Tartaglia: Razvaljeni brakovi. ... Kobne posljedice tudjinskog odgoja. Pr... Naša pisma. — „Ženski Svijet“ izlazi mesečno ... damput te stoji K 20·— na godinu. Pojedi... K 2—. Narudžbe šalju se na urednicu ... nicu lista Zofka Kveder-Demetrović, Z... Pantovčak 1-b

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 31. bro... jalnoga tednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadr... Ivo de Grisogono: Politička orijentacija Dal... — Bogdan Gjukić: Nezavisnost sudaca. — ... Demetrović: Posjedovni i proizvodni odn... Hrvatskoj (III. dio rasprave o agrarnoj reformi). ... Djuro pl. Paravić: Za tehničku školu u B... Hrv. Primorje. — Smotra: Demokratski ili d... pravni radikalizam; Hermann Wendel o jugos... skom pitanju; Bosna i Hercegovina u predo... lijsko doba; Strossmayer na vatikanskom ko... Vijesti iz Petrograda; Hrvatska misija Družb... sove itd. — Listak: Borivoje Jevtic: Mučeniš... — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ K 36·—, pojedini broj K. 1·—. Narudžbe ša... na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica ...

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstv... nik Alschinger; lečničko nadzorstvo na Njeg. V. brod... lona“: fregatni lečnik dr. Stocky; lečničko nadzorstv... jarni ratne mornarice: mornarički lečnik aspirant d...

Odlikovanja. Brončanom kolajnom za h... u priznanje hrabrog držanja pred neprijateljem beh... kovani: mornar Mijo Vilibić, bootsmannsmaat Pava... marsgast Vicko Soljan i mornar Ivo Carasinić.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

listu: U pretplati ...god. K 48·—, ...godište K 24·—, ...no K 12·—, me... K 4·—, u malopro... 6 fil. pojedini broj. ...i primaju se u ...lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 34. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Cek. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

...dina IV. U Puli, utorak 20. kolovoza 1918. Broj 1117.

...arodnu koncentraciju i organizaciju.

Ljubljana, 18. kolovoza.

U ljubljani ustanovilo se dakle Narodno Veće, ...n će po delegatima biti zastupana i organi-... S. H. S., Dalmacije i socijalno-demokratska ...a. Na komersu što se tom prigodom davao, ... je Vaclav Klofač, da smo našom uzajamnošću ...i velesilom, i da je svaki slovenski zastupnik ... od gospodina Husareka. Išlo se dakle za ...da se po češkom uzoru provede i u jugo-...skim zemljama narodnu koncentraciju i orga-...ju, da pojednostavimo naš politički sustav i ...ema tomu pojačamo hrptenjaču naših zastup-... da reči, koje je Klofač upotrebimo na ko-..., ne ostanu rečima, već budu jednom pot-... činom. S tim narodnim Većem stvorena je ...a narodna instanca za Sloveniju, Istru i delo-... Dalmaciju ali ne za Bosnu Hercegovinu i ...sku-Slavoniju. To znači, da je samo jedno ... zgrade dogotovljeno, dok će se središte i ... krilo još dodati.

Narodno Veće tvori i danas, kako se izričito ...ulo, samo jedan deo onog vrhovnog ...lavenskog narodnog odbora, što se ima ure-... prestolnici Hrvatske i Slavonije, u Zagrebu. ...se možemo radovati, da Istra u pravom smislu ...ka Jugoslavenstva, isto kao i Dalmacija gdje ...eć odavna praktički razvilo Jugoslavenstvo, ...su se Hrvati, Slovenci i Srbi osećali jednim ...om, a ističemo i Srbi, pošto imade u Istri ...go više srpske krvi, nego što bi se mislilo, ...arala nas Dalmacija time, što je zauzela ne-...djeno stanovište, a baš o Dalmaciji, toj zemlji, ...je idejno prednjačila Jugoslavenstvu, očekivali ... u tom pravcu odlučan korak. To bi bila do-... negativna strana tog nastojanja za okupljanje ...dnih sila. Pozitivno je medjutim mnogo zna-...tija, a pogotovo za nas u Istri. Istra je time ...tala delom velike celine, a to će, ...o li ovu okolnost da izrabimo, biti joj na ve-... korist. Ali „izrabiti" znači u tom slučaju iz...iti.

Došlo je doba, da se Istra ne dade samo za-...ati u Ljubljanskom Narodnom Veću, već da se ...o i kod kuće valjano pripremi. Doduše je ...a, da je Istra ratno područje i da se u njoj ...amo boriti s mnogo većim poteškoćama nego ...dě, ali to nas ne sme prečiti, da učinimo za ...ičku organizaciju Istre, sve što se provesti ...e. Za svaki pojav života i rada je istarski ...d zahvalan svojim vodjama, je voljan doprineti ...a. Ali ovaj se zahtev ne tiče samo pojedinih ...a, već svakog pojedinca, koji može nešto da ..., pogotovo svakog učitelja i svećenika, koji su ...dni eksponenti narodne organizacije po mestima ... uže domovine. Do danas bijasmo raštrkani i ...eseni po svoj zemlji, a da jedan nije znao za ...oga. Svaki je radio na svoju ruku, a postiglo ... nešto, bila je zasluga pojedinaca. a samo iz-...o organizacije. Ovakvim odeljenim radom se ...iglo kadkada mnogo dobroga, ali žali bože, ... je baš time nastalo nesporazumaka unutar-... trvenja, ličnih razmerica, a baš takve su pojave ...žalili i svi hteli sprečiti.

I u samoj Puli mora se stvoriti opet politička ...nizacija. Tu imade pitanja da se reše, kojima ...dinac nije dorastao. Baš radi toga nismo bili ...anju, da stvorimo radničku organizaciju, koju ... nužno trebamo, da uredimo u potpunom op-... naše školsko pitanje i ovo je ostalo lepim ...tom na papiru. Jer nije dovoljna lična energija ...dinca, već je potrebna volja naroda, predstav-... njegovom raprezentacijom. Neka se dakle i ...ulu stvori akcijoni narodni odbor, u ...m moraju biti zastupane sve struje i svi staleži, ...što u Ljubljani, a ovom se odboru mora po-...i zadaću, da odredi smer delovanju, koje je ...uše ograničeno ali ipak korisno, da reši pitanja ...ičke organizacije, da otvori opet čitaonicu i ...a društva u Narodnom Domu, da stavi svoje ...loge u školskom pitanju i još mnogo toga.

•

Prošli petak vršilo se na šastanku u Ljubljani ...stituiranje Narodnog Veća. Za predsednika bio ...jednoglasno izabran načelnik Jugoslavenskog ...a dr. Korošec. U podpredsedništvo su bili iza-...i: dr. Lovro Pogačnik, (V. L. S.), dr. Josip ... (V. L. S.), urednik Smodej (V. L. S.), ravna-...Ivan Hribar, (J. D. S.), urednik dr. Kramer (J. ...S.), nadrevident J. Kejžar, (J. D. S.) i dr. Gjuro ...ar (Istra). — Za namesnike bili su izabrani: ...t Kaian za dr. Korošca, prof. Remec za ured-... Smodeja i dr. Pošćić za dr. Červara.

•

Česi i Poljaci na Krekovom grobu. Prošle subote pre podne pošla je deputacija čeških i poljskih zastupnika Krekovom grobu na groblje Sv. Križa. U imenu češkoga i poljskoga naroda položili su zastupnici Glombinski i prof. Skarbek, Venek i Ohleštek na Krekov grob dve prekrasne kite cveća sa narodnim vrpcama. Na češkoj kiti je natpis: Velikému vseslovanskému prukopníku a příteli — česky národ. Poljski napis glasi: Wielkiemu bratskiemu wiczszezowi Polacy.

•

Poljaci i Česi Prešernu. U subotu pre podne položili su zastupnici Glombinski, prof. Skarbek, Vanek i Okleštek u ime poljskoga i češkoga naroda na Prešernov spomenik dva krasna venca s napisima: „Velikému basniku, bratskeho naroda — česky narod". — „Wielkiemu bojownikovi o wspolne idealy — Polacy".

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Na Piavi su osujećeni neprijateljski izvidnički sunci. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Jugozapadno od Balleuila sledile su jakoj vatri engleske navale medju Meterenom i Merryjem; suzbite su u našim prednjim bojnim linijama. Sa obiju strana Lyse živa neprijateljeva izvidnička delatnost u mesnim bojevima. Severno od Ancre pomaknusmo naše linije napred te učinismo zarobljenika. — Vojna skupina g. o. pl. Böhna: Medju Ancreom i Oiseom rano u jutro žestoka paljba. Neprijatelj je često prešao na jače delomične navale. Južno od Somme izjalovila se je navala australskih četa. Kod Herleville severozapadno od Roye imao je vlastiti sunak uspeha. Francuske navale sa obiju strana ceste Amiens—Roye bile su svuda suzbite; delomice u protuudarcu. Mnogo je oklopljenih vozova bilo rastreljeno; nekoji su od naše pešadije bili ručnim granatama postavljeni izvan boja. Na isti se je način izjalovila tik južno od Avre više puta opetovana neprijateljska navala. Protivnik je provalio u zapadni deo Beauvraignesa. Čete, koje su se tamo borile, povukosmo na zapadni rub sela. Severozapadno od Lassignyja odbismo neprijateljske delomične navale i često opetovane sunke. Dalnje namične pokušaje sprečila je naša vatra. Medju Oiseom i Aisneom započela je rano pred podne jaka topovska borba. Prema večeru navalio je neprijatelj, posle najjačeg porasta vatre, medju Carlepontom i jugoistočno od Nouvrona. Naše čete zaustaviše u višesatnom, ljutom rvanju neprijateljsku navalu, koja se je svuda skršila u našim bojnim položajima. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na Veslei, sa obiju strana Braysne, kraj oživele paljbe manji pešadijski bojevi. — Ludendorff.

•

Novi žestoki bojevi na zapadu.

Prve francuske navale.

Berlin, 19. (D. u.) Wolffov ured javlja: Večernji izveštaj: Zapadno od Chaulnesa i severno od Roye slomiše se navale neprijateljeve. Izmedju Avre i Aisne kroz dan žestoki bojevi. Francuske navale na širokoj fronti slomiše se uz teške gubitke. Od vremena do vremena topovska delatnost u borbenom odseku izmedju Oise i Aisne.

•

London, 19. (D. u.) Reuterov ured doznaje, da je sinoć 10. francuska armija prešla izmedju Oisne i Aisne, na fronti od 16 km u navalu, te je prodrla 3 km napred.

Rat.

Francuski izveštaj od 17. kolovoza o podne: U predelu zapadno od Roye kroz noć jaka delatnost topništva. Južno od Avre nastaviše francuske čete svoje napredovanje u šumi Loges. Izmedju Matza i Oise odbismo jake neprijateljske napadaje na Carmoye Ferme i zadržasmo naše položaje. Severozapadno od Reimsa nije postigao neprijatelj svojim sunkom na Neuvillette nikakvog uspeha.

•

Francuski izveštaj od 17. kolovoza na večer: Naše su čete nastavile kroz dan svoje napredovanje. U našim bojevima severno i južno od Avre zauzesmo tvrdokorno branjene jarke skladište u predelu zapadno od Roye. Dalje prema jugu porinusmo naše crte sve do ruba Beuvraignes. Od jučer prekoračio je broj u bojevima južno i severno od Avre učinjenih zarobljenika 1000. Mi zaplenismo osim toga brojne strojne puške i važno ratno orudje. Dalje prema jugu zauzela je naša pešadija Canny sur Matz. Jaka neprijateljska protunavala na Carmoy Ferme beše odbijena. Severno od Aisne zauzesmo usled našeg mesnog poduzeća u predelu Autreches, izvedenog jutros, položaje neprijateljeve na fronti od 5 kilometara i dubini od 1500 metara; pri tom osta neko 240 zarobljenika u našim rukama.

•

Engleski izveštaj od 17. kolovoza: Jučer noću i danas porinusmo nešto napred naše crte severno od Prozarta. Uspeha postigosmo severno od Lihousa na fronti od gotovo jedne milje.

•

Engleski izveštaj od 17. kolovoza o podne: Severno od ceste u Roye uznapredovasmo. Severno od Ancre i u susedstvu Vieux Berquin napredovasmo iza oštrog okršaja ophodnja.

---

* **Kakov mir zahteva antanta.** „Neue Freie Presse" piše: Govor Lloyda Georgeja, spisi dra. Shadvella i druge izjave dokazuju, da hoće antanta postignuti vojnički mir. Belfour je nekoč tvrdio, da će se proučiti svaki antanti predloženi predlog. Nu njegove zadnje izjave u dolnjoj kući i njegov sadašnji nastup prama češkim buntovnicima, čija imena prije nije nikada izgovorio, njegovo sudelovanje na nekom jugoslavenskom sastanku u Londonu i njegovo pristajanje uz nacrte za razdeobu monarkije dokazuje, da i ovaj dosta umereni engleski ministar misli sada samo na takov mir, kojim bi središnje vlasti jako oslabile.

* **Nemačka i slavenska mesta.** Praška je „Union" napisala sledeće umesne reči: Čak i na polju prehrane režu Nemcima i Nenemcima nejednako kruh. Beč dobiva već drugu sedmicu potpuno raciju kruha i još uz to brašno. (Mi u Puli ovaj mesec nismo još nekoji dobili ništa. Op. ur.) Prag se mora zadovoljavati polovičnom racijom kruha (Pula nikakovom). Raciju muke obećavaju jedva za kasnija vremena. „Slovenec" piše: Kako se skrbi za brašno i kruh u našim krajevima i takodjer u Ljubljani, jeste poznato. Štrajkovi u Idriji, Možici i sada u Pliberku, prilike n. pr. u Stražiču, Tržiču i u Kranju nam bolje kažu, kako slabo je uredjena prehrana u našim krajevima.

* **Zabranjeni mirovni pokret u Nemačkoj.** Vojničko generalno zapovedništvo u Nemačkoj zabranilo je poznate mirovne spise dra. Metzgera, koji su izašli u Gracu. Zabranjeno je na fronti takodjer glasilo katoličkih miroljuba „Die neue Zeit". Spisi dra. Metzgera u Austriji nisu zabranjeni, te su izašli u knjižici „Friede auf Erden" (Mir na zemlji.)

* **Rasprave o miru u nemačkom glavnom stanu.** „Frankfurter Ztg." javlja: U većanjima u nemačkom glavnom stanu došle su u pretres osim čisto vojničkih pitanja i političke stvari, i to pre svega obzirom na izglede, koje ima sada u svim ratujućim državama pitanje mira, koja su poslednjim ratnim dogadjajima opet iskrsila na površinu.

* **Psihološki trenutak za mir nadošao.** „Venkov" piše: U neutralnim državama, u Švedskoj i Švicarskoj silno se radi za mirovnu akciju. Razumljivo je, prosudi li se na nuždu, koja pritište i raste i u neutralnim državama, usled koje strada pučanstvo. I središnje su vlasti već nekoliko puta pokazale svoju sklonost za mir, no bile su dosada uvek odbijene od neprijatelja; požele su za to samo nezahvalnost za svoju dobru volju. — „Zeit" od 16. kolovoza piše o tom pitanju na uvodnome mestu, te citira osobito bazelsku „Nachrichten", koje preporučuju latiti se zgodnog psihološkog trenutka za delo mira. „Zeit" pripominje: Samo da niko ne može znati, kad će taj trenutak da nadodje. Priznaje se samo, da su neutralci postigli velike zasluge na tom polju, ma da je mala nada, sudeći iz reči i držanja neprijatelja, da bi bili skloni prestati ratovati i obustaviti rat. Čini se za to, da je psihološki trenutak za diplomatski nastup još daleko.

* **Novčano gospodarstvo u Austriji.** „Tagespost" donosi članak o državnom dugu Austrije, koji danas iznosi oko 60 miljardi, a ako pribrojimo k tome još državni dug pred ratom od 14 miljarda, iznosi celi državni dug 74 miljarde. No tu nisu uračunane još one miljarde, kojih popis još nije usledio. Ako računamo, da će rat svršiti koncem 1919., možemo kazati, da će državni dug Austrije iznositi 100 miljardi, a dotle će se i šuma banknota podići na neko 40 do 45 miljardi. Onda crta pisac nepovoljno stanje valute i uzima kao temelj svoga računa, da se za sto franaka ima u inozemstvu danas plaćati 250 kruna.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Boj izmedju saveznika Nemačke i saveznika sporazuma. — Jezgra boljševičkih četa. — Ureta za obnovu carizma. — Nemački se poslanik vraća u Moskvu. — Proslava rodjendana cara Karla u Rusiji. — Ukrajinski ministar-predsednik o rusko-ukrajinskim odnošajima

Mariborska „Straža" piše: „Jasne slike iz nemačkih izveštaja, kako je sada u Rusiji, ne možemo dobiti. Sigurno je ipak, da se vrši borba izmedju saveznika Nemačke boljševika i saveznika antante Čeho-Slovaka. Pobedjuju ovi poslednji. Na pomoć im dolaze Amerikanci, Englezi, Japanci ili zarobljeni Talijani i Rumunji. I Kozaci i sve, sve, što želi da se učini u Rusiji red i da se reši Nemaca pridružuje se Čeho-Slovacima. Čeho-slovačka vojska postala je ozbiljnim neprijateljem za nemačke nacrte. Nemački listovi dapače već pišu, da će doći do provale novog velikog rata na istoku. To je pitanje danas glavni predmet sadašnjih večanja u nemačkom velikom glavnom stanu. Bude li morala Nemačka postaviti novu armadu proti Čeho-Slovacima i njihovim saveznicima, morat će oslabiti frontu na zapadu. A to bi bilo za nju sudbonosno".

„Slovenec" donosi ovaj prikaz položaja u Rusiji: U Rusiji se položaj nije razjasnio. Ovih je dana presenetio svet službeni izveštaj moskovske agenture, koji nam je naveo pol tuceta bojišta, na kojima dakako boljševiki pobedjuju, no dapače novinstvo, koje želi boljševicima pobede, upozoruje svoje čitaoce, neka oprezno prosudjuju takove vesti, jer je i tako morala boljševička vlada, da dade noge pod pete i da beži iz Moskve u Petrograd. Najviše posla imadu dakako boljševičke čete, čiju jezgru tvore, što već nije više nikakova tajna, nemački i austro-ugarski ratni zarobljenici. Čeho-Slovaci broje do 60.000 ljudi, ne uračunavši ovamo nekoje kozačke čete, koje su im se pridružile. U Arhangelsku je iskrcala antanta 12.000—20.000 momčadi. Očekuje se, da će boljševici navestiti Japanu rat.

Berlin, 16. Preko Stockholma se javlja, da su u Petrogradu došli na sled uroti za obnovu carizma. Urotu vodi bivši predsednik gospodarstvene dume, Rodzjanko.

Berlin, 17. kolovoza. „Lokal-Anzeiger". javlja, da će se Helferich, koji se vratio jučer amo iz glavnog stana, naskoro povratiti u Moskvu.

Moskva, 17. (D. u.) Posle petgodišnjeg prekida prvi put beše danas svečano proslavljen rodjendan cara Karla. Pri tom sudelovaše glavari austro-ugarskih ureda, mnogi zarobljeni časnici, zastupstvo poljske kolonije i drugi. Nadbiskup Mohilevski čitao je misu i u nagovoru setio se vladareve ljubavi prema miru.

Berlin, 19. (D. u.) Ukrajinski ministar-predsednik Lisokup, koji sada boravi u Berlinu, primio je jučer izvestitelje berlinskog „Lokalanzeigera" i „Berliner Tageblatta". Izjavio je, da boravi u Berlinu, da razjasni nekoja pitanja, koja su u Ukrajini proizašla iz ratifikacije brestlitovskog mira. Nadalje je ministar-predsjednik saopćio, da se ima očekivati zadovoljiv svršetak pregovora izmedju Ukrajine i Rusije, i to na temelju ugovora iz godine 1654., koji je predstavljao uniju izmedju Rusije i Ukrajine, no jamčio je ovoj posvemašnju samostalnost, a s druge je strane predvideo i ratnom stanju zajedničko postupanje za obe države. O unutrašnjim je odnošajima u Ukrajini saopćio ministar-predsjednik, da se vidljivo učvršćuju. Ukrajinska je žetva iznad sredine. Za izvoz dolazi u pitanje 100.000 puda žita.

Domaće vesti.

Aprovizacija. Danas 20. kolovoza, delit će se u svih sedam prodavaona aprovizacione komisije posednicima gradskih živežnih iskaznica sledeća roba: Odsečak VIII: 1 kg krušne muke za K 1·60 kg; Odsečak IX. četvrt kg pasulja (fažola) po 8 kruna — i pol kg šećera po 2 K kg; Odsečak X: 10 dkg masti ili slanine po K 50— po kg. Dojdućih će se dana deliti marmelada i ostala količina muke.

Razdeoba živežnih iskaznica. Općinski ured u Puli javlja: Danom 20. kolovoza započet će deljenje živežnih iskaznica za mesec rujan. Uredovni satovi ureda za iskaznice ostaju nepromenjeni i to u uredu Trg Foro od 8—12 sati a u drugima (St. Policarpo i St. Martino) od 8—2 sata popodne.

Nove pristojbine za brzojavke. C. k. Ravnateljstvo pošta i brzojava priopćuje, da će se počam od 1. rujna o. g. pri primanju državnih i zasebnih brzojavki, koji su podvržene pristojbini uključivo novinskih i tiskovnih brzojavki u svim prometnim smerovima uterivati osim pristojbine po ceniku još i povišak od 20 para za svaku brzojavku, dalje da je pristojbina za registrovanje prikraćenih brzojavnih naslova i posebnih dostavnih naloga za Trst, Primorje Kranjsko bila ustanovljena sa 50 K (pre 40 K) na godinu

Pesnik Vladimir Nazor odlazi iz Kastva. Zadarski „Narodni List" saznaje da pesnik Vladimir Nazor napušta svoje mesto kao ravnatelj muške preparandije u Kastvu. Hrvatska ga je vlada primila kao profesora jedne zagrebačke srednje škole, gde će također preuzeti uredništvo djačkog lista „Omladina". — Ma da Nazor nije u Istri, pa ni u samom svom delokrugu javno istupao, već se držao uvek povučeno, rekao bi skoro reakcijonarski, ipak nam nije ugodno da nas ostavlja pesnik „Hrvatskih kraljeva", „Novih pesama" i pisac našeg „Velog Jože". Neugodnije nam je to više, što ne znamo, kakva će sila zapremiti ono važno mesto, gde se on dosad nalazio. Jer dosad, i ako nisu bili mladi vaspitani u modernom duku i temeljito, realno, u radikalnom smeru ipak im nije bila misao trevana raznim krivim i otrovnim predodžbama, kako n. pr. u nekoj gimnaziji. Skrajno bi već bi o vreme, da se narodna inteligencija i vodeći narodni ljudi prenu iz letargije, pa da kontroliraju, kako se na našim srednjim zavodima odgaja naša omladina.

Dopisi iz Istre.

Proslava carevog rodjendana u Poreču. Javljaju iz Poreča: Prigodom rodjendana Njeg. Veličanstva cara čitana je bila u porečkoj basilici od monsignora biskupa dra. Pederzollia sa celim kaptolom svečana misa sa Tedeumom. Kod svečane službe božje prisustvovale su sve civilne i vojne oblasti i mnogobrojno općinstvo. Misa bila zaključena carskom himnom. Mesto je bilo ukrašeno zastavama.

Trulež na oprtaljskoj aprovizaciji. Pišu nam iz Oprtlja: „Izmed toliko jauka i leleka neka se čuje i naš očajnički vapaj, neka čuju gosp. Mels i Lasciac, neka čuju naši zastupnici, a osobito članovi aprovizacijonog odbora za Istru sa dr. Kurelićem na čelu, te se ne puštaju varati i zaslepljivati na čestim sastancima u Trstu, neka jednom od generalne debate prodju na specijalnu, neka prisile gosp. Lasciaca, da ispita, u čijim su rukama aprovizacije u porečkom kotaru. Kako se deli ono šaku hrane našem tužnom kmetu, koji umire a da umreti ne može, dok se na njegov račun privilegovani gradići tove. Mestance Oprtalj, kako je unicum u divljačkim, prostačkim demonstracijama i napadajima na kukavnog kmeta, tako je unicum i u zloporabi aprovizacije. Drugde je još tako, tako, a u Oprtlju uprav naopako. A što je najgore, najneverojatnije, najsmešnije, pače zloporaba neurednosti, priznaje kot. poglavarstvo, poznaje i priznaje gosp. Lasciac, priznaje aprovizacijoni odbor za Istru na sednici u Trstu, priznaje dr. Renkin, komu bi naloženo da revidira aprovizaciju u Oprtlju, pak? Ništa.

Aprovizaciju u Oprtlju vodio je pune dve godine načelnik Fakin uz pomoć braće Lughi, općinskog tajnika i pisara na svoj račun, bez nikakve kontrole, te kažu da si je nagomilao toliko imetka, da je kupio dve krasne vile u Portorose, a oprtaljska općina tereti siromašnog kmeta novim adicijonalima. Kako se je delila hrana i uz koju cenu moglo bi se na daleko i široko opisivati te nabrajati kod toga sve tuge i žalosti, koje je kod toga pretrpeo naš bosonogi i ispačeni narod. Kada je načelnik Fakin uvideo, da mu je unosnije baviti se drugim poslom, prepustio aprovizaciju općini, odreko se načelništva, naravski posle je osegurao sina Angela kod rekvizicije sena. Kot. poglavarstvo i gosp. Lasciac imenova odmah drugi aprovizacijoni odbor, predade blagajnu aprovizacije tajniku Lughi, vodjenje knjiga njegovu bratu, a naručivanje Andjelu Fakin. Tako ostala na kormilu opet tvrtka Fakin-Lughi u slabijem izdanju. Što učiniše gg. Mels i Lasciac posle što svečano obećaše, da će nepravde popraviti i nerede urediti? Oni sami rekoše hrvatskom odaslanstvu iz Oprtlja, da se ovako ne može napred, da je to protuzakonito. Oni sami uputiše odaslanstvo, da bi se aprovizacija podelila, da sastavi odbor i podastre molbu njima. Aprovizacijoni odbor bi izabran, molba potpisana od svih kmeta, bi prikazana kot. poglavarstvu, a prošla tri meseca, da ni odgovora primili nismo, a i nećemo, ako se koji naš zastupnik ne makne i u pomoć priskoči, ili ako naši članovi aprovizacijonog odbora ne reku jednom za uvek gosp. Lasciacu: ovako se dalje ne može i prisile ga, da stvar napokon uredi. Gospodo zastupnici i prvaci: Uz veliku bavite se malo i sitnom politikom, obazrite se malo i na zapadnu Istru, osobito na porečki kotar, zagrmite našim tlačiteljima da prestanu jednom ili razbijte svaki odnošaj s njima, jer ne ćete vi nikada stvoriti Jugoslavije bez naroda, a želite li imati u odlučnom času uza se narod, nezapuštajte ga sada u najvećoj bedi i nevolji. Već je hora, da se oda sna probudimo.

Potlačeni i zapušteni kmeti u Oprtlju.

Dnevne vesti.

„Hrvatskoj Državi". Polemika, osobito u dnevnoj štampi u Hrvatskoj uobičajena, žučljiva, ujedljiva i nesnavarna polemika, neprirodna je i nezdrava. To je jedno, bogzna otkuda k nama doneseno zlo, da se smatra velikom čašću drugoga u igri reči nadmudriti. Polemikom naučenom, neiskrenom, neotvorenom i nejasnom samo se još više pomućuje naravnu bistrinu čitatelja. Zato držimo, da je takva vrst polemike („Hrvatska Riječ", „Hrvatska" ponešto i „Hrvatska Država") silno štetna, te se je u koliko možemo i čuvamo. „Hrvatska Država" piše u „Nek nam se ne zameri!" proti upotreblja[...] mule „S. H. S. onde, gdje je ne treba, t. j. [...] sudeluju Slovenci, Hrvati i Srbi, već samo deo tog naroda. Ma da nije jasno izraženo komu je to upereno, zaključili smo ipak, da odnosi valjda na jugoslavensku omladinu [...] morju, na „Primorske Novine", a ona ujedlj[...] čenica, gdje je govora o ekavštini, na n[...] Htelo bi se, da se borimo za ime, i da b[...] samo dobri Hrvati, a onda tekar Jugoslave[...] malo istorijskih podataka ne bi ipak ni ovd[...] suvišno. Naš se narod u Istru doselio na vi[...] hova iz Dalmacije, Bosne, Crne Gore. Bila [...] jugoslavenska sela bez ikakove plemenske [...] tosti. Da su celi krajevi bili naseljeni onim [...] jugoslavenskog plemena, što se danas nazivlj[...] imade mnogo dokaza u govoru, u narodni[...] čajima, navikama, pesmama što imadu itd. N[...] šavši u novu postojbinu pod novoga gosp[...] značaj se narodne pripadnosti sve više g[...] celo je pleme, što se u Istru naselilo dobilo [...] nov značuj: Istarski. Nisu to više bili ni D[...] tinci, ni Bošnjaci ni Crnogorci, (o pripa[...] k hrvatsko-srpskoj ili hrvatskoj ili srpskoj n[...] nosti nije bilo nikad ni govora) već postado[...] Istrani ili još bolje: Istrijanci, a takvi su [...] delom i danas fizički zdravo, jako i vruće [...] pleme, koje je usisalo još k tomu nekoliko [...] talijanskog elementa, ostalo je do danas n[...] budjeno. Postadoše svi katolici, osim seoca [...] izmedju Vodnjana i Fažane, koji osta pravo[...] otok s pravoslavnom crkvenom opštinom i p[...] slavnim sveštenikom u katoličkoj okolici i po[...] pokatoličenoj zemlji. No sve to ništa ne či[...] katolički seljaci iz dalekih krajeva, beže k p[...] slavnom svešteniku, neka u nevolji blagos[...] pomogne, jer kažu da je on pop „od starine", [...] stare knjige, više znade i ima velu moć. I taj [...] rojski pop" ima za celu južnu Istru posebno, [...] značenje. No uza sve to, oseća to pokatol[...] srpsko pleme u južnoj Istri jako dobro hrvats[...] ako se hoće dokaza, gdje se Srbin odrekao [...] narodnog imena, za koje leži njegova ljuba[...] svesno u njemu zatojena, to je učinio Srb[...] južne Istre. Istrani nisu bili nikada nacijo[...] onakvi Hrvati, kaošto su Hrvati u banovini, [...] njihovim žilama struji izmešana krv sviju triju [...] mena trojedinog nam naroda. To je takodjer j[...] od uzroka zašto je naš list jugoslaven[...] dakle i hrvatski i srpski a i slovenski. „Hrva[...] Država" je glasilo banovinske „Starčevićeve str[...] prava", dakle ima svoj stranački program, i [...] što je stranci i programu u prilog to je za [...] nački organ sveto i nepobitno, kao što je [...] sviju stranaka. Ljudi oko tog lista u prvo[...] redu Hrvati, a u drugom tekar Jugoslaveni, do[...] mislimo obratno. No mi se medjusobno ipak [...] zumemo, samo ako je dobre volje. Ali čemu p[...] žučljivo, ujedljivo, s visokoga? Čemu govo[...] sebi, kao o savršenosti, a o drugima, kao [...] žima? Zar ne bi bilo umesnije, kad bi „Hrva[...] Država" bila novinarskom kronikarskom dužn[...] konstantovala: „Hrvatski List", koji izlazi u [...] počeo je da izlazi sav pisan ekavštinom, te na[...] za to . . . itd. — Uostalom veoma nerado napisa[...] i gornje reči. Bile kakve bile, ipak je i to [...] mudrivanje, a nadmudrivanjem se mnogo m[...] postizava; nego li napornim žilavim radom.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: S[...] Miška; lučko lečničko nadzorstvo na Nj. V. brodu „Ga[...] lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: pu[...] ustaški lečnik dr. Teichmann.

Ruski zarobljenik uhvaćen. Lučki admiralat javlja, [...] ruski zarobljenik Rogon Šimun, koji je pobegao bio [...] nekih dvadesetak dana, sada uhvaćen, te se njegovo pr[...] njanje ima obustaviti.

Lučko lečničko nadzorstvo. Od 20. o. m. svi će [...] brodovi biti po redu opskrbljeni lečnikom. Time otpada [...] sadašnje stalno lečničko nadzorstvo na brodu Nj. V. „[...] loni". Ime broda, koji bude na redu u nadzorstvu, bi[...] dan prije saopćeno u zapovedi lučkog admiralata.

U c. i k. konsumu prodaje se različita bazarska [...] kao: četke za odelo i cipele, aparati za brijanje, voj[...] noževi, novčarke, električne baterije, nadomestak za sa[...] pravi sapun za brijanje i pranje, tuljčići i papir za ciga[...] i drugo uz dosta niske cene.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlaz. u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, sreda 21. kolovoza 1918. — Broj 1118

Istorijski dani u Sloveniji.

Ljubljanski ugovor. Slavenski su dani već iza nas, piše „Slovenski Narod“. Neopisivim je oduševljenjem pozdravila Ljubljana slavenske gostove, izaslanike češkog i poljskog naroda i zastupnike Jugoslavena, koji su svi došli amo, da sudeluju pri ustrojenju Narodnoga Sveta, te pri političkim većanjima delegata poljskog, češkog i jugoslavenskog naroda. Ljubljanski su dani nastavak praških istorijskih dana, no njihovo je značenje još možda dalekosežnije, jer na dan 17. kolovoza bio je u Ljubljani ugovoren savez između tri slavenska naroda, koji hoće da se zajednički bore za svoju slobodu i da si zajednički urede svoju budućnost... Dobro je kazao ljubljanski župan dr. Tavčar, da smo u Ljubljani čuli tri put odvažne korake poljskih kohorta u redovima jedinstvene demokratske ideje. Od dalekog Severnog mora pa do Jadranskoga uspostavljena je fronta, koju ne će slomiti više nikakva sila.

Narodni Svet. Nakon duge debate, koja je trajala u petak ceo dan, te se protegla još na subotu ujutro, ustrojilo se napokon Narodno Veće za Sloveniju i Istru, ili slovenskim imenom nazvan Narodni Svet. Za Istru je taj Narodni Svet od goleme važnosti, budući da Istra time stupa iz svoje osamljenosti na dan, te će zajedno s dobro organizovanom i probudjenom Slovenijom da se osovi na čvrste noge, da se preporodi kulturno i nacijonalno i da se gospodarski pridigne.

Slavenska deputacija kod kneza-biskupa i župana. U subotu o. podne posetiše kneza biskupa dr. A. B. Jegliča izaslanici češkog, poljskog i jugoslavenskog naroda i to Fr. Stanek, Glombinski i dr. Joso Sunarić. Zast. Stanjek pozdravio je kneza biskupa kao crkvenog vladiku, kakvoga Česi žalibože nemaju, dok je prof. Glombinski čestitao jugoslavenskom narodu, da imade medju svojim crkvenim poglavarima muža, koji stoji u svojoj iskrenoj domovinskoj ljubavi u istom redu s najslavnijim poljskim biskupima. Dr. Sunarić dao je izražaja dubokom poštovanju, koje goji vaseli jugoslavenski narod bez razlike vere prema crkvenome knezu, koji zaslužuje ime primasa Jugoslavije. Knez biskup dr. Jeglič zahvalio se ljubezno, ističući, da takodjer kao crkveni knez vrši svoju dužnost, ako se kao verski pastir poverenog mu naroda postavlja u redove boraca za prava jugoslavenskog naroda. U izvršivanju te svoje velike dužnosti hoće da ustraje do konca. Oko 3 sata posle podne posetili su gorespomenuti ljubljanskog župana dr. Tavčara, gde su se u razgovoru zadržali pola sata.

Sednica Jugoslavenskog kluba. U subotu posle podne, u 3 sata, sastao se u srebrnoj dvorani hotela „Union“ Jugoslavenski klub u svoju plenarnu sednicu, kojoj prisustvovaše nedavni član hrvatsko-srpske koalicije profesor dr. Šurmin, i bosanski narodni vodja dr. Joso Sunarić. U debati, u koju posegoše i ova dvojica, beše zaključeno obzirom na stradanje u zaledju i na fronti, na očajne prehrambene prilike i na razne dogadjaje na istoku, te obzirom na absolutistički režim u Bosni i na bedu, koja sve više tamo raste te na umiranje naše dece, da klub zahteva saziv delegacija i carevinskog veća. Jugoslavenski klub protestuje ponovno proti tomu, da vlada onemogućuje saobraćaj zastupnika s narodom, potlačuje slobodu štampe i zabranjuje vojnicima čitanje narodnoga novinstva.

Većanje poljskih, čeških i jugoslavenskih političara. Posle sednice Jugoslavenskoga kluba, vršila se konferenca poljskih, čeških i jugoslavenskih političara. O konferenci, na kojoj je pročitao dr. Korošec pozdravni brzojav predsednika Poljskoga kluba zast. Tertila, beše izdan ovaj komunike:

Konferenca, na kojoj su sudelovali u Ljubljani dne 17. kolovoza 1918. Poljaci, Čeho-Slovaci i Jugoslaveni, bavila se svim kulturnim, političkim, socijalnim i gospodarskim problemima, koji se tiču ostvaranja samoodredjenja naroda, kao i pitanjem, kako da se trajno urede odnošaji tih naroda medju sobom. (Jedan redak zaplenjen.) Pri tom se konstatovala posvemašnja jednodušnost svih delegata, u pitanju načela, kao i u pitanju zajedničke taktike, s kojom da se postigne naš konačni cilj.

U gostovima u slovenskih žena. U petak i subotu bejahu slavenski zastupnici gostovi slovenskih žena, koje su im pod vodstvom županje dr. Tavčarove priredile skroman i priprost obed i večeru. Dok je gospa županja pozdravljala gostove, nudjale su slovenske devojke u šarolikoj narodnoj nošnji gostovima po starodrevnom slavenskom običaju kruha i soli. Pri obedu i večeri govorilo je više gostova, izmedju kojih i Čeh Kalina, koji je krasnim zborom slavio uspomenu onih naših pradedova, koji su medju nama dizali zastavu slobode i demokracije te spomen mučenika i žrtava poljskog, češkog i jugoslavenskog naroda u toj velikoj vojni. Nazdravio je jugoslavenskoj omladini, koja će u slobodi dovršiti rad demokratske ideje.

Otkriće Krekove spomen ploče u Št. Janžu. Vožnja slavenskih gostova iz Ljubljane u Št. Janž nalići prema opisivanju slovenskih listova na mnogo opevane triumfe raznih pobednika iz starih vremena, kojima je narod iz zahvalnosti za njihova dela učinjena za domovinu pri povratku priredjivao slavan doček. Po svim postajama čekahu žene i devojke obučene u lepim narodnim nošnjama, koje su cvećem obasipale mile slavenske gostove. Pevanje jugoslavenske himne „Lepa naša domovino“, opetovalo se svuda. Pred župnim stanom u Št. Janžu sakupilo se veliko mnoštvo naroda, koje je pozdravio župnik Bajec u dugom govoru i završio: „Mi pak, Evangjeliste naš (Krek) mi tvoja jugoslavenska deca, svečano Ti danas obećajemo, ne prisižemo, da ćemo do zadnjega daha ispunjavati tvoju oporuku: „Vi svi, koji ste seme iskrvavela naroda — — — Prokletstvo na sve, koji otpadnu...“ U kratkim govorima setiše se pokojnoga Kreka još zast. Glombinski, Stanjek i Sellak, te predsednik Jugoslavenskog kluba dr. Korošec. — Spomen ploča uzidana u šantjanškom župnom stanu, pokazuje dr. Kreka u profilu te nosi natpis: „V tej hiši je umrl dne 8. oktobra 1917. dr. Janez Ev. Krek“.

Odlazak slavenskih gostova. Slavenski su gostovi bili zadovoljni dojmovima, što su na njih proizvele ljubljanske i šantjanške svečanosti. Bivši ministar Glombinski rekao je: „Pogledajte na vaš rod i budite ponosni“, dok se je grof Skarbek izjavio uredniku „Slovenskog Naroda“: „Kapu dolje pred Vašim narodom! Govorio sam s priprostim slovenskim kmetovima, i sa začudjenjem sam opazio, kako je dubok koren zahvatila u Vas nacijonalna svest i kako je nepokolebiva volja naroda, priboriti si samostalnost. Vojna nam mora donesti slobodu — čuo sam iz ustiju Vaših priprostih ljudi“. — U uverenju, da ćemo osobito od sada i mi mnogo naučiti od Slovenske braće — završavamo svoj izveštaj o tim istorijskim danima u beloj Ljubljani.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: U noći na 19. kolovoza izvršiše na Sasso Rosso naše napadajne čete uspešan sunak u neprijateljske linije. U području Asolone suzbita su talijanska izvidnička odelenja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Jugozapadno od Bailleula porasla je topovska delatnost višestruko do velike jakosti. Na bojištu od 18. kolovoza obnovio je jučer neprijatelj svoje navale; južno od Meterena nisu se one u našoj usredotočenoj vatri razvile. Severno od Villers Berquina suzbite su u boju iz bliza. Na obim stranama Lyse povukosmo naše, pred nekoliko dana zapadno od Mervillea napred pomaknute straže bez boja u liniju zapadno od istog kraja. Jučer na veče je Merville bio zaposednut od neprijateljskih odelenja. Kod Lensa i na Scarpi suzbiti su engleski sunci. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Böhna: Severno od Lihonsa napadoše naše nasrtajne čete prednje linije engleskih straža, pohvataše njihovu posadu te odbiše više neprijateljskih navala. Jugozapadno od Cholmesa suzbismo neprijateljsku navalu, poduzetu na veče, posle kratke paljbe. Severozapadno od Roye navališe Francuzi ponovno sa oklopljenim vozovima. Bili su suzbiti. Medju Beuvraignesom i Oiseom kroz dan ljuta borba. Tu su Francuzi na širokoj fronti, delom sa svežim divizijama, prešli ponovno na jake navale. Južno od Crapeau-Mesnila slomiše se njegove navale pred našim linijama. Na obim stranama Fraisnieresa izjaloviše se iste u našem protuudarcu. U žestokom boju zbliza bio je neprijatelj medju Lassignyjem i Thiescourtom suzbit. Delovi naših prednjih linija, u koje je on prolazno provalio bile su pročišćene. Jednako smo proti tvrdokornim neprijateljevim navalama održali naše linije, koje idu do Oise. Do večera bio je neprijatelj bačen natrag u svoje izlazne položaje. Medju Oiseom i Aisneom paljba je popodne opeta poprimila veliku jakost. Pod veče je neprijatelj nastavio svoje pešadijske navale medju Charlepontom i Nouvronom. Na navalnim krilima bio je odbit u boju zbliza. U sredini fronte naša je topovska vatra zadržala navale neprijateljeve. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Gallwitza: Medju Mozelom i Mozom provalila su naša izvidnička odelenja često u neprijateljske jarke. — Poručnik Veltiens izvojevao je svoju 29., 30. i 31., podčasnik May svoju 21., 22. i 23., a poručnik Röth svoju 22. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Ogorčena bitka na zapadu.

Prvi napadaj Francuza odbijen.

Berlin, 20. (D. u.) Wolffov ured javlja: Večernji izveštaj. Izmedju Oise i Aisne započeo je danas već nekoliko dana očekivan, dne 18. i 19. o. m. jakim navalama pripreman pokušaj proloma sa strane Francuza. Iza ogorčenih bojeva prvi se napadaj neprijateljev slomio u našem bojnom položaju.

Rat.

Francuski izveštaj od 17. kolovoza na veče: Topovska borba bila je tečajem dana veoma živahna, naročito u predjelu Cauny-sur-Matz i Beuvragnes. Za manjih bojeva južno od Avre zarobismo preko 400 momaka. Inače nema ništa da se javi.

Francuski izveštaj istočne armije od 17. kolovoza: Jaka delatnost ophodnja u predelu Vardara. Topovska borba beše u predelu Skradilegenja i u zavoju Orve prilično živahna. Severno od Djendjelija oborilo je englesko letalo jedno neprijateljsko letalo.

Francuski izveštaj od 18. kolovoza posle podne: Prilično živahna delatnost artiljerije na fronti Avre i izmedju Oise i Aisne. U Champagni slomiše se potpunoma neprijateljski sunci, jedan istočno od Ville Sur Towing, drugi u predelu Maisona de Champagne. Francuzi učiniše zarobljenika. Na ostaloj fronti potekla je noć mirno.

Engleski izveštaj od 18. kolovoza ujutro: Lako poboljšasmo naše položaje južno od Bucqoja i poterasmo neki neprijateljski štrafunski odeo blizu odatle.

Engleski izvještaj od 18. kolovoza u veče: Englezi izvršiše danas uspešno mesno poduzeće na fronti od preko 4 engleske milje (6 i pol km) medju Vieux Berquinom i Bailleleuleom. Uz malene je gubitke bila naša linija na ovoj fronti pomaknuta napred u dubini od 1.000 do 2.000 jark. Zauzeto je jedno selo te nekoliko branjenih dvoraca i kuća te je učinjeno preko 400 zarobljenika. Englezi postigoše uspehe i jugozapadno od Mervillea te medju Chillyjem i Fransartom.

Belgijski izvještaj od 16. kolovoza. Delatnost obiju artilerija glavno u predelu Merckem i Boesinghe. Jedan od naših jurišnih odela prodro je u odseku Merckem u neprijateljski položaj, učinio zarobljenika i zaplenio jednu strojnu pušku.

Amerikanski izvještaj od 17. kolovoza u večer: Naši letači oboriše jučer tečajem bojeva u predelu Flirey neki neprijateljski aparat. Inače ništa da se javi.

Američki izveštaj od 17. kolovoza u veče: U Vogesima osvojiše naše čete tečajem neke uspele navale selo Frapelle.

* Saziv bosanskog sabora. „Primorskim Novinama“ brzojavlja zagrebački izvestitelj: Ministar-predsjednik Wekerle bavi se mišlju, da se sazove bosanski sabor, jer to traže u Beču. Wekerle će ovih dana pozvati k sebi dra. Sunarića, Basagića, Šolu i još nekoje političare. Konference bi se imale nastaviti u Beču. Ako dodje do sporazuma glede saziva sabora, tad će se tražiti izvesne garancije od poslaničkih klubova naročito od srpske opozicije. Pošto je desetak srpskih kotara ispražnjeno, imali bi se raspisati naknadni izbori. Pregovore u Sarajevu vodiće zasad dr. Mandić. S ovim je u vezi i pomilovanje političkih osudjenika Srba, tek bi bio isključen Vasilj Grgjić i još neki. U Pešti bi hteli da se stvori radna većina, pa će se zato

staviti u sporazum sa grupom dra. Sunarića. Bosni bi se *imale dati neke ustavne slobode, naročito u pogledu štampe.*

* **Posle sastanka dvaju careva.** Bečki „Abend" doneo je o pregovaranjima u nemačkom glavnom stanu: *U pitanju Poljske postiglo se u stanovitoj nekoj meri zbliženje.* Proti brzom rešenju nema danas nikakve zapreke. *Mira u Bresto-Litovskom ne će revidirati.* Središnje će vlasti počekati, kako će se razviti dogadjaji u Rusiji. Nove mirovne ofenzive ne će poduzeti. Središnje se vlasti pouzdavaju u svoju neslomljenu vojničku snagu te će ustrajajući čekati, što budu zaključili neprijatelji. — „Polnische Nachrichten" donašaju, da ravnatelj državnog odseka nije prisustvovao zajedničkim razgovorima u velikom glavnom stanu, jer je dan pred dolaskom austro-ugarskih državnika ostavio nemački glavni stan. Merodavnim krugovima poljačkog državnog veća ide se u prvom redu za to, da svu upravu preuzme poljačka vlada. Princ Radzivil prispet će naskoro u Beč.

* **Hoćemo mir!** Pod tim naslovom piše praški agrarni „Venkov": „Već dolaze u javnost vesti o tom, što se zaključilo u nemačkom glavnom stanu. Nas se tiče glavno ona točka u kojoj se radi — o u v e t i m a o p ć e n i t o g m i r a. Čvrsto smo uvereni, da je o miru stalno tamo ozbiljno raspravljano, jer nema valjda većeg, važnijeg i dalekosežnijeg pitanja o d — m i r a. Sav narod za njim kliče, mnogo koji već želi o b u s t a v u g u ž a s n o g p o v o j n i č e n j a. — N o v a z i m s k a v o j n a — n e k a s e n e o s t v a r i! To mora biti geslo svih slojeva pučanstva" . . .

* **Ustavno vladanje.** „Arbeiter Zeitung" donaša članak, koji zahteva, neka Czerninov naslednik grof Burian sazove delegacije. Vanjska je politika došla do točke, na kojoj bi austrijski narodi rado naznačili vanjskom ministru glavne pravce politike. Pitanja su vojnih ciljeva i uredjenja prilika sa istokom aktuelna. Moguće, da i ratni ministar želi upoznati nazore austrijskih naroda. Potrebno je, da se vojnički izdaci, koji sve više rastu, dozvole ustavnim putem.

* **Amerika, evropski brodograditelj.** „Exstrabladet" javlja iz Kristijanije: Za Norvešku vladu gradi se sada u Americi 120 drvenih brodova sa ukupno 200.000 tona. Norveški kapital učestvuje pri tome sa iznosom od 40 milijona kruna. Brodovlasnici učesnici su zaključili, da otpošalju jednog zastupnika u Ameriku, koji će sa oblastima pregovarati radi osiguranja prevoza i čim skorijeg izručenja čim većeg broja brodova.

* **Slepa revnost.** Pod tim naslovom donosi „N. W. J.": U listu „Teplitzer Zeitung" nalazimo jednu belešku, koja se žestoko obara protiv sudelovanja čeških banaka na Jadranu. U istoj se veli: „Tako se Živnostenska banka bavi i za ostvarenje glavnog toga za industriju hotela na Jadranu. Ona je kupila svratišta „Jadrana" na Sušaku kod Reke i dva u Crikvenici i to: „Therpia" i „Miramar". Poduzeće prevadja se naravski opet uz naglašivanje narodnog značenja poslovanja. Neobično je to, što je čovek, koji stoji u službi Živnostenske banke, Nemac iz rajha. Razne okolnosti pokazuju osim toga, da sledovi poslovanja vode nemačkim kapitalistima, koji se ne muče ni za što drugo, do li za slavenske zahteve". — „Wiener Montags Journal" pridomeće k tome: „Lepo i dobro. Ali zar ne zna pisac ovih crta, da na Jadranu Madžari još više pritištu nego Česi, da Opatija, n a š e (bečko! Op. ur.) lepo kvarnersko letovalište, već najviše Madžarima pripada i da su u Dalmaciji već uloženi veliki madžarski kapitali . . . ? Je li njemu ugodnije, ako Jadran postaje madžarski, nego ako češki kapital radi za austrijske interese . . . ? On može prigovoriti: Neka tako bude! . . . Nu nama se čini ipak manje zlo, ako češki kapital radi za Austriju, nego da Jadran postane madžarski . . . Uostalom zašto ne uloži „Centralna banka nemačkih posujilnica" nikakovog novca u Dalmaciju? . . . Na to bi ipak „Teplitz" imao nekoliko upliva . . ." — Opet i opet pokazuju, da smo im mi i naše zemlje samo vreća bazarske robe, kod koje se na sajmu prepiru nemački i madžarski trgovci, koji nikako ne će da razumeju, da ne pripada ni jednom ni drugom.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Ruski čvor i sudbina boljševika. — Nova urota protiv boljševika. — Helfferich svoju ulogu doigrao. — Socijalni revolucionarci okradeni. — Pred sedinjenjem svih sibirskih vlada.

Pod naslovom „Sa ruševina ruskoga carstva" piše „Primorske Novine": „Čvor ruski počimlje već malo po malo da se odrešava i bez Aleksandrova mača. Nemački poslanik već je ostavio Moskvu pred par dana, a sada stižu vesti, da je i američki zatražio putnice, spalio sve svoje spise i knjige, a predao zaštitu američkih interesa u Moskvi španjolskome konzulu. Punih dvanaest dana morao je da čeka na odgovor nametnutih ruskih gospodara. Zato celo vreme Amerika nije nikakvih vesti primala od svoga poslanistva. To je sve svršavalo u rukama boljševika. Boljševička vlada nalazi se na rubu svoje propasti, i anarhija, koju je sama izazvala brzo će da i samu proždre. Provalija, koju je stvorila drugima, uskoro će da nju samu proguta. Danas se vrši na boljševičkoj vladi ona naša *mudra: tko pod drugim jamu kopa, sam se u nju zakopa.* Oni su stvorili propast Rusije i ne misleći da tako potkopavaju jama *sebi samima. Gazili i* rušili su sve naokolo, dok napokon, *uništivši sve* što se dalo uništiti, uništuju i sebe same. Svojoj propasti oni su krivi. Na istoku su stvari od mnogo *veće važnosti i zamaha, nego što to dopire do naših* ušiju. Ceho-Slovaci, Englezi, Francuzi, Japanci, pa i sama Amerika i Kina umešali su se i upleli da razreše taj zamršeni čvor.

S t o c k h o l m, 19. kolovoza: Iz Fornopola se javlja, da su boljševici pred zapuštenjem grada otkrili urotu protiv sebe, te su pri svom odlasku umorili 2000 osoba iz boljeg staleža.

(„Grazer Tagblatt".)

G r a z, 20. kolovoza. „Grazer Tagblattu" javljaju iz Berlina: Ovdešnji listovi potvrdjuju, da se misija dra. Helffericha smatra izvršenom. On ne će otići ni u P s k o v ni u R e v a l. Nemačko poslanistvo u Revalu vodit će legacioni savetnik dr. Ritzler.

M o s k v a, 19. (D. u.) Prema nekom ovdešnjem saopćenju, beše iz blagajne ovdešnjih socijalnih revolucionaraca ukradeno 1 i po milijuna rubalja. Tat je s novcem pobegao u Ukrajinu.

A m s t e r d a m, 20. (D. u.) Prema nekom ovdešnjem listu, saznaje „Times" iz Vladivostoka: Razne u konkurenci stojeće vlade, zaključile su, kako se čini stvoriti komisiju ili veće, u koje ima svaka vlada da pošalje 3 zastupnika. Cisto socijalistička-sibirska vlada želi, da bude ministar-predsednik Lavrouth predsednikom te komisije, dok hoće kadeti da prenesu predsedništvo na generala Horvata.

Domaće vesti.

Careva svečanost. Kod srećkanja na carevoj svečanosti dobili su brojevi: 3426 živo prase, 8671 živu patku, 2457 živoga kunića, 3692 dve boce šampanjca, 2457 šest kg brašna, 1204 četiri kg brašna, 7533 pet kg sladora, 9410 tri boce vina. Dobici se mogu dignuti na brodu Nj. Vel. „Feuerspeier," uz izručenje odnosne srećke. Tko ne digne dobitka do buduće nedelje (25) pripast će dobrotvornoj svrsi. Prvu nagradu u lepoti dobila je gdjica, Anny Sonntag, drugu gdjica. Chwatin a treću gdjica, Percovich.

Cenimo mi, što je naše, hoćemo li da to i tudjin čini. Primamo: Ovih dana vidjamo u izlozima puljskih papirnica dopisnice hrvatskih umetnika, no žalibože s nemačkim natpisima! Radoznali smo da li slavno uredništvo može da poradi na tome, da se upozore izdavači tih proizvoda hrvatske umetnosti, da je sramota, što rade, zapostavljajući javno pred svetom svoj lepi jezik, i zamenjujući ga sa onim, koji stoji prama našem u tako silnom kontrastu. Ili se sramie našeg? Ili im se onaj lepšim, aristokratskijim vidi? Ili idu za modom? — Mili bogo, rada bih znati, kad ćemo doći do toga, da budemo znali ceniti same sebe jedamput, a ne da se uvek zapostavljamo na sramotu sebi i drugima? — Mi se tu u Puli borimo za jednu jedincatu reč tog našeg krasnog jezika — a što nam šalju naše prestolnice? Joj — kako li napredujemo! Zbilja u istinu nečuveno! B

Pripomena uredništva. Upozoravamo na gornje teško ali opravdano spočitavanje hrvatski izdavalački zavod u Zagrebu, s preporukom da ispravi, što je sagrešio, a u protivnom slučaju preporučujemo jugoslavenskoj javnosti i našoj omladini, da izvrši, što treba.

Naša deca u Hrvatskoj. Javljaju nam iz Zagreba, da je onaj transporat puljske dece, što su otputovala iz Pule prošlog četvrtka, stigao sretno i dobro u Zagreb, te im se putem nije desilo ništa. Iz Zagreba otići će deca na prehranu u Sisak, gde će biti smeštena po kućama. Njihov nam pratioc piše, da su deca jako dobre volje, osobito im se svideo lepi Zagreb i bez kruh u njemu. Potankosti ćemo još priopćiti.

Ko ima posla s Turskom. Počam od 19. kolovoza o. g. opet je dozvoljeno primanje pošt. omota i pošiljaka vozne pošte za Tursku. — Za sada je primanje ovih omota dozvoljeno jedino u *j e d a n dan sedmice i to u ponedeljak.* Jedan te isti pošiljač može da na sedmicu za sada preda najviše d v a d e s e t pošt. omota ili č e t i r i pošiljke vozne pošte ili za svakih 5 pošt. omota 1 pošiljku vozne pošte.

Dnevne vesti.

Austrijske srednje škole. „Wiener Zeitung" priopćuje običajnu statistiku o srednjim školama u Austriji. Glasom ove statistike bilo je u Austriji prošle godine 381 gimnazija, medju njima 148 nemačkih, 2 slovenske, 7 srpsko-hrvatskih, 73 čeških, 111 poljskih, 8 talijanskih, 16 ukrajinskih i 16 utrakvističkih. Polazilo je ove gimnazije 89.643 djaka medju ovima 7226 devojčica. Realka bilo je prošle godine u Austriji 145, od ovih 81 nemačka, 1 srpsko-hrvatska, 43 češke, 14 poljskih, 5 talijanskih i 1 utrakvistička. Realke je polazilo 37304 djaka. U Moravskoj je 16 nemačkih realki sa 3730 djaka, a za 4345 čeških djaka bilo je samo 13 čeških realki. Sličan razmer je i u Češkoj. Za 4233 nemačkih djaka ima 15 realki, a za 10.776 čeških djaka ima samo 30 čeških realki.

Za begunce na Reci. Begunačka je potpora za begunce, koje borave na Reci, dozvoljena dekretom br. 1563 od dne 10. kolovoza o. g. Medjutim, dok su u Austriji ipak već davno započeli isplaćivati begnnačku potporu, Madžari su jedva ove dane dozvolili, da smeju austrijski begunci od sada unapred dobivati potporu.

„Domovina" opet izlazi. Nakon jednomesečne obustave, počela je u Ljubljani opet izlaziti „Domovina", napredni tednik za najšire slojeve naroda u Sloveniji. Pisana je dalje istim zdravim duhom kao i pre.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Maypeter; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Nj. V. „Belloni"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: Mornarički lečnički aspirant dr. Borovička.

Promena na pomorskom okružnom zapovedništvu u Trstu. Odlukom Nj. Veličanstva beše sa svog mesta kao pomorski okružni zapovednik podignut viceadmiral pl. Koudelka i istodobno odredjen za ratno ministarstvo, mornaričku sekciju u Beču. Pomorskim okružnim zapovednikom u Trstu beše imenovan linijski kapetan Ferdinand pl. Purschka.

Poziv

na XV. glavnu redovitu skupštinu

„Malološinjskog društva za štednju i zajmove reg. zadr. na neogr. jamčenje",

koja će se obdržati dne **1. rujna 1918.** u 7 sati posle podne u dvorani „Hrvatske čitaonice".

Dnevni red:

1. Čitanje i odobrenje zapisnika zadnje glavne skupštine;
2. Izvešće predsedništva i nadzornog odbora;
3. Čitanje i odobrenje računskog zaključka za god. 1916.-17.
4. Izbor odbora;
5. Eventualni predlozi.

Računski zaključak stoji zadrugarima na uvid u pisarni društva za vreme uredovnih sati.

M a l i L o š i n j, dne 15. kolovoza 1918.

Odbor.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. **U Puli, četvrtak 22. kolovoza 1918.** Broj 1119.

Vedre misli u nedaleku budućnost!

Ljubljana, 19. kolovoza 1918.

U ratnom području si čovek ne može pre- očiti život, koji vlada u zaledju. Tamo je sve kučeno i potišteno, sve podredjeno gvozdenim akonima rata. Ali ovdje se oseća blagotvorno de- ovanje evolucije, razvitak i napredak. Nema više ervoznosti i uzrujanosti, nema više kolebanja iz- medju nade i bojazni. Sav porod od seljaka do gradjana, od deteta do starca, sve je uvereno, da eč i Pešta ne mogu izbeći Jugoslaviji. Ne budu se Beč i Pešta setili pravodobno ove životne ržavne potpore, biće gore po njih, a Jugoslavija e se ustrojiti proti njihovoj volji. Sam nemačko acijonalni „Grazer Tagblatt“ uvideo je potrebu ešenja jugoslavenskog pitanja te smo u nekom načajnom članku čitali zanimive reči, da je treba ešiti jugoslavensko pitanje sudelovanjem Nemaca, a ne bude rešeno protiv njih. Jasno jest, da se vdě niko ne osvrće na pisanje nemačkih novina, a se niko njima ni ne bavi. Uopće se ovdašnjih ugoslavena nemačka i madžarska politika ni ne iču. Nemačke grožnje, nemački nacrti, nemačka „praktična“ rešenja to neka služe samo kao uteha Nemcima; Jugoslavene ne će utešiti niti izmiriti. Učinjen je dakle znatan korak unapred u osveštenju naroda. Narod nije danas samo nacijonalno svestan, on si je i svestan svoje suvere- nosti.

Ljubljanska je policija mogla zabraniti svečan primitak slavenskih gostova, primitak je ispao sjajnije, nego li ikada; mogla je politička oblast zabraniti komers i svaki govor na komersu, komers se obdržavao svečano i slavno i svi zastupnici slavenskih naroda prozboriše uz neopisivo oduševljenje mase naroda. Česi, Poljaci i Jugoslaveni, svi su zborili sebi i narodu iz srca. „Traže li Nemci prugu Berlin—Bagdad, možemo mi zahtevat svezu — Gdansk—Trst“. Nije uzalud kazao Klofač, da su slavenski zastupnici velesila!

Po volji naroda tvorimo danas blok od preko 50 milijuna slavenskih naroda i to ne samo političku već i gospodarsku celinu, koja mu zajamčuje u svakom pogledu sjajnu bu- dućnost. Doduše nisu na našem sastanku bile za- stupane sve poljačke stranke, ali za to one stranke, što u istini zastupaju težnje poljačkog na- roda za oslobodjenjem i ujedinjenjem. To su dakle postigle centralne vlasti svojom dosadašnjom politikom. Dok je vanjska politika Ne- mačke samo niz neuspeha, što se pokazalo naj- bolje u Rusiji i Ukrajini, nastoji Beč i Pešta, kako bi nevaljali berlinski recept primenili na naše unutarnje prilike. S persekucijama i samovoljom mislila je centralna vlada satreti duh narodnog pokreta, a doživela je baš protivno: po- jačanje narodnog otpora i pomnoženje njegovih saveznika. Dnevno pridolaze nove sile, dnevno si stičemo novih saveznika i nije daleko dan, kad će svest slavenstva slavit uskrsnuće, istinito uskr- snuće u realnosti i ne samo na banketima. Danas se naime ne radja samo oduševljenje, raste takodjer narodna snaga.

U 12 sati setiše se i naši mudri državnici toga, da se mora rešiti jugoslavensko pitanje. Ali to ne će biti tako lako. Poteškoća ne će biti sa strane Nemaca, bit će s naše strane! Dugo vremena smo posudjivali državi novaca na veru, da smo izgubili gotovo sav kapital. Takav dužnik nema u nas više kredita. Temeljni se zakoni u Austriji nisu nikad provadjali. Zakoni obećanja, koji su za Nemačku u vanjskoj a za našu državu u nutarnjoj politici krpa papira ne mogu zadovoljiti naših narodnih aspiracija. Mi trebamo ne samo pismenih, mi tre- bamo realnih garancija, ne samo ugovore, već i mogućnost obrane tog ugovora ili oružje, da prema nuždi prisilimo drugi deo, da se tih ugovora i drži. U državi u kojoj se sve oslanja na silu, nije do- statan pismeni ugovor, Nemci traže strateške gra- nice na istoku; i mi tražimo u sličnom smislu jamstva za ugovor. Ne možemo dopustiti, da se opetuje još jedamput igra Madžara s Hrvatskom, čija se politika sastoji u tome, da sveudilj krše ugovor, e bi time onemogućili pozitivan razvitak ta nošnjeg našeg naroda i njegovih prava. Šta se tiče Nemaca, a to smatramo, da je to pitanje re- šeno onim: „Nama naše, a njima njihovo“. Mi nećemo u tom pogledu popustiti ni najmanju mrvicu od naših prirodnih narodnih prava. Izgu- bili smo do sad dosta toga; danas nismo voljni pridodati novih žrtava tudjinačkom imperijalizmu. A pogotovo nismo voljni smatrati koncesijom, da se u našim zemljama uspostavi zakonito stanje t. j. da se upravu naših zemalja poveri našim činov- nicima, a našoj deci dade našu školu. To nisu nipošto koncesije, to je samo popravak dugo- godišnjeg kršenja zakona po državnoj vlasti. Za takve kompromise nema naš narod više smisla. Naš je program stvaran, pravedan, tudj svakom imperijalizmu, a koji ne poznaje kompromisa, več se mora u potpunom opsegu provesti.

Takvo je sada raspoloženje slovenačkog naroda, Mirno je i puno pouzdanja u budućnost, slično onom u Češkoj. „Što bi se bilo desilo u Češkoj“, kazao mi jedan ugledan Čeh, s kojim sam imao prilike da se razgovorim, „da su u mirno doba proveli okružnu podeobu ili trutnovsko okružno sudište, kakvih li demonstracija, mani- festacija i izgreda! Ali danas je sve mirno. Nitko ne smatra takve odredbe ozbiljnim i trajnim merama. Pre su se u Beču smejali našem pokratu, danas se rugamo Beču mi. —“ Eto, takvo je danas raspoloženje takodjer u Ljubljani.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Kod Nervese kušala su talijanska izvidnička odelenja, da se ustale na istočnom bregu Piave; bila su uništena. Inače mnogostruka topovska borba. — U Albaniji nikakovi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Kod Vieux Berquin—Mervillea i južno od Lyse odbiše u pretpolju naših linija ostavljena pešadijska odelenja mnogostruke engleske sunke i delomične navale. Strojne puške i topništvo zadaše kod toga nepri- jatelju osetljivih gubitaka. Pešadijski bojevi na obim stranama Scarpe i severno od Ancre. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Böhna: Severo- zapadno od Roye odbila je divizija, koja se bori od 9. kolovoza u žarištu boja i koja je sastavljana iz garde i donjosaških pešadijskih pukovnija, po- novno, jake neprijateljeve navale; za vlastitog sunka u neprijateljske linije učinila je zarobljenika. Medju Avreom i Oiseom porasla je popodne topovska borba do velike jakosti. Na obim stranama Crapeau- mesnila, severno i južno od Lassignyja te na visi- nama jugozapadno od Noyona prešao je neprijatelj često na jake navale; iste su skršene u našoj vatri ili u protuudarcu. Na bojištu medju Ancreom i Avreom je prema vestima četa od 8. kolovoza do danas, uništilo delovanje našeg oružja preko 500 neprijateljskih oklopljenih vozova. Medju Oiseom i Aisneom započeo je jučer neprijateljski pokušaj prodora, kojega se već nekoliko dana očekivalo i koji je bio 18. i 19. t. m. pripravljen jakim nava- lama. Posle najjače paljbe navališe beli i crni Fran- cuzi rano u jutro, u dubokim redovima, poduprti mnogobrojnim oklopljenim vozovima, na 25 km širokoj fronti. Mestimice provališe u naše prednje linije. Oko podne bio je čitav neprijateljski juriš skršen u našim pešadijskim bojnim položajima u liniji Charlpont, južno od Bierancourt—Vezapony— Bommieresa. Krepka protunavala nemačkih lovačkih pukovnija bacila je neprijatelja, koji je prolazno prodro do grebena Juvigny, prema Bieuxy natrag. Francuzi su nastavili svoje navale sve do kasnih večernjih satova; ove su se na čitavoj fronti skršile u vatri našeg topništva, delomice u našem protu- udarcu. Neprijateljevi su se prodorni pokušaji, usprkos bezobzirnoj uporabi sila, izjalovili uz naj- teže gubitke na prvi dan bitke. — Bojni letači imali su uspešnog udela kod odbijanja navala. U noćnim letima napale su naše skupine za bacanje bomba u navalnom području gusto stisnutog neprijatelja u mestima, na železničkim prugama i cestama uspešno bombama i strojepuščanom vatrom. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 19. kolovoza ujutro: Kroz noć žestoka delatnost artilerije severno i južno od Avre. Broj juče u predelu zapadno od Boye učinjenih zarobljenika prekoračuje 400. Jučer u 6 sati u večer poboljšaše francuske čete izmedju Oise i Aisne svoju frontu u duljini od poprečno 15 km. Na jugu Carleponta do Fonteoya napredovaše na celoj crti u srednjoj dubljini od poprečno 2 km. Zaposedosmo visočinu zapadno od Nampeela te dopresmo do južnog obronka klanca Audignicourt. Osvojismo Nouvrou i Viugre i privedosmo zarob- ljenika, izmedju kojih 2 bataljunska vodje. Naosta- loj fronti bila je noć mirna.

•

Francuski izveštaj od 19. kolovoza uvečer: Izmedju Matza i Oise nastavismo jučer naše na- predovanje, Tečajem dana zaposedoše naše čete usprkos tvrdokornog otpora neprijateljeva Fresnie- res i dopreše do zapadnog obronka Lascigny. Dalje prema jugu uspelo nam izaći iz šume Thie- scourt. Na našem levom krilu zauzeli smo Zimprez i napredovasmo sve do obronka Dreslincourt. Se- verno od Aisne izgradismo naš uspeh izmedju Karleponta i Fintonoya i zauzesmo selo Marsain. Broj u tom kraju od jučer privedenih zarobljenika iznosi 2200. Na ostaloj fronti nema što da se javi.

•

Engleski izveštaj od 19. kolovoza. U odseku Ayette i južno od Scarpe, gde su naše ophodnje prodrle u položaje neprijateljeve, učinismo mi za- robljenika. Mi odbismo ophodnje severno od Scarpe. Nadalje napredovasmo u odseku Mervillel usprkos protudelovanju i privedosmo pri tom 40 do 50 zarobljenika. Protunapadaj se neprijateljev izmedju Outtersteene i Meterna slomio potpunoma u vatri artilerije i strojnih pušaka.

•

Engleski izveštaj od 19. kolovoza u večer: Danas još za rana izveo je neprijatelj žestoku na- valu na fronti od kojih 1000 engleskih metara na naše položaje izmedju Lihnsa i Herleville. Uspelo mu samo u dvem tačkama da prodre u naše crte; no bio je odmah našom protunavalom opet iste- ran i položaj je opet potpunoma uspostavljen. Mi nanesmo neprijatelju jakih gubitaka. U odseku Merville traje naše napredovanje. Na fronti od ko- jih 10.000 yarda (oko 9 km) bio je učinjen znatan napredak. Naše su čete doprele do crte ceste, koja vodi iz Paradisa preko Tolesa i Puresbecques u Merville. Provalili smo u Merville. Ukupni broj jučer u predelu Outtersteene učinjenih zarobljenika iznosi 676, ubrojivši 18 časnika.

•

Amerikanski izveštaj od 18. kolovoza posle podne: Osim artilerijske delatnosti i neprijateljskih sunaka u Vogesima, koji ostaše bez uspeha, nema što da se javi.

•

Amerikanski izveštaj od 19. uvečer: Severno od Toula pokušao je neprijatelj sunuti, no beše suzbit s gubicima.

•

Belgijski izveštaj od 18. kolovoza. Posvema se slomiše manje navale neprijateljeve u noći od 16. na 17. Na naše predstraže u predelu Nieuponta i Merokema. Oba zadnja dana bila je artilerijska delatnost malo živahna. Mi smo streljali na nepri- jateljske kolodvore u predelu Stadena i Cou- ckelaere.

•

Istočna armija, 18. kolovoza: Na srpsko- fronti obična delatnost artilerije i ophodnja. U Al- baniji je neprijatelj posvema obustavio svoje na- valę. Britski su zrakoplovi bombardovali neprija- teljsko skladište u predelu Vardara. Oborismo 2 neprijateljska stroja.

* **Poštujte, državnici, zahteve puka!** Diplo- mate, piše praški „Venkov“, koji su se sastali u nemačkom glavnom stanu, zacelo znadu za vruću želju pučanstva svojih država, — želju, koja se usavršuje u rečima: dovršiti rat još pred zi- mom! Danas, na početku pete ratne godine, ne može se više mimoići glas široke javnosti! Mora se ozbiljno računati sa zahtevima širokih krugova, mora se probistriti duh, kad zovu mase puka. A puk svuda već nastoji oko toga, da se novi zim- ski rat uvrsti medju nemogućnosti. Dosad ti nje- govi iskazi nisu još elementarnog značaja, no imadu u sebi ipak već toliko sile, da moraju buditi po- zornost svih ovih činitelja, koje je sudbina posta- vila na odgovorna mesta u ratujućim državama.

* **Hindenburg za mir.** „Venkov“ u svom uvo- dnom članku raspravlja o većanjima u nemačkom glavnom stanu, te veli, da je bezodvlačno moralo doći do pretresivanja mirovnog pitanja. List piše: „Kad već danas govore ratnici — kao n. pr. Hin- denburg — o potrebi časnog mira, kako bi tekar diplomate mogli to najvažnije pitanje porinuti u pozadinu i rešiti stvari sporednog značenja?! To se uopće ne da misliti! Gospoda knez Hohenlohe, grof Wedel, grof Burian, pl. Hintze i dr. Helffe- rich — svi ti da ne bi raspravljali i dogovarali se o tom, kako se može najbrže i najčas- nije obustaviti svetski boj i vratiti narodu opet mir i sigurnost, koju toliko treba, da zaceli ove teške rane, koje je za vreme rata cela Evropa pre- trpela“.

* **Ljubljanska većanja i Nemci.** Gradačka „Tagespost" plače nad grobom svojih iluzija, da će se Slaveni medju sobom klati, a dotle će ih njihov protektor poklati, evo ovako: „Praško slavensko većanje, koje se uprizorilo pred mesec dana, nastavlja se ljubljanskim većanjem svih austrijskih Slavena. Za vreme praškog većanja, bilo je to 14. srpnja, na dan francuskog narodnog blagdana, kad su češke čete prvi put unišle u Pariz kao saveznici antante i bile svečano dočekane, upravio je češki „Narodni odbor" proglas na češki narod, u kom se izjavilo, da se ima ustrajati pri dosadašnjem smeru češke politike sve do postignuća istaknutog cilja. Pariški listovi doneli su tu vest, koja je smela biti saopćena i u Austriji sa naklonošću. Engleska je medjutim pošla još korak napred, te priznala češko-slovački narod kao ratujuću narodnost, naravno ne iz osobite ljubavi prema češkim izdajnicima, niti iz simpatija za malene narodnosti već samo zato, što vidi u Česima dobrodošlo sredstvo za oslabljenje austro-ugarske monarhije, koju hoće učiniti nesposobnom za rat. U Ljubljani se sada nastavlja praški primer. Slavenski vodje, koji u kranjskoj prestolnici imaju vatrene govore i plivaju s nasladom u sanjama budućnosti, dobit će u Parizu i Londonu dobre oznake i hvala neprijateljske štampe bit će tim jasnija, čim vernije se budu u Ljubljani držali Wilsonovih misli. A biskup Jeglić, dalje se već danas proglasiti primasom Jugoslavena, kao da bi se već imalo održati svečano ustrojenje jugoslavenske države! Poljaci, Česi i Jugoslaveni u lepoj su se slozi sakupili s opasnosti, koje mogu izaći iz toga za austrijski parlamentarizam, ne smeju se ceniti malenima". — Na koncu veli list, da bez volje Nemaca ne može biti nikakva jugoslavenska država trajna. Konstantujemo, da već ne govore više onako, s visoka, po svoju: Cim manji prijatelji budemo mi njima, tim će veći biti oni nama.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Masaryk zove u pomoć čehoslovačkim četama. — U Samari vladaju još Čehoslovaci. — Ozbiljni nemiri i protunemački iskazi u Petrogradu. — Buduća ruska vlada i javno ubijanje očajnih boljševika. — Borbe u Rusiji. — O pobedama boljševika.

Svaki veliki prevrat skopčan je užasnim potresima u zemlji, svaka revolucija, mora biti iskupljena krvlju. I dok je ne samo Evropa nego i sav kulturni svet sa začudjenjem gledao s kakvim je mirom pred godinu i po svrgnula Rusija cara, čija je obitelj već stotine godina vladala, i čija je vlada bila batinom ucepljena u krv ruskoga mužika, danas se niko toj revoluciji ne čudi, postala je i ona kao i engleska i francuska revolucija samo lancem krvavih zapletaja, te se sva Rusija savija u teškim mukama, ne znajući sama, hoće li ono što je revolucija stvorila biti bolje il gore od onoga, što je bilo. — Sa zapada prodiru u zemlju Nemci s istoka Francuzi, Englezi, Amerikanci i Japan, dok u srcu Rusije, u Moskvi zubima i noktima brane svoju vlast. Sve su nekada žrtvovali svojoj uzvišenoj ideji, sav su svoj život boljševički vodje toj ideji posvetili, danas tu istu ideju žrtvuju za svoju vlast. U velikom gradu Rusije, u bivšoj carskoj prestolnici, provaljuju nemiri. Narod je ogorčen na boljševike, koje drži za saveznike Nemaca, te se njegova mržnja prema ovim poslednjima očituje u javnim iskazima. Boljševici medjutim svoje protivnike zatvaraju. Sve su tamnice natrpane bivšim urotnicima, koji zapravo ne znadu, jesu li više trpeli pod tiranskom vladom ruskoga cara ili pod crvenim terorom boljševika. Stalno nije nijedna perioda u vladi ruskih careva bila tako okrutna, kao što je perioda vlade pučkih komesara. Još pred svojim padom naveštavaju boljševici, da će početi javno osudjivati i ubijati, ne učini li se u zemlji mir u njihovom smislu. Kad osećaju, da će pasti, misle barem da je dobro iskale li svoj jad nad svojim protivnicima. — U Moskvi već se stvara nova vlada, vlada socijalnih revolucijonaraca i kadeta, navodno pod vodstvom kadeta. — Boljševici medjutim šalju u svet duge izveštaje o svojim „pobedama", da kako tako zaslepe svet, ma da sami ne veruju, da će se još dugo na vladi održati.

•

Curih, 19. „Corriere della Sera" javlja, da je Masaryk u ime Čehoslovaka pozvao vlade antante na pomoć, te im poručio, da je položaj Čehoslovaka osobito u zapadnoj Sibiriji i oko Bajkalskog jezera beznadan. Pobede boljševika nije više moguće uzdržati. Antantine čete, koje su dosada bile iskrcane nisu dostatne.

•

Kijev, 18. Iz Samare javljaju, da se je tamo sastavio odbor članova konstituante, koja se smatra sveruskom vladom. Većina je sastavljena iz socijalnih revolucijonaraca. Vojnička vlast je u ruci Čehoslovaka, kojima je u vojničkom pogledu podredjen i odbor. Čehoslovacima je dodeljen takodjer zastupnik antante.

•

Stockholm, 19. Odnošaji su u Petrogradu krajno napeti. U četvrtak, izakako je grad bio opet tri dana bez kruha, došlo je do veoma ozbiljnih nemira. Svetina je vikala: Dole s tudjincima! Dole s Nemcima! Izmedju samostana Aleksandra Nevskog i zavoda Smolny došlo je do prave bitke. Bilo je 100 žrtava smrti. Do petka bio je grad čvrsto u rukama boljševika. U Kronstadt je odvedeno 900 uapšenika. („Grazer Tagblatt".)

•

Frankfurt, 20. Kako javlja dopisnik „Frankfurter Zeitung" iz Moskve, stvoren je već kompromis o budućoj vladi. Prema tome imaju socijalni revolucijonarci, ma da su po broju jači, prepustiti vodstvo buduće vlade gradjanskim kadetima. Više je stotina moskovskih trgovaca bilo od boljševika uapšeno, dok se dalnje apšenje u gomilama očekuje. Kako je dopisniku izjavio neki vodeći član veća pučkih komesara, bit će neizbeživa perioda terora s javnim ubijanjem, ne bude li osiguran mir.

•

Kijev, 19. (D. u.) Ruska bežična brzojavka tvrdi, da su dne 11. t. m. buntovnički seljaci navalili na Cernigov i zaplenili 2 topa, strojne puške, novac iz gradske blagajne i iz železničke blagajne. Nemačka posada od 1500 momaka, da je posmicana. Ova je vest posve izmišljena.

•

Stockholm, 20. (D. u.) Ovdešnji boljševički organ „Fölkes Dagblad Politiken" doznaje preko medjunarodne socijalističke komisije u Moskvi, da su sovjetove čete potukle kod Arhangelska engleski invazijski zbor te izvojštile veliku pobedu. Protivnik je bio pobedjen i na Donu. Čete pobedonosno napreduju.

Domaće vesti.

Lečimo rane, koje se lečiti dadu. Ovaj rat doneo nam je mnogo zla. Proždro je na hiljade i hiljade naših najboljih muževa u naponu njihove snage. A dok su se oni na bojištima žrtvovali, umirali i bili u nepoznatoj zemlji i bezimenom grobu sahranjeni, dotle su oni, koji ostaše doma trpeli, a negde takodjer i umirali. Drugi su opet u isto vreme stecali bogatstvo, besavesno i lakoumno živeli i grešili proti svim božjim i ljudskim zakonima. — Tako od nekog čitatelja „Hrvatskog Lista" iz puljske okolice primamo nekoliko redaka, u kojima se tuži na župane, koji se za narod malo brinu, te su većim delom sami sebični ljudi, koji ne poznaju prave i iskrene ljubavi za svoje bližnje. Iz svojega županstva da gledaju samo sebično da izvuku čim veću osobnu korist, a pri tom zaboravljaju da paze, što je puku na korist, a što mu škodi, te gde puku, što treba, i gde bi mu se moglo pomoći. Dopisnik nam veli, da će doći dan, kad će se s tim nevrednim županima obračunati, i misli pri tom sigurno, kako će se odmah kad svane zlatno jutro mira, razviti po selima ljute seoske borbe izmedju županove stranke i opozicije, kad će trebati svaki župan da polaže račun o tome, što je zla i dobra učinio, koliko si je imetka stekao, dok su drugi u isto vreme bili upropašteni itd. Mi poznavajući te seoske borbe, znamo, kako znadu usled elementarne provale neobuzdanog temperamenta našeg naroda da budu jake, i koliko zla za pojedince i celo selo obično iz toga izidje, preporučamo našim županima, da s ljudima svoje krvi ne postupaju kao sa životinjom, koju treba oderati, jer će im se to na njihovoj vlastitoj koži docnije osvetiti, a vaš će narod imati iz toga samo zlo i nevolju. Zato, krajno je vreme, da priznadu svi što su sagrešili svoj greh, te da lepim načinom poprave, štu su ružnim iskvarili.

Zračne navale i zakloništa u okolici. Pišu nam iz okolice, da bi ne samo u gradu, nego i u okolici valjalo izgraditi zakloništa za slučaj zračnih navala, jer i po selima oko Pule isto tako padaju bombe, kao i u gradu. Vinkuran, Vintian, Banjole, Valdebek i druga su sela posvema nezaštićena. Oblasti neka razvide, ima li taj zahtev smisla, pa neka onda izvrše svoje dužnosti.

Dnevne vesti.

Češki novac u Rusiji? „Vossische Zeitung" donaša sledeću vest: Češka je poplavljena raznovrsnim novcem češko-slovačkih četa, što se u Rusiji nalaze. Kovani novac ima na jednoj strani reljefnu sliku praškog Hradčina češkim napisom naokolo, a na drugoj strani pak francuski napis.

Bosanski vojnici za stradajuću decu. Vojnici bosansko-hercegovačke pukovnije broj 3 poslaše „Jutarnjem Listu" svotu od 2000 kruna (dve hiljade kruna) za stradajuću decu. List im zahvaljuje: „... Naše braća na fronti ne donose samo teški krvavi danak, već evo iz vlastite pobude čine što mogu, čine više no premnogi „patriote" u domovini za spas našeg naroda. Hvala im po sto puta! Dok imade ovakovih junaka, čija se narodna svest i na narodnom delu ovako odražava, dotle ne smemo izgubiti veru u našu budućnost, već moramo usklik-nuti ponosni:

„I ako su izginuli ždrali,
Ostati će ptići ždralovići;
Hranit ćemo ptiće ždraloviće,
Naše pleme izginuti ne će,
Ni ognište opusteti ne će!"

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Hertl; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Nj. V. „Alphi"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Färber.

Odlikovanja. Po drugi puta bronzena kolajna za hrabrost beše podeljena marsgastu Krunoslavu Stepanu Bavčeviću u priznanje odvažnog držanja pred neprijateljem. Broncena kolajna za hrabrost beše podeljena nadalje iz istog razloga mornaru Franji Šamu i Viktoru Janežiću.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2636, a 10 godina kasnije 2303.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 5882, a 10 godina kasnije 8671.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 8841 na 11029 ili za 2188 ili za 24%.

Kako to, da je ovdje tako naraslo pučanstvo? Razlog je u tom, što su u Miljama razni zavodi, pa se ovamo valjda doselilo mnogo radnika.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske muške:

u Miljama: . . 5-razredna sa 7 učiteljskih sila i 444 djece;

ženske:

u Miljama: . . 5-razredna sa 8 učiteljskih sila i 416 djece;

mješovite:

u Sv. Kolombanu: 2-razredna sa 3 učiteljske sile i 448 djece;
„ Škofijama: . . . 1- „ „ 1 učiteljskom silom i 71 djetetom;

b) slovenske:

u Škofijama: . . 3-razredna sa 5 učiteljskih sila i 347 djece.

2. zasebne škole

a) talijanska Legina:

u Božičima: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 123 djece;

b) slovenska Družbina:

u Sv. Barbari: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 82 djeteta.

II. Zaključci:

Od 11.029 domaćih stanovnika moralo bi biti 1764 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 8671; ovi bi morali imati 1387 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 18 talijanskih pokrajinskih učitelja i toliko ih je doista i bilo.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2303; ovi bi morali imati 368 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 pokrajinskih slovenskih učitelja, a toliko ih je doista i bilo.

Slovenske škole polazi 820 djece, a sve bi djece slovenskoga općevnog jezika moralo biti 995, dakle 175 djece slovenskog općevnog jezika ove općine ne polazi nikakove škole, a ako uzmemo sve stanovništvo, onda imamo 178 djece, koja ne polaze nikakove škole, te možemo reći, da su ovo sve slovenska djeca.

U zadnje vrijeme morale su biti utemeljene javne pokrajinske škole u Hrastovlju i Tinjanu.

Jednorazrednica u Kubedu mogla bi biti prema broju školu polazeće djece trorazrednica, a i dvorazrednice u Dekanima, Predloki i Sv. Antunu morale bi biti trorazrednice.

3. Općina Dolina.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Dolina — osim 52 inostranca — 5209 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	4	slovenski . .	5198
talijanski . .	1	hrvatski . .	1
		ostali . .	5.

Jedan je stanovnik talijanskog općevnog jezika nabrojen u Borštu. Ova općina ima isključivo slovenski općevni jezik. Broj stanovnika narastao je u 10 godištu 1900.—1910. od 4975 na 5209 ili za 234 ili 6%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

slovenske:

u Boljuncu: . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 113 djece;
„ Borštu: . . . 2- „ „ 2 „ „ „ 103 djeteta;
„ Dolini: . . . 4- „ „ 5 učiteljskih sila „ 298 djece;
„ Ospu: . . . . 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 89 „
„ Ricmanju: . . 2- „ „ 2 „ „ „ 106 „

II. Zaključci:

Od 5209 stanovnika moralo bi biti 833 djeteta dužno polaziti školu. Sva ova djeca, može se uzeti, imadu slovenski općevni jezik. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 11 slovenskih učitelja, a bilo ih je 13.

5. Općina Kopar.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Kopar — osim 461 inostranaca — 11.849 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	74	slovenski . .	2278 } ili 20%
talijanski . .	9340 ili 79%	hrvatski . .	154 }
		ostali . .	3

Prema popisu pučanstva općevni je jezik u mjestima:

talijanski		slovensko-hrvatski
7909	Kopar	599
—	Cezari	329
247	Lazaret	329
151	Pobegi	910
434	Sv. Kancijan	141
256	Sv. Marko	38
242	Semedela	25
101	Sermino	61

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1710, a deset godina kasnije 2432.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 8606, a 10 godina kasnije 9340.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.-1910. od 10.726 na 11.849 ili za 1123 ili 10%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. državna talijanska

c. kr. vježbaonica na učiteljištu
4-razredna sa 4 učiteljske sile i 95 djece.

2. pokrajinske

a) talijanske muške:

u Kopru: . . . 5-razredna sa 7 učiteljskih sila i 444 djece;

ženske:

u Kopru: . . . 5-razredna sa 10 učiteljskih sila i 528 djece;

mješovite:

u Lazaretu: . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 117 djece;

b) slovenske mješovite:

u Lazaretu: . . 2-razredna sa 3 učiteljske sile i 285 djece.

3. zasebne škole

a) talijanske ženske:

u Kopru: . . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 43 djece (Collegio s. Chiara);

mješovite:

u Kopru: . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 34 djece (Istituto Grisoni);

b) slovenska mješovita Družbina škola

u Kopru: . . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 44 djece.

II. Zaključci:

Od 11.849 stanovnika moralo bi biti 1895 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 9340. Ovi bi morali imati 1494 djeteta za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 19 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 17. Osim toga bio je na talijanskim školama u Kopru posebni vjeroučitelj.

Istaknuti se mora, da je na talijanskom muškom učiteljištu opstojala 4-razredna vježbaonica, dok ima naše učiteljište u Kastvu samo 1-razrednu vježbaonicu.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2432. Ovi bi morali imati 389 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bila su 3.

Na svako 549 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 810 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 549 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 5 slovenskih učitelja, a bila su 3.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole vidimo, da u općini Kopar:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 65 učenika;
„ 1 slovenskog „ „ „ 95 „

Kada bi i na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazilo 65 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na opstojećoj pokrajinskoj slovenskoj školi moralo biti 5 učitelja, a bila su 3.

Na svako 400 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski slovenski učitelj. Na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazi 54 učenika, koji polaze školu.

Sve škole polazi 709 djece, a sve bi djece moralo biti 833, onda u ovoj općini 124 djeteta slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole.

4. Općina Izola.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Izola — osim 113 inostranaca — 8348 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	34	slovenski	2097	ili 25%
talijanski	2615 ili 74%	hrvatski	2	

Popis pučanstva navadja pučanstvo po selima općevnim jezikom ovako:

	Talijanski 1900.	1910.	Slovenski 1900.	1910.
Korte	5	5	737	820
Izola grad	5326	5914	21	40
Izola okolica	730	296	455	1239

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1213, a 10 godina kasnije 2099 ili za 886 više ili za 73%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je u ovoj općini nabrojeno 6061, a 10 godina kasnije 6215 ili za 154 više ili za 2%.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 7495 na 8348 ili za 853 ili za 12%.

2. Stanje škola. U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

a) talijanske:

u Izoli: 5-razredna muška sa 6 učiteljskih sila i 488 djece;
„ Izoli: 5- „ ženska „ 7 „ „ 510 „

Osim ovih pučkih škola bila je u Izoli muška obrtna škola, koju je polazilo 78 djece;

b) slovenske:

u Kortama: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 213 djece.

II. Zaključci:

Od 8348 stanovnika, — a uzmemo li još k tomu i ono 113 inostranaca — moralo bi biti u ovoj općini 1353 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 6215. Ovi bi morali imati 994 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 13 talijanskih pokrajinskih učitelja i bilo ih je upravo toliko.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2099. Ovi bi morali imati 336 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 slovenskih učitelja, a bila su samo 2.

Na svako 478 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 1049 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 478 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 5 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bila su 2.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Izoli:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 76 učenika;
„ 1 slovenskog „ „ „ 106 „

Kada bi i na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazilo 76 učenika, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti na opstojećoj slovenskoj pokrajinskoj školi 3 učitelja, a bila su 2.

Talijanske škole polazi 998 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 994, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu.

Slovensku školu polazi 213 djece, a sve bi djece slovenskog općevnog jezika moralo biti 336, dakle 123 djeteta slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole.

Cijela bi općina morala imati 1353 djeteta za školu, a vidjeli smo, da polazi talijanske škole 998 djece, a slovenske 213 (ukupno 1211), onda ima još 142 djeteta u ovoj općini, koji ne polaze nikakovu školu, što su svakako djeca slovenskog općevnog jezika.

Dvorazredna slovenska škola u Kortama morala bi prama broju školu polazeće djece biti trorazrednicom.

Talijanske škole polazi (ubrojivši vježbaonicu, Collegio s. Chiara i Istituto Grisoni) 1261 dijete, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 1494, onda 233 djeteta talijanskog općevnog jezika ne polazi nikakvu školu. Čudnovato jest, da toliki broj talijanske djece ne bi polazio školu, kada imadu toliko škola. Bit će ih nekoliko u srednjim školama, a moguće jest, da u Kopru ne će biti toliko djece. Ja ne ću isključiti, da nema i u Kopru djece talijanskog općevnog jezika, koja radi nemarnosti ne polaze nikakove škole.

Slovenske škole polazi (ubrojivši i Družbinu u Kopru) 329 djece, a sve bi djece slovenskog i hrvatskog općevnog jezika moralo biti 389, dakle 60 djece slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godištu 1900.—1910. od 8606 na 9340 ili za 734 ili 9%, a broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 1710 na 2432 ili za 722 ili 42%.

Cijela bi općina morala imati 1895 djece za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 1261 dijete, a slovenske 329 (ukupno 1590), onda ima u ovoj općini još 305 djece, koja ne polaze nikakove škole, od ovih 60 slovenskog, a 233 talijanskog općevnog jezika i 11 bilo bi druge djece. Ako uzmemo, da ima i ono 461 inostranih državljana 73 djece (16%) za školu, onda ima u općini koparskoj 378 djece, koji ne polaze školu. Ovi inostranci ne mogu biti nego talijanski podanici, te se i ovu djecu mora ubrojiti talijanskim školama.

Prema broju školu polazeće djece morala bi slovenska dvorazrednica u Lazaretu biti četverorazrednicom.

6. Općina Marezige.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Marezige 3128 stanovnika, kojima je općevni jezik:

slovenski . . 3126 ostali . . 2.

Ova je općina isključivo slovenska.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 2796 na 3128 ili za 332 ili 12%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su dne 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

slovenske:

u Borstama: 1-razrednica sa 1 učiteljskom silom i 101 djetetom;
„ Marezigama: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 212 djece;
„ Truškama: 1- „ „ 2 „ „ 151 djetetom.

Od 3128 stanovnika moralo bi biti 500 djece dužne polaziti školu. Pošto je ovo isključivo slovenska općina; to moramo reći, da su ovo sve djeca slovenskog općevnog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 7 slovenskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 626 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski slovenski učitelj. Na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazi 93 učenika, koji polaze školu.

Sve škole polazi 464 djece, a sve bi djece moralo biti 500, dakle ima u ovoj općini 36 djece slovenskog općevnog jezika bez škole.

U zadnje vrijeme morala bi biti utemeljena javna pokrajinska škola u Babićima.

Prama broju školu polazeće djece morale bi biti slovenske jednorazredne škole u Borstama i Truškama dvorazrednicama, a dvorazrednica u Marezigama, morala bi biti trorazrednicom.

7. Općina Milje.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Milje — osim 549 inostranaca — 11.029 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	38	slovenski	2299	21%
talijanski	8671 ili 78%	hrvatski	4	
		ostali	17.	

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovnika po selima općine Milje ovako:

talijanski 1900.	1910.		slovensko-hrvatski 1900.	1910.
454	800	Monti	587	548
3635	5054	Milje	262	89
34	143	Plavija	565	604
223	580	Škofije	1173	1042
1536	2094	Valle Oltra	49	20

Pojedini broj 16 h.

ENA lista: U pretplati a čitavu god. K 48·—, a polugodište K 24·—, omesečno K 12·—, mečno K 4·—, u malopruji 16 fil. pojedini broj. GLASI primaju se o pravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 23. kolovoza 1918. Broj 1120.

Madžarska deca na našim obalama.

Dopisni je ured javio sledeću vest: 12. t. mj. po- tio je namesnik za Trst i Primorje i zapovednik omorskog kotara u Trstu linijski kapetan vitez Pur- hka ferijalne kolonije madžarske dece u Izoli i u ortorose. Namesnik se mogao uveriti, da se madžar- oj deci, spram koje dokazuje pučanstvo najveću sretljivost, ide veoma dobro i da je gotovo svako od ugodnim utecajem pomorskog zraka pridobilo na žini. U Portorose obdržavalo se na čast ugarske ece koncerte glazbe salezijanaca iz Trsta. — Mi ne- amo ništa protiv madžarske dece i želimo joj da se orave i okrepčaju na našem Jadranu. Briga ugar- e vlade za svoju decu mogla bi služiti kao uzor ugim vladama. Isto tako je shvatljivo, da se ona nergično zauzela za blagostanje svoje dece i da je tom pogledu postupala bezobzirno. Mi nemamo tom pogledu računa s madžarskom vladom, već našom. Madžarske su novine donele čitave stupce anaka o postupku s madžarskom decom, a to samo di toga, što su deca ostala par sati bez jela. Usled ga krivilo se naše pučanstvo, koje nije primilo ako oduševljeno madžarsku decu kao Madžari au- rijsku (recte nemačko-austrijsku!) Madžari imadu sve krive pojmove o prilikama u našoj Istri. Oni isle valjda, da imademo i mi belog brašna i svinje- ne i gardine, kao što ga imadu oni. Mi uz najbolju lju ne možemo primiti gostove. Možemo im nu- ati samo to, što imademo mi: bedu i glad. Već odine 15. i 16. znao je sav opatijski kotar za glad bio čitave mesece bez kruha. Ni za svece nije bilo uha, ne možda beloga, već ni kukuruznog! U našim emljama nema muzike, koja bi gostovima išla u sret i nema tako dobro gojenih i raspoloženih udi, koji bi gladni imali volju, da pozdrave situ ecu, što dolaze na letovanje u naše krajeve. Sve to zna madžarska vlada i radi toga ne može da vata neraspoloženje i pomanjkanje oduševljenja.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na Monte Cimone suzbiti su talijanski sunci. — Iz austro-ugarskih i nemačkih kopnenih letača te c. i kr. pomorskih letača sastavljeno jato napalo je neprijateljske letalačke naprave kod Valone. Opaženo je mnogo požara. Naša su se letala povratila u punom broju. — Poglavica gener. stožera.

Nemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U području Kemmela suzbite su neprijateljske navale na obim stranama ceste Locre—Drenauter. Južno od Arrasa započeli su jučer Englezi novim velikim navalama. Engleski vojni zborovi i Novozelandijci bili su u dubokim vrstama upotrebljeni medju Moyenvilleom i Ancreom u pravcu na Bapaume. Engleski konjanički zbor stajao je za frontom, pripravljen da navali. Poduprta najjačom topovskom vatrom i od više stotina oklopljenih vozova prešla je neprijateljeva pešadija na fronti, širokoj oko 20 km, na navalu. Pred našim bojnim položajima slomio se je njezin prvi juriš. U mesnim protusuncima opeta smo zauzeli delove prema osnovi neprijatelju ostavljenog komada zemljišta. Neprijatelj je kroz dan nastavljao svoje žestoke navale. Njihovo je težište ležalo na krilima navalnog polja. Izjalovile su se posvema i uz najteže gubitke po neprijatelja. Osujećeni su neprijateljevi pokušaji, da kod Hamela predje Ancreu. Pred našom frontom leži veliki broj rastreljenih oklopljenih vozova. Medju Sommeom i Oiseom prošao je dan mirno. Jugozapadno od Noyona odalečili smo se u noći od 20. na 21. bez boja od neprijatelja. Kroz dan ležala je neprijateljeva topovska vatra još uvek na našim starim linijama. Krzmajući udarahu njegova izvidnička odelenja na veče proti dolini Diverette. U šumi Carlpont boreće se čete povukli smo neopaženo od neprijatelja za Oiseu. Neprijateljeve navale, koje je ovde jučer u jutro pripravljala najjača, višesatna topovska paljba, nisu usled toga došle do vrednosti. Medju Bierancourtom i Aisneom nastavljao je neprijatelj kroz dan svoje navale. Samo kod Bierancourta mogao je steći zemljišta. Prema ostaloj fronti upravljeni i prema večeru na obim stranama gudure Marsuigny osobitom snagom vodjeni juriš, skršio se je uz teške gubitke po neprijatelja. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 20. kolovoza popodne: S obe strane Iges artilerijska delatnost u predelu Lassigny i Dreslincourt. Izmedju Oise i Aisne zaposedoše francuske čete u večer selo Wassens, severozapadno od Marsaina. Neprijateljski sunak zapadno od Maison de Champagne osta bez uspeha. Noć je protekla inače posvuda mirno. — Nemački zrakoplovci obasuše prošle noći Nancy bombama. Bilo je najavljeno mrtvih i 20 ranjenika izmedju civilnog pučanstva.

•

Francuski izveštaj od 20. kolovoza u večer: Južno od Avre zauzesmo iza tvrdokornog boja Bevraignes. Jučer učinismo tečajem našeg napredovanja izmedju Matze i Oise 500 zarobljenika. Istočno od Oise navališe naše čete na nemačke položaje na fronti od poprečno 25 km u predelu Bailly sve do Aisne. Unatoč neprijateljskog otpora dopresmo na našem levom krilu do južnog obronka šume Qurscanp te do pristupa u Charlepont i Gaisnes. U sredini zaposedosmo Lombray i Bierancourdelle te napredovasmo u nizini severno od Massena. Na našem desnom krilu zaposedosmo sela Bezanponin, Tartier, Culezen Allmont i Osly-Courtil. Prilikom navale napredovasmo na celoj fronti poprečno 4 kilometara. Privedosmo 8000 zarobljenika. Broj pri tim zadnjim dogadjajima od 18. kolovoza izmedju Oise i Aisne učinjenih zarobljenika prekoračuje 10.000.

•

Francuski izveštaj od 21. kolovoza popodne: Kroz noć osta položaj izmedju Oise i Aisne nepromenjen. Neprijatelj nije pokušao s nikakvim protunapadajem. Jutros nastaviše naše čete svoje napredovanje na celoj fronti. Carpelont i Cuts padoše u naše ruke. Posle žestokih bojeva dobismo zapadno od Lassigny na području. U Champagni odbismo više neprijateljskih sunaka.

•

Francuski izveštaj istočne armije od 19. kolovoza: Obična artilerijska i izvidnička delatnost. Engleski zrakoplovi bombardovaše vlakove i transporte u predelu Serresa.

•

Engleski izveštaj od 20. kolovoza u jutro: Mi porinusmo jučer naše crte u blizini ceste Vieux—Berquin—Outersteene i privedosmo pri tom 182 zarobljenika. Severoistočno od Chilly odbismo četiri napadaja proti našim položajima. Protiv položaja zapadno od Braye poduzesmo uspešni sunak. Naše ophodnje postigoše izmedju reka Lawe i Lysa dalnje uspehe. Stojimo sada istočno od ceste Paradi—Merville.

•

Engleski izveštaj od 20. kolovoza na večer: Mesni bojevi na obim obalama Scarpe. Južno od reke odbismo napadaje protiv naših straža, koje postavismo istočno od prijašnje crte neprijateljeve. Mi napredovasmo mali komad istočno od Fampouxa. Na prostoru dobismo nadalje takodjer na obim stranama Lysa i zauzesmo Espinette, te stojimo istočno od Merville. Zaposedosmo Vierhouck i La Couronne severno od Merville.

•

London, 21. kolovoza: Maršal Haig javlja: Mi navalismo jutros u 4 sata 55 minuta na širokoj fronti severno od Ancre. Prema predležećim izveštajima postigoše naše čete znatnih uspeha.

•

Engleski izveštaj od 21. kolovoza u jutro: Mi navalismo u 4 sata 55 minuta na širokoj fronti severno od Ancre. Prema stiglim izveštajima postigoše naše čete zadovoljivih uspeha. Mi odbismo posvema jake neprijateljske napadaje proti našim novim položajima južno i severno od Scarpe. Poboljšasmo naše položaje u blizini Fampouxa i nešto porinusmo naše crte izmedju Festuberta i reke Lawe. Letouret zauzesmo i izvedosmo uspelu mesnu navalu na fronti od jedne milje u odseku Locre. Svi ciljevi bejahu osvojeni i mnogo zarobljenika privedeno.

•

Belgijski izveštaj od 20. kolovoza: Povodom nekog sunka u noći od 18. na 19. o. m. u predelu Kippe, privedosmo jednog časnika i kojih 20 Nemaca. Na drugoj strani slomilo se neko neprijateljsko poduzeće proti Langenmarku. Dne 19. i 20. o. m. obična delatnost artilerije.

•

Amerikanski izveštaj od 20. kolovoza u večer: Osim artilerijske paljbe uzduž Vesle i u Vogezima nema o čemu da se izvesti.

---

* **Grof Attems kod cara.** Car je primio u utorak zemaljskog poglavara za Kranjsku, grofa Attemsa, da ga zaprisegne kao tajnog savetnika, na što mu beše podeljena takodjer audijenca.

* **Alpski nemački socijalni demokrati za samoodredjenje austrijskih naroda.** U letovalištu Zell am See u Solnogradskoj, vršilo se je u nedelju dne 18. o. m. važna konferenca zastupnika alpsko-nemačkih socijalnih demokrata. Konferenciju je sazvao pokrajinski zastupnik i vodja štajerskih socijalista, Resel, a udioništvovalo je istoj po pet zastupnika iz Štajerske, Koruške, Tirolske, Solnogradske i Gornje Austrije. Kao gostovi bili su prisutni zastupnici dr. Ellenbogen, dr. Renner i Seliger. Svrha je sastenka bila u prvom redu, da se zauzme stajalište u sadanjim važnim narodno-političkim pitanjima. Debata je bila temeljita i živahna, rezultat pak takav, da može postati odlučan za sudbinu monarkije. Prvi put naime postavili su se zastupnici nemačkog radništva jasno i odlučno na stranu slavenskih naroda, priznali opravdanost njihovih zahteva i time indirektno obećali svoju pomoć. Konferenca je postavila sledeće narodno-političke zahteve, koji će preći u programe svih skupina, koji su toj konferenciji sudelovale: Svaki austrijski narod ima pravo, da odlučuje prosto i samostojno o svojim narodnim zahtevima. To pravo samoodredjenja ide tako daleko, da si sme osnovati narod svoju posebnu državu. Radnici vide jedinu mogućnost, da se uzdrži i ok epi Austrija u preustrojstvu današnje države u federaciju slobodnih i jednakopravnih narodnih država. Konferencija je bila mnenja, neka se u tom okviru reši takodjer jugoslavensko pitanje.

* **Slavenski trosavez.** Komentirajući ljubljanske svečanosti piše bečka „Information": Krakov, Prag, Ljubljana — to su šiljci slavenskog trokuta, čije se strane ne će dati lako odeliti. Zajednički ih cilj drži na okupu. Ljubljanske manifestacije rastu time daleko preko granica lokalne proslave. U petnaest meseci, što su prošli iza obnove parlamenta, stvarao se češko-jugoslavenski dvosavez uvek intimnijim. Posle jedne godine proširio se pristupom jedne skupine poljskih zastupnika, koji teže za nacijonalnom politikom, i to zastupnika poljske narodne (ljudove) stranke i narodnih demokrata (Svepoljaka) u trosavez, koji raspolaže s preko 170 mandata u zastupničkoj kući. Dosta razloga da se taj utvar ne mimoidje nepažljivo i da se ga ne omalovažuje. U bliskoj budućnosti može još mnogo više da dobije na vazi i ugledu, nego li ima sada. Može da postane saradnikom, ako ne dapače i glavnim i odlučujućim faktorom pri izgradnji novih temeljnih zidova države.

* **Ljubljanska većanja i Nemci.** Gradačka „Tagespost" plače nad grobom svojih iluzija, da će se Slaveni medju sobom klati, a dotle će ih njihov protektor poklati, evo ovako: „Praško slavensko većanje, koje se uprizorilo pred mesec dana, nastavlja se ljubljanskim većanjem svih austrijskih Slavena. Za vreme praškog većanja, bilo je to 14. srpnja, na dan francuskog narodnog blagdana, kad su češke čete prvi put unišle u Pariz kao saveznici antante i bile svečano dočekane, upravio je češki „Narodni odbor" proglas na češki narod, u kom se izjavilo, da se ima ustrajati pri dosadašnjem smeru češke politike sve do postignuća istaknutog cilja. Pariški listovi doneli su tu vest, koja je smela biti saopćena i u Austriji sa naklonošću. Engleska je medjutim pošla još korak napred, te priznala češko-slovački narod kao ratujuću narodnost, naravno ne iz osobite ljubavi prema češkim izdajnicima, niti iz simpatija za malene narodnosti već samo zato, što vidi u Česima dobrodošlo sredstvo za oslabljenje austro-ugarske monarhije, koju hoće učiniti nesposobnom za rat. U Ljubljani se sada nastavlja praški primer. Slavenski vodje, koji u kranjskoj prestolnici imaju vatrene govore i plivaju s nasladom u sanjama budućnosti, dobit će u Parizu i Londonu dobre oznake i hvala neprijateljske štampe bit će tim jasnija, čim vernije se budu u Ljubljani držali Wilsonovih misli. A biskup Jeglić, dalje se već danas proglasiti primasom Jugoslavena, kao da bi se već imalo održati svečano ustrojenje jugoslavenske države! Poljaci, Česi i Jugoslaveni u lepoj su se slozi sakupili s opasnosti, koje mogu izači iz toga za austrijski parlamentarizam, ne smeju se ceniti malenima". — Na koncu veli list, da bez volje Nemaca ne može biti nikakva jugoslavenska država trajna. Konstantujemo, da već ne govore više onako, s visoka, po svoju: Čim manji prijatelji budemo mi njima, tim će veći biti oni nama.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Masaryk zove u pomoć čehoslovačkim četama. — U Samari vladaju još Čehoslovaci. — Ozbiljni nemiri i protunemački iskazi u Petrogradu. — Buduća ruska vlada i javno ubijanje očajnih boljševika. — Borbe u Rusiji. — O pobedama boljševika.

Svaki veliki prevrat skopčan je užasnim potresima u zemlji, svaka revolucija, mora biti iskupljena krvlju. I dok je ne samo Evropa nego i sav kulturni svet sa začudjenjem gledao s kakvim je mirom pred godinu i po svrgnula Rusija cara, čija je obitelj već stotine godina vladala, i čija je vlada bila batinom ucepljena u krv ruskoga mužika, danas se niko toj revoluciji ne čudi, postala je i ona kao i engleska i francuska revolucija samo lancem krvavih zapletaja, te se sva Rusija savija u teškim mukama, ne znajući sama, hoće li ono što je revolucija stvorila biti bolje ili gore od onoga, što je bilo. — Sa zapada prodiru u zemlju Nemci s istoka Francuzi, Englezi, Amerikanci i Japan, dok u srcu Rusije, u Moskvi zubima i noktima brane svoju vlast. Sve su nekada žrtvovali svojoj uzvišenoj ideji, sav su svoj život boljševički vodje toj ideji posvetili, danas tu istu ideju žrtvuju za svoju vlast. U velikom gradu Rusije, u bivšoj carskoj prestolnici, provaljuju nemiri. Narod je ogorčen na boljševike, koje drži za saveznike Nemaca, te se njegova mržnja prema ovim poslednjima očituje u javnim iskazima. Boljševici medjutim svoje protivnike zatvaraju. Sve su tamnice natrpane bivšim urotnicima, koji zapravo ne znadu, jesu li više trpeli pod tiranskom vladom ruskoga cara ili pod crvenim terorom boljševika. Stalno nije nijedna perioda u vladi ruskih careva bila tako okrutna, kao što je perioda vlade pučkih omesara. Još pred svojim padom navešćavaju boljševici, da će počeli javno osudjivati i ubijati, ne učini li se u zemlji mir u njihovom smislu. Kad osećaju, da će pasti, misle barem da je dobro iskale li svoj jad nad svojim protivnicima. — U Moskvi već se stvara nova vlada, vlada socijalnih revolucijonaraca i kadeta, navodno pod vodstvom kadeta. — Boljševici medjutim šalju u svet duge izveštaje o svojim „pobedama", da kako tako zaslepe svet, ma da sami ne veruju, da će se još dugo na vladi održati.

•

Curih, 19. „Corriere della Sera" javlja, da je Masaryk u ime Čehoslovaka pozvao vlade antante na pomoć, te im poručio, da je položaj Čehoslovaka osobito u zapadnoj Sibiriji i oko Bajkalskog jezera beznadan. Pobede boljševika nije više moguće uzdržati. Antantine čete, koje su dosada bile iskrcane nisu dostatne.

•

Kijev, 18. Iz Samare javljaju, da se je tamo sastavio odbor članova konstituante, koja se smatra sveruskom vladom. Većina je sastavljena iz socijalnih revolucijonaraca. Vojnička vlast je u ruci Čehoslovaka, kojima je u vojničkom pogledu podredjen i odbor. Čehoslovacima je dodeljen takodjer zastupnik antante.

•

Stockholm, 19. Odnošaji su u Petrogradu krajno napeti. U četvrtak, izakako je grad bio opet tri dana bez kruha, došlo je do veoma ozbiljnih nemira. Svetina je vikala: Dole s tudjincima! Dole s Nemcima! Izmedju samostana Aleksandra Nevskog i zavoda Smolny došlo je do prave bitke. Bilo je 100 žrtava smrti. Do petka bio je grad čvrsto u rukama boljševika. U Kronstadt je odvedeno 900 uapšenika. („Grazer Tagblatt".)

•

Frankfurt, 20. Kako javlja dopisnik „Frankfurter Zeitung" iz Moskve, stvoren je već kompromis o budućoj vladi. Prema tome imaju socijalni revolucijonarci, ma da su po broju jači, prepustiti vodstvo buduće vlade gradjanskim kadetima. Više je stotina moskovskih trgovaca bilo od boljševika uapšeno, dok se dalnje apšenje u gomilama očekuje. Kako je dopisniku izjavio neki vodeći član veća pučkih komesara, bit će neizbeživa perioda terora s javnim ubijanjem, ne bude li osiguran mir.

•

Kijev, 19. (D. u.) Ruska bežična brzojavka tvrdi, da su dne 11. t. m. buntovnički seljaci navalili na Černigov i zaplenili 2 topa, strojne puške, novac iz gradske blagajne i iz železničke blagajne. Nemačka posada od 1500 momaka, da je posmicana. Ova je vest posve izmišljena.

•

Stockholm, 20. (D. u.) Ovdešnji boljševički organ „Folkes Dagblad Politiken" doznaje preko medjunarodne socijalističke komisije u Moskvi, da su sovjetove čete potukle kod Arhangelska engleski invazijski zbor te izvojštile veliku pobedu. Protivnik je bio pobedjen i na Donu. Čete pobedonosno napreduju.

Domaće vesti.

Lečimo rane, koje se lečiti dadu. Ovaj rat doneo nam je mnogo zla. Proždro je na hiljade i hiljade naših najboljih muževa u naponu njihove snage. A dok su se oni na bojištima žrtvovali, umirali i bili u nepoznatoj zemlji i bezimenom grobu sahranjeni, dotle su oni, koji ostaše doma trpeli, a negde takodjer i umirali. Drugi su opet u isto vreme stecali bogatstvo, besavesno i lakoumno živeli i grešili proti svim božjim i ljudskim zakonima. — Tako od nekog čitatelja „Hrvatskog Lista" iz puljske okolice primamo nekoliko redaka, u kojima se tuži na župane, koji se za narod malo brinu, te su većim delom sami sebični ljudi, koji ne poznaju prave i iskrene ljubavi za svoje bližnje. Iz svojega županstva da gledaju samo sebično da izvuku čim veću osobnu korist, a pri tom zaboravljaju da paze, što je puku na korist, a što mu škodi, te gde puku, što treba, i gde bi mu se moglo pomoći. Dopisnik nam veli, da će doći dan, kad će se s tim nevrednim županima obračunati, i misli pri tom sigurno, kako će se odmah kad svane zlatno jutro mira, razviti po selima ljute seoske borbe izmedju županove stranke i opozicije, kad će trebati svaki župan da polaže račun o tome, što je zla i dobra učinio. koliko si je imetka stekao, dok su drugi u isto vreme bili upropašteni itd. Mi poznavajući te seoske borbe, znamo, kako znadu usled elementarne provale neobuzdanog temperamenta našeg naroda da budu jake, i koliko zla za pojedince i celo selo obično iz toga izidje, preporučamo našim županima, da s ljudima svoje krvi ne postupaju kao sa životinjom, koju treba oderati, jer će im se to na njihovoj vlastitoj koži docnije osvetiti, a vas će narod imati iz toga samo zlo i nevolju. Zato, krajno je vreme, da priznadu svi što su sagrešili svoj greh, te da lepim načinom poprave, što su ružnim iskvarili.

Zračne navale i zakloništa u okolici. Pišu nam iz okolice, da bi ne samo u gradu, nego i u okolici valjalo izgraditi zakloništa za slučaj zračnih navala, jer i po selima oko Pule isto tako padaju bombe, kao i u gradu. Vinkuran, Vintiari, Banjole, Valdebek i druga su sela posvema nezaštićena. Oblasti neka razvide, ima li taj zahtev smisla, pa neka onda izvrše svoje dužnosti.

Dnevne vesti.

Češki novac u Rusiji? „Vossische Zeitung" donaša sledeću vest: Češka je poplavljena raznovrsnim novcem češko-slovačkih četa, što se u Rusiji nalaze. Kovani novac ima na jednoj strani reljefnu sliku praškog Hradčina češkim napisom naokolo, a na drugoj strani pak francuski napis.

Bosanski vojnici za stradajuću decu. Vojnici bosansko-hercegovačke pukovnije broj 3 poslaše „Jutarnjem Listu" svotu od 2000 kruna (dve hiljade kruna) za stradajuću decu. List im zahvaljuje: „... Naše braća na fronti ne donose samo teški krvavi danak, već evo iz vlastite pobude čine što mogu, čine više no premnogi „patriote" u domovini za spas našeg naroda. Hvala im po sto puta! Dok imade ovakovih junaka, čija se narodna svest i na narodnom delu ovako odražava, dotle ne smemo izgubiti veru u našu budućnost, već moramo uskliknuti ponosni:

„I ako su izginuli ždrali,
Ostati će ptići ždralovići;
Hranit ćemo ptiće ždraloviće,
Naše pleme izginuti ne će,
Ni ognište opusteti ne će!"

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Hertl; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Nj. V. „Alphi"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Färber.

Odlikovanja. Po drugi puta bronzena kolajna za hrabrost beše podeljena marsgastu Krunoslavu Stepanu Bavčeviću u priznanje odvažnog držanja pred neprijateljem. Broncena kolajna za hrabrost beše podeljena nadalje iz istog razloga mornaru Franji Šamu i Viktoru Janežiću.

5. Općina Kopar.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Kopar — osim 461 inostranaca — 11.849 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	74	slovenski .	2278 } ili 20%
talijanski . .	9340 ili 79%	hrvatski . .	154
		ostali . .	3

Prama popisu pučanstva općevni je jezik u mjestima:

talijanski		slovensko-hrvatski
7909	Kopar	599
—	Cezari	329
247	Lazaret	329
151	Pobegi	910
434	Sv. Kancijan	141
256	Sv. Marko	38
242	Semedela	25
101	Sermino	61

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1710, a deset godina kasnije 2432.
Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 8606, a 10 godina kasnije 9340.
Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.-1910. od 10.726 na 11.849 ili za 1123 ili 10%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. državna talijanska

c. kr. vježbaonica na učiteljištu
4-razredna sa 4 učiteljske sile i 95 djece.

2. pokrajinske

a) talijanske muške:
u Kopru: . . . 5-razredna sa 7 učiteljskih sila i 444 djece;

ženske:
u Kopru: . . . 5-razredna sa 10 učiteljskih sila i 528 djece;

mješovite:
u Lazaretu: . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 117 djece;

b) slovenske mješovite:
u Lazaretu: . . 2-razredna sa 3 učiteljske sile i 285 djece.

3. zasebne škole

a) talijanske ženske:
u Kopru: . . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 43 djece (Collegio s. Chiara);

mješovite:
u Kopru: . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 34 djece (Istituto Grisoni);

b) slovenska mješovita Družbina škola
u Kopru: . . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 44 djece.

II. Zaključci:

Od 11.849 stanovnika moralo bi biti 1895 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 9340. Ovi bi morali imati 1494 djeteta za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 19 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 17. Osim toga bio je na talijanskim školama u Kopru posebni vjeroučitelj.

Istaknuti se mora, da je na talijanskom muškom učiteljištu opstojala 4-razredna vježbaonica, dok ima naše učiteljište u Kastvu samo 1-razrednu vježbaonicu.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2432. Ovi bi morali imati 389 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bila su 3.

Na svako 549 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 810 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 549 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 5 slovenskih učitelja a bila su 3.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole vidimo, da u općini Kopar:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 65 učenika;
„ 1 slovenskog „ „ „ 95 „

Kada bi i na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazilo 65 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na opstojećoj pokrajinskoj slovenskoj školi moralo biti 5 učitelja, a bila su 3.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2636, a 10 godina kasnije 2303.
Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 5882, a 10 godina kasnije 8671.
Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 8841 na 11029 ili za 2188 ili za 24%.
Kako to, da je ovdje tako naraslo pučanstvo? Razlog je u tom, što su u Miljama razni zavodi, pa se ovamo valjda doselilo mnogo radnika.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske muške:
u Miljama: . . 5-razredna sa 7 učiteljskih sila i 444 djece;

ženske:
u Miljama: . . 5-razredna sa 8 učiteljskih sila i 416 djece;

mješovite:
u Sv. Kolombanu: 2-razredna sa 3 učiteljske sile i 448 djece;
„ Škofijama: . . . 1- „ 1 učiteljskom silom i 71 djetetom;

b) slovenske:
u Škofijama: . . 3-razredna sa 5 učiteljskih sila i 347 djece.

2. zasebne škole

a) talijanska Legina:
u Božićima: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 123 djece;

b) slovenska Družbina:
u Sv. Barbari: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 82 djeteta.

II. Zaključci:

Od 11.029 domaćih stanovnika moralo bi biti 1764 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 8671; ovi bi morali imati 1387 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 18 talijanskih pokrajinskih učitelja i toliko ih je doista i bilo.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2303; ovi bi morali imati 368 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 pokrajinskih slovenskih učitelja, a toliko ih je doista i bilo.

Slovenske škole polazi 820 djece, a sve bi djece slovenskoga općevnog jezika moralo biti 995, dakle 175 djece slovenskog općevnog jezika ove općine ne polazi nikakove škole, a ako uzmemo sve stanovništvo, onda imamo 178 djece, koja ne polaze nikakove škole, te možemo reći, da su ovo sve slovenska djeca.

U zadnje vrijeme morale su biti utemeljene javne pokrajinske škole u Hrastovlju i Tinjanu.

Jednorazrednica u Kubedu mogla bi biti prema broju školu polazeće djece trorazrednica, a i dvorazrednice u Dekanima, Predloki i Sv. Antunu morale bi biti trorazrednice.

3. Općina Dolina.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Dolina — osim 52 inostranca — 5209 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	4	slovenski . .	5198
talijanski . .	1	hrvatski . .	1
		ostali . .	5.

Jedan je stanovnik talijanskog općevnog jezika nabrojen u Borštu.
Ova općina ima isključivo slovenski općevni jezik. Broj stanovnika narastao je u 10 godištu 1900.—1910. od 4975 na 5209 ili za 234 ili 6%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

slovenske:
u Boljuncu: . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 113 djece;
„ Borštu: . . . 2- „ „ 2 „ „ „ 103 djeteta;
„ Dolini: . . . 4- „ „ 5 učiteljskih sila „ 298 djece;
„ Ospu: . . . . 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 89 „
„ Ricmanju: . . 2- „ „ 2 „ „ „ 106 „

II. Zaključci:

Od 5209 stanovnika moralo bi biti 833 djeteta dužno polaziti školu. Sva ova djeca, može se uzeti, imadu slovenski općevni jezik. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 11 slovenskih učitelja, a bilo ih je 13.

Na svako 400 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski slovenski učitelj. Na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazi 54 učenika, koji polaze školu.

Sve škole polazi 709 djece, a sve bi djece moralo biti 833, onda u ovoj općini 124 djeteta slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole.

4. Općina Izola.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Izola — osim 113 inostranaca — 8348 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	. . 34	slovenski	: 2097	ili 25%
talijanski	. . 2615 ili 74%	hrvatski	. . 2	

Popis pučanstva navadja pučanstvo po selima općevnim jezikom ovako:

	Talijanski 1900.	1910.	Slovenski 1900.	1910.
Korte	5	5	737	820
Izola grad	5326	5914	21	40
Izola okolica	730	296	455	1239

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1213, a 10 godina kasnije 2099 ili za 886 više ili za 73%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je u ovoj općini nabrojeno 6061, a 10 godina kasnije 6215 ili za 154 više ili za 2%.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 7495 na 8348 ili za 853 ili za 12%.

2. **Stanje škola.** U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

a) talijanske:

u Izoli: 5-razredna muška sa 6 učiteljskih sila i 488 djece;
„ Izoli: 5- „ ženska „ 7 „ „ „ 510 „

Osim ovih pučkih škola bila je u Izoli muška obrtna škola, koju je polazilo 78 djece;

b) slovenske:

u Kortama: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 213 djece.

II. Zaključci:

Od 8348 stanovnika, — a uzmemo li još k tomu i ono 113 inostranaca — moralo bi biti u ovoj općini 1353 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 6215. Ovi bi morali imati 994 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 13 talijanskih pokrajinskih učitelja i bilo ih je upravo toliko.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2099. Ovi bi morali imati 336 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 slovenskih učitelja, a bila su samo 2.

Na svako 478 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 1049 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 478 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 5 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bila su 2.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Izoli:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 76 učenika;
„ 1 slovenskog „ „ „ 106 „

Kada bi i na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazilo 76 učenika, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti na opstojećoj slovenskoj pokrajinskoj školi 3 učitelja, a bila su 2.

Talijanske škole polazi 998 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 994, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu.

Slovensku školu polazi 213 djece, a sve bi djece slovenskog općevnog jezika moralo biti 336, dakle 123 djeteta slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole.

Cijela bi općina morala imati 1353 djeteta za školu, a vidjeli smo, da polazi talijanske škole 998 djece, a slovenske 213 (ukupno 1211), onda ima još 142 djeteta u ovoj općini, koji ne polaze nikakovu školu, što su svakako djeca slovenskog općevnog jezika.

Dvorazredna slovenska škola u Kortama morala bi prama broju školu polazeće djece biti trorazrednicom.

Talijanske škole polazi (ubrojivši vježbaonicu, Collegio s. Chiara i Istituto Grisoni) 1261 dijete, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 1494, onda 233 djeteta talijanskog općevnog jezika ne polazi nikakvu školu. Čudnovato jest, da toliki broj talijanske djece ne bi polazio školu, kada imadu toliko škola. Bit će ih nekoliko u srednjim školama, a moguće jest, da u Kopru ne će biti toliko djece. Ja ne ću isključiti, da nema i u Kopru djece talijanskog općevnog jezika, koja radi nemarnosti ne polaze nikakove škole.

Slovenske škole polazi (ubrojivši i Družbinu u Kopru) 329 djece, a sve bi djece slovenskog i hrvatskog općevnog jezika moralo biti 389, dakle 60 djece slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godištu 1900.—1910. od 8606 na 9340 ili za 734 ili 9%, a broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 1710 na 2432 ili za 722 ili 42%.

Cijela bi općina morala imati 1895 djece za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 1261 dijete, a slovenske 329 (ukupno 1590), onda ima u ovoj općini još 305 djece, koja ne polaze nikakove škole, od ovih 60 slovenskog, a 233 talijanskog općevnog jezika i 11 bilo bi druge djece. Ako uzmemo, da ima i ono 461 inostranih državljana 73 djece (16%) za školu, onda ima u općini koparskoj 378 djece, koji ne polaze školu. Ovi inostranci ne mogu biti nego talijanski podanici, te se i ovu djecu mora ubrojiti talijanskim školama.

Prema broju školu polazeće djece morala bi slovenska dvorazrednica u Lazaretu biti četverorazrednicom.

6. Općina Marezige.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Marezige 3128 stanovnika, kojima je općevni jezik:

slovenski . . 3126 ostali . . 2.

Ova je općina isključivo slovenska.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 2796 na 3128 ili za 332 ili 12%.

2. **Stanje škola:** U ovoj općini bile su dne 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

slovenske:

u Borstama: . 1-razrednica sa 1 učiteljskom silom i 101 djetetom;
„ Marezigama: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 212 djece;
„ Truškama: . 1- „ „ 2 „ „ „ 151 djetetom.

Od 3128 stanovnika moralo bi biti 500 djece dužne polaziti školu. Pošto je ovo isključivo slovenska općina, to moramo reći, da su ove sve djeca slovenskog općevnog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 7 slovenskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 626 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski slovenski učitelj. Na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazi 93 učenika, koji polaze školu.

Sve škole polazi 464 djece, a sve bi djece moralo biti 500, dakle ima u ovoj općini 36 djece slovenskog općevnog jezika bez škole.

U zadnje vrijeme morala bi biti utemeljena javna pokrajinska škola u Babičima.

Prama broju školu polazeće djece morale bi biti slovenske jednorazredne škole u Borstama i Truškama dvorazrednicama, a dvorazrednica u Marezigama, morala bi biti trorazrednicom.

7. Općina Milje.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Milje — osim 549 inostranaca — 11.029 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	. . 38	slovenski	. 2299	21%
talijanski	. . 8671 ili 78%	hrvatski	. . 4	
		ostali	. . 17.	

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovnika po selima općine Milje ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovensko-hrvatski 1900.	slovensko-hrvatski 1910.
454	800	Monti	587	548
3635	5054	Milje	262	89
34	143	Plavija	565	604
223	580	Škofije	1173	1042
1536	2094	Valle Oltra	49	20

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplatu a čitavu god. K 48·—, a polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro[daji] 16 fil. pojedini broj. [O]GLASI primaju se u [u]pravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. Šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 23. kolovoza 1918. | Broj 1120.

Madžarska deca na našim obalama.

Dopisni je ured javio sledeću vest: 12. t. mj. po[se]tio je namesnik za Trst i Primorje i zapovednik [p]omorskog kotara u Trstu linijski kapetan vitez Pur[sc]hka ferijalne kolonije madžarske dece u Izoli i u [P]ortorose. Namesnik se mogao uveriti, da se madžar[sk]oj deci, spram koje dokazuje pučanstvo najveću [su]sretljivost, ide veoma dobro i da je gotovo svako [p]od ugodnim utecajem pomorskog zraka pridobilo na [te]žini. U Portorose obdržavalo se na čast ugarske [d]ece koncerte glazbe salezijanaca iz Trsta. — Mi ne[m]amo ništa protiv madžarske dece i želimo joj da se [op]orave i okrepčaju na našem Jadranu. Briga ugar[sk]e vlade za svoju decu mogla bi služiti kao uzor [d]rugim vladama. Isto tako je shvatljivo, da se ona [e]nergično zauzela za blagostanje svoje dece i da je [u] tom pogledu postupala bezobzirno. Mi nemamo [u] tom pogledu računa s madžarskom vladom, već [s] našom. Madžarske su novine donele čitave stupce [...]anaka o postupku s madžarskom decom, a to samo [ra]di toga, što su deca ostala par sati bez jela. Usled [to]ga krivilo se naše pučanstvo, koje nije primilo [t]ako oduševljeno madžarsku decu kao Madžari au[st]rijsku (recte nemačko-austrijsku!) Madžari imadu [o]sve krive pojmove o prilikama u našoj Istri. Oni [m]isle valjda, da imademo i mi belog brašna i svinje[ti]ne i gardine, kao što ga imadu oni. Mi uz najbolju [v]olju ne možemo primiti gostove. Možemo im nu[di]ti samo to, što imademo mi: bedu i glad. Već [g]odine 15. i 16. znao je sav opatijski kotar za glad [i] bio čitave mesece bez kruha. Ni za svece nije bilo [k]ruha, ne možda beloga, već ni kukuruznog! U našim [z]emljama nema muzike, koja bi gostovima išla u [su]sret i nema tako dobro gojenih i raspoloženih [l]judi, koji bi gladni imali volju, da pozdrave situ [d]ecu, što dolaze na letovanje u naše krajeve. Sve to [z]na madžarska vlada i radi toga ne može da [s]hvata neraspoloženje i pomanjkanje oduševljenja.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na Monte Cimone suzbiti su talijanski sunci. — Iz austro-ugarskih i nemačkih kopnenih letača te c. i kr. pomorskih letača sastavljeno jato napalo je neprijateljske letalačke naprave kod Valone. Opaženo je mnogo požara. Naša su se letala povratila u punom broju. — Poglavica gener. stožera.

Nemački.

B e r l i n, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U području Kemmela suzbite su neprijateljske navale na obim stranama ceste Locre—Drenauter. Južno od Arrasa započeli su jučer Englezi novim velikim navalama. Engleski vojni zborovi i Novozelandijci bili su u dubokim vrstama upotrebljeni medju Moyenvilleom i Ancreom u pravcu na Bapaume. Engleski konjanički zbor stajao je za frontom, pripravljen da navali. Poduprta najjačom topovskom vatrom i od više stotina oklopljenih vozova prešla je neprijateljeva pešadija na fronti, širokoj oko 20 km, na navalu. Pred našim bojnim položajima slomio se je njezin prvi juriš. U mesnim protusuncima opeta smo zauzeli delove prema osnovi neprijatelju ostavljenog komada zemljišta. Neprijatelj je kroz dan nastavljao svoje žestoke navale. Njihovo je težište ležalo na krilima navalnog polja. Izjalovile su se posvema i uz najteže gubitke po neprijatelja. Osujećeni su neprijateljevi pokušaji, da kod Hamela predje Ancreu. Pred našom frontom leži veliki broj rastreljenih oklopljenih vozova. Medju Sommeom i Oiseom prošao je dan mirno. Jugozapadno od Noyona odalečili smo se u noći od 20. na 21. bez boja od neprijatelja. Kroz dan ležala je neprijateljeva topovska vatra još uvek na našim starim linijama. Krzmajući udaruhu njegova izvidnička odelenja na veče proti dolini Diverette. U šumi Carlpont boreće se čete povukli smo neopaženo od neprijatelja za Oiseu. Neprijateljeve navale, koje je ovde jučer u jutro pripravljala najjača, višesatna topovska paljba, nisu usled toga došle do vrednosti. Medju Bierancourtom i Aisneom nastavljao je neprijatelj kroz dan svoje navale. Samo kod Bierancourta mogao je steći zemljišta. Prema ostaloj fronti upravljeni i prema večeru na obim stranama gudure Marsuigny osobitom snagom vodjeni juriš, skršio se je uz teške gubitke po neprijatelja. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 20. kolovoza popodne: S obe strane Iges artilerijska delatnost u predelu Lassigny i Dreslincourt. Izmedju Oise i Aisne zaposedoše francuske čete u večer selo Wassèns, severozapadno od Marsalna. Neprijateljski sunak zapadno od Maison de Champagne osta bez uspeha. Noć je protekla inače posvuda mirno. — Nemački zrakoplovci obasuše prošle noći Nancy bombama. Bilo je najavljeno mrtvih i 20 ranjenika izmedju civilnog pučanstva.

•

Francuski izveštaj od 20. kolovoza u večer: Južno od Avre zauzesmo iza tvrdokornog boja Bevraignes. Jučer učinismo tečajem našeg napredovanja izmedju Matze i Oise 500 zarobljenika. Istočno od Oise navališe naše čete na nemačke položaje na fronti od poprečno 25 km u predelu Bailly sve do Aisne. Unatoč neprijateljskog otpora dopresmo na našem levom krilu do južnog obronka šume Qurscanp te do pristupa u Charlepont i Gaisnes. U sredini zaposedosmo Lombray i Bierancourdelle te napredovasmo u nizini severno od Massena. Na našem desnom krilu zaposedosmo sela Bezanponin, Tartier, Culezen Allmont i Osly-Courtil. Prilikom navale napredovasmo na celoj fronti poprečno 4 kilometara. Privedosmo 8000 zarobljenika. Broj pri tim zadnjim dogadjajima od 18. kolovoza izmedju Oise i Aisne učinjenih zarobljenika prekoračuje 10.000.

•

Francuski izveštaj od 21. kolovoza popodne: Kroz noć osta položaj izmedju Oise i Aisne nepromenjen. Neprijatelj nije pokušao s nikakvim protunapadajem. Jutros nastaviše naše čete svoje napredovanje na celoj fronti. Carpelont i Cuts padoše u naše ruke. Posle žestokih bojeva dobismo zapadno od Lassigny na području. U Champagni odbismo više neprijateljskih sunaka.

•

Francuski izveštaj istočne armije od 19. kolovoza: Obična artilerijska i izvidnička delatnost. Engleski zrakoplovi bombardovaše vlakove i transporte u predelu Serresa.

•

Engleski izveštaj od 20. kolovoza u jutro: Mi porinusmo jučer naše crte u blizini ceste Vieux—Berquin—Outersteene i privedosmo pri tom 182 zarobljenika. Severoistočno od Chilly odbismo četiri napadaja proti našim položajima. Protiv položaja zapadno od Braye poduzesmo uspešni sunak. Naše ophodnje postigoše izmedju reka Lawe i Lysa dalnje uspehe. Stojimo sada istočno od ceste Paradi—Merville.

•

Engleski izveštaj od 20. kolovoza na večer: Mesni bojevi na obim obalama Scarpe. Južno od reke odbismo napadaje protiv naših straža, koje postavismo istočno od prijašnje crte neprijateljeve. Mi napredovasmo mali komad istočno od Fampouxa. Na prostoru dobismo nadalje takodjer na obim stranama Lysa i zauzesmo Espinette, te stojimo istočno od Merville. Zaposedosmo Vierhouck i La Couronne severno od Merville.

•

L o n d o n, 21. kolovoza: Maršal Haig javlja: Mi navalismo jutros u 4 sata 55 minuta na širokoj fronti severno od Ancre. Prema predležećim izveštajima postigoše naše čete znatnih uspeha.

•

Engleski izveštaj od 21. kolovoza u jutro: Mi navalismo u 4 sata 55 minuta na širokoj fronti severno od Ancre. Prema stiglim izveštajima postigoše naše čete zadovoljivih uspeha. Mi odbismo posvema jake neprijateljske napadaje proti našim novim položajima južno i severno od Scarpe. Poboljšasmo naše položaje u blizini Fampouxa i nešto porinusmo naše crte izmedju Festuberta i reke Lawe. Letouret zauzesmo i izvedosmo uspelu mesnu navalu na fronti od jedne milje u odseku Locre. Svi ciljevi bejahu osvojeni i mnogo zarobljenika privedeno.

•

Belgijski izveštaj od 20. kolovoza: Povodom nekog sunka u noći od 18. na 19. o. m. u predelu Kippe, privedosmo jednog časnika i kojih 20 Nemaca. Na drugoj strani slomilo se neko neprijateljsko poduzeće proti Langenmarku. Dne 19. i 20. o. m. obična delatnost artilerije.

•

Amerikanski izveštaj od 20. kolovoza u večer: Osim artilerijske paljbe uzduž Vesle i u Vogezima nema o čemu da se izvesti.

---

* **Grof Attems kod cara.** Car je primio u utorak zemaljskog poglavara za Kranjsku, grofa Attemsa, da ga zaprisegne kao tajnog savetnika, na što mu beše podeljena takodjer audijenca.

* **Alpski nemački socijalni demokrati za samoodredjenje austrijskih naroda.** U letovalištu Zell am See u Solnogradskoj, vršilo se je u nedelju dne 18. o. m. važna konferenca zastupnika alpsko-nemačkih socijalnih demokrata. Konferenciju je sazvao pokrajinski zastupnik i vodja štajerskih socijalista, Resel, a udioništvovalo je istoj po pet za tupnika iz Štajerske, Koruške, Tirolske, Solnogradske i Gornje Austrije. Kao gostovi bili su prisutni zastupnici dr. Ellenbogen, dr. Renner i Seliger. Svrha je sastenka bila u prvom redu, da se zauzme stajalište u sadanjim važnim narodno-političkim pitanjima. Debata je bila temeljita i živahna, rezultat pak takav, da može postati odlučan za sudbinu monarkije. Prvi put naime postavili su se zastupnici nemačkog radništva jasno i odlučno na stranu slavenskih naroda, priznali opravdanost njihovih zahteva i time indirektno obećali svoju pomoć. Konferenca je postavila sledeće narodno-političke zahteve, koji će preći u programe svih skupina, koji su toj konferenciji sudelovale: Svaki austrijski narod ima pravo, da odlučuje prosto i samostojno o svojim narodnim zahtevima. To pravo samoodredjenja ide tako daleko, da si sme osnovati narod svoju posebnu državu. Radnici vide jedinu mogućnost, da se uzdrži i okrepi Austrija u preustrojstvu današnje države u federaciju slobodnih i jednakopravnih narodnih država. Konferencija je bila mnenja, neka se u tom okviru reši takodjer jugoslavensko pitanje.

* **Slavenski trosavez.** Komentirajući ljubljanske svečanosti piše bečka „Information“: K r a k o v, P r a g, L j u b l j a n a — to su šiljci slavenskog trokuta, čije se strane ne će dati lako odeliti. Zajednički ih cilj drži na okupu. Ljubljanske manifestacije rastu time daleko preko granica lokalne proslave. U petnaest meseci, što su prošli iza obnove parlamenta, stvarao se češko-jugoslavenski dvosavez uvek intimnijim. Posle jedne godine proširio se pristupom jedne skupine poljskih zastupnika, koji teže za nacijonalnom politikom, i to zastupnika poljske narodne (ljudove) stranke i narodnih demokrata (Svepoljaka) u t r o s a v e z, koji raspolaže s preko 170 m a n d a t a u zastupničkoj kući. Dosta razloga da se taj utvar ne mimoidje nepažljivo i da se ga ne omalovažuje. U bliskoj budućnosti može još mnogo više da dobije na vazi i ugledu, nego li ima sada. Može da postane saradnikom, ako ne dapače i glavnim i odlučujućim faktorom pri izgradnji novih temeljnih zidova države.

*** Poljski zahtevi.** Listovi javljaju, da su postavili poljski odaslanici u nemačkom glavnom stanu sledeće minimalne zahteve: Medja izmedju Poljske i Nemačke ostaje nepromenjena, a na istoku tvori medju reka Bug. Dolnja se Visla ima neutralizovati, a isto tako i železnica, koja mimo iste vozi, da dobiju Poljaci tako slobodni pristup na more. Gedansko ima postati slobodna luka. U financijalnim je stvarima Poljska potpunoma nezavisna. Poljska armada se ima povisiti na 20.000 momčadi. Centralne vlasti su tobože pristale na sve zahteve. Knez Radzivill se je povratio dne 19. o. m. u Varšavu, te izvestio na izvanrednoj sednici poljskoga ministarskog veća o svojem putovanju u nemački glavni stan i o uspehu svojih dogadjanja sa nemačkim i austro-ugarskim državnicima.

*** Savet za priznanje Jugoslavena za nezavisan narod od strane Italije.** Iz Lugana se javlja: Antantino se novinstvo bavi i dalje engleskim priznanjem Ceho-Slovaka samostalnim narodom. „Daily Cronicle“ piše: Korak Engleske znači važnu njezinu obvezatnost za raskomadanje Austro-Ugarske. Položaj saveznika a osobito Italije bi se materijalno i moralno popravio, kad bi se talijanska vlada odlučila za inicijativu, da bi se Jugoslavene priznalo nezavisan narod. („Slovenski Narod“.)

*** „Svenemačke dokumente“** zove poljska „Nova Reforma“ poznate izjave nemačkog zastupnika Wichtla o načinu kako bi bilo najlakše istrebiti Jugoslavene. Wichtlovih „čovečjih dokumenata“ nije moguće spremiti pod „nijednu izmedju opisnih zoologija“, jer najokrutnije životinje ne zasluže, da bi njihove surove ili naravne instinkte prispodabljali sa izvadjanjima gospodina zastupnika. Za to je treba) za njih stvoriti novi pojam i novu rubriku „svenemačkih dokumenata“, koji u povesti europske kulture tvore već danas posebni i ujedno najtamniji odeo. U nijednom se narodu, osim u nemačkom, „zoologički patriotizam“ ne pokazuje u tako barbarskim formama, s takovom brutalnošću i s tako obezmedjenom glupošću ... Sloveni mogu biti mirni. Pretnje raznih Wichtlova znače naime ne početak, nego — konac.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Dogadjaji na novoj „fronti“ u Rusiji. — Kako rade socijalni revolucijonarci. — Skorašnja velika večanja u Moskvi. — I Kanadijci hoće u Rusiju. — O području Ukrajine.

O dogadjajima u Rusiji piše praški „Venkov“: Izmedju ruskih vojničkih dogadjaja na prvo mesto ulaze bojevi boljševika s Čehoslovacima, no iz njihovih akcija na volškoj fronti može se dobiti slabu sliku — i same boljševičke vesti često si protuslove, već prema tomu, iz kojeg središta dolaze. Iz pojedinih mesta dolaze i tri puta izmenično vesti, da se umešala ova ili ona stranka. A u području medju dolnjim Volgom i rekom Uralom može se čitati vesti o bojevima, o kojima se ne može konstantovati, kojoj strani pripadaju kozaci, kojoj gardiste, kojoj seljački ustaše, Kirgizi — ukratko boj švija proti svima. No jedno se nastojanje može ustanoviti: Englezi grozničavo nastoje, da što pre zaposednu severnu obalu Kasdijskoga mora i da odlučnim napredovanjem prema severu uspostave svezu s Čehoslovacima na Uralu. Na južnoj obali Kaspijskog mora (na perzijskom području) sakupljaju sada zalihe oružja, streliva i ratnih potreboća, koje velikim automobilovim putem dovoze iz Bagdada preko Perzije. Ide dakle Čehoslovacima pomoć sa tri strana: tu s juga, s istoka japanska, no koja je naišla na veliku zapreku oko Bajkala i u zabajkalskom području, koje drže bivši nemački zarobljenici, Austrijski Nemci i Madžari, vladajući nad preko 1000 sibirskih železnica; druga pomoć ide od Belog mora od severozapada iz Arhangelska po reci Dvini (severnoj Dvini) gde su provalili Englezi pešadijom i brojnim parobrodima oko 200 km smerom prema železnici, koja vozi na Vjetku — Pern — Jekaterinograd. Boljševička vlada pozna opasnost položaja i hteju iskoristiti nedostatak municije i oružja (čega nemaju mnogo Čehoslovaci) glavno topništva, te se odlučila udarit na njih svim silama pre nego li uspostave svezu sa sporazumom. U tome ko će od njih prvi da ostvari svoj plan, počiva odluka, koja će odlučiti situacijom za cele mesece. Predbežno ne radi se ni o Moskvi ni Petrogradu, već o tome, da li će Čehoslovaci brzom pomoću sporazuma postati odlučujućim faktorom, ili će brzim i jakim nastupom boljševika biti svladani.

Stockholm, 15. kolovoza. Nakon odlaska članova nemačkog poslanstva ostao je u Moskvi zastupnik poljske vlade, Lidnicki. No i on je dobio preteća pisma, da ga čeka Mirbachova sudbina, ne ostavi li dobrovoljno svoje mesto. — Proti Helfferichu beše pripravljeno 6 atentata. — Broj od socijalnih revolucijonaraca dosad počinjenih atentata iznosi nad 60.

Mnihov, 19. kolovoza. „Münchner Zeitung“ donosi iz Stockholma: Na početku rujna bit će u Moskvi šesto zasedanje sovjeta cele Rusije. Na veoma važnim večanjima na kojima ima biti proglašeno ratno stanje proti bivšim saveznicima, sudelovat će i izaslanstva iz Poljske, Ukrajine, Finske, Estonske, Korunske, Kavkaza, Turkestana, Besarabije i Sibirije.

Berlin, 19. kolovoza. Kako se brzojavlja „Lokalanzeigeru“ iz Haaga, sudelovat će na operacijama sporazuma u Rusiji takodjer Kanada.

Berlin, 19. kolovoza. K prisustvu ukrajinskog ministra predsednika u Berlinu, piše „Vossische Zeitung“: Može se predmevati, da ukrajinski ministar predsednik za vreme svog boravka u Berlinu hoće da raspravlja još o pitanjima područja u Ukrajini; radi se takodjer o odnošajima Ukrajine naprama Krimu, Besarabiji, a najpre svakako o odnošaju medju Ukrajinom i holmskim krajem. Čini se neverojatnim, da će ministar predsednik izmoliti od Nemačke potporu za ukrajinsko stanovište.

Domaće vesti.

„Narodna prosvjeta“. Odbor učiteljskog društva „Narodne prosvjete“ imat će svoju odborsku sednicu prekosjutra dne 25. kolovoza na Učki u gostioni Peruč, na koju se gg. odbornici pozivlju da nefaljeno dodju, jer će se raspravljati o važnim učiteljskim pitanjima. Sastanak u 9 sati pre podne. Mogu prisustvovati i društveni članovi neodbornici. Predsednik: Licul v. r.

— **Namesnik barun Fries-Skene u Moravskoj.** Kako javlja službeni „Osservatore“ Triestino“ otputio se pr.morski namesnik barun Fries-Skene iz Trsta na kratak boravak u Moravsku. Mi želimo gospodinu namesniku dobro zdravlje i dobru zabavu u dalekoj Moravskoj.

Natečaj zemaljske upravne komisije za Istru. Za pokrajinsko tajništvo zemaljske upravne komisije u Poreču traži se pogodbenog činovnika, koji će biti nagradjen sa berivim IX. čina pokrajinskih činovnika. Natecatelji imadu da dokažu: 1. da su austrijski gradjani; 2. da su redovito dovršili pravne nauke; 3. da su telesno sposobni da vrše službu i 4. da temeljito poznaju oba pokrajinska jezika, talijanski i hrvatski, te nemački jezik. Službeni odnošaj može da bude rešen od obiju strana otkazom, koji se ima dati šest tedana pre nego što isteče sunčani tromesec. Prednost će imati oni natecatelji, koji se iskažu praktičnom službom. Nakon jednogodišnje povoljne službe u tajništvu činovnik će moći da postigne odgovarajuće mesto sistemizovano. Natečaj je otvoren sve do dneva 10. rujna 1918. godine. Molbenice se zahtevanim prilozima neka se prikažu do ustanovljenog roka zemaljskoj upravnoj komisiji margrofije Istre u Poreču.

Nove prispele knjige. Teodor Roosevelt: Pisma Juniusova. — Montesquieu: Razmatranja o razlozima veličine rimljana i njihove propasti. — Lav N. Tolstoj: Tri smrti čim ljudi živc. — Arkadij Averčenko: Bezobraznici. — Josip Kosor: Mime. — Mirko Jurkić: Iz završja. — Dr. Fran Bubanović: Slike iz kemije. — Krsto Pavletić: Život i pjesnička djela Franje Markovića. Sve ove knjige, kao i mnoge druge od raznih biblioteka i knjižnica, mogu se kupiti kod podružnice Jos. Krmpotić, — Pula, ulica Franje Ferdinanda br. 3.

Dopisi iz Istre.

Iz Malog Lošinja nam pišu: Ovih dana bio je kod nas gospodin zastupnik Vekoslav Spinčić, da se raspita o našim prilikama. Po razgovoru s njime gotovo možemo biti uvereni, da ćemo moći otvoriti skupnu kuhinju za djake hrvatske nautičke škole. U kuhinji dobivati će djaci obed i večeru. Skupoća ne će biti tako velika, kao što se nekoji boje, jer će hrana dolaziti iz Hrvatske, što će hrvatska vlada — kako gospodina zastupnika uveravaju — dozvoliti, a odbor, koji bude kuhinjom ravnao, ne će praviti nikakvih dobitaka. Molimo i druge novine hrvatske i slovenske, da svoje čitatelje obaveste o otvorenju hrvatskih paralelka na nautičkoj školi i o djačkoj kuhinji, tako da svako, koga to zanima, bude mogao znati.

Iz Rakija. Tu je ovih dana izdahnuo svoju ispaćenu dušu naš seljan, vredan starac, Tone Belić. Bilo mu je oko 75 godina, no još pred vojnom bio je čvrst i svež, te je kao mladić od jutra do mraka marljivo radio sad na polju, sad na kamenolomu ili kod svoga dvora. Bio je jedan od one stare zdrave i jedre vrste naših ljudi, koji su na kiši, buri i ledu stekli čvrste kosti, pa su do kasne starosti sačuvali svoje zdravlje i svežinu. Pokojni je starac bio radin seljak i vredan gospodar, štedljiv i marljiv, pa je zato uvek strogo očima gledao kako mladji u ludo sipaju i trate novac, opijajući se i trošeći lakoumno u nedelju, što bi u radne dane teško i znojno zaslužili. Znao je, da vino, a osobito rakija, koja se na hektolitre u Rakiju prodavala, truje zdravlje, ubija marljiv... uništava dobro volju, seljaka pak baca na ... sjačku palicu, a jedini plodovi pijanstva da su s... dje, tučnjave, sudovi i tamnice. Zato je uvek ... obzirno korio pustopašne i lakoumne mladiće, ... se već nalazili na putu u propast. — Žalost... pokojnom suprugom, nezaboravnom tetom Ulik... te za svojim unukom Ivom, koji je bio prava ... gova slika i prilika, a koji je od ubojitog zrna ... bojištu pao, potrošila je zadnje sile starčeve, ... je ovih dana za na veke zaklopio oči. Pokoj večni, a časna spomen medju nama!

Prosveta.

„**Hrvatska Njiva**“. Primili smo 32. broj re...jalnoga tednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržaje... Dr. M. L-r.: Historijsko državno pravo i narod... načelo. — Edo Marković: Rekompenzacije. — A. Bazala: Recimo koju — o kulturnoj politici. Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvats... (IV. Korisnici skupoće). — Smotra: Jugoslaven... Talijani (dr. Ivo Tartaglia); Klerikalizam i narod... jedinstvo (J. D.); Državno prometanje krumpira (... M.); Obrtna politika (Niklas); Pomoćne škole (... A. B.); O pjesniku slobode (V. Ćorović); Stil h... katoličke moderne; Odgovor „Savremeniku“. Listak: Vladimir V. Janković: Udes. — Godišn... pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 36·—; po... dini broj K 1·—. Narudžbe prima upravu lista... Zagrebu, Nikolićeva ulica 8.

Dnevne vesti.

Zastupnik dr. Soukup u Kotoru. „Slovens... Narod“ javlja: „Rasprava proti 50 mornara ra... bune u Kotoru počela je prošlog utorka. Branit... je optuženih mornara češki zastupnik dr. Soukup.

Ponesrećeni francuski zrakoplov u Češkoj. Praga javlja 20. kolovoza: U nedelju nadjoše ... nekoj šumi Češke šumove veliki francuski zrak... plov bez ladjice. Zrakoplov je pripadao, kako ... razvidno iz natpisa, k zračnoj postaji u Pariz... Ima oblik cigare, te je sada već sav razdrapa... Gola je ostala ladjica i kakova je sudbina stig... momčad do sada se nije jošte izvelo.

Jezično smo mi jedni, mi svi od Triglava d... Sofije, piše Zofka Kvederova u zadnjem broju „Že... skog Svijeta“. To sam ne jedamput živo osećala ... osobnom saobraćaju i kod čitanja naših knjiga, sl... venskih, hrvatskih, srpskih ili bugarskih. I samo ... je žao, da ja, koja nisam filolog, tako živo oseća... potrebu i dužnost, da to rečem, a mnogobrojni filo... lozi naši premeću stare i često ne baš toliko važn... rukopise davno umrlih medio kriteta, a ne vide živ... potrebe današnjeg vremena, ne kažu ono, što treb... danas da se reče... Veoma pošteni a veoma za... služna naša spisateljica nije filološkinja, a radi tog... joj filolozi praštaju. Tom prilikom valja istaknu... što se uvek premalo isticalo, da je baš filologija ... tom pogledu učinila svoju dužnost i znanstveno utr... put nacijonalnom ujedinjenju. Da naše novine n... baš ništa o tome pisale, tome nisu krivi filolozi, ko... ne pišu obično u dnevne ili leposlovne listove, ve... novinari, kojim su rezultati znanstvenog istraživanj... bili obično zadnja briga. Ništo manje nego naš slav... Jagić podao nam je znanstveni dokaz o toj teorij... jedinstvenosti naroda od Triglava do Balkana, o... Vidma sve do Varne, od Jadrana do Crnog mora... Ovim svojim dokazom oborio je naš slavni jeziko... slovac protivne teorije Miklošićeve, i baš ovaj ne... prekidni polagani prelaz narečja od Ljubljane d... Sofije, da ne znaš, gde započimlje jedan jezik i sv... šava drugi, dok se medjutim točno znade za granic... izmedju Poljaka i Rusa, bio je osnovka, na kojoj j... Jagić gradio dalje te mogao smelo ustvrditi, da ... Jugoslaveni jedan narod, koji su se tekom vremen... disimilirali i diferencirali iz različitih geografskih ... historičkih razloga. Živi i opetuje se u svim zna... stvenim slavističkim knjigama već čitava desetgodi... te je uopće priznati aksijom u filološkom svetu. I... se ova teorija nije i politički iskoristila, za to ... odgovaraju filolozi, već političari, koji su imali uv... prečeg posla, što je išao za tim, da se jugoslavensk... narodi čim više rascepkaju. — Ovo ne pišem toliko ... da opovrgavam simpatičnu našu spisateljicu, kolik... ide zasluga, da je upozorila široke krugove na ov... važne činjenice, već da dokažem, kako je filolog... već davno potvrdila i zapečatila ono, što se politič... i kulturno mora tek ostvariti i da tom prigodom ... taknem Jagićevo značenje i za naš politički i kultur... život — filologa.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Neu... mayer; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Nj. V. „Adrij... lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: stožern... mornarički lečnik dr. Vejvoda.

Ratni zarobljenici, koji umakoše. Posle podne i noć... dne 11. kolovoza umakoše sledeći ruski zarobljenici iz kom... panije ratnih zarobljenika „Val di Figo“: Benecky Nikolo... Jerefijev Mihajlo, Jesipenko Kalistrat, Zubanov Ivan i Zdib... njev Vasilij. Prvi je zanatom postolar, dok su ostali seljaci... Svi su obučeni u uniformu ruske pešadije. U slučaju da ... uhvatili, nek ih se izruči mornaričkom kopnenom i pomor... skom uredu.

Podupirajte našu Družbu!

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro... 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se o upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. štedionice 36.795.

Godina IV. U Puli, subota 24. kolovoza 1918. Broj 1121.

Život sadašnjice.

Ludjaci smo dobe, ludjaci groze;
dani puzu se kraj nas, puzu i gube, —
mi živimo duboko mrzeći život.
i drščući plašljivo pred smrću.
Lord Byron.

Mi ležimo oboreni na zemlji. Ne vidimo puta, kojim moramo udariti. Ne znamo: ni kamo to vodi, zašto je k tomu došlo. Naše vaspitanje nas nije to pripravilo.

Učili su nas zemljopisu i istoriji, socijologiji filozofiji, ali to nije bilo učenje, već prevara. Sa nima predmetima je tako. Pokazali su nam formu, ali ne sadržaj. Naučili su nas par materijalnih fakata, ali ideje, velike ideje, što no pokreću svet, ne hteše nam saopštiti. Rekoše nam, da je zemlja okrugla, ali zaboraviše nam reči, kako si znanost mišlja postanak, razvitak i ulogu te kugle u svemiru; zaboraviše nam istinito prikazati svu ogornost boja za heliocentrički nazor. Istorija znači odine, kad je koje klanje počelo ili se svršilo, i kada je i do kada nekakva grešna Svetost i Veličanstvo vladalo. Socijologija treba da prikaže iskrivljenim načinom, šta veli Platon, a Rousseau a šta Gupiowicz o ljudskom društvu. Rezultat jest, da znaš doduše par lepih reči više, ali jasnije ti nije ništa. Tama kao i pre, tek veća konfuzija, a to i jest cilj današnjeg školskog sistema. A filozofija? — U 7. i 8. razredu gimnazije uči se filozofski propaedentika. Ali kad djak, da se bolje u filozofska pitanja uputi, piše u Zagreb informativno pismo o Bazalovoj „Povijesti filozofije", ulovi mu naravno direktor odgovor, proofije", ulovi mu naravno direktor odgovor, pozove djaka k sebi čitaga (šta je još naravnije), pozove djaka k sebi i daje mu (sasma ozbiljno) taj savet: „Sinko! Do 10 godina izaće druga knjiga, a ta ne će imati više vrednosti. Ne kupuj, za to tu knjigu! A ako mene ne poslušaš, te njigu kupiš, ne ćeš dobiti do godine štipendiju!" Da ta knjiga ima sada vrednost za djake, da bi mu značno raširila duševni horizont (a šta je kasnije djaka briga, izadje li do 10 godina pedagoški bolja knjiga, kad je on već s prvom postigao cilj!) to je sve gospodinu direktoru deveta briga.

Da taj direktor opet već 20 godina degenerira školu, da još danas ne zna hrvatski govoriti (mislio nije nikad, ni neće) da je isterao najbolje profesore sa škole, da je sam predložio g. 1914.-15. ministarstvu germanizaciju škole, da zabranjuje i danas sabirat djaštvu za hrvatske škole, da je to već senilni starac — alkoholičar, koji se sa djacima trga za kapute, kao što to dečurlija medju sobom čini, to sve i još mnogo drugog je opet hrvatskoj javnosti deveta briga. Župani, popovi, učitelji, advokati etc. vode aprovizacije i zakutne pisarije i kradu i gule puk da je divota (iznimke potvrdjuju pravilo!), pa koje čudo onda, da ovi u svojoj „velikodušnosti" puštaju i druge da pašuju iznimke ne nalaze ni sredstva ni odvažnosti da reknu istinu. A mene to boli, pali, žeže, ja ne m gu držati više stid u sebi, moji bledi obrazi precrveni" su od stida i ja vama svima — sposobnijima ali kukavičnijima — kličem: stidite se! Vaš narod jest uništavan, budućoj inteligenciji zatvaraju se svi putevi k razvitku, na mesto karakternih ljudi, gleda se vaspitati ulizice — birokrate, a Vi, Vi to ropskom ravnodušnošću trpite, prem da imate pravo kontrole! Hteo bih imati glas tako jak, da me čuje celi Slovenski Jug, da Vam celi oda svoj prezir i da se za Vas zastiti!

Čujem Vaš smeh.

— Ti si ludjak! Čujem Vaš smeh.

— Da, istina je, ali ne varajte se, i Vi ste. Vi ste ludjaci zatvoreni u kaveze, pa se klanjate prolaznicima, misleći da će Vas za to — ispustiti van.

Naš život je grozan u svojoj neizvesnosti. Mrzimo život, jer današnje živovanje je rdjavo, ali smrti se bojimo, jer smrt znači novu nezavisnost, a o budućnosti nemamo nikakove prestave, jer nam fali —

Vaspitanje.

Mi smo vaspitani inferiornim profesorima, direktorima, piscima učenjacima. Mi ne p. znajemo dela ni pisaca, koji bi nas povели k dnu, izvoru života: čuvstva, razuma, volje. Celo naše vaspitanje je tako sterilno, a ništa nije tako daleko istinskog života kao sterilnost. — Ali podjimo novim putem! Srušimo kumire, da dignemo Boga — Istinu! Podjimo k velikim pesnicima i filozofima svih vekova, al' ne čitajmo knjige o njima, već knjige njihove. Jer o njima piše svako tendencijozno, iskrivljeno, jedino oni sami daju nam u svojim delima nepatvoreno svoje misli, sebe. Od velikih ćemo ličičara dobiti plemenite impulse, kod epičara upoznaćemo svu grozotu i besciljnost klanja, kod obojih videćemo celu težinu čuvstva, strasti života. Život, tu veliku, večnu tajnu, razotkrivaće nam. mislioci. Oni će dignuti velo sa našeg mozga, kojim nam ga je prikrila roditeljska kuća, okolica, škola i tradicija. Mi ćemo pak gledati na život objektivno, nepomućeni bednom sadašnjicom, očima velike budućnosti. A kogod nestrano i savesno promatra sadašnjost, koja nije no životinjska, zverska faza u razvitku čovečanstva, mora doći do uverenja, da, nema li čovečanstvo ostati i dalje na sadašnjemu zverskom stupnju, mora doći do velike — Promene, nakon velikog obračuna.

Za taj obračun moramo biti pripravljeni. Geniji vekova pripraviće nas idejno, a ekonomsko-tehnički razvitak sveta šili nas materijalno. K genijama obrnimo svoja žudnje puna srca i razumé, a senilnim vaspitačima dovikimo s Hamletom:

„Više je stvari na nebu i zemlji, nego šta si Vaša školska mudrost umišlja, Horacije". Alfa.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Austro-ugarsko jato letala poduzelo je uspešnu navalu bombama na talijansko letalište kod Mestre. Inače nema nikakvih osobitih dogadjaja. — Albanija: Bojne sile g. o. baruna Pflanzer-Baltina bacile su neprijatelja na više točaka u njegovim prvim linijama te su dopremile zarobljenika i topova. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 23. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i pl. Böhna: Neprijateljske delomične navale severozapadno od Bailleulla i s obiju strana Lyse bile su suzbite. U protusunku učinismo zarobljenika. Englezi su jučer svom snagom nastavili dne 21. kolovoza severno od Ancre započetu navalu te su ju, napregnuvši frontu na Ancrei severno od Alberta, proširili na odsečak od Alberta do Somme. Neprijateljev pokušaj proloma, poduzet sa namerom opkolenja, izjalovio je se posve u svom prvom razvoju. Jučer je neprijatelj pretrpio težak poraz. Očekujući neprijateljevu navalu, napadoše pruske divizije sa saskim i bavarskim pukovnijama na bojištu severozapadno od Bapaumea neprijatelja medju Moyenneville i Mixaumonta. Naišle su svuda na neprijateljsku navalu, koja se je počela razvijati i na jake protivnikove čete u pripremi te bacile neprijatelja mestimice 2 km u dubinu. Na to su bile za sutra primljene engleske navale uništene. Tečajem dana pravljene je neprijatelj još više puta navalio, naročito iz Piusicuxa i Beaumont-Hamela. Suzbit je svuda uz teške gubitke. Jake neprijateljske navale iz Alberta slomiše se u našoj vatri. Medju Albertom i Sommeom navalio je neprijatelj uz najjaču zaštitu vatre te je prolazno provalio preko ceste Albert—Braye u smeru prema istoku. Krepku protunavala hesenskih četa sa delovima pruskih i würtemberških pukovnija bacila je neprijatelja preko ceste u njegove izlazne položaje. Otvoreno poraznještene baterije rastreliše mnogo neprijateljskih oklopljenih vozova. Severno od Braye navalio je neprijatelj konjanicom. Delomični boji bila je skoro bez iznimke uništena. Delomični bojevi trajahu na bojištu do kasno u noć. Medju Sommeom i Oiseom uopće miran dan. Jaka paljba južno od Somme je za predpodnevnih satova popustila. Južno od Avre mogle su se francuske navale kod Frenleresa u našoj vatri samo delomice razviti te su suzbijene. Pešadijski bojevi na Divette. Medju Oiseom i Aisneom povukli smo, u priključku na premeštenje naše linije za Oiseu, izvršeno dne 20. kolovoza, u noći od 21. na 22. kolovoza naše čete, od neprijatelja nesmetani, za Aylette. Jakoj navali neprijatelja medju Manicampom i Pont-surMard izmakle su naše, na zapadnom bregu Aylette još ostale kumpanije, za odsečak. Delomične neprijateljeve navale medju Aylettom i Aisneom izjaloviše se u našoj vatri i u protuudarcu. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Medju Bazochesom i Fismesom potisnuli smo natrag u mesnoj navali amerikansku liniju straža te suzbismo neprijateljske navale. — Poručnik Udet izvojštio je svoju 57. i 58. značnu pobedu. Za zračnih navala na domovinsko tlo, uništili su prema dosadašnjim vestima naši bojovni letači od jata letala, koje je išlo na Karlsruhe te se sastojalo od 10 letala, 7 letala. — Ludendorff.

Neprijateljski zrakoplovi nad Pulom i Fažanom.

(Službeno izvešće.)

Beč, 23. (D. u.) Ratno ministarstvo, mornarička sekcija saopćuje: Jedan je odeo naših pomorskih zrakoplova obasuo 21. kolovoza talijansku zrakoplovnu postaju Porto Corsini s bombam sa veoma dobrim uspehom te je ustanovio da su bombe više puta pogodile zrakoplovna spremišta i barake. Svi su se zrakoplovi povratili. Naši su zrakoplovci napali više puta takodjer uzledište na Lidu kod Mletaka i neprijateljski tabor baraka na obalnom području Piave, a da nisu pretrpeli gubitaka. — Neprijateljski zrakoplovi razvili su dne 21. kolovoza u noći iza toga veoma živu delatnost na severnom Jadranu. U dvem noćnim navalama obasuli su Pulu bombama, prvi put bez uspeha, a drugi put prouzročiše neznatnu stvarnu štetu. Nekoliko je požara grmlja u području bilo brzo pogašeno. U Fažani su oštećene dve privatne kuće i više je civilnih osoba ozledjeno. Neki je naš lovački zrakoplovac dne 21. o. m. oborio na severnom Jadranu jedan talijanski pomorski bojni zrakoplov.

Rat.

Francuski izveštaj od 21. kolovoza u večer: Izmedju Matza i Oise popustio je neprijatelj usprkos svom otporu pod pritiskom naših četa. Lassigny je pao. Dalje prema jugu napredovali smo u Pimontu i zauzeli šumu Orgal, te preneli napred naše crte sve do Chiry i Qurscampa, istočno od Oise. Naše čete izrabile su tečajem dana uspeh na levom krilu. Šuma i selo Charlepont u našem su posedu. Mi prodiremo jugoistočno od Noyona izmedju Sempigny i Pontoise na Oisi. I dalje istočno prekoračili smo put od Noyona u Concy-le-Chateau. Zauzeli smo Camelin, Fresne i Blerancourt te porinuli naše crte sve do Saint Aubina. Od jučer oslobodismo poprečno 20 sela. Na izvesnim točkama bio je postignut napredak od 8 kilometara.

Francuski izveštaj od 22. kolovoza popodne: Tečajem noći francuske su čete podržavale dodir s neprijateljem na njegovom uzmaku izmedju Matza i Oise te i istočno od Oise. Zaposedosmo Plemont, Thiescourt, Cannectancourt i Ville i dopresmo do Divette. Obalu Oise istočno od Noyona i Sempigny do Bretigny držimo u posedu. Dalje istočno zapodoseli smo Bourguignon i St. Paul-aux-Bois i napredovali smo severno od tog sela. Mi smo došli do Ailette kod Puimey i La Bas. Izmedju Ailette i Aisne nema nikakve promene, izuzevši u predelu Dommieresa, čije zapadne pristupe držimo mi u posedu.

•

Francuski izveštaj od 21. kolovoza u večer: Kroz dan nastavile su naše čete napredovanje na celoj bojnoj fronti izmedju Matza i Oise. Mi stojimo na Divetti, od njenog ušća sve do Evricourta. Izmedju Ailette i Aisne osvojili smo sela St. Aubin, Selens, Bagneux, Epagny, Bieuxy i Pommiers. Materijal, što je neprijatelj ostavio izmedju Aisne i Oise jeste znatan: Od 20. o. m. bilo je nabrojeno preko 200 topova.

•

Engleski izveštaj od 21. kolovoza na večer: Naša je navala dne 21. o. m. na fronti od 10 milja, od Ancre sve do blizine Moyenville, imala uspeha. Mi smo provalili duboko u neprijateljske položaje na celoj fronti i odveli mnogo zarobljenika. Englezi i Novo Zelandjici, praćeni tankovima, navališe na prve crte pod zaštitom magle i pri tom zauzeše Bucquoi Ablainville i Moyenville. Engleske divizije naselа Beancourt-sur-Ancre, Putsfeux-an-Mont, Bucstaviše navaljivanje u blizini železničke pruge Albert—Arras i zauzeše Achiet-le-etit, šumu Legeast i Courcelles-le-Comte. Teški bojevi na različitim tačkama uzduž železničke pruge. Zapadno od Achietle-Grand bila je odbijena jaka neprijateljska protunavala. Naše bojne odpočinule zapletoše neprijatelja u boj. Naprama Thieppalu i severno od naše napadajne fronte porinusmo napred našu crtu izmedju Boisleux-St. Mars i Mercatela. Na fronti kod Lysa porinusmo napred naše crte u blizini Le Touret, istočno od Paradisa i izmedju Merville i Quittersteene. Južno od Locre učinismo 138 zarobljenika.

Engleski izveštaj od 22. kolovoza u jutro: Danas u 4 sata i tričetvrt ujutro navalili smo na neprijateljske položaje izmedju Somme i Ancre. U sredu po zanoćivanja prešle su naše odhodnje na levu obalu Ancre južno i jugoistočno od Beaucourta. Mi smo zadržali jučer severno od Ancre dobivene položaje protiv jakim protunavalama na fronti kod Miraumonta i Achiete-le-Grand. Sveže protunavale razvile su se ujutro sučelice Miraumonta i Iresa. Mi smo priveli 2000 do 3000 zarobljenika i zaplenili nekoliko topova. U sredu porubljenih i dalnjih uspeha istočno i severoistočno lučili smo dalnjih do izvanjske granice Neu Berod Merville i došli do izvanjske granice Neu Ber-

quina. Mi smo zauzeli jaku tačku i posle žestokog boja odbili smo jake mesne protunapadaje proti dvorcu Lakeru i severozapadno od Oranceter. Noću razvio se u tom odseku tvrdokoran boj.

•

Amerikanski izveštaj od 21. kolovoza u veče: Mali napadaji u Vogezima i severozapadno od Toula bili su odbijeni, pre nego su došli do naših crta. Jučer su naši zrakoplovci s dobrim uspehom bombardovali železničku liniju kod Flabeuville. Naši su se zrakoplovi svi povratili.

•

Izveštaj istočne armije od 20. kolovoza: Topnički i izvidnički boјevi. Neki je srpski odeo sretno proveo prova u bugarske crte. Francuski su zrakoplovci oborili jedan aparat južno od Prilipa.

•

Izveštaj istočne armije od 21. kolovoza: Na celoj fronti slaba delatnost artilerije.

*** Madžarska fronta.** Povodom opetovanih slučajeva, da su austrijski državljani po madžarskoj pograničnoj straži kod kriomčarenja živeža u Austriju ubijeni bili, piše „Arbeiter Zeitung" uvodnik pod naslovom „Madžarska fronta" u kom veli, da se na granicama Ugarske i Austrije vodi guerilski rat, koji nepovoljno deluje na raspoloženje naroda. Traži od Husareka, da svom energijom istupi proti ugarskoj vladi, rad ovih dogadjaja.

*** Govori o ratu i o miru.** Iz Berlina se javlja, 21. kolovoza: Dojdućih će dana imat princ Maks Badenski javno velik govor o ratu i o miru. Iza njega govoriti će cela vrsta drugih vodećih nemačkih državnika o ratnim i mirovnim problemima. Mirovno pitanje istupa i u Nemačkoj sve više na površinu.

*** Hindenburg o položaju.** Iz Berlina javljaju „Grazer Tagblattu": Hindenburg je povodom parade 3. pukovnije garde rekao: Naš je položaj povoljan, ma da smo, što možem posvema mirno priznati, pretrpeli u poslednje vreme jednom takodjer neuspeh. No to su slučajevi u ratu s kojima se mora uvek računati. Neprijatelj počinje biti vrtkavim. Mi ne smemo popustiti, već moramo čvrsto stojati, te ćemo na taj način postići od nas zahtevani časni i j a k i n e m a č k i m i r. K tomu mora svako svojim telesnim i moralnim silama doprineti.

*** Mirovni sastanak u Lucernu.** Talijanski list „Liberte" javlja, da su se u Lucernu sastali Erzberger i Proelstra.

*** Stanek o novom slavenskom trosavezu.** Zast. Staněk izjavio je uredniku „Slovenca": „I na druga praktična, preko korisna pitanja nismo zaboravili. Zastupnici jugoslavenskoga, poljskoga i češkoga naroda bavili su se posebno aprovizacijonim i obnovnim pitanjem. Zaključili su, da će zajednički nastupiti proti vladi, a osim toga se je ustanovilo, da se radikalne pomoći nema očekivati od austrijske vlade, nego da će si morati slavenski narodi sami pomoći. Sva tri slavenska naroda su si obećala medjusobnu pomoć. Ne samo za vreme rata, nego i posle rata želimo si gospodarske uzajamnosti. Izabrat će se odbori, koji će sastaviti nacrt tičući se svih gospodarskih pitanja medju ovim trima slavenskim državama. O potankostima toga nacrta se ne ću već sada izjaviti, da ne bi na kakov način prejudicirao delovanje dotičnih odbora. Konačno se je na ovom sastanku razmotrivala kulturna uzajamnost. Vodeća i temeljna misao našega kulturnoga programa mora opstojati u tome, da se emancipiramo tudjega kulturnoga upliva, koji je protivan našim slavenskim običajima. Takodjer i u svetovnim nazorima se moramo osloboditi jednostranoga tudjega upliva, te ne smemo crpati znanosti i umetnosti samo iz nemačke literature. Lažiznanost, koja se je do neke stalne granice gojila u našim školama, mora izginuti. Način mišljenja je bio do sada delomice prisiljen, protunaravan, jer se nismo obzirali na mentalitetu slavenske duše. Duševne sposobnosti naše dece moramo razvijati na onom temelju, koji je narav ustvarila i više mislioca, više učenjaka ćemo imati. Do sada nije mogla doći naravna nadarenost našega puka u školama do vrednosti, jer se je sa svom silom radilo na tom, da se ucepi našemu puku tudja narav. Nadarena slavenska duša se nije mogla razvijati".

*** Češko-slovački zlatni novac.** „Vossiscbe Ztg". javlja: Iz raznih krajeva Češke javljaju, da tamo već kola zlatni i srebrni kovani novac češko-slovačke države. Zlatni novac ima veličinu francuskih louisdora, te ima na jednoj strani sliku Hradčina, a na drugoj pak dva sokola, koji si pružaju ruku, dok nad njima stoji ptica sokol. Oznaka je ukovana kao „20 sokola". Govori se, da imadu u Češkoj već jednosokolski i desetsokolski kovani novac. Sav zlatni novac ima na jednoj strani češki natpis o češko-slovačkoj državi, a na drugoj strani pak francuski natpis. Fantazija dopisnika „Vossische Zeitung" je upravo bujna. Takov import zlata i srebra iz Francuske bi stalno znatno štetio antanti na njezinom novčanom trgu. Prometne vrednost ne bi u našoj državi takov novac imao, jer bi se novac morao sakrivati. Umnožanje količina zlata i srebra bi pak bilo u našoj državi samo u njezinu korist, što Francuzi stalno ne nameravaju. Da se tiska za neprijateljsku državu papirnati novac, nije ništa novoga, da bi pak u neprijateljsku državu pošiljali zlato i srebro, toga doista ne veruju niti „Vossische Zeitung".

Domaće vesti.

Sudac dr. Ivo Rajčić odlazi iz Pule. Današnjim danom odlazi iz našega grada sudac dr. Ivo Rajčić, koji je već više godina vršio ovde svoje zvanje i to vršio na zadovoljstvo svih krugova i svih slojeva gradjanstva bez razlike narodnosti, komu je radi svog takta bio veoma omileo. Odlazi da nastavi svoje delovanje kao kotarski sudac u svom rodnom kotaru Voloskom. Pri odlasku kličemo mu krepko: Zdravo! uz želju, da nam onaj, ko njegovo mesto zaposedne, bude isto tako na zadovoljstvo sviju, pravdu krojio.

Pomanjkanje plina usled nestašice vode. C. kr. tvrdjavni poverenik priopćuje sledeću objavu: Stanovništvu Pule! Usled pomanjkanja vode, obustavio se je za 48 sati proizvod gasa u Verudi. Pozivlje se radi toga pučanstvo Pule, da odmah zatvori pipke kod svih kuhaćih strojeva, svetla kao i ključa merila gasa, a tekar onda otvori, kad bude gas ponovno otvoren, što će se objaviti zidnim letacima. Upozorava se općinstvo, da je event. pokušaj uporabe gasa veoma pogibeljan, te je u interesu istog, da tomu izbegne. C. kr. tvrdjavni povjerenik.

Skrćeni prostor u našem listu. Radi pomanjkanja plina ne možemo već nekoliko dana dati slagati „Hrvatski List" na stroju, te smo i upravo radi toga bili prisiljeni donositi raspravu g. nadzornika Barbalića kao odštetu čitateljima. Naše obećanje, da ćemo po mogućnosti doneti raspravu i koji drugi dan ne možemo održati, jer, kako čitatelji mogu razabrati iz službene objave naša je plinara obustavila privremeno poslovanje radi pomanjkanje — vode.

Za učitelje. U puljskom i porečkom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Učitelji ili učiteljice, koji žele biti namešteni, neka pošalju svoje molbe na „c. kr. kotarsko školsko veće u Puli" priloživši molbama sledeće dokumente: 1. Svedodžbu zrelosti; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svedodžbu ponašanja i 5. Svedodžbu kotarskog lečnika.

Kakvi su naši ljudi i kakvi ne smeju biti. Nije davno što je B r a c e u nedeljnoj rubrici: „Iz Pule i okolice", koja je po višem nalogu morala prestati izlaziti, istaknuo, kako su mnogi naši činovnici u carskim uredima obično mlitavi narodnjaci, ako nisu već posvema nenarodni. B r a c e je onda zatražio od naših činovnika, da s našim narodom govore uvek i svagde samo našim jezikom, jer je njihova dužnost, da sa svakim nepoznatim čovekom progovore u svom jeziku, te je naveo, kako ni talijanski ni nemački činovnik ne će nikada prvu reč nepoznatom čoveku kazati u našem jeziku. Bilo je rečeno nadalje, kako se našem dobričini i plašljivom seljaku ima ulevati odvažnosti, dizati mu samosvest i sokol ti ga svakom prigodom. A zato imadu prilike najviše činovnici po uredima, s kojima naš čovek sa sela dnevno dolazi u saobraćaj, te kad bi ti činovnici za našeg kmeta i težaka imali više iskrene ljubavi, mnoge bi drukčije i postupali s njime. — Na to nam se oglasio mlad neki činovnik, naš čovek, te je uz priznanje, da mnogi od naših čiovnika nisu više naši, već su ukočeni birokrate bez duše za narod, rekao, da ipak ne leži uvek krivnja na činovnicima, već su mnogo i mnogo puta krivi ljudi, što u ured dolaze. I to ne samo prosti i neuki pučani i težaci, već upravo oni ljudi, koji sebe medju inteligenciju broje: odvetnici, poduzetnici itd. I to su sve više manje razvikani rodoljubi, a već pri provom koraku u ured uprave oni, naši ljudi, upit na činovnika, našeg činovnika u — talijanskom jeziku. A nemaju li ti razvikani rodoljubi, da se na svakom koraku zauzmu za naš krasni i zvučni jezik, ko će da to učini. Eto, takovi su naši ljudi, a takvi ne smeju biti Komodni do skrajnosti. Ieni da se zamisle nad našim položajem i da svagde, gde je potreba — ne samo medju nama — pokažu svoju odvažnost i rodoljublje, puštaju, da im tudjin, niži i nesposobni od njih gazi njihov jezik. — Prezren i proklet onaj izdajica, ko iz komodnosti, lenosti ili toga da živi u miru sa svima ne poštuje svagde i u svog jezika, i ne govori li njime, gdegod mu prilika pruži.

„Narodna prosvjeta". Odbor učiteljskog društva „N a r o d n e p r o s v e t e" imat će svoju odborsku sednicu sjutra dne 25. kolovoza na Učki u gostioni Peruč, na koju se gg. odbornici pozivlju da nefaljeno dodju, jer će se raspravljati važnim učiteljskim pitanjima. Sastanak u 9 sati pre podne. Mogu prisustvovati i društveni članovi nеodbornici. Predsednik: Licul v. r.

Dnevne vesti.

Progon „Primorskih Novina". „Primorske Novine", što izlaze na Sušaku, izvrgnute su u poslednje vreme raznim progonima sa strane današnjih moćnika. Cenzura im je sada postala stroga i bez... polja se u listu sve češće pojavljuju. Osim to... nastoji se listu, osobito sa strane rečkih oblasti, gde vlada madžarsko-talijansko bratstvo, naneti što više materijalne štete. List je dosad bio plenjen više puta u prodavaonama na Reci, dok nisu sada rečke oblasti posvema zabranile njegovo raspačavanje na Reci. Razume se, da znači to za list, koji, može se reći izlazi na Reci (Reku od Sušaka deli samo Rečina, a spoj izmedju obiju gradova podržava most), neprocenjivu materijalnu štetu. List će od sada prodavati na mostu, pa su oblasti rečke koje su zabranu izdale, doživele lep moralni fiasko. — Listu, koji je jedna od najzdravijih pojava u jugoslavenskom novinarskom svetu, od srca želimo, da sretno svlada sve zapreke, koje mu se na put meću.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Ritmajstor Chylinski; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Vel. „Gamml"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice fregatni lečnik dr. Stocky.

Novi lučki zapovednik. Odredbom Njeg. Vel. te na vlastitu molbu dignut je sa svoga mesta dosadanji lučki zapovednik admiral Pavao pl. F i e d l e r, te dodeljen lučkom admiralatu u Puli. Lučkim je zapovednikom imenovan kontraadmiral Alfred C i c o l i.

Službe božje za momčad. Sjutra, u nedelju dne 25. kolovoza vršit će se ove službe božje: Za katoličku (i gr. kat.) momčad: U 8 sati pre podne u Brioni Grande, Maria Luigia i u 9 sati pre podne u Valdibecco. Za evangelijsku momčad obiju konfesija: U Puli u 8 sati pre podne madžarski, u 10 sati pre podne nemački, (za Pulu i okolicu). Za pravoslavne: U Sv. Petru u Šumi u 8 sati pre podne. Za muslimane: U Vodnjanu u 4 sata posle podne.

Pojedini ... CENA listu: U pretplati ... Godina IV.

Pr...

Kada su se ... družile sve istarsk... odlučan prosvjed... jade u prehramben... stri, namesništvo je ... rivolilo na to, da ... iveža" pokrajinske ... od već 1. ožujka ... ahtev Istre, to se ... mo do nekako s... primali naš maleni ... ebovapljućem za... anje plodovite au... ekoliko dobre vo... rambena kriza, u ... na najviše trpi. N... prehrambeni je u... dredio par vagun... ce na putu, „soel... avni ured je uz... isu došli! Gde i ... as zagonetka. I ... ao. Ako je pak d... stra ih treba me... rsćanska aprovizac... neprilike (koja je ... nošiljaka jednostav... četvrtgodištu oduz... ništva gladnoj Ist... vaguna turkinja ... kojega su nam pri... nije dosta. Sve ži... višega armadnog ... e pak na raspolag... lako samelje ... žita i to onaj trća... A ovaj nam je duž... na samo 2 posto... ništa manje nego ... iidem?! Sada ... protivi ustanovljen... ureda, koja bi ova... niti.

Pošto u Istri ... maslide usled rata ... ljna već u proleću ... nije dosada primi... 1 kg masti!

O opskrbi istr... mesec najveće ne... živeža, dobije tr... „političkih obzira" ... iznad odredjene ... Beča dodje jedva ... sirota Istra ... odusme od onoga, ... činama, koje mora ... da primu onaj sir...

A sada Suti, ... majke u Kranjsku, ... uz ogromne cene ... menjaju za živež ... čak i zadnju krpu... ne pogine od gla... dan, župni uredi ... ranja. U ilustracij... brašno 20 K, ... 14—16 K, slador ... 80—90 K i t. d.

Pogledom na ... zastupnici sa ... upravne komisije ... sec ... raznih ... novčanu potporu ... kruna, kojima si ... skrbe od gulikoz... i turkinja i razdeli... ceni medju istrad...

Letošnjom ... četvrtina Istre ... su „zručeni smrti ... primili nit praška ... kujenio ... hrvatskom vladom ... ugodnog rešenja: ... izbavila pogibeli ...

RATN...

Bec, 24. (D. ...) bojište: Talijanski ... kolovoza Božeń ...

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu godinu K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 hl. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ank. pošt. šted. 38.795.

Godina IV. U Puli, nedelja 25. kolovoza 1918. Broj 1122.

Prehrana Istre.

Kada su se dne 24. prosinca prošle godine družile sve istarske općine na sastanku u Kozini odlučan prosved i optužbu protiv bezbrižnosti vlade u prehrambenom obziru naprama istradanoj Istri, namesništvo je nakon dugog natezanja konačno privolilo na to, da se ustanovi „ured za nabavu živeža" pokrajinske upravne komisije, koji je započeo već 1. ožujka poslovati. Kako je bio utemeljen zahtev Istre, to se brzo pokazalo. Medjutim, dok smo do nekako sredine aprila još dosta redovito primali naš maleni odmer, te su bečke centrale po neobvapljućem zanemarivanju najsiromašnije i najmanje plodovite austrijske pokrajine pokazale barem nekoliko dobre volje, brzo je nastala državna prehrambena kriza, u kojoj Istra izmedju svih pokrajina „najviše trpi. Nakon nebrojenih zdvojnih uskilka prehrambeni je ured u Beču par puta u mesecu odredio par vaguna žita za Istru i brzojavio, da su već na putu, „soeben abgegangen". A istarski nabavni ured je uzalud čekao ove vagune, koji — nisu došli! Gde i kamo su se izgubili, još je i danas zagonetka. I puk je medjutim zdvajao i umirao. Ako je pak došlo par vaguna turkinja u Trst (Istra ih treba mesečno sto), da ju samelju, to si je tršćanska aprovizacijona komisija pomogla iz „hipne" neprilike (koja je dakako stalna) time, da je dco pošiljaka jednostavno za sebe rekvirirala. U zadnjem četvrtgodištu oduzeo je Trst sa dozvolom namesništva gladnoj Istri iz ustiju ništa manje nego 65 vaguna turkinja za seme i 8 vaguna ječmena, od kojega su nam povratili samo 3 vaguna. Nu ni to nije dosta. Sve žito se mora odavati po zapovedi višega armadnog vodstva samo šameljeno. U Trstu je na raspolaganje samo jedan mlin za Istru, te pak na raspolaganje samo jedan mlin za Istru, će lako samelje svoja zrno za zrnom dobivena žita i to onaj tršćanske aprovizacije kod sv. Save. A ovaj nam je računao tare 4 posto, dok je uistinu ima samo 2 posto, te si „pridobio" na taj način ništa manje nego 18 i po vaguna brašna. Quousque tandem?! Sada razumemo, zašto se namesništvo protivi ustanovljenju istarske filialke vojno-žitnog ureda, koja bi ovakove neurednosti morala zabraniti.

Pošto u Istri nema svinjogojstva te je kultura masline usled rata silno nazadovala, bila je pokrajina već u proleću bez svake začine. Nabavni ured nije dosada primio iz bečke centrale za mast, niti 1 kg masti!

O opskrbi Istrana sladorom dogadjaju se svaki mesec najveće neurednosti. Kada u Trstu uzmanjka živeža, dobije tršćanska aprovizacijona komisija iz „političkih obzira" dozvolu, da smě deliti slador iznad odredjene mere. A otkuda da ga uzme? Iz Beča dodje jedva za par sedmica i tako je opet sirota Istra krava muzara: slador se bezobzirno oduzme od onoga, koji je namenjen istarskim općinama, koje moraju za tim čekati po više sedmica da primu onaj sirotni po kg šećera.

A puk! Suti, trpi i umira. U masama putuju majke u Kranjsku, Štajersku i Hrvatsku, gde kupuju uz ogromne cene najpotrebitije. Pošto novaca nema, menjaju za živež obuću, rubeninu, odela, lonce, da čak i zadnju krpu iz svojih postelja, samo da deca ne poginu od glada. Broj mrtvih diže se dan na dan, župni uredi bi mogli dati strašne brojke izumiranja. U ilustraciju nekoliko cena: mast 70—80 K, brašno 20 K, pasulj 14—16 K, kukuruzno brašno 14—16 K, slador 20—24 K, krumpir 4—6 K, ulje 80—90 K i t. d.

Pogledom na ove zdvojne prilike oni istarski zastupnici sa neumornim predsednikom pokrajinske uprave komisije Lasciacom interveniral prošli mesec kod raznih ministarstva u Beču i isposlovali novčanu potporu Istri u iznosu od 6 i po milijuna krune, kojima si je „ured za nabavu živeža" prikrbio od gulikoža nekoliko vaguna masti, pasulja i turkinja i razdelio taj živež po znatno sniženoj ceni medju istradano istarsko pučanstvo.

Letošnjom letinom je priskrbljena približno četvrtina Istre kruhom za tri meseca. A ostali? Ili su „zručeni smrti, kada već preko mesec dana nisu primili niti praška muke? Radi toga nestrpljivo očekujemo dotični sednicu istarskih zastupnika sa hrvatskom vladom dne 21. t. m. te se nadamo ugodnog rešenja: da nas bude barem Hrvatska izbavila polagane, a sigurne smrti.

(Po „Slovencu".)

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Taljanski letači posetili su u noći na 23 kolovoza Bozen i Gries. Neprijatelj je izbacio preko 30 bomba, ubio više stanovnika te oštetio bolnicu. Na fronti nikakova veća bojna dela. — Albanija: Bojne sile g. o. pl. Pflanzer-Baltina probile su dne 22. t. m. medju Beratom i Fierijem neprijateljske linije te su svoje navale donele na visine južno od Kumarija. Istodobno provalismo severozapadno od Berata u taljijanske položaje. Jučer su uspesi kod Berata proširenl te suzbite žestoke protunavale. Naše junačke čete stekoše prostora i u gorovitom predelu Siloves. — Naši letači uspešno bombardovaše letalačke naprave kod Valone. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i pl. Böhna: Englezi proširiše svoje navale prema severu do jugozapadno od Arrasa, prema jugu preko Somme do Chaulnesa. Vojske generala pl. Belowa i pl. Marvitza skršiše juriš po broju premoćnog neprijatelja. — Najjača topovska borba od Arrasa do Chaulnesa pripravila je u cik zore bitku. Pred neprijateljem, koji je provalio sa obiju strana Beilleula, povukoše se naše prednje čete, boreći se, po zapovedi prema Croisilles—St. Legern. Severozapadno od Bapaumea prihvatismo boj u liniji Achiet-le-grand—Miraumont. — Na ovoj razbiše se jutarnje neprijateljeve navale. Popodne obnovljeni juriš stenje je zemljišta u smeru na Mory. Pruske pukovnije, koje su sa severoistoka prešle na protunavalu, baciše su preko Moryja prodrlog neprijatelja natrag. Neprijateljske navale, poduzete u pravcu na Bapaume, potisnuše našu liniju na Behagnies—Pyt. Tu su mesne pričuve zaustavile neprijatelja te su na veće još odbile više puta obnovljene jake navale. Sa obiju strana Miraumonta razbiše se pred našim linijama četiri puta obnovljeni juriši. Potčasnik Baumeister od 2. baterije prič. poljske topovske puk. br. 21 uništio je sam sa jednim topom 6 protivnikovih oklopljenih vozova. Istočno od Hamela ustalio se je neprijatelj na istočnom bregu Ancre. Njegove navale, poduzete iz Alberta, razbiše se istočno od grada. Da postignemo priključak na Pys, odaleči smo naše linije od Ancre i to od Mirandole do istočno od Alberta. Južno od Somme monta do istočno od Alberta. Južno od Somme pruske su čete, koje su tamo već 9. kolovoza zapriječile engleski prodorni pokušaj, i sada suzbile protiv Cappy—Foucaucourta—Vermandovilleisu naprotiv. Na perene engleske navale zapadno od ove linije. Na obim stranama Ancre, na Oisei i na Ailletei manji pešadijski bojevi. Medju Ailletteom i Aisnom napali su Francuzi svoje navale. Prepodne suzbite su delomične navale. Na veče poduzeo je neprijatelj, posle najjače bubnjarske vatre, veliku jedinstvenu navalu; ova se je posle izjalovila. U protunavali bacismo neprijatelja, koji je prolazno prodro do Crecy au Mont—Chavignyja i Juvignyja, u njegove izlazne položaje. Neprijateljeve pripremljene čete i kolone bile su u jaruzi Vezaponin sa osobitim uspehom napadnute od naših bojovnih odelenja. — Poručnik Udet izvojštio je svoju 59. i 60. zračnu pobedu. Poslednih dana izvojštio je poručnik Laumann 25. i 26., podčasnik Dörr svoju 22. i 23., natporučnik Quffarth 21., natporučnik Greyn i p ručnik Pucliner svoju 20. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

O bici, koja se ovih dana na zapadu bije, piše praška „Narodni Politika": Neizmerna bitka medju Sommom i Aisnom, bila je 20. o. m. pojačana medju Oisom i Aisnom francuskom ofenzivom, koju sporazum poduzima s dosad neviđenim ratnim silama, da izvojšti prolom nemačke fronte, pa makar uz najteže žrtve. Prema sručnim vestima neutralnih novina napreduja engleško-francuske vojske polagano, no ipak dalje, razširivajući dobiveno zemljište novim veoma žestokim uspešnim navalama. Francuski opetovni pokušaj proloma bio je poduzet iza bubnjarske paljbe, nečuveno žestoke. Na fronti u širini od 25 kilometara prešli su Francuzi na silnu navalu i provalili svojim oklopnim vozovima u prve nemačke crte. Ma da celi svet s povišenim interesom prati tečaj te velike bitke, u kojoj si stoje čelom u čelo najsavršenije vojske za celog tečaja rata, ne može se sada očekivati odluku. Francuski listovi pišu, da će bitka biti tek na proleće, kad bude do odlučne bitke dočekar na proleće, kad bude maršal Foch imao pri ruci najmanje 3 milijuna američkih četa.

Engleski izveštaj od 23. kolovoza. Pre podne potrajao je boj skoro na celoj fronti. Izmedju Lihonsa i Cojeula polučili smo na više mesta uspeha. Mi odbismo dva protunapadaja u predelu Maierei—Daillecourt i istočno od Beaucourta. Naše crte porinusmo nešto istočno od Le Touret severozapadno od Neu Berquina i istočno od Outtersteewee. Mesna se navala neprijateljeva severozapadno od Bailleula slomila se u našim crtama.

Engleski izveštaj od 23. kolovoza u večer: Kroz dan učinili smo jake i uspešne navale na fronti od preko 30 milja izmedju Lihousa i Mercetela. Engleske škotske i australske čete navalile su južno od Somme u 4 sata 46 časa u jutro. Zauzele su Perleville, Chigues, Chuignolles i šume izmedju sela Chuignolles i reke. Za napredovanja preko 2 milje poubijali smo velik broj neprijatelja i odveli mnogo zarobljenika. Nekoliko časa kasnije navalili su engleski škotski bataljuni na levom krilu borbene fronte. Osvojili su Gomiscourt, Ervillers, Hameliucourt, Boyelles, Boiry i Cegudralles i učiniše mnogo zarobljenika, te uznapredovaše kroz ostali dan istočno od tih sela napred. Medjutim navališe su na levom delu središta bitke engleske i walleske divizije na položaje na istočnoj obali Ancre sa jugoistoka od Alberta od bližine Orandcourta i dobile su nakon teških bojeva na prostoru. Južno od Grandcourta odbili smo protunapadaj. Oko 11 sati ujutro navalili su Englezi na levom središtu bitke duž pruge severno od Grandcourta i zauzeli Achiet-le-Grand Bihocourt. Gorsku Kosu, koja vlada nad selom Irlesom. Mi smo naše navale nastavili tečajem poslepodneva. Tečajem dana priveli smo više tisuća zarobljenika i naneli neprijatelju teških gubitaka.

Francuski izveštaj od 23. kolovoza posle podne. Kroz noć počivala je žestoka artilerijska vatra na Piemonte, Passelu i Chiry—Ourscamp. Mi držimo obe obale Oise i Ailette od Sempigny sve do železnice kod Coucyle—Chateau. Istočno od Geleusa porinuše francuske čete svoju crtu sve do rubova Guny i Port—St. Mart.

*** Nemačko jadikovanje nad Poljacima.** Obzirom na pozdravnu brzojavku poljskoga kola ljubljanskomu sastanku piše „Neue Freie Presse": Iz toga je razvidno, kako slabi su temelji za većinu, koju bi mogli sastaviti Nemci i Poljaci. Iz toga se može takodjer upoznati, kako jako deluju svepoljski uplivi na sadašnje vodstvo Poljskoga Kola. U mnogo dena setgodišta od svog utemeljenja Poljsko Kolo u svojim izjavama nije nikada išlo tako daleko, da bi tako naglasilo uzajamnost sa strankama, koje su u protivštini sa svezom, sa izvanjskom politikom i Nemcima u Austriji. Što time namerava Poljsko Kolo jeste nerazumljivo. Zar hoće uistinu podupirati politiku, koje je konačni cilj utemeljenje češke i jugoslavenske države. Za tu izjavu si je izabrao pravo vreme, kada hoće Engleska iz Češkoga Narodnoga Veća gospode Masaryka i Beneša učiniti priznatu vladu. To zaljubljeno očijukavanje sa strankama, koje zastupaju danas politiku za raspad Austrije, takodjer poljskome narodu ne će moći donesti dobitka niti olakšati dela u parlamentu. Tomu pridomeće „Arbeiterwille": Kad bi se dalo jadikovkama o dobrim starim vremenima štogod postignuti, onda bi Austrija bila već davno zdrava. Nemačko nacijonalna politika gleda uvek natrag i nikad napred, te jeste i ostat će neplodna.

*** Peta će godina rata odlučiti.** Organ francussog ministra-predsednika Clemenceaua „Homme Libre" piše: „Peta godina rata bit će uz bilo koje okolnosti zadnja godina rata, te će donesti savezničima pobedu. Dogadjaji na jesen ove godine skratiti će rat. Danski listovi pišu: „Informovani krugovi osegūravaju, da četvorni sporazum tégroznično radi oko tega, da postigne odluku tečajem deset sedmica". Nepovoljno vreme, s kojim se ipak mora računati, onemogućit će svaku veću operaciju. („Venkov".)

*** Mirovno pitanje u nemačkom glavnom stanu.** „Pesti Napló" javlja iz bečkog diplomatskog izvora, da iz vesti austrijskog novinstva, da se je u ne-

mačkom glavnom stanu vršio razgovor o mirovnom pitanju, predaleko. Mirovno pitanje se nije moglo uzeti u pretres, jer raste imperijalističko raspoloženje kod antante. Neutralni mirovni pokušaji u sadanjem vremenu nemaju nikakve realne vrednosti, jer su te države slabašne i ne pružaju nikakovih vojničkih i političkih garancija.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Boljševički rekord u zatvaranju — Crkveni koncil u Moskvi. — Zemljište za Čehoslovake u Rusiji. — Čišćenje pljačkaša u Ukrajini. — Ratno stanje izmedju država Sporazuma i vlade Sovjeta.

Iz bivšeg ruskog carstva i opet nismo doznali ništa. Sve to, što se piše, piše se, da se nešto napiše, nagadja se, ali pravo, jasno i konkretno, kako je tamo, niko ne zna. U isto doba, dok listovi javljaju, da je četvorni sporazum proglasio, da se nalazi u ratnom stanju s boljševičkom vladom, dolazi druga vest, da boljševička vlada pregovara sa četvornim sporazumom. U isto vreme, dok se službeno tvrdi, da u Ukrajini ide sve glatko, kao po ledu, javljaju druge vesti, kako je nemačka vojska zaposlena uspostavljanjem reda", koji ruše oboružene bande. Samo što se pri tom javlja, da su te bande prilično velike, i da su oboružane topovima. Bog bi znao, kad će široka Rusija da zadje opet u kolotečinu reda i života.

Zagreb, 22. kolovoza: „Obzor" javljaju iz Frankfurta: Iz Moskve javlja „Frankfurter Zeitung", dne 14. kolovoza, da je uapšeno 15.000 časnika, te internirano u nekoj vojarni. Oni su bili pozvani pod izlikom transkripcije, a uapšeni su, jer se boljševička vlada boji, da će doći do proturevolucijonarne akcije medju časništvom. Ujedno su zatvoreni i brojni članovi velikih i malih trgovina, a iz istih razloga. I francuski i engleski trgovci su internovani. Svi su proglašeni taocima i zapretilo im se, da će se postreljati, ako se bude javila koja akcija protiv boljševičke vlade.

•

Frankfurt, 21. kolovoza „Frankfurter Zeitung" javlja iz Moskve, da se je onde sastao opći crkveni koncil, koji će imati da ujedini sve crkvene organizacije. Što se tiče ukrajinske crkve, to će ona biti autokefalna, a ne samo autonomna.

•

Voronež, 20. (D. u.) Ruska brzojavna agentura javlja: Sibirska vlada izradjuje plan za podeljenje zemljišnog poseda Čehoslovacima, koji su sudelovali u borbama protiv gospodstvu sovjeta.

•

Berlin, 22. kolovoza. Čišćenje se Ukrajine od oružanih banda nastavlja, opasna je banda, brojeći 1200 muževa i koja je bila opremljena s nekoliko topova, potpunoma rasterana u predelu kod Poltave. Nameravani ustanak u černikovskoj gupernji bio je navalama nemačkih četa posvema ugušen. — Već su opet svuda započele radnje oko žetve. („Grazer Tagblatt".)

•

„Magdenburger Zeitung" javlja iz Ciriha, da su prema novojorškom brzojavu „Daily Mail" prekinule Sedinjene Države sada sve odnošaje sa sovjetovom vladom u Rusiji.

•

Iz Pariza se javlja: Prema proglašenju službenog lista nastalo je izmedju Rusije i Engleske i Francuske ratno stanje.

Iz slavenskog sveta.

Ruski Česi za „Češko srce". U pisarnu „Češkog srca" došla je dne 20. o. m. deputacija kijevskih i odeških Čeha te je izručila blagajniku svotu od 50.000 K kao dar u Rusiji živećih Čeha.

•

Konsolidanja čeških socijalističkih stranaka. Prošle nedelje su se obe češke socijalističke železničarske sveze autonomističke socijalno-demokratske stranke na sastanku u Nymburku sedinile sa narodnom železničarskom svezom narodnih socijalaca u skupnu socijalističku svezu. — Time je učinjen dalji vrlo važni korak za zajedničku socijalističku stranku, koja se ima u kratko vreme ustanoviti. Kako sve pokazuje, ne će nova stranka stajati na strogo Marxovom stajalištu, jer zastupaju češki narodni socijaliste takodjer gradjanske interese, osobito interese maloga obrtničkog staleža. Autonomistička težnja dr. Šmerala i drugova ostat će doduše kako i dosada i u buduće isključena, jer se težnje ove struje nikako ne dadu združiti idajom češko-slovačke države, koja bi opuhvaćala takodjer i nemački deo Češke. Očekivati je usled toga, da će preuzeti upravu stranka zastupnika Klofača.

•

Slavenski trosavez. „Verdensgang" piše: Nedavno se je u Europi pojavila nova vlast: slavenski trosavez, kojega tvore Poljaci, Česi i Jugoslaveni. U Europi doduše ovaj savez ne igra nikakove znatne uloge, ali za to tim više u Austriji, ugrozavajući njezin opstanak. Česi i Jugoslaveni su već od nekada pripadali opoziciji, a Poljaci su bili potjerani u opoziciju brest-litovskim mirom. Taj je savez postigao to, da je austrijskom ministru-predsedniku nemoguće stvoriti parlamentarnu većinu.

•

Pred otvorenjem narodnog kazališta u Ljubljani. Tednik jugoslavenske dem. stranke „Domovina", koja opet izlazi, saopćuje: Kolešta treba promeniti kod narodnog kazališta u Ljubljani u svakom obziru, da bude odgovaralo svim spoznanjima zadnjih četrdeset godina i svim novim mladim željama. Važno nam se čini, da se osim drugih stvari mnogo više poskrbimo takodjer za široke narodne slojeve, koji su dosada tumarali po besciljnim putevima. Svi znamo, da hrani naš narod u svojoj duši veliko, čisto zanimanje za kazalište. I naša je zadaća, uzdignuti, probuditi ovu prirodjenu vlastitost dati svima mogućnost, obogatiti si život novim utiscima i novim višim razumevanjem. Naše novo kazalište neka bude narodno kazalište. Radi toga treba-i sa ovog stanovišta doseći to, da će njegovih darova biti udeljen sav narod i ne samo pojedini. Možda bi za to bila umesna organizacija po pokrajini, koja bi skrbila, da poseti barem svaku nedeljnu popodnevnu predstavu iz više krugova po većî broj ljudi iz pokrajine. Kod toga neka bi se obziralo u pokrajini osobito na prosti narod, koji dosada nije posećivao ljubljanskog kazališta. Kazališna uprava bi morala skrbiti, da bi za svaku takovu ostao stalni broj sedala prihranjenih za goste. Uvjereni smo, da bi se ljudi rado služili ovakovim uvedenjem.

•

Domaće vesti.

Otvorenje okružnog suda u Puli.

Sjutra se otvara okružni sud u Puli, jedna institucija, za koju se i naš uarod dugo vremena borio i koja imade velikog značenja i za nj. Čitava desetgodišta moradoše naši ljudi iz puljskog kotara i s otoka putovati bez prave potpore za svaku veću parnicu u Rovinj, neznatni istarski gradić u ekscentričnom položaju. Koliko uzaludnog gubitka na vremenu i koliko nepotrebnog troška je time bilo skopčano, može si svatko lako izračunati. Rovinj nije ni najmanje bio podesan za okružni sud i to ne samo radi geografskog položaja i slabog železničkog spoja već takodjer iz razloga, što se Rovinj ne može uporediti s Pulom, koja je danas faktični glavni grad Istre. Sem toga može se kazati, da u kotaru našeg okružnog suda vode ceste u Pulu, kao u svoju naravnu centralnu točku. Bili su dakle odlučujući praktički motivi, što su doveli do premeštenja okružnog suda iz Rovinja u Pulu, jer napokon nije pučanstvo radi suda već obratno. Ne ćemo dirati u prošlost, u neprijatne uspomene iz polupreteklog vremena. Mi svi znademo, što je našem narodu bio Rovinj i kakvu je žalosnu historiju tamo doživeo. Premeštenje budi u nama nove nade, da će naš narod na novom okružnom sudu uživati u istini sva ona prava, koja mu idu po zakonu.

Za premeštenje tribunala u Pulu vodio se kroz godine boj s nekadašnjom „dietom", koja nipošto nije htela da pristane uz ovaj zahtev. Tome bijaše kriva ne možda nacijonalna, već stranačka politika skupine ljudi, što se je bojala, da bi privolom za premeštenje tribunala izgubila utecaj na rovinjsko pučanstvo. Ne poričemo, da Rovinj gubi tim premeštenjem mnogo, ali se interesi jednog malog grada ne mogu podrediti interesima čitavog pučanstva. Toj višoj potrebi morao se pokoriti i grad Rovinj. Unatoč tome, što su bili razlozi za premeštenje tako očevidni i jasni, ipak se dugo vremena oklevalo, dok nije rat učinio tom kolebanju kraj, te donio našem gradu i kotaru povoljno rešenje. Najviše se zauzimao za ovo premeštenje, sem naših narodnih zastupnika, osobito velezaslužnog dr. Laginje, sadašnji predsednik tribunala Spiro Peručić. Poznato je, kako nam je u Puli uredio uzoran kotarski sud, kakav je red tamo vladao, kako su prostorije odgovarale u svakom pogledu novodobnim potrebama. Njegovom vanrednom organizatornom talentu uspelo je unatoč nepovoljnom ratnom vremenu, koje preči svakom nastojanju, da i novi hram justiće bude dostojan visoke zadaće velevažnog ovog državnog zavoda. Kuća nekadašnjeg kotarskog je suda posve preobličena. Nutarnje su prostorije posve pregradjene i udešene prema zahtevima novog ureda. Tko je prisustvovao raspravi na nekadašnjem rovinjskom tribunalu, bit će ugodno iznenadjen, zaviri li u novu dvoranu za rasprave. Nema u tim sobama nikakvog luksusa, nikakvog suvišnog nakita. Sve jednostavno i praktično, ali za to zračno, svetlo, zdravo, sve uredjeno prema svrsi. Nije se zaboravilo niti na štampu, koja pogotovo u mirno doba crpi važan dio svojih vesti iz sudbene dvorane. To je rad, izvršen u ratno doba, neznatnim troškom, bez velikog aparata i potpore. Sve je zavisilo o ličnoj inicijativi jednog čoveka — a možda je baš u tome tajna uspeha.

Suci, koji će delati pravdu, doći će prema tome u novi ambijenat, koji će odgovarati njihovom visokom pozivu. Bit će tu mnogo više zraka, svetla i zdravlja i mi ne sumnjamo, da će se ta svetlost, zračnost i zdravlje osećati takodjer u delovanju suda. Kad stupamo kroz prostrane, prazne dvorane, što odjekivaju od naših koraka, zaboravili smo na prošlost, na dugotrajno naprezanje, da postignemo taj naš tribunal u Puli, kojega smo tako dugo trebali, i kojega tako dugo nije bilo. Uz taj tribunal vezan je jedan važan dio lokalne politike južne Istre. Ali mi svi želimo, da bi se politika odrekla utecanja na pitanja suda, jer strasnost i zaslepljenost političkog boja ne može da imade ništa zajedničkoga sa stvarnošću i nepomućenim pogledom boginje justice.

Odlikovanje. Prema službenoj bečkoj „Wiener Zeitung" podelilo je Njeg. Vel. car previšnjom odlukom od 10. kolovoza 1918. ratni krst za civilne zasluge drugog reda namestničkom savetniku dr. Oskaru barunu Hohenbrucku.

Aprovizacija. Sutra u ponedeljak, dne 26. o. m. započet će u prodavaonama aprovizacione komisije delenje trećeg i poslednjeg obroka muke za tekući mesec i to 1 i po kg za normalne gradske iskaznice (kategorija A), i 3 kg za one, koji rade težak posao (kategorija B). Pri tom će biti otrgnut odsečak XI. Aprovizaciona komisija upozorava još jednom općinstvo, da se roba ima podizati tečajem svakog meseca, za koji su ispostavljene iskaznice. Prema tomu mora roba, koja će se deliti za mesec kolovoz, podignuti najkasnije do 31. kolovoza. Kasnije gube iskaznice svoju vrednost.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našeg lista položeni su sledeći doprinosi: Gdja. Marija Prematé iz Premanture K 2·—. Sakupljeno po gdj. Mari Jarnović medju svesnim Jugoslavenima u Celju i Dramlju K 340·— i to: za istarsku i bosansku decu po K 170·—. Iskaz: K 342·— više 4.788·61 je 5.130·61. Hvala vrednim darovateljima. Napred za spas naše siročadi.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Karrer; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Belloni"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Teichmann.

11. Općina Roč.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Roč — osim 11 inostranaca — 3403 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	8	slovenski . .	46	ili 93%
talijanski . .	216 ili 6%	hrvatski . .	3130	
		ostali . .	3	

Popis pučanstva navadja stanovnike njemačkog općevnog jezika: u Gorenjoj Vasi 5, u Herkušu 2, u Roču 1, a talijanskog: u Ciritesu 19, u Gorenjoj Vasi 7, u Herkušu 5, u Ročkom Polju 19 i u Roču 166.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2714, a 10 godina kasnije 3176 t. j. za 462 više ili 17%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 411, a 10 godina kasnije 216 ili 195 manje ili 47% manje.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 3154 na 3403 ili za 249 ili 8%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

a) talijanske:

u Roču . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 84 djece;

b) hrvatske:

u Gorenjoj Vasi 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 220 djece;
„ Ročkom Polju 1- „ „ 1 učiteljskom silom i 72 „
„ Roču . . . . 2- „ „ 3 učiteljske sile i 201 dijete.

II. Zaključci:

Od 3403 stanovnika moralo bi biti 545 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 216. Ovi bi morali imati 35 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morao biti u ovoj općini 1 pokrajinski talijanski učitelj, a bila su 2. Bi li smio biti samo 1 talijanski pokrajinski učitelj, jer nema 40 djece talijanskog općevnog jezika? Recimo, da bi morao biti.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 3176. Ovi bi morali imati 508 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 7 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 6.

Na svako 480 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 460 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Milje:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 71 učenik;
„ 1 slovenskog „ „ „ 69 učenika.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Božićima) 1402 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 1387, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu.

Slovenske škole polazi (ubrojivši i Družbinu) 419 djece, a sve bi djece slovenskog općevnog jezika moralo biti 368, dakle i sva djeca slovenskog općevnog jezika polaze školu.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godina od 5882 na 8671 t. j. za 2789 ili za 48%. Rekoh već prije, da je u ovoj općini naraslo pučanstvo naseljivanjem, pa se je naselilo i radnika talijanskog općevnog jezika.

Broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika pao od 2636 na 2303 t. j. za 333 ili 13%. Čudnovato je malko to. Ako se drugi tamo naseljuju — nijesu se iseljivali Slovenci, — jer ima tu prigode zaslužbe; tamo se je svakako naselilo i Slovenaca, te njihov broj ne bi smio pasti. Nadamo se, da će budući popis pučanstva prikazati nam stanje općevnog jezika u ovoj općini, kako doista i jest.

Cijela bi općina morala imati 1764 djeteta za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 1402 djece, a slovenske 419 (ukupno 1821), dakle sva djeca polaze školu, dapače vidimo, da ima ovdje 57 djece preko normale. Kako to? Vidjeli smo, da ima u ovoj općini naseljeno takodjer 549 inostranca, pa treba računati, da imadu i ovi svoju djecu, koju šalju u školu i to okolo 88 djece, dakle ovdješnje škole ne polazi još uvijek 31 dijete, što ja računam, da su svakako slovenska djeca. U zadnje vrijeme morala bi biti utemeljena u Božićima pokrajinska škola.

Slovenska trorazredna škola u Škofijama morala bi biti prama broju školu polazeće djece 5-razrednica, pa je toliko učitelja i imala.

---

2. pomoćna škola

slovenska:

u Krkavcima: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 44 djece.

3. zasebna škola

talijanska Legina:

u Krkavcima: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 55 djece.

II. Zaključci:

Od 4343 stanovnika moralo bi biti 695 djece dužne polaziti školu;

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 719. Ovi bi morali imati 115 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 talijanska pokrajinska učitelja, a bilo ih je baš toliko.

Broj stanovništva slovenskog i hrvatskog općevnog jezika jest 3624. Ovi bi morali imati 580 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 8 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 359 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj;

Na svako 725 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 359 stanovnika slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 11 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 5.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Pomnjan:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 50 polaznika;
„ 1 slovenskog „ „ „ 94 „

Kada bi i na 1 slovenskog pokrajinskog učitelja dolazilo 50 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti na postojećim slovenskim pokrajinskim školama 10 učitelja, a bilo ih je 5.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu) 156 djece, a sve bi talijanske djece moralo biti 115, dakle sva talijanska djeca polaze školu dapače još 41 dijete slovenskog općevnog jezika polazi talijanske škole.

Slovenske škole polazi ukupno 511 djece, a sve bi slovenske djece moralo biti 580, dakle ima još 69 djece slovenskog općevnog jezika u ovoj općini, koja ne polaze nikakove škole ili polaze talijansku školu.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika porastao u 10 godina od 462 na 719 ili za 257 ili 53%, što je malko previše. Ko zna, ne će li kod budućeg popisa ovaj broj opet za toliko pasti?

Broj je stanovnika slovenskog općevnog jezika porastao u ovo 10 godina od 3401 na 3624 ili za 223 ili 6%.

Čudnovato, što stanovništvo talijanskog općevnog jezika raste za 53%, a slovenskog samo za 6%.

Cijela bi općina morala imati 695 djece. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 156 djece, a slovenske 511 (ukupno 667), dakle 28 djece ne polazi nikakove škole, što su svakako djeca slovenskog općevnog jezika, jer smo vidjeli, da je i 41 slovensko dijete u talijanskim školama.

U zadnje vrijeme morala bi biti utemeljena pokrajinska škola u Krkavcima.

Jednorazredne slovenske škole u Koštaboni i Pomnjanu morale bi biti prama broju školu polazeće djece dvorazrednice, a ona u Šmarju morala bi biti četverorazrednica.

---

10. Općina Piran.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Piran — osim 523 inostranaca — 14.687 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	161	slovenski . .	2209	ili 16%
talijanski . .	12.173 ili 82%	hrvatski . .	118	
		ostali . .	26.	

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovništva po selima ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovensko-hrvatski 1900.	slovensko-hrvatski 1910.
1019	812	Kaštel	159	433
19	1	Padena	283	343
6791	7074	Piran grad	10	7
2709	3249	Piran okolica	159	680
369	627	Portorose	55	96
15	5	Saline di Fasano	—	—
42	8	„ „ Sicciole	—	3

8. Općina Očisla-Klanec.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Očisla-Klanec — osim 1 inostranca — 2694 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	6	slovenski . .	2682
talijanski . .	4	drugi . . .	2

Ova je općina dakle isključivo slovenska. Ono 6 stanovnika njemačkog i 4 talijanskog općevnog jezika nalaze se u Kozini.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2536, a 10 godina kasnije 2682 ili za 146 ili 6% više.

Broj stanovnika u ovoj općini porastao je u 10 godištu 1900.—1910. od 2569 na 2694 ili za 125 ili 5%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

slovenske:

u Črnotiču: . . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 45 djece;
„ Klancu: . . . . 1- „ „ 2 učiteljske sile „ 152 „
„ Krvavom-Potoku: 2- „ „ 2 „ „ „ 109 „

II. Zaključci:

Od 2695 stanovnika, za koje možemo reći, da su svi slovenskog općevnog jezika, moralo bi biti 431 dijete dužno polaziti školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 pokrajinskih slovenskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 536 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na 1 pokrajinskog slovenskog učitelja dolazi 61 učenik.

Sve škole polazi 306 djece, a sve bi djece moralo biti 431, dakle 125 djece slovenskog općevnog jezika ove općine ne polazi nikakove škole, a ne polazi je za to, jer je nemaju.

U zadnje vrijeme morale bi biti utemeljene pokrajinske škole u Podgorju i Prešnici.

Jednorazredna slovenska škola u Klancu morala bi biti prema broju školu polazeće djece dvorazrednica.

9. Općina Pomnjan.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Pomnjan — osim 1 inostranca — 4343 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski . . 719 ili 16% slovenski . . 3624 ili 84%

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovništva po selima ovako

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovenski 1900.	slovenski 1910.
85	217	Krkavce	518	436
93	112	Koštabona	331	362
—	—	Dilići	37	43
—	—	Figarola	117	123
19	79	Gason	404	421
78	89	Manzano	241	286
40	38	Šmarje	767	872
18	22	Grintovec	155	171
10	9	Paderno	62	67
23	39	Pomnjan	275	290
15	23	Planjave	69	72
51	59	Puče	216	224
30	32	Sergaši	158	193
—	—	Župančići	51	64

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3401, a 10 godina kasnije 3624.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 462, a 10 godina kasnije 719.

Stanovništvo je u ovoj općini poraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 3870 na 4343 ili za 473 ili 12%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Koštaboni: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 53 djece;
„ Pomnjanu: 1- „ „ 1 „ „ „ 48 „

b) slovenske:

u Koštaboni: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 87 djece;
„ Šmarju: 2- „ „ 3 učiteljske sile „ 287 „
„ Pomnjanu 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 93 „

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovensko-hrvatski 1900.	slovensko-hrvatski 1910.
5	4	Saline di Strugnano	—	—
309	371	Savudrija	19	66
97	22	S. Pietro dell' Amata	338	448
12	—	Nova Vas	220	251

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1243, a 10 godina kasnije 2327.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 11.387, a 10 godina kasnije 12.173.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 13.365 na 14.687 ili za 1322 ili 9%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

talijanske: ženska gradjanska škola

u Piranu . . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 65 djece;

ženska pučka škola

u Piranu . . . 5-razredna sa 8 učiteljskih sila i 509 djece;

muška pučka škola

u Piranu . . . 6-razredna sa 8 učiteljskih sila i 525 djece;

mješovite talijanske škole:

u Kaštelu . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 80 djece;
„ Savudriji . . 1- „ „ 1 učiteljskom silom i 86 djece;
„ Sv. Luciji . . 3- „ „ 3 učiteljske sile i 236 „
„ Sicciolama . 3- „ „ 3 „ „ „ 223 „
„ Strunjanu . 2- „ „ 2 „ „ „ 139 „

2. zasebne Družbine škole:

u Sv. Luciji . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 93 djece:
„ Kaštelu . . . . 1- „ „ 1 učiteljskom silom i 76 djece.

Osim navedenih talijanskih učitelja, bio je na školama u Piranu namješten 1 vjeroučitelj.

II. Zaključci:

Od 14.687 stanovnika moralo bi biti 2350 djece dužne polaziti školu, a ako uzmemo i ono 523 inostranaca, onda bi broj djece bio ukupno 2433.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 12.173. Ovi bi morali imati 1950 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80

djece, to bi moralo biti u ovoj općini 25 pokrajinskih talijanskih učitelja, a bilo ih je 31, ne računajući vjeroučitelja.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2327. Ovi bi morali imati 372 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 pokrajinskih hrvatskih ili slovenskih učitelja, a nije bio nijedan.

Na svako 392 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj; 2327 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika nemaju niti jednog pokrajinskog učitelja. Kada bi i na svako 392 stanovnika hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 8 hrvatskih ili slovenskih pokrajinskih učitelja, a nije bilo nijednoga.

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 60 učenika.

Za 372 djece hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika nema niti jednog pokrajinskog učitelja. Kada bi i za svako 60 djece hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika bio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti u ovoj općini 7 hrvatskih ili slovenskih pokrajinskih učitelja, a nije bio nijedan.

Talijanske škole polazi 1863 djece, a sve bi talijanske djece moralo biti 1950, dakle 87 talijanske djece ne polazi nikakove škole. Ne može se reći, da ova djeca ne mogu polaziti školu, jer je nemaju.

Hrvatske ili slovenske zasebne škole polazi 169 djece, a sve bi slovenske djece moralo biti 372, dakle 203 hrvatske ili slovenske djece ne polazi nikakove škole, a to za to, jer je nemaju.

Cijela bi općina morala imati — uzevši i inozemce — 2433 djece za školu, a vidjeli smo, da polazi talijanske škole 1863 djece, a hrvatske i slovenske 169 (ukupno 2032), dakle 401 dijete ove općine ne polazi nikakove škole. Od ove je djece svakako ½ hrvatske ili slovenske.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godina od 11.387 na 12.173. ili za 786 ili 7%, a broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 1243 na 2327 ili za 1084 ili 87%. Ovaj je postotak za to tako velik, jer se je ne samo naš narod tamo osviještio, već jer se tamo našega naroda i prilično naselilo i naseljuje se.

U zadnje vrijeme morala bi biti u Sv. Luciji utemeljena pokrajinska slovenska, a u Kaštelu hrvatska škola.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopродaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedeljak 26. kolovoza 1918. Broj 1123.

Napred za prava naroda!

(Nacrt za sadašnji rad.)

Nije tomu davno, što se u Ljubljani izvršio osnutak „Narodnog Veća za Sloveniju i Istru“, u koje su stupili današnji vodje istarskih Jugoslavena. Povodom osnutka sakupili su se iz slavenskog sveta zastupnici naroda, te je bio ustanovljen nov slavenski trosavez.

Države Jugoslavena, Čeha i Poljaka u svakom će se pogledu u budućnosti podupirati, te će od Balta do Jadrana stojati čvrst zid dobrom voljom vezane slavenske braće, koji će ujedno služiti kao most za saobraćaj triju slavenskih plemena. Iz tog novog saveza, koji je stvoren radi zajedničkih nevolja i za postizanje zajedničkih ciljeva, niče svakom od sudelujućih naroda nov bogat izvor sile, blagostanja i bogatstva.

A da nas vreme, koje sada ubrzanim tempom leti, ne bi prestiglo, treba da se odmah dademo, ovo što nas ima, na posao, da se bratski zbližimo te da poradimo, da iz istarskog neukog još, no duševno i telesno zdravog seljaka učinimo svesnog i valjanog državljanina

Razgovori i odluke stvorene u Ljubljani daju nam temelj za naš sadašnji rad. Te su odluke sadržane u pravilniku Narodnog Veća.

Prema tom pravilniku glavna je svrha Narodnog Veća rad za ujedinjenje jugoslavenskoga naroda.

Osim toga svrha je njegova:

a) obrana i pospešivanje zajedničkih kulturnih pitanja;

b) obrana i rad oko zajedničkih gospodarskih interesa te nastojanje za gospodarskim osamosvojenjem;

c) zastupanje naroda i pospešivanje narodnih koristi prema vani, dogovorno s parlamentarnim zastupstvom.

Narodno Veće imat će takodjer zadaću, odlučivati o svim pitanjima, koja u Narodnom Veću zastupani činitelji priznadu za zajednička.

Da uzmogne Narodno Veće izvršiti sve to izabrani su sledeći odseči:

1. **Organizacioni odsek** pomagat će predsedništvu u organizaciji te će izgradjivati nacrt za preobrazbu zajedničke narodne organizacije u sporazumu sa strankama. Taj će odsek organizovati rad, koji će vršiti pojedina okružja i općine.

2. **Ustavno-pravni odsek** bavit će se temeljima budućeg ustava i uprave.

3. **Odsek za propagandu** radit će oko razjašnjenja naših ciljeva užoj i široj javnosti.

4. **Odsek za obrambu naših interesa naprama postojećoj upravi.** Taj će se odsek baviti borbom za jednakopravnost našeg jezika u školama, uredima i svom javnom životu.

5. **Odsek za gospodarsku koncentraciju** sabirat će naše gospodarske sile i vodit će ih smotreno. Za sada posebnu će pažnju posvećivati prehrani onih krajeva naše domovine, koji u tom pogledu trebaju nužne pomoći, obnovi naših, posle rata opustošenih zemalja te svim pitanjima prelaznog gospodarstva.

5. **Odsek za ovdešnji promet, takozvani „Jugopromet“**, brinut će se oko organizacije i uprave ovdešnjeg prometa, železničkih, automobilnih i parobrodarskih veza, oko propagande lepote naših krajeva i oko pospešivanja trgovačkih i prometnih veza.

7. **Pokrajinski odseci** za Trst, Istru, Goričku, Korušku i za Maribor, eventualno s pododsekom za Prekomurce. Svi ti odseci pripravljat će gradivo da se ustanove narodne granice. Ti će odseci nastojati pripomoći pučanstvu takodjer u gospodarskim potrebama. —

8. **Financijalni odsek** brinut će se oko pokrića izdataka Narodnog Veća.

Narodno Veće sa središtem u Ljubljani za sve slovenske zemlje i za Istru smatra se samo za deo sveopćeg **Jugoslavenskog narodnog odbora**, koji će se doskora sastati u Zagrebu.

Time je odredjeno što treba raditi. Treba samo još odlučiti, kako, gde, i ko će raditi i onda odmah s radom i započeti.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Ništa nova. — Albanija: Naša navala povoljno napreduje. Posle ljutih bojeva padoše jučer severno od Fierija talijanski mostobranski položaji. Proganjajući predjoše naše čete Semeni. I kod Berata i u gorju Siloves postigosmo daljnjih uspeha. Navale bombama naših letača na Valonu bile su nastavljene. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i pl. Böhna: Uspešni pretpoljski bojevi jugozapadno od Yperna. S obiju strana Bailleula i na obim stranama kanala La Bassee suzbismo pred našim linijama neprijateljske delomične navale. Medju Arrasom i Sommenom nastaviše Englezi svoje navale. Jaka, od oklopljenih vozova vodjena pešadija, udarila je rano u jutro medju Neuville i Saint Legerom. Skršena je uz teške gubitke pred našim linijama. U Saint Legeru stojeće straže pomakoše se prema zapovedi na bojnu liniju istočno od istoga mesta. I pred Meryjem izjaloviše se neprijateljeve navale. Jake su neprijateljske sile jurišale više puta proti našoj fronti, koja je posle bojeva od 23. t. m. tekla zapadno od Behagnies—Bapaume—Warlencourta. Težište navala, kod kojih su upotrebljeni mnogobrojni oklopljeni vozovi, bijaše napereno prema samom Bapaume. Navale se izjaloviše. Poručnik Eberhard je poslednih dana rastrelio ovdje 8 oklopljenih vozova. Proti našoj od Ancre odstranjenoj liniji je neprijatelj oštro navalio te je popodne provalio iz Croisellesa i Pozieresa, da navali proti Martinpuich-Bacentinu. Pruske čete sunuše u protunavali u neprijateljev bok te ga baciše natrag preko Pozieresa. Od istočno od Alberta do Somme kušao je neprijatelj, da sa više jakih navala probre naše linije; u šest puta poduzetom jurišu proti sredini fronte dopremio je neprijatelj opeta mnogo oklopljenih vozova. Prusi, Hesenci i Würtemberžani su neprijatelja suzbili. Tisnuše za njim do Laboisellea i preko ceste Albert—Braye te mu zadaše teških gubitaka. Linije, koje su se tu nakon svršetka bojeva pružale daleko u neprijatelja, bile su noću pomaknute natrag. Od Somme do Oise ostala je bojna delatnost ograničena na topovsku vatru i manje pešadijske bojeve severno od Roye i zapadno od Oise. Na Aillettei je bojna delatnost popustila. Medju Ailletteom i Aisneom slediše proti Crecy au Mont i na obim stranama Chavignyja u gustim talasima poduzete navale. Suzbite su uz teške gubitke po Francuze. Kod toga su se osobito odlikovale pukovnije konjaničkih strelaca. — Naša jata letala za bacanje bomba izbaciše u noći na 25. t. m. 75.000 kg bomba na neprijateljske lučke naprave, kolodvore, vojničke naprave i vojničke šatore. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 23. kolovoza u večer. Izmedju Matza i Oise jaka delatnost artilerije. Kroz dan prekoračile su naše čete Diwette u predelu Avricourta. Izmedju Aillette i Aisne traje naše napredovanje na istočnom delu fronte.

•

Francuski izveštaj od 24. kolovoza posle podne. U predelu Lassigny, izmedju Oise i Aisne bila je noć označena prilično živahnom artijerijskom delatnošću. Francuski odeli prodreli su u Lorein na raznim mestima u jarke neprijateljeve i priveli zarobljenika. Na ostaloj fronti bila je noć mirna.

•

Engleski izveštaj od 24. kolovoza posle podne. Noću napredovasmo u odseku Albero i privedosmo zarobljenika. Ranim jutrom započela je navala na novo. Od 21. kolovoza učinili smo 14.000 zarobljenika i zaplenili znatan broj topova. Severozapadno od New—Berguin izveli smo uspešno mesno poduzeće i bacili smo natrag neprijatelja iza žestokog boja. Mesne navale severno od Bailleula i južno od Lacre te severno od Kemmela. Ujutro bio se severno od kanala La Bassee u odseku Givenchy boj, koji se svršio u našu korist.

* **Mogućnost mira.** Sve novinstvo sveta raspravlja već danas o miru. „Slovenec“ piše tom prigodom: „Švicarsko novinstvo raspravlja u savezu s dogodjajima na francuskom bojištu o pitanju mira; silno se bavi osobito poslednjim izjavama nemačkog državnog tajnika dr. Solfa. U svom pretresivanju vele, da je usled razvoja bitke u Francuskoj pala velika zapreka miru. Foch i Haig stupaju na čelu pobedonosnih armija. Ma da još nije pala faktična odluka mogu već danas odustati saveznici, a da ne bi trpela njihova nadvlada. Središnje vlasti mogu takodjer bez sramote sesti k zelenom stolu, jer su četiri godine prkosile svetu neprijatelja. Došao je psihološki trenutak sporazuma naroda, mira čovečanstva, možda dapače i saveza naroda, u koliko zavisi to od vojničkog položaja. Nadati se je, da će u obim ratnim taborima sudelovanjem neutralaca dovesti ta spoznaja k velikom delu za mir. Ne svrši li se sada rat, ne može se znati, kad će se svršiti to ludo klanje. — Spomenuti valja, da misao bezodvlačnog mira stvenо zagovaraju danas u švicarskom novinstvu ljudi iz nemačkog tabora, koji tek danas dolaze do uverenja, da se krvožednim klanjem ne postizava ništa.

* **Trumbić o Husarekovoj ustavnoj reformi.** „Az Est“ javlja iz Ženeve: „Dr. Trumbić odgovorio je na pitanje talijanskih novinara, što misli o Husarekovim nacrtima, da se monarhija preobrazi u federalističku državu. Ne verujem, da bi Madžari i Nemci ikada pristali na federaciju države. Madžari će se pre okrenuti oružjem u ruci proti Austriji, nego li dozvoliti jednakopravnost svojih narodnosti“. — Mi pak imamo jedan delatan lek proti Trumbićevim zlobnim tvrdnjama: Husarek mora dokazati, kako se Trumbić vara, i samo kleveće, te bezobzirno i odlučno provesti ustavnu reformu, stvoriti jugoslavensku i češku državu, a onda će sva agitacijska sretstva Trumbićeva ostati smešna, kad ga Husarek preteče.

* **Dar Amerike Francuskoj.** „W. Allg. Ztg.“ javlja iz Curiha: „Z. Anzeiger“ saopćuje, da razni znakovi svedoče o tome, da se započimlje velika ofenziva sporazuma takodjer na vogeškoj fronti. U Parizu se pripoveda, da će Amerikanci povesti navalu proti Alzaciji-Loreni, da je osvoje i dadu Francuzima kao dar Amerike. Francuska štampa donela je nekoliko puta prikaz, kako su vogeška i lorenska fronta napadno zaposednute od američke vojske.

* **Napeto stanje izmedju Španjolske i Nemačke.** Spanjolska je vlada saopćila nemačkoj vladi, da će svaku torpedovanu španjolsku ladju nadomestiti nemačkom ladjom, od onih, što su usidrene u španjolskim lukama. Nemačka je vlada proti takvom postupanju oštro i odlučno posredovala. — Spanjolski je kralj doduše silno zauzet za mir, sadašnja je španjolska vlada takodjer više puta dosad najodlučnije naglašivala svoje neutralno stanovište u svetskom požaru, no veoma uplivni krugovi u Spanjolskoj zauzimaju se za to, da se neutralna Spanjolska priklopi sporazumu, te da se bori na njegovoj strani. — S druge se strane opet javlja da se Clemenceau nada, da će pripraviti Spanjolsku da prekrši odnošaje s Nemačkom. U nekom pogovoru sa španjolskim novinarima, opisivao je pobedu antante kao gotovu stvar.

* **Mir nije više daleko.** „Slovenski Narod“ donosi: „Temps“ priopćuje izjavu Clemenceauovog govora zastupnicima pariških zidarskih društava, kojim je izjavio: Treba još zadnjeg napora i po njegovom tvrdom uverenju svršetak vojske obzirom na veliku amerikansku pomoć nije više daleko.

* **Hoće im se rata proti Nemačkoj.** Reuterov ured javlja: Peruanska se garnizija u Aneonu uzbunila. Zahteva bezodvlačno naveštanje rata Nemačkoj i prevoz internovanih nemačkih brodova u Sedinjene države; te odaslanje peruanskih četa u Francusku.

* **Iz bivšeg ruskog carstva.** Službeni brzojavi javljaju o novim smaknućima u Moskvi. Organizovao se tamo ustanak, da zapreči odašiljanje vojske proti Čehoslovacima. Organizacija, koja je bila u savezu s Aleksejevom, jeste otkrivena i 8 je vodja ustreljeno. — Boljševici javljaju o svom uzmaku na kavkaskoj fronti.

Domaće vesti.

Metimo pre svega pred svojim pragom. Mnogo puta se sa strane naše današnje osobito istarske većim delom poluizobražene inteligencije zahteva, da je narod odmah razume, da skače na njen mig, da glasuje, kad treba i mnogo sličnih stvari. Zahteva se od seljaka, koji je još nepismen, da bude veliki rodoljub, da ljubi svoj jezik nada sve i da uvek njima i govori. Ali pre svega, moraju oni, koji to reče, pogledati dobro, je li, nije li sve pred njihovim pragom čisto, da ne bi oni, učeći narod nešto, činiti upravo obratno od onoga, što pred drugima, u stanovitim momentima, viču. Prijatelj nam pripovedao prošlih dana ovo: Došao sam nedavno u društvo dvaju mladih akademski naobraženih Slovenaca, koji su bili u živom razgovoru i zabavi s gospodjicom Hrvaticom. Na onome mestu, gde se to troje Jugoslavena zabavljalo, mnogo se i dnevno govori o budućnosti Jugoslavije, o preporodu naroda itd. Dva akademski naobražena Slovenaca i jedna Hrvatica iz boljih krugova razgovarali su, valjda da im to bolje i sladje teče, medjusobno talijanski. Prijatelj nam je s mnogo ogorčenja pripovedao, kako se u razgovor umešao, i upitao

šaljivo: misle li gospoda u buduću Jugoslaviju uvesti talijanski jezik, kao jezik za posredovanje izmedju Slovenaca, Hrvata i Srba. Mladi su se ljudi slatko nasmejali, dali su našem prijatelju za pravo, no kad je on odlazio, čuo je opet iza sebe, kako su Jugoslaveni živo zabavljeni u talijanskom razgovoru. Slučaj skoro neverojatan, no kako nas prijatelj uveravao, odgovara sve do reči istini; on je sam sve to na svoje uši čuo i na svoje oči videó. Rekao je, da je to sve samo posledica tudjinskog odgoja tudjih škola i tudjih sveučilišta, odakle izlaze ljudi, koji možda imadu i dobre volje, ali sav nacijonalan rad izgleda u njihovim očima malenim i neprirodnim, te ne znadu, nikako nigde bi se ga latili. Život im ima u toliko smisla, što se u životu popije nekoliko čaša vina, popuši nekoliko stotina cigareta i potrati to naše toli dragoceno vreme u šupljem ispraznom razgovoru. Ne to ne sme biti! Svaka slaboća, svako komodno popuštanje za nas je sudbonosno. Nismo narod od stotine milijuna da bismo se mogli diletantski odnarodjivati, pa zato svakog slabića u narodnoj stvari smatramo grešnikom. A ako je uz to taj grešnik akademski naobražen, stoput je to žalosnije. Svakako je važno, da svaki naš inteligenat, bio on odvetnik, sudac, sveštenik ili kojeg mu drago zvanja, koji hoće da nešto za narod i njegovu bolju budućnost učini, bude najpre sam probudjen, svestan i dosledan muž, da najpre očisti smeće ispred svojih vratiju, i izore svoje njive, a onda tekar da zabrazdi u njivu narodnu.

Nestašica vode i oblasne protumere. Službeno se saopćuje: „Usprkos ponovljenih opomena nije umanjen abnormalni potrošak vode u gradu i okolici. Voda biva još uvek trošena u velikim količinama za zalevanje vrtova i još uvek se je upotrebljava iz hidranta. Ova zloporaba je dovela do toga, da su zdenci bili skoro posve ispražnjeni i da izvor vodovoda u Tivoliju ne daje sada nego slanu vodu. Usled toga su općinski zavodi prisiljeni, da znatno ograniče izdavanje vode. Radi toga biva za sada odredjeno: 1. U svim vrtovima i baštama mora se odmah prestati zalevanjem vodom iz gradskog vodovoda. Dotične će se cevi zatvoriti po činovnicima općinskih zavoda. 2. Oduzimanje vode iz hidranta, što se nalaze vani, biva svakome strogo zabranjeno: 3. Nije dozvoljen nikakov potrošak vode, osim u svrhu kuhanja, pića i pranja u vlastitom kućanstvu. Prekršiteljima će se potpunoma obustaviti izdavanje vode, a osim toga bit će isti kažnjeni u smislu ministarske naredbe od dne 30. rujna 1857. L. D. Z. broj 19, globom od 2—200 kruna i zatvorom do 14 dana. — Pula, dne 23. augusta 1918. — C. kr. tvrdjavni poverenik".

Razdeoba duhana u Puli. Naredna rasprodaja duhana u Puli počima u sredu dne 28. t. m. u svim gradskim trafikama. Duhan će se prodavati samo onim osobama, koje su u posedu iskaznice za duhan. Količina duhana, koja otpada na svaku iskaznicu, odrezak broj 3 iznosi: 1. Za civilne osobe 70 cigara ili 200 cigareta ili 6 omota duhana. 2. Za radnike c. i kr. arsenala 20 cigara ili 60 cigareta ili 2 omota duhana. Rasprodaja svršava u nedelju 1. listopada u 12 sati opodne, tako da se posle ovog roka ne će više moći da kupi duhan na odrezak 3 duhanske iskaznice.

Za učitelje. U puljskom i porečkom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Učitelji ili učiteljice, koji žele biti namešteni, neka pošalju svoje molbe na „c. kr. kotarsko školsko veće u Puli" priloživši molbama sledeće dokumente: 1. Svedodžbu zrelosti; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svedodžbu ponašanja i 5. Svedodžbu kotarskog lečnika.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su sledeći doprinosi: Gosp. Andre Uršičić K 4·—. Sakupljeno na sabirnom arku po gosp. Grgi Basletiću u kavani „Narodni Dom" K 224·—. Darovaše po K 50·—: Grga Basletić; „Društvo dobrog gulaša" K 100·—, naime Basletić, B. Bekar, V. Bekar, Kavčić, Kovačić, dr. Zuccon; po K 10·—: L. Križ, Karabaić, Samo Vrbar; po K 5·—; Brečević, Ivan Orlić, Zdravo; po K 4·—: Dr. Brajša; po K 3·—: Ante Iveša; po K 2·—: N. N., Kraševič, Vadnal, Frane Žic, Legiša, Nikola Dresgić, N. N., Grubešić, Osman Begović; po K 1·—: Radolović, Klement, N. N. (nečitljivo), N. N. (nečitljivo). Ukupno K 228·—; zadnji iskaz K 60.324·72; sveukupno K 60.552·72. Živeli darovatelji! Rodoljubi napred!

•

U Montiću su sakupili vredni omladinci K 30·— za naše škole u Puli, koje ubrajamo današnjoj ukupnoj svoti. Ukupno dakle K 60.582·72. Hvala vrednim omladinbima!

Dopisi iz Istre.

Sv. Katarina kod Pična. Sada kad smo, Bogu hvala, požeti i nakupili nekoliko žita, često smo u neprilici radi brašna. Mlin u pićanskom lugu ne radi već odavna, onaj u Gračišću katkada, kanfanarski i žminjski zapeo, tako da nam ostaje još jedino onaj kod Sv. Katarine, čiji je vlasnik nekakav izrod. Nanjušio je zgodno tlo, podigao kućicu na raskršću nedaleko crkvice, otvorio krčmu, trafiku i napokon mlin. — U krčmi dobiješ svakakva samo ne naravna vina. U trafici ima duhana, ali ne za novce. Donesi nekoliko jaja pa ćeš segurno i dobiti par cigareta, a ako želiš nešto više, n. pr. paket duhana, e, onda donesi kokoš ili barem pile. U trafiku dolazi duhan iz Pazina, i imao bi se rasprodati samo medju narod iz okolnih sela Sv. Katarine, a kad tamo, izgori se ga veći deo u Pazinu, Pićnu, Žminju itd. Prošle zime nije bilo od nikuda petroleja, a narod je trebao svetla, u nekim slučajevima kao kruha. I tu nam je pomogao domišljati g. Chicovich. U naftu pomešao nekoliko benzina i evo ti petroleja. Uz ponizno moljakanje mogao si dobiti za 6—10 jaja 1 litru tog nazovi petroleja. Pa to nije ni skupo, tumačio bi gavan, ta 10 jaja je jedanput koštalo 20 novčića, upravo kao i litra petroleja. Za čudo uvek bi zaboravio spomenuti da danas košta 10 jaja najmanje 10 K, a jedna litra petroleja iz njegove fabrike najviše 40—60 h. — A kako je sa mlinom? — Taj je uvek pun bedne čeljadi iz bliza i daleka. U zadnje vreme grne tamo svet iz cele Pićanštine, Žminjštine, Svetivanštine, Kanfanarštine, Brbanštine itd. No puno se toga sveta vraća kući sa zrnjem, kako i dolazi. Neće da gospodar prima u mlin, jer, veli, da mu je nemoguće zadovoljiti ljude, pošto ih previše dolazi. Ne pomaže ni moljakanje ni zaklinjanje, ni suze. Rekao bi, čovek je bez srca, kad neće da se smiluje na sve vruće molbe. No ipak imade sredstva, da se i to srce umekša. Možda svatko nezna za ta sredstva, pa ću mu ih ja prišapnuti. Pozovi gospodara na stranu, tobože imaš da mu rečeš „dve besede", pa mu pokaži svoj duboki džep, u kome imadeš nekoliko jaja, kakav sir ili slično meku. Videćeš, odmah će se njegovo držanje prema tebi promeniti, i ti ćeš moći za kratko vreme ostaviti mlin i krenuti sa brašnom kući. Ako pak ništa takova ne možeš nabaviti, čime bi omekšao to kameno srce, a ti kad dodješ k mlinu obazri se naokolo i vidiš li, da je tamo kakav zaostali posao, primi se njega kao što to učiniše pred par dana vredne Brbanke, radeći mu celi dan, samo da mogu drugog dana odvesti kući brašno. No, čuvaj se napasti. Nemoj da bi se u toliko zabavio, pa zahtevao, da se brašno meri; ali ako ti se to ipak dogodi, a ti onda pazi da ti gazdarica ne izvadi oči. Ne računaj više na milost, jer se u tom mlinu ne samelje nikada više ni zrna tvoga žita. Ta to su pošteni ljudi, pa je za njih najveća uvreda, ako zahtevaš nešto slična. Možda će kogod misliti, da bi gospoda u Pazinu mogla ipak nešto učiniti, da se stane na put svim tim nepodobštinama. Ja dvojim o tome. Šta ćemo, danas je ratno vreme, pa ljudi skrbe više za sebe nego za druge. A bogme, g. Chicovich ima dobre butiljke, a nije bez učinka ni sadržaj koševa, što ih češće nosi sobom u Pazin. — Radi toga savjetujem vama Svetivančani, Žminjci, Kanfanarci, Brbanci, Pićanci i ostali, da pre nego li idete u mlin Sv. Katarini dobro ispitate savest, pa onda idite praznom novčarkom, (Chicovich izrazio se jednom prigodom, da mu novaca ne treba, jer ga ima kao blata) no zato punim koševima. Pićanac.

•

Iz Pazina. Gosp. namestništveni tajnik Franjo Luković bio je od Njeg. Veličanstva odlikovan zlatnim krstom za zasluge na vrpci kolajne za hrabrost. Zaslužio ga, pa ga i dobio. Mi mu Pazinci čestitamo.

Prosveta.

„Književni Jug". Izišao je 16. broj „Književnog Juga" sa slijedećim sadržajem: Vatroslav Jagić: Izmjena misli o našim narodnim stvarima prije trideset godina. Dragutin Domjanović: Vrt u cvijetu (pesma). Svetozar Corović: Na vežbalištu (slika). Miroslav Krleža: Sodomski bakanal (epski fragment). Tone Kosem: Jošt škropi trte. Fadil Kurtagić: Na terasi. Korewski: Ibsenov „Brand" i treće carstvo. — Književni pregled. — Beleške. — „Književni Jug" izlazi 1. i 16. svakog meseca i staje na tri meseca K 10, na pola godine K 20, na celu godinu K 40. Preplata se šalje unapred. Rukopisi, pisma i sve, što se uredništvu tiče valja slati na glavnog urednika Niku Bartulovića, Zagreb, Gundulićeva ulica 29. — Pretplata valja slati na Upravu lista: Zagreb, Gundulićeva ul. 29.

„Kurent". Primili smo 1. broj „Kurenta", slovenskog humorističkog lista, što će da izlazi svakog 1. i 16. u mesecu. List je dosta lepo uredjen i snabdeven, te zaslužuje preporuk. Prvi broj imade i tu prednost, da je jedna karikatura zaplenjena. Pretplatu se šalje na Upravu „Kurenta", Stari trg, 19 u Ljubljani.

Dnevne vesti.

Venčanje. Kako javlja „Hrv. Država" venčala su se dne 20. o. m. u župnoj crkvi sv. Blaža u Zagrebu, milovidna gospodjica Jelka, kćerka odličnoga hrvatskoga borca i podpredsednika Jugoslavenskoga kluba, dra. Matka Laginje, sa c. i k. vojnim akcesistom g. Ivanom Raženom. Crkveni obred obavio je zastupnik Spinčić, dočim su kumovali nar. zastupnik Cezar Akačić i dr. Niko Dešković. Sretnim mladencima i roditeljima naše srdačne čestitke, kojima se pridružuje i uredništvo „Hrvatskog Lista".

Beč u strahu. Iz Beča javljaju 23. o. m. Prema vestima listova bio je danas u 8 sati 5 časa ujutro odredjena uzbuna radi zrakoplovaca. No izašlo je na videlo, da nije bilo povoda za to. Sve su oblastvene mere delovale u redu. Pučanstvo nije pokazivalo uzbudjenja, pokoravalo se odredbama, u nekojih je predvladao osećaj znatiželje.

Brnski tvorničari plaćaju radnicima povišenje krušnih cena. Vlasnici su većine brnskih tvornica zaključili, da će iz svojega plaćati svojim radnicima povišicu cena kruha i brašna. Za prošlu sedmicu su radnicima dotične iznose već nadoknadili.

Žrtve zračne navale u Poreču. Tršćanski listovi javljaju, da su doveli 17. t. m., u bolnicu seljaka Stjepana Legovića iz porečke okolihe i Ivanu Flego, koji su bili ranjeni povodom neprijateljske zračne navale na Poreč dne 16. o. m. Oni pripovedaju, da su pobegli pred navalom u neki dućan u ulici Zimerelli ujedno sa drugim ljudima. Bomba je pala blizu i ubila 8 osoba, a teško i lako ranjenih ima više osoba. Zegović i Flegova su teško ranjeni. Ostale bombe pale su na otvoreno polje. („Slovenski Narod".)

Slika iz Beča. Jadan Bošnjak, vojnik, sav zaprljan, zaprašen i istrošen, čeka na tramvaj, što će ga otpremiti na železničku stanicu. Boji se mujo, da bi zakasnio na vlak. Bio je on na ruskoj, bio na talijanskoj fronti. Ne bi ti znao ni kazati, gde se sve borio za taj Beč i za te bečke interese. Seća se samo sukoba, u kojima je bio ranjen. Jurišao je besno, gonio neprijatelja, drugovi su mu padali. Ali srećom njega tane samo malo podraška danas na ruci, sutra na nozi. Bio on po nekoliko dana u bolnici. Izlečen vraća se junak na frontu i bori se za Bečlije i njihove hasni. I sad se vraća, da se baci na dušmanina — a kako, to vam znade pričati svaki časnik s fronte: Die Bosniaken sind unsere besten Sturmtruppen. Poniznan i strašljiv stisnuo se u kut, samo da ne bude na smetnju. Stajaća mesta na stražnjoj platformi su puna i prepuna. Voz se već maknuo a na voz skoči elegantan gospodin, rumen i jak i ipak civilista, čemu se naš Bošnjak najviše čudi. Jer u Bosni je to drukčije... Stisnuo se on medju ljude i dodirnuo se jadnog Bošnjaka. Gospodinu se nešto zgadilo: So ein Smutzian! Ovakvim bi se ljudima moralo zabranjivati da se tramvajem voze! I ipak se je taj Bošnjak borio za njegove interese.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, utorak 27. kolovoza 1918. | Broj 1124.

Potrebe današnje naše politike.

Stanje, u kojem se danas nalazi čitava Evropa, a pogotovo naš narod, je prolazno stanje, jer nema sumnje, da će se u nas prilike bitno promeniti. S dojakošnjim sistemom izigravanja i zabašurivanja ne će naša vlada izići na kraj. Nema tu mnogo reči i mnogo mnenja, nema mnogih pregovaranja: jugoslavensko, češko i poljačko će se pitanje rešiti na svaki način.

Rešit će se u onom duhu, u kojem će se preporoditi beli svet, u duhu pravednosti i demokratizma. Samo one države, koje budu neograničeno priznale načelo narodne i stališke pravednosti, koje se budu odrekle svakog imperijalizma, koje budu pružale narodima ili narodu jamstvo za slobodni i nesmetani razvitak, preživet će oluju svetskog rata. Posve je jasno, da ugarski vojnik, koji se borio na fronti i žrtvovao mnogo više od madžarskog džentrija, neće dopuštati, da mu se poriče pravo sudelovanja na javnom poprištu. Madžarskoj oligarhiji i pruskom junkerstvu odzvonio davno već čas, a to što u njih smotrimo danas, to su trzaji agonije.

Takav je opći položaj, koji zaseca takodjer u politiku našega naroda. I tim prilikama treba da računa naša politika, hoće li biti narodu od koristi. Naši su jedini današnji ciljevi oslobodjenje i ujedinjenje, o ovim ciljevima zavisi cela naša budućnost: Svi programi su iluzorni bez onih uslova, sav kulturni i gospodarski boj bezpredmetan, nemamoli onih glavnih jamstava za nesmetano delovanje na političkom poprištu. O tome nema sumnje, da je ujedinjenje jedino naše jamstvo za budućnost. Hrvati, Srbi i Slovenci, svaki za sebe, bili bi mali narodići, bez važnosti i vrednosti i nesposobni za daljnji opstanak. Ne može ih se uporediti sa skandinavskim narodima, koji su geografski puno bolje smešteni i koji nisu nijednom na putu. Kao Jugoslaveni ne lebdimo u zraku i nismo optočeni morem kao što je Engleska. Samo kao ujedinjen 12-milijonski narod predstavljamo na našem, za srednju Evropu tako važnom predelu takav stabilan i jak elemenat, koji imade dosta snage u sebi, da se opre tudjem utecaju. Bez ujedinjenja bićemo podeljeni medju silnije i znatnije narode, a Evropa će našu bol pregoreti. Naš će otpor biti slab, naš se vapaj neće čuti, propast ćemo neprimećeni, kao prosjak na ulici.

U tom nastojanju za ujedinjenjem nema razlike medju Srbima, Hrvatima i Slovencima, imade razlike samo medju razboritim i nerazboritim ljudima, medju ljudima, što imadu otvorene oči te niti svesno nili nesvesno ne rade za tudji interes i onima, što danas prisižu na preživele programe, čistog srpstva, hrvatstva ili slovenstva, što se uvek ogradjuju i stavljaju uslove za pristup k državi SHS. „Primorske Novine" podelile su ispravno sve u dve stranke: stranku poštenjaka i stranku mešetara.

Pitanje narodnog ujedinjenja nije pitanje osećaja, već pitanje razbora. Niko neće kazati, ja ću tek onda postati pametan, kad se i ti opametiš, već svaki mora nastojati, da svojim primerom osvesti zaostale drugove; neće valjda ludovati, jer mu drugi luduje. A takvo je ludovanje, čuje li se od Hrvata, da bi se on pojugoslavenio, samo kad bi znao, da će to i Srbi učiniti i obratno. Takvi su ljudi jednaki vatrogascima iz susednih sela, što se prepiru, kojoj općini pripada kuća, a kuća medjutim izgorela. Ako Srbi ne znadu zdravo misliti, ne treba Hrvatima, da se odriču svoje pameti i obratno. A naša kuća gori a kuća je zajednička.

Konačno možemo mi dozvati na pamet ljudima, koji ne mogu izaći iz začaranog kruga strančarenja: Istra, Slovenija i Dalmacija ne pripadaju nijednoj stranci, nijednom pojedinom jugoslavenskom narodu, već ujedinjenoj Jugoslaviji a valjada i mi imademo kod toga našu reč, pošto ujedinjenje zavisi o našoj slobodnoj volji. Nikad neće se ove zemlje pokoriti strančarskoj volji pojedinih uskogrudnih političkih skupina u Banovini. Žaliti bi mogli jedino to, što smo toliko a žalibože u tom slučaju uzaludno radini. Istra, Dalmacija i Slovenija priklopit će se jedino ujedinjenom troimenom narodu S. H. S. To neka pamte oni političari, kojima žalostna jadna i bezmislena prošlost zastire pogled u budućnost. I mi Istrani, Slovenci i Dalmatinci imademo pravo da stavimo zahteve.

U našem političkom nastojanju moramo da se sasvim okanimo starih i tričarskih pogleda na svet. Bilo bi već odavna vreme, kad bi se u Banovini prestalo deliti stranke u nagodbenjačke i protunagodbenjačke, u hrvatsko državno-pravne i hrvatske ne državno-pravne. To bi značilo, da se hoće banovinsku politiku proširiti na sve ostale delove Jugoslavije, dakle i one, što nisu imale hrvatskog državnog prava niti su sklopile nagodbu s Ugarskom.

Znači dakle bezmislicu. Naši političari nisu još primetili, da su ovim nagodbama i državnim pravima prouzročili samo madžarsku podiobu stranaka na jugoslavenske prilike, da ona ista trulež, što zaudara iz madžarskog stranačkog života, širi svoj otrov takodjer u Hrvatskoj. Slovenci nisu nikad imali državnog prava, a bogme, ni mi u Istri. Ali to ne preći, da težimo za narodnim oslobodjenjem i ujedinjenjem i da imademo na ove naše postulate barem onoliko prava, kao svi ostali državno pravni narodi. Nema dakle smisla, da se cepimo po načelima, što ih provincijalna hrvatska politika stvorila, jer se hrvatski provincijalizam ne dade primeniti na sve ostale jugoslavenske pokrajine i jer bi bilo ludo boriti se za načela, koja za narod nemaju važnosti i koje ne odgovaraju naravnim tendencijama i potrebama naroda. Voditi kulturan i gospodarski boj značilo bi isto, što graditi kuću, pre nego li znadeš, kuda će teći ulica.

Glavna zadaća je naše politike u današnjem trenutku, da provedemo ono, što su na uzoran način već izvršili Slovenci, da bez razlike stranačkog i kulturnog mišljenja okupimo sve sposobne i poštene naše političare u jedno kolo. Cilj je svima oslobodjenje i ujedinjenje, bez kojih nema ni kulturnog i gospodarskog političkog programa.

•

Na ovaj članak, primljen od našeg prijatelja, koji se nalazi u Zagrebu, imali bismo primetiti samo to, da bi članak imao mnogo više smisla, kad bi bio saopćen u kakvom zagrebačkom dnevniku. K nama još, hvala Bogu, nije prodrio strančarstvo iz Banovine, pa nadajmo se, da niti ne će, a sa druge strane mi odavle ne ćemo izlečiti žalosne prilike u političkom životu u banovini.

Jedina naša zadaća je danas, da ne posižemo u Banovinu, već da sami sebe što bolje izgradimo dobre sile pripravimo za rad, a naša politička društva obnovimo.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: U području Asolone uspešni bojevi predstraža. — U noći na 25. kolovoza napadoše naši letači, proganjajući neprijateljsko jato letala, uzletište kod Padove te prouzročiše znatnu štetu. — Albanija: Protuofenziva g. o. pl. Pflanzer-Baltina dovela je jučer do osvojenja Fierija i Berata. Time su opeta u našoj ruci ova mesta, kojih posed su Taljani pred 6 sedmica pozdravili kao odlučan preobrat u jadranskom pitanju. Fieri pade posle krvavih bojeva po cestama i kućama. Započelo je proganjanje uzmičućeg neprijatelja. Jučer rano u jutro provališe naše junačke, svim poteškoćama bojišta dorasle čete u opkoljujućem napredovanju u Berat. Malo za tim je neprijatelj bačen iz vladajućih visina Spiragri i Sinja. I na gornjem Devoliju smo naše uspehe dalje izgradili. Talijanski gubici na boriocima i ratnom materijalu su veoma veliki. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i pl. Böhna: Pretpoljski bojevi kod Bailleula i severno od Scarpe. Zapadno od Croivillesa zaustavljene su neprijateljske navale u našoj vatri. Vizefeldwebel Göbel rastrelio je sa svojom strojnom puškom 4 oklopljena voza, potčasnik Hene rastrelio je sa lakim bacalima mina 3 oklopljena voza. Na obim stranama Bapaumea nastavio je neprijatelj svoje navale medju Saint Legerom i Martinpouchom. Visoka primena pešadije i oklopljenih vozova imala je, da tu isili prodor kroz našu frontu. Gde je neprijatelj bio suzbit u vatri i protuudarcem, sveže su sile navalu sve na novo provadjale. Njegove su se navale u svemu izjalovile. Tok bitke bio je u pojedinostima sledeći: Neprijatelj je provalio u našu liniju koja teče zapadno od Moryja — zapadno od Bapaume— Martinpoucha. Severno od Bapaumea zaustaviše mesne pripreme naših pričuva neprijatelja na istočnom rubu Moryja, kod Favreuila i zapadno od Bapaumea. Daljnje su se navale razbile pred ovom linijom. Jugozapadno od Bapaumea sunuo je neprijatelj medju Tillonyjem i Martinpouchom prema Gueudecourtu i Fleresu. Pruske pukovnije i mornarička pešadija baciše ga u krepkoj protunavali natrag u liniju Tillouy—Martinpouch. Oba su kraja bila opeta zauzeta. Mnogobrojni oklopljeni vozovi leže rastreljeni pred i za našim linijama. Tekom popodneva približio se je neprijatelj našoj, od fronte na Ancrei odalečenoj liniji, Bacentin—Le Petit—Carnoy—Suzanne. Suzbite su jače navale, koje su na veče provedene medju Carnoyem i Sommeom. Južno od Somme ustalio se neprijatelj kraj višestrukih navala na Cappy i Fontaine. Na obim stranama rimske ceste suzbismo navalu. Medju Sommeom i Oiseom nema nikakove osobite bojne delatnosti. Medju Ailletteom i Sommeom napala je pruska garda neprijatelja zapadno od Crecy au Monta, osvojila je visine jugozapadno od Pont sur Mord te je zajedno sa nemačkim lovcima odbila veoma jake navale belih i crnih Francuza. Dovedeno je oko 400 zarobljenika. I severno od Aisne skršiše se na veče jake neprijateljske navale. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Delomični bojevi na Veslei. — Ludendorff.

•

Bojevi na zapadu traju.

Berlin, 26. (D. u.) Wolffov ured javlja: Večernji Nemački izveštaj: Proširenje engleskih navala sve do severno od Scarpe. Na obim stranama Bapaume i severno od Somme žestoki bojevi. Navale neprijateljeve ponajviše se slomiše. Mestimično su protu navale još u tečaju. Longueval i Montauban za čas izgubljeni, opet su zauzeti. Izmedju Somme i Oise osim mesnih bojeva severno od Avre miran dan. Mestimični bojevi severno od Aisne.

Rat.

Engleski izveštaj od 24. kolovoza u večer. Bojevi na bojnoj fronti severno od Somme traju od rana jutra. Mi smo svuda izveli težak pritisak na neprijatelja, te ga ne puštamo na miru. Na celoj našoj navalnoj fronti mi smo napredovali, ma da su stigla neprijatelju pojačanja. U naše je ruke pao znatan broj zarobljenika i mnoštvo ratnog materijala svake vrsti. — Malo posle pola noći navalili su duž severnu obalu Somme Australci. Zauzeli su Bray na Sommi i priveli pri tom znatan broj zarobljenika te nastavili napredovanje s velikom spretnošću i velikom inicijativom. Zauzeli su položaje neprijateljeve u tom kraju. Na njihovom levom krilu napredovale su dalje čete iz Londona i istočnik grofovija noću duž visočine jugozapadno od Alberta i odvele pri tom nekoliko stotina zarobljenika. Na desnom centrumu jurišale su čete iz Walesa i severnih grofovija preko starog bojišta na Sommi iz god. 1916. mimo La Boisselle, Villers, i dvorca Mouqet, kod Thiepvala i Grandcourta. Mi smo osvojili sva ta žilavo branjena sela, ma da je otpor bio odlučan, i zarobili smo pri tom preko 2000 zarobljenika. Naše čete nalaze se opet na obim stranama gorske kose Thiepvala. Napredovanje u istočnom smeru na levom centrumu četa iz ist. Laucshirea razvilo se kroz dan u žestoke bojeve. Neprijatelj se držao s velikom tvrdokornošću sve dok nisu naši napredujući odeli posvema opkolili selo. Severno od sela zauzela je novoseelandijska divizija u centrumu proti Bapaume upravljenim napadajima neodoljivom strelovitošću i odlučnošću obrambene crte. U šumi Lampart učinili su 400 zarobljenika. Hrabro napredujući zauzela je Grevillers i Biefvillers te došla do Avensnes-Bapaume. Na granici Bapaume na levom boku te napale zaposeli su Englezi Irles i napredovali u smeru na Sapignes, svladavši jaki otpor kod Arlesa i istočno od Bihocourta. Na levoj bojnoj fronti bore se engleske i škotske divizije i garde. Na fronti Mory—Croisilles—Neuvilles—Vitasse zauzeli su St. Léger Henin-su-Cojeul i brda istočno od poslednjih mesta. Plen nije još dosad procenjen. Na engleskoj fronti razvili su se uspešni mesni bojevi. Severno od Scarpe zauzeli smo odsek nemačke bojne crte istočno od Fempouxa. Severno od kanala La Bassee zauzeli smo staru englesku bojnu liniju. istočno i severoistočno od Givenchy napredovali smo sve do nemačkih položaja. Postigli smo sve ciljeve i učinili 60 zarobljenika. Naše su čete zaposele noću New Berquin, gde su našle znatan broj mrtvih Nemaca. Juttros napredovali smo na našoj crti severno od Bailleula na fronti od 1600 metara i priveli 50 zarobljenika. Artilerija je potlačila neprijateljsku protunavalu.

* **Ustavna reforma i barun Husarek.** Bečka „Information" donosi iz krugova češkoga konservativnoga plemstva dopis o nameravonoj ustavnoj reformi i zadaći, što ju igra barun Husarek. Dopisnik veli medju ostalim: Husarekova zadaća je pre svega, da ispuni obećanja, što su ih prijašnje vlade dale Nemcima. Sa velikim reformnim nacrtima nema on ništa posla. Ove izradjuju potpunoma druge sile, koje će takodjer nacrte izvesti, kada bude došla prava ura. Stalno je već danas, da ide reforma za korenitim preobratom celoga državnog ustroja u

federalističkom smislu. Svi dosadašnji reformni nacrti su se skrhali o nemački otpor. Zato hoće dati odlučujući činitelji sada najpre Nemcima garancije, da novo državno-uredjenje ne će ugrožavati njihovu ekzistenciju. Takove garancije su takodjer vladine odredbe u nemačkoj Češkoj. I samo provedenje ovih garancija, možda niti ne svih, opsiže delokrug baruna Husareka, što ide dalje, to će učiniti drugi.

*** Car Vilim nemačkim biskupima.** Na brzojavku odanosti biskupske konferencije u Fuldi odgovorio je car Vilim: Da mogu na pomoć i sudelovanje biskupa uvek računati, napunja me uvek sa zadovoljstvom i pouzdanjem. Okrepimo u našem narodu jasnu spoznaju pogibelji, koja preti od neprijatelja i tvrdu volju, da ćemo svladati sve, što je teško. Onda će Nemačka, o tome sam uveren, biti nepredobiva. Budućnost bit će naša.

*** Za prijateljstvo medju narodima.** Knez Badenski rekao je u svom govoru prigodom godišnjice badenskog ustava, da nemački narod ne sme slediti uzoru Clemenceaua i Lloyd Georgea, koji će zanesti neprijateljstvo i osvetu još i s onu stranu mira i nastaviti rat drugim sretstvima. Svi oni, kojima je medjusobno prijateljstvo naroda uistinu na srcu, moraju danas biti verni i tvrdi u ufanju, pa neka zvoni reč „liga naroda" usprkos današnjega mišljenja naših protivnika još i tako sumnjivo.

*** Progoni Slovaka u Ugarskoj.** Vodja Slovaka u Ugarskoj dr. Vavro Šrobar bio je, kao javljaju češki listovi, na odredbu ugarskog unutarnjeg ministarstva dne t. m. uapšen. Dr. Šrobar, lečnik, bio (po Stürghovom uzoru) u Czegledu internovan, pre svega za to, jer je sudelovao pri demonstraciji prigodom pučkih svečanosti. „Moravske Orlice" pripominju, da je to prvi znak za to, kako hoće Ugarska vlada svojom strahovladom zapečiti da se ne bi češko-slovačka ideja raširila upravo sada, kada su se Slovaci u zajedničkoj svečanoj i obveznoj izjavi u Liptov—St. Mikološu izrekli za tu ideju.

*** Ponovni madžarski izgon.** Urednica „Narodnih listy" Miloslava Sisova, došla je u Slovačku u posete svojoj rodbini. Čim su madžarske oblasti doznale za njezin dohod, poslale su u kotar vojničku patrulju, koja je stražila mladu Cehinju. noć i dan, da ne bi „bunila" Slovake. Pred nekoliko dana pak je dobila službeni poziv, neka odmah zapusti Ugarsku, jer je za pet godina prognana usled pogibelji češko-slovačke propagande. Vojački kordon ju je otpremio do moravske medje i sv. Stepan opet je rešen velike pogibelji. Govori se, da odsada uopće ne će pustiti nijednog Čeha u Ugarsku.

*** Kako se kod nas rešavaju narodna i pučka pitanja.** Javili smo već, da ii se zadnje vreme imalo izvršiti sastanak voditelja i bivših zastupnika Bosne i Hercegovine, da se posavetuju o budućem državnopravnom stajalištu Bosne. Sastanak je bio zabranjen. Baš umerno piše k ovoj zabrani „Arbeiterwille": „Sastanak je zabranjen i time je sve rešeno. Nikakvog bosanskog pitanja nema više, a niti jugoslavenskog. Jedino ugarska vlada sme o Bosni govoriti, austrijska već davno ne i da bi možda srpski puk u Bosni samo pitali da ii pristaje na pripojenje u Madžarski globus, to je naravski odviše — misli grof Burian. Tako su narodna i pučka pitanja uvek rešavali, dokle ta rešavanja nisu dovela do raskola.

*** Bugarske stranke bez svojih pisarna.** Unutarnji ministar Takov je rasposlao okružnicu na okružne predstojnike u Staroj i Novoj Bugarskoj, koje imadu otpraviti sve pisarne raznih stranaka, jer da se ima puk sabrati pod zastavu sedinjene Bugarske i opustiti svaku strančarsku prepirku, da da se hude započeti rad dovršio sa združenim silama.

*** Što se zbiva u Rumunjskoj** Bukarestanski službeni list objavlja sledeći poziv: Čudne, žalosne i zagonetne vesti nam dolaze iz izmučene Moldave. Jedamput čujemo o buni nevernih činovnika, drugi put o štrajku, treći put opet o javnim nemirima i o anarhiji, koja pak nije postala spontano, nego su je prouzročili neki, od vraga opsedani muž vi našega javnoga života. Osobito su velike neisvjesnosti u železničkoj upravi. Radnici neka se ne puste zavesti od ljudi koji hoće njima i domovini slabo. — „Slovenski Narod" pridomeće: Za službeni list uistinu malo čudan poziv. Što ga je prouzročilo, kakovi su to neredi, to smeju znati samo nemačka, a možda i rumunjska cenzura. Drugi možemo nagdjati.

Domaće vesti.

Poverenici opremne direkcije u c. i kr. arsenalu. Kako je poznato, bili su nakon velikih stavki, što su bile provalile meseca sečnja u celoj Austro-Ugarskoj i Nemačkoj, i koje su bile u Nemačkoj utišane silom, a u Austro-Ugarskoj Czerninovim obećanjima o krušnom miru i o skorom općenitom miru, izabrani od svake direkcije u puljskom pomorskom arsenalu poverenici, koji bi imali zastupati radništvo. Kad je u Puli buktila radnička stava, a iz Trsta i Beča dolazi na pregovore radnički vodje (talijanskih i nemačkih socijalnih demokrata), bila su ovimo puna usta obećanja. Govorili su da je radništvo pobedilo, da radnička stvar stoji dobro itd. Tamo, gde je danas uredništvo „Difese", okupljali su se ti vodje i kovali nacrt, kako će radnicima izvojevati bolju plaću, bolju hranu itd. Mi smo preodvažni, te velimo, da vodje naručeni iz Trsta i Beča, nisu zastupali iskreno radničkih interesa, no radništvo će znati samo, je li mu i koliko mu je od onog vremena postalo bolje, pa mu prepuštamo da sudi o tome samo, jer bi naš sud mogao biti i neispravan. Nakon tih pregovora bili su izabrani, kako već spomenusmo od svake direkcije po nekoliko poverenika, i ti su imali voditi daljnje pregovore i brinuti se ujedno za to, da se ne bi zapostavilo interese radnika u delenju hrane, odredjivanju plaće itd. Kako su ti poverenici dosada izvršivali svoju dužnost, znat će najbolje radništvo samo, pa mu i tu prepuštamo da stvori svoj sud. No kako nas upozoriše radnici n su poverenici opremne direkcije (Ausrüstungsdirektion) vršili dobro poverenu im zadaću, ili su svoju zadaću shvatili samo tako, da je treba da izrabe u svoju korist. Ti su poverenici bili svrgnuti sa strane vodstva direkcije a bili su postavljeni novi, no bez nadničkog znanja, a ni sami ti novi, nisu voljni vršiti tu svoju zadaću. Jedan je od tih novih dapače nepismen, pa nema sumnje da on ne može ni voditi pregovora ni zastupati radništvo. Budući pak da prema pravilniku, zakonom potvrdjenom, imadu radnici pravo, da poverenike biraju oni sami iz svoje sredine, bilo bi poželjno, da vodstvo opremne direkcije prepusti radnicima, da sami izaberu ljude, u koje će imati najviše poverenja, i koji će takodjer za svoje čine biti radništvu odgovorni.

S bivšim lučkim zapovednikom admiralom Fiedlerom opraštа se u svom jučerašnjem broju u dugom članku ovdašnji „Gazettino". U članku slavi admirala, koji je u teškim vremenima upravljao sudbinom ratne luke, te opisuje njegove zasluge na polju aprovizacije itd.

Plin slobodan. Tvrdjavni poverenik oglašuje 26. o. m. Proizvod plina (gasa) otvara se sutrašnjim danom t. j. utorak 27. t. m. u 4 sata posle podne. E da se izbegne zaustavljanju plamena, upotrebljavaoci istog, neka izvole pre nego ii upale peći otvoriti pipke, te 1—2 časka počekati, tako da se event. mešavina plina, koja je nastala usled neuporabe odstrani.

Aprovizacija. Aprovizacijona komisija javlja, da je pošla u susret željama općinstva time, što je naredila da se zatvori prodavaona u sv. Polikarpu—Verudelli, koja nije potpunoma odgovarala, te je otvorila drugu prostraniju prodavaonu u Veteranskoj ulici u trgovini Ivana Giorgisa.

Istarske učiteljice u Hrvatskoj, Slavoniji i Sremu. Istarske učiteljice, koje su posetile Hrvatsku, Slavoniju i Srem, da si razgledaju krajeve, gde stanuje narod iste krvi i istog plemena, vratile su se već natrag u Istru. Gde su bile, koliko su svoj vidik raširile i narodnu misao učvrstile, nije nam poznato, budući da je celo putovanje bilo pripravljeno potajno, pa smo i o samome boravku u tamošnjim krajevima doznali tekar iz zagrebačkih listova.

Zabrana izvoza hrane iz Hrvatske. Kraljevska vlada u Zagrebu obzirom na pogibelj aprovizacije vlastite zemlje i usled svakim danom rastućeg izvoza hrane pomoću uprta, kaošto krijumčarenjem, priopćuje da je zabranila izvoz živeža iz Hrvatske i Slavonije bez izvozne dozvole. Protiv prekršitelja postupat će se svom strogošću i osim toga zaplijenit će se živež.

Nabava živeža u Kranjskoj. Službeno se javlja: Zemaljska vlada u Kranjskoj priopćuje, da je izdala podredjenim političkim oblastim upute za pobijanje nedozvoljenog dobavljenja, dotično zamenu živeža što se nalaze pod državnom upravom, od strane pučanstva u Primorju. Zemaljska vlada upozoruje na stroge kaznene posledice što su odredjene za prekršitelje te ujedno opaža da je poduzela shodne korake kod zemaljske vlade u Ljubljani kaošto kod prehrambenog ureda u Beču i da budu uzeti u obzir i u buduće od strane vlade u Ljubljani polakšice dane odredbom od 21. listopada 1917. broj 96.844 istog ureda za prehranu u Beču tičući se uprta, (ruksaka).

Povišenje poštanskih pristojbina.

Od 1. rujna o. g. unapred povišuju se razne poštanske pristojbine:

1. Pisma: Za pismo do 20 g plaćat će se 20 para: za svakih daljnjih 20 g, 5 para povišica. Pisma su dozvoljena samo do težine od 250 g.

2. Poštanske dopisnice obične 10 para, dvostruke 20 para.

3. Karte — listovnice: 20 para.

4. Tiskanice: u prometu sa Nemačkom, Ugarskom, Bosnom i Hercegovinom do 50 g 5 para, do 100 g 11 para, za svakih daljnjih 50 g 3 pare više. U inozemnom prometu nema nikakove promene.

5. Vrednosna pisma (zatvorena) osim pristojbine na težini, kao kod preporučenih pisma, za svakih 300 K 11 para vrednosne pristojbine.

6. Poštanske naputnice: do 50 K 25 para, za svakih daljnjih 50 K 5 para više.

7. Poštanski omoti: (u buduće se moraju predati frankirani) do 5 kg 160 para, do 10 kg 220 para, do 15 kg 320 para, do 20 kg 420 para, za opsežne omote do 5 kg 1·40 K, do 10 kg 3·20 K, do 15 kg 4·70 K, do 20 kg 6·20 K. Za omote sa označenom vrednošću plaća se vrednosna pristojbina od 10 para za svakih 300 K navedene vrijednosti.

8. Žurno dostavljanje u užem okružju mesta žurnog dostavljenja iznosi 1 K za svaki omot, te 60 para za svaku drugu pošiljku. U daljnjem okružju žurnog dostavljanja bez razlike 2 K.

Pučanstvo se upozorava na ova povišenja sa opaskom, da se i ovaj put ne namerava dopustiti, da bi se za nedovoljno frankirane pošiljke uzimala samo obična manjkava poštarina.

Dopisi iz Istre.

Mrčana. U nedeljnom broju „H. L." izašao je lep dopis „Čavrano ili Kavran?" I mi bismo morali, kao i Kavranci pitati kako se naše selo zove, jer svako piše, kako mu na pamet dodje. Talijani Marzana, puk izgovara Mrčana a naša inteligencija uvela je u školu i društvo Marčana. Koje je od tih trilu ispravno ime, mora se čovek pitati? Mislimo ono, koje puk izgovara, a ako Talijani ne mogu izgovoriti Mr...čana, zašto da mi pučko ime zbog njih kvarimo u Mar...čana. Svakako je to i suviše ropska susretljivost! — Inače je i ovde mnogo mlitavosti, neradinosti, lenosti. Svako se skoro brine samo za se a poslije je — opšta letargija. Godina je nešto bolja nego lani, pa se nadajmo, da će nova pšenica i mlado vino uliti novi život u naše seljane. Ž.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Grimme; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Alphi"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: zdravstveni poručnik dr. Wirtinger.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—; mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, sreda 28. kolovoza 1918. | Broj 1125.

•

Došlo je vreme, da se Istra prene, da ne bude više sirotica. Došlo je vreme, kad ta sirotica postaje punoljetna, i kad ima pravo, da ona sama odluči o svojoj sudbini. Došlo je vreme, kad će se za rad deliti nagrade i darove, svakome već prema zasluzi.

Kakvu da Istru pošaljemo na delenje darova? Zar ovako otrcanu, ubogu, golu kao što je danas? Zar da je na delenje darova pošaljemo sa svom kaljužom u kojoj se danas guši, sa svim blatom, kojim su joj začepljena usta? Pa da onda osramotimo i sebe i nju, našu nevinu siroticu, da se i prijatelji, koji su joj danas skloni i koji je vole, odvrnu od nje s neprijatnim čuvstvom gadjanja? A ko će da voli onoga, koji se u kaljuži valja, ko će da dade dar i nagradu onome, koji tog dara i te nagrade ne razume, a ni ne shvaća, da to nije dar, da je to tek ono, što po pravu biti mora, da to njemu pripada.

Zato je došlo vreme, da si izidje iz kaljuže, da se očisti ono, što je blatno, da iskorenimo zlo, što Istru guši iznutra, da preporodimo njeno srce i u njezinom srcu probudimo Velog Jožu jakog, žilavog, zdravog i pametnog, kano što je pametan njegov pobratim storuki Ilija Dalmatinac.

I Istru zaslužena nagrada ne će mimoići.

•

Sad znamo, što ćemo. Znamo da smo sami sebi sve, da sva snaga, na koju možemo računati, leži u nama samima, u našoj braći, rodjacima, znancima i prijateljima, da ta snaga leži u istarskim Jugoslavenima, a na nama je da tu snagu probudimo, da mišice budu isto tako pametne, kaošto su i jake, jer danas je već dan, kad se čekati ne sme, kad treba naporno raditi, svim silama, svom dušom, na svim poljima.

Narodno Veće imamo. Sada ne smemo pustiti to Veće na cedilu, moramo ga poduprеti, a ono opet ne sme pustiti, da u Istri sve podje i dalje kako je to dosad išlo. Istarsko političko društvo treba da se makne, njegove podružnice da se obnove, njegovi pristaše da se spreme na rad! Veće imamo, društvo imamo, ljudi imamo, a posao čeka! I čeka neopravljen! Zašto više odgadjati? Oni, koji preuzeše tešku zadaću da budu kormilari, ne smiju se kod prvog daha povetarca pod palubu sakriti.

Reklo se jednom da nemamo ljudi, drugi put se reklo, da su neprijatelji prejaki. A nas nema malo, nas i onih, koji su voljni raditi, ima na stotine i stotine, treba samo tim ljudima pognuti i sve će se maknuti i sve će ići.

Pa kad bi nas i malo bilo. Krist je bio sam, imao je uza se samo dvanaest apoštola, pa što je učinila njegova ideja? A istodobno sečam se uvek, kad je govora o tome, da smo nemoćni i da nas malo ima, jednog važnog dogadjaja iz češke prošlosti, kad su Česi bili na istom stupnju razvitka, kao i mi danas u Istri, kad je Česima i u češkom društvu gospodovao nemački jezik, kao što sada u nas talijanski. Palacky, kasnije otac i vodja češkog naroda, nalazio se kao mladi studenat u društvu grofova Šternberga, koji su tada slovili kao češki rodoljubi. U kući grofova govorilo se nemački i mladi se Palacky, proletarsko dete, čudio, kako tu dva češka rodoljuba govore, kako će Česi morati propasti, jer narod nije probudjen, a svuda u zemlji vlada narodno mrtvilo, nemar a inteligencija je bezbojna.

Mladi se je inteligenat iz puka podigao, i uzvišenim glasom rekao prokušanim starim aristokratima: „Kad bi bio i ciganskog roda, i još zadnji njegov potomak, nastojao bih, da iza tog roda časna uspomena na svetu ostane". I on nije poznavao isprika. Silnom verom i čvrstom voljom radio je i češki se je narod preporodio.

Istra se danas nalazi u mnogo povoljnijem stanju, nego li tada češke zemlje. Zašto se ne diže?

Maknimo se i mi, da nas rod naš ne prokune!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Na mnogim mestima talijanske fronte topovski bojevi i okršaji ophodnja. Bozen i Gries bejaše na novo cilj neprijateljskih ali beštetnih letalačkih napadaja. Na albanskom bojištu naše su čete, progoneći bačenog neprijatelja, stekle na prostoru južno od Fierija i Berata. I na obim stranama doline Tomorica (pritoka gornjeg Devolija), gde su se francuska odelenja tvrdokorno opirala, uzeti su neprijateljski položaji u jurišu. Neprijatelj beše prisiljen na uzmak. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i pl. Böhna: Kroz dan teški bojevi medju Arrasom i Sommeom. Istočno od Arrasa navalio je neprijatelj na obim stranama Scarpe. Severno od reke ostadoše njegove navale ležati u vatri na našoj liniji, koja je natrag okrenuta prema Royeu. Južno od Scarpe uzmakoše naše prednje čete pred neprijateljskom navalom, poduzetom mnogobrojnim oklopljenim vozovima i jakom pešadijom, prema zapovedi, na visine Monchy. Tamo je neprijatelja dočekala vatra naše na obranu pripravljene pešadije i topništva. Posle ljutih bojeva provalio je protivnik preko Monchy-Guemappe. Naša ga je protunavala bacila opeta natrag na istočne rubove mesta. Proti Cherisyju mnogostruko npereni juriši skršiše se pred mestom. Uz jaku primenu oklopljenih vozova nastavio je neprijatelj svoje navale na obim stranama Bapaumea. Severno od Bapaumea bejahu visine jugozapadno od Moryja i Beugnatrea žarište boja. Posle višestrukog uzaludnog juriša ustalio se je na večer neprijatelj na visinama. Beugnatre ostade posle dugog boja u našim rukama. Jugozapadno od Bapaumea utvrdio se je neprijatelj kod Tilloy—Martinpuich. U ostalom su se ovde na širokoj fronti do večera ponovljene neprijateljske navale krvavo skršile. Kod njihovo uspešne obrane imadu jednaki udeo pruske, bavarske i saske čete. Pred i za našom linijom leže rastreljeni neprijateljevi oklopljeni vozovi. Poručnik Spilhoff rastrelio je sa svojim topom na automobilu 4 oklopljena voza. Južno od Martinpuicha provalio je neprijatelj preko Bazentina i Montaubana. U protunavali bacismo ga opeta iz Montaubana. I južno od Montaubana izjaloviše se neprijateljske navale. Naša linija teče sada zapadno od Flersa, zapadno od Longuevala prema Maricourtu. Medju Sommeom i Oiseom oživela je bojna delatnost samo na obim stranama Avre. Kod mesnih francuskih navala ostade Fresnois i Saint Mord u neprijateljevim rukama. Severno od Aisne učinismo kod sunka zapadno od Chavignyja 100 zarobljenika. Ovde i severno od Paslyja neprijateljske su se navale skršile uz gubitke. Natporučnik Loerzer, poručnik Könnecke i poručnik Bolle izvojštiše svoju 31., poručnik Tanny svoju 26., 27. i 28., poručnik Laumann svoju 23., natporučnik Grein 21. i poručnik Blume svoju 20. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Nemački listovi a po njima i praška „Narodni Politika" nazivlje uzmak po nacrtu nemačke vojske na zapadnoj fronti „gibljivom obranom nemačke vojske". Nemci uzmiču izmedju Arrasa i Reimsa, gde Englezi i Francuzi dnevno pojačavaju žestinu svojih navala na nemačke položaje i ne daju Nemcima ni trenutka mira, te osobito topnički bojevi zahvaćaju upravo golemu veličinu. Englesko i američko topništvo poplavilo je, prema listovima sporazuma, tako neizmernim daždom streljiva nemačke crte, da je vazduh neprestano pun gustih plinovitih oblaka, pod kojima se vojske mogu kretati samo uz pomoć maski. Nemačko topništvo odoleva na isti način i boj ima uvek značaj užasne bubnjarske paljbe. Čete sporazuma idu u orijaški boj nevidjeno naoružane i opremljene neobičnim tehničkim iznašašćima, te nastoje iznenaditi neprijatelja neočekivanim kretnjama. Četvrta je engleska armija pod generalom Rawlinsonom — kako javlja „Agencija Havasova" — poduzela navalu na 12 kilometrovoj fronti tako nenadano, da su Englezi zarobili nemačkog generala divizijonara još u postelji.

„Berliner Tageblatt" tumači dosadašnje uzmicanje Nemaca, te veli, da se ta obrana pred začasnom nadvladom neprijateljevom temelji na načelu, da se vojska na uzmaku ne bi tvrdo privezivala na prostorne odseke i stanovita mesta, kad bi njihovo osiguranje i sudržavanje zahtevalo mnogo više žrtava, nego li ona vrede. Potrebno je za to računati s predajom pojedinih delova zemljišta, jer nije isključeno, da je ta predaja samo trenutačna i jer nenadani preobrati u bici mogu takve gubitke na zemljištu promeniti u dobitak. Svako jaukanje radi gubitka zemljišta jest suvišno, ne znači li taj gubitak svršetak boja, isto je kao što je klicanje radi dobitka tečajem bitke malo opravdano. „U Nemačkoj bio bi neopravdan svaki strah, koji bi mogao prouzročiti daljnje ustalasanje nemačke fronte" — završava spomenuti list.

•

Francuski izveštaj od 25. kolovoza popodne: Severno od Roye nije imao neprijateljski sunak nikakvog uspeha, sem kojih 20 zarobljenika, koji su ostali u našim rukama. U predelu Beuvraignes prilično žestoka topovska paljba. Izmedju Aillette i Aisne izgradili su Francuzi svoj napredak istočno od Bagneuxa.

•

Francuski izveštaj od 25. kolovoza u večer: Tečajem dana delatnost obostranog topništva u predelu Lassigny. Izmedju Aillette i Aisne napredovali smo opet istočno od Bagneuxa. Neprijateljeve protunavale odbili smo zapadno od Crecy au Mont. Tečajem tih poduzeća učinili smo 400 zarobljenika. Sa ostalih fronta nema što da se javi.

•

Engleski izveštaj od 25. kolovoza u jutro: Naša navala severno od Somme traje. Mi držimo cestu iz Alberta u Bapaume sve do granica Le Sars te smo zauzeli Contalmaison, Warlencourt i Eaucourt. Severno od Bapaume zauzeli smo Sapnes i Behagnies. Broj od treće i četvrte armije od 21. t. m. u jutro privedenih zarobljenika prekoračuje sada 17.000.

* **Poljsko pitanje.** Od svih rasprava, što se u zadnjim danima, nakon pogovora u nemačkom glavnom stanu napisalo u svim novinama centralnih država, donosimo ovde izvadak iz članka „Videnskog Dennika", što ga na uvodnom mestu donеo pod naslovom „Nova Poljska": „Iz razvalina i i ruševina ratnih ustaje napokon nova Poljska. Pred četiri godine, odmah na početku ovog velikog rata obećivalo im se sa svih strana, da će biti uspostavljena njihova država i samostalnost. Središnje vlasti obećivale su im državu u granicama ruske Poljske, dok su države sporazuma raširivale svoja obećanja prema tome, kako su se Poljaci odvraćali od središnjih vlasti i približavali se Rusiji i sporazumu, do potpune restitucije bivše Poljske pod prvom deobom, dakle sedinjenje poljskih zemalja ruskih, austrijskih i — nemačkih. Time si je stekao sporazum simpatije poljske javnosti na celoj crti — a sanje poljskih domorodaca za sedinjenje kongresne Poljske, Galicije i Poznanja nose se od tog doba mnogo više u Pariz, nego u Berlin. Odatle takodjer svi ti konflikti i poteškoće medju Varšavom i Berlinom te neprestano odlaganje obećivanog ustrojenja poljske države. Tekar u trenutku, kad se na zapadu okrenula ratna sreća proti Berlinu i kad se na istoku valjaju strašljivi oblaci novog rata i nove fronte, odlučila su

se gospoda u Berlinu da reše poljsko pitanje, da ustroje napokon poljsku državu. Prema tome, što je o berlinskim večanjima izdao bečki „Fremdenblatt". ima se Poljacima prepustiti odlučujući glas pri izboru njihovog kralja, no opet ne mogu to pravo oni izvršiti tako, da bi ono protuslovilo životnim interesima Nemačke i Austrije". Pre svega je pitanje, hoće li Poljaci kraljestvo ili nešto drugo? Berlin im odlučno propisuje kralja. No taj „Königsmacheroi", kako je ispravno nazivlje berlinski „Vorwärts" nije baš najpovoljnije sredstvo za podupiranje trajnog mira i mira uopće — a „Arbeiterzeitung" upozorava na to, da o formi poljske države i budućeg ustava nema odlučivati niko drugi, do li sabor, izabran sveopćim i jednakim pravom glasa. Samo put demokracije vodi brzome i trajnome miru. Ali budući da hoće Berlin da posadi na poljsko prestolje nekakvu nemačku dinastiju, Beč austrijsku a Bugarska bugarsku — Turci valjda nisu javili s vlastitom kandidaturom — mnogome Poljaku takova je kraljevina dar Danajaca . . . Granice Poljske imaju ostati na zapadu — proti Nemačkoj — nepromenjene. Već se to ima smatrati, kako vele, ustupom Berlina; pruski su junkeri zahtevali naime, da se granice Poljske valjano poprave i osiguraju, tako da bi bila već unapred isključena svaka provala Poljaka u Poznanj. Nasuprot su granice kongresne Poljske prema istoku Poljacima sasma otvorene i Nemačka proglašuje u tom pogledu svoje posvemašnje nezanimanje. Sa toga gledišta imala bi zato poljska armada zadaću „držati istočnu granicu", ili drugim rečima, zaustaviti navalu Rusije i napredujućih saveznika američkih i japanskih na Nemačku . . .

* **Sa hrvatske fronte.** „Jutarnji List" javlja, da su u Beču zaplenili već kupljenu robu hrvatskih trgovaca. U Hrvatsku nije dozvoljen uvoz lekarija ni iz Austrije ni Ugarske. „Jutarnji List" misli, da će za to i Hrvatska trebati da stvori svoju hrvatsku frontu, kao što ima Ugarska madžarsku frontu, preko koje ne sme izaći ni zrno brašna. List završava: „Poslednjih nekoliko subota doletio je iz Bečkog Novog Mesta jedan avijatičar u Križevce. Tako je bilo i pred prošle sedmice, te je tom zgodom odletilo u Austriju u pratnji avijatičara troje zaklanih, utovljenih krmaka. Svakako su naši pajceki postali najmodernijima, jer do sada nismo čuli da i pajceki lete. Sve nam se čini, da ćemo i mi do skora morati osnovati našu autonomnu hrvatsku frontu".

* **Meša im se.** „Slovenski Narod" donosi: „Pred poprečno pedeset godina izustio je Bismark reči: Mi se bojimo boga, i inače nikoga na tom svetu! A Hans Watzlik ide u „Tagespošti" još dalje i veli u pesmi: „Deutscher Choral", što prenosimo za naše čitatelje, koji znadu nemački: „Herr gott, stell' dich in diesem Streit — auf unsre, die gerechte Seit'! — Lässt du uns frommes Volk in Stich, — wir müssen siegen wider dich!" Drugim rečima: Svenemci navestili su rat — Bogu. No to je ptić, taj Svenemec Watzlike. Ako se je već sa svima posvadio, segurno je i sa pameću, što svedoči ta njegova pesma.

Iz bivšeg ruskog carstva

Ratne stanje izmedju Rusije i sporazuma ne postoji. — Ustaše u Kazanju. — Maksim Gorkij ostavlja Rusiju. — Englezi u Finskoj. — Englezi zatvorili poslanika ruske vlade. — Težak položaj boljševika na bojištu.

Boljševici grčevito brane svoju vlast. Ide im jako zlo. U Moskvi se pripravlja veliki ustanak proti njima, seljaci u moskovskoj guberniji bune se već proti njima. U Krasnojem Selu pripravljaju njihovi protivnici da udju u Petrograd; u Sibiriji im takodjer ne ide dobro. „Slovenec" je mnenja, da će se sudbina boljševika odlučiti u Petrogradu i u Moskvi. Kako sve kaže, kocka će do mala pasti.

•

Berlin, 23. kolovoza. Belinsko rusko veleposlaništvo objavilo je izjavu u kojoj naglašuje, da Rusija otklanja svako ratno stanje, osobito još za to, jer Engleska i Francuska nisu navestile rata, akoprem su poslale čete, koje kušaju prodreti u zemlju.

•

Moskva, 23. kolovoza. U bojevima za Kazanj, koji se vrše već nekoliko sedmica, proturevolucijonarne su čete zaposele mesto. Crvena garda bila je po silnim bojevima prisiljena, da uzmakne.

•

Moskva, 23. kolovoza. Maksim Gorkij, koji je opet ozdravio, namerava zapustiti Rusiju. Govori se, da mu vlada sovjeta ne će izručiti putnih listina.

•

Helsingfors, 19. kolovoza. Prema vestima finskih novina Englezi u Kareliji uvek više pogibeljno prodiru. Finski crveni gardiste stoje pod vodstvom engleskih časnika u blizini finske medje severno od Uhtoma. Petrozavodsk je glasom vesti očevidaca već u rukama antante. Englezi nisu primili u svoju vojsku samo finskih pristaša takozvanih crvenih gardista, nego takodjer pod krivim imenima Karelijce, koji su bili uslužbeni na murmanskoj železnici. Engleske laži i obećana mesečna plaća 450 rubalja dala je Karelcima povoda, da stupe u englesku vojsku za slobodu domovine. Mnogo ih je bilo razočarano, kada ih nisu poslali doma, nego su morali zauzeti mesto Kjem.

•

Ženeva, 22. kolovoza. „Havas" javlja, da je engleska vlada zatvorila boljševičkog poslanika u Londonu Litvinova; jer antanta ne priznaje više, da vlada maksimalista po medjunarodnom pravu postoji, dakle ne može takodjer njezinih zastupnika u inozemstvu smatrati eksteritorijalnim.

•

Kijev, 23. kolovoza. Dočim je bilo na donski fronti razmerno mirno, došlo je sada do bojeva med kozacima i boljševicima. Time je postao položaj boljševika znatno slabiji, jer novi protivnici sile boljševike daljnjem cepljenju sila.

•

Moskva, 23. kolovoza. Na predlog Trockija vlada je sovjeta zaključila stvoriti stalno vojno veće, koje će imati u rukama vojničko vodstvo svijju fronta.

•

London, 23. kolovoza. Japanske, engleske i francuske čete su bile zapletene na fronti kod Umrija u teške bojeve. Dosada su nosili glavno breme samo kozaci i Čehoslovaci. Čete alijiraca su morale uzmaknuti.

•

London, 22. kolovoza. Položaj čehoslovačkih četa medju Bajkalom i Uralom je uvek opasniji. Takodjer na Volgi im preti pogibelj, jer je engleska pomoć premalena.

Domaće vesti.

Nepogoda nad našim gradom. Jučer par časaka pre podne udarila je nad našim gradom da pljušti kiša, kao da se prolomilo nebo. Pljuštavica je trajala skoro neprekidno do 1 sat po podne, a u to kratko vreme sve su gradske ulice bile već poplavljene, promet prekinut a i sam je električni tramvaj bio prisiljen da stane. Svet se u gradu razbežao po kućama, te je neustrpljivo provirivao kroz vrata hodnika, čekajući kad li će da prestane padanje tog naravnog božjeg dara, koji se u takvom izobilju sipao. No narav takodjer kao da je htela iskaliti svoj gnjev radi svega zla, što se danas na svetu zbiva, dugo nije puštala prolaznike da iz svojih zakloništa odu kući, pa da svoje prokisle kosti ogriju nezabeljenom čorbom, koja je medjutim već ohladela. Bujica vode, što je ulicom tekla, usled izvrsnog uredjenja gradskih ulica i cesta, nije mogla nikako da nadje otvore i da se slije u kanale, pa je medjutim i ona provalila onamo, gde je našla otvoreno, u pojedine kuće, dućane itd. bez obzira na to, što vlasnik nije bio nipošto zadovoljan sa posetom tog nepozvanog gosta, koji se sam nametnuo. Oko jednog sata mogli su se prolaznici već vraćati kući, jer je kiša nešto prestala, no uvek su još tekli po ulicama potoci vode. Pod večer bila je šetnja po gradu i vrhovima što ga okružuju veoma zanimiva. Zrak, koji u Puli obično miriše prašinom, dimom, plinom i ostalim materijalom, koji nema s čovečim zdravljem ništa zajedničkoga, bijaše sinoć, nakon onog proloma oblaka za čudo svež, čist i oštar. Vetar, koji je duvao s kišom, osvešujuće je u večer delovao na umoran mozak, pun gradskog truleža. Ceste bile su dobro pročišćene, negde i suviše. Bujica je na nekojim mestima izdubila jaruge, odnesavši sa sobom sav pesak. — Ljudi pripovedaju, da takovog proloma oblaka nije bilo nad Pulom već nekoliko godina. Iz bliže okolice Pule javljaju, da je na nekojim mestima povaljila voda kukuruz, dok se čuje takodjer, da je harala tuča (grâd), da jadnome puku uništi i ono malo groždja, što mu je na oboleloj lozi, koja već izumire, urodilo.

Poginuo za domovinu. Nakon trogodišnjeg popitkivanja kod svih nadležnih oblasti uspelo je saznati, da je pešak Mate Zubin rodjen 1892. u Oprtlju, brat Petra Zubina, c. kr. redara u Puli, poginuo na ruskom ratištu izmedju 1. i 10. lipnja 1915. Večna mu spomen!

Za učitelje. U puljskom i porečkom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Učitelji ili učiteljice, koji žele biti namešteni, neka pošalju svoje molbe na „c. kr. kotarsko školsko veće u Puli" priloživši molbama sledeće dokumente: 1. Svedodžbu zrelosti; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svedodžbu ponašanja i 5. Svedodžbu kotarskog lečnika.

Narodno gospodarstvo.

Za slobodni promet vinom. Na sednici centralnog odbora „Austrijskoga državnoga vinogradarskoga društva", koja se obdržavala u Beču dne 25. srpnja 1918. a prisustvovali su joj, dogovorno sa „Općinskim savezom gospodarskih zadruga u Austriji", takodjer zastupnici gospodarskih i pivničarskih zadruga iz svih austrijskih vinorodnih krajeva, bila je glede ravnalnih cena za vino nakon podrobnoga pretresenja svih pitanja, koja se odnose na proizvodnju, trgovinu i potrošnju, jednoglasno stvorena ova rezolucija: „Visoka c. kr. vlada se pozivlje, da sadanje ravnalne cene za vino ukine i da promet vinom ostavi slobodnim u Austriji — takodjer u ratnim područjima — kako je to u Ugarskoj i Nemačkoj".

Važnost trgovačke reklame da ožive naše gospodarske sveze sa saveznim i neutralnim inozemstvom. Trgovačko-obrtnička komora za Istru javlja: Gledom na veliku važnost ukusne i poštene reklame u trgovini, upozoravaju se interesovani krugovi, da se služe ovim sredstvom da mogu svratiti pozornost saveznog i neutralnog inozemstva na njihove produkte i robu. Reklama je moć, koja dobro deluje na modernu trgovinu i promet. Ona se osniva na iskustvu, da nije dosta samo opevati robu, da se privuče u promet, nego treba da sledi i neko sugestivno delovanje, koje će navesti trgovce na sklapanje poslova. — Reklama, koju se sistematski provadja novinskim oglasima, bila bi od velike koristi za razvitak naše trgovine s inozemstvom osobito s onim predelima, koji dolaze u najbližoj budućnosti za našu monarhiju u obzir, kao Bugarska, Srbija, Rumunjske, Grčka, Španjolska, Turska i Ukrajina, te bi puno koristila našoj gospodarskoj situaciji.

Dnevne vesti.

Ruski car nije ustreljen? „Novaja Zizn" javlja iz Moskova opširne potankosti, prema kojima bi se bio bivši car Nikola ujedno sa svojom obitelju spasio iz boljševičkih ruku. Te vesti je doneo pukovnik knez B. Knez veli, da car nije bio ustreljen, nego da su ga monarhistički časnici oslobodili i otpremili u severnu Svedsku, gde da se sada nalazi.

Talijanski železnički nacrt u Macedoniji. Iz Berna javljaju, da talijanska vlada izradjuje nacrt za gradnju železnice izmedju Valone i Bitolja. Banke i industrijska društva se za to živo zanimaju.

†

Potpisani javljaju svojoj rodbini, prijateljima i znancima, da im je njihov suprug, otac, brat odnosno svak

Martin Jelenić

nakon duge teške bolesti, u 42. godini svoje dobe, providjen sa Svetotajstvima, jučer u 9 sati pre podne u Gospodinu usnuo.

Pogreb vršit će se sutra, 29. o. m., u 5 sati posle podne.

PULA, 28. kolovoza 1918.

Antonija, supruga, **Marija i Anton** deca, **Ivan, Mate i Anton** braća, **Marija** udata **Scramin** i **Ana** sestre, u imenu ostale rodbine.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 96.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 29. kolovoza 1918. Broj 1126.

Politika hrvatsko-srpske koalicije.

U poslednje vreme mnogo se napada vladinu stranku u Hrvatskoj. Položaj je tamo takav, da je teško reći čije je stanovište opravdano, stanovište narodne vlade ili stanovište narodne opozicije.

Da to jasnije prikaže, posetit će zagrebački dopisnik „Slovenskog Naroda“ vodeće muževe u Zagrebu, te već izvešćuje svom listu o politici u Banovini. Prvoga je posetio prvaka koalicije i glavnog urednika „Hrvatske Riječi“, Većeslava Wildera, koji se izjavio:

„Da se razume i shvati današnja politika hrvatsko-srpske koalicije, treba je najprije poznati postanak i sastav naše stranke, dalje treba doći u Hrvatsku i videti, kako mi tu živemo u razmeru prama drugim pokrajinama, — i otvorit će se oči najzagriženijem našem protivniku, koji nas slepo osudjuje. — Koalicija se je osnovala augusta 1905. kao reakcija na jalovi državnopravni historizam i hrvatski eksluzivizam pravaša, koji je omogućio dvadesetgodišnje vladanje Khuenovog režima. Zato je koalicija od svojega početka slavenska, te demokratska i slobodoumna stranka. To ne samo po svojem programu, nego je cela njena nutrnja struktura garancija za takovu politiku. Stranku sastavljaju: Nekadašnji pravaši, oni stari borbeni pravaši, koji su se prvi odelili od Starčevića kad je još bio na životu, radi njegovoga protisrpskog stanovišta, i od Franka radi njegove nenarodne spekulativne politike, Tuškani, Mažuranići i Modrušani su u koaliciji, a osim njih pak još političari, kao Badaj, Rojc, grof Kulmer i drugi, koji do osnutka koalicije barem zadnje doba nisu aktivno delovali u politici radi tadašnjih dezolatnih prilika u javnom životu. — Nadalje imamo članova nekadašnje napredne stranke, kojoj su ideja hrvatsko-srpskoga jedinstva i slobodoumnost bila glavna gesla. Ove dve stranke tvore hrvatski deo hrvatsko-srpske koalicije. Konačno: Ogromna većina banovinskih Srba nalazi se u koaliciji od njez na početka. Tu su stariji, kao Medaković, Muačević, koji su takodjer u Khuenovo doba ostali stalno u opoziciji usprkos toga, što hrvatska opozicija onaj put nije priznavala Srba, a njih je samo Khuen mamio i vabio. Onaj put je mlada generacija Srba donela u političko življenje ideje iz dobe svojega sveučilišnog studija i proklamirala medju Srbima novu politiku narodnoga jedinstva i aktivnu borbu za prava Hrvatske. U opće je u našem odboru, kako znate, najviše mladjih.

Metoda, taktika takove stranke, bila je od god. 1905. diktovana jedino od općenitih narodnih interesa, koji ne dozvoljavaju niti radikalizma za svaku cenu, jer bi vodio do neumesnosti i katastrofalne politike, niti bezuvetnog oportunizma, jer se takav pretvara u servilizam i stalno popuštanje. Koalicija je, kako je dobro rekao neki političar, išla iz tamnice na vladu i sa vladinih stolica u tamnicu. Zato joj u zadnjih 13 godina nije mogla ni jedna sila, ni veleizdajnički procesi, ni komesarijati, ni nasilni izbori, uzeti njez nu poziciju, kao takodjer do sada nijedna stranačka borba, nijedan istup pa makar i jakih pojedinaca iz njezinih redova nije mogao ustvariti slične formacije, koja bi mogla u narodnom životu zameniti koaliciju.

„Dobro, dobro“. pitate me „sve je to slavna prošlost koalicije, koju Vam priznavaju sve druge stranke. Ali sadašnjost?“

Može li sadašnjost tih istih ljudi — a ljudi su sve, programi su ništa — biti tako na jednom nešto posve protivnoga, antipod onoga, što smo do jučer ispovedali, za što smo trpeli i borili se kao nijedna druga stranka? Na sve ovo Vas opominjem, jer je to najbolji odgovor na sva moguća aktualna pitanja, koja mi ih možda hoćete staviti.

Dosada se je pokazalo i nedavna indemnitetna rasprava u hrvatskom saboru (o kojoj ste izvestili u „Slovenskom Narodu“) ponovno je potvrdila, da je nacijonalna orijentacija članova koalicije najčistija, najjasnija. Akoprem su naši govornici članovi stranke, koja ima vladu, govorili su ipak otvoreno, bistro i jasno o našem jugoslavenskom problemn. Ko je hteo mogao je videti razliku medju nama i drugim strankama i strujama, koje se još uvek ne mogu rešiti neke stalne — tradicije.

Što se tiče naše današnje neposredne taktike, treba najpre pomisliti, da imamo u Banovini svoj sabor, svoju vladu. Tako smo prisiljeni, da vodimo dnevnu politiku, koja donaša sobom takodjer stranačke borbe i napadaje, Da nemamo sabora; da nemamo svoje uprave, nego samo centralni parlamenat, da vidite, kako bismo takodjer mi bili takodjer složni i kako bismo se odmah — izuzevši Frankovce — „koncentrirali“. Naravski, da ostaje kraj toga otvoreno pitanje: Što je bolje za našu narodnu budućnost, da li to stanje, kojega sada imamo ili moguće ništa? Na to nam može odgovoriti samo budućnost, danas pak mora realni i odgovorni političar, dok nije moguć jedan nastup u svim narodnim pitanjima, držati, što ima i ne puštati toga bez razloga iz ruku. To rade takodjer Slaveni u Austriji, kojim je do opstanka bečkog parlamenta, čiji saziv zahteva sada najradikalnija stranka, češka državopravna demokracija, koja zahteva takodjer saziv češkoga pokrajinskog sabora. Ako kod nas prestane naš sabor, i to bi bila prva posledica neprijateljstva, ne bi nam peštanski „zajednički“ parlamenat nikada nadomestio našega sabora već radi svog sastava, te nam uopće ni izdaleka ne bi mogao biti onaj instrumenat, što je bečki državni sabor austrijskim Slovenima. Toga ne treba pobliže tumačiti.

Nu mi za to pred konfliktom ne bežimo, ne bojimo ga se, ako nam ga prilike nametnu. To je koalicija dokazala za rata, to se je videlo nedavno radi naziva „hrvatsko domobranstvo“. Koalicija nije mislila, da prosveduje protiv naziva „ugarsko domobranstvo“ akoprem opstoji taj naziv otkada opstoji domobranstvo, a kasnije je odgovorila Wekerlu tako, da je označeno posve drukčije, Wekerlu protivno razumevanje državnopravnoga položaja Hrvatske. — Koalicija ne će da samo incidentaliter, pojedinski i od slučaja do slučeja rešava naše pitanje — tako je naglasila u svom odgovoru Wekerlu — nego se mora naše pitanje rešiti najedamdut i u celom svom opsegu. Ako pak Madžari pokažu svoju nesposobnost, da reše to pitanje u sporazumu s nama — zar može i sme biti to naša škoda i krivnja?“

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na gorskim frontama živahna bojna delatnost. — Albanija: U Albaniji se je uz bojeve zalaznica opeta steklo zemljišta. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i g. o. pl. Böhma: Kod Langemarcka i severno od Lyse suzbite su neprijateljske delomične navale. Vojska generala pl. Belowa (Otona) stajaše jučer opeta u teškom boju. Težište engleskih navala ležalo je južno od Scarpe. Bacivši u boj masu oklopljenih vozova te engleske i kanadijske pešadije, kušao je neprijatelj na obim stranama vojne ceste Arras—Cambray, da opeta isili prodor. Naše, u liniji Pelves — istočno od Monchyja-Croiselles boreće se čete: pomeranske, zapadno-pruske, hesensko-nasavske i alzacijske pukovnije, zaustaviše u ljutim bojevima rano u jutro velikom premoću na ljudskom materijalu poduzet neprijateljev udarac do istočno od Pelvesa kod Vis-en-Artoisa i Croisillesa. Zajedno sa würtemberškim bataljunima osujetiše one obnovljenom snagom u dubokim redovima na vojnoj cesti popodne poduzete neprijateljske navale: Skršiše se takodjer opetovani protivnikovi juriši proti Boiry—Notterdamu i severoistočno od Croisillesa. Neprijatelj je jučer pretrpio najteže gubitke. Mnogi su oklopljeni vozovi bili uništeni od topova i minometa iz prvih linija. Baterije prič. poljske topovske pukovnije br. 26 pucahu, kod Visa u otvorenim položajima, iz najbliže udaljenosti u guste neprijateljske vrste. Borba se je oko podne proširila i na severni breg Scarpe te na jugu do Moryja. Tu su suzbite opetovane neprijateljske navale. Na obim stranama Bapaumea zaostala je snaga neprijateljskih navala za onom prijašnjih dana. Englezi, koji su na obim stranama grada iznenada i sa topovskom pripremom, ali bez oklopljenih vozova, mnogostruko sunuli, bili su svuda suzbiti. Istočno od Somme poduzeli su Englezi žestoke navale proti našim novim linijama megju Flersom i Curlu. Suzbismo ih te u protunavali opeta osvojismo Flers i Longueval, kamo je neprijatelj privremeno provalio. Južno od Somme izjaloviše se neprijateljeve delomične navale. Medju Sommeom i Oiseom odalečismo naše linije od neprijateljn te mu time bez boja prepustismo opustošena područja Chaulnes i Roye. Usled naše uspešne obrane bio je neprijatelj od 20. t. m. dalje prisiljen, da na toj fronti obustavi svoje navale. Time nam je bilo omogućeno bez trvenja provesti naša gibanja, koja su provedena poslednjih noći, posve nesmetano od neprijatelja. Medju Oiseom i Aisneom ostala je bojna delatnost ograničena na manje pešadijske bojeve. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na Veslei osujetiše meklemburški grenadiri, hvala delotvornom nastupu njihovog vodje natpor. Boelkea od grenadirske pukovnije br. 89, navalu Amerikanaca na Bacoches. Badenske čete uzeše u jurišu Fisnette u dolini Vesle. Kod obaju poduzeća pretrpili su Amerikanci teških gubitaka te su ostavili u našim rukama preko 250 zarobljenika. U Argonima zarobljeno je kod uspešnih sunaka Talijana. — Ludendorff.

* **Dr. Korošec o svetskom položaju i našoj budućnosti.** Trščanska „Edinost“ donosi: „Na sastanku, koji se je vršio dne 16. i 17. kolovoza o. g. u Ljubljani, jer najpre dr. A. Korošec opisao općeniti svetski položaj i razvio uvodne ideje, koje su dovele do ustanove narodnog veća. Velike nove ideje pobedonosnom silom nastupili su osobito na koncu treće godine svetske vojske. Bliža se novi vek čovečanstva. Kruta sila mača dosada je gospodarila i uredjivala svet. Narod, koji je imao močnije i sretnije oružje, tlačio je nemilosrdno slabijega.

Raspeto čovečanstvo ustaje na uvik na život, život prava i čovekoljublja. Ne na krvavim bojištima, nego razumom, oplodjenim Kristovom ljubavlju, neka se u buduće uvede odnošaji med pojedinim narodima sveta. Nebrojeni potoci proliveni krvi ustvorili su uzvišenu ideju o svetskoj pravednosti. Izraz te ideje je s a m o o d r e d j e n j e n a r o d a. Odstraniti se moraju velike nepravde, koje su se zbivale dosada. Uzvišena ideja o samoodredjenju naroda ne zahteva osvetu za tisućgodišnje nepravde, nego bezuvetno oslobodjenje svih neslobodnih naroda. Svet, koji se sastojao od gospode i tlačenika, potaplja se u prošlost, na njegovo mesto stupa veliko društvo slobodnih i jednakopravnih naroda. Bliža se dan, i obistinit će se najveća ideja, što ju je svet ikada porodio, ideji o samoodredjenju naroda. Naš narod sa svom nadom prihvatio se te velike spasonosne ideje. Pred više nego tisuć godina imali smo biti slobodni. U tom kraljestvu je uživao slovenski narod slobodu.

Narod, koji hoće biti nositelj države, koji koće preuzeti i izvršivati državna prava u korist puka mora sabrati sve državotvorne moči u celinu. Stranke moraju iskijučiti pitanja, tičuća se sudbine celoga naroda, iz svojega delokruga, te ih prepustiti narodnom veću osobito za to, da bude pripravan u onaj historički trenutak . . .“ (ne koliko redaka zaplenjeno.)

* **Mesto carevinskog veća delegacije.** Bečki listovi javljaju: Ministar-predsjednik barun Husarek izjavio je nemačko-nacijonalnim zastupnicima, da smatra za sadašnjih okolnosti najnužnijim i najpotrebitijim da dodju pred parlamentarnu raspravu pitanja izvanjske politike i unutarnjo-političke stvari. Zato mu se čini umesno da se sastanu na jesen delegacije još pred carevinskim većem. Radi toga stupit će u dogovor sa izvanjskim ministrom Burianom, te će od rezultata tog odgovora zavisiti saziv delegacija — „Slovenski narod“ veli, da se u tome opet počinje stara austrijska igra. Do zadnjega trenutka tvrdilo se, da će se sastati carevinsko veće sredinom rujna. Ovih dana dolaze iz Beča vesti, da su zapreke za taj saziv tako velike, da nije mistiti na zasedanje pred svršetkom rujna ili početkom listopada.

* **Mirovna konferenca nepotrebna.** Londonska „Morning Post“ objavlja dopis iz Washingtona, koji se bavi mnenjem merodavnih amerikanskih krugova o mirovnoj konferenci. U dopisu se veli: Da dodje do mirovne konference, treba da se ispune dva preduveta: ili de pobedi Nemačka, ili pak da saveznici, izgubivši ufanje, da bi mogli dobiti potpunu pobedu na bojištu, započnu diplomatske pregovore. Nu, tu se ne veruje niti u jedno niti u drugo, od tih dviju mogućnosti. Po amerikanskom mnenju, Nemačka će se predati, kada bude poražena, te ne će više moći nastaviti rata, i saveznici će onda objaviti svoje uvete, po kojima bi bili pripravni ustaviti borbu. U tom slučaju pak je mirovna kon-

ferenca nepotrebna. Nemačka ili će prihvatiti uvete koji će joj se diktirati ili će biti još bolje kažnjena. U prijašajim ratovima su se vršile mirovne konference usled želje, da se sa pobedenim uspostave opet prijateljski odnošaji. Što se tiče Amerike, ne goji takve želje i ne misli, posle rata pozdraviti Nemačku kao prijateljicu te obnoviti s njome odnošaja. Roba „made in Germany“ ne će naći kasnije više u Americi dobrog tržišta i nemačko ime ne će preporučiti za prijateljstvo, kako je bilo pred ratom. Jer stvari tako stoje ponavlja se pitanje: Čemu dakle besmisleni razgovori o mirovnoj konferenci? („Edinost“.)

* **Uvredjena Turska.** Carigradski list „Seman“ pritužuje se, da nisu privukli takodjer Tursku na savetovanje u nemački glavni stan. Da kod pogovora nisu raspravljati samo o stvarima koje interesiraju samo Austro-Ugarsku i Nemačku, vidi se iz činjenice, da je kod istih bila zastupana i Bugarska po bugarskom prestolonasledniku. Nije pak pravo, da bi se raspravljalo o orijentalskim pitanjima bez ili čak mimo Turske. U Nemačkoj se jako varaju, ako misle, da turska javnost ne će urgirati na ovo omalovažavanje. („Slovenski Narod“)

* **Wilson i posebni mir.** Washingtonski zastupnik „Timesov“ je doznao od merodavne strane, da se je Wilson izjavio, da bi se ne mogao upustiti u kakove razgovore o posebnom miru sa Bugarskom ili Turskom i to ni tada ne, ako bi, što nije za očekivati, takova ponudba došla od tih država samih. (Venkov“.)

* **Španjolska i Nemačka.** „Vossische Zeitung“ je doznala, da je nemačka vlada u svojim dosadanjim pogadjanjima sa Španjolakom upozorila na nemogućnost govoriti o tome, da bi prestala rat podmornicama. Moguće pak je, da će se španjolskim brodovima izvan zatvorenog okoliša više poći na ruku, te će se tako uzimati u obzir interese prijateljske države. List piše dalje: Tvrdnja listova naših neprijatelja, da opstoji medju Nemačkom i Španjolskom ozbiljan konflikt, jako je preterana. Španjolska vlada po svojem veleposlaniku još jedamput razglasila je svoju tvrdu volju, ostati strogo neutralna, i u Nemačkoj se vrlo pouzdavaju jako razvijenom čuvstvu časti španjolskoga naroda, koji ne će dozvoliti, da bi se Španjolska pokorila zapovedima antante. „Slovenski Narod“ veli na to: „To neprestano podbadanje sa uplivima antante jako je neukusno. Španjolska je i ovaj put nastupila potpunoma samostalno, nu ako dodje do kakovih gorih posledica, moramo si biti na jasnom, da su rat do sada zaključiva e uvek vlade a ne narodi i da vlade uz male iznimke svojih naroda ni pitale nisu“. List je mnenja, da je podmornički rat — kako se čini — naprtio Nemačkoj novoga neprijatelja.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Izmedju ostalih osobitosti, kojima nas obogatio prevrat u Rusiji, možemo ubrojiti i prvi japanski izveštaj, koji nam je sinoć stigao. Osim toga nema nikakvih promena.

*

Tokio, 21. (D. u.) Izveštaj japanskog generalnog stožera. Zabajkalski kozaci, koji su se priključili neprijatelju, najvećim delom povukli su se u svoju domovinu. Usled toga, broji neprijatelj, koji stoji u predelu Daune, poprečno preko 3000 momaka. Jedan deo neprijateljskih četa napredovao je u predelu severno od Grodekova. Bio je odbijen od naših četa. Na našem desnom boku Ussuri nastavio je neprijatelj svoje navale, koje potrajaše sve do noći 18. o. m., no bile su odbijene. Od tog doba ne postoji nikakav znak da bi se navale ponovile.

Domaće vesti.

Učitelj Niko Magašić preminuo. U Novoj Vasi preminuo je dugogodišnji vredan učitelj Niko Magašić. U Puli i puljskoj okolici, gde je učiteljevao, bio je dobro poznat radi svog otvorenog i srdačnog značaja i nepatvorenog iskrenog i žarkog rodoljublja. Bio je on, kao i svi njegovi bližnji, uveren pristaša jugoslavenske misli, te je u tom smeru i odgojio svoju decu. Jedno mu je dete Kazimir već u svojoj šestnajstoj godini — u danima užasa na početku svetskoga rata — bilo osudjeno na trogodišnju tamnicu, iz koje je otišlo ravno na frontu. — Vrednoj obitelji naše iskreno saučešće, a trajna će spomen na zaslužnog palog borca ostati medju nama.

Dražba konjskog pomlatka u Pazinu. Dne 31. kolovoza t. g. u 10 sati pre podne obdržavat će se u Pazinu dražba 39 komada pomlatka konja.

Narodno gospodarstvo.

Veleposed i kmet. „Domovina“ piše: U nas, Jugoslavena, zemlja je porazdeljena ponajviše na male i srednje kmete, koji imadu poprečno 5—10 kektara zemljišta. Tako malena imanja ne mogu prehraniti obitelji, ako je ista pa i malo više brojna. Jedan od dece preuzme posed od oca, a druga deca si moraju tražiti drugde dela i jela. Onaj, koji posed preuzme mora isplatiti svoju braću i sestre i najviše puta se preuzeti na sebe othranjenje roditelja, a više puta i druge starije rodjake, koji su kojekako osakaćeni i za rad nesposobni. Time je posed već opterećen i obično je vlasnik morao za nekoliko godina u Ameriku, gde je morao zaslužiti i prišt'diti toliko, da je svoje dugove isplatio. Najviše puta se to nije ni dogodilo i posed je došao na bubanj jedan za drugim. Poprečno se je prije rata samo u Kranjskoj prodalo preko 300 seljačkih poseda na sudbenim dražbama. Nasuprot vidimo, da imade medju Slovencima veleposedi mnogo zemlje, na kojoj bi mogli živeti oni, koje ne mogu prehraniti domaći posedi. Nad 200.00[0] hektara zemlje je u Slovenaca u posedu 150 vel[e]posednika, koji imadu više od 500 hektara zemlj[e]. Više od 300.000 hektara zemlje služi tamo sam[o] posednicima — rentirima. Za to je treba, da [se] zemlja i u nas putem zakona pravednije razdeli. U Istri su prilike skoro iste, kao i u Sloveniji. Z[a] to bi preudešenje posebnog sistema imalo ići tako[djer] uporedo sa Slovenijom.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natp[o]ručnik Malypeter; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Nje[g]. Velič. „Belloni“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne morn[a]rice: fregatni lečnik dr. Stocky.

Imenovanja. Imenovani su (danom 20. kolovoza) u ko[...]milarskoj službi „steuergastima“ jednogodišnji dobrovolj[ci] (pomorci od zanata) Mirko Misković, Josip Skopinić i And[...] Uršičić.

Odlikovanja U priznanje izvrsnog službovanja pre[d] neprijateljem podeljen je zlatni krst za zasluge na vrpci k[o]lajne za hrabro t vodji parobroda „Ante Starčević“, Živk[u] Squasa i vodji parobroda „Belrorle“, Josipu Tomiću; sr[e]brni krst za zasluge na vrpci kolajne za hrabrost podelj[en] je Anti Supičiću, vodji parobroda „Nibbio“ i božmanu Iva[nu] Raheliću sa parobroda „Elöre“.

Ispiti za trgovačke poručnike i kapetane. Pomorsk[a] oblast javlja, da će se ispiti za postignuće ranga trgovačko[g] poručnika i kapetana obdržavati kao obično, kod c. k. po[morske] oblasti u Trstu. Ispiti će započeti dne 13. rujna 191[8] u 9 sati pre podne. Molbe imaju se upraviti na c. k. po[]morsku oblast najkasnije do 31. kolovoza 1918. Oni kand[i]dati, koji ne bi bili kadri odmah predložiti sve potrebite do[]kumente, pripustit će se doduše k ispitu, no izdanje hreve[ta] zavisi će o udovoljenju svim odnosnim zahtevima. Kand[i]dati, prepušteni k ispitu, imaju se, ne čekajući na pismen[o] ili brzojavno rešenje svojih molbi, postaviti dne 13. rujn[a] o. g. u 9 sati pre podne kod nautičke sekcij c. k. pomor[]ske oblasti.

Tužnim srcem javljamo ovime svim prijateljima i znancima, da je naš predobri suprug i otac

Nikola Magašić

učitelj u miru i u poslednje vreme učitelj Družbine škole

dne 24. o. m., u 54. godini života u Gospodinu usnuo.

Mrtve ostanke pokopalo se danas na groblju u Novojvasi.

Novavas kod Poreča, dne 26. kolovoza 1918.

Raztužena supruga i deca.

Ovo služi kao izravna obavest.

ne polazi školu. Broj polazeće djece u ovoj općini odgovara nešto više od 13% stanovništva, dakle skoro 3% ispod mormale, što može značiti, da 18% djece u ovoj općini ne polazi školu, a može značiti i to, da ima u Baški samo 13% djece, jer se čini skoro nemogućim, da bi u Baški bilo 83 djece bez ikakove škole.

---

2. Općina Dobrinj.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Dobrinj — osim 2 inostranca — 4044 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 2	slovenski . . 1	ili 100%
talijanski . . 3	hrvatski . . 4038	

Ono 2 stanovnika njemačkog, 3 talijanskog i 1 slovenskog općevnog jezika, nalaze se u Dobrinju.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3841, a 10 godina kasnije 4039, Talijana prije kao i sada samo 3, dočim je stanovništvo u ovoj općini u 10 godištu 1900.—1910. naraslo od 3860 na 4044 ili za 184 ili 4%. Tako malenom porastu pučanstva bit će uzrok seljenje u Ameriku.

2. **Stanje škola:** U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

a) pokrajinske hrvatske:

u Dobrinju . . 3-razredna mješovita sa 3 učitelj. sile i 210 djece;
„ Krasu . . . 2- „ „ „ 2 „ „ „ 104 „
„ Polju . . . 2- „ „ „ 2 „ „ „ 128 „
„ Sužanu . . . 1- „ „ „ 1 „ silom „ 53 „

b) Družbina škola:

u Gabonjinu . 1-razredna mješovita sa 1 učitelj. silom i 100 djece.

II. Zaključci:

4044 stanovnika morali bi imati 647 djece dužne polaziti školu. Pošto je samo 5 stanovnika u ovoj općini drugog općevnog jezika i 2 su inostranca, to možemo reći, da su ono 647 djece, sva djeca hrvatskog općevnog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, moralo biti u ovoj općini 9 hrvatskih javnih učitelja, a bilo ih je 8.

Na svako 506 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 javni učitelj, a na svakog hrvatskog pokrajinskog učitelja 62 djece, koja

Na svako 108 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj;

Na svako 529 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 108 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 30 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 6.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Roč:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 42 djece;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 83 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 42 djece, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na opstojećim hrvatskim pokrajinskim školama imalo biti 12 pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 6.

Talijansku školu u Roču polazi 84 djece, a sve bi talijanske djece moralo biti 35, dakle 49 djece hrvatskog općevnog jezika polazi onu talijansku školu. U ovoj općini nema dakle niti zakoniti broj djece za 1-razrednu talijansku školu, a vidjeli smo, da je u Roču 2-razredna talijanska škola.

Hrvatske škole polazi 493 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 508 dakle 15 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi hrvatskih škola.

Cijela bi općina morala imati 545 djece. Vidjeli smo, da talijansku školu polazi 84 djece, a hrvatske škole 493 (ukupno 577), dakle u ovoj općini bi sva djeca polazila školu, dotično nekoja (49) djeca hrvatskog općevnog jezika polaze talijanske škole.

Dvorazredna hrvatska škola u Gorenjoj Vasi morala bi biti prama broju školu polazeće djece trorazrednica.

Opći pregled koparskog kotara.

Na temelju popisa pučanstva od dne 31.-12. 1910. bilo je u koparskom kotaru — ne uračunavši 1741 inostranca — 87.868 domaćih stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 332	slovenski . . 31.895	ili 57%
talijanski . . 38.006 ili 43%	hrvatski . . 17.573	
	ostali . . 62	

pokrajinskih učitelja t. j. 93, a imali su ih samo 73. Stanovnici talijanskog općevnog jezika nijesu dakle imali 43% namještenih pokrajinskih učitelja već 55%, a stanovnici hrvatsko-slovenskog jezika nijesu imali 57% namještenih učitelja, nego samo 45%, dakle ono, što bi pripadalo Hrvatima i Slovencima imali su Talijani, i tako imadu Sloveni za 12% manje namještenih pokrajinskih učitelja, a Talijani 12% više.

Talijani imadu 22 pokrajinske škole, a Slovenci i Hrvati 38.

Hrvati i Slovenci nemaju nijedne gradjanske škole, a Talijani imadu 1 žensku.

Hrvati i Slovenci nemaju ni muških, ni ženskih pokrajinskih škola, a Talijani imadu ovih 8.

Talijani imadu 14 mješovitih pokrajinskih škola, a Hrvati i Slovenci imadu sve mješovite t. j. 38 od kojih su upravo polovina jednorazrednice, ili bolje rečeno 21, od kojih imadu 3 jednorazrednice po 2 učitelja, te bi moralo biti 25 hrvatsko-slovenskih škola prama broju školu polazeće djece prošireno na dvo- dotično trorazrednice.

Hrvati i Slovenci imali su 1 pomoćnu školu, a Talijani niti jedne, jer im je niti ne treba.

Talijanskih zasebnih učitelja bilo je 9, a hrvatskih i slovenskih 6. Talijanske zasebne škole polazilo je 437, a hrvatsko-slovenske 443 djece.

Kada bi za svu hrvatsku i slovensku djecu koja polaze sve hrvatske i slovenske škole (6376) imali pokrajinske učitelje i kada bi na svakog hrvatskog ili slovenskog učitelja i otpalo 66 učenika, kako je to na pokrajinskim talijanskim školama, morali bi Hrvati i Slovenci imati u koparskom kotaru 96 pokrajinskih učitelja.

Prema broju stanovništva moralo bi biti djece općevnog jezika:

talijanskog	hrvatskog i slovenskog	ukupno
6080	7915	13.995

a vidjeli smo, da polazi škole djece:

talijanske	hrvatske i slovenske	ukupno
6444	6376	12.820

dakle ne polazi nikakove škole djece općevnog jezika:

talijanskog	hrvatskog i slovenskog	ukupno
—	1539	1175

dotično 1175 djece hrvatskog i slovenskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole, a 364 polazi u talijanske škole.

Popis pučanstva navadja u koparskom kotaru takodjer još 332 stanovnika njemačkog općevnog jezika, 62 drugih jezika i 1741 ino-

stranca, ukupno 2135 stanovnika, koji bi morali imati po prilici 342 djece za školu, tako da bi broj djece, koja ne polaze školu morao biti 1517. Pošto ima u talijanskim školama 364 djece više nego bi ih moralo biti, pa uzmimo, da su svi oni inostranci talijanskog općevnog jezika, to možemo mirne duše reći, da sva talijanska djeca polaze svoje škole, dočim ima 1539 djece hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bez škole, a nekoji polaze i talijanske škole.

Tijekom rasprave navedoh već koliko jedne, a koliko druge djece ne polazi škole u pojedinim općinama. Uzmemo li u račun ove brojke za djecu hrvatskog i slovenskog općevnog jezika, to vidimo, da ima 1573 djece hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bez svojih škola.

Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi prama broju djece moralo biti u koparskom kotaru 76 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 90, dok bi hrvatskih i slovenskih učitelja moralo biti 99, a bilo ih je samo 73.

Broj je stanovnika u koparskom kotaru narastao u 10 godištu 1900.—1910. od 79.814 na 87.868 ili za 8054 ili 11%.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao je od 33.870 na 38.006 ili za 4136 ili 12%.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao je od 44.017 na 49.468 ili za 5441 ili 12%.

Gornji nam brojevi pokazuju, da ima ovaj kotar većinu, koja govori slovensko-hrvatskim jezikom.

U koparskom kotaru bile su ove škole:

1. državne muške škole:

talijanske	hrvatske	slovenske
jedna 4-razr. sa 4 učitelj. sile	—	—

2. pokrajinske

a) gradjanske ženske škole:

talijanske	hrvatske	slovenske
jedna 3-razr. sa 4 učitelj. sile	—	—

b) muške pučke škole:

talijanske	hrvatske	slovenske
jedna 6-razr. sa 8 učitelj. sila	—	—
tri 5- „ „ 20 „	—	—

c) ženske pučke škole:

talijanske	hrvatske	slovenske
četiri 5-razr. sa 32 učitelj. sile	—	—

d) mješovite pučke škole:

talijanske	hrvatske	slovenske
dvije 3-razr. sa 6 učit. sila	jedna 4-razr. sa 5 učit. sila	jedna 4-razr. sa 5 učit. sila
sedam 2- „ „ 16 „	3- „ „ 4 „ sile	3- „ „ 5 „
pet 1- „ „ 5 „	dvije 2- „ „ 5 „ sila	jedanaest 2- „ „ 25 „
—	dvanaest 1- „ „ 13 „	devet 1- „ „ 11 „

3. pomoćne škole:

talijanske	hrvatske	slovenske
—	—	1

4. zasebne škole:

a) ženske

talijanske	hrvatske	slovenske
jedna 3-razr. sa 4 učit. sile	—	—

b) mješovite:

talijanske	hrvatske	slovenske
jedna 2-razr. sa 2 učit. sile	jedna 2-razr. sa 2 učit. sile	dvije 1-razr. sa 2 učit. sile;
tri 1- „ „ 3 „	dvije 1- „ „ 2 „	—

Iz navedenog zaključujemo, da je bilo u koparskom kotaru učitelja:

	talijanskih	hrvatskih	slovenskih
državnih	4	—	—
pokrajinskih	90	27	46
zasebnih	9	4	2
pomoćnih	—	—	1

Osim ovo 90 talijanskih pokrajinskih učitelja bila su u ovom kotaru sistemizovana i 2 mjesta vjeroučitelja.

Broj polaznika bio je na školama:

	talijanskim	hrvatskim	slovenskim	ukupno
državnim	95	—	—	95
pokrajinskim	5913	2264	3625	11.802
zasebnim	436	317	126	879
pomoćnim	—	—	44	44
Ukupno	6444	2581	3795	12.820

Budući je na talijanskim pokrajinskim školama bilo namješteno 90 učitelja, a iste je polazilo 5913 djece, to otpada na 1 pokrajinskog talijanskog učitelja 66 učenika, a 1 pokrajinski talijanski učitelj dolazi na svako 422 stanovnika talijanskog općevnog jezika

Na hrvatskim i slovenskim pokrajinskim školama bila su namještena 73 pokrajinska učitelja, a iste je polazilo 5889 djece, to otpada na 1 pokrajinskog slovenskog ili hrvatskog učitelja 81 učenik (kod talijanskih škola 66), a 1 pokrajinski hrvatski ili slovenski učitelj dolazi na svako 678 stanovnika (kod talijanskih škola na svako 422) hrvatsko-slovenskog općevnog jezika.

Kada bi i na 1 pokrajinskog hrvatskog ili slovenskog učitelja otpadalo 66 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi hrvatsko-slovenskih učitelja moralo biti na sadašnjim pokrajinskim školama 90, a ne samo 73.

Kada bi i na svako 422 stanovnika hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika došao jedan pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi moralo biti u koparskom kotaru 118 hrvatsko-slovenskih učitelja, a bilo ih je 73.

Vidjeli smo, da je u koparskogm kotaru 43% stanovnika talijanskog općevnog jezika, a 57% hrvatsko-slovenskog.

Svih pokrajinskih učitelja u kotaru ima 163. Talijanima bi moralo pripasti 43% namještenih pokrajinskih učitelja t. j. 70 učitelja, a imali su ih 90; Hrvatima i Slovencima bi moralo pripasti 57% namještenih

II. Kotar Krk.

1. Općina Baška.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Baška — osim 36 inostranaca — 3680 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski	5	
hrvatski	3666	ili 100%
slovenski	9	

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 4105, a 10 godina kasnije 3675, Talijana prije 11, a sada 5, dočim je stanovništvo u ovoj općini u 10 godištu 1900.—1910. palo od 4143 na 3680 ili za 463 ili 10% manje. Kako to, da stanovništvo u Baški pada? Uzrok bit će seljenje u Ameriku i na Rijeku.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. škole sve pokrajinske i hrvatske i to:

u Baški	2-razredna	muška	sa 3 učitelj. sile	i 164	djece;
„ „	2- „	ženska	„ 3 „	„ 157	„
„ Drazi	3- „	mješovita	„ 3 „	„ 151	„
„ Staroj Baški	1- „	„	„ 1 „ silom	„ 39	„

II. Zaključci:

3680 stanovnika morali bi imati 588 djece dužne na polazak škole. Pošto je 36 stanovnika u ovoj općini inostranaca, koji bi mogli imati samo 6 djece za školu, to možemo reći, da je ono 594 djece sve hrvatskog općevnog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, moralo bi biti u ovoj općini 8 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 10.

Na svako 367 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj, a na svakog hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazi 51 dijete, koje polazi školu; škole polazi 511 djece, a rekli smo, da bi sve djece moralo biti 594, dakle 83 djece hrvatskog općevnog jezika ove općine

jedini broj 16 h.

istu: U pretplati ...u god. K 48·—, ...godište K 24·—, ...ećno K 12·—, me... K 4·—; u malopro... fil. pojedini broj. ...i primaju se u ...lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo :: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štед. 26.796.

...ina IV. U Puli, petak 30. kolovoza 1918. Broj 1127.

Mir se približava.

...tinu bi rekao onaj, ko bi ustvrdio, da bi sto ... naših čitatelja i prijatelja našeg lista voleo, ...i u gornjem naslovu „Mir se približava", da ... već ovde, da svaki oseća njegove blagodati. ... bi se našlo nekoliko čitatelja našeg lista, ... bi bili toga mnenja, segurno da ne bi oni ...dvažnosti, da se ubroje medju prijatelje lista, ...smo ih morali tražiti negde drugde.

...o mi ipak volemo uleti odvažnosti u ono ... sto naših čitatelja, ma i ne bilo to po volji ... drugima, kad iznesemo, da se mir uistinu ...va. Ne samo tako da dani, i da vreme do ...iva sve kraće, već i svetski dogadjaji lete ...že i brže, obzor i vidik postaje sve jasniji i ...enji, a javno se mnenje od ratnog truleža ...še čisti. Nikada se potrebu bezodvlačnog ...u nemačkim novinama nije isticalo i nagla...jače od danas, nikad nisu nemački državn...ovorili u pomirljivijem tonu, nego li govore

...Nemački tajnik dr. Solf govorio je nedavno ...n govor kao odgovor na ratni govor Bal... Osim toga prosvedovao je nemački mini...roti priznanju Čehoslovaka, te „bande lopova ...omovine". Odbio je spočitanje, da je Ne...ka kriva, što se rat nastavlja, te rekao da ...nja, prema nazoru nemačke vlade, pada na ...sku. Engleski državnici uvek da govore i ...stano opetuju volju za nastavak rata sve do ...mašnjeg uništenja neprijatelja. „Kad bih ve...", rekao je ministar nemačkih kolonija, „da je ...zor jedamput za uvek došao na vladu u En...j, ja bih se takodjer zauzeo za to, da se na... i dovrši borba na život i smrt. Ali ja sam ... uveren, da još pred svršetkom rata ... svuda doći do ustanka i bune duhova ... i ratovanju do svladanja neprijatelja, i ... do toga doći". To je prvi put, da se iz ... vodećeg nemačkog državnika ne ozvanja ...nelsko udaranje po sablji. To je takodjer ...put, da uplivni ministar veli, da se duhovi ...u pobuniti i da se takodjer i hoće pobuniti ... ratovanju do oborenja protivnika. To je ...o i dobra nauka iz države, gde se do sada ... naglasivalo „jaki mir" i „mir nemačkog mača", ...druge strane i svedočanstvo, kako već nastaje, ...mora tako biti i drukčije ne ide, preokret u ...ašnjoj politici Nemačke.

No druga strana, koja ratuje, a ta je iscrpljena ...š uvek rata i osvete željna Francuska, Engle... i sveža Amerika kao da su danas jedini pro... bezodvlačnog mira. Nakon toga, što se pre...va ratna sreća okrenula njima u prilog na ...j fronti, i to u Francuskoj, gde nemačke voj...stoje ipak još daleko na francuskom tlu, nji... se odlučn st u naglašivanju borbe do posve...jeg skršenja nemačke vojničke vlasti pojačala, ...m nemački državnici postaju pomirljiviji, to ...vnici četvornog sporazuma sve više zagovaraju ...do svoje konačne pobede. — Nakon govora ...Solfa razvila se u engleskoj štampi živa po...ka proti izjavama nemačkog tajnika, a i sam ... dopisni ured doneo je ovu vest „Manchester ...ulana": Govor kolonijalnog tajnika dra. Solfa ...voj prilici samo je deo propagatorske kampanje, ... zahteva nemačka štampa. Doduše je bolji ... li različiti drugi govori nemački, no nije ...n. Tako tvrdi dr. Solf n. pr. da je Balfour ...o da će si Engleska priklopiti nemačke ko...e. No Balfour je samo proglasio, da nemačke ...nije ne će biti povraćene Nemačkoj, kakva je ..., no stalno bi se povratile drugoj Nemačkoj, ... bi bila sklona sudelovati u mirnom radu ...zacije. Ali dr. Solf veli, da se sada već imade ...a s tom drugom Nemačkom. To izdaje opet ...ni nedostatak iskrenosti. Dr. Solf branio je ...vore brestlitovske i bukareštske. Što o tome ... i za Nemačku je malo smešno. Jer i tamo se ...može suditi, da su ti ugovori bili zločini i ...ost. Ne ćemo sumnjati o dobrim namerama ...Solfa, no novi svet mora doći putem istine. ...a nikakvog drugog puta.

Prema tomu može si svako stvoriti sud, da ...Engleska bila sklona pregovarati no samo sa ...gom Nemačkom". A kakva bi imala biti ta ...a Nemačka? Državnici sporazuma opisuju tu, ...n svojim nazorima zamišljenu Nemačku, ovako: ...a biti posve skršena organizacijska sila nemačke ...ke, te time imale bi se dati garancije, da Ne...ka ne će nikada više svojom vojničkom moći ...žavati svetski mir. Preduveti zato, bila bi ...a krivaca i pouzročitelja rata, koje državnici ...azuma nalaze u nemačkim vojničkim i vodećim ...nemačkim i aneksijonističkim državama. Vlada u Nemačkoj imala bi vladati na demokratskom sistemu, imao bi se preurediti izborni red, rešiti pitanje tolikih dinastija itd.

Dok se ti preduveti ne ispune, države sporazuma ne misle, da je želja za mirom u Nemačkoj iskrena, te ističu jedino sredstvo, koje mora odlučiti, a to je oružje. Uzdaju se u svoju veliku premoć, te vele, da će se rat odlučiti budućeg proleća, jer će do onda stići u Francusku 3 milijuna Amerikanaca. U istom se smislu izrazio i vodeći general u Francuskoj, Foch.

Nemački listovi u Švicarskoj vele, da se mora već pred zimom odlučiti. Čovečanstvo da se ne sme uvući u užase pete ratne zime. Javno mnenje u ovoj monarhiji istoga je mnenja.

Danas možemo uza sve zapreke i upadice s jedne i s druge strane ipak zaključiti, da mirovno pitanje sazreva. Sazreva polagano ali stalno. I mir, koji nam se pred nekoliko meseci pričinjao jako daleko, sad je već vrlo blizu. Niko ne govori više o godinama; i meseci čine se predugima.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: U Judikarijama, kod Bezecce i na visoravnici Sette Comuni izvidnički bojevi. Inače ništa važna. — Albanija: Medju Janicom i Vojusom, kao što i u južnom delu područja Tomora se je neprijatelj opeta ušančio. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

B e r l i n, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i g. o. pl. Böhma: Na bojištu jugoistočno od Arrasa skršila se rano u jutro u vatri, tik južno od Scarpe, engleska navala. O podne je neprijatelj opeta započeo svojim pokušajima prodora. Medju Scarpeom i potokom Sense prešao je pet puta na navalu. Pomeranske i zapadno pruske pukovnije su i jučer opeta slomile neprijateljevo jurišanje. Poduprte bočnom vatrom topništva, suzbile su svaki put neprijatelja. Boiry-Notterdam bejaše žarište ogorčenih bojeva. Ruševine su mesta bile u protusunku neprijatelja opeta istrgnute. Kod neprijateljevih navala, ponovljenih na veče, ostade mesto u neprijateljevim rukama. Glavni sunak engleske navale pogodio je würtemberške pukovnije na obim stranama ceste Arras—Cambray. Tu je neprijatelj sedam puta jurišao. Oklopljani su vozovi na cesti i kraj ceste svedilj navaljivali. Sledila ih je pešadija u dubokim vrstama. Zaustavljeni su od vatre naših strojnih pušaka i topova, poredanih u prednjim linijama. Gde je neprijatelj provalio u naš položaj, bacio ga je naš protuudarac opeta posve natrag. Južno od Croisillesa i jugoistočno od Moryja suzbite su engleske navale. Jugozapadno od Bapaumea nema pešadijske delatnosti. Na sam je grad bila uperena teška engleska vatra. Kod bojeva od dne 27. t. m. za Tilloy osobito se je istakla pešadijska pukovnija br. 206. Njezina je 9. kumpanija držala zapadni rub mesta, premda ugrožena neprijateljskom provalom severno od nje, do poslednjeg fišeka, a onda bodovima. Po vlastitom naumu pritekla joj je u pomoć treća kumpanija iste pukovnije te je opeta izbacila neprijatelja iz mesta. Severno od Somme obnovio je neprijatelj rano u jutro svoje navale medju Flersom i Curluom. Kod Hardecourta provalio je u našu liniju. Pukovnija telesnih grenadira cara Frana br. 2, pod vodstvom svog zapovednika majora Otto, bacila ga je zajedno sa hesenskim kumpanijama u protunavali opeta natrag. Medju Sommeom i Oiseom ostadoše prednje čete pred našim novim položajima u bojnom dodiru sa neprijateljem, koji je dne 27. t. m. krzmajući, jučer oštrije, sledio preko Dompierre—Balloy—Nesle—Beaulieu—Suz-oy. Navalama ga više puta prisiliše na gubitke te se na to pomakoše. Jugoistočno od Noyona navalio je neprijatelj, posle najjače paljbe, na naše starije linije; ove nisu više bile od nas zaposednute. Noyon leži pod najtežom vatrom Francuza. Grad leži u našoj bojnoj fronti. Dopremivši Amerikance, započeše Francuzi severno od Aisne opeta svojim navalama. Bile su suzbite uz najteže gubitke. Na glavi Posly suzbiše pukovnije konjaničkih strelaca pet puta neprijateljev juriš. Rastreljeno je više oklopljenih vozova. — Ludedorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 26. kolovoza popodne: Tečajem noći prilično živahni topnički bojevi u predelu Roye i Beuvraigus i izmedju Ailette i Aisne. Dva sunka neprijateljeva u Vogezima ostala su bez uspeha. Mi smo priveli zarobljenika. Na ostaloj fronti bilo je svu noć mirno.

•

Francuski izveštaj od 26. kolovoza u večer: Na obim stranama Avre proveli smo mi mesna poduzeća, koja su nam omogućila da zauzmemo unatoč živahnog neprijateljskog otpora Fresnoy, Les-Roye i Saint Mard. Broj sada izbrojenih zarobljenika prekoračuje 600. U Vogezima smo odbili više pokušaja izvida i sunke. Na ostaloj fronti bilo je ceo dan mirno.

•

Engleski izveštaj od 25. kolovoza u večer: Rastući otpor neprijateljev i mnogi njegovi protunapadaji na raznim mestima, usled dolaska nemačkih pojačanja, bili su danas našom paljbom odbijeni uz gubitke. Naše čete borile su se ne manje uspešno s velikom hrabrošću. Svladale su otpor i dalje napredovale, odvevši mnogo zarobljenika. Na severnoj obali Somme zauzeli su Australci uspešnom navalom za rana jutra neprijateljski položaj na visočini istočno od Braye, dok su levo od njih divizije iz Londona i istočnih grofovija nastavile svoje napredovanje pravcem prema Carnoy i Mametzu. Walijci su zaposeli šumu Mametz. U središtu našeg navalnog područja prekoračili smo mi cestu iz Alberta u Bapaume na celoj njenoj dužini te smo zauzeli Martinpuich, Le Sars i Le Marque. Severno od Bapaume odigrao se težak boj u Favreilu i za Mory i Croisilles. Mi smo napredovali istočno od Behagules i Ne..vill-Vitasse. Protunapadaj prati našim položajima u odseku Givenchy je odbijen.

•

Engleski izveštaj od 26. kolovoza popodne: Naše čete navalile su jutros u 3 sata u odseku Scarpe. Javlja se o dobrom napredovanju. Na južnoj fronti bitke porinuli smo na obim stranama Somme nešto napred svoje uspehe od nedelje pravcem prema Marincourtu. U susedstvu Beaucourta, L'Abbaye i Favreuila nastupili smo proti neprijatelju s bajunetom, naneli smo mu teških gubitaka i odveli mu zarobljenike. Drugi protunapadaj, poduzet u istom kraju kasno u večer, ostao je bez uspeha. Favreuil je u našim rukama. Mi smo napredovali preko sela i poboljšali naš položaj jugoistočno od Mory i zapadno od Croisilles. Na borbenoj fronti pljušti sada gusta kiša.

•

Engleski izveštaj od 26. kolovoza na večer: U 3 sata ujutro navalili su Kanadijci, Škoti i Londonci na obim stranama Scarpe, od Croisilles sve do blizine Gavrelle; na južnoj obali navalili su Kanadijci, hrabro su prekoračili prve obrambene linije neprijateljeve, zauzeli su pri prvoj navali Orange Hill (?), došli su usprkos kiši i vetru brzo do Wancourta i Mouchy-le-Preux, zauzeli oba predmesta i prodrli preko njih napred. Severno od Scarpe zaposeli su Škoti prve nemačke obrambene crte južno od Gavrala, došli su do okolice Roeuxa i severno od njega zauzeli kemijske tvornice. Škoti i Londonci zaposeli su potpunoma visočinu izmedju Croisillesa i Hemela i učinili su mnogo zarobljenika. Južno nastavlja se naše napredovanje na obim obalama Somme. Australci zauzeli su Cappy i napredovali istočno od njega. Severno od Somme zaposeli su Suranne. Dalje severno napredovali su Englezi u smeru prema Montaubanu. Walijci zauzeli su Bazetin-le-Grand. Naš pritisak bio je posvuda podržavan. Crta u stanovitim odsecima bila je porinuta napred.

•

Talijanski izvještaj od 26. kolovoza: Znatna delatnost naših izvidničkih odela duž cele fronte. Na visočini Asiago provedoše britske i francuske čete sunak u neprijateljske jarke i dovedoše zarobljenika. Dalnjih zarobljenika, oružja i municije privele su naše izvidničke ophodnje u predelu Monte Grappa i na otocima Piave. Severno od Monte Tomlea bile su neprijateljske skupine paljbom odbijene.

•

Izveštaj istočne armije od 25. kolovoza: Veća delatnost topništva u kraju oko Dojtanskog jezera, na obim obalama Vardara i u predelu Huma. Albanska fronta: Austro-ugarski odeli navalili su po dva različita puta na francuske i talijanske položaje u predelu, gde se slevaju Devoli i Temeriž. Naše čete odbile su njihove navale, savile su tada prema zapovedi svoje levo krilo nešto natrag, da uzdrže dodir s talijanskim četama. Britski letači oborili su u predelu Dobropolje neprijateljski aparat.

*** Česi i Jugoslaveni.** Praški dopisnik javlja „Slovenskom Naiodu": „Jedinstveni utisak o situaciji ljubljanskih dana jest: to, što je bilo još pred jednom godinom samo ufanje, to je sada istina.

Ljubljanski dani pečat su toga, o čemu već nakon praških svibanjskih svečanosti nije više nitko dvojio, pečat tvrde veze jugoslavensko-(-poljsko)-češke, uveta dostojnog života ovih naroda. Savez s Jugoslavenima postao je već u češkoj javnosti ne samo popularan — to je bio već davno — nu sada je svaki čovek uveren o ekzistenčnoj verojatnosti tog saveza, svaki s njim računa, i u političkim razgovorima običnih ljudi jugoslavenski zastupnici cenjeni su kao „neoborivi Slaveni". Nikomu ne dodje na um, o njima dvojiti i svaki sa veseljem čita, kako zna ovaj ili onaj reći Seidleru, Husareku, ili pak svojim ljudima i nama svima. Za to ne izveščuju češki listovi o ljubljanskom savetovanju više kao o kakovoj senzaciji, kako bi bilo još pred godinu dana, nego kao o logičkom potpunoma razumljivom i muževnom koraku u našem razvitku. Prisutnost Poljaka, brzojavka Tertila, to ipak prouzročuje veselo iznenadjenje, u odnošaju prema Poljacima nismo još tako daleko. Najbrže i najtočnije o ljubljanskim danima informovali su puk agrarni „Venkov" i „Narodni Politika", dakle novine, koje su najviše čitane. Obe su imale o političkom značenju večanja uvodne članke. I glasila svih drugih stranaka pisala su i pišu o tim dogadjajima i pozdravljaju ustanovljenje Narodnog Veća. U glasilu socijalista „Český socijalista" piše sam Klofač, da se vraća iz Ljubljane više oduševljen, više veseo, nego kada dolazi iz Beča. Općenito začudjenje je pobudilo, da su se uputili na putovanje takodjer zastupnici Vaněk i Okleštěk, iz vrste onih, koji se jako retko upuštaju na „politička putovanja". I u tome se vidi popularizovanje saveza sa Jugoslavenima. Od vremena, od kad je „Slovenski Narod" počeo sistematički upozoravati na značaj i načela naših medjusobnih odnošaja, i u našem novinstvu mnogo se, mnogo promenilo. Mora se reći, da sada Česi više čitaju o Jugoslavenima, nego o Cesima na tlu ugarske krune, o Slovacima. Takodjer o neposrednim susedima na istoku, Poljacima, češke novine samo retko kada javljaju. O Jugoslavenima piše svaka novina, i takova, koja je pre o nama uvek šutila. Agrarne novine donašaju redovita izvešća svojeg bečkog dopisnika. U listovima Klofačeve i realističke stranke propagira u prvom redu poznati prof. Adolf Černy na svaki mogući način ideju našega združenja. I u ostalim novinama i publikacijama nije jugoslavensko pitanje više retko. U tome na sve ljubljansko većanje delovalo je kao nova pobuda i stoji uopće kao medjašni kamen na putu u bolja vremena.

* **Čeho-slovaci na zapadnom bojištu.** Praška „Národní Politika" javlja prema „Pondelniku česk. Soc.": Journal de Genéve" javlja: „Čeho-slovaci po drugi put spasili su Pariz bitkom kod Amiensa. U doba, kad je već sve kolebalo, Čeho-slovaci stajali su kao počasna straža. Nemaca je palo 190.000 a Čeho-slovaka imali su 40.000 mrtvih i 80.000 ranjenih. Vrhovni zapovednik F o c h skinuo je iza bitke najviše svoje odlikovanje i pripeo ga u imenu engleskog kralja na prsa zapovednika Čeho-slovaka generala Kaderžábeka, bivšeg natporučnika. Na to su defilirali francuski i engleski odeli pred češko-slovačkom armadom. Clemenceau je pokleknuo pred zastavom češkom, koju su sašile francuske žene i poljubio njezin rub".

Se non è vero, è ben trovato.

* **Češki socijalni demokrate za češku državu.** „Grazer Tagblatt" javlja iz Praga: U nedelju održavao se u Plznju okružno taborovanje češko-slovačke socijalno-demokratske stranke. Prisutno je bilo 200 izaslanika i oko 100 gostova. Skupština je prihvatila rezoluciju, u kojoj zahteva uredjenje češko-slovačke države i odobrava u tom pravcu sve korake plzenjskih zastupnika.

* **Češki socijalni demokrati o biskupu Jegliču i slovenskom sveštenstvu.** Bečki „Delničkée Listy" pišu: Iz Ljubljane imadu ovdešnji listovi vest, da u poslednjnm dieceskom listu priopćuje biskup dr. Jeglič pastirski list k sveštenstvu, u kom naredjuje, da sveštenstvo deluje u smislu jugoslavenske deklaracije i pristupi u sveslavensku pučku stranku. — Bečki dopisnik olomuckog „Našinca" pripominje u nedeljnom broju svog lista, kako je pred godivama besnila proti dru. Jegliču sva napredna štampa u čeloj srednjoj E ropi radi poznate brošure, koje je napisao za poduku verenicima i muževima o spolnom životu te ne taji posmeha radi oduševljenih reči, kojima je biskupa pozdravio zastup. Staněk prilikom ljubljanskih večanja prigodom poznate audijence za ljubljanskih večanja. Mislimo, piše socijalno-demokratski list, da tu ne ma razloga posmehivanja. Najveći se grešnik može popraviti i pokajati, a biskup Jeglič i slovensko sveštenstvo eokazuje danas svojim delima, da nemaju ništa zajeddničkoga s češkim i moravskim klerikalcima.

* **Tittoni o Austriji.** Bečka „Mittagszeitung" javlja iz Stockholma: „Journal de Geneve" piše „bivši talijanski poslanik u Parizu, Tittoni, imao je govor, u kom je rekao, da je sudbina Austrije na polju narodnih pitanja tragička. Car i vlada nastoje uspostaviti sredjene odnošaje, no sva nastojanja razbijaju se o otporu Nemaca i Madžara".

* **Svršetak rata pred novom godinom.** Pariški „Temps" javlja, da je prošlog petka, Clemenceau, ponovno odlučno izjavio parlamentarcima pred svojim putem na frontu, da će se rat svršiti pre nego li dodje nova godina.

* **Masarykova zahvala Englezima.** „Jutarnji List" javlja iz Rotterdama: Masaryk upravio je brzojavku na Balfoura u ime po Engleskoj priznatih Čeho-slovaka, u kojoj uverava, da će oslobodjene narodnosti stajati u uskoj duševnoj i političkoj vezi s Engleskom, vernim saveznikom, te će biti zapreka pangermanizma.

Domaće vesti.

Kupovanje kuća i poseda u našem gradu od nemački podanika. O toj smo stvari jučer iznelí opširno opažanje nekog čitatelja „Hrvatskog Lista", no cenzra nam je ceo članak pobelila. Da izbegnemo suvišnom crtanju i nesuglasicama s cenzurom radi toga, upozoravamo sve gradjane u Puli, jugoslavenske i slavenske narodnosti, kano i nemačke i talijanske, i to u svrhu da se podigne austrijska valuta, da pri eventualnoj prodaji zemljišta i kuća nemačkim državljanima zahtevaju da im ovi isplate u z l a t u ili kad bi to bilo nemoguće, barem u n e m a č k i m m a r k a m a. A najbolje bi naravno bilo da se tudjim državljanima uopće ništa ne prodaje.

Uživanje mesnih otpadaka i zaštita pred bolestima. Općinski ured saopćuje: Opće pomanjkanje masti čini, da se mora hraniti mnogo odpadaka javnih klaonica. Da se takodjer spreči pojavljenje i širenje kužnih bolesti (svinska kuga, slinavka i šap te bedrenica i dr.) koje bi mogle uništiti ili znatno umanjiti broj ovih životinja, koje su se sada tako retke i skupe, savetuje se, da se ostatke mesa i creva kuha barem dva sata, tako da bude uništen svaki mijazam. Upozoruje se, da je sada pogibelj da se raširo slinavka i šap te bedrenica.

Općinski ured i naš jezik. I opet smo jučer primili od općinskog ureda nerazumljivu obavest u u našem jeziku. Morali smo potražiti nemački tekst, da je razumemo. Mali više pozornosti prema jeziku, kojim govori desetak tisuća Jugoslavena iz Pule i okolice ipak bi imali imati i oni na gradskom „muničipiju".

Za učitelje. U puljskom i porečkom kotaru ima praznih više učiteljskih mjesta. Učitelji ili učiteljice, koji žele biti namešteni, neka pošalju svoje molbe na „c. kr. kotarsko školsko véće u Puli" priloživši molbama sledeće dokumente: 1. Svedodžbu zrelosti; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svedodžbu ponašanja i 5. Svedodžbu kotarskog lečnika.

Narodno gospodarstvo.

Kmet i zemlja. Mali kmet svoju zemlju, koju je baštinio po ocu ili kupio ili kako drugačije pridobio, obradjuje sam svojom obitelju. Njegov je posed dakle opravdan, jer je svima koristan a i za to, jer ga opravdava osobni rad vlasnika. Veleposednik pak ne obradjuje svojega imanja sam, pa ako bi i hteo, ne može, jer je preveliko. On daje svoju zemlju u najam, ili čini da mu je obradjuje njegova služinćad i njegovi nameštenici. Čisti dobitak ove tudje radnje je njegov. U nas, gde radi pomanjkanja zemlje stotine hiljada naših ljudi tumara svetom, takav posed nije opravdan, jer je celosti na štetu. Neka zemlja bude onoga, koji ju i obradjuje.

Maslinovo ulje priredjuju u Austriji samo jugoslavenske zemlje. Godine 1914. priredilo se ga je u Austriji 46.318 q. Lanjske godine se ga poradi suše nije priredilo mnogo. Nekuda po Istri priredio ga je seljak jedva 5—6 litara, dok ga je malno vreme priredio do 50 litara. Za to slinovo ulje letos tako skupo. Za jedan li hteva se već 100 kruna. U mirna vremena ovaj najglavniji proizvod našeg primorskog skoro badava. („Domovi

Dnevne vesti.

„Primorske Novine" i ekavština. Već vili, kako su „Primorske Novine" upravile na čitatelje poziv, da se oglase, jesu li za ili ekavštine. Od 168 dosad stiglih izjava, 159 za ekavštinu a 9 protiv. Prema tome list kao što smo mi već učinili, uvesti posvema sko narečje, jer se njime služi oveći deo naroda i jer nam je isto tako drago kao ijek Ekavštinu smatraju i „Primorske Novine" p nijom, a uvest će je napokon i zato, jer se izjavila dosad većina, njihovih čitatelja. — tom broju donose niže mišljenje našeg po književnika, Rikarda Katalinić Jeretova, koji je da ostanemo pri ekavštini i ijekavštini, u ko ispisane mnoge lepe i milozvučne naše ljekavština neka živi uz ekavštinu ko draga a našao misao vodilja mora biti: širite u n da je Srbin, Hrvat i Slovenac jedno po naravi. — Poštivajući mnenje našeg uva književnika usudjujemo se primetiti, da nije b r o i i s p r a v n o ono, što je lepo i miloz a prihvativši ekavštinu, s istom ćemo nas čitati stare i uvek lepe naše pisce, kao što to danas Česi, čiji se moderni pravopis, koji u bljavaju sva češka i moravska narečja u mno razlikuje od starog češkog pravopisa. Veliko zahteva da budemo i mi veliki, a ta veličina prelaziti preko svake sentimentalnosti.

Prigušeni srpski glas. U splitskom „N Doba" napisao je dubrovački Srbin članak naslovom „Prigušeni glas" u kom brani s pleme pred zlobnim napadajima da nije ono dinstvo jugoslavenskog naroda. Govoreći o s što je srpsko pleme za ovog rata moralo da turi, kad su se ćirilovska pismena mazala n ketićima i kutijama duhana, završava č „Onda čujte, kratku reč, ali i završnu: Snago Hrvati i Slovenci, evo nas Srba, d a z a v a s v a m a uporeno padamo i dižemo se. O izjava nas Srba i pred kuršumom i sa vešal tamnica. Za one, koji p r i g o v a r a j u, ovo je malo: za Hrvate i Slovence, mislim, o dovoljno. Govoriti dalje ne može se, ne sme glas je prigušen . . ."

Gnjili krumpir. Ovih dana su dovezli u vac vagun krumpira, 11.000 kg, koji je bio posve sagnjio. Dovezli su ga iz Poljske. Odred bio za železničare.

Budimpešta — Judapešta. Prama najno popisima pučanstva u Budimpešti je 51 pos Židova. Cela pak Ugarska ima 1,380.000 Žid

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Gartner; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. „Alphi"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne morn linijski lečnik dr. Teichmann.

Odlikovanja Bronzovom kolajnom za hrabrost odlikovan podbežman Ante Ivo Filković i pučko-u zdravstveni gast Pero Zubin, oba u priznanje junačko žanja pred neprijateljem.

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, meno K 4·—, u malopro 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlaz. u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. Med. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 31. kolovoza 1918. Broj 1128.

Vera u rusku revoluciju.

Neograničena je ustrpljivost ruskoga naroda u svoj velikoj muci i njegovom dubokom poni-u, neograničena kao i blatna mržnja, kojom d progoni istok. U nekoliko meseci srušila se ma zgrada stoleća i jedna od najmoćnijih drna svetu postala je posmeh ljudi. Oni, koji su svoj život drhtali pred ruskom državom, upojavaju prigodu da se narugaju ruskom narodu. kojaki evropski „državnik", izmedju tih takodjer gi od onih, koji su sedinjenim silama turili čonstvo društvo u taj krvavi kaos! — misli da pravo, da Rusiju izbriše konačno sa listine vlasti; svakojaki mali „evropski" (!) novinar, u svojoj otrcanoj duši nema ni najmanje pojma me, što se u velikoj ruskoj narodnoj duši zbiva, kao znak osobito visoke kulture, da se na i narod u njegovoj najtežoj borbi, u njegovom primjernom poniženju još i blatom nabaci; i za er je nacijonalna svest u Rusima postala ljudn svešću te je ostavila etički razvitak evropskih jonalnih masa na milje daleko iza sebe, poriče pska ograničenost ruskom narodu narodnu t.

Tako počima „Agramer Tagblatt" svoj nedeljni dni članak.

A što je s tom Rusijom, da svi o njoj pišu, e jedni napadaju, dok je drugi slave? Ko su udi, što danas odlučuju bivšim ruskim carstvom, se protezalo od obala jednog velikog mora do gog, od severnih ledenih krajeva, do zemlje, se uvek proleće smeje, a vinova loza penje se kuću?

Rusija, velika Rusija, svrgnuvši cara, zaplovila vim jedrima na uzburkane more. Narod je stoi stoleća trpio i snašao, a sad je osetio, da je ov čas nadošao. Osetio je takodjer. da je daneko veliko doba, gde se ruši ono, što se na avedan način kroz vekove sazidalo; osetio je, e samo njemu, nego i celome svetu sviće spas. s pred apsolutističkom vladavinom onih, koji caru gospodaru ruskome slični, spas iz rukuumnih vlada, spas od rata, nevolje i umiranja. čvrstom svom uverenju, da radi dobro ne samo sebe, nego i za sve ljude na svetu, za svoju ću po svim državama, on je, prosti ruski mužik, acio pušku, nije hteo više da se tuče, on je bio ren, da će tako učiniti i njegova braća po cesvetu, te će tako za uvek „ubiti vojnu".

I s tim uverenjem, da dobro čini, pucao je ki mužik, postavši boljševik, na pristaše Kereng i onih, koji su hteli nastaviti vojnu. Čemu vati, kad imamo slobodu? pitao se on. A kad na to ta besprimerna dobrota i samozatajenje koga čoveka bila takodjer na besprimeran način bljena u imperijalističke svrhe sa strane onih, nisu hteli „ubiti vojnu", već su železom udapo onima, što su se mirno razišli svojim kua i obiteljima svojim, podiglo se opet u duši koga čoveka shvaćanje, da nije dobro učinio, je pre vremena odbacio pušku. I onda se u i tog čoveka porodio gnjev proti onima, koji su ponukali da odbaci pušku, on se podigao proti ševika, koji nisu dali narodu ni mira, ni sloe ni zemlje, kako su obećivali, i sva se je ruska lja, na svim krajevima pretvorila u jednu nemljivu mešavinu buna, ustanaka, revolucija i urevolucija da se ne zna, ni ko vlada, ni ko se orava, ni ko radi za bolju budućnost ruskoga oda, a ko opet izdaje velike ideje ruske revoje.

Ostaje neoborivo, da su mnogo zla sakrivili in i Trocki, dva socijalistička ideologa i Židova o, koji su bezmoćni pred nemačkom vojskom pili sramotan mir za Rusiju i time za uvek zaatili svoju sudbinu. Ruski ih je narod zamrzio, radi Rusije i radi ruskoga naroda, koliko radi a, što nisu učinili ništa da „ubiju rat", već su ge ubijali za to, da se sami uzdrže na vladi.

Boljševici su oskvrnuli svoje ruke, za na veke d istorijom sebe odsudili, no ruska je revolucija uvek ostala velika, i mnogo će se oko u skoroj dućnosti osvrnuti prema zemlji odakle je stiglo vo svetlo čovečansko. A ne verovati u snagu koga naroda, u bolju budućnost velike i demoske ruske republike znači ne verovati u dosledt istorije, koja se večno opetuje.

Morala je doći engleska revolucija, da Enska postane gospodarom svetske trgovine i moje doći francuska revolucija, da postane Franka i Pariz stecište svetske kulture — a da pri i engleski i francuski narod bude zodovoljan.

I Velika Revolucija ruskoga naroda mora proći n putem ukrižovanja, poniženja i sramote, da je do svog uzvišenog cilja.

BATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Južno od Morija preneraziše konjaničke nasrtajne čete neprijateljsko oporište te zarobiše deo posade. U dolini Concei su naše nasrtajne čete delovale takodjer sa uspehom. Na visoravnici Sette Comuni bojna je delatnost znatno oživela. Kod Asiaga i severno od Col del Rosso poduze neprijatelj, posle žestoke topovske pripreme, više sunaka, koji su suzbiti delomice vatrom, delomice u protusunku. — Jučer u jutro napadoše naša velika bojna letala kolodvor Monte Belluno te baciše na njega 50 bombi. — **Albanija**: Većih bojnih dela nema. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 30. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i g. o. pl. Böhna: Pretpoljski bojevi na obim stranama Lyse i severno od Scarpe. Jugoistočno od Arrasa bejahu neprijateljska pešadija i oklopljeni vozovi kod pohoda na bojište uspešno opstreljavani od topništva i bojnih letača. Oko podne je neprijatelj opeta započeo poduzimati navale. Njihovo je težište ležalo jučer južno od ceste Arras—Cambray. Neprijatelj, koji je često jurišao iz Cherisyja i Fontaine te proti Hendecourtu, suzbismo u tvrdom boju. Dalje južno provališe Englezi u Bullecourt i u Reincourt. U metežu jaraka i na poljima levaka prijašnjih bitaka odigraše se ogorčeni bojevi. Riencourt je neprijatelju opeta istrgnut, istočni dio Bullecourta je takodjer opeta osvojen. Popodne je neprijatelj proširio svoje navele do severoistočno od Bapaumea. Ove se izjaloviše većim delom već u našoj vatri. Iz Saint Legere i iz Moryja navalio je pet puta uzalud. Uništeno je mnogo oklopljenih vozova. Severno od Somme smo u savezu sa gibanjima, provedenima južno od reke, premestili obrambenu liniju istočno od Bapaumea — severoistočno od Peronne. Neprijatelj je jučer krzmajući sledio preko Bapaume—Comble—Mourepasa. Medju Peronne i Nesle pešadijski bojevi na istočnom bregu Somme i kanala. Suzbite su jake navale, koje je neprijatelj poduzeo jugozapadno od Nesle i iz Noyona prema našim novim linijama severozapadno od grada. Na Aillettei ustalili su se Francuzi zapadno od Folembrayja u malenoj dubini na istočnom bregu reke. Medju Ailletteom i Aisnom započeli su oni u savezu sa Amerikancima opeta svojim navalama. Medju Pont Saint Mardom i Chavignyjem jurišali su od ranoga jutra na naše linije. Oklopljeni su vozovi sve na novo vodili napred guste navalne talase pešadije. Magdeburške, hanoverske, thüringirske i gardijske pukovnije posve su skršile sa dvostrukom premoći vodjene teške neprijateljske navale. Rastreljena su 72 oklopljena voza. Potčasnik Kropmever i razvodnici Manske i Sehlottau od 1. strojepuščanog odelenja 1. peš. gardijske pukovnije uništiše 5 oklopljenih vozova. Peš. pukovnija broj 165 uništila je 20 oklopljenih vozova. Tu su Francuzi jučer pretrpili težak poraz. Njikovi su gubici neobično visoki. Zarobismo vojnika od 10 raznih divizija. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izveštaj od 27. kolovoza. Jutros su opet navalile naše čete u bojevima na Scarpi i svladale otpor neprijateljev na prvašnjoj fronti obrambene crte, koju je držao pred svojom ofenzivom dne 21. ožujka. Kanadske čete prodrle su duboko u nemačke položaje izmedju obiju rijeka Sensee i Scarpe, zauzele su Cherisy, Vis-en-Artois i šumu Leseart te privele mnogo zarobljenika. Na desnom krilu prekoračile su kanadske i škotske čete reku Sensee, osvojile Fontaine-le-Croisilles, utvrdile su se na pristrancima utvrde južno od sela i učinile nekoliko stotina zar bljenika. Severno od Scarpe osvojili su na juriš škotski bataljuni Roeux, brežuljak Greenland i Gavrele. Engleske čete odbile su u teškim bojevima mnogo odlučnih protunapadaja nemačkih divizija, koje su bile tek pred kratko privedene na borbenu frontu kao pojačanje. Nemačke su divizije pretrpile kod svog bezuspešnog navaljivanja teških gubitaka. Usprkos nastojanjima zapreciti naše napredovanje, osvojile su naše čete selo Beugnatre i napredovale na različitim mestima izmedju tog mesta i Croisillesa. I južno od Bapauma dobile su engleske i walljske čete naprama žestokom otporu na prostoru. Mi smo došli do zapadnih obronaka Bellville i Bagnafay. U tom su odseku bile odbijene protunavale pruskih garda. Duž Somme prisilili su australski engleski i škotski bataljuni neprijatelja da se povuče na celoj napadajnoj fronti. Naše čete dobile su visoravan istočno od Moriaparta. Fontaine-les-Cappy i šume izmedju tog mesta i Somme bile su s nekoliko stotina zarobljenika zauzete. Vermandovillers jest u našoj ruci.

•

Engleski izveštaj od 28. kolovoza, ujutro. Jučer su zauzele naše čete južno od Somme Fecancourt, koji je neprijatelj tvrdokorno branio strojnim puškama. Severno od Somme zaposeli smo veliki deo šume Fosnes, i pri tom priveli mnogo zarobljenika neke pruske gardske divizije. Južno od Scarpe poboljšale su čete prve armije svoje položaje na obim stranama ceste Arras—Cambrai i dopresmo do rubova Haucourta i Boiry—Notre-Dame. Severno od Scarpe bili su jučer posle podne duž železničke pruge Arras—Douni upereni žestoki protunapadaji, koji su potisnuli naše čete nekoliko stotina yarda sve do starih nemačkih jaraka na brežuljku „Greenvald", gde se neprijateljski napadaj skršio u našoj paljbi. Britske čete provele su jučer uspešno mesno poduzeće s obe strane ceste Neuf —Berquin— Estaires i porinule napred svoje crte na froti od koje 4 milje, te privele pri tom mnogo zarobljenika.

•

Engleski izveštaj od 28. kolovoza, u večer. Južno od Somme provele su australske čete pritisak na neprijatelja i doprle do opšte crte Fresnes —Hardecourt. Neprijatelj tvori tvrdokoran otpor pred prelazima preko reka kod Brie i Perronne. Na severnoj obali Somme zauzele su naše čete Curlu i Hardecourt iza tvrdog boja te napreduju u pravcu prema Maurepas. Izmedju Bapaume i Scarpe nastavili smo danas svoje navale. Na svim tačkama postigli smo uspeha. Oreisilles, gde je neprijatelj činio odeleni otpor, beše naokolo opkoljen od londonskih četa, te je sada u našim rukama. Engleske su si čete izvojštile put za napred u pravcu preme Francourt (?) i jugoistočno od Fontaine-les-Crisilles. Iza teškog boja, koji je potrajao ceo dan bacile su kanadske čete neprijatelja iz više jako branjenih tačaka i važnih jarkovnih sistema, te zauzele mesta Boiry—Notre-Dame i Pelves. Tečajem tog poduzeća priveli smo znatan broj zarobljenika. Kroz dan porinuli smo napred našu crtu severno od Loco.

•

Francuski izveštaj od 28. kolovoza, posle podne. Tečajem noći nastavile su francuske čete, koje stoje sad u dodiru s neprijateljskim zalaznicama, svoje napredovanje. Severno i južno od Avre zaposeli smo Chaulnes, Omiecourt, Balatre, Roiglise i Verpillieres. Dalje prema jugu provalili smo u šumu Crapeaumesnil i zauzeli smo Dives Danas ujutro nastavili smo napredovanje proti Sommi. Severno od Avre doprli smo do opšte crte Licourt—Potte—Mesnil—Nesle. Od jučer opet smo osvojili oko 30 sela. Na nekojim mestima napredovali smo u isto vreme 12 kilometara.

•

Francuski izveštaj od 28. kolovoza, u večer. Tečajem dana nastavile su naše čete proganjanje neprijatelja, koji se pod našim pritiskom smeteno povlači na fronti od 30 km. Mi smo došli do visočina na levom bregu Somme od Cizan Courta do predela istočno od Nesle. Severno od Oise zauzeli smo Huptuzcy (?), Pout-l'Eveque, Vauchelles i Porquericourt. Naše napredovanje tog dana prekoračuje na nekim mestima 10 km. Od jutra smo osvojili opet kojih 40 sela. Medju znatnim materijalom, što je neprijatelj ostavio, našli smo tri železnička vlaka, natovarena ratnim orudjem. Priveli smo 500 zarobljenika. Izmedju Oise i Aisne odigravaju se živahni bojevi u predelu Juvigny, tečajem kojih odbili su Amerikanci više neprijateljskih protu napadaja. Jaki nemački pokušaj da prekorače Veslu južno od Bazochesa i Fiamesa bio je na isti način zadržan od amerikanskih četa. Na ostaloj fronti protekao je dan mirno.

•

Francuski izveštaj od 29. kolovoza, ujutro. Tečajem noći živahnija topnička delatnost na fronti na Sommi. Više nemačkih sunaka u Loreni ostalo je bez uspeha. Francuzi su priveli 15 zarobljenika provalivši dvaput u nemačke crte. Inače svuda mir.

•

Amerikanski izveštaj od 27. kolovoza, u večer. Osim novih mesnih bojeva na Vesli izmedju Bazochesa i Fiamesa, nema što da se javi.

* **Igre za parlamenat.** „Slovenski narod" javlja: U Beču se je započela stara igra. Kad je vlada uvidela da slavenskih stranaka ne će moći dobiti za takovo zasedanje parlamenta, koji bi isključenjem svih prepornih političkih i narodnih pitanja u par sedmica sa svom nagološću odobrio

vladine porezne predloge, izgubila je interes u rujánsko večanje parlamenta. Parlamenat, koji bi zahtjevao račun o vladinoj politici, razjašnjenja o izvanjskim političkim pitanjima i kritizirao prehranbene odredbe, to je barunu Husareku upravo tako nemio korak, kano što je bio njegovim predčasnikom od Stürgha do Seidlera. Pa i Husarek je započeo praksom, što se je naučio za svojega ministrovanja u Stürghovom kabinetu. Najprije je pustio u javnost vest o nameravanom sazivu delegacija. Postigao je time dvojno: Utešio je one neustrpljivce političare, koji bi rado doznati, što su zaključili u nemačkom glavnom stanu, a austrijsku javnost pripravio je na ponovno odgodjenje parlamenta. Sledila su izvešća s poteškočama, koje zapréčuju skorašnje zasedanje združeno sa objavom, da će se sastati carevinsko veće jedva koncem rujna. A i kod toga se nije ostalo. „Neue Freie Presse", koja je vladinim nacrtima po običaju dobro informirana, odložila je rok za početak zasedanja već na prvu polovicu listopada, istodobno pak pripravlja već takodjer na dalnje odgodjenje, jer izvešćuje, da se barun Husarek sa strankama uopće jošte ne pogadja o mogućnosti plenarnog zasedanja, već hoće za sada omogućiti samo delo financijalnog odseka. I tako ćemo najbrže doskora opet čuti, da je početak listopada prerano za saziv parlamenta.

*** Italija i Jugosloveni.** U Italiji se sa svom intenzivnošću nastavlja živahna polemika o Sonninovoj narodnosnoj politici. Rimska skupina saveza intervencijonista zahteva, neka se pozove strankin kongres, da zauzme svoje stanovište. Vodeće glasilo opozicije „Corriere dellaSera" naglasuje, da bi bilo nesmiselno tajiti protivštinu izmedju Orlanda i Sonnina, a da je ova protivština pripravila Italiji već neizmernu škodu. Sonnino je sa svojom mlačnom politikom u narodnosnom pitanju prouzročio, da se antantina javnost Italiji uvek sve otudjuje. Sonninovo ustrajanje na imperijalističkim zahtevima londonske pogodbe, da je takodjer u prvom redu krivo zanemarivanje talijanske vojne fronte od strane Amerike. Zastarelu politiku vanjskog ministra Sonnina podupiraju osim službenih i još nekoji manji listovi kao „Perserveranza" i „Tempo", koji otklanjaju već a priori svako popuštanje prema Jugoslavenima i zahtevaju provedenje prvotnih talijanskih vojnih ciljeva.

*** Četrdesetgodišnjica zaposednuća Bosne.** Upravo sada je 40 godina, odkada su austro-ugarske čete zaposele Sarajevo. „Edinost" tom prilikom piše: Sa zaposednućem Sarajeva še ipak boјevi nisu dovršili, nego su trajali još do 20. listopada, kada se je predala zadnja tvrdjava, Kladuša, austrijskim četama. Od tada su bile austrijske čete gospodar u zemlji i uzdržavale su red u zemlji železnom rukom. Austrija Bosne i Hercegovine nije zaposela svojevoljno nego radi mandata berlinskog kongresa, koji je monarhiji poverio zadaću, da učini u zemlji red i mir. U proglasu, što ga je izdao general Filipović na stanovništvo zemlje, kad su austrijske čete prestupile medju ove zemlje, je rečeno: „Moji vojnici dolaze u zemlju kao prijatelji, da učine konac zlu. Ne možemo sada više dalje gledati, kako vlada u blizini nasilje i nemir, kada kuca beda i pomanjkanje na medje Austro-Ugarske. Vojnici ne donašaju rata, nego mir. Oružje će svakoga braniti i nikoga zatirati". Tako je obećao general Filipović Bosancima u imenu cara Frana Josipa. Slavimo 40-godišnjicu ovog svečanog obećanja. (Ostali deo članka zapienjen.) Po svoj prilici, bilo je dalje nekoliko dokaza, kako austrijske vlade znadu održati zadanu reč.

*** Banska kriza u Hrvatskoj.** Pred malo dana tekar javile su službene „Narodne Novine", da ušute zagrebačke listove, koji su mnogo pisali o banskoj krizi, da nema ni govora o otstupu hrvatskoga bana. Dok se komentari o toj vesti nisu još dobro ni ušuteli, donosi budimpeštanski „Az Est" od 27. o. m. ovu senzacijonalnu vest: „Banov je odstup gotova stvar, jer mu nije uspelo, da isposluje imenovanje divojice odelnih predstojnika, što je ban želio. Ova imenovanja nisu uspela, jer se nije htelo vezati ruke banovome nasledniku. Naslednikom bana pl. Mihalovićha spominje se u prvome redu bivši ban barun Skerlecz". — „Jutarnji List", komu brzojavlja tu vest madžarskog lista, njegov budimpeštanski izvestitelj primećuje, da treba tu vest primiti s dužnom rezervom, ma da budimpeštanski krugovi žele, da sadašnji ban odstupi.

*** Nemačka popušta.** Listovi donose, da je Nemačka u svemu popustila španjolskim zahtevima, da se tako izbegne konfliktu sa Španjolskom. Španjolska će rekvirovati nemačke brodove, koji se nalaze u španjolskim lukama kao odštetu za španjolski tonažu, što je bila potopljena usled poostrenog podmorničkog rata. Upadica medju Nemačkom i Španjolskom smatra se prema tomu već izravnanom. Nizozemski listovi vele, da će Nemačka upotrebiti sadašnji spor sa Španjolskom za to, da na lepi način dovrši podmornički rat te da se istodobno odrekne hajkaške svenemačke politike.

*** Izjava engleskog kralja.** „Slovenec" donosi: „Londonski izvestitelj „Giornale d'Italia" bio je u audijenciji u engleskoga kralja, koji je izjavio i Raz... govori s Fochom i drugim zapovednicima sporazuma na zapadu osigurali su mi da sme sporazum računati s potpunom pobedom".

*** Položaj Burlanov uzdrman?** „Grazer Tagblatt" brzojavlja njegov budimpeštanski izvestitelj: Bečki izvestitelj „Az Ujszaga" javlja sa dobro informovane strane, da se u zadnje vreme govorilo o uzdrmanju položaja Burianova. Razlog leži u tom, što ministav izvanjskih posala ustraje pri tom, da se provede austro-poljsko rešenje u celom svom opsegu, dok bi u drugim merodavnim krugovima bili skloni pod izvesnim okolnostima, zadovoljiti se takozvanim malopoljskim rešenjem.

*** Hrvatski ministar i barun Skerlecz u Beču.** Iz Beča javljaju 29. o. m.: Ministar za Hrvatsku dr. Unckelhäuser i bivši ban barun Skerlecz stigli su u Beč. U političkim se krugovima govori da njihova prisutnost u Beču stoji u savezu s glasinama o skorašnjoj promeni na banskoj stolici.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Buna seljaka proti boljševicima. — Amerikanci u Rusiji. — Ratno veće sporazuma za Sibiriju. — Uprava sibirskih železnica u rukama Amerikanaca. — Proglas Čeho-slovaka. — Ruska vlada moli živeža od Nemačke.

Organ moskovskih sovjeta „Izvjestija" piše, da je izvanredno poverenstvo dobilo obavesti o ustanku belih gardista u Moskvi, koji se pripremao za najbližu budućnost. Na sve odbore sovjeta izdan je proglas, da se bude na oprezu. Isti list javlja, da se u Rugačevu u moskovskoj guberniji pobunilo 15.000 seljaka, koji su napali članove odbora i umorili 6 crvenih gardista. Ustanak je ugušen. — Nadalje javlja „Izvjestija", da su u Brjanšku buknuli anarhistički nemiri.

B e r n, 23. kolovoza. „Daily News" javlja iz New-Yorka, da je u senatskom odelu s intervencijskim nacrtima u Rusiji rekao general March: Potpunoma slobodno mogu kazati, da je misao o ustanovljenje istočne fronte u Rusiji sa malim brojem Amerikanaca upravo smešnost. Amerikanski cilj u Vladivostoku i Arhangelsku ograničuju se samo na sigurnost vojničkih skladišta. Smatrati je za nepametno, da bi se američke sile delile. Vojničke operacije u Rusiji neka se omedjaše na potporu Čeho-Slovacima. U Ruske unutrašnje stvari Amerika se ne meša. Englesko priznanje čeckoslovačke države tu toplo pozdravljamo.

S t o c k h o l m. Iz Petrograda se javlja: O bojima sa Čeho-slovacima piše „Borba": U području južno od Ufe besni žestoka bitka sa Čeho-slovacima u smeru prema Insi. 150 kilometara južno od Simbirska razorili su Čeho-slovaci dio železnice i napreduju prema Insi. U Samaru i u druge gradove zaposednute po četama neprijateljskim sovjetu, stižu Japanci, gde se formiraju i stanovite odele.

H a a g, 28. kolovoza. Prema Reuterovoj vesti, osnovale su Engleska, Amerika, Francuska i Japan svoje vlastito ratno veće za vodstvo provadjanje sibirskog nastupa, koje se nastoji iz diplomata i vojnika.

S t o c k h o l m, 28. kolovoza. Amerikanci preuzeli su u Sibiriji upravu železnica s obzirom na tamo vladajuće prilike pod vlastitu upravu.

K o d a n j, 29. kolovoza. Češko-slovačko narodno veće priopćuje proglas, u kom se u imenu češko-slovačke armije izjavlja, da će ona pod vodstvom sporazumna, bez obzira na sve poteškoće ratovati dalje do konačne pobede nad austro-nemačkom koalicijom.

S t o c k h o l m, 29. kolovoza. Moskovski listovi javljaju, da će se ruska vlada obratiti o pomoć u prehrambenom pitanju k Nemačkoj. Zato bi mogla Nemačka dobiti drugih koncesija.

Domaće vesti.

Ustrojenje nemačke pokrajinske škole u Puli. Kako saznajemo, namerava se već početkom ove školske godine otvoriti u Puli nemačka pokrajinska pučka škola. Škola će se valjda obdržavati u gradskoj zgradi u ulici Helgoland. Pitamo zemaljsku upravnu komisiju, kako misli opravdati taj svoj postupak, da osniva nemačku školu u gradu gde već postoji nemačka državna muška i ženska pučka i gradjanska škola? A istodobno moramo primetiti, da su nam time nametnuta samo nova bremena, novi adicijonali i porezi. Mi adicijonale za suvišnu školu, koja ima služiti ponemčivanju naše dece, nismo skloni plaćati. Upozoravamo na taj čin istarsku zastupnika u odboru „Narodnog Veća za Slovenije i Istru", da se poduzmu u svrhu naše narodne odbrane shodne korake. Na samu stvar mi ćemo se još osvrnuti.

Komisiju za podeljivanje vojničkih potpora umoljavamo, da s našim ljudima iz okolice malo ljudskije postupa. Stiglo nam je više pritužbi, te ćemo stvar najpre razvideti, pa da je onda stvarno pri...

Prosveta.

Kulturni čin našeg slavonskog seljaka. „Jug" javlja: Pošto je deci iz Čenkova i okolnih sela djakovačkog kotara radi udaljenosti bilo onemogućeno polaženje škole, te su bila osudjena na analfabetizam, odlučio se seljak Kokanović iz Čenkova na sledeći zaista kulturni čin: Odlučio je, da se sam pobrine za zgradu škole u Cenkovu. U tu svrhu stavio je financijskoj oblasti u Oseku zapisnički sledeći predlog: On poklanja jednu od svojih kuća s vrtom potpunim uredjajem, a pobrinut će se uz minimalnu odštetu za opeke i gradjevni materijal, potrebne za školsku zgradu. Osim toga, što je osobito karakteristično za ovog našeg seljaka, sastavio je popis dece u selima, koja su obvezana na polaženje škole, da time dokaže potrebu, da se u Čenkovu osnuje pučka škola. Darovnica poslana je vladi na potvrdu, te se čitavo Cenkovo nada, da će i ova poraditi, da se udovolji ovoj potrebi.

G. Ferrero: Mlada Evropa I. deo. U izdanju Nak. zavoda „Jug" izašlo je — novoj seriji popularno-znanstvenih izdanja „Vidici i putovi" — čuveno delo poznatog talijanskog sociologa. U prvoj knjizi su dve studije: 1. Bismarkizam i cijalizam. 2. ljubav u latinskoj i germanskoj svetu. — Autor nam na temelju svojih studija putovanja po severnim evropskim zemljama iznosi nekoliko najinteresantnijih društvenih i moralnih problema današnjeg doba. — Naročito treba istaknuti, da je knjiga pristupna i širim slojevima, jer je Fererov način pisanja vrlo lak, a izlaganje interesantno, da se knjiga čita poput romana. Knjigu je preveo i predgovor o Ferreru napisao Arsen Wenzelides. — Cena 5 K. — Drugi deo knjiga istoga dela u štampi. Narudžbe prima nakladni zavod „Jug", Zagreb, Ilica 7.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Pelze; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. „Adria"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice linijski lečnik dr. Fürber.

Odevanje titularnih bežmana i sl. Titulovanim bežmanima (i njima sličnim), koji će u buduće biti unapredjeni, dozvolit će se nošenje prijašnjih oznaka titulovanih ako im ne bude li im moguće izdati propisani odela (kaputa, plašta skog odela i rubija) usled nestašice platna.

Mali oglasnik

Prodaju se stolovi i police za dućanski po-ao. — Božić, ulica Leme br. 9. (Brdo Kastanjer).

U trgovini po... stva, Fil. Barbal... u Sisanskoj ulici, prodaje se novo pri... pokućstvo.

Dobit će nagradu u živežu ili novcu onaj, koji nadje stan ne u sredini grada od sobe sa kuhinjom i drugim potrepštinama. — Javiti kod uprave lista.

Oglasujte u „Hrvatskom Lis...

Umoljavaju se p. n. gg. članovi konsum... magazina ratne mornarice, da bi knjižice... kupone skupa sa upisanim blagajničkim k... nima počam od 1. rujna predali u prostorij... sredini konsumnog magazina.

Konsumni magazin ratne mornar...

ostat će radi zaključka godišnjeg inven... danas dne 31. kolovoza ceo dan zatvor...

Pozor

potpore potrebni kućni gospoda... odnosno posednici!

Čestit, marljiv i željan gospodarskog zanim... bračni pár (mužu je 29, a ženi 25 godina) s... bi radi obiteljskih odnošaja i ratnih posledica... vlastita deca drugim roditeljima seljacima u... u Dalmaciji, koji svojih nemaju, na doživotnu... štitu. Supruga može nastupiti odmah posle ugov... Za daljnje upute obratiti se pod „Bračni par... upravu „Hrvatskog Lista".

Srećke

4. razreda 10. razredne lutri...

(Vučenje dne 10. i 12. septembra)

mogu se dignuti kod tvrtke **Jos. Krmpotić** (u ... trali trg. Custoza 1) izmedju 8—12 i 3—6 ... svaki dan. — Posjednici slijedećih izvučenih broj... 115.376, 115.381, 115.385, 127.652, 127.666, 133... 133.839, i 133.842 pozivlju se ovim da pod... dobitke čim prije.

Pojedin... CENA listu: U pretp... za čitavu god. K 48... za polugodište K 24... tromesečno K 12—, ... mesečno K 4—, u malop... laji 16 fil. pojedini b... OGLASI primaju se ... upravi lista trg Custoz...

Godina IV.

Od Ljub...

U Z...

Ljubljana je ... ez osobitih arhite... st i jednostavne... akodjer kod ljudi... epih rėči, to nije ... abave, kabareta i ... oji rade i šute, ... ripadala jednoj i ... anje pojedin h po... adašnje ozbiljno ... icu. To znači, da je ... rco i da ta nije s... istvo. Slovenci z... rati u kući, i to ... e znadu.

Naš lepi Zagr... dan trgovački, što ... a političku halabuk... adikalno, nijedan ... zjava nije dovoljn... judi političkom! U... jedinom iznimko... ata i Srba" i „Ma... koji te podsećaju ... kih liberalaca i kl... e ovi ljudi nisu n... nije na njih utecala... ela nekoliko članak... olskim „Novinama... slavenski program, ... da se nisu odrekle ... će se boriti u na... Učinila je to po ... regbi, da nema par... ava onaj stari, vi... turni" boj izmedju ... u ovim momentima ... načke strasti, da se ... kojih **imadamo gole...** snog i organizovan...

Nema čoveka... uvredu u interesu ... temperamenat, kad ... drugomu i špočita... glupost, ma sjedio ... sabora. Kaptolske st... collegium „Neue Fr... „Hrvatska Riječ", ... duhovito uzvratila, ... ona tvrditi: Tres fa... vina", „Hrvatska Dr...

Ali mi moramo ... legium, i jedni i dru... čari bez razlike st... utvaraju, da tim vod... si nisu svesni, da n... već narod, da je n... narod, odreći se one... hirova. Nije im naro... stva, da jedan spoči... lagao" itd. Naši lju... rediti svoj lični intere... pojma o odgovornos...

Ako su političa... Valjan je novinar on... saboru dovikuje jed... „lupež" i „lopovi" i ... terni ili podmićeni ... govoriš i jedinima, o... da su svi ti razbor... sobnosti, koji bi svi ... samo da znadu gov... takodjer i u pravo ... fu mal scritto — a p... boljševici znadu i B... bamo danas graditelj... ili imade veoma malo...

Uzalud je dana... traciji, kad nije u Za... oporbene skupine na ... ih udesiti pisanje no... govarao najjednosta... učtivosti. Nemojmo ... Započnimo obnovom r... gde je najveća potre... moraju poveriti redak... dima, koji treznošću ... da se, unatoč svoj... ona stvarnost i obzirn... život dovesti narod u ... mojmo se zavaravati. N... onima ... onaj pritisak, što dize...

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 - Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedelja 1. rujna 1918. Broj 1129.

Od Ljubljane do Zagreba.

U Zagrebu, koncem kolovoza 18.

Ljubljana je posve jednostavan skroman grad, bez osobitih arhitektonskih lepota i onu istu oporost i jednostavnost u izgledanju grada susrećeš takodjer kod ljudi. To nije narod oduševljenja i lepih reči, to nije narod blistavih dosetaka, muzike, zabave, kabareta i igre, taj je grad napučen ljudima, koji rade i šute, a pogotovo mladja generacija, pripadala jednoj ili drugoj stranci. Lično poštovanje pojedinih političkih protivnika isključuje u sadašnje ozbiljno doba svaki raskol, svaku razmericu. To znači, da je slovenski narod danas politički zreo i da ta nije samo narod već i njegovo razumništvo. Slovenci znadu, da zaprljano rublje valja prati u kući, i to je ono što naši sretniji banovci ne znadu.

Naš lepi Zagreb medjutim imade dva talenta, jedan trgovački, što se razvio tečajem rata, a drugi za političku halabuku. U Zagrebu nije ništa dovoljno radikalno, nijedan list nije dovoljno oštar, nijedna izjava nije dovoljno odrešita, a to nazivaju dobri ljudi politikom! Uzmeš li kojugod novinu u ruke, s jednom iznimkom možda „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba" i „Malih Novina" doživet ćeš prizore, koji te podsećaju na predratnu polemiku slovenskih liberalaca i klerikalaca i čudom se čudiš. Zar se ovi ljudi nisu ništa naučili u ratu, zar ova škola nije na njih utecala? Sada je „Hrvatska Riječ" iznela nekoliko članaka proti klerikalcima, proti kaptolskim „Novinama", koje odlučno stoje uz jugoslavenski program, ali kojima se ne sme spočitnuti, da se nisu odrekle svojih kulturnih težnja, za koje će se boriti u našoj budućoj slobodnoj državi. Učinila je to po primeru „Hrvatske Njive", koja regbi, da nema pametnijeg posla, nego da podgrijava onaj stari, više osobni nego li stvarni „kulturni" boj izmedju liberalstva i klerikalstva. Zar je u ovim momentima zgodno, da se raspiruje stranačke strasti, da se stvara nove protivštine i stranke, kojih imademo gotovo više nego li političkog svesnog i organizovanog naroda?

Nema čoveka, što bi znao pregarati ličnu uvredu u interesu stvari, koji bi znao brzdati svoj temperamenat, kad to stvar traži. Jedan se ruga drugomu i spočitava mu u srcu nesposobnost i glupost, ma sjedio on u istoj stranci, na istoj strani sabora. Kaptolske su „Novine" napisale: tres faciunt collegium „Neue Freie Presse", „Hrvatska Njiva" i „Hrvatska Riječ", a „Hrvatska Riječ" je jednako duhovito uzvratila, da bi u tom slučaju mogla i ona tvrditi: Tres faciunt collegium: ljudi oko „Novina", „Hrvatska Država" i „Zichy — Smrecsanyi"

Ali mi moramo uzvratiti: Omnes faciunt collegium, i jedni i drugi i treći, ovi politički historičari bez razlike stranaka, koji sveudilj viču te si utvaraju, da tim vode politiku. U Banovini kao da si nisu svesni, da nisu ličnosti, koje tvore politiku, već narod, da je njihova dužnost, hoće li voditi narod, odreći se onog temperamenta i svojih ličnih hirova. Nije im narod valjda za to poverio zastupstva, da jedan spočituje drugome, kako je „infamno lagao" itd. Naši ljudi ne znadu još žalibože podrediti svoj lični interes narodnim potrebama, nemadu pojma o odgovornosti svog političkog zvanja.

Ako su političari loši, još su gori novinari. Valjan je novinar onaj, koji bolje drugog psuje. U saboru dovikuje jedan drugome da su „hulje", „lupeži" i „lopovi", u novinama su ljudi beskarakterni ili podmićeni ili služe tudjim interesima, a govoriš li jednima, drugima i trećima, uverićeš se, da su svi ti razboriti, zreli ljudi sa mnogo sposobnosti, koji bi svi mogli koristiti narodu i ideji, samo da znadu govoriti onda, kad je nužno, ali takodjer i u pravo doba šuteti. Un bel tacer non fu mai scritto — a pogotovo ne u Hrvatskoj! Kao boljševici znadu i Banovci valjano rušiti; ali trebamo danas graditelje naše budućnosti, i tih nema ili imade veoma malo.

Uzalud je danas pisati o narodnoj koncentraciji, kad nije u Zagrebu moguće sklonuti dve oporbene skupine na to, da izdavaju zajednički list ili udesiti pisanje novina na takav ton, da bi odgovarao najjednostavnijim formalnim zahtevima učtivosti. Nemojmo čekati, da ne bude prekasno. Započnimo obnovom našega političkoga života tamo, gde je najveća potreba, kod novinstva. Stranke moraju poveriti redakciju svojih glasila takovim ljudima, koji treznošću i mirnošću pružaju jamstvo, da će se, unatoč svoj protivštini programa, postići ona stvarnost i obzirnost, bez koje će naš javni život dovesti narod u kaotično stanje anarhije. Nemojmo se zavaravati. Naše su današnje prilike slične onima tik pred revolucijom u Rusiji. Da prestane onaj pritisak, što drži na okupu različite stranke, razbiće strast i nestrpljivost okove i doživet ćemo borbu sviju protiv sviju!

Skrajno je vreme! Punom parom natrag!

Neka ljudi ne vele, da oni nisu tako hladni i umereni kao što su Slovenci, jer su južnjaci. Ta za to su muževi, da se znadu suspreći i buzdati. Glavni je zahtev, što se mora staviti na onoga, koji hoće vladati, da najpre vlada sam sobom! Moramo postići barem to, što je postigla Ljubljana. Jer Ljubljana je u primeru s Zagrebom oskudan grad ali u političkom je pogledu zreliji.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 31. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: U Judikarijama uspešni izvidnički bojevi. Monte Majo (istočno od Pasubija) bejaše jučer privremeno u neprijateljevom posedu. Našu je posadu zasipavala topovska i minska vatra od preko 2 sata, našto je Talijanima uspelo, da provale u naše jarke. Naša odsečna pričuvna odelenja 3. pukovnije tirolskih carskih lovaca i nasrtajnog bataljuna carskih lovaca predjoše odmah na protunavalu te poduprta od baterija divizija carskih lovaca i od 40. honvedske topovske brigade opeta izbaciše neprijatelja u kratkom, ogorčenom rvanju. 20. pukovnija bersagliera platila je ovaj udarac gubitkom od preko 200 mrtvih i 100 zarobljenika. — Albanija: Ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 31. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i g. o. pl. Böhna: Pretpoljski bojevi na obim stranama Lyse. Neprijateljska izvidnička odelenja, koja sunuše preko Lawe, bila su bačena natrag. Na bojištu jugoistočno od Arrasa kušao je jučer Englez, da opeta isili prodor. Uz jaku primenu oklopljenih vozova provališe rano u jutro na 20 km širokoj fronti engleske i kanadijske divizije medju cestom Arras—Cambray i jugoistočno od Bapaumea. Würtemberžani suzbiše južno od ceste neprijatelja pred svojim linijama. Zajedno sa renskim bataljunima baciše oni opeta natrag neprijatelja, koji je prodro severno od Hendecourta. Južno od Hendecourta osujetiše konjaničke streljačke pukovnije neprijateljevo jurišanje medju Vaux—Vrancourtom i Fronycourtom. One opeta osvojiše Hendecourt, koji je privremeno bio izgubljen, predjoše, odbivši neprijatelja, same na navelu te ga baciše natrag na obim stranama Bullecourta i preko zapadnog ruba kraja. Južno od Ecourta odbiše zapadno-pruske pukovnije u ljutom boju mnogostruke neprijateljeve navale. Samostalni nastup natporučnika Manna sa kumpanijama peš. pukovnije br. 175 omogućio je, te je opeta zauzeto privremeno izgubljeno mesto Ecourt. Na obim stranama Bapaumea osujetiše pruske i saske te bavarske pukovnije neprijateljski juriš. Popodne je neprijatelj na obim stranama ceste Arras—Cambrai bacio u boj sveže divizije. Ponovna upotreba masa oklopljenih vozova i pešadije imala je da dovede do odluke. Kasno na veče odlučila se bitka u naš prilog. Guste neprijateljeve linije, koje su jurišale iz doline Sensee preko Eterpigny—Haucourta i južno od ceste Vis—Cherisya, razbiše se u našoj vatri i u ljutom boju iz bliza. Rastreljen je jedan oklopljeni voz. Neprijateljeva je pešadija pretrpela velike gubitke. Severno od Somme suzbite su engleske navale medju Marvillersom i Cheryem. Gde je neprijatelj stigao do naših linija, bacio ga je naš protunapad natrag u njegove izlazne položaje. Severno od Oise napadoše Francuzi jakim silama kanalski odsek medju Libremontom i severozapadno od Noyona. Njihove su navale u našoj vatri zaustavljene većim delom već na zapadnom bregu. Iz Chauvignya na istočnom bregu bio je neprijatelj posle tvrdog boja opeta bačen. Iz Noyona mnogostruko poduzete navale izjaloviše se u vatri ili u protuudarcu. Žestoki topovski bojevi i pešadijski okršaji na Aillette. Odsečak fronte, izbočen kod glave Posly, povukosmo u kraću liniju Juvigny—Gny—Le Long. Za jučerašnje neprijateljeve navale ostade Juvigny u njegovim rukama. — U dva poslednja dana sastrelismo 52 neprijateljska letala. Poručnik Koennecke izvojštio je svoju 32, poručnik Laumann svoju 28. zračnu pobedu. — Ludendorff.

* **Trst i Jugoslavija.** U tršćanskom „Lavoratore" priopćuje „Alfa" o kojem veli uredništvo, da je jedan najinteligentnijih slovenskih drugova, članak pod gornjim naslovom u kom veli: Nakon toga, što se pisalo o „tršćanskom problemu" obzirom na pitanje Jugoslavije, ne preostaje mi ništa drugo, nego ponoviti misao, koja mora biti misao svih nas: Talijanskom stanovništvu u Trstu i uopće u ovim zemljama se mora dati mogućnost, da si odluči sam svoju budućnost. Tršćanski problem se mora rešiti putem sporazuma medju interesiranim narodima na temelju potpune jednakosti u narodnim pravima. Trst neka postane slobodno, autonomno i neodvisno mesto, koje će biti slobodna državna tvorba, kao Jugoslavija, u budućoj konferenciji slobodnih naroda. Takovo rešenje tršćanskoga pitanja može bili po mojoj misli dobrodošlo Jugoslaviji, njezinom zaledju i tršćanskom stanovništvu. Treba sporazuma, koji se ne sme temeljiti na pravima ili principima većine, već narodne jednakopravnosti. Obema narodima se mora osigurati tvrdi temelj narodne i gospodarske eksitsence i jedan narod kao i drugi mora se energički upreti nenaravnim nacijonalističkim tendencama, koje bi imale svrhu, da poruše temelje sporazuma.

* **Preosnova ustava i vlada.** Nije ni par sedmica prošlo, da su se u svet rasturile glasine, da barun Husarek namerava provesti federalizaciju Austrije. Konservativni češki list „Čeh", koji je uvek sklon na pregovore s vladom, doneo je dapače vest, da je Husarekova namera, ustanoviti jugoslavensku, češku, madžarsku i nemačku državu u monarhiji. Isti list javlja, da se obzirom nazadnju vest o vladinim nacrtima glede ustavne reforme ustanovljuje, da smatra vlada pripravе za reviziju ustava uz uzdržanje svih jedinstvenih interesa države kao jednu od svojih najvažnijih zadaća. O svojim namerama u tom će obznu javnost bez okolišanja obavestiti. No sadašnje stanje dotičnih predradnja nikako ne dozvoljava, da bi se vladini nacrti već sada objavili.

* **Piskaranja o miru.** „Slovenec" piše: Neki bankir, koji je došao u Beč iz Engleske, javio je o utisku u Engleskoj: Oficijelne krugove još uvek vodi nazor, da moraju Nemačku kazniti. S njima se slažu najširi slojevi stanovništva. Želja, što prijanjaju za mir su bez vrednosti. Industrijalni krugovi jako žele, da se oduzmu Nemačkoj kolonije. Cecilov odgovor dru. Solfu posledica je tih nastojanja. Usprkos Wilsonovom programu posvuda se širi živahna želja Engleske, da se nemačke kolonije više ne povrate. Misli se na to, da se izruče nemačke kolonije Francuskoj. Iz Roterdama se javlja da raspravljaju svi londonski listovi pitanje o miru. Tvrde, da lako Nemačkoj nametnu mir. „Daily Mail" piše: Ne možemo se pogadjati sa ponosnim diplomatima.

* **Poljsko pitanje.** Iz Krakova se javlja 26. kolovoza: Današnje večanje kneza Radzivilla sa voditeljima poljskih stranaka trajalo je jedan sat i po. Glavni predmet tvorilo je galičko pitanje. Jučer o podne je priredio vodja poljskih konservativaca, knez Lubomirski, na čast knezu Radzizillu zajutrak, kojemu su prisustvovali vodje poljskih stranaka. Na večer se je vršio sastanak kod bivšeg poljskog ministra grofa Bobrzynskoga, kojemu je prisustvovao takodjer predsednik Poljskoga kola, dr. Tertil, za kojim je knez Radzivil poslao svog posebnog pozvanika. — Iz Varšave javljaju: Poljsko državno veće će se sastati dne 3. rujna, da primi izveštaj kneza Radzivila o njegovim pogadjanjima u nemačkom glavnom stanu i u Beču. Poljsko državno veće već izradjuje nacrt tičući se obrambenog zakona. Pasivisti su izjavili, da će samo onda glasovati za rekrutiranje, ako će to sve biti stvarno odvisno od državnog veća.

* **Ratni ciljevi neprijatelja središnjih sila.** „Journal de Geneve" saopćuje, da je predsednik Wilson stavio upit na zapadne vlasti i njihove saveznike, koji su njihovi ratni ciljevi. Dobio je sledeći odgovor, u kojem su naznačeni ratni ciljevi alijiraca: 1. Ponovna uspostava Belgije, Srbije i Crne Gore sa odgovarajućom naknadom štete; 2. Ispražnjenje zaposednutih franceskih, ruskih i rumunjskih područja uz primerenu odštetu; 3. Povratak sviju ugrabljenih područja, koja su nekad pripadala alijircima; 4. oslobodjenje Talijana, Poljaka, Jugoslavena i Čeho-Slovaka od tudjega gospodstva; 6. Oslobodjenje narodnosti, koje stenju pod turskom tiranijom; 6. Uredjenje Poljske kao autonomne države; 7. Treba stvoriti garancije protiv pruskog militarizma. — Spomenuti pri tom valja, da gornju vest donose listovi u ovoj monarhiji na dva načina. Nemački listovi pišu: Oslobodjenje Talijana, Poljaka, Srba itd., dok madžarski i hrvatski listovi prema madžarskima donose: Oslobodjenje Talijana, Poljaka, Jugoslavena . . . ispod tudjinskog gospodstva.

* **Sveslavensko večanje u Krakovu.** Nemački listovi — bit će od straha — javljaju, da se u bečkim parlamentarnim krugovima govori, da će se u skoro doba obdržavati opetovno sveslavensko taborovanje i to ovaj put u Krakovu. Čehe i Jugoslavene imali bi pozvati u Krakov svepoljski za-

stupnici. Svečanost će — prema nemačkim listo- — prirediti Glombinski i grof. Skarbek.

*** Jugoslavenski klub proti novih poreza.** Bečki dopisnik javlja splitskom „Novom Doba", da je Jugoslavenski klub zaključio u svojoj ljubljanskoj sednici, da nema ni najmanje uzroka, da se vladi dozvole novi porezi. Bilo bi čudnovato, da se za vladin interes zalaže narod, protiv kojega današnja vlada i sistem upotrebljavaju sva državna sredstva. Izmedju ostalima osobito dolazi u obzir p o r e z n a v i n o, jer se u prvom redu tiče naših krajeva.

*** Sonnino promenio svoje stanovište.** Sonnino je primio 24. kolovoza predsednika Jugoslavenskog odbora dra. Trumbića, kojega je več pred tim saslušao u vojničkom odseku talijanski kralj. „Secolo" javlja: Sonnino je zaključio, da se u pitanju narodne politike umakne. Sonnino i Orlando su se potpunoma sporazumeli, usled čega očekuju, da će Italija pritvrditi engleskoj izjavi o neodvisnosti Čehoslovaka. („Slovenec".)

*** Kada će svršiti rat?** Pukovnik Repington pisao je ovih dana: Usled mudrosti Amerikanaca opravdano se nadamo, da ćemo moći vojnički stroj Nemačke uništiti 1919. ili 1920. — U istom smislu piše takodjer „Le Temps". — Malko predugo.

*** Kuba proti mirovnoj propagandi.** Predsednik Kube izdao je dekret, kojim preti mirovnoj propagandi interniranjem, deportacijom i zaplenom imetka.

*** Roosewelt za potpunu pobedu.** Iz Amsterdama se javlja: Roosewelt je u nekom govoru zahtevao, da se mora rat odlučno nastaviti, dok se ne postigne potpuna i silna pobeda.

*** Kolera u Holmu.** Službeno se javlja, da su u Holmu obolele dve osobe na koleri.

Protuboljševička revolucija u Moskvi.

Atentat na Lenina. — Protuboljševički teror. — Boljševički teror. — Uapšenje Brusilova.

Boljševički izvestiteljski organi kao da bi bili u Austrijskoj školi: Saznajemo, da je stanje Lenina opasno, no ne znamo još da je na nj bio počinjen atentat. Socijalni revolucijonarci zaključili su upotrebiti protiv boljševika ista sredstva, kao i proti bivšem carskom režimu — nasilje. Boljševici opet pozivlju da se proti socijalnih revolucijonaraca upotrebi nasilje u velikom stilu, sa strane svetine. Brusilov, poznati spretan general i vodja prodora u Galiciji god. 1916. bio je od boljševika — još ni ne izlečiv ranu — uapšen. Boljševici su tako pošteni, da ne će ni objaviti dokaze proti starom borcu.

*

M o s k v a, 30. (D. u.) Stanje Leninovo je ozbiljno, budući da je nastao gubitak krvi. Najbolji su specijaliste pozvani u Kreml. Lenin je postao žrtva atentata. Dve ženske, koje pripadaju socijalno revolucijonarnoj stranci, tri put su pucale na nj. Dva hica pogodila su ga u prsa i pluća.

*

M o s k v a, 30. (D. u.) Glasa se, da su socijalni revolucijonarci zaključili upotrebiti proti boljševicima isti teror, kao i pre proti visokim činovnicima carskoga režima.

*

M o s k v a, 30. (D. u.) Štampa saopćuje proglas, koji pozivlje na nemilosrdni teror masa proti neprijateljima sovjeta.

*

M o s k v a, 30. (D. u.) Prema nekoj vesti imao je biti uapšen general Brusilov i prevezen u Kreml. General Brusilov nalazi se u lečničkoj nezi još iz vremena nemira u prosincu, kad je pretrpio porazenje. Njegovo uapšenje nosi značaj taoca. Imade dokaza da on sudeluje pri proturevolucijonarnom pokretu, no koji ne će biti saopćeni.

Domaće vesti.

Opet jedna nada u grob pala. Crna kobi, zašto nam oduzimlješ ono, što nam je najpotrebitije, što je jedina naša nada u bolju budućnost? Svi verujemo, i sve svoje nade polažemo u mladju generaciju našeg podmlatka, naše omladine, u osvedočenju, da će ta mladja generacija biti bolja i spremnija i ne će nositi u sebi pogreške starijih. A crna smrt ne samo da na frontama zločinačk. uništava mlade i još nerazvijene naše ljude, nego hara i iza fronte, a put joj utiru spremno prilike, u kojima danas živemo. Jučer je u nežnoj svojoj mladosti u 17. godini života izdahnuo u Medulinu Mirko Rajčić, gimnazijalni učenik i sin učitelja i vrednog rodoljuba Antuna Rajčića. Ucviljenim roditeljima naše saučešće a našem usnulom omladincu bila Inka jugoslavenska gruda, koja mu je za života tako bila mila!

Potamnenje prozora. Službeno se javlja: Pozivom na razglas potpisanog od 2. listopada 1915 br. Allg. 942-15 i naslednje, daje se do sveopćeg znanje, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji, od nedelje 1. rujna t. g. iza 9 sata na večer ne bude propisno potamnio vlastitih prozora. Pula, dne 31. kolovoza 1918. C. kr. trvdjavni poverenik: Hohenbruck v. r.

Prvi proces na okružnom sudu u Puli. Prekjučer je započeo prvi proces na okružnom sudu u Puli, i to radi kradje. Dozvole li nam prilike i prostor našeg lista donosit ćemo u buduće tečaj svih procesa, koji će se održavati na našem novom sudištu.

Delovanje ratnog pripomoćnog odbora. Pisarna puljskog ratnog pripomoćnog odbora uredjuje sada u II. katu kuće ulica Arena br. 2, soba br. II u utorak od 4—5 i u petak od 4—6 s. posle podne.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su sledeći doprinosi: Sakupljeno po gdjicama Družetić, učiteljici i Ljubici Sladonja u našoj Alturi na dan Velike Gospe K 255·98. Od toga posebno sakupiše gospodjice Milka Turak i Ivana Lorencin K 62·98. Darovaše: po K 10·—: Učitelj Zuccon, Sladonja Marija žena Miljina, učiteljica Družetić, Mukin čaća, Sladonja Ljubica; po K 7·—: N. N.; po K 6·—: Lorencin Luka; po K 5·—: Polla Ivan, Katica Ikić, Sladonja Josip, Lorencin Ive, Zuccon Luka, Ferderber, Grgo Sladonja, Braća Bucher, Borina Ivo, Šegota Fumica, Kaić Antun; po K 4·—: Vajda Fran, Hausmann Maks; po K 3·—: Fumica Mohorović, Kirac Marija, Šifrar Fran; po K 2·—: Sladonja Andrica, Rndeka Milka, Lorencin Milka, Vojak Ivan, Sladonja Andre, Waldi mama, Zmak Ana, Wekl, Ferenz; po K 2·—: Gustin Josip, Šegula Fran, N. N., Traversa Vekoslav, Basan Ivan, Florentin Josef, Buić Josip, Mohorović Josip, Kaić Justina, Ikić Fumica; po K 1·—: Zorica Sladonja, Juštica Sladonja, Ivka Zuccon, Jelica Sladonja, Olga Turak, Milka Turak, Antica Turak, Jelka Turak, Fumica Sladonja, Fumica Radeka, Tonka Sladonja, Ljubica Sladonja, Anica Radeka, Ruža Sladonja, Marija Sladonja, Marija Percan, N. N., Perić Anka, Mohorović, Perić Anka. — Zadnji iskaz K 60.582·72; sveukupno K 60.838·70. Budi hvala vrednim darov. teljima! Živele sakupljačice! A druge sledile njihov primer!

Dopisi iz Istre.

I z M a r č a n a. Nije tomu dvadeset dana, što beše skoro unesrećena jedna seljakinja, koja je terala svog magarca sa vodom od kočije časnika iz Sladonjeve štacije. — Jučer je ponovno neki feldvebel praskao revolverom med kućama u mestu te se svratio u kuću našeg Ante Radolovića, općinskog upravitelja, gde je hitcem revolvera ranio njegovu suprugu na levoj strani. — Mi smo znatiželjni, ako imadu nekoji u uniformi sve pravice, da nas civilne Jugoslavene gaze. — Videt ćemo i to. — Feldvebel je ovde i drugde poznata ličnost i to iz Trsta, sada u Vodnjama. (Sledi potpis.)

Narodno gospodarstvo.

Nova jugoslavenska osiguravajuća banka. Unutrašnje ministarstvo dozvolilo je „Jadranskoj Banci" u Trstu, da ustanovi pomorsko osiguravajuće društvo „Atlanta". Dionički kapital iznosit će 6 milijuna kruna.

Dubrovačko kupalište i hotelsko društvo sa sedištem u Pragu, koje namerava sazidati krasno kupalište u Srebrnom kod Dubrovnika, zaključilo je povisiti temeljnu glavnicu na 1,500.000 kruna. Kod ovog društva angažovan je većinom češki kapital. Prijave za nove dionice prima Ljubljanska kreditna banka i Jadranska banka.

Hrvatsko-češka industrijalna banka d. d. sa sedištem u Zagrebu osnovana je, te će doskora početi sa svojim delovanjem. Ravnateljem te banke izabran je g. Veljko Tomić, predsednikom I. Novotny, a potpredsednikom zagrebački gradski načelnik dr. St. Srkulj.

Sjetite se Crvenog križa!

Prosveta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 33. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Od uredništva: Jugoslavenska koncentracija. — Josip Pasarić: Jagličev rad u „Matici". — Juraj Demetrović: Naša agrarno-politička bilanca (5. dio Agrarne reforme u Hrvatskoj). — Dušan Ivančić: Kako se knjiga doi nlje mladeži? Smotra: Nešto o pomorsko-tehničkoj nomenklaturi s osobitim obzirom na pojam tonelate (Kapt. I. Carić); Gospodarska Smotra, sv.—4; Sociološko društvo (J-j); Suor' Maria Immacolata M. Koščine (Dr. D. P.); U povodu nekih muzičkih natječaja (Dr. Ernest Krajanski) itd. — Listak: Ivan Cankar: Sene. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36·—; pojedini broj K. 1·—. Narudžbe prima upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8. — U Puli dobiva se „Hrvatska Njiva" u podružnici tvrtke Jos. Krmpotića u Fran Ferdinandovoj ulici br. 3.

Dnevne vesti.

Vojnik u crkvi poludio. Kako javlja „Novo Doba" u Splitu, onomadne, oko 11 sati u jutro nakon mise u stolnoj crkvi Sv. Dujma popeo se mladi vojnik ratne mornarice na neke lestve i počeo da viče. U vici su se razaznavali povici: „Unterseebot" . . . Ruhe . . . Torpedo . . . itd. Svet se u crkvi prepao i pobegao. Vojnik osta sam vičući u praznoj crkvi. Nakon malo dodjoše neki mornari, pograbiše ga i povedoše, hrvajući se sa njim u gradsku bolnicu. Kako je i u bolnici strašno vikao, upraviteljstvo se obratilo vojničkoj vlasti, da bi se pobrinula za njega, jer je nemoguće da ga zadrži u bolnici i radi oskudice mesta i radi uznemirenosti bolesnika. Posle podne prenesen je privremeno u tamošnju vojničku bolnicu.

Na smrt osudjen i ustreljen scoubojica. U Zagrebu je ovih dana bio na smrt osudjen i ustreljen vojnik Ilija Adžić, koji je umorio svog cca.

Protiv uporabe latinskog jezika na bečkoj universi. Više profesora bečke universe započelo je akciju proti uporaae latinskog jezika kod doktorskih promocija, koji neka se nadomesti sa nemačkim. Sa tom stvari se je bavio več akademski senat.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Herti; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Gamml"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: zdravstveni poručnik u pričuvi dr. Wirtinger.

Delovanje mornaričkog kupališta. Današnjim danom opet počima delovanje u mornaričkom kupalištu (Marinebad).

Tužnim srcem javljamo prijateljima, rodbini i znancima, da je naš dobri i dragi sin i brat

Mirko Rajčić

gimnazijalni učenik

dne 31. kolovoza o. g. u 17. g. života u Gospodinu preminuo. Mrtve ostanke pokopat će se na groblju u Medulinu 1. rujna u 5 sati posle podne.

M e d u l i n, dne 31. kolovoza 1918.

Antun i Marija roditelji.

Olga, Erminija i Eleonora sestre.

sadašnjim pokrajinskim školama u krčkom kotaru 58 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su 42.

Kada bi i na svako 309 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod Talijana, onda bi morala biti u ovom kotaru 63 hrvatska pokrajinska učitelja, a bila su 42.

Vidjeli smo, da ima u krčkom kotaru 7% Talijana i 92% Hrvata, a vidimo, da imadu oni od svih 47 namještenih pokrajinskih učitelja 10%, a Hrvati 90% svih pokrajinskih učitelja.

Kada bi Hrvati imali takodjer 92% učitelja, morali bi od namještenih 47 učitelja imati 44 učitelja, a Talijani 3 učitelja, a vidjeli smo, da imadu Hrvati 42, a ne 44, a Talijani 5, a ne 3.

Talijani su tako dobro opskrbljeni školama u krčkom kotaru, da nemaju što prigovarati, pa neka mirno uživaju onih 5 učitelja. I Hrvati nijesmo u ovom kotaru baš slabo providjeni školama, da bi tako u svakom kotaru Istre bilo.

Jednu pogriješku moći će svako opaziti kod naših škola u ovom kotaru, naime, malo ih ima višerazrednih. A zar bi ih moglo biti više? Kako ne! Čemu nam ono 3 muške i 3 ženske dvorazrednice. Zar ne bi ljepše bilo, da su 2 mješovite četverorazrednice i jedna peterorazrednica? Koliko bi tu više uspjeha bilo, manje truda i lakšeg rada. Četiri škole morale bi biti prema broju školu polazeće djece povišene na dvo-, dotično trorazrednicu.

Hrvati imadu u ovom kotaru 2 zasebne škole, koje polazi 124 djece, a Talijani takvih nemaju, jer im iste niti ne trebaju.

Prama broju stanovništva moralo bi biti djece:

talijanske	hrvatske	druge	ukupno
247	3129	25	3401

a vidjeli smo, da polazi škole djece:

talijanske	hrvatske	ukupno
226	2750	2976

dakle ne polazi nikakove škole djece:

talijanske	hrvatske	druge	ukupno
21	379	25	425

Tijekom rasprave pojedinih općina krčkog kotara rekoh već, da mi se čini čudnovatim, što je toliko djece krčkog kotara bilo bez ikakove obuke, nu nemoguće to nije. Ovo 425 djece su djeca hrvatskog općevnog jezika.

polaze školu, računavši amo samo javne škole i javne učitelje. Škole polazi, ubrojivši ovamo i ono 100 djece u Družbinoj školi, 595 djece, a sve bi djece moralo biti 647, dakle 52 djece u ovoj općini ne polazi nikakove škole, što su svakako djeca hrvatskog općevnog jezika.

3. Općina Dubašnica.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Dubašnica — osim 18 inostranaca — 3010 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 4	slovenski . . 3	} ili 100%
talijanski . . 14	hrvatski . . 2989	

Ono 14 stanovnika talijanskog općevnog jezika su: u Bogovićima 4, u Malinskoj 7 i u Pinezićima 3, a ono 4 njemačkog općevnog jezika su u Malinskoj.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2884, a 10 godina kasnije 2992, a talijanskog općevnog jezika prije 36, a sada 14, dočim je stanovništvo u ovoj općini naraslo od 2884 na 3010 ili za 126 ili nešto više od 4%. Uzrok ovog malog porasta stanovništva bit će stalno Amerika.

2. Stanje škola: U ovoj općini su bile 31.-12. 1913. škole sve pokrajinske i hrvatske i to:

u Dubašnici: . . 3-razredna mješovita sa 3 učitelj. sile i 198 djece;
„ Milohnićima: . 1- „ „ „ 1 „ silom „ 78 „
„ Poljicama: . . 1- „ „ „ 1 „ „ „ 97 „

II. Zaključci:

3010 stanovnika morali bi imati 481 dijete dužno na polazak škole. Pošto je samo 36 stanovnika u ovoj općini drugog općevnog jezika i inostranaca, koji bi mogli imati samo 6 djece za školu, to možemo reći, da su ovo 487 djece, sva hrvatskog općevnog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, moralo bi biti u ovoj općini 7 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 598 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski hrvatski učitelj, a na svakog hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazi 55 djece, koji polaze školu. Škole polazi 373 djece a

5. Općina Omišalj.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Omišalj — osim 10 inostranaca — 2232 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski . . 3 hrvatski . . 2229

Ono 3 stanovnika talijanskog općevnog jezika su u Omišlju, a inostranaca ima u Omišlju 9 i u Miholjicama 1.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2261, a 10 godina kasnije 2229, Talijana prije 15, sada 3, dočim je stanovništvo u ovoj općini u 10 godištu 1900.—1910. palo od 2283 na 2242 ili za 41 ili 1%. Uzrok ovog malog padanja stanovništva bit će stalno seljenje u Ameriku.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. škole sve pokrajinske i hrvatske i to:

u Omišlju: . . 4-razredna mješovita sa 5 učitelj. sila i 242 djece;
„ Sv. Vidu: . 1- „ „ „ 1 „ silom „ 65 „
„ Njivicama: . 1- „ „ „ (ekskurendo) „ 20 „

II. Zaključci:

2242 stanovnika — ubrojivši i inostrance — morali bi imati 358 djece dužne na polazak škole. Pošto su samo 3 stanovnika u ovoj općini drugog općevnog jezika, to možemo reći, da su ono 358 djece sva hrvatskog općevnog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, moralo bi biti u ovoj općini 5 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 6.

Na svako 446 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj, a na svakog hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazi 66 djece. Školu polazi 327 djece, a rekli smo, da bi sve djece moralo biti 358, onda 31 dijete ove općine ne polazi školu.

6. Općina Punat.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Punat — osim 17 inostranaca — 3074 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski . . 17 hrvatski . . 3057

Ono 17 stanovnika talijanskog općevnog jezika nalazi se u Puntu.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je go[dine] 1900. nabrojeno u ovoj općini 2940, a 10 godina kasnije 3057 Talijana prije 14, a sada 17, dočim je stanovništvo u ovoj općini [u] 10 godištu 1900.—1910. naraslo od 2969 na 3074 ili za 105 ili 3[%]. Tome malenom porastu pučanstva uzrok je seljenje u Ameriku.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. škole sve pokrajinske i hrva[t]ske i to:

u Puntu: 2-razredna muška sa 2 učitelj. sile i 170 djece;
„ „ 2- „ ženska „ 2 „ „ „ 167 „
„ Korniću: 1- „ mješovita „ 1 „ silom „ 87 „

II. Zaključci:

3091 stanovnika — ubrojivši i inostrance — moralo bi imati 49[4] djece, dužne polaziti školu. Pošto je samo 17 stanovnika drugog opće[v]nog jezika, to možemo reći, da su ovo 494 djece, sva hrvatskog opće[v]nog jezika. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo ovoj općini biti 7 hrvatskih javnih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 612 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi pokrajinski hrvatski učitelj, a na svakog pokrajinskog hrvatskog učitel[ja] dolazi 85 djece, koji polaze školu. Škole polazi 424 djece, a rekli sm[o], da bi sve djece moralo biti 494, dakle 70 djece ove općine ne pola[zi] škole, što su svakako djeca hrvatskog općevnog jezika.

Obje škole u Puntu morale bi biti prema broju školu polaze[će] djece trorazrednice, a ona u Korniću 2-razrednica. Muška škola [u] Puntu je doista proširena u trorazrednicu.

7. Općina Vrbnik.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-[12.] 1900. imala je općina Vrbnik — osim 3 inostranca — 2937 stanovni[ka], kojima je općevni jezik:

talijanski . . 8	hrvatski . . 2924 ili 100%
slovenski . . 2	drugi . . . 3

Ono 8 stanovnika talijanskog općevnog jezika nalaze se u Vrbni[ku].

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je [go]dine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2869, a 10 godina kasnije 29[..] Talijana prije i sada 8, dočim je stanovništvo u ovoj općini u 10

res o mklida bi sve djece moralo biti 484, dakle 111 djece hrvatsko g općevnog jezika ove općine ne polazi školu.

Broj školu polazeće djece u ovoj općini odgovara nešto više od 12%, stanovništva, dakle skoro 4% ispod normale, što može značiti da 23% djece, dakle skoro četvrtina djece ove općine jest bez ikakve obuke.

Škola u Poljicama morala bi biti prema broju školu polazeće djece dvorazrednica.

---

4. Općina Krk.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Krk — osim 37 inostranaca — 2159 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	19	slovenski . .	14	ili 30%
talijanski . .	1494 ili 68%	hrvatski . .	630	
		drugi . .	2	

Popis pučanstva navadja općevni jezik:

	njemački	talijanski	slovenski	hrvatski	drugi
u Vrhu:	—	—	—	418	—
„ Krku:	19	1494	14	212	2

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 580, a 10 godina kasnije 644.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 1435, a 10 godina kasnije 1494.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.-1910. od 2074 na 2159, ili za 85 ili 4%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Krku: 3-razredna mješovita sa 5 učitelj. sila i 226 djece;

b) hrvatske:

u Vrhu: 1-razredna mješovita sa 1 učitelj. silom i 62 djece.

2. zasebna

Družbina škola:

u Krku: 1-razredna sa 1 učitelj. silom i 24 djece.

U krčkom kotaru bile su 31-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) pučke muške škole:

talijanske	hrvatske
—	tri 2-razredne sa 7 učitelj. sila;

b) pučke ženske škole:

talijanske	hrvatske
—	tri 2-razredne sa 7 učitelj. sila;

c) mješovite pučke škole:

talijanske	hrvatske
jedna 3-razredna sa 5 učitelj. sila.	jedna 4-razredna sa 5 učitelj. sila;
	tri 3-razredne „ 9 „ „
	tri 2- „ „ 6 „ „
	osam 1-razrednih „ 8 „ „

2. zasebne škole:

talijanske	hrvatske
—	dvije 1-razredne sa 2 učitelj. sile.

Iz navedenog zaključujemo, da je bilo u krčkom kotaru učitelja:

	talijanskih	hrvatskih
pokrajinskih	5	42
zasebnih	—	2

Broj polaznika bio je na školama:

	talijanskim	hrvatskim	ukupno
pokrajinskim	226	2626	2852
zasebnim	—	124	124
Ukupno	226	2750	2976

Budući da je bilo na talijanskim pokrajinskim školama namješteno 5 učitelja, a iste je polazilo 226 djece, to otpada na 1 pokrajinskog talijanskog učitelja 45 učenika, a 1 pokrajinski talijanski učitelj dolazi na svako 309 stanovnika talijanskog općevnog jezika.

Na hrvatskim pokrajinskim školama bilo je namješteno 42 pokrajinska hrvatska učitelja, a ove je škole polazilo 2626 učenika, te otpada na 1 pokrajinskog hrvatskog učitelja 62 djece (kod Talijana 45), a 1 pokrajinski hrvatski učitelj dolazi na svako 465 stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika (kod talijanskih škola 1 učitelj na svako 309 stanovnika talijanskog općevnog jezika).

Kada bi i na jednog pokrajinskog hrvatskog učitelja otpadalo 45 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi moralo biti na

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.796.

Godina IV. U Puli, ponedeljak 2. rujna 1918. Broj 1130.

Sastanak slavenske omladine.

Neposredno iza većanja slavenskih političara — kompetentnih predstavnika narodne volje — u Ljubljani, sastali su se 24., 25. i 26. ov. m. predstavnici mladje inteligencije poljske, češko-slovačke i jugoslavenske u Zagrebu. Nakon iscrpnih uzajamnih referata o stanju nacionalnog problema svih triju naroda i nakon jednodušne konstatacije, da je pitanje nacionalnog oslobodjenja češkoslovačkog, poljskog i jugoslavenskog po svojim konstruktivnim i destruktivnim preduvetima jedno i nerazdeljivo te prema tome zahteva paralelan i zajednički rad, omladina — kao predstavnik budućnosti narodne — jednodušno se složila u mišljenju da već sada treba da stupi u uži medjusobni kontakt. Kao najpotrebniji realni preduvet medjusobnog upoznavanja i zajedničkog rada, priznat je i istaknut živi saobraćaj i življenje na vrelima narodnih kultura u centrima nacionalnog života, u glavnim univerzitetskim mestima triju slavenskih naroda. Isto tako je očito je danas presantno nuždan zajednički postupak u borbi i radu za oslobodjenje, tako je za solidnost i trajnost budućeg saveza nezavisnih država triju slavenskih naroda vanredno važan pr pravni rad medjusobnog upoznavanja nacionalnih težnja, ekonomskih potreba i kulturnih ideala. Omladina, koja se na vrelu, u nacionalnim centrima, bude upoznala sa narodnim životom bratskih naroda, moći će i njihove ideale obuhvatiti osećanjem i htjeti će da se požrtvovanjem i radom založi za njih.

S obzirom na ovaj uzajamni rad prihvatila je omladina na svom sastanku ovu:

Rezoluciju:

Sastanak poljskih, češko-slovačkih i jugoslavenskih akademičara održan 24. augusta 1918. u Zagrebu zaključio je jednoglasno ovu izjavu:

Imajući u vidu što uži savez slobodnih država češkoslovačke, poljske i jugoslavenske u budućnosti i držeći da već sada treba da sa svoje strane pripravi sve potrebne preduvete za izgradnju realnih osnova toga saveza, akademska omladina svih triju naroda proglašuje:

Svi naši akademičari: poljski, čeħkoslovački i jugoslavenski, koji su upućeni na pohadjanje visokih škola u granicama Austro-Ugarske, treba da studiraju na slavenskim sveučilištima. Iznimno se pojedincima ne može i ne će prigovoriti radi študiranja na neslavenskim visokim školama jedino u slučaju da su štipendijama izričito vezani za njih ili na slavenskim sveučilištima uopće nema neke specijalne struke.

Učesnici sastanka obvezuju se da će u svom užem narodnom krugu u najkraćem vremenu izvesti mužnu propagandu i pripraviti sve, što je potrebno, da se sa materijalne strane stvore povoljni uveti studiranju slavenskim univerzitetskim mestima.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Nema osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: Izmedju Yperna i La Bassee skrali smo našu frontu trme, što sme povukli luk, izbočen na Hazebrouck. Kod toga smo prepustili neprijatelju brdo Kemmel. Kretanja, provedena pre nekoliko dana, nije neprijatelj primetio. Jučer je Englez provalio s jakim silama proti našim starim linijama. Mešana odelenja, što smo pustili u predpolju naših novih položaja, stoje s njim u bojnom dodiru. Neprijatelj je zaposeo Kemmel te je sledio preko Bailleula—Nieuf Berquina i preko Lawe. Na cesti Arras—Cambrai skršiše se engleske pešačke navale pred našim linijama. Izjaloviše se jake, više puta opetovane navale neprijatelja izmedju Ecoustcourta i Vaulx-Vraucourta. U izmeničnim bojevima ostaše Bailecourt i Ecoustcourt u rukama neprijatelja. Izmedju Morvala i Peronna navališe engleske i australske divizije po žestokoj paljbi. Kod Morvala i jugozapadno od Rancourta bile su suzbijene. Bouchavesnes bio je održan protunavalom. Dalje na jug ide naša linija, iza zaključka bojeva uzduž ceste Bouchevesnes—Peronne. Osujetili smo pokušaje neprijatelja, da predje Sommu kod Brie i St. Christa. Jake navale Francuza izmedju Somme i Oise, proti kanalskoj poziciji i gorskom masivu severoistočno od Noyona. Francuske divizije, koje su navaljivale na večer na obim stranama Neslea, odbijene u napadaju. Kod Rouya suzbili smo neprijatelja protusunkom. Navale, izvedene o podne jedinstveno izmedju Beaulieau i Morlincourta, skršiše se uz najteže gubitke po neprijatelja. Na večer opetovane navale raškropiše se u pojedine sunke, koje smo svuda suzbili. Suzbili smo jake neprijateljske sile, što su provalile severno od Varesnesa i preko Oise kod Bretignya. Izmedju Oise i Aisne započela je jučer na večer ponovno bitka iza najžešće topovske paljbe. Tik istočno od Oise nisu navale neprijatelja napredovale usled naše topovske i strojnopušćane paljbe. Na obim stranama Champsa prodro je neprijatelj s jakim silama iz nizine Aillette. Protunavalama bio je uspostavljen stari položaj. Izmedju Aillette i Aisne predhodile su navalu delomični sunci neprijatelja. Kod toga je podnaredník Haag strojnopušćane satnije nadodnadne pukovnije broj 29 slavio izvan boja 4 oklopljena voza neprijatelja te zarobio im posadku. Na večer provalio je neprijatelj jakim silama na jedinstvenu navalu. Kod Crecy-au-Monta i južno od njega suzbili smo neprijatelja, delomično protunavalom. Istočno od Juvignya provalio je sve do Terny—Sorny. Tamo su ga zaustavile mesne pričuve. U svezi s tim navalama skršiše se sve do Aisne više puta opetovane navale neprijatelja pred našim linijama. — Ludendorff.

Rat.

Reuterov ured javlja iz Washingtona od 31. kolovoza: Predsednik je Wilson potpisao vojni zakon te izdao proglas, kojim odredjuje 20. rujna kao datum upisivanja. Upisaće se svi muževi od 18. do 45. godine. Njihov broj iznosi 13 milijuna. Samo zdravi ljudi bez obitelji biće upisani. — U svojoj proklamaciji na narod veli Wilson: Naša je svečana odluka, da polučimo odlučnu pobedu sa oružjem i da posvetimo veći dio vojničke sile naroda obistinjenju ove ideje.

•

Engleski izveštaj od 29. kolovoza na večer: Uspešne navale 2. 4. i 1. engleske armije od 8./8. učinile su neprijateljske položaje na starom bojištu na Sommi neodrživima. Na celoj fronti od Bapaume prema jugu bio je neprijatelj prisiljen da predade područje, što je s tako znatnim žrtvama u ožujku i travnju ove godine dobio uz velike gubitke na zarobljenicima, topovima, ratnom orudju i mrtvima te ranjenima. Mi smo došli do zapadne obale Somme naprama Brie i Perone te zauzeli ta mesta. Severno od spomenuta mesta napredujemo u općoj liniji Combles—Morval—Beaucourt—Femincourt. Oštar boj odigrao se kroz dan na toj fronti. Mnogo smo gubitaka naneli nemačkim pešadijskim četnim telesinama, koje su pokušale da zadrže naša napredovanja. Jutros su zaposele novozelandjske čete Bapaume, proteravši neprijateljske zalaznice. U odseku severno od Bapauma muči se neprijatelj još uvek da održi svoje položaje. Naše čete napredovale su nakon tvrdokornog boja u predelu Vraucourt, Econt—St-Main, Hendecourt-lez-Cagnicourt i privele mnogo zarobljenika. Severno od Scarpe stupile su naše čete iza uspešno provedenog poduzeća opet u položaje na brežuljku „Greeland“, odakle su bile dne 27. kolovoza od neprijateljskih protunapadaja izbačene. Kroz dan dobismo na prostoru na obim stranama Lawe Bache, severno od Bethune i istočno od šume Nieppe.

•

Engleski izveštaj od 30. kolovoza na večer: Istočno i severno od Bapaume napreduju naše operacije unatoč neprijateljskom otporu uspešno. Ljuti se boj odigrao na najvećem delu ove fronte. Neprijatelj je izveo čitav niz žestokih protunapadaja. Naše su čete provalile u Riencourt-les-Bapaume i Rancourt, gde su se uplele u ljute bojeve s neprijateljem, što su trajali sav dan. Naše su čete osvojile Fromicourt i Veux-Vrau, te dopremile nekoliko zarobljenika. Dalje su doprle do zapadnog ruba Beugnya. U predelu Ecousta-St.-Main drži se jošte neprijatelj te se ljuto opire, ma da ga naše čete teraju u stisku. Kod toga su naše čete zarobile izvestan broj Nemaca. Kod Bullecourta i Hendecourta poduzeo je neprijatelj protunavale velikom odlučnošću. Jake su sile prisilile naše čete, da se povuku na zapadne rubove tih sela i na nemački opkopni sistem izmedju njih. Tamo smo zadržali protunavale neprijatelja našom paljbom. Severno od tih sela poduzeše kanadske čete jutros rano na obim stranama ceste Arras—Cambrai uspele navale. Neprijateljske su obrambene linije izmedju Hendecourt i Haucourta bile su zauzete a mi smo pri tom selu zarobili nekoliko stotina momaka. Južno od Bapaume izvele su naše čete dalje pritisak na neprijatelja te su si stekle zemljišta. Uznapredovali smo istočno i severoistočno od Clerya te zarobili u tom odseku 300 momaka. U odseku Lyse naše čete postavlja neprijatelj svoj uzmak. Naše su mu čete za petama. Grad je Bailleul opet u našem posedu.

•

Amerikanski izveštaj od 30. kolovoza na večer: U Vogezima kušala su jaka odelenja, koja su napredovala proti našim linijama pod zaštitom paljbe, da izvedu napadaj, ali su se morala povratiti bez ikojeg uspeha. Inače u tom odseku preko dana samo topovski boj. Naši su letači bacili uspešno bombe na hangare i železnice u Barocourtu i Conflansu. Svi su se naši letači povratili.

* **Savez naroda.** „Slovenski Narod“ piše: Bivši engleski izvanjski ministar Lord Grey priopćio je spomenicu u kojoj razvija svoje nazore o budućem savezu naroda. Lord Grey navadja izmedju ostaloga i ovo: Iz ove neprimerne katastrofe nas mogu rešiti samo izvanredna sredstva, od kojih je najvažnije liga naroda. Ta je moguća pod dvema uvetima. Prvo moraju se k ideji prizvati sa svom ozbiljnošću i sa svim osvedočenjem voditelji svetovnih naroda. Postati mora bivstven deo njihove politike. To se je dogodilo dosada samo kod Wilsona, do nekog stalnog stupnja takodjer kod drugih voditelja antante, a upravo ništa jošte kod nemačke vojničke stranke. Nemački militaristi si ne mogu predstaviti, da bi bio moguć razvoj naroda na drugom temelju, nego na temelju brutalne sile. A ipak se liga ne sme ustanoviti bez Nemačke, jer će postići svoju nameru jedva onda, ako bude opsizala sve narode. Drugo, narodi će morati, koji budu pristupili svetovnoj ligi, priznati, da si postave time stalne medje svoje suverenosti i da preuzmu napram susednim narodima dalekosežne obvezatnosti. Odrediti će se morati izrabljivanja prava jačega nad slabijim, odreći se prava, da će primati za oružje kada se to njima čini umesno. Proti svakomu, koji će se dužnosti prelomiti, izvršit će se eksekucija svih drugih članova lige naroda, budi si već sa gospodarskim pritiskom, ili pak drugom u skrajnom slučaju takodjer oboružanom silom. Svetovni savez narodâ gubi svu vrednost bez ovih garancija. Lord Grey je uveren, da će grozote sadašnjeg rata poroditi takovo novo medjunarodno pravo. To već za to, jer mora svaki uvideti, da bi buduća vojna sa svojim apsolutnim ubijanjem čovečji rod uništila. Nemci su sada još slepi za te činjenice. Njihovi voditelji predlažu, neka se uklonimo budućim vojnama time, da priznamo za uvek nemačku nadvladu. Nesmisao toga računa je očevidna. Ako se Nemcima ne otvore oči, oni će morati propasti. Svi narodi moraju prihvatiti nauke svetovne vojske. Sedinjene države i alijirci ne mogu rešiti sveta od militarizma, ako se takodjer Nemačka ne pokori tim iskustvima. A i ako pobedi antanta nad Nemačkom, ne će rešiti niti sebe niti sveta, ako ne bude bez uveta priznala i uvažila istine, da je militarizam smrtni neprijatelj čovečanstva.

* **„Jugoslavenski Masaryk“.** „Venkov“ javlja: U brošuri madžarskog publiciste „Madžari u svetovnom ratu“ nalazi se takodjer partija o jugoslavenskoj propagandi preko granica i proti Ugarskoj i Austriji: Cim su pali prvi hihi, pala je jugoslavenska misao u naručaj velikosrpske i prodala joj se opće. Odmah je bio uredjen „Jugoslavenski odbor“, u čije čelo postavio se „jugoslavenski Masaryk“ dr. Ante Trumbić. Ovome je uspelo sediniti sve izvanjske odbore jugoslavenskih narodnosti u centralni svaz sa sedištem u Londonu. Godine 1915. bila su osnovana dva organa: „The Southern Slav Bulletin“ u Londonu i „Bulletin Yougoslave“ u Parizu. Redakcioni posao vodili su mimo dra. Trumbića hrvatski pisci Milan Marjanović i Srdjan Tucić. Propaganda štampe bila im je najglavnija. Izdaju u Londonu jugoslavensku knjižnicu "The Southern Slav Librare" a u Parizu „Bibliotheque Yougoslave“, gde upoznavaju tudji svet s jugoslavenskom istorijom, etnografijom, literaturom, kulturnim i gospodarskim životom. Te se akcije uredjuju prema češkom uzoru, koji imaju svoju propagandu još bolje uredjenu. Najuplivnijim glasiocem jugoslavenskih težnja postao je tednik civšeg sveuč. prof. u Beogradu dra. Lazara Markovića, koji izlazi u Ženevi te je sakupio okoSebe sister i tako podobne tip publicističkog rada.

* **Česi i barun Husarek.** Namesnik načelnika Češkoga svaza, zastupnik Klofač, odgovorio je ministru predsedniku Husareku na njegov poziv, neka dodje k njemu na pogovor, da ne može udovoljiti njegovoj želji, jer se smije za Čehe pogadjati samo celo predsedništvo Češkoga Svaza. U češkim političkim krugovima vlada mnenje, da je takodjer doduše jako dvojbeno, da bi se Česi hteli uopće pogadjati sa vladom po ustavolomstvu, koje je vlada izvršila sa ustanovljenjem okružnog sudišta u Trutnovu.

* **Predsednik gospodske kuće u Švicarskoj.** Beč, 29. augusta. Predsednik gospodske kuće, knez Alfred Windischgrätz, je otputovao u Švicu. Svrha putovanja nije poznata, pak se misli, da ima političko zaledje.

* **Senzacijonalna izjava antante.** Iz Amsterdama javljaju, da će vlade antante ovih sedmica najbrže podati zajedničku senzacijonalnu izjavu, koju se ima smatrati kao uspeh razgovora u Londonu.

* **Konačna pobeda u proleću 1919.** Pariški izvestitelj „Morningpost" piše: Peta zimska vojna čini se neizbeživa. Sva javnost je uverena, da će antanta budućeg proleća pobediti.

* **Zapovednik srpskih četa — umro.** „Times" javljaju, da je zapovednik srpskih četa, Petrović na Krfu umro.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Röterdam, 28. kolovoza. Američki listovi od dne 18. srpnja javljaju, da je predsednik Wilson pristao nacrtu za otpošiljanje gospodarske komisije u Rusiju, koja neka podupire ponovljenje uništene ruske industrije. Za voditelja te komisije je bio sada imenovan poznati železničarski strukovnjak Danijel Willard. Financijalne poslove ove komisije će voditi predsednik New-York-National-City-Bank. Prva zadaća komisije bit će, da se obnovi za vreme rata prekinute trgovačke sveze. Zadaća predsednika Wanderlipa bit će, da ustanovi bankarsku organizaciju, koja neka bi sa velikim kreditima oživela rusku industriju i rusku trgovinu.

•

Berlin, 30. kolovoza. „Daily Mail" javlja iz Petrograda: Depoti inozemskih konzulata i poslaništva u petrogradskim bankama bili su otvoreni od zastupnika boljševiku i konfiscirani kao segurnost za ruske protuzahteve.

•

Kijev, 30. kolovoza. Član ruske mirovne delegacije Manulinski je izjavio novinarima, da o granicama Ukrajine nije moguće ozbiljno raspravljati, dok nije ugušena proturevolucije u kubanskom i donskom ozemlju. Rusija ne može trpeti potpirenje separatističnih ideja u pograničnim pokrajinama Ukrajine te nije takodjer opustila svojih zahteva radi Krima.

•

Moskva, 31. (D. u.) „Pravda" javlja: Lenin bio je ustavljen od žena, kad je zapuštao radničku skupštinu. Tečajem razgovora pala su tri hica, koje je ispalila devojka, pripadajuća inteligentnim krugovima. Devojku su uapsili. Stanje Lenjinovo ne pobudjuje zabrinutosti. Iz preslušavanja navodno proizlazi, da atentatorica pripada socijalnoj revolucijonarnoj stranci.

Domaće vesti.

Nove pismovne marke, koje stupaju u krepost sa 1. rujnom sledeće su vrste: 1. marke u crvenom tisku na žutom papiru s orlom po 1 K. 2. obične dopisnice po 10 para i dvojne dopisnice po 20 para za tu- i inozemski promet. 3. karte listovnice po 20 para. Dosadašnje dopisnice po 8, dotično 16 para, mogu se uporabiti, ako se dodadu marke od 2 pare. U tu svrhu mogu se rabiti takodjer trokutne marke, koje su bile ukinute, a dolaze u svrhu olakšanja prometa opet u prodaju. Osim toga će se izdati marke po 5 h, 10 h, 1 h i 2 h da se sa njima nadopune dosadašnje poštanske pristojbine.

Isplaćivanje potpora na poreznom uredu u Puli. C. kr. porezni ured u Puli javlja: U ovdešnje porezne blagajne ne će se isplaćivati vojnički doprinosi za uzdržavanje upozvanika, kaošto ni begunačke potpore i doprinosi za opskrbu u doba od 4. dotično do 11. rujna 1918. Isplate vojničkih će potpora dakle uslediti u vreme od 4. do uključivo 10. rujna, a begunačke i doprinosi za opskrbu od 11. do uključivo 20. rujna. Oni, koji imadu pravo na dignuće navedenih potpora, imadu se u naznačeno doba prikazati sa svojim blagajničkim dokumentima (platežnim arcima) i osobnim legitimacijama.

Članovima „Matice Hrvatske". Oni članovi „Matice Hrvatske" koji su se predbeležili u upravi „Hrv. Lista", i već platili članarinu za III. ratno kolo, nek izvole doći po knjige u upravu našeg liste od 6—7 sati u večer, odnosno nek pošalju poštarinu u poštanskim markama, da im se knjige mogu poslati.

Utemeljenje nemačke pokrajinske škole u Puli. Saopćuje nam se službeno: Daje se na opće znanje sledeću odluku c. kr. pokrajinskog školskog veća za Istru odredjenom otpisom dd. Trst 21. kolovoza 1918. br. I. S. 1787-17—16 i ovamo uručenu dne 26. kolovoza 1918. „Sporazumno sa pokrajinskom upravnom komisijom markgrofije Istre i na temelju rezultata poverenstvene rasprave, koja se je održavala na temelju § 7 zakona od dne 30. ožujka 1870. L. P. Z. br. 20, u Puli dne 23. rujna 1917. c. kr. pokrajinsko veće pronalazi da utemelji u Puli javnu jednorazrednu mešovitu pučku školu sa nemačkim nastavnim jezikom. Dotično školsko okružje ob hvaćat će porezna općinu Pula. U ovoj školi podučavat će se kao relativno obvezatni predmet, talijanski i hrvatski jezik. Ostaje pak slobodno, zakonitim zastupnicima dece, koji polaze školu, da podadu upravi škole početkom svake školske godine izjavu, da njihova deca ne će polaziti te pouke. Na temelju § 3 zakona od 5. lipnja 1908 L. P. Z. br. 32. biva utemeljeno mjesto učitelja III. kategorije. Protiv ove odluke slobodno je svim interesivanima uložiti utok u roku od četiri sedmice iza kao bude uručen ovaj dekret, na c. kr. ministarstvo za bogoštovlje i nastavu i to putem c. kr. pokrajinskog školskog veća za Istru u Trstu. Eventualni utok ima samo onda odgodnu moć, ako je predložen u roku od 14 dana, iza kako bje uručen ovaj dekret. Aktiviranje škole provesti će se jedva onda, kada bude ova odluka dobila zakonitu valjanost. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck m. p.

Drugovi, čitajte „Novo Društvo!" Jučer posetih slučajno prodavaonu novina Fajtovu na uglu ulice Barbacani kraj Tegetthoffove kavane, te videh na stolu ceo snop neprodane smotre „Novog Društva". Pomislih, da će ceo onaj snop biti povraćen upravi smotre, koja će pomisliti, da radništvo i izobraženi proletarci i socijaliste u Puli nemaju razumevanja za zdravo štivo, te odlučih napisati u „Hrvatskom Listu" pobudu, da se svi prijatelji socijalističkog pokreta i prijatelji malenih i poniženih odluče i ne dozvole, da onaj snop „Novog Društva" Fajtove prodavaone ne ode natrag u Zagreb, gde bi nečitan i zabačen ostao da leži, već da svaki koji može, kupi prvi i drugi broj smotre, koja će mu ne samo oterati sumorne misli, nego i dati pouke više ne go li ceo voz senzacija iz dnevnih novina. Greh će biti naš, drugovi, ostane li ovaj moj poziv bez odziva.

Socijalista.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave lista položio je gosp. dr. Franko Klarić svotu od K 150·— sabranih u Pazinu u „Velebitu" prigodom sastanka prof. Santela, kotarskog suca Perućića, drа. Klunića, Grškovića i dra Klarića od svojih starih prijatelja i odlaska u njihova nova boravišta. Zadnji iskaz K 60.838·70; sveukupno K 60.988·70. — Darovateljima srdačna hvala, novim gostovima pri dolasku u Pulu naš bratski pozdrav.

Za učitelje. U puljskom i porečkom kotaru ima praznih više učiteljskih mesta. Učitelji ili učiteljice, koji žele biti namešteni, neka pošalju svoje molbe na „c. kr. kotarsko školsko veće u Puli" priloživši molbama sledeće dokumente: 1. Svedodžbu zrelosti; 2. Krsni list; 3. Domovnica; 4. Svedodžbu ponašanja i 5. Svedodžbu kotarskog lečnika.

Dopisi iz Istre.

Ispravak gosp. Chicovicha. Primamo, i uvršćujemo: „Velecienjeni gospodine urednice! Netko pod imenom „Pićanac" izvolio se dobrostivo sjetiti moje osobe u Vašem cienjenom Listu od 26. pr. mj. br. 1123. Pošto je celi dopis uperen proti meni, sama izmišljena i zlobna laž, molim Vas u smislu § 19. tiskovnog zakona od 17. 12. 62. D. Z. L. 63. br. 6, da mi u prvom broju Vašeg lista uvrstite sledeći Izpravak: 1. Nije istina da se u mojoj krčmi toče ne naravska vina; 2. Nije istina ni to, da se u mojoj trafiki prodaje duhan, niti za jaja a niti za kokoši. Znade on i sam, da za Sv. Katarinu, kao opće i po svuda, dobije se, u sadašnje vreme, malo tabaka. Kod razdelivanja dotične količine prisustvuje uvjek jedan organ c. kr. financijalne straže iz Pazina, koji već financijalno zapečaćenu kistu otvori. Prisustvuje tako dugo dok razdioba, kako propisana traje, a možebitni ostatak opeta zatvori i zapečati. 3. Nije istina, da ja mešam benzin u naftu, pa da to prodajem za petrolje. Nasuprot istina je, da sam ja dobio od jedne tvrtke u Pazinu nekoliko bačvica nerafiniranog petrolja, i to takvog, kakvog i danas u Pazinu rabe, i platio ga po 4 K kilogram (što mogu sa računima dokazati) i prodavao sam ga pako, uz veoma maleni dobitak, po 4 K litru. Ako je pak kojigoder donio kakvo jaje mesto novce to sam dakako uzeo, ne samo sada nego i u vrieme mira, i ako to čini i svaki drugi trgovac. Dapače mogu i to potvrditi, da mi je kojigod donio i n... dar. 4. Što se tiče mlina, istina je da k meni do... lazi narod iz bližnjih i dalnjih okolica, ali moram opaziti i to, u razjašnjenje gosp. dopisniku, da mo... motor imade samo 10 HP. i sa dvima kamenima keji nebi bio zadostatan niti za samu občinu Pićan pošto su prije bili 2 a sada samo jedan, a k tomu grne narod iz drugih okolica, pa naravski da m... nije moguće svima na jednom udovoljiti, kako b... to oni želili. Po tome naravski da kojigod mora i... da malo dulje čeka ili da se povrati. 5. Što se tič... vaganja brašna, to stoji svakomu na volji, a je damput odnešeno iz mlina, ne primam nikakve od... govornosti. 6. Šta se tiče gospode u Pazinu, koj... da ja tobože sa svojim butiljkama pitam, mollo b... gospodina dopisnika, da izadje na svetlo sa svojim potpunim imenom.

Pićan Sv. Katarina 28. augusta 1918.

Josip Chicovich.

Pojedini b...

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro... daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

Godina IV.

Odlučni čas...

Što je ... a ne pu... to nije ... Ban Mi... statoval... vrijeme ... njegovo... žaju i ... Ugarski ... ljati sn... dolazi d... Hrvatsk...

Jedan od najsim... srpske koalicije nesun... je čovek, što se ne ... načelo, koje je postal... matskom saobraćaju ... iskrenosti i odlučnost... bio ugarski ministar p... uloge; to je hrvatsko... Wekerle regbi da je ... reći od prvog zastupni... da ih je čuo.

Već iz uvodnog ... se razabrati, da ni u ... misao, prema kojoj ... eksponentom ugarske ... god ugarskog ministr... merodavno. Hrvatska ... s Ugarskom je spojena... rešiti. Glavna je stvar, ... roda, a u sadašnjem ... čitava poštena hrvats... Mihalovićem, što je s... nastupom preknuo s... hrvatskih banova. Ak... privremeno provede u... njalističke pohlepe, mo... nipošto ne može ... Hrvata i Srba.

Ban je Mihalovi... kad je kralja obavest... ne obazrev se na to, ... spodinu Wekerleu po... uzeti gospodin Weker... nas i ne tiče. Madžars... na veoma labavim ten... postići će samo prolaz... se upoznati s madžarsk... zdravo za budućnost, ... Ta valjda ni sam dr. V... i posle tog rata koma... skoj ili Jugoslaviji polit... dobro, da se suzprežu ... litičkoj strasti. Valjda ... narodić od 6 miljuna ... posle tog užasnog rat... junski narod na jugu, ... ske susede, na severu, ...

Dr. Wekerle kuša... cegovinu Madžarskoj. ... dulje vremena svim m... su stvar hteli — kako ... hrvatsku vladu i hrvats... ih u očima tu- i inoze... Iz tog su madžarski lis... Ali do banske krize n... vatski ban uživa pove... Posve je sporedno pita... po volji gospodinu W... želi onakvog bana, kak... ministar predsednik.

„Obzor" javlja, da ... prihvatilo ostavku bana ... vatskoj Riječi" izgleda; ... podneo ostavku; po na... ni razloga, a pogotovo ... davni i pošteni hrvatski ... ske Države" sve do ... to možda prvi put za nje... da se hrvatska vlada, k... ni na Beč ni na Peštu ... vide samo svoje sebičn... nost da se oslanja na na... sam odlučuje o svojim ... Mihalovića bio je korak ... žeo sveopće odobravanje ... šiti narodna suverenost ... nesme u našim zemljama.

Čini se, da je i za ... luke, kad će objaviti svo... biti gospodarima u svo... štinstvo već odavna be... tome, da ćemo sada dož... narodnih sila.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 3. rujna 1918. — Broj 1131.

Odlučni časovi u Hrvatskoj.

Što je ban izravno zamolio audijenciju,
a ne pútem ugarskog ministra predsednika,
to nije pojava, koja treba da upada u oči.
Ban Mihalović je, kako smo to već kon-
statovali, i dosad tako postupao za cijelo
vrijeme svog banovanja, a to odgovara i
njegovom visokom državnopravnom polo-
žaju i ugledu banske časti, koju obnaša.
Ugarski ministar predsednik ne može stav-
ljati smetnje, da hrvatski ban izravno
dolazi do kralja, kad god on to u interesu
Hrvatske smatra za nužno.

„Hrv. Riječ" od 1. rujna.

Jedan od najsimpatičnijih ličnosti hrvatsko-
srpske koalicije nesumnjivo je ban Mihalović. To
je čovek, što se ne žaca, provesti u politici ono
načelo, koje je postalo takodjer u političko-diplo-
matskom saobraćaju nužno, načelo posvemašnje
iskrenosti i odlučnosti. Bio jednostavan seljak ili
bio ugarski ministar predsednik, to ne igra nikakve
uloge; to je hrvatskom banu svejedno i gospodin
Wekerle regbi da je čuo mnogo posve otvorenih
reči od prvog zastupnika Hrvatske, a bilo je dobro,
da ih je čuo.

Već iz uvodnog citata iz Hrvatske Riječi može
se razabrati, da ni u koaliciji nema pristaša ona
misao, prema kojoj bi hrvatski ban bio pukim
eksponentom ugarske vlade. Nepoverenje kojega-
god ugarskog ministra predsednika nije za nas
merodavno. Hrvatska nije ugarska krunovina a
s Ugarskom je spojena nagodbom, koje se može i
rešiti. Glavna je stvar, da uživa ban poverenje na-
roda, a u sadašnjem trenutku dokazat će se, da
čitava poštena hrvatska javnost stoji za banom
Mihalovićem, što je svojim otvorenim i muževnim
nastupom prekinuo sa starom tradicijom većine
hrvatskih banova. Ako želi madžarska vlada da
privremeno provede u praksu nekoje svoje impe-
rijalističke pohlepe, moće to učiniti jedino nasiljem,
ali nipošto ne može računati s privolom poštenih
Hrvata i Srba.

Ban je Mihalović odabrao jedino pravi put,
kad je kralja obavestio o madžarskim spletkame,
ne obazrev se na to, da li će taj korak biti go-
spodinu Wekerleu po volji ili ne. Što kani pod-
uzeti gospodin Wekerle proti tom koraku, to se
nas i ne tiče. Madžarsko je „carovanje" osnovano
na veoma labavim temeljima. Nasilnim sredstvima
postići će samo prolazne prednosti ali za to ćemo
se upoznati s madžarskim metodama, što je veoma
zdravo za budućnost, kad dodje vreme obračuna.
Ta valjda ni sam dr. Wekerle ne misli više, da će
i posle tog rata komandirati po miloj volji Hrvat-
skoj ili Jugoslaviji politički smer. Biće po Madžare
dobro, da se suzprežu u svojoj megalomanskoj po-
litičkoj strasti. Valjda si ne utvaraju više, da će
narodić od 6 milijuna Madžara i 2 milijuna židova
posle tog užasnog rata terorizovati dvanaestmili-
junski narod na jugu, ne ubrojiv ostale nemadžar-
ske susede, na severu, zapadu i na istoku.

Dr. Wekerle kuša prisajediniti Bosnu i Her-
cegovinu Madžarskoj. Oko toga rade Madžari već
dulje vremena svim mogućim sredstvima. U ovu
su stvar hteli — kako izgleda — uplesti takodjer
hrvatsku vladu i hrvatskoga bana i kompromitovat
ih u očima tu- i inozemstva. Spletka nije uspela.
Iz tog su madžarski listovi sagradili bansku krizu.
Ali do banske krize ne može dotle doći, dok hr-
vatski ban uživa poverenje svog naroda i krune.
Posve je sporedno pitanje, da li je ban Mihalović
po volji gospodinu Wekerleu ili ne. Narod i ne
želi onakvog bana, kakvog si predstavlja ugarski
ministar predsednik.

„Obzor" javlja, da je Njegovo Veličanstvo već
prihvatilo ostavku bana Mihalovića. Ali prema „Hr-
vatskoj Riječi" izgleda; da ban Mihalović nije uopće
podneo ostavku; po našem shvaćanju nema za to
ni razloga, a pogotovo danas ne, kad se svi mero-
davni i pošteni hrvatski listovi počamši od „Hrvat-
ske Države" sve do „Novina" izjavljuju za bana i
to možda prvi put za njegovog banovanja. Ne treba,
da se hrvatska vlada, kako misli „Obzor", oslanja
ni na Beč ni na Peštu, koji u hrvatskom pitanju
vide samo svoje sebične interese; njezina je duž-
nost da se oslanja na narod, koji imade pravo da
sam odlučuje o svojim interesima. Korak bana
Mihalovića bio je korak u tom pravcu te je s toga
žeo sveopće odobravanje. Ide se za tim, da se za-
štiti narodna suverenost, a u tom pitanju nema i
nesme u našim zemljama biti stranaka.

Čini se, da je i za Banovce kucnuo čas od-
luke, kad će objaviti svoju odlučnu volju, da hoće
biti gospodarima u svojoj kući i da im je tudje
štitništvo već odavna dozlogrdilo. Ne dvojimo o
tome, da ćemo sada doživeti iskrenu koncentraciju
narodnih sila.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa nova.
— Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 2. (D. u.) Iz velikog se glavnog
stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne
skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala
pukovnika pl. Böhna: Pretpoljski bojevi na obim
stranama Lyse. Izmedju Scarpe i Somme nastavio
je Englez, na fronti širokoj 45 kilometara, svoje
navale. Delovanje topništva proti položajnim pri-
pravnim prostorima protivnikovim jugoistočno od
Arrasa i na obim stranama Bapaume doprinelo je
znatno k svojoj obrani. Žarišta bojeva pešadije be-
jahu: Hendecourt, Noreuil, levkasta polja istočno
od Bapaume i izmedju Riencourta i Bouchavesnes.
Neprijatelj, koji je dobio na prostoru severno od
Hendecourta i Cagnycourta, bio je u protunapadaju
opet bačen prema Hendecourtu. Za Noreuil dugo
se borilo. Ostao je u našem posedu. Na obim stra-
nama Vaulx—Vraucourta slomiše se nasrtaji oklop-
ljenih vozova, koji su navaljivali. Pri tom je sastre-
lila posadka nekog zrakoplova zrakoplovnog odela
252 — poručnik Swertfeger i podnarednik Günther —
jedan oklopljeni voz puščanim strojem, koji zapa-
liše, dok se drugog rasprskalo dobro vodjenom
topničkom paljbom. Jugoistočno od Bapaume od-
bili smo u glavnom proti Villers-au-Flors uprav-
ljene navale protivnikove. Severno od Somme za-
ustavili smo neprijatelja, koji je od rana jutra sa
jakim silama nasrtao, u crti Sailly—St. Pierre—
šuma Vaast i istočno od Bouchavesnes—Mont St.
Quentin. Peronne je zaposeo neprijatelj. Na obim
stranama Nesle nastavio je Francuz svoje navale.
Nakon veoma silne bubnjarske paljbe pokušao je
ponovno duboko raščlanjenim napadajima pešadije
da prolomi položaj na Kanalu. Severno od pruge
Nesle—Ham skršila je pričuvna pukovnija br. 56
pod vodstvom svog zapovednika majora pl. Löbecke
svaki neprijateljski nasrtaj. Pri ponovnim napada-
jima u večer izbacila je opet u savezu s hesenskim
satnijama provaljujućeg neprijatelja iz svojih crta.
Poljsko topništvo, koje se spremilo s pešadijom na
protunasrtaj, imalo je pri uspehu bivstvenu zaslugu.
Južno od pruge Nesle—Ham odbili su Brandenbur-
žani i Šlezi neprijatelja potpunoma od svojih crta.
I južno od Libermonta slomili su se u večer napa-
daji Francuza. Na obim stranama Noyona nije jučer
bila neprijateljeva pešadija delatna nakon teških
bojeva i za nju punih gubitaka dne 31. kolovoza.
I izmedju Oise i Aisne ostala je borbena delatnost
ograničena ponajviše na bojeve topništva. Delomični
nasrtaji neprijateljevi u nizini Aillete i severno od
Soissonsa bili su odbijeni. — Ludendorff.

Rat.

Beč, 31. kolovoza. Javlja se: Talijansko voj-
ničko vodstvo pripravlja ponovno novu ofenzivu.
Njegova za mesec srpanj osnovana velika navala
protiv gorske fronte i fronte na Piavi bila je pre-
križana našim ofenzivnim udarcem dne 15. lipnja,
pa i ako se usled našeg povučenja preko Piave i
u gorama pridobivenom prostoru zaprečilo jake
protunavale i protuudarce neprijatelja, nije ipak
došlo više do nove navale.

•

Francuski izveštaj od 31. kolovoza popodne:
Tečajem noći živahni topovski boj u predelu se-
vernog kanala, severno od Noyona i izmedju Ail-
lette i Aisne. U Champagnei ostali su nemački na-
padaji bez uspeha.

•

Francuski izveštaj od 31. kolovoza u večer:
Tečajem dana trajao je boj skrajnom žestinom u
predelu severnog kanala i severno od Soissonsa.
Naše sa čete osvojile korak po korak zemljišta te
su postepeno osvojile centrum otpora neprijatelje-
vog, kojega je žilavo branio. Osvojili smo područje
na istočnom bregu kanala. Otpor je neprijatelja bio
osobito žestok kod sela Chevilly, koje je konačno
ostalo u našem posedu, iza kako ga neprijatelj bio
dva puta osvojio. Zarobili smo 200 momaka. Se-
verno od Happlincourta i Morlincourta proširili smo
stečeno zemljište severno od Soissonsa, osvojili
smo Juvigny i Crouy te po ljutom boju doprli do
zapadnog ruba Fleurya. Inače ništa novoga.

•

Francuski izveštaj od 1. rujna posle podne:
Operacije nastaviše se tečajem noći. Delovi fran-
cuske pešadije prekoračiše kanal Somme istočno
od Epenancourta. Dalje na jug zaposeli su Fran-
cuzi mesto Rouy-le-Petit te su dopremili 250 za-
robljenika. U predelu severno od Soissonsa osvo-
jiše Francuzi Leury i više centara neprijateljskog
otpora. Od prilike 1000 zarobljeuika ostalo je u
našim rukama.

•

Francuski izveštaj od 1. rujna na večer: Te-
čajem dana prilično jaka topovska paljba u predelu
i na severnom kanalu severno od Aillette. Ustalili
smo se u šumi zapadno Coucy-le-Chateau južno
od reke te smo osvojili selo Crecy-au-Mont. U
ostalom je dan prošao mirno.

•

Engleski izveštaj od 31. kolovoza: Tečajem
noći isteraše australske čete neprijatelja iz njegovih
položaja istočno od Clerya te dopremiše mnogo
zarobljenika i izvestan broj strojnih pušaka. Naše
napredovanje kod tog mesta traje. Jučer popodne
izvedoše engleske čete uspela poduzeća severno
od ceste Arras—Cambrai te osvojiše važno upo-
rište, poznato pod imenom Fainty-Serving-Farm,
kao što i selo Eterpigny na istočnom bregu potoka
Sensee. Na fronti Lyse drže naše čete La Couture
i liniju reke Lawe od Vieuille-Chapelle do Estrem
Totha (?), koja su sela u našem posedu. Približa-
vamo se Douleuu. Osvojili smo železničku stanicu
Baillleula i brežuljak istočno od mesta, što je po-
znat pod imenom Mont de Lille. Naše su čete
unišle u Branoutre te su osvojile zemljišta severno
od brda Kemmel.

•

Engleski izveštaj od 31. kolovoza na večer:
Kod odvažnog i sjajno provedenog noćnog pod-
uzeća, što se pokrenulo velikom silom i poduzet-
nim duhom, zaposedoše australske čete brežuljak i
mesto St. Quentin severno od Peronnea. Time su
osvojili taktički važno uporište, koje vlada Peron-
neom i uglom Somme. Kod istog su poduzeća
osvojile naše čete selo Feuillancourt te zarobile
preko 15.000 (??) momaka. Naši sopstveni su gu-
bici neobično neznatni. Jutros rano napadoše en-
gleske čete na levoj strani Australaca s potpunim
uspehom te osvojiše šumu Cabrieres i zaravanak
istočno i severno od njega. Kod toga su učinile
znatan broj zarobljenika. Tečajem dana smo uspešno
suzbili neprijateljske protunavale proti australskim
i engleskim četama. Jutros rano suzbismo navale
neprijatelja, vodjene s obiju strana ceste Bapaume—
Cambrai s velikim silama, s teškim gubicima po
neprijatelja. U tom su predelu dovršile engleske
čete osvojenje Riencourt-les-Bapaumesa, kod čega
su dopremile izvestan broj zarobljenika i topova.
Osim toga dopremismo zarobljenika te popravismo
naše položaje na nekojim mestima izmedju Vaulx—
Vraucourta i Bullecourta. U tom su odseku jake
protunavale neprijatelja dovele ponovno do ljutih
bojeva, a da se položaj nije bitno promenio. Dalje
na sever izvedoše kanadske čete uspešna mesna
poduzeća neposredno južno od ceste Arras—Cam-
brai. Neprijatelju su zadale teške gubitke te zaple-
nile 15 strojnih pušaka. Izmedju reke Sensee i
Scarpe porinuše engleske čete svoje linije za nekih
1500 yarda unapred prema reci Trinquis. Teški gu-
bici, koje smo zadali neprijatelju kod njegovih na-
gomilanih navala u prvom delu godine i teški
gubici na mrtvima, ranjenima i zarobljenicima, koje
je pretrpio kod niza uspelih ofenziva saveznika od
18. travnja dalje, prisilili su neprijatelja da napusti
izbočinu Lyse i bez borbe isprazni položaje od vi-
sokog taktičkog značenja, koje je bio osvojio sa
velikim žrtvama. Naše su čete opet osvojile brdo
Kemmel, te su doprle do opće linije Voormezeele—
Lindenhoeck—Doulieu te se približavaju Estairesu.
Naše su čete za petama neprijatelju, što se povlači
te su dopremile izvestan broj zarobljenika.

•

Engleski izveštaj od 1. rujna u jutro: Sinoć
poduzeo je neprijatelj opetovano napadaje na naše
nove položaje kod St. Quentina (kod Peronnea).
Svaki je put pustio zarobljenika u našim rukama.
Mi smo uznapredovali u smeru Le Transloy. Te-
čajem noći poterasmo neprijatelja iz sela Bongatte
i Ecourt-St. Mein, kod čega smo zarobili 100 mo-
maka. Severno od ceste Arras—Cambrai dopremili
smo s uspešne, manje akcije istočno od Haucourta
50 zarobljenika. U odseku Lyse traje naše napre-
dovanje. Naše su čete prekoračile Lawe te se prib-
ližuju cesti La-Bassee—Estaires.

•

Engleski izvestaj od 1. rujna na večer: Jutros
osvojiše australske čete Peronne, izakako su sinoć
suzbile nemačke protunavale na Mont St. Quentin.
Jutros su australske čete u svezi s engleskim četama
u 5 sati i 30 časaka nastavile napredovanje. Već
rano u jutro osvojili su australski navalni bataljuni
nemačke položaje zapadno i severno od Peronnea.
Dok je trajao još žestoki boj medju razrovanim
cestama i razorenim zgradama grada, doprоše do

istočnih predgradja. Australske čete drže Peronne, Flamincourt i St. Denis te su znatno uznapredovale na istočnim i severoistočnim obroncima Mont St. Quentina. Na levoj strani Australaca osvojiše londonske čete, što su napadale južno od Comblesa, Bouchavesnes i Rancourt sa zaravancima, što nadvisuju ova sela te su doprle do zapadnog dela šume St. Pierre-Vaast. Tečajem ovog uspešnog napadaja, kod kojega smo svladali žilavi otpor neprijatelja, zarobili smo 2000 Nemaca te zaplenili nekoliko topova.

•

Izveštaj istočne armije od 30. kolovoza: Znatna delatnost neprijateljskog topništva na čitavoj fronti. Zapadno od Vardara uspelo je više napadaja engleskih četa, što su dopremile zarobljenika. Istočno od Vardara izvele su grčke čete uspelu provalu u neprijateljske linije.

•

Izveštaj istočne armije od 31. kolovoza: Jaka obostrana topovska delatnost na obim bregovima Vardara. Na levom bregu Vardara izvele su engleske čete uspešan sunak u neprijateljske linije te su dopremile zarobljenika. Engleska su letala nabacila poljska logorišta na Strumi bombama.

Car Vilim Hertlingu.

Berlin, 31. kolovoza. Car je upravio državnom kancelaru sledeće pismo:

Prigodom svršetka Vaše 75. godišnjice šaljem Vam svoju čestitku i svoj blagoslov. Bog neka Vam dade zdravlja i snage za Vašu odgovornu službu, koju ste Vi iz zgoljne domovinske ljubavi u teškim vremenima preuzeli. Moja vruća zahvalnost Vam je osegurana i s menom će se danas združiti sav nemački narod u želji, da se Vaš životni rad okruni domovinu osiguravajućim mirom sa našim neprijateljima, kojima su naše prepobedive vojske u nepokolebivoj ustrajnosti zadale najkrvavije rane, ali koji još uvek nastoje, da nas unište. Jaka volja i jasna budućnost neka nas i naš nemački narod vode uz pomoć Božju u ovim vremenima. Sa svojim odanim čestitkama šaljem Vam kao izvanji znak moje zahvalnosti jednu vazu. Vilim I. R.,

Državni je kancelar odgovorio na ovaj brzojav vrlo srdačno. Isto tako primio je državni kancelar brzojavku od carice Auguste Viktorije.

* **Španjolska i Nemačka.** Kako je poznato, nastao je izmedju Nemačke i Španjolske spor radi podmorničkog rata. Izmedju obiju vlada vode se sada pregovaranja, jer je Španjolska objavila namisao, da će za svaki potopljeni španjolski brod zapleniti nemački parobrod, što se nalazi u španjolskim lukma. Sada se vodi istraga o potopljenju španjolskog parobroda „Cassara", koji je plovio, kako javlja „Times" po izričitom nalogu španjolske vlade. Ministar vanjskih posala informirao se u Cardiffu o okolnostima, pod kojima je taj brod bio potopljen. S tim se pitanjem bavilo takodjer španjolsko ministarsko veće, što je izdalo poluslužbeni komunike u kojem javlja, da je poslalo nemačkoj vladi pritužbu te zatražilo informacije o „Cassari", e bi moglo poduzeti shodne korake. Pariške novine javljaju iz St. Sebastiana, da je nemački poklisar princ Ratibor imao razgovor sa španjolskim ministrom predsjednikom Datom i predsednikom španjolske komore Villanuevom.

* **Stranke i grupacije u Hrvatskoj.** Sada, kad se u Hrvatskoj približava odlučan trenutak, gde će da nastanu i možebitne velike promene i u dobrom smislu, pokazuje se, kako su stranačke prilike tamo zapravo dosta dobre, jer su sve stranke — mimo frankovaca — jedinstvene i složna u glavnom: U ljubavi prema narodu. Mogućnost, da bi se sada mogla koalicija pridružiti narodnoj koncentraciji — čini da sav narod stoji i onde u zbijenim redovima proti istom neprijatelju. Sa radošću prenosimo konstataciju dopisnika „Slovenskog Naroda". „Konstatovati je dakle treba potpunu jednodušnost i suglasje cele hrvatske javnosti, celoga narodnoga mnenja i svih stranaka u pogledu našega narodnoga programa, koji je izražen u poznatoj zagrebačkoj rezoluciji:

* **Francuzi i Česi.** „Tägliche Rundschau" piše: Čudni ti junački mladići oca Masaryka, i nežni Tučeki i Pavli i Stefanici i ostali Garibaldinci iz krugova čitalaca „České družiny" i „Čeho slováka" s kojima se borilo pred nekoliko meseci već 350.000 čeških dezertera; no budući da je u austrijskoj vojsci bilo 600.000 Kramaržovih i Masarykovih vojnika, bilo bi čudo, kad ne bi bila uz sklonost te rase na krivu prisegu, porasla već husitska vojska u svetoj Rusiji. Kad su pronašli pariški nacijonaliste, da je Hus svetac katoličke crkve, uzložit će stari progonilac kršćana, Clemenceau, preobraćen u starosti k veri i svoje posledlnje sile, te će služiti češko-slovačkoj stvari, osobito vruće. Već vele, gorljivo uči češku gramatiku, da i u toj struci nadvlada nenavidjenog stanovnika Elyseja (Poincarea), koji je već prema svršetku srpnja ne samo posvetio zastavu, već je bio kadar da im usklikne neočekivano ispravno: „Nazdar!" Te lovorike nisu dale novome Gambetti spavati. O hrabrosti čeških dezertera nemaju slabi nemački vojnici ni pojma. Isprva je bilo samo 700 tih slavenskih Bayarda u Francuskoj vojsci — i odmah su dobili 110 ratnih križeva, 12 vojničkih kolajna, 1 počasnu legiju i slavnu crvenu „Fourragére" za svoju pukovniju.

* **Lenin umro?** Wolffbureau javlja od 2. rujna: O vesti, koju širi Reuter, da je Lenin umro, nije ovde na merodavnim mestima ništa poznato. Kod ovdašnjeg ruskog zastupstva stigla je još danas poslepodne brzojavka, da se Leninovo zdravstveno stanje poboljšalo.

* **Saziv ratnogospodarskih komisija carevinskog veća.** Beč, 2. (D. u.) Ratnogospodarski odsek carevinskog veća sazvan je za 10. rujna u 10 sati pre podne na većanje. Raspravljat će o dnevnom redu: Pučka odeća. Narednih će se dana većati o centrali za kožu.

* **Rusko-ukrajinski mirovni pregovori ugroženi.** Kijev, 1. (D. u.) Na saopćenje predsednika ruske mirovne delegacije, da može dopustiti samo obnovu rasprave u komisiji za izmenu robe, odgovorilo je ukrajinsko odaslanstvo, da joj nije moguće da dopusti, kako bi se započelo pregovarati samo u odseku za izmenu robe.

* **Rat na moru.** Berlin, 2. (D. u.) Službeno. U srednjem Sredozemskom moru potopile su naše podmornice 15.000 bruto registarskih tona, medju kojima i jedan prevozni brod od preko 6000 tona.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Raspravljajući o atentatu na Lenina, piše praški „Venkov":

Tragedija se u Rusiji približuje svome svršetku... Slična sudbina, koja je za velike francuske revolucije zadesila krvavog Marata, slomila je sada vodju boljševičizma. Marat je u svom stanu bio ubijen dne 14. srpnja 1793. od Charlotte Gorday, Lenina su dne 30. kolovoza ranile dve revolucijonarke.

•

Lenin je došao u Rusiju, kad je prva revolucija bila već provedena. Vratio se onamo iz tudjine, zasićen naukom, koja je na tisuće milja bila daleko ruskoj duši. I upotrebio je položaj, bacao je na narod sjajna gesla — obećivao je osnovati državu sveopćeg blagobita! Došao je tako uz pomoć Trockoga na vladu i — započeo raditi... Grozno, užasno, divlje... U izvanjskoj politici — koju nije ni malo razumeo, sve je proigrao — i uvukao Rusiju u najbedniju situaciju. Nekoji su za to, videći to žalosno stanje velike Rusije, tvrdili, da su Lenin i Trocki bili kupljeni...

A unutrašnju je politiku hteo provadjati ognjem i železom. Kroz sto godina carskog režima nije bilo, vele, prolevano toliko nevine krvi, koliko za nekoliko meseci, što je Lenin vladao „ruskome narodu" i „Stračilom" nazivali su ga potajno i njegovi vlastiti prijatelji...

Razume se, da će slučaj Leninov izazvati u celome svetu neizmerno uzbudjenje... Kakav će upliv imati taj dogadjaj i na unutrašnje odnošaje u Rusiji — ne može se sada reći. Isto se ne može kazati, što će se dogoditi s brestlitovskim ugovorima, iza kojih je stajao Lenin i Trocki, koji su takodjer preuzeli obvezu provadjati ih u delo.

•

Amsterdam, 31. kolovoza. „Timesu" javljaju iz Moskve, da su pučki komesari izdali češkim četama opomenu, da će oni, ako bi se još više članova sovjeta ustrelilo, izdati zapoved, da se obese dva zarobljena Čeha. General Diderich odgovorio je, da je još 47 članova sovjeta pod njegovom vlašću, te da će on sve postreljati, ako bi bili ubijeni češki časnici.

•

Petrograd, 27. kolovoza. Nemački parobrod „Ami Steenes" je jučer stigao u Petrograd. To je prvi nemački brod, koji nakon četiri godine vije u Rusiji nemačku zastavu.

•

Berlin, 30. kolovoza. Novina „Kijevska Mysl" javlja: Prema verodostojnim vestima transkaspijska železnica izmedju Krasnovodska i Grabata pala je u vlast pobunjenih četa, koje vode Englezi u Perziji. Govori se, da su se Englezi iskrcali u Krasnovodsku.

Domaće vesti.

Aprovizacija. Danas, 3. rujna deliće se u svim prodavaonama aprovizacione komisije na rujansku iskaznicu ova roba: Odsečak I.: 1 kg muke K 1·60; odsečak VII.: tričetvrt kg slador (kategorija B 1 i pol kg, izvanjsko pučanstvo po kg) po 2 K kg čini 1 K 50 p.; odsečak VIII: dkg slanine po 50 K kg — K 6·—. Odsečak IX pol kg soli po 40 para kg čini 20 para; odsečak X.: 20 dkg marmelade po 8 K čini K 1.60; odsečak XI: pol kg kavinog nadomestka po 9 K kg čini K 4·50 —; ukupno po iskaznici: K 15·40; za manje imućne K 5.40; za izvanjsko pučanstvo K 3·30.

Molbe za poljodelske dopuste. Službeno nam se saopćuje: Daje se na opće znanje, da se molbe radi poljodelskih dopusta nemaju upravljati na c. i kr. vojničko zapovedništvo u Gradac, nego na c. i kr. zapovedništvo, kojemu je podvržena osoba za koju se pita dopust.

Delovanje Crvenog križa za kotar puljski. Od pokrajinskog odseka društva Crvenog Krsta bilo je priopćeno općinskom uredu u Puli, da kotarsko zastupstvo za traženje izginulih u Barbanu biva promenjeno u kotarski ured za informacije za politički kotar Pula, te da gospodin Ivan Malabotich biva ovlašten, da strankama u ime Crvenog Krsta činom i savetom bude na ruku, a osobito da prima njihove molbe, te da ih šalje na njihovo pravo odredjenje, te da se popita kod ovlaštenih ureda četnih telesina za zarobljenike vojnike i izgubljene te da o tom uspehu obavesti stranke. Gospodin Ivan Malabotich izvršivat će svoje delovanje kao i do sada posve besplatno i bez ikakvog zahteva budi kakovih pristojbina sa strane stranaka.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Pejuković; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Alpha"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: fregatni lečnik dr. Stocky.

Nedozvoljeni dopusti. Za Istru nisu usled prilepčivih bolesti dozvoleni dopusti za Vižinadu, Višnjan i Motovun u porečkom kotaru.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

ENA lista: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 4. rujna 1918. Broj 1132.

Naša deca u Hrvatskoj.

Da se spasi našu decu, uzdanicu našu, po-dio je najviše velezaslužni Središnji odbor u agrebu, organizujući sav pokret tako, da i svaki olje stojeći seljak u Hrvatskoj i Slavoniji prima ašu bednu decu pod svoje okrilje. Tako je i iz ule i njezine okolice otputovao, kako već javismo, a 15. prošlog meseca već drugi transporat naše ece. Kod toga išle su sve naše vojničke i poli-čke oblasti na ruku, a osobito se je zauzeo Ratni ripomoćni odbor u Puli, sa vrednim načelnikom, redsednikom okružnog suda gosp. Špirom Peru-ičem na čelu. Putem ratnog pripomoćnog odbora ostiglo se je sve što je deci bilo potrebno.

Gospoda Josip Monas i Ante Ciliga, koja su ratila našu decu u Hrvatsku, šalju nam o putu i meštenju dece sledeće izvešće:

Na Gospojinu dne 15. ov. m. krenula su deca 2 sata po podne u posebnom vagonu iz Pule. em imenovanih pratioca išao je još sa decom do azina i gospodin Baselli, kojemu ide sva hvala a organizaciju transporta. U Kozinu posetili su ansport gospoda dr. Cukon i dr. Kurelić sa prugom. Deca su bila razveseljena posetom naših agili prvaka, koji su baš išli u Ljubljanu k vele-žnim posvetovanjima. Bila je noć, kad smo došli Ljubljanu i tako nismo mogli pokazati dečici ašu Ljubljanu, majku i žarište Jugoslavije. Sledećeg utra prispeli smo u 10 sati pred podne u beli Zagreb.

Sa gospodjom Marijom Kolšakovom od Sre-dišnjeg odbora dodjosmo u Prehranu, gde su dečica dobila odmah toplu hranu. Tamo smo našli i jedan ransporat od 40 dalmatinske dece, pa smo s njima ostali u Zagrebu jedan dan i po. Gospodja Lavo-slava Teklić sa još nekoliko gdjica brinula se je kroz to vreme za mališe. Prema odredbi dra. Basa-čka, koji je duša celog reda u Sred. odboru, krenuli smo i mi i Dalmatinci u nedelju ujutro put Siska. S nama je išao zagrebački kotarski školski nadzornik g. M. Jurčić i tajnik S. O. g. Curić, koji su pak odmah iz Siska išli u Sunju pred novi tran-sport iz Dalmacije. Deca su u Sisku bila lepo do-čekana od g. kotarskog prestojnika Franje Srčana i g. Janka Dujaka, vlasnika knjižare i blagajnika gradskog odbora za opskrbu naše siročadi. Ime-novana gospoda odvedoše dečicu u bašću obližnje restavracije „Šandor". Tamo je već čekao decu dobar gulaš i svakog po jedna štruca belog pše-ničnog kruha, kakvog već više od 3 godine naši mališi nevideše! Čim više osećamo krivicu onih, koji su ovaj rat i glad hteli i doneli, tim više ose-ćamo i zahvalnosti k majčici Hrvatskoj, koja eto u najgore vreme prima pod svoje okrilje 20 tisuća gladne siročadi jugoslavenske, da ih sačuva za bolje dane. U nuždi se pozna prijatelj. Sada mogu videti oni zavedeni naši ljudi, koji su za 5 kruna kod izbora prodavali svoje ime i poštenje, da li su nam prijateljima i braćom Talijani ili Hrvati. Neka si to dobro i na uvek zapamte, a neka ni oni ne-zaborave, koji su nas od kuće oterali i 3 godine kao gladne pse po svetu proganjali!

•

Ali da se povratimo opet k deci. Iza ručka razdelio je g. Dujak sa svojom kćerkom Višnjicom svakom detetu po jednu „Pesmaricu", zbirku naj-lepših jugoslavenskih pesama. Po tom pak je tre-balo razdeliti decu po susednim selima. Starešina svakog sela imao je već popis, koliko može dece uzeti i razdelenje je išlo glatko. Deca su pak sela na kola, konji su počeli bežati i deca su za čas došla u nova prebivališta. Naša su deca smeštena u ove 4 općine sisačkog kotara: Palanjek, Topo-lovac, Lekenik i Letovanić.

Jedan od pre spomenutih pratioca posetio je decu u svim 4 općinama, pa nam u tom po-gledu dao sledeće informacije: U palanjačkoj se je općini svojski za našu decu pobrinuo općinski bla-gajnik g. Ivan Bajić, a u topolovačkoj načelnik g. Stjepan Lovreković. U Lekeniku je općinskim upra-viteljem Primorac g. Boguslav Strižić, pa se on posebnom ljubavlju brine za naše male Primorce. Pravoslavna su naša deca iz Peroja i nešto kato-ličke smeštena u općini Letovanić, gde su i opći-nari jedne i druge vere. Mladi i agilni blagajnik tamošnje općine g. Franjo Mihun jest našoj dečici drugim ocem a majkom su im dobri ljudi. Deca su smeštena većinom kod seljaka, nekoja su kod trgo-vaca, obrtnika ili činovnika. Zemlja tamo dobro rodi, te svi ljudi dobro stoje i za to će ova deca dobro proći. Općine opet paze, ako koje dete ne bi negde dobro izlazilo (iz kojega god već uzroka), da ga odmah premeste drugoj obitelji. Roditelji neka opet pišu deci, da budu dobra i poslušna. Deci tamo ništa faliti ne će, biće sita i to dobroga sita, a s njima se lepo postupa, da ne može lepše. Tamošnji svet ima malo dece, pa prigrljuju naše kao da bi svoje vlastite. Roditelji ne trebaju imati ni malo brige za decu. Ako bi se ipak dogodilo, da koje dete uspiše, da bi roditelji došli po njega, to neka se roditelji za prvi put čine kao da nesu pismo ni primili, a ako bi dete pisalo i po drugi put, onda neka roditelji pišu na dotično općinsko poglavarstvo po informacije. Ako bi općina odgo-vorila, da se dete ne može nikako smiriti i da bi poželjno bilo, da dodju po dete, onde neka istom idu. Ali samo ne žurba. Uvek je bolje ići po njega 8 dana kasnije, nego prije. Šta tamo pojede, biće prištedjeno doma.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Nigde nema veće bojne delatnosti. — Poglavica gene-ralnog stožera.

Nemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: Izmedju Yperna i La Bassee uspešni bojevi pešadije. U pretpolju naših novih položaja izmedju Scarpe i Somme nastavio je En-glez svoje navale. Jugoistočno od Arrasa pošlo mu za rukom uloženjem jakih nadmoćnih sila, da po-tisne naše crte pešadije na obim stranama Chaussee Arras—Cambrai. U crti Etaing—ist. rub Durya—istočno od Cagnicourta—severozapadno od Que-ant—severni rub Noreuila zahvatili smo nasrtaj ne-prijateljev. Opetovni pokušaji protivnikovi da pro-dre preko visočina Dury i istočno od Cagnycourta prema kanalu, slomili su se u nastupu pričuva, koje su stajale u pripremi. Na obim stranama Ba-paume, delomično oklopljentm vozovima, delomično nakon veoma silne topničke priprave prednesena navala neprijateljeva bila je odbijena. Severno od Somme zadržali smo nakon žestokih bojeva viso-čine istočno od Sailly—Moilains—Aizecourt-le-Haut istočni rub Peronne. Na obim stranama pruge Ne-sle—Ham odbila je pričuvna pešadijska pukovnija br. 271, koja se osobito pokazala valjanom u zad-njim bojevima, jučer ponovno opetovne navale Francuza. Inače izmedju Somme i Oise topnička delatnost. Nakon višesatne veoma silne topničke priprave navalio je Francuz, pojačan maročkim i američkim divizijama posle podne izmedju Oise i Aisne. Navala provaljujuća iz nizine Ailiete proti Pierremande i Felembrey slomila se u našoj vatri. Na pojedinim mestima bacio je protusunak nepri-jatelja natrag. U šumskim predelima zapadno i južno od Coucu-le-Chateau potisnuo je neprijatelj naše prve crte od Aillette. Izmedju Aillette i Aisne nisu uspele veoma jake navale protivnikove, ma da su se više puta opetovale. Gardski kirasiri, telesni kirasiri i draguni osmaši pod vodstvom svog zapo-vednika, potpukovnika grofa Magnita, odbili su ju-čerašnjim danom, izakako su nastupili, 15 teških ne-prijateljskih navala i održali uvek bez iznimke po-verene im položaje. — Jučer smo oborili 13 nepri-jateljskih balona i 55 letala, izmedju kojih 36 na bojištu kod Arrasa. Od toga sastrelilo je lovačko zračno brodovlje br. 3 pod vodstvom natporučnika Lörzera 26 letala. Natporučnik Lörzer izvojevao je time svoju 35. pobedu u zraku — Ludendorff.

Rat.

Pišući o tečaju velike bitke na zapadu, javlja praška „Narodni Politika": Engleski listovi najav-ljuju več, nakon deset dana bitke preko 100.000 za-robljenika i preko 2000 zaplenjenih nemačkih to-pova. Ogromni dvoboj još je uvek u toku i k nje-govom svršetku gleda sav svet s rastućom nape-tošću.

•

Reuterov ured javlja iz Londona od 3. rujna: Kako doznaje Reuterov ured osvojili su Englezi Le Transloy i Estaires.

•

Francuski izveštaj od 2. rujna posle podne: U predelu severnog kanala žestoki topovski bojevi. Francuzi su suzbili dve neprijateljske protunavale U ne selo Champs te su održali svoje položaje. U predelu Aillette ponovno su uznapredovali u šumi zapadno od Coucy-le-Chateau i istočno od Pont-St. Mard. Od prilike 100 zarobljenika ostalo je u rukama Francuza.

•

Francuski izveštaj od 2. rujna na večer: Te-čajem dana napredovale su naše čete, što su sinoć prekoračile severni kanal u visini Neslea, na istoč-nom bregu kanala te su se ustalile na zapadnim obroncima uzvisine 77. Dopremili smo zarobljenika. Izmedju Aillette i Aisne nastavismo naše napredo-vanje na uzvisinama istočno od Crecy-au-Mont i Juvignya, unatoč ljutom otporu neprijatelja. Osvo-jili smo Luilly, Terny i Sony te smo osim toga uznapredovali severno od Crouya. Na ostaloj je fronti dan prošao mirno.

•

Engleski izveštaj od 1. rujna (Svršetak): Na ostaloj bojnoj fronti odigraše se manja, uspešna poduzeća na različitim točkama južno od ceste Arras—Cambrai. Naše su čete poterale neprijatelja sa visoravnice Morval, te su osvojile Beaulencourt kao što i brežuljke istočno od Rancourta i Fremi-courta. U Le Transloy pritišćemo neprijatelja. Do-vršili smo osvojenje Bullecourta. S tog smo pod-uzeća dopremili zarobljenika. Suzbili smo protuna-valu protiv novih položaja, što su jutros osvojile kanadske čete severno od Hendecourta. Naše su ophodnje nešto malo uznapredovale u odseku Lensa. Na fronti Lyse traje naše napredovanje. Naše su čete doprle do Douleula, Verriera i Ste-enwerka te stoje u uskom kontaktu s neprijateljem kod Neuve Eglisea i Wulwerghema

Meseca kolovoza zarobile su engleske čete u Francuskoj 57.318 momaka, medju kojima 1.283 čas-nika. U istom su vremenu zaplenile 657 nemačkih topova, medju kojima 150 teških, preko 5750 stroj-nih pušaka i preko 1000 opkopnih mužara. Medju ostalim plenom imade stovarišta municije i orudja, mnogo sto hiljada topovske i opkopno-mu-žarske municije kao što i sitne pušćane municije i ostalog ratnog pribora u nepreglednim količinama.

•

Talijanski izvještaj od 2. rujna: Pojedinačna topovska delatnost i delatnost izvidničara. Naše je topništvo izvelo u gorskom području delotvornu koncentričku paljbu. Na Piavi oštetili smo ladju sa neprijateljskim četama, na kojoj su kušali izvesti napadaj, te ju učinili nerabnom. Na glavici Gonfe (?), na Stelviu i na asiaškom zaravanku suzbili smo neprijateljska odelenja s teškim gubicima po njih. — Tečajem dana napadoše talijanski i saveznički letači opetovano prve linije neprijatelja. Jaka sku-pina talijanskih letala napala je na letalište u Li-venzi te bacila vidljivim uspehom bombe. Mnogo je neprijateljskih aparata, što su se bili podigli, bilo rasterano.

•

Izveštaj istočne armije od 2. rujna: Engleske su čete 1. rujna osvojile izbočinu neprijateljske fronte severno od Alčak Male i zapadno od Var-dara. Kod Serresa oborili smo neprijateljsko letalo, koje se srušilo, obavito plamenom.

•

Roterdam, 31. kolovoza. Prema pariškim vestima primio je maršal Foch zastupnike francu-skih i neutralnih listova te im je saopćio sledeće: Operacije, koje smo započeli dne 18. srpnja, za-uzimlju izvrstan tok. Ne ću da igram ulogu pro-roka, no činjenice su više vredne nego li svi raz-govori. Mogu nam pomoći samo dela naših vrednih vojnika. Ja naprežem sve svoje sile, da ostvarim zadaće, koje smo si postavili. Što se tiče naših četa, mogu kazati, da nisu još nikada bile na ta-kovoj visini, kao danas. Unatoč svoj vrućini, us-prkos zaprekama, koje im junački neprijatelj po-laže na put, unatoč svim pogreškama marširaju napred. Bore se neprekidno i ne dadu se niti za-meniti. Pogledajte, gospodo moja — i pri tom po-kaže Foch na kartu, što smo postigli od 18. srpnja. Mi marširamo napred, a to je glavno. Engleske čete bore se izvrsno, Amerikanci su divni vojnici, samo imadu jednu pogrešku, što su previše nasrtljivi, i postavljaju svoj život suviše na kocku. Amerikan-ske čete mora se malo držati na uzdi. Koje čete imam da najviše hvalim? Ja uistinu neznam. Svi vojnici saveznika zahtevaju samo, da ih se baci u paljbeni položaj, da mogu upravo mnogo Nemaca ubiti. Ja sam jednoć držao, da će Nemci navaliti na nas, kao plima na obalu. No sada plima ide natrag, ali obala, preko koje mora preći, puna je grebena i taj je uzmak za to za Nemce vezan sa velikim opasnostima. O svršetku velikog boja ne ću da proričem, no računam s odvažnošću naših četa i nadam se, da će Francuska možda u kratko vreme biti oslobodjena od nemačke invazije.

Neprijateljski zrakoplovci nad Katarom.

Beč, 2. (D. u.) C. i kr. ratno ministarstvo, mornarička sekcija službeno javlja: Prepodne dne 30. kolovoza pokušala su četiri engleska letala da navale na uredjaje i brodove u kotorskoj luci. Nji-hove su bombe bile bez delovanja i pale su ve-ćim delom u more. Od četiri letala pobeglo je

istočnih predgradja. Australske čete drže Peronne, Flamincourt i St. Denis te su znatno uznapredovale na istočnim i severoistočnim obroncima Mont St. Quentina. Na levoj strani Australaca osvojiše londonske čete, što su napadale južno od Comblesa, Bouchavesnes i Rancourt sa zaravancima, što nadvisuju ova sela te su doprle do zapadnog dela šume St. Pierre-Vaast. Tečajem ovog uspešnog napadaja, kod kojega smo svladali žilavi otpor neprijatelja, zarobili smo 2000 Nemaca te zaplenili nekoliko topova.

*

Izveštaj istočne armije od 30. kolovoza: Znatna delatnost neprijateljskog topništva na čitavoj fronti. Zapadno od Vardara uspelo je više napadaja engleskih četa, što su dopremile zarobljenika. Istočno od Vardara izvele su grčke čete uspelu provalu u neprijateljske linije.

*

Izveštaj istočne armije od 31. kolovoza: Jaka obostrana topovska delatnost na obim bregovima Vardara. Na levom bregu Vardara izvele su engleske čete uspešan sunak u neprijateljske linije te su dopremile zarobljenika. Engleska su letala nabacila poljska logorišta na Strumi bombama.

Car Vilim Hertlingu.

Berlin, 31. kolovoza. Car je upravio državnom kancelaru sledeće pismo:

Prigodom svršetka Vaše 75. godišnjice šaljem Vam svoju čestitku i svoj blagoslov. Bog neka Vam dade zdravlja i snage za Vašu odgovornu službu, koju ste Vi iz zgoljne domovinske ljubavi u teškim vremenima preuzeli. Moja vruća zahvalnost Vam je osegurana i s menom će se danas združiti sav nemački narod u želji, da se Vaš životni rad okruni domovinu osiguravajućim mirom sa našim neprijateljima, kojima su naše prepobedive vojske u nepokolebivoj ustrajnosti zadale najkrvavije rane, ali koji još uvek nastoje, da nas unište. Jaka volja i jasna budućnost neka nas i naš nemački narod vode uz pomoć Božju u ovim vremenima. Sa svojim odanim čestitkama šaljem Vam kao izvanji znak moje zahvalnosti jednu vazu. Vilim I. R.

Državni je kancelar odgovorio na ovaj brzojav vrlo srdačno. Isto tako primio je državni kancelar brzojavku od carice Auguste Viktorije.

* **Španjolska i Nemačka.** Kako je poznato, nastao je izmedju Nemačke i Španjolske spor radi podmorničkog rata. Izmedju obiju vlada vode se sada pregovaranja, jer je Španjolska objavila namisao, da će za svaki potopljeni španjolski brod zaplenití nemački parobrod, što se nalazi u španjolskim lukama. Sada se vodi istraga o potopljenju španjolskog parobroda „Cassara", koji je plovio, kako javlja „Times" po izričitom nalogu španjolske vlade. Ministar vanjskih posala informirao se u Cardiffu o okolnostima, pod kojima je taj brod bio potopljen. S tim se pitanjem bavilo takodjer španjolsko ministarsko veće, što je izdalo poluslužbeni komunike u kojem javlja, da je poslalo nemačkoj vladi pritužbu te zatražilo informacije o „Cassari", e bi moglo poduzeti shodne korake. Pariške novine javljaju iz St. Sebastiana, da je nemački poklisar princ Ratibor imao razgovor sa španjolskim ministrom predsjednikom Datom i predsednikom španjolske komore Villanuevom.

* **Stranke i grupacije u Hrvatskoj.** Sada, kad se u Hrvatskoj približava odlučan trenutak, gde će da nastanu i možebitne velike promene i u dobrom smislu, pokazuje se, kako su stranačke prilike tamo zapravo dosta dobre, jer su sve stranke — mimo frankovaca — jedinstvene i složna u glavnom: U ljubavi prema narodu. Mogućnost, da bi se sada mogla koalicija pridružiti narodnoj koncentraciji — čini da sav narod stoji i onde u zbijenim redovima proti istom neprijatelju. Sa radošću prenosimo konstataciju dopisnika „Slovenskog Naroda". „Konstatovati je dakle treba potpunu jednodušnost i suglasje cele hrvatske javnosti, celoga narodnoga mnenja i svih stranaka u pogledu našega narodnoga programa, koji je izražen u poznatoj zagrebačkoj rezoluciji:

* **Francuzi i Česi.** „Tägliche Rundschau" piše: Čudni ti junački mladići oca Masaryka, i nežni Tučeki i Pavli i Stefanici i ostali Garibaldinci iz krugova čitalaca „Češké družiny" i „Čeho slováka" s kojima se borilo pred nekoliko meseci već 350.000 čeških dezertera; no budući da je u austrijskoj vojsci bilo 600.000 Kramaržovih i Masarykovih vojnika, bilo bi čudo, kad ne bi bila uz sklonost te rase na krivu prisegu, porasla već husitska vojska u svetoj Rusiji. Kad su pronašli pariški nacionaliste, da je Hus svetac katoličke crkve, uzložit će stari progonilac kršćana, Clemenceau, preobraćen u starosti k veri i svoje poslednje sile, te će služiti češko-slovačkoj stvari, osobito vruće. Već vele, gorljivo uči češku gramatiku, da i u toj struci nadvlada nenavidjenog stanovnika Elyseja (Poincarea), koji je već prema svršetku srpnja ne samo posvetio zastavu, već je bio kadar da im usklikne neočekivano ispravno: „Nazdar!" Te lovorike nisu dale novome Gambetti spavati. O hrabrosti čeških dezertera nemaju slabi nemački vojnici ni pojma. Isprva je bilo samo 700 tih slavenskih Bayarda u Francuskoj vojsci — i odmah su dobili 110 ratnih križeva, 12 vojničkih kolajna, 1 počasnu legiju i slavnu crvenu „Fourragére" za svoju pukovniju.

* **Lenin umro?** Wolffbureau javlja od 2. rujna: O vesti, koju širi Reuter, da je Lenin umro, nije ovde na merodavnim mestima ništa poznato. Kod ovdašnjeg ruskog zastupstva stigla je još danas poslepodne brzojavka, da se Leninovo zdravstveno stanje poboljšalo.

* **Sazív ratnogospodarskih komisija carevinskog veća.** Beč, 2. (D. u.) Ratnogospodarski odsek carevinskog veća sazvan je za 10. rujna u 10 sati pre podne na većanje. Raspravljat će o dnevnom redu: Pučka odeća. Narednih će se dana većati o centrali za kožu.

* **Rusko-ukrajinski mirovni pregovori ugroženi.** Kijev, 1. (D. u.) Na saopćenje predsednika ruske mirovne delegacije, da može dopustiti samo obnovu rasprave u komisiji za izmenu robe, odgovorilo je ukrajinsko odaslanstvo, da joj nije moguće da dopusti, kako bi se započelo pregovarati samo u odseku za izmenu robe.

* **Rat na moru.** Berlin, 2. (D. u.) Službeno. U srednjem Sredozemskom moru potopile su naše podmornice 15.000 bruto registarskih tona, medju kojima i jedan prevozni brod od preko 6000 tona.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Raspravljajući o atentatu na Lenina, piše praški „Venkov":

Tragedija se u Rusiji približuje svome svršetku... Slična sudbina, koja je za velike francuske revolucije zadesila krvavog Marata, slomila je sada vodju boljševičizma. Marat je u svom stanu bio ubijen dne 14. srpnja 1793. od Charlotte Gorday, Lenina su dne 30. kolovoza ranile dve revolucijonarke.

Lenin je došao u Rusiju, kad je prva revolucija bila već provedena. Vratio se onamo iz tudjine, zasićen naukom, koja je na tisuće milja bila daleko ruskoj duši. I upotrebio je položaj, bacao je na narod sjajna gesla — obećivao je osnovati državu sveopćeg blagobita! Došao je tako uz pomoć Trockoga na vladu i — započeo raditi... Grozno, užasno, divlje... U izvanjskoj politici — koju nije ni malo razumeo, sve je proigrao — i uvukao Rusiju u najbedniju situaciju. Nekoji su za to, videći to žalosno stanje velike Rusije, tvrdili, da su Lenin i Trocki bili kupljeni...

A unutrašnju je politiku hteo provadjati ognjem i železom. Kroz sto godina carskog režima nije bilo, vele, prolevano toliko nevine krvi, koliko za nekoliko meseci, što je Lenin vladao „ruskome narodu"! „Stračilom" nazivali su ga potajno i njegovi vlastiti prijatelji...

Razume se, da će slučaj Leninov izazvati u celome svetu neizmerno uzbudjenje... Kakav će upliv imati taj dogadjaj i na unutrašnje odnošaje u Rusiji — ne može se sada reći. Isto se ne može kazati, što će se dogoditi s brestlitovskim ugovorima, iza kojih je stajao Lenin i Trocki, koji su takodjer preuzeli obvezu provadjati ih u delo.

*

Amsterdam, 31. kolovoza. „Timesu" javljaju iz Moskve, da su pučki komesari izdali čeških četama opomenu, da će oni, ako bi se još više članova sovjeta ustrelilo, izdati zapoved, da se obese dva zarobljena Čeha. General Diderich odgovorio je, da je još 47 članova sovjeta pod njegovom vlašću, te da će on sve postreljati, ako bi bili ubijeni češki časnici.

*

Petrograd, 27. kolovoza. Nemački parobrod „Ami Steenes" je jučer stigao u Petrograd. To je prvi nemački brod, koji nakon četiri godine vije u Rusiji nemačku zastavu.

*

Berlin, 30. kolovoza. Novina „Kijevska Mysl" javlja: Prema verodostojnim vestima transkaspijska železnica izmedju Krasnovodska i Grabata pala je u vlast pobunjenih četa, koje vode Englezi u Perziji. Govori se, da su se Englezi iskrcali u Krasnovodsku.

Domaće vesti.

Aprovizacija. Danas, 3. rujna deliće se u svim prodavaonama aprovizacione komisije na rujansku iskaznicu ova roba: Odsečak I.: 1 kg muke K 1·60; odsečak VII.: tričetvrt kg sladora (kategorija B 1 i pol kg, izvanjsko pučanstvo pol kg) po 2 K kg čini 1 K 50 p.; odsečak VIII: 12 dkg slanine po 50 K kg — K 6·—. Odsečak IX: pol kg soli po 40 para kg čini 20 para; odsečak X.: 20 dkg marmelade po 8 K čini K 1.60; odsečak XI: pol kg kavinog nadomestka po 9 K kg čini K 4·50 —; ukupno po iskaznici: K 15·40; za manje imućne K 5.40; za izvanjsko pučanstvo K 3·30.

Molbe za poljodelske dopuste. Službeno nam se saopćuje: Daje se na opće znanje, da se molbe radi poljodelskih dopusta nemaju upravljati na c. i kr. vojničko zapovedništvo u Gradac, nego na c. i kr. zapovedništvo, kojemu je podvržena osoba, za koju se pita dopust.

Delovanje Crvenog križa za kotar puljski. Od pokrajinskog odseka društva Crvenog Krsta bilo je priopćeno općinskom uredu u Puli, da kotarsko zastupstvo za traženje izginulih u Barbanu biva promenjeno u kotarski ured za informacije za politički kotar Pula, te da gospodin Ivan Malabotich biva ovlašten, da strankama u ime Crvenog Krsta činom i savetom bude na ruku, a osobito da prima njihove molbe, te da ih šalje na njihovo pravo odredjenje, te da se popita kod ovlaštenih ureda i četnih telesina za zarobljenike vojnike i izgubljene, te da o tom uspehu obavesti stranke. Gospodin Ivan Malabotich izvršivat će svoje delovanje kao i do sada posve besplatno i bez ikakvog zahteva budi kakovih pristojbina sa strane stranaka.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Pejuković; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Alpha"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: fregatni lečnik dr. Stocky.

Nedozvoljeni dopusti. Za Istru nisu usled prilepčivih bolesti dozvoljeni dopusti za Vižinadu, Višnjan i Motovun u poreckom kotaru.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 5. rujna 1918. Broj 1123.

Odjeci u čitateljstvu.

Ljudi, što pokrenuše „Hrvatski List" imali su već od prvog dana jasan i tačan program, ali vremena su bila takova, da se nije moglo izići odmah s realizacijom. Kad nam se je činilo vreme zgodnim za ostvarenje koje točke programa, nismo oklevali, već smo to izveli bez obzira šta će reći Petar ili Pavao. Naša savest i uverenje, da radimo prema potrebama jugoslavenskog naroda i time u interesu države, davalo nam je snagu. Da je naš rad i naše stanovište ispravno, dokazuju nam pisma, što smo ih primili od naših čitaoca u ovo zadnje vreme, odkad smo uveli ekavštinu. Za nas je odlučno stanovište naših čitaoca, jer mi pišemo za istarske Jugoslavene, a nipošto za kojekakve lokalpatriote.

Još u vreme, kad smo donašali tek podlistke u ekavštini, pisao nam je jedan istarski profesor: ... Nalazim se kod vojništva. Pretpostavljeni smatrali su korisnijim, da ubijam ovde ljude, nego da kod kuće učim i vaspitavam djake ... Jest velika sramota naših zastupnika i cele naše javnosti, da se ni najmanje ne brine za te „pretpostavljene", koji komodno i paševski ubijaju svaki ideal u poletnim mladim dušama.... Kad ter kad dobivam ovde i Vaš list, pa sam bio ugodno iznenadjen, kad sam nedavno razabrao, da ste delomično uveli ekavštinu. To devstvuje na me kao simbol kretnje, simbol nove volje i dobe. To je za mene jedan „E pur si muove!" U našoj mizernosti jest to nešto velikoga, ali inače, samo u sebi, jest to tek jednostavna konzekvencija u narodu, da smo jedan jedinstven narod. Jer ako smo jedan narod, zašto da pišemo na dva ili tri načina? Niti veliki, 100 milijunski narodi, ne dozvoljavaju si takav luksus, pa kako da si mi malešni i slabi to dozvolimo! Uopšte, jest uvek simbolom jednog naroda njegov jedinstveni jezik, a mi, zar da budemo evropejski specijalitet?... Svaćam, da ne možete prekinut odmah i potpuno sa tradicijom i da ne možete iz ijekavštine preskočiti preko noći u ekavštinu, ali ipak želeo bih, da podje dosledno napred, pa da s vremenom uvedete trajno i potpuno ekavštinu u Vaš list...

Posle nam je pisao jedan radnik iz Pazina: „Mi smo malo iznenadjeni. Bili smo naučeni na „lijepo", a sada čitamo na jednoć „lepo", ali da priznamo istinu, nama se tako i bolje svidja, jer i kod nas se peva „lepa Mara", a šta je lepše nego onako, kako se peva.... Imamo svugde u Primorju i Slovenaca pa smo već iz razgovora s njima naučni na ekavštinu, a i mi, kad govorimo „po našu" ne rečemo ni sijeno, ni sino, već seno. Najbolje bi bilo, kad bismo mi svi Hrvati, Slovenci i Srbi pisali jednako, jer onda nas niko više ne bi razdelio ni zavadio..." Na istu misao dolazi i seljak, prijatelj našeg lista u Čabrinićima (kod Kanfanara), pa dodaje k tomu: ... Kao su već mudri ljudi odlučili, da ima biti ekavština naše zajedničko pismo, pa onde neka bude i neka se svako pokori, i mi bismo najvoleli pisati: „ča delaš i kadi si bija?" ali zbog sloge i napretka učili smo se dosad ijekavštine, a sad smo voljni zbog još veće sloge pisati i ekavski. Samo neka i drugi nadju toliko dobre volje, koliko smo je mi pokazali!" (Možda će se komu pričiniti gornja logika zamršena, ali će videt je, da je misao, jezgra zdrava i dobra. O. ur.) Drugi radnik, iz Pule, javlja nam: „Za mene je vrijeme ili vreme sve jedno, jer čitam i jedno i drugo, a mati me nije učila ni jedno ni drugo, već treće: vrime. Nu mislim da je najpametnije pisati vreme, jer ekavski govore i pišu i Srbi i Slovenci, e kad sam bio u Hrvatskoj, čuo sam na svoje uši, gde u srcu Hrvatske, u Zagrebu svako veli, belo brašno, pa kad velika većina govori belo brašno, zašto da tako i ne pišemo. Nu, u boju za pravopis ne sme se zaboraviti, da je najglavnije prosveta, pa da mi zbog pravopisa ne zanemarimo još više osvešćivanje našeg naroda; jer šta hasni i jedinstven pravopis, ako fali jedinstvena svest..."

Učitelj iz Poreštine piše nam: Suglasim s uvedenjem ekavštine. Dobro je, da se to čini odmah iz početka, jer sada će se to lakše ukoreniti, nego kasnije, kad bi ijekavština već bila medju pukom raširena. Mase teško menjaju svoje navike. Ali ne smemo misliti, da je uvedenjem istočnog idioma naša zadaća iscrpljena. To je tek uvod, a sad mora doći sadržaj t. j. rad: prosvećivanje puka i širenje jugoslavenske narodne svesti. Narod malo znade za pravopis. On oseća, da je današnji njegov položaj nepravedan, da se njemu godi krivica, zna, da se mora tući za drugoga, ali ne zna, šta mora raditi, da se njegov položaj poboljša, ne zna za čim ima čeznuti, šta ima zahtevati. U tom smeru mislim, da bi bilo potrebno izdavati jedan seljački sedmičnik, kao što imaju Slovenci „Domovinu" i „Jugoslavena". Slično piše i mladi sveštenik iz Puljštine: „Naši su ljudi Jugoslavenima više po instinktu nego po uverenju. Mi treba da vaspitamo u njima uverenje. Izvrsno ste učinili, šta ste odmah u početku odstranili onu živicu, šta nas je dvojila t. j. pravopis. Samo napred! Član „Sokola" u Medulinu piše nam: „Mi smo još pre rata bili za Jugoslaviju, pa, kako da ne budemo sada, kad i slepci progledaše. Ako je istinito i iskreno za Jugoslaviju, kako da ne bude i za književno jedinstvo ili ti za jedinstven pravopis".

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Na severu prelaza Tonale oteše naši gorski odeli nenadanom navalom neprijatelju Monte S. Matteo (3692 m), Monte Mantello (3632 m) i glečerski vrhunac (3502 m). Ta oružana dela u večnom ledu i snegu podavaju osobitu svedodžbu junaštvu napadača, koji su dorasli najtežim alpskim prilikama. U Sette Comuni živahnija izvidnička delatnost. Inače ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: Na obim stranama Lysa porinuo se neprijatelj u neprestanim bojevima s našim prvim četama na crtu Wulverghem—Nieppe—Mac—St. Maur—Laventie—Richebourg. Naši mešoviti odeli silno su škodili neprijatelju u tim manjim bojevima i oteli mu napadajima i navalama zarobljenika. Na bojnoj fronti izmedju Scarpe i Somme protekao je dan mirno. Mi smo povukli prošle noći svoje čete na crtu Arleux—Moeuvres—Manancourt. Te, već nekoliko dana pripravljane kretnje bile su izvedene prema nacrtu i neprijatelj ih nije uznemirivao. Neprijatelj je jedva posle podne sledio krzmajući. Na fronti izmedju Moislainsa i Peronne nije opetovao protivnik jučer svojih navala. Na obim stranama Noyona poveo je Francuz jače nasrtaje, koji su bili upravljeni osobito proti visoravni izmedju Champagne i Bussyja. Neprijatelj, koji je tu mnogo puta pre i posle podne uzaludno navaljivao proti 231. diviziji pešadije, koja se valjanom iskazala, bio je kao i u ostalim navalnim odsecima bez izuzetka odbijen. Na Ailetti izvidnički bojevi. Nasrtaji neprijateljevi proti Coucy-le-Chateau nisu pošli za rukom. Izmedju Ailette i Aisne započeo je Francuz u savezu s Amerikancima i Talijanima nakon veoma jake priprave ponovne navale. Bile su, mnogo puta nakon ogorčenog boja odbijene. — Jučer smo sastrelili 22 neprijateljska letala i 7 pripetih balona. Por. Rumey izvojevao je svoju 30. pobedu u zraku. Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Južno od Ruponta priveli smo sa uspešnih nasrtaja u francuske jarke zarobljenika i strojnih pušaka. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izveštaj od 2. rujna prepodne: Sinoć su walliške čete istočnih engleskih grofovija osvojile po teškom boju Sailly-Saillisel. Engleske su se čete bliže primakle Le Transloyu i Noreuilu, gde su zarobile izvestan broj Nemaca. Kod Riencourta-les-Cagnycourt osvojile su tečajem noći engleske i škotske čete nemačke položaje južno od sela te su zarobile nekoliko stotina zarobljenika. U odseku južno od Scarpe navalile su engleske i kanadske čete u 5 sati u jutro. Javljaju dobre uspehe. U odseku Lyse doprešle su naše čete do reke Lys. Istočno od Estairesa zaposele su Neuve Eglise.

•

Engleski izveštaj od 2. rujna na večer: Jutros navališe kanadske i engleske čete na obim stranama ceste Arras—Cambrai u pratnji tankova te su na širokoj fronti osvojile moguće izgradjeni sustav utvrda, što je poznat pod imenom linije Crocourt-Qeant te se nalazi južno od Scarpe. Neprijatelj je ove opkope držao svom silom te je suprotstavio našem napredovanju odlučan otpor. Na čitavoj navalnoj smo fronti skršili njegov otpor uz teške po nj gubitke. Kanadske su čete osvojile Dury, Villers-les-Cagnycourt i Cagnycourt te su uznapredovale i preko ovih mesta. Na njihovoj levoj strani utrle si engleske čete put preko nemačkih obrambenih linija severoistočno od Eterpignya. Na desnom su krilu napredovale engleske i škotske čete preko Riencourta-les-Cagnycourt u smeru na Queant. Kod toga su osvojile brojne dobro utvrdjene položaje uključivo selo Noreuil. Južno od tog sela postigle su naše čete takodjer nekoje uspehe. Suzbile su jaku protunavalu, koju je neprijatelj poduzeo velikom snagom istočno od Vaulx-Vraucourta. Engleske su čete dostigle rub Beugnya te su osvojile Villers au Flos. Ljuti je boj trajao sav dan za selo Le Transloy. I na tom smo mestu suzbili navale neprijatelja. Engleske su čete osvojile ovo selo. Izmedju Saillisela i Peronnea bacile su engleske i australske čete neprijatelja iz šume St. Pierre-Vaast te su zauzele sela Allaines i Haut-Allaines. Istočno i jugoistočno od Peronnea opetovao je neprijatelj svoje protunavale, koje su australske čete suzbile s velikim gubicima po neprijatelja. Tečajem dana dopremili smo nekoliko hiljada zarobljenika. Naše su patrule dalje uznapredovale na zapadnim rubovima Lensa. Na Lyskoj su si fronti naše čete u tesnom dodiru s neprijateljem stekle daljnjeg zemljišta.

•

Engleski izveštaj od 3. rujna prepodne: Naša poduzeća bila su jučer provedena s potpunim uspehom. Neprijatelj je u svojim pripravljenim položajima sistema Discourt—Queant pretrpio težak poraz sa rezultatom, da se je jutros rano počeo povlačiti na čitavoj bojnoj fronti. Tečajem jučerašnje bitke dopremili smo, ne glede na teške gubitke, što smo neprijatelju zadali, od prilike 10.000 zarobljenika. Naše čete napreduju. Napredujući, prodrle su, kako javljaju, u Pronville, Doignes i Bertincourt. Kanadske su čete dokazale najveću spretnost i srčanost, osvojivši linije sustava Discourt—Queant. Ove je linije bio neprijatelj izgradio tečajem 18 meseci, a bile su snabdevene najužasnijim zaprekama, kojima ih opremila moderna inžinirska umetnost. Neprijatelj je bio utvrdio tamošnje položaje u takvoj meri, da je na fronti od 8000 yarda bilo ustanovljeno ništa manje od 11 nemačkih divizija. Unatoč jakosti tog obrambenog položaja, oborili su Kanadci, na levoj strani baš divno poduprti engleskim četama, neustrašivo sve pred sobom. Južno od kanadskih vojnih zborova izvele su engleske, škotske i mornaričke čete 17. zbora pod zapovedništvom generala poručnika Charles Fergusena ni na koji način manje teško delo, osvojiv dodirnu točku linije Discourt—Queant s Hindenburgovom linijom. Ovi obrambeni uredjaji bili su upravo golemi. Ali naše su čete prodrle preko njih, zatvorile su Queant sa severa sa rezultatom, da je ovo važno uporište palo pod večer već u naše ruke. Skupine tankove pridonele su opet znatno k uspehu ovih bojeva.

•

Amerikanski izveštaj od 2. rujna na večer: Severno od Aisne nastavile su naše čete svoje napredovanje unatoč žestokom neprijateljskom otporu te su osvojile sela Terny i Sorny. Kod jučerašnje akcije zarobili smo u tom odseku 572 momke, zaplenili 2 topa od 10·5 cm i 78 strojnih pušaka. Severno od Vesle suzbili smo dve mesne navale neprijateljeve zapadno od Fismesa s gubicima po neprijatelja.

•

Belgijski izveštaj od 2. rujna na večer: U odseku Dixmuidena delatnost bacala bomba i topništva.

*** Općenito naoružavanje Čeha.** „Deutschböhm. Tagesnachrichten" donose članak, koji ponavlja tvrdnje drugih nemačkih listova, da zahtevaju Česi za živež od Nemaca oružje, a onda ide taj list još korak dalje te veli: U municijskoj tvornici u Bolevcu pomanjkalo je u zadnje vreme okruglo 60.000 ručnih granata. Nekoga lepoga dane izginule su te granate bez ikakvog traga. Za odvoz takove municije bilo je potreba jedan ili najbrže više vaguna. Ko bi mislio, da je to nemoguće, sećamo ga na tadbinu kave u Toplicama, koja dokazuje, da je kod nas takova šta moguće. Kamo su baš išle te granate, nije posve poznato, nu stalno je, da su bile poslane preko Plznja u češke krajeve. Ručne granate, to strašno oružje, dospele su dakle u ruke Česima. Zanimivo je kod toga, da organizatori češkoga naoružavanja ne pripadaju gradjanskim strankama, već češkoj anarhističkoj skupini, o kojoj se od godine 1913., iza štrajka u severozapadnoj Češkoj, nije više ništa čulo... Na izvadjanja nemačkog lista odgovaraju „Lidove Noviny": Strašna izmišljotina, s kojom bi bilo previše upuštati se u polemiku.

*** Eksplozija skladišta municije u Odesi.** U Odesi je eksplodiralo veliko skladište municije, a bilo je i pogibelji, da eksplozija uhvati takodjer skladišta piroksilina i ekrasita, što bi bilo prouzročilo u gradu strašnu katastrofu. Dopisni ured javlja k tome od 3. rujna: Opseg eksplozijske katastrofe može se sada učiti. Preko 50 je osoba kod toga nastradalo. Više stotina je osoba ozledjeno, a više hiljada bez krova. Šteta iznosi više milijuna. Eksplozije su trajale sa stankama sve do ponedeljka. Pogibelj, da eksplodiraju i velika skladišta ekrasita i

piroksilina, može se smatrati uklonjenom. Iz dosadašnje istrage proizlazi, da je katastrofa u Odesi bila, jednaka onoj u Kijevu, izazvana agentima antante. Skladište municije bilo je imanje ukrajinske vlade a austro-ugarska vojna je uprava pregovarala, kako bi si pribavila skladišta municije i ostale zalihe.

* **Parlamentarne vesti.** Parlamenat, odbori i zajednička vojna komisija. Parlamenat se u rujnu najbrže ne će sastati, nego jedva izmedju 8. i 10. listopada. Rujna će valjda sastati se parlamentarni odbori. Od odbora zastupničke kuće do danas nije sazvan nijedan. Govori se uvek, da će financijalni odbor biti sazvan za dne 10. rujna. Saziv odbora zavisan je po vladinoj želji od garancija, da će vladini predlozi biti prihvaćeni od dostatne većine. Dne 1. rujna bila je sazvana zajednička komisija gospodske i zastupničke kuće za ratno gospodarstvo. Sednica ove skupne komisije vršit će se dne 10. rujna posle podne. Na dnevnom redu jest opskrba civilnog stanovništva sa blagom i odelom te druge vojno-gospodarske stvari. — Kako se glasa u parlamentarnim krugovima odstupiće u najkraće vreme trgovački ministar barun Wieser. Njegov naslednik bit će najbrže profesor kemičke tehnologije na nemačkoj tehnici u Pragu, dr. Ferdinand Gintl.

* **Većanja u Budimpešti.** Budimpešta 31. kolovoza. Austrijski ministarski predsednik barun Husarek je dospeo danas ujutro ovamo, te se tekom dana razgovarao sa ugarskim ministarskim predsednikom, dr. Wekerlom i šefom bosanske zemaljske vlade, barunom Sarkotićem. Osim raznih prehrambenih pitanja govorilo se takodjer o odlučenju odnošaja Bosne i Hercegovine napram monarkiji.

* **Većanja u Beču.** Beč, 4. (D. u.) Car je o podne primio državnog tajnika za vanjske poslove von Hintzea i podtajnika vom Stumma. U 1 sat i po bio je kod Njihovih Veličanstva ručak, kojemu su prisustvovali admiral von Hintze, podtajnik von Stumm, nemački poklisar grof Wedel, nemački vojnički opunomoćenik general von Cramon i ministar vanjskih posala grof Burian.

* **Ban Mihalovich ostaje.** Madžarski službeni list „Magyar Tudosito“ javlja iz Beča: Već nekoliko sedmica šire se u budimpeštanskim i bečkim novinama vesti, što se bave s ostavkom hrvatskog bana Antuna pl. Mihalovicha, koji navodno već dulje vremena namerava odstupiti od svog mesta, a da još nije stvorio odluke. Sve vesti, što kruže o demisiji hrvatskoga bana, ne odgovaraju istini.

* **Rat na moru.** Berlin 4. (D. u.) Službeno. Nemačke su podmornice u srednjem Sredozemnom moru potopile 14.000 brutto registarskih tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

* **U stanju Leninovom** očekuje se danas (3. rujna) kriza. Unatoč njegovoj niskoj temperaturi smatraju lečnici njegovo stanje ozbiljnim.

* **Čehoslovaci i Amerika.** Washington, 3. (D. u.) Reuter. Amerikanska je vlada priznala Čehoslovake kao ratujuću državu.

Domaće vesti.

Poziv! Prijave za sve 1. delovanjem neprijatelja (palbom ili bombama) nastale štete, odnosno ratne štete; 2. za sve usled samovolnih i protupravnih čina vlastitih četa nastale ratne štete (pljačkanja, kradje itd.); 3. sve zakonom utemeljene tražbine vlastitih četa (smeštanje četa i povoza, za pašu, za uporabu pokućtva ili radiona, vozova i tegleće marve itd.) prima po zamolbi c. k. namesništva potpisani ratni pripomoćni odbor. Radi toga pozivlju se svi interesovani, da se obrate na savetovno i prijavno mesto imenovanog odbora u kući Benussi, trg Custoza 1, prizemno, 6. i 7. rujna, od 5 po 7 poslepodne, gde će dobiti obrazce, što se imadu ispuniti. Obrazci, ispunjeni od stranaka, imadu se uručiti u uredovnim satovima od 5 do 7 popodne i to u sledećem redu po alfabetskim slovima: A—E 9. rujna, F—K 10. rujna, L—O 11. rujna, P—S 12. rujna, T—V 13. rujna, W—Z 14. rujna. — Ratno pripomoćni odbor.

Aprovizacija. Ko donese živežnu iskaznicu, da mu se je probuši, primiće za ovaj mesec 5 kg drvenog ugljena po 88 para kilogram. Ponovno se upozorava pučanstvo, da se priskrbi pravodobno ogrev, jer kako svi znaci vele, ove će zime vladati velika nestašica drva i ugljena. Da se lásno može razvijati rad u prodavaonama, pozivaju se konsumenti, da tu robu podignu do 8. o. m.

Djačka kuhinja u Kastvu otvoriti će se opet prvih dana školske godine. Djaci, koji žele da pohadjaju dotičnu kuhinju, morat će predati molbu odboru uz naznaku, da li žele imati obed i večeru, odnosno samo obed, i da li uz plaću ili besplatno. Lanjske godine bila je cena obedu K 1·20, dok je večera stojala 80 p. obroku, i to za one, koji su plaćali celu pristojbu. Izgleda, da ne će ni ove godine biti cene više, medjutim o tom će odlučiti odbor na prvoj svojoj sednici. Hvala susretljivosti hrv. vlade biti će i ove godine ta kuhinja opskrbljena dovoljnom količinom hrane, tako da bi stalno mogla prehranjivati i veći broj djaka, nego zadnje godine. Pozivlje se dakle sve djake Istre, koji bi se htjeli posvetiti učiteljskom zvanju, da se upute na nauke u Kastav, gde će im se moći u djačkoj kuhinji uza svu današnju skupoću pružiti dobra, zdrava i relativno jeftina hrana. Što je kuhinja dobro delovala ima se u prvom redu zahvaliti valjanoj upravi i brizi ekonomice gdjice učiteljice Marije Glaser, a i kuharici gdji. Mariji Vlah, koja je naloge i upute prve praktički i vešto izvela. Nadamo se, pouzdano, da će ove dvije sile i ove godine delovati na procvat i korist naše djačke kuhinje u Kastvu.

Pokušaj grabežnog umorstva u Peruškima. Nesigurnost raste svakim danom. Sad nije više čovek siguran, da ga neće neko usred bela dana napasti i orobiti, pa imao on tek 10 kruna. Prepreden pokušaj kradje i umorstva dogodio se prošlu subotu u Peruškima, selu općine vodnjanske. Pred sedmicom dana dodjoše k bogatome seljaku Antunu Perušku, zvanome Glavina, dve vojničke osobe, jedan feldvebel i jedan infanterist i prestaviše se, da dolaze službeno izmeriti kuću, jer da ima doći u nju vojništvo. Seljak im nije radio nikakvih poteškoća, već ih pustio da razgledaju kuću, dapače i pogostio ih. Ali gostoprimstvo mu se je taj put slabo isplatilo.

U subotu, ujutro oko 3 sata, otišao je spomenuti gospodar u Pulu sa kolima drva, a u kući pustio je ženu s dvoje male dece. Brzo iza njegovog odlaska, banuše u kuću ona dva merača. Žena se je neckala pustit ih u odaje, ali oni je prisiliše, jer da su dobili takovu naredbu pa da je moraju i izvršiti. Da dadu svojim rečima veće značenje, pokazaše i na puške što su ih na ramenu imali. Jadna žena pustila ih da pregledaju kuću, ali u zao čas po se, jer kad su oni sve pregledali, počeše odmah nekoje stvari uzimati. Žena je htela da iskoči iz kuće i da pozove susede, ali zlikovci opaziše njezinu nameru, pa je ščepaše za grkljan i baciše na zemlju. Tukli su je i davili da je izgubila svest, a oni su mislili, da je već mrtva, pa su se bacili na škrinje. Otvorili su 6 škrinja i porazbacali, ali našli su tek nešto sitniša. Par hiljada kruna, šta je bilo u jednoj škrinji nisu našli. Imali su knjigu u rukama, gde su bile hiljadarke, ali knjigu su bacili na zemlju ne sluteći, da bi tamo šta moglo biti. Kad su videli da ne mogu naći novaca, zadovoljili su se s drugim, šta im je došlo pod ruku. Najpre s nekoliko komada zlatnog nakita a po tom s dvema krpama slanine i nekoliko kg kave i šećera. Kad su to sve složili u vreće i naprtili na se, izčeznuli su bez traga. Par sata posle čina došli su susedi u kuću i našli ženu, gde u nesvestici leži. Dogadjaj je bio smesta javljen oružnicima, te su došli na lice mesta, ispitali su o dogadjaju ženu, kojoj se medjutim svest povratila, i dali su se u potragu. Dosada ali nemaju uspeha. Dogadjaj uzbunio celu okolicu, sve je na nogama i pomaže oružnicima tražit zlikovce, koji su i pre i posle čina bili vidjeni od nekoliko seljana.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položio je veleč. gosp. Luka Kirac, župnik iz Medulina K 50·— i to, na milu uspomenu svojeg nećaka M i r k a R a j č i ć a, gimnazijalca, preminulog dne 31. kolovoza o. god. u Medulinu. Zadnji iskaz K 60·988 70; sveukupno K 61.038·70. Istom prigodom položio je za našu siromašnu decu K 25·—. Prijašnji iskaz K 5287·41; ukupno K 5.312·41. Našem starom borcu budi od srca hvala!

Dopisi iz Istre.

I z M u t v o r a n a. Dobili smo sveštenika ili da bolje rečem: popa, jer kad se čuje reč sveštenik, misli se narodnog čoveka, a mi dobismo mlada — Talijana!! Hoće da bude u narodnom pogledu neutralan, dobro, ali koja korist, kad sa svetom ne zna ni progovoriti, propovedi ne ume držati a u školi ne može decu veronauk poučavati, već treba da dolazi župnik iz Krnice. U našoj smo crkvi od starine nekoja mesta hrvatski pevali pa sad će evo i ti poslednji ostanci propasti. A popa treba ipak platit i pitaće „premicije“, a zašto da mu ih mi damo? Šta nije naših sveštenika, da nam se ovamo pošalju? Ili je toliko talijanskih a tako malo Talijana u Istri, da se već i jugoslavenskom stanovništvu mora narivavati talijanske popove? Mi bismo voleli biti i bez sveštenika nego imati ovakovog, od kojeg nije ni u verskom ni u narodnom pogledu nikakove koristi a plaćat se ga ipak mora. Kad smo rekli, kakvu smo si „intrigu“ na ledja naprtili, biće možda zanimivo i poučno ispripovedati i k a k o smo si je naprtili.

*

U davnoj davnini — ta sve što se želi prikazat učeno, treba počet prikazivat od davnine! — bilo je u Mutvoranu sedište župe. Mutvoran nalazi se na krajnoj periferiji cele župe i danas je bez ikakve kumunikacijske sveze sa svetom, ali u srednjem veku bio je važan grad, „castellum“ i zbog toga dodje tamo i župa. Kasneje, odgovarajući promenjenim prilikama, preseliše se župnici u Krnicu, nu ime župe ostalo je uvek mutvoransko i i župnik je išao svaku drugu, treću nedelju držati veliku misu u Mutvoran, koji je inače za ostala sela župe tek nešto bliže nego Krnica. Pred nekoliko godina zavadio se župnik sa Krničarima i da im se osveti, napustio Krnicu i pošao u Mutvoran, jer da „ono je prava stolica župe“. Kako nije bilo župnog stana, nastanio se u privatnoj kući. Kad ga je prošao prvi gnev, povratio se on mudro u Krnicu i htede čitavu stvar zabašuriti, ali da! Mutvoranci i ostala sela s njima združena započeše od tog dana tražiti dosledno, da se župni ured preseli u Mutvoran. Socijalna mržnja medju Krničarima i Proštinarima raspirila je grozan boj. Jadan naš narod potrošio je bez ikakve svrhe hiljade novaca, izgubio stotine dana nadnica. Konačno je bila priznana Mutvoranu posebna kapelanija. Narod je sagradio krasan župni stan i zdenac za vodu, a sve za inat. Pri tom je nekoliko obitelji skoro sav imetak izgubilo. U oči rata s Italijom ispunila se je naša živa želja i mi dobismo svog sveštenika, starca ali čestitog narodnog čoveka. Nije bio ni mesec dana a već nas je evakuacija od njeg rastavila. U ožujku ove godine došli smo kući i naš gosp. biskup požurio se je, da nas usreći odmah popom i da bio kakvim, ali s jednim ko ne zna ni reči našeg jezika! U vreme mira uzalud smo molili, sad u gladne godine šalje nam ga se i bez molbe. Sad smo mi s takovim apsolutno nazadovoljni, i naša bi želja bila da ga presvetli biskup što prije premesti onamo, gde bi mogao barem nešto delovati. Pitamo presvetloga biskupa, što bi rekli Vodnjanci, kad bi tamo bio nameštén sveštenik, koji ne bi znao ni reči talijanski?

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Gibitzer; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Gammi“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Färber.

Javna zahvala.

Veleč. gg. don Kircu, don Viškoviću, don Kukuljici i don Ortolaniju kao i gg. dru. Zucconu, dru. Kluniću, dru. Kircu; učiteljima g. Žmaku, Ant. Zucconu, Mati Zucconu i Sladonji, g. Hainu i g. Garbinu, svoj rodbini, prijateljima i znancima iz Medulina, Ližnjana, Pule, Pomera, Premanture, Jadreški, Barbana itd., koji su našega dobroga

Mirka Rajčića

sproveli do hladnoga groba i nastojali nam ublažiti užasnu našu bol, budi iz srca zahvaljeno.

Hvala i g. dru. Peschle-u i dru. Vraspiru, koji su nastojali osloboditi ga iz pandža nezasitne smrti.

Svima, svima od nas srdačna hvala i od Boga sve što žele.

I on će moliti Svevišnjega za njihovo zdravlje i za dobro svoga naroda.

M e d u l i n, dne 5. rujna 1918.

Zahvalni neutješljivi roditelji i sestre.

III. Kotar Lošinj.

1. Općina Cres.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Cres — osim 146 inostranaca — 8016 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	4	slovenski . .	6	} ili 72%
talijanski . .	2296 ili 28%	hrvatski . .	5708	

drugi . . 2

Popis pučanstva navadja talijanski općevni jezik po selima općine Cres ovako:

Beli . .	1	Pernata . .	11
Cres . .	2255	Predošćica .	1
Dragozići	8	Martinšćica	9
Lubenice	1	Valun . . .	10

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 5871, a deset godina kasnije 5714.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 2039, a 10 godina kasnije 2296.

Stanovništvo je u ovoj općini palo od 8086 na 8016 ili za 70.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Cresu: . . 4-razredna ženska sa 4 učitelj. sile i 137 djece;
" " 4- " muška " 4 " " " 122 "

b) hrvatske:

u Beleju: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 56 djece;
" Belom: . . 1- " " 1 " " " 108 "
" Orlecu: . . 1- " " 1 " " " 52 "
" Štivanu: . . 1- " " 1 " " " 52 "
" Martinšćici . 1- " " 1 " " " 95 "

Prošle godine bila je utemeljena u Cresu hrvatska pokrajinska škola, ali je protiv utemeljenja iste uložen utok, koji još nije riješen.

Škola u Belom morala bi biti prama broju škola polazeće djece dvorazrednica.

2. Općina Mali Lošinj.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Mali Lošinj — osim 374 inostranaca — 8016 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	288	slovenski . .	80	} ili 33%
talijanski . .	5023 ili 62%	hrvatski . .	2579	

drugi . . 46

Stanovništvo bilo je po selima općevnog jezika:

	talijanski		hrvatski	
	1900.	1910.	1900.	1910.
Ćunski	451	377	85	199
Mali Lošinj . .	3904	3604	509	1223
Susak	924	550	503	971
Unije	446	492	250	266

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1370, a 10 godina kasnije 2659.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 5725, a 10 godina kasnije 5023.

Stanovništvo je u ovoj općini zadnjih 10 godina naraslo od 7335 na 8016 ili za 9%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske muške:

u Malom Lošinju: 6-razredna sa 6 učiteljskih sila i 258 djece;

ženske:

u Malom Lošinju: 6-razredna sa 6 učiteljskih sila i 281 dijete;

mješovite:

u Unijama: . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 104 djece;

b) hrvatske mješovite:

u Ćunskom: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 35 djece;
" Unijama: . . 1- " " 1 " " " 39 "

1. utrakvističke

mješovite:

u Susku: . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 180 djece;

2. zasebne

a) talijanske:

u Ćunskom: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 59 djece (Lega);
" Malom Lošinju: 1- " " 3 učiteljske sile i 27 djece (Ancelle della carità)

b) hrvatska Družbina:

u Malom Lošinju: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 113 djece;

Zasebna škola u Malom Lošinju je talijansko-njemačka. Osim toga imadu pokrajinske škole u Malom Lošinju posebnog vjeroučitelja.

II. Zaključci:

Od 8016 stanovnika moralo bi biti 1282 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 5023; ovi bi morali imati 804 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 11 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 15.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2659; ovi bi morali imati 425 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su 3.

Na svako 335 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski talijanski učitelj;

Na svako 887 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski hrvatski učitelj.

Kada bi i na svako 335 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su 3.

5023 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo je 15 pokrajinskih učitelja;

2659 stanovnika hrvatskog općevnog jezika imalo je 3 pokrajinska učitelja.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Mali Lošinj:

djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 talijanska pokrajinska učitelja, a bilo ih je 5.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 1175. Ovi bi morali imati 188 djece za školu. Računamo li na svakog pokrajinskog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 3 hrvatska pokrajinska učitelja, a bio je 1.

Na svako 175 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski talijanski učitelj;

Na svako 1175 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski hrvatski učitelj.

Kada bi na svako 175 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 7 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bio je 1.

873 stanovnika talijanskog općevnog jezika ima 5 učitelja, a 1175 stanovnika hrvatskog općevnog jezika ima 1 učitelja.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Veli Lošinj:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 29 učenika;
" 1 hrvatskog " " " 61 učenik.

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 29 učenika, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti na opstojećoj jedinoj hrvatskoj pokrajinskoj školi 3 učitelja, a bio je samo 1.

Talijanske škole polazi 145 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 139, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši i Družbinu) 178 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 188, dakle 10 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi nikakovu školu.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godina od 473 na 873 stanovnika ili za 400 ili 85%, a broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika pao je od 1627 na 1175 stanovnika ili za 452 ili 28%.

Već prije spomenuh čudnovatu činjenicu, kako je naime u gradu Velom Lošinju broj stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao od 473 na 865, a broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika pao od 1174 na 710. Ko zna, ne bude li se kod budućeg brojenja stanovništva ovaj broj povratio kako je i prije bio.

2. pomoćne

hrvatske škole:

u Dragozetićima: . . sa 46 djece;
„ Valunu: . . . . . . „ 33 „
„Lubenicama: . . . . „ 43 „

3. zasebne

Družbine hrvatske škole:

u Cresu: . . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 150 djece;
„ Ustrinama: . 1- „ „ 1 učiteljskom silom i 24 djece.

II. Zaključci:

Od 8016 stanovnika imalo bi biti 1282 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 2296; ovi bi morali imati 367 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 8.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 5714; ovi bi morali imati 914 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 12 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 6.

Na svako 287 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj;

Na svako 952 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 287 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 20 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 5.

2296 Talijana ima 8 učitelja, a 5714 Hrvata ima 5 učitelja, dakle dvaput manji broj Talijana ima više učitelja, negoli dvaput veći broj Hrvata.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Cres:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 33 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 72 „ ili još drukčije rečeno, na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja otpada dvaput više djece, negoli na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 33 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti na opstojećim hrvatskim

pokrajinskim školama 13 učitelja, a bilo je 5. Osim 8 učitelja imadu talijanske škole i svog vjeroučitelja, koga nisam uzimao u račun.

U gradu Cresu ima 2255 stanovnika talijanskog općevnog jezik 2-četverorazrednice sa 8 učitelja, a 1796 stanovnika hrvatskog općevnog jezika u gradu Cresu nema nijedne hrvatske pokrajinske škole i nijednog hrvatskog pokrajinskog učitelja.

Talijanske škole polazi 259 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 367, dakle prama tome 108 talijanske djece ne polazi škole, što je svakako nemoguće, jer imadu tamo pred nosom 2 četverorazrednice.

Istaknuti moram još i ovo: godine 1900. nabrojeno bje u gradu Cresu 1936 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a 1910. narastao je ovaj broj na 2225, dok je stanovnika hrvatskog općevnog jezika nabrojeno prvi put 2269, a drugi put samo 1796 ili drukčije rečeno, broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao za 289 ili 14%, a broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika pao za 473 ili 21%. Godine 1900. bio je u Cresu broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika za 433 veći od stanovnika talijanskog općevnog jezika, a godine 1910. je broj stanovnika talijanskog općevnog jezika za 459 viši nego broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika. Čudno je to, da broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika tako i toliko pada, a broj stanovnika talijanskog općevnog jezika raste.

Hrvatske škole polazi (uzevši ovamo pokrajinske, pomoćne i Družbine) 580 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 914, dakle 334 djece hrvatskog općevnog jezika ove općine ne polaz nikakove škole.

Rekli smo da ima u talijanskim školama 259 djece, što iznaša 1/5 sve djece, a prama tomu bi se moralo zaključiti, da ima u Cresu u svemu i samo 1/5 stanovnika talijanskog općevnog jezika ili od prilike 1605 Talijana, ali ne nikako 2255. Rekli smo, da 334 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole, jer ju nemaju, u postocima iznaša to 35% djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu, dakle više od 1/3 djece.

Cijela bi općina morala imati 1282 djece za školu; vidjeli smo, da polazi talijanske škole 259 djece, a hrvatske 580 (ukupno 839), onda ima još uvijek 443 djece ove općine bez ikakove škole, što su isključivo hrvatska djeca.

U zadnje vrijeme morala je biti komisija za utemeljenje pokrajinske škole u Lubenicama i Valunu.

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 43 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 82 „

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Ćunskom i onu sestara milosrdja u Lošinju) 819 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 804, dakle sva talijanska djeca polaze školu.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši i Družbinu u Malom Lošinju) 277 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 425, dakle 148 djece hrvatskog općevnog jezika ove općine ne polazi nikakove škole, što iznaša u postocima 35% hrvatske djece.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika pao u zadnjem 10 godištu 1900.-1910. od 5725 na 5023 t. j. za 702 ili 12%, a broj je Hrvata narastao od 1370 na 2659 ili za 1289 ili 94%.

Istaknuti se mora, da je broj stanovnika talijanskog općevnog jezika u cijeloj općini znatno pao — izuzevši Unije, — a broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika posvuda narastao i to ovako:

	talijanski 1900.	talijanski 1910.	hrvatski 1900.	hrvatski 1910.
Ćunski	451	377	85	199
Mali Lošinj	3904	3604	509	1223
Susak	924	550	503	971
Unije	446	492	250	266

Istaknuti se mora još i ovo glede grada Malog Lošinja: 3604 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo je 12 učitelja, a 1223 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nijesu imali niti 1 pokrajinskog učitelja.

Cijela bi općina morala imati — uračunavši i djecu inostranaca — 1342 djece dužne polaziti školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 819 djece, a hrvatske 277 (ukupno 1096), onda ima u ovoj općini još 246 djece, koja ne polaze nikakove škole, što su svakako djeca hrvatskog općevnog jezika. Nekoja talijanska djeca polaze valjda i nautiku u Malom Lošinju.

U zadnje vrijeme morala je biti i u Malom Lošinju komisija za utemeljenje javne hrvatske škole.

3. Općina Veli Lošinj.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Veliki Lošinj — osim 284 inostranaca — 2179 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 130   slovenski . . 6 } ili 54%
talijanski . . 873 ili 40%   hrvatski . . 1169 }
drugi . . 1

Popis pučanstva navadja općevni jezik ovako:

	talijanski 1900.	talijanski 1910.	hrvatski 1900.	hrvatski 1910.
u Velom Lošinju	473	865	1174	710
„ Sv. Petru Iloviku	—	8	453	459

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1627, a 10 godina kasnije 1175.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 473, a 10 godina kasnije 873.

Stanovništvo je u ovoj općini palo od 2384 na 2179 ili za 205 ili 10%.

Zanimivo je pogledati i gdje je bio taj manjak. Evo ga: Veli Lošinj brojio je godine 1900. ukupno 1931, a zadnji put 1608, dakle za 300 stanovnika manje, pa je malko čudno, da je broj stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao za 392, a broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika pao za 464 stanovnika. Da je broj stanovnika pao dade se svesti na to, što se ovaj narod iselio, nu valjda su se selili i Hrvati i Talijani. U Iloviku je prije bilo 471 stanovnik, a sada 467, dakle tu bi se bila iselila samo 4.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske muške:

u Velom Lošinju: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 75 djece;

ženske:

u Velom Lošinju: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 70 djece;

b) hrvatska:

u Iloviku: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 61 dijete;

2. zasebna

Družbina škola:

u Velom Lošinju: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 117 djece;

II. Zaključci:

Od 2179 stanovnika moralo bi biti 348 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 873. Ovi bi morali imati 139 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 – Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 6. rujna 1918. | Broj 1134

Poziv ministra za prehranu

Letina je spremna, mlatnja je započela. Nakon celih sedmica pomanjkanja mogli bi opet svi Austrijci dobiti toliko kruha i brašna, koliko iz proizvodnje domaćeg tla uistinu otpada na svakog pojedinca. Nu sebičnost i bezobzirne pohlepe započeše razvlačiti i ugrožavaju tako zasiguranu razdiobu ratne mere hrane. Ljudi, kojima je dobitak gulikoža ili, koji slede sebične koristi, poplavljuju pokrajinu, rade na neodgovoran način štetu po poljima i napastuju seljaka, da bi si tako krivim putem pridobili poljodelske proizvode. Što mogu dobiti, to se uporablja nesmotreno i potrošljivo. Mali broj takovih ljudi použiva tako, što pripada drugima po svoj pravici. Ko uistinu trpi bedu, tko mora siromaški izlaziti sa malo novaca, tko marljivo radi dan na dan, kemu nije na tome, da bi obogatio, pak je u pogibelji da mu sebičnost, odianje uzmu njegovo pravo do kruha.

Započele su medjusobne preponudbe, da bi se takodjer svi pošteni poljodelci odvratili od ispunjavanja svoje dužnosti. Mnogo koji je podlegao napastovanju prekomernoga dobitka i gradsko stanovništvo vidi s ogorčenjem, da se pohlepa mnogokojega seljaka ne usudi samo zahtevati predmete svakidašnje porabe, nego sve, čak najnepotrebnije stvari i luksus te čak i zlato venčanog prstena, da tako iskoristi bedu i nep iliku.

To neodgovorno postupanje se osvećuje uprav tako na seljačkom kao što i na gradskom stanovništvu. Većina gradjana je radi dobitka nekojih bezobraznika ispostavljena najgorem pomanjkanju, seljačkom stališu pak u najveću štetu onih, koji pošteno zadovoljavaju svojoj dužnosti odavanja, preti u slučaju opće bede neprijazno napastovanje rekvizicije.

Proti razvlačivanju proizvoda će državna oblast nastupiti sa svom svojom moći. Pohlepa i krivnja se moraju zatrti kod kupaca i prodavaoca, zakonu se mora pribaviti poštovanje i valjanost. Seljaku se mora osigurati moć kod njegovog dragocenog rada, ne sme se po ponudbama usiljivih kriomčara ispostavljati najstrožoj kazni. Gradjanin pak neka bez gubitka svojih sila i svojega radnog vremena po pravilnim cenama dobiva najvažniji živež.

Vlada je tvrdo odlučena, da se bezuvetno umakne povratku poteškoća, u kojima se nalazila opskrba pučanstva u prošloj godini. Za to će kušati svaku državnu prodaju upotrebljenih proizvoda, osobito krušnoga žita neopravdanim ljudima zapréčiti sa svim sredstvima. Oblasti su dobile nalog, da svakoga, koji poljske proizvode, osobito pak žito i muku, prodaje neopravdano i svakoga, koji taj živež neopravdano kupuje, ukratko kazne najstrože. Kazan zatvora izreći će se u najviše dozvoljenoj meri proti kupca i prodavaoca, a polag toga takodjer najviše dozvoljena globa. Kod toga se ne će nikako obazirati na stalež i čin. Što se bude budi kako prenašalo ili prevažalo žito ili muka, zapasće bez obzira i to u najmanjoj količini zapleni. Isto tako će se proglasiti takodjer zaplenjen i novac i prodana roba. Uredilo se sve potrebno, da će se promet živežem strogo nadzirati, radi česa se je organizirala posebna služba, kojoj je svrha da čim prije razvidi gde se nalaze dotična skladišta.

Uporabiti se mora sva strogost zakona, da se učini kraj protizakonitom održanju, jer jedino samo potpuno sabiranje i pravedna razdioba domaćeg krušnog žita će nas očuvati najteže bede, uzdržaće unutarnji mir države, te će nas približiti miru.

C. kr. ministar i vodja ureda za pučku prehranu: **P a u l** v. r.

•

„Slovenec“ pripominje k tome: Objavljamo poziv. Dvojimo pak, da li će te drakonske mere urediti prehranu. Pravo je, da se oštro postupa proti prekupavačima i onima, koji idu samo za svoju korist, ako pak sirota radnik, gradjanin ili činovnik velikim trudom spravi skupa nekoliko živeža, jer je to, što dobije od raznih aprovizacija potpuno nedostatno, ako tome siromaku oduzmu sa mukom pridobljeni živež, je to upravo u nebovapijuće. Vlada neka bi u pravo vreme došla sa pametnim odredbama ne pak sa raznim centralama, kojima su se obogatili mnogobrojni ljudi, pa bi danas bilo posve drukčije.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 5. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: U predelu Corno i istočno od Monte Pertica dovela su poduzeća naših nasrtajnih četa do potpunoga uspeha. U Sette Comuni i na Piavi osujećeni su neprijateljski izvidnički pokušaji. — Albanija: Položaj je nepromenjen. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

B e r l i n, 5. (. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja,: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta i pl. Boehna: Izmedju Yperna i La Bassee tisnuo se neprijatelj proti našim novim crtama. U pretpolju ostavljeni odeli došuljali su se u njih prema zapovedi. Kod Wischaete bili su odbijeni delomični napadaji neprijatelja. Izmedju Scarpe i Somme oprezno je neprijatelj izvidjao proti našim novim crtama. Bojevi pešadije s našim zaštitnim odelima. Na Sommi topnička delatnost. Izmedju Somme i Oise nastavili smo dne 26. kolovoza u predelu Roye započete kretnje i prošle smo se noći rešili neprijatelja bez boja. U neprijatelja ostavljene zalaznice sledile su postepeno jučer posle podne. Neprijatelj je u večer dopro sa slabijim odelenjima do crte Voyennes—Guiscard—Appilly. U nizini Aillette bili su odbijeni nasrtaji neprijateljevi. Isto tako nisu pošli za rukom neprijatelju jači napadaji tik uz Aillettu kod Verny—Sorny—Clamency—Bucy—Le Long. Podnarednik Schoelle 9. baterije poljsko topničke pukovnije br. 22 uništio je tu poslednjih dana 8 oklopljenih vozova. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Istočno od Soissonsa povukli smo obranu od Vesle natrag. Kretnje su bile provedene prema nacrtu i neprijatelj nije im smetao. Oborili smo jučer 25 neprijateljskih letala. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 3. rujna posle podne: Tečajem noći bojevi topništva na fronti na Sommi i izmedju Aisne i Aillette. U predelu Vesle i Vogezima nisu imali nemački sunci nikakvog uspeha.

•

Francuski izvještaj od 3. rujna na večer: Naša pešačka su odelenja prekoračila Sommeu nasuprot Epenancourtu. Dalje na jug ustališe se naše čete u selu Genery istočno od severnog kanala te zarobiše 200 momaka. Istočno od Noyona smo ponovno uznapredovali te smo doprli do ruba Salencya. Topovski je boj ostao u tom odseku živahan. Tečajem jučerašnjih bojeva u predelu izmedju Aisne i Aillette zarobili smo 1.200 momaka. Neprijateljski je napadaj u odseku Volou ostao bez uspeha.

•

Francuski izvještaj od 4. ruj. popodne: Sinoć i tečajem noći nastavili su Francuzi pritiskom na neprijatelja istočno od severnog kanala i izmedju Aillette i Aisne. Francuske su čete osvojile šumu Capitel, severoistočno od Chevillya, dalje na jug mesto Bussy. Francuska se odelenja približuju, proganjajući neprijatelja, Grisollesu. Severno od Aillette primaknuli su Francuzi svoje linije zapadnom rubu Coucy-le-Chateaua i Jumencourtu. Na jugu uznapredovaše Francuzi istočno od Leurya te su dostigli rubove Clemencya i Braye dok su prodrli u Bucy-le-Long. Broj zarobljenika, dopremljenih u tom području, nadilazi 1.500. Na fronti Vesle prekoračile su francuske čete reku na više mesta.

•

Engleski izveštaj od 3. rujna u večer: Posle teškog jučerašnjeg poraza neprijatelja traje naše napredovanje na bojnoj fronti izmedju Peronnea i reke Sensee. Naše su čete doprle do opće linije Itres-Beaumetz-les-Cambrai-Barale-Rumaucourt-Lecluse. Zalaznice, što su se uprle prodiranju naše pešadije, bile su zarobljene ili s gubicima suzbijene. Naše je topništvo zadalo uzmičućem neprijatelju teške gubitke. Velik broj gustih formacija, povlačećih se preko brežuljaka severozapadno od Epancourta, bio je uspešno napadnut od naših baterija na otvorenom polju. Na svom uzmaku na vrat na nos napustio je neprijatelj gomile materijalnih zaliha svake vrsti, što su pale u naše ruke. Kao rezultat jutros provedenog uspešnog poduzeća zaposeli smo Lys na cesti izmedju La-Basee i Festuberta (?). Izmedju tog mesta i Sairesa, koji je u našem posedu, dopremili smo izvestan broj zarobljenika i topova. Naše su postojanke bile pomaknute unapred kod zapadnog ruba Lensa, istočno i severno od Givenchya-la-Bassee. Tečajem noći prodrle su naše čete u smeru na severoistok nešto unapred te su zaposele Wulverghem.

Engleski izveštaj od 4. rujna popodne: Na fronti manji bojevi na različitim mestima. Doprli smo do istočnog ruba šume Vaux, severno od Moslainsa a na drugim smo točkama nešto uznapredovali. U glavnom su naše čete postigle liniju Canal-du-Nord— cesta Arras—Cambrai. Osvojili smo Ecourt-St.-Quentin. U odseku Lyse postigli smo jučer i prošle noći južno i severno od reke daljnje uspehe. Naše se čete približuju Neuve Chapelle i Laventie te su osvojile Sailly sur Lys, Nieppe i Leronatin.

•

Engleski izveštaj iz severne Rusije od 31. rujna: Neprijateljski položaji neposredno severno od Obezerskaje, 75 milja južno od Arhangelska, na volškoj železnici, bili su po nama napadnuti i to od naših i ruskih četa, osvojeni i utvrdjeni. Bezodvlačno poduzeta protunavala neprijatelja bila je odmah suzbijena. Naše su čete uznapredovale na Obozerskaju. Topovi jednog oklopljenog su voza veoma uspešno sudelovali u bitci.

•

Amerikanski izvještaj od 3. rujna: Osim sukoba ophodnja na Veslei i neprijateljskog sunka u Lotaringiji, kojega smo suzbili, ništa novoga.

---

* **U čemu se sastoji snaga češkoga naroda.** U poslednjem broju „Češke straže“ piše njen saradnik Gamma, kakav cilj imade sadašnji silni razvitak obrta i trgovine. Taj razvitak nije udešen tako da povelića, uplemeni, polepša život svih, već je to strašna, složena i nemilosrdna metoda istiskavati iz milijuna tamnih sitnih malenih ljudi što više neplaćenog rada, koji se lukavo promenjuje u novac za užitke male manjine parasita a ti se užici podižu do najveće mere. Na jednoj strani sve puno hirova, i umetno naličenih lažipotreba a na drugoj strani ljudi, koji rade skoro badava; jer da njihov rad bude izvršivan badava, brine se za to upravo trgovina svojim podraživanjem robe potrebne i nepotrebne prema uzveličenom načelu: „prodati što najdraže“, svojim umećem režije i reklame, svojim nastojanjem obogatiti što najbrže, bilo kako bilo. Bogatstvo, koje prouzročuje i sakuplja trgovina, nije to pravo bogatstvo, potrebno za pravi krasni život niti je kadro da krasan život ostvari na toj zemlji. To je bogatstvo upravo tom životu na štetu, jer je to bogatstvo sebično, te služi samo užicima pojedinca ili obitelji, koja je iskvarena nepravdama, odakle izvira dalnji otrov u život; jer to bogatstvo nije skoro nikada združeno s mudrošću, kako da se ga najplemenitije užije, te postaje tako u rukama vlasnikovim gotovo uvek samo sredstvo pokvarenosti. — Pravo bogatstvo nije novac, hrpe stvari, već **l j u d i**, to jest ljudi zdravi, slobodni, čisti, pravedni, krasni i radosni, a glavno ljudi, koji znadu, zašto žive, do grla puni jasne vere u život, koji su našli smisao i svrhu svog žića u pravom vlastitom svom delu, poravnanom s Delom Duha, koji usporedo ide s pravcem Božjim, i za to su znali svom životu podati posvema novu sadržinu, novu formu, novi pravac. Pravo bogatstvo naroda nije broj milijarda novaca, već broj tih jasnih ljudi; o najdubljem smislu i uzroku žića tog naroda ne govore brojke njegovih tvornica, ciglana, pivovara, banki i trgovačkih društava, već brojke ljudi, koji su njemu našli svoju orijentaciju k Božjem delu, koji su odlučno i savesno nastupili za ispunjenje svog dela. Dakle ili živeti zdravo, krasno, slobodno i radosno ili životariti u nezdravlju neslobodi, nelepoti i neradosti, samo za prikazu praznih užitaka, za tobože neku višu vrstu života. — Put jedini koji vodi preko pobede nad samim sobom za narod je ovaj: odreći se zlog bogatstva, opterećenog krivicama i nepravdama, koje se osniva samo na množini stvari i nastojati mesto tog bogatstva usavršiti drugo: biti bogat na krasnim, radosnim, zdravim i slobodnim ljudima... U tom se sastoji snaga češkoga naroda. I mi tu na jugu mnogo smo trpeli; dok je većina nas trpela i naša deca umirala, nekoji su izmedju nas stekli stotine tisuća. Te su stotine tisuća popraćene našim suzama i našom krvlju. Za takove ostaje jedini put. Utopit će se u svojoj pokvarenosti.

* **Bugarski socijaliste za mir i za obranu domovine.** Glasilo reformiranih socijalista „Narod“ priopćuje odluku, stvorenu u prekjučerašnjoj i jučerašnjoj sednici stranke, u kojoj se veli: Konferencija osudjuje odlučno sve imperijalističke ciljeve te smatra glavnom svrhom socijalističke stranke, u sadašnjem momentu, da postigne demokratski mir sa sporazumom na temelju narodnosnog načela, naglasuje potrebu, da se stvori društvo naroda kao preduslov trajnog mira i medjunarodnu vladavinu, osnovanu na pravo naroda na samoopredelenje. Ma da otklanja svaki osvajalački rat, smatra socijalna demokracija ipak dužnošću pučanstva, da

brani nezavisnost domovine, dok stoji neprijatelj na granicama te preti provalom.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Amsterdam, 3. (D. u.) Prema ovdjašnjem listu donosi „Times“ iz Vladivostoka: Prema ovamo stiglim vestima napreduju Čehoslovaci istočno od bajkalskog jezera te su zaposeli Werhne Udinsk. Stoje već 33 milje istočno od Petrovskoga. Prema glasini, što još nije potvrdjena, zaposeli su Čehoslovaci Čitu. Očivídno prodiru u trim skupinama. Prva ide uzduž železnice, druga se zaputila u centrumu preko gora te je osvojila Selingsk, dok maršira treća uzduž kitajske granice te je zauzela Kjahtu. Ovaj su izveštaj brzojavili Kitajci u Majmačenu u blizini Kjahte preko Mongolske u Kinu te se smatra predznakom za uspostavu brzojavne sveze izmedju prekobajkalske Sibirije i češke fronte na Wolgi.

•

Moskva, 3. (D. u.) U svezi s atentatom na Urickoga i premetačinom u engleskom poklisarstvu u Petrogradu bilo je smaknuto 500 osoba, medju kojima i 40 Engleza. U Nižnjem je Novgorodu bila smaknuta 41 osoba. U Moskvi i u ostalim mestima traju uapšenja i smaknuća. U besnim člancima napada novinstvo vlasti sporazuma te ističe, da ove zasleduju sebične ciljeve te žele srvati Rusiju opet u more krvi i bede.

Domaće vesti.

Ratni veresijski zavod i pravo na ratnu odštetu. Ratni veresijski zavod za južno ratno područje u Celovcu u svrhu ispravljanja mnogo rasprostranjenih neistinitih glasova ponovno proglasuje, da od rata oštećeni, koji traže zajam kod zavoda, radi toga apsolutno ne izgube pravo na odštetu, nego da su samo dužni da upotrebljuju eventualne ratne odštete za otplatu svojih dužnosti kod ratnog veresijskog zavoda.

C. kr. hrvatska gimnazija i ženska učiteljska škola s pravom javnosti u Pazinu. Školska godina 1918.—1819. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom božjom u Franjevačkoj crkvi u 9 sati. Popravni i naknadni ispiti obdržavati će se dne 16., 17. i 18. rujna, a prijavni za I. razred dne 16. rujna, a za više razrede dne 16., 17. i 18. rujna. Upisivanje učenika za I. razred bit će dne 16. rujna u 8 sati a za više razrede dne 17. i 18. rujna. Upraviteljstvo pozivlje roditelje, da učenicama na vreme pribave legitimacije za putovanje, jer se na pismene prijave ne će obazirati. Budući da je stan od velike važnosti po zdravlje, ćudorednost i napredak učenika, upozoruju se roditelji, da mogu dati decu samo na onaj stan, koji je odobrio učiteljski zbor. Samo roditelji i njihovi odgovorni namesnici ovlašteni su naći ili promeniti učeniku stan, a sami učenici ne mogu učiniti toga. U prostorijama zavoda bit će i ove školske godine djačka kuhinja za izvanjske učenike, a napose za kandidatkinje. Učenici, odnosno kandidatkinje, koji žele dobivati hranu u kuhinji, neka se jave upraviteljstvu do 12. rujna. Svaki učenik, odnosno kandidatkinja imade si nabaviti 2 tanjura, žlicu, viljušku, nož i čašu. Pripominje se, da će se na ženskoj školi ove školske godine otvoriti samo I. i III. tečaj.

Za učitelje. U puljskom i porečkom kotaru ima praznih više učiteljskih mesta. Učitelji ili učiteljice, koji žele biti namešteni, neka pošalju svoje molbe na „c. kr. kotarsko školsko veće u Puli“ priloživši molbama sledeće dokumente: 1. Svedodžbu zrelosti; 2. Krsni list; 3. Domovnicu; 4. Svedodžbu ponašanja i 5. Svedodžbu kotarskog lečnika.

Dopisi iz Istre.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 34. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Historicus: Juraj Križanić. — Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvatskoj (6. Zadaci buduće naše agrarne politike.) — Petar Konjović: Hrvatska filharmonija. — Vilim Bugšeg: Tko ima da gradi radničke stanove? — Smotra: Rimski Drang nach Osten vjetrenjača (J. D.); Surovine i fabrikati ulja i masti u državnoj upravi (Edo Marković); Skupština hrv. pedagoško-književnog zbora (La-crt); Pripovesti Marina Bega (And-nov-) itd. — Listak: Rikard Katalinić-Jeretov: Iz moje bilježnice. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36·—: pojedini broj K. 1·—. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8. — U Puli dobiva se „Hrvatska Njiva“ u podružnici tvrtke Jos. Krmpotića u Fran Ferdinandovoj ulici br. 3.

Dnevne vesti.

Nova vojnička bolnica u Opatiji. Ratno ministarstvo će ustanoviti u Opatiji vojničku bolnicu za vojnike, koji su oboleli na malariji.

Otrovne gljive. Dne 28. pr. meseca bili su u Beču ponovno četiri smrtna slučaja usled uživanja otrovnih gljiva.

Zrakoplovke. „Messaggero“ javlja, da će se na jesen otvoriti posebni učevni tečaj za sastav specijalnog zbora zrakoplovki iz Italije i savezničkih država.

Svi radnici u Pribramu bolesni. Praški „Večernik“ javlja, da su se svi radnici u rudniku u Pribranu kao bolesni. Lečnici su priznali 60 postotaka i to radi toga, jer imaju mnogi premalo hrane i hranu, što ju imaju jeste slaba. Isplate blagajne još nikada nisu bile tako visoke kao sada. Prošle sednice jedva su dobili radnici na svoju krušnu kartu 90 dkg crne muke po povišenoj ceni. No 70 dkg te muke bilo je iz repe, te je bila već gnjila, usprkos toga, što im je bila obećana dobra muka.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Alschinger; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Belloni“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: Zdravstveni poručnik dr. Färber.

Odlikovanje. Zlatnim zaslužnim krstom na vrpci kolajne za hrabrost bio odlikovan pomorski zastavnik u pričuvi Silvestar Lončarić-Franić u priznanje izvrsnog službovanja pred neprijateljem. Srebrni zaslužni krst s krunom na vrpci kolajne za hrabrost bio je podeljen božmanima Tomi Jaksiću, Miji Suknariću, Mihi Mušiću, prvoj dvojici u priznanje osobito zdušnog službovanja pred neprijateljem, trećem u priznanje osobito zdušne službe za rata.

Setite se Crvenog križa!

Javna zahvala.

Svim onima, koji nam prigodom bolesti smrti našeg nezaboravnog supruga i oca

Martina Jelenić-a

pokazaše svoju sućut i pri ruci nam bijaše, izričemo ovim putem našu hvalu.

Izričito hvala njegovim drugovima od radionice torpeda, topničke direkcije kao i predpostavljenicima radionice, koji nas financialno potpomogoše i dopratiše milog pokojnika do svog zadnjeg počivališta.

Svima još jednom od srca hvala i od Boga plata!

Pula, dne 6. rujna 1918.

Antonija Jelenić
za sebe, decu i ostalu rodbinu.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 7. rujna 1918. — Broj 1135

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 4. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Južno od prelaza Tonale bile su odbijene talijanske ophodnje. Kod Asiaga odbili smo navalu. Inače mnogostruka živahna paljba. — Albanija: Ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

B e r l i n, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: Izvidnički odeli neprijateljevi, koji su oprezno izvidjali izmedju Yperna i La Bassee i nakon jakog udarca paljbom provalili severno od Lensa, bili su odbijeni. U večer odbile su hessenske čete izmedju Ploegsteerta i Armentieresa više puta napadaje protivnikove. Pri tom smo učinili preko 100 zarobljenika. Uspešni nasrtaji u engleske jarke kod Hullu. U pretpolju naših novih položaja došlo je do žestokih bojeva pešadije na cesti Bapaume—Cambrai, u šumi Havrincourt i na visinama istočno od odseka Tortille. Jaki napadaji, koje je neprijatelj poduzeo iz crte Neuville—Manancourt—Melslains, bili su odbijeni. Iz Peronne i preko Somme je neprijatelj sledio krzmajući tekar jučer iza naših zalaznica. Izmedju Somme i Oise jače je pritiskao, a na večer zapadno od crte Ham-Chauny. I izmedju Oise i Aisne proveli smo prema nacrtu odelenje od neprijatelja. Naše straže stoje s njime u bojnom dodiru u pravcu Amigny—Barisis—Laffaux—Conde. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Od Soissonsa sledio je neprijatelj preko Vesle. Naši odeli pešadije i topništva zadržavali su ga dugo i naneli mu gubitaka. Na visočinama severoistočno od Fismesa bili su odbiti jaki napadaji Amerikanaca. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 4. rujna na večer: Izakako su naše čete dan pre skršile ljuti otpor neprijatelja, prisilile su ga danas, da nastupi na fronti severno od Oise i Vesle uzmak. Izmedju severnog kanala i Oise ostale su naše prednje čete neprijatelju za petama, prekoračile su Libermont, doprle do ruba La Esmery-Hallona te su zaposele šumu de Hopital. Dalje na jug ide naša linija preko Freniches, Guiscard. Beaugies, Grandry, Mondescourt, Appilly. Dalje istočno prekoračismo Ailettu te dopresmo do Marizellea. Severoistočno od Manicampa pustio je neprijatelj brojne zarobljenike, topove ratnog pribora i živeža u našim rukama. Izmedju Aillette i Aisne trajaše bitka na visoravni severno od Soissonsa. Ugrožen na njegovom desnom boku, povukao se neprijatelj severno od Vesle. Osvojili smo Bucy-le-Long i Moncel severno od Aisne. Dalje na levo prekoračiše naše čete Vesle u širini od 30 kilometara te su prodrle preko Chaussemy, Brenelle, Vauberlin, Vauxcere i Blanzy te su se ustalile na uzvisinama severno od Baslieuxa.

•

Francuski izveštaj od 5. rujna posle podne: Kroz noć podržavale su francuske čete kontakt sa neprijateljskim zalaznicama. One su uznapredovale istočno od Canal du Nord i u smeru na Aisneu. Istočno od Nesle prekoračili su Francuzi kanal Somme kod Voyennes—Offoy. Dalje na jug napredovali su Francuzi preko Hombleux, Esmery-Hallon, Flay-le-Meldeux. Svoje su linije pomaknule napred sve do rubova Berlancourta. Izmedju Aillette i Aisne osvojili su Francuzi Clamecy, Braye i Missy-sur-Aisne. Jučer u večer suzbili su Francuzi dve jake nemačke protunavale na Mont Tombes te su održale svoje položaje. Na fronti Vesle dostigle su francuske i amerikanske čete gorske kose i uzvisine, koje vladaju Aisneom. Proširiv svoje operacije, prekoračile su ove čete Vesle takodjer izmedju Les Venteaux i Jon-Leherya.

•

Engleski izveštaj od 4. rujna u večer: Engleske i Wališke su si čete isilile prelaz preko Tortille i kanala du Nord na širokoj fronti severno od Moslainsa. U najranije jutro stajao je neprijatelj na istočnom bregu reke na kanalu te nastojao, kako bi s topništvom i strojnim puškama zadržao naše prodiranje na tom mestu. Unatoč naravnoj jakosti neprijateljskih položaja napredovale su naše čete s velikom odlučnošću i junaštvom te su prodrle do Manancourta i Etricourta. Svladav zapreke, što predstavlja kanal i reka, znatno su uznapredovale na uzlazećem području. Dalje na sever osvojile su engleske i novozelandske divizije Ruyalcourt te su postigle skrajni severni rub šume Hanvrincourt istočno od linije kanala. Druge su engleske divizije doprle do zapadnog ruba kanala nasuprot Demicourtu i Boursiesu te su suzbile protunavalu neprijatelja. Engleske su čete sa severa prodrle u Moeuvres te stoje tamo u boju. Na tom mestu nalaze se unutar obrambenog pojasa stare Hindenburgove linije. Tečajem našeg napredovanja dopremili smo novih zarobljenika. I materijal je pao u naše ruke, medju inim i 2 od3 nemačkih tankova, koje je neprijatelj 31. kolovoza kod svoje protunavale bez uspeha upotrebio. Na fronti Lyse uznapredovale su naše čete na različitim točkama.

•

Engleski izveštaj iz Palestine od 4. rujna: Od 14. kolovoza ograničuje se bojna delatnost u glavnom na letove aeroplana proti neprijateljskim položajima, na sukobe ophodnja istočno od Jordana i proti prednjim linijama neprijatelja. 100 milja severno (?) nastavile su arapske bojne sile kralja Hedžasa svoje napadaje na hedžasku železnicu. Turska je navala na arapske bojne sile kod Abunaama bila suzbijena uz gubitke po neprijatelja. 50 je momaka bilo usmrčeno ili ranjeno a 10 zarobljeno.

•

Engleski izveštaj od 5. rujna: Na čitavoj fronti obostrana neznatna paljbena delatnost i umerena delatnost izvidničkih ophodnja.

•

Engleski izveštaj od 5. rujna popodne: Severno od Lyse odigrao se jučer oštar boj. U jutro napadoše naše čete uzvisinu 63 jugozapadno od Messinesa, koju su osvojile, zarobiv preko 100 momaka. Posle podne napali smo na selo Ploegsteert, koje smo osvojili, učiniv dalnjih 100 zarobljenika i učiniv dalnjih 100 zarobljenika i zaplenив izvestan broj strojnih pušaka. Severno od uzvisine 63 delovale su naše čete trajno u odseku Wytschaete, gde je neprijatelj opetovano ali uzalud navalio. Na fronti Lyse drže sada naše čete glavnu liniju Voormezeele, Wulverghem, Ploegsteert, Nieppe, Laventie, Givenchy. Južno od Neuve-Chappelle sve do Givenchya zaposeli smo staru liniju, a istočno od Givenchya delove starih nemačkih položaja. Na južnoj fronti napao je neprijatelj jučer žestoko na naše nove položaje kod Inchy-de-Artois ali je bio suzbijen po tvrdokornom boju. Istočno od Manancourta suzbili smo sinoć neprijateljski protunapadaj. I u blizini Peronnea odigrao se okršaj. Naše smo linije nešto popravili. Tečajem zadnjih 4 dana dopremile su engleske čete preko 16.000 zarobljenika i preko 100 topova.

•

Amerikanski izveštaj od 4. rujna na večer: Pod postojanim pritiskom savezničkih četa povlačuje se neprijatelj severno od Vesle. Naše su čete tisnule oštro za neprijateljem te osvojile Bazoches, Perles, Fismettes i Baslieux. Dopremile su zarobljenika i strojnih pušaka te su doprle do linije Vauxcere—Blanzy-le-Grand. U Vogezama poterali smo neprijateljske ophodnje, koje su pustile zarobljenika u našim rukama.

•

Belgijski izveštaj od 4. rujna: U noć od 2. na 3. rujna prodrla je naša ophodnja u neprijateljsku postojanku južno od Dixmuidena, stavila je čitavu posatku izvan boja ili dopremila ju zarobljenu natrag. U noći na 4. rujna osvojili smo po kratkoj topovskoj pripremi neprijateljske utvrde kod Kloostermolena u okolici Mercknesa. Kod ovog poduzeća dopremili smo preko 30 zarobljenika i strojnih pušaka i bacala mina. Naše su se čete održale u osvojenim utvrdama. 4. rujna pojačala se topovska delatnost pred našom frontom južno od Ysere.

•

Izveštaj istočne armije od 3. rujna: Na desnom bregu Vardara upotpunile su engleske čete uspeh prešnjeg dana te su osvojile nove utvrde. Broj zarobljenika povisio se na 76, medju kojima i jedan časnik. Prilično jaka topovska delatnost u luku Černe i u predelu Bitolja, gde je neprijatelj poduzeo dva uzaludna napadaja, što su ga stajala ozbiljne gubitke.

Engleski protest proti boljševičkim zločinima.

L o n d o n, 4. (D. u.) Reuterov ured doznaje, da se je engleska vlada povodom poslednjeg napadaja boljševika na engleske podanike u Petrogradu latila energičkih mera. Prošle subote napale su boljševičke čete englesko poklisarstvo i silom provalile u zgradu. Na ulazu opirao se mornarički atašej kapetan Grony. Ubio je tri vojnika i sam je bio na to umoren. Njegova je lešina bila iznakažena i engleskim je svećenicima bilo zabranjeno, da kod mrtvaca mole. Poklisarstvo su razorili i sve papire posvema uništili; Sada se boje, da će sličan napadaj učiniti i na francusko poklisarstvo. Obrambene mere bile su poduzete. Pristup k zgradi gde stanuje francuska misija bio je na isti način bačen u zrak. No papire se već pre toga poslalo na segurno mesto. Nekoliko je Francuza bilo uapšeno. Boljševici podbadali su svetinu neka se dade na klanje Engleza i Francuza. Napadaj nije bio potpuno iznenadjenje. Držanje pred time, uzbudilo je pozornost engleske vlade. Već dne 15. kolovoza pokazale su boljševičke oblasti posvemašnju ravnodušnost ne samo za svoja osiguranja prema alijircima, nego i za propise medjunarodnog prava. Osoblje engleskog i francuskog konzulata bilo je pozatvarano te, ma da su ponajviše službene osobe posredovanjem neutralnih zastupnika bili opet oslobodjeni, čini se, da će pojedini podanici alijiraca biti zadržani. Engleska vlada otvorila je pregovore sa zastupnikom boljševika u Londonu, Litvinom, i ta kodjer posredovanjem neutralnih zastupnika u Rusiji. Ovi su predložili neka se obostrane misije povrate u domovinu te izmenu ostalih savezničkih podanika u Petrogradu i Moskvi za boljševike u Engleskoj. Uveti su u glavnom bili prihvaćeni i finska je oblast zajamčila prolaz savezničkih misija kroz Finsku. Na to su zahtevali boljševici propuštanje ruskih vojnika u Francuskoj kao uvet za povratak savezničkih podanika iz Rusije. Francuska je vlada odvratila, da ruskim vojnicima, u koliko to oni žele, ima da se dozvoli povratak. Engleska je vlada pokazala dobru volju, ponudivši povratak 25 Rusa, koje će Litvinov označiti, a da se ne očekiva zaključak formalnog ugovora. Tih bi 25 Rusa bilo danas otputovalo, kad nebi u subotu bilo napadaja. Kabinet je zaključio poslati Čičerinu sledeći brzojav: Primili smo izvešće, da je englesko poklisarstvo u Petrogradu bilo napadnuto, i sve što se u zgradi nalazi, bilo uništeno, kapetan Grony, koji je pokušao da brani poklisarstvo da je bio umoren a njegova lešina na barbarski način iznrcvarena. Zahtevamo bezodvlačnu zadovoljštinu i kaznu za sve, koji su odgovorni za taj podli napadaj. Ne dade li Sovjetova vlada dovoljne zadovoljštine, i budu li nastavljena nasilja proti engleskim podanicima, engleska će vlada učiniti osobno odgovornima članove sovjetove vlade i sve uraditi da postigne, da ih vlade svih civilizovanih zemalja proglase za ljude bez zakonske zaštite, te da im se ne pruži nikakva zatočišta. Preko Litvinova saopćilo se nadalje sovjetovoj vladi, da bi engleska vlada bila pripravna učiniti sve, da se osegura bezodvlačni povratak službenih zastupnika Velike Britanije i sovjetove vlade u njihove zemlje. Engleska se vlada obvezuje da će Litvinov i sve njegovo osoblje dobiti dozvolu, da odmah otputuju u Rusiju, čim se britskim činovnicima dozvoli, da predju preko rusko-finske granice. — Sada doznajemo, da je dne 29. kolovoza bio objavljena odluka, kojom se odredjuje, da se uapsi sve engleske i francuske podanike izmedju 18. i 46. godine i da se engleski činovnici na nemačku optužbu, da su se zaverili proti sovjetovoj vladi, bili pozatvarani.

•

L o n d o n, 5. (D. u.) Reuterov ured saznaje, da već poprečno 2 meseca ne postoji neposredna sveza izmedju engleskog kabineta i Petrograda, i da je izvešće o umorstvu mornaričkog atašea Gronya stiglo u London samo posredovanjem neutralaca. Odmah iza toga beše odaslana nota Čičerinu. Pred više od jedne nedelje primio je Litvinov brzojav od Čičerina, koji pruža osnovu za izmenu službenih zastupnika i neslužbenih osoba. Prošlog četvrtka brzojavio je Litvinov predloge engleske vlade o bržoj izmeni u Moskvu. Finska je vlada dozvolila, da se Litvinov i njegov stožer mogu ukrcati za Bergen, čim predju Englezi rusko-finsku granicu sa slobodnom pratnjom finske vlade. Čičerin nije priznao primitak tog brzojava, ma da je moralo preći više dana od njegovog dorućenja. Čičerin je predložio da se započne s izmenom, čim stigne Litvinov u Bergen. No u to se engleska vlada nije upustila.

* **„Čuvajte se, nemačka vojska i nemačka domovina. Hindenburgov proglas.“** Ovih je dana generalfeldmaršal von Hindenburg izdao proglas, u kojem veli: „U teškom smo boju s našim neprijateljima. Kad bi brojčana premoć bila već jamstvo za pobedu, Nemačka bi odavna bila srvana. Ali neprijatelj znade, da nas d u h naše vojske i našeg pučanstva čini nepobedivima. Radi toga je osim boja proti nemačkom oružju započeo takodjer boj proti nemačkom duhu. Boj proti nemačkom duhu vodi neprijatelj s različitim sredstvima. On obasipava našu frontu s bubanjskom paljbom tiskanog papira. Naši su vojnici predali svibnja 84.000, lipnja 120.000 i srp. 300.000 letaka. Neprijatelj hoće pre svega da otruje duh u domovini. Ne sluteći ništa slaboga, uživa mnogo hiljada taj otrov. Hiljadama povećuje se time teret, što im je rat naprtio. S i ovi pišu za tim o svojim s u m n j a m a na frontu a Wilson, Lloyd George i Clemenceau taru si ruke. Neprijatelj truje još drukčije duh u domaji. Širu se najludje glasine. I ovaj

otrov deluje na pučanstvo i putem pisama stjeca se opet na frontu. — Na istoku smo si isilili pobedu te smo dovoljno jaki, da provedemo isto na zapadu unatoč Amerikancima. Samo moramo biti jaki i složni. Proti tomu se neprijatelj bori letacima i glasinama". Proglas svršava: „Radi toga nemačka domovina i nemačka vojska mislite uvek, ako vidite takav letak ili čujete takvu glasinu, da dolaze od neprijatelja. Sretneš li ikoga, koji je po imenu i poreklu Nemac a s dušom stoji u neprijateljskom logoru, drži ga daleko od sebe i preziraj ga. Stavi ga na sramotni odar, e bi ga svaki drugi Nemac prezirao! Čuvajte se nemačka vojska i nemačka domovina! Veliki glavni stan, 2. rujna 1918. Hindenburg".

* **Za demokratski mir.** „Arbeiter Zeitung" piše u uvodnom članku: Kako ćemo doći do mira? Sada, kada se tu i tamo razbijaju iluzije te se usprkos svemu veselju, koje uvek užižu ofenzive, počima uporavati spoznaju, da se rat na bojnim poljanama ne da svršiti i da se tamo ne će svršiti, dolazi čas za pitanje, što bi se moralo politično-državno dogoditi, dogoditi, da bi dobili prostor za sporazumni mir. I tu je jedna činjenica izvan svake dvojbe: da se ovaj rat, koji nema u povesti čovečanstva ništa sličnoga, ne da svršiti po staroj šabloni mirovnih zaključaka. Predstava, da bi mogle vojujuće stranke sesti skupa, da bi trgovale za promaknućem medja i zemlje, da bi crtu po crtu pogodile u korist ili štetu, ta je predstava stare i preživele diplomacije već posve prazna. Mir svetovne vojske se može sklopiti samo na moralnoj podlozi; ta mir mora donesti čovečanstvu tako rekuć naravni preporod i to novo naravno mora biti samo ispunjenje zahteva, da će se svetovnim mirom vojska sama istrebiti. Iz rata mora izići takovo stanje sveta, u kojemu su ratovi nemogući, stanje, koje će odstraniti militarizam i na mestu sile, pakosti utemeljiti razmere naroda i država na pravici. Razoružanje i medjunarodno rasudište su preduvjeti za svezu naroda, koji more dobro vodjen konačno zaključiti. I sa militarizmom mora pasti zadnji ostatak staroga barbarstva, koji nam se predstavlja u neslobodi naroda. Narodi moraju postati gospodari svojeg udesa, ne smiju biti podvrženi nikakovom tudjem gospodstvu, pa neka ga izvadjaju tudjenarodni vladari ili privilegirani slojevi.

* **O Čeho-slovacima u inozemstvu.** Dopisni ured javlja iz Washingtona od 3. rujna: Državni tajnik Lansing priopćuje sledeću notu: Pošto su češkoslovačke čete stupile u boj proti Nemačkoj i Austro-Ugarskoj, uredile vojsku pod zapovedništvom časnika vlastite narodnosti u skladu s napretkom i praksom civilizovanih naroda i pošto Čeho-slovaci zasledjuju ciljeve, čije je provedenje bilo povereno najvišem autoritetu Čeho-Slovaka, Narodnom veću, priznaje vlada Udruženih Država, da postoji ratno stanje izmedju Čeho-slovaka, što su na taj način organizovani te Nemačke i Austro-Ugarske. Ona priznaje češko-slovačko Narodno veće kao vladu, što „de facto" vodi rat, koja imade pravo, da vodi vojničke i političke stvari Čeho-slovaka. Vlada Udruženih država izjavlja radi toga, da je spremna stupiti formalno u odnošaje s imenovanom češkoslovačkom vladom, da vodi rat proti zajedničkom neprijatelju.

* **Iz francuske komore.** Prigodom otvorenja delovanja dne 5. o. m. izjavio je predsednik komore Deschanel uz iskaze odobravanja francuskim i savezničkim vojskama, koje su pobedile nemačku vojsku, ovacije i udivljenje Francuskoj. — Ministar predsednik Clemenceau priključio se rečima predsednika komore, koje su pohvala za slavnu francusku vojsku i pravedna nagrada zahvalnosti za junačke saveznike. Naši veliki vojnici, rekao je ministar predsednik, vojnici su civilizacije. Pobedonosno bacili su barbarske horde natrag i isprebacili ih jednu preko druge. — Komora je zaključila da se oba govora objave u oglasu.

* **Opet ministarska kriza u Poljskoj.** Varšava, 6. (D. u.) „Monitor Polski" priopćuje danas dekrete, u kojima se odgoda državnog veća svadja u savez s demisijom ministra predsednika. Dekretom od 5. rujna odgadja se državno veće. Glavni je razlog odstupu ministra predsednika, kako se čini, bolest. Medju kandidatima za to mesto navode se imena kao princ Radziwill, Kucharzewski i Pomowski.

* **Husarekov položaj uzdrman?** „Zeit" javlja, da je Husarekov položaj uzdrman. Tako su doznali iz parlamentarnih krugova.

* **Odlazak Hintzeov iz Beča.** Iz Beča javljaju, da je dne 5. o. m. otputovao u Berlin državni tajnik pl. Hintze.

* **Američka kazna za francuski list.** Kako javlja „Temps" bio je na zahtev amerikanskog glavnog stana list „L'Heure" suspendovan za 24 sata.

* **Put bavarskog kralja.** Iz Beograda se javlja, da je dne 6. o. m. nastavio bavarski kralj svoj put u Sofiju.

* **Odgoda parnice proti Bratianu u Rumunjskoj.** Posebni dopisnik „Vossische Zeitung" u Bukareštu javlja svom listu, da je ministar pravosudja odgodio parnicu proti Bratianu i ostalim članovima vlade od rujna na prosinac.

Iz bivšeg ruskog carstva

Amsterdam, 4. Po „Algemeen Handelsblad" doznavaju „Daily Mail" iz Charbina, da su se predn;e čete Čehoslovaka združile kod Verhneg Udinska, 80 milja istočno od Bajkalskog jezera, s četama Semenova. Zapovednik Čehoslovaka, Diderichs, stoji već u brzojavnoj svezi s Čehoslovacima na drugoj strani Bajkalskog jezera. Od Penze do Vladivostoka stoje svuda savezničke čete.

Berlin, 5. Buntovnički seljaci što podsedaju već dve sedmice Nižnji Novgorod prodrli su po ljutim bojevima u grad, koji je većim delom uništen. Sovjetske čete beže u jugoistočnom smeru.

Paris, 4. „Times" priopćuje brzojavku iz London, da carina i njezine kćerke bile istog dana umorene kao što i car.

Beč, 5. „Journal de Geneve" javlja, da su se svi neprijatelji boljševika, menjševiki, socijalno revolucijonarci, kadeti i monarhiste združili u jedan savez protiv boljševika. Na čelu ovog saveza stoji Savinkov, a vojnički mu je savetnik general Aleksejev.

Kijev, 5. (D. u.) Dosadašnji upravitelj ministarstva izvanjskih posala, Dorošenko, bio je imenovan ministrom izvanjskih posala.

Kijev, 6. (D. u.) Na fronti čariičinskoj povukli su se Kozaci i ispraznili severno od nje saratovsku guberniju. U predelu Bongčar raspršen je odeo crvene garde. U drugom donskom okružju zaposeli su Kozaci grad Remontnaja.

Moskva, 6. (D. u.) Pravda ustanavlja neobičnu ozbiljnost položaja. List izvešćuje, da su u nekog francuskog časnika, po imenu Andre, bila otkrivena velika skladišta piroksilina, koji je bio odredjen da se baci u zrak železničke mostove, municijska skladišta i skladišta živeža. Ogorčenje proti antanti da je veoma veliko. U Brianski bio je nov ustanak anarkista brzo podlaćen oružanom silom.

Moskva, 6. (D. u.) Tu su započela mnogobrojna apšenja, za sada ponajviše socijalnih revolucijonaraca i takodjer više viših sveštenika, budući da je patrijarha zapleten u engleski urotu. U Petrogradu uapšena je cela obitelj Kerenskijeva s njegovom nećakinjom. Vrše se mnogobrojna smaknuća.

London, 5. (D. u.) Reuter. Engleska je vlada uapsila boljševičkog vodju u Londonu Litvinova, dok ne će svi engleski zastupnici u Rusiji biti pušteni na slobodu i dobiti dozvolu, da otputuju u Finsku.

Domaće vesti.

Na odlasku. Prilike, teške i neverojatne prilike, u kojima živemo i koje su trenutačno jače od naše volje, sile me i opet, da se na neko vreme oprostim od čitatelja „Hrvatskog Lista", s kojima sam bio skoro neprekidno celih deset meseci u duševnoj vezi i dnevnom razgovoru.

Morsky.

Za učiteljstvo. Umoljavaju se naši učitelji i učiteljice da ulože svoje molbe na c. kr. kotarsko školsko veće u Kopru za mnoga hrv. učit. mesta u kotaru, osobito u buzetskoj općini. Uznastojimo svi, da se otvaraju škole, pa da nam narod u ovo strašno doba ne nazaduje moralno i intelektualno, kad i onako hrli nizbrdicom u propast fizičku i materijalnu.

Na znanje roditeljima, koji imadu decu na prehrani u Gjurgjevcu. Prijatelj našeg lista posetio je pred kratko vreme naši decu u Gjurgjevcu, te nam javlja, da im je tamo izvrsno. Deca su zdrava i zadovoljna. Usled dobre hrane opaža se, kako su sva ojačala. A tamošnje je stanovništvo s njima vrlo zadovoljno pa se i privatnici i opštinski uredi za našu decu savesno brinu. Roditelji mogu biti za njih bez brige. Nešto gore nego zbog prehrane jest u pitanju obuće i odela. Tamošnje građanstvo brinu se i za to, ali ko može, učiniće dobro, ako i sam decu obućom i odelom opskrbi; a ko to ne može sam učiniti, neka si ne čini suvišnih briga, jer će tamošnje organizacije učiniti šta bude najpotrebnije.

Dražba konja te konjskog i magarećeg podmlatka. Dne 14. t. m. u 8 sati pre podne obdržavati će se kod „Pferdeersatzabteilung" (Marodestall) ulica Bourguignon dražba 2 konja, 15 komada pomlatka i 4 komada pomlatka magaraca.

C. kr. hrvatska gimnazija i ženska učiteljska škola s pravom javnosti u Pazinu. Školska godina 1918.—1919. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom božjom u Franjevačkoj crkvi u 9 sati. Popravni i naknadni ispiti obdržavati će se dne 16., 17. i 18. rujna, a prijavni za I. razred dne 16. rujna, a za više razrede dne 16., 17. i 18. rujna. Upisivanje učenika za I. razred bit će dne 16. rujna u 8 sati a za više razrede dne 17. i 18. rujna. Upraviteljstvo pozivlje roditelje, da učenicima na vreme pribave legitimacije za putovanje, jer se na pismene prijave ne će obazirati. Budući da je stan od velike važnosti po zdravlje, ćudorednost i napredak učenika, upozoruju se roditelji, da mogu dati decu samo na onaj stan, koji je odobrio učiteljski zbor. Samo roditelji i njihovi odgovorni namesnici ovlašteni su naći ili promeniti učeniku stan, a sami učenici ne mogu učiniti toga. U prostorijama zavoda bit će i ove školske godine đjačka kuhinja za izvanjske učenike, a napose za kandidatkinje. Učenici, odnosno kandidatkinje, koji žele dobivati hranu u kuhinji, neka se jave upraviteljstvu do 12. rujna. Svaki učenik, odnosno kandidatkinja imade si nabaviti 2 tanjura, žlicu, viljušku, nož i čašu. Pripominje se, da će se na ženskoj školi ove školske godine otvoriti samo I. i III. tečaj.

Imenovanje. Kako čitamo u bosanskim novinama povišen je naš zemljak gosp. Davorin Ciliga, gradski nadveterinar u Mostaru, na veterinarskog nadzornika. Našemu zemljaku čestitamo na povišenju, ali ćutimo se ponukanima kod toga konstatirati, kako duboko žalimo što nije izabrao za mesto svog dejstvovanja Istru. Ta naša uža domovina treba tako nužno svakog svog školovanog sina, da izgleda grehom na ovom siromašnom i neukom narodu, prepustiti ga njegovoj sudbini i pobeći nekamo daleko u Bosnu.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: natporučnik Malipeter; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Alpha"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: stožerni mornarički lečnik dr. Vejvoda.

Natečaj.

Otvara se natečaj na privremeno mesto računoknjigovodje mestne aprovizacije općine Žminj, za najmanje godinu dana.

Molitelj mora poznavati knjigovodstvo, hrvatski ili slovenski, te nemački i talijanski jezik.

Plaća je ustanovljena sa 200 kruna mesečno i 150 kruna mesečnog ratnoga doplatka.

Molbe sa eventualnim dokazima treba predložiti do 20. t. m.; nastup službe odmah; prednost imaju ratni invalidi.

Predsednik aprov. odbora:

Dr. Anton Žigon s. r.

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro- i 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.796.

Godina IV. U Puli, nedelja 8. rujna 1918. Broj 1136.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Na asiaškoj visoravnici suzbile su naše čete krvavo navalu, provedenu iza duge topovske pripreme po Francuzima i Talijanima. Neprijatelj, što je zapadno od Monte Sisemola prodro u prvu liniju, bio je protunavalom isteran. Na jednom del rosso izvele su jurišne ophodnje uspeli napadaj na posatku neprijateljeve poljske postojanke. Albanija: Nema osobite bojne delatnosti. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: Severozapadno od Langhemarcka dopremile su bavarske čete s mesnog sunka preko od 100 zarobljenika. Južno od Yperna suzbili smo višestruke navale Engleza. Na bojnim se frontama često razvijaju pešački okršaji u prednjem području naših položaja. Naše su zalaznice prije neprijatelja na liniji Fins—Lieramont—Longesnes, da se razviju i da poduzmu navale, što su stajale teških gubitaka. Našl su bojni letači nastali s uspehom kolone, što su prelazile Sommeu od Briea i St. Christa. Na Sommei i Oisei sledio je neprijatelj preko Hama i Chaunya te je stajao u dotičer u boju s našim zalaznicama na liniji Aubigny — Fillequert-au-Mont. Izmedju Oise i Aisne živahni su četpoljski bojevi. Na obim stranama Vauxaillona odbili smo jače navale neprijatelja. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Istočno od Bailly stojimo na Aisnei u bojnom kontaktu s neprijateljem. Na uzvisinama severozapadno od Fissa suzbili smo opetovane navale Amerikanaca. — Ludendorff.

Rat.

„Agence Havas“ javlja, da je od 1. srpnja ove godine zarobljeno 140.000 nemačkih vojnika i svojene znatne količine materijala. Osvojeno je više od 2000 topova.

Francuski izveštaj od 5. rujna u večer: Tečajem dana nastavile su naše čete progon te su postigle unatoč mestnom otporu, koji su susrele na nekojim točkama, znatna napredovanja. Na bregu kanala du Nord i Somme držimo Felvy i Offoy. Južno od tog mesta približavaju se naše čete cesti, koja vodi u Ham, koju držimo zaposednutu od Le Plessis—Patte do Berlancourtta. Jugoistočno od tog sela ide naša linija preko Gonivrya—Cailouela—Crepignya severno Maresta—Dampcourta do južnih rubova Abecourta. Na nekojim mestima iznosi naš napredak od prilike 6 kilometara. Na čitavoj fronti Aillette započeo je neprijatelj, iscrpljen bojevima, što su se tamo odigrali od 20. kolovoza dalje, prije 3 sata uzmicati pred našim četama. Progoneći nemačke čete, naša je vojska brzo uznapredovala. Pierremande i Autreville u našem su posedu, isto tako velik deo šume Coucy. Dalje na istok zaposeli smo Felombray, Coucy-le-Chateau i Coucy-la-Ville. Dopeli smo od prilike na jedan kilometar od Fresnesa. Na našem desnom krilu ide naša fronta preko istočnog dela Landecourtal. Jugozapadno od Fort Conde zaposeli smo opet više od 3 (?) sela. Severno od Vesle držimo Aisneu izmedju Conde i Vieil Arcy. Naša linija ide preko Duiszela, Barbonvala i visoravni Perme d'Eauregard.

Francuski izveštaj od 6. rujna popodne: Tečajem noći nastavili smo naše napredovanje na čitavoj fronti izmedju Somme i Vesle. Naše su čete dalje prekoračile Sommeu u predelu Epenancourta. Dalje na jug prodrle su na različitim mestima sve do ceste Ham—Peronne. Južno od Ham zaposeli su Francuzi La Plessis—Patte d'Oise—Berlancourt te su napredovali preko Guivry, Cailouel, Crepigny, i Abbecourt. Severno od Aillette dostigli smo izlaze Epehya i uzvisinsko područje severno od Laudricourta. Južno od Aillette stojimo na rubu Vauxillonskog klanca. Na fronti Vesle pomaknuli su Amerikanci svoje linije do izlazaka Villers-en-Prayeras sve do obronaka severoistočno od Revellona te osvojili Glennes.

Francuski izveštaj od 6. rujna na večer: Tečajem dana nije se osporilo napredovanje naših četa, ma da su Nemci nastojali, da ga zadrže. Mi držimo Ham, Chauny. Istočno od kanala du Nord pomaknuli smo naše linije napred na liniju Lanchy, Foreste, St. Christophe, Estouilla, istočno od Hama, Brouchy, Villeselve, Ugny-le-Gay, Viry, Moureuil, severoistočno od Chaunya. Naše su čete na nekojim mestima napredovale više od 10 kilometara u dubini. Severno od Aillette držimo šumu Courcy sve do Petit Barisisa zaposednuto. Nemci su u šumi morali napustiti znatne količine ratnog orudja i municije. Dalje na desnom krilu držimo ulaske u Fresnes, Quiny, rub zapadno od Vauxaillona, Ferme-Moisi i Laffaux. Zaposeli smo naše stare opkope na čitavoj fronti severno od Aisne. Amerikanci su ponovno napredovali u predelu Villers-en-Prayeres i Revellona.

Engleski izveštaj od 5. rujna u večer: Na južnom delu bojne fronte, severno od Peronnea, napreduju naše čete te slede neprijateljskim zalaznicama. Naše se čete približavaju visoravni nasuprot Athiesu. Izmedju Nurlu i reke Sensee javljaju se različita manja poduzeća na nekojim delovima fronte. Našu smo liniju kod uzvisinske izbočine severno Epancourta nešto pomaknuli napred. Mesni su se bojevi odigrali kod Neuville, Boujonval i kod Moeuvresa. Južno od Maquiona prešle su naše ophodnje na istočni breg kanala du Nord te su dopremile zarobljenike iz nemačkih postojanka. Na fronti Lyse napao je neprijatelj u jutro u odsečku severno uzvisine 63 i to veoma žestoko. Bio je po ljutom boju suzbijen. Našu smo liniju porinuli unapred južno i jugoistočno od Nieppe i severoistočno od Wulverghema.

Talijanski izveštaj od 6. rujna: Na brdskoj fronti uspešne koncentracije našega topništva na prve neprijateljske linije i na neprijateljsko zaledje. U kotlini Laghija, kod Posine i u dolini Arse sukobile se naše ophodnje s neprijateljskim odelenjima te ih prisilile na povratak. Severno od Montecenere zadržali smo jaki neprijateljev pokušaj navale već pred našim linijama. Za tim je naša posatka prešla na navalu te poterala neprijatelja u beg, koji je pretrpio osetljive gubitke. Na donjoj Piavi suzbili smo neprijateljske ophodnje, koje su tečajem noći kušale, da prekorače čamcima reku.

Amerikanski izveštaj od 6. rujna na večer: Severno od Vesle osvojile su naše čete sela Longueval Merval i Glennes. Naše su ophodnje zaposele južni breg kanala Aisne. U ostalim je odsecima prošao dan bez osobitih dogadjaja.

Izveštaj istočne armije od 4. rujna: Živahna delatnost topništva na čitavoj fronti od Dojrana do Bitolja i zapadno od Vardara, gde su grčke čete izvele uspeli napadaj.

Nemačko-ruski gospodarski ugovor.

Berlin, 7. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ priopćuje tekst 27. kolovoza potpisanog nemačko-ruskog ugovora: Nemačko-ruski financijski ugovor veli u članku 2.: Rusija platiće Nemačkoj za odštetu Nemaca, oštećenih po Rusima, uvaživ ruske protutražbine i odračunav vrednost zaliha, zaplenjenih od Nemačke u zaposednutoj Rusiji posle sklopljenja mira, iznos od 6 milijarda. Od ovih 6 milijarda isplatiće Rusija jedan deo sa 545,440.000 rubalja u banknotama. Ovaj će se iznos doznačiti u 5 obroka. Iznos od 1 milijarde biće isplaćen dobavom ruske robe Nemačkoj. Iznos od 2·5 milijarda biće pokriven zajmom, uzetim u Njemačkoj do 31. prosinca, koji će nositi od 1. siječnja 1919. kamate od 6 po sto. Ostatak će se isplatiti po posebnom ugovoru, ne preuzmu li ga Finska i Ukrajina sa privolom Nemačke. — Znamenito je u tom ugovoru još to: Posle propisanog ustanovljenja istočne granice Estonske i Livonske isprazniće Nemačka bezodvlačno područje istočno od one crte. Nemačka će isprazniti područje istočno od Berezine po meri viška u isplaćivanju onih iznosa, na koje se Rusija obvezala nemačko-ruskim financijskim ugovorom, i to već prije sklopljenja mira. Ratni brodovi, koje je Nemačka zaplenila, ostaju do sklopljenja mira pod nemačkim nadzorstvom. Kao jamstvo za zajam, koji će ruska vlada uzeti u Nemačkoj, služiće Nemačkoj izvesni državni prihodi, u glavnom zakupne pristojbine za izvesne gospodarske koncesije, koje ruska vlada priznaje Nemačkoj. Ovo se jamstvo mora utanačiti još posebnim ugovorom.

*** Proti reformi ustava.** Bečki „Der Friede“ piše: Zadnje dane su se pojavile čudne vesti: Neko se na neki način bavi sa nadom izmirenja medju austrijskim narodima. Vlada proti sumnje takovog zločina nije odmah zabrusila svoj svečani anatema ili možda se ne smatra za zločinstvo misao pripravljati unutarnji mir u Austriji. Ne znamo jošte ništa stalnoga. Da će doći promena ustava, to nije nikakva tajna. U prestolnom govoru je bila obećana, da se kod toga ne ide za drugim nego za podelenje narodne autonomije, to je samo po sebi razumljivo. Stvar se jošte jedva pripravlja nu ipak su razni nemački listovi, na čelu im „Neue Freie Presse“, podignuli velikansku buku, kako da bi im već kogod stao na rep. To je taktika ljudi, koji se većim delom boje. U onoj pripovesti je tako; ako dodje oslobodilelj, poleći će se preko ceste debeli zmajev i otvorit će se ogromna ždrela i kuda teče malen potok, čini se, da struji nepremostiva rečina i gde bi morao biti most, veže samo oštrina klina mača breg sa bregom i gradska vrata zatvaraju put u velikui mlatilnicu, koja mlati amo tamo i ako se oslobodilelj prestraši i opstane, lako i malena kneginja u stupu djavolskog velikana pogine. Ako se pak ne boji, izginut će sva gnjila čarobnost. Neka budu vesti kakve mu drago. Protivnici svake pameti i svake budućnosti u Austriji su se čudnovato lako raskrinkali. Velika liga medju sitom buržoazijom vojnih dobitnika i med sovinističkim „Hajlovcima“ stoji oboružana i napeto gleda u daljinu odkuda ima doći činjenica. Možda će i naskoro doći. U jasnom smeru oboružana i opremljena. Nikakov otrov zmaja i nikakova mlatilnica mu ne će moći naškoditi. Ti neprijatelji dobre stvari odviše jasno pokazuju svoj strah. Kakove idiotske argumente proti federalizmu smo čuli ovih dana. Ako bi verovali „Neue Freie Pressi“ je naš sjajni železnički promet u pogibelji, da će po pravednih dogovorima izmedju Nemaca i Slavena biti uznemiren. Očevidno je bilo do sada sve u najlepšem redu i ne dao Bog, da bi se ko poprimio naših idealnih prilika. Na misao dolazi reč Boernera: Otkada je Pitagora žrtvovao hekatombe, kada je našao novu istinu, trube, ako istinu samo od drugoga slute, ni volovi. Trubljenje neka ne straši onih, koji se dosta muče za dobrobit države.

*** Česi o Husareku.** „Venkov“ piše: O novom ministarskom predsedniku se je očekivalo, da će kusati popraviti velike pogreške svoga predšasnika. I što vidimo? Barun Husarek, ne samo što nije ništa poboljšao i ništa odstranio, nego spaja sa starim gresima neprestano nove… O čemu da još sa takovim ministrom razpravljamo? Najviše što možemo reći, da je njegova politika do dna pogrešena i da će dovesti još do većih razočaranja nego Seidlerova politika. U barunu Husareku vidimo i moramo videti našega odlučnog protivnika i tako moramo takodjer s njim postupati. Njegova obećanja i osiguranja su se pokazala ništavima, stari okoreli birokrata, koji se omedjašuje na izrabljene lukavosti i prevare, se je probudio u njemu u času, kada bi se bio morao pokazati kao bistrouman državnik. Nu — taj muž Austrije ne će rešiti… Naprotiv, položaj će još potamniti i svojemu nasledniku naprtit će na put toliko zapreka, da ne će znati kamo s njima. Uz takve razmere je dakle gospodin Husarek otvorio svoje konference… Kakov uspeh će imati, možemo pobrojiti na prstima jedne ruke. Nu s time, što će biti sada, ne ćemo si razbijati glave. Pa to niti nije naša skrb. Konstatiramo samo fakta kao dokaz, da se nismo varali, kada odmah iza nastupa novog ministra predsednika nismo izrazili nikakovih nada u budi kakav preokret na bolje. Dogadjaji nam sada daju pravo.

*** Engleska i podmornički rat.** London, 6. (D. u.) Reuterov ured javlja: Nadzornik za gradnju trgovačkih brodova Lord Thierry kazao je prigodom neke nazdravice: Tečajem zadnje godine skrčila se tonaža sa škverova spuštenih ali nedogotovljenih brodova od 415.000 na 224.000 tona. Nužda, da se gradi brodove, koji će se boriti proti podmornicama, zaposlio je pomoćne sile zemlje u takvoj meri, da se obnova brodovlja morala vanredno ograničiti. Na moj pritisak pristao je sada prvi lord admiralstva, da odstupi oveći broj radnika za radnje oko trgovačke mornarice. Nasuprot kritici izgradnje trgovačke mornarice kazao je Lord Thierry, da je Engleska tečajem zadnjih šest meseci producirala za 36 po sto više. Istodobno povećanje broja radnika iznosi 8 po sto.

*** Dve važne novosti dopisnog ureda.** Luxemburg, 7. (D. u.) Izakako je komora odrekla vladi poverenje sa 26 protiv 24 glasa, odstupilo je ministarstvo Kauffmann. — Peking, 6. (D. u.) Chaim Che Chang je sa znatnom većinom bio izabran predsednikom kitajske republike. Izbor podpredsednika bio je odgodjen na kasnije vreme.

*** Bivši engleski poklisar u Petrogradu o Rusiji.** London, 6. (D. u.) Reuterov ured javlja: Bivši poklisar u Petrogradu, Buchmann, kazao je kod ručka, danog u englesko-ruskom klubu medju ostalim: Uveren sam, da će Rusija u dogledno vreme zauzeti svoje pravo mesto medju narodima. Rusija doživljuje sada tešku fazu krize, o kojoj zavisi njezina budućnost. Bez tudje se pomoći ne

može izbaviti iz kaosa a ova pomoć mora da dodje od strane saveznika i ne od strane Nemaca. Moramo se pripraviti na vreme, što će doći, i pomoći dobrim savetom i kapitalom. Nije naša stvar, koji će si vladin oblik stvoriti Rusija.

*** Boljševičke vesti o Nemačkoj.** „Neue Zürcher Zeitung" javlja: Član boljševičke delegacije u Berlinu, Lurie, koji je stigao u Stockholm, izjavio je u nekom razgovoru, da su Nemci usled svojih neuspeha na zapadnoj fronti veoma demoralizovani. (!) Direktor industrijskog trusta, Rathenan, kazao je Luriju, kad je taj još boravio u Rusiji, da će Nemačka meseca svibnja polučiti na zapadu odlučnu pobedu. Posledice te pobede omogućile bi Nemačkoj da zaposedne Egipat. Lurie uverava, da Nemačka podcenjuje tehničku premoć saveznika i vojničke sposobnosti Amerikanaca. Morganov trust, kazao je Lurie, posve će ugušiti Kruppovu industriju. Nemačka vojnička stranka smatra apsolutnom potrebom ne samo, da ne zaposeda više dalnja ruska područja već da nekoje predele posvema napusti.

*** Kossuth Lajos.** Neki Madžar piše u „Neue Zürcher Zeitung" od 30. kolovoza: Kossuth Lajos, najistaknutiji političar i vodja ugarskog boja za slobodu god. 1848./49. nije sa stanovišta ugarskog narod bio nikad veleizdajnik. Bio je i jest naprotiv još danas ideal svakog demokratski mislećeg Madžara. Radi Kossuthovog nastupa dobio je austrijski narod, koji je dotle bio vladan autokratski, ustav. S toga je austrijski narod u Beču punim pravom primio Kossutha oduševljeno, ma da ga je austrijska vlada smatrala veleizdajnikom...

*** Ukrajinski hetman kod nemačkog cara.** Dvorac Wilhelmshöhe, 7. (D. u.) Nemački je car primio danas opodne ukrajinskog hetmana.

*** Husarek nije Nemcima ništa obećao.** Na pitanje čeških zastupnika, koliko je istine u njegovim obećanjima Nemcima, odgovorio je ministarski predsednik barun pl. Husarek, da nemačkim radikalcima nije dao nikakovih obećanja. Trutnovsko okružno sudište je preuzeo od svojega predšasnika kao gotov čin. Osobito nije istina, da bi bio obećao skorašnju razdiobu pokrajinske upravne komisije u Češkoj.

*** Samo nikakova straha — ta opet nije ništa.** Korespondenca „Austrija" piše: Iz češko konzervativne strane izvirajuće vesti o izradnji ustavne reforme nisu bez faktičnog jedra, ipak se moraju ograničiti na jako skromnu meru. Razloge za uznemirenje Nemaca i Madžara ta teoretična i programatična savetovanja ne tvore, uostalom isto — kako se javlja sa kompetentne strane — nisu dovela do nikakvog uspeha.

*** Gradačko radništvo za sporazum medju narodima.** Dne 2. rujna je imalo gradačko radništvo dobro posećeni sastanak, na kojem je prosvedovalo proti povišanju cena kruha i muke i zahtevalo općenito povišanje beriva. Primljena je bila takodjer sledeća rezolucija: „Radništvo zahteva pre svega najhitriji svršetak vojske i mir na temelju samoodredjenja naroda. Radništvo se je uverilo, da mora nastavak rata samo pooštriti bedu, i pomanjkanje i dovesti do potpunog propadanja ljudskih snaga".

*** Državni tajnik von Hintze u Beču i poljačko pitanje.** Nemački državni tajnik von Hintze posetio je pre nekoliko dan Beč, gde je imao važne konferencije s ministrom vanjskih posala grofom Burianom. Poluslužbeni komunike, što je bio izdan tom prigodom, veli, da je osobito poljačko pitanje tvorilo predmet temeljitog pretresivanja. Obe su se vlade sporazumele, da će nastaviti rasprave o tom pitanju u neprekidnim sednicama.

*** Rat na moru.** Berlin, 7. (D. u.) Službeno. Na engleskoj i severnofrancuskoj obali potopile su naše podmornice 12.000 bruto regist. tona.

Domaće vesti.

Obznana. Daje se na opće znanje sledeću odluku c. kr. pokrajinskog školskog veća za Istru, odredjenu otpisom I. S. 1074/10 —17. od dne 16 kolovozo 1918. i ovamo dostavljenu dne 27. kolovoza 1918. „C. kr. pokrajinsko školsko veće sporazumno s pokrajinskom upravnom komisijom markgrofije Istre, na temelju rezultata poverenstvene rasprave, koja se obdržavala na temelju § 7. zakona od dne 30. ožujka 1870. L. P. Z. br. 20., u Banjolama, dne 28. julija 1918., odredilo je, da se utemelji redovita javna dvorazredna mešovita pučka škola sa hrvatskim nastavnim jezikom u Banjolama. Dotično školsko okružje obuhvaćat će sela: Banjole, Kamik, Musoga, Konfini, Pečine, Pesciera, Bombišta, Olmi, Japnanice i Skigina Glavica. Na temelju § 3. zakona od dne 5. junija 1908., L. P. Z. br. 32. biva na ovoj školi sistemizovano mesto naučitelja II. kategorije i mesto učiteljice III. kategorije. Protiv ove odluke slobodno je svim interesivanim uložiti utok u roku od šezdeset dana, iza kako bi uručen ovaj dekret na c. kr. ministarstvo za bogoštovje i nastavu i to putem c. kr. pokrajinskog školskog veća za Istru u Trstu. Eventualni utok ima samo onda odgodnu moć, ako je predložen u roku od 14 dana, iza kako bje uručen ovaj dekret. Aktiviranje škole provest će se jedva onda, kada bude ova odluka dobila zakonitu valjanost. — C. kr. tvrdjavni poverenik: Hohenbruck m. p.

Za „Družbu sv. Cirila i Metoda". Primili smo svotu od K 52·—, sakupljenih u četvrt sata sa ovim popratnim rečima: „Sakupljeni iz sviju krajeva naše zemlje u monarhiji, u kaverni pred neprijateljem, setismo se u razgovoru s obojom braćom sa severa naših rana i zaključismo, da tko od nas spomene ime uzročnika najotrovnije rane, u znak prezira i gnjušenja a kao lek uplati 2 krune za „Družbu sv. Cirila i Metoda". Mesto reči „frankovac" možemo nekažnjeno rabiti reči: molljac, grobar, izmećar ili čankoliz". — Jugoslavenski, češki i poljski časnici jednog bataljuna neke bos.-herc. pukovnije.

Za učiteljstvo. Umoljavaju se naši učitelji i učiteljice, da ulože svoje molbe na c. kr. kotarsko školsko veće u Kopru za mnoga hrv. učit. mesta u kotaru, osobito u buzetskoj općini. Uznastojimo svi, da se otvaraju škole, pa da nam narod u ovo strašno doba ne nazaduje moralno i intelektualno, kad i onako hrli nizbrdicom u propast fizičku i materijalnu.

Dopisi iz Istre.

Krnica. Jest opšte poznato, da je medju našim narodom veliki broj onih, što ne znadu ni čitati ni pisati i za to valjda naši poglavari i uredi smatraju i suvišnim, da objave naredbe i za one, koji znadu čitati. Pa tako se onda sve tek govorka, sve je nekako nejasno, tajno, privatno. Dodju k čoveku i traže: daj to i to. Zaludu se čovek brani, da nije čitao takove naredbe, ni da mu je nije niko pokazao; vele: i drugi su dali pa daj! ili i većina daje. A niko ne zna, zašto mora davati. Aprovizacija kod nas radi, ali većina onih, što su uložili novac u poduzeće, zna malo šta od računa: smatra se nas sve neplsmenima. Žito i pšenicu, šta su je dali posednici za nemućne, razdelila se je prema nekom principu, koga niko ne razume. Općina vodnjanska da traži ponovno pšenice, ali g. delegato ima naredbe o tom valjda negde u dnu „kasuna", pa mu ni ne pada na pamet, da nam odmah javi, šta je došlo, već će sigurno sve postaviti pred gotovu činjenicu: ta celo je selo za njeg malodobno. A onda... i primacije. Niko ne zna tačno, šta je i kako s tim. Nekomu da se pita za ovu godinu, a nekojima i za prošle. Treba li davati primicije, i ako treba, da li u novcu ili u naturi, niko ne zna točno. Niko ne objavlja naredbe, već to se dodje čoveku i opet reče: daj to i to! Zašto, zaludu pitaš. A od svakog se skoro pita drugačije. Mi sami trebamo potpore od države, pa mislimo, da bi bilo najbolje, da se država pobrine i za prehranu svećenika, a da ne prepušta to nama.

Iz Buzeta. Prošle sedmice očekivasmo ovde dolazak Njih. Vel. cara i carice, koji bi se imali na prolasku zaustaviti kod Narodnog doma. Tako bi javljeno, pa već bio postavljen slavoluk, gde carsku dvojicu očekivahu sve mesne oblasti, korporacije, svećenici, učitelji, narod i deca noseći zastavice. Devojčica imala predati visokim prolaznicima lepu kitu cveća nabavljenu u Trstu. Čekasmo Njih. Vel. dva dana uporedo — no badava. Oni ne dodjoše. Takove sreće bismo otrag četiri godine očekivajući našeg cara, tada kao prestolonaslednika.

Prosveta.

„Kurent". Izšla je 2 številka s sledečo vsebino: France Milčinski: V gorskom zakotju. — F. Žgur: Kurentu. Ferdo Plemič: Pravljice za odrasle. 30 vrst krompirja. — Pavel Scheerbart: Jean Baptiste v galošah. — Manica: Pridi ... — Matija Bahun: Na pojedini. Štara ljubezan. — Vračunal se je. Zmernost. Iz političnih dnevnikov. Dober odgovor. Previsoko cenjena. Vzorno gospodinjstvo. Darilo vojnega dobičkarja. Velikodušen. Časoštetje. Spominjska plošča. — V prilogi: Še ni določeno. V brivnici. Bistroumni vzgojitelj. Stava. Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gaspari: Novi ministerski predsednik. Moderna končnica za panje. — France Podrekar: Otroci. Naši politiki: Kristan. — Areh Smrekar: Navijanje cen. Zaplenjeno! — Kurent izhaja po dvakrat na mesec ter stane do konca tekočega leta 10 kron. Naroča se v upravništvu „Kurenta" v Ljubljani, Stari trg (Zvezna tiskarna).

Dostojevski: Idiot. Primili smo kao 47.— svezak Moderne knjižnice treći i četvrti dio Idiota u prevodu Ise Velikanovića. Time je sad ovo izdanje Idiota potpuno, budući da je već izašao prvi i drugi deo toga romana u posebnoj knjizi, kao 44.—46. svezak Moderne knjižice. Kako je Moderna knjižnica zajedno sa Zabavnom bibliotekom povisila nedavno zbog skupoće proizvodnih troškova cenu svakome svesku svojih izdanja na K 2·—, to stoji treći i četvrti deo Idiota K 6·—. Celokupno delo stoji prema tome broširano K 12·—.

Poruke iz uredništva i uprave.

Gospodinu dopisniku iz Buzeta javljamo, da jednu vest ne možemo priopćiti iz razloga, koji bili na štetu pitanju prehrane Istre. Za dopise smo Vam zahvalni te ćemo ih doskora uvrstiti. Uz p... zdrav. — Gosp. S. J. u Kanfanaru. Posla... nam dopis prema „Slovencu" uz najbolju volju n... možemo uvrstiti, jer ne samo to, što nam ne dozvo... ljava skrćeni prostor lista nego nam i cenzura p... slednjih dana crta svaku opasku u toj stvari. N... trudu se zahvaljujemo. — Raškin. Dolina. N... pismo, koje je poslano još početkom kolovoza, ni... stigao još nikakov odgovor.

Gosp. I. M. Pula. Glede Vaše tužbe pro... osiguravajućem zavodu radnika proti nezgodam, i... voljite se prijaviti kod uprave lista.

Natečaj.

Otvara se natečaj na privremeno mest... računoknjigovodje mestne aprovizacije općin... Žminj, za najmanje godinu dana.

Molitelj mora poznavati knjigovodstvo hrvatski ili slovenski, te nemački i talijansk... jezik.

Plaća je ustanovljena sa 200 kruna me... sečno i 150 kruna mesečnoga ratnoga do... platka.

Molbe sa eventualnim dokazima treb... predložiti do 20. t. m.; nastup službe odmah... prednost imaju ratni invalidi.

Predsednik aprov. odbora:
Dr. Anton Žigon s. r.

Broj je stanovništva u lošinjskom kotaru narastao u 10 godištu 1900.—1910. od 19862 na 20233 ili za 371 ili za 2%.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika u ovoj općini narastao je od 9.825 na 9.849, t. j. za 59.

Broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 9.331 na 10.032 ili za 701 ili za 8%.

Gornji nam brojevi pokazuju, da je i ovaj kotar u većini hrvatski.

2. Stanje škola: U ovom su kotaru bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) pučke muške škole:

talijanske	hrvatske
jedna 6-razredna sa 6 učiteljskih sila	—
„ 4- „ „ 4 učiteljske sile	—
„ 3- „ „ 3 „ „	—

b) pučke ženske škole:

talijanske	hrvatske
jedna 6-razredna sa 6 učiteljskih sila	—
„ 4- „ „ 4 učiteljske sile	—
„ 2- „ „ 2 „ „	—

c) mješovite pučke škole:

talijanske	hrvatske
jedna 3-razredna sa 3 učiteljske sile	—
„ 2- „ „ 2 „ „	—
„ 1- „ „ 1 učitelj. silom	deset 1-razrednih sa 10 učitelj. sila

utrakvističke

jedna 2-razredna sa 2 učiteljske sile.

2. pomoćne škole

talijanske	hrvatske
—	3

3. zasebne škole

a) ženske:

talijanske	hrvatske
jedna 3-razredna sa 3 učiteljske sile	—

b) mješovite:

talijanske	hrvatske
—	tri 3-razredne sa 10 učiteljskih sila
dvije 1-razredne sa 2 učiteljske sile	jedna 1-razredna sa 1 učitelj. silom

Iz navedenoga zaključujemo, da je bilo u lošinjskom kotaru učitelja:

	talijanskih	hrvatskih	utrakvističkih
pokrajinskih	31	10	2
zasebnih	5	11	—
pomoćnih	—	3	—

Osim 31 talijanskih pokrajinskih učitelja su u ovom kotaru sistemizovana i 2 mjesta talijanskog vjeroučitelja.

Broj polaznika bio je na školama:

	talijanskim	hrvatskim	utrakvističkim	ukupno
pokrajinskim	1.275	604	180	2.059
zasebnim	130	404	—	534
pomoćnim	—	116	—	116
ukupno	1.405	1.124	180	2.709

Budući je na talijanskim pokrajinskim školama bilo namješteno 31 talijanskih učitelja i uzmemo li od utrakvističkih škola 1 učitelja, onda imamo 32 učitelja, a talijanske je škole polazilo 1365 djece (1275 na talijanskim školama, a 90 na utrakvističkoj školi), to otpade na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja 42 učenika, a 1 pokrajinski talijanski učitelj dolazi na svako 308 stanovnika talijanskog općevnog jezika.

Na hrvatskim je školama bilo namješteno 10 pokrajinskih hrvatskih učitelja i uzmemo li 1 od utrakvističke škole, imamo 11 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a ove je škole polazilo 694 djece (604 na hrvatskim školama, a 90 na utrakvistički školi), to otpada na 1 pokrajinskog hrvatskog učitelja 63 polaznika (kod Talijana 42), a 1 pokrajinski hrvatski učitelj dolazi na svako 917 stanovnika hrvatskog općevnog jezika (kod Talijana 308).

Kada bi i na jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja otpadalo 42 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bismo Hrvati morali imati na sadašnjim pokrajinskim školama 15 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 11.

Istaknuti je treba ovdje još i tu činjenicu, da je u gradu Velom Lošinju 865 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo 5 pokrajinskih učitelja, a 710 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nije imalo niti jednog pokrajinskog učitelja. Nigdje u Istri nema slučaja, da bi za 75 muške djece opstojala trorazredna škola, a za 70 ženske djece dvorazredna, to je bilo samo u Velom Lošinju kod talijanskih škola.

Vidjeli smo, da u Velom Lošinju opstoji i trorazredna Družbina škola, koja ima 117 djece, a za 117 djece mi nijesmo imali niti jednog pokrajinskog učitelja. Kada bi se i ovdje računalo 29 učenika na svakog učitelja, kako je to kod talijanskih škola u Velom Lošinju, morali bi mi ovdje imati 5 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nijesmo imali niti jednoga.

Cijela bi općina Veli Lošinj morala imati — uračunamo li i inostrance — 394 djece za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 145 djece, a hrvatske 178 djece (ukupno 323), onda ima u ovoj općini još 71 dijete, koje ne polazi nikakove škole, što su svakako djeca hrvatskog općevnog jezika.

U zadnje vrijeme morala je i u Velom Lošinju biti komisija za utemeljenje pokrajinske škole.

4. Općina Osor-Nerezine.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Osor-Nerezine — osim 6 inostranaca — ukupno 2239 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski	1692 ili 75%	slovenski	5	25%
drugi	1	hrvatski	541	

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovnika po selima općine Osor-Nerezine ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovensko-hrvatski 1900.	slovensko-hrvatski 1910.
997	1064	Nerezine	307	354
292	310	Osor	13	41
132	90	Punta Križa	95	135
167	228	Sv. Jakov	48	16

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 463, a 10 godina kasnije 546.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. u ovoj općini nabrojeno 1588, a 10 godina kasnije 1692.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 2057 na 2239 ili za 182 ili za 8%.

2. **Stanje škola.** U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske:

a) talijanske:

u Nerezinama: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 168 djece;
u Osoru: 1 „ „ 1 učiteljskom silom i 60 „

b) hrvatske:

u Nerezinama: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 63 djeteta.

2. pomoćne škole:

hrvatske

u Punti Križa: sa 37 djece.

3. zasebne škole:

talijanska Legina

u Sv. Jakovu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 44 djeteta;

II. Zaključci:

Od 2239 domaćih stanovnika moralo bi biti 358 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 1692; ovi bi morali imati 270 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 4 talijanska pokrajinska učitelja, a toliko ih je doista i bilo.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 546; ovi bi morali imati 87 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 hrvatska pokrajinska učitelja, a bio je samo 1.

Na svako 423 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 546 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 423 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini morala biti 2 hrvatska pokrajinska učitelja, a bio je samo 1.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Osor-Nerezine:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 57 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 63 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 57 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na opstojećoj hrvatskoj školi morala biti 2 pokrajinska hrvatska učitelja, a bio je 1.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Sv. Jakovu) 272 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 270, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši i pomoćnu u Punti Križa) 100 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 87, dakle i sva djeca hrvatskog općevnog jezika polaze školu.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godištu 1900.—1910. od 1588 na 1692 t. j. za 104 ili u postocima 6%, a broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika narastao od 463 na 546 ili za 83 ili 18%.

Cijela bi općina morala imati 358 djece za školu; vidjeli smo, da polazi talijanske škole 272 djece, a hrvatske 100 (ukupno 372), dakle u ovoj općini sva djeca polaze školu.

U zadnje vrijeme bila je u Sv. Jakovu — gdje je Legina škola postala 1914. javnom talijanskom školom — komisija za promjenu učevnog jezika u onoj školi, no rezultat bje taj, što su se roditelji izjavili za talijanski učevni jezik, kako je bio i do sada. Novine su pisale, da nije nijedan član komisije poznavao hrvatski jezik.

Opći pregled lošinjskog kotara.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prema popisu pučanstva od dne 31. decembra 1910. ima u lošinjskom kotaru — osim 772 inostranaca i 255 vojnika — 20233 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački .	328	slovenski . .	72	ili 49%
talijanski .	9.849 ili 48%	hrvatski . .	9.960	
		ostali . 24.		

Kada bi i na svako 308 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bismo mi morali imati 33 pokrajinska učitelja, a imali smo ih samo 11.

Vidjeli smo, da ima u lošinjskom kotaru 48% stanovnika talijanskog općevnog jezika i 49% stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika, a vidimo da imadu stanovnici talijanskog općevnog jezika od svih 43 namještenih pokrajinskih učitelja 75% učitelja, a stanovnici hrvatsko-slovensko općevnog jezika 25% učitelja.

Kada bi 49% stanovnika hrvatskog općevnog jezika imalo isto 49% od namještenih učitelja, morali bi imati od 43 namještenih učitelja 23 učitelja, a stanovnici talijanskog općevnog jezika 21, a vidjeli smo, da imadu prvi ne 23, nego samo 11, a drugi ne 21 nego 33. Mi imamo dakle polovinu manje, a oni trećinu više učitelja.

Stanovnici talijanskog općevnog jezika imadu 10 talijanskih pokrajinskih škola, a stanovnici hrvatsko-slovenskog općevnog jezika 11.

Hrvati nemaju ni muških ni ženskih pokrajinskih škola, a Talijani imadu ovih 6. Talijani imadu 4 mješovite pokrajinske škole, a Hrvati 11; nu naše su sve jednorazrednice, dok imadu Talijani 2 šesterorazrednice, 2 četverorazrednice, 2 trorazrednice, 2 dvorazrednice i samo 2 jednorazrednice. Od hrvatskih škola morala bi jedna prama broju školu polazeće djece biti proširena na dvorazrednicu.

Hrvati imadu 3 pomoćne škole, a Talijani niti jednu, jer im niti ne treba.

Dok imadu Talijani 5 zasebnih učitelja, imadu Hrvati 11, i dok talijanske zasebne škole polazi 130 djece, hrvatske zasebne škole polazi 404 djece.

Kada bi za svu djecu hrvatskog općevnog jezika, koja polaze sve hrvatske škole i uzmemo li od utrakvističke polovicu djece (1214), imali pokrajinske učitelje, i kada bi na svakog hrvatskog pokrajinskog učitelja otpalo 42 učenika, kako je to na pokrajinskim talijanskim školama, morali bi stanovnici hrvatskog općevnog jezika imati u lošinjskom kotaru 29 pokrajinskih hrvatskih učitelja, a imali su samo 11. Ako bismo pak računali 80 učenika na 1 pokrajinskog učitelja, to bi stanovnici hrvatskog općevnog jezika morali imati 16 učitelja. Po ovom bi istom ključu onda morali imati stanovnici talijanskog općevnog jezika 19 učitelja, a imali su 32.

Prama broju stanovnika moralo bi biti djece općevnog jezika

talijanskog	hrvatskog	ukupno
1.581	1.615	3.196

a vidjeli smo da polazi škole djece:

talijanske	hrvatske	ukupno
1.495	1.210	2.705

dakle ne polazi nikakove škole djece:

talijanske	hrvatske	ukupno
86	405	491

Vidjeli smo, da ima u lošinjskom kotaru 772 inostranca, prema tome moralo bi biti u onom kotaru 3360 djece za školu. Pošto je u školama 2705 djece, to ima u ovom kotaru 665 djece, koja ne polaze škole. Ono 255 vojnika, koji su po narodnosti: njemačke 94, talijanske 35, slovenske 25, hrvatske 37, druge 26 i 38 inostranaca, se ne smije uzeti u obzir, jer ovi nemaju svojih obitelji, pa ako ih i imaju, ubrojene su ove medju civilno stanovništvo.

Tijekom rasprave rekoh već, da po mojem mnijenju u ovom kotaru sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu, te se usudjujem ustvrditi, da ovo 665 dijete, što ne polazi školu, da su sve ovo djeca hrvatskog općevnog jezika.

Kada pak pogledamo brojke u pojedinim općinama lošinjskog kotara vidimo, da je 492 hrvatske djece bez ikakove škole, te je moja sumnja u gornjem stavku ovim potvrdjena.

Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi prama broju djece moralo biti u lošinjskom kotaru 20 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 32, a hrvatskih pokrajinskih učitelja moralo bi biti 21, a bilo ih je 11.

ojedini broj 16 h.

listu: U pretplati tavu god. K 48·—, olugodište K 24·—, esečno K 12·—, me- , K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj SI primaju se u vi listu trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

odina IV. — U Puli, ponedeljak 9. rujna 1918. — Broj 1137.

U znamenju vremena.

Uzaludno je trošiti reči. Neka govore same nice....

Naši „prijatelji" u Beču i u Pešti rade svim tvima, kako bi Hrvatskoj nametnuli komesara štili zadnju senu ustavne slobode. Wekerle se o žuriti, kako bi Bosnu i Hercegovinu direktno jedinio Madžarskoj. Da dobije direktnu svezu im ugarskim područjem, otkinuće Slavoniju od tske. „Arbeiter Zeitung" piše o tome: Dok maska gospoda zovu oganj i sumpor s neba na oga, koji bi se usudio misliti da se prilike u ro-Ugarskoj preurede u smislu, koji ne bi po- o granica „svete ugarske krune", dotle rade sami toga, kako bi postigli bitne državne promene: ednoj strani žele otcepiti Galiciju od Austrije a drugoj strani priklopiti Bosnu i Hercegovinu žarskoj. Oko otcepljenja Galicije radi madžar- grof Burian, oko prisajedinjenja Bosne madžarski star predsednik Wekerle. Austriju, za koju se im slučajevima radi ne pita niko. A još manje iko na to, da bi se pitalo same narode, o kojih desu imade odlučiti, kakove su njihove želje. mišljenju madžarske gospode imadu samo oni o na odluku. Naravski, nipošto madžarski narod oligarhistički stalež velikaša...

„Novo Doba" javlja: Pomorska vlada na Reci la je dopisivati s lučkim uredima u Dalmaciji žarski. Originalu u madžarskom jeziku prido- je naprosto talijanski prevod. Dakle kraljevska žarska vlada hoće uredovati sa Dalmacijom ma- ski a po višoj milosti talijanski, samo ne hrvat- Prekasno su se dosetili....

Na Sušaku izlazi dobar narodan list „Primorske ine". Budući je list koristan našemu narodu, ile su madžarske oblasti sve, da ga zatru. Ne u ga legalnim putem; za to se radi podmuklo, ptno, madžarskim oružjem. Njihov je nacrt, ga onemoguće financijalno. Zato krše nagodbu i lene na zajedničkom teritoriju grada Reke — dnički teritorij po stanovištu ugarske vlade, po m jedino pravilnom stanovištu čisto hrvatskom oriju. Jer Reka pobudjuje u nama uspomene nečuvenu povredu naših narodnih i historičkih a. Madžarske oblasti u svojoj nameri ne po- u granica i plene list iz džepova i ruku hrvat- čitatelja na Reci. Po višem nalogu pleni sada ura u tom listu i najnevinliju vest. Za to mogu džarske novine slobodno da se rugaju Austriji huckaju narod...

U Koruškoj vladaju takve prilike: (Prenosimo lanka „Slovenskog Naroda"). Narodnosne su pri- u Koruškoj postale karakteristične za nemačku uru. Glavni rad obavlja tu nemački Volksrat. je organizacija veoma dobro usavršena a njoj ada čitavo činovništvo od zemaljskog poglavara zadnjeg pisara. Pošto je činovništvo u tako go- om broju zastupano, imadu tamo osobito oni vnici zaštitu, koji služe u slavenskim zemljama. vo je ovo činovništvo fanatizovano i šovinističko tvara si strašno puno, da je postalo smešno. U uškoj se dele učiteljima, Nemcima i nemškuto- a, potpore za uspešno podučavanje nemačkog ka a medju najuspešnije se agitatore za nemačku r dele nagrade za unapredjivanje marvogojstva. venskom narodu ne davaju nikakve gospodarske le, a sami ih imadu pet, koje su većim delom zne. Sudovi stoje potpunoma pod utecajem Volks- . U školama proganjaju se svim sredstvima djaci enske narodnosti. Članak će se nastaviti.

Isti list javlja, da se počelo takodjer u Gorici manizovanjem na celoj liniji. Na državnom kolo- ru pašuje još uvek gospodin Wieser, državni di imadu samo nemačke pečate. Nemačke se škole araju, ma da nema nemačkog djaštva itd.

U Trstu se Slovenci uzalud bore za srednju lu. Do sada su imali „zaposlovalne tečajeve" čke gimnazije. Otkako se ova gimnazija preme- a u Goricu, nemaju Slovenci u Trstu više srednjeg oda...

A što da kažemo o Istri. Prilike su u toj krajini veoma dobro poznate te bi bilo i suvišno c t ih.

To su suhe činjenice, bez uresa i dodataka. To je tek malo od onoga, što moramo podnašati pljivo kao marva, kojoj je Bog stvorio ledja no za bič....

RATNI IZVEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se saopćuje: lijansko bojište: Na talijanskoj fronti veoma živahna letalačka delatnost. Inače ništa osobita — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Pešačka odelenja dopremila su sa belgijskih linija istočno od Merkhema zarobljenika. Severno od Armentieresa suzbili smo ponovne napadaje Engleza. Na bojnoj fronti zaposeli smo svuda naše nove položaje. Neprijatelj je jučer južno od ceste Peronne—Cambrai nastojao, da im se jakim silama približa. Zalaznice su se upustile u boj, izmakle su nadmoćnom neprijatelju, boreći se, a za tim suzbile zapadno linije Gouzeaucourt—Epehy—Templeux žestoke navale. Na obim stranama Somme sledio je jučer neprijatelj samo oklevajuće. Stojimo na liniji Vermand—St. Simon i na kanalu Crozat s njim u bojnom kontaktu. Severno od Aisne pojačao se topovski boj. Zapadno od Premontre—Bran court izjaloviše se jaki delomični napadaji protivnikovi. Južno od Aillette proširio se neprijatelj istočno od Vauxillona pred našim linijama. Suzbili smo jake navale neprijateljeve izmedju Vauxaillona i zapadno od VailIya, što su se do večera više puta opetovale. Izmedju Aisne i Vesle popustila je bojna delatnost. — Ludendorff.

Rat.

Povodom nemačkog uzmaka izmedju Scarpe i Somme i na Lysu, piše „Arbeiter-Zeitung" o položaju na zapadnoj fronti, da nije, unatoč velikom potrošku sila sa strane protivnika, izvesno, da će Foch obustaviti svoje navalne operacije, jer se prema sudu francuskih kritičara, čini, da će englesko-francusko vodstvo baciti u borbu još više sila, da iznudi što veću odluku. No mišljenju, da bi se time postigao jedva dopustivi potrošak četa, suprotstavlja se drugo mišljenje, da će se kasnije duljom stankom u operacijama nakon odluke, moći nastale praznine popuniti. Ne zna se još, za koje će se stanovište Foch odlučiti, jer on znade svakako, da računa s neusporedivo boljim prilikama, nego njegov protivnik. Jer ako on može raditi bez obzira na druge okolnosti, jedino prema zahtevu strateškoga položaja, može se pozivati na to, da si on može dopustiti i sve veći potrošak sila, jer će mu iz Amerike, Engleske i engleskih kolonija, dolaziti neprestano nove sile, koje će ispuniti rupe. Ratovanje apsolutne premoći imade mnogo slobodniju snagu raspolaganja nego vodstvo samo mesne i privremene premoći, koja uvek mora računati s time, da će gubitak sila znatno oslabiti važnost časovitog uspeha za ukupni rezultat. Ono, što je obuzdavalo i ograničavalo postupak njemačkih vodja u proleću i letu, ne može se u jednakoj meri smatrati zaprekom i za Focha.

•

Javljaju iz Basela od 5. rujna: „Secolo" javlja, da saveznici raspolažu sa preko 8000 tankova. Trećina jurišnih kola može se smatrati izgubljenom. — Sa švajcarske se granice javlja, da se u Sundganu opaža življa vojna delatnost; osobito je ojačala topnička delatnost. Općenito upada u oči, da je oko Reimsa i oko Verduna zastao svaki boj i da je u Vogezima i u Lotaringiji osobito živo kretanje bojnih priprema antantinih četa.

•

Engleski izveštaj od 6. rujna prepodne: Jučer su naše čete prekoračile Sommeu južno od Peronnea unatoč jakom otporu neprijateljskih zalaznica. Na istočnom smo bregu reke osvojili sela St. Christ, Brie, Le Mesnil i Brunhel te smo dopremili zarobljenika. Naše su čete uznapredovale na obim stranama ceste Amiens—St. Quentin te su doprle do Athiesa i Mont-en-Chaussee. Istočno od Peronnea osvojili smo Doingt te smo postigli važne napretke. Na visoravni izmedju Peronne i Nurlu. Držimo Bussy te stojimo neposredno pred Templeux-la-Fosse, Nurly i Equencourt. U večernjim satovima odigraše se oštri bojevi na ovoj liniji. Na fronti Lyse održale su naše čete zapadno od La Bassee osvojeno zemljište te su suzbile navalu na naše nove postojanke u tom području. Kao rezultat tečajem zadnje noći postignutog napredovanja ustalile su se naše čete u delovima starih nemačkih linija istočno od Neuve Chappelle i engleske bojne linije u Fauquisaru. Ovaj je odsek opet u našem posedu. Kod uspele navale pomaknule su engeske čete našu liniju severozapadno od Armentieresa unapred te su dopremile nekoliko zarobljenika. Prodirajući preko ove linije, osvojile su naše čete Longavesnes i Lieramont te se približavaju Metz-en-Couture i južnom delu šume Havrincourt. I na ovom delu fronte dopremili smo izvestan broj zarobljenika. Severno od kanala La Bassee odigraše se mesni bojevi. Zapadno od La Basseea dopremili smo zarobljenika. Porinuli smo našu liniju nasuprot Equiquinhen i jugoistočno od Yperna unapred.

•

Engleski izveštaj od 6. rujna u večer: Na južnom delu fronte napredujemo u uskom kontaktu s Francuzima na desnom krilu. Južno od Peronnea stoje naše čete već sedam milja istočno od Somme te napreduju prema liniji Monchy, Lagage, Vraignes, Tinecourt, koja su mesta sva u našem posedu. Otpor neprijateljskih zaštitnih četa, koje su kušale zadržati naše napredovanje, smo doskora skršili. U tom smo odseku dopremili izvestan broj zarobljenika. Južno od reke Cologne, na visoravni kod Marlu, kušao je neprijatelj da zadrži naše napredovanje s većom tvrdokornošću. Oštar se boj odigrao u tom selu i oko Equencourta i u dolini severno od njega. Oba su sada sela u našem posedu.

•

Engleski izveštaj od 7. rujna: Naše junačke su čete opet uznapredovale. Ove smo noći postigli nove uspehe istočno i severoistočno od Peronnea te smo osvojili Haucourt i Metz-en-Couture. Severno od potonjeg su mesta prodrle u zapadni deo šume Havrincourt. Tu su učinile nekoliko zarobljenika. Severno od kanala La Bassee stekle su si naše čete zemljišta u nemačkim položajima kod Gautelexa i Violainesa. Dalje na sever izveli smo jučer na večer uspelu manju akciju kod uzvisine 63 i Wulverghema, čiji je rezultat bio, da smo zarobili 50 momaka te smo porinuli naše linije za kratak razmak unapred u smeru na Messines.

•

Francuski izveštaj od 7. rujna popodne: Od Somme do Oise nastavili su Francuzi celu noć progon neprijateljske vojske, skršiv mestimični otpor. Bili su uvek neprijateljskim zalaznicama za petama. Na obim stranama Somme zaposeli su Francuzi Eaucourt, Dury i Ollezy (5 kilometara istočno od Hama). Dalje na jug drže Francuzi Cugny te drže zapadni rub šume Genlis. Severno od Oise prodrli su Francuzi u Torgier. Istočno od tog mesta napredujemo uz železnicu i uz kanal. Severno doljnje Aillette je šuma Coucy posvema u našem posedu, isto tako Barisis, što je po duljem boju pao. Francuzi su prekoračili Quincy-basse i sela Aulers i Bassoles. Južno od Aillette su Nanteuil-la-Fosse i Fort Conde u našem posedu. Severno od Vesle nema promene.

* **Pred sastanak carevinskog vijeća. — Mukotrpno sastavljanje većine.** Kako javljaju iz Beča, nastavlja ministar predsjednik Hussarek pregovore sa strankama, u težnji da sastavi većinu u parlamentu, koji kani sazvati još ovaj mjesec. S većinom je, kao i dosada uvek, vrlo teško. Česi i Jugoslaveni te jedan dio Poljaka, ostaje u oporbi protiv vlade, dok je držanje Ukrajinaca još nepoznato, jer Ukrajinci nemaju pouzdanja u Hussareka radi njegova odnošaja k Poljacima. Socijalisti takodjer nisu pouzdani, pa se računa, da Hussarek uopće ne će sastaviti većine za porezne osnove, pa će biti prisiljen, da vlada bez parlamenta ili podnese demisiju.

* **Napadaji na biskupa Jegliča.** U izveštaju o konferenciji nemačkih zastupnika od 6. t. m. saopćuje se: Jedan je alpinski govornik razložio, da se nije ni pokušalo sprečiti raširivanje pastirskoga pisma biskupa Jegliča, što ga je ovaj nedavno izdao. Ovo je pastirsko pismo vrlo ozlovoljilo Nemce. Vlada unatoč tomu nije ništa učinila, premda pastirsko pismo prema zakonskim ustanovama mora steći placetum regium. Nadalje se u jučerašnjoj sjednici saopćilo, da se je ministar predsednik barun Hussarek ograničio na to, da je pismeno zahvalio biskupu dru. Jegliču. Trebalo bi da se primeni najstroža kazna, eventualno obustava temporalia za biskupa, ali ministar predsednik zacelo se ne će ni na to odlučiti. „Neue Freie Presse" osvrće se na ovaj izveštaj, pa ovom prigodom žestoko se obara na biskupa dra. Jegliča.

* **Česi prema glasovima o federalizovanju Austrije.** Javljaju iz Praga, da je predsedništvo izvršnog odbora češke državnopravne demokratske stranke održalo 4. ov. mj. sednicu, u kojoj je uglavilo, da glasovi o eventualnim pokušajima o preustrojstvu monarkije, sve da su i istiniti, ne mogu promeniti načelnog stajališta češkog naroda, na kome će ovaj ustrajati do pobedonosnog svršetka.

* **Pobeda reakcije u Ugarskoj.** Madžarska revija „Nyugat" donaša iz pera „Ignotusa" članak pod naslovom „Reakcija i radikalizam", u kojemu kaže: Nema dvojbe, da su imali pravo oni, koji su sumnjali u radikalizam madžarske gospode. Gospoda su preuzela nešto, čega su se sami najviše bojali. Gospodski je radikalizam popreko samo ojačao Tiszin konzervatizam, time, da su radili tromo i

plaho, dočim je Tisza radio čvrsto, odlučno i otvoreno. Gospodski radikalizam u Ugarskoj karakteriziran je time, da se ograničio samo na izbornu reformu, a na ostalim područjima da je nastavio konzervatizam tamo, gdje je Tisza prestao. Nema sumnje, da — kakogod važna bila izborna reforma — ona ne može iscrpsti celu radikalno-socijalnu politiku, koja je danas Ugarskoj potrebna. U drugim stvarima se politika nije ni malo menjala. Reakcija opozicije, koja se domogla vlasti, odobrila je i sankcijonirala Tiszinu reakciju, te je Ugarskoj danas potrebna nova i to radikalna politika; mora se doći do uverenja, da je čitav današnji politički i parlamentarni svet u Ugarskoj jedna reakcijonarna masa te da se bez pogadjanja mora ovoj masi suprostaviti jedna jedinstvena i organizovana i radikalna politika.

* **Ko od Ceha pregovara sa Hussarekom?** „Mir“ odao se i iznio je, da iza ledja češkog naroda — a sa vladom Hussareka — medju inima pregovaraju češki „aktiviste“: zast. Lad. Čech, izdavatelj „Češke Slobode“, zast. dr. Zd. Tobolka i bivši ministar zast. prof. Fiedler.

* **Pod Nemačku želi doći** stanovništvo u austrijskim nemačkim pokrajinama. Tako pripoveda „Deutsche Arbeiterzeitung“ i navadja prizor u železničkom vagonu, gdje su stišnjeni ljudi sa nahrptnicima, košarama i vrećama. Izmed sveopćih pritužbi radi prehrambenih prilika veli neka žena: „Čula sam, da će preuzeti Nemačka sve, pa čak i našu aprovizacijsku upravu“. Najpre sve tiho, a nato: „Ta bi bilo tako najbolje“. „Ništa ne bi škodilo“, „Ako je samo istina“. I kazivali su dopisniku, da kmeti ne bi imali upravo ništa protiv toga. Je li to iredenta, veleizdaja, bezdomoljubno mišljenje? Ne, veli pisac članka, nego usklik želja za nemačkim redom.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Sliku Petrograda, prestolnice ruske, koja se „pokopala u dubokom snu“, opisuje nedavno u Moskvi internirani francuski izvestitelj Naudeau u „Tempsu“: „Na dan našega dolaska u Petrograd trajao je još uvek štrajk izvošćika, koji kao da su započeli unositi mrtvo raspoloženje u grad. Carskim parkom i prije najživahnijim ulicama prolaze mrzlovoljno prolaznici. Nevski prospekt gotovo je prazan pod oblacima i maglom. Predveče prodju straže mimo admiralsku palaču i opet tišina. Nekada sjajno rasvetljeni prozori na zimskoj palači tamni su i samo još povećavaju onu tamu i pustoš naokolo. Ujutro postavljaju se u predgradjima dugi redovi žena pred aprovizacijama, i tko samo može da namakne desetak jaja, tuce čokolade, šećera, bavi se ratnom lihvom. Čokolada prodaje se iz prve ruke po 60 rubalja funta, a žemička po rubalj. Tko ima novaca može da nabavi i brašna po 400 rubalja pud. Najveći je dio trgovina živežem zatvoren. Mesare su u gradu retke, dok je duhana i cigara gotovo nestalo iz prometa“.

Moskva, 6. rujna. Jučer je izašao dekret, kojim se odredjuje, da se imaju uapsiti svi socijalni revolucionarci desnice, te pohvatati taoci gradjanskih stranaka kao i bivših časnika, koji će se postreljati, ako bi beli gardisti izveli nove atentate ili zavere. Poradi ovoga dekreta jučer su u Moskvi uapšene mnogobrojne osobe, za sad većinom socijalni revolucionarci, kao i mnogi viši svećenici, budući da su patrijarhe zapleteni u englesku zaveru.

Zuerich, 6. rujna. Izmišljeni su izveštaji, koji su se javili u svoje vreme, kao da su Čehoslovaci svečano sahranili mrtvo telo bivšega ruskog cara. Prema poslednjim vestima nisu Čehoslovaci mogli da nadju ni traga telu cara Nikolaja u Jekaterinoburgu. Kako izvešćuje sibirski časnik, koji je stigao u Arhangelsk, bacili su boljševici te iznakazili mrtvo telo bivšega cara u ugljenokop u Jekaterinoburgu. O porodici bivšega cara nema ni traga ni glasa otkako je otpremljena iz Jekaterinoburga.

Berlin, Sa švicarske se granice javlja iz Kijeva: Bivši zapovednik Rusa na zapadnoj fronti Ivanov imenovan je kozačkim generalom u području Dona.

Setite se Crvenog križa!

Domaće vesti.

Preminula je 6. rujna u Kranju u Kranjskoj supruga poznatog narodnog prvoboritelja u Trstu dr. Josipa Wilfana, gospodja Marija Wilfan, rodj. Šavnik. Naše saučešće.

Opomena. Nužno se time pučanstvo opozorava, da se fitilj pojedinih kod pada neraspršnutih letačkih bomba, tako zvanih slepica, upaljuje često tekar iza više sata. Tko jednu takvu nadje, imade to šta brže da javi najbližoj vojničkoj ili policijskoj postaji. Okolinu takve slepice mora se pod svaki način izbegavati, budući ista kod raspršnuća razorno deluje.

Prelaz letnog u zimsko doba usledit će 16. rujna jutrom. Tog dana imadu se ure u 3 sata jutrom za jedan sat unatrag pomaknuti. Prvi sat od 2—3 pred podne dobiva dodatak „A“, a drugi „B“. — Tako javlja c. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli.

Za učiteljstvo. Umoljavaju se naši učitelji i učiteljice, da ulože svoje molbe na c. kr. kotarsko školsko veće u Kopru za mnoga hrv. učit. mesta u kotaru, osobito u buzetskoj općini. Uznastojimo svi, da se otvaraju škole, pa da nam narod u ovo strašno doba ne nazaduje moralno i intelektualno, kad i onako hrli nizbrdicom u propast fizičku i materijalnu.

Dopisi iz Istre.

Buzet. Kako u nas? Nosimo i mi ovud sve ratne terete, brige, skupoću nestašicu, oskudicu, pak bolesti, smrt... U borbi, u velikoj borbi sada na život i smrt, ne mari se, da li je ovaj ili onaj smutlakaso i pao pod ledinu prerano; al' kada već masi naroda preti sveopća glad i smrt, tada narodni stražari moraju vikati: u pomoć, u pomoć! — Mi smo u ovome sada stanju zapomaganja. Dve prošle godine bijahu zbog poznate suše veoma loše; jedva jedvice uz pomoć aprovizacije mogosmo proturati prošlu zimu i proleće. Ova godina jeste gora. Mislijasmo, zbog čestih proljetos kiša, da će biti vrlo plodna, pošto je i narod sav trud i novac uložio da što bolje i što više zemljišta obradi. I bilo krumpira i sena više no lani; ali najdmom nebo se tako razvedrilo, da nam ne pokaza svog mračnog lica dva meseca. Suša tako nam opet ote kukuruz i pazulj, a i ostalog žita bilo uopće malo. U procesijama molismo se za blagu kišu. Nadodje u zao čas donesavši nam debelu tuču, što je mnoga sela i krajeve po buzetštini hametom poharala. Jedina seljačka nada — vino, kojeg se nadao gospodar uz visoku cenu prodati da opet uz visoke cene može nabaviti namirnice, eto padne u vodu. A sada? Zlo po narod i po sve one činovnike, poletarce, bezkućnike i neposednike, što im valja živiti med njim... Crna, smrtonosna zima se približava. Tko mora nek pravodobno misli i snuje o pomoći; — nek pomogne!

Dnevne vesti.

Glad u Dalmaciji. „Novo Doba“ javlja iz Kotora: Za ovaj mesec primili smo po devet deka kukuruznog brasna na dan i ništa, ma baš ništa, drugo. Pitanje je: može li narod nesretni i toliko ispaćeni u ovom izloženom kraju živeti i prehraniti se sa samih deset deka kukuruznog brašna? — Nikako. Za to je zavladao veliki glad u narodu i svaka nevolja. Čitamo po novinama, da se drugovde dava narodu i pšeničnog brašna i ječma oguljenog i zobi i krumpira i ostalih jestivih potrepština kao n. pr. u Beču, u Trstu, u Gracu i drugovde. Zašto se ne meri svukud jednakom merom? Zar mi u Boki, dotično u Dalmaciji, nismo državljani kao oni u Donjoj Austriji, u Trstu, u Štajerskoj itd.? Mi apeliramo na odbor izabran u Splitu dne 2. srpnja, da energično istupi za poboljšanje naše prehrane, jer ćemo inače svi pomreti od gladi.

Proglas berlinskom pučanstvu. Kako se iz Berlina javlja, dao je vrhovni zapovednik u Markama prilepiti na uglove oglase sledećeg sadržaja: Pučanstvu Berlina i Marka! Ludo brbljanje, lakomo govorkanje, u pojedinim slučajevima i veleizdajnička zloba, proširuju glasine, kojima manjka svaka stvarna podloga, preteravaju prolazne uspehe naših neprijatelja i njegovu snagu, dvoje o našoj vlastitoj gospodarskoj otpornoj snazi i umanjuju udivljenja vredne čine naših divnih bojnih sila, koje se pobednički opiru neprijatelju. Ta je rabota u stanju uzdrmati činjenicama potpuno opravdano pouzdanje u konačnu pobedu i čvrstu volju, izdržati, koja je potrebna radi želje naših protivnika, da nas unište, a koja volja i postoji. Na sam se s toga ponukanim izdati nižu naredbu. uzdajem se u zdravi sud pučanstva, te se nadam da treba samo tu opomenu, da se stvar promeni, te da će kazne biti samo u vrlo retkim slučajevima potrebne. — Vrhovni zapovednik v. Linsingen, general pukovnik. — Spomenuta naredba glasi: temelju zakona o opsadnom stanju odredjujem interesu javne sigurnosti za područje grada Berlina i pokrajine Brandenburg: Tko bude proširivao dalje pripovedao neistinite glasine, koje su u stanju uznemirivati pučanstvo, pače i onda, ako o i[s]tinitosti tih glasina dvoji ili ih opovrgava, biće, koliko postojeći zakoni ne predvidjaju višu kaznu, kažnjen tamnicom u trajanju do jedne godine, ako predleže olakotne okolnosti, zatvorom ili globom do 1500 maraka. — „Arbeiter Zeitung“ dodaje: Taj poziv i ta zabrana, sa svojim strogim kaznenim pretnjama, daje, kao što se očava reći, duboko zagledati u stvar“.

Novi ruski pravopis. „Zürcher Zeitung“ javlja: Unatoč boju proti reakciji, unatoč političkih bojeva, unatoč gospodarske organizacije zemlje, uspelo je sovjetskoj vladi, da postigne znatne rezultate na kulturnom polju. U prvom redu radi se o reorganizaciji školstva, utemeljenju pučkih sveučilišta, znanstvenih zavoda i o takozvanom evroperizovanju Rusije u ... denjem evropskog kalendara, metričkog sistema ... Ruski pravopis, što se dotle upotrebljavao, je ... opterećen školskim pravilima i nepraktičan, jer ... u ruskom jeziku pišu mnoga slova, što se ne govore. Ovaj je pravopis bio pojednostavljen odmah ... studenske revolucije i sve se novine tiskaju po ovom novom pravopisu. Kako javlja „Golos“ uveden bi ... kolovoza posve na novo redigovani, pojednostavljeni fonetički pravopis uz pridržanje ćirilskih pismena. Novine će postepeno prihvatiti taj novi pravopis te pre svega tiskati njim vladine naredbe.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: ... Gartner; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Gamma“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Teichmann.

Znak na uzbunu za pomorski arsenal. Lučko zapovedništvo saopćuje: U buduće davaće se kod letalačke uzbune u doba od 7 sati pre podne do 5 posle podne ... hitaca na uzbunu također sa zapovedništva pomorskog arsenala znak sirenom —.—.—. (dugo, kratko, dugo, kratko, dugo, kratko) i kao znak da nema u zraku više pogibelji na dalje razvučeni zviždук sirenom.

pojedini b...

...NA lista: U pretplati ... čitavu god. K 48—, ... polugodište K 24—, ... mesečno K 12—, mesečno K 4—, u malopro... ... 16 fil. pojedini broj. ... GLASI primaju se u ... pravi lista trg Custoza 1

Godina IV.

RATNI ...

Austr...

Beč, 9. (D. u.) ... Monte Pertica bija... ...jbom odbijene talija... ...o je teške gubitke ...žera.

Dogodja...

Beč, 9. (D. u.) ... ...rnaricu saopćuje ... ...atno nadmoćn... ...rednjača proti... ...j torpednjači. 5. rujna posle pod... zapovednik linijski ... ...ia manje brodove ... ...ja od Sv. Ivana M... ...alijanskih letala, koja ... ...državala bezuspešnu ... ...ra zatim dodjoše dv... ...stro“ u vidik. Torpe... ...vlačno prema jugu pr... ...dovima za traženje ... ...lu. Obe su se torpe... ..., ma da su bile br... ...i okršaj u odaljenos... ...ska je premoć bila v... ...se pojavile na seve... ...će tipa „Indomito“ ... ...cterostruku, okrenula ... ...ezana, na Sv. Ivan M... ...a, što je trajao jeda... ...a nije gubitaka niti ... ...no napadnuta od ... ...ovi, što su tražili m... ...elji u luku. Valja is... ...miralski stožer preinač...

Nem...

Berlin, 9. (D. ...) ... službeno javlja: ... ...evi severno od šume ... ...ssee. Severno od Arm... ...lj tri puta na novo. ... ...ljenike. U odseku ka... ...atnost topništva i iz... ...te Peronne—Cambrai ... ...vale uložili jake sile ... ...ehy — severno od Temp... ...bitke za neprijatelja. ... jučer nadmoćnom pr... Simona i kanala Cr... ...ijiu. Oise i Ailette. ... ...ao je neprijatelj, izaka... ...no napadao, pod veće... ...odbijen na celoj fronti, ...rotunasrtajima. Izmedju ... ...nil napadaji. U C... ...livnikovi. Iz nekog eng... ...e je nasrtalo da nap... ...a oboreno. Kolovoza ... ...reno 565 neprijateljski... ... našim obrambenim t... ... pripeta balona. Od ... ...letalo. Ostali su se sru... ...ne strane protivnikovi ... ...bili 153 letala i 86 pripe...

Berlin, 9. (D. u.) ... ...obim stranama ceste Pe... ...pohovne navale nepri... ...ska ništa nova.

Ra...

Dok je ofenziva antan... ...nje defenzivno značenje ... ...zbedi Pariz i Amiens o... ...voj akciji nemačkog gen... ...a sada da francuskom vr... ...ni Fochu lebdi pred oči... ...ojom može biti skopčan ... ...su se Nemci gotovo ... ...u svoju obrambenu fron... ...a liniju, već je dovoljno ... ...bareni prolazno ostanu ... ...ih mogu gdegod upoti... ...ka francuska navala na Hi... ...ih proizlazila više iz nužd... ...leške točke i da su raz... ..., već bi to bila i t... ...i akcija. Idući će se da... ...jo na daljnje akcije ... ...juriš na glavno upori...

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati ... čitavu god. K 48·—, polugodišnje K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro... ji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. štedi. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 10. rujna 1918. Broj 1138.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se saopćuje: Monte Pertica bijahu preksinoć i jučer ujutro ...jbom odbijene talijanske navale. Neprijatelj pre...eo je teške gubitke. — Poglavica generalnog ...žera.

•

Dogodjaji na moru.

Beč, 9. (D. u.) Ratno ministarstvo odsek za ...rnaricu saopćuju službeno: 5 jačih, brzinom ...atno nadmoćnijih neprijateljskih ...rpednjača proti jednoj austro-ugar...oj torpednjači.

5. rujna posle podne bila je torpednjača broj ... zapovednik linijski poručnik Farfoglia, koja je ...ila manje brodove za traženje mina, nekih 20 ...ja od Sv. Ivana Meduanskoga napadnuta od ...alijanskih letala, koja su bacila 20 bomba i su ...državala bezuspešnu strojopuščanu paljbu. Do...ora zatim dodjoše dve talijanske torpednjače tipa ...stro“ u vidik. Torpedovka 86 okrenula se bez...lačno prema jugu proti neprijatelju, da omogući ...dovima za traženje mina, da se sklone pod ...alu. Obe su se torpednjače okrenule takodjer na ..., ma da su bile brže. Razvio se tekući palj...i okršaj u odaljenosti od 3000 metara. Neprija...ska je premoć bila više od trostruka. Tek kad ... se pojavile na severoistoku talijanske torped...če tipa „Indomito“ te se nadmoć povisila na ...eterostruku, okrenula se torpednjača, da ne bude ...ezana, na Sv. Ivan Meduanski, gde je stigla iza ..., što je trajao jedan sat i po, a da nije pre...la niti gubitaka niti oštete, premda je bila ope...ano napadnuta od neprijateljskih aeroplana. ...ovi, što su tražili mine, mogli su stići bez po...elji u luku. Valja isčekati, kako će talijanski ...iralski stožer preinačiti ova akciju.

Nemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog ...a službeno javlja: Zapadno bojište: Mesni ...evi severno od šume Ploegsteert i na kanalu La...ssee. Severno od Armentieresa navalio je nepri...elj tri puta na novo. Odbili smo ga i učinili za...ljenike. U odseku kanala Arleux— Havrincourt ...atnost topništva i izvidnički bojevi. Južno od ...e Peronne—Cambrai nastavio je neprijatelj svoje ...vale uloživši jake sile proti crti Gauzeaucourt—...chy — severno od Templeuxa. Slomiše se uz teške ...itke za neprijatelja. Naše prednje čete zapre...e jučer nadmoćnom protivniku prodiranje preko ... Simona i kanala Crozat. Izvidnički bojevi iz...dju Oise i Ailette. Izmedju Ailette i Aisne na...o je neprijatelj, izakako je više puta amo uza...no napadao, pod večer u zatvorenoj navali. Bio ...odbijen na celoj fronti, delomično u boju zbliza ...rotunasrtajima. Izmedju Aisne i Vesle slomiše se ...omični napadaji. U Champagni delomični sunci ...tivnikovi. Iz nekog engleskog zračnog brodovlja, ...e je nasrtalo da napadne Manheim, bilo je 5 ...la oboreno. Kolovoza bilo je na nemačkoj fronti ...reno 565 neprijateljskih letala, izmedju kojih 62 ... našim obrambenim topovima proti letalima i ... pripeta balona. Od toga je u našem posedu ... letalo. Ostali su se srušili — kako se opazilo — ...ne strane protivnikovih crta. Mi smo u boju ...bili 153 letala i 86 pripetih balona — Ludendorff.

•

Berlin, 9. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: obim stranama ceste Peronne—Cambrai izjaloviše ponovne navale neprijatelja. S ostalih bojni...h ...ška ništa nova.

Rat.

Dok je ofenziva antante imala do sada više ili ...je defenzivno značenje — išlo se za tim, da se ...zbedi Pariz i Amiens od preneraženja po koje...voj akciji nemačkog generalnog stožera, — a to ...a sada da francuskom vrhovnom zapovedniku ge...alu Fochu lebdi pred očima čista ofenzivna zadaća, ...ojom može biti skopčana i odluka rata. Time, ... su se Nemci gotovo svuda već povukli na ...u svoju obrambenu frontu, nazvanu Hindenbur...a linija, već je dovoljno izražena njihova namera, ... barem prolazno ostanu u strateškoj defenzivi, ...da mogu gdegod upotrebiti ofenzivnu taktiku. ...ka francuska navala na Hindenburgovu liniju dakle ...bi proizlazila više iz nužde, da se brane ugrožene ...teške točke i da se na tim mestima odtereti ...ntu, već bi to bila i taktički i strateški ofen...na akcija. Idućih će se dana pokazati, da li misli ...h još na daljnje akcije i da li namerava pod...i juriš na glavno uporište Nemaca na zapadu.

General von Ardenne piše u „Berliner Tageblattu“, da će Foch bez sumnje u najbliže vreme nastaviti svoje navale. Možda će ove akcije uslediti na temelju njegove teorije uskolebanja fronte u odsecima, koje je do sad boj poštedio. Sumnjiva kretanja izmedju Moze i Mozele nisu izbegla nemačkom vojnom vodstvu. Poznato je, da je francuski list „L'Heure“ bio obustavljen po zapovedi amerikanskog vojnog vodstva, budući je javio, da se u Flandriji sprema velika navala. Drugi nekoji listovi donose vesti, da je u zadnje doba oživela fronta na Vogezima i svadjaju ova kretanja u savez s amerikanskom vojskom, koja je samo delomično sudelovala kod zadnjih bojeva. Ali sve to su nagadjanja novinara bez velike vrednosti. Odgovoriće najbolje Foch sam.

Ratni dopisnik „Dagens Nyfhetera“ javlja sa engleskog bojnog polja: Još jedamput obnavlja se stara bitka na Sommei, ista su gradovima, selima i šumama imena, iste su čete. Prizor je isti ali drama je drugačija. Stara je naime bitka na Sommei bila bitka armija iza dugotrajnog, užasnog bombardovanja najtežim topništvom. Sto hiljada je momaka na jedan mig iskočilo iz opkopa i jaraka a fronta jedne divizije obuhvaćala je jedva nekoliko kilometara. Frontalna je navala tada bila jedina moguća taktika. Sadašnja je bitka nasuprot tome bitka brigada. Male jedinice operiraju nezavisno jedna o drugoj, obuhvaćaju bok neprijatelja, opkoljuju ga te napreduju, ako je neprijatelj slabiji. Frontalne su navale retkost. Sva se taktička pomagala iskorišćuju. Fronta jedne je divizije sada mnogo dulja nego godine 1916. Odlučuje ženijalnost vojskovodje. Čete moraju biti u stanju, da iskoriste područje i da razviju inicijativu malih jedinica. Bojište na Sommei već odavna nije više „krajina“. Jedino što je bojište bez druge fizijognomije a bez drugog značenja van strateškog. Kuda ti oko siže, ni jednog zelenog stabla samo pocrnjeli panjevi a od čitavih sela nema kamena na kamenu. Ma da tražiš po zemljovidu, teško ćeš katkada odrediti, gde je stajalo selo. Ždrelo, stvoreno lagumom kod sela La Baselle, pretvorili su Nemci u golemu galeriju zaštitnih špilja, i to je jedina promena od ožujka 1918. Stari, razvaljeni tankovi leže uz put netaknuti od godine 1916. Grobove je i sam neprijatelj poštedio od granata; zato imade na groblju mnogo nemačkih i engleskih križeva više. Grad Albert sam kup je ruševina.

•

Francuski izveštaj od 7. rujna u večer: Tečajem dana postiglo je napredovanje naših četa na fronti Somme dubinu od 7 do 8 kilometara. Neprijatelj, čiji je otpor znatno porasao, nije mogao, unatoč svom naprezanju, sprečiti prelaz preko kanala St. Quentin, koji smo si iznudili kod Pont Tugnya i St. Simona po ljutom boju. Ova dva su mesta u našem posedu. Od severa na jug stojimo na općoj liniji zapadno od Vauxa—Fluquieresa—Happancourta, istočno od Pont Tugnya i St. Simona i Avesnesa, zapadno od Jussya, železnica Ham—Terginier, Amigny—Rouy—Barisis. Neprijatelj nam posvuda prepušta važan materijal. Na fronti Aillette i izmedju Aillette i Aisne neznatna promena položaja. Severno od Vauxaillona uznapredovasmo, zauzev Celles na Aisnei. Južno od Moulin-Laffaux bile su suzbijene dve jake neprijateljske protunavale. Na čitavom tom odseku fronte kao što i severno od Vesle reagirao je neprijatelj žestokom topničkom paljbom.

•

Francuski izveštaj od 8. runa popodne: Severno od Oise dočepaše se francuske čete sela Monessis te se primakoše kanalu St. Quentin. Južno od Oise uznapredovale su u smeru na Servais, u predelu Laffauxa, kao što i severno od Collesa. Na Aisne održale su unatoč više neprijateljskih protunavala svoje položaje. Dva nasrtaja u Champagnei dopremila su nam zarobljenika.

•

Francuski izveštaj od 8. rujna u večer: Tečajem dana postigle su naše čete nova napredovanja severno od Somme. Osvojili smo Fluqueras i Hapencourt. Istočno od ovih sela osvojismo Le-Hamel. Južno od Somme bio je otpor neprijateljev osobito žestok kod severno i istočno od St. Simona. Avesne, što su Nemci napali i delomično zauzeli, bio je opet osvojen. Kod toga smo dopremili 100 zarobljenika. Artemps, severno od St. Simona, pao je u naše ruke. Na obim bregovima Oise stekli smo si zemljišta istočno od Ragnieresa i zapadno od Servaisa.

•

Engleski izveštaj od 7. rujna u večer: Na čitavoj fronti južno od Havrincourta traje uzmak Nemaca pod trajnim pritiskom naših četa iz neposredne blizine. Dostigli smo liniju Beauvoi—Roisel—havrincourtska šuma. U čestim okršajima sa nemačkim zalaznicama zarobile su naše prednje čete Nemaca te su im zadale mnogih gubitaka. Skladišta ugljena i materijala za gradnju cesta, što nam su pala s ostalim ratnim priborom u ruke, dokazuju nameru neprijatelja, da preko zime drži bojište na Sommei, kao što i žurnost, kojom se vrši uzmak, usled čega su naše čete severno od Havrincourta osvojili veoma jako izgradjenu točku na zapadnom bregu kanala du Nord nasuprot Hermiesu, kod čega smo zaplenili strojne puške i učinili zarobljenika.

•

Engleski izveštaj od 8. rujna posle podne: Sinoć su naše čete zaposele Villevegud (?) St. Endlin (?) i veći deo havrincourtske šume. Sinoć i tečajem noći došlo je istočno od Horniesa i u odseku zapadno od Armentieresa do mesnih bojeva, a da se položaj nije bitno promenio. Zapadno od La Bassee uznapredovale su naše ophodnje dalje u položajima neprijatelja.

•

Engleski izveštaj od 8. rujna u večer: Na južnom delu bojne fronte unišle su naše čete sada u područje obrambenih položaja, koje smo bili sagradili proti nemačkoj ožujačkoj ofenzivi. Neprijatelj opire se u tim pripravljenim obrambenim položajima žilavije. Danas je došlo do oštrih bojeva na različitim točkama. Naše su čete uznapredovale te su si stekle zemljišta u smeru na Vermand, Heercourt i Epehy. Jugozapadno od Ploegsteerta i istočno od Woulverghema suzbili smo mesne navale neprijatelja. S ostale engleske fronte nema ništa zanimivoga, da se javi. Broj zarobljenika, dopremljenih od Engleza u prvoj sedmici rujna iznosi 18.000 momaka.

•

Amerikanski izveštaj od 7. rujna u večer: Južno od Aisne prodrle su naše čete u selo Buscourt te zarobile 50 momaka. U tom su se odseku izjalovile neprijateljske protunavale. U ravnici Woeuvre pomaknuli smo naše linije nešto unapred. Suzbili smo dve neprijateljske navale, kod čega je ostalo nekoliko zarobljenika u našim rukama. U Alzaciji izveli smo sunak te zadali neprijatelju gubitaka.

•

Talijanski izveštaj od 8. rujna: Delotvorna paljba našeg topništva u dolini Camonice. Na Piave česti paljbeni dvoboj. U predelu Tonale i u dolini Lagarine izvele su naše čete prenerazne napadaje te su smetale neprijateljskim postojankama i neprijateljskim izvidničkim odelenjima uspelim akcijama. Tečajem dana bacile su naše letalačke skupine za bombardovanje dve tone bomba na hangare i aparate neprijateljskog letališta kod Belluna. Druga su izvidnička odelenja preletela uzduž i popreko doline Dravu i Zilju te su s malih visina i s velikom točnošću gadjale na neprijateljske stanice u Beljaku i Lienzu.

•

Izveštaj istočne armije od 6. rujna: Prilično znatni topovski boj. Istočno od Dojranskog jezera doneo nam je nasrtaj zarobljenika, medju kojima jednog časnika. U predelu Prešpanskog jezera bio je paljbom naših izvidničarskih odelenja suzbijen.

Amerikanski izveštaj od 8. t. m.: Osim sukoba ophodnja i jake topovske paljbe južno od Aisne, nema što da se javi s odseka, koji drže naše čete.

* **Važno ministarsko veće u Rimu. Chiasso**, 9. (D. u.) „Agenzia Stefani“ saopćuje iz Rima sledeće: Ministarsko je veće jučer obdržavalo dugu, važnu sedmicu. U parlamentarnim se krugovima, koji slede takvim sedmicama s velikom pomnošću, oseguravа sa dobro obaveštene strane, da su članovi kabineta postigli u svim točkama sporazum. U parlamentarnim se krugovima očekuje, da će prigodom skorašnjeg otvorenja parlamenta, a možda i pre, biti izdana službena obavest, koja će potvrditi potpuni sklad izmedju stanovišta talijanske vlade i kabineta saveznika u svim točkama ratne politike. Dalje se dodaje, da se pripravljaju važne reforme i da će biti doskora izradjene, kako bi se postigao sklad u onim resortima, koji imadu veliku važnost za ekonomiju talijanskog rata. Time se misli postići veću jedinstvenost i intenzivnost nacijonalne ratne industrije. Kako primećuje „Corriere della Sera“, zabranila je cenzura svako tumačenje ove vesti.

* **Pitanja rata i mira.** U dopisu pariškim listovima izražava, kako doznaje „Wiener Mittagszeitung“ iz Curiha, engleski general Haigh svoje uvjerenje, da će pobeda antante biti brzo postignuta, te da može računati s brzim mirom. Iz Curiha se javlja, da je Clemenceau izjavio u brzojavci predsednicima generalnih veća u Francuskoj obećanje,

da će vlada i vojničko zapovedništvo nastaviti boj do raspada neprijatelja. Na koncu svoje depeše žestoko napada na nemačku državu.

* **Imenovanje ministra financija.** Beč, 9. rujna. Kako javljaju listovi od ponedeljka, usledilo je jučer imenovanje ministra baruna Spitzmüllera zajedničkim ministrom financija. Oba carska pisma, kojima se to imenovanje saopćuje, i čime se istodobno ministar izvanjskih posala grof Burian kao privremeni vodja zajedničkog ministarstva financija, podiže s tog mesta, ističući priznanje za njegovu službu, biće objavljena u utorak u „Wienerzeitung".

* **Madžarski političari u Beogradu.** Iz Beograda se javlja da su dne 8. o. m. stigli u Beograd na kratak poset ministar predsednik dr. Wekerle i ministar trgovine Szterenyi. Noću nastavila su oba ministra svoj put prema dolnjem Dunavu.

* **Iz češkog političkog života.** U zajedničkoj sednici češke narodne socijalističke stranke i češke socijaldemokratske stranke, ustrojilo se je socijalističko veće, kojemu se je poverila glavna zadaća, da poradi oko toga, kako bi se trajno ujedinilo na zajedničkoj osnovci sav češki proletarijat. U ovu bi se svrhu nastavili pregovori takodjer sa češkim centralističkim socijalistima o zajedničkom istupanju.

* **Iz Španjolske.** „Le Journal" javlja iz Madrida: Ministarsko će se veće sastati 11. i 12. t. m. U prvoj će se sednici urediti medjunarodna pitanja i raspravljati o proračunu. Komora sastaje se početkom listopada.

* **General Diaz** povratio se, kako javlja „Agenzia Stefani", sa zapadne fronte, gde je posetio generala Focha i ostale glavne zapovednike.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Aziatic Revieu" bavi se sa japanskom intervencijom i ističe, da je u Japanu vrlo jaka struja, koja je Nemačkoj sklona, npa veli, da vojnički krugovi Japana vrlo oprezno prosudjuju položaj u Sibiriji. List veli, da nije moguće, da bi Japan bacio po milijuna ljudi u Sibiriju pa da bi se uz sibirsku železnicu dovukao do Moskve. Ta sibirska železnica, koja je bila dovoljna za čete, koje su se dovozile iz Rusije u Sibiriju, ne bi dostajala obratno za dovoz japanskih četa u Rusiju. U pojedinim centrima Sibirije postoje tako reči samostalne države, od kojih će se mnoge opirati tudjinskom uplivu. Rusija je imala za rusko-japanskog rata čitavu Sibiriju za sobom. Tamo su bile goleme zalihe, a brojne su čete bile u istočnoj Aziji dislocirane. Veliki se broj ruskih regruta unovačio u Sibiriji. Pučanstvo je podupiralo po mogućnosti sve, što je ruska vojna uprava poduzimala. Transport, koji bi se vozio na železnici, ograničio bi se samo na municiju i ratni pribor. Sve ostalo moglo se dobiti na licu mesta. Nu Japan morao bi vojsku, životne namirnice i sve, što treba, najpre morem, a onda železnicom transportirati. Sve, ako je japanska trgovačka mornarica u poslednje vreme vrlo pomnožana, ipak je nemoguće da se odazove takovoj zadaći.

Moskva, 7. rujna. Crveni teror još svedjer traje. Članovi desničarske socijalno revolucijonarne stranke zatvaraju se gotovo u svim gradovima, dok se pripadnici i članovi gradjanskih stranaka kao i prijašnji časnici hvataju kao taoci. Mnogobrojne su osobe streljanjem smaknute, medju kojima biskup Makarije. Pogovara se, da je uapšen takodjer patrijarh, ali službeno se ovo dosad nije potvrdilo.

Kopenhagen, 7. rujna. Službeni organ sovjetove vlade donosi na uvodnome mestu senzacijonalni članak, u kojem se veli, da je sovjetova vlada prinudjena, da u najskorije vreme objavi antantinim vlastima rat, pošto su poslednji dogadjaji u Moskvi pokazali, da je engleska i francuska vlada raznim makinacijama pokušala, da sruši sovjetovu vladu. Ujedno se u tom članku veli, da će pre objave rata antantinim vlastima izdati sovjetova vlada manifest ruskomu narodu, u kojem se obrazlaže njezin korak kao i razlozi, koji su je na to prinukali.

Domaće vesti.

Čitateljima „Hrvatskog Lista". Prisiljeni okolnostima, obustavićemo naš dnevnik sa 1. listopada.
Uredništvo „Hrvatskog Lista".

Neprestane provalne kradje bivaju olakšane usled okolnosti što mnoge kuće (stanovi) nisu uopće nadzirane odnosno samo po noći ili stanovite satove po danu. Pošto sile, koje stoje na raspolaganje redarstvenom odelu odnosno zapovedništvu vojničke straže, ne dostaju za nadziranje spomenutih kuća, poziva se općinstvo da zajednički poradi oko obrane protiv spomenutih kradja, postaravši se, da svaka kuća (stan) bude neprestano nadzirana od jednog člana obitelji odnosno od jedne poverljive osobe.

Kad se sme izaći iz kuće u jutro. Odnoseći se na oglas c. i kr. tvrdjavnog zapovedništva, tičući se saobraćaja u tvrdjavi, upozorava se civilno pučanstvo, da se pre 5 sati u jutro nesmije izlaziti iz kuće. Usled toga se ne dozvoljava, da se pre spomenutog sata metne u redove. Preporuča se dakle svima onima, koji imadu izaći, da se provide živežem, da toga ne čine pre spomenutog sata. Prestupnici bit će kažnjeni globom i zatvorom.

Oglas. Kod c. kr. poreznog ureda u Puli se bude dražbovao dne 12 o. mj. u 3 sati po podne jedan ormar za odela.

Dnevne cene za sodovku i praskavice bivaju odredjene kako sledi: 1. za sodovku, staklenica od 1 l, 24 h (od tvornice); 2. za sodovku, staklenice od 2 l, 38 h (od tvornice); 3. za praskavice 30 h (od tvornice). Praskavice moraju sadržavati sladorni sirup. Prodavanje na malo (na tržištu, u dućanima i na ulici): 1. 28 h, 2. 42 h, 3. 36 h. Za prodaju na malo u gostionama i kavanama: 1. 38 h, 2. 52 h, 3. 46 h. Kod koncerata, gdje se ne plaća ulaznina: 1. 46 h, 2. 60 h, 3. 54 h. Jamčevina za staklenice za sodovke biva odredjena na 9 K, a za svaku praskavicu 1·20 K.

Prosveta.

Jugoslavenski broj „Omladine". „Omladina", list socijalističke omladine češke, izdala je uz saradnju svog saradnika, jugoslavenskog socijaliste Jovana Šmitrana, poseban jugoslavenski broj. Na naslovnoj strani lista stoji pesma Alekse Šantića, „Pobednik", a uz nju i nad njom preko cele strane lepa grafička risarija češkog umetnika slikara Frant. Šutrtyja, kao personofikacija pesme. Od jugoslavenskih radova vredno je spomenuti veličajnu pesmu u prozi pesnika „plemena, koje šuti i pamti" Iva Vojnovića, „Iz petog evangelija", prevedenu na češki. Sem toga prevedena je iz „Hrv. Njive" slična R. K. Jeretova „Kažnjenik broj 14". Dirljiva je Šantićeva pesma „Na njivi": Brzo dolazi žetva. Žito sazreva, seljak će da žanje, i lije krvao znoj. Snop će bele pšenice naslagati do snopa. A tu njegovu muku gospoda će izjesti silna, pa će se opiti, a Tebi, seljače, „kao psu, koji u lancu zavija, baciti mrvice..." U članku „Jugoslavenstvo i njegov ideal" tumači Jovo Šmitran s malo reči i dosta sadržaja razvoj jugoslavenskih plemena, koja su napokon došla do uverenja, da samo u vlastitoj državi Slovenaca, Hrvata i Srba leži budućnost jugoslavenskog naroda. Ostali su radovi: Verges: „Jugoslavenska socijalna demokracija"; Socijalista iz Bosne: „Radnički pokret u Bosni i Hercegovini"; J. Mitrović: „Jugoslavenska deklaracija". (Prevod iz poznatog ovogodišnjeg almanaha „Maj", izdanog takodjer u Plznju.) Petar Kočić: „Molitva"; Jugoslaven iz Ugarske: „Samoodredjenje i Madžari"; Petar Kočić: „Slobodi"; Miroslav Krleža: „Balada"; Guido Tartaglia: „Ratnici"; Branislav Nušić: „Ministarsko prase" (prevod iz Nušićevih „Humoreska"); pesma Antona Aškerca: „Božična pesem siromakova", donešena je u originalu — slovenski. Na uvodnom mestu veli uredništvo: Deklaracija od 30. svibnja 1917. prva je veza, koja nas je združila sa jugoslavenskom braćom. Ljubljanska konferencija iz polovice prošloga meseca dala je tom političkom savezu čvrsti temelj, konkretni program i ciljeve. Ugovorili smo već, kakav će biti naš politički i državnogospodarski odnošaj posle rata, i što ćemo činiti. Pripravni smo na vreme mira upravo tako kao što ne zaboravljamo na sadašnjost. Slobodne države, češka, jugoslavenska i poljska podupreće se uzajamno, medju sobom i biće velikom jednom unijom, koja će biti silna upravo svojom jedinstvenošću i svepomoću i koja će biti najpouzdanijim nositeljem ideja demokracije i socijalizma".

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: satnik Hertl; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Bellona"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Färber.

Naukovni dopusti za djake nautičke akademije u Bakru. I djaci bakarske nautičke akademije imaju se prama zahtevu kralj. hrvatske vlade u Zagrebu puštati na dopust u naukovne svrhe.

Odlikovanja. Železni krst na vrpci kolajne za hrabrost bi podeljen: radniku prednjaku za električnu struku 2. razreda Antunu Rajčeviću, specijalnim radnicima za električnu struku Tripunu Rajčeviću, Iliji Petkoviću i Antunu Bernu, radnicima za električnu struku 1. razreda Vekoslavu Guerotviću, Juri Orangjusu i Josipu Petkoviću, radnicima za električnu struku 3 razreda Boži Ercegu, Niku Matkoviću; svi 9 dodeljeni podružnici pomorskog graditeljskog ureda u Tivtu; kolajna za ranjenike sa prugom na vrpci: strojar„maatu" Lavoslavu Sedlačeku na Njeg Vel. brodu „Tegetthoff" i mornaru 2. razreda Stipanu Juriću od Jerka na Njeg. Vel. brodu „Csikos".

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, četromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 11. rujna 1918. Broj 1139.

Odvjetnik
Dr. LOVRO SCALIER
Pola.

Ad. I.-S. 1787/16.

Na c. k.
Pokrajinsko školsko vijeće za Istru, Trst.

Utok

Dra. Lovro Scalier, odvjetnika i vojnog kaznenog branitelja u Puli — „Narodni Dom", II. kat

proti:

odluci c. k. Pokrajinskog školskog vijeća za Istru u Trstu od dne 21. kolovoza 1918. br. I.-S.-1787/17.-16.

za c. k. Ministarstvo za Bogoštovje i Nauku u Beču.

Jednopis, 1 prilog.

Podnašam u otvorenom roku utok proti odluci c. k. pokrajinskog školskog vijeća za Istru u Trstu od dne 21. kolovoza 1918. broj I.-S. 1787/17.-16, kojom se utemeljuju u Puli javna pokrajinska jednorazredna mješovita pučka škola sa njemačkim nastavnim jezikom, te podupirem istoga na slijedeća

izvedenja.

Pozivom na odluku c. k. Upravnog Sudišta od 20./6. 1903. i 27./11. 96. dotično od dne 13./3. 1891. i 7./3. 1895. ulažem proti gornjoj odluci utok, jer se s utemeljenjem takove bezpotrebne i suvišne, za ove krajeve tudjinske škole, na lahkouman i ničim opravdani način, ali zato u protimbi sa ljudskim i božjim zakonima te u čisto germanizatorne svrhe, opterećuje itako već do kostiju oglodane nesretne istarske porezovnike sa nepotrebnim troškovima. Takova škola služila bi samo u političke svrhe one ovdje samo privremeno i fluktuantno živuće manjine, koja je itako već odavna sa školama neizmerno bogato snabdjevena.

Ovdje imade u izobilju njemačkih škola, počam od raznih dječjih vrtova pak sve do više gimnazije i realke. Imade dapače i po dvije potpune pučke škole za oba spola. Zato nema nikakove pogibelji, da onaj sićušni broj prave njemačke djece, što prolazno ovdje prebiva, ne bi mogao pohadjati škole u svom materinskom jeziku. Zašto ne ide vlada a i drugi faktori, koji se ovdje prte u poslove, što ih ne brigaju, Slavenima tako na ruku u njemačkim krajevima, zašto im tamo ne davaju škola, što ih, hvala bogu, mnogobrojniji tamo Slaveni nego li ovdje Nijemci, tako dugo već i sa boljim razlozima traže?

Da služe njemačke škole u ovom gradu samo germanizatornoj svrsi, dokazuje nam nepobitna okolnost, da u tim školama imade do 75% najmanje djece nenjemačkog porijetla. I takove škole otvara ovdje vlada, za takove škole agituje ovdje vojna vlast, ona vojna vlast koja kaže, da stoji na stanovištu, da se vojništvo mora brižno suzdržati od svega i svačesa, što bi moglo, pa makar iz daleka, kazivati na kakovu političku tendenciju, na kakovo favoriziranje jedne narodnosti na uštrb druge. Da, ali to vrijedi samo za nenjemački svijet!...

U Puli nesmije da dodje do ustanovljenja njemačke pokrajinske javne škole, jer njemačka narodnost nije ovdje u Istri ni „wohnhaft" ni „ansässig" (Uprav. Sud. 1./10. 1898.) i stoga nije ni njemački jezik u Istri niti pokrajinski jezik. To je jezik vojništva ovdje, jezik što se silom narivava pod okriljem germanizatorne državne vlasti. Nijednu se pokrajinu nesmije siliti da otvara škole u takovom nastavnom jeziku, koji nije u njoj udomaćen, koji nije u njoj pokrajinski.

U ovoj našoj pokrajini nije tlo podesno za temelje njemačkih pokrajinskih škola, jer Nijemac nije ovdje u Istri, na prkos svakom „Mitterburgu", urodjenik (a kamo li starosjedioc) — „Eingeborener" (Drž. Sudište 12./7. 1880.).

U Puli se nesmiju otvoriti njemačke škole, jer ovdje postoje već dvije njemačke škole, državna i mornarička, uz koje nije nikako moguće osnovati u propisanoj daljini od četiri kilometara, a da bude ipak u području grada Pule, još i treću njemačku školu.

Kada bi se u Puli i mogla otvoriti njemačka pučka škola, imala bi to biti škola „manjine". Za utemeljenje ali takove škole (Minoritäts-Schule) nužno je da pitaju istu sami roditelji (Uprav. Sud. 22./10. 1890., br. XIV. 5506), te je stoga zabranjeno oblastima i drugim javnim čimbenicima, da zahtjevaju bilo otvoreno bilo maskirano, kako je to ovdje slučaj, utemeljenje jedne takove škole. Kako se je u nazočnom slučaju postupalo, neka svjedoči pod ./1 u prepisu priložena rezervatna zapovijed c. i kr. Lučkog Admiralata Präsid. Nr. 3602/M. A. od dne 14./9. 1917.

Otvorenje upitne škole nije tražio narod. Nekoji ljudi moliše c. i kr. Lučki Admiralat da odredi otvorenje već opstojeće ali zbog evakuacije grada privremeno zatvorene njemačke pučke škole mornarice. Osim ove opstoji takodjer te je i otvorena državna njemačka javna pučka škola. Nitko nije pitao utemeljenje pokrajinske njemačke škole. Prvu se okolnost zlorabilo u korist druge bez želje roditelja.

Kod komisijonalne rasprave glasovali su roditelji, čija djeca nijesu već četiri godine u Puli. To se je moralo u odnosnom zapisniku izričito ustanoviti. Ovu se djecu nije niposto smjelo uzeti u obzir. A kada bi ova djeca i bila u Puli, to ih komisija ne bi smjela uzeti u račun, jer su sva ta djeca u svoje vrijeme, dok su u Puli bila, polazila prije spomenute njemačke škole ili državne ili mornarice (Uprav. Sud. dne 28./3. 1908., broj XXXII. 5859). U tim je školama bilo još mjesta na pretek i za ovu djecu, što se sada vodi na popriště za treću njemačku školu.

Kako se je glasovalo, svjedoči ovaj slučaj: Odao je svoj glas za njemačku pučku školu i sam predsjednik komisije, čija djeca Pule još ni vidjela nisu. Izgleda malko čudnovato, da onaj, koji predsjeda c. k. kot. školskom vijeću te koji bi morao prvi paziti, da se vrši zakon, sam proti zakonu postupa. Djeca moraju stanovati u mjestu, gdje se ima minoritetna škola otvoriti. (Uprav. Sud. dne 30./5. 1888.). Na to se sa strane komisije nije niti najmanje pazilo. Glasovaše roditelji, čija djeca već četiri godine nisu u Puli ili u opće u Puli nijesu još ni bila, a teško da amo ikada dodju.

Kada bi se pod prisegom saslušalo sve one, koji su komisiji pristupili, dokazalo bi se ovo: Ljudi su morali doći na glasovanje, jer im se prijetilo, da, ako neidu, će im se djeca istjerati iz mornaričkih (naravno: njemačkih!) škola. Opozoruje se na sadržaj prije navedene rezervatne zapovijedi. Poznato je, kako je najviša vojna vlast u Puli u svoje vrijeme i u raznim prilikama zabranila otvorenje hrvatskih i taljanskih škola, što je baš ovdje udomaćeni narod zahtjevao, a otvarale su se njemačke škole i tamo, gdje nije nigda ni prokletog Nijemca bilo (Kanfanar, Rovinj). Znatiželjni su ovdje državljani, da li središnje gradjanske i vojne oblasti u Beču to znadu i što su proti tomu poduzele, na temelju kojih zakona se ovdje sa državljanima u tom vilajetu tako postupalo i se postupa.

Ali kako da nije ni to još sve dosta bilo, skrčio se je rok za utok u očitoj nakani, da se pogodjuje osnovanju upitne njemačke škole od 60 na 28 dana. Tako se čini, očito zato, da se njemačka škola otvori već 15./9. 1918. . . . (?)

Akoprem je bio poznat naslov oca, glasovaše za njemačku školu majke. I to je protuzakonito (Odluka Min. od 19./3. 1910., br. 36.981).

Na temelju gornjih razloga predlažem, da bude prihvaćen ovaj utok te napadnuta odluka ukinuta, jer protuzakonita.

Pula, dne 5. rujna 1918.

Dr. Lovro Scalier v. r.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se saopćuje: Na brojnim mestima talijanske fronte na obim stranama oživela je izvidnička delatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište: Pri delomičnim navalama neprijateljevim severno od Merkhema i severoistočno od Yperna ostali su u njegovim rukama omanji delovi jaraka. Na obim stranama ceste Peronne—Cambrai nastavio je Englez svoje navale. Njegov glavni nasrtaj bio je upravljen proti Gouzeaucourt—Epehy. Neprijatelj bio je odbijen. I u večer u šumi Havrincourt i južno od ceste Peronne—Cambrai ponovno su se skršile provaljujuće navale neprijatelja. Delomični napadaji u šumi Holnon, jugoistočno od Vermanda i na cesti Ham—St. Quentin. Naše čete, koje smo pretprošle noći povukli sa kanala Crozat, bile su jučer zapadno od crte Essigny—Vendeux u dodiru samo sa slabijim neprijateljskim izvidničkim odelenjima. Delomični bojevi južno od Oise. Topnička borba prema podnevu opet se silno pojačala. Skršili su se žestoki neprijateljski napadaji, koji su se više puta opetovali, odlikovali su se osobito Brandenburški grenadiri svojom obranom. Izmedju Aisne i Vesle odbili smo nasrtaje Francuza. Vlastita uspešna poduzeća istočno od Reimsa, jugozapadno od Barroya, na lorenskoj fronti i na Dolleru. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 9. rujna poslepodne: Severno od Somme proširili smo stečeno područje istočno od Avesnea. U smeru na Clastres zaposeli smo opet dvorac La Motte. Naša su odelenja prekoračila kanal Crozat nasuprot Liezu. Izmedju Oise i Aisne bila je noć označena žestokim protudelovanjem neprijateljskog topništva i pešačtva. U predelu Laffaux suzbili smo dve jake nemačke protunavale. Kod toga je neprijatelj pustio 80 zarobljenika u našim rukama, koji su pripadali petorici različitih pukovnija. U Champagnei izveli su Francuzi u predelu Mont Sans novi napadaj, kod kojega su dopremili zarobljenika. Istočno od Auberivea izjalovio se neprijateljski napadaj.

•

Francuski izveštaj od 9. rujna u večer: Naše su čete napredovale danas dalje na raznim mestima bojne fronte. Severno od Somme zauzeli smo sela Etrailles i Roupy; s onu stranu kanala Crosat osvojili smo mesta Grana Serancourt, Crastres, Montescourt, Lizerolles i Remigny. Naše prednje čete drže u posedu visočinu 113 južno od Coutescourta, kolodvor Essigny-le-Grand i visočinu 117. Severno od Oise zauzeli smo utvrdu Liez i Gebocelz, severoistočno od toga na Oisi ciglanu i kolodvor Servais. Na drugoj strani proširili smo svoje položaje u predelu severno Laflaux i izmedju Aisne i Vesle.

•

Talijanski izveštaj od 9. rujna: Bojna je delatnost bila jučer na celoj fronti umerena. Severno od Chiese poterala je naša ophodnja malu neprijateljsku stražu. Izmedju jezera Garda i doline Lagharina žestoka i česta izmena topovskih salva. Na Monte Corno i u Val Arsa ugušili smo pokušaj neprijatelja, da nas prenerazi, na krvavi način. Jurišna su odelenja zatim progonila neprijatelja te su mu zadala gubitke. Zapadno od Grappe poterali smo brojna neprijateljska izvidnička odelenja našom pušćanom paljbom.

•

Engleski izveštaj od 9. rujna poslepodne: Severno od Arleux-en-Gohelle suzbili smo tečajem zadnje noći neprijateljski napadaj. Sem obostrane topovske delatnosti na različitim mestima, osobito u blizini ceste Arras—Cambrai, u odsecima kanala La Bassée i kod Yperna, ništa nova.

•

Amerikanski izveštaj od 9. rujna u večer: U Woevre bila je odbijena neprijateljska štrafunska straža, koja je navalila na neku našu potisnutu stražu. Na ostaloj fronti nema što da se javi.

* **Nov zajednički ministar financija.** „Slovenski Narod" piše povodom imenovanja novog ministra financija: S barunom Spitzmüllerom postavljen je u čelo zajedničkog ministarstva financija i imenovan vrhovnim upraviteljem Bosne i Herhegovine jedan od najglavnijih predstavitelja nemačkog ekspanzivnog velekapitala i nemačkoradikalne političke misli. Barun Spitzmüller kao austrijski financijski ministar pripadao je onoj svenemačkoj uroti, koja je sa svim sredstvima delovala za to, da se u državi nasilnim putem uvedu poznati „belangi". Dr. Spitzmüller vatren je pristaša ideje, da si moraju Nemac i Madžar još danas s razmernim razdelenjem vlasti očuvati nadvladu u monarhiji. Tim značajnije je njegovo imenovanje za vrhovnog upravitelja Bosne i Hercegovine... Sa Spitzmüllerovim imenovanjem izručeno je vrhovno vodstvo zajedničke politike monarkije madžarskom i nemačkom ekspanzivizmu, podat je nov dokaz, kako razumiju Beč i Budimpešta tok velikog vremena.

* **Parlamentarne beleške.** Jučer se vršila prva sednica financijalnog odseka, koja će raspravljati o novim porezima. O delovanju odseka šire se Bečom — kako javljaju „Slovenskom Narodu" — pesimistički nazori, jer ni nemačke stranke nisu osobito zauzete za nove poreze. Da li će odsek moći raspravljati ili ne, zavisiće od nastojanja, s kojim će se Nemci brinuti za propisani broj zastupnika. Slavenska opozicija postupaće sasma jedinstveno. U tu svrhu imali su jugoslavenski, češki i poljski opozicijonalni zastupnici, koji su članovi financijalnog odseka, jučer zajedničko večanje. U njemačkim parlamentarnim krugovima vlada velika nervoznost radi „Poljskoga kluba", koji nikako ne će da preuzme obveze, da će se s Nemcima boriti proti Česima i Jugoslavenima. Husarek uza sva svoja pregovaranja nema još uvek večine, ma da je obećivao ustavnu

reformu. Računati može dosad samo s nemačkim nacijonalcima, koje je kupio češkim naredbama, kršćanskim socijalcima, delom Poljaka i nekojim manjim skupinama. Iz svega se vidi da se tlo pod nogama austrijske vlade — ljulja.

* **Sednica Poljskog kluba.** Predsedništvo Poljskoga kluba saopćuje: Načelnik Poljskoga kluba dr. Tertil sazvao je sednicu predsedništva Poljskoga kluba za četvrtak 12. o. m. u 11 sati pre podne u prostorije Poljskoga kluba u Krakovu.

* **Još samo nekoliko meseci?** „Venkov" javlja iz Londona: Na gozbi, koja je bila podana od pomorskog vojničkog veća saveznika, proglasio je francuski ministar prometa, da treba svladati samo nekoliko malo meseci junačke odvažnosti i kušnja, i da je današnja generacija izvršila svoju istorijsku dužnost.

* **Revizija londonskog ugovora?** Engleski listovi javljaju, da će se ukratko izvršiti revizija londonskog ugovora, u kojem je, kako je poznato, priznala antanta Italiji medju ostalim velik deo slovenskog Primorja, Goricu, Trst, Istru, Reku i celu istočnu obalu Jadrana s Dalmacijom. Govori se, da je k tim konferencijama pozvan takodjer predsednik Jugoslavenskog odbora dr. Ante Trumbić.

* **Provala u Nemačku.** Bečki „Abenblatt" javlja iz Berna: „Daily News" priopćuje članak, u kom ističe, da nije dosta samo Nemačku poraziti, nego i ceo svet mora biti svedok nemačkog poraza. A to se može dogoditi samo provalom u Nemačku. Mir ne će biti moguće tako dugo diktovati, dok bude jedan nemački vojnik stajno na francuskom, belgijskom, talijanskom ili srpskom tlu i dok ne budu vojske sporazuma stajale na nemačkom tlu.

* **Poglavica nemačkog admiralskog stožera,** admiral Scheer, zaputio se sa čitavim stožerom vodstva pomorskog rata na trajni boravak u veliki glavni stan.

* **Talijansko-švicarska je granica** opet zatvorena.

* **Pao nemački princ.** Berlin, 10. (D. u.) Kod zadnjih bojeva na zapadnoj fronti pao je princ Albrecht Sachsen-Weimarski, ritmajstor u kirasirskoj pukovniji „Königin" broj 2. On je sin u Heidelbergu boravećeg princa Wilhelm Sachsen-Weimarskoga.

Iz bivšeg ruskog carstva

Moskva, 7. (D. u.) „Večernja Pošta" piše na uvodnom mestu o dodatnom ugovoru medju ostalim: Diplomacija sovjeta postigla je golemu pobedu. Spasila je našoj zemlji područje, koje je četiri puta veće od Alzacije i Lorene. Uz veoma povoljne uvete rešavamo se time svih novčanih obveza. Ugovor priznaje nacijonalizaciju nemačkih poduzeća u Rusiji te nas oslobadja od plaćanja kojegod odštete nemačkim državljanima za gubitke, koje su pretrpili tečajem rata i revolucije. Za sve to plaćamo 5.000 milijuna rubalja, što je veoma neznatna svota nasuprot našem godišnjem proračunu od 150 milijarda. Svota od 5 milijarda nije nipošto kontribucija, već samo otkup nemačkih industrijalnih poduzeća i naših zajmova po veoma povoljnoj ceni.

Ugovorom otvara se put izmeni robe izmedju obiju delova. Time dobivamo slobodnu ruku za boj proti Englezima, Česima i Japancima.

•

Moskva, 8. (D. u.) Štampa prenosi iz finskih novina vesti, prema kojima su se izjalovili pokušaji Engleza, da snube dobrovoljce medju Fincima i radnicima u području Murmana. Polag novinskih vesti iz Astrahana izaslali su Englezi iz Bakua nova pojačanja

•

Petrograd, 9. (D. u.) Prema nekoj vesti „Nord Comune" bilo je kod Tegryja neko francusko odelenje od 500 momaka hametice potučeno. Zaplenjeno je bilo 8 strojnih pušaka i 50 vozova s municijom. Crvena Novina javlja, Englezi provadjaju prisilnu mobilizaciju u murmanskom području.

•

Moskva, 7. (D. u.) Prema nekoj vesti lista „Jednota" bili su članovi moskovskog estonskog odbora poapšeni. Odbor je tvorio privremenu vladu Estonske.

•

Tokio, 2. (D. u.) Reuter. Poluslužbeno se javlja: Jedno odelenje Semenova stiglo je do reke Onon. Neprijatelj se povukao u severnom smeru, napustivši 500 vozova.

•

Tokio, 2. (D. u.) Reuter. Službeno se javlja: 29. kolovoza napala je japanska konjica kod Krasnojarska na neprijateljske transporte, što su bili praćeni od 500 momaka pešadije i više topova i napredovali uz reku Usuri, te ih raspršila. Gubici su neprijatelja teški. Mi smo imali dva ranjenika.

•

Moskva, 9. (D. u.) Posle dekreta o teroru „en masse" smaknuto je u Moskvi navodno 2000 osoba. U Petrogradu vele da je broj smaknuća jošte veći. Iz popraj line dolaze lakoničke vesti, kao n. pr. „Nižnji Novgorod u strahu i trepetu", „U Tuli započelo se ozbiljno" itd. Istodobno raste i teror protivnika. U Petrogradu uapsili su 70 socijalnih revolucijonaraca, koji su pripravljali atentate na boljševičke vodje vojske. Socijaliste i menjševici prosvedovali su kod sovjetske vlade proti teroru masa.

Domaće vesti.

Podružnica Družbe sv. Cirila i Metoda u Puli imat će u petak, dne 13. o. m. u 8 sati na večer svoju redovitu sednicu, te se pozivlju gg. odbornici, da na istu svakako dodju. — Predsednik.

Razredna lutrija. Iz Beča brzojavljaju: 100.000 kruna dobiva broj 18.439, 60.000 dobiva broj 104.028, 10.000 kruna dobivaju brojevi 16.508 i 73.931.

Nove izašle knjige

Humorističke knjižnice. Lav N. Tolstoj: T r i s m r t i č i m l j u d i ž i v e; Arhadij Everčenko: B e z o b r a z n i c i i druge humoreske, mogu se dobiti u p o d r u ž n i c i **Jos. Krmpotić, Pula,** ulica Franja Ferdinanda br. 3

Od Pule do Raše i preko Raše.

Kad je moj prijatelj i kum barba Mate Balota bio ispisao u „Hrvatskom Listu", kako je putovao od Raše do Pule, pozabio je bio napisati, kako se vrnuo iz Pule u Rašu. Da ne bi ko mislio, da možda barba Mate poginuo u Puli malo od mižerije, malo od straha, moram Vam reći, da se on živ i zdrav povratio svojim ugorima u Rašu, i da se ja upravo nalazim u njega, otkud Vam i šaljem ovo nekoliko reči.

Pravo zapravo nisam se lako otputio iz Pule. Bio sam naučan dan za danom prošetati se od mrkata do rive, kao da bi čekao, kad će već doći ti ćozotski trabakuli, koji su u mirno vreme svako leto „koštivali" pod rivu, krcati kruškama, jabukama, angurijom i čipolom. Pravo zapravo — medju nama budi rečeno — ne bi nam bilo ni žao, da dodju ovo leto ćozotski trabakuli sa svojima žutim jedrima, pa da mesto jabuka i krušaka dovezu makar krumpira — pa makar polugnjilog. Jer u ova četiri leta naš je drob tako otvrdnuo, da volimo sada polugnjile krumpire, koje nam deli gradska aprovizacija svaki 32. dan u mesecu, nego li angurije, koje se nalaze negde u Raveni, Ćozi ili Manjavaki.

Medjutim ne smemo govoriti tako na glas, da nas ne bi ko čuo, jer danas, iako može čovek u duši kleti i proklinjati, ili — kako na Brbanštini govore — svaki može kazati roge u džepu, no glasno ne sme čovek vragom nazdraviti nikomu, a najmanje onomu, komu bi to od srca rado učinio. A moramo pomalo govoriti o našem drobu, koji je došao tvrdji, nego li mazurinska koža, jer kad bi Talijani doznali da smo u potrebi, bogzna, ne bi li oni došli s aeroplanima u mnogo većem broju, pa mesto letaka iz papira, što nam ih bacaju, i kakovih nam deli i aprovizacija svaki mesec u obliku iskaznica, bacali — krumpire. A ja mislim, da bi Talijani, da dodju svaku noć, i da mesto nekoliko vagona bomba pobacaju dole nekoliko vagona krumpira, stekli našu naklonjenost u mnogo većoj meri, nego li bacanjem papirnatih poziva i sažiganjem naših kuća.

No ja sam previše zastranio. Hoću samo još da kažem, da mi je teško bilo otići iz Pule, no ipak sam otišao. Bilo je m u s, a što će reći „mus" to znate. Pravo zapravo mi, koji nismo gradovati ni u vojski ni u civilu, morali bismo nositi za vratom obešenu tablu, da spadamo u kategoriju „muši".

A da smo uistinu muši, uverio sam se čim sam izašao iz Pule. Prošao sam uz kajzervald, staru Šijanu, Majku Božju od Surve i došao do Deghenghijeve štancije. Široka, prostrana i plodna ravnica kraj nje u tudjinskim je rukama. U Loboriki već se počeo spuštati mrak. Tamo je svećenikom don Antonio Nikolich, (od vremena do vremena Nikolić), koji je iz Dalmacije, no uvek gleda, koji vetar puše, pa da se znade orijentovati.

Na putu do Mrčane već se sasma spustio mrak, pastiri i pastirice vraćali se sa stadima pevajući svoju večno istu i večno krasnu: „Nina—ni—nena, rožice moja zgojena!" Noć je lepo mirisala rosom, svežinom, čistim vazduhom i zelenilom. Bilo mi je ugodno, i sećao sam se lepe mladosti u lepšim vremenima... Naišao sam na ženske iz Mrčane, koje su se vračale kući. Uvek i svagde ista pitanja: „Kad će svršiti ova kuga", i isti odgovori: „Bogzna". Pripovedale su kako su se mučile celo proleće i leto, od mraka do mraka, a kako je malo urodilo. Pšenice nisu dobili ni dosta, a ko je hteo da zaore Ko ima vole, orao je sebi, svaki voli sam sebe, a ko ništa nema, joh je njemu. Loze se pogubile. Madžari, koji su ih za vreme evakuacije negovali, oni su ih i zatrli; a narod stradava. Učitelj je mlad i dobar, ali pomoći ni on ne može, kad nema ništa, osim dobre volje. U selu bilo je već sve u snu, samo su me psi čuvari putem pozdravljali.

Teškom mukom prošao sam kroz dragu mrčansku. Gore na desnom bregu stoji stari Mutvoran, i onako u hladnom vazduhu i tihoj noći u mirnoj dragi zamislio sam se u prošlost Mutvorana. Kako je nekad bilo onud živo! Ko je bio gospodar. Je li bio dobar ili kao i današnji gospodari u Istri. Providur sličan providuru. Jedan je samo bio iz Beneca (Mletaka) dok je drugi postavljen od Beča. I jedan i drugi narodu našem na stotine milja su daleko.

Bože moj, zašto nisu svi ljudi onakovi, kakovi smo mi. Mi puštamo druge u njihovom na miru, neka puste i drugi nas u našem. Mi ćemo i tu u mutvoranskoj dragi, i po svoj Istri, i svugde, kud se naša zemlja proteže i našim jezikom govori, orati, sijati, kopati i žeti za sebe. Tudje dobro nije nikad blagoslovljeno, pak ako bude koji hteo baš da i naše zagrize, prisesti će mu.

U dobrim mislima izašao sam na Čerišnjevicu i tu me pozdravio zvonik Sv. Roka. U Krnici sam prespavao, a drugi dan na Sveticu, bio sam na „sajmu" u Rakliju.

Svetica! Lepa beseda bila je to nekada. U Rakliju sve samo veselje, samo pevanje, ples; mladost i starci sve su se nekada veselili tom danu. Na placi, pred danas skoro rasutom palačom, okobora razvili bi bili prodavači svoje šatore. Dečurlija kupovala drvene puške i pištolje, i palila i pucala papirnatim nabojima. Na dvadeset mesta točilo se pivo, vino, pevalo i veselilo. Na hiljade gostova iz svih krajeva južne Istre, iz Labinštine, pa čak i Brsečani sa svojim lukom znali bi doći. Ovo leto bilo je svega malo. I sveta, i piva, i vina, i veselja. Još o podne otputio sam se na Blaz, da idem u Rašu, da ne vidim takovu žalost u selu.

Kum Mate Balota čekao me s užinom. Dve orade i kus palente, pak za cušpajs nazdravica vražjom kućom županu, općinskom glavaru, tajniku, učitelju (to samo onom, koji je nad piskom u Raši), kotarskom poglavaru, namesniku, ministrima i svima, koji mogu, a ne mare pomoći.

U ponedeljak prešao sam preko Raše i nastupio put k Franini u bregove njegove.

B r a c e.

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati na čitavu god. K 48·—, na polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 12. rujna 1918. Broj 1140.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se saopćuje: a visoravni Asiaga izjalovila su se dva neprijaljska izvidnička nasrtaja. U predelu Asolone, gde Talijanu pošlo za rukom uloženjem jakog topištva prodreti u našu crtu, uspostavio je protuunak pešačke pukovnije br. 99 opet situaciju. Na onti na Piavi pojačana bojna delatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog tana službeno javlja: Zapadno bojište: Prigodom brane od engleskih delomičnih nasrtaja južno od Yperna i severno od kanala La Bassee učinili smo zarobljenika. Južno od ceste Peronne—Cambrai oveli su ponovni napadaji Engleza opet do žetokih bojeva južno od Gouzeaucourta i za Epehy. U pojedinim odsecima dopro je neprijatelj do naših prvih crta. U protunasrtaju bacili smo ga natrag. 00 zarobljenika ostalo je u našim rukama. Delomični napadaji Francuza, koji su na obim stranama ceste Ham—St. Quentin nenadano i nakon topničke priprave usledili, bili su odbijeni. Severno od Aillette mesni bojevi. Izmedju od Aillette i Aisne podigla se topnička paljba opet do velike žestine. U večer nasrtao je neprijatelj u jakim navalama. zjalovile su se pred našim crtama. — Ludendorff.

---

* **Beč i federalizacija.** „Vidensky Dennik" piše: Beč i Austrija to su za mnoge nemačkoaustrijske političare dva istovetna pojma. Beč mora uvek dobiti iz svega najbolje. Austrija će snesti teške ratne prilike, no samo onda, pobrine li se, da ih snese Beč. S tog stanovišta gledaju mnogi mudraci i na buduće političke odnošaje, i na takozvanu federalizaciju Austrije, koju predlažu oni, koji hoće da spase Austriju. O tom, kako bi ispala a federalizacija za Beč, piše „Wr. Mittag": Vlastite država za narode nije moguće pomisliti bez vlastitog gospodarstva naroda u njihovim državama. Česi i Jugoslaveni hoće, dobiju li svoje države, takodjer samostalnu gospodarsku politiku. Ko hoće deliti državu u narodne države, taj dira takodjer u životni gospodarski živac glavnog i prestolnog grada u državi, Beča, taj pripravlja takodjer teško oštećenje zasluzujućih slojeva u Beču. Beč za to mora biti na straži pred federalistima i njihovim prijateljima. Zato Česi i Jugoslaveni odrecite se svojih država, budite razumni i ne dirajte u gospodarski živac glavnog i prestolnog grada! — „Videnski Dennik" veli na to: Opet stara pesma, koju smo nebrojeno puta čuli već i drugde. Samo što će dogadjaji i istorija poći železno svojim putem, bez obzira na to, što će reći gospodarski i životni živac glavnog i prestolnog grada.

* **Tužaljka grofa Czernina.** U „Neue Freie Presse" napisao je bivši ministar grof Czernin članak o razoružanju i odlučujućim sudištima. Grof Czernin vidi, kakav je fiasko doživela njegova mirovna akcija, vidi osobito posle preokreta na zapadu, kako je bilo kobno, da su središnje vlasti na jesen prošle godine pokazivale taku malenu sklonost za mir. „Nade u pobednički mir", piše grof Czernin — „još su na jesen prošle godine vladale mislima — manje u nas nego li u Nemačkoj, a mnogi merodavni činitelji nisu hteli tada nikakvog kompromisa, a ja sam bio previše slab, da dadem mislima krila i da ih provedem u celome svetu". — „Zaludu zvoniti, pokle grad potuče", veli se u Istri.

* **Žestoki napadaji na Sonnina.** „Corriere della Sera" nastavlja svoje navale na ministra predsednika Sonnina, pa veli, da londonski ugovor nema nikakove vrednosti, dok se Italija ne složi u svojoj nacijonalnoj politici. Za ministra predsednika Orlanda samo postoji: ili raditi sa Sonninom ili protiv njega. Ne radi se tu o dvem ličnostima, već o dvem raznolikim idejama političkim. Bez odlučne talijanske politike prema Jugoslavenima ne može se ni pomisliti na rasulo monarkije. Ako Austro-Ugarska ostane celovita država, onda je nemoguće, da se Italiji ispune njene teritorijalne koncesije.

* **Neka se govori bez koprene.** „Vorwärts" se ljuti, što sva štampa želi da na prosto ljude stavi u raspoloženje bezbrige i optimizma i preporuča, da se govori istina. Što se jasnije istina rekne, to će se moći lakše braniti, jer i najotvorenija istina ne da vremena za oklevanje i očaj. Nikada se ne će drukčije doskočiti nemiru, pogotovo ne punjenjem zatvora sa „defaitistima". To govorimo već zato, jer se u rečima i u izrazima govori tako, da je sve zavijeno. Ako je n. pr. ispražnjen grad X, onda se javlja n. pr. grad X leži pred našim linijama. To onda izgleda, kao da se grad pomaknuo, a linije ostale na mestu. Dakle: s istinom van.

* **Biskupi na čelu Jugoslavena.** „La Cronica Ticinese" donosi, da su svi jugoslavenski katolici Hrvatske, Dalmacije i Bosne, osim neznatne manjine, zauzeti za slavensku stvar. Na čelu Jugoslavena stoje njihovi biskupi i to: zagrebački nadbiskup dr. Bauer, ljubljanski knez-biskup Jeglič i biskup Mahnič.

* **Jesenska ofenziva Italije.** „Tagespost" javlja: Navale Talijana i Francuza na visokoj ravni „sedam općina" preteče su večih poduzeća, kojima ćemo u najskorije vreme doći u susret. Jesenska će ofenziva Talijana prema veličini priprava biti osobito besna.

* **Italija i Jugoslavija.** Neutralni listovi pišu, da će talijanska vlada u najskorije doba priznati buduću samostalnost jugoslavenske države, te se pridružiti izjavi antante glede češke države.

* **Boravak nemačkog cara posle rata.** Iz Londona se javlja: Vodja američkog radništva Gompers rekao je u svom govoru u Nothinghamu, da nemački car ne će smeti govoriti na mirovnim pregovorima, te da će svetska demokracija odlučiti, gde će u buduće morati nemački car boraviti.

(„Videnski dennik".)

* **Povratak gradjanskom zanimanju.** Predsednik francuske republike Poincare i ministar predsednik Clemenceau posetili su u osvojenom području sela i govorili pučanstvu, tešeći ga, da će se brzo moći vratiti k svome gradjanskom zanimanju.

* **Pustošenje područja.** Londonski list „Times" piše, da Nemci pri svom uzmaku divlje pustoše sve krajeve, koje moraju isprazniti. List veli, da će te biti trpko isplaćeno Nemcima, čim budu vojske saveznika stojale na nemačkom tlu. „Daily Mail" piše u istom smislu.

* **Svladan oportunizam.** Češki tednik „Česka Svoboda", glasilo bivšeg zast. Maštalke, dr. Fiedlera i dr. Tobolke piše, da je oportunizam već u svim češkim strankama svladan. Značajno je, da list, koji je bio meseca svibnja osnovan, da propaguje upravo oportunističku politiku, dolazi do zaključka, da je takova politika u današnje veliko vreme nedostojna i nesavremena. Češki listovi i glasila čeških stranaka s veseljem beleže taj preokret na bolje.

* **Boljševici plaćaju zlatom.** Berlin, 11. (D. u.) Prvi obrok svote, što mora ruska sovjetska republika platiti Nemačkoj po nemačko-ruskom finančnom ugovoru, i to u zlatu i rubljima, stigao je jučer u Oršu te bio primljen od zastupnika nemačke državne banke.

* **Rat na moru.** Berlin, 10. (D. u.) Službeno. Naše su podmornice ponovno potopile 13.000 bruto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora.

* **Amerikanski vodja socijalista o ratu proti Nemačkoj.** London, 11. (D. u.) Reuterov ured javlja: Amerikanski radnički vodja Gompers izjavio je u razgovoru sa žurnalistima, da su amerikanski radnici odlučili, odustati od svake konferencije, dok nije postignuta pobeda u ratu. Nemci moraju demokratizovati svoju vladu, e bi svetovne demokracije mogle s njima pregovarati ili savezhici moraju nastaviti boj, dok će nemački militarizam biti satrven.

* **Kolera u Galiciji.** Lavov, 10. (D. u.) Novine javljaju, da se zadnjih dana ustanovilo kod pet osoba, što su se povratile iz Rusije, kolera. Namesništvo odredilo je opsežne sigurnosne mere.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Lenin umro.

Chiasso, 10. (D. u.) Prema nekoj vesti „Agenzia Stefani" iz Stockholma najavio je tamo boraveći poglavica talijanske vojničke komisije u Rusiji, general Romei, smrt Lenjinovu i Kornjilovljevu.

•

Prema vestima ruskih listova donosi „Vidensky Dennik": Ruska republika sovjeta proglasila je diktaturu proletarijata, t. j. ljudi bili su posvema dobrovoljno razdeleni u dva razreda: boljševici i neboljševici; ko je bio u sporu s vladom sovjeta bio je u kratko neprijatelj i izmet. Nekakva definicija proletarijata ne eksistuje ili se u praksi ne priznaje, pošto su takodjer svi socijalni demokrate, menjševici i socijalni revolucijonarci smatrani za neprijatelje republike, te su i progonjeni.

Moskva je terorizovana. Svuda je čuti samo zabrinuti šapat i plahe poglede. Žandari, koji su još nedavno bili gospodari u Rusiji, vladali su nježno i mekano u razmeru s tim, što se dogadja sada.

Kako se bezobzirno postupa s ljudima svedoče ovi slučajevi:

Pred nekoliko dana (vest je od 28. kolovoza) bilo je svim časnicima do 60. godine — ukupno ih je kojih 30.000 hiljada — zapovedjeno, da se sakupe na nekome mestu i dadu zapisati. Nesretnici bili su uz opće posmehivanje sterani u nekakvu konjsku zgradu zajedno i zatvoreni. Bili su prisiljeni spavati u blatu i nečistoći na goloj zemlji. Kao jedinu hranu primili bi ujutro i u večer osminu libre kruha, a piti morali su neprokuhanu vodu, ma da u gradu hara kolera. Članovi časničkih obitelji, koji su na tisuće opkoljivali zgradu, bili su rasterani udarcima knuta i pucnjavom kineskih stražara. Pet dana trajala je ta muka, pre nego li su bili časnici ispušteni. Značajno je, da letskim pukovnijama, koje su inače tvorile glavnu silu boljševika, nije bio poveren taj posao, već su za te krvničke službe i za stražare morali uzeti Kineze. (Dopisnik je valjda smatrao vojnike plemena srodnih Kinezima, Čuvaša i drugih neinteligentnih naroda, koji stanuju u Rusiji, za Kineze).

Smaknuća vrše se u Moskvi u skupinama skoro dnevno, i tu su opet „Kinezi" krvnici. Danas se strelja skupina bandita i patvarača novaca, sutra urotnici proti sovjetima ili oni, koji iskazuju simpatije prema Čehoslovacima ili antantinoj vojsci na murmanskoj obali. Bili su smaknuti takodjer prijašnji oružnički časnici, o čijem poštenom mišljenju u službama boljševika se sumnja. Reči sažaljavanja ne smeju se izreći, jer saučešće s „buržoa" jest isto tako zločin, koji se kažnjava smrću. Noćne kućne premetačine, na dnevnom su redu. Vrše se bezoglednošću, prema kojoj nisu svi čini bivših oružnika niti sena.

Stanovski odbor boljševika opet je jednim užasom za mirne gradjane Moskve. Dogadja se, da vlasnici kuća ili najamnici bivaju tečajem 24 sata bačeni na ulicu, a da ne mogu spasiti ni pokućstva ni ostalih stvari. U nekakav salon poslan je najednom nekaki krojač ili krpičizma, koji je sada vlastiti gospodar u kući jer je boljševik. Za to se meću u jedače sobe i u kabinete postelje, da se zavaraju komesari stanovskog odbora, kada dodju na kontrolu, jesu li sve sobe nastanjene. Naravno, da prevara svagda ne podje za rukom a onda se nalažu velike novčane globe.

I puca se na njih mnogo, što često biva samo izvanjskom dekoracijom, boljševičkim ognjenim strojem, da se buržoa ne bi izbavio straha pred diktaturom proletarijata.

•

London, 10. (D. u.) Reuterov ured doznaje: Ruski opunomoćenik Tabakov dobio je brzojavku ministra vanjskih posala sibirske vlade u Omsku Pologadskoga sa datumom od 8. t. m., u kojoj javlja, da je ispravna brzojavna sveza sa Sibirijom opet uspostavljena. Pologadski je zamolio Tabakova, da ga izvesti o mislima i merama engleske vlade glede Rusije i da želi stupiti s njim u službene odnošaje.

Domaće vesti.

Još o rekvizicijama. Naredba c. k. Namjesništva u Trstu od dne 28. lipnja 1918. br. K. W. 804/4, odredila je zaplenu svih žitarica godine 1918., pustivši proizvoditeljima potrebitu količinu žita za prehranu domašnjih u razmeru od 11 kg zrnja na mesec i po osobi starijoj od 15 godina i 9 kg zrnja na mesec za osobu ispod 15 godina i to za mesec srpanj, kolovoz i rujan 1918. Osim toga je poljodelac imao pravo na količinu semenja potrebitog za jesensku setvu 1918. i proletnu setvu 1919. Suvišak žita imao se na temelju spomenute naredbe zapleniti posve za opću aprovizaciju. C. kr. tvrdjavni poverenik ipak, poznavajuću izvanredne prilike kotara Pule, gde je poljodelsko stanovništvo po ratu bilo tako oštećeno, odredio je, da pojedine općine u kotaru pozovu poljodelce da izruče peti dio žita i da ovo mora služiti u prvom redu u

istoj općini u svrhu prehrane neimućnih kaošto i to, da osegura semenje beguncima, koji su se povratili svojim kućama jedva prošlog pramaljeća. Time se je išlo na ruku poljodelcima, u koliko je to bilo moguće. Očekuje se, da će pojedini poljodelci znati to ceniti, te da se tome ne će protiviti.

Izdavanje brašna. Danas se može dignuti 1 kg brašna u svima preprodavaonicama aprovizacije po iskaznici. Otrgati će se drugi odrezak ovog meseca valjane iskaznice.

Želite li svedodžbu ponašanja? Ako je želite, a vi se morate obratiti na c. kr. poglavarstvo u Puli (redarstveni odio). Čim stupite u drugi kat spomenutog ureda naći ćete na vratima upute, što se u tom slučaju od Vas zahteva. Ali ako želite znati, što baš oblasti od Vas hoće, to si morate uzeti sobom tumača, koji znade talijanski ili nemački jezik, jer redarstveni odeo kotarskog poglavarstva ne poznaje u Puli Hrvata i za to svoju obznanu ili uputu oglašuje samo nemački i talijanski, kako da smo u Rimu ili Berlinu.

Razpis natečaja. Za šolsko leto 1918/19 ima se podeliti jeden stipendij v letnom znesku 155 K 20 vin. iz rodbinske ustanove Gattei. Na uživanje tega stipendija imajo pravico dijaki iz sorodstva ustanovitelja Gregorja Gattei do dokončanih studij. Med več prositelji ima prednost starejši. Stipendij podeljuje c. kr. namestništvo. Prositelji naj vložijo svoje prosnje potom predstojećega šolskega vodstva c. kr. namestništva najkasneje do 15. oktobra 1918. ter naj priklopijo istim, rojstni in ubožni list, spričevalo o cepljenju koz, šolski spričevali zadnjih dveh semestrov ter rodovnik.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 35. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: J. D.: O krizi. — Historicus: Juraj Križanić. — Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvatskoj (7. Tendence socijalizacije). — Katarina Bogdanović: Djačke ocene u srednjoj školi. — Stjepan Vrdoljak: Još o racionalnoj tjelovježbi. — Smotra: Borba proti spolnim bolestima (dr. Laza Popović); Problemi odljevanja (J-j); Osiguranje stoke u Hrvatskoj (Nikias); Komunalna vlječanja; O seksualnoj odgoji (dr. Stjepan Bosanac); Osnivanje uzgojnog zavoda (dr. Dane Trbojević); Početak pozorišne sezone (V. Ćorović); Nova muzička izdanja (P. K.). — Listak: —ar: Cilindar. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36, pojedini broj K 1. — Naručbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ul. 8.

Setite se Crvenog križa!

Dnevne vesti.

Stavka kranjskog učiteljstva. Kranjsko je učiteljstvo proglasilo stavku. Dne 5. o. m. sakupilo se u Ljubljani oko 800 učitelja i učiteljica, da prosveduju proti skrajno slaboj plači. Vlada je skupštinu zabranila. No usprkos tomu, nisu se hteli posetioci razići sa sastanka. Govorio je zast. Gostinčar i zem. zast. Triller. Odlučilo se, da će učitelji započeti dne 15. o. m. stavkati, ne udovolji li se odmah njihovim opravdanim zahtevima.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: ritmajstor Chylinski; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Adria"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: stožerni mornarički lečnik dr. Vejvoda.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda".

Nešto o jezičnom pitanju.

Mnogo se govorilo i pisalo o prihvaćenju ekavštine kao zajedničko narečje, kako vele neki, ili kao zajednički pravopis, kako vele drugi. Potpunim je pravom istaknula „Hrvatska Država", da se tu ne radi o kakvom političkom pitanju, budući je ijekavsko narečje možda više srpsko nego li hrvatsko te je poznato, da se, kako nam piše jedan naš ugledni književnik, baš Srbin Vuk Karadžić, otac našeg književnog narečja, odlučio za ijekavsko-štokavsko hercegovačko narečje. Ludo je prema tome smatrati ijekavski dijalekat nekom posebnom svojinom Hrvata, koji su većim delom ekavci ili ikavci, kao što bi bilo ludo smatrati ekavštinu nekom svojinom istočnog dela našeg naroda. Jezik je prometno sretstvo a kao takvom vladaju njim glavno zakoni praktičnosti. A praktičnost jest, kako je danas u umetnosti svuda priznato, preduvet svakoj umetnosti. Ovaj se aksijom uvrežio u arhitekturi a zavredit će takodjer u književnosti, u jezikovnim pitanjima.

Razlozi, koji govore za ekavštinu, su u glavnom sledeći: Ekavštinom i glasovno srodnom ikavštinom govore dve trećine našega naroda. Ekavština je jednostavniji pravopis (ne narečje) za školu. Nema smisla, da bi se gubilo energije time, da se našoj deci u školi namće jedan komplicirani način pisanja, kad se može postići bolje rezultate jednostavnijom ortografijom. To su razlozi, koji su nas ponukali, da prihvatimo kao zajednički pravopis, a ne narečje, ekavštinu. To nas ipak ne preči, da pošt(u)jemo mišljenje svijuh drugih, koji su drukčijih nazora u tom pitanju a pošto nije ovo pitanje političko već praktično, mogli bismo ih jedino smatrati nepraktičnim, ali nipošto nerodoljubivim.

Nema sumnje, da je i politički bila za naš sreća, da su se Vuk Karadžić i naši Iliri sreli u pitanju narečja, koje su izabrali književnim jezikom. Time bi stvorena osnovka za naše buduće narodno jedinstvo i to je neprolazna zasluga naših Iliraca. Posledicama te odluke podlegoše i oni ljudi u našem narodu, što su zasledovali separatističke tendencije a nekoje današnje novine, koje se grčevito bore proti fantazmu srpstva, prilagodiše se tečajem desetgodišta sve više zajedničkom načinu pisanja. Ni one ne pišu više u gradovih i u zemljah, već u gradovima i u zemljama. Dok su na jednoj strani idejno potkopavala narodno jedinstvo, na drugoj su strani radile nesvesno za nj, i u tom slučaju vidimo da je život jači od naručenih ideologija.

Ali ne sme se kod prosudjivanja našega jezika polaziti sa stanovišta prilika u tudjih naroda, a pogotovo primer Italije nipošto ne vredi za nas. Historija je doterala florentinskim purizmom modernu Italiju dotle, da zapravo nema književnog jezika u modernom smislu reči, a da ogromna većina Talijana ne razumeva svojih vlastitih modernih pesnika. Carducci i D'Anunzio, savremeni talijanski pisci, postaju pristupačni širim slojevima naroda samo pomoću rečnika. Ovo nije prednost već manjak talijanskog jezika. Florentinski je purizam onemogućio većini talijanskog naroda svako literarno sudjelovanje, budući nije bilo dozvoljeno kriomčarenje svežih narodnih izraza i slika iz drugih živućih idijoma, ma da je bilo dopušteno, da se vadi iz starih, zaboravljenih leksika već odavna mrtve reči.

Usporedjivati naš jezik s talijanskim je nešto posve krivoga i preživeloga. Svaki je jezik zatvoren umotvor za sebe. Što je u jednom jeziku lepo u drugom je ružno i obratno. Zakoni jednog jezika ne trebaju da budu jednaki zakonima drugoga jezika, kao što imade svaki jezik svoju historiju i svoj razvoj. A baš u tom pogledu se kod nas najviše greši.

Ljudi u nas polaze s nekog krivog estetičnog stanovišta jezikovne blagozvučnosti kao glavnom merilu za lepotu jezika. Ali lepota se jezika ne sastoji jedino u blagozvučnosti već u izražajnoj snazi. A u tom su pogledu svi jezici lepi. U svakom se jeziku izrazuje istom reči druga nijansa predmeta. Svaki predmet, koji je simbolziran jednom reči, sadržaje bezbroj značaja, koje je narod kadar i stvorio im glasovni izražaj, kao što dva kipara mogu klesati po istom modelu kamen a stvoriti dva posve različita umotvora. U jednom i drugom upoznaćeš portret toga ili onoga gospodina, jedan i drugi simbolizira njegovu ličnost ali svaki od njih primetio je druge crte i drugčije ih označio.

Nije dakle ispravno tvrditi, da je češki jezik ružniji od talijanskoga. To, što se u češkom jeziku može izraziti, nije moguće izraziti talijanskim jezikom i obratno. Blagozvučnosti talijanskoga stoji nasuprot jedrina i jakost češkoga jezika. I jedno i drugo je lepo. Ne stoji ni tvrdnja, da je kajkavsko narečje manje estetično od štokavskoga. Baš Domjanić — da se ne osvrnemo na srodni slovenski jezik — dokazo je svojom nedavnom knjigom, da kajkavsko narečje imade osobina, što imadu za umetnost jednako vrednost, kao naša slavljena štokavština.

(Nastavit će se.)

II. Zaključci:

Od 11.970 stanovnika moralo bi biti 1915 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 1767. Ovi bi morali imati 282 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 4 talijanska pokrajinska učitelja, a bilo ih je 6.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 10.149. Ovi bi morali imati 1.615 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 21 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 4.

1.767 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo je 6 pokrajinskih učitelja, a 10.149 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika imalo je 4 pokrajinska učitelja.

Na svako 295 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 2.538 stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 295 stanovnika hrvatskog-slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 35 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su samo 4.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Labin:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 64 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 133 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 64 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti na opstojećim hrvatskim pokrajinskim školama 9 pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 4.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i 2 zasebne)529 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 282, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze svoje škole, dapače, 247 djece hrvatskog općevnog jezika moralo bi biti u talijanskim školama.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši i Družbine) 708 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 1615, dakle 907 djece hrvatskog općevnog jezika ove općine ne polazi hrvatske škole, dotično 247 djece hrvatskog općevnog jezika polazi u talijanske škole, 52 (ono u Krapanu) polazi njemačku školu, ostane dakle 608 djece hrvatskog općevnog jezika ove općine, koja ne polazi nikakove škole, jer ju nemaju.

Cijela bi općina morala imati — ako uzmemo u račun i inostrance 1.924 djece za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 529 djece, hrvatske 708, a njemačke 52 (ukupno 1289), onda ima u ovoj općini još uvijek 635 djece, koja ne polaze nikakovu školu, jer ju nemaju, a jasno jest, da su ovo sve djeca hrvatskog općevnog jezika.

Istaknuti se mora ovo: u Sv. Nedjelji ima 180 stanovnika talijanskog općevnog jezika. Ovi bi morali imati 29 djece za školu. Vidimo, da onu talijansku školu polazi 106 djece, dakle ima u ovoj školi 77 djece hrvatskog općevnog jezika. Isto vrijedi za škole u Rapcu, Vinesu i Krapanu, t. j. djeca, što polaze one talijanske, dotično njemačku školu, ta su djeca hrvatska, jer tamo nema stanovnika ni talijanskog ni njemačkog općevnog jezika.

U zadnje vrijeme morala bi biti utemeljena redovita pokrajinska škola u Ripendi.

Opaziti se mora, da bi hrvatske škole u Sv. Nedjelji, Sv. Lovreču i Šumbregu prema broju školu polazeće djece morale biti dvorazrednice (Sv. Nedjelja), dotično trorazrednice (Šumbreg i Sv. Lovreč).

3. Općina Pazin.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Pazin — osim 174 inostranca — 17.453 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	44	slovenski .	58	} ili 92%
talijanski . .	1378 ili 7%	hrvatski . .	15966	
		drugi . .	7	

Ono 44 stanovnika njemačkog općevnog jezika su u: Cerovlju 14 a u Pazinu 30 (od kojih 2 vojnika). Ono 1378 stanovnika talijanskog općevnog jezika su u: Gračišću 36, Gologorici 8, Lindaru 10, Pazinu 1133, Novacima 7, Pićnu 178, Starom Pazinu 6.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 15.819, a 10 godina kasnije 16.024, ili 205 više ili 1% više.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 1417, a 10 godina kasnije 1378 ili za 39 manje ili 2% manje.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 16.140 na 17.453 ili za 1313 ili za 8%.

djece, dakle je u ovoj školi 14 djece hrvatskog općevnog jezika. U Pićnu dakle niti nema dostatni broj djece talijanskog općevnog jezika za talijansku školu.

U Pazinu i Starom Pazinu ima 1139 stanovnika talijanskog općevnog jezika. Ovi bi morali imati 182 djece za školu. Vidjeli smo, da ima u talijanskim školama u Pazinu 214 djece, dakle je u ovim školama 32 netalijanske djece. Recimo, da ove škole polaze djeca inostranaca i Nijemaca, tako da u talijanskim školama u Pazinu nema hrvatske djece.

Talijanska muška pučka škola u Pazinu je 4-razrednica sa 3 učitelj̃ske sile i 100 djece, dakle dolazi na svakog učitelja 33 djece, a ženska je 3-razredna, te ima 114 djece, a dolazi na svaku učiteljicu 38 djece.

Pazinska hrvatska škola bila je 5-razrednica sa 7 učitelja i 336 djece, dakle je dolazilo na svakog učitelja 48 djece.

Škola u Gračišću jest utrakvistična. Ubrojio sam ju medju hrvatske škole.

Prema broju školu polazeće djece morale bi biti jednorazredne hrvatske škole u Gračišću, Gologorici, Kašćergi, Krbunama, Lindaru, Milotićbregu, Novacima, Tupljaku, Zabrežanima proširene u dvorazrednice, a 2-razrednica u Sv. Katarini morala bi biti trorazrednica.

U zadnje vrijeme je hrvatska škola u Pazinu razdijeljena u dvije samostalne trorazredne škole, što bi po mojem sudu bolje bilo, da bi bila šesterorazredna mješovita škola. Nu zakon propisuje razdijeljenje škole u mušku i žensku, čim škola postane četverorazrednicom, tako se razdijelilo i ovu školu u dvije samostalne.

U zadnje vrijeme morale bi biti utemeljene "pokrajinske škole u Hekima, Kršikli i Sv. Mariji Mandaljeni.

4. Općina Plomin.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Plomin — osim 15 inostranaca — 5668 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	1	slovenski . . .	15	} ili 73%
talijanski . .	629 ili 11%	hrvatski . .	4141	
		rumunjski . .	882 ili 15%	

IV. Kotar Pazin.

1. Općina Boljun.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Boljun — osim 4 inostranaca — 3.257 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački .	4	slovenski . .	14
talijanski .	18	hrvatski . .	3221

Prema ovim brojkama može se reći, da je ovo čisto hrvatska općina.

Ono 4 stanovnika njemačkog općevnog jezika su: 2 u Borutu i 2 u Posertu. Ono 18 stanovnika talijanskog općevnog jezika su: 12 u Boljunu, 3 u Pazu i 3 u Šušnjevici.

Broj je stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika u ovoj općini porastao u 10 godištu 1900.—1910. od 3152 na 3235 ili za 83.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika pao je od 43 na 18.

Pučanstvo je uopće naraslo od 3.214 na 3.257.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

hrvatske:

u Boljunu:	1-razredna	sa 1 učiteljskom silom	i	103	djece;
„ Borutu:	1- „	„ 1 „	„ „	69	„
„ Pazu:	1- „	„ 1 „	„ „	78	„
„ Šušnjevici:	1- „	„ 1 „	„ „	162	„
„ Vranji:	1- „	„ 1 „	„ „	58	„

II. Zaključci:

Od 3.257 stanovnika moralo bi biti 521 dijete za školu. Pošto je u ovoj općini isključivo hrvatski općevni jezik te se mora računati, da su ovo sve hrvatska djeca. Računamo li na svakog učitelja 80 učenika, to bi moralo biti u ovoj općini 7 pokrajinskih hrvatskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 647 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. Na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazi 94 djece.

Sve škole polazi 470 djece, a sve bi djece moralo biti 521, dakle ima u ovoj općini jošte 51 dijete bez škole, što su svakako djeca hrvatskog općevnog jezika.

U zadnje godine otvorena je i hrvatska škola na Učki. Prama tome bi danas sva djeca ove općine imala prigode polaziti škole.

Jednorazredne škole u Boljunu i Šušnjevici morale bi biti prama broju školu polazeće djece dvorazrednice.

2. Općina Labin.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Labin — osim 58 inostranaca — 11.970 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	39	slovenski .	151	ili 85%
talijanski . .	1767 ili 15%	hrvatski . .	9998	
		ostali . .	15	

Popis pučanstva navadja općevni jezik po poreznim općinama ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		hrvatski 1900.	hrvatski 1910.
1224	1057	Labin	2	23
876	238	„ predmjesto	72	809
242	23	Brgod	429	765
12	—	Cerovica	799	893
68	61	Cer	931	1113
16	9	Krmenica	615	585
40	1	Kunj	711	858
148	42	Dubrova	490	616
214	99	Ripenda	680	969
340	180	Sv. Nedjelja	519	828
6	1	Šumbreg	793	869
50	51	Vetva	961	997
18	5	Vlakovo	640	761

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 7642, a desēt godina kasnije 10149 ili za 2507 više ili 32%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 3254, a 10 godina kasnije 1767 ili za 1487 manje ili 45% manje.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 11023 na 11970 ili za 947 ili za 8%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su dne 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

muške:

u Labinu: . . . 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 161 dijete;

ženske:

u Labinu: . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 113 djece;

mješovite:

u Sv. Nedjelji: . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 106 djece.

b) hrvatske:

u Drenju: . . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 66 djece;
u Sv. Nedjelji: . 1- „ „ 1 „ „ „ 138 „
u Sv. Lovreču: . 1- „ „ 1 „ „ „ 163 „
u Šumbregu: . 1- „ „ 1 „ „ „ 164 „

2. zasebne škole

a) talijanske:

u Rapcu: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 20 djece;
„ Vinešu: . . 1- „ „ 1 „ „ „ 129 „

b) hrvatske Družbine škole:

u Rapcu: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 41 dijete;
„ Ripendi: . . 1- „ „ 1 „ „ „ 98 djece;
„ Sv. Marini: . 1- „ „ 1 „ „ „ 38 „

c) njemačke:

„ Krapanu: . . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 52 djece.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole.

1. pokrajinske

a) talijanske:

muške:

u Pazinu: 4-razredna sa 3 učiteljske sile i 100 djece;

ženske:

u Pazinu: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 114 djece;

mješovite:

u Pićnu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 42 djece.

b) hrvatske:

u Cerovlju: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 80 djece.
„ Gračišću: 1- „ „ 1 „ „ „ 125 „
„ Gologorici: 1- „ „ 1 „ „ „ 84 „
„ Grdoselu: 1- „ „ 1 „ „ „ 71 „
„ Kašćergi: 1- „ „ 1 „ „ „ 105 „
„ Krbunama: 1- „ „ 1 „ „ „ 104 „
„ Lindaru: 1- „ „ 1 „ „ „ 126 „
„ Milotićbregu: 1- „ „ 1 „ „ „ 90 „
„ Novacima: 1- „ „ 1 „ „ „ 116 „
„ Pićnu: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 152 „
„ Pazinu: 5- „ „ 7 učiteljskih sila „ 336 „
„ Sv. Katarini: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 188 „
„ Trvižu: 2- „ „ 2 „ „ „ 153 „
„ Tupljaku: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 89 „
„ Bermu: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 124 „
„ Zabrežanima: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 148 „
„ Zareču: 1- „ „ 1 „ „ „ 59 „

Osim navedenih učitelja bio je u Pazinu vjeroučitelj uz nagradu za sve škole.

II. Zaključci:

Od 17.453 stanovnika moralo bi biti 2.793 djeteta dužno polaziti školu, a ako uzmemo u račun i ono 174 inostranaca, onda bi moralo biti 2820 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 1378; ovi bi morali imati 220 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 3 pokrajinska talijanska učitelja, a bilo ih je 7.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 16.024; ovi bi morali imati 2564 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 33 pokrajinska hrvatska učitelja, a bilo ih je samo 27.

Na svako 195 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 594 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 195 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, morala bi biti u ovoj općini 83 hrvatska pokrajinska učitelja, a bilo ih je 27.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Pazin:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 36 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 80 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 36 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti na opstojećim hrvatskim pokrajinskim školama 60 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 27.

Talijanske škole polazi 256 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 220, dakle 36 netalijanske djece polazi talijanske škole. Uzmimo, da su ono 174 inostranaca sve Talijani, pa uzmimo i ono 44 Nijemaca medju Talijane. Ovo 218 stanovnika baš bi imalo 35 djece za školu, tako, da možemo reći, da sva talijanska djeca polaze školu, a reći ćemo, da u talijanskim školama nema hrvatske djece. Ja možda ne bih smio ubrojiti sve ono 174 inostranca medju Talijane, nu neka bude tako.

Hrvatske škole polazi 2150 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 2564, dakle 414 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu, jer ju nemaju.

Cijela bi općina morala imati 2820 djece za školu, a vidjeli smo, da polazi talijanske škole 256 djece, a hrvatske 2150 (ukupno 2406); dakle ima u ovoj općini još uvijek 414 djece hrvatskog općevnog jezika bez škole.

Istaknuti treba ovo:

U Pićnu ima 178 stanovnika talijanskog općevnog jezika. Ovi bi morali imati 28 djece za školu, a vidjeli smo, da onu školu polazi 42

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista: trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati mjutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ans. post. šted. 26.796.

Godina IV. U Puli, petak 13. rujna 1918. Broj 1141

Nemački podkancelar o ratu i o miru.

Stuttgart, 12. (D. u.) Podkancelar pl. Payer imao je danas pre podne na poticaj štampe na javnoj nekoj skupštini govor, u kom je medju ostalim rekao: Velika medjunarodna turneja govora izmedju vodećih državnika ratujućih naroda ima tu pogrešku, da se upušta u brojne potankosti i pretresuje dalekosežne odnošaje, koji nisu pristupačni i razumljivi velikoj masi naroda. Hteo bi pokušati, prodreti u koren uzroka neko vreme neopažljivog, nastalom ne samo u Nemačkoj i u njenih saveznika, nego takodjer uza sve na široko razvikane najnovije vojničke uspehe naših protivnika, i u njihovih naroda izbijajućeg potisnutog raspoloženja. Nepravo bi se činilo nemačkom narodu, kad bi se ih htelo pripisati u bistvenom dielu najnovijim sudarima na zapadnoj fronti. Pravi razlog potisnutom raspoloženju ne leži u tim delomičnim predmevkama, već na osećaju, koji teško pritište naše srce, da se

m i r o v n i i z g l e d i

sve to većma natežu i da se mora gledati u susret petoj ratnoj zimi. Veli dalje, da ne smeju savezne države misliti, da će premoći Nemačke i njene saveznike oružjem. Jer Nemačka je vodila većim delom dosad rat na tudjem području, učinila je nesposobnim za boj na milijune Rusa, Srba i Rumunja, a mišljenje je gospodina državnog podkancelara, da to mnogo znači, i da tu ni Amerikanci ne mogu više pomoći.

P o d m o r n i č k i r a t

nije tako sigurno delovao, kako su Nemci svojedobno računali. On misli, da je bez vrednosti, raspravljati o tome, ko je pogrešku sakrivio. No, mi nismo sami, koji smo se preračunali u ovom ratu. Mi smo nažalost osiromašili za jednu nadu, no ne sme se ipak još podcenjivati delovanje podmorničkog rata. Državni podkancelar misli, da i jedna i druga strana stoji labavo sa živežem, no u nas ide već to na bolje. Prema istoku svet nama je otvoren. Zaposednuta područja Rumunjske i veliki delovi bivše Rusije za našu su prehranu stečeni. Mi se borimo, veli pl. Payer, za život, kuću i dom, mi se borimo za naše dobro pravo. To su nesavladivi drugovi. Ostaje samo nada naših neprijatelja, da ćemo mi biti

s l o m l j e n i u u n u t r a š n j n o s t i

pre nego oni. Za Nemačku možemo biti sigurni, da će nesmetano ustrajati i ne će izgubiti na unutrašnjoj snazi. Uza sva razilaženja u mišljenju postoji za svakoga od nas svest, da smo iz jednoga mesa i krvi, i da u času opasnosti moramo tekar baš zajedno držati. Merodavnom čini se u tom pogledu sudbina pruske izborne reforme.

O b u d u ć e m m i r u

misli pl. Payer, da ne će pregovarati i sklapati ga same vlade, već u uskom sporazumku sa sveukupnim narodom. A narod ne teži za dobitkom na ljudima, zemlji, dobru i vojsci, već želi si danas u prvom redu trajni mir. Za to i ne će biti nikakvog osvajalačkog mira.

N a i s t o k u

misli pl. Payer, da je za Nemce mir, i mir da i ostaje, svidi li se to zapadnim neprijateljima ili ne svidi. Ostalima može se povratiti svima posed pred ratom. Predmet za nas ii za naše saveznike mora biti, da nam se povrati sve, što smo posedovali dne 1. kolovoza 1914. Nemačka mora dakle u prvom redu opet dobiti svoje kolonije, i pritom ne mora biti isključena misao o zameni. Nemci mogu, čim se sklopi mir, isprazniti zaposednuta područja. Nemci mogu, dodje li već jednom tako daleko, i Belgiju isprazniti, i budemo li mi i naši saveznici najpre u posedu onoga, što nam pripada, budemo li već jednom tako daleko, da ne će ni jedna druga država biti u Belgiji bolje postavljena, nego mi, i mi ćemo takodjer, i samo u tom, da mogu već reći, Belgiju moći povratiti bez opterećenja ili ikakvog pridrška.

Ostaje još pitanje

r a t n e o d š t e t e

s jedne ili s druge strane. Kad bi nas bili pustili, veli državni podkancelar, u miru da radimo, ne bi bilo ni rata ni šteta. Ne može se dakle raditi o tome, da mi platimo, već o tome, imamo li mi da primimo nekakvu odštetu za nanute nam škode. U unutrašnjosti smo uvereni da mi imamo pravo na odštetu. No mi se te misli odričemo, jer pravo veli pl. Payer, novcem se ne može naplatiti krvave žrtve. Narodi na zemlji kliču za zaštitom od daljnjeg upropašćivanja, a

s a v e z o m n a r o d a

i medjunarodnim odlučujućim sudištem, za ugovore o pravnomernom razoružanju. Na otpor nemačke države ne će naići ni jedan od tih zahteva. Misao saveza naroda bila je Nemcima veoma dobro poznata već u vreme, kad nije Engleska i Francuska mislila ništa drugo, sem neprikrivenog podjarmljivanja tudjih naroda. Ugovore o razoružanju hoćemo da — uz posvemašnju uzajamnost — dapače rado protegnemo i na pomorske bojne sile a ne samo na kopnenu vojsku. Sledeći tu ideju i prave toga, žahtevaćemo na pregovorima

s l o b o d u m o r a i m o r s k i h p u t e v a,

i zaštitu privatnog vlasništva na moru. I ima li se raspravljati o zaštitu malenih naroda, i narodnih manjina u pojedinim državama, nastupićemo mi pripravno za medjunarodne odluke. Jaki i mogući u svesti naše nesavladivosti, jednakopravni medju narodima na zemlji provodićemo život rada, no takodjer zadovoljstva i osegurane budućnosti. Zajedno s drugima branićemo svetski mir od budućih opasnosti. Bilo bi neispravno računati s vojnih opasnosti. Bilo bi neispravno računati s voljom za mirom u onim krugovima naših neprijatelja, koji su uopće odgovorni za početak i nastavak rata. Oni ne će da priznadu svojim narodima, da su u tutanj doprinosili žrtvo za ono, što se ne da postignuti. Mi svaljujemo odgovornost za krv, koja će još proteći, na naše neprijatelje. No ko ne čuje, mora osetiti. Na našim izvanjskim i unutrašnjim frontama smrvit će volja naših neprijatelja za uništenjem.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Na tirolskoj fronti mestimično bojevi ophodnja. Na Asolonu suzbile su krvavo naše čete ponovnu nenadanu navalu Talijana. Na fronti na Piavi traje topnička delatnost. Albansko bojište: Uspela navala na selo Tomorika pripomogla nam zaposesti nekoje delove neprijateljskih položaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Severoistočno od Buxschoote bili su odbijeni delomični napadaji, kod Armentiera i na kanalu La Bassee nasrtaji neprijateljevi. Na bojnim frontama razvili su se više puta kroz dan pod jakom paljbenom zaštitom bojevi pešadije u pretpolju naših novih položaja. U večer žestoka borba topništva izmedju cesta, koje vode iz Arrasa i Peronne prema Cambrai. Engleski napadaji, koji su nasrtali pri zamraćivanju protiv odseku kanala Marguion—Havrincourt, izjalovili su se pred našim crtama. I izmedju Aillette i Aisne porasla je opet na večer topnička paljba. Delatnost pešadije ostala je kroz dan ovde ograničena na pretpoljske okršaje. Na visočinama istočno od Fismesa bili su odbijeni francuski delomični napadaji. Uspešni izvidnički bojevi na lorenskoj fronti i u Vogezima. — Ludendorff.

Večernji izveštaj.

Berlin, 12. Večernji izveštaj javlja: Izmedju cesta, što vode iz Arrasa i Peronnea u Cambrai izjaloviše se ponovne navale Engleza. Izmedju Moze i Mozelle napadoše Francuzi i Amerikanci na predel St. Mihiela. Bojevi traju.

Rat.

Francuski izveštaj od 10. rujna posle podne: Istočno od kanala Crozat osvojili su Francuzi Gibercourt i te su uznapredovali u smeru na Hinacourt i na Essigny-le-Grand. Južno od Aillette suzbili su Francuzi dve protunavale u predelu Nanteuil-la-Fosse. Suzbili smo nemačke napadaje u Argonama i Vogezima.

Francuski izveštaj od 10. rujna u večer: Izmedju Somme i Oise proširile su naše čete unatoč živahnom otporu neprijatelja svoje uspehe, napredovale su preko Havrincourta te su suzbile protunavalu iz Essigny-le-Grand. Uzduž ceste La Fere—St. Quentin razviše se bojevi. Zaposeli smo selo Travecy. Južno od Oise suzbili smo više protunavala u predelu Laffauxa. U Vogezima izjaloviše se dva nemačka napadaja.

Engleski izveštaj od 9. rujna u večer: Prednje engleske i novozelandske čete osvojile su u jutro nemačke položaje na zaravanku izmedju Peizieres i havrincourtske šume po ljutom boju. Dok su suzbile neprijateljske protunavale s gubicima po neprijatelja, osvojile su naše čete stare engleske opkope na uzvisinama, koje nadvisuju Gouzeaucourt te su osvojile Gouzeaucourt. Na levom navalnom krilu pomakle su druge engleske čete svoje linije na istočnim linijama havrincourtske šume te su kod tog poduzeća zarobile neki broj Nemaca. Na ostaloj engleskoj fronti odigraše se u različitim odsecima bojevi. Neprijateljske navale proti položajima postavljenima nedavno zapadno od La Bassee bile su suzbijene. Tečajem zadnje noći i jutros rano pala je gusta kiša. Vreme je trajno olujno.

•

Engleski izveštaj od 10. rujna u večer: Sa bojne fronte južno od Scarpe nema sem mestnih okršaja u odsecima Epehy i Gouzeaucourt, kod kojih smo dopremili zarobljenika, ništa osobito važnoga. Na fronti Lyse napredovale su naše straže i funske straže severoistočno od Neuve Chappelle i zapadno od Armentieresa. Olujno vreme traje.

•

Amerikanski izveštaj od 10. rujna u večer: Osim topovskog boja u Loreni i u Vogezima prošao je dan u odsecima, koje drže naše čete, mirno.

•

Belgijski izveštaj od 9. rujna: U noći na 8. rujna prodrle su naše čete žestokim navalama uspeh, postignut 25. kolovoza, kojega je neprijatelj uzalud kušao osujetiti. Na obim stranama ceste Steenstraaten—Dixmuiden, na fronti od nekih 2000 metara, prodrle su naše čete po veoma kratkom delovanju topništva u prve neprijateljske linije. Dubina po nama osvojenog i održanog područja iznosi severno od Kippe više od jednog kilometra. Neprijateljski branitelji bili su po veoma teškom boju ili stavljeni izvan borbe ili zarobljeni. Zapadno od St. Juliena prodrla su naša odelenja na fronti od nekih 2500 metara i u srednjoj dubini od 500 do 600 metara u neprijateljski položaj, gde su se po teškom boju ustalila. Dopremili smo od prilike 150 zarobljenika te smo zaplenili 15 strojnih pušaka i opkopni pribor. Naši su gubici neznatni. Jedno naših izvidničkih odelenja zarobilo je danas severno od Kippea neprijateljsku ophodnju, sastojeću se od 1 časnika i 2 momka. Na ostaloj fronti obostrana neznatna topovska delatnost.

•

Izveštaj istočne armije od 9. rujna: Živahna topovska delatnost na čitavoj fronti, osobito u predelu Skra di Legen, u luku Černe i kod Bitolja. Napadaj, kojega je neprijatelj kušao istočno od Bitolja, izjalovio se. U Albaniji raspršile su naše straže neprijateljske ophodnje.

---

* **Novi upravitelj Bosne.** „Slovenec“ piše: Preko godinu dana išao je bivši ministar financija Spitzmüller kako siromah za kruhom okolo uplivnih osoba, te prosjačio za mesto upravitelja austro-ugarske banke. Nu njegove sveze sa bankama, dotično protivština bankovnog koncerna, kojemu nije služio, su ga izbacile. Za to mesto je odlučen sadašnji ministar financija Wimmer. Spitzmüller je tražio novo mesto, opet prosjačio i prilizavao se na svim koncima i krajevima, i uistinu sada je dobio službu zajedničkog ministra financija i upravitelja Bosne i Hercegovine. Za finance zajedničkog financijalnog ministarstva ne treba strukovnjaka, glavna zadaća financijalnog ravnateljstva jest upraviteljstvo Bosne i Hercegovine. I na to mesto se nije moglo izabrati više nesposobnoga i nesimpatičnoga čoveka nego je Spitzmüller. Čovek je stari tip slavenskoga življa, pogibeljan čuvar bosanskog narodnog gospodarstva te upravo posvemašnji ignorant u bosansko-hercegovačkim prilikama. Kao izraziti „streber“ je Spitzmüller znao dostignuti, da je bio pred Clam-Martinicom designovan za ministarskog predsednika. Javno je priznao, da je pristaša nemačkih „belanga“ s kojima su Nemci spravili Austriju na rub propasti. Nu nije mu se posrećilo sastaviti ministarstva, jer se svaki ustručavao služiti ujedno sa čovekom, koji još nije učinio ništa znamenitoga, nego da je zapustio državnu službu „radi bolesti“, te onda posvetio svoje umirovljenje moći, velekapitalu pri bankama. Clam-Martinic ga je uzeo za ministra financija i u kojem se je iskazao kao verni prijatelj bankovnih interesa, osobito kod zakona o ratnim dobicima. Taj sluga bankovnog velekapitala imenovan je sada za upravitelja gospodarski bogate Bosne i Hercegovine. To znači veliku pogibelj za narodno gospodarstvo na našem jugu. Trebat će strogo paziti, kako i s kim će se u buduće sklapati pogodbe radi rešenja erarskih šuma, komu će se poveriti eksploatiranje rudnika, kako će se dovesti razne zgrade i na koji način će se lako doći do uplivnih služba. Da se je imenovao Spitzmüller upraviteljem Bosne i Hercegovine, puno je ironije. Istom opravdanošću bi se lako imenovao takodjer za upravitelja severnog pola, jer oba su mu jednako nepoznata i za oba mesta ima čovek isto osposobljenje. Bosna i Hercegovina su Spitzmülleru

deseta pokrajina; zemlja, puk, jezik, prilike, sve mu je nepoznato. O upravi ne razume čovek uopće ništa, za to su otvorena vrata za madžarske i nemačke protektore izgubljenih egzistenca, koji traže službe u zemlji, koju smatraju samo za koloniju. Vele, da hoće rešiti jugoslavensko pitanje. Sa Spitzmüllerom će nam ga uistinu doskora rešiti. Ogorčenost radi Spitzmüllerova imenovanja je medju Jugoslavenima duboka i općenita.

* **Čehoslovačko Narodno Veće bečkoj vladi.** Reuterov ured je objavio, kako javlja plzenjska „Nova Doba", sledeći odgovor čehoslovačkog Narodnog Veća na odgovor bečke vlade, što ga je podala prigodom proglašenja priznanja Čehoslovaka kao saveznika antante: „Izjava austrijske vlade kaže, da je Beč uistinu jako uznemiren i za to nastoji, da bi na svoj običajni način oslabio važnost engleske izjave. Čehoslovačko Narodno Veće nije odbor zasebnika. Njegov predsednik, dr Masaryk bio je izabran po Čehoslovacima kao njihov zastupnik u državni sabor. Osim toga je češkoslovačko Narodno Veće suglasno priznato za vrhovni politički, vojnički i diplomatski organ svega čehoslovačkog pokreta izvan monarhije bez razlike stranaka i razreda, koji broje okolo dva milijuna ljudi. Njegov mandat je nepobitan. Što se tiče češkoslovačke armade, koja prekoračuje 100.000 ljudi, izuzevši najprije časnike, sastavljena je izrazito od Ceha i Slovaka, bivših austrijskih i ugarskih državljana. Osobito je jako utešljivo, da se hiljade ugarskih Slovaka, koji se nalaze u Americi, pridružuju našoj vojsci u Francuskoj, koja opet dokazuje potpuno jedinstvo, odlučnost i solidarnost svih Čehoslovaka u njihovom nastojanju, da postignu potpunu neovisnost. Nekako smešno deluje, ako Austrija sada počima govoriti o hrabrosti čehoslovačkih četa u austrijskoj vojsci, kada je toliko puta naglasivala, da se Čehoslovaci prostovoljno predavaju Rusiji, Srbiji i Italiji, te je još nedavno napadala Čehe, da su oni izdali austrijske ofenzivne nacrte proti Italiji i time prouzročili katastrofu na Piavi. Austrija se neumorno muči, da bi sakrila svoj strah. Za nas i za veliku Britaniju opstoji Austrija još samo po imenu. Velika Britanija je priznala Čehoslovake za saveznike, priznala je našu armadu i privremenu vladu. Engleska izjava znači smrt za dualističku monarhiju. (?!) („Edinost".)

* **Kasno ali ipak.** Bečka „Militärische Rundschau" piše povodom izdanja knjige Josefa Langhamera „Belgiens Vergangenheit und Zukunft": Na temelju u svoje doba pripočenih dokumenata iz belgijskih tajnih arhiva kuša Langhammer dokazati, kako su vlastodršci u Belgiji zaverili se već pre početka rata s Engleskom i Francuskom, čime je belgijska neutralnost bila već pre rata napuštena i bez vrednosti. Mi ne možemo odobravati u svakom pogledu izvode pisca. Istina je doduše, da je pučanstvo Belgije bilo raspoloženo prema zapadu i da je Belgija već u mirno doba pregovarala sa zapadnim silama, da se osigura od provale i prolaza nemačkih četa. Ali prva belgijska mobilizacija od kolovoza 1914 dokazuje ipak, da je u Belgiji postojala namera, da se neutralnost brani proti svakomu, koji bi ju napao povredio. Mi doduše shvaćamo nemačko stanovište, ali za to ne možemo da osudjujemo u svakom pogledu i Belgiju. — Svaki put, kad je položaj na frontama nepovoljan, javljaju se u nemačkim novinama različiti mirovni apostoli i različiti neprijatelji Svenemaca. Scheidemann, Erzberger i Fehrenbach putuju u Švicarsku, nemačka vlada deli vodjama radništva putnice, da mogu u inozemstvo na kojekakve konferencije, a u Budimpešti radikalizuje po vladinom nalogu gospodin grof Karolyi. Danas je već neprijatelj saveza s Nemačkom, a zakleće se, da je Wilsonova formula jedino pametna i razborita. Medju ovim karakterističkim pojavima momenta igra uvek ulogu takodjer gospodin profesor Delbrück. Taj piše obično u „Preußische Jahrbücher" i baš sada obračunava — ali ne konačno — sa Svenemcima: Ma da je istina, da nismo hteli taj rat, veli učeni profesor, ipak je istina, da je u Nemačkoj postojao pokret, koji je pobudjivao sumnju u drugih nacija, na što se u javnosti premalo pazilo i što se premlitavo otklanjalo. „Preußische Jahrbücher" pisale su već pre godina, da su Svenemci po Nemačku mnogo pogibeljniji od socijalnih demokrata, budući žele uplesti Nemačku u rat. I nemački poklisar Bernstorff i von Bethmann-Hollweg osudiše oštro svenemački pokret. Time je u svezi takodjer kriva pomorska politika admirala von Tirpitza, koji je gradio mesto podmornica dreadnoughte, a time izazivao Englesku. — Za tim dokazuje, kako je svenemstvo prepreči(l)o put mirovnim nastojanjima itd. Pesma je dobrano poznata. Bilo je za Tirpitza bolje, da je gradio podmornice mesto dreadnoughta, jer bi bio time onemogućio Engleskoj ratovanje. Tako misle ovi miroljubivi Nemci posle otkrića nemačkog poklisara u Londonu kneza Lichnovskoga. Delbrück nio hteo rat dreadnoughtima, ali želio ga je podmornicima i to je glavna razlika. To su sve prigodne istine, prigodna, jer koristna miroljubivost, ali prave, trajne i nepobedive istine, nezavisne o vanjskim dogadjajima, o prilikama na bojištu, svega toga, čini se, u Nemačkoj nema.

* **Austro-ugarski i ruski gospodarski ugovor.** „Politische Korrespondenz" javlja, da će se izmedju naše monarkije i Rusije sklopiti slični financijalni ugovor, kao što izmedju Rusije i Nemačke. Uspelo je već sklonuti rusku vladu, da se obveže, e će isplatiti sve obveze ruskog državnog duga. Prilike koje vladaju u Rusiji ponukaće i austrijsku vladu, da nastoji paušalno obračunati s Rusijom glede svih financijalnih pitanja. Odnosna interna pregovaranja izmedju pozvanih mesta su već započela.

* **Pruska izborna reforma.** Berlin, 12. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" piše: Proglas, objavljen u današnjem „Vorwärtsu", podiže proti vladi spočitanje, da mirno gleda, kako odsek gospodske kuće, koji raspravlja o zakonskoj osnovi za pruski ustav, zavlačuje provedenje čitave reforme. Ovo je spočitanje neutemeljeno. Opetovane izjave državnog kancelara i državnih ministara davaju vladi pravo, da traži poverenje, e će se pruska izborna reforma, čim budu iscrpljena sva sredstva, kojima raspolaže ustav, dovesti do cilja te pošteno ispuniti srpanjsku naredbu.

* **Nemačka i Turska.** Nemačka je zadnjim ugovorom priznala Rusiji posed Bakua. To nije turskim vlastodršcima povolji. Radi toga je nastao spor izmedju Berlina i Carigrada, kojega nastoje nemačke novine zabašuriti. Javno je mnenje u Turskoj s toga ogorčeno, jer Nemačka traži od Turske, da se odriče i Bakua i svake tražbine nasuprot Bugarskoj. Zakvačiše se dakle turski i nemački imperijaliste, a za to je i Talaat paša, turski ministar vanjskih posala, otputovao u Berlin. Sve to čitamo u švicarskoj „Neue Zürcher Zeitung".

* **Nemački brodovi u kilenskim vodama.** Izgleda, da i kilenska vlada sprema zaplenu nemačkih brodova u kilenskim lukama, jer samo time se može tumačiti, da su nemačke posatke uništile na nekojim brodovima posvema strojeve i da se kilenska vlada videla poradi toga ponukana, da vojnički zaposedne sve nemačke brodove u kilenskim lukama. U kilenskim lukama imade 32 nemačka parobroda i 37 nemačkih jedrenjača sa ukupno 230.000 reg. tona.

* **Novi finski kralj.** Iz Helsingforsa se javlja 12. rujna: Princ Fridrik Karlo Hesenski izjavio se pripravnim preuzeti krunu Finsku. Sabor je sazvan za 26. rujna, da provede izbor kralja.

Domaće vesti.

I „Polaer Tagblatt" prestaje izlaziti. Kako javlja uredništvo „Polaer Tagblatta" prestaje taj list nakon svog trinaestgodišnjeg izlaženja da izlazi i to upravo 1. listopada, kad i naš list. „Polaer Tagblatt" bio je jedini nemački list u Istri, a sad javlja da prestaje izlaziti radi neprilika, koje mu se u svakom pogledu naput meću.

Upisivanje u c. kr. pripravnicu za muške učiteljske škole u Pazinu bit će dne 17. rujna 1918. Mladići, koji se žele upisati, ne smeju biti mladji od 13 i pol godina i treba da donesu ove isprave: 1. Krsni list, 2. školsku svjedodžbu, 3. potvrdu o cepljenju boginja i 4. svedodžbu o čudorednom ponašanju (ako nisu polazili škole zadnje vreme).

Dnevne vesti.

Rasprava proti 400 mornara u Kotoru. Zadarski „Narodni List" javlja: „Neke novine javiše, da je zastupnik Soukup pošao u Boku, da brani 50 mornara optuženih radi pobune, kao da rasprava odmah sada počimlje, dočim smo od nje još toliko daleko. Soukup je bio amo da prikupi podataka i da sasluša samo neke optuženike, kojih nema samo 50, nego do 400. Zatim je Soukup otputovao. Medju 400 optuženih ima 90 posto naših iz Dalmacije, Hrvatske i Istre. Ostali su Česi, malo Madžara i još manje Talijana. Za ove naše nesrećnike niko se ne brine, ili malo ko. Madžari su odmah, još pre nekoliko meseci, brzojavili sudu, da će za svoje ljude poslati odvokate. Za Čehe bio je eto ovo dana Soukup. Rasprava bi morala otpočeti okolo 15 dojdućeg meseca (studenoga,) a trajati će po prilici 3 meseca. Biti će monstrum-proces u svemu, jer naše ljude nema ko da brani. Sud će im imenovati braniocima časnike nepravnike. Pravnicima časnicima zabranjeno je, da se primaju obrane. Dr. Mitrović iz Ercegnovoga, koji se za optuženike zauzimlje, ne može da ih brani preko 300. Ako ne bude nijednog odvetnika više za naše, odredi će se i on obrane dvadesetak njih, koje se je primio. Ne može ni on sam boriti se protiv užasne sile, koja je navalila na njih. — U interesu tih naših jadnih ljudi, koji su goli, bosi i gladni — radi gladi prodali su i cipele — i koji već od sedam meseci gnjiju po tamnicama, treba da uplivni ljudi porade, neka se ovaj proces uništi, ili barem — a to je u zakonu predvidjeno — neka se odgodi do posle rata, a optuženici puste na slobodu".

Konsumni magazin ratne mornarice

prodaje od jučer 12. travnja unapred po 1 kg nadomestka za kavu i četvrt kg frankove kave za K 9·—. Na kupnju imadu pravo članovi, koji poseduju iskaznicu od broja 1—3000. Ostali članovi dobiće istu količinu kad stigne sledeća pošiljka.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda".

Nešto o jezičnom pitanju.

(Konac.)

Kao moderni ljudi moramo nastojati, da spasimo našemu književnomu jeziku sve lepote, koje sadržavaju pojedina narečja. I sam Vuk Karadžić je shvatio važnost naših živih narečja za bogatstvo književnog jezika i umetnosti te postavio načelo, da je svaka dobra narodna reč za nas i književna reč. Ne valja dakle opasati našu štokavštinu jednakim kitajskim bedemom, kao se usled historije i razvoja opasala toskanština. Da bi Talijani mogli preinačiti svoju historiju, utrli bi svom razvoju književnog jezika posve druge puteve i odrekli bi se svake uskogrudnosti u uporabi pojedinih narečja.

Nipošto nije opravdano kazati, da su književnici, što su pisali gramatikom štokavskoga narečja ali u kajkavskom duhu, da su u jezikovnom pogledu manjkavi. Da se stavimo na takvo stanovište, morali bi se odreći gotovo čitave naše dosadašnje literature, u kojoj su kajkavci igrali veoma važnu ulogu. A baš u tome, što su kajkavci gotovo nesvesno proveli, ovo amalgamiranje dviju skrajnih naših dijalekata, što je nekojim književnicima prema sposobnostima uspelo bolje ili slabije, sadržan je čin od vanredne nacijonalne i umetničke važnosti. Štokavština ima za naš narod vrednost bašće, u kojoj moraju uspevati sve one čudnovate i ipak krasne biljke različitih narečja. Ove divje biljke moramo presaditi i gajiti ih, da ne gubimo ništa od naše lepote, kojom nas Bog obdario. Ne sme se dakle ubijati dušu pojedinih delova našeg naroda, već spasiti njezino bogatstvo.

Moramo našim odabranim duhovima dati mogućnost, da dadu tim osobinama svakog pojedinog dela našeg naroda i svakog narečja književni izražaj. Time ćemo sprečiti, da se naša književnost razvije u jednostranom smeru. Diferencijacije u strukturi narodnog jezika, koje predstavljaju takodjer razlike u značaju, moraju nam zajamčiti mnogolikost naše književne produkcije. Ako imade reč, koju je talijanski pesnik našao u rečniku, pravo, da u uspeloj vezi opet oživi i obogati živi jezik za jedan pojam, a to je tim više živoj reči živog naroda dopušteno, da udje, preporodjena pesničkim duhom, u leksikon književnog govora i time postane svojinom svihu delova jednoga naroda.

U tom pogledu mora da vlada sloboda a pesnika i pisca ne smeju stezavati kojekakve umetne zapreke. Odnošaj moderne književnosti k narodu, nije jednak odnošaju nekadašnje književnosti k tadašnjem naobraženom svetu. Kako je onaj svet bio ograničen i ekskluzivista, bili su i književnici, što su pisali za potrebe tih krugova, jezikovno tesnogrudni i literarni aristokrate. Talijanska je književnost ostala i jezikovno i sadržajno aristokratska i to usled tradicije, a to je anakronizam za današnje doba. Zašto da i mi podržavamo taj tudji uzor i da stvorimo za demokratski narod aristokratsku književnost?

Unutar onih nužnih granica, koje nam stavlja štokavsko narečje moraju imati i sva ostala narečja mogućnost, da se preporode u duhu književnoga jezika i da spase narodnoj celokupnosti bogatstvo svakog njezinog pojedinog dela.

Ekavština i ijekavština ne igraju u tom pogledu nikakve uloge kao narečja, već jedino kao pravopisi. Ne radi se o tome, da bi se zatrlo hercegovačko narečje, već jedino pojednostavio pravopis, kašto su u Rusiji nedavno ukinuli pisanje nepotrebnih slova. Pravopis mora biti čim jednostavniji. A pošto je u tom pogledu ekavština jednostavnija i praktičnija od ijekavštine, biće po našem mnenju dobro, da prihvatimo ekavštinu. Nije potrebno, da se ova načela provedu od danas na sutra a pogotovo ne sme to prečiti nekoje pesnike, koji uživaju u ijekavštini da pišu ijekavski. Ta, ceo naš je narod uživao čitajuć Vojnovićeve drame u dubrovačkom dijalektu, a baš zamaman kolorit onog lokalnog govora daje ovim umotvorima poseban neki čar. Glavno jest, da se ekavština uvede u škole, i u — novine, koje služe dnevnim i praktičnim zadaćama. Umetnost imade svoje licencije, svoja prava, u koja niko ne želi dirati.

Iz istih smo razloga za ekavštinu, kao što smo za ukinuće ćirilice. Ali ne smatramo prvo kao koncesiju Srbima pa ni drugo kao koncesiju Hrvatima. To su postulati zdravog razuma, koji nam govori onde o idealima, gde valja govoriti o poslu. A pravopis i pismo to su pitanja jezikovne ekonomije, te pripadaju odseku za trgovinu.

Pojedini broj 16 h.

CIENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. Oglasi prema ugovoru. Uprava lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV — U Puli, subota 14. rujna 1918. — Broj 1142.

Dr. Korošec o položaju.

Zastupnicima slovenske štampe izjavio je dr. Korošec: „O kakovim pouzdanim pogadjanjima tičućim se ustavne reforme mi nije ništa poznato, osobito ne, da bi kod kakovih razgovora sudelovao kakov Jugoslaven. U imenu Jugoslavena u Cislajtaniji imadu govoriti jedino Jugoslavenski klub i Narodno Veće, koji će dakako morati, dok ne nastupi zagrebački središnji „Narodni Odbor" kod svih odlučujućih koraka, najpre tražiti dodira sa hrvatskim i srpskim strankama s one strane Kupe. Nemam nikakovih znakova, da vlada namerava već u najbližem vremenu ozbiljno se pogovarati s nama o jugoslavenskom pitanju ili uopće o reformi sadašnjeg ustava. Vlada nije tako naivna, da bi mislila s našim narodnim zastupnicima, da će ovi u času, kada im vlada pokazuje svoje neprijateljstvo sa persekucijama i izazivanjima, kakova su bila n. pr. četa vojnika sa strojnim puškama u St. Jaužu, u času, kada im onemogućuje slobodni dodir s narodom po sastancima, da će naši zastupnici sesti s njom za stol te se pogadjati. Sa progoniteljima govoriti nije pregovaranje. Ako se proganjanja ukinu i ako nas onda vlada pozove na pogadjanja, postupat ćemo sporazumno sa našim političkim saveznicima Česima i Poljacima. U Ljubljani proklamirana trosvezа nije fraza, nego potpuna istina.

Uostalom opravdano dvojimo, da vlada kod poznate dispozicije nemačkih političara u istinu misli na ozbiljnija pogadjanja. Ide im samo za to: „ut aliquid fecisse videatur". Ako se ćemo unapred ne izjave merodavne nemačke i madžarske stranke, da stoje za vladinim nacrtom, onda je tako i tako vladina ponuda u zraku i pasti će sa svakom vladom u „ništa".

Na pitanje, da li prema tome uopće moguće izmirenje sa Nemcima i Madžarima, odgovorio je predsednik:

„Stalno je moguće, čim dodju ta dva naroda tako daleko, te se moralno podignu tako visoko, da svim narodima, pa čak i nama Jugoslavenima, priznadu naša prava potpunog samoodredjenja. Onda će već doći do govora glede pitanja, koja zahtevaju sporazumno rešenje. Sadanji merodavni nemački političari otklanjaju u parlamentu i na „Volkstagima" svaki sporazum sa Jugoslavenima. Uvereni smo, da to nije izraz širokih masa nemačkog naroda, koji zapravo nema nikakvog opravdanog razloga, da goji protivštinu protiv nas. Mnenje da hoćemo sa utemeljenjem jugoslavenske države zatvoriti nemačkoj produkciji i trgovini put do Adrije, to je upravo krivo. Naprotiv je istina, da je u našem vlastitom interesu, da gojimo prijateljske gospodarske odnošaje i omogućimo susedima čim lakši i nesmetani prevoz do naše luke. Malenkosne enklave nemačkog elementa će se u pravima manjine istotako sa pogodbama i to na temelju reciprociteta štititi. — Ništa drukčije nije sa Madžarima. Ne niarimo ništa uzeti, što je uistinu madžarsko. Respektirati hoćemo državnu samostalnost madžarske narodne zemlje, s njima ostati u dobrim gospodarskim odnošajima, osobito im ne ćemo braniti prevoza do mora preko naše državne zemlje. Ne ćemo neprijateljstvo sa madžarskim pukom, akoprem nam je u ratu nahuckano od svojih gospodara, učinilo obilno zla. Naše neprijateljstvo vredi samo madžarskoj oligarhiji i aristokraciji, koja također narod tlači, te mu ne će dati demokratične državne uredbe. Mnenja smo, da će madžarski narod, kada se otrese sadanjega vodstva i kada dodje sam do čiste i slobodne reči, uviditi, da je najpametnije, da se odreče nadvlade nad susednim narodnostima i u vlastitom životnom interesu onda potraži sveze sa Jugoslavenima, Česima i Poljacima".

Gosp. predsednik je konačno osiguravao, da sav naš narod i narodno zastupstvo dobro shvaća, da je treba samo ustrajati i bez obzira na grožnje i prazna obećanja ostati na osnovanoj crti, po kojoj ćemo prije ili kasnije doći do konačnog našega ideala.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Južno od Novente pokušale su talijanske izvidničke čete, da dobiju istočnu obalu Piave. Bile su rasterane. Inače mnogostrani topnički bojevi. — Zapadno bojište: U odseku St. Mihiel zaštićivale su južno od visočine Combres austro-ugarske čete u snažnoj obrani planoviti uzmak nemačkih četa. — Albanija: Nad Dračem oborio je jučer razvodnik Greslović 3 neprijateljska letala. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: U blizini obale i severoistočno od Bixschoote provedesmo s uspehom manja poduzeća. Izmedju Yperna i Armentieresa izjalovili su se izvidnički nasrtaji neprijateljevi. Jugozapadno od Fleurbeauxa suzbili smo pojedinačku navalu, severozapadno od Hullucha jaki nasrtaj. Izmedju cesta što vode iz Arrasa i Peronne prema Cambrai nastavio je jučer ujutro neprijatelj pod veoma jakom zaštitom vatre svoje navale. Izjalovile su se uz teške gubitke za neprijatelja. Dobro upravljena topnička paljba osobito je sudelovala pri uspešnoj obrani. Naša pešadija bacila je u protusunku opet Engleza natrag iz naših crta, kamo je bio prodro. Havrincourt ostao je u neprijateljskim rukama. Izmedju Mouvresa i Gouzeaucourta bile su odbijene opetovne provaljujuće navale protivnikove. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Aillette i Aisne uspela se bila topnička borba samo delomično. Manji okršaji pešadije. U Champagni privele su nasrtajne čete iz neprijateljskih crta kod Mesnila zarobljenika. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Marwitza: Francuzi i Amerikanci navalili su jučer na luk St. Mihiela kod visočine Combras i južno te izmedju Cotes Lorraines i Mosele. U očekivanju tih napadaja nameravalo se već godine isprazniti luk, koji je izvrgnut obuhvatu sa dveju strana, te je to ispražnjenje već nekoliko dana započelo. Mi se nismo zato borili do svršetka boja i do odluke, već smo proveli nameravane kretnje, a neprijatelj nije ih mogao prečiti. Francuzi, koji su nasrtali na visočine Moze, bili su odbijeni: Visočina Combres, koja je bila za čas izgubljena, bila je od domobranskih četa opet zauzeta. Južno od nje zaštićivale su austro-ugarske pukovnije u snažnoj obrani i savezu četama, koje se bore izmedju Moze i Mosele, uzmak divizija, što stoje kod St. Mihiela. Izmedju Cote Lorraines i Mosele dobio je neprijatelj navalom na Thiaucourt na prostoru. Pričuve zadržale su opet sunak neprijateljev. Jugozapadno od Thiaucourta i zapadno od Mosele suzbili smo neprijatelja. Kroz noć bilo je dovršeno ispražnjenje luka bez uznemirivanja od neprijatelja. Stojimo u novim pripravljenim položajima. — Ludendorff.

Večernji izveštaj.

Berlin, 13. Večernji izveštaj javlja: Na bojnim frontama miran dan. Takodjer izmedju Moze i Mozele nije do sad neprijatelj obnovio svojih navala.

Rat.

Newyork, 13. (D. u.) Generalprofos Udruženih Država izjavlja: Danas je bilo zabeleženo 13 milijuna vojnika za rat proti nemačkom militarizmu. Od ovih će 4 milijuna biti doskora na putu na frontu, da se priključe savezničkim bojnim silama. Time povisuje se amerikanski ljudski materijal, s kojim može Amerika raspolagati za frontu, na 23 milijuna momaka.

•

Francuski izveštaj od 11. rujna posle podne: Sem delovanja topništva na različitim točkama fronte od Aisne do Vesle i u Champagni nikakov osobiti dogadjaj.

•

Francuski izveštaj od 11. rujna u večer: Suzbili smo nemačku protunavalu jugoistočno Roupya. Kod toga smo učinili zarobljenika i strojnopušćanog plena. U predelu Laffaux i na Aisni kušao je neprijatelj u noći 11. t. m. i današnjeg dana primaknuti se našim položajima. Bio je svaki put suzbijen. Zarobili smo 150 momaka.

•

Francuski izveštaj od 12. rujna posle podne. Severno od Aillette priveo nam veliki sunak zarobljenika. Topnička paljba u predelu Reimsa i Prosnesa. U Champagni i u Vogezima bila su odbijena dva nasrtaja, koje je neprijatelj pokušao.

•

Engleski izveštaj od 11. rujna posle podne: Naše smo linije pomaknuli unapred u smeru na Atilly i Vermand. Na večer napao je neprijatelj ponovno na naše položaje na gorskoj kosi zapadno od Gouzeaucourta. Sledio je ljuti boj, što je svršio time, te smo navalu posve suzbili. Samo na jednoj je točci ostala naša postojanka u neprijateljskim rukama. Jučer poslepodne i u večer zbio se u okolici Moeuvresa i Ecourt-St. Quentina boj. U prvom je slučaju uspelo neprijatelju, da nadmoćnom silom provali u naše jarke. Našom je protunavalom bio smo također neprijatelja po ljutom boju. Tečajem noći pomaknuli smo naše linije nešto unapred zapadno od Erquinhama.

•

Engleski izveštaj sa solunske fronte od 11. rujna: 9. rujna pucao je neprijatelj na liniju, koju su u dolini Strum bile zaposele grčke čete. Poduzeo je više navala, koje smo sve suzbili.

•

Engleski izveštaj od 11. rujna u večer: 11. rujna rano u jutro izveli smo severno od Echya uspelo poduzeće, kod kojega smo pomaknuli naše linije do tog mesta te zarobili nekoliko momaka. Tečajem dana uznapredovale su naše čete na južnom delu bojne fronte u okolici Vermanda. Pokušaj neprijatelja, da poslepodne 11. rujna napadne na naše postojanke zapadno od Gouzeaucourta, bio je suzbijen našom strojnopušćanom paljbom. Mesni su se bojevi zbili severozapadno od Hullucha i južno od kanala La Bassee. Kod toga smo dopremili nekoliko zarobljenika a naše su se straže ustalile u prednjim položajima neprijatelja. Neprijateljsko je topništvo razvilo u večer u okolici havrincourtske šume znatnu delatnost.

•

Talijanski izveštaj od 12. rujna: Zapadno od Mori prodrle su odvažne ophodnje više crta zapreka, iznenadile neku neprijateljsku stražu, učinile 12 zarobljenika i zaplenile oružja i materijala. Na ušću Piave prešao je jedan odeo, sastavljen iz mornara i vojnika na levu obalu reke, zarobio je u nekom sunku jednog časnika, 12 momaka i zaplenio jednu strojnu pušku. U dolini Ornio, kod Fornere i na Piavi, navalili su dalnji odeli i ophodnje dela no na neprijatelja, naneli mu gubitaka i oteli materijala. U Val Arsa, na visoravni Asiago i u predelu Asolone odigrale su se žestoke i živahne topničke akcije. U boju u zraku bila su oborena 23 neprijateljska letala. — Albanska fronta: Bojna delatnost skrćena je na predeo izmedju Osuma i Tomorike, jugoistočno od Berata. Tečajem jučerašnjeg dana odigrali su se živahni okršaji izmedju neprijateljskih sila i naših albanskih pomoćnih sila. U porinutoj zaposednutoj zoni u Macedoniji, pokušali su jaki, neprijateljskom paljbom potpomagani odeli protivnikovi provaliti u naš položaj istočno od točke 1050. Bili su uz teške gubitke za njih zadržani, pre nego li su mogli dopreti do naših crta.

•

Amerikanski izveštaj od 11. rujna. Naši odeli proveli su uspešne nasrtaje u Loreni. Prodrli su u neprijateljske jarke, naneli neprijatelju gubitaka i odveli zarobljenika.

*** Što smeju pisati Madžari?** „Slovenski Narod" donosi: Budimpeštanski „A Nap" piše o nemačkom uzmaku na zapadnoj fronti te veli, da se danas još ne znade, kako će daleko Nemci još uzmaknuti. No jedno da je sigurno, t. j., da niko nije očekivao takvog svršetka nemačke proletne mirovne ofenzive. Na to veli: nemačko uzmicanje katastrofalno je uplivalo na nemačke imperijaliste. Nama Madžarima osobito je po volji, da su pangermani dobili po nosu. To su oni pangermani, koji su sa svojim sulferajnima već 30 godina propagovali pangermanizam u Ugarskoj, i koji su uzrokom, da su porasli rogovi južnougarskim Sasima. Sada su ih dobili po nosu, i proti njima nije se samo okrenula ratna sreća, nego također bavarski i dapače sam pruski prestolonaslednik.

*** Češki državni zajam.** „Daily Mail" javlja, da je prof. Masaryk kao predsednik od antante priznate češkoslovačke provizorne vlade raspisao češki narodni zajam u iznosu od 20 milijuna franaka. Odziv sa strane češke i druge javnosti bio je tolik, da je zajam tečajem 24 sata bio preko 20 puta potpisan. Na temelju tog zajma izdala je kasnije provizorna vlada za 15 milijuna franaka zlatnoga češkoga novca. Američka je vlada dozvolila češkoslovačkoj državi kredit od 50 milijuna dolara. Jednaki kredit otvoren je i za jugoslavensku narodnu vladu, čim bude priznata od antante.

*** Saziv carevinskog veća za 24. rujna?** „Slovenskom Narodu" javljaju iz Beča: U parlamentu su raširene vesti, da će se prva plenarna sednica carevinskog veća vršiti već u utorak dne 24. rujna, bude li nastavljen rad.

Nova revolucija u Rusiji?

Amsterdam, 11. Reuterov ured priopćuje sledeću, od nijedne strane još potvrdjenu vest iz Washingtona: Amerikansko poslaništvo u Christianiji javlja, da je dobilo pouzdanu vest, da Petrograd gori na 12 mesta i da se po ulicama vrši sveopće klanje.

Zürich, 12. „Neue Zürcher Zeitung" javlja sa ruske granice, da je nad Moskvom bilo proglašeno pooštreno opsadno stanje. Sve glavne ulice grada vojnički su zatvorene a pučanstvo ne izlazi iz kuća zbog straha pred novim izgredima.

•

Stockholm, 12. Moskovske novine javljaju da sovjetska vlada kani seliti se iz Moskve u manji jedan grad.

•

Beč, 12. Iz vesti, što su preko neutralnih zemalja ovamo stigle o novim izgredima u Petrogradu nije moguće stvoriti si pouzdanu sliku o faktičnim dogadjajima u susednoj ruskoj državi. Preko Kopenhagena javljaju, da su si seljačke čete, koje operiraju već dulje vremena u okolici grada, iznudile ulaz u grad i da se nemiri moraju svesti na bojeve izmedju seljačkih i boljševičkih četa. Nasuprot tome javljaju vesti iz švedskog i engleskog vrela, da su boljševici zbačeni i da se ovaj prevrat izvršio u svezi sa smrću Lenjinovom.

•

London, 13. (D. u.) Neki brzojav listovima iz Kopenhagena javlja, da se tamo raširila iz Helsingforsa vest, da su proturevolucijonarne čete zauzele Petrograd.

•

Kijev, 13. (D. u.) Polag vesti „Kijevske Misli" desila se u Voronešu eksplozijska katastrofa, kojom je bilo uništeno 6 vlakova i zgrada u blizini železničke stanice. Šteta iznosi 30 miljuna rubalja. 1500 je osoba bilo uapšeno.

•

London, 13. (D. u.) Reuter. Engleska je vlada dobila iz Washingtona potvrdu glasina, da Petrograd gori na 12 mesta i da se tamo puca na slepu sreću.

Domaće vesti.

Za učitelje. Dne 5. o. m. bila je sazvana učiteljska skupština u Ljubljani. Tu je skupštinu vlada zabranila. Nije htela da čuje glas gladnih učitelja. Budući pak da je zabrana objavljena u zadnje vreme, nije se moglo sve učitelje obavestiti te je tako došlo oko 1000 učitelja i učiteljica iz cele Kranjske u Ljubljanu. Sakupili su se u „Mestnem domu". Tu im je bila pročitana zabrana i pozvalo ih se, da se mirno raziđu. Nato poviču svi: „Nikamo ne idemo! Kruha hoćemo!" — Zastupnici dr. Ravnihar i dr. Pogačnik obećali su im pomoć Jugosl. kluba. — Pošto ih je dr. Triller molio neka se raziđju plane iz mase vika: „Do 15. septembra hoćemo imati svoje zahteve ostvarene! Ako se to ne dogodi — stupi sve učiteljstvo u štrajk!" Dižu se sve ruke, kako se prisežе. Nato su svi htеli da idu demonstrirati pred „pokrajinski dvor", ali kordun redara nije ih pustio. Od tamo podjoše pred spomenik Prešerna i tu zapevaše „Hej Slovani" i „Lepa naša domovina". Njima se je pridružilo i mnogo općinstva. Nato su si stari i mladi prisizali, da će odmah pri početku šk. godine stupiti u stavku, ne bude li zem. sabor dozvolio 50 posto skuparinskog doplatka i ne bude li dostojno uredio čim pre učit. plaće. „Učiteljski tovariš" dodaje: „Razmere, ki more kranjsko učiteljstvo, niso le kranjski, niso le austrijski, niso le evropski, ampak su svetovni kulturni škandal!"

•

Slovenski drugovi i drugarice ja Vam se divim. Da je takva odlučnost i sloga u Vas nisam verovao. Ponosim se da ste sinovi Jugoslavije kojoj i ja pripadam. — A mi iz Istre? Što da i kažem? Sazivlju se skupštine u Pazin, na Učku itd. Na tim skupštinama nešto se veća, zaključuje, nitko ne zna ništa, kao da ni nemamo u Istri štampe. Cepamo se u razna društva (Hrv. škola i Nar. prosveta), mesto da ujedinimo sve sile. Po mome mnenju imali bismo mi učitelji Istre izabrati jedan zajednički odbor, koji bi zastupao učitelje Istre, te bi imao da stupi u svezu sa učiteljima Kranjske, Dalmacije, Koruške, uopće Jugoslavije, te bi onda ovako složen mogao da zahteva, da nam se dade ono što nam pripada. K tome moglo bi se stupiti u dogovor sa svezom i radi aprovizacije. Po našim društvima neće se ništa postići, jer preće rad svojim osobnim razmiricama i mržnjom podedovanom još od pre rata. Svega mora nestati i mržnje i osobne razmirice, pak tek onda moći ćemo raditi bez poteškoća, i sa znanjem svih nas. Pozivljem Vas starije i iskusnije učitelje, da o toj stvari mislite i da ovu moju osnovu čim pre provedemo. — Prenimo se i počnimo raditi za naš opstanak, nećemo li da nas vlada pusti živeti od mrvica bačenih sa gavanskog stola. — Ugledajmo se u braću Slovence. Učitelj.

Neistinita beleška užurbanog „Gazzettina". Ovdešnji talijanski dnevnik „Gazzettino di Pola" na vrat i na nos skočio je da javi svojim čitateljima, kako „Hrvatski List" i „Polaer Tagblatt" prestaju izlaziti radi nestašice radnih sila, te malog pritiska plina — dakle iz tehničnih razloga. U koliko se „Hrvatskog Lista" tiče, beleška je najmanje barem netočna. „Hrvatski List" ne prestaje izlaziti radi malog pritiska plina, već radi velikog pritiska . . .

Što se iza brda valja? Pod tim naslovom primamo od skupine naših radnika u Puli članak glede obustave našeg lista, u kom piše jedan radnik u ime mnogih: „U „Hrvatskom Listu" čitali smo, da nas namerava ostaviti 1. listopada usled pritiska prilika. Veruj nam, uredniče „Hrv. Lista", da to nije za nas mala stvar, da izgubimo i još ovo malo što imamo. Dosad smo barem mogli svagdanje novosti čitati u našem jeziku, no prestane li list izlaziti, i to ćemo izgubiti. Zašto? Gde je uzrok. Zar se može zamisliti, da je naš narod tako slab, da ne može ni malenog listića uzdržavati; gde je naše radništvo, gde je naša inteligencija. Sramota za nas, dogodi li se to, jer to se ne sme dogoditi. Sedinimo se zajedno svi Hrvati i Hrvatice, poduprimo ovo malo što imamo, neka živi „Hrvatski List" u Puli, ma da je malen, jer ipak nije šovinistički ni himben ni varav, istina je da je malen, no zato je zlatan. Zato, uredniče, ne očavaj, idi tim putem napred, kao i dosada, i brini se za našu svagdanju duševnu hranu, mi ćemo vas svi zajedno poduprети. Ne natrag ni koraka, već uvek napred i u vis. To je naša želja i to neka bude i Vaša želja, uredniče „Hrvatskog Lista". To je želja nas radnika, a ako ne veruješ, možemo Vam poslati hiljade potpisa".
Koliški u ime svih naših radnika.

Aprovizacijoni lečnik. Aprovizacijona komisija javlja, da je primila kao vlastitog lečnika savetnika g. dr. E. Jeseruma, koji će kao takav nastupiti dne 16. o. m. i vršiti službu dnevno od 4—5 sati posle podne u uredima aprovizacije na Viškom trgu. Njemu će biti poverena pregledba svih lečničkih svedodžba, koje podastru bolesnici, da im se odredi količina živeža, odredjenog za bolesnike, obzirom na raspoloživu količinu.

Obznana. Donosi se do općeg znanja, da će predatni ured c. k. okružnog i kotarskog suda u Puli (soba br. 22) biti otvoren: za radnih dana od 8 sati dop. do 12 sati o podne i od 2 do 3 sata posle podne; u nedelju i blagdane: od 8 sati pre podne do 12 sati o podne. Tekom tih uredovnih sati u radnim danima, mogu pristupiti stranke u sudbene pisarne. Inače su odredjeni redovni sati od 3—4 posle podne. Predsedništvo c. k. okružnog suda. Pula, dne 6. rujna 1918.

Kišni ogrtač, vlasništvo vrtlarske uprave c. i kr. mornarice, izgubio je siromašni mornar juče ujutro medju 8—9 sati sa voza na putu od Sišane do „Ville Rizzi". Tko ga je našao, neka ga preda kod uprave lista.

Dopisi iz Istre.

Iz **Žminja** nam javljaju: U „Hrvatskom Listu" raspisan je natečaj za mesto knjigovodje općinske aprovizacije, te se tom prilikom zahtevalo od molitelja poznavanje jednog od jugoslavenskih narečja (hrvatski ili slovenski), te talijanskog i nemačkog jezika. Glede poznavanja talijanskog jezika ne ćemo da mnogo prigovaramo, ma da onih petnajst Taljana u Žminju i znadu i hoće da govore hrvatski, no poznavanje nemačkog jezika u Žminju jeste suvišno, jer u Žminju nema — da se izrazimo s dr. Scallerom — ni prokletog Nemca. Ili hoće gospoda da počne narodni greh i dokazuju, da nam je nemački jezik potreban, a nije? Upozoravamo na to g. načelnika, umoljavajući ga da zapreči opetovanje takvih nepromišljenih čina.

Prosveta.

Veliki roman „Zabavne Biblioteke". Pod imenom „Svibanjska priča" izašao idilički roman češkog pisca Vilema Mrštika. U delu rominjaju najčistiji srebrni zvuci ladanjskoga života; čovek se osjeća okrepljen i obuhvaćen mirisom svibanjskoga cveća. Upravo osećamo, kako se pod divnim stabaljem drevne moravske šume razavija puni i krasni život, kao kakav savitak. Lakomisleni moravski djak, koji je već dosta nisko pao, ostavlja baš na vreme Prag i dolazi u svoj rodni kraj. Onde njegovo nesvesno čeznuće nailazi na svoj ideal u krasnoj plavojci, pa u njenom naručju proživi proletnu idilu i nadje pravi put prema zbilji života. Kad zaklopiše roman, zatitra ti oko ustiju smešak zadovoljstva. Osobito je devojkama mio. Delo je puno plemenitosti i slavenske dobrote. Uzoran porodični roman. Delo iznosi 354 strane, a cena mu je K 6·— (uvezano K 7·20).

†

Duboko ožalošćeni javljamo ovime svim rodjacima, prijateljima i znancima žalosnu vest, da je naš vruće ljubljeni sin, dotično brat

Josip Lazarić

c. i kr. mornar

jučer u petak, dne 13. o. m. u 10 sati pre podne, u svojoj 17. godini života nakon odulje bolesti opskrbljen svetotajstvima u c. i kr. mornaričkoj bolnici u gospodinu preminuo.

Mili ostanci pokojnikovi biti će u nedelju, u 2 sata posle podne preneśeni iz mornaričke bolnice u Medulin i tamo položeni k večnom počinku.

Pula, dne 14. rujna 1918.

Žalujuća obitelj

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisačka ulica br. 24. Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 96.791.

Godina IV. — U Puli, nedelja 15. rujna 1918. — Broj 1143.

Naše dete u našu školu!

(Roditeljima na početku nove školske godine.)

Još jednom, poslednji put, pre nego li nam prokleta sreća naša dosudi, da zamuknemo, obraćamo se na naš narod, na roditelje naše dece. Hteli bismo ovaj put, da budemo tako glasni, da nas čuju svi naši ljudi po celoj Istri, i da onaj, ko pročita, kaže to drugome, te da ide od usta do usta, i svakome to u krv predje, da ne bude kajanja, kad već prekasno bude.

Hteli bi smo, da, pre nego li odbacimo pero, nešto učinimo, nešto što bi ostalo kao verna prepaja, da smo poslednji svoj očajnički čin — obdaja, da smo poslednji svoj očajnički čin — obustavu jedinog našeg lista u Istri — okrasili jednim gotovim realnim uspehom. A da li će nam to poći za rukom, zavisi o razvijenosti svesti narodnosti i poštenja u svakog pojedinca našega naroda u Istri, zavisi takodjer mnogo o našim čitateljima.

Na početku nove školske godine, u ovom nesnosnom i mrskom stanju već pete — a nadajmo se i poslednje godine — opet treba, da se roditelji odluče u koju će školu poslati svoju decu. Svesnim roditeljima ni ne treba uputa. Oni znadu i sami, da treba, da šalju svoju decu u svoje škole, u škole naroda, iz kojega su oni potekli i u škole, gde se podučava u onom jeziku, koji je i njih naučila majka.

Poziv ovaj ide dakle onima, koji još zaslepljeni ili nesvesno, pokoravajući se tudjoj volji ili stojeći pod tudjim uplivom, šalju svoju decu u talijanske i nemačke, a ne u svoje tudje, talijanske i nemačke, a ne u svoje škole. To su oni polovičasti, nesegurni, koji vide samo sadašnje stanje, a ne znadu, da to stanje nije pravo, da je samo prolazno, i da će ga morati nestati. Ali danas ne sme biti polovičastih ljudi. Danas, kad polažemo račun o nama, kad tražimo ono, što je naše, jače i neustupnije, nego li ikada, treba da stojimo svi na jednom boku. Po sredi ne sme više da ide niko. Ko nije uz nas, na našoj strani, taj je na tudjoj, i mora takodjer sve posledice toga čekati.

Zato je dužnost svakoga, ko ima prijatelja, ili bilo kojega poznatoga, ko šalje svoju decu u talijansku ili nemačku školu, da sve učini, da se njegovo dete upiše na početku ove školske godine u našu hrvatsku školu, gde će dete biti podučavano u našem krasnom i milozvučnom srpsko-hrvatskom jeziku.

Zar nije naša sramota, da moramo tekar prosvedovati proti nemačkoj školi, koju se osniva za to, da se naša deca u njoj odnarodjuju. A osnova je za to, što nemačke škole u Puli polazi dosad 75 po sto dece nenemačke narodnosti, dakle medju njima i mnogo naše jugoslavenske dece, srpsko-hrvatskog i slovenskog materinskog jezika! Ne znajući širili su naši ljudi zahteve za nemačkim školama. Jer znajmo, pustimo li mi na vrata naše kuće, da naš neprijatelj uvuče samo jedan prst, uvući će on celu ruku, i glavu i noge, razume se i svojim širokim trbuhom i napokon svojom povesnom nametljivošću kad bude čvrsto stojao u našoj kući, uzeće nam sve, što je naše.

Gledajte naokolo danomice, pa, ko ne progleda, nije više zaslepljen, već je izdajica roda svega.

No, što učiniti s decom nakon dovršenja pučkih škola, upitaće mnogi. Nu, i na to nije teško odgovoriti. Ko može, da uzdržava svoje dete na višoj školi, naš je savet, da ga dade na učiteljište. Učitelji i učiteljice danas su sramotno plaćeni, gore od pometača ulica. No, to ne sme ustrašiti ni jednog oca mladićevog ili devojčinog, da ipak dade svoje dete — može li samo — na učiteljsku školu. Vojna večno ne će trajati, i današnji vlastodršci ne će večno imati vlast i današnje odredbe ne će večno vrediti.

Učiteljske sile biće docnije plaćene prema svojoj zasluzi, barem više nego li činovničke sile, što se odgajaju po gimnazijama. A narod treba, nužno, silno treba učitelja. Bogzna, koliko će škola u Istri ostati zatvoreno ove školske godine radi nedostatka učitelja, a kako će biti tekar nakon rata!

Zato je dužnost svilju roditelja, koji su nakanili dati dete na više nauke, da ga dadu u prvom redu na učiteljske škole. Pripravnica za učitelje u Kastvu bila je prošle godine skoro prazna, a to se ovaj put ne sme dogoditi.

U Kastvu, na pripravnici i na muskoj učiteljskoj školi, a isto tako u Pazinu na ženskoj učiteljskoj školi biće ove godine djačka kuhinja, koja će biti dovoljno opskrbljena hranom, dobrotom hrvatske vlade u Zagrebu, pak će učenici i učenice imati dobru koštu uz relativno niske cene. Isto vredi i za hrvatsku gimnaziju u Pazinu i nižu realnu gimnaziju u Voloskom.

Na početku školske godine provadja se ispitivanje, koliko je narodna svest našega naroda napredovala. Zato svi na oprez i svi upišite svoju decu samo u hrvatske škole!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Istočno od Brente i na Monte Solarole bili su odbijeni neprijateljski nasrtaji. Kod San Dona na Piavi bili su osujećeni talijanski pokušaji da predju. — Zapadno bojište: Kod c. i kr. četa nema osobitih bojeva. — Albanija: Severno od Pojani otele su naše čete neprijatelju nekoliko tvrdokorno branjenih dvoraca. U izvojevanim položajima odbijeni su talijanski protunapadaji, koji su bili poduprti oklopljenim vozovima. Talijani su se odšuljali u neredu. U pomorskom pogorju izgradili smo najnovije postignute uspehe novim dobitkom prostora. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 14. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: Severno od Bixschoote učinili smo zarobljenika povodom vlastitog poduzeća. U odseku kod obrane od neke neprijateljske navale. U odseku kanala doveli su naši i neprijateljski nasrtaji do žestokih bojeva kod Moeuvresa i Havrincourta. Pojedinački napadaji proti Gouzeaucourtu, severno od dinački napadaji proti Gouzeaucourtu, severno od Vermanda i na obim stranama ceste Ham—St. Quentin bili su odbijeni. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Napadaji, koje je neprijatelj poveo posle podne izmedju Aillette i Aisne nakon jake paljbene pripravce, slomiše se pred našim crtama. Istočnopruske pukovnije odbile su iz pod večer ponovne navale. Topnička delatnost izmedju Aisne i Vesle. — Vojna skupina generala pukovnika pl. Gallwitza: Južno od Omesa i na cesti Verdun—Etain bili su odbijeni nasrtaji neprijateljevi. Na bojnoj fronti izmedju Cotes de Lorraine i Mosele protekao je dan uz umerenu bojnu delatnost. Neprijatelj nije jučer nastavio svojih navala. Istočno od Combresa i severozapadno od Thiaucourta izvidjao je neprijatelj prema našim novim crtama. Mesni bojevi istočno od Thiaucourta. — Ludendorff.

Mirovna ponuda Austro-Ugarske.

Nota svim ratujućim državama: prijateljima i neprijateljima.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se saopćuje: Objektivno savezno istraženje odnošaja svih ratujućih država ne dozvoljava, da postoji ikakva sumnja o tome, da narodi, borili se oni na kojojgod strani, čeznu za skorim svršetkom krvavog boja. Unatoč naravnoj i shvatljivoj želji za mirom nije dosad pošlo za rukom, stvoriti one preduvete, koji bi bili kadri dovesti mirovna nastojanja bliže k njihovom ostvarenju i jaz, koji deli ratujuće jedne od drugih, tako premostiti. Moraju se zato uzeti delatna sredstva i putevi za promatranje, kojima bi se mogla odgovornim činiteljima svih zemalja pružiti zgoda, ispitati mogućnost sporazumka, koja sada postoji.

Prvi korak, što ga je Austro-Ugarska u sporazumu sa svojim saveznicima poduzela 12. prosinca, da se dovinemo miru, nije doveo do željenih posledica. Razlozi su tome bili u tadašnjim prilikama. Da podržavaju kod svojih naroda volju za rat, što je danomice ginula, potlačivale su saveznničke vlade do tie svako raspravljanje o mirovnom pitanju s najstrožim merama. Tako se desilo, da tlo za mirno sporazumljenje nije u potrebnoj meri bilo pripravljeno. Ali ipak bi krivo bilo predmnevanje, da je naš tadašnji mirovni korak ostao bez uspeha. Njegovi su plodovi, da se od onog vremena nije mirovno pitanje skinulo s dnevnog reda. Prem da su odnosna raspravljanja, vodjena pred sudištem javnosti, dokazala da su opreke, što postoje izmedju pojedinih zaraćenih stranaka u shvatanju mirovnih uveta još znatne, ipak se stvorila atmosfera, koja ne isključuje više pretresivanja mirovnog problema. Bez preteranog optimizma može se ipak kazati, da volja, da se postigne sporazum se rat dovrši i to ne same pomoću oružja, započela predobivati polagano alijirane države, izuzevši nekolicinu zaslepljenih ratnih huckaša, koji tvore doduše izn imke ali izn imke, s kojima valja računati.

C. i kr. vlada svesna si je, da nakon duboko prodirućih uskolebanja, koju su prouzročili razarajući učinci svetskog rata, ne može jednim udarcem biti uspostavljen poremećeni svetski poredak. Mučan i dugačak je put, koji vodi do uspostave mirnih odnošaja izmedju naroda, razdeljenih mržnjom i ogorčenjem. Ipak je naša dužnost, da nastupimo taj put, put pregovora, i ma da imade još i danas takih odgovornih činitelja, koji hoće protivnika vojnički da obore i volju protivnikovu da mu nametnu, ipak ne može biti više sumnje o tome da je taj cilj — uzevši da se ga uopće dade postići — skopčan s dalnjim krvavim i dugačkim hrvanjem. Sudbonosne posledice takve politike za sve države i narode u Evropi ne bi pako mogao više popraviti niti kasniji pobednički mir. Samo mir, koji bi na pravedan način mogao izjednačiti mišljenja protivnika, koja se još sada razilaze, bio bi mir, za kojim čeznu svi narodi.

U toj svesti i neumorno starajući se, da se radi u interesu mira, istupa sada austro-ugarska vlada s pobudom, da dovede do pravednog izmirenja izmedju pojedinih neprijateljskih država. Ozbiljna mirovna volja širokih slojeva pučanstva svih usled rata patećih država, neosporivo pribli-ženje u nekim oprekama davaju, čini se, c. i kr. vladi neko jamstvo za to, da novi korak, poduzet u interesu mira, koji uvažuje iskustva, učinjena na tom području, pruža u sadašnjem trenutku donekle mogućnost uspeha.

Austro-ugarska vlada zaključila je zato, uputiti sve ratujuće, prijatelje i neprijatelje, na put, za koji ona drži, da se može njim ići i predložiti im, da pokušaju u slobodnoj izmeni misli, jesu li dane one pretpostavke, po kojima se može predvidjati skori početak mirovnih pregovora. U tu svrhu poz-vala je c. i kr. vlada danas vlade svih ratujućih država na pouzdani i neobvezatni pogovor na nekom mestu u neutralnom inozemstvu i upravila na njih notu o tom smislu. S posebnom notom beše javljen taj korak svetoj stolici i time beše interpelovano na interes pape, koji je obraćen prema miru. Dalje bile su obaveštene i vlade svih neutralnih država o demaršu. Uski sporazum, koji postoji izmedju četiriju savezničkih vlasti, pruža jamstvo za to, da su i saveznici Austro-Ugarske, koje se u predlogu na isti način pozivlje, mišljenja, u noti označenog.

Nota glasi:

Mirovna ponuda, koju su vlasti četvornog saveza upravile dne 12. prosinca 1916. na svoje protivnike i čijih se pomirljivih misli nisu odrekle nikad, znači, unatoč otklonu, važan odsek u povesti ovog rata. Sve su skoro ratujuće države po redu govorile o pitanjima mira, njegovim predpostavkama i preduvetima. Crta razvoja tih raspravljanja nije bila jedinstvena i stalna. Temeljna stanovišta menjala su se pod uplivom vojničkog i političkog položaja i dosad nisu dovela do općeg uspeha. Sve više može se iz svih tih kolisanja ustanoviti, da se razlika u obostranom mišljenju u velikom i u općem umanjila, te da se očituje već neko sporazumljenje tičuće se općenitih načela svetskoga rata. Dalje hoće nota da navodima iz raznih govora antantinih državnika, dokaže, da je antanta odustala od ratnih ciljeva, koji idu za tim da se raskomada Austro-Ugarska, Nemačkoj da se diktuje ustav, a Turskoj da se otme njene evropske pokrajine. Predsednik Wilson formulevao je u tom smeru u svojim govorima 12. veljače i 4. srpnja o. g. načela, koja nisu naišla na protuslovlje u savveznika i kojima se ni na strani četvornog saveza ne bi smelo prigovoriti, preduzevši da bi se ta uporaba mogla primeniti i na životne interese dotičnih država. Kako samo doći do sporazumka, pita se u noti? Dosad su govorili državnici, no ti su govorili jedan mimo drugoga. A da se opet ne hvataju za reči, vreme gubi a Evropa u krvavom plamenu surva u propast, treba naći izravni sporazumak o temeljnim načelima i zatim ih primeniti na pojedina mirovna pitanja. Što prvi put ne podje za rukom, može se opetovati ponovno. Prema našem osvedočenju dužni su svi ratujući čovečanstvu, zajednički pokušati, nije li danas propuknuo trenutak, da se taj užas dovrši. C. i kr. vlada predlaže zato vladama svih ratujućih država da se sastanu na pouzdan neobvezan razgovor o temeljnim načelima mirovnog odbora u nekom mestu neutralnog inozemstva u skoro vreme, o čemu se ima još dogovoriti, da se izašalju delegati, koji bi bili ovlašteni saopćiti si medjusobno mišljenja svojih vlada o tim načelima, primiti razjašnjenja i otvoreno i iskreno mišliti i dati razjašnjenja o onim točkama, koje trebaju da se utanače.

Rat.

Engleski izveštaj od 12. rujna u večer: U odseku Havrincourta nastavili smo naša poduzeća u jutro, unatoč nepogodnom vremenu, uspešno. Na desnom krilu Engleza uznapredovali su novo-

zelandske čete istočno od šume Gouzeaucourt te su svladale tvrdokorni otpor jedne nemačke lovačke divizije. Kod Havrincourta napala je 62. yorška divizija, koja je 20. studenoga osvojila selo, po drugi put u istom području na neprijatelja s istim uspehom. Severno od Havrincourta poduzeše engleske čete navalu preko kanala du Nord te su osvojile selo kao što i odsek Hindenburgove linije izmedju tog sela i kanala. Severno od Bapaume zaposele su čete iz Lancashire po ljutom boju Moeuvres. Kod tog pouzeća zarobili smo od prilike 1000 momaka. Na severnom delu naše fronte uznapredovali smo danas južno od La Bassee i severozapadno od Armentieresa.

•

Amerikanski izveštaj od 12. rujna: Jutros znatno su napredovale naše čete, koje devstvuju u odseku St. Mihiela. Podupirane francuskim jedinicama, slomile su otpor neprijateljev i napredovale na nekojim mestima do u dubljinu od 5 milja. Mi smo nabrojili dosad 8000 zarobljenika. Operacija neprestano napreduje.

•

Belgijski izveštaj od 12. rujna: Da izgrade svoje uspehe od 26. kolovoza i 9. rujna prešle su naše čete nakon kratke i žestoke topničke pripreme za svitanja na navalu na neprijateljske položaje na fronti od 2 kilometra. Nakon žestokog boja osvojile su neprijateljske utvrde, koje su bile njihovim ciljem i usredotočile se u njima. Na taj način polučiše napredak srednje dubljine od 400 metara. Mi smo odveli 71 zarobljenika i zaplenili pet strojnih pušaka i materijala. Naši su gubici neznatni. Na ostaloj fronti topničke borbe srednje žestine.

Lloyd George o ratu i o miru.

Manchester, 12. rujna. (D. u.) Ministar predsednik Lloyd George vozio še danas u hipodrom, gde mu je imalo biti izručeno imenovanje ze počasnog gradjanina Manchestera. Na putu onamo zaustavilo ga je veliko mnoštvo, te je Lloyd George pred mnoštvom govorio i rekao: Život i sreća Engleske, sudbina engleske države i sudbina čovečanstva zavisna je o svršetku rata. Izvešća su sada uistinu dobra. Nismo još na svršetku puta, još imamo nekoliko uzbrdica. No najgore će doskora biti svladano. Nikakvog većeg uspeha nemamo u engleskoj industriji, do transporta Amerikanaca preko Atlantskog oceana. Amerikanci, koji su sada u Evropi, tvore prednje čete najmanje 10 milijuna brojećeg najboljeg ljudskog materijala. Gubici pri zadnjem prodoru ne iznose niti jedne petine gubitaka iz god. 1916. Glavna razlika izmedju god. 1916. i god. 1918. jest jedinstveno zapovedništvo. Izvanredno velika je sreća, da smo si osegurali Focha. Samo izgubi li narod odvažnost, može nam izmaknuti pobeda. Da se učini konac ratu, moramo neprijatelju naložiti trajan mir. Nemački narod mora znati, da su njegovi vladari kršili zakone čovečanstva. Pruska sila ne sme štititi vladara od kazne. Lloyd George izrekao je svoje posvemašnje odobravanje ustanovi saveza naroda. Rekao je nadalje: Savez naroda, u koji bi ušla pruska vojnička sila, bio bi savez medju lisicama i guskama. Odbaci li i prokune li Nemačka nakon rata perfidiju svojih vladara, biće dobrodošla u velikom savezu naroda. Jedini seguran temelj za mir jeste pobeda saveznika. Nakon oseguranja mira, koji će nas zadovoljiti, mirne savesti smemo započeti graditi novi svet. Iz tog rata mora izaći nova svetska konstrukcija. Nu, najpre treba pobediti. Pokazuju se socijalni i gospodarski simptomi, proti kojima moramo pravodobno nastupiti. Onda ćemo imati lepo vreme za žetvu.

Američki ratni ciljevi.

London, 12. rujna. Američki radnički vodja Gompers imao je jučer u Edinburgu govor o vojnim ciljevima Amerike, te je rekao, da treba nastaviti rat, ma kako bio krvav do pobedonosnog svršetka. Uistinu ne radi se više o ratu u pravom smislu reči, već o križarskom ratu za prava čovečanstva. Američki radnici su izjavili, da se ne će pogadjati ni u kojoj stvari sa zastupnicima neprijateljskih zemalja. Ne ćemo im prihvatiti ruke i ne ćemo razgovarati s njima. Nemci mogu najpre razbiti „Kajzerizam“ inače će to učiniti saveznici mesto njih. Gompers je nadalje izvestio, da brodovi, koji preveze čete i zalihe iz Amerike, uzimlju sa sobom sada dosta ugljena, da se s tim zalihama mogu takodjer vratiti u domovinu. Na taj način američki brodovi ne usimlju engleskog ugljena, koji sama Engleska treba.

* **Carica nije umorena.** Prema vestima iz Petrograda dementovao je pučki poverenik za izvanjske poslove, Čičerin, vesti o umorstvu carice.

* **Saziv delegacija.** Bečke novine javljaju: Prema novinskim vestima biće još tečajem ovog meseca sazvani nekoji odseci delegacija, medju kojima i vojni odsek.

Dnevne vesti.

Udovoljenje učiteljskim zahtevima u Kranjskej. Kranjskim pučkim i gradjanskim učiteljima saopćuje vodstvo njihovih organizacija: Na merodavnom mestu dobila je deputacija pučkih i gradjanskih učitelja pod vodstvom državnih zastupnika gg. dr. Lovra Pogačnika i Josipa Gostinčara oseguranje, da će dobiti učiteljstvo dne 1. listopada o. g. sa mesečnom plaćom ujedno isplačeni skuparinski doplatak u razmeru od 90 posto. Jer se je barem delomice zadovoljilo našem zahtevu, idemo dne 15. rujna na svoj rad u školu. Time biva nevaljan zaključak, što ga je učiteljstvo stvorilo na svojem sastanku dne 5. o. m. u Mesnom Domu u Ljubljani. Ujedno je deputacija posredovala kod zemaljske vlade u stvari aprovizacije učiteljstva. Zemaljska vlada je osegurala deputaciji, da će u kratko vreme dati kotarskim poglavarima uputu, kako neka postupaju sa prijavljenim učiteljskim aprovizacijonim odborima i kako neka im idu na ruku u aprovizacijonim stvarima. — Vredno bi bilo znati, što se učinilo u Istri, da se poboljša očajno stanje jadnih učitelja.

Poziv

na redovitu glavnu godišnju skupštinu

„Društva za štednju i zajmove u Omišlju“

koja će se obdržavati dne **29. rujna 1918.** u 4 sata posle podne u društvenim prostorijama, uz sledeći

Dnevni red:

1. Priopćenja presednika;
2. Izvešće upravnog i nadzornog odbora o poslovanju za godinu 1917.;
3. Odobrenje zaključnog računa za g. 1917. i odluka o razdeobi čistoga dobitka;
4. Odluka glede odmerenja kamatnjaka na uloške i zajmove;
5. Razni predlozi.

Omišalj, dne 10. rujna 1918.

Za odbor:
N. Kumbatović, predsednik.

C. kr. ured za nadziranje cena Pazin.

Broj 501

Normativne cene za grožđje i vino istarskog proizvoda za godinu 1918.

C. kr. ured za nadziranje cena u Pazinu odredio je sledeće cene za grožđje i vino istarskog proizvoda godine 1918.:

Grožđje: Bez obzira na vrst, brano na trošak proizvoditelja, ne izabrano, vagano na licu mesta K 375·— po q;

Vino: Bezobzira na vrst — izuzevši desertna vina, što se u botiljkama prodaje — u konobi proizvoditelja K 60·— po stupnju i hektolitru;

Kod prodaje vina na debelo (t. j. od 56 litara dalje) sa strane trgovaca u njegovom skladištu, bez carinarine K 40·— po hl više;

Kod prodaje vina na drobno sa strane krčmara (ubrojeni: carinarina, prenosni i režijski troškovi te čisti dobitak) K 120·— po hl više;

Kod točenja vina na drobno sa strane proizvoditelja (ubrojena carinarina) K 40·— po hl više.

Predsednik:
A. Schamp m. p.

Mali oglasnik

dakle na 1 pokrajinskog hrvatskog učitelja 94 djece, a 1 hrvatski pokrajinski učitelj dolazi na svako 831 stanovnika hrvatskog općevnog jezika.

Kada bi i na jednog pokrajinskog hrvatskog učitelja otpadalo 59 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na opstojećim hrvatskim školama moralo biti 83 učitelja, a bilo ih je 52.

Kada bi i na svako 269 stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika došao jedan pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovom kotaru moralo biti 161 hrvatski pokrajinski učitelj, a bilo ih je 52.

Vidjeli smo, da ima u pazinskom kotaru 9% stanovnika talijanskog općevnog jezika, a 90% hrvatskog i slovenskog općevnog jezika. Svih pokrajinskih učitelja ima 67, od ovih imadu Talijani 15 učitelja ili 23% pokrajinskih učitelja, a Hrvati imadu 52 učitelja ili 77% od svih pokrajinskih učitelja. Kada bi i učitelje razdijelili prama % stanovništva, onda bi Talijani morali imati od 67 pokrajinskih učitelja 9% ili 7 učitelja, a Hrvati 90% ili 60 učitelja. Prvi su dakle imali 14% više učitelja, a Hrvati 13% manje, ili Talijani su imali ne 7 već 15, a Hrvati ne 60 nego 52 učitelja.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika ima jedva $^1/_{10}$, a hrvatskog općevnog jezika $^9/_{10}$. Prvi imadu skoro $^1/_4$ učitelja, mjesto samo $^1/_{10}$, a drugi $^3/_4$ mjesto $^9/_{10}$ učitelja.

Talijanskih pokrajinskih škola bilo je 8, a hrvatskih 33.

Hrvatskih škola nije bilo ni muških ni ženskih, a talijanske su bile: 2 muške, 2 ženske i 4 mješovite, a hrvatske škole bile su sve mješovite.

Talijanske škole bile su: jedna 4-razrednica, dvije 3-razrednice, dvije 2-razrednice i tri 1-razrednice, a hrvatske bile su: jedna 5-razrednica, jedna 4 razrednica, dvije 3-razrednice, šest 2-razrednica i dvadesetitri 1-razrednice. 22 hrvatske škole morale bi biti prama broju škole polazeće djece proširene na dvo, dotično višerazrednice.

Od hrvatskih škola bila je 1 pomoćna, a talijanska niti jedna, jer im niti ne treba.

Dok ima talijanskih zasebnih učitelja 2, hrvatskih ima 3, i dok talijanske zasebne škole polazi 149 djece, hrvatske polazi 177.

Kada bi za svu djecu koja polaze sve škole (5090) imali pokrajinske učitelje, i kada bi na svakog hrvatskog pokrajinskog učitelja otpalo 59 djece, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na opstojećim hrvatskim školama moralo biti 87 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 52.

Popis pučanstva navadja stanovnike talijanskog općevnog jezika u Čepiću 23, Kršanu 51, Kozljaku 9 i Plominu 546, a rumunjskog općevnog jezika: u Brdu 522, Jasenoviku 105 i Novoj Vasi 255.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3802, a 10 godina kasnije 4156 ili više za 354 ili 9% više.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 705, a 10 godina kasnije 629, ili manje za 76 ili za 10%.

Stanovnika rumunjskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 914, a 10 godina kasnije 882 ili manje za 32 ili 3%. Vremenom će se ovi ljudi, koji govore tobož rumunjski, pretvoriti u Hrvate, pošto su opkoljeni samo Hrvatima.

Broj stanovništva narastao je u ovoj općini u ovo 10 godina od 5434 na 5668 ili za 234 i 4%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

a) talijanske:

u Plominu: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 172 djece.

b) hrvatske:

u Kršanu: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 216 djece;
u Kozljaku: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 124 „
u Čepiću: 1- „ „ 1 „ „ „ 165 „

II. Zaključci:

Od 5668 stanovnika moralo bi biti 906 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 629; ovi bi morali imati 100 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 talijanska pokrajinska učitelja, a i bila su doista 2.

Broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika jest 4156; ovi bi morali imati 665 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 4.

Na svako 314 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj;

Na svako 514 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski hrvatski učitelj.

Na 1 hrvatskoga učitelja dolazi 103 djece.

Hrvatske škole polazi 824 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 673, dakle ima ovdje u školama 151 dijete iznad normale ili bolje rečeno broj djece ne odgovara 16% već 19%. Iz ovoga bi se moralo zaključiti, da sva djeca ove općine polaze školu. Je li moguće? Ne. A kako da to razjasnimo? Evo što je na stvari: U školsko okružje Tinjan spadaju 2 veća sela općine Beram, a u školsko okružje Sv. Petar opet neka sela porezne općine Stari Pazin, i to je uzrok, što nam ovdje dolazi veći broj djece u školama, negoli bi doista morao biti. Znamo takodjer, da bi morala u zadnje vrijeme u ovoj općini biti otvorena hrvatska škola u Bašićima, što je jasno, da će tamo biti djece bez škole. Radi ove činjenice doći će nam u općini Pazin veći broj djece bez škole, a to za to, jer su nekoja sela uškolana u školska okružja općini Tinjan. Radi toga će se brojevi po prilici zravnati. Na oko dakle samo izgleda, da u općini Tinjan sva djeca polaze školu.

Prama broju školu polazeće djece morala bi biti škola u Kringi proširena na trorazrednicu, u Tinjanu na 5 razrednicu, a u Sv. Petru na četverorazrednicu.

6. Općina Žminj.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Žminj — osim 24 inostranaca — 5689 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski . . 156 ili 2% — slovenski . . 34 }
drugi . . . 1 — hrvatski . . 5498 } ili 98%

Ono 156 stanovnika talijanskog općevnog jezika nalazi se u Žminju.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 4790, a deset godina kasnije 5532 ili više 742 ili 13%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 243, a 10 godina kasnije 156, ili 87 manje ili 36% manje.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo od 5052 na 5689 ili za 637 više ili 12%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Žminju: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 76 djece;

b) hrvatske:

u Žminju: 4-razredna sa 4 učiteljske sile i 381 djece;

c) pomoćne hrvatske:

u Ceru: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 52 djece;

II. Zaključci.

Od 5689 stanovnika moralo bi biti 911 — ako uzmemo u račun i inostrance, onda 914 — djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 156. Ovi bi morali imati 25 djece za školu, dakle nema tu nužni broj talijanske djece za talijansku školu.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 5532. Ovi bi morali imati 885 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 12 pokrajinskih hrvatskih učitelja, a bila su 4.

Na svako 156 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 1383 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi na svako 156 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 37 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su 4.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Žminj:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 76 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 95 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 76 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti na opstojećoj hrvatskoj školi 6 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su 4.

Talijansku školu polazi 76 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 25, dakle 51 dijete hrvatskog općevnog jezika polazi talijansku školu.

Na svako 1039 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 314 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 14 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je samo 4.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Plominu:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 86 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 126 „

Kada bi i na svako 86 djece u hrvatskim školama došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod Talijana, onda bi na opstojećim hrvatskim školama moralo biti 7 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 4.

Talijanske škole polazi 172 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 100, dakle 72 djece hrvatskog općevnog jezika u ovoj općini polazi talijansku školu.

Hrvatske škole polazi 505 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 665, dakle 160 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi hrvatske škole, dotično 72 polazi talijansku školu, a 88 ne polazi nikakove škole.

882 Rumunja moralo bi imati 141 dijete za školu, koji ne polaze nikakovu školu.

Cijela bi općina morala imati 909 djece za školu. Talijansku školu polazi 172 djece, a hrvatsku 505 (ukupno 677), dakle 232 djece ove općine ne polazi nikakove škole, od kojih je 141 dijete rum. općevnog jezika, a 91 bit će hrvatskog opć. jezika.

Istaknuti treba ovo: U Plominu ima 546 stanovnika tal. opć. jezika. Ovi bi morali imati 87 djece za školu. Vidimo, da tal. školu u Plominu polazi 172 djece, dakle 85 djece hrvatskog opć. jezika polazi plominjsku tal. školu. U zadnje vrijeme morala bi biti utemeljena javna hrv. pokr. škola u Brdu.

Hrv. škole u Kozljaku i Čepiću morale bi biti prama broju školu polazeće djece dvorazrednice, a ona u Kršanu morala bi biti trorazrednica.

---

5. Općina Tinjan.

I. Činjenice:

1. **Popis pučanstva.** Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Tinjan 4206 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 4		slovenski . . 16	} ili 98%
talijanski . . 84 ili 2%		hrvatski . . 4100	
	drugi . . 2.		

Popis pučanstva navadja ono 4 stanovnika njemačkog općevnog jezika: 2 u Tinjanu i 2 u Sv. Petru u Šumi, a ono 84 talijanskog općevnog jezika: 55 u Tinjanu, 13 u Knirgi i 16 u Sv. Petru u Šumi.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3657, a 10 godina kasnije 4116 ili 459 više ili 12%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 39, a 10 godina kasnije 84 ili 45 više ili 115%.

Stanovništvo je u ovoj općini poraslo u desetgodištu 1900.—1910. od 3705 na 4206 ili za 501 ili 13%.

2. **Stanje škola:** U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske

a) hrvatske:

u Tinjanu: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 331 dijete;
„ Kringi: 2- „ „ 2 „ „ „ 220 djece;
„ Sv. Petru: 3- „ „ 3 „ „ „ 273 „

Škola u Tinjanu je hrvatsko-talijanska. Ubrojio sam ju medju čisto hrvatske škole.

II. Zaključci:

Od 4206 stanovnika moralo bi biti 673 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 84; ovi bi morali imati 11 djece za školu. Prama tome ne bi ovdje mogao biti nijedan pokrajinski talijanski učitelj. Znamo, da se u zadnje vrijeme otvorila u Tinjanu talijanska škola, koju će dakako polaziti hrvatska djeca.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 4116; ovi bi morali imati 659 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 8.

Hrvatske škole polazi 413 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 885, dakle 472 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi hrvatske škole, dotično 51 polazi talijansku školu, a 421 hrvatske djece ne polazi nikakove škole, jer je nemaju.

Cijela bi općina morala imati 914 djece za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 76 djece, a hrvatske 413 (ukupno 489), onda ima u ovoj općini još 425 hrvatske djece bez ikakove škole, a 51 polazi u talijansku školu.

Prama broju školu polazeće djece morala bi škola u Žminju biti peterorazrednica.

U zadnje vrijeme moralo bi biti utemeljene hrvatske pokrajinske škole u Modrušanima i Sv. Ivancu.

Opći pregled pazinskog kotara.

Na temelju popisa pučanstva od dne 31. decembra 1910. ima u pazinskom kotaru — osim 274 inostranca i 3 vojnika — 48.241 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 90		slovenski . . 288	} ili 90%
talijanski . . 4032 ili 9%		hrvatski . . 42.924	
	rumunjski . . 907 ili 1%.		

Broj je stanovništva u pazinskom kotaru narastao u 10 godina od 44.569 na 48.241 ili za 3672 ili 8%.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika pao je u prošlom 10 godištu od 5701 na 4032 ili za 1669 ili 29%.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao je u prošlom 10 godištu od 37.602 na 43.212 ili za 5610 ili 15%.

Broj stanovnika rumunjskog općevnog jezika pao je u prošlom 10 godištu od 935 na 907 ili za 28 ili za 3%.

Gornji nam brojevi pokazuju, da ima u ovom kotaru ogromna većina Hrvata i Slovenaca.

U pazinskom kotaru bile su 31. 12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) pučke muške škole:

talijanske	hrvatske
jedna 4-razrednica sa 3 učitelj. sile;	—
„ 3- „ „ 3 „ „	—

---

b) pučke ženske škole:

talijanske	hrvatske
jedna 3-razrednica sa 3 učitelj. sile;	—
„ 2- „ „ 2 „ „	—

c) mješovite pučke škole:

talijanske	hrvatske
jedna 2-razrednica sa 2 učitelj. sile;	jedna 5-razrednica sa 7 učit. sila;
tri 1- „ „ 3 „ „	„ 4- „ „ 4 „ „
	dvije 3- „ „ 6 „ „
	šest 2- „ „ 12 „ „
	dvadesetitri 1- „ „ 23 „ „

2. **pomoćne škole:**

talijanske	hrvatske
—	1

3. **zasebne škole:**

talijanske	hrvatske
dvije 1-razrednice sa 2 učitelj. sile.	tri 1-razrednice sa 3 učitelj. sile.

njemačke
jedna 1-razrednica sa 1 učiteljskom silom.

Iz navedenog zaključujemo, da je bilo u pazinskom kotaru učitelja:

	talijanskih	hrvatskih	njemačkih
pokrajinskih	15	52	—
zasebnih . .	2	3	1
pomoćnih .	—	1	—

Broj polaznika bio je na školama:

	talijanskim	hrvatskim	njemačkim	ukupno
pokrajinskim	884	4861	—	5745
zasebnim . .	149	177	52	378
pomoćnim .	—	52	—	52
ukupno	1033	5090	52	6175

Budući da je bilo na talijanskim pokrajinskim školama namješteno 15 učitelja, a iste je polazilo 884 djece, to otpada na 1 pokrajinskog talijanskog učitelja 59 učenika, a 1 pokrajinski talijanski učitelj dolazi na svako 269 stanovnika talijanskog općevnog jezika.

Na hrvatskim pokrajinskim školama bilo je namješteno 52 pokrajinska hrvatska učitelja, a ove je škole polazilo 4861 učenik, to otpada

Pojedini broj 16 h.

:ENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedeljak 16. rujna 1918. | Broj 1144.

Praško pismo.

Praga, dne 12. rujna 1918.

kn. — Rujan bez sunca nezadovoljno pada na praške ulice; sa drveća pada požućelo lišće, melanholički, kao nade Pražana na opskrbu zalihama za zimu i do buduće žetve. Nadalo se, da su za četiri godine rata uredi stekli dostatak iskustva, da će poći gradjanskom štanovištvu ususret sa svom naklonjenošću, no ko je tako očekivao, silno se varao: Gospodin ministar za prehranu zabranio je zasebnu opskrbu — posledice se toga već pojavljuju: cene žívežu rastu, a lihvarstvo se širi. Čovek hoće da živi, živeti mora, iz službenih doprinosa ne može se prehraniti kanarac, i borićemo se.

Uboga Praga, uboga Češka! Kad nam ne mogu slomiti političku vezu, hoće da nas uništc gladom. Nu, naš je organizam mlad i zdrav, ne će podleći; doduše rat izgladnjenja, štono nam je navestio Beč, zahtevaće mnogo žrtava, glavno na deci. Pogledajte, kako to ide: u poslednjem tednu u kolovozu rodilo se u Pragi 69 dece, dok su u isto vreme umrle 173 osobe — manjak dakle čini 104 čoveka. Tako to ide iz tedna u tedan, iz meseca u mesac. A uza sve to preti nestašica ugljena u mnogo većoj meri, nego ii lanjske godine. Već danas ne mogu mnoge pekarne, da peku iz opredelene muke — najgore vrsti — kruh, jer nemaju ugljena. Ogromno mnoštvo ugljena, koje pružaju češke zemlje, izvozi se neprestano odatle, a k nama se uvozi dragi tudji, u veoma malenoj količini, jer nema, vele, vagona. Deputacija za deputacijom ide na namesništvo, da se prituži, iz ovog ili onog razloga, namesnik je, razume se, izvrsno informovan o svim nevoljama i nedostacima, no ne mari. Obećava, obećava — mi imademo tih obećanja već dosta! Političkih i gospodarskih. Znamo: niko nam ne će pomoći, ne pomognemo li si sami. Zato se iz čeških političkih stranaka stvorilo gospodarsko veće, organizacija, koja će bdeti nad dobrim odnošajima izmedju ladanja i gradova, te će nastojati, da pomogne bedi, zlu i nevolji, u koliko je to moguće. Delatnost „Češkog srca" se širi. Ukratko, na svim stranama gorljivo se radi, da se uzdržimo na životu i da u slobodnu čeŝkoslovačku državu dodjemo telesno sposobni...

Na duševni život jasan je i utešljiv pogled. Nikad pred ratom nismo bili kulturno tako gorljivi i jaki kao danas. Duševni naš život upravo je buran, može li se tako reći; nikada se nije u čeških glavama rodilo toliko misli, nikada nije vaijda bilo tako čilo kao danas. Književnost dosegla je sjajni razvoj, kazalište, slikarstvo, glazba itd. Cenzura doduše, u koliko može, proteže ruke na sve — zadnji put opet je zabranila Mahenovu igru „Nebo, pakao, raj" koju je Narodni divadlo primilo, no, uza sve to ne da se potlačiti život, koji kipi; na jednoj se strani potlači, na drugoj strani opet probije cvet. Oni, koji ostadoše, deseterostrukom silom rade na zapuštenim poljima. U istinu, veselje je živeti u tom zlom vremenu!

Kako li se, primerice, hrli, da dosegnemo ono, što smo u udobnom vremenu zakasnili, u upoznavanju slavenskih naroda! Mnogi i mnogi od nas, staro i mlado, uči slavenske jezike, glavno jugoslavenski, čitaju se novine srpskohrvatske i slovenske, sada takodjer poljske. Slavenski narodi nisu se poznali dosad; zlo je, tražimo mostove, preko kojih bismo si pošli ususret, podali ruke, učili, pomagali i branili se. Potrebno je poznati se medjusobno, da se uzmognemo ljubiti, ne ispraznom, već plodnom, u istinu bratskom, krvnom ljubavlju na život i na smrt!

Prevrće nam se trbuhu, pred nama je pakao dana, no, mi se smejemo, stišćući si pas; naše su oči jasne, jer vidimo, da nam dolazi budućnost, svetla, čista kao proletno jutro, da dan obračuna i otplate nije daleko, možda već samo na doseg ruke.

Danas od prvog do zadnjog, svaki je od nas osvedočen o tome, da je u uzajamnom sjedinjenju sila; celi češkoslovački narod danas je jedna misao u jednoj fronti, koju ne će prolomiti, niti smrviti ni unutarnji, ni izvanjski neprijatelj.

•

Kako se u Češkoj gleda prema Beču, moglo se najlepše prosuditi iz toga, kako su praški listovi držali prema govoru ministra predsednika Husareka, koji je imao na gozbi bečkih novinara: Izazivnom ravnodušnošću. Pa što, veli li to gospodin Husarek? pitali se, što hoće, kako si što predstavlja? Ah, ah, to smo već odavna čuli — fraza i laž bečka nikoga više ne zanima, imamo da se brinemo za druge stvari. Ovako je tako, kao da vojna ne bi bila već 4 godine, kao da se na svetu ne bi bilo dogodilo ništa. Japanci su se o nama bolje informirali tečajem rata od Bečlija: „Istorija ide svojim putem i veoma se malo brine o tome, da li se u Beču ili u Budimpešti na nju obaziru ili ju ignoruju", veli zast. Modráček u svojim „Social. Listima", govoreći o „velikoj deci u veliko doba". Ne rušimo za to sanja te velike bečke dece! Ne mogu više ništa da nam pokvare, kaono što ne mogu ništa da poprave. Nipošto ta vlada nije pozvana zato, da reši veliko pitanja i probleme — to su stvari celoga sveta i reševat će se nipošto iza kulisa, već na dnevnom svetlu. Igrom velike dece bilo je takodjer taborovanje tako zvanog „češkog plemstva" u Roudnici na lobkowitzkom kaštelu. Pretresalo se tamo, vele, o novom odnošaju prema češkom narodu. Kakav pak novi odnošaj? Niste iz naše krvi, niti iz našeg duha, ne ćemo da čujemo o vama!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno se saopćuje: Na talijanskom bojištu veoma živahna topnička, izvidnička i letalačka delatnost. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Na obim stranama kanala La Bassee bili su odbijeni pojedinački napadaji neprijateljevi. Kod Havrincourta navalio je neprijatelj ponovno. Kroz dan po više puta opetovane navale izjalovile su se. Veoma jako usredotočena paljba našeg topništva pripravila je protunapadaj, kojim smo opet stekli potpunoma crte, koje smo imali pred bojem. Neprijatelj je opet pretrpeo teških dubitaka i pustio kojih 100 zarobljenika u našim rukama. Nasrtaji neprijateljevi na potoku Omignon bili su odbijeni. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Armija generala pl. Karlovitza stajala je izmedju Aillette i Aisne opet u teškom boju. Nakon višesatne paljbene priprave navalijivao je Francuz od rana jutra sa jakim silama. Na obim stranama Aillette bio je odbijen od hannoverskih i braunšveigerskih četa. Brandenburške i gardske pukovnije osujetile su i jučer ovde u tvrdokornom boju zbliza, delomično protunasrtajem, veoma jakom topničkom i minometnom paljbom pripravljene navale protivnikove, koji je za devet dana borbe, gotovo dnevno pokušavao zaposesti visočine istočno od Vauxaillona. Pukovnija pešadije br. 20 pod vodstvom majora Millscha osobito se pri tome odlikovala. Preko visočina istočno od Laffauxa provalio je neprijatelj u kotlinu Allemand. Našom protunavalom bio je tu zaustavljen. Izmedju Sancy i Vailly slomile su se pred našim crtama više puta delomično okopljenim vozovima prodiruće neprijateljske navale. Istraživači preplivali su istočno od Vaillyja kanal Aisne i priveli su sa južne obale zarobljenika. Južno od Aisne navalio je Francuz u glavnom sa senegalskim crncima izmedju Revillona i Romaina. Usprkos teškim gubicima, koje je neprijatelj pri uzaludnim navalama, dan pre, pretrpio nasrnuo je posle podne nakon jake paljbene priprave na novo. Mi smo odbili neprijatelja i učinili preko 100 zarobljenika. — Vojna skupina pl. Gallwitzova: Na obim stranama ceste Verdun—Etain izjaloviše se nasrtaji neprijateljevi. Izmedju Cotes Lorraines i Mozele pretpoljski bojevi pred našim novim crtama. Neprijatelj, koji je delomično okopljenim vozovima nasrtao proti njima, bio je odbijen. Topnička delatnost ostala je ograničena na uznemirujuću paljbu, koja je u savezu s pešadijskim bojevima časovito oživela. Mi smo oborili 9 neprijateljskih balona i 26 letala. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 12. rujna u večer: Zapadno od St. Quentina uznapredovali smo u svezi s engleskim četama do ceste Holnon—Savy. Amerikanska je armija jutros napala u predelu St. Mihiela. Poduzeće razvija se pod povoljnim okolnostima.

•

Francuski izveštaj od 13. rujna posle podne: Zapadno od St. Quentina zaposeli su Francuzi selo Savy. U Champagnei suzbili smo severoistočno od Hurlus i Mesnil neprijateljski nasrtaj, poduzet sa jakim silama. U predelu Verduna dopremili su Francuzi sa više naprtaja zarobljenika.

•

Francuski izveštaj od 13. rujna u večer: Tečajem dana uznapredovali smo izmedju Savya i ceste St. Quentin—Ham. Severno od Aillette proširili smo naše položaje. Severno od Nanteuil-la-Fosse suzbili smo u predelu Laffaux i kod farme Moisy dve nemačke protunavale. Uspesi Amerikanaca sadržani su u amerikanskom izveštaju.

•

Francuski izveštaj od 14. rujna posle podne: Sa čitave francuske fronte ništa novoga.

•

Amerikanski izveštaj od 13. rujna: U predelu St. Mihiela postigli smo nove uspehe. Usled suradjivanja sa francuskim četama, što su napredovale na zapadnom delu fronte, iziednačili smo čitavu izbočinu te smo na nekojim mestima dostigli točke odaljene 12 milja severoistočno od St. Mihiela. Brojni zarobljenici padoše kod tog poduzeća u naše ruke. Neprijatelj je usled našeg trajnog napredovanja prisiljen, da uzmiče. Na svom uzmaku uništava goleme količine materijala. Broj zarobljenika, što smo do sad prebrojili, povisio se na 13.000. Naša linija ide sada preko Herbeuville—Thillot—Hattonville — St. Benoit—Xammes—Jaulny—Thiaucourt—Vieville-en-Haye.

•

Belgijski izveštaj od 13. rujna: Tečajem noći bombardovao je neprijatelj žestoko naše prednje utvrde istočno od Nieuporta. Posle topovske pripreme uzmogao je, da provali u naše motriačke postojanke severozapadno od St. Georgesa. U predelu Merkhema uspelo je Nemcima po žestokoj topovskoj pripremi da prolazno opet zaposednu crtu postojanka, koje smo mi nedavno osvojili bili jugoistočno od Draaibank. Jutros osvojile su naše čete unatoč neprijateljskim protunavalama opet sve svoje postojanke. Kod toga su zarobili nekih pedeset momaka te zaplenile 4 strojne puške.

•

Talijanski izvještaj od 14. rujna: U gorskom predelu i duž Plave proizveše naše delatne koncentracije paljbe požare i raspršiše neprijateljske čete, koje su se nalazile na kretanju. Na Monte Corno (Val Arsa) i u predelu Grappe bili su neprijateljski odeli, koji su pokušali da se približe našim crtama pod zaštitom topničke paljbe, našom paljbom glatko suzbijeni. U dolini Orice učinile su naše pešadijske i konjaničke ophodnje, poduprte od okiopljenih strojnih puškaka, izvid zapadno od Fieri i odvedoše 23 zarobljenika, izmedju kojih 1 časnika. Na ostaloj fronti nema važnih dogadjaja.

*** Samo demokratski mir je moguć.** „Domovina" piše: Nema nikakove sumnje, da se mir na koncu svetskog rata ne će sklapati tako, kako se negda sklapao prigodom prijašnjih ratova. Preživeli su se nazori starih diplomata, koji su mislili, da će vojujući konačno još sesti stolu i medjusobno pogadjati se za zemlju, ljude i medje država. Danas je uopće prodrlo uverenje, da je mir moguć samo, ako se ostvari na pravom demokratskom temelju. Iza rata mora se mir biti kao preporodjen. Ostvariti treba jamstvo, da će u buduće ratovi biti nemogući. Militarizam će trebati otpraviti, i na mesto sile i moći trebat će postaviti pravicu, koja neka rasudjuje izmedju naroda i država. Za to je razoružanje i medjunarodno sudište preduvet za ostvarenje saveza naroda. Sa vojništvom mora pasti i ostatak starog barbarizma i divljaštva, koji se pokazuje u tome, da narodi nisu slobodni. Baš pravo piše „Arbeiterzeitung" koja veli: „Narodi moraju postati sami gospodari svoje sudbine, slobodni tudje nadvlade, pa neka je ova u rukama vlade tudje narodnosti ili pak u rukama predpravice pojedinih razreda".

*** Svenemci i mir.** Stara je tajna, da su Svenemci bili od vajkada najveći neprijatelji mira po sporazumu. Bez Svenemaca dao bi se teško zamisliti taj svetski ili nemački rat. Sada, kad je naša monarkija pozvala sve zaraćene stranke na mirovna pregovaranja, priopćuju svenemačke novine očivdno huckaške članke, koje cenzura pleni. Tako je takodjer zaplenjen članak, što ga je svenemački „Grazer Tagblatt" posvetio najnovijem koraku naše države za mir. Ali to ipak ne će prečiti, da ga službeni i neslužbeni krugovi u drugim prilikama budu smatrali spasiteljem monarkije i spasiteljem dinastije. Difficile est satiram non scribere.

*** Fochova zadnja odlučujuća bitka.** U nekom uvodnom članku o uspesima, šestnedeljne ofenzive pišu „Times": Što smo proživeli u šest proših tedana, to je priprava za odlučujuću navalu. Nema nikakvog znaka, da su priprave skoro dovršene. Bile su veoma zgodno provedene i postignule znatne uspehe. Kad budu priprave dovele do željenog štadija, plan je maršala Focha, kako ga on sam prikazao, sledeći: U konačnom boju, a ne misleći ni najmanje štedeti ljude, biće sve raspoložive sile uložene u bitku, koja će na sili nadmašiti sve dosadašnje faze rata. U toj navali moraju biti

pri ruci tri faktora: iznenadjenje, masa i brzina. Na taj dan mora se svet pripraviti.

Italija i Jugoslaveni. U odulјem članku bavi se „Slovenski Narod" s odnošajima izmedju Jugoslavena i Italije te konstatuje, da je Italija stupila u rat s imperijalističkim ciljevima svetoga egoizma ali da je usled neuspeha na bojnoj fronti došlo do preobrata u javnom mišljenju. Odlučnu je važnost za taj preobrat u javnom mišljenju imao kongres podjarmljenih naroda na Kapitolju, gde su se zastupnici raznih naroda izjavili za slobodu Jadranskoga mora i za mirni sporazum izmedju pojedinih naroda na tom moru. Dok je ministar predsednik Orlando zauzeo u tom pogledu liberalnije stanovište te pozdravio kongres podjarmljenih naroda, drži se diplomat stare škole Sonnino londonskog ugovora, kojim se priznaje Italiji pravo na Goricu, Trst, Trident, Istru, Reku i Dalmaciju. Talijanska je javnost bila usled vanjskog političkog položaja a pogotovo radi stanovišta, kojega zauzimlju u tim pitanjima Wilson, prisiljena, da se odluči za jedan ili za drugi program: ili za Orlanda ili za Sonnina. Većina se odlučila za Orlanda. Pitanje je, piše „Slovenski Narod", da li je ovaj preokret na bolje plod hladnog računanja ili osećanja pravednosti. Za sada vele, da je bio postignut sporazum izmedju Sonnina i Orlanda. — Pisac veli na koncu tog članka, da sve to nema za nas neposrednoga značenja. Glavno jest, da je jugoslavenski problem izazvao u Italiji oštru političku krizu i da je time dokazano, kako je jugoslavenski problem stupio kroz vrata velike svetovne politike, što nas jača u uverenju, da nema sile koja, bi ga skinula s dnevnog reda.

* **Tisza u Zagrebu.** Kako javlja „Vilagh", odlučio se naš stari prijatelj i saveznik gospodin grof Tisza da ide u Zagreb, da osobno izvidi, kakve su u Zagrebu prilike i da li imade još nade, da se hrvatski narod „izleči" od „jugoslavenske zaraze". I grof Tisza počeo je jednako drugim supilemenjacima iz Izraela, inače nameštenika madžarskih velikih novina, da hodočasti k hrvatskom banu i da pregovara s najrazličitijim političarima. Po svoj prilici će i on istaknuti kojekakvog sveučilišnog profesora, koji će mu se izjaditi o persekucijama, kojima su „čiste" hrvatske duše izvrgnute u „metropoli hrvatstva" ali mislimo, da će i kod njega biti spasitelji „hrvatskog" imena loše sreće.

* **Slovenska gimnazija u Trstu?** „Grazer Tagblatt" javlja iz Trsta: U idućoj školskoj godini otvoriće se u Trstu slovenska viša gimnazija.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Stockholm, 14. (D. u.) Sovjetove čete osvojile su Simbirsk. Dosad nema nikakove potvrde glasinama o padu Petrograda.

•

Moskva, 15. (D. u.) Prema nekoj vesti „Mira" nije još odlučena sudbina uapšenog engleskog konzula Lockhardta i njegovih pomagača, koji pripadaju čeħoslovačkom zboru. U sovjetovim se krugovima govorka o nekoj zbrci, koja vlada medju savezničkim diplomatima o nekakvoj pripravnosti antante, učiniti koncesije sovjetovoj vladi. Do razjašnjenja pitanja ostaće Lockhardt u zatvoru.

•

Stockholm, 14. (D. u.) Izmedju osoba, koje su smaknute radi revolucijonarnog poslovanja, nalaze se i bivši ministri Maklakov i Protopopov.

•

Moskva, 15. (D. u.) „Izvestja" pišu: Stanovništvo u Turkestanu posvema je na strani sovjetove vlasti.

•

Stockholm, 14. (D. u.) Engleska vlada uskratila je ruskim socijalistima Akselrodu i Rusanovu, koji borave u Stockholmu, putnice za interalijirsku socijalističku konferenciju, koja će se obdržavati dne 17. o. m. u Londonu, ma da obojica pripadaju medju najgorljivije protivnike boljševika. Taj otklon obrazlaže se time, što Rusija ne pripada više alijircima. Nameravani put ruskih delegata u Svicarsku, na isti je način tako postao nemoguć.

Domaće vesti.

Dar. Za opstanak potrebnog „Hrvatskog Lista" polaže gdja. Margarita Grubešić K 5—. — Vrloj rodoljupki srdačna hvala sa strane lista, o čijoj sudbini na žalost mora da odlučuje jača sila, koja raspolaže svim sredstvima, koje ona niposto ne bira.

Za srednju školu u Puli sabrao je omladinac Josip Iveša u Banjolama u kući Martina Iveše dne 8. rujna K 118—. Vrednom sabiraču i darovateljima naša hvala.

Razredna lutrija. Kod žrebanja 4. razreda 10. razredne lutrije izžrebani su sledeći brojevi srećaka kupljenih kod poslovnice Jos. Krmpotić u Puli, i to 35.849, 35.887, 35.921 i 127.665. Zgodici mogu se dignuti.

Nove knjige. Knjiga Johna Stuarta Milla „O slobodi", izašla kao prva sveska „Hrvatske političke biblioteke", koju uredjuje i izdaje dr. Ivan Lorković u Zagrebu, i knjiga Slovenca dr. Zalokara: „O ljudskom zdravlju" mogu se dobiti u Puli u podružnici Jos. Krmpotića u Fran Ferdinandovoj ulici br. 3.

Dopisi iz Istre.

Iz srednje Istre: Učiteljstvo je u Kranjskoj proglasilo štrajk, a kako se čuje isto i tršćansko. Govori se, da je kranjsko odustalo od toga, pošto mu je od vlade obećano 90posto povišica plaće, a kokrajinska se vlada obvezala poboljšati aprovizacijske razmirice. Obećano je to bilo deputaciji sastojećoj se od nekoliko učitelja pod vodstvom 2 ili 3 narodna zastupnika. Ako to zbilja odgovara istini vidi se koliko valja sloga i neustrašivost. A naše učiteljstvo? Zar ono stoji bolje no što kranjsko? Regbi, stoji dobro, jer se ne tuži, već valjda samo medjusobno u četiri oka, da valjda ne bi tko opazio, e im dobro nije. „Chi dorme non piglia pesce!"

Narodno gospodarstvo.

Banknote i kuvinski novac. Sada kruži banknota austro-ugarske banke u iznosu od 25 milijarda kruna i na svakoj banknoti čitamo: Austro-ugarska banka plaća na ovu banknotu kod svojih glavnih zavoda u Beču i Budimpešti odmah na zahtev (dve, deset, sto, hiljadu) kruna u zakonitom kovanom novcu". Pitanje, da li imadu vlasnici privatnoga novca ustinu pravo na izmenu sa zlatnim novcem i da li može banka udovoljiti toj obvezatnosti, mora se naravno zanekati. Nemogućnost, nemenjati banknote zlatom, doista je nedvojbena. § 878 gradjanskog zakona veli: „Čega se ne može dati, što je naravno nemoguće i nedozvoljeno, to ne može služiti predmetom valjanoe pogodbe. „Domovina".

Veliko gospodarsko poduzeće naših općina. U Sinju su ustanovili „Industrijsko Društvo Cetinja, zadruga s ograničenim jamstvom" čija je svrha iskoristiti vodene sile na Cetinji te sagraditi uz nju električne centrale. Zadruga će davati električno svetlo za više općina i možda i za Split, a osim toga uvest će električno delovanje u mesne industrije, pomoću elektrike će se pripravljati mramor, sadra i boksit. Električna struja upotrebljavaće se takodjer za podupiranje poljodelstva. Osim zasebnog kapitala udeoništvuju kod poduzeća u velikoj meri takodjer i općine, koje su dale na raspolaganje mnogo općinskog zemljišta i preko K 200.000 u novcu.

Prosveta.

Izložba jugoslavenskih umetnika u Ženevi. Prošli mesec bila je u Ženevi (Švicarska) umetnička izložba jugoslavenskih umetnika, koji žive za sada u antantinim državama. Kako javljaju, bili su listovi puni hvale i slave. Najveći jugoslavenski kiparski umetnik Meštrović na ovoj izložbi nije bio zastupan, jer, kako javljaju „Croniques Italienes", izradjuje u Rimu monumentalnu skulpturu „digne de la ressurection de son peuple" (spomenik dostojan uskrsnuća njegovoga naroda).

Pučke škole u Banovini. U Hrvatskoj i Slavoniji polazi danas pučke škole 316.543 dece, poučava ih 3100 učitelja i učiteljica. Analfabeta (t. j. ljudi, koji ne znadu ni čitati ni pisati) je 35 posto. U samom Zagrebu ima muških analfabeta 16 posto, a ženskih 21 posto.

Inozemstvo o Jugoslavenima. „Hrvatska Riječ" donosi: U poslednje doba počinje da se interes inozemstva sve više obraća Jugoslavenima, i to ne samo u političkim, nego i u socijalnim i kulturnim pitanjima. Tako je nedavno nemački socijalistički zastupnik iz Reicha, Herman Wendel napisao u berlinskoj „Neue Rundschau" članak o sadašnjem stanju jugoslavenskog pitanja. Isti je Wendel prigodom Preradovićeve stogodišnjice napisao u drugoj jednoj nemačkoj reviji lepi članak o njemu, a bavi se sve intenzivnije našim pitanjima. — Sada opet danski umetnički tednik „Literarne Tidende" donaša u broju od augusta simpatični i toplo pisani informativni članak o Jugoslavenima s nekoliko slika. Osim o jugoslavenskim umetnicima, Meštroviću i dr., govori se u tom članku i o pesnicima I. Vojnoviću, Jovanu Dučiću, Sv. Ćoroviću i dr., čije slike takodjer donaša. — I jedan Holandez G. Smits, dugogodišnji beogradski dopisnik holandeskih listova, koji je dugo živio u Beogradu i pozna sve jugoslavenske zemlje, izdao je knjigu „Yougo-Slavia". U njoj piše o Jugoslavenima a napose o Srbima sa velikom simpatijom, i misli da će skoro „na razvalinama starih naroda i starog nasilja nastati slobodna Jugoslavija, moćna po svojoj kulturi i etici". Ova će država postati odmah velikim faktorom na jugoistoku Evrope i vladati će onim delom jadranske obale, koji Jugoslavenima po naravi pripada. Moraće se rešiti i crnogorsko pitanje, kao i talijansko-jugoslavenski odnošaji. Pa i će Jugoslaveni biti sa Talijanima ili proti njima to ovisi samo o Talijana. Talijansko-jugoslavenskim odnošajima posvećen je čitav jedan deo knjige, najinteresantniji deo. U tom se delu potanko govori o Slovencima. Svi holandeski listovi pišu o novoj knjizi gosp. Smitsa i donašaju iz nje duge izvatke.

Dnevne vesti.

U begunačkom logoru u Vagni su izvršili ovih dana od strane političke oblasti istrage, jer da sakrivaju tamo begunci, po većini Talijani, razni živež, koji tobož šalju na jug. Našli su doista nešto malo kod obitelji koje imadu veliki broj dece, inače pak ništa. Da su uzeli siromašnim trpećim obiteljima ispred ustiju nešto živeža, nije baš junačko delo. Ako je pak bio tamo i jest još kakav čovek, koji zlorabi begunstvo i šteti beguncima sabiranjem živeža, povisivajući cene i šaljući robu na jug, to je odsude vredan, junački bi pak bilo za slavnu političku gospodu da ga je ulovila, kaznila i zaprečila nedozvoljeno otpošiljanje robe. Sada pak muči siromašne stradajuće begunce, a kriomčari se vladi smeju iza hrpta. („Domovina".)

Bez naslova. „Prager Tagblatt" javlja, da se je ovih dana preselila neka vojnička bolnica iz Lavova u Prag te da su ovom prigodom vojničkom eskortom dopremili preko 100 činovnica i pisarica, koje su spolno obolele. Isti list javlja, da je u Ugarskoj te Bosni ogroman broj nesretnih ovih devojaka isto tako po raznim bolnicama, te da ih je preko 300 po rodilištima, jer se nalaze u trudnom stanju. List, (koji je nemačko nacionalan) pita da će biti s decom ovih nesretnica i da li se može dopuštati, da se žene i dalje izvrgavaju demoralizaciji i nemoralu time, da stupaju u tzv. pomoćnu službu.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.79?.

Godina IV.

U Puli, utorak 17. rujna 1918.

Broj 1145.

Naša srednja škola.

Potreba srednje škole u tako velikom središtu našega naroda morala bi biti već odavna priznata sa strane naše vlade gotovim činom. Ali buduć smo znali, da nećemo u tom pogledu naići na onu susretljivost, s kojom bi mogli računati drugi, sretniji narodi u državi, dali smo se na sakupljanje i bilo je uspeha, koji je čitava naša javnost bez razlike stranaka nagradila priznanjem. Oni, koji nisu verovali, uverili su se: u našem narodu imade i volje i snage. Da je bilo ozbiljnog i postojanog rada, dalo bi se bilo izvršiti ovim našim krasnim momcima, uzornim radnicima i ustrajnim seljacima kud i kamo većih zadaća, nego što su one, koje smo preduzeli sakupljanjem za srednju školu.

Unatoč tom nastojanju nije nam ipak uspelo, da još tečajem ove školske godine otvorimo našoj deci novi hram prosvete. Materijalno bejaše škola već posvema obezbedjena. Trebalo je samo pronaći profesorskih sila. A baš u tom je pitanju zapela cela stvar. Bilo je profesora, starih i iskušanih, koji su bili voljni preuzeti odgovornost za upravu nove škole, ali ovi su profesori žalibože bili — hrvatski podanici. Ma da je u Trstu dozvoljeno, da na obrtnoj školi podučava profesor iz susednog rajha, granice, koje dele Hrvatsku od Austrije su očividno mnogo intransigentnije nemilosrdnije od onih, što dele Austriju od Nemačke. Bilo je profesora i drugih — ali s oznakom p. u. Ma da i sami ne znadu, zašto su ih time dekorirali, ipak bi bilo gotovo isključeno, da preuzmu vodstvo zavoda u ratnoj prilici a pogotovo s hrvatskim nastavnim jezikom.

Podružnica „Družbe sv. Ćirila i Metoda", što je preuzela zadaću, da se ostvari glavna realna želja našega naroda u tom momentu, učinila je sve, što joj je bilo moguće, da se ova škola još tekuće školske godine otvori. Dr. Vratović, dr. Zuccon, dr. Brajša i drugi neimenovani zauzeše se gorljivo za taj naš kulturni postulat. Bilo je već sve u redu. Radilo se jedino o tome, da nadjemo dve, tri profesorske sile, koje bi bile odgovarale svim strogim propisima zakona i ratnog područja. Ali to se nije dalo provesti. Hrvatske srednje škole, u koliko postoje, moraju se boriti sa vanrednom nestašicom nastavnika. Najbolji su naši nastavnici na frotama i ubijaju ljude — kako se zgodno izrazio neki naš dopisnik — mesto da odgajaju našu mladež. Ovih se profesora ne može dobiti na zasebni zavod. Vlada i ratno ministarstvo ne bi ih jednostavno dali. Ostvarenje naše namere morali smo s toga odgoditi za narednu školsku godinu.

To ne znači, da je škola pokopana. Škola biće otvorena i mora se ustrojiti. Ali u sadašnjem je trenutku to nemoguće. No da se ipak već ove godine postigne nešto u prilog naše dece, koja želi pohadjati srednje škole, odlučila je „Podružnica Družbe sv. Ćirila i Metoda" u Puli, da podeli 10 štipendija po 500 kruna, koje će se priznati deci, koja će pohadjati srednje škole u Istri sa hrvatskim nastavnim jezikom, u prvom redu učiteljište u Kastvu, realnu gimnaziju u Voloskom-Opatiji i c. k. višu gimnaziju u Pazinu. Pošto je hrvatska vlada velikodušno osegurala opstanak djačkih kuhinja u imenovanim mestima, biće našoj deci omogućeno, da se uz razmerno mali trošak posveti višoj nauci. Molbe za štipendiju treba upraviti na „Podružnicu Družbe sv. Ćirila i Metoda" u Puli (dr. Vratović), a uveti su: molitelj mora da je nastanjen u puljskom političkom kotaru i da imade potvrdu od učitelja škole, koju je pohadjao, iz koje potvrde proizlazi, e je zreo, da prestupa u koju srednju školu.

Medjutim nastaviće se rad oko naše srednje škole. Čitava je javnost naša pozvana, da sudeluje kod tog veoma važnog pitanja. Kao i pre sakupljat će se za naš prosvetni zavod i zavisiće o požrtvovnosti našeg pučanstva, kakva će biti ova naša škola i u koliko će odgovarati modernim zahtevima. I naša deca, koja usled evakuacije nisu uživala redovitu školsku poduku, imaće sada tečajem ove godine prigodu, da se valjano priprave za našu srednju školu. Medjutim, — nadajmo se — prestaće rat i nestaće današnje upravo barbarske prilike, pa će po svoj prilici biti više smisla za jedan odlično kulturan zahtev našega naroda.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se saopćuje: Kod Moria i na Monte Cimone suzbili smo neprijateljske ophodnje. Na visoravni Sette Comuni izjalovilo se više talijanskih nasrtaja. U dolini Brente potisnuo je neprijatelj crtu naših poljskih straža nešto unatrag. U albanskom obalnom području kušali su Talijani uzalud, da nam opet otmu zadnjih dana stečeno područje. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika pl. Böhna: U nizini Lyse i južno od kanala La Bassee proveli smo uspešna poduzeća. Izmedju Havrincourta i Epehya rano u jutro žestoki topovski boj, kojemu je kod i južno od Havrincourta sledilo više navala. Neprijatelja smo suzbili. Tečajem je dana ostala bojna delatnost u umerenim granicama. Severoistočno od Vermanda, kod šume Hollnon i kod Essignya pešački okršaji. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Delomični bojevi izmedju Aillette i Aisne. Budući da je u jutro uzalud nasrnuo, poduzeo je neprijatelj u večer novu navalu. U glavnom bi suzbijen. Proširio je nešto provalni prostor prešnjeg dana te se ustalio u južnom delu Vaillya. Izmedju Aisne i Vesle nije pešadija stupila u akciju. Pročistili smo ugnezdenja Francuza, što bijahu preostala od bojeva 14. t. m. — Vojna skupina Gallwitzeva: Od Cotes Lorraines sve do Mozele oživio je privremeno u večer topnički boj. Pred našim novim položajima razviše se više puta žestoki pešački bojevi, kod kojih smo učinili zarobljenika. U večer stajao je neprijatelj od prilike na liniji Fresnes—St. Hilaire—Haumont—Rembecourt i u šumi des Rappes. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Suzbili smo nasrtaje neprijatelja na lorenskoj fronti. — Za odmazdu radi neprekidnog bombardovanja nemačkih gradova bacili smo tečajem zadnje noći 22.000 kilograma bomba na Pariz. — Jučer smo oborili 24 letala i 15 pripetih balona. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 14. rujna u večer: Južno od St. Quentina pomaknuli smo naše linije sve do rubova šume kod Fontaine-le-Cleres unapred. Kod mesnih poduzeća u svrhu popravka naših položaja uznapredovali smo izmedju Oise i Aisne. Usprkos živahnom otporu neprijatelja osvojili smo selo Allemand i mlin Laffaux. Istočno od Auchya i severoistočno od Celles-sur-Aisne izgradili smo naše uspehe. Broj do sada ustanovljenih zarobljenika iznosi 25.000 (? ?). Južno od Aisne i u predelu Mervala postigli smo nove uspehe te osvojili selo Clennes. 200 je momaka palo u naše ruke.

•

Francuski izveštaj od 15. rujna posle podne: Kod Vauxaillona zadržali su Francuzi tečajem noći tri nemačke protunavale proti njihovim novim položajima. U Champagnei i u Loreni suzbile su francuske čete više neprijateljskih nasrtaja.

•

Francuski izveštaj od 15. rujna u večer: Južno od Oise upro se neprijatelj nama ponovnim protunavalama, koje su bile suzbijene a položaji beziznimno održani. Tečajem dana osvojili smo zaravanak istočno od Vauxaillona. Dalje na jug osvojili smo dvorac Mennejean te prekoračili uzvisinu severoistočno od Cellesa. Broj zarobljenika, dopremljenih od jučer u jutro na Aisnei, nadilazi, u koliko su dosad brojeni, 3500.

•

Engleski izveštaj od 14. rujna u večer: U odseku Vermand, Jeancourt i severozapadno od St. Quentina stekle su si naše čete zemljišta. Sada su u kontaktu s prednjim neprijateljskim silama. Jugozapadno od La Bassee dopremile su naše čete zarobljenika. Na tom mestu uspeva naše napredovanje unatoč otporu neprijateljskih strojnih pušaka. Tu smo osvojili važno motrilište, poznato pod imenom „Dump", od kuda se može čitavo područje pregledati. Severno od te točke drže naše čete nemačke položaje neposredno zapadno od Auchy-la-Bassee te su proprle u samo selo. U blizini jezera Zillebecke dopremili smo tečajem noći zarobljenika. Letalačka se delatnost ograničila jučer usled nepogodnog vremena na izvidjanja.

•

Engleski izveštaj od 15. rujna u jutro: Kod Havrincourta napao je jučer neprijatelj pod zaštitom svog teškog topništva te prodro u istočni deo sela. Po teškom boju isterali smo napadajuću nemačku pešadiju iz sela te smo uspostavili položaj. Severno od Havrincourta napredovali smo u večer nešto izmedju sela i kanala. Tu je neprijatelj navalio te se ustalio u našim opkopima, ali je bio odmac isteran. Kod toga je pustio brojne lešine pred našim položajima. Tečajem noći usledila je severozapadno od Gouzeaucourta jaka navala protivnikova s ručnim granatama i s uporabom tekuće vatre. Izakako su se naše postojanke morale povući, skršila se i ova navala. Mesni su se bojevi jučer odigrali u odseku Moeuvres, a da se položaj nije bitno promenio. Tečajem noći napao je neprijatelj južno od Moeuvresa ali je bio suzbijen. Tečajem noći uredili smo si nove postojanke uzduž zapadnog brega kanala du Nord u okolici Sauchy-Cauchya i nasuprot Oisy-le-Verger. U odseku La Bassee zaposeli smo Auchy-la-Bassee.

•

Engleski izveštaj od 15. rujna: Severozapodno od St. Quentina uznapredovale su naše čete jučer a isto tako i tečajem prošle noći južno i severno od holnonskih šuma. U doseku Trascault i La Bassee suzbili smo lokalne neprijateljske napadaje. Neprijateljsko je topništvo delovalo u odsecima Rosel, Marquillon i Guenchy a severozapadno od Armenrieresa pucalo je s plinovitim granatama.

•

Amerikanski izveštaj od 14. rujna na večer: U odseku St. Mihiela ostale su naše prednje jedinice u dodiru s neprijateljem te su odbile protunapadaj, kojega je neprijatelj kušao u okolici Jaulnya. Sada nam je moguće proceniti zamašaj uspeha, postignutog od naših čela za 2 dana. Najbolji je dokaz za poletnost i junaštvo amerikanskih i francuskih divizija, koje su se borile rame uz rame sa našim četama, da su se čete, koje su se borile na obim stranama izbočenog ugla, sedinile te su za 27 sati postigle sve svoje ciljeve. Sem oslobodjenja preko 150 kvadratnih milja ozemlja i zarobljenja 15.000 momaka, zaplenili smo znatne količine materijala, medju inim preko 100 topova svih kalibra te na stotine strojnih pušaka i oklopnih mužara, usprkos činjenici, da je neprijatelj na svom uzmaku uništio velik broj... Iz pretraživanja bojnog polja proizlazi, da je neprijatelj napustio veliko mnoštvo železničkog i brzojavnog materijala, municije, kao što i predmeta za odeću i za opremu. Daljnji dokaz za žurnost, kojom je neprijatelj proveo svoj uzmak, pruža činjenica, da su mostovi neoštećeni. Francuske skupine lovačkih bojnih i izvidničarskih letala te skupine engleskih i talijanskih bojnih letača sudelovale su s našim aviatičarima te su mnogo pridonele k uspehu poduzeća.

•

Amerikanski izveštaj od 15. rujna u večer: Rastuća topnička i letalačka delatnost u odseku St. Mihiel. Kod St. Hileire poduzeo je neprijatelj navalu, koja je bez muke bila suzbijena. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Na levom bregu Mozele porinuli smo naše linije u širini od 1 do 2 milje za 1600 do 3200 metara unapred. Pomaknuvši našu liniju unapred preko Jaulnya zaplenili smo daljnjih topova, koje je neprijatelj kod svog požurenog uzmaka napustio bio, tako te broj zaplenjenih topova iznosi danas više od 200.

Poziv na mirovna pregovaranja.

Beč, 16. (D. u.) C. i k. ministarstvo vanjskih posala poslalo je apoštolskom nunciju Msgr. Valfre di Bonzo 14. t. m. notu, koja kaže u hrvatskom prevodu sledeće: Posle četiri godina nečuvenog hrvanja i golemih žrtava, nije rat, koji hara Europom, još doneo odluke. C. i k. vlada, vodjena od pamtiveka duhom pomirljivosti, što je već dokazala notom od 12. prosinca 1916. godine, zaključila je da pristupi k svim ratujućim narodima s pozivom, da poverljivom i neobvezatnom izmenom misli utru miru put, koji će biti za sve jednako častan. Tom prigodom seća se c. i k. vlada puna harnosti dirljivog poziva Nj. svetosti pape u prošloj godini, što je bio upravljen na sve narode s opomenom, neka traže sporazumljenje i neka žive u bratskoj slozi. U sigurnom uverenju, da sveti otac i danas još teži za tim, kako bi se pateće čovečanstvo opet dovinulo blagoslovu mira, nadamo se pouzdano, da će pratiti taj naš korak simpatijom i da će ga podupreti moralnim njegovim utecajem, što je priznat u vascelom svetu. Vodjen od te misli, molim Vašu eminenciju, da bi priloženi tekst note blagoizvoleli podastreti Njegovoj svetosti.

* **Zašto je monarhija poduzela mirovni korak bez Nemačke?** O mirovnom demarchu monarhije, doznaje zastupnik „Pesti Naploa" s merodavnog diplomatsgog mesta sledeće: Mnogostrani interes u ovoj stvari priklanja se pitanju, zašto je monarhija učinila ovaj korak bez Nemačke. Ovo je učinjeno zato, da se čitava stvar ne bi tumačila tako, da se jedna zaraćena skupina vlasti obraća na drugu, jer će pregovori biti posve neobvezatni. Uostalom je ovaj korak monarhije poduzet posve u sporazumu s Nemačkom i ostalim saveznicima. Mi smo neutralne države obavestili, ali ih nismo pozvali na predkonferenciju. Isto tako je obaveštena

Rusija, Rumunjska i Ukrajina. Ako se jedna i druga od zaraćenih stranaka ne odazove pozivu, onda nastaje nova situacija, u kojoj ćemo si pridržati slobodne ruke. To ne znači, da mi s obzirom držžavom ne bi ipak bili spremni stupiti u pregovore.

*** Stavka u Trstu.** Tršćanski je namesnik baron Fries-Skene primio neke zastupnike gradjanstva i industrije te im dao nekoja saopćenja glede na stavku gradskih nameštenika. Unatoč tome što se on, kazao je namesnik, veoma zauzeo za tražbine gradskog radništva zaključeno bi 15. t. m. u večer stupiti u stavku. Da se spreči posledice na svim područjima javnog života, poduzeo je namesnik jučer u dogovoru sa vojničkim oblastima mere, kojima se osigura obrat u gradskoj elektrarni i pravljenje kruha. U obratu plinare nije se usled nenadane obustave rada dao srečiti prolazni zastoj. I u pogledu negovanja bolesnika i vodovoda poduzeo je namesnik sve korake, da se spreče nepovoljne posledice za javni život. Na svršetku svog razgovora izjavio je namesnik, da žali, što su se gradski nameštenici dali tako nepromišljeno zavesti na taj korak ali da će se unatoč jučerašnjim dogadjajima starati, da reši njihova materijalna pitanja na povoljan način.

*** Antanta i mir.** Zagrebačke „Male Novine" pišu: Antanta se danas ne bavi pitanjima mira. Car Vilim je u svom poslednjem govoru rekao, da su za sklapanje mira potrebna dvojica. Pošto te dvojici danas nema, to će biti i sva nastojanja o miru bezuspešna. Medjutim teku operacije na ratištu, koje će, kako je rekao Hertling, dovesti do mira pre nego što se općenito misli. Nemačke čete, podupirane austro-ugarskim pukovnijama, ispražnjuju prema osnovi izvesna područja u Francuskoj, ali tako, da ih neprijatelj ne može u tom sprečavati. Skraćivanje fronte izvršuje se bez dvojbe u nakani, da se stvore čim pre uslovi za mir.

*** Sultan putuje u Beč.** Beč, 16. (D. u.) „Neue Freie Presse" doznaje, da se u Beču očekuje za konac rujna poset turskog sultana.

*** Amerikanski aeroplan nad Rekom.** Beč, 16. (D. u.) C. i kr. ratno ministarstvo, odsek za mornaricu, saopćuje: 15. rujna o podne kušao je amerikanski aeroplan, da izvidja uredjaje Reke. U velikoj je visini bio tamo pogodjen od pomorske obrambene baterije te se sunovratio sav u plamenu. Ostatke smo aeroplana sklonuli.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Petrograd, 12. (D. u.) Polag vesti štampe otkrila se velika zavera unutar 4. armije. Vodja 4. armiji podredjene uralske divizije, Strombach, dobio je od sporazuma ponudu, da proda 4. armiju. Strombach nije na to pristao te je prijavio čitavu stvar.

Moskva, 14. (D. u.) „Pravda" priopćuje zapoved Trockijevu, prema kojoj biva izvažanje zlata po Čehoslovacima preko Sibirije u Ameriku i u Japan i preko Arhangelska u Englesku strogo kažnjeno. Svi koji su sudelovali kod kradje ruske imovine, biće najstrože kažnjeni konfiskacijom njihovog imanja i streljanjem.

Domaće vesti.

Što sve rade s našim listom. Primamo sa bojnog polja: List mi dolazi sasvim neredovito, a više ga puta uopšte i nedobijem, ali zato u njegovoj pasetici dobijem kakovu njemačku ali madžarsku novinu. Svim ovim spletkama proti našim novina postiće njihovi neprijatelji samo to, da svoje novine više volimo. Za svaki od sada ne prispeli mi broj, pokloniću iznos kao dar za fond „Hrvatskoga Lista".

Zatvaranje dućana, gostiona i kavana. C. kr. kotarsko poglavarstvo Pula, javlja dne 16. septembra 1918.: Odnosno na ovoauredni razglas od dne 21. aprila 1918. Gew. 250|10 —17, tičući se ustanovljenja ure zatvaranja dućana te gostiona i kavana, napominje se javnost, da, počamši sa 16. septembra t. g., imadu se dućani u 7 sati na večer a gostione i kavane u 9 sati na večer zatvarati.

Prodaja konja. Dne 20. rujna t. g. obdržavati će se u Pazinu kod „Pferdeverwertungsstelle" dražba 20 komada pomlatka konja.

Dolje s oružjem! Povest jednog života od Berte pl. Suttner, može se dobiti kod: Podružnice Jos. Krmpotić, Pula, ul. Frana Ferdinanda br. 3.

Most kod Antenala pokraj Novigrada zatvoren. Zemaljska upravna komisija saopćuje: Nedavno je uslijed nekoliko stupova mosta na ušću reke Mirne kod Antenala pokraj Novigrada te se isti most spustio tako, da je prolaz preko tog mosta pogibeljan i za kola i za ljude. Da se zapreče nesreće, vlast je dala zatvoriti rečeni most za neodredjeno vreme. Netom bude moguće, biće most popravljen.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 36. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva" sa ovim sadržajem: Dr. Marin Bego: Wilson. — Juraj Demetrović: Agrarna reforma u Hrvatskoj (8. Nacionalizacija zemlišta). — Dr. Lujo Thaller: Naša srednja škola i seksualni uzgoj. — Katolik-svetovnjak: Ženidba katoličkih svećenika. — Smotra: Dalje stezanje ekonomske slobode (Nikias); Gradjevni red i naše Primorje (inž. Ršk.); Nove porezne izmene (Rudolf Kos); Nov prilog hrvatskoj filozofiji (Dr. Elza Kučera); Preživakani simbolizam (Marko Car). — Listak: Z. D.: Na koljena! — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36, pojedini broj 1 krunu. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ul. 8.

Priposlano.

Molim, izvolite uvrstiti u Vaš cenjeni list sledeće:

Hrvatski List od dne 26. VIII. 1918., br. 1123, donio je dopis iz Sv. Katarine od Pićna, u kojem netko pod imenom „Pićanac" napada g. Josipa Chicovicha. Budući g. Chicovich drži mene za dopisnika tog članka, toga radi da ne pade krivnja na mene, izjavljujem javno, da ja nisam pisao proti spomenutom gosp., niti sam ikada imao na pameti njega napadati. — Ujedno opominjam dotičnog gospodina, nek pazi, što govori pred pukom o meni, jer inače znaću se i ja braniti pred svetom one onako kao što i On u „Hrvatskom Listu" od dne 2. IX. 1918., već na drugi bolji i uverljiviji način. Svakome je istina draga, ali gde laž ruča, tamo ne večera! — Drago Gabrijelić, učitelj.

Dnevne vesti.

Za Hrvate u Ugarskoj. Hrvatski domoljubi izdali su proglas za očuvanje brojno naseljenog našeg plemena u Ugarskoj, a poimence u Bačkoj i Banatu. U proglasu se veli, da je hrvatski seljak raštrkan po Bačkoj, Baranji, uzduž Drave u Somogji, Zala županiji, po vaškoj, mošonskoj te šopronjskoj županiji sve tamo od Lajte prepušten sam sebi. Nema svoje inteligencije. Stoji kao krdo osamljen brez vodje! Nema svoga popa ni učitelja, nema ni trgovca ni zanatlija. Narod je imućan, dobro stojeći. Mnoge familije šalju svoju decu na više škole, koje su samo madjarske. Ove škole prepariraju decu hrvatskih seljaka u čiste ovejane Madžare i Sretniji su oni narodi Ugarske, koji imadu svoju inteligenciju kao Slovaci, Rumunji, Srbi i Nemci. Hrvatski narod nema svojih učitelja i svećenika, jer su škole pomadjarene. Naša je dužnost da tražimo izgubljeni spoj s ovim delom hrvatskog naroda. Zato deca ovih Hrvata bi trebala polaziti škole u Hrvatskoj, a naša je hrvatska dužnost, ovu decu badava školovati. I žensku decu ne treba zanemariti. Apeliramo na hrvatski ženski svet, da počne stvarati hrvatski ženski pomladak za ugarske Hrvate. Osek bi se imao brinuti za baranjske i bačke Hrvate. Deca iz ovih krajeva imala bi se razmestiti u Osek, Vukovar, Vinkovci, Brod, Djakovo, Požegu i Virovitica. Deca iz Medjumurja i uzduž Drave treba da se podele u Belovar, Koprivnicu, Varaždin, Krapinu, a za tu akciju ima da se Varaždin brine. Za decu iz gornje zapadne Madjarske dužnost je, da Zagreb brigu vodi i da ih razmesti po Zagrebu, Karlovcu, Sušaku i Petrinji. Iz onih mesta, gde ne bude dece kao što i sa hrvatskog ladanja, treba da se novac skuplja za fond: „Hrvatske ruke". Šalje se na pouzdanike u Zagreb, Varaždin, Osek ili na redakciju hrvatskih novina. U Varaždinu je već započela ovaka akcija i početkom školske godine dolazi u varaždinsku gimnaziju lep broj mladih Medjumuraca. Dr. H. Krizman poziva u „Volji Naroda" sve one, koji trebaju naučnika u obrtu ili trgovini ili su voljni dati kakav prinos za decu, koja idu u škole, da se obrate na njega: Varaždin, Preradovićev trg 17.

Japansko proročanstvo o miru. Neki japanski svećenik imenom Iehahi Komošita izrekao je proročanstvo o svetskom ratu i miru. Njegov tempal, gde vrši svoju delatnost, nalazi se u Mitaku, nedaleko Tokia. Proročanstvo glasi: „Europejski rat će trajati do septembra 1918. Opći mirovni pregovori započeće u novembru i svršit će u marču 1919. Moguće je, da ne će dovesti do nikakvog rezultata. U tom slučaju rat će trajati još godinu dana i mir biće sklopljen u marču 1920. Nu biće samo mir o dve godine, jer u februaru godine 1921. započet će veliki novi rat, u kojem će Japan ratovati protiv trih svetskih velevlasti. Ovaj će rat trajati tri godine." Prorok Komošita se pozivlje na činjenicu, da su se njegova proročanstva obzirom na prošli rusko-japanski (1904.—1905.) i sadašnji svetski rat uvek obistinile. Ovo proročanstvo ima pred drugima to prednost, da se može kontrolirati.

Zahvala.

Ovim putem izričemo zahvalu svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su prigodom bolesti i smrti našeg nezaboravnog sina, odnosno brata

Josipa Lazarić-a

iskazali svoje saučešće i pri ruci nam bili.

Tako isto hvala svim onima, koji su milog pokojnika dopratili do zadnjeg počivališta.

Svima hvala i od Boga plata!

Medulin-Pula, dne 16. rujna 1917.

Ucviljena obitelj.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda".

Knjige. Berta pl. Suttner: „Dolje s oružjem" — „Pjesme Mihovila Danka". — Krlež: „Pan" Pjesme. — „Prvi Maj", drama. — M. Vukojević: „Sabrane pripovijesti". — Upton Sinclair: „Industrijski Velikan". — L. Tolstoj: „Hadži Murat". — Krapotkin: „Omladini". — „Močvara", roman iz čikaških klaonica. — Otto Braier: „Skupoća", mogu se dobiti u Podružnici Jos. Krmpotić, Pula, ulica Franje Ferdinanda br. 3. — Narudžbe se opremaju brzo i točno uz pouzeće.

Nove izašle knjige

Humorističke knjižnice. Lav N. Tolstoj: Tri smrti. Čim ljudi žive; Arhadij Everčenko: Bezobraznici i druge humoreske, mogu se dobiti u podružnici **Jos. Krmpotić, Pula,** ulica. Franja Ferdinanda br. 3

Setite se Crvenog križa!

Pojedini broj 16 h.

[C]ENA listu: U pretplati [z]a čitavu god. K 48·—, [z]a polugodište K 24·—, [t]romesečno K 12·—, me[s]ečno K 4·—, u malopro[da]ji 16 fil. pojedini broj. [O]GLAŠI primaju se u [u]pravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24. - Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 18. rujna 1918. Broj 1146

Mir?

Nemačke su novine primile korak austro-ugar-
ske vlade, kojim se vlasti sporazuma i srednje
Europe poziviju na mirovnu konferenciju, delomično
hladno delomično upravo neprijateljski. Već govor
gospodina Payera, nemačkog podkancelara, izazvao
je u pruskoj zastupničkoj kući oluju ogorčenja, koju
je zastupnik vlade uzalud kušao da pomiri dvo-
ličnim izjavama. Možemo si misliti, kakav je doček
pripremila i ratoborna i merodavna stranka Sve-
nemaca Burianovoj mirovnoj noti. Da je ova sve-
nemačka stranka, u Pruskoj barem, i svesilna, pro-
izlazi već iz činjenice, da je Nemačka pristala na
to, da Austro-Ugarska preuzme inicijativu, ona
ista Nemačka, kojoj tradicionalni duh vicefeldvebel-
stva namiće uvek dužnost, da se čuti i tamo kao
prvom pozvanom, gde bi i po nju korisnije bilo,
da ostane na zadnjem mestu. Nemačka se vlada
boji Svenemaca, to je danas činjenica i samo radi
toga, jer se sama ne želi ispeći ruke, šalje gospo-
dina Buriana po kestenje.

Svi mi želimo mir. Dugo vremena bore se sve
naše novine za pravedan, demokratski mir. Da se
rad za mir sastoji samo u jednoj u miroljubivom
tonu pisanoj noti, mogli bi danas biti oduševljeni.
Ali nemojmo zaboraviti kako je grof Czernin za
vreme mirovnih pregovaranja s Rusijom upravo
boljševički govorio; a što se izleglo iz tog aristo-
kratskog boljševištva u Brestu Litovskom? I Buri-
anova će nota prema tomu pobuditi ne samo u
državi već u neutralnom svetu mnogo sumnje i
skepse. Pravom će se pitati ljudi, kako može čo-
vek da govori o demokratskom miru — a jasno
jeste, da taj mir može biti jedino demokratičan —
koji još danas pokuša, kako bi prisajedinio Madžar-
skoj integralne delove buduće Jugoslavije, čiste
jugoslavenske pokrajine. A taj se gospodin zove
baš Burian i baš je dobro, da se zove Burian, jer
je već njegovo ime simbol sistema, nasilnog ma-
džarskog sistema. Gospodin je Burian naime po-
reklom — Čehoslovak, a da danas nije više Čeho-
slovak, to karakteriše najbolje prilike, što vladaju
u monarkiji.

Niti mi ne možemo, a da ne sumnjamo u
iskrenost sadašnjeg koraka. Mir se može postići
jedino posvemašnjom demokratizacijom države,
oslobodjenjem naroda od nemačke i madžarske
vrhovne vlasti. Baš u toj vrhovnoj vlasti madžar-
skog i nemačkog naroda nazreva grof Burian jedan
i glavni životni interes države, bez kojega se ne
može sklopiti mir. Radi toga ne možemo da veru-
jemo u grofa Buriana niti u uspeh njegove note.
Dajte, gospodo u Beču i Pešti, narodima ono, što
im po božjem i čovečem pravu ide i biće svako-
jake note suvišne; imaćemo odmah mir. Ali mi
moramo istaknuti, da se u tem pogledu nije baš
ništa desilo. Za oslobodjenje naroda od kapita-
lizma, imperijalizma i magnatstva nije niko, ni u
Beču ni u Pešti, ni prstom maknuo. Ali mi nismo
zaboravili na govore Weckerlea, Seidlera i razli-
čitih vojničkih dostojanstvenika pre ožujske ofen-
zive na zapadu. I oni su govori bili tekar izlev
raspoloženja, kao što je današnja nota izraz novog
raspoloženja.

U interesu je države, da se stavi na stano-
vište pravednosti. Ovo je stanovište nepobedivo,
ne zavisi o rezultatima na bojnom polju i o drugim
vanjskim utecajima. Država mora u odlučnim sato-
vima imati prave uza se, da može zastupati svoju
volju doličnom snagom. Ova bi naime volja branila
u jednakoj meri interes vlastitih, kao što i svih
ostalih naroda na svetu. Kod mirovnih se prego-
varanja ne bi onda popuštalo a ma baš ništa i
uvereni smo, da bi si monarkija preko noći stekla
prijateljstvo i savezništvo kod naroda, gde se grof
Burian najmanje nada.

Ali diplomate stare škole Sonnino, Burian i
Hintze ne će sklopiti mir, jer nisu zadojeni onim
duhom i onim idejama, koje moraju pobediti u
interesu čovečanstva, hoćemo li preprečiti opeto-
vanje sličnih katastrofa.

Ali unatoč svemu žudimo i mi za mirom te se
radi toga moramo zadovoljiti i s tim korakom, kad
nema prikladnijega i boljega. Nadajmo se, da će
ova mirovna nota barem utvrditi na svetu potrebu,
da se ozbiljno i energično poradi oko provedenja
tog glavnog i najvažnijeg zahteva čovečanstva,
kojemu se mora osigurati jakost i trajnost.

Niže donosimo nekoje izvadke iz inozemskog
novinstva, iz kojih si čovek može stvoriti sliku doj-
mova naše note na inozemstvo, na saveznički i na
nesaveznički svet. Ugledni listovi, kao n. pr. „Man-
chester Guardian" pišu medju ostalim, da bi bilo
monstrozno, kad bi se rugali mirovnoj ponudi,
kako se to pre dešavalo. List traži, neka
se alijirci popitaju za mnenje centralnih
vlasti o mogućnostima sporazuma na temelju
Wilsonovog i Lloyd Georgovog programa, jer bi
se inače sklapanje mira više zatezalo nego li skra-
tilo kad bi se započela mirovna pregovaranja, a
da se središnje vlasti nisu približale u shvaćanju
mirovnog problema antanti. U glavnom je utisak
note na neprijateljsko inozemstvo dvojak: Jedni,
kao talijanske novine te „Times" i „Daily Chro-
nicle" vide u mirovnoj ponudi Austro-Ugarske
samo spletkarenje središnjih vlasti, proizlazeće iz
namere, da se svali na antantu odgovornost za na-
stavak rata i da se time prisili i vlastite narode na
nastavak rata ili izražaj zdvojnog unutarnjeg i voj-
ničkog položaja, dok su druge za to, neka se uzme
notu Austro-Ugarske ozbiljno u pretres i da se kod
pregovaranja dokaže, kako nije moguće sklopiti sa
središnjim vlastima mir po načelima Wilsona i
Lloyd Georgesa. Komentara francuske štampe još
nema.

•

Berlinski „Vorwärts" pozdravlja korak austro-
ugarske vlade te se tuži, zašto je Nemačka pre-
pustila susednoj saveznici svu odgovornost i inicija-
tivu za taj korak. U jednoj unutarnjoj i vanjskoj
atmosferi, koja je nabijena nepoverenjem, nije se
nemačka vlada smela izlagati sumnji, da igra sa
prikrivenim kartama, da pušta druge, da idu pred
njom, te radi iz straha pred gospodinom Tirpitzom,
koji je izjavio, da se o miru ne sme više govoriti.
Morala je takodjer sprečiti krivi prividjaj, da je
potrebom Austro-Ugarske, da postigne mir, ugro-
žena snaga saveza, prividjaj, koji mora da sokoli
produživače rata. U najširim krugovima nemač-
koga naroda biće pozdravljen korak austrijske vlade
i mnoge će se nada skopčati uza nj. Ipak je nužno,
da se opominje narod od prevremenog optimizma.
Obe su stranke zakrivile, da su zapreke za mir
gotovo nepromostive. Dok se na nemačkoj strani
neće uvideti, da rat, što se vojnički nije proveo
do pobede, uključuje u sebi odreknuće svakog
proširenja vlasti na istoku i na zapadu i dok neće
protivna stranka uvideti, da uspesi, koje je postigla,
nisu odlučni i da ih se ne može po miloj volji
nastaviti, ostaće ove zapreke nesvladive.

•

„Berliner Tageblatt" piše: Svakako treba pri-
znati plemenite motive, iz kojih izvire taj korak;
ipak se mora dopuštati pitanje, da li je bio svrsi-
shodan u tom trenutku, u kojem mora da na vanjski
svet učini utisak prenagljene odluke. Već nekoliko
sedmica traje u Nemačkoj sustavna govornička
kampanja za mir. Zadnji je put govorio podkancelar
von Payer, a ono, što je kazao o zapadu i kolo-
nijama mora da potpiše svaki prijatelj mira. Nje-
gove reči nisu još doprle u inozemstvo i već se
požurila bečka nota ... Ova metoda ponudjanja i
prenudjanja ne odaje baš najbolju režiju. Biće
dakle dobro, da se ne gradi previše na ovim no-
tama, da se opusti svaku preteranu nadu. Nota je
sama na sebi veoma simpatična. Ona misli, da
može iz reči Wilsonovih, Balfourovih i Lloyd
Georgovih zaključiti, kako antanta nema namere,
da raskomada Austriju i da se umeša u unutarnje
poslove Nemačke. Za to prelazi preko veome važne
točke — Alzacije Lorene — na dnevni red ...
Ali bojimo se, da će sporazum podticati toj izri-
čito separatnoj akciji motive, koji će ga samo na-
terati na produljenje rata. Svakako može austro-
ugarska vlada biti uverena, da nemački narod u
svoj pretežnoj većini pozdravlja austro-ugarsku
notu sa toplim simpatijama.

•

Prema „Neuve Rotterdamsche Courant" piše
„Daily News" o austro-ugarskoj noti, da trezveni
ljudi moraju ozbiljno uzeti u pretres predloge, uči-
njene u ime austrijskog cara. Ovaj oblik pregova-
ranja ne može se otkloniti. Odbacanje austro-ugar-
skog predloga jačao bi samo skrajne stranke. En-
gleska vlada očividno nije načelno proti neslužbe-
nim pregovaranjima. Postoji mnenje, da bi prego-
varanja, kod kojih bi Nemačka ostala tvrdokorna,
delovalo posve drukčije na Tursku, Bugarsku i
Austro-Ugarku. Saveznici imadu sada neosporivu
moralnu tendenciju, da kod pregovaranja dobiju
sve a da ništa ne izgube.

•

„Times" piše: Namera je austrijske vlade
očividna. Nemačka hoće pridobiti vremena za re-
organizaciju svoje vojske i za izgradnju novih
obrambenih položaja. Radi toga se služi Austro-
Ugarskom, da obnovi prividne predloge. Nota stoji
u opreci s izjavom nemačkog cara, da je ovaj
svetovni rat rat na život i smrt izmedju oprečnih i
nepomirljivih svetovnih ideja. Nazori saveznika nisu
se promenili od početka rata a nastavak rata sili
ih, da ih prihvate u proširenom opsegu.

•

Dopisni ured javlja iz Ženeve od 17. t. m.:
Zadnja ovamo stigla francuska novina od ponedeljka
16. t. m., „Progress du Lyon", što se redakcijo-
nalno zaključuje u nedelju u polnoći, donosi već
manifest austro-ugarskog ministra vanjskih posala
grofa Buriana na dugo i široko, predbežno bez ko-
mentara. List je dobio vest preko Amsterdama. U
svim ostalim novinama, dapače i u „Petit Parisienu"
od 16. t. m. nije se niko osvrnuo na notu.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Izmedju
Brente i Monte Solarolo započeše Talijani jučer u
jutro iza jake, do bubanjske paljbe stupnjevane
topovske pripreme navalu. Njihove su jurišne ko-
lone bile u dolini Brente i pred Col Caprive pote-
rane našom vatrom. Na Asolone nisu usled delo-
vanja naših baterija mogle uopće zapustiti svoje
opkope. Na Monte Pertica, Solarolo i na kosi
Tasson došlo je do ljutih bojeva, kod kojih je ne-
prijatelj takodjer morao beziznimno povući se. U
ostalim odsecima višestruko živahna letalačka de-
latnost. — Zapadno bojište: Kod austro-ugarskih
četa nikakovih većih bojeva. — Albanija: Kod Po-
janija izjaloviše se ponovni talijanski nasrtaji. —
Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog
stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne
skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala
pukovnika pl. Böhna: U Flandriji živahna izvid-
nička delatnost. Južno od Yperna izjaloviše se de-
lomični napadaji nerijatelja. Na poziciji kanala do-
premiše pomerski grenadiri sa opetovanih sunaka
proti neprijatelju kod Sauchya i Cauchya zarobije-
nika. U predelu Havrincourta stupnjevao se topovski
boj rano u jutro prolazno do velike žestine. — Vojna
skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju
Aillette i Aisne trajahu žestoki napadaji neprijatelja.
Osvojili smo istočni rub uzvisine severno od Vau-
xaillona, na kojoj se neprijatelj ustalio. Na cesti,
što vodi iz Laffauxa na istok, potisnuo nas nepri-
jatelj nešto unatrag. Navale, koje su poslepodne po
najžešćoj topovskoj paljbi ponovno ovde provalile,
izjaloviše se usled protuudaraca ovde borećih se ha-
noveranskih, braunsvaiških i oldenburških pričuvnih
pukovnija. U večer pomaknuli smo našu liniju de-
lomično opet unapred. Dalje na jug je braniborska
V. pešačka divizija suzbila više navala neprijatelja,
poduprtih oklopnim vozovima. U južnom delu
Vaillya traju manji bojevi. U Champagnei suzbili
smo noćne sunke neprijatelja južno od Riponta. —
Vojna skupina Gallwitzeva: Na Cotes Lorraines,
kod St. Hilaire i zapadno od Jeancourta izveli smo
uspela poduzeća. Suzbili smo delomične navale
neprijatelja proti Haumontu i severoistočno od
Thiaucourta. Topovska se paljba ograničavala na
smetajuću vatru. — Jučer smo oborili 44 neprija-
teljska aeroplana. Nadporučnik je Lörzer polučio
svoju 40., poručnik Rumey svoju 35. i poručnik
Thuy svoju 30. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Suradnik „Timesa" piše prigodom uzmaka
Nemaca na zapadu: Koliko se puta već kazalo,
da se neprijatelj odrekao strateškog napadaja na
zapadu a neprijatelj je svaki put odgovorio s oz-
biljnim udarcem, kojega nam je zadao na drugom
mestu. Neprijatelj uzmiče, kao i pre, da nas dru-
guda porazi. Dvojbeno jest, da li imademo u Fran-
cuskoj dovoljno snage, da onemogućimo njegov
protuudarac na drugom mestu. Neprijatelj kuša po-
stići poboljšanje stanja na istoku, dok nudja na
zapadu sporazum. Ali mi ćemo izgubiti rat, ako
spasimo Francusku i Belgiju, te ako Nemačka stupi
na mesto Rusije kao takmac u Aziji na poprište.
Neprijateljeve nacrte možemo osujetiti uspelim na-
stavkom naše ofenzive na zapadu ili srušenjem uni-
štenjem Turske. Odlučna pobeda biće tek moguća
iduće godine. Odgodi se li ova još za dulje vre-
mena, dobiće militarizam vremena, da proširi svoja
razaranja na Aziju. Radi toga je potrebno, da uspo-
stavimo istočnu frontu. Jedina po nas na istoku
moguća ofenziva je ofenziva proti Turskoj. Sve
azijatske nade Nemačke i glavna njezina nastojanja,
da izvuče koristi iz rata, temelje se na Turskoj.
Nemačku se mora konačno poraziti u Francuskoj
ali ovaj se poraz mora odgoditi a mi se moramo
osigurati od pogibelji ove odgode na istoku a po-
gotovo u Turskoj.

Engleski izveštaj od 14. rujna na večer: U odseku Gouzeaucourta suzbili smo sunak neprijatelja. U odseku Havrincourta napredovale su naše čete te su uredile nove postojanke u opkopima severno i istočno od sela. Na obim stranama kanala La Bassee došlo je do bojeva. Naše su čete uznapredovale te su dopremile zarobljenika. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. U okolici Neuve Chappelle pucalo je neprijateljsko topništvo s plinovitim granatama. Noću pokušani nasrtaj neprijateljev u tom odseku bio je suzbijen.

*

Engleski izveštaj od 15. rujna u večer: Manjim poduzećima osvojile su naše čete u jutro 15. rujna Maissemy, severozapadno od St. Quentina a istodobno i francuski opkopni sustav južno i istočno od tog sela. 100 zarobljenika i nekoliko je strojnih pušaka palo u naše ruke. Na ostaloj fronti zarobile su naše štrafunske straže nekoliko zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo delovalo tečajem dana znatnom silom na nekojim točkama bojne fronte južno od ceste Arras—Cambrai.

*

Izveštaj engleskih zračnih sila u Francuskoj od 15. rujna: Sem 4 u zračnom boju uništenih neprijateljskih letala zgorela su dva neprijateljska aparata kod uspelog našega napadaja na Lille. Izveštaj samostalnih zračnih bojnih sila javlja dva daljnja zračna napadaja na Metz i Sablons, dalje napadaje na Courceles, Chrangen, Saarbrücken, Kaiserslautern, na letališta u Frescat, Houlay, u Metzu i Kaiserslauternu. U odseku letališta Frescat uzročili smo požare. 6 je naših aeroplana nestalo. Danas smo napali također Daimlerove radione u Stuttgartu s dobrim uspehom. Sva su se naša letala povratila. Zadnjih 24 sata bacili smo preko 27 tona bomba.

* **Ministar predsednik Orlando o austro-ugarskoj vojsci.** Ministar predsednik Orlando imao je razgovor s rimskim dopisnikom „Tempsa", u kojem je, polag „Giornale d' Italia" medju ostalim kazao: Austro-ugarska vojska nije sporovima u zaledju niti oslabljena niti moralno deprimirana. Neprijatelj se je borio, vanrednom tvrdokornošću i s velikim junaštvom, a austro-ugarske su divizije u teškim položajima radije padale, nego se predavale. Solidarnost i jakost austro-ugarske je vojske utvrdjena činjenica. Pokušaji sporazuma sa potlačenim narodima nisu mogli da u vojničkom logoru ostanu bez uspeha. Ali sve austro-ugarske su se narodnosti još meseca lipnja borile valjano proti Italiji i sačuvale su proti Italiji svoju staru i ogorčenu agresivnost.

* **Madžarski planovi o Bosni i Hercegovini.** — Povodom imenovanja Spitzmüllera zajedničkim ministrom financija piše „Az Est": „Imenovanje Spitzmüllera zajedničkim ministrom financija prima austrijska štampa i političko javno mnenje kao akciju spasa. Drži da će taj energični političar biti na svom mestu prema Madžarima, spasiti Bosnu i Hercegovinu za monarhiju i sprečiti da se pripoji Madžarskoj. Protiv takvih informacija i pravljenja raspoloženja naše su informacije — piše „Az Est" — sasma protivne. Prema našem znanju bave se službeni krugovi s pitanjem Bosne i Hercegovine na temelju dva plana, a oba su u znaku madžarskog rešenja. Prvi je plan program Wekerleov, prema kojem treba da se Bosna i Hercegovina pripoje neposredno Ugarskoj. Ova kombinacija malo da se nije već ostvarila kad je najednom jedan vrlo važni politički faktor prekrižio Wekerlov plan. Uzet je u obzir i ovaj plan rešenja, prema kojem bi veliki dio Bosne bio pripojen Ugarskoj, a ostala da se priključi Hrvatskoj. Ovo bi se rešenje imalo ostvariti u okviru jednog velikog i smelog plana, prema kome bi Ugarska došla i do znatnog dela morske obale. Reka bi se proširila i učinila važnom lukom, jedan deo Dalmacije i Srbima naseljene Bosne pripojio bi se Hrvatskoj, dok bi Kotor postao također madžarska luka. Tri slavonske županije dala bi opet Hrvatska Madžarima i postale bi madžarske županije. Ovaj plan, prema kome bi se pitanje pripadanja Bosne rešilo u formi velikih transformacija sada je u stadiju prvoga pretresanja i promišljanja". Bez komentara.

* **Odnošaji izmedju Nemačke i Turske.** „Vorwärts" javlja: U odnošajima izmedju Nemačke i turskog saveznika vladalo je u zadnje doba prolazno nesporazumljenje. Kako doznajemo pripada ovo stanje već prošlosti. Stvar je bila medjutim uredjena lično s turskim ministrom vanjskih posala Talaat pašom, koji je u tu svrhu došao u Berlin.

* **Portugalski radnici mesto Amerikanaca.** Lisabon, 15. (D. u.) Reuter. Portugalska je vlada udovoljila molbi generala Pershinga, koji je zatražio portugalske radnike, koji bi se imali dodeliti amerikanskoj vojsci na zapadu i time oslobodili amerikanske vojnike za frontu. Više hiljada portugalskih će se radnika doputiti u Francusku.

* **Sastanak skandinavskih kraljeva.** Stockholm, 17. (D. u.) Kralj je Hakoon stigao ovamo s posebnim vlakom, da prviput službeno poseti kralja Gustava. Sutra vraća se kralj Hakoon opet u Kristijaniju.

* **Zračna navala na Pariz.** Pariz, 17. (D. u.) Službeno. Kod akcije prošle noći oborila je pariška obrambena artilerija jedno nemačko letalo. Ostaci punim gadjajem uništenog aparata padoše u blizini nekog mesta severno od Pariza. Lešine jednog časnika i dvaju vojnika sklonjene su. Namesnik predsednika senatne kvesture bio je tečajem bombardovanja grada u noći od nedelje na ponedeljak usmrćen.

* **Austrijska mirovna nota i valuta.** Stockholm, 16. (D. u.) Nota austro-ugarske je vlade izazvala znatno povišanje tečajeva valute. Austro-ugarska se kruna povisila od 25·25 na 30, nemačka marka od 45·75 na 50. Takodjer valute sporazuma su se poboljšale.

* **Srpski ministar predsednik u Parizu.** Pariz, 17. (D. u.) Havas. Srpski ministar je predsednih stigao ovamo u ponedeljak.

* **Rat na moru.** Berlin, 17. (D. u.) Službeno: U zatvorenom području oko Engleske potopile su naše podmornice 7000 brutto registarskih tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

* **Carevinsko veće** sastaće se, kako javlja dopisni ured, 1. listopada.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Moskva, 9. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Novorosijsk pao je pre sedmice dana u ruke dobrovoljačke armije. Sovjeti su ostali u gradu, da spase život 7000 ranjenika, koji su bili u gradu. Boljševičke vesti javljaju, da su „aleksejevci" (pripadnici generala Aleksejeva) počeli ubijanjem ranjenika i da su ustrelili više članova sovjeta.

*

Stockholm, 13. Polag petrogradskih vesti prešao je Maksim Gorki k boljševicima. Komesarijat za odgoj naroda sklopio je s njim ugovor, prema kojem mora preuzeti vodstvo odseka za književnost. Polag reči Gorkoga sklono ga na taj korak atentat, počinjen na Lenjina.

Domaće vesti.

S aprovizacije. Tečajem ove sedmice deliće se 2·5 kilograma brašna po osobi (4 kilograma za teške radnike) na odreske III. i IV. po 1·60 K kilogram za drugu polovicu rujna. Na odrezak XII. deliće se 12 dekagrama slanine po osobi po 50 kruna kilogram.

Ispravak. Na 16. o. m. beše obelodanjeno, da je g. Josip Iveša sakupio u Banjolama K 118·— za srednju školu u Puli, dočim je svota sakupljena na 8. o. m. u veselom društvu u kući g. Martina Iveše u Banjolama na predlog kućana. Darovaše: po K 12: Marica Iveša; po K 10: Martin Iveša, Josip Iveša I., Josip Iveša II., Gjuro Crnobori, Božo Mezulić, Marica Jurašin, N. N., Antun Pavić; po K 6: Tereza Jurašin. Živeli darovatelji!

Razpis štipendija. Za šolsko leto 1918./19. se ima podeliti rodbinski štipendij v letnem znesku 176 kron katerega je ustanovil ranjski kaplan u sv. Polaju (fara Devin) Tomaž Pravizza. Vživati morejo ta štipendij po naredbi ustanoviteljevi pred vsemi učeči se mladenići iz rodu zakonskih Antona in Marije Kralj, rojene Obid, katerih prvi je v Slivni (okraj Komen) druga pa v Ravnah (okraj Cerkno) rojena, po bližnji ali daljši rodbinski stopnji, če pa ni takvih prosilcev, pa učenci iz podružnice sv. Polaja, drugače pa učenci iz Devinske fare sploh in sicer brez omejitva na kak posebni šolski odelek in brez razločka starosti. Pri sicer enakih razmerah imajo ubožnejši prednost pred premožnejšimi. Prosilci tega štipendija imajo vložiti svoje prošnje do 30. septembra 1918. po ravnateljstvih njih učilišč pri tem c. kr. namestništvu, katerim je preložiti krstni in domovinski list, dalje šolska spričevala zadnjih dveh tečajev, kakor eventuelno ubožni list in slednjič postavni dokaz njih eventualnih rodbinskih razmer oziroma njih sorodstva z omenjenima zakonskima. — C. kr. kotarsko poglavarstvo.

Prosveta.

„Dečje novine". Ovih je dana izašao u Novom Sadu prvi broj „Dečjih novina". U tom broju suradjivao je i conte Vojnović uz neke omladinske pisce. Ilustracije su od prof. Gjurića. Već se odavna pokazala potreba takovog lista, budući da dosada nismo, tako reći imali nijednog omladinsgog lista te vrsti. Sam pojav je to pohvalniji, što taj list izlazi u najistaknutijem delu, gde obitava naš narod.

Truhelka Jagoda: Zlatni danci. Istina i priča. O toj netom izašloj lepoj i dolično opremljenoj knjizi za našu mladež, jedna se hrvatska spisateljica izrazuje sledećim načinom: Knjiga „Zlatni danci" od J. Truhelke, ukrašena na uvezu nježnim likom „Vuge" od Mile Wod, prikazuje u nizu od 29 sličica iz dečijega sveta život jedne porodice na slavenskome tlu. Dubokom istinitošću, prekrasnim načinom i slobodnim crtaju se tu prilike svima nama znane i pouzdane, pričaju se zgode i zgodice, ko je smo više manje proživeli svi. Proživljavamo ih iznova sa milim, plemenitim ljudima nama srodnim po srcu i besedi, dišemo, radujemo se, ronimo suze olakšice sa troje dece — junaka njihovim mi očima gledamo u njihov svet a njihov je, osvajaju ga i osvajaju od dan do dan, od godine do godine, rastu i srašće s njim u jednu mi... loliku skladnu celinu. — Knjiga je autobiografskog a ujedno i tipičkoga značenja i biće maloj i velikoj hrvatskoj deci ono, što je češ.oj „Bakica" ... Nėmcove i nemačkoj: Stein: „Das Tagebuch dreier Kinder". — Omašna knjiga od 312 str. većeg formata štampana jest na dobrom papiru i u originalne korice tvrdo uvezana. Cena K 12·— (poštom novac napred poslat K 13·50, pouzećem K 14·—) Naručuje se kod nakladne knjižare Mirka Breyera u Zagrebu (Ilica 29), kao i kod ostalih boljih hrvatskih knjižara.

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. Šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 19. rujna 1918. — Broj 1147.

Jugoslavensko pitanje opet na dnevnom redu.

U danima, kada je gospodin Burian pozvao zaraćene države na pregovaranja, kad i nemački državnici izjavljuju, da ih čuje sav svet, da suglašuju s načelima, proglašenima od Wilsona, i da ih smatraju prihvatljivima za sav svet, putuje gospodin Tisza, kao politički „commis voyageur“ od Zagreba u Varaždin i od Varaždina u Sarajevo, da reši jugoslavensko pitanje. Gospodin Tisza i jugoslavensko pitanje, gospodin Tisza i demokracija, Tisza i Wilson! Zašto nisu pozvali siamskog kralja na pomoć, da im razmrsi čvor narodnosnog problema u našoj monarkiji.

Ako nema boljih dokaza, da je u Pešti i Beču takodjer politika jedna opereta, pruža nam ga ovo nadahnuće suptilne državničke mudrosti, koje je zamislilo Buriana kao prvoboritelja za demokratična načela, a Tiszu kao rešitelja zamršenih narodnosnih pitanja po načelu samoopredjenja naroda. Da su Buriana zaodenuli rimskom togom, a gospodina Tiszu, husarskog časnika, preobukli u grčkog hoplitu, bio bi dojam manje komički, nego njihova pojava u tim najnovijim kostimima.

Pet godina traje već rat, ali sve uzalud. Ništa ih ne može opametiti. Što su jučer mislili, misle još danas, kako su jučer posmatrali svet, isto tako gledaju ga i danas te si utvaraju, da mogu onom detinjastom perfidnošću, progledanom do dosade od svakog diletanta u politici, zavaravati ljude, koji mogu doduše biti neprijatelji monarkije ali za to ipak ne jednaki našim proslavljenim diplomatima, od Forgacha preko Czernina do Buriana.

Zagonetke u našoj politici nisu više zagonetne. Po nekoj birokratskoj šabloni izradjivaju se note, vode se poslovi. Posve ustaljenom i do neprobavnosti prožvačenom terminologijom, za koju se zapravo nezna, kojega je izvora, govori se svetu i govornik si svaki put utvara, da je izvršio remek delo državničke mudrosti. I ova šablonska politička metoda primenjuje se sada na naš narod. Njom se nastoji rešiti naše životno pitanje. A glavno jest, da se jednom šestmilijunskom, zaostalom, analfabetskom narodu osigura put na more preko dvanaestmilijunskoga naroda, preko tudjega područja. A to nazivaju rešenjem jugoslavenskoga pitanja. Zbog tog rešenja krenuo je grof Tisza na put i pregovara sa svim mogućim ličnostima. Bio je primljen od bana, govorio je s drom Popovićem i sada odlazi u Bosnu i čak u Dalmaciju. Madžarska traži za sebe hrvatsko Primorje, tri slavonske županije, velik deo Bosne i Hercegovine i — Koter. Vidimo, da su Madžari veoma skromni ljudi i ne traže baš ništa sem onoga, što sami trebaju. Možemo od njih mnogo da naučimo, a na temelju njihovog shvaćanja pravednosti i demokracije, možemo po historičkom pravu zatražiti Budimpeštu za našu Jugoslaviju, u kojoj je u 18 veku bio gotove sav gradjanski stalež srpske narodnosti, ako nas ne će preteći Rumunjci te zatražiti na temelju istoga prava poseta tog grada, jer je obitelj Hunyadija, kako je danas povesno utvrdjeno, bila rumunjske narodnosti te je i jedan ugarski kralj prema tome bio Rumunjac.

Zanimivo jest, što piše k tome „Slovenski Narod“ u članku pod naslovom „Jugoslavenska Kriza“: Jugoslavensko je pitanje postalo tako važan faktor svetovne politike, da vlada unutarnjim položajem u nekoliko država. Vidjesmo, kako je u Italiji buknula do sad još ne rešena kriza usled jugoslavenskog problema a svaki dan doživljujemo, kako naše pitanje uzbudjuje politiku naše monarkije te prouzročuje medju vodećim državnicima sporove i protivštine. Iz najnovije akcije Husarek-Wekerlove, koji su tako odvažni, te su na svoju ruku, a da nisu pitali za mnenje one, čiju kožu misle strojiti, kušali rešiti jugoslavenski problem, razvila se nova kriza, koja će po svoj prilici progutati ili gospodina Husareka ili Wekerlea. Radi se pre svega, kako je poznato, o aneksiji Bosne i Hercegovine. Nekoji vele, da su propali nacrti Wekerlea i da će iz toga izvoditi konsekvencije dok drugi tvrde, da je Wekerleov program već odobren i da će usled toga odstupiti Husarek. Izgleda, da stojimo neposredno pred važnim odlukama. Wekerle bio je prekjučer kod cara, u Beču boravi general Sarkotić, novi zajednički ministar financija sprema se na put u Bosnu. Wekerle je jučer više sati pregovarao sa ministrom a latere grofom Zicyem, protektorem frankovačkih nacrta i sa ministrom vanjskih posala Burianom. Doskora će se videt, što su u Beču svarili. Ne radi se možda samo o bosanskom pitanju već takodjer o rešenju, „latentne“ hrvatske krize. Čemu se imamo nadati, posve je jasno. Ali štogod ova gospoda odluče, ne će to biti „rešenje jugoslavenskog problema“.

Za nas su sva ova natezanja i naprezanja samo izvor zabavi. Mogu gospoda u svojoj čarobnoj kuhinji variti za naš narod otrov po miloj volji, mi im ne ćemo verovati da je to lek, a pobrinućemo se, da ga ispiju sami.

RATNI IZVEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja: Talijani su nastavili svoja naprezanja, da zaposednu naše položaje na Monte Pertica. Cilj njihovim je jučerašnjim, žestokom topničkom i minskom paljbom praćenim navalama tvorilo brdo Tasson, proti kojemu su 5 puta jurišali. Neprijatelj bio je svaki put suzbijen po ljutim bojevima iz bliza. Na Monte Tomba i na Monte Solarolo suzbili smo pokušaje neprijatelja, da se približi našim položajima. Na zaravanku istočno od Asiaga privremeno veći bojevi. Brojni neprijateljski letači bacili su na više mesta za frontom Piave i u dolini Ečave bombe, a da nisu naneli znatne štete. — Albanija: Uzduž obale suzbili smo navalu Talijanaca. Na gorskoj kosi, jugozapadno od Berata, gde smo pomaknuli naše linije unapred, bile su suzbijena neprijateljske protunavale. — Zapadno bojište: Kod c. i kr. četa ništa osobitoga. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Kod Yperna suzbili smo nasrtaje na obim stranama LaBassee-kanala više puta opetovane delomične napadaje. — Vojna skupina von Böhna: Pokušaji neprijatelja da se dočepa naših linija severno od šume Haumont, kao što i delomične navale navale proti Holnona i Chauny-le-Granda, izjaloviše se. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Aillette i Aisne nastaviše Francuzi svoje navale. Prepodne navališe izmedju Vauxaillona i Allemanda a poslepodne s jakim silama i iza najjače paljbe na čitavoj fronti. Neprijatelj, koji je najpre prodro u naše linije u smeru na Pinon i južno od ceste Laffaux—Chavignon, bio je protunavalom opet suzbačen. Navale, uperene proti ostaloj fronti, izjaloviše se pred našim linijama. — Vojna skupina Gallwitzeva: Nema osobite bojne delatnosti. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Manji izvidnički okršaji na lorenskoj fronti i na Vogezima. — Mačedonsko bojište: Istočno od Černe stoje Bugari od 15. rujna u boju s Francuzima, Srbima i Grcima. Da se neprijatelj suzbije, bili su uloženi takodjer nemački bataljuni. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 16. rujna posle podne: Izmedju Oise i Aise trajalo je tečajem noći napredovanje francuskih četa. Istočno od Vauxaillona osvojile su „majmunsko brdo“, kod čega je ostalo oko 300 zarobljenika u njihovim rukama. Dalje na jug osvojili su Francuzi Vailly. U Loreni izvedoše Francuzi napadaj u predelu Leintreya te su dopremili zarobljenika.

•

Francuski izveštaj od 16. rujna u večer: Tečajem dana nastaviše naše čete svoje napadaje u predelu severoistočno i istočno od Sancya usprkos nemačkom otporu te su na fronti od 4 kilometra uznapredovale za jedan kilometar. 600 zarobljenika i 2 topa kalibra 10·5 ostaše u našim rukama.

•

Francuski izveštaj od 17. rujna posle podne: Severno od Aisne obestrana topovska delatnost. U Champagnei izveli su Francuzi napadaj te su zapadno Maison-de-Champagne dopremili zarobljenika. Izmedju St. Hilaire-le-Grand i Mont-sans-Nom kao što i severno od Reimsa suzbili su Francuzi više nemačkih nasrtaja.

•

Engleski izveštaj od 15. rujna: Tečajem noći proveli smo manje, uspešno poduzeće na obim stranama kanala Ypern—Commines. Kod toga smo pomaknuli naše linije na fronti od preko 2 milje unapred, dopremili zarobljenika i strojnih pušaka. Na bojnoj je fronti došlo u predelu Moeuvresa do okršaja sa neprijateljskim štrafunskim odeljenjima. Kod Sauchya i Appya pomaknuli smo naše postojanke unapred.

•

Engleski izveštaj od 16. rujna u večer: Na južnom delu naše fronte privele su naše štrafunske straže nekoliko zarobljenika. Kod Plogsteerta i istočno od Yperna pomaknuli smo našu liniju nešto unapred. S ostale fronte nema sem obostrane topovske delatnosti ništa da se javi.

•

Engleski izveštaj od 17. rujna posle podne: Naše su čete uznapredovale jučer u smeru na Le Verginier, severozapadno od St. Quentina. Severoistočno od Neuve Chappelle i severozapadno od Hullucha poboljšali smo sinoć nešto naše položaje.

•

Talijanski izveštaj od 17. rujna: Severno od Grappe kušao je neprijatelj jučer, poduzevši 5 protunavala, da nam preotme izgubljeno područje. Na koncu doline Seren bio je glatko suzbijen. Broj zarobljenika, dopremljenih izmedju doline Cesille i Col del Orso tečajem manjih akcija, povisio se na 442. Osim toga smo zaplenili nekih 20 strojnih pušaka i jedan maleni opkopni top. Naša izvidnička odeljenja stoje s neprijateljskim prednjim odeljenima na uzvisinama Nozzole (Judikarije) i istočno od Moria (Langharina) u živahnom boju. Kod toga su dopremila nekoliko zarobljenika te zaplenila vrhu toga 4 minometa. U dolini Brente prenerazismo kod zatvora Grottelle jednu malu postojanku, koju smo zarobili. Neprijateljsko je topništvo delovalo osobito uzduž Piave, u predelu Montella i izmedju Fagase i Fossalia smetajućom paljbom. Naša i saveznička su letala uspešno bombardovala vojničke uredjaje kod Levica (dolina Lagharine) i neprijateljska letališta u dolini Ečave i u mletačkoj ravnici. Oborili smo 3 neprijateljska aeroplana i jedan pripeti balon.

•

Amerikanski izveštaj od 16. rujna: Sem mesnih bojeva, kod kojih smo priveli zarobljenika, porasla je topnička i letalačka delatnost. S odseka St. Mihiela ništa nova.

•

Izveštaj istočne armije od 15. rujna: U jutro napadoše po izdašnoj topničkoj pripremi srpske i francuske čete na neprijateljske obrambene uredjaje u brdovitom području kod Dobropolja. Čitava je prva bugarsku linija u širini od 11 kilometara bila usprkos poteškoćama područja osvojena. Brojni zarobljenici, topovi i znatni plen padoše u ruke savezničkih četa. Operacije traju dalje te se povoljno razvijaju. Na ostalim delovima fronte živahna delatnost topništva i izvidničara. Srpski i francuski letači, koji su sudelovali u bici, podupirali su delovite napredovanje pešadije te su nabacili neprijateljske komunikacije bombama.

Austro-ugarska mirovna ponuda.

Već danas se može kazati, da austro-ugarska mirovna ponuda imade slabih izgleda. Balfour se izrazio o noti ovako: Ja ne mogu u bečkom predlogu videti mogućnost, da se cilj, koji lebdi saveznicima pred očima, mir, što bi bilo nešto više nego li pukō primirje, može uopće postići. Imade li najmanjeg izgleda uz dane okolnosti, da će takvi pregovori dovesti kraju? Ma da želim posmatrati taj predlog iz povoljnog stanovišta, ipak ne mogu da ogovorim s jednim „da“ na ovo pitanje. Pučanstvo sporazuma teži za mirom. Ali nije tako bedasto, kako si umišljaju neki ljudi kod središnjih vlasti. Pregovaranja su posvema bez koristi; a bila bi samo onda moguća, kad bi državnici središnjih vlasti obradjivali ovo pitanje u posve drukčijem duhu, nego li je onaj, kojim su oduhovljeni. Iz toga zaključujem sa mnogo srdžbe ali ipak sa malo sumnje, da pokušaj nije bio poduzet za to, da se postigne mir i sporazumljenje, već da oslabi naš položaj. — Još odrešitije izjavlja se o mirovnoj noti „Daily Express“, koji piše, da se ova mirovna ponuda ne može nikako prihvatiti. Ententini uveti, da su posve jasni: Belgija i Francuska se imadu isprazniti. Brest-litovski mir i onaj u Bukareštu imadu se anulirati. Nemačka ima pristati na pravo samoodredjenja naroda. Konačno, da ne može biti govora o miru, dok Nemačka ne napusti svoje neprestano glagolanje o obrambenom ratu. — „Daily Telegraph“ veli, da je mirovna ponuda posve općenito stilizovana i da je posve neiskrena. Drugo je pitanje, za što je Austro-Ugarska baš sada ponudila ovu mirovnu izjavu. Biće, da je razlog taj, što su centralne vlasti uverene o tome, da ne mogu iznuditi mir na bojnom polju.

Najviše besne protiv mirovnog koraka talijanske novine, ali regbi, da je Italija Ahilova peta antantine solidarnosti, da bi ona najpre sklopila mir. Ona se u svemu razilazi od ostalih alijiraca, pa po svoj prilici i u tom pitanju. Nije baš od odlučne važnosti, što pišu ove novine, ako „Corriere della Sera“ naziblje mirovni korak monarkije „kulturam bacila“ ili ako „Idea Nazionale“ preporuča

Talijancima neposredni boj proti Austriji. Talijanske novine ne uzimlju ove izleve mržnje tako tragički, pa ni talijanski državnici svoje ratoborne izjave.

Niže donosimo neke najnovije primedbe engleskih i amerikanskih novina.

*

New-York, 17. (D. u.) Javno mnenje i novine Udruženih Država zabacuju s nekojim iznimkama nedvoumno korak austro-ugarske vlade, kojega označuju kao deo kampanje teutonske podmuklosti.

*

London, 18. (D. u.) Reuter. Austro-ugarskom notom bave se još uvek novine u prvom redu, a mišljenje novina podudara se s mnenjem, izraženim jučer od engleskog ministra vanjskih posala Balfoura. Konservativni „Daily Telegraph“ piše, da nota nema uopće nikakvog izgleda na uspeh. I „Morning-Post“ povladjuje držanju Balfoura. „Star“ izjavlja, da Nemačka mora izaći iz svog militarističkog pakla te otvoreno izjaviti, da se odriče militarističke pohlepe u Rusiji, Rumunjskoj, Belgiji i drugde. „Pall Mal Gazzette“ ističe, da se o glavnim engleskim mirovnim uslovima ne može raspravljati. Valja ih ili prihvatiti ili otkloniti.

Wilson otklanja austro-ugarsku ponudu.

Wahington, 18. (D. u.) Reuter. Državni tajnik Lansing obelodanuje sledeću izjavu. Ovlašteni smo od predsednika Wilsona na izjavu, da ćemo na austro-ugarsku notu, koja predlaže neformalnu konferenciju ratujućih stranaka, dati sledeći odgovor:

Vlada Udruženih država nalazi, da može na predlog austro-ugarske vlade podati samo jedan odgovor. Ona je opetovano i potpunom iskrenošću saopćila uvete, na temelju kojih bi Udružene države pomislile na mir te ne će se odazvati nikakvim predlozima za jednu konferenciju o jednoj stvari, u kojoj je jasno obrazložila svoje stanovište.

*** Medjusaveznička socijalistička konferencija i naša mirovna ponuda.** London, 17. (D. u.) Reuter. Predsednik medjusavezničke radničke konferencije izjavio je obzirom na austro-ugarsku mirovnu ponudu, da je dužnost prisutnih, da ispitaju svaki korak za mir. Henderson je za tim saopćio, da ruski odaslanici nisu došli na konferenciju, ali Balfour da mu je javio, da su dobili putnice i da će s prvom ladjom admiralstva krenuti iz Bergena.

*** Za slobodu i ujedinjenje Poljske.** Krakov, 16. Danas se je ovde održala skupština zastupnika poljskih pučkih stranaka Galicije i kraljevine Poljske, u kojoj se je jednodušno zaključilo, da jedino poljski narod ima odlučivati o budućnosti Poljske i traži neodvisnost, ujedinjenje svih poljskih zemalja i izlaz na more. U isti je mah zaključeno, da se priredi sastanak svih pučkih stranaka Galicije i kraljevine Poljske u Varšavi.

*** Češki kler protiv praškog nadbiskupa.** Već odma nakon naimenovanja grofa Huyna za nadbiskupa praškoga videlo se, da on nije nikako u volji ni velikoj masi čeških katolika, ni češkomu kleru a ni češkom klerikalnom veleposedu, mimo čije je volje bio naimenovan Huyn na mesto nadbiskupa, praškog Čeha baruna Skrbenskog. Nu još više se razmahao pravi pokret protiv nadbiskupa Huyna, kad je ovaj počeo sa progonom zdušnog češkog klera a sa protežiranjem nemačkog svećenstva. To protučeško držanje terao je grof Huyn tako daleko, da nije htio krizmati Čehe na ime Libuša, Jaroslav, Veceslav, već preporučao imena Rudolf i Wilhelm. Vrhunac je bio, što je nadbiskup Huyn pošao na sastanak nemačkih biskupa u Tuldi. Za to se je i o. Zahradnik tako oštro izrazio o nadbiskupu Huynu.

*** Buntovni pamfleti u Nemačkoj?** „Reuterov“ dopisnik na engleskoj froti javlja od 7. septembra: Nemački zarobljenici potvrdjuju, da u nemačkim redovima kruži veliki broj buntovnih pamfleta; neki vojnik petnajste divizije, koji je bio nedavno na dopustu, veli, da su mu neki bavarski vojnici, sa kojima se je našao u družtvu, pokazali više revolucijonarnih pamfleta, koji se u velikom broju šire izmedju njih. Ti pamfleti su žestoki, upravljeni proti Pruskoj i za klinju vojnike, da se ne bore. Bila to posledica te propagande ili ne, sigurno je, da se ove upute do stanovite mere slede. Više zarobljenika, koji su zarobljeni u ponedeljak, tuže se, da nisu dobili nikakve potpore od mitraljeza. Ispitivanje učinjeno u toj stvari, pokazuje, da su se tri satnije mitraljeza predale, a da nisu ni hica ispalile, a jedna druga, da nije upotrebila nego jednu samu od svojih mitraljeza. Zapovednik ove satnije bio je sretan, da je bio zarobljen a general, koji zapoveda 234. divizijom, tuži se, da mora kažnjavati svoje ljude za to, što prave rane jedni drugima“. — Ove su vesti očito tendenciozne, kako bi se što više uzdržalo ratno raspoloženje u antantinim narodima.

*** Jalove nade Slovaka u novu razdeobu županija.** Slovačke „Narodne Novine“ iz Turčanskog Sv. Martina pišu: „Već smo pisali o tome, kako vlada radi na pripravama nove razdeobe županija, primerice: od četiri gornjo-ugarskih županija namerava sada urediti dve. Prema najnovijim verzijama otpočeti će ovih dana u ministarstvu većanja o toj stvari. Iz Sedmogradske pozvani su na većanja: bivši ministar Ivan Šandor, grof Štepan Bethlen, Gabriel Ugron, Alexander Beer, profesor Mihajlo Rotz i zast. Stepan Lazar. Ova nam imena najbolje svedoče, kakova će biti buduća razdeoba županija. Grof Stepan Bethlen najčešći je protivnik Rumunja, a Mihajlo Rotz kroz petnaest je godina u svojim spisima pokazao toliko neprijateljstva spram nemadžarskih naroda, kao možda nitko dosele. Sa sviju strana čuju se glasovi o pomirenju i o preustrojstvu država i naroda, samo u Ugarskoj još uvek imadu reč ljudi, čije se vreme već preživelo“.

*** Talijanski ministar predsednik otputovao u Pariz.** Chiasso, 17. (D. u.) Polag vesti „Agenzia Stefani“ iz Turina proputovao je talijanski ministar predsednik jučer kroz ovaj grad na svom putu u Pariz.

*** Rat na moru.** Berlin, 18. (D. u.) Wolffov ured javlja: Naše podmornice u Sredozemnom su moru potopile 19.000 brutto registarskih tona neprijateljskog ladjevnog prostora.

*** Neograničeni zajam u Francuskoj.** Pariz, 17. (D. u.) Havas. Ministar financija, Klotz, predložio je komori zakonsku osnovu, tičuću se podignuća zajma u neograničenoj visini. Naslovi tog zajma opstojaće u slobodnoj, 4-postotnoj, večitoj renti, koja se kroz 25 godina neće konvertirati.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Moskva, 16. (D. u.) Prema izveštajima, priopćenim u novinama, povukle su se sovjetske čete na više mesta južnog odseka i na severnoj fronti u smeru na Arhangelsk usled jakog neprijateljevog pritiska. Iz Samare javljaju novine, da se velik broj Ceha nećka otići na frontu.

*

Petrograd, 16. (D. u.) Polag „Pravde“ došlo je na fronti kod Arhangelska do okršaja izmedju četa boljševika i englesko-francusko-amerikanskih odeljenja. U tom su boju najpre pobedili boljševici. Englesko odeljenje, koje je neprijatelju priteklo na pomoć, suzbilo je ruske čete, koje su bežale u neredu i panici.

*

„Neue Zürcher Zeitung“ javlja: Konovalov i Tretjakov, bivši ministri u kabinetu Kerenskoga, obesili su teško u tamnici te su bili prevezeni u bolnicu. — Usled seljačkih nemira, koji već 12 dana traju u moskovskoj guberniji, ostala je Moskva već 12 dana bez kruha. Prošle sedmice nije pučanstvo uopće dobilo kruha, već 2 funta krumpira i 200 grama riže. Gubernijski je grad Tula bio osvojen po seljacima. Buntovnički seljaci opstreljavaju Nižnji Novgorod.

Domaće vesti.

Glas sa fronte. Neugodno iznenadjen čitam vašu vest: „Prisiljeni okolnostima, obustavićemo naš dnevnik 1. X. t. g.“ Što zar ipak ne možemo izdržati? Koji list sada čovek može čitati? Naši u banovini nisu takovi! Dajte mi u tome pravcu saveta. — Veleštovanjem **B.** nadp.

Dečak, 11 godina star, imenom Ivan (Nini), izostao je pre osam dana iz roditeljske kuće. Po svoj prilici biće u gradu, u kući koje poznate obitelji ili s decom. Isti je malen, debeo, obučen samo hlačama i trikotom. Koji ga sretne, neka ga odmah preda najbližoj redarstvenoj stanici.

Prosveta.

Izšla je 3. številka „Kurenta“ s sledečo vsebino: Damir Feigel: Soba št. 69. — Manica: Največji blagoslov. — Ferdo Plemič: Pravljice za odrasle: 4. O odseku za ljudski blagor. — Bahun: Valeji. — Jože Plot: Politika gospoda Matevža. Ustrezi vsakemu! Tudi mecen. Pozor na papirnato blago! Izpremenjene vrednote. Napačno razumel, za naše gospodinje. Netaktnost. — V prilogi: Njegova zadnja želja. Neverjetni Tomaž. Narobe svet. Pozna jo! Vedno „nobel“. — Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gašpari: Naši zvonovi. Homatije v Rusiji. — France Podrekar: Sedem kranjskih Švabov, ali „joj tebi, Korošec!“ „Durchhalten!“ — Arch Smrekar: Razžaljeni berač. Slovenske titularne žene in neveste Madžarov. Gospod sodarski pomočnik v jeseni 1918. — „Kurent“ velja do konca tekočega leta 10 kron in se ga naroča v upravništvu „Kurenta“ v Ljubljani, Stari trg 19. — U Puli se prodaje „Kurent“ u dućanu Fajt, ulica Barbacani.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Nadporučnik Mailpeter; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Alphi“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Teichmann.

Ako bi računali 80 djece na 1 učitelja, onda bi na opstojećim hrvatskim školama moralo biti 64 hrvatska pokrajinska učitelja, a bilo ih je 52. Po ovom istom ključu moralo bi tada biti talijanskih pokrajinskih učitelja 13, a bilo ih je 15.

Prama broju stanovništva moralo bi biti djece općevnog jezika:

talijanskog	hrvatskog	drugog	(inostr.)	ukupno
645	6914	159	(44)	7762,

a vidjeli smo, da polazi škole:

talijanske	hrvatske	njemačke	ukupno
1033	5090	52	6175,

dakle ne polazi nikakove škole djece:

talijanske	hrvatske	druge	ukupno
—	1824	—	1587

t. j. u talijanskim školama ima 1033 djece, dakle ima u istim 388 djece, kojima nije općevni jezik talijanski. Djece drugog jezika i inostranaca ima 203, koji stalno polaze svi talijanske škole. Onda ostane u talijanskim školama 185 djece hrvatskog općevnog jezika, 52 polazi njemačke škole, a 1587 djece hrvatskog općevnog jezika u pazinskom kotaru je bez ikakove škole ili 1824 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi hrvatske škole. Jasno je, te ne treba nikakovog dokaza, da sva djeca, što ne polaze školu, da su sva ta djeca — osim 158 djece rumunjskog općevnog jezika — djeca hrvatskog općevnog jezika.

Pogledamo li brojke po pojedinim općinama pazinskog kotara, vidit ćemo, da ima u njemu 1582 djece hrvatskog općevnog jezika bez ikakove škole, a 422 polazi u nehrvatske škole.

Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi prama broju djece općevnog jezika moralo biti u pazinskom kotaru 87 učitelja na hrvatskim školama, a 13 učitelja na talijanskim školama, a vidjeli smo, da je hrvatskih učitelja bilo 52, a talijanskih 15.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 6685, a 10 godina kasnije 6520.

Stanovništvo je u ovoj općini zadnjih 10 godina naraslo od 6826 na 7109 ili za 283 ili 4%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

muške

u Bujama: . . 4-razredna sa 4 učiteljske sile i 241 dijete;

ženske:

u Bujama: . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 259 djece;

mješovite:

u Momnjanu: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 265 djece;
„ Tribanu: 1- „ „ 1 učitelj. silom „ 50 „
„ Krasici: . . 1- „ „ 1 „ „ „ 105 „
„ Berdama: . 1- „ „ 1 „ „ „ 67 „
„ Karsetama: 1- „ „ 1 „ „ „ 62 „

Osim ovih utemeljena je jošte i talijanskih škola u Sorbaru, koja ne dolazi ovamo u račun, jer nije bila otvorena god. 1913.

II. Zaključci:

Od 7102 stanovnika moralo bi biti 1137 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 6520. Ovi bi morali imati 1043 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 13 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 15.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 579. Ovi bi morali imati 92 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 hrvatska pokrajinska učitelja, a nema niti jednoga.

Na svako 434 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski talijanski učitelj;

579 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nema niti jednog učitelja.

Kada bi na 434 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 učitelj, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti u ovoj općini 2 hrvatska pokrajinska učitelja, a nije bio nijedan.

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 69 učenika, a za 92 djece hrvatskog općevnog jezika nema niti jednog pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na svako 69 učenika hrvatskog općevnog jezika bio jedan hrvatski pokrajinski učitelj, morala bi biti u ovoj općini 2 hrvatska pokrajinska učitelja, a nema niti jednog.

Talijanske škole polazi 1049 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 1043, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu.

Hrvatskih škola uopće nije bilo, prama tome je 92 djece hrvatskog općevnog jezika bez škole.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika pao u 10 godištu 1900.—1910. od 6685 na 6520 stanovnika ili za 165, a u postocima 2%.

Broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 129 na 579 ili za 450 stanovnika, a u postocima za 349%.

Vidimo, da je broj Hrvata ovdje neobično narastao. Ovo se nije dogodilo ni naseljivanjem, ni naravskim porastom, već je ovo jasni dokaz, kakov je bio popis pučanstva godine 1900. Nadajmo se, da će budući popis broj našega naroda u ovoj općini prikazati u faktičnom stanju.

Pogledamo li mjesto Krasicu, vidimo da ima u njoj 487 stanovnika talijanskog i 469 hrvatskog općevnog jezika. Prvi bi morali imati 77 djece za školu, a drugi 75. Pogledamo li broj polaznika u talijanskoj školi u Krasici, to vidimo, da istu polazi 105 djece, dakle je u toj školi 28 hrvatske djece, a ostala su naša djeca bez ikakove škole. Ako je za 487 stanovnika talijanskog općevnog jezika talijanska škola, onda bi i za 469 stanovnika hrvatskog općevnog jezika morala biti u Krasici hrvatska škola.

Cijela bi općina Buje morala imati 1137 djece, a računamo li i djecu inostranaca, onda 1149. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 1049 djece, onda ima u ovoj općini još uvijek 100 djece bez ikakove škole, a stalno je, da su ovo hrvatska djeca.

2. Općina Črni Vrh [Verteneglio].

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Črni Vrh — osim 37 inostranaca — 2614 stanovnika, kojima je općevni jezik:

Na svako 580 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. 1096 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nema niti jednog pokrajinskog učitelja. Da bi i na svako 580 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, morala bi biti u ovoj općini 2 hrvatska pokrajinska učitelja.

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 90 djece. Kada bi i na svako 90 djece hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to u talijanskim školama, morala bi u ovoj općini biti 2 pokrajinska učitelja, a nije bilo niti jednoga.

Talijanske škole polazi 451 dijete, a moralo bi ih biti 464, dakle skoro sva djeca talijanskog općevnog jezika polaze školu. Hrvatsku zasebnu školu polazi 111 djece, a djece hrvatskog općevnog jezika moralo bi biti 175, dakle 64 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi nikakove škole ili u postocima rečeno, 36% hrvatske djece jošte ne polazi školu.

Rekoh, da bi sve djece moralo biti 639, a vidjeli smo, da talijanske škole polazi 451, a hrvatske 111 (ukupno 562), onda ima u ovoj općini još uvijek 77 djece bez ikakve škole, što su svakako hrvatska djeca.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika u zadnjem 10 godištu pao od 3669 na 2903 ili za 766 ili u postocima 20%, a broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika narasao od 111 na 1096 ili za 985, a u postocima 886%. Stvar nečuvena! Kod budućeg popisa pučanstva mora broj naših ljudi opet ponarasti.

U zadnje se vrijeme čine izvidi za utemeljenje javnih hrvatskih škola u Šterni i Martinčićima, te će ove biti tijekom ove godine i utemeljene.

4. Općina Motovun.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Motovun — osim 18 inostranaca — 6258 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 14		slovenski . . 1042	} ili 67%
talijanski . . 2052 ili 32%		hrvatski . . . 3147	
		drugi . . 3		

Popis pučanstva navadja stanovništvo po općevnom jeziku po poreznim općinama ovako:

njemački . .	1	slovenski . .	2
talijanski . .	2610	hrvatski . .	1

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 23, a 10 godina kasnije samo 3.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 2222, a 10 godina kasnije 2610.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.-1910. od 2245 na 2614, ili za 369, a u postocima za 16%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Črnom Vrhu: 4-razredna sa 4 učiteljske sile i 308 djece;
„ Novoj Vasi: 2- „ „ 2 „ „ „ 107 „

Osim ovih škola bila je prije u Fiorinima ekskurendo škola, a danas je samostalna talijanska škola.

II. Zaključci:

Od 2614 stanovnika moralo bi biti 418 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 2610. Ovi bi morali imati 417 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 talijanskih pokrajinskih učitelja, a i bilo ih je upravo toliko; danas pak, pošto se otvorila škola u Fiorinima, ima ih 7.

Na svako 435 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski talijanski učitelj;

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Črni Vrh:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 69 učenika.

Talijanske škole polazi 415 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 418, dakle sva djeca talijanskog općevnog jezika u ovoj općini polaze školu i uopće nema djece bez škole.

3. Općina Grožnjan.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Grožnjan — osim 29 inostranaca — 3999 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski . . 2903 ili 72%	slovenski . .	32	ili 28%
	hrvatski . .	1064	

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovništva po selima ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		hrvatsko-slovenski 1900.	hrvatsko-slovenski 1910.
445	416	Kastanja	1	4
319	303	Kubertøn	1	71
1561	1353	Grožnjan	11	279
938	514	Završje	70	567
406	317	Šterna	28	175

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 111, a 10 godina kasnije 1096.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3669, a 10 god. kasnije 2903.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 3791 na 3999 ili na 208, a u postocima izraženo 6%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

talijanske

u Grožnjanu: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 110 djece;
„ Kastanji: 1- „ „ 1 učiteljskom silom „ 54 „
„ Završju: 1- „ „ 1 „ „ „ 125 „
„ Šterni: 1- „ „ 1 „ „ „ 162 „

2. zasebne

Družbina škola u Martinčićima:
1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 111 djece;

II. Zaključci:

Od 3999 stanovnika moralo bi biti 639 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 2903. Ovi bi morali imati 464 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 5.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 1096. Ovi bi morali imati 175 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, morala bi biti u ovoj općini 3 hrvatska pokrajinska učitelja, a nije bio niti jedan.

V. Kotar Poreč.

1. Općina Buje.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Buje — osim 72 tudjih državljana — 7109 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . .	9	slovenski . .	61	ili 8%
talijanski . .	6520 ili 91%	hrvatski . .	518	
		drugi . .	1	

Popis pučanstva navadja stanovnike hrvatskog općevnog jezika po selima općine Buje ovako:

1900.		1910.
6	Berda	—
3	Briz	—
40	Buje	54
12	Karsette	18
52	Krasica	470
4	Merišće	—
—	Momnjan	—
—	Oskurus	5
12	Sorbar	32
—	Triban	—
ukupno 129		579

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 129, a 10 godina kasnije 579.

ojedini broj 16 h.

A listu: U pretplati ilavu god. K 48·—, olugodište K 24·—, iesečno K 12·—, me- o K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj ,AŠI primaju se u vi lista trg Custoza i

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Čekr. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

odina IV. U Puli, petak 20. rujna 1918. Broj 1148

stra u prošlosti i sadašnjosti.

U svakom kutu naše jugoslavenske domovine le mnogo simpatija, mnogo lepih, tetošnih reči našu Istru, za naš narod. Ovu ljubav za izlo- deo jugoslavenskoga naroda dokazala je majka ja Hrvatska i Slavonija u zadnje doba u obl- meri, izbaviv našu decu od crne nevolje. ide su naše dece našle u Hrvatskoj i Slavoniji oljubiv krov, a mi valja da smo onim ljudima, nemadu samo hrvatske osećaje za naš narod jeziku već dokazuju ih delom, harni i da smo tni, da smo po imenu i krvi jednaki njima, krv ove krvi, i meso njihovog mesa. Ali mi ne mo- o da od banovine sem novčane potpore i spa- nje naše dece tražimo i to, da ona nas narodn sti, da radi tamo za nas, gde moramo i mo- sami da radimo. Naša je zadaća da dajemo m inicijativu za svaku akciju u prospeh našega da u Istri, da pokažemo, gde treba pomoći i e i sami svojski za narod zauzmemo. A u tom meru nužniji rad u Istri, nego li u Hrvatskoj i onlji.

Istra je najzapadnija postojanka jugoslavenstva vatstva. Što su bili naši stari graničari u tursko a, to su danas za celokupnu našu domovinu Istrani. Kao što je Slovenija na hladnom se- , Istra je zapadna straža Jugoslavenstva. Pre- li bi mogli, da naš narod u Bosni i Hercego- nije prosvešćen, jer Bosna i Hercegovina su orna narodna područja, a nema nikoga na u, koji bi sumnjao u jugoslavenstvo onog dela. stri su prilike drukčije. Ma da imade naš narod stri lepu i davnu povest, ova povest je samo poznata retkim odabranicima, a to, što zna- n, to je još nedavni naš preporod, prvi naš jonalni i politički boj, koji je skopčan i ostaće pčan uz imena dr. Laginje, prof. Mandića i . Spinčića.

U jedan mah je planula silnim plamenom dna svest i bilo je onda u Istri takvih Slavena, ste kasnije uzalud tražili u slavenskom taboru. što u slovenskim pograničnim krajevima, opazio akodjer u Istri sličan pojav, da smo odmah iza oroda počeli gubiti važne neke naše postojanke se velik deo našeg naroda izgubio u latinskom ru. Za ovaj se pojav ne može činiti nikoga ovornim. Jer istodobno s našim narodom, pro- io se takodjer talijanski življ. Talijani su u , kao što u Dalmaciji, od pamtiveka zastupali ijanski stalež. Prvo je narodno probudjenje bilo vezi s ekonomskim i kulturnim razvitkom gra- nstva u opće. Bio je dakle u prilog onim na- ima, koji su raspolagali s gradjanstvom, t. j. naca i Talijana. Retki naši razumnici nisu mogli sami izvedu svoj idealni program. Učinili su što su mogli, spasili su ono, što se spasiti . Poznato jest, da je polovicom prošlog stoleća u Trstu preko 50 posto slovenskog življa, da očetkom istoga stoleća bio Pazin čisto slaven- grad, gde se uopće nije govorilo talijanski, što izlazi iz savremenih talijanskih isprava. Razvio dakle gradjanski stalež, a s gradjanskim se ežom razmahalo u našim pokrajinama talijan- , kao što na severnim našim granicama nem- . Usled tog razvoja zastao je za trenutak i j starodavni, svesilni pohod Slavena na more, se polagano ali sigurno vršio od Petrograda do Kotora.

Gradovi, koji su pre toga živeli dosta zatvo- , sami za sebe, unutar svojih bedema, počeli širiti. U gradovima bilo je posla. Procvala je vina i industrija, a seljak, zaostao i zanemareni ak, požurio se, da dobije u gradskoj industriji du. Naš je narod radi toga nagrnuo u tali- ke gradiće, koji su usled naplave slavenskog letarijata i malih trgovaca počeli rasti brojem i ašajem. Pošto u tim gradovima nismo imali nog gredjanskog staleža, a drugim staležima bilo života, pomladila je naša krv istrošeno la- ko gradjanstvo te ga učinilo otpornijim, jačim i nzivnijim. Jednom reču, dalo mu životne snage, a je snaga bila upravljena proti nama. Sem u im slučajevima nemade u našim krajevima go- talijanske obitelji, u kojoj se ne bi mogla noviti slavenska krv, dok se o našim Slavenima e to samo iznimno kazati.

Postojanom demokratizacijom općeg života tigao je i seljak kao što i proletarac politička a. I njihov se stalež počeo razvijati. Postao je odno svestan, a u tom je trenutku prestalo ši- e talijanstva i razvoj se povratio u drevnu kolo- nu. Brojevi porastka slavenskog pučaustva do- vaju nam, kako se u prijašnjim desetgodištima io u gradovima naš elemenat, ma da ove brojke još posvema tačne, jer imade u Istri, pa čak i u Trstu mnogo našega življa, koji se godimice gubi.

Metodičan rad mogao bi tome brzo doskočiti i požuriti naravni razvoj slavenstva u Istri. Glavno jest, da se prepreči latinizaciju našega naroda, a ostalo će izvesti naš narod sam bez nasilnih sredstava i bez ikakvog pritiska. Imade doduše gradova, gdje će taj razvoj zapeti, kao n. pr. Poreč ili koji drugi gradić, koji ne nudja pridošlici nikakvu mogućnost zarade; ali za to bi se taj proces dao veoma brzo izvršiti n. pr. u Puli, koja sveudilj raste i gde se još uvek mnogo našega naroda gubi. U unutarnjoj Istri imade čitavih kotara, koji su pre rata bili usled pomanjsanja pismenih ljudi potpunoma u rukama Talijanaca, kao n. pr. Kanfanar ili Sv. Vičenat, u kojima je hrpa potalijančenih Hrvata vladala čitavim okružjem, ali to su točke, kojima je narodna budućnost osigurana. Opasnije je to na periferiji, pogotovo u blizini većih gradova, gde naš narod nema ni učitelja ni svećenika, koji bi s narodom osećali.

Najpogibeljniji naš protivnik bijaše u tom pogledu talijanski biskup Flapp, koji je savršenom metodom vodio boj proti našem narodu i kušao pokvariti ono, što je Dobrila za nas dobroga učinio. Posledice Flappovog se sistema osećaju još danas. U Istri vlada velika nestašica vrednih i nacijonalnih svećenika ili čak i svećenika, koji poznavaju narodni jezik. Polag svećenstva potreban nam je materijalno obezbedjen i žilav učiteljski stalež. Bez ovih činitelja nije moguće uspešan i moderan politički rad u narodnom interesu. Sama gradska inteligencija nije danas dorasla radu za narodno probudjenje. Ona mora da imade svoje eksponente u svakom selu i ovi njezini zastupnici i propagatori njihovih ideja to su za Istru učitelji i svećenici. Treba dakle intelektualnog i realnog rada, u gradu, od kuda bi morala dolaziti inicijativa, i u selima, gde bi se morala prevesti u delo.

A već davno je hora, da se nastavi ratom prekinuti rad.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: U Sette Comuni trajno živahni topovski boj. Izmedju Brente i Piave obustavio je neprijatelj po teškim porazima prešnjeg dana svoje navale. Medju valjanim četama, koje su kod zadnjih bojeva, odlucno poduprte od topništva, suzbile sve na novo navaljivajućeg neprijatelja, zaslužuju ugarske pešačke pukovnije broj 39 i 105 osobito priznanje. Kod San Dona suzbili smo noćni pokušaj prelaza preko Piave našom paljbom. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i generala pukovnika von Böhna: Severoistočno od Bixschoote pročistili smo četiri dela komada opkopa, koji su u bojevima od 19. prosinca preostali u rukama neprijatelja te smo zarobili 136 Belgijanaca. Živahna izvidnička delatnost izmedju Ypern i La Bassee. Severno od Armentieresa i južno od kanala La Bassee suzbili smo delomične navale neprijatelja. U odsecima Moeuvresa i Havrincourta jaki topnički bojevi. Kod mesnih navala dopremili smo zarobljenika. Englez je obnovio svoje navale proti našim položajima pred siegfriedskom frontom, u odseku havrincourtske šume sve do Somme. Navale poduzete severno Gouzeaucourta i proti samom selu skršiše se pred našim linijama. Nemačke lovačke pukovnije branile su žilavo Gouzeaucourt. Takodjer izmedju Gouzeaucourta i Hargicourta suzbili smo Engleza, koji je s jakim silama i oklopljenim vozovima više puta jurišao. Epehy i Ronsoy ostaše po promenljivom boju u njegovim rukama. U večer opetovao je neprijatelj na čitavoj ovoj fronti svoje navale. Bile su svuda suzbijene. Izmedju Hargicourta i Pontrua prodrli su Australci u naše položaje. Po ljutom je boju uspelo zaustaviti izmedju Hargicourta i Pontru provaljujućeg neprijatelja zapadno od crte Bellicourt—Belongise. Izmedju potoka Omignon i Somme napao je Englez u zajednici s Francuzima. Uloživši jake sile, kušao je da prodre naše linije u smeru na St. Quentin i severno od tog mesta. Do večera trajajući bojevi svršili su potpunim neuspehom po neprijatelja. Ljutim je bojevima bio neprijatelj suzbijen u svoje izlazne položaje. Zapadno-pruske pukovnije i alzacijo-lorenska pukovnija broj 60 osobito se kod toga odlikovaše. Južno od Somme izjaloviše se delomične navale Francuza. Na 35 kilometara širokoj navalnoj fronti ustanovili smo po zarobljenicima 15 neprijateljskih divizija. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Aillette i Aisne narastao je topovski boj poslepodne opet znatno. Žestoke delomične navale, koje su bile osobito upravljene proti našim linijama na obim stranama ceste Laffaux—Chavignon, bile su suzbijene. — Vojna skupina von Gallwitz: Na Cotes Lorraine oživela je bojna delatnost. Manji predpoljski bojevi. Kod sunka na Mauhaules dopremismo zarobljenika. — Ludendorff.

•

Večernji izveštaj.

Berlin, 19. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Na jučerašnjem bojnom polju izmedju havrincourtske šume i Somme ograničio se Englez na žestoke delomične napadaje, koje smo svuda suzbili.

Rat.

Francuski izveštaj od 17. rujna u večer: Zapadno od St. Quentina napredovale su naše čete tečajem dana u predelu Holnona i Savya. Zarobili smo od prilike 50 momaka. Izmedju Aillette i Aisne proširujemo trajno osvojeno ozemlje. Mesne su nam navale dopustile, da smo napredovali na zaravancima severno i istočno od Allemanta, dopremiv nekih 100 zarobljenika. Jutros rano osvojili smo po živahnom boju uporište, koje je neprijatelj tvrdokorno branio istočno od Sancya. Broj mrtvih, nadjenih od nas severno od Laffauxa, dokazuje teške gubitke, koje je neprijatelj pretrpio tečajem bojeva u tom području. Na Veslei poduzeše Nemci tri protunavale u odseku Glenesa, koje su bile uz teške gubitke suzbijene. S ostale fronte ništa nova.

•

Engleski izveštaj od 18. rujna posle podne: Rezultat naših jučerašnjih poduzeća na južnom delu bojne fronte bilo je osvojenje sela Holnon kaošto i doprema nekoliko zarobljenika. Danas prepodne napale su naše čete severozapadno od St. Quentina. Jučer u večer napao je neprijatelj, zaštićen teškom zapornom paljbom na Mounous (?) te je potisnuo naše čete sve do zapadnog ruba sela. Noću pomaknuli smo naše linije neposredno južno od kanala La Bassee uspelim ograničenim poduzećem nešto unapred.

•

Izveštaj istočne armije od 16. rujna: 15. rujna na maćedonskoj fronti započete operacije nastaviše se 16. rujna s punim uspehom. Rupa, udarena u neprijateljsku frontu već 15. rujna na crti Sokol—Dobropolje—Vetrenik, proširila se na zapad i istok te obuhvaća sada preko 25 kilometara širine i 7 kilometara dubine. Zapadno od Sokola osvojile su srpske divizije utvrdjeno područje izmedju Gradešnice i Sokola te prekoračile reku Gradešnicu, kod čega su terale neprijateljska odeljenja, na koja su saveznički aeroplani pucali sa strojnim puškama, u neredu preko mosta Razimbeya. Isočno od Vetrenika dokopale su se savezničke čete masiva Helm i Golo Biloj kao što i obrambenih položaja Zborska. Na drugom je mestu jedna jugoslavenska divizija osvojila 16. t. m. krasnim poletom masiv Kosick, drugi položaj neprijatelja te točku, koja nadvisuje čitavi predeo. Prvih dvaju dana pade u naše ruke preko 4000 zarobljenika, medju kojima i pukovnik s čitavim stožerom, preko 30 topova, mnogobrojni minometi i strojne puške i znatne količine inog plena. Ofenzivna akcija traje. Srpske se čete bore veličajnim junaštvom te se u ustrajnosti, junaštvu i požrtvovnosti natecaju s francuskim četama, osvojiv u ljutom boju i usprkos otporu neprijatelja ove položaje, u kojima je neprijatelj već tri godine ovamo nagomilao obrambena sredstva, i to u području od prosečne visine od 1800 metara, što obuhvaća niz zašumljenih i strmih vrhunaca, od kojih se nekoji regbi rugaju svakom pokušaju, da se čovek na njih uspne.

Mirovna ponuda.

Odgovor „starog tigra".

Pariz, 18. Kod otvorenja sednice senata, govorio je predsednik Dubost, izrekao je francuskoj i savezničkim vojskama svoju harnost te konačno naglasio potrebu, da se osujete nemačke spletke.

Za tim je ministar predsednik Clemenceau uz frenetičko odobravanje izjavio, da je neprijatelj planuo na francusko područje bez valjanog razloga. Tek jučer je srušena Nemačka počela shvatati, kakve ljude imade pred sobom. (Odobravanje.) Naši sinovi izvršuju baš delo, koje su započeli naši očevi. Nije više Francuska sama kod pravednog

poduzeća. Bratski su narodi, koji će izvojevati zadnju pobedu osvećenog čovečanstva. (Odobravanje.) Clemenceau slavi divnog francuskog vojnika, koji će se pobednički boriti do trenutka, kad će neprijatelj shvatiti, da nema pregovaranja izmedju zločinstva i prava. Mi tražimo samo mir, pravedan i trajni mir. Govornik završuje: Napred deco domovine, izvršite delo oslobodjenja zadnjih naroda od besa i nečiste sile! Citava Francuka, sav je misleći svet uz vas! (Burno odobravanje).

Pariz, 19. (D. u.) Agence Havas. Svi jučerašnji večernji listovi hvale Clemenceau za njegov jučerašnji govor, kojega označuju odlučnim i majstorskim.

Talijanski odgovor na austrijsku mirovnu notu.

Rim, 19. (D. u.) „Aganzia Stefani" obelodanuje sledeću notu: Do sad je talijanska vlada bila obaveštena o austro-ugarskoj mirovnoj noti samo po tekstu, kojega su saopćile brzojavne agenture. Ako je tekst, obelodanjen po dopisnom uredu točan, to mora talijanska vlada istaknuti, da austrijsko-ugarski predlog ide za tim, da stvori prividno mirovno pregovaranje, bez pravog sadržaja i bez verojatnosti, da će imati praktičkih rezultata. Nedavne izjave nemačkih i austro-ugarskij državnika, koje isključuju svaku teritorijalnu koncesiju te hoće utvrditi nepravedne ugovore u Brestu-Litovskom i u Bukareštu kao konačne, isključuju svako korisno otvaranje pregovaranja. Sporazum i Udružene države dali su dovoljan izražaj svojoj živahnoj želji po pravednom miru, te su istodobno saopćili temelje, na kojima mora taj mir biti sazdan. O ovim točkama nema u austro-ugarskoj noti ni reči. Isto vredi takodjer o talijanskim aspiracijama. One su veoma dobro poznate austro-ugarskim vladama te su bile i priznate po saveznicima. Ove se aspiracije mogu označiti kao dovršenje narodnog jedinstva i oslobodjenje talijanskih naroda, koje je dotle tlačila austro-ugarska vlada, kao što i stečenje neophodno potrebnih uslova za sigurnost Italije. Pre što austro-ugarska vlada ne će priznati takodjer ove posebne ciljeve, kao što i one opće i posebne ciljeve, za koje se saveznici bore solidarno, ne će Italija obustaviti boj, koji će čovečanstvo dovesti u susret posebnoj i sigurnoj osnovci za trajan mir, koji će se temeljiti na slobodi i pravednosti.

Hindenburg i mir.

Berlin, 19. (D. u.) „Berliner Zeitung am Mittag" donosi sledeći proglas feldmaršala von Hindenburga vojsci na bojnom polju: Austro-ugarska je vlada predložila svim ratujućim silama, neka šalju u neutralno mesto zastupnike u svrhu neobvezatnih mirovnih pregovaranja. Bojna se dela ne smeju prekinuti. Spremnost za mir nije u protuslovlju s duhom, u kojem vodimo naš boj za domovinu. Prosinca 1916. predložio je naš car sa svojim saveznicima neprijateljima mir. Više puta je nemačka vlada pokazala svoju spremnost na mir. Odgovor je neprijatelja bilo poruga i zasmeh. Neprijateljske su vlade dalje huckale svoje narode na boj za uništenje Nemačke, dok smo mi sveudilj vodili naš obrambeni boj. Naši su saveznici učinili sada drugi predlog, da dodje do pregovaranja. Ali boj se ne će prekinuti. Nemačka vojska, koja iza četiri pobedničkih godina štiti divno domovinu, mora neprijatelju da dokaže našu nepobedivost. Samo time ćemo doprineti k tome, da slomimo volju neprijatelja, što nas hoće uništiti. Boreći se, moramo iščekati, da li neprijatelj imade s nama poštene namere ili ne, da li je taj put spreman na mirovna pregovaranja; ili otklanja još uvek mir te traži, da mu otkupimo njegove uvete, koji bi uništili budućnost naših naroda.

---

* **Zadnja zračna navala na Pariz.** „Progres du Lyon" javlja, da je zadnja zračna navala nanela Parizu znatne štete. Kuće, na koje su pale požarne bombe, posvema bijahu upepeljene. Nemci se služe novim užasnim požarnim bombama, od vanredne prodorne snage i rasprsivosti. 5 je osoba bilo ubijeno, a 10 ranjeno. Više je skupina aeroplana preletelo u razmaku od nekoliko minuta zatvornu paljbu te bacilo dva puta na pariško gradsko područje bombe. Francuska obrambena paljba bijaše veoma žestoka.

* **Baku osvojen.** Carigrad, 17. (D. u.) Posebni dopisnik „Agence Milli" u Baku javlja, da je prema autentičnim informacijama bio Baku osvojen. — Prometlivi taj dopisnik u Baku, kojemu trebaju autentične informacije, da dozna, da je grad, u kojem boravi i iz kojega izveščuje, pao, zaboravio nam je javiti glavnu stvar: tko ga je zapravo osvojio?

* **Madžari o uvetima mira.** Organ madžarske socijalno-demokratske stranke „Nepszava" donaša: Nimalo nas ne zanima ono, što se sada iza kulisa dogadja, jer sve te rasprave, svi ti pokušaji ne utiču na rešenje krize, koja znači za madžarski narod životno pitanje. Rešenje današnje krize ustanovljuje na imperativni način oživotvorenje ugarske demokracije, kojo je i za vanjsku politiku od eminentne važnosti. Oživotvorenje madžarske demokracije je i danas, kao i dosada jedan od preduveta mira. Nezadovoljstvo radeće mase, a u isto vreme čitava javnost antantinih država sa takvom snagom traži demokratizaciju centralnih vlasti, da je to danas najvažnije jamstvo budućeg mira sviju naroda. Madžarske se mase mogu umiriti samo demokracijom, a sa državama antante može se mir sklopiti samo na temelju demokracije. Anomalije današnjeg sistema može odstraniti samo jedna nova era, koja će steći poverenje naroda, a time i parlamentarnu većinu. Svaki drugi pokušaj je samo ponovna prevara, možda sa novim sredstvima. Sa propašću cele zemlje igra hazardnu igru svaki političar, koji će dalje vladati sa Wekerleovim sredstvima. Radnički slojevi zemlje, svi progresivni elementi naroda primiće sa neprijateljstvom i mržnjom svaki pokušaj, koji ne ide ravnim putem, već hoće izigrati demokraciju, pacifističku vanjsku politiku i poštenu socijalnu politiku.

* **Novi amerikanski poklisar u Londonu.** Washington, 19. (D. u.) Reuter. John W. Davids, generalni državni odvetnik u Udruženim državama, bio je imenovan amerikanskim poklisarom u Londonu.

* **Jednodnevni prosvedni štrajk.** Solnograd, 19. (D. u.) Radništvo grada i pokrajine Solnograd stupilo je u znak prosveda proti prehrambenim prilikama u jednodnevni, prosvedni štrajk.

Domaće vesti.

Kažnjeni radi trgovine živežem. Radi prestupka nedozvoljene trgovine sa životnim namirnicama, kojim država upravlja, beše od c. kr. kotarskog poglavarstva Zović Božo, posednik iz Kanfanara, kažnjen na globu od 2000·— kruna.

Kažnjeni radi prekoračenja cena. Radi prekoračenja cene za mleko i jaja, koja beše na tržištu oglašena kao dopuštena, kažnjeni su od c. kr. kotarskog poglavarstva Dobran Marija sa 10 dana, a Benčić Mate, oboje iz Šišana, sa 24 sata zatvora.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položena je svota od K 185·40, sakupljenih u Medulinu medju žalujućom omladinom, mjesto nadgrobnog venca svojem nezaboravnom drugu, omladincu Josipu Lazariću. Svota beše sakupljena na predlog gospodjice Ludovike Matika i g. Dragutina Radosevića. Dobrom omladincu budi laka rodjena gruda, a uzornoj medulinskoj omladini hvala i čast, koja ne propušta prigode, a da se ne seti svojih rodoljubnih dužnosti.

Dnevne vesti.

Lek protiv španjolske groznice. U lečničkom listu „Wiener klinische Wochenschrift" priopćuje lečnik dr Marković, da mu je uspelo pronaći lek, kojim se španjolska influenca dade izlečiti za 24 sata u svakom slučaju. To se postizava time, ako se bolesniku smesta nakon nastupa vrućine dade doza kalomela (0.3 do 0.6 grama), a svako 4—5 sati iza toga pol grama aspirina pomešano s jednim decigramom koffeina. Bolesnici, koji tako rukovode, svi bez iznimke gube vrućinu i rese se svake komplikacije. Kalomel je zapravo živina sol, koja je u apotekama poznata kao jako sredstvo za čišćenje želuca i dezinficiranje creva. Kod upotrebljavanja zahteva se velika pažnja i sme se uzeti samo po naredbi lečnika, to većma, jer može biti slučajeva, u kojima kalomel može biti vrlo opasan.

Narodno veće. Kako čitamo u slovenskim novinama, ustanovilo se pokrajinsko narodno veće za Trst i za Goricu. Bude li se tamo ozbiljno radilo, biće će ove ustanove od vanrednog narodnog značenja. Pošto se takodjer Istra priključila Narodnom veću u Ljubljani te imademo mi u Istri članove ove najviše narodne eksekutive, ne sumnjamo, da će se u dogledno vreme takodjer u Istri ustanoviti pokrajinsko Narodno veće, što će biti žarište čitavog našeg političkog života. Na rad dakle, da ne bude prekasno.

„Podmorski psi" u Jadranskom moru. Zadarski „Narodni List" piše: U subotu okolo 10 sati u večer, blizu Vira (Puntadura), nedaleko Zadra, taman onde, gde ono malo dana pre „Daniele Ernö" mal ne nastrada, jedan naš brod ugledao je „morskog psa". Stao je u nj pucati i nestalo ga je u pomorskim dubinama. Nikakove nesreće! Čuvajte se putnici, „morskih pasa".

Topnički motori u antantinoj vojsci. Iz Švicarske javljaju, da će antantine vojske doskora do[biti] jedno važno poboljšanje na topničkom podru[čju]. Radi se o malom oklopljenom motoru, koji će [vući] topove malenog kalibra. Pokusi su vrlo do[bro] uspeli. Motor je osiguran od taneta topova s[red]njega kalibra.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolaze: Garnizonsko nadzorstvo: S[...] Gartner; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. V[eli]čanstva „Adria"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne m[or]narice: linijski lečnik dr. Zorjan.

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, mesno K 4·—, u malopro[daji] 16 fil. pojedini broj [OG]LASI primaju se u [up]ravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

[G]odina IV. U Puli, subota 21. rujna 1918. Broj 1149

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se javlja: Bojevi [na] mletačkoj fronti oživeli su jučer na novo. Se[ver]no od Monte di Val Bella i Col del Rosso us[pel]o je Taljanima, da prodru u naše opkope. Bez[ob]zirno poduzeti protunasrtaji baciše ga odmah [iz] njih van. Istočno od Asolone i u predelu Col Orso suzbiše naše valjane pukovnije taljanske [napadaje] po ogorčenim bojevima iz bliza. Neprijatelj [je p]retrpeo teške gubitke. Kod San Dona izjalovio [se] ponovni pokušaj neprijatelja, da prekorači reku. Zapadno bojište: Kod c. i kr. četa nikakovih [zna]tnih dela. — Albanija: Neznatna bojna delatnost. [Ne]prijateljski letalački uredjaji kod Valone bili su [us]pešno napadnuti po našim letačima. — Poglavica [gen]eralnog stožera.

Nemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog [stana] službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna [sku]pina naslednika prestolja Rupprechta: Bojevi [sev]eroistočno od Bixschoote i južno od Yperna [is]tekli su uspešno po nas. Zapadno od Hullucha [od]bili smo engleske sunke. Lod mesnih poduzeća [kod] Moeuvresa i u šumi Havrincourt učinismo za[rob]ljenika. Kod Moeuvresa digli smo brojna zaklo[ni]šta neprijatelja u zrak. — Vojna skupina ge[ner]ala pukovnika von Böhna: Na bojnom polju [već] u jutro žestoki paljbeni boj. Suzbili smo jake [pro]mične navale, koje je neprijatelj opetovano [pre]duzeo proti Gouzeaucourtu i na obim stranama [Pe]hya. Kod toga su se odlikovale bavarske pu[kov]nije i pruski lovci. Izmedju potoka Omignon i [Sa]mme upravio je neprijatelj rano u jutro i posle[pod]ne po najžešćoj paljbi navale proti našim lini[jam]a. Kao što i jučer, izjaloviše se sve ove navale. Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: [Sev]erno od Aisne dopremismo sa vlastitih poduzeća [sev]ernog Vaurains i zapadno od Chauny 130 za[rob]ljenika. Usled naše topničke paljbe, koja je pri[pre]vila poduzeće zapadno od Chaunya, nije se [raz]vio napadaj neprijateljev, što je bio na[sp]ravan, te je bio suzbijen. — Vojna skupina von [Ga]llwitz: Mali pretpoljski bojevi. — Nad bojnim [polj]em izmedju Moze i Mozele oborila je skupina [kojo]j je broj 2 pod vodstvom nadporučnika baruna [von] Bönika u doba od 12. do 18. rujna 81 letalo. [Sku]pina izgubila je samo dva letala. Poručnik [Kir]chner polučio svoju 30. zračnu pobedu. — Lu[den]dorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 18. rujna posle podne: [Sever]no od Oise tečajem noći topovska delatnost. [Pro]tioke nemačke protunavale u predelu visoravni [sev]eroistočno od Sauchya ostale su bez uspeha. [Fra]ncuzi su održali svoje uspehe. U Champagnei [kod] Loreni izveli su Francuzi nasrtaje te dopremili [zar]obljenika.

•

Francuski izveštaj od 18. rujna u večer: Te[čaje]m dana napredovale su naše u svezi s Engle[zim]a boreće se čete u predelu zapadno od St. [Qu]entina i izmedju Holnon i Essigny-le-Grand. Na [fro]nti od nekih 10 kilometara porinuli smo usprkos [jak]om otporu neprijatelja našu frontu za prosečno [2] kilometra unapred te smo doprli do zapadnog [rub]a Francillya, Selecya, osvojivši šumu Savy i [Fon]taine-le-Clercs. Dalje na jug držimo južne ru[bov]e od Contescourta te se približujemo Essigny-[le-G]rand. Severno od Aisne nastavili smo naše na[pre]dovanje istočno od Jouya. Na zaravanku istočno [od] Allemanta poduzeo je neprijatelj žestoke protun[av]ale; ali obnova naše ofenzive skršila je napadaj [nep]rijatelja te prisilila ga na uzmak. Kod toga smo [ste]kli zemljišta i zarobili 130 momaka.

•

Francuski izveštaj od 19. rujna posle podne: [U p]redelu St. Quentina nastavile su francuske čete [svo]je napredovanje te su prodrle u Contescourt, [gde] se neprijatelj žilavo brani. Severno od Aisne [živ]ahna topovska delatnost. Jaka nemačka protu[nav]ala u predelu dvorca Moye ostala je bez uspeha. [Fra]ncuzi su održali sve svoje položaje te su zadali [nep]rijatelju gubitaka. Na fronti Vesle skršili smo [jed]nom nemačku navalu severoistočno od Cour[cy]ona, a da nije mogla dostići francuskih položaja. [U C]hampagnei i na severnoj Mozi suzbili su Fran[cuzi] neprijateljeve nasrtaje.

•

Francuski izveštaj od 19. rujna u večer: Te[čaje]m dana nastavile su naše čete svoje navale u [pre]delu jugozapadno od St. Quentina te su proši[rile] svoje uspehe usprkos tvrdokornom otporu ne[p]rijatelja. Prekoračili smo Contescourt, koji je posve u našem posedu te osvojili Castres. Dalje na jug pomaknuli smo naše linije unapred sve do rubova Benaya. Na obroncima zapadno od Jouya poduzeo je neprijatelj nove navale. Naše su čete osujetile sve njegove pokušaje te su mu zadale teških gubitaka. Naše su čete nastavile svoje napredovanje te su dopremile 100 zarobljenika. Nemački napadaji istočno od Moze i u predelu Chambrettesa i u Vogozima ostali su bez uspeha.

•

Engleski izveštaj od 18. rujna u večer: Jutros u 5 i 20 u jutro napale su čete 3. i 4. engleske armije na fronti od nekih 16 milja od Holnona do okolice Gouzeaucourta s potpunim uspehom. Na čitavoj ovoj fronti osvojile su naše čete, napredujući u teškoj kiši, na juriš neprijateljske položaje te u širokim odsecima osvojile još preko starih engleskih linija vanjske obrambene uredjaje Hindenburgove linije. Na našoj desnoj strani osvojile su divizije, sastavljene od engleskih i škotskih četa Fresnoy-le-Petit, Berthaucourt i Pontruet. Kod toga su naišle na ljuti otpor neprijateljev, kojega su skršile, osobito na desnom krilu. U središtu osvojile su dve australske divizije sela La Verguier, Villeret i Hargicourt. Prodirući velikom odlučnošću uredile su se ove čete u starim prednjim nemačkim položajima zapadno i jugozapadno od Bellincourta, izakako su bile prodrle u nemačke položaje u dubini od tri milja. Levo od centruma osvojiše Yeormany-divizije i divizije iz Londona Templeux-le-Guerad, Roussoy, Epehy i Peiziere te su prodrle takodjer u velikoj dubini unapred. Severno od Peziere napala je 21. divizija opet na odsek, kojega je branila 21. i 23. ožujka velikim junaštvom. Izakako je osvojila opkope i nama kao dobro uporište poznatu točku Vaucelette-farme te suzbila neprijateljsku protunavalu, prodrla je za čitavu milju preko ove crte, dopremiv nekoliko stotina zarobljenika s jednom baterijom i upregom. Na levom su krilu osvojile engleske i vališke čete ostatak zaravanka južno od Gouzeaucourta, doprle su do istočnog ruba Villers Guislain te su osvojile šumu Gauche. Tečajem ove operacije dopremile su naše čete nekoliko stotina zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka.

•

Engleski izveštaj od 19. rujna u večer: Daljnji izveštaji potvrdjuju gubitke, koje je neprijatelj pretrpio usled svojih protunavala od 18. rujna posle podne severno od Trescaulta i onih, koje su pretrpele nemačke divizije, uključivo 6. branitborska divizija. Danas je došlo do okršaja u odseku Epehy, kao što takodjer u okolici Gouzeaucourta, gde smo severno od šume Gauchy zadobili zemljišta. S ostale se bojne fronte javljaju novi mesni okršaji. Kod mesnih okršaja južno od Auchy-la-Bassee dopremili smo danas nekoliko zarobljenika te smo poboljšali nešto naše položaje zapadno od Wytchaete. Istočno od Neuve Chappelle i severno od kanala Ypern—Commines suzbili smo neprijateljske nasrtajna odeljenja. Broj zarobljenika, dopremljenih od nas severozapadno od St. Quentina prelazi sada 10.000. Zaplenili smo tom toga 60 topova.

•

Talijanski izvještaj od 18. rujna: Tečajem noći od 16. 17. i tečajem jučerašnjeg je dana vodio neprijatelj ljute pešačke nasrtaje proti našim odeljenjima na koncu doline Seren (severno od Grappe), koje je pripravio žestokom paljbom topništva, što je za čitavih operacija trajala. Neprijatelj nije polučio baš ništa, ma da je pretrpio teške gubitke. Osvojio je samo prednju malenu stražu te zaplenio jednu strojnu pušku i jedan plamenomet. Inače javlja izveštaj manje okršaje i zračne operacije. Dva su neprijateljska letala bila oborena.

•

Amerikanski izveštaj od 18. rujna u večer: Sem topovske delatnosti u Loreni i Alzaciji nema na odsecima, zaposednutim po našim četama, ništa novoga. Kod letalačkog poduzeća u Loreni bili su naši letači napadnuti od nadmoćnih zračnih sila. 5 se naših aparata nije više povratilo.

•

Amerikanski izveštaj od 19. rujna: U predelu Woeuvre poduzela naša odeljenja uspešan sunak u neprijateljske linije te su dopremila 15 zarobljenika. U Vogezima suzbili smo neprijateljski pokušaj navale uz gubitke za njega.

•

Izveštaj istočne armije od 17. rujna: Unatoč znatnim, žurno privedenim pričuvama, kojima je neprijatelj ljuto branio svoje nove položaje, nastavila se ofenziva saveznika 17. rujna uspešno. Svi ciljevi, odredjeni za taj dan, bijahu postignuti. Navale su se razvile na fronti od 33 kilometra te su dostigle na nekojim tačkama duhinu od 15 kilometara. Srpske su čete u zajednici s francuskim silama i grčkim odeljenjima osvojile po teškom boju sela Zevik, Staravina, uzvisine Polhiče i Bešiče i severno od reke Gradešnica selo Gradešnica, gde je neprijatelj imao zapoved, da se drži uz svaku cenu. U centrumu napredovali smo u klancu, koji se od Koziska proteže prema severozapadu te smo se ustalili na uzvisinama Kuhkoda i Kumena. Dalje na istok prekoračile su naše čete Perij te su zaposele masiv Topalec. Sada napreduju u smeru na uzvisinu Prelapa. Plen je znatan. Zaplenili smo preko 50 topova, medju kojima 20 teških. Broj zarobljenika neprestano raste. Na ostaloj fronti topovska delatnost.

Austro-ugarska mirovna nota.

Odgovor nemačke vlade.

Beč, 20. (D. u.) Odgovor na mirovnu notu austro-ugarske vlade, što ga nemačko poklisarstvo u Beču danas uručilo, imade sledeći sadržaj: Potpisani carski nemački poklisar časti se, odgovoriti na cenjenu notu c. i k. ministarstva c. i k. kuće i ministra vanjskih posala od 14. t. m., kako sledi: Poziv c. i k. vlade na sve ratujuće stranke, da stupe u poverljive i neobvezatne pregovore na neutralnom tlu o temeljnim načelima mira odgovaraju duhu spremnosti na mir i koncilijantnosti, koji su odgovorni državnici savezničkih naroda opetovano dokazali. Primitak, koji su prešnji slični koraci doživeli kod naših neprijatelja, nisu baš poticajući. Carska vlada prati novi pokušaj, da se svetu vrati željeni sigurni i trajni mir, s iskrenom i ozbiljnom željom, da bi poziv c. i k. vlade, izvirajući iz osećaja odgovornosti i plemenitog čovečanstva, naišao taj put na očekivani odazov. U ime carske vlade imade potpisani čast da izjavi, da je Nemačka spremna, učestvovati kod predložene izmene mišljenja.

* **Wilsonov odgovor** na austro-ugarsku mirovnu notu bio je predan 19. rujna austro-ugarskom ministru vanjskih posala po švedskom poslaniku. Nota je identična sa priopćenom već Lasingovom objavom.

* **Englezi napuštaju Baku.** Jučer smo doneli zagonetnu vest dopisnika „Agence Milli", da je neko zaposeo Baku. Danas javlja Reuterov ured na jednako tajnovit način, da su Englezi 14. t. m. napustili Baku. Kako je poznato, prepustila je Nemačka grad Baku Rusiji. Radi toga je nastao izmedju Turske i Nemačke spor, koji se navodno ovih dana rešio. Sada su Englezi dobrovoljno prepustili Turcima taj sporni grad. Stvar postaje uvek zanimivija.

* **Herson — slobodno pristanište.** Javljaju iz Kijeva: Pomoćnik ministra saobraćaja izjavio je, da će se pristanište u Hersonu, u vezi s radovima, da se Dnjepar učini plovnim, proširiti i proglasiti za slobodno pristanište.

* **Gradski sitni novac.** Austro-Ugarska banka dopustila je gradu Šopronu, da u oskudici sitnog novca može staviti u saobraćaj gradski sitni novac u hartiji do milijun kruna u vrednosti od 50, 20 i 10 helera. Čuje se, da će i Budimpešta dobiti dozvolu za izdavanje papirnog sitnog novca.

* **Rat na moru.** Berlin, 20. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zapadnom delu Sredozemnog mora potopile su naše podmornice 12.000 brutto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora. Poglavica admiralskog stožera mornarice. — London, 20. (D. u.) Admiralstvo saopćuje: 12. rujna torpedovala i potopila je nemačka podmornica engleski naoružani stražarski brod. 8 časnika i 50 je momaka nestalo.

Iz bivšeg ruskog carstva.

„Neue Zürcher Zeitung" javlja iz Krakova: Ličnost, što se netom vratila iz Rusije, opisuje fronte kao što i grupaciju bojnih sila u Rusiji na sledeći način: Na severu, u predelu Arhangelska, stoje bojne sile saveznika, u prvom redu engleske čete. Glavne bojne sile Čehoslovaka nalaze se sada na Volgi, izmedju Kazana i Sysrana. Selo njihovog je glavnog stana u Čeljabinsku. Unutar češke vojske bore se takodjer poljačke formacije. Južno od Sysrana operiše Aleksejevljava vojska, koja broji 80.000 momaka, i koja je sastavljena od pristaša konstituante. Dalje na jug bori se pod monarhističkom devizom vojska generala Šulgina, brata poznatog nacijonaliste i bivšeg urednika „Kijevljanina", koja broji 15.000 momaka, što su dobro opremljeni

i dobro organizovani. Na čelu kozaške vojske, izmedju Dona i Orenbuga, stoji Krasnov. U najužem kontaktu s njim operira general Dutov. Ukupni broj kozaške vojske, koja je sada na bojnom polju, iznosi 30.000. Na Azovskom moru stoje konačno takoimanovane astrahanske pukovnije, koje broje nekih 3000 momaka te stoje, regbi, pod nemačkom kontrolom.

•

Moskva, 19. (D. u.) U najvažnijim stecištima železnica Kozlov i Voronež otkrila se široko razgranjena zavera, koja je stajala pod vodstvom predsednika sovjeta Savrova i ratnog komesara Horuhovića. Takozvani gvozdeni zbor crvene je armije prešao na stranu urotnika. 2 su pukovnije ostale medjutim vladi verne. Pokoravanje buntovnika provadja se u čitavom okružju.

•

Moskva, 20. (D. u.) Unatoč ukinuću sviju redova i odlikovanja bio je stvoren red crvene zastave, koji će se doskora počet deliti.

•

Stockholm, 19. (D. u.) Putnici, koji su danas stigli ovamo iz Petrograda, opisuju u najcrnijim bojama teror, što tamo vlada. Vlada posvemašnja anarhija i glad. Ubojstva, grabež, požari i pljačkanja po stanovima na dnevnom su redu. Veliki su delovi grada izgoreli.

Iz slavenskog sveta.

Slovenija. — Na jesen spremaju u Kranjskoj „slavenske kurzeve", gde bi se učilo slavenske jezike, osobito srpsko-hrvatski, i upoznavalo slušatelje sa slavenskim narodima, s njihovim kulturnim i ekonomskim stanjem, njihovim težajama i ciljevima. „Slov. Narod" ističe kod toga, kako je srpsko-hrvatska literatura kod Slovenaca srazmerno malo raširena usled slabe inicijative Hrvata za invaziju slovenskog trga hrvatskim knjigama i nedostatnog zanimanja Slovenaca za srpsko-hrvatsku literaturu. — Kulturno društvo „Akademija" otvorilo je svoju sezonu predavanja. Prvo predavanje držao je poznati slovenski filolog dr. Ivan Prijatelj sa temom „Levstik, Jurčić i Stritar — glasnici mladoslovenske kulture". — Ne bi se moglo početi s čime i u Istri, južnoj, srednjoj ili barem istočnoj? Ili mislimo i s time početi „iza rata"?

•

Slovensko narodno kazalište u Ljubljani imalo je 15. o. m. početi svoju sezonu, ali usled nastalih poteškoća, bi će svečano otvorenje tek koncem ovog meseca ili početkom sledećeg. Sezona otvoriće se sa Finžgarovom dramom „Divlji lovac" (na mesto „Naše krvi", koju nije dozvolila cenzura) i Smetanovom operom „Prodana nevesta".

•

Slovenska škola u Mariboru bi će brzo otvorena, budući da su za nju Slovenci sakupili u kratko vreme 100.000 kruna. — Drugačiji su to ljudi, nego li mi, koji smo za pulјsku srednju školu sabrali tek 60.000!

•

Poljsko slavenstvo. Pod tim naslovom nalazimo u „S. N." lep informativan članak od dr. Fr. Ilešiča. Noviji slavenofilski pokret medju Poljacima potiče od god. 1901., kad je sveučil. prof. Marijan Zdiechowski osnovao u Krakovu „Slavenski klub", koji je pak od g. 1905. izdavao „Slavenski Svet". Godine 1912. bilo je osnovano „Slavensko Društvo", koje je priredjivalo predavanja, kulturne večeri, akademije u počast slav. velikana. Pred samim ratom pripravljalo je društvo za predstavu Ogrizovićevu „Hasan-Aginicu" i Vojnovićevu „Smrt majke Jugovića". Društvo je izdavalo „Slavensku biblioteku" i priredjivalo kurzeve za slavenske jezike. Geslom društva bilo je najpre „Slowianoznasntwo" (poznavanje Slavenstva), a po tom „slowianofilstwo" (slavenofilstvo). Krakovske Slavenofile nisu vodile nikakove sanje, već su gajili Slavenstvo, jer su znali, da tim najbolje čuvaju čisto konkretne poljske interese. Bilo je to poljsko slavenofilstvo, koje je shvaćalo, da će se slavenska ideja okrenuti protiv Poljaka, ako se je oni sami ne late. Za to su hteli Poljaci tu ideju voditi i biti takoreći njezini gospodari. Uopšte je odnošaj Poljaka k slavenskoj misli drugačiji, nego odnošaj malih slavenskih naroda. Poljaci su se osećali dosta jakima, da se takme s Rusima u vodstvu Slavena... Nije nadalje istina, da Poljaci u svojoj istoriji nemaju slavenskih momenata; obratno „nije slavnoga Poljaka, koji nije bio Slavenofil". Mi nažalost poznamo Poljake samo u zadnjih 50 godina, otkada se je veliki deo njihove inteligencije, iza zadnje neuspele bune protiv Rusa, odao potpuno oportunizmu i odstranio svu idejnost iz svojih računa. Narod pak, koji isključuje idejnost iz svojih težnja, pravo za pravo ni nema težnja, već živi tek od časa do časa u nadničarskom poslu. — Vidimo da imaju i Poljaci smisla za slavensku uzajamnost, svi dakle Slaveni imadu za tu ideju smisla, tek svi bi hteli biti vodjama.

Podupirajte našu Družbu!

Domaće vesti.

Istra u historiji.

Polag mišljenja talijanskih historičara naš narod, koji stanuje u južnoj Istri, naselio se tek u kasnije doba u južne delove naše pokrajine. Izgledalo je, da je ovo stanovište i s filološkog stanovišta opravdano, budući da narod na jugozapadu Istre tvori posebnu dijalektičnu skupinu, koja se znatno razlikuje od pravih slavenskih, slovenskih i hrvatskih, starosedeoca Istre. Ovo mišljenje je tek delomično opravdano. Istina je doduše, da su naseobine našega naroda na jugozapadu Istre mladjeg datuma, ali za to možemo dokazati, da je ova zemlja i pre toga bila napučena slavenskim pučanstvom. Imade za to dokaza u imenima i u nekim starim dokumentima, koje se može naći još zapuštene po župnijskim arhivima najrazličitijih mesta i sela Istre. Usled bolesti — čini se malarije — izumro je početkom 17. veka gotovo sav narod. Pula je spala na 78 stanovnika, Medulin, u srednjem veku grad sa 5000 stanovnika, postao je kupom ruševina itd. Ali narod, koji je gotovo izumro; bio je naše krvi i zemlja bijaše naša. Delomično pomoću mletačke republike, ali takodjer i dobrovoljnim doseljivanjem naroda bežećeg iz turskih krajeva napučila se jugozapadna Istra opet našim pučanstvom. Ma da su naše naseobine dakle mlade, i današnje taljijanstvo Pule je tek od jučer; ni Pulu ne veže jaka tradicija s prošlošću već je to grad, što je slučajno nastao na ruševinama stare rimljanske naseobine te postao tečajem stoleća mizernim selom. Poznato jest, da je za vreme napoleonske okupacije (1809) imala Pula posatku od 9 momaka, koji su se više bojali glada nego neprijatelja. Ovo su samo nekoje sićušne konstatacije, nabacane na brzu ruku u svrhu, da se pobudi interes za našu prošlost kod onih ljudi, koji bi nas na temelju drevnih listina mogli točnije obavestiti o našoj historiji. U Istri imademo dovoljan broj ljudi, koji bi nam mogli poslužiti sa točnijim podacima iz istarske povesti. Skrajno je vreme, da se ove dokaze iznosi na vidjelo, jer bi mogli doskora igrati važnu ulogu. Dok nemamo našeg znanstvenog lista bilo bi zgodno, kad bi se ova pitanja obradilo u obliku podlistka, koji bi u čitavoj zemlji našli zahvalnih čitatelja. Žalibože imade dr. Tuma pravo, kad piše u „Kampfu", da su se usled jednostranog izveščivanja talijanskih historičara uvrežile u shvatanju etnografskih prilika Istre u znanstvenom svetu nekoje predrasude, a sada su ove predrasude predbežno službeno mišljenje znanstvenog sveta, pošto se naši ljudi premalo bavili s našom historijom te nisu izneli nikakvih protudokaza.

† Dr. Pero Žiža. Kako nam brzojav iz Trebinja javlja, preminuo je onde u vojničkoj bolnici dr. Pero Žiža u cvetu svog života, u 30 godini, nakon kratke ali teško bolesti. Pokojnik se je nakon svršetka sveučilišnih nauka te dosegavši doktorsku diplomu, posvetio odvetništvu. U praksu nije mogao stupiti, jer je i njega pozvala vojna dužnost medju tolike tisuće ostalih, koji su morali svoju budućnost žrtvovati bezobzirnom ratu. Stupivši kao pučki ustaša u vojništvo, postao je provijantnim časnikom te bio dodeljen posatki u Trebinju (Hrcegovina), gde ga eto mlada zatekla prerana smrt. Uzrok bolesti nije nam poznat. Dr. Pero Žiža oženio se bio nedavno sa kćerkom dra. Lavrenčića, odvetnika u Postojni. Rodom Istranin, sin pučkog učitelja, morao se je teško boriti, dok je postigao položaj, koji mu je obećavao bolju budućnost. Živio je mnogo godina u Puli, gde je imao mnogo prijatelja i znanaca, koji iskreno oplakuju njegovu preranu smrt. Njegovim preostalim izrazujemo naše saučešće, a njemu budi lahka hercegovačka hladna zemljica, koja ga sada prima!

Za gladnu decu SHS sakupili su časnici u Puli 120 kruna i predali ih našoj upravi.

Poziv. Pozivljem ovime na dogovor gg. učitelje i učiteljice u Pazin dne 26. rujna na 1. sat posle podne u hrvatsku pučku školu. Radi se o veoma važnim staleškim stvarima. — Učitelj.

Prosveta.

„Dečje Novine", pedagoškozabavni list za decu pokreće marljiva i vredna kulturna radnica jugoslavenska, gdja. Zorka Sime Larića, Ujvidék, Zrinyi Ilona 17, Ugarska. List će izlaziti svaki mesec, osim praznika, na 24 strane, biće štampan latinicom i ćirilicom, te će stajati na godinu 15 K. Prvi broj imao je izići 1. septembra. Čim ga primimo, referiraćemo o njemu. Medjutim, da će biti list dobar,

jamči nam samo ime izdavateljice, koja je m[...] srpskim delom našeg naroda već pre rata [...] dobro poznata. Izdavala je tada list „Vrač p[...] djač". Hrvatskom društvu, osobito ženskom, [...] stavila se u zadnje vreme sa 5—6 članaka u „Ž[...] skom Svetu", punih jugoslavenskog rodoljublj[...] uz to stvarnih, vaspitačnih. Preporučujemo na[...] roditeljima list najtoplije, osobito gde usled [...] ustave „Mladog Hrvata" nemaju naša deca dob[...] štiva. Biće velik uspeh za jugoslovansku stvar, [...] dete već u mladosti bude jednako čitalo o sv[...] braći u Banatu, Bačkoj, Sremu, Bosni, Kraljev[...] kao i u Dalmaciji, Hrvatskoj, Istri, Kranjskoj, Š[...] jerskoj i Kuruškoj. Upoznajmo se, pa ćemo [...] ljubiti!

Dnevne vesti.

Židovska svadba u češkom jeziku. Pred kra[...] vreme vršila se je u Pragu židovska svadba, [...] koje su — za prvi put u Pragu — bili obredi če[...] pa i pevanje je bilo češko. — Židovi vide, d[...] Nemcima počelo ići slabo i da će Česi dobiti sv[...] državu, pa sad i oni okreću Nemcima ledja.

Turska kupuje ladje. Turska ima velike [...] nove, tu nije šale! Bugarska joj mora dati [...] obalu Marice u Traciji, Rusi joj moradoše odst[...] deo Kavkaza, a Turska se nada i drugome d[...] pa i Krimu. Na drugoj strani smije se na nju [...] zija, pa se nada Enver Paša i tamo lovu. M[...] potamiju, Arabiju i Judeju dobiće ona natrag [...] Suezkim kanalom, Egiptom i Tripolisom. Ta [...] davno su u Carigradu svečano instalirali poglav[...] Senusa u Tripolisu. Pa da, kad Engleska i A[...] rika priznaju samostalnu Češku državu, zašto [...] Turska ne prizna samostalnu tripolitansku drža[...] To je barem logično. Tako velika država treb[...] i veliku mornaricu, pa se za nju već sada poč[...] Turska ozbiljno brinuti. Svaki je početak težak, [...] i taj. I prve kupljene ladje, biće malo veće [...] čozotskih trabakula, ali kasnije, ne boj se pob[...] tima, doći že i velike na red. Austrijsko parob[...] darsko društvo „Premuda" prodaće im „Arimath[...] sa 6891 reg. tona za 10 milijuna kruna. Tv[...] „Tripković" opet „Bythinia" za 3125 reg. tona [...] 7 milijuna kruna. Baš jeftino! Ta saveznici s[...]

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Sa[...] Hirtl; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veli[...] stva „Gamma"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne [...] narice: pomoćni lečnik pučkog ustanka dr. Buzolić.

Mali oglasnik

Nove izašle knjige

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromjesečno K 12—, mjesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. šted. 26.79...

Godina IV. U Puli, nedelja 22. rujna 1918. Broj 1150

Poziv Narodnega sveta.

Zgodovina človeštva stoji na pragu velikih dogodkov. Tudi za prihodnjost našega naroda je sedanja doba odločilna. Mi in naši otroci bomo uživali toliko svobode, kolikor si je sedaj priborimo. Sedaj je čas, da si ustvarimo srečno bodočnost za nas, ki živimo in za naše pozne rodove. Gorje, ako zamudimo te usodepolne trenotke!

Ker si je naš narod svest visokega pomena sedanjega časa, si je izbral „Narodni svet“ v Ljubljani kot najvišjo politično stopnjo. „Narodni svet“ bo skušal lajšati bremena, ki težijo naš narod. On bo vodil borbe našega naroda za svobodo, za samostalnost in neodvisnost — da postane na našin tleh iz tlačanov samostojna, svobodna država — Jugoslavija. Predno dosežemo ta veliki cilj, nas čaka obilo težkega dela. A ne strašimo se ga, ker vemo, da je pravica na naši strani.

Da bo mogel premagati „Narodni svet“ ogromno delo, ga mora podpirati ves narod, ga mora podpirati moralno in gmotno. „Narodni svet“ ne more pobirati davkov, pač pa je dolžnost naroda, da si sam naloži ta narodni davek. Prostovoljno naj vaš narod plačuje ta davek svoji najvišji politični stopnji.

Delovanje „Narodnega sveta“ bo odvisno tudi od gmotnih sredstev, ki mu bodo na razpolago. Zato pozivljamo vsakogar, ki ljubi jugoslovansko domovino, da plača po svojih močeh narodni davek našemu vrhovnemu vodstvu, „Narodnemu svetu“ v Ljubljani.

Prispevki se pošiljajo na naslov „Narodni svet“, Ljubljana, sprejemala pa jih bodo za naš račun drage volje tudi upravništva naših listov.

V Ljubljani, dne 21. septembra 1918.

Dr. Anton Korošec.

•

Ovim rečima poziva predsednik Narodnog veća i Jugoslavenskog kluba vascell naš narod na suradnju. Budimo si svesni, da bez ozbiljnoga rada i mučnog nastojanja nema naroda budućnosti, a bilo bi i nepravedno, da je ima. Sve što je u našim silama moramo učiniti, da si izvojštimo pristojan život, vredan kulturnog naroda. Biće naša krivnja, ako će i posle tog rata vladati s nama kao s kolonijalnim crncima.

Neka poziv predsednika Narodnog veća i Jugoslavenskog kluba ne ostane glas vapijućeg u pustinji. I naša Istra mora dokazati, da živi, a možda naša Istra više, nego ii sve ostale jugoslavenske pokrajine. Tko nije danas, u odlučnim povesnim časovima, spreman na žrtvu, opterećuje sebe s odgovornošću za kobne posledice, a biće prekasno, kad se doseti, da je sve propustio. Ne dajmo, da kao Jeremija plačemo nad ruševinama jerusalemskim, kad nam je grad još čitav, te zavisi o nama, da ga spasimo od propasti.

Dužnost je svakog svesnog narodnog čoveka, da se pokorava pozivu predsednika naše najviše narodne instancije. Dokažimo time, da smo zreli, da smo kadri provesti naše idealne ciljeve i bez vladine pomoći i bez velikog aparata, sve samo vlastitim silama. Sve samo rečima ljubavi i pobude. I dobrovoljno, sve samo rečima ljubavi i pobude. I opet će se nama diviti svet, kao što se divio plebiscitu slovenačkih žena za narodno osamosvojenje....

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Neprijateljsko poduzeće proti delovima položaja u odseku Tonale bili su razarajućom napalom ugušeni u klici. U Judikarijama, u šom paljbom ugušeni u klici. U Judikarijama, u dolini Concei i kod Moria mesni delomični bojevi. Između Brente i Piave ograničio se Talijanac po neuspesima zadnjih dana na slabašne sunke proti našim položajima na Tassonu, severoistočno od Monte Pertica, kod kojih su svi bili suzbijeni. — Zapadno bojište: Kod c. i kr. četa ništa osobitoga. — Albanija: Nema nikakve osobite bojne delatnosti. — Poglavica generalnog stožera.

•

Dogadjaji na moru.

Beč, 21. (D. u.) Od c. i kr. ratnog ministarstva, odsek za mornaricu, saopćuje se: Jedna je naših podmornica potopila 20. t. m. rano u jutro pred Cap Rodoni, severno od Drača, veliku francusku podmornicu sa hicem iz torpeda. Sem druga časnika, fregatnog poručnika Lapeyrere, nije se nikoo mogao spasiti.

Nemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Istočno od Merkhema bio je suzbijen belgijski delomični napadaj. Živahna izvidnička delatnost između Lyse i Scarpe. Suzbijajući engleske bataljune, što su sunuli severno od La Bassee, dopremismo zarobljenika. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: Između Gouzeaucourta i Somme privremeno jača topovska delatnost. Engleska delomična navala severozapadno od Bullecourta izjalovila se pred našim položajima. — Južno od Somme povukli smo naše, daleko od položaja puštene prednje čete na položaje, ispraznivši time takodjer Essigny-le-Grand. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Između Vauxaillona i Jouya sledile su u večer žešći palibi neprijatelja navale. Na uzvisini zapadno od Jouya ustalio se neprijatelj, dok je u ostalom bio suzbijen. — Kod vojne skupina von Gallwitzeve i vojvode Albrechta nikakvih osobitih dogadjaja. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izveštaj od 18. rujna poslepodne: Jučer poslepodne otvorio je neprijatelj na severnom delu bojne fronte između Gouzeaucourta i ceste Arras—Cambrai žestoku topničku paljbu iz velikog broja topova. Usled jakosti neprijateljske paljbe bile su sve telefonske sveze sa četama u tim linijama prekinute. U 5 sati posle podne navalila je nemačka pešadija na širokoj fronti od okolice Trescaulta na sever žestoko te je bila sa velikim gubitcima suzbijena po gardskim četama 3. i 37. divizije. Druga je jaka navala bila doskora za tim provedena severno od Mocuvresa, ali je bila isto tako suzbijena s teškim gubicima po neprijatelja. Na nekojim je mestima uspelo neprijateljskim četama, da dopru do naših položaja i da zaposednu nekoje naše opkope. Ali bili su doskora svladani našim protunavalama, a naše linije beše uspostavljene. Mnogo je zarobljenika palo u naše ruke, a velik broj nemačkih lešina leži pred našim položajima. Južno od Gouzeaucourta nastavile su sinoć 3. i 4. engleska armija uspehom svoja poduzeća.

•

Engleski izveštaj od 20. rujna: Engleske su čete napale jučer kratko pred polnoći u odseku Templeux—Epehy; unatoč znatnom otporu i paljbi teškog topništva i strojnih pušaka stekle su si zemljišta u dubini od jedne milje preko položaja, koje smo držali pre ofenzive. Ovde smo osvojili utvrdjenu točku, poznatu pod imenom Mallassiees-Farme (?), po ljutom otporu neprijatelja a istodobno s tom točkom osvojili nekoliko malih šumica, utvrda i utvrdjenih dvoraca, koji su nekada tvorili deo našeg starog obrambenog sistema. Na severnom delu bojne fronte napale su naše čete jučer na Moeuvres, koje su mesto opet osvojile. I ovde je otpor neprijatelja bio veoma žestok. Boj je još u toku. Na ostalim delovima fronte i severno od Hullucha dopremili smo kod mesnih okršaja nekoliko zarobljenika. Severno od Lensa suzbili smo neprijateljsko navalno odeljenje.

•

Engleski izveštaj od 20. rujna: Severno od Pontrueta doprle su naše prednje straže na Hindenburgovu crtu u tom odseku. Na njihovom je krilu obnovila 4. australska divizija svoju navalu u 11 sati u jutro te je osvojila položaje prednjih straža Hindenburgove linije. Dopremili smo mnogo zarobljenika i nekoliko strojnih pušaka. Ova divizija i 1. australska divizija drže sada položaje prednjih straža Hindenburgove linije na čitavoj svojoj fronti. Dalje na sever odigrao se ljuti boj istočno od Ronseya i Epehya. Naše su čete zaposele L' Empire te su suzbile protunapale neprijatelja. U odseku Villers-Guislaina osvojila je naša divizija, koja je kod jučerašnjeg svog napredovanja zarobila nekoliko stotina momaka, opet šumu Gauche, koju nam je neprijatelj po bio preoteo, te je kasnije suzbila s gubicima po neprijatelja protunavalu, koju je neprijatelj poduzeo iz Villers-Guislaina proti šumi Gauche. Istotako smo suzbili opetovane navale neprijatelja, poduzete poslepodne i u večer. Uspelim, mesnim poduzećima popravili smo jučer naše položaje kod Osputha i istočno od Ploegsteerte. Neki broj zarobljenika ostao je u našim rukama.

•

Talijanski izveštaj od 20. rujna: Bojna delatnost, osobito topnička, istočno jezera Garda, u Valarsa, u odseku Col Caprile, na Asolone i u odseku Fontelleo. Naše su baterije žestoko uzvratile paljbu a time neutralizovale neprijateljsku topovsku paljbu. U najgornjoj dolini Seron, severno od Grappe, obnovio je neprijatelj uzalud svoju navalu proti našim prednjim postojankama. Bio je suzbijen uz gubitke te pustio je nekoliko zarobljenika u našim rukama. Na severnim obroncima Monnika u noći jedna naših ophodnja tenera sukobila se po noći jedna naših ophodnja s neprijateljskom stražom, koju je iznenadila te joj oteia nekoliko zarobljenika. Jedna je skupina naših letala bacila na arsenal, na brodogradilište i na spremište municije u Puli jednu tonu bomba te je postigla dobre rezultate. Dva smo neprijateljska letala oborili a daljnje smo tri prisilili oštećene, da sidju. (Primetba dopisnog ureda: Vest o napadaju na Pulu ne odgovara činjenicama. Od bačenih bomba pala je polovica u vodu. Dve zasebne su kuće bile oštećene. Inače nije bilo ni štete ni kvara.)

•

Izveštaj istočne armije od 18. rujna: 17. i 18. proširila je istočna vojska saveznika svoje tečajem prešnjih dana postignute uspehe u opsežnoj meri. Bugarske divizije, koje stoje na bojnoj fronti, uzmiču u neredu prema Cerni. Naše čete, koje progavanju neprijatelja, doprle su do Cerne na jednom delu njezinog toka. One su osvojile gorsku kosu Gjurov kamen i Čakerna, prekoračile su Belasnicu i predeo Roždena. U predelu Dojranskog jezera prešle su grčke i engleske čete takodjer na navalu te su se ustalile u prvim neprijateljskim linijama. Velik je broj zarobljenika pao već u njihove ruke. Navala traje dalje.

Velika bitka u Palestini.

Carigrad, 19. (D. u.) Glavni stan javlja: Palestinska fronta: Očekivana je navala Engleza započela. Posle najžešće topovske paljbe započeo je 18. t. m. u večer boj istočno od ceste Jeruzalem—Nablus na širokoj fronti. Prvi se juriš neprijatelja skršio na junačkom otporu naših četa. O polnoći poveo je neprijatelj nove čete na navalu. Boj sa trajno pojačanim četama besnio je čitavu noć sa skrajnom žestinom. Kad je svanuo dan, bila je sila navale skršena a udarac zahvaćen u liniji Džalavdvad—Abuzerka. Medjutim su Englezi takodjer u obalnom odseku otvorili najžešću topovsku paljbu, kod koje su sudelovali mornarički topovi. Posle ogorčenih bojeva iz bliza uspelo im je prodreti u naše položaje između obale i železnice Tul—Kerm. Popuštajući pritisku nadmoćnog neprijatelja, povukli smo naše čete u položaj Tul—Kerm, gde se očekuju nove navale neprijatelja. Na Jordanu učeli smo kretanja neprijateljskih četa kod Wadisandascha i u okolici Jeriha pod delovitu vatru. Na tamošnjoj fronti ništa osobitoga.

Zabrana sakupljanja narodnih poreza u Češkoj.

Prag, 21. (D. u.) U zadnje doba pod označkom narodnih poreza u mnogim kotarima Češke započeta akcija sakupljanja zauzela je u mnogim slučajevima takve oblike, da je postalo potrebno, da oblasti poduzmu proti njoj mere. Pozivi na sakupljanje imali su u mnogim slučajevima takav tekst, koji je u opreci sa dobrovoljnošću doprinosa. Poziv sadržaje u mnogim slučajevima grožnje za slučaj, da se iznos ne bi isplaćao, a time se kuša delovati na pripadnike nemačkog naroda (poveretti!) Svrha je u različitim krajevima različito označena. Upada u oči, da su si priredjivači ove akcije pridržali pravo, da raspolažu sa sakupljenim novcem, a da ne trebaju polagati računa što je tim sumljivije, budući da nekoje ovih osoba simpatiziraju otvoreno sa neprijateljima Austrije i sa neprijateljima mira, kojega si želi sama Austrija. Namesnik je poradi toga zabranio daljnje sakupljanje te zapretio kaznama, svaki pokušaj, da se ova akcija nastavi.

(Opet novi dokaz, kako izgleda u našoj državi, ravnopravnost, ljubav do svih naroda, wilsonističke demokratičnosti i još više toga. Narod, kojega je država sustavno zanemarivala, koji se morao sam brinuti za svoj razvoj, koji je dobio danas poštovanje i svoje značenje u Europi, koje danas poseduje, ovome se narodu zabranjuje, da se brine sam za sebe, kad mu država uskraćuje pomoć. Smešno, kao sve službene enunciacije, koje su zabrana „Narodnih Listiju“, je zabrana ove humanitarne akcije za češki narod, za kulturni i materijalni spas Češke. Ali vlastodršci mogu biti uvereni, da time ne će postići ono, što su zaželili. To je samo novo ulje u požar ogorčenja i ogorčenje raste. Ali nije naša zadaća, da budemo bolesničari ludjacima. Op. u.)

•

Rezolucija medjualijirske radničke konferencije.

London, 20. (D. u.) Reuter. Medjualijirska radnička je konferencija započela danas opet svoje

zasedanje. Sledeća promenjena rezolucija, tičuća se Rusije, bila je prihvaćena velikom većinom glasova: Konferencija misli, da u skladu s članskom 6. Wilsonovih 14 točaka moraju sadašnja naprezanja vlada sporazuma, da pomognu ruskom narodu, biti vodjena samo od iskrene želje, da se sačuva sloboda i demokracija i da se stvori na svetu takav mir, koji će obezbediti skupocene stečevine revolucije.

*** Atentat na Trockoga.** Stockholm, 20. Kako se naknadno doznaje, bio je u Svjaščiku počinjen na Trockoga atentat s revolverom. Kod toga je Trocki bio ranjen na desnom ramenu. Ubojica bio je uapšen. Pripada stranci levičarskih revolucijonaraca te je izjavio, da je Trocki od njegove stranke osudjen na smrt.

*** Rat na moru.** Berlin, 21. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zatvorenom području oko Engleske potopile su naše podmornice 14.000 brutto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora. Poglavica admiralskog stožera mornarice.

Domaće vesti.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu u Puli u ulici Cenide biće cele buduće sedmice od dne 23. do 28. rujna svaki dan od 9—12 sati pre podne. Za sada će škola biti samo u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporednice i u Šljani. Roditelji imadu dopratiti decu i donesti sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku svedodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavište, u koje će se upisivati decu od navršene 3. do 6. godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i za pučku školu.

Cene voću u Puli. Nedavno su zagrebački listovi doneli vesti, koje su bile upravljene proti velikom podražīvanju voća, osobito šljiva. Medju ostalim tužio se neki zagrebački dnevnik, da se moraju u Zagrebu plaćati šljive po 2 K svaki kilogram. Uzdisao je pri tom za dobrim starim vremenima, kad se moglo dobiti šljiva, kolikogod koji hteo, po 4, 6 ili 8 para kg. Mi smo u Puli u tom pogledu mnogo gore. U izlozima može svako da vidi cene šljiva, i to 7 K svaki kilogram. Smokve i grožđje prodaje se uz istu cenu (7 K po kg). Prema tomu mi bismo bili zadovoljni, kad bismo u Puli plaćali voće po zagrebačkim cenama.

Što je sa školskom zgradom u Šljani? Nije davno, da je Brace bio napisao u „Hrvatskom Listu", da smo mi Jugoslaveni u Puli pastorci, dok su pravi sinovi države u Puli samo Nemci i Talijani. Rekao je bio Brace to radi toga, što je na školskoj zgradi hrvatske pučke škole u Puli bio opazio tri talijanska natpisa, a nijednog hrvatskog, dok zgrada izvana a valjda i iznutra svačemu pre nalići, nego li školi. Da se Brace nije prevario onda, imamo dokaza i sada i to dnevno. Drugi se zaštićivaju sa strane oblasti a nas gleda svagde zapostaviti. Bilo je nekada rečeno, da ćemo mi dobiti za našu školu pristojnu školsku zgradu u Šljani. Zašto je ne dobivamo, nije teško reći. Trebа onima, koji imadu drugih zgrada na pretek, onima, koji nisu pastorci. Jedno možemo da kažemo: Gospodo pazite! Potomci smo gusara, a pastorci nismo i ne ćemo da budemo.

Naši mladi doktori. Stigle su nam pritužbe, da se naši mladi doktori u Puli veoma rado, dapače najradje služe talijanskim jezikom za vreme službe i u općenju sa stranakama. Ma da smo uvereni, da živ nacijonalni osećaj nije zamro ni u kojem od njih, ipak bi pohvalno bilo, kad bi onaj, ili oni, na koje se pritužbe odnose, manje pažnje posvećivali tudjem jeziku, a više svome.

Poziv. Pozivljem ovime na dogovor gg. učitelje i učiteljice u Pazin dne 26. rujna na 1. sat posle podne u hrvatsku pučku školu. Radi se o veoma važnim staleškim stvarima. — Učitelj.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je od 6. kolovoza do 14. rujna o. g. sljedeće prinose: G. I. Gojtan, Gospić K 10·—: Opć. aprovizacija, Kastav K 50·—: Družbina podružnica, Split K 2000·—: Družbina podružnica, Jelsa K 10·—: Prva hrv. štedionica, Zagreb, dar zemljišne zajednice u Vinkovcima K 500·—: G. I. Kaliterna, Vrbnik K 200·—: Pogl. upr. općina Virje K 50·—; Putem gosp. prof. Vjek. Spinčić: a) G. dr. L. Car, Zagreb, u ime nekolicine prijatelja Hrv. Sokola K 100·—; b) gosp. J. Bartić, Petrovaradin, (rodoljubno društvo gg. Mandić, pl. Šigrović, Peršić, Schumaher) K 30·—; c) Podružnica Kamenmost K 200·—; d) gradsko poglavarstvo, Kostajnica K 20·—; e) Pogl. općine Sv. Križ-Začretje K 20·—; f) gosp. J. Holjac, Zagreb, kao član čete K 100·—; g) presv. gosp. Ž. Ž., za dobivene cigarete K 20·—: G. I. Čak, Opatija K 36·—: Gosp. J. Horvat, Sarajevo K 30·—: Gosp. I. Grgić, Bojna pošta 365, sabranih K 130·—: „Jutarnji List" Zagreb, dar g. Lukačića K 41·—: Gradsko zastupstvo, Bakar K 20·—: Družb. podružnica, Omiš K 500·—: Gosp. Kronast, Varaždin, sabranih K 70·—: Gosp. I. Buček, Bisag K 100·—; Gosp. I. Hažić, Visoko K 100·—: G. B. Pavlinić, Spinčić, da počasti uspomena svog sina Antuna K 80·—: Gosp. Vl. Jurinčić, Zamet, sabranih K 70·80: „Narodne Novine", Zagreb K 1217·—: Gdja. N. K. Ključ K 7·—: Gosp. N. N. Poljane K 10·—: Opć. štedionа, Drniš, sabranih K 2500·—: Tvrdka „Solo", Beč, prihod žigica K 2774·20: Gosp. Antun Janko, Sv. Lovreč Pazenatički, sabranih K 90·—: Pučka škola, Martinščica, sabranih medju škol. mladeži K 8·—: Pogl. trgovišta, Virovitica K 20·—: Gosp. J. Brončević, Ivanićgrad K 23·—: „Hrvatski Napredak", Split K 60·—: Gosp. G. Martinić, Ilok, sabranih K 326·—: Gosp. F. Gupić, Srdoči K 5·—: Gosp. Stj. Antoković, Nova Gradiška K 5·—: Gosp. Mr. N. Zebec, Vukovar K 150·—: Gosp. J. Mandić, Pazin, na uspomenu pok. roditelja K 100·—: Gosp. A. Albaneže, Omišalj, sabranih K 122·—: Zadružba Zveza, Ljubljana K 1000·—: Gosp. Stj. Matoković, Nova Gradiška K 224·—. Živjeli plemeniti darovatelji! Napred za Družbu!

Dopisi iz Istre.

Iz Raklja. Nigde možda nemaju ljudi toliko straha pred novinama, kao u našem selu. „Staviti u foje" nekoga znači što i osramotiti nekoga, a ako čovek nema još povrh toga mirnu savest, boji se i sram ga je, začuje li, da je bilo o njemu govora u novinama, i jeli svet o njemu čitao. Taj strah pred tim, „da se vrže u foje" izvire samo iz toga, što niko skoro te „foje" ne čita, pa ni ne zna, što je u fojama bilo. Kad neko ili nekoja kaže, da je bio „u fojah" taj i taj, drugi nadoda to kome, što je sve bilo, treći opet pridometne nešto od svoga i rodi cela gora izmišljotina. A kad i onaj prvi i onaj drugi i onaj treći, koji čitati znadu, pogledali u te „foje" i videli, što je napisano, upoznali bi, da je unutra bilo samo kakva dobra poduka ili uputa za njih. — U Raklju se upravo sada dovršilo spremanje turkinje (kukuruza), koga se u imućnijim kućama u večer žbulja". „Žbuljati" znači, što čistiti klinove od šušnja, koje se meće onda u postelje, dok se klinovi obese, da se suše. „Žbuljati" pomažu sve jedan drugome, sused susedu, te se pri tom na večer sakupi u pojedinim kućama mnogo pomagača, osobito mladosti; svi se sednu na velik kup kukuruza, pa onda nema kraja pripovedanju i smehu, sve dok prvi petli ne zapevaju ili dok se posao ne svrši. Samo što ni ove godine nije u ovim stranama bogzna što urodilo — osim smokava. Šamo je večna šteta — i za Rakalj neprocenjiva, što ne rastu zrele smokve na smokvama kroz svih dvanajst meseci u godini. Kad bi se na smokvi mogli i u Božiću i u Vazmu naći zrelih smokava još bi Rakljani rekli: daj, daj, al ovako: izgledi loši i „slaba šperanca". — Prošlog tedna ili kako u Raklju govore „uvu pasanu šetimanu" odveli su krnički oružnici dva mladića osumnjičena radi kradje. Govori se, da su obojica pokrali negde gore na brbanštini nekoliko ovaca, koje su prodali onda u Alturi. Nezna se još ništa, jesu li oba mladića kriva ili su nedužna. Dosad je njihovo ponašanje bilo u svakom pogledu besprikorno, te se može kazati mirno, da je vojna kriva svoj njihovoj nesreći. Jer oni znadu, i osjećaju to u sebi, da se danas kradu tisuće i stotisuće, i da oblasti ili znadu ili „marigaju" (sumnjaju) a da se toj gospodi, naime velikim tatovima, ni jedan vlas sa glave ne izgubi. Iako nijedan kradju ne može braniti, ipak je segurno, da se kradja, počinjena u bedi i neimaštini, dade mnogo lakše opravdati i oprostiti, nego li ona, koja se počini u želji za stecanjem novaca i bogatstva. Dereško, svršite vojnu, i učini će te kraj svim lopovštima, i velikim i malim.

Aprovizacija. U petak dala nam naša aprovizacija pol kgr. šećera i 6 škatula žigica, kao živežnu opskrbu za jedan mesec.

Narodno gospodarstvo.

Dalmatinsko vino za Nemačku. „Slov. Narod" piše: „Govorka se, da je vlada odlučila rekvirirati dalmatinsko vino za Nemačku. Dosada je najveći deo dalmatinskog vina kupovala vojnička oblast za mornaricu. Sada pak mornari ne dobivaju više vino, nego doplatak u novcu". Lepo napredujemo. Nemačka jede naše brašno, a mi možemo repu, Nemačka pije naše vino, a nama prepušta vodu.

Opskrba robe posle rata. Primorje, Kranjska i jugoslavenski deo Koruške i Štajerske trebaće u prvoj godini iza rata razne robe (brašna, kave, šećera, haljina, kože, staklenih stvari, sveća itd.) za 165 mil. kruna, računajući cenu robe kao u vreme mira i bez obzira na današnju valutu. (Prema današnjoj skupoći i valuti preko 1 milijarde.) Budući da centralne sile te robe nemaju, moraćemo je nabaviti u danas neutralnom i neprijateljskom svetu, glavno naravno u Americi i engleskim kolonijama i dominijima. Ali nabava robe ne će biti laka jer će u celom svetu vladati nestašica. Za to je izišao u „S. N." predlog, da bi „Narodno Veće" uzelo u svoje planove vodjenje prelaznog gospodarstvu i nabavu robe za Jugoslaviju. Sada prigovara tome predlogu dr. V. K., da se ne sme sve prepuštati „N. V.", već treba da i drugi rade, osobito političke organizacije. Svoj članak svršava s tim, da „N. V." mora svakako iskati puteve, da pribavi na medjunarodnom trgu pouzdanje u jugoslavensku gospodarsku snagu.

Raspis natečaja.

Niže potpisana raspisuje natečaj na deset potpora u najvišem iznosu od K 500, koje će se isplaćivati u deset mesečnih obroki.

Pravo na potpore imadu djaci puljskog kotara, koji polaze bilo koju slavensku srednju školu.

Molbe imadu se upraviti potpisanoj do 15. listopada o. g.

Molbama imade se priložiti:

1. krsni list;
2. zadnja školska svedodžba.
3. potvrda zavoda, u kojem se molitelj nalazi.

Pula, u rujnu 1918.

Za Podružnicu Družbe sv. Ćirila i Metoda u Puli

Dr. M. Vratović, predsednik. Dr. P. S. Brajša, tajnik.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Chylinski; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Bellona": lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: mornarički štobski lečnik dr. Vejvoda.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10-godištu 1900.-1910. od 10.046 na 12.206 ili 21%.

2. Stanje škola: U ovoj općini su bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

muške:

u Poreču: . . . 5-razredna sa 6 učiteljskih sila i 301 dijete;

ženske:

u Poreču: . . . 4-razredna sa 6 učiteljskih sila i 274 djece;

mješovite:

u Taru . . . . 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 131 dijete;
„ Novoj vasi: 2- „ „ 2 „ „ „ 134 djece;
„ Maju: . . . 1- „ „ 1 učitelj. silom „ 81 dijete.

b) hrvatske:

Nijedna.

c) utrakvistične:

u Žbandaju: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 206 djece.

2. zasebne škole

a) talijanske:

Legina škola u Vabrizi

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 75 djece.

b) hrvatske:

Družbine

u Novoj Vasi: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 115 djece;
„ Vabrizi: 1- „ „ 1 „ „ „ 39 „
„ Fuškulinu: 1- „ „ 1 „ „ „ 123 „

Ovu jedinu pokraijinsku utrakvističku školu uzet ću kao hrvatsku.

II. Zaključci:

Od 12.208 domaćih stanovnika moralo bi biti 1952 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 8223. Ti bi morali imati 1315 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 17 talijanskih pokrajinskih učitelja, a toliko ih je doista i bilo.

talijanski 1900.	1910.		hrvatsko-slovenski 1900.	1910.
254	351	Brkač	96	98
321	93	Kaldir	260	615
24	20	Karojba	491	578
1341	1346	Motovun	8	8
—	2	Montrilj	641	744
—	2	Novaki	738	836
—	5	Rakotole	326	344
255	22	Sovišćine	140	438
433	211	Zumask	228	30

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2928, a 10 godina kaznije 4189.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2628, a 10 godina kasnije 2052.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo od 5564 na 6258 ili za 694, a u postocima izraženo 12%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Motovunu: . . 4-razredna sa 4 učiteljske sile i 226 djece;

b) hrvatske:

u Novacima: . 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 122 djece;
„ Močibobima: 1- „ „ 1 „ „ „ 137 „

c) pomoćna škola:

u Montrilju: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 37 djece;

2. zasebne škole

a) talijanske:

Legina škola u Brkaču.

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 71 dijete;

b) hrvatske:

Družbine škole:

u Sovišćini: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 91 dijete;
„ Kaldiru: 1- „ „ 1 „ „ „ 73 „

ženske:

u Novigradu: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 154 djece;

2. zasebne

talijanske škole Benediktinaca u Daili:

muška

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 30 djece;

ženska

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 23 djece.

Razumljivo je, da hrvatskih, ni pokrajinskih ni zasebnih škola nije u ovoj općini uopće bilo.

II. Zaključci:

Od 2086 stanovnika — koji su svi talijanskog općevnog jezika — moralo bi biti 333 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, morala bi biti u ovoj općini 4 talijanska pokrajinska učitelja, a toliko ih doista i ima.

Na svako 521 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 talijanski pokrajinski učitelj.

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 80 učenika.

Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i škole Benediktinaca u Daili) ukupno 373 djece, a moralo bi biti sve djece talijanskog općevnog jezika 333. Dakle sva talijanska djeca polaze školu. Otkuda ova razlika u djeci? Ovdje treba uzeti u račun i to, što ima u Novigradu 189 tudjih državljana, a i ovi imadu djecu, i njihova su djeca polazila školu. Uračunamo li dakle još i ove ujedno, onda ćemo vidjeti, da bi u ovoj općini moralo biti 364 djece za školu, a istu polazi 373, dakle sva talijanska djeca ove općine polaze školu.

6. Općina Oprtalj.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Oprtalj — osim 6 inostranca — 5784 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski . . 3817 ili 66%	slovenski . . 784	} ili 33%
drugi . . . 3	hrvatski . . 1182	

Popis pučanstva navadja općevni jezik ovako:

talijanski 1900.	1910.		hrvatski i slovenski 1900.	1910.
72	199	Čepić	162	46
280	397	Gradina	215	161
2443	2314	Oprtalj	645	1050
663	547	Zrenj	243	449
282	360	Topolovac	320	260

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1585, a 10 godina kasnije 1966.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 3740, a 10 godina kasnije 3817.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo od 5333 na 5784 ili za 451, a u postocima izraženo 8%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Oprtlju: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 128 djece;

b) hrvatske:

Nijedna.

c) utrakvističke

u Topolovcu: 1 razredna sa 1 učiteljskom silom i 35 djece;

2. zasebne

a) talijanske:

Legine škole

u Zrenju: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 70 djece;
„ Livadama: 1- „ „ 1 „ „ „ 82 „
„ Kučibregu: 1- „ „ 1 „ „ „ 48 „

b) hrvatske:

Družbine škole

u Zrenju: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 65 djece;
„ Sv. Luciji: 1- „ „ 1 „ „ „ 93 „
„ Livadama: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 129 „

II. Zaključci:

Od 6288 stanovnika imalo bi biti 1001 dijete dužne polaziti školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 2025; ovi bi morali imati 328 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 4 talijanska pokrajinska učitelja, a toliko ih je upravo i bilo.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 4189; ovi bi morali imati 670 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nijesu bila nego samo 2.

Na svako 513 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj;

Na svako 2094 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 513 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 8 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nijesu bila nego 2.

2052 stanovnika talijanskog općevnog jezika imadu 4 pokrajinska učitelja, a 4189 stanovnika hrvatskog općevnog jezika imadu 2 pokrajinska učitelja, dakle dvaput manji broj Talijana ima dvaput više učitelja, negoli Hrvati, kojih je dva puta više.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Motovun:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 56 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 129 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 56 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na sadašnjim pokrajinskim školama moralo biti 5 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nijesu bila nego 2.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Brkaču) 297 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 328, dakle 31 dijete talijanskog općevnog jezika ne polazi školu.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši i Družbine i pomoćnu) 460 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 670, dakle ima u ovoj općini još 210 djece hrvatskog općevnog jezika bez škole ili u postocima izraženo 31% hrvatske djece ne polazi nikakove škole, a u pokrajinskim školama ima samo 296 djece ili u postocima 44%, a od onih 66% ide ih 35% u Družbine škole, a 31% je bez škole.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika pao u zadnjem 10 godištu 1900.-1910. za 576 ili za 22%, a broj je Hrvata narastao za 1261 ili za 43%. Nadajmo se, da će broj naših ljudi kod budućeg popisa pučanstva u ovoj općini ponarasti na faktično stanje.

Cijela bi općina morala imati 1001 dijete za školu, a vidjeli smo, da talijanske škole polazi 297 djece, a hrvatske 460 (ukupno 757), onda ima u ovoj općini još uvijek 244 djece bez škole, što su stalno sva djeca hrvatskog općevnog jezika.

Zanimivo je istaknuti i ovo: Naše škole u Močibobima i Novacima polazi preko 100 djece, dakle bi morale obje biti utemeljene već kao dvorazrednice, a ipak su obje utemeljene kao jednorazrednice.

U zadnje vrijeme utemeljene su u ovoj općini dvorazrednice u Kaldiru i Montrilju, a u zadnje vrijeme bila je komisija za utemeljenje javne škole u Sovišćini. Pred malo vremena je proširena na dvorazrednicu škola u Močibobima, a i ona u Novacima ima takov broj školu polazeće djece, da bi morala biti dvorazrednicom.

5. Općina Novigrad.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Novigrad 2086 stanovnika — ne ubrojivši ovamo 189 tudjih državljana — kojima je općevni jezik talijanski.

Godine 1900. nabrojeno je u ovoj općini 1942 stanovnika, od kojih 1931 stanovnika talijanskog općevnog jezika.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika uopće nije ovdje bilo.

Broj je stanovništva uopće narastao od 1942 na 2086 ili za 144 ili u postocima 7%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske:

a) talijanske:

muške

u Novigradu: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 169 djece;

II. Zaključci:

Od 5784 stanovnika moralo bi biti 925 djece za školu.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika jest 3817. Ovi bi morali imati 610 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi u ovoj općini moralo biti 8 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bila su 2.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 1966. Ti bi morali imati 314 djece za školu. Računamo li na svako 80 djece 1 učitelja, morala bi biti u ovoj općini 4 hrvatska pokrajinska učitelja, a nije bio niti jedan, ili ako ćemo uzeti onog jednog učitelja na utrakvističnoj školi u Topolovcu kao hrvatskog, onda su stanovnici hrvatskog i slovenskog općevnog jezika imali 1 učitelja.

Na svako 1908 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. Na svako 1966 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Oprtalj:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 64 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 35 „

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Legine) 328 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika u ovoj općini moralo biti 610, dakle 282 talijanske djece ne polazi škole.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši ovamo onu utrakvističnu i Družbine) 22 djece, a sve bi hrvatske djece moralo biti 314, onda tobož samo hrvatske djece ne polazi škole.

Tko pobliže pozna općinu Oprtalj, znade, da Talijani stanuju edino u Oprtlju. Ja ću poći i dalje, pa ću reći, neka budu i sva ona djeca, što uopće polaze talijanske škole zbilja djeca talijanskog općevnog jezika, ali ona što ne polaze školu, nijesu talijanskog, već hrvatskog općevnog jezika.

U njihovoj bi općini moralo biti 925 djece za školu. Talijanske škole polazi 328, a hrvatske 322 (ukupno 660), onda u ovoj općini ne polazi školu 265 djece, koja su sva hrvatskog općevnog jezika, ima ih još stalno okolo 200 u talijanskim školama.

Broj je Talijana narasao u 10 godištu 1900.-1910. za 77 ili za 2%, Hrvata za 381 ili za 24%.

Nadajmo se, da će budući popis pučanstva u ovoj općini biti također onakav kakav doista jest, a u tom će slučaju ponarasti broj našeg naroda u onoj općini barem za 130%.

Prošle godine utemeljena je u Zrenju javna pučka škola, nu protiv utemeljenja uložen bje utok. Ovaj je bio odbijen, jer je uložen prekasno. Sada se vode izvidi za utemeljenje javnih škola u Livadama i Sv. Luciji. Osim ovih utemeljena je i u Gradini utrakvistična škola, koja bi baš morala biti hrvatska, a isto vrijedi i za školu u Topolovcu.

7. Općina Poreč.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Poreč — osim 324 inostranaca — 12.208 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	34	slovenski	1	} ili 32%
talijanski	8223 ili 67%	hrvatski	3950	

Popis pučanstva navadja pučanstvo po selima općevnim jezikom ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovensko-hrvatski 1900.	slovensko-hrvatski 1910.
354	403	Vabriga	133	150
102	33	Dračevac	116	250
119	20	Fuškulin	141	289
364	374	Frata	45	73
512	668	Majo	16	8
82	96	Baderna	824	1069
146	128	Mongeb	61	112
216	161	Monsalić	65	234
3390	3961	Poreč	—	9
195	124	Žbandaj	878	1293
993	1282	Tar	108	94
23	70	Vrvari	169	182
812	902	Nova Vas	115	848

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2715, a 10 godina kasnije 3951.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 7308, a deset godina kasnije 8222.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedeljak 23. rujna 1918. Broj 1151.

Uspesi bečke politike.

Pre rata vladalo je kod nas političko mrtvilo. Vodila se oportunistička politika malenih poteza; u smo dobili pučku školu, tamo iznimno srednju školu; od ovog se ministra isposlovala štipendija, tako su se gubile političke sile naših političara, koji su vršili nezahvalan posao političkih trhonoša. Posredovali su izmedju naroda i vlade i to u svakoj situici, te nisu imali pored toga vremena, da se bave s pitanjima, koja su imala važnost za celokupnost našega naroda.

Došao je rat i prilike su se promenile. Uveo se sistem persekucija, bedjenja naroda zbog veleizdajništva, da se time izazivlje u narodu nezadovoljstvo te stvori time opet preduvete za persikucije. Više ili manje radilo se tako u svim jugoslavenskim zemljama. Pod izlikom, da su veleizdajnici, zatvarali i internovali se najbolji ljudi, medju ostalima i ljudi, koji se uopće nikad nisu bavili s politikom. I to je bilo točno proračunano. Time se htelo izazvati neko buntovničko raspoloženje medju vlastitim narodom, da se ga kasnije može upropastiti iznimnim merama.

Računalo se u početku samo s kratkim ratom. Kroz ovo se vreme mislilo vladati bez parlamenta. A što bi kasnije bilo došlo, to je bilo sve jedno za Stürkgha i različite njegove kumpane. Parlamenat bio bi se stavio pred fait accompli, vojnička bi bila stranka silno pojačana, usled vojničkih bi uspeha bila prevlast nemačkog i madžarskog naroda u monarkiji osigurana; Slaveni bi bili prisiljeni na to, da se zadovolje onim, što bi im bili Nemci i Madžari dopustilii

U to vreme moralo se čim više našega naroda upropastiti. Da se to može izvršiti bez kontrole prosvetljenog dela naroda, zatvoriše naobražene ljude. Ostali se narod delomično strpao po barakama, delomično tamanio na državnim granicama, delomično upotrebljavao na frontama kao štit nemačkim i madžarskim pukovnijama. Taj rat je bio za Austriju tako proračunan, da bi ga bili morali Slaveni voditi na račun svoje privilegovane nemačke i madžarske braće. Gdegod se bio ozbiljan boj, tamo su se borile naše slavenske, a pogotovo jugoslavenske čete. Nemce i Madžare se štedilo a naše uništavalo i to sustavno uništavalo; jer to bijaše u državnom interesu.

Posledice nisu izostale. Naši su vlastodržci bili od vajkada slabi računari. Priznato je od čitavog sveta, pa i od naših samih Nemaca, da nije nijedna država tečajem zadnjih desetgodišta vodila neinteligentnije vanjske politike od naše Austrije.

Kako su se već sto puta pre prevarili, nije nikakvo čudo da su se prevarili i sto i prvi put. Rat nije bio u 6 meseci gotov, nije se razvio onako, kako očekivalo, slavenski narodi nisu usprkos persekucijama u krvoprolićima i izgladnjivanju posve uništeni, na frontama se moraju boriti i gospoda Nemci i Madžari, jer Slavena nema više ili veoma malo. A dok se vodila jučer tužna oportunistička slavenska politika bez ideala, bez svrhe, danas su oportunisti bačeni u staru šaru, a naš narod i naši su političari preporodjeni i vode edinstven, složan probudjen narod u boj proti vlasti tame.

U početku rata preneraziše nas gotovim sistemom, pomno izradjenim. Svaki je momak bio na svom mestu. U Beču Stürgkh, u Sarajevu Potiorek. Svaki je krvnik imao svoju „Bestimmung". I zavera države protiv naroda nije uspela. Kako da uspe danas, kad se taj narod više ne da prevariti, kad vlada dršće pred neizvešnošću budućih dana, kad sama ne zna, kakvih će nam razočaranja doneti sutrašnji dan. Smejemo se radi toga pokušajima Spitzmüllera, Tisze i Wekerlea, da po priznatim starim receptima rešavaju naše pitanje. Biće samo jedna silna blamaža više, što ne bi doduše značilo puno, pošto smo se već dovoljno blamirali, ali osećaće Beč i Pešta vanredno ovo pomanjkanje poverenja sa strane sveta, a biće to jedan razlog više, da ga se i u buduće uskrati.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Jučer su naše jurišne ophodnje napale na Dono alto opkopni odsek, što je bio branjen od češko-slovačkih legijonaraca. Najveći je deo posatke pretrpio zasluženu sudbinu. Inače na brojnim mestima talijanske fronte izvidnički okršaji. Zapadno bojište: Kod c. i kr. četa nema osobitih dogadjaja. — Albanija: Na obali suzbili smo ponovno talijanske navale. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Zapadno od Fleurbeaux i južno od Havrincourta suzbili smo delomične navale Engleza, severno od Scarpe jake sunke neprijatelja. Sa vlastitih poduzeća dopremili smo 45 zarobljenika. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: Posle uzaludnih delomičnih navala zadnjih dana poduzeo je Englez jučer opet veliku jedinstvenu navalu. Cilj mu je bio prodor fronte južno od Cambrai-a. Pod zaštitom jakog paljbenog talasa, praćena jurišnim vozovima i letačima, nastupila je engleska pešadija rano u jutro izmedju Havrincourta i Hargicourta na navalu. Očekujuću neprijateljsku navalu, bili smo u noći od 19. na 20. t. m. preložili obranu slobodnog područja zapadno od Epehya u stare neprijateljske položaje izmedju Villers—Guislaina i Bellincourta. Kad je duboko nanizana navala neprijatelja nastupala nizbrdice proti našim položajima, primila ju je pripravljena obrambena paljba našeg topništva, naše pešadije i naših strojnih puška. Navale su obležale pred našim linijama. Iza najjače paljbene je prjpreme obnovio neprijatelj svoju navalu. I ovaj se drugi juriš posvema skršio. U jugozapadni deo Villers—Guislaina i dvorac Guennemont prodro je Englez prolazno. Bezodvlačni ga protusunak opet izbacio. U večer i tečajem noći slediše najžešćoj topovskoj paljbi ponovno žestoke navale, koje su bile suzbijene. U teškom hrvanju na zapadnoj fronti bio je jučerašnji bojni dan osobito uspešan dan. Nemački lovci i pukovnije konjaničkih strelaca, istočno i zapadno pruske, poznanjske, dolnjošleske, vestfalske, rensko-bavarske pukovnije i gardske čete zadale su jučer Englezima težak poraz. Na čitavoj svojoj je navalnoj fronti pretrpeo najteže gubitke. Naše je topništvo imalo glavni udeo na uspehu. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Aillette i Aisne ostala je topovska delatnost preko dana u umerenim granicama. U večer oživela je u svezi sa žestokim delomičnim bojevima istočno od Vauxaillona, u dvorcu Varennes i severozapadno od Vaillya. — Ludendorff.

Rat.

Washingtonski ratni ured javlja, da je u mjesecu kolovozu prevezeno 313.000 američke vojske u Evropu. Od toga je 180.000 prevezeno na američkim transportnim ladjama.

•

Engleski izveštaj od solunske fronte: Srbi su nastavili svoje napredovanje te su učinili 5000 zarobljenika i zaplenili 80 topova. Engleske i grčke su čete napale na obim stranama Dojranskog jezera. S navalom se htelo zaprečiti, da neprijatelj uzima čete sa engleske i grčke fronte i da ih upotrebi proti Srbima.

•

Engleski izveštaj iz Soluna od 18. rujna: U okolici Dojranskog jezera napale su 18. t. m. u jutro engleske i grčke čete na položaje neprijatelja zapadno i istočno od Dojranskog jezera. Istočno od Dojrana osvojile su jedan opkopni sustav te porinile svoje linije za nekih 2000 yarda unapred. Na našoj levoj su strani teške bugarske protunavale preotele nam opet deo osvojenog područja. Za to smo održali naše položaje u središtu i na desnom krilu. Istočno od jezera osvojili smo kasno u noći neprijateljske linije postojanka. Do sada smo nabrojili preko 700 zarobljenika. Grčke su se čete borile velikim junaštvom. 4 naša izvidničarska aparata, koja su se uplela u boj sa 14 neprijateljskih letala, oborila su dva neprijateljska aeroplana. Jedan se naš aeroplan izgubio.

•

Engleski izveštaj iz Palestine: U noći na 19. t. m. započele su naše čete sveopću navalu izmedju Jordana i mora. Istočno od ceste Jeruzalem-Nablus napredovale su engleske i indijske čete, kojima je uspelo, prerezati turske komunikacije, koje iz Nablusa vode na jugoistok. 19. t. m. u 4 sati i 30 časaka u jutro započela je glavna navala, kod koje su sudelovale takodjer francuske čete, po kratkoj paljbi izmedju Rafata i obale. Naša je pešadija brzo napredovala te pregazila sav obrambeni sistem neprijatelja na toj fronti. Do 8 sati u jutro bila je prodrla u neprijateljsko područje do najviše dubine od 5 milja. Zadnje, pouzdane vesti vele, da je tečajem poslepodna naša pešadija zaposela stecišta železnica Tul-Keram, dok je jedna brigada australskih laganih konjanika dostigla železnicu Tul-Keram-Messudich i cestu u okolici Anebte, a time odrezala velike zborove uzmičućeg neprijatelja s topovima i kolonama. Medjutim je jako konjaničko odeljenje engleskih, indijskih i australskih četa napredovalo u severnom smeru u ravnicu obale te o podne zaposelo stecište železnica Kudeira (Liktera), 19 milja od izlazišne točke. Istočno od Jordana prodrlo je odeljenje arapskih četa kralja od Hedžaša na stecište železnica Deraa te prerušilo sve železničke komunikacije, koje iz te točke vode na sever, jug i zapad. Brodovi sudelovali su z dobrim uspehom s našim četama, pročištiv topovskom paljbom obalne ceste od neprijatelja. Operacije traju dalje. U večer bilo je preko 3000 zarobljenika prekoračilo naše linije. Javljaju se sem toga veliki brojevi zarobljenika, koji nisu još prebrojeni, dalje velike količine ratnog pribora. Arapci prerezali su železnicu Hedžaš istočno od jezera Tiberias. Hedžaški je kralj zadao Turcima jugoistočno od Mrtvog mora ozbiljan poraz.

•

Francuski izvještaj od 20. rujna u večer: Tečajem dana proširili su Francui svoje uspehe na istoku Essigny-Le-Grand kao što i na visoravnici farme Moissy te su dopremili zarobljenika. Topovski je boj ostao u predelu St. Quentina i severno od Aisne živahan. Svuda inače prošao je dan mirno.

•

Talijanski izveštaj od 21. rujna: Na čitavoj fronti topovske akcije sa svrhom uznemirivanja. Naše su baterije izazvale požare kod Melette (asiaški zaravanak) te eksploziju municijskog spremišta kod Grisolore (donja Piave). Pokušaji neprijateljskih jurišnih odeljenja skršiše se pred našim linijama južno od Moria, na Monte Corno (Vallarsa), severno od Grappe i istočno od Salettuoia. Naša izvidnička su odeljenja napadala u dolini Ledro manje neprijateljske straže te ih poterala u beg. Kod toga je neprijatelj pretrpio gubitke i na zarobljenicima, mrtvima i ranjenicima. Tečajem izvidničkih poduzeća na Tonale i na otocima Piave dopremili smo municiju i mnogo različitog materijala. U predelu Montella oborili smo neprijateljsko letalo. — Albanija: Zapadno od Fieria i u dolini Janica sukobi ophodnja, kod kojih smo priveli zarobljenika.

Iz slavenskog sveta.

Iz Hrvatske. Čitava se štampa bavi sa planovima Beča i Pešte, da si urede prilike na jugu, što naziviju tamo rešenjem jugoslavenskog pitanja. „Hrvatska Država" piše s pravom, da ne posvećuje previše prostora svakakovim najoprečnijim i najglupljim vestima i kombinacijama, koje dolaze iz Beča i Pešte, a odnose se na „rešenje" jugoslavenskoga pitanja. Sve te kombinacije dokazuju samo, da gotovo svi bečki i peštanski „državnici" ne poznaju prilika na jugu monarkije, a malo, vrlo malo ih je, koji bi bili svesni položaja, što se stvara dogadjajima na ratištima. Zato je najbolje pričekati mirno njihov tok i ne uzrujavati se. Stanovite tvrde glave, postaće već mekanije. Dakako, da će iz Beča i Pešte poduzeti još koješta, u ludoj misli, da se dade sprečiti, što mora nadoći, pa s toga ne će biti nevjerojatna vest, koja nam dolazi iz Beča, a koja veli, da će po svoj prilici na jugu i severo-zapadu monarhije doći do poluvojničkih režima. — I glasilo je koalicije veoma zabrinuto. Tako piše u uvodniku „Naše narodno pitanje": „Naši su zastupnici već imali priliku, da upozore, da će svako, bilo privremeno, bilo trajno rešenje našeg narodnog pitanja uopće, a bosansko-hercegovačkog napose, koje se izvede bez pitanja i odobrenja našeg naroda i ne bude se temeljilo na načelu samoodluke, izazvati najžešći otpor na našem slavenskom Jugu. Mi smatramo za svoju dužnost, da to stanovište danas podcrtamo. Aluzije na kojekakove iznimne mere, kojima bi se moglo poslužiti protiv ovog stanovišta, ostavljaju nas sasvim hladnima. Te iznimne mere bile bi pred celim svetom samo dokaz, da se naše narodno pitanje rešava protiv nas, protiv naših narodnih interesa, te bi moralno i politički škodile onima, koji ih upotrebe više, nego bi mi izgubili usled patnja i persekucija, koje bi pod sistemom iznimnih mera imali da izdržimo. U tom je pogledu račun jasan i čist. I zato mi mirno, bez ikakve nervoznosti, čekamo razvitak dogadjaja, u potpunom uverenju, da će se ceo narod naći na okupu, kad bude u pitanju njegova konačna sudbina". — A nema sumnje, da će sav narod biti u odlučnom času na okupu!

•

Iz Slovenije. Slovenske novine prate velikim interesom razvoj prilika u Hrvatskoj. Danomice donose duge članke o razvoju krize, o audijencijama i konferencijama, kao što i stvarne članke

i dopise iz Zagreba. Pre rata svega toga nije bilo. U Zagrebu se nije znalo baš ništa za Ljubljanu, a u Ljubljani ništa za Zagreb. Više se pisalo o Londonu i Berlinu negoli o našim domaćim prilikama, kao da su nas delili široki oceani. — U Gorici je počeo izlaziti opet jedan slovenski list „Goriška Straža", glasilo svih struja „Slovenske pučke stranke u Goričkoj". List stoji na stanovištu jugoslavenske svibanjske deklaracije. Na uvodnom mestu veli, da mu je zadaća pomoći narodu u svakom pogledu, da se vrati k prešnjem blagostanju. — Slovenske novine priopćuju dopis iz Praga, potpisan od uglednih čeških ličnosti, žena i muževa, kojem se pozivlje takodjer i naša jugoslavenska javnost, neka podupire češku akciju za jugoslavenske djake, koji uče na visokim školama u Pragu. Ide se za tim, da se jugoslavenskom djaštvu u Pragu osigura opstanak. Poziv veli, pošto češki narod, ne može sam da pomaže, moli braću na jugu, da bi ga podupro u interesu njegove omladine darovima, u glavnom u životnim namirnicama. Česi se dakle brinu za naše djake i Česi su preuzeli njihovu prehranu. To je opet dokaz, da nisu tek fraze reči, da stojimo i padamo s njima. — U Trstu se počelo raditi oko narodnog kazališta. Najbolji slovenski glumac, Skrbinšek, preuzeo je vodstvo novog doma Talije te počeo sistematskim odgajanjem glumačkog naraštaja. Pre svega otvorila se glumačka škola, koja, kako javljaju novine, veoma dobro napreduje. Postepeno želi gospodin Skrbinšek, da upotpuni osoblje kazališta i da istodobno uvede veće, opsežnije drame. U glavnom će se prikazivati slavenske drame i tek u drugom redu drame iz tudjih literatura. 29. t. m. otvara se kazalište s originalnom dramom Marije Kmetove „Majka", Čehovim „Medevedom" i „Maskom sotone". Doskora će se uprizoriti u Trstu Petrovićeva drama „Mrak".

•

B u g a r s k a. Bugarska je odgovorila na austrijsku notu. Kako nije bilo teško pogoditi, Bugarska je spremna na mir te se njezini ideali podpunoma podudaruju sa Wilsonovim načelima. I aneksija Estonske i Livonske, narivavanje pruskoga kralja Finskoj, to je sve u duhu Wilsnovih načela. Ta Bugarska ne traži ništa za sebe do bugarskih područja a Niš, dolina Morave, srednja Albanska i cітava Maćedonija to su sve bugarska područja, a onaj, koji se usudjuje sumnjati u to bugarstvo, kao što naprimer nemački socijalista Wendel, očividno je srpski šovinista. Osim tih starih već poznatih fraza ne pruža bugarska nota ništa, iz čega bi se dalo zaključivati, da je tamo nastao preokret na bolje, da se inteligencija kaje bratoubilačkog rata, što ga je već po drugi put izazvala. Političari jedne i druge su stranke očividno ljudi pokvareni općim nemoralom, koji truje bugarsku megalomansku i za rad nesposobnu inteligenciju, a od njih ne može Bugarska da očekuje izbavljenja. Bugarski se ministri još ne stide, zboriti glasno i otvoreno pred čitavim svetom, a to je dokaz, da Bugarska nije još zrela i da će morat još proći gorke kušnje, dok će biti osvešćena i preporodjena te će joj biti dopušteno da zauzme unutar slavenskih naroda ono mesto, koje joj pripada.

Domaće vesti.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu u Puli u ulici Cenide jeste cele ove sedmice od dne 23. do 28. rujna svaki dan od 9—12 sati pre podne. Za sada će škola biti samo u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporednice i u Sijani. Roditelji imadu dopratiti decu i doneati sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku svedodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavište, u koje će se upisivati decu od navršene 3. do 6. godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i za pučku školu.

„Idiot" roman od F. M. Dostojevski, I.—II., kao i III.—IV. deo, preveo ga s ruskoga Iso Velikanović, može se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, Pula, ul. Franja Ferdinenda br. 3.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su sledeći doprinosi: Gosp. Josip Hekić iz Kamnika u Kranjskoj K 20·—; gg. Marica Bastijanić i Josip Maretić K 15·—. Sakupljeno po veleč. g. Škabiću u Mrčani K 24·—. Sakupljeno po gospodjici Ljudmili Buić i g. Josipu Mihovilović medju jugoslavenskom i češkom omladinom u gostioni Josipa Zuccona u Pomeru K 80·40. Živjeli požrtvovni darovatelji i sakupljači! Napred za budućnost naše dece!

Narodno gospodarstvo.

Industrija u ratu. U doprovod operacijama na zapadnoj fronti piše bečka „Arbeiterzeitung": Fochova strategija nije dosegla svog pravog cela. Nigde joj se nije posrećilo opkoliti nemačke odele. Tim pak očitijom pokazala se je nadmoć antantinih tehničnih ratnih srestava. Osobito značenje imade velika uporaba najnovijeg napadajnog oružja „tankova". Tank a ne Fochova strategična sposobnost, omogućuje antanti dobitak novog zemljišta. Ogroman broj oklopljenih automobila nije samo slučajna posljedica tehničke premoći antantinih država, nego treba tu uračunati njihovu opštu industrijsku snagu. Kad je godine 1914. počeo rat imala je Nemačka tu veliku prednost pred svojim neprijateljima, da su samo oni imali tešku artileriju. Ali kako je brzo bila ta razlika izravnana, čim su počele velike fabrike Francuske i Amerike graditi teške topove! Istu sliku videli smo kasneje u fabriciranju municije, a sada od godine dana opažamo u sagotovljanju zrakoplova, u čem neprijatelji Nemce daleko nadkriljuju. Žalosna je sudbina nemačkog naroda, da je otkazan sam na sebe ne samo u vojničkim stvarima, nego da mora njegova industrija sama vršiti zadaću, kakovu vrše tri najnaprednije industrijske države Francuska, Engleska i Amerika. Te raspolažu s neograničenom množinom surovina, dočim Nemačkoj ne mogu njezini saveznici dati ni surovina ni vojništva. Naprotiv, sami trebaju vojničke i industrijske pomoći iz Nemačke. To stvara tako nejednak položaj medju obima protivnicima, kakovog dosad nije upoznala istorija.

Dnevne vesti.

Umorstvo grofa Mirbacha i sovjetska vlada. Čitamo u „Berliner Tagblattu": Prema ruskim novinskim vestima širi jedan list, koji izlazi u Samari pod dogledom Čeho-slovaka i drugih protuboljševičkih krugova vest, da je vlada sovjeta isplatila obitelji umorenog grofa Mirbacha 5 milijuna rubalja u zlatu.

Za gladnu jugoslavensku decu. U Hrvatskoj su sabrali, u meštima Kostredežu i Lukema, 1005·28 K za našu gladnu dečicu. Svota je bila poslana „Prvoj hrvatskoj štedionici" u Zagrebu. Srdačna hvala braći za taj dar!

Raspis natečaja.

Niže potpisana raspisuje natečaj na deset potpora u najvišem iznosu od K 500, koje će se isplaćivati u deset mesečnih obroki.

Prave na potpore imadu djaci puljskog kotara, koji polaze bilo koju slavensku srednju školu.

Molbe imadu se upraviti potpisanoj do 15. listopada o. g.

Molbama imade se priložiti:

1. krsni list;
2. zadnja školska svedodžba.
3. potvrda zavoda, u kojem se molitelj nalazi.

P u l a, u rujnu 1918.

Za Podružnicu Družbe sv Ćirila i Metoda u Puli

Dr. M. Vratović, predsednik. **Dr. P. S. Brajša,** tajnik.

Novo društvo.*

Socijalistička smotra. — Prva tri broja.

Premda „H. L." nije socijalističko glasilo, dozvoljavam si umoliti slavno uredništvo, da mi uvrsti ovih par redaka o gornjoj socijalističkoj smotri. „H. L." čitaju u Puli najviše radnici i vojnici socijalističkog osvedočenja, pa će im za to biti ugodno kad nadju u njem i par reči o svojem glasilu.

„Novo društvo" je ratno novorodjenče. Rat nije tek epoha naglog razaranja, već i epoha naglog stvaranja. I baš kod nas Hrvata imamo da zabeležimo u tom pogledu lepe uspehe. Razvijamo se naglo politički i kulturno. Niklo je i razvilo se u zadnje vreme nekoliko korisnih biblioteka i listova. Medju bibliotekama je to u prvom redu krasna „Moderna knjižnica"; uz nju popularna „Zabavna biblioteka". Sem tih dviju glavnih dobivamo još „Narodnu", „Merkurovu", „Universalnu", „Svetsku", „Prosvetnu" i sada „Političku" a i druge biblioteke. Pokrenut je i lep broj dobrih revija. Najpre korisna i zanimiva „Hrv. Njiva" (osobito dok se nije upustila u „antiklerikalne" kaprice i božanski zamršene političke „orijentačne" uvodnike), pak beše pokrenut veoma potrebni „Ženski svet", list, koga se ne može dosta preporučiti ni našem muškom, a kamo li tek ženskom svetu. U znaku novoustalog Jugoslavenstva doživesmo „Književni Jug", centralno glasilo slovenskih, hrvatskih i srpskih književnika, koje se već samo sobom preporučuje. Najdulje smo čekali na svoju štampu mi socijaliste. Nije ni čudo. Finančno stojima najlošije, a ni brojčano nismo razmerno tako jaki, kako je to kod drugih naroda, gde je industrija daleko više razvita. K tomu dolazi još i opšti niski kulturni nivô našeg naroda. U zadnjoj godini dana oslobodili smo se ipak prisilne letargije. Jugoslavenska socijalistička nakladna zadruga „Naša snaga" pokrenula je „Pravdu", o kojoj mi socijaliste nemamo baš loše mnenje. U Bosni nikao je „Glas Slobode".

Drug Vitomir Korać pokrenuo je pak počevši od srpnja 1918. mesečnu smotru „Novo društvo", koja ima biti „organ za diskusiju i raspravu o političkoj teoriji i praksi uopće a o socijalističkim načelima i taktici napose".

U uvodniku 1. broja razvija uredništvo svoje nazore, ciljeve i taktiku ovako: „Stvara se novi svet, r a d j a s e n o v o d r u š t v o, novi pogledi, nove orijentacije, nastaju nove sile ili razrašćuju se dojuče slabi i prezreni u velike, moćne i ugledne socijalne i političke faktore... Strateški cilj ove svesvetske revolucije velimo, da nam je jasan: t o j e s t v a r a n j e n o v o g d r u š t v e n o g p o r e t k a ..." Pobeda demokracije je preduvet pobede socijalizma i za to je demokracija tek taktičnim ciljem socijalista. Ona je sretstvom, ali ne svrhom boja. „Nacijonalni zadaci i problemi samo su uvod u velike, svetske zadatke i probleme ... Premda ćemo osobitu pažnju posvetiti nacijonalnom problemu, neće naš list biti skladište nacijonalističkih fraza, već zdravog nacijonalnog rada".

U članku Gj. C-ca. „Friedrich Adler i slom internacijonale" jest tačno, nezakriveno i nemilosrdno iznesena osuda nad politikom većine nemačke soc. dem. i nad taktikom internacijonale pred ratom. „U internacijonali usprkos sve vike protiv imperijalizma nikada nije bio rešen problem, što imadu da rade socijalističke stranke, ako ih rat iznenadi, dok još nisu sazrele za svoju proturatnu akciju. Internacijonala se je svojim jednostavnim i naivnim stvaranjem položaja pokazala posve nedoraslom makijavelističkim smicalicama državnih diplomacija. U srpnju 1914. stranka „einfach" nije ni pomišljala na mogućnost rata, a kamo li, da mu stoji pred vratima... pouzdavala se je u starog miroljubivog cara, koji „da ne će dopustiti" takva poduzeća... Internacijonala borila se za održanje mira, ali ta borba za održanje mira, bila je u praksi borba za održanje statusa quo. Iz straha pred grozotama rata bila je to kompromisna politika prema postojećim državama t. j. prema postojećim nepravdama, a time je bila i konzervativna i reakcijonarna prema svim malim narodima, čiji je razvoj održanje statusa quo sprečavalo ..."

(Konac sledi.)

* „Novo društvo" izlazi jedamput mesečno na 32—40 stranica. Pretplata za 6 meseca iznosi 9 kruna. Pojedini svezak dosad 2 krune. Pretplata, doprinosi, članci i pisma šalju se na vlasnika i nakladnika lista: Vitomir Korać, Zagreb, Kačićeva ul. 9a I. kat.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 24. rujna 1918. — Broj 1152.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Ništa novoga. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 23. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Kod mesnih poduzeća južno od Neuve Chappelle dopremili smo zarobljenika. Topovska je delatnost oživela izmedju Yperna i La Bassee, na obim stranama Scarpe i u odseku kanala južno od Maquiona. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: U odsecima istočno i jugoistočno od Epehya, kao što i izmedju potoka Omignon i Somme pojačao se topovski boj poslepodne opet znatnije. Pešačke navale, koje je Englez poduzeo proti našim linijama jugoistočno od Epehya, bile su suzbijene. Kao zadnjih dana, odlikovala se takodjer jučer osobito druga gardska divizija. Tečajem noći potrajala je jača topovska delatnost. U noćnim navalama istočno od Epehya ustalio se neprijatelj u nekojim komadima jaraka. Pretpoljski bojevi na Oisei. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju A llette i Aisne popustila je jučer bojna delatnost. Izvidnički okršaji u Champagnei. — Vojna skupina von Gallwitzeva: Izmedju Cotes Loraines i Mozele bio je topovski boj rano u jutro na nekojim mestima pojačan. Neprijatelj, koji je jakim odeljenjima nasrnuo proti Haumontu, južno od Tempitoux (?) i Rembecourta te izvidjuo s izvidničkim odeljenjima višestruko proti našim položajima, bio je suzbijen. Zapadno od Mozele porinuli smo našu liniju nešto unapred. — Natporučnik je Lörzer polučio svoju 42. i poručnik Bäumer svoju 30. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Bugarski.

Sofija, 22. (D. u.) Generalni štožer javlja: Od Skumbija do Černe obostrana topovska paljba, koja je na nekojim mestima bila veoma žestoka. Na istočnoj Černi su naše jedinice navalom suzbile više srpskih odeljenja. U uglu izmedju Černe i Vardara traju bojevi velikim ogorčenjem. Pošto su tečajem zadnjih dana bile žestoke englesko-grčke navale proti našim položajima kod Dolrana po našim junačkim četama suzbijene, popustila je na toj fronti bojna delatnost. U dolini Strume sukobi ophodnja u predpolju.

Rat.

Francuski izvještaj od 20. rujna poslepodne: Tečajem noći osvojile su francuske čete, koje se bore u okolici St. Quentina, Beney te su napredovale sve do severno od tog sela. Kod toga su suzbile nemačku protunavalu na Costres. U predelu zaravanka severno od Aisne obostrana topovska delatnost. U Loreni ostala su dva nemačka nasrtaja, poduzeta na francuske postojanke u smeru Arrascourt, bez rezultata. S ostale fronte nema ništa novoga.

•

Engleski izveštaj iz palestine od 22. rujna: 21. rujna u 9 sati u večer okrenula se pešadija na našem levom krilu sa točkom kretanja na levoj stani kod Bir Afur, 5 milja od istoka na sever od Tulkerama. Kod toga je bila dostigla liniju Bet Dečan, 5 milja jugoistočno od Nablusa, Samaria, Bir Afur, terajući neprijatelja zapadno od ceste Jeruzalem—Nablus u naručaj naše konjice, koja je operirala južno od Džerina i Bejzana. Druga su neprijateljska odelenja uzalud kušala da si u dolini Jordana u smeru na Isr ed Damie steču prostora. Ovi su delovi vojske pretrpeli teške gubitke po našim zračnim silama, koje su im smetale s male visine neprekidnim bacanjem bomba i pucanjem iz strojnih pušaka. U okolici jezera Tiberias drže odeljenja naše konjice Nazarat te željeznicu i prelaze preko Jordana kod Jisr ed Damie. Do sada smo nabrojili 18.000 zarobljenika i 120 topova.

•

Engleski izveštaj iz Arhangelska: 16. i 17. potopile su jedinice mornarice na Dvini nekoliko brodova i zaplenile tri topa. Neprijatelj je pretrpio teške gubitke.

•

Izveštaj istočne armije od 19. rujna: Unatoč živahnom otporu neprijateljskih zalaznica traje napredovanje ofenzive izmedju Cerne i Vardara. Srpske su se vojske ustalile delomično na levom bregu Cerne u okolici Dunje, delomično im je uspelo polučiti nove uspehe u smeru na Konopište, usred područja, koje Belasnicu deli od gornje Pesave i koje je osobito neprohodno. Konačno su grčke i francuske čete osvojile sela Tust i Nonte na podnožju „Dzense" (?). Poteškoće veze u neprohodnom, pustom području otešćavaju prenašanje vesti a radi toga nije bilo još moguće, da se prebroji sav plen, koji u svakom slučaju nadilazi 5000 zarobljenika i 80 topova. Navala Engleza i Grka u okolici Dolrana, koja je usledila uz ljute bojeve, napreduje unatoč žestokim bugarskim navalama.

•

Izvještaj istočne armije od 21. rujna: Progon poraženih bugarskih sila izmedju Cerne i Vardara nastavlja se metodički. Usprkos rastućom otporu neprijateljskih zalaznica dostigle su srpske čete srednju Vatašu. Savezničke su čete prekoračile Cernu u predelu Čebjena te su osvojile vrhunce Porta i Dzeno. Bugari pale sela, koja napuštaju. Jedna je njihovih poljskih baterija pala u potpunom opsegu u naše ruke. Letala bacila su neumorno bombe na uzmićuće kolone te su na njih pucala pušćanim strojevima. Na obim stranama od Vardara i severno od Bitolja žestoka topovska delatnost.

•

Francuski, engleski i amerikanski izveštaji od 22. t. m. sa zapadne fronte javljaju samo neznatna pešačka poduzeća.

*** Što traže od Nemačke „oslobodjeni" narodi?** Nedavno je neki ugledni Estonac priopćio u „Berliner Tageblattu" odulji članak, s kojim dokazuje, kako je gospodin državni tajnik za kolonije Solf znalice izvraćao činjenice i kako je imao Balfour pravo, kad je istaknuo, da valja izbaviti ruske narode od nemačkog jarma. Kad su Nemci unišli u Estonsku, vladao je tamo posvemašnji red. Upravu je zemlje vodio zemaljski sabor, izabran na širokoj demokratskoj podlozi. Tudjim je narodima bila zajamčena ravnopravnost, bila je ustrojena vlastita vojska itd. Prvo, što su Nemci učinili, bila je, da su raspustili sabor a na njegovo mesto imenovali nepoznate ili zloglasnd osobe. Za tim su prisilno združili Livonsku s Estonskom i sada hoće izmučenoj toj zemlji nametnuti „oslobodjenje" pruske vrhovne vlasti. — Kao što s Estoncima, Litvincima Poljacima, postupaju Nemci s Letoncima. Uzalud su Leti opetovano zatražili, neka se osnuje autonomna Letonska pod vrhovnom vlašću Rusije. Sada je u Petrogradu bio ustanovljen „Savez za samoopredeljenje Letonske", koji je vrhovna organizacija letonskih socijalnih demokrata, radnika i intelektualaca. Ovo je društvo u nedavnoj rezoluciji zatražilo samoupravu Letonske unutar federativne republike Rusije, povlačenje nemačkih okupacijonih četa, ujedinjenje svijų letonskih teritorija, Kuronske, južne Livonske i Latgale i ustavodavnu skupštinu ujedinjene, autonomne Letonske.

*** Svenemci se mole Bogu.** Čitamo u „Vorwärtsu": U uvodnom članku svenemačke „Tägliche Rundschau" napisao je general u. d. von Liebert sledeću rečenicu: „Možemo samo moliti nebo, da zima bude čim dulja i čim oštrija, da krvožudnim Anglosaksoncima prodje volja na ratovanje." Oštroumni nemački general u. d., piše „Vorwärts", nije se očividno dosetio toga, da zima, koja će po Engleze biti duga i oštra, ne može ni za nemačke vojnike biti kraća i nežnija. Tako čudnovata je filozofija u ljudi, kojima je osigurano za oštru i dugu zimu gorivo, hrana, topla odeća i obuća.

*** Poincare u St. Michielu.** Paris 17. Havas javlja: U petak posetio je posednik francuske republike Poincare u pratnji ministra za blokadu Lebruna St. Mihiel i ostala oslobodjena mesta. Kod dočeka u St. Mihielu odigraše se neopisivo dirljivi prizori. Tamo u odmornim položajima nalazeći se vojnici prirediše u zajednici sa stanovnicima predsedniku oduševljen doček. Poslepodne posetio je predsednik Commercy, Apremont i St. Agnat. U nedelju ručao je general Pershing sa Poincareom. Tečajem dana posetio je predsednik općine Woeuvrea. Za tim zaputio se predsednik u Pont-a-Moussons, gde je pregledao zaplenjene nemačke topove, koje upravljaju sada Francuzi proti Nemcima. U ponedeljak povratio se predsednik u Paris.

*** Kako su Turci osvojili Baku.** Rusko poslanıštvo u Berlinu javlja iz Moskve: Potvrdjuje se vest, da su Turci osvojili Baku. Ma da se s turske strane kuša dokazati, da krivnja za osvojenje Bakua ne pada na njih već na aserbeidžanske Tartare, ne menja to po ruskom shvatanju ništa na činjenici. U Baku doslo je do velikih eksplozija. Grad je sav u plamenu. Ova vest pobudjuje u ruskim vladinim krugovima ozbiljnu za brinutost. Kako je poznato, zavisila je čitava plovidba na kaspijskom moru i na Volgi kao što i čitava industrija od bakuske nafte. Uništenje čitavog proizvoda kamenog ulja sapinje za duga vremena čitavu rusku industriju. U ruskim se krugovima sem toga pripisuje zaposednuću Bakua ozbiljno političko značenje a to poradi toga, što prevladava mišljenje, da neispunjenje ove za Rusiju vanredno važne obveze sa strane Nemačke oslobadja u velikoj meri takodjer Rusiju od ispunjenja preuzetih obveza. Vesti iz drugih izvora vele, da je čitav islamski svet primio pad Bakua velikim oduševljenjem.

*** Novi dokumenti Udruženih država.** „Havas" javlja iz Washingtona od 16. rujna: Novine bave se s obelodanjenjem 7 članaka, u kojima je reproduciran niz senzacijonalnih dokumenata, koje su zaplenili amerikanski agenti u Rusiji. Ovi dokumenti dokazuju, ne samo što su Lenjin i Trocki i njihovi glavne pristaše nemački agenti i vojnici u nemačkom mitu već i to, da je nemački generalni stožer organizovao u svim pojedinostima boljševičku revoluciju. Ovi dokumenti dokazuju dovoljno jasno, da su boljševici u Brestu-Litovskom izdali Rusiju i saveznike, da su tamo tajno primali časnike nemačkog generalnog stožera i da su špijunirali kod savezničkih i neutralnih poklisara i poslanika. Dokumenti sadržavaju nove dokaze, da su se Nemci već pre sarajevskog atentata spremali na osvojenje sveta; četiri meseca posle početka rata organizovala je Nemačka već u Udruženim državama kažnjenike i anarhiste, da bi bacali tvornice u zrak i da bi organizovali stavke.

*** Boljševici registriraju jugoslavene i Čehe.** Moskva 21. (D. u.) Polag „Izvestija" odredio je komesarijat za narodno gospodarstvo bezodvlačno registraciju sviju jugoslavenskih gradjana, koji žive na tlu sovjetske republike, kao što Srba, Hrvata, Bugara, Slovennca i Čeha. Mere opravdavaju se proturevolucijonarnim delovanjem jugoslavenskim reakcijonaraca. (Lenjin i Trockij dobili su po svoj prilici opet „ferman" iz Berlina, kao što u slučaju sa Čeho-slovacima; ali kao obično taje takve tajne upute, kao dobri vodje „proletarijata" po milosti pruske blagajne.)

*** Svršetak Helfferichove misije u Rusiji.** Berlin, 23. (D. u.) Wolffov ured javlja: Kako doznajemo bio je dr. Helfferich, prema vlastitom predlogu, rešen vodstva diplomatskog zastupstva kod ruske sovjetske vlade. Na želju državnog kancelara izjavio se spremnim, latiti se svog presnjeg posla i baviti se gospodarskim predradnjama za mirovne pregovore.

*** Ukrajina pod nemačkom komandom.** Lavovski „Dilo" javlja od 7. rujna iz Kijeva: Jučer bio je žabranjen ovde list „Naš Domek", glasilo galičkih, ugarskih i bukovinskih Ukrajinaca. U uredništvu bio je uapšen stožer ukrajinskih streljačkih pukovnija, koji je z dozvolom hetmanovom organizovao daljnje streljačke formacije. Uapšenje provelo je nemačko vojničko odeljenje.

*** Novi atentati na članove sovjetske vlade.** Na članove sovjetske su vlade, kako javlja dopisni ured iz Moskve od 22 t. m., uslediše novi atentati, kojima su sledile nove represivne mere.

*** Nemci ostaju na donu.** Kijev, 20. (D. u.) Kako javlja ukrajinska brzojavna agentura, izjavila je nemačka komandatura u Rustovu na Donu naсuprot zastupnicima štampe, da su glasine, kako bi nameravali Nemci napustiti podonsko područje i Rostov, posvema neosnovane.

*** Rat na moru.** Berlin 25. (D. u.) Službeno. U Atlantskom Oceanu potopile su naše podmornice 35.000 bruto regist. tona. Bile su to skupocene pošiljke ugljena, živeža, pamuka, petroulja, drva itd.

*** Željeznička nesreća.** 22. u 7·10 sati i 6 časaka u večer srazio se lipski brzovlak D u Dresdenu sa berlinskim vlakom B. Bilo je žrtava: 32 mrtva i 28 teško ozledjenih. Medju ozledjenima je takodjer bivši trgovački ministar von Bärnreiter.

*** Vojna zapoved generala Focha.** Ženeva 21. Kako javlja „Petit Journal" izdao je general Foch dnevnu zapoved, u kojoj tumači četama mirovnu ponudu grofa Buriana te ih opominje, neka upru sve sile za daljnje bojeve.

*** Japanski kabinet otstupio.** Tokio, 23. (D. u.) Reuter. Kabinet je odstupio.

Iz slovenskog sveta.

„Rešavanje" jugoslavenskog pitanja. Čitava se madžarska i nemačka javnost bavi se „rešavanjem" jugoslavenskog pitanja u Bosni i Hercegovini. Pošto su madžarski političari uvideli, da se ova zemlja, ne dade bez škandala direktno prisajediniti madžarskoj, nastoje sada, da nadju formu

te računaju na plebiscit, koji bi se u toj terorizovanoj zemlji improvizovao. „Hrvatska Riječ" piše o tim glasinama pod naslovom „Plebiscit bez naroda" medju ostalim: Kako u Bosni vlada raspoloženje, moglo bi se dobiti za pripojenje Ugarskoj samo jedan dio Muslimana. Mladja inteligencija muslimanska oseća nacionalno, dok se veliki dio Muslimana drži apatično i ne tiču ga se nikakva politička pitanja. Svi Srbi i Hrvati stoje na stanovištu narodnog samoodredjenja i **n e ć e u č i n i t i n i k a k a v k o r a k b e z s p o r a z u m a s a s v o j o m b r a ć o m u H r v a t s k o j i D a l m a c i j i.** To je izvesno, ali kako to ne ide poštenim putem, počelo se raditi onim nemoralnim načinom, kako smo to opetovano doživeli s Nastićem, Linhartom i sličnim agentima preslavnih naših vlada. Sada čitamo u Zagrebačkim novinama nešto sličnog o nekom novom madžarskom agentu sa „slavnom" prošlošću: Nedavno je u madžarskim novinama izašao apel na Madžare, da sedine Bosnu i Hercegovinu sa Madžarskom. Potpisao je taj apel dr. Smailagić. Tko je taj? To nije nikakav „doktor". Za njega donose bosanske novine sledeće: Taj Smailagić istovetan je sa bivšim političkim vežbenikom u bosansko-hercegovačkoj zemaljskoj službi, Jusufom Smailagićem, kojega se slava sastoji u sledećem: Služio je 1914., kad je rat buknuo, kao politički vežbenik u Cajniču. Svet nagnao bežati pred neprijateljem, ostavljajući sve, što je imao. Kuće ostadoše bez domaćina, a imovina bez ikakova nadzora. Znamo po pripovedanju iz onog vremena, kako je bilo. Oni, koji ostadoše, bez računa su iznosili iz tudjih kuća, ne držeći, da će ikome morati polagati računa o tome, što su opljačkali. Zna se to sve iz mnogih onih parnica, što se vodile iza povratka naših oblasti i što se još danas vode. Politički vežbenik Jusuf Smailagić služio je dakle u Cajniču. Jednog dana dodje oružnicima Darinka Perendija (kot. Cajniče) i prijavi, da joj je netko ukrao iz zatvorene štale kobilu s hormom. Naše su oblasti bile već evakuirane. Oružnici su istražili, da je kobilu odveo Jusuf Smailagić. Ujedno su podneli prijavu na višu oblast, te se protiv Smailagiću zametnuo postupak. Smailagić se znao snaći u situaciji. Tvrdio je, da je kobilu kupio — a sam veli, da je nije platio — nu svedoci su na njegovu iskrenu žalost bili ili pomrli ili su poginuli na ratištu. Za smrt se tih svedoka još pre znalo. Postupak je protiv Smailagića radi toga obustavljen, Darinka je opet došla do kobile, a Smailagić se — kad je otpušten iz službe — dao na prizivanje madžarskog gospodstva.

•

K a k o s u Č e s i s a k u p l j a l i „N a r o d n i P o r e z". „Neue Freie Presse" donosi: Poslednjih meseci je na češkoj strani prihvaćen poticaj kotara Pilgrimova, da se za t. zv. društva narodne obrane ne sabiru potrebite svote na malene iznose, već da se ubire narodni porez. Taj porez moraju plaćati svi, kao i oni, koji ne plaćaju državnog poreza, najmanje 1 krunu godišnje. Razpisnica za narodni porez glasi: „Odinu N. N. . . . u N., propisuje se prema njegovoj plaćevnoj sposobnosti, dobrovoljni narodni porez u iznosu od . . . . K 200, koje imade u moralnom i narodnom osjećanju dužnost platiti kod ovlaštenog blagajnika g. N. N. odmah, a najkasnije trideset dana nakon ove obavesti, bez opomene. Iznosi preko 200 K, mogu se otplatiti mesečno po 100 kruna. Protiv toga raspisa nema radi svesti o dužnosti nikakva priziva, jer tko daje narodu, daje i sebi. Uplaćenje narodnog poreza, a nemarnici, biti će sukcezivno obelodanjeni u pokrajinskoj štampi. — Tko nije s nama, protiv nas je." — Tim putem ima se sabrati 10 milijuna kruna. — Sada je, kako smo javili, vlada uz ništetnu izliku zabranila Česima sakupljanje. Kakvu će korist ova zabrana imati?

•

I z P o l j s k e. I u Poljskoj su bolji narodni elementi pričeli uvidjati, da u Beču i Berlinu nemaju smisla za njihova životna pitanja i da je poradi toga dužnost narodnih voditelja, da se odreknu oportunizma i utru narodnoj politici ravan i odlučan put, što mora dovesti do cilja. Tako se 15. rujna držala u Lavovu skupština poljskih političkih krugova, koju je sazvao dr. Glombinski. Govorili su dr. Glombinski, urednik „Narodnih Listi" dr. F. Sis, poznati geograf dr. Romer, zast. Krseczanowicz i Dembski. Prihvaćena je rezolucija, u kojoj se proglašuje za jedini poljski program, združenje samostalne Poljske i svih poljskih delova s pristupom na more. Skupštinari potpuno odobravaju stanovište poljskih zastupnika, koji su zaključili savez Poljske s bratskim narodima jugoslavenskim i češkim. Taj savez neka ne traje samo danas, već za celu budućnost. Svi se neodvisni poljski zastupnici pozivaju, da savez s tim bratskim narodima prodube i raširе. Narod poljski s ogorčenjem odbija nameru Poljskoga kola, da se u parlamentu sastavi poljsko-nemačka većina proti slavenskim narodima, koja bi sprečila narodne zahteve ovih naroda i bila na uslugu austrijskoj vladi. — To je jedini put, što može dovesti do cilja. Tko se u današnje doba ne odriče tesnogrudnih naprezanja i političkog oportunizma, dovodi u pogibelj budućnost svog vlastitog naroda. Ali z Berlinom i Bečom ne može se niti na pošten oportunističan način rešavati poljačkog pitanja, što dokazuju najbolje večite krize u poljačkom državnom veću u Varšavi, kojega su Nemci imenovali i koje ipak ne može u svemu onome popustiti, što traže Nemci. Nemci ne žele istinsku slobodnu, već prividno slobodnu, a u istini sputanu i pokorenu Poljsku, bez mogućnosti razvoja i bez izgleda u budućnost. — Tako se i opet „rešava" jedna ministarska kriza u Varšavi. „Kuryer Polski" od 22. t. m. javlja iz Varšave iz dobro upućenih krugova, da će se kriza rešiti u ponedeljak. Ovoga će dana Kucharzevski moći konačno odgovoriti regentskom vijeću. I Kucharzevski vladaće dotle, dok će biti Berlinu milo, a Berlin će se držati ugovora, dok će to njemu koristiti. Igra je odviše stara, e ne bi već bila opće poznata.

Domaće vesti.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu u Puli u ulici Cenide jeste cele ove sedmice od dne 23. do 28. rujna svaki dan od 9—12 sati pre podne. Za sada će škola biti samo u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporednice i u Sijani. Roditelji imadu dopratiti decu i donesti sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku svedodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavište, u koje će se upisivati decu od navršene 3. do 6. godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i za pučku školu.

Živežne iskaznice. Danas počima raspačanje živežnih iskaznica za mesec listopad. Uredovni satovi za podignuća istih ostaju nepromenjeni.

Ispravak. Na 18. o. m. beše obelodanjeno, da je darovana svota od K 118·— za našu srednju školu u Puli, i pri tome ispušteno, da je u tu svoti darovala gospodjica Katica Iveša K 20·—.

Vino za hranu. Nabavni ured razaslao je općinama u Istri sledeći poziv: Javlja se općinskim glavarstvima, da nabavni ured za Istru namerava kupiti uz prometnu cenu stanovitu količinu istarskog vina, iza kako se pokrije potreba domaćeg pučanstva, a to u svrhu, da dobije u zamenu živeža. Pošto še u pokrajini danomice oseća veliko pomanjkanje živeža, pozivlju se općinska glavarstva da upozore zanimanike na blagodat ovu akcije, koja će biti od velike koristi za aprovizaciju Istre te da ih pozove, da prikažu ovom uredu eventualne ponude.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Petzl; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Adria"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Teichman.

Raspis natečaja.

Niže potpisana raspisuje natečaj na deset potpora u najvišem iznosu od K 500, koje će se isplaćivati u deset mesečnih obroki.

Pravo na potpore imadu djaci puljskog kotara, koji polaze bilo koju slavensku srednju školu.

Molbe imadu se upraviti potpisanoj do 15. listopada o. g.

Molbama imade se priložiti:

1. krsni list;
2. zadnja školska svedodžba.
3. potvrda zavoda, u kojem se molitelj nalazi.

P u l a, u rujnu 1918.

Za Podružnicu Družbe sv Ćirila i Metoda u Puli

Dr. M. Vratović, predsednik. **Dr. P. S. Brajša,** tajnik.

Novo društvo.

Socijalistička smotra. — Prva tri broja.

(Konac.)

Nemačke odnošaje karaktezira ovako:

„Jer ne samo da nemački proletarci, kao i ostali, izvršiše kao vojnici svoju vojničku dužnost, pošavši u boj „s revolucijonarnom lozinkom: protiv carizma"; nego se i nemačke soc. dem. stranka združila s vladajućim klasama u zajedničkoj bojovnoj akciji i pošla za njihove osvajalačke ciljeve, protiv kojih se prije internacijonala najogorčenije borila, pošla je s patriotskom pesmom na usnama u rat skoro protiv celog sveta, da kasnije s diplomatskim opsenjivanjem svojih izaslanika, kao agenata izvanjskog ministarstva, u Stockholmu, pridonese svoj deo poniženju ruske revolucije na njenoj Golgoti Brest-Litovsku, te pomogne ugušiti socijalnu revoluciju u Ukrajini i Finskoj".

Isti pisac u članku: „Mažini ili Marks — Marks ili Radecki" razlaže nazore Marksove u borbi potlačenih naroda protiv državnih sistema i dokazuje da Reuer nema prava pozivati se na Marksa u svojim planovima o autonomiji austrijskih naroda i da nema prava ustajati protiv tvrdnje: nemačkim je radnicima borba protiv nacijonalnog ugnjetavanja isto tako nacijonalizam, kao i samo ugnjetavanje, borba podjarmljenog naroda za oslobodjenje isto take „vredna proklestva", kao i nastojanje, da se strani narodi podjarme".

Hungaricus piše o „Borbi za madžarsku izbornu reformu" u dva broja.

Borba za sveopće pravo galsa vodi se od g. 1905. U vreme, kad feudalnoj madžarskoj gospodi voda do grla dodje, objavi se uvek plan izborne reforme, ale čim se prilike ponekud promene, baca se i reforma ad acta. Dosad su madžarski Makijaveliste vodili tu politiku s uspehom.

U sva tri broja piše V. Korać o „Ratu i prehrani". U prvom članku konstatira da „rat znači uništenje i rušenje proizvodnih snaga t. j. g l a d, a prehrana znači razvoj i usavršenje proizvodnih srestava, dakle m i r". U drugom članku dolazi do zaključka, da sve te mere t. zv. ratnog državnog socijalizma imaju samo tu svrhu, da sačuvaju kapitalistički društveni poredak preko ratne krize za kasnija vremena. Za to je rekvizicija srestvo kontrarevolucijonarno i konzervativno. Zadatkom je pak socijalista u tom položaju, veli u trećem članku, da te palijative kapitalističkog društva ipak ne samo prihvate, nego i izrade, proširе, ojačaju i okrenu ih u korist jačanja socijalističke vojske.

Gjuro Cvijić ima u 2. broju velik članak: „Socijalna demokracija i nacijonalni problem", gde iznaša vrlo detaljno i kritički stanje nemačke soc. dem. stranke u Austriji i narodnosni program njezine „levice". Sociološki karakter nosi članak V. Korača „Programi i stranke" razlažući u čem se sastoji raison d'être jedne stranke.

U svim brojevima obično su zastupane beleške, koje se dele: i z p o l i t i k e (1. Hrvatski sabor. Koncentracija — dekoncentracija. 2. Rastvaranje u koaliciji. 3. Večanja u Pešti. Stranački zbor poljske socijalne demokracije. 3. Trst); i z r a d n i č k o g p o k r e t a (1. Centralizacija strukovne organizacije. 2. Kongres radničke strukovne organizacije Hrvatske i Slavonije); s a s v e u č i l i š t a (1. općenite prilike na hrv. sveučilištu u Zagrebu. 2. Ekonomski položaj našeg sveučilišnog djaštva. 3. Odnošaji na pravničkom fakultetu. — Pišu sveučilištarci); i r e c e n z i j e n o v i h k n j i g a: 2. Abditus: „Problem malega naroda". Krleža: „Pesme I.". Flammarion: „Propast sveta". 3. Guglielmo Ferrero: „Mlada Evropa". Štebi Alojzija: „Demokratizem in ženstvo".

U podlisicima pojedinih brojeva nalazimo Krležine pesme i „Iskrice" čelnih ljudi socijalističkih. Lepota lista, aktuelnost i stvarnost članaka ne može se osporavati i list mora se toplo preporučiti ne samo socijalistima već i svim ljudima dobrog srca i volje, jer kako veli dr. Božinski u 3. broju, u članku „Velika zadaća": „Socijalizam nije samo telo, on ima i dušu. On ima svoju veliku moralnu snagu, kad označije kao svoju najsvetiju zadaću: b o j p r o t i k r i v i c a m a i n e p r a v d a m a s a d a š n j e g d r u š t v e n o g p o r e t k a".

Na uštrb je listu, da nije pisan najlepšim jezikom, nadje se dapače dosta velikih jezičnih pogrešaka. Mene je kao Primorca najviše iznenadilo, kad sam u 3. broju (str. 87.) čitao: „i Vászonyi izigrao, i onemogućen otputovao je u Abbaziju . . ." Zar je pisac mislio, da lepše zvuči, ako napiše u Abbaziju, nego ako bi bio ispravno napisao: u Opatiju? Jer da ne bi znao da je Abbazia tudje ime, a naše da je Opatija, o tom ne sumnjam.

—a.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro[daji] 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. · U Puli, sreda 25. rujna 1918. Broj 1153

U znamenju mira.

Opet je nastupilo vreme velikih političkih rasprava. Raspravu o miru otvorio je nemački podkancelar von Payer, koji je predložio mir na temelju prešnjeg stanja na zapadu, povratka kolonija Nemačkoj i priznanja prilika na istoku, stvorenih od Nemačke. Ove su izjave izazvale u zapadnim krajevima Europe i u Americi samo ogorčenje. Pogotovo ne će ni jedna velevlast, koja je danas s nama u ratu, priznati nemački red na istoku gotovim činom.

Posle Payera usledila je austro-ugarska mirovna nota. I taj put poduzela je Austro-Ugarska odlučni korak te pozvala neprijateljske i prijateljske države na sastanak u neutralnom inozemstvu, na kojem bi se imalo raspravljati o glavnim problemima, o kojima zavisi europski i svetski mir. Udružene Države, kao vodeća vejevlast antante, požurile su se odgovorom, da se o načelima, koje je proglasio Wilson kao temeljne za budući mir na svetu, ne može raspravljati. Posle Wilsona odgovorio je Clemenceau temperamentnim i agitatornim govorom, kojega šire danas u francuskoj vojsci i svuda po francuskim zemljama. I Italija je odgovorila jednako strastveno. Kako se moglo očekivati, pristale su Nemačka i Bugarska na austro-ugarski predlog; ali taj se predlog ne može izvesti, jer su ga zaraćene stranke u neprijateljskom taboru odlučno otklonile.

Ali time nije još dovršena mirovna ofenziva središnjih vlasti. Grof je Burian izjavio, da ustraje na svom predlogu, a prekjučer se opširno izjavio o posledicama svog mirovnom predloga nasuprot berlinskom novinaru. Grof je Burian istaknuo, da je njegova mirovna nota znatno delovala na neprijateljski svet i da je izazvala nekoje pojave, što se ne smeju mimoići. Pre svega podcrtao je žurnost, kojom je Wilson otklonio ponudu naše monarkije. U tom se vidi, kazao je ministar, ono staro nastojanje gospodina Wilsona, da igra i u logoru svojih prijatelja ulogu „arbitera mundi". I u govorima Clemenceaua i Balfoura primetio je grof Burian neku neobičnu nervoznost. Izjavio je, da nema smisla, da se odgovara u istom tonu, u kojem su govorili neprijateljski državnici, jer se time ne će postići cilj: sveopći mir. Važno jest, da je Burian izričito rekao, da će se taj poziv na mir u zgodno vreme opetovati; da možemo dakle računati sa daljnjim mirovnim predlozima, a možda i konkretnijima, nego što su bili dosadašnji.

Bez sumnje je Burian imao pravo, kad je kazao, da su do sada govorili državnici o miru jedan mimo drugoga i da je s toga potreban sastanak, na kojem bi došlo do izmene nazora o miru. Ali pogodio je samo polovicu istine. Jer mir se neće postići jednostavnim pozivom na mir i milim rečima, već ustrajnim i poštenim radom za mir. Manje reči i više realnog rada i mir će doskora biti na vidiku.

Glavna je zadaća naših državnika, ako im je zbilja do mira, da urede prilike u unutrašnjosti države na način, koji će odgovarati duhu vremena. Mora izčeznuti ona večita tužba na državu, ju imade tu vladajućih i podjarmljenih naroda, naroda koji gospodare i koji služe. A da toga imade, o tome nema sumnje. Pogotovo Ugarska, majka zemlja gospodina ministra vanjskih posala, pruža najbolji primer, kako država ne sme biti uredjena.

Ali što vidimo mesto tog ozbiljnog rada za pravedno uredjenje unutarnjih prilika? Baš ovih dana kušaju kolege gospodina Buriana pa i sam Burian preko volje jugoslavenskog naroda i na sredovečni način da prisajedine Bosnu i Hercegovinu madžarskom imperijalizmu i kapitalizmu, da onemoguće nesretnom, zapuštenom narodu razvitak i napredak i da ga izrabe po staroj njihovoj metodi. Nije već dovoljno raskomadan i podeljen naš narod u pokrajine i države, moraju ga još jedamput podeliti, kao da je jednostavni bojni plen, materijal, bez prava na život i na prosvetu.

To su dakle glavne zapreke za mir. Dok neće unutarnja pitanja naše monarkije biti bezizmimno i pravedno rešena, dok neće vlast svakoga naroda biti ograničena na ono, što mu pripada, dok neće biti svi narodi ravnopravni i neće uživati i granicama svoje države sva državljanska prava, u prvom redu pravo slobodnog nacijonalnog, kulturnog, verskog i gospodarskog razvoja, neće biti moguć mir. Tome neće niko izbegnuti. A bilo bi i ludo posle tolikog krvoprolića sklapati mir, koji bi po svojoj suštini silio neke narode na bunu ili na ratovanje. Odnošaji medju narodima moraju se preurediti na način, da će svaki imati pravo na svoje i da će poštivati ono što je tudje. Danas su prilike takve, da izvesni narodi vrebaju kao tatovi ili razbojnici na druge, kako bi ih okrali ili orobili. U društvu nije dopušteno hajdušivo i smatra se znakom nekulture i barbarstva. A razbojništvo u velikom neka bude znak kulturnih država?

Pitanje mira i puta do mira je prema tome veoma jednostavno. Treba samo dobre volje, da ga se reši. Ali ove dobre volje nema, regbi nigde, ali niti kod nas, kako to najbolje vidimo iz postupanja s našim narodom posle četiri godine rata.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na južnoj tirolskoj fronti topovski bojevi i bojevi ophodnja. Na zaravanku izmedju Canove i Monte di Val Bella poduzeli su naši neprijatelji jučer nove navale. Na Monte Sisemol, na kojem je neprijatelj svoju podupirajuću topovsku paljbu stupnjevao sve do najveće žestine, uspelo je francuskim i talijanskim jurišnim odeljenjima, da prodru u naše linije. Protunavala potjerala je neprijatelja natrag u svoje opkope. Suzbili smo pokušaje neprijatelja, da se približi našim položajima severno od Monte Tomba. — Na zapadnoj fronti i u Albaniji nema nikakvih osobitih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Severozapadno od Dixmuidena i severoistočno od Yperna dopremili smo s uspelog poduzeća 70 zarobljenika. Severno od Moeuvresa suzbili smo delomične navale neprijatelja. Topovski je boj bi odseku kanala južno od Arrasa pojačan. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: U mesnim protunavalama osvojili smo južno od Villers-Gouislaina i istočno od Epehya delove kod zadnjih bojeva u rukama neprijatelja preostalih komada opkopa. Protusunci neprijatelja bili su suzbijeni. Izmedju potoka Omignon i Somme oživeo je u večer topovski boj. — Poručnik je Rumay polučio svoju 41. zračnu pobedu. — Kod ostalih vojnih skupina nikakvih bojeva. Živahna izvidnička delatnost u Champagnei. — Ludendorff.

Bugarski.

Sofija, 23. (D. u.) Generalni štožer javlja: Zapadno ohridskog jezera i kod Crvene Stene delomična oštra neprijateljska topnička vatra. Na Peristeru (?) i severno Bitolja odbijen je neprijateljski juriš nakon bojeva na noževe. Zarobismo nešto Grka i Francuza. Zapadno Černe imale su naše čete teški okršaj sa znatnim neprijateljskim silama za visove južno Trojacke i Drenove. Pošto smo napustili frontu medju Černom i Vardarom, povukli smo naše jedinice u nove položaje južno od Prilipa i severno od Dojrana.

Turski.

Carigrad, 22. Glavni stan javlja: Fronta u Palestini: Na fronti izvršilo se naše kretanje, koje smo i na Jordanu pripravili, u potpunom redu. Naše zalaznice junački se posvuda opreše. Na ostalim frontama ništa važna.

Rat.

Na ratištima odigraše se u zadnje doba važni dogadjaji. Do odlučnih bitaka nije doduše nigde došlo. Ali za to bijahu ti bojevi opsežni i česti kao u prvo doba rata. Nemačka ožujačka ofenziva prisilila je alijirce na koncentriranje svih svojih sila. I u Francuskoj računalo se u ono doba sa mogućnošću odlučne bitke i nemačkog napredovanja do i preko Pariza. U istinu su nemački udarci svojom silovitošću preneraziii i najpesimističtije francuske i engleske vojskovodje. Uvidjelo se, da nema sale i radi toga podvostručilo se naoružavanje. Prve su nemačke ofenzive bile zaustavljene 15 kilometara pred važnim štecištem železnica Amiensom i nekih 60 kilometara od samog glavnog grada Pariza, koji je sveudilj stajao pod vatrom dalekometnog nemačkog topa. Položaj je izgledao očajan, a bilo je i nalik prilikama središnjih vlasti za vreme velike ruske ofenzive u Karpatima. Kao kod Gorlice tako je i na Marni pobedio onaj narod, koji je već zdvajao i uložio svoje glavne sile za rešenje onog kobnog ili-ili. Posledica onog udarca i drugih ofenziva u svezi s njim bijaše potisnenje nemačke vojske u defenzivu na Hindenburgovu liniju. Bez sumnje je položaj nemačke vojske danas mnogo povoljniji, nego što je bio pre nekoliko sedmica u opustošenom području zapadno od glavne obrambene nemačke postojanke. Osim nenadane navale izmedju Cambraia i Douaia nije alijircima uspela nijedna navala proti Hindenburgovoj liniji, tako te se može već danas kazati, da je ona dokazala već svoju staru otpornu silu. Na ovoj će se fronti po svoj prilici razviti još jesenas teški i krvavi bojevi. Akcija kod St. Mihiela bila je lokalno poduzeće amerikanske vojske te kao takvo ne spada u okvir glavnih engleski-francusko-amerikanskih poduzeća.

Odmah za tim, poduzela je saveznička vojska u Macedoniji opsežnu navalu. Predhodila joj je talijanske ofenziva u Albaniji, koja je s početka imala uspeha, ali bila doskora zaustavljena, dok su naše čete oštrim protuudarcem potisnuli Talijance gotovo sasvim na stare položaje a proti Francuzima postigle na desnom krilu u brdovitom području Skumbija i Devolija znatne napretke. Dalje na istok započela je 18. rujna srpsko-francuska ofenziva. Poduzeta je bila u prostoru izmedju Bitolja i Dojrana te bila u glavnom uperena proti masivu Nidže planine (Vetrenik—Dobropolje—Sokol), gde su Srbi već prošle godine bili navalile te osvojili Kajmakčalam i masiv Dudice ili Dzenske, istočno od njega. Na tom je mestu uspelo Srbima preneraziti neprijatelja te prodreti u bugarske linije. Usled toga su uzdrmali i susedne bugarske položaje a to tim više, što su Srbi i Francuzi dosta brzo napredovali u tom brdovitom području i smeru na sever te već tri dana kasnije dosegli dubinu od 50 kilometara. Pošto su na taj način bili ugroženi izlazi iz prilepske kotline na jednoj strani, i putevi, koji vode uz vardarsku dolinu, na drugoj strani, povukli su Bugari svoje čete bliže Prilepu i severno od Dojranskog jezera. Time se proširila fronta uzmaka na 120 kilometara (Bitolj—Dojran). U novom svom području imadu Bugari velik broj valjanih prirodnih uporišta, koje će svakako korisno izrabiti za svoju obranu.

Treća ofenziva, koju je antanta poduzela, usledila je nanadano u Palestini. Nema sumnje, da je tu uspelo Englezima, da preneraze Turke. Razlog tom preneraženju valja po svoj prilici tražiti u tom, što je englesko brodovlje vladalo čitavim obalnim područjem. Na ovim je cestama mogao Englez nesmetano operirati svojom konjicom. Ova je konjica na do sada još neobjašnjen način dopria još preje prave navale do područja Haife, od kuda je po svoj prilici za vreme navale izašla te prerezala Turcima komunikacije. Usled toga je bila čitava i predelu izmedju mora i Jordana operirajuća turska vojska u pogibelji te se morala što brže povući. Polag engleskih izvještaja napredovale su prednje engleske čete na nekojim mestima do 80 kilometara u dubini. Sve dosadašnje operacije nisu imale odlučne važnosti, pa ni ove, koje su se provele u Turskoj i u Macedoniji. U glavnom ide se za tim, da se poboljša opće položaje, da se poveća zaposednuto područje i da se jača moral u vlastitim zemljama.

•

Francuski izvještaj od 22. rujna u večer: U predelu južno od St. Quentina proširili smo naše položaje istočno od Hincourt-Fontaine te smo doprli do zapadnih rubova Vendehuilla. Severno od Aisne skršili smo tri nemačke protunavale severno od Allemante, a da nisu mogle dostići naših linija. Zapadno od Sancya stekli smo si zemljišta i dopremili smo zarobljenika.

Engleski izveštaj od 23. rujna: Naše su čete jučer i tečajem noći provele uspele manje operacije na različitim točkama. Posle podne približile se engleske čete utvrdjenim nemačkim položajima i susedstvu ceste Ronsoy—Bony te su dopremile 80 momaka. Kasnije posle podne suzbili smo neprijateljsku protunavalu iz pravca Guillemont-Ferme našom puščanom i strojopuščanom paljbom. Neprijatelj je pretrpio teške gubitke. Tečajem poslepodna uznapredovale su engleske čete po višesatnom teškom boju u smeru na farmu Tomboi te su osvojile niz valjano utvrdjenih točaka severoistočno od Vendhuila, dopremivši zarobljenika. Tečajem noćne navale južno Villers-Guislaina prevele su engleske čete preko 100 zarobljenika. Istočno od Gavrelle napredovale su engleske čete na fronti od tričetvrt milje. Jugoistočno od Gavrelle zarobile su 60 momaka. Jučer pod večer napao je neprijatelj na Berecheaucourt (?) pod zaštitom teškog topništva te prodro na nekojim mestima u naše linije. Bezodvlačnom protunavalom bio je opet isteran. Naše su čete posvema uspostavile prešnji položaj.

Talijanski izvještaj iz Macedonije od 23. ruj.: Naše su čete, svladav otpor zaštitnih četa i velike poteškoća područja, nastavile u noći od 22. t. m. progon uzmičućeg neprijatelja velikim poletom. Kad je svanuo dan, združile su se posle napredovanja od prosečno 12 milja i posle osvojenja 12 sela s levim krilom, s centromom linije Kairli—Dobru-

sovo—Musoba te su na desnom krilu zaposele brdo Bobište. Dopremile su velik broj zarobljenika.

•

Izveštaj istočne armije od 21. rujna: Tečajem 20. rujna skršile su francuske i srpske armije na Dračeviškom brdu ozbiljan otpor bugarskih zalaznica, pojačanih nemačkim četama. Koristeći se uspehom prekoračila su u severnom smeru Verzori te su u jutro stigle u Demir-Kapu. Neprijatelj pustoši i razara u smeru na Gradsko kao što na Vardaru i u području Dojrana, gde pali kolodvore, skladišta municije i uzletališta. Broj zarobljenika i zaplenjenih topova raste. Srpske su čete zarobile potpunu četu za montažu i zaplenile jednu bateriju od kalibera 10·5 cm. Naši letači uznemirivaju uzmičuće kolone neprijatelja. U predelu istočno od Vardara počeo je neprijatelj uzmicati. Savezničke su čete osvojile Chenište i Orle. U predelu severno i severoistočno od Dzene nastaviše francuske i grčke čete u svezi sa srpskom vojskom svoje napredovanje.

---

* **Jedna čudnovata argumentacija.** Tršćanska „Edinost“ donosi različita razmatranja talijanskih, u Italiju prebeglih iredentista o jugoslavenskom pitanju i o stanovištu, koje mora Italija zauzimati nasuprot njima. Mi se naravski ne uplićemo u ove polemike, radi kojih se ni najmanje ne uzrujavamo. Ali neki bivši profesor na talijanskoj trgovačkoj školi u Trstu navodi kao glavni razlog proti Jugoslavenima, to, da su bili oni, koji su u prvom redu branili Austriju, spasavali njezine vojske i preprečili provalu talijanske vojske u nespašene pokrajine. Radi toga ne sme se Jugoslavenima priznati državnost i ravnopravnost. Ovi iredentiste umuju jednom reči onako, kao Nemci ili Madžari, kad rešavaju jugoslavensko pitanje. Ali ako se nama ne sme priznati pravo na samoodredjenje i na našu zemlju s toga što su naši vojnici branili svoje granice, što bi moralo zapasti Italiju, čija je vojska sama zakrivila onaj užasni kobaridski poraz? Na tom porazu barem nije bilo krivo junaštvo Jugoslavena. Imperijalistima i šovinistima fali uvek logika uporedjivanja. Imaće dakle pravo „Secolo“, kad piše, da talijanski iredentiste, što su izdali proglas, nemaju pravo, da objavljuju pozive i prave urote u Italiji. Novinstvo hoće slobodno da posmatra nekoje nedostatke talijanske diplomacije, koji se ne mogu zabašuriti više ili manje prisiljenim, sentimentalnim lekcijama o patriotizmu. — Jugoslavenska debata traje dakle i u Italiji. Stari trosavez Rim—Beč—Budimpešta rešava dakle jugoslavensko pitanje, spasava naš narod. A taj narod gleda, kao da je u kazalištu, kako se njegove zemlje dele u interesne sfere, kako si preko njega osiguravaju izlaz na more itd. I sve u smislu wilsonovih načela.

* **Nemački narod, budi tvrd!** Na čitavom svetu vredi Nemac kao tvrd i opor. Ali ova tvrdoća i oporost nije, čini se, Nemcima još dovoljna. Na pozdravni brzojav, što ga poslala jedna rodoljubna skupština u kotaru Jüteborg, odgovorio je Hindenburg: Jüteboržanima najsrdačnija hvala na njihovom pozdravu. Prvi odgovori iz neprijateljskih zemalja na austro-ugarsku notu dokazuju, kakvog su mišljenja naši protivnici. Oni otklanjaju sporazumljenje. Oni hoće pobediti. Nasuprot tome jest samo jedna lozinka: Nemački narod, budi tvrd! Von Hindenburg, generalfeldmaršal.

* **Sednica glavnog odseka nemačkog državnog sabora.** Berlin, 24. (D. u.) Današnjoj sednici glavnog odseka drževnog sabora prisustvovali su državni kancelar Hertling, državni tajnik za vanjske poslove von Hintze, niz drugih državnih tajnika, i ministri i opunomoćenici saveznog veća. Osim članova glavnog odseka, prisustvovali su brojni zastupnici raspravama. Predsednik je Ebert otvorio sednicu te kazao, da se glavni odsek sastao na zasedanje već sada, a ne koncem listopada, kako je bilo odredjeno, radi austro-ugarske mirovne note i drugih važnih pitanja. Za tim uzeo je reč državni kancelar von Hertling te govorio o općem političkom položaju, o prilikama u domovini, unutarnjim reformama, pruskom izbornom pravu i o izbegavanju budućih ratova.

* **Velika Hrvatska.** „Az Est“ doznaje iz političkih krugova, da se pre svega misli na takvo rešenje jugoslavenskog pitanja, da bi se Hrvatska i Slavonija spojila z Bosnom, Hercegovinom i Dalmacijom te bi tako nastala „Velika Hrvatska“, na čije bi čelo stupio nadvojvoda.

* **Rat na moru.** Berlin, 24. (D. u.) Službeno: Na bojištu Sredozemnog mora potopile su naše podmornice 20.000 brutto registarskih tona neprijateljskog trgovačkog ladjevnog prostora; medju inim potopile su takodjer jedan francuski prevozni brod za čete u blizini francuske obale.

* **Vladna kriza u Poljskoj.** Varšava, 24. (D. u.) „Kurier Polski“ javlja, da je Kucharzevski u nedelju prepodne dao svoju privolu za misiju, koja mu bila ponudjena. Regentsko će veće predložiti kandidaturu Kucharzevskoga središnjim vlastima na odobrenje. Rekonstrukcija kabineta uslediće još tečajem ove sedmice a za tim sazvaće se državno veće.

* **Zračna navala na Carigrad.** Carigrad, 22. Pogodovani uštapom, pokušaše juče neprijateljski letači da napadnu Carigrad. Radi junačke obrane zadržaše se tek kratko vreme nad gradom i udaljiše se, a da nisu prouzročili štete. Noćas opetovaše pokušaj.

* **Kina priznaje Čehoslovake kao ratujuću državu.** Tokio, 23. Kineska je vlada saopćila Čehoslovacima, da ih priznaje ratujućom državom.

* **Jedan govor lord Derbyja.** London 23. rujna. Reuterov ured javlja iz Pariza: Engleski je poslanik lord Derby držao govor, u kojem je medju ostalim dao sledeću izjavo: Kleveta je, što se tvrdi, da saveznici teže za uništenjem nemačkog naroda. Naša je jedina namera i čvrsta odluka, da srušimo nemački militarizam, jer ovaj ugrožava ne samo Nemačku, nego i celi ostali svet. Nadalje reče lord Derby, da se po njegovom mnenju ne smeju i opet podići razoreni spomenici u opustošenim gradovima i selima Francuske i Belgije, već neka ostanu kao znamenje otpora, da dolazeće potomstvo uvidi, kamo vodi militarizam.

* **Jugoslaveni i antanta.** Pariz, 23. rujna. Kako javljaju „Petit Parisienu“ imao je Orlando za vreme svog puseta u Parizu, osim s Clemenceauom i Fochom i pogovor sa srpskim ministrom predsednikom Pašićem. List misli, da će skoro i Italija priznati Jugoslavene ratujućom državom i saveznikom antante.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Kijev, 19. Na temelju izvešća ministra predsednika o položaju u Rusiji, o tamošnjem teroru sovjetske vlade, koji se proteže i na ukrajinske gradjane, odlučilo je ukrajinsko ministarsko veće, da se na sve zemlje obrati protesnom notom, kojoj da se te zemlje priključe, radi uapšenja patrijarhe Tichona, radi uapšenja i streljanja ukrajinskih gradjana i radi nečovečnog oblika političke borbe, u kojoj ruski bratski narod strada. Nota će biti danas svima u Kijevu nalazećim se diplomatskim zastupnicima predana, a svim drugim vladama brzojavljena. Nadalje je zaključeno obratiti se na nemačkoga poslanika zamolbom, da se Ukrajincima zajamči ista zaštita, kao i Nemcima, naime, da ih se ne sme apsiti bez izričite dozvole zastupstva nemačke vlade. — Ovde se obržavao i sastanak članova prijašnje ruske vlade i ruskog državnog veća u pitanju terora boljševika. Zaključiše uteći se javnom mnenju Evrope i vlada, da se stane na put teroru boljševika. Izradbu teksta, poveriše odboru, u kojemu je grof Bobricki i Istricki, barun Möller-Zakomelski, Miljukov i Zubinski. — Na austro-ugarsku mirovnu notu izjavila je ukrajinska vlada, da će svim raspoloživim sredstvima podupirati austro-ugarski predlog.

•

Moskva, 19. U zajednici državnog sastanka otvoren je u Ufi sveruski trgovački i industrijalni kongres, kojemu su prisustvovali zastupnici iz Sibirije, Urala i zemalja oko Volge. U uvodnom svom govoru, istakao je Krapotkin i potrebu uvedenja vojničke daktature u Ruskoj. Prijašnji državni odvetnik u sinodu Lvov izjavljuje, da se sastav vlade mora osnivati na privatnom vlasništvu. Socijalisti se ne mogu kao vlasti priznati.

•

Po petrogradskim brzojavnim vestima, pukao je u Moskvi glas, da je koncem kolovoza uapšen u Vladivostoku general Horvat, koji se svojedobno zadržavao u Sibiriji. Kao uzrok navodi se, da je Horvat nameravao izdati stvar, za koju su ga predobili, te preći neprijatelju.

•

Po vestima iz Stockholma, potpisao je u Čiti vodja kozaka Semenov, kojim je do sada radio neovisno o sibirskoj vladi, ugovor, koji se potpuno pokorava zapovedima sibirske vlade u Vladivostoku.

•

Kako javljaju novine iz Moskve, ustao je Lenin prviput u nedelju poslepodne i primio poset Zinovjeva.

•

Sa različitih bojišta gradjanskog rata, javlja petrogradska brzojavna agencija niz bojeva, u kojima je crvena garda morala delomično uzmaknnti. U području Tereka zauzeli su Kozaci prolazno kavkaski grad Vladikavkaz, ali se nisu mogli uzdržati. Pomoću plemena Inguša, uspelo je sovjetskim četama opet Vladikavkaz osvojiti. Naprotiv su Kozaci na južno-zapadnom bojištu sa znatnom silom stupili u ofenzivu i sovjetske čete prisilili na uzmak. U okružju Kazana zauzele su sovjetske čete na desnoj obali Volge Culpahuma i Šalangu. Na levoj su obali napredovali u južno-istočnom pravcu. Protivnik je prodro u pravcu severne Dine do ušća Šušede bojnom ladjom i sa 10 oboružanih brodova, ali se morade povući u okolicu ušća Vage.

•

Po vestima iz Stockholma, javljaju iz Celabinskog i Samare u Vladivostok, da su čete boljševika, koje su krenule proti Permu i Kumgaru, potučene. U bojevima, koji su se razvili istom, kad su boljševici prilično brzo napredovali prema istoku, sudelovali su i Kozaci, Poljaci, Srbi i Čehoslovaci. Navala se izvela s boka u pravcu Sarapule i Debesi Orhanska. Boljševici povukoše se najpre sa stanice Ihaljo, na što se morade i glavna vojska povući. Nisu još stigle vesti sa sovjetske strane.

•

Po vestima ukrajinske brzojavne agencije, odbijene su navale boljševika na caricinskom bojištu. U okružju Kopera, u području Dona, potukoše Kozaci boljševike na širokoj fronti.

Iz slavenskog sveta.

Dalmatinsko učiteljstvo za jedinstvo naroda. 15. ovog meseca održana je glavna skupština učiteljskog saveza u foyeru općinskog kazališta u Splitu. Na skupštini je prisustvovalo oko stotinu učitelja i učiteljica. Predsedao je skupštini učitelj Radica. Skupštini su prisustvovali i narodni zastupnici dr. Bulat, Lupis i Mikačić. Učiteljstvo je prihvatilo ovu izjavu: Ponosimo se, da gladovanje i svi užasi četiriju godina nisu oslabili volju ni oslepili naš duh. Radili smo. Vidili smo grozote, koje je naš narod pretrpio i besnilo izrodjenih sinova našeg naroda i protrnuli smo. Ah videli smo i zoru novog dana i novo sunce slobode obveselili smo se i sada verujemo, da su Hrvati, Srbi i Slovenci jedan narod, koji se potpirivanjem umetnih zabluda klao na korist neprijatelja, na žalost rodoljuba, a na štetu svlju nas. Verujemo, da demokratizam mora biti jedini temelj naše politike, sredstvom širenja prosvete, pridržanja narodne snage u svakom pravcu i u budjenju domovinske ljubavi. Verujemo, da će se naši narodni ideali oživotvoriti putem narodnog samoodredjenja na način, kako je to bilo prikazano na raznim našim narodnim zborovima i u izjavama hrvatskoga i češkoga naroda, čija načela usvajamo i odobravamo. Obećajemo, da ćemo ovu veru uliti u duše i srca onih, koji su nama povereni, da im otvorimo oči u svetlu istine i dobra. Pokazaćemo im, da je najveća dužnost: Ljubav za narod. Uverit ćemo ih, da je najveće narodno dobro: Sloboda.

•

Iz Hrvatske. I hrvatske se novine bave opširno putovanjem grofa Tisze i rešavanjem bosanskoga pitanja. Dok u Beču konferiraju i raspravljaju, traži naš narod sve odlučnije svoja prava. Zanimivo jest, da se i Nemci dosetili, da Madžari igraju i s njima nemilu igru. I sama „Tagespošta“ tuži se u jednom uvodnom članku, kako se o vitalnim interesima Austrije može raspravljati in „camera caritatis“, a da se javnosti ni ne pita. Madžari da moraju znati, da za sada postoji još austrijska država i da je ne mogu jednostavno mimoići. U drugo, moraće i ovo pitanje doći pred austrijski parlament, u treće taj list premilostivo dopušta, da imade napokon i hrvatski narod pravo, da izrazi svoje mišljenje o svojoj budućnosti. Biće ispravne informacije „Slovenskoga Naroda“, da rešenje jugoslavenskoga pitanja ne predstoji tako neposredno, kako si utvaraju u Budimpešti i u Beču. Medjutim će se bečki i peštanski krugovi po svoj prilici opet zahvatiti, a regbi, da iz bosanskog brašna ne će biti madžarskog kolača. Za nas je najvažnije, da smo mirni i odlučni i da naš narod činom dokaže, da hoće pravo na samoopredeljenje i da otklanja svako uplitanje Nemaca i Madžara u njegove poslove. I hrvatsko svećenstvo zauzelo je sada odlučno narodno stanovište, a u tom pogledu ide u prvom redu zasluga kaptolskim „Novinama“, koje vode danas čistu narodnu politiku te izbegavaju svako strančarenje, što im služi u čast i hvalu. Zagrebačke novine priopćuju sada izjavu osečkog dekanata za narodno jedinstvo, koja veli: I. Svećenstvo osečkoga dekanata, sabrano na jesenskoj koroni u župskom domu u Dalju 19. o. m., prihvaća temeljne misli bečke deklaracije južno-slovenskoga kluba na carevinskom veću od 31. svibnja 1917. te prema tomu traži: 1. Ujedinjenje slovenskoga, hrvatskoga i srpskoga naroda (zaplenjeno!). 2. Uredjenje (zaplenjeno!) na temelju kršćanskoga svetskoga naziranja i narodno-demokratskih načela. II. Svećenstvo osečkoga dekanata najoštrije prosvjeduje, i boriće se svim sredstvima protiv svakoga pokušaja otcepljivanja Slavonije ili njezinih delova od matere zemlje Hrvatske. III. Pridružuje se svesrdno težnji i radu, da se konac učini ovom strašnom ratu i prolevanju krvi, od čega najviše stradava i gine naš narod. IV. Pozivlje sve slojeve našega naroda u Slavoniji, naročito seljačkoga, obrtničkoga i trgovačkoga staleža, da se složi sa svećenstvom, te utre puteve narodnoj koncentraciji svih sila i ustanovljenju sredstava za postignuće ovih ciljeva. Slede potpisi. — Samo tako napred: Na okupu su svi pošteni narodni elementi bez razlike stranke i struje u tom boju za narodno jedinstvo. Kao što mi u Istri, nema ni u Hrvatskoj danas smisla stranačka politika, te je veoma pohvalno, da su se gotovo sve novine ograničile u propagiranju svojih stranačkih težnja, a biće dobro, da ostaju dosledne na tom putu. Čim budemo imali slobodan i ujedinjen narod, imaće u demokratskoj državi svaki deo našega naroda i svaka stranka mogućnost i pravo, da radi u smislu svojih ideala. Nadajmo se samo, da će se taj boj i tada voditi

no i obzirno, kako se to pristoji civilizovanim ...lima, i da ćemo barem otmenu formu spasiti ... skupoceno iskustvo, stečeno u svetskom ratu.

•

Iz Slovenije. Dok imade Hrvatska i ...vonija posvemašnju školsku samoupravu te može u granicama materijalnih sredstava otvara škole ...narodnom jeziku kolikogod treba, dotle se mora ...š narod u Austriji boriti za svaku pučku školu, ...poznato je, da se Slovenci bore već čitava deset...dišta za potpuno slovensku gimnaziju. Slovenci ...adu sada samo jednu potpunu slovensku gimna...u i ona je zasebna. Uzdržava je biskup Jeglič u ...nt Vidu kod Ljubljane. Sve ostale su škole utra...ističke ili samo nemačke. Slovenska je inteligen...a odgojena u tim školama a vsaki bi djak, koji ... svršio ove škole, znao pričati, koliko se on mo...o boriti za svoju narodnost a pogotovo u zem...ema, kao što u Trstu i u Gorici, gde je podučanje u narodnom jeziku bilo ograničeno na dva ...ta u sedmici. U Ljubljani imadu Slovenci — ne...ačku realku, koja je domena nemačkog „Volksrata“, ... znači, da tamo ne mogu uspevati niti pošteni ...emci, koji zdušno i prema propisima vrše svoju ...užnost. U onoj školi mogu jedino živeti svenemci, ...reature Volksrateve, kod kojih se ne gleda na ...osobnost i na karakterne kvalitete. Glavno jest, ...a su „alldeutsch“ do srži. Žrtvom nelepe gonje ... strane tih svenemaca pao je sada i ravnatelj ...g zavoda, čistokrvni Nemac, Cora, kojega su i ...me slovenske novine napadale, kad je bio ime...ovan, jer nije bio Slovenac. Ali ovaj je čovek bio ...ravedan i držao se strogo propisa te nije u školi ...peo bezobrazne i izivajuće svenemačke agitacije, ...adi toga morao je ići, a na njegovo je mesto ...tupio čovek sa slavenskim imenom, ali kako se ...eli, poturica gori od Turaka. Nomen u tom slu...aju nije omen, a Swoboda znači za ljubljansku ...ealku pruski militarizam i nacijonalističku nestrpnost. — Kao u Ljubljani, tako i u Trstu i „Edinost“ do...osi vest, da se obrtna škola, koju je vlada obe...ala Slovencima u Trstu u obliku paralelaka na ...alijanskoj školi i za koju je imenovala već profe...ore, neće uopće otvoriti. Za to će slovenski pro...esori podučavati nemački, a tako je iz Savla nastao ...avao, a iz slovenske škole nemačka. Sve se to ...vrši u znamenju sistema. Možda se vlada srdi, da ...nismo sve ovo smatrali nekakvom koncesijom, da ...nismo bili za sve to oduševljeni. Ali škole, koje ...nam vlada iznimno daje, tvore samo deo onoga, ...što za nas zakon propisuje, a vršenje zakona u ...prilog naroda ne znači još privilegovanje. — Kod ...višeg zemaljskog suda u Gradcu popravila se ovih ...dana krivnja nanešena računskom savetniku Janku Koširu sa strane vojničkog suda. Taj je Košir na...vodno kazao, 14. prosinca 1916: „Rad bi znati, da ... je i carev kruh tako crn?“ Kolega Nemac, sle...deći svom nacijonalnom instinktu, prijavio je kolegu ...ravnateljstvu, a računski savetnik bio je, unatoč ...tome, što se dokazalo, da je računski savetnik Götz, koji ga prijavio, učinio to iz osobne mržnje, ...po vojničkom sudu, po slavnom vojničkom sudu, ... kojem je već nezaboravni Havliček 48. godine ...pevao, da imade sve paragrafe u jednoj patrontaši, ...osudjen na 5 meseca. Sada ga viši zemaljski sud, ...pod predsedanjem ekscelencije Pittreicha, posvema ...oprostio optužbe uvrede veličanstva i to poradi ...toga, što one reči ne sadržavaju uopće uvrede ve...ličanstva, te se ne može uzeti, da činovnik, koji je 25 godina služio verno državi, imao nameru da vredja sada već blagopokojnog cara Franja Josipa. Košir je takodjer pred vojničkim sudom bio prvi put oprošten a tek drugi put osudjen, kad je vodio raspravu c. k. nadporučnik auditor dr. Bytrek, o kojem pripominje „Slovenski Narod“ u zaporkama, da je u civilu bio kotarski sudac u Šostanju, na Štajerskoj, što imade svoje osobito značenje. — Ali koliko imade naših nevinih ljudi, koji nemaju mogućnosti, da bi se pritužili proti sličnim verdik...tima naših vojničkih sudova? Koliko još nevinih žrtava pati usled besavesnih denuncijacija, kojima šovenska sklonost sudi i odlučuje po volji, samo da je jedan Slaven više izopćen iz državne službe ili upropašćen? — U četvrtak, dne 19. t. m. usta...novio se pod predsedništvom dra. Korošca u Ce...lovcu pokrajinski odsek za Korušku. Posle ustanove razvio se pogovor o narodnosnim i gospodarskim pitanjima u Koruškoj, kod kojega su učestvovali najistaknutiji pouzdanici našega koruškoga naroda.

Domaće vesti.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu u Puli u ulici Cenide jeste cele ove sedmice od dne 23. do 28. rujna svaki dan od 9—12 sati pre podne. Za sada će škola biti samo u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporednice i u Sijani. Roditelji imadu dopratiti decu i donesti sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku svedodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavište, u koje će se upisivati decu od navršene 3. do 6. godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i za pučku školu.

Plemenit dar. Veleč. gosp. Ferdinand Hrdý, kanonik i župnik u Svet Lovreču na Labinštini polaže preko uprave našeg lista za „djačku kuhinju“ hrvatske gimnazije u Pazinu K 100·—, u znak veselja, što se je uverio, da i pored najpožrtvovnijeg 20-godišnjeg rada za cara i domovinu, može se biti — od istih austrijskih oblasti, koje mu to javno priznaše — progonjen.

Zašto se ne otvara srednja škola? Jedan prijatelj lista nam piše, da se u najširim krugovima grada veoma žali, što se ove godine nije otvorila srednja škola. Tuže se ljudi, da ih se nije pravodobno obavestilo. Bilo je već preko 30 dece, koja su bila pripravljena na polazak škole. Na sve ove pritužbe, kojih imade više, nismo još odgovorili i ne možemo još iscrpivo da odgovorimo, jer moramo još pustiti reč onima, koji se pritužuju. Možemo ih upozoriti samo na jednu okolnost: da se i sve ostale hrvatske srednje škole ne samo u Istri, već takodjer u Hrvatskoj bore s pomanjkanjem učiteljskih sila. Na nekojim će zavodima u Istri, kako čujemo, podučavati ove godine pučkoškolski učitelji. Veći deo se mladih i sposobnih profesora nalazi na bojnom polju. Ove se nikako ne može oprostiti. Ne može se ih oprostiti niti za opstojeće zavode a kamo li za našu srednju školu u Puli. To je bila glavna poteškoća a bilo je i drugih nuzgrednih, o kojima ćemo imati prilike kasnije da govorimo.

Razdioba duhana u Puli. Naredna rasprodaja duhana u Puli počima u petak dne 27. t. m. u svim gradskim trafikama. Duhan će se prodavati samo onim osobama, koje su u posedu iskaznice za duhan. Količina duhana koja otpada na svaku iskaznicu, odrezak broj 4, iznosi: 1. Za civilne osobe 70 cigara ili 200 cigareta ili 6 omota duhana. 2. Za radnike c. i kr. arsenala 20 cigara ili 60 cigareta ili 2 omota duhana. Rasprodaja svršava u ponedeljak 30. t. m. u 7 sati večer, tako da se posle ovog roka ne će više moći da kupi duhan na odrezak 4 duhanske iskaznice. — C. kr. financijalne straže nadkomesar: Kren.

Nove prispele knjige. V. Vuletin: „Balkansko-turski rat i krvava bratska svadja“. — J. Kapić: „Rukovet ratnih i narodnih pjesama“, mogu se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, Pula, ulica Franja Ferdinanda br. 3.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su sledeći doprinosi: Kod veselog društva u kući gosp. Martina Iveše, darovala je gospodjica Katica Mikovilović K 10·—. Sakupljeno u veselom društvu na predlog gosp. Grakalića medju medulinskom omladinom K 100·—. Divimo se dičnoj omladini, koja prednjači i kaže lepe primere, te joj kličemo: Živeli!

Novi župnik u Ližnjanu. Iz Ližnjana nam pišu: Pre četiri meseca stigao je ovamo don Ortulani, Dalmatinac, te preuzeo našu župu. Budući da vidimo mar i ljubav našega svećenika, dužni smo izreći mu u javnosti našu najveću zahvalu. U duhovnim i svetovnim poslovima stara se upravo požrtvovno, kako bi koristio pučanstvu i išao mu na ruku. Takovih ljudi trebaju danas naši siromašni, zapušteni seljaci, koji si sami ne znadu pomoći a u najviše slučajeva nemadu nikoga, koji bi ih valjano uputio i pokazao, što im valja u svakom slučaju učiniti. Nadajmo se, da će naš novi dušobrižnik ustrajati na tom putu i popraviti sve, ono, što se pre propustilo u našem selu. Neka bude uveren, da će mu narod biti za to haran. Sledi potpis.

Razpis natečaja. Za šolsko leto 1918./19. ima se podeliti jeden štipendij ustanove Ivana Leoni, letnih 170 K. Na uživanje tega štipendija imajo pravo obiskujoči šolo, ki je višja od javnih šol, in sicer v prvi vrsti ustanovnikovi sorodniki, ter ako bi takih ne bilo, najubožnejši in pridni učenci iz Št. Andreža pri Gorici, slednji pa le dotlej, dokler se ne oglasi kateri iz ustanovnikovega sorodstva. Pravico predlaganja imata dva najstarejša moža iz ustanovnikovega sorodstva, pravico podelitve pa c. kr. namestništvo. Prosilci za ta štipendij naj vložijo svoje prošnje, opremljene s krstnim in ubožnim listom, domovnico, spričevali zadnjih dveh semestrov i s zakonitim rodovnikom, ako žele zadobiti štipendij iz naslova sorodstva potom predstoječega šolskega ravnateljstva na c. kr. namestništvo v Trstu, najkasneje do 20. oktobra 1918.

Prosveta.

Klasični roman „Zabavne Biblioteke“. Ime mu je „Manon Lescaut“, a pisac Abbé Prévost (rodjen 1697.). Verna slika francuskih društvenih i kulturnih prilika u 18. stoleću. Moralni nehaj junakinje nije prikriven, niti je bujna njezina drskost ulepšana ikakovom ukrasnom krpicom. Melankolična umilnost njenih lakih draž̌esti i nesvesnih poroka, obasjava njenu spodobu vrelim čarom Phryne, koja se bestidno ponosi lepim svojim telom. I Manon bi pred čitavim Parizom mogla razgoliti svoje telo — a pisac ju prikazuje punu gracijoznosti, duha i mladosti. Rešava ju od greha, premda je bila zauzeta za društveni raskoš isto toliko, koliko i za svog nesretnog kavalira des Grieuxa. Napokon joj on svojim mačem kopa grob u amerikanskom zatočenju.

„Književni Jug“. Izišao je 18. broj „Knjiž. Juga“ sa sledećim sadržajem: Ivo Andrić: Naša književnost i rat. — Mirko Korolija: Jedan prizor iz „Zidanja Skadra“. — Zdenka Marković: Moja pjesma. — Tugomir Alaupović: Tri druga. — Ivan Albrecht: Don Juan. — I. Milčetić: I. Filipović, Preradović i cenzura. — Rikard Katalinić: Proročanstvo. — Branko Mašić: Ciljevi umetnosti. — Mladen Stojanović: Bolani Dojčin. — Zora Kasnar: Njeno pravo „zašto“. — Arbiter: Kazalište. — U pregledu pišu: Jelena Ćorović o prevodu Baudelaireovog: Cveće zla. — N. Bartulović: Dve univerzalne biblioteke. — Res: Akcija za pomoć našim književnicima itd. „Književni Jug“ je prva i jedina jugoslavenska književna revija, koja izlazi redovno dva puta mesečno latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena na četvrt godine 10 K a na godinu K 40. Uprava „Knjiž. Juga“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Antun Barac: „Vladimir Nazor“. Upravo je izašao 3. svezak biblioteke „Vidici i putevi“ Antun Barac: „Vladimir Nazor.“ Ova studija o Nazoru je sistematski prikaz celokupnog Nazorovog literarnog dela. Cena je knjizi K 2·50, a dobiva se u svim boljim knjižarama, kao i izravno kod nakladnog zavoda „Jug“, Zagreb, Ilica 7. U potonjem slučaju treba dodati otpadajući iznos za poštarinu. Pretplatnici biblioteke „Vidici i putevi“, koja će izdati čitavi niz popularno-znanstvenih djela, uživaju tu pogodnost, da dobivaju seriju knjiga u vrednosti od 30 K za 24 K (odnosno 14 K za 12 K). Pretplate prima uprava biblioteke „Vidici i putevi“, Zagreb, Ilica 7. I. kat. Prospekti se šalju franko.

Ivo Andrić: „Ex Ponto“. Kao druga knjiga izdanja „Književnog Juga“ izišli su iz štampe ovi zapisci iz zatočenja (1914.—1917.) pisani biranim jezikom sa mnogo setne muzike i bodnog pregora. Time dobijamo jednu od onih retkih knjiga, koje se pravom naziviju „pesme u prozi“. A izoštrena opažanja, stare nerešene misli i turobna razmišljanja daju joj utisak kakvog starinskog mozaika u crkvama, gde su stari majstori s mnogo pobožnosti i čestitosti brusili i slagali svoje kockice od emalja, ebanovine i zlata. Izcrpan predgovor „Razgovori s dušom“ dodao je N. Bartulović. Cena K 4·—. Uprava „Književnog Juga“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Dnevne vesti.

Mirovni uslovi, na koje se poziva amerikanska vlada u svom odgovoru na Burianovu notu, sadržani su u poslanici predsednika Wilsona kongresu od 10. sečnja 1918. Ti su mirovni uslovi sadržani u sledećih 14 točaka (kojima ovde donosimo samo glavni sadržaj): 1. Svi mirovni uslovi moraju biti javni. Dokinuće tajne diplomacije. 2. Sloboda brodarenja na morima. 3. Po mogućnosti odstranjenje svih gospodarskih ograničenja. 4. Ograničenje naoružanja na minimum. 5. Uredjenje kolonijalnih zahteva, kod čega se mora uzeti obzira na interese urodjenika. 6. Ispražnjenje čitavog ruskog područja. Rusija mora dobiti priliku, da samostalno odluči o svojem političkom razvitku. (Doslovno: Za to ćemo pružiti Rusiji svaku potporu, koju treba i koju želi.) 7. Ispražnjenje i uspostava Belgije, bez pokušaja ograničenja njezinog suvereniteta. 8. Ispražnjenje zaposednutoga francuskoga područja. Povratak Alzacije i Lorene. 9. Ispravak granica za Italiju i udovoljavanje nacijonalnih zahteva.

„Primorske Novine“ i ekavština. „Primorske Novine“ javljaju u nekoj vesti: Što se tiče uvedenja ekavštine, odlučili smo, da je sa strane redakcije uvedemo za koji dan, dok vanjskim saradnicima prepuštamo, da se služe bilo ekavštinom ili ijekavštinom, držeći se one: jedno je i drugo naše; jedno i drugo nam je jednako milo.

Hardenova „Zukunft“ obustavljena. Iz Berlina javljaju, da je vrhovno zapovedništvo u Markama zabranilo daljnje izlaženje „Zukunfta“, koji izdaje i uredjuje poznati Maksimilijan Harden.

Nesiguran poštanski promet po Lici. Javljaju „Jut. Listu“: Dne 14. o. m. napala je nepoznata družba karaulnu poštu na cesti izmedju Žute Lokve i Prokika u Lici, te ju orobila.

Jadranska banka
u Trstu.

Oglas.

Na temelju zaključka redovite glavne skupštine dioničara Jadranske banke od 15. svibnja tek. god. i ovlaštenja c. k. vlade odlučilo je niže potpisano upravno veće, da izda

25.000 dionica Jadranske banke po K 400·— nom. vrednosti

dižući time dioničku glavnicu za **K 10,000.000·--** na **K 30,000.000·--**, uz sledeće uvete:

1. Posednicima starih dionica pripada pravo opcije na

20.000 dionica za cenu od K 575·-- tel quel

dočim se za

5.000 dionica za cenu od K 675·-- tel quel

otvara javna supskripcija i za nedioničare.

2. Dionice IX. emisije sudeluju na uspehu banke sa istim pravima i dužnostima kao i stare dionice počevši od **1. sečnja 1919.**

3. Pravo opcije pripada posednicima starih dionica, koji za pet starih dionica mogu dobiti dve nove uz prvenstveni tečaj od K 575·--. Dioničari, koji žele da izvrše opcijsko pravo, treba da polože plašteve dionica jednom od zvaničnih mesta, koje prima subskripcije.

4. Predbeležbe na dionice javne subskripcije po K 675·-- primaju zvanična mesta, ali upravnom veću pristoji pravo reparticije supskribiranih dionica.

5. U slučaju, da prigodom reparticije bude potpisatelju dodeljeno manje dionica, nego li je predbeležio, povratiće mu se uplaćeni višak dne 1. studenoga tek. god.

6. Predbeležba i uplata dionica u celosti mora uslediti izmedju 25. rujna i 15. listopada 1918., u kojemu roku treba da se takodjer izvrši pravo opcije.

7. Dobitak na tečaju novih dionica pripasće — po odbitku svih troškova i pristojbina pričuvnoj zakladi Jadranske banke.

8. Subskripcije primaju:

a) Jadranska banka u Trstu i njezine podružnice u Beču (I. Tegetthoffstrasse 7-9.), Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku i Zadru, te ispostava u Kranju.

b) Banka i štedionica za Primorje na Sušaku i njezine podružnice u Bakru i na Reci,

c) Hrvatska centralna banka za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu i njezine podružnice u Mostaru, Bos. Šamcu, Tuzli i Zenici,

d) Hrvatska Zemaljska banka, podružnica u Zagrebu,

e) Prva hrvatska štedionica u Zagrebu i njezine podružnice u Belovaru, Brod n-S., Crikvenici, Delnicama, Djakovu, Karlovcu, Kraljevici, Novom, Oseku, Požegi, Reci, Senju, Sisku, S. Ivanu Zel., Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru i Zemunu,

f) Srpska banka u Mostaru,

g) Živnostenska banka, podružnica u Beču.

TRST, dne 25. rujna 1918.

UPRAVNO VEĆE
JADRANSKE BANKE.

pojedini

A listu: U pretplatu
itavu god. K 48·—,
olugodište K 24·—,
esečno K 12·—, me-
o K 4·—, u malopro-
16 fil. pojedini broj.
LASI primaju se u
avi lista trg Custoza 1

odina IV.

Još o bos

Sve se nemačke
vezu s njim i s jug
amera ovog pisan
nja, kako će se b
ti u madžarskom
politickih agena
pravi u poštenin
tnju i da se za ča
ni postulat sveopć
lilo se, da će se
ansko-hercegovačk
jevima ogorčenje,
ja bili, da će Jug
ompromisno rešen
slu, da se ujedini
m i Bosnom i H
šću Madžarske, d
vovalo Nemcima.
Ali stvar nije bil
oslavenskog novin
pratilo sve ove b
bila željeni pos
oslaveni su osta
ze u Hrvatsku i D
no traže ujedinjen
pokolebiva je ve
u narodu željen
džarske vrhovne vl
mpromisi ne mogu
šega naroda, a
etkarski pokušaji,
ovečali nepoveren
o, što pokreće izv
su imali pravo o
na razloga za uzn
a ova rešenja sam
ati pozornost jugo
raničen problem,
zabrati iz sadašnje
e postove uopće
ačili oni, koji su
rodno pitanje. N
sati u veoma ostr
merama Ugarske.
glasila, da mome
žava, a danas se
ji traže od Ugars
nja bosansko-herc
om smislu. Vodeć
prema „Tagespost
madžarsko rešen
gotrajno, pošto
edinjenjem prejaka.
strjiu odšteti za tr
Hercegovini. O teri
pr. o priklopljenj
ustriji, koji su već
rodom, neće niko
dimo, da radi bos
edju Madžara i Ne
ja je pred Tiszom
staje skeptična te
olitike. Sada je je
osna sa više miliju
elom imovina drža
ogate naslage uglje
izvozom tri puta v
garske. Austrija je
miju, nosila je jad
de bez zahvale i ot
Arbeiterwille" prituž
ačka u rukama n
ustrija igra u tom p
o svoju dužnost, a
Iz svega toga vi
a uzrujavanje. Za
žari nama, traže Ne
o je doduše komičn
od imperijalista. I
vom osvajalačkom l
i hteli podeliti si pl
vako od njih hteo s
ško pregovarati. D
emamo razloga, da

RATNI

Aus

Beč, 25. (D. u.
olskoj fronti i izmed
e talijanski izvidnički
tavio je jučer nepriji
inačke napadaje. Na
bili su posvuda odbi

eda 25. rujna 1918.

ojedini broj 16 h.

A listu: U pretplati itavu god. K 48·—, olugodište K 24·—, nesečno K 12·—, meo K 4·—, u malopro- 16 fil. pojedini broj. LAŠI primaju se u avi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izl.. u nakladnoj tiskari Jos. KRMPOTIĆ u Puli tr. Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček rač. aus. pošt. šted. 26.75.

odina IV. — U Puli, četvrtak 26. rujna 1918. — Broj 1154

Još o bosanskom pitanju.

Sve se nemačke novine bave s bosanskim, a vezu s njim i s jugoslavenskim pitanjem. Glavna amera ovog pisanja i raspredanja, ovih večitih nja, kako će se bosansko-hercegovačko pitanje ti u madžarskom smislu i u smislu austro-ugar- političkih agenata u Hrvatskoj i u Bosni, da pravi u poštenim jugoslavenskim krugovima tnju i da se za čas zaboravi onaj glavni naš nani postulat sveopćeg ujedinjenja našega naroda. lilo se, da će se naveštenjem nasilnog rešenja ansko-hercegovačkog pita ja izazvati u našim jevima ogorčenje, a posledica da će tog ogorja bili, da će Jugoslaveni pristati na delomično ompromisno rešenje jugoslavenskog pitanja u slu, da se ujedini Hrvatska-Slavonija z Dalmam i Bosnom i Hercegovinom pod vrhovnom šću Madžarske, dok bi se Slovence konačno vovalo Nemcima.

Ali stvar nije bila tako jednostavna. Pasivnost oslavenskog novinstva i skrajna skepsa, kojom pratilo sve ove bečke i peštanske eksperimente, bila željeni posledak rovarenja i spletkarenja. oslaveni su ostali unatoč putovanjima grofa ze u Hrvatsku i Dalmaciju složni; ko i pre odno traže ujedinjenje svìju jugoslavenskih zemalja. pokolebiva je vera, da će ovaj rat doneti nanu narodu željeno oslobodjenje od nemačke i džarske vrhovne vlasti. Razni nemački i madžarski npromisi ne mogu steći priznanje svesnog dela šega naroda, a ovi, zlom namerom poduzeti etkarski pokušaji, izazvali su samo još veći otpor povečali nepoverenje, kojom nas ispunjuje sve o, što pokreće izvesna kamarila u Beču i u Pešti. su imali pravo oni, koji su odmah ustvrdili, da ma razloga za uznemirenje i uzbudjenje, i da su a ova rešenja samo „ballon d'essai", da se odati pozornost jugoslavenskog puka na izvestan i raničen problem, može se sada veoma dobro zabrati iz sadašnjeg stanja tog pitanja. Mi se u e poslove uopće nismo prili. Za to su se zaačili oni, koji su preko nas hteli rešavati naše rodno pitanje. Nemačko je novinstvo počelo sati u veoma oštrom tonu o aneksijonističkim merama Ugarske. Već neki je dan „Tapespost" glasila, da momentano opstoji još austrijska žava, a danas se javljaju već nemački političari, ji traže od Ugarske kompenzacije za slučaj renja bosansko-hercegovačkog pitanja u madžarom smislu. Vodeči neki nemački političar kazao prema „Tagesposti", da je veliko pitanje, da li madžarsko rešenje jugoslavenskog pitanja biti igotrajno, pošto je kod Jugoslavena volja za edinenjem prejaka. Važno bi pitanje bilo, da se istriju odšteti za trošak, što ga je imala u Bosni Hercegovini. O teritorijalnim kompenzacijama, kao pr. o priklopljenju zapadno-ugarskih komitata ıstriji, koji su većim delom napučeni nemačkim rodom, neće niko u Ugarskoj ni da čuje. Iz toga dimo, da radi bosanskoga pitanja preti spor izedju Madžara i Nemaca. I „Neue Freie Presse", ja je pred Tiszom od pamtiveka gmazila u prahu, ostaje skeptična te jadikuje nad posledicama takve olitike. Sada je jednom otkrila, da raspolaže osna sa više milijuna hektara šuma, koji su većim elom imovina države. Osim toga imade Bosna ogate naslage ugljena i ruda. Austrija je uvozom izvozom tri puta više interesovana u Bosni od garske. Austrija je žrtvovala novac i krv za tu miju, nosila je jad aneksije. A sada neka Austrija de bez zahvale i otplate? I socijalno-demokratični Arbeiterwille" pritužuje se, da je Bosna samo račka u rukama madžarskih imperijalista i da ustrija igra u tom poslu ulogu crnca, što je učiio svoju dužnost, a sada mu valja iti.

Iz svega toga vidimo, da mi nemamo razloga a uzrujavanje. Za područja, koja žele oteti Mažari nama, traže Nemci kompenzacije od Madžara, o je doduše komično ali za to obično i shvatljivo od imperijalista. I jedni i drugi su nezasitni u vom osvajalačkom ludilu. U takvom raspoloženju i hteli podeliti si plen. Ali to nije moguće, jer bi vako od njih hteo sve, a na toj se osnovi dade ško pregovarati. Dok se Beč pravda s Peštom emamo razloga, da gubimo ustrpljenje.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Na tiolskoj fronti i izmedju Brente i Piave izjalovili su e talijanski izvidnički nasrtaji. U Sette Comuni nastavio je jučer neprijatelj kod Canove svoje pojeinačke napadaje. Napadači, Talijani i Čehoslovaci ili su posvuda odbijeni, na jednome mestu nasrtajem pardubičkih draguna. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Živahna izvidnička delatnost u Flandriji. Izmedju Moeuvres i šume Havrincourt oživela je topnička borba. Kod Moeuvresa izjalovili su se ponovni napadaji neprijateljevi. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: Istočno od Epehya zauzeli smo opet u mesnim protunapadajima crtu, koju smo držali pred 22. o. m. Izmedju potoka Omignon i Somme opet su započeli Englezi i Francuzi svoje napadaje proti St. Quentinu. Bili su popraćeni jakim topništvom i oklopljenim vozovima. U Pontruetu, Gricourtu, Francilly i Selency ustalio se protivnik za rana jutra. Pokušaji neprijateljevi, da u žestokim napadajima, koji su bili nastavljeni sve do prema podnevu, proširi mesta proloma, izjalovili su se. Topništvom i letačima izdašno poduprirani protunapadaji naše pešadije i pijonira dovedoše prema podnevu Pontruet i Gricourt opet u naš posed. Uzvisina, koja leži izmedju obiju mesta, bila je nakon izmeničnih bojeva opet zauzeta. Francilly ostao je u neprijateljskim rukama. Na ostaloj fronti slomile su se njegove navale ponajviše već pred našim crtama. Gde je on dopro do njih, bio je u protunasrtaju opet suzbijen. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Vesle i Aisne provalili su nasrtajni odeli u neprijateljske crte južno od Glenne i doveli su sa sobom 85 zarobljeniku. Jak protunasrtaj, koji je neprijatelj, nakon svršetka tih bojeva, učinio proti našim ishodišnim položajima, bio je suzbijen. Pri manjim poduzećima preko Vesle i u Champagnei učinili smo zarobljenika. — Mi smo oborili jučer u boju u zraku 28 neprijateljskih letala i 6 pripetih balona. Poručnik Rumey polučio je svoju 42., poručnik Jackobs svoju 30. pobedu u zraku. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnoj fronti došlo je samo do manjih operacija. — Na balkanskoj fronti javljaju Francuzi, da su Srbi na desnom svom krilu napredovali za 65 kilometara u dubini. Prekoračili su Černu i Vardar te prekinuli tamo železničke spojeve. Izveštaj veli, da su rezultati od velikog strateškog značenja. — Iz Palestine nema novih vesti.

•

Francuski izveštaj od 23. rujna posle podne: U predelu St. Quentina nastavile su francuske čete pod večer i tečajem noći svoje napredovanje, prodrle su u šumu severno od La Fontaine, osvojile su utvrduj i selo Vendeuil te su na tom mestu prodrle sve do Oise. Francuska izvidnička odelenja dopremila su severno od Aisne, u Champagnei i kod Butte de Mesnil zarobljenika. Severno od Vesle i u Vogezama suzbili su Francuzi nemački nasrtaj.

•

Engleski izveštaj iz Soluna od 23. rujna: Usled navala i postojanog pritiska engleskih i grčkih četa i u svezi sa srpskim napredovanjem dalje na zapad napustio je neprijatelj čitavu svoju liniju od Doirana sve do zapadno od Vardara. Neprijatelj je zapalio železničku stanicu Hudovo kao što i stovarišta Čestovo i Tatarli. Njegove se čete i prtljaga povlače na cesti, koja vodi na sever. Naši aviatičari bacaju na uzmičućeg neprijatelja bombe te pucaju na nj strojnim puškama. Naše čete napreduju te su doprle do linije Karaouular—Hamzali. Jedan kilometar južno od Bogdanca i zapadno od Vardara napredovale su na Mrzeocima u kontaktu sa Grcima, što stoje kod Gurihcourta (?).

•

Engleski izveštaj od 23. rujna u večer: Uspelim mesnim poduzećem, provedenim jutros severoistočno od Epehya, osvojile su naše čete jako utvrdjenu točku Nemaca, koju je neprijatelj tečajem zadnjih triju dana ogorčeno branio. Severno od tog mesta uspelo je neprijatelju jutros rano kod neke protunavale, da prodre na nekom mestu u naše položaje, gde se neprijatelj još drži. Na svim ostalim je mestima bio neprijatelj suzbijen.

•

Engleski izveštaj iz Soluna: Srbi su prekoračili Vardar na fronti od 24 kilometara. Vardarska je spojna linija prema tome konačno u posedu saveznika. Više od polovice ceste Gradsko—Prilep nalazi se takodjer već u posedu Srba, koji prodiru u jugozapadnom smeru na Prilep. Položaj bugarske armije postaje sve teži. Veći deo njezinih kontingenata povlači se uzduž ceste Köprülü—Ištip. Do Ištipa vodi železnica. Ali preko tog mesta imade samo još cesta. Srpske prednje straže vladaju već ovom cestom, tako te neprijatelj ne će tako lako izbeći. Izvestan broj može dostići Albaniju, gde se nalaze austro-ugarska odelenja. Ali područje je veoma neprohodno i Albanci nisu prijatelji Bugara. Misli se, da nema pravih nemačkih odelenja kod Bugara, ma da imade tamo prokušanih nemačkih časnika.

•

Engleski izveštaj od solunske fronte od 24. rujna: Progon uzmičućih Bugara na fronti Bitolj—Doiran traje. Englesko-grčke su čete dostigle liniju Passarli—Furka—Smokvica, gde stoje u kontaktu sa francuskim i grčkim četama. Naša konjica napreduje uz Strumicu. Tri topa od 15 centimetara, jedna gorska baterija, jedna potpuna skupina reflektora i nekoliko je poljskih topova bilo zaplenjeno.

•

Srpski izveštaj od 23. rujna: Srbi nastavljaju prelaženje Vardara. Tamo stoje u kontaktu s neprijateljem. Doprli su do Vrenske planine i do ceste Gradsko—Prilep. Na Vardarskoj su železnici zaplenili nekoliko vlakova.

•

Izveštaj istočne armije od 22. rujna: U pobedničkom napredovanju doprle su srpske čete do Vardara. Nekoje su čete prekoračile reku te su prerezale železnicu Skoplje—Solun, dok su druge jedinice prekoračile Černu te prekinule železnički spoj Velauville (?)—Gradišovo—Prilep, što tvori glavni spoj s nemačkom jedanaestom vojskom. Strateške posledice prekinuća neprijateljskih komunikacija i prodora su goleme. Od 15. rujna postiglo je napredovanje Srba na desnom krilu dubinu od preko 65 kilometara. Broj zarobljenika i plena raste trajno.

•

Izveštaj istočne armije od 23. rujna: Uspesi, postignuti po saveznički vojskama u Macedoniji, zadobivaju karakter velike pobede. Brzo napredovanje francuskih i srpskih armija u središtu proti Srednjem Vardaru dovelo je na čitavoj fronti od 150 kilometara izmedju Bitolja i Dojranskog jezera do prenagljenog uzmaka neprijateljskih armija, koje progone savezničke armije. Severoistočno od Bitolja postignuta je linija Mogila—Kanatlarci—Kaljani, dok Srbi dalje na sever nastupaju na Prilep i Babuna-Bag, koji vlada Vardarom od Gradska do Demirkapua. Oni su prebacili svoje bojne sile na levi breg, osvojili su Gjevgjeli i sve prve položaje neprijatelja sve do Dojranskog jezera. Neprijateljske zalaznice nastoje, kako bi zadržale progon. Na cestama u predelu Bitolja, Kečeva i Prilepa povlače se neprijateljske kolone u neopisivom neredu. Letači ih neprestano gone, bacaju na njih bombe i pucaju na njih strojnim puškama. Brojna sela i barake gore. Neizmerne količine zarobljenika, topova i ratnog materijala, koji se još nije mogao prebrojiti, pao je u naše ruke. Zaplenili smo, najviše na Vardarskoj železnici, lokomotive, tri potpuna vlaka, kao što i dva dalekometna turska topa. Na nekojim su se mestima razišle demoralizovane bugarske čete te su odbacile oružje. Prema zadnjim vestima napreduje navala na čitavoj fronti.

---

* **U nemačkom glavnom odseku** obrazložili su prekjučer Hertling, Hintze i Payer sveopći položaj. Ništa novoga nisu kazali. Svi su njihovi govori opetovanje starih stvari. Jučer se opet sastao glavni odsek. Različiti su se govornici svratili na ekspozeje nemačkih državnika. Zastupnik Gröber (centrum) istaknuo je potrebu zajedničke unutarnje fronte te odobravao Payerov program, koji je bio prihvaćen takodjer od vojnog vodstva. Uredjenje finskih prilika kazao je govornik da se mora prepustiti Fincima. Nemačka ne sme preuzeti nikakvog jamstva za finskog kralja. O vojničkom ekspozeu kazao je, da je nedostatan. Konačno je izrekao osudu pruskoj politici proti Poljacima. — Socijalni demokrat Scheidemann izjavio je, da državni kancelar nije umio „uveljaviti" se. Teški su se vojnički udarci osetili dvostruko, pošto je narod računao sa nemačkom vojničkom nadmoći usled mira na istoku. Na drugoj je strani vera naših neprijatelja, da će Njemačku shrvati, iluzorna; ali ova iluzija produljuje rat. Brest-Litovski mir ne odgovara stanovištu socijalnih demokrata. On je samo nova zapreka. Naša je politika u Finskoj, kazao je govornik, puna pogrešaka. Mirovna je akcija Austro-Ugarske učinila utisak, kao da je savez dobio pukotinu. Ova akcija i ona austro-ugarskog ultimatuma od godine 1914. imadu nešto srodnoga. Proti sporednoj vladi mora se već jednom energički nastupiti. Moramo ipak konačno izjaviti: nije Hertling koji vlada, Ludendorff vlada. I u belgijskom pitanju kritizira govornik njemačku vladu te veli, da

se moralo već pre i posve drukče govoriti. Malijušno popuštanje ne može u teško doba pomoći. Mora se desiti nešto velikoga. Ako nije vlada u stanju da to provede, ako nije dovoljno jaka, moramo joj navestiti rat. — Posle Scheidemanna izjaviše se još nekoji govornici za potrebu jake unutarnje fronte.

* **Evakuacija Alzacije i Lorene.** Iz Berlina se službeno javlja: U domovini kolaju zadnjih dana glasine, koje se bave ispražnjenjem Alzacije-Lorene. K tome se saopćuje, da je samo dalekosežno pucanje na Metz i druge gradove, što se javilo već pre nekoliko dana, dalo povoda, da se poduzmu priprave za zaštitu života i pokretnog imetka stanovnika, e bi se ta mesta mogla strelovito isprazniti, koja leže u dosegu paljbe dalekosežnih neprijateljskih topova. Te priprave bile su započete i prema planu, sa svim obzirima, koji se dadu sediniti s vojničkim potrebama izvršene i biće kasneje provedene.

„Rešavanje“ jugoslavenskog pitanja.

Beč, 25. (D. u.) „Politische Rundschau“ javlja: U jučerašnjim bečkim jutarnjim listovima saopćene informacije o većanjima o rešenju jugoslavenskog pitanja, pre svega o budućem državopravnom preuredjenju Bosne i Hercegovine trebaju se još popuniti, da se stanovite važne točke postavi u pravo svetlo. Pre svega budi ustanovljeno, da je ministarstvo izvanjskih posala išlo samo za tim, da informuje štampu. Poticaj za dotičnu izjavu počivao je isključivo u činjenici, da je štampa neprijateljskog inozemstva s veoma prozračnim tendencijama raširivala vest, da će Bosna i Hercegovina iščeznuti u kraljevini Ugarskoj, t. j. da će izgubiti svoju nacijonalnu i političku samostalnost. Zato se čini i u našem političkom interesu nužnim, nastupiti proti krivoj glasini, da se sprema prisajedinjenje Bosne i Hercegovine Ugarskoj. U nekom prikazu zastupa se sledeći nazor: Budući da autonomija Bosne i Hercegovine ide u nekojim točkama dalje, nego li Hrvatske i Slavonije, bila bi i autonomna prava Hrvatske dolično proširena. To pitanje nije aktuelno. Ima se samo naznačiti, da Hrvatska stoji u drugom državopravnom odnošaju prema Ugarskoj, nego li bi imala Bosna. Kako će to jednoč biti uredjeno, ne bi možda moglo dovesti do proširenja autonomije u Hrvatskoj, pitanje je to budućnosti, koja trenutačno stoji izvana diskusije. Napokon budi naglasom istaknuto, da sadašnji pregovori nisu dosad doveli ni do kakve odluke, već se nalaze u stadiju, gde su svi merodavni činitelji u stanju da zastupaju svoje stanovište s izgledom na uspeh.

Iz slavenskog sveta.

Iz Slovenije. Slovenski listovi pozivlju na čuvanje slovenske zemlje pred grabežljivim tudjincem. Koruški Nemci monopolizovali su svoje javno gospodarstvo u zemlji; sve akcije nose naslov „Koruški“, no prema svom delovanju, mogle bi se, kako veli koruški „Mir“, nazvati „Svenemački“. Gospodarskom politikom hoće da unište slovenskog kmeta u Koruškoj. Za rata ustanovili su „Kärntner Bank“, koja nastoji da dopremi sav seljački kapital u nemačke ruke. Sem toga osnovali su Nemci društvo „Kärntner Bodenvermittlung“, čija je prava zadaća, uredjivati prodaju i kupnju zemljišta u Koruškoj tako, da će dolaziti slovenski posedi u nemačke ruke. Ta Koruška ili bolje svenemačka posredovaonica nije ništa drugo do li od vlade koncesijonovana „Südmarka“ u zemaljskoj odori. — „Mir“ pozivlje koruške Slovence, da sve pozive te koruške „Südmarke“ pobacaju u vatru. Pododbor „Narodnog veća“, koji će se doskora ustanoviti za Korušku, baviće se potanje tom stvari. Slovenske posujilnice moraće u toj stvari uvek paziti, da zaštite imetak slovenskog kmeta. No i taj će nemački napadaj biti odbijen. Dugo, piše „Mir“, čvrsto se nadamo, tako i tako ne će boj trajati, jer će ga dovršiti Jugoslavija!

*

Jugoslavenski pokret u Holandiji. „Slovenski Narod“ donosi: „N. Rotterdamski Courant“ piše 13. rujna: Opći i čim dalje silniji pokret izmedju Jugoslavena u antantinim i neutralnim zemljama Evrope i Amerike našao je odziva takodjer u Holandiji, gde se osnovalo društvo, koje se oslanja o ovim načelima: Jugoslaveni (holandski Zuid-Slaven) su pod imenima Srbi, Slovenci i Hrvati (Serviers, Sloven en Kroaten) uistinu jedan jedini narod s jednim jedinim jezikom, koje je vezala jedna te ista istorija u srednjem veku. Broje 10 do 12 milijuna ljudi te prebivaju u kompaktnoj masi u kraljevini Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, u Banatu, Bački, Banovini (Basania?) Slavoniji, Hrvatskoj, Koruškoj, Štajerskoj, Kranjskoj, te delu Gorice i Trsta. Mnogobrojni begunci iz spomenutih pokrajina Austro-Ugarske osnovali su s drugim Jugoslavenima iz Srbije i drugih jugoslavenskih krajeva društva, koja deluju za postignuće nezavisne jugoslavenske države, koja bi obuhvaćala područje, gde bivaju Srbi, Slovenci i Hrvati. Tako su se takodjer u Holandiji, sastali prošle nedelje zastupnici u Haagu. (Tu su naime mnogobrojni rudokopi u Limburgiji itd.) Osnovali su društvo, koje se prijavilo ka krfskom programu te proglasilo, da će sudelovati za oslobodjenje jugoslavenskog naroda.

•

Tajna bežična postaja kod Praga. Nemci su opet pronašli izdajstvo Čeha. Vele naime, da se negde u okolici Praga nalazi tajna bežična postaja, koja deluje samo noću, dok je kroz dan sakrivena. Tvrdi se, da su pronašle oblasti da bežični valovi dolaze u smeru iz Ričana, gde je bežična postaja najbrže sakrivena u nekoj vili. Radi se najbrže za prenosnu postaju, usled čega biće teško je naći.

•

Uskraćene putovnice Macha i Kvapilu. Javljaju iz Praga: Književnik [illegible]char i nadredatelj češkoga narodnoga divadla [illegible]roslav Kvapil hteli su da kao zastupnici češk[og] narodnog divadla putuju u Ljubljanu, da pr[isu]stvuju otvorenju tamošnjega slovenskoga kazali[šta]. Odanle su hteli, da posete takodjer Zagreb. P[o]što je redarstvo medjujim uskratilo Macha[ru i] Kvapilu putovnice za putovanje u Hrvatsku. U [od]luci nisu navedeni nikakovi uzroci. Kao što je [p]znato, nedavno su oblasti prognale Kvapila [iz] Reke.

Domaće vesti.

Našim čitateljima. Našim čitateljima može[mo] saopćiti, da su narodni ljudi osigurali opstanak [na]šemu listu, koji će i nadalje izlaziti. Točnija o[ba]veštenja podaćemo u narednom našem broju.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu [u] **Puli u ulici Cenide jeste cele ove sedmice [od] dne 23. do 28. rujna svaki dan od 9—12 sati [i] od 4—6 posle podne. Za sada će škola biti sa[mo] u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporedaic[a] u Sijani. Roditelji imadu dopratiti decu i done[ti sa] sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja [de]teta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku s[ve]dodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavišt[e] u koje će se upisivati decu od navršene 3. do [6.] godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i [za] pučku školu.**

Hrvatsko učiteljsko društvo „Narodna Prosvet[a]" za Istru u Pazinu obdržavaće svoju glavnu sku[p]štinu u školi na Veloj Učki, četvrtak 3. oktobra [ili] — u slučaju ružna vremena onoga dana — nedelj[u] dne 6. oktobra o. g. u 10 sati pre podne, na ko[ju] se članovi uljudno pozivaju. Odbor se odlučio [za] Učku poradi poteškoća putovanja vlakom. Eda [bi] na dobu uzmogne naručiti dostatan broj obed[a], umoljavaju se svi, koji skupštini kane prisustvova[ti], da se dopisnicom prijave kod društvenog predse[d]nika u Roču ili kod blagajnice gdjice Marije Ki[]kela u Kastvu.

Setite se Crvenog križa!

Praško pismo.

Praga, 18. rujna 1918.

Nije moguće reći, da se u nas živelo pod dojmom poslednje austro-ugarske note ratujućim državama. Govorilo se o njoj pre, no što je bila razaslana, očekivala se i nije mogla iznenaditi. Nije doduše iznenadila ni sadržajem. Poznamo već i suviše dobro konservativni nepromenljiv duh bečke i budimpeštanske gospode, — dogadjalo se na svetu bilo šta, njihove su bitosti kao stoletni hrastovi, stoje i ne će se maknuti, dok ne dodje oluja, što će ih potresti... Austro-ugarski predlog, da se započnu pregovaranja bio je podan, a živi se i nadalje kao i pred tim, kao da ne bi bilo učinjeno ništa. Beč–Pešta jest jedan svet, slavenski rod u ovoj hvalevrednoj monarhiji jest drugi, put njihov jest različit.

*

Beč je bio bombardovan samo letacima, no već je samo to bilo dostatno, da bogatašima udje strah u kosti za njihove zaslužne živote i počeli su se seliti, no nipošto k svojim suplemenjacima, već k nenavidjenim Česima. Hrle u Češku i prodavaju svoj imetak; u Beču nije nikad bilo na prodaju toliko kuća, koliko danas; zato se u Češkoj ne prodaje ni kućica ni bašćica. Vredno je spomenuti, da se u Olmucu prodavaju kuće — prodaju ih Nemci, a kupuju Česi.

Znakovi vremena na prvi pogled neznatni, no govore mnogo, baš tako, kao gorljivo traženje čeških papira. Nemačka je štampa, što izlazi u Češkoj besna radi tih pojava, te denuncira, gde samo može, gorljivije nego pre. Poslednji put „Bohemia“ je upozoravale redarstvene organe na „narodni porez“, koji se sakuplja u čeških gradovima u korist narodnih svrha — ističući da se taj porez sabire istodobno s narodnim porezom, štono ga sabiru Čehoslovaci preko granica.

•

Zemaljsko gospodarsko veće počima već sa svojim delovanjem; moravski namesnik odvraća od ustrojenja zemaljske gospodarske komisije za Moravsku — ratni žitni zavod u Brnu ima, veli, za zadaću, da se brine za prehranu pučanstva, niko drugi — neka dakle cveta lihvarstvo i glad, posledica uzornog gospodarenja ratnih žitnih zavoda.

•

Zemaljska upravna komisija ima biti razdeljena na češku i nemačku. Neustavna institucija ima biti neustavnim sredstvima „reformovana“. No niko si ne zna saveta, kako da se to provede... U krvavom ozbiljnom vremenu, kad glad preti da izumru celi krajevi, Nemci u Austriji „zaposleni su“ reformskim sitnicama. Bilo bi možda zanimivije prirediti konjske utrke u „Deutschbömenu“.

•

Češkog voća, što ga ove godine bila sva sila, tiho je nestajalo i nestaje sa tržnica, no ne gubi se u češkom kućanstvu, već se ga izvaža preko granica Češke, glavno u Beč. U Češkoj stupa sad cena plodovina, no u Beču se voće najbolje vrsti prodaje uz maksimalne cene. I tako ide to sa svime. Sve iz Češke i Moravske u Beč, jer Bečlije hoće da jedu. Nemci razume se — imadu dragocenije želuce od Slavena, jer — po svoj prilici — imadu takodjer drugačiju — pamet.

•

U germanizatorske svrhe na Plzenjštini kupe se novčani doprinosi u Nemačkoj. Hoće da pokažu valjda, kako si predstavljaju sporazumak češko—nemački: ugušenjem češkog življa.

•

Pesniku Otokaru Březini bilo je 13. rujna 50 godina. U tišini, od sveta odeljenog moravskog seoca živi svojim plodnim blagoslovljenim životom jedan izmedju najvećih svetskih pesnika. Sva češka štampa pozdravila ga radosno. Umuknuo je, no prijatelji, koji ga potraže koji put, vele, da radi na delu, koje će izići tek nakon rata. Uistinu smo sa pravom u najvećoj meri znatiželjni, kako je delovao rat sa svojim krvavim dramama i tragedijama na duh tog ljubimca zemlje, brata svih živućih i neživućih stvari, na „mistićara češkog ladanja“ kako ga nazvao literarni kritičar Arne Novak.

Pojedini broj 16 h.

CIENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Sisanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 27. rujna 1918. Broj 1155.

Upisivanje dece za hrvatsku školu u Šijani. Da se olakoti ljudima, koji stanuju u Šijani, upisivanje u školu, obdržavaće se takodjer u bivšoj Družbinoj školi upisivanje naše dece obvezane na pohadjanje škole. Potrebno je, da upišu u školu decu i oni roditelji, čija su deca već lani polazila školu. Upisivanje biće svaki dan od 9—12 sati prepodne i od 4—6 sati popodne. Oni, koji žele, da im deca polaze školu u gradu, treba da upišu decu u školu u ulici Cenide. Upisivanje biće i u nedelju pre podne. Svi naši ljudi se pozivlju i svakomu je dužnost, da upiše decu samo u hrvatske škole. Svaki neka upozori suseda, neka ide decu upisati u naše škole u Šijani i u ulici Cenide.

Hrvatsko dete u hrvatsku školu.

Došlo je doba upisivanja hrvatske dece u škole. Već smo jedamput upozorili hrvatske roditelje, neka šalju svoju decu u hrvatsku školu. Danas je to dvostruka dužnost roditelja, koji osećaju narodno. O nama zavisi, da li će se i buduće pokolenje s nama kao sa robovima ili kao sa slobodnim narodom. Biće naša krivnja budu li vladale u ovim našim pokrajinama i u buduće prilike, koje vladaju danas. Da se naš jezik ne štuje, da se prezire naš narod, tko je tome kriv? Nije li to krivnja našega naroda samoga, koji se uvek klanjao tudjincu, koji je odobravao svaki njegov korak, koji se je uslužno pokoravao svemu onomu, što mu je tudjinac zapovedao?

Tuže se naši ljudi, da oni nisu u toj zemlji gospoda. Ali ako sami sebe ne štujemo, kako da nas štuju tudjinci. Da li ste ikada čuli, da je Talijanac dao svoje dete u hrvatsku školu ili čak Nemac? Svi znademo veoma dobro, da naša deca polazi talijanske i nemačke škole u vanredno velikom broju i da sve vreba na našu decu, kako bi ju primamilo u tudji zavod, gde bi se potalijančila ili ponemčila. Ako se s nama danas loše postupa, moramo si priznati, da smo ovaj postupak i sami zaslužili, pošto smo dopuštali, da se nas pritište i tlači. Ako hoćeš biti gospodin, dokaži svojim nastupom, svojom svešću, da to jesi.

Naš narod je mnogo toga preživeo u tom ratu, mnogo se napatio. Našoj je deci pretio glad. Da li su oni ljudi, koji žele strpati našu decu u tudje škole, učinili štagod, da se naš narod obrani i očuva od nevolje i bede? Ako nam je iko pomogao, bio je naš čovek, bio je svestan član našega naroda, bio je napose i naš narod sam, koji je u Hrvatskoj i Slavoniji spasio na desetke hiljada gladujuće dece iz Bosne, Dalmacije i Istre.

U najteže doba, kad je svaki rad za naš narod bio zabranjen i zaprečen, našlo se ipak odlučnih ljudi, koji su iz ljubavi za svoj narod radili i nastojali, kako bi mu priskočili u pomoć, kako bi ga izbavili iz neprilike. Takvih je ljudi bilo malo, ali bilo ih je, fala Bogu. Ali da ih je bilo malo, to smo zakrivili sami. Našu smo decu davali u tudje zavode i najboljim smo našim silama gnojili tudju njivu. Danas nemamo dovoljno učitelja, profesora, činovnika. Za to dolaze u naše zemlje tudjinci, koji upravljaju našim imanjem i našim životom. To smo sve sami zakrivili, zakrivila je nesvesnost našega naroda, koja nije svoje dete htela dati u hrvatsku školu, već smo dopuštali, da se u tudjim školama pojaničare, da zaborave na oca i majku i na narod svoj i da rade za tudjinca, u čiju su službu stupili.

Danas nije više doba, da se ljudima može oprostiti kolebanje. Tko nije s nama, taj je protiv nas. Tko daje svoje dete u tudju školu taj nije naš čovek, već je to tudjinski sluga, a sluge ćemo prezirati. Takvim nema mesta u našem kolu. Svaki pojedinac, koji se oseća Hrvatom i Jugoslavenom ima prema svom narodu i teških dužnosti. Davati svoje dece u našu školu nije to samo dužnost, već je to znak poštivanja samoga sebe. „Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti" piše pesnik bratskog slovenačkog naroda. Dvoličnjake, koji bi želeli sedeti na dvem stolicama, ne trebamo više. S njima nemamo ništa zajedničkoga. Neka se u svakom pogledu obrate na tudjinca, neka im on pomogne.

Kako ima svaki čovek dužnosti prema obitelji, tako ima dužnosti prama svom narodu. Ljubiti svoj narod znači raditi za nj i biti pripravan na žrtve. Ali to, što danas tražimo od naših ljudi, nisu žrtve, već je to u korist samom narodu, svakog pojedinca i narodne celokupnosti. Svaki se mora za nj zauzeti, da ne bi za našom krvlju i za našem zemljom lakomi tudjinac mogao kazati, da nismo zreli za slobodu.

I opet velimo: Naše je načelo poštivanje tudjega naroda, poštivanje tudje dece. Mi nećemo oteti Talijane ili Nemce, mi im nećemo otimati decu i škole. Ali ne dajmo ni njima, da nam otimaju što je naše, jer bi se kasnije nama rugali kao bedacima i barbarima. Naši vrsni omladinci, koji su toliko puta dokazali, da osećaju s narodom i da znadu za nj i poraditi, neka objasne narodu, što je njegova dužnost. Nije danas vreme za dangačka raspravljanja, treba se odmah latiti posla. Svaki neka učini svoju dužnost u svojem krugu, neka tumači svakom pojedincu, s kojim dolazi u doticaj, da mora svoje dete upisati u hrvatsku školu. Uvereni smo, da će se naši omladinci odazvati, kao uvek dosada, tom pozivu i da ćemo doskora videti plod njihovog rada.

Dakle: Hrvatsko i slavensko dete u hrvatske škole!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.) Službeno se javlja: Nema većih bojnih dogadjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 26. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Pretpoljski bojevi u ravnici Lyse, severno od kanala La Bassec i kod Moeuvresa. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: Jakoj paljbi neprijatelja sledile jugoistočno od Epehya i kod Bullecourta delomični sunci, koji su bili suzbijeni. Izmedju potoka Omignon i Somme nastavio je neprijatelj svoje navale. Prvi se juriš skršio u koncentriranoj paljbi našeg topništva i naše pešadije. Težište prepodne više puta opetovanih navala bilo je upereno proti uzvisini izmedju Pontrueta i Gricourta. Prolazno ustali se neprijatelj na toj uzvisini, protunavalom preotesmo mu ju opet. Poslepodne započeo je Francuz izmedju Francillya i Somme iz nova jakim navalama, koje su bile suzbijene osim na nekojim malim provalnim točkama. Zadnja dva dana dopremismo na tom mestu više od 200 zarobljenika. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Kod mesnih pešačkih poduzeća severno od Ailemanda (izmedju Aillette i Aisne) dopremili smo zarobljenika. Severno od Vaillya suzbili smo delomične navale neprijatelja. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Istočno od Mozele suzbili smo delomičnu navalu neprijatelja. Tamo boreće se čete 31. dombranske brigade zarobile su protunavalom 50 Francuza i Amerikanaca. — Iz neprijateljskih skupina letala, koja su napale na Frankobrod na Meni i na Kaiserslautern, sastrelismo 7 aeroplana. — Ludendorff.

Večernji izveštaj.

Berlin, 26. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: U Champagnei, izmedju Argona i Moze, započela je na širokoj fronti francusko-amerikanska navala po jedanaestsatnoj topničkoj pripremi. Prodor bio je osujećen. Boj za naše položaje traje.

Bugarski.

Sofia, 24. (D. u.) Generalni stožer javlja: Zapadno od Ohridskog jezera obostrana topovska paljba, koja je privremeno bila veoma žestoka. U okolici Bitolja napale su neprijateljske jedinice opetovano i ogorčeno na naše položaje, ali su bile krvavo suzbijene, delomično u boju iz bliza. Neranjeni Francuzi ostali su u našim rukama. Severno od Černe povukli smo nesmetani od neprijatelja i prema nacrtu naše čete. Na brdu Babuna i kod Krivolaka napao je neprijatelj sa znatnim silama. Boj traje dalje.

Turski.

Carigrad, 24. Osmanlijsko bojno vodstvo javlja: Na fronti u Palestini proveli smo zaštitne mere s obe strane Jordana. Na ostalim je frontama položaj nepromenjen.

Rat.

„Berliner Tageblatt" javlja: Turska je fronta u Palestini zapadno Jordana probijena. Jaka topnička priprema, a pre svega jake indijske bojne sile omogućile su Englezima ovaj uspeh. Čini se, da englesko bojno vodstvo želi da se ovim uspehom više iskoristi, nego prodorom kod Gaze. Položaj je turskih četa ozbiljan; biva osobito opasan time, što buntovne arapske čete ugrožavaju stražnje linije Turaka. Nemačke i austro-ugarske čete nisu još sudelovale u boju.

Engleski izveštaj iz Palestine: Istočno od Jordana povlači se neprijatelj na Amman na železnici Hedžas, gde ga proganjaju novozelandske, zapadno-indijske i židovske čete, koje su doprle do Es Saulta. One su zaplenile topova i učinile zarobljenika. Na severu osvojila je naša konjica po kratkom otporu Haifu i Akku (severno od Acre). Broj zarobljenika raste. Njihov će ukupni broj znatno nadilaziti 25.000, kako smo već javili. Arapske čete kralja Husseina osvojile su Maanare te teraju neprijateljske čete pred sobom, što uzmiču na sever prema Ammanu.

London, 25. (D. u.) Reuterov ured javlja: Izveštaj iz Palestine veli, da broj zarobljenika iznosi preko 40.000, a broj zaplenjenih topova više od 265.

•

Francuski izveštaj od 24. rujna u večer: U predelu istočno od St. Quentina uznapredovale su francuske u svezi s engleskim četama. Osvojile su mesta Francilly-Selency, L'Epine-de-Dallon, selo Dallon unatoč žestokom otporu Nemaca. Dalje na jug pomakle su francuske čete svoje postojanke sve do zapadnog ruba Griffecourta. Francuzi su dopremili više od 5000 zarobljenika i velik broj strojnih pušaka. Na fronti Vesle uspelo je Nemcima ustaliti se u prednjim položajima Francuza. Protunavala Francuza uspostavila je potpunoma linije te dopremila 50 zarobljenika.

•

Francuski izveštaj od 25. rujna: Tečajem noći kod St. Quentina i izmedju Aillette i Aisne topovska delatnost. Nemačke su navale kod dvorca Olsy, doživele potpun neuspeh. Na fronti Vesle potrajao je prilično živahni topovski boj. Francuzi su suzbili nemačke nasrtaje u Champagnei i u Loreni. U tom područja provalili su Francuzi u nemačke linije.

•

Izveštaj istočne armije od 24. rujna: Progon traje na čitavoj fronti od Bitolja do Velesa. Neprijateljska odeljenja, pritisnuta našim prednjim četama, uznemirena našom konjicom i strojnim puškama te bombama savezničkih letača, povlače se u velikom neredu na Veles, Štip i Strumicu. Na levom krilu potisnule su savezničke bojne sile, dolazeće iz bitoljske fronte, neprijatelja na albanske ceste. Francuska je konjica unišla 23. rujna u Prilep. Naša je grad neoštećen te je osvojila goleme zalihe. Dalje na sever napreduju francuske i srpske čete preko ceste Prilep—Gradsko te ugrožavaju cestu Prilep—Veles. U centrumu stvorile su srpske čete, koje su prešle Vardar na više neoštećenih mostova izmedju Demirkapua i Gradska, veliki mostobran severno od reke. Mi smo zaposeli Eneš-oba, Kara-Hodžali, Voichen i Ibirli. Na desnom krilu doprle su savezničke čete, što napreduju na obim stranama Vardara, na cestu Petrova—Pardoviec—Chirnarli—Kargoglugar na Dojranskom jezeru. Broj zarobljenika raste neprestance. Svuda smo zaplenili brojni, često nepreglednih ratni pribor. 22. rujna zaplenili smo nekih 10 topova, većinom teških. Kod Krivolaka zaplenili su Srbi osim već javljenog plena nove aeroplane, automobile kao što i znatne zalihe živeža.

Amerikanski izveštaj od 24. rujna: U Woeuvreu dopremili smo s uspelog poduzeća zarobljenika. Izuzev pojačane topovske paljbe u istom odseku ništa nova.

*** Englezi o govoru cara Vilima.** „Daily News" u velikom članku vele o govoru cara Vilima, što ga je držao radništvu u Essenu, sledeće: Taj govor znači, da je despotizam položio oružje, znači smrtno hroptanje božanskoga prava kraljeva. Prvi put nakon proplamsanja rata posetio je car Vilim Kruppove tvornice i objavio tom prilikom, da je Krupp istrošeni credo, te Nemačka potučena. To je smisao njegovih reči. Zašto se odlučio car kazati, da je pobeda nemoguća? Jer je kuća Hohenzollern teško ugrožena i jer car nastoji, da odvrne pogibelj, hitjući saveznike antante prikazati, kao da su pošli u boj, da istrebe Nemce i Nemačku, vežuć tako stvar svoje kuće uz onu čitavoga naroda. Članak izjavljuje, da bi se zločin prihvatili Payerove mirovne uvete, ali ujedno preporuča saveznicima antante objaviti nemačkom narodu, da mu ne će uzimati pravo na život, nego samo Hohenzollernovskoj tiraniji. Mi smo, zaključuje članak, spremni pregovarati sa narodom, koji se je odrekio vojničkoga iga pruskoga militarizma i koji se hoće prilagoditi demokratskoj dobi.

*** Jugoslavensko pitanje u parlamentu.** „Slovenski Narod" javlja: Glavni je razgovor svih parlamentarnih stranaka, jugoslavensko pitanje, osobito Tiszino putovanje. Nemački „Nationalverband" sa-

stavio je za proučavanje jugoslavenskog pitanja odbor od devet lica, čiji je predsednik Waldner. Neki je prvak nemačke politike izrazio dvojbu, da li će nameravano rešenje jugoslavenskog pitanja imati uspeha, da li će u opće biti trajno, jer je volja jugoslavenskog naroda za ujedinjenjem uistinu jaka. — Češki socijalno-demokratični zastupnik Tusar izjavio se odlučno protiv toga, da se na jednoj strani jugoslavensko, a na drugoj poljsko pitanje rešava odeljeno po odeljenim načelima. Kršćanski su socijalisti mnenja, da se jugoslavensko pitanje može rešiti samo sudelovanjem svih pozvanih zakonodavnih korporacija i sporazumno sa obim državnim polovicama. Vodeći poljski krugovi izjavljuju, da se najpre mora rešiti poljsko pitanje. Madžarski će nacrti naići na otpor Jugoslavena u Bosni, koji predstavljaju veliku financijalnu jakost. Poljski su krugovi osvedočeni, da se madžarske želje ne će obistiniti. Jugoslaveni će u parlamentu uložiti prešne interpelacije.

*** Austrijska vlada, zastupnik Waldner i Tisza.** Beč i Pešta slepomiše dalje te se drže samo onog evangelskog izreka, da desna ruka ne sme da znade, što radi leva. Tako je Husarek kazao narodnom zastupniku Waldneru, koji se informirao o putovanjima gospodina grofa Tisze, da je ovo putovanje usledilo bez predhodnog sporazumljenja s austrijskom vladom. Husarek ne će ni da čuje o Tiszi, a Tisza Husareku ni blizu. Tako rešavaju bosansko-hercegovačko pitanje. Bilo bi dobro, da bi Husarek i Tisza i inače malo više provirili u evangelije, koje bi u tim najkršćanskijim državama na svetu moralo imati još drugu vrednost, do one, da se pomoću njegovih propisa naši političari izmotavaju iz trenutačnih neprilika.

*** Delegacije tek u listopadu.** Na upit zastupnika Ellenbogna, odgovorio je grof Burian, da će se delegacije sastati tek u listopadu.

*** Italija i Jugoslaveni.** „Petit Parisien" javlja: Otklonjena je talijanska ministarska kriza. Pobedili su nazori Orlandovi i Bizolatijevi uz pripomoć Galenga i Crespisa radi preinačenja londonskih zaključaka. Po tome imala bi Italija preuzeti ulogu zaštitnice Jugoslavena, te prema tomu postići osim teritorijalnog dobitka prema narodnim načelima čudoredni i politički. Odnosna je vladina nota odaslana saveznicima, te će biti obelodanjena nakon njihovog odobrenja. Nota izjavljuje, da se talijansko ministarstvo slaže se željama Jugoslavena za njihovu neodvisnost i slobodnu državu kao načelima antante i dobit pravednog trajnog mira.

*** Živahne rasprave radi jugoslavenskog pitanja u Parizu.** „Eclair" javlja iz Pariza, da se medju Pašićem, Orlandom i Clemenceauom obdržavaju živahne rasprave radi jugoslavenskog pitanja.

*** Zabrana skupština za mir u Nemačkoj.** Berlin, 26. (D. u.) „Vorwärts" piše: Kako čujemo, bilo je prigodom naredbe ratnog ministarstva, kojom se zabranjuju sastanci u prilog mirovne rezolucije državnog sabora, odredjeno, da naredbe ratnog ministarstva moraju biti najprije odobrene po državnom kancelaru. — O jučer u večer nastavljenim medjustranačkim pregovaranjima javlja „Berliner Tageblatt": Ako se s nekim pravom moglo govoriti neko vreme o krizi unutar stranaka većine, može se danas smatrati ovu krizu rešenom. Nasuprot tome postoji dalje kriza državnog kancelara.

*** Glasine o novačenju Ukrajinaca za zapadnu frontu.** Kijev 25. (D. u.) U službenim nemačkim krugovima izjavlja se nasuprot glasinama, da će se u Urajini pozvati vojsku pod oružje i da će ova vojska biti odaslana na zapadnu frontu, da Nemačka nije u zaposednutim krajevima pozvala pod oružje niti jednog vojnika. Takav postupak je tim više isključen, što je Nemačka za to došla u Ukrajinu, da uspostavi mir i poredak i što živi s tom zemljom u prijateljskim odnošajima.

*** Stavka željezničara u Engleskoj.** London, 5. (D. u.) Reuterov ured javlja službeno: Da se doskoči položaju, stvorenom pljačkanjem i samovoljnim delima stavkajućih železničara, pristupila je vlada oblastima vojske, i mornarice zamolbom, neka ju podupiru u službi za transport municije i živeža, koji su potrebni za vojsku.

*** Tisza o svom putovanju.** U madžarskom službenom listu veli Tisza, da je njegovo putovanje bilo privatnog značenja i da je svakom pojedincu, s kojim je govorio o politici, izričito kazao, da putuje kao privatni čovek. Što se tiče rešenja pitanja bosanskoga pitanja, veli Tisza, da mu lebdi pred očima rešenje, koje će u jednakoj meri udovoljiti madžarskim i austrijskim interesima.

*** Nemci neće anektirati ugarske komitate.** Nemački „Nationalverband" javlja, da vest, prema kojoj bi nemačko nacijonalne stranke pristale, na ugarsko rešenje bosanskog pitanja, kad bi Ugarska odstupila Austriji nekadašnje nemačke komitate Požun, Oedenburg i Steinamanga, ne odgovara istini. (Tim nemačkim komitatima naime narastao bi znatno broj Slavena, kojima su napućeni. O. u.)

*** Kriza u Nemačkoj.** Po jučerašnjim govorima u glavnom odseku nemačkog državnog sabora, tvrdi se, da je položaj potpuno razjašnjen. Katolički je centrum označio zahteve socijalnih demokrata glede učestvovanja kod vlade neprihvatljivima. Ne bude li katolički centrum popustio, državna će se saborska većina razići. U tom će slučaju bezuvjetno otstupiti grof Hertling i Payer.

*** Državni je kancelar** u sednici glavnog odseka od 26. t. m. izjavio, da je velik deo pritužba na vojničku cenzuru i na vojničke mere u javnom životu u velikom opsegu opravdan. Najbliža bi prema tome bila posledica, da se suži zapovednička vlast.

*** Izjava Wilsona: „Neprijatelju valja onemogućiti da pogazi reč".** „Lokalanzeigeru" javljaju iz Rotterdama, da je Wilsonu nakon odgovora na austro-ugarsku notu, došlo u posete mnogo političara i članova diplomatskoga zbora, da mu na njegovom hrabrom držanju čestitaju, našto je Wilson medju ostalim odgovorio: Nama treba potpuna pobeda, a pregovorima nema mesta. Sve da bi Austrija sutra rekla, da pristaje na svih 14 tačaka moga mirovnoga programa, ja bih ustrajao u nećkanju na pregovore. Mi nemožemo danas verovati ni jedne reči našim neprijateljima. Nama treba više, od njihova obećanja, da će održati svoju reč. Njima se mora onemogućiti, da pogaze svoju reč".

*** Utok „Narodnih Listi" odbijen.** Nutarnje je ministarstvo odbilo utok radi obustave „Narodnih Listi".

*** Spitzmüller u Sarajevu.** Sarajevo 26. (D. u.) Zajednički ministar financija stigao je danas posle podne ovamo.

Iz slovenskog sveta.

Jugoslavensko pitanje u Zagrebu i u Sarajevu. Pojmovi se bistre. Nasilno „rešavanje" bosansko-hercegovačkog pitanja, proizvelo je baš suprotni učinak od toga, što su u Beču i Pešti očekivali. I koalicija, koja je do sad vodila politiku oportuniteta, izjavlja se sve oštrije i otvorenije za narodno jedinstvo. Eto što piše „Hrvatska Riječ" od 24. rujna, a mi možemo da te izvode potpišemo: Našu javnost ne treba zavoditi krivim informacijama, nego joj treba čisto i bistro kazati, da mi ne možemo računati ni na čiju pomoć, ni na čiju zaštitu i blagonaklonost, da se Austrija i Ugarska mogu sporazumeti bar provizorno u kakvom posebnom i parcijalnom rešenju jugoslavenskog pitanja i da nama ne preostaje ništa drugo, osim uzdanja u svoju narodnu svest, svoju vlastitu narodnu snagu i nadu u pobedu velikih demokratskih načela, koja sve više osvajaju čitav kulturni svet, pa će u daljnjem svom razvitku neminovno delovati i na one faktore, s kojima se mi danas borimo za primitivne uslove narodno opstanka". I u Bosni je putovanje grofa Tisze imalo za posledicu, da su se naši redovi zgustili. I Srbi i Hrvati potpisali su memorandum, iz kojega nedvoumno proizlazi, da su se bosanski merodavni političari izjavili za ujedinjenu Jugoslaviju. Taj je memorandum bio uručen grofu Tiszi, a bio je i najbolji odgovor, što su ga bosanski Jugoslaveni mogli dati gospodinu madžarskom magnatu. Memorandum su potpisali: Vojslav Šola, Gligorije Jeftanović, Pero Stokanović, Danilo Dimović, dr. Simo Ilišević, dr. Vlado Andrić, Jovo Pešut, dr. Jojkić, dr. Jozo Sunarić, fra Ikić i Vjekoslav Jelavić. Potpredsednik bosanskoga sabora Šola predao je grofu Tiszi taj memorandum, a da se uopće nije upustio u politički razgovor. Osim Šerifa Arnautovića, koji je po svojoj ulozi madžarskog agenta tražio, neka se Bosna priklopi Ugarskoj i dr. Bagašić Safveta, koji se stavio na frankovačko stanovište, neka se ujedine sve hrvatske zemlje, izjaviše se i svi muslimani za narodno ujedinjenje u smislu jugoslavenske bečke deklaracije. Neuspeh Tiszine je akcije prema tome potpun. Dok je u hrvatsko-srpskoj koaliciji izazvao donekle preokret u taktici, koji u tim ozbiljnim časovima ne će Madžarima biti ni najmanje po volji, postigao je, da se Bosna, izuzev nekih nenarodnih elemenata, izjavila kompaktno za narodno ujedinjenje Hrvata, Slovenaca i Srba.

Iz Slovenije. Iz „Slovenca" doznajemo, da je dr. Korošec bio u Zagrebu, gde je konferirao o narodnoj koncentraciji. Vesti o tim većanjima je cenzura zaplenila. — U Šenčurju kod Kranja obdržavao se sastanak za Jugoslaviju. Dr. Korošec, koji je prisustvovao većanju, bio je primljen na svečani način: slavolucima, cvećem i neopisivim oduševljenjem naroda. Prvoboritelj za našu Jugoslaviju bio je dočekan burnim povicima bezbrojnoga naroda, što se tamo sakupljao, uz svirku i pesmu. Općinsko je zastupstvo pozdravilo velezaslužnog pročelnika Jugoslavenskog kluba. „Sada smo postali pametni" kazao je Korošec, „po našim ledjima neće više hodati naši tlačitelji".

Domaće vesti.

Hrvatska škola u Šijani.

Kako priopćujemo na drugom mestu lista, upisivaće se naša deca takodjer u Šijani za hrvatsku školu. Kako čujemo, nećemo dobiti školskih prostorija u bivšoj talijanskoj školi u Šijani. Ako ova vest odgovara istini, a regbi da odgovara, imali bi novi dokaz za to, kako se naša općina i naša kotarska oblast mačuhinski brine za hrvatsku decu. Prošle su nam godine otvorili školu u ulici Cenide. U ovu malenu se zgradu strpalo 600 hrvatske dece. Šutili smo, jer smo mislili, da je to tek provizorij, jer smo uvažavali vladajuće opće poteškoće. Nadali smo se, da će se u novoj školskoj godini popraviti krivnja, nanešena našem narodu. Ali i taj put, čini se, da smo se prevarili, jer smo verovali u nepristranost odlučujućih faktora. Uskraćivanje pristojnih prostorija za našu decu a pogotovo u jednom kotaru grada, u kojem živi pretežni deo našega naroda, značilo bi nečuveno zapostavljanje hrvatskoga naroda, proti kojemu bi morali najodlučnije posredovati a to ne samo na lokalnom već i na drugom mestu. Nije danas više doba, da se s našim narodom postupa kao s narodom drugog stepena. Ako imadu nemačka i talijanska deca pravo na pristojne prostorije, imade to pravo takodjer naš narod. Za nemačke se škole uzimaju najlepše zgrade. Bivši talijanski licej služiće Nemcima za školu, a ipak je taj licej pokrajinska zgrada, vlastništvo jedne zemlje, u kojoj sačinjavaju Slaveni dvotrećinsku većinu. U novoj školi ulice Helgoland biće uredjena takodjer nemačka škola. A naš narod da nema prostorija, našu da se decu stisne u kojekakve sobe i sobice? To se ne može i ne sme dopustiti. Mi dvojimo još u istinitost gornjih vesti, ma da nas uveravaju, da se zaista tako odlučilo. Ali da je istinita, morali bi upozoriti oblast na to, neka se odviše ne igra s našim narodom, jer i njegovo ustrpljenje imade granica. Kao Nemci, kao Talijanci smo i mi Hrvati austrijski narod, koji je bolje od drugih dokazao, što mu je dužnost na bojnom polju i koji imade prema tome i pravo, da izvrše prema njemu i državne oblasti svoju dužnost. A dužnost je tih oblasti da se osiguraju našoj deci primerene školske prostorije i primerene škole.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu u ulici Cenide obavlja se svaki dan od 9—12 sati pre i od 4—6 posle podne. Za sada će škola biti samo u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporednice i u Šijani. Roditelji imadu dopratiti decu i donesti sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku svedodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavište, u koje će se upisivati decu od navršene 3. do 6. godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i za pučku školu.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Grimme; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Alpha"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: štopski lečnik dr. Vejvoda.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 28. rujna 1918. — Broj 1156.

Bugarska zatražila primirje i mir.

Službena objava bugarske brzojavne agenture. — Korak poduzet bez kraljeva znanja u suglasju sa blokom većine. — Utisak u Berlinu. — Pokret proti Malinovu. — Grof Burian o položaju. — Vojničke posledice. — „Položaj je ozbiljan". — Izjava nemačkog državnog tajnika.

Sofija, 26. (D. u. — Bug. brz. ur.) Službeno se saopćuje: Na temelju najnovijih dogadjaja i posle zajedničkog pretresivanja položaja sa nadležnim činiteljima, bugarska je vlada, vodjena od želje da se učini kraj krvoproliću, dala generalissimusu vojske na bojnom polju punomoć, da vrhovnom zapovedniku antantinih sila u Solunu predloži, neka se odustane od bojeva, kako bi se započela pregovaranja u svrhu sklopljenja primirja i mira. Članovi bugarske delegacije su sinoć otputovali, da stupe u dodir sa opunomoćenicima ratujućih antantinih država.

Sofija, 26. (D. u. — Bug. brz. ur.) Vladinom bloku pripadajuće stranke objavljuju sledeću notu: U suglasju sa strankama bloka predložila je vlada jučer dne 25. u 5 sati popodne neprijatelju primirje u svrhu mirovnih predloga. Stranke bloka pozivlju vojsku i pučanstvo, da očuvaju vojničku i javnu disciplinu, koja je tako nužna, da se u tako odlučnim trenucima započeto mirovno delo dovede srećno do svršetka. Narodna je skupština sazvana za 30. rujna.

Berlin, 26. (D. u.) Prispele su vesti, prema kojima je bugarski ministar predsednik Malinov ponudio primirje vodjama proti Bugarskoj operirajućih antantinih četa. Kako se javlja, gospodin je učinio ovu ponudu na vlastitu ruku, bez privole kralja, parlamenta i bugarskog vojnog vodstva. U bugarskim, savezu vernim krugovima izazvalo je Malinovljevo postupanje veliko uzbudjenje. U toku su vojničke mere, kako bi se krepko poduprlo bugarsku frontu. Prema poslednjim vestima iz Sofije, pojavljuje se protugibanje proti ministru predsedniku Malinovu.

Beč, 27. (D. u.) „Fremdenblatt" javlja: Ministar vanjskih posala grof Burian izjavio je tečajem svojih pogovora s nemačko-nacijonalnim članovima vanjskog odseka delegacija, da unatoč dogadjajima u Bugarskoj ne treba prosudjivati sveukupnu situaciju suviše kritički. Na daljnje upite delegata uzvratio je grof Burian, da ćemo postupati u potpunom sporazumu s Nemačkom. Savez izmedju nas i Nemačke države ostaje ko i pre neuzdrman i jak.

Beč, 27. (D. u.) Novine se bave na dugo i široko sa najzadnjim dogadjajima na maćedonskom ratištu te ustanavljaju, da je polag zadnjih vesti bugarska vojska pretrpela bez sumnje težak poraz, pošto je čitava bugarska fronta do Vardara ispremaćena, usled čega je izgubila velike količine materijala i velik broj boraca te je napadač prestupio već na bugarsko tlo. Novine ističu, da se uz dane prilike mora računati s okolnošću, da će poraz i utecati na političko držanje Bugarske, ma da se iz činjenica ne može još razabrati u kojem obliku i s kojim ciljevima. Naše vojno vodstvo nije tim razvojem stvari preneraženo a pogotovo radi toga ne, što se već deset dana izvršuje. Pre svega valja posmatrati albansku frontu. Kritički je ovde momenat, da za naše operacije u Albaniji nisu bili merodavni politički ciljevi već samo potpora Bugarima, čije istočno krilo štitimo. Povlačenje bugarske fronte stavlja naše vojno vodstvo pred nove odluke, čije će se posledice možda pokazati već u najbliže doba. Na svaki način pratilo je vojno vodstvo dogadjaje u Maćedoniji te prema tome udesilo svoje odluke. Za slučaj, da bi bilo potrebno latiti se kojekakvih vojničkih mera — mi smo pripravljeni.

Berlin, 27. (D. u.) U današnjoj sednici glavnog odseka državnog sabora uzeo je državni tajnik vanjskih posala von Hintze reč, te je saopćio vesti, koje predleže iz Sofije o koraku ministra predsednika Malinova, da postigne primirje i mirovna pregovaranja te je izjavio, da je bugarska delegacija prema nekojim vestima otputovala već u sredu u Solun dok je po drugim vestima bila još u četvrtak u Sofiji. Za tim objasnio je državni tajnik von Hintze stanovište nemačke vlade prema dogadjajima u Bugarskoj. Državni je tajnik označio položaj u Bugarskoj kao veoma ozbiljan. Odmah posle ofenzive sporazuma odaslalo je nemačko vojno vodstvo jače sile u Maćedoniju, od kojih su nekoje već stigle na lice mesta. I austro-ugarsko je vojno vodstvo poslalo znatne pomoćne sile. Državna će vlada trajno obaveščivati državni sabor o dogadjajima u Bugarskoj. Predsednik je odseka za tim predložio, da se opusti svaka debata o Bugarskoj, budući da položaj nije još jasan. Predlog bio je jednodušno prihvaćen.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.) Službeno se javlja: Uzduž tirolske fronte i na mletačkoj gorskoj fronti topovska paljba i okršaji ophodnja. — Na zapadnom su se bojištu austro-ugarske čete proslavile u bojevima istočno od Moze. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 27. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U Champagnei izmedju uzvisina zapadno od Suippe i Aisne kao što i severozapadno od Verduna izmedju Argona i Moze započeli su jučer Francuzi i Amerikanci s jakim navalama. Topovski se boj širio preko uzvisina zapadno od Suippe prema zapadu prema Reimsu, na istoku preko Moze sve do Mozele. Tamo su usledile samo delomične navale, što su bile suzbijene posle boja. Kod njihovog suzbijanja zapadno od Moze odlikovale su se takodjer austro-ugarske čete. Na frontama glavne navale uvela je moguća topovska paljba pešačku bitku. Zapadno od Aisne provalio je Francuz, a istočno od Argona Amerikanac uz uložak brojnih oklopljenih vozova proti našim položajima. Prema zapovedi uzmakle su naše prednje postojanke na njima doznačene obrambene položaje. Kod Tahure i Ripenta uspelo je neprijatelju svojim do večera nastavljenim navalama da prodre preko naše prednje bojne linije sve do uzvisina severozapadno od Tahure i do Fontaine-en-Dormois. Ovde su zatvorile pričuve mesnu provalu neprijatelja. S osobitom žestinom izveo je neprijatelj svoje navale proti našim položajima izmedju Auberive i jugoistočno od Somme-Py. Skršile su se uz najteže gubitke pred našim bojnim linijama. I severno od Cernaya skršile se do večera više puta opetovane neprijateljske navale. U Argonama suzbili smo delomične navale neprijatelja. Izmedju Argona i Moze prodro je neprijatelj preko naših prednjih linija sve do Montblainville—Mont-Faucon i do luka Moze. Na tom mestu zaustaviše ga naše pričuve. Neprijatelj je mogao dakle na nekojim mestima dopreti do naših pešačkih i prednjih topničkih linija. Pokušaj prodora, koji su Francuzi i Amerikanci poduzeli s dalekosežnim ciljevima, skršio se za prvog dana bitke na žilavosti naših četa. Predstoje novi bojevi. — Ludendorff.

•

Večernji izveštaj.

Berlin, 27. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Izmedju cesta, što vode od Arrasa i Peronna na Cambrai i proti položaju Siegfrieda zapadno od Cateleta započele su navale Engleza i Amerikanaca uz golemi uložak četa i materijala. Navala u smeru na Cambrai stekla si je ozemlja. U Champagnei kao što i izmedju Argona i Moze izjaloviše se ponovno teške navale Francuza i Engleza.

Rat.

Izmedju Suippe i Moze navalili su Francuzi i Amerikanci prekjučer u jutro po jedanaestsatnoj topovskoj paljbi. Nemci su po staroj taktici izmakli glavnom udarcu te povukli slabe prednje čete u stražnje položaje. Navala je Amerikanaca i Francuza od kojih su prvi napadali na fronti zapadno od Aisne a potonji istočno od nje, dostigla je prema tome samo na nekojim mestima nemačke pešačke i topničke položaje. Navalna je fronta široka 60 kilometara a ozemlje stečeno po neprijateljskoj vojsci iznosi od 5 do 7, na Mozi 9 kilometara. — Jučer su Englezi i Amerikanci poduzeli opet golemu navalu u smeru na Cambrai i Le Catelet. Navalna fronta iznosi tu preko 30 kilometara. Večernji izveštaj javlja, da si je neprijatelj stekao prostora u smeru na Cambrai. — Na maćedonskom su bojištu zaposeli Englezi Strumicu. — U Palestini zaposeli su Englezi Amman te prekinuli time železnicu Hedžas, koja vodi u Meku i Medinu. Time su operacije turske vojske u području južno od Palestine i pogotovo u Arabiji vanredno otešćana.

•

Engleski izveštaj iz Palestine: Izakako smo u jutro 22. rujna zaposeli prelaze preko Jordana kod Isr-ed-Damit, bio je zatvoren zadnji put begu turskih armija zapadno od reke. 7. i 8. turska je armija prestala takorekuć da egzistira. Čitav se njezin tren nalazi u našim rukama.

•

Engleski izveštaj iz Palestine od 26. rujna: Na severu zaposela je naša konjica Tiberias—Somech i Es Samra na bregu jezera Tiberias unatoč odlučnom otporu turske posatke. Istočno od Jordana zaposela je naša konjica Amman na železnici Hedžas te progoni turske čete, koje se povlače na sever uzduž železnice. Od početka bojeva u noći na 19. t. m. iznose ukupni naši gubitci svake vrsti manje nego li deseti deo broja dopremljenih zarobljenika.

•

Engleski izveštaj od 26. rujna uvečer: Osim sukoba izmedju štrafunskih odelenja na različitim delovima fronte, tečajem kojih smo dopremili nekoliko zarobljenika, nema ništa zanimivoga da se javi. Zadnjih dana osvojile su prva i šesta engleska divizija devetog zbora pod zapovedništvom generala Breithweita po ljutom boju ali s malim gubicima severno od St. Quentina zapleteni sustav opkopa, utvrdjene točke, jednu šumu i nekoja mesta, dopremiv preko 1500 zarobljenika. Kod ovog poduzeća poduzeo je neprijatelj mnogo jakih protunavala, koje smo sve suzbili.

•

Službeni engleski izveštaj iz Soluna javlja: Englezi su unišli u Strumicu.

•

Izveštaj istočne armije od 25. rujna: Unatoč ulošku jačih nemačkih sila morao je neprijatelj da nastavi svoj uzmak na sever. Ipak opiraju se njegove jake zalaznice severozapadno od Bitolja. Na levom su krilu savezničke čete prekoračile Prilep te su prodrle na cestama Nači—Kičevo i Veles. U centrumu osvojili su Srbi gorski masiv Popadija istočno od Babune te su si stekli na donjoj Černi zemljišta. Na drugoj strani proširili su svoj mostobran severno od Vardara te su doprli do uzvisina izmedju Vardara i doline Kriva Lokavica, na kojim se kuša neprijatelj žurno utvrditi. Na desnom krilu pomaknule su francuske, engleske i grčke čete jake prednje čete preko Vardara prema Gradcu i Hudovu te su osvojile gorski masiv Karbil severno od Dojranskog jezera. Plen raste neprestance. 23. t. m. zaplenili smo preko 30 topova i znatni manji pribor.

---

* **Car pomilovao poljske legijonare.** Beč, 27. (D. u.) Car je primio predsednika poljačkog kola dr. Tertila, predsednika zastupničke kuće dr. Germana i člana gospodske kuće Bilinskoga u audijenciju u carskom dvoru te im saopćio, da je odredio posvemašnju obustavu parnice proti poljačkim legijonarcima u Marmaros-Szigethu. Dr. Tertil odgovorio je sa duboko osećanom zahvalom za milosni čin carev.

* **Preokret u Bugarskoj.** Ženeva 25. (D. u.) „Gazette de Lausanne" piše u svom uvodniku od 21. t. m.: Bugarski poraz neće poboljšati diplomatičku situaciju za kralja Ferdinanda. Jedna nesreća dolazi retko osamljena. Nova se pogibelj preteći pojavila. Veoma uplivni „Newyork Times" vodi akciju, kojom bi se imao sklonuti predsednik Wilson, da navesti Bugarskoj i Turskoj rat, budući da je potrebno, kako veli „Newyork Times", da se na celoj fronti stvori odluka. Doće trenutak; kad će se naši saveznici pitati: Da li ste za Srbiju, Rumunjsku i Grčku ili hoćete izdati ove zemlje na korist Bugarske? Amerikanski će list po svoj prilici imati svojom kampanjom uspeha. Veoma je lako moguće, da će doskora kralj Ferdinand imati jednog neprijatelja više. U tom će se momentu povećati briga, koja mori kralja a kod gospodina Malinova postaće antantofilna orijentacija vidljivija. No glas „Manchester Guardiana" ostao je bez odgovora. Ali za to ostaje u kreposti znameniti članak „Timesa" na bugarski naslov od 28 kolovoza. Tamo se pokazalo Bugarima: Saveznici neće izdati Srbe, Grke i Rumunje u prospeh Bugara. Žele li Bugari postići mir, moraju dati dokaza svoga kajanja. Nadajmo se, da su se ove želje čule. Pitanje jest, da li će poraz u Maćedoniji sklonuti Bugarsku na ozbiljno promišljanje i pretresivanje sopstvenog položaja.

* **Italija želi sklopiti posebni mir s Austrijom?** Prije nekoliko dana priopćili smo u našem listu brzojav talijanske zvanične brzojavne agenture, koja je širila neke rečenice talijanskog ministra predsednika Orlanda pune hvale na austro-ugarsku vojsku. Ova hvala iz talijanskih ustiju upadala je upravo u oči, pošto nije u Talijana običaj, da odviše hvale svoje neprijatelje. Sada priopćuje „Corriere della Sera" prema „Kölnische Zeitung" članak, za kojega taj nemački list veli, da nije bio pisan u redakciji, što proizlazi i iz njegova oblika. U tom se članku pozivlje Austro-Ugarska na pristojan način, neka stvori odluku glede na teritorijalne koncesije, na koje je voljna pristati. Što bi se u tom slučaju imalo desiti, morala bi Austro-Ugarska poverljivo saopćiti Italiji. Puteve i sredstva za to, da bi si Austrija već našla. — Konačno dolazi iz Berna brzojavka, kojom „Agenzia Stefani" poriče istinitost vesti, da se izmedju Austro-Ugarske i Italije služ-

beno pregovara posredovanjem švicarskog diplomata. To su sve veoma čudnovati simptomi.

* **Nemci proti Čehoslovacima.** London, 19. (D. u.) „Havas". Brzojavka iz Vladivostoka od 11. rujna veli, da je češkoslovački generalni stožer bio obavešten o tome, da su se pojavile redovite nemačke čete kod boljševičkih četa na Volgi i u području Dona. Prema tome se mogu očekivati ozbiljne operacije proti Čehoslovacima. Češkoslovačka armija na Volgi je slabo opremljena i prehranjena. Čini se, da se s Čehoslovacima bori na desnoj strani seljačka armija a na levoj kozačka armija pod zapovedništvom generala Dutova. Kontingenti nisu poznati. Nemci, čini se, napreduju s jugozapada. Posve je jasno, da se moraju veoma naprezati, da se održe u predelu Donečke kotline. Ruski Čehoslovaci stoje pod komandom generala Strivija. Pod njegovim zapovedništvom stoje pukovnik Zetjy na zapadu i Gajda na istoku.

* **Boljševičke grozote.** Dok je nemački državni tajnik tvrdio, da su vesti o grozotama boljševika preterane, budući da je Nemačkoj teško priznati nečovečnost svojih saveznika, dotle javlja „Journal", da je izmedju ministra i konzula neutralnih država, kojima su se bili priključili i austrijski i nemački konzul, došlo do veoma oštrog razgovora. Neutralni su ministri i konzuli najodlučnije prosvedovali proti boljševičkim grozotama. Švicarski je zastupnik u Petrogradu, gospodin Odier, vodio kao najstariji član diplomatičkog zbore reč te je Zinovijevu oštrim rečima predočio grozote, kojima se boljševici ponose. Gospodin je Odier dao izražaja svojoj srdžbi radi ovih zuluma te je zatražio, neka se okrutnostima učini već jednom kraj. Zinovjev je izjavio, da će želje diplomata saopćiti pučkim komesarima, pošto sam ne može da u tom pitanju stvori odluke. U jednom je razgovoru izjavio gospodin Odier nekom uredniku „Journala", da će ova demarša po svoj prilici ostati bez uspeka.

* **Talijanska granica opet zatvorena.** Lugano, 26. (D. u.) Talijanska granica bila je opet zatvorena.

Iz slavenskog sveta.

Iz Hrvatske. 11. t. m. sankcionirao je hrvatski kralj hrvatsku izbornu reformu. Suvišno bi bilo isticati važnost tog dogadjaja, kojemu „Hrvatska Riječ" posvećuje dugi uvodni članak, ističući osobito vanredne zasluge, koje si je stekao u tome hrvatski ban svojim odlučnim i muževnim nastupom. Time je dobila Hrvatska u istinu demokratski izborni red. Broj izbornika piviseje se time od 45.000 na 200.000. U hrvatskoj će prema tome imati svaki hrvatski podanik pravo glasa. Učinjen je time velik korak napred u smislu demokratizacije hrvatske države, koja će zajamčiti narodu novi i bolji razvoj te će bez sumnje imati iznimni utecaj na pročišćivanje političke atmosfere od denuncijanstva i tudjinačkog i izdajničkog agentstva. Hrvatska i Slavonija može se danas hvaliti, da imade najdemokratičniji izborni red u monarkiji i to je jedna stečevina od trajne vrednosti, ne samo za sadašnjost, već takodjer za budućnost. — Hrvatske su novine izašle većim delom sa čitavim zaplenjenim stupcima. Pisale su po svoj prilici o rešenju bosansko-hercegovačkog pitanja i bavile su se sa poznatim memorandumom srpsko-hrvatskih političara Bosne i Hercegovine. Taj korak imade vanredno značenje te je prvi istup bosanskih Srba iz njihove rezerviranosti i taj prvi je korak u znamenju ujedinjenja jugoslavenskoga naroda. Političari, koji su potpisali memorandum, su: Risto Hadži Damjanović (prije srpska oportunistička stranka), Mato Bekavac župnik sarajevski (bivša Hrv. Nar. Zajednica), Pero Todorović (grupa Jeftanovićeva, Srpska Riječ), Gjuro Džamonja (Hrv. Nar. Zaj.), Jovo Pešut (Srp. Riječ), Gagro Gašić (srp. nar. str.), Gjorgje Pejanović (red. Srpske Riječi), dr. Fr. Julijan Jelenić, rektor bogoslovlja franjevačkog, dr. Fran Karlo Ikić, rektor franjevačke gimn. Visoko, msgr. Karlo Cankar, dr. Ljubo Simić (pre srpska oport. str.), Gligorije Jeftanović, vodja prijašnje „Jeftanovićeve grupe" Srpske Riječi, najugledniji srpski vodja, Vojislav Šola, Srbin, predsednik prijašnjega bos. sabora, dr. Joso Sunarić (Hrv. N. Zaj.), Pero Stokanović, dr. Jojkić, Danilo Dimović (pre podpredsednik sabora, sada član hrv. srp. koalicije u Hrvatskoj), Fra Ljubo Galić, predsednik bogoslovlja franjevačkog, dr. Sano Lubibratić (narodna grupa, srpska), dr. Luka Čabrajić (Hrv. N. Zaj.), dr. Vlado Andrić (srpski oport.), dr. Vjekoslav Jelavić (Hrv. N. Zaj.) Stjepan Subašić, dr. Marko Alaupović, kanonik. Kako bi već javljeno, izjavio je dr. Šola, da može s Tiszom da govori samo korporativno. Zanimivo jest i to, da je memorandum potpisao takodjer jedan Slovenac, kojega se može smatrati već Bosancem, bivši tajnik biskupa Stadlera, mnsg. Karlo Cankar i da se izričito izreklo, da memorandum obuhvaća sva tri jugoslavenska plemena. Taj korak dokazuje opet, da su ljudi, koji su pre vodili oportunističku politiku u nadi da bi time koristili narodu te se baš radi toga cepkali i svadjali, bili u jedru dobri i valjani ljudi i da su samo prolazno podlegli miazmima pokvarenog strančarenja ucepljenoga sa strane Beča i Pešte u jugoslavenski narod. Nadajmo se, da će taj zajednički istup poštenih elemenata svijuh stranaka i svijuh veroispovesti zbližati različite političke struje i stvoriti trajno snošljive odnošaje, koje trebamo za nesmetan kasniji razvoj našega naroda. — Zato je posve naravna ova vest, koju donašaju zagrebačke novine: Grof Tisza biće primljen u audijenciju kod kralja, da izvesti o svome putovanju o jugoslavenskim zemljama. Tisza je dobio najnepovoljnije utiske. Jugoslavenska ideja zahvatila je tako čvrsto koren, da bi plebiscit donio najgori rezultat. Naročito je Tisza razočaran držanjem bosanskih Muslimana, koji rade zajedno sa ostalim Srbo-Hrvatima. Vjerojatno je, da će radi velikih poteškoća, koje proizlaze iz izveštaja grofa Tisze, rešenje jugoslavenskog pitanja biti odgodjeno.

•

Iz Slovenije. „Slovenski Narod" javlja: Zanimivu je brzojavnu okružnicu razaslalo c. kr. zemaljsko oružničko zapovedništvo u Kranjskoj svim podredjenim oblastima: Okružnica veli: „Sve osobe, koje prave jugoslavensku propagandu, treba prijaviti, da ih se učini neštetnima". C. k. oružničko zapovedništvo hoće prema tome uapsiti sav naš narod. Slovenski narod pod ključem — ideja jest groteskna, ali očividno veoma aktualna. — U Ljubljani cenzurira slovenske novine c. k. redarstveni savetnik dr. Skubl. „Slovenec" je doznao, da je baš taj gospodin Škubl, koji tako bezobrazno postupa sa slovenskim novinama, poslao „Musketi" u Beč jednu škandaloznu pesmu proti biskupu Jegliču. U službenom ljubljanskom listu izašli su u zadnje doba takodjer napadaji na porotnički sud, koji, kako veli „Slovenec" potiču iz istog vrela. Sada je policijski savetnik dementovao vest, da je on bio, koji je poslao „Musketi" pesmu proti biskupu Jegliču. O napadajima na porotnički sud ne veli ništa. Zaista interesantna zakulisna igra c. k. ljudi. — Kao svako narodno poduzeće, mora se i ljubljansko kazalište da bori vanrednim poteškoćama. Za hrvatske škole, za slavenska kazališta, za slavenske potrebe ne može se dobiti ni profesora ni glumaca ni učitelja, što su klasifikovani sa „C". To ipak ne smeta, da se za nemačke škole i tamo gde su nepotrebne, oslobadjaju za ratnu službu sposobni ljudi i to u svakom broju. Radi toga se nije moglo svečano otvoriti narodno slovensko kazalište u Ljubljani već 15. rujna a biće možda moguće tek 15. listopada. Ali da se ne odgodi uopće otvaranje kazališto, zaključilo se otvoriti dramsku sezonu predstavom Finžgarevog „Divjeg Lovca", dok će svečano otvorenje sezone usleditі tek onda, čim bude sav zbor i sav orkestar na okupu. — Slična je nezgoda zadesila takodjer drugu narodnu svečanost: Narodni je blagdan, što ga je slovenačka sekcija hrvatsko-srpsko-slovenačkih žena htela prirediti dne 21. i 22. rujna u korist siročadi palih južnoslavenskih vojnika u poslednji čas od redarstva zabranjen. Redarstvo je narodni blagdan zabranilo u samo predvečerje. Medjutim oko ponoći došla je brzojavna dozvola za obdržavanje narodnoga blagdana. Pošto su brzojavno o zabrani informovane sve provincijalne sekcije, to se dozvola, koja je tako kasno došla, nije mogla naknadno dojaviti. Zato je narodni blagdan slovenski odgodjen za prve dane meseca listopada.

Domaće vesti.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu u ulici Cenide obavlja se svaki dan od 9—12 sati pre i od 4—6 posle podne. Za sada će škola biti samo u ulici Cenide, a kasnije otvoriće se usporednice i u Sijani. Roditelji imadu dopratiti decu i donesti sobom potvrdu župnog ureda o danu rodjenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku svedodžbu. — U ulici Cenide otvoriće se i zabavište, u koje će se upisivati decu od navršene 3. do 6. godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i za pučku školu.

Roditeljima. Upisivanje dece u naše škole, koje se sada obavlja, nije samo za onu decu, koja tek stupaju u prvi razred, nego se imadu upisati i ona deca, koja su već do sad pohadjala našu ili bilo koju drugu školu. Upisivanje se obavlja u ulici Cenide do subote 28. o. m. od 9—12 sati pre i 4—6 posle podne. Ovoliko javljamo roditeljima, da ne bi mislili, ako su im deca pohadjala školu lani, da netrebaju decu letos upisati. Prihvaćamo eto ovim opet prigodu, te još jednom preporučamo našim ljudima, da bezodvlačno zapišu svoju decu u naše škole. Naša škola stvara našem detetu put budućnosti. U našim školama razviće se dete u svojem materinskom jeziku, a u koliko je potrebno učiće i druge jezike. Nemojte roditelji prouzročiti svojom nemarnošću, da Vam se dete otudji i da se odreče onoga, što nam je sveto. Ne dozvolite, da se deca ne odgoje ni za Vas ni za sebe, nego za sluge tudjincima. Mnogo smo puta progovorili o našim školama i našem jeziku, te smo javno predočili, kako će svršetkom rata prestati i svako nasilje, a naš jezik zauzeće ono mesto, koje ga po broju njegovog naroda pripada. Da ljubite roditelji svoju decu, dokažite time, te ih upišete u naše hrvatske škole. Nekoji roditelji osobito bi rado dali decu u nemačke škole, jer da nemački jako rabi u životu. Istina je, da danas nemački rabi, ali posle rata za nemački se kod nas ne će znati. Na željeznicama, u sudovima, na kot. poglavarstvu, kod općine i drugde biće samo hrvatski i talijanski uredovan jezik, jer ovde stanujemo samo mi Slaveni i Talijani. Nemaca tu nema i posle rata neće biti ni glasa ni traga Nemcima, ni njihovom jeziku. Jer posle rata biće prilike u Austriji posve drukčije i svakako u demokratskom i pravednom te snošljivom narodnom duhu preuredjene. Nemci će biti gospodari u svojoj, a mi u našoj kući a ovo pravedno će uredjenje biti na korist i jednim i drugima.

Razredna lutrija. Srećke 5. razreda mogu se dignuti kod poslovnice Jos. Krmpotić, trg Custoza. Žrebanje počima 9. rujna te svršava 13. listopada.

Umorstvo mlade udovice u Puli. U ulici Sterneck br. 243 u drugom spratu na desno, stanuje obitelj Meicheln, koja se sastoji od oca Ivana, koji sa svoja dva sina radi u arsenalu, te majke Anke, kojoj je u kućnim poslovima pomagala kćerka Marija udata Peraz mlada udovica od 25 godina. U istom hodniku stanuje Antun Pecher, radnik, koji se sada nalazi u Trstu na dopustu, a prijateljevao je s nekim Ermanom Fuchsom, brijačem u Cantiere Navale Triestino. Fuchs ima 34 godine, oženjen je te ima ženu i dvoje dece, koji živu u Trstu. Kod svog se prijatelja upoznao sa Marijom, koje lepota ga je očarala. Marija se u početku nije mnogo obazirala na njegovo udvaranje, a kad je saznala o pravom stanju stvari, izbegavala ga je. Pred nekoliko ju je dana Fuchs zamolio, e bi mu popravila njegovo odelo. Marija se molbi odazvala, te mu u četvrtak ujutro oko 9 sati odnela popravljeno odelo u njegov stan. Tom prilikom izgleda, kao da ju je Fuchs napastovao izjavamu svoje ljubavi, a možda ju htio silovati. Nije izvesno, što se medju njima zbilo, tek je Marija najednom izletila iz stana, grozno vičući. — Na njezinu viku poleti majka iz svog stana i ugleda si jadnu kćerku svu u krvi, sa ranama na prsima i grlu, te zarinutim nožem u šiji. Na majčino zapomaganje sletiše se susjedi, medju kojima i neki mornar, koji izvadi nož iz rane. Mariju ponesoše zatim na postelju, gde je iza nekoliko časova izdahnula. — Prišavši lečnik ustanovio je, da je smrt nastupila usled velikog gubitka krvi. Fuchs je odveden u zatvor, te dosada nije na sva postavljena mu pitanja dao nikakva odgovora. Mariju opisuju svi, koji su je poznavali, kao poštenu i čestitu ženu, vrlo odanu svojoj majci, koju je i svojim radom potpomagala. Zato je tim veća tuga čitave obitelji, pa dogadjaj pobudjuje u gradu sveopću sućut.

Našim pretplatnicima na ratnim brodovima. Pošto nam stižu pritužbe, da mnogi naši pretplatnici na ratnim brodovima ne dobivaju našeg lista, kojeg mi im sveudilj šaljemo, izuzevši one, od kojih smo dobili list natrag, te sumnjamo da se naši listovi mesto da budu povraćeni, uništavaju, molimo one pretplatnike, koji ne primaju listove, neka nam to jave, da možemo poduzeti potrebne korake, jer zakon ne dopušta u nikakvom slučaju kradju tudje imovine.

Šumska kolonija u Villa Rizzi za siromašne učenike grada zaključiće se u nedelju dne 29. tek. m. na tri sata popodne sa vežbom učenika, na koje se pozivlju osobito roditelji dece, koja su tamo dolazila. Svaki drugi gost biće dobro došao. Mesno školsko veće.

Dražba. Dne 1. listopada t. g. obdržavaće se kod „Pferdeverwertungsstelle" u Pazinu dražba 9 komada pomlatka konja i 5 komada pomlatka magaraca.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Mailpeter; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Adria"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: fregatni lečnik dr. Stocky.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24 - Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rukopisi se ne vraćaju. Čet rač. aus. pošt. šted. 26.795

Godina IV. — U Puli, nedelja 29. rujna 1918. — Broj 1157.

Objava.

Tekom ovog rata se štošta nepredvidljivog već dogodilo te se i dandanas dogadja. Kraj velikih svetskih dogadjaja imade i malenih. Tako se eto i to desilo, da sam se ja po dogovoru sa nekolicinom naših narodnih ljudi na to odlučio, da preuzmem sa 1. oktobra tek. godine vlasništvo i izdavanje ovog „Hrvatskog Lista“.

Koliko mi budu slabe sile dopuštale, trsiću se, da bude ovaj naš skromni dnevnik odgovarao današnjim slavenskim prilikama ovde na našem Jugu.

Nadam se, da će čitatelja biti uvek više, predplatnika uvek tačnih, dopisnika i suradnika mnogo i uvek marljivih i savesnih.

Sve neka bude na procvat, diku i ponos Naroda.

Pula, dne 29. septembra 1918.

Dr. Lovro Scalier.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih bojeva. — Na albanskoj su fronti suzbile naše čete u odseku, koji su preuzele od Bugara, neprijateljske navale. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 28. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Englez napada u smeru na Cambrai i južno od tog grada. Francuz nastavlja u Champagnei, Amerikanac istočno od Argona svoje navale. Delomični sunci i napadaji izmedju Yperna i Scarpe kao što i izmedju Aillette i Aisne pratili su velike navalne operacije neprijatelja. — Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i von Böhna: Neprijatelj, koji je nasrnuo izmedju Scarpe i Yperna na više mesta, bio je suzbijen. Na obim stranama i izmedju cesta, što vode iz Arrasa i Peronna na Cambrai, udarilo je 16 engleskih i kanadskih divizija po ljutoj paljbi na navalu. Na obim stranama Marquiona, izmedju Moeuvres i Greincourta kao što i izmedju Ribecourta i Villers-Guislaina skršio se prvi juriš neprijatelja pred našim linijama. Kod Inchy-en-Tardois provalio je neprijatelj iz Bourlona, Havrincourta i Flesquieresa. Tečajem bitke uspelo mu je, da proširi ovo provalno mesto i da nas severno od glavne ceste Arras—Cambrai potisne natrag do linije Oisy-le-Verger—Haynecourt. Južno od glavne ceste održali smo po izmenljivim bojevima i po uspešnoj protunavali poslepodne liniju šuma Bourlon—Ribecourt. Pred našim položajima izmedju Ribecourta i Villers-Guislains skršile su se sve navale neprijatelja. Izmedju Epehya i Bullecourta suzbili smo jake navale Engleza i Amerikanaca. Po zaključku je bojeva neprijatelj bio svuda bačen na svoje linije, kod Lempire dapače preko njih. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Aillette i Aisne suzbili smo delomične navale neprijatelja istočno od Vauxaillona i zapadno od Jouy. U Champagnei nastavili su Francuzi, istočno od Argona Amerikanci, uloživ privremeno sveže divizije, svoje navale. Francuz je svojim više puta opetovanim navalama mogao steći izmedju Suippe i Aisnei samo malo prostora. U večer stajasmo u boju na liniji Auberive-sur-Suippes—južno od Somme-Py—Gratrieuil—Beaconville—šuma Cernay. Navale Amerikanaca istočno od Argona zaustavljene su južno od linije Apremont—Cierge. Mont-Faucon bio je ispražnjen radi pretećeg opkoljenja. Navale, poduzete preko Mont-Faucona i istočno od njega, izjaloviše se pred našim novim linijama. Francuzi i Amerikanci pretrpiše i jučer opeta teških gubitaka. — Jučer saštrelismo 33 neprijateljska letala. Poručnik Rumay izvojevao je svoju 45., natporučnik Lörzer svoju 44. i poručnik Bäumer svoju 35. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnom bojištu došlo je do velikih bojeva. Englezi i Amerikanci su poduzeli na fronti od 30 kilometara navalu u smeru na Cambrai te su uznapredovali za 5 do 8 kilometara. — U Champagnei i severozapadno od Verduna nastavili su Francuzi i Amerikanci svoje navale. Francuzi su si stekli samo neznatno ozemlja. Za to su Amerikanci proširili nešto svoj uspeh te postigli na fronti od 12 kilometara prosečnu dubinu od 10 kilometara. Pošto je ovaj dobitak na zemljištu usledio baš uz reku, veli ratni izvestitelj „Tagespošte“, da će Nemci morati povući svoje položaje i na istočnom bregu Moze, jer su ugroženi sa boka. — Iz Palestine nema nikakvih novih vesti. Polag zadnjih izveštaja iz Maćedonije osvojili su Englezi Štip i Veles te se približavaju Skoplju.

•

Francuski izveštaj od 26. rujna: Izmedju Aillette i Aisne ponovio je u večer neprijatelj svoje navale, što ih je jučer poduzeo u okolici Allemanta i Laffauxa. Na poslednjoj toj točci uspelo mu je, da prodre u francuske linije. Ali energičan je protuudarac Francuza uspostavio prijašnji položaj. Dalje na jug izvojevale su si francuske čete istočno od Savoya nekoje prednosti, gde su dopremile zarobljenika. Danas u 5 sati u jutro napadoše francuske čete u zajednici s Amerikancima, koji operiraju dalje na istok, na Champagnskoj fronti.

•

Francuski izveštaj od 26. rujna u večer: Jutros navališe Francuzi i Amerikanci na obim stranama Argona. Operacije razvijaju se povoljno. Napredovanje Francuza zapadno od Argona iznosi više kilometara. Bitka traje dalje.

•

Francuski izveštaj od 27. rujna posle podne: Navala francuskih četa razvila se jučer s potpunim uspehom izmedju Suippes i Argonna. Moguća prva nemačka linija, koja je bila snabdjevena sa opkopima i žičanom zaprekom u dubini od 5 kilometara i koju je neprijatelj od godine 1915. bio opremio sa sve opsežnijim utvrdama, bila je osvojena na sjajan način po Francuzima u širini od 35 kilometara a na nekojim mestima i prekoračena. Prvog dana bitke zauzeli smo farmu Navárin, Butte de Souain, uzvisine Mureta Tahurea i Mesnila, sela Tahure, Ripont, Rouvroy, Cernay-en-Dormois i Sörvon-Melzicourt, koje je neprijatelj izgradio u uporišta te energički branio. Broj do sada dopremljenih zarobljenika iznosi 7000, medju kojima imade 200 časnika. Tečajem noći nije neprijatelj pokušao protuakciju. Navala započela je jutros rano te se razvija usprkos nepogodnom vremenu povoljno.

•

Engleski izveštaj od 26. rujna posle podne: Severozapadno od St. Quentina izveli smo jučer posle podne i tečajem noći uspele mesne podhvate. Engleske su čete napredovale te su osvojile nekoje veoma utvrdjene točke, zarobivši izvestan broj Nemaca. Osim protunavala, o kojima smo javili, da ih je neprijatelj poduzeo severozapadno od Fayata, napale su njegove čete još dva puta na naše položaje severno od Gricourta. I ove su se navale izjalovile. Severozapadno od La Bassee izvele su jučer engleske čete uspela manja poduzeća. Kod toga smo unapredovali naše linije te zarobili preko 100 momaka. Protunavale neprijatelja tečajem noći bile su suzbijene te je neprijatelj pustio kod toga nekoliko zarobljenika u našim rukama. Severozapadno od Armentieresa popravili smo jučer i tečajem noći naše položaje. Kod okršaja s ophodnjama izmedju Armentieresa i Yperna priveli smo nekoliko zarobljenika.

•

Amerikanski izveštaj od 25. rujna: Prva je armija napala danas u jutro severozapadno od Verduna na fronti od 20 milja te je prodrla do prosečne dubine od 7 milja. Svladavši ljuti otpor neprijatelja, osvojili smo Varennes, Montbilainville, Vauquois i Shepy. Naše su čete prekoračile potok Forges te su neprijatelju preotele mesta Malancourt, Bethincourt, Montfaucon, Cuisy, Nentillois, Septsarges, Dannvoux, Gercourt i Dryllancourt. Do sad smo prebrojili preko 5000 zarobljenika.

•

Rotterdam, 27. Reuter doznaje, da su engleske čete osvojile Veleš i Ištip. Konjica saveznika nalazi se 24 kilometra od Skoplja.

•

Berlin, 27. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Palestini uzmiču turske čete zapadno od Jordana. Turska armija drži se do tle istočno od Jordana proti nadmoćnim silama, ali je ugrožena buntovničkim Arapima. Kod bojeva odlikovala se 146. nemačka pukovnija. Nemačke su se čete probile kroz opkoljenje te uzmiču u dobrom redu od položaja na položaj.

* **Španjolska bolest širi se.** U Budimpešti obolilo je 100.000 osoba od španjolske bolesti. Imade i mnogo slučajeva smrti. — Iz Lavova javljaju, da je španjolska bolest zauzela u Galiciji epidemičan karakter. — Polag nekojih vesti pojavila se u Italiji kuga. „Italia“ govori o epidemiji sa mnogim slučajevima smrti.

* **Saziv talijanske komore.** Chiasso 27. (D. u.) Talijanska je komora bila sazvana za 3. listopada. Dnevni red, što je službeno bio priopćen, sadržaje kao prvu točku „Saopćenja vlade“.

* **Novi namesnik državnog tajnika za mornaricu u Nemačkoj.** Berlin 27. (D. u.) Woffbureau. Na mesto podadmirala Behnkea, koji je kao namesnik državnog tajnika, što je na dopustu, vodio poslove, bio imenovan Ritter von Mann pl. Tiechler namesnikom državnog tajnika za mornaricu.

Unutarnji politički položaj.

Beč, 27. rujna. Zastupnicima je priopćeno, da je većanje obih ministara, kao i zajedničkog ministra dovelo do toga, da se nadje podloga za koncentraciju ministarstva. Većanje je bilo prekinuto radi otsutnosti Husareka. Opozicija ne pokazuje sklonosti za osnovu vlade, te pre svega zahteva, da se ispune njezini zahtevi. I nemačko nacijonalni krugovi nisu pristupačni koncentraciji ministarstva, a naglašuju, da je u sadanjem položaju nemoguć sporazum s Česima i Jugoslavenima. Što se sastanka parlamenta tiče, vlada je kao i dr. Gross za točno držanje roka. I kršćanski su socijali za 1. listopad. U nemačkim se nacijonalnim krugovima želi, da se kuća nakon iscrpivih izjava vlade opet raspusti, te da se najpre počeka na razvitak dogadjaja na ratištima i izvanjoj politici. Naprotiv ostaje opozicija kod toga, da se kuća sastane. Rano ujutro bili su kod ministra preosednika zastupnici Pacher, Urban i dr. Langenhahn, da se informiraju o vanjskoj i unutarnjoj politici i o dogadjajima u Bugarskoj. Zastupnici su Waldner i Urban izvestili u sednici odbora saveza nemačko-nacijonalne stranke o svom razgovoru s ministrom predsednikom. Ovo je većanje oko 1 sat bilo prekinuto, jer su se nemački članovi odbora delegacija za vanjsku politiku, dr. Waldner, dr. Langenhahn i vitez Pantz, uputili grofu Burianu, da doznaju o dogadjajima na političkom polju. Oni su iza svog povratka svoje drugove izvestili, da su iz razgovora grofa Buriana dobili dojam, da se položaj u Bugarskoj može danas mirnije da prosudi, nego jučer. Predstoji mogućnost, da se izgladi vojnički položaj Bugara, a nije nemoguć preokret na tamošnjem ratištu. U ostalom su zastupnici dobili iz razgovora sa ministrom predsednikom taj dojam, da o čvrstoći saveza izmedju monarkije i Nemačke ne treba ni raspravljati.

Beč, 27. rujna. U jučerašnjem je razgovoru izjavio grof Husarek, da je potrebita promena državnog ustroja Austrije, a prije svega je veoma aktuelno rešenje jugoslavenskog pitanja. Sa nemačke su strane ministru predsedniku izjavili, da bi delomično rešenje tog pitanja odbili Jugoslaveni i Česi.

Beč, 28. (D. u.) Kako listovi javljaju, obdržavao se juče pogovor ministra vanjskih posala sa 6 zastupnika nemačko-nacijonalne stranke. O sadržaju tog većanja, koje je poverljivim proglašeno, izašla su u novinama razna saopćenja. Ispravna su tek ona, koja je izdala nemačko-nacijonalna stranka. Sva druga priopćenja nisu tačna.

Bugarska na raskršću.

Kako javlja dopisni ured, bave se sve bečke novine s otpadom Bugarske te vele, da u svakom slučaju mora ostati put u Carigrad otvoren. Za to da će se pobrinuti već Austrija i Nemačka. „Fremdenblatt“ ističe, da vest, prema kojoj je Malinov poduzeo korak bez kraljeva znanja i znanja bugarskog vojnog vodstva, ne odgovara činjenicama. Premda je velik deo bugarske vojske izlučen iz boja, ipak se učinilo potrebite korake, da se solunskoj vojsci stane na put. Poteškoće područja osporiće, vele novine, prodiranje vojske te omogućiće koncentraciju novih sila. Bugarska može da računa sa potporom središnjih vlasti, a Turska je ispunjena istim duhom. — U savezu s bugarskim pitanjem, koje je tvorilo jučer u Berlinu predmet pouzdanog raspravljanja izmedju članova glavnog odseka i vlade, pojavila se u Njemačkoj unutarnja kriza. Računa se s velikim promenama unutar vlade. — Reuterov ured doznaje, da su zvanična mesta dobila mirovnu ponudu Bugarske, koju se može smatrati ozbiljnom. Odgovor može Bugarska da dobije tek iza većanja sa saveznicima. — O položaju na maćedonskom bojištu piše „Neue Freie Presse“, da se opća slika nije promenila. Bugarska odelenja prolaze u Albaniju k austrijskim četama. Ona ne stoje više pod bugarskim zapovedništvom, s kojim su izgubila svaki kontakt. — Francuski

vrhovni zapovednik na solunskoj fronti odbio je molbu Bugarske za 48 satno primirje, ali se izjavio spremnim primiti bugarske delegate. — Sveukupno se položaj nije bitno promenio.

London, 28. (D. u.) Kako Reuterov ured javlja, otputovali su iz Londona ministar Balfour i Bonar-Lav, da posete ministra predsednika Loyd Georga, koji boravi na ladanju, te da s njime većaju o razvitku dogadjaja u Bugarskoj.

London, 27. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Pariza: Poglavica savezničke vojske u Macedoniji izvestio je francusku vladu, da je jedan bugarski parlamentarac zamolio primirje za 48 sati, da se omoguči dolazak dvaju zastupnika bugarske vlade, koji će pregovarati o primirju a eventualno i o miru. Francher d' Esiery je odgovorio, da ne može dozvoliti mir oružja, dok su bojevi u tečaju, ipak je pripravan primiti bugarske opunomoćenike, koji se neka prikažu kod britskih linija u pratnji parlamentaraca.

Iz slovenskog sveta.

Iz Hrvatske. „Slovencu“ piše njegov dopisnik iz Zagreba, da Madžari nastoje svim sredstvima, kako bi uklonili bana, koji im nije po volji. Ali u tom je pitanju postala koalicija odlučna te ustraje na svom stanovištu, da ne će popustiti, e joj se nametne bana, kojega bi u Pešti rado videli. Izmedju redaka i iz čestih poziva na narod, da bude svestan, vidi se, da se koalicija sprema za svaku eventualnost. Nema sumnje, da će u tom slučaju biti sav narod na okupu i da će vlastodršci u Budimpešti postići baš protivno od toga, što su očekivali. Ako je Bosna i Hercegovina, nesretna, zapuštena, sistematski zanemarena zemlja tako sjajno manifestovala solidarnost s ostalim Jugoslavenima, može se računati kao sa sigurnom činjenicom, da će i narod u banovini u odlučnom času dokazati svoju političku zrelost. — Prehrana je Dalmacije zasigurana. Tako javlja glasilo koalicije. Dalmacija će dobiti 3000 vaguna žita, a time će biti rešena od lihvarstva. Dalmacija će iz bratske zemlje dobiti jeftinu i obilnu hranu. Ljubljanski „Slovenec“ veli, da je to zasluga hrvatskoga bana. Radosna je to vest za bednu Dalmaciju.

•

Iz Slovenije. U oduljem dopisu iz Zagreba bavi se „Slovenec“ s misijom Tiszinom te piše medju ostalim: Madžari i Nemci računali su sa našom neslogom na jugu te izaslali su grofa Tiszu, da razbije našu frontu. Ma da je grof Tisza prevejan diplomata, ipak je čisto i bistro priznao u Sarajevu, da je njegov cilj razdvojenje Srba od Hrvata i obojice od Slovenaca. Tiszovo je putovanje bilo prema tome dobar predispit za kušanje narodne svesti. Složni nastup Hrvata i Srba presenetio je Tiszu te je radi toga došlo do veoma dramatičkih prizora s madžarskim političarom, što je politizirao u uniformi pukovnika. Bosna je prva najjasnije ispregovorila, da je deo jedinstvenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba i da vidi jedino svoje rešenje u ujedinjenju sa ostalom braćom. I u Mostaru bio je loše sreće. Tamo je upozoravao osobito katolike na različite privilegije, koje će dobiti katolici, a dobio je najprimerenjiji odgovor od frančiskanskog provincijala fra Davida Nevestića, koji je upozorio Tiszu na prijašnju politiku Madžara prema Srbima te tražio objašnjenja, koja mu je madžarski grof ostao dužan. Kad se provincijal pozivao na hrvatsko državno pravo, kazao je Tisza, da je to samo fraza, na što mu je provincijal uzvratio, da je u tom slučaju i madžarsko državno pravo samo fraza. Grof Tisza je za tim kazao, da je provincijal odviše radikalan... U tom smislu su govorili takodjer dr. Mazzi i podnačelnik grada Smoljan, što je grofa Tiszu tako razbesnilo, da je počeo biti šakom po stolu te se grozio uništenjem (sic!) jugoslavenskoga pokreta. Tako se vratio Tisza razočaran iz Bosne. — Dramska sezona otvara se u Ljubljani danas, 29. t. m. sa Finžgarevom dramom „Naša kri“. Kazališno veće izradjuje medjutim program za tekuću sezonu, za koju će se u prvom pogledu odabrati drame iz slavenskih književnosti, a tek u drugom redu iz tudjih. U kazališnom veću sede literati, umetnici i kazališni stručnjaci. O operama, što će se prikazivati, nisu stvorene još nikakove odluke. Za to se znade, da na slovenskoj pozornici neće biti mesta za plitke bečke operete. Prepstavljaće se samo Offenbachove i Straussove operete i slavenske komade ove vrsti. Konačno se namerava uvesti dobre pučke predstave i za uskrs pasijonsku igru literarne vrednosti. — U slovenskoj prestolnici zastrujio je novi život, novo oduševljenje za rad, za političi i za kulturni, kao priprava za budućnost.

•

Iz Poljske. „Monitor Poljski“ koji izlazi kao službeni list u Varšavi, priopćio je 9. rujna referat o članku, koji je izišao u „Slov. Narodu“: Poljsko demokratsko društvo. Taj je referat priopćio krakovski „Glos Narodu“ dne 14. rujna. Spomen-pesmu „Trozveznice“, za koje se komponiranje raspisao natječaj, priopćio je krakovski „Glos Narodu“ u slovenskom izvorniku i poljskom prevodu. Tako je ova postala himnom u našoj trosvezi: medju Jugoslavenima, Čehima i Poljacima. Od Poljaka u Šleskoj, koji tvore naravni prelaz Čehima, hoće Nemci da narede posebni slavenski narod, različan od poljskog naroda; na taj se način nadaju, da će ga lakše ponemčiti. Imenuju ga „Wasserpolaken“. Kako se različno mišljenje razvija kod ljudi, koji žive u različitim prilikama, pozna se veoma dobro kod Poljaka u Galiciji i ruskoj Poljskoj. Tu razliku iznašaju sada poljski listovi, kojih su neki krugovi počeli da popreko gledaju na poljske činovnike, koje je Austrija svojedobno poslala preko granice. Pod naslovom „Nove zarje“ donio je organ poljske pučke stranke „Piast“ lep članak o potrebi sudelovanja triju slavenskih naroda, Čeha, Poljaka i Jugoslavena. „Piast“ kaže: Izmedju svih ideja pobediti će u tome ratu ona, koja je izašla iz realnosti, te se temelji na neslomivoj volji naroda, a to je ideja samoodredjenja naroda, pojačana idejom slavenske uzajamnosti. — Ljubljanstvo „društvo prijatelja poljskoga naroda“ pozdravlja radosno taj članak, koji je izašao 12. lipnja u „Slov. Narodu“. Tom prilikom kaže: Znamo i možemo izjaviti, da je već započelo pripravno delo da se ustanovi slavensko društvo u Krakovu po inicijativi kulturnih, literarnih i sveučilišnih krugova, koji večaju sa pozvanim zato krugovima u Lavovu i Varšavi. — Poljske legije u Ruskoj t. j. poljske armade, koje su nastale od poljskih vojnika u nekadanjoj carskoj Rusiji, izjavile su opetovano boljševicima, da se ne će boriti proti revoluciji, nego proti Nemcima, a boljševici **istupaju tako proti njima, da su** konačno odlučili prisustvovati u vojni proti boljševicima, veleći, da je rat proti njima neizbeživa etapa u ratu protiv Nemaca. Poljski list „Svobodni Glas“, koji izlazi u Omsku, zove boljševištvo „falsifikat medjunarodnosti“. Po tisućama raznih nemačkih surogata nastao je već moskovski „Socijalizam-ersatz“ (surogat.) Jedan je dio Poljaka na strani boljševika, te učestvuje u grozotama boljševika proti legijonašima.

Domaće vesti.

† **Kazimir Jelušić.** U Kastvu je preminuo velezaslužni načelnik grada Kastva, carski savetnik Kazimir Jelušić, koji je kroz dugi niz godina stajao na čelu toj uzorno upravljenoj općini, što je bila u glavnom njegova zasluga. Blagopokojni bio je jedan iz stare garde narodnih boraca, kojemu se istarski, a pogotovo kastavski narod imade zahvaliti, da je danas probudjen i svestan svoje narodnosti i svojih prava. Najveću i trajnu će harnost sačuvati svom gradonačelniku Kastav, koji se pod njegovim očima u svakom pogledu i narodno i kulturno i ekonomski razvio, tako te se Kastavci u istini mogu da ponose svojim gradom i svojim narodom. Što je kadra da učini gvozdena volja jednog čoveka, to je dokazao naš nezaboravni Kazimir Jelušić, koji će i u buduće biti uzorom pravog i nesebičnog narodnog radnika. Istra ne će zaboraviti zasluge svog prvoboritelja, a na nama, mladjima, jest, da nasledujemo ustrajnost i požrtvovnost naših starih i vrednih značajeva. Najbolje ćemo se odužiti milom pokojniku, budemo li nastavili rad za narodnu budućnost u njegovom duhu. Večnaja mu pamjat!

Upisivanje u hrvatske pučke škole u ulici Cenide i u Sijani traje i danas u nedelju u jutro, pa ponedeljak i utorak u jutro i popodne. Školska misa biće u utorak dne 1. listopada u 8 i pol sati u velikoj crkvi. Sva deca imadu da se toga dana sakupe u 8 sati u jutro u školskoj zgradi u ulici Cenide. Redovita obuka počima u sredu i to tako, da će ona deca, koja će polaziti školu u ulici Cenide, dolaziti svaki dan od 8—12 sati, a deca, koja će polaziti školu u Šijani, dolaziće u školu u ulicu Cenide sve dotle dok se ne uredi stvar radi šijanske škole, i to od 1—5 sati popodne.

P. n. čitateljima saopćujemo, da sa 1. listopada prelazi „Hrvatski List“ u posed dra. Lovra Scaliera, koji će ga dalje izdavati. List će se tiskati, dok ne dobije koncesiju za vlastitu tiskaru, kao do sada, u tiskari Josipa Krmpotića. — Uprava i uredništvo premestiće se u nove prostorije, što će svojedobno biti javljeno.

Za naš list. Naš gradjanin gosp. prof. Miko Milačić poslao je svotu od K 100·— sa ovim popratnim rečima: Saznajem da Vaš list kani prestat izlaziti. Dakle ipak ima da dodje do toga, čega se često bojah. Saljem Vam evo u korist lista 100 kruna nakanom, da pridonesem svoj obol za taj za naše prilike, osobito u Puli toliko potrebit list, željah da nastavi spasonosan rad. U nadi da neznam ni prvi, ni zadnji, ni jedini, ostajem Vaš uz jugoslavenski pozdrav odani Vam prof. Niko Milačić. — Ovaj nam je dar veoma mio. Njim kao što i stotinama drugih belega, usmenih i pismenih, dokazalo se, da mi sve do sada uzalud radili, da smo si stekli prijatelja i sumišljenika, za koje se nismo ni nadali a baš to je bilo, čega smo se bojali da nam fali: moralna potpora. Ova moralna strana [illegible] dara sokoli nas, da ustrajemo u teškom i mučnom radu, izvršenom u najtežim prilikama, pod [illegible] pritiskom, uz teško opisive tehničke i ostale poteškoće, koje prouzročuje ra[t]. Našim bi se čitateljima hteli odužiti time, da bi t[aj] naš skromni list čim više povećali, proširili i obogatili vestima i inim sadržajem. Nadajmo se, d[a] će to biti deskore moguće; jer vremena se jasne.

Prevoz tenderima. Tvrdjavni komesar saop[ć]uje: Prevoz civilnih osoba tenderima je zabranjen. Samo u izvanrednim slučajevima biće izdan[e] posebne legitimacije od c. i kr. mesnog zapoved[ni]štva i od viših zapovedništva u Marani, Barba[n]rigi i Sv. Martinu. Toliko daje se do znanja pu[bli]čanstvu Pule, Fazane, Peroja i Barbarige.

Uhvaćeni zlikovac. Zlikovac, koji je nedavno počinio u Peruškima (kod Krnice) pokušaj grabež[a] nog umorstva, bio je pred dva dana uhvaćen o[d] krničkih oružnika. Zove se Tome Behir, rodom i[z] iz Raklja. Po svoj je to okolici poznata bitanga i sve se veseli, da će sad, barem na neko vreme biti oslobodjeni od tog drzovitog zuluméara. Za nimivo je, da najveću zaslugu, da su ga uhvatili ima njegova žrtva, 65-godišnja Mara Glavinova. Nakon desetak dana ona se je toliko oporavila, da je mogla dati dobar izveštaj oružnicima. Na temelju njezinih informacija učiniše krnički oružnici naglo premetačinu kod sumnjičenoga Tome Belinog i nadjoše kod njega ukradeno zlato i vojničku uniformu vodnika (cugsfirera). Na to je bio predveden pred ženu i ona ga je prepoznala. Ko mu je dao uniformu i pušku i ko je bio onaj drugi vojnik, što je s njime prepao u kući i orobio u noći spomenutu staricu, nije hteo zlikovac dosad da izda.

Dnevne vesti.

* **Čeho-slovačke vojske.** Američki dopisnik „Secola“ razgovarao se je s Masarykom. Masaryk je kazao: „Postoji jedan mali narod, koji nema državne uredbe, ni vlade, a čiji se sinovi bore na Marni, Piavi, na obalama Volge i Velikog Oceana. To je vojska prognanika, begunaca i bivših sužnjeva — vojska osudjena na smrt. Stohiljada ih se bori u Rusiji, pedeset hiljada u zapadnoj Evropi; vojska je tako velika kao srpska, a malo manja od belgijske. Ovaj narod je narod čeho-slovački. Naše snage na istoku, — rekao je Masaryk — razdeljene su u dve grupe: Jedna, s kojom zapoveda general Diettrich, koji se nalazi u Vladivostoku, i druga, mnogo jača, pod zapovedništvom kapetana Gayde, koja operira u okolici Samare, a u zadnje je vreme zaposela Kazan. Drugi manji odeli nalaze se razasuti uzduž sibirske železničke pruge i na još nekim mestima. Naše čete su dobro vidjene i pomagane od ruskoga stanovništva. Naši ljudi, koji su inteligentni i kulturni, u četiri su godine, kao zarobljenici, naučili potpuno jezik i shvatili razpoloženje u zemlji, te se znadu vladati prema stanovništvu, a osobito seljaštvu. Jedino ovo može protumačiti čudo, da se vojske kreću na hiljade kilometara, i da se mogu same opskrbiti, kroz zemlje uzbunjene i gladne i da uvek nalaze toliko hrane, da se prehrane, i oružja i municije, da nastave borbu. U Vladivostoku su naše čete za dva meseca živele u miru s boljševičkim gradskim vlastima. Ali kada su doule, da su naše drugove izdajnički napadnuli zapadno od Irkutska i da su boljševici u Moskvi napsili nekolicinu članova češko-slovačke kolonije, te kada je bilo očito, da se i u Vladivostoku sprema protiv nas slična akcija, naši vojnički zapovednici shvatiše odmah svoju dužnost, da priteknu u pomoć našim sunarodnjacima i da im se pridruže u borbi. Zbog svega ovoga naše su čete na 29. lipnja zauzele Vladivostok i uspostavile novu upravu, protivnu boljševicima. Do sada u borbama, koje vode Čeho-slovaci u Sibiru, nisu se još borili s Rusima. Uvek su nailazili na neprijateljski raspoložene čopore zarobljenika madžarske i nemačke narodnosti. Prama informacijama od naših vojničkih vodja izgleda, da su boljševici posve izgubili popularnost kod većine ruskog naroda, a ondje, gde su još na vlasti, mogu jedino da je podrzavaju potporom nemačkih i madžarskih ratnih zarobljenika. Čeho-slovaci stiču simpatije pučanstva iz dana u dan sve to više, radi toga, što su se umešali u unutarnje ruske stvari, da uspostave red“.

Poruke iz uredništva.

Gosp. Š. u B. Vaše smo dopise primili te se zahvaljujemo. Biće priopćeni u narednim brojevima.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 3951; ovi bi morali imati 632 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 8 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bio je samo 1 i taj na utrakvističnoj školi.

Na svako 483 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 3591 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 483 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio nego 1.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Poreč:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 53 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 206 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 53 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi na onoj jedinoj utrakvističnoj školi — koju sam ubrojio medju hrvatske — morala biti 4 učitelja, a nije bio nego 1.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Vabrizi) 996 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 1315, dakle 319 djece talijanskog općevnog jezika ne polazi škole.

Tko pobliže pozna porečku općinu mora reći, da je isključeno e bi toliki broj talijanske djece bio bez škole. Ja se usudjujem ustvrditi, da su ovo djeca hrvatskog općevnog jezika. Pa kada bi lijepo još i ovaj broj djece bio u talijanskim školama, njihovi učitelji ne bi imali broj djece više negoli im zakon propisuje.

Hrvatske škole polazi (ubrojivši ovamo ovu utrakvističnu i Družbine škole u Novoj Vasi, Vabrizi i Fuškulinu) 483 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 632, dakle 149 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu. Da ovaj broj ne odgovara nipošto faktičnim prilikama jasno je iz toga, što bi mi tu morali imati još školu u Baderni i Monsalizu, koje će stalno polaziti okolo 300 djece. Ja ću bez toga uračunati ovamo i onu djecu, što tobož ne polazi talijanske škole, pa ću bez straha i grižnje savjesti reći, da ima u ovoj općini barem 460 djece hrvatskog općevnog jezika bez škole.

stalno porastao na 400 stanovnika, tako da bi broj stanovnika školskog okružja Nove Vasi iznosio 1550 stanovnika. Računamo li od ovoga 16% djece za školu, to bi u ovom školskom okružju moralo biti 248 djece. Pogledamo li broj upisane djece u talijansku javnu i hrvatsku Družbinu školu u prošloj školskoj godini, vidimo, da je u obim školama bio upisan baš ovoliki broj djece.

Uzmemo li, da broj djece upisane u pojedinu školu odgovara i narodnosti, to bi bilo u školskom okružju Nove Vasi 375 Talijana i 1150 Hrvata, koji broj ne će nikako odgovarati faktičnom stanju, akoprem popis pučanstva veli, da ima porezna općina Nove Vasi 902 stanovnika talijanskog i samo 248 hrvatskog općevnog jezika.

Po mojem uvjerenju broj školu polazeće djece odgovarat će možda najmanje i broju narodnosti onog stanovništva, t. j. u onom školskom okružju imade 75% Hrvata i 25% Talijana. Ako mora ono 75% Hrvata plaćati poreze za isplaćivanje općinskog duga učinjenog za zidanje školske zgrade, onda je pravo i pošteno, da i djeca ovih stanovnika mogu i moraju biti smještena u općinsku školsku zgradu. Ako ima manjina pravo na to, onda ima svakako i večina stanovnika. Ne vjerujem, da će pokrajinsko školsko vijeće uvažiti molbu općine Poreč, jer bi to bilo nesamo nepravedno, već bi to i u velike ozlovoljilo ono pučanstvo.

Naša stranka morala bi povući iz ovoga ovu pouku: Neka se čim prije razdijele općine tako, da se bude hrvatsko pučanstvo moglo samo upravljati a neka se učini i narodni katastar za svaku općinu, da znamo u kojim se obiteljima govori talijanski a u kojima hrvatski. Tako ćemo dobiti najtočniji popis pučanstva.

8. Općina Umag.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Umag — osim 150 inostranaca — 5942 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	4	slovenski	8	ili 5%
talijanski	5609 ili 94%	hrvatski	321	

Popis pučanstva navadja općevni jezik po poreznim općinama ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		hrvatski 1900.	hrvatski 1910.
908	1064	Materada	28	49
497	566	Petrovija	9	24
1005	828	Lovrečica	23	256
2750	3151	Umag	7	—

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 67, a 10 godina kasnije 329.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 5160, a 10 godina kasnije 5609.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 5207 na 5942 ili za 735, a u postocima za 14%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

talijanske:

u Umagu:	4-razredna	sa 5 učiteljskih sila	i 336 djece;	
„ Babićima:	1- „	„ 1 učiteljskom silom	i 95	„
„ Materadi:	2- „	„ 2 učiteljske sile	i 73	„
„ Petroviji:	1- „	„ 2 „ „	i 119	„

2. zasebne škole:

a) talijanske:

Legina škola u Kmetima.

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 105 djece.

b) hrvatske:

Družbine škole

u Babićima: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 60 djece;
„ Materadi: 2- „ „ 2 učiteljske sile „ 112 „
Sve su ove škole bile mješovite.

II. Zaključci:

Od 5942 stanovnika moralo bi biti 950 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 5609; ovi bi morali imati 897 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 12 talijanskih pokrajinskih učitelja, a vidjeli smo, da ih je bilo 10.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 329; ovi bi morali imati 52 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 1 hrvatski pokrajinski učitelj, a nije bio nijedan.

Na svako 560 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

329 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nema niti jednog učitelja.

II. Zaključci:

Od 5000 stanovnika moralo bi biti 800 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovnišva talijanskog općevnog jezika jest 2421. Ovi bi morali imati 387 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 5 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 7.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2571. Ovi bi morali imati 411 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bilo niti jednoga.

Na svako 345 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Za 2571 stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika nema niti 1 pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na svako 345 stanovnika hrvatskog-slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio niti jedan.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Višnjan:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 58 učenika.

Na 411 djece hrvatskog općevnog jezika nije bilo niti jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 58 učenika, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti u ovoj općini 8 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio niti jedan.

Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i Leginu) 482 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 386, dakle 106 djece hrvatskog općevnog jezika polazi talijanske škole.

Hrvatsku zasebnu školu polazi 127 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 411, dakle ima u ovoj općini još 178 djece hrvatskog općevnog jezika bez ikakve škole, u 106 ih polazi u talijanske škole.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika u ovoj općini pao je od 2836 na 2421 ili za 415, a u postocima 14%.

Broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika narastao od 1630 na 2571 ili za 941, a u postocima 57%.

Kada bi broj djece što polaze školu odgovarao 16% stanovništva, moralo bi u ovoj općini biti 6225 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a ne 8222.

Kada bi 8222 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo 996 djece, iznosilo bi to 12%, dakle 4% ispod normale, ili djece talijanskog općevnog jezika još uvijek 25% ne polazi školu, a stanovnici hrvatskog općevnog jezika bi imali isto 12%, dakle 4% ispod normale i njihove bi djece samo 25% ne polazilo školu.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godištu 1900.—1910. za 914 ili u postocima za 12%, a broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika narastao za 1236 ili za 45%.

Nadajmo se, da će se kod budućeg popisa pučanstva broj naših ljudi u ovoj općini još povećati i to na faktično stanje.

Cijela bi općina morala imati 1952 djece za školu, a vidjeli smo, da polazi talijanske škole 996 djece, a hrvatske 483 (ukupno 1479), dakle ima u ovoj općini još uvijek 483 djece bez škole, za koje ja tvrdim, da su sva hrvatskog općevnog jezika.

Rekli smo, da ima u općini Poreč takodjer 324 inostranaca, koji će imati okruglo 52 djece za školu, tako da će broj djece koja ne polaze školu u ovoj općini biti okruglo 535, što su stalno sva djeca hrvatskog općevnog jezika.

Godine 1913. nije bila više otvorena Družbina škola u Baderni, a godine 1914. otvorila se pokrajinska škola i u Baderni i u Fuškulinu. Utemeljena je hrvatska škola i u Monsaližu, no nije se otvorila radi pomanjkanja prostorija. Zanimivo je istaknuti i ovo:

Školsko okružje			stanovnika, dakle	djece za školu
Školsko okružje	Žbandaj	ima 1422	stanovnika, dakle	227 djece za školu;
„	„ Monsaliž	„ 647	„	„ 103 „ „ „
„	„ Fuškulin	„ 1132	„	„ 181 „ „ „
„	„ Baderna	„ 1168	„	„ 186 „ „ „

a ipak su sve ove škole utemeljene samo kao jednorazrednice, a vidimo, da ima Žbandaj, Fuškulin i Baderna djece i za 3 učitelja, a Monsaliž za dva.

U Žbandaju je opstojala dosada utrakvistična škola, kojoj nema para na svijetu. U prvim trim godinama bio je učevni jezik hrvatski, a u višim trim školskim godinama talijanski. Pred nekoliko vremena bila je tamo komisija, te je predloženo, da bude ova škola samo hrvatska, što je već i odredjeno.

Prošle je godine škola u Žbandaju bila proširena na dvorazrednicu.

9. Općina Višnjan.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Višnjan — osim 89 inostranca — 5000 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . — slovenski . 5 } ili 51%
talijanski . . 2421 ili 48% hrvatski . . 2566 }
drugi . . 8

Popis pučanstva navadja općevni jezik po poreznim općinama ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		hrvatsko-slovenski 1900.	hrvatsko-slovenski 1910.
484	383	Bačve	114	261
221	39	Sv. Ivan	907	1259
425	243	Sv. Vital	495	783
1706	1756	Višnjan	114	247

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 1630, a deset godina kasnije 2571.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 2836, a 10 godina kasnije 2421.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 4476 na 5000 ili za 524, a u postocima za 11%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su dne 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

talijanske:

muške:

u Višnjanu: . . 3-razredna sa 4 učiteljske sile i 209 djece;

ženske:

u Višnjanu: . . 2-razredna sa 3 učiteljske sile i 203 djece;

2. zasebne škole

a) talijanske:

Legina škola u Cvitanima

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 70 djece.

b) hrvatske:

Družbina škola u Fapcima

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 127 djece.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Umag:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 62 učenika; i za 52 hrvatske djece morao bi biti 1 učitelj.

Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i Leginu u Kmetima) 728 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 897, dakle ima 169 djece talijanskog općevnog jezika bez škole ili nekoji polaze tobož hrvatske zasebne škole.

Hrvatske zasebne škole polazi 172 djece, a moralo bi biti samo 52 djece hrvatskog općevnog jezika, dakle 120 djece talijanskog općevnog jezika bilo bi u hrvatskim školama. Je li moguće? Ili ima još hrvatske djece u talijanskim školama?

Kada bi broj školu polazeće djece odgovarao 16% stanovništva, onda bi u ovoj općini moralo biti 4550 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a ne 5609, a broj stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika 1075, a ne samo 329. Ovo bi bilo vjerojatnije.

Kada bi 5609 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo 728 djece, iznosilo bi to 13%, ili 18% talijanske djece bilo bi bez škole, a stanovnici hrvatskog općevnog jezika bi imali 52% djece ili 36% nad normalom.

Broj je stanovništva talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godištu 1900.-1910. od 5160 na 5609 ili za 449, a u postocima 8%, a broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika od 67 na 329 ili za 262, a u postocima 391%. Porast je dakle nenaravski. A što će nam donijeti budući popis pučanstva u ovoj općini?

Cijela bi općina morala imati 897 djece za školu; vidjeli smo, da polazi talijanske škole 728 djece, a hrvatske 172 (ukupno 900), dakle u ovoj općini sva djeca polaze školu. Nu još moramo uzeti u obzir i ono 150 inostranaca, što ima u ovoj općini, koji će imati okolo 24 djece za školu. Tada bi broj djece dužne polaziti školu iznašao 921, a u ovom slučaju bilo bi u ovoj općini 21 dijete bez škole. Jesu li ova djeca talijanskog općevnog jezika? Dvojim.

U zadnje vrijeme vode se izvidi za utemeljenje javnih hrvatskih škola u Materadi, Babićima i Kmetima, te je nade, da će iste biti ove godine utemeljene.

Općinski gerent uložio je protiv proširenja ove škole utok; isti još nije riješen, nu mora da bude odbijen.

U Novoj Vasi utemeljena bje javna hrvatska škola. Dvadesetorica ljudi uložila utok, koji je bio odbijen, nu svrha je postignuta, jer se time zateglo otvorenjem javne hrvatske škole. Istaknuti se mora, da se godine 1917.-1918. upisalo u hrvatsku Družbinu školu u Novoj Vasi 184 djece.

U zadnje vrijeme proširene su na dvorazrednicu hrvatske škole u Fuškulinu, Žbandaju i Baderni, protiv proširenja kojih je općinski gerent uložio utok; u zadnje je vrijeme utemeljena i javna škola u Vabrizi i to i hrvatska i talijanska.

O porečkoj općini vrijedno je reći još par riječi. Danas imamo u ovoj općini otvorene hrvatske javne škole u Baderni, Žbandaju i Fuškulinu. Koliko muke, dok se postiglo otvorenje svake pojedine škole. I slijepac može prama broju stanovništva uvidjeti, da je jednorazrednica u ovim mjestima pravi nesmisao. Čim se proširile ove škole na dvorazrednice, eto ti općine Poreč, koja ulaže utok. Zašto? Zar se boji napretka svojih općinara? Boji li se, da bi škola mogla oplemeniti srce onog pučanstva, te želi, da narod i u buduće ostane onakav, kakov je i dosada?

Rekoh prije, kako bje i u Novoj Vasi utemeljena javna hrvatska škola, protiv utemeljenja koje bje uložen utok, nu konačno odbijen.

Kada se je došlo do toga, da se i u Novoj Vasi otvori javna škola, eto ti opet općine Poreč, koja se utiče molbom na pokrajinsko školsko vijeće, e bi ovo odredilo otvorenje hrvatske škole tekar na vrijeme iza rata. Stanovništvo Nove Vasi molilo je utemeljenje hrvatske škole već godine 1909., dakle nakon devet godina bila bi ispunjena želja onog stanovništva. Udovolji li pokrajinsko školsko vijeće molbi općine Poreč, to će se otvorenje one hrvatske škole zavući na neodredjeno vrijeme.

Istaknuti moram, da u Novoj Vasi postoji općinska školska zgrada, za koju moraju i Hrvati one općine plaćati poreze. U toj su zgradi proste dvije školske sobe, stan učitelja, tako da ne bi ona općina imala bogzna kakovih troškova za hrvatsku školu.

Prošle školske godine 1917.-1918. bilo je upisano u talijansku javnu školu u Novoj Vasi 60 djece, a u hrvatsku Družbinu školu 184 djece. Porezna općina Nova Vas imala je 1910. godine 1150 stanovnika. U ono školsko okružje spadaju i sela: Geda, Rosa, Deković i Vesnaver, koji su imali 1900. godine 376 stanovnika, a godine 1910. je ovaj broj

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, me... no K 4·—, u malopro... ji 16 fil. pojedini broj. GLAŠI primaju se u ...ravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST" izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Sišanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. šted. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedeljak 30. rujna 1918. | Broj 1158.

Učiteljsko pitanje.

Sada je uprav prehrambeno, košto je uopće sve narodne slojeve u Istri; ali učiteljsko je sta životno pitanje i od zamašaja, pošto od hrambe učiteljstva ovisi škola i školski napredak.

Istra je bila živežem od vajkada sirotinja, a nje dve godine radi suše, tuče, pomanjkanja nih sila i semenja jošte veća.

Čitava Istra mogla je upopreko do Božića jesti čitav svoj prirod i u plodnijim godinama. da smo na gorem. Nestašica živeža, glad, slabost astrofalno je delovalo na naš istarski puk, sav n je narod jedan — patnik. — Učitelj živi usred sirotinje kao brod na uzburkanom moru. Aprovicija mu pruža toliko, koliko da ne umre. Po koji itelj misli: služim samo narodu, narod nek me ani. A narod: ti si, učitelju, plaćen za tvoj rad; ti nisam dužan ništa dati ili darovati. Narodna a logika stoji u praksi, a učitelj se mora vrtiti i racati pod utecajem nagona za svojom egzistenm, većkrat dašto na uštrb svoga ugleda i škole. što baš on da mora ginuti od gladi?! Učitelja smatra idejalnim bićem, pošto mu je zvanje kovo; nu on misli i znade, da mora jesti, ako hoće požrtvovno raditi na polju narodne proete. Već je više učitelja, i mladih, u zadnje doba lo u grob. Drugi se bore, iscrpljuju, slabe, gube sne i duševne moći, dapače mnogi gube već oje ideale u smradnoj sadašnjoj atmosferi rata i govih posledica: skupoće, glada, lihvarenja, lenja i preteranog nagona zabogaćivanja... Dobri, cimo tako, naš narod vidi i pozna jade svoga itelja, ali on se ne miče: voli sebe nego druge; k i sam ima premalo, a zato postade i on tvrdim, milosrdnim. Takva su vremena. Naš puk u drugu ku misli: učitelj je gospodin, a vrana vrani očiju vadi: dobiva on od aprovizacije... Al se narod tome vara: učitelju nisu priljubljeni onima, koji dre i oblače; oni, koji verno narodu služe, i jesu mokrati, na putu su onima, koji se pretile na rodnom telu. Činjenica stoji, da dobiva premalo aprovizacije, i nije privilegovan; la z druge rane, naš narod je toliko „napredan" i „civilivan", da nikom išta badava ne dava. Prošla su a vremena, kad je davao naš čovek, pod težom aha dašto, „gospodinu" sve svoje najbolje. Ti etnici bijahu prije u nas Talijani: mi Hrvati, pa učitelj, već ne uživa te narodne naklonosti. Učij, pa i svaki drugi inteligenat med narodom onekle bi isključio svećenike) sasma je upućen novac i svoju zaradu. Pisac ovih redaka uživa asnu plaću, kojom jedva može kupiti 3 četvrt kg hvarske" turkinje za svoju veliku obitelj; ostalo ovidiće dobri Bog. On Svemogući je previsoko, svi drugi mogućnici, pijavice, bezdušni trgovci, iomčari, lihvari, jesu nama preblizu. Sišu svi oni učitelju krv — bez milosrdja i respekta. A učitelj ostali činovnik ne može se braniti — bez oružja. ružje, protuotrov posjeduje jedino posednik, koji ora kupovati, ali je u stanju i prodavati. Imućni sednik rezonira: kupujem skupo, ali čekaj, vražc, pićeš ti od mene skupo moje vino, perad, jaja, va i dr. Tu se dakle on osvećuje; ali ponajveć osvećuje bližoj nažalost okolini, učitelju i ostam proletarcima. I naš se seljak bez pardona ako preteranim cenama osvećuje svakomu, i čitelju svoje dečice, a da nije opet od aprovizacije kolikoćom živeža, niti pogledom cena podnipošto favorizovan. On ne može odolevati skupoći; ma živeža, obuće ni odela. Ipak mora u školu, pošto je „plaćen", i jer ga zvanje, dužnost i srce uče u školu; vuče ga ljubav do napretka dece i roda. Ipak, gladan, poderan, shrvan ne može u olu, ili bolje, ne može raditi dušom i telom u oli; tko je taj silnik, koji ga može na to prisiliti, očivši sve pre rečeno?! Trpi tu narod. Tko će moći? Naravno: sam narod. A narod ne će, ako i mogao. Dakle pametniji mora da popusti: pustiti mora vlada i zemaljska uprava, te dati čiteljstvu (i činovništvu uopće) više plaće ili ih oviditi putem aprovizacije izravno živežem i stalim potrepštinama. Ako i ne mogu do živeža, ono bar da nam pruže dostatno banknota. — ko ima i onakovih novaca, lasno će i do živeža do cipela. Novcem češ i — paklenska vrata otvoi; a mi učitelji želimo da novcem otvorimo nadu — škole, da prosvetno delujemo i da ne ponemo. Ovo hoćemo i želimo; u tomu sastoji čiteljsko pitanje.

Učitelj.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 29. (D. u.) Službeno se javlja: Na taljanskoj fronti nema nikakvih osobitih dogadjaja. — Na albanskoj obali i kod Berata izjaloviše se talijanski nasrtaji. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 29. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Englezi su započeli svoje navale u svezi sa Belgijancima te su ih nastavili proti Cambraiu. Francuzi i Amerikanci jurišali su iz nova u Champagnei kao što i izmedju Argona i Moze. — Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Od [illegible] sve do južno od Lyse tečajem noći žestoki [illegible] boj, koji se u jutarnjim satevima izmedju Dixmuydena i Wulverghema stupnjevao do najj[illegible] vatre. Neprijatelju je uspelo osvojiti [illegible] položaje te delomično prodreti u n[illegible] linije. Navala se neprijatelja zausta[illegible] podne na liniji Dixmuyden—Merkhem—[illegible]—West-Rosebecke—Paschendaele—Bec[illegible]—Zandvoorde—Hollebecke U večer proti ovoj [illegible] provedene navale bile su pomoću pričuva, [illegible] ravnicu, suzbijene. Uzvisine kod Bixsch[illegible] su održane proti više neprijateljskih nav[illegible] od Cambraia bili smo usled gubit[illegible] pozicije u bojevima od 27. t. m. na o[illegible] Marcoinga povukli našu frontu iz slob[illegible] u stražnju poziciju na liniji Arl[illegible]—zapadno od Cambraia i za kan[illegible] od Cambrai—Marcoing sa prik[illegible] liniju preko Gonnelleua kod Villers-[illegible]. Ova su se kretanja provela tečajem [illegible] od neprijatelja. Neprijatelj je u[illegible] držano ispražnjeno područje pod vatr[illegible] satovima započeo je oštro [illegible] našim četama a severozapadno i zapadno od Cambraia s jakim silama. Bio je suzbijen. Na [illegible] su se način izjalovile navale, koje je u [illegible] poduzeo proti postojankama južno od Marcoinga. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Aillette i Aisne povukli [illegible] za kanal Oise—Aisne izmedju Anizy-[illegible] na Ailletti i Bourg na Aisne, a da nas [illegible] nije u tom sprečavao. Kretanje, pripravljano već od nekoliko dana, poteklo je prema nacrtu i nesmetano od neprijatelja. Uspeli pretpoljski bojevi zapadno od Suippesa. Izmedju Suippes i Aisne kao što i izmedju Argona i Moze nastavio je neprijatelj jake svoje navale. Bile su jučer osobito teške a za neprijatelja neobično krvave. Naše tamo boreća se čete, što pripadaju svim nemačkim plemenima, borile su se jučer usprkos visokim zahtevima, koje su zadnji dani na njih stavili, vanredno junački te su polučile potpun obrambeni uspeh. Francuz, koji je na čitavoj fronti izmedju Suippes i Aisne delomično šest puta navalio, zaštićen jakim skupinama oklopljenih vozova, bio je u ljutim bojovima suzbijen. Njegov jedini se uspeh sastoji u osvojenju Somme-Py i u malim neznatnim provalama u našu frontu obrane. U Argonama povukli smo tečajem predzadnje noći usled napredovanja neprijatelja u dolini Aire naše linije sve do jugoistočno od Binarville i jugozapadno od Apremonta. Proti istočnom rubu Argona i proti liniji Apremont—Cierge—Brieulle nasrnuo je Amerikanac više puta, uloživ delomično nove divizije. Mesne je uspehe mogao polučiti kod Apremonta i istočno od Ciergea, gde je rano ujutro našu liniju potisnuo unatrag do šume Gunet i do Faysa. Ali i ovde kao što i na čitavoj ostaloj ostaloj fronti, skršile su se navale neprijatelja uz velike po nj gubitke u našoj obrambenoj vatri, u žilavom boju iz bliza i u uspelim protunavalama sa naše strane. — Naše skupine bojnih letača napale su s velikim uspehom neprijatelja, što je istočno od Aire jurišao. Kod jučerašnjih bojeva uništili smo preko 150 oklopljenih vozova neprijatelja. Jučer smo sastrelili 32 neprijateljska aeroplana i 3 pripeta balona. — Ludendorff.

Turski.

Carigrad, 28. (D. u.) Glavni stan javlja: Palestinska fronta: Bojevi oko jezera Tiberias traju. S ostalih fronta ništa nova.

•

Turski izveštaj iz Palestine od 24. rujna javlja: Na palestinskoj se fronti naše kretanje razvilo prema nacrtu. Englez sledi samo korak po korak. Inače ništa novoga. — Sledeći neprijatelja korak po korak napredovali su Englezi za malo dana za više od 100 kilometara! Koliko bi bili tek uznapredovali, da su oštro proganjali Turke!

Rat.

U Flandriji su navalili Englezi i Belgijanci na fronti od 30 kilometara, izmedju Dixmuydena i Wytchaetea, južno od Yperna. Uznapredovali su u centrumu za prosečno 7 kilometara, na krilima za nekih 3 kilometra. — U odseku Cambrai su Englezi za dva dana postigli dubinu od najviše 12 kilometara. Navalna se fronta proteže na liniju Arleux—Villers-Guislain (30 km). — Izmedju Aillette i Aisne povukli su Nemci svoju frontu u širini od 20 kilometara za kanalom Oise-Aisne. — U Champagnei nije Francuzima uspelo polučiti novih znatnijih dobitaka na zemljištu. — Izmedju Argona i Moze postigao je provalni prostor Amerikanaca na pojedinim točkama dubinu od 15 km. — U Maćedoniji prekoračili su Englezi granicu nekadašnje Bugarske te zaposeli Küstendil. (80 km jugozapadno od Sofije). — U Palestini je položaj promenjen.

•

Francuski izveštaj istočne armije od 26. rujna: Savezne armije nastavljaju neprekidno svoje napredovanje na sever te su posvema oslobodile železnicu Bitolj—Prilep—Gradsko. Odvažnim poduzećem prema istoku osvojile su engleske bojne sile Strumicu. Srpska kavalerija, koja je izašla iz Ištipa, osvojila je grad Kočanu. Srpske su armije dostigle Kabince, severno od Ištipa te napadaju grad Veleš, koji brane jedan bataljun nemačkih lovaca i isprešane bugarske čete. Savezničke vojske u Prilepu bacile su levo krilo 11. bugarsko-nemačke vojske na brdovito područje zapadno od Kruševa. Talijanske su čete već doprle u susedstvo ovog grada.

•

Francuski izveštaj od 28. rujna posle podne: Jutros započela je opet navala u 5 sati i 30 časaka. Francuske su čete osvojile selo Somme-Py te uzvisine severno od Gontaine en Dormois. Francuzi su dopremili nove zarobljenike i topove. Bitka ide dalje. Izmedju Aillette i Aisne potrajao je pritisak Francuza tečajem noći i jutra. Severoistočno od Sancya donelo nam je živahno provedeno mesno poduzeće ozemlja i preko 250 zarobljenika, medju kojima 4 časnika. Dalje na jug prodrli su Francuzi u kotlinu izmedju Jouy i Aizy te su zaposeli oba sela.

•

Engleski izveštaj od 27. rujna u večer: Delovi naše prve i treće armije pod zapovedništvom generala Horns i Byng navališe jutros prad zorom na širokoj fronti u općem smeru na Cambrai. Usprkos velikoj jakosti neprijateljskih položaja, osobito u severnom delu navalnog odseka, gde je severni deo kanala i otvorena nizina, koja se spušta u smeru na neprijatelja, što je osobito otešćavalo naše napredovanje, postigli smo sve naše ciljeve. Na našoj skrajnoj desnici osvojili su Amerikanci niz jaraka i utvrdjenih uzvisina glavnog položaja Hindenburgove linije jugozapadno od Le Catelet. Dalje na sever osvojila je peta divizija Beaucamp te je pročistila u kontaktu sa četama Lancashirse 42. divizije brežuljke Beaucampa, koji se prostiru u smeru na Marcoing. Na desnom delu središta prodrle su garde i čete 3. divizije 6. zbora pod zapovedništvom generala Haldonea kroz neprijateljske obrambene položaje istočno od Havrincourta, osvojile su selo Flesquieres te su zaposele izbočinu brda istočno od sela, što se proteže prema selu Marcoing. Na levoj su strani škotske i čete mornarice 17. zbora osvojile na juriš liniju severnog kanala istočno i jugoistočno od Moeuvresa te su bile tu zadržane obrambenim uredjajima Greincourta. Obuhvaćajući ovo selo sa severa osvojile su ove četa Anneux te su propustile za tim 57. diviziji iz Lancashire, koja je unapredovala frontu, osvojila Greincourt te nastavila napredovanje sve do Cantainga i Fontaine-Notre-Dame. Na levom delu centruma napale su kanadske čete pod zapovedništvom generala Corrye zašumljene uzvisine Bourlonskog brežuljka te su pomoću 11. engleske divizije prekoračile ovu točku i napredovale znatno u smeru na Raillencourt i Hayencourt. Naše dalje napredovanje na obim stranama ceste Arras—Cambrai bilo je poduprto usrdnim sudelovanjem 22. vojnog zbora pod generalom Godley južno i severno od reke Sensee i Scarpe. 56. divizija ovog armadnog zbora prekoračila je severni kanal te navalila u severnom smeru u okolici Sauchy-Lestree i Sauchy-Cauchy, severno od reke Scarpe. Na skrajnom levom krilu Engleza dovršile su engleske čete zauzeće Arleux-en-Gohelle i nemačkih opkopa kod ovog sela. Doterano sudelovanje zapovednika susednih odseka i četa, kao što i pešadije sa topništvom, tankovima i zračnim bojnim silama, junaštvo i vrsnoća u svim činovima vojske omogućiše opet polučenje potpunog uspeha. Kod razmerno malenih gubitaka dopremile su naše čete danas više hiljada zarobljenika i mnogo topova.

•

Engleski izveštaj od 28. rujna posle podne: Učinili smo preko 10.000 zarobljenika i zaplenili preko 200 topova.

•

Ratni ured u Londonu javlja: Engleske su jučer čete uništile u Strumici, dok su englesko-grčke čete osvojile na juriš brda Belasice-planine. Englezi su zaplenili preko 300 topova i mnogo municije.

•

Amerikanski izveštaj od 27. rujna: Severozapadno od Verduna nastavila je prva armija jučer započetu akciju te osvojila mesta Charpentry, Very, Epinonville i Ivoiry. Naše su čete suzbile opetovane protunavale neprijatelja na uglu „Majora Cancrana“. Zapljenjeni ratni pribor uključuje preko 100 topova, medju kojima 12 teških, mnogo opkopnih mužara, mnogo stotina strojnih pušaka. Broj zarobljenika nadilazi 8000.

•

Srpski izveštaj od 28. rujna: Srpske su čete osvojile veoma važnu točku Elikamen te su unišle u Ištip. Srpska je konjica zaposela Kočane. Bilo je dopremljeno novih bugarskih i nemačkih zarobljenika. Od početka ofenzive napredovala je konjica za 120 kilometara.

Bugarska na raskršću.

Primirje već sklopljeno? — Vojska sporazuma 80 kilometara pred Sofijom. — Predhistorija preokreta. — Antantine ponude. — Engleski princ kao bugarski kralj? — Odnošaj s Turskom. — Nemačke čete u Sofiji — Savov pozvan u Sofiju. — Mišljenje švicarskog vojničkog stručnjaka.

Haag, 28. Polag, kako izgleda, autentične vesti iz engleskog izvora bilo je već sklopljeno primirje izmedju sporazuma i Bugarske.

Beč, 28. Danas u deset sati prepodne stigle su sledeće vesti iz Sofije: Vojska sporazuma prodrla je preko Kistendila te stoji 80 kilometara pred Sofijom. Bugarski su posrednici bili tek jučer primljeni u velikom glavnom stanu.

Budimpešta, 28. „Az Est“ d znaje o predhistoriji preokreta u Bugarskoj: Pobunjeni vojnici provalili su u glavni stan Teodorova te su zatražili mir. Teodorov je morao bežati. Malinov je naredio, da se imade sklopiti primirje. U krunskom se veću kralj usprotivio; ali Malinov je medjutim već bio učinio sve korake.

Basel, 28. „Echo de Paris“ javlja, da je sporazum učinio Bugarskoj ponude, da je odvoje od Nemačke. Bila su joj ponudjena područja delomično srpska i delomično grčka. Kruna biće ponudjena princu Arthuru Connaughtu.

Beč, 28. Raspoloženje u Carigradu je mirno te u svakom pogledu zadovoljivajuće. Odnošaji izmedju središnjih vlasti i Turske su zasigurani ne glede na to, kako će se prilike u Bugarskoj razviti.

Berlin, 28. Prema privatnim vestima stigle su tečajem zadnje noći nemačke čete u Sofiju, gde su bile od pučanstva primljene s velikim oduševljenjem.

Budimpešta, 28. Po telef. nskom nalogu kralja Ferdinanda bio je general Savov pozvan iz Beča u Sofiju. Njemu pripada zadaća, da uspostavi u Bugarskoj i u vojsci red i stegu.

London, 28. (D. u.) Kako doznaje Reuterov ured, dobiće Bugarska formalni odgovor tek posle večanja sa saveznicima. Medjutim biće bugarska vlada obaveštena o općim glavnim linijama politike te se može predmnevati, da će vlada u Sofiji pričekati na odgovor saveznika. Medjutim nastaviće se vojničke operacije saveznika.

Bern, 29. (D. u.) Ratni izvestitelj Berner „Bunda“ izjavlja, da se na macedonskoj fronti nalazi dostatan broj nemačkih četa, gde ove mogu da operišu z boka. Tako je moguće očuvanje Macedonije i strateška uspostava Bugarske.

* **Jugoslaveni u inozemstvu.** „Male Novine“ donose sledeću vest i Valparaisa: Slavenski emigranti iz Austro-Ugarske, naseljeni u južnoj Americi, organizirali su se u jaka politička društva, koja razvijaju jaku propagandu u korist svojih nacionalnih aspiracija. Srbi, Hrvati i Slovenci uvereni, da je došao čas, da počnu živeti nezavisnim životom, stvorili su u celoj Americi široku organizaciju, koja svim sredstvima potpomaže borbu za oslobodjenje svoje otadžbine i ostvarenje jugoslavenske države. Ova organizacija se zove „Jugoslavenska narodna obrana“, a glavno joj je središte u Valparaisu, dok pojedini odbori organizacije imaju svoja sedišta u Antofogastu, Buenos Airesu, Motevideu, Assuncionu, San Paulo i u ostalim većim gradovima južne Amerike. Ova velika organizacija raspolaže sa velikim brojem novina, koje vode propagandu za nezavisnu Jugoslaviju. Članovi su organizacije otvoreni i strastveni pristaše krfskog pakta, koji odredjuje nacijonalni jugoslavenski program.

* **Državni kancelar grof Hertling i državni tajnik** vanjskih posala von Hintze otputovali su jučer (27 t. m.) u veliki glavni stan.

Domaće vesti.

Za naš list. Gosp. Filip Barbalić položio je K 20·— s ovim popratnim rečima: U znak veselja, da će i dalje izlaziti naš obljubljeni „Hrvatski List“, ta narodna hrana našeg bednog naroda u Istri, polažem u njegov fond K 20·—. Našem vrednom rodoljubu uprava lista najsrdačnije zahvaljuje.

Naše djačke kuhinje. Pišu nam: Čitali smo ponovno u našim listovima, da je hrvatska zemaljska vlada udovoljila molbama naših srednjih škola u Pazinu, Puli, Opatiji i Kastvu i M. Lošinju (nautika) te da će s njima spojene djačke kuhinje providiti živežem iz Hrvatske. Nažalost ovo neodgovara istini, pošto je ban u zadnji čas odbio dotične zamolbe, koje su bile čak usmeno podnešene i utemeljene. Ovo je velik udarac za roditelje naše učeće mladeži, a sve nas druge razočaruje. Bez djačkih kuhinja ne bi zaista mogli opstojati naši učni zavodi. Njihovi će ravnatelji i pokretači djačkih kuhinja zaista naći načina, da ne bude naša učeća mladež morala gladovati, dotično da se ne zatvore kuhinje i — zavodi. Možda dobrovoljnim podavanjem živeža sa strane djaka i djakinja; možda apel na sve naše seljačke i imućnije posednike, koji bi možda u tu svrhu podali svoje darove u naravi svomu učitelju ili svećeniku, ili bolje, kojem drugom izaslaniku zavoda — svakako, ako ne želimo počiniti na sebi narodno samoubojstvo, moramo se žrtvovati za naše djake, koji će u skoroj budućnosti voditi nam narod.

Izvadak platežnih naloga o ličnoj dohodarini, poreznog kotara Pazin i Labin, propisanoj za godinu 1918. te o porezu na ratnu dobit za godinu 1917. biće izložen kod c. kr. kotarskog poglavarstva kao porezne oblasti u Pazinu za vreme običnih uredovnih satova na pregled dotičnih poreznika od 1. do uključivo 14. listopada 1918.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su sledeći doprinosi: Gosp. Toma Sardoč K 6·—. Sakupljeno u društvu prijatelja naše škole K 85·—. Darovaše: po K 10·—: Vladislav Karabaić, Ivan Saina, Grgo Defrančeski; po K 6·—: Matko Šebelja; po K 4·—: Ivan Rabfeld; po K 3·—: Franjo Ivić; po K 2·—: Mihovil Cukon, Josip Grakalić, Franjo Mavrović, Grgo Lorencin, Mate Oporkalić, Antun Šestan, Stjepan Ukalić, Antun Demarin, Toma Vojak, Roko Crnobori, Franjo Cukon, Znidteršić, Grgo Lorencin, Sime Fabijan, Franjo Jelenić, Antun Stančić, Ivan Milotić, Josip Frančula; po K 1·—: Mate Kljunić, Julij Zantović, Martin Jurlina, Juraj Runko, Mate Višković, Antun Zivulić. — Živeli vredni darovatelji! Napred za prosvetu i opstanak naše dece!

Ljubav za decu. „Primorske Novine“ donose: Bilo je kod nas mnogo ljudi, koji su izražali bojazan, da davanje dece iz siromašnih krajeva Istre, Dalmacije, Herceg-Bosne i Slavonije na prehranu u Hrvatsku ne će uspeti. Oni su držali da je u čoveka najsilniji instikt — sebičnost. Već dosadašnji uspeh pokreta pokazao je, da su pesimiste imali krivo. Ima medjutim slučajeva, koji pokazuju, da su i nade najvećih opimista bile čedne. Ne samo da su deca naime svuda po Hrvatskoj izvrsno hranjena, nego — što je još mnogo važnije — ona su općenito primljena potenciranom ljubavlju bližnjega. Da navedemo samo dva primera: Iz Istre dodje majka u Hrvatsku po ljubljeno dete, jer ove je godine skupila toliko hrane, da će ga i sama prehraniti. Ali hraniteljka, pomajka deteta, ne da. Njoj će biti preteško bez toga ljubimca ! — pa zaplače. Plače i majka: plače dva plača: plač zahvalnosti, što joj dete nadje u stranih ljudi toliko ljubavi, i plač majčine boli pred pomišlju, da bi dete u tolikom dobru moglo izgubiti ljubav za nju, za majku. Plač majke i domajke uzbuni pa i pokoleba dete. Što će: da ostane ili da ide s majkom? — Zaplače. I skupljeni ljudi ne znaju kuda da se odluče i, koga da svetuju, neka popusti. Prizor ih je toliko dirnuo, te i oni prosuziše. Malo po malo te čitavo selo plače. „Raspru“ rešio je „Središnji zemaljski odbor“, dodelivši dete majci, a pomajci izrazi hvalu i priznanje. — Drugi primer: Seljak Franjo Barto iz Poljana (kotar Grubišno polje) uzeo je na prehranu jednog dalmatinskog dečarca, koji mu je mnogo omilio. Najednom dodje brzojavka, da dete ide kući, jer mu je otac na umoru. Seljak se raštužio, mislio, da mu se ljubimac ne će više vratiti. Da ga na povratak sklone, obeća mu, da će odmah, čim se vrati, prepisati na nj dva jutra zemlje, a bude li uvek dobar, ostaviće mu oporučno i čitav imetak, jer nema svoje dece. — Srce našeg naroda nije samo u narodnim pesmama! Njegova ljubav za decu — to je temelj, na kojem će izgraditi još mnoge potrebne socijalne uredbe.

Dopisi iz Istre.

Buzet. Pokopasmo ovde prošle sedmice sudskog oficijanta g. Iv. Sinčić-a u 35. god. života, te nakon 14 godina svog savesnog službovanja na sudu. Onako slabašna lasno ga shrvala bolest, kojoj se ipak dugo opirao. Bio sin naše općine, a pripadao obitelji, kojoj i pok. kanonik Sinčić. Vazda se bio otudjio svomu narodu, pod pritiskom starinskog talijanskog doba i školovanja, dočim naš sadašnji pokojnik bio je duhom i telom svim bar Hrvat i Jugoslaven, akopremije on učio nemačku gimnaziju u Trstu. Gde mogao, svagde bio narodu pri ruci, pa ga za to zavolje, što pokaza očevidno doprativiši ga mnogobrojno do groba. Ode i on prerano u večnost za svojim uredskim drugom pok. Franom Ivasovićem, što zimus naglom smrću umre. Dragom pokojniku večni pokoj, a tužnoj udovici sa dvoje dece naše saučešće.

Narodno gospodarstvo.

Narodna banka d. d. u Zagrebu. Dne 21. o. m. održana je izvanredna skupština Narodne banke, na kojoj je predužeta promena pravila. Skupština je ovlastila ravnateljstvo, da zatraži od nadležnih oblasti dozvolu za povišenje dioničke glavnice na ukupnih 20 milijuna kruna. Nadalje je izvanredna glavna skupština izabrala u ravnateljstvo g. Zdenka barun Turkovića, veleposednika, Novigrad.

Dnevne vesti.

„Primorske novine“ uvele ekavštinu. Ja smo već, da je izjava pretplatnika „Primorskih novina“ donela potpuno pobedu ekavštini. Svi želimo da se političke i kulturne prilike našeg naroda konsolidiraju i zato je veoma dobro, što ta konsolidacija već sada provodja u sadašnjim prilikama u koliko je samo danas moguće. Novi korak u pogledu pravopisa sledile su eto i „Primorske novine“ i dobiv si najpre suglasaj čitaoca uvele su ove dane ekavštinu. Nadamo se, da će i drugi naši listovi učiniti svoju dužnost, te da i oni faktičnom saradnjom pomoći k ostvarenju narodnog ideala, koji glasi: potpuno, u svakom smeru potpuno ujedinjenje.

Jedan nalog iz Berlina. Švicarske novine javljaju, da je došao nalog iz Berlina da svaki Nemac, koji stanuje u Švicarskoj, mora se prikazati svome konzulu i odmah se vratiti u domovinu. Na upite dotičnih na konzulatima im je odgovoreno, da se moraju vratiti kući, da uzmognu raditi u zaledju i čuvati zarobljenike, i time oslobode mnoge vojnike u tu svrhu zaposlene. Vele isti listovi, da ih je 75 po sto izjavilo, da se ne će vraćati.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dotazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Pajnković; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Bellona“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Zorjan.

✝

Rascviljenim srcem javljaju potpisani svim rodjacima, prijateljima i znancima tužnu vest, da je njihova kćerka, odnosno sestra,

Antonija Višković

dne 29. rujna 1918. u 7 i pol sati ujutro, nakon kratkotrajne bolesti u 22. godini svog nadobudnog života u Gospodinu preminula.

Sprovod milih ostanaka obaviće se danas, u ponedeljak 30. rujna, u 5 sati posle podne od kuće žalosti, ulica Valmade 15, na gradsko groblje.

Pula, 30. rujna 1918.

Ivan i Barbara Višković, roditelji; **Ivan, Dominik, Josip, Franjo, Marija** udata Lovrić, **Ivanka, Anka,** braća i sestre; **Mate i Marica Višković**, stric; **Petar Lovrić**, svak.

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, mečno K 4·—, u malopro-ji 16 fil. pojedini broj. GLASI primaju se u ravi lista trg Custoza I sak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 1. oktobra 1918. Broj 1159

Ususret mladom suncu.

Današnji bi dan morao stajati u znamenju pre-rodjenja jedinog istarskog glasila. Teški okovi, i već četiri godina sputavaju sav život, prečavaju azvoj našem listu, jedinom glasniku zapuštene arske raje. Trebalo je mnogo truda, mnogih žrtava, se održi kroz tri godine na životu i samo preka žda, koja ne poznaje zakona, izbavila ga u zadnjem nutku iz nevolje, što je ugrožavala njegov život.

Naši čitatelji, koji su ostali listu verni kroz godine, koji su uvažavali i opraštali sve nestatke u sadržaju i obliku, moraće upotrebiti istu zirnost i u buduće. Ali mogu za to biti uvereni, će biti učinjeno sve, da se list poboljša i polepša, postane što milijim drugom svakog pojedinog šega čovjeka, u teško doba tešiteljem i glasnikom ijih dana a na putu k narodnim ciljevima budio-m i vodjom.

Na tom putu imademo jasan program pred ima, prikrojen današnjem vremenu i današnjim sebnim prilikama u Istri. „Hrvatski List“ nije bio meljen, da stvori u Istri, gde je od vajkada vla-la u narodnom pogledu uzorna sloga, novu anku, niti da služi ikojoj već postojećoj struju osobi. Hrvatski se List osnovao radi potrebe, da čuje makar i sitan glas istarskoga naroda, da se ni u svetu znade, da i istarki narod pripada dva-estmilijunskom narodu Jugoslavena, s kojim hoče veti u zajednici.

Sva su druga pitanja u sadašnjem momentu i sporedne važnosti. Bez narodnog ujedinenja nema političke slobode a to je u jednakoj meri zapreka ednoj i drugoj i trećoj jugoslavenskoj stranci. dosadašnjim prilikama nije nijedna stranka mogla razvije svoju snagu, da deluje prema željama ežnjama. Sve bijaše vezano.

a to, što trebamo za život, oslobodjenje, a je istovetno sa demokratizacijom, to je u jednakoj eri potrebno za sve ljude, pripadali oni dnoj drugoj ili trećoj stranci Složiše se dakle idi u tom nastojanju, da se izbave iz zla, koje u jednakoj meri mori bez razlike značaja i mi-jenja. Svi pošteni i odvažni su ljudi sada zaposleni ade jednakim marom. Bilo bi upravo zločinački uštati se sada u strančarenje, pošto bi to jednako odilo svima.

Ne može dakle biti prigovora listu radi toga, o nije zauzeo niti liberalno niti katoličko stanovište, što nije pristajao niti uz buržoaziju niti uz cijalizam, već se borio samo za dve stvari: za edinenje naroda i za demokrataciju države. Time alu opredeljene granice njegovog delovanja i s g je stanovišta posmatrao po mogućnosti stvarno nepristrano sve stranačke izjave i pojave, ocenjivajuć ih iz čisto narodnog gledišta. Nama je bilo osve sporedno pitanje ličnog uverenja pojedine sobe, ili pojedinog lista, koji se politički mani-stovao. Za nas je bila samo nacijonalna vrednost izjave merodavna a tako smo kadkada mogli ohvaliti i socijalnog demokrata kao što smo istak-li po zasluzi značenje nastupa biskupa Jeglića Mahnića. Kao pošteni i narodni ljudi su i jedni drugi sada od neprocenjive važnosti za naš narod. jihove kulturne osebine se nas ne tiču, pošto naš st nema namere, da služi strankama, već samo arodu. Odlučno ćemo otklanjati i pobijati svaki okušaj, da se unosi u sadašnjim trenucima razdor svadju medju narod i kao do sada smatraćemo izdajničkom rabotom. To ipak ne znači, da smo eprijatelji ikojoj kulturnoj ili političkoj struji ili da dsudjivamo ikoji program ili načela poštenih ljudi. li to je glazba budućnosti i sada radimo samo ko toga, da sastavimo orkestar valjanih mužičara, kojem će svaki svirati svoj instrumenat. Bez tog ajedničkog nastojanja neće biti nikad glazbe.

To su dakle misli pokretnice našeg rada i na-g nastojanja. Ostaju unatoč promenama, što su astale unutar lista, u kreposti. Ista će naš načela oditi i u buduće. Glavni nam je cilj, da koristimo vim našim silama narodu i da za taj narodni rad potrebimo svaku energiju, s kojom raspolažemo. ednom je reču naš program narodne koncentracije naše stanovište kritika pojava i puteva, koji vode i ne vode k tom cilju.

Ali narodna je koncentracija jalova reč, ako ema organizacije. Lepo i hvalevredno jest, da imade narodu mnogo ljudi istoga mišljenja. Ali ova jedna-ost mišljenja ne koristi ništa, ako svaka sila radi amo za sebe, ako nije usredotočena u jednu snažnu ezultantu. Pre svega treba nama dakle organizacije odećih narodnih ličnosti, koji će izraditi program izvesti ga za organizaciju naroda. Opetovano smo taknuli, da je organizacija naroda u Istri potrebnija go li u ikojoj drugoj pokrajini. Istra je sporna točka. Dosadašnje su statistike falzifikati pravih narodnosnih prilika. Ako ne poradimo oko toga, da se ove krivotvorine dokažu kao takve i da se nacijonalno stanje u Istri prikaže u pravom svetlu, biće kobnih posledica a kajanje prekasno. Usled pomanjkanja organizacije ne možemo danas da bezuslovno računamo s našim vrednim i pametnim narodom, koji je, usled nestašice političkog odgoja — ne krivimo nikoga za to — žalibože nehajan i nemaran, čemu se organizacijom mora doskočiti. Ničim drugim si ne možemo osigurati sledbeništvo tog našeg naroda osim tom organizacijom, bilo kulturnom, bilo ekonomskom. I jedno i drugo donet će narodu direktnih koristi i on će doskora sam osetiti potrebu stege i reda.

U Istri imademo sada članove centralnog narodnog veća Lubljani. Ovi članovi moraju se postarati, da se pre svega ustroji za Istru podružnica tog veća, i da se za svaki kotar stvori posebne pododseke, koji će započeti radom. Ne sme to ostati ograničeno na inicijativu pojedinca. Mi trebamo i znanstvenog i političkog rada. Svaki je dakle pozvan da suradjuje. Ljude voljne za rad bilo bi u zemlji dosta a kao primer na naučnom polju neka nam služi kotarski školski nadzornik gospodin Barbalić, koji je izradio uzornu statistiku našega školstva te nam time stvorio temelje za sistematski rad za naše školstvo i za proučavanje narodnosnih prilika u Istri. To je jedan primer, a našlo bi se ih više, da se ozbiljno latimo posla.

Naš se program iscrpljuje, ako ga označimo programom narodne koncentracije i organizacije, da postignemo ujedinenje jugoslavenskog naroda. U očekivanju, da ćemo nešto doprineti k tom cilju stupamo puni nade u novo razdoblje. —

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskom bojištu uspešna poduzeća ophodnja. — Neposredno zapadno od Ohridskog jezera napustili smo, uvažavajući položaj na bugarskoj fronti, posle mesnih bojeva, komad zemljišta. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 30. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i von Böhna: U Flandriji nastavio je neprijatelj svoje navale. Provala neprijatelja u naše položaje prisilila je naše desno krilo obrambene fronte, da se povuće za odsekom Handzaemca, severno od Dixmuxdena sve do Merkhema. Na levom smo krilu za to ispraznili bojište luka Wytchaete. Neprijateljske navale proti odseku Handzaeme i proti liniji Zarren—West-Rosebecke bile su suzbijene. Izmedju Paschendaele i Becelaere prodro je neprijatelj do Moorslede i Dadizeele. Tamo smo uhvatili njegov udarac. Rano ujutro od Houthema do Kannena prodiruči neprijatelj bio je protunavalom suzbijen. Tu se borimo u nizini Lyse. — Golemo rvanje na fronti izmedju Cambraia i St. Quentina. Proti gradu i na obim stranama grada poveo je neprijatelj 16 divizija u boj, de osvoji Cambrai i da probije našu frontu na obim stranama grada. Severno od Cambraia skršile se do osam puta opetovane jake neprijateljske navale pred našim crtama, kod Sancourta i Tilloya na uspelim našim protunavalama. U predgradjima Cambraia, Neuville i Cantimpre, ustalio se neprijatelj. Tu stojimo na zapadnom rubu grada, za Šeldom, od kuda smo suzbili opetovane ljute navale neprijatelja. Navale neprijatelja, vodjene preko odseka kanala severno od Marcoinga, skršiše se pred i na cesti Cambrai—Masnieres. Južno od Marcoinga potisnuo nas neprijatelj za odsekom kanala Masnieres—Creveceur. S istom je silom napao na našu frontu od Gonnelieva sve do južno od Bellenglisea. Izmedju Gonnelieua i Bellicourta suzbili smo višestruke navale neprijatelja beziznimno. Villers Guislain, što smo prolazno izgubili, bio je opeta osvojen. Protunavalom pročistili smo mesna provalna mesta. Na fronti Gonnelieu—Villers-Guislain teško boreće se divizije suzbile su neprijatelja, što je iz smera Marcoing udario na njihov bok, sa pričuvnim bataljunima u odvažnim protunavalama. Izmedju Bellicourta i Bellenglise prodro je neprijatelj preko kanala. U večer zaustavismo ga na liniji severni rub Bellicourta, zapadni rub Joncourta—Le Hautcourt. Pukovnije, koje su severno od Gricourta suzbile sve juriše, morale su uvečer povući svoje položaje na Le Hautcourt. Na velikom uspešnom zaključku jučerašnjih bojeva imadu čete sviju nemačkih plemena jednaki udeo. — Vojne skupine nemačkog naslednika prestolja i von Gallwitza: Proti našoj novoj liniji na kanalu Oise—Aisne pritisnuo je neprijatelj oštro za nama. U uspelim pretpoljskim smo bojevima učinili ovde zarobijenika. Francuz nastavio je izmedju Suippes i Aisne, Amerikanac proti istočnom rubu Argona i izmedju Argona i Moze ogorčene svoje navale. I jučer bacio je neprijatelj više novih divizija u boj. Izmedju Auberive i Somme-Py suzbili smo višestruke, severozapadno od Somme-Py deveterostruke navale neprijatelja pred našim linijama. Dalje na istok ostale su Maure i Ardeuil u rukama neprijatelja. U večer, izakako bijasmo suzbili neprijatelja, stajasmo na liniji Aure—severno Ardeuila—severno Sechaulta—Beaconville. S osobitom je žestinom jurišao i Amerikanac proti istočnom rubu Argona i proti fronti izmedju Argona i Moze. Njegov se juriš posvema skršio. Na obim stranama doline Aire preoteli smo neprijatelju Apremont i šumu Montblanuill te smo bacili Amerikanca za više negoli kilometar natrag. Jučer smo oborili 45 neprijateljskih aeroplana. — Ludendorff.

Rat.

Od Dixmuydena do Armentieresa nastaviše Belgijanci i Englezi svoje navale. Na nekojim su mestima napredovali za 5 do 7 kilometara. Ukupna i najveća dubina postignuta je u tom odseku 12 kilometara. — Na obim stranama Cambraia ponovili su Englezi svoje opsežne navale te su doprli sve do zapadnog ruba grada i južno od njega. I dalje na jug potisnuli su nemačku frontu za nekoliko kilometara natrag. Engleski izveštaj od 29. septembra u večer javlja 16.000 zarobljenika. Bojna se fronta proteže sve do severno od St. Quentina. — Na francuskoj bojnoj fronti u Champagnei napredovali su Francuzi na fronti od 10 kilometara za 2 do 3 kilometra. Izmedju Argona i Moze preoteli su Nemci protunavalom Amerikancima grad Apremont te ih potisnuli natrag za više od jednog kilometra. — Izveštaj istočne armije od 29. septembra javlja, da su srpske čete prekoračile granicu stare Bugarske kod Küstendila. Broj zaplenjenih topova nadilazi 350. Medjutim javlja dopisni ured iz Sofije, da su tamo stigle austro-ugarske čete.

•

Engleski izveštaj iz Soluna od 28. rujna: Grčke čete napreduju na istoku proti Belasici. Engleske i grčke čete nastupaju u smeru na Petrič uzduž doline Strumice. Osvojili smo neki broj topova različitih kalibra.

•

Engleski izveštaj od 28. rujna u večer: Naše operacije na bojnom polju kod Cambraia napreduju povoljno. Na desnom krilu boriše se 5. i 42. divizija tvrdokorno za posed brežuljka kod Baucampa, skršile su otpor nemačke pešadije te su prodrle dve milje preko ove točke, osvojivši vanredno jako izgradjene položaje, poznate pod imenom valiskog brežuljka. Kasnije bio je uspeh izgradjen takodjer na jugu te Gouzeaucourt osvojen. Tečajem prepodna osvojila je 52. yorkshirska divizija Marcoing te je uznapredovalo jugoistočno od te točke. Pred podnevom iznudio si 5. bataljun pukovnije vojvoda Welingtonski prelaz preko kanala Šelde te se ustalio u nemačkim obrambenim položajima. Severno od tog je mesta 2. divizija i 57. divizija Lancashire pročistila tečajem jutra zapadni breg tog kanala sve do šume La Folie, osvojivši selo Noyelles, na Šeldi Cantaing i Fontaine-de-Notre-Dame. Kod operacija u smeru Bapaume—Cambrai tvrdokorno se neprijatelj opro te pretrpio teške gubitke na mrtvima i ranjenima. Severno od ceste Arras—Cambrai napredovale su engleske i kanadske čete trajno u istočnom i severnom smeru. Kod Raillencourta suzbili smo jake protunavale, koje je neprijatelj sinoć poduzeo, uz teške po nj gubitke. Danas su kanadske čete osvojile ovo selo te susedno selo Sailly zajedno s okopnim sistemom, koje prelaze preko njih. Dalje na sever prodrle su čete 56. londonske divizije u Falleur. Broj zarobljenika i plena raste.

•

Francuski izveštaj od 28. rujna u večer: Opetovane navale naših četa na severne zaravanke prisiliše napokon neprijatelj, da se povuče za Ailletteom. Severno od Jouya zaposele su naše čete, što su proganjale nemačke zalaznice, selo Pinon i rubove pinonske šume. Mesta Haudesson, Chavignon i tvrdja Malmaison su takodjer u našem posedu. Dalje na jug bio je dan označen žestokim protunavalama, koje je neprijatelj poduzeo proti našem desnom krilu i predelu Boaconville, na uzvisinama severno od Fontaine—en—Dormois i severno od Fratreuil. U centrumu i na levom su krilu naše čete nastavile napredovanje, osobito severno od železnice Challerange. Osvojili smo Mar-

nie i istočne rubove od St. Marie-a-Py. Naši su gubici neznatni.

•

Belgijski izvještaj od 28. rujna: 28. rujna napala je belgijska armija rano u jutro nemačke položaje izmedju Dixmuydena i severno od Yperna. Navala je započela žestokom topničkom pripremom, što je trajala nekoliko sati. U svezi s belgijskim baterijama sudelovale su ladje francuske i engleske flote, koji su uzeli obalne obrambene uredjaje i slabe točke neprijateljskih stražnih komunikacija pod vatru. Posle ove priprave pošla je naša pešadija i susedna engleska na navalu na veoma jako organizovane nemačke položaje. Čete su se medjusobno natecale u hrabrosti. Naše su čete osvojile sva uporišta i obrambene linije prvog neprijateljskog položaja te su prošle na navalu na drugi, veoma jako utvrdjeni položaj. Usprkos jakim protunavalama, koje je neprijatelj poduzeo osobito na obim stranama železnice, što vodi u Staden, osvojila je naša pešadija gotovo čitavu zonu houthoulsterske šume, koju je neprijatelj tečajem četiri godina bio veoma jako izgradio i čitavo područje, koje je ograničeno linijom mesta Woumen—Seprenthook—Sheepvallia (Shaap—Bilil)—Brodzinde. Postignuti napredak iznosi nekih šest kilometara. Dopremili smo brojne zarobljenike, a sami Belgijanci 4000. Broj zaplenjenih topova nije ustanovljen. Zaplenili smo takodjer jednu čitavu bateriju od 15 centimetra kalibra sa momčadi, materijalom kao što i nekoje topove od veoma krupnoga kalibra. Znatan je ratni pribor dopao nam u ruke. Brojne lešine dokazivaju, kako teški bijahu gubici, što ih pretrpi neprijatelj.

•

Talijanski izveštaj od 29. septembra: Jučer je naša artilerija, koja je odgovarala na neprestane smetajuće akcije neprijateljave, usredotočila žestoku vatru na visoravnici Aslago, na levom bregu Piave, na visini Montelo i u odseku Musile i Cortellazzo. U predelu Mori i na Monte di Val Bella, izjalovile se pokušaji neprijateljskih nasrtajnih ophodnja na brzom i delotvornom istupu naših obrambenih četa. — Albanija: Tekom mnogih izvidjaja u dolini Junica i u predelu južno od Berata razvila su naša odeljenja živahne bojeve sa neprijateljskim odeljenjima u pretpolju. Uspelo im je da zarobe 2 časnika i 52 momka. — Macedonska fronta: Prema dodatnim vestima moradoše naše čete, za energičkog prodiranja preko teško prohodne Baba planine skršiti tvrdokoran otpor, što ga je neprijatelj kušao suprostaviti u predelu zapadno od Kruševa i slomiti neprestane protuudarce jakih zalaznica na obim stranama ceste, koja vodi u Kruševo, te koja se južno od Šapa križa sa cestom od Bitolja u Kičevo, kojom Bugari uzmiču. Naše kolone brzo nastaviše na čitavoj fronti napredovanje, te zauzeše krajeve Pribilicu i Kočište.

•

Amerikanski izvještaj od 28. rujna: Naša se navala danas uspešno razvila. Usprkos teškoj paljbi pešadije i strojnih pušaka napredovasmo i doprosmo do vanjskih kotara Brieullesa i Exermonta. Osvojili smo više od 20 sela te zaplenili goleme količine ratnog pribora. Broj zarobljenika raste. Naši letači vladaju zrakom te su oborili preko 60 neprijateljskih aparata i 12 pripetih balona. 20 se amerikanskih aeroplana nije povratilo.

Bugarska na raskršću.

Pariz, 29. (D. u.) Vest agencije Havas glasi: Na razni se način šire ili su od novinstva u Francuskoj ili u inozemstva bile priopćene vesti o položaju u Bugarskoj, koje su medjusobno u protuslovlju i demice neispravne. Stoga je nužno, da se ustanove činjenice. Za sada nisu u toku nikakva diplomatska pregovaranja. Stoga nisu Bugarskoj mogli biti postavljeni bilo kakvi uveti. Vrhovni zapovednik bugarske vojske formulirao je molbu za primirje, kojemu bi moglo slediti eventualno mirovna pregovaranja, on se izjavio pripravnim, da general Francher d' Aisiry pošalje parlamentarce. Vrhovni je zapovednik istočne vojske odgovorio samo ovo: 1. Vojničke se operacije podnipošto ne mogu obustaviti, dok ne dodje do tačnog utanačenja uveta zamoljenog primirja. 2. On je pripravan primiti opunovlaštene odaslanike bugarske vlade, u slučaju da se ovi u pratnji jednog parlamentarca, nadju pred linijama savezničkih četa, da ustanove uvete. General Francher d' Aisiry podastro je uvete savezničkim vladama, koje su ih odobrile. Ove su uvete vojničke naravi, te imaju svrhu, da u punoj meri jamče za slobodu akcija savezničkih vojska na istoku i da pružaju jamstvo za razvitak daljnjih pregovarana. Sve što se osim toga govori o uvetima, kao što i o dogadjajima političke i vojničke naravi u bugarskom pitanju, neispravno je ili preuranjeno. Nastupio je samo jedan novi momenat: dolazak bugarskih parlamentaraca u Solun u svrhu pregovaranja o uvetima primirja.

•

Mirovni uveti antante za Bugarsku. Reuterov ured javlja, da će se odgovor antante na zamolbu Bugarske za primirje podudarati s odgovorom, kojega je dao zapovednik saveznih armija na istoku. Za tim izjaviće se bugarskoj vladi, da se mir može sklopiti samo u slučaju, da Bugarska prekine svaki odnošaj sa prijašnjim svojim saveznicima. Dalje traže saveznici svaku garanciju za svoje vojničke operacije. To bi bilo moguće jedino ili demobilizacijom ili upotrebom bugarske vojske proti njezinim dosadašnjim saveznicima. Što se tiče teritorijalnih pitanja biće uredjena na mirovnoj konferenciji. Ali pre svega mora Bugarska izsprazniti sva područja, koja leže izvan prave Bugarske. Ne bude li Malinov prihvatio ove uvete, nisu saveznici u stanju, da podastru nove uslove, a bugarska se vlada može pobrinuti za to, da nadje druge državnike, koji bi bili spremni, da ih prihvate. — U tom smislu pišu i francuski i talijanski listovi, pa i „Agence Havas", koja govori o bugarskim spletkama. I engleske novine traže, da Bugarska vrati sve, što je ugrabila, da preda čitavo oružje, železnički materijal i da dopusti saveznicima operacije na njezinom području.

*** Važna promena u nemačkoj unutarnjoj politici.** Nemački je car upravio Hertlingu naredbu, u kojoj veli, da žali, što mora uvažiti njegovu ostavku i da će mu domovina biti zahvalna za njegove zasluge. Za tim veli, da želi, e bi nemački narod više nego ili do sada sudelovao kod odredjenja sudbine domovine te da preuzmu prava i dužnosti vlade ljudi, koji uživaju poverenje naroda. Dok ne nadje naslednika moli Hertlinga, da vodi dalje poslove. — Nemački car nagoveštа dakle u tom pismu svoju nakanu parlamentarizacije nemačke vlade. — „Berliner Zeitung am Mitag" javlja, da će i Hintze, državni tajnik za vanjske poslove odstupiti, dok javlja „Vossische Zeitung", da nemački car nije prihvatio njegove ostavke. Po istoj novini žele parlamentarni krugovi, da se kancelarstvo i tajništvo vanjskih posala poveri diplomatima po pozivu, što uživaju poverenje parlamentarne većine.

*** Kolera u Berlinu.** Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja, da se u Berlinu ustanovilo 7 slučajeva azijatske kolere, od kojih šest sa smrtnim izidom. Poduzete su sve mere proti širenju bolesti.

*** Podeoba zemaljske upravne komisije u Češkoj.** Dopisni ured javlja, da je izašla naredba, kojom se zemaljska upravna komisija za Češku deli u dva dela, u jedan nemački, a jedan češki, koji će biti posve nezavisni jedan od drugoga. Time se naime želi pridobiti sklonost češkoga naroda!

Iz slovenskog sveta.

Iz Hrvatske. Dr. Ivo Tartaglia priopćio je u „Novostima" zanimivu statističku raspravu o nazadovanju pučanstva u Dajmaciji. Iz odnosnih podataka proizlazi, da je u Dalmaciji broj poroda za vreme ratnih godina 1915., 1916., 1917., neubrojiv i godinu 1918., spao poprečno za 50 po sto, dok je broj pomora porasao za 40 po sto. U nekim krajevima je broj poroda spao za 71 po sto (Olib) i 77 po sto (Tribanj), a broj pomora narasao za 200 po sto (Polešnik, Radovin). U retkim dalmatinskim gradovima je taj omer nešto povoljniji, jer je porod spao za 40 po sto, a pomor narasao samo za 17 po sto. Izvedu li se iz gornjih brojaka daljnji zaključci, predpostavljajući da se u Dalmaciji u razdoblju 1900.—1910. rodilo 232.905 djece, te da je umrlo 149.209 žitelja, mora se ustanoviti, da se po toj normali u razdoblju 1915., 1916., 1917. moralo roditi oko 70.000 djece dočim ih se je faktično rodilo samo 35.000, te da je po istoj normali trebalo biti 44.760 slučajeva smrti, dočim ih je bilo barem 62.664. To znači, da bi se prama normali razdoblja 1900.—1910. žiteljstvo Dalmacije bilo moralo povećati za 25.240 žitelja, dok se ono faktično umanjilo za 9.760 žitelja, tako da faktično umanjenje iznosi barem 35.000 žitelja. Do ovog se rezultata naravno dolazi, ako se ne ubroje silne žrtve, koje je Dalmacija ostavila na raznim ratnim poljanama i po etapuma, kamo je sve, što je bilo iole sposobno, otišlo ili kao vojnik ili kao radnik i gonjič.

•

Iz Slovenije. Prigodom 25 godišnjice zaslužnog narodnog vodje dr. Otokara Ribarža posvećuje mu tršćanska „Edinost" poseban članak, što je izašao uokviren na prvoj strani lista. Narodnom je zastupniku kod intimne svečanosti prvi čestitao dr. Korošec, a za tim u ime tršćanskih Jugoslavena dr. Slavik. List ističe velike zasluge, koje si je dr. Ribarž stekao za slovenstvo Trsta te veli, da je njegova retka godišnjica u istini narodni blagdan tršćanskog slovenstva. — Na drugom mestu donosi isti list memorandum bosanskih Jugoslavena grofu Tiszi u hrvatsko-srpskom izvorniku. — Zanimiv je takodjer statistički članak o tršćanskom pitanju, u kojem se pomoću suhih brojeva opovrgava nazrevanje tudjih imperijalista.

•

Iz Češke. Bečki su krugovi očekivali za dan svetoga Vaclava, čini se upravo revoluciju. Da su nešto takvoga pomislili, dokazuje kako ne poznavaju treznost češkog naroda, koji nije sklon nikakvoj pustolovini, ma da ga Nemci smatraju fantastom. Nemačke novine javljaju iz Praga od 28. t. m., da je dan svetog Vaclava prošao na običan način. Po ulicama i na trgovima sakupljalo doprinose za češku „Matice školska". Uznemirujuće glasine iskazale se posvema neosnovanim. U ime češkog narodnog veća potražili su predsednik Prokupek i podpredsednik Baksa namesnika Coudenhovea te su se pritužile nad zabranom sakupljanja „en masse". Namesnik je izjavio da se zabrana ne proteže na dobrovoljne prinose. Za dan svetog Vaclava bio je češki državnopravni klub sazvao skupštinu, na kojoj je narodni zastupnik Stransky imao govoriti o političkom položaju. Skupština bila je medjutim zabranjena, budući se time navodno smetao javni mir.

Domaće vesti.

Stara pesma. Došao nam je prijatelj našeg lista pred par dana u naše uredništvo te nas upitao, koje ćemo mi stanovište zauzeti prema predstojećim nemačkim predstavama na ovdašnjem pozorištu. Odgovoriti na takovo pitanje danas u Puli nije . . . . šala, jer — oćo le spice! Bez onog nemačkog glumca u Puli nema! Znatiželjnom prijatelju smo odgovorili u kratko ovo: Naš će se zauzeti prama nemačkoj kazališnoj skupini ono isto stanovište, što ga je uprava kazališta zauzela svojim plakatima prama nama. Nećemo ni spomenuti, koji su vlasnici kazališta, jer bi stvar još lepše izgledala (jadna Vam majka!), ali reći ćemo, ka bi nam ti delije (i ono što se oko njih sakupilo) predbacili, da Hrvata niti nema u kazalištu kod predstava, da bi pravo bilo kada ih nebi bilo. Žalost moramo ali priznati, da uz svako ignoriranje našeg jezika sa strane kazališne uprave, ide još jedno premnogo naših Slavena (usprkos slavenske solidarnosti!) na tudjinske predstave. Nema predstave, i samo i uvek nemačke, u Puli uvek su za talijanski i slavenski živalj ovde. To je uvreda nesamo, to je provokacija, to je smetanje javnog mira i poretka — to je kažnjivo. Nemačke predstave ovako razbubnjane kao ovde u Puli, pozivaju autohtono stanovništvo ovde. Hrvat, Slavonac nebi mogao niti smeo prigovarati proti nemačkom kazalištu u nemačkom ili pretežno nemačkom gradu. Ali ovde je to posve drugi par rukava. Obzirom na rat bi se moglo štošta progutati, ali da ovde dopušta samo tudje nemačko društvo u kazalištu, a se drugim zabranjuje predstavljanje (hrvatskom kazalištu!), to neide. Ili svi božji ili svi vražji, gospodo, što vedrite i oblačite!

S aprovizacije. Z današnjim danom deliće se u dućanima aprovizacije na odrezak I. 1 kg brašna K 2·82, na odrezak VII. tričetvrta kg šećera K 1·50, na odrezak VIII. 12 dkg slanine K 6·—, na odrezak IX. 10 dkg testenine K 0·52, na odrezak X. 10 dkg pekmeza K 0·80, na odrezak XI. jedan četvrt kg kavinog nadomestka K 2·—, na odrezak XII. 6 kutija žigica, jednu osminu l octa, 1 komad sapuna od 8 dkg, jedan četvrt kg kavinog surogata i pol kg soli K 3·10. Sve skupa K 16·74, za manje imućne K 6·75. Dućan na trgu Comizio je isključivo na raspolaganje manje imućnima. — Budući da su se ustanovile neke neurednosti upozoravaju se oni, koji se prikažu lečničkom pregledavanju u uredu komisije, da moraju donesti sa sobom crvenu legitimaciju, čije ime mora da odgovara imenu lečničkoj svedodžbi. Lečničke svedodžbe izdane kotarskih bolesničkih blagajna moraju vrhu toga nositi urednvi pečat.

Za naš list. U znak veselja, što će i nadalje zlaziti „Hrvatski List", polaže u njegov fond gospodin Andrija Radošević, c. kr. financ. nadstražar iz Vodnjana K 10·—. Vrednom rodoljubu budi srdačna hvala.

Javna zahvala. U ime rastužene supruge i rodbine pokojnoga Ivana Načinovića, nadučitelja u Kršanu, zahvaljuje potpisani najlepše svim onim, koji su doprineli, da bar donekle ublaže njihovu bol. Darovaše: Anzulović Antun, Fähnrich, D. K 20; Niko Pajalić, Berseč K 20; Marija Merlak, Berseč K 10; Smoković, Krnica K 15; Fran Bubalić, Pula K 10; Zorka Bobinac, Ičići K 10; Dječja vojačka i dečačka pučka škola, Kastav K 27; učitelj Črnjul, Sv. Nedelja K 10; Edo Dukić, Banjica, Beograd K 10; Ivan Medvedić, Zarečje K 10; Lovro Tomašić, Novaki K 25; P. Bolonić, Sv. Petar K 10; Ante Dukić, Mošćenice K 25; Mate Brajković, Pazin K 10; Lolić, Sv. Nedelja K 15; Mate Zuccon, Altura K 20; J. Mihalić, Rabac K 20; kanonik Hrvatin, Sv. Lovreč K 10; Diminić, Šumbreg K 23. Ukupno K 300 (tri stotine kruna). — Šumbreg, 24. septembra 1918. M. Diminić.

Pojedini

CENA listu: U pretplat... za čitavu god. K 48·— za polugodište K 24·— tromesečno K 12·—, me... sečno K 4·—, u malopro... daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza ... Tisak Jos. Krmpotić...

Godina IV.

Hrvatsk...

Prijatelj lista n... Dosada nas je ... pratila na školskom ... morali skrbiti za ... mnogo dobra učini... učitelja. Naš mladji ... više književnički, pa... je Pula nekaki kong... Puli govori najčiš... za pokrajinskim šk... Bugu i dobrim ljud... smo se godine stisk... Cenide, životarili s... talo pomanjkanje uč... dine okrenulo na ... 11 učiteljskih sila, ... naest učiteljskih sila... je zbilja lepi uspeh.

Isporedimo li ... sila pre rata, vidim... teljskih sila skoro ... u Šiani trorazredn... školu, u Castropoli ... Besenghi četveroraz... jednorazrednu mešo... 13 družbinih učitelj... danas već na javnim ... učiteljskih sila. O... Družbinim školama ... kojega na javnim š...

Čitali smo, da ... otvoriti takodjer i ... rak napred. Hrvatsk... tvrdjavnog poveren... općina.

Jučer je u 8 i... kojoj je prisustvova... škole ovo je sjajni ... još pridolaziti, te ć... 700. Na prehranu u ... stotina dece, pa ka... dece, polazeće hrv... okruglo osam stotin... što je pre rata pola... nas utešljiva pojava... imalo povratiti u g... nadamo se, broj de... tako prestići broj ... Družbinim školama ... školske oblasti mora... u čiteljskih sila, te ... nameštenih na Druž... koračiti. Mi se nad... prevarili, a bogme, ... se najkasnije do Bož... onda još i pre.

Svi nam ovi ... školska godina otv... znakovima, te se na...

Jednu stvar m... prisustvovao je i s... školskog veća, ba... nika. Stvar za nas ... videli, da bi predsed... prisustvovao školsk... za škole zanimaju ... uverili o broju dece ... školi uopće pred n... to pobuda, da bo... njihovi starešine za ... sustvovao je barun ... janskih škola, a ono... pevala su školska d... maestru Martinzu. N... bude svečanija, zam... bruck maestra Mart... orguljama, kada več... maestru Martinzu na... mise i pevalo? Mog... tralo demonstracijom... crkvi hrvatski pevaj... smelo tako uzeti... glava, koja bi smest... talijanske crkve u P... ne bi smelo toliko ... učiteljima, neka nau... pa da uzrade kod ... školska deca kod sv... bi bilo moguće u gl... se odredilo drugu ... Ako mogu nemačka ... mačkom i talijanskom ... i hrvatska deca, kad... Na taj bi se način, p... go ugled naše škole...

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, sreda 2. oktobra 1918. — Broj 1160

Hrvatska škola u Puli.

Prijatelj lista nam piše:

Dosada nas je sudbina nekako maćuhinski ispratila na školskom polju u Puli, jer smo sami morali skrbiti za naše škole. Družbine su škole mnogo dobra učinile, što je svakako zasluga svih učitelja. Naš mladji svet uopće nastoji, da govori više knjiženvnički, pa možemo reći, da se, akoprem je Pula nekakvi konglomerat svih istarskih općina, u Puli govori najčišće naš jezik. Uvek smo žudili za pokrajinskim školama u našem gradu. Hvala Bogu i dobrim ljudima i to smo postigli. Prošle smo se godine stiskali u Narodnom domu i u ulici Cenide, životarili smo nekako a najviše nam smetalo pomanjkanje učiteljskih sila. I ovo se ove godine okrenulo na bolje. Jučer je bilo već u Puli 11 učiteljskih sila, a još jedna je na putu. Dvanaest učiteljskih sila na javnim hrvatskim školama je zbilja lepi uspeh.

Isporedimo li ove brojke sa brojem učiteljskih sila pre rata, vidimo, da smo prejašnji broj učiteljskih sila skoro već dostigli. Pre rata imali smo u Šijani trorazrednu mušku i trorazrednu žensku školu, u Castropoli dvorazrednu mešovitu, u ulici Besenghi četverorazrednu mešovitu i ulici Verudella jednorazrednu mešovitu pučku školu, dakle ukupno 13 družbinih učiteljskih sila, a rekli smo, da imamo danas već na javnoj hrvatskoj školi namešteno 12 učiteljskih sila. Osim onih 13 učitelja bio je na Družbinim školama namešten i jedan veroučitelj, kojega na javnim školama nema.

Čitali smo, da će se u školi u ulici Cenide otvoriti takodjer i dečje zabavište. Ovo bi bio korak napred. Hrvatsko će zabavište, prama odredbi tvrdjavnog poverenika, kao gerenta općine, otvoriti općina.

Jučer je u 8 i pol ujutro bila školska misa, kojoj je prisustvovalo okolo 530 dece. Za prvi dan škole ovo je sjajni uspeh. Ove će sedmice deca još pridolaziti, te će broj dece ponarasti barem na 700. Na prehranu u Hrvatsku otišlo je okruglo jedna stotina dece, pa kada bi i ovi bili kod kuće, broj dece, polazeće hrvatsku javnu školu, iznosio bi okruglo osam stotina, dakle dostigli bi broj dece, što je pre rata polazio Družbine škole. Svakako za nas utešljiva pojava. Govori se, da bi se naskoro imalo povratiti u grad Pulu 15.000 ljudi, a tada će, nadamo se, broj dece ponarasti do 1000, te ćemo tako prestići broj dece, što je pre rata bio na Družbinim školama. Naravski u ovom će slučaju školske oblasti morati dozvoliti namešćenje još novih učiteljskih sila, te ćemo tako broj učiteljskih sila, namešćenih na Družbinim školama pre rata i prekoračiti. Mi se nadamo, da se u računima nismo prevarili, a bogme, sve ovo što navedosmo, zbiće se najkasnije do Božića ili ako se narod pre povrati, onda još i pre.

Svi nam ovi znakovi dokazuju, da se ova školska godina otvorila za hrvatsku školu dobrim znakovima, te se nadamo, da će sve i dobro svršiti.

Jednu stvar m ramo istaknuti. Školskoj misi prisustvovao je i sam predsednik c. kr. kotarskog školskog veća, barun Hohenbruck, i oba nadzornika. Stvar za nas neobična, jer još nismo nikada videli, da bi predsednik kotarskoga školskoga veća prisustvovao školskoj misi. Oblasti moraju, da se za škole zanimaju i predsednik se i sam mora uveriti o broju dece. Na ovaj način diže se ugled školi uopće pred narodom, a bogme i učiteljima je to pobuda, da bolje uzrade, kada vide, da se i njihovi starešine za školu zanimaju. U 8 sati prisustvovao je barun Hohenbruck školskoj misi talijanskih škola, a onda našoj. Kod talijanske mise pevala su školska deca uz pratnju na orguljama po maestru Martinzu. Naša je misa započela tiha. Da bude svečanija, zamolio je gospodin barun Hohenbruck maestra Martinza, neka bi barem svirao na orguljama, kada već pevanja nema. Srdačna hvala maestru Martinzu na usluzi. Zašto se nebi kod naše mise i pevalo? Moglo bi se. Nu nebi li se to smatralo demonstracijom, da školska deca u Puli u crkvi hrvatski pevaju? Pravo za pravo to se ne bi smelo tako uzeti. Našla bi nažalost koja usijana glava, koja bi smatrala ovo pevanje oskvrnućem talijanske crkve u Puli. Svakako na pojedinca se ne bi smelo toliko paziti, a preporučili bi našim učiteljima, neka nauče decu i pevanju školske mise, pa da uzrade kod crkvenih oblasti, da bi mogla školska deca kod svoje mise i pevati. Ako to ne bi bilo moguće u glavnoj crkvi, onda neka bi nam se odredilo drugu crkvu, gde bi to bilo moguće. Ako mogu nemačka i talijanska deca pevati u nemačkom i talijanskom jeziku, zašto ne bi to mogla i hrvatska deca, kada ih hvala Bogu toliko imade? Na taj bi se način, po našem mnenju, takodjer podigao ugled naše škole.

Upisivala se deca za školu u Šijani i za školu u ulici Cenide. Svakako nije pametno, da bi morala deca iz Šijane dolaziti u ulicu Cenide, jer bi to po zimi bilo i štetno po zdravlje dece, a bilo bi i predugo hodanje. Nadamo se stoga, da će i gospodin barun Hohenbruck takodjer skrbiti i za to, da nam se otvore paralelke u Šijani i to prama mogućnosti čim prije. Dece, stalno ne će manjkati ni za jednu ni za drugu školu, a sigurno će se morati otvoriti i u jednoj i u drugoj školi u nižim razredima paralelke.

Zahvalni smo gospodinu barunu Hohenbrucku, što je odredio, da se u ulici Cenide otvori zabavište, a molili bi ga, da bi odredio, da bi se istotako otvorilo drugo i u Šijani. Dece stalno ne bi manjkalo i za ovo zabavište.

Mi ne ćemo gospodinu barunu Hohenbrucku reći nešto, što nije. Jučer je na našu radost i on vidio punu crkvu naše dece, te se mogao i sam uveriti, da su naše želje posve opravdane. Molimo ga i ovim putem, da bi nam išao ususret prema današnjim prilikama, koliko je to u njegovoj moći, a ono, što nije moguće, rado ćemo opravdati.

Spomenuli smo kako nam u hrvatskoj školi fali veroučitelj, kako ga je imala Družba. Oblast i crkvena i pokrajinska upravna komisija morala bi svakako nastojati, da bude na našoj školi čim pre sistemizovano mesto veroučitelja, jer mislimo, da to nije svejedno, da li veronauk podučuje svećenik ili svetski učitelj. Svećenik će taj predmet bolje i lakše predavati nego li će to moći učitelj, za koji bi ovaj predmet bio svakako najteži. A time, kada bi naša škola imala svoga veroučitelja, podigao bi joj se takodjer ugled. Naša škola prigodom kakove školske mise, mora da moli župni ured kada će na misu. Da bi imali svoga veroučitelja, i u tome bi sve lepše i lakše bilo.

Školska se je godina otvorila za našu školu pod najboljim auspicijima, te se nadamo, da će ju sreća pratiti kroz celu školsku godinu.

Iza školske mise čekao je barun Hohenbruck dok deca izadju, te su mu tom prigodom bili predstavljeni učitelji. Velimo iskreno, da nas taj njegov čin iznenadio, jer nismo bili vični, da starešine čekaju i pozdravljaju učiteljstvo. Uočiv sve ovo, ne verujemo, da ne će gospodin predsednik kotarskog školskog veća, koji je tako prijazno pozdravio naše učitelje, te im zaželio sretan početak školske godine, da im on i u buduće ne će poći na ruku bilo u školskim bilo u privatnim pitanjima.

Preporučili bi svim našim ljudima, koji jošte nisu upisali decu u školu, da to učine još ove sedmice. Za sada, dok se ne uredi škola u Šijani, polaziće deca u školu u ulici Cenide svaki dan popodne, a oni, koji su iz grada, polaziće školu svaki dan ujutro.

Na koncu ovog kratkog izveštaja želimo i mi našim učiteljima sretan početak školske godine! Neka svih prati kroz celu školsku godinu lepo zdravlje, pa neka njihov rad bude njima osobito u ovim teškim danima na utehu, a narodu na koristi!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 1. (D. u.) Službeno se javlja: Na raznim mestima albanske fronte mesni bojevi. Inače nikakvi osobiti dogadjaji. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 1. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupine naslednika prestolja Rupprechta: Blizu obale zarobismo kod nekog uspešnog sunka nekoliko stotina Belgijanaca. Naša nova fronta u Flandriji teče u crti položaja sagradjenih za prošlogodišnje flandrijske bitke od odsečka Handzame—na zapadu mimo Roeselaere—preko Ledegem-Geluvelt prema Warwicku i onda u nizini Lyse prema našem starom položaju kod Armentieresa. Neprijatelj je sinoć navalio medju Roeselaresom i Warwickom. Suzbit je pred našim linijama. Obim Belgijanaca i Engleza zarobili smo jučer i Francuza. Izjaloviše se neprijateljski napadaji medju Fleurbaisom i Hulluhom te delomične navale na visine Fromelles i Aubery. Na obim stranama Cambraia nastavljao je Englez svoje navale. Posle podne uspelo je novo prispelоj kanadijskoj diviziji, da mimo Cambraia prodre prema Ramilliesu. Pod vodstvom generalleutnanta von Fritscha bacila je würtenberška 26. pričuvna divizija, koja se je osobito istakla u bojevima medju Arrasom i Cambraiem, neprijatelja natrag na Tilloy. I južno od Cambraia održasmo bez iznimke naš položaj proti mnogostrukom neprijateljskom jurišu. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhna: Sa obiju strana Le Cateleta započeo je neprijatelj opet svojim navalama na Vendhuille i Joncourt. I južno od Joncourta te južno od Somme razviše se na večer žestoki bojevi. Navale su neprijatelja svuda suzbite. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Proti našim linijama medju Aisneom i Vesleom, te preko Vesle medju Breuilom i Joncheryom upravio je neprijatelj žestoke navale. Usprkos opetovanom jurišanju izjaloviše se sve, do delomičnog uspeha, koji je neprijatelja doveo na visine severno od Breuila. U Champagnei ograničio se je neprijatelj na delomične navale istočno od Suippesa, St. Marie-a-Py, severno od Somme-Py i proti našoj novoj liniji, koju smo noću zaposeli severno od Aure i Marauxa. Bile su suzbite. Kod St. Marie-a-Py zarobismo kod toga 2 francuske kumpanije. Amerikanci navališe istočno od Argona jakim silama. Zarišta bojeva behu opeta Apremont i šuma Monterveau. Neprijatelja smo svuda suzbili. Juče je on opet pretrpio veoma teških gubitaka. — Vojna skupina von Gallwitza: Na zapadnom bregu Moze ostade bojna delatnost ograničena na smetajuću paljbu. Pešadija, pioniri i topništvo imadu jednak udeo pri uništavanju mnogobrojnih neprijateljskih okloplienih vozova. — U poslednjim su se danima osobito istakli: poručnici Schling i Burmeister od pričuvne peš. puk. br. 90, podnarednik Jolkmann od gardskog pričuvnog streljačkog bataljuna i Ranguth od pričuvne peš. puk. br. 17, poručnik Kolbl od poljske topničke pukovnije br. 40, poručnik Schreppler od poljske topničke pukovnije br. 64, poručnik Ribelze od poljske topničke pukovnije br. 8, poručnici Payer i Bräuer od prič. top. puk. br. 241, poručnik Berninghaus od prič. polj. top. puk. br. 63 i podčasnik Thele od polj. top. puk. br. 40. — Ludendorff.

Turski.

Carigrad, 29. Glavni stan javlja: Palestinska fronta: Englesko konjeništvo napreduje po obim stranama železnice Derda—Damask.

Rat.

Engleski izveštaj od 29. rujna: Pomorska divizija i kanadske se čete bore unutar zadnjih predgradja Cambraja. Tečajem 3 dana dopremile su 20.000 zarobljenika i zaplenile 300 topova.

Amerikanski izveštaj od 29. rujna: Neprestance susrećemo odlučan otpor Nemaca, koji sa drugih delova fronte dopremaju divizije. Suzbili smo žestoke protunavale izmedju Ciergesa i doline Aire.

Velike bitke na zapadu.

U prostoru Cambraia traje već bitka nekoliko dana. Opkopljujućim zahvatom kušaju Englezi da se domognu tog važnog stecišta železnica, kojega bi pad svakako morao da deluje na susedne odseke. Eto kako opisuje engleski službeni izveštaj od 29. rujna u večer golemo hrvanje: Rano u jutro proširila se bitka prema jugu sve do okolice St. Quentina. Fronta obuhvaća gotovo 30 milja (preko 50 kilometara) i proteže se na crtu od potoka Sensee severno od Cambraia sve do St. Quentina. 20. zbor nastupio je u 5 sati i 50 časaka na navalu preko kanala Šelde sve do Bellenglise. 46. divizija bila se opremila sa plivaćim pasovima, neprokisivim ponjavama, laganim materijalom za gradnju mostova te je jurišala pod zaštitom koncentrirane topovske i strojnopušćane paljbu na glavnu Hindenburgovu liniju, koja se prostire ovde uzduž istočnog brega kanala. Ne glede na širinu kanala, dubinu vode i jaku obranu neprijatelja, dalje na betonske obrambene uredjaje, koje štite selo Bellenglise uspelo je momcima ove divizije da osvoje sav nemački položaj, što se njima sučelice proteže. Velikim junaštvom i odvažnošću išla je divizija na juriš te se popela na brežuljke na protivnoj strani kanala, dopremiv tečajem svoga napredovanja velik broj zarobljenika. Bellenglise, La Haucourt i Magny-la-Fosse bili su osvojeni. U svezi s tom sjajnom operacijom prodroše engleske čete u zavoj reke južno od Bellenglise te su s juga štitile bok 46. diviziji. Istodobno napadoše amerikanske čete iz New-Yorka, severne i južne Caroline i Tennesya pod zapovedništvom generalmajora Wreada Hindenburgovu liniju na fronti od nekih 6 kilometara i to na mestu, gde kanal Šelde prolazi kroz tunel. Amerikanske su čete snažno i poletno nastupale proti tim obrambenim uredjajima te su na levom krilu osvojile Bellincourt i Nauroy dok su se na levom borile u okolici Bonya. U centrumu nakon žestokih bojeva osvojiše engleske čete Villers-Guislain. Dok su se u susednim odsecima borile druge čete iznudila si

62. divizija prelaz preko kanala Selde te napredovala dalje, sve do zapadnog ruba Rumaya. Na svom levom krilu prešla je divizija preko kanala te je prodrla istočno od kanala za milju i po na uzlazećem tlu. Medjutim je 63. divizija mornarice doprla do južnog ruba Cambraia. Na levom su krilu kanadske čete osvojile obrambeni sustav Cambraia na severozapadu od grada te su si otvorile put u njegove vanjske kotare. Dalje na sever osvojile su Sancourt te na istom mestu suzbile nemačku protunavalu. Engleske su čete pročistile obronke severno od kanala Sensee. Tečajem tri dana dopremile su naše čete u bitci kod St. Quentin-Cambrai 22.000 zarobljenika i 300 topova.

Tako opisuje engleski izveštaj silnu bitku a slika može biti samo sena zbilje. Od početka rata nije se možda vodila bitka jednakom bezobzirnošću i jednakim tehničkim aparatom, kao ova. Ide se za tim, da se pokoleba čitavu Hindenburgovu liniju i da se Nemce prisili na uzmak. Nekoje novine vele, da Nemci grade svom žurbom još treću obrambenu liniju izmedju Antwerpena i Metza i da će ovu liniju prozvati Parsevalovom.

Ali dok se ova bitka bije, napadaju Belgijanci u Flandriji i Francuzi te Amerikanci izmedju Suippesa i Argonna. Nemački ratni izvestitelj von Köster javlja o bitci u Champagnei i zapadno od Môze iz glavnog stana sledeće: Generala Focha pokušaj prodora izmedju Reimsa i Verduna smera na probijanje čitavog centra nemačke zapadne fronte. Istočno od argonske šume napada 1. amerikanska a zapadno od te šume 4. francuska armija. Nova amerikanska navala ima zadaću, da jednako kao kod St. Mihiela oslobodi Verdun od nemačkog pasa i da stegnutu tvrdjavu na Mozi pretvori u otvorena vrata za ispad proti Metzu i Luxenburgu. Istodobno sa amerikanskom navalom nastoje Francuzi u Champagnei, da nemačku frontu potisnu tako daleko natrag, da uskolebaju nemačku argonsku frontu. Fochov je nacrt bez sumnje spretno i velikopotezno zamišljen. U svezi sa neprekidnim navalama Engleza na Cambrai i Francuza na Chemin-des-Dames predstavlja ova bitka najveći pritisak, što ga je nemačka fronta morala izdržati od početka rata.

U Flandriji su Belgijanci i Englezi napredovali na širokoj fronti te polučili dubinu od 8 kilometara. Stoje neposredno pred Rousalaereom. Belgijski izveštaj od 29. septembra javlja, da je belgijska armija zarobila 28. i 29. septembra 9000 momaka i preko 200 topova, medju kojima takvih od 24. i 28. centimetara, kao što i brojan ratni pribor. Engleska je armija u istom odseku zarobila 65 časnika i 3600 momaka te zaplenila 90 topova. Belgijski izveštaj od 30. septembra javlja, da su od 29. septembra unapred zarobili preko 5500 Nemaca i zaplenili preko 100 topova, medju kojima više teških; vrhu toga još goleme količine ratnog materijala.

U predelu Cambraia stajao je dan u znamenju ljutih nemačkih protunavala. Nemci su si na različitim mestima stekli ozemlja. Engleski izveštaj od 30. septembra poslepodne javlja, da su engleske čete bile potisnute na zapadni rub Villers Guislaina. Prednje engleske čete, koje su bile prodrle do Aubencheul-au-bois i preko njega te osvojile Alleux, bile su bačene preko tih sela natrag. Druge su engleske čete stigle do križišta cesta Arras—Cambrai i Bapaume—Cambrai te su prodrle u severna predgradja Cambraia. Kod bojeva od 29. septembra, veli izveštaj, sama je 45. divizija zarobila 4000 momaka i zaplenila 40 topova i 10 u prostoru severno od St. Quentina.

Engleski izveštaj iz Palestine javlja, da su engleske čete zarobile ukupno 50.000 momaka i da su zaplenile 325 topova.

Polag današnjeg nemačkog izveštaja prošao je 30. septembar povoljno za nemačke čete. Osim u Flandriji, gde se Nemac povukao u stražnje pripravljene položaje i u Champagnei, gde se povukao na neznatnom prostoru, skršile su se sve užasne navale neprijatelja.

Bugarska pristala na uvete antante te sklopila primirje.

Prekjučer sastalo se sobranje. Ministar predsednik je Malinov pročitao prestolni govor, na što se komora odgodila do petka. Bugarski izveštaj javlja obustavu ratnih operacija usled primirja. O uvetima tog primirja nije ništa poznato. Sada se znade, da se jedan deo bugarske vojske pobunio i da su dezerteri došli sve do okolice glavnog grada. Redovite su ih čete potisnule natrag na Vitoš-planinu do sela Vladoja (10 kilometara južno od Sofije). — Bečke se novine, polag vesti dopisnog ureda, opširno bave s bugarskim primirjem te vide za nenadanu sklonost vrhovnog zapovednika solunske armije, da sklopi primirje, razlog u činjenici, da se njegova armija odalečila previše od baze. Zadaća je središnjih vlasti, vele novine, jasna: One si na svaki način moraju osigurati put u Carigrad, preuzeti vojno vodstvo Bugarske u svoje ruke te sprečiti, da ih se izolira iz Balkana. — Prilike, nastale u Bugarskoj, postale su primirjem još zamršenije. Ništa se ne zna o sadržaju primirja, ništa o tome, da li će središnje vlasti poštivati to primirje, ništa se ne zna o opsegu buntovničkog pokreta u Bugarskoj. Ni to nije poznato, da li su one redovite čete, što se bore proti dezerterima, bugarske ili austro-nemačke.

•

Paris, 30. (D. u.) Službeno. Primirje sa Bugarskom bilo je sinoć potpisano u Solunu od vrhovnog zapovednika Franchet-d'-Esperay i od bugarskih odaslanika, koji su sve od vrhovnog zapovednika stavljene uvete prihvatili. Neprijateljstva su obustavljena. Franchet je dobio nalog, da bezodvlačno provede uvete primirja.

* **Husarek govori.** Jučer, 1. oktobra, otvorila se po dugoj stanci opet zastupnička kuća z dugim govorom ministra predsednika Husareka. Ministar se predsednik dotaknuo bugarskog pitanja te priznao, da je time nastao ozbiljan položaj na Balkanu ali da ga ne smatra kritičnim, a pogotovo sada ne, kad su središnje vlasti poduzele sve nužne vojničke korake. Za tim se bavio s pitanjem mira te istaknuo važnost mirovnog koraka grofa Buriana. Govoreći o poljačkom pitanju kazao je, da Austrija pušta Poljacima (?) pravo samoodredjenja, ali da želi, da bi i drugi poštovali ovo pravo samoodredjenja poljačkog naroda za slučaj, da bi se taj izrekao za pripojenje Austriji. Konačno se ministar predsednik bavio na običan način bosanskim i jugoslavenskim pitanjem i poreznim predlozima. Zatim se debata preložila na današnji dan.

Iz slovenskog sveta.

Iz bivšeg ruskog carstva. Kao i pre igraju u Rusiji i u Sibiriji najvažniju ulogu Čeho-slovaci, oko kojih se okupija sve, što oseća narodno ruski, pogotovo sada, kad su Udružene države iznele čitav niz dokumenata u fotografskim snimkama, iz kojih proizlazi, da su vodeći boljševici bili plaćeni agenti. U središtu češko-slovačkog pokreta u europskoj Rusiji, u Samari, sastavili su socijalni revolucijonarci, (partija Kerenskoga) u dogovoru i sporazumu s Čehima gradsku upravu. U toj upravi sede polag socijonalnih revolucijonaraca takodjer Čeho-slovaci. U tom gradskom zastupstvu imade polag većine socijalnih revolucijonaraca takodjer 17 kadeta. Samara je sada centrum protuboljševičkog gibanja, gde se stecaju svi boljševicima neskloni elementi. U boljševičkim kotarima traje sveudilj „teror", koji ide za tim, da liši ruski narod njegovog razumništva. Polag nekojih novinskih je vesti bilo do sada smaknuto nad 10.000 osoba. — U istočnoj Sibiriji napreduju medjutim ruske i antantine čete. Iz Londona brzojavljaju od 28. rujna sledeći ratni japanski izveštaj: 22. je rujna uspelo okonjenim japanskim četama da napreduju uzduž Amura, železnice kod Blagoveščenska i iz Čite i da se, izakako su skršile otpor neprijatelja, sjedine. 23. rujna zaposela je japanska konjica Saja-Pristan, 248 milja severno od Blagoveščenska. — Vrhovnim zapovednikom ruskih i antantinih četa, što operiraju u istočnoj Sibiriji, bio je polag jedne vesti iz Moskve, imenovan general Ivanov. General je Ivanov dobio naslov generala feldmaršala. Prvobitno bio je odobran za to mesto general Aleksejev. Ali taj je iz nepoznatih razloga otklonio imenovanje. — Medjutim je japanska vlada zamolila kitajsku republiku, e bi saopćila Čeho-slovacima, da ih priznaje ratujućom državom.

•

Iz Bugarske. Već se davno nalazi Bugarska, tako pišu „Novine", u jednoj političkoj krizi. Ušla je u rat na strani centralnih vlasti, proizvela potpuni preokret na Balkanu i u svetskom ratu, u prvom svom žaru dobila je od centralni vlasti svakojakih obećanja, odšteta, kompenzacija itd., osvojila je Maćedoniju i staru Srbiju i tu se potpuno udomila, ne misleći na to, da će to jednom mi rati vratiti. Sve je pobugarila, a bugarski su publiciste i učenjaci dokazali, da na sve to ima Bugarska bilo nacijonalno bilo historičko pravo. To su bili medeni meseci za Bugarsku. Nego rat se produžio u neizvesnost, zatim se klonulost počela opažati a dizati se želja za mirom. Czernin je izašao kilaticu o miru bez aneksija i ošteta, ta našim temeljem hteo postaviti centralne vlasti. Naravski sve to nije konvenijalo Bugarskoj, koja je anektirala Maćedoniju i Staru Srbiju. Mirom u Bukareštu, gde se nadala velikom plenu, dobila je samo polovicu Dobrudže, a ostalu polovicu centralne vlasti skupa. Turska je tražila reviziju evropske granice na račun Bugarske. Sve je ovo razočaralo Bugare, a izraz ogorčenja jest pad Radoslavova, koji je železnom šakom prečio svaki slobodni izražaj. Nadošao je slobodniji režim bivšeg rusofila Malinova, na kojeg je antantina štampa postavljala toliko nada, da će sklopiti posebni mir. I sada se Malinov nalazi na raskršću. Simptomatično je, da njegov list „Mir" je priznao, da nesu dovoljne samo bugarske sile, već da moraju saveznici pružiti pomoć, kako je predvidjeno u saveznom ugovoru, dok saveznik Austro-Ugarske predbacuje Bugarima, da je bugarsko vojno vodstvo preuzelo u neku ruku jamstvo prema javnosti za trajni posed Maćedonije. U antantinim se pak izveštajima spominje samo bugarska vojska, koja da sudeluje u borbama. Kod svega toga treba imati na umu, da je ugovor Bugarske s centralnim vlastima istekao pre nekoliko dana. Tako označuje predhistoriju ulaska Bugarske u taj rat zagrebački list, a prikaz je ispravan. Sada dolazi vest iz Sofije, da je bugarski kralj na predlog ministarskog veća pomilovao vodju seljačke stranke Stamboliskoga, vodju stambulovista, bivšeg ministra Genadijeva kao što i sve tečajem rata odsudjene njihove prijatelje. Pomilovanima vraća se takodjer zastupnički mandat. Time je Malinovu zasigurana za svaki slučaj velika većina u saboru, s kojom može da računa u svojim namerama. Izgleda da će Malinov pristati na sporazum s antantom na temelju ponuda, što ih je davala antanta prije ulaska Bugarske u rat. Bugarska i dobila područja, koja joj je pre toga nudjala Srbija, Kavalu i zaledje od Grčke, a od Turske Drinopolje i liniju Enos Midia. Teško je pomisliti, da bi Bugarska mogla ostati neutralna država. Ona se danas mora odlučiti ili za središnje vlasti ili za antantu, jer ne može inade da računa sa bilo kojim koncesijama sa strane sporazuma, niti može predmnevati, daće središnje vlasti dopustiti, da im se zatvori put u Carigrad. Nesme se medjutim prezreti, da je put u Carigrad u svakom slučaju osiguran. Taj put vodi preko Rumunjske na Crno more i od onuda u Carigrad.

Domaće vesti.

Našim pretplatnicima. Pošto smo poradili sve što se dalo i zapregli svim našim silama, da naš list bude i dalje izlazio, sveta je dužnost našim pretplatnika, da nam točnom pretplatom olakote izlaženje lista. Financijalno je stanje lista slabo, pa zato molimo naše pretplatnika, da nam prilikom zadnjeg četvrt godišta, ne samo podmire zaostalu pretplatu, nego ju i pošalju za buduće mesece. Na 15. oktobra obustavićemo list svakome, koji nebi pretplatu unaprvo podmirio. Dalje stavljamo na srce svim našim čitateljima i pretplatnicima, nek medju svojom rodbinom, kumovima, prijateljima i poznanicima šire naš list, a nebi smelo biti našeg čoveka koji nebi kupio naš list. Ako netko za takovog znade, nek ga nato pouči i razjasni, koliku korist čini kupnjom lista sebi i celokupnom narodu. Samo voljom pojedinaca i marljivim radom oko proširenja lista i točnim podmirivanjem pretplate, osiguraće se financijalno stanje lista, a taj odaziv našeg naroda daće nam više snage i srčanosti, da prekoračimo sve postavljene nam zapreke, a naše tlačitelje osvedočiti o njihovom krivom uverenju.

Uprava.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Neumayer; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličanstva „Adria"; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: linijski lečnik dr. Teichmann.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 3. oktobra 1918. — Broj 1161.

RATNI IZVEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 2. (D. u.) Službeno se javlja: Na tal janskoj fronti umerena topnička delatnost i delatnost ophodnja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 2. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U Flandriji, na obim stranama Cambraia i u Champagnei suzbili smo žestoke navale neprijatelja. U mirnim odsecima kod St. Quentina, severoistočno od Reimsa i zapadno od Argona povukli smo delove izbočenih linija na stražnje položaje. — Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Severno od Stadena zarobili smo, suzbijajući neprijateljske navale, nekih sto momaka. Na obim stranama cesta, što vode iz Yperna i Roselaere u Menin, napao je neprijatelj više puta ali uzalud. U Ledegenu ustalio se. Protunavalom osvojili smo ovo mesto. Severno od Menina odlikovala se saska pričuvna grenadirska pukovnija broj 100 pod vodstvom podpukovnika Algide na vanredan način. I. pešačka pukovnija br. 132 pod vodstvom majora Pansea iskazala se na tom mestu tečajem zadnjih bojeva. Neprijateljske delomične navale južno od La Bassee bile su suzbijene. Peti dan bitke oko Cambraia svršio je opeta s punim neuspehom po neprijatelja. Severno od Sancourta suzbile su šleske i kurheske pukovnije osmerostruke juriše neprijateljeve. Dalje na jug prodro je neprijatelj prolazno preko Abancourta i Bantignya te južno od Blecourta i Couvillersa. Naša protunavala, kod koje se osobito odlikovala opeta pric. peš. puk. br. 55, bacila je neprijatelja opeta natrag preko Abancourta i Bantignya te oslobodila junačke, virtemberške branitelje Blecourta od neprijateljevog opkoljenja. Kod i južno od Cambraia osujetile su pukovnije prokušane treće mornaričke divizije kao što i šlesvig-holštajnske, braniborske i bavarske pukovnije neprijateljsku navalu. Rumilly ostao je u rukama neprijatelja. — Vojna skupina von Böhna: Izmedju Le Cateleta i Oise protezala se naša fronta od predzadnje noći istočno od St. Quentina sve do Bertanicourta i Oise. Proti odsecima Estree—Joncourt—Le-Dins razviše se tečajem dana navale neprijatelja. Na obim stranama Sequeharta prodro je neprijatelj. Protunavala istočnopruskih i poznanjskih pukovnija pod zapovedništvom generala von Schevallerie suzbacila je opeta neprijatelja. St. Quentin, u kojem stajahu jučer još izvidnička odeljenja, bio je po neprijatelju zaposednut. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Okršaji prednjih straža izmedju Aillette i Aisne. Severozapadno od Reimsa povukli smo naše čete od Vesle u stražnje položaje. Neprijatelj je sledio sa slabim odeljenjima te je u večer stajao na liniji Vanvelay—Villers—Franfreux. U Champagnei obnovio je Francuz svoje jedinstvene navale. Prepodne bejahu uperene proti frontama Marie-a-Py sve do Monthoisa a tečajem dana proti našim linijama izmedju Somme-Py i Aure. Njegove su se navale izjalovile. Mesna provalna su mesta bila većim delom pročišćena protunavalama. Polag bavarskih i pruskih divizija, što se od početka bitke bore na toj fronti, odlikovala se jučer osobito pešačka pukovnija broj 406. Tečajem predzadnje noći zaposednuli položaji na obim stranama Aure prostiru se od Monthoisa preko Callerangea preko šume Autry severno Rinaudvillersa, preko Argonske šume sve do Apremonta. Prednje čete suzbiše pred tom frontom višestruke neprijateljeve navale. — Vojna skupina von Gallwitza: Mesnim smo navalnim poduzećima suzbili Amerikance iz šume Ogons i prikljućenih linija. — Jučer smo oborili 27 neprijateljskih aeroplana i 3 pripeta balona. — Satnik je Schleich polučio svoju 35., a podnarednik Mai svoju 30. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Turski.

Carigrad, 30. Glavni stan javlja: Palestinska fronta: U odseku obale nisu Englezi sledili preko linije Syrus—jezero Hulle. Severoistočno od El Kunetra, na cesti Tiberias—Damask, suzbili smo navalu topništva i oklopljenih vozova. Iz smera Derra nisu usledile nove navale neprijatelja. Kod Rayaka oborili smo neprijateljev aeroplan. Letače smo zarobili. Inače ništa novoga.

Položaj na ratištima.

Velike bitke u Francuskoj.

U Francuskoj imademo tri žarišta velikih bitaka: Flandrija, Cambrai—St. Quentin, i prostor izmedju Reimsa i Verduna. Operacije u Flandriji i na obim stranama Cambraia stvorile su opsežan luk oko Lillea, koji nije doduše ugrožen, ali bi bio, kad bi ofenzive na njegovim stranama još dalje uspevale. U Flandriji nije položaj jasan. Današnji izveštaj govori o navalama na obim stranama cesta, što vode iz Yperna i Roulersa u Menin, što bi značilo, da su Englezi i tečajem jučerašnjeg dana polučili neke prostorne uspehe. Severno i južno od Cambraia postigli su Englezi samo lokalne uspehe, osvojivši severno od grada Blecourt i Cuviller a južno Rumilly. Nemačka je obrana na tom mestu ogorčena i uspešna. U centrumu izmedju St. Quentina i Reimsa izgleda da se sprema opsežan nemački uzmak. Današnji izveštaj javlja napuštanje St. Quentina i uzmak preko Vesle, severozapadno od Reimsa, što još traje. U Champagnei osvojili su Francuzi na obim stranama Aisne nekoja sela te doprli do Calleranga, od kuda vodi u širokom luku železnica u Argone. Radi toga morala se povući takodjer nemačka fronta u Argonama. Francuski izveštaj od 1. oktobra poslepodne javlja, da su tu dopremili brojne zarobljenike, osobito 200 uskotračnih železničkih vozova i brojne vozove normalne železnice. Broj zarobljenika iznosi od početka ofenzive izmedju Suippesa i Argonna 13.000 a broj topova višć od 300. Sve to polag francuskog izveštaja, kojemu uostalom prepuštamo odgovornost za tačnost tih bojeva. Iz amerikanskog odseka ne javlja nemački izveštaj ništa novoga.

Prikaz bojeva u Maćedoniji.

Francuski izveštaj istočne armije od 1. oktobra rekapitulira dogadjaje na maćedonskom bojištu od početka ofenzive sve do primirja. Položaj je pred primirjem bio sledeći: Na levom krilu u Albaniji stajahu talijanske čete na cesti, koja vodi u Elbasan i severno od Ohridskog jezera. Istočno od Ohridskog jezera progonili su Talijani, Francuzi i Grci Bugare u smeru na Kičevo. U centrumu unišla je francuska konjica u Skoplje a na cestama, koje vode u Kumanovo, Krivu Palanku i Džumaju napredovali su Srbi, poduprti Francuzima i Grcima. Dalje na istok prodirahu Englezi na Pehčevo i Petrič.

Ove su operacije, veli izveštaj, prisilile bugarsku vojsku, da položi oružje. 29. septembra u 11 sati uveče potpisali su opunomoćeni odaslanici bugarske vlade primirje u Solunu. 30. septembra o podne prestala su neprijateljstva izmedju savezničkih vojska i Bugara.

Ove su operacije dovele do sloma Bugarske: 15. septembra u jutro pošle su dve francuske i jedna srpska divizija na juriš preko užasnog gorskog bedema Vetrenika, Dobropolja i Sokola te su zabile u neprijateljsku frontu rupu. Kroz ovu rupu, što se sveudilj širila, napredovale su francuske i grčke čete, koje su potpomagale srpske armije, neumorno i bez obzira na neprohodnost tla u smeru na glavni cilj Kavadan—Demirkapu. Jednim im je udarcem tamo uspelo da prekinu sveze prvoj bugarskoj armiji, koja se borila na Vardaru i 2. bugarsko-nemačkoj armiji, koja je stajala severno od Bitolja. Natecajući se u junaštvu, ustrajnosti i požrtvovnosti sudelovale su doskora sve savezničke čete u boju proti Bugarima. 18. septembra osvojile su engleske i grčke divizije po ogorčenim bojevima neprijateljske položaje na Dojranu, koje su vezale na tom mestu znatne bugarske sile. 21. septembra započele su savezničke armije, Talijanci, Grci i Francuzi, svoje napredovanje na obim stranama od Vardara, 22. septembra započeo je sveopći progon neprijatelja, koji je bio proveden usrdno i krasnom energijom. 23. septembra prekoračili su Srbi Vardar kod Krivolaka, 24. unišla je francuska konjica u Prilep, 25. bio je Štip u našim rukama a užasna ograda Belašice otvorena Englezima, koji su time stekli slobodan put u Strumicu. Istog su dana doprli Srbi do Kočane i Velesa, dok su talijanske, francuske i grčke čete napredovale na Kičevo. Već u večer 26. septembra zamolili su Bugari za primirje te su nagovestili dolazak odaslanika. Tečajem pobedničkih bojeva, kojih nisu nemačka pojačanja mogla zadržati, dobismo su savezničke vojske velik broj zarobljenika i golemu količinu plena. Letalstvo saveznika učestvovalo je u bitci uspešno i marno te obaveščivalo sveudilj zapovedništvo o četama i transportima, na koje je bacalo bombe i pucalo sa strojnim puškama te sejalo zabunu i nered, čime je sprečilo, da se neprijatelj oteo našem opkoljenju.

Bugarska posle primirja.

Pariške novine javljaju, da je antanta stavila kao uvet za primirje, da bugarska vojska položi oružje i da preda sve strateške točke, železnice i luke saveznicima. Bugarski odaslanici da su bezuslovno prihvatili ove uvete te se preporučili blagohotnosti saveznika. Veliko je pitanje, da li će saveznicima uspeti zaposesti sve važne strateške točke, jer čini se, da su ih Nemci već pretekli. Vest iz Berlina javlja naime, da su nemačke čete zaposele Sofiju te sve važne stanice železnice Sofija—Drinopolje—Carigrad.

U svezi s primirjem, sklopljenim s Bugarskom, izvršuje antanta jak pritisak takodjer na Tursku. „Manchester Guardian“ piše tom prilikom, da Bugarska ne sme time računati, da će biti oštećena na uštrb Srbima, Grcima i Rumunjima niti na to, da će se sporazum upuštiti u spletkarenja bugarske politike u Carigradu. Prema tome je očividno, da antanta nastoji predobiti i Tursku za sebe. Unatoč svim službenim demantima, izgleda da je i vernost Turske uskolebana. „Reuterov“ ured javlja: U Carigradu obdržavaju se većanja, koja imadu svrhu pripraviti tlo, da Turska sledi bugarskom primeru te sklopi s antantom primirje i mir.

Ina rumunjsku ratobornu je stranku silno delovao slom Bugarske i nenadana njezina odluka. Krunsko veće, koje je navodno bilo sazvano radi afere rumunjskog prestolonaslednika i kojemu je prisustvovao takodjer bivši ministar predsednik Bratianu, bilo je odgodjeno. Svakako je poznato, da su prijatelji antante u neposednutom delu Rumunjske marljivo na delu, da Rumunjska stupi opeta u rat a nema ni sumnje, da bi se ova odmah priključila sporazumu, čim njegove vojske uspostave s njom ispravan spoj.

O predhistoriji preokreta u Bugarskoj vele nekoji listovi, da već nekoliko sedmica boravi u Švicarskoj bivši bugarski ministar Gešov i koji pregovara s antantom. Nekoje novine tvrde takodjer o personalnom pouzdaniku bugarskog kralja, Radevu, da je već davno pripravljao tlo za mir. Unatoč svim brzojavkama nije jasno stanovište, koje zauzimlje kralj Ferdinand, glavni krivac bugarskih katastrofa, ali biće, kao što obično, dvolično i nepouzdano. Ako „Arbeiterzeitung“ ističe, kako se bugarska politika tečajem zadnjih 30 godina kolebala izmedju jedne i druge skupine, kako je sada bila na strani jednih, a za tim im se opet izneverila, te očijukala z drugima, da Bugarska nije bila uopće nikad veran saveznik i da je svakoga izdala, ne vredi to za bugarski narod, ali vredi za duševnog oca pokvarene bugarske inteligencije, za bugarskog kralja. Razbojničko delo, počinjeno na našem narodu kroz 25 godina od Khuen Hedervarya u Hrvatskoj a u Bosni od Kalaya, jednako je „zaslugama“, koje si je stekao bugarski kralj Ferdinand za svoju zemlju. Njegov je glavni cilj bio sijanje razdora medju balkanskim narodima, a ako je došlo do drugog balkanskog rata, imade se bugarski narod da zahvali svome kralju. I taj kralj nosi velik deo odgovornosti za svetski rat.

Reuterov ured javlja uvete primirja, koji ostaju do sklopljenja mira u kreposti. Bugarska mora isprazniti sva zaposednuta područja Srbije i Grčke, mora demobilizovati vojsku, predati sva prevozna sredstva, železnice i brodove saveznicima, koji će voditi nadzor nad oružjem, nagomilanim na različitim mestima zemlje. Saveznici će dobiti slobodni prolaz kroz Bugarsku te će zaposesti sve važne strateške točke. Teritorijalna će pitanja bit uredjena, kad svrši rat.

General Foch.

Vrhovni zapovednik vojske alijiraca na zapadu jest general Foch. To je prvi general, kojemu je bila poverena vrhovna uprava vojska antante na zapadu, a baš u toj je činjenici sadržana u mnogočem tajna njegovih uspeha. Ideje, koje provadja Foch, nisu neobične misli strategije. Baš nasuprot može se kazati, da se general Foch ne da zamisliti bez iskustva, koje je na području umetnosti vodjenja vojska doneo taj rat. U njegovoj taktici i strategiji imade elemenata, koji podsećaju u jednakoj meri na Hindenburga i Ludendorffa kao što i na Joffrea i Nivellea. General se Foch odlikuje pred prijašnjim francuskim generalima više svojom širokopteznošću nego li originalnošću. Ali kod toga se ne sme zaboraviti, da je general Foch bio prvi general alijiraca, kojemu su sredstva dopuštala izvadjanje velikih akcija. To treba kazati, da sud bude pravedan njegovim predhodnicima, kojima u ostalom Foch de facto priznaje time vrednost, što se vraća na njihove ideje i da ih liberalno upotrebljuje u svojim sopstvenim nacrtima.

Prvi je potez, koji kod Focha upada u oči, težnja, da iz vojske učini čim pokretljiviji instrumenat. Dok su se prijašnji francuski i engleski, pa i nemački generali (Verdun), tvrdokorno lačali izvešnih odseka bojne fronte te sveudilj rušili postojanke za postojankom, neprestance glodajući neprijateljske položaje, do tle je pod Fochom opora i nepomična masa vojske postala laglja, pružnija i pregibljiva

te vidimo, da danas napada na jednoj, a sutradan na oprečnoj točci. Ali razmak vremena izmedju jedne i druge akcije ispunjuje manjim podhvatima, koji kadakada zauzimlju veći opseg te je teško kazati, kad svršavaju njegove operacije. Prva je navala generala Focha usledila kao protuofenziva izmedju Soissonsa i Chateau-Thierrya a ova nije još bila izvedana, kad je već planula ofenziva zapadno od Amiensa. Dugo su se vodili u tom prostoru bojevi, a medjutim je francuski zapovednik, spremajući možda već današnju širokopoteznu ofenzivu na dvem frontama, provadjao manje, lokalne akcije, kao što onu u smeru na Cambrai, pa po svoj prilici još jednu u luku južno od Yperna, koju su Nemci osujetili time, što su se pravodobno povukli. Istu je nameru izveo s amerikanskim četama kod St. Mihiela, gde je Nemac baš izpražnjivao ugroženu i opasnu točku. A tu mu je uspelo zahvatiti neprijatelja baš u momentu, kad je bio velik deo položaja već ispražnjen, čim se ta zadaća veoma brzo izvršila. I to bijaše samo lokalna akcija, koja je imala svrhu, da izvršuje na neprijatelja trajni pritisak i da podržava ono napeto stanje, koje je važno za onoga, koji si hoće osigurati inicijativu.

Sada je Foch gotovo istodobno poduzeo dve ofenzive u suprotnim odsecima, u Champagnei i opet u smeru na Cambrai. Dok je ofenzivu u Champagnei, možda i namerice, pripravio jednaestsatnom topovskom paljbom, da svrati pozornost nemačkog vojnog vodstva na ovaj odsečak te za tim poduzeo pešačke navale na 60 kilometara širokoj fronti, imao je već pripravljenu ofenzivu kod Cambrala, gde je po svoj prilici udario preneražujućom silom i bez duge paljbene pripreme. Ofenziva u Champagnei postigla je samo taktičke uspehe, a što je postigao kod Cambrala kaže nam današnji nemački izveštaj.

General Foch ne ograničuje se više na taktičke zadaće, kao što prijašnji francuski generali, na akcije s omedjenim ciljevima. On imade kod svakog podhvata velikopotezne strateške ciljeve na umu, koje dakako da do sad nisu uspele. Tako se može razumeti, da nemački izveštaji govore o osujećenim akcijama i onda, kad je neprijatelj stekao znatne delove ozemlja i dopremio i prilične brojeve zarobljenika i ratnog plena. —

* **Zastupnička kuća.** U zastupničkoj su kući stavili Korošec, Glombinski i drugovi predlog, neka vlada poda opsiran i istiniti prikaz mirovnog pitanja. Socijalni su demokrati stavili konkretne predloge za mir. Korošec i Stanjek prosvedovali su proti putovanju grofa Tisze u Bosnu. Zastupnici svih poljskih stranaka podali su deklaraciju, u kojoj traže ujedinjenje svију poljačkih krajeva sa poljskom Šlezijom i morskom obalom u jednu nezavisnu državu, koja mora biti zastupana na mirovnom kongresu, gde će se urediti poljsko pitanje. Tečajem rasprave izrekao je zastupnik Stanjek oštar govor proti Nemcima te ustvrdio, da češkoslovačkim legijama ide zasluga, da su spasili Calais i Pariz od nemačke grabežljivosti. Radi tog govora je došlo do burnih prizora, koji su dugo vremena potrajali.

* **Cambrai gori.** General Haig javlja od 1. oktobra: Neprijatelj je zapalio grad Cambrai Jutros je započela nova bitka kod Cambrala i St. Quentina.

* **Kancelarska kriza u Nemačkoj.** Berlin, 2. (D. u.) Jutarnji listovi javljaju suglasno, budući je podkancelar von Payer zamolio stranke večine, da bi odustale od njegove kandidature, da dolazi u poštev za mesto kancelara princ Maks badensik.

Domaće vesti.

Napadaji na hrvatske škole. Tršćanski socijalistički list „Lavoratore" a odmah za njim puljski „Gazettino di Pola" priopćili su članak proti zahtevu puljskih Hrvata, da im se dadu pristojne školske prostorije. To je opet dokaz, da se neki ljudi ne mogu niti u doba demokracije odučiti od svoje šablonske politike, koja je po nemačkom uzoru prisvajala sebi sva prava a drugim narodima odricala sve. Pripravni smo predložiti naše školsko pitanje nepristranom rasudištu, koje bi i mimo postojećih zakona imalo odrediti, da li imademo pravo na hrvatske škole u Puli il ne. Pre rata imali smo u gradu Puli u zasebnim školama 800 dece a u nemačkim preko 200, dakle ukupno 1000 hrvatske dece. To bejahu deca općinara grada Pule, koja su imala isto pravo na hrvatsku školu, kao što i talijanska deca na talijansku. Talijanska općinska uprava nije toj deci dalo nikakve škole. Ipak ne može nijedan Talijan zanekati, da smo autohtono pučanstvo, da smo u Puli starosedeoci, da smo Istrani u jednakoj mjeri i s jednakim pravima kao Talijani. Rasprava, koju je priopćio gospodin nadzornik Barbalić, dokazuje suhim brojkama, kako je naš narod u školskom pogledu bio svuda zapostavljen. Sve to su neoborive činjenice, preko kojih se ne može nikakvom frazom na dnevni red. Mi bejasmo prvi, koji smo izrekli želju, da se stvori snošljivi odnošaj izmedju obiju autohtonih naroda u Istri a jasno jest, da se narodne prilike mogu urediti jedino na uzajamnom priznanju posvemašnje ravnopravnosti, a pogotovo u školskom pogledu. Napose je to postulat doba, kojemu će se, ne samo Nemci i Madžari, nego i Talijani morat pokoravati. Za Pulu tražimo mi Hrvati i Slaveni, da nam dadu jednako pristojne školske zgrade, kakve su se priznale Nemcima i Talijanima i ništa više. Nemamo razloga, da bi puštali našu decu u uskim i nedostatnim zgradama, dok imadu druge narodnosti sve lepše i raskošnije zgrade na raspolaganje. Dopisnik „Gazzettina" operira osim toga sa neistinitim frazama, veleći na primer, da hoćemo našu decu iz okolice strpati u gradske škole, samo da njihov broj bude veći. Kako je gospodin dopisnik po svoj prilici veštak u školskim stvarima, mogao je na temelju zadnjeg popisa pučanstva ustanoviti, koliki je broj hrvatske dece u Puli, a bilo bi došao do veoma zanimivih rezultatata. Što se tiče financijalnog stanja općine, moramo ustanoviti, da, ako imade sredstava za talijanske škole, mora ih takodjer biti i za hrvatske. Ali stvar je nešto čudnovata: Zašto se gospoda interesiraju toliko za financijalno stanje općine baš danas, kad je općina takoreknć prešla u državne ruke i baš prigodom otvorenja hrvatskih škola, dok se pre toga uopće nisu nikada doticali tog veoma škakljivog pitanja? Hrvatski je List već u svoje doba u više navrata upozorio na financijalno stanje naše općine, a da zato nije tražio, da se talijanske škole zatvore ili smeste u nezdrave lokale. Na svaki način izjavljamo mi i posle tog neosnovanog napadaja, da mi nemamo ništa proti tomu, da i talijanska deca imadu lepih i udobnih školskih zgrada, ali da se radi toga ne možemo odreći svojih prava. Mi želimo, živeti s Talijanima u dobrim i poštenim odnošajima i radi toga otklanjamo svakojake podvale u političkom boju, kojima su se žalibože služili i dopisnik „Lavoratora" — a članak je bio po svoj prilici od strane urednika priopćen „in bona fide"— i izvestitelj „Gazzettina". Konačno moramo naše sugradjane upozoriti na nastojanje vlade, da po starom receptu „divide et impera" podžeže staru mržnju izmedju Talijana i Hrvata što bi bilo na štetu i jednim i drugim. Mi ne ćemo da vršimo takvu izdajničku rabotu na štetu našega naroda, pa bi bilo dobro, da se i druga strana — svesno ili nesvesno — ne dade zlo upotrebiti kao instrumenat za razvadjanje naroda. Imademo opravdanih sumnja, da se tim člancima htelo obnoviti staro predratno stanje i izazvati staru mržnju. Biće dakle korisno, da se dobro pomisli pre, nego se iznosi takve napadaje u javnost. Stare metode političkog boja ne vrede više. Budimo jedan prema drugomu — ako baš moramo biti protivnici — barem pošteni i lojalni.

Za naš list. U znak veselja, da će ina dalje izlaziti „Hrvatski List" polaže u njegov fond gosp. Franjo Jelčić e. kr. redar K 5·—. Istom prigodom daruje skupina prijatelja lista K 52.— uz reči: „Svotica je mala, ali od srcama". Darovaše: po K 4·—: Veršić, Fabris; po K 2·—: Lukin, Bonačić, Krstulović, Srok, Tomović, Kaljan, Spanja, Vechiardo, Pavlov, Krvavica, Zankić, Semanović, Grgurović, Car, Matković, Smirčić, Šestanović, Ivković, Hreljac, Radošević, Kusanović; po K 1·—: Kršinić, Faras. Vrednim rodoljubima budi srdačna hvala.

Još o našim školama. Primamo: Kako je bilo javljeno, otvoriće se ove godine i dečje zabavište, kojemu je dodeljena vredna milosrdna sestra Sv. Križa. Pitamo samo, gde će biti to zabavište? Ne mislimo da će ga urediti u istoj školskoj zgradi u ulici Cenide, jer to ne odgovara poniposto toj svrsi. Tu nema prikladnog vrta, a taj mizerni vrt, trebaće za decu pučke škole. Kada bi se i stisnulo našu sićušnu decu u tako usko i zagušno dvorište, smetala bi pouci učenika pučke škole. Dečje zabavište mora da bude na otvorenom, zračnom i prostranom mestu obskrbljenom svim onima, što dečjem razvitku i nježnom organizmu treba. Bilo je prije rata u Puli više dečjih zabavišta, pa se nebi ništa nepravednoga učinilo, kad bi se takovo jedno zabavište opredelilo našoj dečici. Ako ni to nije moguće, onda bi se moglo otvoriti zabavište u vrtu „Narodnog doma", a unutarnje prostorije urediti u bivšoj školi u ulici Kastropola br. 9, i to, samo u prvom katu. U istoj kući ima i sigurno zaklonište za vreme zračnih navala.

Isplaćivanje vojničkih potpora za pripadnike pozvanih pod barjak, bivajuće u podopćinama Pule, su preuzele sledeće osobe: 1. za Galežan, Marija Boncina, učiteljica, 2. za Fažanu, Benvenuta Spitteri, učiteljica, 3. za Loboriku, Ante Zuccon, nadučitelj, 4. za Štinjan, župnički ured, 5. za Peroj, parohijski ured, 6. za Pomer i Premanturu, Marija Nowak, učiteljica, 7. za Ližnjan, Matej Zuccon, učitelj, 8. za Medulin, Ante Žmak, učitelj.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva". Primili smo 38. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva" s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: Rešavanje jugoslavenskog pitanja. — Dr. D. Prohaska: František Krejči. — J. Turić: Demokratizam i naš kulturni sustav. — Prof. Kosto Kališić: Borba i rat prema naučanju nekih sociologa. — Smotra: Pismo iz Subotice (Mihovil T. Tomašić); Socijalna važnost antianalfabetskog pokreta (Rudolf Herceg); Čorovićev „Kao vihor" (Iv. An.); Pred koncertnu sezonu (P. K.): Banska kriza I — cenzura. — Listak: Antonio Beltramelli: Vrata nebeska. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive" iznosi K 36·—: pojedini broj K. 1·—. Narudžbe prima uprava lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8. — U Puli dobiva se „Hrvatska Njiva" u podružnici tvrtke Jos. Krmpotića u Fran Ferdinandovoj ulici br. 3.

†

Žalosnim srcem javljamo ostaloj rodbini, prijateljima i znancima, da je naš nezaboravni suprug, odnosno otac gosp.

Martin Sossich

c. i k. **stožerni sanitetski meštar, posednik željeznog zaslužnog krsta sa krunom, na vrpci medalje za hrabrost; srebrne počasne medalje Crvenog krsta sa ratnom dekoracijom itd. itd.**

na 1. oktobra u 1 sat posle podne nakon kratke, ali teške bolesti, u 37 godini života u Gospodinu preminuo.

Sprovod milog pokojnika biće u četvrtak, dne 3. o. m. u 4 sata posle podne iz kapele grobišta ratne mornarice.

Pula, dne 3. listopada 1918.

Eufemija Sossich supruga; **Marija i Ana, kćeri.**

Podupirajte našu Družbu!

Kada bi i na jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja otpadalo 64 učenika, kako je to kod talijanskih škola, onda bi stanovnici hrvatskog općevnog jezika morali imati na sadašnjim pokrajinskim školama 12 učitelja, a ne samo 6.

Kada bi i na svako 529 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bismo mi morali imati 36 učitelja, a imali smo samo 6.

Vidjeli smo, da ima u porečkom kotaru 68% stanovnika talijanskog općevnog jezika i 31% hrvatskog, a vidimo, da imadu oni od svih (84) namještenih pokrajinskih učitelja 93% učitelja, a Hrvati 7% svih pokrajinskih učitelja.

Kada bi stanovnici hrvatsko-slovenskog općevnog jezika imali takodjer 31% učitelja, morali bi od namještena 84 učitelja imati 26 učitelja, a stanovnici talijanskog općevnog jezika 58, a vidjeli smo, da imadu Hrvati ne 26, već samo 6, a Talijani ne 58, već 78.

Talijani imadu 31 pokrajinskih škola, a Hrvati samo 6.

Hrvati nemaju ni muških, ni ženskih pokrajinskih škola, a Talijani imadu ovih 8. Talijani imadu 23 mješovitih pokrajinskih škola, a Hrvati 6, nu naših je svih 6 jednorazrednica, a njihovih je samo 11 jednorazrednica, ili bolje samo 10, jer su na jednoj jednorazrednici 2 učiteljske sile. Od onih 6 hrvatskih jednorazrednica dvije bi prama broju školu polazeće djece morale biti dvorazrednice.

Hrvati imadu 1 pomoćnu školu, a Talijani niti jednu, jer im niti nije treba.

Dok imadu Talijani 12 zasebnih učitelja, imadu ih Hrvati 17, i dok talijanske zasebne škole polazi 786 djece, hrvatske polazi 1396 djece.

Kada bi za svu djecu, koja polaze sve hrvatske škole i one tri utrakvistične (2188) imali pokrajinske učitelje i kada bi na svakog hrvatskog učitelja otpalo 64 učenika, kako je to na pokrajinskim talijanskim školama, morali bi Hrvati imati u porečkom kotaru 35 pokrajinskih učitelja. Ako bismo pak računali 80 učenika na 1 pokrajinskog učitelja, to bi Hrvati morali imati 27 učitelja. Po ovom bi istom ključu morali onda Talijani imati 63 učitelja, a imadu ih 78.

Prama broju stanovništva moralo bi biti djece:

talijanske	hrvatske	ukupno
6604	3039	9643

Cijela bi općina morala imati 800 djece, a vidjeli smo, da ima u talijanskim školama 482, a u hrvatskim 127 (ukupno 609), dakle ima u ovoj općini još uvijek 191 dijete bez škole, a stalno je, da su ovo sve djeca hrvatskog općevnog jezika.

Što će nam donijeti budući popis pučanstva u ovoj općini? Opet iznenadjenja.

Godine 1914. utemeljena bje u Bačvi javna jednorazredna hrvatska škola. Protiv utemeljenja uložen bje utok, koji do danas nije riješen. Naša bi gospoda zastupnici morali na ministarstvu u Beču intervenirati, pa upitati gdje su uopće svi utoci i zašto se ne riješavaju? Zar će tamo ležati do sudnjega dana? U porečkom kotaru biva skoro protiv svakog utemeljenja ili proširenja škole uložen utok, koji bi se utoci morali svakako nešto brže riješavati od strane ministarstva, a ne da tamo leži 3—4 godine.

U zadnje vrijeme utemeljene su javne dvorazrednice u Sv. Ivanu i u Vranićima, nu nijesu još otvorene.

U zadnje vrijeme ide se za tim, da se utemelji javna hrvatska škola i u Višnjanu.

10. Općina Vižinada.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Vižinada — osim 15 inostranaca — 4438 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački	7	slovenski	5	ili 38%
talijanski	2714 ili 61%	hrvatski	1708	
		drugi	1	

Popis pučanstva navadja općevni jezik stanovnika po selima općine Vižinada ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		slovensko-hrvatski 1900.	slovensko-hrvatski 1910.
323	347	Kaštelir	819	1009
582	714	Labinci	17	2
2138	1653	Vižinada	91	705

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo dine 1900. nabrojeno u ovoj općini 927, a 10 godina kasnije

Stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 1388, a deset godina kasnije 2596.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 3003, a deset godina kasnije 2321.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.-1910. od 4397 na 4930 ili za 533, a u postocima izraženo za 13%.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Vrsaru: 4-razredna sa 4 učiteljske sile i 210 djece;
u Sv. Lovreču: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 65 djece;

b) hrvatske:

u Sv. Lovreču: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 164 djece;

c) utrakvistične:

u Fontanama: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 91 dijete.

U utrakvističnoj školi u Fontanama bilo je 40 hrvatske djece. Ovu ću školu ubrojiti medju talijanske.

II. Zaključci:

Od 4930 stanovnika moralo bi biti 788 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 2321. Ovi bi morali imati 371 dijete za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 6.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2596. Ovi bi morali imati 415 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio nego samo jedan.

Na svako 386 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 2596 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi i na svako 386 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog

općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 7 hrvatskih pokra-jinska učitelja, a nije bio nego 1.

Manji broj stanovnika talijanskog općevnog jezika (2321) ima še puta više učitelja, nego li veći broj stanovnika hrvatskog općevno jezika (2596). Manjina ima naime 6 učitelja, a većina samo 1.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škol vidimo, da u općini Vrsar:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 54 učenika;
„ 1 hrvatskog „ „ „ 204 „

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 54 učenik kako je to kod talijanskih škola, onda bi za hrvatsku djecu, što pola školu, morala biti 4 učitelja, a nije nego jedan.

Talijanske škole polazi 326 djece (od ovih 51 u Funtanama), sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 371, dakle talijanske djece ne polazi škole. Kada bi i ovo 45 djece i polazi talijanske škole, na svakog bi njihovog učitelja došlo još uvijek djece, te prama tome, ovi još nikako ne bi bili preopterećeni.

Hrvatske škole polazi 204 djece (od ovih 40 u Fontanama), sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 415, dakle i bez ikakve dvojbe u ovoj općini još 211 hrvatske djece bez škole.

Kada bi 2321 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo 3 djece, iznosilo bi to 14%, a stanovnici hrvatskog općevnog jezika imali 7%, dakle i jedni i drugi ispod normala, ili talijanske škole bi polazilo 13% njihove djece, a hrvatske ne bi polazilo školu 56 djece.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika pao je u 10 godi 1900.-1910. od 3003 na 2321 ili za 682 ili u postocima 22%, a b je stanovnika hrvatskog općevnog jezika narastao u ovo vrijeme 1388 na 2596 ili za 1208 ili u postocima 87%. Broj je Hrvata da neobično mnogo narastao, a kod budućeg će popisa i još ponarasti.

Cijela bi općina morala imati 788 djece za školu. Vidjeli sm da talijanske škole polazi 326 djece, a hrvatske 204 (ukupno 530), o ima u ovoj općini još 258 djece bez škole, a ja se usudjujem ustvrd da su ovo sve djeca hrvatskog općevnog jezika.

Istaknuti treba jošte i ovu činjenicu: Hrvatsku školu u Sv. Lovr polazi 164 djece, a ipak je ova škola utemeljena kao jednorazredni a u zadnje je vrijeme proširena u dvorazrednicu. U zadnje vrije utemeljena je dvorazredna hrvatska škola u Gradini.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. u ovoj općini nabrojeno 3043, a 10 godina kasnije 2714.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 3975 na 4438 ili za 463 ili za 11%.

2. **Stanje škola.** U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. **pokrajinske:**

talijanske

u Vižinadi: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 223 djece;

2. **zasebne**

a) talijanske:

Legina škola u Labincima

3-razredna sa 3 učiteljske sile i 213 djece;

b) hrvatske:

Družbine škole

u Kašteliru: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 143 djece;
„ Ferencima: 1- „ „ 1 učiteljskom silom i 115 djece.

II. **Zaključci:**

Od 4438 stanovnika moralo bi biti 710 djece za školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 2714. Ovi bi morali imati 434 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, moralo bi biti u ovoj općini 6 talijanskih pokrajinskih učitelja, a bila su samo 2.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 1716. Ovi bi morali imati 274 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 4 hrvatska pokrajinska učitelja, a nije bilo niti jednog.

Na svako 904 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na 1708 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nema niti 1 pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na svako 904 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, morali bi mi imati 2 hrvatska pokrajinska učitelja, a

2. **pomoćne škole:**

talijanske	hrvatske
—	1

3. **zasebne škole:**

a) ženske:

talijanske	hrvatske
jedna 1-razredna sa 1 učitelj. silom	—

b) muške:

talijanske	hrvatske
jedna 1-razredna sa 1 učitelj. silom	—

c) mješovite:

talijanske	hrvatske
jedna 3-razredna sa 3 učitelj. sile	tri 3-razred. sa 6 učitelj. si[le]
sedam 1- „ „ 7 „ „	jedanaest 1- „ „ 11 „ „

Iz navedenog zaključujemo, da je bilo u porečkom kotaru učitelj[a]

	talijanskih	hrvatskih	utrakvističkih
pokrajinskih	78	3	3
zasebnih	12	17	—
pomoćnih	—	3	—

Osim ovo 78 talijanskih pokrajinskih učitelja, imade u ovo[m] kotaru sistemizovano i 1 mjesto talijanskog vjeroučitelja.

Broj polaznika bio je na školama:

	talijanskim	hrvatskim	utrakvističkim	ukupno
pokrajinskim	5046	423	332	5801
zasebnim	787	1396	—	2183
pomoćnim	—	37	—	37
ukupno	5833	1856	332	8021

Budući je na talijanskim pokrajinskim školama bilo namješteno 7[8] učitelja, a iste je polazilo 5046 djece, to otpada na jednog talijansko[g] pokrajinskog učitelja 64 učenika, a 1 talijanski pokrajinski učitelj dola[zi] na svako 529 stanovnika talijanskog općevnog jezika.

Medju hrvatske škole ubrojit ću i sve tri utrakvistične škole, prama tome bilo je na pokrajinskim hrvatskim školama namješteno [6] učitelja, a iste je polazilo 755 učenika, te otpada na jednog pokrajinsko[g] hrvatskog učitelja 126 djece (kod talijanskih škola 64), a 1 pokrajinsk[i] hrvatski učitelj dolazi na svako 3166 stanovnika hrvatskog općevno[g] jezika (kod Talijana samo na zvako 529).

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u malopro- daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV — U Puli, petak 4. oktobra 1918. — Broj 1162

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Na severnim obroncima Monte Tomba uspešni pretpoljski bojevi. U Albaniji povukli smo našu frontu prisiljeni na to dogadjajima na bugarskom ratištu. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojne skupine naslednika prestolja Rupprechta i von Böhna: U Flandriji suzbili smo neprijateljske navale severno od Stadena i severozapadno i zapadno od Roulersa. Kod toga smo dopremili nekih 200 zarobljenika. Na isti način skršiše se u večer delomične navale neprijatelja na obim stranama ceste Ypern—Menin. Armentieres i Lens bijahu bez boja ispražnjeni u noći od 1. na 2. oktobra. Zaposeli smo stražnje položaje istočno od obiju gradova. Neprijatelj je tekom dana delomice posle jake topovske priprave sledio na napuštene položaje preko linije Fleurbaux—La-Bassee—Hulluch. Pred Cambraiem miran dan. Delomične navale neprijatelja iz ušća Šelde, kod i jugoistočno od Rumillya, suzbite su. Izjalovište se jače navale i sunci neprijatelja proti našim novim linijama severno i južno od St. Quentina. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Jugoistočno od Anizy-Le-Chateau i severno od Vilaina suzbismo delomične neprijateljske navale. Šlezviško-holštajnske pukovnije braniše su svoje položaje na gorskoj kosi Chemin des Damesa proti neprijateljskim navalama. Bojevi u pretpolju naših novih linija severoistočno od Reimsa. Neprijatelj je ovde u veće stajao na crti Chaudarde—Cornicy i tik pred kanalom Aisne. U Champagnei je neprijatelj jakim silama nastavio svoje navale istočno od Suippe, prema St. Marie-a-Py kao što i medju Somme-Py i Monthois. Mesne provale južno od Orfeuila bile su protunasrlajem sužene. Na ostaloj fronti izjaloviše se navale pred našom linijom. I na obim stranama Aisne i u Argonama ostadoše bez uspeha neprijateljske delomične navale. — Ludendorff.

Nova velika bitka na zapadu.

Berlin, 3. (D. u.) Dopisnik Wolffovog ureda na zapadnoj fronti javlja: U Flandriji, s obiju strana Roulersa, severno od St. Quentina te u Champagnei severno od Somme-Py započela je jutros teška bubanjska vatra, kojoj su već sledile teške neprijateljske navale.

Večernji izveštaj.

Berlin, 3. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Žestoke navale neprijatelja severozapadno od Roulersa, na širokoj fronti severno od St. Quentina i u Champagnei skršiše se uz teške gubitke po neprijatelja.

Položaj na ratištima.

Neprijateljski izveštaji od 30. septembra i 1. oktobra javljaju u kratko: U Belgiji operiraju belgijsko-engleske čete pod zapovedništvom kralja Alberta. Belgijske su čete prekoračile cestu Roulers—Menin i Lysu na liniji Warneton—Commines—Pervise. Broj zarobljenika, i plena raste. Na nekojim su mestima zaplenile znatne količine municije i železničkog materijala.

Na obim stranama Cambraia trajala je prema engleskom izveštaju od 1. oktobra sav dan ljuta bitka. Nemci su uložili u boj 30 divizija te su poduzimali brojne protunavale. Tečajem septembra zarobili su Englezi 36.000 momaka uključivo 1500 časnika zaplenili 700 topova svih kalibara i nekoliko hiljada strojnih pušaka. U mesecima august i september iznosio je celokupni plen Engleza 123.618 zarobljenika, uključivo 2762 časnika i preko 1400 topova.

U predelu St. Quentina napali su, kako javlja francuski izveštaj od 1. oktobra, Francuzi u zajednici s Englezima, te su progonili neprijatelja preko grada sve do istočnog kanala. Na izlazima grada upro se neprijatelj svim silama. Grad San Quentin napavljen je od severnog kanala. Na fronti izmedju Aisne i Reimsa bili su Nemci pritiskom Francuza prisiljeni da napuste zaravanak. Francuske su čete doprle do južno brega Aisne te dopremile do sada 2100 zarobljenika i nekih 20 topova, od kojih 10 teških. U Champagnei osvojili su Francuzi već poznata mesta. Jugoistočno od Lirya javljaju Francuzi dopremu brojnih zarobljenika, topova i neizmernog materijala.

Izmedju Argona i Mozele, u odseku Amerikanaca, javlja amerikanski izveštaj teške nemačke protunavale i pucanje sa strane nemačkog topništva s plinovima.

Na zapadnoj je fronti prošao prema nemačkom izveštaju dan prilično mirno. Za to javlja Wolffov ured, da je 3. oktobra, u jutro, započela nova velika bitka.

Na turskom bojištu su doprle engleske čete u Damask. Time je napredovanje Engleza u tom području dostiglo dubinu od preko 200 kilometara od točke, gde se započela velika engleska navala.

Iz zastupničke kuće.

Deklaracija Poljaka. — Stanjekov govor. — Korošec o jugoslavenskom pitanju i o putovanju grofa Tisze u Bosnu. — Zastupnik Daszinski za nezavisnu Poljsku. — Prilike u Rumunjskoj.

Sednica od 2. septembra bila je veoma burna ali i znamenita. U toj su sednici prvi put zajednički istupili svi poljački zastupnici svih stranaka: zastupnici jugoslavenskih i čeških saveznika, poljačke pučke i svepoljačke stranke, socijalni demokrati i predsednik poljačkog kluba Tertil. Posle ove izjave nema u poljačkoj politici više uzmaka, nema više oportunizma. Poljaci, koji poznavaju današnje prilike u Poljskoj i u Galiciji, vele, da je sav narod pripravan, da oduševiljeno sankcijonira čisti i bezobzirni narodni politiku. Poljaci su zatražili sveopće ujedinjenje svih pokrajina, koje isključivo ili pretežno obitavaju Poljaci, dakle i Poznanj i zapadnu Prusku i izlaz na more, t. j. Gdanjsk, do kojega se mesta proteže poljački živalj na istočnom moru. Buru negodovanja na nemačkoj je strani izazvao govor predsednika češkog kluba, zastupnika agrarne stranke Stanjeka.

Dopisni ured javlja, da je Stanjek ustao proti Nemačkoj i to najoštrijim izrazima te da je medju ostalim izjavio, da českoslovačkim legijama ide zasluga, što su spasili Calais i Pariz od nemačke grabežljivosti. Nemačko radikalni je zastupnik na to kliknuo, da je ovaj govor najveća lopovština, dok su češki zastupnici bučno prosvedovali proti tom medjupoviku. Zastupnik je Soukup dignuo sa ministarskog stola aktovnicu te je bacio na Teufela. I zastupnik je Lisy uzeo kovinski komad garniture pisaćeg stola sa ministarske klupe. Medjutim je Stanjeg govorio dalje te kazao: Mi hoćemo ujedinjenje našega naroda, koje mora da bude konsolidovano u samostalnoj političkoj organizaciji. Mi hoćemo frontu triju slavenskih država od Gdanska preko Prage na Jadran. Odlučno protestujemo proti namerama, da se češko-slavensko pitanje jednostrano reši, samo s obzirom na cis- ili translajtanske pokrajine. Što se tiče prisajedinjenja Bosne i Hercegovine ističemo našu potpunu solidarnost s našom jugoslavenskom braćom. Jedini put, da dodjemo do mira, jest, da prihvatimo Wilsonov program. Dalje je kazao narodni zastupnik Stanjek: Da ste prihvatili tada ruku u pomirenje, kad smo vam ju pružali, mnogo se toga ne bi bilo desilo i imali bi mnogo milijuna manje žrtava i kljakavaca. Kad se sastala kuća, kazasmo vama, neka se nama podeli vlast, da zajednički s vama progovorimo o svetovnom položaju naših zemalja, i o državi, za koju se borimo. Vi ste to otklonili. Vi nas niste hteli pozvati na mirovna pregovaranja. Sada će proti vašoj volji kod mirovnih konferencija nastupati češki delegati. Konačno bavi se zastupnik Stanjek s pismom cara Vilima te veli, da ovaj list dokazuje, kako se i taj čovek promenio i kako se morao pokoriti.

(Zgražanje na levoj strani, kod Nemaca. Predsednik pozivlje govornika na red.)

Govornik nemačkog nacijonalverbanda operirao je su starim frazama te opet dokazao, kako Nemci nisu u tom ratu baš ništa naučili. Tim gore po njih. Bilo bi predosadno iznašati njihove govore bez sadržaja i smisla, u kojima na jednoj strani priznavaju Poljacima pravo na samoodredjenje, jer je to u nemačkom interesu, dok ga na drugoj strani krate Jugoslavenima i Česima. Waldnerov je govor samo nov dokaz dokaz intelektualne inferiornosti nemačkih političara.

Narodni je zastupnik Korošec izjavio: Za austrijske vlastodržce ne znači jugoslavensko pitanje ništa drugoga, do izvesne zgode, da prave iz aktuelnog dnevnog pitanja dobar posao za nemačku i madžarsku vrhovnu vladu. Jugoslaveni zahvaljuju se najučtivije na svakoj samoupravi. Gospodin Husarek dobio je s njom prekasno. Pred ratom bili bi mu Jugoslaveni zahvalni za nju, danas mu vele: Nikad! Okvir, kojega je pokazao barun Husarek, suviše je uzak. Govornik bavi se za tim sa putovanjem grofa Tisze u Bosnu. Da je grof Tisza putovao kao „homo regius" proizlazi iz napitnice, koju je izrekao kod generala Sarkotića. Upravo je skandalozno, kako je taj „homo regius" nastupao. Samoopredeljenje je naroda nazvao krivotvorenim novcem. Moguće je, da propadnemo, kazao je taj madžarski kavalir, ali pre toga naćemo moć i sredstva, da vas satremo. Grof Tisza je u srdžbi udario šakom na memorandum te ga nazvao glupošću. Nasuprot jugoslavenskim zastupnicima izjavio se na uvredljivi način o austrijskom parlamentu. Konačno je Korošec izjavio: Kod rešenja jugoslavenskoga pitanja uzdajemo se na našu unutarnju snagu i na snagu naših ideja te računamo saveznštvom bratskih naroda, Ceha i Poljaka.

Beč, 3. (D. u) Kuća je nastavila raspravu o izjavama ministra predsednika. Poljački je socijalni demokrata Daszinsky izjavio, da se može sumnjati na ozbiljnost mirovnog pokreta u središnjih vlasti posle dogadjaja u Bugarskoj. Svet nije zaboravio, kako se pre toga govorilo u tim državama. Da bi se vojnički položaj opet popravio, utihnuli bi svi glasovi u prilog miru. Razlozi, što bejahu merodavni za Bugarsku, da sklopi primirje, bili bi takodjer merodavni za nas. (Živahno odobravanje kod Ceha i Poljaka.) Govornik je prosvedovao proti postupku nemačkih oblasti u zaposednutim predelima Poljske, proti deportaciji poljačkih radnika i proti širenju špijunskog sistema. Za tim utemeljuje mirovni predlog, unešen jučer od poljačke strane, te protestuje proti tome, da se poljačko pitanje smatra kao austrijsko, nemačko ili rusko. Poljaci traže ujedinjenje svih delova Poljske u jedno nezavisno jedinstvo a ovo se ujedinjenje mora stvoriti na medjunarodnoj konferenciji. O sudbini istočne Galicije pregovaraće Poljaci s Ukrajincima a kod toga će Poljake voditi načelo samoopredeljenja naroda. Jedro predloga sastoji se u tome, da Poljaci osudjuju austro-poljačko rešenje. (Živahno odobravanje kod Poljaka.)

Za tim su govorili zastupnik Zenker, koji je zastupao Wilsonov mirovni program i socijalni demokrat Adler, koji je tražio takodjer za Nemce pravo samoopredeljenja.

U današnjoj je sednici stavio zastupnik Langenhahn upit na ministra predsednika, neka dade objašnjenja o položaju u Rumunjskoj. Narodni se zastupnik pozivao kod toga na izjave ministra Czernina, da se s rumunjskim kraljem može sklopiti samo mir, ako Rumunjska pruža za to potrebne garancije. Rumunjska mora ili stupiti aktivno na stranu središnjih vlasti ili predati topništvo i municiju. Govornik pita vladu, da li se u tom pogledu štagod utanačilo s Rumunjskom i. da li je zaista svaka pogibelj isključena, da nas Rumunjska opet ne napadne.

Iz Bugarske.

Bugarski poslanik o balkanskom savezu. — Predhistorija koraka Malinova. — Bugarska i Turska. — Skupština u sobranju.

Beč, 2. oktobra. Bugarski je poslanik Nekov izjavio nekom suradniku „Pesti napla" sledeće: Položaj je Bugarske bez dvojbe ozbiljan i njezina se akcija mnogostruko krivo razumije, akoprem bi središnje vlasti morale znati, da je ova akcija nastavak Burianove mirovne note. Bugarski je popostupak primerena posledica Burianove note, a budućnost će pokazati, kako Wilson de facto oživotvoruje svoje ratne ciljeve. Glede budućnosti podaje se Nekov velikim nadama i misli, da će se sva sporna pitanja izmedju Bugarske i Grčke te Srbije i Rumunjske rešiti. **Bez dvojbe će se sklopiti savez balkanskih naroda.** Bugarska se nada, da će središnje vlasti slediti njezin primer, kad će se uveriti o iskrenosti Wilsona. Nekov ne deli mnenje, da bi bugarski poraz tražio novu balkansku frontu monarhije, jer će isključenje Bugarske u opće jačati mirovnu struju.

London, 2. oktobra. „Times" javlja o predhistoriji koraka Malinova: Malinov je čvrsto odlučio, da će tekom jeseni sklopiti mir, sa ili bez centralnih vlasti, čime je vojska i mornarica sporazumna bila. Zna se, da je Malinov korak, unapred bio odobren od kralja Ferdinanda. Malinov ima celu zemlju, generalni stožer i vojsku uz sebe. U poslednja je dva meseca gradio svoju politiku na bezuvetnoj predaji. Jedini od njega ako je bio je taj, da Engleske čete isključivo udju u Sofiju, da je zauzmu.

Lodon, 2. oktobra. Reuter javlja, da se Bugarska za vreme primirja ne smije siliti, da istupi proti Turskoj. Čim bude Bugarska radi primirja kao ratujuća zemlja od druge stranke izlučena, može ipak zajedno sa saveznicima da istodobno sudeluje u boju.

Berlin, 3. (D. u.) Wolffov ured javlja iz Carigrada dne 1. oktobra: Bugarski poslanik dr. Kolušev je sa današnjim balkanskim vlakom stigao ovamo. Bugarski opunomoćenik imao je danas duži razgovor sa ministrom vanjskih posala Ahmed Nessimy-Bey. Stranka za jedinstvo i napredak obdržavala je poslepodne sednicu. Na ovoj je vezir izvestio o položaju.

Sofija, 2. listopada. Danas je prepodne bila u sobranju skupština, kod koje su sudelovali zastupnici svih političkih stranaka. Vlada bje zastupana po ministru predsjedniku Malinovu, ratnom ministru i ministru financija. Posle skupštine primio je kralj ministra predsednika i po jednog zastupnika od parlamentarnih stranaka.

*** Plen alijiraca od početka ofenzive.** Francuski izveštaj od 2. oktobra javlja: Od 15. julija do 30. septembra zorobile su savezničke čete u Francuskoj: 5510 časnika, 248.494 momaka, 3669 topova, više od 23.000 strojnih pušaka i mnogo stotina mitraljeza.

*** Damask je pao.** Engleski izveštaji iz Palestine javljaju: Na železnici Hedžas izmedju Aazan i Mana, 178 kilometara južno od Amana predalo se 10.000 Turaka Englezima, što su tvorili deo druge turske armije. — Engleske su čete zaposele Damask te zarobile 7000 momaka.

*** Srbi u Kumanovu.** London, 2. (D. u.) Reuterov ured javlja: Srbi su unišli u Kumanovo. Bugari povlačuju se u Bugarsku.

*** Novi kancelar** će u Nemačkoj biti princ Maks Badenski. Ovaj se stavio odlučno na stanovište stranaka većine. U novu vladu stupiće i nemački socijalni demokrati. O programu nove vlade javlja „Vorwärts": Nova će vlada smatrati svojom zadaćom, da vrati svetu i nemačkom narodu mir. Ovaj mir mora da bude trajan te se mora oslanjati na savez naroda.

*** Kolera u Berlinu.** Berlin, 3. (D. u.) O stanju kolere u Berlinu podao je generalni ravnatelj u ministarstvu unutarnjih posala profesor dr. Kirschner danas opširna objašnjenja te je izričito istaknuo, da nema niti najmanjeg razloga na uznemirenje. Sveukupno javilo se do sada 15 slučajeva bolesti; za nekoje se medjutim ne zna, da li su oboleli od kolere ili ne. Uspelo je ustanoviti, da se kolera širila po jednom naučniku u klaonici za konje, koji je takozvani „nosilac bacila".

Domaće vesti.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave lista položeni su sledeći doprinosi: Sabrano na jednom sabirnom arku K 40·—. Obelodanjeno u br. 1149 od 21. prošlog meseca ne uračunano u iskaz K 120·—. Zadnji iskaz 1212·14, sveukupno 1372·14 kruna.

Milodari za naše škole u Puli. Preko uprave lista položeni su sledeći doprinosi: Gospodin Marko Stifanić K 10·—. Sakupljeno u gostioni Bastianić K 40·—, a tome darovao nam vlasnik gostione K 10·—. Živeli darovatelji! Napred za prosvetu naše zapuštene dece!

Za naš list. Zato što će „Hrvatski List" i nadalje izlaziti, polaže u njegov fond gosp. Marko Stifanić K 6·—, na čemu uprava lista srdačno zahvaljuje.

Kreditno i eskomptno društvo uređuje do daljnjega od 9—12 pre podne i od 3—4 i pol posle podne.

C. kr. ured za nadziranje cena u Pazinu, javlja u smislu odredbe c. kr. centralne komisije za nadziranje cena u Beču za dne 20. rujna 1918. br. 7343, da su cene, ustanovljene po c. kr. pazinskom i tršćanskom uredu za nadziranje cena za grožđje i vino godine 1918. postavljene izvan kreposti.

Važne komisije. Vojničke oblasti upotrebile su nekoliko nepokretnina tekom rata u svrhu utvrdjivanja i drugih vojničkih poslova. Da se na licu mesta ustanovi stanje i vrednost ovih nepokretnina u vreme, kada su preuzeti u uporabu od vojničkih oblasti, dotično da se ustanovi eventualnu odštetu za uporabu istih u smislu § 19 zakona za ratno podavanja, to su određjena za budući mesec sledeće komisijonalne rasprave. Ovim raspravama imadu pristupiti svi vlasnici imanja nekretnina, upotrecljenih od vojničke svrhu, donešavši sobom u koliko je moguće posedovne listove ili druge isprave. Početak u 9 sati pre podne. Za poreznu općinu Pula, južno ulice Sissano dne 4. oktobra. Za poreznu općinu Pula, severno ulice Sissano dne 5 oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Pomer i Premantura dne 7. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Medulin—Ližnjan dne 8. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Altura bez Jadreški dne 10. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Šišan i Altura (Jadreški) dne 11. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Kavran dne 14. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Montić dne 17. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Laborika dne 18. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Galežan, desno državne ceste dne 21. oktobra. Za poreznu općinu Pulu, Galežan levo državne ceste i Štinjan dne 22. oktobra. Za poreznu općinu, Peroj dne 25. oktobra i za poreznu općinu Peroj—Fažana dne 26. oktobra. Komisijonalne rasprave u Vodnjanu i Balama obdržavaće se mjeseca novembra. Dan i sat biće naknadno objavljeni.

Obznana. Daje se na opće znanje sledeća odluka c. kr. pokrajinskog školskog veća za Istru od dne 14. kolovoza 1918. br. I. S. 846-3—18 i ovamo dostavljena dne 4. kolovoza o. g. C. kr. pokrajinsko školsko veće sporazumno sa pokrajinskom upravnom komisijom markgrofije Istre, na temelju rezultata komisijonalne rasprave, obdržavane dne 2. lipnja 1918. na Velom Vrhu u smislu § 7. pokrajinskog školskog zakona od dne 30. ožujka 1870., L. P. Z. br. 20, odlučilo je utemeljiti na Velom Vrhu javnu mešovitu dvorazrednu školu sa hrvatskim nastavnim jezikom. Dotično školsko okružje obuhvaćaće mesta: Veli Vrh, Ulica Fasana, Ulica Valdenaga, Ruban, Valmarin, Vrh Lasso, Lizinjamoro (porezna općina Galežan) onda Tivoli i železnički most (izvan žice, porezne općina Pula). U smislu § 3. pokrajinskog zakona od 5. lipnja 1908., L. P. Z. br. 32 biva sistemizovano za ovu školu mesto naducitelja II. kategorije i mesto učiteljice, III. kategorije. Protiv ove odluke, o kojoj se mora obavestiti sve interesirane, ostaje slobodan utok na c. kr. ministarstvo za bogoštovje i nastavu, koji se utok ima uložiti putem c. kr. pokrajinskog školskog veća u roku od 60 dana, računajući dan iza kako bude uručen ovaj dekret. Eventualni utok ima samo onda odgodnu moć, ako uložen u roku 14 dana nakon uručenja ovog dekreta. Ustanovljenjenje škole moćiće uslediti samo nakon što bude ova odluka stupila na snagu. — C. kr. tvrdjavni povjerenik: Hohenbruck m. p.

Narudžbe amerikanskih loza iz državnih rasadnika u Primorju za sadno vreme 1918.-19. U proleću 1919. biti će na prodaju amerikanska loza iz državnih razsadnika u Primorju uz sledeće uvete: 1. navrnutih loza različitih evropejskih vrsti na velikolistni Riparji i Rupestris montikoli; 2. žilavica vrsti velikolistne Riparije, Ripestris montikole i raznih križanka; 3. rozaga vrsti velikolistne Riparije, Rupestris montikole i raznih križanka. Lozam su sledeće cene za svakih 100 komada. a) amerikanskim navrnutim lozam 40 K; b) amerikanskim žilavicam za siromašnije vinogradare 4 K; za imućnije posjednike 10 K; c) amerikanskim rozgama za siromašnije vinogradare 1·5 K, za imućnije posjednike 5 K. Oskudnost vinogradara, koji budu naručili lozu po sniženim cenama imade općinsko glavarstvo da savestno i istinito potvrdi. Navrnute loze će se dati pojedincima samo u manjim količinama poglavito za širenje boljih vrsti loza. Ako narudžbe pojedinaca predju 500 komada žilavaca ili 2000 komada rozaga, namestništvo si pridržava pravo, da zatraženu količinu snizi prema zalihi i prijavama. Narudžbe neka se prikažu putem kompetentnih općinskih ureda, koji drže na razpolaganje osobite tiskanice za ovu svrhu, najkasnije do dana 30. studena o. g. Narudžbe, koje prispiju nakon ovoga roka, neće se uzeti u obzir. Ko naruči loza, neka se vlastitom rukom potpiše na izkazu narudžbe u stupcu za opaske. Općinska glavarstva imadu da ispunjene izkaze naručaba odmah posalju kompetentnom c. kr. kotarskom poglavarstvu (c. kr. namestništvenom savetniku u Trstu, povereniku tvrdjave u Pulju, magistratu u Gorici i Rovinju), koje će ih predložiti namestništvu. Loze će se dati samo primorskim vinogradarima. Trgovci trsjem isključeni su od dobave rečenih loza. Cene se razumiju od rasadnika u Kanfanaru te se primerna svota imade platiti kod preuzimanja loza; ako se loza pošalje željeznicom, poštom ili parobrodom, ova svota će se pouzeti ujedno sa troškovima za embalažu i prevoz, koji će se računati po vlastitoj ceni. Kod narudžbe neka se točno naznači: 1. bistro napisano ime, prebivalište, kućni broj i stališ naručitelja; 2. porezna općina, u kojoj leži vinograd, koji imade da se ponovi; 3. željena vrst i množina loza; 4. železnička odnosno parobrodarska i poštanska postaja, kamo da se loze pošalju. Loze treba pregledati odmah što stignu; eventualne pritužbe neka se bez zatezanja uprave na ovdešnjeg c. k. vinogradarskog nadzornika. Kašnje stigle pritužbe, neće se uzeti u obzir. Pri koncu se opaža, da se amerikanske loze iz državnih zaliha principijelno ne dele badava. Iznimka će se učiniti samo za one male vinogradare, koji se obvežu, da će posaditi amerikanski vinograd za uzgoj materijala za ponajpriće vinograda. Molbenice za besplatni otstup amerikanskih žilavica za baš spomenutu svrhu neka se prikažu ravno c. kr. namestništvu do gore označenog roka.

Dnevne vesti.

Jedan članak „Vorwärtsa". „Vorwärts" piše: Dans moramo imati srčanosti, da si položaj predočimo na sledeći način: Bugarska ostavlja četvorni savez, da se priključi antanti. Austro-Ugarska i Turska pridružuju se ovomu koraku. To znači da gubimo svaki upliv na delove Poljske i Ukrajine koji su zaposednuti od Austrije i da nemamo više upliva južno od Bodenbacha. Tako bi bili mi Nemci, sami proti Francuzima, Englezima, Talijanima, Amerikancima i njihovim bezbrojnim pomoćnim narodima i borili bi se ledjima na steni, te išli u susret propasti. Ipak moramo, da si sliku i dalje predočimo: Bojažljivost zaokupi vojnike, zapadna fronta probije, neprijatelj hrli u našu zemlju, Nemački gradovi padaju u dimu i plamenu. Begunačke se čete javljaju prama istoku, njihove se povorke mešaju s bezredno se talasujućom vojskom, napušćuju kuće, noćivaju na slobodnomu, stavljaju upravu pred zadaću, koja se ne može rešiti, te napunjuju posvuda duhove beznadnom potištenosti. Dovoz hrane, koji je kroz četiri godine kao tanka zraka žuborio, sasma je obustavljen. Na cestama se vide ljudi, koji se nenadano oko sebe okreću panu, shrvani gladju. Nestalo je ugljena, svetla, železnica. Industrija zapinje; ne može da se snadji u sveopćoj zabuni ratnog gospodarstva do mirovnog gospodarenja, te otpušta svoje radnike. Radnik municije, koji danas možda 100 maraka sedmično kući nosi, stoji sutra pred ničim, te si ne može da nabavi potrebite hrane, kojoj je nastala fantastična cena. Milijuni se obitelji seća, kako je još dobro bilo, dok se je sedmično dobivalo 7 funti krumpira i 7 funti kruha, jer se istom sada zna, što je nevolja. Stotine tisuća umire, a sa preživelima je obvladao osećaj malnitosti. Tko zna, dokle će još poživeti, pa neka se barem osvećuje na onima koji su krivi ovoj nevolji. Pojavljuju se ustanci koji se hoće ugušiti krvavom silom. Mesto rata vani rat je evo kod kuće, streljački su jarci po ulicama, strojne puške po kućama, lešine muževa, žena i dece po pločnicima. Umire se, svršava se smrću radi glada, taneta, pošasti, koje ne izostaju u pratnji ovih grozota. Na putu prama prenapućenim bolnicama, padaju bolesnici, da ih onda, negdje van sve bez lesa zakopaju. Medjutim se pogadja vlada treća, peta, sedma, koja je nadošla iza pada zadnje sa protivnikom. A jer je segurna, da nema više otpora, daje neprijatelju sve, što hoće: zemlju, zlato državne banke, izdaje menice na milijarde, pristaje na sve obveze, jer mora imati mir, mir pod svaku cenu. Ali ovaj mir ne će biti onaj, koji hrani. Biće pakao na zemlji, gori nego sam rat! Budući nas ova slika nije nikada ostavila, nastupali smo mi socijalni-demokrati, uvek za narodnu obranu. Segurno, ni ovoj moćnoj sili ne manjkaju svetlije strane. Sada je nadošao sat, da se sasma otvoreno govori, a mi smo odlučili, da to i činimo. U sveopćem će komešanju mnogo toga otići k vragu, što bi mi, socijalni-demokrati, odavna već do ovoga poslali bili; pokraj mnogo nepravednosti izvršiće se mnogi povesne pravednosti. Ali tko će ovakovu cenu da plati, kad to, što se zahteva može da se pravedne dosegne; tko ima srca, da svoj vlastiti narod ovakovoj neopisivoj bedi izloži, ako uopće još može da prepreči?

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV — U Puli, subota 5. oktobra 1918. — Broj 1163

Odgovor naroda SHS na mirovnu notu c. i kr. austro-ugarske vlade.

„Slovenski Narod" priopćuje odgovor našega naroda na notu austro-ugarske vlade, u kojem veli: Prigodom mirovnog koraka austro-ugarske vlade moramo mi, predstavitelji naroda Slovenaca, Hrvata i Srba, najpre istaknuti poznatu činjenicu, da može austro-ugarska vlada da govori jedino u ime dvaju u monarkiji gospodujućih naroda; mirovna načela, koja bi prema tome austro-ugarska vlada mogla predložiti pretstavnicima zaraćenih država, ne mogu stoga nikako da odgovaraju potrebama ugnetavanih naroda. Pored toga mir, što bi se u Europi uveo na temelju ovih načela, ne bi dao potrebnih jamstva za nužni trajni mir, već bi nosio u sebi klicu kasnijih trajnih sporova — kako se to već danas vidi iz izjava i težnja austrijskih i ugarskih državnika, koji, istodobno s tim, da nastupaju pred celim svetom kao branioci saveza jednakopravnih naroda, čine sve, kako bi onemogućili upravno-pollitički napredak našega naroda. Sve to, što predstavnici c. i. k. vlada preduzimaju, nosi na sebi beleg slavenskoj i romanskoj većini silom nametnutoga gospodstva te znači samo prisilan provizorij, proti kojemu se svi ugnetavani narodi moraju boriti.

Ustanovivši ovu okolnost te budući da hoćemo po svojoj savesti služiti svome narodu i općem napretku, koji se može jedino oslanjati na jednakoj slobodi malenih i velikih naroda, smatramo svojom dužnošću, da istaknemo ona načela, koja bi, provedena u realnost, služila sa svom sigurnošću utemeljenju budućeg i trajnog poretka, bilo u narodu Slovenaca, Hrvata i Srba, bilo u odnošajima prema susednim narodima.

Starajući se u tom pravcu, svesni smo si, da pospešujemo ostvarenje onoga sveopćeg mira, za kojim žude svi narodi, koji se bore na kojojgod strani, pošto se po našem najdubljem osvedočenju mora sazdati trajni mir samo na novim načelima medjunarodnoga prava, osnivanog na istini i pravednosti. Jedna od ovih je istina, da je narod Slovenaca, Hrvata i Srba etnički jedinstven narod i da ovo jedinstvo mora po općepriznatom narodnom načelu ostati nedeljivo i bezuslovno, bilo obzirom na teritorijalni kontinuitet, bilo na državnu pripadnost. Na toj se činjenici osnivaju sva naša narodna prava i svi naši zahtevi, koji su u skladu s načelima demokratičnog reda prosvetljenoga čovečanstva.

Pozivajući se na pravo — koje je uvek živelo u našem narodu — da svaki narod mora da živi svoj život, izjavljamo u ime Slovenaca, Hrvata i Srba, da u punoj meri i svestrano prihvaćamo misao sveopćeg mira, koji se mora osnivati na pravo samoopredeljenja svakoga naroda u medjunarodno već priznatom smislu, da odlučuje narod sam o svom životu i o tome, da li želi ostvariti si svoju državu ili živeti u državnoj zajednici z drugim narodima. To pravo samoopredeljenja traži za sebe takodjer narod Slovenaca, Hrvata i Srba te hoće, da se slobodno provedenje ovog prava zajamči medju narodima.

U suglasju sa zahtevina demokracije naroda, zaraćenih i nezaraćenih, tražimo i mi za naš narod, da mir, koji će učiniti kraj tome ratu, donese našemu narodu ujedinjenje, nezavisnost i slobodu, pošto na toj najpogibeljnijoj točci Europe, otkako je poznata povest ovih krajeva, može samo takav mir da zajamči našem narodu mirni i samostalni razvoj. Mir, koji bi i samo jedan deo našega naroda pustio u podložnosti tudjim narodima, nosio bi u sebi klicu budućih sporova te bi prisilio narod Slovenaca, Hrvata i Srba, da napne sve sile, da pribori sebi pravo nezavisnoga državnoga života za čitav naš narodni organizam.

Narod Slovenaca, Hrvata i Srba imade u sebi svest volje i snage, koju hoće da razvije u svakoj prilici, da postane član društva slobodnih naroda te da zajedno s njima poradi oko blagostanja i napretka čovečanstva te time ispuni svoje poslanstvo u nezavisnoj državi, uredjenoj na temeljima posvemašnje državljanske slobode i demokratske samouprave i pravne i socijalne jednakosti, t. j. možnosti, ekonomskoga opstanka i potpunoga kulturnoga i socijalnoga razvitka sviju državljana.

Onim narodnim manjinama, koje imademo unutar našega naroda, i koje su teritorijalno odeljene od svojih narodnih celina, priznavamo u ime celoga naroda u državi Slovenaca, Hrvata i Srba sva prava, koja su potrebna za njihov narodni, kulturni i gospodarsko-socijalni život i razvoj. Pošto naš narod gradi svoje težnje na pravednost ne na silu, to on želi da odnošaji države Slovenaca, Hrvata i Srba prema drugim slobodnim državama budu uredjeni na istom temelju medjunarodne pravednosti i prava.

Luke onoga dela Jadranskoga mora, koje po pučanstvu, po otočju ili po svom zaledju pripadaju gospodarskom području i posedu našega naroda, neka budu otvorene svim narodima, dakle i onim narodima, koji žive u našem zaledju, za potrebe eventualnoga njihovoga trgovačkoga prometa i naš će narod sklopiti medjunarodne ugovore, koji će urediti i zajamčiti ovu slobodu.

U ime celokupnoga naroda izjavljamo k tome, da se nigdje i niti na mirovnoj konferenciji ne sme odlučiti o sudbini našega naroda bez njegovog celokupnog sudelovanja i za to tražimo, neka narodu Slovenaca, Hrvata i Srba bude zajamčeno sudelovanje na budućem mirovnom kongresu po njegovim, izričito u ovu svrhu izabranim narodnim predstavnicima.

U ime narodnih organizacija Slovenaca, Hrvata i Srba.

Zagreb, 24. septembra 1918.

Slede potpisi.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Izjalovio se napadaj talijanskih jurišnih četa na delove naših položaja u Judikarijama u vatri ručnih granata naših posatku. — Albansko bojište: Povlačenje naše bojne fronte provadja se po naertu i bez smetnje sa strane neprijatelja, koji sledi. 2. oktobra bombardovalo je 30 jedinica neprijateljskih pomorskih bojnih sila grad i luku Drač. Pokušaj neprijatelja, da s torpednjačama i sklizaćim čamcima prodre u luku, bio je osujećen našom kopnenom obranom i našim pomorskim bojnim silama. Kod toga bio je paljbom potopljen neprijateljski sklizaći čamac. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja von Rupprechta: U Flandriji napao je neprijatelj sa jakim silama na Hoogle i na Roselaere. Na obim stranama ceste Staden—Roselaere prodro je u naše linije. Bavarske i renske su ga čete žustrim protuudarcem opet suzbile te učinile kod toga nekih 100 zarobljenika. Pred Cambraiom ništa nova. Delomični bojevi južno od Abenguicula i kod Proville, kod kojih smo dopremili 70 zarobljenika. — Vojna skupina von Böhn: Na širokoj fronti izmedju Le Catelet i severno od St. Quentina započeo je neprijatelj ponovno jedinstvene prodorne pokušaje. Za prvog je juriša uspelo neprijatelju da osvoji Le Catelet, da prodre do Beaurevoira i Montbrehaina i da provali u Sequehart. Na obim stranama Le Cateleta bacismo opeta neprijatelja u i preko njegovih izlaznih položaja. Kod toga su se odlikovali delovi pričuvnih pukovnija broj 90 i 27, pod majorom Bonderom, ritmajstrom barunom von Langenhahnom i natporučnikom Sleuneroni, kao što i baterije 2. gardsko poljsko topničke pukovnije i topničke pukovnije broj 208. Beaurevoir bio je opeta osvojen. Obuhvaćajuće poduzeti napadaj saksonskih, renskih i lorenskih bataljuna vratio nam opet posed Montbrehaina. Sequehart ostao je po izmenljivom boju u rukama neprijatelja. U večer slediše jakoj paljbi južno od St. Quentina jače navale neprijatelja, koje su se izjalovile pred našim linijama. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na kosi i na obroncima Chemin de Dames trajahu i jučer žestoki bojevi prednjih četa. Jaka talijanska je navala bila suzbijena. Na našoj novoj fronti, na Aisnei i na kanalu, severozapadno od Reimsa, stojimo svuda u bojnom kontaktu s neprijateljem. U Champagnei navališe Francuzi sa delomično sveže uloženim francuskim i amerikanskim divizijama na širokoj fronti izmedju Suippesa i Aisne. Od početka bitke istočno od Suippesa i St. Marie-a-Py u boju stojeće zapadno vestfalske i lovačke pukovnije suzbile su i jučer opet sve napadaje neprijatelja te dopremile preko 100 zarobljenika. Severno od Somme-Py uspelo je neprijatelju da se ustali na uzvisinama izmedju St. Quentina i Somme-Py, na Belom vrhu i na uzvisini Medea. Protunavalom bacili smo neprijatelja natrag preko uzvisina. Manja francuska ugnezdenja preostala su. Na fronti izmedju Orfeuila i Aisne skršile se navale neprijatelja pred našim linijama. Južno od Lirya i jugozapadno od Monthoisa došlo je kod toga do osobito ogorčenih bojeva. Pukovnije garde, Pomeranci, Renci i Bavarci suzbili su tamo posvema neprijatelja. U zajednici z bavarskim pionirima preoteli smo opet neprijatelju Callerange, u koje je mesto neprijatelj bio provalio. Izjaloviše se takodjer u večer opetovane navale. Suzbili smo žestoke delomične napadaje neprijatelja izmedju Aisne i Argonske šume. — Jučer smo oborili 35 neprijateljskih aeroplana i 7 pripetih balona. Poručnik je Jacobs polučio svoju 35., a podnarednik Gör svoju 30. zračnu pobedu. — Ludendorff.

Položaj na ratištima.

Na zapadnoj je fronti ostao položaj po nemačkom izveštaju nepromenjen. Belgijanci i Englezi su napali na obim stranama Rouselaerea, Englezi i Francuzi na obim stranama St. Quentina, Francuzi i Amerikanci u Champagnei. Postigli su samo neke lokalne uspehe. U glavnom su sve navale bile suzbijene. S ostalih fronta nema ništa nova.

Bugarski kralj otstupio.

Sofija, 4. (D. u.) Kralj se Ferdinand zahvalio jučer na prestolju na korist svoga sina Borisa. Boris je već nastupio vladu. — Ova kratka vest zapečaćuje bugarsku prošlost. Kralj Ferdinand nosi odgovornost za nesreću bugarskog naroda, za užasno razočaranje, koje je doživeo tečajem balkanskog i tečajem svetskog rata. Njegov je sistem time likvidiran. Povest neće o kralju Ferdinandu govoriti sa poštovanjem, a pogotovo bugarska će historija prelaziti čim brže preko njegovog kraljevanja na drugu, valjda bolju dobu.

Pitanje mira.

Beč, 4. (D. u.) Nasuprot drugim vestima, kako „Fremdenblatt" javlja, nije dosada prispeo u Beč odgovor Engleske na Burianovu notu. Isto se tako ne potvrdjuje vest, da je kraljica Nizozemske poduzela korake, da se posredovanjem njezine zemlje, poradi za mir. Nasuprot vestima, koje su primili upućeni krugovi, ističe se, da je volja za mirom u Nemačkoj i Austro-Ugarskoj, kao i u Turskoj uvek opstojala, te da je i u poslednje vreme mirovno pitanje sačinjavalo predmet važnih rasprava, a da se nisu još konačno ustanovile potankosti i način o vremenu, u kojemu bi se imao poduzeti novi mirovni korak. Nemačka, Austro-Ugarska i Turska teže za ozbiljnim mirom i postupaju u najužem sporazumu. Usled najnovijih dogadjaja na Balkanu prošiřiše se vesti, da su se u Turskoj pojavila separatistička nastojanja, kojima je cilj poseban mir Turske sa antantom. Nasuprot ovim krivim vestima, ustanovljuju listovi, da je držanje Turske prama njihovim saveznicima besprikorno, premda je položaj Turske usled preokreta Bugarske postao puno teži. Turska i dalje postupa u politički i vojnički u najužem sporazumu sa središnjim vlastima. Što se vojničkog položaja na Balkanu tiče, upućuju dobro informirani krugovi na to, da središnje vlasti, a da ne oslabe svojih položaja na glavnim frontama, mogu poslati u Maćedoniju toliko četa, da izjednače otpad bugarskih četa. Provedenje je ove zadaće u toku. U suglasju sa ovim gibanjem, razvijaju se sve mere, koje se tiču naših četa u Albaniji. Ove su u poslednje vreme imale zadaću, da nešto povuku frontu, kod česa zu bez boja ostavili neprijatelju Berat. Što se tiče daljnjeg napredovanja vojske generala Francheta, nije u glavnom nijedan odeo antantinih četa prešao preko Skoplja. Sve su protivne vesti izmišljene. Železnički promet na balkanskoj pruzi: Budimpešta—Beograd—Sofija—Carigrad, vrši se nesmetano. O položaju

Rumunjske doznaje „Neue Freie Presse“ iz upućenih krugova, da će rumunjsko krunsko veće, koje je bilo sazvano radi pitanja pr. stolonasledništva, a koje se je danas imalo opet sastati, biti po svoj prilici opet odgodjeno. U ostalom smo točno informirani o tome, što se dogadja u Jassy. Do iznenadjenja ne može dakle doći. Samo se po sebi razumije, da se poduzimlju sve potrebite mere. Do preokreta, koji bi za nas bio nepovoljan na može tamo doći već radi toga, jer je veći dio rumunjske vojske već demobiliziran i jer je oružje većim delom već predano. Osim toga ne postoji sada nikakva sveza Rumunjske s antantom, tako da se dobava municije čini nemogućom.

* **Zastupnička kuća.** Tečajem jučerašnje sednice govorili su različiti govornici. Zanimivo bijaše, što je kazao nemački zastupnik Pacher, koji je zatražio za nemački narod pravo samoopredeljenja. Ili će Nemci dobiti, što traže, ili će državi otkazati vernost. Rumunjac Josupescul Grecul zatražio je i za svoj narod pravo samoodredjenja. Sednica je za tim bila odgodjena do utorka prepodne.

* **Nova parlamentarna vlada u Nemačkoj.** Wolffov ured javlja: Princ Maks badenski bio je imenovan državnim kancelarom i pruskim ministrom vanjskih posala. Novi će kancelar obrazložiti u subotu (danas) u državnom saboru svoj program. Državnim tajnicima bez lisnice bijahu imenovani narodni zastupnici Gröber i Scheidemann (socijalni demokrata). I na druga će mesta doći parlamentarci.

* **Boljševici prodali crnomorsku flotu Nemcima.** Wolffov ured javlja, da su nemačke čete zaposele rusku oklopnjaču „Volju“ i različite druge moderne jedinice u Crnom moru, koje će upotrebiti kod obrane ušća u Crno more. Korak je usledio u sporazumu z boljševicima. — Nema boljeg dokaza, da su boljševici plaćeni agenti Nemačke a ko je još sumnjao, može se sada uveriti.

* **Arapi kao saveznici antante.** London, 2. (D. u.) Reuter. Savezničke su vlade zaključile, da arapske bojne sile, koje se u Palestini i u Siriji bore kao pomoćne čete na strani saveznika proti zajedničkom neprijatelju, priznaju kao ratujuću stranku.

Iz slavenskog sveta.

Iz Hrvatske. Dopisnik je „Slovenskoga Naroda imao prilike, da se razgovara s najjačom ličnošću hrvatsko-srpske koalicije, Svetozarom Pribićevićem, narodnim zastupnikom u hrvatskom i u zajedničkom saboru. Pribićević je kazao, da nema dvojbe, da banska kriza još uvek postoji. O uzrocima kazao je Pribičević, da može saopćiti, da ju je Beč forsirao i da taj Beč ne ide samo za tim, da promeni bana već takodjer sistem. Očekivali je, da će se položaj za nekoliko dana razbistriti. Možnosti su samo dvije: ili će se u celom opsegu obdržati sadašnji sistem, koji je obeležen parlamentarnim režimom ili će se banska kriza razviti u posvemašnju političku krizu, čije su posledice još neproračunive. Što se tiče narodne koncentracije, saborska se većina nije nikada izrekla načelno proti njoj i sve su protivne tvrdnje neosnovane. Političari srpsko hrvatske koalicije izjaviše se jedino proti tome, da ova koncentracija bude samo formalistička organizacija te traže da se ova organizacija mora ostvariti u smislu narodne unifikacije, koja je dijametralno protivna onom stanovništu, koju zauzimaju nekoji političari, koji ne mogu razumeti narodnog jedinstva drukčije nego iz stanovišta historizma i posebnih političkih individualizma. Pitanje je za koaliciju samo akademičko, načelno ali nipošto stranačko ekskluzivističko, kako se to potiče od izvestne strane koalicije i baš s one strane, koja u tom pogledu izlazi sa posve ekskluzivističkog stanovišta. Što se tiče samoopredeljenja naroda, mora istaknuti da je ovo stanovište već pre rata koalicija zastupala i da je ovo načelo uvršteno u program koalicije. Memorandum bosanskih Hrvata i Srba, podao je jedino mogući odgovor na pitanje, kako se ima razumeti ideja narodnoga jedinstva i ujedinjenja, ako se ju uzme u celini. Uvažimo li, da su taj memorandum potpisali i oni elementi, koji su do sada sledili skrajnu oportunističku politiku, bilo na srpskoj, bila na hrvatskoj strani, može se tek učiniti ćitavu važnost tog koraka i zamašaj važnosti narodne ideje i Hercegovini. O istupu zastupnika Lorkovića iz koalicije nije Pribičević hteo dati nikakve izjave. Istaknuo je samo, da tendencije koje idu za separatističkim ciljevima, biće u koaliciji uvek osudjene na neuspeh. Pitanje konačnog rešenja narodnoga problema općenarodno je pitanje te si je koalicija toga svesna. S toga je neosnovana bojazan, da bi koalicija mogla u tom pogledu staviti narod pred gotovom činjenicu, što neće odgovarati općoj volji narod. — Beč i Pešta spletkare dalje. Sada ne govore više o prekinuću s koalicijom. Postali su meki i lukavi. U Zagreb je prispeo Unkelhäuser, emisar Beča i Budimpešte, kojemu je bila poverena zadaća da popravi loš utisak, što ga učinilo putovanje grofa Tisze po Bosni i Hercegovini. Njegov je program nekakve „Velike Hrvatske“. U ostalom imade Unkelhäuser „carte blanche“ i puno obećanja, da bi njima pridobio koaliciju za nastup proti jugoslavenskoj misli. Nekoje vesti vele, da je doživeo već potpuni fiasco. Došao da je u Zagreb s programom revizije nagodbe i nacrtom potpune financijalne samostalnosti. Ali koalicija primila gu veoma hladno te mu saopćila, da je muž, u kojegu imade povjerenje kao bana, jedino Mihalović. I „Hrvatska Riječ“ nepušta nikakve dvojbe o tome, da će Unkelhäuser ili ostati samo designiran ban ili da će nastati oštra politička kriza. I „Slovenski Narod“ javlja, da koalicija ustraje nepokolebivo na svom stanovištu. Medjutim rade neki opskurni elementi u Beču i u Pešti oko toga, kako bi zadali narodnoj hrvatskoj vladi čim više neprilika.

Iz Češke. U zajedničkoj sednici češkog narodnog odbora i češkog saveza, što se obdržavala zadnje nedelje, priključila se češka katolička stranka jedinstvenoj taktičkoj liniji sviju stranaka; te napustila svoju dosadašnju aktivističku politiku. Agrarski list „Večer“ piše tom prigodom, da sada stoje sve češke stranke pod zastavom češko-slovačke države. I u samoj stranci centralističkih socijalista (pristaša Beča) nastupio je raskol. Jedinstvena je fronta češko-slovačke nacije time izgradjena. — „Venkov“ je javio, da češki vrednosni papiri neprestano rastu, te što su skuplji, to se više traže. „Bohemia“ pak javlja, da tečajevi drugih krunovina padaju, kao na pr. založnice donjoaustrijske zamaljske hipotekarne banke, koji su papiri prvog reda, a stoje samo 2 po sto al pari, dok 4-postotni vrednostni papiri čeških zemalja stoje 13 do 15 po sto nad pari. Ovo se pripisuje velikoj agitaciji za češko-slovačku i južno-slavensku državu. Mnogih papira nije moći ni dobiti, napose industrijalnih. Dogadja se dapače, da prodavači nekretnina — pa i sami Nemci — traže, da im se kupovina isplati u češkim papirima.

Domaće vesti.

Hrvati prete! Pišu nam: Što? Komu? Zar je koji poludio? Ne, poludio nije niko, ali probudila se u nekomu stara mržnja protiv svega, što je hrvatsko. Mesni list „Il Gazzettino di Pola“ uzrujava se, jer da Hrvati zahtevaju općinsku školsku zgradu u Šijani! Pa što za to! Mislimo, da imamo pravo, da to zahtevamo, da to bi bilo i u interesu same općine. Mislimo, da mi niti najmanje nismo pogibeljni šijanskoj talijanskoj školi, neka i dalje postoji, nu pravo i pošteno bi bilo da imamo i mi svoju školu u Šijani, kako smo ju imali pre rata. Čini se, da mesnom listu „Gazzettino di Pola“ više ugadja to, što se u općinske zgrade stavljaju nemačke škole, koje na to nemaju nikakova prava, nego li naše! Mi se uopće čudimo uredništvu spomenutog lista. Veli, da su naše škole utemeljene tobož nezakonito. Neka uredništvo samo bude mirno, mi čvrsto verujemo u budućnost i ne želimo Talijanima oduzeti niti jedno dete, niti jednu zgradu. Mi ćemo imati dece i škola, jer nam te po zakonu božjem i ljudskom pripadaju a morali smo ih imati svugde, gde su pre rata bile zasebne škole. Najbolji dokaz za to jest činjenica, što su sve te škole već i pre rata imale nužni broj dece. Ne budite, gospodo, oko „Gazzettina“ slepi kod zdravih očiju. Zar ne znate ko stanuje u Puli? Zar nas zbilja ne priznajete! Žao nam je, što niste Vi, gospodine uredniče, bili pre nekoliko dana pred glavnom crkvom i pobrojili decu, koja su bila kod mise. Niste bili, pa i ništa ne znate. Pozivljemo Vas, dodjite pred našu školu u ulicu Cenide ujutro i popodne, kroz celu sedmicu, pa slobodno brojite, koliko je dece svaki dan u školi. To isto učinite i za sve Vaše škole, pa onda slobodno obelodanite, što ste kod toga opazili, objavite koliko dece polazi našu školu, a koliko polazi vaše škole. Navedite takodjer, koliko je učitelja na našim, a koliko na vašim školama, pa činite račune, videćete kako smo mi uvek na gorem nego vi. Velimo vam iskreno, mi ne želimo, da ostanemo iza vas, mi hoćemo da se i nama meri istim ključem kao i vama, jer kod poreza se isto tako meri istim ključem. Mi ćemo vremenom imati škole i u Banjolama, Vinkuranu, Jadreškima, Velom Vrhu i Štinjanu i sve će te škole biti krcate naše dece, a najviše će biti krcata ova u Puli. Mi ne zahtevamo otvorenje hrvatske škole u Šijani za vašu decu nego za našu, jer ne ćemo da se naša deca otudjuju u vašoj školi. Vi biste hteli, da naša deca iz Šijane dolaze u grad sat hoda, dok vaša treba da imadu školu u blizini. Pa zašto ne bi to vredilo i za našu decu. Vi govorite o nekakovom „nostro edificio“. Ma dajte! Ta je zgrada i vaša i naša, jer i mi plaćamo poreze za nju kao i vi. Ili ćete nas rešiti plaćanja poreza? Radi nas ne će propasti ni pokrajina ni općina. Ne ćete valjda reći, da su Hrvati krivi, što je općina na rubu propasti! Ko je kriv, da je na općini bio imenovan općinski upravitelj? Zar mi ili vi? Zar se protiv nas vodile istrage i rasprave radi zlog vodjenja puljske općine. Vi hoćete tobož da lažete, na tome, da je nama u gradu Puli dostatna samo jedna škola, dok vi možete u udaljenosti od četvrt sata imati 8 škola. Mi vam ih ne zavidjamo, ali pustite i nas, da i mi živimo. Kada bi sva deca iz Banjola, Vinkurana, Jadraški, Velog Vrha itd. dolazila u grad u hrvatsku školu imali bi mi danas 1300 dece u našoj školi, i tu vašu zlu misao izbićemo vam iz glave u kratko vreme. Općinske su financije zle! Pa što su tome Hrvati krivi? Kada je bila utemeljena javna nemačka škola, vi gospodo od „Gazzettina“ niste ni maknuli prstom, akoprem vam je to bila dužnost. Zašto nije niko od vaših ljudi uložio utok proti tome? Dakako, kada bi i ta nova nemačka škola bila i smeštena u šijansku općinsku zgradu, vi biste isto tako šutili, kako ste i dosada, ali čim ste videli, da i mi želimo da se naša škola smesti u onu zgradu digli ste se. Nemojte uostalom misliti, da kada bi nas oblasti uverile o nemogućnosti naše opravdane želje, da mi to ne bi uzeli u obzir. Pa neka se za našu školu drukčije poskrbi. Da se uzme u najam druge zgrade? Zar da se općinu Pula, koja je na rubu propasti, još i više opteretiti, ako to nije nužno? Vi se pozivate na nepristranost talijanskog školskog nadzornika i baruna Hohenbrucka. Mi činimo isto. Neka gospoda pogledaju broj polazeće dece i broj nameštenih učitelja na našim i vašim školama, pa neka dadu i nama sve upravo onako po istoj meri kaošto imate i vi. Ako ima za vaše 1000 dece 30 učitelja, ili koliko ih imate; neka se za naše škole dade po istom ključu za isti broj dece jednaki broj učitelja. Kako vidite, mi ne pitamo da imamo prednost pred vama. Čemu se gospodo, uzrujavate toliko? Zar ne vidite, da se rat približava koncu? Zar želite, da se kao i pre koljemo na veselje trećemu? Zar ne vidite, da se imamo zajednički boriti za naš i vaš spas? Zar ne verujete, da će uspeli ovoga rata doneti svakomu svoje i da ne će smeti biti privilegovan jedan pred drugim? Nama je gospodo, oko „Gazzettina“ žao, što ste se upustili u takovo pisanje. Nemojte sejati medju obe narodnosti, što u Istri prebivaju, mržnju, već gojite izmedju obih slogu, snošljivost i pravednost. Tu smo i mi i vi i svaki od nas mora da ima jednaka prava, kada mora da ima i jednake dužnosti.

Novi odvetnik. Osservatore Triestino javlja: Doktor Rudolf Pederin bio je upisan u odvetničku komoru kao odvetnik sa selom u Puli. — Ova će vest pobuditi u radničkim krugovima našega grada veliku radost. Gospodin dr. je Pederin pre rata žilavo radio oko organizacije našega radništva, kojemu je bio kao stvoren za vodju. Žalibože nemila ga ratna sudbina otela našem puljskom radništvu, koje je u najtežem trenutku ostalo bez vodje, bez čoveka, koji bi mu bio mogao pomoći. Nadajmo se, da će se rat doskora svršiti i da će dr. Pederin opet preuzeti staro svoju mesto u našoj radničkoj organizaciju u korist narodu i radništvu.

Hrvatske propovedi u stolnoj crkvi. Radosna vest za vernike hrvatske narodnosti! Velečasni gospodin Josip Baračić, naslednik velezaslužnog dušobrižnika don Janka, misiće od sada napred svake nedelje u stolnoj crkvi u 7 sati u jutro te držati u to doba propovedi. Napokon imadu puljski Hrvati svog dušobrižnika. Novi je svećenik rodom iz Ježenja kraj Tinjana, rodnog mesta pokojnog biskupa Dobrile. Dobro nam došao! Eto dakle prilike, da hrvatski dušobrižnik preuzme veronauk na našoj pučkoj školi.

Prosveta.

„Književni Jug“. Izišao je 19. broj „Književ. Juga“ sa sledećim sadržajem: Vasa Stajić: Vladimir Vidrić. Ljubo Wiesner: Potok. Izidora Sekulić-Stremnica: Na krvavom hlebu. Božo Lovrić: Soneti. Anton Novačan: Samosilnik. Miloš Vidaković: Krčmarica Janja. U. Donadini: Pesine Alekse Šantića. Janko Glazer: Dve pasjonki. Gustav Krklec: Kroz noć. Zora Kasnar: Njeno prvo „zašto“. — U pregledu pišu Stevo Žakula o Bude Budisavljevića: Iz mojih uspomena. Ivan Albrecht o Frana Albrehta: Mysteria dolorosa. Niko Bartulović: Tri češka jubileja. Vlad. Škarić: Jedna zanimljiva pesma iz Bosne. i t. d. — „Književni Jug“ je prva i jedina jugoslavenska književna revija, koja izlazi redovno dva puta mesečno latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena na četvrt godine 10 K a na godinu K 40. Uprava „Književ. Juga“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro dají 16 ħ. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak. Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, nedelja 6. oktobra 1918. | Broj 1164

Središnje vlasti za primirje i mir.

Brzojavka predsedniku Udruženih Država Wilsonu.

Beč, 5. (D. u.) Posebno izdanje dozvoljeno. Austro-Ugarska, Nemačka i Turska zaključile su u svrhu, da se sklopi primirje i započne mirovnim pregovaranjima, da se obrate putem vlada, kojima je povereno zastupstvo njihovih interesa u Udruženim državama, na predsednika Udruženih država. Izvodeći ovaj zaključak bio je austro-ugarski poslanik u Stockholmu po ministru vanjskih posala brzojavno opunomoćen, da zamoli kraljevsku švedsku vladu, kako bi prosledila sledeću depešu gospodinu predsedniku Udruženih država:

„Austro-ugarska vlada, koja je uvek vodila taj rat samo za obranu te je opetovano dala izražaja svojoj spremnosti, da čini kraj krvoproliću i da sklopi pravedan i častan mir, pristupa time predsedniku Udruženih država s predlogom, da sklopi s njim bezodvlačno primirje na kopnu, na moru i u zraku i da neposredno zatim započne mirovna pregovaranja, kojima imadu da 14 točaka poslanice gospodina predsednika Wilsona na kongres od 8. januara 1918. i 4 u govoru gospodina predsednika od 12. februara 1918. sadržane točke služe kao osnovka i kod kojih će se takodjer uvažiti izvode gospodina predsednika Wilsona od 27. septembra 1918.“

Nova mirovna ponuda centralnih vlasti.

Ma da se očekivao novi mirovni korak središnjih vlasti, ipak se niko nije nadao takvom obliku ponude, kakvoga nam je brzojav javio. U kratkom razmaku je vremena to, već druga mirovna ponuda. Mir je ponudio opet Burian ali istodobno je izjavio, da je voljan pregovarati na osnovi Wilsonog mirovnog programa. Još pre mesec dana govorio je taj isti baron Burian posprdno u Wilsonu i njegovim načelima, o sitničarskim mmiricama, koje vladaju u krugovima antante itd. Danas se duboko poklonio pred Wilsonom te odjedared našao, da se na temelju tih načela može pregovarati. Začudna metamorfoza u tako kratko doba. Središnje će vlasti pristati na primirje na kopnu, u zraku i na moru.

U Nemačkoj pripravio se taj korak mnogo spretnije, nego li u nas. Vladu je tamo preuzelo narodno zastupstvo ili ljudi, koji uživaju poverenje tog zastupstva; učinjen je dakle korak u smeru Wilsonovih zahteva. I Scheidemann, vodja, doduše veoma pitomih ali ipak socijalnih demokrata, stupio je uz izvesne garancije u vladu. Nema sumnje, da to znači veliku emancipaciju Nemačke od pruskog imperijalizma i militarizma.

Kod nas je ostalo sve kod staroga. U Madžarskoj vlada stari spletkar, gospodin Wekerle, kojega podpiruje reakcijonarni grof Tisza, a vanjsku politiku vodi nezgrapni feudalac bez gotovih sposobnosti, kompromitovan ratom do neverojatnosti. Iste lićnosti, koje su bile sukrive tom ratu, nastoje danas, kako bi sklopile mir. U Austriji vlada kao ministarpredsednik baron Hussarek, neugodna reminiscencija iz Stürgkhovog doba i ministri, koji su dokazali sve pre, samo to ne, da shvaćaju duh demokracije.

Neki je dan znameniti nemački profesor i pedagog, Förster, napisao jedan članak, u kojem ističe ponizujuću stranu večitih mirovnih ponuda središnjih vlasti. Förster je valjada jedini čovek u središnjih vlasti, koji je dobro shvatio Wilsona. Nedavno je taj Wilson istaknuo, da se o tim točkama uopće ne dade pregovarati, niti se može učiniti mirovnih ponuda. I naša je mirovna ponuda suvišna stvar. Mi ne trebamo da prosjačimo za mir, mi ga moramo graditi. A graditi znači obnoviti sav svet u moralnom duhu. Kao deo civilizovanog sveta pristupamo bez skrovitih namera i zlobnih nama drugim narodima i uredimo kao „pares inter pares“ (jednaki medju jednakima) taj naš polupropali svet. Nijednoj se državi ne namiče baš ništa ali sve se države moraju preustrojiti u modernom duhu demokracije, a to znači priznati svim narodima neograničeno pravo na samoopredeljenje i zasigurati svim staležima jednaka politička prava i jednaki udeo na vladi.

Svega toga gospodin Burian ne shvaća. On prosudjuje još uvek politiku sa stanovišta prilika na bojištu i otporne snage pojedine države. U tom ratu nema poraženih i pobedničkih naroda; poražene su samo nekoje ideje, militarizam i egoizam, koje su zakrivile taj užasni pokolj naroda. U onom trenutku, u kojem je ova idea prožela sve narode u jednoj državi, te proizvela u njezinom organizmu one promene, što su joj nužne posledice, nema nikakvih zapreka za mir. Mir je već sklopljen bez dugučkih pregovaranja, bez ponizujućih ponuda, bez suvišnog govorkanja o večitoj spremnosti na mir i o obrambenom ratu. Našem koraku može samo da naškodi, ako se trudi, da su Berchtold, Tisza i Ludendorff vodili obrambeni rat. Ovi isti ljudi, koji danas govore tako umiljato, znali su još pre malo meseci udarati šakom na mačeve i klicati: naš mač je naše pravo. Ovi isti su ljudi spletkarili u Beču i u Pešti proti našemu narodu, ovi isti ljudi nastoje još danas, kako bi ubili u rašem narodu sve, što je dobroga, poštenoga i plemenitoga te se služe kod svojih nacrta u boju proti nama pokvarenim, plaćenim elementima.

Burian u ulozi demokrata je veoma nesretna ideja a „debut“ se njegov mora svršiti poraznim neuspehom. U doba, kad se govori o demokraciji, o savezu narodu, ne smeju biti na kormilu imenovani ljudi, koji spadaju u staru šaru, s kojom ne želi Europa imati baš nikakva posla u samom interesu mira. Dok će na svetu vladati Tisze, Buriani i Stürghovi podrepnici biće uvek ugrožen taj naš sveti mir, biće uvek razmirica i raspra medju narodima. Iz zlega radja se zlo a ovo bi zlo bilo kadro izazvati u kratkom razmaku vremena isto krvoproliće, isto ludo klanje naroda medju sobom, kao u sadašnjem ratu.

Ideologija je Buriana posvema kriva. To proizlazi već iz stilizacije njegovoga brzojava Wilsonu. Ako su središnje vlasti pripravljene sudelovati kod novog uredjenja sveta u smislu pravednosti i demokracije, suvišno je ponudjati primirje i pregovaranja. Stavite na čelo uprave ljude, a ne lutke, ljude, u koje gleda s poštivanjem sav svet i ovi će svojim idejama, za koje će kod kuće raditi, služiti dostojanstvu i ugledu država. Neće se ovi ljudi obazreti na momentana prilike na bojištima, neće nudjati mir, jer je Bugarska otpala ili jer na francuskoj fronti ne ide sve onako, kako su očekivali Ludendorff i Hindenburg. Ovi će ljudi nastupati kao suradnici i savetnici prosvetljenih muževa drugih nacija i bistre i poštene će se glave naći zajednički u radu za celokupnu sreću i budućnost.

U Austriji imade Nemaca, koji bi mogli dostojno zastupati državu. Lamasch je Nemac. Ali taj Lamasch nema u toj igri reči. Njegove se ideje ne provadjaju. Njega se ne pita za savet. Usled nesnosnih i sredovečnih prilika najbolji su ljudi u toj državi osudjeni na nerad i dokolicu. Sam Lamasch bio bi više učinio za mir nego deset Burianovih nota. Samo takva bi imena zajamčila svetu, da se ne radi više o manevru usled unutarnjih i vanjskih neprilika. Ljudi bi znali, da bi takvi muževi govorili i onda jednakim jezikom i sledili iste ideje, kad bi se sreća na bojnom polju opet okrenula. Trebamo dakle zastupnika država, koji su u svojim idejama stalni i pošteni i nikakvi „hochstapleri boljševički“, kakav je bio naš divni Czernin.

Za Buriana je pitanje mira pitanje unutarnjih prilika i prilika na bojnom polju. On je od pamtiveka računao s odlukom oružja. Za njega imade samo dve mogućnosti: ili nametnuti neprijatelju mir ili kapitulacija. U prvom i drugom slučaju igra ulogu neki preživeli pojam „državne časti.“ Prestiž države — to je lozinka tih ljudi. Ali za taj mir trebamo ljude, koji će znati uščuvati prestiž čovečanstva. To je stanovište, koje imade odlučnu vrednost kod sklapanja mira, što mora da bude trajan i da zadovolji pravednošću sve narode na svetu.

A temelji se budućeg mira mogu označiti sledećim rečima: Isti moralni principi, koji vrede za pojedince u društvenom životu, moraju da vrede takodjer za državu. Kradja se smatra nemoralnom, ubojstvo zločinom, prevara nepoštenom. To znači, da je u životu pojedinaca svako nasilje kažnjivo i nedopustno. Ova načela moraju vrediti takodjer za narode. Otimati tudjemu narodu decu, varati ga, ubijati ga u ratu, sve to su zločini proti čovečanstvu. Ljudi različitih narodnosti i različitih interesa mogu živeti u iskrenom prijateljstvu medju sobom a niko neće se ogrešiti na imenovani način na štetu drugoga. Ovi odnošaji moraju da zavladaju i medju narodima. Meni ne može biti prijatelj sunarodnjak, za kojega znadem, da je hotimice iz memoralnih nagona promenio narodnost, ma bilo to i mojem narodu prividno na korist. U istinu neće mi biti od toga nikakve koristi, jer će se klica pokvarenosti, koju nosi u sebi, rasploditi i demoralizovati moju vlastitu krv, uništiti moj vlastiti narod. Isto vredi u jednakoj meri za narode. Da dopustimo u našim zemljama kradju i zulum, doskora bi nas zahvatio talas anarkije, da dopustimo nezdravo i nemoralno shvatanje u životu naroda, imaćemo novi rat, nove grozote i novi pomor.

To su načela budućeg našega života, koja moraju podebiti.

RATNI IZVESTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na mletačkoj gorskoj su fronti oživeli znatno bojevi. Južno od Asiaga i na Monte Pertica prodrla su neprijateljska odeljenja u naše najprednije linije. Protunasrtajem izbacismo ih opet. Severoistočno od položaja Pe.. preotesmo Talijancima poziciju Peza, da popravimo tamošnje naše položaje. Delovi bosanske pešačke pukovnije preoteše talijanske obrambene uredjaje u ogorčenim bojevima iz bliza te su u osvojenim položajima suzbili tri jake protunavale. Polag teških krvavih gubitaka izgubio je neprijatelj 6 časnika i 170 momaka na zarobljenicima. Zaplenili smo 18 strojnih pušaka i brojna opkopna orudja. Istodobno dopremile su naše ophodnje iz neprijateljskih položaja na Col del Orso zarobljenika. — Balkansko bojište: U Albaniji nikakvi veći bojevi. Kod Vranja skobiše se srpska odeljenja s našim zalaznicama. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 5. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U Flandriji suzbili smo opetovane navale proti Hooglede i proti Roselaere. Proti našim linijama istočno od Armentieresa sledio je neprijatelj preko Bois-Grenier—Fournes—Wingles i preko železnice istočno od Lensa. Pred Cambraiom privremeno rastući topovski boj. — Vojna skupina von Böhna: Englez je na obim stranama Le Catelet nastavio jake svoje navale te je osvojio Le Catelet. Uzvisine istočno i severno od grada održali smo. Neprijatelj, koji je prodro u Beaurevoir, bio je protusunkom suzbijen. Severno od St. Quentina napao je Francuz izmedju Sequeharta i Morcourta. U Les Dinsu i Morcourtu ustalio se. Les Dins bio je opeta osvojen. Na ostaloj fronti kao što i južno od St. Quentina izjaloviše se neprijateljske navale pred našim linijama. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja i von Gallwitza: Francuzi i Amerikanci navališe ponovno bilo delomičnim nasrtajima bilo jedinstveno vodjenim napadajima na naše položaje na kosi i na obroncima Chemin des Damesa, Aillette i Aisne. Šlezvikholštajnske i virtemberške su pukovnije osujetile navalu. Na fronti Aisne i kanala veoma živahna izvidnička delatnost. Istočno od Reimsa napustili smo predprošle noći naše prednje položaje izmedju Prounaya i St. Marie-a-Py te zaposeli stražnje pozicije, a da neprijatelj toga nije primetio. Neprijatelj je jučer sledio preko linije Prounay—Dontrien—St. Souplet. Na bojištu u Champagnei osvojili smo protunavalom uzvisine severozapadno od St. Marie-a-Py, koje su bile preostale u posedu neprijatelja. Posle najjače topničke pripreme napao je neprijatelj i to na širokoj fronti na obim stranama ceste, koja od Somme-Py vodi na sever. Navala se skršila uz teške gubitke po neprijatelja. Braniborski i šlezvikholštajnski strelci garde kao što i pomerske, badenske i renske pukovnije odlikovaše se osobito kod obrane pred neprijateljem. Na obim stranama Aisne topnički boj bez pešačkih okršaja. Izmedju Argona i Moze napao je Amerikanac jučer uzalud. U Argonama i na istočnom rubu šume suzbilo je virtemberško domobranstvo više navala neprijatelja. Istočno od Aire prodro je neprijatelj sve do uzvisina od Exermonta. Mesto, koje se prolazno izgubilo, bilo je opeta osvojeno. Na obim stranama Gesnesa suzbile su badenske, alzacijsko-lorenske i vestfalske pukovnije svaki juriš neprijatelja pred našim položajima. Osobito teške bijahu amerikanske navale, koje su bile uperene na obim stranama ceste Montfaucon—Bantheville i proti šumovitom području Guneta. Gde je neprijatelj prolazno prodro u naše linije, izbacila ga bezodvlačna protunavala. Tom prigodom odlikovala se osobito pešačka pukovnija broj 458. I na skrajnom levom krilu navalnog prostora održale su bavarske pričuvne pukovnije posvema svoje položaje. Amerikanac je u svojim jučerašnjim navalama uložio vanredno jake top-

ničke sile i oklopljene vozove. Njegovi su krvavi gubici bili vanredno teški. Tečajem obiju zadnjih dana oborili smo 65 neprijateljskih letala. — Ludendorff.

Položaj na ratištima.

Na francuskoj su fronti bile suzbijene navale antante u Flandriji, južno od St. Quentina, na Chemin des Dames i izmedju Suippes i Moze. Imedju Cambrai i St. Quentina postigli su Englezi lokalni uspeh. Istočno od Reimsa povukli su Nemci dobrovoljno svoju frontu. To javlja današnji nemački izveštaj.

Neprijateljski izveštaji javljaju: Francuski izveštaj od 3. oktobra u večer javlja tešku bitku u Champagnei, u kojoj su dopremili tečajem dana 2800 zarobljenika. Opširan engleski izveštaj od 3. oktobra sadržaje dugačak opis bitke izmedju St. Quentina i Cambraia. Onaj od četvrtka javlja na toj fronti 4000 zarobljenika. Reuterov ured doznaje da su 3. oktobra Englezi navalili severno od St. Quentina na fronti od 8 milja te probili zadnu obrambenu crtu Hindenburgove linije. — Polag austrijskog su izveštaja doprle srpske čete u nekadašnju Srbiju kod Vranje.

*** Savetovni odbor tršćanske trgovačke i obrtne komore u Trstu, sada u Beču,** izdao je neku deklaraciju, koju je uručio velikom broju ministara pa i gospodinu namesniku Fries-Skeneu, u kojoj traži, da se Trst spoji sa susednim taljanskim gradovima u jednu autonomnu celinu, koja će biti pripojena Austriji ali inače nezavisna od svih ostalih susednih pokrajina. Valja primetiti, da je ovaj savetovni odbor bio imenovan od vlade i da služi na svaki njezin mig. Radi toga se i naš slavni dopisni ured požurio, da što više raširi ovu „deklaraciju“, koja doduše deklarira, ali za koju se ne zna, za koga da deklarira. Na toj zanimivoj deklaraciji fale u ostalom potpisi.

*** Atentati na nemačku policiju u Varšavi.** Krakov, 4. Po vestima iz Varšave, ustreljen je u utorak na javnoj ulici, vodja nemačkog redarstvenog odela, redarstveni komesar Schultze. U večer su poduzeti atentati i na druge redarstvene činovnike.

*** Iz Bugarske.** Po jednoj nepotvrdjenoj vesti iz Pešte, potpisan je već i preliminarni mirovni ugovor antante sa Bugarskom. Po bečkoj vesti, takodjer nepotvrdjenoj, monarhija će još ove nedelje prekinuti diplomatske odnose sa Bugarskom i podanici se Austro-Ugarske nalaze navodno već na odlasku iz Bugarske. Nemačke novine predvidjaju, da će čete centralnih vlasti, koje se nalaze u Bugarskoj, takodjer ostaviti Bugarsku, pošto je ona izišla iz saveza. — Bonar Law je izjavio u donjoj kući, da su „bugarske železnice prešle tako pod antantin nadzor, da je Nemačka odrezana od istoka“. „Reuter“ tvrdi, da Bugarska nije nesklona da sada izišavši iz saveza sa centralnim vlastima, udari protiv Turske. Mir antante sa Bugarskom pitanje je najkraćega vremena, pošto se ona podložila svim antantinim uvetima i preporučila se njenoj dobrohotnosti.

*** „Jugoslavenski boljševici“.** Glavni odbor socijaldemokratske stranke u Bosnoj i Hercegovini poslao je sledeći brzojav: Ruski poslanik Joffre, Berlin. Molimo Vas, da ovo saopštite ruskoj Sovjetskoj vladi u Moskvi: Povodom smrti druga Urickoga izražavamo Vam naše duboko saučešće. Ozdravilom drugu Lenjinu želimo dug, za stvar socijalizma plodni život. Živila internacijonalna socijalna demokracija! — Glavni odbor socijaldemokratske stranke B. H. Jakšić, t-jnik.

*** Petrograd u buni.** Javljaju iz Kijeva: Prema glasinama, koje kolaju u Charkovu i Kursku, valja velikom sigurnošću uzeti, da se Petrograd nalazi u potpunom ustanku protiv boljševika. Boljševičke čete, koje su otposlane iz Moskve, došle su samo na 80 vrsti udaljenosti do Petrograda, jer su sve linije bile razorene. Putnici, koji su stigli u Kijev iz Moskve, potvrdjuju verojatnost vesti.

*** Što će Turska.?** „Pester Lloyd“ piše o držanju Turske: Bugarska kapitulacija mora duboko delovati na celokupnu balkansku situaciju, kakova je stvorena pobedama centralnih vlasti do sloma Bugarske. Ako je Reuter dobro informiran, onda će položaj Turske postati težak. Vesti iz Carigrada doduše pokazuju, da su merodavni faktori turske vlade čvrsto odlučiti izdržati unatoč odpadu Bugarske. Ne nesmemo medjutim zatvoriti oči pred tim. da će naredni dani staviti najteže zahteve na snagu odlučivanja našega turskoga saveznika. Kapitulacija Bugarske oduzela je Carigradu najjaču zaštitu zboka. Preuzeće bugarskih železnica u kontrolu antante, slobodni prolaz antantinih četa, preko bugarskoga zemljišta, zaposjednuće strategičkih točaka kraljevine po neprijateljskim četama, sve to je kadro, da izvrši žestoki pritisak na Carigrad sa zapadne strane. Ne sumnjamo, da se je Turska odlučila oduprеti hrabro novoj opasnosti, ne mora se uzvjiti, da će odlučnost i narodna čvrstoća Turaka usled preokreta u Bugarskoj imati izdržati jednu od najjačih kušnja svoje historije.

*** Taljanska ofenziva odgodjena.** „Corriere della Sera“ javlja, da se usled preuranjene snežne vijavice morala taljanska ofenziva odgoditi.

*** Direktni bežični spoj s Australijom.** „Corriere della Sera“ javlja iz Londona, da je uspelo Marconiju, da uspostavi ispravnu bezžičnu svezu sa Sidneyem u Australiji. Razdalja iznosi više od 20.000 kilometara.

*** Pravo samoopredeljenja Nemaca.** Beč, 4. Nemački listovi donose službenu stranačku vest, da su nemačke nacijonalne stranke prihvatile rezoluciju nemačke socijalne demokratske stranke kao osnovu za pregovaranja!

*** Vojnička obvezatnost u Ukrajini.** Kijev, 3. Po duljim pregovaranjima zaključilo se uvedenje dvogodišnje vojničke obvezatnosti i oslobodjenje jedinih sinova od vojničke službe.

Iz slovenskog sveta.

Pitanje Trsta. Prigodom poziva taljanske socijalnodemokratične stranke, upravljenog na jugoslavenske socijaliste, da urede medjusobnim raspravama pitanje Trsta piše dr. A. Bužinski u socijalističkoj „Pravdi“ medju ostalim: Intenziviranjem i nacijonaliziranjem poljoprivrede, unapredenjem raznih grana industrije, za koje postoje izvrsni prirodni preduveti, te općim socijaliziranjem našeg gospodarskog života, naša budućа država može da da postane sebeudovoljavajućim teritorijem (princip autarkije). (Ne kažem s tim da se mi moramo gospodarski da zatvorimo pramaj drugim zemljama). Nu ta naša autarkija bila bi potpuno isključena, kad bi pojedini delovi naših zemalja — koji su gospodarstveno nerazdruživi — bili otrgnuti; bilo bi to trganje živog mesa sa zdravog tela. Nu ne samo autarkija, već i gospodarska samostalnost (a za njom i politička), a i sama mogućnost egzistencije naše države, bila bi u slučaju rušenja kompaktnosti naših zemalja stavljena u veliku dvojbu. Što nam vredi u zazemlju uspevajuća industrija, ako nam se oduzme izvozna luka? Ne, to ne možemo dopustiti ni mi jugoslavenski socijalisti, jer smo uvereni, da samo onaj narod može da ima svoju samostalnu državnu organizaciju, koji ima svoje kompaktno zemljište (historički potvrdjeno), te sve uvete slobodnog, samostalnog gospodarskog i kulturnog razvoja. Stanuju li na zemljištu takovog naroda i pripadnici kojeg drugog naroda, njima ima da bude dana najšira i najslobodnija kulturna autonomija unutar dotične države. Ovo će biti i misao vodilica pri rešavanju celog kompleksa državnopravnih pitanja evropskih. Zar mogu n. pr. Česi da pitaju za svoje bečke Čehe (kojih ima oko pol miljuna) samostalnu državu? Zar oni mogu da pitaju samostalnu državu za lužičke Srbe u Nemačkoj, kojih ima 200.000? A mogu li oni dopustiti, da se njihova država cepa i prave kojekakvi „Deutschböhmen“? Odgovor je jednostavan: ne! Njima mora da bude dana neograničena kulturna autonomija u okviru nemačke države, a češkim Nemcima u okviru buduće češke države. A taj princip mora da bude temeljem budućih naših državno-pravnih uredjaja prama inonarodnim elementima obitavajućim našu državu, u našem slučaju Taljancima. Zar bi se u tim zemljama i pored naše jugoslavenske države mogla ustrojiti jedna ili više samostalnih taljanskih država? Ne! to je smešno, apsurdno, a kako kažem, i tehnički nemoguće, jer nemaju geografske kompaktnosti i kontinuiteta. A druga eventualnost? O njoj ne mogu da govorim, jer znam, da bi me stigla ruka cenzorova, a moguće i čija druga. Nu toliko ću reći, da baš za tu drugu eventualnost ima da vredi princip priznanja opravdanih zahteva taljanskih, princip samoodredjenja naroda uz gore navedena ograničenja, koja nam nalažu, da čuvamo slobodu naroda, njegovu gospodarsku samostalnost i kompaktnost našeg teritorija, a da Taljanima, koji žele u našo državo živeti, ne sprečavamo kulturnu autonomiju, i uveran sam, da će pak u tom slučaju zajednički interesi gospodarski potpuno izgladiti eventualne nacijonalne nesuglasice.

•

Iz Hrvatske. Pošto postoji već u Ljubljani Narodno veće za Sloveniju i Istru, radi se sada oko toga, da se takodjer u Zagrebu ustanovi narodno veće, koje će biti vrhovna instancija svih Jugoslavena. U svoje smo već doba javili, da se mislilo odmah iz početka na uredjenje tog vrhovnog narodnog veća u Zagrebu, ali prilike nisu još zrele. Sada je otputovao dr. Korošec z drugim odaslanicima u Zagreb, gde će se izgraditi započeta organizacija. — O krizi u Hrvatskoj piše „Novine“: Kritičnost vanjskog položaja neminovno traži, da se reši hrvatska kriza, koja je bez potrebe i umetno izazvana odozgor. No u rešavanju hrvatske krize, kako svi znaci pokazuju, vlada najveća bezglavost i oni faktori, koji se bacuju na ovo „rešenje“ još ni sada mu nisu dorasli, a u drugu ruku kod toga najmanje respektiraju oni poznatu: „nil de nobis sine nobis“. Stoga s pravom „Hrvatska Država“ naglasuje u svom uvodniku, da niti je shodno, niti moguće pravedno rešiti ovo pitanje. Napokon kad se je čekalo študiranjem ovoga pitanja četiri stotine godina, može se još počekati neko kratko vreme. Rešenje odozgo bez sudelovanja naroda ne bi bilo nikakovo rešenje.

•

Iz Slovenije. „Slovenec“ piše: Slavenski se trosavez danomice više jača. Svepoljacima i ludovcima uspelo je pridobiti za svoju politiku poljsku javnost tako te i Poljsko kolo mora da se pokori narodnoj volji. List ističe zamašaj izjava poljačkih zastupnika u parlamentu, koju je potpisao takodjer predsednik poljskoga „Kola“. Time su Poljaci stupili u najbitnijem taktičnom pitanju na stranu Jugoslavena i Čeha. — Celovački se „Mir“ bavi u oduljem podlistku sa znanstvenom slovenskom organizacijom te ističe rad, što se do sada počelo izvršivati. U novoj znanstvenoj reviji za filologiju počele su izlaziti nekoje veoma važne rasprave, osobito prof. na gradačkom sveučilištu Nachtigalla o „brizinskim spomenicima“ (i za ostalu slavensku filologiju važnim listinama) kojom osvetljuje pisac čitavo jedno prastaro i važno razdoblje slovenskoga naroda. (10. vek.) Ali taj rad je samo priprava veće kulturne institucije — slovenske akademije.

Domaće vesti.

Zalud vam je! Pišu nam: Večerno izdanje tršćanskog lista „Il Lavoratore“ od 30. pr. m. i puljski „Il Gazzettino“ od 1. o. m. našli su se napokon i složni u nečemu, u čemu su ta vrla stara braća taljanska i socijalistička u ovim stranama uvek jednoga srca i jedne misli bila. Te je njihova mržnja na sve i za sve, što ovde slavenski, što ovde hrvatski hoće da misli i živi. Tršćanski „Lavoratore“ zastupa pod firmom socijalizma nacijonalističko taljanstvo ovih krajeva. Jasno ko sunce pokazalo se to u polemici za i proti pripojenju Trsta Jugoslaviji. Kada je treba odrešito i muževno nastupiti proti germanstvu, tada „Lavoratore“ šuti u ime „internacijonale“, ali kada mu se pruži i najnovija prilika, da se izjavi o Slavenima ovde u ovim stranama, eh, onda se on seća uloge, što ju je preuzeo na četvrtoj svojoj strani jutarnjeg izdanja od čifutskog „Il Piccolo“. Neki mu iz Pule šalje dopis, ili mu ga je valjda osobno u nedelju predao, proti otvaranju hrvatskih škola u gradu ovde. Kaže taj dopisnik grada Pule, da je trošak za hrvatske pučke škole u Puli luksus, što si grad nemože priuštiti. Neka se on radi nepotrebnih troškova drugamo obrati i nače, da puljski općinski zavedi sa velikim nepotrebnim trošk om vode u njemačkom jeziku i duhu celu upravu, ali tako da je ta još katastrofalnija za općinske financije negoli ona njegovih taljanskih benjamina. Neka se radi njegovih nepotrebnih troškova obrati na one tudjince, koji su ovde onako bezglavo i ludo menjali svakih osam dana ulične table i kućne brojeve, dok nismo ostali bez tabla i bez brojka na kućnim vratima, tako da si po danu, a da i ne govorimo po tami, na čudu gde ćeš koga naći. Je li nepotreban trošak za školu, koju polazi 6 do 700 djece, neka prosudi svaki, koji dozna. Neke ljude nije zbilja moguće nikako opametiti. To mora biti mana rase, karaktera, uzgoja, društva. Nemci — koliko ih ovde imade bez onih od preko — su nama Hrvatima zamerili, da se obzirom na prošlost previše prijateljimo sa Taljanima ovde. Kada su nam to opazili, nisu možda imali krivo, ali ne sa njihovog gledišta već sa onog, s kojeg nas puljski „Il Gazzettino“ od jučer u pitanju otvaranja hrvatskih škola baca u isti koš kamo i Nemce. Da nije bilo u Puli Hrvata, otvorila bi se sada bila i pokrajinska nemačka škola, za koju bi bezobzirna gospoda nemačka uzela i prisvojila sebi još koju općinsku zgradu. Hrvatima je dana nekakova općinska zgrada, o kojoj nebi mogao niti Galežanac reći da je lepa i udobna (edificio bello e comodo). Što se tiče pitanja, odkle će hrvatska deca dolaziti u hrvatske gradske škole, to može pametni pisac „Gazzettino“-vog članka „I nostri edifici scolastici“ biti miran. Sva će ta deca biti ne samo iz porezne općine Pule već iz same župe puljske. „Gazzettino“-v dopisnik će ali, nadajmo se, doživiti u pogledu hrvatskih škola u Puli još većih razočaranja. Neka nam on malo protumači, što to misli pod „i nostri edifici“ (naše zgrade). On dobro znade da su zgrade općinske a znati će, ako nije ignorant, kako to zbilja na žalost izgleda da jeste, da u Puli imade Hrvata i njihovih prijatelja drugih Slavena. Neka pita nadzornika svojih taljanskih škola, da li imade u Puli hrvatske školske dece. Neka njega pita i taj će mu odgovoriti, ako nije slep bio dne 1. oktobra 1918. u 9 sati jutro pred sustolnom crkvom u gradu Puli. Čak taljanska školska deca su začudno povikivala: „Quanti putei e putele croate!“ (Koliko dečaka i djevojčica hrvatskih).

Pozor na prozore! Pozivom na razglas potpisanog od 2. oktobra 1915. br. Allg. 942-2-15 i nasljednje, daje se do sveopćeg znanja, da će se svaki kućegazda prijaviti, koji od nedelje 6. listopada t. g. iza 7 sata popodne ne bude propisno potamnio vlastitih prozora.

Milodari za našu srednju školu. Preko uprave lista položeni su sledeći doprinosi: Sakupljeno na predlog gosp. Jakoba Puhalja medju svojim dobrim prijateljima, u jednom ugodnom razgo-

[b]oru K 100·—. Darovaše: po K 20·—: Jakob Puhalj; po K 10.—: Zdravko Smilović, Antun Mečar, Marko Gržinić, Josip Radović, Ivan Licul, Josip Bravničar. Vrednim darovateljima budi srdačna hvala, a gosp. našem sakupljaču starom borcu barbi Jakobir kličemo: Živio!

Nemačke kazalište. Jučer se dala pred rasprodanom-kućom „Fledermaus“ staroga Straussa. Ovogodišnje je kazališno društvo u svakom pogledu bolje, nego li su bila prejašnja društva. Osobito se istaknule kao glumice i pevačice Josefa Reichart i Luiza Tirsch. Od gospode svidjao se poznati već puljskog publici tenor Hanns Stangenberg-Steilau i komičar Jose Home. Inscenacija bila je pristojna, orkestar pod vodstvom Arthura Löwensteina veoma dobar. Ukupno lepa predstava, koja se danas opetuje. — Gospodična je Lisa Hardegg ispevala za odmora po drugom činu veoma čustveno valčik Josipa Straussa „Proletni glasovi“, te žela za to mnogo odobravanja, a gospodin Rudolf Hille jednu ariju iz Rigoletta na veoma uspeli način. — Danas se opetuje ista opereta. Početak u 6 sati u večer.

Narodno gospodarstvo.

Jadranska Banka. usled zaključka Upravnoga Veća — na sednici od 12. ovoga meseca — povisuje dioničku glavničku glavnicu od K 20,000.000. — na K 30,000.000. — izdanjem 25.000 novih dionica, od kojih se 20.000 komada prepušta starim dioničarima u razmeru na 5 starih 2 nove uz tečaj od K 575.—, a 5.000 komada daje se na javnu supskripciju uz tečaj od 675.—. Dionice participiraju na poslovanje zavoda za godinu 1919. Uplata sledi odmah kod opcije, respektive supskripcije. Iznosi uplaćeni na nedodeljene dionice biće povraćeni 1. novembra 1918. Rok supskripcije je od 29. septembra do 15 oktobra ove godine. Pravo reparticije pridržaje si Upravno Veće.

Povišenje dioničke glavnice Hrvatske poljodjeske banke u Zagrebu. Kako s upućene strane saznajemo, odlučilo je ravnateljstvo Hrvatske poljodelske banke, da izvrši zaključak zadnje glavne skupštine o povišenju dioničke glavnice za daljnih K 1,000.000. — t, j. od K 4,000.000. — na K 5,000.000.—. U tu će se svrhu doskora emitirati 20.000 kom. dionica jedinica, odnosno 2.000 kom. dionica desetica uz pridržaj prava prednosti za stare dioničare. Uveti subskribcije doskora će se obelodaniti.

Dnevne vesti.

14 točaka Wilsonoveg programa. Točka 1. veli, da se svi mirovni ugovori moraju obelodaniti, a mirovna da se pregovaranja moraju voditi javno. Nije dozvoljeno sklapati tajne ugovore. Diplomacija mora da radi otvoreno i javno. Točka 2. govori o slobodi mora. Točka 3. traži da se po mogućnosti ukine sve carinarske ograde i da se svim narodima, koji su se ujedinili u obrani mira, zajamči jednakopravnost u trgovačkim odnošajima. Točka 4. traži, da se naoružanja ograniče na meru, koja je potrebna za uzdržavanje unutarnjeg mira. Točka 5. Uredjenje sviju kolonijalnih pitanja na način, da se želje kolonijalnih naroda moraju u istoj meri uvažiti kao što i utemeljeni zahtevi država, koje imadu prava na kolonije. Točka 6. Izpražnjenje sviju ruskih područja. Čitavi svet mora suradjivati kod toga, da se Rusiji zajamči slobodan politički razvoj. Točka 7. Celi se svet suglašati s time, da Belgija bude uspostavljena, a da se ne čini nikakav pokušaj, da se ograniči njezinu suverenost, priznatu od vascelog sveta. Točka 8. Čitavo francusko područje mora biti ispražnjeno a mora se popraviti nepravda, počinjena na Francuskoj pre 50 godina (1871.) otimanjem Alzacije Lorene, da se time obezbedi trajni mir. Točka 9. Rektifikacija granice Italije uslediće po narodnom, točno odredjenom kriteriju. Točka 10. Narodima Austro-Ugarske, kojoj želimo sačuvati i osigurati mesto medju nacijama, mora se dozvoliti mogućnost autonomnog razvoja. Točka 11. Rumunjska, Srbija i Crnagora moraju biti ispražnjene a Srbiji se mora osigurati slobodan i obezbedjen izlaz na more. Odnošaji izmedju balkanskih naroda moraju se urediti prijateljski na temelju pripadnosti pojedinog područja pojedinoj narodnosti, kako to proizlazi iz povesne evolucije. Moraće se pridoneti jamstva za političku i ekonomsku nezavisnost i teritorijalnu nedotakljivost balkanskih država. Točka 12. Turskim delovima sadašnjeg turskog carstva osiguraće se potpuna suverenost. Za to se mora narodima, koji su podloženi turskom carstvu, osigurati obezbedjen život i autonomni razvoj. Dardaneli biće otvoreni pod garancijom medjunarodnom za sve brodove i za svu trgovinu sviju naroda. Točka 13. Ustanoviće se slobodna poljska država, sastojeća se od sviju zemalja, napučenih od Poljaka sa slobodnim izlazom na more. Medjunarodni će ugovor morat obezbediti njezinu teritorijalnu i ekonomsku nezavisnost. Točka 14. Ustanoviće se savez sviju nacija. Posebni će ugovori zajamčiti malim i velikim narodima političku nezavisnost i teritorijalni integritet. U javnom osudjivanju nepravednosti i zaštiti pravednost složni smo sa vladama i narodima, koji su se koalirali proti imperijalizmu. — 12. februara dodao je Wilson još sledeće 4 točke: Načela, koja se imadu upotrebiti, su sledeća: 1. Da se svaki deo u konačnom ugovoru mora oslanjati na pravednost i biti izgradjen na takvom sporazumku, koji će najpre dovesti do trajnog mira. 2. Da narodi i države ne smeju biti turane iz jedne države u drugu. 3. Svako rešenje pitanja područja, koje je ovim ratom nabačeno, mora se provesti u interesu i na korist dotičnoga pučanstva, a ne kao jednostavni deo sporazumka ili kompromisa izmedju zahteva natecajućih se krugova. 4. Svim se nacijonalnim zahtevima, što su jasno odredjeni, mora dalekosežno udovoljiti a da se ne obuhvaća nove elemente, čime bi se mogle zadenuti nove svadje i protivštine, koje bi po svoj prilici izazvale novi rat.

Knjige. Berta pl. Sutner: „Dolje s oružjem“ — „Pjesme Mihovila Danka“. — Krlež: „Pan“ Pjesme. — „Prvi Maj“, drama. — M. Vukojević: „Sabrane pripovijesti“. — Upton Sinclair: „Industrijski Velikan“. — L. Tolstoj: „Hadži Murat“. — Krapotkin: „Omladini“. — „Močvara“, roman iz čikaških klaonica. — Otto Braier: „Skupoća“, mogu se dobiti u Podružnici **Jos. Krmpotić, Pula,** ulica Franje Ferdinanda br. 3. — Narudžbe se opremaju brzo i točno uz pouzeće.

†

Tužnim srcem javljamo svoj ostaloj rodbini, prijateljima i znancima, da je naš nezaboravni otac, odnosno tast gosp.

Ivan Šverko

rodom iz Lanišća na 4. o. m., u 2 sada posle podne u Alturi, u 80. godini života u Gospodinu preminuo.

Sprovod milog pokojnika biće danas, u nedelju u 3 sata posle podne u Alturi iz kuće žalosti na mesno grobište.

Altura, dne 6. listopada 1918.

Antun, Petar i Mate, sinovi; **Marija** udata **Grbac i Antonija** udata **Grbac,** kćeri; **Mate i Ivan Grbac,** zetovi; **Kata, Jelena, Marija i Jelena** ud. **Šverko,** svakinje.

Praško pismo.

Praga 28. septembra 1918.

kn. — Nemačke novine, što izlaze u Českoj, donose nekad debelo štampane vesti o tome, što Česi hoće da podruzmu za uništenje Nemaca, dakle takodjer za uništenje dinastije i monarhie; pred nekolika nedelja, kad se približavao august, kad se sme loviti divljač i seljaci počeli da traže prah i zrna — svega toga je nestašica — počele su nemačke novine vikati, da se Česi naoružavaju, pripravljaju, vele, ustanak; namesnik, jedva što je tu vest pročitao, odmah je izdao zabranu proti nošenju oružja za pucanje. Drugi put počeli su nemački listići, na čelu im „Reichenberger Ztg.“ prokljinjati Čehe, jer da tobože beru obvezatan porez u narodne svrhe no da to zapravo nije novac u narodne svrhe, već za nekakve tajne ciljeve, budući da se, kažu, istodobno sakupljaju slične zbirke i medju Česima i zvan granica... Namesnik je strelomice zabranio sabiranje narodnog poreza. Dobro je napisala „Arbeiter Ztg.“, da će ta zabrana biti samo voda na mlin narodnom porezu. Idealni odnošaji u državi, koje je prikazivao gospodin Husarek, dobivaju nove dokaze. Sad je opet doneo „Prager Tgblt.“ vest iz Beča, da će zamaljsko gospodarsko veće biti raspušteno, jer da je tobože sigurno, da se hoće uplitati u vladino gospodarstvo, i time — razume se — vladino gospodarstvo ne bi tako dobro uspevao. Razpusti li se, biće to neoprostiv, strašni čin, biće tim jasno rečeno, da nas vlada hoće, bilo kako bilo, izgladneti, da će radje biti pri ruci lihvarima i svim modernim gusarima, nego li dozvoliti, da bi si uboga češka deca i nauckane češke žene mogle lakše priskrbiti komad palente! — Vladino gospodarstvo! Kako izgleda? Iz Češke i Moravske izveze se žito, po prilici 600 vaguna u Ukrajinu, gde da treba zasijati velike neobradjene plohe. Tako se saopćuje sa mesta, odakle nam se pred tim reklo, da ćemo ovogodišnjom žetvom izdržati teško do prvog meseca 1919! Celo postupanje tudjih gospodara nad našim zemljama ravna se po jednom geslu: Uzeti, gde se može više, brzo to unovčiti, dok ne bude kasno, dok stvari ne dodju u ruke prvih vlasnika! I tako se uništavaju bogate šume, izrabljivaju rudokopi, plene polja, uništava se gladom puk... Jedina nam je uteha prkos i čvrsta vera u dan pobede svetske demokracije i pravednosti! I uz svoju veru, kojom nije ganuo Stürgkh i ne će više ganuti Tisza, ustrajaćemo i sve svladati!

•

U letnim sedištima Pražana, u Ričanima i na Zbraslavu traži praška policija — napravu bežičnog brzojava. Iskazuje se strah, da se ne će naći taj aparat, te će sav rad policijskih činovnika biti uzaludan. Neki praški list, nezna se, na sreću, je li to mislio ozbiljno, objavio je nazor, da se napravu može preneti, te da je moguće, veli, da je tako velika kao — žepni sat, da će biti dakle teško je naći. Vesti će dakle iz Češke ići i nadalje veoma brzo preko granica, dok će odanle u Češku i ostalu Austriju dolaziti vesti veoma polagano — kao dosad. Razume se krivnjom našeg slepog i gluhog c. k. dopisnog ureda. O tom brzojavljanju bežičnom, „prijavio“ je Čehe nemački zastupnik Waldner.

•

Prošle nedelje manifestovala je Šleska za samostalnu češko-slovačku državu. Sudelovanje bilo je golemo. Taboru je prisustvovalo 30.000 osoba, Poljaci poslali su na manifestaciju svoje zastupnike. Odnošaj izmedju Čeha i Poljaka u Šleskoj za vreme rata veoma se razjasnio. Ta svi imademo jednu te istu čežnju za slobodom! Geslo je sviju nas: „Od Trsta do Gdanska“.

•

Svi dogadjaji i znakovi u političkom raspoloženju u Ugarskoj i u celoj državi pokazuju, da je moguće, da će ove zime doći u pretres razna pitanja unutrašnje politike, kao osobito pitanja narodnosna. I tu nastaje Slovacima neodloživa dužnost stvoriti središnju narodnu organizaciju, uvesti je u život pod imenom slovačkog narodnog veća. „Slovensky Tyždennik“ došao je s tom mišlju već maja; od onda se o tom mislilo, i za tim stoje bez razlike sve političke stranke, svi istaknuti činitelji slovačkog života. Misao je sazrela, treba samo čin, provesti je čvrstom rukom u život.

•

Beletristički časopis „Zvon“ počeo je ovih dana novo svoje godište. Organ jeste to starije generacije, no rado vidi medju sobom mladež, polazi joj u susret prijateljski, ceo niz naših najmladjih talenata započeo je ovde sa svojom karijerom, kao na primer snažni, originalni Ivan Olbracht, mnogo mladji Jan Vrba itd. U novom godištu doneće „Zvon“ novo delo Aloisa Jiráska „Putem“; Jiraskovi spisi za rata su posvema rasprodani, ne prestaje ih se štampati na novo. U knjižnici „Zvona“ izaće zanimiv roman Antala Staška „Borbe“, poznatog miljenika Slavena Adolfa Černog, (Jana Rokyty) roman u stihovima iz dobe našeg proganjanja „Elizabeta Šramirova“, dalje „Vreli izvori“ moravskog učitelja Metod Jahna itd. — Poznati češki putnik Jan Havlasa, koji je takodjer prošao kroz godinu persekucija, počeo je izdavati svoje spise vlastitom nakladom; istim putem nastupio je i prevodilac iz slavenskih jezika — glavno i z ruskog — Stanislav Minarik i pučki pripovedač J. R. Hradecky. J. R. Hradecky došao je u češku literaturu iz tesarske radione; činilo se, da će razviti u originalnog češkog pripovedača, tipa Gorkog, no postao je udoban i asimilovao se. Šteta značajnog talenta. Piše veoma mnogo, što bez sumnje oduzimlje njegovim radovima misli i privlačivosti.

Jadranska banka
u Trstu.

Oglas.

Na temelju zaključka redovite glavne skupštine dioničara Jadranske banke od 15. svibnja tek. god. i ovlaštenja c. k. vlade odlučilo je niže potpisano upravno veće, da izda

25.000 dionica Jadranske banke po K 400·— nom. vrednosti

dižuci time dioničku glavnicu za **K 10,000.000·—** na **K 30,000.000·—**, uz sledeće uvete:

1. Posednicima starih dionica pripada pravo opcije na

20.000 dionica za cenu od K 575·— tel quel

dočim se za

5.000 dionica za cenu od K 675·— tel quel

otvara javna supskripcija i za nedioničare.

2. Dionice IX. emisije sudeluju na uspehu banke sa istim pravima i dužnostima kao i stare dionice počevši od **1. sečnja 1919.**

3. Pravo opcije pripada posednicima starih dionica, koji za pet starih dionica mogu dobiti dve nove uz prvenstveni tečaj od K 575·—. Dioničari, koji žele da izvrše opcijsko pravo, treba da polože plašteve dionica jednom od zvaničnih mesta, koje prima subskripcije.

4. Predbeležbe na dionice javne subskripcije po K 675·— primaju zvanična mesta, ali upravnom veću pristoji pravo reparticije supskribiranih dionica.

5. U slučaju, da prigodom reparticije bude potpisatelju dodeljeno manje dionica, nego li je predbeležio, povratiće mu se uplaćeni višak dne 1. studenoga tek. god.

6. Predbeležba i uplata dionica u celosti mora uslediti izmedju 25. rujna i 15. listopada 1918., u kojemu roku treba da se takodjer izvrši pravo opcije.

7. Dobitak na tečaju novih dionica pripasće — po odbitku svih troškova i pristojbina pričuvnoj zakladi Jadranske banke.

8. Subskripcije primaju:

a) Jadranska banka u Trstu i njezine podružnice u Beču (I. Tegetthoffstrasse 7-9.), Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku i Zadru, te ispostava u Kranju.

b) Banka i štedionica za Primorje na Sušaku i njezine podružnice u Bakru i na Reci,

c) Hrvatska centralna banka za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu i njezine podružnice u Mostaru, Bos. Šamcu, Tuzli i Zenici,

d) Hrvatska Zemaljska banka, podružnica u Zagrebu,

e) Prva hrvatska štedionica u Zagrebu i njezine podružnice u Belovaru, Brod n-S., Crikvenici, Delnicama, Djakovu, Karlovcu, Kraljevici, Novom, Oseku, Požegi, Reci, Senju, Sisku, S. Ivanu Zel., Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru i Zemunu,

f) Srpska banka u Mostaru,

g) Živnostenska banka, podružnica u Beču.

TRST, dne 25. rujna 1918.

UPRAVNO VEĆE
JADRANSKE BANKE.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopródaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedeljak 7. oktobra 1918. Broj 1165

Nemačka mirovna nota.

Berlin, 6. (D. u.) Wolffov ured javlja: Posredovanjem švicarske vlade predsedniku Wilsonu prosledovana nota imade sledeći sadržaj: Nemačka vlada moli predsednika Udruženih država, neka uzme u svoje ruke akciju za mir, neka obavesti sve ratujuće države o toj zamolbi te neka ih pozove, da šalju opunomoćenike, e bi se započelo s pregovaranjima. Ona prihvaća program, sadržan u poslanici predsednika Udruženih država Amerike od 8. januara 1918. i u njegovim kasnijim enuncijacijama, osobito u govoru od 27. septembra 1918., kao osnovku za mirovna pregovaranja. Da se spreči daljnja krvoprolića, moli nemačka vlada, neka se bezodvlačno sklopi primirje na kopnu, na moru i u zraku. Maks, princ badenski, državni kancelar.

Kako je istaknuo državni kancelar u svom govoru, Turska se sprema, da preduzme isti korak.

•

Nemačka je nota puno ozbiljnija nego li naša. Čovek, koji ju je sastavio, bio je svestan svoje odgovornosti te je ispustio svaku rečenicu, koja bi mogla biti na štetu tom mirovnom koraku. Ne govori se u njoj više o obrambenom ratu i o prejašnjim namerama, da se sklopi mir. Jednostavno i pristojno moli za mir i primirje, ističe spremnost, da se pregovara na temelju Wilsonovog programa i ne osvrće se na sve ostalo, što nije nužno spomenuti. U Nemačkoj su novi ljudi na kormilu, kojima su se zgadile stare fraze, a kod nas, vladaju još uvek Husarek, Burian i Wekerle. To se može razabrati iz jednostavne mirovne ponude.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Nema većih bojnih akcija. Kod Neumark, u južnom Tirolu, bili su usled talijanske zračne navale na logorište ratnih zarobljenika usmrćeni brojni talijanski ratni zarobljenici. — Balkansko bojište: Južno od Skumbija bojevi zalaznica. Na srpskoj smo fronti povukli naše čete iz Vranja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U Flandriji i pred Cambraiom miran dan. Živahna izvidnička delatnost na mnogim mestima fronte — Vojna skupina von Böhn: Predzadnje smo noći napustili luk položaja izmedju Creveceura i Beaurevoira, koji je bio izbočen prema kanalu Banteuxa i Le Catelet, te smo povukli tamo stojeće čete u stražnje linije. Englezi i Francuzi nastavili su svoje navale izmedju Le-Catelet i severno od Montbrehain. Beaurevoir i Montbrehain ostali su u njegovim rukama. Na ostaloj su se fronti skršile njegove navale pred našim linijama. U bojevima kod Beaurevoira odlikovala se osobito pričuvna, pešačka pukovnija broj 56 pod zapovedništvom majora von Löbbecke. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Suzbili smo ponovne navale Francuza i Talijana na Chemin des Dames. Nastavljajući kretanje, započeto 3. oktobra istočno od Reimsa i na obim stranama Suippesa, povukli smo tečajem predzadnje noći naše položaje južno od Briemont—Berry te smo zaposeli stražnje položaje. Tečajem dana sledio je neprijatelj. Mi smo stajali s njim u bojnom kontaktu na Suippes, na obim stranama grada Reims, kod Nieuf-Chatelet, kod Lavannes, Pontserverges i na Arnei. Izmedju cesta, što od Somme-Py vode na sever i istočno od Lirya napao je neprijatelj opetovano s jakim silama. U teškim smo bojevima održali beziznimno naše položaje. Vestfalska pešačka pukovnija broj 55 i zapadnopruska pešačka pukovnija 144 odlikovaše se osobito u tim akcijama. 199 pešačka divizija suzbila je neprijatelja, koji je više puta jurišao u 15 talasa proti uzvisinama Liry. Poručnik Markock sa satnijama pešačke pukovnije broj 357 imade vanredan udeo kod obrane od neprijatelja. Neprijatelj je na tom mestu pretrpio najteže gubitke. Na zapadnom rubu Argona skršiše se delomične navale neprijatelja. — Vojna skupina von Gallwitz: Izmedju Argona i Moze nastavio je Amerikanac svoje jake navale. Zapadno od Exermonta uspelo mu je, da provali za jedan kilometar severno od mesta. Ovde su se skršile poslepodne ponovno provaljujuće navale. Na obim stranama ceste, što vode od Charpentrya na Remagnes, skršile su se opeta ponovne navale pred linijama alzacijskolorenskih i zapadno pruskih pukovnija. Dalje na istok prodro je neprijatelj u šumu Fay. U ostalom bio je suzbijen. — Jučer smo oborili 37 neprijateljskih letala i dva pripeta balona. Osim toga sastrelismo tečajem boja iz skupina, koja je bila na putu, da napadne Pfalz, 5 aeroplana. — Jugozapadno bojište: Naše, do sada u okviru bugarske armije boreće se čete, odvojile se, te se povlače u svoja mesta za koncentraciju. U potpunoj su meri izvršile svoju dužnost te se vanredno odlikovale. — Azijatsko bojište: U Palestini, na strani naših vernih turskih saveznika boreći se nemački bataljuni, morali se povući pred golemom nadmoći neprijatelja te uzmiču preko Damaska u severnom smeru. — Ludendorff.

Položaj na ratištima.

Jučerašnje su operacije bile označene uzmakom Nemaca izmedju St. Quentina i Cambraia, gde su izpraznili izbočeni jedan luk, u širini od 16 i u dubini od 8 kilometara, istočno od Reimsa, gde traje nemački uzmak na širokoj fronti več dva dana. Tamo su se Nemci povukli u širini od 40 kilometara i u dubini od nekih 15. Ali čini se, da time nije dovršen još taj uzmak, koji će, po svoj prilici, imati za posledicu takodjer povlačenje nemačkih fronta zapadno od Reimsa. Nemačko vojno vodstvo ide, čini se, za tim, da uspostavi ispravnu crtu izmedju Cambraia i Verduna, čime bi polučilo znatnu prištednju na vojnicima i na materijalu. — Amerikanci i Francuzi nastoje iz petnih žila, kako bi pomrsili nemačkom vojnom vodstvu račune te nastavljaju ogorčene protunavale izmedju Suippesa i Moze. Kako se velik deo nemačke fronte povlačuje ili pripravlja na uzmak, dobilo je vojno vodstvo privremeno iz tih fronta nove pričuve, koje baca u Flandriju, u prostor Cambraia i izmedju Suippesa i Moze, gde se nemački otpor usled toga podvostručio a napredovanje antantinih četa zaustavilo. — Iz austrijskog izveštaja proizlazi, da su Srbi osvojili Vranje.

•

Engleski izveštaji od 4. i 5. oktobra javljaju, da su Englezi napredovali u prostoru izmedju St. Quentina i Cambraia. Zarobili su kod toga 800 momaka.

Belgijski izveštaj od 4. oktobra bavi se sa ofenzivom u Flandriji te ustanovlja, da su engleske, belgijske i francuske čete osvojile za 48 sati čitavi lanac flandrijskih brežuljaka. Mesnim poduzećima proširiše se uspesi na frontu od 40 kilometara. 10.500 je zarobljenika, medju kojima 200 časnika, bilo do sada nabrojeno. Plen iznosi: 350 topova, 200 oklopnih mužara i 500 strojnih pušaka. Engleski su letači imali velike zasluge kod te pobede.

I engleski izveštaj od 4. oktobra bavi se sa tom frontom te javlja, da su 9., 29. i 35. divizija usprkos nepovoljnom vremenu polučile u tom prostoru napredak od preko 9 milja u veoma teškom području. Tim su operacijama bile prekoračene pozicije prošlogodišnje flandrijske ofenzive. Englezi su dopremili 4000 zarobljenika i preko 100 topova.

Francuski izveštaj od 4. oktobra bave se glavno s bitkom u Champagnei. Severno od St. Quentina prodrle su francuske čete u Les-Dins, zarobile 400 momaka i zaplenile 4 topa, sva četiri teška, dva od 21 cm. U Champagnei su francuske i engleske čete upotpunile uspeh prejašnjeg dana te porinule svoju frontu unapred za 4 kilometara. Severno od Somme-Py osvojile su ove čete sela Vaudessin, Dentrien, St. Souplet i šume u okolici Grand Belloisa. Dalje na istok doprle su sve do okolice St. Etiene, ustalile se na visoravni Orfeuil te osvojile selo istog imena. Francuzi su ispraznili Callerange, koji nije sada u ničijem posedu te stoji izmedju obiju topništva.

*** Tajni dokumenti o kralju Ferdinandu, Malinovu, Rizovu etc.** Boljševička „Izvestija“ priopćuju tajne dokumente, iz kojih proizlazi, da se kralj Ferdinand već davno bio obratio na Rusiju i na antantu, da postigne mir. Antanta nije nikako htela da pristane na bugarski osvajački program. Kod ovih je pregovaranja igrao takodjer veliku ulogu bivši bugarski poslanik u Berlinu, pokojni Rizov, „veliki prijatelj Nemaca i Nemačke“, kako su ga u svoje doba slavile nemačke novine. Ferdinand je tim svojim koracima hteo da spasi sebe i dinastiju, koja je i u Bugarskoj usled nepopularnog rata bila ugrožena. Ako su ovi tajni dokumenti istiniti, čitava je stvar veoma zanimiva te dokazuje, koliko se može držati o službenim izjavama i proglasima, o vernosti i nepokolebivoj stalnosti saveza.

*** Atentat na generalguvernera u Beogradu.** 3. oktobra u večer pokušala je 25 godišnja Beogradjanka Leposava Bošinović atentat na generalguvernera generala Remena, koji nije uspeo, pošto joj je pobočnik generalov pravodobno preoteo oružje. Radi se o histeričkoj, trudnoj ženi, koja je redarstveno poznata zbog smetanja javnog mira.

*** Pregovaranja izmedju Rumunjske i Ukrajine.** Kijev, 4. (D. u.) Danas su u Kijevu započela pregovaranja izmedju Ukrajine i Rumunjske.

*** Nemačke čete ostaju u Ukrajini.** Kijev, 4. (D. u.) Wolffov ured javlja: U zvaničnim nemačkim krugovima smatraju se glasine, što se iz nova šire, da nemačke čete napuštaju Ukrajinu, neosnovanim. Nemačke će čete svakako ostati u Ukrajini.

*** Izmedju Rusije i Ukrajine** došlo je kod mirovnih pregovaranja do nesuglasica, radi kojih preti prekinuće pregovaranja. Naredna će se sednica održavati 7. t. m., u kojoj će se konačno odlučiti o mirovnim pregovaranjima i o primirju.

Iz slovenskog sveta.

Iz Hrvatske. „Slovenski Narod“ javlja iz Zagreba od 2. oktobra: Danas je došao u Zagreb „ministar za Hrvatsku“ u ministarstvu Wekerlea, gospodin dr. Unkelhäuser, o kojem su sve nemačke novine javljale, da je njegovo imenovanje „unmittelbar bevorstehend“. Došao je slično kao Tisza u Sarajevo, a vratio se slično kao on, z dugim nosom. Hrvatska je kriza sustavni deo jugoslavenske krize, koja se nalazi u stadiju rešavanja. Ovo rešavanje biće medjutim posve drukčije, nego su si pretstavljala gospoda onda, kad su se latila tog posla. Kad su hrvatski delegati po konferencijama sa Wekerleom odputovali iz Pešte, bili su brzojavno pozvani kralju u Wartholz, gde su vladaru obrazložili nacijonalno svoje stanovište. Svi su razgovori trajali ukupno preko sat i četvrt. Iza njih primio je kralj opet Unkelhäusera u audijenciju. Delegati su u audijenciji obrazložili nacijonalno svoje stanovište, da se naše pitanje ne dade rešiti delomično niti u etapama, već samo ukupno i u jedamput. Pitanje je samo jedno, trojedino srpsko, hrvatsko i slovensko. Dr. Unkelhäuser došao je u Zagreb s velikim naortima. Obećao je koaliciji financijalnu samostalnost i ujedinjenje Bosne, Hercegovine i Dalmacije s Hrvatskom. Već iz toga proizlazi, da su u Beču i Pešti pošteno nešto popustljivi. Ali to nije dostatno. Radi toga je Unkelhäuser otputovao razočaran, kao što i Wekerle. Hrvatska koalicija zauzela je u pitanju bana čvrsto stanovište i ne popušta. Ban mora da uživa poverenje većine hrvatskog sabora. Ovaj ban je odgovoran hrvatskom saboru. Nema dakle drugog puta za rešavanja našega pitanja: ili udovoljiti svim našim zahtevima ili nasilje. Ali ovo se potonje sredstvo nije rentiralo. U Hrvatskoj su se dakle prilike razjasnile, što će se dokazati ustanovljenjem narodnog veća. To si želi i dopisnik „Slovenskog Naroda“, koji misli, da je nadošlo doba za otvoreni i muževni nastup hrvatsko-srpske većine sabora.

•

Iz Balkana. Sarajevski „Glas Slobode“, glasilo bosansko-hercegovačke socijalne demokracije, priopćuje jedan uvodni članak pod naslovom „Još jedan čin balkanske tragedije“, koga se može u mnogim pogledima posvema odobravati. List piše: Strašna je tragedija balkanskih naroda, strašni su bili njeni prvi činovi, a svaki dalji čin je sve strašniji i užasniji. Intrige veliko-kapitalističkih država i nesretna politika balkanskih vlada i dinastija, njihove megalomanske težnje, da dominiraju na Balkanu mesto da žive u slozi i bratstvu, prouzrokovale su balkanskim narodima miliune žrtava i njihova sudbina nije nikad bila, a danas nije, u njihovim rukama, nego u rukama velikih sila. Da su vladajuće klase i partije malih balkanskih državica vodile onakvu politiku, kakvu su im diktirali narodni interesi, da su mesto sejanja mržnje i svadje medju narodima radile na njihovom zbližavanju i udruženju u savez balkanskih naroda, sudbina balkanskih naroda bila bi u njihovim rukama i za vreme ovoga rata Balkan bi mogao biti pošteđen strahovitih ratnih dogadjaja, pa ako to i ne bi, sigurno ne bi na balkansko zemljište stupila noga ni jednog vojnika ma koje strane države. Ali naopako se radilo, pa su naopake i posledice. Sejanje mržnje i težnja, da se jedna balkanska država osili na račun druge, dovelo je do borbe medju balkanskim državama, u prvom redu do suparništva medju Srbijom i Bugarskom i njihova otimanja o Maćedoniju. Kada su 1912. godine hrišćanske balkanske države ušle zajednički u rat protiv Turske, Srbija i Bugarska imale su ugovor o podeli Maćedonije. Kada su bile pobediteljice protiv Turske, ubrzo su svoj ugovor zaboravile i došlo je do srpsko-bugarskog rata 1913., u kome su ratovale i Grčka i Rumunija protiv Bugarske. Pokroviteljice balkanskog saveza od 1912. bile su caristička Ru-

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopredaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista frg Custoza i u knjižari Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 8. oktobra 1918. Broj 1166.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Nepromenjeno. — Balkansko bojište: U Albaniji ponovni bojevi zalaznica na Skumbiju. U južnim pograničnim područjima stare Srbije nema većih akcija. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U Flandriji i pred Cambraiom miran dan. Severno St. Quentina traju teški bojevi neprekidno od polovice septembra. Unatoč opetovanom ulošku svežih konjičkih nije mogao neprijatelj da polući na tom mestu znatniji uspeh. I jučer su se skršile navale, koje su se prepodne severoistočno od Le Catelet s na obim stranama Les Dins razvile a poslepodne planule na širokoj fronti severno od St. Quentina. Neprijatelj, koji si pridobio zemljišta uz kanal Sommee u smeru na Essigny Le Petit, bio je uspešim protunastrajima i noćnim poduzećima opet potisnut na Remaucourt. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Neprijatelj je oštro sledio protiv našim položajima na Aisne i na Suippes između Pontaverta i Bazancourta te je poduzeo mnoge proti njim navale. Bojevi su se razvili kod Pontaverta, Berry-au-Baca, na obim stranama ceste Reims-Neuf. Chatel i kod Bazancourta. Neprijatelj je svuda suzbijen. Na nekojim su se mestima održala manja odeljenja na severnom bregu Suippes. Jačim je silama napao neprijatelj na Arnes, zapadno od St. Etienne. I ovde ostale su njegove navale usled naših protuudaraca bez uspeha. Na bojnoj fronti u Champagnei nastupila je jučer po desetdnevnim ogorčenim bojevima bojna stanka. Istočno od St. Etienne, kod Orfeuil i Autry suzbili smo delomične navale, a na mnogim mestima ostale fronte jače izvidničke nasrtaje neprijatelja. — Vojna skupina von Gallwitz: Izmedju Argona i Moze nastavio je Amerikanac svoje ljute navale. Pešačka pukovnija generalfeldmaršal von Hindenburg broj 147, koja je već zapadno od Moze bila odlučnom obranom i navalom pridonela k tome, da se spreči prodor neprijatelja, suzbila je neprijatelja na uzvisinama istočno od Aire. Razvodnik Kleinovsky odlikovao se osobito kod toga. Težište neprijateljskih je navala bilo i jučer na obim stranama cesta, što vode iz Charpentrya u Romagnes. Tamo već čitave dane boreće se alzacijsko-lorenske i vestfalske su pukovnije potpunoma skršile višestruki juriš neprijatelja. Amerikanac je opeta pretrpio teške gubitke. — Ludendorff.

Položaj na ratištima.

Današnji nemački izveštaj javlja ogorčene bojeve severno od St. Quentina, gde je Englezima i Francuzima uspelo zaposesti nekoja sela i postignuti manje prednosti. Severoistočno od Reimsa razviše se pred novim nemačkim linijama na Arnes i Suippes već novi bojevi. U Champagnei prošao je dan mirno. Za to su Amerikanci napali izmedju Argona i Moze jednakom silom, kao što i prejašnjeg dana, a da nisu postigli nikakvog uspeha. — Austrijski izveštaj javlja iz albanskog bojišta bojeve sa zalaznicama i manje akcije na granicama stare Srbije.

Francuski izveštaj od 5. oktobra poslepodne: Severno od St. Quentina traju bojevi s istom žestinom. Francuske su čete suzbile neprijatelja, koji brani svaki pedalj zemlje, na uzvisine i šume, što se prostiru 1200 metara južno od Chandouvarta. Severozapadno od Reimsa izvršivale su francuske čete opeta jaki pritisak na neprijatelja te su prešle na više mesta. Francuzi su doprli do koračile kanal na više mesta. Broj tečajem zadnjih deset dana dopremljenih zarobljenika iznosi 10.500. Zaplenili smo 31 top, od kojih 20 teških a medju ovima opet 5 od 21 cm kalibra. U Champagnei živahne navale Francuza i Amerikanaca, koje su polučile nekoje uspehe. Nepredovanje u smeru na Arnes, kojim neprijatelj dodje u pogibao, da mu Arnes, prisili ga, da napusti istočne opreznije leve krilu, prisili ga, da napusti istočni deo brdovitog područja. Francuske su čete bile neprijatelju za petama te su doprle do uzvisina, koje leže 800 metara južno od Maronvillersa.

U Champagnei dobili su Nemci znatna pojačanja, koja su osporavala Francuzima svaki pedalj zemlje. — Francuski izveštaj od 5. oktobra u večer javlja, da su navale Amerikanaca i Francuza na fronti Vesle i u Champagnei prisilile Nemce, da napuste na fronti od 45 kilometara kroz godine izgradjene moguće položaje i da se žurno povlače. Grad je Reims sada oslobodjen od neprijateljskog ugrožavanja. Prednje čete, koje napreduju u uskom dodiru s neprijateljskim zalaznicama, prekoračile su glavnom liniju: Orainvillers-Bourgogne-Cernay-les-Reims-Bethenivillie. Dalje na istok doprle su francuske čete do Arnesa na čitavom njezinom toku. Kod Orainvillersa prekoračile su Suippes i na mnogim mestima Arnes. — Francuski izveštaj od 6. oktobra poslepodne javlja: Progon neprijatelja trajao je tečajem noći na čitavoj fronti Suippesa. Na levom su krilu Francuzi prekoračili kanal Aisne kod Sapigneulla te dostigli rubove Aghuillacourta. Dalje na istok približuju se Francuzi Aumenancourtu le Petit. Masiv Nogent je u njihovom posedu. Francuski izveštaj navodi liniju, koju su francuske čete postigle, što odgovara liniji navedenoj u jučerašnjem nemačkom izveštaju. Nekoliko je stotina zarobljenika palo u francuske ruke. Teški bojevi na Ailletti, gde su talijanske čete osvojile Soupir, i severno od St. Quentina kod Les Dins.

Amerikanski izveštaj od 4. oktobra javlja, da su zapadno od Moze pomaknuli svoje linije za 2 do 5 kilometra unapred. Uzvisina 240 severno od Exermonta bila je osvojena. Neprijatelju bila su oteta sela: Gesnes, Flevilles, Chehery i Lagerge. Amerikanske su čete potisnule neprijatelja južno od šume Forges na položaj Kriemhilde.

Engleski izveštaji od 5. i 6. oktobra ne sadržavaju ništa, što se ne bi već znalo iz nemačkog izveštaja.

Srpski izveštaj od 6. oktobra javlja, da su na staroj srpsko-turskoj granici srpske čete suzbile austro-ugarska i nemačka pojačanja te zarobile 100 momaka. — Izveštaj istočne armije javlja, da su savezničke čete u Albaniji doprle na cesti u Elbasan preko točke, gde se stecaju Skumbi i Langnica, i na istoku preko Debra.

Engleski izveštaj iz Palestine od 5. oktobra: Severno i zapadno od Damaska dopremila je naša konjica kod izvidničkih poduzeća preko 14.000 momaka. Od 18. septembra, kad su započele operacije, do danas bilo je zarobljeno 71.000 momaka i zaplenjeno 350 topova. U taj broj su uračunani austro-ugarski i nemački zarobljenici (206 časnika i 3000 momaka) ali ne zarobljenici, nekih 8000, koje je dopremila arapska vojska kralja Husseina.

Predbežni odgovor Engleske na mirovnu notu.

London, 6. (D. u.) Reuterov ured bio je jučer kasno u večer službeno obavešten, da kraljevska vlada nema službene obavesti o predlogu nemačke vlade, za koje se misli, da su na putu zima nemačke vlade, za koje se misli, da su na putu dok ih nije primila. Uz ove okolnosti nema smisla da bi kraljevska vlada dodala im tumač. Mora se dakle odgoditi svaki izražene mišljenja, dok nije službeno poznat karakter predloga.

Bern, 6. (D. u.) „Neue Zürcher Zeitung" pozdravlja novi korak austrijske vlade a to tim radosnije, što je taj korak usledio u sporazumu sa saveznicima te je time stvorena konkretna osnovka za pregovaranja. Ne može se znati, da li će antanta prihvatiti predlog središnjih vlasti ili ne. Drugo je tečajem pitanje, da li će središnje vlasti prihvatiti uvete, koje će sporazum staviti za primirje. Novine, koje su odane antanti, smatraju mirovni korak središnjih vlasti kao priznanje slabosti. Sve novine ističu, da imade antanta sve razloge, da susreće akciju središnjih vlasti s oprezom i sumnjom. Možda idu središnje vlasti samo za tim, da skrše slogu saveznika. Sve antantofilne švicarske novine su jedne misli o uvetima, koje će staviti antanta kao odgovor na predlog središnjih vlasti a ovi se glase: Ispražnjenje Belgije i zaposednutih delova Francuske i Italije, povratak Alzacije-Lorene, uspostava Belgije i zaposednutih francuskih kotara, predaja talijanskih provincija i rumunjskih pokrajina, uredjenje carigradskog pitanja, nezavisnost Armenije, Palestine, Sirije i Arabije, ispražnjenje Kavkaza po Turskoj. Verojatno jest, da će takodjer antanta zatražiti, neka se Nemačka odreke poseda baltijskih pokrajina.

Bukarešt, 6. (D. u.) Polag mišljenja ovdašnjih političkih krugova nazreva se u koraku središnjih vlasti odlučan nastavak njihovih nastojanja, da se krvoproliću čini kraj. Mišljenje, kako je sporazum prihvatiti ove ponude, nije jedinstveno; ipak prevladava mnenje, da ih Wilson ne može odbiti.

Chiasso, 7. (D. u.) Talijanska je štampa priopćila jučer mirovnu ponudu Austro-Ugarske Wilsonu. „Agenzia d' Italia" piše k tome: Prvi utisak sili nas na nepoverenje. Glavna je dužnost, da očuvamo hladnokrvnost. — „Giornale d' Italia" pozivlje odlučujuće krugove, da budu na oprezu. — „Tribuna" savetuje, neka se ne sadaju u iskrenost note. — „Corriere della Sera" ne zna, da li se radi o pokoravanju sudbini ili o novom zavaravanju.

Govor državnog kancelara princa Maksa badenskoga.

U sednici Reichstaga od 5. oktobra izrekao je novi kancelar, badenski princ Maksimilijan, ovaj govor: Prema carskoj naredbi od 30. septembra temeljito se je preobrazilo političko vodstvo. Kao naslednika grofa Hertlinga, koji je stekao tako velikih zasluga za svoju domovinu, imenovalo je Njegovo Veličanstvo car mene na čelo novoj vladi. Odgovara kod nas uvedenomu vladinomu običaju, da u Reichstagu odmah pred javnošću razložim načela, prema kojima nameravam voditi svoj teški i odgovorni ured. Pre nego što sam preuzeo kancelarske poslove, utvrdila su se ova načela u sporazumku sa savezničkim vladama i s vodjama stranaka većine. Ona dakle ne obuhvaćaju samo moj politički program, već takodjer od veće česti program nemačkoga narodnoga predstavništva, dakle nemačkoga naroda, koji je na osnovi sveopćega, jednakoga i tajnoga izbornoga prava izabrao prema svojoj želji Reichstag. Samo činjenica, što znam, da za mene stoji uverenje i volja narodne većine, dala mi je snage, da preuzmem vodstvo državnih posala u ovo teško i ozbiljno vreme, što ga skupa proživljujemo.

U daljnjim svojim izvodima osvetlio je kancelar poznate već točke programa nove državne uprave i stranaka većine Reichstaga. Osvrnuvši se na prošle četiri ratne godine, rekao je: Na zapadu besni već više meseci jedinstvena, strahovita bitka, koja iziskuje tolikih žrtava. Junaštvo je naše vojske sprečilo, da se probije fronta. Ova čvrsta samosvest bodri našu nadu u budućnost. Bar za to, jer smo prožeti ovim uverenjem, naša je takodjer dužnost, da steknemo sigurnost za to, da ovaj krvavi rat ne traje nijedan jedini dan preko onog roka, koji nam omogućuje završetak, koji ne vredja našu čast. Stoga i nisam tek čekao do današnjeg dana, da poradim u interesu mirovne misli. Oslanjajući se na sporazumak svih zato pozvanih mesta u carevini i na pristanjanje saveznika, koji s nama istupaju, upravio sam u noći od 5. oktobra posredovanjem Švicarske na predsednika Udruženih država notu, u kojoj ga molim, da uzme u svoju ruku rad oko postignuća mira, te u tu svrhu stupi u svezu sa svim zaraćenim državama. Nota će već danas ili sutra stići u Washington. Upravljena je na predsednika Udruženih država budući da je on u svojoj poruci dne 8. januara na kongresu i u svojim poznatim izjavama, naročito u svojem newyorškom govoru od 27. septembra razvio program za sveopći mir, što ga možemo, primiti kao osnovku za pregovore. Učinio sam ovaj korak na putu k oslobodjenju ne samo Nemačke i njenih saveznika, već celoga čovečanstva. Kakav će biti ovaj posljedak, znam, da će naći Nemačku čvrstom, odlučnom i složnom, kako za častan mir, koji od sebe otklanja svaku sebičnu povredu tudjega prava, tako i za konačnu borbu na život i na smrt, na koju je prisiljen naš narod bez svoje vlastite krivnje, ako bi vlasti, koje stoje s nama u ratu, odbile našu ponudu, htijući, da nam diktiraju svoju volju. Kanudu, htijući, da nam diktiraju svoju volju. Nadam se, da će predsednik celar je završio: Nadam se, da će predsednik Udruženih država za ljubav celomu čovečanstvu tako primiti našu ponudu, kako mi mislimo. Onda će se ubrzo otvoriti vrata skorašnjemu časnomu miru prava i pomirenja, kako za nas, tako i za naše protivnike.

Zatim je predsednik Fehrenbach izrekao govor, u kojem je kazao: Nemački narod želi mir, a ne rat, isto tako kao što svi drugi narodi čeznu za mirom. Stoga pozdravljamo vladin korak, koji nam se je netom saopćio i koji nam otvara nadu u mir, i ako je neizvesno. U ime nemačkog naroda i nemačkog Reichstaga izjavljujemo, da odobravamo na mirovnu ponudu i da ju usvajamo. Zatim se je na predlog predsednika, Reichstag odgodio.

* **Monarkija i Bugarska.** „Reichpost" piše glede dom na otpadanje Bugarske, da Austro-Ugarska nema namere, upustiti se protiv Bugarske u velike vojničke operacije. Bugarska će se priključiti antanti. Medjutim, valja uzeti na um, da će gledom na gospodarske uspehe središnje vlasti brzo poduzeti nove korake, pa sve zavisi o tome, hoće li antanta prihvatiti mirovnu ponudu trojnoga saveza. Marširanje naših četa, koje ne nameravaju povrediti bugarski neutralitet, vredi sada pokraj očuvanja naših gospodarskih izvora egzistencije, takodjer i zaštiti našega ugroženog vernog saveznika, Turske, koja se preko Carigrad, koji bi doskora mogao postati cilj neprijateljskih napadaja.

*** Ukinut teretni promet na Dunavu.** Ugarsko parobrodarsko društvo javlja, da je teretni parobrodarski promet u Orsovi i ispod nje na svim stanicama ukinut. Tereti, koji se nalaze na putu, zaustavit će se.

*** Sonnino u Parizu.** Chiasso, 7. (D. u.) Talijanski ministar vanjskih posala Sonnino stigao je jučer u Pariz.

*** Ratni zajam u Engleskoj.** London, 6. (D. u.) Reuterov ured javlja: U ponedeljak biće otvorena velika kampanja za ratne bonove riznice, da se u celoj zemlji sakupi 1 milijarda funti.

*** Rumunjske ratne pripreme.** „Enenigry Standard" doznaje iz rumunjskoga vrela, da je veoma verojatno e će rumunjska vojska opet učestvovati u ratu. Demobilizacija, zatražena u mirovnim uvetima, bila je samo delomično provedena. Rumunjska vlada raspolaga u Moldaviji, koju Nemci ne drže zaposednutom, sa 8 divizija s topništvom. Dalje se javlja, da su rumunjski državnici napustili svoje separatističke težnje, da stvore jedinstvenu političku frontu. — Profesor Mandesen, kazao je, da će rumunjska sigurno opet ući u rat. Jedan francuski list donosi razgovor sa rumunjskim gen. Iliescuom, koji posle kapitulacije Bugarske već sada stavlja u izgled ustanak Rumunjske. Rumunjska da će najmanje sa 500.000 momaka doći u pomoć antanti.

*** Turska i sporazum.** „Reuter" proširuje vest, da proti vestima o pokušaju približenja Turske k antanti, u Londonu o tome nije ništa poznato. Imade medjutim znakova, da neke turske ličnosti čine mirovne pokušaje na svoju, vlastitu odgovornost, ali je teško ustanoviti, koja se dalekosežnost imade pripisati ovim nastojanjima.

*** Revizija londonskog ugovora.** Engleski listovi javljaju, da će doskora doći do revizije londonskog pakta, kojim je, kako je poznato, antanta priznala Italiji i velik deo Hrvatskog primorja sa Goricom i Trstom, te čitavu Jadransku obalu sa dalmatinskim otocima. Kako se javlja, biće na te konferencije pozvan takodjer i predsednik jugoslavenskog odbora dr. Ante Trumbić.

*** Organizacija češko-slovačkih i jugoslavenskih legija.** „Neue Zürcher Zeitung" javlja iz Praga: Jednoj misiji srpskih časnika bilo je povereno uvežbanje Jugoslavena i Čeha, koji su se bili iselili pred ratom u Ameriku. Uvojničeni će momci biti odaslani na frontu. Brojna jugoslavenska i češkoslovačka odeljenja bore već na srpskoj fronti.

Iz slavenskog sveta.

Iz Češke. Danas, 9. oktobra, obdržava se velika konferencija narodnog veća. Na toj će se konferenciji podati velike i važne izjave za češku i opće slavensku politiku. Na tu su konferenciju pozvani svi češki zastupnici na carevinskom veću, nadalje svi zastupnici češki iz Češke, Moravske i Šleske te nekoliko zastupnika češkoga naroda u Slovačkoj, kao i svi članovi češkog narodnog veća. Na konferenciji biće zastupani i Jugoslaveni i Poljaci sa tri zastupnika. Predsednik češkoga saveza, zastupnik Stanjek zaputio se prekjučer zajedno sa zastupnikom Ribaržem do predsednika austrijske zastupničke kuće te ga umolio, da gledom na taj sastanak u Pragu otkaže sednicu zastupničke kuće, koja se imade danas obdržavati. Predsednik dr. Gross izjavio je, da mu je vrlo žao, da je sednica već zakazana, pa se ne može odgoditi ali obećaje, da će ta sednica biti posve formalna. Citav slavenski svet napeto iščekuje odluke, koje će se stvoriti u Pragu. Ove će odluke biti od merodavne važnosti za naše buduće držanje i buduću politiku slavenskog trosaveza.

Iz Bugarske. Sada se doznaju nekoje znamenitosti bugarske politike u očigled primirja. U govoru, što ga je izrekao ministar predsednik Malinov u sednici sobranja, kazao je izmedju ostaloga: Svi smo uvereni o velikom zamašaju nedaća, koje su netom zadesile našu domovinu i duboko žalimo ovu nesreću. Znamo takodjer, da je ovoj nesreći velikim delom kriva činjenica, što nam naši saveznici nisu na vreme pritekli u pomoć. Ali tako se je dogodilo, a sad je hora, da upremo pogled u sadašnjost i mislimo na budućnost, da opet popravimo posledice ratne katastrofe, koliko god nam je to moguće. Meni i mojim je drugovima nadasve mnogo stalo do toga, da se javno izjavimo, da smo voljni, da takodjer u ovom slučaju, kao uvek, uzvisimo interese zemlje nad naše osobne interese. Stoga predlažem, da podnesem svoj izvještaj u tajnoj sjednici narodne skupštine. — Nakon kratke rasprave, koju je izazvala opozicija marksističkih socijalista, sobranje je usvojilo predlog ministra predsednika i proglasilo sjednicu tajnom. U tajnoj sjednici sobranja, koja je potrajala punih 5 ura, prihvatili su reč zastupnici različitih stranaka. Zatim je ministar predsednik Malinov dao iscrpivu izjavu. Sjednica se je svršila zaključkom, kojim narodno predstavništvo odobrava vladin postupak, pošto je saslušalo prikaz ministra predsednika, u kojem su se osvetlili uzroci, s kojih se je sklopilo primirje s antantinim državama. Zatim je sobranje prešlo na dnevni red.

Domaće vesti.

S aprovizacije. Počamši današnjim danom prodavaće se u svim dućanima aprovizacije 1 kilogram brašna po K 1.76. Otkinuće se odrezak iskaznice broj 2.

Španjolska „gripa" u Puli. I u našem se gradu pojavila po drugi put ova bolest. Taj put nije tako nevina. Imade već dosta žrtava. Medju žrtvama nemilosrdne ove bolesti jest fregatni poručnik Volani iz Siska i linijski kapetan Stahlberger. Linijski je kapetan Stahlberger bio u mornaričkim krugovima veoma poznata i veoma poštovana ličnost a bio je zbog svoje pravednosti i uvidjavnosti omileo i svim poredjenim časnicima a osobito momčadi, za koju se uvek zauzimao. Da ova bolest zauzme epidemički karakter, biće potrebno, da i naše gradske oblasti poduzmu slične mere, što su se provele u drugim gradovima.

Analfabetski tečajevi. Čitamo u zagrebačkim novinama, kako se u Zagrebu i u Hrvatskoj otvaraju analfabetski tečajevi. Takvi bi tečaji bili od preke potrebe takodjer za grad Pulu, gde imade sva sila nepismenih ljudi, koji žele naučiti čitati i pisati, a nemaju za to prilike. Bilo bi veoma hvalevredno, kad bi se u gradu uredili takvi tečajevi za sve narodnosti, koji bi bili pristupačni takodjer našim mornarima. Naše školske oblasti neka uzmu stvar u pretres u interesu samoga naroda.

Za naš list. Pošto je gosp. Martin Grakalić, krojač iz Ližnjana, zakasnio podmiriti pretplatu „Hrvatskog Lista", polaže u njegov fond K 8·—, na čemu uprava lista srdačno zahvaljuje.

Kazalište. Jučer se davala „Stambolska ruža", koja je veoma dobro ispala. Oprema je pozornice bila veoma ukusna. Izvedba muzikalne partije pod vodstvom vrsnog dirigenta Löwensteina savesna i uspela. Najveći su uspeh postigli gospodjica Tirsch i gospodin Willenz, kojega odlikuje i glas i igra. Dobri u svojim ulogama takodjer Hans Stangenberg, Jose Homme i Paul Steldtner. — Danas se opereta opetuje. Početak u 8 sati.

Dnevne vesti.

Posle odreknuća na prestolje kralja Ferdinanda. Kralj Ferdinanda otputovao je 3. oktobra iz Sofije. Pred odlaskom primio je vodje različitih stranaka, koji su odobravali njegovu odluku, da se zahvali na prestolju. Novi je kralj — javlja bugarska agencija, — koji je medju narodom i vojskom veoma popularan, bio pozdravljen velikim oduševljenjem. U svom manifestu na narod veli, da će se strogo držati ustava. I kralj Ferdinand je izdao proglas na narod. Kralj Boris potpisao je prvi ukaz, kojim naredjuje demobilizaciju bugarske armije. — Poluslužbeni „Preporec" saopćuje uvete bugarskoga primirja: Bugarska evakuira sva područja, koja je zaposela u Srbiji i u Grčkoj. U Strumicu vraća se bugarska uprava. Vojska bude demobilizovana, izuzevši tri divizije i 4 konjaničke pukovnije, kojom će Bugarska braniti Dobrudžu i istočnu granicu. Oružje i ratni materijal stavljaju se pod kontrolu istočne armije saveznika. Delovi bugarske vojske, koji su uzmakom u trenutku potpisanja primirja, 29. septembra, bili odrezani te su se spasili kod austro-ugarske armije, polažu oružje. Nemačka i Austro-Ugarska dobiju četverosedmičan rok, da povuku čete i vojničke organe iz Bugarske. U isto doba moraju i poslanici i konzularna zastupstva te podanici središnjih vlasti zapustiti zemlju.

Odbijen legat pok. Gjure Horvata. Na županijskoj skupštini županije ličko-krbavske osobitu je pažnju pobudila točka o legatu bivšeg ličkog velikog župana Gjure Horvata u iznosu od 2000 K za unapredjenje seljačkog narodnog gospodarstva rim.-katolika hrvatske narodnosti i zavičajnika koje od općina županije ličkokrbavske. Kosta Vuk, lekarnik u Gospiću, stavio je predlog, da se legat Gjure Horvata odbije, te predloži u ime Hrvata i Srba osnutak zaklade od 4000 K „za unapredjenje gospodarstva seljaka bez razlike vere i imena hrvatskog ili srpskog", zavičajnih u ličko-krbavskoj županiji, položivši odmah svotu od 4000 K. Veliki župan odredi posebice glasovanje o legatu Horvata, te je taj legat odbit sa svim glasovima osim sedmorice skupštinara, dok je predlog o zakladi Koste Vuka primljen jednoglasno.

Albanija i Dalmacija. Zadarski „Narodni List" piše: Već smo drugi put opazili, da je vlada, otkada je počeo rat, obustavila u Dalmaciji svaku najneznatniju javnu radnju. U Albaniji se radi na vrat na nos, a radi se i ono, što bi bilo za Dalmaciju baš najprešnije i što se je odavna moglo moralo izvesti. I mnogi naši činovnici i tehničari ostaviše svoj posao u Dalmaciji i podjoše u Albaniju. Ali to nije još dosta. Otimlju nam i ono malo, što imamo. Imamo jedan jedincati odsek za uljarstvo u svoj Dalmaciji kod poljodelske škole u Splitu. Posle toliko godina, ove su godine napokon uredile u nas masline. Eto prigode, da jedini taj uljarski odsek i podukom i primerom pomogne narodu pri pravljenju ulja. A jok! Hidrauličko tesko i sve sprave za priredjivanje ulja, po bečkom befelu, putuju iz Splita u Albaniju! I još Austrija traži od nas, da joj ljubimo ruke za ovakvi postupak!

Nemci žele pregovarati. Za 48 sati promenio se sav svet. U Nemačkoj stvori se parlamentarna vlada, koja prvi put iza početka rata govori ozbiljno i razborito, u Austriji su Nemci postali pitomi i tihi i traže Wilsonovo samoodredjenje za sebe, čemu su se prije toga rugali. Sada su dapače spremni na pregovaranja sa Slovencima. Dopisnik „Jutarnjeg Lista" imao je prilike razgovarati sa jednom od vodećih ličnosti njemačkoga bloka, koja mu je saopćila: Više od pola godine vodili su se pregovori izmedju Nemaca i Talijana, kojima je pregovorima stvorena defenzivna taktiva protiv Jugoslavena. Već prigodom tiju konferencija, koje su se održavale u Trstu, zauzimali su napredni Nemci stanovište, da su pripravni sesti sa Slovencima za zeleni stol i prijateljski raspraviti preporna narodnosna pitanja u mešovito napučenim krajevima. Mi smo bili spremni, da žrtvujemo pače Maribor i Celje. No od tog vremena prilike su se na našu štetu pogoršale i ni ćemo biti prisiljeni, da naše defenzivne odluke revidiramo. Mi ćemo morati pače i u pitanju Trsta, glede kojega smo stajali na stanovištu, da se ne može ni pregovarati, zauzeti kompromisno stanovište. — Ako je izjava istinita, najbolji je dokaz za staru našu tvrdnju, kako je neozbiljna i nestalna bila politika nemačkih gradjanskih stranaka, kakvu su ju izvodili iz promenljivih uspeha i neuspeha momenta. To je bilo politika bez hrptenjače, bez morale, koja se sada osvećuje na onima, koji su njom hteli satrti naš narod.

Wilson o odnošaju k saveznicima. Povodom nekog svog govora, bavio se Wilson takodjer s odnošajem Udruženih država k saveznicima te je kazao: Mi do kraja stojimo zajedno. Za ova utanačenja i ugovore borićemo se i borbu ćemo nastaviti, dok ne budu postignuta, ali samo zato, što želimo, da se pravo održi, i jer tražimo pravedan i trajan mir, koji se samo može osigurati, kada se uklone glavni uzroci rata. Mi nismo ljubomorni na veličinu Nemačke, i u tom programu ništa nema, što bi je skučilo. Mi joj ne zavidimo znanstvene tečevine i odlikovanja, nikoji pothvat, koji je tomu doprinio, da je stigla zavidan, sjajan glas. Mi je ne želimo povrediti, ili zaustavljati njezin uticaj i njezinu moć, u koliko je opravdana. Mi ne želimo pobijati ni oružjem, ni neprijateljskim trgovačkim utanačenjima, ako joj je s voljom, sedíniti se s nama i s drugim miroljubivim narodima sveta u pravednim ugovorima. Mi samo želimo, da ona zauzme položaj medju narodima sveta, novoga sveta, u kojem sada živimo. Mi sebi niti ne uzimamo smionost, da nemačkoj predložimo bilo kakvu promenu njezinih uredaba; ali otvoreno moramo reći, da je preduslov svakoje razborite rasprave izmedju nas i Nemačke, da znamo, ispred koga oni govore, koji u njezino ime vode reč, naime, da li ispred vojničke stranke ili onih, koji veruju u svetsko gospodstvo. Načelo je pravde za sve narode i narodnosti sveta, da uz jednake uslove zajedno žive u slobodi i sigurnosti, bili oni jaki ili slabi.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista kod Custosa (?) Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godište IV. U Puli, sreda 9. oktobra 1918. Broj 1167

Durchhalten.

Bili smo slabi, neznatni, podeljeni u bezbroj pokrajina bez samouprave pod tudjim gospodstvom. Koje smo oružje imali, da branimo sebe od preziravanja tudje samovolje? Samo svest, da se borimo za pravednu stvar, da nismo ograničili naše poglede na naš narod, već da smo obuhvaćali u našim idejama čitavo čovečanstvo, bez kojega bi bili ništica bez vrednosti i značenja. Propovedali smo pomirenje naroda s narodom i uredjenje narodnih prilika na čitavom svetu na temelju neograničene narodne ravnopravnosti.

Imade tome dugo, što smo napisali jedan članak a osnovna mu je misao bila, da bi naš imperijalizam bio još smešniji od nemačkoga ili talijanskoga, jer smo brojem puno manji, jer mu ne možemo dati vrednost oružanom silom. Naša je zadaća, pisali smo onda, da odgojimo naš narod u duhu općepriznatih moralnih načela, da mu razložimo značenje one naše tako jednostavne i tako lepe narodne rečenice, „tudje poštuj a svojim se diči". Pravednost jednaka za sve, bila je naša lozinka, a tada smo kazali, da u tom boju za opću pravednost unutar čovečanstva nismo osamljeni, već da možemo ponosom istaknuti, da se najbolji ljudi sviju naroda pribrajaju istoj vojsci i da se oni bore za iste svete ideale, u kojima nije samo spas našega naroda, već i vascelog sveta.

A ova je ideja postala danas pobedničkom u samom imperijalističkom i militarističkom nemačkom carstvu. Za sada doduše imademo za to dokaz jedino u rečima novog nemačkog državnog kancelara. Ali ove se reči začudno podudaraju s našim nekadašnjim i današnjim izvodima. Zdrava se misao ne može satrti. Ona je snažnija od progonstava i pakosti i skrši će svaki okov, svaki lanac.

Naš bedni, siromašni i zaostali jugoslavenski narod, maleni narod Čehoslovaka danas nisu zadnji medju narodima sveta. Predsednik Udruženih država proglasio je, da prave mora da bude jednake krojene za velike i za male narode. Nismo doduše bili jednaki velikim narodima brojem i političkim značenjem, ali bili smo za to narodnom svešću, o potrebi preporodjenja naroda i sveta na osnovi sveopće ravnopravnosti i pravednosti. U tom boju smo Česi, Jugoslaveni prednjačili čovečanstvu, borili se u njegovim prvim redovima i broj naših saveznika i naše vojske rastao je od dana na dan i danas slavi pobedu a slaviće bez sumnje potpuno slavlje.

Svet nije pre rata o nama ni znao da postojimo. Poznavali su nas iz zlobnih i tendencijoznih primedaba bečkih žurnala, koje su nas prikazivale kao zakrnjele barbare bez kulture i bez unutarnje snage. Danas nas poznaje sav svet a i onaj svet, koji nas je još jučer mrzio, prisvaja si naše ideje, naše misli i nastoji, kako bi njima spasio, što poseduje. Nemci i Madžari, koji su bili uvereni o pobedi njihovog imperijalizma, strepe sada, da ih neprijatelj ne ošine istim bičem, kojim su njega hteli batinati i traže izbavljenje od tudjeg imperijalizma u ideji ravnopravnosti i opće pravednosti. Prekjučer još oponirajo je njemački radikalac i zajednički ministar financija ispaćene Bošnjake pred lozinkom samoopredeljenja naroda, a jučer su Nemci proglasili to pravo za sebe. Prekjučer bijasmo mi veleizdajnici, što smo tražili to prave za naš narod, danas su oni dinastičan i veran narod, koji ga zahtevaju za sebe. A sama se austrijska država požurila, da kao nemačka vojnička uprava u baltijskim pokrajinama, zatraži pravo samoodredjenja za Trst i okolicu te susedne gradove putem — savetnog odbora, od nje imenovanog, tršćanske trgovačke i obrtničke komore. To je doduše komična nota u ozbiljnom momentu, ali katkada se kroz šalu govori istina.

Mi nismo dakle zavadjali narod, nismo ga vodili stranputicom, nismo zloupotrebljavali narodnu njegovu svest. Bili smo si potpunoma odgovorni naših dužnosti i zamašaja naše zadaće u toj zaboravljenoj i zapuštenoj zemlji i radili smo, koliko je bilo u našim silama, za izbavljenje naroda u narodnom i socijalnom pogledu. U narodnim pitanjima zauzimali smo uvek stanovište potivanja tudjega naroda. Nikad se naš narod nije služio denuncijantstvom političkih neprijatelja. Nije se ni njegov list borio proti Nemcima, Madžarima i Talijanima; borio se jedino proti onim njihovim političarima, koji su zaboravili razboritost i pamet u svojoj neograničenoj mržnji. Ma da su nam zadali mnogo jada i nevolje, i danas ne mislimo na osvetu ili odmazdu. Ali bejasmo u jednakoj meri odlučni u obrani jednakopravnosti, staleškoj i nacijonalnoj, i bičemo i u buduće.

Mnogo je naroda sledilo našemu pozivu i danas brojimo mnogo prijatelja — ne samo čitatelja. Danomice smo dobivali listove od naših čitatelja, koji su duboko žalili, što se imao obustaviti naš list, to su jedino glasilo istarske raje. Danas je ova pogibelj uklonjena, nadajmo se za uvek. Ali danas je i doba, da vasceli naš narod digne ponosno glavu i da otvoreno i glasno izreče svoju volju za narodnim ujedinjenjem. Danas nas ništa ne može suspreči.

Samo malo nas meseca deli od konačnoga i za svetovnu demokraciju bez sumnje pobedničkoga mira. Oni, koji su još dvojili u mogućnost naših ideala, stoje danas zastidjeni straga. Frankovci se u svim zemljama boje narodnog suda. Ali neka se znade: Frankovac je svako, ko u tim odlučnim časovima ne učini svoju dužnost. Svaki mora svim svojim silama pridoneti nešto našoj ideji, mora da nešto žrtvuje.

Sve, što je dobroga, zdravoga i plemenitoga u našem narodu, mora da se okupi oko barjaka demokracije, koja će otkupiti svet od ratnih grozota, od krvoprolića, od imperijalističke nestrpnosti i od militarističke zlobe.

Bilo je oluje, neprodorne magle, mraka; ali sinulo je sunce i sunce će pobediti. Izčeznuće demoni mraka i tame u svojim špiljama, a zakraljevaće čitavim svetom sinovi sunca. Nova zora puca, svanuće svetu novi dan.

A do tog dana valja: Durchhalten!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 8. (D. u.) Službeno se javlja: Na južnoj tirolskoj fronti bila je delatnost neprijateljskih baterija vanredno živahna. Pešački sunci bili su u klici ugušeni. — Balkansko bojište: Zaštitne čete, raspostavljene u starosrpskim pograničnim planinama, bile su povučene na Leskovac uz trajne boreve, kojima smo zadržavali neprijatelja. Bojevi, prosiavljeni od Talijanaca kao pobede, samo su okršaji, zaostalih neznatnih zalaznica. Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 8. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Severno od Scarpe napao je Englez po žestokom topničkom boju na obim stranama Oppya. U Neuvireuilkom ustalio se neprijatelj. U ostalom zaustaviše ga naše straže. — Vojna skupina von Böhn: Severno od St. Quentina nastaviše Englezi i Francuzi svoje navale. Severno od Montbrehaina suzbile su hanoveransko i braunšvajske čete petorostruki juriš neprijatelja. Dalje na jug skršio se juriš neprijatelja u našoj paljbi. Kod i južno od Sequeharta održale su poznanjske i heske pukovnije po ljutom boju svoje položaje. Kod bojeva za uzvisinu Thilloy skršili su šleski bataljuni i pioniri u bojevima iz bliza i protunavalom neprijateljski napadaj. Vojna skupina nemačkoga naslednika prestolja: Pretpoljski bojevi na Ailletei; severni breg Suippes bio je u mesnim bojevima pročišćen od neprijatelja. Poslepodne provalio je neprijatelj u delomičnim navalama izmedju Bazancourta i Selles jakim silama na obim stranama St. Clementa na Arnesu. Njegove su se navale skršile. Mesni bojevi u St. Etienne, koje smo selo osvojili te opet izgubili usled navale neprijatelja. Uostalom ograničavala se delatnost neprijatelja u Champagnei na delomične nasrtaje i na prolazno rastući topovski boj. Na obim stranama Aisne suzbile su 9. domobranska i 76. pričuvna divizija, koje su se u zadnjim bojevima osobito odlikovale, žestoke navale neprijatelja. — Vojna skupina von Gallwitz: Po najjačoj topovskoj pripremi poduzeo je Amerikanac ponovno pokušaj prodora na obim stranama Aire. Na zapadnom breg Aire je virtemberško domobranstvo navale, provaljujuće južno od Chatela. S uzvisine severno od Chatela, na kojoj se neprijatelj prolazno ustalio, bio je protunavalom opeta suzbačen. Istočno od Aire skršiše se neprijateljske navale većim delom već u našoj topovskoj paljbi. Pod večer obnovio je neprijatelj na obim stranama cesta, što vode iz Charpentrya u Romagnes i iz Nantilloisa na Cunel kao što i zapadno od Moze svoje navale. Po tvrdokornim smo ga bojevima, delomično protunavalama, suzbili. — Ludendorff.

Večernji izveštaj.

Berlin, 8. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Izmedju Cambraia i St. Quentina, u Champagnei i na Mozi razviše se novi teški bojevi. Južno od Cambraia i severno od St. Quentina suzbismo neprijateljske navale. U centrumu bojišta osvojio je neprijatelj ozemlje. Tu stojimo u teškom boju zapadno Bohaina i uzduž cesta što iz Bohaina vode na Cambrai i St. Quentin. U Champagnei i na Mozi skršiše se navale neprijatelja.

Položaj na ratištima.

Severno od Scarpe osvojili su Englezi navalom jedne selo u smeru Arras-Douai. Kod Cambrai ništa novoga. Severno od St. Quentina traju ogorčene borbe po svedočanstvu i nemačkih i francuskih izveštaja. Francuski izveštaj od 6. oktobra u večer piše o toj bici: Severno od St. Quentina trajala je bitka izmedju Morcourta i Sequeharta sav dan. Naše su čete osvojile Remancourt i farmu Thilloy, kao što i više utvrdjenih šumica. Na svojim se uporištima neprijatelj ogorčeno opire, a da ne može zadržati napredovanje naših četa. Naše čete osvajaju područje korak po korak. Dopremile su više stotina zarobljenika. A francuski izveštaj od 7. oktobra poslepodne dodaje: Severno od St. Quentina nastavio se boj dvostrukom žestinom. Neprijatelj je učinio brojne pokušaje, da nas potera iz tih položaja. Samo kod Tilloya postigao je mali uspeh. Inače bio je suzbijen. — Ogorčeni se bojevi biju takodjer na Suippes, severozapadno od Reimsa, i izmedju Argona i Moze, gde napadaju danomice Amerikanci velikim silama. Položaj se tečajem zadnjih dana nije gotovo nikako promenio. Nemački otpor raste danomice. — Engleski izveštaji ne javljaju ništa novoga. — U Srbiji povukle se austrijske čete na Leskovac. — Srpski izveštaj od 5. t. m. javlja osvojenje Vranja, gde su zaplenili mnogo topova i strojnih pušaka.

Pitanje mira.

Francuski glasovi protivni primirju i miru. — Važne izjave engleskog političara. — Engleske sumnje u nemačku demokraciju.

Ženeva, 6. Agencija Havas javlja: Predlog Nemačke i Austro-Ugarske, izveden po vernim agentima u utanačenom manevru izmedju središnjih vlasti, a upravljen na predsednika Wilsona, da se zaključi primirje, kao doskora i mir, je deo predvidjene mirovne ofenzive. Akoprem se francuska vlada ovim pitanjem oficijelno još nije bavila, ipak se može predvidjeti, kako će ga u sadanjim okolnostima rešiti! Odgovor može da bude tek odbijen. Da se razjasni ovo držanje, dovoljno je ispitati uzroke, koji su prinukali Nemačku na ovaj čin. Pre svega je umornost dvaju saveznika, koja su još jedina ostala verna. Drugo je poraz Bugarske, usled kojega je uništen san Nemačke za gospodstvom istoka kroz srednju Europu. U Nemačkoj je i nutarnja kriza, kojoj je posledica pad Hertlinga. Njegov je naslednik nastupio u parliamentu navеštenjem mirovne note po središnjim vlastima. Ovo je najčišći znak promene vremena. Istina je, da upravljači carstva uvidjaju, da im je pobeda konačno omakla. Oni vide svoje vojske kako od 18. jula, uzmiču pred pritiskom antantinih četa. Oni znadu, da će doskora biti potrebno daljnje uzmicanje na čitavoj fronti. Oni hoće, da prištede svojoj domovini invaziju, a to iz straha, da im ne bude vraćeno za sve strahote, koje su oni počinili u zapоsednutoj Francuskoj. Nemačka, koja napokon uvidja, da se približava sat kažne, zahteva od saveznika, da polože oružje. Ovo je otvoreno priznanje njezinog poraza. Da postignu ovaj cilj, hoće neprijatelji, da se stave pod zaštitu poštovanog imena gospodina Wilsona. Izjaviše se pripravnima, da udese pogovaranja na bazi, kojoj je on dao tako rečit izraz. Na ove predložene molbe odgovorio je Wilson već unapred, kad je 27. septembra 1918. dogovorno sa saveznicima izjavio, da se nikakov mir ne može sklopiti pogadjanjem ili nagodom. Jedini odgovor, kojeg zaslužuje ponuda središnjih vlasti, je onaj naših predja u konventu: Sa neprijateljem se ne pogadja na tlu zaposednute domovine.

London, 7. oktobra. (Reuter.) Brace, gradski tajnik za radnje u unutarnjem uredu, rekao je u svom govoru, kojeg je držao juče posle podne u Londonu, da Nemačka govori, ali mi, ona ne govori — mir, koji se u sadanjem vremenu ima da očekuje. Pre, nego što će se upustiti bilo na koji način u pregovaranja sa Nemačkom, mora biti uveren, da Nemačka želi isti, pravi mir. Ona ne može da zaboravi onog, što je Nemačka radila. Pre, nego budu saveznici velikodašni prama Nemačkoj, moraju biti pravedni prama sebi i svome narodu. Brace reče: Kakav je rekord Nemačke? Kako je vodila bojeve još u poslednjim danima? Ona je razorila kraj, gdje je morala uzmaknuti, do poslednjeg kamena. Ovim ne izgleda, da se Nemačka kaje. Da li bi pravedno bilo, kad bi Nemačka, koja je svojim pod-

mornicama i minama potapljala naše neoboružano bredovlje, na koncu rata postala većom trgovačkom vlasti? Da li bi pravedno bilo, da njezin industrijalni život ostane neoštećen, nakon što je razorila industriju Francuske i Belgije? Ne! Britanci moraju biti pravedni naprama nevinom narodu, koji je trpio postupkom Nemačke. Dali bi bilo pravedno, da poljodelstvo Nemačke ostane netaknuto, nakon što je tako okrutno opustošila poljodeljstvo u Francuskoj i Belgiji? Ne! Nemačka mora učiti, da rat nije tek djavolsko delo, nego, da se ne da ni platiti. Ne sme se dati zavesti mirovnom ponudom Nemačke. Ona želi da rastavi saveznike. Nemačka mora uistinu da se pokaje što ćemo se upustiti s njome na konferencu. Saveznici kane pobediti, te ako izdrže, veruje on, biće ovaj rat posledni svoje vrsti.

London, 8. (D. u.) Reuterov ured doznaje, da se u dobro upućenim krugovima komentira notu državnog kancelara na sledeći način: Može se priznati, da ima novi nemački kanceler pravo, da kaže, kako je on zastupao već davno ovo svoje sadašnje mišljenje i da je čovek liberalnog svetovnog nazora, u nemačkom smislu reči „liberalan". Ali mora se počekati, da li je pritisak vojničkih dogadjaja dovoljno silan, da uveri i nemački narod o nuždi, da trajno prihvati stranku liberalizma. Z drugim rečima: Imade li princ Maks snagu, da nametne svoje mišljenje svim delovima nemačkog naroda, akoprem zastupa iskreno to svoje mišljenje? Preobraćenje Nemačke k liberalnim idejama, kako je označeno oprekom izmedju izvoda podkancelara Payera i princa Maksa, usledilo je začudno brzo te valja čekati, da li će biti trajno. Uporedba teksta note na Wilsona i govora državnog tajnika Maksa sadržaje važne razlike. Dok veli naime državni kancelar u svojoj noti, da se stavlja na stanovište Wilsonovog programa, u svojem govoru u državnom saboru kaže, da stoji na stanovištu stranaka većine. Ako je ovaj program identičan s onim, kojega je „Berliner Tageblatt" priopćio, postaće ove razlike odmah jasne. U očigled ovih razlika nastaje pitanje, na kojem stanovištu stoji Nemačka, ili na stanovištu svoje note ili na stanovištu izjava u nemačkom saboru. Ova nota dopušta i različita tumačenja. Nije verojatno, da će Wilson raspravljati o primirju. On je odredio uvete predaje te nije verojatno, da će ih menjati i opozvati. Svet nije osvedočen, da je tvrdnja Nemaca, da imadu vladu, koja govori za narod, osnovana na činjenicama i svet neće o tome bit osvedočen, dok nije „carski sustav" javno otklonjen.

---

* **Odstup Hindenburga i Ludendorffa?** Beč 6. listopada. U stanovitim ovdašnjim krugovima širi se od jučer vest, da su stigle vesti iz Berlina, po kojima će u svezi sa temeljnim promenama u upravi carstva i u unutarnjoj političkoj upravi, doći doskora do promene kod najviših vojničkih mesta. Feldmaršal von Hindenburg skršen je od prevelikog rada te kani poći u mir, te se čini, da će ga slediti i njegov prvi savetnik general pešaštva von Ludendorff.

* **Srpski izveštaj** od 6. oktobra javlja: Posle osvojenja Vranja nastavili su Srbi progon neprijatelja te su zarobili 1500 momaka i zaplenili 12 topova i 30 strojnih pušaka.

* **Sto nudja vlada Česima i Jugoslavenima.** „Slovenski Narod" javlja iz Beča, da se u Beču pripravlja velikopotezna akcija sa svrkom, da se preustroji Austriju. Ostvariće se koalicijsko ministarstvo, u kojem će biti zastupane sve narodnosti. Predsednik toga ministarstva neka bude profesor Lamasch ili profesor Sylva-Tarouca, koji bi imali da započnu pregovarati sa narodima. Bečka je vlada pripravljena, priznati Česima njihovo povesno kraljestvo, Jogoslavenima zahteve deklaracije, s jedinom iznimkom, da se Nemcima prizna koridor do Trsta. — U Madžarskoj spremaju nešto sličnoga. Tamo bi preuzeo grof Szerenyi ili princ Windischgrätz ministarsko predsedništvo, a u kabinet bi stupili takodjer zastupnici ugnetavanih naroda, Slovaka, Srba, Ukrajinaca i Rumunja. Kad ne bi princ Windischgrätz mogao sastaviti kabineta, preuzeo bi ovu zadaću grof Karolyi. Hrvati bi dobili posvema slobodne ruke. Ugarska vlada traži samo to, da ostanu srpske i slovačke pokrajine i nadalje pod Madžarskom. Nema sumnje, da će Česi i Jugoslaveni otkloniti a limine ove ponude. — Ili sve ili ništa!

Iz slovenskog sveta.

Iz Hrvatske i Bosne. „Slovenski Narod" javlja iz Zagreba: Dne 5. i 6. oktobra vršio se u Zagrebu sastanak odaslanika iz Slovenije, Istre, Trsta, Hrvatske, Bosne-Hercegovine, Dalmacije i Ugarske, da se osnuje Narodno Veće SHS. Na tom se sastanku postigao potpuni sporazum bilo pogledom na ciljeve, bilo pogledom na Narodno Veće. Stvarni će se zaključci kasnije objaviti. — Taj korak znači važan napredak naše narodne stvari. Kratka vest, što dolazi iz Zagreba, javlja nam mnogo više, nego se može izraziti u ono malo reči. Narodna je koncentracija poštenih elemenata postala time zbiljom. Imaćemo našu vrhovnu narodnu vladu, kojoj će se morat pokoravati svaki Jugoslaven u svakom delu naše domovine. Ali time nije još sve učinjeno. Zaključci što se stvaraju, moraju se provesti medju narodom. Za to treba dugog i zdušnog rada. Mislimo na potrebu političke organizacije Istre, za koju se do sada nije ništa učinilo. Čim se nešto pokrene, naće se mnogo sledbenika i radnika. Napred dakle za narodnu stvar. — „Slovenski Narod" priopćuje nekoje zanimive statističke podatke iz Bosne. Popis pučanstva proveo se u Bosni i Hercegovini 1910. godine. Nabrojilo se onda 994.852 muških i 903.192 ženskih osoba, ukupno 1,899.044. Po veri bijaše 825.418 pravoslavnih, 612.137 Muslimana i 434.061 katolika. Ostali bijahu grko-katoličke, židovske (11,868) i protestantske vere. Osobitu je pažnju posvetila slavna vlada žandarmeriji u Bosni, koja je bila veoma razvijena i glavna institucija u zemlji. Oružnika beše u Bosni svršetkom 1912. godine 13.266. Za to je u Bosni i Hercegovini bilo posle četrdesetgodišnje okupacije samo 11·95 posto pismenih ljudi i pučke je škole pohadjalo samo 17 posto školske-obvezatne dece. U ostalom se bavila vlada i s kolonizacijom Bosne i Hercegovine te u zadnje doba podupirala akciju Südmarke, koja je htela i tamo zasejati nemstvo i stvoriti nekakva nemačka prava na Bosnu i Hercegovinu. Ali dobre i zle je nakane sprečio rat, koji znači za Bosnu katastrofu. Ime Potiorek, Trebinje, veleizdajnički procesi ostaće večiti dokumenti „kulturnog rada" Nemaca i Madžara u Bosni i Hercegovini. — „Jutarnji List" javlja: „U subotu i nedelju obavljena su važna većanja narodnih stranaka i skupina, koje su potpisale nedavno memorandum, koji je u bečkom parlamentu iznio dr. Korošec. — Predsedništvo hrvatsko-srpske koalicije razaslalo je sledeći poziv: „U sredu 9. listopada u 4 sata posle podne održaće se plenarna sednica saborskog kluba hrvatsko-srpske koalicije u saborskim klubskim prostorijama. Radi važnosti predmeta, o kojima će se većati, pozivlju se svi članovi, da bezuvetno dodju. Predsedništvo". Kako nas uverava naš pouzdanik, radi se o tome, da hrvatsko-srpska koalicija revidira svoje stanovište zauzeto u adresi, a ujedno radi se ozbiljno na osnovi, da i hrvatsko-srpska koalicija udje u Narodno Veće. — Frankovci, čini se, proživljavaju tešku krizu (da li i idemo?) Govori se, da će i u njihovim redovima na očigled novih situacija doći do „Umgrupiranja" na želju ličnosti, koje žele i traže da se i hrvatska stranka prava (frankovci), nakon izlučenja nekih elemenata, pridruži ostalim narodnim strankama, tako da se u ovim sudbonosnim časovima poluči željeno jedinstvo".

Iz Češke. Jučer se imao obdržavati veliki, veoma važni sastanak u Pragu, na koji su bili pozvani i zastupnici poljskog i jugoslavenskog naroda. Nemačke novine javljaju medjutim, da je većanje bilo opgodjeno, dok stigne Wilsonov odgovor na mirovnu notu. Zastupnik je Stanjek zamolio presedništvo zastupničke kuće, neka odgodi zasedanje parlamenta, dok ne stigne Wisonov odgovor. Dr. Gross otklonio je taj zahtev. — „Narodni Politika" javlja iz Beča, da će parlamenat usled posve nejasnog političkog položaja biti idućih dana odgodjen i da će biti imenovana nova vlada. Isti list piše, da vreme ne dopušta nikakve odgode zadnjih zaključaka, pošto austrijski parlamenat je u posvemašnjem rasulu te nije kadar, da stvori odlučno delo. Nije radi toga čudo, da u očigled jadnosti zastupničke kuće česka, jugoslavenska i poljska delegacija pretresivaju pitanje, da li imade u opće smisla, da se uzalud troši skupoceno vreme u bečkoj zastupničkoj kući i da se zadrži njegov slom. — „Grazer Tagblatt" donosi sledeću sensacijonalnu brzojavku iz Praga: U Pragu može se ustanoviti znatna promena raspoloženja. Dok je pre kokarda u slavenskim trobojnicama mogla dovesti čoveka u zatvor, počimlje sada nemački govor po praškim ulicama da imade neugodnih posledica a pogotovo, ako se govori nemački u tramvaju. Karakteristično jest, da ruska kafana, imade opet iste napise, koje je imalo pre rata i koje je tečajem rata prebojadisala. Pojavljaju se novi natpisi, koji podsećaju na balkanska i antantska prijateljstva. I Bugarska postala je opet popularna. Priča se, da će „Narodny Listi" sutra (8. t. m.) opet izaći bez oblastvene dozvole; jer valja dokazati, da li se u doba samoopredeljenja naroda može uopće preprečiti izdavanje najvećeg českog lista. Klofač i Stržiberny govorili su 6. t. m. na skupštini, kojoj je prisustvovalo 5000 osoba, te su stavili narodu u izgled česku nezavisnost. — Savez česke državno-pravno-demokratične stranke izjavlja, da mirovna ponuda nemačkih socijalista pretstavlja samo prikriveni predlog nemačkih centralista. Česko stanovište može jedino da zastupa zajednička poljsko-jugoslavenskočeska mirovna ponuda. Česi traže potpunu državnu nezavisnost.

Domaće vesti.

Jučerašnja naša vest, da je linijski kapetan Stahlberger preminuo, ne odgovara istini. Linijski kapetan Stahlberger je fala Bogu živ i zdrav.

Roditeljima dece dečjeg zabavišta javljamo, da se je naše dečje zabavište otvorilo u školi u ulici Cenide. Zabavište traje od 9—11 sati pre i od 2—4 posle podne. Tko nije još malenu decu od 3 do 6 godina zapisao, nek to učini bezodvlačno, da time koristi razvitku svojeg deteta.

Slava uredjivačima učiteljskih plaća u Istri! Pišu nama: „Učiteljski-tovariš" od 4. o. m. piše: „Deželni odbor kranjski je isplačal 1. oktobra t. l. vsemu kranjskemu učiteljstvu z mesečno plačo vred draginjsko doklado za 10 mesecev v izmeri 90 %". — A nama u Istri? Sramota! 10 meseci t. j. 300 dana uredjuju naše skuparinske doplatke, ali do danas ne vidjesmo ni pare. Ja sam i za ovaj mesec primio 25 K skuparinskog doplatka, da kupim malo konopa, pa da obesim sebe i obitelj. Već je 10 meseci, što nas vuku za nos! Ideš li u Poreč da se informiraš, vele, krivnja je u Beču! Idi u Beč, opet vele, nije krivnja tu, već u Poreču. I tako iz Poreča u Beč, pa opet natrag i uvek znadeš istu „štoriju". Znam, da ćemo sigurno dobiti taj doplatak, ali pitam ja Vas, kada? Zar niste još natiskali par banknota i za nas? Zar ne spada i Istra kao i Kranjska pod Austriju? Veleučena gospodo, maknite se! Dajte nam ono što nam po zakonu pripada! Oj Todore sve to gore!

Za naš list. U fond „Hrvatskog Lista" položio je gosp. Pavao Špada iz Barbana K 10·—, na čemu uprava lista srdačno zahvaljuje.

Milodari za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista, položio je gospodin Vitanović K 10·—. Darovatelju budi srdačna hvala. Napred za naše škole!

Dražba konja.

Kod c. k. Pferdeverwertungsstelle" u Pazinu prodavati će se 13. oktobra u 10 h pr. p. 19 kobila za rasplod i to na dražbi.

Dražbi bit će pripušteni samo oni natjecatelji, koji se mogu legitimirati jednom od političke oblasti potvrdjenom „legitimacijom kupnje", da su gojitelji konja. Za one koji žele natjecati se kod spomenute dražbe kobila za rasplod, vrijede slijedeći uvjeti: Legitimaciju kupnje mora natjecatelj poslati evidenčnom oficiru za konje (Pferdeevidenzoffizier) u Ljubljanu*), koji će potvrditi da je natjecatelj zbilja gojitelj konja. Kupljena kobila ne smije biti ni prodana ni darovana do konca decembra 1919. Kupac kobile dužan je da kobilu povede pod pastuha, koga mu odredi zapovjednik državne pastuharne. Kao dokaz mora na zahtjev vojničke oblasti pokazati potvrdu obavljenog pokrića. Ako bi se do konca decembra 1919 ustanovilo, da kobila nije sposobna za rasplod, ima vojnička vlast pravo, da kupi kobilu od posjednika i to za iskličnu cijenu koja je bila kod dražbe kad je posjednik kobilu kupio. Kobile koje budu kod klasifikacije konja pronadjene sposobnima za vojničku službu t. j. koje budu dobile „evidenčni list", te ako su zbilja sposobne za rasplod, neće biti — u koliko mogućnost dopušta — pozvane u vojničku službu.

Gojitelji konja pozivlju se, da što brojnije sudjeluje kod dražbe kobile za rasplod.

*) Opaska: Oni koji žele natjecati se kod dražbe 13. t. m. mogu kupnu legitimaciju donijeti u Pazinu na potvrdu evidenčnom oficira za konje, jer će on sam sudjelovati kod dražbe

---

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. Pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. auš. pošt. št. 28.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 10. oktobra 1918. — Broj 1168

Wilsonov odgovor na nemačku notu.

Washington, 8. (D. u.) Nota državnog tajnika na švicarskog opunomoćenika, kojom odgovara na notu nemačkoga državnoga kancelara, ima sledeći tekst:

Državni odeo, dne 8. oktobra 1918.

Gospodine!

Čast mi je, da u ime predsednika potvrdim primitak Vaše note od 6. oktobra, koja je uključavala i saopćenje nemačke vlade na predsednika, te mi je naloženo od predsednika, da Vas zamolim, da bi državnomi kancelaru javili sledeće:

Pre no što odgovori (predsednik o. u.) na zamolbu nemačke vlade te da bi ovaj odgovor lepao što iskreniji i odredjeniji, kako to traže važni interesi, što su s tim odgovorom skopčani, smatra predsednik Udruženih država nužnim, da se uveri o točnom smislu note državnog kancelara. Misli li državni kancelar, da carska nemačka vlada prihvaća uvete, koje je predsednik ustanovio u svojoj poslanici na kongres Udruženih država od 8. januara i u sledećim poslanicama i da bi svrha pregovaranja bila samo ona, sporazumeti se o praktičkim pojedinostima njihove uporabe? Predsednik Udruženih se država ćuti prinuždenim da izjavi k predlogu primirja, da se nebi osećao pozvanim, da predloži vladama, s kojima se vlada Udruženih država združila (asocijirala) proti središnjim vlastima, da sklope primirje, dok ove vlasti stoje na njihovom tlu. Dobra vera u svakoj diskusiji [the good faith of any discussion] zavisila bi naravski (manifestly) o tome, kako bi sredisnje vlasti pristale na to, da povlače bezodvlačno čete iz zaposednutih područja. Predsednik misli, da imade pravo i na pitanje, da li državni kancelar govori samo za one sile države [constituted autorities of the Empire], koje su do sada vodile rat. Odgovor na ovo pitanje smatra sa svakog stanovišta vanredno važnim.

Primite gospodine ponovno osiguranje mog visokog poštovanja.

Potpisan: Robert Lansing.

Berlin, 9. (D. u.) Wolffov ured javlja: Odgovor predsednika Wilsona ne predleži ovde još u službenom tekstu. Radi toga nije moguće točno ispitivanje teksta. Ipak proizlazi iz poznatog teksta, da će biti s nemačke strane nužna daljnja objašnjenja. Za to je potrebno, da vlada uzme stvar brižljivo u pretres. Odgovor na zadnji upit predsednika podan je govorom predsednika Fehrenbacha i sednici državnog sabora od 3. oktobra, koji je u ime nemačkog naroda i državnog sabora izjavio, da državni sabor odobrava mirovnu ponudu i da ju usvaja.

Berlin, 9. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ piše k odgovoru Wilsona: Odgovor predsednika Udruženih država bio je tek danas poznat u ovdješnjim zvaničnim krugovima te će biti doskora saopćen. Imademo razloga da očekujemo, da će omogućiti nastavak mirovnog koraka.

•

Nismo predugo čekali na Wilsonov odgovor. Doduše to, što nam danas Dopisni ured javlja nije definitivan odgovor, već samo predbežan a Lansing u ime predsednika Udruženih država izbegava svaku odredjenu pojedinost; za to ipak možemo naslućivati kakav će taj konačni odgovor biti Lansing veli, da predsednik Wilson želi biti u svom odgovoru što točniji i iskreniji. Radi toga traži nekoja objašnjenja obzirom na namere Nemačke i na značaj sadašnje nemačke vlade. Najprije pita nemačku vladu, da li ona prihvaća u potpunom opsegu Wilsonove poslanice te želi pregovarati samo o praktičnom načinu, kako bi ih se valjalo provesti, ili misli nemačka vlada otvoriti diskusiju o samim ovim poslanicama i njihovim pojedinim točkama. Nema sumnje, da bi Wilson pristao samo na pregovaranja, koja bi se odnosila na obistinjenje njegovih moralnih i državnopravnih postulata, dok bi otklonio svaku raspravu o opravdanosti navedenih njegovih načela.

Drugo se pitanje tiče značaja sadašnje nemačke vlade: da li zastupa ona samo one sile, koje su do sada vodile rat, ili je ona predstavnica nemačkog naroda, koji je militarizmom bio prisiljen, da se upusti u ovu pustolovinu. Kao emisar gore navedenih vlasti, što su do sada vladale Nemačkom, bio bi isključen od svakog pregovaranja sa svetovnom demokracijom. Mogao bi dakle pregovarati samo kao izaslanik nemačke demokracije, a za to mora prikazati svoje legitimacije. Praktički odgovor na ovo bi pitanje bila potpuna preobrazba Nemačke u demokratičnu državu i jamstva, koja bi osigurala njoj trajnost. Ovaj je zahtev još zamašniji i dalekosežniji od prvoga.

Što se tiče primirja veli Lansing, da se o tom ne može raspravljati, dok stoje vojske centralnih vlasti na tudjem području.

Wilson traži prema tome: Kao uvet za primirje: Ispražnjenje svīju područja, koja su središnje vlasti zaposele. Kao uvet za mirovna pregovaranja: Nedvoumno prihvaćanje Wilsonovih načela i posvemašnju demokratizaciju Nemačke.

O Austro-Ugarskoj u toj se noti uopće i ne govori. —

•

Nikakav odgovor na austro-ugarsku mirovnu notu.

Washington, 8. (D. u.) Reuter. Službeno se saopćuje, da se momentano ne misli odgovoriti na austro-ugarske mirovne ponude.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 9. (D. u.) Službeno se javlja: Taljiansko bojište: Topevska paljba pojačala se znatno na čitavoj gorskoj fronti. U dolini Tonale, na Ecavi i neposredno istočno od Brente došlo je do topovskih bojeva, koji su se razvili povoljno po nas. — Balkansko bojište: U Albaniji unišli su Francuzi i Srbi u Elbasan, kojega smo ispraznili. U južnoj staroj Srbiji ništa osobitoga. — Zapadno bojište: Kod jučerašnjih teških obrambenih bojeva imale su austro-ugarske čete podmaršala von Metzgera slavan udeo. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 9. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Izmedju Cambraia i St. Quentina planula je iz nova bitka. Uloživ moguće mase topništva i oklopljene vozove napao je Englez u svezi s Amerikancima i Francuzima na fronti od Cambraia do St. Quentina. Na severnom navalnom krilu bio je skršen juriš neprijatelja o podne po teškom boju zapadno od ceste, što iz Cambraia vodi u Bohain. U večernjim su se satovima skršili ovde ponovni napadaji neprijatelja. Na obim stranama rimske ceste, koja vodi u smeru na Le-Chateau, uspela je neprijatelju duboka provala u naše linije. Njegov smo udarac zahvatili na liniji Vajincourt-Elincourt i zapadno od Bohaina. Na južnom krilu navale mogao je neprijatelj steći samo malo ozemlja. Čete, koje se bore južno od Montbrehaina, suzbile su sve navale neprijatelja u svojoj prednjoj pešačkoj liniji. Ugrožene usled provale u centrumu bojne fronte, na boku morale su povući svoje krilo na zapadni rub Fresnoy-le-Grand. U Champagnei opetovali su Francuzi i Amerikanci izmedju Suippesa i zapadno od Aisne svoje navale, razvijajući velike sile. Išli su prema pronadjenim zapovedima ponovno zatim, da probiju našu frontu. Samo na obim stranama St. Etienne prodro je neprijatelj u naše linije. Poslepodne poduzeta protunavala suzbacila je opeta neprijatelja. Na ostaloj su se fronti posvema skršile navale neprijatelja. Suzbili smo delomične navale na Aisnei i veoma žestoke navale Amerikanca na istočnom rubu Argonske šume i u dolini Aire. Na istočnom bregu Moze napao je neprijatelj izmedju Brabanta i Ornesa uz jako delovanje topništva. Neprijatelj, što je prodro u šumu Consenvoye, bio je tamo zaustavljen. Na ostaloj smo ga fronti suzbili pred našim bojnim linijama. — Ludendorff.

Položaj na ratištima.

London, 8. (D. u.) General Haig javlja: Prodrli smo u Cambrai.

Francuski izveštaj od 7. oktobra u večer: U predelu St. Quentina izveli smo tečajem dana različita mesna poduzeća z dobrim uspehom. Tečajem zadnjih 24 sati dopremili smo preko 700 zarobjenika. Na Suippes i Arnes nije popustio otpor Nemaca. Na Arnes osvojili su protunavalom selo Etiene, koje je doskora za tim bilo opet osvojeno po Francuzima. Dalje na zapad osvojili su Francuzi po ljutom boju jaki opkopni sistem, koji je štitio okolicu južno od Isle. U ljutim su bojevima Francuzi stekli si izlaz iz St. Etiennea na Suippes. Kod Aumencourt le-petit iznudiše si francuske čete na dva mesta prelaz preko reke. Na levom su krilu Francuzi osvojili Berry-au-Bac.

Engleski izveštaj od 7. oktobra u večer: Severno od Scarpe pomaknuli smo našu frontu u širini od 4 milja unapred te smo osvojili Blache St. Vanst i Oppy sa preko 100 zarobljenika.

Engleski izveštaj od 8. oktobra poslepodne: Kod uspešnih mesnih bojeva, koji su se zbili jučer u okolici Montbresina i severno od tog mesta, dopremili su Englezi i Amerikanci preko 23 zarobljenika. Jutros rano napadosmo, čim je svanulo, na Cambrai unatoč jakoj kiši, koja je zadnje noći počela padati i koja još uvek traje. Iz prvih izveštaja proizlazi, da smo polučili povoljne uspehe.

Engleski izveštaj iz Palestine od 8. oktobra: Poslepodne 6. oktobra zaposela je naša konjica Zahle i Rejak, 33 odnosno 30 milja severozapadno od Damaska. Rejak je točka, gde se širokotračna železnica, koja dolazi sa severa, spaja s uskotračno palestinskom železnicom, koja je tako posvema u našem posedu. Zaplenili smo znatne količine vozova, železničkog materijala, municije i pionirskog orudja. Železničku stanicu i hangar za letala zapalio je neprijatelj pred svojim uzmakom. U predelu obale napustio je neprijatelj Beirut te se povlači na sever. 7. oktobra zaposele su naše čete Saidu, a da nisu naišle na otpor.

Amerikanski izveštaj od 7. oktobra: Naše su čete poterale neprijatelja iz Chatel-Cherery te su osvojile, svladav njegov zdvojni otpor, vladajuće uzvisine zapadno od Aire. Na ostalim odsecima ništa nova.

Izveštaj istočne armije od 6. oktobra: Austro-ugarske bojne sile, što su dolazile sa taljianske fronte, bile su 5. t. m, poražene kod Vranje te se povlače u neredu na sever, u smeru na Niš. Kod toga su prepustile Srbima i Francuzima, koji ih progone u smeru na Leskovac, 12 topova, medju kojima 6 teških i 30 strojnih pušaka te 1500 zarobljenika. Dalje na zapad dostigle su francuske čete jako nemačko odeljenje, što se povlačilo te je bilo raspršeno. Francuske su čete osvojile železničku stanicu Kačanik, a u kolodvoru mnogo transporta i od prilike 100 zarobljenika, medju kojima 5 časnika. U Albaniji prodiru savezničke čete preko Debra na Elbasan. Tečajem noći suzbili smo jako neprijateljsko odeljenje na volkanskim uzvisinama severozapadno od ušća Devolja u Langaicu.

Iz zastupničke kuće.

Ministar za zemaljsku obranu von Czapp dogadjajima u Kotoru.

U zastupničkoj je kući odgovorio ministar za zemaljsku obranu Czapp na upit narodnog zastupnika dr. Korošca, koji, se, kako je poznato, živo zauzeo za nastradale mornare u Kotoru i u Puli. Delo mornara, kazao je ministar, nije tako nevino, kako ga predočuje upit zastupnika. Bilo je dapače jedna od najtežih pobuna protiv vojničke stege, kako to proizlazi već iz osuda proti jednom delu krivaca. Značajno jest, da se prolila krv. Čin se mora tim strože prosudjivati, što je postojala opasnost, da se izgubi jedan deo flote. (Zastupni Seitz viče, da je ova parnica lakrdija sudbenog postupka. Vika kod socijalnih demokrata.) Daljnje pojedinosti ne može saopćiti, pošto ne želi prestići presudu. Ministar veli da će se kasnije svratiti na paušalne napadaje na stožer brodova. (Živahni medjupovici socijalnih demokrata). Hteo bi radi toga zamoliti visoku kuću, da bi i ona odustala od toga, da se bavi s tim pitanjem pre presude a to tim više, što informacije interpelanata mogu biti samo jednostrane. U tom pogledu hteo bi istaknuti samo to, da tvrdnja, da se postupalo s momčadi ponizujuće, ne odgovara istiniti i da je u protuslovlju već s time, što u zahtevima buntovničke momčadi nije o tome bilo ni reči. Pošto se radi o veoma teškoj stvari, ne može udovoljiti zahtevu interpelanta, da se kazneni postupak obustavi. — Za tim je govorio ministar o interpelanciji dr. Benkovića, koja se bavi sa zloporabom oružja satnika Wolffganga proti kapralu Tušaru.

Ministar za zemaljsku obranu brani Čehe.

Svaki se veoma dobro seća, kako je baš ministar von Czapp isticao neprikrivenom radošću svaki slučaj veleizdajništva Čeha na frontama. Sada je taj isti ministar ustao proti Čehu Stanjeku na obranu čeških vojnika. Ministar je kazao: I dela i žrtve čeških vojnika, koji su tečajem rata radosno udovoljili svojoj vojničkoj dužnosti te koji su zapečatili svoju vernost prema najvišem gospodaru svojim životom i svojim zdravljem, dokazuju, što je već istaknuo ministar predsednik nasuprot narodnom zastupniku Stanjeku, da se dogadjaji, što su se žalibože desili, imadu smatrati onim, što faktički jesu, naime kao zablude zavedenih proti vernosti, koju su zakleli.

Zahradnik odgovara.

Posle ministra za zemaljsku obranu dobio je reč češki zastupnik Zahradnik te kazao, da želi,

e bi to bio zadnji govor ministra Czappa u parlamentu. Zatim se svraća na jučerašnje izvode ministra predsednika te veli, da ne poznaje nikakvog austročeskog naroda već samo češki narod kao što i ne pozna domovine Austrije već jedino domovinu Češku. Česi će o odnošaju Nemaca u Češkoj pregovarati u Pragu bez pomoći bečke vlade te će se s nemačkom braćom sami složiti. Kod preobrazbe Austrije treda nastojati, da se narodi oproste jedan od drugoga glatko i bez krvoprolića.

Proglas poljskog regentskog veća.

Varšava, 7. (D. u.) Poljsko je regentsko veće izdalo proglas na poljski narod, u kojem ističe, da je u to doba volja poljskog naroda jedinstvena i jednodušna. Proglas ističe opće principe mira, koje je odredio Wilson i koje prihvaća sada celi svet kao osnovku za medjusobni život naroda te nastavlja: Što se tiče Poljske vode ova načela do ostvarenja nezavisne države, koja će obuhvaćati sve poljske zemlje te će imati izlaz na more, sa političkom i ekonomskom nezavisnošću kao što i sa terirorijalnim integritetom, koji mora biti zajamčen medjunarodnim ugovorima. Radi toga odredjujemo: 1 da se ima državno veće raspustiti; 2. da se stvori bezodvlačno vlada, sastavljena od zastupnika širokih slojeva naroda i svih političkih stranaka; 3. da se ovoj vladi naloži, da u sporazumu sa zastupnicima različitih poljskih skupina izradi izborni statut za poljski sabor, koji se mora osnivati na širokim, demokratskim principima i da najkasnije za mesec dana predloži taj statut regentskom veću na odobrenje i potvrdu. 4. da odmah zatim sazove sabor, kojemu će regentsko veće u skladu sa zakletvom predati svoju vlast.

Berlin, 8. Jučer poslepodne izašlo je u varšavskim novinama saopćenje nemačkog državnog kancelara na princa Radzivilla, u kojem javlja, da Nemačka diže vojničku okupaciju Poljske. U pismu nemačkog kancelare javlja se, da ima nemačka vlada nameru, da digne okupaciju u interesu poljskog naroda, koji pati usled okupacije. U savezu s tim saopćenjem biće proglašen saziv poljske ustavodavne skuštine.

* **Priznanje suverenosti češke države.** Beč. 7. Kako je poznato, priznala je antanta službeno suverenost češke države. Sada javljaju, da su s 1. oktobrom bila ustanovljena u Londonu, Washingtonu i Parizu češka poslaništva, koja uživaju sve privilegije ostalih poslaništva, Svakom je poslaništvu dodeljen posebni vojnički ataša za poslove češke armije.

* **Pozivi k caru.** Beč, 7. U političkim se krugovima govori, da će car još tečajem ove sedmice pozvati nekoje narodne vodje na večanje. Medju drugima biće pozvani i predsednik Narodnog veća dr. Korošec i vodja bosanskih Jugoslavena dr. Jovo Sumarić. U istu je svrhu pozvao ugarski predsednik Wekerle predsednika hrvatskoga sabora Medakovića k sebi, da s njim konferira. Valja naglasiti, da svi vodeći jugoslavenski političari stoje na stanovištu, da nijedna pojedina osoba ne može podati obvezatnih izjava i da je u ovu svrhu pozvan celokupni narod, da govori odnosno onaj organ, koji posluje kao njegova jedinstvena vrhovna narodna raprezentacija. Ovaj je organ Narodno veće.

* **Otpuštanje 49godišnjaka i poziv reklamiranika.** Beč, 8. Jednoj deputaciji narodnih zastupnika kazao je ministar za zemaljsku obranu, da će 49-godišnjaci biti otpušteni svakako još tečajem ove godine i da je bio već dan nalog, da se ovo otpuštanje čim žurnije provede. Istodobno biće pozvani u vojništvo nekoji reklamirani, da se dobavi naknada za vojsku.

* **Liman Sanders vraća se u Berlin.** London, 7. „Daily Express" javlja, da je nemački general Liman Sanders, koji je do sada zapovedao turske armije u Palestini, stigao sa stožerom u Carigrad i da putuje dalje u Berlin.

* **Francuski časnici u Sofiji.** Sofija, 7. (D. u.) Zastupnik transoceanskog društva javlja: Francuski pukovnik boravi od petka već kod ovdjašnjeg amerikanskog poslaništva. Danas je stiglo ovamo još 7 francuskih časnika. Iz upućene se strane javlja, da su se Moelov, Madžarov i Danailov dali skloniti, da ostanu u kabinetu. Stambuliski i Ghenadijev borave već 5 dana u palači ovdjašnjeg amerikanskog poslanika. Čim budu pušteni na slobodu biće Stambuliski navodno odmah kažnjen usled njegove boljševičke agitacije.

* **Vojničke priprave u Nizozemskoj.** Kako javlja službena nizozemska agentura, ukinuli su se kratkotrajni vojnički dopusti za čete, što stoje u Zeelandu i to radi toga, što se na susednom belgijskom ratnom području može desiti koješta; ili će trebat internirati čete, što bi prešle na nizozemsko područje ili zauzeti se za begunce, koji bi tražili zakloništa preko granice.

* **Španjolska bolest u Beču.** Usled širenja španjolske bolesti, dalo je zemaljsko školsko veće zatvoriti u Beču sve pučke i srednje škole kao što i zasebne škole te liceje. Ostaće zatvorene do 28. oktobra.

* **Kolera u Berlinu.** Berlin, 8. (D. u.) U Berlinu javilo se do 8. t. m. 18 slučajeva kolere.

* **Ostavka turskog kabineta.** Kako javlja carigradski list „Vacit" predao je veliki vezir Talaat-paša sultanu ostavku kabineta, koju je sultan prihvatio. Vodstvo posala bilo je do sastava novog kabineta povereno bivšem turskom poklisaru u Londonu Tevfik-paši.

* **Nemački listovi o Wilsonu.** Član nemačkog rajhstaga dr. Ludwig Haas piše u „Berliner Tagblattu" o Wilsonu medju ostalim: Wilson je od vajkada bio pacifista. Zastupao je, nazore, koje se još nedavno u doba zaslepjene gluposti u Nemačkoj smatralo utopijama i još više: kao veleizdajništvo. Drugi svoj izbor imade Wilson da zahvali svojim mislima o miru. Mnogo umetnoga je raspoloženja bilo stvoreno u Nemačkoj proti njemu. Kasnije će doba dokazati, da li je nemački narod u svojim odnošajima k Americi bio uvek dobro savetovan. Jedno je svakako stalno: Ako se danas obraćamo na Wilsona, osudjujemo politiku onih muževa, koji su početkom 1917 smatrali velikom mudrošću, da ga isključuju kao posrednika mira. Pitamo će, zgražajući se: koliko bede i nevolje bilo bi nam prištedilo mirnije i nestrastveno prosudjivanje u političkim stvarima?

* **Japanci u Samari.** Moskva, 7. (D. u.) Japanska su odelenja stigla u Samaru.

* **Smaknuća u Rusiji.** Moskva, 7. (D. u.) Polag službenih data smaknulo se tečajem zadnje sedmice u Rusiji 487 osoba, medju kojima i 4 žene. U moskovskoj centralnoj tamnici imade 1200 političkih uapšenika.

Iz slavenskog sveta.

Iz Bugarske. Čitamo u „Neue Freie Pressi": Dogadjaji u Bugarskoj prisilili su mnoge austrijske i ugarske državljane, da ostave bugarsko tlo i da se vrate svojim kućima. Oni pripovedaju zanimive potankosti o svojim putnim doživljajima u Bugarskoj. Na bugarskim postajama vidjeno je vrlo mnogo vojništva u slabom stanju, u poderanim cipelama. To su vojnici sa fronte, koji su napustili svoje jarke i pošli u gradove. Jedan putnik pripoveda, da su se općenito čudili, da gladni i u dronjke umotani vojnici nisu u vagonima napali putnike. U Sofiji samoj vlada potpun red. Na kolodvoru u Sofiji vidjena je velika množina nemačkog vojništva. Jedan osobni vlak, koji je došao u Sofiju prije balkanskog vlaka, zadržan je po bugarskim boljševičkim četama. Balkanski vlak provezao se Bugarskom bez upadica. U jednom predgradju Sofije napali su dezerteri jedan vlak te se popeli na krovove vagona, da se uzmognu voziti dalje. Vojništvo je pozvalo dezertere, da ostave vagone. Kad nisu poslušali, pucalo je vojništvo te je mnogo dezertera ubito. U Drinopolju utrnute su svjetiljke, jer su se bojali napadaja. Drugi putnik pripoveda: Položaj Nemaca, Austrijanaca i Madžara u Sofiji bio je poslednjih dana kritičan. Bojali su se, da će dezerteri doći u grad, da ih napadnu. Članovi austrijske i madžarske kolenije bili su u velikoj brizi. Dne 23. rujna proglašeno je u Sofiji opsadno stanje. Olakšanje je donio dolazak nemačkih i a. u. četa, koje su u velikim odredima prolazile gradom. Kad je došla vest, da je zaključeno primirje s antantom, zaključila je većina članova austrijske, nemačke i madžarske kolonije, da ostave grad. Vest o zaključku primirja s antantom izazvala je zanosno oduševljenje u čitavoj Sofiji i Bugarskoj. Želja za mirom porasla je poslednjih sedmica tako jako, da je bila samo jedna i to mirovna stranka. Vojnici sa fronte, koji su došli u Sofiju bez rublja i u otrcanom odelu, pobudjivali su samilost gradjanstva.

Iz sudnice.

Varanje s utezima.

Dne 3. oktobra 1918. držala se pred okružnim sudom u Puli pod predsedanjem savetnika Cegnara rasprava proti Antunu Millovaz, trgovcu i posedniku u Novigradu (Cittanova), njegovoj kćeri Mariji i suprużi Eleonori radi zločina prevare. Državno odvetništvo je svu trojicu stavilo pod optužbu, što se nije bolje označenih dana meseca juna do oktobra 1917. u prostorijama općinske aprovizacije odnosno u vlastitom dućanu postavljali prigodom vaganja živežnih namirnica na jednu stranu vage težinu od 2 dekagrama i time oštećivali svakoga kupca za 2 dekagrama. Svu trojicu je branio odvetnik dr. Zennaro. Optuženik Antun Millovaz se branio tvrdeći, da je postavio na jednu stranu vage ne težinu od 2 dkgr već težinu od 1 dkgr, budući je na toj strani vage manjkao jedan šaraf, da time izjednači vagu. Njegova kći Marija se branila tvrdeći, da je, doduše bila postavila na jednu stranu vage težinu od 2 dkgr, da si nadoknadi prišteđe manjke, ali posle, da se predomislila i izvadila ta 2 dkgr pre nego li je odvagala Regini Verginella muku. Njegova žena Eleonora se branila, da ona nije ništa kriva, jer nije bila zaposlena u dućanu sa vaganjem. — Sudbeni dvor je nakon preslušanja svedokinja Josipe Rocchetti i Judite Tujach, te svedoka Ivana Drolca i Josipa Germeka proglasio optuženike Antuna Millovaz i njegovu kćer Mariju krivima ne radi zločina, već samo radi prekršaja prevare, jer se smatralo da šteta, nanešena strankama vaganjem ne nadmašuje iznos od 200 K, koji se zahteva za kvalifikaciju zločina. Radi toga je Antun Millovaz bio kažnjen na dva tedna zatvora, pooštrenog sa jednim osamljenjem tekom kazne, a njegova kći Marija na 50 K globe, pretvorene u slučaju neuterivosti u 5 dana zatvora. Eleonora Millovaz, supruga Antuna, bila je rešena, jer se njezina krivnja nije mogla dokazati. Optuženici Antun i Marija Millovaz su protiv ove osude uložili ništovnu žaobu, jer da se smatraju posve neduźnima.

Dopisi iz Istre.

Sv. Martin-Buzet. Dne 24. rujna beše brzojavno javljeno, da je nemila smrt pokosila našeg dobrog zemljaka 24-godišnjeg Jakova Drašić, oficijanta na sudu u Kopru. Pokojnik je nastupio vojničku službu pred godinu dana po prilici. Proboravio je nekoliko meseci na talijanskom bojištu, gde je i obolio. Otposlaše ga na lečenje u Beč te se u jednoj od tamošnjih bolnica za uvek smirio. Beše mladić blage ćudi, našeg slavenskog mišljenja pa ga je svatko zavolio, tko je imao prilike upoznati ga. Vječnaja mu pamjat! Prijatelj.

Dnevne vesti.

Peštanska sinagoga uzbunjena! Poslednji govor češkog zastupnika Stanjeka izazvao je u madžarskoj štampi veliku buru. Madžari svom žestinom i sa najvećim ogorčenjem odbijaju češke zahteve, čije ostvarenje znači propast njihovog gospodstva. „Budapesti Hirlap" se na uvodnom mestu bavi sa češkim zahtevima te kaže: „Moramo konstatovati, da madžarski narod u principu nije bio nikada protiv toga, da Česi izgrade nacijonalni karakter svoje zemlje, ali je odlučno ustao protiv toga, da se krnje madžarska prava i interesi. Svadjama u parlamentu i ministarskim prosvedima ne mogu se lečiti ovakve rane na telu države. Ovde jedan austrijski državljanin grdi državu, u čijem parlamentu sedi, a uzvisuje neprijatelja, s kojim se država bori na život i smrt, a još se i hvali time, da su bili prisiljeni na borbu. Ali to je samo stvar Austrije, koju je to rešila delom natezanjem i prosvedima, delom amnestijom. Nas zanima samo onaj deo Stanjekovog govora, u kojemu govori o tom, da je Austrija pokorila Češku. Češka je kroz stoleća bila zaista pokorena i potlačena zemlja, a da Česi nisu ni pokušali, da promene ovo stanje, dočim su Madžari neprestano vodili borbe za svoju slobodu. Šta je za to vreme radio češki narod? Njegova je aristokracija poplavila dvor, on sam je ispunio austrijsku birokraciju i časništvo. Nije to bio potlačen narod, već gospodujuća klasa. Kod kuće je njihova zemlja usled protumadžarske politike Austrije postala prvom industrijalnom zemljom, a narod je, živio u najvećem blagostanju. Strašno je čitati ona historijska djela, u kojima je opisana politika Austrije protiv gospodarskog života i ustava Ugarske a ipak je madžarski narod u časovima najveće pogibelji uvek spasio svoga okrunjenoga kralja. (To je madjarske istina!) Historija madžarskog naroda ne poznaje neveru, (vidi 1848!) zastupnika Stanjeka. Madžarski narod ima svoje grehe, ima ih u neizmernoj taštini svojih političara, u večitom natjecanju, u nacijonalnoj mržnji. Da nema ovih greha, ne bi izostali iz reda prvih II. naroda Evrope. Ali u ovom sudbonosnom času naglasujemo, da sada ništa nije važno, samo jedno: spasiti narod i domovinu.

Limeni šeširi za gospodje. To je najnovije na području ženske gospodjinske mode, u Londonu. Razne trgovine sa ženskim šeširima stavile se u promet „Tin hats" kao redovitu robu, a jedna velika trgovačka kuća oglašuje kacige za oba spola. Kacige za gospodje dvostruko su skuplje od onih za gospodu, ali su za to u svojoj nutrini mekano postavljene, te imadu gore lepo svetlo puce. — Ne doskora če se jamačno s tim kacigama deca „igrati soldata".

a vidjeli smo da polazi škole djece:

talijanske	hrvatske	ukupno
5833	2188	8021

dakle ne polazi nikakovu školu djece:

talijanske	hrvatske	ukupno
771	851	1622

Tijekom rasprave rekoh već, da po mojem mnijenju u ovom kotaru uopće sva talijanska djeca polaze školu, te se usudjujem ustvrditi, da ovo 1622 djece, što ne polazi školu, da su sve ovo djeca hrvatskog općevnog jezika.

Rekoh prije, da ima u porečkom kotaru 922 inostranaca. Treba uzeti u obzir i djecu ovih, jer su i oni dužni polaziti školu, a taj bi broj mogao biti okolo 147, tako da broj djece, što ne polaze nikakovu školu u porečkom kotaru iznosi 1769, što su po mome mnijenju samo djeca hrvatskog općevnog jezika, jer djeca inostranaca sigurno polaze talijanske škole.

Tko pobliže pozna porečki kotar i znade kako ljudi kod kuće govore, mora reći, da će kod budućeg popisa pučanstva broj naših ljudi ponarasti na 50%. I ovo je uzrok, što ja ovdje velim, da sva djeca, što ne polaze školu, da su hrvatska, a prama tome ima jošte i hrvatske djece u talijanskim školama, jer hrvatskih nemaju.

Pogledamo li brojke u pojedinim općinama porečkog kotara vidimo, da je 1577 hrvatske djece bez škole, a 306 ih polazi u talijanske škole.

Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi prama broju djece morala biti u porečkom kotaru 83 talijanska pokrajinska učitelja, a bilo ih je 78, dok bi hrvatskih pokrajinskih učitelja moralo biti 38, a bilo ih je samo 6.

2. zasebne škole:

Legina škola u Krmedu.

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 62 djece.

Hrvatskih škola uopće u ovoj općini nije bilo.

II. Zaključci:

Od 2649 stanovnika moralo bi biti 423 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 2452; ovi bi morali imati 392 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 talijanskih pokrajinskih učitelja, a vidjeli smo, da ih je bilo 6.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 193; ovi bi morali imati 31 djece, koji su bili bez škole.

Na svako 409 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

193 stanovnika hrvatskog općevnog jezika nema niti jednog učitelja.

Uzevši u obzir samo onu dijete, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Bale:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 58 učenika;

Na 30 djece hrvatskog općevnog jezika nije bilo niti jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja.

Talijanske škole polazi (ubrojivši ovamo i Leginu) 408 djece, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 392, dakle sva djeca hrvatskog općevnog jezika polaze školu i jošte 16 djece hrvatskog općevnog jezika imade u talijanskim školama.

Kada bi broj polazeće djece odgovarao 16% stanovništva, onda bi moralo u ovoj općini biti 2450 stanovnika talijanskog općevnog jezika; a statistika ih nabraja 2452, dakle brojke posve odgovaraju.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godištu 1900.—1910. od 1738 na 2452 t. j. 714, a u postocima 41%.

Broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika pao od 453 na 193 ili za 260, a u postocima 58%.

Leginu školu u Krmedu polaze djeca iz onoga sela. U ovom selu nabrojeno je u godini 1900. samo 3 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a 10 godina kasnije 296. Ovi bi morali imati 47 djece, a vidimo, da je onu talijansku Leginu školu polazilo 62 djece.

Istaknuti treba i tu činjenicu, što je u Krmedu nabrojeno 1900. godine 257 Hrvata, a 10 godina kasnije samo 6.

Cijela bi općina morala imati 423 djece za školu, a vidjeli smo, da talijanske škole polazi 408 djece, to ima u ovoj općini još uvijek 15 djece bez ikakve škole. Pošto ima selo Goleš 134 stanovnika, to će biti samo u ovom selu 21 dijete bez škole. Po ovome možemo zaključiti: U općini Bale ima 32 hrvatske djece od kojih 16 polazi talijanske, a 15 ih je bez ikakove škole.

Sela Krmed i Goleš su čisto hrvatska. Tu nema niti jedne obitelji, koja talijanski govori, a ipak je u Krmedu bila talijanska Legina škola. Za koga? Za hrvatsku djecu. Ako uzmemo selo Krmed kao čisto hrvatsko (302 stanovnika) i Goleš (134 stanovnika) te u bližnjoj okolici Bale (62 stanovnika) ima u ovoj općini 498 stanovnika Hrvata, koji bi morali imati okruglo 80 djece i za ovu djece godine 1913. nije bilo hrvatske škole, te su ova djeca polazila talijanske škole.

Prošle godine utemeljena je u Krmedu javna hrvatska škola.

Čudnovato je malko, kako je u 10-godištu 1900.—1910. broj Hrvata u ovoj općini pao od 453 na 193. Nadajmo se, da će se kod budućeg popisa ova neobična promjena popraviti, te da će broj Hrvata narasti na pravo stanje.

2. Općina Barban.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Barban — osim 6 inostranaca — 4102 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . . 1		slovenski . .	11	ili 98%
češki 1		hrvatski . .	3995	
	talijanski . . 94 ili 2%.			

Popis pučanstva od godine 1910. navadja stanovnika talijanskog općevnog jezika po selima općine Barban ovako:

Barban . . 78 Šajini . . 3 Rakalj . . 13.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3441, a deset godina kasnije 4006 ili više 565 ili 17%.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 139, a 10 godina kasnije 94, ili 45 manje ili 33% manje.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo od 3597 na 4102 ili za 505, ili za 14%.

b) hrvatske:

u Baratu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 78 djece;
" Kanfanaru: 1- " " 1 " " " 80 "
" Rov. Selu: 1- " " 1 " " " 103 "

2. zasebne škole

a) talijanske:

Legina škola u Šošićima.

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 85 djece;

Škole u Kanfanaru i Rov. Selu bile su doduše 1913. još pod zadnjičkom upravom, nu na stvari to ništa ne mijenja.

II. Zaključci.

Od 3779 stanovnika moralo bi biti 604 dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 889. Ovi bi morali imati 142 djece za školu.

Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi morala biti u ovoj općini 2 talijanska pokrajinska učitelja, a bila su 3.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2884. Ovi bi morali imati 461 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 pokrajinskih hrvatskih učitelja, a bila su 3.

Na svako 296 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na svako 962 stanovnika hrvatskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Kada bi na svako 296 stanovnika hrvatskog općevnog jezika došao 1 učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, onda bi u ovoj općini moralo biti 10 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su 3.

889 stanovnika talijanskog općevnog jezika imade isti broj učitelja (3), kao i 2884 Hrvata i Slovenaca.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u općini Kanfanar:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 72 učenika;
" 1 hrvatskog " " " 87 "

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) hrvatske:

u Barbanu: 2-razredna sa 2 učiteljske sile i 136 djece.

2. pomoćne hrvatske škole:

u Pornjanu: sa 60 djece;
„ Šajinima: „ 36 „
„ Hreljićima: „ 77 „

3. zasebne

Družbina škola u Raklju:
1 razredna sa 1 učiteljskom silom i 43 djece.

U ovoj općini utemeljene su bile godine 1913. pokrajinske škole, sve jednorazrednice u Hreljićima, Šajinima i Petehima, nu nijesu bile otvorene radi pomanjkanja prostorija. Kasnije utemeljena jest jednorazrednica i u Raklju, koja je pred malo vremena proširena na dvorazrednicu. Prošle godine bile su aktivirane škole u Raklju i Hreljićima, a kada nastupe normalne prilike, otvorit će se i one druge dvije. Istaknuti moram, da su sve škole u općini Barban utemeljene kao jednorazrednice, a bit će svuda djece za dvorazrednicu. I škola u Barbanu je proširena na dvorazrednicu. Vode se izvidi za utemeljenje javne škole u Pornjanu.

II. Zaključci:

Od 4102 stanovnika moralo bi biti 656 djece dužne polaziti školu.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 94. Ovi bi morali imati 15 djece za školu.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 4006. Ovi bi morali imati 641 dijete za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 9 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a bila su samo 2.

Na svako 2003 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na 1 pokrajinskog učitelja dolazilo je 68 djece, koji polaze školu.

Sve hrvatske škole polazi 352 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 641, dakle 289 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu, a broj sve djece, što ne polazi školu iznosi 304, što iznaša u postocima 47%.

Kotar Pula.

1. Općina Bale.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Bale — osim 5 inostranaca i 3 vojnika — ukupno 2649 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 4		slovenski . . . 6	ili 7%
talijanski . . 2452 ili 92%		hrvatski . . . 187	

Popis pučanstva navadja stanovništvo po općevnom jeziku po poreznim općinama ovako:

talijanski 1900.	talijanski 1910.		hrvatski 1900.	hrvatski 1910.
3	296	Krmed	257	6
—	9	Golaš	96	125
1735	2144	Bale	100	62

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 453, a 10 godina kasnije 193.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 1738, a 10 godina kasnije 2452.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo u 10 godištu 1900.—1910. od 2207 na 2649 ili za 442, a u postocima za 20%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

Bale: 4-razredna sa 6 učiteljskih sila i 346 djece.

Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika u zadnjem 10 godištu pao od 139 na 94 ili za 33%, a broj je stanovnika hrvatskog općevnog jezika narastao za 565 ili za 17%.

---

3. Općina Kanfanar.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prema popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Kanfanar — osim 16 inostranaca — 3779 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . . 5	slovenski . . 32	ili 76%
češki . . . 1	hrvatski . . 2832	
	talijanski . . 889 ili 23%.	

Popis pučanstva navadja talijanski općevni jezik po selima općine Kanfanar ovako:

1900.		1910.
—	Burići	7
141	Kanfanar	508
7	Marići	—
—	Matohanci	26
—	Kurili	7
—	Morgani	3
11	Rojal	8
1	Šoštići	68
39	Rov. Selo	253
—	Šorići	9
Ukupno 199		889

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 3073, a 10 godina kasnije [illegible].

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 199, a 10 godina kasnije 889.

Stanovništvo je u ovoj općini naraslo od 3297 na 3779 ili za 14%.

2. Stanje škola: U ovoj općini bile su 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

u Kanfanaru: 1-razredna sa 2 učiteljske sile i 136 djece;
u Rov. Selu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 60 djece;

…ojedini broj 16 h.

…NA lista: U pretplati … čitavu god. K 48·—, … polugodište K 24·—, … mesečno K 12·—, me… čno K 4·—, u malopro… ji 16 fil. pojedini broj. …GLASI primaju se u … pravi lista trg Custoza 1 … sak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

…odina IV. — U Puli, petak 11. oktobra 1918. — Broj 1169

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 10. (D. u.) Službeno se javlja: Ta…nsko bojište: Mestimice živahnija talijanska iz…nička delatnost. — B…lkansko bojište: Na Skum…u se je izjalovio pokušaj prekoračenja talijanskih …njaničkih odelenja. Severozapadno i severno od …skovca razviše se bojevi. Za našim linijama uni…ne su srpske i crnogorske čete. — Zapadno …jište: Severno od Verduna, kod Beaumonta, …bise naši lovci, zajedno sa renskim pukovnijama …bedonosno teške juriše. — Poglavica generalnog …žera.

Nemački.

Berlin, 10. (D. u.) Iz velikog se glavnog …ana službeno javlja: Zapadno bojište: Na bojištu …edju Cambraiom i St. Quentinom povukosmo se …stražnje položaje. Cambrai smo ispraznili. Uspe…im, oklopnim vozovima poduzetim protunavalama, …je su nas na veče 8. oktobra do jugoistočno od …ambraia dovele natrag u posed Seranvillersa i vi…na na obim stranama Ernesa, u prvom su redu …avarske i renske pukovnije, kao i čete nemačke …vačke divizije, bitno olakotile oslobodjenje od ne…ijatelja. Tekom jučerašnjeg dana sledio je nepri…telj na obim stranama rimske ceste u pravcu na …-Cateau sa jačim silama. Naše prednje čete od…še konjanicu, koja je tu nastupila zajedno sa …klopnim vozovima. Boreći se korak po korak, po…ikoše se iste pred jačim pešadijskim navalama u …oje nove linije. Na veče je neprijatelj stajao …točno od linije Bertry—Bussigny—Bohain. U Cham…ignei suzbite su neprijateljske navala na obim …ranama St. Etiennea. Medju Argonama i kosom …rnes predjoše Amerikanci, na istočnom bregu …loze zajedno sa Francuzima, ponovno na jedin…vene navale. Na rubu Argona izjaloviše se ove uz …ške gubitke po neprijatelja. Cornay, u koji je ne…rijatelj provalio, bio je opeta osvojen. Glavni …darac navala, poduzetih medju Aireom i Mozom, …io je uperen na Sommerance i Romagnes. Posle …ojeva punih promena, ostaše oba mesta u našim …ukama. Neprijatelja, koji je provalio preko Ro…magnesa i zapadno do Cunela, badenske su pu…ovnije opeta bacile natrag. Na istočnom bregu …loze suzbismo neprijatelja kod i istočno Sivrya te …peta osvojismo Sivry, koji je privremeno bio iz…ubljen. Severozapadno i severno od Beaumonta …zjalovio se neprijateljev sunak pred linijama austro…garskih lovaca i renskih pukovnija. — Ludendorff.

Položaj na ratištima.

Feldmaršal Haig javlja od 9. oktobra: Istočno …d Sequeharta i u smeru na Bohain i Maretz po…zili smo jučer daljnje uspehe. Naše su čete do…rle do zapadnog ruba Wallincourta te su osvo…le Forenville. Jutros u 5 sati i 20 časaka obno…li samo navalu na čitavoj fronti. Prvi izveštaji …tljaju, da smo b zo napredovali na čitavoj fronti. …everno od Cambraia osvojili smo Ramaillies te …nudili prelaz preko Selde. Naše su čete prodrle …Cambrai. Broj zarobljeni a, dopremljenih od nas, …dilazi 8000. Zaplenili smo mnogo topova.

Pitanje mira.

London, 9. O utisku mirovne ponude sre…išnjih vlasti javlja Reuter izvadak iz španjolske …tampe. Prema tome piše „El Liberal": Na zapad…noj je fronti pokopan častohlepni despotizam za …uvek, ma bila sudbina primirja ova ili ona. Sva…kako će mir doći doskora. Pobeda naroda, koji su …rotivnici militarizma, velik je korak, da se učvrsti …avez naroda. „El Pais" piše: Demokracija je po…bedila a u buduće biće ljudi gradjani i ne robovi.

Budimpešta, 9. (D. u.) „Az Est" javlja iz …erlina, da zahtev, neka se isprazne zaposednuta …područja, neće biti zapreka za daljnja mirovna pre…govaranja. Bez preteranog se optimizma može ka…zati, da postoje najbolji izgledi za mir.

Gradac, 10. „Tagespost" piše o zahtevu …zapadnih vlasti, da se pre mora izprazniti zapo…sednuta područja a tek onda, da se može prego…varati o primirju, medju ostalim: K vladama sre…dišnjih vlasti pristupa sudbonosno pitanje. Moraće …odlučiti, koja odluka odgovara više njihovim inte…resima. Moraće se saslušati vojničke vodje ali još …više odgovorne političare, koji poznavaju naše unu…traje fronte i koji mogu prosuditi, u koliko su tu …dani preduveti, da se ispune Wilsonovi zahtevi. Teška je odgovornost, koja pristupa politici sre…dišnjih vlasti, i goleme su mere, kojima se danas …odmerava sudbinu. Beskrajne će reke krvi još pro…teći, ako traje još rat; beskrajno se dobroga može učiniti, ako se njemu čini kraj. Sudbina dugih godina i mnogih pokolenja zavisi o tom rešenju.

Berlin, 10. (D. u.) Večanja odlučujućih krugova o odgovoru na Wilsonovu notu, koja su započela u prisutnosti generalkvatirmajstora Ludendorffa, nastavila se danas. Izgleda, piše „Vossische Zeitung", da će rezultat ovih večanja biti odgovor na predsednika, koji će omogusiti uspešno nastavljanje mirovnog koraka. Čini se, da je veće državnih tajnika stajalo na stanovištu, da će pojedina zaposednuća i ispražnjenja biti predmetom utanačenja kod pregovaranja za primirje. Prema „Lokalanzeigeru" postoji u vlade želja, da požuri čim više korake, koji se imadu poduzeti. Radi toga mora ono, što se ima kazati, biti čim jasnije izraženo, da se time odgovor i protuodgovor dovedu bez stranputica k cilju.

Ženeva, 9. (D. u.) „Agence Havas" javlja: U 5 sati poslepodne pojavi se Clemenceau radosnim licem u kuloarima. Sa sviju strana propitivali se ljudi o položaju. „Sve ide dobro", kazao je ministar presednik. Amerikanci upotrebljavaju veoma snažno lakte, katkada i pre vratolomno, ali uvek sa sjajnim uspehom. Operacije razvijaju se danomice izvrsno. To je jedini odgovor, koji zaslužuju Nemci. — „Agence Havas" širi za tim sledeće saopćenje: Odgovor predsednika Wilsona prima se u komori veoma povoljno. Svi zastupnici, bez razlike stranke, priznaju, da sadržaj odrazuje na divan način osećaje francuskog naroda, koji, kao što i Wilson, ne želi produljenje rata, ali traži jamstva za sadašnjost i zaloge budućnost. Ako vodeći muževi u Nemačkoj neće da slušaju na ove reči, nosiće odgovornost za trajanje rata i njegove dalnje posledice.

---

* **Finski kralj izabran.** Helsingfors, 10. (D. u.) U tajnoj je sednici bio danas po § 38 ustava od godine 1772 (!) izabran princ Friedrich Karl Hessenski finskim kraljem. Bio je izabran poklikom. Agrarci i malobrojni republikanci demonstrirali su proti izboru time, što se nisu digli sa sedalica.

* **Rajhstag** biće polag mišljenja parlamentarnih krugova sazvan iduće sedmice.

* **Proglas regentskog veća u Varšavi.** „Berliner Tagblatt" piše: Proglas poljskog regentskog veća, koji traži Veliku Poljsku, sveopće je prenerazio. Kako doznajemo s poljske strane, usledio je u dogovoru s oblastima okupacije.

* **Pregovaranja izmedju Poljaka i Ukrajinaca.** Beč, 9. Poljsko je kolo opunomoćilo predsedništvo, da u prikladnom trenutku stupi u pregovaranja s ukrajinskim klubom, da postigne obostrani sporazum.

* **„Narodni Listy" izlaziće opet:** „Slovenski Narod" javlja: „Narodni Listy" izaće u četvrtak opet.

* **Narodnosna „sloboda" u Madžarskoj.** „Narodnie Noviny" javljaju: Prigogom neke kazališne predstave meseca marta u Pritkepu pri Turčinskom Sv. Martinu svirali su muzikanti medju predstavom „Hej Slovane" i „Kde domov muj". Madžarske su oblasti radi toga odredile istragu, kojoj je sledio kazneni postupak proti Pavlu Bucioku iz Tur. Sv. Martina, budući se on odvažio, da zapovedi sviračima, neka sviraju „Hej Slovane" i „Kde domov muj." Buciok bio je osudjen na 6 meseca tammice a Madjarska spašena česko-slovačke pogibelji.

* **Trumbić u Londonu.** „Zeit" javlja iz Londona, da je pročelnik jugoslavenskoga odbora dr. Trumbić stigao u London.

* **Deklaracija savetovnog odbora trgovačke i obrtničke komore. — Izmišljotina.** Dopisni je ured doneo neku deklaraciju, u kojoj su se članovi savetovnog odbora tršćanske trgovačke i obrtničke komore izrekli za to, neka se iz Trsta i okolice učini trajno samostalno-autonomni grad u neposrednoj svezi s Austrijom. Deklaracija je svuda pobudila pozornost, a medju članovima savetovnog odbora tršćanske trgovačke i obrtničke komore začudjenje. „Lavoratore" priopćuje razgovor z bivšim predsednikom komore i sadašnjim članom savetovnog odbora Scaramanga, koji je izjavio, da je za deklaraciju doznao tek — po isveštaju dopisnoga ureda. Scaramanga prisustvovao je svim sednicama komore, ali nikad se nije govorilo o kakvoj deklaraciji. „Lavoratore" doznaje, da i svi ostali članovi ne znadu ništa o toj deklaraciji. — „Deklaracija" je dakle samo nespretno manevriranje Nemaca u tršćanskom pitanju.

* **Vrhunac bezobraznosti.** Nemački nacionalac dr. Schürff kazao je u zastupničkoj kući: Nama se Nemcima plaćuje sada sve, što smo državi i narodima dobroga učinili, najcrnijom nezahvalnošću. — Što su Nemci državi i narodima dobroga učinili? Zašto bi im morali biti zahvalni? Možda za njihove denuncijacije? Vratićemo im milo za drago i nećemo tražiti zahvalnosti!

* **Kakva je u „oslobodjenim" ruskim pokrajinama vladala sloboda.** „Berliner Tagblatt" priopćuje članak, u kojem traži pomilovanje za Liebknechta i za druge ljude, osobito za one, osudjene u zaposednutim pokrajinama te navodi nekoja imena. „Libausche Zeitung" javlja bez tumača u svom broju od 27. septembra, da je odvetnik u Wesenbergu Eduard Waldmann bio osudjen na 15 godina tamnice radi toga, što je obdržavao sastanak bez oblastvene dozvole. Radi istog delikta i u istom mestu bili su osudjeni na 15 godina tamnice još sledeći: Martin Kutti, gradonačelnik u Wesenbergu, Gustav Pagli, bankovni činovnik, Tõnis Sarehere, vo posednik, Juraj Tivas, posednik, Oskar Tivas, vodja tvornice. Radi širenja neistinitih vesti bili su osudjeni: na pet godina tamnice Gustav Hüppler, trgovac u Revalu, na deset godina tamnice Evald Pajos, geometar u Wesenburgu. — To je samo maleni izbor tih osuda. Da li je carističku Rusija ikada osudjivala ljude na 15 godina tamnice, radi sastanka, obdržanoga bez oblastvene dozvole ili na 10 godina tamnice radi širenja neistinitih vesti, koji su uostalom mogle biti samo neugodne, ali ipak istinite. Ove vesti, koje dopiru tek sada u javnost, bacaju jarko svetlo na čitav jedan militaristički, užasni sustav, kažu nam način, kako su nemački vlastodržci oslobadjali tudje narode, ali su tek posena svega onoga, što se u tim okupiranim pokrajinama desilo. Kakvu zadovoljštinu će dobiti nevini ovi ljudi. Biće li samo pomilovani kao krivci, a krivci, što su ih osudili, uživaće i dalje potpunu slobodu? Da li bi to bila pravednost?

* **Za Pilsudskoga.** Kako je poznato, bio je vodja poljskih legija, Pilsudski, u svoje doba bez razloga deportiran iz Poljske sa šefom njegovog stožera Sonkovskim. Pilsudski te zakrivio samo to, što je verovao rečima središnjih vlasti te smatrao Poljsku zaista nezavisnom i suverenom kraljevinom. Radi toga čami još sada negde u Nemačkoj. Sada je pročelnik poljskoga kluba upravio na državnoga tajnika Scheidemanna list, u kojem moli, da se Pilsudskomu dopusti povratak u Varšavu, jer nema razloga, da ga se drži zatvorenoga u Nemačkoj.

Iz slavenskog sveta.

Iz Hrvatske. O utemeljenju narodnoga veća u Zagrebu izašao je samo kratak komunike. Ali to ne znači, da se rešenje ove važne narodne zadaće odgodilo. Danas već možemo javiti, da je jedinstvenost narodne fronte za svaki slučaj zasigurana. Ali što je veoma važno: slovenski, hrvatski i srpski socijalni su demokrati pristupili oficijelno narodnom veću u Zagrebu to se pokoravaju narodnoj disciplini. Time smo postigli onu jedinstvenost i slogu, koju trebamo u sadašnjim odlučnim trenucima. Dugo vremena smo sanjali o toj slozi, o tom skladu i eto, to smo fala Bogu doživeli. Narodna je pozicija time zasigurana za sve odlučne trenutke budućih dana. U našim zemljama, a pogotovo u Istri, gde sav narod čezne za tom slogom, pokudiće ova vest najveće zadovoljstvo. Točniji će izveštaj izaći još tečajem ove sedmice. „Česki Svaz" i „Narodny Vybor", kao što i nar. zastupnik Glombinski poslali su tom prigodom u Zagreb srdačne i znamenite pozdravne brzojavke. I celi naš narod u Istri oduševljeno pozdravlja taj korak, koji nas vodi k zajedničkom cilju, koji je jamstvo za našu bolju budućnost.

„Slovenec" javlja od 8. oktobra iz Zagreba: Sva znamenja vele, da se u hrvatskoj domaćoj politici pripravljaju važne promene. Odlučan nastup bosansko-hercegovačkih političara učini je duboko utisak u Hrvatskoj. „Hrvatska Riječ" nagovešta u svojim zadnjim člancima novu orijentanciju. Sutra sastaće se u Zagrebu svi zastupnici hrvatsko srpske koalicije, da revidiraju svoj program. Zadnja saborska adresa, u kojoj se traži ujedinjenje hrvatskih zemalja, nema nikakve vrednosti te pripada već prošlosti. Hrvatsko srpska će se koalicija sutra izjaviti za narodno ujedinjenje te će pristupiti novoosnovanom Narodnom Veću za sve jugoslavenske zemlje.

•

Iz Slovenije. Bivši zemaljski poglavar u Kranjskoj i poznati stručnjak, u upravnim poslovima Fr. pl. Šuklje, bavi se u oduljim člancima u „Slovencu, i u „Slovenskom Narodu" s upravnim pitanjima buduće Jugoslavije. Po njegovom bi se nacrtu imala uprava podeliti na sledeća područja: 1. na Sloveniju s Istrom; 2. na Hrvatsku-Slavoniju; 3. na Bosnu-Hercegovinu z Dalmaci-

jom. Slovenija i Istra delile bi se u tri upravne kotare: U Štajersku s Koretanom, Kranjsku i Primorsku. Svaki bi kotar brojio od prilike 600.000 do 700.000 stanovnika. Kod uprave otklanja dosadašnju dvostruku upravu te predlaže, neka se u svim instancijama spoji činovnički i lajički živalj. Zemaljski poglavar neka bude imenovan od središnje vlade. Ali nije potrebno, da sam bude činovnik. U glavnom mora biti sposoban i naobražen čovek te uživati poverenje naroda. Njegova odgovornost mora biti dvostruka: prema vladi i prema zemaljskom zastupstvu. Zemaljski poglavica zajedno sa zemaljskim većnicima predstavlja zemaljsku vladu. Polovica savetnika imenuje se iz krugova činovnika a drugu polovicu sačinjavaju izabrani zastupnici naroda. Prednosti ove su koncentracije sprečavanje, da se razvije u budućoj našoj državi birokracija, što bi se otudjila od naroda podržavanjem trajnog kontakta izmedju naroda i vlade u svim njezinim instancijama. Zemaljski se sabor mora izabrati na temelju općeg jednakog i tajnog izbornog prava. — Važno je takodjer pitanje financija, kako ih valja urediti, da nova država bude odmah dobro fundirana na zdravim temeljima. — U ljubljanskom frančiskanskom samostanu umro je ovih dana pater Stanislav Škrabec čuveni slovenista i pisac znanstvene slovenske gramatike. Svoju je knjigu napisao na zavojnim listovima nekog redovnog lista i s posebnim filološkim znakovima, koje je tako udesio, da se ta gramatika mogla tiskati u tiskari sa veoma skromnim sredstvima. Usled čudnovatog načina tiskanja postala je ova gramatika velikom retkosti te se nalazi samo u malo eksemplara u posedu nekojih pojedinaca i biblioteka. — Prigodom godišnjice Krekove smrti (8. oktobra 1918.) obdržavala se prekjučer u ljubljanskoj prvostolnoj crkvi svečana misa sa pevanjem. Izvodio se Gruberjev Requiem uz pratnju orgulja i orkestra. Misi su prisustvovala odaslanstva brojnih društava. „Slovenec" donosi tom prilikom uvodni članak pod naslovom „Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi", u kojem se bavi etikom pokojnoga vodje Slovenaca.

•

Iz Češke. 29. septembra pre podne obdržavala s u Obecnom domu u Pragu zajednička sjednica Narodnog Odbora sa Savezom čeških poslanika i gradjanskim članovima gospodske kuće. Sednicu je otvorio i vodio predsednik Narodnog Odbora dr. Kramarž. Iza političkog referata predsednika češkog saveza posl. Stanjeka progovorili su podpredsednici Saveza Klofač, Haberman, Stransky, Hruban, predsednik Narodnog saveta Prokupek, posl. Udržal, dr. Zahradnjik, dr. Zika iz Opave. Iza toga je predložio tajnik Narodnog Odbora dr. Soukup rezoluciju, koju je cela skupština ustajanjem primila jednoglasno. Rezolucija veli: „U ovim ozbiljnim trenutcima sastali su se „Nar. Odbor", „Savez čeških poslanika" i gradjanski članovi gospodske kuće dne 29. 9. u Pragu. Potpuno svesni odgovornosti smatraju svojom dužnošću, da izjave u ime celoga naroda i svih njegovih slojeva: Naš narod ponovno sa najvećom ozbiljnošću naglašuje, da čvrsto i neslomivo stoji na istorijskim izjavama svojih slobodnom voljom izabranih zastupnika, ispunjeni nepokolebivim uverenjem, da će postići svoje najveće ciljeve, koji su u njima istaknuti, svoju potpunu samostalnost i slobodu. Na sve današnje pokušaje da se promeni ustav nema naš ušutkivani i gušeni narod nikakova drugog odgovora, doli da ih hladno ali odlučno odbije, jer zna da nisu ništa drugo nego plod sve veće nevolje, pometenosti i rastrojstva. Mi danas više ne verujemo nikakovim obećanjima. Iskustva čitavih decenija davanim a neodržavanim naučila su nas, da ispravno cenimo njihovu vrednost pa i najdalekosežnija obećanja nemogu nas danas zaslepiti i od naših ciljeva odvratiti. Naprotiv, teška iskušenja naroda nalažu nam da ostanemo čvrsti osobito onde, gde su stvarne okolnosti jače od svih obećanja. Što mi tražimo, bečke nam vlade neće nikada dati niti mogu da dadu. Naš narod nemože se nato osloniti, da svoju slobodu očekuje od onih, koji za čitavog rata nisu vidjeli u našem narodu ništo drugo doli predmet bezobzirnog izrabljivanja, a koji ni u zadnjem času ne prezaju ni pred kakvim sredstvima, da naš narod ponize, izgladne i iskorene, koji su svojevoljnim aktima najsurovijeg pritiska povredili njegove najsvetije osećaje. Naš narod nema takodjer ništa zajedničkoga sa faktorima, na kojima leži sva težina odgovornosti za grozote rata. Zato neće biti nikoga u češkom narodu, koji bi hteo da protiv jednodušne volje naroda pregovara s onima, kojima nije stalo do pravičnosti ni prema narodu češkom ni poljskom ni jugoslavenskom, već koji u suštini nastoje da na ovaj način sačuvaju sadašnje javno bezakonje. Stoga će češki narod ustrajati nepokolebivo na putu, kojim je udario, dogodilo se što mu drago u uverenju, da će njegova pravedna stvar postići svoj konačni cilj, osobito danas, kad je postala sastavnim delom velikih ideala sveta, čija će pobeda biti jedino dobro ovog strašnog rata. Hr. Riječ.

•

Muslimani za narodno jedinstvo. „Male novine" donose sledeću izjavu jugoslavenske muslimanske akademske omladine: Jugoslavenska muslimanska akademska omladina nalazi se ponukanom izjaviti, da se potpuno slaže sa gospodom drom. Spahom i drom. Hrasnicom u pogledu njihova mišljenja izražena prigodom posjeta grofa Tisze u Sarajevu, odnosno ostvarenja zajedničkih nam ideala s našom istokrvnom braćom Hrvatima, Srbima i Slovencima, koji su navedeni u memorandum od 20. rujna 1918. Pripomenuti nam je, da početkom rata odigrani prizori nisu plod duševnoga raspoloženja muslimanskog pučanstva, već naprotiv plod od naručenih osoba zavedenih raznih uličnjaka. Takodjer sve pojedinačne izjave tekom ovog rata samo su osobna mišljenja, jer s narodom — u to neustavno doba — koji je u ogromnoj većini nepismen, nije u dodir nitko ni dolazio, pa narodnog mišljenja nije ni mogao zastupati. Dočim jugoslavenska muslimanska omladina na usta celokupne muslimanske inteligencije najlepše se zahvaljuje spomenutim svojim odličnicima na toli učinjenoj usluzi — kako nama, tako i našem celokupnom narodu. U Zagrebu, 5. listopada 1918. Jugoslavenska muslimanska akademska omladina.

Domaće vesti.

Zanimanje za kazalište raste. U broju od 1. t. m. je „Hrvatski List" upozorio Slavene Pule, da su plakati ovde sada delujućeg nemačkog kazališta samo nemački. Da se tu ignorira jezik Hrvata i da će stoga Hrvati i drugi ovde nastanjeni Slaveni znati, koje imadu držanje zauzeti prama tudjincima, biva da neće ići na nemačke predstave. Hrvati i Slaveni tog svega razumeli nisu. Polaze oni u velikom broju na nemačke predstave. Zato ih nemački „umetnici" vredjaju u nakani, da time olakote sebi i svojima ove teške dane. Izgleda da neće ove godine nemački impresario punom kesom otići iz Pule, i ako mu galerija dobacuje raznih darova.

•

Sinoć je češka narodnost bila na poznati glupi bečki način uvredjenja. U „Šišmišu" izrazio se u drugom činu prvi tenor, da mu se čini, da znade „češka grofica kralovati" (krasti), pri čemu je učinio poznatu kretnju s rukom. Desetak prisutne gospode češke u vojničkoj odori prosvedovalo je jasno i glasno te zatražilo od služba javnih organa, civilnih i vojničkih, da tenor dade zadovoljštinu. Ovaj se nećkao; ali kada je „junak" opazio, da Česi ne popuštaju, već da zahtevaju javnu izjavu ili pred punim kazalištem ili putem mesne štampe, jer da nema predstava, popustio je i on po velikim svojim uzorima te obećao izjavu u novinama. — Kada su već bili na predstavi, dobro su Česi nastupili u obranu svog obraza i svoje narodne časti. —

Učiteljima javljamo da se je naš odbor nazvao: „Odbor za promicanje učiteljskih interesa u Pazinu". Sedište je: Uprava hrvatske pučke škole u Pazinu. — Uži odbor: predsednik: Medvedić; tajnik: Brnobić; blagajnik: gdjica Jurdana. Molimo gg. učitelje, da se za svaku učiteljsku stvar jave na spomenuti odbor. Prinose, molimo, da se šalju gdjici blagajnici. Javljamo, da se počelo marljivo raditi. Odbor.

Važno za putnike. Uzevši u obzir strogu kontrolu putnika, koju iziskuju današnje prilike, upozorava se putujuću javnost da uzme sobom na put isprave, providjene po mogućnosti fotografijom ne samo u ratnom području odnosno na putu u i iz istog već i u zaledju, vrhu toga i isprave glede vojničkog odnošaja. U tu svrhu dostaju putnice, putne legitimacije, železničke legitimacije, izdane od zato kompetentnih oblasti te uopće sve svedodžbe istovjetnosti, izdane od c. kr. odnosno c. i kr. oblasti i zavoda, providjene vlastoručnim potpisom.

Nedozvoljena trgovina. U koliko se moglo ustanoviti, prodavaju se u Austriji putem sakupljanja pretplatnika i potpisa bez ovlaštenja poljske dopisnice (Tabori levelek), koje izdaje naklada „Az Elet" u tiskari „Patria" u Budimpešti putem urednika Eugena Horwath, koji tamo stanuje u Fehervari utza 18. Agenti izručuju naručiteljima potvrde glede primljenih iznosa sa potpisom „Aktion der Feldbibliotek-Feldbriefe", koje se odnose na jur opozvanu preporuku c. i k. ministarstva rata poljskih dopisnica kao lektira za vojnike madžarske narodnosti. Buduć se radi o jednoj nedozvoljenoj trgovini, upozorava se općinstvo, da u vlastitom interesu pazi i da ne kupuje takvih dopisnica.

Kobile za razplod. C. kr. kotarsko poglavarstvo u Puli javlja: U nedelju dne 13. listopada ove god. u 10 sati prepodne razprodaće se u Pazinu putem javne dražbe 19 kobila za rasplod. Na dražbu imadu pravo konkurirati samo oni poljodelci, koji poseduju posebnu legitimaciju od strane c. kr. kotarskog poglavarstva i obvezuju se, da će kobile držati zaista za razplod.

Za naš list. Dnevno stižavaju od naših pretplatnika izjave vevelja, da će naš list i nadalje izlaziti Gosp. **Ede Drndić**, oficijal, piše revno medju ostalim sa bojnog polja: „Šaljem K 50·— u korist lista nakanom, da pridonesem listu pomoć e da može unapred nastavljati svoj spasonosni rad". — Gosp. **Petar Subat** iz Premanture medju os[...] lim piše: „Šaljem malu, ali od srca danu svotu K 5·— u fond lista. Duhom kojim „Hrvatski Li[st] diše, morali bi smo svi disati, i kad bi smo zaje[d]nički poradili, mogao bi list, ne na dve, nego osam stranica izlaziti". — Vrednim rodoljubima [u]prava lista najsrdačnije zahvaljuje.

Nove knjige. Guglielmo Ferrero: „Mla[da] Evropa" i Antun Barac: „Vladimir Nazor" m[ogu] se dobiti u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Fra[nje] Ferdinanda br. 3.

Razredna lutrija. 300.000 kruna dobiva b[roj] 59.164; 60.600 kruna broj 124.993; 20.000 broj[evi] 82.968, 113.772; 10.000 kruna brojevi 75.6[..] 115.455 i 124.249.

Dnevne vesti.

Boris II. ili Boris III? U brzojavkama, što [su] nama stigle, kaže se, da je bugarski prestolonasle[d]nik princ Boris od Trnova zaseo prestolje p[od] imenom Boris II., a bečke novine ga zovu Boris [III.] Koji je naziv pravilniji? Stara Bugarska imala [je] vladara imena Boris (Bogoris). Prvi je bio si[n i] naslednik kana Presjama, a vladao je od god[ine] 884. 5. ili od 852. do godine 888. Znamenit je [s] toga, što se je g. 864. u Carigradu dao krst[iti] primivši ime Mihajlo, te je bezobzirno u svoj[oj] državi propagirao kršćanstvo. Njegov sin i dru[gi] naslednik bio je car Simeon, koji je god. 917. pr[i]mio naslov „cara Bugara". Drugi Boris bio je un[uk] Simeonov, te je od svog oca Petra g. 969. pre[u]zeo vladu. Ali već iste godine pao je Boris II. [u] ropstvo ruskog kneza Svjatoslava, iz kojeg ga [je] doduše izbavio bizantiski car Ivan Taimiskas, [ali] samo zato, da Bugarsku utelovi Bizantu. Boris [II.] morao se je god. 971 odreći prijestolja. Prama t[o]mu, da li se Boris, sin Presjamov, broji kao Bor[is] I. ili kao Mihajlo, ili se brojenje istom počinje o[d] „cara" bugarskih, dakle od Simeona, ovisiti će, [da] li je novi bugarski kralj Boris II. ili Boris III. To[m] prilikom neka bude spomenuto i to, da bugarsk[a] reč „car" nije identična s našom, već znači kra[lj,] dok se naša reč car u bugarskom jeziku zov[e] „imperator".

Velika eksplozija u New-Yersey. Pred nekol[i]ko dana se je zbila eksplozija u skladištu grana[ta] kod Morgana u New-Yerseyu. Detonacija se je na daleko osetila. Većini je nameštenika pošlo za ru[]kom, da se spase, ali mnogima se je zameo trag. Velika je opasnost pretila drugim skladištima stre[]ljiva u okolici. Oblasti su odredile, da se imaju is[]prazniti sva obitavališta u okrugu od 10 milja ko[d] Morgana. Požar je bio tako žestok, da vatrogasc[i] nisu mogli raditi. Velike su zalihe rasprsljivih tva[ri] na brzu ruku pokopane u zemlju, kako bi se spa[]sile susedne tvornice. Iz kotara beži 60.000 stanov[]nika. Ceste su pune begunaca i kola sa ranjenici[]ma. Eksplozija se je čula u Newyorku kao topnič[]ka bitka.

Vorwärts i nova orijentacija u Nemačkoj. Nij[e] tome još dugo, da se je „Vorwärts" rugao Rus[i]ma, što su se dali nasamariti od nemačkih impe[]rijalista. Nemački socijalizam nije imao ni najma[]nju sućut za jadni svršetak ruske, boljševičke re[]volucije. Na drugoj je strani bio „Vorwärts" naj[]verniji saveznik ruskih boljševika te ih moral[no] jačao, samo da se Rusiju ne uspostavi i prepor[o]di. Za Nemačku ne smatra medjutim boljševištv[o] spasonosnom narodnom idejom. Eto što piše ta[j] list: Radnici, koji znadu, što znači prekinuti štrajk mogu si živahno predočiti, što znači prekinuti ra[t]. Radnik se ne sme vraćati poslu, dok nije izmedju obiju delova postignut sporazum ili čini stavc[] kraj, kad vidi, da ne uspeva; svakako će zapreči[]ti, da se radnici vraćaju na posao u razrešen[im] gomilama. To isto vredi i o ratu. Bude li rat pre[]kinut, to se mora stupiti zatvorenom frontom u mir, valja izdržati još nekoliko vremena, dok je postignut sporazum; mora se podržavati stegu [i] poredak do zadnjeg trenutka. Da Rusi nisu za t[o] imali moralne snage (?), bilo je za njih kobno. [] iz njihovih pogrešaka valja nama, da učimo. R[as]krojenje nemačke stege priskočilo bi u pomoć ne[]prijateljskom imperijalizmu, koji ne bi bio tak[o] prolazan, kao što je nemački za Rusiju. — I ope[t] primećujemo, kako začudno bistro, logički i etičk[i] su naučili za par dana Nemci misliti.

jedini broj 16 h.

istu: U pretplati vu god. K 48·—, ugodište K 24·—, ečno K 12·—, mečno K 4·—, u malopro- fil. pojedini broj. Sl. primaju se u jisla trg Custoza i Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

dina IV. U Puli, subota 12. oktobra 1918. Broj 1170

...e polnoći na krabuljnom plesu.

Pre nekoliko je dana govorio u parlamentu ...ski, slovenski narodni zastupnik dr. Ribarž ...na dobro karakterizovao onu perijodu vladanja ...triji, kad se u Beču govorilo samo o tome, ...su se svi narodi pobratili, kako se svi za... ...ko bore za uzvišeni ideal, dok je Beć na drugoj ... proganjao naš narod u svim pokrajinama, ...o nevine ljude, dizao u našim pokrajinama ...itd. Bilo je to doba, kad se tvrdilo, da su svi ...i u Austriji i Ugarskoj zadovoljni sa svojim ...m i da je najbolji dokaz za to njihov visoki ...ni razvitak. Polak ovih se prikaza austrijska ...ska vlada brinule kao prave majke za Jugo... ...ie, Čehe, Poljake, Slovake, Srbe i Rumunjce. ...eno se tvrdilo, da je Wilsonov program u monarhiji već odavna oživotvoren i da si ni... čovek ne može zamisliti veće narodne slobode ...one, koju uživaju sretni narodi u Austriji i ...skoj.

Za to se plenio svaki glas, koji je dolazio od naroda samih, jer su ti glasovi bili sve pre... ...li potvrda gorostasnih bečkih i peštanskih ...ja. Polag tih izvoda išli su Slaveni oduševlje... u rat, da odluće veliku odlučnu bitku izmedju ...nstva i germanstva, kako je bivši nemački ...elar označio sadašnji rat, u prilog Nemaca. ...uilm su protekle četiri godine rata, četiri godine ...a i muka za celi naš narod. Njegovi su za... ...nci, da raskrinkaju zlobne namere vlade, digli glas, da ga čuo vasceli svet. Uzalud bejahu ...protivni služeni prikazi. Danas svet znade, da ...adžarskoj vlada takva sloboda, da te kazne ...icom, ako pevaš „Kde domov muj", ili „Hej ...ent", da zatvaraju imune zastupnike, ako na kojoj ...štini prikazuju faktične prilike u Madžarskoj ...ravom svetlu, ako se milim i mirnim rečima ...že nad nečoveškim postupkom madžarske oli... ...ije. Danas svet znade, kako se nastojalo satrti narod u Bosni, u Dalmaciji u Istri, znade za ...ind— i sve ostale grozote evakuacije. Laži ne ...te više i nemaju nikakvog smisla.

Samo čovek, koji je mržnjom zaslepljen i koji ...a ne vidi i ništa ne shvaća pokušao bi nastav... ludu ovu lakrdiju. Mislimo, da je danas ne... ...guće naći normalnog čoveka, što bi tvrdio, da ...narodne prilike u našoj državi idealno uredjene, ...su Nemci i Madžari postupali sa Slavenima ...ailrski, da se Wilsonova načela ne mogu u našoj ...avi provadjati, jer su već provedena, kad i sami ...džari i Nemci priznavaju i pišu, kako je kriva dosadašnja njihova politika, kako su izazvali ...n neprijateljstvo celog sveta i svih susednih ...oda, te ističu potrebu revizije njihove dosadašnje ...itike i njihovih dosadašnjih metoda. U zadnje ...o doba u našem listu naveli brojne citate iz ne... ...čkih i madžarskih novina, iz kojih ozvanja onaj ...ostra culpa, nostra culpa, nostra maxima culpa", ...je za nas skupoceno priznanje i najbolji dokaz ...ti gornjim, smešnim tvrdnjama

U istinu vodila se u našoj monarhiji jedina ...itika Nemaca i Madžara, kako je to istaknuo ...aj važni dokumenat, kojim je jugoslavenski narod ...govorio na prvi mirovni korak grofa Buriana. ...strija je ušla u taj rat ne možda iz kojekvih, ...kar i imperijalističkih austrijskih interesa, već ...ino kao peto kolo saveza s Nemačkom. Austrija ...bila karika u lancu Berlin-Bagdad i kao takva ...a je prisiljena na taj nemački rat, izazvan anta... ...nizmom izmedju glavnih dvaju europskih velesila. ...taj Bagdad žrtvovala je naša država svoju vojsku, ...je bogastvo, svoju sreću. Nebrojeno smo puta ...aknuli, da Austriju u tom ratu nisu ni vodili niti ...zini glasoviti „životni interesi", koji su bili me... ...avni za njezinu politiku tečajem balkanskoga ...a. Solun je Nemačka htela svakako sačuvati ...čkoj a put do Soluna prepustila je naša politika ...z najmanje grižnje savesti nekadašnjem austrijskom ...vezniku, Bugarskoj. Albaniju je bila ova država ...premna žrtvovati Italiji te priznati njoj još godine ...915. pravo na Valonu; a Poljacima bi bez inoga ...la prepustila Galiciju. Bilo je jasno, da Austrija ...je išla za tim, da ojača sebe, već da ponemći i ...madžari čitavu zemlju i da ograniči svoju vlast ...amo na ona područja, koja su Svenemci i Sve... ...madžari mogli jos probavati. Izlučenjem Galicije ...telo se osigurati u Austriji prevlast nemstva. Još ...nedavno kušali su Madžari isiliti si prelaz preko ...hrvatskoga područja na hrvatsko primorje, dok su ...bili voljni ujedeniti deo Bosne Hercegovine z Dal... ...macijom i Hrvatskom, jer toliko nije podnosio ni ...njihov nezasitni želudac.

Neprilike sadašnjeg momenta logične su po... ...sledice navedene politike. Nije to bila austrijska ...politika, već je tu bila nacijonalistička politika Nemaca i Madžara na štetu državne celokupnosti, onih istih Nemaca i Madžara, koji su bljuvali na Slavene optužbe i podvale veleizdajništva dok su oni radili na veleizdajničkoj raboti. Ali to su sada njihove stvari i njihove brige. Samo jedamput mogao se roditi jedan ban Jelačić, koji je Beč spasio od nemačkog i madžarskog buntovništva, da za tim bude na način glasovitog crnca nagradjen. Danas takvog bana Jelačića medju nama nema, a da se on opet rodio, mislio i postupao bi bez sumnje drukčije.

Taj je rat nanio našemu narodu strašne gubitke. Nijedan narod u Austriji nije prolio toliko krvi. Ali imao je za to dobru posledicu te razuverio i razočarao i one ljude, koji su očekivali od Beča ili od Pešte spasonosnu reč.

Narodni zastupnik je Ribarž kazao u svom govoru: „Konačno su Nemci i s njima vlada zbacili krinku. Nije se govorilo više o pomladjenju i prerodjenju Austrije, nije se više govorilo, da moraju svi narodi imati jednaka pravo i donositi jednake žrtve. Otvoreno i javno počelo se proglašati, da treba Austriji nemačke vrhovne vlade a nemačku se hegemoniju označilo austrijskim programom".

Ovo skupoceno priznanje izmaklo im se u sretnim trenucima ratnoga uspeha u pobedničkoj pijanosti, u kojoj se, kako je poznato, govori uvek istinu. Sada poznavaju taj program vlade i oni, koji su bili gluhi i slepi. Ne treba nikakvih zaključaka, nikakvih dedukcija. Bilo je jasno i belodano kazano a živi je za to svedok ministar predsednik Seidler, mrtva i grozna opomena grof Stürgkh. Nema dakle smisla, da se opet zakrabulju ljudi, koji su se na demonskom plesu svetskoga rata u 12. satu raskrinkali. Svi im već poznamo pravo lice.

A da bi sada, kogod to ipak pokušao, mogli bi mu uzvratiti jedino rečima, koje je socijalistički zastupnik Seitz primenio na ministra za zemaljsku obranu Czappa: „Za Boga, preuzvišenost, nemojte zbijati šale. Ta, mi smo ozbiljna skupština a bilo bi nepristojno zbijati šale"; i ne bi imali ništa, da pridometnemo. —

RATNI IZVEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 11. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na gorskoj fronti višestruki bojevi zaštitnih i izvidničkih odeljenja. — Balkansko bojište: Prelaz preko Skumbija bio je i jučer talijanskoj konjici sprečen. Prizren i Prištinu ispraznile su naše čete. Na uzvisinama severno od Leskovca stoje nemački bataljuni u boju sa Srbima. Za bojnom frontom višestruki bojevi s bandama. — Zapadno bojište: Naše pukovnije kod Verduna izdržale su i jučer u uspelim obrambenim bojevima. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 11. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Jugozapadno od Douaia poduzeo je neprijatelj navale proti odseku Trinquique, južno od Scarpe. Kanadske pukovnije, koje su kušale podreti preko Saillya, bile su suzbijene uz teške gubitke. Na bojnoj fronti Cambrai — St. Quentin skršiše se jake navale neprijatelja proti našim prednjim četama, pušlenim u pretpolju naših novih položaja. Neprijatelj stajao je u večer na liniji Naves-St. Vaast na uzvisinama zapadno od Solesmesa Le Cateau zapadno od linije St. Souplet-Vaux-Andigny-Aisonville i na zapadnom bregu Oise izmedju Origny i La Fere. Delomične navale neprijatelja kod Berry-Bac, na Aisne, Suippes i Arnes bile su suzbijene. Izmedju St. Etienne i Aisne povukli smo naše čete u stražnje linije na obim stranama Grad-Pre na severnom bregu Aire, prema nacrtu i nesmetano od neprijatelja. Na zapadnom bregu Moze započeo je neprijatelj ponovno navale na obim stranama ceste Charpentry-Romagnes, ali bez uspeha. Na istočnom bregu Moze napao je tečajem dana Amerikanac izmedju Sivry i šume Houmont. Braniborske, saksonske, renske i austro-ugarske su čete suzbile navale neprijatelja po teškim bojevima. Austro-ugarska pukovnija broj 5, pod zapovedništvom potpukovnika Bobelke, odlikovala se osobito u tim bojevima. — Meseca septembra oborismo na zapadnoj fronti 773 neprijateljskih aeroplana, od kojih 125 obrambenim topovima, i 95 pripetih balona. Od ovih je 450 aereoplana u našem posedu. Ostatak je spao iza neprijateljskih linija. Unatoč višestrukoj, velikoj brojnoj premoći neprijatelja izgubili smo u boju samo 107 aereoplana. Uspešni boj u zraku stvorio je temelj za delotvorno sudelovanje naših letača na zemlji. Izvidjajima danju i noću, strojnim puškama i bacanjem mina podupirahu svuda uspešno pešaštvo i topništvo. Unatoč tvrdokornim napadajima neprijatelja na naša pripete balone, od kojih smo izgubili 103, nije neprijatelj mogao sprečiti naše odvažne motrioce u svom uspešom delu. — Jugoistočno bojište: Na jugoistočno bojište baš stigle čete stoje u okolici južno od Niša u bojnom kontaktu sa Srbima i Francuzima. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 9. oktobra u večer javlja: Severno od Ornesa (istočno od Moze) suzbili smo žestoke nemačke navale te smo upravili naš pohod na Jauroy. U dolini Aisne postigle su naše navale zadovoljiv rezultat. Osvojili smo zaravanak Mont-Cheutin i selo istog imena, kao što i nekoja druga sela. Severoistočno od Nint-Cheutina prokoračili smo po ljutom boju Aisneu te zarobili 600 momaka i zaplenili nekoliko topova.

•

Amerikanski izveštaj od 9. oktobra u večer: Istočno od Moze održale su naše čete osvojeno područje unatoč žestokim i brojnim protunavalama neprijatelja te su nastavile svoje napredovanje u smeru na Sivry i na šumu Chaume. Zapadno od Moze prodrla su u glavne obrambene položaje neprijatelja izmedju Cunela i Romagne-sous-Montfaucon. U Argonama zaposeli smo važnu uzvisinu južno od Marqua te smo se opet združili s Francuzima. Dopremili smo preko 2000 novih zarobljenika.

•

Izveštaj istočne armije od 8 oktobra: Srpske i francuske su čete nastavile u južnoj Srbiji progon poraženih nemačko-austrijskih sila sa skrajnom energijom. 8. oktobra unišle su srpske čete u Leskovac, gde su zarobile 500 momaka. Tečajem bojeva u tom području zarobili smo nekih 100 momaka i zaplenili 27 topova, medju kojima 11 teških, u dobrom stanju. Savezničke čete, koje napreduju na Prizren, suzbile su neprijateljska odelienja. U Albaniji nastavljamo naše napredovanje na Elbasan.

Velika bitka izmedju Cambraia i St. Quentina.

Engleski prikaz.

Engleski izveštaj od 8. opisuje početak velike bitke na 30 do 40 kilometara fronte izmedju St. Quentina i Cambraia. Izmedju 7. i 8. oktobra u jutro napale su 3. i 4. engleska armija na fronti od nekih 20 milja izmedju St. Quentina i Cambraia te su napredovale na toj fronti u prosečnoj dubini od nekih 3 milja. Noć bijaše olujna i kišovita. Koncentracija je četa bila veoma otešćana. Navala vodila se pod sveudilj padajućom kišom. Dok je navala napredovala, rasjasnilo se vreme, što je pogodovalo operacijama, koje su od prvog početka bile nada sve povoljne. Na skrajnom levom krilu navale bacila je 6. engleska divizija i jedan deo druge neke engleske divizije neprijatelja s vrhunca gorske kose, što se proteže jugoistočno i istočno od Montbrehaina te su osvojile dvorac Beauregard. Na desnoj strani i u centrumu osvojila je deseta amerikanska divizija pod zapovedništvom generala Lewisa po žestokom boju Brancourt i dalje na severoistok Premont te upotpunila svoje napredovanje, prodiruči u dubini od nekih tri milja i osvojivši čitav niz dvoraca i malih šuma. Severno od amerikanskih četa, na njihovoj levoj strani postigle su engleske škotske i irske u zajednici s 25. i 26. divizijom uspehe te su osvojile selo Servain. U centrumu probile su engleske i vališke čete nemački obrambeni sustav, poznat pod imenom linije Beaurevoir-Masnieres te su zauzele Malincourt i opkopne linije zapadno od Malincourta. Jake su se čete neprijatelja tvrdokorno branile u Villers-Otreaux. Po ljutom boju, što je trajao neko vreme, dočepale su se vališke čete sela. Na levoj strani i u centrumu probile su 37. divizija i novozeelandske čete istu liniju Masnieres-Beaurevoir te su sunule na istok duboko preko nje. Novozeelandske su čete rano u jutro uzele Lesdain na juriš, te napredujući dalje selo Esnes. Na levom su krilu stajale čete 8. 3. i 63. divizije u ljutom boju oko sela Seranvillers i uzduž ceste Esnes-Cambrai. U tom je odseku poduzeo neprijatelj ogorčenu protunavalu, u kojoj je, da zaštiti svoju pešadiju, upotrebio tankove. Izakako je naše čete nešto potisnuo natrag, bio je zadržan protunavalom a neprijateljski su tankovi bili stavljeni izvan boja. Naše su čete osvojile Seranviliers i Niergnes te su opeta nastavile svoje napredovanje.

Izveštaj od 9. oktobra predočuje čitavu historiju bitke za Hindenburgovu liniju te veli: Izmedju St. Quentina i Cambraia zadali smo neprijatelju jučer težak poraz te dopremili preko 10.000

zarobljenika i od 100 do 200 topova. Ništa manje nego 23 su se nemačke divizije borile u tom delu fronte te su pretrpele teške gubitke. Rezultat je ove akcije taj, da su naše čete na čitavoj fronti izmedju Sensee i Somme mogle nastaviti svoje napredovanje. One napreduju na istoku veoma brzo te dopremaju čitave zalaznice neprijatelja i pojedine baterije i strojnopuščane postojanke. Brojno pučanstvo, koje je ostalo po selima, dolazi našim četama oduševljeno u susret. Cambrai je potpunoma u našem posedu. Kanadske su čete 1. armije doprle u grad rano u jutro, dolazeći sa severa, dok su engleske čete 3. armije prodrle u grad a kasnije s juga.

Od 2. augusta probile su engleska 3. i 4. armija čitave, spretno izgradjene linije dubokog obrambenog sistema, koji je sastavljen od nanizanih pojasa jako utvrdjenih opkopa i koji obuhvaća čitavu Hindenburgovu linije od St. Quentina do Arrasa u širini od 34 milja. Ovo su područje probile u dubini od 30 do 40 milja. Naše čete operiraju sada već istočno od Hindenburgove linije. Tečajem ove operacije i počamši sa 2. augustom zadali smo neprijatelju veoma teške gubitke na mrtvima i ranjenicima te smo dopremili preko 110.000 zarobljenika i 1200 topova. Ovaj je uspeh bio polučen od engleskih četa, koje su žilavo odoljele već pramaljetnim ljutim navalama neprijateljske glavne sile. Odlučan je duh ovih četa omogućio za tim ofenzivu. Junačkim svojim držanjem u obrani i navali iskazali su se naši momci kao prvoklasni vojnici. Napredovanje traje. Danas poslepodne doprli smo do opće linije Bohain—Bisigny—Caudry—Cauroir.

Francuzi kod St. Quentina.

Francuski izveštaj od 9. oktobra u večer javlja: Žestoke navale, poduzete već kroz nekoliko dana po francuskim i engleskim četama severno i južno od St. Quentina, prisiliše Nemci na sveopći uzmak. Danas su čete naše prve armije nastavile progon izmedju Somme i Oise. Kod toga su skršile mesni otpor te dopremile zarobljenika. Istočno od železnice St. Ouentin-Le-Cateau držimo šumu Etreves i selo Beautroux. Dalje na sever prodrli smo preko Fonsomma, doprli do Fontaine-Notre-Dame te smo zaposeli na severnom bregu Oise Maxoi i Mozieres. Naše napredovanje iznosi prema istoku 8 kilometara od St. Quentina. Do sada smo dopremili 2000 zarobljenika i topove kao što i brojne strojne puške.

Nemačka pristaje na Wilsonovu notu.

Berlin, 11. (D. u.) Kako se izjavlja u dobro upućenim diplomatskim krugovima, odgovara službeni tekst Wilsonove note posvema pre priopćenom neslužbenom tekstu potpunoma. Kako javlja „Vossische Zeitung" biće odgovor na Wilsonovu notu predložen, pre no što će biti odaslan saveznom veću. Savezno se veće radi toga sastaje danas poslepodne. Odgovor na Wilsonovu notu biće prema večernjim novinama odaslan i priopćen još danas. O sadržaju odgovora saznaje „Berliner Tageblatt", da će izmena mnenja izmedju nemačke vlade i predsednika Wilsona dovesti do trajnog mira za celi svet.

Iz zastupničke kuće.

Beč 11. Đ. U. Zastupnička je kuće nastavila debatu o prešnim predlozima. Zastupnik Michejda prosveduje proti namerama Nemaca da se stvori pokrajina „Deutschslesien" te odbija smešni poziv na Poljake, neka podupiru kod toga Nemce. Govornik se pritužuje nad zapostavljanjem poljačkog i českog življa u Šleziji. — Zastupnik Wityk veli, da Wilson nije napomenuo Ukrajince u svom govoru, ali da će oni ipak kucati na vrata mirovne konferencije te zahteva, neka Poljaci isprazne ukrajinske pokrajine. — Zastupnik Gasser traži, neka se za kotorski proces proti mornarima delegira drugo sudište, pošto nema u Kotoru dovoljno branitelja. Talijani očekuju budućnost svojih pokrajina u toj drzavi od budućeg mirovnog kongresa na temelju načela, koji će biti merodavni za uzdržavanje trajnog mira. — Za tim odgovara ministar za zemaljsku obranu Czapp na različite interpelacije. — Zast. dr. Schacherl (soc. dem.) prosveduje proti ministru za zem. obranu te opisuje mučenje vojnika i nedela kapetana Wolfganga. Prelazi na kotorske dogadjaje te veli, da su prema jednodušnim izjavama sviju časnika u Kotoru vladali mornari u Kotoru uzornom stegom. Govornik traži, neka se taj proces abolira. — Govornik talijanskih klerikalaca Bugatto veli, da su Talijanci i Rumuni jedini narodi, koji se nisu izjavili još proti državi te traži izvesna jamstva za talijanski živalj, za svaki slučaj rešenja jadranskoga problema.

Glasovi o mirovnom koraku središnih vlasti.

Engleski list „Daily Mail" piše veoma oštro proti mirovnom koraku središnjih vlasti te veli: „Kod Nemaca nisu pobedile reči, već samo dela. Zahtev, da se sklopi primirje u času, kad su Nemci mnogo izgubili, ne ide za mirom, već je puki manevar. Nemački car još istupa svim svojim autoritetom, da veli svojoj vojsci: „Zaključio sam, da ponudim mir." Badenski princ Maksimilijan pušta s vida, da govorimo s Clemenceauom, 15. Wilsonovu točku: Nema mira s Hohenzollernima! — Naumili smo, da s Pruskom i s Austro-Ugarskom isto tako postupamo kao s Bugarskom. Ako je nemački narod iskren i hoće da zna jamstva, što ih mi tražimo, ona se mogu izraziti u dve reči: Bezuslovna predaja. Moraju povratiti ukradenu imovinu i platiti štetu, koju su prouzročili. Moraju izručiti saveznicima cara, Klucka, Bülowa i Bethmanna, da i saveznici uzmognu suditi. Ovima se moraju, pored imena od nekih 500, pridružiti šefovi zarobljeničkih tabora u Nemačkoj i napokon Lenjin i Trocki. Osim toga ne će Nemačka ni uz koju cenu natrag dobiti svoje kolonije. Nemačka je imala svoje mesto na suncu i sasvim ga je izgubila. Ako su Nemačka, Austro-Ugarska i Turska voljne predati oružje, kako je to učinila Bugarska, te zatim isprazne sve zaposednute krajeve, mogao bi Wilson posredovati primirje i raspravljati o općem miru.

•

Češka štampa, kako bečki listovi javljaju iz Praga, opširno komentira mirovnu ponudu centralnih vlasti. „Pravu Lidu" piše izmedju ostaloga: „Sada nemački zastupnici već i ne taje, da predstoje veliki preokreti. Poznati zahtevi slavenskih naroda ne prosudjuju se više kao utopije, kao preteranosti, već kao bliza zbilja. Danas Nemci pitaju, što Česi nameravaju s Nemcima, kad se oživotvori češka država. Reč o konstituanti Nemaca u toj državi nije više prazna reč. U neprestanim većanjima dolazi se do toga, da Nemci moraju postaviti one političke linije, u kojima će zahtevati za sebe ono, što su do sada samo posmatrali ideologijom slabijih, ugroženih i potlačenih". „Venkov" opaža, da se osobitost sadanje mirovne ponude sastoji u tome, da su s jedne strane uveti već postavljeni, i to od Wilsona. Nota ne prihvaća ove uvete. Jer to bi bila kapitulacija i ne zaboravimo, da primitak uveta Wilsona znači takodjer i obvezu, da se uredi češko-slovačka država, koju je predsednik Sedinjenih Država već priznao, a o kojoj grof Burian do sada ništa nije htio da čuje. Reč je sada na Wilsonu. Dne 27. rujna izjavio je on, da ne će dopustiti, da se s njim trguje i cenjka. Hoće li on kod te izjave ustrajati ili ne, o tome danas ovisi sudbina Evrope. Jedno se može kazati, da stvar ne će tako glatko ići, kako se to tu i tamo misli.

•

Provedom mirovnih uveta izdali su Česi i južni Slaveni ovu izjavu: Slavenski klubovi još do sada nisu zauzeli stanovište prema nemačko-socijalističkoj mirovnoj ponudi i to obzirom na mirovni odbor i na konstituiranje zastupnika pojedinih nacija za jednu nacionalnu skupštinu. Oni nisu stavili nikakvu direktnu mirovnu ponudu, nego su jedino razložili svoja načela za mir, polazeći sa stanovišta, da vlada nije kompetentna, da u ime njihovih nacija pregovara. Program je nemačkih socijalnih demokrata vredan pažnje, ali su svejedno duboke diferencije izmedju njih i slavenskog stanovišta. Bitna je diferencija u shvaćanju samoodredjenja. Sa slavenske se strane ono ne veže dualizmom i granicama Monarhije, a sa socijalističke su strane granice postavljene kao neprekoračivi okvir. Socijalno-demokratski predlog unapred odredjuje cilj: preustrojstvo Monarhije u jednoj federaciji sa delomično općenitim zakonima i upravom, a Slaveni u prvom redu traže suverene nacionalne države, koje će sa susednim nacionalnim državama urediti prema ugovorima zajednička interesna pitanja. Dakako na temelju slobode i samovlade svih naroda. Slaveni ne veruju obećanjima vlade i traže internacionalne garancije. U sadašnjoj dualističkoj formi ne može vlada ispuniti svojih obećanja. Jedino je mirovna konferencija kompetentni forum, čiji se zaključci mogu provesti. („Zeit")

•

Ljubljanski „Naprej" baveć se mirovnom ponudom na temelju Wilsonovih točaka, piše: Nema sumnje, da će antanta na mirovnu ponudu odgovoriti. No do sporazuma tako brzo ne može doći, jer će antanta svakako tražiti čvrstu podlogu, na kojoj će moći sklapati mirovne ugovore. Do sporazuma će teško doći, dok su zaposednuta tudja zemljišta, dok se ne će u Nemačkoj provesti parlamentarizacija, dok se u Austriji, a pogotovo u Ugarskoj ne reše narodnosna pitanja tako, da će antanta biti uverena, da u središnjim vlastima preuzimaju na sebe odgovornost faktično narodi. Put do mira još uvek nije tako utvrdjen, kako to neki misle. No nije ni daleko. Budu li centralne vlasti prihvatile uvete, koje će postaviti antanta, tada je mir blizu. Ako ih ne prime, takodjer je mir blizu, a donet će ga važni politički dogadjaji, koji svom žestinom kucaju na vrata. Državnici, koji su do sada vodili sudbinu naroda, jesu neodgovorni, zato moraju na njihova mjesta doći zastupnici naroda, koji će preuzeti odgovornost i jamstvo za izvedenje demokratskih načela. To je najkraći i najsigurniji put k miru.

* **Nemačko vojno vodstvo zatražilo** [...] 5. oktobra imao je Harden u Münchenu p[...] nje, u kojem se bavio s političkim položaj[...] svom je govor kazao, da ponuda za primi[...] usledila samo u sporazumu s vojničkim v[...] već na njegov. vlastiti poticaj.

* **Nemci odlaze a Francuzi dolaze.** Berl[...] Nemački vojnici zapustiće danas Sofiju. Fr[...] kontigent, koji imade zaposesti Sofiju, uniće u grad. Nemački je poslanik opunomoćen, [...] pusti s osobljem i s nemačkim konzulima Bu[...] Zaštita nemačkih interesa poverava se holan[...] poslaništvu. Istodobno s nemačkim poslan[...] zapustiće zemlju i ostatak nemačke kolonije.

* **Englezi pred Le Cateau.** London, 10[...] ter. Mi stojimo dve milje pred Le-Cateauom.

* **General Aleksejev umro.** Kijev, 10. [...] vrhovni zapovednik ruskih četa, general Ale[...] umro je u Jekaterinodoru. Novine slave g[...] najboljeg vodju ruske armije.

* **Turska ispražnjuje Baku.** Petrogra[...] Boljševičko glasilo javlja: Turska povlačuje čete iz Bakua na granice, odredjene brest-lito[...] mirom.

* **Pregovaranja u Solnogradu razbila se.** „Wiener Tagblatt" javlja, da su gospodarsk[...] govaranja izmedju Austro-Ugarske i Nemačke [...] šila 9. oktobra i da su učesnici zapustili Solno[...] Tvrdi se, da su se pregovaranja definitivno ra[...]

* **Kongres srednjo-europskih naroda.** U [...] hingtonu obdržavala se skupština naroda sre[...] evropskih država. Na njoj su zaključili savez, [...] oni nazivlju „demokratsko srednjo-evropsko [...] ženje za unapredjivanje zajedničkih interesa [...] vih država". Namjera jest, da se stvori savez [...] žava, koji bi sezao od Istočnoga do Crnoga [...] i dosizao do Jadrana, da se Nemačka za uve[...] ključi od dalekog istoka. Na koferenciji bili su [...] pani Rumunji, Jugoslaveni, Poljaci, Litavci, Č[...] slovaci, Ukrajinci, Talijani i iredentistički [...] Vodja Čeho-slovaka Masaryk izabran je pre[...] nikom. („Voss. Ztg[...]

* **Wekerle nije još predao ostavke.** Bu[...] pešta, 11. (D. u.) Nekoliko je novina donelo [...] da je ministar predsednik predao ostavku i [...] Nj. Veličanstvo prihvatilo načelno tu misiju. [...] gyar Tudosito" doznaje s upućene strane, da [...] vest ne odgovara istini.

* **Karoly na obzorju.** 10. oktobra primio j[...] Karolya u audijenciju. Zadnjih je dana Karoly [...] ferirao s vodjama narodnosti, sa Slovacima, [...] munjima i Srbima. Karoly je takodjer interve[...] kod ministra predsednika Wekerlea, neka is[...] internovane slovačke narodne vodje.

* **Madžari nudjaju.** „Slovenec" javlja iz [...] greba: Na konferenciji narodno-radikalne sr[...] stranke saopćilo se, da su Madžari ponudili Sr[...] ministra bez lisnice, samo da ih predobe za [...] Srpska je narodno-radikalna stranka odbila [...] ponudu.

Iz slavenskog sveta.

Iz Hrvatske. „Neue Fr. Presse" dono[...] broju od utorka iz Budimpešte ovu vest: „J[...] je general-pukovnik barun Sarkotić, zemaljski [...] glavica Bosne i Hercegovine imao prilike, da p[...] vladara iznese svoje nazore o banskoj krizi i j[...] slavenskom problemu, koji je s time u vezi. U [...] dijenciji generala-pukovnika Sarkotića pretresal[...] pitanje u koliko se može poći u susret hrvats[...] srpskoj koaliciji, kod rešavanja jugoslavenskog p[...] nja. Kako se pogovara, učinjene su koaliciji d[...] kosežne koncesije, koje se odnose kao na is[...] njenje jugoslavenskih nastojanja tako i na revi[...] ugarsko-hrvatske nagodbe. Ministar za Hrvatsku [...] Unkelhäuser dolazi sutra iz Beča u Budimpeštu, [...] će ministru presedniku dr. Wekerlu podati izve[...] o svojoj današnjoj audijenciji. U merodavnim ug[...] skim krugovima drže se čvrsto kandidature Unk[...] häusera za bansku čast. Ovo shvaćanje ugars[...] vladinih krugova bilo je potkrepljeno u prego[...] rima, koje je ministar predsednik dr. Weke[...] vodio sa presednikom hrvatskoga sabora. Egzek[...] tivni odbor hrvatsko-srpske koalicije je stvorio [...] ključak u kojem se veli, da će stranka pristati sa[...] na takovo rešenje banske krize, koje bazira [...] potpunom priznanju parlamentarnog načela. — Ko[...] licija želi, da ban bude izabran iz sredine nj[...] većine ili da si pre preuzeća vlade osigura po[...] renje te većine. Drži se, da nedavni pregovori d[...] Unkelhäusera u Zagrebu nisu doveli do nikakov[...] pozitivnog rezultata, ali da će posle svoje današ[...] audijencije opet nastaviti pregovore sa hrvatskim p[...] litičarima". „Hrvatska Riječ" dodaje tim izvodim[...] Ako ova vest stoji, onda će dr. Unkelhäuser [...] dvojimo, naći jednaku situaciju ovde, kao i p[...] put. Kako se može govoriti o samoodredjenju n[...] roda, kad se sada kuša oduzeti Hrvatskoj ono, š[...] je pre poldrug godine sebi izvojevala, naime pa[...] lamentarni režim? Zar nisu nastala sada i veća [...] važnija pitanja, nego li je promena na banskoj s[...] lici? — „Jutarnji List" javlja: Već smo javili, da [...] se dana 5. i 6. listopada o. g. obdržavale u Zagreb[...] konferencije, na kojima je zaključen osnutak „N[...]

…og Veća“. Tim konferencijama sudelovali su …anici iz Kranjske, Štajerske, Koruške, Gorice, …a, Istre, Dalmacije, Bosne-Hercegovine i Ugar… Iz Hrvatske-Slavonije sudelovale su ove stranke …upe: Starčevićeka stranka prava, Hrvatska pučka …ka stranka, Srpska narodno-radikalna stranka, …ezavisne skupine oko „Malih Novina“, „Glasa …“ i „Novina“. Od novih grupacija, koje nisu …ovale večanjima od 2. i 3. ožujka 1918., pri…šile su nacionalnoj koncentraciji i „Narodnom …u“: Jugoslavenska socijalno-demokratska stran… (Ljubljana), Socijalno-demokratska stranka za …atsku i Slavoniju, Srpsko narodno-radikalna …nka i Hrvatska pučka seljačka stranka i skupina „Malih Novina“. — E pur si muove.

•

Iz Slovenije. „Slovenski Narod“ javlja iz …a; Bečki krugovi mobiliziraju u zadnjem tre…ku sve, čime bi mogli postići kompromis s Ju…avenima. Kao pouzdanici služe im Šušteršič i Pilar. Oba primiše prešni poziv, neka dodju u … Gospodin se Šušteršić pojavio u parlamentu, …r. Pilar govorio je u večer pred nemačkim gro…ina, borzijancima i zastupnicima u „Političkom …štvu“ o kroatische Lösung našega narodnoga …nja. Ništa nije karakterističnije za potpuno …hvaćanje naših prilika, kao činjenica, da se u …u i Pešti očekuje spas od narodnih veleizdaj…. Nemački industrijalci izradili su nacrt o preu…enju države na federativnoj bazi, u kojoj bi oni …podarili, kao i pre. Sa sviju strana pozivlju sada …slavenske i češke zastupnike na razgovore, ali …se ne upuštaju u nikakva pregovaranja. I u …impešti se sve ruši. Madžari su prihvatili već …elo široke autonomije, samo da spase integritet …džarske države. U Slovačkoj kušaju oni isti …avnici, koji su još jučer zatvarali svakog pošte… Slovaka, da provedu plebiscit proti slovačkoj …vi. (!) Karakteristično jest, što vele u Beču: Mi …n damo, gledajte, samoodredjenje, nećemo vas …a što siliti; a u istinu uzdržavaju nasilnički …rat, koji mora onemogućiti, da slobodna volja …oda dodje do izražaja. Neće nas više prevariti.

•

Iz Poljske. Mislilo se, da Nemačka ozbiljno …li, da će isprazniti poljska područja. Ali joj se …k ne da. Unatoč pristajanju uz Wilsonovu notu …k je dala izabrati na protuustavan način rodjaka …mačkog cara finskim kraljem. Vest o ispražnjenju …iske usledila je samo radi reklame. Regentsko …e, koje se vlada prema zapovedima iz Berlina …oje je izdalo i proglas za veliku Poljsku po …om nalogu, zamolilo je sada nemačku vladu, neka …le tako milosna i neka pusti okupacijone čete u …skoj, budući da bi Poljska inače propala. Voj…ka će vrhovna komanda prema tome ostati u …lji. Samo civilna će oblast bit nadomeštena …skim življem.

Domaće vesti.

Zatvaranje škola. Usled raširivanja influence, …razumno sa c. i k. lučkim admiralatom, bivaju …vorene sve škole u gradu Puli, Balama i …vinju i to od 11. do uključivo subote dne … t. m.

Zatvaranje bolnice za posednike. Ravnateljstvo …krajinske bolnice saopćuje, da zemaljska bolnica …aje zatvorena za posednike do daljnje odredbe.

Učiteljima. Preporučamo svim učiteljima, da …pretplate na „Hrvatski List“, jer ćemo sve dru…ene i odborske vesti u njemu objavljati. Odbor.

Nemačko kazalište. Jučer se davala opereta …njeginja Čardaša“ pred rasprodanom kućom. …o je mnogo pleskanja i odobravanja. Danas se …ereta opetuje. — Prekjučer su i u kazalištu na…kon osvanuli trojezični napisi, tako te se i naš …ek može u njemu snaći. Bilo je i doba. Jer …venska je publika plaćala istu ulazninu kao što …stala te je već odavna imala pravo na jednake …zire.

Dnevne vesti.

Iz Medjumurja. „Novine“ pišu: Dogadja se če…, da hvalevrednom i mučnom radu hrvatskih …čenika staju na put baš oni, koji bi ih morali …magati. Nedavno je poslano više djaka u varaž…sku gimnaziju. Za par dana vratiše se neki, jer … gosp. ravnatelj ne treba Madžara i jer za njih …na mesta. Otpustio ih je. Tako je nanesena ve…a šteta roditeljima, koji su za decu sve pripre…li i u velike se istrošili. Kad bi ravnatelj i malo …znavao prilike u Medjumurju, ne bi decu me…mursku zvao Madžarima, a i mesta bi za njih …šao. Ako za tu decu nema mesta, ravnatelj u …raždinu, naće za njih već dosta mesta Madžari, …ji će im sve badava dati. Stvoriće od njih de…, stalne i verne janjičare. Medjumurje polako …opada za nas Hrvate, a krivi su sami Hrvati. … koristi, da se ovde mnogi muče i muče, a kad …no, vlastita braća su im neprijatelji. — Tako …u „Novine“ a mi dodajemo, da se sve premalo …žnje svraća na pogranične pokrajine, koje su …učene našim narodom. O njima zavisi integritet našeg nacijonalnog ozemlja i obezbedjenost naše buduće države.

Što to znači? Osečki listovi „Narodna Obrana“ i „Jug“ javljaju, da se u Sremu popisuju svi oni, koji su na početku rata bili utamničeni ili internirani. Rečeni listovi ne vele, tko obavlja taj popis i po čijoj ovlasti — ali narod je uznemiren i obratio se na bana Mihalovicha i svoje zastupnike, da saznadu za razlog ove čudne mere, koja kao da nagovešta nove progone. Je li moguće, da se još uvek, pa i sada, kada se prihvaćaju Wilsonova demokratska načela, misli na nasilja, koja su počinjena u početku rata i koja su našem narodu ostala tako živo u pameti. Kao da oblasti — ako one to rade — hoće sprečiti pristup mirovnim pregovorima, kada popisuju ljude i od svojih državljana stvaraju taoce. Najenergičnije mere bi se morale upotrebiti protiv onih, koji se ovakim poslovima počinju zanimati. Te mere ne će fronte promeniti.

Nemački socijalista o Jugoslavenima. Berlinska „Neue Rundschau“ donosi opširan članak Hermanna Wendela pod naslovom „Südslawischer Aufstieg“. Izmedju ostalog tu se veli: „Unatoč opsadnom stanju misao ujedinjenja pobedonosno prodire. Sa Josipom Frankom ideja velike Hrvatske, pala je u grob i opstoji danas kao prikaza u glavama onih, koji se ne mogu oprostiti tradicijonalnih predstava. I slovenski je partikularizam bez soka i moći. Sve što misli na budućnost, smatra Slovence, Hrvate i Srbe za jedan narod sa tri različita imena, te se bori za ujedinjenje svih Jugoslavena od Soče do Vardara. Demokratizacija pod uplivom rata i ruske revolucije, ukorenila je misao jedinstva dublje nego ikada pre. Kod takvog razvoja zahtevala je izjava Jugoslavenskog kluba u Beču „udruženje svih zemalja austro-ugarske monarhije, u kojima prebivaju Slovenci, Hrvati i Srbi, u samostalnu, svakog posredovanja tudjih naroda slobodnu i na demokratskom temelju izgradjenu državu pod žezlom habsburške dinastije“. Istodobno zahtevao je vodja austro-ugarskih Jugoslavena in partibus infidelium, dr. Trumbić meseca sečnja iste godine, u svezi s Pašićem u krfskom paktu ujedinjenje Srbije, Crne Gore, Bosne-Hercegovine, Hrvatske, Dalmacije i slovenskih zemalja Austrije u Jugoslaviju. Od Adrije do Ponta živi preko 16 milijuna Jugoslavena (sa Bugarima), samo za trećinu manje od onog broja žitelja, koji je pred stotinu godina brojila današnja nemačka država. Celo to narodno telo bukti narodnom silom i napeto očekuje budućnost. U razvoju idućih decenija, za koji razvoj jamči plodnost tih zemalja i njihova vodna sila, taj će se narod silno ojačati. I za to ne treba nikakvog proročanskog dara za moći ustvrditi, da će jugoslavenske mase unatoč svih vanjskih i unutrašnjih zapreka doći do narodne jedinosti, pa bilo to s nama, bez nas ili proti nama.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 39. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Abditus: Nekaj o Slovencih. — Dr. P. Mitrović: Pitanje jugoslavenske bibliografije (Bigliografija bugarske narodne pesme). — Prof. Kosto Kulišić: Borba i rat prema naučanju nekih sociologa. (Svršetak). — Rajko Gjermanović: August Forel. — Smotra: T.: Skupština apstinentskoga društva. — Miroslav Dragić: Ženske pomoćne sile. — Historicus: „Geschichte der Serben“ (o knjizi K. Jirečeka). — P. K.: Koncerti. — P. K Jedna repriza. — Listak: M. L.: Pravnički sporovi. — Cijena je ovom broju „Hrv. Njive“ K 1, a dobiva se u svakoj boljoj knjižari, kao i u upravi Zagreb, Nikolićeva ulica 8. — U Puli dobiva se „Hrvatska Njiva“ u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinandova broj 3.

Ženski Svijet“. Primili smo oktobarski broj „Ženskog Svijeta“ mesečnika za socijalne, kulturne i političke interese jugoslavenskih žena, s ovim sadržajem: Nevenka de Grisogono: Savez naroda: — Ada Negri: Derče — Dr. A. Bazala: O društvenoj ulozi žena. — Fran Albreht: Tri pesmi. — Dr. F.: Za realnim cil evima. — Rik. Katalinić-Jeretov: Jesen. — Branko Nižetić: Očekivanje. — Dr. Milan Popović: Uzdržavanje rastavljene žene i naš zadružni zakon. — Antun Farčić: Laki rastanak. — J. R. Gazvoda: Neotposlano pismo. — Radovan Jovanović: Venenje. — Zorka Sime Lazića: O pravoj milosrdnoj dobroti. — Spasoje Nešković: Na rastanku. — Maksim Gorkij: Ženama. — Igo Gruden: Na Krasu. — Ksenija Atanasijević: Dvije Skice. — Scipio Sighele: Himna ljubavi. — Darinka M. Odovićeva: Muzika. — Davorin Trstenjak: Dolje zlatno tele! Zofka Kveder: O onima, koji se vraćaju. Dr. A. Bazala: Romantični zvuci preporodnoga doba (II). — Prosvjeta: Jedna feministička knjiga (Dr. Julka Chlapec-Gjorgjević): Narodni vezovi kod Slovenaca (-a -r.). — Socijalna pitanja: Dalmatinska zagorska žena (Klonimir Skalko); Prilike privremenih učiteljica (V. N.); Ženska viša škola za socijalnu skrb u Pragu. — Naša Pisma. — Lisnica uredništva. — Godišnja pretplata „Ženskog Svijeta“ iznosi K 20, pojedini broj K 2. Narudžbe šalju se na vlasnicu i urednicu lista gdju. Zofku - Kveder. Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1-b.

Red kaznenih rasprava kod okružnog suda u Puli do konca meseca oktobra 1918.

1. Dne 12. X. 18. a) Rasprava proti Mariji Ruda radi zločina kradje pod predsedanjem predsednika Peručića; b) proti Antuna Isera radi zločina kradje pod predsedanjem predsednika Peručića. — Optuženika Isera brani dr. Stanich.

2. Dne 15. X. 18. Rasprava proti Don Josipu Sain župe-upravitelju u Balama (Valle) i Antuna Barbetti, stolara u Balama radi zločina potvore na štetu oružničkog stražmeštra Leffera pod predsedanjem savetnika Cegnara. Na raspravu je pozvano 40 svedoka.

3. Dne 19. X. 18. a) Rasprava proti Eduardu Vedra radi prestupka odobravanja čina nezakonitih ili nećudorednih pod predsedanjem savetnika Cegnara; b) Rasprava proti Antunu Vilenik i dvojici drugova radi zločina kradje pod predsedanjem savetnika Cegnara.

4. Dne 22. X. 18. Rasprava proti Josipu Pachor radi zločina prevare pod predsedanjem savetnika Cegnara. Na raspravu je pozvano 15 svedoka. Optuženika brani dr. Stanich.

5. Dne 24. X. 18. a) Rasprava proti Šime Anelić radi zločina potvore pod predsedanjem savetnika Cegnara. Na raspravu je pozvano 9 svedoka; b) Rasprava proti Ivanu Jurković radi zločina teške telesne ozlede pod predsedanjem savetnika Cegnara.

6. Dne 25. X. 18. a) Rasprava proti Virginiju Defranceschi i 29 drugova radi zločina kradje pod predsedanjem savetnika Corazze. Optuženike brani dr. Flego; b) Rasprava proti Ane Zornada i 7 drugova radi zločina javnog nasilja pod predsedanjem savetnika Corazze.

7. Dne 28. X. 18. Rasprave pod predsedanjem savetnika Corazze: a) proti Franju Matić i 1 druga radi zločina kradje; b) proti Antunu Dapas i 1 druga radi zločina kradje. Optuženika brani dr. Šorli; c) proti Mihi Bon i 1 drugu radi zločina proneverenja; d) proti Niki Bernabić i 3 druga radi zločina kradje; e) proti Foški Macan radi zločina kradje.

8. Dne 29. X. 18. Rasprave pod predsedanjem savetnika Cegnara: a) proti Ivanu Rumen i njegovoj supruzi radi zločina kradje. Optužene brani dr. Grossich; b) proti Lovru Sardonin radi zločina kradje.

9. Dne 31. X. 18. Rasprava pod predsedanjem savetnika Corazze proti Martinu Ferlin radi zločina proneverenja.

Rasprave počinju sve u 9 sati u jutro, a ako ne svrše, nastavljaju se u 2 sata popodne.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Natporučnik Panjković; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Veličantva „Bellona“: lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: pučko-ustaški pomoćni lečnik dr. Buzolić.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedelja 13. oktobra 1918. — Broj 1171.

Nemački odgovor na Wilsonova pitanja.

Nemačka prihvaća sve.

Berlin, 12. (D. u.) Odgovorna nota nemače vlade, upravljena na predsednika Wilsona veli:

Odgovarajući na pitanja Udruženih Država merike izjavlja nemačka vlada:

Nemačka je vlada prihvatila stavke, koje je redsednik Wilson ustanovio u svom govoru od . januara 1918 i u svojim kasnijim govorina kao snovku za trajan mir prava. Svrha odlučnih regovaranja bila bi jedino, da se postigne spoazum o praktičnim pojedinostima njihove upoabe. Nemačka vlada predmneva, da će se i saezničke vlasti Udruženih Država staviti na tlo Vilsonovih izjava.

Nemačka se vlada izjavlja u sporaumu s austro-ugarskom vladom sprema, da udovolji zahtevima predsednika, oji se tiču izpražnjenja, e bi se postilo primirje.

Sadašnja nemačka vlada, koja nosi odgoornost za mirovni korak, stvorena je pregovaanjima i u sporazumu s velikom većinom rajhsaga. U svom sadašnjem činu podupria voljom ve većine, govori nemački državni kancelar u me nemačke vlade i nemačkog naroda.

Berlin, 12. oktobra 1918.

Dr. Solf, državni tajnik vanjskog ureda.

Na ruševinama.

Preko noći je došlo. Bez velike oluje, bez ilne dinamke, bez dramatičnog efekta. Klonula je ila, popustila je mišica, iznemoglo je telo. Gde si verazorna energija nasilja i terrora? Sve je izčezlo. oni, koji su svojom bezobraznošću još jučer izazivali svet, izazivali pravednost, izazivali sve, što pošteno i čoveče oseća, posakrili se, stide se božjeg svetla i boje se osvete, kojom ih muče zle slutnje savesti. A sad, kad nema više nade u mač, imade nade u pravednost, u Wilsona, u 14 točaka.

I novine pišu: „Tisza“ je doigrao svoju ulogu. Nema više oslona ni prema gore ni prema dole. Wekerle ministrovaće samo još nekoliko dana. Karoly Bathiany propovedaju pomirenje medju narodima nudjaju ispaćenim ugarskim narodnostima prijateljstvo i samoupravu. Kao veleizdajnik na sramotnom odru javnosti morao se Lamasch braniti od otrovnih napadaja zahrptnih prijatelja i bezkarakternih žurnalista. Lamasch mora spasiti Austriji. Lamasch se nećka. Ali Lamasch je zadnja nada. Gde bijahu dalekovidni oni političari, kad je Lamasch ustao proti moralu sile i mača, kad je pozivao svet, neka se čini kraj krvoproliću, neka se prenovi državu na temelju „Justitia regnorum fundamentum?“ Tada su imali reč generali Ludendoffi, Hinderburgi i Arzi. Oni su nezrelim svojim političkim mišljenjem vodili narode i države u smrt i propast.

A Wilson nastupa kao spasitelj sveta, onaj obruženi, ismehivani, ludjački Wilson. Wilson mora da izbavi **Nemačku iz nevolje**, onaj isti Wilson, kojega je **Nemačka još nedavno** otklonila kao mirovnog posrednika. Njegove „smešne“ teorije danas su spasonosne, idealne, udivljenja vredne, njegove misli o savezu naroda, o općoj ravnopravnosti, o večitom miru oduševile su nemački narod i nemačke političare. Car Vilim je zašutio. Ludendoff moli za primirje. I sve to u tren oka, iznenada, prenerazajućom brzinom, koja tako rečito i dubokoumno govori o preokretu o prevratu...

Ali nema tragedije bez komedije. Novine javljaju: Bečki krugovi dobili su pouzdanu obavest, da se takodjer u Madžarskoj pripravlja preokret javnog mneja. Obzirom na preteću pogibao množe se sve više glasine, da takodjer Ugarska mora da prekine veze s Austrijom i da se mora utemeljiti kao samostalna država. Proklamacija biće po svoj prilici izdana već 15. oktobra.

Madžari i Nemci, ovi stupovi države, oni, koji su tobož jedini branili frontu, jedini žrtvovali državne interese, Nemci i Madžari zapuštaju kao štakori ladju. Ali nisu još posvema ozdravljeni od prejašnje svoje megalomanije, od svog okrutnog imperijalizma od svoje instinktivne hereditarne bolesti bezavesnih denuncijacija. Tim, što upropaštuju državu, nadaju se pridobiti si simpatije velikog idola, gospodina Wilsona, koji će navodno žrtvovati za to Madžarima 10 milijuna Slavena i Rumunja, a Nemcima barem put do mora. „Grazer Tagblatt“ piše već, da ako imadu Poljaci pravo na put na more, da imadu i Nemci pravo na Sloveniju i na Trst. Ali kod toga zaboravljaju, da traže Poljaci izlaz na more kroz poljsko područje a oni preko tudjih zemalja.

Svetski ih rat još uvek nije opametio. Ali nema sumnje, da će ih razvoj stvari silom preokrenuti. Ako nema drugoga leka, to je najbolje sredstvo batina a batini imademo se zahvaliti, da su se vukovi umirili, da su danas postali krotki i pitomi i da će postati još pitomiji i dobroćudniji.

A da su vukovi postali slatki i ljubazni — imade li za to boljeg pokaza od nemačkoga odgovora na Wilsonovu notu, koji možemo nazvati historičkim dokumentom ali takodjer i ozbiljnom opomenom za sve narode, koji su gradili svoju budućnost na nespravednosti i sili. —

I dok se sve okolo nas ruši i propada, širi se naša misao, jača se naša ideja. Tri narodi, tri vojske združene u jednu nepokolebivu celinu, tako idemo u susret budućim dogadjajimi. Novi život cvate iz ruševina, pevao je nemački pesnik, a taj novi život cvate za nas, sa našu decu.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 12. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Visoravan Sette Comuni bila je jučer pozorište žestokih, za nas uspešnih bojeva. Po kratkom preneražajućem udarcu paljbe usledište točno u 4 sata izmedju doline Arsa i Monte di Val Bella talijanske navale. Dok smo sunke kod Asiaga osujetili našom obrambenom paljbom, uspelo je Francuzima i Talijancima na Monte Sisemol prolazno, da provale u naše jarke; ali bezodvlačne poduzeti protuudarac naših bataljuna bacio je neprijatelja odmah iz njih. I na istočnom delu zaravanka skršila se navala neprijatelja delomično u našoj paljbi, delomično u boju iz bliza ili usled naše protunavale. Brojne mrtve i teško ranjene pustio je neprijatelj pred našim opkopima. Uspeh bio je u jednakoj meri pripisati zasluzi četa kao što i vodstva. Medju požrtvovnim četama bijahu zastupani u neslomivoj slozi sinovi sviju kotara monarkije. Osobito treba istaknuti južne Austrijance (Nemce, Slovence i Taljane), pešačku pukovniju 117 i honvedske pukovnije 23 i 24. — Balkansko bojište: U Albaniji povukli smo u svezi sa nesmetanim uzmakom naših glavnih sila naše zalaznice sa Skumbija. Mitrovicu zaposeo je neprijatelj. Izmedju Niša i Leskovca trajahu bojevi. — Zapadno bojište: Kod austro-ugarskih četa nema osobitih dogadjaja. Čete podmaršala Metzgera imale su vanredan udeo kod obrambenih uspeha pred Verdunom. Pešačke pukovnije broj 5 i 112 natecahu se u junaštvu sa poljsko-lovačkim pukovnijama broj 17 (Judenburg), broj 25 (Brno) i 31 (Zagreb). — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 12. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Na položajima zapadno od Douaia povukli smo se na stražnje linije. Neprijatelj je polagano sledio te je u večer stajao na liniji Alt—Vendin—Hernes—Lietard—i istočno od železnice Beaumont—Brebieres. Severoistočno od Cambraia napao je neprijatelj izmedju Šelde i St. Vaast. Navalni je cilj ovde na uskoj fronti uloženih engleskih divizija bio prodor fronte na Valenciennes. Njegovu smo nameru osujetili. Neprijatelju je uspelo ustaliti se samo u Joryu i na uzvisini istočno i jugoistočno od tog mesta. Naše oklopljenim vozovima poduprte navale zaustaviše ovde juriš neprijatelja. Na ostaloj smo fronti suzbili neprijatelja pred našim linijama te smo njegovim navalnim talasima zadali teške gubitke. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Žestoke delomične navale engleskih, amerikanskih i francuskih divizija na obim stranama Bohaina suzbili smo pred našim linijama. Na Aisne izvidnički okršaji. Južno od Laona napustili smo Chemin-des-Dames. Na Aisne, izmedju Berry-au-Bac i južne od Vouzieresa zaposeli smo nove položaje. Kretanja, započeta pre nekoliko dana, ostala su neprijatelju prikrivena te su protekla kako providjeno u nacrtu i nesmetano. I u Champagnei sledio je neprijatelj samo oprezno. Pobeda, koju je postigla armija von Einem u velikoj bici u Champagne, što se 14 dana borila sa slabim silam proti golemoj nadmoći i koja je iscrpila neprijatelja usled silnih gubitaka, koje je pretrpeo, omogućila je nesmetano provedenje ovih kretanja. — Vojna skupina von Gallwitz: Delomični bojevi na obim stranama Aire. Žestoke navale, koje je neprijatelj vodio u bojnom području zadnih dana na obim stranama Moze, izjaloviše se uz teške gubitke po neprijatelja. Cunel i šuma Ornes, koje smo prolazno izgubili, bili su opet osvojene od saskih bataljuna. Alzacijsko-lorenska divizija 115, pod zapovedništvom generalmajora Kundta, što u žarištu bitke kod Romagnes stoji već petnaest dana u teškim obrambenim bojevima, održala je i jučer sve njoj poverene položaja proti svim navalama neprijatelja. Ludendorff.

•

Večernji izveštaj.

Berlin, 12. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Severno od Le Cateau i na obim bregovima Moze skršiše se jake navale neprijatelja.

Rat.

Maršal Haig javlja od 10. oktobra: Jutros za svitanja nastavili smo naše napredovanje na čitavoj fronti. Usprkos otporu neprijateljskih zalaznica, koje su kušale zadržati naše napredovanje, napredovali smo veoma brzo. Naše se čete približuju velikim šumana istočno od Bohaina te su prodrle u Vaux-Andegny. Severno od tog mesta dostigli smo opću liniju na Selle od St. Soupleta do okolice Solesmes te smo osvojili Le-Chateau. Zapadno od Solesmesa osvojili smo Avesnes, Rieux-Uhuns i St. Martin. Zapadno od kanala Selde osvojili smo Estrum. U položajima, osvojenim za našeg napredovanja, našli smo neki broj gradjanskog pučanstva, medju ostalim 2500 u gradu Caudry. Jugoistočno od Lensa postigle su naše čete takodjer daljnje uspehe te su osvojile Rouvrey.

Maršal Haig javlja od 11. oktobra: Sinoć dovršile su amerikanske čete osvojenje Vaux-Andignya te su severno od Chateau, u čijem istočnom delu traje još boj, prekoračile reku Selles i doprle do ruba St. Vaast i St. Aubert. Severno od Cambraia dopremili smo tečajem noći u selu Lenelet nekoliko zarobljenika. Tečajem noći uznapredovali smo severno od Scarpe, u smeru na Izelles-Equechin, i istočne od Salauminos kao što i uzduž severnog brega Haute-Deule-kanala istočno od Lensa.

•

Francuski izveštaj od 11. oktobra poslepodne: Tečajem noći ostali su Francuzi svuda u kontaktu s neprijateljem, čiji uzmak traje na različitim točkama fronte. Severno od Aisne osvojili i prekoračili su Francuzi Equiry i Mulins. Talijanske su čete južne od Courtecona dostigle Chemin des Dames, kojega držimo do uzvisine Cerny-en-Laonnois. U Champagnei ustališe se Francuzi na različitim mestima na severnom bregu Suippes izmedju St. Etienne i Hoult kao što i kod Warmeriville, Vaudetre i St. Masmes. Dalje na istok osvojila je francuska pešadija, koja je progonila uzmičućeg neprijatelja, Mont-St. Martin, Corbon i Brieres.

•

Amerikanski izveštaj od 10. oktobra: Na desnem bregu Moze nastavili su Amerikanci u junačkom boju proti ogorčenim neprijateljskim protunavalama svoje napredovanje. Uzvisine, istočno od Sivrya bile su pročišćene od neprijatelja. Na istočnom bregu Moze osvojili smo na juriš Notre-Dame-de-Marie po ljutom boju. Dalje na istok bio je neprijatelj po ljutom boju poteran iz Argonske šume. Dopril smo do linije Ommerence, Cherviers te stojimo sada nasuprot Gran-Pre. Zarobili smo čitavi jedan bataljunski stožer i 1000 momaka.

•

Talijanski izveštaj od 11. oktobra: Na visoravni Asiaga poduzele su jutros naše, kao što engleske i francuske čete 7 jakih nasrtaja te su prodrle kod Canove, na Sisemol, na Sasso-rossu i na konca doline Brenta duboko u neprijateljske linije. Kad se neprijatelj oporavio od preneraženja, uzvratio je s jakom topovskom paljbom te je izaslao svoja pojačanja unapred. Ipak nije mogao osujetiti potpuni uspeh naše akcije, koja mu je zadala teške gubitke. Dopremili smo 400 zarobljenika, medju njima 1 bataljunskog zapovednika i 7 časnika, kao što i mnogo strojnih pušaka. Na ostaloj fronti živahna smetajuća paljba našeg topničtva. Neprijateljske su baterije delovale privremeno uzduž Piave sve do mora.

•

Srpski izveštaj od 10. oktobra: Srbi su 8. oktobra dostigli Lipovicu i Kosončić, 15 kilometara severno od Leskovca. Broj zarobljenika nadilazi 3000.

•

Engleski izveštaj iz Arhangelska: 6. oktobra poduzeo je neprijatelj jaku protunavalu na reci i na kopnom proti položajima saveznika, 170 milja od Arhangelska kod Seletskaje. Na reci Divni bio je neprijatelj suzbijen te poteran niz reku, kod čega je pustio na tlu 2 strojne puške i 50 mrtvaca. U predelu Scheplekura, koji leži izmedju Arhangelska i železnice, što vodi u Vologdu, povlačuje se neprijatelj dalje na jug te biva progonjen po amerikanskim i ruskim jedinicami. U tem području kušao je neprijatelj prevariti nas vijanjem belih zastava i trakova, koji su znakovi belih garda. Na

fronti Murmana i na Belom Moru poterali smo napadajuće patrulje preko finske granice te smo pročistili severni deo Karelje.

Pitanje mira.

Berlin, 12. (D. u.) Polag novina sastaje se odbor saveznog veća za vanjske poslove danas u jutro, da odobri nemački odgovor na predsednika Wilson. Istodobno baviće se odgovorom i glavni odsek saveznog veća, odnosno, kako javljaju nekoje novine, odbor frakcija, koji obuhvaća samo stranke većine.

Berlin, 12. (D. u.) Kako doznaje „Post“, nije stalno, da li će nemački odgovor na predsednika biti već danas obelodanjen. Kako doznaje list, čini se, da su poteškoće, koje se moraju svladati kod sastava i odašiljanja nemačke note veće, nego se iz početka mislilo. „Deutsche Tageszeitung“ piše: Jedna reč, jedna rečenica u nemačkom odgovoru može biti kobna za budućnost Nemačke te može odlučiti o tome, da li će taj odgovor biti pozitivan ili negativan. „Vossische Zeitung“ piše: Nije nikakva tajna, da povećaje izglede za mir, samo ako bude dobre volje na protivnoj strani. Time, što se i savezno veće i interfrakcijonelni odbor bavi s notom, dolazi do izražaja činjenica, da će odgovor usleditI u skladu sa zakonodavnim faktorima i s većinom narodnog zastupstva.

Parlamentarci kod cara — Glasine o ministarskoj krizi.

Beč, 12. (D. u.) Vesti novina podudaraju se u tome, da se niti u Austriji niti u Ugarskoj ne može govoriti o ministarskoj krizi, već će obostrani ministarski predsednici biti tek, izakako će vodje stranaka stići, u stanju, da stave svoje predloge. O audijencama političara kod cara javlja se, da će car na svoju inicijativu primiti danas 30 parlamentaraca.

Beč, 12. (D. u.) „Deutsche Presskorrespondenz“ javlja: Car je u mestu, gde sa nalazi vrhovno zapovedništvo, primio danas niz parlamentaraca. Kao prva skupina bili su primljeni zastupnici Ceskoga Svaza, Fiedler, Tusar, Hruban i Stanjek. Primitak trajao je jedan sat i po. Kao drugu skupinu primio je car zastupnike četiriju stranaka gospodske kuće: kneza Fürstenberga, baruna Czedlika, princa Lobkovica i baruna Rubera. Daljnji red primitaka je sledeći: nemačkonacijonalni zastupnici: Wolf, Waldner, Steiner, Lodgmann, Pacher, Stölzel, Urban, Teufel i Friedmann; kršćansko socijalci: Fink, Hauser, Pattai; nemački socijalni demokrati: Seitz, Adler i Ellenbogen; Poljak: Löwenstein; Jugoslaven. Korošec; Ukrajinci: Petruszkiewicz i Lewicki; Talijanac: Falduttl i zastupnik barun Reitzes. Primitak biće po svoj prilici dovršen u 2 sata poslepodne.

Beč, 12. (D. u.) Nemačko-češka korespondencija javlja: Primitci kod cara trajahu sa kratkom opodnevskom stankom od pol 9 do pol 4 poslepodne. Zastupnici, koji su preko podneva ostali u boravištvu carevom, bili su tamo njegovi gostovi. Svi su zastupnici razvili monarhu svoje stranačko stanovište pogledom na rešenje nacijonalnih pitanja na temelju prava samoodredjenja. Car je parlamentarce često prekidao pitanjima. Zastupnici povratiše se neposredno za njihovom audijencijom u Beč.

* **Audijencija grofa Karolyia.** „Az Est“ javlja o audijenciji grofa Karolyia ovo: Poslednja audijencija ministra predsednika dra. Wekerlea i grofa Tisze bila je poslednja audijencija, u kojoj su ovi političari upeli sve svoje sile, da spase sistem, koji je već pao. Pod izvesno se može ustrditi, da je dr. Wekerle pao, i to ne samo prema dolje, nego takodjer prema gore. Kao što se u najskorije vreme očekuje u Austriji kabinet, koji će biti predstavnik narodne volje, mesto sadašnjega kabineta baruna Hussareka, isto je tako i pitanje, o demisiji dra. Wekerlea samo još pitanje o kojem će se odlučiti već za koji dan. Jedini je političar za Ugarsku grof Mihajlo Karolyi, koji će danas biti primljen u audijenciji. On će caru i kralju preporučiti, da se ostvari demokratsko izborno pravo i stvori personalna unija. Pre svojega odlaska u Beč konferirao je grof Karolyi u Budimpešti s različitim političarima ugarskoga parlamenta, ali i sa zastupnicima svih narodnosti, kao i sa socijalistima.

* **Opoziv nemačkog mornaričkog atašeja u Nizozemskoj.** Amsterdam, 12. (D. u.) Kako doznaje „Algemeen Handelsblad“ bio je opozvan mornarički ataše kod nemačkog poslaništva von Müller.

Iz slovenskog sveta.

Iz Hrvatske. U Hrvatskoj vlada sveopća radost, jer je koalicija stupila u Narodno veće. 10. oktobra obdržavala se sednica obiju stranaka, onih koji bijahu izabrana na sastanku od 5. i 6. t. m. i delegata koalicije. Medju odaslanicima došlo je u načelnim pitanjima do potpunoga sporazumljenja. Postoji nada, da će već 12. oktobra biti konstituirano narodno veće. — Srpsko-hrvatska je koalicija isključila bivšeg podbana Kriškovića iz svojih redova. Podban Krišković predao je demisiju ugarskom ministru-predsedniku Wekerleu te posvema mimoišao svoju stranku, i hrvatskog bana. Prema svojima prijateljima hvalio se, da se vraća u Hrvatsku kao ban. Posle demisije počeo je zahrptno da radi proti svojim prijateljima te izigravao pojedine članove koalicije. Osobito je oštro osudio jugoslavenske govore Pribićevića i Popovića. Kad je izručio demisiju, nije otišao na dopust, kako je obećao, već vršio je i dalje svoje funkcije. Radi toga obračunala je s njim sada koalicije. —

Iz Slovenije. Narodnom zastupniku Verstovšku izjavio je ministar za nastavu, da je stvar glede ustanove Ferk, koji je ostavio slovenskim djacima 400.000 kruna, rešena povoljno za stradajuću našu sveučilišnu mladež. Time je sprečen nacrt nemačko-nacijonalne vlade, da ugrabi našem djačtvu komadić kruha, koji tako nužno trebaju na sveučilištu. — Ljubljanski „Slovenac“ donosi parlamentarne izveštaje pod zanimivim naslovom: „Zadnji dani državnog sabora“. — Spanjolska „gripa“ besni u Ljubljani i u okolici grada te zahteva mnogo žrtva. Čitave su obitelji obolele. Rad na poljima zaostaje. Ipak vojničke oblasti ne davaju vojnicima dopusta za obradjivanje polja.

Domaće vesti.

† **Franjo Žic.** Kao da taj svetski pokolj nije uništio još dosta naših mladih života, eto pojavi se nova okrutna bolest, koja po našim kućama hara. Nemila smrt ugrabila nam je 6. semtembra u Puntu na Krku u 27. godini života našeg omladinca Franja Žica, sina ovdješnjeg trgovca i posednika Ivana Žica. Pokojnik kretao se uvek u našim krugovima, gde je uživao poštovanje te bio svima omileo drug. Kao u svim stvarima, ugledao se on i u narodnom pogledu u svog vrednog oca te je činom potvrdjivao, što je u srcu mislio. Bio je odlučan Jugoslaven i još tužnija je njegova subina, da je morao umreti, kad je svitao novi dan. Bio je trgovac po zanatu te bio marljiv i ustrajan u svom poslu. Svim njegovim snovima i nacrtima, kojima je bila ispunjena njegova mlada duša, činila je kraj nenadana, zavratna smrt. Pokojniku bila laka domaća gruda a obitelji naše saučešće.

Aprovizacija u Medulinu. Primamo sledeći dopis: Molim gospodine uredniče, da na obranu sirotinje tiskate ovaj skromni dopis: Pred meseca ustanovile su podopćine Pule odbore za aprovizaciju i narod je uzdanuo, da ne treba više hodati 4 do 5 dana u Pulu, da se dobi ono malo, što svakomu ide. Ali nakoj gospodi u Puli nije to po ćudi, jer svaki put, kada odbor dodje, da pridigne živež, delaju mu svake vrsti zapreka. Bilo je na selima rekvirirano žito Medulin dao je Puli 30 kvintala, t. j. kako je javio delegat 20 kvintala pšenice i 10 kvintala ječma. Mi smo imali dobiti za mesec srpanj, kolovoz i rujan po 9 kilograma po osobi i to polovicu ječma a polovicu pšenice. Dakle od rujna unapred po nalogu gosp. tvrdjavnog komesara imamo na selima dobiti mesto 9 kilograma 6 kilograma mesečno. Dobro i Kad nemamo više, fala Bogu. Ali sada dolazi najlepša: Za listopad imala je većina od nas dobiti brašno: ali mesto da nam dadu za pol meseca 3 kilograma brašna, dali su nam samo 2 i to jačmenove muke sa mekinjama. Kada se očiste mekinje ostane 1 kilogram za 15 dana. Tuži se Bogu i djavlu: ne pomaže ništa. Vele: Kakvu ste nam robu dali na selu, takvu vam vraćamo. Gde je dakle prevara. Delegat veli, da je dao dve trećine pšenice a jednu ječma a gospoda kažu, da su dobili samo smrdljivi ječam. Grad Pula dobio je prvi tedan 1 kg. belog brašna, a mi ništa. Čuo sam, da je i Šišan dobio 1 kilogram belog brašna kao i Pula. To je, gospodo, dvojaka mera. Kako da čovek živi sa dva kilograma brašna mesec dana?

U fond našega lista darovao je gospodin Rubeša iz Vodnjana K 10·— gospodin G. Barta iz Pule K 10·— Darovateljima srdačna hvala.

Dopisi iz Istre.

Iz Marčane. Čuli smo, da se je dr. Steiner zahvalio na čast općinskog gerenta u Vodnjanu. To i nas veseli, jer i mi spadamo u vodnjansku općinu. Želimo samo, da taj čovek čim pre otide s ovog odgovornog mesta, i da na njegovo mesto, koji će poštovati naš hrvatski jezik i koji će uvažiti opravdane želje hrvatskog pučanstva ove općine. Čitava je okolica Vodnjana čisto hrvatska, pa zahtevamo, da se općina sa okolicom služi hrvatskim jezikom. Ne ćemo, da nam se oglasi, obavesti i razne šalje u talijanskom jeziku, jer smatramo to uvredom naše narodnosti. Hoćemo da budemo u svemu ravnopravni s našim susedima, jer i mi plaćamo poreze kao i oni. Nadamo se, da će naslednik dra. Steinera uvažiti želje hrvatskog naroda ove općine, i da će mu dati ona prava, koja ga spadaju. — Poslali nam za ovdješnju poštansku sabiraonicu tablu sa natpisom u talijanskom i nemačkom jeziku a hrvatskom ni traga. To Marčanci nisu ni Talijani ni Nemci, već čisti Hrvati! Za koga dakle tabla u dva tudja jezika? Ta je svakako drsko od poštanskih oblasti. Nije daleko, pa će i tomu biti kraj.

†

Potišteni teškom boli javljaju potpisani prežalosnu vest, da je njihov

Ivan Randić

c. i kr. strojovodja

na 11. oktobra o. g. u Dragi (Sušak) nakon kratke bolesti u Gospodinu preminuo.

Sprovod milog pokojnika obaviće se danas.

Draga (Sušak)—Pula, 12. oktobra 1918.

Razcviljene obitelji: **Randić — Vlašić.**

✚

Rascviljenim srcem javljamo celoj rodbini prijateljima i znancima, prežalosnu vest, da je naš premili i nezaboravni sin, odnosno brat

FRANJO ŽIC

dne 6. oktobra o. g. u 6 sati na večer, nakon kratke i teške bolesti u najlepšem cvetu mladosti, u 27. godini života, pokrepljen svetootajstvima naše sv. vere blago u Gospodinu usnuo.

Mili ostanci dragog nam pokojnika bili su pokopani dne 8. o. m. na groblju sv. Andrije u Puntu.

Punat, dne 9. oktobra 1918.

Ožalošćeni:

Ivan i Marija Žic, roditelji,

Teodor, Ivan i Antun braća, **Marija, Lucija, Katica i Anica** sestre.

Kada bi i na 1 hrvatskog pokrajinskog učitelja dolazilo 72 učenika, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti na opstojećim hrvatskim pokrajinskim školama 4 učitelja, a nijesu nego 3.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu u Šošićima) 301 dijete, a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 142, dakle 159 djece hrvatskog općevnog jezika polazi talijanske škole.

Hrvatske škole polazi 261 dijete, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 461, dakle 200 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi školu, ili polazi talijanske škole.

Kada bi broj polazeće djece odgovarao 16% stanovništva, moralo bi u ovoj općini biti 1880 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a ne 889, a broj stanovnika hrvatskog općevnog jezika 1641, a ne 2885. Kada bi 889 stanovnika talijanskog općevnog jezika imalo 301 dijete, iznosilo bi to 33%, dakle 17% nad normalom, ili Talijani imadu 112% više djece nad normalom, a Hrvati bi imali 9%, dakle 7% manje ispod normale ili 44% manje djece ispod normale.

Broj stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao je u 10-godištu 1900.-1910. od 199 na 885, t. j. za 686 ili u postocima za 345%.

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika pao je u prošlom 10-godištu od 3073 na 2885, t. j. za 188 ili u postocima za 6%.

Kanfanarsku školu polaze djeca iz Morozini, Marići, Burići i Kanfanara. U ovim selima bilo je godine 1900. samo 148 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a sada ih je nabrojeno 515, koji bi morali imati 81 dijete za školu, a vidjeli smo, da onu talijansku školu polazi 156 djece, dakle ima u ovoj talijanski školi barem 75 djece hrvatskog općevnog jezika.

U Rov. Selu moralo bi biti 40 djece talijanskog općevnog jezika, a onu pokrajinsku talijansku školu polazi 60 djece, dakle je i u ovoj talijanskoj školi barem 20 djece hrvatskog općevnog jezika.

Cijela bi općina morala imati 604 djece za školu. Vidjeli smo, da polazi talijanske škole 301 dijete, a hrvatske 261 (ukupno 562), onda ima u ovoj općini još 42 djece bez ikakove škole. Ovaj broj nikako ne može odgovarati pravom stanju, jer još nije otvorena škola u Morganima, koja je već davno utemeljena, ali radi pomanjkanja zgrade nije otvorena, koje će školsko okružje samo imati 80 djece, koji su bez škole. Otkuda ta razlika? Valjda nije bilo toliko djece u školama općine Kanfanar.

povećao naseljivanjem. Ako uzmemo medju stanovnike hrvatskog i slovenskog općevnog jezika i ono 410 drugih Slavena, te 2166 ugarskih i 698 bos.-herceg. državljana, onda imamo u gradu Puli 28% stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika ili preko 1/4.

Stanovnika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 19.510, a 10 godina kasnije 25.043 ili za 5533 ili 29% više, ne uračunavši ovamo ono 1543 regnicola.

Broj stanovnika njemačkog općevnog jezika narastao je u 10-godištu 1900.-1910. od 2274 na 4211 ili za 1937 ili 85% više.

Broj je stanovništva u gradu Puli narastao od 25.619 na 38.141 ili za 12.522 ili za 48%. Ovamo nije uračunano ono 16.014 vojnika i 4407 drugih državljana.

2. Stanje škola: U gradu Puli su bile 31.-12. 1913. ove škole:

1. pokrajinske

a) talijanske:

gradjanska muška škola:

3-razredna sa 7 učiteljskih sila i 200 djece;

dječačke pučke škole:

Šijana:	5-razredna sa	6 učiteljskih sila	i 276 djece;
Sv. Martin:	6- „	„ 11 „	„ „ 562 „
Trg Tegetthoff:	6- „	„ 10 „	„ „ 409 „
Sv. Policarpo:	5- „	„ 5 „	„ „ 262 „

djevojačke pučke škole:

Šijana:	5-razredna sa	5 učiteljskih sila	i 256 djece;
Sv. Martin:	6- „	„ 12 „	„ „ 615 „
Trg Tegetthoff:	6- „	„ 9 „	„ „ 402 „
Sv. Policarpo:	5- „	„ 7 „	„ „ 306 „
Prip. razr. liceja:	5- „	„ 5 „	„ „ 147 „

Pripravne razrede talijanskog liceja uzeo sam medju pokrajinske škole, pošto je licej uzdržavala pokrajina.

b) hrvatske:

Hrvatskih pokrajinskih škola nije uopće bilo.

2. Njemačke državne škole

Ženska gradjanska škola:

1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 17 djece;

Ženska pučka škola:

5-razredna sa 7 učiteljskih sila i 278 djece;

Muška pučka škola:

6-razredna sa 10 učiteljskih sila i 412 djece;

2. Zasebne škole

a) talijanske:

Nije ih uopće bilo.

b) hrvatske Družbine škole:

ženska pučka škola:

Šijana: . . . 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 179 djece;

muška pučka škola:

Šijana: . . . 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 159 djece;

mješovite pučke škole:

Ulica Radetzky:	4-razredna sa	4 učiteljske sile	i 222 djece;
„ Castropola:	2- „	„ 2 „	„ „ 111 „
„ Verudella:	1- „	„ 1 učiteljskom silom	„ 64 „
Vinkuranj:	1- „	„ 1 „	„ „ 51 „
Jadreški:	1- „	„ 1 „	„ „ 68 „

c) njemačke zasebne škole:

ženske gradjanske škole:

Dominikanke:	3-razredna sa	3 učiteljske sile	i 30 djece;
c. i kr. ratne morn.:	3 „	„ 4 „	„ „ 118 „

muška gradska škola:

c. i kr. ratne morn.: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 99 djece;

Sve njemačke škole u Puli polazi 1872 djece, a sve bi njemačke djece moralo biti 673, onda 1199 nenjemačke djece polazi njemačke škole.

Kada bi broj školu polazeće djece odgovarao 16% stanovništva, moralo bi u gradu Puli biti 21.468 stanovnika talijanskog općevnog jezika, a ne 25.043, a broj stanovnika hrvatsko-slovenskog općevnog jezika samo 5337, a ne 8477, a broj stanovnika njemačkog općevnog jezika 11.700, a ne 4.211, kako to statistika navadja.

Broj talijanske djece odgovara 13% stanovništva tal. općev. jezika.
„ hrvatske „ „ 10% „ hrv. „ „
„ njemačke „ „ 44% „ njem. „ „

ili drugim riječima:

13% talijanske djece ne polazi talijanske škole;
37% hrvatske „ „ „ hrvatske „
64% nenjemačke „ „ njemačke „

ili opet drugim riječima:

od 4007 talijanske djece 3435 polazi tal. škole, a 572 ne polazi;
„ 1356 hrvatske „ 854 „ hrv. „ „ 502 „ „
„ 1872 polaznika njemačke škole je 673 njemačke djece, a 1199 hrvatsko-slovenske-talijanske; ili 2/3 djece u njemačkim školama nijesu njemačka djeca.

Ovdje sam uvijek računao domaće stanovništvo, t. j. 38.141 stanovnika, koji bi morali imati 6102 djece za školu, a vidjeli smo, da polazi

talijanske	škole	3435 djece,
hrvatske	„	854 „
njemačke	„	1872 „
ukupno	. . .	6161 djece,

dakle bi sva djeca polazila školu.

Uzmemo u račun i druge državljane, onda bi moralo biti djece talijanskog općevnog jezika 4253, dakle 818 djece talijanskog općevnog jezika ne polazi talijanske škole. Djece hrvatsko-slovenskog općevnog jezika bilo bi u ovom slučaju 1873, dakle 1025 djece hrvatsko-slovenskog općevnog jezika ne polazi hrvatskih škola.

U postocima izraženo:

19% djece talijanskog općevnog jezika ne polazi talijanske škole;
54% „ hrvatskog „ „ „ „ hrvatske „

U Šošićima bila je Legina škola, koju su polazila djeca iz Šorići, Šošići i Matohanci. U ovim je selima bilo stanovnika talijanskog općevnog jezika:

	1900.		1910.
	1	Šošići	68
	—	Matohanci	26

dakle prema zadnjem popisu 94 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi mogli imati najviše 16 djece za školu i za ove je Lega tamo otvorila školu, koju polazi 85 djece. Prama tome bi tamo bilo samo 9 odraslih stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi morali imati 85 djece. Ili su sva djeca, što polaze onu školu hrvatska? Zadnja je činjenica dosta jasna. Nema ni u ovom školskom okružju obitelji koja govori talijanski. U zadnje vrijeme utemeljena je u Šošićima javna hrvatska škola, a hrvatske škole u Rov. Selu i Kanfanaru proširene su na dvorazrednice.

Spomenuo sam, kako je broj stanovnika talijanskog općevnog jezika u općini Kanfanar u 10-godištu 1900.-1910. narastao za 345%, što je nenaravski. Sličnu stvar opazili smo i u Krmedu i Golešu općine Vale. Vlada bi morala paziti i revidirati popis pučanstva u svakoj općini, pa makar bila ista i u hrvatskim rukama, jer nije pravo, da se jedna ili druga narodnost na ovaki način izigrava. Svako mora reći, da je stvar nenaravska, da se broj jednog općevnog jezika mijenja u jednom 10-godištu od 199 na 885, kako je to slučaj u Kanfanarskoj općini. Za mene je Talijan svaki onaj, koji u kući govori talijanski, i samo takova djeca neka bi polazila talijanske škole. Ako je u općini Kanfanar 150 stanovnika, koji u kući talijanski govore, neka bude! Na taj bi način i broj djece talijanskog općevnog jezika mogao biti okruglo 24, dočim je 592 djece hrvatskog općevnog jezika. Prama tome ima u talijanskim školama općine Kanfanar 280 hrvatske djece, a samo 42 hrvatske djece tobož ne polazi nikakove škole.

4. Općina Pula.

a) Grad Pula.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Pula — osim 16.014 vojnika i 4407 inostranca — 38.141 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . 4211 ili 11%
talijanski . 25043 ili 65%
slovenski . 1706 } ukupno 8477
hrvatski . 6771 } ili 22%
drugi . 410 ili 1%.

Ono 16.014 vojnika imadu općevni jezik:

njemački	4853
talijanski	1773
slovenski	1587
hrvatski	2740
drugi	1224
ugarski državljani	3837

Pošto vojnici nemaju svoje obitelji, to ne ću ove uzimati u obzir kod računanja djece dužne polaziti školu. Ako ima koji časnik obitelj, to su njegovi članovi uračunani medju civilno stanovništvo, a po tome dolaze u račun i njihova djeca.

Ko su ono 410 stanovnika drugih općevnih jezika? To nisu drugo nego Slaveni, i doista ovih 410 stanovnika drugih općevnih jezika u gradu Puli imadu općevni jezik:

češki	354
poljski	42
ukrajinski	10
madžarski	4

Tko su ono 4407 inostranaca? Ovi su:

ugarski državljani	2166
bos.-hercegovački	698
inostranci	1543

Ovo 2166 ugarskih državljana, to su naši Primorci, dakle će i ovima biti općevni jezik hrvatski, kaošto i onim 698 stanovnika bos.-herceg. državljana, te ću ove ubrojiti medju stanovnike hrvatskog općevnog jezika. Ono 1543 inostranih državljana to su svakako regnicoli te ću i ove ubrojiti medju stanovnike talijanskog općevnog jezika. Pošto su i djeca ovih ljudi dužna polaziti školu, to moramo računati, da ima grad Pula — osim 16.014 vojnika — 42.548 stanovnika, kojima je općevni jezik:

njemački . 4211 ili 9%
talijanski . 26586 ili 63%
slovenski . 1706 }
hrvatski . 9636 } ukupno 11751
drugi Slaveni . 410 } ili 28%

Broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao u gradu Puli u 10-godištu 1900.-1910. od 3774 na 8477 ili za 4703 ili 125%. Broj se stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika

ženske pučke škole:

Dominikanke: 3-razredna sa 3 učiteljske sile i 33 djece;
c. i kr. ratne morn.: 5- „ „ 10 „ „ „ 144 „

muška pučka škola:

c. i kr. ratne morn.: 5-razredna sa 10 učiteljskih sila i 471 djece.

O njemačkim školama ne ću potanje govoriti, jer sam si uzeo za zadaću, da raspravljam samo o školama, što ih uzdržava pokrajina. Navadjam ih samo statistike radi.

Škole c. i kr. ratne mornarice moglo bi se isto ubrojiti medju državne javne škole, jer i njih indirektno uzdržava država. Ubrajaju se za to u zasebne škole, jer ih uzdržava c. i kr. mornarički etat.

Talijanske škole u Puli imadu takodjer sistemizovana 4 mjesta vjeroučitelja, a njemačke državne jednoga.

II. Zaključci:

38.141 stanovnika grada Pule moralo bi imati 6102 djece dužne polaziti školu. 4407 drugih državljana moralo bi imati 705 djece za školu, dakle bi moralo biti u Puli u svemu 6807 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi u gradu Puli moralo biti 85 javnih učitelja, a vidjeli smo, da je bilo talijanskih pokrajinskih učitelja 77, hrvatskih zasebnih 15, njemačkih državnih 18 i njemačkih zasebnih 33; svih je učitelja bilo 143. Ovamo sam ubrojio i učitelje gradjanskih škola i to talijanskih pokrajinskih 7, njemački državni 1 i njemačkih zasebnih 10, ukupno 18 gradjanskih učitelja.

Broj stanovnišva talijanskog općevnog jezika jest 25.043. Ovi bi morali imati 4007 djece za školu. Uzmemo li onih 1543 inostranaca kao regnicole, to bi i ti morali imati 246 djece za školu, tako bi bilo sve djece talijanskog općevnog jezika 4253. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moral u Puli biti 51 pokrajinski talijanski učitelj, a ako uzmemo i djecu regnicola, onda 54, a vidjeli smo da ih je bilo 77, ne uračunavši 4 vjeroučitelja.

Broj stanovništva hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 8477; ovi bi morali imati 1356 djece za školu. Uzmemo li i onih 410 Slavena, koji bi imali 65 djece i 2864 ugarskih državljana (t. j. primorskih Hrvata) i Bosanca, koji bi morali imati 458 djece, to bi ovi svi imali 523 djece za školu, a prema tome sve bi djece hrvatskog općevnog jezika bilo ukupno 1879. Računamo li na svakog učitelja 80

djece, to bi u gradu Puli moralo biti, ako uzmemo samo domaćine 17 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a u drugom slučaju, t. j. ako uzmemo Slavene i Bosance i Primorske Hrvate, onda bismo morali imati u gradu Puli 24 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nijesmo imali niti jednoga.

Broj stanovnika njemačkog općevnog jezika jest 4211. Ti bi morali imati 673 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo u Puli biti 9 njemačkih učitelja. Nije bilo doduše nijednog pokrajinskog učitelja, ali za to su bila na državnim gradskim školama 1, a na pučkim državnim školama 17 učitelja. Uz ove bila su još 7 učitelja na gradjanskim, a 20 na pučkim zasebnim školama c. i kr. ratne mornarice.

Njemačke škole navadjam samo statistike radi.

Na svako 326 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 talijanski pokrajinski učitelj.

Za 8477 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika nije bilo niti 1 pokrajinskog učitelja.

Kada bi i na svako 326 stanovnika hrvatskog-slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, to bi u Puli moralo biti 27 hrvatskih pokrajinskih učitelja, a nije bio niti jedan.

65% stanovništva (t. j. Talijani) ima 77 pokrajinskih učitelja, a
22% „ „ Hrvata i Slovena nema niti jednog pokrajinskog učitelja.

Uzevši u obzir samo onu djecu, koja polaze pokrajinske škole, vidimo, da u gradu Puli:

Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 45 učenika, t. j. uzevši samo djecu, koja polaze talijanske škole.

Talijanske škole polazi 3435 djece; a sve bi djece talijanskog općevnog jezika moralo biti 4007. U ovom slučaju 572 djece talijanskog općevnog jezika ne polazi škole. Ako uzmemo jošte regnicole, koji bi morali imati 246 djece, onda 818 djece talijanskog općevnog jezika ne polazi talijanshe škole.

Hrvatske zasebne škole polazi 854 djece, a sve bi djece hrvatskog općevnog jezika moralo biti 1356. U ovom slučaju još 502 djece hrvatskog općevnog jezika ne polazi hrvatske škole. Ako uzmemo jošte druge Slavene, koji bi morali imati 65 djece i Primorce i Bosance, koji bi morali imati 458 djece, onda 1025 djece hrvatsko-slovenskog općevnog jezika ne polazi hrvatske škole.

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati a čitavu god. K 48·—, a polugodište K 24·—, omesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro- iji 16 fil. pojedini broj. GLASI primaju se u pravi lista trg Custoza 1 isak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedeljak 14. oktobra 1918. | Broj 1172

Govor narod. zastupnika Spinčića.

Istarski narodni zastupnik je Spinčić izrekao u dnici zastupničke kuće od 4. oktobra govor jega je započeo sledećim rečima hrvatski:

Visoka kućo! Noviji dogodjaji na zapadnoi onti ovoga groznoga svjetskoga već petu godinu ajućega rata i najnoviji u Bugarskoj nisu još usta opametili državnika jedne i druge pole monarhije, ali su donekle preokrenuli njihovim glavaa, te su počeli bar govoriti o tom, kako da se ovedu ustanovne promjene unutar monarhije i ko da se dodje do razprava za mir. I ova činjenica pokazuje ono, što se je moglo opaziti cie- n trajanjem rata: da se najme ima prema slaven- im narodima toliko više obzira, koliko je slabi- sreća na ratištima, kao i obratno, da se te na- de to više omalovažuje, prezire, pritišće, koliko veća ratna sreća. Mi upravo s toga možemo ati malo vjere u rieči državnika monarhije, ma le i prijatnije nego li u istinu jesu. Al je tomu i ljini veliki razlog. Državnici ostaju kod temeljne grješke, iz koje potječe sve zlo u monarhiji, da kako svečano izjavljuju, i od sada vojevati ra- sa historičkim, najvećim neprijateljem monarhi- i dinastije Habsburga, sa onim, koji je sedam dina vojevao s njima, da njim otme velik dio ezije; sa onim, koji ih je prisilio, da su se i oni u diobu Poljske, te da se je tim, kako je predjela carica i kraljica Marija Terezija, ne samo činila velika nepravica, nego i prouzrokovala vea nesreća. Nemamo vjere u nje, pošto izjavlju- , da će se i nadalje boriti rame o rame sa onim, kojim zajedno je monarhija vojevala proti Franzkoj godine 1794, i koji je čak sliedeće godine klopio mir sa Francuzkom i ostavio monarhiju na edilu te je morala vojevati sama još dvie godine, ok nije bija prisiljena sklopiti i ona mir, u Campoformiu. Nemožemo imati vjere u nje, pošto izvljuju, da će se i dalje boriti rame o rame sa im, s kojim je monarhija vojevala u korist njevu za Schleswig-Hostein (1864.), da pak on dvie dine kasnije (1866.) zajedno sa Italijom navali na onarhiju i provali u nju; sa onim, koji je počet- k ovoga krvavoga hrvanja medju narodima, jer on onaj, koji je zahtjevao od odlučujućih čimbe- ka monarhije, da Srbiji godine 1914. postavi take uvjete, koje kao samostojna država nije nika- mogla prihvatiti. (Tako je!)

Govornik je za tim nastavio nemački te kazao:

Opetujem, gospodo moja, da ne bi mogli sa- , posle dogadjaja na zapadnoj fronti i posle asnog, već pet godina trajajućeg svetskog rata, rovati našim državnicima i tada ne, kad bi nam i sklonji. Primetili smo, da je postupak vlade suprot nama bio u protivnom razmeru k dogajima na bojnom polju. Cim sretnije bijaše oruž- tim gore postupalo se sa Slavenima i čim veći no neuspeh doživeli na bojnom polju, tim bolje dalo se s nama. Ali država se neće osloboditi najvećeg neprijatelja Hapsburgovaca te njezini žavnici izjavljaju, da će se nemačke čete boriti adalje rame uz rame s nemačkim četama. Ovaj

najveći neprijatelj monarkije, Pruska,

koji je opetovano pustio državu na cedilu, koji ju e zaveo na nesretne korake, kao, n. p. na deobu oljske, koji joj je oteo cvatuće pokrajine te se alirao proti našoj državi z drugim silama, ovaj sunovratio našu državu i u taj rat, kojega su mački državnici označivali kao rat nemstva proti venstvu, koji će Nemcima doneti dan a Slavena noć. A ova monarkija, koja je napučena naj- ćim delom Slavenima, za koju su Slaveni prolevali te ju opetovano spasili, za koju su Jugoslave- tvorili vojničku granicu, ova se država nije žaa, da stupi u taj rat na stranu germanstva i da bori proti Slavenima.

Bugarska,

ja se je odrekla svojeg oslobodioca, slavenska ugarska, koja je okrenula oružje proti Slavenima. ogodjena je već sudbinom. Pokajala se te sklo- la primirje, a tome je svakako pripomogao na- , kako su Nemci postupali z Bugarskom, koji svojim vladanjem omrzili si sve nacije civilizonog sveta. Govornik prelazi za tim na razmotri- nje

mirovnoga pitanja,

prvu notu Burienovu predsedniku Wilsonu te li, da se nipošto ne čudi, da ju je Wilson otnio. U tom pogledu zastupa posvema stanote jugoslavenskog odgovora na Burianovu notu. ovornik dotiče se poljskog pitanja te veli, da Juslaveni odobravaju deklaraciju svojih poljskih veznika. Prelazeći na bosansko hercegovačko pije, kaže:

Bosna i Hercegovina,

koje već 40 godina pate pod jarmom Nemaca i Madžara, kojima su upravljaju samo tudjinački ministri i činovnici, bila je u zadnje doba predmetom živahnih rasprava. Madžari vele, da imadu posebna prava na tu zemlju a Wekerle je kazao, da merodavne ličnosti u Austriji tvrde, da bi se 75 po sto pučanstva izreklo za prisajedinjenje Ugarskoj. (!) (Veselost.) Drugi su bili mišljenja, da se veći i bogatiji deo ovih pokrajina mora priklopiti Ugarskoj, a manji i siromašniji Hrvatskoj. Treći su hteli priklopiti Ugarskoj našu zemlju, kao n. p. Hrvatsku sa prividnom autonomijom. Nekoji su zahtevali i prisajedinjenje Dalmacije Ugarskoj. A kod toga pozivahu se Madžari na neka tobožnja historička prava, koja Madžarska nije nikada ni imala. Nikad nisu ove zemlje pripadale Madžarima. Ili su pripadale Srbima ili Hrvatima ili su tvorile autonomni deo Turske. Ministar-presednik izjavio se u tom pitanju veoma nejasno i zamršeno. Želi da se uredi ovo pitanje na temelju „prava samoopredeljenja naroda“ ali „ipak ustavnim putem“ i na način, „koji će odgovarati interesima monarkije“. Zar da to pitanje reši putem zamršenog bosanskog ustava ili čak u bečkom ili peštanskom parlamentu, ma da je nedvoumna činjenica, da Bosnu i Hercegovinu obitava pleme Srbo-Hrvata? Kako mogu parlamenti u Beču i u Pešti, u kojima vladaju Nemci i Madžari, biti pozvani na to, da reše jugoslavensko pitanje? Ništa ne kaže ministar-predsednik o tome, kad će se to pitanje rešiti, ništa o tome, da li imadu i drugi prava i interese na ove zemlje. On gleda samo na austrijske interese, koje hoće uščuvati u slovenskim, srpskim i hrvatskim zemljama. Bila je sreća, da je tradicijonalna nespretnost naših državnika odabrala baš grofa Tiszu, da ide informirati se u Bosnu i Hercegovinu o jugoslavenskom pitanju. Onaj isti

Tisza,

koji je jedan glavnih krivaca svetskog rata, koji je terao madžarski imperijalizam sve do Jadrana, koji je madžarske narodnosti proganjao nepravednošću! Ovaj se čovek vladao tamo, kao da imade robove pred sobom te zapretio zastupnicima trojedinog našega naroda, da će ih državnom silom satrti. Ja mu neću vraćati milo za drago. Ja želim, da živi još neko vreme, samo da vidi, kako će biti smrvljeni njegovi nasilnički nacrti i kako će se osloboditi tlačeni narodi pa i oni, koji žive u Madžarskoj. U ostalom je dobro, da je Tisza posetio Bosnu. Tamo je doznao za odluku trojedinoga naroda koja veli:

Ili sloboda ili smrt!

To su kazali zastupnici našega naroda Tiszi i svim krvnicima našega naroda, koji su tečajem rata upropastili 160.000 nevine dece i stotina hiljada odraslih ljudi. Zahtev našega naroda

za oslobodjenjem i ujedinjenjem

čuo je Tisza u Bosni-Hercegovini, Dalmaciji i u Hrvatskoj, a 24. septembra izrekoše se za to sve organizacije Slovenaca, Hrvata i Srba. To traži celi naš narod, a gospodin ministar predsednik neka izvoli to uzeti na znanje. Njegov program, što ga je razvio u svom govoru, program je Svenemaca. On hoće izlučiti Galiciju i Dalmaciju iz kompleksa austrijskih zemalja da time zasigura Nemcima apsolutnu moć u zemlji. O nacrtima posvemašnje nacijonalne autonomije, koju je ministar presednik proglasio za druge zemlje, može se izreći sud na temelju dosadašnje prakse. Svi zakoni, sve samouprave imadu vrednost samo za Nemce. Bile su samo sredstvo za privilegovanje Nemaca. Za to imademo dokaza u ono stohiljada Ceha u Beču, stohiljada Slovenaca u Koruškoj i u Trstu, koji nemaju pučke škole ili samo smešan broj. Unatoč ravnopravnosti vladaju u našim pokrajinama tudji, nemački činovnici. Mi ne dajemo baš ništa na reči i obećanja austrijske vlade, niti će nas zavaravati nemački socijalni demokrati, za koje znademo, u čijem interesu govore. Baš danas smo čuli, kako postupaju s pučanstvom austro-ugarske oblasti u nezavisnim i slobodnim ukrajinskim zemaljama. Još gore, nego li austrijska vlada postupaju

Madžari

s našim siromašnim narodom u Bačkl, u Banatu, u Medjumurju i na Reci. Naš je jezik isključen iz škola i ureda te iz javnog života. I ove delove našega naroda može izbaviti samo njihovo ujedinjenje u jednu samostalnu jugoslavensku državu. Autonomiju, koju nam je ministar predsednik ponudio, odlučno otklanjamo. Sto se tiče

uredjenja državnih financija

ne mori nas nikakva briga a to tim manje, jer nas nisu pitali za dozvolu, kad su uzajmivali milijarde veresija niti za našu privolu, u koju će ih svrhu upotrebiti.

O prehrani Istre,

baviću se kasnije i opširnije. Neka mi bude dozvoljeno, da istaknem samo jedno, da se državne oblasti moraju brinuti i za prehranu pučanstva i da će nam biti puno bolje i u tom pogledu, kad će naše zemlje biti ujedinjene u jednu samostalnu državu. (Odobravanje.)

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 13. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Neprijatelj nije opetovao svoje navale u Sette Comuni. Svuda obična okršajna delatnost. — Balkansko bojište: U Albaniji nastavio se uzmak prema zapovedi. U području Peča pojaviše se osetljivo jače bande. Niš bio je po višednevnim bojevima, kojima smo zadržavali neprijatelja, prepušten njima. — Zapadno bojište: Kod Beaumonta sudelovale su naše pukovnije kod suzbijanja amerikanskih nagomilanih navala. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 13. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U odseku kanala, na obim stranama Douaia i na zapadnom rubu Douaia stojimo u bojnom kontaktu s neprijateljem. Douai trpeo je znatno usled topovske paljbe i letalačkih bomba. Severoistočno od Cambraia preložili smo u noći od 11. na 12. oktobra našu liniju nešto unatrag. Neprijatelj je sledio jučer opodne te je u večer stajao kod Avespes-Le-Sea i na uzvisinama na zapadnom bregu Selle, kod Sauleviera i Haussya. Rano u jutro žestoki topovski bojevi na obim stranama Le Chateaua. Izmedju Solesmesa i Le Chateau napao je neprijatelj s jakim silama. Uspelo mu je, da na obim stranama Lenville prodre u naše položaje. Naše, jakom topovskom paljbom pripravljene protunavale dovele su do posvemašnjeg uspeha te su suzbacile opet neprijatelja. U večer kod Briastre ponovno provaljujuća delomična navala bila je suzbijena. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na Oise započeo je neprijatelj jake navale na obim stranama Vaux—Antigny, istočno od Bohaina i kod Aisonville. Kod i severno od Orignya kušao je prodreti preko Oise u naše položaje. Glavni su teret nosile tirinske pukovnije. Neprijatelj bio je svuda, delomično u ljutom boju iz bliza i protunavalom suzbijen. Na fronti izmedju Oise i Aisne sledio je i jučer neprijatelj polagano našemu uzmaku. U večer bio je stigao do šume Fôret de Gobain, uzvisina severno od Ailtette i Amifontaine. Severno od odseka Retourne prekoračio je liniju Asfeld-la-Ville—Avançon—Perthes - Vaux—Champ—Vouziers samo sa slabim silama. Delomične navale neprijatelja kod Thermes na Aisne bile su suzbijene. — Vojna skupina von Gallwitz: Delomične navale neprijatelja na zapadnom bregu Moze izjaloviše se. Ozbiljni bojevi trajahu preko dana istočno od Moze, izmedju šume Ornon i Vavrile, severoistočno od Beaumonta. Amerikanac, koji je sveudilj uz jaki uložak sila obnavljao svoje uzaludne navale, bio je u ljutom boju po pruskim, saskim, würtemberškim i austrougarskim pukovnijama suzbijen. — Vojna skupina vojvode Albrechta: Kod uspešnih poduzeća zapadno od Blamonta i severno od kanal Rajn—Rhone dopremili smo zarobljenika. — Jugoistočno bojište: Bojevi u predelu Niša. Jakim navalama izmakle su naše čete po zapovedi na uzvisine severno od grada. Neprijatelj je zaposeo Niš. — Ludendorff.

Rat.

Usled uspeha engleskih četa izmedju Cambraia i St. Quentina izbočila se ovde fronta za 20 kilometara u dubinu te stvorila luk oko Lille, a usled uzmaka u Champagnei sužuje se sve više luk oko Laona. Posledica je tih operacija bila, da su Nemci počeli ispražnjivati područje izmedju Yperna i Cambraia na jednoj, a na drugoj strani izmedju St. Quentina i Reimsa. Ova kretanja nisu još dovršena. Da onemoguće nemačkoj vojsci uzmak iz Francuske, pritišću Amerikanci na obim stranama Moze, kod Verduna, svim silama na nemačke položaje te kušaju isiliti na tom mestu prodor, koji bi mogao biti koban za sav nemački uzmak. Ali nemačko vojno vodstvo pozna dobro pogibelj ovog poteza te drži taj odsek tvrdokorno, a mora se priznati, da i uspešno. — Nadajmo se, da će primirje preteći daljnje, teške bojeve, što se imadu iščekivati na zapadnom bojištu. — U Srbiji došlo je u okolici Niša do bojeva sa novo prispelim nemačkim četama. Medju ovima borio se takodjer alpski zbor. Nemački izveštaj javlja, da su nemačke čete prema

zapovedi izbegle jaki napadaj Srba te napustile Niš. — Na ostalim bojištima ništa nova.

•

Francuski izveštaj od 12. oktobra u večer: Bitka u Champagnei, koja je 26. septembra započela, svršila je danas s potpunim porazom neprijatelja. Četvrta je armija oslobodila luk Aisne te zaposela 36 mesta, u kojima je oslobodila mnogo hiljada gradjana od neprijateljskog jarma, kojega su nosili od godine 1914. Ukupni broj zarobljenika, koje je dopremila samo ova armija od početka ofenzive, iznosi 21.567, medju kojima 499 časnika. Četvrta je armija zaplenila osim toga preko 60 topova, 3500 strojnih pušaka, 200 minometa i goleme količine municije, materijala i inog orudja. Na levom krilu 4. francuske armije progonila je 5. armija neprekidno uzmičućeg neprijatelja, prekoračila je odsek Retourne te prodrla do sada za deset kilometara duboko. Francuzi su zaposeli Vie-Le-Blancy te su se kod Guignycourta i Neuchatela isilili prelaz preko Aisne. Sada prodiru u smeru na brdo Prouvais. Izmedju Aisne i Oise prisilio je jaki pritisak francuskih četa Nemce na novi uzmak. Sledeći za petnma zalaznica prodrli su Francuzi preko Aillette te stoje sada severno od Craonne.

•

Amerikanski izveštaj od 12. oktobra u večer: Istočno od Moze razviše se ljuti boji u šumi Caures. Na obim stranama reke postigle su naše čete svoje ciljeve. Ukupni broj zarobljenika, dopremljenih u tom odseku od 26. septembra, iznosi 17.659.

•

Izveštaj istočne armije od 11. oktobra: Tečajem 11. t. m. došlo je južno od Niša izmedju srpskih četa i neprijateljskih bojnih sila, koje su bile pojačane novom njemačkom divizijom do ljutih bojeva. Protunavale, koje je izveo nemački alpinski zbor na levom bregu Morave, skršiše se uz teške gubitke po neprijatelja. Istočno od Morave nastavili su Srbi svoje napredovanje na uzvisine južno od Niša. Od 15. septembra dopremile su naše čete, uključivo jedinica bugarsko-nemačke armije, koja je bila zatvorena u klancima Kičevo-Kankandelen te su se morale predati prema uvetima primirja od 30. septembra, 90.000 zarobljenika, medju njima 1600 časnika, od kojih 5 generala te su zaplenile više od 2000 topova svih kalibra, na stotine mitraljeza i minometa i goleme količine ratnog orudja svake vrsti.

Pitanje mira.

New-York, 11. (D. u.) Reuter. Državni tajnik Lansing izjavio u jednom govoru: Hoćemo li zapriječiti novi svetski rat, mora biti odlučujuća stroga pravednost i dobrobit svih odlučujućih faktora za one, kojima će biti povereno, da projektiraju novi ugovor. Dok će stroga pravednost biti ublažena milošću, ne smemo zaboraviti prouzročitelje teških zločinstva na čovečanstvu. Kad bude došlo vreme, da poravnamo račune, nemojmo zaboraviti, da je stroga pravednost bez milosti nekršćanska ali da je takodjer nekršćanska milost, koja uništava pravednost.

Berlin, 12. (D. u.) „Berliner Tagblatt“ javlja iz Rotterdama: „Central News“ javljaju iz Newyorka: Državni tajnik Lansing izrekao je govor, u kojem je izjavio: Mogućnost mirovnih pregovaranja primakla se u neposrednu blizinu. Ne sme se dozvoliti, da duh osvete smeta raspravе. Takvo držanje saveznika smetalo bi iskrenom duhu pravednosti, koji je potreban, da se postigne trajan mir. Čim je postignuta pobeda, ne sme amerikanski narod gajiti nepomirivu mržnju proti onima, koji su se samo pokoravali vojničkim diktatorima sredisnjih vlasti. Mora se učiniti razlika izmedju majstora i sluga.

Beč, 13. (D. u.) „Fremdenblatt“ ističe: Budući da Nemačka jasno i nedvoumno prihvaća Wilsonove predloge, moglo bi se smatrati, da je rešeno prvo i treće Wilsonovo pitanje u očigled prejašnjih izražaja volje i belodanih činjenica. Odgovor na zahteve po ispražnjenju stavlja središnje vlasti pred nove, a kako se ne može poreći, poslеdicama dalekosežne odluke. Nema sumnje, da se time traže od središnjih vlasti velike žrtve. Ali u interesu mira, koji će osloboditi svet, odlučile se središnje vlasti, da prihvate ove uvete. — „Neue Freie Presse“ piše: Nemačka odlučila se na ispražnjenje a time je mir postao gotovo siguran. Izvadiće se žalac iz francuskog tela a već sada primećuje se, kako u osećaju uspeha popušta bes te se gasi vika za produženjem rata. — „Neues Wiener Tagblatt“ piše: Nova Nemačka želi sporazum, hoće pošten mir te radi toga donosi žrtve, kakve može preuzeti na sebe samo narod, koji posmatra sebe i iz toga zaključuje na druge te se pouzdaje u pravednost. Obdržaće li u tom pravo ili će doživeti razočaranje? — „Reichspost“ naglašuje, da je spremnost na ispražnjenje koncesija od vanrednog zamašaja. — „Zeit“ piše: Nemačko pismo deluje svojom jednostavnošću. Nema ni reči previše ni reči premalo.

* **Sednica zastupničke kuće.** Beč, 12. (D. u.) Naredna sednica gospodske kuće obdržavaće se u ponedeljak 21. t. m. u 3 sata posle podne.

* **Saziv zajedničkog sabora.** Budimpešta, 12. (D. u.) U zamolbi, potpisanoj od 61 zastupnika, traži se saziv parlamenta. Radi toga bila je odredjena naredna sednica zastupničke kuće za 16. oktobra.

* **Nemačka socijalistička republika.** Stranačko vodstvo i državnosaborska frakcija nezavisne socijalno-demokratske stranke u Nemačkoj objavljuju poziv, u kojem napadaju na vladine socijalne demokrate te traži ustanovljenje socijalističke republike.

* **Američki Jugoslaveni** su, kako javljaju nizozemski listovi, sakupili do sada 720 milijuna franaka zlata, koji će iznos tvoriti narodni dar američkih Jugoslavena — nanovoustanovljenoj Jugoslaviji. „Slovenski Narod“.

* **Nova srpska prestolnica.** Haag, 11. Neuve Bureau javlja, da je srpski prestolonaslednik sa štapom stigao u Skoplje, gde će se privremeno nastaniti srpska vlada.

Iz slovenskog sveta.

Iz Hrvatske. „Slovenec“ javlja: 12. oktobra nastavljalo se većanje frankovaca. Frankovci su došli do zaključka, da su sada izolirani i da valja isključiti iz redova stranke nekoja istaknuta lica te pristupiti onda narodnom veću s reformovanim programom. — Medjutim nastavljaju se medju poštenim i narodnim strankama pregovaranja, koja se razvijaju veoma uspešno. — „Hrvatska se Riječ“ bavi s odstupom dra. Wekerlea te veli, da će sa Wekerleom pasti sav sistem hegemonije manjine nad drugim narodima.

Tako se ne utvrdjuje jugoslavenska sloga! „Hrvatska Država“ donela je u svojem broju od prošloga petka vest pod veoma duhovitim naslovom „Schuster bleib bei deinen Leisten“, u kojem se osvrće na članke Frana plem. Šuklja, bivšeg predsednika kranjskog zemaljskog odbora, u slovenskim novinama. Kako se već iz naslova vidi, potkovan je pisac dotičnog članka barem u poznavanju poslovica nemačkog jezika, žalibože nedostaje mu smisla za slovensku kulturnu povest, u kojoj je plem. Šuklje igrao znamenitu ulogu (gl. dr. Ivan Prijatelj: Kersnik in njegova doba.), jer ne bi inače tako bezazleno dosetljivo govorio o „nekom Franu Šuklju“. Fran plem. Šuklje pripadao je najznamenitijim ličnostima slovenske pučke stranke te kao takav igrao s kapacitetama pokojnima dr. Krekom, dr. Žitnikom, prof. Povšeom i drugim, još živućim Slovencima u javnom životu važnu ulogu. I taj je čovek radio s ostalim drugovima na boljak svoga naroda i eto ovi se danas složili pod okriljem Jugoslavije s muževima iz liberalnog tabora. Šuklje nije dakle nikakav „neki Šuklje“ već čovek, koji imade duboko poznavanje upravnog ustroja i kojemu moramo biti zahvalni za to, što je počeo obradjivati jedno pitanje, koje je od najvećega značenja za našu buduću državu. „Hrvatska Država“ može biti drugoga mišljenja nego gosp. Šuklje o opravdanosti podeobe i načela uprave; to joj niko ne brani a bili bi joj zahvalni, kad bi se i iz protivnog stanovišta ali s istom ozbiljnošću latila razmotrivanja pitanja uprave buduće Jugoslavije. Može zauzeti i stanovište, da se Istru ne sme priklopiti Sloveniji već Bosni ili Dalmaciji; ali to nije još razlog, da lakoumnom prezirnošću odbijamo od sebe ozbiljnog i inteligentnog radnika, kojega u svojim izvodima ne vode nikakva lokalno-imperijalistička načela, kako si to umišlja člankar. Ne sme se naime pretpostavljati, da na čitavom svetu vladaju nekakva tesnogrudna, stranačka načela i da su u svih naroda merodavna. Narod u Istri ne zna za razliku izmedju Hrvata i Slovenca, niti na granicama narečja niti ovde na jugu. Kao što ni primorski Slovenci nisu ni naši istarski Hrvati pravili nikada razlike izmedju Hrvata i Slovenca. Za nas kao što i za njih bio je slovenski uredovni jezik jednak hrvatskome i obratno a slovenski i hrvatski su činovnici, sući itd. bili jednako dobrodošli u slovenskim i hrvatskim zemljama. Na svaki način imaće Istra takodjer reč kod uredjenja svojih prilika i da ova odluka neće biti uskogrudna i lokalnopatrijotična, za to nam daje jamstvo historija našega preporoda, u kojoj imadu za hrvatski narod u Istri Slovenci jednake zasluge kao što Hrvati. Mi kao glasilo istarskih Hrvata nipošto ne odobravamo ton, s kojim jedno hrvatsko glasilo piše o člancima plem. Šuklja, koji je iznео svoje lične nazore o tom veleважnom pitanju i kojemu za to moramo biti zahvalni a još manje možemo suglasiti sa neslanim uporedbama Šukljea sa Wekerleom, Tiszom i drugima. Take se ne krči put slozi medju dobromislećim Jugoslavenima. Napis, koji je odabrao veoma poštovani gospodin pisac dotične notice, preporučamo, da si upiše u svoj album, jer ga može najbolje na sebe primeniti, što je svojim izvodima baš majstorski dokazao. —

Iz Bugarske. Londonske novine javljaju, da će Radoslav i drugi bugarski državnici biti stavljeni pred sud, budući da su sklopili savez sa smrtnim neprijateljem bugarskoga naroda, s Turcima. — Javljaju iz Sofije, da je general Sa... radi njegove sklonosti k središnjim vlastima uapšen. — Nemački je poslanik zapustio Sofiju.

Domaće vesti.

Nar. zastupnik Spinčić za učiteljstvo. Narodni je zastupnik Spinčić uložio na ministra za bogoštovlje i nastavu sledeću interpelaciju: Pošto učitelji i učiteljice javnih škola u Istri oni, koji ratnog doba više rade i više pate, nego li pripadnici svakog drugog staleža, stavljaju potpisani Njegovoj preuzvišenosti sledeći upit: Da li je V. preuzvišenost pripravljena, zauzeti se za sledeće: 1. Da učitelji i učiteljice dobivaju živež u jednakoj količini, kao što i teški radnici. 2. da se im ra... doplate povećaju u takvoj meri, da budu izjednačeni s učiteljima i učiteljicama, namеštenima državnima na državim školama. 3. Da ne zav... čuje pomoć na akcija za učiteljstvo. Beč 10. oktobra 1918. Spinčić i drugovi.

U fond „Hrvatskog Lista“ darovaše nekoji rodoljubi iz Voloskog **1000 kruna**, koje su sakupili medju sobom. Rodoljubima naša srdačna hvala.

Dnevne vesti.

Mir? Pod gornjim naslovom piše nam si... prijatelj našega lista Koliški: Što se danas toli... piše i govori o miru i to na tako različite nači..., e se čovek boji, da se ljudima zavrti u glavi i ono malo pameti, koju si je izbavio iz tog sv... skog rata! Da smo [u]lovili Wilsona onda za r... kad je bacio svoje 14 točke u svet i da smo o... točke prihvatili, imali bi već odavna na svetu m... pravedan i jak, a imali bi još nešto za seb... imali bi dušu sveta na svojoj strani. Budući s... profućkali taj zlatni trenutak, vlada sada antan... duševnim raspoloženjem na svetu, a što je j... važnije, pridobila si sav svetski kapital i ljud... materijal u boju proti nama. Iz toga sledi, da mir može postići jedino kapitulacijom pred anta... tinim kapitalom. Jedna je već godina pretekla, ka... Wilson proglasio svoje glasovite točke. Ali m... djutim su se prilike znatno promenile a možda ne bi bilo ni to dovoljno, da središnje vlasti p... hvate sav Wilsonov program bez pregovarani... Čega da se late državnici središnjih vlasti? U a... strijskom je parlamentu pala sa socijalno-dem... kratske strane reč o pobunjenju antantinih narod... Da li je moguće pobuniti antantine narode pr... antantinim vladama? Danas ne. Ali doće vreme, k... će to biti moguće, ali to će biti tek onda, kad kapitalistički militarizam biti u središnjim vlastim... posve obesmočen, da neće od njega biti nikak... pogibelji. Moguće je dakle to samo posle sada... njeg rata. Tek posle tog rata zatražiće narodi an... ante jednakopravnost u socijalnom i demokra... skom smislu. Ali već sada primećujemo, ka... spretno radi engleski i amerikanski kapitalista, ... odaleći narod čim više od toga i da ga pridobi... za svoje spoljašno idealne svrhe. Ali nema sumn... da se narod s lepim rečima ne dade zaslepiti i ... će ustat proti kapitalizmu i militarizmu i u sam... antantinim zemljama. Ali biće i drugi poslovi, k... će poremetiti račune antantinim vlastima: na pr... mer kitajsko pitanje ili podeoba različitih aspir... cija. Ali sve to će biti tek onda, kad će taj r... biti svršen a nema nade, da bi se ovi nespor... zumci ili ove revolucije pojavile već pre toga. ... neka bude u objašnjenju onima, koji fantaziraj... da je moguće dokinuti taj rat već u današnje... stadiju.

Smrt majke Jugovića“, drama od Vojnović... imala se davati u Zagrebačkom kazalištu, ali je n... njenom bila zabranjena. — Svaka sila za vr... mena.

Pohod na Budimpeštu! „Basler Nachrichten“ javljaju: General Franchet d'Esperey, zapovedni... antantine balkanske vojske, izjavio je dopisnik... „Secola“, da će se, nakon što su dovršene ope... racije protiv Bugara, istom snagom oboriti Austro... Ugarsku i operirati u pravcu na Budimpeštu. O... se nada, da će se to izvesti s istim uspeho... Njegove su pričuve netaknute. Najveći deo fran... cuskih i grčkih četa nije još ni upotrebljen.

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, omesečno K 12·—, mečno K 4·—, u malopronji 16 fil. pojedini broj. GLASI primaju se u pravi lista trg Custoza I isak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 15. oktobra 1918. — Broj 1173.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 14. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Mestimični bojevi topništva i opdnja. — Jugoistočno bojište: Naše uzmičuće alpske čete uzmogoše uspešno izdržati u bojevima aznica i uzbočnim bojevima U predelu Niša pojehu bojevi pri uzmaku, u kojima je sudelovalo ivilno pučanstvo. Osobito su se dale osetiti jake prijateljske čete u dolini Morave. — Zapadno jište: Kod c. i kr. četa nema većih bojnih dodjaja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 14. (D. u.) Iz velikog se glavnog na službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skuna naslednika prestolja Ruprehta: Navale protivkove proti kanalskoj fronti na obim stranama uai bile su odbijene. Neprijatelj, koji je trenuno prodro u Amigny-an-Bac, bio je u protunadaju opet izbačen. Severoistočno od Cambraia ilovile su se jake engleske navale izmedju Bena i Haspresa. Južno od Selcama očistili smo ko englesko gnezdo, što je ostalo iz prošlih bon. — Vojna skupina nemačkog naslednika preja: Severno od Oise bili su odbijeni ponovni padaji Francuza kod i južno od Aisonville. Severod Laone i na Aisni stojimo u našim novim ožajima. Uspešni bojevi zadnjih dana na Chen-des-Dames i u položajima na Suippes, kod ih je neprijatelj pretrpeo teških gubitaka, omoili su nam, baš kao i na bojištima u Champaglatke provedenje kretnja. Vojna skupina pl. lwitzova: Na obim stranama Maase nema vebojnih dogadjaja. U uspešnim napadajnim počećima opet smo zauzeli položajnu crtu, koju je prijatelj držao u posedu pred zaključkom bojeva e 12. oktobra. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 13. oktobra posle podne: ncuzi su osvojili La Fere te prekoračili železniLa-Fere-Laon i uzvisine Danizy i Versigny. Na sivu Gobain zaposeli su Francuzi St. Nicolas, n i Suzoy. Talijanci su severno od Aliette uznadovali. *Dalje na istok drže Francuzi liniju Als- Boryseau-kupalište Amifontaine. Francuzi* su čistili zadnja gnezda nemačkog otpora u luku le..

•

Engleski izveštaj od 12. oktobra u večer: ni su se bojevi odigrali uzduž Selle, izmedju Chateau i Solesmes. Severno od Solesmesa uzredovali smo *polagano prema dolini Selle.* Neateljske su zalaznice bile poterane iz sela St. st, St. Aubert, Villers-en-Chauchies i Avesnes-Sec. *Dalje na sever pročistile su naše čete* zani breg Sensee izmedju Arleuxa i Corbehema. a su sela u našem posedu. Približujemo se likanala. *U odseku istočno od Lensa osvojili* Montigny, Harnes i Anny. Na čitavoj je ovoj ti došlo do oštrih mestnih bojeva, tečajem kosmo zadali nemačkim zalaznicama znatne gue te dopremili zarobljenika.

•

Engleski izveštaj iz Balkana od 12. oktobra: toč nepogodnom vremenu *stupili su Srbi južno* Niša u dodir s jakim nemačkim silama te su teštom okršaju doprli do reke Toplice, 15 kitara južno od Niša. Francuzi su zaposeli Pri te progene i preko nje austro-ugarske čete, beže ili se žurno povlače.

Pitanje mira.

London, 13. (D. u.) Reuter. Nota Nemačke predsednika Wilsona bila je jučer uvečer objava u kazalištu publici sa pozornice. Nedeljne ne sumnjaju sveopće u iskrenost Nemačke te vljuju, da će Nemci, ako očekuju, da će sve što će doći, biti samo cenkanje za mirovne e, biti grozno razočarani. Novine izjavljuju, da n 14 Wilsonovih točaka imade svaki saveznik svoje točke, koje će kazniti Nemačku za sve ine, počinjene posle objavljenja 14 točaka. Istomalo brinu se Wilsonove točke, da se uhvati ne zločince, koji su prouzročili glavne grozote, š manje govore o odmazdi za zulume na moru, n. pr. potopljenje „Leinstera". Novine ne ve-, da će Wilson savetovati saveznicima, da prie primirje bez gotovih jamstva. Novine predrazličite preduvete za obustavu neprijateljstva. novine zaključuju time, da se propisanje uveta a poveriti Fochu, koji ne sme da liši savezničke ke plodova njihovih pobeda.

Ženeva 14. (D. u.). „Agence Havas" priopćuje čitav niz novinskih glasova, koji su svi držani u zlobnom tonu. „Homme libre" piše, da nemačke novine objavljuju danomice nove nacrte, kako bi se postigao sporazum o alzacijsko-lorenskom pitanju, koje pripada za Francusku k onim pitanjima, o kojima nema pregovaranja. „Matin" veli, da je nota dokaz za slom Nemačke. Nota dokazuje, da Nemačka ostaje podmukla i nelojalna. — Konačno pridodaje „Agence Havas" sledeću izjavu „New-York-Heralda": Moramo biti nada sve oprezni. Držanje Nemačke potiče iz straha i kukavluštva. Kao što je prezira vredna u porazu i zaslužuje mržnju, kad pobedjuje, ponizila se do svih dubina niskosti, samo da si prišted i muke, koje bi bila nametnula neprijatelju.

*** Burian ne će odstupiti.** Iz Beča se službeno demantuje vest, o skoroj demisiji ministra izvanjskih posala grofa Buriana te se veli, da su te vesti bez svakoga razloga.

*** Wekerle ide ili ne ide!** Budimpešta, 14. (D. u.) Opodne prikazali se članovi kabineta u predsedništvu ministarstva te su obdržali sa ministrom predsednikom Wekerle pogovor. Ministar predsednik otputovao je poslepodne u Beč.

*** Demisija ugarskog kabineta.** Budimpešta, 14. (D. u.) Večernji listovi javljaju, da su članovi kabineta u danas obdržavanoj sednici potpisali molbu za otpust. Bivšemu predsedniku ugarske komore Navayu bila je navodno poverena zadaća, da kao „homo regius" pregovara sa strankama i njihovim vodećim muževima pogledom na aktuelna pitanja i da predloži kralju svoje predloge za rešenje krize.

*** Većanja galičkih Poljaka sa varšavskim regentskim većem.** Polag „Polnische Nachrichten" bilo je poljsko kolo brzojavno pozvano, neka šalje zastupnike u Varšavu na većanja sa regentskim većem. Predsednik poljskog kola Tertil stigao je u Krakov, otkuda će sa predsedništvom kola, i sa zastupnicima socijalnih demokrata krenuti u Varšavu.

*** Ludendorff demisijonirao.** Javljaju iz Berlina: Prvi zamenik poglavice glavnoga stožera pl. Ludendorff predao je svoju ostavku, i merodavni su se krugovi odlučno izjavili protiv toga, da se prihvati demisija.

*** Reforme u Nemačkoj.** Berlinski listovi javljaju, da *će se rajhstag u najbliže vreme baviti* s promenom ustava. Prema tome neće nemački car imati više prava, da odlučuje bez rajhstaga o miru *i ratu a rajhskancler postaće odgovoran državnom* saboru. —

*** *Tri nemačke države i ne jedna.*** „Arbeiterzeitung" bavi se u oduljem članku s projektiranom nemačkom državom, što će nastati usled preokreta u Austriji. Biće tri države i ne jedna. Prva će ubuhvaćati nutarnju Austriju s nemačkim delovima Koruške, Stajerske, Ceske i Moravske, druga severnu Cesku (Deutschböhmen) a treća zapadnu Sleziju. Ova država neće biti u stanju, da se uzdržavaju same i da vode brigu za svoje potrebe. Ove bi države mogle opstojati samo unutar Austrije ili u svezi s nemačkom državom. Biće dakle zavisno o drugim narodnostima, da li će ostati unutar države ili ne. Time misle člankar, da će delovati na antantu, *koja će se pobojati razoriti Austriju, jer* bi se Nemačka povećala za znatna područja i za 10 milijuna pučanstva. —

*** Nemci se opraštaju z Bugarskom.** „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" piše: „Agence Bulgare" priopćuje formalni prosved bugarske vlade, prema kojem si prisvajaju nemačke čete, što zapuštaju Bugarsku, *nasilno zalihe i materijale* bugarske vojske, grabe materialne i opremne predmete Crvenog kriza, te su prisilile bugarske ranjenike, da svuku obuću, te ih pustile polunage na cesti. Ton ovog prosveda, piše list, dopušta zaključak, da je francuska propagandistička služba preuzela „Agence Bulgare". —

*** Okupacijone će čete** kako javlja „Odeski Listok" ostati u Ukrajini. Wilsonova formula, piše taj znameniti list, za ispražnjenje okupiranih područja, ne proteže se na Ukrajinu. Jer nemačka okupacijona se vojska ne može smatrati neprijateljskim armijom već saveznikom. Ukrajinska je vlada zaključila objasniti svim zaraćenim i neutralnim državama to njezino stanovište. — Ala su lukavi Nemci! Najpre su stvorili „fait accompli" u Finskoj, izabravši nemačkog kralja, sada žele i dalje držati zaposednutu Ukrajinu. Tako će svakako doći do sporazuma!

*** Znak vremena.** U „Pester Lloydu" izašao je u oglasnom delu na napadnom mestu ovaj zanimivi i za današnje doba vrlo značajni oglas: „! ! Najpovoljniji čas ! !" — Najpovoljnije uloženje novca ! ! — Kupujte četiri i četiri i po postotne češke državne založnice! Kupujte nekretnine u Pragu! Kupujte deonice čeških industrijalnih poduzeća! Pismeno interesiranje neka se pod oznakom „sigurni dobitak" šalje u Prag. „Magyarorszag" na to primećuje: Tako glasi oglas, koji potiče na razmišljanje. Običaj je kazati, da poslovni život najpre oseti i najmanje promene u političkom životu. Velike promene uvek prati pokret u poslovnom životu i kad ne bismo tako dobro poznavali današnji položaj i onda bi s interesom čitali taj oglas, jer nije tek slučajno, da su praške a ne bečke kuće na prodaju. Bi li „Pester Lloyd" pre dva tedna doneo taj oglas?

*** Antantini socijalisti i mir.** Kako javlja „Journal du Peuple" brzojavno je pozvao izvršbeni odbor franceskih socijalista engleske radnike i socijalne demokrate Udruženih država, da s antantinim socijalistima zajedno istupe za mir.

*** Kampanja lorda Northcliffe-a.** Londonski tednik „Truth" ovako se izjavljuje o učestvovanju lorda Northcliffe-a u kampanji štampe proti Sonnina. Otkad je Lord Northcliffe preuzeo vodstvo protuaustrijske propagande, terao je izvan svoje prave funkcije kao ministar propagande, dvojaku politiku. Jedna se sastoji u tome, da zagovara nezavisnost Jugoslavena i Čeho-slovaka, a istodobno s time raspust Austro-Ugarske. Druga se politika sastoji u tome, da se napadne deo talijanskoga kabineta, ukljućivši Sonnina, koji doduše zahteva oslobodjenje austrijskih narodnosti, ali je ipak protiv raspada dualističke monarkije. Ovo umešavanje inozemaca u talijansku politiku nije usledilo samo u formi članaka u štampi Northclife-a već i propagandom u samoj talijanskoj štampi.

*** Proporcijonalni izborni red u Švicarskoj.** Bern, 14. (D. u.) Svicarska brzojavna agentura javlja: U nedelju bila je sa 300.000 glasova proti 150.000 prihvaćena inicijativna želja, da se uvede proporcijonalni izborni red u narodno veće.

Iz slovenskog sveta.

Iz Slovenije. Slovenske novine priopćuju *pozive za narodnu slovensku galeriju, u koju bi* imali umotvori slovenskog genija. Proglas spominje starije slovenske institucije, da imade već 200 godina, što je u *Ljubljani* prestala da postoji Academia operorum, sto godina, otkako je baron Zois hteo ustanoviti „Ilirski muzej" i „Galeriju slovenskih narodnih umetnosti". Baš ovih se dana slavi pedeset-godišnjica, da je Strossmayer ustanovio *Jugoslavensku akademiju u Zagrebu. — Kao* za narodno slovensko kazalište, valja da i u tom *poduzeću priskočimo u pomoć slovenskoj braći.* — Pokrajinski zastupnik Ribnikar priopćuje u „Slov. Narodu" članak, u kojem veli, da Jugoslaveni neće plaćati *račune svetskoga rata, koji se vodio proti* njima i proti njihovoj volji. Naše dugove samo ćemo platiti, i za to nam se ne treba bojati se. Braća u Americi spremaju se već danas, kako će pomoći mladoj Jugoslaviji žitom, odećom obućom i svim potrebnim sredstvima. — Fr. pl. Suklje zaključuje svoje zanimive članke u slovenskim novinama konstatacijom, da predstavljaju njegovo lično mišljenje, kako bi se imala udesiti uprava Jugoslavije. „Celokupna državnost, piše, družice nas *tim tesnije, čim više će naša uprava biti prožeta* mišlju samoodredjenja i zlatne slobode." — U Sloveniji pokrenuli su veliku agitaciju za „Narodni porez", koji mora platiti svaki Jugoslaven narodnom Veću. Vredi takodjer za Istru!

•

Iz Ceske. Češki agrarac dr. Bradač izjavio je u razgovoru s novinarima, da će se doskora ostvariti češka država, ali se još ne može pod izvesno kazati, hoće li nova češka država biti monarhija ili republika. Zast. Tusar saopćuje u „Delnicke Listy" članak, u kojem veli o sadašnjem položaju: Moramo nadasve tražiti, da u prvom redu raspravljanje o našim poslovima dospije u naše ruke. Češka se država mora konstituirati sa češkom vladom na čelu. Na mirovnoj konferenciji zastupaće ovu vladu njeni zastupnici za zelenim stolom, gje će se odlučiti o sudbini i preobrazbi sveta. Kad budemo imali ovu vladu, tek će se onda raspravljati o likvidaciji Austrije, Dužnost nam nalaže, da pri tomu sudelujemo.

•

Iz Poljske. I u Poljskoj promenilo se s temelja opće shvaćanje u političkim krugovima. Narod je od vajkada tražio potpuno pravo na samoodredjenje a nemačka je okupacija samo pojačala potrebu za osvobodjenjem i ujedinjenjem. Ruskoj Poljskoj, gde je narod već pre bilo probudjeniji, slede sada galički Poljaci i Poljaci u Nemačkoj. U

poslednje vreme je Krakov postao središtem političkih konferencija. U isto vreme s konferencijom aktivista kraljevine Poljske i Galicije održala se je onde skupština gališke lige za neodvisnost Poljske. Liga je zaključila, da će poraditi oko toga, da se sav poljski narod sjedini u vlastitu neodvisnu državu. I narodno demokratska je stranka održala u Krakovu veliko veće, u kojem je zast. dr. Glombinski osudio politiku državnoga veća, i varšavske vlade, naglasivši, da se poljsko pitanje može konačno rešiti jedino na medjunarodnom mirovnom kongresu. Nadalje je krakovski odbor narod. ujedinjenja održao skupštinu, te zatražio, da poljski klub mora jasno i neodvisno u parlamentu naglasiti, da je buduća Poljska posve neodvisna i da mora dobiti prilaz na more — A iz Nemačke dolazi sledeća vest: Poljački listovi obelodanjuju prosved, u kojem se odlučno prosveduje protiv oblasnih odredaba, koje su zabranile, da se na skupštinama u kalištima. itd. ne sme govoriti u poljačkom jeziku. Protest su potpisali poljački provincijalni odbori Sleske, sva poljačka društva Sleske, poljačko svećenstvo i poljački zastupnici frakcije na carevinskom veću i saboru.

•

I z B u g a r s k e. Vesti, što dolaze iz bivše naše savezničke države, protuslove jedna drugoj. Svakako stoji, da je tamo nastao potpuni preokret u javnom mnenju i u vladinačkim metodama. Ljulja se čitav prijašnji sustav. „Arbeiter Zeitung“ piše o položaju u Bugarskoj: Već davno je ojačao republikanski pokret u Bugarskoj. Bugari danas drže, da će njihova dinastija biti trajan uzrok, neprijateljstva medju balkanskim narodima, dok bi se mogao mnogo pre ostriti „savez balkanskih republika“. Pristaše prejašne vlade bivaju progonjeni. Potvrdjuje se vest, da je bivši bugarski ministar Radoslavov pobegao 2. listopada iz Sofije preobučen kao nemački vojnik. Nemačko poslanstvo otišlo je iz Sofije, a nemačke čete ispraznile su Bugarsku. Austro-ugarske ih čete slede.

Domaće vesti.

Preminuli. Prekjučer je nemila smrt zadesila našeg brata Dalmatinca Josipa Jurkovića, gostioničara. Pokojnik je bio dobri rodoljub, te nije bilo narodnog pokreta, a da nije položio svoj obol. Svoje rodoljublje iskazivao se i izvanjskim načinom tako, da bi usprkos vremenu izvesio svakom prigodom povrh vrata gostione hrvatsku zastavu, što je žalibože u našem gradu retkost. — Jučer je zadesila ugl. obitelj Vinka Grubišića teški udarac. Nenadno im je okrutna smrt ugrabila u najlepšem cvetu mladosti kčerkicu Ljubicu. Devojčica je bila dobra i marljiva; ko ju je poznao, svak ju je volio. I pokojnica je osećala žarku ljubav napram svojem materinskom jeziku. — Pokojnima bila laka zemlja, a ucviljenim obiteljima naše iskreno saučešće.

Ko je izgubio jednu manju svotu novca u jednom dućanu na gradskom tržišću, može je podignuti kod uprave lista.

Razredna lutrija. Sledeći brojevi razredne lutrije (5. razred), kupljeni kod poslovnice Jos. Krmpotić, izvućeni su: 35.923, 115.397, 115.399, 127.661, 133.828, 133.849. Zgodici mogu se dignuti.

Dnevne vesti.

Rezolucija bosansko-hercegovačke socijalne demokracije. Medju jugoslavenskim socijalistima imade takodjer razlika, kaošto i u Nemačkoj i u drugim zemljama. Dok jedan deo socijalista ne prosudjuje domače naše političke i socijalne prilike sa stanovišta teorije, udešene za velike industrijalne i kapitalističke zemlje, dotle stoje bosansko-hercegovački socijalni demokrati strogo na cimervaldskom programu. Cimervaldski je socijalistički program skrajna konsekvencija socijalističkih teorija. On poznaje samo staleški boj, a za sve ostalo je slep i gluh. Jedina mogućnost izbavljenja sveta sastoji se u boju proti buržoaziji, u sporazumu sa cimervaldskim proletarijatom ostalih zemalja. Samo cimervaldovci mogu biti proletarijatu na njegovom putu saveznici. Cimervaldovci ne gube nikad skrajnog cilja socijalizma ispred očiju te ne poznavaju na putu k tom cilju nikakvog kompromisa. Posledica je toga, da su cimervaldovci osudjeni na nerad i na neuspeh, da su potpuni pasiviste a da su kao takvi bili manje pogibeljni pojedinim vladama nego li njihovi umereniji, ali aktivniji drugovi. Za cimervaldovce nema uz dane prilike drugog izlaska: ili teror pojedinaca ili apsolutni nerad. Budući da je stranka u nas neznatna i slaba, bio bi teror ludorija i svršio bi tragikomički. Ne preostaje dakle ništa drugoga nego deklamiranje internacijonalnih rečenica, koje su u doba narodnog probudjenja i boja za oslobodjenje donekle dobrodošle vladi, da seje razdor u redove i da ih odvraća od nacijonalnih ciljeva. Radi toga je vlada progonila nacijonaliste; a socijalnu je demokraciju i njezine vodje nekako pustila da radi dalje. Tako pišu i „Arbeiterwille“ a katkada i „Arbeiterzeitung“ baš cimervaldski, ali jedini cimervaldovac u Austriji, koji je praktički izveo svoj program, bio je Friedrich Adler, kojega gvozdenu doslednost u teoriju i u praksi moraju svi da poštuju. Bosansko-hercegovački drugovi poslaše nama svoj program, koji je medjutim bio priopćen po različitim novinama i u „Pravdi“, koju se od nas čita. Za narode na jugu traže federativnu republiku Hrvata, Slovenca, Srba, Bugara s autonomijom Maćedonije i balkanski republikanski savez. Odlučno otklanjaju svako suradjivanje sa gradjanskim strankama. Ovu su rezoluciju hrvatski i slovenski socijalni demokrati otklonili te pristupili Narodnom Veću. Što se tiče bosansko-hercegovačkih drugova i njihovog svetovnog nazora, poštujemo njihovo uverenje, kaošto i svako drugo, koje proizlazi iz poštenog osvedočenja. Ne možemo ga odobravati i smatramo ga dapače i štetnim našim narodnim idealima. Mislimo da je uz dane okolnosti i štetan samom proletarijatu, a pogotovo u zemljama, koje pretežnim delom nisu proletarske i koje dakle nisu povoljno tlo za kojekakve boljševičke eksperimente. Mesto socijalističkoga poretka izazvale bi njihove teorije u našim zemljama jednako kaošto i u Rusiji socijalistički kaos te stvorile sve preduvete za reakciju. Ne smemo se naime zavaravati, da je Rusija toj reakciji bliža nego li je ikada bila, budući da je i za proletarijat bolji ikakav red nego nikakav. Svakako je rezolucija naših cimervaldovca zanimiv dokumenat razvitka socijalističke misli u našim zemljama te žalimo, što nemamo mogućnosti, da se s njom u tančine bavimo. Nadajmo se, da će i bosanski drugovi doskora uvidjati neopravdanost njihovog materijalističkog idealizma i da će ga zameniti onim idealističkim realizmom (ne oportunizmom!), koji je danas obeležje slavenske politike te kao takav merodavan za sve naše stranke. A taj se realizam sastoji u tome, da je u svojim ciljevima idealističan, t. j. strogo etičan, ali da ne gubi sveta ispred očiju. Prilike u južnoj Africi nisu jednake onima u Americi; jedan čovek nije jednak drugomu, agrarne zemlje imadu posve drukčije potrebe od industrijalnih, a civilizacija poznaje bezbroj stepena razvoja, koji svaki traže adaptaciju programa na realne prilike. Cimervaldovci apstrahiraju od tih glavnih elemenata, koji sačinjavaju svet; operiraju sa utopističkim ljudima i utopističkim čovečanskim tvorevinama te dolaze do čudnovatih zaključaka, koji mogu u Nemačkoj biti skrajno revolucijonarni, a u drugim zemljama pitomi i dobrodošli vladi. Radi toga postoji identičnost programa izmedju Haasea i Trockoga, ali golema razlika u značenju njihove stranke za svaku državu. Nije nikakva tajna, da su caristički vladinovci u mirno doba kospirirali sa cimervaldovcima, koji im ne bijahu ni najmanje pogibeljni. Opet velimo, da to ne vredi za ideju kao takvu, već za nekoje individue, kojima je bila ideja primeran plašt za takvo delovanje, niti ne uporedjujemo bosansko-hercegovačku socijalnu demokraciju i njihove vodje sa dotičnim ruskim boljševicima. Jer mi poštujemo njihove ideje, ma da nam nisu simpatične, kao što i ljude, koji ozbiljno, trezno i idealno rade za njihovo ostvarenje. Istaknuli smo samo sve [illegible] pogibelji, koju sadržaje ova struja za našu domovinu i za naše prilike i koju bi i naša reakcija mogla iskoristiti na jednaki način, kao što i ruska, u svoje svrhe. —

Španjolska hunjavica. U zadnje je doba španjolska hunjavica, koja se u Beču još prošlog leta pojavila i već tada prelazno poprimila opasan karakter, nanovo preotela maha, a sada je eto i nama došla u pohode. Izmegju brojnih slučajeva blagih i lakih, opažaju se sada opet slučajevi, koji se kompliciraju sa upalom pluća te postanu vrlo teški, dapače kadgod i smrtni. Glasovi, da se u Švicarskoj i u Italiji, a pače i kod nas pojavila kuga, i to plućna kuga, nemaju po tačnim izvidima vlasti nikakva temelja. Odredbe vlasti, da se ograniči širenje ove epidemične hunjavice, ne bi baš ništa pomogle. Hunjavica se širi neobično brzo, a oni koji su lako oboleli, šire posvuda klicu bolesti, a bolesnik okužuje zdravoga ponajviše, pre nego je i sam svestan svoje bolesti. S toga ne bi ni osamljenje bilo od koristi. Pučanstvo može da sebi pomogne čuvajući sama sebe, izbegavajući što više može svaki doticaj sa bolesnima. Osobito treba paziti na to, da osobe, koje se ne ćute baš dobro, te su eventualno već u prvom stadiju bolesti, ne zanemare ovu malu bolest, nego da se čuvaju i ostanu nekoliko dana kod kuće ili u postelji. Spopadne li čoveka ježnja ili ognjica, to je neophodno potrebito, jer na taj način može se izbaviti od opasne hunjavice, a u sumnjivim slučajevima, bolesnik koji ostaje kod kuće bar ne prenosi bolest na druge osobe. Za to se boležljiva, nelagodna školska deca, ne smeju slati u školu to u njihovu interesu i njihovih saučenika. Dobro je još, da i oni, koji se oporavljaju od hunjavice, ostanu još nekoliko dana u postelji ili barem u sobi i ako ih je ognjica pustila, da ih bolest nanovo ne spopane. Dakako, da prva je stvar kad ko obol odmah pozvati lečnika a držat se njegovih savjeta

✝

Rascviljenim srcem javljaju potpisani ostal rodbini, prijateljima i znancima, prežalosnu vest, d je njihov nezaboravni suprug, brat, zet, svak, neća odnosno bratučed

Josip Jurković

gostioničar

dne 13. oktobra o. g. u 9 sati na večer nak kratke, ali teške bolesti u 47. godini života u G spodinu preminuo.

Sprovod milog pokojnika krenuće danas 15. m. u 4 sata posle podne iz kuće žalosti, u uli Diana br. 36 na gradsko grobište.

P u l a, dne 15. oktobra 1918.

Marija, supruga.

Mate, Luka, Šime i Jerko, braća. — **Lucija, Mari i Matija,** sestre. — **Marija Uemlani,** punica. — **Špi i Franjica Čirković, Josip i Josipa Gelež,** svaki. **Jakob i Jelena Batistić, Franjo i Antonija Parent** strici. — **Jerko i Marketa Ban, Marij i Marija Č ković, Danica i Vjekoslava Parentin, Marija Bati tić,** bratučedi.

✝

Satrti teškom boli javljamo prijateljima i znancima žalosnu vest, da je naša ljubljena kćerka, odnosno sestra

Ljubica Grubišić

učenica III. razreda gradjanske škole

u ponedeljak 14. o. m. u 9 sati i pol pre podne, nakon kratke i teške bolesti, u cvetu mladosti, u 16. godini mladenačkog života u Gospodinu preminula.

Sprovod naše mile i nezaboravne pokojnice krenuće u sredu, dne 16. o. m. u 5 sati posle podne iz kuće žalosti, u ulici Helgoland broj 217 na grobište ratne mornarice.

P u l a, dne 15. oktobra 1918.

Vinko Grubišić, c. i k. viši činovnik ratne mornarice, otac. — **Margarita Grubišić,** majka. — **Vinko** (otsutan), **Angjeo i Zvonimir** braća. — **Anka, Florijana, Dragica i Vila,** sestre.

✝

Dalmatinski Skup u Puli

javlja tužnu vest, da mu je nezaboravni, mnogogodišnji član i odbornik

JOSO JURKOVIĆ

gostioničar

nakon teške i kratke bolesti u Gospodinu usnuo.

Sprovod milog pokojnika krenuće u utorak dne 15. t. m. u 4 sata posle podne iz kuće žalosti ulica Diana broj 36, na općinsko groblje.

Pozivlju se svi članovi, prijatelji i znanci, da prisustvuju sprovodu.

P u l a, 14. oktobra 1918.

Odbor Dalmatinskog Skupa.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 16. oktobra 1918. Broj 1174.

Izgledi za mir.

Na čitavom se svetu govori danas najviše o miru i o mogućnostima mira. Na čitavom svetu, osim u našoj državi, koja je zaokupljena nutarnjim brigama, podelile se stranke u dve skupine: u miroljubive stranke i u stranke, koje žele nastavak rata. Ove nisu samo jake u Francuskoj i Engleskoj, što se psihološki može shvatiti kao odraz vojničkih uspeha, već su još uvek pogibeljne i u samoj Nemačkoj. Svenemačka ratna stranka nije još izgubila nadu, da će pomoću oružja izvojevati pobedu. Ova stranka, koju je otvoreno pogodovalo i još pogoduje vrhovno vojno vodstvo, raspolagala je svim sredstvima, da širi na fronti i u zaleđu svoje ratoborne, imperijalističke ideje. Tisućama delila je proglase među vojnicima na fronti, a čovek, koji još danas putuje po nemačkim gradovima, čudiće se, odakle toj stranci toliko papira za letke i oglase u doba, kad se tiskarski zanat bori s teškom nestašicom tog materijala, kad se svim urednima nalaže štedljivost s tim skupocenim i važnim sredstvom.

Svenemačka stranka računa otvoreno sa nastavkom rata. Da je postala pogibeljna samom miru proizlazi iz zabrane, koja je zadesila glavni organ svenemačkih ratnih huškača, „Deutsche Zeitung". Konservativci i pruski junkeri, koji mogu računati sa saveznišlvom samih Hohenzollernovaca, odobravaju držanje vlade te joj ne čine nikakvih neprilika. Ovo je njihovo držanje dobro proračunano.

Usled ratnih neprilika, sveopće neštašice, dugog trajanja rata izgubila je nemačka ratna stranka popularnost, koju je uživala u pučkim masama. Za nastavak je rata potrebno, da si Tirpitzevi prijatelji steknu opet velike slojeve naroda a to se nadaju pridobiti tim razboritim manevrom. Sporazum, koji je baš polučio svoje najveće uspehe, neće bez inoga pristati na primirje, vele svenemci. Mi dopuštamo i prihvaćamo sve Wilsonove točke i idemo do skrajnosti u popuštanju. Ne prihvati li Wilson naše mirovne ponude, izazvaće taj otklon u najširim krugovima naroda ogorčenje; time će opet planuti oduševljenje za rat, porasće mržnja i opet će stajati fronta, gvozdena i neoboriva nemačka fronta, koja će silom otpora uveriti neprijatelja o nemogućnosti konačne pobede. To je svenemački nacrt, a da nije baš tako nevin i da imade mnogo izgleda, za to svedoče brojni članci, koje priopćuju liberalne i socijalističke novine u Nemačkoj.

I u samoj je Nemačkoj mir na labavim nogama a mali bi neuspeh mogao izazvati sveopći preokret.

U antantinim je zemljama raspoloženje u glavnom protivno mirovnim pregovaranjima. Jedini iznimku tvori Italija, za koju smo već jedamput kazali, da je Ahilova peta velikoga saveza. Iz različitih izvora dolaze vesti o velikim demonstracijama talijanskog radništva za mir. Uopće je oduševljenje za rat vladalo u Italiji u glavnom samo u krugovima razumništva, građanstva, a došlo je do rata samo zbog odvisnosti talijanske politike o talijanskoj buržoaziji. Velike su narodne mase nacijonalno nesvesne usled niskog stepena pučke civilizacije, koja vlada u toj državi. Ako nema za to drugog dokaza, imademo ga u mlakom vođenju operacija talijanske vojske za taj „oslobodilački" rat. Talijanski je rat nacijonalni rat, a činjenica, da je došlo do poraza kod Kobarida, dokazuje, kako ta misao nije dozrela, kako u Italiji nema pravoga narodnoga oduševljenja. Ali toga nema, jer u Italiji nije bilo za to ni prave narodne potrebe. Veliku krivnju na tom nosi i tradicijonalna talijanska oportunistička i makijavelistička politika i dugotrajni savez sa središnjim vlastima, uključivo preokret početkom maja 1915, što je u narodu utvrdilo osvedočenje, da je politika posao, a narodnost i ideali samo reklamni cimer, da poslovi uspevaju. Italija je jedina vlast unutar sporazuma, na koju može delovati mirovni korak središnjih vlasti rastvarajuće i demoralizujuće.

Baš protivne prilike vladaju u Francuskoj. To proizlazi iz rezolucija francuskih socijalista. Francuska ne poznaje u svojoj mržnji proti Pruskoj ni stranaka ni razlika. Boljševištvo je u toj zemlji u sadašnjem trenutku nemoguće. Kroz pedeset godina živela je ta mržnja, dok u tom svetskom ratu nije rasplamsa u golemi plamen. Francuzi su izgubili milijune mladeži. Bogate su francuske pokrajine razorene i opustošene, čitave bogate i plodne pokrajine pretvorene u pustinju. Pučanstvo u zaposednutim krajevima bilo je izvrgnuto svakojakim mukama i nevoljama. Ali ovo je pučanstvo, kako priznavaju same nemačke novine, unatoč patnjama i progonstvima sačuvalo veru u konačnu pobedu, koju nije nimalo tajilo pred pobednikom. Taj narod sa velikom, svesilnom verom, koje nijesu uskolebali tragični momenti na bojnom polju ni najveća pogibelj, ne pozna obzira, ne prašta. On traži odmazdu: Zub za zub. S njim će Nemačkoj biti veoma teško pregovarati. Nemačka bi si mogla osigurati simpatiju i sklonost tog naroda samo, kad bi izdržala do skrajnost i radije propala, nego se predala. Za nemačku mirovnu ponudu imade samo prezir i odvratnost. S tom Francuskom, čiji je veran i tipični reprezentant stari tigar „Clemenceau", imaće ne samo Nemačka već i njezini hladnokrvni, anglaskaksonski saveznici još mnogo okapanja.

Kod Engleza i Amerikanaca ne odlučuju osećaji, odlučuje razum i kalkulacija. Englezi i Amerikanci prosuđivat će najstvarnije i najnepristranije nemačke note, a ako imade izgleda za mir, taj je moguć jedino posredovanjem Amerike i Engleske.

Wilson ima u tom pogledu odlučnu reč, pošto je Wilson apsolutni gospodar Europe. On vlada danas jednako s antantom, kao što i sa središnjim vlastima. O njegovoj milosti zavisi, da li će Europa propasti u gladu i krvi, ili će opet vaskrsnuti preobražena i obnovljena. Svakako će taj gospodin Wilson, taj filozofski teoretičar, diktirati Europi i njezinim narodima mir. Njegovim će se pravorekom pokoravati i Beč i Berlin i London i Pariz. Njegova će odluka dati Europi ili mir ili rat.

Rat.

Polag nemačkog večernjeg izveštaja poduzeli su Englezi i Belgijanci navalu između Dixmuidena i Lyse. Time je započela u Flandriji nova navala na širokoj fronti. Engleska vest od 14. oktobra javlja, da navala, koja je uperena proti Courtrai, uspešno napreduje. Nemački večernji izveštaj saopćuje nasuprot tome, da je Nemcima pošlo za rukom, uhvatiti i zaustaviti u velikom stilu zasnovani napadaj. S ostalih bojišta nismo do kasnog sata u noći dobili nikakve vesti.

Francuski izveštaj od 13. oktobra u večer: Čete desete armije ušle su jutros u Laon, gde su oslobodile 6500 građana. Napredovali smo preka grada i daleko na čitavoj širokoj fronti između Oise i Aillette, te stojimo istočno od La Fere. Naša linija prolazi preko Couvron—Amenancourt—Vivasse—Aulnoix—Sous Laon, te dopire do Guizy i Marchais. Dalje na istok doprli smo do ruba De Champs—Sissone—La Malmaison i Villers-Levancourt, od kuda se linija vraća na Aire i kanal Aisne. — Izveštaj istočne armije od 12. oktobra: Srpske su čete 12. oktobra osvojile Niš, koji je grad imao po zapovedi neprijatelja da drži uz svaku cenu. Uz ljute bojeve, koji su predhodili osvojenje grada, ustalile se čete uvečer na uzvisinama. Dalje na istok uniśla je francuska konjica u Belupalanku na cesti Niš—Pirot. Istočno od Morave doprle su srpske čete do Prokuplja... U visokoj Srbiji zaposele su francuske čete Mitrovicu i Prizren.

Francuski izveštaj od 14. posle podne. Na celoj su fronti ostali Francuzi u punom dodiru s neprijateljskom pešadijom. Južno od Chateau—Porcie bacili su poslednje elemente neprijateljeve, koji su se još opirali, natrag na severnu obalu kanala.

Engleski izveštaj od 13. oktobra u večer: Tečajem dana trajahu mesni bojevi među našim prednjim četama i onima neprijatelja na liniji Selle. Naš mostobranski položaj u okolici Solesmesa bio je proširen. Na zapadnom bregu reke i osobito u predelu Laussya i Soulzoira postigli smo uspehe. Bojevi mesnog karaktera odigraše se takodjer u predelu Lieu-St.-Amand. Dopremili smo neki broj zarobljenika. Rano u jutro uspelo je našim prednjim četama, da prekorače kanal Sensee kod Aubignya i da zarobe 200 momaka. Usled jakih protunavala nisu bile u stanju da održe svoje položaje. Severozapadno od Douaia nastavile su naše čete svoje napredovanje. Mi držimo Courcelles, Les-Lene i Noyelles-Godault te se približujemo liniji kanala Haut-Deule, na čitavoj liniji između Douai i Vendinle-Sec. U tom području dopremili smo izvestan broj zarobljenika. Unatoč nepogodnom vremenu bacili su 12. t. m. naši letači 3·5 tona bomba s malih visina.

Engleski izveštaj od 14. Neprijatelj je na širokoj fronti severno od Le Chateau otvorio tešku pucnjavu. Pod zaštitom te artilerijske vatre bili su poduzeti jaki pešadijski napadaji proti našim položajima jugoistočno od reke Selle i u susedstvu Solesmesa. Ti su napadaji ... nakon žestokog boja bili uspehom odbijeni. Daljnje napadaje, pri kojima su bili upotrebljeni tankovi za potporu napadajućoj pešadiji, poveo je neprijatelj jučer bez uspeha protiv naših položaja. Mi smo nasrnuli jučer i kroz noć na više točaka južno i severno od Douai. Dobili smo na području i privoli zarobljenika.

Amerikanski izveštaj od 12. oktobra: Na obim stranama Moze skršili su Amerikanci jake opetovane navale neprijatelja, koji je kušao, preoteti im nedavno osvojene pozicije.

Srpski izveštaj od 12. oktobra: Po ljutim smo bojevima zaposeli čitavu Selavicu-planinu te doprli do Gurice. Naše kolone, koje napreduju proti Kuršumlji i Prokuplju, dopremile su zarobljenika od 3 novih nemačkih divizija te su zaplenile 6 topova.

* **Zašto Wilson nije Austro-Ugarskoj odgovorio.** „Arbeiter Zeitung" piše: Wilson proglašuje, da se sada ne misli odgovoriti na austro-ugarsku notu. Zašto? Wilson je mogao predložiti pitanje, kao i nemačkom državnom kancelaru, da li c. i kr. izvanjski ministar govori za onu silu u državi samo, koja je dosad vodila rat, ili da li govori za narode i puk. Budući da državni kancelar temelji svoju moć na saboru, može mirno odgovoriti Wilsonu, da govori u imenu nemačkog naroda. No, što bi mogao reći grof Burian? To pitanje dovelo bi ga u najveću nepriliku. Zato se na odlučujućim mestima u obim polovinama države razmišlja o ustrojenju pučke vlade, koja bi se opirala o poverenje naroda.

* **Italija se odriče Trsta i Reke?** „Agramer Tagblatt" donosi iz Budimpešte: „Vilag" javlja iz Chiassa, da se čini e se Italija zadnjih dana posvema odrekla zahteva glede Trsta i Reke. Uopće je težnja za mirom u Italiji silno velika.

* **Dalekosežne promene.** Danas, u sredu, imao bi prema pisanju bečke „Reichspost" izaći carev manifest, kojom se naveštaju odluke o ustavnoj reformi. Među kandidatima za mesto ministra predsednika spominje se princ Fridrik Lobkovic. „Bohemia" javlja iz Beča da Česi i Jugoslaveni proglašuju otvoreno, da ne će stupiti u takozvano ministarstvo naroda o čijem se sazivu govori na nekojim mestima.

* **Nemačko krštenje i očišćavanje.** Kako listovi javljaju, nisu general Ludendorff i ostali časnici prisustvovali političkom delu većanja glede nemačkog odgovora na Wilsonovu notu; Ludendorff, kažu, podao je samo svoje mišljenje o ispražnjenju Belgije i Francuske.

* **Austro-Ugarska i Poljska.** Lublin, 14. (D. u.) Službeno se javlja, da je austro-ugarska monarkija pripravna predati poljskoj vladi upravu zemlje, čim će ova biti voljna, preuzeti ju. Monarkija će učiniti sve, da omogući poljskoj državi uspostavu ali očekuje, da će joj staviti za to na raspolaganje suviške surovina i hrane. Sadašnje će vojničke rekvizicije biti obustavljene a državno gospodarstvo povereno poljskim organizacijama, koje će se stvoriti.

* **Što bi papa hteo.** „Neues Wiener Journal" javlja iz Ciriha: Papa je nastupio, da se osnuje nekadašnji jugonemački katolički bund. Posledica toga beše ta, da su ohladneli prijateljski srdačni odnošaji između nemačkog izvanjskog ureda i Vatikana.

* **Politika nove turske vlade.** „Tägliche Rundschau" javlja, da nije iznenadilo istup Talaata i Envera iz kabineta i ustrojenje vlade, koja je više ili manje orijentovana pravcem prema sporazumu. Bilo je to obrazloženo nepovoljnim vojničkim položajem Turske, otpadom Bugarske i unutarnjopolitičkim događajima. U najbliže doba pokazaće se, hoće li nova vlada otpasti od trojnog saveza. Možda će Turska počekati razvoj nemačke mirovne akcije, te će međutim pokušati, da stupi oficijelno u dodir sa sporazumom. — Prema petrogradskim listovima opozivlje Turska svoju vojsku iz Baku na granice, određene brestlitovskim mirom.

* **Nad Portugalom** bilo je proglašeno opsadno stanje. Predsednik je preuzeo zapovedništvo nad svim kopnenim i pomorskim bojnim silama. U Portugalu vlada potpuni mir. Vojničko odelenje, što je uskratilo poslušnost, bilo je doskora pokoreno. „Agence Havas".

Iz slovenskog sveta.

I koalicija stupa u Narodno veće. U subotu u 9 i po bila je u Zagrebu u maloj saborskoj dvorani konferencija između odaslanika hrvatsko-srpske koalicije (dr. Edo Lukinić, dr. Dušan Popović, Svetozar Pribićević, dr. Ribar i Većeslav Wilder) i odaslanika drugih stranaka i grupa

(izuzevši, dakako, frankovce), pa je sa konferencije izdano ovo saopćenje: „Izaslanici stranaka i grupa koji su držali 5. i 6. o. m. sastanak radi uredjenja Narodnog veća, sastali su se u više mahova sa izaslanicima hrvatsko-srpske koalicije, te je postignut potpuni sporazum o pristupu hrvatsko-srpske koalicije u Narodno veće. Raščišćena su sva principijelna i tehnička pitanja, pa je usled toga sazvana prva sednica središnjega odbora Narodnoga veća“.

•

Sjedinjena, nezavisna poljska država. Pod tim naslovom priopćuje praška „Národní Politika“ uvodni članak, u kojem veli: Kocka za Poljsku je pala! Slobodna Poljska opet se diže! U duhu Wilsonovih načela, kojima se priznaje nezavisna poljska država prema samoodredjenju naroda, izdala je dne 7. oktobra varšavska Rada Regencyjna proklamaciju, u kojoj proglašuje nezavisnu poljsku državu s pristupom k moru, te poziv!je sav poljski narod, da se lati izgradjivanja svoje države. Istodobno saopćuje, da će biti sazvan ustavodavni sabor, na najširem demokratskom temelju, te da će se stvoriti koalicijona vlada, u kojoj će biti zastupane sve političke stranke. Zato je takodjer odstupio ministar predsednik Kucharzewski, da bi se mogla učvrstiti nova vlada. Taj je manifest izazvao svuda u Poljaka radost, kao u kraljevstvu poljskom, tako isto u Poljaka u Pruskoj, gde je odmah zastupnik Seyda naglasio sjedinjenje svih Poljaka u jednu državu. Kolo poljsko odmah je izaslalo u Varšavu svoje pozdrave u imenu austrijskih Poljaka. Poljaci su tako proglasili sami svoju nezavisnost, pozivljući se na pristajanje nemačke i austrougarske vlade Wilsonovim načelima. Tim padaju sve moguće kombinacije i predlozi, kako stvoriti Poljsku, i ko joj ima biti vladarom. Tako se ispunila poljska težnja. Poljska je nakon stopedesetgodišnjeg trpljenja opet uskrsla i obnovila se, za čim su iza njene razdeobe uzalud težili Poljaci, koji su živote i imanja žrtvovali u revolucijama za svoj narodni ideal, za sjedinjenu i nesavladivu Poljsku! Nikakvo nasilje ni potlačivanje nije skršilo Poljake, koji se podižu kao samosvestan i hrabar narod, kao nezavisna država na svetsko poprište u „Savez naroda“, da posvete svoje sile i svoj rad sebi! Poljaci će preuzeti za nekoliko dana zemaljsku upravu u Varšavi i započeće sami na svome gospodariti. Poljski zastupnici zaključili su na Krakovskoj skupštini, dne 10. oktobra, da se Poljsko Kolo razidje, te da se osnuje Narodno veće, kao najveća narodna inštancija. Poljski zastupnici neće se više vratiti u bečki parlamenat . . .

•

Prof. Masaryk. „Az Est“ od 5. oktobra 1918 piše pod naslovom „Washington privremeni glavni grad českoslovačke države“: U broju „Morning-posta“ od 25. septembra čitamo: Washington je u ovaj čas sedištem dvaju vlada. Jedna je od njih vlada Sedinjenih država, druga pako jeste nedavno stvorena vlada českoslovačkog naroda. Izvršbenim organom českoslovačke vlade jest „Národní rada“, čijom je glavom profesor Masaryk. Čim je predsednik Wilson priznao Čehoslovake za samostalan narod, uredio je službeni i formalni stik s drom. Masarykom, kao pravovrednim upraviteljem vlade českoslovačkog naroda. Jeste to možda prvi slučaj u svetskoj istoriji, da je jedan grad glavnim gradom dvaju nezavisnih naroda, ili da vlada, udaljena od svog naroda mnogo tisuća milja, upravlja državne stvari. Rat je često delovao, da je nekakva vlada bila smeštena u drugoj saveznoj državi, nu narod i vlada ostali su si ipak uvek dosta blizu, dok ih sada u pravom smislu reči deli ocean. Stan upravitelja nove države jest mala skromna palača u Washingtonu, a tamo je takodjer ured dra Masaryka. Način života dr. Masaryka jeste veoma jednostavan, poslužničko osoblje samo najnužnije, ma da je njegovo kućanstvo dosta brojno; no prof. Masaryk mora štediti svojim skromnim prihodima i imati obzira na skupoću, koja dnevno rasta. Nekoliko činovnika tajničkog ureda su češki rodoljubi, koji su pripravno ponudili svoje službe za stvar. Dr. Masaryk upravlja odatle stvari svoje domovine.

Domaće vesti.

Usled oluje izostale su brzojavne i telefonske vesti. Čitatelje molimo, da bi to uvažili.

Aprovizacija. Aprovizacijona komisija saopćuje, 15. oktobra: Sjutra ujutro, čim se roba istovari i razdeli pojedininim prodavaonicama, prodavaće se ovaj živež: Odsečak III.: 2 kg. brašna K 3·52; (za teške radnike 3 kg. K 5·28); odsečak IV.: 10 dkg. testenine K—·52; odsečak V.: 10 centilitra ulja K 5·—.

Dar. Velečasni gosp. don Matko Škribć, darovao je za siromašne učenike hrv. pučke škole u Mrčani iznos od K 8·—, na čemu se uprava škole toplo zahvaljuje.

Obustavljen promet na tramvajskoj pruzi prema kolodvoru. Usled nestašice osoblja obustavljena je tramvajska pruga od Jelisavinog perivoja do kolodvora.

Dnevne vesti.

Stomiljunske bankovke. „Pester Lloyd“ donaša u rubriki za narodno gospodarstvo, da je austro-ugarska banka izdala banknote, komad po sto milijuna kruna. Izdano je samo sedam takovih komada, koji su poslani u Nemačku kao pokriće za preuzimanje onog novca, koje je Nemačka izdala u Rumunjskoj. Prema službenim izveštajima cirkulira sada u prometu u Monarkiji preko 24 milijarde papirnoga novca, a gde je još onaj silni državni dug?

Fochova strategija. Foch hoće da izrabi momenat iznenadjenja, kolikogod je to moguće. Time, što je čitava gotovo fronta medjusubnih neprijateljskih doticaja, stupila u velike bitke, čini se iznenadjenje na strategičkom području manje mogućim. Naprotiv maršal Foch nastoji, da ih postigne taktički, pomoću svoga suviška na vojničkom materijalu. On u onim bojnim odsječcima, u kojima kani učiniti jednu stanku, pušta da stoji topništvo, tankovi i aeroplani i baca svoju pešadiju, koja je onde postala suvišna, pomoću tisuća automobila na nova područja, gdje eklatantna infanterijska nadmoćnost može biti pobedničkim faktorom. Nemački su avijatički posmatrači javili često više automobilskih kolona od više no jedne milje duljine, koje su mogle brzinom od više nego 50 kilometara u satu, otpremiti stotine tisuća vojnika iz jednoga bojnoga polja na drugo. Nemačko vojno vodstvo nema suviška na automobilima, a još manje na „oklopljenim“, koje običaje nazivati tankovima. Ti su tankovi postali nekom osobitom svojinom oružja antante. Osobito lagani i veoma pomični francuski model Renault nastupa u tisućama egzemplara i to u jednom takvom opsegu da — kako dokazuju nemačka posmatranja — englesko pešaštvo samo onda rado polazi napred, ako je pre njega pošla gusta linija tankova. Kod naših se protivnika razvila posebna taktika, tako zvana taktiva tankova. Ponajpre zasipava topništvo nemačke obrambene linije vatrom granata, i zavija ih u veliku maglu, a na koncu se iz ove magle pojavljaju tankovi iz sviju strana, šuma i ruševina sela, prodju iza nemačkih linija i onda ih bombardiraju odstraga. Iznenadjenje, koje tad nastupa, iskorišćuju široki valovi infanterije, da prodru. Ovoj bojovnoj taktici imadu britske operacije dne 28. rujna u Flandriji većim delom zahvaliti svoj uspeh.

Nova ves kod Berlin. Kraj Berlina blizu Potsdama nalazi se malo mesto, koje se još službeno nemački nazivlje Nowawes (Nova Ves - Novavas.) To je jedna uspomena na dobu českobratskih kolonija. Kako javlja „Berliner Tagblatt“, i te će uspomene nestati, jer će se u dojdućoj sednici mesnog zastupstva raspravljati o tome da se Nowawes prekrsti u Babelsberg — i Germanija biće spašena!

Prosveta.

Priroda, popularni časopis hrv. prirodoslovnog društva, broj 8. za listopad. Nastavlja se članak Gorjanović-Krambergera o pračoveku iz Krapine, te upoznajemo gradju njegovog tela, a naročito lubanje, na kojoj su najjače istaknuta razna obiležja. Na pitanje, kako je toplo u zemaljskoj nutrini, odgovara nam u vrlo zanimivom razlaganju dr. R. Tučan, a osobit će interes pobuditi preveden članak F. Regnaulta o kretnji u prirodi i umetnosti, jer je poznata stvar, da postoji neka, razlika izmedju momentnih fotografija i umetničkog prikaza gibanja čoveka. Umetnina nam dočarava ideju brzine, jer sintetizira više položaja gibanja u jednom telu, dok momentni snimak zadržava samo jedan položaj, koji ne pobudjuje u nama nikaki osećaj. Slika Diskobola, pa dela Rodina, Cericaulta i druge slike svedoče, da je tako. Najtoplije preporučamo Prirodu svima, jer će u njoj naći doista mnogo pouke. Preplatnina 8 K, za djake i pučke učitelje 5 K. Članovi prirodosl. društva dobivaju za 12 K članarine Prirodu i druga izdanja.

„Ilustrovane Novosti“. Izašao je 35. broj „Ilustrovanih Novosti“, lepog ilustrovanog tednika. List donosi dve slike grada Zagreba, koje je talijanski zrakoplovac poručnik Locatelli snimio, kad su 26. juna o. g. kružili talijanski zrakoplovi nad gradom. Taj isti Locatelli letio je i nad Bečom i Rekom, gde je bio prisiljen, da se spusti na zemlju, pa tako dospio u zarobljeništvo. Locatelli je onda bio lako ranjen doveden u jednu zagrebačku bolnicu, gde je odležao par dana i onda otposlan u zarobljenički tabor kraj Graca. — Slike su jako uspele, jasne, velike, pa će sigurno biti senzacija za svakoga. Jedna slika prikazuje Jelačićev trg, a druga Zrinjevac. Na prvoj slici prepoznaju se jako dobro: Jelačićev spomenik, Narodna i Velika kavana, tramvajsko stajalište i tračnice i drugo, — tako se jako dobro raspoznaje natpis tvrtke Berger nad kućom. Druga slika prikazuje položaj na Zrinjevcu, koji je tako jasno i uspelo snimljen, da se prepoznaje jako dobro čitav taj položaj. Osim tih dviju slika donosi ovaj broj „Ilustrovanih Novosti“ i drugih 26 slika iz tedna, jako aktuelnih i zanimivih. Tako sliku novog bugarskog cara Borisa II., carski dvorac u Sofiji, slike Radeva, Lukova i Ljapčeva, koji su sklopili primirje s antantom, pa više slika sa zapadnog, balkanskog i palestinskog bojišta, onda koturašku utakmicu u Zagrebu, momčad nogometnog kluba „Hašk“ i „Gradjanskog“ (Osijek I.). Tri karikature, moda i više drugih slika. Osim slika ovaj broj je osobito bogat raznovrsnim štivom: pripovetkama, pesmama, člancima o književnosti, umetnosti, kućanstvu, modi, svaštice, šala i satira itd. — 35. broj „Ilustrovanih Novosti“ stoji 60 filira — godišnja pretplata iznosi 20 K a naručuje se pri upravi „Ilustrovanih Novosti“ u Zagrebu, ulica Marije Valerije br. 6. — U Puli prodaju se „Ilustrovane Novosti“ u podružnici Jos. Krmpotića u Fran Ferdinandovoj ulici br. 3.

Zahvala.

Za mnogobrojne sučuti iskazane nam prigodom smrti našeg nezaboravnog

Josipa Jurkovića

izričemo ovim putem našu najsrdačniju hvalu.

Izričita hvala budi „Dalmatinskom Skupu“ i gospodinu Cuzzi, koji su položili nadgrobne vence na odar pokojnika. Tako isto budi hvala gosp. dru. Ciotti, koji se živo zauzeo i nije žalio truda, samo da nam spasi milog pokojnika. Dalje zahvaljujemo svim onim, koji su nam na bilo koji način bili pri ruci, odnosno pokojnika dopratili do zadnjeg počivališta.

Svima još jednom hvala i od Boga plata.

Pula, dne 16. oktobra 1918.

Marija Jurković, supruga za sebe i ostalu rodbinu.

✝

Stožerni i viši sanitetski potčasnici bolnice c. i k. ratne mornarice javljaju žalosnu vest, da se je njihov drug

Hinko Sirotek

c. i k. sanitetski meštar

u nedelju 13. oktobra o. g. u 3 sata posle podne, u 32. godini života, nakon kratke i teške bolesti preselio u carstvo mira.

Ostanci nezaboravnog nam druga pokopaće se danas na 16. o. m. u 4 sata posle podne iz kapelice na grobištu ratne mornarice.

Zadušnice će se obaviti dne 17. oktobra o. g. u 8 sati pre podne u crkvi ratne mornarice „Gospa od mora“.

Pula, dne 16. oktobra 1918.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 17. oktobra 1918. Broj 1175

Wilsonov odgovor na nemačku notu.

Tekst note.

Washington, 14. (D. u.) Reuter. Državni je tajnik danas poslepodne saopćio privremenom izvršivaču poslova Švicarske i zastupniku nemačkih interesa u Udruženim državama:

Državni odeo, dne 14. oktobra.

Gospodine!

Odgovarajući na saopćenje nemačke vlade od 12. oktobra, koje ste mi danas predali, saopćujem:

Neograničeni prihvat uveta, koje je predsednik Udruženih država utemeljio u svojoj poslanici na kongres od 8. I. 1918. i u svojim sledećim poslanicama sa strane nemačke vlada i velike većine rajhstaga, davaju predsedniku pravo, da poda glede na saopćenja nemačke vlade od 13. oktobra 1918. otvorenu i ispravnu izjavu. Mora postojati potpuna jasnost o tome, da su provadjanje ispražnjenja i uveti primirja poslovi, koje mora vlada Udruženih država i saveznika prepustiti savetu vojničkih savetnika a predsednik oseća dužnost, da izjavi, da vlada Udruženih država ne može prihvatiti nikakvo ustanačenje, koje ne pruža posve zadovoljujuće sigurnosti i jamstva, da će sadašnja vojnička nadmoć saveznika na fronti potrajati. Uzdaje se i može smatrati posve sigurnim, da će to biti i sud i odluka alijiranih država. Predsednik smatra svojom dužnošću, da dometne, da niti vlada Udruženih vlasti niti on ne mogu biti sigurni, da će vlade, koje su združene sa Udruženim državama kao ratujuće države, pristati na to, da uzmu u obzir primirje, dok će bojne sile Nemačke prosledovati, da počinjaju protuzakonite i nečoveče praktike, kod kojih još ustraju. U isto doba, kad nemačka vlada pristupa vladi Udruženih država sa mirovnim predlozima, zaposlene su njezine podmornice time, da potapljaju putničke parobrode na moru i ne samo parobrode, već i ladje, na kojima se putnici i momčad kušaju spasiti. Kod prisilnog svog uzmaka iz Flandrije i Francuske nemačke vojske idu putem hirovitog razaranja, sto se uvek smatralo povredom pravila i običaja civilizovanog ratovanja. U koliko nisu uništena, sela i gradovi opljačkani su sasma i mnogo je puta i samo pučanstvo odvedeno. Ne može se očekivati, da će narodi, asocijirani proti Nemcima, pristati na primirje, dok će se nastaviti nedela, plačkanja i pustošenja, na koja pravom gledaju zgražanjem i ogorčenim srcem. Potrebno je takodjer, da predsednik veoma svečano upozori nemačku vladu na koncesiju i na jasnu nameru (lot the language and intent) jednog mirovnog uveta, kojega je nemačka vlada sada prihvatila. Sadržan je u poslanici predsednika od 4. jula ove godine, koji je izrekao u Mount Vernon. Ovaj uvet traži uništenje samovoljne vlasti svuda, koja imade moć, da sama, tajne i odlukom svoje volje smeta mir; ako za sada nije moguće, da se ova vlast uništi, mora se smanjiti njezinu moć do faktične nemoći; a vlast, koja je do sad odlučivala sudbinom nemačkog naroda, pripada baš onima, na koje je predsednik merio.

Nemačka vlada imade izbor, da to promeni. Gore imenovane reči predsednika tvore naravski uvet, koji se mora ispuniti pre mira, ako se taj mir hoće postići akcijom samoga nemačkoga naroda. Predsednik oseća se obvezanim da izjavi, da će provedenje mira po njegovom mnenju zavisiti od odredjenosti i obvezatnom karakteru jamstava, što se mogu pružati tom temeljnom akcijom. Neophodno je potrebno, da narodi, združeni proti Nemačkoj, nedvoumno znadu, s kim imadu da pregovaraju.

Predsednik odaslaće posebnu notu c. i k. vladi Austro-Ugarske.

Primite, gospodine, ponovno osiguranje mog veleštovanja:

Robert Lansing.

Grof Burian o Wilsonovom odgovoru.

Beč, 16. Odsek za vanjske poslove austrijske delegacije sastao se danas u prisutnosti zajedničkih ministara. Predsednik Bärnreiter predložio je neka se odustane od čitanja egzpozea (kojega nismo priopćili, pošto ne sadržaje ništa, što bi ikoga u državi i izvan nje mogao interesirati o. u.). Ministar Burian pozivlje se na svoj jučerašnji egzpoze te veli, da hoće samo sa nekoliko reči prikazati, u koliko je od jučer na danas nastala promena u položaju. Dogadjaji razvijaju se brze. Medjutim stigao je odgovor Wilsonov na nemačku notu. Mogu ustanoviti, kazao je ministar, da me po mirnom ispitivanju sadržaja ne može baš ništa ponukati, da opozovem ama samo jednu reč od mog jučerašnjeg egzpozea. U početku tog egzpozea istaknuo sam, da se svim naredima otvara izgled, da će u dogledno vreme uspeti obustaviti na svim frontama neprijateljstva. Ovu nadu gojim još danas; uočimo li naime odgovor Wilsonov, a to nema u njemu nijedne točke, koja bi bila kadra, da osujeti nadu, e stojimo tik pred koncem neprijateljstva. Prema položaju stvari ne mogu se neprijateljstva nastavljati. Izvadimo li iz Wilsonove note pravu političku točku, da je Nemačka ostala dužna da ispuni jedan uvet, koji je prihvatila i koji mora biti proveden još pre mira, uvet naime, da nijedna sila ne sme više da imade pravo, da slobodno odlučuje o miru i ratu, ova se točka rešava time, što vlada u Nemačkoj promenom ustava upravo sada provadja ove uvete. Što se tiče tehničkih preduveta primirja, to su čisto vojnička pitanja. Posve je naravno, da pregovaranja i odluke o obliku primirja zavise jedino o vojničkim čimbenicima a reči predsednika Wilsona, koje vele, da će ove odredbe stvoriti samo vojnički čimbenici neprijatelja, ne smemo uzimati suviše tragički. Pregovaranja o primirju — za to su pregovaranja izmedju dvaju stranaka — vodiće obe stranke. Time nastaje ona komisija, o kojoj se govori u nemačkom odgovoru. Posve smo osvedočeni, da će Nemačka biti u stanju, da na najsusretljiviji način odgovori na one Wilsonove točke, koje se tiču ublaženja vodjenja rata. Ne verujem, da će Wilsonovi zahtevi prelaziti ono, što odgovara po svoj prilici i nemačkim namerama, da sada, kad se rat može smatrati već dovršenim, mora da vlada težnja, koja će i vladati, da se izbegne neke surovosti ratovanja. Razume se po sebi, da će se isto tražiti i od protivne strane. Umljivo jest takodjer, da će Nemačka tražiti, da joj se u prvom stadiju pregovaranja ne stavi takve uvete, koji nisu složivi sa poštenjem Nemačke. Kod toga možemo se posve otvoreno i odlučno pozivati na one Wilsonove rečenice, u kojima je izjavio, da budući mir ne sme da bude mir sile. — Posle govora ministra Buriana odlučilo se odgoditi raspravu o Burianovom egzpozeu do sutra. Medjutim postoji nada, da će stići Wilsonov odgovor c. i k. vladi.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.). Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Na Sasso Rosso osujetile su naše sigurnosne čete talijanski nasrtaj. - U Srbiji i Albaniji provadjaju se naše kretnje i mere bez utecaja protivnikova. --- Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 16. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Ruprechta: U Flandriji nastavio je neprijatelj svoje navale. Njegov glavni nasrtaj bio je upravljen proti Thouroutu i proti železnici Iseghem—Kortryk. I proti ostaloj bojnoj fronti poveo je neprijatelj više puta, poduprt oklopljenim vozovim, žestoke napadaje, na pojedinim mestima održale su naše čete svoje crte. Na drugim mestima odšuljaje su se boreći i odbijale neprijatelja u stražnjim steclištima, više puta protunasrtajima. Na severnom napadajnom krilu ostao je Thourout u našim rukama. Pokušaji neprijateljevi da nasrće izmedju Merkhema i Thourouta u severnom pravcu, bili su u prvom redu zaprečeni od četa 38. domobranske divizije. Južno od Thourouta držali smo crtu Lichtervelde—Iseghem. Južno od Iseghema pošlo je protivniku za rukom prodreti preko pruge Iseghem—Kortyk. Istočno od pruge zaustavili smo ga. Zapadno i jugozapadno od Lille odmakli smo nešto našu crtu od neprijatelja. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Izmedju Bohaina i Oise navalio je neprijatelj ponovno nakon jakog delovanja topništva. Severno od ceste Bohain—Aisonville zadržali smo ga našom paljbom. Aisonville bio je održan nakon žestokih bojeva proti neprijatelju, koji je s jakim silama više puta navaljivao proti obim stranama sela i proti selu samome. I neprijateljski napadaj, što je provaljivao severno od Oise, izjalovio se pred našim crtama. Bavarska šesta divizija pešadije, koja stoji već tedne skoro neprekidno u boju, opet se osobito odlikovala. Bojevi pred našim novim položajem severno i severoistočno od Laona i zapadno od Aisne, u kojima smo mi naneli protivniku višestruke teške gubitke. Neprijatelj stoji tu južno od Serre i nekako na crti Liesse—Sissone—Le Thour—St. Germain. Na fronti Aisne izvidnički dogadjaji. Izmedju Olizy i Grand-Pre na Mouron uzduž Aisne bio je ispražnjen maleni izbočni položajni luk. Čete, što se tamo bore, postigle su i jučer opet cilj, za kojim se išlo prelaznim držanjem luka. -- Vojna skupina pl. Galiwitzova: Izmedju Argona i Maase ponovno su se izjalovile navale Amerikanaca u našoj vatri i našim protunasrtajima. Neprijatelj je takodjer jučer unatoč uloženju daleko nadmočnih sila i jakog topništva i usprkos podupiranja od oklopljenih vozova dobio samo malo prostora. Severno od St. Juvina, u šumi Batheville i severoistočno od Cunela svršili su se bojevi kad je pao mrak. Na istočnoj obali Maase iscepkali su se napadaji, upravljeni izmedju Maase i severozapadno od Beaumonta u nepreglednom šumskom području u jako žestoke pojedinčane napadaje, koji su se svršili u našu korist. Amerikanci pretrpeli su i jučer opet izvanredno teške gubitke. — Ludendorff.

Rat.

U Flandriji započela je na na fronti od preko 30 kilometara nova, velika bitka. Za dva dana uspelo je Francuzima i Belgijancima da napreduju za prosečno 10 kilometara u dubini. Bojevi sveudilj još traju. Usled jake izbočine fronte, koja je time nastala u opsežnom polukrugu oko Yperna, ugroženo je na jednoj strani Ostende a na drugoj strani Lille. Posledica je te ofenzive bila, da su Nemci zapadno i severozapadno od tog mesta preložili nešto svoje položaje. Na ostalim frontama ljuti bojevi, bez znatnije promene.

•

London, 15. (D. u.) Englezi osvojili su Menin.

•

Francuski istočni izveštaj od 13. Srpske čete uz podupiranje savezničkih četa nastavile su oslobadjanje svog područja. Grčke su bojne sile sudelovale pri njihovim operacijama. Mi smo s naše strane napredovali u pridobijivanju istočne Macedonije, koju su Bugari ispraznili. Pri sjajnim bojevima, koje donesoše posed Prizrena i Mitrovice, učinile su francuske čete broj zarobljenika. Zauzele su u posed lazarete, u kojima su se nalazili mnogobrojni bolesnici i ranjenici, izmedju njih i austro-ugarski general, kome je bila poverena uprava Albanije. Zaplenile su osim toga znatna skladišta i železničkog materijala.

•

Engleski izveštaj od 14. oktobra javlja, da je u Flandriji usledila u 5 sati navala, koja je polučila uspehe. Belgijanci su dopremili 3500, Francuzi 2500, a Englezi 2200 zarobljenika. Broj zaplenjenih topova nije poznat.

•

Američki izveštaj od 14. Jutros prešli smo daleko preko crte Cunel-Romaignes. Naše ophodnje stoje u šumi Bononville. Naše nasrtajne čete prodrle su položaje S. Georg-Landroes. Bile je učinjeno poprečno 750 zarobljenika.

•

Belgijski izveštaj od 14. oktobra. U 5 sati 30 minuta ujutro navalile su belgijske čete u uskom sudejstvovanju s Francuzima na fronti od preko 20 kilometara izmedju Haudzame i ceste Roulers-Menin. Kršeći neprijateljski otpor, napredovale su čete znatno na celoj fronti, pri čemu su oslobodile mesta Haudzame, Cortemarck, Geete St. Josef, Hooglede, Beveren, Rumbeke, Bethem, Ouckene i ugao St. Eloy. Prema podnevu zauzeli su Francuzi na juriš grad Roulers. Dalje istočno napredovali su Belgijanci boreći se preko 10 kilometara, doprli do Iseghema i pristranka Laudelede, oslobodivši pri tom mnogobrojne civilne osobe. Njihovo napredovanje koleba se izmedju 4 i 10 kilometara. Letači saveznika opravili su mnogo korisna posla. 6000 zarobljenika već je nabrojeno, od kojih su polovicu zarobili Belgijanci, 6 potpunih baterija bilo je zaplenjemo kao još i neizbrojeni topovi i znatan drugi plen. Neprijatelj je potmetnuo vatru u Roulersu, Cortemarcken, Hooglede i Gate i prouzročio eksplozije u Roulersu.

* **Krunsko veće.** 15. oktobra u jutro obdržavalo se pod predsedanjem vladara u Beču krunsko veće, kojemu su prisustvovali oba ministra predsednika kao što i zajednički ministri.

* **Austrijska je delegacija** obdržavala danas poslepodne plenarnu sednicu, na kojoj su se proveli naknadni izbori za odseke. Finančni je ministar predložio novi privremeni proračun. Medju prispelim spisima jest upit nemačkih zastupnika na ratnog ministra, koji se tiče odredbe zapovednika vojne skupine generala konjice Franc Rohra, neka se uapsi i internira državni zastupnik i sveučilišni profesor dr. Waldner, dalje interpelacija dr. Korošca na ministra vanjskih posala o stanovištu Jugoslavena k primirju i mirovnim pregovaranjima, kako se ima dopustiti da zastupnici naroda vode i provedu ova pregovaranja, koji će se konstituirati u narodnu vladu te o premeštenju jugoslavenkih pukovnija u domovinu. U uvodu ove interpelacije ističe se, da su središnje vlasti prihvatile Wilsono-

va načela od 12. februara 1918 i da je time bilo samoodredjenje naroda proglašeno glavnim načelom čovečanstva. Prema tom načelu ne smé nijedan narod bez njegove dozvole biti vladan i upravljen i da jugoslavenski narod neće nikad pristati uz rešenje, koje ne bi ujedinilo Slovence, Hrvate i Srbe u vlastitu, suverenu državu. Samo time zajamčena je tom narodu samouprava. Dalje jedna interpelacija dr. Korošca i Staneka na ratnog ministra i zajedničkog ministra financija, tičuća se nameravanog dizanja taoca i internovanja u Bosni i Hercegovini; dalje jedna interpelacija Fona i dr. Korošca na ministra vanjskih posala i ratnog ministra, koja se tiče premeštenja — ratnog područja u jugoslavenske zemlje; jedna interpelacija Klofača i drugova, tičuća se stanovišta češko-slovačkog naroda k primirju i mirovnim pregovorima; jedna interpelacija dr. Klofača i drugova, neka se prepreči svaki posebni korak ugarske vlade nasuprot pripadnosti slovačkog naroda k čehoslovačkoj državi; interpelacija talijanskog zastupnika Concija, koja se tiče ukinuća iznimnih odredaba napram talijanskom narodu. Poljski su delegati predali izjavu, u kojoj vele, da svi poljski zastupnici u državnom saboru priznaju izjavu, podanu 2. oktobra u državnom saboru, kao jedini politički temelj za poljski narod u monarkiji i da se od trenutka smatraju kao pripadnici i gradjani nezavisne poljske države. C. i k. se vlada poziviije, da poduzme sve potrebite korake, koji će dovesti do provedenja Wilsonovih načela i da učini sve, da poljski narod na mirovnom kongresu dodje do svog prava. Privremeni proračun, predložen od zajedničkog ministra financija, predaje se finančnom odseku. — Naredna će se sednica sazvati pismenim putem.

*** Ko će zastupati Austriju na mirovnim pregovorima?** Na to pitanje odgovara „Arbeiter Zeitung": „Nemački je narod u Austriji priznao pravo samoodredjenja drugim naroda, no on to pravo zahteva i za sebe. Moramo priznati drugim narodima pravo, da pošalju na mirovnu konferenciju svoje zastupnike, no moramo to pravo zahtevati i za sebe. Ni mi ne možemo ostaviti zastupanje svojih interesa grofu Burianu, Berchtoldu, Tiszi ili Conradu pl. Hötzendorfu. Slobodno izabrani zastupnici nemačkog naroda u Austriji moraju se složiti u narodnu skupštinu i iz svoje sredine izabrati narodnu egzekutivu te si izvojštiti pravo, da zastupaju na mirovnim pregovorima nemački narod u Austriji. Imenovana tri grofa donela su rat; mir će sklopiti zastupnici naroda.

*** Karolyi i Lammasch.** „Pesti Naplo" donosi razgovor s grofom Karolyjem, u kom je Karolyi proglasio, da je u Beču imao odulji razgovor s dvorskim savetnikom profesorom Lammaschem, kojega bi rado video na mestu izvanjskog ministra! Na pitanje hoće li preuzeti zadaću ugarskog mirovnog delegata, odgovorio je grof Karolyi: „Zaista! Uveren sam, da u tom položaju mogu iskazati narodu veće službe nego li na svakom drugom mestu".

*** Wekerle ostaje na kormilu.** Kako doznaje „Magyar Tudosito" s upućenog mesta, nije Njegovo Veličanstvo prihvatilo ostavku ugarskoga kabineta. Njegovo je Veličanstvo pozvalo u Beču boravećeg ministra predsednika Wekerlea k sebi te mu je saopćio, da ne prihvaća ostavku ugarske vlade i da uživa potpunoma njegovo poverenje.

*** Wekerle govori.** Budimpešta, 16. (D. u.) U današnjoj sednici zastupničke je kuće uzeo ugarski ministar-predsednik dr. Wekerle reč te izjavio, da usled političkog položaja, ne može da predloži kući demokratičke reforme. Mora se ograničiti na akciju za mir i na uredjenje odnošaja Ugarske prema novoj Austriji. Pošto se Austrija federalizira, može izmedju jedne i druge državne pole postojati odsada unapred samo personalna unija. Na tom temelju organizovaće Ugarska vanjskopolitičke, gospodarske i vojničke poslove. Da se očuva Ugarskoj integritet ne valja stupiti u progovaranja s narodnostima, ali treba uzeti u obzir njihove želje te prema tome udesiti zakonske osnove. (!) Iz drugog se stanovišta mora prosudjivati naš odnošaj k Hrvatskoj, kojoj ćemo ispuniti po mogućnosti želje u željenom okviru (!) po samostalnom razvoju. (Hrvatska zavisi dakle o madžarskoj milosti! O. u.) Ministar-predsednik primećuje, da prelaz k samostalnosti neće usledìti tako brzo. Valja pristupiti k poslu. Ministar predsednik ističe kao glavnu zadaću, da treba sačuvati one sigurne temelje, koji će kod mirovnih pregovaranja opravdavati ugarsko državno jedinstvo te urediti odnošaje s Njegovim Veličanstvom i s novom Austrijom. Posle Wekerlea govorili su različiti govornici te je došlo do burnih prizora. (I ispražni govori Wekerlea i ostalih madžarskih zastupnika od sporedne su za nas važnosti. Ugarski parlamenat po svom sustavu nema prava, da opstoji u 20. veku a s demokracijom nema posla. Sve napinjanje i naprezanje nema vrednosti. Ugarske će se prilike urediti pravedno, na temelju prava samoodredjenja a da se neće pitati ni Wekerlea, ni Tiszu ni ostale madžarske žonglere. O. u.)

*** Pravo samoodredjenja za Nemce u Ugarskoj.** Nemački zastupnici, koji su članovi skupine Teufllove i Pantzove, prihvatili su zaključak, u kojem se proglašuje potreba provedenja prava samoodredjenja za Nemce u Ugarskoj. U zaključku se veli, da je iza priznanja prava samoodredjenja naroda u ovoj državi uloženo u ruke Nemaca svetostepanske krune, da slobodno odluče o svom pripojenju k nemačkoj Austriji. Nadalje se zahteva saziv svih nemačkih državnih zastupnika u narodnu skupštinu sa sedištem u Beču, i ustrojenje narodne vlade Nemaca u sporazumku s tom skupštinom.

*** Princ Maks ostaje državni kancelar.** Princ Maks, sadašnji nemački kancelar, poslao je u svoje doba — god. 1917 — poznatom nemačkom političaru princu Hohenlohe u Svicarsku pismo, u kojem se izrekao proti politici saborske većine te istaknuo, da je i njegova namera, da se vojnički položaj što više politički iskoristi. U tom je pismu zauzimao dakle baš protivno stanovište od svog današnjega. Ovo je pismo dospelo u antantine ruke, te bilo priopćeno ovih dana. Socijalni demokrati tražili su radi toga odstup nemačkoga kancelara, jer su ga smatrali kompromitovanim. Sada javlja Wolffov ured, da su socijalni demokrati izjavili da obzirom na opći politički položaj nemaju ništa proti ličnosti novoga kancelara.

*** Krštenje i očišćavanje Nemačke.** Berlin 15. (D. u.) Wolfov ured javlja: Savezno veće odobrilo je danas zakonsku osnovu o promeni članka 9. državnog ustava. Odlomak 2 članka ima se promeniti tako: za navestenje rata u imenu države potrebno je odobrenje saveznog veća i državnog sabora, osim, ako je usledila navala na savezno područje ili na njegovu obalu. Odlomak 3 naknadjuje se sledećom odredbom: Mirovni ugovori, oni ugovori s tudjim državama, koji se odnose na predmete izdavanja državnih zakona, trebaju odobrenje saveznog veća i državnog sabora. Time je osigurano potpuno sudelovanje narodnog zastupstva pri odlukama o ratu i o miru.

*** Prekasno dolaze takodjer Madžari k pameti.** „Národní Politika" piše: Grof Tisza pogoreo je u Jugoslavena. A Wekerle ne zna si saveta pred potopom, koji se valja na madžarski imperijalizam. Ne zna ništa glupljeg proti nama nego to, da se Slovaci u nekojim stolicama izjavljuju proti prisajedinjenju k češkoj državi! Zašto ne bi madžarsk gospodstvo sateralo nekakav „slovački" protest i izdaje vlada i dnevnik „slovački", cene „Slovačke Novine" u Pešti, kojima Slovaci vele „Slonovine". Ove i ostale vladine novine u slovačkom jeziku veličaju — razume se — Magyaroszág i madžarski „viteški" narod. No zašto je madžarska vlada potlačila „Slov. Dennik", koji je branio českoslovačko jedinstvo! Zašto je uapsila dr. Srobára, koji je govorio na istorijskoj skupštini slovačkog puka u Lipovskom Sv. Mikulašu, gde je prihvaćen manifest za českoslovačko jedinstvo u duhu samoodredjenja naroda? Zašto ga je internovala nakon njegovog povratka sa praških svečanosti Narodnog divadla i uvela istragu protiv ostalih sudionika s pesnikom Hviezdoslavom? Uzaludna su obećanja i nasilja madžarska. Približava se trenutak, kad će tomu svemu biti odzvonjeno!

*** Promene na turskoj vladi.** Iz Carigrada se javlja 14. o. m.: Ministarstvo Talaat Bey odstupilo je. Novo je ministarstvo preuzelo poslove. Veliki vezir i istodobno ratni ministar jest Izet-paša, ministar unutrašnjih posala Fechi Bey (bivši turski poslanik u Sofiji), mornarički ministar Renf Bey, zapovednik turske ratne ladje „Hamidije" za balkanskog rata, ministar financija Džavid Bey. Ministar izvanjskih posla nije još imenovan. Poslove izvanjskog ministarstva vodiće za sada Navi Bey, bivši turski poklisar u Rimu.

*** Strah pred boljševičkim pokretom.** „Pester Lloyd" javlja iz Berlina, da bi Nemačka bila sklona uz stanovite uvete isprazniti zapadnu frontu. Sto se tiče istočne fronte upozorava se, da sveopći evropski interesi čine potrebnim, da bi fronta ostala zaposednuta i nadalje, jer bi se njenim ispražnjenjem omogućilo raširenje boljševističkog pokreta po celoj Evropi.

Neuspeli atentat na grofa Tiszu. Prekjučer, dok je automobil grofa Tisze čekao pred parlamentom, približavao se automobilu neki dečak s revolverom u ruci. Medjutim je momku izbio šofer iz ruke revolver, pre nego li je mogao ispaliti i dečak je bio na to uapšen.

Domaće vesti.

Istarskom učiteljstvu. Sa strane „Odbora za promicanje učiteljskih interesa" u Pazinu javlja se svim učiteljskim licima, da je isti na svojim odborskim sednicama dne 6. i 13. oktobra o. g. zaključio sledeće: 1. Predložiti mesnom školskom veću a) povećanje paušala i to za 1-razrednice na 300 K (bez drva), za 2-razrednice na 450 K, a za hrv. pučku školu u Pazinu (koja ima 9 razreda) na 750 K; b) povećanje paušala za vodu i to na 20 K mesečno za svako učiteljsko lice bez obzira na to, ima li to lice upravu u rukama ili ne; c) povišenje stanarine za 100 %, a ne samo za 25 %. Napokon 2. Zatražiti od „općinske aprovizacije" (u Pazinu): a) dvostruki obrok hrane, b) plaćanje iste uz sniženu, barem polovičnu cenu. — Daje se to na znanje svemu učiteljstvu Istre, da se svaki pojedini član pre obrati na svoje mesne vlasti sa jednakim predlozima.

Za odelo i rublje za manje imućne. Općinski ured saopćuje, da se kot tvrtke Steiner uz iskaznicu A (manji imućni), koja se ima podignuti u sobi br. 15 u općinskom uredu, prodaje sledeća roba: 80 komada pletenih prsluka za muške po K 17·60, 6 komada pletenih prsluka za ženske po K 19·40, 140 muških odela gotovih po K 69·20, 73·—, 60 muških odela za zgotoviti po K ?, 200 para muških gaća po K 23·50, 35 ženskih suknji po K 39·50 i 47·10, 400 para ženskih čarapa po K 3·90, 50 para muških čarapa po K 4.50, 20 komada ponjava je flanela po K 10·—, 80 komada ponjava vunenih po K 32·—, 80 para cipela sa drvenim podplatima po K ?, 120 m kotunine po K 4·05. — C. kr. tvrdjavni poverenik: Hohenbruck, v. r.

Dobrovoljni doprinosi.

Milodari za našu srednju školu. Preko uprave našeg lista darovano K 50·—, sakupljenih na venčanom piru dražesne gospodjice Mariće Učeta s gosp. Ivanom Cvitanovićem u Vintinjanu. Mladenci bilo u stotinu dobrih časa. Evala kićenim svatovima!

Za našu siročad. Položeno je preko uprave našeg lista K 15·—, sakupljenih na sabirnom arku 3241. Daljnje doprinose i imena darovatelja obelodanit ćemo naknadno.

U fond „Hrvatskog Lista" položeno je sledeće: Jadranska banka u Trstu K 200·—. Gosp. Ivan Grakolić, šumar iz Medulina K 10.—. Gosp. N. Mečar K 20·—. U počast uspomene blagopokojnog Frana Žica, po K 5·—: gg. Alojis Klosterhuber, Marko Barićevac. — Gosp. Stuparić K 20·— mesto nadgrobnog venca pok. Ginu Sternich de Valcrociata. Vrednim darovateljima budi srdačna hvala.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I. Tisak: Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 18. oktobra 1918. | Broj 1176

Carski manifest.

Beč, 17. (D. u.) Posebno izdanje dozvoljeno. Njegovo c. i k. Apoštolsko Veličanstvo blagoizvolelo je najmilosnije izdati sledeći najviši manifest:

Mojim vernim austrijskim narodima!

Otkako sam stupio na prestolje, nastojao sam neumorno, kako bi Mojim narodima izvojevao mir te im pokazao puteve, po kojima bi snagu svoga plemena, nesmetano zaprekama i trzavicama, mogli razviti plodonosno i upotrebiti ih uspešno za svoje duhovno i gospodarsko blagostanje. Užasno hrvanje svetskoga rata sprečilo je do sada mirovno nastojanje. Junaštvo i vernost, požrtvovno podnašanje bede i nevolje branili su u teško to doba slavno domovinu. Teške žrtve rata morale su nam osigurati častan mir, na pragu kojega stojimo danas pomoću Božjom.

Bez oklevanja mora se sada započeti obnovom domovine na njezinim naravnim i radi toga najpouzdanijim temeljima. Želje austrijskih naroda moraju stoga brižljivo složiti u sklad te ih privesti ispunjenju. Odlučni smo provesti ovo delo uz slobodno sudjelovanje naroda, u duhu onih načela, koja su prisvojili saveznički vladari u svojoj mirovnoj ponudi. Austrija ima, da po volji svojih naroda postane federativnom državom, u kojoj će svako pleme tvoriti unutar svojih naseobina posebnu državnu zajednicu. Ujedinjenje poljačkih područja Austrije sa nezavisnom poljačkom državom neće time biti prejudicirano. Grad Trst s okolicom dobiva po želji svog pučanstva poseban položaj. Ovo preuredjenje, koje ni na koji način ne tangira integritet zemalja svete krune ugarske, mora da svakoj nacijonalnoj posebnoj državi zajamči samostalnost; ali ona će delotvorno štititi takodjer zajedničke interese te im dati dolično važnost, gde je zajednica životna potreba pojedinih država. Osobito će biti potrebno ujedinjenje svију sila, da se reše velike zadaće, što će proizaći iz posledica rata. Dok će ovo preuredjenje biti dovršeno zakonitim putem, ostaju postojeći uredjaji, da se zaštiti sveopće interese, nepromenjeno u kreposti. Moja vlada ima nalog, da bezodvlačno pripravi sve svoje radnje.

Pozivljem narode, na kojih će se samoodredjenje nova država osnivati, da narodnim većima sudeluju kod velikog pothvata. Ova će narodna veća biti sastavljena iz zastupnika svakog naroda u carevinskom veću te će imati da zastupaju interese naroda medju sobom i u saobraćaju s Mojom vladom.

Neka dakle naša domovina, pojačana slogom naroda, koji ju napučuju, proizadje iz trvenja rata kao savez slobodnih naroda. Blagoslov Svemogućega neka lebdi nad našim delom, e bi velika zgrada mira, koju gradimo, značila sreću sviju Mojih naroda.

Beč, 16. oktobra 1918.

Husarek v. r. Karlo v. r.

Istodobno obraća se Njegovo Veličanstvo na vojsku i mornaricu, kako sledi:

U smislu želja sviju naroda Austrije stvoriće se narodne države, koje će biti združene u saveznu državu. Time će se odstraniti sve zapreke, koje su postojale u zajedničkom životu naroda, a biće u buduće otvoren takodjer put složnom radu za dobrobit svakog naroda i domovine.

U tom znamenitom trenutku obraćam se na vojsku i mornaricu. U Vašim redovima bila je vernost i sloga sviju naroda medju sobom i sa Mnom nerazrešivo spojena. Nepokolebivo je Moje pouzdanje, da će od vajkada pa i sada prokušan duh vernosti i sloge neuzdrman dalje postojati; taj duh hoćemo uščuvati. Neka bude novim državama Austrije skupocena baština njima i Meni na korist i uhar. Tako Bog pomogao!

Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

Karlo v. r.

Naši zahtevi.

Pod debelim naslovom „Jugoslavenski Zahtevi", te pod uvodnim člankom „Dosledno dalje" donosi ljubljanski „Slovenec". Središnje vlasti bezuvetno su prihvatile Wilsonove točke, ne možda samo u diskusiju, već kao priznatu osnovu za mirovne pregovore. U tim je točkama opet označeno samoodredjenje, po kojem je svakim narodom moguće samo takovo uredjenje države, kako sam hoće. I posvema dosledno po tim Wilsonovim točkama, koje Austrija bez pridrška priznaje, kazali su Česi caru, da će si sami osnovati vlastitu vladu, te da će svoje pukovnije u Česku. Baš u istom smislu podali su Poljaci u delegaciji izjavu, da se takodjer smatraju za državljane obnovljene i nezavisne poljske države i pozivlju austrijsku vladu, neka ova jasno uvede u krepost pravo Poljaka, da sudeluju na svetskom mirovnom kongresu.

Potpunoma isti put otkazan je Jugoslavenima, koji hoće svoju nezavisnu državu. Zato su zastupnici dr. Korošec, Čingrija i drugovi postupali čisto dosledno u smislu stajališta, što ga zauzimlje austrijska vlada napram Wilsonovim točkama, kad su stavili na zajedničku vladu zahtev, da se konštituiraju narodni zastupnici u narodnim vladama, koji neka provedu pregovore o primirju i miru. Nakon prihvata Wilsonovih zahteva ne može danas austro-ugarska vlada na mirovnom kongresu zastupati austrijskih naroda, nema nikakva prava više govoriti u njihovom imenu. **Narodi su danas još samo formalno delovi kakve veće državne skupine; u istinu oni su jednakovredni članovi u svetskoj obitelji svih naroda i imaju dakle pravo sami govoriti na zajedničkim razgovorima. Za to je kao Česima i Poljacima takodjer Jugoslavenima danas Beč tudj, i s njim imademo samo toliko saveza, da se mirno provede odeljenje od suseda, s kojima smo morali sada živeti pod istim krovom.**

Kako ozbiljno je Jugoslavenima to stajalište, vidi se iz toga, da jugoslavenski zastupnici zahtevaju od zajedničke vlade, neka odpusti jugoslavenske vojnike u njihovu domovinu. Posvema logično: ako nam Austrija s prihvatom Wilsonovih načela priznaje samostalnu državu, moraju biti naši vojnici na našem tlu.

U najužem savezu s tim zahtevima jest interpelacija, koju su uložili u jučerašnjoj sednici delegacije zastupnici Fon i dr Korošec glede premeštenja jugoslavenskih četa s talijanske na državnu granicu i etapnog područja na jugoslavensko tlo. Goričko je i tako bila razmrcvarena do dna, i danas se muče izmučeni Goričani, koji su se jedva vratili iz begunstva punog stradanja, da obnove svoju zemlju. Jugoslavenski zastupnici, koji hoće sami govoriti pri pregovorima za primirje, zahtevaće na tim pregorima garancije, da će jugoslavenska zemlja biti zaštićena od novog pustošenja i mrcvarenja. Da bude opasnost za jugoslavensku zemlju što manja, zahtevaju naši zastupnici od vlade, da odredi bezodvlačno propuštenje svih pučkoustaških godišta te ih izvede sa svom naglošću. Zahtevaju ujedno takodjer, da nam se zajamči sloboda samoodredjenja. Ti naši zahtevi nisu radikalna gesla, nisu bluf. To su odluke, koje diktira vreme i koje vreme može ispuniti!

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: U Sette Comuni bili su suzbijeni talijanski izvidnički nasrtaji. — U Albaniji odigrali su se severno od Tirane bojevi zalaznica. Srbi su napredovali do zapadne Morave. Njihovi napadaji istočno od Kruševca bili su suzbijeni. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Na bojištu povukli smo svoju frontu na crtu istočno od Thourout—Coolscamp—Ingelsmunster i priključujući na to iza Lysa. Nakon veoma jake paljbe na ispražnjeno područje, došuljao se neprijatelj do naših novih položaja. Na obim stranama Coolscampa navalio je na njih veoma jakim silama, kod Thourouta i Ingelsmunstera s pojedinačkim nasrtajima. I proti fronti Lys kod Kortryka i Menina poveo je žestoke napadaje. Neprijatelj je bio posvuda odbijen. Proti našoj novoj fronti izmedju Lille i Douai sledio je neprijatelj do crte Capinghem—Allenes—Le-Marai—Carvin—Oignes. U odsečku Selle prodro je neprijatelj kod Haussyja u naše crte. Koturaški bataljuni bacili su neprijatelja u protunapadaju natrag i zauzeli opet stari položaj. Bombardovanje grada Denaina od engleskog topništva traje i tražilo je daljnje žrtve medju francuskim stanovnicima i begunčima. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na fronti Oise od vremena do vremena topnički bojevi. Ponovni napadaji Francuza severno od Origny bili su odbijeni. Na Aisni i Airi izjalovili su se jaki francuski napadaji pred našim novim položajima zapadno od Gran-Pre. — Vojna skupina von Gallwitz: Istočno od Aire bili su suzbijeni američki napadaji, čiji glavni nasrtaji bili su upravljeni proti Champigneulle i Landres. Visočina istočno od Landresa ostala je nakon bojeva punih promena u neprijateljskim rukama. I na istočnoj obali Maase izjalovili su se ponovni napadaji neprijateljevi. Pri obrani od neprijatelja, koji je prodirao zapadno od Flabasa s oklopljenim vozovima osobito se odlikovala prva divizija domobranstva. — Jugoistočno bojište: Pred našom novom frontom izmedju Jagodine i Niša dopro je neprijatelj do zapadne Morave, Kruševca i Aleksinovca. Pojedinački napadaji, koje je poveo na toj crti, bili su suzbiti. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izveštaj od 15. oktobra. Savezne bojne sile pod kraljem Belgijanaca nastavile su svoju navalu. Belgijanci su do pristranaka šume Wynendaele i Thorhouta. Francuzi dopri su do izbežnica Lichtervelde. Dalje južno rinuli su usprkos žestokom otporu preko pruge Roulers—Lichtervelde napred. Južno od kanala zauzeli su Belgijanci La Lendelede, druga je bitka armija postigla Le Chat i zauzela Gullaghem. Ona je doprla danas do izbežnica Coutraia i zaposela Menin i Wervica, gde je stupila na desnu obalu Elyse. Od 14. o. m. učinili su saveznici 12.000 zarobljenika i zaplenili preko 100 topova.

Engleski izveštaj od 15. oktobra u večer. Mi smo prekoračili kanal Raute Deule na obim stranama Pota—Vidina i zauzeli Estevelles, Meurchin i Bauvin, dalje severno napredovale su naše čete kod Haubburdina. S ostale fronte bitke južno od Lyse nema što da se javi.

Belgijski izveštaj od 15. oktobra. Francuzi i Belgijanci nastavili su svoje napredovanje na celoj navalnoj fronti. Na levom krilu napredovali su Belgijanci nekoliko kilometara, severno od pruge Hanzaeme—Cortemarck. U središtu zauzeli su Francuzi celu ravnicu Hooglede i Girs i Gibsberg. Francusko je konjaništvo prekoračilo celu Roulers—Thourout i napredovala prema Lichtervelde. Na desnom krilu zauzeli su Belgijanci, koji rade zajedno s Englezima dalje južno Wincklerhoeck i Leudele te dopri do ceste Cortrai—Ingelmünster.

Talijanski izveštaj od 15. oktobra. Osetljiva mesna bojna delatnost od Gardskog jezera do Valerskog jezera i povoljni za nas bojevi ophodnja u Conca laghi Posina i dolini Essa. Na visoravni Asiago zapleli su izvidnički odeli neprijateljske predstraže i živahne pušćane akcije i vratiše se na to bez gubitaka u naše crte. — Albanija: Drač je u našem posedu. Mi smo prodrli 13. posle podne u neprijateljske obrambene naredjaje na visočinama Palmajes i Sasso bianco, provalili smo 14. o. m. ujutro na grad i pri tom učinili zarobljenika i zaplenili materijala. Više istočno svlanaše kolone, koje su napredovale od Elbasana na Tyranu dne 13. o. m. Živahan otpor neprijateljskih zalaznica na Col Kraba i nastaviše opet svoj pohod prema svojim ciljevima.

Francuski izveštaj istočne armije od 14. oktobra. Srpske čete zauzele su nakon boja visočine severno od Niša i napredovale su znatno na levoj obali Morave. Zaplenile četiri topa. Francusko je konjaništvo unišlo u Pirot.

Pitanje mira.

London, 16. (D. u.) Reuter. U govoru, izrečenom u londonskom nacijonalnom klubu, kazao je Asquith: Hrptenjača je neprijateljeveg otpora skršena. Ciljevi, za koje smo uzeli na se najteže kušnje naše historije, postignućemo, samo ako se ih ne odrečemo proti našoj nameri. Asquith svratio se za tim na veliku odluku, pred kojom je engleska vlada stajala početkom augusta 1914. te je kazao: Mi bismo bili mogli ostati na strani; ali koje je u Engleskoj želio, da stvorimo takvu odluku? Engleska je sledila svojoj savesti a spasila time svet. Da nismo stupili u rat, postala bi bila Nemačka trajnom pogibelji na političkom i gospodarskom polju za čitavu Europu i ostali svet. Materijalne bi štete bile relativno male u primeru sa višim interesima čovečanstva. Mi smo u punoj meri priznali našim saveznicima zasluge, osobito Belgiji, koja je morala izdržati prvi sraz s nemačkom provalom i koja danas pod vodstvom svog nepokolebivog kralja sudeluje uspešno u bojevima i uspesima saveznika. Ali ne smeno ni zaboraviti na zasluge naše vojske i mornarice. — Vi mirovnoj ponudi kažao je Asquith: Mirovna je ponuda iskrena, jer je proizašla iz naroda, koji je u svojem srcu izgubio već nadu na uspeh. Ako imade okolnost, da mirovna ponuda nije bila upravljena na europske sile, već na Wilsona, svrhu, da seje razdor i svadju medju saveznicima, mogli bi samo kazati, da je to novi primer nemačke diplomacije. Nema nikoga, koji bi bio prikladniji govornik za naše interese nego Wilson. Njegova su dva odgovora Nemačkoj bila po duhu i po sadržaju baš one, što je trenutak tražio. Bila su kratka, točna,

dostojna te su pogadjala baš jedro stvari. Nisu dopuštala nikakvo dvoumlje i dijalektiku. Što se zadnje note tiče, istaknuo je Wilson pravednost zahteva te naglasio nemogućnost, da se pregovara s neprijateljem, koji je potopio „Leinster“ i koji razara hirovito gradove i sela u Francuskoj i u Flandriji. Asquith je svršio: Moramo si zasigurati jamstva, da vlada, s kojom pregovaramo, nije stari pruski militarizam pod demokratskom krinkom. To je veliko pitanje a odgovor na to može doći jedino od Nemaca.

Pred važnim odlukama.

Beč, 16. oktobra. Raspoloženje menja se danomice. Pravom je istaknuo Burian u današnjem svom govoru u austrijskoj delegaciji, kako se politički položaj menja od dana na dan. Ali sve ostalo, što je gospodin Burian kazao, ne odgovara ni najmanje raspoloženju, koje vlada u višim krugovima. Čini se, da je danas stigla Wilsonova nota u Beč. O sadržaju čuva se stroga tajna. Znade se iz polusluženih enuncijacija samo to, da je u njoj Wilson išao do skrajne granice svog programa i može se slutiti, da je za austrijske narode zatražio bezuvetno pravo samoodredjenja. Radi ovog zahteva, koji se vladajućih krugova nije nimalo prijatno dojmio, nastala je neka nesigurnost, neizvesnost i nervoznost. U službenim se krugovima namerava provesti veliku propagandističku akciju, e se narodi ne bi izjavili proti državi. Sa bitnim promenama države u smislu deklaracija računa se danas kao z gotovom činjenicom. Svibanjska deklaracija predstavlja i za ove krugove minimalni program, kojim se želi doći u suret i Jugoslavenima, ako se izjave za federaciju.

Istodobno s objavom Wilsonovog odgovora c. i k. vladi izaće takodjer carev manifest, u kojem će se priznavati svim narodima u Austriji pravo samoopredeljenja. Taj bi korak imao da deluje na raspoloženje naroda u Austriji. Narodima bi se priznalo pravo, da si urede državnost po miloj volji, samo bi morali pristati uz Austriju i uz vladalačku kuću. Carev će manifest istaknuti, da moraju narodi Austrije, budući da su odobrili mirovni korak vlade u smislu Wilsonovog programa, prihvatiti i sve posledice tog koraka. Prilike u državi imale bi se urediti na temelju stroge pravednosti za sve narode.

U zvaničnim krugovima ne vlada one upravo napadno optimističko shvaćanje općeg položaja, koje je pokazivao barun Burian. Eto kako se u tim krugovima posmatra politički položaj: Odgovor Wilsonov na izjave nemačke vlade glede na upite Lansingove predstavlja svakako tešku kušnju za nemačku volju za mir. U ostalom je stvar nemačke vlade, kako će stanovište zauzeti, naprama tim Wilsnovim „zahtevima“. Što se tiče amerikanskih postulata proti podmorničkom ratu, verojatno jest, da se nemačka vlada bavila s tim pitanjem već pre Wilsonove note i da li je podmornički rat zapreka za primirje i za mir. Postoje veoma utemeljene sumnje, da će Nemačka bez inoga pristati na sve Wilsonove zahteve, sadržane u zadnjoj njegovoj noti, a tim više, što se predmneva, da ova nota ne sadržaje još sve Wilsonove zahteve, koje će Nemačka morati da ispuni, hoće li postići mir. —

* **Turska sklopila s antantom mir.** „Tagespost“ javlja iz Beča, da je Turska sklopila već s antantom mir. Medju mirovnim uvetima imade: Turska se odriče svakog utecaja na Egipat, napušta Palestinu, otvori Dardanele i Bospor te prepušta sporazumu rešenje carigradskog pitanja. Ako je vest istinita — „Tagespost“ veli, da ju je dobila iz upućenog vrela — imao bi separatni mir Turske vanredno važnost, za jugoistok, pa i za istok Europe. Sporazum bi time postao gospodarom Crnoga Mora a mogao bi utecati takodjer na držanje Rusije i Ukrajine.

* **Svenemci proti miru i za nastavak rata.** „Vorwärts“ javlja pod naslovom: „Svenemci se igraju s vatrom“, da Svenemci priredjuju i pripravljaju demonstracije pred Hindenburgovim spomenikom i u raznim crkvama; muče se da svrgnu vladu i ustroje u Nemačkoj diktaturu za nastavak rata. Demonstracijama prisustvuju i u njima sudeluju i časnici.

* **Stavka u Češkoj, Moravskoj i Sleskoj.** Dne 14. oktobra došlo je u Češkoj, Moravskoj i Sleskoj do općeg generalnog štrajka kao protest proti tomu, da se izgladnjuju češke zemlje, dok se ugljen, živež i drugo izvaža iz čeških zemalja delomično u Nemačku, a delomično u Austriju. To izvažanje nema gospodarskih uzroka, već je politička odredba. U Pragu nije bio pomućen mir.

* **Skodove tvornice u Plznju ograničuju svoj obrat.** Skodove tvornice u Plznju najveći zavod za izradjivanje oružja u monarhiji, ograničuju svoj obrat. Sve vojničke narudžbe za vreme posle 1. januara su stornirane; to ima da vredi kao jedan predznak mira, koji se približava.

* **Austro-Ugarska i Srbija.** Srpski ministar predsednik izrazio se tobože izvestiteljima pariskih i lyonskih listova, da priprav|ja Austro-Ugarska opsežnu unutrašnju reformu te da hoće priznati pojedinim narodima dalekosežnu samostalnost. Priznati hoće takodjer jugoslavensku državu pod carom Karlom. Srbija medjutim ne može priznati takve države Habsburgovaca, te mora ustrajati na tom, da takodjer Bugarska priznade veliku srpsku državu.

* **Verska dužnost Turske.** Kad su se počele širiti glasine o odpadu Turske, poslala je „N. Fr. Presse“ svojega urednika bečkom turskom veleposlaniku, da ga upita za mnenje. Ekscelencija Hilmi paša je prisegao, da će ostati Turska verna, te isticao podignutim glasom, da su glasine o njenom otpadu podlo sumnjičenje, čije pobijanje je ispod njegove časti. Turski državnici poštivaju ugovor, ne samo kao muževi, nego i kao verni muhamedanci. Islam pretpisuje vernicima, da poštuju zadanu reč, i Turska će postupati prema svojoj verskoj dužnosti.

* **Frankovci proglašuju.** Ne zna se po kojem načelu — osim po onom „Ruka ruku mije“ — saopćuje c. i k. dopisni ured manifest hrvatskih frankovaca — i to još u celini — u kom oni u obliku predloga zahtevaju od predsednika hrvatskog sabora, da sazove sabor i da proglasi u njemu nezavisnost hrvatskog naroda i hrvatske države od Ugarske. Frankovački rad sastojao se je uvek u negativnom delovanju. Nije bilo zla, kojeg si oni ne bi dopustili; nije bilo načina, na koji si oni ne bi bili zaprljali duše. Služili su uvek tudjima, a hrvatski cimer samo su postojano blatili denunciranjem, klevetanjem i niskim službama sad prema Beču sad prema Pešti. Zato ni nemaju nikakva prava da u ime jednoga dela Jugoslavena, u ime Hrvata, proglašuju nezavisnost od Ugarske, a da to proglašenje ima svog kuma u Beču, svedoči sprema dopisnog ureda, kojom to saopćuje, dok s druge strane prešućuje ili nastoji zabašuriti najvažnije zaključke zakonitih zastupnika Jugoslavena i Čeha.

Iz slovenskog sveta.

Nezavisnost Jugoslavena. Prema talijanskom listu „Giornale d' Italia“ donose zagrebački listovi: Dok Pašić slavi uskrsnuće Srbije, dotle se Tisza zdvojno ustrčao izmedju Budimpešte i Zagreba, a spravom naveščuje srpski ministar predsednik uskrsnuće obiju država Srbije i Crne Gore, te oslobodjenje Jugoslavena. Bivši madžarski ministar predsednik, madžarski Bismarck i sukrivac cara Vilima od god. 1914., ide da prosjači kod Bosanca i Hrvata, da bi sprečili, da ih ne spopane epidemija narodnog pokreta. No čini se, da Jugoslaveni ne će biti tako naivni, kako bi ih htele da prikažu bečke i budimpeštanske novine, jer tad ne bi potrebno bilo, da Hussarek, Wekerle i ostale političke veličine tako često hodočaste u Zagreb. List donosi prikaz o t. zv. madžarskom rešenju jugoslavenskog pitanja i naglašuje, da bi u Beču bilo vanredno ogorčenje, kad bi se jugoslavenski krajevi pripojili sv. kruni Stepanovoj. Austrijsko rešenje po kojem bi Hrvatska, Dalmacija i Bosna sačinjavale treću samostalnu državu u monarkiji nije ništa drugo, nego oživljanje programa Franje Ferdinanda, Hussarekova ideja ostaje dosad samo jedan projekt, te nije ništa napredovala. Niti Nemci niti Madžari ne pomišljaju na to, da napuste gospodstvo nad Jugoslavenima. Jugoslaveni mogu pak jedino na temelju krfkog pakta da steku svoju neovisnost. Slobodu treba zaslužiti krvlju, kako da čine Čeho-slovaci. S tog će antanta vojnički, poduprti Jugoslavene, da Jugoslaveni što prije steknu svoju neodvisnost i potpunu slobodu.

Češki uveti. Češki listovi opširno pišu o audijenciji čeških zastupnika dr. Fiedlera, dr. Hrubana, Stańeka i Tusara, koji su bili u subotu primljeni i saslušani od cara. Listovi pokazuju široka bela polja, kuda je cenzura harala. Ne sme se znati ni ono, što se vladaru saopćilo. Zastupnik Stanek predao je caru ova tri temeljna uveta: 1. Bezodvlačno ustrojenje češke narodne vlade; 2. njeno sudelovanje na mirovnoj skupštini; 3. premeštenje svih čeških pukovnija iz nemačkog i madžarskog područja u njihovu domovinu. O sporazumku s Nemcima rekao je Stanek: „Znamo, da se s Nemcima moramo sporazumeti, no taj sporazumak može nam stvoriti ne možda bečka vlada, već jedina naša vlastita vlada, koja će s Nemcima izravno pregovarati“. „Národní Politika“ javlja, da su češki zastupnici upozorili vladara, da postoji prilike krajno kritičke te da se može zapréčiti prevrat još time, da se uredi vlastita narodna češka vlada. Želja i volja je Čeha, da se promena provede u potpunom miru i redu. Češka je javnost valom vlada i Nemaca tako radikalizovana, da niko ne bi mogao obustaviti tih struja. Zato se daljnje odlaganje nikako ne preporuča; sada se mora zakročiti samo k činu, koji češki zastupnici očekuju, inače da bi narodi postupali sami.

Poljske novosti. Prema „Glosu Narodu“ sastavlja se u Sibiriji samostalna poljska armada u okviru američke armade, koja biva jačana rekrutovanjem Poljaka iz okolice Vladivostoka, Charbina itd. Time je prema „Dzienniku Kijewskom“ bilo stečeno za poljsku armadu 100.000 momaka. U Charbinu boravi nekoliko stotina časnika iz poznatog zbora Musnickog, koji se nisu podvrgli razoružanju te su s pomoću Čeha došli u Mandžuriju. Ti su časnici počeli tvoriti poljsku armadu, koja ima ratovati proti boljševicima pod geslom osvete za nasilja, koja su boljševici počinili na Poljacima. — „Poljski zastupnik Dlugosz izrazio se zastupniku „Reforme“ o manifestu Vladarskog Veća: Ceo poljski narod čuva za veće izraz priznanja i poverenja. Nama članovima Poljskoga Kola ne ostaje ništa drugoga, do ij bezodvlačno potpisanje dalekosežnog akta Vladarskog Veća, koje zahteva pripojenje Galicije kraljevini poljskoj. — Krakovska „Reforma“ veli obzirom na proglašenje poljske države, da Poljaci moraju sada složno raditi oko njezine izgradnje i čeličiti svakom nazadovanju. Nastaju nove zadaće i realni program rada. Svi moraju za to priložiti, ruku k zajedničkom složnom radu.

Domaće vesti.

Ukinuće dana za stranke kod kotarske potporne komisije i kod c. kr. begunačkog odela kotarskog poglavarstva usled bolesti medju činovnicima te radi pogibelji nanesijivosti kod većeg saobraćaja u uredovnim prostorijama. Do 27. oktobra, ukidaju se dani za stranke kot kotarske podporne komisije kaošto i begunačkog odela kod c. kr. kotarskog poglavarstva.

Besplatno deljenje juhe kod aprovizacijone komisije. Obzirom na širenje španjolske hunjavice, koja češte u jednoj obitelji spopada više osoba, i s obzirom na nestašicu mesa, ustrojiće aprovizacijona komisija dva mesta, gde će se od 19. o. m. besplatno moći uzimati juha. Jedno mesto za deljenje juhe nalazi se u tržnici, drugo u dobrotvornoj kuhinji u Albrechtovoj ulici. Oni, koji hoće da uzimlju juhu, imaju doneti lečničku svedožbu s oznakom broja dana, za koje će trebati juha, da to zabeleži aprovizacijona komisija, te mogu zatim sledećeg dana započeti da uzimlju juhu. Prvo zabeleženje obdržavaće se danas za vreme uredovnih sati aprovizacijone komisije.

Kazalište. Sinoć se je davala u našem gradskom kazalištu za prvi put od gostujuće nemačke družine opereta „Grof Luksenburški“. Nešto usled bolesti, koja vlada u našem gradu, a nešto radi slabog vremena, nije bila kuća najbolje posećena izuzevši neke sile, ne možemo izvanrednih hvala izreći. Danas se opetuje „Grof Luksenburški“.

Dražba kobila u Pazinu. Dne 20. t. m. prodaće se u Pazinu putem javne dražbe 10 kobila za pleme.

Dobrovoljni doprinosi.

Za našu srednju školu u Puli. Sakupljeno u veselom društvu u gostioni našeg Bastianića i položeno preko uprave lista K 94·—. **Darovaše:** Ivan Bastianić i Josip Maretić K 40·—. Bastianić, vlasnik gostione K 20·—; po K 2·—: Marija Bastianić, Pepica Bastianić, Franka Bastianić i Čili: K 26·—: Rosandić, Maretić, Palinić, Mihaljević. — Pošto ne moguše prisustvovati pogrebu druga i prijatelja Ivana Šestana, učitelja u Sušnjevici, polaže Dragutin Lukež, učitelj K 10·—, a Ivo Zlatić, iz Tinjana K 30·—. Da počasti uspomenu blagopokojnog Franja Žica, polaže gosp. Ivo Štrkalj K 10·—. — Uzornim darovateljima budi srdačna hvala!

U fond „Hrvatskog Lista“. Da počasti uspomenu svoje kćerke Dragice Radović, rodj. Srdoč, polaže gospodin Tomo Srdoč K 18·—, na čemu uprava lista srdačno zahvaljuje.

Dnevne vesti.

Nemačko samoodredjenje naroda. Ako je ko mislio, da su Nemci ikada iskreno pomislili na to, da prihvate 14 Wilsonovih točaka, morao je biti veoma bezazlen čovek. Vuk menja dlaku ali ćudi nikad. Poznato je, da je Wilson zatražio ujedinjenje svilju poljskih zemalja u jednu celinu i prilaz na more. Sada objavljaju sve nemačke novine, pa i napredne, oštre članke proti tom pravednom zahtevu Poljaka, da ujedine i oslobode celokupnu svoju domovinu s Poznanjskom, Šlezijom, zapadnom Pruskom i Gdanskom, nekadašnjom poljskom lukom. I „Frankfurter Zeitung“, umeren nemački list, ustaje u obranu nemačkog imperijalizma te svojata sve poljske zemlje u Nemačkoj za nemački narod. — „Tagespost“, koja je nekoliko dana cvilila kao pas, kojega si grnuo nogom, priopćila je sada članak, koji opet jasno dokazuje, kako shvaća taj pravedni narod samoodredjenje svoje. Alpski Nemci, to „idealno“ i „vanredno sposobno“ nemačko pleme traže za sebe izlaz na more kroz slovensko područje! Tako shvaćaju Nemci Wilsona. To je nemačka podmuklost i neiskrenost a Wilson imade posvema pravo, da traži jamstva. S tim narodom nema pregovaranja. Njega može izlečiti samo jedno sredstvo.

Priposlano.

Prigodom predstave „Šišmiša“ od četvrtka dne 10. t. m. upotrebio se tradicionalni „Extemporis“, koji je, kako je vodstvo kazališta dočulo, bio smatran od jednog dela publike uvredom. Gospodin Steilau-Stangenberg vidi se stoga ponukanim na izjavu, da nije nameravao s onom šalom uvrediti nikoga.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopredaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutru.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 19. oktobra 1918. — Broj 1177

Federalizacija države.

Slovenske novine znale su već nekoliko dana pre objavljenja carskoga manifesta za nameru federalizacije Austrije te su se opširno bavile s tim pitanjem. Slovenske novine stoje odlučno na stanovištu, da jugoslavensko pitanje jest pitanje medjunarodno u jednakoj meri kao što i češko i poljsko. S uredjenjem „Ilirije“ mesto tražene Jugoslavije mogu biti sporazumni samo Šušteršič i Frankovci ali nipošto jugoslavenski narodi. „Slovenski Narod“ piše: Nije čudno, da dolazi austrijska vlada u ratno doba, kada čitava država živi od surogata, na misao, da dade našemu narodu mesto Jugoslavije najslabije vrsti surogat. Mala briga za bečku gospodu, ako ćemo na granicama izgubiti na stotine hiljada najboljih Slovenaca, ako dodju pod tudjinačku vlast najlepši naši krajevi, Slovenske Gorice i Gosposvetsko polje, gde se rodila naša narodna samostalnost. Wilsonu treba sipati u oči šaku peska i za dva, tri dana, kad bečkim vlastodršcima neće više biti milo, opozvaće se bez inoga i Ilirija.

„Slovenec“ piše pod naslovom „Progrešen recept“: Austrijska vlada piše recepte za umiruću Austriju. Najnovijem je receptu dala pompozni naslov „Carski manifest“. Ali ovi su recepti pogrešni. Austro-Ugarska umire na ostarelosti a austrijska joj vlada piše recept, kažimo, proti zubobolji. Jasno jest, da svi austro-ugarski narodi jednodušno otklanjaju takve recepte.

I „Grazer Tagblatt“ gradački organ Wolffovca piše: Česi i Slovenci otklanjaju svako pretresivanje manifesta, osobito radi toga, što se ustavlja pred granicama Ugarske. Pa i jest neodrživo stajalište, da se u Austriji stoji na stanovištu samoodredjenja naroda, a u Ugarskoj na stanovištu jedinstvene države. Što se nas Nemaca tiče, ispunjen je manifestom samo jedan naš zahtev i to saziv narodnih veća. Ali mi smo doigrali našu ulogu kao državni narod te tražimo za nas kaošto i Česi i Slovenci potpuno pravo samoodredjenja prema vani i nutra. Na temelju pregovaranja, koja će voditi nacijonalno veće, odlučivaćemo posve autonomno, u kojoj državnopravnoj zajednici će naša budućnost biti bolje zaštićena. Drugog obzira do obzira na naš vlastiti narod nemamo više.

Novi pokušaj „federalizacije“ Austrije otklanja se spram toga jednodušno. Samo iz dokolice, da dokažemo kako malo ozbiljno shvaća austrijska vlada u sadašnjem trenutku svoju zadaću i kako zbija šale s našim narodnim interesima, hoćemo navesti nekoje podatke po „Slovencu“. Kao severna granica za „Iliriju“ navodi se Drava. Time bi Slovenci izgubili opširnu slovensku pokrajinu izmedju Drave i Mure. Slovenci bi morali prepustiti Nemcima Slovenske Gorice, Maribor, Ptuj, Ormož, Središče, Ljutomer, St. Ilj, a valovi germanizacije oteli bi nam Velikovec i Vrbsko jezero. Na jugu bismo izgubili Trst s okolicom i velike delove Istre. Od Hrvata i Srba bili bi kao što i do sad odeljeni, budući da je dr. Wekerle izjavio, da je državna zajednica izmedju Hrvatske i Ugarske nedotakljiva te i sam „Carski Manifest“ ističe integritet Ugarske. Slovenci bi prema tome izgubili čitavu obalu, a Istarski Hrvati glavni deo obale; izgubili bi nekoliko sto hiljada slavenskog pučanstva. Slovenci bili bi kao narod uništeni bez budućnosti i bez nade u budućnost.

Punim je pravom s toga vodja austrijskih Jugoslavena dr. Korošec kazao u bečkim delegacijama: Češki i jugoslavenski članovi odbora za vanjske poslove austrijske delegacije izjavljaju, pozivajući se na svoje prosvede u sednici od 15. t. m., da neopozivo ustraju na tome, da češko-slovačko i jugoslavensko pitanje kao medjunarodna pitanja mogu biti na zadovoljiv način rešena samo na mirovnoj konferenciji. Obzirom na to njihovo nepromenvio stanovište te po što pre objavljenja note predsednika Wilsona na austrijsku mirovnu ponudu svako pretresivanje predloga sadržanih u carskom manifestu nema praktične vrednosti, otklanjamo svako odnosno raspravljanje te ga smatramo suvišnim.

Iz svega toga proizlazi, da Jugoslaveni i Česi stoje nepokolebivo na stanovištu prava posvemašnjeg samoodredjenja naroda a da jedino prihvatljivo rešenje jugoslavenskoga pitanja jest bezuvetno ujedinjenje svih Slovenaca, Hrvata i Srba u jednu samostalnu državu. Naš narod otklanja jednodušno svako drugo kompromisno rešenje našega pitanja.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 18, (D. u.) Službeno se saopćuje: Zapadno od Gardskog jezera odbili su odeli tirolskog pučko-ustaškog bataljuna br. 163. talijanski nasrtaj. Inače višestruka živahnija bojna delatnost. U U Albaniji nema većih bojnih dogadjaja. Na zapadnoj i na delu južne Morave izjalovili su se srpski napadaji. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Zadnjih dana ispraznili smo delove Flandrije i severne Franceske s gradovima Ostende, Tourcoing, Roubaix, Lille i Douai i povukli se na stražnje crte. Izmedju Brugge i Lysa nasrnuo je jučer neprijatelj mnogo puta s jakim silama. Bio je suzbijen: Engleske kumpanije, koje su severno od Kortryka preko Lysa prodrle, bile su bačene natrag. Istočno od Lille i Douai postoji samo slab bojni dodir s protivnikom. — Izmedju Le Cateau i Oise usplanula je bitka na novo. Englezi, Francuzi i Amerikanci pokušali su ponovno uloženjem silnih bojnih sredstava da probiju našu frontu. Na obim stranama Le Cateau izjalovili su se napadaji neprijateljevi pred našim crtama. Mesna, provalna mesta bila su u protunasrtaju opet očišćena. Izmedju Le Cateau i Aisonville prodro je protivnik na pojedinim mestima u naše crte. Nakon boja, punog promene, zaustavili smo neprijatelja pred našim topništvom na cesti što vodi od Le Cateau u Vassigny, kod La Vallee, Multre i Meunevret kaošto i istočno od Aisonville. Gde je neprijatelj preko toga prodro, bacili su ga naši protunasrtaji nanatrag. Aisonville i crte, što se južno priključuju bile su održane proti višestrukim napadajima neprijateljevim. I poslepodne izjalovili su se pred njima ponovni napadaji. Isto su tako ostale bez uspeha neprijateljske navale, upravljene proti fronti Oise severno od Origny. Na Aisni nastavio je protivnik svoje žestoke napadaje istočno od Olimy. U tvrdom boju bio je suzbijen. Pruski lovci, proveli su zapadno od Grand Pre, Braniboržani i Sasi na istočnoj obali Moze uspešna nasrtajna poduzeća. — Ludendorff.

Večernji izveštaj.

Berlin, 18. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Izmedju Le Cateau i Oise skršiše se ponovni pokušaji neprijatelja. I u Flandriji, severno od Lyse, na Aisne, na obim stranama Vouziersa kao što i zapadno od Grand—Prea skršiše se žestoke navale neprijatelja. Na Mozi prošao je dan mirno.

Rat.

Francuski izveštaj od 16. oktobra poslepodne: Tečajem noći napredovali su Francuzi severno od Sissone. Severno od Asfelda zadržali su Francuzi jaku protunavalu neprijatelja u okolici St. Germain-Mont, koji je bilo poduprt jakom topovskom paljbom. Jugozapadno od Rethela osvojili su Francuzi selo Acy.

•

Francuski izveštaj od 16. oktobra u večer: Tečajem dana postigli smo nekoje mesne uspehe, osobito severozapadno od Sissone, gde smo zauzeli Notre-Dame-de-Liesse, i zapadno od Gran-Pre, gde smo proširili osvojeno područje te zaposeli selo Talma.

•

Engleski izveštaj od 16. oktobra u večer: Tečajem noći izveli smo uspešno mestno poduzeće te osvojili selo Haussy, zarobiv 300 momaka. Na fronti Lille—Douai nastavlja neprijatelj svoj uzmak. Naše su mu čete za petama, te su dostigle opću liniju Oignies, Allenes, Les-Marais, Naugre (?), Capingham. Oštri su se bojevi odigrali na različitim točkama s neprijateljskim zalaznicama i našim prednjim četama. Dopremili smo nekolika zarobljenika. Druga engleska armija pod generalnom Plumerom u svezi sa belgijskim i francuskim bojnim silama napredovala je zadnjih dana u Flandriji za 8 milja (12 kilometara). Usprskos neprijateljskom otporu ova je armije u tom vremenu osvojila gradove Comines, Werwicq, Wewelgham, Heike, Guerne te zaposela severni deo Courtraja (Kortryk). Levi je breg Lyse sada pročišćen od neprijatelja. Danas su naše čete prekoračile Lys izmedju Armentieres i Menin. U zaposednutim gradovima i selima pronašle su čete druge naše armije brojne gradjane, koje smo oslobodili od neprijateljskog jarma. Zarobili smo preko 4000 momaka i dopremili do sada preko 150 topova. Kod ovih se poduzeća borilo 9. divizija, koja je tvorila deo komande generala Jacobsa, opeta vanredno junački. Važan su posao obavile takodjer divizije 25, 35, 36 i 41, kao što i sve ostale na tom mestu boreće-se divizije.

•

Amerikanski izveštaj od 16. oktobra: Prva amerikanska je armija nastavila svoje napadaje te je uznapredovala na obim stranama Moze.

•

Belgijski izveštaj od 16. oktobra: Prednje čete nastavile su na čitavoj navalnoj fronti svoje napredovanje, prekoračile su Yser kod Schoorbakke, napredovale su do Schoore, zaposele Keyem, doprle do Praetboch (?) te su se razvile na fronti Thourout—Nuna (?). Naše su čete dostigle železničku stanicu Wynendaele—Hooge, na prugi Thourout—Brügge, [illegible] su napredovale izmedju Thourouta i Mandela. Francuske su čete doprle do Turfhauwehoek, zaposele Lichtervelde te osvojile vanjske kotare Coolscampa. Južno od železnice Lichtervelde—Hielt napredovali smo preko Ardoye. Francuzi su prodrli u perivoj i dvorac Ardoye, od kuda se proteže linija sve do vanjskih kotara Emelghema. Iseghem bio je zaposednut. Dalje na istok doprli su Belgijanci preko železničke stanice [illegible] do Lyse. Nekoliko je stotina zarobljenika bilo dopremljeno.

Francuski izveštaj istočne armije od 15. oktobra. Usprskos veoma slabom vremenu nastavile su savezne bojne sile svoje napredovanje u severnoj Srbiji. Srpske čete zauzele su, bacivši neprijatelja dne 14. oktobra, masive Velikt i Vostrebah (?) i doprle u dolinu Morave do Drenovca i Bubinara, 20 km severno od Niša. Dovedoše mnogo zarobljenika i 32 topa. Dalje zapadno zaposele su francuske i grčke bojne sile Kossum i Toleje. U Albaniji izpraznio je neprijatelj Djakovu i povukao se prema Ipeku.

•

Srpski izveštaj od 15. okt.: Srbi su zaposeli Aleksinac. Nemački su aeroplani bacali na Niš bombe. Francusko je konjaništvo zaposelo Pirot.

Amnestija optuženih mornara u Kotoru.

Beč, 18. (D. u.) Njegovo carsko i kraljevsko Apoštolsko Veličanstvo blagoizvolelo je izdati lučkom zapovedniku u Novigradu sledeću Previšnju zapoved:

Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

U ljudom poimanju, postignuti mir s neprijateljem putem objava u unutrašnjoj monarhiji, jedan je broj pripadnika Moje ratne mornarine dne 1. februara 1918. u kotorskoj luci uskratio poslušnost i počinjao nasilja, koji ne samo ugrožavaju prokušani glas Moje mornarice, već bi mogli i jako teško oštetiti snagu Mog brodovlja. Četiri momka Moje mornarice naplatila su već taj vojnički zločin smrću. 379 stoje sada kao optuženici pred sudom u Kotoru. Usprkos teškim zločinima, radi kojih su optuženici okrivljeni, hoću da, pouzdajući se u vernost vojske i mornarice, koja spaja sve narode monarhije u dugom ratu unatoč svih stradanja i upliva neuskolebivu, budem milostiv, te odredjujem, neka se obustavi kazneni postupak protiv onih 348 optuženika, koji nisu u tom nedelu bili kolovodje, glavni krivci ili podčasnici. Parnica ima da se vodi dalje dakle samo proti sledećim osobama: Mornaru 1. razreda Simonu Ujdur, mornaru 2. razreda Danijelu Tadle, mornaru nadložaču Ostojiću, kvartirmajstoru Martinu Marinić, podbožmanu Dominiku Matesić, mornaru 3. razreda Petru Gomersić, ložaču 3. razreda Franu Marsch, kormilarskom mornaru Vladislavu Kaliczinski, strojnom podčasniku Rafaelu Turina, podčasniku Viktoru Oidlak, mornaru 1. razreda Petru Jerat, mornaru 2. razreda Petru Zaklčić, strojnom nadgledniku Franu Mywald, podčasniku Gabriel Marusić, ložaču kvartirmajstoru Stepanu Krivec, mornaru 3. razreda Antunu Berti, mornaru 1. razreda Marcelu Calligeria, kvartirmajstoru Josipu Frank, strojnom podčasniku Karlu Kuhnert, mornaru 4. razreda Oskaru Geyer, podčasniku Josipu Schwarz, kvartirmajstoru Simonu Arras, podčasniku Josipu Wessely, elektrijskom nadgledniku Engelbertu Pacher, kvartirmajstoru Antunu Trules, kormilarskom kvartirmajstoru Petru Parel, mornaru 2. razredu Josipu Zanchi, mornaru 2. razreda Božu Saben, mornaru 4. razreda Göcklеru, elektrijskom predradniku Vladimiru Černy i podčasniku Josipu Selečić.

* **Wilson čeka odgovor Nemačke da odgovori Austro-Ugarskoj.** Washington, 18. (D. u.) Reuterov ured javlja: Službeno se saopćuje, da ne će biti poslan nikakav odgovor Austro-Ugarskoj, dok Nemačka ne dade konačnog odgovora na najnoviji odgovor Wilsonov.

* **Nemački odgovor Wilsonu.** Iz Berlina se javlja: Kako čuju listovi, obdržavaće se danas, 18. o. m., u 6 sati u večer nova sednica takozvanog ratnog kabineta, u kojoj će se stvoriti odluka o konačnom sadržaju nemačke note za odgovor. Odaslanje note nema se očekivati pre subote posle podne.

* **Pred novim promenama na vladi.** Korespondencija „Austrija“ piše o položaju: Ma bile vesti o odstupu austrijskog ministra predsednika i ministra izvanjskih posla preuranjene, ipak će promena na obim vodećim mestima postati brzo aktualna. U zastupničkim se krugovima drži, da će se počekati na razvoj izvanjskog položaja a iza toga da će biti potrebno računati sa promenom osoba. A za takovih odnošaja da je razumljivo, da će buduća sednica zastupničke kuće, odredjena za 22. o. m., biti takova, kakva je bila poslednja, kad je carevinsko veće bilo odgodjeno, t. j. ograničiće se samo na malo sednica odseka.

* **Za oslobodjenje dr. Fridrika Adlera.** Iz Budimpešta se javlja, da je grof Karolyi preporučao caru u svojoj audijenciji, da pomiluje dr. Fridrika Adlera, koji je svojedobno bio umorio ministra predsednika Stürgkha.

* **Nemački će car odložiti krunu — usled bezobzirnog nastupa Wilsona.** „Slovenec“ prima iz Beča: Nakon govora zajedničkog izvanjskog ministra grofa Buriana, bio je, utisak Wilsonovog odgovora na nemačku mirovnu notu upravo neopisiv. Wilsonova nota raširila se u Beču već pred

8 sati na večer, te je razume se — svojim preduvetima za primirje i mir pobudila silnu senzaciju. Govori se, da će nemački car odložiti krunu, koju će dogovorno s carevićem Wilimom preuzeti princ Eitel, ma da nije sigurno, bi li Wilson bio s takovim rešenjem sporazuman. Takodjer glede ostalih preduveta općenito se sudi, da će biti veoma tvrdi. Rok, za izpražnjenje zaposjednutih područja diktovaće saveznici, a isto tako odlučiće oni način, na koji se izpražnjenje ima provesti.

*** Federalizacija Austro-Ugarske otklonjena.** Dne 15. oktobra vršilo se krunsko veće, koje je raspravljalo o federalizacijonom nacrtu grofa Silve Tarouce. Krunsko je veće federalizaciju otklonilo, jer tobože — prema pouzdanim informacijama antanta niti ne zahteva tako dalekosežnoga preustroja države i jer je tobože iz taktičkih razloga bolje čekati. Te vesti, koje proizlaze iz nemačkih izvora najbrže su proračunane za mistifikaciju javnosti. No svakako vlada na slavenskoj strani posvema mirno raspoloženje.

*** Češkim političarima dozvoljen put u Svicarsku.** Tršćanskoj „Edinosti" javljaju iz Praga, da su dr. Kramář i zastupnici Stanek, Stříbrny i Tusar dobiti dozvolu, da mogu otputovati u Svicarsku.

*** Krivci pred sud!** „Vídensky Denník" donosi iz Monakova: Zemaljska skupština bavarske socijalne demokracije prihvatila je rezoluciju, u kojoj zahteva, da bi se pred sudbeni dvor postavile sve osobe, koje su zakrivile neuspeh prijašnjih mirovnih akcija i tim postale odgovornima za nesretan svršetak rata, za goleme terete i žrtve, koje ćemo snašati još dugo nakon rata. Istraga ne sme se zaustaviti pred osobama bilo kako visoko postavljenima.

*** Sramotan rad frankovaca.** „Vídensky Denník" javlja, da je dne 14. o. m. došao u Peštu zastupnik na hrvatskom saboru dr. Frank, da traži pomoći od madžarskih političara, kako bi bili osujećeni planovi novog jugoslavenskog narodnog veća glede potpunog otrgnuća Hrvatske od Ugarske.

*** Bugarski dugovi i Nemačka.** Iz Stockholma se javlja: Ovdešnji listovi javiju, da je antanta zabranila Bugarskoj vratiti nemačkoj državi dug u iznosu dveju milijarda, što no ga je učinila u Nemačkoj.

*** Samoodredjenje židova.** U ponedeljak, dne 14. o. m., obdržavale su se po celoj Austriji skupštine židova, na kojima se proklamovalo pravo židovskog naroda na samoodredjenje a za židove u Austriji zahtevala narodna autonomija. Dne 10. o. m. obdržavaće se u Beču državna konferenca austrijskih zionista, na kojoj će se raspravljati o miru i o predešenju Austrije. Židovi zahtevaju uredjenje židovske države u Palestini, a u Austriji da bi bili židovi od zakona priznati za narodnost, kojoj se zajamčuju ista prava, kao i svim ostalim narodnostima.

*** Francuski socijalisti za internacijonalu.** Zemaljski kongres francuske socijalističke stranke prihvatio je rezoluciju, u kojoj proglašuje za dužnost radničkih razreda pomnožiti svoja nastojanja, da se dovrši konflikat, koji je danas više krvav, nego li ikada. Huysman, Branting i Trölstra neka preuzmu saziv internacijonale. Socijaliste biće proti svakoj vladi, koja se bude tomu opirala.

*** Max Harden o miru.** Zanimivi referat čitamo u „Berliner Tageblattu". Piše doslovno: „U velikoj dvorani berlinske filharmonije govorio je 11. o. m. Harden o mirovnom pitanju. Rekao je: Siguran sam, da će sada doći mir. Doba je bezobzirne pravde. Predlog nisu učinili ljudi malih duša, već zajednički s najvišom vojničkom upravom. Ko govori inače, ništa nezna, već laže. Što se dogodile, odredili su ozbiljni, odgovorni muževi. Odgovor Wilsonov slobodan je od precenjivanja. Pasti ne moramo se bojati. Ugovori ne će biti nikada više krpa papira, samovlade pojedinaca ne će se nikada povratiti. Osvajalački duhovi tvrde, da ćemo učiniti slabi mir. No ja velim: biće to mir najbolji, kakav smo mogli od tog nesretnog rata čekati. Zašto nismo rata dobili, odgovoriće istorik. No jao pobedniku, koji bi imao samo kratku pobedu! Podmornički rat preporučili su nam ljudi, koje ćemo poterati pred državni sud. Tirpitz je postao nesrećom nemačkog naroda. Sada tekar vidimo, u kakve je ruke bila položena naša subina! Minule četiri godine pokazale su nam u Nemačkoj, što je zapravo militarizam. Njemu je konac kao i dobama božjom milošću. Doba čovečjeg svetskog reda jeste došla. Vodi k jasnemu i sreći. Oprostimo svima (klici: Ne opraštamo!), gore srca, socijalizacija čovečanstva je na pohodu".

*** Sporazum ne će pustiti Vatikan na mirovnu konferenciju.** „W. Allg. Ztg." javlja iz Lugana: Papini pokušaji da posredništvom cara Karla i bavarskog kralja priskrbi si stolicu i glas na mirovnoj konferenciji, bili su po svoj prilici opisivani samo s tendencijoznom namerom, kako su ih središnje vlasti očekivale. Talijanski političari osiguravaju, da Italija ni uz k je okolnosti ne misli papi toliko u tom popustiti. Niti ostali saveznici sporazuma ne nameravaju promeniti svog stanovišta prema papinoj stolici.

*** Rumunjska izjava u ugarskom parlamentu.** U jučerašnjoj sednici ugarskog parlamenta izjavio je zastupnik Rumunja Vajda, da kod budućih mirovnih konferencija imaće u ime rumunjskog naroda samo zastupnici narodne organizacije ugarskih i sedmogradskih Rumunja pravo da govore. Nazori Wekerla i Tisze da se protive Wilsonovim načelima. Rumunjski narod imade pravo, da posve slobodno i bez ičijeg utecanja odredjuje svoj odnošaj uporedo s ostalim slobodnim nacijama. Grof Tisza, koji je svojom politikom tlačio i ugnetavao narodnosti, koristio je njima najviše te radi toga žele Rumunji, da bi grof Tisza postao ministrom za vanjske poslove te zastupao Ugarsku na svetovnom kongresu za mir.

Iz slavenskog sveta.

Rekonstrukcija bugarske vlade. Agence telegrafique Bulgare javlja iz Sofije 17. o. m. Ministarstvo Malinovljevo, koje tvore zastupnici demokratske i radikalne stranke, bilo je rekonstruirano ustupom vodja drugih stranaka bloka, koje su u svoje doba bile u opoziciji proti kabinetu Radoslavovljevom a sada podupiru sadašnju vladu: Predsedništvo i pravdu Malinov, unutrašnje i izvanjske ministarstvo Teodorov, rat general Savov. Socijalistička seljačka stranka prvi je put u vladi zastupana. Članovi novog kabineta biće u večer od kralja primljeni.

*

Smrt vrednog jugoslavenskog radnika. U Karlovcu se pred malo dana odigrala krvava drama. Neki Kamilo Badovinac ustrelio je gradskog senatora dra. Dragana Šušela i na to samog sebe. Dr. Dragan Šašel poznat je čitateljima našeg lista time, što je njegovo ime bilo više puta spomenuto prigodom pokrenuća protualkoholnog lista „Novi život", komu je pokojnik bio urednik. „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba" posvećuje mu nekrolog, u kom medju ostalim veli: Od takozvane naše mlade generacije, koja si je pred dvadeset godina napisala na svoju zastavu velike reči o malenom radu, samo je malo pojedinaca, koji su ostali verni tomu nezahvalnom mladenačkom geslu. Dragan Šašel nije mu se izneverio nikada. U moru naše brbljave inteligencije, u masi sjajno govorećih ljudi širokih nacijonalnih gesta i — komodnog kavanarskog politikanstva bio je on izuimka, koju retko susrećemo u našem društvu. Nacijonalno posvema svestan, narodnjak od glave do pete, bio je protivnik prazne fraze i respektovao je svaku narodnu svest samo prema kvantumu rada, koji zalaže za narodnu stvar. Bio je jedan naših retkih pozitivnih ljudi, broj s kojim je mogla bezuvetno računati svaka ozbiljna narodna akcija. Tako pada dr. Dragan Šašel kao žrtva svog poštenog i otvorenog rada.

Domaće vesti.

Škole zatvorene do 27. oktobra. Usled daljneg trajanja hunjavice ostaju zatvorene sve škole kotara Pule i Rovinja do nedelje 27. oktobra te godine.

Preminuo. U Gracu je preminuo naš sugradjanin Antun Honović. Pokojnik je bio jugoslavenske misli, te je uvek kao takav i istupao. Bavio se manjom trgovinom, te je napustio sve, kad je morao u vojsku. U 49. godini svojeg života očekivao je da će skoro biti otpušten kući, ali eto neumoljiva smrt, prekinula je sve nade. Bila mu lahka tudja zemlja, a obitelji naše saučešće.

Amerikanske loze. Vinogradari, koji nameravaju pribaviti amerikansku lozu, nek se obrate kod općinskog ureda — Piazza Foro — gde će prijaviti broj i kakovost loze, koju oni trebaju, te onda pismeno se obvezati, da će naručenu lozu preuzeti.

Dnevne vesti.

Židovi imadu dobar nos. Iz Praga javljaju: Češkožidovski „Rozhled" konstatira naprama vestima o silnim molbama žida za promenu imena u Češka, da je sada na namesništvu samo poprečno 400 molba za promenu imena. Molitelji nisu, veli, samo židovi ili većim delom židovi.

Izbačio cara. Nemački socijalistički listovi javljaju: Radiona novog državnog tajnika jest u državnom uredu za unutrašnje stvari. Novi državni tajnik (socijalista) u takovoj se meri obazire na stranačko-političke nazore, da je iz svoje radione dao odstraniti carevu sliku.

Podupirajte našu Družbu!

✝

Ucviljenim srcem javljamo svim prijateljima i znancima, da je naš nezaboravni suprug, brat, svak, odnosno stric

Antun Honović

posednik i trgovac

dne 14. oktobra o. g. daleko od mile grude u Gracu, nakon kratke bolesti u 49. godini života u Gospodinu preminuo.
Mili ostanci bili su privrememo pokopani u Gracu.

Pula — Grac, dne 19. oktobra 1918.

Marija Honović, supruga.
Fedka Čekada, sestra. — **Josip Čekada**, svak. — **Franjo, Josip, Matko, Antun, Eufemija, Marija**, nećaci.

---

pojedini ...
NA listu: U pretpl... čitavu god. K 48... polugodište K 24... mesečno K 12·—, m... no K 4·—, u malopr... 16 fil. pojedini bro... GLASI primaju se ... ravi lista trg Custoza... sak Jos. Krmpotić

Godina IV.

Na...

U Zagrebu, ... vnom gradu Jug... venska vlada, N...
Kaošto se u ... uglednijih općin... etnijih glava u ... oslavenska vlada ... jih naših ljudi, ... ložaju najistaknut...
Središnji je ... o. m. ceo dan ... j su sudelovali ... krajina sve monar... svim aktualnim ...
Središnji se ... bvao na sledeći ...
Predsednik: d...
Podpredsedni... ibičević
Tajnici: dr. ... disavljević.
Većanja su se ... og dana opodn... goslavene, koji ć... anifest.
Zagrebački lis... or dr. Korošca z... ovenaca, Hrvata ... raničeno pouzda... arodnog veća", ... nas dogadjaji ... rektivu.
Jedan od gla... cije time je izvr... j stoji u granica... aje se to Narodn... kae narodna vla...
Od ne male ... će stupila i najja... ocru, vladina več... alicija. Njezini je ... odlučujućem me... ma pako hrvatsk... rem na oko pr... kratila je pokorn... Hrvatska Riječ" o... redišnji odbor Na... veoma oštro istu... to mentalitet, ko... itanje mogio rešit... jugoslavenski i s nj... žavnopravne na... slanjaju. Madžari ... iti jugoslavensko... e da više rešiti m... ože da bude sam... rodnoj mirovnoj ...
Ne manje je ... zeti Jugoslaveni na... anifestu", kojim n... irija i ta se još za... vete ugarske krune... avnici uvek za par... poredo s duhom v... lipsaju nesvesno z... ne može ostati ... osada, kako nema... garske države, već... avo ugarskog, n... udu svoji na svoje ...
O stajalištu ... nanifestu o preured... astupnik dr. Tresić... odobravamo. Ma... Ne možemo pristaja... meraya manifest. ... da se jugoslavensk... ska vlada hoće da ... emalja te zahteva ... egovine od Jugos... ostali Ilirija i Dalma... Hrvatskoj, a Ugarsk... madu. Svetski je rat ... smatrali za nemoguć... janja Ugarske za od... da si Austrija i Uga... telji naprot. Iz svi... ujedine sva jugosla... jedinstvenu državu.
Svaki kraj, gde ... vata i Srba, jest sa... kao svoju pravu ulaga... Zagrebu.

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, meno K 4·—, u maloprei 16 fil. pojedini broj. GLASI primaju se u ravi lista trg Custessa I sak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedelja 20. oktobra 1918. Broj 1178

Narodno veće.

U Zagrebu, hrvatskoj prestolnici, za sada i vnom gradu Jugoslavije, ustanovila se prva jugovenska vlada, Narodno veće.

Kaošto se u svakoj općini sastoji uprava iz uglednijih općinara, najboljih gospodara, najetnijih glava u općini, tako se i prva narodna oslavenska vlada sastavila u Zagrebu od ponajjih naših ljudi, najspretnijih političkih vodja i ložaju najistaknutijih narodnih radenika.

Središnji je odbor Narodnog veća imao dne o. m. ceo dan u Zagrebu svoju sednicu, na koj su sudelovali zastupnici iz svih jugoslavenskih krajina sve monarhije. Razpravljali su o sadašnjem svim aktualnim političkim pitanjima.

Središnji se odbor „Narodnog veća" konstiovao na sledeći način:

Predsednik: dr. Antun Korošec.

Podpredsednici: dr. Ante Pavelić i Svetozar ibičević

Tajnici: dr. M. Drinković, dr. Lorković i dr. adisavljević.

Većanja su se nastavila još i celog dana 18. o. m. tog dana opodne imao je da izidje manifest na goslavene, koji će biti ujedno odgovor na kraljev anifest.

Zagrebački listovi s oduševljenjem pozdravljaju bor dr. Korošca za predsednika „Narodnog veća" ovenaca, Hrvata i Srba i vele, da imaju u nj neograničeno pouzdanje. Vele dalje, da je zadaća Narodnog veća", da sada odlučno i brzo nastupi, nas dogadjaji ne preteku, te da dade jasnu rektivu.

Jedan od glavnih zadataka stranačke koncencije time je izvršen. Na celom slavenskom jugu, ji stoji u granicama podunavske monarhije, priaje se to Narodno veće kao narodno zastupstvo, kao narodna vlada svih Jugoslavena monarhije.

Od ne male je važnosti, da je u to Narodno će stupila i najjača narodna stranka u hrvatskom noru, vladina većina u Hrvatskoj, hrvatsko-srpska alicija. Njezini je vodja Svetozar Pribičević dapače odlučujućem mestu, kao podpredsed. Nar. veća. ima pako hrvatsko-srpska koalicija, koja je dosad rem na oko priznavala nagodbu s Ugarskom, kratila je pokornost toj nagodbi. Njezino glasilo Hrvatska Riječ" objavlja onaj isti dan, kad je većao edišnji odbor Narodnog veća, članak, u kojem veoma oštro istupa proti Madžarima. Pita, kakav to mentalitet, koji misli, da bi se jugoslavensko itanje moglo rešiti na način, kako hoće Madžari. Jugoslaveni i s njima Hrvatska ne priznaju više ržavnopravne nagodbe, na koju se Madžari slanjaju. Madžari nisu više faktor, koji bi mogao šiti jugoslavensko pitanje. To pitanje se takodjer e da više rešiti medjusobnim pregovaranjima, već može da bude samo predmet rasprava na medjuarodnoj mirovnoj konferenci.

Ne manje je važno, kakvo će stanovište zazeti Jugoslaveni naprama Husarekovom „carskom manifestu", kojim nam se mesto Jugoslavije obećaje lirija i ta se još zaustavlja na nepovredivoj granici vete ugarske krune. Drugim rečima, naši su drżavnici uvek za par godina natrag, i mesto da idu poredo s duhom vremena, da ih ovaj ne pokosi, lipsaju nesvesno za njim, nikako ne razumevajući, a ne može ostati onako, kako je bilo nekada i dosada, kako nema više nikakve nepovredivosti ugarske države, već samo pravo jugoslavenskog i pravo ugarskog, nemačkog i drugih naroda, da budu svoji na svojem.

O stajalištu Jugoslavena naprama carevom manifestu o preuredbi monarhije izjavio je narodni zastupnik dr. Tresić-Pavičić: Manifesta Jugoslaveni ne odobravamo. Manifest potpunoma otklanjamo. Ne možemo pristajati uz takovo rešenje, kakvo namerava manifest. Mi uopće ne možemo dozvoliti, da se jugoslavenske zemlje dele u dva dela. Ugarska vlada hoće da dobije veliki deo jugoslavenskih zemalja te zahteva takodjer odelenje Bosne i Hercegovine od Jugoslavije. S Austrijom imala bi ostati Ilirija i Dalmacija, koja geografski pripada Hrvatskoj, a Ugarska bi imala dobiti vlastitu armadu. Svetski je rat pokazao, da je to, što smo pre smatrali za nemoguće, postalo moguće. Uz nastojanja Ugarske za odelenjem može se lako dogoditi, da si Austrija i Ugarska budu stajale kao neprijatelji nasuprot. Iz svih tih uzroka zahtevamo, da se ujedine sva jugoslavenska područja u nezavisnu jedinstvenu državu.

Svaki kraj, gde stanuje pleme Slovenaca, Hrvata i Srba, jest sastavni deo Jugoslavije i priznaje kao svoju pravu vladu Jugoslavensko Narodno veće u Zagrebu.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Na brojnim mestima gorske fronte veoma živahna izvidnička delatnost. Balkansko bojište: Pred našim crtama na zapadnoj Moravi opet su uspostavile savezničke čete dodir s neprijateljem. Severno od Aleksinca bili su suzbijeni srpski napadaji. Dalje istočno dovela su uspešna podunzeća nasrtajnih četa zarobljenika. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno se javlja: Zapadno bojište: Izmedju Brügge i Lysa odbili smo višestruke neprijateljske napadaje. Istočno od Kortryka subili smo delove protivnikove, natrag preko reke. Jugozapadno od Kortryka bili su osujećeni pokušaji prelaženja. Istočno od Lille i Douaia, sledio je jučer neprijatelj do crte Asgu—Temleve—Flisnes—Marquette. Izmedju Le Cateau i Oise potrajali su žestoki napadaji neprijateljevi. Jugoistočno od Le Cateau prodro je do Bazuela u šumi Audigny do južnog ruba Wassigny. Na ostaloj širokoj navalnoj fronti izjalovio se nasrtaj neprijateljev pred i u crtama naših predstraža. Bazuel bio je opet na juriš zauzet. Čete što se bore kod i istočno Aisonville suzbile su i jučer sve napadaje neprijateljeve. Za večernjih sati i kroz noć poodmakli smo tu naše crte od protivnika. Na Oisi izjalovili su se kod i severno od Origny ponovni napadaji neprijateljevi. Na Aisni nastavio je neprijatelj svoje navale kod Olligny—Grand Pre i protegao ih preko Houtleresa prema severu do Virigu i Vandy. Kod Falai stupio je na istočnu obalu Aisne. Njegovi pokušaji, da pod jakom zaštitom paljbe prodre dalje na visočinama istočno od Aise, bili su protunasrtajem osujećeni. Izmedju Olicy i Gran Pre izjalovile su se ponovne navale francuskih i američkih divizija pred našim crtama. Na obim stranama Moze pretekao je dan uz uznemiravajuću paljbu i manje okršaje pešadije. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 17. oktobra poslepodne: Kroz noć bio je podržavan bojni dodir na celoj fronti od Oise do Serre. Prilično znatna delatnost strojnih pušaka i topništva.

•

Francuski izveštaj od 17. oktobra u večer: Francuske čete, koje rade zajednički s engleskim i belgijskim četama, zauzele su usprkos energičnom otporu Nemaca Pitthem, Neumebeke, Wingheme, izakako su prijašnjih dane sudelovale pri sjajnom napredovanju na flandrijskoj fronti i zauzele Hooglede, Roulers, Lichtervelde i ceo niz drugih mesta. U predelu Oise poduzimale su francuske čete ceo dan žestoke napadaje izmedju šume Audigny i reke. Uspelo im je postignuti znatne uspehe. Nakon žestog boja zauzele su Petit Verly i Marchevennes i prodrle do ruba Grugis Misouville kaošto i do ulaza u Hauteville. Na levoj obali Oise zauzeli su Francuzi mesto Mont d' Origny. Bile je nabrojeno 1200 zarobljenika. Izmedju Aisne i Moze su bojevi toku zapadno od Grand Pre, gde su Nemci poduzeli žestoke protunapadaje. U tom su predelu polučili Francuzi nove uspehe severno od Olizy.

•

Engleski izveštaj od 17. oktobra poslepodne: Jučer je kod Haussyja učinio neprijatelj žestoki mesni protunapadaj popraćen teškom topničkom paljbom. Naše su čete bile potisnute na zapadni rub sela, gde boj još traje. Mi smo prošle noći jugozapadno od Lille dalje napredovali i učinili nekoliko zarobljenika. U 5 sati 20 časa ujutro navalili smo na fronti kod Bohaina i Le Chataeu. Izvešćuje se, da naše čete zadovoljivo napreduju.

•

Engleski izveštaj od 18. oktobra: Broj zarobljenika, učinjenih pri našim jučerašnjim operacijama na fronti izmedju Bohaina i Le Cateau uspeo se sada - kako se javlja - preko 4000. Mi smo zaplenili znatan broj topova. Dalje severno traje naše napredovanje na celoj fronti izmedju kanala Sensee i Lysa. Naše su čete prekoračile kanal severno od Cambraia na širokoj fronti. One stoje na obim stranama ceste Douai—Denain, četiri milje jugoistočno od Douaia te su zauzele više sela. Severozapadno od Lille približile se naše čete Tourcoingu na jednu milju.

•

Belgijski izveštaj od 16. oktobra: Unatoč oluji nastavile su belgijske, engleske i francuske čete pod zapovedništvom kralja Belgijanaca navale. Od Dixmuidena sve do Lyse odšuljao se posvuda neprijatelj pred sjajnim navalama saveznih četa. Na fronti od 50 km iznose polučeni uspesi preko 6 km u dubinu. U isto vreme prekoračili su Belgijanci kanal Yser od Dixmuidena do Schoobakke. Engleska vojska prekoračila je Lys uzduž do uključive Menina i rinula više kilometara dalje na desnoj obali. 20 sela bilo je oslobodjeno. Belgijanci zauzeli su mesto Thourhout, Francuzi mesta Lichtervelde i Ardoye a Englezi Menin. Ovi su prema najnovijim vestima prodrli u Courtrai. Visoki broj zarobljenika i ratnog orudja, oteto neprijatelju, nije još ustanovljen.

•

Belgijski izveštaj od 17. oktobra: Navale, što su izveli Francuzi i Belgijanci dne 14. o. m. imale su potpuni uspeh. Na celoj flandrijskoj fronti nastavio je poraženi neprijatelj svoj uzmak, odmah iza ledja teran od savezničkih četa. Na levom krilu [illegible] prekoračili su Belgijanci Yseru, terajući neprijatelja. [illegible] Posle podne postigli smo dalje prema istoku crtu Oudenbourg—Zedelghem—Ruddervoorde. Belgijsko je konjaništvo doprlo terajući zalaznicu neprijateljevu do izvanjske granice Brügga. Neprijateljske su se kolone povukle pod pucnjavom topništva na Eecloo. U središtu znatno su napredovali Francuzi, preko Swevezeele i Pitthema. Oni su u Winghemu i izvanjskoj granici Thielta. U južnom smeru doprli su Belgijanci do Lysa sve do Harolgbeka. Neopisivo veselje vladalo je u pučanstvu opet osvojene zemlje.

•

Francuski izveštaj istočne armije od 16. oktobra: Napredovanje savezničkih četa u Staroj Srbiji trajalo je 16. t. m. pobednički dalje. U predelu severoistočno i severno od Niša doprli smo do Kate, na cesti Pirot—Kragujevac. Dalje na zapad doprle su francusko-grčke skupine sa svojim prednjim četama do Kuršumlja i Novipazara, od kuda beži neprijatelj žurno na crnogorsku granicu. Englesko odeljenje, poduprto crnogorskim bandama, napalo je austro-ugarske kolone, koje su iz Mitrovice uzmicale prema zapadu te ih zarobilo, zaplenivši 3000 vozeva i velike količine materijala. Jedno je odeljenje prodrlo 13. t. m. u Loech (Peć?) te je dopremilo 600 nemaka, medju kojima 25 časnika kao što i strojne puške i znatne zalihe žita.

Nemačka nota Wilsonu.

Berlin, 19. (D. u.) Tekst nemačke note, kojom će se odgovoriti predsedniku Wilsonu, konačno je dogotovljen. Nota biće danas poslepodne saopćena odseku saveznog veća za vanjske poslove i vodjama stranaka rajhstaga. U utorak sastaće se opeta rajhstag. Na dnevnom redu su promene ustava, koje je savezno veće navestilo.

* **Amerika zahteva odstup cara Vilima i kapitulaciju.** „Bohemia" doznaje iz Berna: Državni je tajnik Lansing proglasio u svom prekjučerašnjem govoru u Hubnu, da ne može se sklopiti trajni mir, dok i sad još mogu poslovati uredi, koji vode stunovništvo središnjih sila. Zločini, počinjenji na čovečanstvu od tih ureda, ne mogu se zaboraviti. Amerika će činiti razliku medju vodećim vojničkim osobama i germanskim i češko-slovačkim narodnostima, koje su bile po sili terane na bojište. Bivši severo-američki predsednik Taft proglasio je u razgovoru s novinarom, da će Amerika prihvatiti samo takav mir s Nemačkom, koji će sadržati odstup cara i bezuvetnu kapitulaciju armada Nemačke. Nemačka će morati pre ili kasneje isprazniti područja, što drži zaposednuta, te će to učiniti radje usled primirja, nego bi pod pritiskom Fochovih i Haigovih armada.

* **Kapitulacija Turske.** Turska je konačno morala javno priznati svoj poraz, koji je već staroga datuma a zahvaliti ima naravno Nemačkoj i njenim miljenicima, koji zajašiše državno sedlo Turske. Potučena i izgladnjena molila je brzo mir čim je vidila, da je Bugarska kapitulirala. Mirovni ugovori su utanačeni te će sada antanta provesti svoje osnove vrlo lako, jer su preuzeli upravu Turske ljudi, koji su prijatelji antante. Carigrad i Bospor postati će pristupačni svima, jer će se internacionalizirati.

* **Antanta i Nemačka** London, 18. (D. u.) Reuterov ured javlja: U nekom intervievu javlja ratni ministar lord Milner: Naš jedini cilj jest uništiti pruski militarizam. Postoji opasnost, da se zaboravi važnost tog cilja, turajući napred druge zahteve, koji se lako mogu ispuniti nakon uništenja militarizma. Moguće je, da će se otpor Nemaca pojačati, kad budu saveznici zahtevali odlučnu izjavu od nemačke vlade. Ne sme se potpunu reformu, koja je u Nemačkoj u toku, shvaćati kao varku. Nemačka nije boljševički kaos. Političari saveznika idu za vojničkom pobedom, da prisile Nemce na bezuvetnu predaju ili na primirje, čiji bi uveti učinili nemački militarizam bezmoćnim.

* **Wilson i Nemci.** „Národni Politika" donosi iz Berlina: Neki se je visoki nemački diplomata izrazio ovako: Wilson postupa s Nemcima, kao s Bugarima, te hoće, kako se čini, postići od Nemaca iste vojničke i političke uvete, na kakve su pristali Bugari. Naglo pooštrenje uveta Wilsonovih nastalo je pod pritiskom Engleske i Francuske. Popuštanje u podmorničkom ratu bilo je namišljeno, no nije to ublaženje bilo moguće narediti dosad svim zapovednicima podmornica, koje često plove daleko na otvorenome moru. Zapadna je nemačka fronta kao iz gume: vešto se okreće natrag, no nije probijena. Put do mira je otvoren, no ne može biti plaćen egzistencijom Nemačke. Nadamo se, da će biti moguća daljnja pregovaranja, koja ćemo omogućiti svakim popuštanjem, koje je primereno našem faktičnom stanju.

* **Masaryk-Wilsonov savetnik.** „Bohemia" javlja prema berlinskom „Montagu": Prema saopćenju slavenske kolonije u Svicarskoj dr. Masaryk je sada u Parizu, gde u savezu s češkim i jugoslavenskim vodjama prema želji predsednika Wilsona radi oko potanjeg plana novih ustava za narode, koji stanuju u području austro-ugarske monarhije. Dr. Masaryk usredotočio je u svojim rukama vod-

stvo češko-slovačkih stvari kod antante, te se ne da poreći, da je u savezu s nekojim vodjama češke politike u Austriji.

* **Francuska komora.** Paris 18. (D. u.) Havas. Komora započela je danas opet svoje zasedanje. Dvorana i tribune su gusto zasedene. Svi ministri su prisutni. Predsednik Deschanel otvara sednicu sa nagovorom, u kojem saopćuje uz sveudilj obnovljeno odobravanje oslobodjenje Lille, Ostende i Brügge te daje oduška nadi, da će doskora Francuska, Belgija i Alzacija-Lorena biti oslobodjene od zadnjeg nemačkog vojnika. Za tim prihvaća reč ministar predsednik Clemenceau te veli: Bitka traje dalje. Sa pobedom otvaraju se vrata našim najvećim nadama a naša je dužnost, da se za to pobrinemo, kako bi ove nade postale zbiljom. Mi hoćemo da naše pravo ogradimo sa nužnom sigurnošću proti barbarstvu. Iz tog prava nećemo učiniti odmazdu za ugnetavanja prošlosti. Sloboda jest, koja je pomoću naših vojnika oborila sada tiranstvo. Što ćemo mi da učinimo s tim pravom, jest uspostava francuskog javnog života i preko toga oslobodjenje Francuske i čovečanstva. (Živahno, trajno odobravanje. (Komora zaključuje, da se imadu oba govora razglasiti putem oglasa na zidovima.)

* **Komešanja u Rusiji.** Moskva, 18. (D. u.) Ma da skupštine mornara, obdržavane u Petrogradu, odobravaju držanje Sinovjeva, ipak traje medju njima nezadovoljstvo sa sovjetskom vladom. Na flotili na Volgi otkrila se znatna urota mornara u svezi sa belim gardistima. I medju nasilno unovačenim vojnicima vlada nezadovoljstvo.

Iz slavenskog sveta.

Češkoslovačka država. O pripravama za uredjenje češkoslovačke države donaša „Az Est" po „Reichenberger Zeitungu" sledeću vest posebnoga izvestitelja iz Praga: „Članovi češkoga narodnoga veća ne boje se ni tamnice ni smrti. Ne možemo ni koraka natrag. Ili sada, ili nikada. Ne smemo se obazirati ni na desno ni na levo. Bude li Češka neovisnom državom, to moraju severne slovačke županije navestiti Madžarima rat". K tomu proglasu navodno iz pera redaktora „Narodnich listu" nadodaje „Az Est" sledeće: „Narodno veće priudesilo je sve priprave za uredjenje neovisne češke države, uloge su razdeljene, a i državni program udešen. U zaverničkim krugovima kola i novi češki novac. Dala ga kovati antanta, dok s njime isplaćuje odele češko-slovačkih vojnika. Novi se novac nazivlje „sokol". Nosi na sebi lik Hradčana i „sokola". O gospodarskim prilikama u novoj Češkoj veli se dalje, „da će narodno gospodarstvo biti osnovano na boljševičkom temelju. Hoćemo da stvorimo socijalnu državu. Pojedinac posedovaće samo toliko, koliko je nužno na njegovu osobu. Mi nemamo aristokracije i ne ćemo da je imademo. Sa Slovacima hoćemo da stvaramo veliki narod".

•

Sjedinjena Poljska. Berlinski listovi od 14. o. m., priopćili su poziv, kojega je rasposlao poljski tiskovni ured u Berlinu, i koji medju ostalim glasi: Takodjer za nas Poljake došao je sat, kad možemo podignuti svoj glas, da zahtevamo nezastarana prava naroda. Ko hoće otvoreno i pošteno sudelovati prigradnji nove budućnosti naroda, koja će se temeljiti na poštivanju prava, taj mora smatrati restituciju Poljskoj nanešene nepravde kao prvi neophodni uvet tog velikog rada. Samo sjedinjenje svih u poljskim zemljama živećih narodnih delova, koji imaju sva prava države, u celinu, imože dati jamstvo za trajni savez naroda. — Kako se iz Berlina javlja, poljska je vlada uvela korake za sudelovanje poljskih delegata na općem mirovnom kongresu. Poljska vlada pripravlja nadalje ustanovljenje poslaništva u inozemstvu. Pre svega doći će na red gradovi Kijev, Bukarešt, Bern, Kodanj i Stockholm. Ovih dana obdržavala se u Varšavi konferenca, koja je imala svrhu, stvoriti temelje za uzajamni rad Poljaka u Nemačkoj, Austro-Ugarskoj i kongresnoj Poljskoj u svrhu ustanovljenja veliko poljske države.

•

Iz Bugarske. Sofia 18. Bugarska agentura javlja: Novi se kabinet predstavio danas sobranju. Ministar-predsednik Malinov podao je izjavu, u kojoj je kazao: Program novoga kabineta odgovara u bitnosti potrebama trenutka, čije mirno rešenje očekuje sada narod. Ovaj je program takav, kakvom se sada mora svaka vlada da pokorava. Unutarnja politika kabineta iće za tim, da vrati zemlji mir i poredak i da stvori takve prilike, koje će omogućiti narodu ustavan režim i demokratizaciju. Što se daljnje politike tiče, na koju će se opširno svratiti novi ministar za vanjske poslove, Teodorov, odredjena je sledećim tačkama: 1. Pozicije, održane do primirja, napuštene su; 2. sve stranke, što su zastupane u sadašnjem kabinetu, sledile su pre intervencije Bugarske zajedničku, jasno odredjenu i oštro opisanu vanjsku politiku, koju mora Bugarska da sledi. 3. Nove tendencije, koje se namiću svim ratujućim vlastima, pa i neutralnim zemljama, nisu mogle ostati bez utecaja na vladinu politiku. Ministar je predsednik svršio svoj govor time, što je izjavio, da kabinet radi svom energijom i da ne pušta nikakvo nastojanje iz vidika, e bi Bugarska izašla iz sadašnje situacije čim čišća.

•

Iz bivšeg ruskog carstva. Stvari što se vrte oko pitanja mira, tako su silno zaposlile sve listove i čitavo javno mnenje, da su nekako u pozadinu zapala sva komešanja i sve one mnogobrojne zagonetne trzavice u bivšoj državi ruskog samovladara. — Kako javlja posebni izvestitelj časopisa „Leipziger Zeitung" iz Kijeva, bio je u Kursku počinjen na Lenina novi atentat. Počinitelj pripada osvetničkoj ligi u Vitebsku, te je registrator informacijone kancelarije sovjetne štampe a imenuje se Dvanickij. Ranio je — kako vele — Lenina revolverom u rame. Bio je uapšen. — „Reichspost", organ bečkih kršć. soc. bila je donela, da su Čeho-slovaci umorili 500 nemačkih časnika. Službeni nemački Wolffov ured javlja, da ta vest nije bila još ni na koji način potvrdjena. — Kijevskaja Mysl" javlja, da je usled poslednih dogadjaja Lenin javno proglasio, da sada može nastati trenutak, kad boljševici mogu pretrpeti smrtni udarac. Zato treba bistre opreznosti i krajnog napinja sila sovjetove Rusije. — Kako javlja „Ruskij Golos" iz službenog ukrajinskog izvora, započelo je grozničavo ispražnjivanje Estonske, Litve i Kuronske.

•

Ukrajinsko narodno veće. Lavov 19. (D. u.) Ukrajinski zastupnici na carevinskom veću i na zemaljskom saboru iz Galicije i Ukrajine kao što i ukrajinski članovi gospodske kuće prvaci obdržavali su sinoć ovde sednicu, na kojoj su ustanovili ukrajinsko Narodno Veće, čija su pravila bila prihvaćena. U današnjoj će se sednici prihvatiti daljnji zaključa.

Potištenim srcem javljamo u ime svoje i ostale rodbine prežalosnu vest, da se je naš nezaboravni sin, odnosno brat

Don Josip Fabris

c. i k. vojni kurat

jučer, dne 19. o. m. u 6 sati pre podne, okrepljen svetootajstvima naše sv. vere, u najlepšoj muškoj dobi, u 36. godini života, nakon kratke, ali teške bolesti, preselio u carstvo mira.

Sprovod našeg obljubljenog pokojnika, krenuće u ponedeljak, dne 21. o. m. u 10 sati pre podne iz pokrajinske bolnice, na civilno grobište.

Pula-Lindar, dne 20. oktobra 1918.

Ivan i Marija Fabris roditelji,
Leopold, Kliment i Franjo braća, **Zora** ud. **Stihović**, **Marija Pikot i Ljubica Marčan** sestre.

Domaće vesti.

† **Josip Fabris preminuo.** U ovdešnjoj tvr[djavnoj] javnoj bolnici br. 3, preminuo je jučer veleč. gos[p.] Josip Fabris. Pokojnik je rodom iz Lindara k[od] Pazina. Još kao mladomisniku bilo mu je podelj[e]no mesto biskupskog tajnika u Trstu. Zatim se dao na više nauke, i u tu svrhu proputovao Fra[n]cusku, a u Belgiji učio dalje, gde ga je zades[io] ovaj svetski metež. Iz ljubavi napram svojem ro[d]nom kraju i svojim milim ostarelim roditeljima, p[o]vratio se svojem domu, gde ga opredeliše za vo[j]nog kurata, te je kao takav od početka rata vr[šio] službu u našem gradu. Pokojnik je bio marljiv radišan, te lako, da je usled dugog napora oko bolesnih vojnika, kojim je bio pravi otac, podleg[ao] i on neumoljivoj smrti. Da je ljubio svoju sirot[u] Istru, o tome nije potrebno niti da spominjem. Zeljno je očekivao oslobodjenje jugoslavensk[og] naroda. Uz ostale vrline resilo ga je i to, što [je] bio desna ruka svojima, te kad nas je one [...] pok. nar. zastupnik Josip Stihović, njegov šur[jak] ostavio, zauzeo se on za njegovu decu, te im b[io] baš skrbnik i otac. Smrću veleč. Josipa Fabrisa g[u]bimo uzor svećenika i vrednog rodoljuba a nje[go]va rodbina pravog štitnika i pomagatelja. Pokoj[ni]ku bila laka naša zemlja, koju je toliko ljubio, rodbini naše iskreno saučešće.

Radi pomanjkanja plina nismo mogli izaći [na] četiri stranice, kako je nameravano bilo.

Poruke iz uprave.

A. S. Podgora. Unapred se toplo zah[va]ljujemo za proširenje našeg lista. Živeli!

M. G. Lindar. Dok ne pogledamo pred[]mete, nemožemo izreći mnenje.

J. Sirotić, Lublin. Reklamirani broje[vi] slede. Hvala Vam na potpori. Zdravo!

Blašković p. 55. Naše pismo i Vaš[a] pošiljka križala su se putem. Uredjeno je.

Mali oglasnik

Kiselo zelje
sa izvoznicama
na aprovizacije, vojne zavode ili vojnodobavna poduzeća
dobavlja na vagone
Sisačka tvornica kisele repe i zelja
SISAK (Hrvatska).

Kupuje u svakoj količ[ini]
zdrave i čiste
drop od grožđja.
G. Curet, Trst, Via Set[te] Fontane 1.

Predaju se
dobra krava mlekarica i dv[a] osla u ulici Sofije Hohenbe[rg] broj 33.

Rabljeno pokućstvo
kupuje i predaje tvrtka
Filip Barbalić
Sišanska ulica.

Oglasujte u „Hrvatskom Listu"!

---

†

Potpisani javljaju ožalošćenim srcem, da [je] njihov nezaboravni

Budislav Terzić

c. i k. meštar torpeda

jučer, u 3 sata i pol posle podne nakon kratk[e] bolesti, u 42. godini života, preminuo.

Pokopanje milih ostanaka obaviće se u p[o]nedeljak, dne 21. o. m. u 4 sata posle podne i[z] kapelice ratne mornarice na njezino grobište.

Pula, dne 20. oktobra 1918.

Marija Terzić, supruga.
Marta, kći. — **Francesca Tamburin**, punica. — **An[]drija** — **Ivan Tamburin, Luka Fadiević** viši stožern[i] meštar brzojava, šurjaci. — **Vekoslava Fadiević** [i] **Antonija Tamburin**, šurjakinje. — **Radoslav i Krešimir Fadiević**, nećaci.

---

†

Javljamo svim znancima prežalosnu vest, da je našu kćerku, odnosno sestru

Karlotu Sulić

u 18. godini mladenačkog života zadesila dne 15. oktobra o. g. nemila smrt i otela nam je iz naše sredine.

Pula—Zagreb, dne 20. oktobra 1918.

Razcviljena obitelj

Pojedini broj 16 h.

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, meno K 4·—, u malopre 16 fil. pojedini broj. LASI primaju se u avi lista trg Custeza i ak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

U Puli, ponedeljak 21. oktobra 1918.

Godina IV. Broj 1179

Jugoslavenska narodna vlada.

Već jučer smo saopćili o konstituiranju Narodnog veća i o izboru predsedništva i tajništva. Narodno veće postoji, obdržava sednice i nastavlja sa raspravljanja. Sednicama prisustvuju i pri raspravama sudeluju zastupnici svih stranaka iz naših pokrajina, pa tako i iz naše Istre.

Jedan izmedju važnih dogadjaja jest taj, da su 18. o. m. pre podne prijavili svoj pristup taker muhamedanski vodje, te su podali izjavu, u kojoj izjavljuju, da se u posvemašnjem opsegu pridružuju načelima zagrebačke martovske (ožujačke) deklaracije o. g., u kojoj je izražen princip bezuvjetnog narodnog samoopredjenja i ujedinjenja našeg naroda Slovenaca, Hrvata i Srba u nezavisnoj, na demokratskim temeljima uredjenoj državi. Držeći se tih temeljnih načela, obvezuju se, da ne će niti kao pojedinci, niti zajednički nastupati u javnom životu, niti izdavati izjava bez prijašnje dozvole i sporazuma Narodnog veća Slovenaca, Hrvata i Srba.

Potpisani su Halif beg Hrasnica, Zia Rifefendić, dr. Mustafa Deniški, dr. Muhamed Spaho, dr. Muhamed Žečević, Ilsi Muftić, član najvišeg muhamedanskog duhovnog zbora.

Izjava bosanskih muhamedanaca izazvala je sjenito veliko odobravanje. Odmah su bila muhamedancima odredjena mesta u plenumu i u središnjem odboru.

Dosetimo li se prilika pre rata, prodju nas dva dojma: Jedan žalostan, skoro očajan, kad pomislimo, kakovo li je bilo jadno stanje naroda našega. Tudjin ga iskorišćivao, tudjin mu otimao, tudjin ga terao, tudjin je zapovedao njegovom kožom, njegovom glavom i njegovim imetkom. A da bude žalost još veća, jad i nevolja još gora, naš je narod stojao pocepan, Srbin je mrzio Hrvata, Hrvat ne verovao Slovencu, katolik nije mogao podnositi pravoslavnog, a muhamedanac bio je sad Hrvat, sad Srbin, sad ni jedno ni drugo, već je govorio da je Turčin, jer da mu to tako nalaže njegova vera, ma da mu ime svršava na -ić, a on ni deset turskih reči ne zna.

Drugi je dojam radosniji: Govori: mi smo se ovog rata opametili. Rat nas tukao nemilice, naši su ginuli za tudju slavu, mi smo trpeli, umirali, gladovali i snosili sva zla. I u toj muci smo se upoznali. Znali smo da je Srbin, Hrvat i Slovenac jedno te isto, da su to tri rodjena brata jedne nam majke Jugoslavije, da su i katolik i pravoslavni i muhamedanac nacijonalno Jugoslaveni, pa da ih u tom ne predi, krsti li se jedan, križa li se drugi i klanja li se treći svome svecu Muhamedu.

Tako i taj najnoviji korak bosanskih muhamedanaca nije ništa drugo nego jedan stepen narodnog razvoja u probudjenju i osveštenju svih delova naših narodnih grana jedinstvenog nam jugoslavenskog naroda.

U raspravama na sednicama središnjeg odbora Narodnog veća, koje su bile vrlo živahne, odlučeno je, da Narodno veće na svršetku svoga zasedanja izdade manifest na jugoslavenski narod, i da će istodobno objaviti takodjer druge odluke veća, koje su u savezu s time, da vrhovna reprezentanca Slovenaca, Hrvata i Srba poduzme obzirom na važnost sadašnjega političkog položaja odlučne korake za sav narod Slovenaca, Hrvata i Srba.

Zagrebačke „Novosti" ističu važnost konstituiranja vrhovne inštancije Jugoslavena. Istodobno, kad se Beč i Pešta trude da stvore nove nacrte, da razdele narode, konstituira se u Zagrebu Narodno veće Slovenaca, Hrvata i Srba, da izabere za svoga predsednika dr. Korošeca, vodju jugoslavenske delegacije na austrijskom carevinskom veću i prvoborca za narodnu stvar u bečkom parlamentu, što je najsjajniji dokaz posvemašnjeg pouzdanja Jugoslavena u svog odlučnog vodju. List se nada, da će se sada naglo odlučno i energično izvršiti potrebne odluke, jer dogadjaji ne pripuštaju nikakvog odlaganja više.

•

Parlamentarna komisija Jugoslavenskoga kluba odlučila je dne 18. obtobra da predloži plenumu, da manifest o federalizaciji Austrije ne može prouzročiti nikakve promene u stajalištu Jugoslavenskoga Kluba, jer ustraje ovaj nepokolebivo na svojem stajalištu ujedinjenja vasceloga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba u svoj suverenoj državi.

Jugoslavenski klub nužno sazivlje sve članove na važno većanje, koje će se obdržavati u utorak u Beču.

Rušila se brda i grmili na nas svi iz svojih papirnatih topova, mi smo mirni jer znamo što hoćemo, znamo, da ćemo postići što nam po pravu i prirodi pripada: ujedinjenje i slobodu. —

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 20. (D. u.) Službeno se saopćuje: Na jugozapadnoj fronti nema osobitih dogodjaja. U Albaniji bile su naše kretnje provedene bez spomena vrednog uznemirivanja. Na obim stranama južne Morave bili su suzbijeni nasrtaji neprijateljevi. Srbi su zaposeli Zajčar. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 20. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U Flandriji smo u provadjanju dne 18. oktobra naveštenih kretnja ispraznili Brügge, Thielde i Kortryk i umišli u nove položaje. Pred njima odigravaju se živahni pretpoljski bojevi. U večer stojao je neprijatelj jugoistočno od Sluisa na belgijsko-holandijskoj granici. Zapadno od Maldegema, Ursela, kod Koeke i Markeghema; severoistočno od Kortryka naërtao je s delovima preko Lyse. Južno do Kortryka dopro je do ceste Kortryk—Tournai te je sledio na obim stranama Douaia jugoistočno od crte Orchies—Marchiennes. Na bojnoj fronti izmedju Le Cateau i Oise nastupila je jučer stanka u bojevima. U našim novim crtama na kanalu Sambre—Oise stojimo u bojnom dodiru s protivnikom. Odsečak Serre i Souche bio je kroz dan ciljem jakih neprijateljskih napadaja. Neprijatelj, koji je prodirao severoistočno od La Fere na severnoj obali Serre u napadaju, bio je u paljbi i u boju zbliza suzbijen. Isto su se tako napadaji, koje su bili povedeni južno od Crecyja s jakim silama, izjalovili u protunasrtaju saskih bataljuna. Na cesti Laon—Marle stupio je neprijatelj u manji deo našeg položaja. Na obim stranama nizine Souche bio je nakon žestokih bojeva suzbijen. I na severnoj obali Aisne navalio je protivnik nakon jake artilerijske priprave i potisnuo nešto natrag naše predstraže severoistočno od St. Germainmont. Na fronti Aisne izmedju Attigny i Oulchy raste bojna delatnost neprijateljeva. Na obim stranama Vouzivera utvrdio se pri ponovnim napadajima na visočinama na istočnoj obali Aisne. Zapovednik 199 divizije pošadije, generalni poručnik von Puttkammer, zaustavio je osobnim nastupom neprijatelski napadaj na visočinama istočno od Vandy. Izmedju Olchy i Grand-Pre suzbili su lorensko-šlesko-holsteinski i lovački bataljuni ponovne napadaje protivnikove pred našim crtama. Na obim obalama Moze ostala je i jučer borbena delatnost ograničena na uznemirujuću paljbu. — Jugoistočno bojište: Kod Bukovića, severozapadno od Aleksinca, bili su suzbijeni neprijateljski napadaji. Zaječar u dolini Timok bio je zaposednut od protivnika. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 18. oktobra u večer: Zapadno od Oise ponovile su danas ujutro čete 1. armije svoj pritisak od šume Audigny do reke. Te hrabre čete, koje su se preko jedan mesec borile protiv energički pojačanog neprijatelja, i napredov le u junačkom boju, postigle su danas novih uspeha. Osvojile su selo Mennevret i šumu Audigny, čiji rub drže zaposednut. U tom su kraju napredovale više od 5 kilometara. Uz neobično teške okolnosti postigle su u večer ulaze u Hannappes, Grand Verly i Noyal (?) i zaposele usprkos otporu Nemaca sela Granvis, Grougie (?), Asseuville, Aisonville (?), Bernoville, Bernot i Hauteville. Dalje na jugu nastavile su francuske prednje čete proganjanje neprijatelja izmedju Oise i Serre. Francuske su čete prenele svoje crte sve do severno od Sery les Mezieres na rub Surfontaine i severno od Nouvion Catylon poprečno 9 kilometara pred ušćem Serre u Oisu udaljeno. Zaposele su 10 sela i učinile mnogo zarobljenika, od kojih je već 1500 nabrojeno. Na obim stranama Vouziersa prekoračila je francuska pešadija Aisnu i učvrstila na fronti od (?) kilometara istočno odatle. Selo Vaudy i razni dvorci, upravljeni kao obrambene točke pali su u njene ruke. Više stotina momaka je zarobljeno. Dalje zapadno traju bojevi. Za Francuze teku povoljno. U šumskom predelu Olizy i Grand Pre uspelo im je napredovanje

•

Belgijski izveštaj od 18. oktobra: Dan je bio označen tvrdokornim neprijateljskim otporom duž crte Brügge—Ostcamp, Winebene—Thielde—Ostroosebeke. No ipak pošlo nam je za rukom da istočno od Ostcampa izmedju Wighene i Uhieta i istočno od Ostroosebeke svladamo otpor neprijateljev. Jugozapadno od Brügge znatno je napredovala belgijska armada, izakako je prekoračila kanal Brügge—Ostende na različitim točkama i napredovala prema severu. Belgijska pešadija zaposela je Ostcamp i približila se Brügge. 2. engleska armija poboljšala je svoje crte na jugu Lysa i prekoračila železnicu Courtrai—Nosdreth na mnogobrojnim mestima. Uvečer zaposele su engleske čete gradove Roubaix i Tourcoing. Južno od Lysa zemlja je i sačuvana dobro obradjena. Stanovnika je mnogo, usled toga poveli su Nemci pri svom uzmaku velik broj muškaraca sa sobom. Tourcoing i Roubaix su netaknuti. Broj stanovnika iznosi 65.000 a u Tourcoingu 60.000. Gradske su oblasti u poslovanju i raspolažu živežem za dve nedelje.

Duh vremena jači od praškog namesnika

Praga, 19. (D. u.) Namesnik grof Coudenhove izdao je sledeću objavu: U toku je novo uredjenje državnog ustrojstva. Neprečeno, na temelju slobodne volje naroda, ima se provadjati razvoj, tako kako pokazuje puteve naš vladar. U prelazno doba ostaju u kreposti sadašnja državna uredjenja i uprava nastavlja svoju delatnost. Mirno i u kulturnim granicama imaju se nove državne tvorbe uredjivati i razvijati. Ko bi sada pokušao nasilno da uznemiruje tok stvari, počinio bi zločin na svom narodu i njegovoj budućnosti. Iskazi i objave političke naravi, unutar zakonitih granica ne će se zabranjivati. To, što se mora pako uz svaku cenu, do zadnjeg trenutka štititi i uzdržati, jest: javni red, sigurnost osobe i vlastništva gradjana. Namesnik nagovara sugradjane, da sačuvaju mir, te zaključuje: Dan mira nije više daleko, te bi se pokušajima nasilnih ustanaka samo udaljio.

*** Nemački generali za mir.** „N. W. Journal" piše: Demonštracije Svenemaca pokazuju, kako deo njih još uvek nema ni pojma o kritičnom položaju u nemačkoj. Nerazumljivo je, da maršal Hindenburg ne će da učini tim strkama, opasnim za mir, konac jasnim proglašenjem naprama onim političarima, da ga je silna nužda prisilila da zauzme svoje stajalište k mirovnoj ponudi Wilsona. Nije moguće dosta često istaknuti i naglasiti to, da su Hindenburg i Ludendorff pravi uzročnici nemačke mirovne ponude, koju slepi i besni Svenemci označuju kao katastrofu.

*** Američki senat i pitanje mira.** Listovi, što izvešćuju o tečaju sednice američkog senata od 7. o. m., donose govor senatora Lodge, načelnika republikanske stranke, koji je ustao proti primirju. Kao uvet mira naveo je nezavisnost Ceha, Jugoslavena i Poljaka. Uveren sam, rekao je senator, da ne će ni predsednik, ni američki narod ni u kojem slučaju dozvoliti, da ostaju Cesi još nadalje pod austrijskim jarmom. I to što je sam rekao za Ceho, vredi takodjer za Jugoslavene i Poljake. Nemačka mora biti prisiljena do posvemašnje obnemoglosti. Kad se bude bezuvetno predala, stavićemo mi naše uvete. Ako hoćemo trajni mir, ne smemo se rat svršiti ni na koji drugi način. Pri zaključku sednice glasovalo se o znamenitoj rezoluciji, u kojoj se zahteva pred zaključkom primirja demobilizacija nemačke armade i mornarice, izručenje svog oružja, mornarice i municije, daljnje garancije za ratnu odštetu, za sve porušene gradove i opustošenja, što ih je izvršila nemačka armada i bezuvetni prihvat svih Wilsonovih točaka.

*** Francuski uveti za primirje.** Iz Zeneve se javlja: „Homme libre", „Echo de Paris" i „Matin" kušaju uplivati na Wilsona, koji da tobože nije sklon preveše teškim uvetima da odgovori tako nekako: Obzirom na to, da bi se moglo sklopiti primirje samo na neodredjeno vreme, mora se zapréčiti sve, što bi moglo vojnički ili politički koristiti središnjim vlastima tečajem primirja. Odatle proizlazi potreba, da se veći deo mirovnih uveta ispuni već pred zaključkom primirja. Trebalo bi razjasniti Nemačkoj, da antanta glede odstupa Alzacije i Lorene pozna samo „da" ili „ne".

*** Kako pišu Nemci o Nemcima.** „Tagespost", koja je još nedavno slavila sve što je bilo iz nemačkog rajha, piše sada: Politika središnjih vlasti nije bila samo pred ratom, nego takodjer tečajem rata najnespretnija. Bethmann je upoznao slabu stranu Nemačke, no nije našao sile, da nastupi proti svenemačkim podvodničkim hajkašima i izjavi, da vodi put do pooštrenog podmorničkog rata samo preko njegova mrtvoga trupla. Mora li Nemačka danas kapitulirati, nije to narod, koji je rat izgubio. No njegova politika se sada osudjuje, jer je ta politika bila slaba već desetgodišta ovamo, te je bila smrtno ranjena već onog 4. augusta, kad je Engleska navestila rat. Sad će samospoznaja samo koristiti; prva poduka, koja se morala provadjati, bila je, da se na mesto neodgovornih osoba postavi odgovorne. A ko je vodio desetgodišta nemačku i s njom takodjer austrijsku politiku? Neodgovorni car Vilim po svojoj isto tako narodu neodgovornoj vladi.

*** Manifest srpskog naslednika prestolja.** Listovi donose sledeću vest: Prema vestima srpskih listova, izdanih u Francuskoj, izdao je srpski naslednik prestolja manifest na srpski narod, u kom oglašuje, da će onoga dana, kad Srbi opet unidju u Beograd odreći se njegov otac, stari kralj Petar, prestolja, a on će sam preuzeti vladu, kako si želi srpski narod. Kralj Petar ostaće vele kraljem, dok ne doživi, da bude Beograd opet u vlasti srpske vojske.

*** Nemački odgovor Wilsonu.** Iz Berlina se javlja: Kako se saopćuje sa dobro informovane strane imade nemački odgovor Wilsonu sledeći sadržaj: 1. Opušta se od pooštrenog podmorni-

kog rata. 2. U pitanju takozvanog uništavanja pokazuje se upravo neobično popuštanje prema Wilsonu. Vojničke mere na uzmaku ograničuju se na nužno potrebno; zgrade i svi dragoceni proizvodi prirode i umeća od sada unapred štediće se, u koliko se njihovo uništenje ne bi pokazalo potrebnim iz uzroka neotklonive vojničke nužde. Već se izdalo odgovarajuću zapoved vojsci i mornarici, tako da su točke 1. i 2. Wilsonove note već provedene u praksu. 3. Ističu se mere već provedene i koje slede, koje pokazuju udaljivanje od osobnog vladanja. 4. Upravlja se na Wilsona molba, da označi sav program ratnih ciljeva protivnikovih, kako bi nemačka vlada bila u stanju odlučiti, nakon što saznade sve uvete.

Iz slavenskog sveta.

Za slobodnu i nezavisnu Jugoslaviju. Zagrebačke su „Novine" donele a po njima preštampala „Hrvatska Riječ" ovaj članak: „Još imade jedan razlog zbrci u našim narodnim redovima, a to su tako nazvati „neutralni" političari, koji nisu klimali ni amo, ni tamo, premda su u srcu svome više priklanjali Madžarima i Nemcima, i ako to nisu pred svetom pokazivali. Oni su u zasjedi čekali, da u prikladan čas izadju na površinu, kad već jednom mine opasnost. Medju njima je bilo i malo sangvinističkijih temperamenata, koji su katkada i pred rudo istrčali i proglašivali borioce za narodno jedinstvo i samostalnost revolucijonarcima, veleizdajnicima i sličnim epitetonima. Načelo im je bilo: ne pačaj se u politiku! Ovi se „neutralci" moraju istom malo po malo razvijati, a to njihovo razvijanje baca luč razdora i zbrke u sjedinjenu narodnu falangu. Ideje se moraju proživeti, one moraju duboko zaći u um i srce, a ne mogu se navući i svući kao kabanica, ako ne ćemo da budemo puki formalisti i frazeri. Sudbonosna su vremena. Mi moramo da imademo jasno ocrtan put, jasno označenu taktiku i jasne ciljeve. Moramo da stvorimo jednu političku ideologiju s jednim jedincatim umom i jednim srcem. Bistra i čista politička orijentacija treba da zavlada ne samo u inteligentnim redovima, nego i u najširim krugovima naroda. U samim rečenicama treba razviti program opće narodne politike. Mi smo do sada iskusili, da se na najrazličitije načine dade komentirati: narodno jedinstvo, državna samostalnost Slovenaca, Srba i Hrvata, dapače i samo samoodredjenje naroda. Jednima je narodno jedinstvo samo parcielni pojam i cimer za narodnu kooperaciju triju naroda, a ne plemena, drugi ga shvaćaju u doslovnom smislu i čitavom opsegu. Jednima je državna samostalnost više manje proširena autonomija sa raznim ogradama, granicama, okvirima, celokupnosti i lojalnosti, a drugi je shvataju samo relativno, koja se mora obazirati na razne faktore izvan naroda i koja se mora kretati u granicama, koje sapinju slobodnu volju naroda, a drugima je samoodluka apsolutna, koja se osniva samo na volji naroda. Potrebito je dakle, da se pojmovima: narodno jedinstvo, samostalnost, samoodluka dade precizno tumačenje i da se oni praktički aplíciraju u rešavanju našega narodnoga problema. To je prva zadaća „Narodnog Veća".

Dogadjaji u Poljskoj. Prema poljskim listovima ima postati predsednikom poljske republika **Paderewski**, čuveni poljski pijanist, koji boravi u Americi, gde je zadnje dve godine radio za poljsku stvar. Došao je onamo iz Švicarske, gde je bio u svoje doba u Sienkiewicza, koji je zatim umro. Za vladu se bori u Varšavi ujedinjena levica s narodnom demokracijom. Ova zadnja imade na svojoj strani svog vodju Dmowskog, koji boravi u Londonu. Misli se, da će se povratiti Dmowski sa poljsko-američkom armadom, no medjutim proteći će još mnogo vode, te nije isključeno, da će zavladati bivši brigadir poljskih legija **Pilsudski**. — Kako javlja „Neue Freie Presse" iz Berlina, proglasio je član poljskog vladarskog veća Lubomirski onima, koji su ga pitali: Zapovednik poljskih legija pukovnik **Pilsudski** bio je ispušten iz zatvora u Nemačkoj, te će ovog tedna stignuti u Varšavu. U poljskoj kraljevini pojavljuju se razne poljske proklamacije, medju njima i tajne, takodjer u boljševičkom duhu, koje hoće označiti medjunarodnu socijalnu revoluciju. — U prusko-poljskim novinama potlačila je cenzura manifest varšavskog vladarskog veća o poljskoj ujedinjenoj nezavisnoj državi. — Bečki „Abend" javlja, da su poljski železnički nameštenici u Galiciji uveli u praksu svuda poljski jezik. Svi su nemački natpisi bili odstranjeni i nadomešteni poljskima. Te su mere izazvale u nemačkim krugovima silnu uzrujanost.

Domaće vesti.

C. kr. hrvatska gimnazija i ženska učiteljska škola u Pazinu ostaju radi španjolske bolesti zatvorene do 4. studenoga 1918.

Učiteljima. Ovo što nam javlja „odbor za promicanje učiteljskih interesa u Pazinu" treba uzeti na način, da mi radimo što se tiče hrane najpre za naš kotar, pak prema ovome možete se ravnati, i onda jednako i slično udesiti za vaš kotar. Svaki kotar neka ima slični odbor. U radu je život, u borbi je spas. Javljamo da su neki učitelji u pazinskom kotaru dobili za ovaj mesec: a) uprave pučkih škola 3 l petrolja — ili 9 l za tri meseca (prviput otkad je rat); b) pô (pol) kg slanine na obitelj (i ovo prvi put); c) tričetvrt kg sladora (dodatna iskaznica - Zusatzkarte) na glavu ili 1 kg na obitelj. I to prvi put otkad je rat. Iskaznice na pomenuto daje ovdje c. kr. poglavarstvo u Pazinu. Odbor.

Nered u mesarnama i aprov. komisija. Aprovizacijona komisija saopćuje, da je usled pritužbi općinstva proti raznim mesarima u gradu isključila iz svog delokruga sledeće mesare: Glatti, Marac, Mikalić i Vatta. — Ostali mesari se pozivlju da dele meso pučanstvu po redu i na temelju iskaznica, jer će inače biti i oni isključeni od opskrbljivanja mesom sa strane aprovizacijone komisije. Općinstvo se opet pozivlje da bezobzirno prijavi sve slične prevare izravno u pisarni aprovizacijone komisije.

Jena po našu. Ala ti je to, brate moj dragi, lipo i ugodno, kad čovik u redu odpočine. Cija bogoviti misac hoditi od prijatelja do prijatelja od barba Mate do Franine, od Raše do breg i ne delati niš, nego srkati dobru našu ariju i imati šemprije pijat palente prid sobom, nego je to užanca u toj našoj vodenoj Puli. Otputija san se bija ono na početku šetembra miseca našem barba Mati u Rašu u goste i onda do sada malo me je Pula vidila. Ter znate kako je: kad čovik jedamput zadje iz žice, teškogre nazed u žicu. A kad san ja pasa gori poli Mrčane žicu i osvanuja vani, bilo mi je kako tiču, ki se je z gajbe zmaka. I niga boga, ki bi tiča spravija nazed u gajbu, kad jedanput on na jasenu vani zakanta. Tako je i mene bilo teško spraviti u Pulu. Grožđje je zdrijalo, turkinja je bila zažutila, palente ni manjkalo, pak ki ne bi kuntento zabija, da je vojska, da je jermanik počeja hoditi na frontah kako rak, da je Bulgarija učinila mir na svoju ruku, kad je vidila da naš štat ni volja za mir, i da Srbi sada bižo doma, berući sve ono, ča su njin Bugari puštili. Poli barba Mate svega tega ni. Govori se za mir, to se zna. Ma barba Mate zna, da on mira sam ne more učiniti pak pušta sve na volju božju i dobrih ljudi — recimo onakovih kakov je prešidente od amerikanske republike Wilson. I poli barba Mate se govorilo, kad ćemo mi imati našu Jugoslaviju, da moremo jedamput i mi gospodariti svojim, i da naš jezik dobije ono pravo, ko mu pripada. A ne kako sada. Ako češ učiniti molbu za sina, da ti dodje doma delati, hoj h vragu i h njegovoj materi da ti učini molbu nimački. Ma naša dica nisu prolivali nimačku krv, su prolivali svoju, jugoslavinsku, šamo njin je brižnin, kako i blagu vajk, zapovida Nimac. A ča je pravo, da se naša dica moraju učiti stotinu jeziki, ako ne će, da se drugi š njima rivaju. Swaki narod ki govori jenim jezikom neka ima svoj štat. Mi gospodari na svojem, Nimac na svojem, Ungarež na svojem, Ceh na svojem i Talijan na svojem, i biti će mir. Mir! To je ono. Barba Mate misli da će mir biti tamo maja ali pomajča, zašto da mora još vrimena pasati i još vode po Raši steći, dokle se sve to razredi, kako bude potriba. A Franina opet govori, da će on sam pisati čagod za „Hrvatski List". On bi bija zna povidati, kako će se jermaniku goditi, kako onem hlapcu, ki je z mendule pa, pak ćemo viditi ča će reći sada za jermanika, ki muči, kako da ga ni na svitu i stoji u kantunu cito, kako brek, ki je dobija dobar vritnjak. Za sad neka bude dosta. Dajem besidu barba Mati i Franini, neka se i oni oglase, kako su obećali.

Sve Vas lipo pozdravlja

Brace od kapitanata puljskega.

Dopisi iz Istre.

Kanfanar. Prošle je nedelje delio u Kanfanaru presvetli biskup Pederzolli sakramenat sv. potvrde. Krizmanika bilo je oko 500. Pre delenja sv. potvrde misio je biskup i držao propoved. Kratkim govorom potaknuo je ljude na vršenje krščanskih dužnosti. Za nas Kanfanarce je to vanredno znamenit dogodjaj, budući nije već 7 godina bilo berme. Inače i u našem Kanfanaru hara nemila bolest, te zahteva i mnogo nevinih žrtava. Ima slučaja, gde po nekin kućama cela obitelj leži u postelji. Žalimo, što ovaj naš jadni narod mora da trpi i umira sada gde dolazi doba ravnopravnosti sada, gde nam je mir na domaku i kad se ostvaruje Jugoslavija. Još nešto moram spomenuti. Pitalo me više osoba na raznim mestima, opstoji li još nemačka škola u Kanfanaru? Da ne moram više puta istu stvar opetovati javljam ovim putem da su Nemci napustili frontu u Kanfanaru. Jednoga lepoga dana natovarili oni na voz svoja šila i kopita, pa ih nestalo sa obzora, a da niic niko za njima ni suze prolio. Negda bilo, sad se spominjalo.

Iz Pazina. Čitamo u „Edinosti" od prošle subote dopis pod naslovom: „Panama slador", u kojem dopisnik veli, da su dva talijanska trgovca u Pazinu dobila kod poslednje pošiljke više sladora nego u isto doba cela Istra. Dopisnik pozivlje na pomoć naše zastupnike u Beču. Mi velimo na ovo samo to: Jugoslavija dolazi!

Dnevne vesti.

Što će biti s aktivnim časnicima posljo ra[ta] „Militärische Rundschau" bavi se u svom po[sled]njem broju s pitanjem, što će biti s aktivnim [čas]nicima posle rata. Ako se izvrši razoružanje, [kako] je to kazao grof Czernin, onda će se ukazati, [da] je broj aktivnih časnika prevelik, te da ih [valja] otpustiti, što bi bilo za egzistenciju (tih [ljudi]) upravo katastrofalno. List veli, da se o tom [pita]nju informirao kod merodavnih krugova, koji izjaviše, da je svaki strah aktivnih časnika bez [te]melja. Ako se i bude posle vojne morao ogran[ičiti] broj časnika, ne će se to ništa doticati njih[ove] egsistencija, pošto i onako imade vrlo malo ak[tiv]nih časnika u vojsci.

Prosveta.

Zabavna biblioteka. Pod imenom Tri [...] Don Juanve izašla je 113—114. knjiga ove bi[bli]oteke. Roman je to jednog opernog [...]vača madžarskog pripovedača Ljudevita Bir[...] U mondainskom svetu flirta slavne bučne orgije komislenost ženska i muško donjuanstvo. A ta[j] svet u ovom delu tako živo prikazan, te već tovo otima čitaocu nadu, da će se iz toga n[...] izvesti lepa, plemenita i odgojna misao. No p[isac] zalazi baš na protivnu stranu, pokazujući nam, [kako] se donjuanstvo ruši u prah pred pravom žen[om], koja nosi u sebi jamstvo čistoće i poštenja. I [...] pripovest prikazuje nam se kao triumf idealn[ih] dobrih žena, koje u beskrajnim povorkama pro[laze] kraj nas — neopažene. Muškarac prigiba gl[avu] pred svetinjom pravoga Ženstva. — Iza ov[og] romana dodana je još najlepša novela istoga pi[sca] „Žena spasiteljica" (Mulier salvatrix), koja je p[...]žeta istom plemenštinom i najčistijom lepotom. Knjizi je cena K 4 (uvezanoj K 5 20) i ne sme [se] skuplje prodavati.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U predplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 tisak 101, Krmpotića.

Godište IV.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 2 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sisanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. račun: 38.7??

U Puli, utorak 22. oktobra 1918. — Broj 11??.

Proglas Jugoslavenskog Narodnog veća.

Zagreb, 19. oktobra 1918.

Danas je dovršena konferencija Narodnog veća, pa je izdana slědeća objava:

Narodno veće SHS. objavljuje iz svoje sednice držane 17., 18. i 19. oktobra o. g. narodu SHS., da od ovog časa opunomoćeno od svih narodnih stranaka i grupa preuzima u svoje ruke vodjenje narodne politike. Od sada neće u općim narodnim pitanjima nijedna stranka, ni grupa, ni parlamentarna skupina više voditi nikakve posebne politike ni zasebno stupiti u pregovore sa faktorima izvan naroda, nego će u svim tim pitanjima u buduće jedini predstavnik i odlučni činilac biti Narodno veće.

Narodno veće, vodjeno velikim idejama narodnog samoodredjenja i demokracije, koje su već pre rata prožimale celi naš narod, a koje su razvojem rata došle do pobede u medjunarodnoj politici, postavlja za rešenje narodnog našeg pitanja ove temeljne zahteve:

1. Tražimo ujedinenje celokupnog našeg naroda SHS. na čitavom njegovom etnografskom teritoriju, bez obzira na koje pokrajinske i državne granice u kojima danas živi, u jednu jedinstvenu suverenu državu, uredjenu na načelima političko-ekonomske demokracije, što u sebi sadržava pitanje svih socijalnih i ekonomskih nepravda i nejednakosti.

2. Tražimo da na budućoj mirovnoj medjunarodnoj konferenciji bude naš narod jedinstveno zastupan po svojim naročitim izaslanicima.

3. Prema tome otklanja Narodno veće osnovu rešenja našega pitanja sadržanog u austrijskom carskom manifestu od 16. o. m., a isto tako i svaki budući predlog, koji bi išao za tim, da se naše narodno pitanje reši delomično i da mu se oduzme njegov medjunarodni značaj.

4. Narodno veće drži, da će se jedino ostvarenjem ovih zahteva i načela zajamčiti trajni mir medju narodima, udruženim u slobodnim državama, a time omogućiti savez naroda i opće razoružanje.

5. Narodno veće izjavljuje, da će se prema općim načelima demokracije svim narodnim manjinama u državi SHS. osegurati slobodan razvoj, a susednim državama u zaledju osegurati i omogućiti trgovačko-prometni prilaz na more, a da to ne dira u našu teritorijalnu celokupnost i državnu suverenost.

Narodno veće poziva celi naš narod jedne krvi i jezika, jedne duše i srca, da se za oživotvorenje ovih zahteva i načela založi s onom odanošću i samoprěgorom, koje ovo sudbonosno vreme traži. Okupimo se dakle svi u jedno veliko neslomivo narodno kolo, kojem je pred očima samo veliki ideal narodnog ujedinenja, slobode i nezavisnosti, da se time pokažemo dostojni velikoga vremena u kome živimo i velike zadaće, koju smo na sebe preuzeli.

Za Narodno veće SHS.:
Predsedništvo:
Dr. Ante Korošec, dr. Ante Pavelić, Svetozar Pribičević.

Nadalje prihvatilo je Narodno veće slědeće predloge:

1. Glede rada u saborima;
2. Da se dobave propisane putnice za Švicarsku članovima središnjeg odbora;
3. Da se središnji odbor proglasi u permanenciji; nadalje su odaslani brzojavni pozdravi na Narodno veće Čehoslovaka i Poljaka.

Odgovor nemačke vlade na Wilsonovu notu.

Berlin, 21. (D. u.) Wolffov ured javlja: Nemački odgovor na amerikansku notu od 14. oktobra kaže:

Prihvaćajući predlog, da se zaposednuta područja imaju isprazniti, proizašla je nemačka vlada sa stanovišta, da se uredjenje tog ispražnjenja i uveta primirja mora prepustiti sudu vojničkih savetnika i da se obostrani odnošaj sila na frontama mora uzeti kao osnovka za utačenja koja će taj razmer osigurati i zajamčiti. Nemačka vlada prepušta Wilsonu, da odabere priliku za uredjenje pojedinosti, te se uzdaje, da predsednik Udruženih Država neće odobriti nikakav zahtev, što se ne da složiti sa poštenjem nemačkog naroda i sa sklopljenjem mira pravednosti.

Nemačka vlada prosveduje proti spočitku nezakonitih i nečovečjih čina na bojnom polju, koji se podiže proti nemačkim kopnenim i pomorskim bojnim silama dakle takodjer proti nemačkom narodu. Razaranja biće uvek nužna, da se zaštiti uzmak, a u toliko su i po medjunarodnom pravu dopuštena. Nemačka je vlada dala najstrože upute, neka se štedi zasebnu vlasti i neka se po mogućnosti vodi brigu za pučanstvo. Ode će ipak doći do izgreda, biće krivci kažnjeni. Nemačka vlada poriče takodjer, da je mornarica, potapljajući parobrode, hotimice uništavala čamce za spašavanje sa ljudima, što su u njima bili. Nemačka vlada predlaže, neka se u svim točkama objasni stvar pomoću neutralnih komisija. Da se spreči sve, što bi moglo otešćavati mirovno poduzeće, izdane su na poticaj nemačke vlade svim zapovednicima podmornica zapovedi, koje isključuju torpedovanje putničkih parobroda; iz tehničkih se razloga ne može medjutim preuzeti jamstvo, da će ova zapoved stići svaku podmornicu, ploveću na moru, pred njezinim povratkom.

Kao osnovni uvet za mir označuje predsednik, neka se odstrani svaka vlast, što se osniva na silu, koju ne možeš nadziravati te može po miloj volji da ruši mir na svetu. Na to odgovara nemačka vlada: U nemačkoj državi nije imalo narodno zastupstvo do sada utecaj na sastav vlada. Ustav nije kod odluka o miru i ratu previdja sudelovanje narodnih zastupnika. U tim je prilikama nastao temeljni preobrat. Nova je vlada sastavljena u potpunom sporazumu sa rajhstagom, koji je proizašao iz jednakog, tajnog i direktnog izbornog prava. Vodje velikih stranaka medju njezinim su članovima. I u buduće neće nijednoj vladi biti moguće, da nastupi i vodi službu, a da nema poverenja većine rajhstaga. Odgovornost državnog kancelara prema narodnom zastupstvu bila je izgradjena i osigurana. Prvi je čin nove vlade bio, da je predložila rajhstagu zakon, kojim se ustav menja u smislu, da je za odluku o miru i ratu potrebno odobrenje narodnog zastupstva. Jamstvo za trajnost novog sistema ne osniva se samo na zakonu već takodjer na nepokolebivoj volji nemačkog naroda, koji u svojoj velikoj većini stoji za ovim reformama te traži njihovo energičko izvešenje. Na pitanje predsednika, s kim imadu posla on i vlade, združene proti Nemačkoj, može se dakle jasno i nedvoumno odgovoriti, da ponuda mira i primirja proizlazi od jedne vlade, koja je slobodna od svake samovolje i neodgovornog utecaja i koja je poduprta odobrenjem ogromne većine nemačkog naroda.

Berlin, 20. oktobra 1918.

Dr. Solf, državni tajnik vanjskog preds.

Wilsonov odgovor.

Osvrt na notu Udruženih država austro-ugarskoj vladi.

Iz Washingtona se bilo javilo, da predsednik Wilson ne će odgovoriti na notu austro-ugarske vlade, dok mu ne stigne konačni odgovor nemačke vlade na njegovu notu, u kojoj odlučno zahteva, dapače u kojoj diktira, da se ponizi ili uništi ona sila, koja je dosad samovoljno i hirovito uznemirivala svetski mir. Jedni misle, da američka nota razumeva pod tom samovoljnom silom samog nemačkog cara Wilhelma II., dok drugi opet vele, da znači sila pruski militarizam, koji je ugrožavao mir. U noti se reklo jošte, da je ta sila vladala dosad nemačkim narodom, a mi znamo da je sudbinom nemačkega naroda upravljao pred ratom i za vreme rata, dapače i dopred mesec dana i car Vilim i nemački generali — dakle i pruski militarizam.

Zato se u Washingtonu i čekalo na taj odgovor iz Berlina, koji imada da odluči, hoće se nastaviti izmenjivanje misli — ili je to izmenjivanje suvišno, kad se još uvek bore „dva nazora sveta“ — pa neka odluči oružje. Čekalo se, pa da se onda definitivno odgovori i nemačkoj i austro-ugarskoj vladi.

No ne znamo kako, ni zašto, a to je i stvar sporedna značenju, odaslan je odgovor Austro-Ugarskoj još pre, nego li je mogao stići odgovor iz Nemačke. Postoji i ta kombinacija, da su u Beču imali već pre — kako se nagadjalo — odgovor Wilsonov u rukama, pa su za to samo čekali dok izvrše koje predpripravе, da dodjam odgovora ublaže. Brzojav iz Washingtona bio bi prema tomu izmišljen.

Nu, bilo kako bilo, Wilsonov odgovor imademo tu i sigurni smo, da taj odgovor u Beču izmislili nisu. Možemo zato da i o njemu i o njegovom značenju kažemo koju.

Wilson, predsednik amerikanske Unije, nije niti princ, niti grof, niti barun. To je učenjak, profesor, neki mu vele: najveći čovek sveta, dok mu drugi daju druge značajke: najplemenitiji, najbolji, najpravedniji. Mi o njemu možemo reći, da je otvoren, iskren i nedvoličan; da ne napada iza ledja, da ne misli prevariti, da nije frazer; što govori i što svetu navešta, o tomu je uveren, da je dobro, pravo i svetu korisno.

Njegova je značajka: n i k a k v o c i n c a r e n j e. To se opazilo u onom jedrom, skoro oštrom tonu, u kom je bila napisana nota nemačkoj vladi, to se opaža i u Wilsonovom odgovoru na austro-ugarsku ponudu za primirje: u njoj nema a ma nijedne reči previše — ali niti jedne jedine reči ne manjka.

Budući da nam je nota stigla jučer ujutro, bili smo prisiljeni da izdademo za čitatelje u Puli jučer drugo izdanje lista. Pošto pak naši vanjski predplatnici tog izdanja primili nisu, to ćemo ovde navesti one najvažnije izreke iz Wilsonovog odgovora austro-ugarskoj vladi. Wilson veli, da se od onda, kad je on dne 8. januara izrekao svoju poslanicu, mnogo toga promenilo. Onda je bio rekao o austro-ugarskim narodnostima ovo: „Narodima Austro-Ugarske, čije mesto želimo videti zaštićeno i obezbedjeno medju narodima, mora se podeliti najslobodnija mogućnost samoupravnog razvoja“. Wilson, pozivljujući se na tu svoju izreku od 8. januara, veli da se ima sada računati s drugim odnošajima nego li onda. U samoj noti govori: „Otkako je ova izreka bila napisana i izrečena pred kongresom Udruženih država, priznala je vlada Udruženih država, da postoji ratno stanje izmedju Čehoslovaka i nemačke, kaošto i austro-ugarske države i da je českoslovačko Narodno veće „de facto“ ratujuća vlast, koja imade da vodi vojničke i političke poslove Čehoslovaka“.

Predsednik Wilson ne priznaje prema tomu, da bi današnji državnici austro-ugarske monarhije zastupali na mirovnim pregovorima i austro-ugarske narode. On računa s postojećim već prilikama, u tom pogledu ne će da se pogadja, te ostaje pri svome; da će zastupnici českoslovačkog naroda doći na mirovnu konferenciju kao neprijateljska stranka nemačke i austro-ugarske vlade.

Nu druga rečenica Wilsonovog odgovora mnogo je za nas važnija, jer se odnosi na J u g o s l a v e n e. Veli: O n a (t. j. vlada Udruženih država) p r i z n a l a j e t a k o d j e r u n a j š i r e m s m i s l u p r a v e d n o s t n a c i j o n a l n i h t e ž n j a J u g o s l a v e n a z a s l o b o d o m, te predsednik zato nije više u stanju, da prizna samoupravu ovih naroda kao osnovku za mir, već je prisiljen, da ustraje na tome, da sude ovi narodi, a ne on, o tome, kakva će akcija sa strane austro-ugarske vlade udovoljiti aspiracijama i shvaćanju naroda o njihovim pravima i njihovom odredjenju, kao članova obitelji naroda“.

To su glavne a jedine misli u odgovoru predsednika Wilsona. Zapravo nema u njima ništa, što već ne bi bilo kao samorazumljevo proizlazilo iz dosadašnjih točaka Wilsonova programa. Ko je očekivao kakav drugi odgovor, bio je prevaren, pa bio to ministar Burian ili kogod drugi.

Predsednik Wilson — ne zaboravimo — ne samo učenjak, profesor, već predsednik velike, bogate i [illegible] Unije, čovek, koji raspolaže već s velikim i [illegible] vojskama i neiscrpivim izvorima hrane i svakog materijala, daje narodima Austro-Ugarske pravo, da sami odredjuju, da li su zadovoljni s onim, što im austro-ugarska vlada nudja: bila to „federalizacija“, u obliku „carskog manifesta“, bilo štogod drugo.

Razume se, da austro-ugarski državnici, bio to grof Burian, bio grof Tisza — oni su si svi slični — ne će se zadovoljiti tim Wilsonovim odgovorom. Oni svi hoće da se pogadjaju; da mnogo raspravljaju, pa bilo i ni o čemu, i da što više drugoga prevare a sami za svoju kastu što više privilegija izvuku. Oni se ne mogu preko noći promeniti.

Nu vreme ide, dogadjaji lete, pa gore njima ne uklone li se za vremena s puta. —

* **Wilsonova nota monarhiji.** Kraljevski švedski poslanik predao je danas, 21. oktobra, austro-ugarskoj vladi Wilsonovu notu, koja se podudara sa priopćenim tekstom. Samo u drugom odseku mora stajati mesto „kompetencija“ „držanje“.

* **Pobeda Čeho-slovaka u Rusiji.** C. i kr. dopisni ured donosi prema Reuterovom uredu iz Shanghai, 20. oktobra: U Uralu bilo je 8000 boljševika, koji su napredovali prema Jekaterinogorodu, teško poraženo proterano od Čeho-slovaka, proturevolucijonaraca i srpskih bojnih sila. 1000 boljševika bilo je ubijeno, 3 oklopljena vlaka, 11 lokomotiva i 60 strojnih pušaka zaplenjeno.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 21. (D. u.) Službeno se saopćuje: Na talijanskom bojištu nema većih bojnih dogadjaja. Na obim stranama južne Morave bili su suzbijeni srpski pojedinački napadaji. U pogorju zapadno od Zaječara osetio se jače srpski pritisak. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 21. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Vojna skupina naslednika prestolja Ruprehta: U Flandriji žeštoko se borilo oko odseka Lysa izmedju Ursela i Kortryka. Neprijatelja, koji je prolazno bio prodro u Severen, bacili smo opet natrag u protunasrtaju. Na obim stranama Deinze utvrdio se neprijatelj na zapadnoj obali Lysa. Delovi, koji su južno od grada prodrli preko reke, bili su najvećim delom zarobljeni. Jedno je gnezdo Francuza zaostalo na istočnoj obali. Istočno od Kortryka nasrnuo je neprijatelj preko Deerlyka i Sweveghema. Na visočinama zapadno i jugozapadno od Vichte zaustavili smo njegove napadaje. Severno od Schelde suzbili smo neprijatelja pred našim crtama. Severno od Fournaia dopro je neprijatelj do Schelde. Južno od Fournaia stojimo s njim na crti St. Amand—istočno od Denaina i na visočinama istočno i severoistočno od Haspresa u bojnom dodiru. Na obim stranama Solesmesa i Le-Cateau navalo je Englez jučer protegnuvši svoje dne 17. i 18. o. m. izmedju Le-Cateau i Oise povedene navale s veoma jakim silama. Izmedju Sommaingi Vertain zaustavili su se njegovi napadaji na visočinama zapadno od nizine Harpiese u našem obrambenom delovanju. Na obim stranama Sommaina zaustavili smo preko naših prvih crta pediručeg neprijatelja na visočinama istočno i jugoistočno od grada. Rovervies i Amerville bili su izgubljeni i u protunasrtaju opet osvojeni. Na obim stranama Le-Cateau naše smo položaje nakon tvrdokornih bojeva, punih premene, uopće održali. Brandenburška 44. pričuvna divizija pod vodstvom generalmajora Haasa osobito pokazala valjanom. S velikim sredstvima poduzete navale neprijateljeve time su se na celoj fronti, širokoj 20 kilometara osim mesno ograničenih dobitaka na prostoru, izjalovile na tvrdokornosti naše pešadije, koja je bila delatno poduprta od topništva. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Severno od Serre bili su suzbijeni ponovni napadaji neprijateljevi: Na obim stranama ceste Laon-Marle očistili smo u protunapadaju delove naših crta, što su bili ostali u neprijateljskim rukama i odbili smo jake protunapadaje. I zapadno od Aisne zauzeli su opet istočnopruski bataljuni i u zadnjim bojevima osobito iskazana pričuvna pukovnija pešadije br. 231. u protunapadaju svoje položaje i odbili neprijateljske protunapadaje. Istočno od Vouziersa pokušao je neprijatelj da proširi, nastavivši svoje napadaje svoje dne 19. o. m. postignute mesne uspehe. Osobito su izjalovili u protunapadaju pukovnije pešadije br. 411 i o tvrdokornoj obrani 7. satnije bavarske pukovnije pešadije br. 24. Vojna skupina pl. Gallwitzova: Istočno od Bantheville bili su suzbijeni pojedinački napadaji Amerikanaca. U ostalom ostala je bojna delatnost na obim stranama Moze u umerenim granicama. — Jugoistočno bojište: Na Moravi suzbili smo ponovne pojedinačke napadaje Srba. — Ludendorff.

Nemačka protunavala kod Vouziersa.

Berlin, 21. (D. u.) Večernji izveštaj javlja: Neprijatelj se na bojnoj fronti ograničio na delomične navale, koje smo suzbili. Naša protunavala proti uzvisinama, koje je neprijatelj zaposeo na istočnom bregu Aisne na obim stranama Vouziersa, napreduje dobro.

Rat.

Engleski izveštaj od 19. oktobra: Naše su čete sinoć dalje napredovale. Severoistočno od Bohaina zauzele su mesto Mazighien i doprinele k zauzeću Bauela. Severno od kanala Sensee potrajalo je naše napredovanje. Mi smo preterali neprijateljsku zalaznicu kod Auberchicourta. Dalje severno prekoračile su naše čete reku Marsch (Marke?). Izmedju Sainghina i Cherenga približuju se tom mestu.

•

Engleski izveštaj od 19. oktobra poslepodne: Kroz noć nastavile su čete prve armije svoje pobedonosno napredovanje. Uskolebale su posvema neprijatelja, koji je pokušao da se na zapadnoj obali Oise suzdrži uz svaku cenu. U sadašnjem trenutku doprli su Francuzi na kanal, od šume Audigny do severno od Hauteville. Hannapes i Boval nalaze se u našim rukama isto tako i ponajvećim delom mesta. Tečajem bitke učinili su Francuzi od 17. X. u tom kraju preko 3000 zarobljenika, zaplenili 20 topova, znatan broj strojnih pušaka, znatni ratni materijal, medju kojim se nalazi potpuni vlak municije. Na fronti Aisne očistili su Francuzi kraj uključivo područje izmedju kanala Aisne i zapadno Attigny od neprijatelja. Zauzeli su Oly i učinili pri tom zarobljenika.

•

Amerikanski izveštaj (od ?). Zapadno od Meze u šumi Loges teški bojevi pešadije. Na ostalim mestima severno od Verduna teški bojevi topništva i strojnih pušaka. Amerikanci, koji se severno od Wassigny bore zajedno s Englezima, doprli su do kanala Sambre-Oise. Jučer je u 25 bojeva oboreno 17 neprijateljskih aeroplana.

•

Srpski izveštaj (od ?). Mi smo unišli u Aleksandrovac. Francusko je konjaništvo sa srpskom pešadijom unišlo u Knjaževac i Kraljevo.

Proglas češko-slovačkog Narodnog odbora.

Praga, 20. (D. u) O sednici „Narodnog vybora“ (Narodnog odbora), koja se jučer obdržavala, bio je izdan komunikej, koji naglašuje, da je češko pitanje prestalo da bude pitanjem unutrašnjeg uredjenja Austro-Ugarske; postalo je medjunarodnim pitanjem te će biti zajednički sa svetskim pitanjima rešavano. Ne može da bude rešeno takodjer bez pristajanja i sporazumka s onim internacijonalnim delom naroda, koji se nalazi izvan čeških granica; nema nikakvog drugog rešenja češkog pitanja osim apsolutne državne samostalnosti češko-slovačke domovine. Narodny vybor odlučno protestuje, da se sa madžarske strane pripoveda svetu, da ne će naša slovačka braća, koja su nerazdeliva grana naroda tvoriti nacijonalnu i državnu celinu s tim narodom. Slovačka braća znadu najbolje, što znače od Madžara obećane im slobode, jer osećaju na svom vlastitom telu, kako izgledaju madžarsko-nacijonalni zakoni u madžarskoj državnoj praksi. Slovaci znadu, da će biti najveća radost češkoga naroda, kad budu slali braći sve što trebaju za razvitak, budući da su osvedočeni, da je bratsko ujedinjenje u zajedničkoj državi najbolje jamstvo za novu jezičnu, gospodarsku i kulturnu budućnost vaseloga češko-slovačkoga naroda. Češko-slovački narod može imati pouzdanje, da će Narodny vybor, koji je danas jedini reprezentant vaseloga češko-slovačkoga naroda i svih njegovih stranaka, učiniti sve, da se postigne najviši cilj, sretna budućnost slobodnog češko-slovačkog naroda. „Cesky Svaz“ odobrava jednoglasno plenarnu sednicu i proglas „Narodnog vybora“.

* **Pomilovanje Belgijanaca.** Belgijski generalni je guverner pomilovao Belgijance, osudjene od vojničkih oblasti u Belgiji. I oni Belgijanci, koji su u tamnicama u Nemačkoj, biće doskora pomilovani.

* **Ministarska većanja u Beču.** Iz Beča se j lja 21. oktobra: Listovi javljaju: U 9 sati pre p dne započela je u ministarstvu izvanjskih pos zajednička ministarska konferencija, kojoj su p sustvovali članovi zajedničke vlade, te austrijsk ugarski ministar predsednik. — „Ungarische Pos javlja: Ministar predsednik Wekerle stigao je noć u Beč i konferirao dugo s ministrom izvan skih posala grofom Burianom. Danas pre pod otputio se ministar predsednik u izvanjski ure gde je prisustvovao zajedničkoj konferenci, koj su prisustvovali članovi zajedničke vlade i o ministra predsednika.

* **Železnička nesreća.** Brzovlak, što je otiša uvečer 20. oktobra iz Beča, srazio se kod Kapfe berga sa teretnim vlakom. Medju putnicima ima mnogo žrtava. Do sada nabrojilo se 15 mrtvih 50 ozledjenih. Medju mrtvima jest ravnatelj južn železnice Grundner. Njegova je supruga bila smrtn ranjena.

* **Austrijski Nemci za pripojenje k Nemačke** Nemački Volksrat za srednju Stajersku upravio na nemačke zastupnike odluku, u kojoj govori, ka ko je carskim manifestom bilo dano posvemašnj pravo samoodredjenja austrijskim narodima. Sla venski narodi otklanjaju predlog o saveznoj držav Poljacima je Austrije u manifestu priznato prav da se zajedno s Poljacima Rusije i Nemačke ujedi ne u slobodnu državu. Nemci u Austriji imaju pre ma tomu takodjer pravo, da oni sami odluče svojoj sudbini prema vani i prema unutra. Nemo guće je da austrijski Nemci pristanu na predlog saveznoj državi. Njima se mora priznati kao i o stalim austrijskim narodima isto pravo. Srednještajerski Volksrat upravlja za to na nemačke zastupnike zahtev, da na narodnoj skupštini i putem nj na mirovnim pregovorima zastupaju sa nepokole bivom ozbiljnošću i naglašivanjem pripojenje svi nemačkih delova Austrije k nemačkoj državi.

* **Razlozi za taktiku antante.** „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Züricha: „Stampa“ saopćuje u ne kom rimskom pismu, zašto sporazum pokušav odložiti prihvat primirja. Misli naime, da Austro-Ugarska stoji neposredno pred svojim raspadom a Nemačka da će isto tako biti doskora prisiljena da se predade na milost i nemilost i prihvati sv uvete.

* **Odstup cara Vilima?** Iz Berlina se javlja: Dne 17. o. m. obdržavala je vlada neprekinute sednice. U noći sastalo se krunsko veće, kojemu su prisustvovali takodjer Hindenburg i Ludendorff. Kod većanja vlade došao je u pretres takodjer odstup cara Vilima. Nu odluku nije još pala.

* **Wilson proti austro-nemačkom savezu.** Iz Berna se saopćuje: „Temps“ hoće da znade, da Wilson ne će da pregovara zajednički s Nemačkom i Austro-Ugarskom. Glavni cilj četvornog sporazuma da je uništenje nemačko-austrijskog saveza.

Domaće vesti.

Brašno aprov. komisije. Aprov. komisija saopćuje, da se oni, koji nisu još iz bilo kojeg uzpodigli za vreme do opredeljenog roka t. j. do prošle subote pripadajuća im 2 kilograma brašna, da to učine danas utorak, jer im inače preti pogibelj, da će spomenutu količinu brašna uopće izgubiti.

Juha za bolesne. Bolesnici, koje hoće da dobivaju juhu, koju će aprovizacijona komisija dnevno deliti, umoljavaju se, da se pravodobno dadu prijaviti kod aprovizacijone komisije, da tako aprovizacijonoj komisiji omoguće da ustanovi, koji sada imadu pravo na dobivanje juhe. Prijava se obavlja jedan dan za drugi, te je u interesu bolesnika, da si bezodvlačnom prijavom osiguraju svoj deo juhe.

Shrvani teškim bolom, saopćuju potpisani svoj rodbini, prijateljima i znancima prežalosnu vest, da je njihova duboko ljubljena supruga, odnosno majka, punica, kćerka i sestra gospodja

Gertruda Počivalnik

jučer, u 5 sati posle podne nakon kratke i teške bolesti, providjena svetootajstvima umirućih, u 47. godini života blago usnula u Gospodinu.

Zemaljski ostanci mile pokojnice biće prenešeni iz kapelice na groblju na civilno groblje k večnom počinku, što će biti naknadno saopćeno.

Pula, dne 22. oktobra 1918.

Duboko ražalošćene obitelji:
M. Počivalnik, Watzl, Lenčar, Kos i Jelen.

Javna zahvala.

Svim plemenitim osobama, koje su nam prigodom smrti i pogreba našega neprežaljenoga supruga, oca, odnosno zeta i šurjaka

Budislava Terzić

budi na koji način iskazali svoju sućut, izražujemo ovim putem našu najiskreniju zahvalu.

Osobitu hvalu izražujemo pako njegovim predpostavljenima i kameradima, kao takodjer gospodji Ljudeviti Zorzet te obitelji Brmbolić za njihovu nam iskazanu požrtvovnost.

Pula, dne 22. oktobra 1918.

Obitelji: Terzić, Tamburin, Fadljević.

Podupirajte našu Družbu!

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro

Vlasnik i izdavač dr. Lovre SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 23. oktobra 1918. Broj 1181.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Talijansko bojište: Jučer u ranim jutarnjim satovima uspelo je neprijatelju da u području Monte Sisemol prodre u naše opkope. Bio je suzbijen protunavalom. Daljnji su se napadaji pokušaji skršili u našoj paljbi. U kotlini Alone osujetili smo talijanske izvidničke pokušaje. — Balkansko bojište: Na Moravi suzbili smo navale. Jedno je poduzeće nemačkih četa dovelo ih u neprijateljske položaje. Kod Zaječara uzmogao si neprijatelj steći ozemlja. U Albaniji došlo je na reci Mati do bojeva zalaznica. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: Na Lys i na Seldi pešački bojevi. Više puta kušao je neprijatelj sa manjim i jačim odeljenjima, da prekorači reke. Severoistočno od Kortryka prodro je sa oklopljenim vozovima jugoistočno od Kortryka s jakim silama proti našim linijama. Bio je svuda uz gubitke suzbijen. Podnarednik Müller od 9 baterije poljsko topovske pukovnije broj 221 uništio je kod toga 6 oklopljenih vozova neprijatelja. Englezi su zaposeli od nas pošteđene zvonike St. Amanda sa strojnim puškama. Na obim stranama Solesmesa i Le-Cateau nije neprijatelj obnovio svojih navala. U noćnim delomičnim bojevima ostao je dvorac Amerval u njegovim rukama. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Francuske navale, koje su u jutro planule severno od Serre, a poslepodne na širokoj fronti izmedju Oise i Serre, bile su suzbijene. Severoistočno od Mesbrekourta izvele su šleske pukovnije uspele protunavale. Na uzvisinama Aisne istočno od Vouziersa trajahu žestoki bojevi. Virtemberške pukovnije, u zajednici sa bavarskim i pruskim bataljunima, preotele su opet neprijatelju uspelim protunavalama uzvisine istočno od Vandya, izmedju Ballay i Chestres i severno od Ballaise te ih održale proti jakim protunavalama neprijatelja. Istočno od Olizya skršiše se delomične navale neprijatelja. — Vojna skupina von Gallwitz: Posle žestoke topovske priprem napao je Amerikanac severno od Sommeraine i na širokoj fronti na obim stranama Banthevillea. U paljbi i u protunavali skršiše se navale neprijatelja. Amerikanac je pretrpio u prvom redu u paljbi naših strojnih pušaka i naših pešačkih topova visoke gubitke. — Iz jedne skupine letala, koja je napadala mesta u dolini Lahn, sastrelismo 4 aparata. Poručnik je Veltiens polučio svoju 35. zračnu pobedu. — Jugoistočno bojište: Severoistočno od Kruševca i na Bukovlću skršiše se neprijateljske navale. Uspešna vlastita poduzeća kod Irubareva, južno od Morave. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 20. oktobra u večer: Unatoč nepovoljnom vremenu prešírili smo naše položaje izmedju Oise i Serre. Istočno od Verneuila prekoračili smo potok Chentrud te smo se ustalili zapadno Grandloupa. Unatoč žestokim protunavalama održali smo čitavo stečeno područje. Istočno od Vouziersa stigli smo do rubova sela Terron te smo uznapredovali kod Landevesa i Falaisea. Zaplenili smo 20 topova.

•

Engleski izveštaj od 19. oktobra u večer (Zakasnio): Jutros nastavile su engleske i amerikanske bojne sile zajedno s Francuzima svoje napredovanje izmedju Oise i Le-Cateau. Naše su čete doprle do zapadnog brega kanala Sambre—Oise a severno od Oisy dočepale su se uzvisinskog područja zapadno od Chattillona. U bojevima zadnih triju dana prevališe čete 4 armije pod zapovedništvom generala Rawlinsona put od 6 do 8 milja (9 do 12 km) u teškom području, koje je neprijatelj žilavo branio. Izakako bejahu poterale neprijatelja tečajem prvog dana iz jakih položaja na desnom bregu Selle pročistile su uspešno čitavi predeo zapadno od reke, osvojile tečajem pre podna mnogo sela i dopremile preko 5000 zarobljenika i strojnih pušaka. Severno od ceste Bavai—Cambrai počeo je neprijatelj, da se povlači. Naše su čete osvojile Saulzoir te su unišle u Donain, stignuvši do sela Escaudin i Sonin. Na levom boku ovih četa izvele su čete 8 divizije tečajem zadnjih deset dana dugo vremena na širokoj fronti neprestan pritisak na neprijatelja, smetale su njegovom uzmaku energičkim napredovanjem. Tečajem svog napredovanja za 18 milja dopremile su više stotina zarobljenika. Grad Douai i mnoga su sela bila osvojena. Dalje na sever nastavile su naše čete trajno svoje napredovanje te su dostigle liniju Orchies—Cobrieux—Bourghelles—Tempjeuve, jugoistično od Roubaix—Nechin.

•

Engleski izveštaj od 20. oktobra u večer: Jutros rano poduzetom navalom uspelo je engleskim četama, da si iznude prelaz preko reke Selle izmedju Cateau i Denaina. Izakako su osvojile više mesta te izbacile neprijatelja iz grada Solesmes, utrle su si naše čete put do uzvisina na istočnom bregu reke, te ih zaposele. Sada drže uzvisine, koje vladaju dolinom Harpiese. Odlučan se otpor morao svladati u okolici Solesmesa i kod sela St. Python. Više je navala bilo suzbijeno. Rezultat je ovih poduzeća, izvedenih u jakoj kiši, da smo dopremili preko 2000 zarobljenika i nekoliko topova. Dalje na sever stoje naše čete dve milje pred Tournaiom u kontaktu s neprijateljem na općoj liniji šuma Denain—Clusettes—Mouckain—Harquin.

•

Amerikanski izveštaj od 20. oktobra: Zapadno od Moze nastavili smo pritisak na neprijatelja. Teška topovska i strojnopuščana paljba na čitavoj fronti. Severno od Verduna ustanovili smo tečajem zadnje sedmice trajno rastući broj novih nemačkih divizija, koje sakuplja ovde neprijatelj s ostale fronte, da bi se odupro te time zasigurao vojsci uzmak, koji je ugrožen napadajima sa zapada i juga.

•

Belgijski izveštaj od 20. oktobra: Nastavili smo progon neprijatelja te potisnuli natrag njegove zalaznice. Konjica je mnogo puta pucala sa strojnim puškama. Dopremili smo zarobljenika i topova. Oslobodili smo brojna sela južno od nizozemske granice te smo predrli 20 kilometara istočno od Brüggea. Prekoračili smo liniju Mesvekerke—Naldeghem—Ursel—Feltre. Učinili smo znatan plen uključivo mnogo obalnih topova, medju kojima i neoštećeni dalekometni top, što je pucao na Dünkirchen.

•

Izveštaj istočne armije od 18. oktobra: 17. i 18. oktobra postigle su savezničke armije nove uspehe. Na desnom su krilu francuske i srpske čete zaposele klanac Vovš (?), severno od Aleksinca. Zapadno od Kruševa dostigle su njihove prednje čete Trstenik, na južnom bregu Morave. Severno od Novog Pazara uzmiče neprijatelj progonjen od naših četa na Kraljevo.

Iz austrijske zastupničke kuće.

Barun Husarek o carskom manifestu.

Beč, 22. (D. u.) Nakon što se predsednik nagovorom setio umrlog zastupnika Graflingera, čita se dopis ministra predsednika, u kom se saopćuje, da je ministar vanjskih posala notom od 9. o. m. ponukao, neka se od parlamenta stvori odsek, koji bi imao ostati u trajnom saobraćaju sa općenicima, poslanim na mirovne pregovore. Odsek bi provadjao one iste funkcije, koje i glavni odsek nemačkog rajhstaga. Ministar predsednik moli za saopćenje, bi li zastupnička kuća bila sklona preuzeti izbor odseka u smislu te pobude. U tom bi se slučaju preporučio izbor odseka od 26 članova, koji bi se onda imao popuniti odgovarajućim brojem članova iz gospodske kuće. Predsednik izjavlja, da on mora prepustiti strankama, da eventualno postave predlog za stvorenje takovog odseka. Ministar predsednik pl. Husarek podaje na to izjavu, u kojoj pripominje glede Wilsonovog odgovora, kako misli da može o njemu kazati, da ne pruža nikakvog povoda, da se započeta izmena misli smatra prekinutom. Mi ćemo baš nakon brižnog razmotrenja momenata, koji su u depeši sadržani, nastaviti svoju mirovnu akciju i pristupiti da odgovorimo na notu. Ministar predsednik govori onda o carskom manifestu te o njemu veli: Velik i nov je sadržaj tog uzvišenog programa. No ipak nema u njemu ništa, što bi značilo prekinuće sa dosadašnjim razvitkom. Načela, na koja smo se postavili, nisu unešena u nj kao nešto tudje. Mi baš opažamo u našoj povesti njihovo postepeno probijanje. Svaka faza te povesti jest ujedno jedna pripravna etapa njihovog ostvarenja. Jasno je, da previšnji manifest ne može sam sadržavati konstitučni akt, kojim pojedine narodne države stupaju u život. Zakoniti kontinuitet zahteva baš, da novo uredjenje stupi u valjanost zakonitim putem i da bit stvari uvetuje njeno poraštenje iz slobodne samoodluke naroda. Ministar predsednik ističe na to da ima za realizovanje političkih misli dva puta: put nasilja i put ugovora. Jedva će se koji naći, koji će se priznati nasilnikom na području novog uredjenja naših unutrašnjih odnošaja. Sve sili na to, da se stvori organizacija, koja zajamčuje pouzdano miroljubivo mislеće nastojanje za razilaženja u mišljenju i protivštine interesa, koje bi se mogle izmedju različitih država naći. Ministar predsednik naglasuje potrebu, da se narodi medjusobno nagode i da postignu sporazum, koji će odgovarati potrebama zajedničkog života u državi. Jer potreba monarkije nije tečajem vremena izčezla. Što se tiče Narodnih veća, vlada će ih u svakom pogledu podupirati. Sadašnji će upravni uredjaji ostati u kreposti dok se stvore drugi, da se zajamči nesmetani prelaz iz jednog reda u drugi. Ministar predsednik bavi se za tim sa pitanjem prehrane i sa financijskim položajem te zaključuje: Mnogo unutarnjih se oblika Austrije proživelo. Nerazoriva ostane medjutim njezina bitnost, njezino povesno poslanstvo i njezin visoki cilj, da osigura, u njoj udruženim narodima, sretnu budućnost. — Kuća prelazi za tim na raspravljanje interpelacije rumunjskoga zastupnika Isopescul-Grecula o položaju, koji je nastao time, što je Madžarska jednostrano ukinula nagodbu od godine 1867. — Posle te rasprave zaključuje se sednica. Naredna sednica u petak.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Važna izjava grofa Karolyja.

Budimpešta, 22. (D. u.) Predsednik otvara sednicu u 9 sati 40 minuta. Nakon pročitanja uvoda obrazlaže grof Karolyi svoj predlog glede bezodvlačnog raspravljanja o zakonskoj osnovi o ustrojenju samostalne Ugarske. Izjavio je, da se mora sačuvati hladnokrvnost i raditi. Govornik s oštrim rečima udara na vladu i većinu, da je već 10 dana prekrštenih ruku i ne radi ništa. Nagovara vladu, da odmah ostavi svoje mesto i prepusti ga demokratskoj vladi, da se sklopi mir, ugarske pukovnije dovede doma, prekine savez s Nemačkom, zabrani izvoz živeža iz Ugarske i zaključuje: Radite vi, inače ću se ja odlučiti, da to učinim.

*** „Neue freie Presse“ o Wilsonu.** Iz Beča se javlja: Ovdešnji listovi konstatiraju, da za manifest nije dao odobrenje zapravo nijedan zastupnik pojedinih naroda. A „N. f. Presse“ pripominje: „Budući da nije dan nikakav predmet, koji bi mogao obrazložiti objavu carskog manifesta, sve se više uvrežuje nazor, da je odluka objaviti novu nastojeću Austriju nastala iz razloga mirovne politike u svezi s 14 točaka predsednika Wilsona. Ima li naša diplomacija već nikakav pojam o sadržaju note (sada već objavljene, Op. ur.) koju pripravlja Wilson kao svoj odgovor austro-ugarskoj vladi, nije ustanovljeno, no moguće je samo kazati, da je to mnenje u općinstvu silno rašireno. Cinimo unutrašnju politiku pod pritiskom predsednika Wilsona, koji je zapravo naš ministar predsednik“. — Ta opaska bila je u zastupničkim krugovima razlogom k mnogim drugim opaskama, te se reklo, bude li „Neue freie Presse“ neprestano opetovati o Wilsonu, da će ovaj proti njoj podati tužbu radi uvrede časti.

*** Na gospodsku se kuću zaboravlja!** „Abend“ piše: Clanovi gospodske kuće srde se i tuže, da carski manifest o njima uopće šuti, a u Narodna veća pozvani su samo članovi zastupničke kuće. „Abend“ dodaje k tomu Gospoda ne mogu još uvek razumeti, da je njihova doba već posvema prošla, te da bi bilo najbolje, kad bi čim pre bez svake buke nestalo“.

*** Wilson o Alzaciji—Loreni.** Iz Novog-Yorka javlja „Nation“, koji izlazi u Rotterdamu, da je Wilson prilagodio nazorom Wilsonovom u pitanju Alzacije—Lorene, da se to područje mora vratiti Francuskoj.

*** Znak brzog svršetka rata.** U Skodovoj tvornici municije u Plznju ograničen je proizvod, a biće i nekoliko hiljada radnika otpušteno. — Američka vlada opozivlje niz ugovora s neutralnim državama o pošiljanju drvenih baraka. Iz svega se toga sudi, da je svršetak rata blizu.

*** Traženje ministara.** „Hrv. Riječ“ napisala je nedavno, kako u Nemačkoj za kancelarsko mesto već dugo traže mesiju spasitelja, koji bi popravio sva ona zla, koja su dosadašnji kancelari i neodgovorni činitelji počinili. No naći tog novog mesiju, koji bi preuzo na sebe grehe starih, nije laki posao. U Austro-Ugarskoj na isti način traže ministre, koji bi državni voz izvukli iz blata, kamo su ga kroz stoleća turali stariji ministri. Pod naslovom: Nije moguće naći nikakvih ministara piše „Arbeiter Zeitung“: Ministarska kriza rešava se sada lako: nije moguće naći nove ministre i tako ostaju stari. Barun Husarek ne može odstupiti, jer mu se ne može naći naslednika a demisija Wekerlova nije bila prihvaćena, je su se Wlassicz i Navay i konačno i grof Apponiyi odrekli. Pozvao je dakle car ministra predsednika Wekerla, koji je upravo boravio u Beču i saopćio mu, da ne prihvaća demisije kabineta „jer imade u nj potpuno pouzdanje“.

*** Demokratska unija Srednje Evrope.** Francuski listovi javljaju iz Washingtona, da su narodi centralne Evrope odlučili ustanoviti demokratsku Uniju srednje Evrope u zaštitu svojih interesa. Svrha tog saveza jest ostvarenje federacije država Evrope od Istočnoga mora, do Crnoga i Jadranskoga mora, da se Nemačkoj za uveke zatvori put na istok. U toj su federaciji zastupani Rumunji, Jugoslaveni, Poljaci, Litavci, Čeho-slovaci, Ukrajinci, talijanski iredentiste i Finci. Profesor Masaryk bio je izabran za predsednika.

*** Glasovi čeških listova proti carskom manifestu.** U „Narodnoj Politici“ piše Josef Pekař uvodni članak proti „federalizaciji“ Austriji u smislu carskog manifesta. U članku se veli: Umirili bismo se moguće, iako s teškim srcem s ustrojenjem narodnosnih država te vrste, kad bi princip, na koji se manifest pozivlje, bio proveden sa istom bezobzirnošću svuda, kad bi predlagano rešenje bilo komadom novog svetskog poretka, kad bi dakle morala odstupiti i historička Ugarska, a češka bi država dobila zato Slovačku. No čvrsto se nadamo da uz to ne će pristati mirovna konferenca. — „Venkov“ piše: „Bilo bi zajista pametnije, kad bi

vlada kazala: Ja zapravo za narode ne ću da radim ništa, ja hoću samo spas starog centralizma. Bilo bi to barem iskreno. Ceo svet biće u užasu nad time, kako se u Austriji razume moderno preuredjenje države i kako si predstavljaju samoodredjenje naroda! Česi imaju biti ugnjetavani od centralizma i germanizacije i nadalje, a uz to gube i dobar deo svoje zemlje. Slovaci se imaju i nadalje prepustiti madžarskoj neveri na milost i nemilost. — No — radi čega da se uzrujavamo?!" „Pravo Lidu" u otklonivoj raspravi veli na koncu: „Hoćete li da nas čujete, otvorite najpre tamnu tamnicu, u koju ste bacili narode, ka kojima se obraćate svojim manifestom. U prvom redu moramo si izvojštiti svoje gradjanske sloboštine! Slobodu reči, slobodu štampe, slobodu sakupljanja, slobodu saobraćaja, s celim svetom! A to vredi ne samo za nas, već za sve narode monarhije, dakle i za narode, koji stanuju u ugarskim zemljama. Tako odgovaramo na carski manifest iz svog tamnog zatvora.

* **Srpski činovnici vraćaju se u Srbiju.** „Corriere della sera" javlja: Srpske vladine činovnike, koji stanuju u Italiji, pozvala je srpska vlada, da se pripreve na daljnje zapovedi vlade, jer se približava konac rata.

Nemačka narodna skupština.

21. oktobra sastali su se nemački narodni zastupnici u dvorani doljnjoaustrijskog pokrajinskog sabora, da stvore provizornu narodnu skupštinu, koja bi imala preuzeti vodstvo nemačkog naroda u svoje ruke. Ova provizorna će skupština imati zadaću, da izradi izborni red za konstituantu i to na temelju jednakog, tajnog i ispravnog izbornog prava, da pregovara sa sadašnjom vladom o preuzimanju državne vlasti u svoje ruke i da uredi sa susednim narodima uzajamne odnošaje. Odluka, koja je bila na sastanku prihvaćena, veli, da će se pitanje nemačkog puta do Jadrana urediti pregovaranjem sa susednim narodima. Resolucija bila je jednodušno prihvaćena a sastavio se odbor od 20 članova, koji će izraditi potrebne predloge. Predsednicima nemačke narodne skupštine bili su izabrani: za nemačke nacijonalce Dinghofer, za socijalne demokrate Seitz i za kršćansko-socijalce Fink. Za tim su sledile različite izjave pojedinih nemačkih zastupnika. Socijalni demokrata je Adler izjavio u ime nemačkih socijalnih demokrata, da su spremni suradjivati s ostalim članovima narodne skupštine, a da ne žrtvuju svoja socijalne demokratska načela. On je spreman stvoriti iz Austrije saveznu državu. Za slučaj, da bi se ostali narodi monarhije izrekli proti tome, priključiće se Nemačka Austrija kao savezna država Nemačkoj. Izjava traži, neka se bezodvlačno provede jednako, tajno i ispravno izborno pravo za muževe i žene u općinama i neka se uvede narodna uprava u kotarima, okružjima i zemljama. Želi, da narodna skupština sastavi čim pre narodnu vladu, koja će voditi mirovna pregovaranja i preuzeti upravu Nemačke Austrije te osobito da se probrine za prehranu, pošto Česi zatvaraju dopremu hrane, da provedu svoje nacijonalne ciljeve. Zastupnik barun Pantz izjavlja, da priznaje narodima pravo na ujedinjenje pa i z hrvatom u zemljama ugarske krune. I Nemci traže ujedinjenje cislajtanskih i translajtanskih Nemaca u nemačku državu. Zastupnik kršćanskih socijalaca Schraffl podao je izjavu, koja se bitno podudara sa socijalističkom deklaracijom. Govornik traži na koncu pomoć za južni Tirol. — Zastupnik Ofner pozdravlja postanak nemačke države u Austriji. — Zastupnik nemačke radničke stranke Knirsch otklanja svaku pomisao ujedinjenja Nemačke Austrije sa ostalim slavenskim državama te zahteva bezuvetno pripojenje Nemačke Austrije Nemačkoj. — Zastupnik Steinwender izjavlja u ime Nationalverbanda, da će nemački narod urediti na temelju samoodredjenja odnošaje k nemačkoj državi i ostalim susednim narodima. — Naredna će se sednica sazvati pismenim putem.

Iz slavenskog sveta.

Jugoslaveni i Italija. „Journal de Genéve" piše: Predsednik Jugoslavenskog odbora izvan granica monarhije dr. Trumbić zaustavio se putem u Pariz u Zenevi. Došao je iz Rima a odlazi u Pariz, gde će prisustvovati kongresu „Naroda Srednje Evrope", saveznika sporazuma (predsednik mu je prof. T. G. Masaryk), koji ima započeti 15. oktobra. (Bio je odložen usled važnih dogadjaja do novembra Op. ur.) U razgovoru s našim urednikom izrazio je Trumbić posvemašnje zadovoljstvo s uspesima političkih konferenca u Rimu. Sonnino nije ga primio, nu zato je dugo razgovarao s Orlandom i Bissolatijem i drugim ličnostima. Službena Italija motri sa simpatičkim interesom kako se stvara Jugoslavija. Razume da je smisao njenog gradjenja, da se Nemci istisnu sa obala Jadrana. Glede pitanja područja rekao je Trumbić da će se rešiti na mirovnoj konferenciji na temelju narodnosnih načela i obzirom na životne interese (interets vitals) obih zemalja (Jugoslavije i Italije). Proglas talijanske vlade jeste uvod k priznanju Jugoslavena od sporazuma. (Ostalo je pretresanje u „Ceskoj Straži", odakle ovo prenosimo, zaplenjeno.)

•

Češki glas o jugoslavenskom pitanju. U „Češkoj straži" u njenom poslednjem broju napisao je slavističar Adolf Cerny odulji članak pod naslovom „Slavenske perspektive u sudbonosan sat". Raspravlja u njemu o svim slavenskim narodima redom, kako će se u ovom sudbonosnom trenutku poneti i hoće li dobiti svaki svoju slobodu. O jugoslavenskom pitanju veli: Rešavanje jugoslavenskog pitanje bilo je nakon Tiszinog neuspeha mučke odloženo — a prema mirovnoj ponudi odložiće se s ostalim pitanjima onamo, kamo prema predlozima poljskih, čeških i jugoslavenskih zastupnika pripada: na mirovni kongres, „gde moraju naši narodi istupiti po svojim zastupnicima, kao sudeonici, koji pregovaraju i odlučuju o svojoj sudbini". Budući su austrijske vlade nastojale da iza kulisa rešavanjem jugoslavenskog pitanja ograniče ostvarenje zahteva jugoslavenske deklaracije, dovele su Jugoslavene do osvedočenja, da nije više korisno braniti te deklaracije. Ako nije Austro-Ugarska priznala, da je potrebno udovoljiti jugoslavenskoj težnji za ujedinjenjem, priznala je to početkom septembra Italija, kako to doznajemo iz nemačkih i hrvatskih listova. Ustupila je od svog starijeg zahteva neograničene vlade na Jadranu. Tim njenim najnovijim stanovištem i kapitulacijom Bugarske omogućuje se takodjer buduće uredjenje stvari na Balkanu, gde su pre strašili imperijalistički sni talijanski i bugarski, da će biti i dalje zapreke za trajni mir.

•

Česi i Madžari. Saradnik budimpeštanskog lista „Az Esta" imao je s predsjednikom Českoga svaza, zast. Stanekom razgovor, o kom sada piše: „Personalna unija — pripomenuo je Stanek — za sada je zakasnila. Mi se s današnjom madžarskom vladom uopće ne možemo pogadjati. Možda će do toga doći jedamput kasnije, budemo li imali moguće kakvog interesa na onoj malenoj Ugarskoj, s onim 9 do 10 milijuna Madžara, bez Slovaka. Takodjer krune sv. Stepana ne će više biti". Pokazao je rukom: „Na kruni sv. Stepana savio se i razbio krst. S madžarskim narodom, s tima 10 milijuna nemamo nikakvoga neprijateljstva. S njima hoćemo živeti u dobrim odnošajima — razume se — bez Slovaka. Sa zemljama svete krune ugarske, kako vi velite, nemamo i ne možemo imati nikakvih pregovaranja. Isto vredi i o personalnoj uniji. Što mislite, da mi dobro ne vidimo sve situacije? Zašto mislite vi da Madžari nisu danas slobodni? To nam je poznato, da antanta ne može odobravati današnjih ugarskih odnošaja? Nadamo se, da ćemo biti svi slobodni narodi, jedan uz drugoga: Madžari, Česi, Nemci, svi. Do vidjenja u Budimpešti, dodjem li onamo kao dobrodošao gost na slavlje našeg slobodnog naroda".

Domaće vesti.

Obustava popravljanja i postavljanja merila za plin, elektriku i vodu. C. kr. tvrdjavni poverenik saopćuje: Usled uvek većih poteškoća u narudžbama materijala i pomanjkanja radnih sila obustavlja se svaki popravak plina elektrika do opoziva i voda, kao što postavljanje merila. Blagajna gradskog poduzeća via Muzio br. 14 do dalnje odredbe je otvorena samo u radnim danima od 8 do 1 sata posle podne.

Pogreb prekjučer preminule gospodje Gertrude Počivalnik biće danas u 4 sata poslepodne sa kapele civilnog groblja.

Dar. Zaprečena teškom bolesti ne mogaše položiti cvet na odar svog dobrog i nezaboravnog kuma Budislava Terzića te da mu počasti uspomenu, polaže obitelj Stojan Gaćeša 30 kruna za siromašne učenike pučkih učiona (Božićnicu) u Puli usklikom: Predragi Budislave: Večnaja Ti pamjat!

Dnevne vesti.

Španjolska hunjavica u Beču popušta. Kako javlja „Rathauskorrespondenz" prema iskustvima, koja su izveli praktički lečnici u pojedinim bečkim kotarima, može se konstatovati popuštanje španjolske hunjavice.

Čuvar dr. Šusteršiča. „Slovenec" javlja: Prebedjeni dr. Šusteršić, koji je blagoizvoleo u subotu povratiti se u Ljubljanu, uživa u merodavnim krugovima neobične simpatije, jer drukčije si ne bismo mogli tumačiti najnovijeg naloga našeg prijatelja dr. Skubla (poglavica policije u Ljubljani. Op. ur.). Od jučer o podne imade naime dr. Šusteršič dodeljenog svog posebnog stražara, koji se ima starati za blagobit njegove buduće ekscelencije. — Za jednosatnu službu dobije ta straža 15 para na sat! Nadajmo se, da će dr. Šusteršič, s obzirom na zbiljske prilike, barem svojoj telesnoj straži isposlovati kakvu malenu poboljšicu.

Prosveta.

Veliki kalendar „Književnoga Juga" izišao iz štampe. Već davno očekivanoj potrebi, da se izda jedan, narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj visini, a ujedno bio pristupačnom široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odeću i obuću 18.000 dece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena mu je 4 krune. Mole se svi mesni odbori, zadruge, poverenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavešteni, da se što više zauzmu oko raspačavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

†

Prežalosnim srcem javljamo svoj rodbini, svim znancima i prijateljima, da nam je nezaboravna supruga, kćerka i sestra

Rosalija Busanić rodjena Dujmović

u 28. godini svog života na Reci dne 21. t. m. blago usnula u Gospodinu.

Ostanci premile pokojnice biće sahranjeni na rečkom groblju.

Pula—Reka, dne 22. oktobra 1918.

Ivo Busanić, suprug,
Marija Busanić, punica,
Dragutin Busanić, šurjak,
Ivo i Ante, roditelji,
Mihovil, Pero, Ivo braća,
Jurkica, sestra.

Prežalosnim srcem saopćujemo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je naša vruće ljubljena i nezaboravna kćerka, odnosno sestra

Milka Grubešić

u 21. godini života, nakon kratke i teške bolesti, jučer u 2 sata i 15 časaka posle podne blago u Gospodinu preminula.

Sprovod zemaljskih ostanaka mile pokojnice iz kuće žalosti na groblje ratne mornarice uslediće sutra dne 24. oktobra u 4 sata posle podne.

Pula, dne 23. oktobra 1918.

Josip Grubešić, otac,
Ana Grubešić majka,
Ive Grubešić, jednogod. dobrovoljac, brat.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za cijelu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 h! pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 24. oktobra 1918. — Broj 1182.

RATNI IZVEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 23. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Živa delatnost neprijateljskog topništva i letača na celoj fronti. — Balkansko bojište: Naše albanske bojne sile približavaju se crnogorsko-albanskoj granici. Na zapadnoj Moravi i severno od Kruševca traju bojevi zalaznica. Neprijateljski pokušaj prelaza kod Kraljeva bio je osujećen — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 23. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Ruprehta: Bojevi u nizini Lysa traju. Žestoki napadaji protivnikovi na obim stranama Deinze. Severno od grada bili su suzbijeni. Južno od grada, nakon početnog dobitka na području, bili su protunasrtajem zapadno od ceste Deinze — Obzene zaustavljeni. Istočno od Kortryka bili smo pritisnuti sa zapadnog ruba Vichta na istočni rub. Na obim stranama mesta izjalovili su se laki neprijateljski napadaji. U ogorčenom boju bile su održane uzvisine kod Kallberga od šleske pričuvne pukovnije pešadije br. 10 pod njenim zapovednikom majorom Grünerom proti četverostrukom nasrtaju protivnikovom. Pojedinački bojevi u nizini Schelde, na obim stranama Tournaya proti Valencienne. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Južno od Marle ispraznili smo prelazno branjeni mostobran na Serri Souchy i povukli naše crte iza odseka Bachab. Na Aisni odbili smo žestoke napadaje protivnikove na obim stranama Nantevila. Na istočnoj obali Aisne, na obim stranama Vouziresa i istočno od Olizy zahvatili su bojevi veći opseg. Jakim uloženjem topništva navalio je neprijatelj za rana jutra na Terron i Falaise i izmedju Olizy i Peaurepaire. Na uzvisinama zapadno od Ballaya uzmogao je napadaj pridobiti nešto prostora. Na ostaloj fronti izjalovio se pred našim crtama. I posle podne provalio je neprijatelj nakon ponovne veoma jake topničke pripreve k navali. Prva bavarska pukovnija pešadije pod vodstvom zapovednika Schmidtlera održala je nakon tvrdokorne obrane uzvisine istočno od Chartresa proti višestrukom jurišu protivnikovom. I na ostaloj je fronti bio neprijatelj uz teške gubitke za sebe odbijen. — Vojna skupina pl. Gallwitzova: Izmedju Argonna i Moze i izmedju Moze i Mozele živa noćna paljbena delatnost. Pojedinački napadaji zapadno od Moze i zapadno od Mozele bez osobitog uspeha. — Poručnik Böchner izvojevao je svoju 40 pobedu u zraku. — Ludendorff.

Rat.

Engleski izveštaj od 21. oktobra poslepodne: Broj u jučerašnjim bojevima severno od Le Cateau učinjenih zarobljenika [illegible] na preko 3000. Neprijateljski položaji duž cele reke Selle bili su od velike naravne jakosti. Bili su odlučno držani. Od engleskih, škotskih i walisijskih divizija bio je u 2 sata ujutro uz jako nepovoljne vremenske odnošaje i neprestanu kišu, koja je znatno otešćala napredovanje, poduzet napadaj. Bojevi su bili ceo dan teški. Neprijatelj je u selima uzduž železničke pruge pružao žestok otpor. Pri svladavanju otpora prokazali su na stanovitim točkama tankovi velevrednu pomoć, kojima je uspelo, da usprkos tomu, što se je voda bila razlila preko obale, za ranog jutarnjeg sata dopru do istočne obale. Čim je fronta bila zasigurana, bilo je pod žestokom vatrom neprijateljskog topništva i strojnih puška udareno u svoj žurbi mnogo mostova, koji su omogućili našim topovima, da hitro idu za napredujućom pešadijom i potpomažu je delatno iz kratke udaljenosti. Za večera bili su u mesnim bojevima očišćene stanovite točke, gde su se neprijateljski odeli opirali. Protunapadaj iz pravca Romeries bio je s teškim gubicima suzbijen. Severno od Denaina nastavljaju naše porinute čete još uvek svoje napredovanje u dodiru s neprijateljem i približavaju se crti Schelde severno od Tournaia.

•

Belgijski izveštaj od 20. oktobra: Nemci bijahu prisiljeni, da napuste sve obalne topove, nekoje i posve neoštećene. Veliki top od 35 cm kod Langenbooma, koji je do zadnjega pucao na Dünkirchen, pao je neoštećen u naše ruke. Francuska odeljenja, koja su prekoračila Lysu, suzbila su jake protunavale. Uspelo im je, da poprave svoje mostobrane istočno od reka. 12. je armija stigla na Scheldu izmedju [illegible] i [illegible]. Usprkos [illegible] otpora neprijatelja napredovala je za 1500 m izmedju Lyse i Schelde.

•

Izveštaj istočne armije od 20. oktobra: 19. t. m. doprle su francuske čete, 34 dana iza početka ofenzive, do Dunava kod Vidina te su poduzele mere, da prekinu saobraćaj na toj reci. Neprijateljski je monitor bio na severnom bregu topničkom paljbom prisiljen da se nasuka. Istog su dana saveznićke čete zaposele Zaječar. Njihove su prednje čete doprle do 10 km pred Paraćinom na Moravi. Srpske čete stoje severno od Aleksinca i Kruševca u doticaju sa jako utvrdjenim nemačkim četama.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Otkrića grofa Tisze.

Budimpešta, 22. (D. u.). Pri raspravi o budžetnom provizoriju prikazuje grof Tisza miroljubivi značaj ugarske izvanjske politike i čita akt, koji je on kao tadašnji ministar predsednik doneo caru Franju Josipu u Išl, iz kojeg proizlazi, da je Tisza bio proti aktu, koji bi provokovao rat, tim više, što tada nije bilo nikakve zapreke na putu uspešnoj balkanskoj politici. Tada je grof Tisza naglasio: Mi ne smemo postati indolentnima naprama tome, što se u Srbiji protiv nas ruje, a on nije nikako nastupio zato, da se snosi srpske provokacije, koje su huškale naše vlastite podanike na izdaju domovine i pripravljale nacrte umorstva. No Tisza je hteo pružiti Srbiji mogućnost, da osujeti rat, i kad bi ipak bilo moralo doći do rata, moralo bi se bilo nama pre svega dokazati, da se je monarhija nalazila u opravdanoj nuždi. Prema tomu preporučivao je grof Tisza caru Franju Josipu, da se upravi na Srbiju umerenu a ne preteću notu, u kojoj bi se nabrojilo konkretne pritužbe i koja bi sadržavala precizne zahteve. Kad bi Srbija dala nedostatan odgovor, ili bi stvar zavlačila, imalo bi se odgovoriti s ultimatumom a kad bi ovaj istekao s otvorenjem neprijateljstva. Kad bi Srbija popustila, morali bismo to rešenje prihvatiti kao u dobrojveri a ne zakrčiti Srbiji uzmak. Dne 19. jula bio je ustanovljen tekst ultimatuma, bez sudelovanja faktora iz nemačke države. (Na neku upadicu odgovora grof Tisza: „Niti u Potsdamu"). Grof Tisza je pročitao dotično mesto protokola dotične ministarske konference, odakle proizlazi, da je stanovište Tiszino bilo prihvaćeno, i time nije bilo akciji proti Srbiji nadodano nikakvih osvajalačkih nacrta i dok se ne bi izpružio kakav ispravak granica iz vojničkih razloga, nije se imalo anektirati ni komada Srbije. Taj je zaključak bio jednoglasno prihvaćen. Grof Tisza nabraja na to mirovne korake centralnih sila sve do prihvata 14 točaka Wilsonovih, te veli: najnoviji odgovor Wilsonov nama dokazuje s jedne strane, kakve učinke naši unutrašnji neprijatelji postizavaju svojim klevetama, s druge strane silnu potrebu, da započnemo neposrednu izmenu ideja s našim neprijateljima i podamo im potrebna razjašnjenja o dotičnim pitanjima. Grof Tisza naglašuje, da je velika masa ugarskih Slovaka zadovoljna sa svojom sudbinom. Kad bi bilo kakve slavensko-nacijonalne želje izrazile, ispitalo bi ih se dobrohotno. No i oni, koji takve želje izražavaju, kao što Slovaci, što se povratiše iz ruskog zarobljeništvo, otklanjaju svaki posao s Česima. Što se tiče jugoslavenskog naroda, hrvatski narod mora se za vremena oslobodití ispod jarma jugoslavenske misli i stvoriti potpuni sporazumak izmedju ugarskog i hrvatskog naroda. (Bratstvo s ugarskim narodom u budućoj obitelji naroda ne otklanjamo, nu uvereni smo da će pri budućem uredjenju i jugoslavenskog i ugarskog pitanja imati grof Tisza zadnju reč, bude li se uopće smeo pokazati. Op. ur.).

Četaši u Crnoj Gori.

Ljubljana, 21. oktobra. Ovdešnjem „Slovencu" javlja njegov izvorni izvestitelj iz Cetinja, dne 17. oktobra: Po celoj Crnoj Gori buknuo je četaški rat. Četaši su do 12. oktobra zaposeli Nikšić, Berane, Andrejevicu. Austrijanci i Madžari s najvećom grozničavošću ispraznuju Crnu Goru. Generalni guverner grof Clam Martinic u nedelju, dne 13. o. m. jedva izakako je stigao iz Beča, ostavio je Cetinje. Iza njega su odmah sledila razna zapovedništva, a da nisu o tome obavestila okružna zapovedništva. Usled toga nastao je najveći nered. Sa svom sigurnošću računaju, da će četaši do nedelje (20. oktobra) zaposesti Cetinje. Opasnost preti, da će četaši zarobiti sve austrijsko i madžarsko vojništvo, što je ostalo u Crnoj Gori. Četaši kažnjavaju smrću sve crnogorske žene, koje su se družile ili imale posla s austrijskim i madžarskim časnicima. O uzmičućoj austro-ugarskoj albanskoj armadi u Crnoj Gori nije ništa poznato. Skadar i Lješ već su u rukama četaša. Albanski oružnici, koji su vršili službu u Crnoj Gori, preko noći prešli su k četašima. Bezobzirno su smrću kažnjavali sve općinske predstojnike u Crnoj Gori, koji su bili skloni austrijskoj upravi. Jednako se dogodilo takodjer s konfidentima. K četašima su prešli takodjer albanski dobrovoljački bataljuni. Usled toga još je više opravdana bojazan, kakva li je sudbina uzmičuće armade. U Andrijevci su četaši zarobili celi madžarski bataljun. Bilo je krvavo klanje.

* **Američki republikanac zahteva bezuvetnu predaju nemačke vojske.** Iz Washingtona se javlja: Nakon objave nemačkog odgovora, podneo je republikanac Poindeyer odluku, u kojoj se zahteva od kongresa, da zabrani daljnje pregovore s Nemačkom, dok se nemačke bojne sile bezuvetno ne predadu.

* **Put čeških političara u Švicarsku.** „Národní Politika" javlja iz Beča: Ne mala važnost pripisuje se brzom putu čeških zastupnika u Švicarsku, koji se poduzimlje uz pristajanje bečke vlade i ministra izvanjskih posala grofa Buriana, kojega je zast. Tusar posetio i zahtevao od njega izdaju putnica. Ministar izvanjskih poslova nije toga odbio, već je uputio zastupnika „Češkog svaza" i na ministra predsednika baruna Husareka. K njemu su se uputili predprošli ponedeljak zast. Tusar i Udržal, koji su nesakrivemo i sa svom odlučnošću opisali celo stanje stvari u Češkoj i kao posledicu toga naglasili, da je izdaja putnica krajno važna i prešna stvar. Kad su sa češke strane bili ustanovljeni oni, koji će se dati na put, bile su putnice odredjene, osobito. kad se priznala potreba izvanjskih informacija i ciljeva nastojanja sporazuma. Od švicarskog puta čeških zastupnika ne očekuje se samo razjašnjenje, već i umirenje.

* **Furlanija za austro-ugarsku saveznu državu.** Dopisni ured donosi iz Gorice, 23. oktobra: Brojno posećena skupština pouzdanika furlanskih stanovnika pod predsedništvom zastup. dr. Faiduttija (ref. dr. Bugatto) zaključila je jednoglasno, da se pozdravi carski manifest i pozove zastupnike, da pri konstituiranju talijanskog Narodnog veća u Austriji zahtevaju samostalnost Furlanije u okviru austro-ugarske savezne države i time zastupaju gospodarske interese s Trstom i sudelovanje na njegovom posebnom položaju te da svaku državnu promenu učine zavisnom o samoodredjenju i pučkom glasovanju furlanskog naroda.

* **Engleski predlozi za razdeobu Austrije.** „Bohemia" saznaje iz Berna: „Morningpost" nastoji da u nizu članaka dokaže, da federativno rešenje austro-ugarskog problema nije moguće provesti. „Morning Post" zahteva da se austro-ugarska monarhija raspusti, a njeno nemačko stanovništvo dodeli njenoj novoj tvorbi. Nova češko-slovačka država dobila bi dva milijuna Nemaca a sastojala bi se iz Češke, Moravske i severne Ugarske. Iz gospodarskih razloga bilo bi potrebno, da češko-slovačka država dopire sve do Dunava kod Požuna, te da graniči s Poljskom. Tako bi joj bio oseguran pristup k Crnom i Baltičkom moru. Poljska bi se sastojala iz Galicije, poljskih područja Pruske, Šleske i dela istočne Pruske sa Gdanskom. Nova Velika Rumunjska ima dobiti Transilvaniju i Besarabiju. Na taj način bile bi stvorene tri države po 12, 24, i 16 milijuna stanovnika, koje bi mogle tvoriti delatnu protitežu proti Nemačkoj. Jugoslavenska država, koja bi bila stvorena, držala bi na uzdi prava Ugarske.

* **Utisak nemačkog odgovora u Engleskoj.** Reuterov ured javlja iz Londona, 22. oktobra: U merodavnim se krugovima smatra nemački odgovor kao čisto argumentativni predlog i nipošto poslovni. Stanovište u vladinim, diplomatskim i političkim krugovima zauzeto k nemačkoj noti, jeste, da nije nikakav odgovor, već samo neka vrst čavrljanja, odredjena za to, da se pokrije manjak odgovora. Neka visoko postavljena službena ličnost izrazila se o njoj, da je slabo prikrivena neispravnost. Vlada nije još pretresala odgovor u tančine, i ako je ministar predsednik sa svojim drugom u uredu održao danas odalja većanja.

* **Lord Lansdowne o položaju.** London 21. oktobra: Lord Lansdowne izjavio je u nekom intervivu: Položaj je kritičan. Mi moramo oprezno postupati i prepustiti slučaju. Wilsonovo postupanje jest i mudro i energično, mi se možemo pouzdati u njegov oprez. Pre svega je potrebno, da se ne učini nikakovih koncesija, koje bi mogle bilo kako uplivati na snagu nadmoćnog vojničkog položaja. Stanje glede primirja čini se i sumnjivo i tamno. Niko ne će valjda uzeti u obranu, da se nemačka rušenja na kopnu i na moru dadu opravdati ili ispričati. Treba počekati, hoće li saopćene instrukcije imati za posledicu prestajanje prestupaka. Njihovo opetovanje bilo bi kobno za daljnji korak pregovora. Glede promene vladine reforme u Nemačkoj izražava lord Lansdowne svoje pristajanje uz govor lorda Milnera.

* **Pašić o miru.** „Frankfurter Zeitung" doznaje iz Basela: Prema Reuterovoj vesti proglasio je vodeći srpski državnik Pašić, da ne smatra da je mir suviše blizu, nu da je ipak moguće, da će do Božića biti konac rata. Posvema je sigurno, da Nemačka mora prihvatiti uvete svojih neprijatelja, bilo pre ili kasnije; učini li to odmah — prištediće si užase zimskog rata, nu to naravno znači, da mora prihvatiti sve uvete Wilsonove. Nemačka će odstupiti Alzaciju-Lorenu i istočne pokrajine Pruske, u kojima stanuju Poljaci te se mora ograničiti na svoje vlastite narodnosne granice. Slovenci i

Hrvati biće oslobodjeni ispod austro-ugarskog podaništva, da stvore sa Srbima jednu jugoslavensku državu. Rumunji u Ugarskoj i u Bukovini pripojiće se k svojoj rumunjskoj domovini. Česi dobiće svoju nezavisnu državu a habsburškoj će dinastiji ostati samo Nemci i nekoji Nemcima prijateljski Austrijanci.

Velike manifestacije u Zagrebu.

Zagreb, 21. „Primorskim Novinama“ javlja zagrebački izvestitelj: Jutros u 8 sati izdale su zagrebačke novine posebna izdanja u kojima su donele odgovor Wilsona Austro-Ugarskoj. U gradjanstvu je odmah nastala radosna uzrujanost, koja je o podne našla izražaj u izvešivanju zastava po svim kućama. Danas posle podne u 5 sati sastala se sveučilišna omladina na sveučilištu gde je održala skupštinu, na kojoj su razni govornici izneli svoje zadovoljstvo nad osnutkom Narodnog veća kao i nad tim, što Wilson priznaje u svom odgovoru i Jugoslavenima pravo na slobodu i samostalnost. Nakon skupštine pošla je mladež na Jelačićev trg, a putem priključilo se povorci mnoštvo gradjanstva, radnika i vojnika, tako da je povorka porasla na nekoliko hiljada, kličući jugoslavenskoj državi, slobodi i ujedinjenju, Wilsonu, Poljacima, Srbima, Češima, Slovencima, Narodnom veću, Korošcu, Pribićeviću i drugima. Uz pevanje narodnih himna krenula je povorka od Jelačićeva trg natrag Ilicom do Kačićeva spomenika. Povorka je sve više rasla te dosegla broj od 20.000 ljudi, a s prozora ju je gradjanstvo burno pozdravljalo. Na Jelačićev trg donešene su tri zastave slovenska, srpska i hrvatska, koje su bile pozdravljene burnim pljeskom i poklicima. Zatim se povorka uputila pred sabor, gde je većao središnji odbor Narodnog veća. Petorica gradjana, jedan gradjanin, jedan radnik, jedan sveučilištarac s dve gospodje odoše u sabor, gde su pozdravile središnji odbor Narodnog veća te mu iskazale priznanje u ime manifestanata i gradjanstva. Na to se na balkon saborske dvorane ukazaše Pavelić, Pribićević, Dimović, Petričić i drugi. Masa udari u klicanje, koje se stišalo, kad je progovorio Svetozar Pribićević zahvalivši manifestantima na poverenju te ih pozvao da manifestacije budu dostojne velikih dogadjaja, koje proživljuje ideja narodnog jedinstva. Njegove su reči primljene burnim pljeskom, a nato jedan gradjanin pozdravio Narodno veće, izraziv mu priznanje u ime čitavoga gradjanstva, te mu obećao potporu sveukupnog naroda, kojemu je dozlogrdilo ropstvo i ugnjetavanje i koji traži potpunu slobodu. Na to progovori opet Pribićević i reče, kako su sve stranke i sav narod složan, kako smo svi jedna duša, jedno srce, jedna misao, kako svi hoćemo potpunu slobodu i ujedinjenje. Pozdravlja omladinu i gradjanstvo, na čiju potporu svi računamo. Iza Pribićevića uzme reč dr. Pavelić, koji reče, da potpisuje svaku reč svoga prijatelja Pribićevića i pozivlje prisutne da manifestacije budu dostojne velikoga doba. Povorka se zatim uputila pred banske dvore i tu uz urnebesno klicanje pozdravila narodnog bana Mihalovića, a onda se uputila preko Jelačićeva trga i Zrinjevca, gde je stala pred kazalištem. Tu je jedan govornik oslovio mnoštvo. Ganutljiv i veličanstven bio je momenat, kad su svi prisutni digli u vis ruke i izrekli zakletvu, da će ostati verni i odani Narodnom veću. U pola 8 sati na večer, povorka se razišla pozvavši prisutne, da se sutra u 11 sati pre podne opet sastanu pred kazalištem, da ponovno manifestiraju za narodno ujedinjenje, slobodu i nezavisnost. Omladina je ujedno izdala poziv na gradjanstvo i radništvo, da sutra obustavi svaku radnju, kako bi manifestacije bile što veličanstvenije.

Iz slavenskog sveta.

Národní Listy“ izlaziće opet. Predsedništvo namesništva saopćilo je prošloga petka uredništvu „Národních Listů“, da, počevši prošlom subotom mogu bez svakog ograničenja i uveta opet izlaziti. „Národní Listy“ bili su službeno obustavljeni za vreme praških svečanosti praških i proslave narodnog divadla u doba izdavanja poznatog oktroja o razdelenju okružja u Češkoj dne 18. maja 1918. Vladinim krugovima nije tada bio dostatan sav aparat c. k. cenzure, koji je u češkim kaošto i jugoslavenskim listovima crtao svaku nemilu reč i nije propuštao ničesa, što bi moglo biti oštrijom kritikom sadašnjeg sistema, i ti su vladini krugovi bili posegli onda k drakonskoj meri, trajnoj obustavi lista. Uzaludni su bili tada svi rekursi i poduzeti koraci, da se zabrana povuče, uzalud su bili svi protesti i češke i slavenske i socijalističke štampe, uzalud iskazi čeških općina i kotara, koji su ustali bili na obranu svog prava javnoga govora. Baš obratno se činilo. Općinama i kotarima se zapretilo, da će za slične iskaze biti progonjeni. Sada pako napokon se moralo priznati, da ta su sredstva vredila možda nekada, no ne vrede u današnjim, tako silno promenjenim prilikama. Nakon petmesečne obustave izlaziće dakle „Národní Listy“ opet. Tu vest dočekaće ne samo češka javnost, već i sav slavenski svet — napose pako jugoslavenski — s radošću, s jedne strane zato, što su „Národní Listy“, kao najveći češki list, bili silno obljubljeni u nas, i što smo iz njih crpili mnoge informacije, a zatim zato, što se time opet sjajno dokazalo, kako je malo vredna i besmistina sva strogost cenzure, štampe i bezpredmetne sve mere, što su se sa vladajuće strane proti slavenskoj štampi poduzimale.

Oj, divne li Dalmacije....

Padnj silo i nepravdo.
Narod ti je sudit zvan.
Bježte od nas noćne tmine.
Svanuo je i naš dan.

Iz mornarskih krugova primamo i drage volje obelodanjujemo:

Mi, sinovi kršne Dalmacije, zadržani ratom ovdje na ovoj važnoj točki Jugoslavije, s udivljenjem promatrama kako nisu još naše obitelji ispaćene dugogodišnjim ratom izgubile vjeru u svoj narodni udes, u budućnost našeg jugoslavenskog naroda. I ako neuki, jer hotimice zanemareni i prepušteni goli i bosi samim sebi, naša braća, naši roditelji, naša djeca nisu izgubili i neće više jamačno izgubiti vjeru u svoju snagu, u svoju budućnost i u svoju „zoru boljih dana“.

Veseli nas što se opet naš Split pokazao na visini uloge što mu je namijenjena, što se je opet snašao nakon tolikih bura i oluja. Ali na žalost dobivamo splitske novine „Novo Doba“ i „Zoru“, glasove našeg srca, radi prometnih neprilika, što jih zakriviše naši dušmani, sa više dana zakašnjenja. Nu kada nam splitske trublje dodju, požudno slušama „njih glasove“ boljih dana. Hvala bogu, da imademo svakog dana ovdje puljski „Hrvatski List“ koji nam je već tako prirasao srcu, da neznamo kako ćemo se od njega rastaviti. A kako da nam ne bude mio i drag, kada su nas ovdje radi toga, što smo ga čitali, stavljali na muke.

Sve nas to još više podžiže i potiče, da vršimo i mi našu narodnu dužnost, da doprinašamo probitku i napretku našeg novinstva i našeg školstva. Trpjeli su naši užl dalmatinski prvaci i ostali borci na narodnom polju, pak nisu klonuli. Zašto do omlohavimo mi? Ta mi ne tražimo kao tirjanin Tisza tudjih duša, već hoćemo da spasimo samo dušu svoju i svojih sunarodnjaka na ovom lijepom suncom ogrijanom i morem oplakanom komadu božjeg i našeg svijeta.

Sa zahvalnošću sjećamo se blagoslovljenog sjemena što su ga naši prvaci iz Splita širom Dalmacije posijali putem listova „Slobode“ i „Pučke Slobode“. Neka tim našim prvacima, koji su tekom ovog tudjeg rata mnogu gorku čašu ispiti morali, bude na utjehu, da nisu ni radili ni trpjeli badava i da sada kao nikada mladji dio našeg naroda stoji uz njih pripravan na sve.

Domaće vesti.

Razdeoba duhana u Puli. Naredna rasprodaja duhana u Puli počima u subotu dne 26. t. m. u svim gradskim trafikama. Duhan će se prodavati samo onim osobama, koji su u posedu iskaznice za duhan. Količina duhana koja otpada na svaku izkaznicu, odrezak broj 5 iznosi: 1. Za civilne osobe 70 cigara ili 200 cigareta ili 6 omota duhana za cigarete ili 12 omota duhana za lulu. 2. Za radnike c. i kr. arsenala 20 cigara ili 60 cigarete 2 omota duhana za lulu. Rasprodaja svršava utorak 29. t. m. u 7 sati večer, tako da se posle ovog roka ne će više moći da kupi duhan na odrezak 5 duhanske iskaznice. — C. kr. financijalne straže nadkomesar: Kren.

Dar. Budući nije mogao prisustvovati pogrebu blagopokojnih Jurkovića i Zica polaže Marko Buković, sada u Piranu, 20 kruna za hrvatsku srednju školu u Puli a 20 kruna za fond „Hrvatskog Lista“.

Dopisi iz Istre.

Iz Lindara. Dne 14. t. m. umro je ovde u 33. godini života nakon kratke, ali teške bolesti vredan rodoljub gospodin Franjo Filipić pok. Antuna. Došao je sa fronte na 14 dnevni dopust i drugi dan iza svog dolaska morao je u krevet, iz kojeg se nije više digao. Svagde gde se radilo o našoj stvari, bio je uvek medju prvima. Koliko je bio ljubljen od ovdešnjeg naroda, vidilo se prigodom njegovog pogreba, kojem je prisustvovao celi puk Lindarski, mnogi iz Pazina i iz bližnjih sela. Dragomu Frani bila laka naša domaća gruda, koju je onako snažno ljubio, a rodbini osobito bratu Ivanu c. kr. kancelisti kot. suda u Pazinu sada u vojn. službi naše iskreno saučešće. Da se počasti uspomenu dragog pokojnika dárovaše za hrvatsku srednju školu u Puli mesto nadgrobnog venca a) rodjaci: po K 10: Obitelj Ivana Fabris, Fabris Kliment, Zora udova Stihović, Pikot Marija, obitelj Josipa Jedrejčić od Josipa, Jedrejčić Marija od Josipa, Jedrejčić Ruža od Josipa, Jedrejčić Kata od Josipa i Filipić Antun; po K 4: Kata udova Žiža. b) drugi rodoljubi i prijatelji pokojnika po K 15: Josip Vánik, župnik; po K 10: Stihović Josip pokojnog Mate, Stihović Leopoldo učitelj, Božić Josip i Fabris Fidel činovnici u Pazinu; po K 4: Filipić Ana, Filipić Fran pok. Ivana i Klenovar Ciril i Zidarić Just; po K 3: Klenovar Božo; po K 2: Milan Gojtan, Franjo Gojtan i Jedrejčić Ivan, pok. Zidarić i Jedrejčić Paškval.

Mali oglasnik

Zahvala.

Puna harnosti i zahvalnosti čuti se potpisana obitelj dužnom, da javno iz dubokog srca blagodari poštovanom ravnateljstvu i gospodi tvrdjavne bolnice broj 3, kao što i cenjenoj obitelji Demaj, koja je stavila na raspolaganje svoj grob, u koji su bili položeni smrtni ostanci neprežaljenog

sina Don Josipa.

Hvala i od Boga plata i obitelji Sticovich, koja je pokojnika za njegove bolesti najskrbnije negovala i brinula se za nj.

Obitelj: **Fabris.**

†

Prežalosnim srcem javljamo svoj rodbini, svim znancima i prijateljima, da nam je nezaboravni sin i brat

Antun Rosanda

u 24. godini svog života u Vinkuranu dne 21. t. m. blago usnu u Gospodinu.

Ostanci premilog pokojnika biće sahranjeni na premanturskom groblju.

Pula—Vinkuran, dne 24. oktobra 1918.

Antica Zukon, majka. — **Vasmoslav, Ivan, Josip, Miko Rosanda**, braća, — **Luca Černobori, Ivka Kapuralin**, sestre. — **Ljubica i Ana Rosanda**, šurjakinje. — **Luka Kapuralin, Roko Černobori**, šurjaci. — **Miko i Blaž Rosanda**, stričí.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48.—, za polugodište K 24.—, tromesečno K 12.—, mesečno K 4.—, u malopro- daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista ulica Custoza 1. Tisak: Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Cek. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. **U Puli, petak 25. oktobra 1918.** Broj 1182

Wilsonov odgovor na nemačku notu.

H a a g, 24. (D. u.) „Holländisch-New-Bureau" javlja iz Washingtona: Izvanjski je ured u Washingtonu odgovorio sledeće:

„Državno tajništvo izvanjskih poslova poslevodji Švicarske, kojemu je poverena zaštita nemačkih interesa u Uniji.

Izvanjski ured, dne 23. oktobra 1918.

Gospodine!

Obazirući se na saopćenje nemačke vlade od 20. oktobra 1918., koje ste mi izručili, imam čast, da Vam saopćim, kako me je predsednik ovlastio, da sledeće na nj odgovorim:

Izakako je predsednik Udruženih država primio svečanu i jasnu izjavu nemačke vlade, da bez pridrška prihvaća mirovne uvete, koji su obrazloženi u njegovoj poslanici od 8. januara 1918. na kongres Udruženih država, kaošto i načela uredjenja, koja su bila oglašena u sledećim poslanicama, poimence u poslanici od 27. septembra 1918. i da nemačka vlada želi, da pregovara o uvodnim koracima glede uporabe ili provedbe, te da njena želja i njena svrha ne usledjuje time sa strane onih, koji su dosad diktovali politiku Nemačke i vodili sadašnji rat u imenu Nemačke, već sa strane vlade, koja zastupa većinu rajhstaga i govori za pretežnu većinu nemačkog naroda; izakako je predsednik osim toga primio dalnje obećanje nemačke vlade, da se mora paziti na zakone civilizovanog sveta, kaošto na moru tako i na kopnu kod bojnih sila protivnikovih, — oseća predsednik, da ne može dulje otklanjati, da s vladama, koje su spojene s vladom Udruženih država, pristupi bliže k pitanju primirja. Nu on drži za svoju dužnost, da ponovno izjavi, da jedino primirje, koje se on oseća ponukanim da predloži, može biti samo takovo, koje bi vladu Udruženih država i vlasti, koje s njom u savezu, pustilo u položaju, da utanačenjima, koja bi se sklopila, zajamči onu silu, koja bi učinila nemogućim povratak k neprijateljstvima sa strane Nemačke. Predsednik je dakle izručio svoju izmenu nota sa sadašnjim nemačkim oblastima vladama, koje su s vladom Udruženih država združene kao zajednički borci, s predlogom, da u slučaju, da su te izjave kadre uspostaviti mir po danim uvetima i načelima, pozovu svoje vojničke savetnike i vojničke savetnike Udruženih država, da predlože s vladama proti Nemačkoj združenih država potrebite uvete za nemačko primirje, koje bi potpuno štitilo odnošaj dotičnih naroda i saveznim vladama zajamčilo neograničeno pravo da se osiguraju pojedinosti mira, s kojima se Nemačka izjavila sporazumnom, i provesti ih, preduzevši, da smatraju primirje mogućim.

Prihvati li Nemačka ovo primirje, biće to najbolji i najjači dokaz, da bezuslovno prihvaća sve one uvete i sva ona načela, na koja se pozivlje, kad je poduzela svoj (mirovni) korak. Predsednik oseća, da ne bi bio posvema iskren, kad ne bi istaknuo i to u čim iskrenijoj formi, zašto mora da traži vanredna jamstva. Doduše čini se, da su promene ustava, koje javlja nemački tajnik vanjskih posala u svojoj noti, ozbiljna i zamašna, ali za to nema pravog dokaza, da je primirje vlade, koja je odgovorna nemačkom narodu, iscrpljivo izraženo, odnosno, da postoji kojegod jamstvo ili da se na to pomišlja, da će promena sistema, o kojoj se sada postigao sporazum, biti trajna. Osim toga nije posve jasno, da li se pogodilo jedro sadašnjih poteškoća. Moguće jest, da će budući ratovi stajati pod kontrolom, ali rat, o kojem se sada raspravlja, nije stajao. Belodano jest, da nemački narod nema sredstava, da zapoveda nemačkim vojničkim oblastima, da se pokore nemačkoj pučkoj volji i da je vlast pruskoga kralja, da nadzire politiku države, još neuzdrmana, da je dakle odlučujući militarizam još uvek u rukama onih, koji su do sada bili u Nemačkoj na kormilu. Osećajući, da udes sveta zavisi sada o tome, što se čisto i bistro izreče, smatra predsednik svojom dužnošću, da niti najmanje ne kuša ublažiti ono, što bi se nemilo dojmilo, i da kaže, da narodi sveta nemaju pouzdanja u reči onih, koji su do sada po miloj volji upravljali nemačkom politikom; dužan je ponovno da naglasi, da Udružene države kod mirovnih pregovaranja i kod popravljanja nepravda, koje je uzrokovao taj rat, neće pregovarati s nikim drugim, do onih zastupnika nemačkoga naroda, koji će biti pravi vladari Nemačke i kao takvi pružati jamstva za poštivanje ustava. Kad bi mi morali pregovarati s vojničkim gospodarima ili monarhičkim autoritetama, odnosno, kad bi bilo izgle-

da, da ćemo s njima kasnije imati posla kod uredjenja medjunarodnih obzeva Nemačke države, a ta Nemačka ne može da traži mir; mora se predati. Nikakva ne bi stečevina bila, da se ove bitne stvari nisu izrekle.

Izvolite primiti izražaj mog visokog poštovanja:

Robert Lansing.

U svom odgovoru na nemačku notu kaže Wilson, da je pripravan pregovarati s nemačkom vladom o primirju, pošto ova vlada zastupa nemački narod. Ovo primirje mora biti takvo, da će onemogućiti Nemačkoj da obnovi rat. Radi toga traži Wilson takva jamstva, koja će onemogućiti daljnji otpor Nemacke, dakle vojnička kapitulaciju. Primirje zavisi medjutim o mnenju vojničkih zapovednika amerikanske i antantine vojske. Wilson obrazlaže za tim, zašto mora da traži takva jamstva. Taj se rat nije vodio pod kontrolom Europe, radi toga nema svet proti Nemačkoj nikakvih jamstva u rukama. A sam nemački narod nema silu, da si pokori nemački militarizam, niti nemačka vlada ne pruža za to nikakvih jamstva. Radi toga moraju si saveznici — a da ne dvoje u ustavno mišljenje sadašnje vlade — staviti glede na primirje uvete, koji će onemogućiti svaki dalnji otpor nemačke vojske. Wilson i njegovi saveznici mogu pregovarati samo s onom vladom u Nemačkoj, koja je strogo ustavna, ali koja imade takodjer vlast u rukama, da ovu svoju ustavnost unutar zemlje zaštićuje pred militarizmom. Tek onda, kad će militarizam, što je utelovljen u sadašnjoj monarhističkoj formi Nemačke, biti tako skršen, da nede biti izgleda, da s upi kasnije opet na poprište politike, biće Nemačkoj moguće da traži mir. Inače joj ne preostaje druge, nego da se preda. Nemačka vlada nema te sile u rukama. Radi toga moraju saveznici preuzeti zadaću, da razoružaju nemački militarizam i da omoguće nemačkoj vladi, da traži mir.

Dogadjaji u Hrvatskoj.

Golemi izkazi u Zagrebu. — 50.000 manifestanata. — Cela Hrvatska u slavlju. — Proglas Narodnog Veća. — Jelačićevci osvojili Reku. — Bojevi s madžarskim pukovnijama. — Pozdrav Narodnog Veća čehoslovačkom i poljskom narodu. — Organizacija Narodnog Veća. — Darovi. — Proti madžarskim napisima na kolodvoru. — Madžari plene naš železnički materijal.

Naš dopisnik iz Hrvatske nam brzojavlja 21. oktobra: Cela Hrvatska do poslednjega sela pod uplivom Wilsonovog odgovora okićena zastavama i manifestira na ulicama za Jugoslaviju. (Brzojav, koji je bio cenzurovan u Trstu, stigao nam tekar kasno sinoć.)

R e k a, 23. „Primorske Novine" javljaju iz Zagreba od 22. oktobra: Danas je sav Zagreb osvanuo u barjacima. Svi dućani i trgovine bijahu zatvorene. Socijalisti obustaviše rad do 2 sata posle podne. Na mnogim dućanima vise napisi: Živio Wilson, oslobodilelj naroda! U 10 sati počela se sakupljati akademska omladina pred sveučilištem. Gradjanstvo se počelo sakupljati u većim i manjim skupinama. Oko 10 i pol počeše dolaziti radnici pod crvenim zastavama, pa se pomalo sakupilo oko 50.000 ljudi. Prvi je govorio vodja radnika B u k š e g. Iza njega je govorio dr. P a v e l i ć, pa vodja radnika K o r a č, zatim dr. R a d i ć, gdja P e l e š i dr. Angjelinović — Povorka, koju su bili na čelu akademska omladina, gradjanstvo i srpski zarobljenici pod hrvatskim zastavama uputila se gradom, pevajući narodne pesme, kličući Jugoslaviji, Narodnom Veću, oslobodiielju Wilsonu, Trumbiću, pok. Supilu i dr. Na saborskom balkonu bili su članovi Narodnog Veća. Prvi je govorio Svetozar P r i b i ć e v i ć a zatim Slovenac C a n k a r izručujuć pozdrav bele Ljubljane i Slovenije. U ime Dalmacije govorio je dr. Mate D r i n k o v i ć a u ime Istre prof. S p i n č i ć, zatim dr. N o v a k i još neki govornici. Povorka je tada krenula pred kazalište, gde se razišla. U dva sata dobio je Zagreb ponovno svoje obično lice.

Z a g r e b, 22. Danas je Narodno veće izdalo sledeće saopćenje: Narodno veće pozdravlja s najvećom radosti stanovište, što ga je predsjednik U. D. A. Wilson zauzeo u svom odgovoru na austro-ugarsku notu, te izjavljuje: SHS. zauzeo je u objavi Narodnoga veća od 20. o. m. stanovište glede rešenja svoga narodnoga pitanja na temelju samoodredjenja pa dosledno tome smatramo jedino kompetentnim forumom za rešenje našeg pitanja medjunarodnu mirovnu konferenciju. Zaključeno je poduzeti korake glede uspostave ustavnih prava, a naročito glede štampe i prava sastajanja. Narodno veće poziva gradjanstvo i čitav narod, da daje u svojim manifestacijama i drugde samo oduška svome veselju, koja bi išla za unišćenjem tudjeg dobra. Svaka šteta, počinjena od ovakvih izgreda, škodila bi ne samo ugledu naroda nego bi mogla da uništi dobra, koja se moraju već sada smatrati dobrom buduće države naroda SHS.

D e l n i c e, 22. Danas su ovde priredjene burne manifestacije. Misled odgovora Wilsona na austro-ugarsku notu. Ujedno je odaslan brzojav u Narodno veće, u kojem se priznaje veće Narodnom većem. Narodni zastupnik dr. Krnic držao je oduševljeno

Z a g r e b, Iz garnizonskog zatvora pobeglo je danas 130 kažnjenika ubivši jednog stražara i ranivši više drugih.

B u d i m p e š t a, 23. (D. u.) U zastupničkoj je kući pročitao zastupnik Ballas depešu, koju mu je predao zast. grof Karolyi, prema kojoj je jutros provalila na Reci hrvatska pukovnija pešadije 79. u tamošnju vojarnu honveda i razoružala honvede. Bile su zaposednute različite javne zgrade i zarobljen vodja državnog odvetništva. Provalile su u tamnice i utamničenike oslobodili. Državna se je policija opirala; nu ipak bila je nakon jakog pouličnog boja svladana. Kolodvor bio je zaposednut, tračnice otrgnute, guverner je umolio za vojničku pomoć. Citanje depeše bilo je popraćeno neprestanim bučnim povicima. Uz sveopće uzrujanje odlaže predsednik sednicu.

B u d i m p e š t a, 24. (D. u.) Kako „Magyar Tudosito" sa kompetentnog mesta saznaje, povratio se na Reci mir i red. U grad su stigle ugarske čete, koje su istisnule van buntovnike. Na ulicama vlada mir. Guverner Jekelfalussy nalazi se u svom uredu i rešava svoje agende. Sveza izmedju gubernije i Budimpešte postoji u potpunom opsegu.

Z a g r e b, 23. Narodno veće poslalo je česko-slovačkom narodu sledeći brzojavni pozdrav: „Narodni Vybor, Praga. Narod SHS prigodom konstituiranja Narodnoga veća obnavlja svečanu zakletvu zajedničkog boja da se postignu zajednički ideali, českoslovačke i jugoslavenske slobodne države. S Vama smo jedne misli u radu i u ciljevima. Živio celi českoslovački narod! Sličan je pozdrav poslalo Narodno veće takodjer Poljacima.

Narodno se veće podelilo u više odseka. Odseku za organizaciju i za agitaciju predseda dr. Angjelinović, onomu za financije dr. Srgjan Budisavljević. Sredinji odbor Narodnoga je veća korptirao takodjer narodnog i zemaljskog poslanika dr. Trešića-Pavičića. Profesorski zbor gornjogradske gimnazije pozdravio je Narodno veće te izjavio, da mu se u svakom obziru pokorava.

Zagrebačka „Narodna Banka" darovala je Narodnom veću 10.000 K. Nekoji njezini članovi, medju njima i grof Bombelles položili su u istu svrhu više hiljada američkih dolara.

Manifestanti su jučer odstranili na državnom kolodvoru sve madžarske napise. U kinematografima, gde imadu nemačke napise, kao što i u orfeumu prestali su sa predstavama.

Madžari su odvukli iz Hrvatske već gotovo sve železničke vezove i lokomotive. Ustanovilo se, da su odveli u Madžarsku 6000 železničkih vozova i 800 lokomotiva, tako te je promet gotovo nemoguć.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 24. (D. u.) Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Porasla je u odseku izmedju Brente i Piave i u području Montella topnička paljba do velike žestine. I inače razvili su neprijateljski odeli živahniju delatnost. — Balkansko bojište: Jači neprijateljski pritisak iz područja Zaječar potaknuo nas, da povučemo frontu saveznika na Jagodinu. Tu su bili suzbijeni jači srpski napadaji. Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

B e r l i n, 24. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: U nizini Lysa traju pojedinački bojevi. Jugozapadno od Deinze odbila je od 14. okt. dnevno u boju prokušana 52. pričuvna divizija pod generalom poručnikom Waldorfom ponovne napadaje neprijateljeve na pruzi Deinze—Wareghem. Na obim stranama Vichte poodmakli smo predposle noći naše crte ponešto od protivnika i suzbili natrag neprijatelja, koji je jučer navalio u području Kattestraat. Na neprijateljskoj strani sudelovali su u tim bojevima belgijsko stanovištvo u pokrajini. Tournay i Valenciennes ležali su pod engleskom paljbom. Kod Tournaya i u nizini Schelde uspešni pretpoljski bojevi. Na obim stranama Sollesmesa i Le Cateau započeo je Englez opet sa sveže uloženim divizijama na skoro 30 km širokoj fronti svoje navale, s velikim svrhama poduzete. U nizini Harpies izjalovio se prvi njegov nasrtaj za rana jutra. U opetovanim napadajima nasrnuo je tečajem dana na obim stranama Romeries sve do predela St. Martina i Solechesa i delomično Beaudignes. U sredini bojne fronte zaustavili smo na obim stranama rimske ceste Le Cateau—Bavay navaljujućeg neprijatelja na crti Croix—Bouzies. Južno od Bouziesa zaprečile su već u zadnjim bitkama posebno prokušane koturaške čete dalnje prodiranje protivnikovo. Jugoistočno od Le Cateau posvema su se izjalovili višestruki juriši protivnikovi. Izmedju Pommereuila i Catillona boreće se šlezvig—holšteinske, meklenburg—hanzeatske i virtemberške pukovnije održale su svoje položaje proti nadmoćnoj presili. Streljačka pukovnija br. 122 pod svojim zapovednikom pukovnikom pl. Albertijem osobito je tomu doprinela. Južno od Catillona ostale su navale prodiruće proti kanalu Sambre—Oise pred njim u našoj vatri. Izmedju Oise i Serre delomični boj topništa, kojemu slediše na severnoj obali Serre neprijateljski napadaji. Bili su u našoj paljbi i protunasrtajem suzbijeni. Pojedinački napadaji protivnikovi proti odseku Soucher severno od Pierponta izjalovili su se. Tesno nastanjen i beguncima prepunjen Mont Cornet leži pod jakom francuskom paljbom. Istočno od Aisne ograničio se jučer neprijatelj na veoma jake, žestokom paljbom poduprte pojedinačke napadaje. Bavarci i Virtemberžani i virtemberški pijoniri održali su uzvisine severoistočno od Vouzieresa proti četirikratnom jurišu. Istočno od Vouzieresa osobito su se odlikovali u zadnjim bojevima delovi garske pešadijske divizije s majorom grofom Eulenburgom. Izmedju Olizy i Gran Pre odbile su alzacijsko-lorenske hesijske pukovnije neprijateljske napadaje. Glavni teret boja nosila je pukovnija pešadije br. 17, koja se je pod svojim zapovednikom Stoepe osobito iskazala,

Na obim obalama Moze zahvatile su opet navale Amerikanaca veći opseg. Iz šuma Bantheville i severno od Cunela nasrnuli su s jakim silama i praćeni oklopljenim vozovima proti naš m. crtama. Bili su suzbijeni i pretrpeli su u našoj usredotočenoj paljbi osobito teške gubitke. Istočno od Moze trajahu žestoki bojevi za šumske uzvisine na obim stranama ceste Consenvoy—Damwille sve do večera. U tvrdokornom boju i uspešnim protunasrtajima bacili su natrag bradenburški i saski bataljuni više puta jurišajućeg Amerikanca. — Jugoistočno bojište: U žestokim gorskim bojevima osigurale su naše zalaznice povučene nove položaje na obim stranama Paraćina. — Ludendorff.

Rat.

Belgijski izveštaj od 23. oktobra: Dne 22. o. m. pokušao je neprijatelj da na holandskoj granici baci natrag nekoliko od nas provedenih protunasrtaja. Zapadno od Petegheme, koji smo mi kroz dan zaposeli, sve su se navale uz jako velike gubitke izjalovile. Belgijska je armada prekoračila dovodni kanal na više točaka. Na svom uzmaku morali su Nemci baciti 200 letala u kanal Brügge prema Gentu kod Miserie. Zapadno od St. Georga postavila je francuska armija južno od Desina mostobran u dubini od 3 km i širini od 4 km. Ophodnje su prekoračile Lys od St. Eloy. Tečajem tih operacija učinili su Francuzi 1000 nemačkih zarobljenika. 2. engleska armija porinula je svoju frontu usprskos znatnoj paljbi topništva i strojnih pušaka 1500 m izmedju Lysa i Schelde i postavila na desnoj obali Schelde istočno od Pecza mostobran.

•

Francuski izveštaj istočne armije od 24. oktobra: Francuske bojne sile, koje su stigle na Dunav kod Lompalanke, zauzela se provod neprijatelj baraka, koje su bile nakrcane robom i brašnom. Severno od Aleksinca napredovale su srpske bojne sile usprskos neprijateljskom otporu. Njihovo je konjaništvo doprlo hrabrim nasrtajem istočno od Paraćina . . . . . . pri čemu su zaplenili deo trena 217 divizije, medju tim i arhive i prtljagu zapovednika divizija generala pl. Gallwitza. U predelu Niša priveli su odeli srpskih i crnogorskih komitadžija, koji su bili u bojevima s austro-ugarskim četama, koje se nalaze na uzmaku, poduprli od francuskih četa, preko 1500 zarobljenika.

Burian i Wekerle odstupili.

Naslednik Burianov Madžar grof Andrassy

Budimpešta, 24. (D. u.) Ministar izvanjskih posala grof Burian stigno je jutros ovamo i posetio ministra predsednika dr. Wekerla, s kojim je održao dulje većanje.

Budimpešta, 24. (D. u.) U 1 sat posle podne održala se u ministarskom predsedništvu ministarska konferenca, kojoj su pristovali svi ministri kabineta.

Budimpešta, 24. (D. u.) Službeno se saopćuje: Ministar predsednik dr. Wekerle predao je u današnjoj audijenci u Njegova Veličanstva demisiju celoga kabineta, koju je vladar prihvatio. Njeg. Veličanstvo poverilo je do imenovanja nove vlade dalnje vodjenje poslova dr. Wekerlu.

Budimpešta, 24. (D. u.) Njegovo je Veličanstvo prihvatilo demisiju ministra izvanjskih poslova grofa Buriana i na njegovo mesto imenovalo grofa Julija Andrassyja ministrom izvanjskih poslova.

Iz ugarske zastupničke kuće.

Madžarskim aristokratima se žuri . . .

Budimpešta, 23. (D. u.). Nakon dvosatne stanke nastavija kuća debatu o budžetnom provizoriju. Zast. grof Apponyi glasuje za budžetni provizorij ma da nema poverenja u vladu. Potrebno je uzdržati unutrašnji mir. Ističući Wilsonove formule izjavlja govornik, da je češka država realnost. Ugarska da nema razloga otklanjati češka nastojanja za samoodredjenjem, no Slovaci da su najlojalnija nemadžarska narodnost. Silna potreba je zaštita pograničnih područja. Položaj da je težak, no nije beznadan. Govornik označuje nastavak mirovne akcije za silno potrebnu. Bude li put do mira koji je Wilson otvorio, predugačak, mi moramo izabrati drugi put. Prigodom sledećeg govora zast. Ballasa (Karolyijeva stranka) povici Meszka (Karolyijeva stranka): „U Debreczinu pevalo pri dočeku cara „Bože živi“! Ta upadica izazivlje buku povika u Karolyijeve stranke, tako da predsednik prekida sednicu. — Kad se sednica opet stvorila, izjavlja predsednik da se pri dočeku cara u Debreczinu pevalo samo madžarsku narodnu himnu, a kad bi se bilo pevalo i „Bože živi“ bilo bi se počinile netaktičnost“.

* **Beč pred gladom.** Bečki večernji listovi od 21. o. m. javljaju, da već tri dana ne dolazi skoro nikakvog živeža iz poljskih i čeških pokrajina u Beč. Češke i Poljske zemlje ne će da šalju Beču nikakvog živeža više.

* **Što je s Turskom.** Kako se čini, ili možda kako centralni merodavni krugovi hoće da prikažu, nije Turska sklopila još separatnog mira, budući da nam dnevno stižu od c. kr. bečkog dopisnog ureda turski ratni izveštaji iz Palestine.

* **Beograd nije pao.** „Slovenski Narod“ a i drugi listovi po njemu, donesoše vesti iz Rotterdama, da je Beograd pao. Vesti poteču od 18. i 19. oktobra. Nu „Beogradske Novine“ i „Belgrader Zeitung“, što ih izdaje austrijska uprava, stigle su nam ovamo već od nedelje, 20. oktobra. Izgleda prema tome da su vesti o padu Beograda već prošloga tedna izmišljene i na svaki način preuranjene.

* **Potištenost u Beču.** „Slovenskom Narodu“ javljaju iz Beča: Tu vlada usled Wilsonovog odgovora i odlučnih izjava Jugoslavena i Čeha strašna potištenost i konfuzija. U ministarskim i drugim centralnim uredima obustavlja se sav posao. Osobito uzrujano raspoloženje vlada u prehrambenom uredu, gde se čuju najgora proročanstva. Česi i sada takodjer Poljaci zapečatili su izvoz živeža iz svojih zemalja, da si osiguraju vlastitu prehranu. Bečki je načelnik Weiskirchner dne 21. oktobra u kuloarima gospodske kuće izjavio: Odmah bih sklopio trgovački ugovor sa češko-slovačkom državom, samo da dobijem žita i krumpira za gladni Beč!“ Na izreku nekog člana gospodske kuće, koji je rekao: „Hvala Bogu, zvezda mira već se diže, odvratio je barun Husarek: „Za sada nam se diže zvezda glada“.

Pismo iz Hrvatske.

21. listopada 1918.

Dogadjaji u Hrvatskoj hrle užasnim tempom k svojoj kulminaciji. Od dana proglašenja majske deklaracije pa sve do konstituiranja Narodnog veća, dakle više od godine dana, obdržavalo se je ovde malo skupština. Ali sada kao da Hrvatska hoće sve to da nadoknadi, drže se dnevno u stotine mesta sastanci i skupštine. Nisu to tabori, kao što je bilo lanjske godine u Sloveniji, nego male, ali brojne skupštine. U svakom ovećem selu i mestu barem po jedna. U mnogim mestima, i manjima, drži se u isto vreme i po četiri pet skupština. Govori se u čitaonicama, u gostionama, na trgovima i ulicama. Sastane se dvadesetak ljudi. Jedan počme govoriti. Ljudi dolazi sve više i više i nakon po sata govornik ima pred sobom 200 do 300 slušatelja i slušateljica. Ženske najme brojčano učestvuju skupština ma i to koli gradjanske toli i seljačke. Napetost je velika, oduševljenje ogromno. Na dan proglašenja manifesta Narodnog veća vladalo je upravo neizrecivo oduševljenje. Svako mestance bilo je puno skupština. Svugde se čitalo manifest, prisizalo se i uveravalo, da se s manifestom stoji i pada. „Mi ne trebamo da nam gospoda daju slobodu, mi ćemo si je sami uzeti“. Govorilo se je mnogo o položaju na Zapadu i na Balkanu. Sećalo se je patnja, koje je naš narod u Bosni, Kraljevini, Dalmaciji, Istri i Gorici morao pretrpeti. Ali, uvek se naglašavalo, budućnost je naša.

Hrvatska je puna dezertera, koji se organiziraju u grupe do 60 ljudi, tako da obične sigurnosne mere žendarmerijske nedostaju. Za to je pokrenuta ideja „Narodne zaštite (garde)“. Boljševizam se širi: i teoretički i onaj hajdučki.

Sve su stranke u Banovini izgubile potpuno svoj raison d' être, kao što valjda ni u jednoj drugoj našoj pokrajini. Jer dok se medju Slovencima idejno u mnogočem JDG razlikuje SLS, dotle su sve banovinske stranke mirno-liberalne (izim grupe oko „Novina“) i u svima se nalaze svećenici. Osobito su si blizu koalicija i Starčevićanci. Obe priznavaju potpuno jedinstvo SHS i obe su se izjavile za centralističku jugoslavensku državu. Starčevićanci su se odrekli zasebne „hrvatske“ države unutar Jugoslavije. Oni traže jedinstvenu Jugoslaviju. Svakako divan napredak i cela jugoslavenska javnost može biti ne samo zadovoljna, već uprav ponosna na Starčevićance.

Frankovci su mirni i krotki. Njihove pristaše odriču se listom „okvira“, za koji se ustrajno i verno, kao psi, njihovi vodje bore. Upravo to, „nećemo okvira“ trese banovinom. Ona je sada najradikalnija jugoslavenska pokrajina. Medju gradjanima otima u velike mah republikanski pokret.

Iz slavenskog sveta.

Ujedinjena Jugoslavija. U svom članku „Na putu u slobodu“, ujedno sa saopćenjem jugoslavenskog Narodnog veća i odgovorom Wilsonovim austro-ugarskoj vladi piše „Slovenski Narod“: „Položaj je sada posvema jasan. Wilson priznaje Jugoslavenima i Cehoslovacima članstvo u obitelji naroda, dakle posvemašnju samostalnost i suverenost jugoslavenske i češkoslovačke države, i pozivlje, da Cehoslovaci i Jugoslaveni postave svoje mirovne zahteve. To se je već dogodilo. Na čelu lista saopćujemo mirovni program našega naroda“. (Proglas narodnoga veća, što smo ga mi doneli u utorak. Op. ur) „Mi zahtevamo“, veli „Slovenski Narod“ dalje, „ujedinjenje naroda Slovenaca, Hrvata i Srba na celom njegovom teritoriju, bez obzira na granice, što nas dele, u jednu jedinu jedinstvenu suverenu državu. Kako Nemci hoće ujedinjenje s Nemačkom, tako mora obuhvatati ta jedinstvena država Slovenaca, Hrvata i Srba, takodjer Srbiju i Crnu Goru“. „Slovenac“ veli, da je Rubikon prekoračen. Sve se je razjasnilo. Sav naš narod, što živi u Kranjskoj, Koruškoj, Stajerskoj, Istri, Primorju, Hrvatskoj i Slavoniji, Bosni i Hercegovini, Dalmaciji, južnoj Ugarskoj, Srbiji i Crnoj Gori jedne je krvi i jednog je jezika, jedne je duše i srca, pa mora takodjer, da kao samostalna država u jedinstvu i ujedinjen u jednoj državi bude zastupan svagde: i na mirovnoj konferenci i u budućoj obitelji naroda, kako to želi svetski sudija Wilson. Dosad bili smo razdeljeni i pocepani, odsad tvorićemo jednu jedinstvenu celinu: jedan narod, jedna država s jednim jezikom, jednom dušom, jednim srcem. Bićemo na svojem gospodari. Moralo je tako biti, ima li da mesto nepravde i nasilja zavlada na svetu pravednost i sklad.

•

Iz Slovenije. Dne 22. oktobra obdržavao je kranjski zemaljski odbor svoju sednicu, na kojoj je sam zemaljski poglavar dr. Šušteršić postavio ove predloge: 1. Zemaljski odbor kranjske vojvodine pozdravlja proglas Narodnog veća SHS (Slovenaca, Hrvata i Srba) od dne 19. oktobra 1918, te mu se u imenu slovenske pokrajine u celini pridružuje i sledeći poziv proglasa, stupa u „nerazdruživo narodno kolo, kom je pred očima samo veliki ideal narodnoga ujedinjenja slobode i nezavisnosti.“ 2. Zemaljski odbor ne smatra se više kompetentnim izvršivati nikakve političke poslove, već hoće izvršavati strogo stvarno tekuće poslove u okviru svog ustavnog delokruga, čuvati zemaljski imetak i pripraviti izručenje svojih agenda budućoj zakonitoj dršavnoj oblasti“. Ti su predlozi bili jednoglasno prihvaćeni. Zemaljski je poglavar ujedno izvestio, da je msgr. dr. Lampe odložio namesništvo zemaljskog glavara, te je imennovao na to svojim namesnikom zem. odbornika dr. Karla Trillera, koji izjavlja, da s time ne preuzima nikakve odgovornosti) za dosadašnje odluke i mere, koje su se izvršile proti njegovom glasu ili bez njegova znanja. Dr. Šušteršič izjavlja, da se to samo po sebi razume. — Dr. Triller jest jedna od najuplivnijih osoba u Jugoslavenskoj demokratskoj stranci, pravi, iskreni, otvoreni i oduševljeni Jugoslaven!

Domaće vesti.

Intervencija za škole u Sijani. Jučer se predsednik Podružnice družbe sv. Cirila i Metoda u Puli interventirao u c. kr. tvrdjavnog poverenika, da se našoj školi ustupi barem polovica školske zgrade u Sijani.

Delenje živežnih iskaznica. Općinski ured u Puli javlja: „Danom 24. Oktobra započeće delenje živežnih iskaznica za mesec novembar. Uredovni satovi ureda za iskaznice ostaju nepromenjeni i to u uredu Trg Foro od 8-12, a u drugima (S. Policarpo i S. Martino) od 8-2 sata posle podne.

† **Milka Grubišić.** U cvetu svoje mladosti u 21. godini života kao žrtva harajuće španjolske hunjavice umrla je gdjica Milka Grubišić, kćerka rodoljubne obitelji Grubišić. Pokojnica, u našim omladinskim redovima poznata kao vatrena rodoljupka, mnogo je istupala u svakom rodoljubnom radu, bilo to u ženskom sokolskom pokretu, bilo u sakupljanju doprinosa u razne domoljubne svrhe. Osobito je mnogo nastojala oko sabiranja prinosa za našu srednju školu u Puli, te je mnogo puta već proletilo njeno ime našim listom medju onim vrednim, marljivim i požrtvovnim sabiračima i sabiračicama para i kruna za najpotrebitije narodne svrhe. Pokojnici, kojoj nije bilo dosudjeno, da dočeka naše oslobodjenje i uskrsnuće jugoslavenskog naroda u spasonosnoj ideji narodnog ujedinjenja, ostaće trajan spomen medju nama, a rastuženoj obitelji naše iskreno saučešće.

Zahvala.

Prigodom smrti naše neprežaljene kćerke

Milke Grubišić

izražujemo ovime našu duboku zahvalnost g. dru. Petzu i nadlečniku dru. Guthu za njegovanje i nastojanje da miloj pokojnici ublaži boli i spasi je od nemilosrdne smrti. Osim toga izražujemo našu zahvalu gosp. predstojniku glavnog skladišta pomorskog arsenala i gosp. mornaričkom činovniku istoga skladišta. Na isti način budi naša srdačna hvala oružničkom zboru pomorskog arsenala i svim znancima i prijateljima, koji su mrtve ostanke mile nam pokojnice otpratili na poslednje prebivalište.

Pula, 24. oktobra 1918.

Ucviljeni roditelji i brat.

Zahvala.

Za mnoge dokaze srdačnog saučešća prigodom teškog gubitka, kojega nam sudbina time nanijela, što je preminula nezaboravna naša supruga, majka, punica i sestra

Gertruda Počivalnik

kao što i za učestvovanje na sprovodu mile pokojnice te za vence i cveće, koji su bili položeni njoj na grob, blagodarimo iz dubokog srca svima.

Pula, dne 25. oktobra 1918.

Obitelji: M. Počivalnik, Watzl, Lenčar, Kos i Jelen.

Pojedinj broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopradaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 26. oktobra 1918. Broj 1164.

Sačuvajmo hladnu krv!

Narodno veće u Zagrebu je 23. oktobra raspravljalo o zadnjim dogadjajima u Hrvatskoj, osobito o činjenici, da je prigodom manifestacija u proslavu Wilsonovih načela, da se urede narodnosne prilike, došlo do napadaja na železničke stanice i druge prometne uredjaje. Narodno je veće, uvažavajući sve ove dogadjaje te prosudjujući ih sa gledišta opće narodne koristi, zaključilo izdati sledeći

Poziv narodu SHS.

Narodno veće misli, da bistri razum i staro poštenje našega naroda nalagaju, da se takvi slučajevi ne dogadjaju više i da se ne šire, budući bi time prestao svaki promet i najsiromašniji bi krajevi naše domovine ostali s toga bez kruha.

Narodno veće pozivlje sve pristaše stranaka, političkih i parlamentarnih skupina, neka se po svim gradovima, mestima i selima udruže

u odbore Narodnoga veća.

U takove odbore mogu stupiti takodjer osobe, koje ne pripadaju nikakovoj političkoj stranci, ali koje su u duši za ujedinjenje i oslobodjenje naroda na temelju proglasa Narodnoga veća od 19. oktobra 1918. Takvi odbori preuzimaju svojim sastavom veliku zadaću za sav narod. Prva je zadaća svakoga takvog odbora, da se pobrine za obranu i imovinu svih državljana države SHS bez razlike. Druga je zadaća, da jave Narodnom Veću u Zagrebu sve dogadjaje u svojim krajevima i potrebe svojih gradova, mesta i sela te čitavog naroda. Treća je zadaća, da točno vrše sve naloge Narodnog veća u korist naroda.

Za to se svim krajevima moraju izabrati najiskušenije i najpoverljivije osobe u odbor Narodnoga veća, koji mora da bude sastavljen od predsednika, voditelja za narodnu obranu i od poslovodje.

Svi se odbori moraju prijaviti Narodnom veću u Zagrebu, da budu odobreni. Sve objave neka se šalju Narodnom veću na naslov:

Narodno veće u Zagrebu, sabor.

Braća Slovenci, Hrvati i Srbi, na posao!

Vreme leti. Za nekoliko dana moraju odbori biti sastavljeni. U svakom našem mestu mora da bude takav odbor Narodnoga veća, koji se ima pobrinuti za to, neka se čim pre ustanove č e t e z a n a r o d n u o b r a n u.

Zagreb, 23. oktobra 1918.

Za Narodno veće SHS.:
Dr. Anton Korošec, predsednik,
dr. Ante Pavelić, Svetozar Pribičević
podpredsednici.

Proglas našeg Narodnog veća ozbiljna je opomena na mir i na rad. Sa manifestacijama i iskazima ne postizava se ništa. Truje se narodno zravlje. Što je danas potrebnije od svega jest organizacija čitavoga naroda, da u trenutku potrebe bude moguće preuzeti vlast u svoje ruke i voditi naš narod i naše pokrajine iz jednog reda u drugi bez trvenja i poteškoća. Da se to postigne, valja da zavlada u našim narodnim redovima najstroža i najbezobzirnija stega, i da svaki čovek bude na svom mestu. Sada nije doba za pasivizam i za mirno čekanje na dogadjaje, što no će nadoći. Baš protivno je potrebno: valja tim dogadjajima pripraviti tlo, da nas ne preneraze i nas i naš narod kao golem talas otplave.

Sledeći pozivu naše vrhovne oblasti valja da stvorimo za našu Istru, a napose za naš politički kotar posebne odbore sa središnjim odborom u Puli. Pula, ugrožena ova i skrajna točka naše Jugoslavije, treba organizacije više no svi ostali delovi naše domovine. Ovim će se odborima morat da pokoravaju u odredjeno vreme svi naši ljudi, svi Jugoslaveni, kojima na srcu leži dobrobit i budućnost našega naroda. Prekršaj proti narodnoj stezi je zločin proti narodu.

Naš narod mora da u odlučnim trenucima sačuva hladnu krv, da se suspregne, da znade vladati svojim čustvima i osećajima. Učini li u tom pogledu svaki svoju dužnost, biće nama laka stvar, prebroditi sve poteškoće, koje su na putu iz starog sveta u novi, iz noći u dan. Nijedan, koji nije izričito na to ovlašten od Narodnog veća i od njegovih odbora i pododbora ne sme poduzeti na svoju ruku kojigod korak.

Glavna je stvar, da se pokoravamo zapovedima, koje nam daje središnja naša vlada u Zagrebu, da joj ne otešćamo ili dapače onemogućimo rad u narodnu korist, za našu budućnost.

Proglas našega Narodnoga veća vredi i za naš puljski kotar i za naš narod, koji živi u našim zemljama. Neka se svako po njemu i vlada i neka čovek pripazi na čoveka, da se tom proglasu pokorava i da vrši u tim teškim momentima svoju dužnost. Svi ljudi, bilo u kojem položaju, uredu i zavodu, moraju biti spremni, da u trenutku potrebe budu na svojim mestima, da uzmognemo u kritičkom času svladati zapreke i onemogućiti zastoj javnog života i delovanja, što bi bilo katastrofa za čitavi naš narod.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 25. (D. u.). Službeno se saopćuje: Talijansko bojište: Mirovna ponuda središnjih vlasti nije prečila naše neprijatelje na jugozapadu u tome, da naprte našim i svojim vojskama nove krvave žrtve. Veoma žestokom topničkom paljbom započela je prekjučer izmedju klanca Assa i Jadrana navala, koja je jučer ujutro na mletačkoj gorskoj fronti i u predelu južno od Montella provalila. U običnoj hrabrosti, vernosti i zaptu suzbile su naše čete nasrtaj. — Na visoravni Sedam Općina bilo je područje jugozapadno od Asiaga, Monte Sisemola i predeo Monte di Valbella pozorište ogorčenih bojeva. Neprijatelju je pošlo za rukom da mestimično provali u naše jarke, no bio je opet svuda izbačen i morao je u noći i najdulje držani Sisemol isprazniti. Sekljani pešačke pukovnije br. 82 i 131 i honvedske pukovnije br. 9 i 30 imaju na tom uspehu glavni udeo. Do još veće žestine uspelo se hrvanje u pogorju severoistočno od Brente. I tu je uzmogao neprijatelj da prelazno polući mesni uspeh. Utvrdio se na Caprile, Asolone, Monte Pertica i Solarolo u našim prednim jarcima, za kratko vreme, nu morao se veoma brzo odšuljati ispred navala naših junaka, provedenih starom strelovitošću. Pet put nasrtali su Talijani proti Spinozzi uzalud. Pukovnija pešadije br. 9 (Stryj), koja je u delatnim protunasrtajima opet osvojila Asolone, pukovnije pešadije br. 73 (Heb), br. 99 (Znojmo), mlada južnougarska pukovnija br. 129, koja je branila Spinozzu, streljačke pukovnije br. 9 (Brno) i 24 (Beč) okitiše se slavom. Naše junačko topništvo pokazalo se valjanim zapadno i istočno od Brente kao uvek, kao pomagač u bojevima pešadije. Nasrtaj engleske divizije na otok Piave Pappadopoli uzmogao je samo da na severnom krilu potisne naše prednje straže. Južni deo otoka bio je potpunoma održan. — Balkansko bojište: U severnoj Albaniji daljaji bojevi zalaznica i banda. U novopazarskom sandžaku stigli su antantini odeli, pojačani pridolaženjem banda, do Nove Varoši. Južno od Kragujevca, na obim stranama Morave i u Zlatovoj planini odbile su austro-ugarske i nemačke čete uspešno neprijateljske bataljune, koji su pritiskali. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

B e r l i n, 25. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U Flandriji traju bojevi u nizini Lysa. Neprijatelj, koji je prodro u jugoistočnom delu Deinze, bio je u protunasrtaju opet bačen. Jugoistočno od Deinze zauzeli smo opet delove od Francuza preko Lysa porinutog mostobrana. Istočno od Vijve i Saint-Eloy suzbili smo jači napadaj izmedju Lysa i Schelde i na Scheldi tri nasrtaja protivnikova. Nastavlja se od protivnika rušenje mesta u nizini Schelde. I unutrašnjost Tournaya bila je pod engleskom paljbom. Iseljivanje pučanstva iz tog područja prema istoku raste. Istočno od Solesmesa i Le Cateau nastavio je Englez svoje napadaje i protegnuo ih na sever sve do Schelde. Južno od Schelde izjalovili su se pred našim crtama i na uzvisinama istočno od Ecaillobacha. Napadaji, upravljeni proti Le Quesnoy, prodrli su sve do pruge severozapadno i zapadno od Le Quesnoya. Pokušaji neprijateljevi, do zapadno mimo od Le Quesnoya u severnom pravcu provale, izjalovili su se u nastupu naših četa, postavljenih iz Sepmerisa i Villerspola. Neprijatelj, koji je nasrtao na širokoj fronti proti šumi Morval uzmogao stupiti na Bois du Nord i Fontaine-aux-bois. U ostalom bio je zapadno od Englefontaina-Landrecies nakon žestokih bojeva zaustavljen. Jučerašnji bojevi doneli su neprijatelju u sve dobitak na prostoru od 800 do 1000 m dubljine. Većih uspeha nije imao ni jučer, usprskos svom izvanrednom uloženju sila. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na Oisi, izmedju Oise i Serre i zapadno od Aisne časovit topnički boj. Gde je neprijatelj prodro u naše crte, bacili smo ga u protunasrtaju opet natrag. U odsecima na obim stranama Vouziersa popustila je bojna delatnost. Uzvisine istočno od Chestresa bile su održane proti novim žestokim napadajima neprijateljevim od bavarskih i virtemberških posada. — Vojna skupina pl. Gallwitzova: Pojedinački napadaji Amerikanaca na obim obalama Moze bili su suzbijeni. — Jugoistočno bojište. Neprijateljski napadaji na obim stranama Morave. Zapadno od reke potisnuli su nas južno od Kragujevca ponešto natrag. Istočno od reke u predelu Paraćina bili su suzbijeni. — Ludendorff.

* **Austro-ugarski odgovor Wilsonu.** Iz Beča se javlja 24. oktobra: austro-ugarska vlada u najvećoj je neprilici, kako da odgovori Wilsonu. Odgovor sada nije još sastavljen. Sinoć je Burian sazvao austrijske delegate na tajni sastanak, da dobije pregled javnoga mnenja. Doživeo je veliko razočaranje. Delegat Stransky izjavio je u imenu Jugoslavena i Ceha, da se naši i češki delegati ne upuštaju u meritornu raspravu. Burian nema više prava odgovarati Wilsonu. Na krunskom veću u Budimpešti pasti će odluka o odgovoru Wilsonu. Medjutim su se na Reci odigrali dogodjaji, koji će razvoj stvari pospešiti. U vladinim krugovima vlada potpuna bezglavost.

* **Pred novim velikim dogadjajima.** U bečkim se političkim krugovima tvrdi, da je u najbližim danima računati s novim, nu ne više neočekivanim dogadjajem. I položaj je Turske potpunoma neodrživ te treba novih odluka.

* **Pred ispražnjenjem Srbije i Crne Gore.** „Deli Hirlap“ javlja: Glede na opći vojni položaj i na mirovne priprave najbrže da ćemo u par dana isprazniti Srbiju i Crnu Goru. U savezu s tim postavićemo svoju novu južnu frontu medju Dunavom i Drinom.

* **Zastupnici čehoslovačkog naroda na putu u inozemstvo.** Praga, 21. oktobra 1918. Naš praški dopisnik nam javlja: Osim zastupnika Staneka, Habermana i Klofača dobili su danas putnice za inozemstvo daljni zastupnici čehoslovačkog naroda, i to: dr. Sámal, ravnatelj Zivnostenske banke dr. Preiss i ravnatelj agrarne banke Svoboda. Odlaze sjutra u 10 sati pre podne.

* **Mir na proleće.** „Secolo“ javlja, da je Sonnino proglasio njegovom izvestitelju, da se nada e će se mir sklopiti do proleća. Medju Nemačkom i Amerikom postići će se uspeh, budu li Wilsonovi uveti prihvaćeni bez pridrška.

* **Zadnja zapoved vojsci — pozdrav na rastanku.** Fabius veli u „Neue freie Presse“ o carskoj zapovedi vojsci i mornarici: O nekakvoj budućoj zajednici ne može biti ni govora. Carska zapoved može se smatrati za pozdrav na rastanku sa starom austrijskom armadom.

* **Priprave za demobilizaciju.** Iz Beča javljaju: Najpre će biti prigodom demobilizacije otpuštena iz vojništva starija godišta. U interesu brze obnove ekonomskog života biće otpuštene, čim izadje naredba o demobilizaciji, razne osobe, koje su posebno kvalifikovane, čije će prisustvo biti osobito potrebno. Ove će izabrati komisija radnika i poduzetnika. Broj osoba, koje će se otpustiti u tu svrhu biće tesno ograničen, kako se ne bi zakasnilo s povratkom ratnika. I deo učitelja i profesora te učenika i djaka viših zavoda, biće otpušten pre vremena.

* **Liebknecht oslobodjen.** Iz Berlina se saopćuje, dne 23. oktobra: Posredovanjem državnog tajnika Scheidemanna, bio je danas oslobodjen zastupnik nezavisnih socijalista u nemačkom rajhstagu dr. Karlo Liebknecht, nakon dvogodišnje tamnice. Liebsknecht je već u Berlinu.

* **Štajerski paša grof Clary uklanja se udarcima vremena.** Iz Graca se javlja, 25. oktobra: Vest se o odstupu namesnika Štajerske grofa Clarya-Aldringena potvrdjuje. Odstup će usleditl obzirom na političke dogadjaje već narednih dana. — Kad će i današnji istarski providuri povući posledice političkih dogadjaja?

* **Jugoslavija ima živeža za sebe.** Iz Zagreba se javlja: Hrvatska je vlada odlučila, da ne će pomagati samo Dalmaciji i Istri, već takodjer drugim jugoslavenskim pokrajinama, kojima preti glad, osobito slovenskom stanovništvo u Goričkoj, kamo je namenjeno 150 vaguna krumpira.

* **Raspoloženje u Engleskoj.** „Times“ pišu komentar k govoru nemačkog državnog kancelara i izjavljuju: Ne će li Nemci da prihvate pravednog mira bez sile, biće prisiljeni silom da prihvate pravedan mir. Razlika izmedju nemačke sile i sile bez granica, koju predlaže Wilson na uporbu, bude li potrebno, sastoji se u tome da sila saveznika stoji u službi pravednosti. — „Daily News“ veli: Razjašnjivanja princa Maksa i promena na vladi u Nemačkoj ne dade zaključivati, da postoji odlučna volja, učiniti oštar pokus, koji faktično ima vlast u Nemačkoj. — „Daily Chroniche“ izjavlja: Govor prinčev ne donosi nam ništa dalje. Govori o miru pravednosti. Zar ne traži pravednost od Nemačke odštete? Mi se radujemo, da je Balfour podao izrišitu izjavu o pitanju kolonija; faktična odluka o kolonijama stvar je mirovne konference.

Iz austrijske zastupničke kuće.

Beč, 25. (D. u.) Talijanski zastupnik dr. Grandi upravlja na ministra predsednika upit glede povratka i oslobodjenja konfinovanih i internovanih Talijana. Odgovarajući na upit veli ministar unutrašnjih posala, da se usled nenadanih ratnih potreba nije moglo nešto iza fronte pustiti ljude sumnjivog mišlenja. Dr. Conci podaje u ime talijanskog narodnog zastupstva jučer ustrojenog (fascio nazionale) izjavu, prema kojoj smatraju članovi prema Wilsonovim načelima, koje su središnje vlasti prihvatile, sva talijanska područja, kao slobodna i nezavisna od državne vlasti austro-ugarske monarhije. Grof Barbo obrača se proti tomu, da se nemačku okrivljuje radi tlačenja narodnosti, te zahteva za Nemački jezikovni otok Kočevje pravo, da se priključi državi svog naroda.

Pitanje Trsta i talijanskog dela Istre.
Zast. Pittoni govori, da trščanski socijalni demokrate zahtevaju za Trst i za pretežno talijansko područje Istre pravo samoodredjenja. Narod mora odlučiti, ima li se priključiti Italiji ili tvoriti samostalnu republiku. Trst ima ostati nezavisan pod zaštitom saveza naroda i ima se ujediniti s pretežno talijanskim područjem Istre i Furlanije.

Iz slavenskog sveta.

Iz češkog političkog života. Primili smo prvi broj praških „Narodnih Listy“. Prvi broj nakon petmesečne prisilne stanke. List je prosle subote izašao kao večernje izdanje, te javlja da izlazi na isposudjenom papiru, i ne zna, kad će sledeći broj izaći, jer list od bečke centrale nije dobio nikakva papira. Na uvodnom mestu veli: „Znamo, da budućnost ne će biti laka. Bila bi kobna pogreška, biti si nesvestan i ne reći, da nas čekaju još mnogi grebeni, te da će trebati krajne savesnosti onih, koji su i koji će biti na kormilu, da predusretnu ozbiljne katastrofe. Ali vera, koja nas je u najtežim trenucima podizala, postala je sigurnošću, da nipošto tudja sila, već samo i jedino vlastite pogreške mogle bi biti opasnima potpunoj pobedi naše pravedne narodne stvari i demokracije. Svesni si toga, učinićemo, što bude na nama, da se očuvamo od pogrešaka, da i druge na vreme opomenemo pred pogreškama. Hoćemo si biti potpuno svesni odgovornosti i u drugih pobudjivati tu svest. Bićemo samo i jedino vojnici velikih ideja narodnih i čovečanskih, nepokolebivi borci proti teroru, bilo odakle on dolazio, budni stražari pred zavadjanjima, ma kojigod pretio njima svetoj stvari. Neka živi slobodna, demokratska Češkoslovačka!“ — Uopće se Česi pokazuju dostojnima velikog vremena i vrednima slobode. Oni ne galame. Cekaju, razumeju se dobro, znadu i sigurni su, što će doći, ne uzrujavaju se. Pragom često prolaze satnije s nataknutim bodovima. Pražani im se smeju. Disciplina je naroda i političkih stranaka i pojedinaca divna. Oni bez buke i vike slave svoju pobedu nad propašću onih, koji su ih trli.

Domaće vesti.

Aprovizacija nam obolela. Aprovizacijona komisija javlja: Radi bolesti svih nameštenika prodavaone aprov. komisije br. 3. (Ulica Lacea) ostaje ova do daljnjih obavesti zatvorena.

Služba Božija za pravoslavne. U nedelju, dne 27. o. m. biće sv. Liturgija pre podne u 9 sati u crkvi sv. o. Nikolaja u Puli.

Razredna lutrija. Sledeći brojevi kod poslovnice Jos. Krmpotić kupljenih srećaka 5. razreda 10. razredne lutrije bijahu izvučeni: 35.923; 100.049; 100.074; 115.387; 115.397; 115.399; 127.657; 127.659; 127.661; 127.670; 133.827; 133.828; 133.847; 133.848; 133.849; 133.850. U interesu samih igrača jest da dignu dobitak čim prije.

Narodno gospodarstvo.

Poduzeća za vodjenje kina i industriju filmova u Hrvatskoj. U Zagrebu postoje dva takova dionička društva: „Urania“ i „Helios“. Sada su se odlučila oba društva sjediniti u jedno i povisiti ujedno dionički kapital. Kapital je kod tih društava domaći, jugoslavenski. O kinima ne vlada baš najbolje mnenje. S pravom se prigovara, da se veoma malo dobrih i korisnih stvari u njemu vidi. Nu fakat jest i ostaje, da mase u velikom broju posećuju kina i za to nam ne može biti svejedno, da li su ta kina naša ili tudjinska poduzeća i da li su filmovi iz tudjih ili jugoslavenskih tvornica. Mislimo u Puli nema nijednog kina, čiji bi vlasnik bio naš čovek i da nikad ne dolaze u Pulu filmovi od slavenskih firma. A zar se ne bi mogao koji naš bogatiji čovek i u takovom poduzeću okušati. Segurno bi mu se isplatilo.

Koncentracija jugoslavenskog kapitala u Bosni. U Herceg—Bosni bio je celi jugoslavenski narodni život razdeljen u tri grupe — pravoslavnu, muslimansku i katoličku. Tako i u novčarstvu. Katolici imali su svoje „hrvatske“ banke, muslimani „muslimanske“ a pravoslavni „srpske“. Prema posljednjim vestima iz Bosne nameravaju naša 4 najjača srpska zavoda fuzionirati (sjediniti se). To su: Srpska Narodna Banka, Srpska Privredna Banka, Srpska Centralna Banka u Sarajevu i Srpska Narodna Banka u Mostaru. Dosadanji kapital tih banka, koji se računa na 20,000.000 kruna povisiće se na 25,000.000 K. Novo nastala banka iz dosadanjih četiriju zove se „Srpska Banka sa sjedištem u Sarajevu“. Za generalnog guvernera izabran je gosp. Gligorije M. Jeftanović, koji je za vreme rata odležao kao 70-godišnji starac, godinu dana teške tamnice. Glavni direktor je Ilija Ivanišević iz Mostara, koji se smatra za najsposobnijeg našeg financijera u Bosni. Banka se naročito namerava baciti na veća industrijska poduzeća. Bosna je bogata zemlja. Imade mnogo železa, bakra, srebra, ugljena, soli i mnogo neisečenih šuma. Nemci i Madžari, koji su dosada u Bosni vladali, nisu davali takova poduzeća Jugoslavenima, već su hteli korist iz našeg prirodnog bogatstva strpati u svoje džepove. Sad su im se pokvarili računi. Dolazi novo doba, dolazi Jugoslavija i mi ćemo imati dovoljno prilike, da iskoristimo sve, šta se u našoj zemlji nalazi. — Kako se iz gornje vesti vidi, deo se naših ljudi u Bosni već sprema da iskoristi budućnost.

Pomanjkanje banknota. Poznato je, da je austro-ugarska banka izdala dosada 28 milijarda papirnatog novca, a ipak se oseća u prometu nestašica banknota, osobito onih od 1000 kruna. Generalni tajnik austro-ug. banke tvrdi, da su nestašici krivi seljaci, koji da sada sakrivaju hiljadarke po škrinjama, kao što su već prije posakrivali kovani novac. Može štogod biti istine na tom, ali naši istarski seljaci nemaju segurno tih hiljadarka mnogo po škrinjama. Našlo bih se ih pak kod nemačkih i madžarskih seljaka, koji su se u vreme rata osobito zabogatili. U zadnje vreme izdaje banka sedmično za 500 milijuna papirnatog novca. U državnoj štampariji štampaju se banknote u svečane i u radne dane od 8 sati ujutro neprestance do 11 sati u noći. Ne će ni to štampanje moći večno da traje . . .

Prosveta.

„Pučki list“. Izlazi u Splitu dvakrat mesečno. Godišnje zapada poštom kruna 12. Pisma i novci šalju se upravi „Pučkog lista“ u Splitu.

Dobar pučki list nam je trebao i eto nam ga. Dolazi nam iz Splita grada, iz kršne Dalmacije, posestrime naše. Pokreće ga njegov vlasnik i urednik Juraj Kapić, onaj isti Kapić, koji je iz narodne duše uzeo i svetu dao „Rukovet ratnih i narodnih pesama“ gde u narodnim stihovima prikazuje jasno i otvoreno sva zla, stradanja i muke, što je morao da naš jadan narod u ove užasne godine rata preturi. Zato i „Pučki list“ od srca pozdravljamo, jer već po prvom njegovom broju poznamo, da će biti dobar učitelj našemu puku, našim seljačkim obiteljima diljem cele naše Istre, pa ga zato i oduševljeno i od srca preporučamo svim našim čitateljima. A nije „Pučki list“ niti novajlija. Izlazi on bogme već 26. godinu, pa je samo usled teških ratnih prilika, kad se gušilo sve, što je bilo vredno i pošteno, bio prestao izlaziti. Već onaj prvi broj donosi lepe i zanimive članke Jurja Kapića: „Veseli se mili rode“, „Razgovor o Jugoslaviji“, „Mir“, „Za Slobodu“, od J. F. Lupisa, „Svaki narod ima pravo, da sam odredi o svojoj sudbini, Sloboda ne znači divljaštvo“, Što je nova po svetu“, „Položaj na ratištima“ i razne druge vesti i beleške. Osim toga sadržaje list više dirljivih i lepih pesama, pisanih za narod, kao: „Ratne grozote“, „Maćeha si a ne mati“, „Ratno doba“ od Jurja Kapića i „Moj pozdrav i moja poruka“ od Rikarda Katalinića Jeretova, koja završava: Složno braćo! Neka spomen bude, da dva brata nisu bile lude“.

„Pučkom listu“ želimo dobro uspevanje Istri, da bude što marljivije čitala svoj pučki list.

Dobrovoljni doprinosi.

Za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista bili su položeni za našu srednju školu u Puli sledeći doprinosi: Grgo Buždan polaže K 10·—; u veselom društvu u gostioni Bastianića sabrano K 54·—. Od toga darovaše po K 5·—: Bastianić Ivan, Lovrić Petar, Fabac Josip; po K 5·—: Pepa i Marija Bastijanić. — Ukupno K 64·—. Darovateljima naša srdačna hvala!

U fond „Hrvatskog Lista“ položio je Ante Brgić, općinski župan u Manjim Dvorcima kod Barbana K 20·— uz poruku: „da list ide nepokolebivo dalje dosadašnjim putem, bez obzira i straha do konačnoga cilja“. — Grgo Buždon polaže K 10·—; u istu svrhu polaže K 10·— božman Krmpotić sa broda Nj. V. „Adrie“; Uz poklik: „došao je čas“ polaže gosp. Rafael Jurčić K 10·—. Rodoljubima blagodarimo!

Zahvala.

Puna harnosti i zahvalnosti oseća potpisana svojom dužnošću, da javno iz srca blagodari celom okolišnom puku, koji je otpratio na počinak nezaboravnog joj sina

Antuna Rosanda pok. Josipa.

Hvala i od Boga plata Antici Zukon, njegovoj majci, koja je pokojnika za njegove bolesti najskrbnije negovala, nastojala da mu ublaži boli i brinula se za nj.

Pula, 25. oktobra 1918.

Obitelj: Rosanda.

Pojedini broj 16 h.

HRVATSKI LIST

NA listu: U pretplati čitavu god. K 48·—, polugodište K 24·—, mesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-[illegible] 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i sak Jos. Krmpotića.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Broj 1185

U Puli, nedelja 27. oktobra 1918.

Godina IV.

Jugoslaveni! Slaveni!

Strogo poslušni pozivu našeg „Narodnog veća" u Zagrebu od 23. t. m. poduzeli smo prve korake k osnutku odbora „Narodnog veća" za grad i kotar Pulu.

Do par dana najdalje biće takav odbor ustanovljen.

Jučer je u ovom „Hrvatskom Listu" bio proglašen gori spomenuti poziv našeg „Narodnog veća". Glasom ovoga nesmije nijedan pripadnik jugoslavenskog naroda ništa poduzeti, što nebi unapred bilo putem budućeg mesnog odbora odobreno od „Narodnog veća" u Zagrebu.

Prožeti duhom slavenske solidarnosti, vrsto smo uvereni, da će se ne samo Jugoslaveni, već i sva naša mnogobrojna ostala slavenska braća ovdje držati strogo narodne discipline te da neće, nitko ništa poduzeti ni sam, ni u društvu s drugim, što nebi prije odobreno i naloženo bilo po našoj sadašnjoj vrhovnoj vladi", biva po našem „Narodnom veću" u Zagrebu.

Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari!

Svesni si svojih prava, ponosni i dostojanstveni idemo u susret svojoj boljoj budućnosti, svojoj narodnoj slobodi i svom narodnom jedinstvu!

Pula, dne 27. oktobra 1918.

Za privremeni odbor:

Dr. Lovro Scalier. Ante Šabalja. Ivan Borčić.

Oglas „Narodnog veća"

Narodno veće SHS u Zagrebu pozvalo je sve pristaše stranaka, da ustanove po svim krajevima, trgovištima, općinama itd.

odbore Narodnog veća.

Obzirom na taj poziv upozoruju se gospoda načelnici na dolučbe općinskoga reda, koji kaže, da je najglavnija dužnost načelnika, da skrbi za mesnu policiju, to jest za javni mir i red u općini.

Radi toga pozivlju se gospoda načelnici:

1. da ustanove odbore „Narodnog veća", koji će vršiti prostovoljnu javnu stražu. Dozvole za nošenje oružja dobiće gospoda načelnici kod svoga kotarskog poglavarstva badava.
2. u slučaju napadaja od strane klateža ili u slučaju političkih izgreda, neka se pozove u pomoć susedna općina, odnosno neka se to prijavi najbližemu Narodnom odboru.

Umoljavamo gospodu načelnike, neka se javi „Narodnom veću", što su zaključili u pogledu uzdržavanja javnog reda, odnosno neka jave, koliko su osoba izabrali u odbor istoga.

Za Narodno veće:

Dr. Anton Korošec v. r., predsednik.

•

„U slovenskim krajevima i u Istri jesu zalihe živeža veoma malene; takodjer nemožemo očekivati dovoza iz vana. Rumunija i Ukrajina ne će da više dovažaju, a u ugarskom saboru se zahteva, da se ne smije iz Ugarske izvesti niti najmanja množina živeža. Pripraviti se je dakle, da će morati prehranjivati slovenski kmet sam naš narod, dokle mu ne dodje pomoć iz inozemstva. Množina tudjinaca dolazi sada iz neslovenskih krajeva u rodovite slovenske pokrajine te odnaša živež. U sadanjim teškim vremenima skrbiti nam je u prvom redu za našu decu, da ne umru od gladi. Da se naš narod spasi pred pretećim gladom, zaključilo je „Narodno veće" pozvati slovenske seljake, osobito u Stajerskoj, da ne prodavaju živež tudjincima u nikakvoj količini, neka pomognu našemu narodu. Naš kmet neka sačuva toliko živeža, da će moći dati u slučaju potrebe domaćemu narodu barem toliko živeža, da ga spasi pred gladom". — Obzirom na tu objavu preporučamo svima, da budu umereni i štedljivi uživanjem živeža.

Gospodarska sveza za Istru.

Objava i naputak.

Iskusili smo, da nam iz Beča nije dolazila hrana redovito ni barem za najveću potrebu. Na razne pritužbe i Dalmacije i Istre, dogovorila se je s bečkom vladom banska vlada u Zagrebu, da će uz pomoć prehrane Hrvatska dati do tri tisuća vagona žita, i to nekoliko pšenice i pšeničnog brašna, a nekoliko kuruze (turkinje). Prema broju pučanstva padaju na Dalmaciju dve trećine, a na Istru jedna trećina, dakle tisuća vagona.

Račun o tom i razdiobu imati će istarski ured za nabavu živeža u Trstu, ulica dei Negozianti 4, ali je dogovoreno, da će radi opće koristi pri tom sudelovati takodjer naša Gospodarska Sveza i njezine članice — zadruge i njezini pouzdanici. To zato, jer spomenutu hranu treba čim prije dopremiti u Istru i porazdeliti medju narodom, da ne dopade nesudjene ruke ili da se ne pokvari po hrpama i po skladištima.

Po prilici dve trećine svega biti će turkinja (kuruza) i to ne samo zrno, nego će dolaziti neomuljeni tulci (klipovi), jer da se hoće samo zrno, trebalo bi čekati do kasno u proleće i još bi bila pogibelj, da ga veliki mlinovi samelju i da mu izvade zametak, pak da od njega čine ulje. Tim bi se izgubilo što je u kuruzi najboljega i sve odpadke od melje.

Nego baš zato, što će turkinja dolaziti u neomuljenim tuljcima, a bez perja, podrobno će biti, da bude odmah podeljena medju narod, svakomu od prilike što mu ide, i da svaka obitelj to name i u svojem domu razgrne i svakim boljim načinom osuši, pak osušeno omuli i sahrani.

Turkinja neće sva dolaziti na sedište ureda za nabavu živeža u Trstu, nego će dolaziti i na druge velike postaje, recimo Herpelje, Buzet, Pazin, Opatiju-Matulje, i u Reku. Odonuda pak delit će se uz gotove novce pojedinim bližim, a po mogućnosti razvoziti iz Trsta i Reke moramo a iz drugih postaja kopnom do nekih središnjih mesta i sela (vasi).

Bela muka dolaziti će u vrećah, a turkinja bez njih, rinfusa. Zato će trebati, da se svaki bude providio vlastitom vrećom, ili funom ili okrutom, u čem će moći odnesti ju odvoziti živež, jer i vreće će se morati povraćati odmah iz zadnjih postaja, budući je to danas veliki kapital.

Dobro je znati i to, da kvintal turkinje u tulcima neće biti računan za kvintal, nego za jednu petinu manje, dakle za kvintal zrna davati će se barem 120 kilograma neomuljenih tulaca. Tulce će trebati odmah pomnjivo vetriti i sušiti, a nikako jih nedržati u visoke kupove, da jih neprime plesnoba ili da se neužgu, jer bi onda zrno obielo, ocrnilo i nebi bilo više užitno ni za krsta ni za životinju. Dapače može narod od užitka bolestne kuruze i ogubaviti. Zato treba, da svi nastojite svakim boljim načinom o tom, da se turkinja raznese čim brže od železnike postaje na koju bude došla ili od mesta na koje bude dopremljena ladjom ili vozovi. Gledati će se da budemo imali nekoliko vojničkih teretnih samogona (automobila), ali to će biti moguće samo do nekih većih središta. Nemože se dovoziti roba svakomu pred kuću.

Taj živež, koji će nam dolaziti dobrotom svetloga Bana Hrvatskoga, neće biti preskup za današnja vremena, ali se opet nemože nikomu darivati.

Taj živež nesme da putuje po našoj zemlji ni preko gavanskih ni preko oderuških ruku. Nastojati će se, da bude podeljen prema broju glava, što više pravedno. Znamo da čistu pravicu može činiti samo Bog, zato pogreške, kad su nehotične, valja da jedan drugome prostite. Na svaki način, treba da znate već iz početka, da će oni krajevi, gde ima manje zemlje za hranu i oni, gdje je letina bila slabija, dobiti nešto više od onih, gde je zemlje za obradjivanje više i od onih, gde je bolje urodilo.

Jedna puna tisuća vagona živeža čini se na prvi mah silno mnogo. I jest. Ali kada ideš računati na stotine tisuća naroda, u koji treba to porazdeliti, videt ćeš, da dolazi na svako lice samo nekoliko kilograma. Zato će trebati to što dodje, prihranjivati vrlo skrbno i trošiti vrlo pomno.

Preporučam toplo gospodi odbornicima, s kojećese naša Sveza u ovom poslu obraćati i svim našim zadrugam i općinam, te naročito velečastnom svećenstvu i p. n. učiteljstvu, da budu pri ovom poslu svakim boljim načinom na ruku i da prošire u narod ovu poruku i naputak. Potrebne troškove će se naknaditi. Koji bi želio kakove pojasnije upute, neka se, makar po brzojavu ili po telefonu, putem oružništva ili koje druge javne postaje, obrati na „Gospodarsku Svezu" u Opattiji, ne pismeno na me, jer me nije uvek tamo.

Opatija, 14. oktobra 1918.

Dr. M. Laginja s. r., predsednik.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.). Službeno se javlja: Talijansko bojište: Bojevi na Sette Comuni nisu jučer, posle neuspeha, što su ih dan prije pretrpjeli Talijani i Francuzi, bili nastavljeni. Istočno od Brente došlo je opeta do ogorčenog rvanja, koje trajaše do u noć. Žarišta boja bejahu opeta Monte Asolone i Monte Pertica, koji su više puta pali u neprijateljske ruke, ali su protunavalama bili uvek opeta osvojeni. Tek uz najteže žrtve mogli su Taljani, da se ustale na vrhunou obaju brda. Tome su naprotiv ostala bez uspeha sva nastajanja neprijatelja, da severoistočno od Monte Pertica provali u naše linije. I ponovni juriši na Spinozzu izjaloviše se usled hrabrosti branitelja. U korku Alano suzbiše naše sigurnosne čete talijanske navale. Držanje naših junaka opeta je uzvišeno nad svaku hvalu. Tako gornjougarska peš. pukovnija br. 125 zaslužuje posebno priznanje iz prekjučerašnjih bojeva zapadno od Brente, to je jučer bitno doprinela k ojačanju fronte u području Asolone naročito hrvatska domobranska pukovnija br. 27 samotvornim sudelovanjem. Kod bojeva u susednom odseku. Jednoglasno se opet ističe delovanje topništva, koje je razumnim svojim sudelovanjem sa pešadijom imalo slavnog udela kod održanja bojišta. Pešadija i bojni letači delovali su jednako uspešno kod izvidničke službe i u bojevima. — Balkansko bojište: U Srbiji smo se korak po korak povukli u položaje kod Kragujevca. U Albaniji nema većeg bojnog delovanja. — Na albanskom bojištu nema većeg bojnog delovanja. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 26. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Slavno, hvala hrabosti uspešno rvanje na mnogim delovima fronte. — Vojna skupina naslednika prestola Rupprechta: U nizini Lyse, jugozapadno od Deinze i medju Lysom i Scheldom, poduzeo je neprijatelj posle žestoke paljbe jake navale. Od jednog navaljnog krila do železnice, koja vodi od Kortryka u Oudenaarde, odbismo ga pred našim linijama. Kod toga se je osobito uspešno borila na Lysi 6. gardijska peš. pukovnija pod svojim zapovednikom majorom Nadelnyem, 40. saska peš. divizija kod Spitaal-Bossche[illegible] saska peš. pukovnija br. 118, pod svojim zapovednikom majorom von Weyrauch, na Scheldi. Severno smo od Schelde neprijatelja početnog osvojenja zemljišta veoma brzo zaustavili medju Ingooigemom i posle podne održali novu liniju. Na bojištu kod Avelgenwurdeom proti opetovanim jurišima. Na bojištu je neprijateljsko topništvo kroz čitav dan pucalo na mesta koja leže za frontom i koji su do sada ostali pošteđeni, koji su većim delom bili uništeni. Belgijsko je pučanstvo pretrpilo teške gubitke na mrtvim i ranjenim. Medju Scheldom i Olseom ograničili su se juče Englezi na žestoke [illegible] navale, [illegible] i njegove izlazne položaje opkoljujućem protunavalom u njegove izlazne položaje severozapadno od Lautrouereza zapadno od Quesnoya i severozapadno od Laurentowa. — Vojna skupina nemačkog naslednika: Medju Olseom i Aisneom izjaloviše se njegove navale pred našim linijama. Na preko 60 km širokoj fronti. Svoj je glavni udarac naperio na naše linije u odseku medju Sissoneom i Aisneom. Odsek Olseom i Serreom kao i medju Sissoneom i Aisneom. Zatvorivši po navali jaki komad zemlje. Navale poduzete rano u jutro medju Olseom i Serreom izjaloviše se pred našim linijama. Posle podne se je neprijatelj ustalio u Villers-le-Sec i na visine istočno od ovog kraja. Na ostaloj fronti bio je takodjer posle podne suzbit, te je u našoj vatri pretrpio najteži gubitak. U odsečku Serre i Souchy mogao je neprijatelj da stigne do naših linija samo kod Mortieresa i Fraismonda, kod Vesle i Pirremonta. Čete generala baruna Liffwitza zauzeše u jedinstvenoj protunavali medju Veslom i Pierremontom svoj stari položaj. Na ostaloj fronti zaprečila je naša paljba neprijatelju prekoračenje odsečaka. Zapadno od Aisne bile su neprijateljske navale pračene od jakih skupina oklopjenih vozova. One su se istočno od Sissona, na obim stranama La Selee, posve izjalovile usprskos sedmerostrukom jurišu. Osobito je jake sile upotrebio neprijatelj medju Nicy le Comte i Aisneom. Samo pred 4. gardijskom peš. divizijom, koja se je borila zapadno od Banoque, ležala su 23 rastreljena oklopljena voza. Razvodnik Nouschkil od 9. baterije 6. gard. peš. puk. uništio je ovde 8 oklopljenih vozova, potčasnik Brockmann od iste baterije 10 oklopljenih vozova. Na visinama zapadno od Aisne provalio je neprijatelj u naše položaje, za kojih se je posed vršila kroz dan teška borba. Usprkos upotrebi velikih sila nije mogao ovde neprijatelj, da sa svog provalnog mesta u Saskoj šumi (severno od Norpya) postigne ikakvu višu prednost. Delovi naših prednih linija ostadoše u njegovoj ruci. Delomični bojevi kraj nizine Aisne, jugozapadno od Amagnea. Neprijatelj, koji je u Amblyu privremeno provalio na severni breg Aisne, bio je u protuudarcu opeta bačen preko reke. Istočno od Aisne je topovska paljba privremeno opet oživela. Delomični protivnikovi bojevi potisnuše naše straže na severni rub visine severno od Grand Pre, u ostalom su bili suzbiti. — Vojna skupina von Gallwitza: Na obim stranama Mose ostala je bojna delatnost ograničena na smetajuću paljbu i na manje pešadijske bojeve. Na istočnom bregu očistile su saske kumpanije amerikanske gnezdo, koje je ostalo iz zadnjih bojeva. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Južno od Selle zarobismo za uspešnih poduzeća vojnika. — Poglavica generalnog stožera vojske na bojištu.

Rat.

Engleski izveštaj od 24. oktobra: Jutros proširili smo našu frontu sve do Taianta na Scheldi. Uzduž čitave fronte izmedju kanala Sambre i Schelde svladali smo otpor neprijatelja te nastavili napredovanje. Na mnogim je mestima došlo do ogorčenih bojeva. Tečajem ovih operacija zadali smo neprijatelju teške gubitke te dopremili preko 7000 zarobljenika i preko 100 topova. Naše su čete stigle sada na opću liniju uzduž kanala Sambre—Oise, neposredno istočno od Le Cateau predeo Le Casnoin—Pendeglas—Tournai.

•

Belgijski izveštaj od 28. oktobra: Nikakav dogadjaj od izrednog značenja. Kod flandrijske vojne skupine proširila je francuska armije svoj napredak istočno od Lyse te je stigla na cestu Deinze—Kortryk izmedju Peteghema, koje mesto Belgijanci nisu još zaposeli, i Olesene te je dalje na sever napredovala u smeru na Vichte.

•

Izveštaj istočne armije od 24. oktobra: Francuske čete, što prodiru dalje u severnom smeru, prodrle su Negotim. Po

[illegible] nepromišljen korak u tako važnom

ljutom boju prisilile su srpske čete neprijatelja, da se povuče sa fronte Razasy (?) te su prekoračile zapadnu Moravu. Za tim su nastavile svoje napredovanje u severnom smeru. Srbi su dopremili preko 300 zarobljenika.

Demisija baruna Husareka.

Prelazno ministarstvo Lammasch.

Beč, 25. Barun Husarek podastro je danas u Budimpešti svoju ostavku, koju je car prihvatio. Sastav ministarstva bio je poveren dvorskom savetniku Lammaschu, koji je prepodne pristupio vodjama parlamentarnih stranaka, da ga podupru u zadači, koju je preuzeo. Početkom nadao se Lammasch, da će parlamentarci podupreti njegov kabinet. Pošto su kršćanski-socijalci kao što i nemačke stranke odbile učestvovanje u vladi, odustao je dvorski savetnik Lammasch od te namisli te izjavio, da hoće stvoriti samo prelazno ministarstvo, čija će zadaća biti, da provede predaju uprave u ruke nacijonalnih vlada. Dvorski je savetnik Lammasch pregovarao s Česima i Ukrajincima. Njegova je misija bila svuda veoma simpatično prihvaćena. Podpredsednik je Tušar izjavio, da je dvorski savetnik Lammasch Česima puno simpatičniji od baruna Husareka. Doduše imadu već Česi svoju vladu te se ne smatraju više pripadnicima austrijske države, ipak neće češki narodni zastupnici činiti vladi zapreke u svim prehrambenim i upravnim poslovima. Za autoritativnu izjavu, kazao je Tusar, da nije ovlašten i da mora dočekati povratak čeških vodja iz Švicarske. I kod Ukrajinaca učinilo je Lammaschevo imenovanje povoljan utisak. Dvorski savetnik namerava proširiti svoje ministarstvo, koje pridržaje u glavnom prijašnje šefove odseka sa nekoliko stručnjaka. U prvom će redu stupiti prof. Redlich kao ministar financija u kabinet. On može to tim lakše učiniti, pošto nije vezan nikakvim stranačkim odlukama. Dalje pregovara dr. Lammasch takodjer sa dr. Stölzelom; ali u nemačkim se krugovima ne želi, da bi dr. Stölzl stupio u kabinet.

Wilsonova načela i mir.

Berlin, 26. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" piše: Što je Wilson postavio kao svoj program, to je nemački državni kancelar vanjskih posala izrekao svom jasnoćom u državnom saboru a to nepokolebivo stoji. Državni je tajnik izjavio, da se samo po sebi razume, da smo sporazumni sa medjunarodnim uredjenjem pitanja Alzacije-Lorene i poljačkih pokrajina, pošto su ova pitanja sadržana u 14 točaka Wilsona. Poljačko pitanje biće prema tome predmetom medjunarodnih pregovaranja i biće uredjeno po Wilsonovim načelima. Hoćemo li da rešimo program amerikanskog predsednika u svakom smislu lojalno, tražimo takodjer lojalnost od naših neprijatelja. Tražbine, koje prelaze Wilsonova načela, moramo da otklonimo. List piše dalje: Ako će danas biti podastrta rajhstagu zakonska osnova, kojom se vojnička vlast, koja je bila najsigurnija sila monarke, podredjuje civilnoj vlasti, izčeznuće zadnji trag nepoverenja, koje postoji još u zemlji i izvan nje, e ne bi izgledalo, da smo u preobrazbi Nemačke sustali na pol puta.

Ženeva, 25. (D. u.) Saopćenje „Agence Havas" veli: Logika i stalnost tona Wilsonova odgovora Nemačkoj odobrava se sveopće u komori. Saveznici, koji nisu suradjivali kod izradjivanja mirovnog programa i izmene nota s Nemačkom, nemaju sada zadaću da ustanove mirovne uvete, već da odrede jamstva za primirje. Problem je radi toga od bitne vojničke naravi. Samo vodje savezničkih armija i Foch pozvani su da reše ovo pitanje i rešiće ga onom razboritošću i strogošću, koja odlikuje samoga Wilsona. Ratifikaciju uveta saopćiće vlada Udruženih država savezničkim državama u Europi. Volju nasuprot Nemačkoj moraju u ovim trenucima, kad se počimlje obistiniti pobeda, obdržati naši vojnički i pomorski zapovednici.

Ugarske narodno veće.

Budimpešta, 25. (ug. dop. ur.) U palači grofa Mihajla Karolya prikazaše se danas zastupnici Karolyeve stranke, socijalno-demokratske i gradjanske radikalne stranke. U sednici se je na predlog grofa Karolya zaključilo, da se sastavi ugarsko narodno veće. Na ugarski se je narod izdala proklamacija, u kojoj se saopćuje, da je sastavljeno ugarsko narodno veće i u kojoj se u 12 točaka preciziraju poznati zahtevi imenovanih stranaka kao najpreća zadaća u sedašnjem trenutku. Proklamacija naročito zahteva, da se priznaju nove narodne države u Austriji, te izjavlja, da neovisna Ugarska ne samo da neće sprečavati ostvarenje izbornih zahteva ovih država, već da je pripravna, da s njima stupi u uži gospodarski i politički savez, u uverenju, da će i one poštivati ne manje opravdane interese Ugarske. Konačno pozivlje narodno veće sve inozemske narode i vlade, da u svim pitanjima, koja se tiču Ugarske, traže neposredni savez sa ugarskim narodnim većem.

* **Jugoslavenski delegati otputovali u Svicarsku.** Prema vesti „Slovenca" iz Beča, otputovali su jugoslavenski delegati dr. Antun Korošec, dr. Melko Čingrija i dr. Grgur Žerjav dne 25. o. m. u Svicarsku.

* **Povratak jugoslavenskih kadra.** „Slovencu" javljaju iz Beča dne 24. o. m. da je vojna uprava već naredila, da se kadri jugoslavenskih pukovnija u domovinu. Vojna se uprava usprkos tomu obećanju ispričaje, da se to ne će moći tako brzo izvršiti, jer nema na raspolaganje dovoljnih prevoznih sredstava.

* **Napredovanje alijiraca u Rusiji.** Amsterdam, 25. (D. u.) „Central News" javljaju iz Londona: Engleske čete napreduju proti Krasnojarsku. U Zapadnoj su Sibiriji japanske čete stigle do Irkutska.

* **Italija i Wilsonove točke glede jugoslavenskog pitanja.** „Corriere della Sera" veli na uvodnom mestu: Kao što se Nemačka opire 8. točki Wilsonova programa, a Austro-Ugarska točki 13., tako želi i Italija, da se 9. točka Wilsonova programa precizira. Ta točka de govori samo o reguliranju talijanskih granica. U onim krajevima, gde su narodi pomešani, neda se provesti jedna granica, koja bi delila narode. Ova točka i ovo neriešeno stajalište, da je vazda bilo razlogom preporu izmedju Italije i Južnih Slavena.

Domaće vesti.

Osnutak privremenog Narodnog odbora.

Usled poziva, upravljenog na narod SHS. od Narodnog veća u Zagrebu dne 23. t. m. sastala se sinoć nekolicina naših ljudi iz raznih slojeva pučanstva na pouzdani pogovor. Iza protresivanja današnjeg položaja Jugoslavena obzirom na specijalne prilike grada i kotara Pule odlučilo se izabrati za sada privremeni odbor, koji imade zadaću, da što prije moguće poduzme shodne korake za izbor stalnog odbora Narodnoga veća u jednoj javnoj skupštini. U taj privremeni su odbor bili izabrani dr. Lovro Scalier, pučki učitelj Antun Šabalja i arsenalski radnik Ivan Dorčić. Pobliže ćemo sutra javiti. U ostalom upozorava se na proglas na čelu lista, kojim se pozivlje narod da sačuva stogu, da se ne da zavesti na nikakve prenagljene korake, dok ne čuje daljnjih odredaba mesnog odbora, koji će najkraćim putem stupiti u doticaj sa Narodnim većem u Zagrebu.

† **Povratak puljskih begunaca.** C. kr. tvrdjavni poverenik saopćuje: Naredbom c. kr. ministarstva za unutrašnje poslove od 7. listopada t. g. broj 5400 dogovorno sa višim armejskim zapovedništvom dozvolilo je povratak za nadaljenih 10.000 osoba u područje c. i kr. tvrdjavnog zapovedništva u Puli. Podnešene molbe za povratak biće prama tome sada neodvlačno rešene. To, javljam, radi možebitnih priprema. — Neka se pako, kod proglašenja toga, upozori nato, da su prehrambene prilike u Puli mnogo nepovoljnije, nego li u zaledju i da oblast za osobnu sigurnost za neprijateljskih navala ne preuzima nikakve odgovornosti. — Povratak nije obvezatan, a onim, koji ostanu u zaledju begunačka se potpora ne obustavlja.

Uredovni satovi kod c. kr. poreznog i sudbenopoložnog ureda u Puli. Na temelju odluke predsedništva c. kr. primorske financijske direkcije u Trstu od 14. rujna 1918. br. 710-1 Pr. 1, stavlja se na sveopće znanje, da su uvedeni kod ovdešnjeg ces. kralj. poreznog ureda neprekinuti uredovni satovi i to od danas unapred do opoziva, naime od 8 sati ujutru do 3 sata popodne sa zaključkom blagajne u 1 sat popodne; u blagdanima pako od 8 ujutru do 12 u podne, dočim se nedeljom ne ureduje.

Mere opreznosti protiv hunjavice. Gospodin tvrdjavni poverenik, doznavši, da se u kućama usled hunjavice (nahlade, španjolske bolesti) umrlih osoba sakupljavaju mnoge znatiželjne osobe, zatim rodjaci, osobito deca pa jer je imenovana bolest prilepčiva te da se istoj bolesti izbegne, preporučuje općinstvu, da se ne samo suzdrži od tih poseta, nego da uopće ne posećuje kazališta, kinematografe, tramvaje, javne prostorije itd.

Produljenje školskih praznika. Usled daljnjeg trajanja influence, ostaju zatvorene do ponedeljka 4 novembra sve škole kotara Pule i Rovinja.

Učiteljima. Pisali smo u Beč, u Trst, u Poreč radi plaće. Nema odgovora! Informirali se i privatno. Nema nade da će naskoro biti riješeno. Čekaćemo do 4. novembra. Onaj dan imademo sednicu — i rećemo poslednu reč o toj stvari (ultimatum).

Odbor.

Predaja konca. Općinsko glavarstvo u Puli stavlja do znanja, da će prodavati tvrtka Ignaz Steiner od ponedeljka dalje više vrsti konca.

Za Svesvete i dušni dan prodava se na groblju c. kr. mornarice i na civilnom stanovita količina svežih venaca uz cenu 12 K po komadu u korist „Crvenog križa" izmedju 2 i 5 sati posle podne.

Poverenici jugoslavenskih i slovenskih radnika zamoljeni su, da dodju danas u 4 sata poslepodne u Radničku organizaciju (ulica Castropola) na važan pogovor.

Dopisi iz Istre.

Iz Buzeta. Španjolska nemilo hara i kod nas. Poštarski ured zatvoren je već više dana, jer su mu svi namještenici oboleli. Poštansko ravnateljstvo u Trstu, na koje smo se obratili, kaže da nam ne može poslati činovnika, jer da su i tamo skoro svi oboleli. Inače smrtnih slučajeva nema mnogo te se nadamo, da ćemo u potpunom broju doskora zaigrati kolo, od Triglava do Balkana, kolo slobode i ujedinjenja. Samo ne smemo zaboraviti, da se sloboda mora do potrebe iskupiti — krvlju. A mi Hrvati, čini se, da nešto previše zaziremo od krvi, kad se radi o nama. Za tudjinca naprotiv levali smo je na potoke. Za to nam je i bilo dobro, baš dobro.

Iz Pazina. Članovima „Matice Slovenske" u Pazinu stavlja se do znanja, da je preuzeo poverenstvo iste za Pazin g. Radoslav Rebek, c. k. veterinar, budući je odputovao g. prof. Šantel iz Pazina. Gospoda članovi učiniti će samo svoju narodnu dužnost, ako osim sebe jošte koju drugu osobu predobe za člana „Matice Slovenske", koju su početkom rata hteli zatreti posvema naši narodni dušmani. U znaku naše Jugoslavije na posao za „Maticu Slovensku"!

Dnevne vesti.

Švajcarski socijalisti o priznavanju Južnih Slavena kao saveznike antante. Bernski „Freie Zeitung" piše o priznanju Jugoslavena sledeće: Dok su se u Beču mučili grofovi Czernin i Burian da sastave mirovnu notu, izbegavajući pomno sve, što bi moglo da ima bitnu sadržinu, pregovaralo se izmedju izvanjih ureda antantinih vlasti o ustanačenju načela savremenih ratnih ciljeva. Tako se je evo pravo samoodredjenja naroda razvilo etičkim principom i glavni je to ratni cilj Sjedinjenih Država. Zapadne demokracije mogu bez straha ustvrditi, da je bila narodna volja, kojoj su oni dali izražaja. Centralne vlasti medjutim čini se, da o tom još nisu na čistu. Kao dokaz služi izjava talijanske vlade prema jugoslavenskom pitanju. Jedna kampanja u štampi, za kojom je stajala velika većina naroda, krivila je talijanskoga ministra izvanjih posala, da neće da dovede u neka ruku u sklad svoje mišljenje sa duhom vremena. Nitko ne će osporavati Sonninu veliku zaslugu, da je Italiju odveo iz politike „Nibelunga" trojnoga saveza u suncem obasjana područja, a nitko ga neće ni prekoravati, što kao ministar nije shvaćao rat sa demokratsko-revolucijonarnoga stajališta. On je shvatio rat kao krvavu parnicu izmedju konzulte i bečkoga Ballplatza, a glede tumačenja jednoga paragrafa ugovora o trojnom savezu. Nu vremena, kad su ratovi bili posledak obiteljskih razmirica, prestala su. Italija stavila se na čelo rimskoga kongresa, na kojem su sudelovali potlačeni narodi Austro-Ugarske. I kad je jednom udarila tim putem, nije mogla više da skreno od njega. Za kratko vreme mogao je Sonnino da spreči razvitak, ali ga nije mogao zaustaviti. Talijanska vlada priznala Jugoslavene kao saveznički narod, priznala je jugoslavenski odbor kao pravovaljano zastupstvo i priznala od svilju Slavena zaželjeno jamstvo, da u buduće imadu jedino zastupnici jugoslavenske konstituante odlučiti o budućoj državi. Svi narodi antante biju boj za narodno načelo i njihove vlade, priznavši Poljake i Čehoslovake kao saveznike, pružili su o tome vrlo očiti dokaz. Usled toga gube dva diplomatska dokumenta u isti čas svoju vrednost i sadržinu. Londonski ugovor, koji računa samo s Austro-Ugarskom i krfski pakt, koji sadržava uvete, u kojima odlučuje samo suverenost naroda.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopродaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedeljak 28. oktobra 1918. | Broj 1186

Poziv.

Jugoslaveni! Slaveni!

Večeras u 6 sati održaće se u Sokolskoj dvorani Narodnog doma u Puli

javna skupština,

na koju imadu pristup svi slavenski misleći ljudi bez razlike staleža i zanimanja, kao takodjer pouzdani odaslanici jugoslavenske i u opšte slavenske momčadi ratne mornarice te kopnene vojske.

Dnevni red skupštine je ovaj:

1. Opći pregled Slavenstva od prije rata do danas s osobitim obzirom na Jugoslavene.
2. Kratak zemljopisni i narodnosni opis Jugoslavije.
3. Narodna organizacija — „Narodno veće".
4. Izbor mesnog odbora „Narodnog veća".
5. Naputak i lozinka našeg držanja.
6. Rezolucija.

Potpisani preporuča točnost, red i dostojanstvo.

Pula, dne 28. oktobra 1918.

Za privremeni odbor:

Dr. Lovro Scalier. Ante Šabalja. Ivan Dorčić.

Pozor! Pošto će se večeras birati na javnoj skupštini u „Narodnom Domu" mestni odbor „Narodnog Veća", to se preporuča osobito našem radništvu, da se po radionama sporazumi izmedju sebe o osobama, koje želi imati za svoje pouzdanike u mesnom odboru „Narodnog veća".

Neka svaki naš čovek agitira za što veće posećenje skupštine.

Na skupštini moraju u interesu skupnosti biti zastupani svi uredi, sve radione, sva poduzeća javna i privatna.

Radnici Jugoslavije! Nemojte se dati zavesti na nikakav nepromišljeni korak. Čekajte odredbe odbora, koji će se večeras izabrati iz krila javne skupštine, na koju su pozvani svi staleži i slojevi našeg naroda i pouzdanici naših mornara.

Izjava.

Odbor jugoslavenske socijalističke stranke pozivlje sve drugove, neka se ne dadu zavadjati od kojekakvih nepozvanih faktora. Obzirom na glasine, što se šire medju radništvom o općoj stavci, koja bi imala nastupiti u utorak dne 29. t. m., izjavlja potpisana organizacija da za takav pokret ne preuzima nikakve odgovornosti.

Pula, 27. oktobra 1918.

Pokrajinska organizacija Jugoslavenske socij.-dem. stranke za Istru. Politički odbor u Puli.

Martin Jelčić v. r.

Zadovoljština poniženim i uvredjenim.

Više od 1300 godina nalaze se Jugoslaveni na Balkanskom poluotoku, kamo su se doselili iz jugozapadne Rusije. Kroz celo to vreme bili su oni poniženi i vredjani od jačih suseda u prvom i glavnom pravu svakog naroda: da si najme sam odredjuje sudbinu na svojem zemljištu. Na severozapadu stajala je u vreme, kad se oni doseliše jaka i brutalna država nemačkih careva i markgrofa, na jugoistoku laštilo se je u zlatu i draguljima staro bizantsko carstvo sa svojim lukavim diplomatima iz Carigrada, u Rimu vladali su vlade željni pape. Kako gladni vuci bacile su se te tri sile na novodošle Jugoslavene. I već prvi car Nemaca, Karlo Veliki, ote nam Slovence, koji su onda stanovali i u celoj Stajerskoj, Koruškoj, Salsburškoj i delu Tirola. I ostadoše Slovenci u ropstvu nemačkom sve do jučer t. j. 1100 godina i polovica ih se je kroz to vreme ponemčilo. Carigrad i Rim razdeliše se o našu kožu, baš kao što se sad htedoše deliti Nemci i Madžari; polovicu, Srbe, uzeše pod svoj krug Grci i dadoše im grčko kršćanstvo, a drugu polovicu — Hrvate — podvrgne si Rim i pokrsti ih u latinsku crkvu. U X. stoleću u Ugarsku Madžari i u njima nadjoše pape verne saveznike. Hrvati prianjali su čas uz Rim a čas uz Carigrad, i pape, da si ih oseguraju, izručiše ih u vlast Madžarima. I ostadoše Hrvati slugama Madžara sve do jučer, to jest 900 godina. Kasneje se pridaše k dosadanjim neprijateljima Jugoslavena još dva: Veneciju i Turci. Svi su se trgali za našu kožu, svih pet, katkad i šešt gnjavilo nas je, tlačilo, mučilo, proganjalo i u ropstvo vodilo, ali ipak nas ne uništiše, ipak — još smo tu. Još nas ima, još Slavena. Kušali smo, još u staro vreme, uredit si države, ali bilo i propalo. Na Gospoşvetskom Polju u Koruškoj prisizali vojvode na slovenskom jeziku. Ali presto bio i propao i na tom polju leže sad ponemčena sela. Bila kruna kralja Tomislava, Krešimira, Zvonimira i Petra Svačića, bila kruna, ali je uzeše Madžari. U Staroj Srbiji vladao je slavni Nemanja, Sčepan Prvovenčani, Dušan Silni i kralj Vukašin, otac Kraljevića Marka, ali i to naše carstvo uništiše Turci na Kosovu. Isto tako propala i kruna Tvrtka bosanskoga, a Turci zauzeše i krajinu zetsku (Crnu Goru). Nijednom od tih banova, vojvoda i kraljeva, nijednom od tih državnih središta nije uspelo ujediniti sve, ili barem najveći deo Jugoslavena. Naši neprijateljski susedi budno su pazili, da se mi ne ujedinimo. Jer dok smo mi neujedinjeni, znali su oni dobro, da nam lako vladaju. I tako bje sve do jučer. Ali sada, danas mi smo već ujedinjeni. Sve do jučer vladali su nad nama Nemci i Madžari, ali danas su njihove vladalačke sile u prah pretvorene. Na ruševinama njihovog imperijalizma podigla se je — mlada, krasna Jugoslavija. Visoko diže u zrak ognjeni štit, na kojem je napisana zlatnim slovima oslobadjajuća reč: „Samoodredjenje Naroda".

Naši dosadašnji gospodari nisu nikad hteli priznati, da svaki narod ima jednako pravo na slobodu i na svoju državu. Oni su tvrdili, da su oni jači i da je zato pravo, što su oni gospodari, a mi sluge. Došao je rat. Mislili su iz početka, da je došao zgodan čas, da nam zakrenu vratom. Ubijali su nas, vešali, zatvarili u tamnice i barake, mučili su nas gladom i zimom, ali opet — mi ostadosmo. A sada? Mi ustajemo oslobodjeni navek od naših krvopija. Plemenita Amerika, na čelu sa najboljim čovekom sveta, Wilsonom, podigla je mač, ne da osvoji tudje zemlje, nego da oslobodi sve narode sveta, da svi narodi dobiju jednako pravo. Pobedila je, ili najblaže rečeno, Amerika je pokazala, da će segurno pobediti i zato sve države pobrzaše da se izjave, da i one priznaju jednako pravo za sve narode. Najzad priznala je to pravo i Austrija. U onaj momenat, kad je to izustila, pala je stara, Austrija u prah, ali digoše se u isti čas mladi, oslobodjeni narodi. Naša sloboda je već priznata. K mirovnim pregovarama poslaćemo i mi svoje zastupnike i tamo će naša slobodna, ujedinjena Velika Jugoslavija biti definitivno uredjena. Sad doživljujemo zadovoljštinu za krivice, koje su nam se tekom stoleća nanosile. —c.

Nemački odgovor na Wilsonovu notu.

Berlin, 27, (D. u.) Wolffov ured javlja: Nemački odgovor kaže sledeće: Nemačka je vlada uzela na znanje odgovor Udruženih Država. Predsednik znade za duboko zahvaćajuće promene, što su se izvršile u nemačkom ustavnom životu i koje se još izvršuju. Mirovna pregovaranja vodi narodna vlada, u čijim rukama počiva faktično i ustavno odluka i vlast. Ovoj su već podredjene vojničke vlasti. Nemačka vlada očekuje sada predloge za primirje, koje će tvoriti uvod za pravedni mir, kakvoga je označio predsednik u svojim izjavama. — Dr. Solff, državni tajnik vanjskih posala.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 27. (D. u.). Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na zaravanku Sette Comuni poduzeo je neprijatelj jučer ponovno niz jakih delomičnih sunaka, koji su svi bili suzbijeni u boju iz bliza ili protunavalom. Daljnji pokušaji navala izjaloviše se već u našoj obrambenoj paljbi. Neprijatelj je pretrpio teške gubitke. Na planinama istočno od Brente traje bitka s nesmanjenom žestinom dalje. Sav dan besnio je boj. U predelu Col Caprile izgubio je neprijatelj privremeno izvojevane prednosti opet posvema protunavalom. Brdo Asolone osvojila je opeta četvrta divizija na juriš. Naši bataljuni, što su bili uloženi u boj proti Pertici, doprli su do večera do podnožja vrhunca. U noći pao je i ovaj u naše ruke. Opetovani pokušaji Talijanaca, da se rasprostru u predelu Fontana seca, ostali su unatoć uloženoj jakoj pešadije i artileriji bez uspeha. I na obroncima Monte Spinuccia pripravio je tvrdokorni otpor naših valjanih momaka neprijatelskim navalama isti udes, kao što i prošlih dana. Dela naših četa ne zaostavaju nipošto za onima u najvećim prejašnjim bitkama. Neka svi narodi, čija budućnost zavisi bez razlike o dogadjajima na fronti, budu harni ovim junacima. Na Piavi trajao je jučer topovski boj. Tečajem noći usledio je na obim stranama Montella velikopotezan napadaj sporazuma. Na točkama, na kojima je neprijatelj mogao da stupi na levi breg, traje ljuti boj. — Balkansko bojište: U Srbiji razvijaju se naša kretanja prema nacrtu. Kragujevac bio je uz bojeve zalaznica prepušten neprijatelju. U Albaniji nema ništa osobitoga. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 27. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prestolonaslednika Rupprechta: U Flandriji nikakova osobita bojna delatnost. Neprijatelj nastavlja uništavanje belgijskih krajeva za frontom. Pučanstvo, koje je u Worveghemu i Ingoyghemu za vreme opstreljavanja požarnim granatama pobeglo u podrume, većim je delom poginulo. Južno od Schelde suzbismo u protuudarcu jake neprijateljske navale medju Jamarsom i Artresom. U delomičnim je navalama provalio neprijatelj u Engle Fontaine i u Hecque. Iz Hecque bio je on protuudarcem opet proteran. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Od Oise do Aisne nastavljali su Francuzi svoje navale. Na obim stranama Origny a suzbismo ih pred našim linijama. Protivnik, koji je kod Pleine-Selve provalio u naše položaje bio je dočekan na visini severno od ovog kraja. Njegovi pokušaji, da odavle navalama u severnom smeru razbije našu frontu, izjalovili su se uz najteže gubitke po neprijatelja. Origny i visina jugoistočno od ovoga mesta, održani su. Uništeno je mnogo neprijateljskih oklopljenih vozova. Kod toga su imale važnog udela baterije poručnika Heyhöfera od pričuvne poljske top. puk. broj 1 poručnika Zuche od poljske top. puk. br. 37, kao što i poručnika Otto od peš. puk. 445. U odsečku Serre zaustavlje se pred našim linijama neprijateljske navale, poduzete iz Mortiersa. Žestoke protunavale proti odsečku Souchy medju Freidmontom i Pierrepontom suzbite su od poznanjskih i würtemberških pukovnija. Pod večer je streljačka pukovnija br. 7, grenadirska pukovnija br. 119 i pešadijska pukovnija br. 121 suzbila ovde velikom snagom ponovno poduzete neprijateljske navale. Na obim stranama Sissone nije neprijateljska pešadija juče delovala. Na visinama zapadno od Aisne sukobila se je naša mesna protunavala poduzeta proti Sachsenwaldu, sa jakim navalama, koje je neprijatelj dalekosežnim ciljevima poduzeo medju Nizy le Comte i Aisneom. Već kod prekoračenja visina severozapadno od Nizy Le Comte pretrpio je neprijatelj usled naše obrambene vatre teške gubitke. Ovde, kao što i zapadno od Bagnone protivnikove su navale posve izjalovile. U predelu zapadno od Aisne, koji je pun gudura i gusto pošumljen, trajali su ogorčeni bojevi kroz čitav dan. Do večera odlučili su se bojevi nama u prilog. Završili su od prilike u crti: cesta Bagogne—Cateau—Poreigny kod Herpya. Na fronti Aisne kod vojne skupine pl. Gallwitza na obim stranama Mose nikakova veća bojna delatnost. — Jugozapadno bojište: Kretanja u stražnje linije vrše se po planu. U uspešnom obrambenom boju kod Kragujevca i Jagodine štitile su naše zalaznice odlazak naših glavnih sila. — Poglavica generalnog stožera vojske na bojištu.

* **Ludendorff odstupio.** Berlin, 26. Car Vil[...] stavio je generala pešadije Ludendorffa, prvog g[e]neralnog kvartirmajstora, u miru zapovednika [...] pešačke brigade, udovoljavajući njegovej molbi, [...] dispoziciju te je odredio milostnom zapovedi, ko[ju] je poslao generalu, da dolnjorenska streljačka pukovnija broj 39, čiji je šef general bio dulje vremena, nosi od sada unapred naslov „general Ludendorff."

* **Odaslanici nemačke narodne skupštine u Nemačkoj.** Berlin, 23. D. U. Odaslanici nemačke narodne skupštine, koji su zadnjih dana ovde boravili, zapustiše se posle zaključka pogovora sa nemačkim oblastima i sa strankama većine u Draždane, od kuda će otić u Monakov.

* **Pester Lloyd o Wilsonovom odgovoru monarhiji.** Pester Lloyd, u redakcionalnom članku, piše da Wilson, svojim odgovorom Austro-Ugarskoj „imputira Ugarskoj to poniženje, da si ona od čeških i jugoslavenskih vodja dade propisivati, koji deo magjarskoga državnoga područja" ima dati njima. „Wilsonov odgovor — veli P. Lloyd — neosporivo stvara teški položaj", i za Ugarsku i za Austriju. „Sto se tiče Jugoslavena — veli dalje — to nam je od 20. o. m. poznat proglas Jugoslavenskoga Narodnoga Veća koji se — očito znajući za Wilsonovo stajalište — prikazuje kao akt otvorenoga otpora protiv svečanih ugovora i temeljnih državnih zakona, na kojima počiva ugarsko-hrvatska držav. zajednica ... Kakogod bilo, o Wilsonovom odgovoru treba hladno razmisliti. Teške se stvari u njemu imputiraju državnom dostojanstvu Ugarske i opravdanoj samosvesti magjarskoga naroda. Ne vruće glave, ne uzburkanih osećaja ima se kod nas o tomu odlučiti. No o jednomu ne smemo ostaviti svet u dvojbi: tko Ugarsku hoć[e] osakatiti i dirnuti u njenu narodnu čast, taj će ima[ti] posla sa ujedinjenom otpornom snagom svih stranaka i celoga magjarskoga naroda.

Domaće vesti.

Poziv na mir i red. Na drugom mestu lista donosimo poziv jugoslavenske socijalne demokracije na narod, koji se potpunoma pokriva sa intencijama našega narodnoga veća. Naš narod nema danas razloga, da sa upušta u kojekakve pustolovine, već mu je dužnost, da bude disciplinovaniji nego li je ikada bio. Samo pomoću gvozdene stege biće nam omogućen nesmetan prelaz u novo doba. Radi toga neka se naši radnici ne dadu zavadjati agitacijom, koja ide za sebičnim svrhama i koja zasleduje nečiste tendencije pod mantijom boljševištva. Nepromišljen korak u tako važnom

trenutku može uništiti sav naš dosadašnji rad i oteti našemu narodu plod svojih nastojanja i svog mučnog rada. Treba dakle ustrajati još nekoliko meseca, dok se sva europska pitanja pa i naše razreši. Neće li biti ustrpljenja i stege, produljit ćemo vlastitom krivnjom bratoubilačko klanje još za nekoliko godina, bacićemo zemlju u nesreću i glad a u manjem će se opsegu ponoviti prilike, koje su razorile Rusiju. Ali dok je Rusija golema država a Rusi silan narod, zaštićena već samim prostranstvom napučenog ozemlja, naša se Jugoslavija smestila baš na važnu točku jugoistočne Europe a baš za ovim komadom naše zemlje požudno vrebaju nenavistni susedi. Nered u našim redovima biće dakle samo njima u prilog a nama na propast i muku. Ko voli svoju ženu, svoju decu i svoju domovinu, neka bude strog i bezdušan u izvršivanju dužnosti, koje im nalaga naše „Narodno veće“. Nemojmo, da nas naša deca kunu, što smo u odlučnim časovima lakoumno zaigrali njihovu sreću, njihov opstanak. Danas, kad sve zavisi o nama, moramo dokazati, da smo zreli da upravljamo sami svojom sudbinom. Inače će se sav civilizovani svet odvraćati od nas i pokazivati na nas prstima, da smo barbarske i ropske ćudi. Što misli zdravo i razborito, priznaje, da svako huckanje, svako preterano oduševljavanje, svaka bučna manifestacija ne odgovaraju ozbiljnosti trenutka i da smetaju realnom i ozbiljnom radu, koji će „Narodno veće“ imati da izvršuje. Pomislite, da o tom radu zavisuje opstanak čitavoga naroda, njegova redovita prehrana pa napose i prehrana Istre i Pule.

Skupština radničkih poverenika. Jučer se obdržavala skupština poverenika slavenskih radnika grada Pule, kojoj je prisustovao znatan broj poverenika iz sviju radiona pomorskog arsenala. Na skupštini je govorio predsednik privremenog odbora Narodnoga veća za grad Pulu dr. Lovro Scaller te je tumačio radnicima sadašnji politički položaj i zadaće našega radništva u tom ozbiljnom času. Kazao je, da se naša država radja i razvija i da je sav narod pozvan, da potpomaže središnji svoj odbor, Narodno veće u Zagrebu, oko izgradnje naše državnosti. Prvi preduvet za uspešan i plodan rad jest podržavanje javnog mira i poretka. Kao svestan Jugoslaven i Slaven mora svako izbegavati svaku upadicu, koja bi mogla da ima kobnih posledica za naš narod. Sav narod bez razlike stranaka i struja ujedinjen je i zastupan u našem Narodnom veću a se našoj vrhovnoj oblasti mora poradi toga tako pokoravati. Ali naš narod nema nikakvog interesa, da bi sudelovao kod kojekakvih buna i rajkova. D a d o d j e d o i z g r e d a p l j a č k a l e r u š i l e b i s e n a š e k u ć e, u n i š t a v a l o b i s e b o g a s t v o b u d u ć e J u g o s l a v i j e. Poziv, upravljen od zagrebačkog Narodnog veća vredi u potpunom smislu za naš narod. Medju narodom šire se kojekakve glasine o nameravanim stavkama. Svakom se takvom pokretu moramo suprostaviti svom energijom, jer bi mogli s njim i pokopati našu slobodu. Posle te trezne i ozbiljne opomene, koja je upravljena na sav naš narod u Puli i koju mora uvažiti, obdržavala se sednica poverenika radništva te se izabrao privremeni odbor, kojemu pripada zadaća, da organizira slavensko radništvo na medjunarodnim načelima. Kako je našim radnicima poznato, deluje već dulje vremena u Radničkoj organizaciji Jugoslavenska skupina českog kovinarskog saveza. U svezi s ovom skupinom ustanoviče se i politička organizacija jugoslavenskoga radništva, da se stvori i za taj stalež našega naroda organ, koji će ga zastupati. Jugoslavenski će radnici stajati na medjunarodnom stanovištu i nastojati, da provedu koncentraciju čitavog radništva u jednu jaku organizaciju. U ovu se svrhu ustanovio privremeni odbor sastojeći se od 15 članova različitih radiona i uži odbor, sastavljen od 6 odbornika, koji će izvršiti sve predradnje, da se ova namisao čim pre provede.

Raspis natječaja. Kod ces. kr. kotarskog suda u Poreču otvoreno je mjesto kotarskog suca i predstojnika suda sa sustavnim berivima VIII. činovnog razreda. Natjecatelji na to mjesto i na ona mjesta suca, koja ostanu prosta uslijed popunjenja ovog mjesta, neka podnesu molbu podpisanom predsjedništvu do uključivo 6. s t u d e n o g o. g., dokazavši poznavanje jezika. Pula, 20. listopada 1918. Predsjedništvo ces. kr. okružnog suda.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. U našem kotaru sve su škole zatvorene od 25. oktobra za osam dana radi španjolske bolesti. Ne bude li bolest jenjala, biće zatvorene do opozива. U nekim selima baš hara ova bolest. Širi se ko požar, što zahvati, ono i drži. U nekim kućama je sva čeljad bolesna.

Dnevne vesti.

Čudo. Jedna naša aprovizacija imala je dobiti vagon pšenice za seme iz Šleske. Na brzojavni upit, gde je pšenica, koja je bila avizirana, došao je sledeći odgovor: Saatgetreide von den Funktionären des čeho-slovakischen Staates beschlagnamt! (Žito za seme zaplenjeno od funkcjonara češkoslovačke države).

Ne budimo ropske kukavice. Neki seoski župan, koji je vredio kao pametniji i rodoljubniji od drugih, pisao je ovih dana neku molbu na kotarsko poglavarstvo u Kopru i u njoj doslovno: „klanjajući se do crne zemlje našemu velemožnemu i preljubljenom gospodinu poglavaru (Mosettigu!)“ Jugoslavija je začeta i brzo će se roditi, ali onda će trebati bezobzirno stvarati i odgajati i Jugoslavene, ljude, a ne ropske kukavice i puzavce!

Narodno gospodarstvo.

Za Prehranu Dalmacije i Istre. U subotu se kod zemaljske vlade u Zagrebu držala konferencija svih faktora radi prehrane Dalmacije i Istre iz Hrvatske. Osobito su bile brojno zastupane razne vojničke interesovane oblasti. Na konferenciji je utvrdjeno, da je zemaljska vlada ustupila Dalmaciji 2000, a I s t r i 1 0 0 0 v a g o n a ž i t a i b r a š n a, pak da treba naći sredstava, da se ta količina čim pre preveze u dotične zemlje. Pošto se ispostavilo, da je obzirom na prometne prilike, koje su nastale usled dogadjaja na Balkanu za sada nemoguće iz Srijema preneti na Rijeku čitave količine od 3000 vagona, nastojalo se omogućiti, da se tekom mjeseca studenoga preveze barem 200 vagona u Dalmaciju, a 100 vagona u Istru, to tim više, što je izaslanik ratnog žitnog ureda iz Beča izjavio, da Austrija nije u stanju tekom mjeseca listopada i studena odaslati u Dalmaciju i Istru niti najmanje količine brašna ili žita. Pošto su izaslanici prometnih železničkih uprava i ravnateljstva železnica pokazali najveću pripravnost, da provedu prevoz ovih 300 vagona, ako zato dobiju ovlast od vojničke nadležne vlasti i pošto se moralo pretpostaviti, da će se ta ovlast polučiti, ustanovljen je na konferenciji program za transport spomenutih 300 vagona, pak je nade, da Dalmacija i Istra neće ostati bez kruha.

Uvoz istarskog vina u Trst. Po novom statutu vinskog ureda za Istru, koji je tu skoro bio odobren od ministarstva za pučku prehranu, ima se platiti za svaku dobavnu dozvolu (kod prometa u Istri) doprinos za režijske troškove od 3 helera po litri a za svaku izvoznu dozvolu 10 helera po litri. Radi tačne kontrole u pogledu vršenja odnosnih propisa posebni odaslanik vinskog ureda pregledavati će izvozne dozvole, koje prate robu i to na željezničkim postajama u Trstu, na mulu Giuseppina i Sanità te na ulazu u slobodnu luku kao i na drugim željezničkim postajama u Istri.

Dobrovoljni doprinosi.

Za fond „Hrvatskog Lista“ priposlao nam dr. Ivo Milić 44 K 60 fil., i to: 24 K 50 fil. kao pretičak blagajne lovačkoga društva u Buzetu za god. 1917. te 20 K kao pristojbu veleč. župnika Halata u Brestu.

Za fond mesnog odbora „Narodnog veća“ darovaše po 50 kruna: dr. Gjorgjo Vesel, Anton Seražin, Miroslav Paskojević, Sabina Krmpotić, dr. Mario Krmpotić. — Preporuča se svim Slavenima grada Pule, neka novčano podupru mesni odbor Narodnog veća.

Prosveta.

Veliki kalendar „Književnoga Juga“ izišao iz štampe. Već davno očekivanoj potrebi, da se izda jedan, narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odeću i obuću 18.000 dece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena mu je 4 krune. Mole se svi mesni odbori, zadruge, poverenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavešteni, da se što više zauzmu oko raspačavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

Amerikanac.

(U 20. broju „Ceste“ napisao J. S. Machar,*)

Bilo to nekoliko godina pred ratom.

Došao je k meni Amerikanac. Pravi Amerikanac, njegov otac bio je Amerikanac, ded Amerikanac. Došao je u Beč, jer Beč leži u Evropi, a hteo da vidi Evropu, i došao je k meni, jer — verski fanatičar — poznao je dobro iz istorije naše husitsko doba, no o nama, današnjim Česima, nije znao ništa Došao je dakle — Amerikanci bivaju već tako znatiželjni.

Sedi i sluša. Hteo je znati, kako je naša literatura i kakvu da imamo veroispovest.

Tumačim. Zanima ga sve. I zahteva, da ne govorim stručno, hoće da čuje sve temeljito i zato lepo na široko. Bavio sam se baš tada verskom teorijom i praksom u nas — mogao sam mu dakle govoriti lepo na široko.

Njegove opaske i pitanja bila su osobita. Pokazivala su, da je jednokovani, nerastrešen, te mu je zagonetkom, kako bi moglo čovječje biće živeti s nekakvom teorijom i praksom posvema drugom; bistro je odmah prosudio, da protestant i židov, koji si plaća verske potrebe svoje crkve sam, plaća još uz to kao državni porezovnik i potrebe crkve katoličke, a to da nije pravo, a još i druge stvari, nu o tom šutimo danas, imamo sada „narodni mir“.

Zadaća i svrha naše literature neizmerno su ga zanimale. Proglasio je, da je srećom malih naroda, dok literatura formira njegovu dušu. Ponovno i ponovno pitao je i više je hteo znati o Kolaru Havličeku, Čelakovskom, Nerudi. Različitost Vrhlickoga nije mu se svidjala i izrazio je dapače bojazan, ne uništava li takova pojava ono značenje literature u životu naroda. Slušao je sa zanimanjem o tumačenje o Jirásku i Winteru i mislio je, da bi sve te pojave u našoj literaturi imale izaći o njih u prevodima. Česka literatura na engleskom jeziku.

Prešli smo školstvo. A tu se dogodilo nešto znamenito, nešto, što vidim i čujem do danas, kao da se to pred časom dogodito. Jedva sam spomenuo ministarstvo za nastavu u Beču, ustao je mili Amerikanac i pitao: „A zašto imate ministra svog školstva u Beču?“ Razjašnjavam mu malko austrijski centralizam. „A taj je ministar moguće i Nemac?“ pita s užasom nepoverenja: — „Nemac“, odgovaram.

„Ministar vaših českih škola je Nemac i boravi u Beču?“ opetuje.

„Nemac je i boravi u Beču“.

Njegovo je zagražanje raslo: „Nemac moguće, nemoguće“.

I to je zgražanje raslo, što smo dalje govorili . . .

„Absurdno, nemoguće“. — Namesnik?“ „Nadbiskup, katolički primas vaše zemlje?“ „Predsednik vašeg pravosudja?“

„Da, svi“.

„Ne razumem, ne razumem, nemoguće“.

„Da, svi“.

„Neverovatno“.

I taj hladni, ledeni tudjinac, koji je došao s interesom, rekao bih, stručnog prirodnog istraživača, da priuči u tudjoj zemlji neku nepoznatu vrstu kukaca bio je uzrujan.

„Poglavar vašeg školstva, vašeg pravosudja, vašeg katoličanstva — zar su svi uistinu tudjinci?“

I meni je bilo u taj čas kao čoveku, koji za noćnog bleskanja kroči nepoznatim krajem. Pozna put, ne će zabluditi, no tama je takova, da ne vidi korak daleko. A taj poznati kraj rasvetli se žutim intenzivnim svetlom — daleko široko — i tako mu je tudj, tudj. Kraj je to, gde se čovek rodio, gde pozna svako stablo i svaki kamen — a ipak tudj . . .

— — — — — — — — — — — —

Kad je mili Amerikanac odlazio, vrteo je još neprestano glavom i govorio: „Absurdnost, evropska absurdnost“.

— — — — — — — — — — — —

*) „Cesta“ je tednik, koji je u Pragu izišao, mesto silom obustavljenih „Narodnih Listy“. Gornja je sličica izašla u 20. broju tog tednika od 18. o. m. Izašla je u rubrici „Bečki profili“, što će sačinjavati zbirku Macharovih sličica iz njegova života u Beču i općenja s Bečlijama. Naše će čitatelje zanimati sličica, jer je u par reči istaknut u njoj značaj Amerikanca, u jednom smeru kovanog, koji ne može da razume evropske apsurdnosti, osobito pak ne ustrojstva predratne austro-ugarske države, koja je sva bila jedan kaos nepravda, bezakonja i nasilnog vladanja jačih nad slabijima. Op. prevodioca.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custozal. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 29. oktobra 1918. Broj 1187.

Ustanovna skupština mesnog odbora Narodnoga veća za Pulu.

Poziv Hrvatskog Lista, upravljen na Slavene, pobudio je u našim redovima ushit i oduševljenje. Posle četirigodišnjeg tamnovanja zapirio je opet dah slobode, a da nije bilo briga i muka, što su nužna posledica dugotrajnog ratovanja, mislili bi bili, da živimo opet u sretno mirno doba i da nemamo drugih briga, nego da činimo skupštine i da se na njima razgovorimo. Ali kako je danas vreme ozbiljno, imala je i skupština poseban ozbiljan karakter. Nisu to bili samo oduševljeni ljudi, koji su toj skupštini prisustvovali, bijahu to ljudi, koji su se latili posla, da urede upravo životna pitanja našega naroda, da njemu i ostalima prištede daljnje krvave žrtve i da im omoguće čim brži i sretni povratak u domaju a do onda zajamče čim povoljnije životne uvete. Kao prvi se uvet smatra sveopće zadaća, da se najpre zajamči mir i red i da se na taj način Narodnom odboru omogući plodonosan rad. Momčad ratne mornarice može biti uverena, da ovaj novoustanovljeni odbor ide jedino zatim, da se za nju brine i da ju čim prije izbavi iz ratnih tegoba. U ovom odboru sede samo narodni ljudi, koji nisu stupili u nj radi slave i radi lovorika, već jedino za to, što su si svesni, kakve pogibelji za naš narod i našu momčad mogu nastati, poduzme li ova nepromišljeni jedan korak.

A takve se pogreške ne dadu više popraviti. Imade možda još uvek ljudi, koji bi hteli zasejati medju narodima razdor i svadju — ali tom nastojanju moramo odlučno da se odupremo a mislimo, da će nas vasceli naš narod u Puli razumeti i u našem nastojanju potpomagati. Pogotovo nije danas doba, da se suviše veselimo i oduševljavamo, kad moramo raditi, da spasimo baštinu, koju nam pušta kao odštetu za našu krv i za naše žrtve, stara država. A isto tako je potrebno, da susrećemo prijateljski i obzirno sve ostale narodnosti na brodovima i izvan njih, jer danas nismo više neprijateljski narodi, danas smo svi skupa iscrpljeni i nesretni narodi, kojima je rat zadao groznu štetu i koju štetu moramo da nadoknadimo. Sada, kad se rastajemo sa našim severnim susedima — neka ostane taj rastanak obojici milom uspomenom, da smo se po tolikoj mržnji sastali barem za trenutak kao ljudi, koji imadu milosrdja i razumevanja za uzajamnu sudbinu.

A ovo je naš narod veoma dobro shvatio. Niti na skupštini niti pred skupštinom nisi čuo nijedne neprijatelske reči o kojem drugom narodu. Baš protivno bila je sveopća želja, da se madžarskim i nemačkim vojnicima pomogne, da se podupiru njihove želje i da im budemo što više na ruku. Sami mornari naše krvi preporučivali su našem odboru, da bi se zauzeo takodjer za njihove želje — a o tome mogu svi biti uvereni, da će u tom pogledu naš odbor izvršiti u potpunoj meri svoju dužnost.

Takvo bijaše raspoloženje pred skupštinom a jednako tečajem nje. Sakupilo se u i pred „Narodnim domom" oko 3000 ljudi i ovi 3000 ljudi, koji toliko vremena nisu imali prilike, da se razviču i raspevaju, ostali su mirni, pristojni i dostojni velikog momenta. Samo zrelost našega naroda i osećaj odgovornosti, koji se u nj ucepio, omogučili su nam u toj sveopćoj nervoznosti, koja je pred nekoliko dana zavladala, da naša skupština bude tako impozantna i naša manifestacija tako kulturna i dostojna svake pohvale. Pučanstvo koje je čitavi sat strpljivo čekalo pred „Narodnim domom", jer nije moglo uči u dvoranu, otpevalo je svoju himnu i se onda razišlo bez demonstracija i bez izgreda. Ko poznaje raspoloženje, znaće, koliko su si samopregaranja naložili ovi ljudi u tom trenutku, kad su znali, da su oni gospodari svoje sudbine a da je samoodredjenje naroda u njihovim rukama. Danas su dokazali, da imadu zaista prava na to samoodredjenje i da neće ta prava zloupotrebiti tudjima i sebi u propast: znali su brzdati svojim osećajima, svojom krvlju — i to je pobeda vredna svakog priznanja.

Na samoj skupštini vladalo je radosno raspoloženje. Bilo je mnogo odobravanja i povladjivanja govornicima a videlo se, da su reči, što su dolazile iz ustiju sviju staleža našega naroda, padale kao dobro i zdravo seme u srca naših radnika, naših mornara i ostalih naših ljudi. Danas se možemo nadati, da ćemo pregoreti najteže trenutke, koji nas još čekaju, o čemu nema dvojbe. Teške će još kušnje imati naš narod u Puli da prestane — jednake onima, koje je prestao, kad je stajao pod tudjom komandom. Uvereni smo, da će ih prestati i danas, kad zapoveda sam sobom. Jer o tome nema dvojbe, da će sve, što će pokrenuti naš mesni narodni odbor, biti samo zapoved svakog pojedinca našega naroda sebi i da će taj narodni odbor naložiti samo ono, što bi si i inače svaki razboriti i pametni narodni čovek morao sam sebi nametnuti. Zahvalni i harni našem narodu možemo danas da javimo svetu, da su naši mornari i naši radnici zreli ljudi, dorasli velikom vremenu.

Pred skupštinom.

Pošto su se jučer u Puli dogodili važni dogadjaji, to se je prošireni Narodni odbor u 5 sati poslepodne, jedan sat pre skupštine, sastao, da udari temelje večanja u samoj skupštini obzirom na te dogadjaje. Sastavila se takodjer listina predsedništva i odbornika, što se imala predložiti skupštini za izbor stalnog mesnog odbora. Dok je to večanje privremenog odbora trajalo, dolazili s ulice i dvorane glasovi silne množice, što se sakupljala, a redatelji su već pre 6 sati javili, da je velika dvorana Narodnog doma krcata pukom i to ponajviše radništvom i momčadi mornarice po jednakim delovima.

Skupština.

Točno u 6 sati pošao je privremeni odbor na otvorenje skupštine. Teškom mukom doprli su odbornici do podijuma, kroz silan narod, koji je burno pozdravljao narodne sazivače skupštine. Predsednik privremenog odbora dr. Scalier otvorio je skupštinu nagovorom, u kojem je pozdravio prisutne, te za tim odmah prešao k 1. točci programa. Govorio je općenito o Slavenstvu od vremena tik pred ratom sve do danas, obazirući se osobito na Jugoslavene. Govorniku je bila otešćana zadaća pročestim usklicima veselja i ushićenja. Prof. Šepić podao je kratki zemljopisni i narodnopisni oris o Jugoslaviji. Skupštinari su ga pozorno slušali i sa poklicima podertavali njegove brojke o napučenju jugoslavenskih zemalja. K trećoj točci „Narodna organizacija — Narodno veće" dao je reč predsedatelj gospodinu Lacku Križu, koji je zorno i svojim dominantnim glasom znao baš pučki da prikaže važnost svake narodne organizacije, a napose njezinu vrednost u sadašnjem momentu. Naglasio je važnost Narodnog veća i pročitao poznatu zagrebačku objavu tog veća. Na to se prešlo na izbor mestnog odbora. Pošto je privremeni odbor uzeo u obzir za čast odbornika za Narodnu obranu fregatnog kapetana g. Metoda Kocha, poznatog u Puli brata Slovenca iz Ljubljane, to je predsedatelj skupštine kao uvod k četvrtoj točci dnevnoga reda nakon kratke karakterizacije gospodina Kocha, zapitao skupštinare, da li dozvole, da im bude predstavljen. Nakon debate pro i contra skupština je jednoglasno pristala na to, da nastupi kao govornik na skupštini i da se predstavi narodu. Pročitana je bila za tim listina kandidata za odbor, koja je bila poklicima jednodušno prihvaćena. Obzirom na ovdašnje prilike uzeo se u obzir veći odbor, nego li ga predlaže „Narodno veće" u Zagrebu, kojemu će se ova iznimna mera predložiti na odobrenje s odgovarajućim obrazloženjem ustmeno po sinoć izabranom predsedniku mesnog odbora, koji doskora putuje u Zagreb.

U odbor bili su izabrani: Predsednikom odv. dr. Lovro Scalier, podpredsednikom odv. dr. Mirko Vratović, tajnicima odv. perovodja dr. Stojan Brajša i pučki učitelj Ante Šabalja, blagajnikom arsenalski radnik Petar Randić. Odbornicima: za narodnu obranu: fregatni kapetan Metod Koch; za prehranu i promet Lacko Križ; za provedenje potanje radničke organizacije: dr. Mario Krmpotić; za školstvo: Fran Barbalić, školski nadzornik i za organizaciju i agitaciju Josip Baselli.

Posle izbora bila je pročitana sakupljenom narodu sledeća svečana prisega:

Kunemo se pred Bogom svemogućim i pravednim da ćemo biti verni sinovi majke Jugoslavije. Neka bude prokleta spomen na nas ako te ikada zaboravimo, domovino naša! Neka usahne desnica naša, ako ikada podignemo ruku na brata svoga! Ne našle nam kosti pokoja u grobu i neka budu razasute kao pleva, ako budem povredio jedinstvo Slovenaca, Hrvata i Srba. Proklestvo potomaka neka je molitva za onoga, koji ne ljubi slobode naroda svoga! Polje mu ne rodilo, more ga progutalo, brda se shrvala na njega, koji te izda Jugoslavijo naša. Verni ćemo ti biti do zadnje kapi krvi Jugoslavijo naša. Verni ćemo ti biti do zadnje kapi krvi Jugoslavijo, milovanje naše. Svečano obećajemo, da ćemo se u svemu i svačemu pokoravati našem Narodnom veću u Zagrebu odnosno kao njegovom zastupniku mesnom odboru u Puli, kojega si narod izabrao svojom vrhovnom vlašću. Tako nam pomogao osvetnik Bog!

Nastupio je momenat duboke tišine. Gospodin je Lacko Križ zvučnim glasom pročitao potresljive reči a otkrivene su glave opetovali zavere reč po reč prisutnici, duboko ganuti. Biće to jedan trenutak, koji naši neće tako skoro zaboraviti. Ova je prisega svom narodu na skupštini dolazila upravo iz srca a imade tim veću vrednost za svakog pojedinca, što je svaki žudio samo za tim, da se obveže napram svojoj domovini i da joj iskaže one iste i još veće usluge, koje je dosada iskazivao tudjima.

Različiti govornici.

Posle svečane prisege javiše se različiti govornici, najrazličitijih, u Puli boravećih naroda. Poznatim svojim lepim i jasnim načinom protumačio je gospodin Božidar Vlajć značenje tog dana te kao što i svi ostali govornici pozvao prisutne na mir i red, kao glavnu zadaću sadašnjega trenutka. Za Čehe govorio je gospodin Sloboda, i za Nemce jedan momak ratne mornarice. Prisutni jugoslavenski i slavenski mornari dali su oduška svojoj volji, da žele za ovih zadnjih dana rata živeti u slozi i prijateljstvu sa svim narodima, pa i s Nemcima i Madžarima. Za Talijane govorio je talijanski radikalni socijalista Talatin, koji je, kao što i naši govornici, izjavio, da je glavna zadaća domaćega jugoslavenskoga i talijanskoga pučanstva, da sačuva mir i poredak i da bi mutenje javnog mira bilo samo u prilog nepozvanim trećima. O pripadnosti da će ove zemlje odlučiti mirovna konferencija a ovoj će se mirovnoj konferenciji morat narodi da pokore.

Pred Narodnim domom.

Dobra polovica pučanstva nije mogla prisustvovati skupštini u dvorani, pošto je ova bila prenapunjena. Radi toga je gospodin Lacko Križ stupio na balkon i prozborio narodu, koji je tamo bio sakupljen. Govornik je spomenuo četiri godine patnja i muka, koje smo prestali i sva progonstva, koja smo proživeli i kako je ipak sinuo dan pravednosti u neočekivanom sjaju. Slovenci, Hrvati i Srbi, jedan narod, stvoriče si u Zagrebu centralno narodno veće, a pozvali su sve gradove i sva mesta širom naše domovine, da si stvore pododbore, koji će izvršivati volju vrhovnog narodnog veća. Za to se skupiše danas i naši Slaveni u gradu Puli, da si stvore takav mesni odbor, kojemu pripada važna za naš narod zadaća, a pogotovo u tom utvrdjenom gradu. Ali tom narodnom veću, kao našem gospodaru, što smo si ga dobrovoljno nametnuli, moramo se pokoravati. On predstavlja našu narodnu vladu, a nećemo li da rušimo našu slobodu, moramo mu biti verni, odani i poslušni. A taj naš odbor traži danas od nas mir i poredak, da uzmogne vršiti svoju dužnost; dakle je naša dužnost, da se tom pozivu pokoravamo. Kazali su, rekao je govornik, da nameravamo sa strojnim puškama na Talijane, da ih ubijamo i koljemo. Baš protivno je istina. Mi želimo s Talijanima živeti u najboljim odnošajima bratstva i prijateljstva a danas nemamo baš nikakvoga razloga, da mrzimo na njih, budući da znademo, da njihova i naša sudbina zaviši o odlukama mirovne konferencije. Sa pozivom neka se izbegava svaka bučna manifestacija svršio je gospodin Križ svoj govor, burno pozdravljen od tisućglave množice.

Večanja sa poverenicima ratne mornarice.

Medju prisutnim pučanstvom bio je velik broj poverenika ratnih brodova i drugih institucija ratne mornarice. Posle zaključka skupštine obdržavao je Narodni odbor sednicu sa poverenicima momčadi ratne mornarice. Pre svega bio je ustanovljen broj poverenika i brodova te zavoda, koje zastupaju. Za tim se tim poverenicima dalo potanje informacije o njihovom nadeljnjem držanju, koje u glavnom ide za tim, da je dužnost naše momčadi na brodovima i u zavodima ratne mornarice, da ne krše narodnu disciplinu, koja je danas mada sve potrebna. Danas imademo u Puli već Narodni odbor, koji će se brinuti za našu momčad, a da ne bude zanemarjivao ni opravdane želje ostalih naroda u ratnoj mornarici, koji mogu

u jednakoj meri da računaju sa potporom našega narodnoga zastupstva. Pre svega valja istaknuti, da smo ljudi i da nevolje rata osećа danas i naš narod ali takodjer i ostale narodnosti. Pomoće se dakle, gde će biti moguće, a biće zavisno o dobroj volji ostalih čimbenika, da se bez poteškoća razreši čvor, što se zauzlao u našem gradu. Tražiće se i svakako i naći prave puteve, da se sav problem dovede sretno i bez trvenja k svom naravnom cilju a biće dužnost čitave momčadi ratne mornarice, da podupire u toj zadaći rad narodnog odbora.

Odgovor Austro-Ugarske na Wilsonovu notu.

Beč, 28. oktobra. Ministar je vanjskih posala grof Andrassy naložio juče austro-ugarskom poslaniku u Stockholmu, da zamoli kraljevsku švedsku vladu, da vladi Sedinjenih Država na njezinu notu od 18. o. m. preda sledeći odgovor: „U odgovor na notu, koju je gospodin predsednik Wilson upravio 18. o. m. na Austro-ugarsku vladu i u smislu odluke gospodina predsednika, da sa Austro-ugarskom o pitanju primirja i mira separatno govori, čast je austro-ugarskoj vladi izjaviti, da, kao na prijašnje izjave gospodina predsednika, pristaje i na njegov u poslednjoj noti sadržani nazor o pravima naroda Austro-Ugarske, naročito o pravima Čeho-slovaka i Jugoslavena. Pošto je prema tome Austro-Ugarska prihvatila sve uvete, o kojima je gospodin predsednik učinio ovisnim pristup u raspravljanja o primirju i miru, ne stoji po mnenju austro-ugarske vlade početku tih pregovaranja više ništa na putu. Austro-ugarska se vlada dakle izjavlja pripravnom, da, ne čekajući na rezultat drugih pregovaranja, stupi u pregovaranja o miru medju Austro-Ugarskom i protivničkim državama, i o bezodvlačnom primirju na svim austro-ugarskim frontama, te moli gospodina predsednika Wilsona, da poduzme dotične uvodne mere“.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 28. (D. u.). Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na Sette Comuni ostala je bojna delatnost i jučer ograničena na pojedine sunke, koje su suzbiti. Istočno od Brente razvila je na 60 km širokoj fronti velika bitka. U gorju medju Brentom i Piave opeta se izjaloviše svi neprijateljski juriši, ma bili oni poduzeti još tako jakim silama. Južno od Fontana Serca od Talijana osvojena „Sternkuppe“, bila je u protunavali opet osvojena, kod česa je veći dio posade ostav u rukama naših junačkih četa. U ovom su se boju osobito istakle peš. puk. br. 7 (Celovac), 39 (Debrecin), 47 (Maribor), 49 (St. Pölten), 73 (Heb), 120 (zapadna Galicija), 139 (nova ugarska puk.), ugarski nasrtajni bat. br. 17, hrvatski br. 42, bečka streljačka puk. br. 1 i hrvatska dom. puk. br. 28. Ponovno priznanje zaslužuju opet top. peš. bojni letači. Na Piavi započela je posle veoma jake topničke priprave u noći na 27. antantina navala. Kod Walldobbiadene mogoše slabiji neprijateljski odeli, da prispiju na levi breg. Bili su većim delom potisnuti natrag. Kod Bigolina i Vidora osujetila je naša obrambena vatra pokušaje prelaza. Pod Vidorom uspelo je neprijatelju, te je jačim silama isilio prelaz. Naše su se čete bacile na njega u protunavali. Uveče se vršila borba kod sela Mariago i Sernaglia. Suprotno severoistočne tačke Montella ostao je talijanski pokušaj prelaza bez uspeha. Iz Papadopolija provalio je Englez do Tizze i San Paolo di Piave. 2 do 3 km duboko provalno mesto bilo je na bokovima zatvoreno od naših četa, koje su se hrabro borile za svaki pedalj zemlje. Od juče u jutro su u toku na Piavi novi bojevi — Balkansko bojište: Kod Alessia na albanskoj obali bojevi zalaznica. Na srednjoj je Drini došlo do sukoba izmedju naših sigurnosnih četa i jakih banda. Povlačenje naših četa u Srbiji vrši se bez smetanja sa strane neprijatelja. Bojovni je dodir opstajao juče samo severno od Kragujevca. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 27. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: Nikakova veća bojna delatnost. Jugoistočno od Deinze, istočno od Avelghema i kod Artresa (južno od Schelde) suzbismo neprijateljske navale. Kod čišćenja pojedinih engleskih gnezda kod Famarsa i Engle Fontaine, zarobismo vojnika. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Pokušaji neprijatelja, da kod Popignya predje preko kanala Oise, osujećeni su. Medju Oisеom i Serreom povukli smo pretposlednje noći naše čete, koje su stajale u izbočenom luku medju Orignyem i La Ferte u liniju zapadno od Guise, istočno od Crecy na Serre. Neprijatelj je juče napao naše nove linije južno od Guise. Bio je suzbit te je izgubio mnoge oklopljene vozove. U odsečku Souchy izjaloviše se rano u jutro nove navale Francuza medju Froidmontom i Pierrepontom. Zapadno od Aisne vršili su se juče samo mesni bojevi. Suzbite se neprijateljske navale proti našim četama, koje stoje na južnom bregu Aisne, jugoistočno od Rethelia i kod Rillya. Na visinama Aisne istočno od Vouziersa zauzela je najveća topnička borba u savezu sa bezuspešnim navalama protivnika istočno od Chestresa privremenu veliku jakost. — Vojna skupina pl. Gallwitza: Na visinama istočno od Moze, suzbili smo amerikanske navale kraj šume Consenvoy i u šumi Ormont. — Jugoistočno bojište: Započeta se kretanja nastavljaju prema osnovi. Južno od Rudnika i Popole uspešni bojevi zalaznica. Na obim stranama Morave postoji samo neznatan bojni dodir sa neprijateljem. — Poglavica generalnog stožera vojske na bojištu.

Rat.

Francuski izveštaj od 25. oktobra: Izmedju Oise i Serre nastavili su Francuzi uspešno svoje navale. U tom su odseku zarobili 820 momaka. Na fronti Serre uspelo je Francuzima, da prekorače reku i da se na čitavi kilometar ustale na drugoj strani reke. Istočno od Souchya postigli su Francuzi znatne uspehe te zarobili preko 250 momaka. Dalje na jug osvojili su Francuzi čitavi niz neprijateljskih položaja po veoma ogorčenim bojevima te su dopremili preko 2000 zarobljenika, 9 topova i mnogo strojnih pušaka. Istočno od Rethela upotpunili su Francuzi svoj uspeh kod Amblya i Fleurya. Zarobili su 105 momaka, medju kojima 6 časnika, od kojih je jedan zapovednik bataljuna.

•

Engleski izveštaj od 25. oktobra u večer: Ujutro nastavile su engleske čete svoje napredovanje na bojište južno od Selde. Tečajem dvodnevnih bojeva dopremile su 1., 3. i 4. engleska armija na bojnom polju 9000 zarobljenika i 150 topova.

•

Izveštaj istočne armije od 24. oktobra: Na Dunavu, u okolici Lom-Palanke topovski bojevi. Topovi naše artilerije oštetili su neprijateljski monitor. Kod sunaka na severni breg Dunava zadale su francuske ophodnje nemačkim odeljenjima teške gubitke te su im otele zarobljenika. U Srbiji nastavile su bojne sile na fronti Paraćin—Kraljevo svoje napredovanje te gone neprijatelja, koji se povlačuje na sever.

Kabinet Karolyi u Ugarskoj.

Beč, 24. novembra. Kralj je primio pre podne ministra predsednika Wekerlea, koji je predao kralju svoju demisiju. Posle podne biće medju ostalim političarima primljen Andrassy i Karolyi. Drži se, da će se sastav kabineta poveriti grofu Karolyu ili Andrassyu.

Budimpešta, 24. novembra. Veliki dogadjaji jučerašnjeg dana, koji čak nadmašuju dogadjaje na Reci, to je konačni pad grofa Tisze i njegovo otvorene priznanje, da ne stoji više na istom stunovištu u pitanju izbornog prava. Osim toga drži se, da je položaj Tiszin konačno oboren već činjenicom, da je rasplet kritičnog političkog položaja u Ugarskoj moguć jedino, ako i oni slojevi naroda, koji dosada nisu bili zastupani u parlamentu, naime socijalni demokrati, pristupe u vladu. Različiti znakovi pokazuju, da će se u Ugarskoj sistem posvema promeniti i zato je jedva verojatno, da će kralj poveriti sastav kabineta grofu Andrassyu, nego će pre biti pozvan, da sastavi kabinet grof Karolyi.

Ukinuće cenzure u Austriji. Iz Beča javljaju, da je unutarnji ministar dne 28. o. m. naložio političkim zemaljskim oblastima, da se postave izvan kreposti one naredbe, usled kojih periodički i drugi listovi bili prije izlaženja podvrgnuti predcenzuri.

Čehoslovaci. Agencija „Havas“ javlja iz Washingtona: Českoslovačko narodno veće proklamirale je nezavisnost češkoslovačkoga naroda. Wilsonu je uručen jedan prepis isprave, koja objavljuje svrgnuće Habsburgovaca. (Vorwärts.)

Iz Jugoslavije.

Narodni porez. U najsvetlijim, ali i vrlo teškim vremenima u životu našeg naroda, kad se udaraju temelji slobodnoj jugoslavenskoj državi, stvorilo se narodnim poverenjem Narodno veće kao predstavnik ujedinjenog naroda Slovenaca, Hrvata i Srba, i otpočelo je ovih dana značajni posao. Veliki zadaci, koje ono ima da izvrši za organizaciju narodnih snaga, veoma su obimni i raznovrsni i traže pun napon i umne i fizičke sposobnosti najboljih elemenata naše nacije. Došli su oni važni momenti u životu, kad se mora računati sa svakim pojedincem našeg plemena i kad svaki na sebi nosi jedan dio narodne historije. Da uzmogne postići svoje ciljeve, Narodnom veću potrebna su, uz sve drugo, i velika novčana sredstva. Mnogi naši ljudi i mnoge ustanove, svesni tih potreba, javiše se sami Narodnom veću i ne čekajući posebnih poziva, dadoše znatne priloge za opću narodnu stvar. Ali se na tom, ma koliko to inače bilo pohvalno, ne može ostati. Kad se zna, da se danas stvaraju osnove za našu zajedničku slobodnu državu, koja će razviti sposobnosti svih vrsta narodnih i obuhvatiti u svom blagodatnom delovanju svakog pojedinca, onda treba da za tu državu doprinese svak svoj prilog. Svak bez razlike. Jer je to naša opća narodna kuća, koju dižemo svi, i u kojoj svak treba i mora da ima svoga udela. U njene temelje uzidali smo toliku našu krv i snagu, pa je pravo, da i njene zidove obljimo svojim znojem, da na svaki kamen u njoj bude isrezom jednog narodnog dela. Svaki naš čovek mora biti svestan, da mu je dužnost za opću narodnu stvar dati svoj deo prinosa i da je to svesnost preduvet njegova uže pripadništva novoj državi, koja s pravom traži od njega da joj pomogne, da se organizira. I ovo je dokaz jednog narodnog plebiscita. Za sad se taj prinos, ma koliki on bio, smatra kao dobrovoljni narodni porez. S toga se Narodno veće Slovenaca, Hrvata i Srba obraća na sve naše ljude i na sve ustanove, da ispune svoju dužnost prema narodu. Naročito upire prstom u one, koji su imali sreće, da ova teška vremena prebrode bez ličnih žrtava i da gomilaju kapitale, dok su drugi krvarili i stradavali za bolju budućnost svih nas. Jer ne treba pri tom gubiti iz očiju onaj veliki moralni imperativ, da će se jednog dana moratí tražiti od svakog da pokaže, koliko je sam doprinio za opće narodno dobro u ova vremena, kad je svako dobro delo bilo dva put više osećano i kad je dvostruko pomogao, ko je brzo pomogao.

Novinski bureau Narodnog Veća. Na sednici središnjega odbora Narodnog Veća zaključeno je, da se osnuje posebna novinarska sekcija sa članom središnjeg odbora drom. Ivanom N. Novakom kao pročelnikom. Sefom press-kancelarije Narodnog Veća S. H. S. imenovan je član središnjeg odbora dr. Janko Simrak.

Izjava Jugoslavenskoga Odbora u Londonu. „Reuter“ javlja, da Jugoslavenski odbor u Londonu na svojoj sednici od 19. o. m. dao ovu izjavu. Jugoslavenski odbor u Londonu, kao zastupnik i opunomoćenik 7 miljuna Slovenaca, Hrvata i Srba Austro-Ugarske i mnogobrojnih jugoslavenskih općina u sjevernoj i južnoj Americi, i engleskim dominijonima, odbija manifest, što ga je 16. listopada upravio kralj Karlo na svoje narode. Odbor govori u ime Jugoslavena Austro-Ugarske, kojima je teško gospodstvo upravo ovog vladara prečilo slobodnu reč. Naš je narod odlučio, da sasvim prekine svaku vezu s Habsburgovcima i njihovom monarhijom. Jugoslaveni izričito neću prave Habsburgovcima, da govore u njihove ime. Manifest koji pokazuje njihovo uredenje sveta kao početak slobode i samoodredjena, jest drsko licumerje. Jugoslavenski odbor protestira protiv potvore, kao da bi se jugoslavenski ideali mogli oživotvoriti u habsburškoj monarhiji. Naš narod očekuje ispunjenje svojih ideala jedino pobedom entente i Sjedinjenih Država, za koje su ideale one učinile sve, što su mogle. („B. T.“)

Svi spisi i sve informacije u pogledu Narodnog Vijeća dobivaju se u kancelariji Narodnog Vijeća, Zagreb, Sabor, soba br. 9. Telefon 21—90. Uredovni satovi od 9 do 12 prije podne i od 4 do 7 poslije podne. Primanja stranaka od 11 do 12 sati prije podne i od 6 do 7 poslije podne.

Akademska garda. Na univerzi se osnovala akademska garda, koja će stupiti u svezu Narodne straže u Zagrebu.

Domaće vesti.

Demonstracije. Jučer, u doba, kada se je održavala u „Narodnom Domu“ već objavljena naša skupština, prolazila je gradom grupa talijanskih mladića, pevajući obične demonstrativne njihove pesme. Prošli su pevajući mimo „Narodnog Doma“, te bijahu od našeg općinstva simpatično pozdravljeni a da niko nije reagirao. Zae nam je, da se je ista grupa, dalje demonstrirajući, hrvatski uskličuć dobacivala kamenčićima na „Marinekasino“. Konstatiramo, da se naše općinstvo posve mirno razišlo bez da je prouzročilo budi najmanju neugodnost te se radi toga ne smiju upisivati njemu na rovaš čine osoba izvan našega kola. Molimo sugradjane druge narodnosti, da nas podupru u našem nastojanju, da uzdržimo mir i red.

† **Josip Zornada.** Nesretna influenca (španjolska kunjavica), koja sada općenito hara, kao da hoće da su njene žrtve ljudi mladi ili oni u muževnoj dobi, koji u mnogim slučajevima ostavljaju za sobom neopskrbljenu decu. Tako joj je prošlog petka, dne 25. o. m., morao podleći koli u narodu toli medju svojim učenicima i medju zvaničnim sudrugovima veoma omiljeni Josip Zornada, učitelj u Humu, u najlepšim godinama života, zapustivši ucviljenu staricu majku. Pogreb se vršio prošle nedelje na groblju u Roču, gde počivaju pokojnici njegove rodne kuće na Brulu (Roč). Neizreciva nas tuga hvata, kad vidimo, kako nam umiru mladi ljudi upravo sada, kad je našem narodu na domaku lepša budućnost.

Ne držite papirni novac kod kuće. Mnogi su mnenja, da je bolje držati papirnati novac kod kuće negoli ga uložiti u štedionicu. To mnenje jest posvema neispravno. Neka se sa austrijskim novcem dogodi budi štogod, uvek je bolje da je uložen u sigurnu štedionicu nego li da leži kod kuće. Pozivljemo radi toga naše pučanstvo u njihovom vlastitom interesu, da papirnati novac ne drže kod kuće, nego neka ga uloži u dobro stojeću štedionicu (n. pr. Istarsku posujilnicu, Kreditno društvo itd.). Takodjer sav drugi novac, koji bi bio gde drugde uložen, neka se izruči domaćim slavenskim zavodima. — To preporuča predsednik Narodnog veća, dr. Ante Korošec.

Dobrovoljni doprinosi.

Za fond odbora „Narodnog veća“ u Puli, darovaše dalje: N. Mečar K 20, dr. Miho Buzolić K 40, dr. Virant K 50, Anton Roce K 5, tvrtka Josip Krmpotić K 500, Rubeša Albert, načelnik postaje u Vodnjanu, šalje K 20 kličuć: „Živela naša kulturna Jugoslavenska država, poduprimo sve sile za skori cvat njezin“. Sova Slavoljub K 20, Legiša Anton K 20, Baselli Josip K 20, inžinir Frieze i supruga K 20, Rojc Ivan K 30, Naglić Bernard K 10, Teran Franjo, prometni činovnik kolodvora Vodnjan K 10, Zoleša Franjo, magaziner kolodvora Vodnjan K 10, Dašena Martin K 5, dr. Mirko Vratović K 100, Danica Buzolić K 50, Miško Poropat K 16. Ukupno K 946·—, zadnji iskaz K 250·—, ukupno K 1196·—. (U Vodnjanu sabrano je i bje otposlano K 343 za „Narodno veće“ te poslano 9. oktobra na adresu predsednika).

Pojedini broj 16 h.

Cijena listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, za četvrt god. K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 h. pojedini broj. Oglasi primaju se u upravi lista. [illegible]

HRVATSKI LIST

Strana 2. — Broj 1188.

Vlasnik i izdavač: dr. Lovro SCALIER, odvetnik u Puli, ulica Carrara 3 (Narodni Dom). Uredništvo Sisanska ul. 24. Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. Rukopisi se ne vraćaju. Cek. rač. aus. pošt. št. 26.795.

U Puli, sreda 30. oktobra 1918. — Broj 1188

Naša zadaća.

Govornici svjju stranaka i svjju naroda kazali su na sastanku, koji se obdržavao prekjučer u Narodnom Domu, da je glavna zadaća sadašnjeg trenutka podržavanje mira i reda. U tom pogledu su svi razboriti elementi u gradu složni. Što se tiče naše momčadi i našega naroda, dokazali smo već uzornim potekom naše skupštine i posledicama te skupštine, koje su se svuda primetile, da se naš narod znade u pravom trenutku pokoravati. Narodni odbor može dakle da računa sa disciplinom našega naroda kao z činjenicom od velike važnosti. U njegovim je rukama ključ mirnog i spokojnog rešenja svjju likvidacijskih poslova, koji se u Puli moraju obaviti.

U interesu je svjju čimbenika grada Pule, da se ti poslovi obave sporazumno i mirno. Biće za nas zadovoljština, uspe li nama, da provedemo našu zadaću onako, kako smo nameravali, kad smo za grad Pulu i njegov kotar preuzeli ogranak Narodnoga odbora. Ne smemo zaboraviti kod toga, da naš narod sačinjava glavnu masu mornarice i da su Slaveni u većini gotovo na svim brodovima i zavodima ratne mornarice. Radi toga nastupa i naše Narodno veće, odbor u Puli, najjačom najuplivnijom vlast a njegovu, u interesu celokupnosti izražene želje, moraju se onako uvažiti, kako to odgovara važnosti naše institucije. A biće za sav grad i za sve ostale faktore u Puli dobro, da se našim željama dolazi onako u susret, kako to traže važni sveopći interesi, koji su na kocki.

Naš narodni odbor ne sme da ima samo pravo, da dava dobre savete, mora imati i vlast, da ih takodjer provede. U tom nas nastojanju moraju poduprети svi naši ljudi, sve današnje gradjanske i vojničke oblasti, u svom vlastitom interesu. Narodi, koji ne pripadaju ovim zemljama, danas su nam gosti. Kao i takvima ćemo im svuda i u svakom pogledu na ruku. Ali oni moraju biti svesni, da su u tudjoj zemlji, da moraju poštivati njezine zakone.

Narodni će naš odbor poraditi svim sredstvima oko toga, da stvori ovu vlast, koja će zajamčiti miran razvoj sadašnjih prilika. Samo ako budu svi čimbenici uvideli važnost naših nastojanja, je udolimo sve zapreke, biće nama moguće, da udovoljimo svim željama momčadi tudje narodnosti i da prištedimo gradu stradanje i krvoproliće.

Izjava jugoslavenske socijalističke stranke.

Prigodom skupštine u „Narodnom Domu“, kojoj su prisustvovali i zastupnici jugoslavenske socijalno-demokratične stranke, bila je od ove skupine izdana sledeća odluka: 1. Izjavljamo, da ćemo se vladati po zaključcima zagrebačke rezolucije, prihvaćenima na ukupnoj konferenciji u Zagrebu, 6. oktobra 1918. 2. U ovu svrhu bila su izabrana dva člana stranke, za koje se moli narodni odbor, neka ih prime u odbor kao zastupnike socijalno-demokratične stranke. — 3. Narodni se odbor poziva, neka svim sredstvima poradi oko toga, da se uzdržava javni red i mir. — 4. Narodno se veće poziva, neka sa svom energijom radi u prilog aprovizacije. — Narodni je odbor uzeo rezoluciju socijalnih demokrata na znanje te pozvao gospodu Jelčića i Brečevića kao zastupnike socijalno-demokratične stranke u narodni odbor.

RATNI IZVEŠTAJI.

Austro-ugarski.

Beč, 26. (D. u.). Službeno se javlja: Talijansko bojište: Jučerašnji je dan protekao za hrabre branitelje Asolone, Pertica i Solarolo bez većih pešadijskih bojeva. U predelu brda Spinuccia naše su čete u protunavalama prouzrokovale pomicanje položaja. U predelu Alone bile su naše sigurnosne čete potisnute. Poduzei napadaji od jakih neprijateljskih četa proti našim tamo jačim položajima, izjaloviše se pod teškim neprijateljskim gubicima. Ugarska puk. br. 133, i honvedska puk. br. 117, osobito su se istakle. Na Piavi besni boj dalje. Neprijatelju je uspelo, da privuče znatna pojačanja, te je nastavio svoje napadaje u jakoj topničkoj vatri. Zestoko se borilo kod Valdobbiadene, severno Moriago, Sernaglie blizu hrpta Piave, južno Susegane, kod Pizze i San Paolo di Piave. Antantinim četama nije doduše, uz [illegible] hrabroj i [illegible] obrani naših divizija, nigde uspelo prodreti u naše položaje, ali je na veče bilo zaključeno, da se čete, koje su najjače bile napadnute, povuku u stražnju liniju. To je kretanje bilo noću provedeno. — Balkansko bojište: U Albaniji su naše zalaznice izpraznile Leš. Na drinskoj granici vlada opet mir. Naš jučerašnji uzmak u Srbiji vršio se bez bojnog dodira sa neprijateljem. Ovaj je dospio do Palanke. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 29. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U nizini Lysa suzbili smo pojedinačke

napadaje protivnikovih jačih odela, koji su pokušali, da se [illegible] od Oostdeya dobiju istočnu obalu Scheldte, bili su u protunapadu natrag bačeni. Južno od Scheldte prodrli su pri jačim engleskim napadajima pojedini odeli kod Famara [illegible] naše čete. Pok. pes. br. 176. pod vodstvom [illegible] bacila je neprijatelja natrag [illegible]. Neprijatelj je napravio [illegible] mesta na istočno od Scheldte i Valenciennes [illegible] neprijateljskom [illegible]. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Napadaji Francuza proti kanalu Oise izmedju Ribreuxa i Lespuilleesa izjalovili su se u našoj [illegible] topničkoj paljbi. Slabi delovi, koji su provalili do preko kanala, bili su u protunapadu bačeni natrag. Istočno od Guise [illegible] neprijateljski napadaji u našoj paljbi potpuno [illegible]. U odsečku Souchy na obim stranama ceste Laon—Marne [illegible] rana jutra jake napadaje protivnikove. — Vojna skupina pl. Gallwitza: Izmedju Aire i Moze delomično oživela topnička delatnost. Mi smo nadnih danas oborili 40 neprijateljskih letala i 3 privezna balona. — Poglavica generalnog stožera [illegible].

Rat.

Francuski izveštaj istočno armije od 25. oktobra: Usprkos vrlo lošeg vremena nastavili su [illegible] svoje napredovanje i progonenje austro-ugarskih i nemačkih četa na uzmaku put severa.

Francuski izveštaj od 27. oktobra poslepodne: Preko noći umnožale su čete 1. armije svoja naprezanja na fronti izmedju Oise i Serresa. Nemci, koji su usled nadređenih bojeva bili rastorani, uskolebani su na stvojoj liniji i morali su se povući na sever i odnuditi posvema svoja položaja. Francuzi osvojili su Mont d' Origny, Origny, St. Benoite, Courjumelles, Chevresis. Monceau to brojčana daljna utvrdjena uporišta. Izmedju ovih sela na desnom krilu prešle su francuske jedinice Le Berbnu, napredovale su na sever zauzele visinu 117, tvornicu šećera 1·5 km istočno od Richeborg. Broj zarobljenika se je povisio. Na fronti Serresa zadobila zemljišta je 10. armija, koja je kretanje 1. armije poduprla. Francuzi prekoračili su Serres kod Aissis i prodrli su u njemačke jarke. Istočno od Sissone bio je suzbijen njemački protunapadaj francuskom vatrom slomljen. Topnički je boj na fronti Banogne—Vaufeuil neprestano živahan. Broj je zarobljenika, koji su u bojevima od 25. na 26. ov. mj. izmedu Sissone—Cateau-Porcien zarobljeni, prekoračio 2030, uključeno 51 časnika.

Francuski izveštaj od 27. oktobra na večer: Neprijatelj, kojemu smo za petama, nastuplo je uzmak izmedju Oise, Serresa na fronti više od 25 km širine. Na levom smo krilu zauzeli Bohemes i Macquigny. Naše su čete prodrle do na rub Guise. Dalje na jugu bližamo se od Grivey do Marle. Na općoj liniji Bertaignemont—Landefay zapadno od Fancouzy—Monceau—Le Neuf—Montigny sur Crecy zarobili smo brojne zarobljenike i zaplenili znatno orudje. Broj od 24. ov. mj. po 1. armiji načinjenih zarobljenika doblže 3700. Izmedju pa ovoj armiji istoga dana osvojenog plena ima 20 topova i više stotina strojnih pušaka. Na fronti Serresa ostala je 10. armija u tesnom dotičaju s 1. armijom i potisnula je neprijatelja na sever. Naše su čete zaposele Crusy na Serresu preko kojeg su mjesta daleko napred dospele. Zapadno od Cateau-Portieau, prisilili su borci u zadnja dva dana neprijatelja da napusti dio Hundig položaja, kojeg je još izmedju Hrpy i Recouvrance držao. Naše su jedinice, koje su neprijatelju tik uz pete sledile, daljo napredovale. U ostalom nama ništa novo.

Austro-Ugarska moli za primirje.

Beč, dne 28. Austro-Ugarska je vlada sadržaj note, upravljene na državnog tajnika Lansinga predložila, takodjer vladama Francuske, Velike Britanije, Italije i Japana s molbom e, bi ove unutra spomenuti predlog i sa svoje strane odobrile, i kod predsednika Wilsona poduprle. Ministar je predsednik upravio na državnog tajnika Lansinga sledeći brzojav: Odmah iza kako sam preuzeo vodstvo ministarstva izvanjskih posala odposlao sam službeni odgovor na Vašu notu od 18. oktobra, iz koje je razvidno, da prihvaćamo predpostavke svjju točaka, koje je predsednik Udruženih država u različitim svojim izjavama predpostavio. —

U potpunom sporazumu s odredbama gospodina Wilsona za osěguranje pred budućim ratovima i da se stvori obitelj narodâ, poduzeli smo priprave, e da se omogući narodima Austro-Ugarske posvema nesmetano provedenje njihovog budućeg državnog uobličenja. Sve od početka vladanja cara i kralja Karla bilo je njegovo neminovno nastojanje konac ratovanja. Više nego ikad jest danas želja vladaoca i svjju naroda Austro-ugarske, koji su naskroz uvereni, da će se njihova sudbina moći u mirnom svetu razvijati brez uzdrmanja, nevolja i gorčina rata. —

Obraćam se izravno na Vas, gosp. državni tajniče, s molbom, da poradite kod predsednika Udruženih država, a u interesu čovječnosti kao i na probitak narodâ, što Austro-Ugarsku obitovaju, za bezodvlačno primirje na svim frontama Austro-Ugarske i da se započmu mirovna prigovaranja.

* Praški namestnik otišao. Praga, 29. oktobra. Namestnik grof Coudenhove bio je na vlastitu molbu otpušten do daljnjega.

Mirovni pregovori s Turskom.

Carigrad, dne 28. „Aecham“ javlja: Jučer na veče započeli su zvanični krugovi Turske mirovne pregovore s antantom. Odaslanici su jučer s generalom Townshend-om odputovali. Vesti zabavljaju današnju štampu i bivaju s priznanjem razglabane. Novinam objavljenim vestima nadodaje „Tenin“ kao i svim sličnim vestima, bile one iz službenog izvora, da su samo nagadjanja i mora se uzeti kao da je neka službena ličnost osobna mnenja izrazila samo da umiri pučanstvo. Moguće je, da su pregovaranja neslužbeno bila povedena. Stigla je medjutim jučer proluzjava. „Tanin“ javlja, da su službeni krugovi puni pouzdanja na sve to privoleli. — Čini se da postoji želja, da se otvori morski tesnac e da može ući flota, bez da iskrcava doli malih odelenja, koja bi nadzirala demobilizaciju.

Poziv.

Sa strane vojništva u ovoj tvrdjavi poduzete mere, imadu svrhu, da pomognu lučki dosadašnje zajedničke veze i odnošaje mirnim putem, da čuvaju život i vlastništvo svih gradjana (vojničkih i civilnih) bez razlike na narodnost i stališ, i da uzdržavaju javni mir.

Zapovedništvo ratne luke upozoruje, da kod bud kojih nemira neće biti moguće opskrbu hranom niti za pomorstvo, kopnenu vojsku a niti za gradjane.

U interesu je svih u Puli, kao i na brodovima nalazećih se osoba, pomagati zapovedništvo ratne luke u nameri, da uzdrži javni red i promet prema vani.

Svaki pojedinac ratne mornarice, kopnene vojske i gradjanstva poziva se da svaki nepodopštinu bud sam odmah odstrani ili pako da ju javi zapovedništvu ratne luke odnosno bližnjoj vojničkoj asistenciji.

Samo na taj način biće moguće lučkom zapovedništvu da ispuni svoju tešku i općenito korisnu zadaću, da sačuva Pulu od teških i nedokнadnih žrtava na krvi i imanju.

Ovaj poziv dostavlja se istodobno kopnoj vojsci, ratnoj mornarici i gradjanstvu.

Pula, 29. oktobra 1918.

Zapovednik ratne luke

Cicoli m. p.

podadmiral.

* Hrvatski sabor proglasiće prelom s Ugarskom i združenje s Jugoslavijom. Ljubljana, 28. oktobra. „Slovenec“ javlja iz Zagreba: Sutra se obdržava sednica hrvatskog sabora. Ban Mihalović je jučer posebnom naredbom uveo društvenu i saborsku slobodu. Sve su se političke stranke sedinile, da se proglasi sutra u saboru otpad Hrvatske i Slavonije od Ugarske te da se Hrvatska pridružuje državi SHS.

* Zagreb Narodnom veću. Zagreb 28. oktobra. („Slovenec“). U nedelju točno u 12 sati obdržavala se sednica zagrebačkog općinskog veća, koju je otvorio načelnik dr. Srkulj. U svom je govoru prigodom otvorenja spomenuo velike povesničke trenutke u kojima živemo istićao narodno jedinstvo i Wilsona. Iza toga je općinsko zastupstvo pozdravilo „Narodno veće“ i izjavilo da ima jedino ovo u sporazumu s Jugoslavenskim odborom u Londonu pravo voditi nas i zastupati kod mirovnih pregovaranja. Nato je izjavilo celokupno zastupstvo svoj pristup u „Narodno veće“. Općinsko je veće votiralo za potrebe „Narodnog veća“ milijun kruna. Izabran je bio posebni odbor, koji će organizirati narodnu stražu. Općinstvo je s galerija zastupstvo burno pozdravljalo. Sednicu su zaključili pevajući „Lepa naša domovino“, „Hej Slovenl“ i „Slovenec i Hrvat“.

* Austro-ugarske čete još uvek u Poljskoj. Beč, 28. Iz stana se ratne štampe javlja: Kako se sa odnosne strane saznaje, u jučer kojim je novinama donešena vest o povlačenju austro-ugarskih četa iz Ruske Poljske potpuno neistinita.

* Madžarske stvari. Budimpešta, 20. Vesti novina, po kojima bi ministar honveda pl. Szurmay imenovan za ministra predsednika i povereno mu vodenje posala do imenovanja novog kabineta ne odgovara istini, kako to „Magyar Tudósitó“ sa odnosne strane saznaje. — Nadvojvoda Josip za

počeo ja danas pogovaranja sa vodećim političarima, te je tekom dana primio dr. Wekerla, grofa Tiszu, grofa Mihovila Karoly-a, grofa Apponya i vodje socialne demokracije.

*** Selidba iz Bugarske.** Beč, 28. Poslanik je grof Otto Czernin sa osobljem austro-ugarskog poslaništva u Sofiji i sveukupnim konzulatom danas ovamo prispeo. Naši su državljani, koji su dosele Bugarsku na vlastitu želju napustili, bili podvrgnuti kratkoj karanteni i to Austrijanci u Ugar. Hradištu a Madžari u Brassu.

*** Korak austro-ugarske vlade za mir i Nemačka.** Iz Beča se službeno javlja, 29. oktobra: Napram po raznim unutrašnjim listovima donešenim saopćenjima, od kojih se jedno osniva na razgovoru s nemačkim poklisarom, opunomoćeni smo da ustanovimo sledeće: Carska nemačka vlada bila je opetovanim saopćenjima merodavnih mesta Austro-Ugarske već dulje vremena upozorena, da monarhija može rat nastaviti ponajdalje do nekog odredjenog roka. Neposredno nakon nastupa službe grofa Andrassyja dne 26. oktobra saopćio je car nemačkom caru u prijateljskom telegramu na nedvouman način, da je Austro-Ugarska već upućena da poduzme odlučni korak u stvari mira. U razgovoru, koji je istog dana imao ministar izvanjskih posala i carski nemački poklisar u Beču, bio je poslednji pripravljen na predstojeći korak monarhije. Pred odaslanjem note na predsednika Udruženih država obdržavao se dne 27. o. m. odnosni razgovor izmedju grofa Andrassyja i grofa Wedela.

*** Demonstracije u Budimpešti.** Budimpešta, 28. Sakupilo se je danas više stotina demonstranta pred klubskim prostorijama stranke grofa Karoly-a i priredili su bučne izjave. Policija je demonstrante rasterala.

*** Poljsko ministarstvo.** Varšava, 28. Za ministra financija bio je polag novina dr. Eduard Euglisch iz Poznanja; upravitelj nekog udruženja imenovan. FML. Roswadowsky bio je imenovan za šefa generalnog stožera poljskih četa, a profesor Micualski (Lavov) za podministra financija.

*** Nemačka i čehoslovačka država.** Praga, 29. Češkoslovački presbiro javlja: Danas je bio u narodnom odboru generalni konzul nemačke vlade, barun Gelbsattel, predstavio se tamo prisutnim predsednicima narodnog odbora, Antuninu Svehli, dr. Rašinu, dr. Soukupu i dr. Stribrnome i čestitao im prigodom uredjenja samostalne čehoslovačke države. Istodobno je saopćio, da je poslao svoj vladi u Berlin točni izveštaj o jučerašnjim dogadjajima i osobito istaknuo odličan i dostojanstven tok manifestacija pri čemu je bila posvema zajamčena osobna sigurnost svih 40.000 pripadnika nemačke države u Češkoj. Napokon je izrazio želju, da bi se podržali dobri odnošaji izmedju Čehoslovačke države i nemačkog rajha.

*** Namestništvo u sporazumku s češkim narodnim odborom.** Iz Praga se javlja, 29. oktobra: Namestništvo se sporazumelo s narodnim odborom o zajedničkom vodstvu javne uprave. O bližnjim modalitetama u toku su daljnja pregovaranja i očekuju se u tom pravcu odgovarajuće instrukcije. Dosadašnja gradska uprava ostaje obzirom na prilike osoblja nepromenjivom.

Iz Jugoslavije.

Skupština jugoslavenskih socijalističkih akademičara. Na skupštini, koja je obdržana prekjučer, primljena je sledeća rezolucija: Jugoslavenska akademska socijalistička omladina pristaje uz rezoluciju jugoslavenske socijalnodemokratske konferencije od 6. ov. m., a naročito odobrava pristup stranke u Narodno Veće.

Izjava Pašića o jugoslavenskoj državi. Pašić se izjavio dopisnika „Agence Havasa“, da i sada kao i pre stoji na stanovištu krfskoga pakta, te da Srbija smatra svojom dužnošću, da oslobodi Srbe, Hrvate i Slovence od jarma Austro-Ugarske. Od tih naroda samih ovisi, da li će se priključiti Srbiji ili će osnovati samostalne države. Pašić je naglasio, da nema nikakova temelja bojazan srpske hegemonije.

Jedinstveno shvaćanje Čeha i Jugoslavena. Odbor českoga i jugoslavenskoga narodnoga veća održao je danas pod predsedanjem presednika dra. Korošca u Beču konferencije, kod kojih se je utvrdilo jedinstveno svaćanje sadašnjega položaja.

Sudbina naših Jelačićevaca. „Novosti“ primaju iz Reke, da je 150 momaka Jelačićeve pukovnije, koji su bili provocirani od madžarske policije, te ju onda razoružali, — nekamo odvedeno. Kamo? Predsednik Jugoslavenskog kluba u Beču zamolio je već ratnog ministra, da se ovim našim momcima ne dogodi ništa. Tako i bi moralo biti. Oni su kao Hrvati samo hteli manifestirati zajedno sa sušačkim gradjanstvom, a da je došlo do sukoba, kriva je jedino madžarska državna policija. Čujemo, da su Jelačićevci dopremljeni u Zagreb. Po svemu izlazi, da Jelačićevci nisu pljačkali, da nisu gotovo drugo vršili, već branili svoju zastavu. Istraga se s njima ima provesti, da se otkriju moralni začetnici izgreda, a ne da se svali na njih krivnja, koju su izazvali preuzetnici madžarski.

Domaće vesti.

„Post nubila foebus“ Procvala je i naša sreća. Držim, da više sreće i zadovoljstva nijedan od nas željeti si može. Zahvalnosti smo dužni našim narodnim mučenicima, koji nas nisu napustili ni pred Limbanskim tminama več su nas predvodili dični i odvažni vodje kroz tmine Limba dok napokon ne stigosmo na svetlost. Svanuo nam je novi dan i s njim nova sreća. Vodići naši razvili su barjake slobode i mira. Svibanjskom deklaracijom uspostavili su na noge naši dični vodje one divne ideje, za kojima je uzdisalo celo pleme S.H.S. te su dan na dan neumornim radom i borbom spram poznatih nam aždaja Husareka, Tisze, Wekerla i drugih, došli napokon do vrhunca velike narodne ideje. Zahvalni smo svim našim vrednim vodjama. Uveričemo ih pače pokazav delom da je naša zahvalnost prava, te ćemo najpokornije izvršivati svaku zapoved naše narodne vlade. Prisegu, koju smo pred Bogom i milom domovinom položili najsvetije ćemo se držati. Svaka zapoved naših dičnih vodja, biće nam neophodno potrebita i sveta dužnost. Na skupštini držanoj u ponedeljak u sokolani pulskoj behu jednoglasno prihvaćeni odbornici, koji su sa svojim oduševljenim govorima pokazali da su dostojni svog mesta. Da se bavim poznatim nam narodnim radnicima, ne držim nužnim jer nam je svima više, manje poznat njihov neumorni rad za narodni napredak u Puli. Sretnim i presretnim pa se smatramo gde nas ovakovi muževi predvode. Dr. Scalier nam je usadio u srce i dušu onu divnu klicu, najsvetiji elemenat, ljubav i slogu. Gosp. Križ nam je prikazao jaram pod kojim smo vekovima stenjali a otresti ga se nismo mogli. Zanosnim svojim govorom taj čestiti Jugoslaven ohrabrio je naša srca, prikazao nam sjajnu budućnost. Gosp. predsednik skupštine dr. Scalier predlaže skupštini, koja se sastojala većinom od mornara da bi se u narodni odbor imenovao jedan časnik, koji bi neophodno potrebit bio za uzdržavanje discipline. Naš, još vojničkom stegom ustravljeni duh, zadrhtao je kao šiba nad vodom, kad je čuo imenovati oficira, kao odbornika; jer nismo imali prilike upoznati pod oficirskom mantijom, drugo, doli tlačitelja, krvnika. Dodao je naš vredni predsednik: „Taj je čestiti muž Slovenac, naš čovek, koji oseća za svoj narod, koji je trpio grozote ovog rata skupa sa svima nama, koji je udisao za milom nam domovinom. Dok na usta govornika doletila vest: „naš je to čovek te pod zlatnim pucetima njegove mantije kuca ono čisto i pravo srce jugoslavenskog demokrate“, preobrazila su se ustravljena lica naših mornara i ugledaše pred sobom obljubljenog i nezaboravnog slave vrednog Preradovića. Kada nam pak saopći ime Metoda Koch uzradovasmo se da nam taj čestiti muž pruža svoju upravu za uzdržavanje discipline stvorenu ruku te se obvezuje uzdržavati red medju nama. Svi jednoglasno kriknusmo: Na vidik nam dodji dragi vodjo da te vidimo da ti prisegnemo da ćemo ti biti verni i pokorni tvojim zapovedima, koji će nas voditi i kućama našim tako spretno opraviti, da nećemo imati poteškoća. Tko da umiri burno klicanje, ko da spreči srca pak kad u dnu dvorane ukaza se dični sin slovenskog kraja gosp. fregatni kapetan Metod Koch. Otkrivenim čelom stupa medju braću svoju ponosni Slovenac sretan si svojih načela. Iz prvog njegovog javnog govora oćutismo izlev one prave iskrene duše za narodni rad, koju je pokrivala magla vojnička. Raširila se gusta magla, granulo nam je novo sunce pa eto nam i obljubljenog sina naše domovine, koji sa ushitnim korakom kroči na grudi majke svoje za kojom je dugo već snivao, njegov veliki duh te sa Preradovićem skupa lije suze pokojnice kličuć: Primi opet svoje dete do veka će tvoje biti! Našem dičnom zapovedniku mornarice kličemo u ime svih mornara radničkog odela br. I. u Val de figo: Dobro nam došo dični i svog mesta vredni zapovedniče našeg brodovlja.

Skupština poverenika slavenskih mornara. Danas se obdržava u dvorani čitaonice, na prvom katu „Narodnog doma“, skupština poverenika mornara ratne mornarice. Početak većanja u 8 sati i 30 časaka prepodne.

Za javni mir i red. Ovih burnih dana opaža se u Puli, da nekoji razredi pučanstva počinjaju osude vredne korake, koji nipošto ne služe na čast gradu. Dogodilo se, da stanovite grupe ljudi pljačkaju u Puli živež, koji željeznicom prispjeva bez da proti tome buditko intervenira. Nerazumljivo nam je, da je takova šta moguće dokle je u funkciji još uvek dosadanja straža, koja ne bi smela biti pasivna usprkos tome, da je sadanja njihova vlast samo prelazna. Da se privatni i javni imetak proti eventualnom pljačkanju zaštiti, apeliramo na naše vredne jugoslovanske stražare i vrle oružnike, koji snama ćute, da se oni sami pobrinu za red, u koliko ne bi zato dobili nalog od svojih predpostavljenih, koji nisu našoj stvari nimalo bili skloni, a može biti da postaju pasivni za javni poredak, jer ne nalaze više u svojoj funkciji vlastite koristi. Svih naših jugoslavenskih redara neka bude dužnost, da se prijave odboru „Narodnog veća“ izjavom, da su pripravni, stupiti u kolo onih, kojim je na srcu mir i poredak u gradu Puli.

Altura u zastavama. Veselo su zalepršale zastave ovih zadnjih dana diljem naše domovine, veselo se viju naše trobojnice i naveštaju novo doba: mira i slobode. Medju selima u puljskoj okolici, osobito upala je u oči Altura, koja je okićena hrvatskim trobojnicama. Na zvoniku vije se trobojnica, a isto tako na nekojim kućama. Naveštaju zastave: Jugoslavija dolazi, a s njome doba boljeg života, doba mira, kruha, slobode i sreće. Dečaci se okitili trobojnim vrpcama, devojke utaknule trobojnicu u kosu. Dostojanstveno oduševljenje i spokojan pobednički mir opaža se na licima svìju. Pripravno se čeka na sve eventualne odredbe jugoslavenskog narodnog odbora u Puli.

Sabiranja članova i podupiratelja zaklade za vojničke udove i siročad puljskog kotara. Priredjena sedmica za sabiranje članova i dobročinitelja vojničke zaklade za udove i siročad u roku od 1. do 26. t. m. bje produljena odnosno prenešena na izvesno obzirom na razne vladajuće okolnosti harajuće bolesti u ovom kotaru. Budući da će sabrane svote u korist doći isključivo udovam vojničkim i siročadi ovog kotara. nadati se je, da se nitko otegnuti neće dužnosti, da svojim prinosom u pomoć doskoči istim bilo to i najmanjim prinosom t. j. godišnjih 3 kruna. Sabiranje vršiće se pomoću društvenog vlastitog osoblja i listonoša itd.

Nesreća. Kod pljačkanja baraka na brdu Monte Castagnera dogodila se je juče nesreća na način, da se je greda srušila i usmrtila neku Cergnul Ermini, jedanaestgodišnju djevojku a neka druga žena bje ranjena. Radi toga neka svaki tudje vlasništvo na miru pusti.

Učiteljima. U mesnoj općini Pazin dobivaćemo dodatne iskaznice (Zusatzkarte) na slador u upravi hrv. pučke škole u Pazinu. Za ovaj mesec možete već dignuti. Na upravi doznaće se za drugiput. — Od novembra dalje dobivaćemo hranu u Pazinu u četvrtak. Zašto? Radi škole i radi količine brašna ili žita. — Masti zasada nema. — Mesno školsko veće u Pazinu javlja ovih dana, da je općinski odbor zaključio, da se svim učiteljima u mesnoj općini Pazin poveća stanarina od 1./7. 1918. do prosinca za 25 posto. Ovaj se povišak diže mesečno anticipatno u općinskoj blagajni. Dakle, tko ima stanarinu ili stan dobiće ako je upravitelj (III. kategorija) 7 K 50 h na mesec, upravljajući učitelj (II. kategorija) 11 K 25 h. Neke učiteljice primiće par kruna na mesec, a to je premalo. Mi pitamo 100 po sto. Odbor.

Dobrovoljni doprinosi.

Za fond „Hrvatskog Lista“. Primismo dalje: Rubeša Albert K 10, Ivan Bastianić K 20, Josip Fabac K 5, Frane Flego iz Buzeta K 10, u veselom društvu sabrao Mijo Ajduk K 95 na počast Jugoslaviji, (darovaše Andrijašević K 20, Batinić Josip K 20, Ajduk Mijo K 10, Bratanac Stipe K 8, Sulić K 5, Aleksić K 5, Blašković K 5, Popić Pavao K 4, Maridjo K 2, Bebulja Mario K 2, Stefeta Anton K 2, Vernajž K 2, Krian K 2, Sirk K 2, Krasna K 2, Meviner K 1, Galleb K 1, Miklavec K 1, Puljani K 1, Buduć su imena nečitljiva, nije bilo moguće sve točno navesti).

Za fond odbora „Narodnog veća“ u Puli, darovaše dalje: Gospodjica Fabijančić K 10, Ivan Ivić K 25, Anton Udovičić K 25. Ukupno K 60·—, zadnji iskaz K 1196·—, sveukupno K 1256·—. (Za Narodno veće u Zagrebu polaže kod naše uprave Fran Flego iz Buzeta K 100). Jučer iskazani prinosnik ima biti Alfons i ne Anton Legiša.

Za hrvatske škole u Puli. Prigodom sastanka jugoslavenskih mornara u „Narodnom Domu“ u Puli, sabrano bje 76 kruna, koje darovaše: Paskojević Miroslav 20 K. Po 6 K: Seporović Pero, Pejnović Anton N. N. i Hečimović Frane. Po 4 K: Tamfora Ivan, Bjelić Gjuro, Bognar Julij i Hajder Anton. Po 3 K: Elek Ivo, Vučković Marko N. N. i Borovina Ivan. Po 2 K: Simić Anton, Rosandić Franjo, Fabijo Frano, Hovek Stjepan, Gesik Mihovil, Ježek Jaroslav, Orešković, Severdija, Dukić Vjekoslav, Simić, Milić, Repušić, Valerijev, Keglover, Jiras i Borovak. Po 1 K: Rogulj, Jurašin Marin, Pavlin i Postišek.

Popravak. Dne 26. o. m. iskazani prinos K 54 za hrvatske škole u Puli ima se popraviti u smislu, da se je sabralo sveukupno K 94. (Darovaše K 54 sabranih u veselom društvu u gostioni Bastianića, Bastianić K 10, Lovrić K 10, Fabac K 10, Pepa i Marija Bastianić po K 5.)

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač Lovro SCALIER, o[illegible] nik, Pula, ulica Ca[illegible] (Narodni Dom). [illegible] ništvo Šišanska [illegible] Odgovorni ure[illegible] MARKON, Pu[illegible] pisi se ne vr[illegible] rač. aus. poš[illegible]

Godina IV. U Puli, četvrtak 31. oktobra 1918. Br[illegible]

Jugoslaveni preuzimaju ratnu mornaricu i tvr[illegible]ve grada Pule.

Pula predana Jugoslavenskom odboru.

Po najvišem nalogu bili su jučer lučki admiralat, zapovedništvo ratne luke, brodovlje svi vojnički objekti grada i tvrdjave Pule predani Narodnom veću u Zagrebu odnosno njegovom zastupniku mesnom odboru u Puli.

•

Strelovitom brzinom razvijaju se u našem gradu dogadjaji od najvećeg zamašaja. U Puli je danas prešla vrhovna vojnička komanda u ruke mesnog odbora Narodnog veća u Puli. Sve to se desilo bez najmanjeg nereda, bez krvoprolića, bez vandalizma sa strane momčadi ratne mornarice i kopnene vojske. Doduše nemamo još razloga, da pevamo „aleluja" i „hozena" ali ipak je Narodni odbor grada Pule izvršio ogroman posao za malo dana i neumorno radeći organizovao što je najpotrebitije i najnužnije bilo. Osobito treba pohvaliti držanje momčadi naše ratne mornarice a pogotovo one jugoslavenske narodnosti, koja se u kritičkim trenucima pokazala zrelom i vrednom svoje slobode

Sporazum s Talijanima.

Da se izbegava svako trvenje izmedju jednog i drugog autohtonog naroda u Puli stupio je naš Narodni odbor s odborom, koji su jedan dan kasnije [illegible] Talijani, u dogovor te postigao na temelju posvemašnje ravnopravnosti potpuni sporazum. Od danas unapred večaće naš Narodni odbor u municipalnoj palači na trgu „Foro", gde će raspolagati, kao što i talijanski Narodni odbor, sa vlastitim prostorijama. Zajednička će se večanja obdržavati u velikoj većnici.

Jelačićevci kao narodna garda.

Znatan broj momaka Jelačićeve pukovnije, koja je bila otpremljena na štanciju Sladonjevu kraj Pule radi poznatih rečkih dogadjaja, tvoriće temelj naše buduće Narodne straže, narodne obrane, koja će se brinuti za javni mir i red, kojega je gdegde pomutila nezrela dečurlija a bogme i neki pokvareni i nesvesni elementi. Ovoj će gardi biti dodeljen jedan odeo rumunjskih mornara po želji naših talijanskih sugradjana, što su tako zastupani srodnim romanskim narodom. Uvereni smo da će Jelačićevi vojnici, što su strogo disciplinovani u svezi s rumunjskom braćom, koja je stavila dragovoljno svoje sile Jugoslaviji na raspolaganje, kako je to u nekoj jučerašnjoj sednici mornara izjavio zastupnik rumunjskog naroda. Slaveni su tu izjavu uzeli velikim zadovoljstvom na znaje te se i Rumunjima, kao što i Cesima i Poljacima toplo zahvalili na njihovoj bratskoj pomoći. Na jednaki način kao što i Jugoslaveni organizovaše se braća Cesi i Poljaci i oba su naroda izjavila, da se kao bratski narodi, koje s Jugoslavenima vežu zajednički narodni interesi, izjavljaju solidarnima s Jugoslavenima i da se podredjuju nalozima Narodnog veća u Zagrebu, odnosno njegovoj podružnici u Puli.

Želje madžarskih i nemačkih mornara i vojnika.

Već prekjučer prijaviše se brojne deputacije nemačkih i madžarskih vojnika u Narodnom domu, gde su pregovarale sa zastupnicima mesnog narodnog odbora. Madžari i Nemci, koje Jugoslaveni smatraju danas ne možda kao političke neprijatelje, več kao patničke ljude i drugove, uz koje ih privezala teška sudbina četverogodišnjeg rata, tražili su kod naših zastupnika pomoći, da uzmognu čim pre krenuti svojim kućama i svojim obiteljima, a Narodni im je odbor obećao svaku pripomoć i svaku potporu. Jučer prepodne pregovoriše zastupnici Narodnog odbora u tom pitanju svoju reč kod komande admiralstva i luke, tvrdjave i grada Pule te dobiše nedvoumno obećanje, da će Madžarima i Nemcima, kao što i ostalim narodnostima, koje bi željele ostaviti naš grad, biti omogućeno čim pre otputovanje. Danas imademo za to još druga jamstva u rukama, a glavna će briga Narodnog odbora sastojati u tome, da se Madžarima i Nemcima čim pre i uz što povoljnije uvete ispuni njihova želja. Madžari i Nemci mogu biti osvedočeni, da će se u tom pogledu udesiti sve najbolje i najbrže.

Većanja jugoslavenskih mornara.

Zaslugom vrednog i omilelog odbornika za Narodnu odbranu fregatnog kapetana Kocha stvorilo se veće jugoslavenskih mornara. Ovo veće mornarskih pouzdanika stvorilo je uži odbor a ovaj odbor u zajednici sa Cesima većao je jučer poslepodne u 2 sata u maloj dvorani Narodnoga doma te jednodušno prihvatio sledeću

rezoluciju:

Jugoslaveni preuzimaju ratnu mornaricu kao što i tvrdjave grada Pule u svoju upravu. Njima se priključuju dobrovoljno Cesi i Poljaci. Ove će mere provesti u sporazumu s Talijanima. Uprava će stvoriti narodnu obranu, koja će se brinuti za uzdržavanje reda i mira za čitavi grad bez razlike narodnosti i sa najstrožim merama. Na pojedinim se brodovima kao što i na kopnu moraju bezodvlačno preduzeti mere za podržavanje službe i javnog reda, sa bratskom ljubavlju prema svakom bez razlike narodnosti i staleža, jer je to u interesu civilizacije i čovečanstva. U ostalom neka svaki brod za moguću pomoć gradu stavi na raspolaganje izvestan broj momaka. Pripadnike Ugarske i Nemačke Austrije smatramo kao naše goslove i naša će uprava odmah sve preduzeti, da ih se čim pre otpremi kućama. Za prehranu i opskrbu ovih ljudi biće u svakom pogledu savesno poskrbljeno. Da se tim ljudima zadnje dane njihovog boravka u Puli čini čim prijatnijima, biće čim pre i po mogućnosti oslobodjeni od svakog [illegible] što vredi i za časnike i njima jednake. Ova se rezolucija mora odmah priopćiti Madžarima i Nemcima, da se po njoj mogu ravnati. Od njih očekujemo prijazan pozdrav, kao što smo spremni, da im kod odlaska idemo u svakom pogledu na ruku.

Zajednička konferencija s ostalim narodnostima.

U 4 sata obdržavala se u jednoj dvorani strojarske škole ratne mornarice zajednička sednica slavenskih, madžarskih, nemačkih, talijanskih i rumunjskih delegata. Sednicu je otvorio govornik Slavena, koji je pročitao i protumačio u nemačkom jeziku gornju rezoluciju. Resolucija bila je jednodušno prihvaćena. govornici Nemaca i oni Madžara izjaviše se s njom sporazumni te su opetovali želju, da ih se čim pre premesti u njihovu domaju. Narodni je odbor preuzeo u tom pitanju neke obveze, koje će svakako ispuniti. Govornik Rumunja izjavio se spremnim, da stupi na stranu Jugoslavena i da im kao što i Cesi i Poljaci pruži bratsku pomoć. Od sviju stranaka bez razlike bio je oduševljeno pozdravljen odbornik narodnoga odbora fregatni kapetan Ciril Metod Koch, koji je svojim promišljenim, i razboritim postupanjem i tumačenjem pridobio srca sviju mornara te si osigurao njihovo poverenje.

Kasno u noć obdržavali su se još drugi važni sastanci, na kojima su se stvorili vanredno važni zaključci.

•

Sednica puljskog odbora Narodnog veća u Zagrebu. Danas u 9 sati obdržavaće se sednica mesnog odbora „Narodnog veća" u Narodnom domu. U 10 sati biće sednica obiju odbora grada.

Hrvatski sabor proglašuje ništetnom nagodbu s Ugarskom.

Budimpešta, 29. oktobra (D. u.). „Pester Lloyd" javlja iz Zagreba:

Hrvatski sabor prihvatio je danas jednoglasno prešni predlog zastupnika Svetozara Pribičevića, prema kome **se ukida državopravni odnošaj izmedju kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije i Reke, i kraljevine Ugarske s jedne strane, te izmedju kraljevine Hrvatske i Austrije s druge strane, nadalje, da se nagodbeni zakoni izmedju Hrvatske i Ugarske sa svojim dodatnim člancima proglašuju ništetnim i bezvrednim, i usled toga kraljevina Hrvatska, Slavonija i Dalmacija imaju se smatrati samostalnima od Austrije i Ugarske i u svakom pogledu nezavisnima.**

Jugoslaveni preu[illegible] na [illegible]

Zagreb, 29. (D. u.) [illegible]dnji li[illegible] je guverner Jekelfalu[illegible] grad. [illegible] hrvatsko srpski [illegible] bor preu[illegible] na Reci. [illegible] General R[illegible] je [illegible] tama u grad. Medj[illegible] Pave[illegible] [illegible] vlada potpuni sporazum.

Iz Jugoslavije.

Zagrebački vojni zapovednik stavio se na raspolaganje Narodnom veću. Sušak, 29. „Primorske Novine" javljaju iz Zagreba 28. oktobra: Danas su došli u Narodno veće vojni zapovednik general Luka Snjarić i domobranski zapovednik podmaršal Mihovil Miholjević te su se sa čitavom raspoloživom silom stavili u službu Narodnoga veća. Ujedno su izjavili, da će odredbe istoga bezuvetno izvršavati. Narodno veće je ovu izjavu primilo sa općim odobravanjem na znanje. Cim se vest pronširila gradom zavladalo je neograničeno oduševljenje. Vojnici i časnici skinuše s kapa rosete sa natpisom „K" i mesto toga staviše na njih hrvatsko-srpsko-slovensku vrpcu. Sokolaši u svojim odorama oružani puškama i revolverima, preuzeše redarstvenu službu. Sa svih zgrada, gde se nalaze zajednički uredi, poskidani su zajednički grbovi.

Iz glavnog stana Jugoslavije. Pod tim naslovom donosi „Pester Lloyd" od subote i nedelje vrlo zanimive dopise iz Zagreba. U prvom dopisu g[illegible]vora je o sazovu sabora, koji se sazivlje na že[illegible] svih zastupnika koji su gotovo svi članovi Narodno[illegible] veća. Ono desetak unionista takodje se uteklo po[illegible] jugoslavenski barjak, tek je ostala zastavnica fran[illegible]kovaca, koja hoće veliku Hrvatsku i koji su verni dinastiji. (Jučerašnje zagrebačke novine medjutim javljaju da se je s političkog polja povukao dr. Horvat i dr. Frank, pa da je i stranka prava navestila svoj pristup u Narodno veće. Op. ur.). Dalje u dopisu navodi se, da će sabor uz prelom s Ugarskom zaključiti odmah i eksproprijaciju železnica, pošta i brzojava, pa to odmah i provesti. Predstoji dakle likvidacija s monarhijom. Hrvatska se nalazi u mirnoj takoj reći akademskoj revoluciji. Nigdje ne dolazi do neugodnih iskaza, već se sve provodi u redu, kako to želi i Narodno veće. Dalje se u dopisu spominje, da se u Zagrebu očekuje kraljev manifest, koji bi imao objaviti ujedinenje svih jugoslavenskih zemalja u jedno državno telo, a radi toga je i bio zagrebački zapovednik Snjarić kod kralja u Pešti.

Frankovci mole milost. Kako donose zagrebačke novine, predsednik stranke prava dr. A. Horvat zahvalio se na presedničkoj časti i povukao se sa političkoga života. Slediće ga i Frank, dok Sachsa ne broje. Uz sudelovanje zastupnika St. Zagorca stvorio je poslovni odbor zaključak, u komu se veli, da u času kad imadu sami narodi odlučivati o svojoj sudbini, stranka prava u svrhu očuvanja interesa hrvatskog naroda i u svrhu manifestacije jedinstvene narodne volje, te radi koncentracije svih narodnih sila stupa u Narodno veće SHS. Kako javlja „H. R." u subotu je bio dr. Prebeg kod predsednika Narodnog veća dra. Pavelića da se informira, pod kojim uslovima bi primilo N. v. ostatke frankovaca. Dr. Pavelić je odgovorio, da N. ve[illegible] ne pregovara sa nikim dok ne primi njegovu izja[illegible] od 19. o. m. a onda tek Narodno veće ima da i[illegible] pita, dali je tko dostojan da stupi u Narodno veće.

Narodni svet u Ljubljani u permanenci. Predsedništvo „Narodnog sveta za Sloveniju i Istru" u Ljubljani javlja, da ima od 26. oktobra, 1918. unapred svakog dana većanja.

Poziv činovnicima u tudjini i umirovljenim činovnicima Austrijska je uprava raštrkala naše činovnike po celoj Austriji. Radi toga nalazi se u tudjini mnogo sposobnih i narodnih činovnika.

„Narodni Svet" u Ljubljani pozivlje sve činovnike, koji stanuju izvan jugoslavenskog područja, da dojave odmah Narodnom svetu u Ljubljani te u tančine opišu posao, kojega izvršuju. Neka se takodjer priprave, da se povrate u domovinu odmah, čim ih Narodni svet pozove.

Uprave se tako pozivlju [illegible] činovnici, koji s[illegible]

... boravše li u domovini ili u tudjini, dojave odmah Narodnom svetu svoj naslov, te u tančine opišu ..., što su ga u zadnje vreme svog službovanja ... Umoljavaju se takodjer, da se i ta gospoda ... priprave, kako bi prema svojim silama služili ... ovini. — Za predsedništvo Narodnog sveta: ... Hribar, dr. Jos. Jerič, Josip Petejan.

„Čika Pera jaše konja bela — za njim ide Amerika cela". U „Hrvatskoj Reči" piše gospodja Adela Milčinović pod naslovom: „Dojmovi iz Srbije" vrlo lep članak, u kojem prikazuje život u Srbiji, kako ga je promatrala u poslednje vreme. Gorak i težak je to život. Mnogo sveta htelo je da podje u Švicarsku k svojima i napisalo na hiljadu molbenica za skupe novce, kad najednom puče vest: zatvorena granica. Po Srbiji se čuo glas: „naši će doći 17. septembra". I sve se smirilo tek se opazio pokret na železnici, na stanicama i na parobrodima ... Šiljaste pruske kacige ukazaše se ... sve većoj meri, vide se vozovi s napisom ... Stuttgart, Brüssel krcan sa zlatnim srpskim ... zrnjem. Sve se vozi i odnosi: čopori ovaca, svinja, marve ... čeka da dodje napred. Rusi i Talijani (zarobljenici) nose košare, sanduke, ... korita, dečja kolica, peći, štednjake i nose u vozove. A službujući Madžar na železnici gurne ... do koju stvar nogom ... nosi. Došli ljudi u Srbiju ... sobom trideset ... Sve je to i ... landa!" Švaba. No svaka sila za vremena. ... još svega: i blaga i pokućtva, i hleba i radosti i sreće! Dalje opisuje i svršava Milčinovićka ovako: Dan je sunčan i svetao. Nad gradom kruže aeroplani. Savom se vuku šlepovi dovažajući robu iz unutrašnjosti. Na palubi stoje zarobljenici i pevaju. Dolaze vesti iz Zagreba. Vesele vesti o manifestacijama, proglašenju republike, velikoj Jugoslaviji. Vesti u koje je u prvi mah teško verovati. Ali te se vesti potvrdjuju i radost biva neopisiva, naročito, kad sa juga dolaze glasovi, da general Milan Pribićević vodi jugoslavensku armeju. Milan, toliko puta ubiven i pokopan. I bojadišu se pekiri crveno i modro i šiju trobojke, a gospodje, koje nisu skidale sa sebe crnine sve ovo vreme, spremaju svetle haljine za doček pobedničkoj vojsci. A ljudi otvrdnuli u borbi za život, zatvaraju se u kuće i plaču, jecaju, od radosti, ko deca. Same ona prava deca, koja ne trebaju i ne umeju kriti svoje radosti, veselo trče sokacima i pevaju:

Čika Pera jaše konja bela
Za njim ide Amerika cela . . .

* **Još nema pregovora o nemačkom primirju.** Wolffov ured javlja iz Berlina, 30. oktobra: Vesti o početku pregovora za primirje krive su. Formulovanje pregovora za primirje, kako se raširuje u Nemačkoj, osniva se na glasinama, koje nemaju nikakvog činjeničnog temelja.

* **Nota Austro-ugarske vlade u Washingtonu.** Reuterov ured javlja, da je švedsko poslanstvo u Washingtonu predalo državnom odelu dne 29. oktobra Austro-ugarsku notu.

* **„Car je krivac".** U članku „Car krivac" veli „Arb. Zeitung": „Hoće li sad gospodin car razumeti? . . . Car ne će odstupiti, ustraje kod toga da ostane car, i ako tim narodu pripravlja najbolnije žrtve: nije li to strašno? Milijuni morali su za prestolje Hohenzolerovaca dati život, zdravlje, egzistenciju, da učvrste gospodstvo Vilimovo; a car se nećka doprineti i tu razmerno neznatnu žrtvu i postavlja svoje osobne interese nad sve potrebe naroda i domovine! . . . Nemački narod znade, da je u današnji užasan položaj, kad liže proti njemu nenavist celoga sveta, ne zadnjom krivnjom tog cara, koji je svojim govorima, bez genija razuma i pristojnosti izazivao sav civilizovani svet. I kad neprijatelji ne bi toga zahtevali: vladar, koji je sakrivio rat, mora pobrati šila i kopita. Kad bi car Vilim preživeo rat kao vladar, morao bi čovek upravo očajavati nad tokom sveta. Odstupi li, bilo bi to najneznatnije kajanje za grozni zločin svetskog rata, koji imaju na savesti pre svega „samovoljne sile".

* **Boljševički pokret u Nemačkoj.** Nemački listovi iz rajha puni su potankosti o silnom vrenju, koje vlada medju nemačkim radništvom. Stranka nezavisnih socijalista otcepila se i jedno krilo ove stranke zastupa danas krajnje boljševičko-komunističko stajalište. Nemački radnici spremaju se na ozbiljnu akciju i proturuju u narod silne gomile letaka, koji predskazuju buduću borbu. Jedan takvi letak donosi „Berliner Tageblatt", koji glasi: „Naša tako zvana demokratska vlada postupala je sa radnicima prilikom demonstracija kao sa najprostijim zlikovcima. Ova je vlada prolila radničku krv. Radnici, ovo dobro upamtite! Pod Scheidemanovom odgovornošću krenula je protiv nas vojska isto onako, kao što je u svoje vreme radio čuveni šef berlinske policije von Jagow. Prolila se prva krv pod novom „narodnom vladom". Dalje se u tom letku zahteva, da radnici sami uzmu u svoje ruke vladu. Ova grupa nemačkih boljševika misli, da je današnja nemačka vlada nesposobna da zaključi mir, te je uverena, da bi ... ... njih krv ... nici izgreda, a ne ... su izazvali preuzetn... ... sa Nemcima, kad bi radnici uzeli vladu u svoje ruke. Oni su uvereni, da bi amerikanski radnici sigurno priskočili u pomoć svojoj nemačkoj braći". Da je ovaj pokret zahvatio veoma široke radničke krugove, vidi se i iz ozbiljnih opomena nemačke štampe, koja opominje radnike, da ne otešćavaju i onako težak posao narodne vlade. Ali pored svih ovih opomena, boljševički pokret u Njemačkoj dobiva sve više pristaša i to ne samo u zaledju, nego i na samoj fronti.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 30. (D. u.). Službeno se javlja: Talijansko bojište: Na tirolskoj fronti samo malena bojna delatnost. Medju Brentom i Piave sveže su neprijateljske sile premoću napale Asolone i Pertica. Naše čete, koje su se tamo borile, besprimernim su junaštvom i vojničkom vrednosti osujetile sva protivnikova nastojanja. U mletačkoj su nizini Englezi i Talijani prodrli dalje. Pošto su upotrebili sva bojna sredstva, uspelo im je znatno proširiti svoja provalna mesta severno i južno od Montella. Obzirom na našu, opetovano izraženu odluku, da, primirjem i mirom svršimo bojevanje medju narodima, naše će čete, koje se bore na talijanskom tlu, napustiti zaposednuto područje. — Balkansko bojište: Istočno krilo naših u Srbiji operajućih četa prešlo je već na severni breg Dunava. Uzmak prama Savi i Drini vrši se dalje prema osnovi. Neprijatelj nikde ne sledi. Zalaznice naših albanskih bojnih sila imaće su da se obrane samo od pojedinih banda. — Poglavica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 30. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestolja Rupprechta: U nizini Lysa, izmedju Lysa i Schelde, kod Farmarsa i Engle Fontaina bili su suzbijeni žestoki pojedinački napadaji protivnikovi. Engleska paljba proti predgradju Tournay i mestima u nizini Schelde izlskala je i opet znatne žrtve medju civilnim pučanstvom. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestolja: Na kanalu Oise iz slovili su se za rana jutra žestoki neprijateljski napadaji. Nakon žestokog togničkog boja ponovio je Francuz izmedju Nizy le Comte i Aisne uz uloženje brojnih oklopljenih vozova opet svoje napadaje. U teškim bojevima zadnjih dana pokušane čete armije generala Eberhardta i Belowa polučile su izor opet potpuni uspeh u obrani. Suzbile su neprijatelja posvema natrag na 18 km široki fronti. U bojevima na severnom rubu Malog Quentina odlikovala se osobito brandeburška pukovnija telesnih grenadira br. 8 istočno od Banogne, vestfalska pukovnija pešadije br. 55 na uzvisinama Aisne i meklenburška puk. fizilira br. 19. Delovi položaja severozapadno od Herpy, koji su bili prelazno izgubljeni, bili su u protunapadaju opet zauzeti. Za večernjih sati nasrnuo je neprijatelj opetovano k žestokim pojedinačkim napadajima, koji su se posvuda izjalovili ispred naših crta. Francuz pretrpeo je jučer teške gubitke, brojni oklopljeni vozovi bili su razoreni. Na obim stranama Vouzieresa i istočno od Aisne delomično ... 27 ... i 4 ... petih balona. Poručnik Dörr izvojevao je zadnjih dana 31 do 34., poručnik Fromherz svoju 30. i poručnik Naether svoju 25. pobedu u zraku. — Poglavica glavnog stožera vojske na bojištu.

Domaće vesti.

Pula u iskrenom svečanom raspoloženju.

Mnogo smo mi ovoga rata pretrpili. Mnogo puta je i Pula kao i Zagreb i Ljubljana i Beograd, morala izvesiti zastave, kad bi najradje bila zaridala od boli, a i od stida možda. Mnogo je puta bilo na umetan način stvarano i u nas — kao i diljem domovine naše — pod pritiskom bajuneta — svečano raspoloženje, kad smo mi u duši našoj proklinjali, jaukali, plakali, i čekali, iz dana u dan čekali na dolazak boljih vremena.

Nu, dan je slobode svanuo. Još ne verujemo, prevelika je to sreća, ali zbilja oko nas uverava nas. Došao je — ah blažene li reči — dan slobode, i niko, niko nam je više oteti ne može. Skrhala se sila, što nas pritiskala i gušila, pravda je pobedila!

I lepo je videti Pulu. Lepo je videti, kako su se patnička mornarska i vojnička lica razvedrila, kako je ono tmurno oko sinulo sjajno i snažno, kako je prestala sva ukočenost, sve neprirodno teško raspoloženje koje četiri godine vladalo Pulom. Pulom sile i bespravlja. Profesor i demokrata Wilson pobedio je svojim umom careve i generale; pravda je bezakonje nadjačala. I dugo sakrivena čežnja, dugo potlačivana čežnja za slobodom pojedinca i za slobodom naroda provalila je naglo, no isto tako — osobito u našega naroda — dostojno velikih časova, što ih proživljujemo. Iz vojničkih i mornarskih kapa popadale su kokarde, popadali su i tudji natpisi, a na njihovo mesto došle su vrpce; u Jugoslavena, slovenska, hrvatska i srpska, u Ceha crveno-bela, a može se — no to već redje — opaziti i talijansku trobojnicu. Ali i jedno priznanje treba istaknuti: momčad se ponaša uzorno i besprikorno. Momčad svih narodnosti kao da je shvatila što zahteva veliko doba: Uzornu disciplinu svih, da se omogući red, da se ne oteža povratak ratnika patnika u toli željkovani domaći raj. A i sama organizatorska sposobnost osobito Ceha pa i Jugoslavena, te odlučni koraci puljskog Narodnog odbora, koje uvek odobrava talijanska grupa, mnogo su doprineli da se sačuva red i disciplina. **Jugoslavenski Narodni odbor u Puli preuzeo je pod svoju upravu svu puljsku kopnenu vojsku i mornaricu, sve uredjaje što je bilo pripravljeno za obranu ratne luke.** Izaslanici momčadi drugih narodnosti posvema su s tim sporazumni, te će se još ovih par dana pred svojim odlaskom u domovinu; pokoravati i izvršivati sve naloge Narodnog odbora i njegovih faktora.

Pula je doživela velik i slavan dan. Pokažimo za to, da mi tu veličinu i razumemo! Uzdržimo mir red i disciplinu!

Živeo mir! Živela sloboda! Živela Jugoslavija!

Narodni će se odbor morat bavit i doskora takodjer s pitanjem rasveta grada, što je od najvećeg značenja za nesmetan noćni promet i za javnu sigurnost.

Ne dirajte u tudje vlasništvo! Zadnjih dana, kad su popustile negve, kojima smo bili tako dugo sputani, provalila je nesuzdrživom žestinom elementarna provala besa i mržnje — osobito kod mladih i besposlenih elemenata druge puljske narodnosti. — Mi upozoravamo naše puljsko pučanstvo, da se strogo čuvaju svakog otimanja tudjeg vlasništva. Oni, koji imadu nešto od otetog tudjeg vlasništva u sebe, pozivlju se, da to prijave dobrovoljno Narodnom odboru ili talijanskom komitetu, kako bi izbegli svakim posledicama. Oteto tudje vlasništvo moraće se povratiti.

Hvalevredan čin našeg mornara. Jučer je neki naš mornar — bio je okičen jednom jugoslavenskom trobojnicom — uz pripomoć nekoliko svojih drugova zaprečio, da razuzdana svetina ne provali u skladište nemačkih državljana i ne razgrabi onde tudji imetak. Taj hvalevredan čin moramo odobriti, pohvaliti i preporučiti slično postupanje u sličnim slučajevima.

Zabrana uživanja alkohola. Usled predloga jednoga mornara, koji je na jučerašnjem sastanku bio podnešen, baviće se Narodni odbor u Puli pitanjem uživanja alkoholnih pića, koja su veoma pogibeljna za mirni razvoj stvari. O odlukama javićemo kasnije.

Iz slavenskog sveta.

Češki izvanjski ministar dr. Beneš češkoslovačkom narodu. Češki listovi donose ovo pismo, što je stiglo uredništvu „Venkova" preko Varšave: „Braćo! U dostojnom miru očekujte dolazak budućih dogadjaja! I nastojte zato marljivo, da u nezavisnu državu udje naš puk neshrvan bedom i nedecimovan od glada. Ljubite se i pomažite si dakle uzajamno! Danas nije doba rodoljubnih fraza, već doba rodoljubnih čina! Jao onima, koji bi još sada hteli lihvariti, koji bi svojim krvnim rodjacima prodavali drago živež, odelo, obuću, gorivo i druge potrebšćine. ... će suditi strogo ne samo sadašnjost, već i budućnost! Ko svome bratu ne pomaga u taj čas, taj nije Čehoslovak, već prijatelj naših neprijatelja! Toga se sećajte! Znajte, da što činite sada, o tom će vekovi govoriti. Moj pozdrav svima bratski i ponovna molba: Ljubite se i pomažite uzajamno! — Eduard Beneš".

•

Sudbina Ukrajine. „Národní Listy" donose: Kratke vesti, što su stigle zadnjih dana iz Odese i Kijeva, dvaju glavnih središta nove ukrajinske države, koja su zapravo pod teškim vojničkim nemačkim režimom, izdaju rastuću uzrujanost. Hetman Skoropadski i ministar predsednik Lysogub mogući su samo dotle, dok nemačke posade ostaju u zemlji. A nastojati, da ih se opozove, boji se vlada iz tog razloga, da ne propukne sveopća revolucija. Ministarstvo Lysogubovo zahvalilo se, hetman pako poverio mu opet da sastavi novi kabinet. Kako je bila zadaća izvršena, o tom nema dosad vesti. Prevratni dogadjaji na evropskom zapadu i jugu, vojničke operacije na Balkanu i njihove političke posledice pospešit će — razume se po svoj prilici i razvoj odnošaja u Ukrajini i celoj Rusiji. Trezniji i politički informovani deo nemačke štampe već odulje vremena ne zatvara očiju pred neotklonivim, da će s revizijom, zapravo s obeskrepljenjem brestlitovskog mira pasti i fikcija ukrajinske države u toj formi i u sadašnjim neopravdanim granicama, te da će odnošaj Ukrajine prema Velikoj Rusiji biti iznova i bolje rešen.

Dobrovoljni doprinosi.

Za jugoslavenske sirote. Umesto venca pokojnomu Josipu Klemenčić darovaše K 31 sledeći: Po K 2·— Srebrnič, Ukmar, Vuga, Bašin, Suligoj, Cotič, Komel, Sedevčić, Bašin Josip, Komel Andre, Jug, Perko, Zavertanik, Poberaj, Zavertanik Jakob, Leban, Šonc, Bratuš, Grauner, Makuc i Vuga. Živila braća Goričani!

Za fond odbora „Narodnog veća" u Puli darovaše dalje: Kreditno i eskomptno društvo K 500, Zadnji iskaz K 1256·—, sveukupno K 1756·—. Upozorujemo općinstvo, da može položiti svoje prinose kod „Istarske Posujilnice" i kod „Kreditnog društva" u Puli. Dužnost svakog Jugoslavena jest, da po mogućnosti pridonese svoj obol za taj fond.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 1. novembra 1918. | Broj 1190.

Prvi dan jugoslavenske mornarice.

Izručenje mornarice izaslanicima Narodnog veća i predsedništvu puljskog Narodnog odbora.

Uz četiri i po godine tmurnih dana, što ih prožive jugoslavenski narod, brojiće kasnija istorija i nekoliko svetlijih dana za ovoga krvavoga bratoubilačkoga rata, koji nam još uvek kao demon prokletstva nad glavama lebdi sa svim svojim neugodnostima i pretećim užasima. Medju one svetlije dane jugoslavenskoga naroda spadaće i jučerašnji 31. oktobra.

Neumornim radom puljskog Narodnog odbora — a osobito spretnošću, neumoljivom doslednošću i dobrom taktikom njegovoga člana za Narodnu odbranu — fregatnog kapetana Metoda Kocha, sada već zapovednika jugoslavenske ratne mornarice — pošlo je za rukom da se na miran način preuzme u jugoslavenske ruke, dotično u ruke s nama sedinjene braće Ceha i Poljaka sve formacije i sve objekte koli mornarice i brodovlja, toli tvrdjave i ostalih uredjaja bivše austrijske ratne luke Pule.

Naken pregovora sa izaslanicima svih odela i brodova sviju narodnosti, bilo je odlučeno, da će jugoslavenski Narodni odbor u Puli preuzeti komandu nad mornaricom u imenu vrhovne jugoslavenske vlade — Narodnog veća u Zagrebu. Ta je odluka bila kasno u noći od 30. na 31. oktobra i energički provedena. U to stiže bežičnim brzojavom vest, da dolaze u Pulu sledećeg jutra, t. j. 31. oktobra iz Reke izaslanici zagrebačkog Narod. veća: dr. A. Tresić-Pavičić, dr. Čok i Vilim Bukšeg. Imali su doći torpedovkom br. 53.

U 8 i pol sati ujutro stigao je pred Narodni dom automobil fr. kapetana Kocha s njim i još jednim članom mesnog odbora. Kapetan je umolio momka pokraj, da mu dade trobojnu vrpcu, koju je mornar skape skinuo a kapetan je utaknu za prsluk.

Očekivanje izaslanika

Ne znajući za dolazak torpedovke 53. koja je dovezla izaslanike Narodnog veća, željno je čekalo mnoštvo pred zgradom lučkog admiralata, da će se ta torpedovka pojaviti.

Već u deset sati ujutro izašla su dva sokola s hrvatskom trobojnicom pred zgradu lučkog admiralata. A oko njih se okupio ostali svet. Mornari, vojnici, djaci, radnici, sve je čekalo.

Manifestanti su prolazili gradom, burno klicanje „Živio" odzvanjalo je, a sokoli i zastava čekali su na svom mestu. Mornar bi prošao mimo, poljubio zastavu — Narodnu trobojnicu — i suznim očima rekao: „A kako si mi draga! Odsad, budemo li morali umirati, umiraćemo samo za svoje!"

Napokon se doznalo, da se izaslanici Narodnog veća nalaze već na „Viribus Unitis", gde da pregovaraju zajedno s mesnim odborom s dosadašnjim zapovednicima brodovlja. Stupilo se sa lučkog admiralata u telefonsku svezu sa „Viribus Unitis", odakle je odgovorio član „Narodnog veća" Vilim Bukšeg.

Doček i pozdrav dr. Tresić-Pavičića.

Za pola sata — 12 i pol o podne videlo se kako se približuje motorni čamac sa „Viribus Unitis". Iz čamca je stupio prvi dr. Tresić-Pavičić, pozdravljen burnim klicima „Živio narodni mučenik!" U susret mu podje upravitelj „Hrv. Lista" Jos. Baselli, koji ga pozdravi i nazove Živio! jugoslavenskoj mornarici, njenom novom zapovedniku, jugoslavenskom narodu i novoj slobodnoj državi Slovenaca, Hrvata i Srba. Burni „Živio!" sledio je svakom poimenovanju.

Na to istupi pred zastavu dr. Tresić-Pavičić i reče:

Draga braćo!

Skidam kapu pred ovim svetim znakom! Osam stotina godina robovali smo; osam stotina godina robovali smo Madžarima; četiri stotine godina robovali smo Veneciji; četiri stotine godina robovali smo Austriji. Ali divan ovaj barjak zavijao je opet na ovim obalama našim, da se nikad više nezaplete i nezamota.

Draga braćo! Pokažite i nadalje, da ste junaci, kako ste to dosada pokazali! Pokažite svetu, da ste junaci i da se u vama ne razvija onaj anarhistički duh, koji je bio rasap Rusije.

Poslušajte svoju vrhovnu komandu, Narodno veće u Zagrebu, a po njemu vašim zapovednicima ovde.

Živeli mornari jugoslavenske mornarice!

Ophodnja mornara iskazuje počast zastavi i sokolima.

Na to se cela povorka dala na put gradom, da manifestira za slobodu Jugoslavije i njeno brodovlje. Uz pevanje pesama klicalo se Jugoslaviji, narodnim vodjama, Jugoslavenskom odboru, dr. Pašiću, Srbiji. Pred povorkom stupali su sokoli a medju njima nosio je momak trobojnicu. Ceta mornara s nataknutim bodovima defilovala je sokolima i zastavi.

Izručenje i primitak mornarice.

Na brodu jugoslavenske države „Viribus Unitis" izručio je dosadašnji zapovednik brodovlja Horty zapovedništvo novom jugoslavenskom zapovedniku. Akt su predaje i primitka supotpisali članovi zagrebačkog Narodnog veća.

*

U pet sati posle podne podiglo je celo brodovlje zastave u narodnim jugoslavenskim bojama — ponajviše hrvatske, negde slovenske i srpske trobojnice. — Pred lučkim admiralatom i opet je došao do reči dr. Tresić-Pavičić te Vilim Bukšeg.

*

U večer sakupilo se pred Narodnim domom veliko mnoštvo časnika i vojnika češke narodnosti, koji su zapevali uvek divnu i krasnu veličanstvenu češku himnu: Kde domov muj?

Braćo Jugoslaveni!

Konačno je kucnuo davno željkovani čas, da ostvarimo našu narodnu slobodu. Na zapadnoj granici naše velike mile Jugoslavije dižemo čvrsti stup. Treba dakle sudiniti sve sile. Mir i red valja da uzdržimo na svaki način, da dokažemo, da smo zreli i dostojni slobode. Dajte oduška Vašim najsvetijim osećajima dostojnim načinom. Nije plemenito i ne odgovara ni ovoj dobi ni našim nakanama, da se pri tem možda vredjaju pripadnici drugih naroda, koji su sada naši gosti.

Imajte potpuno poverenje u Vama izabrani uži mornarički odbor. Strpljivost je sada naše glavno oružje.

Čuvajte se elemenata, kojima je možda namera, da izazovu nemire, kako bi dokazali, da nismo dorasli ovoj zadaći.

Zdravo sudite i promislite dobro o tome, što smo dosada postigli.

Cuvajte stečeno i budite savesni, da stignemo cilju!

Jugoslavenska Narodna Odbrana.

Iz slobodne českoslovačke države.

Praga, 30. (D. u.). Českoslovački tiskovni ured javlja iz namesništvenog predsedništva: Podpredsednik namesništva Košina išao je danas prepodne sa namesništvenim većnikom dr. pl. Eiselt i tajnikom namesništva dr. Saprom u ima čitavog namesništva „Narodnom Vyboru", gde je izjavio, da će namesništvo otsada uredovati u službi nove države. Kod toga se je u glavnim crtama ustanovio način izvedbe, naročito pogledom na činovništvo, kod kojega se ne misli provesti nikakovih temeljnih promena, dapače ni u narodnosnom smislu. „Narodni je Vybor" uzeo na znanje, da će eventuelne promene, koje su potrebite obzirom na nove odnošaje, provesti podpredsednik namesništva Košina. Dodalo se je, da se sada ne će zahtevati od činovnika, da polažu prisegu. Daljnje odredbe, koje se tiču te stvari, bivaju pridržane.

Praga, 30. (D. u.). Ceskoslovački tiskovni ured javlja: Danas se je u „Narodnom Vyboru" predstavila deputacija praških Nemaca sa predsednikom profesorom Adolfom Zicha na čelu, koji je odbor sastavljen od svih političkih stranaka. Deputacija je zamolila, da „Narodni Vybor", kao nova vlada, prizna nemački odbor zastupnikom praških Nemaca, te da se u potrebi na njega obrate.

Praga, 30. (D. u.). Ceskoslovački tiskovni ured javlja: Zastupnik Tusar bio je imenovan českoslovačkim poslanikom kod bečke vlade.

* **Car Vilim otstupio?** Zagrebački „Jutarnji List" donosi nepotvrdjenu vest, da je car Vilim odstupio. Antanta da zahteva da se iz nemačkog saveza stvori federativna republika.

Iz Jugoslavije.

Jugoslavenska mornarica. Sinoć u pet sati najavio je 21 hitac iz topa, da je jugoslavensko brodovlje u Puli razvesilo barjake u jugoslavenskim bojama. Na puljskom kaštelu vije se jugoslavenska trobojnica.

Vlada za sve jugoslavenske zemlje monarhije. Iz Zagreba se javlja 30. oktobra 1918.: „Narodno veće je jučer imenovalo vladu za sve jugoslavenske zemlje monarhije. Za šefa vlade imenovan je dr. Korošec, za njegova namesnika dr. Pavelić i Svetozar Pribičević nova hrvatska vlada. Predsedništvo narodnog veća poverilo je bansku vlast Antunu Mihaloviću i vodstvo za bogoštovlje i prosvetu Milanu Rojcu; pravosudje dr. Aleksandru Badaju; odeo za narodno gospodarstvo dr. Živku Petričiću; unutrašnje stvari dr Srdjanu Budisavljeviću. Za poverenike bili su imenovani: Za finance Franjo Braun, za socijalnu skrb Vilim Bukšeg; za poštu, brzojav i telefon Cezar Akačić; za železnice Većeslav Wilder; za prehranu Edo Marković; za trgovinu i obrt dr. Djuro Šurmin.

Zajedničkoj vojsci i domobranstvu. Dne 29. oktobra izdan je u Zagrebu na zajedničku vojsku i domobranstvo sledeći poziv: Danas se ustanovila vlada, koja će uzdržavati red i mir u zemlji. Ovo vojništvo, u službi je narodne vlade, kojoj je na raspolaganje. Sve dosadašnje delovanje oboružane sile ostaće takodjer unapred netaknuto te je otkazana na naloge narodne vlade. Zato se mora polagati najveća briga, da se suzdrži red i disciplina, sve naredbe narodne vlade izvršivaće se kao i dosad putem vojničkih oblasti. Šnjarić v. r., Mihaljević v. r.

Prisega 96. pukovnije. Uz veliko oduševljenje i ovacije prisegla je 29. oktobra u Karlovcu 96. pukovnija vernost „Narodnom veću".

Prisega 53. pukovnije 29. oktobra prisegli su vojnici 53. pukovnije vernost Narodnom veću. Nakon prisege imao je oduševljen govor na momčad satnik Petrović. Na to je glazba zaigrala narodnu himnu, koju je poslušalo mnoštvo otkrivenih glava.

Članovi Narodnog veća konferiraju s Trumbićem i Pašićem. Iz Budimpešte se javlja: „Keleti Ertesito" javlja: Članovi jugoslavenskoga Narodnoga veća, koji su otputovali u Švicarsku, konferiraće onde s Trumbićem i Pašićem.

Manifestacija Slovenije. Iz Ljubljane se javlja, da se dne 29. oktobra vršila veličanstvena slobodna manifestacija za Jugoslaviju. Pred 60.000 ljudi povukao je natporučnik Rostohar sablju i prisegao da će se naši vojnici odsad boriti samo za Jugoslaviju i nikada više za tudjinca, koji bi nas hteo podjarmiti Iza njega povukli su slovenski časnici i vojnici sablje te prisegli svetu prisegu našem narodu. Samo je jedan poklik išao od usta do usta: Poklik, da naš puk hoće od danas unapred slobodno svih spona živet i samo si odredjivati svoje puteve i svoju budućnost u slobodnoj Jugoslavenskoj državi. „Slovenec" javlja, da je cela manifestacija potekla dostojanstveno i bez upadice. Niko se nije ogrešio na tudjem vlasništvo, niti na osobnoj sigurnosti. List veli: Prelaz iz Austrije u Jugoslaveniju u toku je: Veselimo se blagdanu slobode.

Jugoslavenski djaci ostavljaju Beč. Jugoslavensko je djaštvo već počelo da ostavlja bečko sveučilište i da se vraća u svoje krajeve. Danas je dužnost svakog narodnog inteligenta da se povrati medju svoje i da im bude u teškom času pri ruci. Omladino, doma medju narod!

* **Stara Austrija dobrovoljno se raspada.** Iz Beča se javlja 28. oktobra: Prof. Lammasch je izjavio bečkim novinarima, da je zadaća njegove vlade, da preobrazi bez velikih trzavica centralističku Austriju u nacionalne države. On stoji na stanovištu potpune nezavisnosti pojedinih država, te će doskora početi pregovore s narodnim većima u smislu Wilsonovih točaka. Lammasch će pregovarati i s češkim većem u Parizu.

* **Austrijska vojna gubernija iz Beograda se odselila.** Stigao nam zadnji broj službenih austrijskih „Beogradskih Novina". Javljaju u svom broju od prošle nedelje, da je to zadnji broj, što izlazi, a isto tako i „Belgrader Zeitung" i nemačka „Avala" prestaje izlaziti.

Nakon kapitulacije stare Nemačko Madžarske. „Slovenec“ piše nadovezujući k odgovoru grofa Andrassyja Wilsonu: Nemačka će kapitulirati, Austrija već se — predala, Pretrgala je savez s Nemačkom, i na svoju ruku započinje pregovore za primirje i mir. Drugoga ni nije mogla učiniti. U vojničku pobedu ne veruje više ni nemački car, u nekadašnjoj Austriji nema više sile, koja bi mogla prisiliti Cehe, Poljake i Jugoslavene, da samo još kaplju krvi proliju za veliku ubojicu svih nemačkih naroda. Takodjer stara, nemačko — madžarska oficijelna Austro-Ugarska nema više smisla za toliko puta večno isticanu vernost prema Nemačkoj. Ona takodjer pregovara za primirje i mir nu austro ugarski izvanjski ministar veli, da mi hoćemo pregovarati a da ne čekamo, što će reći saveznici. Nemačka nas više nije briga. Stara Austrija odstupila je pred Wilsonom u svim točkama. Već pre prihvatila je poznatih 14 točaka i daljnja vodeća načela za razoružanje i budući savez naroda; u zadnjoj je noti Wilson austro-ugarskoj vladi neumoljivom jasnošću kazao u lice, da austrougarski izvanjski ministar nema više prava govoriti u imenu Jugoslavena i Ceha. Kad je došao taj Wilsonov glas u Beč, bili su utučeni, kad je došao u Budimpeštu, Madžari su još jednom zapevali staru pesmu o „nedo takijivosti svetih ugarskih granica“. I kad su još pevali svetu tu svoju madžarsku pesmu, koja je imala nadvikati Wilsonov zahtev prava, hteia je ironija vremena, da je bio za austro-ugarskog izvanjskog ministra izabran — Madžar, koji nekoliko dana zatim u imenu stare Nemačko — Madžarije odgovorio Wilsonu, da ima — pravo. Pravo da ima Wilson, kad veli, da Austro-Ugarska nema obzirom na Cehe i Jugoslavene nikakve moći ni prava više. Ta dva naroda, priznata najpre od Wilsona, sada takodjer od njihove prijašnje države, odvezana su od starih državnih veza i sada su slobodna i nezavisna. U imenu Jugoslavena i Ceha grof Andrassy ne će sklapati ni mira ni primirja. Za primirje i mir u našem imenu pregovaraju jugoslavenski i češki delegati i čvrsto je naše osvedočenje, da će nam u nekoliko dana doneti — primirje i mir. Prati ih poverenje i ovlaštenje naroda, neka bude s njima takodjer pomoć boga ljubavi i prava.

RATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 31. (D. u.). Službeno se javlja: Vrhovna vojna komanda već je 29. oktobra ujutro uspostavila svezu s talijanskim vojnim vodstvom. Ne sme se ne pokušati svako sredstvo za osujećenje nepotrebnih krvavih žrtava, za obustavu neprijateljstva i zaključak primirja. Talijanska vrhovna komanda zauzela je prema tom s najboljim namerama vodjenom koraku ispržva nekako nepoznato otklanjajuće držanje. Tek 30. oktobra u večer mogaše general pešadije V. Weber da s izaslanstvom, u sporazumu s talijanskom vrhovnom komandom predje bojne crte za početak pregovaranja. Budu li se prema tome takodjer na talijanskom bojištu nastavile ratne grozote, moraju se dosledno upisati gresi i odgovornost na račun naših neprijatelja — Poglavica generalnog stožera.

Iz slavenskog sveta.

Čeâkoslovačka republika. Iz Prage se javlja, 28. oktobra: Narodni odbor preuzeo je danas poslove carskog namestništva i zemaljske komisije. Policija se podvrgla Narodnom odboru. Puk je carske orlove pobacao u Vltavu. Vojništvo je manifestovalo s pučanstvom, vojničke su glazbe igrale na ulicama, vojnici i časnici skidali su sa svojih kapa kokarde i nadomestili ih narodnim vrpcama. Po celoj Češkoj vlada veličanstveno oduševljenje za slobodnu čehoslovačku državu. — Zastupnik Staněk izdao je samookrbnicima svog izbornog kotara sledeći poziv: „Državljani! Namesto drugog poziva obraćam se na vas, koji stanujete u onim izbornim kotarima, koje mi je čast zastupati u zemaljskom i državnom saboru samo sa sledećim rečima: Pobrinite se, da ne bude u tim kotarima nikoga, koji bi stradao. Samookrbnici, najodlučnije vas pozivljem, ispunjujte svoju dužnost prema bližnjemu! Oskrbite ga živežem!“

●

Nova poljska vlada. Prema vestima poljskih listova, koji su stigli ovih dana, trebaće se ispraviti listina novog kabineta, kako ju je najavio austrijski dopisni ured. — Ministrom rada i javnog zdravstva bio je imenovan Jos. Wolczynski, ministrom vojništva odredjen Jos. Pilsudski, koji dosad nije stigao u Varšavu, ma da je ispušten iz zatvora. Ministarstvo financija rezervirano je za nekog izmedju pruskih Poljaka, po svoj prilici za dosadašnjeg zast. Leydu, predsednika kola poljskih zastupnika na nemačkom rajhstagu. Osim toga imaju biti dva ministra bez lisnice, jedan iz austrijskog, drugi iz pruskog područja; ta su mesta dosad prazna. — Ministarstvo je to već od vladarskog veća odobreno i započelo svoju delatnost.

Prije odluke.

Došao čovjek iz Bosne, a njegova djeca vele, da nisu Jugoslaveni . . . ! Iz daleke Hrvatske došo kroz sudbinu ovamo muž, a njegova djeca neće da budu Hrvati . . . ! Oženio se ovdje Slovenac, a njegova djeca su proti njemu! Pogledajte imena. Slaveni su; pogledajte jim lik lica, Slaveni su. Izgubljena braćo!! Vratite se velikoj majci domovini!! Vratite se dok je vremena!! Nedajte si ni od Vašeg ni od nijednog drugog naroda dobacivati ono prezime: renegati.

Vratite se!!! H.

Bratří Čechové a Poláci!

Jak bylo ustanoveno zvolenými zástupci bývalého rakouského námořnictva a vojska na pevnině, převzali Jihoslované do svých rukou loďstvo a pevnosti města Pulje. Jako bratří přidali se k Jihoslovanům Čechové a Poláci a jejich pomocí mohli jsme dosud udržeti všude výborný pořádek a zachovati potřebnou kázeň. Nejdříve však musíme odeslati rakouské Němce a Maďary do jejich vlasti, abychom vyplnili slib jim daný. Slibujeme však také Vám, milí bratří Čechové a Poláci, že Vám „Národní Odbor“ v Pulji nebude zdržovati Váš návrat do Vaší milované, drahé vlasti, jakmile jen to poměry připustí.

Vytrvejte zde ještě krátký čas a vítězství jest naše!

Vám všem bratrský, slovanský pozdrav!

„Na zdar!“

Jihoslovanský „Národní Odbor“ v Pulji.

Bratři!

Vyzýváme Vás opětně: „neopomeňte cílů, jež jsme si vytkli a od nichž neupustíme! Nezapomeňte býti dobrým příkladem našim bratrům Jihoslovanům a posilujte je v každém ohledu. Nedopusťte, by se zlé živly v naše řady vmísily a tak jen pravému a dobrému výsledku věci bránily. Předcházejte dobrým příkladem, skutkem i slovem, ale buďte i soudci nad škůdci naší svaté věci“.

Český užší námořnický výbor.

Domaće vesti.

Manifestacije u Puli.

Jučerašnji dan bio je dan slobodnih otvorenih izleva ljubavi medju slobodnim ljudima u slobodnoj državi. Već za rana jutra sakupljalo se mnoštvo u dve skupine: talijansku i jugoslavensku. Kuće su se sve okitile zastavama. Na svim prozorima vijale su talijanske ili jugoslavenske trobojnice. Devojke i mladići, vojnici i mornari, deca i starci i zreli muževi svi se okitiše: onako, kako im je srce naložilo. Crno-žutih je zastava nestalo. Malo po malo i počela se talijanska povorka micati. Uz klicanje „Evviva Italia!“ i „Eviva Jugoslavija!“ Od municipalne palače prolazila je talijanska povorka gradom preko Korsa i postajala sve veća i veća. Pevalo se i klicalo i Jugoslaviji i Italiji, slobodi i bratstvu! Kad je povorka stupala pokraj „Narodnog Doma“, noseći na čelu gradsku puljsku zastavu i talijansku zeleno-belo-crvenu trobojnicu, pridružila joj se jugoslavenska povorka sa ogromnom zastavom hrvatskom, koja je išla u sredini izmedju zastave gradske i talijanske narodne zastave. Redovi se izmešaše i raširiše, povorka postade veća. Jednu bi pesmu otpevali naši, drugu Taljani, a onda se čuli zajednički burni klici. Naši su klicali Jugoslaviji, dr. Korošecu, dr. Trumbiću, dr. Pašiću, izmučenom jugoslavenskom narodu, jugoslavenskoj mornarici, jugoslavenskoj vojsci, Wilsonu, braći Česima. Kad se povorka prošavši okolo naokolo gradom zaustavila opet pred municipalnom palačom na trgu „Foro“, bilo je u njoj već nekoliko hiljada duša. Zapevala se narodna himna „Lepa naša domovina“ i dirljivo i lepo je bilo, kako su se sve glave razotkrile, kako su puljski žitelji talijanske narodnosti upozoravali susede, naokolo stojeće, da skinu kapu, i odaju poštu jugoslavenskoj himni.

Posle podne bilo je priredjeno više manjih manifestacija jugoslavenskih mornara, koji su u uzornom redu obilazili gradom pevajući sokolske koračnice, te hrvatske, slovenske i srpske narodne pesme.

●

„Jugoslavija“. Svi su jugoslavenski mornari i vojnici poskidali rozete s natpisom K i FJI a na njihovo mesto metnuše srpske, hrvatske i slovenske trobojnice. Mesto natpisa „K. u. k. Kriegsmarine“ na kapama mornara, došao je natpis „Jugoslavija“, izradjen u Laginjinoj tiskari.

●

Mili gostovi. Torpedovkom br. 53 jugoslavenske mornarice, stigli su u Pulu u imenu zagrebačkog Narodnog veća njegovi članovi dr. A. Tresić-Pavičić, dr. Čok i Vilim Bukšeg. U zajednici s predsedništvom puljskog Narodnog odbora preuzeli su jučer u savezu s freg. kapetanom Kochom brodovlje formalno pod svoju komandu.

●

Prinosi za podružnicu zagrebačkog Narodnog veća u Puli. Za narodni odbor SHS u Puli položili su po K 25: Radošević Andrija po K 20: Michalek Leop., Kolar Miha, Hribar Joško, Pišec Anton, Lenasi Anton, Karl Salamon, Josip Milić, Ivan Černe, Jos. Schaffer i jedan je potpis nečitljiv. Ukupno K 225·—. Prinose je sakupio u odelu financ. straže u Vodnjanu Leop. Michalek. — Narodni odbor srdačno zahvaljuje.

Poljacima! Danas, dne 1. novembra u 3 sata posle podne obdržavaće se sednica poljskih delegata formacija vojske i mornarice. Mesto sakupljanja pred Narodnim domom.

Hrvatsko-slovenski pevački zbor, koji je prisustvovao 1916. kod proslave 50. godišnjice boja pod Visom umoljava se, da se u petak dne 1. novembra u 3 sata posle podne prijavi u dvorani Narodnog doma.

Aprovizacija. Danom 2. novembra će aprov. komisija početi s rasprodavanjem sledećega živeža: Odrezak 1: 1 kg belog brašna K 3; odrezak 5: četvrt kg ječma K —·50; odrezak 6: četvrt kg kavinog nadomestka i osminu kg kave u zrnu K 6·50; odrezak 7: tri četvrt kg šećera K 2·30; odrezak 8: 6 dkg masti K 4·50; odrezak 9: 8 dkg sapuna K —·20; odrezak 10: osminu litre vinskoga octa K —·50; sveukupno K 17·50. Za kratko vreme razdelivaće se takodjer petrolje.

Uredovanje na pošti u nedelje i blagdane. Poštanski ured javlja: Do opoziva omedjuje se služba na prozorčiću za stranke u nedelje i blagdane na sledeći način: 1. Kod predaje i odaje pisma, 2. kod predaje novčanih pisama i omota i odaje ovih od 8 do 11 sata prepodne, 3. kod poštanske blagajne od 9 do 11 sata prepodne, 4. poštanske uputnice se ne uručuju u nedelju i blagdane. — Pula 29. oktobra 1918.

Poštanske vesti. Danas se sakupilo poštansko osoblje grada Pula na skupštinu, da se posavjetuje o sadašnjim prilikama e bi taj ured nesmetano obavljao i, nadalje svoje poslove u interesu pučanstva. Izabran bi odbor od 6 lica, koji se ovime podaje na raspolaganje gradskom pododboru N. V. Odbornici: Skoda, Gressich, Naglić, Prezzi, podčinovnici: Kirac i Fabretto.

Hrvatska gimnazija i ženska učiteljska škola u Pazinu ostaju radi španjolske bolesti zatvorene do 10. novembra 1918. U ponedeljak 11. novembra biće redovita obuka.

Prosveta.

115. „Beata i Marelja“. Roman je to dviju baltičkih žena od kuronskoga grofa Eduarda Keyserlinga u izdanju zabavne Biblioteke. Čitalac se prenosi duhom u ishlapljeli svet baltičke aristokracije, u koji bane umetnica s plebejskom krvi, s jakim živcima i strastvenom žudnjom za uživanjem. Bez opširnog opisivanja, gotovo pointilističkim, dovodi nam se pred oči sav taj kontrast u stilu mladih francuskih slikara, koji ne mešaju boje, nego ih stavljaju jednu pokraj druge, da ih oko gledaočevo, iz odmerene daljine, može što bolje spojiti. U tome se očituje vanredna tehnika pripovedača, koja je prožeta najnežnijim pesničkim osećajem. Savršena iluzija realnosti. — Iza ovoga romana dodana je manja pripovest „Harmonija“, koju neki kritičari smatraju najboljom novelom nemačke literature. I ovde je udatoj aristokratkinji izradjen kontrast u spodobi mlade i zdrave Mile. Iz cele novele razabira se melodija silne naravi, koja na tihim svojim strunama prati instinkte ljudi, što su nerazrešivo svezani s tlom, koje ih nosi. — Cena 2 krune.

Pojedini br...

CIJENA lista: U predplati sa čitavu god. K 48·—, sa polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K —, u malopredaji 16gl pojedini broj. OGLA... primaju se u upravi lista trg Custoza I Tisak Jos. Krmpotića.

Godina IV.

Dola Narodnog ve...

Narodno veće ne... Hrvata i Srba, koji obit... Austro-Ugarske monarh... manifestu od 29. oktobr... Na svom teritoriju prek... deklaracijom sve veze s... kijom i dinastijom Hap... 29. oktobra hrvatski s... stavlja jedan deo nal... Austro-Ugarskoj mon... za ovu deklaraciju. O... takodjer središnji odbo... najviše izvršujuće prav... nekadašnje Austro-Uga... veće osim toga imalo ... ženih država Amerike, ... te Srbije kao što i jug... carskoj, da je država... stvoriti zajedničku drža... koja će po načelima ... sve etnografske terito... noti veli, da se mi više... sa silnijim državam... tramo prijateljskim dr... potvrdjeno time, što ... Crnagora bijahu antan... mjesice nisu mogle bi... u onom trenutku, k... vrhovnom zapovedni... tom trenutku ove v... svide činjenicu, da s... raspala u više nezavi... stupstvo nacije i dr... dužnošću, da upozor... antante i da ih zamo... u tom smislu, da se... noj meri pravo samo... se meša sa službeni... monarkije, koja viš... jednog dela našeg ... ujedinjenja kao nar... imademo čast saop... ... monarkije bile sveča... rodnoga veća i da ... nema više prava, da ... imademo čast saopć... smo doznali za prim... vedništvo austro-ug... četama, da ih u sus... oružje.

Zagreb, 3. nov...

Za predsed...

Dr. Ante Pavelić. ...

Prvi pregovori s...

Na brzojav, o... povedništva jugosla... talijanske mornaric... po ujutro odgovor, ... štvo mornarice u P... na odredjeno mest... se tom pozivu otpu... i to gospoda fregat... M. Vratović i dr. M... njačom jugoslavens... 10 milja zapadno ... se susreli sa talijan... ljevske talijanske m... mio ih je linijski k... gat Nj. E. zapoved... Revela, koji je po... pozdrav najvišeg z... Pregovaranja su po... delegat izjavio je t... da će se odustati ... luke, dok su za ... obalnu plovidbu ... novcu i živežu te ... dalnji pregovori, b... visati u Parizu, b... Krfu. Delegat Nj. ... upute glede event... trebne radi mnogi... čitim mestima od ... tim Italiji i Jugo... Nj. E. da izruči p... talijanskoj mornari... Thaon de Revela.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, četvrtgodišnje K 12·—, mesečno K —, u malopredaji 16ši pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedeljak 4. novembra 1918. Broj 1193

Nota Narodnog veća SHS inozemstvu.

Narodno veće nerazdelive nacije Slovenaca, Hrvata i Srba, koji obitavaju područje nekadašnje Austro-Ugarske monarhije, proglasilo je u svom manifestu od 29. oktobra nezavisnu državu SHS. Na svom teritoriju prekinulo je Narodno veće tom monar- deklaracijom sve veze sa Austro-Ugarskom kijom i dinastijom Hapsburgovaca. U sednici od 29. oktobra hrvatski se je parlamenat, koji predstavlja jedan deo našega naroda u nekadašnjoj Austro-Ugarskoj monarkiji, izrekao jednodušno za ovu deklaraciju. Ovoj je sednici prisustvovao takodjer središnji odbor Narodnog veća, koji imade najviše izvršujuće pravo za sve jugoslavenske zemlje nekadašnje Austro-Ugarske monarkije. Narodno je veće osim toga imalo čast, da javi vladama Udruženih država Amerike, Francuske, Britanske i Italije te Srbije kao što i jugoslavenskom odboru u Švicarskoj, da je država Jugoslavena pripravljena stvoriti zajedničku državu sa Srbijom i Crnomgorom, koja će po načelima narodnosti morati obuhvaćati sve etnografske teritorije države SHS U istoj se noti veli, da se mi više ne nalazimo u ratnom stanju sa alijiranim državama i da ih baš nasuprot smatramo prijateljskim državama. Ovo je prijateljstvo potvrdjeno time, što tečajem ovog rata Srbija i Crnagora bijahu antanti najvernije države. Ove či- njenice nisu mogle biti poznate alijiranim vlastima u onom trenutku, kad su stavile mirovne uvete vrhovnom zapovedništvu austro-ugarske vojske. U tom trenutku ove vlasti ne mogu više, a da ne uvide činjenicu, da se stara austro-ugarska vlada raspala u više nezavisnih država. Kao najviše za- stupstvo nacije i države SHS smatramo našom dužnošću, da upozorimo visoku pozornost država antante i da ih zamolimo, da vodi računa o tome u tom smislu, da se našemu narodu prizna u pu- noj meri pravo samoopredeljenja, da se ovu državu ne meša sa službenim čimbenicima austro-ugarske monarkije, koja više ne postoji i da zaposednuće jednog dela našeg ozemlja ne prejudicira našeg ujedinjenja kao naroda i kao države. Istodobno imademo čast saopčiti, da se čitava flota i sve obalne utvrde na Jadranu bivše Austro-Ugarska monarkije bile svečano predane odaslanicima Na- rodnoga veća i da prema tome Austro-Ugarska nema više prava, da tom flotom raspolaže. Konačno imademo čast saopčiti, da smo još pre nego što smo doznali za primirje, stavljeno vrhovnom zapo- vedništvu austro-ugarskom, naložili jugoslavenskim četama, da idu u susret četama antante i da polože oružje.

Zagreb, 3. novembra 1918.

Za predsedništvo Narodnog veća:

Dr. Ante Pavelić. Svetozar Pribićević.

Prvi pregovori s talijanskom mornaricom.

Na brzojav, odaslan prekjučer sa strane za- povedništva jugoslavenskog brodovlja zapovedniku talijanske mornarice stigao je jučer oko 10 sati i po ujutro odgovor, u kom se pozivlje zapovedni- štvo mornarice u Puli da pošalje vlastite delegate na odredjeno mesto u širokom Jadranu. Odazvavši se tom pozivu otputili su se delegati zapovedništva i to gospoda fregatni kapetan Milan Milinković, dr. M. Vratović i dr. M. Krmpotić, s jednom torped- njačom jugoslavenske republike na odredjeno mesto 10 milja zapadno od Pelaškog sv. Ivana, gde su se susreli sa talijanskom torpednjačom 56 AS kra- ljevske talijanske mornarice. Na njenom brodu pri- mio ih je linijski kapetan Ciano Alessandro, dele- gat Nj. E. zapovednika talijanske flote Thaon de Revela, koji je poručio jugoslavenskoj mornarici pozdrav najvišeg zapovednika talijanske mornarice. Pregovaranja su potrajala dva sata i po. Talijanski delegat izjavio je u imenu Nj. E. zapovednika flote, da će se odustati od svakog neprijateljstva unutar luke, dok su za ostala pitanja, koja se odnose na obalnu plovidbu trgovačkim ladjama, na pomoć u novcu i živežu te na dolazak flote, bili su potrebni dalnji pregovori, bilo s većem ministara sedinjenih vlasti u Parizu, bilo sa zapovedništvom flote na Krfu. Delegat Nj. E. dao je delegatima takodjer upute glede eventualnih putovanja po Jadranu, po- trebne radi mnogih polja mina, položenih na razli- čitim mestima od talijanske flote. Nazdravilo se za- tim Italiji i Jugoslaviji, na što su se oprostili i otišli. Delegati jugoslavenski umolili su delegata Nj. E. da izruči pozdrave jugoslavenske mornarice talijanskoj mornarici i Nj. E. zapovedniku admiralu Thaon de Revelu.

Koch admiral.

Odeo mornarice Narodnog veća u Zagrebu imenovao je zapovednika jugoslavenskog brodovlja Metoda Kocha kontraadmiralom.

Talijanske torpedovke u Trstu.

Beč, 3. (D. u.) Uz neopisive klicanje ne- preglednog mnoštva stiglo je danas u 4 sata po- sle podne 6 talijanskih torpedorazarača i to: „Audace", Climene", „Missore", „Fabrizi", „Lamaso", i „Proglone" amo i pristalo na Molo San Carlo. Bivši tršćanski načelnik dr. Valerio i vodja talijanskih socijalnih demokrata Pucher, kao zastupnik teščanskog dobrotvornog odbora otputili su se na brod da pozdrave došljake i poveli su na to, uz burno klicanje i sviranje brojnih glazbi i pod ki- šom cveća, zapovednika stiglih brodova u prijaš- nju namesništvenu palaču u sedište dobrotvornog odbora. Na mulju odigrali su se izmedju sakup- ljenog mnoštva i medjutim iskrcanih karibiniera i talijanske brodske posade entuzijastički prizori pozdravljanja i bratimljenja.

Trst, 3. (D. u.) Jugoslovenska torpedovka, koja je iz Trsta bila pošla u Mletke s parlamentar- cima tršćanskog dobrotvornog odbora, vratila se u 2 sata posle podne iz Mletaka i donela pismeno saopćenje, koje glasi: „Poslat ću odmah pomoć! Diaz".

Izveštaj c. k. vojske.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Na tali- janskom bojištu su naše čete, na temelju sklop- ljenog primirja, odustale od bojeva. Objava uveta primirja usledit će posebice. — Poglavica gene- ralnog stožera.

* **Talijansko saopćenje o potopljenju „Viribus Unitis".** „Agenzia Stefani". Poglavica generalnog stožera mornarice javlja: U noći dne 31. oktobra prodrli su komandant Raffaele Rossetti pomorskog ženijskog odela i poručnik Paelluzzi u unutrašnju luku Pule. Čekali su na povoljan trenutak i poto- pili su prema jutru oklopljeni brod „Viribus Unitis".

* **Nemačka priznaje čeòkoslovačku državu.** Praga, 3. (D. u.) Českoslovački presbiro javlja: Nemački generalni konzul barun Gebsattel bio je danas ponovno u predsedništvu Narodnog vybora, gde je službeno izjavio, da vlada nemačke države priznaje samostalnu čeŝkoslovačku državu te se veseli, što će čim prije moguće pozdraviti posla- nika čeŝkoslovačke države u Berlinu.

Čechoslováci!

Při naprostém klidu, vzájemné lásce a radostné dobrovolné službě bezpečnostní zůstaňme v Pulji do té doby, kdy zavolá nás naše československá vláda v Praze. Do té doby v naprosté poslušnosti svých nynějších zvolených představených, v Pulji zůsta- neme. Československá vláda nás ústy poslance dr. Franty ujistila, že si přeje našich služeb, které zde dnes ve prospěch jihoslovanského státu radostně konáme, že jich nezapomene a že každý z nás bude používati jistých předností v osvobozené vlasti. V československém státě je klid a vzorný krásný pořádek a prozatím našich služeb zde, naše vláda nepotřebuje. Ale potřebuje nás vláda jihoslovanského státu, jíž bratrsky a radostně vyhovujeme. Vaše rodiny ve vlasti jsou zaopatřeny, nemějte starostí, že by strádaly. Váš hromadný příchod mohl by způsobit snadno v zásobovacích otázkách chaos a toho byste si jistě nepřáli. „Ústřední pracovní výbor československý v Pulji", který se včera ustanovil, bude v prvé řadě starati se o to, by jste zdrávi a veselí do své domoviny došli, aby Vaše matky, ženy i milenky mohli Vás s otevřenou náručí přivítati v době co nejbližší. Nespěchejte na odjezd! Způsobili byste škodlivý zmatek! Doba našeho odjezdu se rychle blíží, každý chaos a zmatek odaluje náš odjezd. Buďte klidní, sebevědomí, jak se sluší na osvobozené příslušníky československého národa!

Za přispění delegáta „Národního výboru česko- slovenského státu", pana dr. Franty z Prahy, usta- vil se včera „Ústřední pracovní výbor československý v Pulji". Účelem jeho jest, aby byl pojítkem všech pracovních odborů českých, ústřednou všech českých skupin, prostřed- níkem mezi Čechoslováky v Pulji a Jihoslovanským místním národním výborem. „Ústřední výbor" žádá všechny delegáty, výbory, velitele oddílů a vůbec vedoucí síly, důvěrníky mužstva a spolupracovníky, aby vešli ihned s výborem ve spojení; úřaduje se celý den. S „Ústředním výborem" souběžně pracuje „Česká informační kancelář" v budově Přístavního admiralátu", kde jsou též i úřadovny „Ústředního výboru". Vyhlášky a zprávy výboru i kanceláře budou uveřejňovány v právě založené „České Hlídce" Hrvatského listu. Čtěte jej všichni a upo- zorňujte všechny na jeho zprávy!

Bratři z pozemních formací, od dělostřelectva, polní dráhy pevnostní, pěchoty atd. přihlašujte se do Sokolské stráže u setníka Svatoše v budově bývalého „Kriegshafenkommanda!"

Redakční. „Československé Hlídky" převzal dnešním dnem redaktor Peter Balek, který úřaduje denně od 1 do 3 hod. odpol. v České informační kanceláři, Přístavní adm. II. posch., 70. dvéře.

Jugoslavenskim mornarima i vojnicima!

Mornari i vojnici!

Slom stare austro-ugarske vladavine donio nam je slobodu i Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba uzelo je našom pomoću u posjed cijelu ratnu mornaricu bivše austro-ugarske monarkije. Ona je sada narodna mornarica Slovenaca, Hrvata i Srba.

Tko imade slobodu taj imade i dužnosti, ko- jima se ukloniti ne smije, a da ne postane izda- jicom svoje narodne stvari, a prošteno je svima, svima, samo nije izdajici. Neslavenski mornari, u koliko ne žele od svoje volje da služe u jugo- slavenskoj mornarici, odilaze pomalo u svoju do- movinu. Baš ona okolnost nalaže Vama, jugosla- venskim mornarima, da ustrajete na svojim mjestima, dok se novo stanje naše ratne mornarice ne uredi te nastupi čas, da se i jugoslavenski mornari po- stepeno otpuste svojim kućama, da se opet po- svete svojem običnom radu. Mornari! Vi vrlo dobro znadete, kako je sada svaki pojedini čovjek po- treban, kada valja spasavati ogromne vrijednosti, koje su uložene u ratnu mornaricu i sve njene uredbe. Svaka šteta koja nastaje, šteta je našega troimenog naroda, koja bi se morala namirivati poreznim novcem našeg seljaka, radnika, obrtnika i svih ostalih slojeva naroda. A naš je narod još siromašan, pa je svaka šteta, koja mu se nanosi zločin na narodu.

Svaki Jugoslaven, koji nepovlasno ostavi svoje mesto, smatraće se vojnim beguncem i kao takav progoniti, i kod njegove kuće javno narodu ogla- siti, da ga stigne prezir naroda, jer je u najvažni- jim časovima naše narodne sudbine kukavički osta- vio narodni barjak i odmetnuo se od narodne stvari.

Braćo mornari i vojnici! Ustrajte još neko vreme u narodnoj službi, da se onda ponosno i svjetla obraza vratite svojim rodnim kućama kao saradnici na velikom djelu narodnog oslobodjenja.

Zapovedništvo
jugoslavensko ratne mornarice.

Iz slavenskog sveta.

Iz češko-slovačke republike. Če- škoslovački presbiro javlja: Narodni vybor držao je dne 3. o. m. većanja, koja su potrajala do preko pola noći. Dr. Pantuček referirao je o 7 provizornih zakona, koji su nakon odulje debate bili jednoglasno prihvaćeni. Svi ti zakoni i naredbe biće neposredno obavljeni. Tiču se ustrojenja dr- žavne vlasti uspostave centralnih oblasti, najvišeg upravnog dvora i najvišeg civilnog i kaznenog sud- benog stola, organizacije urednih sudova i imeno- vanja osoblja za najviše upravno sudište u Pragi. Dalje ukidaju se sve konfiskacije imetka, koje su usledile radi veleizdajničkih čina. Napokon se je- dnoglasno zaključilo, dne 7. novembra izdati op- sežnu amnestiju za civilne i vojničke osobe.

O češkim ministrima. Provizorna vlada u Pa- rizu, koja se obrazovala sastoji se od više mini- stara, čiji su životopisi sledeći: Vojni ministar dr. Miroslav Stefanik, rodjen Slovak, svršio je sve-

učilište u Požunu, te studirao na sveučilištu u Parizu i Zürichu. Godine 1907. preuzee je ravnateljstvo znamenite zvezdarnice na Mont Blancu. Kao općenito priznati naučenjak putovao je više puta u Afriku. Za vreme rata bio je generalom češko-slovačke brigade. Dr. Lav Sirova, bio je diplomatski poslovodja češke vlade u Parizu, bio je do proklamisovanja rata urednikom lista „Češke Slove“. Otac mu je bio javni beležnik u Humpolcu kraj Praga. Dr. Leon Borsky, diplomatski zastupnik u Rimu, bio je prvobitno parlamentarni izvestitelj češkoga lista „Samostalnost“. U vojnu je bio pozvan kao rezervni časnik i bio je izvestiteljem bečkoga parlamenta. Godine 1916. putovao je u Holandiju. Dr. Borsky je židovskoga porekla. Dr. Bogdan Pavlu, koji je sada diplomatski poslovodja u Rusiji, bio je redaktorom „Narodny Listy“. Kao reservni časnik pošao je u boj, gdje je postao duša češko-slovačkih brigada. Diplomatski poslovodja u Washingtonu. Karlo Pergler, je pod kraj devedesetih godina kao dvadeset godišnji trgovački pomoćnik u Pragu, pristupio češko-slovačkoj socijalnoj demokraciji, te je bio i članom tamošnjega poverenstva strukovne organizacije. Prije dva decenija iselio se u Ameriku, gdje se etablirao u gradu Ceder Rapide u državi Jowa kao advetnik, pošto je prije toga absolvirao pravo i položio nužne ispite. Iz Amerike je bio dopisnikom lista „Pravo Lidu“.

Prisega američkih jugoslavena.

„Bulletin jugoslave“ donosi iz Washingtona koncem srpnja 1918.: Uprava Ujedinjenih država izrazila je želju, da bi svetkovina neodvisnosti Amerike letos poprimila općenitije obiležje. Tako je preslavljena u prisuću svih saveznika i naroda potlačenih, koje treba da rat oslobodi. Srpsko poslanistvo i jugoslavenski odbor odlučiše, da Jugoslaveni prisustvuju zajednički zasvedočivši tako jednodušnost celog naroda. Mi upotrebismo priliku, da prvi puta razapnemo našu jugoslavensku zastavu. Američki odbor primi vidljivim zadovoljstvom tu nakanu, te usvoji naš program. Tako imadjasmo malu našu svečanost još prije, no što smo prisustvovali samoj svečanosti. Podignuće naše zastave obavilo se na Agricultural Ground. Naši odaslanici i strani gosti podješe tamo u povorci, pred kojom koracaše glazba, odeo Sokola i zastave. Zastavu nosile su četiri mlade američke devojke, medju njima Melle Bakar, kćerka ministra rata. Gospodin Mihajlović, opunomoćeni ministar Srbije, podigne zastavu uz burno oduševljeno klicanje te započne sledeći govor: "Danas razvismo zastavu slobode i jedinstva. Prisegnimo, da ćemo biti uvek spremni umreti za nju. Pre 142 godine, kada su utemeljitelji velike ove republike proglasili njezinu neodvisnost, proglasiše ujedno načelo, koja će jednog dana osvojiti ceo svet. Tako postade Amerika sklonište svih potlačenih, postade ognjište slobode. Nije začudno što nadjosmo branioce u tom reprezentantu slobode. Naši neprijatelji predroše srpsku frontu, ali ujediniše naš narod Srba, Hrvata i Slovenaca u borbi sa neprijateljem slobode. Jest, ujedinjeni smo pod jarmom neprijatelja. Ova zastava jest dokaz. Neprijatelju ne će više uspeti da nas razdeli, jer u toj borbi ili ćemo umreti svi ili ćemo biti oslobodjeni. Ovu zastavu, koju razastresmo u ovoj velikoj državi, koju je primila našu obranu u ruke, poneti ćemo jednom u našu oslobodjenu domovinu.

Frenetično pleskanje pozdravi ove reči ministra, dok su jugoslavenska udruženja pevala nacionalnu himnu. Poslije pregovori gosp. Bogumil Vošnjak, član jugoslavenskog odbora. Evo sledećih mesta iz njegovog govora: Iz ruku Amerike Jugoslaveni dobivaju ovu baklju slobode. Stara gradjevima, umiruće carstvo opasnost je za slobodu svake zemlje, pa time je i neprijatelj amerikanske slobode. Podignuće zastave nove države jugoslavenske, svetkovina je bratstva. Ne ujedinjuju je 7 milijuna Srba Hrvata i Slovenaca Austro-Ugarske na temelju pobede sa Srbima Srbije u novu državu, već na temelju medjusobnog spurazuma. Naš narod imade jednu jedinstvenu dušu, jednu zajedničku budućnost, po jednodušnoj želji celog našeg naroda naš cilj je neposledivo ujedinjenje. Naše ujedinjenje ne temelji se na krvi i maču, već na volji naroda. Doći će dan, kada će američka vojska gaziti Bečom i Berlinom. Taj dan naš narod će pozdraviti sa neopisivim entuziazmom tu zastavu, koja će slobodno lepršati po našoj zemlji. Na grobu Washingtona i na Kapitolu diže se novo sunce. Sunce novog vremena. U tom veličanstvenom času, kada revolucionarci razastiru tu zastavu revolucije i buduće aktivnosti uspostavljanja mira, mi kličemo njenom odlučnom mnoštvu, koje teži za neodvisnosti, ne zdvajajte, evo nove zastave, a s njome Amerika i amerikanska demokracija. „Na to pozdravi zastavu svih Jugoslavena gosp. Miloš Ivanović, član odbora crnogorskog za narodno ujedinjenje, u ime tog odbora sa rečima kako sledi: „Dosledno sa našom prešlosti mi Srbi Crne Gore pozdravljamo sa neopisivim oduševljenjem i primamo zastavu posvećenu ujedinjenju naroda usprkos, zapreka i najtežih žrtava. Mi smo spremni za nju učiniti poslednju žrtvu, podneti pače naše razočaranje, te joj prisižemo večnu vernost.“ Poslije toga govora predsednik ujedinjenja hrvatskog, don Niko Gršković držaše govor i pročita prisegu, koju položiše svi prisutni Jugoslaveni zastavi. To bijaše najganutljiviji čas cijele svečanosti. Ponajprije ponio se govornik Ujedinjenim državama, na to je čitao prisegu, iz koje evo ovdje najznačajnijih odlomaka: „Dižemo ruke i prisežemo, zastavo narodnog ujedinjenja, da ćemo. Ti sve dati, pače naš život, da postaneš dostojna družica zvezdane zastave, koju ne ćemo nikada izdati i u kojoj vidimo svetu stvar i našeg branioca.“ Iz ovog opisa, što ga učini „Jugoslavenski svet“ u Newyorku, naš najveći organ u Udruženim državama, vidi se, kakovo bijaše duševno raspoloženje prisutnih. „Tko nije doživio ovaj čas, teško će ga razumeti piše taj časopis. Tko nije vidio suza ganuća u očima publike, tko nije čuo plač veselja, i nade, tko nije vidio scenu, kad su se digle ruke množine na prisegu, te tko nije čuo sveti „prisižemo“, taj nije doživio jedan od največih časova naše povesti. Prisutni Amerikanci bili su tako ganuti, da je jedan od njih uskliknuo: „Takav narod ne će nikada stradati.“

Za vreme svečanosti imao je jugoslavenski odbor zastupnika kod američke vlade. Gospodin i gospodja Biankini bijahu taj dan gosti predsednika Wilsona. Gosp. dr. Biankini zastupao je Jugoslavene tečajem ceremonija, te je prisustvovao kao reprezentant govoru, kog je predsednik Wilson izrekao na Mount Vermvnu o cilju rata Amerike. U tom govoru on je naglasio još jednom čvrstu volju Amerike, da ne potpiše mira dok ne bude svet pre udešen na temelju slobode i prava samoodredjenja naroda.

Domaće vesti.

Gradjani!

Budući sigurnost svega gradjanstva i njegovog imetka zahteva, da se poduzmu potrebite sigurnosne mere dok ne bude pitanje pripadništva Pule internacijonalno rešeno, preuzele su garde Čehoslovaka i Poljaka uzdržavanje javnoga reda i zaštitu sigurnosti života i imetka bez ikakve političke namere.

Pula, 3. studenog 1918.

Narodno veće SHS Zagreb
Mesni odbor Pula.

Legitimacije. Za ustup u područje jugoslavenske ratne mornarice (brodove, urede itd.) potrebna je legitimacija. Za to dostaje, ako desadašnje legitimacije dobiju kod lučkog admiralata pečat, koji je sada u vrednosti. (soba br. 51). Tko nema legitimacije, može je dobiti kod lučkok admiralata u sobi br. 50. Svaki posednik legitimacije ima pravo, da u gradu zatraži zaštitu patrule, ako li od bilo koga uznemirivan ili dosadjivan. Patrule valja uputiti na to, da moraju u takovim slučajevima odmah energički nastupiti.

Škole u puljskom kotaru zatvorene. Predsedništvo udruženih narodnih odbora zaključilo je da sve škole kotara bez razlike imadu ostati zatvorene do daljnjih odredba.

Poziv našim radnicima. Pozivlju se svi odbornici i poverenici „Narodne radničke organizacije“ kao i ostali jugoslavenski radnici u Puli, da usled žurnog i važnog radničkog pitanja koje je nastalo, da nefaljeno dodju na pogovor danas, dne 4. o. m. u 6 sati na večer u „Narodni dom“ prvi kat. Pošto će faliti sada u Puli mnogo naših poverenika, neka si medju sobom izaberu iz svake radionice ili skupine po jednog, koji će odnosno radništvo za sada zastupati. — J. Baselli, član mesnog odbora za organizaciju i agitaciju.

Jugoslavenska mornarica u Puli.

Okružnica.

Zapovedništvu flote, zboru mornara, svim brodovima i ravnateljstvu za razoružanje:

Iz službe istupajući brodovi imadu doznačiti iskrcavajuću momčad jugoslavenske mornarice propisnim putem te ju upraviti svojim satnijam u zatvorenim redovima.

Pula, 3. studenog 1918.

Lučki admiralat.

Objava.

Saopćuje se, da jugoslavenska momčad ostavlja brodove i odlazi kući. Proglašuje se, da će za svakim momkom jugoslavenske narodnosti što pobegne biti izdana teralica, biće proglašen izdajicom domovine, nosiće sramotu, biće uhvaćen i kažnjen.

U interesu domovine je i u interesu svakog pojedinca da ostane na svom mestu.

Prosveta.

Veliki kalendar „Književnoga Juga“ izišao iz štampe. Več davno očekivanoj potrebi, da se izda jedan, narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odeću i obuću 18.000 dece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena mu je 4 krune. Mole se svi mesni odbori, zadruge, poverenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavešteni, da se što više zauzmu oko raspačavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

pojedini broj 16 h.

listu: U pretplati ...avu god. K 48·—, ...lugodište K 24·—, ...sečno K 12·—, me... K 4·—, u malopro... 6 fil. pojedini broj. ...SI primaju se u ...lista trg Custoza I ...Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. – Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

...dina IV. U Puli, utorak 5. novembra 1918. Broj 1194.

...stra u zori nove budućnosti.

...ka manifestacija za Jugoslaviju u Kanfanaru.

U nedelju rekao je Kanfanar svoje: da! ...Iza mise sakupilo se općinstvo Kanfanara na... pred starom granatom lipom. Sve u lepoj ...noj narodnoj nošnji. Koret do koreta, staro i ..., žene i deca, sve se sastalo da čuje o tim ...m dogadjajima, što dnevno prelaze kraj nas. ...o se na izaslanike puljskog odbora zagrebač... „Narodnog veća", koji su imali da stignu au...bilom. U ime puljskog odbora dodjoše nje... članovi dr. Brajša i Josip Baselli, te kao izve... urednik „Hrvatskog Lista".

Došljacima pošli su ususret općinski tajnik ...vac, učitelj Lukež, pop don Nikola Šutić, pop ...bić, učitelj Stergar i učitelj u Rovinjskom selu ...varis te fregatni lečnik dr. Džimi, koji se na... u Kanfanaru kao zastupnik narodne odbrane. ...su oko stola pod lipom svi zauzeli svoja ...a otvara tajnik Cerovac skupštinu. Pozdravlja ...ine i došljake. Predstavlja narodu članove ...kog mesnog odbora dr. Brajšu i Basellija, i ...da je skupština sazvana zato, da se izabere ...itivni odbor, koji će upravljati općinskim po...ma, aprovizacijom i uopće odredjivati sudbi... kanfanarske općine. Podeluje reč učitelju Lu..., dok zapisničar, učitelj Stergar, preuzimlje ...enje zapisnika.

Učitelj Lukež

...ovara: Jedna hrvatska pesma veli: „Od Urala ...Triglava, od Krkonoša do Balkana, narod čuva ...a Slava!" Od Urala, u skrajnoj dalekoj Rusiji ...ve do Triglava krajnoj točki slavenskog juga, ...severnih Krkonoša pa do Balkana čuva narod ...janska mati. Govorili su nam: gde ste vi Slo...i, gde ste vi Hrvati, malo vas je, nema vas. ... nismo znali, da smo veliki, da nas Jugosla...: Srba, Hrvata i Slovenaca ima preko 12 mi...a, da smo grana velikog slavenskog stabla. ... smo tlačeni i gnjavljeni. Nismo znali, da sa ...m lepim jezikom možemo proputovati skoro ... Evropu. Nisu nam dali da doznamo, da se s ...ima, Poljacima i Rusima možemo sporazumeti ... je naš jezik isto tako štovan i važan kao i ...gi. Bivša, pokojna Austrija, tlačila nas je u ... polovini, dok su drugi deo naroda tlačili u ...goj polovini Madžari. To su si nas tako razde... da se ganuti nismo mogli, ni brat bratu pomoći ... mogao. Došao je početak rata. Sve što je bilo ...e, to se progonilo, naši su najbolji ljudi bili ...mjičeni i zatvarani. Denuncijacije i progonstva ...se radjala. Austrija je uvek nastojala da izrab...e tu u Istri Talijane proti Jugoslavenima i Jugo...vene proti Talijanima, kako bi se oni, treći ...nci, mogli radovati i praviti dobar posao. Onda ... nas terali u barake, gonili nas kao blago da ...žimo milosti u tudjini, dok su tudji opet došli i ...ito gospodarili u našim kućama. No još nas ...k uništili nisu. Puknuo je sada jaram u koji smo ... polovljeni. Nema više cara, o kojem su nam ...iko pripovedali, nema više one umetno načinjene ...omovine" za koju smo morali prolevati krv.

Mi smo sami sada gospodari na svojemu. ...dna lepa priča istarska veli: Kad je naš narod ... potlačen i pao u tudje ropstvo, od žalosti je ... nevidi te narodne nesreće legao Kraljević Marko ... Divić-gradu u Puli. Nije umro, već je samo za...ao. Svoju je sablju zabo u gredu, i sablja je ...oz vekove uvek malo po malo izlazila ispod ...ede. Kad sablja posvema izadje, ustaće Kraljević ...arko, sesti će na svoga konja Šarca zavitlaće ...bljom i osloboditi svoj narod. Marko je ustao i ...rod je oslobodjen! Da živa ujedinjena braća Slo...nci, Hrvati i Srbi! Živila sloboda i jednakoprav...ost.

Govor dr. Brajše.

Draga braćo! Gradjani slobodne Jugoslavije! ...onosim vam pozdrav u imenu Narodnog veća i ...egovog odbora u Puli. Dosad smo mi živeli kao ... tamnici. Osam stotina godina robovali smo Ugar...oj, četiri stotine godina pljačkala je po našim ...mljama Venecija, druge četiri stotine godina go...podarila je nad nama Austrija, koju smo neki dan ...okopali. Jedamput pitali smo blagopokojnog dr. ...eka, kad će doći Jugoslavija. Bili smo na izletu ... nekom brdu. A on nam je pokazao prstom na ...alu seljačku kolibu i rekao: Gledajte onu kolibu. ...ad bude ona stara ženica u onoj maloj seljačkoj ...ući znala i verovala, da Jugoslavija mora doći, ...goslavija će doći. I Jugoslavija je došla. Naaš čvrsta vera, da mora tako biti, dala nam je Jugoslaviju. I tlačili su nas i gušili, al moram ipak da kažem s našim pesnikom: Nas još nije vrag odneo! (Glas don Šutića: Ali njih je vrag odneo!) Jedamput sam — nije tomu davno — prolazio ovom vašom kanfanarskom placom. Jedan vaš mali pozdravio me sa „Guten tak" Mene je to u srcu zapeklo, kad sam to čuo, kad sam osetio, kako nas hoće tu da odnarede. Moram Vam ujedno prikazati razvoj našeg pokreta. Prošle godine razvili su u Beču u jugoslavenskom klubu barjak slobode i narodnog ujedinjenja. Istodobno radili su u tudjini, u Švicarskoj, u Engleskoj, u Francuskoj i Americi naši ljudi u prvom redu Pašić (Živio Pašić!), Trumbić (Živio Trumbić!), a ne smemo zaboraviti ni jednog Istranina, koji je sav svoj život posvetio našoj stvari. To je dr. Trinajstić. (Živio dr. Trinajstić!) A još je jedan čovek, koji je celoj Evropi zapovedio: „Svaki narod ima pravo da se razvija onako, kako on hoće i kako ćuti". (Živio Wilson!) Mi hoćemo da stvaramo svoju državu. Nu nije to lak posao. Znate i sami, koliko reda treba u jednoj obitelji, hoće li ona da dobro uspeva. Tako je i s državom, kao što je i s obitelju i općinom. O našoj će se sudbini odlučivati na mirovnoj konferenci. Nemci si samo želc, da bismo se mi ovde posvadili s Talijanima, da tako nastanu razdori i smutnje. Govornik pokazuje na trobojnicu i veli: Evo ovde naše svete trobojnice. Ovo je (pokazuje na modru boju) boja nade, velike nade za bolju budućnost. Bela je boja boja čistoće, poštenja i nesebičnosti. A evo ova crvena boja ovde, kao da veli, neka vam kažem o velikoj ljubavi, koja vlada medju nama, i koje ne sme ni za čas nestati. Svršava poklikom novoj jugoslavenskoj državi. Govornik je bio burno pozdravljen i mnogo puta prekinut odobravanjem i klicanjem živio.

Jos. Bazelli, član mesnog odbora za organizaciju i agitaciju.

reče: Narode! Stoleća godina prošla su, da je naš narod bio pod bahatim Nemcem i surovim Madžarom. A onda je nastalo bilo pre 4 godine ono krvavo svetsko klanje. U tom je klanju najviše propatio naš narod, a u prvom redu naša mučenička Istra. Muževi su bili silom odagnani, jedni da se bore za tudje gospodstvo, dok su drugi, ugledniji i vidjeniji, koji bi bili mogli nešto koristiti bili pozatvarani i mučeni. A na barakama, kad je nastala evakuacija, koju su odredili i sakrivili tudji gospodari. Mučili su nas. Nu najednom ustao je taj mukotrpni narod i zatresao: Stani, mi smo ovde, i mi imamo pravo, da vladamo u našim kućama da gospodarimo na svojem, I sada nam je svanula sloboda: nju pak traba da si očuvamo. A očuvaćemo je, bude li izmedju sviju nas medjusobna ljubav, stega i mir. Pokažimo, da mi tutora ne trebamo nikakovoga.

Odbor.

Na to predlaže tajnik Cerovac, da jedan od seljaka prisutnih predloži odbor od 3 lica za vodjenje poslova. Odbor baš od tri lica neka se izabere zato, da budu pogovaranja što kraća i da se sve izvede, što prije.

Ustaje jedan seljak u narodnoj nošnji i predlaže odbor: tajnik Cerovac, učitelj Lukež i Marić Ive pok. Tone iz Marići.

Puk je svu trojicu pozdravio burnim klicanjem „Živio!" i izrazio im time svoje potpuno pouzdanje.

Na to se vršila prisega, koju smo mi u Puli položili u „Narodnom domu". Dirljivo je bilo videti kako seljaci jasno, razgovetno i odlučno reč po reč prisege izgovaraju. Puk je bio dirnut. U očima mnogih opažale su se suze oduševljenja.

Josip Baselli upozorio je iza prisege puk, kako se nije zakleo više jednom tudjem čoveku, već sebi.

Fregatni lečnik dr. Džimi.

javlja, da je poslan od mornaričkog odbora da bude vojničkim zapovednikom u Kanfanaru. On, kao član slobodne češko-slovačke države, pozdravlja mladu Jugoslaviju, jer su se obe ove države u bratskoj uzajamnoj zajednici i savezu podigle sa razvalina stare, propale Austrije.

Rastanak

Tajnik Cerovac opominje još jednom puk, da ne dira u tudje, već da s ljubavlju brani i čuva svoje i suseda svoga, da živi u bratstvu i da se uzajamno podupire, Zahvaljuje puku, koji se u tom mnoštvu sakupio, čestita mu i želi bolju budućnost.

Uz pevanje „Oj Slavjani" razišlo se sakupljeno mnoštvo.

Na to se u općinskom uredu obdržavala sednica izaslanika puljskog mesnog odbora, izabranog kanfanarskog odbora te predstojnika oružničke postaje Kanfanara i Lima, na kojoj su se stvorili zaključci o daljnjem postupanju.

U Barbanu.

U 3 sata posle podne, kad su izaslanici puljskog mesnog odbora stigli u Barban, bilo je već pripravljeno mnoštvo, koje je dolazak izaslanika pozdravilo oduševljenjem klicanjem „Živio!" Na zvoniku i na općini vije se hrvatska trobojnica. Na oružničkoj postaji pobojadisan je nemački talijanski natpis, a nad tablom vije se hrvatska trobojnica. Svi su oružnici skinuli stare rozete, nadomestivši ih trobojnim vrpcama, te su pripravni odano i iskreno služiti Jugoslaviji.

Skupštinu otvara pop Jakov Cecinović, predstavlja puku članove puljskog mesnog odbora i podeluje reč dr. Brajši. Ovaj veli, kako smo se onde sakupili, da dademo oduška veselju nad uskrsnućem jugoslavenskog naroda. Tumači razvoj jugoslavenskog pokreta i govori o ljudima, koji su k tomu pokretu doprineli. Na to čvrstim glasom najavlja Josip Baselli kako je ustao Veli Jož, jak i pametan i ne da se više tlačiti od tudjinaca. Predlaže neka jedan od prisutnih predloži odbor, koji će se birati podizanjem ruku.

Odbor.

Župan u Manjim Dvorcima u barbanskoj općini Ante Brgić predlaže ovaj odbor od pet lica: Jakov Cecinović upravitelj župe, učitelj Drnjević, Vinko Crvić, Josip Durašić i Ivan Malusá. Nakon nekoliko opaski i tumačenja bio je prihvaćen izbor dizanjem svih ruku i klicanjem „Živio!"

Na to se vršila prisega.

Iza toga je još urednik „Hrv. Lista" progovorio puku i pozdravio ga kao član prve jugoslavenske ratne mornarice i kao Barbanac, istaknuvši, kakovu smo odgovornost preuzeli na sebe, i kako svet sada upire u nas očima, da vidi, što li ćemo uraditi.

Govorio je još pop Cecinović vatrenom rečju i ing. Juraj Kaftanić, koji je upozorio, kad je prisega položena iskrena i bez ničije sile nije mala stvar i kako se je valja držati. Preporučio je slogu, ljubav mir i red. Puk se uz pevanje „Lepa naša" mirno razišao.

U sv. Vinčentu.

U Sv. Vinčentu ustrojila su se dva odbora, hrvatski jugoslavenski i talijanski. Vodiće poslove zajednički. Hvala vrednom bivšem vladinom regentu gosp. Kaftaniću, puk je zadovoljan i aprovizacijone su prilike dobre.

Drugovi Jugoslaveni!

Mučiše nas i ugnjetavaše, tamnice behu pune roblja našeg, strelaše nas i vešaše, vladala je nepravda i bezakonje za rod naš. Bijasmo omalovažavani i smehovani, prezirahu nas, a štićeni bjesmo ko besno pseto. Sa marvom postupalo se bolje nego li s nama, najgrubljim izrazima okrštavalo se pleme naše. I mi stenjasmo strpljivo pod tudjim igom, sapeti lancem robstva i tmine. Trpismo mirno, i u srce naše upisasmo uvrede nanešene rodu našem. Preturasmo strahote rata gladni i podrapani, sa bolom u srcu krenusmo pod grubom silom proti braći našoj. Davno ima davno, što ostavismo zavičaj naš mili, i što do sada služismo narod tudje krvi, i bratsku krv levasmo za robstvo naše. I mi spokojni bjasmo, i robovasmo dalje mirno sedam i više godina, nehtjedosmo bežati od tlačitelja naših čekajući da se obistine reči Gundulića: Kolo sreće naokolo vrtjeti se neprestaje, ko bi gore, eto dolje, ako dodje gor' ustaje.

Sunce sjajno sinulo je i nama potlačenima i ismehavanima, sinula nam je sloboda zlatna jednakost i bratstvo. Lanci ropstva, s kojim tjelo naše beše sapeto puklo je naveke. Barjak naš ponosno se vijori na brodovima našima. Grudi nam se neobično dižu, a srce pliva u veselju i sreći.

Slobodna majka Jugoslavija sinke svoje u kolo zove. Hrlimo u kolo njeno, nedajmo da se oskvrne čast plemena našeg. Prosta izdajica domovine je svaki onaj, koji danas ostavlje brodove i odelenja svoja, i beži ko kukavica sinja kući svojoj.

Zar hoćete da na poštenje i ime Vaše pada na veke ljaga izdajice domovine svoje? Domovina upire oči u nas ovde, i traži da izvršimo dužnost svoju. Proklestvo sinuti će izdajicu, njegove ime

proklinjati će se širom domovine, i dok bude naroda našeg i deca proklinjati će oca svoga, a kosti njegove mir u zemlji naći neće. Pregnita svim srcem i dušom svojom uz svetu našu stvar. I kad se vratimo na rodjenu grudu pitati će nas drugovi i deca naša: Što učiniš Ti za slobodu domovine svoje? Izdajice crn Ti obraz — beži od nas kugo, da ne okaljaš nas i decu našu, proklestvo nek sine na Tebe i potomstvo Tvoje. — Tako će biti dočekan svaki onaj koji danas domovinu svoju na cedilu ostavlja. A naš slavni pesnik Petar Preradović peva: Prošteno je zulumčaru ubojici, prošteno je svima, svima, samo nije izdajici.

Zar da izmedju nas bude izdajica? Izmedju nas ih ne sme da bude, okupimo se svi složno pod svetim barjakom slobodne majke Jugoslavije. Mi služimo svojoj domovini, svojoj zastavi, mi služimo sami sebi. Ili biti ćemo slobodan narod, ili ćemo ostati i dalje u mraku robstva. Obećajmo domovini, da život naš stoji na raspolaganje slobodi njenoj. Napred jugoslavenski sine, nemoj da sustaneš na pol puta, moraš da osiguraš slobodu, poštenje i čast domovini svojoj.

Napred do sretnog svršetka, pregnimo sedinjenim silama, pak skorom hoćemo i mi rodjenoj grudi svojoj.

Živela slodna Jugoslavija!

Szigetvar, 4. XI. 1918.

Gejtanić Ahil.

Česká Hlídka.

Ústřední pracovní výbor československý pořádá 8. listopadu 1918 v 10 hodin dopoledne

TÁBOR LIDU

na cvičišti před strojnickou školou.

Program:

BÍLÁ HORA A OSVOBOZENÝ NÁROD ČESKOSLOVENSKÝ.

Občané! Bratři! 8. listopad r. 1620 je odčiněn! Nad zříceninami Rakouska zdvihli hlavy osvobození národové. 300 let úpěli jsme pod jařmem otrockým! Světová válka nás osvobodila!

Poněvadž pro dosud trvající obtíže dopravní, v zázemí panující, nemůžeme se súčastniti oslavy 8. listopadu ve vlasti své; sami důstojně velikým slavnostním táborem projevíme své nadšení v bratrské v Pulji.

Přijďte hromadně a pokud služba dovolí všichni!

Každému československému příslušníku dá „Ústřední pracovní výbor československý zvláštní potvrzení, že v této době dal služby své jihoslovenskému státu. Dokument ten bude míti přirozeně velikou cenu.

Vyhláška. Polní pošta opět funguje. Poštovní poddůstojnici nechť ihned ujmou se opět pravidelně své práce a vyzvednou jak poštu listovní, tak balíkovou. Štábní osoby udejte na poště nové své adresy a dle možnosti sdělte adresy odejetých.

Finanční referent Ú. P. V. Č. žádá všechny přednosty výplatních míst u pozemních trup o okamžité udání adresy za příčinou zhotovení peněžního rozvrhu.

Kancelář Ú. P. V. Č. nachází se v II. posch. Hafenadmiralatu. Úřední hodiny od 8—12 a 2—5 hod. Telefon: H. A. II. posch.

O rodiny všech československých vojínů, kteří zůstali v Pulji, je československou vládou postaráno. Podpory jsou jim nepřetržitě dále vypláceny.

„Ústřední pracovní výbor československý" jednal včera podrobně o odjezdu Čechů z Pulje a pracuje na vypravení společných vlaků, které budou následovati za vlaky Němců a Maďarů. Do dneška odjížďělo průměrně denně 3000 až 3500 lidí. Půjde-li to tak dále, dočkáme se českých vlaků v době velmi blízké. Dle všestranného souhlasu budou nejprve vypraveni více jak 45 letí, kterým my mladší zajisté ze srdce popřejeme této výhody. Jsou naprosto bezpodstatny obavy a liché pověsti, že by se náš pobyt v Pulji prodlužoval na měsíce! Jen strpení, hoši!

Důvěrníci mužstva dodějte co nejdříve seznamy Čechů svého místa do České informační kanceláře, Přístavní adm. II. posch., 70. dv.

Postupanje Talijana u Trstu.

Trst, 4. (D. u.) Javnim oglasima bilo je danas obelodanjeno: Kraljevina Italija — gubernija Trst. — Mi, generalni poručnik Carlo Petiti di Robeto, guverner Venezie Giulie, obzirom na nalog Njegove Preuzvišenosti šefa generalnog štaba kraljevske vojske od dne 2. novembra, dekretirano: 1. politička i administrativna vlast po kraljevskoj vojsci zaposednutog područja Venezie Giulie bila je po nama preuzeta. 2. Dobrotvorni odbor je raspušten i obustavlja svoju delatnost. 3. po austro-ugarskoj vladi dne 23. svibnja 1915. raspušteno municipalno zastupstvo biva uspostavljeno u svoje funkcije. 4. Odredbe ovog dekreta stupaju u krepost današnjim danom. — Trst, dne 3. novembra 1918. Potpisan: Carlo Petiti di Robetto.

Trst, 4. (D. u.) Guverner grada Trsta generalni poručnik Petiti di Robeto izdao je manifest na pučanstvo, u kom saopćuje, da je od vrhovnog zapovednika talijanske vojske bio imenovan guvernerom grada Trsta te da preuzimlje funkcije. Stupajući ja, nastavlja manifest, na ovo plemenito područje, koje je bilo predmet naših najviših aspiracija i za čije se je oslobodje prolilo tako mnogo plemenite talijanske krvi, isporučujem vam svima u ime kraljevske vlade i talijanskog naroda najsrdačniji bratski pozdrav. Prvu svoju zadaću vidi guverner u osiguranju javnog reda i mira, da grad opet procvate k novom životu, i gradjani mirno se late svog običnog zanimanja i trgovine. Pritom računa na potporu i dobru volju pučanstva. Zahvaljujući se na toplom i entuzijastičkom dočeku, koji je pripravilo pučanstvo guverneru i iskrenim četama i osiguravajući, da će se postarati za siguirnost i dobrobit pučanstva, zaključuje manifest oduševljenim poklikom: U ime cele majke Italije živeo Trst!

Domaće vesti.

Svaki Jugoslaven, koji ostavi svoje mesto, ili bez dozvole otputuje iz sredinšnje luke, smatrače se dezerterom.

Iz zapov. pom. Zapovedništva od 3. novembra 1918. Članak 4.

Iz zapovedi pomorskog zapovedništva.

Medjugradski telefonski govor dozvoljava se do daljnjega samo od lučkog zapovedništva i lučkog admiralata. Slobodno kretanje gradom dozvoljeno je svima do 9 sati u večer. Za članove obiju Narodnih odbora i za one osobe, koje su noću zaposlene, moraju se legitimacije vidirati kod lučkog zapovedništva, desno, prvi kat, kod natporučnika Viranta. Za izdavanje predloga za noćne legitimacije imaju pravo oba narodna odbora te ih oni imaju ispuniti i udariti pečat.

Iskaznice. 1. Iskaznice za sve mornarske objekte koli za vojništvo toli za civile, izdaje lučki admiralat I. kat, soba br. 41. 2. Iskaznice za sve druge vojničke objekte na kopnu, koli za vojnike, toli za civile, izdaje „Kriegshafenkommando" (Stabsgebäude) prizemno na desno soba br. 14. 3. Iskaznice za oružje u opće te iskaznice za vodje straže izdaje „Kriegshafenkommando" (Stabsgebäude) I. kat desno (linijski poručnik Halavanja). 4. Za civilne osobe, koje se kreću posle zapornog sata t. j. 9 na večer po gradu izdaje oblast ad 2. Oni, koji imadu već takve iskaznice, moraju ove potvrditi ponovno kod gornje oblasti. 5. Pojedini vojnici, koji otputuju iz Pule, moraju si dati vidirati dopusnice (Urlaubsch., Offener Befehl) kod iste oblasti. 6. One osobe, koje se nalaze u službi narodne odbrane, dobiće posebne iskaznice.

Rumunjska garda, koja imade trobojnicu crveno-žuto-modru, stupila je današnjim danom u službu narodne odbrane, da štiti pučanstvo i njegov imetak.

Jelačićevci položili zakletvu. Jučer je posle podne satnija Jelačićeve pukovnije, iza kako je član mesnog odbora Jos. Baselli održao nagovor, položila zakletvu Jugoslaviji pred njezinim zapovednikom, nadporučnikom Paskojevićem i Jos. Baselli, koji se je propitao medju momcima za njihove želje, poradilo se oko toga, da im se u svemu dodje u susret.

Objava. Bojna pošta opet deluje. Poštanski podčasnici neka se odmah opet late svog posla i podignu listovnu poštu i pakete. Stopske osobe neka prijave na pošti svoje nove naslove i po mogućnosti neka se prijave naslovi onih, koji su otišli.

Poziv. Pozivlju se radnici pomorskog arsenala sviju narodnosti, da u vlastitom interesu poprime pod prijašnjim uvetima radnju, pošto je radnicima osigurana plaća i živežne namirnice kao i pre, te je i dužnost svakog čestitog radnika da nastoji da posao opet u svakom redu i napreduje. Uži radnički odbor.

Poziv na jugoslavenske časnike i činovnike vojske.

Radi dogovora raznih važnih stvari, t[...] jenja odbora i menaže, umoljavam sve Ju[...] vene, časnike i činovnike stoječe vojs[...] tivne, pričuvne i umirovljene) da dodju na s[...] dne 5. studena u dva sata posle podne u [...] zapovjedništva ratne luke (Kriegshafenkom[...] soba gospodina brigadira artilerije Svatoša.

Molim za obavjest sviju drugova, koji mogli ovu obavest pravodobno dobiti, te u zapreke, da se najavi adresa potpisanome.

Pula, 4. studena 1918.

Sazivač:

Inženjer Milan Panjković

zapovednik poljskih železnica tvrdjave.

†

Ražalošćenim srcem javljam svim rodja[...] prijateljima i znancima, da je moja nezabor[...] supruga

Anka Lah rođ. Sul[...]

dne 25. oktobra o. g. u Buštihazi (Marma[...] Sziget) usnula u Gospodinu.

Smrtni ostanci pokojnice bili su doprem[...] u Zagreb i pokopani na Mirogoju.

U Zagrebu, 29. oktobra 1918.

Za rastuženu ob[...]

Roman Lah.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U preplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopredaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Levro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 6. novembra 1918. Broj 1196.

Talijani u Puli.

Trezno i s pouzdanjem u budućnost!

Mi se danas moramo prilagoditi neželjenoj činjenici. Talijansko je brodovlje unišlo u Pulu i talijanska je pomorska pešadija stigla iz Fažane, gde se jučer iskrcala.

Za nas je nastao time trenutak, gde treba da trezno i razborito promatrama položaj, te da sa svom ozbiljnošću prosudimo činjeničke prilike. I mi smo i mislili i želeli, da će doći u Pulu brodovlje koje antantine vlasti, koja nije ovde nacijonalno interesovana. Medjutim smo ipak prijateljski otvorili vrata i prijateljski dočekali i vojsku nama savezničke Italije, koja je sinoć unišla u naš grad.

Svetski rat nosi sa sobom mnogo neslućenoga. Mnogi vojskovodje — recimo nemački — prenaglili su se mnogo puta i učinili mnogo nepromišljenosti. Videli smo Nemce pred Petrogradom, odakle su se povukli, a da nije ni taneta bilo proti njima ispaljeno. Videli smo ih još pred osam dana tu u Puli i videli smo ih kako su iz Pule odlazili. Svi ti dogadjaji samo su pojedini slučaji, faze u velikom ratu. Mi, kao podanici jugoslavenske vlade u Zagrebu i kao gradjani, koji smo svojevoljno prisegli služiti samo Jugoslaviji a i kao pripadnici i članovi jugoslavenske mornarice u Puli smatramo prispele Talijane kao prijatelje i dobrodošle gostove. Uvereni smo, da nisu došli s namerama okupacije jugoslavenskog područja u Istri, a kad bi to i učinili, to bi bilo samo provizorno, budući da će se pitanje državne pripadnosti rešavati na mirovnoj konferenci, gde će, naravno i narodno pravo imati da vodi reč.

Mi možemo, da na temelju načela, istaknutih od predsednika Wilsona, s pouzdanjem gledamo u budućnost. Sigurni smo, da će novi svet, što će se sagraditi na ruševinama starog i umirućeg biti sazdan na pravednijim temeljima. Uvereni smo takodjer, da se pri gradnji tog novog sveta ne će učiniti krivica ni našem narodu, jer bi to bila klica opet novim ratovima, koje će se svakako gledati za uvek onemogućiti na mirovnoj konferenci.

Talijanska je vojska sledeći nalogu svog zapovednika unišla u naš grad. Mislimo, da će se ona pokazati onako susretljivom i prijateljskom, kako smo je mi susretljivo i prijateljski dočekali. Našim ljudima preporučamo treznost, i mirnoću. Ko u ovom velikom metežu sačuva hladnu krv, hladno s prilikama računa, taj će poslednji imati reč.

•

Jučer o podne stigla je na lučki admiralat depeša, prema kojoj je neki odeo talijanskog brodovlja zahtevao ustup u fažanski kanal te tražio, da se otvori severna barikada. Zapovednik mornarice izdao je, prema uputama narodne vlade u Zagrebu, nalog, da se tom zahtevu udovolji.

U 2 sata i po osvanula su dva štopska časnika na lučkom admiralatu i saopćila, da imaju nalog okupirati grad i utvrde Pule te pomorski arsenal. **Zapovednik ratne luke podao je na to, u ime jugoslavenske vlade u Zagrebu izjavu, u kojoj je ustanovio, da nakon proglašenja nezavisnosti Jugoslavije 29. oktobra nemože biti govora o ratnom stanju izmedju Italije i jugoslavenskih područja nekadašnje Austro-Ugarske, te su zato uveti primirja, koji su utanačeni izmedju talijanske i austro-ugarske vlade, izvan kreposti. Po nalogu svoje vlade ulaže on proti nameravanoj okupaciji odlučni protest.**

Protest je bio protokoliran. U 3 sata posle podne krenuli su satnik Svatoš i natporučnik Virant kao zastupnik zapovednika ratne luke ususret u Fažani iskrcanih talijanskih četnih odelenja, da se odrede modaliteta ulaska talijanskih četa u grad. Prema tomu bilo je naloženo jednom češkoslovačkom sokolskom odelenju, da se u svrhu da zapreči eventualne upadice, postavi na čelo talijanskih četa, što će ulaziti. Oko 4 sata posle podne bilo je najavljeno u puljskoj luci 13 torpednjača i 1 križarka — od torpednjača njih nekoliko većeg tipa, te su se malo iza toga usidrile ili pristale uz obalu. Sat kasnije unišlo je u grad 2000 talijanskih vojnika (pomorska pešadija). Bili su smešteni u vojarni ratne mornarice. Iskrcanje talijanskih četa i protest bilo je radiotelegrafskim putem saopćeno jugoslavenskoj vladi u Zagrebu.

•

Doček talijanskih četa bio je entuzijastički, ko što je to u krvi talijanskog življa. Lepo i u redu dočekali su ih češki sokoli, koji su pred njima u uzornom redu stupali noseći češku zastavu i pevajući „Čtvrtého června…" Njihova disciplina i skladno pevanje silno je izbijalo u razuzdanoj vici mnoštva. Pred torpednjače izašao je jugoslavenski motor, s nekoliko momaka jugoslavenske mornarice i ogromnom hrvatskom trobojnicom, koja se medju brodovima isticala. U povorci gradom dočekalo je mnoštvo talijansku vojsku s povicima „Evviva Italia" „Evviva republika!" a čulo se i „Na zdar!" i „Živio!", „Evviva Jugoslavia!" „Evviva Cehoslovaki!"

Mi u imenu reda i mira talijanske saveznike pozdravljamo.

Uveti za primirje prema Austro-Ugarskoj.

Italija je, s predodžbom, da ima još uvek posla sa starom Austro-Ugarskom postavila uvete za primirje. No Austro-Ugarska ne postoji više i Italija prema tomu ima posla sa slobodnom Jugoslavijom, slobodnom češkoslovačkom državom i nemačkom Austrijom. I uveti za primirje, koje je ona postavila Austro-Ugarskoj ne vrede za nas, i nas vezati ne mogu. U tom pogledu je već zagrebačko Narodno veće učinilo shodne korake.

Ti uvetti za primirje sa strane Italije glasili bi: Bezodvlačna obustava neprijateljstva na kopnu, na vodi i u zraku. Posvemašnja demobilizacija Austro-Ugarske i bezodvlačni uzmak svih jedinica, koje operiraju na fronti od Severnog mora do Švicarske. Na području Austro-Ugarske vojska austro-ugarska unutar granica navedenih u § 3. ustanoviće se na 20 divizija mirovnog stanja pred ratom. Polovina celog divizijskog i zbornog topničkog materijala i odgovarajuće razoružanje svega, što se nalazi u područjima, koja imadu vojske Austro-Ugarske isprazniti, mora će se sakupiti u roku, koji odrede alijirci i predati. 3. Evakuacija svih područja, koja je Austro-Ugarska zaposela oružanom silom i povlačenje austro-ugarskih sila u roku, koji će odrediti vrhovni zapovednici sila i to crtama koje su odredjene ovako:

Od šiljka Umbrai sve do severno od Stelvija biće ova crta pred pristrancima Retiških Alpa i teći sve do izvora Adiže i Eisaka preko Räschenberga i Brennerberga na uzvisinama Adiže i Zillera. Crta će se okretati prema jugu, prekoračiće brdo Toblach prema sadašnjim granicam Karnijske Alpe. Ići će po granici sve do trviškog brda (Tarvisaerg) i iza toga vodosek Julijskih Alpa preho prelaza Predil, Mangarta, Triglava, vodoseka prelaza Podbrdo i Podlaniščа i od Idrije, polazeći iz te točke teći će crta u jugoistočnom pravcu prema Snežniku, izuževši celu dolinu Save s pritocima. Od Snežnika silaziće crta prema obali, tako da se Kastav, Matulje i Volosko imaju uzeti u ispražnjeno područje, te će se vući upravnim granicama pokrajine Dalmacije, na severu Visa, Reke i Tribani, na jugu priključujući crtu, koja polazi sa obale Kaplanda i prema istoku tako, da se u ispražnjena područja uzmu i vodoseki koji padaju prema Šibeniku, kao Cicola, Krka, Butvica i njihove pritoke, te će obuhvaćati sve otoke Dalmacije na severu i zapadu:

Premuda, Selve, Ulba, Garda, Malon, Pag i Punta Dura. Na severu do juga Meleda sa priključkom S. Andrije, Busi, Visa, Lesine, Thorcole, Korčule, Ozza i Langosta, kao i okolna ostrva i otočiće i Pelagozu iznimkom otoka Thirona velikog, Piskole, Bua, Salta i Brača. Sva će ispražnjena područja biti zaposednuta od saveznika i Sedinjenih država. Uz to ima da ostane na mestu celi vojnički materijal kao i železnički, koji se nalazi na ispražnjenomu području, izručenje sveukupnog tog materijala, ubrojivši opskrbu uglenom s saveznicima i Sedinjenim državama prema posebnim uputama, što se imaju izdati od vrhovnih zapovednika savezničkih sila na raznim frontama. Na područjima, što ga neprijatelj ima isprazniti, dotično u područjima, koje imaju saveznici da zaposednu, ne smije neprijatelj da ništa više uništi ili opljačka ili rekvirira. 4. Saveznici će imati apsolutno pravo: a) da za svoje čete na svakoj cesti austrijskog područja zaposednu i upotrebe austro-ugarska transportna sretstva; b) da sa savezničkim silama zaposednu sve one strateške tačke u Austro-Ugarskoj, i to za vreme, koje se alijircima čini nužnim da tamo stanuju ili da uzdrže red; c) da smiju prema otplati rekvirirati u korist savezničkih vojska, gde god se ove nalaze. 5. Potpuno odalečenje svih nemačkih četa tekom 15 dana, ne samo sa talijanske i balkanske fronte, već sa čitavog austro-ugarskog područja, te interniranje svih nemačkih četa, koje u ovom roku nisu ostavile Austro-Ugarsku. 6. Provizorna uprava od Austro-Ugarske ispražnjenih područja, biće prepuštena lokalnim oblastima pod nadzorom zapovedništva postaje savezničkih okupacionih četa. 7. Bezodvlačni povratak kući bez recipročitete svih antantinih zarobljenih i interniranih podanika antante, kao što i sa svojih prebivališta odalečenog civilnog pučanstva i to po uvetima, postavljenima od savezničkih vrhovnih zapovednika na raznim frontama. 8. U evakuiranim područjima ostavljeni bolesnici i ranjenici moraju biti njegovani od austro-ugarskih podanika, koji moraju sa potrebnim lečničkim materijalom biti ostavljeni na licu mesta.

Uveti, koji se tiču mora: 1. Bezodvlačno obustavljenje svakog neprijateljstva na moru, te točno navedenje mesta boravka i gibanja svih austro-ugarskih brodova. Neutralcima se saopćuje, da je plovidba ratne i trgovačke mornarice alijiraca i savezničkih sila u svim teritorijalnim vodama slobodna, a da kroz to ne smije nastati bilo kakvo neutralitetno pitanje. 2. Predaja alijircima i Udruženim državama 15 austrijskih podmornica, sagradjenih od 1910. do 1918. i svih nemačkih podmornica, koje se nalaze u austro-ugarskim vodama ili mogu ovamo dospeti. Posvemašnje razoružanje i demobilizacija svih ostalih austro-ugarskih podmornica, koje moraju ostati pod nadzorom alijiraca i Udruženih država. 3. Preuzeće 3 ratnih brodova, 3 ratnih krstaša, 9 torpedo-razarača, 1 polagača mina, 6 dunavskih monitora sa čitavim oružjem i opskrbom sa strane alijiraca i Udruženih država, koje će o brodovima odlučiti. Svi ostali nadvodni brodovi, ubrojivši i brodove na rekama, moraju se sakupiti, biti demobilizovani i razoružani u austro-ugarskim lukama, koje će odrediti alijirci i Udružene države. Ti će brodovi biti pod nadzorom alijiraca i Udruženih država. 4. Sloboda plovidbe za sve brodove ratne i trgovačke mornarice alijiraca i njihovih saveznika u Jadranskom moru, na teritorijalnim vodama, na Dunavu i njegovim pritocima, unutar austro-ugarskog područja. Alijirci će kao i savezničke države imati pravo, da odstrane sva polja mina i da uniště zabrane, kojih se položaj mora njima pokazati. Da se osigura sloboda plovidbe na Dunavu, smiju saveznici i Udružene države uništiti ili razvaliti sve tvrdjave ili utvrdjenja. 5. Uzdržanje blokade sa strane alijiraca i saveznika pod dosadašnjim uvetima. Austro-ugarski brodovi, koji će biti zatečeni za vreme vožnje, bivaju zaplenjeni. Nedirnute ostaju iznimke, pripuštene od komisije, postavljene od alijiraca i Udruženih država. 6. Sve mornaričke zračne sile, imaju se skupiti i ostaviti u luci, odredjenoj od alijiraca i Udruženih država. 7. Evakuiranje čitave obale i svih trgovačkih luka, koje je Austro-Ugarska zaposela izvan svog nacijonalnog područja, te izručenje sveukupnog plovećeg i brodovnog materijala, živežnih zaliha te plovidbenih sredstava svake vrsti. 8. Zaposednuće svih kopnenih i pomorskih utvrda te za obranu Pule izgradjenih otoka, kao i škvera i arsenala sa strane alijiraca i Udruženih država. 9. Povratak svih trgovačkih brodova, koje je Austro-Ugarska oduzela alijircima i savezničkim silama. 10. Zabrana svakog uništenja uredjaja i materijala prije ispražnjenja ili povratka. 11. Izručenje svih zarobljenika savezničke ratne i trgovačke mornarice, koji se nalaze u vlasti Austro-Ugarske bez obveze na reciprocitet.

Dogadjaji u jugoslavenskoj državi.

Zapoved Narodnog veća Boroeviću.

Ljubljana, 2. Zagrebačko Narodno veće upravilo je na maršala Boroevića nalog, u kom zahteva: 1. Da uzmak četa sa bojišta u zaledje što moguće više okasni. 2. Da se slovenske čete pošalju u Ljubljanu, hrvatske i srpske na Reku, u Karlovac i Zagreb. 3. Da se austrijske i ugarske čete transportiraju preko Beljaka i Celovca. 4. Da se sve čete jugoslavenske, što se vraćaju najave maršalu Ištvanoviću.

Zaustavljanje automobila u Ljubljani.

Ljubljana, 2. Automobili, koji ovuda prolaze s časnicima i gradjanskim osobama zaustavljaju se i zadržavaju pod nadzorom. Takva je sudbina stigla i tršćanskog namesnika baruna Fries-Skena, koji je bežao prema Gracu. Neki ugarski časnik, koji se opirao sabljom i revolverom, bio je razoružan i zatvoren.

Zaplena vojničkih automobila i vozova.

Ljubljana, 4. Narodna vlada naredjuje da je obustavljen promet privatnih stvari na železnicama u jugoslavenskom području te da se zaplenjuju svi vojnički automobili i vozovi koji prelaze kroz jugoslavensko područje. Poštljke se novac

i robe preko granice jugoslavenske države zabranjuju.

„Edinost" o dolasku Talijana u Trst.

Trst, 4. Organ slovenske narodne organizacije „Edinost" piše obzirom na sadašnji položaj Slovenaca u Trstu: Mi imademo od danas u Trstu prilike, kakvih si mi — iskreno rečeno — nismo želili. Jer naša je želja bila, da za uspostavu mira i reda u Trst dodju čete onih država antante, koje nisu interesovane na područjima, koja sporna obzirom na njihovu buduću državnu pripadnost. Došlo je drukčije, i mi smatramo sadašnje prilike za provizorne, budući da će se konačna odluka ostvariti samo na mirovnoj konferenci. Ta činjenica ne sme nam ipak dati poveda, da mi ne računamo sa svom ozbiljnošću sa činjeničnim odnošajima. Brigu za javni mir i red preuzima današnjim danom talijansko vojništvo i jedan je talijanski general najveći zapovednik u Trstu. Zato preporučamo našem pučanstvu da ne poduzme ništa, što bi bilo proti naredbama sadašnjih oblasti. Svaki neka mirno ide za svojim poslom, i neka zapreči sve, što bi mogle izazvati razilaženja iz koga bi mogle nastati najteže posledice ne samo za dotičnika, već takodjer za celu našu stvar. Mi se pouzdajemo s jedne strane u treznost i pamet našeg naroda, a s druge strane opet u susretljivost novih i — prema našem uverenju samo provizornih — gospodara, koji su dužni zato posvećivati veću pažnju postojećim činjeničnim odnošajima, i nadamo se, da ćemo preko sadašnjeg prelaznog stadija preći bez štete. Zato samo mirno, trezno i pametno!

Italija ne će nikada zapustiti nove kćerke...

Trst, 5. (D. u.) kako javljaju listovi, pridoveo je jučer jedan bataljun bersaljera prema starom običaju pred crkvom sv. Justa oružani dar. Kod predaje njegove imao je načelnik dr. Valerio oduševljeni pozdravni govor guverneru. Generalni poručnik Petiti zahvaljujući odvratio je i izjavio, da je Italija već sada zaposela Trst apsolutno, definitivno i trajno i da sigurno ne će nikada ostaviti nove kćerke.

Češkoslovačka legija u Ljubljani.

Ljubljana. 5. (D. u.) Tu se ustrojila Češkoslovačka legija, koja broji već preko 150 časnika i preko 3000 momaka. Njezin je zapovednik hetman Kuša.

Jugoslavenskim mornarima!

1. Jugoslavenska je vlada priznala odbor mornara.

2. Odbor mornara priznaje po jugoslavenskoj vladi postavljenog zapovednika mornarice i po njemu postavljene organe.

3. Nalog za potpunu demobilizaciju mornarice već je izdan i počela je provedba.

4. Da se demobilizacija u što većem redu i što brže provede, treba da održimo što bolji red i što veću stegu.

5. Novi će se propisi sastaviti uz sudelovanje i sporazum zastupstva mornara, a dok se ta pravila ne izrade, valja se za sada ravnati po starim propisima, koji će se blaže upotrebljavati i prilagoditi demokratskom nazoru.

6. Jedan deo našeg naroda zaboravlja narodnu dužnost i ostavlja drugove u najtežim časovima na cedilu. Izdaje se zapoved, da se Jugoslaveni, koji nastoje da odu, na stanici zadrže i zatvore.

Česká Hlídka.

Ústřední pracovní výbor československý

pořádá

8. listopadu 1918 v 10 hodin dopoledne

TÁBOR LIDU

na cvičišti před strojnickou školou.

Program:

BÍLÁ HORA A OSVOBOZENÝ NÁROD ČESKOSLOVENSKÝ.

Podrobnosti budou uveřejněny zítra.

•

Italští důstojníci byli včera při svém příchodu k přístavnímu admiralátu srdečně pozdraveni také všemi členy Ústředního pracovního výboru československého v řeči české a francouzské; italské vojsko pozdraveno bylo četou českých legionářů, kteří šli jemu v ústrety.

•

Důvěrníci mužstva odevzdejte co nejdříve seznamy Čechů svého místa do České informační kanceláře, Přístavní adm. II. posch., 70. dv.

•

Kancelář Ú. P. V. Č. nachází se v II. posch. Hafenadmiralatu. Úřední hodiny od 8—12 a 2—5 hod. Telefon: H. A. II. posch.

Domaće vesti.

Svaki Jugoslaven, koji ostavi svoje mesto, ili bez dozvole otputuje iz središnje luke, smatraće se dezerterom.

Iz zapov. pom. Zapovedništva od 3. novembra 1918. Članak 4.

Češko slavlje. U petak, dne 8. novembra proslaviće ovdešnji pripadnici češkoslovačkog naroda, koji nisu usled prevoznih poteškoća mogli dosad otići, svoj narodni jubilej. Dne 8. novembra 1620. odigrala se bitkom na Biloj Gori (Bílá Hora) kraj Prage tragedija češkoslovačkog naroda. Česi su izgubili svoju samostalnost. Ove godine prvi put biće 8. novembra za Čehe dan klicanja i radosti, a ne kao dosada dan žalosti. Česi u Puli prirediće meeting u 10 sati pre podne na vežbalištu pred strojarskom školom. Slavlje se priredjuje u dostojnom miru.

Učiteljima. Jugoslavija. — Pozivljem sve učitelje (dakle i učiteljice) da već prve nedelje drže javnu skupštinu u školi ili gde drugde sa ovim programom: 1. Historija dogadjaja. 2. Veličina Jugoslavije. 3. Uredjenje „Narodne straže". 4. Sabiranje prinosa za kotarski narodni odbor. Predsednik. — Napomena: Za skupštinu valja javiti kotarskom narodnom odboru ili načelniku općine. Zastave treba da budu izvešene 8 dana. Sa gg. svećenicima dogovorite se da i crkva najsvečanije proslavi ovaj znameniti i spasonosni dogadjaj. Živelo samoodredjenje naroda!

Vojnički odbor Jugoslavena. Odbor ima svoje sjelo u „Kriegshafenkommandu" prizemno desno soba broj 14. — Sednice se obdržavaju dnevno u 6 sati posle podne. Umoljava se one, koji nisu prisustvovali jučerašnjoj sednici, da dodju danas. Za odbor: Ing. Panjković, dr. Vesel, ing. Božić.

Jedan plemeniti čin odlazećih Nemaca. Od skupine Nemaca odlazećih iz Pule primio je mesni odbor 370 K s ovom pismenom porukom: „Jugoslavenskom Narodnom veću u Puli. Škola je spas naroda! U veliko doba raspadanja stare Austrije polažemo mi svi, koji smo uvek u najboljem sporazumku u teško ratno vreme zajedno živeli i zajednički poslovali u zahvalnom počitanju našeg svestrano cenjenog dragog gosp. višeg oficijala Maksa Kovača, jedan temeljni kamen za gradnju visoke tehničke škole nove Jugoslavenske države. Radimo to da ostane trajan spomen za ovekovečenje pravog pučkog čoveka, kojemu se ne da poreći ljubav prema svom narodu, koji je nama svima bez razlike narodnosti bio uvek objektivni i pravedan predpostavljeni, prigodom odlaska Nemaca od oružanog skladišta ratne luke u Puli. Pula, dne 4. novembra 1918." Slede potpisi.

Zahvala odlazećih Madžara. Ugarski komitet objavio je ovu zahvalu: „U ime svih Madžara iz Pule i okolice osećamo se obvezanim da izrazimo našu najsrdačniju hvalu za susretljivost sviju oblasti u našem teškom radu. Memorandumu ugarskog komiteta nije se samo u svim točkama pošlo ususret s naklonošću već je bio u svim točkama s najboljom voljom provadjan. Posebno se zahvaljujemo jugoslavenskom odboru, zapovedništvu ratne luke, lučkom admiralatu, zapovedništvu kolodvora i predstojniku postaje. Najsrdačnije pozdrave svim našim prijateljima! Ugarski komitet".

Radnička skupština održala se prekjučer u maloj dvorani „Narodnog Doma". Skupštinu je otvorio član narodnog veća Jos. Baselli, i razjasnio stanje stvari, te od kakove je potrebe radnička organizacija. Iza toga birao se je jednoglasno odbor i to: Predsednik: Vlajić Božidar; Odbornici: Vitasović Ivan, Tomišić Martin, Vitasović Ante, Bolčić Edo, Straka Vaclav, Artić Ante, Lopata Emil, Pilić Ivan, Martin Dragutin, Mežnar Miho, Prosenica Niko, Pavlović Ivan, Stahan Janko, Vlasak Ivan, te kao savetnici organizacija gg. dr. Marij Krmpotić, i Leskovec. Iza toga govorio je obširno imenovani predsenik, te gosp. Leskovec i dr. Krmpotić. Govori su bili jako poučni i velikom napetošću radništva slušani, koje žalibože nemožemo radi malenog prostora donijeti. Iza kako su se govornici izmenuli, predložio je Jos. Baselli ovu:

Resoluciju:

1. Pozivlje sve radništvo u Puli, da se organizuje u socijalno-demokratskom smisle te se pozivlje ljubljanski izvršujući odbor, neka poduzme sve korake, da se čim prije provede centralizacija radničkih organizacija u Zagrebu. 2. Pozivlje se radništvo, da se medjusobno podupire u aprovaziji i kod podržavanja javnog mira i da podupire novu jugoslavensku vladu, čija je sada glavna i jedina zadaća, da jugoslavenske zemlje izveda iz rata u normalno stanje, 3. Pozivlje se radnike, neka se bezodvlačno organiziraju i neka putem svojih pouzdanika preuzmu kontrolu nad radionama, koje su danas njihova, odnosno državna jugoslovenska imovina. — Resolucija je bila jednoglasno u celosti primljena. Nato je pozvao novi odbor na bezodvlačni i žilavi rad, te zaključio sastanak sa burnim klicanjem radništva Jugoslaviji i slobodi naroda.

Dopisi iz Istre.

Iz Buzeta. — † Josip Zernada. Nije dugo potrajalo veselje vašeg dopisnika, da ćemo u punom broju pozdraviti Novo Sunce sa istoka. U prošlu nedelju predali smo u krilo matere zemlje vrednog našeg, čednog i požrtvovnog Josipa Zornadu, učitelja u Humu. Na toj izloženoj točki, gde je trebalo silne ljubavi i strpljivosti te mnogo pregaranja, da se privede k prosveti i svesti tamošnji naš dobri i čestiti ali od tudjinaca dobrim delom zavedeni narod, on je uzorno i uspešno vršio teško zvanje učiteljsko. Mnogobrojni puk dopratio je svog učitelja iz Huma u rodni mu Roč. Nad grobom bilo mu je izrečeno ganutljivo slovo. Neka mu je časna uspomena kao trudbeniku za prosvetu naroda našeg! — Medju njegovim drugovima, drugaricama i prijateljima sabrano je bilo posle pogreba u Roču 300 kruna, koje vam šaljem molbom da ih upotrebite za Narodno veće u Zagrebu. Dr. M.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopredaji 16 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Levro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 7. novembra 1918. — Broj 1196.

Svaka sila za vremena!

Pravo ili sila.

U jučerašnjem „Gazzettinu" nalazimo jedno priznanje, koje na svaki način ne može odvratiti naše pozornosti sa zbiljskih činjenica. Tamo se veli: „Ne sme se verovati, da će sva područja, koja Taliani sada okupiraju na temelju primirja, pripasti njima na mirovnom kongresu. Kako je bilo izričito rečeno radi se samo o namerama opreznosti, koje su poduzele da se zapreči, da ne bi pobedjena država mogla se kako opirati i na nove vojnički organizirati".

Talijanski list veli dakle takodjer, da je sve to samo provizorno, samo trenutačno, i da je to samo jedna mera opreznosti.

Talijanska je vojska unišla u bivša područja pokojne Austro-Ugarske monarhije, u mišljenju, da ta monarhija još uvek postoji. A kad bi Austro-Ugarska monarhija još uistinu opstojala, bila bi Italiji i njezinim saveznicima — prijateljima Jugo-slavena — okupirana područja te države samo jamstvo, da se Austro-Ugarska monarhija ne će više pokušati da se bori oružjem protiv njih, jamstvo takodjer, da će habsburška kuća održati svoju zadanu reč — što se inače, poznavajući mentalitet nemačke aristokracije i vojničke birokracije ne bi bilo moglo verovati.

Sada Italija i saveznici stoje pred posvema novom činjenicom. Mesto neprijateljske Austro-Ugarske, nalaze tu oslobodjene narode, koji su tu Austro-Ugarsku oborili, nalaze mlade države, koje hoće da žive u miru, skladu i prijateljstvu s državama četvornog sporazuma.

Naši došljaci u Puli se na to ne obaziru. Oni hoće da provadjaju uvete za primirje, utanačene s Austro-Ugarskom, koja ne postoji više, te traže zaposednuće sviju utvrda u Puli i izručenje bivše austro-ugarske sada već jugoslavenske flote. Hoće dosledno takodjer da preuzmu upravu nad Pulom, a govori se takodjer da su to isto učinili već u Zadru.

Tu ćemo opet da citiramo „Il Gazzettino di Pola":

„Jugoslaveni biće možda bolno preneraženi videći kako sada tolika područja dolaze pod talijansku upravu. Nu oni znadu, da te okupacije nisu sve definitivne, te da su naša pitanja bila već rešena od njihovih zastupnika u inozemstvu u sporazumku sa sporazumom i na temelju recipročnih žrtava i recipročnih kompenzacija. Misliti, da prednost okupacije nekog mesta ili nekog predmeta stvara i pravo na to bilo bi bezazlenošću. Možda će se na mirovnoj konferenci opet pretresti ugovori, koji su već sklopljeni. Ali sve će se osnivati na pravu a ne na sili".

Mi smo talijanskom listu zahvalni, da je u doba ulaska talijanskih četa u Pulu, napisao one retke. Ma kakovi se dogadjaji desili u ovim našim stranama, dogadjaji, koje svaki rat sa sobom nosi, mi možemo biti mirni i sigurni, da o pripadnosti ovih spornih područja ne će odlučivati ni admirali ni generali, koji su u ratu samo izvršavajuće sredstvo i orudje, već ljudi, kojima će biti na srcu, da potomcima svojima ne priređe svojim zaključcima pakao rata, kakav smo mi proživeli.

Jer dok se bude htelo otimati tudja područja, dok se bude udovoljavalo imperijalističkim težnjama jedne države ili jedne klase u državi ili jedne dinastije, dotle će ostati uvek pokradenoj i prevarenoj ili izigranoj državi dosta toga, da „oslobadja", da osvećuje sramotu ili kažnjava zlobu, koja je je nešto sakrivila.

No rekli smo već, da je samo surovi nemački militarizam isticao silu nad pravom. Wilson je svojom filozofijom oborio taj militarizam, a nema sumnje, da Wilson ne će hteti prignuti svoje šije niti pred drugim kojim imperijalizmom. Talijanski list veli, da će se pretresti i već sklopljeni ugovori. — Razume se — u doba svesvetske revolucije ne će vrediti ugovori, što ih je vladalačka kuća sklopila s drugom vladalačkom kućom a niti oni, što ih jedna imperijalistička država sklopila s drugom. Wilson, koji je priznao Jugoslavenima pravo da sami odluče o svojoj sudbini, ne će nikada dozvoliti, da se mladu Jugoslaviju u njezinom [illegible] uguši ili joj se [illegible] uda, zatvorivši joj put na njezino more i otevši joj njezinu obalu.

Govor zapovednika jugoslavenske mornarice.

Izakako je pročitao brzojavku zagrebačkog narodnog veća, kojom se fregatni kapetan Metod Koch imenuje kontreadmiralom i zapovednikom mornarice, izrekao je novi zapovednik mornarice sledeći nagovor mornarskom veću:

Moje imenovanje kontreadmiralom i zapovednikom mornarice posebno je za mene odlikovanje i zadovoljština, koju medjutim ne shvatam u osobnom smislu, već kao odlikovanje jugoslavenske ratne mornarice, koja time dobiva svog prvog kontreadmirala i prvog svog zapovednika i koju smatram kao venčanje rada izvršenoga doduše za kratko doba ali za to tim intenzivnije. Posle stogodišnjeg potlačivanja došli smo dotle, da na našoj obali možemo slobodno da raspolagamo našom flotom i da ju stavimo u službu za domovinu. Pretvorba flote u nacijonalnom i demokratskom smislu stavi na sve pripadnike ratne mornarice zahtev, da složno i voljno suradjivaju po poznatom načelu, „Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Samo ako ćemo raditi zajedno točno i sporazumno, kao precizioni sat, postićemo ono što, narod od nas očekuje. Ovaj rad nećemo nipošto otešćavati besplodnim raspravljanjem, već ćemo se odmah lačati posla te započeti obnovom onoga u demokratskom smislu, što je taj rat uništio, Česima, Poljacima i Rumunjima, koji su se stavili na raspolaganje jugoslavenskoj vladi neka bude izrečena srdačna zahvala. Zahvalni smo takodjer nemačkom i madžarskom odboru, koji su mnogo pripomogli k tome, e su se prilike u gradu tako lepo i mirno razvile. Pozvao sam gospodu radi toga k sebi, da im kažem, kako je sada potreban složan rad. U tom složnom radu nećemo se ukočeno držati pravila i odredaba, već ćemo biti uvek spremni, da nadomestimo i upotpunimo slabije odredbe boljima, da taj naš rad bude na čast i slavu našoj Jugoslaviji. Živela Jugoslavija, živela jugoslavenska mornarica!

Metod Ćiril Koch m. p.
kontreadmiral.

Iz Jugoslavije.

Trst. Na zapoved talijanskog guvernera u Trstu bila je raspuštena filijalka bečkog dopisnog ureda. Jamačno će se doskora osnovati onde filijalka kakvog talijanskod dopisnog ureda, jer, kako reče general Karlo Petiti di Robeto Trst je već definitivno i zauvek pripojen Italiji. Tom prilikom donosim nekoliko opaski največeg i najuvaženijeg češkog lista „Národní Listy" o Trstu: „Naprama talijanskim tražbinama iznosi Jugoslavija veoma stalni zahtev, da Trst pripadne jugoslavenskoj državi, jer je integralni njen deo koli u geografskom toli u etnografskom pogledu. Trst, u kome živi 70.000 Jugoslavena opkoljen je isključivo slavenskom okolicom i sami iredentisti (Angelo Vivante u knjizi „Irredentismo Adriatico") dopušta, da su se ovde sustavno potalijančivali Slovenci, i da su se njima uskračivala sva sretstva za razvoj i kulturu. Jugoslaveni su spremni zajamčiti Trstu internacijonalni značaj i vlastitu autonomiju, no ustraju pri tom, da se ga ne mogu odreći. Za nas ne trebamo osiguravati, da želimo, da Trst pripadne Jugoslaviji, i da je to specijalno naš interes, da imamo prema njemu, kao prema slobodnom pristupu, slobodan put, koji će nam zajamčiti saveznička jugoslavenska država, kako je u ostalom bilo i u nacrtima antante, setimo li se govora Briandovih, Sazonovih itd".

Českoslovačka vojska zaposela prugu u Sloveniji. Jučer primio je puljski mesni odbor brzojav iz Ljubljane ovog sadržaja: „Jutros češkoslovačka vojska zaposela prugu. Dr. Pogačnik".

* **Karlo, bivši austro-ugarski vladar bez kuće i krova.** Nikola Romanov, Ferdinand Koburg, Karlo Habsburg — tri bivša cara, kojima su valovi svesvetske revolucije odneli prestolje u — nepovrat. A možemo reći, [illegible] drugi slede. Karlo habsburški nije bio ni ljubljen ni omražen, jer nije sam sebe pokazao [illegible] činom. Bio je slabić i neodlučan. Pisao je pismo bio Sikstu Parmskom u Francusku, da posreduje za mir, i lakomno — što je mnogo bila vlastitost vladara središnjih država, ustvrdio, da nije pisao ništa. Nije imao [illegible] da dade svojoj bivšoj državi „dobar mir", i [illegible] Beččije, koji su par dana [illegible], [illegible] republici. Kako se govori [illegible] se bivši car u Bavarskoj.

Čechoslovenci!

Zítra je náš svátek! Veliký svátek celého národa československého.

Odčiněna je Bílá Hora! Rakousko, které nás po 300 let ujařmovalo, vyssávalo, utiskovalo a pronásledovalo, neexistuje již více! Historie je spravedlivou! Svobodní národové triumfují!

Dosud jsme oslavovali 8. listopad jako den nejhlubšího smutku! Zítra ponejprve uvítáme osudný jubilejní den jásotem a radostí!

Československý stát je a bude! Bude a musí býti všemu lidu československému dobrým otcem a nejlepší matkou! Evropa, celý svět, bude pyšným na náš stát!

Každý nerad mluví o mrtvých. I my o bývalém Rakousku neradi mluviti budeme.

Nad hroby padlých rozkvetou však růže, horká krev bratří, otců i synů, prolitá kdesi v neznámých krajích zúrodní naší osvobozenou zem!

Občané svobodného státu československého! Přijďte, pokud Vám služba dovoluje, všickni na zítřejší tábor před Strojnickou školu.

Přirozeno, že bychom z té duše rádi súčastnili se oslavy ve své krásné nádherné domovině. Zatím to nejde. Buďte však klidni! Den našeho odjezdu se rychle blíží. Jde v prvé řadě o to, bychom se živi a zdrávi dostali do svých domovů!

•

Ústřední pracovní výbor československý
pořádá
8. listopadu 1918 v 10 hodin dopoledne
na cvičišti před strojnickou školou

slavnostní tábor lidu.

Tábor zahájí v 10 hodin dopol. předseda „Ú. P. V. Č." vrchní inženýr občan Sokol František.

K programu: „Bílá Hora a osvobozený národ československý" promluví redaktor Petr Balek.

Další projevy učiní: setník občan Svatoš Otakar, zástupce výboru námořníků.

Po ukončení táboru nastane klidný rozchod!

Čechové! Před zraky Pulje budeme manifestovati! Netřeba připomínati, že důstojnost celého projevu bude všemi zachována! Na zdar!

•

Dnes ve čtvrtek přesně o $2^1/_2$ hod. odpol. koná se důležitá porada českých důvěrníků námořnictva v Národním domě, I. posch.

•

Nadšení v Čechách dle došlých zpráv je bezpříkladné. Pořádek však není a nebyl nikde porušen. Události vyvíjejí se klidně. O své rodiny nemějte žádných starostí. Je o ně dobře postaráno československou vládou. První transporty Čechů z Pulje odjedou patrně po 10. listopadu. Před odjezdem vydá každému příslušníkovi československého národa „Ú. P. V. Č." zvláštní potvrzení, že v této době dobrovolně dal služby své jihoslovanskému státu. Dokument ten bude míti přirozeně velikou cenu. „Ú. P. V. Č." žádá důtklivě znovu všechny Čechy, by klidně vyčkali dalších rozhodnutí o postupu odjezdu, aby nenastal chaos a nepořádek. Práce s odjezdem spojené jsou veliké a zodpovědné a proto každá nedočkavost práci tu jenom ztěžuje a klidný vývoj znemožňuje.

•

Bratrské vojsko italské ve jménu čtyřdohody dojelo do Pulje a převezme provisorně do svých rukou vojenské objekty. Osud Pulje přirozeně rozhodnut bude teprve na mírové konferenci. Řásné zprávy, jež se rojí a mění každou chvíli, jsou proto bezpředmětny.

•

České legie. Záležitosti českých legionářů vedou: U pozemních formací (infanterie, dělostřelectvo atd.) setník Svatoš, u námořníků [illegible] Sládeček. Velitelem všech je občan [illegible] Úřadovny [illegible] se od [illegible] v hotelu Central.

Výjimečni propouštění dítí se může pouze na potvrzení námořnických resp. vojenských komitě.

•

Všichni dosud nezařazení důstojníci Čechoslováci pozemních formací nechť se přihlásí u pobočníka československé brigády nadpor. Šímy v budově velitelství válečného přístavu, v příz. v pravo.

•

Hlasteż se v kanceláři „U. P. V. C.“ řezníci, krejčí, truhláři a lednáři.

Vojnici Jugoslaveni!

od stojeće vojske.

Radi ustrojenja vojničkog odbora Jugoslavena u Puli imadu smesta svi Slovenci, Hrvati i Srbi i to svaki posebice izabrati svojeg pouzdanika i zastupnika.

Pravo izbora ima svaki koji služi kod stojeće vojske ne samo vojnici već i radnici uzeti u vojsku. (Arbeiterabteilung).

Izbor ima se provesti u koliko to već nije učinjeno tako, da svaka kumpanija ili pododeo (Unterabteilung) bira za sebe i to na 20 vojnika jednog pouzdanika. Gde ih ima manje od pet imadu isti to potpisanomu odmah javiti radi premeštenja.

Svi ovi kao i prije pouzdanici imadu doći na sastanak u petak, dne 8. studena u tri sata posle podne i to u zgradi Kriegshafenkommande II. kat desno, gde će se izabrati odbori igde će isti primiti sve upute i obavesti. Tko bi bio zaprečen ima poslati zamenika.

Svaki pouzdanik neka donese sobom već popisana imena vojnika koje zastupa uz naznaku godine rodjenja, gde su nadležni, što je u civilu, jeli oženjen broj dece, jeli aktivan.

Svaki Jugoslaven vojnik ili radnik stojeće vojske imade bezuvjetno do daljne odredbe ostati na sadanjem mestu i svršiti svoj posao jer Jugoslavija ne hrani badava besposlene ljude.

Umoljavaju se svi kommandanti trupa i zavoda gore rečeno dati odma proglasiti, te omogućiti tako izbor kako i dolazak pouzdanika.

Za odbor:

Inženjer Panjković, Dr. Vesel, Inženjer Božić.

Domaće vesti.

Dogadjaji u Puli.

Usled dolaska Talijana, kao naših saveznika u Pulu nastala je medju našim ljudima neka zbrka, te je naš odbor salećivam raznim pitanjima i informacijama, iz čega opažam, da je nastala medju našim narodom neka uzrujanost. Na umirenje i ravnanje našim ljudima, daću neka razjašnjenja. Austro-Ugarska je pred svojim neprijateljima kapitulirala, dakle položila oružje, kao nesposobna za svako daljnje ratovanje. Na njezinu kapitulaciju, dala je antanta uvete primirja, i to, na 1. o. m. uveti su bili po Agenciji Stefani obelodanjeni, dočim je jugoslavenska vlada tek na 1. o. m. posle podne poslala obavest antanti i Americi, da je bivša Austro-Ugarska mornarica spala pod našu vlast. Urote primirja napram Austro-Ugarskoj, počela je Italija bezodvlačno provadjati, te je jasno, da ono što naš talijanski saveznik danas provadja, vrši uvete primirja napram Austro-Ugarskoj, a nipošto ne napram Jugoslaviji. Zapovednici talijanske vojske, vrše samo nalog, što su dobili od antante i Amerike, ali pošto je Jugoslavenska vlada u Zagrebu protestirala proti svakoj okupaciji, jer se napokon mi sami smatramo antantinim saveznicima, očekuje se, da će naš talijanski saveznik bit opozvan, a kada bi i zaposeo sve, te ostao, to će trajati samo tako dugo, dok mirovna konferenca, koja će se sastojati od svih vlasti zaključi, kome će Pula i drugi krajevi, kao i samo brodovlje pripadati. Iz svega toga razabira se, da je sve ovo ništa drugo, nego jedno nesporazumljenje, koje će se u nekoliko dana urediti, zato bi bila pogreška, kad bimo mi delotvorno izkazivali svoje ogorčenje ili uništavali stvari, koje imamo još u rukama, jer uzdajući se u pravednost stvari i svim činjenicama, koje posedujemo, sve su te stvari naša vlastnost, a onaj, koji uništava svoju vlasnost, nije na svome mestu. Toga radi moramo biti trezni i hladnokrvni, te dobro razmozgati prije nego nešto učinimo. Dalje se opaža, da vlada i medju talijanskim pučanstvom, a osobito medju socijalistima neko nezadovoljstvo sa svim onim, što se danas okolo nas zbiva, te izgleda, da nisu oduševljeni time, da bi naš talijanski saveznik zaposeo Pulu. Tome idu izjave, koje kolaju od usta do usta, naime: Mi nećemo imperalizma, nego slobodnu repupliku. Borili smo se za slobodu naroda, i nju hoćemo da imamo. Ali i kod toga preporučam našem narodu veliku opreznost, te da nebi pošlo na lepak onima, koji bi onda mogli kazati, da je bila koja narodnost od našeg naroda zlostavljena, a nas prestavili drugima, kao narod, koji teži za gaženjem i tlačenjem tudjih prava. Svaka medjusobna borba, ili krvoproliće bilo bi besmisleno, jer nećemo odlučiti ni mi, ni koja druga narodnost od pripadnosti Istre, nego će odlučiti oni, koji će za to biti pozvani, po tome, svaka borba i svako krvoproliće, bilo bi uzaludno. Nek svaki naš čovek stoji na svome mestu trijezno, pametno i hladnokrvno, ali zato vikanja i galamljenja, a više žilavog i neumornog rada.

Josip Baselli.

Zadušnice za poginule na „Viribus Unitis“, obdržaće se danas u četvrtak u 11 i pol sati pre podne u stolnoj crkvi. Umoljavaju se sve oblasti. da pošalju izaslanstva.

Narodni odbor.

Našim sokolima i omladini. Pošto se očekuje čehoslovačka vojska, kao i antantina mornarica, preporučamo svim našim sokolima, sokolašicama i ostaloj omladini, da budu pripravni u svojim odorama, odnosno sa vrpcama, te se propitaju u „Narodnom domu“ kod Josipa Baselli; koji će im dati daljnje upute za doček mornarice, odnosno vojske. U tom slučaju preporuča se, da se svi naši ljudi priključe povorci, a na kućama nastanjenim od naših ljudi, nek se izvese narodne zastave ili zastave antantinih vlasti.

Ukrajincima. Ukrajinski narodni odbor ureduje od 7. novembra 1918. u državnoj zgradi (Stabsgebäude) prizemno levo, vrata br. 20.

Manifestacija bez redi. Jučer je mučke prošla gradom protestna povorka talijanskih socijalista. Dostojanstveno u moru talijanskih trikolora — koje su već u modi — kao nedavno crno-žute kretala se povorka s crvenom zastavom gradom. Svaki njezin član bio je okićen crvenom vrpcom. Na čelu poverke stupalo je nekoliko sedih prijatelja i zastupnika proletarijata iz sredine talijanske inteligencije.

Odrezani. Mi smo danas od sveta odrezani. Hvala nekadašnjej austrijskoj upravi, koja je imala jedinu svrhu germanizacije i centralizacije cele države, bila je filijalka austrijskog bečkog dopisnog ureda u Trstu. Jučer je ta filijalka bila po nalogu novog talijanskog guvernera u Trstu raspuštena i mi već sinoć nismo mogli da dobijemo nikakvih vesti. Pošta nam ne dolazi već sedmi dan. Nit znamo potanko što se zbiva u Sloveniji, niti što se dogadja u Hrvatskoj i Slavoniji a ni u ostalim krajevima bivše Austro-Ugarske kaošto ni u ostalom svetu. Nu nadajmo se, da će nam talijanski saveznici onako, kako su znali porušiti staru svezu, uspostaviti novu, te ne ćemo dugo da ostanemo bez vesti o dogadjajima, što se po svetu i u našoj domovini zbivaju.

Bežični brzojav i nekoje utvrde u Puli zastražile su odnosno zaposele već jučer talijanske čete. Bežični brzojav stoji medjutim još uvek na raspolaganje zapovedništvu jugoslavenske mornarice i puljskom mesnom odboru Narodnog veća.

Volovi za poljske radnje. U petak dne 8. novembra u 9 sati pre podne u ulici Siana kod gostione Brusina izdavaće se volovi za poljske radnje pod sledećim uvetima: 1. Jedan par volova može dobiti samo poljodelac privremeno na posudu za poljske poslove iz okolice Pule. 2. Posudjeni volovi imadu se držati u najvećem redu i valjano hraniti tako, da se isti nalaze na povratku makar u istom stanju ako ne u boljem. 3. Svi se imadu poskrbiti za dva jamca kod preuzimanja. Isti će supotpisati prijamni zapisnik da jamče takodjer za volove kao i istinitost navoda vlasnika, te da su im ovi uveti točno poznati. 4. Dobiveni volovi imadu se odmah na prvi poziv natrag povratiti. 5. Svaka šteta uteraće se odmah prisilnom ovrhom od primatelja a isto i od jamca. — Inženjer Milan Panjković.

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. — Odbor. Javljamo, da se dana 31. listopada o. g. ustrojio u Pazinu Odbor narodnog veća SHS., koji je preuzeo odmah sve urede i poskrbio se za ostale druge stvari. U odbor izabrane su sledeće osobe: a) Predsedništvo: Predsednik dr. Šime Kurelić; podpredsednik: Franjo Mavar; Tajnik: Stanko Rodić; Blagajnik: Matija Gucančić; b) odbornici: Za narodnu obranu: Cvahte, njegov zamenik Anton Jovanović; Za prehranu: Josip Mandić; za promet: Josip Mišon; Za organizaciju i agitaciju: Brolih Luka i Bartoša Ciro. Za odbor Narodnog veća: Predsednik: dr. Kurelah.

•

Narodna odbrana. Kako već gore javljamo, odbor Narodnog veća u Pazinu preuzeo je na sebe takodjer skrb za narodnu odbranu. Pozivamo radi toga svakog pravog, Jugoslavena, da bude član narodne odbrane. Dužnost je to. kojoj se mora svako odazvati. Pristupom u narodnu odbranu ne čuva svaki pojedinac samo imetak i osobnu sigurnost drugih, već mu je time zajamčena takodjer vlastita. Svako će moći vršiti svoje privatno zvanje bez obzira na pristup u narodnu odbranu. Tko hoće dakle pristupiti u narodnu odbranu, taj neka se prijavi odborniku Antunu Jovanoviću, kot. oružničkom stražmeštru.

Dobrovoljni doprinosi.

Za fond mesnog odbora zagrebačkog Narodnog Veća primismo svotu od K 92.— i ove retke: Pošto je Jugoslavenska država preuzela pod svoju upravu celu mornaricu, kucnuo je nama dan slobode pala je sila, ona sila, koja nas je kroz stoleća tištila poput more. Doživeli smo ono, za čime smo toliko žudili. pa zato pokažimo, da smo svesni svojih dužnosti nastojmo svuda očuvati mir i red, vršimo svoju službu marljivo i vjerno. Pokažimo da smo narod, koj ima jedino pred očima lebdi dobrobit mile nam domovine. Budući slavni odbor čeka teška radaća i nepredvidive zapreke od kojih je jedna od najveći — loše financijalno stanje — polažemo iz svo jih skromnih sredstava svoj obol na oltar domovine. Živela Jugoslavija! Živela braća Cesi i Poljaci! Darovatelji: Pollak, Tomljenović, Fleck, Malinarić, Bartos, Šmidt, Ruznok, Hoffmann, Havlik, Jakobčević, Rogić, Movrić, Manestar, Pilaš. Dalje polažu: Radanović Stjepan K 70.—, Vitanović Šimun K 20.— i Dr. Klunić K 20.—, Ukupno: K 202.—, Zadnji iskar: K 2705·50, skupa: K 2907.50.

Prosveta.

Veliki kalendar „Književnoga Juga“ izišao je iz štampe. Već davno očekivanoj potrebi, da se izda jedan, narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odeću i obuću 18.000 dece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena mu je 4 krune. Mole se svi mesni odbori, zadruge, poverenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavešteni, da se što više zauzmu oko raspačavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopredaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Levro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, petak 8. novembra 1918. | Broj 1197.

Jugoslaveni!

Vernost za vernost narodu československome.

Danas slave braća Čehoslovaci godišnjicu svoje najveće tragedije. Ne sme biti Jugoslavena i jugoslavenske domorotke, koja se nebi pridružila tom velikom bratskom slavlju. Zato se pozivlju svi Jugoslaveni, ženske i muško, da dodju danas u 9 i četvrt sati pre podne pred „Narodni Dom“, odakle će povorka, koja će se sastojati od jednog odela sokola u odori, članova mesnog odbora narodnog veća, jedne satnije bos. herc. pukovnije te civilnog i vojničkog pučanstva, krenuti uz pratnju glazbe jugoslavenske mornarice na mesto slavlja, pred strojarsku školu. — Preporuča se našem radništvu, da od 9—12 sati napusti svoj posao, i prisustvuje povorci, a mesni odbor zauzeće se, da svakome budu ova tri sata sa strane arsenala nadoknadjena. Nek se svak okiti narodnom vrpcom i pokaže svoje osećaje. Narode! Dužnost te zove, da se odazoveš ovom bratskom slavlju! Ko nije uz nas, taj nije naš. Dakle svi se skupimo pred Narodnim Domom. — Povorka će krenuti preko obale točno u 9 i po sati pre podne. Povorkom upravlja član mesnog odbora narodnog veća J. Baselli.

Modlitba.

O Ty, jenž řídíš člověčenstva dráhy,
moc dáváš národům, jim neseš zmar
a rukou všemohoucí držíš váhy,
v nichž kolísá se vojů skon i zdar:
kdež hrozná bouře rozhodnutí třeskne,
kde padne los i mému národu
buď tam, kde ocel spravedlivá bleskne
za plemen utlačených svobodu,

buď tam, o Pane,
kde proti křivdě právo svaté stane!

[illegible]
Až národ plný zpupnosti a zloby,
jenž loupí jiným volnost, vlast a řeč,
a nad valnými zbitých plemen hroby
na druhé svůj tasí klety meč
ž léčkou zisku, postrachem i lestí
ku praporům svým připne světa půl,
y druhou podrobil své kruté pěsti
pak pomocníkům pouta skul —

Tam nebuď, Pane,
tam nechať hněv Tvůj bleskem pomsty vzplane.

Buď tam, kde škůdcům hrabivým se brání
od ubohý, jenž snášel věky žal,
život, jazyk, svobodu si chrání,
statky drahé, jež z Tvých rukou vzal,
de o svůj úděl světový se hlásí,
štěstí své a slávu budoucí,
uď tam, kde bídným vzchází hvězda spásy —
vyslyš vlídně prosbu horoucí:

Buď tam, o Pane,
kde slza lidu ztýraného kane!

Svatopluk Čech.

8. listopad.

Od Šumavy až k Tatrám, od Krkonoš až Šumavě zazniva dnes jásavý hlahol osvobozeného národa československého!

Nebylo však vždy tak. Dříve, vzpomínal-li árod tragedie Bělohorské, byl pronásledován akouskými žandarmy a královská Praha ztemněla bajonety, vojskem a policisty. Ale Bílá Hora olala úpěnlivě a hlasem srdcervoucím o pomstu odčinění. Zdeptaný národ mlčel a věřil, že nejde doba, kdy svobodný stane s vlastní svrchonosti v řadě kulturních národů.

Trpěli jsme mnoho. Byl to dlouhý, třistaletý těž nepřetržitých utrpení a pokořování. Ale naše srdce bila vroucně, naše duše chvěla se a pěsti vřené čekaly na okamžik k ráně. A tak nadešla větová vojna . . .

Nejděsnější útisk vyvrcholil. Ale my věřili a jsme doufali. My věřili, že vyplní se slova omenského a že věštec náš Svatopluk Čech dobře orokoval.

Zlatým písmem zapsány budou v Historii šeho národa jména:

Wilson, Masaryk, Československé legie.

S hlubokou úctou a dojmutím sklánime dnes hlavy své zejména nad mučedníky ze řad Československých legií a v duchu líbáme jejich rovy. Bili se statečně, drazí, předrazí ti naši hoši, jak před Paříží, tak na Piavě a zrovna tak v Sibiři a na Volze. Legie ty jsou zárukou, že duch československého národa vždy je na straně práva, spravedlnosti a svobody.

Československý národ je osvobozen!
Ručíme, že stane se skvostem Evropy!
Věříme, že bude chloubou celého světa!
Drazí hoši! Zajásejte dnes v důstojných mezích! Dejte volnost své radosti, která duší Váš vnitřek! Nastalo všeobecné sbratření všech československých příslušníků. Jásejte, plesejte!
Nechť žije československý stát!
Sláva Wilsonovi, sláva Masarykovi!
Spěte klidně junáci českoslovackých legií!
O děti Vaše se postaráme.
Sláva osobozené Jugoslavii!
Sláva Itálii!
Nechť žije čtyřdohoda, k níž hlásí se Čechoslavie a Jugoslavie!

Dnes v 10 hod. dopoledne
koná se
na cvičišti před strojnickou školou

slavnostní tábor lidu.

Tábor zahájí v 10 hod. dopoledne předseda „Ú. P. V. Č.“ inženýr občan Sokol František.

K programu: „Bílá Hora a osvobozený národ československý“ promluví redaktor Petr Balek.

Další projevy učiní:
setník občan Svatoš Otakar;
zástupce výboru námořníků Johánek Rudolf;
zástupce Jihoslovanů a zástupce Italů.

Po ukončení táboru nastane klidný rozchod!
Čechové! před zraky Pulje dnes manifestujeme! Netřeba připomínat, že důstojnost celého projevu bude všemi zachována! Na zdar! Na shledanou!

Gore glave!

U današnjem broju našeg lista donosimo, da je oružnički stražmeštar Ivan Keržan i učitelj Jakov Brdar sakupili u Juršićima i Šajinima K 834·— (velim: osam stotina trideset i četiri krune) za fond puljskog mesnog odbora zagrebačkog Narodnog veća. Donosimo takodjer drugi iskaz, kako je jugoslavenska momčad sakupila izmedju sebe veliku svotu na broju Franja Ferdinanda.

Da je jugoslavenska momčad bivše austro-ugarske a sada jugoslavenske ratne mornarice izvršila ovog rata veliku zadaću u nizu ostalih borca za slobodu i prava gaženih i tlačenih ne treba da govorimo. Zidovi tamnica pričaće o tom dalekim potomcima neumrlu priču. Dogadjaji poslednje godine dokazuju to, a talijanski saveznik ima da jugoslavenskoj momčadi zahvali, što se danas njegova trikolora vije na puljskom Kaštelu. Zato i ne ću dalje nizam hvale vrloj toj momčadi, jer njezina je dela dovoljno hvale.

Nu drugi slučaj, da je selo Juršići i Šajini dalo za fond Narodnog veća 834 krune — ma bile to i austrijske krune — vredan je da se osobito istakne i naglasi, kako Istra i osobito Roverija i Brbanština nekada na glasu za svoga hajduštva razume već veliko ovo doba i znade takodjer, odakle joj dolazi bolji život, blagosloveni spas a odakle opet tama, kaošto je bila do sada i polagana, nu sigurna smrt!

Vredno je spomenuti ona dva sela takodjer radi toga, što su dobra srca onde medju pukom radila i doprinela, da je puk progledao. A kad se puku nešto u dušu ucepi, te on od sece ne pušta, to on drži kao svetinju i ne pušta, da mu je otme niko. I kaošto su ta dva sela dala svoje doprinose za narodnu stvar, tako će isto spremno kad do toga dodje glasovati za svoje pristajanje uz slobodnu jugoslavensku državu.

Zato: Gore glave! Svako, ko može, ko ume, mora, dužnost je njegova, da svagde budi odvažnost i pouzdanje u pobedu svete naše stvari. Dvoglavi je orao pao, i zato može svako bez straha da propaguje svoje misli i svoja našela. Niko vam ne će više zabraniti, da propovedate narodu, ko je to Pašić, ko Trumbić, ko Trinajstić. Niko vam ne će više zatvoriti ustiju budete li pripovedali bratsku ljubav izmedju Srba, Hrvata i Slovenaca, budete li tumačili, kako je na hiljade i hiljade naših pomrlo na frontama za tudje interese.

A niko vam ne će zabraniti, budeté li tumačili svi bez razlike — svećenik u crkvi, učitelj u školi i izvan škole, župan na trgu pred narodom, kako su srpski vojnici borili za našu slobodu, a drugi su nas terali da ih ubijamo. Niko vam takodjer ne može da kaže ništa, rečete li puku i to, da su srpski vojnici, što su bili zarobljeni i živeli u bivšoj Austro-Ugarskoj poljubili puške, što su im u Zagrebu i na Reci dali, zakleli se bogom osvetnikom, da se ne će boriti ni za koga više osim za svoj narod, za nas sve, što govorimo jednim jezikom.

Gore glave! Našu slobodu nam oteti ne će niko. Ništa nije gore i ništa nije kobnije nego bi bila u ovo sudbonosno doba malodušnost pojedinaca, koja bi urodila malodušnošću svih! O svojoj ćemo sudbini odlučivati mi; drugi, koji bud izvršitelji naše odluke provesće to tako, da zadovolji sve narode prema njihovim na prirodnom pravu osnovanim zakonima.

Gore glave! Spas naš i bolja budućnost naroda našeg, procvat i prosvetljenje naše rodne grude pred vratima nam je!

Gore glave i čvrstim korakom i snažnom rukom svi — staro i mlado, muško i žensko, sve na rad.

Kad dodje dan odluke, da budu svi na palubi i najzapušteniji i najzanemareniji! Svi neka dodju onda, a do onda neka čekaju pripravni.

Sve će ovce doći u naša stada, svi će se brodovi pokupiti u našoj luci.

*** Austrijanci hoće mira, kruha i sigurnosti u zemlji.** Bečki „Sonntag“ od 3. o. m. piše: Ne može li nam nova narodna skupština zajamčiti mira, kruha i sigurnosti, mora čim brže odstupiti i učiniti mesta novo izabranom narodnom zastupstvu. Uz male iznimaka ne uživaju članovi narodne skupštine ni poverenja ni simpatija pučanstva. Ponajviše njih — osobito nemačko nacijonalni zastupnici — poznati su kao ništarije i političari kšefta, koji obraćaju zastava prema vetru i čije je jedino nastojanje, da opet zadobiju svoje mandate. Sa zavisti gledamo u češki narod. U miru i redu proveo je prevrat i u sigurnosti može se gradjanin i seljak odati svom poslu. Češki narod ima baš pouzdanja u svoje vodje, koji su se i pred prevratom uložili i delomično dapače i žrtvovali za svoj narod. I pučanstvo Nemačke Austrije mora steći pouzdanja u svoje vodje. Nu dvojbeno je imaju li u današnje vodje poverenja. Zato se moraju čim najbrže provesti novi izbori. Tek onaj, koji se osobito pokazao valjanim, zaslužio da bude vodja naroda.

*** Konferencija alijiraca.** Ženeva, 4. (D. u.) „Petit Parisen“ obelodanjuje dne 4. o. m. ovu informaciju: Konferenca saveznika o mirovnim pregovorima i o uvetima čini se da se približuju svršetku. Jučer pre podne, sakupili su se svi delegati, koji su sudelovali u ratnom ministarstvu. Bili su osim ministra predsednika Clemenceau ministar predsednik Lloyd George, pukovnik House, ministar predsednik Gorlatto i minister izvanjskih posala Sonnino te maršal Foch kaošto i zastupnici časnika, vojništva i mornarice. Ustanovila se posvemašnja sloga medju saveznicima. Medjutim saopćiće se javnosti stvoreni zaključci tekar onda,

kad stignu u svoja mesta opredeljenja, što sada ne bi više smelo mnogo trajati.

Primanje u jugoslavensku mornarsku legiju.

Svi mornari na kopnu, koji žele dobrovoljno stupiti u jugoslavensku mornarsku legiju, neka se prijave u mornarsku kasarnu, gde će takodjer daljnje upute dobiti. Svaki onaj, koji se dobrovoljno javi, treba da donese potvrdu od svog zapovedništva, da na njegovo mesto nije potrebna zamena. Prednost imadu sokolaši ili koji su bili kod drugih sličnih društava. Prijave se primaju u mornarskoj kasarni u drugom katu počamši današnjim danom. Uredovni satovi: Od 9 do 12 i od 3 do 5. Definitivni primitak u legiju označiće se pravodobno u listu, kano i sve druge upute.

Domaće vesti.

Češki narodni blagdan.

Danas imadu Česi veliki svoj blagdan. 8. novembra 1620. izgubio je češki narod bitkom na Biloj Hori svoju samostalnost. 300 godina snašali su austrijski jaram. U to doba proživeli su najveće muke, stradanja, progon i beskrajno tlačenje od austrijskih vlada. Nu neobično razvijeni njihov smisao za kulturu, pravednost i slobodu sačuvao im jezik i čežnju za slobodom i samostalnošću. Za vlastiti novac, proti volji austrijskih vlada, darovan pri raznim prilikama postavili su si sjajno napredujuće školstvo, a obrt se njihov razvio osobito u doba poslednjih godina. Zanimiva je činjenica, da Česi imadu samo 1 i pol posto analfabeta. Danas prvi put slave oni 8. novembar beskrajnim veseljem i radošću. U Pragi i uopće u celoj čeckoslovačkoj državi biće danas velike i svečane manifestacije. Ovdešnji Česi, koji su tu radi prevoznih poteškoća morali ostati, i koji su nama iskazali tu velike usluge, priredjuju danas na vežbalištu pred strojarskom školom (za mornaričke vojarne) veliki narodni tabor, na kojem će da progovori redaktor Petar Balek, zapovednik čeckoslovačkih legija satnik Svatoš i zastupnik mornaričkog odbora Jehanek Rudolf o programu: Bilá Hora i oslobodjeni narod čeckoslovački. Progovoriće takodjer zastupnik Jugoslavena.

•

Na umiranje. Jučer je bio admiral talijanske mornarice na našem lučkom zapovedništvu, da pregovara sa predstojnikom odela za pomorstvo, admiralom Pricom i zapovednikom ratne mornarice admiralom Kochom. Na odlasku mu je jedna satnija čeho-slovačke legije učinila počast, našto ili je talijanski admiral kroz usta admirala Price pozdravio kao prijatelje i saveznike, te kao kulturni narod, koji pojmi slobodu, koju je napokon sam izvojevao. Talijanski admiral bio je dopraćen do svog čamca bez ikakovog poklika prisutnog naroda. Na povratku je admiral Prica bio pozdravljen sa burnim živio, na što je progovorio prisutnima: Talijanska mornarica došla je da okupira neke objekte u ime antante, ali ne za sebe, nego za sve antantine države. Oni provadjaju nalog, kojeg su dobili od antante, a kod toga, biće naši barjaci na brodovima časćeni (Živeli jugoslavenski barjaci!) Danas imam više ufanja, nego sam imao jučer. Obzorje se bistri. Mi se ufamo u Boga i u našu pravednu stvar, da će sve ovo ostati naše, kao što i jest naše. Uzdržite medju sobom mir i red, imajte povərenja u vašu vladu i vašeg admirala Kocha (živio admiral Koch!) kojeg ste sami izabrali, a naša ga vlada priznala. Uredite medju sobom jugoslavenske legije, po uzoru ovih ovde braće Čeha, (živela braća Česi!) i nebojte se da će vam netko moći nauditi. Kličem: neka živе jugoslavenske legije! živela jugoslavenska mornarica! živela sloboda naroda! (Živio admiral Koch!)

Zadušnice za pale na „Viribus Unitis“ obdržale su se jučer u crkvi ratne mornarice gospi od mora. Prisustvovalo je izaslanstva Jugoslavenskog i mesnog odbora u Puli, te raznih oblasti, kao i nekoliko našin Jugoslavenkinja i drugog pučanstva. Sv. misu održao je mornarički superior Korić, a posle mise bile su izgovorene molitve u hrvatskom jeziku. Pokojnikom večnaja pamjat!

Odbor Narodnog veća u Puli imaće sednicu danas u 9 sati uveče u „Narodnom domu“ u prostorijama čitaonice. Neka svaki odbornik dodje nefaljeno.

Tajnik.

Mesni odbor „Narodnog veća“, imade svoju pisarnu u Narodnom domu u I. katu te uredjuje redovito od 9—12 sati pre podne i od 2—6 sati posle podne.

Poziv. Sve bivše c. i k. štopske osobe jugoslavenske narodnosti pozivlju se na pogovor u mornaričkom kazinu (mala dvorana u prvom katu) u petak 8. novembra u 5 sati posle podne.

Radnici iz Vallelunga pozivlju se, da nastupe odmah svoj posao, koji su dosad vršili. Ispostava talijanske straže ne sme biti uzrokom obustave posla.

Wspolny odjazd wszystkich Polakow do ojczyzny 9 tego listopada. Listy Polakow spisanych według wojskowych formacyi oddawac do godziny 12 tej przedpołudniem w polskim komitecie narodowym. (Stabsgebäude, parter). — Polski Komitet Narodowy.

Bojna pošta 549 ukinuta. Današnjim danom (8. novembra) raspušta se i ukida bojna pošta br. 549. (Pula, peš. i top. vojarna.) Sva pošta se ima prema tome od današnjeg dana unapred predavati i preuzimati na glavnoj pošti. (Razume se, da se to odnosi na ove četne telesine, koje su dosad predavale ili preuzimale poštu na bojnoj pošti 549.)

Zapoved pomorskog zapovedništva br. 4.

Pula, dne 7. studenoga 1918.

Članak 1. Brodovi, koji se razoružavaju zadržavaju za sada sve svoje zalihe i materijal na brodu.

Članak 2. Brodovi, koji dolaze u barikade, budući da su razoružani, ne viju više zastava.

Članak 3. Depoziti ne smeju se isplaćivati m o m č a d i s l a v e s k e n a r o d n o s t i.

Članak 4. Brodovi što su dovučeni do obale i razoružani imaju da obustave lučki promet. Za rasvetu ima se uspostaviti priključenje električnoj centrali u arsenalu. Momčad se imade u sporazumu s mornaričkim zborom iskrcati, osim toliko njih, koliko je potrebno za pospremljenje meterijala.

Članak 5. Mornarički opremni ured (Marinebekleidungsamt) ostaje do dalnjega zatvoren. Odeća se ne će sada izdavati, a kad se opet otvori, saopćiće se pravodobno.

Članak 6. Računarski podčasnici i u računarsku struku upućene osobe jugoslavenske narodnosti imaju se čim prije moguće prijaviti kod upravnog referenta na lučkom admiralatu.

Članak 7. Posade razoružanih križarica, vozila f torpednjače, torpednjačke flotile imaju se koncentrirati na brodu „Admiral Spaun“ i „Saida“. — Ti brodovi imaju podržavati lučki promet, dok zapovedništvo torpednjačke flotile ne odredi razdeljenje rada, kano i brigu za straženje jedinica.

Metod Ćiril Koch, v. r.
Kontraadmiral.

Dobrovoljni doprinosi.

Za fond puljskog odbora „Narodnog veća“. Sakupljeno po Kubičeku, Miroslavu medju jugoslavenskom momčadi broda Franje Ferdinanda za fond Jugoslavenskog odbora u Puli K 476·—. Darovaše: po K 25·—: Kubiček Mirko; po K 23·—: Göth; po K 20·—: Stanić; po K 16·—: Mileusnić Gjuro; po K 10·—: Rotter, Filipi, Filipi Marcelo, Paretić, Kuća, Živanić, Mikić Bartol, Kokić, Andrijašević; po K 8·—: Barić, Simović, Kupinić; po K 6·—: Vukić, Grubelić, Bilisko, Kacunić, Salamunić, Grubišić Stepan, Domjan, Randić; po K 5·—: Vrabec, Jurišić, Čabrijan, Soljan, Sorić, Miše; po K 4·—: Bakić, Grubišić Paško, Visković, Fabijanić, Baucić, Trosclj, Matković, Kalabrez, Valeriev, Golac, Petković, Skunca, Strojan, Krizmančić, Zorić, Rajević, Senta, Kolumbatović, Fabijanić Anton, Kožulić, Jerković, Bencak, Tresić Pavičić Niko, Kučinić, Skroza, Živković, Krakora, Berlot; po K 3·—: Mandekić, Zupčić, Kurtin, Čorak; po K 2·—: Caglević, Bezinović, Guščić, Gladić, Planta, Horvat, Begonja, Dellavia, Houska, Grzeta, Mikulišin, Marušić, Borčić, Pahlina, Mijat, Zemunik, Cvitanović, Pulišević, Kucler, Matacin, Bumbak, Kubin, Bonja, Dragović, Milović, Ninčević, Japirko, J. K., Antičević, Batistić, Bezmalinović, Jutranić, Sandrić, Cikatić; po K 1·—: Sapunarić, Kurtin, Curko, Balint. — U istu svrhu darovaše sledeći iz Juršići i Šajini: po K 50·—: Velikanje Martin, Velikanje Marija; po K 30·—: Kržan Ivan, stražm. i supruga; po K 25·—: Velikanje Josip, župnik; po K 20·—: Brdar Jakša i Anka, učitelji, Tahovnik Anton, oružnik, Petrica Anka; po K 10: Vončina Tereza, Velikanje Marija sup. Lovra, Brščić Mate, Banković Anton, Banković Gjuro, Brščić Martin, Orlić Mate, Bonašin Martin, Nadenić Anton, Buršić Josip, Milovan Marko, Brščić Anton, Orlić Miho, Buršić Ivan, Macan Anton, Buršić Ivan, Radolović Mate, Radolović Ivan, Juršić Ivan, Vrtačić Jure, Orlić Marija, Brščić Anton, Smoljan Jure, Butković Miho, Sandrić Ivan, Brščić Martin, Kalčić Luca, Sandrić Marija, Butković Vid, Butković Mate, Šarić Nedjeljka, Blaręžina Ive, Glavaš Martin, Blarežina Jakov, Iveša Martin, Kolić Ive, Macuka Ive, Kolić Anton, Kolić Grgo, Bulić Miho, Kostić Ive, Pereša Marija, Pereša Ruža, Kolić Mate, Petrović Marija, Kolić Miho, Ukotą Fuma, Kantaruti Jure; po K 8·—: Butković Jure; po K 6·—: Buršić Petar, Orlić Anton; po K 5·—: Vrtačić Anton, Pačić Foška, Pačić Mate, Županić Ivan, Butković, Pačić Marija, Reich Vjekoslav, oružnik, Glavaš Blaž, Cetina Ive, Pereša Ive, Bužleta Josip, Licul Mate, Bužleta Josip, Kolić Vid; po K 4·—: Smolian Josip, Božac Miho, Banković Josip, Bilić Foška, Rajko Anka; po K 3·—: Pereša Jure, Pajković Marija, Kolić Ive; po K 2·—: Mušković Ive, Cabalka Vencel, Rocco Leonard, Bilić Marko, Červac Ive, Miton Franjo, Bilić Fuma, Kolić Luca, Glavaš Foška; po K 1·—: Kolić Kata, Juranić Marija. Ukupno 834·— krune. Sakupili: Kržan Ivan, stražmeštar i Brdar Jakša, nadučitelj. Sakupljačima i vrednim darovateljima budi iskrena hvala! — Dalje polažu Don Marko Košara u Banjolama K 50·—; Remeta K 6·—; Dr. Giorgio Vesel K 34·—; Josip Zoplesol K 30·—. Ukupno K 1426·—; zadnji iskaz K 2907·50; sveukupno K 4333·50. — Napred u sudbonosan čas!

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 9. novembra 1918. | Broj 1196.

Bílá Hora osvećena!

Živela ujedinjena Jugoslavija! **Živela nezavisna Čechoslavie!**

Jučerašnje slavlje.

Nikad Pula doživela nije takova slavlja, a bogzna hoće li joj biti sudjeno, da slično još kada doživi. Bila je to veličajna manifestacija bratske uzajamnosti Jugoslavena i Čeha, bio je to kao jedan pokušaj, da vidimo, koliko nas tu Jugoslavena ima, jer stari austrijski popisi pučanstva lažu.

Sav onaj veliki prostor pred strojarskom školom, prostrano bivše vežbalište rekruta, bilo je jučer puno. Čovek do čoveka usko stisnut stojao je na prostranom vežbalištu. Prvi dodjoše talijanski vojnici koji se u dva voda postaviše pred govorničku tribinu. Do njih svrstao se rumunjski odeo, dok su Česi i Jugoslaveni imali doći zajedno.

Jugoslaveni i Česi svrstali su se pred Narodnim domom. Povorku je uz delotvorno sudelovanje braće Čeha priredio član jugoslavenskog mesnog odbora za agitaciju i organizaciju Josip Baselli. Povorka je stupala u ovom redu: Prva je išla sokolska konjica poljska u vojničkom odelu. Za njom je predvodio sam priredjivač povorke Baselli celu povorku Prvi stupali su pod sokolskim barjakom u sokolskim odorama jugoslavenski puljski sokoli — braća i sestre. Iza njih stupao je u dostojnom redu mesni odbor Narodnog veća. Za njima su išli odbor mornarskog veća i drugi naši odbori. Pod srpskim i hrvatskim barjakom sledila im je satnija bosanske pukovnije u fesovima, svi okićeni trobojnim vrpcama. Onda je stupala glazba jugoslavenske ratne mornarice, a iza nje poljska legija. Njoj je sledio rumunjski odeo mornara pod rumunjskom zastavom. Iza rumunja stupali su svrstani odeli sa brodova jugoslavenske mornarice pod oružjem. Ovima se priključivala češka pomorska i kopnena legija pod češkim barjacima. Mnoštvo mornara sa raznih brodova svi okićeni trobojnim jugoslavenskim vrpcama sledilo je iza toga. Nad njima se vijalo više jugoslavenskih trobojnica a pred njima nosio je momak lepu sliku svetskoga suca Wilsona s tezuljom vrhu njega, koja predstavlja jednakopravnost. Za mornarima redale su se naše gospodje i gospodjice, okićene trobojnim vrpcama, a nakon ovih pomešano ogromno mnoštvo jugoslavenskog naroda svih slojeva pod jugoslavenskim barjacima, srpskim, hrvatskim i slovenskim. Osobito se istaknulo jugoslavensko radništvo, koje je došlo da iskrena srca manifestuje svoju solidarnost s češkom braćom. Povorka je krenula uz igranje mornaričke glazbe, koja je svirala same narodne glazbotvore.

Prvi su redovi povorke bili kod mornaričkog kazina, dok su se zadnji redovi još uvek vijugali od Narodnog doma kraj pešadijske vojarne.

Na govorničkoj tribini vijale su se jugoslavenska i češka, a uz nju američka i talijanska zastava. Na tribini bijahu izaslanici jugoslavenskog i talijanskog mesnog odbora, časnici jugoslavenske mornarice sa svojim vrhovnim zapovednikom Kochom, koji je pri svom dolasku bio burno pozdravljen. Na tribinu došlo je takodjer zastupstvo časnika talijanske mornarice i vojske.

Govornici su se redali. U veličanstvenoj slozi i skladu, svako u svom materinskom jeziku, manifestovali su jučer svi svoje oslobodjenje ispod tudjeg jarma i uskrsnuće na novi život.

Glazba je svirala češku, jugoslavensku, talijansku i englesku himnu. Kod svake su se glave otkrile i talijansko je vojništvo i talijanski časnici kao i sve zastave odavale našim himnama poštu. Živio! Evviva! At žije!

To su bili povici, kojima se pozdravljalo mlado sunce, što nam izlazi.

8. listopad — Svátek svobody!

To byl Triumf! To byl nejslavnostnější okamžik Pulje! Dosud to Pulje neviděla a vícekráte neuvidí!

Osvobození národové se sešli a dokumentovali své svobodné bratrství!

Nastalo sbratření národů: jihoslovanského, italského a československého!

Byl to úchvatný, nezapomenutelný okamžik, když v ukázněných řadách přišli nepřehledné zástupy vojáků i občanů, aby dali průchod své radosti nad odčiněním Bílé Hory.

Nižádné péro nemůže v pravdě vypsati velkolepé a nádherné ty dojmy, které prožívala včera Pulje. Svátek Čechoslováků — 8. listopad — zůstane navždy nezapomenutelným! Krátce: Byl to důstojný čin ukázněných členů osvobozeného národa československého.

A zástupcové dohody a našich bratrských národů netajili se tím, že obdivují se našemu smyslu pro organisaci a demokratismus. Vždyť mluvil pěšák vedle setníka a pak námořník. Tak si to také náš lid představuje v osvobozené vlasti!

Děkujeme Vám, drazí, milení hoši, za včerejší Vaší ukázněnost. Udělali Jste včerejším projevem sobě, své milované vlasti a Jihoslovanům — služby neocenitelné!

Od časných hodin ranních Pulje byla ve znamení našeho svátku. Ulicemi proudily oddělení našich vojsk, zejména Československé legie byly předmětem radostné, všeobecné pozornosti. Po deváté hodině přečetné čety různých oddílů docházely před prostranství před Strojnickou školou. Vše šlo v důstojném klidu. Těsně před 10. hod. zvuky hudby ohlásily příchod československých legií! Byl to nezapomenutelný okamžik, když nepřehledný počet praporů českých, jihoslovanských, italských i amerických zaplavili nádherně to prostranství před Strojnickou školou. V 10. hod. před tribunou, na níž vlály prapory barev českých, jihoslovanských, italských, amerických, anglických a francouzských, shromážděno bylo přes 20 tisíc svobodných občanů. Příjezd admirála Kocha byl hlučným provoláváním Slávy provázen. Zástupci čtyřdohody, italští důstojníci a admiralita, byli uvítáni před Strojnickou školou zástupci „Ú. P. V. Č." a uvedeni za jásotu na tribunu. Omluvili admirála Cagni a oznámili, že jej zastupují. Před tribunou zaujala místo čestná setnina italského vojska. Zvláštní čety vyslali Poláci i Rumuni. Živel jihoslovanský i italský byl též velice četně zastoupen. Admirál Koch, zástupci čtyřdohody a všech národů súčastněných na slavnosti, zaujeli místo na tribuně, vedle obrovské kytice běločervených květin. Socha sv. Václava, miniatura Myslbekova pomníku na Václavském nám. v Praze, stála ve středu tribuny.

Vše šlo v nejlepším pořádku. Setniny a oddíly civilistů zaujímali svá místa a nad tím velikým shromážděním panoval tlumený jásot, který propuknul již po první sloce naší hymny: „Kde domov můj . . ."

Miláčky pak celého mohutného projevu tohu byli: Wilson, Masaryk, Trumbić a Československé legie, jimž neustále provolávána byla Sláva ve všech řečích.

Slavnost zahájena národní hymnou „Kde domov můj", která byla s vojenskými poctami vyslechnuta a přijata ode všech s velkým nadšením.

Schůzi zahájil Ing. Sokol.

Nastínil význam Bílé Hory. Památka pobělohorská, po 300 let nejtragičnější náš den, stanoven nyní národním svátkem. Ze smutku a smrti vzešel nám život a svoboda.

Vítáme Slovence, Chorvaty, Srby, Poláky a těší nás, že se radují s námi!

Vítáme své spojence a zástupce-ententy, Italy!

Vítáme i vzácné hosty Rumuny!

Totéž uvítání přednesено chorvatsky a vlašsky.

Slovo udělil předseda řed. Balkovi.

Pozdravil jménem svobodného národa československého Jugoslavii, Srbsko, Belgii, Francii, Anglii, Rusko, Italii a hlavně spravedlivého soudce a zastance národů, Ameriku.

Vzpoměl nejhlavnějších událostí dějinných od smutně památného roku 1620. Po Bílé Hoře následovala r. 1621 poprava 21 českých pánů. Na to následovala česká emigrace, avšak Komenský se nám vrací ve splněném svém proroctví. Kníže Lichtenstein svou surovou mocí také ničeho nepořídil. Proti nesnesitelným útiskům postavili se sedláci a mnohý bodrý život zničen. Vzpomínáme našich pracovníků politických, vědeckých a literárních, vděčně voláme Slávu Masarykovi.

Naší slávu však zvláště v poslední době nejvíce rozšířili a o naší samostatnost se zasloužili naši legionáři. Umírajíce, jak zákony kázaly jim, pozdravovaly svou vlast a vzpomínali na své drahé. Český národ nezapomene jich a postará se o jejich pozůstalé. To jest náš slavnostní, národní slib.

Svobodný národ náš jest i vděčným národem a doufá, že mu vzkvete i skvělá budoucnost.

Ať žije Čechoslavie!

Pokračování zítra.

Schůze všech českých důvěrníků dnes o půl třetí odpol. v Národním domě, v 1. posch.

I naša braća imaju čete, koje marširaju.

Srpske čete u Sarajevu.

Sarajevo, 7. Prekjučer u 3 sata posle podne ušle su u Sarajevo srpske redovite čete. Priredjen im je svečan doček od vlade i općinstva. Manifestacije trajale su sve do kasne noći. General Sarkotić pobegao je iz Sarajeva sa jednim bataljunom cesarske vojske. Kako iz Broda javljaju juče je stigao u Brod.

Srbi zaposeli Zemun i Indjiju. Srpska vojska u Vukovaru i Vinkovcima.

Vinkovci, 7. Srbi zaposeli Zemun i Indjiju. Nekih 100 srpskih vojnika sa časnicima otišlo je u Vukovar. Danas dolazi redovita srpska vojska u Vinkovce.

Srbi i Francuzi u Rumi.

Budimpesta, 7. Srbi i Francuzi prispeše već u Rumu, a sledećih dana očekuje ih se u Zagrebu.

Srpske čete u Mitrovici. Dr. Milan Kostić imenovan vel. županom sremskim.

Mitrovica, 7. Sinoć stigli u Mitrovicu prvi odredi srpske vojske pod zapovedništvom potpukovnika Ljube Maksimovića. U Mitrovici vlada veliko oduševljenje. Čete je pozdravio predsednik odbora N. V. dr. Milan Kostić, koji je imenovan velikim županom sremskim.

Delegati osečkog Narodnog veća u Valjevu.

Osek, 7. Delegati osečkog N. V. stigli su u Valjevo, gde se nalazi zapovedništvo prve srpske vojske. General Puževič primio je izaslanike najsrdačnije i obećao, da će ispuniti njihove želje.

Jugoslavenska legija rekrutirana u Americi stigla u Mitrovicu.

Osek, 7. Jučer pre podne stigao je u Mitrovicu jedan odred jugoslavenske legije sastavljene u Americi. Drugi deo prešao je Savu kod Jarka i ušao u Jarak. Srpska vojska napreduje u Sremu u tri pravca.

General Sarkotić zaustavljen u Brodu. Srpska vojska u Brodu.

Brod, 7. Na putu iz Sarajeva zaustavljen je u Brodu general Sarkotić i čitav njegov stožer. Njegovo je odelenje razoružano. Sutra dolazi u Brod jedan odred srpske vojske.

U Zagrebu obrazovan odred srpskih četa od 2000 ljudi.

Zagreb, 7. Danas se u Zagrebu konstituirao jedan odred srpske vojske od bivših srpskih zarobljenika. Odred broji 2000 ljudi, naoružan je puškama, ručnim granatama i strojnim puškama. Jutros u 10 sati išao je u srpsku crkvu na blagodarenje u slavu oslobodjenja Srbije. U isto vreme držan je parastos za pale srpske junake te blagoslovena srpska zastava. Prisutni su bili dr. Drinković i mnogi viši časnici te članovi Narodnog veća. Ovih dana dolazi u Zagreb 400 srpskih časnika i

vojnika, koji su bili internirani u Ugarskoj. Svi ovi časnici i vojnici spremaju se u svoja odredišta kao prva rezerva garde Narodnog veća. Kod današnjeg blagodarenja sudelovale su i hrvatske čete te glazba 53. pukovnije. Bio je krasan prizor gledati divne i disciplinovane srpske junake. Oduševljenje gradjanstva neopisivo. Klicalo se Srbiji, kralju Petru i srpskoj vojsci. Vojsku je pozdravio dr. Drinković i više drugih govornika. Na to su srpski vojnici praćeni gradjanstvom i glazbom krenuli kroz grad kličući Narodnom veću i narodnom ujedinjenju.

Naši na Krfu.

Ljubljana, 7. Narodni svet primio je brzojavku iz Hercegnovoga: „Danas smo imali prvi dogovor sa zapovednikom francuske eskadre u Hercegnovom. Dogovor je tekao povoljno. Sutra putujemo u Krf. Nadamo se povoljnim rezultatima. Sa francuskim časnicima dobro se sporazumevamo". — Našim čitateljima valja da razjasnimo, da se tu radi o članovima zagrebačkog Narodnog veća dr. Tresić-Pavičiću, dr. Čoku i Bukšegu te predsedniku puljskog mesnog odbora dr. Scalieru, koji su sa jednim izaslanikom časničkog zbora otputovali iz Pule na Krf — gde je još uvek sedište srpske vlade, i kamo su ih zastupnici antantinih vlasti iz Pariza pozvali na dogovore.

Jugoslaveni u Americi protestuju.

Rotterdam, 7. Kako se javlja iz Washingtona, danas je tamo stigao jugoslavenski protest protiv okupacija talijanskih, koji je proizveo veliki interes. Jugoslaveni protestiraju protiv postupka Italije, što je njeno brodovlje ušlo u luke, koje se nalaze u vlasti Narodnog Veća SHS. — Odmah su se na to vršila većanja u Beloj Kući.

* **Česi ne će preuzeti državnog duga.** Vest berlinskog lista „Vossische Zeitung", da bi Česi bili pripravni preuzeti deset milijarda austrijskog državnog duga, podala je agrarnom praškom „Venkovu" povoda za ove opaske: Mi mislimo, da se češkom podelu državnog duga dade pretresati, nu kako dolazi češki narod do toga, da on plaća dug za stvari, koje su bile zaključene bez ili protiv njega. — „Pravo Lidu" piše: Buduća će češkoslovačka država odlučno otkloniti prihvat jednog dela austrijskog državnog duga. S celom snagom svog političkog upliva delovati će naša stranka (socijalnodemokratska), da se nevolja našeg naroda ukonči danom zaključka mira i uspostave vlastite države. Mi ne ćemo dozvoliti, da češki narod ostane i nadalje roblje kapitala.

* **Ko će sada da sklapa mir?** Kad se već Austro-Ugarska raspala, a na njezino mesto došle nove države oslobodjenih naroda, pitanje je, kako će četvorni sporazum postupati s tim novim državama, koje su prema njemu prijateljske. Put za separatni mir otvoren je Jugoslavenima, Čeho-slovacima, Poljacima i Madžarima, dok Nemci, kao da nameravaju ustrajati uz svog nemačkog saveznika. Mi hoćemo da živemo u miru, barem sada, nakon toliko muka i napora. Nadamo se, da će nam savezničke čete, što su ovamo došle taj mir i priuštiti.

* **Bavarci u Salzburgu.** Salzburg, 7. Danas je ušlo u Salzburg devet bataljuna Bavaraca. Takodjer i u Kufstein stigle su bavarske čete, te zaposele grad.

* **Rumunji protiv Nemaca.** Ovih dana odigrale su se u Bukareštu velike manifestacije. Kad se pronela vest, da je stigla engleska i francuska vojnička misija, da započne pregovore o primirju, na ulicama se skupilo silno mnoštvo sveta. Kad je pak u nedelju kao po običaju, pred hotelom počela da igra nemačka vojnička glazba mnoštvo poče da peva rumunjske patriotske pesme. Na nemačke časnike, koji bi slučajno prolazili mnoštvo je napadalo kao i na samega zapovednika tvrdjave, našto je nemačka vojska izašla da uspostavi mir.

Iz slobodne Jugoslavije.

Prvo priznanje. Zagreb, 6. Od zapovednika savezničkih četa na istoku generala Francheta D' Espercy stigao je na Narodno veće u Zagrebu radio brzojav primljen danas u 2 i po sata posle podne, koji je sledećeg sadržaja: „Istočne savezničke čete s oduševljenjem pozdravljaju jugoslavensko Narodno veće u Zagrebu i Ljubljani ujedno i novu jugoslavensku kopnenu i pomorsku vojsku, koja se s triumfom pobede i prava vrsta pod barjak saveznika. Saveznici se nadaju, da će jugoslavenske čete Zagreba i Ljubljane, a da ne čase časa, stupiti izravno u vezu sa savezničkim zapovedništvom u Beogradu. Ova će veza biti simbol krvnog ujedinjenja protiv zajedničkog neprijatelja svih Slavena oslobodjenih sile hapsburške. — Franchet D' Espercy".

Kralj Petar dolazi u Beograd. Zagreb, 6. Srpski kralj Petar ostavio je Krf, pa će po svoj prilici danas stići u Beograd, gde mu se sprema svečan doček.

Medjumurje za sedinjenje s državom SHS. N. V. iz Varaždina javljaju, da je u ponedeljak prije podne oko 11 sati ušlo u Varaždin preko 50 oboružanih Medjumuraca s vojničkim i žandarskim puškama i bajunetima pevajući hrvatske davorije. Došli su i pred gradsku većnicu, gde su izjavili, da su danas na više mesta u Medjumurju razoružali magjarske oružnike. Madžarske su oblasti pobegle, a isto se tako povlači i madžarska vojska. Oni mole, da jugoslavenske čete zaposednu Medjumurje i da im se dadu hrvatske zastave. Ovi su Medjimurci posve zadojeni jugoslavenskim duhom i teško ogorčeni na Madžare. Oduševljenje za državu SHS je neopisivo. Pod večer vratili su se Medjimurci pod hrvatskim zastavama kući, a četvorica od njih ostadoše u Varaždinu, da dočekaju što će odrediti Narodno veće u Zagrebu.

Pozdrav ministra Glombinskoga Narodnom veću SHS. U danima ostvarenja vaše slobode šalje vam vaš prijatelj, danas minister države Poljske srdačne želje i izraze neizmerne radosti, što se naš zajednički program naroda približio k ostvarenju. Savez naših država prestaje biti samo ideal, jer postaje činom prije, nego li smo to mogli i pomisliti, neka Bog blagoslovi dela, koja smo počeli s voljom i poradi dobra naših naroda. — Glombinski, ministar unutrašnjih posala.

Našim mornarima i vojnicima.

Živimo u trenucima, koji traže od nas skrajnu disciplinu. Prijateljski svet, a pogotovo savezničke vlasti u prvom redu Udružene Države, očekuju od nas, da se pokažemo dostojnim borcima za našu slobodu. Radi toga je potrebno, da se u našoj vojsci uspostavi stroga stega i da se stvori mogućnost, da ta vojska može operirati. Danas nije vreme za rasprave i debate. Danas moramo da stisnemo naše redove, a samo time ćete Vašim vodjama dati jakost i stalnost u nastupu u obrani Vaših prava. Samo jaka organizacija može da nam u tom poslu pomogne; inače ćemo pasti iz jednoga ropstva u drugo, možda još gore, a to ćemo si imati samo sebi da pripisujemo. Nada sve mora se sada uspostaviti vojnički naš aparat. Sadašnjim se metodama moglo donekle polučiti nekoje uspehe. Ali ovi su uspesi bili pasivni. Danas trebamo aktivnog istupanja, jer naša je domovina u severnim kotarima ugrožena, a mi joj moramo u danom trenutku priteći u pomoć. Nemojte dakle, da radite sve po Vašoj glavi, da slušate hiljadu zapovedi. Danas trebamo jakog zapovednika, jaku vojničku organizaciju, da se jednim mahom rešimo rata. Inače preti nama dugotrajan gradjanski rat, koji će uništiti sve ono, što nam neprijatelj nije uništio. O Vama zavisi draga braćo, budućnost i procvat domovine. Čitav je danas svet u plamenu. Dezorganizovane se mase raspuštenih vojska valjaju u zaledje. Pogibelj sveopće revolucije bliža je danas, nego li je ikada bila. Mala je českoslovačka vojska spasila silnu Rusiju od propasti. I naš će narod u odlučnom momentu moći se odupreti svakoj sili, bude li samo složan i disciplinovan, bude li spreman, da se danas žrtvuje za svoju stvar onako, kako se žrtvovao za tudjinačke interese.

Domaće vesti.

Izveštaj sa jučerašnje svečanosti imali smo već sastavljen nu radi nedostatka prostora u listu nismo ga mogli u današnjem broju doneti. Prepustili smo takodjer deo prostora za češko izvešće.

Imenovanje. Podadmiral vitez U. Cagni imenovao je linijskog kapetana Giuseppa Notarbortolo di Sciara kotarskim glavarom u Puli.

Dozvola da budu kavane i gostione otvorene do pola noći. Talijanski je tvrdjavni zapovednih dozvolio, da smiju biti gostione i kavane otvorene do pola noći. Civilno pučanstvo može se nesmetano celu noć kretati po gradu.

Vesti u današnjem broju našeg lista crpili smo u glavnom iz jučerašnjeg broja „Primorskih Novina", koje nam je sinoć prijatelj morskim putem doneo sa Sušaka.

Onima, koji žele imati narodne zastave javlja se, da su iste u radnji, te će bit porazdeljene čim budu gotove. Privremeno se mogu izvesiti zastave od papira, kojih se može dobiti u tiskari Laginja i dr.

Jugoslavenski Mornari pozivlju se na skupštinu, koja će se obdržavati u nedelju, 10. o. m. u 3 sata posle podne, u „Narodnom domu".

Odbor jugoslavenskih gospodja i gospodjica. Kako smo doćuli, pokrenule su naše domorotke, da se ustanovi jedan odbor jugoslavenskih gospodja i gospodjica. Ovaj pokret rado pozdravljamo, te preporučamo čim skorašnji osnutak; te da se postave uz bok našem mesnom odboru Narodnog veća. Pokret i informacije preuzela je gospodjica Fabijančić.

Dobrovoljni doprinosi.

Doprinosi za fond mesnog odbora Narodnog veća. Gosp. dr. Salvator Karabaić plemenito je otstupio svoju liječničku pristojbinu u korist Narodnog veća, i prepustio obitelji Baselli, da sama odredi, prema svojim silam koliko će doprineti. Ova polaže svotu od K 200·—

Mali oglasnik

†

Potpisani javljaju svim rodjacima, prijateljima i znancima tužnu vest, da je njihov mili suprug, otac, odnosno brat

Antun Križanac

jučer, 8. o. mj., u 1 i pol sata posle podne nakon kratkotrajne teške bolesti u 34. godini svoje dobe u Gospodinu usnuo.

Sprovod milih ostanaka biće sutra, 10. o. mj., u 4 sata posle podne iz kuće žalosti Monte S. Giorgio 289.

Pula, 9. novembra 1918.

Antonija, supruga. Milan, Marija Edvard, djeca. Franjo, Ivan, Liberat i Josip, braća. Josipa i Antica, sestre. 40

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedelja 10. novembra 1918. — Broj 1199.

Bílá Hora.

8. XI. 1620. — 8. XI. 1918.

Prekjučer se cela Pula, jugoslavenska i talijanska, talijanske čete, češki soko, jugoslavenski soko i jugoslavenska mornarica sakupiše, da manifestujemo svoju solidarnost s češkom braćom, koja su prekjučer proslavila godišnjicu najveće tragedije češkoga naroda, kojoj se može još samo da izravna tragedija Petrove gore i Kosova polja.

Jer sve ono, što je češki narod morao da podnese nakon bitke na Biloj Gori, nakon tragičnega 8. novembra 1620. pod kopitom jarma austrijskoga, to je hrvatski deo Jugoslavenskog naroda morao da pretrpi nakon pada poslednjeg kralja hrvatske krvi Petra Svačića na Petrovoj gori, od madžarske silevitosti, to je srpski deo našega naroda morao da podnese nakon Vidovdana 1389. godine, od nemilosrdnog turskog bića. Zato i mi Jugoslaveni možemo da dobro shvatimo od kakvoga je značenja za budućnost naroda bio češki poraz na Biloj Gori, kad vidimo, kako se Zvonimirova ladja, koja se pred osam stotina godina nasukala, ne može još uvek da snadje na otvorenome moru, kamo je nedavno odvažno zašla.

Izmedju najvećih pogrešaka u istoriji sviju slavenskih naroda jest ta, da su oni dobrovoljno i sklono dapače dozvoljavali, da nad njima vladaju vladari tudje krvi. Razume se onda, da su iz toga mogla iznikuti samo medjusobna trvenja izmedju vladalačkih kuća ili visokog plemstva, koje si je htelo koje prestolje osigurati.

Bila Gora, t. j. istorijska bitka na Biloj Gori pada u doba, kad su češki staleži nakon što su godine 1618. bili sa praške gradske većnice bacili kroz prozor dva upravitelja habsburškog kralja Ferdinanda Slavatu i Martinica, svrgnuli samoga Ferdinanda i za svog kralja izabrali falačkog kurfirsta Fridriha V. Razume se, da su onda imali pravo izbora u rukama velikaši i visoko plemstvo, koje je imalo pripravnu oružanu vojsku i koje je u prvom redu pazilo na svoje interese.

Ni Fridrik Falački, novoizabrani češki kralj, nije posvetio sebe svojoj državi. On je uvek kolisao i uvek bio pripravan paktirati. Nastojao je da održi svoje posede u gornjoj Falačkoj, a sudbina češkoga prestolja i sudbina naroda, koja je bila njemu poverena, nije ga mnogo zabrinjavala.

I u bici na Biloj Gori nije se Fridrih tukao. Prije još počinio je i tu pogrešku, da je vodjama svoje vojske mesto dvaju vojničkih talenata grofa Thurna i Mausfelda imenovao bio vojvodu Anhalta i Hohenloha.

U Češku je provalila bavarska vojska sedinivši se s carskom vojskom. Nemački povesničar veli, da je tu Fridrih opet počinio neoprostivu pogrešku. Mesto da se utvrdio u Pragu i sačekao, dok ne pomanjka tudjoj vojsci u zemlji hrane i novaca i dok se vojska ne rastrese u čopore, koje bi se onda pojedince dalo lako uništiti, on se dao skloniti, da se podje tudjoj vojsci ususret i izazove bitku na otvorenom polju.

Borba na Biloj Gori nije trajala godine, ni mesece, niti dane. Nisu se borili niti milijuni protiv milujuna. Maksimilijan bavarski vodio je vojsku katoličke lige, jaku na 30.000 momaka dok je češka vojska pod vodstvom nesposobnog Christiana Anhaltskog brojila 20.000 ljudi. Češka je vojska bila slabija ne samo po broju, već radi nesloge i nesposobnosti svojih vodja i radi nedostajanja srčanosti i unutrašnje discipline. Na malenoj uzvisini Biloj Gori, zapadno od Prage, utaborila se češka vojska. O podne navalila je carska i bavarska vojska na uzvisinu, gde je dočekaše već nesigurni i uskolebani češki redovi. U 1 sat bila je bitka već odlučena. Svi pokušaji Anhaltovi da zaustavi uskolebane redove bili su uzaludni. Češka vojska bila rasterana i uništena. I sam je vojskovodja bio zarobljen.

Car Ferdinand habsburški — predstavnik katoličke lige bio je pobednikom. Češki buntovnici, ne samo narodni — državni buntovnici — već takodjer verski buntovnici bili su poraženi. Tu je prva epizoda tridesetgodišnjeg rata, prva pobeda katoličke lige nad protestanskom unijom.

Sad je za češke zemlje nastalo strašno doba. Tudja je vojska bila u zemlji i harala. Muke češkoga naroda bile su daleko veće, nego li one paklene muke, o kojima su sada počeli da pričaju krvnici jezujite. Verske ravnopravnosti nismo imali u bivšoj Austro-Ugarskoj ni 300 godina nakon bitke na Biloj Gori, pa se razume, da nije Ferdinand II. bio sklon Cesima, koji su bili prožeti naukom češke braće o medjusobnoj ljubavi. Bila je sada organizovana užasna reakcija. Proti „buntovnicima" bila uvedena sudbena istraga. Brojna smaknuća redala su se jedna za drugim. Dobra buntovnika plenila su se. A da se gledalo sada, da bude tih buntovnika, kojima bi se moglo oteti imanje što više, razume se. U Češkoj se u toj struci osobito istaknuo jezuita Lamormain. Tri sto najuglednije češke gospode, kojima nije sreća poslužila da se begom spase, bilo je dovedeno u Pragu. Njihova su se imanja poplenila. Od tih je bilo dne 21. junija 1621. njih dvadeset i sedam smaknuto, dok su drugi bili osudjeni na teške kazne. Način ubijanja bio je grozan. Verska mržnja bila je još silnija nego li za vreme verskog rata u Francuskoj. Svi smaknuti tvorili su jezgru češkoga plemstva, i viteštva a mnogi bili su naučenjaci i strukovni državni pravnici. Kako su ih mučili, navadja nemački povesničar Schosser ovaj slučaj: Jedan od najvećih i najslavnijih lečnika svoje dobe, profesor na praškom Carolinumu, Jan Jesenij Jesenský bio je mučen na najnečovečniji način. Prije nego li mu odsekoše glavu otrgnuše mu na stratištu jezik. Drugog dana raskomadali su njegov trup na četvero i nabili svaki komad tela na kolac te istaknuli na ulicama grada.

Bitka na Biloj Gori značila je još i to: Gradjanin je izgubio svoj imetak, seljak je morao robovati, narod je bio uništen, književnost izgubljena. Cvet naroda poginuo je pod krvničkom sekirom ili izdahnuo u nevolji u tudjini. Tlačeni i gaženi ostaci naroda u zemlji, siromašni i nenavidjeni zaboravili su na svoju veliku prošlost, na svoje mučenike nekadašnje i sadašnje. Jezuite, koji su nekada sramotno bežali pred praškim mnoštvom iz grada, vratili su se opet u zemlju, i veličanstvene njihove zgrade pričale su o njihovoj pobedi. Ceške knjige, koje su se izdavale u tudjini, nisu se u češkoj domovini čitale. Za kratki jedan ljudski vek izginuli su skoro svi izobraženi izagnanci u tudjini bez dodira s rodnom zemljom.

U domovini iskapali su oci jezuite iz grobova kosti uglednih čeških muževa, koje su onda palili na grobljima. Krv, dim, požari bili su zakoni, po kojima se buntovnim seljacima sudilo. Trebalo je opet pokatoličiti protestansku zemlju.

U sve urede, u sve škole češke dodjoše od sada tudjinci. Da ne snaša tih muka, da si ne da otimati srce iz grudiju, češki je seljak ostavljao rodjeni svoj kraj, ostavljao je zemlju gde se rodio, selo gde je živeo, i na siromašnom vozu odlazio sa celom obitelju u tudjinu, ne znajući kamo — i uvek u strahu, da ga na putu ne uhvate i kazne.

Nu pogažen je bio narod češki, nenavidjen, zapostavljan. Ali uništili ga nisu. U to je baš doba živeo do velikoga Masaryka najveći Ceh Jan Amos Komensky. U progonstvu, kad je češka domovina proživljala najveće svoje poniženje izustio je taj učenjak velike reči:

„Věřím, národe můj drahý, že sprava věcí tvých návrátí se zase do rukou tvých".

„Verujem, narode moj dragi, da će uprava tvojih stvari, vratiti se opet u ruke tvoje".

I nakon 300 godina njegovo se proročanstvo ostvarilo.

Govori na manifestaciji.

Svečanost je započela českom narodnom himnom „Kde domov muj" a na to je otvorio skupštinu ing. Sokol pozdravivši svoje zemljake i pozdravivši na to u prvome redu jugoslavensku braću; Slovence, Hrvate i Srbe, zatim saveznike i zastupnike antante, Talijane i konačno druge gostove Rumunje.

Podaje na to reč redaktoru Baleku, koji u imenu slobodnog naroda čeŝkoslovačkog pozdravlja Jugoslaviju, Srbiju i Belgiju, te Francusku Engleska i poniženu slavensku majčicu Rusiju, koja se svija sada u mukama, nu koja će se na novo probuditi k sretnom i slobodnom životu. Pozdravlja nadalje ponosnu Italiju i glavnog suca i zaštitnika potlačenih naroda, Ameriku. Seća se radenika političkih i znanstvenih i zahvalno kliče Masaryku. Zahvalna srca seća se osobito čeških legijonara, koji su u zadnje vreme češku slavu najviše raširili i za češki narod stekli si neprocenjive zasluge. Umirajući u tudjini tako, kako su im zakoni naredjivali, pozdravljali su dragu svoju zemlju i sećali se svojih milih. Ceski narod ne će na njih zaboraviti i pobrinuće se za one, koji su ostali iza njih.

Za njim je govorio satnik čeŝkoslovačke legije Svatoš, koji je u jasnim potezima ocrtao, kakva li će biti budućnost češkoga naroda u njegovoj slobodnoj i na demokratskim temeljima uredjenoj državi. Nestati će socijalne bede, koja je morila zemlju, dok je zemlja čamila pod jarmom austrijskoga centralizma. Bogastvo zemlje, njeni proizvodi i prirodne snage, moći će se racijonalno iskoristiti. Budućnost je čeŝkoslovačkoga naroda zasigurana.

Na to je uzeo reč zastupnik odbora mornara Johanek, govorio je o pripravama Ceha za odlazak te ujedno ocrtao odnošaj Ceha napram Talijanima i Jugoslavenima. Talijani su došli ovamo da zaposednu ove krajeve u imenu antante. O konačnoj pripadnosti ovih zemalja odrediće se na mirovnoj konferenci i to po pravu. Želi slogu i prijateljstvo izmedju Jugoslavije i njenog suseda Italije.

Tu podeljuje predsjednik Sokol reč narodnom zastupniku dru. Zucconu, koji u lepom govoru reče:

Draga braćo! Mili narode! U radosnim i u tužnim prigodama sastaju se braća, da se ubratinskoj ljubavi tješe, junače, vesele. Ništa prirodnije dakle, nego da smo i mi SHS, mi Vaša jugoslavenska braća dohrlili amo, da s Vama proslavimo tužnu uspomenu Bijelogorske bitke, te češke Kalvarije. Kao Vi, tako smo i mi Jugoslaveni kroz cijelu povijest imali najtežih udaraca, koji su se opetovali od vremena kad su germanski tirani sa zapada zabili medju nas i Vas svoj klin na koruškim i štajerskim Alpama te od onda kad su na njihov poziv došli medju Vas i naš narod barbarski Madžari, udaljiv tako Vašu Moravu od naše Panonije. Pogibija Cehoslovaka na Bijeloj Gori jednaka je našem udesu kobnom na Petrovoj Gori, gdje je zadnji narodni kralj Petar Svačić poginuo junačkom smrti, jednako je teškom porazu na onom tužnom Kosovom polju, gde je sa srpskim carem Lazarom propao cvijet naroda jugoslovjenskog, a krvološni Turčin zavladao najljepšim našim stranama.

Vi ste braćo Cehoslovaci sačuvali uspomenu bijelogorske propasti u srcu i umu naroda; mi smo u narodnoj pjesmi, u vjeri da će junak Kraljević Marko ustati i osloboditi narod da će mjesto poginulih devet sokola Jugovića doći njihovi sokolići i stresti jaram nametnut od dušmanina, ostali živi i čekali. A ne, samo u davnim vremenima, nego i u novije doba, baš i za ovo pet godina, odkad je trajao najbijesniji rat, s kojim su naši tirani htjeli pogaziti, zatrli naše narode — pretrpili smo i jedni i drugi najteže muke. Maćuhinska nam tiranska bečka vlada, po vlastitoj volji i po zapovijedi iz Berlina, pitala nas je samo progonstvima, za točenjem tamnicom, vješalima, streljanjem.

Ali za Velikim Petkom dolazi Uskrsnuće! Sinulo je sunce slobode i pred naša vrata. Uz Vaše Masaryke, Beneše i druge, razišli se po svijetu naši Trumbići, Trinajstići, Hinkovići i drugi, pokucali su na vrata plemenite Francuske, neodoljive Englezke, ponosne Italije, silne Amerike te osiguraše pobjedu naše provedene stvari. Uspjelo je skršiti groznu teutonsku silu na zapadu, s juga na Balkanu junačka je srpska vojska razbila obruč modernih Huna, tako da će tiran ostati stisnuti medju slobodnim zapadnim narodima, a na istoku ustaju slobodne države Poljaka, Cehoslovaka, Jugoslavena, od Baltičkoga do Jadranskoga mora, prekriživ zlonaumljenu stazu od Hamburga do Bagdada. Uspostaviti će se tako neprekinuta veza slobodnih slavenskih naroda od Urala do Triglava, od Krkonoša do Balkana, kakvu su propovijedali uvijek najveći umovi medju našim narodima. Vi ste nam braćo Cehoslovaci, bili u tome učitelji, Vaša je glavna zasluga da je do toga moglo doći. Junački plemeniti zapadni narodi stvorili su današnje prilike te će naš jugoslavenski slobodni narod živjeti uz svoju braću u slozi i poštovanju naročito mi ovdje na jugu sa susjednim talijanskim narodom, s kojim ako smo u prošlosti imali sporova i nesporazumljenja bilo je to samo za to, jer smo jedni i drugi bili otrovani i nauckani od naših dosadašnjih tirana.

Sloboda je zavladala u našim narodima: nju treba gojiti, razvijati, čuvati kao plod najtežih muka i žrtva. Oduševljeno ju pozdravljamo, tu zlatnu slobodu, koju nam valja trijezno iskoristiti, na dobrobit i sreću naših naroda.

Žalosne uspomene nek nam budu samo poticaj za nov plodonosan rad: suze naše kod tih uspomena nek budu suze radosnice, zvijezde prednodnice boljih i sretnijih dana.

Završujem s pjesnikovim riječima:

Jedinstvo, rad, sloboda
Nek vode, braćo nas;
Raskivat lance roda
U slozi tražit spas.

---

* **Amerikanski i engleski časnici u Trstu.** Prijatelj, što se povratio iz Trsta pripoveda nam da se u Trstu nalaze amerikanski i engleki avijatički časnici, koji prolaze gradom.

mena radi toga, jer je dr. Trumbić zadržan te nije dosada mogao još onamo prispeti. Svi su odaslanici zdravi i pošiljaju pozdrave. Pregovaranja sa zastupnicima savezničkih država teku povoljno. U početku su naišli na razne poteškoće, koje su ali skoro posve svladane, te se nadaju, da će u najkraće vreme doći do potpunog sporazuma. Naš narod neka bude potpunoma pomiren i neka ima poverenja u svoje odaslanike, koji će savesno zastupati i štititi njegove koristi. Potankosti nije još moguće navesti, no to stoji, da naša stvar dobro stoji te da su nam amerikanska, francuska i engleska vlada veoma sklone.

„Tegetthoff“ i „Prinz Eugen“ predani antanti.

Jučer opodne predali se dreadnoughti „Tegetthoff“ i „Prinz Eugen“ u prisutnosti engleskog izaslanika talijanskom pomorskom vojnom vodstvu, koje ih je, kako se to u zapisniku ustanovilo, preuzelo u ime sporazuma. Na brodovima bila je skinuta naša zastava, a bila je nadomeštena engleskom i talijanskom zastavom, čime je bilo najbolje označeno, da se ti brodovi predavaju celokupnom sporazumu.

Iz slobodne Jugoslavije.

Poverenik SHS za Istru. Doznajemo po „Slovenskom Narodu“ od 2. o. m., koji smo primili tekar danas (10.), da se je Istra u upravnom pogledu priključila Hrvatskoj. Vrhovna oblast SHS imenovala je dra. Matka Laginju poverenikom za Istru kod hrvatske vlade.

Poverenik za Dalmaciju. Dr. Ivo Kratelj imenovan je poverenikom vlade za Dalmaciju „Vlade Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i Istre“.

Iz slavenskog sveta.

Prva češka vojnička zapoved. Ritmajstor Šebastian u Pragi izdao je ovu zapoved: „Vojnici! Danom 28. oktobra o. g. latio se posla kao privremeni izvršivač državne suverenosti češkoslovačke samostalne i suverene države Narodni Odbor, koji je prema članku III. zakona od dne 28. oktobra 1918. od njega izdanome, proglašen za najvećeg vojničkog zapovednika čehoslovačke vojske ovde. Želja je svih poštenih gradjana, e bi ta čehoslovačka država postala jaka i nepokolebiva usred meteža, koji ju dosad opkoljavaju; nu zato je bezuvetno treba, da bi imala dovoljnu i pouzdanu silu za uzdržavanje mira i javnog reda, da ne bi stupanje potrebnih stvari za njezin razvitak bilo uznemirivano. Tu silu predstavljate vi, čehoslovački vojnici! O vama zavisi, da u sadašnjem trenutku, koji je blagdan vascelog čehoslovačkog naroda pokažite činom pravu i vruću ljubav prema Domovini i Narodu. Morate bez iznimke sačuvati železnu vojničku stegu. Budite na reč poslušni svojim predpostavljenima, što se može dogoditi samo onda, ako se budete brinuli za to da se sačuvaju oznake vojničke časti — ako budete svojim predpostavljenima odavali poštu, koja im prema zakonu pripada, ako bez njihove dozvole ne ostavite vojarna i ako budete uvek na mestu, kamo vas zove dužnost prema domovini i narodu! Ponesite se uvek i svagde, kako doliči potomcima slavnih Husita i slobodnim državljanima. Ko čini drukčije izdajica je narodne stvari. Velelepa istorija češke vojničke slave iz doba davnih i sadašnjih stoji iza vas. Uveren sam, da ćete celom dušom, celim srcem, prožetim beskrajnom radošću nad oslobodjenjem našega naroda dati nesebično i požrtvovno sve u službu domovini, toj krasnoj dragoj rodnoj zemlji, poškropljenoj krvlju predja, u kojoj ćete i Vi jednom spavati svoj večni sanak. Znam, da ćete uznastojati, da postanete dostojni slobode, koju ste zadobili i koju morate sačuvati, da budete jednaki vašoj slavnoj braći — čehoslovačkim legijonarima, koji u dalekoj tudjini umiraju u misli na daleku domovinu, kličući prema nebu njeno sveto ime i pošiljajući zadnji svoj pozdrav i poljubac pobedničkom čehoslovačkom barjaku. Dakle zapoved Narodnog odbora mora Vam biti sveta i zakon, koji se ne sme prekršiti. Celi narod gleda u Vas. Dakle na noge za domovinu i narod. Na zdar!! Šebastian, ritm.“

Domaće vesti.

Skupština za jugoslavensku mornarsku obranu. Jučer u tri sata posle podne obdržavala se u Narodnom domu skupština sazvana od mornarskog veća, kojoj je svrha bila, da se ustanovi u Puli jugoslavenska pomorska obrana. U četvrt na četiri otvorio je gospodin Gessyk, član mornaričkog veća skupštinu te protumačio prisutnima; zašto su bili pozvani na skupštinu i zašto trebamo pomorsku obranu. Za njim je uzeo reč dr. Krmpotić, te istaknuo, kako nas je Austro-Ugarska u zadnjem momentu predajom flote htela da izigra proti antanti ali kako joj neće i ne sme da uspe, budući, da danas ne možemo da računamo sa starim imperijalističkim načelima, koje su zastupale Austo-Ugarska i Nemačka i da se možemo posve pouzdati u predsednika Wilsona, koji će kod mirovnih pregovaranja voditi odlučnu reč. Ali za to ipak ne bi bilo na mestu, da bi mi gledali u razvoj prilika prekrštenih ruku; treba rada i organizacije, jer mi neznamo, kako će nas još svetski imperijaliste i kapitaliste kušati, da izigraju. Našim će četama biti glavna zadaća, da se stave na raspolaganje Narodnom veću u Zagrebu, da se svuda čim pre uspostavi red i da se time onemogući gradjanski rat, koji bi mogao postati kobnim za unutarnji i vanjski razvoj naše države. Samo oni momci, koji su spremni na svaku žrtvu, neka se prijave u našu narodnu obranu. Drugi neka se vrate k svojim obiteljima i neka tamo nastoje, da potpomažu ozbiljnim i treznim radom našu narodnu stvar. Za tim je uzeo reč gospodin Lacko Križ, koji je lepim i slikovitim govorom protumačio ljudima dužnost, da u tim kritičnim časovima ustraju i da budu spremni žrvovati za domovinu još nekoliko meseca, dok će naše unutarnje prilike biti konačno konsolidevane. Za njim je vatreno i rečito, kako samo on znade, prozborio poznati rodoljub i radnički vodja gospodin Vlaić a za njim opet gospodin Hajduković, oba člana mornaričkog veća. Kao što gospodin Lacko Križ istakoše obojica primer Srba i Čeha, koji se danas ne vraćaju svojim kućama, već ih narodna ideja drži pod oružjem, strogo pokoravajući se zapovedima njihove vlade i njihove domovine. I mi moramo pridonijeti oslobodjenju domovine, a to ne možemo postići govorima i brbljanjem, već stegom i ozbiljnim radom. Govorio je za tim predsednik mesnog odbora Narodnog veća gospodin dr. Lovro Scaller, koji je naročito prikazao čitav razvoj prilika u Puli, posle rasula austro-ugarske monarkije, te naglasio potrebu, da se sjedinimo u ozbiljnom i poštenom radu te onemogućimo rad onim pokvarenim elementima medju nama, koji u svim tim prevratima traže samo svoju osobnu prošlost i koji bi zapletaje kušali izvrnuti u vlastiti korist. Konačno prozborio je u istom smislu i uspelim prikazom stvari gospodin Agbaba član jugoslavenskoga mornaričkog veća. Lepi je sastanak zaključio sa pozdravom Jugoslaviji gospodin Gessyk. Nema sumnje, da će taj sastanak koristiti našem preduzeću u sveopću narodnu korist.

Česi kod engleskog odaslanika. Engleski linijski kapetan primio je takodjer zastupnike Čehoslovaka, što su ga posetili pod vodstvom nadinženira Sokola. Veoma se je laskavo izrazio o njihovom radu u Puli te im izrazio priznanje za njihovo staranje u prilog antante. Odulji izveštaj o primitku donećemo u sutrašnjem broju.

Odbor jugoslavenskih žena u Puli. Juče u 3 sata bio je u „Narodnom domu“ sastanak puljskih jugoslavenskih žena, koje su preuzele zadaću, da pomažu mesni odbor „Narodnog veća“ u Puli. U provizorni su odbor izabrane: Ruža Jelušić; podpredsednica: Marija Fabijančić; tajnica Zorka Bobinac; blagajnica: Sabina Krmpotić, odbornice: Ljubica Gjurin, Amalija Franičević, Olga Sirola, Vilma Sudar, Adela Domines, Margerita Katičić, Marija Galović, Viktorija Mičetić, Antica Turak, Ita Rak. Odborska će se sednica obdržavati danas u 6 sati posle podne u „Narodnom domu“, u prostorijama čitaonice.

Sokolska skupština u Narodnom domu. U četiri i po obdržavala se jučer u velikoj dvorani „Narodnoga doma skupština, kojoj je prisustvovalo brojno pučanstvo sa svrhom, da se opet oživi naš puljski Sokol. Skupštinu je otvorio gospodin Petar Kirac, koji je u duljem nagovoru objasnio važnost za naš narod te se setio pokojnih članova puljskog Sokola, osobito pokojnog starоste brata Stihovića. Za tim se pristupilo izboru novoga starozte i odbora, koji će se konstituirati danas u 6 sati u dvorani čitaonice. — Iza skupštine upisalo se mnogo članova u društvo Soko.

Zastupnici radništva kod kotarskog poglavara. Zastupnici radništva u arzenalu Achel Josip, Fiorentin Josip i Ribarić Anton bili su kod kotarskog poglavara linijskog kapetana Notarbartoli di Sciara, da ga zamoli, da čim brže providi za isplaćivanje zaostalih begunačkih i vojničkih potpora. Linijski kapetan je obećao da će u tom pogledu govoriti s podadmiralom Cagni, te će se potrebito učiniti. Pučanstvo se mora kojih osam dana ustrpiti, dok se stvari ne urede.

Nakon 71 godine. Primamo: Pred 71 godinu proglasio je hrvatski sabor u Zagrebu hrvatski jezik službenim državnim jezikom starodavne hrvatske kraljevine i odredio, da se uvadja u urede i u škole. Onaj dan bio krasan i vrlo oduševljen za ceo slovenski i hrvatski narod. Onaj korak imao je veliku važnost. Iz svačije reči i svačijeg lica sevala je želja i potreba, da materinska reč zadobije svoje pravo. Medjutim vremenom bili smo još i napred tlačeni, nije se nam dalo našem materinskom jeziku u našim krajevima niti najmanje slobode. Naša prva inteligencija imala je još po svuda velikih žrtava i truda, obazirući se na svoj bez srca zapušteni narod. Eto ti, nove doba se nam preokrenulo nakon dugih sedamdeset i jedne godine, što smo doživeli? gde je naša mlada inteligencija opet znala otrgnuti spomoću svetskog suca „Wilsona“ i njegovih drugova, ono što je nam na silu od Madžara i Nemaca bez milosti odtrgnuto bilo. Velika hvala i slava našim mučenicima i onima, koji su nam dali svetlost i mir. Živela Jugoslavija! — Miroslav Vitas, topničar. S/4 Batt. Stoja.

Dobrovoljni doprinosi.

Doprinosi za puljski odbor Narodnog veća. U veselju radi imenovanja našeg vrednog zapovednika Jugoslavenske Mornarice Kontra Admiralom šalje skupina mornara pomorskog laguma Brioni-minori sakupljenih po Vinku Luliću 91 krnn, za puljski odbor Narodnog veća. Darovaše: po K 10·—: M. Rosandić; po K 6·—: Juvan, Sulić; po K 5·—: Jović, Grbac; po K 4·—: Bujas, Šoljan; po K 3·—: Miculinić, Žaukić, Curavić; po K 2·—: Blažić, Grasi, Čurin, Bačić, Kovač, Jelovčić, Lončaric, Miškulin, Tolj, Lukšetić, Šeparović, Markov, Lovrić, Linić, Gržolja, Kučel, Zupančić, Vacinović, Bandera, Dabo; po K 1·—: Vlahov i Županc; Abramović Mihovil, podčasnik jugoslavenske mornarice polaže K 40·—; Ivan Šajina, radnik u arsenalu polaže K 10·—. Za fond puljskog odbora „Narodnog veća“ sakupljeno dalje po Kubičeku Miroslavu medju jugoslavenskom momčadi broda „Franje Ferdinanda“: Darovaše: po K 100·—, Hajduković Šime; po K 15·—: Dragojević Marko, Marinović Nazario; po K 12·—: Kunjašić Marko; po K 11·—: Šeparović Pavao: po K 10·—: Skokandić, Sardelić, Ivančević, Kaludjera, Surjan; po K 3·—: Koprek. Ukupno 206·—; zadnji iskaz 4333·50 K; sveukupno 4579·50. Doprinos obitelji Baselija 200·—; zadnja svota dakle 4779·50. — Hvala plemenitim darovateljima a i vrednim sakupljačima. Slobodna domovina nagradiće njihovu nesebičnu požrtvovnost.

Doprinosi za Hrvatske škole. U pozdrav novoj Jugoslavenskoj mornarici, darovaše: Fran Marcelja, podčasnik K 50·—; Ivan Kordić K 20·—; Prostovoljni ribari na brodu Alpha K 11·50: Lubin Ante 50 para. — Gosp. Kučera na odlasku iz Pule i oproštaju s prijateljima K 60·—; Puljski Česi na sastanku u strojarskoj školi K 145·—; Stavebni setnina 2. studena odvedl Pan Kramerius K 177·—; Zahvaljujemo rodoljubima na vršenju dužnosti; upozoravamo takodjer na sabiranje prinosa za „Narodno veće“, koje je sada baš aktualno.

Za fond „Hrv. Lista“ Tomljanović i drugovi polažu K 10·—; Remeta K 2·—. Darovateljima hvala!

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 12. novembra 1918. — Broj 1201.

Braći Srbima.

Poziviju se svi mornari i vojnici Srbi kao što i srpsko civilno pučanstvo na sastanak, koji će se danas u 5 sati posle podne obdržavati u velikoj dvorani Narodnog doma, da se ustanovi srpska legija. Apsolutna je nužda, da se svi Srbi prijave toj legiji.

Proglas novoga nemačkog kancelara.

Berlin 10. Nemački je državni kancelar izdao sledeći proglas na nemački narod: Sugradjani! Dosadašnji državni kancelar princ Maks badenski predao mi je uz privolu sviju državnih tajnika vodjenje sviju poslova državnog kancelara. Baš sada sastavljam u dogovoru sa strankama novu vladu te ću obavestiti javnost doskora o rezultatu tih mojih nastojanja. Nova će vlada biti u pravom smislu reči pučka vlada, čija će zadaća biti, da najkraćim putem zajamči Nemačkoj mir i da utvrdi slobodu, koju smo postigli. Sugradjani! Molim vas, da me poduprete u teškom mom poslu, koji moramo izvršiti. Vi svi znate, kako ugrožava rat prehranu naroda. Prva je dužnost za gradove i za pokrajinu, da dižu produkciju i da ne preče prevoz hrane u gradove. Nestašica hrane znači pljačkanje, grabež i nevolja za sve. Najsiromašniji trpeli bi pod tim najviše. Tko se ogreši o živežne namirnice ili o prevozna sredstva, što su potrebna za prehranu naroda, počinja zločin proti celokupnosti. Sugradjani! Molim vas, zapustite ceste te brinite se za mir i red. Berlin, 9. novembra 1918. Državni kancelar Ebert.

Prevrat u Nemačkoj.

Berlin, 11. Danas je ovde bila proglašena republika, Car i prestolonaslednik su pobegli te nestali bez traga. Istodobno dolazi vest iz Münchena, da je i u Münchenu bila proglašena bavarska republika i da je bavarski kralj pobegao u Švicarsku.

Primirje sklopljeno.

Paris 11. Maršal Foch javlja: Neprijateljstvo će prestati na čitavoj fronti 11. novembra u 11 sati (francusko vreme). Savezničke čete neće do daljnjega prekoračiti liniju, što su dostigle na taj dan i u taj sat.

Car Karlo izčeznuo.

Beč, 11. Car Karlo je izčeznuo. Čini se, da je i on pobegnuo na švicarsko tlo.

---

* **Notifikacija države SHS zadržana u Italiji.** Zagreb, 9. U savezu o promenama zastava na jugoslavenskom brodovlju saznaje se, da je objava Narodnog Veća o proglašenju države SHS i prelaz austro-ugarske mornarice u njezino vlasništvo zadržana u Italiji. Antanta nije uopće saznala pravo stanje stvari. Notifikacija je danas naknadno poslana preko Švicarske. (Primorske Novine).

* **Korošec u Ženevi.** „Journal de Geneve" donaša: G. dr. Anton Korošec, presednik jugoslavenskog kluba na parlamentu, stigao je u ponedeljak dne 28. oktobra u Ženevu. Mnogobrojni članovi jugoslavenske kolonije čekali su ga na kolodvoru, te otpratili u hotel Beau-Rivage. Kada se je dr. Korošec pojavio na balkonu zapevali su oduševljenu srpsku, slovensku i hrvatsku himnu te konačno švicarsku himnu. Zatim su manifestirali i klicali Wilsonu i Americi.

* **Madžarski poslanik prispio u Zagreb.** Zagreb, 9. Madžarski poslanik za Hrvatsku Aladar Balia prispeo je u Zagreb. Na medji dočekao ga dr. Angjelinović.

* **Savez Češke i Jugoslavije.** Dr. Kramarž boraveći u Parizu izjavio je suradniku „Petit Parisien" da će Češka biti republika i da će stupiti u savez sa Jugoslavijom.

* **Nemci hteli da sve odvuku iz Srbije.** Na svom uzmaku iz Srbije hteli su Nemci iz Srbije otpremiti oko 500 vagona kukuruza, žita i brašna, što su ga pokrali tamo našem narodu. Sva ta količina žita zaplenjena je, pa se sada nalazi u rukama vlade Narodnog veća. Isto su tako zaplenjena na Dunavu dva šlepera papira koji je vredio preko milijan kruna.

* **Medjumurci traže pomoć od Narodnog veća.** Zagreb, 9. Medjumurski Hrvati obratili su se posebnim apelom na Narodno veće neka bi se što prije priteklo u pomoć da se predusretnu krvoprolića i dalnji progoni.

* **Nemačka potpisala uvete primirja.** Monakov, 9. Nemački delegati potpisali su uvete primirja sa antantom. — Nemački car odrekao se u ime svoje i prestolonaslednika prestolja.

8. listopad — Svátek svobody!

(Dokončení).

Následovala plamenná řeč italského básníka, setníka Sem Benelli:

Při slavné příležitosti, jež připomíná osvobození Čechů, jest mi ctí a radostí, že mohu jménem italského velitele admirála Cagni-ho a italského vojska pozdraviti bratry Čechoslováky.

Nazývám Vás bratry Čechoslováci, protože jste bojovali v našich řadách. Na troskách Rakousko-Uherska povstávají svobodní národové. Vy Čechové i my Italové roztrhali jsme z příkazu svědomí své závazky. Vy jste zrušili absurdní přísahu, jež Vás poutala k tyranii, právě tak jako my. V hodinu velkého rozhodnutí postavila se Italie proti hanebnému spojenectví, jež ji snižovalo po tolik roků a spontánně a svobodně se rozhodla na stranu práva a spravedlnosti, po bok Francie, Anglie, Ameriky.

Italie obětovala půl 2 millionu na mrtvých a raněných, aby osvobodila své italské syny, aby vykoupila své syny, aby pomohla osvobodit národy.

Italie bojovala houževnatě nejen na svých hranicích, ale i na východě a ve Francii. Vojsko francouzské, jehož prapor právem vlaje ve středu Vašich, bylo z jedné pětiny italské.

Dnes se nám to zdá býti tíživým, tajemným snem, že by tyranské císařství utiskovalo náš národ, bratry Danteho, Michelangela a Josefa Mazziniho. Sen se však rozplynul, žádný Ital nemůže býti v budoucnosti utlačován. Život, vůle a země budou svatým právem národů.

Pro toto velké příští, jež nás naplňuje radostí, jsme my Italové a Vy Čechoslováci bojovali společně. A právě proto mohu — aniž bych tím zradil cítění své vlasti jako občan i jako voják, jenž pro svatou věc prolil svou krev — prohlásiti, že v této slavné chvíli italská duše objímá duši českou.

Úchvatný proslov autora „La cena delle beffe" byl nadšeně přijat.

Hudba zahrála Marseilleusu.

•

Ing. Sokol zakončuje schůzi. Vyzývá Čechy, aby se důstojně rozešli dle rozkazů setníka Svatoše. Děkuje všem za účast, napřed Čechoslovákům, pak adresuje díky chorvatsky Jugoslovanům, vlašsky Italům. — Zahrána anglická hymna.

Ing. Sokol vyzývá ještě Čechoslováky, aby provázeli zpěvem národní hymnu „Kde domov můj", Všichni nadšeně uposlechli a radostně zapěli.

Rovněž Jugoslávi zazpívali svou hymnu „Lepa naša domovina" a všichni Slované pěli s sebou. Italskou hymnou zakončila hudba slavnost.

Referuje Dr. Nábělková-Pavlová.

•

Rozchod byl nesporně skvostným výkonem, při němž znovu osvědčila se dobrovolná disciplina. Byl to triumfální pochod překvapenou Pulji, která tak důstojný, mohutný a krásný projev neočekávala. Naše hudba, jíž nutno pochváliti za její bezvadné výkony, městem hrála české pochody, zejména: Proč bychom se netěšili . . . A naši hoši hrdě, pružně a s tvářemi, v nichž odrážela se duševní radost a jásot, kráčeli při důstojném zpěvu tak, jak starému Rakousku ještě nikdy neukázali.

A průvod pozdravován obyvatelstvem, zdál se býti bez konce. Stále a stále objevovaly se nové čety, nad nimiž vlály prapory české a všech bratrských národů. Až v poledne ukončen byl průvod, trvající téměř půl hodiny. Ale Pulje slavnostní ráz po celý památný ten den neztratila.

8. listopad oslaven byl v Pulji nade všechno očekávání. Jsme proto také nad tím hrdi a pyšni.

Sv. Václave, nedej zahynouti nám, ni budoucím!

Česká Hlídka.

Pochvala a uznání činnosti Čechoslováků v Pulji. Při vyjednávání deputace Čechoslováků s italským velitelem admirálem Cagni za přítomnosti zástupce Anglie, kapitán řadové lodě Denis-Lanking, vyslovil se admirál Cagni o Čechoslovácích následovně: V minulých dnech neklidu a bouře zachovali Čechoslováci svoji disciplinou a svoji organisací v Pulji pořádek a zajistili bezpečnost. Oni dokázali, že stojí na výši civilisace a kultury, že stojí na úrovni s ostatními národy Spojenců.

Podotýkám, že nechci dělati nějakých poklon, že je to skutečnost a čistá pravda. V tomto smyslu podal jsem zprávu mým představeným. Obraceje se na zástupce Anglie, pokračoval: A i Vás žádám, by i Vy o této činnosti Čechoslováků podal zprávu na směrodatných místech.

Ti, kteří se v těchto dnech vymkli všeobecné dobrovolné disciplině, bez níž nic rozumného učiniti bychom nemohli, budou jako takoví po našem návratu do vlasti veřejně označeni.

Odjezd náš bude uskutečněn již v nejbližších dnech. Znovu v zájmu Vás všech žádám Vás, byste zachovali největší klid a pořádek jako dosud. Dovolenky vystavte v kancelářích jednotlivých oddělení ihned, by byly přichystány k dalším pracím.

Počet všeho organisovaného mužstva a poddůstojníků námořního i pozemního za příčinou výplaty žoldu za druhou dekádu, hlastež dnes u pokladny v hotelu „Central" v I. posch. (nadporučík Dr. Dočkal).

---

* **Francusko izaslanstvo na Reci.** Zagreb, 9. Narodnom veću brzojavljaju iz Knina: U Split su stigle danas u 3 sata po podne dve francuske torpiljarke. Casnici i momčad, dočekani s velikim oduševljenjem, otputili su se odmah k mesnom odboru Narodnog veća. Izjaviše da će oni izravnati spor izmedju Jugoslavena i Italije. U tu svrhu polaze torpiljarke sutra u jutro na Reku.

* **Divljaštva nemačka i austro-ugarska u Srbiji.** U celoj Srbiji uništen je potpuno celi knjigotiskarski promet. U čitavoj Srbiji nema ni jedne jedine potpune tiskare. Jedina tiskara, koja je još postojala, bila je u Beogradu, a štampale su se u njoj potrebite tiskanice za gouvernement i „Beogradske Novine". Kad je usledio uzmak iz Beograda, odvučeni su svi strojevi te tiskare kao i sav ostali materijal, a što nije bilo moguće odvući, to je na najdivlji način bilo uništeno. Tako sada u čitavoj oslobodjenoj Srbiji nema ni jedne tiskare, nego potrebite stvari moraju naručivati u zagrebačkim tiskarama. Samo ova slika bila bi dovoljna da pokaže kako su postupale čete središnjih vlasti sa našim narodom u Srbiji.

* **Talijani u Zadru.** Zadar, 8. Talijanski se je ratni brod i dve torpiljarke približile gradu izvesivši jugoslavenske trobojnice u znak pozdrava. Naša ih je narodna vojska sa gradjanstvom svečano dočekala. Dve stotine talijanskih vojnika preuzelo je smesta sigurnosnu službu. Drugog su dana zaposeli Talijani namesništvo, općinu i sve ostale civilne oblasti. Našu su vojsku razoružali i zaplenili svu municiju. Izdavaju čak putnice našim ljudima isključivo u talijanskom jeziku.

* **Iz Poljske.** Zürich, 9. po noći. „Corriere della Sera" javlja: Položaj u bivšoj austrijskoj Poljskoj postaje sve ozbiljniji. Poljski opunomoćenik izjavio je presedniku veća Lammaschu, da je njegova vlada preuzela suverenska prava u područjima, zaposednutima od Austro-Ugarske. Pod vodstvom Daszinskoga i Vitosa stvorio se u Krakovu direktorij, koji je proglasio pučku republiku.

* **Čehoslovaci pred Požunom.** U Požunsku su županiju unišle čehoslovačke čete, te napreduju na sam Požun. Intervencija Čeha imala bi samo svrhu, da zajamči obezbedjenost čehoslovačkom pučanstvu.

* **Bojevi izmedju Poljaka i Ukrajinaca.** U istočnoj Galiciji nastupila je stanka, pošto su Poljaci zatražili primirje od 5 dana. Ukrajinci su imenovali svojim zapovednikom generala Böhm-Ermolija. U njihovim redovima bori se navodno takodjer nadvojvoda Vilim.

* **Karolyjev put u talijanski glavni stan.** Kako se doznaje iz Budimpešte, presednik narodnog veća grof Karoly i ministar Jaszy uputiti će se, čim stignu iz Beograda, u talijanski glavni vojni stan u Padovi.

* **Madžari streljaju i vešaju Medjumurce.** Varaždin, 9. Odbor Narodnog veća javlja: Danas pre podne stigoše u Varaždin begunci iz Medjumurja, koji dodjoše odboru Narodnoga veća i izjaviše, da

su jučer madžarski vojnici, žandari i narodni gardiste, njih oko 300 na broju, opkolili medjumursko selo, onda udjoše u selo i stadoše goniti naše ljude. Madžarski vojnici obesiše usred sela jednu ženu i ustreliše dva seljaka. Isto tako stižu glasovi o progonu našega naroda iz drugih mesta Medjumurja. Izgleda, da su Madžari odlučno počeli sa progonima i krvoprolićima. U mnogim mestima opljačkaše naša sela i teraše, da im sami seljaci gone stvari. Madžarski učitelji tražili su potpise za madžarsku državu. Ljudi se od straha razbegoše po šumama da izbegnu strašnim progonima. U Kotoribu došao je jedan madžarski kapetan u pomorskoj uniformi sa 200 momaka i streljao svakoga ko hrvatski govori. U Kotoribi je ustreljeno 8 osoba, a u Dubravi takodjer 8. — Varaždin, 9. Tajnik odbora Narodnog veća javlja sledeće: Iz Medjumurja počeli su stizati ovamo begunci, koji javljaju, da je 8. o. m. došlo u Mursko Središće odelenje madžarskih vojnika gde su usred sela vešali i streljali decu, ljude i žene. Medjumurci mole zaštitu.

* **Srpski časnici u Zagrebu.** Zagreb, 9. Danas u jutro u deset i po prispeo je u Zagreb velik broj srpskih časnika, koji su bili internirani u Austriji i Ugarskoj. Na kolodvoru ih je dočekao izaslanik N. V. S. Pribičević, te naši časnici, vojnici s glazbom, te veliko mnoštvo sveta. Glazba je najpre odigrala srpsku himnu „Bože pravde“, zatim „Lepu našu“ i druge slavenske himne. Časnici su bili provezeni gradom uz veliko oduševljenje. Oko Jelačićeva spomenika poveli su kolo.

* **Talijanski kralj u Trstu.** Jučer u deset sati prepodne stigao je talijanski kralj sa torpiljarkom „Audace“ u Trst, Bio je praćen od generala Diaza. Talijanski je kralj putovao „incognito“; radi toga se nije priredio svečani doček.

Pozor dobrovoljci za narodnu obranu! Svi oni mornari, koji se nalaze na potrebnim mestima i koji žele služiti jugoslavenskoj državi, imadu se prijaviti na lučkom admiralatu u sobi broj 15. Ona momčad, koja na brodovima nije potrebna, ali koja želi služiti u jugoslavenskoj mornarskoj obrani, moraju doneti sobom potvrdu od svojega zapovedništva. — Odbor za narodnu obranu.

* **Nemiri u Hamburgu.** Hamburg 6. Pod utiskom dogadjaja u Kielu došlo je takodjer u brodogradilištima u Hamburgu do izgreda i do štrajka. Štrajkali su u prvom redu nezavisni socijalni demokrate. Došlo je do teških izgreda.

* **Mirovni uveti za Madžarsku.** Zagreb. 6. utorak u večer stiglo je u Beograd povereništvo madžarskoga naroda, da pregovara o primirju. Uveti za primirje, koje su u Beogradu primili predsednik grof Karoly i ministar za unutarnje poslove Jassy od francuskoga vrhovnog zapovednika, su sledeći: 1. Madžarske se čete moraju povući 15 kilometara za madžarskom granicom te time stvoriti neutralan pojas. 2. Madžari ne smeju podupirati nemačkih četa te neće dobiti termina za transport, već ih moraju razoružati i internovati. 3. Madžarsko područje antantine vlasti neće zaposesti. 4 Vrhovni zapovednik Köves mora napustiti Novi Sad te predati zapovedništvo generalu Kornhaberu. — Vesti iz Pariza vele: Antanta traži, da se vojska generala Mackensena, koja broji 20.000 momaka, mora razoružati. Mackensen je proti tome prosvedovao ali madžarska vlada stoji na stanovištu, da se ova vojska mora razoružati, budući je Ugarska neutralna.

* **Jugoslavenski odbor u Pragu.** „Slovenski Narod“ javlja, da se u Pragu ustanovio 6. t. m. jugoslavenski odbor, koji će zastupati interese Jugoslavena.

* **Iz Dalmacije.** „Slovenski Narod“ javlja, da su se Talijanci iskrcali u Beli Luki na otoku Korčula. Jugoslavenske oblasti posluju napred. Neslavenske su čete bile u Dalmaciji razoružane. Medju vojnicima, što se vraćaju iz Albanije imade 50.000 Jugoslavena a 50.000 drugih narodnosti.

* **Odgovor Udruženih Država Nemačkoj.** Wolffov ured javlja: Nota Udruženih Država od 5. novembra, koja je stigla u Berlin po bežičnom brzojavu, veli: U noti od 23. oktobra 1918. javio sam Vam, da je predsednik saopćio dopisivanje Nemačke s Udruženim Državamama alijiranim vlastima, te im dao slobodnu ruku, neka zamole, ako su voljni, sklopiti mir pod danim uvetima i na temelju označenih načela, svoje vojničke savetnike i one Udruženih Država. neka predlože potrebne uvete za primirje koji bi u potpunoj meri osigurali interese učestvujućih naroda i koji bi dali alijiranim državama neograničenu vlast, da zajamče pojedinosti mira, prihvaćenoga od Nemačke, predpostavivši, da smatraju primirje s vojničkog gledišta mogućim. Predsednik je od alijiranih vlasti dobio sledeće primedbe k svomu memorandumu, koje vele: Alijirane su vlasti brižljivo proučile dopise medju predsednikom Udruženih Država i nemačkom vladom. Izjavljaju, da su pripravne sklopiti mir na temelju mirovnih uveta, označenih u predsednikovom nagovoru na kongres od 8. januara 1918. i na temelju načela, označenih u njegovim kasnijim izjavama, ali sa pridrškom, da takoimenovani pojam slobode mora dopuštati različita tumačenja, od kojih nekoja ne mogu prihvatiti. Za to si moraju o toj stvari, stupajući u mirovne pregovore, pridržati potpunu slobodu. Osim toga je predsednik u mirovim uvetima, koje je označio u svom nagovoru na kongres od 6. januara 1918. izjavio, da se zasedene zemlje ne moraju samo isprazniti već i obnoviti. Alijirane su vlasti mišljenja, da o značenju ovih reči ne može biti sumnje. One shvaćaju ovu točku onako, da mora Nemačka svu štetu, koju je svojim napadajima zadala, na kopnu, na moru i u zraku civilnom pučanstvu alijiranih država i njihovoj imovini povratiti. Predsednik mi je naložio, neka javim, da suglaša sa razlagom sadržanom u zadnjem delu tog memoranduma. Nadalje saopćio mi predsednik. neka Vas molim, neka saopčim nemačkoj vladi, da je maršal Foch dobio od Udruženih Država i od alijiranih vlasti ovlaštenje, neka primi dovoljno poverjene pouzdanike nemačke vlade (?) i neka im saopći uvete za primirje Landsing. — Medjutim su izaslanici stigli u glavni stan saveznika te debili uvete za primirje, na koje su imali odgovoriti po poteku 72 sata.

Francuski razarači na Reci.

Na putovanju iz Splita stigli su jučer na Reku dva francuska razarača, koja su tamo bila dočekana neopisivim oduševljenjem. Na gatu sakupilo se nepregledno mnoštvo Jugoslavena, koji su zastavama, cvećem i ushićenim poklicima Francuskoj i francuskom narodu pozdravljo francuske ratne brodove. Kroz gomilu ljudi odvezli su se francuski časnici u grad, svugde oduševljeno pozdravljeni i cvećem obasuti, Dočeku na gatu prisustvovala su školska deca i licejke, koje su skladno otpevale narodnu našu himnu. Razarači otputovaće po svoj prilici danas te uputiće se u Pulu, gde ih naš narod žudno očekuje.

Francuska torpiljarka u Puli.

Jučer posle podne stigla je u puljsku luku francuska torpiljarka. Ma da se za sada radi samo o jednoj torpiljarki, ipak će ova vest biti od našega naroda i pučanstva radosno primljena. U Francuzima gleda naš svet onaj plemeniti narod, koji je u najtežim časovima Srbije, kad je i sama Francuska lebdila u najvećoj opasnosti, priskočila našoj braći u pomoć, spasila zadnje delove njezine vojske te omogućila time odmazdu i obračun. Pod francuskim su se zapovednikom borile srpske čete, kad su opet osvojile opustošenu Srbiju a taj francuski je zapovednik bio medju prvima, koji su brzojavno dali oduška radosti, što se rodila naša Jugoslavija. I kad ne bi bilo tih očevidnih simpatija, koje vežu maleni i mladi naš narod sa slavnom i starom Francuskom, morali bi se francuskim orlovima diviti, što su izveli taj rat do skrajnosti, što su u svojoj borbi za slobodom vlastitog naroda i vascelog čovečanstva bili nepopustljivi i spremni na svaku žrtvu, što mogu kao uzor domoljublja i plemenitosti prednjačiti vascelom svetu. Naš narod s toga pozdravlja francuski narod, silnu i plemenitu Francusku i njezine zastupnike, što su jučer stigli u Pulu te si ne želi ništa drugo do toga, da bi se u našim vodama, u našim lukama usidrile ladje prijateljskog nam francuskog naroda, u čiju pravednost polažemo naše najveće nade.

Propisi za povratak kući.

Ured u mornarskoj vojarni I. kat.
Telef. br. 11 i 58 Marine.

Sa 12. studena uspostaviće se ured za povratak svih narodnosti u domovinu. Izuzeti su Čeho-Slovaci, koji dobivaju informacije u „Hotel Central“.

U dogovoru sa lučkim admiralatom i zapovedništvom tvrdjave, ustanovljeno je:

A) Časnici itd.

Dužnosti ovog ureda jesu:

1. Otpravljanje svih vojništvu pripadajućih osoba, koje moraju ostaviti Pulu, kao i članova njihovih obitelji, koji se jave za povratak.

2. Izdavanje putnica, ako njihovo dosadanje zapovedništvo više ne opstoji.

3. Oglasivanje dana, kada transporti odlaze. Oglasi se nalaze u „Mornarskoj vojarni“, „Lučkom admiralatu“ i u „Merinekasino“.

4. Kao opskrba za put, odredjen je za svaki 100 km jednodnevni obrok. To su dve konserve mesa i 750 grama kruha. Hrana se mora izdati najmanje za dva dana. Za opskrbu se ima da brine pripadajuće zapovedništvo. Na putnici se ima zabilježiti, ako se hrana od dotičnoga zapovedništva nije mogla da izda.

B) Što se momčadi tiče, uspostavljeno je:

1. Ispunjene putnice moraju se od dotičnih zapovedništva odmah odposlati na ured za povratak u domovinu. Ovaj će ured navesti dan odlaska i putnice providiti potpisima.

2. Ured za povratak dati će svojedobno zapovedništvima na znanje dan odlaska i broj ljudi. Zapovedništva imaju da odašalju dva do tri poverenika da preuzmu putnice i imaju da se brinu, da oni, koji odlaze, pravodobno stignu na mesto opredeljenja.

3. Kao A) 4.

Saveti za momčad:

Mora da otputuje sva momčad, bez razlike narodnosti, koja se nije dobrovoljno prijavila za daljnju službu kod jugoslavenske mornarice. Izuzimaju se oni, koji su zavičajni u Puli. Isti mogu kao privatne osobe i nadalje ostati u Puli.

Ured za povratak u domovinu uredjuje od 8 sati u jutro do 8 sati na večer, te ima odio, koji izdaje informacije, u koliko to dozvoljavaju današnje prilike.

Red transporta:

Transport br. I. Direktni transport preko kopna Pola-Divača itd.

Transport br. II. Brodom do Trsta, onda preko Jesenica (Assling).

Transport br. III. Brodom do Reke, onda preko Zagreba, Budimpešte itd.

Transport br. IV. Parobrodom u Trst.

Transport br. V. Parobrodom na Reku.

Transport br. VI. Parobrodom na Reku, Lošinj, Zadar, Šibenik, Split, Korčulu i Kotor.

Kod ovog će se transporta točno naznačiti putni red i luke, gdje će parobrod pristati.

Na 13. o. m. u 9 sati prije podne odlazi jedan parobrod od „Kohlenmola“ u Zadar, Šibenik, Split, Metković. Isti uzimlje sa sobom 1000 Bošnjaca i 2000 mornara. Legitimacije za odlazak dobivaju se kod ureda u mornarskoj vojarni (I. kat) od danas 2 sata posle podne dalje.

Domaće vesti.

U trenutku, kad svršavamo našu delatnost, izričemo, mi članovi nemačko-austrijskog odbora jugoslavenskim oblastima i talijanskoj posadi za potporu u ime sviju sunarodnjaka najsrdačniju zahvalu. Odbor nemačkih Austrijanaca.

Učitelja za pevanje traži Jugoslavenski Soko u Puli, za mešoviti zbor uz eventualnu nagradu. Rodoljubi se mogu obratiti u utorak, četvrtak ili subotu od 5—6 sati posle podne u dvorani „Narodnog doma“, otragu.

Javna dražba. Utorak dne 12. o m. u 2 sata obdržavaće se posle podne u ulici Sijana br. 80, (gostiona Brusina) javna dražba preko nekoliko posudja, kola, volova i magaraca. Na kupnju imaju pravo samo polodelci i posednici iz okolice grada Pule uz gotovi novac. Inženijer Panjković.

†

Tužnog srca javljam svim rodjacima, prijateljima i znancima žalosnu vest, da mi je premili otac

Matija Rosanda

pok. Nikole

u nedelju dne 10. o. m. nakon teške bolesti u Gospodinu preminuo.

Sprovod krenuće danas u 1 sat posle podne iz Vinkurana br. 164 na groblje u Premanturu.

Vinkuran-Pula, dne 12. studenog 1918.

Antun Rosanda
sin.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopradaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 13. novembra 1918. Broj 1202.

Zastupnici antantnih država u Puli.

Priznanje Čehoslovacima.

Prekjučer stigla su u Pulu dva francuska razarača, a na jednome od talijanskih razarača stigao engleski linijski kapetan Denis Larking, koji je s nekoliko francuskih časnika posetio zapovednika jugoslovanske mornarice.

Pri pregovaranju deputacije Čehoslovaka sa talijanskim zapovednikom admiralom Cagni u prisutnosti zastupnika Engleske, linijskog kapetana Denisa Larkinga izrazio se admiral Cagni o Čehoslovacima: Prošlih dana bune i oluje osigurali su Čehoslovaci svojom disciplinom i organizacijom potpuni red i sigurnost u Puli. Tim su svojim postupkom pokazali, da stoje na visini civilizacije i kulture, da stoje na istoj visini s ostalim narodima saveznika. Pripominjem, da ne ću činiti nikakovih komplimenata, da je to zbilja i čista istina. U tom smislu podao sam izvešće mojim pretpostavljenima. Obrativši se prema zastupniku Engleske, nastavio je: A Vas takodjer molim, da i Vi o toj delatnosti Čehoslovaka podate izvešće na merodavnim mestima.

Dolazak amerikanskog admirala.

Jučer stigao je talijanskim razaračom u Pulu amerikanski admiral sa više stožernih časnika, koji je bio sa obale dočekan burnim klicima „Živio!“ Amerikanski je admiral posetio zapovednika jugoslavenske mornarice i uzeo od njega potanje informacije o općem položaju u Istri te o mesnim odnošajima u Puli. U 4 i tričetrt sata posle podne primio je deputaciju jugoslavenskog i češkoslovačkog odbora.

Pozdrav američkog admirala.

Amerikanski admiral nagovorio je jučer zastupnike Jugoslavena i Čehoslovaka na sledeći način:

Gospodo! Veseli me, da mogu pozdraviti zastupnike Čehoslovaka i Jugoslavena. U češkoslovačkim delegatima pozdravljam zastupnike kaošto od Udruženih država tako i od svih saveznika baš priznate države. **Nadam se, da ću to isto medj doskora reći takodjer o Jugoslavenima. Jugoslavenski narod čini mi se kao k najboljim nadama ovlašteno dete medju narodima sveta, koje se uči na prve samostalne korake. Pratimo sa simpatijama, veseljem i interesom razvitak mladog naroda i pripravni smo podupirati ga u njegovim prvim pokušajima za samostalnim životom, te se čvrsto nadamo, da će pokazati zrelost za svoje osamosvojenje, osobito time, da će pokazati stegu i nepokolebivo poštovanje pred zakonom.**

Molim delegate, da rastumače taj moj pozdrav svojim sudržavljanima.

Srpska legija.

Blagosloven da si patnički srpski narode, ti snagó i nado oslobodjene jugoslavenske nacije!

Blagosloveno da si srpsko ime, ime onih, koji umiru s sazivom osvete na ustima, kojima je najzadnja misao: poraz neprijateljev i sloboda domovine i naroda!

Blagosloven da si i Ti srpski vojniče, krv krvi naše, diko naša! Blagosloven da si za sve ono što si za ovoga rata pretrpio, što si ginuo muževno i požrtvovno i čast imena srpskog nikad okaljao nisi!

Blagoslovena i vi, braćo naša srpska, što izidjoste iz tamnica tamnih, kamo vas spravi zloba i mržnja, spravi vas samo za to, da vam okuje ruke, koje su radile za spas naroda, da vam začepi usta, koja su propovedala borbu, oslobodjenje i osvetu!

A vama srpski mrtvi, što izgiboste i na Kosovu i kod Kumanova i na Dunavu i na Vardaru i kod Valjeva i kod Mitrovice, kad se boriste za slobodu svoju i našu budi slava i večna spomen medju nama!

A mi, što ostadosmo živi? Svetimo poginule, mrimo za domovinu, košto mreše oni, s preziranjem smrti, s ponosom; da ginemo za svoje, da svetimo svoje. Kosti junaka pozivlju nas!

O spavajte mirno, mrtvi ostanci junačkih boraca, Srbin neće okaljati čast imena, srpsko pleme nije pleme kukavica.

Svaki Srbin znade, što mu dužnost, ime, ostavština predja i ponos nalaže.

•

Na jučerašnjem sastanku u Narodnom domu bio je izabran odbor od 6 lica, koji će voditi brigu, da se srpska legija za 24 sata organizuje. U odbor izabrani su: Petričić Stevan, Stanisavljević Jova, Samaradžija Dušan, Šašić Maksim, Berić Blagoje i Jovančević Dušan. Kao pisar: Jovanović Uroš.

Duboko se svih prisutnih dojmila mirna i krajno odlučna reč Šašića Maksima, koji upozori da svaki onaj, ko se u srpsku legiju upiše mora obračunati: mora biti pripravan da se bije i da mre, košto je srpsko pleme naučno mreti. Sve brige, što imademo, ostaju sada postrance. Jedina briga nam je domovina. Treba raditi odmah; legije ne sme nestati — da se raspade, pre nego li se sastavila.

•

Mesto jugoslavenske — srpska legija. Mesto jugoslavenske legije ustanavlja se **s r p s k a l e g i j a**. Ne ide se pri tom ni za kakvo cepidlačarenje već praktičnu potrebu. Srpsko ime uživa u svetu veliko priznanje i poštovanje. Srbija je bila najvernija saveznica antantina i srpski je narod za antantu doprinee najveće žrtve. Zato je ustanova srpske legije samo posledica toga, što Jugoslavija od antante nije još formalno priznata, nu što će, kako možemo razumeti iz reči amerikanskog admirala doskora biti.

Zato Jugoslaveni, upišite se svi, svi, koji ste pripravni dati snagu i život za slobodu doma u srpsku legiju.

A izabran odbor neka radi, odlučno, brzo, strelovito, ko što Srbi raditi znadu.

Česká Hlídka.

Druhové!

Jsme těsně před odjezdem . . . . .

Před odjezdem do osvobozené vlasti, kde panuje — dle došlých zpráv — **v z o r n ý p o ř á d e k a k l i d.**

I my dokázali jsme, že pochopili jsme vážnost velké, největší doby světových dějin a bez přehánění možno s klidným svědomím soudit, že jsme zde na březích slunné Adrie ponížený, sesměšněný český štít vysoko zvedli nad hlavy všech těch, kteří nás dosud považovali za otroky, za méněcenný národ. Ponížená byla naše řeč, ponížemou byla naše mluva, nedovolená, sesměšněná, ale dnes povýšená je a rovnocenná jazykům všech kulturních národů.

Z d r á v b u ď n á r o d e č e s k o s l o v e n s k ý! **S t a l e t ý c i z á c k ý ú t i s k, v y v r c h o l e n ý n a p o č á t k u s v ě t o v é v o j n y, n e j š l e c h e t n ě j š í t o v á l k y v ů b e c**, praskl jako bublina před vůlí a mocí celého ostatního světa! Praskly okovy a dávný sen našich velikánů, našich mučedníků se uskutečnil.

A veliké světodějné události, o nichž ani před týdnem jsme neměli téměř tušení, rychle a k úplné spokojenosti celého světa doprovázejí mrtvoly Austrie a smutně proslulé Germanie. Není již více matky Austrie, která macešsky starala se o své děti, není více Germanie, která drzou a fouňovskou snahou opanovati celý svět, provokovala každého svobodně myslícího občana a každého po svobodě toužícího národa i člověka.

•

Jsme svobodni! Však svobody je hoden pouze ten, kdo si ji dovede vážiti.

Získanou svobodou nesmíme zpyšnět, nesmíme se státi zbujnými. Jedině klidnému vývoji budeme děkovati, že národ československý stane se perlou Evropy, Buďtež pamětlivi naši historie a vzpomínejme a učme se z ní. **K d y ž c e l ý s v ě t n e d o v e d l č e s k é H u s i t y z d o l a t i, z n i č i l i s e n a L i p a n e c h s a m i.** Kroťme své vášně!

Pamatujme, že se celý svět na nás dívá! Pamatujme, že celý svět pozorovati a posuzovati bude, jsme-li zrálí pro samostatný stát! Běda nám, sklameme-li očekávání světa! Byla by to chvíle největší naši potupy! Bílá Hora byla by pouhou nepatrnou předzvěstí.

K r o ť t e s v é v á š n ě!

Na vše, co podnikáte, dívá se svět. Každý ničemný a nerozumný čin náš vymstí se ukrutně na nás všech! Jako ukázněný celek, jako inteligentní jednotlivci, ať již pocházíme ze řad dělnických či studovaných, udržujme dobrovolně disciplinu!

V nejbližších dnech pojedeme domů.

Čtyři roky při utrpení, strádání a nedůstojném poslouchání, jsme se na okamžik ten těšili! Nezkazme si jej svou vinou!

Slzy, které nám všem bez rozdílu vytrysknou z očí až octneme se buď na osvobozeném Slovácku, nebo na sesterské Moravě, jejíž Brno je dnes v českých rukou, nebo v nedílném království Českém, buďtež současně nejdůležitější a nejdobrovolnější přísahou, že všechny naše síly a schopnosti obětovati budeme, aby ve státě československém nastoupil po 300 letém utrpení mír, jásot, radost, spravedlnost a bratrství!

Chceme a musíme býti dobrými a věrnými občany nejsvobodnějšího státu Evropy, státu Československého, který bude upřímným srdcem nejenom Evropy, nýbrž i celého světa.

P e t r B a l e k.

•

Americký admirál oslovil včera zástupce Čechoslováků a Jihoslovanů takto:

Pánové! Těší mne, že mohu pozdraviti zástupce Čechoslováků a Jihoslovanů. V československých delegátech pozdravuji zástupce Spojenými Státy tak všemi Spojenci právě uznaného státu. Doufám, že budu moci totéž v brzku říci také o Jihoslovanech. Jihoslovenský národ připadá mi jako k nejlepším nadějím oprávňující dítko mezi národy světa, které se právě učí prvním samostatným krokům. Sledujeme se sympatií, radostí a zájmem rozvoj mladého národa a jsme pohotovi podporovati jej v jeho prvých pokusech k samostatnému životu a doufáme pevně, že dokáže zralost ke svému osamostatnění, obzvláště tím, že ukáže tuhou kázeň a neodchylnou úctu před zákonem.

Žádám delegáty, aby tlumočili tento můj pozdrav svým spoluobčanům.

Telegram z Lublaně zaslali nám naši delegáti Ing. Krbec a Ing. Klapka následujícího znění: Odjezd se zbraní může ihned započíti. Další výprava z Lublaně zaručena československou legií. Delegát Kolaska, dělostřelecká kasárna, Lublaň. Zásobování předem zavčas u nádražního velitelství v Lublani telegraficky vyžádáno. Příjem této depeše do Vídně vyslancovi Tusarovi potvrďte. Krbec. Klapka. — Z Pulje odeslána byla následující tel. odpověď: Vyslanec Tusar, Parlament, Vídeň. Depeše z Lublaně od Krbce a Klapky došla. Čechoslováci v Pulji. — Jak vidětí, pracuje se velice rychle a svědomitě. V nejbližších 12 hodinách snad opustíme Pulji. Zachovejte však klid a pořádek, aby organisovaný odjezd nebyl ničím porušen. Buďte všichni připraveni na odjezd. Šálky a lžíce musí každý míti s sebou.

Z vlasti se dovídáme, že všech devět slováckých komitátů obsazeno bylo československým vojskem. I město Prešpurk bylo obsazeno a nazváno městem Wilsonovým. Jinak však je v Čechách klid. Rumunsko obsadilo Sedmihradsko. Tak zvané „Deutschböhmen“ dobrovolně se hlásí k Československému státu.

Pitanje zastave na brodovlju.

„Primorske Novine“ pišu: Kako smo več razložili, antanta je sklopila primirje s Austro-Ugarskom, a Italija provadja te uvete po našim krajevima. Jedan od uveta jest i taj, da ostaje u krepostі blokada Austo-Ugarske. I tu blokadu provadja Italija.

Jugoslavensku državu, a prema tome ni jugoslavensku zastavu antanta još nije izričito priznala. Jugoslavenska, odnosno hrvatska zastava nije još priznata kao pomorska zastava po internacijonalnim ustanovama.

U savezu s time, talijanski je admiral jučer dojavio našoj vladi, da je dobio nalog da brodovi ne mogu ploviti sa hrvatskom zastavom na krmi, nego da moraju imati zastavu zemlje, gde su upisani, što bi značilo, da moraju imati na krmi austro-ugarsku zastavu! ! Osim toga mora svaki brod imati na drugom jarbolu zastavu države, koja drži blokadu, t. j. talijansku zastavu, što bi značilo, da ima propusnicu, da može slobodno ploviti. U slučaju, da se ove odredbe ne drže, brodovi bi morali biti zaplenjeni — javio je talijanski admiral. Iz svega toga se vidi, u kakovoj teškoj situaciji se nalazimo. Ako se ne udovolji želji talijanskog admirala, svaki brod, koji će izići iz luke, biće zaplenjen, što bi bila ogromna šteta za našu državu,

Brodovi naši moraju da plove: mora se podržavati obalna plovitba, sveza sa Primorjem i Istrom, mora se otpremiti na tisuće vojnika, koji se vraćaju s fronte.

Budući da naše ovdešnje oblasti nisu mogle da udovolje nećuvenom zahtevu, da uskrsnu odbačenu i prezrenu austro-ugarsku zastavu, zatražile su upute od Narodnog Veća u Zagrebu, a dotle je obustavljena svaka plovitba.

Iznimice je dopušteno, da isplovi iz luke parobrod „Leapolis“ sa nekoliko tisuća talijanskih zarobljenika i vojnika koji se vraćaju u Trst i „Afrika“ sa nekoliko tisuća vojnika, koji se sa fronte vraćaju u Dalmaciju. — Ovi pako brodovi su imali — na prvom jarbolu hrvatsku, na drugom talijansku, a na krmi omraženu austro-ugarsku. Da se ove brodove nije pustilo da otplove, iako bi bilo došlo do nemira, jer su ljudi nestrpljivi i nisu više htjeli da čekaju.

Mi ovdje ne možemo ništa da protiv toga učinimo, jedino da prosvedujemo, a to je veliki župan riječki i učinio usmeno i pismeno. Zadaća je i dužnost naših zastupnika: Narodnog Veća SHS. u Zagrebu, Jugoslavenskog odbora u Londonu, te srpske vlade, da nas reše ove teške more, da nas izvedu iz ove teške situacije i to što pre. Zahtevajmo to od našeg narodnog predstavništva, a našim ljudima preporučamo još uvek strpljivost, jer bi koja nesmotrenost bila samo u tudju korist, a nama bi mogla mnogo škoditi. Uzdajmo se u pravеonos; naše stvari, u Wilsona i Antantu.

Progutnimo još i tu gorku pilulu — pravednost će ipak pobediti.

*

Narodno Veće SHS. u Zagrebu odgovorilo je na upit velikog župana dra. Lenca ovako:

Narodno Veće zaključuje:

1. da u pogledu zahteva talijanske vlade, koji se zastave tiče, da se odmah nužni diplomatski koraci poduzmu;

2. da naši brodovi u nijednom slučaju i nigdje ne smiju izvesiti austro-ugarske zastave i

3. u konkretnom slučaju daje nalog, da trgovački brodovi putuju radije pod talijanskom, nego li pod austro-ugarskom zastavom.

Pozivamo stoga naše ljude, da budu mirni i strpljivi, jer sve što se čini, čini se u sporazumu s Narodnim Većem SHS. u Zagrebu, a nadamo se, da će diplomatski koraci poduzeti od Narodnog Veća uroditi dobrim rezultatom i rešiti nas iz teškog položaja.

Domaće vesti.

Polažite svoj doprinos za „Narodno veće“.

Prigodom jednog lepog primera.

Kad nastane kritičan čas, kad sudbina domovine ima da se odluči, svaki sin domovine i naroda mora da sve druge brige ostavi postrance a usud njegove domovine treba da mu bude glavna i jedina briga. Sve svoje umne sile, svu svoju spretnost, snagu treba da svaki pojedinac uloži u rad za osvetlanje doma i roda za prodičenje imena narodnoga. Drugi opet, koji može, valja da donese u materijalu — u novcu — svoju žrtvu, jer mnogo istine sadržava u sebi ona izreka engleskog državnika, da će rat dobiti onaj, koji bude imao zadnji šiling. — Taj očekivani odlučan trenutak za oslobodjenje Jugoslavena i ujedinjenje u jednu nezavisnu državu nastao je sada. Mi ga proživljavamo. Mi smo sudionici tog velikog doba. A dugo i dugo kasnije, nakon vekova i vekova pričaće kasnija pokolenja, kako su se u odlučnom trenutku pradedovi poneli, pričaće, kad bude prah naših kostiju razasut, kao što mi danas pričamo o dedovima, što poginuše na Kosovom polju i o onima, što sramotno dobrovoljno pozvaše za svog kralja madžarskog vojvodu. A da nam uspomena bude što svetlija, da potomci mogu o nama pričati samo lepo i da sud potomaka bude dobar — treba da mi pokažemo, kako shvaćamo veliko doba, kad se velikim škarama kroji svetu sudbina.

Naša narodna vlada u Zagrebu treba novaca, naš puljski odbor zagrebačke vlade treba novaca. A jedini prihodi, to su dobrovoljni doprinosi pojedinaca, tvrtki, skupina, društva, poduzeća i banaka. Jugoslavenskim mornarima u Puli pruža se baš sada lepa prilika da svoj dar doprinesu, a da toga ni osetiti ne će. Dokazuje to ovaj lepi primer: Momčad na brodu „Stefanija“ izručila je na predlog gg. Musića i Karasa jednoglasno svu gospodarsku prištednju u gotovom novcu mesnom narodnom odboru u korist Narodnog veća. Svota iznosi K 6.066·10, te se imala razdeliti u gotovom novcu medju momčad, dok ju je momčad dobrovoljno odstupila u korist Narodnog veća. Učiniće se sve, da i gospodarska prištednja u vrednosnim papirima bude izručena u korist Narodnog veća.

Tom prigodom silno preporučamo našim ljudima na brodovima, da se povedu za gornjim primerom, jer će to za njih biti mala žrtva a Narodnom veću biće od toga ipak znatna korist.

Osvetlajmo si obraz, i neka potomci o nama mogu pričati samo dobro!

Slovo slagarima! Pozivljemo poslednji put sve jugoslavenske slagare, koji se nalaze u Puli, da se u interesu općenarodne stvari prijave kod vlasnika tiskare, gde se štampa „Hrvatski List“, Jos. Krmpotića, jer ćemo u protivnom slučaju radi nestašice tehničkog osoblja biti prisiljeni da list obustavimo.

Jugoslavenski sokol u Puli, održao je prekojučer svoju prvu sednicu, te se je upravni odbor sastavio ovim redom: Starosta Juraj Kaftanić, podstarosta Josip Baselli, tajnik Josip Šabalja, blagajnik Ivan Turak, odbornici dr. Vandnal, Josip Radović, Ivan Pavlović, te sestre Julka Grünnbaum i Olga Širola. Zamenici: Ivan Dorčić i Franjo Hajdaš. Revizori: Dr. Ivo Zuccon i dr. Josip Flego; vodja: Viktor Jurčić. Nesme biti jugoslavena ni jugoslavenkinje, koja ne bi pristupila u naš Sokol kao članica.

Odbornici jugoslavenskog sokola poslovaće u dvorani Narodnog doma otraga, svaki utorak, četvrtak i subotu od 5—6 sati posle podne, gde može svak pristupiti da se učlani, a oni koji su se učlanili, da plate članarinu. Članarina je K 2·— mesečno. Okupimo se svi do jednoga, oko našeg do sada potlačenog Sokola.

Jugoslavenske žene u Puli, koje su voljne da potpomažu mesni odbor „Narodnog veća“ u Puli, neka se danomice prijave od 6—7 sati posle podne u „Narodnom domu“ I. kat u prostorijama čitaonice.

Odbor jugoslavenskih žena u Puli.

Poziv radnicima. Pozivlju se svi jugoslavenski i českoslovački radnici, koji borave u Puli i u okolici Pule, neka se u vlastitom interesu organiziraju u jugoslavensku skupinu českoslovačke socijalno-demokratske organizacije, koja će delovati, dok se ustanovi jugoslavenska radnička centrala u Zagrebu ili u drugom jugoslavenskom gradu. Za radnike je od preke potrebe, da ne gube uzalud vreme i da se pravodobno zaštite. Drugovi! Držite na umu, da su vremena veoma teška, da vam preti besposlica i sve ostale posledice rata i da je vaša dužnost, da si organizacijom pravodobno osigurate budućnost. Da se spreči sveopća beda, treba da stisnite redove i da stvorite radničku vojsku, koja će braniti vaš opstanak, i opstanak vaših obitelji. Zato pozivljemo osobito jugoslavensko radništvo, koje nije organizovano, neka bezodvlačno pristupi našoj organizaciji i da time stvore toj organizaciji čvrste temelje. Za to ljudi na rad za jugoslavensko-českoslovačku socijalnu demokratsku organizaciju u Puli. Upisivanja u ulici Castropola broj 9, od 5 do 7 večer. Predsednik Vlajić, tajnik Edo Bolčić.

Jugoslavenska momčad kopnene vojske, koja ne ostaje u Puli, ima se prijaviti u Casa Borri, gde će se pripremati odlazak kući. Ona momčad koja je kod Feldbahna i Transenenstelle ostane kod istih do daljnjih odredba. Telefonski je broj 8 a.

Upozorava se općinstvo, da ne kupuje od vojnika nikakvih stvari bilo konja, volova itd., jer ta kupnja ne vredi te će biti dotične stvari oduzete. Seljaci mogu od vojništva uzeti u najam od nadležnih oblasti odnosne predmete uz potvrdu.

Jugoslaveni! Služite se posvuda svojim jezikom. Ovo pravo nitko ne može da Vam oduzme. Ne smemo od zla na gore. A da se usčuva naš jezik, potrebno je da imademo i svojih škola. Kupite za hrvatske škole. Svako neka dade svoj doprinos. Mestna podružnica Družbe Sv. Cirila i Metoda.

Hrvatski sudac u Cresu — dignut sa službe od talijanskog oficira! Predstojnik kotarskog suda u Cresu sudac Kosta Marušić bio je dignut sa službe od talijanskog oficira, koji je okupirao Cres. Ova je vest u našem pučanstvu prouzročila najveće ogorčenje.

Promena nadpisa na ulicima. Kako se glasa, biće doskora promenjeni natpisi na ulicima. Tom prigodom želeli bi istaknuti, da je uprava općine u rukama obiju odboru i da će se odluka o novim natpisima morati prepustiti obim odborima a ne možda samo jednom od njih.

Cene u Trstu. Prijatelj, koji se iz Trsta povratio, pripoveda nam: Cene su se živeža u Trstu zadnjih dana neobično digle. Brašno se prodaje po K 18 kg, mast 60 kruna kg, dok vlada velika nestašica svega.

Dobrovoljni doprinosi.

Doprinosi za puljski odbor „Narodnog veća“. Gdja Katica Artić od prodaje vlastoručno učinjenih narodnih kokarda K 38·—; Poropat Mijo sakupio u skupu Sokola K 139·60; Gospodjice Marija Vičić, Margareta Rak i Josipa Tončetić kao utržak od prodaje emblema „Jugoslavija“ prigodom češke proslave K 1196·70; Gosp. Ruša Jelušić-Benigar, učiteljica hrv. škola u Puli, za izgubljenu okladu polaže K 5·—. Ukupno 1379·30. Zadnji iskaz K 4880·50. Sveukupno K 6259·80.

Do svršetka rata besplatno vadjenje zubiju bez boli za siromašne vojnike. Primaju se samo dobrovoljni doprinosi za juhu siromašnih bolesnika. — Viale Carrara 8 III. kat, kuća Perini.

Prosveta.

Veliki kalendar „Književnoga Juga“ izišao je iz štampe. Već davno očekivanoj potrebi, da se izda jedan, narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odeću i obuću 18.000 dece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena mu je 4 krune. Mole se svi mesni odbori, zadruge, poverenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavešteni, da se što više zauzmu oko raspačavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

MORNARIČKI KOMESAR
EDMUND KOBSA
TEREZIJA KOBSA
RODJ. KAJSER
VJENČANI.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKOŇ, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, četvrtak 14. novembra 1918. — Broj 1203

Vive la France!

Jugoslavenska štampa javlja o sjajnom dočeku, što su ga Jugoslaveni na Reci priredili mornarici velike Francuske. Veličanstvena povorka od 25.000 ljudi, sa 500 hrvatskih, srpskih i slovenskih zastava, a na čelu s francuskom zastavom krenula je došljacima ususret. Pred palačom velikoga župana svrstali su se sokolaši, gospodjice i devojčice u narodnom odelu, spremne da dočekaju francuske časnike sa cvečem. U automobilu Narodnog veća primili su sokolaši francuskog zapovednika pred kancelarijom vojnog odseka i otpratili ga u špaliru i pod barjacima u palaču velikog župana. Klicanju Francuskoj, Jugoslaviji, Slobodi nije bilo kraja, kad je auto stigo medju svetinu. Gdjica Račićeva pozdravila ga je francuskim jezikom i predala mu kitu cveća. Krasan je bio devojački kružok u narodnom odelu (gdjice Račić, Trbojević, Božina, Boletić, Kurtini) obavit francuskom zastavom. Dočekale su ga pod trijemom pred samim ulazom. Komandant se je gdjici Račićevoj toplo zahvalio. U pratnji naših mornaričkih časnika (fregatnog kapetana Dvorskoga) i nekojih odbornika Narodnog veća pohrlio je velikom županu u gornji sprat luksurijozne palače.

•

I mi smo jučer tu dočekali novo brodovlje francuskih saveznika. Na jednom francuskom razaraču prispeo je u Pulu francuski admiral Faton. U večer uništa je u luku francuska oklopnjača „Condorcet", a danas dolazi admiralska ladja „Edgart Quivet". Nu mi im tu u Puli nismo mogli prirediti onog dočeka, koji su im priredili na Reci. Mi se tu nalazimo opet u velikoj vojničkoj mašineriji, koja radi. I u toj mašineriji mi se više nikako sigurnima ne osećamo, nama su koraci nesigurni; misli pune bojazni, sanje pune kletih slutnja.

I ne mogavši da francusko brodovlje dostojno dočekamo, mi, u ime sviju, u ime onih stotina hiljada istarskih Jugoslavena, koji sada nestrpljivo snašaju udes pučanstva okupacijonog područja, nu koji čvrsto veruju u pobedu pravde, kličemo iz dubine duše i iz celoga srca: „Vive la France!"

Živela Francuska! Da živi plemeniti narod francuski, francuska republika, francuska demokracija!

Englezi u Puli.

Jučer je stigla u Pulu engleska ratna ladja „Lowestoft" s engleskim admiralom Kelley. — Amerikanski admiral, koji nas prekjučer posetio i o nama uzeo opširne informacije, imenuje se Bullart.

Zanimanje Francuza za pitanje pripadnosti jugoslavenskih spornih područja.

Narod, koji je dao utočišta srpskoj braći, kad su pred surovom i oholom teutonskom silom morali ostaviti domovinu Srbiju, i uteći se Francuskoj, prati sa simpatijama i velikom naklonošću nastojanje Jugoslavena za ujedinjenjem svih jugoslavenskih pokrajina i krajeva u Jugoslaviju od Soče do Vardara.

Čija je Istra?

Rezultati izbora u Istri za austrijsko carevinsko veće pred 11 godina (godine 1907.*)

Izborni kotari:		Talij.	Jugosl.
1. Buje—Pirano—Kopar (Capodistria)	talijanski	5713	1559
2. Montona—Parenzo—Rovigno	talijanski	6424	5804
3. Pola—Lussinpiccolo	talijanski	4883	3724
4. Castelnuovo—Capodistria	jugoslav.	288	4885
5. Pinguente—Pisino—Albona	jugoslav.	2048	8551
6. Volosca—Cherso—Veglia	jugoslav.	1428	7019
Totale		20.784	31.542

Pred 11 godina, god. 1907., kad se u Istri politički živelo u znaku saveza Austrije i Italije, i talijanski življ bio takodjer na sve moguće načine na štetu slavenskog uzdržavan i protežiran, kad su se talijanske škole osnivale u mestima i selima, gde nije bilo a ni sada nije ni jednog Talijana, obdržavali su se izbori za Carevinsko veće u Beču. Prema kompromisu s Talijanima razdelilo se izborne kotare tako, da su tri kotara pripala Jugoslavenima a tri Talijanima.

Nu kad promotrimo brojke rezultata tog izbora, naći ćemo da je razmer glasova u talijanskim kotarima ovaj: 17.020 Talijana : 11.087 Jugoslavena (dakle u sva tri kotara ukupna većina od 5933 glasa). U jugoslavenskim kotarima jest pak razmer ovaj: 20.455 Jugoslavena : 3764 Talijana. Jugoslavenska većina iznosi dakle 16.091 glas, dok je u talijanskim kotarima talijanska većina iznosila samo 5933 glasa.

Istra je jedna celina. Nju se deliti ne može. Ona je geografski jedan kompakt, čije raskomadanje značilo bi baciti u još veću bedu rastrgane delove. Narodnosne se granice povući ne mogu. O narodnosnom razgraničenju vredi ova lepa usporedba nekog slovenskog političara: Istra je kao suknja koja ima nekoliko lepih dugmeta (botončića) na sebi. Suknja to je cela zemlja. Botončići su gradovi. Suknja je jugoslavenska, botončići su talijanski. Sva polja, putevi, reke i morska obala u rukama je našega naroda, koji tu zemlju obradjuje. Gradovi su talijanski, nu gradovi su ti osamljeni obično u čisto jugoslavenskoj okolici. Tako je s Pulom, tako je s Vodnjanom, Rovinjem, Porečom i Koprom. Gradovi bez okolice i bez zemlje živeti ne mogu. Ostaje jedini izlaz: ili cela Istra mora pripasti Jugoslaviji ili Italiji.

Treba da se glasuje, da narod odlučuje kamo će, da pučanstvo Istre odluči pod čije će okrilje pripasti.

A glasovanja mi se ne bojimo. Razume se, glasovanja uz slobodnu volju naroda, a nipošto pod pritiskom bajuneta.

*) Results, won 11 yars ago (1907) at the election for the Austrian parliament (the „Reichsrat")
Resultat des élection faites en Istrie avant 11 ans (en. 1907) pour la chambre des deputés Austrichienne (le „Reichsrat")

„Hands off"

„Hands off", — „Prste k sebi", doviknuo je, u prošlom stoleću, glasoviti engleski državnik Gladstone, braneći slobodu balkanskih naroda.

„Prste k sebi", kličemo i mi sada svima Talijanima, koji bi hteli našu Istru.

Istina je, da su najnovija „osvajanja" hrvatsko-slovenske Istre po talijanskoj vojsci privremene naravi, a zadnju će se reč čuti na mirovnom kongresu, odnošno u velikom onom danu kad narod bude pozvan reći svoju, hoće li naime pod kraljevinu Italiju ili će u svoju slobodnu republiku Jugoslaviju.

Istina je s druge strane da je mnogima potpunoma zavrtelo u glavi, te se već smatraju kao podanici Italije!

Na sve provokacije s protivne strane mi moramo odgovarati dostojanstvenim mirom i hladnokrvnošću. Naša stvar dobro stoji, s nama su istina i pravica a ove moraju pobediti.

Pouzdano dakle napred do skorog svršetka i konačnog uredjenja naše narodne stvari.

•

Po službenoj statistici god. 1910. bilo je u Istri koncem prosinca iste godine 386.260 stanovnika a od ovih samih državljana 373.381.

Po narodu bilo je Hrvata 162.963, Slovenaca 55.755 — dakle Slavena ukupno 218.718, Talijana 145.525. Nešto preko 7 hiljada Nemaca i ostalih.

Obzirom na teške prilike u kojima se nalazio naš narod u Istri; na činjenicu da je bilo mnogo hrvatskih općina s talijanskom upravom, na protekciju vlade itd. odveć je jasno da je ova statistika nama na škodu sastavljena, te da se može mirne duše računati da u Istri živi najviše 100 hiljada Talijana, dakle ne punih 27 posto pučanstva Istre, dočim našeg naroda ima najmanje oko 265 hiljada, to jest 71 posto.

Uvažiti se mora takodjer da spomenuti Talijani ne živu kompaktno u neprekinutom zemljištu, već razasuti po raznim točkama Istre, praveći oazama usred slavenskog sveta.

Takozvana geografička Istra, naime politički kotari Kopar, Pazin, Poreč, Pula i grad Rovinj, o kojoj su se hvastali naši Talijani da je u većini talijanska (takova je izgledala po nebuvapljućoj statistici god. 1880. sa tobože Talijana 103.678 a Slavena samo 97.351!) premda je, kako spomenuto, i zadnja statistika nama na škodu, ima uvek i po ovoj statistici većinu Slavena, naime 141.235, a Talijana 135.167, — točnije Slavena preko 175 hiljada a Talijana nešto ispod 100 hiljada. U ostalom pako delu Istre živi isključivo naš narod, oko 90 hiljada duša i nešto malo Talijana.

Iz ovog kratkog pregleda može svaki, pa i bio inorodac, ako je ma iole pošten čovek i pri zdravoj pameti, zaključiti, je li ili nije li naša hrvatsko-slovenska Istra zrela za našu Jugoslaviju.

Tko pako od nas Slavena samo za čas promisli na sve teške i duge godine, na sve žrtve i progonstva, na sva neoplakana mučeništva našeg naroda u dugoj i ljutoj borbi za svoju egzistenciju — kad promisli na koncu na dugu i krvavu Golgotu, do koje ga dovedoše oni, koji pijani silom, izazvaše ovaj strahoviti rat, sa užasom moram promisliti što bi bilo od sirotice Istre, da se nebi mogla uz ostale svoje posestrime razvijati u krilu slobodne Jugoslavije.

Mi koji znamo za naše Talijane, znamo dobro koliko ima medju njima čistokrvnih Talijana i koliko slavenskih izroda. Nego ipak kad se ti ljudi hoće nazivati Talijanima, te u talijanskom jeziku i duhu uzgajaju svoju decu, i mi ćemo ih kao Talijane priznavati. Sa svim tim ih je premalo e i glavno je i odlučujuće, kako prije spomenuto, da ovi naši Talijani živu rasirkani amo i tamo po Istri, kao što je i Trst jedna sasma nešto gušća točka Talijana, podpunoma izolirana od ostalog talijanskog sveta, dok se jugoslavenstvo neprestano širi na jednom kompaktnom zemljištu od Trsta dalje sve do granice s Grčkom.

Ludo je stoga i pomisliti da bi Trst i Istra mogli pod Italiju, kad u ovim zemljama stanuje u ogromnoj većini naš narod a i ono nešto Talijana je razasuto po raznim točkama.

Nije pako niti za Talijane časno, koji su se borili u svoje vreme da se oslobode od nemačkih vlada, da baš oni sprave pod sobom tudji narod, koji bi k njima u isti odnošaj stupio kao i Venecija i Lombardija prama staroj nekadašnjoj austrijskoj vladi i koji bi takodjer njima, kao što su oni u ono vreme Nemcima morali neprestano vikati: „Fuori lo straniero!"

Posed Istre i Trsta sa strane Italije bio bi večni kamen smutnje, bila bi ovo klica skorog novog rata, a upravo sada se ide za tim da se rat za dugo i dugo zapreči.

Mnogo nas je poginulo. Mnoge zadobljene rane ne će tako brzo zaceliti, ipak klonuti ne ćemo.

Vera u Boga i narodnu budućnost tako je tvrda u nama, da podnoseći stoičkim mirom sve naše boli, pouzdano gledamo unapred, i predvidjajući skoru zoru slobode, dovikujemo svim našim neprijateljima:

Proć će dani iskušenja,
Al vas više biti ne će!

Tresićevo pismo s Krfa.

Fregatni kapetan francuske mornarice Duran de Viel donesao je na Reku sa sobom pismo našeg delegata kod srpske vlade g. Tresić-Pavičića, koga su — kako je poznato — sa dva druga radiotelegrafski pozvali Clemenceau, Lord George i Orlando. Zapravo su dva pisma: jedno za rečko-sušačko Narodno veće, a drugo s mnogim aktima za centralno Narodno veće SHS u Zagrebu. Iz pisma za rečko-sušačko Narodno veće zabiležio je izvestitelj „Prim. Novina" odmah ovo: „Poći će nam za rukom spasiti čitavu našu ratnu mornaricu, do najmanjeg čamca. Naša će domovina izići neokrnjena iz ove teške kušnje. U tom pogledu umirujte narod i kažite mu, da će mirovni kongres sigurno radikalno promeniti londonski ugovor. Sve simpatije Francuza, Engleza i Amerikanaca na našoj su strani. Ovde smo dočekani bezprimernom ljubeznošću, saznasmo mnogo važnih stvari, koje su nama u prilog.

Najsrdačniji pozdrav svoj braći na Reci i Sušaku.

Dr. Tresić-Pavičić.

Pitanje pomorske zastave riješeno.

Reka, 12. Danas je u 10·30 sati pre podne posetio talijanski admiral g. Rainer velikog župana dr. Lenca i prema uputama iz Rima predložio vladi Narodnog veća SHS., da se pitanje pomorske zastave reši ovako:

1. Brodovlje kratke plovidbe i to uz Istru do Premonture, uz kvarnerske otoke i uz hrvatsku obalu do Karlobaga ima kao znak pripadništva da nosi na krmi **hrvatsku** zastavu, a na velikom jarbolu **belu** zastavu. Salvakondukt za to brodovlje nije potreban.

2. Brodovlje, koje plovi preko gore spomenute zone, mora imati salvakondukt od vlasti, koja drži blokadu (sada slučajno od Italije), zastave na krmi nikakve, osim bele zastave na velikom jarbolu.

Reka, 12. Veliki župan dr. Lenac podnio je odmah telefonski predlog vladi Narodnog veća SHS. Predlog je sa strane vlade primljen te se prema tome nastavlja današnjim danom sa svim redovitim plovidbama.

Česká Hlídka.

Delegáti „Ú. P. V. Č.“ do Rjeky a Záhřeba Dr. Fiša a Ing. Hek vrátili se 12. t. m. motorovým člunem ze Rjeky. Na základě vyjednávání s podpluk. gen. štábu Tesličem, zmocněncem operativního oddělení „Narodni Veća“ v Záhřebu, byl českému vojsku zaručen volný průjezd se zbraní a soukromým majetkem přes Rjeku, Záhřeb, Velkou Kaniži, Šopron a Prešpurk (Město Wilsonovo) domů.

Prešpurk jest již obsazen českým vojskem a podléhají tudíž odtud transporty již nařízením československé vojenské správy.

První transportní loď „Sirena“ očekávána byla na dnešek v noci a patrně je již v Pulji.

Delegáti naši přinesli tyto zprávy:

V Čechách je úplný klid a bezvadný pořádek. Ceny všech spotřebních předmětů klesly již na polovinu cen předrevolučních. Mnoho zásob dosud zatajovaných přichází nyní na trh, takže nikde není již bídy a nedostatku.

Gen. ředitel Živnostenské banky Dr. Preis uzavřel v Paříži se syndikátem amerických bank půjčku za podmínek tak příznivých, jak ani delegáti (Dr. Preis, Dr. Kramář, Klofáč, Haberman) sami neočekávali. Finanční a hospodářská situace státu československého bude následkem toho, dle slov poslance Habermana přímo skvělá. Měna zavedena bude franková.

V Uhrách Banát a Bačka obsazena jest vojskem srbským, Mežimuří vojskem Jugoslavie, do Sedmihrad vtrhlo vojsko rumunské a Slovensko obsazeno jest pluky českými.

Inženýři a technikové hlaste se v Poradní kanceláři československé, hotel „Central“, přízemí v pravo, jedná se o založení volného sdružení, jehož prozatímní program je vyložen v kanceláři.

Zprávy z vlasti. V uzavřeném území konají Němci schůze, jichž resoluce vyslovují se jednomyslně pro připojení k československému státu. V Karlových Varech, Děčíně a jinde v německých městech jsou u vlády československé národní výbory.

Všechny ceny klesají. Potravin je dosti. Mimo několika výtržností na severu Čech, vládne všude klid. Východní hranice Československa je vymezována pohraničními komisemi českými a maďarskými. Zabírá Košice a na jihu sahá k Dunaji.

Československá kolonie v Terstu se organisovala podobně jako my v Pulji a byli to zase Češi, kteří v prvých bouřlivých dnech pevnou vlastní disciplinou dovedli zachovati pořádek a zabrániti drancování skladišť. — V Italii naléžá se přes 60.000 československých legionářů. Tito budou teprve ve 3 nedělích vypraveni do vlasti.

V dopravní kanceláři hotelu „Central“ jsou vyloženy přihlašovací archy pro jednotlivé transporty. Členové nezařazených vojenských a námořních štábů se mají do těchto archů zanésti.

* **Car Karlo odrekao se prestolja.** Beč, 12. Car Karlo izdao je proglas u kom veli: Odkako sam zaseo na prestolje, bila mi je želja, da izvedem narode iz strahote rata, za koji ja nisam kriv. Prožet danas kao i prije nepokolebivom ljubavlju za sve svoje narode, neću da moja osoba bude zapreka za njihov razvoj. Odričem se svakog udela u državnim poslovima, te ujedno rešavam službe moju austrijsku vladu. Sreća mojega naroda bio je uvek moj cilj. Samo je nutarnji mir kadar da vida rane, što ih je zadao rat.

* **Zadnja sednica bečkog parlamenta.** Beč, 12. Predsednik je zastupničke kuće iznio danas predlog da se sednice odgode i da se odredi buduće zasedanje. Carstvo je — reče — palo i zastupničke kuće nemaju više nikakovih zadataka. Austrije više nema. Predlog je prihvaćen.

* **Dolazak srpske vojske.** Zagreb, 12. Danas je stiglo u Zagreb 1000 momaka redovite srpske vojske. — Solunsko zapovedništvo antantine vojske ima da se prema odredjenom planu odseli na Reku.

Iz slobodne Jugoslavije.

Položaj u Dalmaciji.

Tršćanska „Edinost“ prima iz Zadra ovaj izveštaj: Položaj u Zadru i takodjer po zemlji postaje uvek neprijatnijim. Čim Dalje tim gušće pojavljuju se nemili dogadjaji. Istina je doduše i mora se priznati da su talijanske oblasti i vojništvo veoma uljudni, nu narod ipak oseća nad sobom tudji pritisak i postaje čim dalje tim nezadovoljnijim i neustrpljivijim. Zadarski zapovednik izdao je naredbe, u kojima najavlja, da ostaju u krepošti svi dosadašnji zakoni, te da takodjer nadalje vrede sve odredbe, koje su vredile do sada, da će takodjer odsad ostati na svojim mestima svi dosadašnji organi, koji će takodjer nadalje opravljati svoje poslove, kako su ih opravljali do sada; ali narod, koji hoće svoju vlastitu slobodu i nezavisnost na svojoj rodjenoj zemlji, oseća u zasedateljima tudje gospodstvo i nikako se neda umiriti glede svoje sudbine. Posredovanjem najuplivnijih narodnih muževa jedva jedvice može se zaprečiti da ne provali ljudsko nezadovoljstvo. Jedino, čime se dade narod utešiti, jest činjenica, da preko Bosne dolaze u zemlju srpske čete, koje će preuzeti uzdržavanje mira i reda. Uostalom narod hrli silno da se prijavi za narodnu obranu.

Položaj u Hrvatskoj.

Iz Zagreba javljaju, da je u samom glavnom gradu kao takodjer po celoj zemlji uspostavljen mir i red.

Srbi dolaze na Reku.

Iz Zagreba se javlja, da su Srbi obećali narodnom veću SHS po kuriru, koji je stigao u Zagreb, da će poslati brod sa živežem na Reku. Brod će ostati na raspolaganje Narodnom veću SHS. Istodobno poslaće onamo takodjer odeo vojske, s kojom će raspolagati Narodno veće. Javlja se takodjer, da će se redovite srpske čete postaviti na raspolaganje narodnom veću, da budu do potrebe u onim krajevima, koje su zaposeli Talijani.

Vojnička imenovanja u Bosni i Hercegovini.

Za zapovedajućeg generala u Bosni i Hercegovini imenovalo je Narodno veće SHS podmaršala Teodora Bekića, koji je ujedno zapovednik sarajevskog vojničkog okružja. Za zapovednika mostarskog okružja imenovan je generalni major Adam Durman, za poglavicu generalnog stožera u Sarajevu pukovnik Dragutin Coban, a u Mostaru podpukovnik Branko Stajić.

Domaće vesti.

18 slavenskih radnika otpušteno od letalačke stanice pod firmom nemstva. Naša nova talijanska uprava uvela je poseban način, kojim kuša oslobođiti se Slavena. Na letalačkoj se stanici otpustilo 15 Slavena i 3 Nemca, te ih poslalo na lučki admiralat sa pismom, u kojem je stajalo, da se ovih 18 „Nemaca“ mora bezodvlačno otpustiti. Imena otpuštenih su: Horvat Ivan, Sonnweber Franjo (Slovenci), Svoboda Josip (Poljak), Kagel Marija (rodjena u Puli, poretlom Slovenka), Kovač Ana i Kovač Federika (Slovenke), Zita Josip (Hrvat iz Bosne), Kotnik Alojz (Slovenac), Sykora Karlo (Čeh), Hengster Ivan (Nemac), Hoppel Angel (Nemac ?), Minovski Vladimir (Čeh), Kampuš Gregor (Slovenac), Bregant Ivan (Slovenac), Potočnik Fran (Slovenac), Sykora Franjo (Čeh), Nikpati Vilim (rodjen u Puli, poretlom Slovenac), Halbritter Karlo (Nemac). To su imena radnika, od kojih je većina tamo na radu po više godina, a medju njima jedan Svoboda, koji tamo služi 33 godine. Najpre moramo najodlučnije da prosvedujemo proti načinu, na kojem se nova oblast, koja je sama po nalogu antante imala da zaposedne Pulu, a nipošto da tera kojekakvu politiku, kušala, da istera naše ljude iz grada Pule. U drugo prosvedujemo proti otpuštanju radnika bez razlike narodnosti. Radi toga tražimo, da se ovi radnici bezodvlačno opet prime u posao. Stvar će biti saopćena Narodnom veću u Zagrebu, da informira ostale antantine vlasti, kako se ovde provadjaju njezini nalozi. Dozvoljavamo si napomenu, da ako smo se kroz godine uz najteže prilike borili proti austro-ugarskom rospstvu, nećemo ni drugomu da dozvolimo, da nas tlači.

Medju radnicima u arsenalu vlada uzrujanost. Šire se glasine, da će se sve radnike, koji ne pripadaju Puli, otpustiti iz arsenala. Pošto imade ovde silan broj radnika, koji ne pripadaju toj općini, ali imadu sve svoje u gradu i kućicu i ognjište, bila bi taka drakonska mera upravo neoprostiva, te se nebi dala ničim opravdati. Mi se nadamo, da su ove glasine neosnovane, a to tim više, što nijedna oblast nema do sklopljenja mira pravo, da otpušta radnike iz puljskog arsenala, o kojemu će mirovna konferencija odlučiti, komu će pripadati.

Odbor jugoslavenskih žena poziva je svaku domorotku, da pristupi ovom odboru. Nesme biti žene, koja se nebi postavila u ovom teškom vremenu uz bok onih muževa, koji neumorno rade da pripomognu osnutku naše Jugoslavije. Prijaviti se može svaki dan od 6—7 sati na večer, u prostorijama Citaonice u Narodnom Domu.

Kitite vaše kuće našim zastavama. Svaki naš rodoljub mora da izvesi našu narodnu zastavu na svojoj kući, da time pokažemo, da nas ima u velikom broju. Narodne zastave deliće odbor jugoslavenskih žena, čim budu iste gotove, zato se poziviju sve gospodje i gospodjice, koje bi bile voljne po koju zastavu sašiti, nek se obrate na Odbor jugoslavenskih žena u Narodnom Domu od 5—7 sati na večer, kao i oni, koji žele imati zastavu, a mogu je sami sašiti, neka se isto tako prijave i time olakote posao odboru.

Austrijske marke bez vrednosti. Poštanski i brzojavni ured u Puli saopćuje danom 13. novembra 1918: Austrijski se poštanski biljezi i ostale poštanske vrednote moraju danom 13. t. mj. povući iz prometa i nesmiju se više prodavati. Posednici moraju te poštanske biljege i vrednote zameniti kod blagajne poštanskog ureda, Pula I.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Preko uprave našeg lista, položili su braća Česi i Slovenci svotu od K 277·— sakupljenih na tvrdjavi „Mali Brioni“, prigodom proslavljenog večera dne 9. novembra 1918. Darovateljima budi srdačna hvala.

Hrv. gimnazija i žensko učiteljište u Pazinu odgadja obuku. Po nalogu Odbora Narodnog veća SHS u Pazinu na hrvatskoj gimnaziji i ženskoj učiteljskoj školi u Pazinu odgadja se obuka na neizvesno vreme.

Odbor jugoslavenskih žena primio je prigodom predaje razglednica za Narodno veće K 47·—, a darovaše: po K 10·—: Dr. Drimel; po K 6·—: Matulović Ante, Ing. Matka; po K 5·—: Ing. Beck; po K 3·—; Snajdar Leopold, Jeřabek; po K 2·—: Reltar, Jusopp, Man, Ing. Rz., Ing. S. J.; po K 1·—: Samstag Vilim, Tileček, Janoušek, Danjek.

Odbornici jugoslavenskog sokola poslovaće u dvorani Narodnog doma otraga, svaki utorak, četvrtak i subotu od 5—6 sati posle podne, gde može svak pristupiti da se učlani, a oni koji su se učlanili, da plate članarinu. Članarina je K 2·— mesečno. Okupimo se svi do jednoga, oko našeg do sada potlačenog Sokola.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—; u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak. Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26/795.

Godina IV. U Puli, petak 15. novembra 1918. Broj 1204.

Privremeni red.

1. Vojničko zaposednuće područja sa strane talijanske vlasti u imenu antante na temelju i u granicama primirja sklopljenog sa Austro-Ugarskom nije trajno već samo privremeno do konačne odluke, koja će biti stvorena u mirovnoj pogodbi.

2. Austro-Ugarska ne opstoji više kao država; zato će mirovne pregovore antanta voditi sa narodnim državama, nastalim na području bivše monarhije, dakle i sa Jugoslavijom.

3. Prema načelima medjunarodnog prava i utanačenjima primirja sve uredbe javne uprave u zaposednutom području imadu ostati i delovati kao do sada, u koliko se ne kose sa svrhom okupacije.

4. Vlast, koja je zaposela područje, imade apsolutno pravo kontrole nad celom javnom upravom, što se tiče stvari i osoba.

5. Cinovnici i uopće svi javni nameštenici, ako žele zadržati svoje mesto sa svim pravima i dužnostima, moraju se staviti na raspolaganje okupacionoj vlasti i podvrći se njenim odredbama.

Narodni odbor preporuča svim našim ljudima u Puli i u svoj Istri, da u narodnom interesu ostanu na svom mjestu.

Čija je zemlja?

Puljski politički kotar, bez Rovinja, koji je samostalan grad sa vlastitim štatutom, zaprema područje od 71.774 hektara, podeljeno u 33 porezne općine. Od ovih su talijanski posed: Bale (bez obzira na hrvatska sela Krmed i Golaš), Vodnjan, Galežan i Fažana sa 19.931 hektara. Porezne općine Sv. Vičenat, Pula i Šišan predstavljaju mešoviti posed, približno polovicom talijanski, a polovicom hrvatski, sa 6539 hektara. Ostaje 26 poreznih općina, od Morgana Kanfanarskih i Gočana barbanskog do Premanture sa 45.304 hektara u isključivo hrvatskom posedu.

Ako se razdeli ono mešovitih 6539 hektara, to imademo u puljskom kotaru 48.573·50 hektara hrvatske zemlje i 23.200·50 hektara talijanske: dakle dve trećine prama niti jednoj trećini.

Jednaki pregled drugih istarskik kotara daje kud i kamo povoljnije rezultate za naš narod.

Iz slobodne Jugoslavije.

Protest Narodnog veća protiv talijanske okupacije.

Zagreb, 11. Narodno veće SHS. odaslalo je kr. talijanskom ministru spoljnih posala u Rimu notu kojom najoštrije protestira protiv postupka talijanskih četa na teritoriju države SHS. Moli talijansku vladu, da poduzme sve moguće, da se dignu dosadanje mere i da se omogući četama naših i drugih narodnosti povratak u domovinu. — N. V. poslalo je istu notu srpskom ministru predsedniku Pašiću moleći ga, da poduzme sve nužne korake, kako bi se sa talijanske strane odustalo od vojničke okupacije naših krajeva, da se zauzme za ovo naše zajedničko stanovište. Sličnu je notu poslalo N. V. i srpskom ministarstvu vanjskih posala, srpskoj vladi, generalu D' Espercy i jugoslavenskom odboru u Ženevi. — Orlandu uz protest protiv zabrane, da naša mornarica vije hrvatsku zastavu na ratnim i trgovačkim brodovima.

Banket u počast srpskih časnika.

Zagreb, 11. Jučer je priredjen banket u počast srpskim časnicima, koji su ovamo stigli iz zarobljeničkog logora. Banketu su prisustvovali članovi Narodnog veća i veliki broj gradjanstva. Održano je više govora s jedne i druge strane.

Zagorac u seljačkoj stranci.

Zagreb, 11. Narodni zastupnik Zagorac stupio je u seljačku stranku.

Promena kod zagrebačkih „Novina“.

Zagreb, 11. „Novine“, glasilo hrvatskog katoličkog seniorata, počimaju sutrašnjim danom izlaziti kao jutarnji list pod naslovom „Narodna Politika“.

Zagrebački „Narodni kazino“.

Zagreb, 11. Narodni kazino, poslednja madžarska kula, pala je u ruke narodnih ljudi. Predsednikom je izabran novinar Toni Schlegel.

Iskrcavanje talijanskih četa u Voloskom-Opatiji.

Opatija, 11. Danas se je kod nas sa jedne talijanske oklopnjače iskrcalo oko 1000 vojnika. Admiral je izjavio, da zaposeda provizorno ovaj kraj u vojničkom poslu prema uvetima primirja sa bivšom austro-ugarskom monarhijom. Oklopnjača je krenula na to prema Reci.

Talijanska okupacija.

Upozoravamo naše ljude u Istri: Prema antantinim uvetima primirja imade talijanska vojska da preuzme samo vojničke poslove, a nipošto civilne oblasti. Nad civilnim upravnim oblastima imadu samo pravo nadzora. Svaka eventualna preuzetnost neka se smesta javi preko mesnog odbora odnosno susačkog „Nar. veća“ centralnoj vladi „Nar. veća“ SHS. u Zagreb.

Pitanje hrvatske Istre.

Trst, 11. Javne govore držao je u Trstu talijanski ministar Barzilai. U jednom je govoru istaknuo, da ne može Italija podnesti u svojoj državi mnogo Slavena. Radi toga odrekla se je Dalmacije, ali se nada dobiti Trst i Istru. Na pitanje: zar čitavu Istru? odgovorio je samo: Istru. Medju mesnim talijanskim pučanstvom komentira se, da se pod tim misli samo mletačka Istra. Medjutim sa druge strane dolaze glasovi, da će se londonski ugovor posve srušiti. I otrgnuće bivše mletačke Istre bila bi teška povreda Wilsonovih načela o samoodredbi naroda, a toga antanta neće dozvoliti, pa bilo i protiv talijanskih imperijalističkih namjera.

Vesti iz Sarajeva.

Poverenik za narodnu prosvetu Tugomir Alaupović svečano je dočekan u Sarajevu. Odmah je nastupio svoje mesto. Pomoćni savetnici bivših vladinih poverenika grada Sarajeva i načelništva Hadži-Damjanović, Kupotanović i Vancaš svrgnuti su sa svojih mesta, a na mesto njih imenovani su Proto Gašić, dr. Kukrić i Mutevelić. Ovih dana uapšeno je 12 austrijskih oficira Madžara i Nemaca za to, jer su vraćajući se iz Sandžaka bez ikakova razloga na razbojnički način umorili ženu i decu pribojskog trgovca Berisavljevića. Optuženi su radi zločinstva umorstva. Sudac Boškić poznat je iz afere sa menicom baruna Collasa uapšen je, jer je meseca augusta 1914. u Foči dao ubiti 77 seljaka, a medju njima trojicu ispod 18 godina. Dosadašnji predsednik vrhovnoga suda Cofa i predsednik okružnog suda Jurak svrgnuti su sa svojih mesta radi njihova dosadašnjega rada.

Ukinuće naredaba protiv ćirilice u Bosni i Hercegovini.

Narodno veće u svojoj sednici od 3. o. m. zaključilo je, da je u Bosni i Hercegovini zvanični jezik srpski ili hrvatski, da se ćirilica i latinica upotrebljava ravnopravno u unutrašnjem i spoljnom saobraćaju i da se ukidaju svi dosadanji propisi, koji se protive ovoj naredbi.

Braća Srbijanci.

Čete, koje operiraju u Srbiji, dele se u tri vojske; jugoslavensku armeju vodi Milan Pribićević i ta ide u pravcu prema Sarajevu. U Bosni uopće sve dobro funkcionira, a pogotovo železnice, a to zato, jer su svi vagoni i sve osoblje ostali na svom mestu. — Druga armeja koja se sastoji od samih Srbijanaca, ide preko Smedereva u Bačku i Banat. — Treća armeja, u kojoj su Francuzi i Englezi, operira sa strane Rumunjske. U srpskoj vojsci vlada upravo uzoran red, disciplina i oduševlenje. Sve naredbe se točno izvršuju. Kako je vojska prolazila kroz Srbiju, ljudi su prolazili kroz svoja domaća sela, koja nisu već četiri godine videli i najviše ako su se četvrt sata zaustavili kod svojih, a onda opet marširali dalje veleći: „Kada smo četiri godine izdržali, treba izdržati i sada, da se pobeda kraju privede“. Čovek se mora zaista diviti ovakovoj ljubavi za domovinu, koja mora biti uzor i nama Slovencima, Hrvatima i Srbima u ovim zemljama, za čiju su se slobodu Srbijanci borili, žrtvovali sve svoje, a bore se još i danas.

Česká Hlídka.

První transport Čechoslováků odjede pravděpodobně v neděli o 12. hod. v poledne lodí do Rjeky. Bližší zítra.

Čeští zástupcové u Francouzů a Angličanů. Česká deputace navštívila včera odpoledne francouzský křižák „Condorcet“ a anglický křižák „Lowestoft“, aby pozdravila jménem Čechoslováků francouzského admirála a anglického kommodora. Na obou lodích byli naši zástupci velice srdečně přijati. Francouzský admirál vyslovil se velice pochvalně o československých legiích, které zanesly slávu českého jména až za Ural a do Vladivostoku. Anglický kommodore vyptával se na bližší poměry Čechoslováků, jich počet, jich plány do budoucnosti, zmínil se o jich disciplině a službě k zachování pořádku, kterou ode všad slyšel chválit; podotkl, že Anglie byla prvou zemí dohody, v níž tužby Čechoslováků nalezly pochopení a podpory, vzpoměl prvých let války z nichž se sám pamatuje na Československou propagační kancelář v Picadilly Circusu v Londýně a vyslovil vřelé přání, aby Československý stát se vyvíjel v pravém duchu konstitučního řádu a disciplinované svobody.

Vzhledem k opakujícím se výtržnostem našich lidí, hlavně za doby noční, bylo usneseno aby hlídkám italským byli přiděleni vojáci z naší České stráže. Doufáme pevně, že nebudou míti příčinu k zakročení proti našim krajanům.

Pověsti o potopení lodí „Semiramis“ a „Francesca“ jsou úplně vymyšlené a nezakládají se na pravdě. Pověsti podobné přijímejte vždy s největší reservou.

Izveśće dra. Korošeca.

Reka, 12. novembra. Iz Zagreba se javlja: Predsednik Narodnog veća SHS., dr. Korošec, saopćuje iz Švicarske, da stoje naše stvari jako dobro, jer su Amerika, Engleska i Francuska na našoj strani.

---

* **Rumunjska u ratu s Nemačkom.** Pošto se nalazi Rumunjska u ratnom stanju s Nemačkom, nemačke oblasti ostavljaju Rumunjsku.

* **Bivši dalmatinski namesnik u zatvoru.** Grof Mario Attems i njegov tajnik Skarica dovedeni su u Zagreb i smešteni u domobranski zatvor.

* **Molba Narodnog veća.** Narodni svet obratio se molbom u Zagreb, da se ishodi kod antante neka se opozove okupacija jugoslavenskoga zemljišta; odnosno neka se talijanske okupacione čete izmene engleskim, francuskim ili amerikanskim.

* **Prvi milijun u Osieku.** U Oseku je do sada sakupljeno narodnoga poreza preko milijun kruna.

* **Nemačkoj se žuri za mir.** Berlin 12. Nemačka je vlada otposlala preko Švicarske notu Wilsonu, da se čim prije počme sa mirovnim pregovorima. Na to ju sili velika nestašica hrane u Nemačkoj.

* **Austrija — republika i deo Nemačke.** Beč, 12. Narodna je skupština prihvatila proglas nemačke Austrije republikom kao sastavnim delom Nemačke. Kod promulgacije došlo je do nemira i tučnjave.

* **Francuske čete dolaze u Budimpeštu.** Budimpešta, 12. Grof Karolyi je izjavio, da će ovih dana stići u Budimpeštu 50 francuskih časnika i 1000 momaka.

* **Francuzi u Dardanelima.** Carigrad, 12. Dve su se francuske torpiljarke usidrile u Dardanelima.

* **„Tribune de Lausane“**, donosi članak, u kojem veli, da je Italija predaleko pošla u svojim zahtevima. Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik i Kotor zamamni su ciljevi za pesnika ili patriotu, ali nemaju ništa sa oslobodilačkim ratom. List ustaje protiv ugovora 15. aprila 1915. koje antanta ministarstvu Salandra-Sonnino zajamčila najvažnije delove Dalmacije. Talijanska vlada uznemirivana jugoslavenskim političarima zaključila da ostavi hrvatsku monarkiju. Ali je Italija premalo učinila u ovom ratu, a da bi mogla stavljati takove zahtjeve.

Uveti primirja antante prema Nemačkoj.

Vilimov „Nemački Bog“ propao.

Berlin, 11. novembra. Prvi je čin nove nemačke vlade bio, da je potpisala uvete primirja, što ih je stavio maršal Foch.

Berlin, 11. novembra. Službeno se javlja: Evo u izvadku uveta za primirje: 1. Primirje stupa na snagu 6 sati posle potpisa ugovora. 2. Bezodvlačno se isprażnjuje Belgija, Francuska i Elsas te Lotaringija za 14 dana. Čete, koje će preostati posle ovog roka, bit će internirane ili zarobljene. 3. Ima se predati 5000 topova, medju njima svi teški, 30.000 puščanih strojeva, 3000 bacala mina, 2000 aeroplana. 4. Isprażnjuje se leva obala Rajne, neprijatelj će zaposesti Mainz, Koblenz i Köln u radiju od 30 do 40 kilometara dubljine. 5. Na desnoj obali Rajne uredit će se u dubljini od 30 do 40 kilometara neutralan pojas, koji se mora isprazniti za 11 dana. 6. Na levoj obali Rajne ne sme se ništa odvesti, netaknute imaju ostati sve tvornice železnica itd. 7. Ima se predati

5000 lokomotiva, 15.000 vagona, 10.000 automobila. 8. Nemačka opskrbljuje neprijateljske okupacione čete. Na istoku se imaju sve čete povući iza granice od 1. augusta 1914. Rok za ovo ispražnjenje nije odredjen. 10. Nemačka se odriče mirovnih ugovora, koji su se sklopili u Brest-Litovsku i u Bukareštu. 11. Bezuvetna kapitulacija istočne Afrike. 12. Povratak ratnih zarobljenika bez reciprociteta. 13. Povratak novčanih zaliha belgijske banke, te ruskoga i rumunjskoga zlata. 14. Nemačka izručuje 100 podmornica, osam lakih krstarica, 6 dreadnoughta. Nad drugim će brodovima izvršivati nadzor saveznici u savezničkim ili u neutralnim lukama. 15. Nemačka zajamčuje slobodan prolaz kroz Kattegat, odstranjuje polja posijana minama, predaje sve utvrde i baterije, kojima bi se mogao sprečavati prolaz. 16. Blokada ostaje i dalje na snazi. Nemački se brodovi dalje smiju pleniti. 17. Ukidaju se sva ograničenja plovitbe, što ih je Nemačka proglasila nad neutralcima. 18. Primirje traje 30 dana.

Teški uveti Madžarima.

Min. pr. Karoly u pratnji članova kabineta u Narodnom Veću saopćio je odgovor Franceske na molbu Ugarske, da se prizna Ugarskoj nepovredivost njezinoga teritorija do mirovne konferencije. Ministar je pročitao ovu brzojavku:

Franchet d'Esperay, vrhovni sapovednik savezničkih istočnih vojski beogradskim delegatima grofa Mihajla Karolya:

Iz Pariza primam ovaj brzojavni odgovor na brzojav 580 3/3: Tražim od Vas da raspravljate sa grofom Karolyjem samo o vojničkom pitanju. To je definitivna smernica. Potpisan Franchet.

Ministar predsednik Karoly je nastavio, da francuski odgovor nije ni nečan ni jestan. On je tako sastavljen, da ne ne ne našu molbu, niti daje odgovor na nju. Po našem shvaćanju taj bi se odgovor i tako mogao tumačiti, kao da je odbijajući. Zato je ministar predsednik odlučio, da sam ne potpiše ugovor primirja, nego uz odobrenje magjarskog nar. veća. Nadalje je Karoly ovako prikazao položaj zemlje: Na južnoj fronti stigle su srpske čete u Novisad i napreduju u unutrašnjost. U taj su čas već dosegle liniju Pančova—Voršec i Pančova—Antafalva. Nemačke čete kidaju železničku prugu i pokušavaju sprečiti napredovanje srba. Izmedju srpskih i nemačkih četa postoji zaista ratno stanje, pa ako mi ne potpišemo ugovor, postati će Ugarska ratište.

Naš delegat, kojega smo izaslali u Prag, vratio se je doduše s neslužbenim, ali pouzdenim priopćenjem, da su Česi jučer o svojem narodnom blagdanu zaključili, da će zaposesti sve one županije Ugarske, na koje aspiriraju. Česke su čete već uljezle u zemlju i napreduju u brzom tempu. Kako se veli, njihov je cilj, da zaposednu zemljište istočno od Požuna i Dunava od Vaca, zatim od Göngjesa, Tokaja i Czapa odatle prema Marmaroškoj županiji celo područje. To poprilici znači 18 do 19 županija. Položaj je tegoban takodjer poradi Rumunjske. Svesni o svojoj slabosti, možemo se oslanjati samo na pravo. Stoga predlažemo, da potpišemo ugovor s generalom Franchetom d'Esperayem, jer u ovom slučaju znače provale naprosto nasilje. Tkogod prodro u našu zemlju, mi ćemo prosvedovati protiv toga, te se pozivamo na sud prosvetljenoga sveta. Nećemo se medjutim mašati oružja, jer hoćemo da se strogo držimo ugovora o primirju. Grof Karoly je zatim saopćio da su vladini zastupnici još sinoć posebnim vlakom otputovali generalu d'Esperayu da potpišu ugovor o primirju. O češko-slovačkom i rumunjskom pitanju konferirat će ministar predsednik danas posle podne te podneti svoje predloge Narodnomu veću.

Domaće vesti.

Poziv. Pozivlje se za nedelju 17. t. m. jugoslavenske i uopće sve slavenske radnike na jednu vrlo važnu skupštinu, koja će se obdržavati u I. katu eventualno u dvorani Narodog doma u 3 sata posle podne. Predsednik: Stojić, tajnik: Edo Bolčić.

„Narodno veće“ mesni odbor u Puli ima svoje sednice svaki utorak, četvrtak i subotu po podne u 6 sati.

Zahvala Rumunja. U ime Rumunja, odlazećih iz Pule, zahvaljuje se mornarski i vojnički odbor jugoslavenskom i talijanskom odboru za bratsko susretljivo podupiranje za vreme boravka u Puli, prigodom odlaska u oslobodjenu domovinu Veliku Rumunjsku.

Jugoslavenska momčad stajaće vojske, koja se nije još prijavila za odlazak u kući Bori ili u Transenenstelle, a kani odlaziti, nek se tekom današnjeg dana prijavi kod jugoslavenskog zbirališta (kuća Bori),

Transport za Dalmaciju. 18. t. m. u 12 sati o podne ide parobrod „Belvedere“ kao zadnji transport za Dalmaciju.

Podružnicu austrijskog „Crvenog križa“ preuzeli Talijani. Jučer su preuzeli Talijani puljsku podružnicu bivšeg austrijskog Crvenog križa i zaplenili po milijuna kruna. Mesni odbor Narodnog veća nije hteo — poštivajući neutralni značaj sanitetske ustanove — dirati u vlasništvo Crvenog križa — što su Talijani bezobzirno učinili.

Iz zapovedi pomorskog zapovedništva. Podčasnici i mornari, koji se svojevoljno za dalnju službu u jugoslavenskoj mornarici prijavljaju, ili koji hoće da stupe u civilnu službu, spojenu sa eventualnim odpustom u roku od 8 dana, imadu se najaviti u lučkom admiralatu II. kat, soba br. 64. Torpedisti, topnici i mineuri biti će na Adriji, momčad palubne službe, strojari, ložači i električari na Belloni nastanjeni, u knjige upisani i odanle na različite brodove ukrcavani. Oružnički stražmeštar Šašić Makelm premeštava se k srpskoj legiji. Akcesista vojničkog suda Seražin Anton dodeluje se redakciji „Zapovedi lučkog admiralata“.

Mornarički kancelisti jugoslavenske narodnosti neka se nadju danas, dne 15. novembra 1918. u 5 sati posle podne na okupu na sednici u Narodnom domu.

Svaki na svom mestu! Molimo sve naše činovnike i ostale javne službenike, da neostavljaju svojih mesta, već neka i dalje budu pri ruci našim ljudima u tim kritičnim momentima. Čekajmo svatko na svom mestu, dok se o nama odluči! Ne ostavljajmo naroda u tim časovima!

Dopisi iz Istre.

Dolazak talijanskih vojnika u Pazin. Pazin, 9. XI. 1918. Dočekana od ovećeg mnoštva, najviše mesnih Talijana, došla je jučer po podne jedna satnija talijanskih vojnika u Pazin. Nakon nekoliko „Evviva“ Italiji, uputila se povorka, predvodjena od naše narodne straže, s vojničkimi počasti i s hrvatskom trobojnicom, u grad. U zgradi kotarskog poglavarstva sastao se talijanski kapetan zapovednik talijanskih vojnika, s našim Narodnim Većem. Talijanski je kapetan izjavio da on dolazi u Pazin samo u svrhu javne sigurnosti, te će njegovi ljudi vršiti službu čuvara mira i reda, dok civilni uredi, kao općina i sud, ostaju kao do sada; izjavio je samo da preuzima poslove kotarskog kapetana, proti čemu je Narodno Veće najodlučnije prosvedovalo. Talijanski je kapetan naložio zatim narodnoj straži da se razoruža, što naravski ona nije dragovoljno učinila, nego se ipak sili morala pokoriti. I proti tome je uložen prosvjed. Bosanski su se vojnici, članovi narodne straže, podali isti dan u Pulu. Teška nam je krivica bila nanešena time da se dopustilo da se skine hrvatska trobojnica iz prozora kotarskog poglavarstva, a izvjesi samo talijanska zastava, proti čemu se takodjer prosvedovalo, te sve zapisnički utvrdilo. Tekom pogovora popodne došlo je do neugodne upadice radi talijanske zastave, čiji se je stijeg nehotice prelomio, a nekoje su usijane glave htele baciti krivnju na gradonačelnika gosp. dra. Kurelića. Stvar se medjutim kasnije svima razjasnila. Danas su osvanuli gradom plakati o predaji oružja i o ograničenju, poštanskog i brzojavnog prometa. Na našem je narodu red, da čeka mirno razvitak dogadjaja. Svaki nered koji bi se dogodio nek se odmah prijavi Narodnom veću. Moramo šutiti i pamtiti! Zadnja reč još nije rečena. Na mirovnom kongresu odlučiti će se konačno i o Istri, a najsladje se smije, tko se zadnji smije. Oprez i hladnokrvnost u ova kritična vremena, koja neće dugo trajati. Nadamo se do Božića, a možda i prije, biti na čistom o svemu. Ima ljudi koji za nas rade, te će uložite sve sile, da i u ovim zadnjim danima narodne borbe spasimo što je naše. Svaki bi nered, u kojem bi bili upleteni naši ljudi, služio samo kao novo oružje proti nama. Stoga oprez! U to ime: Živila Jugoslavija!

Nakon povratka iz ropskog života.

Nakon dugih 41 mjesec i 20 dana najužasnijeg ropskog života u c. k. austrijsko-ugarskoj vojsci, u svojstvu prostog vojnika (infanterista) evo me na slobodnoj nozi, u slobodnoj Jugoslaviji!

U slobodnoj Jugoslaviji! — Tko može bolje od nas, do jučer zarobljenih svesnih Hrvata, Slovenaca i Srba, shvatiti, dublje ćutiti veliki značaj ovih reči!

Samo podpun slepac, kojemu se najednom čudesnim načinom otvori vid, te mu svane u svoj svojoj krasoti ovaj bajni, čarobni svet i veličanstveni svod nebeski, može da najbolje shvati kakav je neprocenjivi dar božji: očinji vid.

Samo podpunoma gluh čovek, koji najednom čuje milozvučnu majčinu reč, sladak jezik naroda svoga, divne akorde božanstvene glazbe i pevanja, uopće sve glasove, kojima se javlja svako organičko i neorganičko biće, znade ceniti drugi neprocenjivi dar sluha.

Samo teško bolestan čovek, kojega već lekari posvema zapustiše, a on se najednom nadje velikim čudom sasma zdrav, može najbolje shvatiti veliku istinu da je zdravlje najveće blago.

Istotako samo mi, do jučer zarobljeni Jugoslaveni, koji smo stenjali pod udarcima austrijsko-švapskog biča možemo najbolje razumeti i ceniti slobodu.

Onu slobodu, za koju je naš narod u petstoletnoj borbi proti turskoj sili prolio reke krvi, boreći se uvek ustrajno, uvek junački „Za krst časni i slobodu zlatnu“.

Onu slobodu o kojoj peva argentinska narodna pesma:

Oid mortales el grido sagrado: Libertad, Libertad, Libertad . . . ! (Što znači: Čujte smrtnici presveti zvuk: Sloboda, Sloboda, Sloboda . . . !)

Onu slobodu, o kojoj peva čilenska narodna pesma:

Libertad es la herencia del bravo, — La victoria se humilia a sus pies! (Što znači: Sloboda jest baština junaka, — Pobeda se klanja pred njegove noge!)

Onu slobodu, o kojoj peva kralj-pesnik Nikola, govoreći o Crnoj Gori:

Hleb se od suza tamo ije, iz krvavih često ruku;
Al slobodom su nam zato, tamo dani pozlaćeni!

Onu slobodu, koja je obuzela duše Amerikanaca, osobito u Sedinjenim Državama Sev. Amerike, te stvoriše velebna dela, kojima se divi celi civilizovani svet. Zadnje takvo velebno delo jest oslobodjenje Europe od one rak-rane pruskog militarizma, nemačke surove sile, koja je odavna prečila Europi svaki slobodni razvitak, svaki pravi napredak. Hvala velikom ovom delu, vodjenom od genijalnog i umnog Wilsona, i nama Jugoslavenima je odlanulo, i nama je osvanuo veliki dan našega narodnoga uskrsnuća.

Onu slobodu o kojoj je uzvišenim rečima više puta prozborio celomu svetu slavno vladajući S. O. Papa Benedikt XV. Veliku istinu po njemu naglašenu da se i mali narodi ne dadu podvrgnuti dobrovoljno pod tudju premoć, te i ako podvrgnuti željno čekaju dan slobode, dan odmazde i od oca se na sina baštini mržnja na tlačitelja, te se drhćućom rukom trpi tudji jaram, dok se ga konačno ne strese — veliku ovu istinu čuše i jednom bivši mogućnici tirani u Beču i Berlinu, nego, pijani u svojoj oholosti i premoći, nasmijaše se umnim ovim opomenama i nastaviše dalje svoj pakleni posao, koji ih je strovalio na tlo!

* * *

Prve mesece mojeg vojničkog robovanja prošao sam u južnoj Štajerskoj. Teška me mora mučila, stiskalo me nešto u srcu, mučno mi je bilo na duši, a još mi je teže bilo što se nisam mogao tako lahko svakomu potužiti, a sam Bog znade kako bih bio rado da sam mogao celomu svetu glasno i jasno kazati moje boli. Pogibeljno je bilo sa svakim slobodnije govoriti. Imade ljudi neukih, koji će te krivo razumeti i mnogo puta u dobroj veri silno naškoditi; drugi će se još narugati tvojim ispovestima, nasmijati tvojim bolovima; naći ćeš pako i podle duše, koje će te izdati onomu, koji ima nadmoć nad tobom te ti može i hoće škoditi. Ta poznato je da se judin duh najradje krije medju potlačene narode i onde traži svoje žrtve — gorku smo ovu istinu mi Jugoslaveni iskusili u podpunoj meri!

(Konac sledi.)

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopródaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 16. novembra 1918. | Broj 1205.

Veli Jože.

Tužno i otegnuto opet peva Veli Jože. Nad njegovim pevom rasplako bi se i on, ko peva i onaj, koji ga sluša. A i pesma sama plače:

Od brata me rastavili,
Zapril va kući mojoj;
Njive moje pogazili,
Muku moju razgrabili
Pravdo, pravdo božja.

Glas Veloga Jože drhće! Suze su mu orosile oči, bol je njegova teška i beskrajna. Ne razume, što se to oko njega zbiva. Stoleća je robovao i služio drugima, a sad, kad je već mislio da je svoj, da je sam u svojoj kući gospodar, dolazi drugi, tudji, koji njegova jezika ne razume, njegovih želja i stoletnih sanja ne shvaća i hoće da mu se nametne za gospodara. On da radi, kao i do sada, bez odmora i bez prestanka, a drugi da njegovu muku uživa, drugi, tudji, da opet njegovu decu otme, da mu idu služiti i ubijati možda braću svoju, kaošto je to dosada bilo.

Mučno je sve to Velome Joži. Eto već bi rado otpočinuo, u miru, radio i brinuo se za svoje, orao svoje njive, sijao pšenicu, ječam i kukuruz, kopao i žeo; rado bi obradjivao svoj vinograd i za dugih zimskih večeri seo uz ognjište kraj tople bukalete vina i pripovedao sinovima i unučadi njegove krvi i njegovog kolena o teškim mukama, što ih je on u doba vojne, glada i nevolje morao da snaša. A sad, kad je čvrsto držao da je to vruće željeno i davno očekivano vreme nadošlo, i kad je jedan tudjinac sramotno morao bežati iz zemlje, dolazi drugi pod krinkom prijateljstva, a uistinu samo zato, da gazi pleme Veloga Jože, pleme, koje je stoleća bilo gaženo, ali nikad uništeno.

I peva Veli Jože u neustrpljivom očekivanju dalje pesmu svojih sanja:

Srbe, brate, izdaleka
Pridi, pak prekidaj konop,
Ca mi sve sapinje ruke;
Pridi i zbavi me teške muke.
Srbe, brate, sa Kosova.
Srbe, brate, osvetniče,
Digni kamen, ča mi tako
Teško prsa on pritišće,
Ko da živemu smrt išće.
Srbe, brate, osvetniče!

*

Stara je to priča o Velome Joži. Stara skoro tako, kako je on sam star. Stara priča i stara istina. Uvek i oduvek bio je naš istarski kmet Veli Jože silan i jak, velik i širok, da mu cele vojske patuljaka neprijateljskog providura nauditi ne bi bile mogle. Nu on je i oduvek bio i dobar i blag i miran, i tu su njegovu vlastitost teško drugi izrabljivali. Veli Jože orao je doma, ali što bi požeo, to je morao da nosi u grad i dade u zamenu za ono, što bi mu gradjani dali. On je bio dobar i verovao je dugo i dugo, da su svi ljudi dobri; Svakojakim himbenim rečima dao se varati. Dao se varati i trpio, trpi do danas.

*

Istarski seljače! Sine jednoga naroda Srba, Hrvata i Slovenaca; plode jedne krvi jugoslavenske, što teče u žilama celoga velikoga naroda, koji broji 12 milijuna duša. Sada se odlučuje o tebi. Sada se odlučuje, hoćeš li biti sam svoj gospodar, hoćeš li, da vladaš ti nad sobom i nad svojom zemljom, hoćeš li da budeš veran sin velike Jugoslavije, ili da budeš i dalje gažen, kaošto su te gazili do sada, da pljuju na tebe, kaošto su pljuvali do sada, da se oni, koji budu tvoji gospodari s prezirom i omalovažavanjem odvraćaju od tvoje siromašne suknene nošnje, a gnušanjem gledaju u tvoju tvrdu ruku, punu žuljeva, kojima si zaradjuješ kruh?

Istarski seljače! Sada ili nikada! Sada je vreme da se oslobodiš, da ne zaboraviš nikad više na ono, što si pod tudjim propatio, da budeš ti odsada jednak onima, koji su ti se do sada rugali. Zato budi ponosan da si Jugoslaven, da si sin plemenitog i junačkog roda, da su braća tvoja Srbi, s kojima ćeš odsad u jednoj državi živjeti. I zapamti sada, dobro zapamti svaku krivicu, koja ti se nanese od silovitosti tudje.

A kad dodje čas, glasuj za Jugoslaviju!

Česká Hlídka.

První český transport odejel včera přesně v určenou hodinu — ve 3/4 5 hod. odpol. Transport sestával z 22 vozů s 800 vojíny. Polovina byla námořníků, druhá z pozemního vojska. Národními prapory ozdobený vlak měl polní kuchyň a opatřen byl hojnými zásobami. Nálada byla veselá a pořádek vzorný, jak se na Čechoslováky sluší. Podotýkáme, že včera ve 4 hod. měl též odejeti vlak s Rusíni. Tento následkem nedostatku zásob (chleb) v 6 hod. byl ještě na nádraží.

*

Další transport vlakem zítra. Bližší v transportní kanceláři v hotelu „Central" a dle rozkazu určených velitelů. S ohledem na těžkosti, se kterými spojeno bylo dostat povolení volného průchodu se zbraněmi, upozorňuje se důtklivě, že používání střelné zbraně a tak i rozmarné střílení je přísně zakázáno. Zbraně se může použíti jen, na přímý rozkaz velitele vlaku. Ti, kteří by tento zákaz přece překročili, budou bezohledně z transportu vyloučeni.

*

Ohledně transportů se oznamuje: Situace je taková, že není možno hodinu odjezdu den předem určiti. Transporty dosud závisí od dostatku vozů a lokomotiv. Můžeme však s jistotou prohlásiti, že situace se den ode dne lepší a že i trať v severní části se uvolnila, jak nám dnes doraživší důvěrník oznámil.

*** Predsednik Wilson oslobodjenim narodima bivše Austro-Ugarske.** Preko Berna stigao je sledeći brzojav: Predsednik Sedinjenih Država Wilson upravio je na narode, koji su sačinjavali carevinu Austro-Ugarsku, a sada su oslobodjeni od njenog jarma, ovaj apel: Kao tumaču najvećeg broja vaših najžarkijih prijatelja neka mi bude dopušteno izjaviti, da se nadaju i očekuju svi prijatelji slobode, bilo gde se oni nalazili, a osobito oni čija je sadanja i neposredna dužnost, da istinito pomognu slobodnim narodima sveta, kako bi se učvrstili u istinitoj slobodi, da upravljači i narodi novo oslobodjenih krajeva čine sve moguće, da kritične promene, koje se imadu izvršiti, budu obavljene uredno, umereno, blago, isto tako kao i odlučno, tako, da se ukloni i spreči svako nasilje i svaka okrutnost, tako, da nikakva nedolična dela ne okaljaju anale ove nove periode reorganizacije, znajući da bi takva dela samo usporila nastup velikih dogodjaja za koje se mi svi borimo. I oni (vaši prijatelji) apeliraju sada s poverenjem na vas, da ćete sprečiti svaku zloupotrebu sile, koja bi mogla da otegne ili diskreditira dolazak slobode. Wilson.

*** Vorarlberg republika.** Bernski „Bund" javlja, da je u Vorarlbergu proglašena republika. Mir nije poremećen. Za održanje reda osnovana je gradjanska garda.

*** Vilim u progonstvu.** Car Vilim pobegao je iz Nemačke u Nizozemsku, te je posebnim vlakom stigao u Middochten i nastanio se u kaštelu grofa Bentincha. Nizozemska je vlada poduzela mere za sigurnost života bivšeg nemačkog vladara. Prema nekojim još nepotvrdjenim vestima bio je nemački prestolonaslednik Fridrik ustreljen.

*** Ruše se carska i kraljevska prestolja.** Za Nikolajem, bivšim ruskim carem, srušilo se prestolje kralja bugarskoga, a za njima eto moraju da beže iz zemlje gde su vladali u progonstvo furijantni nemački car Vilim — utelovljena prepotenca — i mladi austrijski car Karlo. Ruše se carska i kraljevska prestolja; nestaje careva i kraljeva. Neka. Što njih manje bude, to će svetu i narodu biti bolje.

*** Alzacija—Lorena za pripojenje Francuskoj.** U Strassburgu obdržavale su se velike manifestacije naroda, koji je tražio aneksiju Alzacije—Lorene Francuskoj. U povorkama, koje su tražile sjedinjenje s Francuskom udelovali su takodjer vojnici.

*** Fridrik Adler protiv boljševicima.** Iz Curiha se javlja: U Beču se pojavio u radničkom veću dr. Fridrik Adler, ubojica grofa Stürgha, gde je održao kratak govor, u kome je kritizirao boljševicizam i izjavio, da terorističko vladanje, dolazilo s koje mu drago strane, nema ništa zajedničkoga s pravom demokracijom.

*** Mirovna konferenca oko 15. Decembra.** Iz Londona se javlja „Gazzetti di Venezia", da se Wilson odlučio sudelovati na mirovnoj konferenci, te se očekuje u Londonu još pred 15. Decembra.

*** Iskaljivanje nemačkog bijesa protiv Čeha.** Grac, 13. novembra. Vlak koji je prolazio kroz Grac, a vozio češke vojnike, nečkao se je na glavnom kolodvoru, da izruči oružje. Razvila se je borba s kolodvorssom stražom, pri čemu je usmrćeno 8 čeških vojnika, dok ih je 12 teško, a 11 lako ranjeno. Od kolodvorske straže jedan je vojnik ranjen. Osam je čeških časnika uapšeno. U vagonima se je našlo različitoga ratnog materijala, a naročito puščanih strojeva. Vlak je pridržan do danas o podne.

*** Dr. Viktor Adler umro.** Državni tajnik izvanjskih posala i vodja socijalnih demokrata dr. Viktor Adler naprasno umro je od klijenuti srca, od koje je bolesti već odavna trpio. Pred nekoliko je tek dana postao voljom naroda dr. Adler ministar vanjskih posala. U času kada je trebao, da kao pučki diplomata zastupa mase naroda, u tom je času podlegao bolesti od koje je već davno patio. Po zvanju je bio lečnik, ali prakse nije vršio, već je kao mladi čovek došao na vodstvo socijalističkog pokreta u Austriji. Kao urednik „Arbeiter Zeitunga" delio je sve dobro i zlo kroz koje je morala proći austrijska socijalistička stranka. U sporu izmedju nemačkog dela stranke i češke socijalne demokracije uvek je delovao pomirljivo. U socijalističkoj je Internacionali zauzimao mesto uz pokojnog Jauresa, Vanderveldea i Bebela. Njegovi su nazori bili često u internacionalnim pitanjima odlučujući. U žestokim borbama, koje su vladale u Beču i doljnjoj Austriji izmedju kršćanskih socijala i socijalista, znao si je Adler uvek steći svojim individualitetom i spremom eksepcionalan položaj da su ga i neprijatelji morali poštivati. Najznamenitiji je dr. Adler bio svakako kao pučki govornik. Nije bio demagog, a manjkale su mu i izvjesne govorničke vrline. Bio je umetnik kao govornik i izvrstan psiholog mase, koju si je znao potpunoma podrediti. Svojim golemim ličnim sposobnostima i autoritetom mogao je u sadašnjim vremenima silno koristiti narodima Austrije, a naročito proletarijatu. Dužnosti preminuloga preći će sigurno na suradnika njegova dr. Bauera i sina mu dr. Fritza Adlera. — Naslednik dra. Adlera biće imenovan njegov dosadanji pomoćnik dr. Bauer.

*** Madjarska republika.** Pod predsedanjem Ivana Hocka održalo je madjarsko Narodno Veće sednicu, u kojoj je zaključeno, da se upravi proglas na sva Narodna Veća, koja su se ustrojila u zemlji, te u njemu istakne, da s obzirom na važne promene u Nemačkoj i u Austriji ni Ugarska ne može više dugo odgadjati odluku o budućem državnom obliku, pače ni do roka, kad se ima sazvati konstituanta. Stoga se Narodno Veće obraća svečanim pozivom na Narodna Veća, koja su se osnovala u gradovima, neka izjave, da li se pridružuju odluci madjarskog Narodnog Veća, da budući državni oblik za madjarsku ima da bude republika.

Iz slobodne Jugoslavije.

Vlada za celu Jugoslaviju.

Rim, 13. „L' Idea nazionale" saznaje iz Pariza: Nakon dugih rasprava javlja konferenca Jugoslavena u Ženevi, da je postignut posvemašnji sporazum sa Srbima, te da će se sastaviti mešano ministarstvo pod predsedništvom Pašića za neposredni sastav vlade za celu Jugoslaviju.

Srbija za Jugoslaviju.

Krf, 13. Srpske čete prešle su preko Dunava i Save i stupile u Moldavsku, u Zemun, u Klenac i Mitrovicu. U Bosni ušle su srpske čete u Višegrad a odanle železnicom su se odvezle u Sarajevo, kamo ih pozvala privremena vlada i Narodno veće. Bilo je proglašeno ujedinjenje izmedju Srbije i Jugoslavije. Mnogi naši zarobljenici, koji su bili u Austriji, bili su zadržani od jugoslavenskog pučanstva, da sastave Narodnu stražu. Severno od Dunava i Save nalaze se velika množtva volova i marve, koje su nemačke čete izvezle iz Srbije i koja će se opet spremiti u zemlju. Austrijske vojske nema više. Nalaze se samo uzmičuće nemačke čete.

Zastupnik jugoslavenske države u Beču.

Iz Beča javljaju, da je zastupnikom jugoslavenske države u Beču imenovan dosadanji generalni konsul u Sedinjenim Državama Ivan Švegel, te je već otputovao.

Dementi o naimenovanju Valerijana Pribičevića.

Iz predsedništva Narodnog veća: Vest, koju su jučer donele zagrebačke novine, da je naime Narodno veće imenovalo Valerijana Pribičevića konzularnim agentom u Beogradu, ne odgovara činjenici. Narodno veće stoji na stanovištu, da se država SHS sedini sa bratskom kraljevinom Srbijom u jednu državu, te prema tome je naravno isključena mogućnost postavljanja kakvih medjusobnih zastupnika.

Iz slavenskog sveta.

Češka trgovačka mornarica. „Venkov" donosi jedan interview sa zastupnikom Stanjekom, koji se vratio iz Švajcarske, a koji je medju ostalim rekao: Česi imadu već trgovačku mornaricu. Češko-slovačka mornarička zastava u svim je zemljama priznata. Trgovačka mornarica broji 10 brodova i nalazi se u Vladivostoku, te će poneti sa sobom, čim se sklopi mir, sve moguće živežne namirnice.

Za češko-poljsko prijateljstvo. „Narodni vybor" u Pragu primio je iz Varšave sledeći brzojav: Sretan sam, da mogu s najvećim veseljem pozdraviti Vaše tako brzo ispunjenje nada českoga naroda i ujedno s priznanjem se izjaviti o uzornoj njegovoj disciplini. Koli željno očekujemo i mi dan, kada će i naša poljska država, oslobodjena od veriga okupacije i potpuno slobodna, moći podati ruku bratskomu českomu narodu u svrhu trajnog prijateljskog saveza! — Za predsedništvo ministarskog veća u Varšavi: Glombinski.

Nasilja talijanske vojske u Kanfanaru. Ophodnja talijanskog odela u Pazinu stigla je u Kanfanar, te je tamo bila od potalijančenih elemenata, kojima savest ne da mira, upućena da svrgne sve hrvatske zastave, a onda vodjena od mesnih talijanaša od kuće do kuće da tobože pretražuje. Upozoravamo sve naše mesne odbore, da sve takve slučajeve pismeno protokolarno ustanove, da bi se moglo u potrebno vreme istupiti činjenicama.

Domaće vesti.

Transporat za Reku. Dnevno polazi jedan parobrod za Reku. Polazak u 8 sati u jutro. Pristalište kod Stabsgebäude.

Pozor. Danes ob 5 uri popoldne odhaja zadnji odelk Jugoslovanov iz Slovenije iz Pulja. Pozivljamo vse te Slovence da se združijo pred Casa Corri ob 2 uri popoldne, od koder odkorakajo v vrstah na kolodvor. — Vam pa dragi bratje Puljski Jugoslaveni kličemo: Mirna kri! Na svidenje ob ustanovitvi Jugoslavije! Živela Jugoslavija!

Vojnički odbor Jugoslavena se je nakon što je odpremio kući jugoslavensku momčad stajaće vojske današnjim danom raspustio.

Za oslepljene vojnike ratne mornarice, preko uprave našeg lista, polažu Čehoslovaci iz strojne škole K 200.

Prvi transporat Čeha otišao je jučer u 4 i tri četvrt sata posle podne. Transporat je bio sastavljen iz 22 voza s 800 vojnika. Polovica ih bi-še mornara, druga polovica kopnene vojske. Vlak je bio okičen narodnim češkim zastavama, imao je poljsku kuhinju i dovoljno zaliha. Razpoloženje bilo je veselo i uzto uzoran red.

Vlak sa Rusinima, koji je imao otići u 4 sata stajao je još u 6 sati na kolodvoru radi nedostatka kruha.

Žito za usjev. U subotu dne 16 novembra 1918 u 10 sati prije podne u kući Kandolin na cesti Madonna delle Grazie broj 1 izdavati će se pšenica za usjev na polodjelce, koji neka dodju kolima. Pobliži uvjeti mogu se saznati na mjestu. Žito dalje se samo za usjev uporabiti pod prijetnjom kaznenih posljedica. Inženjer Panjković.

Za naše škole u Puli. Preko uprave našeg lista položeni su sledeći doprinosi: Momčad ratnog broda „Franjo Ferdinand" K 1500·—; Česká legionárška setnina „Monument" K 1000·—; Česká stavební setnina 2/11 K 100·—; Dr. Vjekoslav Kosir K 100·—; Jovanka Draganović iz Pule K 200·—; Momčad ratnog broda „Pelikan" kao ostatak od doplatka za izkrcavanje uglena K 83·32; Petar Kažić K 20·—; Braća Česi i Slovenci kao dodatak zadnjem izkazu sa „Brioni Minore" K 12·— Vrednim darovateljima budi srdačna hvala. Napred za naše škole!

Glede erarske marve i vozova neka se seljaci obrate kao i do sada na kotarsko poglavarstvo u Puli, i to oni, koji već imadu erarsku marvu, kao i oni, koji žele dobiti uz revers erarsku marvu ili vozove.

Onima, koji kane izvesiti naše zastave preporučamo, da to ne čine u svakoj prigodi, nego samo onda, kada na to budu pozvani sa strane našeg lista, odnosno naših ljudi, koji upravljaju time. Zastave se imaju izvesiti samo onda, kada se čini provaljuje oduševljenje ili se priredjuje manifestacija sa naše strane, a nipošto onda, kada se naši politički protivnici vesele, jer time bismo pokazali, da mi simpatišemo s njima. Zastave se mogu podignuti, — u onoliko, u koliko su gotove — kod odbora jugoslovenskih žena od 6—7 sati na večer u Narodnom Domu I. kat, gde svaka Jugoslavenka se može i zapisati kao članica odbora jugoslavenskih žena.

Frankiranje pisama. Poštanski ured u Puli saopćuje: Do dolaska novih znamaka uterati će se od primaoca kod dostave privatnih pisama, koja dolaze nefrankirana ili nedostatno frankirana, jednostavna pristojbina, koja još vredi, u gotovom novcu.

Za Narodno Veće položio je preko mesnog ženskog odbora Bratož Vekoslav 100 K.

Iz zapisnika Narodnoga Veća, mesni odbor u Puli. Mornar Franjo Benečić, iz Caglića kod Lipika u Slavoniji, slagar kod „Hrvatskog Lista", išao je u noći od 14. na 15. u 2 sata posle polnoći iz radione u Šišanskoj ulici broj 24 kući. Kod lekarne Petronio, uglu ulice Mariana i Šišanske ulice, bio je zaustavljen po talijanskom časniku, koji je zatražio od njega, neka mu pokaže iskaznice. Benešić pokazao mu je noćnu legitimaciju, izdanu od mesnog odbora Pula, Narodnoga Veća, te istodobno i dopusnicu, budući je imao sutradan da otputuje u domovinu. Časnik ga je poveo u „Realschule" u ulici Radecki, gde ga je izručio straži. Straža ga pretražila te smestila u prostor, koji je oredjen za zahod. U tom prostoru nije bilo ničega do četiri stena a prozori bijahu razlupani. Pet minuta kasnije zavezaše mu ruke straga. Dotični vojnik, koji ga je vezao, apostrofirao ga je rečima: Ora ti mostrero come Voi facevate con i prigionieri italiani. U šest i po odvezaše mu ruke, ali ostao je na mestu do 12 sati opodne, kad ga je jedan časnik (izgleda viši) izbavio iz neugodnog položaja te ga ispustio. U jutro je dobio kavu, a oko jedanaest obed. — Tako zapisnik. To je jedan dogadjaj, koji baš najbolje dokazuje, kako su talijanski vojnici slabo upućeni o držanju našega naroda tečajem rata. One reči, koje je izrekao talijanski vojnik, imale bi biti zahvala, što je naš narod u južnoj monarkiji i osobito u Hrvatskoj i Slavoniji spasio hiljadama talijanskih zarobljenika život, delio im hranu i odela i brinO se za njih kao za svoje. Svaki drugi tumač je suvišan.

†

Rascviljenim srcem javljamo ostaloj rodbini, prijateljima i znacima prežalosnu vest, da je naša nezaboravna supruga, majka, odnosno sestra

Franica Ivančić

dne 14. novembra o. g. u 10 sati na večer, nakon duge i teške bolesti u 29. godini života u Gospodinu preminula.

Sprovod mile pokojnice krenuće danas dne 16. o. m. u 3 sata posle podne iz kuće žalosti, u ulici Sv. Jurja br. 171 na civilno groblište.

Pula, dne 16. novembra 1918.

Liberat Ivančić, suprug. **Josip,** sin.
Franica Žigant, majka. **Josip Mate i Ivan,** braća.
Marija Runko i Antonija Perini sestre.

Poziv.

Pozivlju se svi članovi „Hrvatske Citaonice" u Ližnjanu na ovogodišnju

glavnu skupštinu,

koja će se obdržavati

dne 17. novembra 1918.

u 2 sata posle podne u dvorani Grge Ševrljuc.

Dnevni red:

1. Pregledba starih računa.
2. Odluka o promeni imena.
3. Izbor novog odbora.

Pravo doći na glavnu skupštinu imaju svi stari i novi članovi, koji su voljni stupiti u društvo.

Pravo glasa imaju mladići, koji su navršili 17. godinu i devojke iznad 14. godine.

Pozivlje se sve, što je ližnjansko i što narodno misli i oseća da dodje u nedelju na tu skupštinu.

Za odbor „Hrvatske Čitaonice" u Ližnjanu
Predsednik:
Miho Mihaljević.

Nakon povratka iz ropskog života.

Malo po malo u mojem odisejskom vojničkom putovanju počeo sam otkrivati poštenije duše i bistrije razume te mi je tada bivalo lakše na srcu.

Kad su dolazili „veseli" glasovi o „pobedama" Centralnih vlasti, mnoge su se budale veselile, držeći da se time rat približuje koncu ... ! Bilo je pako pametnijih i bistrijih glava, koje su dobro shvaćale kako je svaka pobeda Austrije i Nemačke udarac proti pravomu miru, kojega se samo moglo postići podpunim porazom duha zla, koji je iz Beča i Berlina naterao brata na brata, Slavena na Slavena.

I taj je dan podpunog poraza napokon došao i nama svima je odlanulo na srcu.

Začudjeno su me više puta gledali nekoji moji drugovi. Govorio sam im: I ja kako vi svi drugi željno očekujem mir; i meni je ovaj rat nemilo, dapače strašno naškodio, te bih veseo bio da se odmah danas sklopi mir. Ipak ne želim, i sačuvaj Bog da dodje do mira pod bilo kakvo cenu. Želim mir tekar onda kad rat svrši onako kako mi duša veli, kako mi srce želi. Pa da bi mi danas recimo dobri Bog rekao: hoćeš li da još rat traje godinu dana i da trpiš više nego što si trpio do sada a zatim da dodje do mira kakvog ti želiš, ili ćeš da mir već sutra nastane a sve ostane po starom, nebih tada niti časak promišljao, već bih odgovorio: nek slobodno rat još traje, samo da jednom dodjemo do željnoga pravednoga mira.

Ako ja, bedan „infanterista" ovako govorim i ćutim, što neće ćutiti sadašnji svemogućnici, počamsi od Vilima u Berlinu, do Hindenburga, Ludendorfa, Hötzendorfa i drugih, čiji je društveni položaji neizmerno viši od mojega, kojima ništa ne manjka, a „menaža" im je kud i kamo bolja nego moje „Gemüse" i drugi „Ersatzi" koje smo dobivali.

Na ovakovo moje umovanje, mnogi me nijesu pravo razumeli, pa mi rekoše da sam ja . . . . prijatelj rata!

Bogu budi hvala, da su se ipak želje jednoga jadnoga „infanteriste" preko svakoga očekivanja obistinile a jednom svemogući prije spomenuti bogovi leže u prahu!

Velika istina, da je svaka sila do vremena, a Bog pravde i osvete do veka, pokazala se i ovom prigodom u svoj svojoj jasnoći.

* * *

Veselje je veliko zavladalo našim dušama, ipak žalibože to veselje nije svugdje jednako, u mnogima je nemilo pomućeno.

U mnogima se kućama vesele povratku svojih milih i dragih a u mnogim se kućama plače. Mnoga majka žali izgubljenu decu; mnoge sirote kukaju za poginulim roditeljem i hraniteljem; mnoge su supruge zavile u crninu; mnoge neveste plaču nad izgubljenim nadama. Mnogima je rat nemilo uzdrmao gospodarsko stanje, te se ne će tako brzo popraviti. U mnogima je obiteljima demon nemorala razorio bračnu sreću i teške će rane dugo krvariti!

Samo nepokolebiva vera u Boga u srcu patnika i uzvišena delotvorna kršćanska ljubav u srcu onima koji mogu ublažiti mnoge teške rane i time u ovim sudbonosnim časovima neizmerno koristiti narodu i domovini našoj.

Dao Bog da spomenuta čuvstva zavladaju dušama celog našeg naroda diljem cele Jugoslavije, te se i time pokažemo dostojni velikog dana, kojeg evo doživismo.

Pazin, 7. novembra 1918.

Ante Belanić.

Pojedini broj 16 h.

[C]ENA listu: U pretplati [za] čitavu god. K 48—, polugodište K 24—, [tro]mesečno K 12—, me[se]čno K 4—, u malopro[daj]i 16 fil. pojedini broj. [O]GLASI primaju se u [up]ravi lista trg Custoza 1 [ti]sak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Cek. rač. aus. post. št. 26.795.

[G]odina IV. U Puli, nedelja 17. novembra 1918. Broj 1206.

Narodu.

Teško je u sadašnjim časovima nama i vama. mi patimo. Ali to ne znači, da se radi tih patnja ramo upustiti u lude čine. Ako će nas išta spasiti, siće nas hladnokrvnost i razum. Samo onaj narod, i imade ustrpljenje, postići će svoje ciljeve. Mi mo ljudi velikog oduševljenja, zaslepljene strasti, mbastičkih poziva, i teatralnog ushićenja. Slavenski narod, narod treznosti, mira i misli. Slavenski je od u tom ratu spasio Europu. Da nije bilo Rusije, bi bila danas pobedila pravedna stvar. Iz Rusije planula ona ideja samoodredjenja naroda, ideja ratu, a bez ovih ideja stajala bi austro-ugarska i načka vojska još neuzdrmane na frontama i još ugrožavale vasceli svet. Možda su Slaveni bili čem slabi. Ali njihove će ideje pobediti.

Mi nismo sami. Na severu imademo česko-slo[va]čku, poljačku i rusku braću. Radjaju se velike će države. Danas smo još neznatni i maleni, ali ra se sve to već može promeniti, i malena Jugo[sla]vija može da postane članom silnih država, s ko[jom] a će sav svet morat da računa. Prva je naša za[da]ća: mir i red. Latimo se jednom posla, prave [or]ganizacije, osveštenja naroda. Budimo pokorni za[po]vedima Narodnoga Veća, koje nam nalaže, da se [po]dvrgnemo nalozima antante, Wilson, koji je izrekao [gla]sonosne reči, koji nam poruča, neka se pouz[da]jemo u nj, da će se sve narodne prilike pravedno [ure]diti, biće i nama i drugima pravedan a mi ne [tra]žimo ništa drugoga do pravednosti.

Nitko nema prava, da štogod poduzme na svoju [ru]ku. Naša je vrhovna instancija i oblast Narodno [Ve]će u Zagrebu a ovo Narodno se Veće spojilo po [nekim] vestima novina sa srpskom vladom te stvo[rilo] prvu jugoslavensku vladu. Ako nismo još danas [pri]znati, bićemo vec sutra. Danas smo bez sile i bez [mo]ći. Sutra ćemo imati na našoj strani najbolju [voj]sku na svetu i [illegible] poziciju: poziciju pra[ved]ne stvari.

Nismo mi stvoreni za neograničeno oduševljenje, slavnosti, za frazu: narod smo dostojnog mira i [ra]dimo narod, kao što su Čehoslovaci, organizacije [i r]ada. O nama zavisi sva naša budućnost. Nezrelo [shv]aćanje prilika moglo bi nam uzrokovati katastrofu. [Že]lja da radimo složno i jedinstveno a nada sve [sl]oborito i mirno i neće biti na svetu sile, što će u stanju, da nas svlada.

Sursum corda.

Taj rat je za jadnu našu Istru bila strašna škola. naš narod u Istri može ponosno da kaže, da se i rata borio za opstanak proti silnoj navali velikih [nar]oda i da je odoleo svojim razumom i svojom mo[g]ućnošću svakom silovanju. I primirje nije donelo [osl]obodjenje, za koje smo se borili i radi kojega smo [po]moću braće Čehoslovaka srušili austrijsku vladu, [o]pasili njezin apsolutizam i omogućili antantinim [voj]skama, u prvom redu Italiji, da se silna austrijska [voj]ska bez otpora i boja raspala. Kad je započela [zad]nja talijanska ofenziva naše je Narodno Veće [bil]o već izdalo jugoslavenskim četama zapoved, neka „neprijatelju" ususret i neka polože oružje. Iz [po]uzdanih vrela znademo, da se ova zapoved iz[vrš]ila i da se velika akcija antantine vojske mogla [izv]ršiti bez krvoprolića i žrtava.

Pomoću braće Čehoslovaka minirao je naš narod kroz godine austrijski autoritet. Pogibelju vlastite [eg]zistencije širili su naši ljudi medju narodom misao [rev]olucije i oslobodjenja. Mesece i mesece prosvet[lj]ao se naš narod na skupštinama, koje su bile za[bra]njene, sakupljalo se potpise za Jugoslaviju, širilo ideje slobode i ujedinjenja — a mi svi znademo, [k]akvoj su pogibelji lebdeli oni požrtvovni muževi, i su u toj akciji bezobzirno suradjivali. Naši su [Sla]mci organizovali bune na brodovima i u vojsci. [Bu]ne u Kotoru i u Puli, buna u Judenburgu, prelaz [tor]pedovke broj 11 u Italiju, pokušaj torpednjače [bro]j 81 da predje k neprijatelju, koji je svršio smak[nuć]em dvojice naših ljudi, sve to bejahu dokazi od[lu]čnosti našega naroda i volje, da se oslobodi od [tu]djeg jarma.

Stupili smo u taj rat kao verni sluge bečkog [dvor]a, verovali smo njegovim rečima, kao što godine [184]8, ali taj narod, koji je bečkim kožinkama bio za[sle]pljen, proizašao je preporodjen iz tog rata i po[nos]om može pokazati na to, da je u zajednici sa [Čeh]oslovacima skršio jedan strašni sistem, uništio [jed]nu od najsilnijih vojska. Za to su naši zatvori bili [pun]i naših ljudi, za to je na stotine hiljada naših ro[do]ljuba u svim našim zemljama bilo smaknuto su[dom] i bez suda. Taj narod, koji je u tom ratu [pod]našao najužasnije nevolje, taj narod može mirnim [pou]zdanjem da gleda u budućnost. Danas je veći [deo] naše domovine oslobodjen. Naš rad je za antantu bio jednak pomoći silne jedne vojske, bio je zamašniji od delovanja hiljada topova. Ne samo na temelju prava samoodredjenja naroda već i na temelju naših žrtava i našega rada imademo danas pravo na pravedno rešenje našega nacijonalnoga pitanja. Mi se tečajem tog rata nismo skrivali, nismo pravili manifestacije za državu, nismo nosili kokarde crvenoga krsta. I danas možemo ponosni da gledamo na našu prošlost. Naši vojnici boriše se medju dvema vatrama; pred nama bejahu topovi naših tobožnjih neprijatelja a za nama mitraljeze naših „prijatelja". Ali oslobodilačka je reč prodrla i u najprve redove naših četa i one su izvršile u odlučnom trenutku ono, što smo od njih očekivali.

Pevaju li narodi na svetu danas „hozana" i „aleluja", možemo kazati, da je to naš hozana i naš aleluja. Naš se narod oslobodio vlastitim silama i naš je narod u zajednici z drugim narodima, koji su čeznuli za slobodom, polučio veliku i za truli bečki sistem poraznu pobedu.

Švicarska štampa o našem pitanju.

Švicarski listovi donose veoma oskudne vesti o dogadjajima u jugoslavenskim zemljama. Tako „Journal de Genève" od 31. listopada nema još nikakove vesti o dogadjajima u Zagrebu i u hrvatskom saboru, dok berni „Bund" ima samo kratak telegram o prelomu sa Ugarskom. I dok je to u kratko zabileženo, nešto se duže pripoveda dakako preterano o neredima i nemirima u Slavoniji. Vidi se, kakva je tendencija bečkog dopisnog ureda, koji je tu vest odaslao. Zato „Bund" donaša na uvodnom mestu članak, pod naslovom „Jugoslavija od Soče do Vardara", u kojem veli, kako je jedan moćni deo Jugoslavena, naime Hrvati, čiju se je vernost Habsburgovcima tako često hvalilo, jednodušnim zaključkom prekinuo svaku vezu sa Ugarskom i Austrijom. Zatim list govori o zaključku sabora, da se svi Hrvati, Slovenci i Srbi ujedine u jednu državu i hvali slobodarski duh osnove, na kojoj se ima izgraditi jugoslavenska država. Govori zatim o krfskoj deklaraciji.

„Journal de Genève" donaša vest o dolasku dr. Cingrije te dr. Žerjava u Ženevu, koji su stigli dne 30. oktobra. List veli: „Ovi delegati imaju uz dr. Korošca, koji je već pre stigao, da se informiraju o internacijonalnoj situaciji, te da dodju u dodir sa srpskom vladom. Ostat će ovde jednu sedmicu i sastaće se sa gospodinom Trumbićem i Pašićem.

U istom broju „Journal de Genève" piše g. Robert Michels, profesor na sveučilištu u Zürichu i u Baselu članak o Trstu, koga donosimo u izvatku:

Zna se, da sa diplomatskog gledišta Trst pripada Italiji na temelju londonskog ugovora, na koji su definitivno i neopozivo (!) pristali Franceska i Engleska. Predstavnici Jugoslavena u antantinim zemljama svojedobno su takodjer malo po malo pali (!). Amerika se nije htela vezati uz ugovor, ali na koncu se i ona slaže potpuno sa duhom (spiritus rector) londonskih odluka i zaključaka, jer je ona postavila za temelj svoje vanjske politike načelo narodnosti izraženo voljom naroda.

Premda Trst nije nikada pripadao talijanskoj državi, ipak je talijanski grad.

Ali političar mora računati, da Trst imade i stanovnika druge rase. Zaledje Trsta je jugoslavensko. Tim se tumači veliki broj Jugoslavena u gradu. Po načelima moderne demografije gradsko pučanstvo raste od okolice. Za to talijanski Trst mora računati na susednu jugoslavensku moć. Od najveće važnosti za Italiju jest, u prijateljstvu živiti sa mladim narodom, darovitim i snažnim, koji ne traži nego da živi i da se u miru razvija. Jugoslavensko zaledje, koje nitko ne smije odeliti od obale, nastanjeno u većini od Slavena, ima pravo zahtevati, da se budući zakoniti vlasnik Trsta pobrine, kako će očuvati njegove ekonomske interese.

Austrijanci su opravdano mnogo puta dokazivali, da prelaz Trsta Italiji znači propast tršćanske trgovine. Ovo proročtvo ne će se ispuniti, ako talijanska vlada uzme u obzir najžurnije potrebe grada. Sa gospodarskog gledišta interesi Trsta i Italije spajaju se sa interesima Kranjske i dapače i nemačke Austrije kao i Češke i Nemačke. Ovi interesi izlevaju se iz podataka ekonomske znanosti, iz jasnih istina nauke o slobodnoj izmeni. Rešenje tršćanskog problema biti će dakle ovo: Trst će sačinjavati integralni deo talijanske države, koja će se obvezati poštovati slavensku manjinu i gojiti gospodarsko jedinstvo, što spaja grad sa Jugoslavijom.

Parobrod „Belvedere" ne odlazi u Dalmaciju u ponedeljak, dne 18. o. m. već danas u 8 sati u večer. Zaustaviće se u Zadru, Šibeniku, Splitu i eventualno u Narenti i Kotoru.

Jugoslavenska konferencija u Ženevi.

„Neue Züricher Zeitung" javlja danom 7. novembra iz Ženeve: „Današnji drugi dan rasprave jugoslavenske konferencije doveo je do vanredno važnih zaključaka. U dve su sednice odstranjene bile znatne poteškoće, na koje se moralo biti pripravni. Ove poteškoće imaju svoj izvor i vrhunac u činjenici, da postoji srpska država, dok se jugoslavenska država, koja bi imala obuhvatati i srpsku državu, tekar stvara. Pozicija zastupnika srpske vlade, sa kojom se u nekojim krugovima računalo, segurno nije proizašla iz samoljublja ili eksklusivizma, več iz čovječanskog i političkog stanovišta razumljive navike na poredak, koji su mogli da rasklimaju samo revolucijonarni današnji dogadjaji. No, današnji dan rasprave odstranio je bojazan pesimista. Megju četiri delegacije postignut posvemašnji sporazum. Na današnjoj raspravi uzeo je Pačić u ime srpske vlade sa priznanjem do znanja izjavu triju članova zagrebačkog „Narodnog Veća", koji su članovi zamolili, neka se ovo „Narodno Veće" priznaje najvišim autoritetom organizovane srpsko-hrvatske-slovenske države nekadašnje habsburške monarhije; dalje, da se jugoslavenske bojne sile na kopnu i na moru priznaju kao ratujuća vojska i brodovlje; nadalje mole, da se dr. Ante Trumbić, predsednik jugoslavenskog odbora u Londonu, priznaje kao oficijelni zastupnik zagrebačkog „Narodnog Veća" kod alijiških vlada i to sve dotle, dok se ne stvori zajednički organ, koji će zastupati Srbiju i novu državu, koja se je u Zagrebu konstituirala. Gospodin se je Pašić izjavio pripravnim, da ovu želju službeno saopći saveznićkim vladama i da ju podupre. Konferencija je jednodušno i uz najveće oduševljenje zaključila, da se konstituira zajedničko ministarstvo za jedinstvenu državu, koja će obuhvatati i Srbiju. Konferencija je nadalje izjavila, da na sveukupnom području, gdje živu Srbi, Hrvati i Slovenci, ne postoje više nikakve političke i carinarske granice. Vlade i upravni organi, koji do sada postoje u tri pokrajine, medju kojima je i Srbija, ostaju privremeno i nadalje u životu. —

Ovi se važni zaključci tumače u smislu, da isti stvaraju dva prelazna stadija. Zajedničko će naime ministarstvo, od oko 12 članova, stupiti na mesto sadašnjeg stanja u Srbiji kaošto i Trumbićevog vanjskog zastupstva. U ovom će ali zajedničkom ministarstvu imati državni tajnik zadaću, da pripravi sve potrebno za saziv konstituante. Ova će imati da kaže poslednju i obvezatnu reč obzirom na sve tri države. Jugoslavenski su krugovi zadovoljni sa današnjom sednicom. Naredne će se sednice baviti sa pretresivanjem detaljnih pitanja. —

Prema talijanskim listovima bilo je medjutim već sastavljeno zajedničko ministarstvo sa Pašićem na čelu.

Dogadjaji u Europi.

Vesti, što dolaze iz Nemačke, vele, da je gotovo čitava Nemačka u rukama radničkog i vojničkog veća. Propagandu za ta radnička i vojnička veća teralo je rusko poslaništvo u Berlinu i radi toga prekinula je Nemačka diplomatske odnošaje sa Rusijom. Nemački je car svrgnut te boravi u Nizozemskoj. Za prestolonaslednika ne zna se, da li je živ ili mrtav. Govori se takodjer za saskog kralja, da je izgubio prestolje. Bavarska i Nemačka proglašene su republikama.

Slične prilike vladaju u Nemačkoj Austriji, gde su različita veća preuzela svu vlast u ruke. I Nemačka je Austrija već postala republikom. Ugarska je posvema u rukama boljševika. Posle kapitulacije madžarske vojske nema Madžarska nikakve sile više. Sa severa prodiru u zemlju česko-slovačke legije a s juga Srbi i Francuzi.

U Česko-Slovačkoj vlada uzoran red. Sami su Nemci pozvali u nemačke kotare češke vojnike, da uzdržavaju red. Velika su nemačka središta pala već u česko-slovačke ruke. I glavni grad Moravske stoji pod upravom Čehoslovaka. U Madžarskoj prodiru českoslovačke legije te su zaposele 13 madžarskih županija. Wilsonov grad ili Požun već je u česko-slovačkim rukama. Nema sumnje, da će Čehoslovacima sa severa i Jugoslavenima s juga uspeti, da uspostave direktnu svezu izmedju Jugoslavije i Češke.

U Poljskoj su prilike još neobjašnjene. U istočnoj Galiciji traje gradjanski rat, bratoubilački rat izmedju Poljaka i Malorusa. Lavov i Przemysl pali su u ukrajinske ruke. S Ukrajincima bore se zajedno i odredi bivše regularne austro-ugarske vojske.

Hrvatska i Slavonija zaposednuta je gotovo sva srpskim četama. Time je zajamčen mir proti svakoj eventualnosti. Kao što i Hrvatska i Slavonija s Re-

kom, gde je već zapovedništvo antantine i srpske vojske, stoji i Bosna-Hercegovina pod zaštitom srpskih bajuneta.

Čitav se svetski položaj prema tome znatno promenio u naš prilog te nema sumnje, da će nam na mirovnoj konferenciji granuti sunce slobode.

Česká Hlídka.

„Ú. P. V. Č.“ pořádá dnes, v neděli 17. listopadu ve 3 hod. odpol.

schůzi všech Čechoslováků v Puli,

na prostranství u lodi „Adrie“. Přijďte všichni do jednoho, jedná se o důležité záležitosti!

Dnes neodjíždí žádný český transport. Příští vlak asi v pondělí, určitou zprávu přinese „Česká hlídka“ v pondělí.

Včera večer odjely dva vlaky s Čechoslováky. Jednotlivé oddíly nechť v případě možnosti se zásobí proviantem (chleb, konservy atd.), který bude dobrým doplňkem společného proviantu. Svíčky i lampy s petrolejem pokud možno, také si opatřte.

Bylo zjištěno, že byli části oděvu pod rukou i na veřejných místech prodávány. Varujeme každého v jeho vlastním zájmu před tímto nedůstojným počínáním. V případě opakování jsme rozhodnuti proviniloe co nejpřísněji stíhati.

*** Jugoslavenski odbor u Beču.** U Beču se obrazovao jugoslavenski odbor, koji se brine za povratak u domovinu jugoslavenskih vojnika, begunaca i konfiniraca, te srpskih i crnogorskih zarobljenika. Svi Jugoslaveni u Nemačkoj i Austriji obraćaju se na odbor, ako trebaju pomoć ili intervenciju. Jugoslavenski odbor u Beču podupiru u akciji za otpremu ratnih zarobljenika u domovinu, njihovi izaslanici, koji dogovorno s njima organiziraju zarobljenike po taborima, gde su zabrali u svoje odbore. Kao pouzdanik N. V. zastupa bečki jugoslavenski odbor dr. P. Defranceschi, a organizacija povratka naših vojnika povjerena je natporučniku M. Stefanoviću.

*** Pregovori izmedju jugoslavenskih delegata i štajerske zemaljske vlade.** Graz, 9. novembra. Izmedju štajerske vlade i delegata jugoslavenskoga Narodnoga veća, koje nekoliko dana ovde borave, u tečaju su pregovori, koji obuhvataju uredjenje interesa, što se zajednički protežu na obe susedne države, kao uspostavu železničkoga i poštanskoga saobraćaja, te osiguranje uzajamnih odnosa.

*** Povratak austro-ugarskih četa iz Nemačke.** Beč, 9. novembra. Prema vestima, što su ovamo stigle, počeli su se vraćati austro-ugarske čete, koje se nalaze na zapadnoj fronti. Čete, koje će se dopremiti do bavarske granice, biće razoružane u Freilassingu.

*** Stroga provedba Wilsonovih načela.** Pre nekoliko dana javile su novine, da je Pašić stigavši sa tri člana srpske vlade u Ženevu, izjavio zastupnicima štampe, da će Srbi oštro prosvedovati protiv talijanske okupacije u Dalmaciji. Iz ove vesti vidimo, da je i zvanična Srbija uzela našu stvar potpuno kao svoju, pa se mi mirno pouzdajemo u akciju naše diplomacije u tom pitanju. Mi smo već nekoliko puta naglasili, da talijanska okupacija naših krajeva ne može stvarati definitivno stanje, a u tom nas uverenju učvršćuje i oficiozna ova vest iz New-Yorka: Senator Lodge govorio je prošle subote na jednoj newyorškoj mirovnoj skupštini, gdje je rekao: „Predsednik nema nikakvoga odlučnoga utecaja na pregovore o primirju, no on protiv one kod sklapanja mira najstrože provesti svoja temeljna mirovna načela“. Jedno od tih je temeljnih načela pravo narodnoga samoodredjenja, koje će i Talijane prisiliti, da ostave naše krajeve.

*** Poljska pučka republika.** Varšavski jutarnji listovi izvešćuju o novom političkom preokretu u Poljskoj. Sa sedištem u Krakovu sastavio se je jučer onde direktorij poljske pučke republike, u kojem imaju biti zastupani takodjer poljske socijalističke i pučke stranke kraljevine Poljske i Galicije. Ova institucija od 6 članova ima zadaću, da što skorije sastavi demokratsku narodnu vladu.

*** Madžarsko „bratstvo“ za Slovake.** Budimpešta, 7. novembra. Ministar predsednik grof Mihajlo Karolyi poslao je u ime madžarskoga Narodnoga Veća slovačkomu Narodnomu Veću u Turčanskom Svetom Martinu brzojavku, u kojoj se u ime celoga madžarskoga naroda obraća s istinskim osjećajima bratske ljubavi na slovačko Narodno Veće, upozorujuć, da se slovački narod nije razdvojio od madžarskoga mržnjom niti suprotnim interesima, već jedino zločinačkom politikom jedne natražnjačke klike. Za dugogodišnje uvrede, što ih je morao pretrpeti narodni osećaj slovačkoga naroda, nije odgovoran madžarski narod, koji će sve učiniti, da ispravi zločinstva, koja su se počinila u prošlosti. Duboko je uveren, da slovački i madžarski narod, koji su upućeni na uzajamnu potporu, moraju u mirnom sporazumku i u bratskoj slozi tražiti bolju budućnost i jamstvo za bolji život. Slovačko je Narodno Veće isto tako odgovorilo brzojavkom u kojoj se izvršbeni odbor slovačkoga Narodnoga Veća radosno prima pozdrave Narodnoga Veća, te na nj iskrena srca odvraća: Danas je po prvi put predstavništvo madžarskoga naroda prozborilo slovačkomu narodu kao brat bratu. Slovačko je Narodno Veće prihvatilo medjunarodno pravno stanje, što ga je proglasio Wilson, a priznalo predstavništvo monarkije prema inostranstvu. Ako madžarsko Narodno Veće i Madžari usvajaju shvaćanje o slobodi naroda, time se stvaraju psihološke osnovke za uzajamni sporazum. Svesrdno želimo, da madžarski narod zaprimi u društvu slobodnih naroda ono mesto, koje mu pripada prema njegovoj kulturnoj vrednosti i demokratskim vrlinama.

*** Zalihe hrane zaplenjene u Hrvatskoj.** Povrenik za prehranu Edo Marković odaslao je u Vukovar komisiju, da se ustanovi broj zaustavljene količine hrane na nemačkim šleperima i remokera, kao i zalihe na istima. Ustanovljeno je, da je zaustavljeno 156 šlepera i 40 remokera, od tih je 7 posto praznih, dok ostali sadržaju u glavnom 126 vagona žita, 140 vagona soli, 5538 vagona ugljena, 31 vagon koksa, 122 vagona cementa, 7 vagona bakra, 62 vagona sanitetskog materijala. Kako ta roba potiče iz Srbije, vode se pregovori sa Srbijom, koliko od tih zaliha traže za sebe dok bi ostatak pripadao nama.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Domaće vesti.

Poziv. Pozivlje se za danas 17. t. jugoslavenske i uopće sve slavenske radnike jednu vrlo važnu skupštinu, koja će se obdr vati u i. katu eventualno u dvorani Narod doma u 3 sata posle podne. Predsednik: Sto tajnik: Edo Bolčić.

Budite mirni! Sve trezne ljude medju našim rodom, koji imadu utecaja i ugleda medju drugovi pozivljemo, da bi delovali na svoju okolinu, neka ostala mirna i hladnokrvna. Nismo mi pozvani, odlučimo o velikim političkim pitanjima. O tome raspravljat i odlučivati mirovna konferencija. Neć li ugrožavati budućnost naše domovine i Jugoslav budite susretljivi prema talijanskoj okupacijonoj v koja je preuzela tu zadaću u ime antante. Ako iko izazivlje, budite barem vi razboriti i hladi krvni i budite uvereni, da će svemoguća pravedno koja će svakako pobediti, vratiti milo za drago. mislite na odgovornost, koju nosite. Dokažite i dalje svojom stegom i svojim redom, da ste zr narod, kojega se ne može lako izazivati na lakoum čine, za koje neće te moći odgovarati niti pred vaš predpostavljenicima, niti pred Narodnim Većem, pred sudištem sveta. Podneli i srušili ste austrij jaram — ustrpite se, da svet kaže svoje i biće sv i nama dobro.

Jugoslavenski Sokol u Puli pozivlje svoje č nove i članice na mesečnu prijavu, koja će se o državati danas u 3 sata u društvenim prostorija Zdravo! Starosta.

Jugoslavenski „Sokol“ u Puli, javlja s braći, da je njegov brat, Anton Raunić, dne 3. m. u Rumunjskoj, u vojničkoj bolnici premin Bila mu laka tudja zemlja! Predsednik.

Promena u uredništvu. Usled demobilizac istupio je jučerašnjim danom iz uredništva „H vatskog Lista“ jedn. dobr. Mirko Mirković, koji kao vojnik saradjivao u listu.

Kancelistima ratne mornarice. Pozivlju se kancelisti, članovi i nečlanovi društva kancelis ratne mornarice, da dodju danas u nedelju u sati posle podne na razgovor u „Narodni dom

Hrvatskim roditeljima. Time donosi se do znan da će se otvoriti sledeće Družbine škole u gra Puli: 1. Na Velom Vrhu; 2. u Šijani; 3. u u Castropola; 4. u ulici Besenghi; 5. u Verude i 6. Sišanskoj ulici kod časnih sestara. Upisivanje u deće u ponedeljak, u utorak i u sredu od 9 do prepodne.

Sednica mesnog odbora Narodnoga Veća. Juč u 6 sati poslepodne obdržavala se sednica mesno odbora Narodnoga Veća, na kojoj su različiti govo nici referirali o tekućim stvarima. Odlučeno je da se otvore u Puli opet sve družbine škole, pr tresivalo pitanja naše srednje škole u Puli, izvesti o položaju u čitavom puljskom kotaru te se odluči utecati svim silama na narod, da ostane miran i sp kojan u interesu opće stvari.

Svi oni, koji žele podneti kakvu pritužbu, p zvani su, da se jave u kancelariji mesnog odbo Narodnoga Veća u Puli, gde će se sastaviti zapisn Uredovni satovi od 10 do 12 prepodne i od 3 do poslepodne.

Agrarna reforma u Hrvatskoj. Na sastanku Ju slavenskog demokratskog saveza, prihvaćena je rez lucija, u kojoj se nalaze i ove tačke: Neka Narod Veće počne s izradjivanjem agrarne reforme, te pr glasi tudjinski veleposed (domene nadvojvode F drika, Turn-Taxisa, Odescalchia i drugih) odmah n rodnim vlasništvom, a prepusti konstituanti, da o

Moje susjedice.

Napisao: Josip Kozarac.

Niško sretniji od mene, jer niko ne ima toli dražesnih susjedica kao ja. Kuća moja položena je tako te joj jedna strana gledje na istok, a druga na zapad i jedna gledje u jednu, a druga u drugu ulicu. Čim ustanem, pa dignem zavjese sa prozora, prvo mi je, da ugledam moju „istočnu“ susjedu, gdjeno ili briše prozore i praši sobu, ili se razgovara sa svojim „Nepom“, šarenim englezkim psom, koji se pružio cijelom duljinom po prozoru, te velikim zanimanjem promatra poznate mu prolaznike.

Tko ne ima takovih susjedica kao ja, taj i ne zna, koja je to sreća! U prvo jutro već ugledati ružičasto, mladoliko lice, — isto je, kao da ugledaš vedar, topal dan, koji ti se sa svih strana smije i budi u tebi i najskrovitiju iskricu života. A sada pomisli te dalnju moju sreću, — tek da sam se obukao i ostavio spavaću sobu, te došao u radionicu medju knjige, eno ti preko puta druge moje susjede —: pogledje duž jedne strane ulice, pa onda duž druge, i kada je cijelu ulicu pregledala, nestane je medju zelenilom eksotičkih biljaka i cvjetova, čiji miris čak na ulicu dopire; nestane je, da se za čas opet pokaže, i tako neprestance cijeloga jutra, doklegod sunce ne zasja na njenim prozorima. Ja pišem i pogledam tamo prijeko, te sam već pogodio onaj razmak vremena, onaj tempo, za kojega se ona vraća na prozor, te tobože hvatajući nove misli, zurim k njojzi prijeko, oplodjujući maštu moju čarobnom njenom pojavom. A to je, kako znate, pjesniku upravo tako nužno, kao slavulju vedra noć . . .

Pitate me, tko su te moje susjedice, kako im je ime, jesu li lijepe i mlade? Na ovo potonje pitanje mislim, da vam ne trebam ni odgovarati, jer gdje se govori o ružama, tu nije nužno spominjati ni mirisa, ni ljepote. A što se imena tiče, to priznajem da s imenom nijesam posve zadovoljan —: kadgod ih vidim, svaki put bih im dao drugo ime. Njihova ljepota još je u potpunom razvoju, te kadgod ri se ukažu, svaki put su drugačije; drugačije su u jutarnjem bijelom odijelu sa koketnom kapicom, sa jošte raskuštranom kosom, i zadovoljnim pogledom, na kojemu se poput refleksa zrcali slast i sreća netom prosnulih sanja. Tad mi se čine kao poludjeca, a ja uzalud smišljam, koje bi im pristajalo: Marieta, Irmica, Ivica, Jeaneta, — sve su to krasna imena, ali tek su blijeda ortografija njihove jutarnje svježe dražesti . . . A kada ih opet vidim u lagahoj ružičastoj opravi sa napuhnutim rukavima, stegnute u pasu, s onom nježnom oblinom na prsima, čarljave, rasprokšene, mislis, sada će odletjeti poput leptira u drugi, ljepši svijet; te se odande povratiti još čarobnije, nego što već jesu . . . Kakovo ime, da im sada dadem? Prelistao sam sve španjolske, talijanske, i francuske koledare, ali imena, koje bi bar izdaleko odgovaralo toj pojavi, koja ti omamljuje sva čutila i vid, i sluh i svekolike živce, — takovoga imena ne mogoh naći . . . Ili ih sravnio cvijeću, ili slavujevoj pjesmi, ili ma kojem stvorčevom djelu, sve je to napram njima nepotpuno, nesavršeno. Kadgod ih takove vidim, uvijek se sjetim Mirza-Safijinih stihova: Zulejka se ničim, već jedino sama sobom prispodobit može . . .

A komu da ih usporedim; kada obučene u tam baršunaste oprave, sa bijelim ovratnicima, sa niski šeširićima ravnoga oboda, šeću sitno, dostojanstven skrivajući vragoljaste poglede pod akim bijelim v lom?! Tada su najsličnije ohoim kćerima sa Qu dalkvivira, kojima iz svakoga kreta, iz svakoga p gleda sijeva strast i ljubav. Sve da im i ne vidiš l već radi samog toga hoda, radi toga pravilnoga rasta, moraš stati i okrenuti se za njima, da još dampuć upiješ božansku ljepotu njihova tijela.

A tek da zaviriš pod veo, vidio bi, da je o manja — „istočna“ — plavka, ružičastog okruglo lica, nemirnih očiju, još nemirnije jezika, sa koje riječi popuš iskara vrcaju. Promatrajući sveukup joj pojavu, ja ne mogu, a da si ne predstavim slik kako će ona za koju godinu sa stisnutim ručicam sa prkosno navučenim usnicama svomu mužu g vorit: „Baš hoću, — baš ne ću!“ Ja sam uvjere da će ona upravo sa tom dražesno-prkosnom pozo osvojiti sebi svoga supruga. No hoće li njemu — su prugu — ta njezina poza, koja ga sada zatravljuje tada još toli dražesna i neodoljiva biti, — to k bo tajna, koje sigurno ni on nikada odati ne će.

Ona druga je crnokosa sa dvije krupne pletenic bijeloga lica i ponešto čeznutljivog pogleda. Ide e gantno, dostojanstveno, a odzdravlja ti sa toli dra žesnim prigibom gornjega tijela, i toli zamamnim jedva vidljivim posmiješkom, te misliš, da se nikom toli ljupko ne klanja, samo tebi . . .

(Nastaviće se.)

[...]ede izvlašćenje ostalog veleposeda i crkvenih do[...]. Neka Narodno Veće preuzme izvlašćenu zemlju [...]ah u svoju upravu, te organizira kolonizaciju [...] da oni ratnici, koji se vraćaju iz vojske, a ne[...] dovoljno zemlje, dobiju odmah zemljišta za opstanak i prehranu. Nadalje su prihvaćene i druge tačke: Neka Narodno Veće provede so[...]no-političke reforme za zaštitu radnika, osobito [...]raslih žena i djece, te osamsatno radno vreme, [...]uranje protiv bolesti, nemoći i besposlice, po[...]ovanje rada, neka osigura jeftine radničke sta[...] itd. Neka zato osnuje odsek za socijalnu politiku, [...]ako i radnici osete interes za razvitak naše na[...]ne države. Neka Narodno Veće brzim organizator[...] zahvatima obuhvati sve zalihe potrošnih artikla [...]mlji, te isključivo u opću korist, a naročito neka [...]mašnom pučanstvu omogući odmah nabavu životpotrepština uz jeftine cijene.

Bivši namestnik Dalmacije u zagrebačkom do[mob]ranskom zatvoru. 9. t. m. u jutro dopremljen [je u] Zagreb grof Mario Attems bivši namestnik [Dalm]acije. Grof Mario Attems koji je još u pone[deljak] bio zaustavljen u Ljubljani, predan je jučer [...]e podne časniku dr. Brejcu, narodnom pove[reni]ku za unutarnje poslove Slovenije, kojeg je [zag]rebačko Narodno Veće odaslalo, da ga ovamo [dov]ede. Grof Attems stigao je sa svojim tajnikom [...]ićem pod sigurnom pratnjom sa vlakom srbi[jans]kog odreda pukovnika Švabića, te predan u [mj]ešnji domobranski zatvor.

Za fond „Narodnog veća daruju domoljubni [...]nici i momčad. K 60·—: Kern; po K 50·—: [...]ak, Petrić, Grizello, Rehmann, Čarić; po [...]0·—: Pirc, Mašina, Lučić; po K 20·—: Šertić, [...]ć, Pekić, Sogić, Novak; po K 14·—: Baćgar; K 10·—: Vrlika, Vuković, Vučetić, Lisica, Doj[...] Čizmić, Petrović, Kuten, Ninčević, Relja, Me[...]y, Syber, Ivanić, Opavski, Vallo, Bartek, Jero[...] Dobrijević, Rožić, Glušević, Vranković; po [...]—: Kolaković, Stošić, Srdelić, Radajković, [...]ina, Smoljanović; po K 7·—: Tuhtan, Kutić, [...], Bacoli, Turk; po K 6·—: Mazur, Pirman, [...]ovec, Lončar, Šimunov, Barić, Toplak, Buga[...] Pelicarić, Balić, Kurtić, Kurtović, Dadić, Perić, [...]ović, Vuković, Možina Paić; po K 5·—: Bo[...], Basti, Bačić Burić, Domijan, Milčić, Milovčić, [...]ija, Koren, Zekić, Zloić, Santić, Palada, Luk[...] Kragić, Kriletić, Stepčić, Plasevoli, Rudan, [...]an, Jeličić; po K 4·—: Pekić, Gašparov, Si[...]čić, Mandić, Turčinov, Delić, Olujić, Bokan, [...]i, Bulić, Krcatović, Verstovšek, Bilić, Sintić, [...]ovčić; po K 3·—: Postpisil, Litović, Monojlo[...] Bačetić, Kegal; po K 2·—: Matiuč, Superina, [...]bnić, Dunatov, Petković, Tibljaš. — Ukupno [...]131·—. Polažu nadalje: Inženir Krečmer: po [...]0·—: Inženir Turina K 20.—; momčad na rat[nom] brodu „Stefanija" na predlog gg. Musića i [...]asa K 6066·10; po K 20·—: Gabrijelić Josip, [...]šić Blaž; po K 10·—: dr. Stojan Brajša, Ga[...]ć Josip. — Ukupno 7757·10. Zadnji iskaz [...]259·80. Sveukupno K 14016·90.

Puljski ženski odbor primio je za „Narodno [Vijeć]e". Po K 20·—: Freg. poruč. Planeiss, Deklena, [...]ić, A. Dujenović, Kavčić, Bazletić, Margit [...]a; po K 10·—: Korvet. poručnik Lepetić, [...]n. kadet Pirc, Ivan Grdenić, Žunić, Vojska, Roman, Cicek, Tomo Miholian, Božidar Plojza, [...]oršek, Sjevar, Kapitanić, Petričić, Marković, [...]ti, Ciganović, Saunig; po K 6·—: Dr. Vadnal; [po] K 5·—: Hušak, N. N., Havić, Mezulić, Pavletić, [...]lin Karl, Udić, Algis, Odorčić, Hrovat; po [...]—: Stibin, Suhy, Šepuka, Randuć, Legiša, [...]ić, Zlogovšek, Medved, Mervac, Zabrić, Budi[...]jević, Baselli; po K 3·83: Kogoj; po K 3·—: [...]ć, Dubravčić, Anica Vičić; po K 2·—: Vojta, [...]korsky, Stihović, Hrovat, Pipan, Orlović, Ban[...] Milica, Vičić; po K 1·—: Kotálko, Vinarž, [...]a, Grünbaum, Juricek, Sladoljev, Matanin, Tan[...]ić, Kovačić.

Prigodom prodaje dopisnice, darovali su za [„Na]rodno veće" ženskom mesnom odboru: Po [...]0·—: Križmanić Katica, Justjonović Dinko; [po] K 8·—: Križ Lacko; po K 6·—: Pavičić Josip; [po] K 6·50: Germ Vjekoslav; po K 5·—: Kašić, [...]bec Pepa, Silaž Eduard; po K 4·—: Privrat [...]ntin, Schöder, Biljan Franjo, N. N.; po K 3·—: [...]ović, N. N. Vukošić Mijo; po K 2·—: Molar [...]ko Lapuk, J. Gjurin, Sorli, Pošeprny Eduard; [po] K 1·40: Skopac Albin; po K 1·—: Voska [...]o, N. N., Radolović Antun, M. B., Kaftanić J. [...]vat, Narančić, Salečić Petar, Spiro Rubinić, [...]ak A.; po 40 filira: N. N. Darvateljima hvala.

Prigodom prodaje razglednica sakupio je mesni [...]ki odbor K 44·— za fond Narodnog veća. Da[rovali] su: po K 12: Begović Ante; po K 5: O. St. [...]r. Vojvoda; po K 3: Zunić Ivan, Vrtnik, Krsti[...]ć; po K 2: Blažević, Birza, Ogrić; po K 1: [...]men, Kastovsky, Pražak, Martinek, Vanoušek, [...]ić, Wreg, Fara, Vidmar Fr., Wagner, Hajduk, [...]lik.

Za fond „Hrvatskog Lista". Da počaste uspo[menu] svoje nezaboravne prijateljice blagopokojne [...]e Grubišić, šalju Dinka Paliska, Tonka Paliska, [...]ija Skocze rodjena Paliska, iz Ripend za fond [„Hrv]atskog Lista" svaka po 10 (deset) kruna. [Uku]pno 30 kruna. Darovateljima hvala!

Dobrovoljni doprinosi.

Iskaz dobrovoljnih doprinosa za puljski odbor Narodnog veća: Po K 20·—: Peršić Martin, Šimunović Ante, Vivoda Ciril, učitelj; po K 10·—: Modrušan Martin, Obrovac Antun, Milovan Miho, Štoković Antun, Pekica Miho, Otočan Bartul, Otočan Ivan, Cvitan Martin, Perković Martin, Valentić Stanka, Franolić Tini, Linardić N., svećenik; po K 8·—: Peršić Dragutin, Martinov, Vozić Ivan; po K 6·—: Perković Mate, Perković Djuro, Peršić Martin, Peršić Miho, Peršić Antun, Preden Ivan; po K 5·—: Doblanović Ivan, Preden Ivan, Racan Ivan, Milovan Antun, Peteršić Miho, Perković Antun, Perković Miho, Bulešić Antun, Brunić Josip, Brunić Josip (sin), Zobal Vladimir, oružnički stražmeštar, Grbac Franjo, narednik kod oružništva, Mašinda Josip, oružnički stražmeštar, Mašinda Katica, Slavić Ivan; po K 4·—: Mohorović Antun, Modrušan Antun, Puh Ivan Petrović Ivan, Macan Antun, Perković Božo, Preden Antun, Bulešić Ivan, Petrović Martin, Peršić Antun, Pekica Ivan; po K 3.—: Živulić A., Perković Mate, Dragozet A., Jelenić Jos., Doblanović M.; po K 2·—: Cvitan Viktor, Lazarić Mate, Bulešić Antun, Petrović Jos., Perković Mate, Perković Ive., PerkovićA., Bulešić M., Mohorović Mate, Bilić Mar., Kliman Božo, Kliman Ivan, Matijaš Miho, Racan Martin, Pajković Ivan, Perković Miho, Modrušan Antun, Dobrila Josip, Kodilja Antun, Peršić Grgo, Preden Miho; po K 1·—: Lenić Martin, Perković Antun, Preden Tadej, Obrovac Ivan, Doblanović Antun, Harić Andjeo, Macan Martin, Perković Antun, Žuflć Josip, Perković Ivan, Dobljanović Antun, Panković Ivan, Harić Ivan, Perković Miho, Perković Abram, Perković Ivan, Lazarić Josip, Perković Mate, Perković Božo, Kliman Antun, Frliu Miho, Mišan Mate, Perković Božo, Preden Jure, Modrušan Antun, Modrušan Josip, Perković Ivan, Perković Djuro, Dobljanović Miho; po 60 filira: Petrović Miho; po 40 filira: Pekica Ivan; po 20 filira: Macan Antun; po K 5·—: Podgornik Petar, oružnički stražmeštar; po K 10·—: Peršić Mate, po K 1·—: Peršić Antun; po K 2·—: Petrovi Mate; po K 2·80: N. N. Ukupno K 460·—

Dnevne vesti.

Sto će biti s ličkom železnicom? „Hrvatski Lloyd" piše: Lička železnica nema sreće. Kroz dugo godina žudili smo za njom, molili i zaklinjali vlastodršce i jedva se nekako započelo gradnjom. Gradnja je tekla lagano, sa ogromnim poteškoćama usled prelirane. Sada najednom javljaju se pogibli talijanske okupacije naše Dalmacije. Od kolike je važnosti ova železnica, suvišno je isticati. U narodno ekonomskom pogledu značila bi čitav preokret. Pale su niti zlokobne magjarske tarifalne politike. Imatćemo Dalmaciju (pouzdano se nadamo u pravednost antante, koja će morati talijanskim nacijonalnim težnjama postaviti granicu), spojenu sa svojim i prekomorskim proizvodima direktno sa Splitom, kojeg čeka u budućnosti uloga velike naše pomorske luke. Javljaju iz Dalmacije, da su radnje na dalmatinskoj strani silno zaostale radi teških prehrambenih prilika. Već od više vremena obustavljene su mnoge važne liferacije i razne sekcije. Za to bi bilo poželjno, da naša narodna vlada čim hitnije stupi u dodir sa poduzećem dalmatinske sekcije u Kninu, ovu osigura sa prehrambenim predmetima i u svoje ruke preuzme čitavu agendu t. zv. tehničkih i administrativnih poslova. Ovi poslovi su do danas ovisili o ratnom ministarstvu u Beču, a time je nastala okolnost, da po sebi prestaje celi posao na ovoj sekciji. Ovoliko sa: ehničko-administrativnog stanovišta, dočim sa socijalno-ekonomskog mora biti glavna podloga za prelazno doba našeg radništva. — Makar kakova bila prehrambena akcija, ove na skrajnom stepenu ispaćene čeljadi, niko im neće hranu darovati. Potpore prestaju, glad u kući, studen na dvoru i onda bez zarade, ovo bi bila najteža osuda za nas samih i naše nove slobode. Ne samo lička železnica, ali prva briga naše narodne vlade mora biti, staviti u kolotečinu sve projektirane železnice diljem naše nove države. Time smo spasili proletarijat od glada — odnosno neizbežive revolucije, narodni inventar podigli na stepen moderne države, a budućnost osigurali za pravo narodno jedinstvo do danas odeljenih zemalja. S druge strane državu pripravljajmo na gospodarstvenom polju za novu borbu svetske kulture i ekonomske utakmice. Dakle za ličke, dolazi red na davno projektovane i dobrim delom obavljenog posla — pruge Bugojno—Aržano—Split. Na ovaj način, i ako je ta pruga uskotračna, naša Srbija preko Užica na Višegrad dobiva odmah i najbrži prolaz na more do Splita. Sve druge kombinacije naše države u tom pogledu, dati će se bolje i zgodnije udešavati, ali ove u toku su sada najhitnije i prve dolaze u izgled. — Dakle ni časa ne čekati — već na posao!

Smrt austro-ugarske monarkije. „Arbeiter Zeitung" piše o svršetku monarkije, te veli: Svi ratovi, koje je Austro-Ugarska vodila, bili su samo ratovi za očuvanje obiteljske vlasti dinastije. Zato je vodila monarkija rat sa Prusima, zato sa Italijom, i jedino u tu svrhu okupirala je Bosnu, na koju nije imala nikakova prava. Proti toj okupaciji dapače protestirali su i Nemci i Ugarska, ali dinastiji je trebalo povećati sjaj svoje krune. I da održi tu zemlju utuvilo se je narodima Austro-Ugarske, a pogotovo nemačkom narodu, da mu se radi o domovini i tako je došlo do ovoga rata. Austro-ugarska dinastija je kroz stoleća prečila ostvaranje nemačkog narodnog jedinstva, ona je bila najvećom zaprekom ujedinjenju Italije, pa što htela je da bude i srpskim težnjama za slobodom. Zato što je jedan član austrijske vladalačke kuće bio umoren, trebalo je da čitav svet izgubi glavu, a kada to svet ipak nije hteo, onda se je rasplamsao ovaj rat. Monarkijom propada jedan sistem laži i dvorske moći, koji kroz vekove mučio svet. Sada vidimo sve njene poroke gole. Kakovom se samo drzovitošću kroz čitavu historiju, a pogotovo tekom ovoga rata širilo u svet lažnu tvrdnju o vernosti monarhijskih naroda, i tvrdilo, da su svi sretni, što pripadaju crno-žutoj zastavi. A čim je evo sila popustila, provaljuje iz njih elementarnom snagom najveći i najjači osećaj mržnje prama Austro-Ugarskoj i neobuzdana radost, što su je se oslobodili. Pa i kažnjenik kada ostavlja kaznionu, oseća neku vrst privrženosti prema ćeliji, u kojoj je toliko godina proveo, samo prema Austriji ne oseća se drugo nego mržnja. Gdegod se pojavi u slavenskim ili talijanskim područjima jedan Englez ili Francuz, sve mu kliče od zanosa, što je neprijatelj monarhije. Pa i oni, koje se prikazivalo kao najvernije nama, Hrvati, ponos crno-žutih, i katolički Slovenci ne izrazuju ništa tiše svoju radost nego ostali. A magjarski narod, koje se je prikazivalo tako vernog mladom vladaru, čim je mogao da slobodno progovori, diže zastavu republike. I za ovu svetsku laž, za ovu državu, koju su svi njezini narodi mrzili, vodio se strašan ovaj rat i žrtvovalo toliko milijuna ljudi. Sada je tragikomedija na koncu i povest sveta zabija pokrov nad lesom, u kojem je Austro-Ugarska za uvek pokopana.

Českoslovački poslanik u Budimpešti. Českoslovačka vlada u Pragu je imenovala dr. Emila Stodolu svojim poslanikom kod madžarske vlade u Budimpešti. Dr. Stodola, koji je dosada bio odvetnik u Pešti, započeo je već svoju delatnost, i ako još nije stigla službena vest o imenovanju. Novi poslanik je već sastavio poslaničko osoblje, te će uredovati u hotelu „Astoria". Dopisnik „Pester Lloyda" se je hteo informirati kod dr. Stodola o ulazu čeških trupa u neke slovačke županije, no ovaj nije o tom hteo da odgovori.

Život u novoj českoslovačkoj republici. Češki delegati, koji su se vratili u Pulu sa Reke, saznali su o položaju u Češkoj ovo: U Češkoj je posvemašnji mir i uzorni red. Cene svih predmeta za uporabu pale su već za polovicu predrevolucijskih cena. Mnogo zaliha, koje su se do sada zatajivale dolazi sada na prodaju, tako de nigde nema bede i nedostatka. Gen. ravnatelj živnostenske banke Dr. Preis sklopio je u Parizu sa sindikatom američkih banaka zajam uz tako dobre uvete kakvih nisu ni sami češki delegati očekivali. Financijalni i gospodarski položaj českoslovačke države biće usled toga, prema rečima zastupnika Habermana upravo sjajan. Česi su zaposeli svojom vojskom već slovačke županije u Ugarskoj, koje su zahtevali za českoslovačku državu. Nemci u Češkoj obdržavaju skupštine, na kojima se jednoglasno izražavaju za prisajedinjenje k českoslovačkoj državi. Glede novca odlučili su već uvesti u českoslovačkoj državi franak.

Škola u Češkoj odeljena od crkve. Savez češkog učiteljstva izdao je proglas, u kojem se veli: Ceske škole prestale su sudelovati kod crkvenih funkcija i službe božje.

Slom talijanske fronte. Praška „Narodni Politika" objelodanjuje izveštaj jednoga češkoga časnika, koji je došao s talijanske fronte, o slomu austro-ugarske vojske. U tom izvješću veli: Pravi slom datira od 25. oktobra. Toga su dana već za rana jutra jedna madjarska divizija i jedna bečka domaća pukovnija uskratile posluh i položile oružje. Svi su vikali: „Hoćemo kući!" Ustanak je nakon teškog kreševa ugušen pri čemu su poglavito radile ručne granate i strojne puške. Dne 26. antantine su čete prekoračile Pijavu, ali su nakon uspostave mosnoga branika kod Papadoponja, obustavile napredovanje. Austrijsko vrhovno vojno vodstvo je to upotrebilo i razglasilo glasine, koje su imale svrhu, da podignu razpoloženje, da je zarobljeno preko 50.000 Engleza i Francuza. Na večer istoga dana prispjela je medjutim vijest, da je antanta pomoću tankova prodrla. To je osobito kod vojske, kojom je zapovijedao general Wurm, sazvalo takovu zbrku, da su vojnici nahrupili divlje bježati, ubijajući svakoga, tko im se stavio na put. Kulminacija zbrke bila je dne 27. oktobra, kada je nastupio unutarnji raspad čitave austrijske fronte. Vrhovno zapovjedništvo kušalo je zaustaviti katastrofu, zapovjedivši prvoj pučko-ustaškoj brigadi protunapadaj, koji je, usprkos tomu, što je komandant brigade izjavio, da njegove čete nisu sposobne za protuakciju, bio izveden. Brigade je nestalo do posljednjeg momka. Dne 28. oktobra nalazila se

čitava fronta na uzmaku. Katastrofa je bila još povišena kukavošću sanitetskih odeljenja, koja su svoj spas takodjer potražila u bijegu. Samo su ostali vojnički liječnici, da svoje pacijente predadu Talijanima. Zvuči kao ironija, kad se čuje, da je molba za sanitetskim vlakovima bila uzaludna, a da je naprotiv iz sjedišta glavnoga stana vojske bdjelo 250 vagona sa glasovirima, kredencima, čiciklima, skupocjenim sagovima, itd. za visoke časnike u pozadini.

Prosvjeta.

Veliki kalendar „Književnoga Juga“ izišao je iz štampe. Već davno očekivanoj potrebi, da se izda jedan, narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj visini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odeću i obuću 18.000 dece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umetnika. Kalendar je odštampan latinicom, ćirilicom i slovenački. Cena mu je 4 krune. Mole se svi mesni odbori, zadruge, poverenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavešteni, da se što više zauzmu oko raspačavanja. Novac se neka šalje priloženim čekom. — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

Nove izašle knjige

Humorističtne knjižnice. Lav N. Tolstoj: Tri smrti Čim ljudi žive; Arkadij Everčenko: Bezobraznici i druge humoreske, mogu se dobiti u podružnici **Jos. Krmpotić, Pula,** ulica Franja Ferdinanda br. 3

U podružnici **Jos. Krmpotića,** ulica Franje Ferdinanda 3, mogu se dobiti slijedeće knjige:

„Matica hrvatska“: Petar Preradović: Izabrane pjesme. — Laza K. Lazarević: Izabrane pripovjesti. — I. S. Turgenjev: Novi rod. — Ferdo Šišić: Hrvatska povijest I.—III. Pregled povjesti hrvatskog naroda. — Ema Božičević: Čarobni svijet (za mladež). Narodne pripovijetke (za mladež). — Ivana Brlić Mažuranić: Priče iz davnine. Kraljević Marko (za mladež). — Josip Eugen Tomić: Manja djela. — Dinko Šimunović: Gjerdan. — Ivan Lepušić: Pustolovka. — H. S. Brdovački (pseud.): Prometna politika. — Dr. Nikola Andrić: Pod apsolutizmom.

„Moderna knjižnica“: Stepnjak: Podzemna Rusija. — D' Annunzio: Ivan Episkop i druge novele. — M. Arcybašev: Revolucionarci. — Merežkovski: Florentinske novele. Uskrsli bogovi. — Knut Hamsun: Glad. — F. M. Dostojevski: Braća Karamazovi (I. i II. — III. i IV.). Idiot (I. i II.). — Jensen: Ratne sjene. — Tavastatjerna: Tajna Finskog zaljeva. — N. Notari: Tri lopova. — A. France: Bogovi žedjaju. — Maupassant: Umiranje duše. — Gorkij: Život suvišna čovjeka. — Rolland: Gorući grm. — B. Stanković: Nečista krv. — Strindberg: Sin sluškinje. — Kveder: Hanka. — G. Janson: Laži. — Marković: Karlo Dračkl.

„Zabavna biblioteka“: Hamsun: Viktorija. — Geyerstam: Što žene mogu. — Deledda: Nostalgije. — Balzac: Žena od trideset godina. — Bruun: Sretni dani van Zantenovi. — Serao: Slava životu! — Kuprin: Hlinne ljubavi. — Nagrodskaja: Dionisijev gnjev. — Bourget: Dvije sestre. — H. Rider Haggard: Ona. — Zuccoli: Farfui. — Lollée: Žene drugoga carstva. — Lugovoj: Poliloo verso. — Maciejowski: Lijepota djevojka. — Šubin: Azbajin. — Fogazzaro: Daniele Cortis. — Glyn: Teodora. — Herczeg: Carstvo sanjâ. — Lagerlöf: Jerusalim. I.—II. — Blicher-Clausen: Sonja. — Montgomery: Neshvaćen. — Bruun: Ponoćno sunce. — Tillier: Ujak Benjamin. — Sezima: Passiflora. — Bourget: Lazarina. — Kipling: Indijska džungla. — Bang: Tina. — France: Crveni krin. — Bordeaux: Otvori oči! — Blicher-Clausen: Ingá. — Maupassant: Jaka kao smrt. — Hermann Sudermann: Litavske pripovijesti.

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: Pop Ćira i pop Spira. — N. V. Gogolj: Mrtve duše. Tri pripovjedke. — M. Arcybašev: Sanjin. Narodne šale i pripovjedke. — Jonathan Swift: Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi. — S. Vöröš: Tonček Tomaš. — Guy de Maupassant: Baština. — Branko Mašić: Alekse Mišćevića. Ratne šale. — Branislav Gj. Nušić: Nove šaljive priče. Općinsko dijete. — A. Konstantinov: Baj Ganja. — M. B. Janković: Prva ljubav. — Ivo Vojnović: Dubrovačka Trilogija. — Emerson: Napoleon III čovjek od djela.

Pismene se narudžbe imaju upraviti na „Uprava Hrvatskog Lista“. Pošiljke se odpremaju samo sa pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed priposlani novac.

Radi raspuštanja činovničkog uniformirunga održava se tamo rasprodaja svih predmeta za toaletu, galanterijske robe i ostalog. Rasprodaja u radne dane od 9—12 sati pre podne i od 2—5 sati posle podne.

†

Rastuženim srcem javljamo prijateljima i znancima, da je naš obljubljeni sin, odnosno brat

Antun Raunić

poštarski činovnik

dne 3. novembra o. g. u 21. godini života u vojničkoj bolnici Rimnicul-Sarat u Rumunjskoj ispustio svoju mladenačku dušu, te na 4. o. m. tamo bio pokopan.

Pula, dne 17. novembra 1918.

Antun, otac. **Marija**, majka. **Riko**, brat. **Marija Keres, Kalica, Josipa i Ada**, sestre. **Stjepan Keres**, šurjak.

Poziv.

Pozivlju se svi članovi „Hrvatske Čitaonice“ u Ližnjanu na ovogodišnju

glavnu skupštinu,

koja će se obdržavati

dne 17. novembra 1918.

u 2 sata posle podne u dvorani Grge Ševrlice.

Dnevni red:

1. Pregledba starih računa.
2. Odluka o promeni imena.
3. Izbor novog odbora.

Pravo doći na glavnu skupštinu imaju svi stari i novi članovi, koji su voljni stupiti u društvo.

Pravo glasa imaju mladići, koji su navršili 17. godinu i devojke nad 14. godine.

Pozivlje se sve, što je ližnjansko i što narodno misli i oseća da dodje u nedelju na tu skupštinu.

Za odbor „Hrvatske Čitaonice“ u Ližnjanu
Predsednik:
Miho Mihaljević.

Raspored

parobrodarske pruge za osobije i prtljagu izmedju

Pule—Brioni—Fažane.

Odlazak iz Brioni u 8·00 sati pre podne.
Dolazak u Fažanu „ 8·30 „ „ „
„ „ Pulu „ 9·30 „ „ „

Odlazak iz Pule u 11·00 sati pre podne.
Dolazak u Fažanu „ 12·00 „ „ „
„ „ Brioni „ 12·15 „ „ „

Mali oglasnik

Sposobnog tajnika traži Općina Mošćenice. Nastup službe po dogovoru. U ponudi valja naznačiti dosadašnje službovanje i plaću, koju se zahteva.

Svaku vrst oružja popravlja i načinja puškar u ulici Castropola br. 34. 59

Traži se devojka za poslugu (po mogućnosti Českinja) za odmah. Via Ostilia br. 3 I. kat. 68

Postolarski stroj prodaje se. Ulica Giovia 42. 69

Iznajmljuje se čista i elegantno uredjena soba sa 2 prozora sa plinom i peći za loženje. Via Placidia br. 2, Monte Cane. 74

Prodaje se dečji krevet i sofa. Via Lepanto 47. 84

Iznajmljuje se soba i kuhinja sa vodom. Via Lepanto 47. 83

Za iznajmiti kuća sa 2 sobe i kuhinjom na Monte Paradiso 80 (vis-à-vis Cassoni vecchi). Isto tamo prodaje se šivaći stroj pokućstvo.

Sa krznom podloženi kaput za gospodina srednjeg uzrasta želi se kupiti. Ponude pod naslovom „Herrenpelzmantel“ na upravu lista.

2 sobe s pokućstvom sa posebnim ulazom iznajmljuju se odmah. Via Muzio broj 2.

Kupuje se mekinje. Ponude Via Kandler 5.

Lepo uredjena soba iznajmljuje se odmah. Via Novara 1.

Soba s pokućstvom iznajmljuje se odmah u Albrechtovoj ulici 23.

Prodaje se radi odlaska više postelja pokućstva. Via dei Pini br. 2.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 42·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sisanska ul. 24. Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. ++ poštanske štedionice 76.785.

Godina IV. — U Puli, ponedeljak 18. novembra 1918. — Broj 1207.

Objava.

U službenom protokolu, što se izdao u pogledu na uredjenje ovdešnjih prilika na admiralskoj konferenciji, nalazi se kao točka 4. sledeća odredba:

Svi vojnici kopnene i pomorske vojske Jugoslavije moraju se do 20. t. m. vratiti kućama. Ostaće samo Istrani. Svi moraju predati oružje talijanskoj komandi, koja će ga preuzeti u ime saveznika i Udruženih Država.

K toj točci primenuo je zapovednik jugoslavenske mornarice kontreadmiral Koch i postigao odobrenje čitavog admiralskog veća: U mestu neće moći da ostanu samo oni, koji su Istrani, već svi oni, koji su već pre rata bili nastanjeni u tim krajevima.

Zapovedništvo jugoslavenske mornarice.

Objava.

Svi gažiste, sa ili bez činovnog razreda, koji su kod bivše ratne mornarice bili u službi i koji su uložili već svoju molbu za umirovljenje, te ne žele više stupiti u vojničku službu, biće smatrani gradjanskim osobama.

Zapovedništvo jugoslavenske mornarice.

Objava.

Preuzimanje službe kod alijiranih vlasti i kod američkih Udruženih Država ne isključuje ni na koji način kasnije uslužbenje u jugoslavensku mornaricu.

Jugoslavenski pripadnici austro-ugarske mornarice, koji ne nameravaju dalje skopčati svoju sudbinu sa sudbinom jugoslavenske mornarice, biće ponjesani se uložiti na ured za usmene ... pomorska akademija, Reka. (Fregatni kapetan Dworski.) Daljna će objašnjenja slediti.

Zapovedništvo jugoslavenske mornarice.

Budimo mirni i trezni.

Svaki dan opetujemo jednu jedinu reč, a to je mir, mir uz svaku cenu. Samovoljnim bi činom samo pogoršali naš položaj. Desi li se nešto, što nas izazivlje, što je učividno upereno proti interesima našega naroda, javiće se Narodnom Veću u Zagrebu, a ovo će poduzeti shodne diplomatske korake. Danas možemo već javiti našemu narodu, da je Srbija potpunoma shvatila ozbiljnost položaja, u kojemu se nalazimo i da će srpski ministar predsednik, stari veštak u diplomatskim poslovima, najbolje znati, kako bi se stvar izvela na kraj.

Nije doduše neznatna stvar, da su nam oteli sve naše javne škole, koje smo legalnim putem i dugim bojem tečajem rata izvojštili, da nemamo danas javne zgrade na raspolaganje i da je preko 1000 naše dece bez poduke, te da se našim privatnim sredstvima moramo za tu decu brinuti. Ali podneli smo tečajem desetgodišta još težih neprilika, pa i ova će nevolja biti prolazna kao i sve ostale. Nemojmo zaboraviti, da je u tom ratu uvek konačno pobedila pravedna stvar.

Ko bi bio ikada pomislio, da će se ponosna nemačka zgrada tako jadno srušiti, ona ista slavna i sjajna nemačka sila, koja je držala zaposednute čitavu Belgiju, čitavu Srbiju, velike delove Francuske, Rusije i Rumunjske, i da će jednoč morati sramotno da kapituliraju, i da bezuslovno prihvati sve diktate antantinog primirja.

Svako se nasilje osvetilo u tom ratu, a nema sile na svetu, koja bi izbavila države, vladare i ljude, koji su se, zavedeni strašću, dali na nezakonite čine. To vredi takodjer za naš narod. I on se mora strogo da drži zakona i da uščuva mir. Bio je miran, kad su njegovu decu strpali u barake, mora i danas svom narodu da prištedi bedu i jad svojim zaptom i svojim mirom.

Iz „Narodnog Veća".

Stranka prava za B. i H. prihvaća bezuvjetno program N. V.

Narodnom Vijeću:

Obzirom na usmeno saopćenje gosp. dr. Joze Sunarića prema kojemu N. V. nebi bilo zadovoljno s našom izjavom iz razloga, jer ista ne sadržava potrebite jasnoće izjavljuje središnji odbor stranke prava za B. i H. u nadopunjenju svoje izjave od 25. listopada 1918. slijedeće:

1. Stranka prava za B. i H. prihvaća bezuslovno program i zaključak stvoren po N. V. u Zagrebu 29. listopada 1918. u cijelosti bez pridržaja.

2. Stranka prava za B. i H. prihvaća u cijelosti pravilnik N. V. stvoren istoga dana u Zagrebu kao obvezatan za sve članove stranke.

Ujedno izjavljuje stranka prava, da je poduzela korake, da „Hrvatski Dnevnik" u skladu sa izjavom stranke, u ovim velikim momentima udesi svoje držanje, te preuzimlje odgovornost za pisanje istoga.

Sarajevo, dne 31. listopada 1918.

† Josip, nadbiskup; Dr. Ivan Šarić, p. biskup; Vancaš; Dr. Paušin; Dr. Pavičić; Dr. Spahić; Franjo Bahorić; Ivan Franchini.

Poslanica N. V. o dočeku naših savezničkih četa.

Srbijanski vojnici, koji dolaze medju nas na ratnim su poljanama tko 5, a tko i više godina neprestano i bez izmjene. Ima ih ranjenih, izmučenih, ostarjelih i ojadjenih. Pa ne ostaju ni sada kod svojih — od neprijatelja — opustošenih i popaljenih domova, nego dodjoše medju nas, da nam pomognu otisnuti neprijatelja, koji s ratišta bježi i hoće na povratku, da uništi i naše sela, gradove, mostove i željeznice, kao što je sve uništio i u Srbiji.

Francuski vojnici, koji dolaze medju nas, jedinci su ojadjenih majka i otaca, čeka ih u Francuskoj bogat dom i velik posao. I njih ima ranjenih i bez brata ostavših, pa je i pleme i ime ostalo samo na jednom. Ni oni ne odoše kućama, nego ih eto medju nas, da nam pomognu srediti kuću, umiriti nemirne, pomiriti zavadjene, preprječiti mržnju i osvetu i ujediniti cio narod oko vlastite njegove sreće i slobode, oko teških briga i oko sretnih dana u životu, što nas čeka.

Englezi i Amerikanci, koji dolaze medju nas, nose nam poruku Wilsonovu, koji bi htio, da se s Madžarima i s Nijemcima razidjemo u miru i bez krvi, jer je zla i krvi već dosad i previše bilo.

Talijani, koji zadjoše u naše krajeve, hoće da vide, da budemo sami sebi gospodari, jesmo li sposobni okoristiti se svojim morem i gradovima, hoćemo li moru, svojim poljima i livadama, pa ako smo nesložni, ako smo ludi i svoje uništavamo, ako ne umijemo graditi, nego paliti i razarati, zatražit će od Amerike, od Engleza i Francuza, da vlast nad nama dade njima, Talijanama, dok ne dodjemo do pameti.

To bi se moglo i da dogodi! — Jer Wilson i cijeli svijet hoće mir, slobodu, pravo, red, poredak, i što bržu pomoć, za sve one, koji postradaše u ratu, i popravak svega, što je uništeno, jer i njim to treba poradi njih samih. Ne ćemo li mi da budemo jaki i zadovoljni; oni će naći drugoga, koji će to htjeti. A zbude li se to, propadne li naša sreća i sloboda, do koje nam pomogoše toliki plemeniti narodi, vodjeni mislima slobode i pravde, a za volju naše i njihove prolivene krvi, — zbude li se taj užas, pa nas vojske naših zaštitnika kod kuće nadju nesložne i njihovim nakanama ne prijateljske, kao što su nas našle na svakoj bojnoj poljani medju najvećim njihovim i svojim neprijateljima, — recite — kuda će se i medju koga povratiti naši sinovi i naša braća iz Amerike, koji dolaze medju nas u južnoslavenskoj legiji! Neće li nas proklet onom krvi i mukama, što su ih podnijeli boreći se za našu slobodu! Da se to ne dogodi, potrebito je, da dočekamo srbijanske i južnoslavenske legije kao svoju braću i sinove, — Amerikance, Engleze i Francuze kao dobročince, a Talijane kao što mora svoje goste da dočeka zrio narod, dostojan njihova bratstva i dostojan slobode. Tako bi barem sad, u zadnjem času, osloboditi se od stogodišnjega našega tlačitelja i neprijatelja — Nijemca i Madžara — koji nas je učio samo da se mrzimo i progonimo, a da se borimo i radimo za njih.

Budimo mirni i složni, pa dokažimo svijetu, da smo prestali biti robovi, da smo postali razumni i slobode dostojni ljudi!

U Zagrebu, dne 9. studenoga 1918.

Za Narodno Vijeće SHS.:

Svetozar Pribičević v. r. — Dr. Ante Pavelić v. r. — Prof. dr. Jure Turić v. r., povjerenik za narodnu štampu.

Talijani u Istri.

Trst, 16. novembra. „Edinost" javlja iz Podgrada od 14. novembra: Danas je ovamo stigla talijanska posadka. Zapovednik došao je u urad te preuzeo kontrolu. Upravu vode naši činovnici. Talijani su odmah odredili, neka se razoruža Narodna straža i financi i neka se oružje preda Talijancima. Zabranjene su sve manifestacije. (Ostatak je brzojavke zaplenjen.)

Trst, 16. novembra. „Edinost" javlja iz Opatije od 14. novembra: Talijanski je zapovednik jutros zatražio od dr. Cukera, neka bezodvlačno zabrani širenje sušačkih „Primorskih Novina" u opatijsko-vološčanskom kotaru. Proti tome je dr. Cuker odlučno prosvedovao. Zapovednik francuske torpiljarke na Reci bio je već obavešten o svim do gadjajima u Opatiji.

Talijani u Dalmaciji.

Split, 13. novembra. Talijani su na otoku Hvaru zaposeli mesta Hvar i Starigrad. S pukom nastupaju bezobzirno. Sve su se hrvatske zastave morale odstraniti a proglas na puk izdali su u samo talijanskom jeziku. — U Boki kotorskoj iskrcala se dva bataljuna talijanske vojske. Za sada su usidrene u luci osim talijanske krstarice još jedna francuska i engleska krstarica. Bile su iskrcane takodjer francuske i engleske čete. — U Zadru manifestuje pučanstvo proti Talijanima. Brodovi plove iz luke pod francuskom zastavom.

Srbi u Zagrebu i na Reci.

Zagreb, 14. novembra. Danas prepodne u 10 sati stigao je u Zagreb prvi transport srpskih četa sa fronte. Transport broji hiljadu momaka te stoji pod zapovedništvom majora Maksimovića. Ovaj će bataljun krenuti na Reku. (Odd je medjutim već stigao. O. u.) Reka će tvoriti aprovizacijsku bazu mesto Soluna. Srpski su vojnici bili na kolodvoru svečano primljeni. Kolodvor i okolice kolodvora bile su napunjene tisućglavom množicom, koji su oduševljeno klicali Srbima. U ime Narodnoga je Veća pozdravio Srbe podpredsednik Narodnoga Veća Svetozar Pribičević. Odgovorio je major Maksimović. Dame su obasule časnike cvećem. Major Maksimović zaputio se za tim u pratnji nekoliko časnika i gospode Narodnoga Veća, da pregledaju grad. Po jednosatnom odmoru otputovali su Srbi na Reku.

Reka, 15. novembra. Jučer u večer stigao je ovamo odred srpske vojske pod zapovedništvom majora Maksimovića te bio oduševljeno primljen. Nepregledna množica je pučanstva dočekala braću na kolodvoru te dala oduška svom ushićenju oduševljenim klicanjem junacima triju ratova. Major je ... preuzeo zapovedništvo grada. Reka stoji danas pod zaštitom srpskih četa. Ovamo su stigle vesti, da će se na Reci iskrcati više srpskih divizija, koje će operirati na slovenskom ozemlju. Operaciona će baza ovih četa biti Reka. Od ovuda odaslaće se srpske čete u Zagreb i u Ljubljanu. Po najnovijim će vestima stići na Reku četiri srpskih divizija.

Iz čeħkoslovačke republike.

Prag, 14. Buduća čeħkoslovačka će vlada biti sastavljena kako se čuje, na sledeći način: Ministar predsednik dr. Karel Kramarž, ministar vanjskih posala dr. Beneš, ministar rata Vaclav Klofač, ministar za unutarnje poslove dr. Zahradnik, ministar za poštu Jirži Stržiberny, ministar za narodno zdravlje Šraba, ministar za pravosudje dr. Soukup, ministar za nastavu Habermann, ministar za polodelstvo Prašek; državnim tajnikom biće imenovan prof. dr. Drtina, predsednikom bivši narodni zastupnik Tomašek.

Prag, 14. Jučer se vršila zadnja sednica Narodnoga Vybora, koji je pročitao čitav niz referata a za tim zaključio svoj rad. Sutra, u petak, obdržavaće se sednica narodne skupštine, koja broji 228 članova. Na tom će se sastanku proklamirati republika. Češki zastupnici Narodne skupštine dobivaće dijete i to od mesečnih 1000 kruna oni, koji stalno borave u Pragu i od 1300 oni iz pokrajine.

Praga, 14. U Skalicama u Ugarskoj osnovao se slovački biro i list „Sloboda", koji će biti glasilo slovačke vlade.

Beč, 14. Češki poslanik u Beču zaprisegao je jučer vojničku misiju, koja se ustanovila kod češkog poslaništva. Tom je prilikom izrekao govor u kojem je istaknuo velike razlike, koje postoje izmedju vojničkih uredjaja bivše austro-ugarske monarkije i sadašnje čehoslovačke države.

Česká Hlídka.

Včerejší veřejná schůze. Včera o 3. hod. odpol. konala se schůze na prostranství u lodi „Adrie", kde promluvili Ing. Sokol a setník Svatoš ke shromážděným a vylíčili jim nynější situaci, hlavně co se transportů Čechoslováků týče. Dle usnešení rády Čtyřdohody v Pulji, má československé vojsko až do 20. t. m. Pulji opustiti. Při odchodu a cestou nemají býti zbraně osobně noženy. Zbraně jednotlivých oddílů se musí tedy dopraviti na nádraží zvlášť a budou při transportu ve zvláštních vozech uloženy. Je dobře, sbírku

zbraní ednotlivých oddílů vhodně zaopatřiti (bedny, pytle) a dobře označiti. Schůze byla skončena všeobecným slibem, že kázeň a pořádek se zachová. Po schůzi byl první setnině námořního vojska československého, po krátkém proslovu velitele Sládečka, předán prapor. Po několika provedených cvičeních odešla setnina za zvuku hudby na „Adrii".

Další naše transporty. Zítra 18. listopadu: Vlak čís. 5 odpoledne 4·50 hod. a vlak čís. 6 v 7 hod. večer. Vlak čís. 7 jede 19. listopadu ve 3 hod. odpol. Na toho, kdo se k tomuto vlaku nepřihlásí, nebude vzat žádný ohled a české komitee nebude se moci více o něj starati.

Osoby, které zanechávají v Pulji movitý majetek, vyplňte a odevzdejte následovně uvedenou přihlášku v poradní kanceláři (hotel „Central"). Úřaduje se od 9 do 11 dop. a od 2 do 5 hod. odpol. — Přihláška: 1. Adresa majitele (ulice, číslo domu, patro, dveře). 2. Jméno a bydliště osoby, jíž byl majetek svěřen k dozoru neb opatrování. 3. Seznam majetku (celkové údaje, počet místností, beden, skříní atd.). 4. Eventuelní odevzdání klíčů, opatřených přesnými údaji. 5. Adresa nového bydliště majitele a ještě druhé osoby, jež by měla být případně o majetku vyrozumněna. — Veškeré informace týkající se všeho majetku zodpoví: Nadporučík Vladimír Holmhacker, Hotel Central, Ing. Jos. Hruška, Via Monte Rizzi Čís. 7 I. posch., Ing. Karel Ješina, Via Urs de Margina, čís. 55. Tyto adresy si každý dobře zapiš a uschovej!

Admiral Cagni vydal včera vyhlášku, kterou k upokojení našich lidí v překladu uveřejňujeme:

Velitelství námořní pevnosti Pulje.

My rytíř Humbert Cagni, viceadmiral, vrchní velitel námořní pevnosti Pulje, z moci nám uložené a vzhledem k článku 251 vojenského trestního zákona, nařizujeme:

Čl. 1. Každý, kdo podle popisných obecních záznamů neměl před vypovězením evropské války trvalý pobyt, nebo sídlo v pevnosti Pulji, musí během pěti dnů od vyvěšení tohoto nařízení vzdáliti se z území pevnosti. Vyjmuti jsou pouze ti, jež mají od patřičných v článku čtvrtém uvedených úřadů dovolení k setrvání. Ti, kteří přestoupí toto nařízení, budou trestáni vojenským vězením od 1 do 5 let a pokutou od 1000 do 5000 lir.

Čl. 2. Vyjmuti jsou:

a) osoby náležející v o j s k ů m d o h o d y, států severoamerických nebo jejich doprovodu.

b) osoby veřejných úřadů civilních, jež jsou ustanoveny italským velitelem dotyčného obsazeného nebo nejbližšího obvodu.

Čl. 3. Občané německé národnosti, kteří zastávali službu pod jakýmkoliv titulem ve vojsku německém a nebo byli v jeho doprovodu, musí býti poslušni rozkazu článku 1., také tehdy, jestliže měli sídlo v území pevnosti před vypověděním války a nebo zastávali služby veřejné.

Čl. 4. Dovolení dle článku prvního má trvání omezené a nebo se může vztahovat pouze k určitému území.

Oprávněni jsou k setrvání:

a) přednosta úřadů dopravních pro obvod obce Puljské (uvnitř drátěných hranic),

b] italská velení ostatních obsazených obcí námořní pevnosti.

Čl. 5. Každý, kdo použije nesprávných udajů a nebo použije padělaných dokumentů a nebo si přivlastní jinou národnost, bude trestán pokutou od 4000 do 10000 lir a vězením od 3 do 10 let.

Čl. 6. Přestupky uvedeného nařízení podléhají válečnému soudu.

Pola, 15. listopadu 1918.

Viceadmiral a vrchní velitel
U. Cagni.

Domaće vesti.

Upisivanje u naše škole obavlja se u školama na Velom Vrhu, u ulici Šijana (kuća Turak), u „Narodnom Domu" I. kat, u ulici Besenghi i u ulici Verudela, svaki dan od 9—12 sati pre podne. Otvorenje će se škola naknadno javiti, čim budu prostorije uredjene. Roditelji na posao, i učinite Vašu roditeljsku dužnost.

Roditeljima koji imadu decu za školu.

Kako je bilo javljeno, otvoriće se po novoj naredbi samo one škole, koje su opstojale pre rata, po tome biće otvorene ove (8 zasebne) škole: Na Velom Vrhu, u ulici Šijana (kuća Turak), u ulici Besenghi, u ulici Verudela, kod milosrdnih ss. Sv. Križa u Šišanskoj ulici, te u „Narodnom Domu" prvi kat, a n e ona u ulici Kastropola, kaošto je bilo javljeno. Pošto škola u ulici Cenide neće više obstojati, moraju roditelji ponovno zapisati svoju decu. Upisivanjem se mora odmah započinjati školu. Učinio zlo, ako bi svoju decu zapisao u tudje škole, a ne u one, u kojim će učiti u svojem milom jeziku, bez kojeg danas sutra, neće moći ni živeti, ni opstojati. Roditelji! I u težim časovima pokazali ste ljubav napram svojoj domovini, i znali ste hrabro nastupiti protiv svakog onoga, koji bi dirnuo u Vaše pravo, te se i danas morate pokazati svesni vremena, i dužnosti napram svojem jeziku.

Važno za one, koji žele stupiti u antantinu službu. Vrhovni zapovednik puljske tvrdjave u Puli poslao je admiralu Kochu, zapovedniku jugoslavenske mornarice, sledeći dopis: Zastupniku Jugoslavena u Puli, gospodinu admiralu Metodu Koch. Saopćujem Vašem gospodstvu, da je ovo vrhovno zapovedništvo, kao zastupstvo mornarica Udruženih Država i država sporazuma pripravno, da primi u službu sve časnike, podčasnike i činovnike bivše austro-ugarske vlade talijanske, češko-slovačke i jugoslavenske narodnosti, koji su služili na dan sklopljenja primirja (4. novembra 1918) i to uz sledeće uvete: 1. Funkcijonari, koji bi želeli biti primljeni, uložiće molbe preko jugoslavenskog admirala, po modalitetama, što su priložene, te će toj molbi dodati dokaze njihove narodnosti i njihove službe. Vaše gospodstvo prosledovaće dokumente ovom vrhovnom zapovedniku, koji pridržaje pravo pregledavati molbe i odlučiti o definitivnom uslužbenju. Vaše je gospodstvo zamoleno, da doda svakoj molbi svoje mišljenje i da potvrdi, dali postoje uslovi u pogledu narodnosti i službe molitelja. 2. Time, što se funkcijonare prima u službu, obvezuju se ovi, da će se držati uslova, navedenih u samoj molbi i sviju onih, koji sa općim odredbama biti u buduće izdani od ovdešnje vrhovne komande, da se urede odnošaji javnog ureda. 3. Plaće, doznake i odštete biće isplaćene svim onima, koji će biti primljeni u službu, od 11. t. m. unapred i koji će u to doba služiti u pomorskoj tvrdjavi Pula. Za one, koji sada ne vrše službu, isplaćivaće se plaća od dana, kad će biti primljeni u službu. 4. Upisivanja biće primljena sve do 25. t. m., a biće uvažene i kasnije molbe, koje će dovoljno obrazložiti zakašnenje. 5. Činovnici, koji će tako biti primljeni, biće zavisni o vrhovnoj komandi te o časnicima vojaka ili armija država antante ili Udruženih amerikanskih Država, koji će imati zadaću, da ih nadziru. 6. Vrhovni zapovednik može po svom mišljenju da menja službu, koja je bila funkcijonaru poverena, kad je bio primljen u službu. 7. Time što je primljen u službu, nema funkcijonar prava, da bude preuzet od talijanske uprave.

Prigodom predaje karata darovali su za „Narodno Veće. Po K 29·— Dr. Dočkal, po K 12·— Ivić, Begović; po 10·— Jeřabek; Plaćanja po K 9·— Mihanović, Petričević; po K 8·— Nekić, Kučera, Ita Rak, Kogoj; po K 6·— Mrdjen, po K 5·— Anna Handler, Rudinjyk, Bucalo, Ing. Hek; po K 4 Sandrić, Ing. Huback, Vralić, N. N.; po K 3·— Vikonja, Skarlavaj, po 2·— Rob, Svoboda, Kramerin, Pokanka, Lisičin, Pauletić, Šekula, Ferara, Flo; po K 1·— Sbogar, Vanarek, Laiss, Ružička, Mol, Metoličko, Petrlik, Fuchs, Kalus, Lazarić Endrizzi, Kristov, Korenc, Mesner, Zotich, Suminić, Herl, Komar, Sant, Skerlj, Sarac, Jedlička, Cvrk, Rubinek, Skop.., Polak, Kulet, Kašić, Robis, Barbalich,

Moje susjedice.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

Akoprem je jedna od njih niska, a druga visoka, jedna plavka, a druga crnokosa, ipak tako jedna drugo upotpunjuje, te bih skoro rekao, da su samo onda lijepe, kada su skupa. Jedna bez druge bila bi što i ptica bez jednoga krila. Pa da vidite, da su njih dvije donekle zbilja samo jedno biće, moram vam reći, da ja nijesam zaljubljen niti u crnku, niti u plavku, nego u obadvije skupa; one su za mene nešto nerazdjeljivo, jedinstveno kao Canovina grupa. Nekate mi tu ljubav zamjeriti, kada budete čuli, da mi ima već tridesetsedam godina, da sam oženjen i da imam devetgodišnju ljepušnu kćerku. Ljubeći ja moje susjedice, nijesam ni za čas postao nevjeran svojoj supruzi, nijesam ni za trunak popustio u ljubavi naspram svom djetetu. Ja i sada uvidjam, kao nigda prvo, da mi je nužna kao ovaj zrak, bez kojega ne bih opstati mogao. Ona ne pita niti za moje godine, niti za moju obitelj, ona samo hoće da bude svagdje, da izvojšti sebi prvenstvo, da izmami svačije priznanje za sve, što je lijepo na ovomu svijetu . . . Kadgod ih vidim, moja duša svakiput prošapće stih onoga nebeščanina, koji je dulje ljubio, nego možda ikoji čovjek na svijetu: „Ich liebe dich, mich reizt deine schöne Gestalt" . . . A da još bolje razumjete moju ljubav, moram vam reći, da ta ljubav ne poznaje ljubomora; što više, kada vidim, kako ih oblijeću zaljubljeni Adonisi, tada se ja veselim tomu, kao i one same . . . To je ono divno, ono čisto čuvstvo, koje u svojoj uzvišenosti ne zna ni za boli, ni za zlobu, ni za uzdisanje, već se sunča na vječitoj ljepoti, želeći, da se cio svijet ugrije na tom oživljujućem plamenu.

Motreći, kako ih oblijeću mladi ljudi sa sabljom i bez sablje, sa činom i bez čina, vraća mi se moja mladost, kada sam i sam tako radio. I Bože moj! čudne li protivštine u ljudskom životu i osjećanju! Dok ja kao dvadesetgodišnji mladić nijesam ništa držao ni do sebe, ni do svojih mladih godina, zato, što nijesam još „ništa" bio, već puki djak, — sada se baš isto to meni ponavlja, ali obratno; ja naime ne držim ništa do svojega čina, nego bih kud i kamo želio, da makar i ne bih bio još „ništa", tek da mi je dvadeset godina! Negda sam za stalno držao, da moja djevojčica ne mari za moju mladost, nego da pita, što sam ja i što ću biti još, — a sada znam, da u šematizmu ljubav i mladost stoji više i nad najvišim činovnim razredom . . . Zato, kadgod vidim zaljubljenog mladića, gdje no u četvrt sata po treć put prolazi ispod prozora mojih susjedica, da im makar samo silhuetu, makar samo okrajak oprave ugleda, — ja mu zavidim; zavidim mu ono boštvo, što ga neprestano goni u njihovu blizinu, kao onu dnevnu mušicu, koja se za kratkoga svoga vijeka hoće da naužije sunčanih traka. Kakova li je to slast, kakova li je to nadzemaljska sila? Ja sam već toliko razmišljao o tomu, ja sam potanko analizirao svaku svoju ljubav počevši od one prve još djetinjske pa sve do današnje, ali još nikako toj čarobnoj božici u trag doći ne mogu. Samo to znam, da me prati korak za korakom; sad bliže, sad dalje od mene; sad u ovom sad u onom obliku — ali kakova bila da bila, uvijek mi je dobro došla, uvijek mi je poželjena, uvijek nova, uvijek mi otvara i uznosi me u sfere ljepšega svijeta . . . Meni je pusto bez nje, meni se čini, da živim u tutanj, da kradem Bogu dane, ako ona nije u mojim grudima. Ona je meni kao djetetu zlatan novac, što ga nosi dan na dan u džepu i koji ga danomice draška i uljuljava u slatko maštanje, da može za to zlato kupiti cio svijet, kupiti, štogod mu srce želi . . . Ja molim Boga, da čarobna ta božica nikad ne ostavi mojih grudi, već da i u grobu na novi život nadahnjuje pepeo moj . . .

Od sviju Adonisa mojih susjedica najviše mi se dušu nisjekao mladić, koji ih je poput žednog komarca svuda pratio. Baš radi toga nijesam ja puno do njega držao, dočim su moje susjedice mislile, da je to najodaniji, najozbiljniji njihov štovatelj. Njima se je svidjalo njegovo preveć samosvijesno, da ne rečem, bezobrazno ponašanje, dočim sam ja dobro znao, da je prava ljubav puno plahija i skromnija. I obistinilo se ono, što sam ja nagoviještao; iznevjerio se i jednoj i drugoj. On valjda ni sam nije znao, u koju je zaljubljen, nego je izmjenice, sad ovoj, sad onoj marljivije udvarao. Jedamput je mislio, da je plavka u njega većma zaljubljena, drugi put opet da ga crnka obožava, — a kada se jedamput osvjedočio, da ni jedna, ni druga ne pogiba za njim onako, kako si je on utvarao i želio, — nestade ga od jedamput kao jastrijeba, kada se svom silom ďžilitnuo za golubicom, ali ne pogodio cilja . . . Njega je nestalo, ali zato od usta do usta zazujale njegove riječi: „da je šteta ono cipela, što ih je poderao u službi ljubavi". Nesretnjak! mislio je tom „krilatom riječju" osvetiti se mojim susjedama, a kad tamo, bačeni čičak nalijepio se za njegove vlastite gaće . . . Jednoga dana naime stvorio se u njegovoj sobi par cipela, a na potplatama jedne cipele napisala plavka: „za vjernu odanost", a na potplatama druge napisala crnka: „za odanu vjernost". Što mislite, da li se je lijepi Adonis bar pohvalio tim danajskim darom? Teško, jer akoprem ih nije nikada navukao, nikomu pokazao, ipak se je širom znalo, da su obje cipele bile — na lijevu nogu . . . Što velite na to, jesu li moje susjedice duhovitije ili zlobnije? Mislite, kakogod hoćete, — ali ja sam uživao u njima, kad su mi pripovijedale, da su istom tri forinta platile za te cipele, a ona preostala dva forinta da će morati istom iscjenkati koje od roditelja, koje od onih tisuću vrpca, kopčica i dugmeta, radi kojih toli zabrinuto moraju danomice obići sve dućane.

— Pa onda neka još netko kaže, da je dan danas išto na svijetu zabadava! Kako vidite, nas košta isprazno laskanje gotovih 5 forinta.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24.— Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. **U Puli, utorak 19. novembra 1918.** Broj 1208.

Živela Srbija.

Srpska je vojska zaposela Zagreb, Ljubljanu i Reku. Srpski vojnici štite naše granice. Dugo vremena stenjali smo pod tudjim jarmom i postali duševni robovi, koji ne možemo da shvatimo što je sloboda. Treba nam ljudi, koji su u slobodi odgojeni, da nam pokažu prave puteve, treba nam organizatora, koji su već radili za slobodnu jednu državu, da nam dadu smer i cilj. Prelaz iz prvog stanja u drugi, iz ropstva u slobodu bio je prebrz, da bi prošao bez trvenja i poteškoća. Danas trebamo s toga nada sve jaku ruku, koja će nas voditi, da prebrodimo teaku krizu, koja je neizbeživa.

Kazaće nam, da su i Česi bili kroz stogodišta podjarmljen narod. Ali naš se narod ne može još danas uporedjivati s Česima. Česi rade već desetgodišta i desetgodišta na unutarnjoj organizaciji svojega naroda. Naše su prilike bile u tom pogledu mnogo nepovoljnije. Nenaobražen i zapušten narod, ne shvaća još potpunoma svoju dužnost, imperativ sadašnjeg momenta. Svetski nas je rat prenerazio, kako nas je takodjer prenerazila sloboda.

Manje kritike i više discipline, to jest ono, što domovina traži od svakog pojedinca. Nije moguće preko noći urediti si novi stan, namestiti u njem pokućstvo, kako bi potrebno bilo. Za to treba mnogo i mnogo vremena a nema sumnje, da ćemo počiniti u našem neiskustvu mnogo pogrešaka; nadajmo se, da ćemo biti takodjer uvidjavni, da ćemo ih prosudjivati kao nužnu posledicu nerazjašnjenih prilika i da ćemo mirom i stegom omogućiti pozvanim našim ljudima da ih poprave i da naša nova domovina ne pretrpi od njih znatnih šteta.

Nije danas vreme za kojekakve stranačke tendencije, za ciljeve, koje ćemo postići tečajem godina, ali kojih danas ne možemo ostvariti. Danas radimo jedino oko toga, da spasimo našem troimenom narodu čim više narodnog ozemlja i da ujedinimo što više našega naroda u jednu jaku i uredjenu državu.

Ne smemo nasesti tudjinačkim agitatorima, koji zavadjaju narod vikom i frazama. Nemojmo se danas prepirati, kako će ta naša država biti uredjena, kakav će naš ustav biti, kad ova naša država još nije priznata, kad lebdi takorekuć još u zraku, kad moramo toj državi da ustanovimo konačne granice, unutar kojih ćemo urediti naše prilike po našoj miloj volji. [illegible] struje. Nama svima je poznato, da će ustavodavna naša skupština urediti konačne prilike u državi SHS. Ali pre ove konstituante treba priznate države, a mi ne smemo našim ludim agitacijama da osporavamo ovo priznanje sa strane kulturnog sveta, koji će za nekolika dana početi raspravljanjem o konačnom preuredjenju Europe. Nije danas doba skupština i pocestnih vikača, koji idu sa sebičnim ciljevima. Svoju volju neka izrazi narod kod izbora, poverivši mandate pouzdanim svojim ljudima, i neka prepusti ovim ljudima, u koje imade poverenje, da mirnom i dostojnom raspravom, nesmetamo od vike ulice, urede medju sobom sva sporna pitanja.

Ali nada sve treba nama priznanja, da smo tu, da postoji naša država, da smo saveznici kulturne Europe i članovi budućeg udruženja naroda. Jedina država, koja nas u tome može potpomagati, jest Srbija, ona junačka Srbija, jedina na svetu, čiji je narod u tom ratu dokazao, da je vredan, da mu se divi sav svet. Srpski i belgijski narod, ti patnici svetskog rata, koji su u odlučnim časovima svojim junačkim držanjem spasili Europu od militarizma, jaki su svojom vanrednom moralnom pozicijom a mi Jugoslaveni smo tako sretni, da imademo u Srbima ne samo saveznike i braću, već deo našega naroda, koji si je usvojio naše postulate, koji kaže, da su naši zahtevi pravednosti i njegovi. Mi nismo megolomani, niti mislimo, da su Srbi velevlast po broju pučanstva i vojske. Ali Srbi su u tom ratu postali velevlast moralnim svojim autoritetom a ovaj moralni će autoritet na mirovnoj konferenciji, koja neće urediti granice po načelima sile već jedino po načelima pravednosti, imati odlučnu reč. Srpska je vojska unišla u naše glavne gradove, zaposela najvažnije naše točke, štiti naše ozemlje, zaštićuje javni red i mir. Za taj čin bratske ljubavi, dokazan od patničkog naroda, harni smo mi svi našoj braći i blagodarni. Sa najvećim pouzdanjem gledamo u srpsku vojsku, oko koje se mora okupiti čitav naš narod. Ova nam je vojska jamstvo, da će naša nova sloboda pobediti, da ćemo oslobodili naš narod, gdegod on bio.

Tužna naša Istra, sporna točka na Jadranu, ima jedinu nadu, da će srpski narod učiniti sve, da ju spasi za Jugoslaviju. Mi nemamo danas druge snove, drugih nada i drugih tendencija, nego da budemo udruženi s ostalom braćom u prostranoj našoj domovini, da se po dugom našem boju odahnemo i da postanemo članovi slobodne države SHS.

Nismo ih mogli pozdraviti u našim kotarima. Uzalud su naši seljaci i naši radnici i naši gradjani na njih čekali, uzalud smo se nadali — nismo ih mogli primiti oduševljeno i zahvalno, kako smo želili. Ali braća su blizu. Malo nas kilometara deli od njih. Tako im iz naših kotara šaljemo naše pozdrave. Neka znadu, da je sav narod uz osvetnike Kosovog polja, da smo bezuvetno uz njih, da smo spremni žrtvovati za našu zajedničku domovinu naš imetak, našu krv, sve što imademo. U teškim danima jača je ljubav, u bolnim časovima veća naša odanost, silnija naša zahvalnost: Živela Srbija.

Intervencija Srbije.

Talijani prestaju s prodiranjem i rekvizicijama.

Zagreb, 15. novembra. Po nalogu zastupnika vrhovnoga zapovedništva srpske vojske potpukovnika Dušana Simovića u Zagrebu i u sporazumu s poverenikom za nar. obranu kod Narodnog Veća u Ljubljani Stevanom Švabićem zapoveda neka zapreči svako daljnje prodiranje talijanskih četa u slovenskoj zemlji. U smislu tog naloga je potpukovnik Švabić juče poslao u Logatec svoje parlamentarce i dao izručiti zapovedniku talijanskih četa notu, koja u glavnom ovako glasi: Čete kraljevine Srbije su po prihvaćenom sporazumu s vladom Narodnog Veća u ime antantinih sila preuzele vlast u Ljubljani. Imam nalog, da zapričim svaki dolazak savezničkih talijanskih četa u okupirano područje. Bilo bi mi vrlo neugodno, kad bi morao u izvršivanju danoga mi naloga upotrebiti oružje, a zato mi je dano ovlaštenje. Ako bi moralo doći do prolevanja savezničke krvi, srpske bi čete otklonile za se svaku odgovornost. Molim g. komandanta, neka odredi, da savezničke talijanske čete ostanu medju rekama Sočom i Savom, dok kraljevska srpska vlada ne uredi tog pitanja s kraljevskom talijanskom vladom. Potpisao komandant potpukovnik Stevan Švabić.

Čim je talijanski zapovednik pročitao notu, [illegible] odakle su došle srpske čete u Ljubljanu? Izjavio je, da nije znao; da je već prekoračio demarkacijonu liniju medju Sočom i Savom i da će odmah naložiti, neka talijanske čete ostanu na mestu, a notu je izručio svojemu komandantu. Srpski je parlamentarac upozorio talijanskoga komandanta i na to, da Talijani moraju da prestanu sa svakom rekvizicijom na okupiranom području. Talijanski je komandant pristao i na taj zahtjev.

Jugoslavenska legija će braniti našu medju.

Beograd, 15. novembra. Srpsko vrhovno zapovedništvo je odredilo, da u Sloveniju, osobito u Ljubljanu pošalje jugoslavensku legiju, koja broji 20.000 momaka. Ta će legija imati pre svega zadaću, da zaposedne severne granice i brani zajedničke narodne interese protiv Talijana.

Beograd, 15. novembra. Od srpskih četa, koje će stići u Sloveniju i Hrvatsku, ostat će beogradska pukovnija u Zagrebu.

Niccolò Tommaseo i naši „Irredentisti".

Ime je ovog muža, kojem se klanjaju toliko naši „Nespašenici" koliko i Talijani preko mora, a i imadu i čemu, osobito radi velikih Tommaseovih zasluga na književnom polju. Poznato je da ovaj odlični sin kršne Dalmacije (rodjen u Šibeniku početkom prošloga stoleća) naučio Talijane poznavati bolje, u svim tančinama talijanski jezik.

Nikola Tommaseo, premda je bio rodom i prvim odgojem sin hrvatskoga naroda, posvetio je ipak sve svoje retke sile tudjoj zemlji Italiji, a ostavio domovinu narodnostne neosveštenu, politički rascepkanu, kulturno nerazvijenu i gospodarski udropašćenu.

Tommaseo odbio se od domaćeg praga i počeo je delovati na književnom polju, kad je književnost u Italiji bila „un immensa officina di guerra contro lo straniero", kako to zgodno opaža Barzelotti u svojoj knjizi o talijanskoj književnosti u ono doba. Od god. 1830. unapred talijanska je književnost imala pred očima političku svrhu narodnog jedinstva i slobode svoje domovine.

Tommaseo je živo sudelovao u širenju plemenitih ovih ideja u Italiji a i sam se ćutio toliko Talijanom, da je znao uskliknuti: Sve je u meni talijansko!

Ipak i Tommaseo znao je više puta biti pravedan napram našem narodu, pa je i napisao malu knjižicu pod naslovom „Iskrice" u hrvatskom jeziku.

Iz ove knjižice vadimo što piše o Hrvatima: **„Hrvati, Italiji mrski . . . svet vas ne poznaje, i malo ih je, koji znadu, da se vi borite u svojoj zemlje za jezik, za narodnost i dostojanstvo duše vaše. Ja vam zahvaljujem pred svim čovečanstvom za ono, što ste učinili za svete svrhe čovečanstva.**

Tako je bilo u Tommaseovo doba. Malo nas je svet tada poznavao, medjutim vremena sazrela, osobito pako u ovom ratu, i svet nas sada dobro pozna te se zanima za naše narodno pitanje i za narodno pitanje i za nepravedne težnje onih, koji bi nas hteli prebaciti kraljevini preko mora.

U talijanskoj brošuri „La parte pratica della questione" veli o nama Tommaseo: **„Croati . . . . ciascun uomo dei più inciviliti della terra, può cordialmente onorarvi per quel che faceste in antico e lodarvi in isperanza per quel che farete".**

Pošto je i onda bilo vrućih glava koje su težile da se ova naša zemlja spoje s Italijom, napisao je Tommaseo ovu zlatnu istinu: **Con la schietezza che è propria della mia gente, dirò ch' io non credo che possa la Dalmazia oramai farsi coda all' Italia".** Sve ovo vredi u potpunoj meri i za Istru.

Premda je Tommaseo mnogo radio za Italiju, i ćutio se sam Talijanom, javila se i pak i u njemu pod starije dane hrvatska krv, te se je setio sa više pametnih uputa i saveta svojega naroda u spomenutim Iskricama, koje o našem narodu među ostalim pišu:

Nije našeg puka ruho čisto i tanano, ali duša mu je slobodna i u prostoti jaka. Napije se siromah vina i rakije, ali pijanstvo oholost malodušne, silnoga straha, laži i novaca, gore je i nepoštenije pijanstvo. Nema puk dvore, ali nije ni postelju svoju napunio nečistoćama, nije kuću otaca svojih prodao stranim. Zato je: hleb iz zemlije, lepost iz puka; puk nam je otac, a zemlja majka naša. Neka se klobuk pokloni kapi. Prama tebi, narode moj, nijesu mnogi drugi nego [illegible]. Ne stidi se krvi svoje; pazi samo da ti čista ostane, da ti kuga gradskih opačina ne ulije slabost, nevolju i sramotu.

Česká Hlídka.

Dnes ve 3 hod. odpoledne odjíždí transport čís. 7. Včera odjely dva vlaky. Námořníky z „Adrie" doprovázela městem naše hudba, která vzbuzovala všeobecnou pozornost všeho obyvatelstva i vojska. Nastupování i odjezd proveden byl v pořádku.

* **„Fiume italiana a qualunque costo".** Pod tim naslovom donosi „Il giornale d' Italia" članak, u kojem dokazuje kako nemaju Jugoslaveni nikakvo pravo na Reku i kako se talijanski narodni „plebiscit" izrekao za prisajedinjenje Reke Italiji.

* **Konferencije za ustanovljenje mirovnih uveta.** London, 13. Kako „Reuterov ured" doznaje, doskora će ratni kabinet opet nastaviti svoje sednice, da zaključi uvete za mir. Osim toga će se u Londonu održati važne konferencije medju zastupnicima državne vlade i državnicima iz britskih dominijona.

* **Iz engleske donje kuće.** London, 13. Donja je kuća prihvatila osnovu o ratnoj veresiji u iznosu do 700 milijuna funti sterlinga. Tečajem rasprave izjavio je ministar za prelazno gospodarstvo Adison da vrednost viška ratnih zaliha iznosi 500 milijuna funti. Balfour je saopćio na upit, da je boljševička ruska vlada zamolila jednu neutralnu vladu, da posreduje kod mirovnih pregovora izmedju nje i savezničkih vlasti.

* **Northcliffeova ostavka.** London, 13. „Reuterov ured" javlja: Lord Northcliffe predao je svoju ostavku kao ravnatelj propagande u neprijateljskim zemljama. Ministar predsednik Lloyd George prihvatio je demisiju, budući da ovo mesto više nije potrebno.

* **Saveznici unišli u Bukarešt.** Novine javljaju iz Pariza, da su čete antante u nedelju unišle u Bukarešt. General Berthelot nalazi se u Rumunjskoj. Englezi su unišli u Costanzu.

* **Veće rumunjskog jedinstva.** London, 16. U jednom listu, što je Balfour poslao Taki Jonescu priznaje se u ime velike Britanije Narodno Veće rumunjskog jedinstva.

* **Rat izmedju Poljske i Nemačke.** Berlin, 13. O opsegu poljskih operacija protiv nemačke istočne granice nema još uvek tačnih vesti. Jasno je medjutim, da svaka navala na nemačku istočnu granicu protuslovi duhu i sadržaju ugovora o primirju. Veće poljskih radnika i vojnika potužit će se radi ovog postupka kod Wilsona, ali će se navali suprotstaviti svim sredsvima po potrebi i oružjem.

* **Osnivanje vojničkih i radničkih veća.** Zürich, 13. Prema milanskim veštima napreduje osnivanje radničkih i vojničkih veća u Italiji.

* **Revolucijonarni pokret u Italiji.** Lugano 13. Socijalističko provincijalno veće u Firenci sastavljeno je pod optužbu radi svog protiratnog držanja.

* **Argentina i Nemačka.** Chiasso, 13. Republika Argentina odredila je, da se nad svim u njenim lukama nalazečim nemačkim brodovima stavi pooštrena pažnja.

Čehoslovaci i antanta. Beč, 13. Prema izveštaju „Neue Freie Presse" javljaju „Narodni Listy", da je čehoslovački ministar za vanjske poslove u Ženevi, dr. Beneš izjavio, da su svi politički i gospodarski zahtevi Čehoslovaka u Parizu primljeni.

* **Nemiri u Belgiji.** Lüttich, 13. Ovde se je ustrojilo vojničko veće, koje je preuzelo zadaću, da se brine za sigurnost grada, za opskrbu, kao i za dopremu vojnika sa različitih fronta u domovinu. Vojničko je veće ugušilo nemire Belgijanaca. Belgijski socijalisti pozivaju pučanstvo, da se mirno vlada. Vojničko je veće gospodar položaja, koji se vrlo povoljno prosudjuje.

* **Sastanak nemačkih i engleskih mornaričkih delegata.** Wilhelmshafen, 13. Mala krstarica „Königsberg" otplovila je u 1 sat opunomoćenikom radničkog i vojničkog veća mornarice na sastanak sa zastupnicima engleskog admiraliteta. Nemačkim se je zastupnicima dala punomoć, u kojoj se veli: Radničko i vojničko veće postaje u Severnom moru i mornarica podeljuje ovime punomoć mornaričkomu podčasniku Vilimu Wengori, prvomu kormilaru Alfredu Jungu i nadstrojaru torpiljarke Morkmannu, da u ime radničkoga i vojničkoga veća, kojemu se je podvrglo brodovlje, učestvuje kod pregovora o provedbi uveta primirja, te utanači ugovore. Punomoć su potpisali i predsednik Republike Oldenburga i Ostfrieslanda, Bernhard Kuhn i zapovednik ratne mornarice admiral pl. Hipper.

Iz slobodne Jugoslavije.

Talijani zaposeli Reku.

Reka, 17. Već nekoliko dana traju pregovaranja izmedju Srba i talijanskog zapovednika brodovlja radi iskrcanja četa na Reci. Ova su pregovaranja trajala nekoliko dana. Konačno uredjeno je pitanje u tom smislu, da se Reka predbežno nema zaposesti od nikakve strane i da se prepusti rešenje tog pitanja konferenciji u Versaillesu. Srbi su radi toga napustili grad. Ali čim su Srbi bili izvan grada, iskrcali su Taliјani veliku vojsku sa oklopljenim automobilima i sa konjicom te zaposeli općinu i sve javne zgrade. U gradu vlada mir.

Radničko Veće u Zagrebu.

„Pravda" donosi izveštaj o početku delovanja novog „Radničkog Veća". Iz izveštaja vadimo sledeće najmarkantnije mesto: U subotu je konačno počelo delovanje Radničkog Veća, pa se nakon izbora akcionog odbora prešlo odmah na raspravu političkog položaja. Pošto se stranačka konferenca morala odgoditi radi toga, jer nije bio moguć čestiti saziv radi loših komunikacijonih prilika, to su sednici zagrebačkog Radničkog Veća prisustvovali oni delegati, kojima je poziv pravovremeno stigao. Tako su bili prisutni izaslanici: Varaždina, Karlovca, Pakraca i Križevca. Prvi je o dnevnom redu referirao član Narodnog Veća drug Delić, koji je u ime naše stranke kao izaslanik i u prehrambenom odsjeku. Drug Delić je podnio opširan izveštaj o našim ekonomskim prilikama, koje su nastale promenjenim odnošajima. Prilike su se pogoršale radi toga, što prvih dana nije bilo moralne ni grube sile, koja bi mogla sprečiti pljačke, palež i uništavanje žitarica. Time a i usled jadnih prometnih prilika, došla je prehrana pučanstva u ozbiljan položaj osobito u Lici, Primorju i Dalmaciji. Beg radnih sila iz mlinova i rudnika je još više stanje pogoršalo. Nakon tog prvobitnog udarca dolazi drugi udarac — pomanjkanje uglena. Time je opet prehrana otešćana, jer dolaze u neugodni položaj železnice i mlinovi pa i druga velika industrijalna poduzeća, pa bi moglo doći do besboslice desetke hiljada radnika, te do stradanja stotine hiljada obiteljskih njihovih članova. Da se sve to spreči, nužno je imati dovoljno radne snage u prvom redu u rudnicima, onda na železnicama te u mlinovima, a i nastojati provesti dovoz uglena iz inozemstva. Manjak je i na ostaloj robi, kao na šećeru, soli, tkaninama, obući itd., pa će u tu svrhu trebati što pre provesti pregovore sa inozemstvom da se predusretne potpuni slom. Prikazujući ostale neugodne pojave, koje deluju onamo, da se ekonomski pzložaj i odnošaj, teško u pravilno stanje dovesti može, prelazi i na pitanja, prema kojima imade da radnička klasa zauzme svoje stanovište. — Na zadnjoj sednici „Glavnog Odbora" soc. dem. stranke zaklučeno je: „Glavni Odbor" smatra „Radnička Veća" u zemjli pomoćnim agitacionim i organizacionim telelesima stranke. Usled toga imenuje u „Radničko Veće" u Zagrebu kao izaslanike svoje za egzekutivni odbor i to sledeće drugove: Vilima Bukšeka kao predsednika stranke i kao predsednika Radničkog Veća Vitomira Korača (novoizabranog tajnika), kao izaslanika, te tajnika za R. V. Gejzu Brudnjaka blagajnika stranke, kao izaslanika i blagajnika za R. V. te Svetozara Delića kao izaslanika. „Glavi Odbor" pridržaje si pravo opozvati svoje izaslanike iz Radničkog Veća, ako rad R. V. nebi bio u skladu i interesu stranke.

Dalmacija i Talijani.

Cudnovato je svojatanje Talijana naše Dalmacije. Pravo je njihovo — vele — temelj na povesnici i geografskom položaju. Ali kuda bi svet došao, kad bi i drugi neki narodi na ovoj kugli zemaljskoj na tim istim načelima hteli sazdati i proširiti svoje područje? Opravdanost njihovih „pravednih" zahteva najbolje nam pokazuje statistika. Eto što nam ona kaže: U svim je kotarima u minulom deceniju 1900—1910, gde jedan i drugi deo (Srbo-Hrvati i Talijani) raste, procentualno porasla faktično manjina (Talijani); tako u sudbenim kotarima Kaštel Novi, Makarska, Sinj, Spljet, Trogir i Zadar. U korčulanskom kotaru je procentualni nazadak Talijana manji, u šibeničkom kotaru veći nego u Srbo-Hrvata. Na srednje dalmatinskim otocima (izuzevši otok Vis) je talijanski živalj procentualno znatno narastao. (Uzrok po svoj prilici doseljivanje?), a pučanstvo je srpsko-hrvatsko nazadovalo. U ostalim je kotarima (Kotor, Knin, Vis, Dubrovnik, Rab, Pag i Omiš) baš obratno. Ovde talijanski elemenat nazaduje a srpsko-hrvatski raste. Većina je srpsko-hrvatska u svim sudbenim kotarima veća od 90%, manja je samo u sudbenim kotarima Kotor (88.54%), Pernst-Risan (87·89%) i Zadar (80·25%). Prosečno otpada u čitavoj Dalmaciji na srpsko-hrvatsku većinu 96·19%, na talijansku manjinu 2·84%, na nemačku 0·49%, na severnoslavensku 0·40%. Stranih državljana, ponajviše Jugoslavena iz Herceg-Bosne i sa Balkana uopšte, bilo je u Dalmaciji na dan poslednjeg službenog popisa pučanstva 31. decembra 1910. u sve 16.811. Većina Talijana iz kraljevine (regnicoli) žive u Zadru (388), u Spljetu (512) i Dubrovniku (550), a u čistoj Dalmaciji pilo ih je 2425. Nemaca iz „rajha" bilo je u sve 86. Prema tome je bilo u Dalmaciji 31. decembra 1910. **Slavena 619.000, Talijana 20.453**, Nemaca 3167. I Talijani se nadaju, šta više — kažu — već je crno na belom da će njih Dalmacija zapasti! Ako je moguće i „nemoguće", onda se spravom nadaju. S—ić

Domaće vesti.

Upisivanje u naše škole obavlja se u školama na Velom Vrhu, u ulici Šijana (kuća Turak), u „Narodnom Domu", I. kat, u ulici Besenghi, kod časnih ss. Sv. Križa u Šišanskoj ulici (vila Stipek) i u ulici Verudela, svaki dan od 9—12 sati pre podne. Otvorenje će se škola naknadno javiti, čim budu prostorije uredjene. Roditelji na posao, i učinite Vašu roditeljsku dužnost.

Upisivanje u naše škole obavlja se od 9—12 sati prije podne u školama na Velom Vrhu, u ulici Operai (Sijana, kuća Turak), u „Narodnom domu" I. kat, u ulici Verudella 20 i u ulici Sissano 37 (kod sestara). Oni roditelji, koji bi želili, da im deca polaze školu u ulici Besenghi, neka dodju upisati decu u „Narodni dom". Skola u ulici Besenghi je sada zapremljena od vojništva, nu poduzećemo korake, da bude ispražnjena. Po nalogu sada zapovedajućeg admirala, škola u ulici Cenide ne će više biti naša, za to moramo otvoriti sve naše Družbine škole, koje su bile prije rata otvorene, a roditelji moraju radi toga nanovo upisati svoju decu u onu školu, koja im je najbliža. Neka svaki naš čovek upiše svoju decu u naše škole, da pokažemo koliko nas ima. Roditelji, upišite vašu decu u naše škole. Kada će se škola otvoriti, javiti ćemo u svoje vrijeme.

Zabrana kretanja po gradu. Novom naredbom odredio je podadmiral Cagni, da se gostione imadu zatvoriti u 7 sati na večer, kafane i ostali javni lokali u 8, a kretanje po gradu da je zabranjeno posle devete uz pretnju kazne do 1000 lira ili vojničkog zatvora do jedne godine. Isti je zapovednik odredio, da se oružje imade predati uz pretnju dugogodišnjih kazna. Dalje moraju svi, koji iznajmljuju stanove, ishoditi kod merodavne oblasti zato dozvolu i moraju prijavljivati stanare, koji dolaze i koji odlaze.

Zabavni odbor Jugoslavenskog „Sokola" u Puli pozivlje se, da dodje sutra u sredu u 6 sati na odborsku sednicu u prostorije Citaonice Podstarosta.

Parobrod za Reku. Sutra, 20. t. m. odlazi u 9 sati prepodne jedan parobrod u Reku. Pristanište kod stožerne palače (Stabsgebäude).

Jugoslavenska deca u jugoslavenske škole. Pitanje granica još nije uredjeno. Ali kad bi i čitava Istra morala pripasti Italiji, uredile bi se prilike po načelima ravnopravnosti, buduće bi svako drugo uredjenje izazvalo doskora kobne zapletaje. Mi smo Nemcima, Madžarima i Talijanima, koji će kao narodne manjine ostati u našoj državi, već zajamčili jednakopravnost. Ista će se prava morat priznati i našemu narodu. Ali za to treba, da naš narod shvati ozbiljnost sadašnjeg trenutka i da se pokaže dostojnim tekar stečene slobode. Našu zrelost nećemo dokazati manifestacijama, svečanostima i prosvedima, dokazaćemo ju organizacijom, požrtvovnešću i narodnim ponosom, koji nipošto neće dozvoliti, da mu se mladež iznarodi. Svi su roditelji radi toga obvezani, da prijave svoju decu u hrvatske škole, koje će se u gradu svakako otvoriti, pa bile ove škole pokrajinske i zasebne. Našoj ćemo mladeži osigurati odgoj u narodnom jeziku i u narodnom duhu. Ali sve to zavisi o zrelosti i narodnom osećanju našega naroda. Svojim će muževnim nastupom dokazati svetu, da li je zavredio slobodu ili ne. Prva je naša dužnost, da upišemo našu decu u hrvatske škole a druga, da za te škole sakupljamo doprinose u svakom iznosu i da materijalnim žrtvama dokažemo, da smo ljudi, da smo narod, kojega sav svet mora da poštuje. Napred dakle za narodnu stvar.

Zaključak socijalne demokratske stranke. Na sednici Jugoslavenske socijalno-demokratske stanke, koja se obdržavala u društvenim prostorijama u ulici Petrarca broj 3, 17. t. m., bio je prihvaćen sledeći zaklučak: 1. Ma da je mnogo članova zapustilo Pulu, stranka postoji i unapred kao jugoslavenska socijalno-demokratska stranka. 2. Stranka pozivlje, neka se svaki radnik u svom vlastitom interesu organizuje i neka se udruži z bratskim strankama u jednu falangu u svrhu zaštite radničkih interesa. 3. Stranka istupa iz narodnoga odbora u Puli, budući da se ne oseća dovoljno brojnom, da bi preuzimala odgovornost prema javnosti iz gore navedenih razloga. 4. Stranka pozivlje sve svesno radništvo neka pristupi „Izobraževalnom i potpornom društvu za Pulu i okolicu", jer je u naobrazbi moć. 5. Stranka pozivlje sve jugoslavensko radništvo, neka ne poduzme ništa, što bi se protivilo nalozima okupacione oblasti i neka niko ne poduzme ništa, što bi čoveka ponizilo. 6. Jugoslavenska socijalno-demokratska je stranka u svakom pogledu pripravljena da radi ruku u ruku s talijanskim drugovima u zaštitu zajedničkih interesa i u smislu ravnopravnosti. Pula, 18. nov. 1918 Predsednik: Jelčić; tajnik Leskovac. — U zadnjoj sednici mesnoga odbora Narodnoga Veća, izvestio je gospodin Jelčić, kao delagat socijalno-demokratske stranke kod mesnog odbora o zaključku njegove stranke, da iz gore navedenih razloga opozove svoje zastupstvo iz odbora. Saopćenje uzelo cijalnih demokrata u [illegible] zahvala za njihov složan nastup s ostalim jugoslavenskim strankama u trenucima od životne važnosti za naš narod.

FREGATNI PORUČNIK
JOSIP VELICS
GDJA. MARGARITA VELICS
RODJ. ZSOLDAK
VENČANI.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U preplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 20. novembra 1918. Broj 1209.

Na rastanku.

U najskorije doba ostaviće poslednji odeli Čehoslovaka, bivše austrijske države i ratne luke Pula. Ostaju ovde samo oni, koji ne mogu s raznih uzroka otputovati, a te dajemo pod okrilje Jugoslavije.

U prvim časovima prevrata, pozvani po zastupnicima jugoslavenske države, pružili smo im našu pomoćnicu ruku. Sada odlazimo, te ne želimo ništa drugo, nego da bismo živi i zdravi došli u svoju oslobodjenu državu, gde smo potrebiti.

Osobito nam je milo, što tom prigodom možemo iz sve duše da zahvalimo svima onima, koji su se za nas bratski zauzeli te poštivali kao pripadnike mlade čehoslovačke republike.

Ova zahvala namenjena je svima bez razlike narodnosti.

Československý ústřední výbor v Pulji.

Odgovornost trenutka.

Nije danas vreme za veliku politiku, a pogotovo ne za nas u Puli, koji smo danas osamljeni i gotovo zatvoreni, kako bijasmo u početku rata. Danas imademo u Puli prečnije poslove. Zatvori su naši puni ljudi, koji su bili uapšeni s toga, što se kod njih našlo erarske stvari. Bilo je seljaka, koji su bili radi toga zatvoreni, što se u njihovim kućama našlo po nekoliko hiljada kruna, drugi s toga, što su posedovali nekoliko para cipela itd. Sve to dokazuje, da su talijanske oblasti još neupućene u prilike, što su vladale pre njihovog dolaska. Pula je bila zaposednuta velikom vojnom silom. Kad se Austrija raspala, te su se vojnici počeli razilaziti kućama, gledali su, kako bi prodali sve stvari, koje nisu mogli uzeti sobom. Ko može spočitnuti seljacima i ostalim ljudima, da su si od vojnika nabavili sve, što im je nužno trebalo? Da ih nisu kupili, bili bi vojnici sve ove stvari porazbacali, a ne bi danas nikome služile.

Na drugoj strani mi danas nemamo niti sile niti utecaja, da bi našim ljudima pristedili neugodne ☐tove u zatvorima. Ali smo uvereni, da će se stvari doskora razjasniti i da neće biti žrtava, jer bi to imalo samo neugodnih posledica za buduće odnošaje izmedju Slavena i Talijana. Mislimo, da je u interesu obiju vlasti, što će jednom imati zajedničke granice i što će biti vezane jedna na drugu, da se prilike urede na način, koji ne bi mogao izazvati staru mržnju, kako je to činila prešnja austrijska oblast.

Svim narodima sveta dozlogrdila su nasilja i nasilna sredstva. I mi hoćemo živeti u dobrim odnošajima sa svim narodima, koji će graničiti s nama, a nemamo namere, da bi činili baš glede Italije iznimku. Radi toga je potrebno, da se u svim stvarima postupa sa mnogo obzira i takta, a ti obziri i taj takt koristiće onomu, koji će tako postupati. Što se nas tiče, dokazali smo da smo pravedni i susretljivi i da ne zlorabimo našu vlast. A to nismo dokazali samo za ono malo dana, kad smo bili gospodari Pule, već i kroz godine rata, kad se nismo osvećivali za nama u početku rata sa Srbijom nanešene nepravde. Bili smo lojalni i iskreni. Moramo to danas izreći, ma da nismo vični hvaliti same sebe. Ali u nevolji mora čovek da pokaže svoje dokaze.

U ostalom: mi ne molimo za milosti. Mi uopće ne molimo. Nismo se nikad ponizivali pred austrijskim oblastima, bili smo progonjeni i tuženi, ugroženi u našoj eksistenciji, ali se nismo predali ni prodali. Nećemo te naše patnje obesiti na veliko zvono, budući da to nema sada smisla. Učinili smo to već za vreme austrijske strahovlade, izneli smo grozne činjenice, izazvali nepogodovanje tadašnjih vlastodržaca, dok su mnogi šutili i skrivali se no-sili austrijske kokarde.

Naša je politika danas politika pamćenja i beleženja. Zapamtićemo sve, kako nismo zaboravili sve ono, što su nam Nemci i Madžari učinili. Biće nam veoma milo, budu li uspomene sa talijanske okupacije naših zemalja drage, a biće to u korist i samim narodima, koji će imati take prilike upoznati se i bratski pomiriti se.

Nije nama dano, da učinimo nešto više, nego li smo učinili. Mi danas nemamo više reči. Reč imade okupaciona vlast, reč imadu ovdešnji Talijani. O njima zavisi mnogo više, nego li možda sada misle. O njihovom držanju i vladanju zavisi budućnost i dvaju naroda, koje je historija i udes stvorilo susedima i koji se konačno moraju nagoditi. Samo onaj, koji ne gleda u budućnost, verovaće, da se ovi odnošaji mogu urediti mačem. Nemojmo zaboraviti onu našu staru poslovicu: Ko se mača hvata, taj od mača pogiba.

Naša srednja škola.

Davno već osećamo potrebu jedne naše srednje škole za grad Pulu i okolicu. Ali kako doći do nje? Teško je bilo sklonuti pokojnu austrijsku vladu na to, ma da je i ona bila uverena o potrebi. Ali kud bi ona sa svojim nemačkim školama, da u njima naša deca ne sede, koja su, da bude ironija još veća, svaki dan morala slušati, gde im profesori psuju i grde ono, što im je učitelj kod kuće kao nevinoj deci u srce i dušu usadio kao stvari najsvetije. Mnogi je sveti zapis iz detinskih dana neokaljan poneo u svet, ali je mnogi i mnogi pogazio krv i jezik, oskvrnuo ime i narod. Žalosno, ali istinito. Metnimo ruku na srce i recimo iskreno, da smo to i zaslužili večnim našim popuštanjem i nebrigom. I u običnoj nebrizi zatekao nas strašni svetski požar. I sad smo podigli svoj glas za našu srednju školu. Ali sveta austrijska birokracija neću ni sad našeg zdvojnog vapaja. Ona je i sad stala tražiti dlaku u jajetu, nije prestala da nam baca klipove pod noge, premda smo hteli otvoriti na koncu privatnu školu, — zavod — koji bi bio sam narod uzdržavao novcem, što ga je pristedio, odkidajući zalogaj iz ustiju. Usled nepreglazivih poteškoća moralo se, sa započetom osnovom prestati, trebalo je ostvarenje naše najvruće želje odložiti na bolja vremena, za vremena, kada budemo smeli sami svojom sudbinom odlučivati. I došao je čas, ovaj davno već žudjeni čas mnogo pre, nego je itko mislio. Sinula je narodima sloboda zlatna, za kojom su vekove uzalud uzdisali.

I pred naša je vrata granulo sunce. Ali nas je nadi, ona stara varalica, opet prevarila. Naš saveznik kome je antanta poverila zaposednuće ove naše krasne, ali nesretne zemlje, prvim je svojim nastupom osujetio našu davnu težnju. Nego svaka sila za vremena. Mi mu moramo svojom organizacijom, svojom odvažnošću i smelošću pokazati, da smo tu, i da će morati s nama da računaju, bude li hteo — ako nas kakvim nesretnim slučajem svetska pravda dosudi njemu — da ima u kući slogu i mir.

Negledajmo s toga prekrštenih ruku. Vreme bega. Izidjimo preda nj vedra čela, smela lica i kažimo mu gromkim glasom, da nas čuje celi svet, da hoćemo, da tražimo, da u naša prava, i u ovo prelazno doba, ne dira.

Otvorimo svoje škole, pa bila za sad i narodnim novcem; ne dajmo, da nam deca u tudjim školama strašni otrov sišu; nemojmo da nas pozniji naraštaji proklinju! Ne, mi nećemo stati! Otvorimo i srednju školu, u kojoj će deca naša, uzdanica naša, crpati znanje u svom slatkom jeziku materinjem. A da nas novčana sredstva pre doba ne izdadu, davajmo svagde i svagda svoj novčić za našu srednju školu, jer ćemo — dok se prilike ne srede — jedino tako moći zajamčiti njezin život.

Napred dakle za našu srednju školu; potomstvo će nam zahvaljivati, blagosiljat će naš rad.

Prof. A. Šepić, Pula.

Česká Hlídka.

Dnes odjíždí poslední transport příslušníků Československé demokratické republiky z Pulje. Loučíme se při této příležitosti se všemi, kteří k nám se bratrsky zachovali a nás jako příslušníky osvobozeného národa považovali. I s Vámi, kteří zde z různých příčin dále zůstanete, loučíme se bratrským „Na zdar“ a „Na shledanou“ ve zlaté slovanské Praze.

Včera o 5. hod. odjel předposlední transport Čechoslováků. Odjezd udál se v pořádku. Před odjezdem rozdávána byla teplá černá káva.

Jako zástupce v Pulji zůstavších Čechoslováků je od „Č. P. Ú. V.“ až do jeho jmenování vládou československou, nadporučík dr. P. Fiša pověřen. Úřaduje se v hotelu „Central“.

Hledají se: 4 kočové, 2 sluhové a 1 česko-italská korespondentka. Ti, kteří by se chtěli přihlásiti do těchto služeb, nechť se ještě dnes do 11. hod. dopol. hlásí v hotelu „Central“, Informační kancelář, přízemí v pravo.

Iz slobodne Jugoslavije.

Jugoslavija u brojevima.

Područje, na kojem prebivaju Jugoslaveni prilično veliko. Oni su zaposeli: Srbiju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju, Istru, Kranjsku, južnu Stajersku, jugoistočnu Korušku neke krajeve Ugarske medju Murom, Dravom i Štajerskom medjom i jedan deo negdašnje vojvodine Srbije u južnoj Ugarskoj t. j. u Bačkoj (medju Dunavom i Tisom) i Banatu (medju Tisom i Sedmogradskom). Osim toga ima jugoslavenskog življa u ponajviše mešovitim naseobinama u Ugarskoj duž austrijsku granicu od Medjumurja do Dunava i u nekim selima na levom bregu Dunava, zatim u Donjoj Austriji i Moravskoj, pa u srcu Ugarske niz Dunav sve do najbliže blizine Budimpešte. Po službenom popisu pučanstva, što se proveo 31. decembra 1910. bivšoj Austro-Ugarskoj monarhiji i kraljevini Srbiji ima: u Srbiji 4 milijuna Jugoslavena (u materi zemlji 2,779.000 i 1 milijun od prilike u Novoj Srbiji), 500.000 u Crnoj Gori, 1,823.000 u Bosni i Hercegovini, 3,043.000 u Hrvatskoj, Slavoniji i Ugarskoj, 839.000 u Dalmaciji i Istri 1,250.000 u Kranjskoj, Stajerskoj i Koruškoj. Pribrojimo li k ovima još neko 500.000 Jugoslavena u inozemstvu (najveći deo u Americi severnoj i južnoj, južnoj Africi i Australiji) ima Jugoslavena okruglo neko 12 do 13 milijuna. Kako je nekad u nas vera imala u političkom životu znatnu ulogu, ne će biti s gorega, navedem li i verski odnos. Po veri su: Srbi gotovo isključivo pravoslavne vere — u sve oko 6 milijuna (od toga 2,779.000 u Staroj Srbiji, neka 750.000 u Novoj Srbiji, od prilike 450.000 u Crnoj Gori, 825.000 u Bosni i Hercegovini, 1,106.000 u zemljama nekadanje ugarske krune i 106.000 u Dalmaciji i Istri. Hrvati i Slovenci su naprotiv gotovo isključivo vere rimsko-katoličke — u sve 4,360.000 (od toga neka 10.000 u Crnoj Gori, 386.000 u Bosni i Hercegovini, 1,937.000 u zemljama bivše ugarske krune i 1,927.000 u negdašnjim austrijskim zemljama. Muhamedovsku veru ispoveda neko 900.000 Jugoslavena; od toga 250 000 u Novoj Srbiji, 40.000 od prilike u Crnoj Gori i 625.000 u Bosni i Hercegovini.

Š—ć.

Dogadjaji u Hrvatskoj.

„Pravda“ prima iz Ivanić-Grada, da tamo svaki čas ljude strelaju. Ondje je odeo Bosanaca sa nekim poručnikom. U subotu dne 9. novembra ustreleno je 6 osoba. Ustrelene su zato, jer su bile tek pokušale da zapale seno tamošnjem popu. Svakako čin za osuditi, ali oni su izjavili, da su radili ne samo po nagovoru nego i pod priliskom nekog Steve Knežića. Ustrelena braća Tarnih, bila su jos tako reći deca. Dne 10. novembra strelane su dve osobe, a od tih jedna, koja ni po kakovim uverenjima nije htela priznati bilo kakovu krivnju. „Pravda“ protestira najodlučnije, da se kojekakvim lajtnantićima daje pravo strelanja i vešanja. Osobe osumnjičene ili uhvaćene trebalo bi predati sudovima u ruke, a oružje tek tamo, gde bi nastao oružani otpor. — Javljaju iz Djakova, da je narodna straža doterala u Osek 54 pljačkaša. Većina ih je iz sela Paučja, Cenkova i Ratkovdola. Zulume su počinjali najvećim delom u mandlevačkim vinogradima. Oni koji su samo u Djakovu pljačkali, još nisu pohvatani. Iz Djakova se mnogo porodica iselilo. Do sada ima u uzama sudbenoga stola oko 200 uapšenika, protiv kojih su stigle prijave državnom odvetništvu.

Iz Vukovara se javlja, da su pljačkaši i dezerteri razorili crkvu u Bošnjacima. Usled poslednih slučaja pljačkanja i paleža bio je, kako je poznato proglašen preki sud. Vojnopravni odio Narodnog Veća odredio je, da se u sedište svake županije izašalje vojni sudac i zamenik vojnog odvetnika, koji će fungirati kao javni tužilac. Počam od 9. t. m. ovi sudovi počeli su u pojedinim mestima uredovati.

Dolazak srpskih četa u Osek.

Iz Oseka se javlja od 12. o. mj.: Danas pre podne stigao je u Osek odeo srpske konjice, koju je narod oduševljeno dočekao i pozdravio. Srpska konjica prošla je gornjim gradom te ušla u tvrdjavu. Pred gradskom večnicom pozdravili su srpsku vojsku gradonačelnik Pinterović i narodni zastupnik V. Muačević. Srpska je vojska svugde učinila najlepši dojam. Po podne su izdani letaci, kojim se javlja, da vlakom iz Vinkovaca u 5 i pol sati dolazi drugi odred srpske vojske. Pred kolodvorom sakupilo se nepregledno mnoštvo naroda. Sav je kolodvor bio okićen cvećem. Pred kolodvorom podignut je slavoluk.

Poziv Dalmatinaca.

Vlada Narodnog Veće SHS odio za narodnu obranu, objavljuje sledeće: Radi reorganiziranja ispostavljanja vojske neka se svi pripadnici Dalmacije, koji na području Hrvatske i Slavonije borave i to časnici, podčasnici i momčad najkasnije do 20. o. mj. prijave kod podpukovnika Ivana Rašića i to dnevno od 8—12 prije podne, te od 3—6 posle podne u Domobranskoj vojarni u Zagrebu, Ilica broj 242.

Časnicima na znanje.

Vlada Narodnog Veća SHS odio za narodnu obranu odredjuje: Svi časnici, vojni činovnici i časnički i vojno činovnički aspiranti SHS, neka u vlastitom interesu radi omogućenja sastavka očevidnosti prijave mogućim pospešenjem operativnom odseku odela za narodnu obranu vlade Narodnog Veća SHS u Zagredu sledeće podatke: 1. Čin, 2. Ime i prezime, 3. Stališno nadležno telo, 4. Promaknut kada u sadanji čin (po mogućnosti uz naznaku V. N.) 5. Mestc, godina, dan rodjenja, 6. Zavičajno mesto, 7. Zadnja službena udelba.

Vitomir Korać opet urednik „Pravde“.

Poslednji broj socijalističkog glasila „Pravda“ donosi ovo saopćenje: Na zadnjoj sednici „Glavnog Odbora“ stranke zahvalio se usled nastalih prilika drug Gejza Brudniak na časti glavnog i odgovornog urednika „Pravde“. Glavni je Odbor zaključio, da novog glavnog urednika imade imenovati nakladnik „Naša Snaga“. Prema predlogu političke organizacije u Zagrebu biće budućim glavnim i odgovornim urednikom drug Vitomir Korać, koji već budućim brojem preuzima redakciju lista.

---

* **Mirovna pregovaranja.** Agence Havas javlja, da će se u Versaillesu po svoj prilici pregovarati samo o preliminarnom miru. Na mirovnoj će konferenciji Udružene Države biti zastupane jednakim brojem zastupnika kao što i sve ostale velevlasti. O vestima, da će Wilson polovicom decembra stići u Francusku, vele antantine novine, da su verojatne ali da još nisu službeno potvrdjene.

* **Francuzi prosvedovali proti iskrcanju talijanskih četa na Reci.** Javljaju nam iz Reke, da je francuski zapovednik brodovlja na Reci prosvedovao proti iskrcanju talijanskih četa na Reci.

* **Uveti primirja za Tursku.** London 16. Ministar rata javlja, da je turska vlada bila pozvana, e bi izvela uvete primirja, da poduzme glede svojih četa sledeće mere: U Mezopotamiji mora isprazniti potpunoma vilajet mosulski. Mora predati čitavo topništvo i vladine dobave, osim onoga, što trebaju vojske neophodno i neposredno za prehranu. Mosul biće ispražnjen već 15. t. m. Biće imenovani engleski činovnici, koji će nadzivati žendarmeriju i civilnu tursku upravu itd. Na Kaukazu i u severozapadnoj Perziji povuće Turci svoje čete na granice, koje su držali pre rata. U Siriji i u Cilciji 15. će decembra sve turske čete morati da budu povučene u smeru severozapadno od Bozantija. Tom povlačenju slediće bezodvlačna demobilizacija. 15. novembra predaće turske čete u severnoj Siriji svu artileriju i sve strojne puške sa municijom. Time biće sve turske čete odalečene od Cilicije. 10. novembra zaposesće francuske i engleske čete Aleandrette. Pitanja uprave zaposednutih područja predmet je još proučavanja. U Arabiji prouzročile su poteškoće saobraćaja sa turskim zapovednicima u unutrašnjosti zemlje neka zakašnjenja, koja se baš sada eliminiraju.

* **Boljševici napali finsku državu.** Kopenhagen, 13. „Aftenbladed“ javlja iz Helsingsforsa, da je 8000 boljševika prešlo finsku granicu i da se približuju Vyborgu. Finski ratni ministar otputovao je posebnim vlakom u Vybougt da na mestu organizuje obranu protiv boljševičkih banda.

Domaće vesti.

Upisivanje u naše škole obavlja se od 9—12 sati prije podne u školama na Velom Vrhu, u ulici Operal (Sijana, kuća Turak), u „Narodnom domu“ I. kat, u ulici Verudella 20 i u ulici Sissano 37 (kod sestara). Oni roditelji, koji bi želili, da im deca polaze školu u ulici Besenghi, neka dodju upisati decu u „Narodni dom“. Škola u ulici Besenghi je sada zapremljena od vojništva, nu poduzećemo korake, da bude ispražnjena. Po nalogu sada zapovedajućeg admirala, škola u ulici Cenide ne će više biti naša, za to moramo otvoriti sve naše Družbine škole, koje su bile prije rata otvorene, a roditelji moraju radi toga nanovo upisati svoju decu u onu školu, koja im je najbliža. Neka svaki naš čovek upiše svoju decu u naše škole, da pokažemo koliko nas ima. Roditelji, upišite vašu decu u naše škole. Kada će se škola otvoriti, javiti ćemo u svoje vrijeme.

Prilike u gradu. Usled naloga okupacionih oblasti, da svi, koji nisu pre rata bili nastanjeni u Puli i svi oni, koji nisu Istrani moraju zapustiti grad, nastaje u gradu velika kriza. Ne sme se naime zaboraviti, da su se kroz 4 godine rata ovdešnje prilike znatno promenile, a da je tom naredbom ugrožena trgovina i obrt. U ovdešnjim radionama bili su tečajem rata nadomešteni stari radnici, koji su stupili u vojsku, novima. Velik deo ovih starih radnika zarobljen je u Rusiji, drugi su ratom nastradali, a radi toga buknuće gospodarska kriza za poduzeća, za radnike i za pučanstvo samo. Imade mnogo ljudi, koji su time uprepašteni. Imadu u gradu kuću i kućište, a ne mogu s njim nikamo, odlaze iz Pule bez sredstava, bez hrane, bez ičega. Strašna tragedija. Kažu doduše, da je Austro-Ugarska isto tako postupala u zaposednutim kotarima; i mi verujemo, ali u nas se onda nije niko tome veselio, a bejahu baš naši zastupnici, koji su austro-ugarsku vladu stavili stoga na sramotni odar. Postupak austro-ugarskih oblasti u zaposednutim krajevima ne opravdava odmazdu na jedan austro-ugarski narod, kojemu se sporazum imade u velike zahvaliti, da je rat svršio tako brzo i da se stara država srušila.

Odlazak srpske legije iz Pule. Prekjučer ukrcala se srpska legija, koja se bila sastavila u gradu Puli, naoružana na brod „Belvedere“, te se zaputila u Split. Legija je sastavljena od samih valjanih i odabranih momaka, koji će se staviti na raspolaganje Narodnom Veću u Zagrebu. Momci su se obvezali služiti Jugoslaviji i Srbiji dok će biti potrebno, te će im Narodno Veće dati nalog, da se vrate kućama. Nije bilo nikakvog slavlja kod njihovog odlaska, ali mi svi žalimo, što smo sa srpskom legijom, koja se sastoji od samih odabranih elemenata troimenog našeg naroda, izgubili zaštitu naših kuća i našeg imutka. Pratila ih svaka sreća i uspeh!

Rekvizicije. Vrhovni zapovednik tvrdjave Pule izdao je naredbu, kojom se mogu provesti rekvizicije. Odštetu će odrediti talijanski časnik, koji ima nalog, da rekvizicije provede.

Vojnički sud. Talijanski je vojnički sud počeo delovati.

Našim čitateljima. Odrezani smo od celog sveta, nema sveze s našim zaledjem, ne znademo ništa, što se dešava u Ljubljani i u Zagrebu. Talijanske novine šute posvema o našem pokretu. U ostalom postoji u Italiji još uvek cenzura, a novine donose većim delom samo suhe vesti i oduševljene članke za kralja. Molimo radi toga naše čitatelje, da se ustrpe, dok će i nama biti omogućena brzojavna i telefonska sveza sa zaledjem.

Postupak Talijana. U izlogu papirnice Laginja i drug bila je izložena karta izbornih kotara, tiskana još 1914. god. Zapelo oko našim „dobrim“ sugradjanima druge narodnosti o tu kartu. Isto ti dodju jednog dana 2 talijanska časnika u pratnji poznatog vikača g. Talatin-a, koji su naredili, da se primerci iz izloga smesta skinu i predade ostala zaliha u dućanu. Sve su karte zaplenjene i odnete uz potvrdu motivacijom, da one bune Jugoslavene protiv Talijana.

•

Saznajemo, da je zapovednik kr. talijanskih četa u Cresu „silom izbacio“ iz svog ureda gosp. poštanskog meštra Mihu Kirca, koji se na to stavio na raspolaganje Nar. Veću u Zagrebu i bio dodeljen pošti na Reci.

Odbor jugoslavenskih žena u Puli dobio je za „Narodno Veće“. Skulin Vincenz K 50·—, Leonači Miloš K 10·—

Odbor jugoslavenskih žena u Puli dobio za Narodno Veće: K 21·—: Marijan Radnić, dobrovoljac srpske legije; po K 15·—: Weiss; po K 12·—: Piljac, Grčević; po K 10·—: Božić, Cisar, Jurković, Mihanović, Jobsrobut; po K 8.—: Bradičić; po K 5·—: Samarija, Periša, po K 4·—: Barković; po K 3·—: Lorencin, Lorenčić; po K 2·—. Radić, Brečević, Sloković, Dermit, Arto, Grünbaum, Vitas, Grakalić, Vojak, Pavešić; po K 1·—: Rubinić, Pukadinović, Grakalić, Žulić, Bračano, po 60 fil.: Bogata; po 20 fil: Tekarec.

Dnevne vesti.

Nestašica hrane. Ko čita talijanske novine, opaziće stalne vesti, koje živo napominjaju na nekadašnje austrijske prilike. „Gazetta di Venezia“ javlja iz Padove od 16. Mesarne biće — u koliko nam javljaju — sutra snabdjevene sa potrebnom količinom mesa. Po dugom je čekanju stigao maslac. — Druga vest javlja iz Mestre od 16. t. m. Nestašica kruha. I danas ostadosmo bez kruha . . . — Treća vest javlja, da će se u Miecima u dućanu San Rocco deliti mleko samo za bolesnike uz prikaz lečničke svedodžbe. Prema tome izgleda, da je rat svuda užasno harao i da se primećivaju njegovi tragovi u svim zemljama, pa i u Italiji.

Zlatne kolajne za potapljače „Viribus Unitisa“. Kako je poznato, potopili su inženir Rafael Rossetti i lečnik Rafael Paolucci naš admiralski brod „Viribus unitis“. Poznato je, da su oba časnika, po njihovom ličnom priznanju, kad su došla na brod, bila pozdravljena sa „Evviva l' Italia“ i da ih je nesretni zapovednik broda i brodovlja Vuković-Podkapelski prijateljski primio te im saopćio, kako je bivše austro-ugarsko brodovlje prešlo u jugoslavenske ruke. Sada je obojici bila podeljena zlatna kolajna za hrabrost uz primeran napis.

Dopisi iz Istre.

Dolazak Talijana u Buzet.

Dne 10. novembra stigla je u Buzet jedna ophodnja talijanskih vojnika iz Pazina, praćena od šestorice civilnih osoba talijanske narodnosti iz Pazina, je je usprkos protesta oduzela nekoliko teretnih i naoružanih automobila, što smo ih dne 1. nov. u ime država SHS zaplenili bili jednoj austro-ugarskoj obalnoj bateriji, koja se je povlačila iz Umaga i koju smo razoružali. Veći dio automobila bio je prije toga otpremljen u Lubljanu. Dne 12. nov. stigla je pak ovamo satnija talijanskih vojnika kao stalna posada. Prije njih dovezla su se dva talij. časnika te pred pozvanim činovnicima izjavila, da zauzimlju Istru definitivno u ime Italije. Sa državnih ureda dali su skinuti naše zastave i izvesiti talijanske. Na općini, gdje izjaviše, da će odstraniti načelnika i postaviti svog pouzdanika. Na zgradi općinskog ureda kao i na općinsku školsku zgradu izvesili su talijansku zastavu ni se dopustivši da naša uz nju ostane.

Talijanski časnici i vojnici nisu inače loši ljudi, dapače bi se s njima dalo i govoriti, ali su posve neupućeni o našim narodnim i upravnim prilikama pa nasjedaju domaćoj šačici Talijana, koji su se uzobestili i hoće po staroj navadi da izrabe ovu priliku na veliku štetu dobrom glasu Italije a bome i na svoju vlastitu štetu.

U nedelju 17. novembra došao je ogroman broj seljana, osobito junačkih Krašana, pod narodnim zastavama u Buzet. Talijanski zapovednik nije dopustio da se obdrži javna skupština ni da obilazimo sa razvitim zastavama. Nar. zast. Milić je uza sve to držao govor masama, protumačio sadanje stanje i pozvao narod na mir i hladnokrvno strplenje za ovo kratko doba. Sve je svršilo u miru samo što nam uapsiše trojicu radi izraza upravlenih zapovedniku: Nosite slobodu? Hvala vam na takovoj slobodi! Brzo će vas nestati odavlje! Uapšenici su bili ukorenj i pušteni na slobodu.

O svim dogadjajima obavešteno je Narodno Veće u Zagrebu preko šušačkog odbora.

U ovom kraju Istre ima nas 97% Jugoslavena. Tražimo svoje i čekamo sa nervoznom nestrpljivošću odluku mirovnog kongresa. Sloboda i ujedinjenje! Živela Jugoslavija!

Raspušteno općinsko zastupstvo. Pazin, 17. novembra. Zapovednik ovdašnje talijanske vojske, kapetan Gamboni, s današnjim dekretom raspustio ovo općinsko zastupstvo te je imenovao novi provizorni upravni odbor, koji ima odmah nastupiti, u osobama: Predsednik: Dr. C. Costantini, i četiri članova: Viktor Mrak, prof. V. Monti, Ivan Načinović i prof. Martin Zgrablić. Prva su trojica Talijani, a zadnja dvojica Hrvati. Mesna općina Pazin ima 17.000 Hrvata i 1.400 Talijana. Točka!

Tinjan. Tinjanac Bottegara, sada talijanski časnik naložio je, da se imadu skinuti sve hrvatske zastave izvješene u Tinjanu.

•

Ovih je dana prispio oveći transport vojske, koja je zaposela obe gimnazijske zgrade i pučke škole a i vidimo svaki dan na prolasku mnoštvo vojničkih automobila i dvokolica.

•

Kako smo već spomenuli u drugoj prigodi valja sve uzeti hladnokrvno i čekati mirno razvitak dogadjaja. Sve su poduzete mere provizorne naravi, dok će konačno na mirovnom kongresu odlučiti što će biti s Istrom. Tada ćemo biti na čistom a do tada budimo mirni i pomnjivo pratimo što se dogadja, dobro znajući da svaka batina ima dva kraja.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U predplati za čitavu god. K 48.—, za pologodište K 24.—, tromesečno K 12.—, mesečno K 4.—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 21. novembra 1918. | Broj 1210.

Pozdrav Česima i Českoj.

Jučer je u četiri sata poslepodne otputovalo zadnjih 700 Čehoslovaka iz Pule. S ovim su vlakom otišli takodjer vodje čitave ovdešnje čehoslovačke organizacije, nadinžinir Sokol i brigadir Svatoš. Sa Česima gubimo našu najveću potporu, koju smo u Puli imali. Tužnim srcem gledamo, kako moraju odlaziti naši ljudi, ljudi, koji su kroz godine i godine radili s nama ruku u ruku i nas savetom i činom potpomagali. Ma da su saveznici antante i kao takvi i kao država priznati, i oni bijahu isterani iz našega grada, u kojem su za malo dana stvorili čudesa. Mi svi, pa i ostale narodnosti, divili smo se vanrednom organizatoričnom ženiju českoslovačkog naroda. Njihove uzorne legije, njihova manifestacija, njihov red, sve to mora svakomu da imponira, pa imponirao je i okupacijonoj vlasti, energijom njihovog nastupa i njihovim točnim radom.

U Puli ostane samo dr. Fischer kao českoslovački konzul. Ceskoslovački će konzulat do daljnjega uredovati u hotel Centralu. Ceskoslovački će konzul zastupati dotle, dok nećemo biti službeno priznati, i interese našega naroda u Puli, što je suvišno kazati; jer da i nije imao službenog poziva, znali smo, da će naš česki zastupnik isto tako štititi i braniti kao što i naš čovek.

Da se oproste sa bratskim českoslovačkim narodom, došli su na kolodvor gospodin admiral i zapovednik jugoslavenske mornarice Koch sa suprugom, koja je predala nadinžiniru Sokolu kitu cveća, linijski poručnik Budisavljević, jedan zastupnik mesnog odbora Narodnog Veća i adjutant admirala Kocha. Oproštaj bio je nada sve srdačan. Ceskoslovački su vojnici sa vagona pozdravljali jugoslavenskog admirala sa „Nazdar" i „Živeli" i sa „do vidjenja".

Verni naši saveznici i braća, s kojim možemo da računamo kao sa našim narodom, sa našom silom i s našom vojskom, odlaze na sever. Mi smo s njima na njihovom dugom putu u domovinu a oni znadu, da smo pripravni boriti se za njihovu pravednu stvar, kao što su i oni spremni, da nam u odlučnim časovima priskoče u pomoć. Njihova je budućnost i naša budućnost. Kroz desetgodišta borismo se bratski i zajednički kad nas je tlačio isti gospodar — bićemo saveznici i braća i u buduće.

Želje našega naroda prate Čehoslovake na njihovom putu, da zaštite mladoj svojoj državi život i budućnost. Ne treba nama mnogo reči, mnogo oduševlenja. Mi se razumemo.

Narodno veće SHS.

Poziv na aktivno službovanje u narodnoj vojsci.

Narode!

Vlada slavenske naše braće Čeha i Poljaka, pa osim njih i vlade austrijskih Nemaca te Madžara pozvale su na vojničku službu momčad od 19. do uključivo 25. godine, a neki i do 35. godine. Kod tih se naroda ne radi o novom ratovanju, nego o pripravama, da se pristupi uredjenom novom životu slobode. I naš narod ne treba novog ratovanja, ali mu je nužno imati snage, da udrži mir i red na svojim narodnim granicama i u svojoj domovini. Neizmerna dobra leže po našim rekama na šleperima i u vagonima na železničkim prugama i na kolodvorima. Reka, Ljubljana, Belovar, Osek, Brod, Sarajevo, Mostar, Kotor i sve druge glavne stanice prepune su raznog materijala, ugljena, brašna, razne hrane, konja, volova itd., što sve treba da se narodu sačuva. S druge strane dolaze sa raznih ratišta silno mnoštvo vojaka svih mogućih narodnosti, koje treba u potpunom redu uputiti u njihove krajeve. Ako hoćemo da prolaz tih velikih množina bude uredan i bez štete za našu zemlju i naš narod, nužno je da bude i dovoljnih sila na raspolaganje narodnom veću. Uzev u obzir sve te preke narodne potrebe, odredjujem u sporazumu sa predsedništvom narodnog veća Slovenaca, Hrvata i Srba sledeće:

I. Do 20. studenoga 1918. imadu pridoći svojim doknadnim tijelima svi vojnici bivšeg domobranstva, vojske, pučki ustaše, djelatnici i pričuvnici rodjeni godine: 1899., 1898., 1897., 1896. i 1895., dakle 19, 20, 21, 22 i 23 godine stari, jer od sada opstoji samo narodni vojnik bez razlike njegovog prijašnjeg vojničkog odnošaja. Oni, čije se doknadno telo nalazi izvan granica njihova zavičaja zemlje, nadalje oni, koji nemaju doknadnog tela, imadu se javiti kod najbližeg popunitbenog zapovedništva — bivšeg domobranstva, ako je dotični služio kod ove ili bilo kojeg od njezinih delova. Oni, koji su u mesecu listopadu 1918. bili prikeljeni oružništvu, polaze izravno u one oružničke postaje, kod kojih su služili. Momčad pastuharskog odjela imade pridoći izravno u Zagreb te se javiti u Kapucinskoj ulici broj 6, prizemno, odakle će biti razdeljena po zapovedništvu državnog konjogojstvenog zavoda SHS. svoje postaje.

II. Pridoći ne trebaju: 1. Oni, koji su putem nadpregleda otpušteni iz sveze bivše vojske ili domobranstva ili umirovljeni ili stalni nemoćnici te oni, koji su u opskrbi takove kuće. 2. Oni, koji su oprošteni na neizvesno vreme. 3. Oni, koji su putem nadpregleda stavljeni na dopust ili u nedelatni odnošaj, zatim oni, koji su putem nadpregleda otpušteni iz sveze bivše vojske i iz sveze bivšeg domobranstva, napokon umirovljeni i nemoćnici na ustanovljeno vreme, ako to vreme već nije prekoračeno. 4. Oni, koji su oprošteni na ustanovljeno vreme, ako to vreme nije već prekoračeno.

III. Pridoći moraju bezuvjetno: 1. Oni, koji su putem nadpregleda stavljeni na dopust u nedelatni odnošaj, kao na trajni dopust, dakle povračeni putem domobranskog ili mešovitog nadpregleda (Superarbitrierung ili Ueberprüfung). 2. Svi ostali, koji spadaju u spomenuta godišta, a dosadašnja im bilo kakova isprava vojnička glasi „do poziva". 3. Svi od navedenih godišta na dopust u nedelatni odnošaj stavljeni, otpušteni iz sveze bivše vojske i domobranstva, umirovljenici i nemoćnici na ustanovljeno vreme, čim ovo vreme isteče, odnosno ugasne.

IV. Oprosti će biti u najkraće vreme pravedno ispitivani, a oni, kojima će se oprost ukinuti, biti će pozivnicom pozvani.

V. Nijedna oblast i nijedno zapovedništvo ne smije u buduće izdavati nikakovih isprava sa oznakom „do poziva", izim otpusnice po zapovedi broj 4 prvog vojnog okružja, već se vreme ima datumom točno istaknuti, do kojega dana usledjuje dopust, otpust itd.

VI. Svi vojni akademičari, pitomci kadetskih škola i viših vojničkih realka imadu se bez obzira na godinu rodjenja javiti kod jednogodišnjeg dobrovoljačkog odjela u Zagrebu, Domobranska vojarna. Jedino pitomci kadetske škole u Karlovcu te oni, koji su još ostali u Kamenici se izuzimaju, te imadu ostati.

VII. Na posebne pozivnice, ako nisi oprošten, ne čekaj!

VIII. Neposluh kaznit će se strogo po vojničkim zakonima.

IX. Razume se da se momčad sviju godišta do 40. godine, koja se danas nalazi pod oružjem ostaje u svojoj udjelbi, dok ne usledi posebne odredbe glede stavljanja na dopust.

Narode! radi se o tvojoj sretnoj budućnosti i o najsvetijoj dužnosti svakoga državljanina države Slovenaca, Hrvata i Srba.

Za vladu Narodnog Veća Slovenaca, Hrvata i Srba: Poverenik za narodnu obranu: Dr. Drinković v. r.

Momčad mornarice.

(N. V.) Vlada Narodnog Veća SHS, odio za narodnu obranu, izdala je sledeći proglas:

Savezno sa zapovedi operativnog odseka broj 685—1918. od 8. o. mj. odredjuje se, da se momčad ratne mornarice SHS., koja je na putu kući, te se zadržaje u Zagrebu, prijavi kod doknadnog bataljuna bivše c. i kr. 53. pješ. pukovnije, Kolodvorska cesta broj 2. Doknadni bataljun imade momčadi izdati opskrbu, te ju bezodvlačno, pošto za istu predbježno nema uporabe, otpremiti njihovim kućama. Samo ona momčad i potčasnici, koji dobrovoljno žele dalje služiti, imadu se pridržati. Za vladu Narodnog Veća: Dr. Drinković v. r.

Narodno Veće proglašeno savezničkom vladom Antante.

Prag. Českoslovački tiskovni ured javlja: Autentične su vesti, koje javljaju, da su Pašić, dr. Korošec i dr. Trumbić potpisali u Parizu ugovor o osnutku jedinstvene jugoslavenske države. Narodno Veće u Zagrebu priznato je kao saveznička vlada, a jugoslavenska vojska i ratna mornarica kao saveznici. Za delegata Narodnog Veća kod antantinih vlada imenovan je dr. Trumbić.

Oduševljenje Francuza za Srbe.

U francuskoj komori, održanoj 4. ovoga meseca, došlo je do velikih manifestacija povodom pobede. Osobito je istaknuta velika zasluga Srbije i vrline srpskoga Naroda. Predsednik komore Dechanel je izjavio: „Cela je Francuska u duhu danas s njima. Činilo se je, kao da Srbija još nije dovoljno prepatila u prošlim stolećima. Ona je branila Europu od Azije, koja ju je tlačila 4 stoleća. No oni, koje je ona od Azije spasila, hteli su je uništiti umesto da je nagrade. Uzrok je ovome ratu bio atentat proti Srbije. Srbija je dobila prvi udarac, a mi smo ponosni, što smo kroz tri godine njihova progonstva stajali na strani srpskih junaka. Oni nisu sumnjali ni jedan čas, ni jedan čas nisu popustili: ni časni kralj Petar, koji se je godine 1870. za nas borio i čije će delo ostati u uspomeni celih pokoljenja, kao pesnička dela prošlih vremena, ni princ Aleksandar, koji je dostojan svoje vojske, ni sama ova vojska, dostojna tako velike prošlosti. Prošle godine, kad se je činilo da će nas ostaviti ratna sreća rekao je srpski princ regent našemu ministru: „Kad bi bilo potrebno, mi bismo ostavili Balkan. Ja ću se sa preostacima srpske vojske ukrcati i otploviti u Francusku, jer je u prvom redu potrebno spasiti Francusku." Sada je Francuska pobedila i Srbija je oslobodjena. Posle mučeništva došao je trijumf. Ostvaren je veliki jugoslavenski san, kao i českoslovački i romanski. Francuska bratski pozdravlja Srbe, njihovu besmrtnu slavu i novorodjeni život." — Posle Dechanela izjavio je ministar vanjskih posala Pichon, da vlada zajedno sa predsedništvom komore pozdravlja uskrsnuće slavne Srbije. General Franchet d'Esperey ovako je označio ulogu, koju je imala Srbija kod kapitulacije Bugarske: „Srpska je vojska sudelovala u svim bitkama, maršira je bez prestanka, uvek u uskom dodiru s neprijateljem, koga je držala za vrat, premda je često bila bez zaine. Vodila ju je jedino volja, da pobedi pod svaku cenu. Ovo se priznanje dostojno nadovezuje uz ona priznanja, koja je srpska vojska zaslužila kroz celo vreme ovoga rata, u kojemu je sudelovala od početka. Srbija je bez kolebanja prošla svim iskušenjima sudbine. Sad pobednica, sad potlačena premoću, dostojna u porazu, jaka u pobedi. Srbija je svojim junaštvom i svojim žrtvama spasla preostatke vojske, koju je neprijatelj držao uništenom i svojim je patrijotizmom obnovila. Tako je Srbija stajala na našoj strani, pripravna za poslednju navalu, kod koje je u šest nedelja natrag osvojila sve, što je bila izgubila u 4 godine. Srpski je narod bio prva žrtva rata, a on je i prvi, koji dobiva svoju celu zemlju natrag. Približava se čas potpune pravednosti. Srbija je ovu pravednost stekla i zaslužila svojom vernošću." Cela je komora oba govora primila živim odobravanjem.

Govor Lorda Cecila.

London, 13. novembra. Reuterov ured javlja: U govoru, što ga je lor Robert Cecil sinoć izrekao na sveučilištu u Birminghamu, osvrnuo se je ponajpre na pitanje o savezu naroda, te govorio o tom, u koliko bi savez naroda, da je već postojao, bio kadar osujetiti rat. Cecil je rekao: Krenuli smo u rat s dve namere. Prvo, da osujetimo pruski pokušaj za svetskim gospodstvom, a drugo, da za budućnost onemogućimo takav pokušaj. Istina je doduše, da je bitni uvet za svako buduće rešenje i uredjenje, da središnje vlasti budu svesne o svojem porazu, jer se samo tako može uveriti nemački narod o tomu, da se je klanjao lažnim kumirima. Više je nego sumnjivo, da li se trajan mir može postići na osnovi svetskoga gospodstva entente ili bilo koje druge skupine vlasti. Svetsko je gospodstvo samo druga reč za medjunarodni despotizam, pa ako bi takav despotizam bio kako mu drago dobrostiv, ipak se ne podudara s onim sloboštinama, bez kojih se sve prikazuje kao ispraznost i često kao poniženje. Ne preostaje drugo sredstvo, nego savez naroda, da se osigura mir, pa ako je savez naroda, kako tvrde neki ljudi, samo san, onda je teško, da ne očajavamo. Preko je potrebno, da savez naroda ne bude skupina naroda, već da bude otvoren svim narodima, o kojima su uvereni članovi saveza, da usvajaju načelo i osnovku takovoga društva. Takvo bi društvo bilo nepotpuno i razmerno jalovo, ako mu ne bi pristupili svi civilizovani narodi. Mora se pače razmišljati o tomu, nemaju li se oni narodi, koji ne će pristupiti ovom društvu, prisiliti gospodarskim ili drugim pritiskom na to. Pod pritiskom rata stvorile su antantine države brižnu gospodarsku organizaciju za kontrolu parobrodarstva, financija, kupovanja i razdeljenja sirovina za saveznike kao celinu. Dobro uredjena organizacija takve vrste, naročito ako bi joj pristupili drugi narodi, koji u ovaj mah izvan nje stoje, mogla bi upotrebiti za to, da prisili sve narode, da pristupe predloženom savezu, kako bi se unapredjivanjem medjunarodnog složnog rada odstranili neki glavni uzroci za medjunarodne razmirice i sporove. Ako bi se narodi na ovaj način mogli trajno ujediniti, zacelo ima izgleda, da bi mogli stvoriti udruženje za promicanje najveće od svih blagodati, name mira. Ali da se odluči o pitanjima, koja bi danas mogla pouzrokovati rat, potrebna je organizacija mnogo većeg autoriteta, nego što je takova, koja bi se stvorila s narodnoga stajališta. Takove je instrumenat, mislim, može naći u organizaciji koncentriranoga javnoga mnenja. Najvažniji je korak, što

ga danas možemo učiniti, da nadjemo sredstvo, koje će u slučaju kakvoga medjunarodnoga spora sprečiti, da bukne rat te osigurati, da se javno raspravе uzroci ovoga spora. Sve što je potrebno, jest ugovor, koji bi obvezao ugovaratelje, da nikad neće ratovati ili dopustiti drugima, da vode rat. Morala bi se održati konferencija naroda, da se povede istraga o tomu, ako je moguće, da se odluči o tomu. Ugovor bi tražio od svakoga naroda, da upotrebi svu svoju gospodarsku i vojničku moć protiv onoga drugoga naroda, koji bi htio iznuditi rat pre, nego što se održi konferencija. Naročitu važnost pridavam gospodarskom oružju. Ovaj je rat pokazao, da je vanredno izdašan medjunarodni bojkot, što ga primenjuje sav svet protiv jednog grešnika. Nadasve je težak program o razoružanju. Još nisam doselе vidio osnove, koja bi se prikazivala sigurnom i providivom. Budući da nema takvog programa, moramo se uzdati u to, da će narodi provesti razoružanje u meri, u kojoj će prestati potreba medjunarodnog naoružavanja, isto tako kao što su u prosvetljenim zemljama muškarci prestali nositi bodeže i kubure. Savez naroda mogao bi odabrati svojim zadatkom jedino to, da od vremena na vreme revidira ugovore, koji su poradi promenjenih prilika postali nepućudni ili nepravedni, da nadalje učestvuju u kontroli nad plemenima, koja su duševno zaostala, te se bave izvesnim pitanjima socijalne važnosti. Lord Cecil završio je svoje izvode ovom opomenom: Ako se i bude mirovnim ugovorom oživotvorio savez naroda, ne smemo unatoč takovom savezu da ostanemo skrštenih ruku prema drugim pitanjima. Radi se o pokusu, pa nemamo prava, da lakomisleno očekujemo, da će uspeti ovaj pokus. Moramo imati dobar mir, da udarimo dobar temelj savezu naroda. Za svaku istinsku zajednicu naroda trebamo teritorijalno uredjenje, koje se osniva na prirodnoj pravednosti. Moramo opet uspostaviti svetost ugovora i prognati duh nemačkoga militarizma. Ako bismo pokušali sagraditi savez naroda na bilo kakvom drugom temelju, gradili bismo na pesku.

Talijani na Reki.

Cim je došla na Reku talijanska vojska, bilo je prvo delo stanovitog rečkog elementa bacanje i kidanje jugoslavenskih zastava. Tako je odmah bačena hrvatska trobojnica, koja se vijala na molu uz talijansku i amerikansku. Naši su se barjaci zavlačili i kidali na sve strane. Takav se je slučaj desio i pred francuskom torpiljarkom, pa su francuski mornari pokupili ostatke poderanog hrvatskog barjaka i spremili ih kao dokaz postupka talijanskog elementa.

Na trgu Adamić zbačen je i pokidan francuski i srpski barjak. Radi toga su prosvedovali Francuzi potpukovnik Maksimović i zatražili, da se povredjenim zastavama dade zadovoljštinu. Francuzi i su taj slučaj promatrali i zgražali se. Uopće opažamo, da Francuzi, bistrim okom promatraju sve dogadjaje, koji su se poslednjih dana dešavali na Reci.

Juče su na jednoj torpiljarci otputovali u Pulu zapovednik francuske torpiljarke Durand Vielle i engleski major Tibolo, da se kod talijanskog zapovednika Cagnia prituže radi prekršenog utanačenja, koje je bilo sklopljeno u nedelju izmedju talijanskog admirala Ramera te izaslanika francuske, engleske i srpske vojske. — Kako čujemo, zapovednik talijanske vojske na Reci pristao je na dogovorno utanačenje sa rokom od tri dana nakon što su talijanske čete okupirale Reku.

Saznajemo, da je juče saopćeno zapovedniku srpske vojske, potpukovniku Maksimoviću, da se srpska vojska može opet povratiti na Reku. Ovu je ponudu potpukovnik Maksimović odbio, jer ne će da krši ugovorenog utanačenja, koje je bilo sklopljeno prigodom dolaska Engleza.

Druge prizore, koji se odigraše na ulici, ne mislimo niti opisivati, jer bi onda bilo gradiva za čitav list samo o tim stvarima. Jedna gospodjica izbijena je jer je kliknula „Živila Jugoslavija“, ličnjačka masa napada svakoga, ko joj nije počudan, pljuje na naše časništvo i na naš svet itd. No to su sve neznatne stvari kraj mnogih drugih, daleko važnijih, koje mi ovde u Primorju proživljujemo dok se stanovita zagrebačka gospoda svadjaju i prepiru hoće li republiku ili dinastiju, a zaslužuju tamnicu ili ludnicu. — (Ove reči potpisujemo obim rukama. Op. ur.)

***Zašto su Talijani zaposeli Reku?** Nazočnost naših četa je bila potrebita za uzdržanje mira i reda, koji je bio poremećen od nekih mesnih elemenata zlih namera i ratnih zarobljenika, koji su se vratili iz ruskog sužanjstva, zadojeni idejama boljševizma (Giorn. d' Italia.)

*** Novi tršćanski biskup.** Novim biskup m tršćanskim bio je imenovan od pape u osobi monsignora Bartolomasi, biskupa u Castro. (Corr.)

*** Podmaršal Mihaljević otstupio poradi bolesti.** Podmaršal Mihaljević dao je ostavku poradi narušenog zdravlja. Poverenik za narodnu obranu dr. Drinković primio je ostavku.

*** Početak preliminarnih pregovora mirovnih uveta.** Ženeva, 18. Kako se javlja iz Pariza započeli su preliminarni pregovori glede mirovnih uveta izmedju izvanjskih ministara Engleske, Francuske i Italije. Čim bude izradjen program, održaće se u Parizu konferenca, kojoj će prisutstvovati Lloyd George i Orlando. Engleski i talijanski ministar presednik već je prispeo u Pariz.

*** Lažne glasine o Fochu i Clemenceau.** Nemački i magjarski novinarski šmokovi, još se nisu odučili da „teše“ svoje čitatelje, glupim lažima. Tako su neki dan debelim slovima donesli, da je Clemenceau svišen, Focha da su revolucijonarci ubili, a Poincarè da je pobegao. Sada te novine donosesitnim slovima, da to sve nije istina. A rečki „Giornale“, koji se isto požurio, da to donese masnim slovima, još ne donosi ispravka.

*** Proglasenje Madjarske republikom.** U subotu na svečanoj sednici narodne skupštine, Magjarska je proglašena republikom, te je o tome otposlana nota svim državama. U teškome radu oko novoga podignuća nailazi magjarski narod poradi greha predjašnjih vlada na vanredno velike poteškoće i radi toga se obraća na sve narode sveta, da ju podupru.

*** Vilim hoće na Krf.** Exkajzer Vilim, zatražio je dozvolu, da mu se dopusti preseliti u njegov dvorac na otoku Krfu.

*** Stanje nemačke vojske.** Kako se iz Ženeve javlja, stanje je nemačke vojske u Belgiji beznadno. Vojnici prodavaju sve čega se god dočepaju pa i same topove.

*** Izručenje nemačkih podmornica.** Vojničko veće izdalo je proglas na nemačke mornare, u kojem se veli: Pošto su mornari u punih 50 meseci u bedi i oskudici vojevali za svoju domovinu, neće uskratiti ni svoje poslednje teške službe domovini. Otpremit će sve podmornice onamo, kamo im se zapovedi.

*** Saziv talijanskoga senata.** Rim, 18. Talijanski senat sazvan je za 20. o. mj. u sredu p. p. sa dnevnim redom: Izjava vlade.

*** Vlast boljševika pada.** Švedski trgovci, koji su stigli iz Petrograda tvrde, da pada vlast boljševika. Ni mornari im više nisu pouzdani. Nevolja i glad danomice sve više raste.

Domaće vesti.

Upisivanje u naše škole obavlja se u školama na Velom Vrhu, u ulici Šijana (kuća Turak), u „Narodnom Domu“, I. kat, u ulici Besenghi, kod časnih ss. Sv. Križa u Šišanskoj ulici (vila Stipek) i u ulici Verudela, svaki dan od 9—12 sati pre podne. Otvorenje će se škola naknadno javiti, čim budu prostorije uredjene. Roditelji na posao, i učinite Vašu roditeljsku dužnost.

Roditeljima, koji imaju decu za škole izrično javljamo, da moraju ponovno zapisati i onu decu, koja su do sada bila zapisana i pohadjala školu u ulici Cenide, pošto se ova škola neće više otvoriti. Nek se zapiše decu u onu školu, gde im je najbliže istu pohadjati. Roditelji, učinite Vašu dužnost!

Odbor jugoslavenskih žena u Puli, obdržavaće do daljnjega svoje sednice samo svaki utorak i petak u 6 sati posle podne, u prostorijama „Narodnog doma“ I. kat. Pristup ima i svaka članica.

Požar u gradu. Juče u 11.30 pr. p. buknula je na prostoru medju ulicama Lacea i Gladiatori, gde su stajele nemačke barake. Nadošli vatrogasci ugušili su vatru, koja je već usled bure prilične dimenzije bila zauzela. Povod je ognju nepoznat. Bit će da je delo nestašne derištadi. Trebalo bi da oblasti pripaze na ovu raspuštenčad za opće dobro.

Novi upravni odbor u Puli. Podadmiral i zapovednik tvrdjave Pule imenovao je novo upravno veće, koje je ovako sastavljeno: Predsednik: dr. Domeniko Stanić, prvi podpredsednik: dr. Luigi Rismondo, drugi podpredsednik: dr. Josip Calcagni; članovi: prof. Josip Carvin, Hektor Suppan, Josip Dejak, dr. Jakob Steffe, Nikolo Martin i dr. Virgil Craglietto. — U novom upravnom odboru nema nijednog Hrvata ni Slavena.

Naše škole. Po dugom tridesetgodišnjem boju uspelo nam je, da se u Puli otvorile dve naše pokrajinske škole. Naš je narod odahnuo. Odlanulo mu je. Siromah naš seljak i radnik morali su žrtvovati uz poreze još teškom mukom prislužene novce, da osiguraju svojoj deci odgoj u narodnom jeziku, da spase svoju i našu mladež od moralne propasti u tudjoj školi. Naša se deca strpala u jednu siromašnu školu. Bilo je silnih poteškoča s učiteljima, koje nam nesklona vlada nije htela da oslobodi od vojništva. Priznaše nama formalno pravo na škole, ali su nam činili u svakom pogledu poteškoča tako te su naše škole bile bez sredstava i bez učitelja. Učitelji i učiteljice morađoše se žrtvovati te vršiti dvostruku službu. Nije bilo prostorija za našu decu. Ali bili smo ipak umireni, da će našoj deci biti barem budućnost milija i da će se naše novčane žrtve s anjiti. Svet ne pozna historijat naših muka i nastojanja, da postignemo siromašne pučke škole. Ali da ih svet znade, čudio bi se, da je nešto takvoga na svetu moguće, divio bi se žilavosti našega naroda. Kad je došla Italija u naše zemlje, bili smo osvedočeni, da će po principima narodne slobode — uredile se granice ovako ili onako — bez inoga priznati jednaka kulturna i politička prava, kako smo mi priznali talijanskim manjinama jednaka prava unutar naših zemalja. Bili smo o tome osvedočeni tim više, što smo Italiju cenili i poštivali kao kulturnu velevlast i članicu saveza država, što se borio za najsvetije ideale čovečanstva. Ali došlo je žalibože drukčije. Usled zlobnih informacija neodgovornih ljudi odredilo se, da se imadu otvoriti samo one škole, što su pre rata bile ovde otvorene a to znači, da se sve naše pokrajinske škole u gradu Puli ne mogu otvoriti i da moramo sada opet na vlastiti trošak otvarati našoj deci nove učione, koje ćemo uzdržavati vlasitim novcem. Medjutim su se prilike još u mnogočem pogoršale. U našim su školama bili nastanjeni početkom rata madžarski vojnici, koji su devastirali, uništavali klupe, razbijali vrata i prozore tako te mi stojimo pred novom teškom krizom, hoćemo li našu decu da spasimo od propasti. Preko hiljade naše dece ostaće bez poduke u materinskom jeziku a to jest činjenica, koja govori pretresljivim i ozbiljnim glasom. Apeliramo na Europu, koja se borila za narodnu slobodu i za ravnopravnost naroda, neka bude pravedna našemu narodu, koji je svim svojim silama doprineo k tome, da se Europa oslobodila od germanskog imperijalizma, koji ju je kao mora tlačio, i da prizna našemu narodu najsvetija njegova prava, prava na očuvanje svog žarko ljubljenog jezika.

Dobrovoljni doprinosi.

Za naše škole u Puli. Preko uprave našeg lista položeno je K 81·— i to, sakupljenih u veselom društvu kod ugl. obitelji Vitas, kao globu kod izraza u talijanskom ili nemačkom jeziku. Iznos su isplatili gg. Sime Barković, Juraj Pajdaković, Dragutin Štimac, Joso Mihalović, Katica Vitas, Miroslav Vitas, Šimun Vitas, Josip Vitas, Marija Dobrila i Jakob Bradičić. Evala rodoljubima!

Za fond našeg lista poslao je gosp. Pravdoslav Rebek, živinar iz Pazina K 20·—, i to, da počasti uspomenu svog kolege Mrakovića, preminulog u Voloskom. — Darovatelju budi naša hvala!

Za fond mesnog „Narodnog Veća polažu: po 100 K: gosp. Eugen Kopriva, činovnik jugoslavenske ratne mornarice u Puli; po 20 K: gosp. Marko Zlatić. učitelj u Pazinu; ukupno 120 K. — Zadnji iskaz 14016 K 90 fil. Sveukupno 14136 K 90 fil.

Odbor jugoslavenskih žena u Puli dobio je za „Narodno Veće“ po K 14·—: Gospodja Marica K.; po K 11·—: Nikola Žiža; po K 10·—: Stiglić Ignaz; po K 9·—: Šifrar Franjo; po K 4·—: Vavrik; po K 3·—: Puhalj, Rössler, Mohorović; po K 2·—: Donat, Podgornik, po K 1·—: Ahel Ana. Sarac Marija, Molovičić, Viktorija, Ivić Olga, Donat Fani, Jurković Regina, Vojska i Guštin Franz.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U predplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 20.795.

Godina IV. U Puli, petak 22. novembra 1918. Broj 1211.

Kako dugo?

Postupak je Talijana u našem gradu i uopće u Istri vrlo zameran. Covek se u čudu pita, gde smo, šta smo? Tu se ne poštuje ništa — baš kao da smo u srcu Italije. Jezikn našem nema ni traga; sve se oglašuje u talijanskom jeziku, koji naš narod slabo ili nikako ne razume, u općinskom upravnom odboru u Puli sede samo Talijani; zastave se naše skidaju silom i deru; škole se naše zatvaraju; narodu se našem nanose dnevno teške nepravice. Sve u imenu slobode i jednakopravnosti naroda, u imenu onih ideale, za koje je ta država uz druge zašla u rat. Jadne li takove slobode!

Jedne smo se teške more nakon mučne borbe rešili, druga nas sada eto sto puta teže tišti. *Zar hoće da nam i pije i ono malo krvi, što smo spasli od nemačkog krvoloka? Dokle će to trajati? Mi se čvrsto nadamo, da je to sve časovito.*

Zató, narode, ne zdvajaj, već podnosi sve *strpljivo — dan odmazde nije daleko.* Dan potpune slobode svanut će i Tebi.

Jedna otvorena reč.

Peroslav Ljubić obelodanuje u „Primorskim Novinama" sledeći članak, koji posvema odgovara našem shvaćanju:

Dok naš narod u Dalmaciji, Istri i ovde u Primorju *proživljuje najteže časove, dok* Narodna Veća imadu hiljadu zadataka, neprilika i briga, dok su se u našu Srbiju vratili izmučeni njezini sinovi i ratnici, pa prosledili odmah put k nama, da našem narodu budu na pomoći, dotle u Zagrebu, na ulici, u kafanah, u svakom društvu ne čuješ ništa drugo, nego rasprave o tom, hoćemo li republiku ili monarhiju. No to, što se mlati po kafanama i po ulici još ne bi čoveka toliko zabrinjavalo, koliko ga mora zabrinjavati to, što se o tom već povela reč i rasprava i u samoj zagrebačkoj štampi.

Zamislite si: srpska vojska vraća se izmorena, proredjena i ispačena u svoju domovinu i šalju je odmah k nama, da drži red u zemlji, da nam pomogne, i ona se dragovoljno i veselo odazivlje tome pozivu, jer znade, da imademo još mnogo teškog i velikog posla, dok izgradimo zamišljeni zajednički dom. A onda valja znati i to, što ne smije nikad niko poreći: mi imademo da zahvalimo našu slobodu u prvom redu Srbima.

Ovo što se dogadja u Zagrebu i u jednom delu zagrebačke štampe u času, kad se tamo nalaze dični i ponosni srpski časnici, koje sam imao prilike i nedavno motriti kako prepušteni sami sebi šeću po zagrebačkim ulicama, a retko kada u društvu naših časnika; koji ručaju po zagrebačkim hotelima, a da ne vidiš pokraj njih nikad nijednog našeg časnika ni gradjanina tek ako ih se pozove u zatvoreno društvo, kao ono nedavno na čajanku, gde se opet htelo prikazati razpoloženje Hrvata za republiku, — sve to prikazuje strašnu bolest stanovitog dela našeg društva.

Ne čudi me na primer, što danas lome kopije za republiku ljudi, koji su do jučer prisizati vernost i odanost „prejašnoj" i „dičnoj" dinastiji hapsburškoj, ne čudi me što to čine ljudi, koji su do jučer bili voljni, da se podlože i najvećem protivniku našeg naroda za šaku „slobodne" Hrvatske, ali me čudi, što o tom danas u jednom delu zagrebačke štampe raspravljaju i pišu ljudi, koji hoće da su na visini misli narodnog jedinstva SHS., za koju bi se imala jednako da založi sva naša prava i narodna inteligencija.

Ne misle ta gospoda u Zagrebu na to, da na sve to gledaju i naši prijatelji, a još više neprijatelji. Naši prijatelji gledaju na to sa zabrinutošću, a možda i s nekim prekorom u duši, a naši neprijatelji raduju se tome, jer znadu, da bi kraj takovog „jedinstvenog" rada za naše narodno ujedinjenje mogli još uveke oživotvoriti svoje težnje i ciljeve, koji ovaj čas najače dolaze do izražaja u našem Primorju. Zaboravljaju ta gospoda, da je Srbija saveznica Antante od prvog časa rata, ne misle oni na to, da je Antanta pokazala i nama svoju naklonost najviše zato, jer smo tobož ispravno shvatili misao narodnog ujedinjenja, koje nas Hrvate i Slovence dovodi u zajednicu sa Srbima. Velim sa Srbima, a to znači sa onim delom našeg naroda, koji je u ovom ratu doprineo najteže materijalne i krvne žrtve za naše oslobodjenje.

Nema tome dugo, što je u „Primorskim Novinama" bilo već rečeno, da mi imamo najmanje odlučivati o tom, kako ima da se uredi buduća država SHS. Naglasujemo to i danas ponovno. U prvom redu imamo saslušati mišljenje Srba i njima prepustiti odluku glede toga. Znademo, da niti su Srbi, niti mi prožeti monarhističkim idejama, takovim su idejama naprotiv bili vazda prožeti oni, koji danas lome kopije za republiku. No valja da govorimo iskreno i otvoreno, kako to traži ovaj čas.

Srbija je danas monarhija, a njezin monarh pučanin je, čovek iz naroda. Povest Karagjorgjevića usko je spojena s povesti srpskog naroda i nijedan važniji list srpske povesti od g. 1804. ovamo nije bez njihova imena. Pa evo i u sadanjem ratu Karagjorgjevići su jednako trpili sa svojim narodom, sve one patnje, što ih je podnosio srpski narod i srpski vojnik, jednako je morao da podnosi i sam srpski kralj, starac Petar. A onda valja znati, da su Karagjorgjevići takodjer najstariji pobornici ideje našeg narodnog ujedinjenja, ne možda zato, jer su hteli i tražiti, da danas sutra nad ujedinjenim narodom SHS. zavladaju, nego zato, jer su tu misao njegovali i za nju vojevali kao potpuni naši ljudi, prožeti dubokim narodnim i demokratskim idejama.

Hoće li dakle Srbi, da ovakovoj svojoj vladajućoj kući iskažu i nadalje poverenje, može li se i smije li se naći ikoji Jugoslaven, koji bi mogao da *ima što protiv toga? Mi* držimo, da bi to bila najveća nezahvalnost, koju bismo mogli iskazati spram braće Srba, s kojima želimo, da se ujedinimo i s kojima smo danas — manje više — već ujedinjeni. Koliko su Karagjorgjevići zaslužni za srpski deo *našeg naroda, koliko* vrede za nj, toliko su isto zaslužni i toliko isto vrede i za ostale delove našeg naroda. Puštam s vida to, da je dosadanji srpski monarhizam sve drugo više nego monarhizam, pa makar i celog svog života nisam bio monarhista, pozdraviću rado iz sveg srca kralja Petra ili njegova sina Aleksandra kao kralja Hrvata, Slovenaca i Srba.

Ne namićem svoga mišlenju nikome, prem sam uveren, da tako o tom sudi i čitav narod na Primorju. No danas je suvišno o tom svako raspravljanje, jer imademo mnogo prečeg i važnijeg posla. Valja samo da se dobro ogledamo u našoj okolini, pa vidimo odmah, da su naše sile potrebne ovaj čas za drugi rad, a ne za raspravljanje o pitanju republike ili monarhije, koje sije u dosadanje narodno raspoloženje smutnju i nemir. To pitanje još nije došlo na dnevni red, a i onda, kad dodje, valja da čujemo u prvom redu mišljenje Srba i da se pokorimo njihovoj odluci. Toliko smo dužni zahvalnosti Srbima, koji nam donesoše slobodu.

Puljska je komedija svršena.

Pod tim naslovom kuje dopisnik rimske „Idea Nazionale" od 17. novembra 1918., Luigi Federzoni, u zvezde junačka dela talijanske mornarice prigodom „zauzeća" najstrašnije pomorske tvrdjave, a sipa sav svoj bes na sve, što je jugoslavensko. Clanak će jamačno svakoga zanimati, zato eto ga u glavnom:

U uvodu slavi pisac zanosnim rečima ustrajno junaštvo Maria Pellegrini i drugova. Pominje zatim ona dva neustrašiva čoveka, koji su sa svojom malom spravom i junačkim srcem uništili „Viribus Unitis". Sad sledi — risum teneatis — ono veliko, nikad čuveno junačko delo, kome će se celi svet i budući naraštaj . . . . smejati.

„Pothvat ne manje divan je poslednji, o kome nije još nitko progovorio, pothvat, koji je Providnost poverila prokušanom junaštvu Umberta Cagni-a: stara je, „Saint Bon" i mali broj torpedovki prodrla dana 5. (novembra) u luku, da njom zauvek zagospoduje Italija, izvedavši divni, smeli i majstorski manevar usred mreže podmorskih obrana te svladavši još potpunu ratnu delatnost utvrda i neprijateljskih ladja. Cagni nije imao nego slabašnu srednju pomorsku silu, a na brodu za iskrcanje tek jedan bataljon pešadije. Rat je — istina — službeno dan pre gotov, ali je u Puli s najvećom žestinom („potenzialmente") još sveudilj trajao. Postavljena beše naime stupica sa strane malog cara još „in articulo mortis" Italiji i Ententi, poklonivši varkom Jugoslavenima austro-ugarsku mornaricu. „Previšnje rešenje" od 31. oktobra, 5 dana pre primirja, odlučivaše, da se jugoslavenskom Narodnom Veću u Zagrebu preko mesnog jugoslavenskog odbora predadu ladje, arsenal i tvrdjave nalažući istodobno, da se svoj momčadi ne jugoslavenskoj dopusti povratak u domovinu i konačno otpusti. Neki zapovednik Koch, koji je još u poslednjem god. izveštaju a.-u. mornarice figurirao kao korvetni kapetan, beše imenovan admiralom i postavljen na čelo mornarice. Jugoslavenski odbor u Puli kao predstavnik N. V. u Zagrebu izda smesta naredbu, da će svi jugoslavenski mornari i vojnici biti smatrani dezerterima, budu li se udaljili od svojih ladja i udelenja. A.-U. je zastava bila zamenjena jugoslavenskom na svim usidrenim ladjama u Puli, na svim tvrdjavama i svim vojničkim zgradama.

Ovako je položaj do skrajnosti delikatan i pogibeljan našao Umberto Cagni onaj dan, kad se usudio da izvede i kad je znao izvesti okupaciju Pule. Za svladanje takove situacije bila je potrebna odvažnost i prestiž admirala Cagni-a, što više, bio je potrebit i njegov diplomatski takt i njegovo uzorpoštenje. Italija je morala da izvrši garancije potvrdjene u ugovoru primirja bez spora, bez nasilja, a da ne pobuni ni najmanju sumnju, da hoće da poduzme bilo kakve neopravdane akcije protiv narodnosti, koje je **njezina pobeda** oslobodila gospodstva a.-u., ali je morala da zapreči svom silom zamišljeni pokušaj svladane države i onih, koji su težili za varavom njezinom ostavštinom, morala je da osujeti pokušaj, *koji je Italiji imao biti na štetu, i k* tome još protiv uveta primirja. Umbertu je Cagni uspelo, *pošto je iznenada, epskom smelošću osvojio (conquistato) najveću pomorsku* tvrdjavu u Sredozemnom moru, da sa svojom otvore*nom i iskrenom energijom svlada sve još zapreke, koje* su bile na putu, da se izvrše potpunoma klauzole primirja.

Danas se u nazočnosti i uz privolu admirala savezničkih mornarica vije na krmi „Tegetthoffa", *„Prinz Eugena" i „Tatre", na ulazu u arsenal i na* lunetama tvrdjave talijanski trikolor. Jugoslavenska momčad i vojništvo isprážnjuje bredove i grad, i ide na našim transportnim ladjama put Bakra i Splјeta u potrazi za *svojom Jugoslavijom.* Spletka je osujećena. Komedija je gotova".

Sledi nekoliko redaka o *perfidiji* austrijskoj, pa nastavlja ovako: „Pula i carska mornarica bila su već neko doba u rukama jugoslavenskih „sovjeta". Zapovednik Koch beše Krilenko ovih mornarskih boljševika. Valja imati na umu ovo: **U naroda primitivnog, siromašnog sa svake forme kulture, bez prave narodne svesti i koji nije pokazao još, da je kadar da se organizuje juridički i politički u jednu državu, ali koji posjeduje u najvišem stepenu instinkt plemenskog ekspanzivizma — u takvog naroda može boljševizam i težnja za nadmoći i nad drugim narodnostima lako da se razvije. Istodobno su to dve manifestacije jedne te iste impulzivne želje za prevratom i grabežem na štetu jačega, na štetu onoga, koji više ima, koji stoje više u hierarhiji života i historije.** Ovo osobito današnje stanje Jugoslavena, s kojima smo došli u doticaj, tumači — barem u ovoj prvoj fazi odnošaja Italije s njihovom narodnosti — kako je sasvim promašeno obećanje zadano Italiji sa strane doktora Trumbića i drugih njihovih tobožnjih douzdanika. Obećanje je promašeno s dva razloga: 1., jer je prva predpostavka sloge talijansko jugoslavenske očito trebala da ide za tim da Jugoslaveni aktivno sudeluju uz bok njihove braće Srba u borbi protiv A.-U., a mesto toga su oni pokušali da u Zagrebu i Puli skupe njezinu ostavštinu; 2. jer je druga bitna predpostavka te sloge trebala da pokaže prijateljstvo Jugoslavena s Talijanima, a to su oni prijateljstvo očito opovrgli pokušajem da zadrže znatni deo bojne pomorska sile, koja nebi — na Jadranu — mogla biti upotreblena nego protiv Italije.

Ne znači ništa, što su dokazali, bar u Puli, da nisu kadri i da ne mogu praktički izvesti svoje neprijateljske namere: namera neprijateljskih su imali. Privremeni posed mornarice pretvorili su oni u strašnu orgiju vandalskog i pljačkaškog maksimalizma. Ladje, preuzete od naših mornara, počevši od 2 „dreanoughta" bile su ostavljene od jugoslavenske momčadi u stanju sličnom onom, u kom smo pred par dana našli poharane naše kuće u Vittorio i Belluno. Svaka stvar, što se mogla odneti, odnešena; svaka stvar, što se mogla oštetiti, oštećena; svagdje najgadniji smrad i trag najpokvarenije nedisciplinovanosti. Na „Tegetthoff-u" pročitao sam u sjajnom okviru bahatu dnevnu zapoved pobednika viškog iza dneva 20. srpnja 1866. Kakva propast, posle tako izazovne prozopopeje! Onaj znameniti dokumenat nadutosti austrijske, još tamo na videlu, medju provaljenim ormarima, suknom razderanim, medju crepovima zrcala i komada pokućstva, usred onog smrdlivog gnojišta — imao je značenje ironičnog epitafa. Uistinu držanje antitalijansko ove jadna mešavine ljudi, iskvarenih dugom austrijskom sugestijom — ne beše drugo no opasna obest. Slede reči, štono ih je rekao američki admiral odaslanicima jugoslavenskog odbora.

Pisac nastavlja uvek istim tonom, uzvišenim stilom: „Ni posle te puljske epizode nema Italija povoda, da se kaje, što je krvlju slavnih svojih sinova, sa svojom triumfatorskom hrabrošću terala politiku u prilog podjarmljenih austrijskih naroda, uključivši i Jugoslavene. Ona se ne odriče velikodušne svoje nakane da bez svojih interesa pomo-

gne tim narodnostima dotle, dok se ne budu konstituirale u čvrste samostalne državne organizme, ona se ne odriče ni svoje iskrene želje, da uzdrži s tim istim narodnostima odnošaje prijateljstva, onog dubokog prijateljstva, srdačnog, potvrdjenog veličanstvenim bratstvom oružja, što je veže na pr. sa Srbijom, jezgrom slavnom i pravom nastajuće Jugoslavije.

Nego puljska epizoda dokazuje absolutnu potrebu, da Italija treba da zahteva skrupolozno izvršenje temeljnih ugovora iz uzroka ne samo nužnih za njezin život i sigurnost, već i u interesu globalnom svih savezničkih naroda i nove Evrope, što se diže iz rata. Dok se je tu, u toj rimskoj Puli, koju nebi ni najdarežljiviji „renuncisti“ naše domovine hteli da bude poklonjena nezasitnom imperijalističkom apetitu drugih, barbarska nezrelost naroda, još deteta, podala svim svojim drskim i ranilačkim instinktima, dotle je bilo 20 tisuća puljskih gradjana, pravih heroja u svetoj obrani materinjeg jezika i u većoj meri, raspršano u tisuću tabora za internovane u Austriji i Ugarskoj, u njima stradali, nadali se i umirali. Samo je tako Pula mogla bit plen jugoslavenskih „sovjeta“, Pula sada povraćena i zanavek svojim gradjanima i Italiji“.

Eto tako ti „junaci“ pišu o nama. U stare su žice udarili. Ali haje mesec, što na nj pas laje. Boli nas, strašno nas boli, nu predjimo s mirom preko toga, držeći se one Danteove:

„Non ti curar di lor,
Guarda e passa . . . . S—ć.

Milan Pribičević u Zagrebu.

Bilo je to 1911. kad sam posljednji puta govorio tada još s kapetanom Milanom Pribićevićem. Odlazeći iz Beograda i opraštajuć se s njime, zapitah ga: Kad ćemo se opet videti? — „Kad dojašem na belcu u Zagreb“, bio je negov odgovor. I bio bi možda dojašio, da si nije austro-ugarska ždaja skrhala vrat prije, nego li je mogla srpska vojska ući i u Zagreb, da i tamo dotuče jednu glavu od sedmoglavog zmaja.

Prošlog petka došao je potpukovnik Milan Pribičević u Zagreb. Nije došao na belcu, nego je došao vlakom preko našeg lepog i bogatog Srema i pitome Slavonije, došao je da ga vidimo, da je još živ, makar su Švabo vrebao na njegovu glavu i makar su ga po nekoliko puta proglasili mrtvim. Došao je u Zagreb, da se pokloni onoj zemlji, čiji je i on sin, da vidi svoju braću i prijatelje, da vidi radost svog oslobodjenog naroda, čijoj slobodi doprinela je i njegova desnica, i njegovo plemenito srce, i njegov um.

Čitam, da je plakao, kad je stupio iz vlaka i kad se je ogrlio s bratom Svetozarom i s drugim prijateljima svojim. Verujem, da je plakao. Milan Pribićević nije samo junak i vojnik, nego je čovek velike kulture, dobra i plemenita srca, koje je vazda bilo puno ljubavi za narod, i koje je vazda teško osećalo golemu nepravdu, koja se počinjala našem narodu.

Onaj SHS. što ga danas vidjevamo na grudima naših vojnika, omladine i staraca, to je obiležje, koje je već davno bilo usečeno u njegovoj duši i njegovom srcu, on je to obiležje prvi počeo da nosi, on se je za tu ideju zalagao svom svojom dušom i čitavim svojim životom. I zato ga vidimo gde ide po bratskoj Srbiji od mesta do mesta, od čoveka do čoveka i neumorno uči narod, da su Srbi, Slovenci i Hrvati jedan narod, da je njihova budućnost i sreća ili nesreća zajednička. Već davno prije balkanskog i sadašnjeg svetskog rata tako je učio Milan Pribićević narod u Srbiji, pa kad smo ono god. 1911. bili tamo, vidjeli smo plodonosne tragove takove njegove nauke u svakom, pa i najmanjem seocu naše lepe i ponosne Srbije.

Potpukovnik Milan Pribićević došao je neki dan u Zagreb i tamo je vidio okrunjenu svoju muku, vidio je okrunjeno svoje delo. Zato je on plakao. Reko je, ganut doplim dočekom; da je i on sin plemenite Hrvatske, a boraveć dugo vremena u Srbiji, gde poznaje sve slojeve pučanstva, poručuje Hrvatima, da je čitav narod u Srbiji za narodno ujedinjenje, a kao dokaz tome navadja to, što se od dana ulaska srpske vojske u Beograd, vije na kraljevskom dvoru ne samo srpska nego i hrvatska te slovenska zastava.

Žao mi je, što sam baš toga dana morao otići iz Zagreba, kad je tamo stigao Milan Pribićević, žao mi je što nisam mogao i ja da mu stisnem čestitu desnicu i da poljubim u čelo čoveka, kojega sam učio poznavati u isto vreme ne samo kao Srbina, nego isto tako uverenog Hrvata i Slovenca. U Milanu Pribićeviću ja sam prvi puta vidio onaj SHS, koji treba da ostane vanjskim simbolom naše buduće države, zvala se ona Jugoslavija ili Srbija, ili država Slovenaca, Hrvata i Srba. P. Ljubić.

Česká Hlídka.

Všichni příslušníci československé národnosti hlaste se v kanceláři československého zastupitelství v Pulji (Hotel Central, Via Francesco Ferdinando) za účelem registrování a podání informace o počtu, stavu a přání Čechoslováků „Národnímu výboru“ v Praze. Gorady ve všech záležitostech udílí se bezplatně. — Úřední hodiní 9—12 dop. 3—6 odp.

Dolazak Amerikanaca na Reku.

„Primorske Novine“ od 20. o. javljaju: Juče je stiglo na Reku oko 1000 Amerikanaca. Došli su u Reku okupiranu po Talijanima i naš narod nije ih mogao da dočeka kako je želio i mislio, jer to više nije dozvoljeno. Po krovovima na Fiumari postavljene su mašinske puške, posvuda su straže i Reka je zadobila od dolaska Talijana opet posve drugi izgled. Žao je našem narodu, što nije mogao da iskaže počast vojsci onoga naroda, čijem je poglavici takodjer u velike zahvalan što može reći, da je danas slobodan, a kojemu su neki dan na Reci, prigodom dolaska talijanske vojske, klicali rečki Talijani: Abbasso Wilson! — Biće medjutim možda još prilike i zato. Medju amerikanskim vojnicima imade i znatan broj Čeha i Jugoslavena. Tako smo imali prilike govoriti s nekim Slovencima, Poljacima, Dalmatincima i samim našim Primorcima, a govorili smo i sa samim Amerikancima. Kako vidimo, oni su vrlo dobro upućeni u naše prilike na Reci. Svi se raduju slobodi, koja je sinula našem narodu, a velike simpatije goje za Jugoslavene. Naši stari pomorci, koji govore engleski, veselo razgovaraju i druže s Amerikancima. Stari su to njihovi znanci. Čujemo, da će doći na Reku još 2000 Amerikanaca. Dobro nam došli sinovi velike i slobodne demokratske države, druge majke, braniteljice našeg naroda!

Domaće vesti.

Roditeljima, koji imaju decu za škole izričito javljamo, da moraju ponovno zapisati i onu decu, koja su do sada bila zapisana i pohadjala školu u ulici Cenide, pošto se ova škola neće više otvoriti. Nek se zapiše decu u onu školu, gde im je najbliže istu pohadjati. Roditelji, učinite Vašu dužnost!

Mesnim odborima u Istri toplo preporuča mesni odbor Narodnog veća u Puli, da mu u interesu sveopće stvari, pošalju zgodnom prigodom prepis svakog protesta, kojeg šalju na vrhovnu vladu Narodnom Veću u Zagreb.

Posljednji transport željeznice za povratak kući, polazi danas, 22. novembra u 10 satih prije podne i u 3 sata posje podne. Javiti se kod lučkog admiralata, II. kat, soba 64. „Ravnateljstvo za povratak kući.

Oglas. Usled se naredbe gosp. vrhovnog intendanta kotarskog poglavarstva javlja na sveopće znanje, da će se danom 23. tek. mj. početi isplaćivati kod ovdešnje porezne blagajne samo potpore za uzdržavanje obiteljima upozvanih i to sledećim redom:

nakaznice s datumom od 3 dne 23. i 25.
„ „ „ 4 „ 26.
„ „ „ 5 „ 27.
„ „ „ 6 „ 28.
„ „ „ 7 „ 29.
„ „ „ 8—10, kočto i one bez datuma dne 30.

Iznosi će se likvidovati u talijanskim lirama uzevši za bazu —40 fil. talij. za jednu krunu austr. vrijed.

Isplata će begunačkih potpora započeti danom 5. bud. m.

Porezni ured u Puli, dne 21. novembra 1918.

Moje susjedice.

Napisao: Josip Kozarac.

(Konac.)

Da mi je barem saznati, u koga su zaljubljene; da li u kojega od onih desetak gimnazijalaca, koji javno i tajno za njima uzdišu; da li u ona dva profesora, koji se već radi djaka svojih ne ufaju više, već samo tri puta na dan priuštiti sebi tu sreću, da prodju ispod njihova prozora; ili u ona dva mlada šumara, što dižu glavu visoko i oholo poput mladih hrastića? Tko bi ih znao! Koliko se ja i trsim, da ispipam tu tajnu, nikako ne mogu da uspijem ili ja spomenuo ovo ili ono ime, ili ih bocnuo ozbiljno ili u šali, — one nijesu nikada u neprilici, te sam već zaključio: ili su u svakoga, ili ni u koga zaljubljene Pri tom sam se ujedno uvjerio, da one većma uživaju u tom, što su ljubljene, nego li u tom, da su i same zaljubljene To je neki osobiti čar, kada znadeš, da te jedna, dvije, tri, dapače desetak osoba obožava, da te ljube većma, nego sama sebe. Zato one idu čio dan na šetnju, u crkvu, na zabave, — ne samo da vide, koga žele vidjeti, nego kud i kamo više, da budu vidjene One znaju, da šire miomiris ljubavi oko sebe, pa zato priuštavaju tu slast i sebi i onima, koje taj miris opaja One ne žive jedino od jela i zraka, nego od svake one ljubavne riječi, od svakoga onoga vatrenoga pogleda, i od svake pomisli, da će im sutrašnji dan donijeti nešto novo, nešto dosle nepoznato Dok drugi svijet broji svoj život na dane, one broje svoj na čase; njima nijedan trenutak ne prodje u prazno, njihov život je prepuna čaša šampanjca za koju ne znaš, da li više iz nje piješ, ili više nadolijevaš One su kao leptir, za koga misliš, da ne radi ništa, da u ludo tumara od cvijeta do cvijeta, — ali za njega je baš to tumaranje pravi život i uživanje

Danas je nedjelja; one su obišle nekoliko puta cijelo šetalište, bile su u crkvi, bile su mal'ne kod svih prijateljica, vidjele su mal'ne sve obožavatelje, čule su barem deset puta, da nikad nijesu bile ljepše kao danas, one su točno odbilale stupanj ljubavne vrućice kod svih svojih poklonika, i akoprem su se uvjerile, da je stupanj visok i da sve više raste, — kraj svega toga one poput bogataša, koji ne da do mu novac samo jedan dan neplodan leži, kraj svega toga one nepretance smišljaju, kako bi povećale slavu i čar svoje ljepote, kako bi struju ljubavi, koja iz njihova bića struji, još većma ojačale!

I taj tren pade im na um, da se danas nijesu još provezle gradom . . Za čas je bila kočija upregnuta, za čas su se preobukle i već sjede dostojanstveno na kočijaškom sjedalu; i već je crnka ispružila snažne ručice, ravnajući oštre konje, što no oholim, odmjerenim kasom grabe . . . Ja sam uvjeren, da se ti konji ponose, da uživaju isto tako kao i ona množina gledalaca, kojima se oči otimlju za lijepim Amazonkama, koje kao da su zaboravile ovaj svijet, te ne obaziruć se ni amo, ni tamo, ravno gledju preda se. Na sve pozdrave ili mahnu, ili ne maknu glavom. A svjetina ih gleda kao čudovište, netko im se divi, netko im zavidi, a netko ih obožava. Medju potonje spadaju sigurno i ona dva mlada profesora, kraj kojih je taj čas kočija projurila. Oni su po svoj prilici prelistali cijelu grčku i rimsku mitologiju, da nadju božicu sličnu živim njihovim idealima, ali niti mladjahni Helios, niti bogolika Juno, niti jelene lovećа Diana, nijedna nije dosta lijepa bila, a da bi ju mogli usporediti sa božicama ravne Slavonije. A kada im kočija iščeznu sa vidika, na njihovo lice pade očaj, prijegor i očajnost, te se jednomu od njih jasno čitala na očima ona latinska: koga bogovi mrze, napravište ga pedagogom. A onaj drugi kao da je uzdahnuo: ako joj već ne budem muž, da mogu biti barem njezin konj . . . Ja posvema vjerujem u taj salto mortale njegovih ljubavničkih želja, jer znam, da nije osamljen u toj želji; no neka mi ne zamjere mladi Adonisi, ako ih pozovem, da jedan sat kasnije dodju u crnkino dvorište, pa da vide, kako sluga vodi ona dva konja, sa kojih curi znoj, da vide, kako su spustili, čas prvo oholu glavu, dolje. Tko zna, ne bi li oni na taj pogled povukli svoje na Ovidijeve metamorfoze zaudarajuće želje natrag, pa usklinuli iz dna duše: slava ljepoti, slava ljubavi, — ali triput slava zlatnoj slobodi!

Srdim se na svoje susjedice! . . . Juče su bile kod meni i zatražiše romana za čitanje, a kada im otvorih malu svoju knjižnicu, izabraše desetak romaniciera, — ali medju tima nili je bilo Senoe, niti Gjalskoga, niti Tomića, niti Kumičića. Ja ih na to u čudu zapitah: zar ne će ni „Zlatareva zlata“, ni „Zmaja od Bosne“, ni „Radmilovića“? Na to mi odgovoriše, da im je teško čitati hrvatski! Njima, rodjenima u srcu Slavonije, od roditelja, starinom „—ića“! Ah! nevaljanice nijedne! Dakle, zato sam ja u vama toliko uživao, toliko se s vama dičio, da naposljetku čujem iz tih lijepih ustašca, da vam je teško čitati! Oh! da vas hoće za to Bog kazniti, te se zaljubile i udale za muža, koji ne zna ni riječi njemački, ni francuski, — već samo hrvatski. Ala bih se ja smijao, kako li bi vi uživale u „Zlatu“ i „Radmilovića“ i „Ljetne noći“! Usliši me Bože, i kazni ih tom kaznom; usliši me, jer nigda Te još tako vruće molio nijesam.

Srdio sam se neko vrijeme na njih, no od juče me opet udobrovoljise —; na sinoćnjem koncertu pjevala plavka Ciraki-Zajčevu: „Oj dome moj“, dočim ju je crnka pratila na glasoviru. Drugi su im pljeskali, bacali im kite cvijeća, nu ja im ne rekoh ni riječce hvale, — nego odoh kući i napisah tu crticu.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, subota 23. novembra 1918. | Broj 1212.

Spomenica.

Našem milom vodji zapovedniku Jugoslavenske mornarice gospodinu admiralu Metodu Cirilu Kochu.

Tvoji suradnici, koji su u prvom redu bili s Tobom u kolu, kada se je počelo raditi za dobrobit naše mile domovine i naše mornarice, svršili su svoje delovanje. Sada uvidjamo, da naše daljnje delovanje u Puli nema više svrhe, te se radi toga odlučismo, da se od Tebe rastavimo i da potražimo kakvu drugu poziciju na drugom mestu naše domovine i da radimo za korist obožavane Jugoslavije.

S više strana smo zlo gledani, kao elemenat, koji je kriv, da se naše i celokupnog našega naroda želje nisu dale provesti. Bilo nam je dapače sa strane nekojih naših časnika spočitnuto, da smo mi krivi i da ćemo radi toga biti zatvoreni, a možda i osudjeni.

Tebe, admirale, molimo, da nas uzmeš u zaštitu i da nam po mogućnosti olakotiš povratak pod rodjeni krov. Želja je naša, da budemo otpremljeni po mogućnosti u Split ili Bakar, i da nas ne zlostave, kako nam obećaše. Mi znademo, da je bilo nekoliko članova medju nama, koji su se o svoje dužnosti ogrešili, ali mislimo, da nas radi toga nitko neće prezirati; budući smo ih, čim saznasmo za njihove grehe, odmah isključili iz našega veća.

Admirale! Mi tebi izričemo svoju odanost i vernost te smo uvek spremni pohrliti k Tebi, te staviti se Tebi i domovini na raspolaganje. Ti prvi naš borče, ti, koji si u prvom redu stupio u kolo naše mile Jugoslavije, jugoslavenski borče, koji si stavio temelje budućoj Jugoslavenskoj mornarici, Tebi kličemo: Živio nam mnoga leta!

Pula, 17. novembra 1918.

U ime celokupnog mornarskog užeg odbora:
Božidar Vlajić.

Brojevi govore.

Suhi brojevi govore najrečitijim jezikom. Proti točnim dokazima, brojevimanema sile, koja bi je mogla oboriti. Mi smo spremni svaki čas na svako pošteno brojenje glasova, koje računa s realnošću, s onim što je, a ne s fantastičnom, legendarnom prošlošću, pred više vekova.

Serenissima sa svim njezinim galijama, u kojima je robovao naš narod . . . putovanja i osvajanje naše zemlje . . . . puljska Arena, Arco Romano i druge starine spadaju u muzej, to se sve uči u školama, to nema nikakva upliva, kako valja sada vladati u Istri.

Za sadašnje vladanje u Istri odlučuju sadašnji njezini stanovnici i njihove sadašnje prilike. Osobito pak sada, kad je celi svet priznao načelo samoodluke naroda.

Kao što je bilo smešno pomisliti da će bivše centralne vlasti prkositi celom svetu, tako je i smešno pomisliti da će i u pitanju načela samoodluke naroda Italija prkositi celom svetu, te da će nam, tlačeći to načelo, o teti Istru.

Nek se Talijani umire, ovo im uspet neće!

U članku „Hands off!“ od 14. ovoga meseca pozabavili smo se sa zadnjimi statističkimi podaci popisa pučanstva Istre. Danas ćemo se takodjer pozabaviti s drugimi podaci, koji nam prispješe u ruke.

Po popisu pučanstva god. 1846. bilo je u Istri 228·035 stanovnika, od kojih 166·450 Slavena i 60.040 Talijana.

Godine 1900., dakle 54 godina zatim, brojila je Istra 345.000 stanovnika. Računajući jednako množenje pučanstva obiju narodnosti, moralo je biti 252.265 Slavena i 90.000 Talijana, a u tadašnjim statistikama nalazimo, da je bilo 190.774 Slavena, to jest 61.491 manje nego što ih je moralo biti, a Talijani 136.191, to jest 45.391 više, nego što ih je moralo biti, — to sve, računajući jednako množenje obiju naroda, premda je ovaj račun našemu narodu na štetu, jer je poznato, da se naš kmet više množi, nego talijanski gradjanin, čija moralna pokvarenost godimice raste te broj poroda pada.

Godine 1910. nabrojilo se u Istri 386.260 duša. Računajući po gornjim podacima našeg je naroda moralo biti najmanje 281.965. a Talijana 101.690, dok nam nasuprot po službenoj statistici proizlazi 61.247 manje za Slavene a 56.175 više za Talijane!

Prva je statistika, provedena godine 1846., kako se vidi najtočnija za naš narod. Uvažiti se mora k tome, da je one godine naš narod u Istri spavao tvrdim snom; svu su upravu, općinsku, političku, sudbenu itd. imali Talijani, odnosno štićenici carskog Beča. U Istri vladao je onda crni absolutizam, jer tekar g. 1861. Istra dobila svoj sabor. Naš je narod bio bez ikakve svoje inteligencije, osim nešto malo nižeg svećenstva. (Naš je prvi preporoditelj biskup Dobrila bio tada kapelanom u Trstu). O hrvatskim novinama nije bilo tada traga; prvo je hrvatsko glasilo za Istru „Naša Sloga“ ugledala svetlo dne 1. junija 1870. Škole su bile nepoznate našemu narodu, činovnika, koji bi znali hrvatski jezik nije bilo; u jednu je reč naš narog bio politički mrtav. Ipak našlo se je prilično poštenih činovnika, koji su dosta savesno obavili popis pučanstva.

Podpunoma tačnih podataka mi još nemamo. Tek u Jugoslaviji značemo tačno koliko nas imade i kakva je nasa narodna snaga. Ipak usprkos svim iskrivljenim podacima, nama na štetu, naš narod uvek izlazi s velikom većinom, te bi najveći politički analfabeti, i najzgriženiji talijanski fanatičari morali već jednom uvideti, da naša Istra spada jedino Jugoslaviji.

Ne će li ovo naši Talijani priznati, gore po njih. Mi usprkos besnoći i provokacijama i silnom broju talijanskih bajuneta, idemo mirno ususret novom doba i novoj slobodi, u državi lepe budućnosti — u miloj Jugoslaviji.

Donato Sanminiatelli i naši „Irrendentisti“.

Pišu nam: Jugoslavenskim se je pitanjem bavilo odavna više talijanskih političara, koji osudiše naše takozvane „nespasence“, čiji spas tobože leži u sedinjenju Istre s Italijom.

Istina je, da su se samo naši Talijani bili nespašeni do sada, nego nespašen je bio i sav naš narod, jer smo mi svi robovali dvoglavom austrijskom orlu. Srušivši se stara grešnica Austrija, nadošao je čas, da se Istra — u velikoj većini slavenska zemlja — nadje na okupu s ostalim susednim pokrajinama, u slobodnoj Jugoslaviji, u kojoj će i Talijanima biti zajamčen narodni razvitak i sloboda.

Ova tako jasna i pravedna stvar ipak neide u glavu našim Talijanima, te zato dižu kuku i motiku i pozivlju na sve grlo Talijane iz kraljestva da ih . . . . spase, da počne naime svetogrdno delo podjarmljenja ove slavenske zemlje Istre, da nastave, pod talijanskom firmom, ono tlačenje naroda, koje se je do sada provadjalo pod nemačkom firmom, a proti čemu se je borio sav civilizovani svet, s Amerikom na čelu.

Naši će se Talijani već opametiti, kao što su se opametili svesilni Nemci.

Naveli smo u broju od 19. ovoga meseca što je mislio o našim „nespasencima“ Tomaseo. Danas navadjamo što je pisao pred više godina conte Donato Sanminiatelli, koji je bio tada jedan od najuglednijih članova poznatog društva „Dante Alighieri“ — a možda još i danas.

Sanminiatelli se u svom delu „In giro sui contini d'Italia“ opširno bavio sa onda pretečim pitanjem pangermanizma.

Nemac je od mnogo i mnogo godina marljivo radio na svom planu: raširiti svoj upliv i gospodstvo put istoka i juga. Na jugu su se Nemci najviše brinuli za Trst, koji bi bio morao postati, kako je tvrdio sam Bismark, čisti nemački emporium.

I u istinu Nemci su bili postigli velikih uspeha u Trstu na političkom, trgovačkom, bankarskom polju i drugim granama javnoga života, a širili su svoj upliv na osobiti način nemačkim školama.

Budući je u ono vreme bila carska Rusija u naponu svoje snage, čulo se je mnogo puta iz ustiju naših protivnika tvrdnju, da je jugoslavenska politika odvisna o Rusiji. Veće neistine nije mogio da se pomisli, jer su baš Slaveni u staroj carskoj apsolutističkoj Rusiji imali najveću zapreku svakom slobodnom razvitku, a tekom ovoga rata beledano vidismo, kako su se baš padom carske Rusije počele širiti svetom spasonosna načela slobode i samoodluke naroda.

Obzirom na sve ovo, pisao je Sanminiatelli u spomenutom svom delu:

„Data questa ipotesi, che non è certo avventata, si stenderebbe sopra Trieste la potenza della Germania. E Trieste, non più austriaca, ma tedesca, rappresenterebbe per noi la più grave iattura che immaginar si possa; mentre non mi spaventerebbe punto un regno jugoslavo di vari milioni di abitanti al di là dell'Adriatico, falsa reputando l'idea di coloro, che lo riterrebero un eterno mancipio della Russia. Raggiunta l'unità e l'indipendenza i Jugoslavi non sopporterebbero un diuturno patronato russo. Ed essi sarebbero naturalmente portati, per interessi della propria conservazione, ad appoggiarsi all'Italia, più che a qualsiasi altra nazione: con vantaggio della nostra influenza morale e dei nostri rapporti economici nella penisola balcanica dove l'Austria è stata finora la nostra sola e costante antagonista“.

Sasma je naravna stvar, da mi Jugoslaveni, kao susedi Italije, iskreno moramo nastojati, da živimo s njome u miru i sporazumu, u interesu obojice. Naše su ruke uvek spremne, da prihvate talijansku ruku, kad se radi o skupnom interesu i iskrenom sporazumu.

Kad nam se pako ta ruka pruža s posmehom i slatkim rečima, a crnom nakanom da nam se otme naše, tad mi moramo da je odlučno odbijemo.

Naše su namere poštene. Naša je savest mirna. Ne tražimo niti pedalj tudje zemlje. Sve što je kompaktno naseljeno talijanskim življem, neka im bude i mi im želimo svaku sreću, a sve što je kompaktno naseljeno sa Slavenima mora biti naše, mora pripadati Jugoslaviji.

Clara pacta, boni amici!

Vreme farizejstva, tajnih diplomatskih ugovora, podlih zavera i izdajstva je već prošlo. To je bila politika carskog Beča, carskog Berlina, carske Rusije a nadajmo se, da to nije politika kraljevskog Rima — sad se mora igrati s otvorenim kartama, s iskrenim težnjama. Svakome svoje: Talijanima što je talijansko a Jugoslavenima što je jugoslavensko.

Na obranu ovakove politike iskrenog i trajnog prijateljstva naći će nas Italija uvek pripravne.

Bakar, Sušak i Kraljevica zaposednuti od Talijanaca. Čete, koje su pre nekoliko dana, prekršiv ugovor sa Srbima i ostalom antantom, iskrcale na Reci, proširile su svoju okupaciju dalje na istok te zaposele Sušak, Bakar i Kraljevicu. Na Reci su zbacili vlast Narodnog Veća te jednostavno isterali i guvernera i sve hrvatske činovnike. O detaljima ovih mera bolje je šuteti.

* **Wilson i Lansing na konferenci za mir.** Američki minister izvanjskih poslova Lansing će otputovati druge sedmice u Evropu, i to direktno u Paris. Wilson će pre poći u Englesku. Pratit će ga njegova gospodja, admiral Grayson i tajnik Tumulty. U diplomatskim krugovima drži se, da će Wilson biti izabran začasnim predsednikom sednice, kod kojih će sudelovati, a Clemenceau će jamačno biti predsednikom (Giornale d' Italia).

* **Masaryk na mirovnoj konferenci.** Iz Praga se javlja, da Masaryka očekuju za prve dane prosinca, da sudeluje na mirovnoj konferenci. (Giorn. d' Italia).

Sedam milijona dolara novoj državi čehoslovačkoj. Sedinjene države antecipirale su Veću češko-slovačkom svotu od 7 milijona dolara.

* **Madžari ne priznaju Rumunjima prava samostalnosti.** Iz Arada saznaje se, da su pregovori ug. vlade rumunjskim sedmogradskim odborom ostali bezuspešni, jer ministarstvo neće da prizna Rumunjima pravo državne samostalnosti i pravo da budu njihove državne granice odredjene na mirovnoj konferenci. Madžari daju Rumunjima tek neke lokalne autonomije.

* **Proklamacija austrijske republike javljena Wilsonu.** Iz Beča se javlja: Ured za vanjske poslove nemačke Austrije je poslao Wilsonu notu kojom mu javlja proklamaciju nemačko-austrijske republike. Žele da se pripoje Nemačkoj. To bi odgovaralo principima, što ih je u svoje objavio Wilson, koji je priznao pravo i Poljacima, Talijanima i Jugoslavenima, da se prisajedine njihovim nacionalnim državama. Nota moli, neka predsednik pospeši pregovore s preliminarima mira, prima s radošću na znanje vest o pošiljci životnih namirnica, te moli, da se pospeši s pošiljkom, da se izbegne katastrofa.

* * *

Podtajnik za vanjske poslove Bauer je brzojavio Haase-u moleći nemačku vladu, da smesta započne spregovorima za spojenje nemačke Austrije Nemačkoj, zatim za zajedničku diskusiju pitanja koja se odnose na mirovna pogadjanja i za nabavu ugljena i živeža. Haase je odgovorio, da u Berlinu očekuje austrijsko-nemačke delegate, da s njima započne pregovaranja.

* **Šlesvig za pripojenje Danskoj.** Stockholm, 16. nov. Prema novinama zatražilo je 300 udruženja šlesviških od republikanske nemačke vlade, da se da pravo Šlesvigu, da se sjedini s Danskom.

* **Bruxelles, Metz i Strassburg okupirani.** Paris, 16. Predstraže savezničke ušle su u Bruxelles; Francuzi i Englezi su zaposeli Hainaut i predrli u Brabant; Amerikanci su ušli u Luksenburg, a Francuzi su pod Metzom i Mühlhousom.

„Matin“ kaže, da će generali Petain i Mangin ući u Metz, gen. Gourrand u Strassburg, gen. Gerard u Kolmar, a gen. Hirchauer u Mühlhouse.

Prisega amerikanskih Jugoslavena. „Primorske Novine“ donose: Slaveći godišnjicu svoje nezavisnosti, htele su Udružene države, da taj dan bude što svečaniji i veličanstveniji, tako da su toj slavi američkoj prisustvovale sve savezničke države i svi potlačeni narodi. Srpsko poslaništvo i jugoslavenski odbor u Washingtonu razvili su zajedničku jugoslavensku zastavu. Jugoslaveni su priredili veliki ophod po gradu sa glazbom i brojnim Sokolima. Naše zastave su nosili četiri američke devojke, medju kojima Nelle Baker, kći ratnoga ministra. Srpski ministar Mihajlović je govorio i medju ostalim rekao: Nije čudo, da smo našli branitelje u ovim prestavnicima slobode. Naši neprijatelji prodrli su srpsku frontu, ali su sedinili narod Srba, Hrvata i Slovenaca u borbi sa neprijateljem slobode. Ta zastava je tomu dokaz. Neprijatelju našem neće više poći za rukom, da nas rastavi, jer u toj borbi hoćemo umreti ili biti slobodni. Slovenec Bogomil Vošnjak je rekao: Iz ruke Amerike dobivaju Jugoslaveni baklju slobode. Razvite zastave nove Jugoslavenske države i slavite bratstvo. Naš narod ima jednu jedinstvenu dušu, zajedničku budućnost. Jednodušna je želja celog našeg naroda: ujedinenje. To neće počivati na krvi i sili, nego na volji naroda . . . Sa groba Washingtonova izlazi novo sunce. Sunce novoga doba. Zatim je govorio jedan član crnogorskoga odbora, a onda se prešlo na prisegu, o čemu največim oduševljenjem pišu sve američke novine. Za vreme prisege jedan je Amerikanac povikao: „Takav narod neće propasti nikada.“ Za vreme proslave kod američke vlade bio je dr. Biankini kao zastupnik Jugoslavena, te je bio gostom Wilsona i prisustvovao takodjer Wilsonovu govoru o američkim ratnim ciljevima. Naglasio je da Amerika neće potpisati mira, dok svet ne bude uredjen na podlogi slobode i pravice samoodredjenja naroda.

Dopisi iz Istre.

U eri terora.

P a z i n, 20. novembra. Svezali su nam ruke i noge kao psima i kao psi moramo šutiti! Talijani se ponašaju ovde kao apsolutni gospodari, kao da je Istra definitivno sedinjena s Italijom! Uzalud naše dokazivanje da je Istra, velikom većinom slavenska zemlja; uzalud se mi pozivamo na načelo samoodredjenja naroda i na Wilsonove točke mira; — sve to ne pomaže ništa! Talijanske vojničke oblasti izjavljuju svečano, da je sudbina Istre već zapečaćena, te da mi spadamo Italiji, a komu to nije drago — vele oni — nek se seli u Srbiju, u Česku ili kamo mu drago!

U Pazinu (politički kotar Pazin broji po zadnjoj štatistici 42.924 Slavena a 4032 Talijana) je talijanska vojnička oblast do sada: preuzela poslove kotarskoga glavarstva, raspustila općinsko zastupstvo, raspustila Narodno Veće, skinula je trobojnice sa kapetanata, iz općine, sa zvonika stolne crkve, preuzela za stan vojništvu Narodni Dom i sve školske zgrade itd.

Jučer su osvanuli gradom oglasi generalmajora V. de Benedetto, u kojima čitamo, da je on preuzao gradove Pazin, Buzet, Žminj, Plomin, Labin, Motovun i Lovran, d a o v e k r a j e v e s e d i n i s I t a l i j o m, t e n a s s m a t r a k a o n o v e . . . . t a l i j a n s k e p o d a n i k e! Oštro zabranjuje svaku protutalijansku demonstraciju, koju da će strogo kazniti. Zabranjeno je vijati hrvatske, uopće slavenske trobojnice i nositi bilo kakav slavenski znak.

Nas se smatra kao sumnjive ljude, na svaki se naš korak pomno pazi, mnogi su talijanaši u denuncijatorskoj službi, na raspolaganje talijanskoj vojsci. Ustanovio se ratni sud, koji će nam suditi! U narodu vrije, a pomoći si nemože, jer je već iznemogao, a i Talijani oduzeli su nam oružje, dok nas je talijanska vojska poplavila u velikom broju. Živemo u jednu reč u doba najtežeg terora, kakvog još doživeli nismo! Medjutim i ekonomska je kriza sve to veća, jer nam obećana hrana nije došla, a vrednost je krune ustanovljena na 40 talijanskih stotinka; jedna lira vredi dakle za dve krune i pol!

Opetujemo što smo više puta naglasili: m i r i h l a d n o k r v n o s t! Pokorimo se sili, uvereni da će se i sila pokoriti istini i pravici. Strašne su ovo kušnje! Do sada smo se pokazali kao podpunoma zrio narod, ostanimo takovi i unapred, dok jednom zavlada doba pravoga mira i pravde te narodne slobode.

I z L i ž n j a n a. Dne 17. o. m. držala je Hrvatska čitaonica u Ližnjanu svoju godišnju glavnu skupštinu na kojoj je prisustvovalo mnogo starih i novih članova. Glavnu skupštinu je otvorio u 2 sata predsednik gosp. Miho Mihaljević. Pozdravio je sve prisutne članove u ime SHS. Izrekao je kratki govor koji je bio od članova oduševljem primljen sa Živio! Zatim se je birao odbor, i to: Presednik: Miho Mihaljević pok. Martina, potpresednik: Ante Milošević od Martina; blagajnik: Josip Klunić, pok. Josipa; tajnik: Ivo Mohorić pok. Ante; odbornik: Josip Bužleta pok. Ante, zamjenici: Ivo Grbin od Ante, Ivo Vojnić od Ante, Marko Jelčić od Dinka, Josip Ravnić od Josipa; revisori: Stipe Bužleta pok. Ante Aleksander Ravnić od Ante.

Domaće vesti.

Otvorenje naših škola. **U ponedeljak dne 25. o. mj. otvara se prva naša škola (dva razreda) u ulici Sissano 87 (Villa Sipek), kod časnih sestara. Ona djeca, koja stanuju u blizini neka dodju dakle u ponedeljak već u školu.**

Čim prije, nadamo se već buduće sedmice, otvorit ćemo školu (tri razreda) u Narodnom Domu. Djeca, koja stanuju u svoj blizini neka se upišu u ovu školu.

Istodobno moći ćemo otvoriti školu u Šijani (ulica Operai) i to šest razreda za djecu iz Šijane.

Skola u ulici Verudella 20 (dva razreda) i Veli vrh (dva razreda otvorit će se početkom decembra, jer moramo provesti neke popravke.

Škola u ulici Besenghi (četiri razreda) zapremljena je od vojništva, te se nadamo, da ćemo moći otvoriti i ovu školu. Za sada neka se ona djeca, koja bi imala polaziti ovu školu upišu u školu u „Narodnom Domu“.

Dužnost je naših ljudi da svoju djecu upišu u naše škole.

Posljednji transport željeznice za povratak kući, polazi danas, 23. novembra u 5 satih posle podne. Javiti se kod lučkog admiralata, II. kat, soba 64. „Ravnateljstvo za povratak kući“.

Jugoslavenski Sokol u Medulinu pozivlje svu braću i sestre, kao i one, koji će kao takovi pristupiti, da dodju na glavnu skupštinu, koja će se održati u nedelju dne 24. ovog mjeseca u 2 sata posle podne u sokolskim prostorijama. Starošta.

Zar je zbilja tako? Mesni list „Gazzettino di Pola“ donosi jednu vrlo sumnjivu, ali i vrlo tedencijoznu vest o nekakvom protestu, što ga je neka komisija „ex austrijskih“ vojnika s jugoslavenskom kokardom iznela jednom višem engleskom časniku na Reci. Časnik je saslušao „ex Austrijance“ s mnogo ustrplenja. Najednom prekine lamentaciju i upita: „A tko ste vi!?“ „Ex Austrijanci, još u c. i kr. uniformi“ odgovoriše krzmajući: „Ta . . . Jugoslaveni.“ Englez će: „Za koga ste se borili, gospodo, u ovom ratu?“ „Tobožnji“ Jugoslaveni se još više smetoše. Jedan se odluči da rekne istinu i odgovori: „Za Austro-Ugarsku“. Muk. Englez zaintači nato nasmijavši se ljubezno: „E . . ., gospodo, vi ste prema tome pobedjeni. Šta dakle želite? Zbogom!“ Pozdravi, okrene ledja i podje. Kako ste naivni, gospodo, od „Gazzettina!“ Čast i slava Vašim Battistima i Saurima, ali imamo i mi takvih na desetke, na stotine. Ali nismo kampaneliste. Ne volemo se kvastati i rečima razmetati. To je Vaš običaj! Koliko smo pridoneli sveopštoj pobedi, pa i onoj Vaše braće, to će znati suditi drugi. Vašega priznanja ne trebamo. Samo nastavite s crnenjem — ali, znajte, neće Vam ije pomoći! Pravo je jače od sile — a pravo je na našoj strani. Želite li još štogod?

Kakvi su naši Talijanaši! Prvih dana entuzijazma za oslobodjenja grada po talijanskoj vojsci, bio je okićen i stari općinski dom. Uresili ga i zastavama: američkom, engleskom i talijanskom. Nu slika ne beše još potpuna. Nema zastave Francuske. Lako je tome pomoći! Nadjoše hrvatsku zastavu i izvesiše, jer se slučajno boje slažu. Ali se netko dosetio jadu, da bi tko mogao misliti, da je to hrvatska, a ne francuska. Skidoše je i namestiše američkom. Smrdi im naša kao vragu tamjan!

Dnevne vesti.

Predlog francuzke komore, da se provede proces protiv začetnika rata.

„Corriere della sera“ dobiva iz Pariza: Mnogi su zastupnici predložili, da se pozove vlada, neka u sporazumu sa saveznicima povuče na odgovornost začetnike rata. te da se zatraži njihova estradacija, ma gde se nalazili. Zastupnik Brunet, glavni pokretač osnove, predlaže, da se sastavi medjunarodno sudište, u kojem će sedeti zastupnici sviju naroda, koji su trpeli usled rata, da sude onima, koji su prouzročili tugu i nevolju. „Ne smeta — kaže Brunet — što su se glavni krivci rata zaklonili u neutralnu zemlju. Strašni zločin raskida sve pravne obveze. Kako bi se mogla Holandija odupreti jednodušnom glasu naroda, koji traže estradaciju nemačkog cara i njegovog sina? Kad bi se Holandija napokon i oprla, činjenica bi ih već, da ih je tako medjunarodno sudište presudilo, stavila u takav položaj, te nebi mogli naći drugog zakloništa do u smrti“.

Isti list preporuča, da se sudi svim višim časnicima, koji su svakako odgovorni za sve neljudske čine, što su ih vojske centralnih vlasti počinile na našim žiteljima u Furlanskoj.

Kada će početi mirovna konferenca?

Milanski „Corriere della sera“ donosi iz Pariza sledeće vesti o zasedanju mirovne konference:

Usled ogromnog broja pitanja, koja valja rešiti, razneće delegacije biti vrlo brojno zastupane. Kaže se, da će sama engleska delegacija sastojati od 200 osoba. Iz pouzdanog se izvora saznaje, da će se savezničke države, pre nego se započne pravi mirovni posao, složiti u glavnim tačkama programa tako, te će saveznički opunomoćenici moći raspravljati o važnim pitanjima u potpunom skladu. Sastanci reprezentanata savezničkih vlasti počet će se koncem meseca i trajat će po svoj prilici dosta vremena s obzirom na važnost pitanja, o kojima valja raspredati i koje treba rešiti.

Dan otvorenja prave mirovne konference, u kojoj će biti uredjeni konačni uveti mira i budućeg poretka sveta, ovisi prema tome o koncu preliminarnih sastanaka savezničkih odaslanika.

I ako se ne može ništa sigurno znati, ima ipak povoda mišlenju, da raspravljanja s neprijateljskim delegatima ne će moći započeti pre sečnja.

Odlazak carske obitelji iz Beča.

„Innsbrucker Nachrichten“ donose raznih potankosti o odlazku carske porodice iz Beča u Eckartsar. To se dogodilo u ponedeljak uvečer. U 3 sata izadjoše 3 velika teretna automobila, krcata prtljagom. U 7 sati čekalo je na dnu stubišta 7 carskih automobila bez carske krune. Malo zatim sidje Karlo u gradjanskom odelu s Zitom u običnoj putnoj opravi i s petero dece. Carski je par s najstarijim sinom seo u 3. kola, ostala deca u 4. U ostalim kolima bila je pratnja. Doskora odoše iz Schönbruna 4 voza s telesnom stražom. Govori se, da Karlo čeka odluku konstituante.

Carski dvor Hofburg u Beču prešao je jučer konačno u ruke austro-nemačke države. U Austriji ima od prilike 70 što nadvojvoda, što nadvojvotkinja.

Regina Grubešić
rodj. Krizmanić
Viktor Grubešić
venčani.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Broj 1213.

U Puli, nedelja 24. novembra 1918.

Godina IV.

Narode istarski, pregaraj!

Teški su Te dani kušnje stigli — nemanje teški od onih što si ih proživeo u strašnom ovom svetskom mezevu pod zastarjelom, izmoždenom Austrijom. Nestalo je one grozne Austrije netragom; nestat će i ovog današnjeg jada. Ali podnosi strpljivo sve nepravde! Zabeleži ih pismenima neizbrisivim, da iskoče svetu na videlo u času, kada se bude konačne o našoj sudbini radilo. U ovom je ratu nadjačala pravica grubu silu mača.

I na Tvojoj je strani pravica. Nebojse, da će oni, koji će u najskorije vreme vascelom svetu pravicu krojiti, da će Tebi oni nepravicu naneti. Citav svet zna, što si pretrpeo u Tvojoj vekovnoj borbi za samostalnost; kakav si i kolik si!

Strašna je nepravda, do neba se čuje, što Ti je nanosi časoviti gospodar Tvoje male Istre, ne poštujući ni ono malo prava Tvojih, što si ih u dugoj i besnoj borbi s njim i saveznikom njegovim, bečkom vladom, izvojevao. Ako hoće da se pokaže u pravom svojem svetlu — na čast mu, ali se zato Ti iskaži pravim sinom onog plemena, koje se rasprostrlo od Soče do Solunu.

Pokoravaj se propisima i nalozima oblasti, ne protivi se sili — ti znaš, da se protiv sili ne može! Dosta si krvnih žrtava već prikazao na žrtvenik tudjoj domovini! Zar da i opet poteče potocima krv? Štedimo se — malo nas ima, a zadaće nas još teške i velike čekaju u svojoj, slobodnoj državi.

Seljače istarski, Tebi je u prvom redu upravljeno ovo par iskrenih i prijateljskih reči. Ne daj se nikada zavesti od ljudi, tobože prijatelja, koji bi hteli da u mutnu love. To Ti budi prvo pravilo. Šuti i podnosi! Još je živ Bog, onaj stari Bog pravde. Čuvaj se svakog čina, koji Jugoslavenu ne dolikuje! Nesmotrenim kakvim i nepromišljenim činom naudit ćeš samo našoj svetoj stvari narodnog jedinstva, okaljat ćeš dobar glas u svetu. Brat Srbin neka Ti bude izgledom naravnog trpljenja onaj brat, koji je kroz vekove čamio pod turskim gospodstvom, a sada, za ovog svetskog rata, morao podneti sve zulume divljih horda austro-nemačko-madžarskih vojski. One su, pijane od nenadane pobede, na njemu najstrašnije zločine počinili. Ali nije nikad zdvojio — već je čekao dan oslobodjenja svojeg. Znao je, da mora taj dan doći! Iz zahvalnosti prema njemu pokaži se dostojnim slobode, za koju je potoke krvi proleo i svedjer radosno pogibao.

Narode, dušu u se!

Objava.

Zapovednik pomorske tvrdjave Pula, viceadmiral U. Cagni obnarodovao je sledeće:

1. Tkogod bude nagovarao na neposlušanje zakona, na mržnju medju društvenim klasama ili na ustanak ili ako tkogod počini štogod, što bi moglo staviti u pogibao javni mir, bit će kažnjen vojničkim zatvorom od 1 do 7 godina.

U slučaju ustanka bit će onaj, koji je ustanak prouzročio ili koji je ustankom upravljao, kažnjen smrću, a onaj, koji je kod ustanka sudelovao, bit će kažnjen običnim zatvorom od 5 do 15 godina.

Tkogod skine, uništi ili obeščasti zastavu ili drugi kaki znak antantinih vlasti i Sedinjenih Država ili tko na budi kaki način uvredi konstitucijonalne institucije istih ili njihove predstavnike, bit će kažnjen vojničkim zatvorom od 1 do 15 godina.

3. Tkogod zauzme na području vrhovnog zapovedništva pomorske tvrdjave zapovedništvo nad četama, nad tvrdjavama, stražama ili vojničkim uredjajima, nad lukama, gradovima, brodovima, a ne pripada vojskama antante ili Sedinjenim Državama i bez ovlaštenja vrhovnog zapovedništva pomorske tvrdjave, bit će kažnjen od 3 do 10 godina.

Svi, koji su sudelovali kod takvog zločina bit će kažnjeni vojničkim zatvorom od 1 do 5 godina.

4. Tkogod počini kakav čin, koji može biti povodom pustošenju, kradji ili krvoproliću, bit će kažnjen običnim zatvorom od 3 do 10 godina.

5. Tkogod sdruži oružanu bandu u svrhu, da počini koji od zločina sadržanih u ovoj odredbi ili bude zapovednikom iste, bit će kažnjen teškom tamnicom.

Oni, koji budu sudelovali u bandi, bit će kažnjeni običnim zatvorom od 3 do 10 godina.

6. Tkogod bude pucao ili prouzroči prsnuće bomba, mužara i drugih strojeva i praskavih tvari ili se zapreti kakvim činom, koji bi stavio u pogibao sveukupnost, a ne pripada vojskama antante ili Sedinjenih Država, bit će kažnjen vojničkim zatvorom od 1 do 3 godine, ne uračunavši kazan odredjenu za zločin, koji je usledio usled počinjenog nedela.

7. Tkogod bude širio neistinite vesti ili vesti, koje mogu uznemiriti red i javni mir, bit će kažnjen vojničkim zatvorom.

8. Osudu zločina predvidjenih u ovoj naredbi ima pravo ratni sud.

9. Ova naredba stupa danas u krepost.

Pula, dne 21. novembra 1918.

Vrhovni zapovednik viceadmiral:
Umberto Cagni.

• **Francuska pomoć Jugoslaviji.** Odaslanici Narodnoga Veća, Bukšek i dr. Čok, koji su zajedno s dr. Tresić-Pavičićem preuzeli austro-ugarsku mornaricu te otputovali u Krf, gde su dulje vremena konferirali s admiralom Gauchetom, vrhovnim zapovednikom antantinog brodovlja u Sredozemnom moru, stigoše 18. t. m. u Zagreb. Delegati ističu susretljivost i prijaznost francuskog admirala i amerikih časnika, čije su simpatije na našoj strani tarikih časnika, čije su simpatije na našoj strani takodjer u sporu s Italijom. Admiral je Gauchet, kojemu su odaslanici prikazali žalosno stanje naše prehrane, obećao, da će Francuska učiniti sve što joj je moguće, da olakša prehranu jugoslavenskom pučanstvu. Već dojduće će sedmice otploviti iz Marsilje u Dalmaciju parobrod sa živežem. Pripravljena je već hrana za Istru i za slovenske pokrajine. Odaslanici su bili u Krfu gosti srpske vlade, koja ih je bratski primila.

• **Amerikanci u Sloveniji.** Ljubljanski „Narodni Svet" javlja: Po autentičnim vestima, koje nam stigoše, amerikanske se čete već nalaze u Korminu i na slovenskoj granici.

• **Susretljivost Francuza.** Trščanska „Edinost" prima iz Reke: Ovdje su boravali više dana financi strukovnjaci, koje ih Narodno Veće poslalo u Svicarsku da se informiraju o važnim gospodarskim pitanjima. Talijanska im vlada uskratila putovanje preko Italije, radi čega se je dio odaslanstva povratio u Zagreb, da preko Njemačke stigne u Švicarsku. Ostalim je delegatima dao na razpolaganje admiral Gauchet, vrhovni zapovednik antantinog sredozemnog brodovlja, torpiljarku, koja će ih mimo Krfa odvesti u Marsilju, odakle će proslediti u Švicarsku.

• **Francuzi i Srbi na Reci.** Predsedništvo Narodnoga Veća u Zagrebu dobilo je od delegata srpskog zapovedništva Simonića sledeće saopćenje: Gospodin je general Franchet d'Esperey, zapovednik savezničkih četa na Balkanu, dobio od vrhovnog antantinog ratnog vodstva u Parizu nalog, da dirigira po jedan srpski i po jedan francuski bataljon na Reku i u splitsko pristanište. U Reku će se povratiti srpski bataljun, koji se je bio povukao pred Talijanima u Kraljevicu. Francuski će bataljun stići iz Smedereva.

• **Pašićevo pismo Korošcu.** „. . . Gospodine, Vi tražite, da srpska vlada pripozna N. V. u Zagrebu za zakonitu vladu SHS., što žive na području bivše monarhije, a jugoslavenske dobrovoljce kao ratujuću vlast. Moja vlada ne samo da pripoznaje oba dve činjenice, za koje molite privolu, već ću se još danas službeno obratiti vladama u Paris, Rim, London i Washington, da i one to isto učine." Zatim dodaje, da srpska vlada prima sa zadovoljstvom na znanje izjavu N. V. u Zagrebu, da želi da oslobodi svakog tudjeg gospodstva SHS., koji obstavaju područje bivše monarhije, da ih sedini u jednu samostalnu državu sa Srbijom i Crnom Gorom.

• **Pripreme u Parizu za doček Wilsona.** Veće grada Pariza odlučilo je otposlati izaslanstvo u susret Wilsonu, koji će ovog dojdućeg meseca doći u Francusku. Takodjer se u Hotel de Ville sprema sjajni doček presedniku velike Amerike, te će se prirediti velika svečanost u počast Wilsona.

• **Srpsko prodiranje.** Srpske su čete zaposjele 18. t. m. Sombor, Mohač, Barč i u Banatu Vršac, Pančevo i Temešvar. Srpski se štab nalazi u Dardi.

• **Talijani rekviriraju u Trstu.** „Hrvatska Riječ" piše: Rečki načelnik Vio javlja iz Rima, gde se sada nalazi u svrhu agitacije, da će se talijanska vlada zauzeti za aprovizaciju talijanskoga pučanstva na Reci. No kako se talijanski vojnici sami na Reci tuže, da osim konzerva nemaju šta drugo za jesti, pa su talijanske vojne oblasti bile priseljene, da rekviriraju u Trstu, te su rekvirirale 4 vagona šećera i ostalih živežnih namirnica, usled česa je došlo do sukoba trščanskoga talijanskoga pučanstva i tom su zgodom 4 talijanska karabinjera ubita. Ovo najlepše osvetljuje obećanja rečkog načelnika Via.

• **Ukrajinci zaposjeli Lavov i Borislav.** Poljske su čete u Lavovu bile zarobljene.

• **Predujam češkoslovačkoj republici.** Reuterov ured javlja, da su Sedinene Američke Države dale češkoslovačkoj republici predujam od 7 miljuna, a Engleska od 20 miljuna šterlinga.

• **Stanje u Poljskoj.** Prilike su u Poljskoj još neobjašnjene. U istočnoj pak Galiciji traje gradjanski rat. Nezna se zapravo još u čijim je rukama Lavov, koji je pretrpio strašnije, nego za svih navala ruskih. Poljacima stiže pomoć iz kraljevstva, dok su i Ukrajinci jaki i dobro snabdeveni. Dok tako Ukrajinci i Poljaci vode bratoubilački rat dotle Rumunjska neprestano prodire u Bukovinu.

• **Velika glad u Beču.** U Beču vlada veliki glad, te radi toga dolazi do neprestanih nemira i izgreda po ulicama. Beč se obratio na Prag molbom da mu ustupi hrane, našto je veće grada Praga odgovorilo, da ono mora najpre gledati namiriti svoje potrebe i nahraniti svoju vojsku, koja se izgladjela vraća sa fronta.

• **U Slovačkoj vlada red i mir.** Kako nemačke novine donose u celoj Slovačkoj vlada uzoran red i mir, izim manjih sukoba sa madžarskom vojskom, koja je morala da na više mesta uzmakne. Wilsonov je grad (Požun) već u češkoslovačkim rukama i vlada uzoran red. Nemački kotari kako po Moravskoj, tako u Českoj i samoj Ugarskoj pozivlju češke vojnike, da im pomognu uspostaviti red i mir i ugušiti bande, koje pljačkaju i robe.

• **Foch član akademije znanosti.** Na današnjoj sednici akademije znanosti izabran je maršal Foch počasnim članom jednoglasno.

• **Alzacija i Lotaringija oslobodjene.** Po celoj Francuskoj slavi se slavlje, što su opet svi krajevi potpuno oslobodjeni, a takodjer i cela Alzacija i Lotaringija. Na Rajni se vije ponosno francuska zastava, a Nemcima nigde ni traga. Svi su mostovi ostali netaknuti, jer Nemci misle, da će u zadnji čas sve povratiti i spasiti se pred kaznom koja ih čeka.

• **„Tebe Boga . . ." u Notre Damskoj crkvi u proslavu pobede.** U Parizu služila se u Notre Damskoj crkvi svečana služba Božja za pokoj duša u ratu poginulih junaka. Prisuštvovali su predstavnici poslaništava savezničkih, brojni senatori, zastupnici, opć. savetnici grada Pariza, časnici i silno mnoštvo sveta, koji se morao smestiti na trgu pred crkvom, jer je crkva bila dupkom puna. Ceremoniju je obavio kardinal Amette. Iza mise progovorio je kardinal: „Pod ovim stoletnim tremovima sabrali smo se danas, da proslavimo pobedu prava nad barbarstvom. Kako su naše zahvalnice opravdane na koncu rata, kakva nije povesnica nikad videla! Zahvaliti Bogu za triumf ne znači potcenjivati genij naših vodja i junaštvo naših vojnika. Zahvaljivati Bogu znači slaviti suradnju čoveka s Bogom. To je dobro shvatio onaj maršal, koji je u tri meseca zajamčio pobedu našemu oružju, i koji mi je pred 3 dana pisao: „Voleo bih da s Vama u Notre Dame pevam „Tebe Boga hvalimo" sa oslobodjenja. Ja ću da ga pevam u ovom kraju — vršeći tako dužnost prema Bogu i domovini." Kardinal je Amette nato ganutim glasom Zapevao: „Tebe Boga . . ."

• **Aprovizacija naroda Nemačke i Austrije sa strane Antante.** London, 16. novembra. Agencija Reuterova javlja, da će Antanta pre svega opskrbiti živežem saveznike, zatim neutralce, a napokon neprijatelje. Ovaj se program ne može promeniti, dok saveznici ne budu imali u rukama čitavu tonelažu nemačku i austrijsku. Samo tad će ispitati potrebu živeža za neprijateljske zemlje, te će odlučiti, kakve im životne namirnice može staviti na raspolaganje.

• **Rusija uništila Brestlitovski mir.** Izmedju Ukrajine i Velike Rusije postignut je potpuni sporazum i jedinstvo. Sramotni Brestlitovski mir sa Središnjim vlastima je uništen.

• **Položaj u Nemačkoj.** Politički položaj u Nemačkoj još nije sredjen. U više gradova dolazi do sukoba izmedju revolucionara i Svenemaca, koji bi hteli da povrate vlast kajzeru. Vojska, koja se vraća sa fronte, pruža jadnu sliku, sve je gladno, slabo odeveno, a nije čudo videti i bose vojnike. U pograničnim gradovima vlada priličan red i mir, dok u središnjim dogadjaju se veliki neredi radi gladi.

• **Svečani ulaz belgijskog kralja Alberta u Gand.** Gand, 14. novembra. Dva dana nakon oslobodjenja Ganda po belgijskim četama ušao je u grad uz silno oduševljenje naroda kralj Albert u pratnji kraljice i vojvode od Brabanta. Kraljevski je par bio dočekan od silnog mnoštva naroda, koji ga je obasuo kišom cveća.

• **Japanci na mirovnoj konferenci.** Tokio, 17. novembra. Vlada je imenovala delegatima za mirovnu konferencu viscomta Chiudu, poslanika japanskog u Londonu, i Matsiua, poslanika japanske vlade u Parizu.

Domaće vesti.

Otvaranje naših škola. U ponedeljak dne 25. o. mj. otvara se prva naša škola (dva razreda) u ulici Sissano 87 (Villa Sipek), kod [illegible] sestara. Ona djeca, koja stanuju u blizini neka dodju dakle u ponedeljak već u školu.

Čim prije, nadamo se već buduće sedmice, otvorit ćemo školu (tri razreda) u Narodnom Domu. Djeca, koja stanuju u svoj blizini neka se upišu u ovu školu.

Istodobno moći ćemo otvoriti školu u Šijani (ulica Operai) i to šest razreda za djecu iz Šijane.

Škola u ulici Verudella so (dva razreda) i Veli vrh (dva razreda otvorit će se početkom decembra, jer moramo provesti neke popravke.

Škola u ulici Besenghi (četiri razreda) zapremljena je od vojništva, te se nadamo, da ćemo moći otvoriti i ovu školu. Za sada neka se ona djeca, koja bi imala polaziti ovu školu upišu u školu u „Narodnom Domu“.

Dužnost je naših ljudi da svoju djecu upišu u naše škole.

„Hrvatski List“ na Voloskom, može se dobiti u prodavaonici gosp. T r t a n j.

Odbor jugoslavenskih žena u Puli dobio je za „Narodno Veće“ po K 20: Antun Sjeverac, Ciril Cerovac; po K 10: Josip Radović, Dinko Batistić, Ivan Jutronić, Stanko Jerković, Andrija Kuća; po K 6: Josip Cikotić; po K 2: Veronika Ivaša i N. N.

Stopski i viši počasnici strojarske i električne službe pozivlju se za danas, nedelju 24. o. m., u 3 sata popodne na pogovor u Narodni Dom. Odbor.

Poštanska i brzojavna veza s okupiranim gradovima talijanskim. Trst će imati direktan spoj s Rimom, Gorica, Reka i Pula imat će središte u Trstu, a Trento za sada po svoj prilici u Bresci ili Veroni. Pre rata funkcijonirao je na prugi Rim—Trst jedan Hughesov aparat. Ali ima nade, da će se — kad se jednom sve uredi — moći uvesti četverostruki aparat Baudotov.

Dnevne vesti.

Novi list u Zadru. Na rodjendan talijanskog kralja izašao je u Zadru novi talijanski list „La Voce Dalmatica“. Zadaća je listu, da „budi jaka čuvstva Zadrana, da bude tumačem ideja, želja i nada“, te da „promiče koliko bude u njegovim silama neosporive interese talijanske na svoj obali, koja je uvek bila njegova te će biti“! Urednikom je Gaetano Feoli, bivši urednik lista „Dalmata“.

Zašto je neophodno potrebita i silna talijanska intervencija Talijana u Dalmaciji. To nam kaže rimski list „Idea Nazionale“ u broju od 18.-19. novembra. Intervencija je nužna da „svojski zaštiti interese Italije, slobodu i sigurnost dalmatinskih Talijana u srednjoj Dalmaciji . . . i zbog poziva za intervenciju srpske vojske sa strane jugoslavenske vlade“.

Sedinjene Države sklone, da se mirovna konferenca obdržava u Versailles-u. Paris 15. „Petit Parisien“ kaže, da može izjaviti da su Sedinjene Države vrlo sklone izboru Versailles-a za sedište konferenci mir. kongresa i da drže, da će se raspravljanja o [illegible] mira moći [illegible] u drugoj [illegible]. Međutim [illegible] kancelarije antantine uvete, što će se predložiti kongresu. Američka će delegacija imati isti broj delegata kao i druge velesile.

Pokret za socijalističku republiku u Švedskoj. Stockholm, 13. novembra. Uz veliko sudelovanje žena priredila se je jučer ovdje velika demonstracija protiv poskupljenja živežnih namirnica. Izaslanstvo radnika uručilo je vladi izjavu, u kojoj se traže opsežne mere protiv toga, da se doskoči visokim cijenama i olakšaju životne prilike, koje su postale nesnosne zbog prevelike skupoće. Mladosocijalistički list „Politiken“ donosi program velike organizacije za ustrojenje socijalističke republike u Svedskoj. Ako je potrebno, trebalo bi se općim ustankom iznuditi republika. U ovom se programu traži republikanski državni ustav, ukinuće prve komore, bezodvlačni saziv ustavotvorne narodne skupštine, bezodvlačna obustava vojničkih stavnja, temeljita povišica radničkih dnevnica i činovničkih beriva, uvedenje osamsatnoga radnoga dana, napokon da se industrija stavi pod nadzor radnika. Proglas na koncu poziva pučanstvo, neka sastavi radnička i vojnička vijeća.

Dobrovoljni doprinosi.

Za fond mesnog „Narodnog Veća“ polažu: Franjo Runko, jugoslavenski redar u Puli sakupljeni iznos od K 767·—, darovaše: po K 50·—: Hunko; po K 30·—: Koraca, Ružić; po K 22·—: Stolfa; po K 20·—: Kolenc, Lipovž, Kutin, Klarić, Kajin, Simčić, Vodopija, Lutman, Renko, Vislak, Sedmak I, Mimica, Uršić, Jagodnić, Kravos, Crnobori; po K 15·—: Butković; po K 14·—: S. Regan; po K 12·—: Ostronska; po K 10·—: Lancin, Sernovršnik, Pauletić, Blazica, Kočevar, Zubin Petar, Pavlović, Rajdiga, Forca, Komac, Gojak, Visintin, Spacal, Stić II, Banko, Lubiana, Mašković, Matulin, Milić, Sošić, Kos, Zučić, Vertašić, Melon, Golob; po K 5·—: Franceškin Franco, Podgornik; po K 2·—: Vidmar. Sakupljeno u Marčani 246·—; darovaše: po K 40: Banović Martin; po K 20·—: Drag. De Prato, učitelj; Komparić Mirko Bleiweis, poručnik; po K 10·—: Skoravić Jakov, Komparić Josip, Calić Antun, Bolonović Jakov, Radolović Jakov, Pušar, Bičić Ivan, Goman Josip, Bičić Josip, Zora i Valentin Goman, Radolović Anton Šetepan, Lukačić Martin, Bičić Lovro, Načinović Antun De Prato Ivan; po K 4·—: Kostešić Ivan; po K 2·—: Radolović Ivo Jurić. Polažu nadalje neki rodoljubi čitajući u krugu vesele vesti iz „Primorskih Novina K 70·—. Ukupno K 1083·—. Zadnji iskaz K 14136·90. Skupa K 15219·90. Živeli vredni darovatelji! Napred za našu narodnu stvar.

Za hrvatske škole u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su sledeći doprinosi: Hrvatska čitaonica u Ližnjanu K 100·—; gosp. Ivan Leskovec K 20·—. Darovateljima budi srdačna hvala.

Setite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Prosveta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 29. broj revijalnoga tednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Juraj Demetrović: Historijski dani. — Dr. Vladimir Dvornikovjć: O psihi Kranjčevićeve poezije. — Svetozar Ćorović: Jedna uspomena na Kranjčevića. — L. C.: unutarnja kolonizacija poslije rata. Smotra: Život Silvija Kranjčevića (Vl. Dć.): Srednješkolski zemljopis (dr. J. Matasović); Kranjčević u stranim jezicima (Vl. Dć.; Osnivanje javne grafičke zbirke (Ljubo Babić); Češki kvartet (P. K.: Pozorišni život (Ćorović. — Listak: Ivo Andrić: Pesma vretena. — Godišnja pretplata K 36, pojedini broj K 1. Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica 8. — U Puli dobiva se „Hrvatska Njiva“ u podružnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinandova broj 3.

Zagonetka.

Napisao: Josip Kozarac.

Još kao djeca imademo mi svoje ugodne i neugodne dane . . . Kao djaci snivamo jedino o četvrtku i nedjelji, o tim slatkim praznicima; ostali dani, nisu za nas dani, nisu za nas život, mi ih ubijamo, otiskivamo kao težak uzdah za uzdahom, samo da što prije dočekamo ona dva sretna dana . . . No čim koju godinu stariji budemo, tada nam već nije dosta, da ubijamo pojedine dane, nego na pomisao velikih praznika, na pomisao onoga dragoga časa, kad ćemo se nakon deset školskih mjeseci povratiti kući svojoj, tamo u ono selo, k majci i sestri, na pomisao toga jednoga časa, koji je u duši našoj puno ljepši, nego li u zbilji, — radi toga jedinoga časa ubijamo mi dane, tjedne i mjesece, sileći ih, tiskajući ih nemilosrdno od sebe, da samo što brže prodju . . .

I otisnuli smo ih! Otisnuli smo ih ne jedanput, nego deset, dvadeset, da, i trideset puta, — a s njima otisnuli smo u nepovrat najlepši dio života svojega, doba mladosti i sreće svoje . . . I čudnovato, nama kao da je odlanulo, što smo sahranili mladost svoju, što ne bilježimo dane i godine svoje školskim praznicima, nego drugima, tobože čvršćim i trajnijim biljezima . . .

I eto, baš danas smo obilježili novu točku u svojem životu, — mi smo izabrali drugaricu, mi smo se zaručili, mi smo svakoliki svoj duševni i tjelesni „ja“ bacili dragomu tomu biću pred noge . . . Od toga časa ne vrijedi za nas nijedan sat, nijedan dan ništa, osim onih, koje sprovadjamo uz odabranicu svoju. U nama sve vrije i ključa, smeta nam sve; i dan i noć, da nam je moguće, mi bi ona tri mjeseca, koja nas još dijele od vjenčanja, izbacili iz svijeta i vremena kao dosadnu i nepotrebnu stvar, samo da što prije dočekamo onaj čas, kad ćemo prvi put ugledati potpunu ljepotu, svekolike čare svoje zaručnice, kada ćemo se splinuti s njome u jednu dušu i jedno tijelo . . .

Prošao i taj divni čas! Ništa ga nije moglo zaustaviti; niti naša velika ljubav, niti čari naše žene. A prošli su toli brzo, toli naglo, da ih se tekar kao kroz san sjećamo; izblijedili su, preživjeli su se kao i ona svijetla slika naša na dan vjenčanja . . .

I opet nas nešto naprijed riva i sili, da što brže prevraćamo, da preskakujemo stranice života svojega . . .

Jednoga dana eno nas na kolodvoru, svaki čas pogledamo na sat i vidi nam se, kako nestrpljivo očekujemo vlak. Kada će već jednom minuti do pol ure! Ta mi očekujemo dijete svoje, koje godinu dana vidjeli nismo. Cio današnji dan prošao nam je nevidom, mi smo cio dan gledali, mislili samo na ovaj čas, kada ćemo ogrliti dijete svoje . . . I radi toga jedinoga časa, radi toga jedinoga zagrljaja, mi smo na sve moguće načine ubijali dan za danom, ništa manje nego 300.

A to tobože tromo vrijeme ide neprestance jednakim, mirnim suverenim korakom naprijed, a mi, sjedeći u uredu, umorni od rada, vadimo svaki čas uru i ljutimo se na nju, što ne ide brže, što se jošte nije približala onomu stanovitomu znaku, kada možemo odahnuti i pero odbaciti, te ostaviti ured, sretni, da smo opet prokuburili i otisnuli nekoliko sati od sebe . . . I tako to biva danas, tako sutra, tako prekosutra . . . I svaki dan nam se čini, da smo izvršili neko teško, dosadno djelo . . . Uistinu pak nismo mi učinili baš ništa, nego smo samo silom prikratili ovaj i onako kratki put, koji nas vodi od jedne do druge glavne postaje naše, od zipke do groba . . .

U veljači nam rekao liječnik, da nam je zdravlje s l o š a l o, pa da bi nam na ljeto valjalo poći u kojegod lječilište, ako želimo, da p r o d u l j i m o život . . . I počevši od toga časa, pa sve do srpnja obraćamo mi dan na dan koledar u rukama, brišemo u n j e m u — dan po dan, ljutimo se, što to vrijeme tako sporo ide, te ne možemo dočekati srpnja . . . I čudnovate samoobmane, — mi smo tvrdo uvjereni, da ćemo u s k o r a v a j u ć i danak polasku u lječilište, p r o d u l j i t i svoj život! . . .

I tako se otisnula godina za godinom, — a mi iznenada i kao slučajno opazimo, da smo ostarjeli; opazimo, da su oni, koje smo negda na rukama nosili, ljudi, veliki ljudi, da su nas pretekli i u službi i u znanju . . . A mi iznenadjeni time, pitamo se: otkle to, kako to, pa tako brže? A na to pitanje prolazi nam panorama našega života, počevši od prve mladosti, pa do današnjega dana . . . A mi, gledajući tu panoramu, od časa do časa problijedimo, kao da nas nešto u srce probada, prateći oživjele prošle časove . . . Da, mi problijedimo, jer sada tek uvidjamo, da smo mi sami ubijali časove svoga života, da smo mi sami željeli, da što brže prodju, da smo nemilice brisali dane, tjedne, mjesece, da, i cijele godine . . . A zašto? Zar za to, da što prije doživimo j e d a n j e d i n i č a s? Nije li to strašna i čudna zagonetka: s jedne strane neprestano željkovanje za što d u l j i m životom, a s druge strane vjekovito tršenje i upinjanje, da nam dani što brže prodju? . . . Jer recite mi, je li ikoji od nas zaplakao, što je današnji dan minuo? . . . A nismo li svi radosni, kada jutrom zora osvane, ona zora, koja nam kaže, da smo 8—10 sati u besvjesnom snu proboravili; koja nam kaže, da nam je — bogu hvala! — i ta noć prošla? . . . Što je to? Je li to čežnja, hrljenje za nekim ljepšim, nepoznatim životom? Ili je to bježanje, nehotično bježanje sa ovoga svijeta, koji nam je tako mio, za kojim se toliko otimamo, za kojim toliko plačemo? Ili mi to, kao poslušna djeca, radimo ono isto, što i dobra majka naša zemlja, koja rodjenu svoju djecu proždire, samo da novu radjati može? . . .

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, ponedeljak 25. novembra 1918. Broj 1214.

Strpl**en** — spašen.

Stara je to reč i istinita. Mnogi od nas to iz iskustva zna. Više nego ikada treba da sada strpljivo podnosimo ovo strašno stanje, u kojem se nalazimo od ovo nekoliko dana.

Teško je to naše stanje i nesnosljivo.

Ali treba da se pokorimo i poslušamo naloge vlasti. Slučaj je samo, da je antanta zaključila u Versaillesu, da bude baš Italija ona vlast, koja će okupirati ove naše krajeve, ona Italija, koja već desetke godina čezne, koja se i sada pratima i noktima upire, da ovim našim lepim krajevima zagospoduje.

Razlozi nam nisu poznati, zašto i kako se to dogodilo. Ali kad je već tako moralo biti, moramo mi tu vlast — kao predstavnicu naših prijatelja, dobročinitelja i saveznika: Amerike, Engleske i Francuske — slušat.

Sve je to prolazno. Teško bi se onaj o našu svetu i pravednu stvar ogrešio, koji bi se toj vlasti bilo u čemu hteo nezahvalnim i nepokornim iskazati. To bi našoj zajedničkoj stvari samo na večnu štetu bilo.

Jao onome, koji bi poduzeo ma i kakav nepromišljen čin! Mi im moramo svojom disciplinovanošću dokazati, da smo vredni one slobode, za koju je tolika dragocena krv protekla.

Prokletstvo neka stigne onoga, koji izda našu svetu stvar! Strpimo se! Još kratko nas doba deli od velikog, teško očekivanog dana, kad ćemo i mi moći da slobodni, u slobodnoj Jugoslaviji zapevamo pesmu našeg narodnog vaskrsenja.

U strpljenju je naš spas.

Conti chiari, amici cari.

Pod tim naslovom donosi „Narodni List“ članak od Jurja Biankinija, narodnoga zastupnika, iznoseći uspomene mletačke republike, pa politiku Italije, a konačno i ovaj rat, te veli — „sve je to stvorilo u našem narodu takovo raspoloženje prama Italiji, da svak pametan mora biti teško zabrinut pomišljajući, što se još može u Dalmaciji jedan dan dogoditi, ako Italija nastavi svoju okupaciju, ili ako je barem ne provede skupa sa vojskom i u duhu Antante.

Žalostno je, da vladini krugovi u Italiji za sve ove ne znadu ili neće da znadu. Ali je fakat tu i mi ga danas jako naglasujemo, e da bi nas u zadnji čas čuli i u Kvirinalu: Italija je saavim nepopularna u Dalmaciji i njezina okupacija može biti povodom — Bože nedaj — težkih dogadjaja.

Od Raba do Spiča u Dalmaciji nema ni cigla kilometra zemlje, na kojemu bez prekida ne živu Hrvati i Srbi (Jugoslaveni) i da je po tomu ružna laž i još ružnija utopija da je Dalmacija talijanska zemlja i da će ikada pripasti Italiji, ma bila i najmanja njezina čestica. Jugoslavija neće to nikada dopustiti! Tko inače izvešćuje Italiju naprosto je vara.

Zatim govoreći o zaposednuću Zadra veli: Razočarali smo se! U Belgiji gordi Germanac, nije dirao u uredovni jezik naroda. Osvojač Zadra nije imao prešnijeg posla, nego dirati u tu našu svetinju, ukinuti naš narodni jezik u nižim uredima, koje je zaposeo, izvesiti na njima, i gde je hteo, državnu talijansku zastavu, bez naših narodnih. Sve odredbe imaju se izdavati u talijanskom, ko da nas i nema. Ne samo to, nego i „Zadružni Savez“ su Talijani rekvirirali, tako da se naš narod nalazi pred katastrofom glada.

I to se sve dogadja u isto doba, kada torpiljarke talijanske obilaze naša sela i nudjaju im hrane, koju im seljani ne traže, niti čekaju, a niti je više trebaju danas, kada je hrvatska naša vlada osigurala Dalmaciji prehranu za celu godinu dana iz svojih bogatih slavonskih hambara. Vara se Italija, ako misli da će tim danajskim sredstvima predobiti za se naš narod. Naš narod nije niti će ikada biti bezsvestna plebs starog gladiatorskog Rima, kojoj se htelo panem et circenses! A, vera i Bog, ni naša zemlja nije, niti će ikada biti ni druga Tripolitanija ni druga Abissinia!

Nama se hoće slobode, mirnog rada, napredka bez smetnje i ikakvog tudjinskog namećanja i zanovetanja u našoj kući! To je jedina naša želja i neumoljivi naš zahtev!

Po Zadru se šire razni oglasi. U jednim se veli, da je Zadar sedinjen per sempre alla gran Madre, dok na drugu stranu šalju se Jugoslavenima čestitke i pozdrave i uveravanja da su u Zadar Talijani došli da zaštite našu postignutu slobodu. Radi toga zastupnik Biankini traži odgovor u ime 650.000 Jugoslavena u Dalmaciji, te u ime reda i mira, koga nema niko prava da ruši u našoj kući.

OGLAS.

Po nalogu vrhovnog zapovedništva pomorske ratne luke Pula valja da se svi internirci, evakuirci i begunci, koji su se vratili ili koji se budu vratili u tvrdjavu Pulu prikažu zbog potrebitih potanjih objašnjenja i zbog olakšanja civilne reorganizacije grada.

Prijaviti se valja kod civilnog tajništva tvrdjave (Admiralska palača), i to od 25. o. m. od 10—11·30 i od 3·30 do 5·30.

Italija zahteva okupaciju čitave železničke pruge Trst-Beč.

Obzirom na mirovne klauzole zahteva neki Orazio Pedrazzi u svom pismu iz Trsta listu „Idea Nazionale“ od 22. novembra, da se Italija pobrine da okupira stanice u Ljubljani, Celju i Štaj. Gracu i uredi prugu Trst-Beč svojim osobljem.

Svoj zahtev obrazlaže veleći, da u Beču ima još na tisuće talijanskih zarobljenika i interniraca, koji moraju da se vrate u domovinu. Putovanje je vrlo nesigurno — ljudi su izvrgnuti svakojakim nesrećama i krvavim incidentima. Slede primeri: Tako na pruzi od Beča do Ljubljane. „Posle nemačke zone“ — kaže pisac — „moraju internirci i zarobljenici proći „neprijateljskom“ slovenačkom zonom. U Ljubljani upravljaju jugoslaveni železničkim prometom; vlakovi čekaju neizmerno dugo, a narodu, koji se kuči vrada, daje se kola, koja izazivlju gnušanje.

Pustiti ovu železničku prugu, gde se toliki talijanski promet kreće, u rukama jučerašnjih neprijatelja (pisac misli Nemce u Donjoj Austriji i Štajerskoj) i današnjih konkurenata (Jugoslavena) — time čini se, da nije dovoljno zaštićena sigurnost naših ljudi i čast našeg položaja prema pobedjenima“. Bez komentara.

U imenu slobode. U ime antante (?) internirala je Italija dne 23. t. m. narod. zastupnika Šimu Cervara, župnika u Žrenju i učitelja Nežića iz Livada radi propagande za Jugoslaviju. Dovedeni su iz Livada u Pazin, a odavle pod pratnjom karabiniera u Trst. Odvedeni su bez toplih odela, bez novaca i bez hrane. Spomenuti S. Cervar bio je već interniran i od austrijske vlade radi Srbofilstva usled prijave Talijanaša u Žrenju.

Francuzi u Budimpešti. Paris, 20. Francuske će čete ući sutra u Budimpeštu pod zapovedništvom generala Henry.

Vojvoda Josip kandidat za predsedništvo ugarske republike. Zürich, 26. Iz Budimpešte se javlja: Nadvojvoda Josip, koji se je odrekao naslova i uzeo ime Alosuth po starom kraljevskom dvorcu, predstavit će se kao kandidat za predsedništvo ugarske republike.

Oslobodjenje Belgije. Petak 22. t. m. ušao je kralj Albert svečano u Bruxeles. Istog se je dana otvorio parlamenat. Bruxelles, glavni grad Belgije, ispražnjen je od nemačkih četa u ponedeljak. Isti su ga dan zapremile naše čete.

Živež za oslobodjeno pučanstvo. Washington, 20. Ladje, što prenose 200 tisuća tona živeža za pučanstvo severne Francuske, Galicije i Austrije su na putu u Englesku u luke Kanala i Bristol.

Wilson će pohoditi glavne evropske gradove. Washington, 21. novembra. Predsednik Wilson stići će u pratnji svoje gospodje u Evropu, da sudeluje otvorenju mirovne konferencije. S predsednikom stići će i zastupnici američki po svoj prilici pod vodstvom ministra izvanjskih posala Lansinga. Republikansku će stranku zastupati senator Rood ili zastupnik Hughes, protivnik predsednika Wilsona u poslednjim izborima. — Misli se, da će Wilson pohoditi, pre nego se mirovna konferenca sastane, sve glavne gradove ententine.

Francuska komora. Paris, 20. novembra. U zast. komori je jednoglasno prihvaćen predlog zakona, koji veli, da su Wilson, američki narod, saveznički narodi i vodje njihove vlade vrlo zaslužni za ljudstvo. Ovaj će zakon biti uklesan u municipije i škole.

Boljševiki poraženi. London, 20. novembra. Službeni izveštaj iz Arhangelska veli: Iza jake topničke paljbe iz topova, što si ih je neprijatelj postavio na ladje duž reke, pokušaše boljševiki 11. t. m. jak udar protiv savezničkih četa na bregovima Dvine. Neprijatelj beše prodro navaljujući spreda i s boka za čas u sela iza naših linija i do naših baterija. Američka i engleska pešadija odbi neprijatelja lepo uspelim protiudarom nanesavši mu jakih gubitaka. Kanadska poljska artiljerija, koja je vršila svoju dužnost, premda je već neprijatelj bio došao do položaja njihovih baterija, pridonela je svojim hrabrim držanjem porazu neprijatelja. Sutradan je neprijatelj obnovio napadaj, ali je bio uz teške gubitke opet poražen.

Domaće vesti.

Otvorenje naših škola. U ponedeljak dne 25. o. mj. otvara se prva naša škola (dva razreda) u ulici Sissano 87 (Villa Sipek), kod časnih sestara. Ona djeca, koja stanuju u blizini neka dodju dakle u ponedeljak već u školu.

Čim prije, nadamo se već budući sedmice, otvorit ćemo školu (tri razreda) u Narodnom Domu. Djeca, koja stanuju u ovoj blizini neka se upišu u ovu školu.

Istodobno moći ćemo otvoriti školu u Šijani (ulica Operai) i to šest razreda za djecu iz Šijane.

Skola u ulici Verudella so (dva razreda) i Veli vrh (dva razreda otvorit će se početkom decembra, jer moramo provesti neke popravke.

Škola u ulici Besenghi (četiri razreda) zapremljena je od vojništva, te se nadamo, da ćemo moći otvoriti i ovu školu. Za sada neka se ona djeca, koja bi imala polaziti ovu školu upišu u školu u „Narodnom Domu“.

Dužnost je naših ljudi da svoju djecu upišu u naše škole.

Jugoslavensko mornarsko veće prestalo je delovati 17. nov. 1918. izvršivši tešku zadaću, da otpremi časništvo i momčad ine narodnosti u domovinu. I momčad je jugoslavenske narodnosti u podpunom redu otpremljena svojim kućama.

Mornarsko veće je podržavalo red i mir medju momčadi i gradjanstvom, zaštićujući mnogima život i smetajući put boljševizmu. Dakle je učinilo sve pre nego ono, što mu neki neupućeni elementi predbacuju.

Da nije naše delovanje boljševičko najbolji je dokaz, što smo radili sporazumno s našim vrlim vodjom, admiralom g. Koch-om, koji je imenovan od Narodnog Veća zapovednikom jugoslavenske mornarice.

Mornarsko veće ima zaslugu, što mu je uspelo da čitavu stvar provede bez ijedne kapi krvi.

U ime mornaričkog veća na zahtev istog: Božidar Vlajić, član užeg odbora.

„Hrvatski List“ na Voloskom, može se dobiti u prodavaonici gosp. Trtanj.

Svim Jugoslavenima u Puli, Kavranu, zatim u Alturi i Premanturi, želi na rastanku sretan ostanak i napredak u svemu. Do vidova! Brat Ivica Janić.

Dnevne vesti.

Poslovanje Austro-ugarske Banke u Jugoslaviji. Dne 4. t. m. održana je sjednica financijalne sekcije, na kojoj je zaključeno, da se Austro-ugarska Banka zamoli, da sav promet u svojim podružnicama na području jugoslavenskih zemalja uzdrži, te da do daljnjega te podružnice dotira banknotama u svrhu održanja cirkulacije novca. Ujedno je zamoljena, da pošalje svoje punomoćnike, da stupe u dogovore sa „Narodnim Vijećem“, vladom i bank. krugovima glede kreiranja zagrebačke podružnice u centralu ostalih podružnica na slavenskom Jugu, pa su već sve ostale podružnice upućene, da svoje dnevne iskaze šalju osim u Beč i u Zagreb, i to istodobno. Time će zagrebačka centrala imati potpunu evidenciju o poslovanju Austro-ugarske Banke. Ujedno je zaključeno, da se ti izvještaji u svrhu evidencije podastru „Narodnom Vijeću“. To znači, da krunska vrijednota nije tako loša.

Važnost pitanja ugljena. „Hrvatski Lloyd“ donaša: Još u doba kad nismo znali da će nastupiti ove prilike neprestano smo naglašivali silnu važnost ugljena i upozoravali sve interesente, da se najozbiljnije pobrinu za opskrbu ugljena. Danas kad smo odrezani od vanjskoga svijeta, pitanje je ugljena životno pitanje, jer ako nam ponestane ugljena zapeti će sav promet, sve industrije, javna rasvjeta i svi pogoni obrtnih poduzeća. Netreba tumačiti što bi to značilo. Moramo biti na čistu da li mogu ugljenici koji su sada u našem posjedu (od većih spominjemo Trifaljski, Vrdnički i Una) podmiriti sve naše potrebe i da li su prometne prilike takove da možemo taj ugljen nesmetano dopremati. Ako to nije moguće, onda nam ne preostaje drugo, nego se obratiti Antanti sa molbom, da nas pomogne čim skorije i čim obilnije sa ugljenom.

Nemački gubici. „Politische Nachrichten“ javljaju iz Berlina, da nemački gubici do konca oktobra o. g. iznose: mrtvih 1,580.000, izgubljenih 260.000, ranjenih 4,000.000, zarobljenih 490.000.

Dug antante. Washington 21. Američki ministar financija javlja, da su sveukupni troškovi 1. svibnja ove godine iznosili 875 miljarda. K ovima valja dodati drugih 25 miljarda troškova do danas. Dug antanta iznosi 525 miljarda, središnjih vlasti 225 miljarda.

Buka u holandijskoj komori. Aja, 20. novembra. U' zastupničkoj komori debatuju se upiti o najnovijim neredima i o pretnji revolucije sa strane socijalista. Schaper kaže, da je bojazan opravdana, da bi boravak nemačkog cara i carske porodice u Holandiji mogao izazvati proturevoluciju u Nemačkoj. Revolucijonarni socijalist Rasvesteyn protivi se boravku nemačkog cara u Holandiji, koja bi mogla postati žarište proturevolucije protiv nemačkog naroda. Treba ga smesta otpremiti na granicu. Govornik traži raspust parlamenta, koji ne predstavlja volje naroda, napada oštro vladu i gradjansku stranku te dodaje, da je revolucija potrebitija u Holandiji nego u Nemačkoj, jer je holandski narod najnesretniji narod na svetu.

U Holandiji vlada mir. London, 20. novembra. Iz posve se pouzdana izvora saznaje, da sada vlada u Holandiji posvemašnji mir. Troestra izjavljuje, da se njegov pokušaj revolucijonarnog pokreta izjalovio. Demonstracija lojalnosti ima po celoj Holandiji.

Donna Ines.

Napisao: Josip Kozarac.

Prispjevši jednoga toploga dana u Gleichenberg, bilo mi je prvo, da se u svijetloj i čistoj sobici smjestim i upriličim sve po svojoj volji i navici. Spremajući u pretinac ono nekoliko knjiga, što ih za dokolicu sobom ponesoh, naidjem u dnu pretinca na savijen papirić, koji se nekako utisnuo medju daščice, te ga ne opaziše niti vlasnik — prijašnji stanar, niti služavka, pospremajući sobu. Izvalivši se na to na mekoslon, uzmem taj savijeni papirić i razmotam ga, ne toliko iz izvjedljivosti, koliko da se u tom dolce far niente kako tako pozabavim. No ne malo se začudih, kad opazim pred sobom stihove, i to — hrvatske stihove! U tudjini je čovjeku rodni jezik jedini znanac: tek po njem dolazi do poznanstva i prijateljstva sa licima rodnoga kraja. I u mene se ugodno razgrijalo, kad tako brzo i nenadano nadjoh ono, što sam kod kuće ostavio. Ne znam, je li moje raspoloženje u taj čas takovo bilo, no meni se ti stihovi veoma svidješe. Bilo je kojih desetak kitica, sve kratke, svaka za se po jedna pjesmica. Mene najjače dirnuše ove dvije kitice:

> Da te nijesam nikad tako
> Milovao vruće, jako —
> Ne bih moro plakat sada,
> I pogibat s teškog jada . . .
>
> Aoh! jade, moj jade!
> S kog mi život propade . . .
> Hajde, srce, da legnemo,
> Da otpočinemo! . . .

Bože moj! Tko je te stihove napisao! Pjesmice su lirične, ali kroz tu liriku probijalo je još neko čuvstvo, koje nije moglo imati korijena samo u nesretnoj ljubavi: još neka druga bol morala mu je dušom pokretati; jer stihovi: „Hajde! srce, da legnemo, da otpočinemo!" zvonili su meni tako nemilo, tako bolno, da ih nije ni najnesretnija ljubav, nego samo očaj mogao ispjevati.

Sada mi je prvo bilo, da saznam, tko je bio prije mene u toj sobici, ne bi li kakogod ušao u trag pjesmi i pjesniku. Zazvonim služavci.

— Tko je bio prije mene ovdje?
— Neka gospodja — Irena Lucić.
— Mlada?
— Najviše joj bilo trideset godina.
— Lijepa?
— Veoma lijepa.
— Bolesna?
— Jako bolesna, jedva je otišla kući.

Irena Lucić! Ime mi je bilo poznato. Koliko sam se sjetio, Lucić bio je odvjetnik, — no da je pod njegovim imenom ikad koja pjesmica izašla, tomu se nijesam mogao domisliti. Možda ona sama — Irena? Možda! No rukopis je bio muški, i to rukopis okretne ruke, koja je puno pisala . . .

Promišljajući tako o pjesniku i pjesmicama, padem u neko polutamno istraživanje, u neki polusan, ispremiješan s tihim recitovanjem zadnjih dvaju stihova.

Istom kada je podnevno zvono sa nedalekc crkvice, koja kao da je iznikla iz sredine brežuljka, na kojem je stajala, zacilikalo, istom tada prenem se iz toga anatrenja. Umor od daleke vožnje, slabo zdravlje, uzbudjenost, kad dodješ u novo, nepoznato mjesto, oni nenadani stihovi, — sve to zaljuljalo me u težak, sumoran polusan, koji te više umara, nego krijepi, tako, da mi je upravo udlanulo, kad sam se digao i pošao k otvorenom prozoru.

* *
*

Ubrzo sam našao znanaca, jer Gleichenberg je pun Hrvata. Jednoga popodneva sjedjela nas trojica pred spomenikom grofa Wickenburga, koji je, tako se na spomeniku čita, liječilište Gleichenberg oživotvorio. Povorke svjetine iz sviju krajeva Europe pomicale se ljenivo lijepim perivojima. Tamo debeli, crnomanjasti Rumunj, koji je sred najveće žege nosio svoju ovčju šubaru, natučenu do ušiju. Tamo dva suha, poljska žida, uvijek ozbiljna, uvijek računajući i prebirući prstima. Tamo debeli, nabuhli kanonik sa izbuljenim očima, jedva dižući nogu za nogom, nakašljujući se i računći glasno, rekao bi, da je živ po mrči zaudarao. Tamo stasiti serežanin, stupajući po vojnički, ne vjerujući samome sebi, da mu se boljetica ugrizla u prsi . . . I tako dalje! Tko bi ih nabrojio — sva ta razna ozbiljna, snuždena i bolna lica! . . .

Nas trojica dali se na promatranje i proučavanje pojedinih osoba; tobože da riješimo, kako li je ovaj, kako li onaj od prolaznika obolio. „Diagnozirajući" tako jednoga dana donese nam listonoša svakome svoju poštu. Kad smo bili sa čitanjem gotovi, reći će prijatelj s desna: — Od sviju naših „diagnoza" nije možda baš nijedna istinata; prije desetak dana bila je tu žena moga prijatelja Lucića, pa tko ju je vidio, rekao bi, nahladila se na polnoćnu plesu ili pala na utrci s konja — ili već takova šta. No sva ta nagadjanja o bolesti, za koju mi mislimo, da je u stotinu slučajeva došla devedeset puta izvana, jesu lažna, jer je možda polovica svih tih bolesnika oboljela s nekih unutarnjih, da ne rečem, duševnih razloga, koji sa zimom, vjetrom i znojem nijesu baš ni u kakovu savezu.

— Dakle da čujemo, koji je uzrok bio bolesti gdje. Lucićeve? — zapitam ja uzradovan, da će mi se ona zagonetka, na koju sam, došavši u Gleichenberg, u svojoj sobici nenadano naišao, isto tako nenadano riješiti.

— To vam je priča možda čak i zanimljiva, pa da sam ja Turgenjev, kao što nijesam, bilo bi moje pripovijedanje pravom pravcatom noveletom, a ovako će biti samo ulomak iz svagdašnjega života.

* *
*

Išli smo skupa u gimnaziju. On je bio sin siromašnih roditelja, ali, što no se veli, nadobudan mladić. Već u prvoj mladosti odavali finiji potezi lica i meka plava kosa, da nije bio od običnih smrtnika; i to se je pokazalo za cijeloga mu života. Kako sam rekao: bio je sin siromašnih roditelja, ali on sam nije nikada znao, što je sirotinja; njega je sreća poljubila u čelo, a svijet ga nosio na rukama. Najveće stipendije bile su njegove, najunosnije instrukcije bile su njegove; njemu su bila svačija vrata otvorena. Tako je došlo, da je on već u prvoj mladosti dospio u najotmenije društvo našega gradića, a kako je bio darovit i krasne vanjštine, nije mu bilo teško natkriliti i isto to najfinije društvo, kako spoljašnjim ponašanjem, tako i esprilom. Kad smo svršili gimnaziju, podjemo obojica u Beč na sveučilište; on — Marijan Lucić, sa čitavom torbom preporučnih listova na umirovljene gjenerale i dvorske savjetnike, na bogate industrijalce i trgovce, koji su imali dosta razloga, da se ugodno spomenu slavonske krajine . . . I tako je on opet ušao u odlične bečke krugove, da nije ni sam znao kako; a kako se je bio razvio u krasnog mladića sa prozirno bijelom kožom na licu, sa finim, rumenim usnama, sa izvanredno gipkim stasom, to su ga svuda držali za viteza ili barem plemenitaša, dok se on nije nikada stidio priznati, da je „Sohn armen Grenzers". Moram reći, da je bio u istinu besprikorna značaja, prosjan pravim patriotizmom i čovjekoljubljem. Da je sretan, to je sam priznavao, i ne jedan put znao je u prijateljskom krugu posve ozbiljno kazati: Ja se u istinu bojim svoje sreće! . . . No nitko mu nije te sreće zavidio; tko je samo jedamput s njim progovorio, taj je oćutio, da se sreća nije mogla u boljega zaljubiti. Svi smo ga voljeli i svi se s njime dičili; gdjegod je što u društvenom životu naše kolonije zapelo, sve je on znao lijepo poravnati i zagladiti; a pri tom nije bilo s njegove strane kakova hvastanja i sebičnosti; nije se on u takim prilikama uzvisivao, a nas ostale omalovažavao, nego je dobro shvaćao, da je to njegova sveta dužnost, da ga je narav svima svojstvima nadarila, da bude vodjom. Ja sam uvjeren, da on nije bio onako sretan, da mu nije sve onako glatko za rukom polazilo, on bi možda bio jedan od prvih naših pjesnika; ali on nije imao rad šta da popjeva; pjesmu radja bol, ali on nikakove boli nije ni oćutio, a kamo li propatio.

(Nastaviće se.)

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza I Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sisanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 26. novembra 1918. Broj 1215.

Ne zdvajajmo!

Kao ono u početku prošlog groznog rata imamo i sada da trpimo šaku nepozvanog gospodara. Uz silne smo žrtve sretno preturili ono doba, Za-koje je strahotom natkrililo sve grozote sveta. tvarali su nas, konfinirali i internirali, klali, streljali i vešali, slali u prve bojne linije, ali nas nisu iskorenili — još nas ima!

Približio se dan oslobodjenja. I tek smo okusili slobodu, onu slobudu, koju tek iz priča, iz knjiga znamo. Ali ogrknuo nam zalogaj. Došao medju nas onaj, koga smo toliko odbijali od naših sirotanskih ognjišta. Teška nam je nepravda nanešena, al' ćemo i to preturiti, budemo li ustrpljivo čekali zoru novog dana.

Ne zdvajajmo — već se pouzdajmo u naše ljude, kojima smo iskazali naše poverenje. Oni će sretne privesti u sigurnu luku ladju naše budućnosti. Ali se ne smemo prenagliti. Nepromišljenost naša silno bi nam naškodila.

Budimo na oprezu!

Naša braća.

Narod koji je u ovom svetskom ratu uz Belgijce najviše pretrpio i podneo, braća su naša Srbi — narod malen, ali silnog pothvatnog duha. To je onaj narod, koji je neobuzdanom smelošću svakoj pogibli u lice gledao i podigao svoju slabašnu ruku protiv dva gorda carstva, narod, koji je kroz vekove doživeo sve moguće mene sreće od Kosova onog tužnog, na kom je propala srpska sloboda i moć (15. juna 1389.) do dana današnjeg. Tu je žalosnu stranicu svoje tužne historije sačuvao srpski narod u brojnim svojim narodnim pesmama, kojima se još i danas celi svet divi.

Iza kosovske bitke stala se je sve više širiti moć osmanlijska. U malo desetgodišta bila je čitava Srbija pokorena i podjarmljena. Jedini je branik ostala malena i prezrena Crna Gora, koja je u svojim neprohodnim i nepristupačnim gorama sačuvala srpsku narodnu predaju i slobodu u večnoj borbi protiv nekrsta.

Puna su četiri stoleća Srbi čamili pod teškim turskim jarmom. Teško je perom opisati sve patnje i muke, što su ih morali podneti od osmanlijskog zuluma, ali sve te patnje nisu bile kadre da izbrišu iz duše srpskog naroda uspomenu na neosvećeno Kosovo. I srpski je narod strpljivo snašao sve muke i nepravde, ali je svedjer ostao živ i skupljao polagano potrebite sile, da u zgodan čas sa sebe svrgne tudjinski jaram.

Dan odmazde granuo je negde u početku 19. veka, koji sačinjava praskozorje svitajućem danu slobode krščanskih naroda na balkanskom poluostrovu. Godine 1804. bukne ustanak u Srbiji, koji je potrajao punih 11 godina u zdvojnoj, prekidanoj doduše borbi, krščanske raje protiv neizmerne sile turske. Vodja je ustanka bio Karadjordje, koji je kasnije morao ispred sile turske da beži u Austriju i Rusiju. Al osta užički vojvoda Miloš Obrenović. Turska okrutnost bi i opet povodom ustanku. Na samu cvetnu nedelju (11. aprila 1815.) bane Miloš sa starom vojvodskom zastavom i podigne ustanak. Nasmejala mu se sreća. On dočeka veseli dan velikoga slavlja srpskog.

6. je novembra 1817. dan, kojim je priznata srpskom narodu delomična ili bar delomična autonomija, a Miloš Obrenović postao, prvim slobodnim knezom srpskim. U sledećih nekoliko decenija postigli su Srbi potpunu autonomiju i konačnu posvemašnju samostalnost, koju je potvrdio i priznao berlinski kongres od 1878. godine.

Polovicom 19. veka, iza krize poznate 1848. godine, porodila se sretna ona misao o jedinstvu jednokrvne, ali dvoimene braće Srba i Hrvata. Tu je zametak rešavanja jugoslavenskog pitanja. Dve su struje zavladale u rešenju tog pitanja. Jedna — nazovimo je — hapsburška t. j. spojenje svih Jugoslavena u jednu državu pod staredrevnim žezlom stare dinastije, i antihapsburška ili rešenje Jugoslavena od Austro-Ugarske monarkije i spojenje s nezavisnom Srbijom.

Prvo je rešenje odmah našlo gorljivih pristalica — medju njima se ističe poznati naš mecena narodni, vladika Strossmayer.

To je rešenje zanavek bilo zakopano dualizmom, štono ga je 1867. godine proglasio car Franjo Josip, davši svu vlast u ruke Nemcima i Madžarima.

Poslednjih godina 19. i 20. stoleća pomalja se sve jačim i jačim rešenje drugo, antihapsburško — osobito odkako je na preste sela dinastija Karadjordjevića, koja se odmuh u početku svog vladanja pokazala revnom zatočnicom i braniteljicom jugoslavenskog naroda protiv Hapsburžana. Austrijska je vlada nastojala, da kojekakim, više nedopuštenim sredstvima, uništi ili barem zapreči pogibeljni taj i razvratni pokret jugoslavenski, raspirujući versku mržnju medju jednokrvnom braćom, pogodujući neprestana trvenja i huckajući u pojedinim krajevima brata na brata.

Ali sve uzalud! Došlo je do sastava srpsko-hrvatske koalicije, kojoj je životni zadatak bio: pobijanje ideje prisajedinjenja Jugoslavena dunavskoj monarhiji.

Sile su napete. Treba samo štogod, da se iskrarazbukti u strašan plamen. God. 1908. godina je teške kušnje za Srbiju. Austro-Ugarska je proglasila aneksiju Herceg-Bosne i zatražila na najbezočniji način, da Srbija prizna gotovi čin, samo da Srbiju što više ponizi, prikaže nemoćnom u očima braće nespašene. Kriza godine 1908. i 1909. mesto da antihapsburški pokret jugoslavenski oslabi, ona ga ojača. Srbija posta bezobzirnijom i silovitijom u svom neustrašivom podhvatu.

Činilo se, da se rešenje pitanja približilo kraju god. 1912., kada su krščanske balkanske države pograbile za oružje, da obračunaju konačno s trulom u sebi Turskom — naravski s privolom vlada u Beču i Budimpešti. Rado su gospoda to dopustila, veselili se oni, da će Srbija biti poražena. Nu nesreća je htela, te su baš obratno doživeli. Srpske pobede u ratovima s Turskom i Bugarskom bile su povodom, da su Jugoslaveni, i gradjani i seljaci, još više očekivali svoj spas od Srbije.

Pokret antihapsburški raširio se osobito u godini 1913. Pokret je taj bio uzeo takvu formu, te nije monarhiji preostajalo drugo, nego da silom, oružjem uništi Srbiju, to ishodište jugoslavenskog pokreta. I ne potraja dugo. I rat bi bio buknuo već 1913. godine da se nije Italija protivila.

Na domaku smo godini naveštanja rata Srbiji sa strane austro-ugarske monarhije zato, što je tobože srpska vlada naručila atentat sarajevski, da tako pokrije imperijalističke svoje aspiracije i one lude nemačke sanje, da zagospoduje od Berlina do Bagdada.

I u kratko se je doba bujica austro-ugarskih vojski, kojima su se pridružili i braća — nebraća Bugari, razlele srpskom zemljom, i u ne mnogo vremena osvojila celu Srbiju i Crnu Goru. Ali pokreta jugoslavenskog nisu ugušili — on se sve više razbukteo tako, da su se duhovi u Berlinu, Beču i Budimpešti silno uzvrpoljili.

I eto nas u godini 1917. i 1918. s krfskim paktom, sa spomenicom zastupnika na carevinskom veću prigodom pregovaranja mirovnih u Brest-Litovskom, s kongresom narodnosti na Kampidolju u Rimu i velikim slavljem vascelog jugoslavenskog naroda, kapitulacije grešne monarkije, a vaskrsenije mlade jugoslavenske države, koja se eto silnim koracima razvija.

Š—ć.

Talijanska komora.

Govor socijalističkog zastupnika Turati.

„Kad smo prošlog lipnja strepili za sudbinu naše domovine, i ako nas dele različite ideje, ja sam vam rekao mnenje socijalista. Moje su reči bile reči sloge i opiranja. Danas posle onoga, što se dogodilo, možemo da vam kažemo i izrazimo naše veselje o postignuću mira i da sažalimo one, koji su pali, koji su postali žrtvom rata, koji su se znali pokloniti zakonu dužnosti i discipline nacijonalne, i ako rata nisu hteli.

I mi socijalisti pozdravljamo prisajedinjenje Trenta, Trsta i Dalmacije.

Nastaje buka u komori zbog neke primetbe Turati-jeve. Nastavljajući govori o dolasku onih, koji su došli da traže pomoć talijanskih vojnika. (Pittoni iz Trsta.) Govori o novoj Jugoslaviji, koja se ima konstituirati, te želi, da Orlando ostane veran obećanju, kojim jamči svakom narodu pravo samoodredjenja. Sjeća na disciplinu. Priča ono, što se dogodilo u Nemačkoj i Rusiji. Zatim tvrdi (komora viče i tumači njegove reči), da socijalisti nisu nikad sanjali da kažu, da će rat svršiti bez pobednika i pobedjenika. „Ta naravno je", uskliknе, „da mora da je jedan pobedjen, drugi pobednik! Naprotiv uvek smo govorili, da nasilje neće moći rešiti velike političke, financijalne i internacijonalne probleme. Nitko od vas ne može da misli, da će revolucije, što su buknule u Rusiji i Nemačkoj ostati izolirane. Prema tome ćemo ih morati slediti."

Govori o Wilsonu. Drži, da će mir morati biti mir revolucijarni. Rat se je vodio protiv militarizma, protiv careva, a ne protiv ljudskog roda. Kaže se, da u antante nema imperijalističkih težnja. Nastaje buka, jer je Turati uvredio antantu, rekavši, da ima imperijalističkih aspiracija. Teškom mukom, u buri galame i protesta, uspe mu da nastavi. „Službeni socijaliste slažu se potpunoma s Wilsonom — slaže li se i talijanska vlada? Wilson hoće, da ovaj rat, koji evo sad svršava, bude poslednji: Hoće li biti tako? Zar ne će biti rata protiv Rusije, zar ne će biti rata protiv Jugoslavije?"

Na sve to valja da vlada odgovori. Ili zar su sednice komore kazalište, gde glumci hoće da bude pohvaljeni?"

Žali, što je unutarnja politika ostala ista kao za rata! što je jedan drug bio uvredjen i popljuvan, što je rekao svoje slobodno mišlenje.

Govori proti cenzuri i završava slaveći celokupnu Domovinu, u kojoj će se stopiti sve domovine i o socijalističkoj domovini, u kojoj će se združiti sve socijalne klase u vladanju pravice i čovečanstva. (Pleskanje kod socijalista. Komenti na drugim klupama).

Govor zastupnika Enrica Ferri.

Želi skoro ozdravljenje supruzi ministra Orlanda. Svi udare u pljesak. Ferri nastavlja i kaže, da su reči predsednika komore i ministra Orlanda bile, kako se pristoji veličini poslednjih dogadjaja, ali izjave vlade bile su prazne i bez značenja, pogotovo, ako se porede s govorima nekih državnika stanovitih saveznika.

Obara se na cenzuru. Prosveduje što cenzura vredja parlamenat. Želi, da parlamenat steče pravo autokonvokacije.

* * *

U uvetima mira pušta vladi najslobodnije ruke. On se bavi samo stranom, kakav će trebati da vlada u tim uvetima. U tri razna doba promenio je i rat tri puta svoj karakter. Rat je napokon zaključio ciklusom narodnosti. **Mir neće imati da bude više manje ispravljeno izdanje bečkog kongresa od godine 1815. ili 1870. Mir ne će imati da i dalje sadržava klicu iredentizma velikih ili malih, koji bi nas doveli na naše nesreću u još strašnije ratove.**

Što Talijani o nama pišu.

Pod naslovom „La commedia jugoslava", „I neutri alla finestra" piše „Giornale d' Italia" sledeće: „Valja jasno govoriti. Ono što se dogadja u Istri i Dalmaciji preti da zauzme proporcije tako pogibeljne zamašitosti, te Italijane može da krzma dalje, treba da čisto i bistro svoje mišljenje kaže prijateljima. Pa i neutralcima. Ta da, neutralci, koji su kroz četiri godine mirno gledali pokolj i napunili zlatom duboke džepove, javljaju se danas, kad je pokolj gotov i dele svet prema svojem prosvetljenom i, kao uvek, bezinteresovanom mišljenju. I tako smo ne kasnije nego jače čitali u jednoj novini, čiju narodnost ne držimo shodnim imenovati, strastvenu obranu „prava" jugoslavenskih i oholu opomenu Italiji zbog njezinih „imperijalističkih" težnja.

Neka se gospoda neutralci povrate na prozor i neka puste da svet urede oni, koji su krvlju i žrtvama platili ulaznicu za mirovni kongres.

Njima mi ne priznajemo nego dva prava: da broje novac, što su ga više ili manje pošteno zaslužili ratnim krijumčarenjem, i da šute. Ali im kažemo iskreno, da se ne pačaju u naše diskusije, da nećemo da slušamo njihova dosadna, neprihvatljiva mnenja, da odredjuju cenu našoj krvi, naših boli, naših tuga, naših žrtava.

Da progovorimo našim prijateljima, to jest našim saveznicima,

Smešna jugoslavenska komedija trajala je odveć dugo. Mora da prestane. Italija očekuje zato od poštenja i prijateljstva Parisa i Londona već energičnu i izričitu, da pokaže mahnicima zagrebačkim svu zlobu i nesposobnost u italofopskom njihovom držanju.

Mi ćemo svi na budućem mirovnom kongresu, potaknuti najboljim dobrim namerama prema narodima, koje smo oslobodili, i verni uzvišenim idealima, raspraviti želje i potrebe konstituirajuće se jugoslavenske države; ali danas, kad valja osigurati potrebite garancije za zaštitu vojničkih uspeha pobede, ima da vredi jedna volja, jedno pravo: pravo pobednika. Naša, naša — (t. j. volja, op. ur.) u smislu medjusavezničkom.

Zar je primirje, odobreno u Versailles-u, kome drugome dalo vojničku medjusavezničku punomoć, kome drugome, koji nije Talijani ili Francuz ili Englez ili Amerićanin?

Nije. Prema tome je punomoć, što su je Jugoslaveni sami sebi podelili, nedopuštena, i glede flote i glede ograničenja, što ga kušaju staviti na-

predovanju talijanskih četa, kojima je naloženo, da apliciraju klauzole primirja, i glede prevara, i glede proneverenja ratnog materijala, što ga Italija mora da preuzme za račun i u ime saveznika.

Ovi najnoviji „saveznici“, koji su još juče bili na drugom bregu Piave, te se junačkim i zdvojnim ogorčenjem borili protiv nas za spas hapsburškog carstva, na čije se ostatke danas bacaju s toliko besa i gladi, pokazuju, da dolaze na svetlo slobode i samostalnosti s vrlo čudnom juridičkom savesti, prema kojoj ne mogu zreli narodi drugo, nego da se svojski ograde.

Još su plakali u kori ne probitoj jaja austro-ugarskog a već su pokrili svojom zastavom prevaru na štetu svojih spasitelja. Počinju jedva da nestalnim nožicama kreću, već udaraju nogom svoje kumove. A šta će tek učiniti, kad budu imali državu u redu, kad se potkože i kad budu oružali nokte?

Pitanje ovo zabrinjuje u prvom redu nas, koji ćemo imati čast da nam budu susedi, i koji smo tako brzo kušali slast tog susedstva.

Ne treba da ponavljamo našu veru u svetost nacijonalnih revendikacija naroda oslobodjenih austro-ugarskoj jarma, mi se podnipošto ne kajemo, što smo prolili našu krv, da skršimo njihove lance, ali pridržavamo sebi pravo da zaprečimo, da se od gvoždja tih lanaca kuje oružje, da bude okrenuto protiv nas.

Mi smo želeli, Jugoslaviju slobodnu i nezavisnu, ali mirnu i prijateljsku, a ne susedu nemirnu i neprijateljsku, Jugoslaviju, koja nastavlja politiku Beča.

Narodno Veće u Zagrebu naprotiv kao da hoće da pokaže svoju antitalijansku orijentaciju.

Zar smo dakle žrtvovali cvet talijanske mladeži, zar smo podnosili kroz gotovo četiri godine teške žrtve, pretrpeli invaziju, uništili našu nacijonalnu ekonomiju zato, da nadomestimo Austriju s Jugoslavijom, koji će nam biti jednaka neprijateljica kao carstvo, što smo ga pobedili?

Zar smo očistili Jadransko more od zastave hapsburške, da ga ponudimo gospodstvu ove neprijateljske Jugoslavije, pošto smo na njezinu kolevku delikatno položili mornaricu već gotovu i spremnu, da nas drži u onom istom nesnosnom potčinjenistvu, protiv koga smo zaigrali strašnu ratnu kartu?

Ako su to jugoslaveni sanjali, treba ih od toga odvratiti pre nego se ove umišljene sene rašire i svrše da ih opijaju.“

*

Kad toliko galame, kad dižu kuku i motiku na nas — znak je, da nas se svojski boje. Narode, ufaj!

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina, 19. o. m. Na prolasku maleno je društvo pazinskih Jugoslavena dočekalo u večer transporte čehoslovačke i jugoslavenske momčadi, koja je morala napustiti Pulu i vraćala se svojim kućama. Kad je prispio vlak, pozdraviše pazinski Jugoslaveni našom pjesmom putnike, koji su bili ugodno iznenadjeni ovim bratskim pozdravom, te se je gosp. Slavko Hostar najsrdačnije zahvalio, predavši svotu od K 308·—, koje je sakupio bio medju svojim drugovima za škole naše neuke djece, kojoj se hoće svim mogućim načinom i svakovrsnim sistemima zaprečiti uzgoj u narodnom duhu. Ganutljiv je bio odlazak naše braće, koja je nato bodrila usklicima „na svidenje“ u nadi bolje i sretnije budućnosti. Drugi dan prošao je Pazinom drugi transport Čehoslovaka, ali verne sluge vernog gospodara zabraniše, da Jugoslaveni pozdrave svoju severnu braću. Ali unatoč zabrani gosp. K. Ščuka pozdravi Čehoslovake u ime pazinskih Jugoslavena našto mu se je gosp. fregatni kapetan Medveščček zahvalio i predao svotu od K 50·— za hrvatske škole.

Braća Slaveni! Najsrdačniji naš pozdrav iz tužne Istre, koja dalje mora da kuša i trpi tudje gospodstvo, dok se ostali dio naroda već raduje teškom mukom stečenoj slobodi. Nada nas tješi, da nas vi nećete zaboraviti, a budite osvedočeni, da vam mi nećemo biti nezahvalni, kad bude od Učke odjekivala celom Istrom pesma oslobodjenja iz stoletnog ropstva i zuluma.

Živili braća Slovenci! Živili Čehoslovaci! Živila Jugoslavija! Jugoslavenka.

Dnevne vesti.

Talijanske se čete povlače na demarkacijonu liniju. Ljubljanska telegrafska agencija javlja: Pukovnik Casaretti, zapovednik talijanskih četa u Gornjoj Ljubljani, je javio danas načelniku, da čete ostavljaju danas njegov grad te se vraćaju u demarkacijonu liniju, odredjenu primirjem.

Sednice će mirovne konference biti javne. New York 20. Senator Borah je rekao, da će sednice mirovne konference biti javne. Isto će tako biti javna raspravljanja za ratifikaciju mira. Ove izjave prijatelja Wilsonova pobudile su veliko veselje i interes u Americi, jer se misli, da su izrečene u sporazumu s vladama savezničkim i onom u Washingtonu.

Američke čete u Furlaniji. „Slovenec“ piše, da je u Kormin stiglo 3000 američkih vojnika. Još ih više dolazi u Goricu. Idu polagano napred usled zlih železničkih komunikacija.

Vodje antante u Parizu. Paris, 22. „Petit Parisien“ kaže, da će se posjet vladara i vodja u Parisu obdržati kako sledi: Posle vladara engleskih, koji se očekuju buduće sedmice, doći će početkom prosinca belgijski vladarski par. Iza toga doći će Wilson, kralj talijanski i srpski prestolonaslednik. Medjutim će jedno poslanstvo engleske mornarice posetiti Paris.

Amerika i Engleska ukidaju cenzuru. London, 20. nov. Američka je vlada potpunoma ukinula cenzuru za novine, telegramme i listove. Engleska je vlada ukinula cenzuru za telegrame u unutrašnjosti. Pokret za posvemašnje ukinuće cenzure u Engleskoj raste svaki dan.

Predaja prvih dvadeset nemačkih podmornica. London, 20. Danas u 7 sati ujutro obavila se predaja prvih 20 nemačkih podmornica. Drugih 80 će trebati predati za konac ove sedmice. Kontradmiral Thyrwhitt pratio je s eskadrom križarica i torpedolovaca nemačke podmornice do odredjene luke. Podmornice su bile praćene od 2 nemačke torpedolovca, na kojima su se morali vratiti mornari sa podmornica.

Predaja se dogodila 20 milja daleko od Harwich-a. Podmornice su bile usidrene. Na to je bila ukrcana engleska momčad, koja je odvela podmornice u luku. Na ulazu u luku je bila nad nemačkom zastavom podignuta jedna bela. Čitavim su putem kružili nad podmornicama engleski aeroplani.

Još o kazni krivaca rata. London 20. Lord Morris, bivši ministar predsednik engleski, rekao je na jednoj skupštini u kazalištu Criterion, koja se obdržavala u svrhu ispitanja brutalnog postupanja ratnih engleskih zarobljenika, da je video jednu izjavu, prema kojoj nemački car ne može da bude estradiran.

„Ali mi ćemo“ — reče — „već naći sredstvo, da to postignemo. Lako je Holandiji dati na znanje da je nazočnost takvog cara u toj državi uvek pogibao za Veliku Britaniju. Svaka zemlja, koja ga primi, ne će biti prijateljica Engleske. Mrtvi i živi zahtevaju, da se kazne začetnici zločina protiv čovečanstva! Skupština je uz silni plesak odobrila predlog, kojim se zahteva, da se na odgovornost pozovu začetnici i pokretači zločina protiv čovečanstva.

Karlo hapsburški bez živeža. Bečke novine donose vest, da je bivši car Karlo sa svojom pratnjom još uvek u Eckartsau, te da trpi s nestašice živeža. Karlo je imao sa sobom 50 osoba, od kojih je jedan deo morao otpustiti usled pomanjkanja životnih namirnica. Prekjuče je stigao u Schönbrunn jedan njegov naručevnik i zatražio rubenine za knezove.

Ukrajinsko-Poljski spor. Beč, 20. U istočnoj Galiciji traju ogorčeni bojevi medju Poljacima i Ukrajincima. Lavov je delomično u rukama Ukrajinaca, delomično u rukama Poljaka. Bivši podguverner je bio interniran. Upravitelj a.-u. banke je ubit. Poštanska zgrada je u plamenu. Po ulicama u Kolomeji, Stanislavovu i Przemyslu traju ogorčeni bojevi. Czernovice su zauzete od Ukrajinaca.

Djaci mole popust. Sveučilišni djaci u Italiji, žrtve i oni velike skupoće, zamolili su sve trgovce i vlasnike hotela, restauracija i kavana, da im daju popusta. Ponude neka šalju na tajništvo sveučilišno. Djaci su mnogo pridoneli pobedi i miru, pa zaslužuju pozornost svih onih, koji im mogu pomoći. Sva se je sila ljudi prijavila. Najmanji procent popusta iznosi 15%. A kod nas? Razmišlajmo!

Donna Ines.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

No kao što ništa na svijetu nije savršeno, tako je i Marijan imao svoju manu. Kako sam već rekao: bio je čista i ohola značaja, te nije mogao podlosti, pripuzivosti, nezahvalnosti — uopće beznačajnosti pod živu glavu podnijeti. To samo po sebi nije dakako nikakova mana, nego samo prednost izvanrednih ljudi; no u njemu je to čuvstvo bilo tako nježno, tako silno razvijeno, da ga je jedna jedita podla i nezahvalna riječ znala tako razgnjeviti, te bi od bijesa i srdžbe pozelenio kao trava, i u času takove besvjestice mogao počiniti najveći zločin . . . Imali smo saučenika, koji se lisičio na sve strane i s prijateljima i s neprijateljima, i koga je Marijan isključio iz svoga društva; pa kad je taj nesretnjak bio još tako bezobrazan, te se nekom zgodom laskavo Marijanu približio, pljune Marijan i pokaza mu vrata. A kad onaj, ne pazeći ni na tu najcrniju pogrdu, i nadalje se uzeo pasje prilizavati, razgnjevi se Marijan na toliko, da je povukao revolver i opalio ga na onoga . . . Iza svakoga takovoga razjarenja pao bi u groznicu, koja ga je po deset dana znala kidati. On je dobro poznavao tu nesreću, toga demona svoje duše, nu koliko je puta i preduzeo i rekao samomu sebi: ti kao razborit i trijezan čovjek, koji dapače misliš, da si ugladjen i naobražen, ponizuješ se do najgadnijega prostakluka, nijesi spodoban uzburkane strasti utažiti, — a dok to ne budeš mogao, dok ne budeš gospodarom svojih čuvstava, sve dotle ne ćeš biti čitav čovjek . . . I sto se puta zakleo samomu sebi, da ne će više dopustiti, da onakovi divlji časovi njime ovladaju. On je kao i svaki čovjek dobro poznavao svoju vrijednost, pa zar da bude sva ta duševna i tjelesna njegova ljepota možda danas sutra žalosnom žrtvom jednoga jedinoga razjarenoga trenutka! No sve je bilo uzalud! Kad je već u zrelije godine stupio, morao je razabrati, da je ona žestina, onaj demon nerazdruživo srastao s njegovim životom i da ga nikoja ugladjenost i naobraženost ne će moći ugušiti . . .

Za našega bečkoga boravka prijateljevao je Marijan najtjesnije s medicinarom Radetićem. Radetić je bio po školama za 2—3 godine stariji od nas, pa kako je bio zaljubljen u svoju struku, a u drugu ruku opet Marijan štovatelj svake pozitivne znanosti, to su se njih dvojica znala po cijelo uru zabavljati teorijom mikroba i bakcila, o kojima je Radetić svim žarom mladenačke duše raspravljao i uvijek žalio, da se nije za sto godina kasnije rodio. Ne puko prijateljstvo, nego neka vrst učeničke zahvalnosti vezala je Marijana uz umnoga i mirnoga Radetića; medicinar opet nije se ni najmanje bavio javnim poslovima, dapače nije više puta ni dospio, da pročita dnevne novine, — pa mu je u tom pravcu Marijan bio vodjom. On se nije mogao dosta načuditi Marijanovim kombinacijama u političkim stvarima naše domovine.

Kad su se nakon četiri godine djakovanja rastali, ostadoše oni i nadalje jedan drugomu najbolji prijatelji. Radetić, ne imajući vlastitih sredstava, morade stupiti u vojničku službu, gde je ubrzo dotjerao do pukovnijskoga liječnika, dočim se Marijan dade u odvjetnike.

Kakovih pet godina nijesam čuo o njemu; istom kad ga imenovaše odvjetnikom u V., stupih opet u bliže prijateljstvo s njime. Ja sam, kako znate, rodom iz V., pa se nekom zgodom dadoh premjestiti onamo. Došavši tamo, nadjem Marijana, kakova sam ga u Beču ostavio, samo puno ljepšeg, ozbiljnijeg — čovjeka, koji je stao na svoje noge. Ne moram vam istom reći, da mu je u V. išlo veoma dobro: njegova ljupka iskrenost i lijepa prikaza očarala je i suca i tuženika, — o ženama ne ću ni da spominjem.

Prva ljepotica u V. bila je Irena pl. K., kći umirovljenoga gjenerala. Premda ljepotica, doživjela je Irena — koju su radi izvanredne krasote nazivali donna Ines — već dvadeset i drugu godinu neudana. Uzrok, da je tako dugo djevojkom ostala, bio je taj, što se je svatko bojao uzeti izvanredno naobraženu i u svakom dobru odgojenu djevojku, koja nije imala nikakva miraza, jer je gjeneral bio boležljivac, pa je za svoju kćer mogao veoma malo na stranu metati. Ma da je ta mala obitelj živjela za sebe, jer je gjeneral bio ponosan čovjek, a u tom duhu i kćer svoju odgojio, ipak su ih sagradjani u velike štovali: bio je pravi „dogadjaj“, kad se je znalo, da će na koju zabavu doći i gjeneral sa donnom Ines, — dotični odbor smatrao je to za osobitu počast. Premda je slavonska krajina puna rijetkih ljepotica, ipak ih je gjeneralova kći sve nadmašivala, jer je ona svojim duhom i svojom naobraženošću stajala nad sferom kulturnoga napretka našega gradića. Zato što je bila crnomanjasta i što je pokraj malih, ružičastih ušiju rudala kosu, prozvaše je najprije Španjolkom, pa onda donnom Ines. Njeno lice bilo je one rijetke, zanimljive bljedoće, koju nalazimo samo kod pojedinih crnki; rumenilo tek da je vidljivo probijalo ispod bijelo-mrke puti; lice, ponešto dugoljasto, izražavalo u svakom potezu neobičnu duhovitost, te je bilo u profilu veoma slično onomu lorda Byrona. Oči ovelike, tamne, sad krijeseći, sad potamnjujući, sada mijenjajući boju, — prema duševnomu raspoloženju. Tko bi joj samo glavu vidio, mislio bi, da ima krasnog devetgodišnjeg dječaka pred sobom, — a na to je podsjećao i njezin puni, ponešto snažniji glas, nego li ga obično žene imaju. A kako je ona tek znala tim glasom govoriti! . . .

(Nastaviće se.)

Pojedini broj 16 h.

ENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, sreda 27. novembra 1918. — Broj 1216.

Citaocima!

Zatvoreni smo sa svih strana. Naš glas ne dopire do onih krajeva, kamo ga šaljemo, a glas naših sunarodnjaka iz ostalih slavenskih i jugoslavenskih zemalja ne dopire do nas. Ne znamo, što se s nama, s našom braćom zbiva. Novina naših po sedmice i sedmice ne vidimo, ali znamo sve, što se zbiva u Italiji, ponešto u Francuskoj i ostalim savezničkim zemljama. Poplavili su nas talijanskim novinama. Cenzure nema — ali moraš pisati kao pod najoštrijom austrijskom cenzurom.

Poštovani će se čitaoci morati zadovoljavati sve i novim načinom uredjivanja lista, koje je sada sve otežčao usled posvemašnje nestašice vesti.

List će zato — dok se prilike srede — donositi najvećim delom izvatke iz talijanskih novina iz kraljevine, da naši čitaoci vide, što naši susedi o nama misle i kako o nama govore.

Uredništvo.

Ujedinjenje svih Jugoslavena proglašeno.

Narodno Veće proglasilo ujedinenje sa Srbijom i Crnom Gorom.

U poslednjem času primamo vest, da je na 24. o. m. proglašeno u Zagrebu podpuno sjedinenje jugoslavenskog naroda Slovenaca, Hrvata i Srba bivše a.-u. monarhije sa Srbijom i Crnom Gorom.

Na čelu te nove države će privremeno do konstituante stajati regent, a konačni oblik vladavine, njezin ustav i sve drugo ustrojstvo će odlučiti konstituanta, koja će biti izabrana po proporcionalnom sistemu na podlozi sveopćeg, jednakog, direktnog i tajnog prava glasovanja.

Za spomenar.

Ne može se poreći, da su Talijani majstori u pisanju neistine. Da se svatko osvedoči, kako oni pišu, bit ću tako slobodan, da svaki broj „Hrvatskog Lista“ uresim najmiomirisnijim cvećem, ubranim po talijanskim baščama: „Corriere della Sera“, „Idea Nazionale“, „Giornale d'Italia“.

Il trucco jugoslavo (Jugoslavenska šala).

„Sva je talijanska štampa jednodušno izrazila prezir i gnušanje zbog neprispodobive prevare kod pobožnjeg prepuštanja vojničke mornarice austro-ugarske sa strane bivšeg cara N. V. jugoslavenskom u Zagrebu. I oni listovi, koji su držali, da politika, koja ide za oslobodjenjem podjarmljenih naroda, treba da bude praćena jasnim, otvorenim i silnim zahtevom naše nacionalne revendikacije, bez ikakvog odricanja, i oni listovi, koji su pače preporučivali — lakoćom, s koje se danas moraju kajati — mogućnost revizije temeljnog londonskog akta u korist Slovenaca i Hrvata, žale danas žalosnu komediju i pozivlju talijansku vladu, da traži, da se sa svom potrebitom energijom izvedu integralne klauzole primirja, da zatraži potpunu zadovoljštinu svetih prava Italije; ti listovi pozivlju, da bada sve štiti najlegitimnije, najdublje i najpravije interese zemlje, da štiti sigurnost njezina života, i njezinu čast od spletaka, koje će se bez sumnje ponoviti protiv Italije kao osveta starog neprijatelja bio on kako mu drago preobučen ili uskrsno pod drugim imenom i licem. Nepotrebito je da kažemo, kako se vrućom željom pridružujemo ovom pozivu na jaku, sigurnu obranu onih bitnih uveta života i budućnosti Italije, na obranu svih neprijateljskih zaseda, koje su na svetlo izbile i koje će još izbiti. Mi smo prvi dali alarm protiv pomorske komedije austro-jugoslavenske. Danas ne bismo imali drugo nego da ponovimo ono, što smo već rekli. Austro-Ugarska se kušala da varkom učine jednom od glavnih uveta primirja u isto vreme, kad su njezini opunomoćenici pregovarali u Villa Giusti i tražili od pobednice Italije primirje. Prevara je imala — kako to proizlazi iz neverojatnog dokumenta, što ga je juče obelodanila „Stefani“ — svesnih sukrivaca, dobrovoljnih zatajača u osobama poštovane gospode Narodnog Veća jugoslavenskog.

Medju tima susrećemo uz ugodno preneraženje dobričinu doktora Antu Tresića-Pavičića, zastupnika na parlamentu u Beču, koga je naša jugoslavofilska štampa naslikala kao strašnog neprijatelja Austrije i koja je od reči do reči dovela jedan njegov govor o katastrofalnim prilikama u krajevima na Jadranu kao izvanredan antiaustrijski dokumenat. A sada se pokazuje naš dobri Dr. Ante Tresić-Pavičić — po famoznom dokumentu — u svojoj večnoj starej funkciji, koju je uvek najstreže vršio, u funkciji neprijatelja Italije na račun i po zapovedi gospodarice Austrije, od koje su se nadali on i njegovi prijatelji da će za uzdanje za njihove duge, i ako ne časne službe, postati baštinici njezini ....

Nazočnost doktora Tresića-Pavičića, službenog reprezentanta jugoslavenskog veća, medju bezobraznim ličnostima, na koje se austro-ugarska vlada „in articulo mortis“ oslonila, da može pronevertiti pravo Italije, je čin, koji mora da otvori oči i onima, koji su se najviše nećkali, da vide. Mi, koji smo pošteno i iskreno sudelovati kod pokreta u prilog podjarmljenih naroda, videći u tome idealnu korist i politiku Italije, ne žacamo se da izjavimo, da su spomenuti, dokumenat i odnošaji, koji postaju iz njega jasni, najvećim i najžalosnijim uzrokom, da gube svaki ugled oni, koji su bili smatrani za poverenika Jugoslavena na sastanku u njihovu ličnu veru posumnjamo“.

(Idea Nazionale, 21. nov. 1918.).

Iz članka „Austria che sopravvive“.

„Srbe valja iz ovakog postupka eliminarati. (Pre toga pričaju se „sločini“ Jugoslavena). Srbi su se borili s antantom, oni cene našu pomoć pa nas i vole. Gde su oni — tu vlada redipravednost.

No ni oni nisu sretni. Našli su svoju domovinu posle velikih žrtava, ali nisu našli svoje stare samostalnosti. Center Jugoslavije neće biti Beograd — kako se čislile po kriskom paktu, glava Jugoslavije ne će kralj Srba, Hrvata i Slovenaca, kako je bilo pisano i prihvaćeno u kriskom ugovoru.

Postigavši tim poktom sedinjenje sa Srbijom, Hrvati i Slovenci ne prihvaćaju prvenstva srpskog. Oni su proklamirali republiku.

.... Krfski pakt je pakt begunaca, koji zastupaju sebe same, a ne nas.

Tako čaješ gde govore vodje Hrvatske i Slavonske u svojim novinama. Papir nema nikakve vrednosti.

a

Kako će se snaći kralj srpski i kralj crnogorski u jugoslavenskoj republici? Kako će sasvim iznemogla Srbija moći živeti zajednički sutrašnji život sa slavenskim zemljama austrijskim?

To su pitanja teška i nevesela, s kojih su zamišljeni hrabri vojnici stare herojske zemlje. Nema sumnje, da ovi vojnici i ovi časnici, osećaju i u pobedi, da ih proždria Austrija, s kojom sve svoje bitke bili“.

Ne brinite se toliko za Srbe! Poznaju vas dobro!

Sokolska skupština u Medulinu.

U nedelju na 24. o. m. održavala se je u Medulinu posle ipet godina patnja, muka i nevolja glavna sokolska skupština, i po tome medulinski Sokol počeo je opet delovati.

Na skupštini prisustvovalo je mnoštvo naroda, osobito se je istakla uzorna i čila omladina obadvaju spolova. Skupštini je prisustvovalo i izaslanstvo puljskog Sokola.

U 3 sata otvorio je skupštinu bivši starosta, pozdravio prisutne i razjasnio, kako je medulinski Sokol bio još od početka rata progonjen kao malo koji drugi Sokol, kako su vodje Sokola i svi oni, koji su radili oko njegovog procvata i napretka bili zlostavljeni i mučeni, te kako je sav imetak Sokola bio zaplenjen po austrijskoj vladi, kojom je Medulin, taj cvet hrvatstva u Istri bio trn u oku.

Brat, mesni župnik, Kirac, kojeg nije mimoišla sudbina, da i on nebude sudionik svih nevolja, internacija i zatvora, progovorio je nekoliko lepih reči. Osobito se pozivao na omladinu, kojom je predočio, da je ona — omladina — ona, koja sačinjava Medulin. Zdravo telo, rekao je, dobivate putem gombanja, a zdravu dušu crpeći prosvetu, a to obadvoje možete postići u lepom i omiljelom Sokolu. Kada bude imao svaki pojedinac od vas, zdravo telo, a u njemu zdravu dušu, onda ćete moći koristiti sebi i narodu, i znati vladati slobodom koja nam je na vratima. Nek vam budu uzor i primer braća Česi, koji su najviše putem Sokola, došli do visokog stepena naobrazbe, do prave misli slobode i znali su je napokon i postići. Još je lepih reči izgovorio, kojeg je omladina napetošću slušala, znajući da im govori čovek, koji je lepih časova proživio u zajednici sa Medulincima, a i popio je mnogu gorku čašu skupa s njima, te kada bi došlo i na njega red, da oseti teške časove, nije se sutezao, nego je delio jad i nevolju skupa sa svojim narodom, koji mu toliko srcu prirastao. Zatim je govorio izaslanik puljskog Sokola, brat podstarosta Baselli, koji je opširnije razjasnio rad i cilj Sokola pre rata, a kakav rad mora da bude sada, kad su se prilike promenile. Pozdravio je brata medulinskog Sokola, u ime puljskog Sokola, te pozvao na zajednički rad. Bok uz bok obadva Sokola doprinećemo više našoj stvari nego da bismo živeli osamljeni.

Dalje je razjasnio položaj u kojem se sada nalazimo, te pozvao svih na mir, stegu i red. Nije doba — rekao je — bunjenja i prolevanja krvi. Vreme je, da se trijezno i promišljeno radi. Dosta je krvi proteklo, a daljnje prolevanje, bilo bi uzaludno. Sve ono što će biti i što doći, biće i doći će, pa prolevali mi krv ili ne. Prilagodimo se prilikam koje nas okružuju, jer su provizorne naravi, i pokoravajmo se naredbama okupacione vlasti. Mirom, stegom i treznim radom, pokazat ćemo svetu, da smo trezni vremena, i da znademo ceniti slobodu, a pravica će otkrojiti svima. Isto tako izgovorio je brat dr. Kirac poučnih reči i stavio omladini na srce bezodvlačni i naporni rad oko napredka i širenja sokolske misli. Iza toga su se redale neke upute i preporuke tehničke naravi. Na svršetku je novoimenovani starosta, brat Radošević pozvao novi odbor na složan i marljiv rad, pozdravio je prisutne i zahvalio se na lepom odazivu. Preko skupštine i na konac iste, odsvirao je ostatak medulinske glazbe „Lijepa naša, Oj Slaveni i Sokolsku koračnicu“.

Divimo se ubavnom Medulinu na njegovom marljivom i uzornom radu. Medulinski Sokol prednjačio je od vajkada drugim Sokolima, i zato baš ga je desila sudba propale Austrije, koja ga je gnječila, tlačila i proganjala, ali u našim medulincima jače se budila narodna misao, i sva progonstva poticala ga na žilavi rad. U patnjama i mukama, mislio je o svojoj sudbini i došao je do zaključka, da samo takovim narodnim radom i preko trnovitih puta dolazi se do blagostanja i prava naroda. Cvao nam i napredovao medulinski Sokol, te dao Bog, da se i druga sela i mesta povedu za uzornim radom medulinskog Sokola, a u našoj sirotici Istri, radjali se na stotine takovih Sokola. **b.**

Što će biti s novcem?

U „Hrvatskom Lloydu“ raspravlja jedan naš financijalni stručnjak o pitanju: „Što će biti s novcem?“ U članku se veli, da će se morati stvoriti neki sporazum medju novim državama bivše austro-ugarske monarhije glede obveza, koje proistječu iz nekoć zajednički vodjenih posala, morat će se načiniti medjunarodni obračun. Nove države, kao nasljednice bivše austro-ugarske monarhije, morati će zajednički provesti likvidaciju Austro-ugarske banke. Imetak Austro-ugarske banke podijelit će se: i aktiva i pasiva. Medju aktivu dolaze u prvom redu u obzir preostale zalihe zlata, a medju pasivu izdane i u prometu kolajuće banknote. Dionička glavnica, dakle tražbine dioničara, dolaze tek u drugom redu u obzir. Mi moramo, dakako razmjerno, snositi posljedice grijeha financije uprave stare državne griješnice i njezinog emisionog zavoda. Novac je u rukama naroda, pa koga ćemo ili kako prisiliti „Austro-ugarsku banku“ (u likvidaciji), da iskupi novac, kad nema čime? Ili kako ćemo na to prisiliti češko-slovačku državu, ugarsku itd.? Ili monarhiju, koje kao takve, više nema? Napokon moramo uvažiti, ako i jest banknota obveza „Austro-ugarske banke“, da je to ujedno i obveza bivše austro-ugarske države. Jer ova je prisilila banku, neka izdaje u tolikom opsegu banknote i neka ih njoj stavi na raspolaganje. Svaka dakle banknota, moglo bi se reći, predstavlja obvezu austro-ugarske banke prema posjedniku te banknote, ali i obvezu bivše austro-ugarske monarhije prema banci. A jer na mjesto bivše monarhije stupaju naša država, češko-slovačka itd., zato sve ove države preuzimlju i obvezu monarhije prema banci, a preko ove i prema svakome posjedniku banknote. Jasno je dakle, da će i naša država SHS morati iskupiti te banknote, odnosno stanoviti njihov razmjerni dio.

To će se iskupljenje provesti po svoj prilici preko nove naše notne banke. No time što će naša država odnosno njezina notna banka zamijeniti stare banknote novima, tim samim činom ne diže se vrijednost potonjih, jer se tim samim činom ne stvara pokriće ni za te nove note. Trebati će dakle da se pobrine za to pokriće nova notna banka. Jedan, ali razmjerno vrlo neznatan dio pokrića sastojao bi u onoj zalihi zlata (i deviza), koji bi ju dopao od likvidirane austro-ugarske banke. Drugi dio opet, sigurno ne osobito znatan, dobavio bi se

darovima imućnijih u zlatu, ostalim dragocjenostima i inozemnim papirima. Treći dio dobio bi se tako, što bi država zaplijenila i dio imetka nekim gradjanima. Kolik bi taj dio bio i koji bi to gradjani bili, može biti još stvar diskusije. Ali nesumnjivo je, da bi tu dolazili u obzir u prvome redu oni, za koje je sigurno, da su samo u ratu i radi rata, stekli, odnosno povećali imetak (manje zaslužbe i manja obogaćenja ne bi dakako dolazila u obzir). Zaplijenjeni imetak ne bi morao sastojati u banknotama, već bi mogao sastojati u nekretninama ili u bilo kakvim dobrima. Država bi ili ta dobra zadržala, pa bi ova kao takva tvorila pokriće, (jer sve što je dobro, može služiti kao pokriće), ili bi ih prodala. Prodajom došla bi ona u posjed svojih banknota i time bi se riješila dotične obveze, jer te se banknote ne bi više vraćale u promet.

Mi ćemo sanirati našu valutu, odnosno pribaviti vrijednost i pokriće novim notama, ako čim prije uspostavimo mirovno i redovito stanje u našoj državi, ako se čim prije sve dosada neproduktive i samo konsumirajuće sile povrate poslu, produkciji. Treba uvažiti odnos novca prema robi. Čim više novca, tim je manja njegova vrijednost, čim više robe, tim se više diže vrijednost novca. Čim dakle nastane mir, bit će više robe i ova će postati jeftinija, t. j. novcu će poskočiti vrijednost. Dosljedno tome biti će manja potražba za novcem, izdavat će se manje banknota, njih će manje biti u prometu, pa će i to djelovati na uspostavu njihove vrijednosti. Ako spomenemo ovu financijalnu potporu, koju nam naši zemljaci u Americi spremiše, pa onu pomoć, koju nam sjegurno u slučaju potrebe ni naši bogati saveznici ne će uskratiti, to ne znači da treba tu potporu podcijeniti. No mi moramo u prvom redu računati s onim, što si možemo sami pomoći. A sami si možemo stvoriti u kući mir, koji je prvi uvjet za rad, za produkciju, dakle i za saniranje valute.

O okupaciji Dalmacije.

Talijani na Hvaru. — Odbijena njihova hrana.

O okupaciji Dalmacije donaša „Narodni List": Dne 13. novembra oko 9 sati u jutro pristao je u hvarskoj luci talijanski krstaš. Vlasti ga nisu pričekale, pučanstvo se vladalo posve pasivno. Kapetan je izjavio, da dolazi okupirati grad u ime Italije. Iskrcalo se 100 mornara sa 100 q. hrane i ljekova. Hranu ne htedoše primiti, dok ljekove zadržaše. Za svoj ured odabrao je lučko poglavarstvo, odakle je skinuo srpsku i hrvatsku a izviesio talijansku zastavu. Uložio se protest ustmeno i pismeno proti okupacije. Pismeni protest kapetan ne htjede primiti. Jedan talijanski ratni brod pošao je okupirati Starigrad.

Talijanci na Pagu. Dne 12. novembra u 3 sata popodne okupirala je Pag talijanska torpedača. Zapovjednik je izjavio, da dolazi u ime Antante i Sjedinjenih država jedino radi reda i mira. Iskrcalo se 50 ljudi. Uložio se prosvjed proti dolazku same talijanske vojske.

Talijani na Korčuli. Dne 12. novembra stigoše u Korčulu nepozvani gosti. Zatražiše od poglavarstva da se podieli uprava Korčule i Lastova od Pelješca, koji nije okupiran. Na Korčuli i Lastovu da se mora voditi uprava napose, odvisno od namjesništva zadarskoga, a ne od vlade splitske. — I u Velojluci Talijanci zapovjedaju, ko da su nas osvojili. Narediše, da se razpusti mjesni odbor Narodnog Vieća i da općina sama vodi mjestne poslove. Urediše i cenzuru za listove. Sve po austrijsku!

Zaposjednuće Starigrada. Dne 13. novembra Talijanci zaposjednuše i Starigrad. Razviše talijansku zastavu, izkrcaše stotinjak vojnika i zaposjednuše brzojavni i lučki ured.

Talijani u Salima. Dne 15. novembra talijanska je okupaciona vojska zaposjela školsku zgradu u Salima bez dozvole školske vlasti. Proti ovom je kotarsko školsko vieće protestiralo kod talijanskog vojnog zapovjedništva u Zadru i upozorilo ga na obstojeće propise o rekviriranju školskih zgrada.

Amerikanski admiral u Šibeniku. Iz Šibenika javljaju: Amerikanski je admiral razgovarao se odaslanicima mjestnog odbora Narodnog Vieća, a bio je prisutan i talijanski admiral. Odaslanici su se potužili na razna nasilja Talijana, pri čemu je talijanski admiral neprestano upadao i prekidao. Svakako se je amerikanski admiral mogao uvjeriti, kakvo nezadovoljstvo vlada u cieloj zemlji. Odputovao je u Split, da u tom pogledu sasluša Zemaljsku vladu. Admiral je svakako izjavio našim ljudima, da nema razloga uzrujavanju, jer se radi o jednoj provizornoj ratnoj mjeri. Antanta je tu mjeru morala povjeriti Italiji kao najbližoj susjedi. Po internacionalnim običajima, da se druge saveznice drže postrance dok traje okupacija. Sve to ne stvara nikakav prejudic, jer je mirovna konferencija zvana da konačno odluči o prilikama.

Talijanska pomorska vojnička komanda? Podadmiral Millo uzeo je vojničko pomorsko zapovjedništvo Dalmacije, dalmatinskih otoka i korčulanskih — „della Dalmazia, isole dalmate e curzolane". — Prevremena uprava ostaje kod mjestnih vlasti pod kontrolom gospodina admirala.

Domaće vesti.

Vežbačima i vežbačicama Sokola u Puli. Pozivlju se svi vežbači i vežbačice kao i sve one, koji bi želeli pristupiti vežbačima, da dodju na pogovor danas u 6 sata i pol na večer u sokolsku dvoranu. Vodja.

Zabranjena prodaja „Hrvatskog Lista" u Pazinu. Rodoljubni i velezaslužni prodavač našega lista u Pazinu, gosp. Novak, javlja nam, da mu ne šaljemo više lista na prodaju, jer da je mesna talijanska vojnička oblast zabranila razpačavanje istog.

Za Medulinski Sokol, sakupljeno je u konobi medju ugodnim društvom K 83 —. Živeli darovatelji.

Internacije. Saznajemo iz Voloskoga, da su gg. Dr. Poščić i Dr. Cukar, te još neka treća osoba, čijega imena nismo saznali, dovedeni u Pazin, da budu valjda preslodjeni dalje.

Odbor za promicanje učiteljskih interesa u Pazinu piše nam: Pozivlje se celokupno učiteljstvo Istre, da u današnjim teškim vremenima kušnje bude na ruku našemu narodu. Neka se narod umiri u pogledu okupiranja našega zavičaja sa strane Italije, jer ova okupacija nije definitivna. Odlučiti će mirovni kongres. Treba da imademo pouzdanje u naše vodje, koji su već sigurno poduzeli potrebite korake za saniranje ovih neprilika. Zato neka učitelji, koji narod najbolje poznaju, ljude bodre i hrabre na ustrajnost i vernost našoj miloj Jugoslaviji, neka se ne dadu preplašiti, te neka uzdrže red i mir. Odbor.

Zadušnice. Sutra, četvrtak 28. o. m. čitaće se u 8 i pol sati pre podne misa zadušnica u Stolnoj crkvi za dušu pokojne gdje. Gertrude Počivalnik.

Dnevne vesti.

Novi tajnik „Matice Hrvatske". Gospodin Dr. Tugomir Alaupović odrekao se tajništva i uredništva „Matice Hrvatske", pošto je pozvan u Sarajevo kao povereník N. V. za nastavu i prosvetu u Herceg-Bosni. Njegovim zamenikom u „M. H." izabran je gosp. Iso Velikanović, poznati hrv. književnik i prevodilac.

Tršćanski „Narodni Svet" raspušten. Trst 23. novembra. Sinoć 22. nov. 1918. bili su pozvani za danas 23. nov. u 9 sati pre podne k predstojniku redarstvene oblasti u Trstu, podpukovniku karabinijera članovi „Narodnega Sveta". Poziva su se odazvali samo dr. Wilfan i Miklavec, jer su ostali članovi bili zapričeni. Primio ih jedan „tenente" i pročitao im dopis tršćanskog guvernera, koji je glasio od prilike ovako: S obzirom na to, da su talijanske čete dosegle demarkacijonu crtu, da je promet kroz tu crtu u zemlje bivše a. u. monarhije prekinut i da tu naredbu traže zbog primljenih vesti obziri vojničke sigurnosti, odredjuje se raspust Jugoslavenskog Narodnega Sveta u Trstu i zatvor njegovih lokala. — Zahtevani prepis dopisa je bio odbijen, jednako i sastav zapisnika o protestu proti toj naredbi. Ako i nije bilo u guvernerevom dopisu ni spomena o zatvoru prostorija, to je spomenuti „tenente" i tu naredbu istodobno označio. Nije dopustio, da se dr. Wilfan i Miklavec ili samo jedan od njih odstranio, uzeo je sa sobom 4 karabinijera i pošao s mesta u prostorije Narodnega Sveta u Slovansku čitaonicu, dao odstraniti sve, koji su tamo bili, i stavio na izlaze pečate, odredio, da će karabinijeri stražiti ob danu i ob noć izlaze. Kod guvernera je uložen proti raspustu Narodnega Sveta protest.

Ne razumemo. Iz Zadra dobiva „Idea Nazionale" vest, da je općinski prisednik u Splitu Dr. Tartaglia dao pribiti oglase, kojima se zabranjuje izvešenje talijanskog trikolora iz obzira reda i mira. Vi se tomu čudite? Zar mi moramo poštovati vašu zastavu, dok vi naše skidate, derete? Vrlo je zanimiva opazka k ovoj vesti: „Neka se naši čitatelji ne čude svom oglasu općine spletske — čisto austrijskom — i na dan sasvim talijanskom imenu: Tartaglia. Ovaj je Tartaglia stari jedan renegat, koji sada služi c. kr. pseudojugoslavenskoj vladu, pošto je verno služio c. kr. austrijskoj vladi. Jugoslaveni spljetski zovu se: Tartaglia, Bianchini, Cortellazzo, Borelli, Madirazza itd. Imena, kakò se vidi, sasvim hrvatska!" A vaši „veliki" muževi à la Ghiglianovich, Delich itd., itd, itd. — to su prava toskanska imena, je l'de? „Puro sangue" — dašto! Razni vaši, koji se pišu sa „ch" mesto „ć" nisu renegati? Odgovorite nam — rastumačite nam to! Bit ćemo vam vrlo zahvalni!

Promena u redakciji „Savremenika". Budući da će se dojakošnji urednik „Savremenika" g. dr. Branimir Livadić i Julio Benešić zahvaliti na toj časti, izabrao je upravni odbor DHK. na svojoj sednici od 15. t. m. za glavnog urednika „Savremenika" Andriju Milčinovića, a za suradnike g. Jozu Ivekića, a za urednika umetničkog dela dra. Artura Schneidera. Zaključeno je, da se dr. Livadiću i Benešiću zapisnički izrazi priznanje od odbora na njihovom trudu. Za urednika društvenih edicija izabran je Julio Benešić.

Zapoved engleskog admirala Beatty mornar... Pre nego je engleska mornarica pošla prema nemačko ratno brodovlje, koje mora uvetima primirja poredati, izdao je admiral Be... sledeće zapovedi: 1. osobni odnošaji s Nemci moraju biti posve formalni; 2. uljudnost mora sv... iskazati, ali se ne smiju zaboraviti ratne met... neprijateljeve; 3. ne sme učiniti nikakvog int... nacijonalnog komplimenta; svaki je razgovor ... branjen, osim u poslovima službenim; 4. ako nužno valja hraniti Nemce, ali im se ne sme ... gostoprimstva; živež neka im se da u sasv... odelenom mestu. Ako je potrebito može se žive... primiti od Nemaca, ali uz analogne modalitete.

Sudbina nemačke mornarice. „Daily Chronic... piše: „Kakvagod bude buduća predaje nemač... ratne mornarice, sigurnim ožemo biti, da ratni plen ... će biti nikad vraćen Nemačkoj".

Vojska savezalčka prema Nemačkoj. Paris, 2... Američki izveštaj javlja, da su juče popodne č... Sedinjenih Država prošle kroz grad Luksenbu... Civilno gradjanstvo primilo je čete kao oslobo... telje, obasulo ih cvećem i pratilo ulicama, okič... nima zastavama. Jedno francuzko izvješće kaže, ... je napredovanje u Elzasu i Lotaringiji nastavlje... Okupirani krajevi i mesta bili su zastavama ure... ni, a francuski su vojnici bili primljeni s oduš... vljenjem. U Markolsheim-u usledila je predaja zn... tnog neprijateljskog materijala. Druga i četvr... vojska nastavile su put prema nemačkoj grani... Na desnoj strani uputile su se predstraže pre... Mezi južno od Namur-a. Tako javlja jedan engl... ski izvještaj.

Pušteni na slobodu. Pušteni su bili na slobo... usled proglašenja amnestije u Italiji tajnik upra... službene socijalističke stranke Constantino Lazz... i tajnik odbora socijalističke stranke Nic... Bombacci.

Orlando i Sonnino zaslužni gradjani domovi... S velikom se napetošću očekuju u parlame... tarnim krugovima predlog zastupnika Luzzatti, ... se Sonnino i Orlando proglase zaslužnim grad... nima za domovinu, kao što je francuski parlam... nat proglasio Clemenceau-a i maršala Foch-a.

O ovom se predlogu mnogo govorilo ... Montecitoriu. „Parlamentarni odbor" će predlož... da se k imenima Sonnina i Orlanda pridruži i i... Salandre, koji je sudelovao kod stvaranja velik... dela konačne konstitucije Domovine.

Predstavnici malih država na mirovnoj konf...renci. London, 21. novembra. U kući lordova up... tao Sidenhan, hoće li biti i predstavnici albanski ... zočni kod mirovne konference, i što će poduzeti ... u protivnom slučaju — da se Albaniji zajamči po... puno pravo samoodredjenja. Nowten je odvratio, ... antanta nije još zaključila ništa glede sudelovan... država manje važnih kod mirovne konference. En... leska vlada ne uzima za sada nikakvih garancija, ... će se to dogoditi. Sidenhan može da bude sigura... da će se opravdani interesi naroda albanskog uze... u obzir.

Bugari prema Slovenima. Sarajevsko „Narod... Jedinstvo" donosi: (Radiogram upućen iz Sofije ... Zagreb.) Narodnom Veću u Zagrebu! Priveden ... delu san velikih predhodnika i pristalica jugos... venske ideje, koji su od preko 100 godina radili ... lepoj hrvatskoj zemlji. Dao Bog, da slobodna i n... zavisna Hrvatska bude od one velike domovine, koj... su Iliri u snu zazivali, u koju su Strosmajeri prsto... upirali, koju je jugoslavenska akademija u svoji... grudima gajila i koju su nosioci vrhovne hrvatsk... misli milovali! Slavensko društvo u Bugarskoj top... pozdravlja političko uskrsnuće hrvatskoga narod... Predsednik Bobčev. — (Radiogram upućen iz Sofij... u Prag.) Dru. Kramaržu u Pragu! Slavensko društv... u Bugarskoj srećno je, što u Vašoj osobi može č... stitati prvoj narodnoj vladi Čeških-slovačke drža... uskrsle, slobodne i nezavisne. Političko jedinstv... Čehoslovaka, koje su još jučer snivali češki i sla... venski patriote, ispunja nas divljenjem. Mi smo si... gurni, da će Češka, koja je uvek bila na čelu akcij... za slavensku solidarnost i kolevkom savremenih apo... stola za slavensko udruženje, odsada takodjer biti ču... varom i potporom veza i općih interesa, koji će pri... bližiti i sediniti slavenske narode, bliske i daleke ... u potpunom skladu sa novim načelima svetske d... mokracije. Predsednik Bobčev.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromjesečno K 12·—, mjesečno K 4·—, u [illegible] 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Carrara 1. Tisak Jos. Krmpotić.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvjetnik, Pula, ulica Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Cekrač. sus. pošt. št. [illegible]

Godina IV. — U Puli, četvrtak 28. novembra 1918. — Broj 1217.

Ujedinjenje svih Jugoslavena proglašeno.

Posebno izdanje „Slovenca" od 25. o. m. donosi: Jučer se je u Zagrebu izvršilo historičko zasedanje. Narodno Veće je kao zastupnik Slovenaca, Hrvata i Srba bivše a.-u. monarhije proklamirale potpuno ujedinjenje jugoslavenskog naroda sa Srbijom i Crnom Gorom.

Kad bude srpska vlada, s kojom će se Narodno Veće po svojim delegatima dogovarati, prihvatila taj nacrt, bit će ujedinjenje bivši a. u. Jugoslavena sa Srbijom gotovo. Na čelu te nove države će privremeno do konstituante biti regent, konačni oblik vladavine, njen ustav i sve druge ustrojstva će odlučiti konstituanta, izabrana po proporcionalnom sistemu na podlozi općeg, jednakog, direktnog i tajnog prava glasanja.

* * *

Zagreb 24. novembra.

Po tome nacrtu bi bio na čelu državi provizorno, dok se ne sazove konstituanta srpski prestolonaslednik Aleksandar kao regent. Legislativnu oblast bi imalo Državno Veće, sastojće od članova Narodne vlade u Zagrebu, 50 zastupnika kraljevine Srbije, eventualno i 5 zastupnika Crne Gore i 5 zastupnika vojvodine. Regent bi iz članova Državnoga Veća imenovao prvo ministarstvo, zatim 5, eventualno 7 državnih tajnika i 5 eventualno 7 guvernera sa sedištem u Ljubljani (za Sloveniju), u Zagrebu (s naslovem „ban", za Hrvatsku i Slavoniju), u Sarajevu (za Bosnu i Hercegovinu), u Beogradu (za Srbiju) i eventualno u Cetinju (za Crnu Goru), u Novom Sadu (za vojvodinu). Drž. tajnici bi posredovali medju središnjom vladom i pokrajinama te imali glas u ministarskom savetu. Kada bi se u državu vratio mir i red, izabrala bi se konstituanta — izborni red bi izradilo Državno Veće — i sabrala se u Sarajevu, gde bi do tada i Državno Veće bile. Konstituanti bi bila izričito pridržana odluka državnog oblika (monarhija ili republika), odluka ustava, imena države, glavnoga grada i zastave.

Da se taj dalmatinski predlog ostvari, sastalo se je juče u Zagrebu Narodno Veće na historičku sednicu. U toj sednici je većina u Narodnom Veću formulirala svoj poseban predlog, koji su potpisali dr. Edo Lukinić (hrv. srp. koalicija), Vojislav Šola (bos. Srbin), dr. Vekoslav Kukovec (J. D. S.), koji zahteva potpuno sedinjenje sa Srbijom i Crnom Gorom, centralnom vladom i konstituantom; temelj za pogadjanja glede ujedinjenja neka bude krfski pakt iz god. 1917. i dalmatinski savet; dalje se odredjuje, neka Nar. Veće stupi u doticaj sa srpskom vladom, sastavi novu vladu te predloži uspeh tih pogadjanja na odobrenje središnjem odboru Nar. Veća. Manjina u Nar. Veću je — priznavajući potrebu ujedinjenja sa Srbijom i Crnom Gorom — zauzela sa svojim predlogom zavlačujuće stajalište.

Zastupnici V. L. S. i Starčevićanci su stavili isprva svaki za se, zatim skupni predlog, u kojem se izjavljuju, da se stvori jedna jedinstvena država i vlada. Ne se odmah, već da se Nar. Veće opunomoći, da stupi u pogadjanja s kraljevskom krfskom vladom.

Zatim je dr. Trezić-Pavičić predložio svoj posebni predlog, koji je još dalekosežniji od predloga većine, neka Nar. Veće smesta predje u Beograd i neka sa srpskom vladom sastavi centralno ministarstvo. Delegati hrvatskih i slovenskih socijalnih demokrata su stavili predlog, koji se u bivstvu glede ujedinjenja slaže s predlogom većine, samo savetuje mesto regentstva direktorij. U drugim tačkama odobrava socijalnodemokratski predlog propozicije dalmatinske vlade.

U smislu svoje razorne politike je Stjepan Radić konačno u svojem predlogu konstruirao tri saveznička države s tri regenta.

Na tima se temeljima započela juče debata, koja je naravski nada sve živahna bila. Uza sve nesuglasje i usprkos oštrim, mestimice vrlo burnim debatama se je u raspravi pokazalo, da prevladjuje u svima uverenje, da veliki povesni moment ne sme naći malih ljudi i da veliko doba, te izvanredno odlučujući dogadjaji zahtevaju odlučne korake. Tako se u početku činilo, da se pojavljaju razni separatistički nazori te sile na površinu i da je položaj vrlo kritičan, ipak se nakon izveda zastupnika raznih stranaka i struja, medju kojima su se javili za reč za Slovence dr. Cankar, Kristan, dr. Ribar, dr. Lukovec, dr. Kramer i nakon izvoda, punih mudrosti dr. Smodlake, koji su napravili najbolji utisak — bio je prihvaćen njegov predlog, neka se debata zaključi te neka se izbere komisija od 7 članova, koja neka na temelju podanih predloga formulira konačni sporazumni predlog. Time je bila nedeljna sednica u jedan i po popodne završena.

Komisija se sastala u 4 p. p. U 7 naveče je predala plenumu Nar. Veća sledeći predlog:

„Narodno Veće SHS proglasuje u skladu sa svojim dosadašnjim zaključcima i suglasno s izjavom vlade kralj. Srbije ujedinjenje države SHS, stvorene na celokupnom teritoriju jugoslavenskom bivše a.-u. monarhije s kraljevinom Srbijom i Crnom Gorom u jednu jedinstvenu državu Srba, Hrvata i Slovenaca te izabire odbor, sastojeći od 28 lica s punomoći, da u sporazumu s vladom kralj. Srbije i s predstavnicima svih stranaka u Srbiji i Crnoj Gori bez odlaganja izvede organizaciju jedinstvene države po predloženim navodima. Dotične će zaključke ratificirati na svojem prvom sastanku Državno Veće, komu neka pripadaju uz predstavnike kralj. Srbije i Crne Gore svi članovi današnjeg Nar. Veća u Zagrebu, pomnožani s predstavnicima jugoslavenskog odbora u Londonu. U odbor, koji će izvršiti gornju zadaću, izabrani su sledeća gg.: dr. Barac Fran, dr. Cankar Isider, dr. Čabrajić Luka, dr. Drinković Mate, Grgjić Stepan, dr. Hrasnica Halibeg, Korač Vitomir, dr. Korošec Anton, dr. Kramer Albert, Kristan Anton, dr. Laginja Matko, dr. Lorković Ivan, dr. Lukinić Edo, Ljubibratić Sava, dr. Pašešek Ivan, dr. Pavelić Ante, dr. Petričić Živko, dr. Popović Dušan, Pribičević Svetozar, Radić Stepan, dr. Smodlaka Joso, Stajić Vaso, dr. Šunarić Joso, Svrgo Hamid, Šola Vojislav, Trezić-Pavičić Ante, dr. Trumbić Ante i dr. Janko Šimrak.

Članovi odbora, koji su zadržani, imaju prave imenovati zamenika pismenom potvrdom.

Sednica je svršila u 10 i 50 časaka u noći. Primljeni su bili svi predlozi proti glasu Stjepana Radića. I socijalisti su glasovali za sve tačke predloženog premenjenog kompromisnog nacrta izuzevši tačku, koja se tiče regenstva. Socijalisti su naime mesto regenstva predlagali direktorij triju članova. Njihov minoritetni predlog je dobio samo glasove socijalista i glas dr. Čabraića iz Bosne. Pre glasovanja su izjavili zastupnici V. L. S., jer se zastićuju protiv svakog prejudica obzirom na današnje glasanje, da to valja da je neophodno potrebit provizorij, te da to glasanje ne sme stvarati nikakvog prejudica za buduću konstituantu.

Medju općenitim oduševlenjem članova Narodnog Veća te medju ovacijama vani sakupljenog mnoštva bila je ta historička sednica zaključena.

Historička sednica Narodnog Veća.

Zagreb, 23. nov. Danas se obdržava sednica odbora N. V. Nazočni su i odaslanici iz Srbije i Crne Gore. Medju ostalima je govorio i Pribićević i Vešović. Sednica je bila proglašena strogo tajnom.

I delegati iz Bosne i Hercegovine su se tomu pridružili, isto tako i Srbi iz Bačke i Banata te većina delegata iz Hrvatske. Sigurno je, da će taj predlog prodreti.

Zagreb, 23. nov. Današnja sednica N. V. počela je u 4 i četvrt pod predsedanjem Pribićevićevim i prekinula se u 8 i tri četvrta, kad je došao na sednicu francuski general Tranie. Skupština je generala burno pozdravila. General Tranie je govorio, zahvalio se za pozdrav i doček i rekao, da su Francuzi uvek gojili simpatije za Jugoslavene. Jedan deo teg naroda, naime Srbi, bore se već 4 godine za antantu. On želi, da bi Srbi postali ideal Jugoslavije. Sutra u 10 sati nastavlja se sednica.

Zagreb, 24. nov. Danas i juče je sabor stražen od vojništva.

Pred sabornicom straže srpski i jugoslavenski vojnici.

Straža je i pred ulazom, a pred ulazom je strojna puška.

Nakon proglasa zaključka N. V. sabrala se pred saborom velika množica naroda, koja je priredjivala ovacije. Dr. Angjelinović je govorio sa balkona mnoštvu, koje je pevalo „Lepu našu" i druge himne. Ovacije traju još sada u 11 i po u noći.

Manifestacije u Zagrebu za ujedinjenje.

Zagreb, 23. nov. Tu su se vršile danas velike manifestacije za potpuno narodno ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba na jugoslavenskoj zemlji. Pohod se sabra na Jelačićevom trgu, otkuda je pošla deputacija od 7 lica u Nar. Veće, jer su zahtevali, da se što pre ustanove „zajednička vlada". Sa balkona su govorili Mašić i Bartulović. Konačno je reč uzeo Svetozar Pribićević, koji je narodu rekao: „Uveren sam, da će doći do narodnog ujedinjenja pod Karagjorgjevićima. Želim i molim, da se to narodno ujedinjenje vrši mirno". Mnoštvo je pevalo nar. himne i pošlo u Donji grad.

Otkrita urota protiv slobode i narodnog ujedinjenja.

Zagreb 22. Danas se je posrećila još u pravi čas otkriti veliku pripravljenu urotu raznih sumnjivih i tamnih elemenata.

Urotnici su nameravali strmoglaviti celokupnu vladu Narodnog Veća, aretirati njegove članove, zapračiti naše posvemašnje ujedinjenje, uspostaviti diktaturu vojničkog saveta po ukusu Stjepana Radića te proglasiti republiku pod vojničkom diktaturom, koja bi bila tek sredstvo, da ti zločinci i izdajice domovine privedu našu jugoslavensku domovinu pod stari nemačko-austrijski sužanjski jaram.

Ne smemo ni pomisliti, što bi se dogodilo ugroženim krajevima, da se je ta protirevolucija posrećila, što bi bilo s našim severnim medjama i kakav bi kaos nastao u nas i u celoj Jugoslaviji.

Časnički odsek N. V. je izdao noćas u kasno doba službeni izvještaj:

Noćas se je otkrila velika urota bivših a. u. oficira. General Lipovšćak je hteo izvesti protirevoluciju time, da je s pomoću oficirsko-vojničko seljačkog saveta nameravao ostraniti celokupni N. V., mesto njega uspostaviti vojnički režim i uvesti vojničku diktaturu.

Dan, kada je imala protirevolucija planuti, bio je odlučen 25. t. m., na dan glavne skupštine Radićeve seljačke stranke. Hteli su uapsiti sve voditelje N. V. u noći od 22. na 23. te ih neškodljivima učiniti. To je izričito priznao jedan od aretiranih urotnika. U urotu je zapleteno više viših i nižih časnika, koji su se u zadnje doba odlikovali kao gorljivi propagatori takozvane republikanske ideje.

General Lipovšćak, satnik Valenteković i više drugih urotnika je pod ključem. U toku je potanka i opširna istraga.

Zagreb, 23. nov. Danas u noći je vojnički sudac istražitelj preslušavao uapšenike. Dosadašnji rezultat do 1 ure popodne još nije poznat, istraga nije zaključena. Čini se, da je urota mnogo opširnije osnovana, nego se u početku mislilo. Kompromitirana je cela vrsta viših časnika u svezi s nižim aktivnima oficirima, većinom frankovačkog uverenja i prošlosti. Urota je imala jedan uži i jedan širi krug: U užem krugu su bili „Zaverenici", koji su se prisegom obvezali, da će izvršiti pripravljene naerte. Zaverenike su na svoju ruku pomagali i talijanski i madžarski agent-provokateri, koji su medju vojništvom sejali boljševičke, i anarhističke misli, govoreći: šta ćete služiti, šta ćete se pokoravati Nar. Veću, sada je doba slobode itd. Namera je bila tih agenata, da izazovu kod nas nemire te dadu Italiji na jednoj strani povoda, da još i dalje prodire u našu zemlju, na drugoj strani Madžarima i Nemcima, da se opru opravdanim našim težnjam za ujedinjenjem celoga teritorija. U koliko su zapleteni Radić i njegovi i drugi u urotu, nije do sada jasno, no sigurno je, da se agitacija Radićeva i njegovih pomagača kreće u tom smeru, Vojnička i civilna policija rade. Kao u Zagrebu, tako su i u Karlovcu i Sisku osnovani bili vojnički soveti. Usled dobre narodne discipline i velikog pregnuća časničkog zbora, je pogibao već i tamo odstranjena. U Karlovcu je aretirano nekoliko urotničkih časnika. U Sisku se je spletka razdrla, pre nego je došlo do ozbiljnije organizacije. Sav Zagreb stoji danas pod dubokim dojmom vesti o istrazi i otkriću urote. Sve očekuje s napetošću sednice Nar. Veća, u kojoj neka se odluči glede ujedinjenja, koje će i u tom obziru napraviti definitivni konac spletkama naših unutrašnjih i izvanjskih dušmana.

Domaće vesti.

Društvo jugoslavenskih žena, otvoriće skoro analfabetski tečaj, te će imati sreću da svaka žena i devojka, koje nisu imale prigode, i kojima nije bilo sudjeno, da se obogate tim najpotrebitijim sredstvom za opstanak i život svoj, da u malo vremena bezplatno nauče čitati i pisati. Dužnost je svake devojke i svake žene, koje poznaju jednu nepismenu ženu ili devojku, da je na to upute, te da joj razjasne od kolike je potrebe poznavanje pisma, te da se ista prijavi u petak, dne 29. o. m. u 6 sati na večer, kod Društva jugoslavenskih žena u „Narodnom Domu" I. kat.

Pozor trgovci! Novi poglavar kotarskog poglavarstva, g. Villa-Santa, opominje sve trgovce živežem, da se tačno drže odredjene maksimalne cene te da na svakoj vrati živeža vidljivo istaknu cenu. Jedan i drugi prekršaj kaznit će se globom do 2000 K ili zatvorom do tri meseca.

Uvedena preventivna cenzura za novine. Po nalogu g. tvrdjavnog zapovednika, viceadmirala U. Cagni-a, uvedena je u području tvrdjave Pula preventivna cenzura za novine, jer su na svetlo izbili slučajevi raspiravanja klasne i nacijonalne mržnje. Ova odredba stupa u krepost danom 27. ov. m.

Mladić ubijen samokresom. U kavani Bratož bio je u utorak naveče u 9 sati ubit neki Romeo Climan, vojnik, koji se vratio kući tek pred par dana sa dva hica iz samokresa. Ubojica je ostao nepoznat i utekao. Kažu, da je bio neki češki vojnik. Na lice mesta došli su karabinijeri i uzevši podatke dadoše se u potragu za ubojicom. Zanimivo je, da je nestalo netragom i gospodara kavane s čitavim personalom.

Dnevne vesti.

Češke čete u Ugarskoj. Budimpešta, 21. Ratno ministarstvo ug. nar. republike javlja: Češke čete, koje su predrle u Gornju Ugarsku ima jedinstveno vodstvo. Vest je neistinita, da su došle samo neredovite čete. Kod Lomača napale su neprijateljske izvidnice naše obrambene čete, braneće Požun, ali su morale uzmaknuti. Češki zapovednik u Malački je izjavio k njemu poslanomu parlamentaru, da napadači nisu bile redovite čete već revolucijonarni seljaci. Češke čete kane udariti u smeru prema Bartfi. Naše čete suobranjene i možebitni upad čeških četa će imati za njih zle posledice. Iste su tako redovite čete dospele u velikim skupinama u dolinu Moldave i Bistrice na crti Piatra-Bazau.

Savezničke mornarice svečano dočekane u Carigradu. London, 22. Vesti iz Carigrada javljaju, da su mornarice saveznika bile vrlo lepo primlene. Engleski, francuzki i talijanski časnici bili su silno aklamirani. Štampa turska krivi odbor „Union" i „Napredak" kao krivce nesreće turske.

Novi monopoli u Italiji. U Italiji je u komori predložen novi zakon glede novih monopola na: kavu i kavine nadomestke, slador, petrolej, benzin, parafin i druga ulja laka i teška, denaturirani alkohol, praskave stvari, električne svetiljke.

Sudbina nemačkih kolonija. Melbourne, 20. Prvi ministar ad interim je izjavio u federalnoj komori, da je svaki predlog glede povratka nemačkih kolonija na Pacifiku smešan, apsurdan i pogibeljan.

Rumunji i Ukrajinci u konfliktu. Zürich, 24. novembra. „Frankfurter Zeitung" saznaje iz Černovica, da je medju Rumunjima i Ukrajincima nastala žestoka borba za posed Bukovine. Ukrajinci su uzeli u posed Černovice, a Rumunji su ozlojedjeni zatražili, da im se iz Jassyja pošalju čete za intervenciju. Čete su rumunjske stigle na zapadnu granicu. Ukrajinci se spremaju na otpor.

Mali oglasnik

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48'—, za polugodište K 24'—, tromesečno K 12'—, mesečno K 4'—, u malopro daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, petak 29. novembra 1918. — Broj 1218.

Jugoslovenski narodni poslanik.

Agence Yougoslave javlja iz Genève:

(„Jugoslavenski Svijet" — New York, 5. rujna.) Don Niko Gršković, predsjednik „Hrvatskog Saveza" u Amer. Sjed. Državama, piše u svom uvodniku pod gornjim naslovom prigodom nenadnog oponiziva prvog poslanika kraljevine Srbije u Washingtonu, g. Ljubomira Mihajlovića, u koga su naši iseljenici imali velikog povjerenja, izmedju ostaloga i ovo:

„Oni, koji misle, da se danas iz jednog ureda, pa bio on kako visok, može da odredjuje pravac narodne politike kruto se varaju, a oni, koji neukoj masi pričaju, da su ljudi ma bili oni u kojem položaju više od ideja, zatvaraju oči pred onim, što se je u svijetu zadnje četiri godine dogodilo.

Bilo bi žalostno, kad bismo još danas stajali tako, da se jednom naredbom, pa došla ona od bilo koga, može da zaustavi i naš dosadanji rad, sprijeći odluka i uništi žrtve cijelokupnog našeg naroda, bilo bi neozbiljno, kad bismo za pogriješke pojedinaca okrivljivali čitav narod, bilo bi od nas nepravedno, da se bacimo kamenom na one, koji gladni kruha, moraju da trpe radi spletka, neupućenosti i hirova onih, koji su se kruhom zasitili, te ili ne znadu što rade, ili ako znadu, misle, da je narod stvar, kojom oni po svojoj volji raspolažu, varajući sebe i druge, da ne će doći vrijeme, kad će za to račun polagati jednom velikom ako i sporom sudiji — narodu.

. . . Nikakve spletke ne mogu više, da pred Amerikom našoj narodnoj stvari nanesu štete, i ne će biti tako slijepe vlade, o još manje poslanika, koji bi se usudio ići drugim putem, jer nitko ne želi da udara glavom o zid i da si svojevoljno vrat skrha.

Mi poznajemo samo jednog gospodara, a taj je narod, mi slušamo samo jednu zapovjed, a ta je volja naroda, mi imademo samo jedan cilj, a taj jeste oslobodjenje i ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca.

Tko je za ovo naš je prijatelj, saradnik i drug, tko je proti ovome, nije samo naš nego narodni neprijatelj i krvnik, a za ovakvim ne smije biti ni osvete prijateljstva nego ni obzira."

Kako je mislio dr. Janez E. Krek o ujedinenju sa Srbijom?

„Slovenec" je priopćio u svojem broju od 5. o. m. uvodni članak pod naslovom: **„Dr. Janez E. Krek o ureditvi jugoslovanske države".**

Najmarkantnije izmedju njegovih misli navodimo u nastavku:

„Svi hočemo da budemo jedan narod, združeni u jednoj državi . . . .".

„Mislim, da bi trebalo ostvariti **močan, centralni parlament".**

„Pokrajine moraju biti uredjene **bez obzira na dosadanje državne i zemaljske granice na** sasvim zemljopisnim i gospodarskim načelima po prometnoj težnji i gospodarskim značaju zemlje..."

„Kulturnu i konfesionalnu stranu narodnog života valja **decentralizovati** po općinama".

„Poznato vam je, da sam rebus sic stantibus **Zagovornik razdeljenja crkve od države.** Dosta su me toga radi napadali. Ali za me je logika razvoja i života, koja se uistinu ne protivi katolicizmu. Katolička crkva mora kao i pravoslavna imati u budućoj državi jednakopravni značaj; nadalje nesme biti državne crkve. Svim verskim državama uopće treba dati potpunu autonomiju, a država neka što manje pača u njihove poslove . . . **Hegemoniju će imati spesobniji; ako budu to Srbi, i pravo je, da je imaju** . . . . Možda će se razviti kakve autonomične stranke, koje će težiti za promenom ustava u smeru federalizacije, kako su kod Hrvata ljudi frankovsko-starčevičanske ideologije. Uz to će javljati u parlamentu sve dalje to jače i socijalne tendence. Time će uniformiranje što dalje to bolje **napredovati, centrifugalnih tendenca će nestajati i tekom triju generacija ćemo biti uistinu jedinstven narod** . . . . A klauzolirati, **da mora biti nekoliko ministara Hrvata i Slovenaca, nema smisla** . . . . Monarhija ili republika? To mi je sasvim isto. U srcu sam republikanac, ali ako dide kod nas do monarhije, mora biti oblik takozvane republikanske monarhije kao u Norveškoj. Kralj je samo dobni predsednik republike i njezin reprezentant, ali **nema prava da zakone sankcijonira.** Tri su načela tog troimenog naroda, koja ga moraju voditi u budućnosti: **jedan narod, jedan vladar, jedna država od Beljaka do Soluna i mnogo, mnogo slobode".**

„Il trattato di Londra è intangibile".

(„U londonski se pakt ne dira.") To su reči Silvia Delich-a, dopisnika rimskog lista „Idea Nazionale", što ih je rekao zadarskom pučanstvu prigodom okupacije Zadra po talijanskoj vojsci. Silvio Delich je Zadranin, koji je za svetskog rata boravio u Italiji. Dovezao se talijanskom podmornicom F. 7. Tim je rečima hteo da kaže, da Italija sa svom sigurnosti računa, da će je zapasti sve ono, što joj je Engleska i Francuska obećala, ako zadje u rat na njihovoj strani. Italija je zahtevala uglavnom: Istru s Trstom i Goricom, Reku i Dalmaciju do Neretve, Kotor, kvarnerske otoke i nekoliko dalmatinskih otoka. To bi bez sumnje Italija i bila dobila, da nisu u rat stupile i Sedinjene severnoameričke države. Amerika nije zašla u rat, da proširi svoje područje ili iz drugih kakvih interesa, već samo da čovečanstvu izvojuje slobodu, da izvojšti narodima — osobito malim narodima — slobodu.

I Amerika se držala svog svetog poslanstva. Njezin predsednik, neumrli Wilson, postavio je 14 tačaka (kasnije ih je dodao još nekoliko), prema kojima će se ubuduće svet urediti, da nestane već jednom rata. Uz te su tačke pristale sve ratujuće vlasti. I Italija je pristala. Tim je činom priznala samoodredjenje naroda. A sada eto ne priznaje nama Jugoslavenima prava, da sami odlučimo o našoj sudbini, već hoće da nas jednostavno, **protiv naše volje**, a za volju ono svojih zemljaka u našim zemljama, prisvoji. To se nikako ne slaže s Wilsonovim neoborivim principima. To je nemoguće — do toga uopće ne će, ne sme doći. Jer kako je moguće, da 881.965 Jugoslavena u Dalmaciji i Istri nema prava da odluči o svojoj sudbini? Zar da toliko stotina tisuća ljudi bude i nadalje bespravna masa? Ne verujemo, da će Italija, kao zemlja slobode, ovako postupati.

U ovo samo kratko doba, što je talijanska vojska u našim krajevima, mogli doduše koješta da vidimo i čujemo, pa čemu samo suditi — ako se sve to čini po nalogu službene Italije — da ona zbilja hoće i provesti londonski ugovor. Nego mi se nadamo, da sve ono, što se danas dogadja diljem naše Istre i Dalmacije, čini bez znanja talijanske vlade.

Ali Italija ima i svoje legitimno pravo na ove krajeve! Svoje legitimno pravo na krajeve, koji su im zajamčeni londonskim paktom, temelji Italija na **povesti**, jer su po njihovom shvaćanju „ante Christum natum" bili u ovim krajevima gospodari večni Rim, a kasnije ohola kraljica mora, Venecija. Danas to historičko pravo nitko ne daje ništa, jer to znači samo **nasilje**, kao što se je i moć Rima i Venecije osnivala na sili, na sili mača, a tom je pravu zauvek odzvonilo. Misli li Italija, „la terra della libertà e della giustizia" — kako je rekao neki talijanski general — da će ikada više ostvariti nekadašnju moć Rima i Venecije — onda se ljuto vara. To joj ne će nikada poći za rukom, jer danas vladaju svetom Wilsonovi principi, demokracija, a imperijalizam i militarizam mora u ropotarnicu. Danas valja računati s voljom naroda i samo s voljom naroda, a naš narod u Dalmaciji i Istri — ta celi svet zna, a ako ne zna, saznat će, da u ovim krajevima žive u ogromnoj većini naš narod, narod jugoslavenski — ne će ni da čuje, da Italiju prizna svojim gospodarom.

Talijanski listovi hoće doduše da prikažu Istru i Dalmaciju samo kao **slavenske kolonije**. Eto što kaže „Idea Nazionale" od 24. nov. 1918.:

„. . . nella Venezia Giulia vi sono delle colonie di slavi, che attraverso i secoli della nostra decadenza indifesa erano entrati in casa nostra e quindi vi si erano stabilite sopraffacendo le deboli resistenze locali coi noti metodi dell'oppressione barbarica. Però non fu, perchè non potè essere sopraffazione completa. Anche se in misura esigua, rimasero ovunque delle sopravvivenze a conservare testimonianze e reliquie sulle quali è possibile ricostruire la storia della nazionalità e produrre la documentazione eloquente", ali ćete teško koga naći, koji će vam verovati, jer tko i malo pozna ove krajeve, reći će vam, da govorite i pišete neistinu. Historijska pak vaša prava spremite za sada u . . . muzej.

Ako je Italija došla u naše krajeve, da drži **mir i poredak**, a ne da osvaja, čemu onda nije ovaki postupak, ovakov način izražavanja?

Uostalom g. Silvio Delich može biti više nego siguran, da on ne će dirigirati budući sastav sveta, a medjutim neka slobodno i dalje uspavljuje svoje sunarodnjake u slatke sanje pesmom: „Il patto di Londra è intangibile."

OGLAS.

Zapovedništvo ratne luke javlja, da u pomorskoj tvrdjavi Pula mogu da ostanu samo oni, koji su pre navještenja evropskog rata imali pravo zavičajnosti u općinama gornje. **Oni, koji nemaju pravo zavičajnosti, te koji ne dobiju dopuštenje da ostanu — moraju se u roku od 5 dana od dana obnarodovanja ovog oglasa pod pretnjom kazni, objavljenih već u oglasu br. 7 od 15. nov. 1918. odstraniti. Molbe za ostanak treba upraviti na civilno tajništvo (Admiralska palača), a moraju sadržavati: ime molitelja, ime roditelja, vreme i mesto gdje stanuje, zvanje, uzroke, zašto se je molitelj nastanio u Puli i zašto moli dopust za daljni boravak.**

Česká hlídka.

První zprávu o českých transportních vlacích přinesl nám krajan pan P. J. vrátivší se z dovolené z Čech. Odjížděl s III. transportním vlakem, který po 4 dnech dojel v úplném pořádku do Prahy. Vlak třetí předejel vlaky první a druhý v Mariboru, které očekávaly francouzkou eskortu k vůli bezpečnému projetí německým územím se zbraněmi.

V poslední stanici před Štýrským Hradcem byl požádán velitel vlaku zástupcem německé vlády by složeny byly zbraně do prázdného vagonu kterémuž přání velitel vyhověl. Po krátké zástavce ve Štýrském Hradci, gde byla veliteli vlaku vyslovena pochvala za vzorný pořádek, disciplinu i naprostý klid ve vlaku, projel týž celým německým územím bez překážky a nejmenší nehody. Zbraně přirozeně přivezany až do Čech; kde byli naši hoši vřele vítáni i pozdravováni na každé stanici, kterou projeli.

O příjezdu druhých vlaků do Čech nemáme doposud správ; nadáme se ale, že dojeli adojedou pravděpodobně i ony v úplném pořádku do Prahy.

Rovněž franzouské veliteství nám zdělilo, že požadované námi eskorty byly ihned vypraveny. Nevěřte proto nikdo neautorisovaným zprávam. V Cechách vládne všeobecná radost a nadšení ze svobody v rámci důstojného klidu.

Dopisy do Československého státu odevzdávejte v Československém zastoupení v Puljí, (Hotel Central) by je — pokud pošta řádně neodchází — námi občas vypravený kurýr odevzdal v Praze k rozeslání.

Iz Pazina. javljaju nam iz Pazina, da je **tamo u prošlu subotu preminuo nakon kratke bolesti nadgeometar Volovšek. Pokojnik je bio uzor patriot, Jugoslaven dušom i telom. Večna će ostati spomen na Nj u svih, koji su ga poznali. Laka Mu bila istarska zemlja!**

Dnevne vesti.

Pitanje zahteva činovnika i časnika. Beč, 21. **Kod državnog ureda za izvanjske poslove se je danas sastala konferenca odaslanika svih narodnih država, nastalih na ozemlju nekadanje Austrije, da se urede pitanja zahteva činovnika i časnika. Za provizorno rešavanje prešnih odredaba je konferenca ustanovila posebne komisije. Konačni odgovori će se urediti po svoj prilici u svezi s mirovnim pogodjanjima. Nemačko-austrijska država će zahteve u nemačkoj Austriji bivajućih činovnika i časnika ispunjavati kao povereniča svih narodnosti, i to na teret skupnog poseda narodnosti, koju ima u svojem posedu. Glede časnika, koji još aktivno služe, odredila je nemačko-austrijska vlada medju ostalim: 1. jenara 1919. bit će svi generali bez obzira na službeno dobu postavljeni u stanje mira s njihovim činovnim razredom. Vojnički gažisti 6. čin. razreda, koji su služili 30 godina, isti ostalih razreda, koji su prekoračili 60 godina svoje dobe ili koji su doslužili 40. službovnu godinu, bit će isto tako upokojeni gažisti, koji ne služe još 10 godina i želi se posvetiti civilnom zvanju, primit jednokratnu otpravninu. Da se mogu kada pristojbine vojn. gažista ostalih narodnih armada, koji vrše službu u nemačkoj Austriji ili su u bolnicama, zahtevati od dotičnih vlada natrag, moraju kompetentni računarski uredi te gažiste imati u evidenci. Te odredbe vrede za sve u vojničkoj**

službi stojeće ili u njoj bivših članova nekadašnje vladarske kuće bez mirovine. Isto tako vrede za feldmaršale i generaloberste. Dopusti s čekovninom za neodredjeno vreme su ukinjeni. Dotične gažište valja umiroviti.

Lipošćakova urota. Zagreb, 24. Sav. Zagreb govori o protirevolaciji gen. Lipošćaka. „Novosti" pišu, da će hrv. narod iz te afere pomladjen stupiti u novo doba svoje povesnice. „Hrv. država" piše, da je gen. Lipošćak bio kod vojničkih oblasti p. v. (pol smnnjiv). Iza rata se stavio na raspolaganje narodnoj vojsci, ali jer nije dobio osobitog mesta, stao je raditi sam. Zna se, da je primio na pouzdan razgovor nekog socijalistu i pričao mu, kako je bilo u Poljskoj, gde je bio guvernerom. Drži se, da je hteo i Radića za se predobiti. U vezi s urotom je i neki zagrebački „špicel", koji tvrdi, da je Lipošćak govorio, da je narod s N. V. vrlo nezadovoljno. Po svoj prilici nije nijedan hrv. političar u uroti zapletan.

Saveznički vladari u Parizu. Paris, 25. U Parisu očekuju se za 28. o. m. osim engleskog kralja i belgijskog vladarskog para, koji će stići 5. dec., i Wilsona, koji će doći 12. dec. Općina Paris nfa se, da će službeno moći primiti još pre konca decembra i kralja srpskog i talijanskog. Ista će općina službeno primiti i članove vlade češko-slovačke republike: predsednika Masaryk-a, predsednika veća Kramarž-a i ministra vanjskih posala Beneš-a, koji će u Paris stići, da sudeluju kod mirovne konference.

Ministar vanjskih posala nem. Austrije. Ministrom izvanjskih posala bio je imenovan dr. Ellenbogen.

Centralne vlasti odbile jednu mirovnu ponudu Amerike. Zürich 23. Iz Münchena se javlja: Bavarski ministar financija, Jaffe je saopćio münchenskom dopisniku „Berliner Tagblatta" da je on lično predao u jeseni 1917. drž. podtajniku Busche-u jednu mirovnu ponudu Sedinjenih Država, što mu je predao jedan Wilsonov pouzdanik. Busche se založio, da će je predati državnom tajniku Kühlmann-u. Nekoliko sedmica kasnije bila je slična ponuda predana Czerninu. I ako se opetovano tražio odgovor — nisu ni Nemačka ni Austrija na ponudu odgovorile.

Kramarž neće primirja. Zürich 21. Iz Praga se javlja: Kramarž je odgovorio brzojavno Károlyu i odbio molbu za primirje u Slovačkoj, jer je Slovačka deo češko-slovačke države i jer Česi vrše samo svoje drž. pravo time, što je zaposedaju. U ostalom mirovna će konferenca odrediti granice. Česi su samo one krajeve zaposeli, čiji su ih stanovnici pozvali u pomoć protiv madžarskih nasilja. Kramarž zahteva napokon, da se slovački članovi Nar. Veća, koji su bili uapšeni, puste na slobodu, te da im se da potpuna zadovoljština.

Ulaz kraljevske porodice u Bruxelles. Belg. gl. stan 22. Kralj i kraljica i vojvoda Leopold, vojvotkinja Maria José ušli su danas medju silnim oduševljenjem, na čelu belgijskih četa i savezničkih odelenja u glavni grad. Savezničke čete i belgijski vojnici bili su vrlo lepo dočekani.

Kad će Clemenceau u London? Paris 23. „Temps" kaže, da Clemenceau ne će danas poći u London, već iza poseta engleskog kraljevskog para, koji je odredjen za 28. o. m.

Američani na nemačkoj granici. Paris 23. nov. Večerašnji američki izveštaj kaže: Treća je vojska doprla do nemačke granici od Wallendorfa do Schengeu.

Ranjske provincije hoće da konstituiraju posebnu državu. Zürich, 23. „Konstanzer Zeitung" prima iz Berlina: U ranjskim provincijama pomalja se sve jače pitanje o odcepljenju od carstva i o formaciji posebne države. „Vorwärts" kaže, da je osnova već fiksirana i da se Nemačka već sutra može naći pred gotovim činom. Granice nove države nisu još odredjene. Ide se za tim, da se pripoje industrijalno područje, a na jugu hesenski palatinat.

Saveznici ne će internacije nemačkog cara u Holandiji. Paris, 22. Holandsko poslanstvo šalje novinama jednu notu, u kojoj je reproduciran govor predsednika Veća holandskog. U tom se govoru tvrdi, da je nemački car — posle abdikacije — privatni gradjanin, te da ima pravo gostoprimstva kao svaki drugi strani državljanin. Na svaki će način vlada nizozemska bdeti, da ne dodje do spletkarenja. Poslanstvo dodaje, da bivši car nije do sada još nikad izašao iz vrta dvorca, u kome je gostom. Ovom zgodom piše „Petit Jornal": „Do sada nisu saveznićke vlade ništa stalno odlučile glede sudbine nemačkog cara ni glede slučajnog upita, da se estradira. Ali sve to su Holandiji dali na znanje, da ne dopuštaju, da se s bivšim vladarom polasno postupa. Da se opravda navodi Holandija, da je car nakon svoje abdikacije prestao biti vojnikom, te da prema tome mora da se s njim postupa kao sa svakim jednostavnim privatnim čovekom. Saveznici ne primaju te isprike te traže provizorno internaciju bivšeg cara, te podsjećaju Holandiju, da će imati tešku odgovornost, ne bude li saveznike u tome udovoljila, te si rezerviraju pravo za svaku drugu odluku, koju će morati poduzeti".

Talijanska vanjska trgovina. Po „Corriere economico" iznosio je talijanski import u prva dva meseca tekuće godine 999 milijona lira, a eksport od prilike 678 milijona lira, Godine je 1917. iznosila razlika importa i eksporta za isti razmak 703 miljona lira, a 1916. godine 823 milijona. Manje se importiralo: Kolonijalne robe, mirodija, duhana, ugljena, vune i pamuka — više se uvažalo: kemičkih produkata, minerala, kovina i kovinskih spojeva.

Novi poljski kabinet. Zürich, 20. novembra. Iz Varšave se javlja: Pilsudski je sastavio novi kabinet, izabrav članove iz socijalističke stranke i iz saveza agrarskog. Ministar predsednik je Andrija Moraczewski, bivši zastupnik na austrijskom parlamentu, ratni ministar je Pilsudski, vanjske poslove je preuzeo Lav Wasilewski, unutarnje poslove Thughutt. Tri će mesta biti poverena pruskim Poljacima.

Zastupnici „delle terre redente" u Rimu. Na historičkoj sednici otvorenja talijanske komore bili su prisutni zastupnici: Pitacco, Gasser, Rizzi, Zanella, Ghiglianovich, Spadaro. Iza sednice bili su svečano pozdravljeni kao novi drugovi.

Četvrti zajam slobode. Washington, 20. novembra. Tajnik Mac Adae javlja, da je potpisivanje četvrtog zajma slobode dostiglo 6889 milijona dolara.

„Samopouzdanje vodi k pobjedi." U svakome slučaju potrebna nam je odvažnost i snaga, da se odupremo svemu zlu, koje obično tako ozbiljno doba sa sobom vuče. Mnogo je toga razoreno i opustjelo u nama i okolo nas. Mogla bi nas spopasti klonulost, a možebiti i očaj. No znajmo, da iz svakoga zla možemo crpsti i dobro ako imademo pouzdanje u našu jakost i nade u bolju budućnost. Da ne klonemo duhom, već da ostanemo jaki i u najtežoj borbi života, dobro će biti, ako pročitamo knjigu „Samopouzdanje vodi k pobjedi" od Američanina Orison Swet Mardena prevedenu na hrvatski jezik. U njoj ćemo naći pouke, snage i zabave, a nikome neće biti žao, ako je nabavi. Cena broširanoj knjizi bez poštarine K 5.—. Salje se samo pouzećem. Naručuje se kod Narodne knjižare, Zagreb, Ribnjak kbr. 6. Dobiva se i u svima ostalim knjižarama.

Veliki ophod u Berlinu u čast palima u demonstracijama. Zürich, 20. novembra. Iz Berlina javljaju: Danas u 3 sata popodne bio je pogreb palih za poslednjih dogadjaja. Sudelovala je silna množica naroda. Mrtvi ostanci bili su pokopani na groblju palih 1848. Nad grobom su govorili razni govornici, medju njima i Liebknecht. Pevale se i himne. Ispaljene su i salve.

Uveti, što će ih japanski delegati predložiti mirovnoj konferenci. London, 24. nov. 1. Apsolutni sporazum s Engleskom glede slobode mora. 2. Japan goji simpatije za projekt saveznika glede protekcije malih naroda i protekciju sveta protiv budućih ratova. 3. Priznanje potrebe da Japan drži red u Sibiriji za zaštitu vlastitog integriteta teritorijalnog. 4. Priznanje zakonitih sfera financijalnog upliva, trgovačkog i industrijalnog Japancima u Kini. 5. Trajnu okupaciju Kiao-Cião-a u stanju, koje će Japan i Kinu zadovoljiti. 6. Otoci Marshall i drugi otoci, koji su pripadali Nemačkoj u mirnom oceanu, bit će stavljeni pod japanski protektorat. 7. Pravo reciprociteta u celom svetu za japanske gradjane.

Dobrovoljni doprinosi.

Za naše škole u Puli. Prigodom prolaska Jugoslavenske i Čeho-Slovačke momčadi, sakupiše u Pazinu svotu od K 408·—. Darovaše po K 50: Fregatni kapetan Medvešček; po K 30: Gustel Keruc; K 20: Slavko Hosiar, Antun Denžić, Franjo Waleš, Viktor Kušar; po K 10: S. Gradišnik, A. Čepin, L. Lavrić, A. Milnar, V. Crnko, F. Burgar, L. Mardin, J. Marolt, V. Lemljak, P. Pajk, Lenker, R. Pibrovec, J. Gasperlin, S. Greznik, J. Kramžer, J. Pavčar, J. Ručgoj, I. Dekleva, S. Fatter; J. Junek po K 8: L. Lukac, po K 6: L. Wrischer, F. Lulek; po K 5: J. Vranjda; po K 24: K. Šcuka. — Prigodom venčanja gosp. Viktora Grubešića, sa dražesnom gdjicom Reginom Krizmanić, sakupljeno je u kući g. Krizmanića K 60·—. Da se svota što više poveća, sakupljeno je istom prigodom u kući g. Grubešića, na predlog g. Rončevića K 140·—. Mladencima bilo u stotinu dobrih časa! Evala kićenim svatovima! — Mesto da polože nadgrobni venac blagopok. Antunu Rosandi iz Vinkurana, položu po K 20·—: Ivo Kaparalin i Martin Rosanda. Hvala vrednim darovateljima. Napred u svakoj prigodi za napredak i prosvetu naše dece!

Za fond našeg lista. Prigodom odlaska iz Pule kliču svim prijateljima i znancima, s kojima se ne mogoše osobno pozdraviti: S bogom i dovidova! Tom prigodom položu u fond obljubljenog i spasonosnog „Hrvatskog Lista" po K 20.— Stevo Petričić i Dušan Samardjija.

Lettera aperta a chi spetta!

In risposta all'articolo „Scalier, Krmpotić e compagna", riprodotto dai giornali del Regno nel „Giornaletto" del 26 corr., mi permetto di rispondere come segue:

Nel 1905 alcune personalità di nazionalità tedesca, con a capo il sig. Carlo Kupelwieser, fondarono a Pola il giornale „Polaer Tagblatt". La stampa dello stesso venne affidata — fra le altre concorrenti — alla mia tipografia. Proprietario del giornale era un comitato appositamente costituito fra i tedeschi, mentre io ero soltanto lo stampatore-amministratore.

Come tipografo oltre al „Polaer Tagblatt" ho stampato anche i giornali la „Terra d' Istria" e „L' Eco dell'Adriatico", diretti da Gino Piva, e specialmente „L' Eco" con programma radicalissimo italiano, in opposizione appunto al „Giornaletto".

Nelle lotte elettorali — come è naturale — io non c' entravo affatto, ma il „Polaer Tagblatt" esplicava quell' opera quale organo del partito. Tanto è vero che nella lista nera era compresa anche la mia ditta (e il relativo opuscolo fu stampato in altra Tipografia locale) appunto perchè io non avevo votato per il partito economico. Nel „Polaer Tagblatt", adunque, io non avevo altra veste che quella di tipografo (che avrebbe potuto anche essere qualsiasi altro), mentre mio figlio, a quell'epoca, era ancora studente, assente da Pola.

Alla fine dell'anno 1913, dopo lo sciopero dei Tipografi, sciolitosi il Comitato in parola, il giornale passò in proprietà di mio figlio. Da quel giorno questo giornale non portò più una sillaba che potesse ledere la sensibilità degli italiani di Pola; all' incontro era entrato in aperta campagna contro il sistema poliziesco dell'ex capo della polizia di Pola, dott. Mickus, e più tardi, nei circoli della Marina, fu dichiarato amico dell' Intesa, tanto è vero che il contrammiraglio Grassberger, con una lettera diretta al direttore del Casino di Marina, chiedeva che il „Polaer Tagblatt" venisse proibito nei locali del Casino stesso.

Nell' inventario di questo giornale, tra gli altri documenti, fu trovata anche un'offerta, scritta in tedesco, della Tipografia Boccasini & Co., con la quale si offrivano di stampare il „Polaer Tagblatt", assicurando in quell' incontro la massima correntezza e sollecitudine nell'esecuzione del lavoro. Il documento in parola si trova nelle mani dell'editore del giornale „Polaer Tagblatt", sig. Ugo Budek, presentemente a Graz.

Ad onta di ripetute occasioni, causate dal contegno del „Giornaletto" verso il „Polaer Tagblatt" e contro il sottoscritto, questo documento fu da me riguardato come semplice affare commerciale e non volevo menzionarlo prima. Avendo io però deciso di liquidare la mia azienda a Pola già al principio di questo mese e istigato dal contegno del „Giornaletto" lo menziono oggi.

Con la fondazione del giornale „Hrvatski List" io e mio figlio entravamo in aperta campagna contro il sistema vigente qui durante la guerra, e contro i circoli polizieaco-militari. Per tale campagna questo giornale fu sospeso, d' ordine dell' autorità, per otto giorni. Più tardi fu proceduto contro di me e contro il redattore responsabile, per lesa Maestà. Poi ancora, per ordine del Giudizio militare di Pola fu ordinata una perquisizione nelle redazioni dell' „Hrvatski List" e del „Polaer Tagblatt" nonchè nella tipografia come pure nelle abitazioni private mia e di mio figlio, perchè sospettati amici dell' Intesa nonchè promotori di disordini che a suo tempo erano scoppiati sui bastimenti da guerra. E infine le autorità militari avevano fatto domanda per il mio bando da Pola e, quale corolario necessario a tutte queste misure, il comandante della flotta austriaca, Horthy, nel mese di settembre di quest' anno, ha fatto i passi opportuni presso il Ministero della guerra, sezione di Marina, acchè venissi materialmente danneggiato in ogni modo possibile, onde evitare la campagna contro il potere militare austriaco.

Per quanto riguarda il mio arricchimento quale fornitore di stampati per la Marina da guerra devo osservare che gli stessi mi vennero sempre assegnati in base a regolare concorso e anche per la capacità e solidità nell' esecuzione dei lavori, e mai per protezione o ricompensa qualsiasi a chicchesia.

Questi sono fatti.

Pola, li 26 novembre 1918. Josè Krmpotić.

Pojedini broj 16 h.

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista ttz Custoski Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr Lovrô SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvô Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, subota 30. novembra 1918. Broj 1219.

OGLAS.

Osebe, kojima je više od 12 godina, a nisu imale prava zavičajnosti u općini Pula, moraju da prikažu redovitu propisanu molbu, da steku dopuštenje za daljnji boravak u pomorskoj tvrdjavi Pula, i to u sledeće dane: Oni, kojih se imena počinju slovima A—B—C—D—E, treba da prikažu molbenice 30. novembra i 1. decembra. Oni s početnim slovom F—G—H—I—J dne 2.—3. decembra, sa slovima K—L—M—N dne 4.—5. decembra, sa slovima O—P—Q—R dne 6.—7. decembra, sa slovima S—T—U—V dne 8.—9. decembra; sa slovima X—Y—Z dne 10.—11. decembra svaki dan od 9—11·30 i od 2—4·30.

Iskaznice za konačni ostanak dobit će se dne 12., 13., 14., 15., 16., 17. tek. m. po gornjem azbučnom redu.

Tiskane molbe dobivaju se kod tvrdke Jos. Krmpotić.

* * *

Zabranjeno nošenje kokarda i vešanje zastava jugoslavenskih i austrijskih.

Tršćanski gubernator Petiti odredio je, da je u zoni unutar granica primirja zabranjeno svakome isticanje zastava ili nošenje kokarda jugoslavenskih ili austrijskih. Dopuštene su samo zastave ili kokarde talijanske i one saveznika, koji se na talijanskoj fronti bore. Nalaže se svim vojničkim oblastima, kojima je povereno držanje javnog reda, da zapreče svaki prekršaj ove odredbe.

Viktor Hugo: Za bratimljenje naroda.

Ovaj članak je govor velikog francuskog književnika, pisca „Jadnika", Viktora Huga, držan pri otvorenja mirovne konferencije zá doba ratova i revoluciju 1848. I ako je za starije u ciframa izdataka na evropski militarizam, ali on pokazuje koliko je veliki filozof-književnik predvidjao opasnost militarizma po ljudsku kulturu i civilizaciju kad je tražilo da se narodi zbrate. Da se taj cilj postigne, propagirao je Hugo samoodredjenje naroda, koje je onda kao i danas izbilo na površinu. Na žalost, onda je ta plemenita ideja podlegla, a danas? — sigurnim očima gledajmo u budućnost.

Gospodo!

Mnogi od Vas dolaze iz najudaljenijih krajeva svijeta vodjeni pobožnom i svetom misli. Ima medju vama publicista, filosofa, duhovnika raznih hrišćanskih konfesija, jednom riječi rečeno pisci, ukratko ljudi, koji su ponos svoga naroda. Vi hoćete da iz Pariza izadje zaključak ovoga skupa, koji ne pomaže samo jednog naroda, već dobro sviju naroda. Vi hoćete k smjerovima današnjih državnika i zakonodavaca pripojiti novu uzvišenu misao. Vi obraćate njihovu pozornost na znamenite i uzvišene riječi evandjelja,. koje preporučuju mir svima ljudima sinovima jednoga Boga na istom mjestu, koje je proglasilo bratstvo gradjana, došli ste da proglasite bratstvo naroda.

Dobro nam došli!

Da li je, gospodo, sveta misao sveopćeg mira, koja sve narode sveopćom vezom veže, evandjelje zá najveći zakon priznaje i u mjesto rata mirno izravnanje predlaže, da li je, pitam, ta sveta misao praktična? Da li je moguće tu svetu misao privesti u djelo? Mnogi pozitivni ljudi, kako se sad govori, mnogi državnici, koji su u vodjenju državnih poslova osjedili, odupiru se ipak vašim idejama, svoj vašoj praktičnosti, ja ipak bez svakog razmišljanja velim, da je vaša misao praktična a pokušat ću to odmah i dokazati.

Pa ja idem još dalje: držim, da nije samo praktično, već da joj se nije moguće ni ugnuti. Ostvarenje njezino može se samo zakasniti, ili ubrzati.

Zakoni ljudski nisu i ne mogu se razlikovati od zakona božjih, a zakoni božji ne preporučaju rat, već mir. Čovečanstvo je počelo sa sporom, tako kao stvorenje svemira sa smesom sviju elemenata. Kako bilo, ali tačno je, da je čovečanstvo počelo s ratom, ali se ipak neda pobiti, da njegovim ciljem nije mir.

Priznavajući te uznešene pravde susrećemo se ipak više puta s otporom: Vjera vaša sukobi se s nevjerom, u burnim časovima našim, izgledaće mnogim ideja vaša pukim idealom, pa i mnogi će ju proglasiti kao utopiju: što se mene tiče, koji sam samo skromnim suradnikom na velikom djelu 19. stoljeća, jer se nedam takovim otporom ni zastrašiti ni začuditi. Šta, zar nije stvar sasma prirodna, da se glave zakreću a oči zatvaraju, kad naglo u sred tame, koja se nad nama rasprostire, gledamo otvarati svetlu kapiju budućnosti?

Gospodo, kad bi još prije četiri stotine godina, kad je rat još plamtio u svakoj općini, u svakom mjestu, u svakoj zemlji, kad bi, velim, pred tim dobom neko rekao Lotaringiji, Pikardiji, Normandiji, Bertagnji, Provenciji, Delfinatiji i Burgundiji: Doći će vrijeme kad ne ćete jedna proti druge ratovati, doći će vrijeme kad ne ćete jedan pred drugim polja sabirati, doće doba kad se ne će više reći: Normandjani udarili na Pikardjane, Lotriadjani prognali Burgundjane. Doći će doba, kada će te sami izmedju sebe sporove izravnavati, morat će te vijećati o zajedničkim potrebama sviju na mjesto vojnika, na mjesto topova i raznoga oružja položiti će te malu škrinju, koju će te nazvati glasaćom urnom, a iz te urne izlaziti će vaš narodni sabor, u kome ćete konstrediti život vas sviju, koji će biti vašom dušom, koji će biti narodnim i vrhovnim sudom, koji će potlačivši silu mača, uzbuniti u srcima vašim osjećaj pravednosti, koji će svakom od vas reći: „Ovdje se svršava tvoje pravo, tamo

počinje tvoja dužnost! Odložite oružje i živite u miru!“ Kad to doba dodje, imaćete zajedničke misli, zajedničke interese i zajednički cilj Vi ćete se milovati i poznati, da ste sinovi jedne krvi i jednog plemena, pa ne ćete više biti Burgonci, Normandjani, Bretandjani, Provencalci, biti ćete Francuzi. Vašom lozinkom neće više biti rat, vašom lozinkom bit će civilizacija!

Kad bi sve taj put bio neko izrekao, zar nebi svi naučenjaci i tadašnji veliki političari uzviknuli: „Gle, ludog, neiskusnog pjesnika! Kako je tek malo upoznao čovječanstvo. O kakovim snovima, o kakovim nam to šimerima govori? I gledajte, gospodo, vrijeme je koračilo napred, i taj san, to bulaznjenje, ta šimera se obistinila. Čovjek, koji bi to sve bio prorekao, bio bi od tadašnjih mudraca proglašen za ludog.

(Nastaviće se.)

Ceská hlídka.

Všichni, kdož chcete zůstati v Pulji podávejte žádosti o dovolení k pobytu v abecedním pořádků nařízeném italskou vyhláškou na: Secretariato Civile (Hafenadmiralát).

Na žádosti musí býti uvedeno:
jméno a přijmení,
datum a rok narození,
místo a čas bydlíště,
zaměstnání a
řadné odůvodnění, proč bydlí v Pulji a proč chce zde zůstati.

Každý příslušník Československého státu nechť přijde k Československému zastoupení (Hotel Central) by mu byla žádost ověřena. Žádosti potvrzujemo denně od 10—12 a. m.

Kdo zažádal o službu u Entente a umístěn posud nebyl, musí to na žádosti podotknouti.

* * *

Dne 28. t. m. dopoledne před svým odjezdem z Pulje přišel pan admirál Koch do místností provisorního Československého zastoupení aby oplatil návštěvu již mu provisorní zástupce Československé vlády Dr. Fiša udělal a aby se s všemi tam činnými osobami rozloučil.

Při té příležitosti projevil ještě jednou prozatímnímu zástupci Československé vlády srdečný dík za veškerou pomoc a podporu, které se Jugosláviji od Ústředního pracovního výboru českého a všech československých legijí v Pulji dostalo, vysloviv pevnou naději, že se v brzku a za stasnějších okolností zncvu shledáme.

Domaće vesti.

Općinska aprovizacija. U komisiju novo sastavljene općinske aprovizacije za čitavu općinu Pula izabrani su: Benussi Domenico Secondo, predsednik. Članovi komisije: Amelotti Luigi, Major kom. kralj. mornarice, Dejak Giuseppe, trgovac Ghersetich Antonio, učitelj pološelstva, Martina Antonio, trgovac, Martin Nicolò, industrijalac, Ostermann Francesco, radnik, Suppan Ettore, trgovac.

Hrvatski Sokol u Medulinu konstituirao je na svojoj prvoj sednici upravni odbor i to ovim redom: starosta: Ivan Radošević; podstarosta: Ivan Grakalić; tajnik: Martin Privrat; blagajnik: Ivan Cukon; odbornici: Ivan Rojnić, Josip Kirac, Josip Radošević, Ivan Lazarić; zamenici: Roko Mihaljević, Blaž Privrat; nadzorni odbor: Luka Kirac, župnik i Ante Žmak, učitelj; vodja: Juraj Kirac. Novoimenovanom odboru želimo sretan uspjeh, kojeg će jamačno i postići.

„Hrvatska Čitaonica“ u Premanturi pozivlje svoje članove, da dodju na godišnju glavnu skupštinu, što će se obdržavati u nedelju 1. decembra u 3 sata po podne u prostorijama gdjice Marije Vizintin. Za odbor: Mate Mišković, predsednik.

„Tamburaški Odsek“ hrv. Čitaone u Premanturi pozivlje svoje članove, neka dodju u nedelju dne 1. decembra o. g. u 6 sati na večer u prostorije gdjice. Vizintin na pogovor. Istodobno moli se članove, da čim prije izruče sve tambure, note itd. odboru. Za odbor: Joso Iveša.

Za hrvatske škole u Puli. Preko uprave našeg lista, položeni su sledeći doprinosi: g. Ivan Baitz, stožerni meštar oružja K 20·—. — Podignutih iz škrabica u kavani „Narodnog Doma“ K 86·—.

Dnevne vesti.

Talijanski kralj u Vidmu i Gorici. Rim, 27. N. V. kralj Viktor Emanuel je pohodio danas Videm, odakle je pošao u pratnji zapovednika 6. vojske, u Goricu. Doček je bio nadasve oduševljen i ganutljiv.

Masaryk na putu u domovinu. New York, 22. novembra. Reuterov ured javlja: Masaryk je otplovio ladjom „Carmania“ u domovinu, da preuzme predsedništvo nove češke republike.

Demobilizacija u Ceskoj. Prag, 23. novembra. Ministarsko veće je demobiliziralo godišta 1899, 1900 i god. 1873—1881. Demobilizacija mora se izvršiti do 20. decembra.

Bivši car Karlo duševno bolestan. Beč, 23. novembra. Bivši car Karlo je u Eckartsau ozbiljno oboleo. Spopala ga teška duševna depresija. Careva okolica priča, da cele dneve žive u samoći, da sedi kod stola i glupo preda se gleda. Nitko ne sme k njemu. Usled careve bolesti je i carica Cita obolela.

Vilim II. neka ide na Vražji otok. Rotterdam, 23. novembra. Kako poručuje „Nieuwe Rotterdamsche Courrant“, je bivši američki poslanik u Beču, Penfield, predložio, da se bivši nemački car internira na Vražjem otoku.

Vatikan priznao neodvisnost Poljske. Krakov, 23. novembra. U dopisu varšavskom nadbiskupu je Vatikan službeno priznao neodvisnost Poljske. Istodobno se javlja imenovanje nadbiskupa Kakowskoga kardinalom.

Nema živeža za Nemačku. Frankfurt, 21. novembra. Aprovizacijsko veće savezničkih vlasti izjavlja, da se ne sme u Nemačku poslati nikakvih životnih namirnica, dok se potanko ne zna, kakve su prilike u Nemačkoj.

Španjolska inozemska trgovina u svetskom ratu. Španjolska je trgovina posle 1916. pretrpela znatan nazadak. Import, koji je u prvom polugodištu 1916. iznosio 457,5 milijona peseta, u istom se je razmaku u godini 1917. snizio na 416 milijona, a u prvom polugodištu 1918. je spao na 277,5 milijona peseta. Eksport, koji je u prvih šest meseci 1916. iznosio 684 milijona peseta, spao je u istom razmaku u godini 1918. na po prilici 401,5 milijona peseta. Prema ovom računu je španjolska pretrpela u godini 1918. preko 1 milijardu deficita.

Donna Ines.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

Naravski, da je donna Ines imala dosta obožavatelja; ali nijedan od njih nije joj duševno dorastao, nijedan se nije usudio zaprositi je, jer je svaki znao, da bi to bila „messalianca“, a na njegovu štetu. S njome razgovarati bila je prava raskoš sve dotle, dok ona nije dublje zaronila u razgovor; tada bi nastao čas, gdje njezin štovatelj ne bi više podoban bio pratiti tok njezinih misli, ne bi više znao odgovarati na njena pitanja, a oko njenih usana počeo titrati neki božanstveni, zagonetni, posmijeh, od kojega se njemu čelo znojem oblilo. U takovoj je prilici nastojao svaki, da se što časnije udalji od te neodoljive sile, koja je iz njena bića poput munjine i privlačila i odbijala. Njezin najljubažljiviji oproštaj i odzdrav u takovu slučaju zvonio je u duši dotičnoga kao: Vae victis! . . .

. . . Kad ocal i kremen jedan o drugi kresnu, onda bude vatra; taj ocal i kremen bili su Marijan i donna Ines. Došlo je ono, što je moralo biti: Marijan je oženio lijepu gjeneralovu kćer! Na svijetu ima osoba, koje tako neodoljivo pripadaju jedna drugoj, da ih je svijet već združio, dok se one same nijesu možda još ni vidjele: to su one ženidbe, za koje se veli, da su još u nebu sklopljene. Da se donna Ines ma za koga drugoga udala, bilo bi razgovora se je udala za Marijana, a to je bilo nešto tako naravno, da se je dogodilo samo ono, što je svatko unaprijed predmnijevao i proricao.

U ukusno uredjenom stanu, živjelo njih dvoje kao dva božanstva; njezin duh nadahnjivaše te krasne dvorane nekom veličajnošću i otmjenošću, koja je u srcu svakog posjetnika neko smjerno i tjeskobno čuvstvo radjala; svakomu je bilo, kao da je izgubio polovicu samoga sebe, čim je stupio pred krasnu gospodju, a ona mu onom otmjenom grandezzom, koja se ne da oponašati, pokazala rukom, da sjedne do nje na mekoslon. Njih dvoje živjelo, kako rekoh, kao dva božanstva, neovisna jedno od drugoga: oni su bili dvije jednako velike olije, a da bi jedna drugoj bila podredjena; bili su si premci i u duševnom i u tjelesnom obziru, a da bi jedno od drugoga ovisilo. Oni se nijesu samo ljubili; njih je vezalo medjusobno štovanje, kakovo ljudi niže ugladjenosti i ne poznaju. To medjusobno štovanje bilo je veće, nego ljubav sama: iz ljubavi uvijek se može izleći ljubomor, sumnja, dočim iz poštovanja ili nikada ili vrlo rijetko. No zato opet kod njih nije bilo one djetinje srdačnosti i nevine otvorenosti, koju onako jasno odaje mladi, ljubeći par, bio kod kuće, bio u tudjem društvu. Kad bi Marijan u podne došao iz ureda, dočekala bi ga donna Ines odmjerenom ljupkošću kao svakoga drugoga gosta, te tko ih nije poznavao, jedva bi pomislio, da su muž i žena.

Mnogi su mislili, da će se negdašnja ponosita djevojka, čim se udade, baciti i trošak i luksus; mnogi su se opet nadali, da će im ljubavna laskanja kad donna Ines bude ženom, biti saslušana, — no prevarili su se i jedni i drugi. Njena plemenitost našla je oduška u drugom pravcu, a ne u onom, koji su oni očekivali i željeli. Iz njena kao kristal bistroga govora mogli su se svi ubrzo uvjeriti, da nije trpjela i najmanjom dvoličnošću natrunjene riječi, a nekmo li da sluša ljubavna očitovanja. I to je bio nov povod, da je Marijan i po drugi put dobio pridjevak sretnoga čovjeka. A on je i bio — i sretan i zadovoljan! Samo jedna, u dubini duše sakrivena želja osta mu dosada neispunjena; već je pet godina bio oženjen, ali nije imao odvjetka! Prve četiri godine sve se nadao i očekivao, a kad je prošlo to vrijeme, a on se već naviknuo dosadašnjemu životu, onda i ta želja počela sve po malo trnuti u njegovu srcu. Donna je Ines znala dobro za tu njegovu želju, znala je to, kako je on prve godine njihova braka, kad bi mu prijatelji nazdravili i poželjeli vrijednoga potomka, u svom zanosu odgovorio: Tu djecu rado bih ja vidio! — misleći pri tom na svoju i ženinu ljepotu. Ta njegova riječ udubla se u njeno srce dublje, nego ikoja druga; bilo je časova, te si je u dubini duše spočitavala, da nije kadra udovoljiti njegovoj vrućoj želji, da nije donijela svomu mužu najglavniji atribut, koji ženu čini ženom. Jedina joj utjeha bilo jedno Radetićevo pismo, u kojem prijatelj prijatelju piše, da to nije ništa neobično, da brak prvih pet, dapače deset godina ostaje besplodan, i da taj slučaj ne isključuje, da poslije nekoga vremena ipak bude blagoslova božjega, — a takovoga da će sigurno biti danas sutra i u Lucićevoj porodici.

Radetić nije baš tako često pisao Marijanu, no zato su njegova pisma bila izvanredno dugačka; svako je bilo mala ispovijest njegove plemenite duše; a pisao je onim mekim, simpatičnim načinom, kako samo ljubeća mati svomu djetetu pisati može; po samim tim pismima mogao ga je čovjek zavoljeti.

Premda nije donna Ines poznavala muževoga prijatelja, ipak ga je u velike štovala. Ona je potpuno shvaćala ono njegovo plemenito oduševljenje za znanost i čovječanstvo. Ona i Marijan razgovarali su malo ne svaki dan o njemu, te je Radetić bio nevidjeni duševni prijatelj Lucićeva doma.

(Nastaviće se.)

Pojedini broj 10 h.

[illegible] za čitavu god. K 48.—, za polugodište K [illegible], tromesečno K 12.—, mesečno K 4.—, u maloprodaji 10 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista [illegible]

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišarska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, nedelja 1. decembra 1918. — Broj 1220.

Viktor Hugo: Za bratimljenje naroda.

(Nastavak.)

A takodjer vi, gospodo, a i ja s vama, i mi svi, koji smo ovdje sakupljeni, velimo Francuskoj, Engleskoj, Pruskoj, Austriji, Španiji, Italiji i Rusiji:

Doći će doba, kada će vam oružje ispasti iz ruku. Doći će doba, da rat medju Parizom i Londonom, medju Petrogradom i Berlinom, medju Bečom i Turinom biti će tako nemoćan, da se vjerovati ne može, kao sada rat medju Rouenom i Amiensom, ili medju Bostonom i Filadelfijom. Doći će doba, kad će se Francusi, Rusi, Talijani, Englezi i Nijemci, ukratko svi narodi spojiti k višem jedinstvu da založe evropsko bratstvo, iste tako kao što su učinile poslednje francuske provincije, koje su sada u jednu Francusku spojene. Doći će doba kad ne će biti drugog bojišta, već pijace otvorene trgovini i duh ljudski, otvarajući se novim idejama.

Doći će doba kad će kugle i granate ustupiti pred glasačim ceduljama i kad će općim glasovanjem biti izabran veliki vrhovni senat, da bude Evropi to, što je Engleskoj parlamenat, što je Francuskoj narodna skupština, i što je drugim narodni sabor. Doći će doba kad će u muzeumima pokazivati topove, kao što se danas pokazuju sprave za mučenja, i svako će se čuditi, kako su ljudi mogli proti sebe s takovim oružjem ratovati. Doći će doba, kad ne će biti nego same dvije države, i to država američka i država Evropska, koje će u sporazumu živiti, i preko mora bratske ruke jedna drugoj pružiti, i izmjenjujući urodu svojih polja, tvorevine svoje industrije, svoje umjetnosti i svojih duševnih sila, obradjujuć pustinje i radeći spomoću Boga na poljepšanju svijeta.

A na taj krasni dan nećemo morati čekati ni četiri stotine godina; živimo u doba brzo tekućem, tako brzo, kao sada nisu tekli nikad dogadjaji i ideje, za našeg doba izvede često jedna godina ulogu jednoga vijeka.

Dakle, Francuzi, Englezi, Belgijanci, Nijemci, Slaveni, Evropljani i Amerikanci, šta trebamo raditi, da bi nas taj uzneseni dan čim prije pozdravio? Trebamo se ljubiti.

Ljubiti se! I tako ćemo s božjom pomoći biti uvedeni u vječni mir.

Jer Bog je taj uzvišeni cilj čovječanstvu zaista sam odredio. Gledajte kako nam je svuda na pomoći. Kakovim pronalazcima nije dospijo duh ljudski! Kakovi se napredak nije javio na svim stranama! Tvar postaje s dana na dan sve većom robinjom duha i sluškinjom civilizacije, uzroci rata gube se s uzrocima utrpljenja, udaljeni se narodi spajaju, daleki se krajevi jedan drugom približuju, a to je zbliženje: početak općeg bratstva. Željeznim putevima pretvorila se sad Evropa u manju, nego što je u srednjem vijeku bila Francuska. Parobrodima se danas može brže putovati preko Ocejana, nego nekada preko Sredozemnog mora. Za kratko vrijeme moći će ljudi putovati po svijetu tako brzo, kao što su Homerovi Bogu putovali po nebesima. Još nekoliko godina i električka veza sloge zagrliti će cijeli svijet.

Zadubim li se, gospodo, u ogromne bujice tih dogadjaja, nad kojima vlada ruka Gospoda, pomislim li na uzvišeni cilj ljudskog pokoljenja, na mir, i sravnam li, šta providnost božija za njega čini i uz to, što mu se ljudska politika stavlja na put: tu bolni osjećaj obuzme cijelo moje srce. Ili sravnamo li statistiku u budgetima evropskih naroda, naći ćemo da iznose na izdržavanje vojske ništa manje, nego dvije milijarde godišnje; priračunamo li tome izdatku još sva vojnička skladišta, tu će se ukazati, da svi izdaci iznose pune tri milijarde. Pripojite sada još tome velikom izdatku gubitak vremena, najzdravijih, najjačih i najmladjih ljudi, koji vojsci služe, i onda će te moći lako pronaći, da stalna vojska u Evropi stoji najmanje četiri milijarde godišnje. Gospodo! Ovaj put je trajao mir trideset i dvije godine, a iza tih trideset i dvije godine bilo je izdano na rat sto i dvadeset milijardi! Predstavite sebi, da se evropski narodi nisu mrzili, već se zajednički ljubili, predstavite sebi, da je svaki prije htio biti čovjekom, a onda istom Francuzom, Englezom ili Njemcom. Da se čovječanstvo promjenilo u jednu veliku porodicu, i onda uzmite ogromnu sumu, koju ste dosad iz nepovjerenja bacali, a dati je na uzdržavanje pravog povjerenja i ljubavi.

Dajte tih sto dvadeset osam milijardi, što ste ih dali mržnji, ljubavi, dajte tih sto dvadeset osam milijardi, što ste dali ratu, miru! Dajte ih radu, inteligenciji, industriji, trgovini, plovbi, zemljodjelstvu, nauci, umjetnosti, i predstavite sebi, kakovi će prinijeti plod! Znate li, šta bi bilo, da se ogromna suma sto dvadeset osam milijardi za trideset i dvije godine, na taj način raspolagalo? Lice bi se svijeta preinačilo. Užine zemlje bile bi prokopane, željezni bi putovi prekrivali svijet, trgovačka plovidba bila bi sto puta veća, u pustinjama bi se podizala mjesta, pristaništa bi se podizala tamo, gdje su do sada bile strmenite pećine, Azija bi bila vraćena civilizaciji, Afrika čovječanstvu, čovjekovom radu bujalo bi bogatstvo iz svijuh zemljinih žila, a patnje i bjede bi nestalo.

(Nastavića se.)

OGLAS.

Pozivaju se svi gradjani, koji su pripadali austro-ugarskoj vojsci, a koji su se nastanili u mesnoj općini Pula, dužni su da se prijave u uredu za evidenciju ovog kotarskog poglavarstva, i to sledećim redom:

Dne			rodjeni	god.	
Dne	2.	decembra	rodjeni	god.	1900, 1899, 1898, 1897, 1896
„	3.	„	„	„	1895, 1894, 1893, 1892, 1891
„	4.	„	„	„	1890, 1889, 1888, 1887, 1886
„	5.	„	„	„	1885, 1884, 1883, 1882, 1881
„	6.	„	„	„	1880, 1879, 1878, 1877, 1876
„	7.	„	„	„	1875, 1874, 1873, 1872, 1871
„	9.	„	„	„	1870, 1869, 1868, 1867, 1866, 1865

Za bivše vojnike, koji su bolesni, može prijavu učiniti koji član obitelji.

Tko se neodazove ovom pozivu, biće kažnjen po odgovarajućem zakonu.

Pula, 29. novembra 1918.

Upravitelj kotarskog poglavarstva
Villa-Santa.

Domaće vesti.

Otvorenje pučkih škola. Ponedeljak, dne 2. decembra počinje redovito obučavanje u pučkim školama i to samo za onu decu, koja su upisana u Narodnom Domu (škola u Nar. Domu i ulici Besenghi). Ujutro neka dodju učenici, a posle podne učenice. Pripominje se, da će i ostale škole biti do malo dana otvorene. Zato se ustrpite, roditelji, jer je takvo doba.

Nj. Vis. Duca d' Aosta u Puli. Juče je stigao našem gradu u pohode N. V. Duca d'Aosta. Grad je bio svečano okićen, a oduševljenje neopisivo.

Gabriele d' Annunzio u Puli. Sa sigurnošću javlja se, da talijanski pesnik Gabriele d' Annunzio za koji dan će stići Puli u pohod.

Odbor česko-jugoslavenske socijalno-demokratske radničke organizacije poziva se na veoma važan pogovor, što će se obdržavati danas, u 3 sata poslepodne u društvenim prostorijama. Predsednik Vlajić.

Talijanska realna gimnazija u Pazinu otvara se po nalogu zapovedništva 61. divizije kralj. vojske sa sedištem u Pazinu.

Dnevne vesti.

Viceadmiral Cagni na Reci. Ovih je dana vrhovni zapovednik tvrdjave Pule bio na Reci. Pučanstvo ga je primilo oduševljeno, pokrilo ga cvećem. Cagni ganut s dočeka reče: „Asti i Turin će moći biti jugoslavenska, ali Reka ne će — nikad“.

Novi gradjani Italije su „svi narodi, što se nalaze s ove strane Snežnika, Nanosa, doline bohinjske Save i alpskih ledenjaka — narodi su napokon slobodni gradjani su Italije, mudre i pravedne, velike i slavne Majke naroda“.

Izjava tršćanskog gradskog savetnika Slavika na sednici opć. upravnog odbora od 23. nov. 1918: „Hoću da rezerviranim za prvu sednicu općinskog veća — kojoj ćemo biti nazočni — izjavu, koja će tačno precizirati držanje slovenskog kluba prema okupaciji i drugim pitanjima, a za sada izjavljujem ovo: Uspostavu Veća i Upravnog odbora primaju se kao provizorna mera, što ju je poduzela okupacijona vlast prema svojim obvezama, što proizlazi iz internacionalnog prava, t. j. da uspostavi život, prema tome i javnu upravu. Pod ovom rezervom saradjivat ćemo i tu, kao i odboru za javno zdravlje; ne odričemo se naših aspiracija, te dopušta definitivno uredjenje samo mirovnom kongresu. Ne ćemo konflikta, već molimo, da se omogući saradjivanje“. Opć. zast. Ara mu je odgovorio, da nacijonalna stranka i sve pučanstvo drži, da je pripadnost Trsta Italiji već definitivna i nepreporna kao historički čin, koji odgovara najvišim ciljevima naroda ovih zemalja. Opć. upravni odbor prima dragovoljno saradjivanje dvaju slovenskih članova, ali ne prima na znanje njihovih uzaludnih rezerva.

Dan zahvale i molitve u Sedinjenim Državama. Predsednik Wilson izdao je sledeći manifest: „Jeseni mi obično obraćamo molitve i zahvale Svevišnjemu za sve blagoslove i milosti, kojima je napunio kroz godinu našu naciju. Ove godine imamo osobitih uzroka, koji nas nukaju na zahvalnost i veselje. Bog se je udostojao dati nam mir, a to neće reći samo konac borbe, već to znači i svršetak one tragične napetosti, koja je nad nama usled rata visela. Nad nama sije novi dan, u naša srca ulazi nova srčanost, pred našim obnovljenim nadama, dižu se nove, još veće dužnosti. Dok za sve to zahvaljujemo, ne zaboravljamo da zazovemo Božju pomoć da možemo te dužnosti i izvršiti, te oproštenje za sve pogreške, što smo ih počinili delom i rečju, i molimo, da iz naše akcije izadje konsolidacija prijateljstva i izmeničnog poštovanja, koji mora da bude temelj novoj zgradi mira i Božjoj volji medju narodima. Zato sam ja, Woodrow Wilson, predsednik Sedinjenih Američkih Država, odredio i odredjujem četvrtak 28. novembra kao dana zahvalnosti i molitve, pa pozivam pučanstvo svih Sedinjenih Država, da ovog dana prekinu svoj obični posao, te da u svojim kućama i na mestima javnog kreta obrate svoje zahvale Bogu, koji ravna sudbinom svih nacija“.

Protiv revolucijonarni pokret u Beču. Zürich, 24. nov. „Frankfurter Zeitung“ dobiva vest iz Beča, da se je antirevolucijonarni pokret tako jasno manifestirao, da je Državno Veće dalo pribiti oglase protiv ovakih pokusa. Monarhiste rade sa svim sredstvima u provincijama, da pobude nezadovoljstvo protiv Beča. U Beču to čine antisemitizmom, a svagde drugde tvrdeći, da će skoro ententa sve okupirati.

Ugarska vlada želi smesta mir. Zürich, 25. Ugarska je vlada poslala preko švedskog poslanika u Beču ententi notu, u kojoj moli da se produži primirje, kome ističe rok 4. decembra, neka se smesta započnu mirovna pregovaranja, te neka se organizuje direktna veza s ugarskom vladom.

Mir ne će biti potpisan pre veljače. Paris, 25. Po „Echo de Paris“ preliminari mira ne će moći započeti pre početka sečnja — pošto će trajati bar mesec i po, potpis se protokola ne očekuje pre konca veljače. S toga će primirje, kojemu ističe 17. decembra t. g. rok, morati biti produljeno. Uveti primirja ne će se menjati. „Matin“ naime tvrdi, da je maršal Foch jednom za uvek izjavio, da ne će uzeti u obzir nemačkih pretenzija. Ta će odluka vrediti i za sve buduće inicijative. Koraci, što ih je nem. tajnik za vanjske poslove Solf poduzeo u Aji, uzaludni su. Osigurava se, da ne će ni vlada Udruženih Država nikad pristati na to, da se remodificiraju klauzole primirja, koje je jednom posvema odobrila.

Zagonetno vladanje Holandije. Paris, 25. Listovi se bave incidentima, što ih je prouzročilo zagonetno držanje holandske vlade, koja je privrženija Nemačkoj, te ne glede da skrupolozno paze na dužnosti nametnutih neutralnošću. Službena nota francuske vlade dementuje, da se je prolaz nemačkih četa, koje su ispraznile Belgiju, dozvolio s privolom saveznika. „Petit Parisien“ veli, da su reprezentanti ententini poduzeli razne korake u Aji kod ministra izvanjskih poslova, da prosvjeduju ne samo protiv oblaštenja za prolaz neprijateljskih četa preko holandskog teritorija, već i protiv gostoprimstva nemačkog cara, te protiv internacije torpednjača i remorkera nemačkih u Holandiji, koji su otišli iz Antwerpena protiv klauzula primirja. Listovi ističu odgovornost, koju preuzima holandska vlada time, što je pošla na ruku drugoj makinaciji u prilog Nemačke, t. j. što je zatražila preko ministra Udruženih Država Bliss-a, da se ublaže uveti primirja. Ovakvo držanje kabineta u Aji moglo bi potaknuti vlade saveznika, da zatraže tačne garancije za održanje neutralnosti.

Predaja nemačke mornarice. Specijalni dopisnik agencije Reuter, koji je bio očevidac na ladji „Neptune“ prigodom predaje nemačke mornarice, priča, da je velika engleska mornarica sa ladjama saveznika u 2 sata p. p. ostavila Firth of Forth te pošla prema jugo-zapadu u 2 linije, da sretne visokomorsku nemačku flotu te da je otprati od odredjene luke. Iz bojazni pred kakvim izdajstvom, bio je svim ladjama dan znak za bitku. Momčad se bila spremila na boj. Oko 9 sati ujutro radiotelegrafirela je laka engleska krstarica „Cardiff“, da se nemačke ladje približuju. Malo iza toga pokaže se „Cardiffe“, koji je vukao balon za promatranje i koga su sledile zračne ladje, na čelu nemačkih brodova s nemačkim zastavama. Nemačke pomorske bojne sile stajale su pod zapovedništvom kontreadmirala von Reuter, koji se nalazio na admiralskom brodu „Friedrich der Grosse“. Pred njim je išlo 5 bojnih krstarica: Seydlitz, Tagert, Berfliger, Hindenburg, Von der Tann, Moltke. Iza njih je sledilo 9 oklopnjača: Friedrich der Grosse, König Albert, Kaiserin, Bayern, Regent Luitpold, Grosser Kurfürst, Kronprinz Wilhelm, Margraf, zatim 7 lakih krstarica: Frankfurt, Emdem, Nürnberg, Köln, Brummer, Bremen, pa 50 torpedolovaca najmodernijeg tipa. Domgovoreno je bilo, da će se engleske ladje, koje su plovile u 2 linije kod sastanka s nemačkim bojnim silama negde oko 60—70 milja na moru tako pomaknuti te će moći opkoliti nemačku flotu. Nemcima beše naloženo, da sve topove stave na krmu i pramac, te da ne prenose municije. Obadve su flote krenule zatim na severo-zapad i sad se odigrao poslednji čin drame. Dok je sunca na horizonta nestajalo usidrile su se nemačke ladje na pučini i južno od obale Firth of Fortha. Smesta bile su okružene od prve eskadre engleskih oklopnjača i od druge eskadre bojnih krstarica. Ostali deo flote pošao je na svoje sidrište na ušću reke. U suton, dok su hidroplani, aeroplani i zračne ladje u dugim krugovima nad nemačkom mornaricom kružili, bile su spuštene sve zastave nemačke, koje se neće više dignuti.

Manifest ruske vlade u Omsku. Paris, 22. novembra. Provizorna vlada u Rusiji, koja ima sada svoje sedište u Omsku, izdala je na ruski narod manifest, u kojem poziva sve ruske državljane, neka se pridruže u borbi proti boljševicima, te neka ostvare novu jedinstvenu veliku Rusiju, koja će se temeljiti na demokratskim načelima. Na koncu veli manifest: Provizorna se sveruska vlada nada u dubokom uverenju, da će se svi narodi velike Rusije, uvaživši smrtnu pogibao, koja preti domovini sa strane Nemaca, Madžara i njihovih prijatelja te saveznika boljševika, skupiti oko centralne ruske vlade te učiniti sve, da naša nesretna domovina izadje iz nejzrecivog trpljenja, da na razvalinama svetskog rata opet ustane velika ujedinjena majka Rusija. U tu se svrhu ima osnovati velika ruska armada, koja će pod starom trobojnicom smesta početi borbu protiv boljševika.

Demobilizacija američke vojske. Bern, 21. novembra. Kako poručuje general March vršit će se demobilizacija Sedinjenih Država na sledeći način: U sledećih 14 dana biće otpušteno 200.000 momaka, koji se nalaze u taboristima Sedinjenih Država; iza toga će slediti otpust 30.000 do 1,700.000 momaka. Ranjenici i invalidi će biti što pre transportirani u Sedinjene Države.

Velika skladišta živeža u carskom dvoru u Berlinu. Jedan član je radničkog i vojničkog veća zavirio u carski dvor u Berlinu, te našao velike zalihe životnih namirnica: mesa, kokoši, jaja, ogromne posude masti, šlađora, kave, finoga vina i likera. Tako je nemačko veličanstvo skrbelo za se, a kada je to veličanstvo bilo dovoljno sito i opito, pošlo je na cestu te vikalo: Durchhalten!

Železničko ravnateljstvo će, kako javlja službeni list „L'Osservatore Triestino“, Talijani ustanoviti u Trstu i Trentu. Železnice, koje su Talijani okupirali, iznose 1500 km.

Češki jezik u crkvi. Na skupštini katoličkih čeških svećenika u Pragu, kojoj je 8. o. mj. prisustvovalo do 300 svećenika, objavljeno je, da je papa odobrio statute udruženja čehoslovačkih svećenika za čitavu čehoslovačku državu. Čehoslovačka vlada u Pragu već pregovara sa Vatikanom. Nadbiskupu se praškom grofu Huynu upravio apel, da resignira na svoje mjesto. Češki zastupnik dr. Zahradnik bio je burno pozdravljen, kad je izjavio, da se u prvom redu moraju riješiti pitanja celibata i patronata. Češka katolička crkva mora da postane nacijonalnom, češki jezik da postane crkvenim jezikom. Papa da je sklon češkim zahtjevima. Prema izjavima drа. Kramarža, neće se u čehoslovačkoj državi provesti rastava crkve od države, nego će se stvoriti konkordat sa Vatikanom po srpskom uzorku. Bio bi poželjan sličan pokret naših svećenika. Smatramo, da bi bilo nužno, da se naše svećenstvo u tom pitanju stavi u dodir sa udruženjem čehoslovačkih svećenika.

Donna Ines.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

Najednom stigne od Radetića veseo glas: njegova pukovnija doći će pod jesen na vojničku vježbu u Slavoniju, pa će se tom prilikom prijatelji nakon toliko godina opet vidjeti. Na tu vijest zakrijesilo oko donne Ines sjajem, kakova Marijan na njemu nije do sada još vidio; sva nježnost ženske duše zablistala u tim očima, ojela je postala divnim djetetom, na kom je sve zagonetno: i veselje, i andjeoski smiješak, i ljupki sjaj očiju . . . Marijan je već od nekog vremena opažao na njoj neku neizvjesnu uzbudjenost, neku tihu zamišljenost, no sve je to bilo tako nestalno i tajno, da se nije dalo prosuditi, potječe li to iz njene nutrinje ili je samo odraz svijetla na njoj.

Sredinom rujna vraćala se Radetićeva pukovnija sa vježbe, pa je imala u našem gradiću podrugi dan počinka. U čast pukovnijskomu zboru priredjena je te večeri kod nas plesna zabava, jer vojnici su od vajkada u slavonskoj krajini najmiliji stalež. Na zabavi toj bila i donna Ines, šjajući sva kao božica, i Marijan sa tako željno očekivanim prijateljem liječnikom. Radetić, u onoj lijepoj vojničkoj odori, sa crno svilenom bradom, sa snijeżno bijelim punanim rukama, sa visokim zamišljenim čelom, bio je u svakom pogledu zanimljiv čovjek; već samo njegovo ponašanje i meki izgovor morade bolesnika osokoliti i na po ozdraviti. Donna Ines prosjedjela je cijelu večer s njimi, a vidjelo im se, da se shvaćaju i razumiju do u dubinu duše. Inače omiljeli doktor bio je te večeri trn u oku časničkomu zboru, jer donna Ines ostade na sve laskave poklone ljepšnih poručnika i gluha i slijepa.

Odmah poslije ponoći podje Marijan kući. On ni sam nije znao, što mu je, nešto ga je smetalo u grudima; koliko je i hotio, da zatomi misao u sebi, da je ljubomoran na Radetića, ipak mu je ona sve to žešće kidala moždane. Ta ga je misao tako zbunila, — premda nije nikako htio u nju vjerovati —, da za cijeloga puta, od gostione do kuće, nije sa ženom svojom ni riječi prozborio. Pa čudnovato, i ona sama, inače uvijek vesela i duhovita, šutjela je mramorkome, koracajući nijemo uz njega, kao da ga i nema ondje. Svako od njih pustilo uzde svojim mislima, ne htijući ih ni riječcom buniti. Tako su i do kuće šutjeli i raspremili se, i jedva jedvice, kao da im je grlo bilo sapeto, zaželješe jedno drugomu „laku noć!“ Nijesu si pravo smjeli ni u oči pogledati, te brže ugasiše svijeću, da se ne vide; bilo im je, da u mraku mogu bolje sakriti sebi samima neobične misli, štono im te večeri u glavi nikoše.

Kad su u jutro ustali, pogledaše se bojažljivim pogledom, nasmiješe se jedno drugomu nježnim, stidljivim posmijehom, kao da se pitaju: Jesmo li to mi: oni isti, koji smo do sada bili? — „Vidiš, da sam ja ona ista, koja sam ti uvijek bila“, glasio za odgovor posve njezin posmiješak, nu on njoj ne uzmogu odgovor posve jasnoga odgovora; još se nije povratio čisti mir i radost u njegovo srce, ma da je i nastojao, da bude vedra lica kao uvijek.

Nato ode on kao obično svaki dan za poslom. Pukovnija imala je u jedanaest sati krenuti dalje, u kasinu bit će oproštaj. Oko desete krene Marijan onamo, da se oprosti s prijateljem. Došavši u kasino, nadje sve na okupu, samo Radetića nije bilo. On ga počeka po sata, pa kad liječnik ni za to vrijeme ne dodje, predomisli se Marijan i podje kući. Mislio je, da je prijatelj došao do njega, da se oprosti s njegovom suprugom; nu mislio je i nešto drugo, i to nešto drugo, što mu samomu nije bilo posve jasno, što ga je peklo poput pakla i počelo buditi onoga demona u njemu, gonilo ga, da kao mahnit srće kući.

Stupivši u prvu sobu i ne našavši nikoga unutra, podje po debelom sagu u drugu; ušavši unutra . . .

On ni sam nije znao, što je kasnije iza toga časa bilo. On je vidio svoju ženu, gdje leži na mekosklonu, lica pokrivena rupcem, i vidio je prijatelja svoga, koji mu je — kako mu se čini — pružio ruku i rekao: Marijane, ja ti čestitam! . . . Pa kad još uvijek izvan sebe ne uzmogne pojmiti, što oko njega biva, i kad je vani trublja zatrubila, da pukovnija polazi, onda sam još oćuti topli prijateljev poljubac i besvijestan osta sjedeći na naslanjaču. — On je još uvijek ležala na mekosloonu pokrivena lica sve dotle, dok Radetić nije otišao, a kad je digla rubac s očiju i u nakani, da pane Marijanu oko vrata, i taj čas vidjela njegovo izobličeno lice i bijesan pogled, kako ga je poput divlje zvijeri ustrmio na nju, ostade kao ukočena na svome mjestu. Pa kad on ne htjede ni riječi prozboriti, nego sve većma od jarosti drhtati i mrzlim znojem znojiti se, — ustade ona s mekoslona i pogledavši ga svim prijezirom ženske duše, ode u svoju sobu.

(Konac slijedi.)

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48 —, za polugodište K 24 —, tromesečno K 12 —, mesečno K 4 —, u malopro daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Cek. račun us. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, ponedeljak 2. decembra 1918. — Broj 1221.

Novo doba.

Već je dva puta ugledao svetlo sveta naš list u gotovo neobjavljenoj celini, u italijanskoj nevinoj. Svi se čude — snebivaju od čuda, kad vide ona polja bela. Spatko otumači stvar na svoj način. Mi znamo, da čitamo iz one beline; a mnogi sugradjani druge narodnosti rogobore i psuju „Hrvatski list" — ova ona bela polja sadržavala su članke protiv Talijana. Ne, nipošto, daleko! Svi su članci nevini, bez i jedne reči, koja bi mogla uvrediti koga, niti raspiriti mržnju. Naš narod ne zna — nažalost — mrziti! Svi su članci bili nevini, ali samo gola istina?! A istina boli — to zna gospodin cenzor. Bili su svi gotovo prevedeni iz talijanskih novina iz kraljevine, i to prevodi od reči do reči — bez ikakvog tumača, bez i jedne opaske i jedna, pogotovo nevina, historička zgodica o jednom našem gradu.

Čudan je vrlo čudan, zagonetan postupak gospodina cenzora. Imali smo posla dosta s raznim cenzorima, ali na ovakva se još niamo namerili. Strog, neumoljiv! Pomeneš li samo reč: Dalmacija, Reka — zemlja, izini, jer će te cenzor. Naš je cenzor — budimo iskreni — nepristran. Dok mesni talijanski listovi donose vesti, koje i te kako izazivlju naš narod, denunciraju — dotle ne smemo mi da donesemo u prevodu ono isto, što je bilo već tiskano u tršćanskom „Lavoratore" i listovima rimskim i milanskim, kojima su nas poplavili. Mi ne razumemo — ali razume cenzor. Tačka.

Za buduće prijateljstvo medju Italijom i Jugoslavijom.

Pod tim naslovom donosi „Tribuna" od 26. novembra 1918. ovaj važni članak iz pera O. Malagodi-ja: Preporuča Italiji, da sa svim primeni klauzole primirja . . . „Ako čete savezničkih vojski, koje nisu sudelovale kod uništenja gospodstva Hapsburžana, danas ulaze u Budimpeštu, nema uzroka, zašto da čete talijansko vojske, kojoj valja zahvaliti direktni pad tog režima, ne poduzmu potrebite korake opreznosti u Ljubljani i drugde, ako se gde pomole centri pretnja i intriga protiv izvedenja primirja i protiv izvršenja našeg prava i naše dužnosti." Drugi je jedan problem mnogo važniji. To je problem talijanskih odnošaja prema „radjajućoj se" Jugoslaviji.

„Sad je nesumnjivo, da svaki Talijan mora da želi, da se ti odnošaji utemelje na najboljem izmeničnom pouzdanju i prijateljstvu. Mi smo bili oni, koji smo hteli razrešenje, dok su neki ugledni savezniči krugovi — vodje Jugoslavena morale bi se sećati — držali, da je potrebite stari austro-ugarski režim. Silom našeg oružja i našim dugim žrtvama postignut je gornji cilj. Ovo razrešenje je dovelo do stvorenja Jugoslavije, prema tome je ona naše dete, kćer u najvećem delu naše političke volje i našeg vojničkog napora, a roditelji ne mogu nego susretati svoje dete nego dobrohotnim afektom. Ljubav prašta sve; mi ponavljamo ono, što smo već izjavili: mi praštamo prve nezgrapne kretnje — bile one neodgovorne ili odgovorne — nastajuće države, koja ima — čini se — apetit ili iluziju apetita većeg, nego što bi mogla probaviti . . . .

S druge strane oni, koji moraju biti, i koji će biti naši prijatelji Jugoslaveni, moraju da razume, da se oprost ne će nikada smeti zameniti sa slabošću ili da će se dobrohotnost promeniti u slepoću i krupno neznanstvo. Mi možemo da podnesemo radiotelegrafsku pomamu i sve druge manevre, koje još tako zaudaraju metodama austrijskim, kojima oni kušaju da našim historičkim i realnim talijanskim pravima suprotstave svoja fanatična prava. Ali se njihovi začetnici ne smeju varati, da mi ne shvaćamo tajne i indirektne svrhe. Kada Narodna Veća u Zagrebu ili Agramu sebi prisvoje Trst ili Pulu, mi vrlo dobro znamo, da ni oni sami ne veruju tim fantazijama, ali drže za shodno, kao neki izopačitelji zakona trećeg reda, da nagomilaju krive i apsurdne pretenzije, s iluzijom, da će kompromitirati već unapred pitanja, o kojima bi se više ili manje srdačno moglo razgovarati.

Može se tražiti Trst pa i Videm (Udine), da se mogu onda zameniti s drugim koncesijama.

Nu mi moramo izjaviti čisto i bistro našim prijateljima Jugoslavenima, da te metode ne mogu biti dozvoljene, te da ničemu ne dovode. Ili što je gore, ako se tim neumerenim metodama nastavi — mogu da završe te i Talijane, koji su nada sve pravedni, razdražiti, pa će biti nemoguće doći do one talijanske dobrohotnosti koje su Jugoslaveni isto toliko potrebiti, kao i one svih drugih saveznika, kod stvaranja svoje buduće sudbine. Neka se dobro o tome uvere naši budući prijatelji Jugoslaveni. Jer Italija, koja je za ostvarenje svojih neoborivih historičkih i vekovnih prava bacila u strašnu borbu 5 milijona i po svojih sinova i sve svoje pomoćne izvore, te podnosila četiri gotove godine neizrecive žrtve i čijoj intervenciji treba zahvaliti ne manje nego njezinim većim saveznicima, onu pobedu prava, od koje sad i Jugoslaveni uživaju plodove — ta Italija ne će se niti će je tko tražiti da se metne u neku vrstu advokatskog postupanja bilo za koga, a to manje za one, koji su se protiv njezinog prava duge godine borili. Italija će pravedno i velikodušno uzeti u obzir one slučaje, u kojima bi pravo jedne i druge stranke legitimno moglo biti in contestazione te će predložiti ona pravedna i odgovarajuća rešenja, koja ne će stvarati velike zapreke legitimnim interesima drugih, koje ona želi imati za prijatelje; ali će apsolutno štititi talijanstvo pučanstva i njihovo nacijonalno pravo.

(Svršiće se.)

Viktor Hugo: Za bratimljenje naroda.

(Konac.)

A znate li, čega bi nestalo s bjedom? Revolucije. Ljudi se ne bi jedan proti drugom bunili, već bi se mirno po cijelom svijetu razvijali. Mjesto revolucija zanosili bi se osnivanjem mjesta. Ne bi nosili barbarstva civilizaciji, već civilizaciju barbarstvu.

Gledajte, gospodo, u kakvu je propast bacio rat vlade i narode, kad bi onih sto dvadeset osam milijardi, koje je Evropa za trideset i dvije godine dala na rat, bilo dano miru, za ista ne bi vidili ništa od toga u Evropi što sada vidite. Evropa ne bi bila bojištem već radionicom. Sardinija ne bi bila poražena, Rim ne bi bio pobunjen ljudskom politikom, Venecija i Madžari nebi se morali braniti, Francuska ne bi bila izrovana i u nuždi u budućnosti nam nebi prijetila bijeda, gradjanski ratovi i svakojake nesreće na mjesto toga žalosnog pozorišta imali bi izgled u krasnu budućnost, u kojoj se kultura krasno slaže s vječnim mirom.

Zaista je ta stvar vrijedna da se uvaži! Samo pripreme proti rata su uzrokom revolucija, ljudi su se na sve moguće pripremali proti šimerske nesreće i nevidjavši revolucije, koje se bliže.

Pa ipak kod toga svega nesmijemo, gospodo, očajavati, naprotiv moramo imati više nade nego prije. Nedajmo se zastrašiti kratkim pogromima, koji su samo predznakom budućih velikih dogadjaja, nebudimo nepravedni prema dobu, u kome živimo, negledajmo na njega drukčije, već kako dolikuje. Naše je doba, priznajmo, vrlo važno, čak čudnovato i ono će u istoriji sveta zauzimati veoma krasnu stranu. Svuda se javlja napredak, medjunarodni sporovi počinju se izravnavati, niedje na mapama i predsudci u srcima gube se — sve teži k jedinstvu i poljepšanju ćudorednosti, nauka se raširuje, a obrazovanje svuda već vlada. Narodne ekonomije, nauke, industrija, filozofija, zakonodavstvo, sve smjera k jednom cilju, to jest, sve radi za to, da bi potlačili unutarnja siromaštva i u njemu rat.

Jest, gospodo, doba revolucije prestaje, doba popravka počinje. Napredak naroda napušća forme nasilja a za pomoć uzima mir. Od sada će biti ciljem velika i pravedna politika: priznati sve narodnosti, obnoviti istorijsko jedinstvo naroda i nju pomoću mira spojiti s civilizacijom, krug obrazovanja svuda što više raširivati i neobrazovanom narodu davati dobar primjer, na mjesto bitki uvesti nepristrane sudove, u kratko izreći posljednju riječ pravećnosti, koja je nekad bila izricana nasiljem. To nek bude, gospodo, na koncu našom utjehom, da čovječanstvo nije tek danas stupilo na taj put, koji mu je providnost božja bila odredila.

U našoj staroj Evropi učinila je Engleska prvi korak i rekla primjerom svima drugim narodima: Vi ste slobodni! Francuska je učinila drugi korak i rekla: Vi imate vrhovnu moć!

Učinimo sad svi zajednički treći korak i recimo svima narodima: „Vi ste svi braća!"

Novčano pitanje.

Neki bankovni stručnjak donosi u „Jutarnjem listu" sledeći članak:

Velikim političkim dogodjajima i promenama čini se, kao da se je pitanje o valuti, o novcu i uopće o financijalnim prilikama pomaklo u pozadinu. Ne valja ali zaboraviti, da su upravo uredjenja tih pitanja od najveće važnosti i potrebe za život. Svakako se ta pitanja ne daju rešiti na jedanput ili na brzu ruku, već bi trebalo radnjama oko saniranja naših novčanih prilika započeti odmah, te ih postepeno sasvim urediti.

Pre svega ali trebalo bi odvratiti od nas veliku opasnost u novčanom prometu, koja bi bila kadra proizvesti zastoj u svakom prometu, a prvi znaci njeni pojavili su se već u pokrajini, osobito na Rec. Ta se opasnost sastoji u pomanjkanju banknota. Zvuči gotovo paradoksno, kada danas, u doba hiperprodukcije banknota, govorimo o pomanjkanju tog platežnog sredstva, a ipak je tako. Naime banknota imade i kod nas dovoljno, i previše, ali je veća količina istih spravljena u škrinjama kod seljaka, obrtnika i mnogih trgovaca, pogotovo u pokrajini. Računa se, da imade u državi SHS usled velike zaslužbe veleposednika, trgovaca i seljaka preko jednu i pol milijarda kruna gotovog novca. Od ovog će jedna polovica biti uložena kod novčanih zavoda (točne statistike nije bilo moguće pribaviti), dok je druga polovina tezaurirana i time ne dolazi za novčani promet momentano kod nas u obzir.

Novčani zavodi upotrebljavaju uloženi novac za davanje veresija, za kupnju vrednosnih papira, u industrijalne svrhe itd., te imadu gotovine na raspolaganje obično samo onoliko, koliko drže, da će im biti dnevna potreba za nesmetano poslovanje. Većina novčanih zavoda imade uložaka na žiroračunu kod spomenutog zavoda.

Austro-ugarska banka izdavala je banknote, te ih je stavljala u promet svojih dviju središnjica i njenih podružnica i pobočnica. Te podružnice i pobočnice, nalazeće se na području države SHS, ne dobivaju više novčane pošiljke od svojih središnjica, pa su upućene ih na svoje zalihe. A ove njesu velike i nikako nijesu dostatne za dugo vreme. (Prema dobivenim informacijama iznosila je zaliha ovdešnje t. j. zagrebačke podružnice Austro-ugarske banke na 3. o. mj. oko 22 milijuna kruna.)

Novčane su potrebe kod nas velike, imade velikih isplata za vojsku, za činovništvo, a usled skupoće te umanjene zarade prištednja je minimalna. Državna blagajna isplaćuje vojničke potrebe, a državni je prihod danas još malen. Novčani zavodi dižu raspoloživu gotovinu kod podružnice Austro-ugarske banke, dok zaliha na banknotama traje. Usled obustave novčanih pošiljaka sa strane Austro-ugarske banke u Budimpešti i Beču moglo bi konačno nastupiti takovo pomanjkanje banknota, da se nakon stanovitog roka isplate ne bi mogle nesmetano obaviti. Ovakovo bi stanje, potraje li samo neko vreme, moglo delovati katastrofalno, te bi trebalo poduzeti bezodvlačno mere, da se zapreči. Medjutim, kako saznajemo, posledajih su dana stali rasti ulozi kod naših banaka, što je svakako zdrava pojava. U Češkoj pako obnarodovano je, da će se izdati novi novac, kojim će se zameniti novac, koji se nalazi u kolanju, pa prema tome sakrivanje novca ne imade ni svrhe ni smisla. U koliko ovako raspoložive zalihe banknota ne bi dostajale, moralo bi se izdati naputnice (Kassenscheine) ili bonove, za koje bi jamčila država SHS. Svakako imao bi se ustanoviti najviši iznos izdat imajućih se privremenih nota, a da se zapreči, da općinstvo ove bonove nove države, koji bi za njih reprezentirali veću sigurnost od banknota Austro-ugarske banke, imao bi se označiti rok kolanja koli starih banknota toli novih bonova SHS., nakon kojeg će se obe vrsti novca izmenjivati po stanovitom tečaju u definitivne državne banknote SHS. ili po državi za to imenovanog emisijonog zavoda.

Uopće imalo bi se konačno uredjenje valute, t. j. vrednosti banknota Austro-ugarske banke naprama novim banknotam SHS. obaviti istom nakon dovršenih pregovora svih država bivše monarkije, pošto nije još poznato, koliko banknota otpada na nas, u kojem se omeru imaju preuzeti stari državni dugovi i mnoga druga važna pitanja.

Konačno bi pisac ovih redaka preporučio propagandu novčanog prometa bez gotovine (bargeldloser Geldverkehr). Isplate mogle bi se obavljati n. pr. sa čekovima novčanih zavoda, umesto gotovim novcem. Novčani zavodi izdali bi svojim mušterijama ili uložiteljima čekovne belice, koje bi se imale ispostavljati do ukupne svote uloška ili do visine dozvoljene veresije, te bi ovi čekovi imali biti providjeni potvrdom zavoda, kojom se isti obvežu, da će donosiocu ček honorirati. Svakako moralo bi Narodno Veće stupiti u dogovore s novčanim zavodima u svrhu, da se isti obvežu medjusobno honorirati takove čekovne besplatno, a važna bi bila naredba, da državna blagajna i porezni uredi primaju takove čekove kao platež. Rok isplate imao bi se takodjer ustanoviti. Ovakav promet obavljao bi se n. pr. na sledeći način: N. N. imade uložak kod novčanog zavoda od 10.000 kruna. Na njegovu želju izdat će mu zavod čekovnu knjižicu od 25 belica, i to po 5 po 1000 kruna, 5 po 500 kruna, 10 po 200 kruna i 5 po 100 kruna. N. N. imade da plati X. L. 500 kruna, te će ispostaviti 2 belice u spomenutom ukupnom iznosu i time obaviti platež svojem verovniku. X. uložit će ček od 1000 kruna u svoju banku, a drugim čekom od 500 kruna platit će porez kod poreznog ureda. Porezni ured unovčit će konačno čeke kod novčanog zavoda.

Trgovački svet kod nas je naučen već od pre na čekove, pa bi se njima, u koliko budu takodjer priznati kao platež kod državne blagajne, rado uvek služilo, a i šire općinstvo, kad vidi, da nema zapreke u prometu čekova, koji bi se u tom slučaju imali osloboditi od bilegovine, priučit će se doskora na njih.

(Kako saznajemo, financijalni odsek Narodnog Veća sa pročelnikom drom. Lorkovićem živo se bavi svim ovim po naš gospodarski razvoj važnim pitanjima.)

Domaće vesti.

Iz Pazina. Naredba tal. okupacijonih vlasti: Zapovedništvo 61. pesačke divizije, generalni štab. S divizijskom vojskom imam nalog da stojim na čelu u kotarima gradova: Motovun, Buzet, Lovran, Labin, Žminj i Volosko. Talijanska vojska, nakon što je velikom pobedom konačno srušila tiraniju Austro-Ugarske, dolazi evamo, da materijalno pripoji materi zemlji, koje bijahu kroz toliko vremena odaljene, i koje su drhćući čekale dan rešenja. Naš velečušan vojnik donaša evamo oružje, da nadzire i olakša prelaz staroga vladanja zatiranja u novo doba slobode. Pouzdajem se na dobrovoljan rad svih novih talijanskih gradjana, da sudeluju u teškom pothvatu, da se obnovi normalan život rada, mira, slobode u plemenitim ovim krajevima, koji su tako junaški trpeli u ovo poslednje vreme. Žalim, što će sloboda pojedinaca morati biti umerena po glasu zakona i potrebe, da se očuvaju opći interesi. Ne dopuštam nikakva nasilja, nikakva tlačenja, nikakve manifestacije, koje se protive talijanskim institucijama. Starešine svih stranaka pozivlju se, da zalaže sav svoj ugled, da se pučanstvo uzdrži mirno, te da ga osvedoče, neka saradjuju svi pošteno, iskreno i dobrovoljno kod poslova talijanskih oblasti. Poduzet ću najoštrije mere protiv bilo kakvih smutljivaca. Potpomoći ću pak sa svim raspoloživim sredstvima one, koji će se želeći samo dobro pokrajini, na me za savet obratiti.

Pazin, dne 18. nov. 1918.

Generalmajor divizijski zapovednik
V. di Benedetto.

* * *

Da se mogu svi javni poslovi započeti redovito razvijati, potrebito je da se ponovno započne s uplaćivanjem poreza i carinarskih nameta. Ovo je bezuvetno potrebito i u svrhu, da se mogu isplatiti potpore onim obiteljima, kojima su rodjaci još daleko. Naložio sam kompetentnim činovnicima da objave listine za uplaćivanje i ustanovljenje carinarskih nameta. Pozivljem pučanstvo svih općina u Istri, da odmah uplate koliko moraju, da tako izbegnu sudbenom postupku. Mnogočasni župnici i župani svake općine pozivlju se, da protumače potrebu ove naredbe, te da pučanstvo osvedoče, da se dragovoljno tome podvrgne u općem interese uprave države, pokrajine i općine. Porezni činovnici mogu zatražiti pomoć vojske, te se u tu svrhu mogu obratiti na gospodu zapovednike vojn. presidija.

Pazin, 20. nov. 1918.

Generalmajor divizijski zapovednik
V. di Benedetto.

Na znanje našim ljudima, koji moraju usled najnovije naredbe vrh. zapovedništva pom. ratne luke u Puli ostaviti svoje obitavalište odnosno ulagati molbe za daljni boravak u općini Pula. Da se našim ljudimu olakša posao ispunjavanja molbenice, stavila su se neka gospoda narodu na raspolaganje, koja će u „Narodnom domu“ (I. kat) pisati badava molbenice i pomoći narodu savetom.

Dnevne vesti.

Pitanje Reke i Dalmacije su pretresali odbornici društva „Dante Alighieri“ — 50 njih na broju te odobrili sledeću rezoluciju, koju donosim u talijanskom izvorniku, da ublažim gosp. cenzora: „L'assemblea, udita la relazione del Consiglio Direttivo, angosciata per le inaudite vessazioni di cui furono vittime, per opera di sloveni e di croati, Fiume e parecchie città e terre della Dalmazia, la cui italianità stenta di conculcare con brutale violenza per ripiombarle sotto l'altrui dominio; fedele alla divisa del patriottico sodalizio, antesignano di tutte le rivendicazioni nazionali fin dal suo primo sorgere, e pioniere della redenzione dei nostri fratelli dal giogo straniero ancora quando essa sembrava un' irrealizzabile sogno; manda un fervido saluto agli Italiani dell' altra sponda, vindici infaticabili del diritto nazionale e sollecita in loro favore dall' Italia tutto un' incalzante slancio di azione fraterna; invoca dal Governo un' azione più pronta e più energica a tutela degli italiani e della nostra bandiera e lo sfratto dalle terre redente di quanti insidiano il nostro diritto; attende dal Governo e dagli Alleati, dopo il grandioso trionfo delle nostre armi, che la pace consacri tutte le ragioni d' italianità anche delle terre adriatiche fino ai naturali confini in omaggio a quei principii di civiltà, di libertà e di giustizia su cui deve basarsi il nuovo assetto europeo, principii che sono antica tradizione e perpetuo vanto del popolo nostro.“ („Corr. della Sera“, 27. nov. 1918.)

Engleske ladje krenule u Kiel. London, 26. novembra. Ag. Reuter javlja, da su neke jedinice britanske mornarice danas ujutro krenule u Kiel, najveću pomorsku bazu nemačku. Odavle će poći u Kopenhagen te će otvoriti put većim ladjama prema Sundu i Balticu do Kielskog zaliva.

Wilson će stanovati u Parizu u kući vojvotkinje Murat. Nemačka misija će imati u najbližnjoj okolici Pariza. General Botha i drugi južnoafrički državnici su otputovali u Europu, da prisustvuju mir. konferenci. Očekuje se i prvi ministar Nove Zelandije.

Spomenik Foch-u u Washingtonu. Komora reprezentanata je odredila na predlog reprezentanta države Oregon svotu od 500.000 lira za spomenik maršalu Foch-u.

General Pershing će biti kandidat za predsedništvo Udruženih Država u izborima god. 1920. Izborna kampagna je već otvorena.

Otpust godišta 1877—1878 u Italiji će — kako je to rekao min. rata gen. Zupelli — biti 5. dec. 1918. osim onih vojnika motorista, koji su potrebiti za obradjivanje polja.

Franchet d' Esperey u Carigradu. Vrhovni zapovednik savezničke istočne vojske general Franchet d' Esperey, stigao je na palubi ratnoga broda „Patrie“ dne 23. o. m. u Carigrad.

Rusija na strani antante. London, 26. U Rusiji se sastavila vlada protiv boljševika. Na čelu je tom pokretu admiral Hettguak, koji je poznat sa svoje energije, nu ne zna se, gde je izhodište tom pokretu. Kaže se, da ima i Sazonov, bivši ministar vanjskih poslova, znatnog udela u tom pokretu.

Tirpitz i Ludendorff nisu više u Nemačkoj. Tirpitz je u Svicarskoj, a Ludendorff je ostavio 9. tog mjeseca Berlin te došao u Švedsku.

Dobrovoljni doprinosi.

Dobrovoljni prinosi za mesne „Narodno Veće“. Sakupljeno u Premanturi K 690·50 i 12 tal. lira. Darovaše: po K 40·— Božo Mezulić; po K 25·— Ante Raić, Vjekoslav Periša; po K 20·— Ante Slipčević, Ante Mezulić; po K 15·— Božo Semelić; po K 12·— Veronika Iveša, Jos. Cukon kovač; po K 10·40 Tereza Pavić, Vladislav Škoko; po K 10·— Marica Rakić, Terezija Jurašin, Pravdoslava Iveša, Ljubica Semelić, Lucija Mišković, Miho Jurlina, Jakov Raić Pomerac, Josip Iveša Morelov, Ivan Mezulić, Petar Šuligoj, N. Mihelić, A. Mezulić, Božo Skoko; po K 6·— M. Rakić; po K 5·30 Jelica Pavić; po K 5·— Katica Jurašin, Kraljica Mezulić, Anica Iveša, Lucija Mezulić, Ivka Iveša, Marica Visintim, Jos. Kubala, Vit. Iveša, Ant. Rakić, Nikola Rakić, Hork Horek, Janez Benjamin, Jos. Groser, Horvat, Jos. Mišković, Iv. Rakić, Aug. Souček, Ant. Rakić, Iv. Pavić; po K 4.20 Jelka Škoko, Anica Mišković; po K 4·— Foška Fluman, Marica Rakić, Fuma Periša, Ante Crnobori, Ivan Premate, Lj. Iveša, Miho Rakić, Božo Muškarda, N. Eugenbert, Svetislav Periša, Iv. Mezulić, Iv. Rakić Pomerac, Ivan Kirac Pomerac, Nik. Rakić Pomerac, Ant. Mikovilović Pomerac, Juro Iveša, Jos. Mihovilović, I. Škoko, A. Mišković, A. Skoko, M. Jurašin, L. Mikovilović, I. Mihovilović, J. Raić, Mate Mikovilović, Nik. Mikovilović, Toma Bulć; po K 3·— Ivana Lukinova, Marija Mikovilović, L. Mezulić, I. Mihovilović, F. Premate, M. Pavić, Jadre Slipčević, Iv. Mezulić, Cermak Leopold, Marko Skoko, M. Bogetić, A. Škoko, A. Maruškić, Ivan Sterle; po K 2·— Ana Crnobori, Mara Rakić, K. Slipčević, Mar. Jurašin, M. Premate, M. Skoko, A. Skoko, M. Muškarda, K. Skoko, M. Skoko, Kata Škoko, Kata i Fran Čermak, Jugoslava Danica, Peteršić, F. Mezulić, Genoveva i M. Iveša, B. Mihovilović, M. Mišković, F. Jurašin, Matija Mišković, Marija Mezulić, Marija Bagajova, A. Iveša, B. Mezulić, A. Premate, J. Rakić, Jure Mihovilović, Franjo Marek, L. Mihovilović, M. Dorić, Konečny, B. Iveša, Ante Bogetić veleposednik, Blaž Premate, Ivan Bulć, Miho Iveša, J. Premate, A. Periša, B. Iveša lajko, Ivić Premate, Jos. Sliva, Ant. Kirac, Andr. Iveša, A. Meković, L. Iveša, B. Skoko, Roko Periša; po K 1·— Nedjelka Iveša, Juro Iveša, Ant. Muškarda, N. Rakić, M. Periša, M. Premate, Grgo Mezulić, G. Mikovilović, Mate Jurašin, Kalina Jan, Vit. Vincenc, Jan Novotny, Alois Vokal, I. Mikovilović i M. Iveša. U veselom društvu K 12·— Zadnji iskaz K 15219·90. Ukupno K 15910·40 i 12 Lira.

Dar. Gosp. Remeta darovao je 10 kruna za naše škole prigodom svoje četrdesetgodišnjice te novac položio pred više vremena u našoj upravi.

Donna Ines.

Napisao: Josip Kozarac.

(Konac.)

Tako je prošlo punih pet dana, a da njih dvoje nijesu riječi prozborili, da si nijesu u oči pogledali. Ona je dobro znala, što je njemu, — on je bio ljubomoran, on je mislio, da je ona Radetiću poklonila svoju ljubav. On je to uistinu mislio, — ona mu je bila vjerna, kao prvi dan, kad su se vjenčali! I to uvjerenje, da je o njoj mogao samo jedan časak posumnjati, gdje je njena ljubav naprama njemu bila kroz pet godina čista kao kristal, — ta njegova malodušnost, to obescjenjivanje njene vrijednosti, napunilo je takovom mržnjom naprama njemu, da je taj čas pred njenom dušom tako jasno bilo, tako razgovijetno govorilo: medju nas je pala tvoja sumnja kao more medju dvije zemlje, — a sada već nema te sile na svijetu, koja bi opet jedno drugomu u naručaj bacila.

Peti dan, kad su mučeći sjedjeli kod objeda, a listonoša donio poštu, pregleda ona letimice listove, i poput lavice zgrabi jedno pismo, pruži ga Marijanu, pa drhtavim, svečanim glasom reče: Govorite sada! i baci list preda nj. Pa kad on, sav zbunjen, list otvori, i što ga dalje čitaše, sve to većma blijedjeti poče, — onda ona još jednom viknu glasom, punim svoje srdžbe: Govorite sada!

Jedva da je izrekla te riječi, a krv joj sune na usta: no unatoč tomu okrenu se i svijesna o svojoj potpunoj pobjedi, ode majestetičnim korakom do njega.

Izvan sebe i dršćući od uzbudjenosti Marijan jedva jedvice pročita i shvati Radetićev list, u kojem mu prijatelj čestita, da je njegova divna žena — noseća i da mu on jamči, da će za 6—7 mjeseci biti sretan otac, pa da mu se je njegova jedina želja eto ispunila!

Iz te besvjestice, iz te smjese raznih strašnih čuvstava i muka, prene ga crvena mrlja krvi na bijelom stolnjaku. Ta crvena mrlja rashladi i osvijesti ga u tili čas: kao u svijetlu munje pregleda on u tom trenutku dogadjaje zadnjih pet dana, pa sav poražen ode i klekne pred njena vrata, moleći je i zaklinjući, da mu oprosti, ali ga ona ni ne pusti k sebi.

Kao što mu je sreća negda širom otvorila svoje dvore, a da on ni sam nije znao zašto i kako, tako se sada zatvoriše pred njime za uvijek vrata te čudne, hirovite božice, — a radi česa? Malo ne radi ničesa!

I tim je moja pripoviest dovršena — — — —

Ono devet mjeseci, što su još skupa živjeli, nije bio život, nego puko vršenje životnih funkcija: u njenu srcu umrla je ljubav, a žena sa srcem i značajem donne Ines ne može bez ljubavi živjeti. Muškarac, ma kako ljubio svoju ženu, ima još i drugih predmeta, koji su mu sveti, bilo to sad znanost, sad umjetnost ili što drugo; njegova je ljubav podijeljena, općenita, — dočim žena, kad ljubi, koncentrira svu svoju ljubav u jednom jeditom predmetu, pa nestane li za nju te ljubavi, onda nestaje i nje same. U dnu duše rodila bi se donni Ines od časa do časa želja, da nastavi onaj divni život, koji je pet godina poput slatkoga sna uz Marijana proživjela, — nu onaj njegov zvjerski pogled, ono od srčbe iskrivljeno lice, i to baš u onom najsvetijem času, kad joj je doktor Radetić potvrdio slutnju, da će za pol godine pokloniti ljubljenemu mužu čedo, taj čas koji joj je kao trn smetao u srcu, kao odurna magla lebdio pred očima, napunio joj je dušu tolikom mržnjom, da joj se je Marijan ogadio tako, kao još nitko na svijetu . . .

Marijan je razabrao, da je propao za nju; onaj njezin božanstveni, grobni mir na duhovitom licu (koje je vidimice ginulo), pekao ga je kao otrov u srcu, no on se nije usudio niti riječcom taj njezin mir smesti. Jedina mu utjeha bila, da će ih čedo njihovo jedno drugomu opet približiti, da će ljubav naprama djetetu i njihovu medjusobnu ljubav oživjeti i iznova oživjeti. Ali — sreća je jednom okrenula ledja Marijanu; donna Ines rodila je mrtvo čedo!

Poslije poroda oslabi Ines posvema; pod silu i protiv njene volje poslaše je u Gleichenberg, — bolje nego ikoji liječnik znala je ona, da za nju zdravlja i života više nema. Na svu Marijanovu nježnost i brigu, kojom ju je njegovao, ona se je ljubazno zahvaljivala, kao što se zahvaljujemo onomu, koji nas iz milosrdja dvori, a znade dobro, da mu truda ne možemo niti jednim jeditim novčićem naplatiti.

Kad je ona otišla u Gleichenberg, a on se prvi put našao sam u onim pustim, velikim sobama, gdje je toliko sreće doživio, — tad se to tako silno kosnu njegove nježne, duboke duše, da je pao u nesvjesticu i bulažnjenje, koje je tri dana potrajalo. Nu to je bio samo trenutačan, prolazni uzdrmaj premekih živaca, — a neka nada, neko vjerovanje u negdašnju sreću opet ga pridignu i osvijesti.

No kad se je donna Ines poslije šest nedjelja povratila iz Gleichenberga, jedino da umre kod kuće, onda on pade u melankoliju, koje se kraj sve marljivosti, kraj svega silovanja na rad ne uzmognu otresti. Na večer, kad već umoran nije mogao raditi, a niti usnuti, lati se vina, samo da uguši crva, koji je u njem neprestance rovao; ali uzdrmani živci nijesu podnijeli ni dvije tri čaše vina, a on onda, umjesto da ga san savlada, stade bulazniti, neka bjesomučna sila istjera ga napolje, te mašući rukama obilazi ulice pjevajući i plačući ujedno. Sam pravi stihove i sam im pjeva napjeve; tako to potraje do ponoći, dok od fizičnog i duševnog umora ne klone. Negda dodje do svoje postelje, a negda se i na ulici sruši i zaspi — —

Da te nijesam nikad tako
Milovao vruće, jako —
Ne bih moro plakat sada,
I pogibat s teškog jada . . .

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, utorak 3. decembra 1918. — Broj 1222.

Pomozimo braći!

Sinovi junačke Srbije, koji se nakon pune tri godine vraćaju u svoju domovinu nalaze svoja ognjišta porušena, popaljena, opljačkana. Neprijateljska pohlepa i okrutnost ponela je i uništila u Srbiji sve ono, što joj je došlo pod ruku. Okrutnome Švabi ne bi dosta, što je ponio sav živež, što je opljačkao crkve i škole, pokrao dvorce, nego je uništio i opljačkao i same bolnice. Nemačko tvrdo srce nije imalo nikakve samilosti, ono je bilo tvrdo i okrutno.

Danas, kad se na hiljade umornih i izmučenih srpskih junaka vratilo, iza duga potucanja belim svetom, svojim kućama, padaju shrvani od ljute boljetice u krevet. Na hiljade junačke i mučeničke naše braće, grči se od muka i boleva, a u celoj zemlji nigde jedne bolnice, gde bi mogli ublažiti svoje boli i spasiti svoj život. U pola porušenim zgradama smeštene su bolnice, ali izim četiri gola zida i trošnoga poda u njima nema ništa drugo. Ni kreveta, ni pokrivača, niti rublja, ni lekarija u njima nema.

Na stotine bolesnika leži u bedi i nevolji grčeći se od leda i bolova. Opet jedna kušnja, teška kušnja, pade na naš mili rod u Srbiji. Dužnost je svih nas, da priskočimo u pomoć i spasimo sinove junačke Srbije, u kojoj je smrt toliko poharala. Priskočimo u pomoć junačkoj braći, koja toliko doprinesoše našoj zajedničkoj stvari i slobodi. Pokažimo, da je njihova bol naša bol, njihove patnje naše patnje. Iskažimo najsvetiji dokaz našega narodnoga jedinstva.

U krvi ne doprinesosmo velikoga poreza našemu jedinstvu i slobodi, zato se odužimo sada našoj braći i pomozimo im u njihovim teškim danima. Iskažimo im ljubav ne samo čoveka, nego brata, pokažimo i na delu, da nam u žilama teče jedna te ista krv. Setimo se, da mi besmo sretniji u ovome ratu od njih i pružimo im pomoć.

Vi trgovci i bogataši, koji ne osetiste jada i gorčine u ovome ratu, otvorite vaša spremišta, vaše riznice i mašite se rukom u njih, pa dajte pomoć našoj braći, koja nam pomogoše stresti lance ropstva. Svi vi, koji možete i jedan komad rublja i bilo čega da poklonite, ne zatvarajte očiju i ne oklevajte.

Srpski junaci grče se od boli i muka trebaju pomoći, hitre pomoći, i zato ne oklevajmo s pomoći, jer oklevanje se ljuto osvećuje.

*

Narode Pule i okolice i Istre, i Ti treba da se pokažeš delom da ljubiš brata, ne samo rečju. Teške su patnje srpske naše braće: kuće su bez krovišta, porušene; sela ubava i lepa, sad su razvaline; bolest mori, a nigde toplog kreveta, nema pokrivača, odeće, zavoja, lekova, lečnika, negovatelja, bolničarka. Jugoslaveni Istre, pokažite se braćom! Svatko neka daruje što može: rublja, posteljine, plahta, pokrivača, jorgana, košulja, gaćica, čarapa. I darovi u novcu primaju se. **Tko ne može da daruje, neka pozajmi — braća se obvezuju trostruko vratiti.** Lečnici, medicinari pohrlite bezodvlačno u pomoć braći! Lekarnici, izvršite svoju dužnost, dajte lekova! Samo brzo, odmah — jer: dvostruko daje, tko brzo daje. Jugoslavenke dajte se odmah na posao, ne oglušite se zdvojnom vapaju braće.

OGLAS.

Po novoj odredbi vrh. zap. pom. tvrdjave Pula od 1. dec. 1918. moraju se molbenice za daljni boravak u tvrdjavnom području predavati ovim redom:

Oni kojih se imena počinju slovima A—B—C—D—E, te su predali već molbenice, ali nisu dobili još provizorne legitimacije, dignut će ovu utorak (3. dec.) ujutro. Svi ostali, kojih se imena počinju gornjim slovima, te nisu predali još molbe — neka to učine 3. decembra.

Kojih se imena počinju s F—G—H prikazat će molbenicu dne 4. i 5. dec., sa slovima I—J—K dne 6. i 7. dec., sa slovima L—M, dne 8. i 9. dec. sa slovima N—O, dne 10. i 11. dec., sa slovima P—Q—R dne 12. i 13. dec., sa slovima S—T—U dne 14. i 15. dec., sa slovima V—X—Z dne 16. i 17. dec.

Molbe se primaju u gore imenovane dane od 9—12 pr. p. u zgradi bivšeg poglavarstva (III. kat). Privremene legitimacije uručivat će se strankama sledećih dana od 3—5 p. p. a konačni dopusti za daljnji boravak dobivat će se nakon izmaka roka, odredjenog na svakoj provizornoj legitimaciji.

Za buduće prijateljstvo medju Italijom i Jugoslavijom.

(Konac.)

To je jedini put, kojim se može doći do prijateljskog rešenja, pravednog za jednu i drugu stranku. Takva rešenja ne mogu da dodju ni u kakvu pogibao, osim kroz apsurdne i prekomerne pretenzije i kroz fantastične intrige i agitacije. Ali da stvari dodju u pravi svoj tok, morali bi pomoći danas upravo oni reprezentanti Jugoslavije, koji su u savezničkim državama boravili od početka rata, te koji su se — večno u doticaju s realnošću zapadnjačkom — morali otresti one neumornosti, koju možemo da oprostimo naivnom pučanstvu, koje je bilo odrezano od sveta, i lokalnim političarima. Nu nažalost moramo da konstatiramo, da sa strane ovih predstavnika Jugoslavije u savezničkim državama nije bila izrečena ni jedna reč nit učinjeno štogod, da svoje manje umerene i slabo informirane sunarodnjake privedu na pravi put. Oni čine još gore —; mi moramo da sumnjamo, da su učinili ili da čine baš obratno, kako nam to daje uzroka da verujemo činjenica, da nisu osetili potrebe da ni na čas dodju u Rim, nego su voleli tražiti pomoći u ličnosti i ambijenata neodgovornih u Londonu i Parizu. To nam dokazuje slučaj s drom. Trumbićem. Dr. je Trumbić dugo vremena boravio u Rimu, u doba kad prava Italije nisu još bila odlučno potvrdjena. On je uverio mnoge važne ličnosti talijanske, da će se moći doći do potpunog prijateljskog sporazuma svog naroda s Italijom, te je pokazao u tom pogledu mnogo pravednosti i realnosti. A to su svi cenili. Zašto da ne kažemo to? I potpisani (t. j. pisac članka, urednik „Tribude, O. Malagodi. Op. ur.) je imao dugi pogovor s doktorom Trumbićem, koji mu je bez ograničenja i oklevanja ustvrdio i priznao pravo Italije na Istru i Trst. Sada pitamo: jeli istina, da je dr. Trumbić u najnovijim razgovorima, što ih je imao s diplomatskim ličnostima, držao da može promeniti glazbu i glas, te se usudio ništa manje nego predložiti apsurdnost, da Trst ne sme biti prisajedinjen Italiji, već da mora postati slobodan trgovački grad? Žalibože mi držimo, da ova naša informacija ne može biti opovrgnuta i žalimo čin, kao i druge slične, jer postaje slabijom nada, koju još ne čemo da sasvim izgubimo, da će bolje informovane ličnosti Jugoslavena, koje su bile u doticaju s ratnom realnošću zapada, hteti i znati da svoj ugled i uplit ulože, da unište varave ambicije, da učine kraj beskorisnim, ali neprilično spletkama.

To smo sve napisali zato, što držimo potrebnim da talijanska javnost bude posvema o tim stvarima informovana. Talijani imaju politički odgoj; nepravedno bi bilo, da tražimo, da su i naši budući prijatelji Jugoslaveni do njega došli, kad su do sada bili u austrijskoj političkoj školi. Zato ne će, ne će smeti te neprilične agitacije, manevri i zasede da uznemire njihov pravedni sud u stalnim političnim prednostima, koje se ne mogu i ne smiju žrtvovati zbog nesuglasice i razdraženosti u jednom teškom času. Talijani će od njihove vlade tražiti potpunu obranu prava talijanskih, ali žele, bit će veseli, što je učinjeno, da ista pada — kako najbolje bude išlo — zajedno sa zakonitim interesima i prednostima nove nacije, za čije smo oslobodjenje dobar deo pridoneli, s kojom hoćemo da se vežemo vezama trajnog i srdačnog prijateljstva".

Jedinstvena država SHS.

„Prim. Novine" donose ovaj članak:

U ponedeljak u kasnoj noći zaključilo je Narodno Veće, da od reči pridje delu, da pristupi k izgradnji jedne jedinstvene države svih Jugoslavena, na celom njihovom području.

Od prvoga svoga opstanka Narodno je Veće izjavilo svoju želju, da se sedine svi jugoslavenski krajevi u jedinstvenu državu. Ali od želje, pa do samoga čina daleko je.

Neprijatelji naši pobojali su se te naše želje, i upotrebiše sve načine, da se ne ostvari želja celoga našeg mučeničkoga naroda. Svoje gadne prste oni su zabadali u naše telo i da nam truju krv. Imperijalizam, onaj gadni imperijalizam, oživi u njihovim dušama i ne žacaju se ni najpodlijih čina, ni najsladjih obećanja i laskanja, da nas zavede, razdele i pocepkaju na tri dela, pa da nam onda svima zavinu jednim mahom vratom.

Svakom od nas napose obećavaju svoju pomoć, iskazuju ljubav i hoće da nas zavedu. Ne miriši im da mi budemo i jedno telo, kad smo jedna duša. Ne miriši im jedna jedinstvena država celoga našega naroda SHS., nego bi hteli da nas podele. Ono gadno austrijsko sredstvo: divide et impera, opet je oživelo.

Ali ti račundžije prevariše se u svojim računima. Naš je narod prozreo njihove namere i vidio za čim oni idu, te ih je predusreo. Narodno Veće je zaključilo ujedinjenje sa dvema svojim milim sekama Srbijom i Crnomgorom, i nema više sile, koja bi to jedinstvo razbila. Sedinismo našu sudbinu, sa sudbinom junačke Srbije, za svu budućnost.

One granice, silom nametnute, porušiše se u jedan čas. Sve razlike umetno stvorene iščeznuše za uvek. Koprena sa naših očiju pade i mi se videsmo, zagrlismo i ujedinismo. Prestadoše sve granice, nestade svih onih razlika, i od danas mi smo jedno telo, jedna država. Onaj naš san, danas je stvarnost. Ona velika i divna Jugoslavija, o kojoj su naši dedovi, naši oci toliko snivali, a mi njihova deca toliko stradali, danas postade činjenicom. Ujedinjenje celog našeg roda od Triglava do Avale,

danas je stvar, zbilja.

Veliku i jedinstvenu našu državu, predajemo u ruke Karagjorgjevića. U ruke onoga čoveka, koji je znao da svojom mudrom vladom steče ljubav i simpatije celoga sveta za Srbiju, predajemo i mi našu sudbinu.

Kralj Petar podigao je i uveo Srbiju u kolo velikih naroda. Za jugoslavensku stvar junačko pleme Karagjorgjevića učinilo je mnogo. Pod žezlom junačkoga kralja Petra, digla se Srbija, da raseče okove svoje mile zarobljene braće. Za slobodu našu Srbija je trgla mač, za slobodu našu srpski su sokolovi leži svoju krv.

I onda, dok mi nismo shvatili misli junačkoga kralja Petra, on je na nas mislio i nije nas zaboravio. On je shvaćao i dobro znao, da nam je sudbina zajednička. On je znao, da ono što je upereno protiv nas, da je upereno i protiv Srbije. Tomu su nam nebrojeni dokazi, a najvažniji je taj, da on nikada ne htede da potpiše londonskoga pakta. Sva obećanja njega nisu mogla zavesti. Njegovu poštenu dušu, nikada ne mogoše predobiti, da nešto učini protiv nas, jer on je osećao dobro, da smo jedna duša, jedno telo i znao je, da ono što se radi na našu štetu, da je i na štetu Srbije.

Samo u jedinstvu sa Srbijom, onom Srbijom, kojoj se divi ceo svet, mi možemo da gledamo u lepšu budućnost, i zato bacismo u naručje naše mile Srbije i našu sudbinu.

Da žive jedinstvena i nerazdeljiva Jugoslavija! Da žive junački Karagjorgjević!

Ženevska deklaracija jedinstvene države SHS.

„Journal de Geneve" donaša: Pre svog odlaska iz Ženeve srpski je ministar predsednik Pašić primio našeg suradnika, te s njime razgovarao o konferencijama u Ženevi. Izmedju ostalog saopćio mu je i točan tekst deklaracije, sastavljene u Ženevi, koja glasi:

„Zajednička nastojanja savezničkih naroda i severo-američke Unije te snage naroda Srba, Hrvata i Slovenaca slomile su na bojnom polju kao i na moru sve brutalne zapreke, koje su prečile ujedinjenje našeg naroda. Predstavnici kraljevske srpske vlade i parlamentarnih grupa Skupštine, predstavnici Narodnog Veća u Zagrebu i jugoslavenskog odbora u Londonu sakupljeni u Ženevi, gradu slobode, sretni su da mogu proglasiti jednoglasno na svečani način i pred čitavim svetom svoje ujedinenje u državu Srba, Hrvata i Slovenaca. Narod u Crnoj Gori komu su naše ruke bratski otvorene, ne će bez sumnje kasniti, da pozdravi i da se priključi ovom delu, koje je uveke bilo najviši njegov ideal.

Od danas ovim činom predstavlja se nova država kao državna jedinstvenost, nerazdeliva i kao član saveza slobodnih naroda. Granice, koje su nedavno postojale, ne postoje više. U svim vanjskim manifestacijama prava moći i volje ova će državna jedinstvenost biti reprezentirana od zajedničkog ministastva Srba, Hrvata i Slovenaca preko posrednika organa, koji će biti stvoreni naročito u tu svrhu i u istome duhu.

Ustrojstvo ove vlade, bilo je već objavljeno u javnosti. Kašnje ćemo obelodaniti koji će bit njen delokrug, jer nam je jednodušnost dokazana u svemu što se tiče ciljeva i metoda otvorila putove koji nam pokazuju uredjenje zajedničkih posala nove države.

Vlada kr. Srbije i Narodno Veće u Zagrebu nastojat će da svaki u svom pravnom i teritorijalnom nutarnjem delokrugu vode upravu kao što sada postoji sve dotle, dok velika narodna skupština Srba, Hrvata i Slovenaca (konstituanta) ne bude izabrana

na temelju općeg tajnog izravnog prava glasa od svih gradjana, te dok ustavom ne bude definitivno uredjena organizacija države. Život čitave države oslanjati će se na ovom ustavu, koji će biti izvor i utočište svih moći, svih prava, te će u demokratskom duhu organizirati čitavo delovanje državnog života.

Granice države prema susednim državama biti će odredjene prema principu narodnosti, poštivajući pravo samoodredjenja svakoga naroda. Nepokolebivo pouzdanje i vera našeg naroda u njegovo pravo, princip pravice proglašen od naših saveznika i prihvaćen od savesti čitavog civiliziranog sveta medjutim su nam jamstvo za ovo uredjenje.

Srbi, Hrvati i Slovenci!

Naš vekovni san danas je oživotvoren. Mi smo ujedinjeni u slobodi. Slavimo velike dane najveće narodne sreće i najveće radosti i uzdržimo red! Tamo gde nema reda, nema ni države. Samo taka država može da s vremenom izvrši zadaće, koje osiguravaju dobro stanje gradjana, može izvršiti svoje socijalne dužnosti i svoju misiju oko općenitog društvenog napredka, zaštiti slabih, unesrećenih obitelji i invalida. Poštujmo uspomenu svih, koji su pali za oživotvorenje našeg narodnog i čovečanskog ideala. Poklonimo se sa poštovanjem historijskim delima naše vojske i predajmo budućim generacijama naše osećaje zahvalnosti prema plemenitim saveznim narodima, s kojima smo izneli pobedu.

Jugoslaveni!

Neka naša lepa, draga i mlada domovina živi u časti i slavi izmedju ostalih naroda!

Predsednik Narodnog Veća u Zagrebu dr. Antun Korošec, predsednik ministarstva kraljevine Srbije Nikola Pašić, predsednik jugoslavenskog odbora u Londonu dr. Ante Trumbić."

Domaće vesti.

Vežbačima Sokola u Puli. Sokolske vežbe za vežbače, obdržavaće se svaki ponedelak, sredu i petak od 6 sati i pol, a za vežbačice svaki utorak i četvrtak od 6 sati unaprad. Pozivlje se svakog brata i sestru, da se drži točno uračenog sata. Vodja.

Jugoslavenski Sokol u Puli, umoljava svakog onoga, koji ima još od pre odelo od sokolskog pomlatka, da ga izruči vodji, i time donekle dodje na ruku našemu Sokolu, koji je usled rata mnogo stradao, i skoro mu sve njegove stvari beše uništene.

Dnevne vesti.

Wilson predsednik mirovne konference. Javlja se iz Berna, da je prema vestima listova izabran predsednik Wilson začasnim predsednikom mirovne konference, te je o tome brzojavno obavešten.

Paris zahteva od Nemačke dva milijarde. Paris, 28. nov. Grad Paris zahtevati za mirovnih pregovora od Nemačke svotu od gotovo 2 milijarde. To je kapitalizirana svota od 200 miljona, koje je Paris platio 1871. Nemačkoj kao ratnu odštetu. O predlogu će se što pre povesti diskusija te će jamačno i biti prihvaćen.

Engleski kralj u Francuskoj. Boulogne sur Mer, 27. nov. Ovde se danas popodne iskrcao engleski kralj s prestolonaslednikom i vojvodom Henrikom. Primile su ih civilne i vojničke oblasti. Saveznički vladar bio je svagde predmetom burnih ovacija. Kralj je Gjuro s vojvodama i pratnjom otputovao na to u britanski glavni stan u Montreuil sur Mer.

Foch u Strassburgu. Maršal Foch je 27. nov. u pratnji generala De Castelnau stigao u Strassburg, tu pregledao okupacijone čete i krenuo s njima na čelu kroz grad. Veliko mnoštvo oduševljenog naroda dočekalo je maršala, zapovednika savezničkih vojska te ga burno pozdravilo.

Česka, Moravska, Sleska i Slovačka bit će jedinstvena država. Iz Praga se javlja: Jedan proglas na slovački narod, potpisan od prvog ministra Kramarža i od podpredsednika narodne skupštine, veli, da će teritorij Češke, Moravske, Sleske i Slovačke s privolom saveznika sačinjavati jedinstvenu državu. Proglas veli dalje, da slovački narod treba da bude miran, neka se čuva sporova s tudjinskim elementima. Slovački će narod dosbera biti slobodan.

Bivši nemački car u Curaçao. „Agencija Radio" prima iz Amsterdama, da se holandska vlada mnogo bavi položajem, što je nastao usled nazočnosti Wilhelma. U nekim se krugovima tvrdi, da će se ponuditi ententi, da se ex Kaiser internira u Curaçao ili u kakvu drugu holandsku koloniju pod nadzorom vojske i mornarice holandske.

Još o Wilhelmu. Jedna tačka koja će doći na dnevni red na mirovnoj konferenci, bit će tačno opredelenje položaja bivšeg cara, prestolonaslednika te drugih kompromitiranih osoba. Po svoj će prilici biti stavljeni pod proces zbog oskrvnuća medjunarodnog prava tekom rata.

U Petrogradu poče opet teror. Paris, 25. Listovi publiciraju, da su boljševici u Rusiji opet počeli terorizirati. U Petrogradu su masakrirali 500 časnika. U Moskvi su oskvrnuli danski konzulat, u koji su silom prodrli, te uapsili nekoliko francuskih časnika. I španjolski i švedski representanti su zadržani kao taoci te im zaprećli smrću.

†

Rascviljenim srcem javljaju potpisani svim rodjacima, prijateljima i znancima žalosnu vest, da je njihov premili sin, odnosno brat

Blaž Žmak

u nedelju dne 1. o. m. u 6 sati večer nakon duže i teške bolesti u 22. godini svoje dobe u Gospodinu preminuo.

Sprovod krenuće sutra, utorak 3. o. m. u 3.30 sati posle podne iz zemaljske bolnice.

Pula, 2. decembra 1918.

Jakov i Antonija, roditelji.

Ćiril, Ruža, Ana, Jakov, Marija, Veronika, Milan i Josip, braća i sestre.

Tri dana kod sina.

Napisao: Josip Kozarac.

Pet godina već nije vidio sina svoga Ivana. U prvašnje ga je vrijeme posjetio svake, ili bar svake druge godine, a sada eto već pet godina, kako ga nema k njemu. Ne da bi se stidio staroga svoga oca, postolara u zabitnom slavonskom selu, očuvaj Bože! O tom starac nije ni časak posumnjao, ali onaj posao, koji mu ne da ni danju ni noću odahnuti, taj ga priječi, da dodje u goste rodnoj svojoj kući; da vidi još isti onaj stol, na kojemu je pisao a, b, c, onu istu krušku, po kojoj se je verao, onu istu tratinu, po kojoj se je negda valjao. Starac doduše nije pojmio, kakav bi to vječni posao mogao biti, jer on je držao, da čovjek zapovjeda poslu, a ne posao čovjeku. Napokon je ipak ugrabio malo vremena i došao k ocu, ali samo na jedan dva časa, da ga povede sobom u P. k svojoj kući, da bude desetak dana kod njega, da vidi ženu i kćerku mu, jer njih dvije ili kad ili nikad u zabitno njegovo selo . . .

Sjedjeli su u željeznici u prvom razredu. Starac sjedio na mekom sjedalu i nijemo motrio sina i sve oko sebe. Na njega navalile tolike novosti, da se nije razabrati mogao. Nije znao, bi li gledao u tu bjesomučnu željeznicu, na kojoj se sada prvi put vozi, ili u onaj svijet, što žurimice ulazi i izlazi iz tih tijesnih sobica kao da bježi pred progoniteljima, ili bi motrio sina svoga, koji je od njega za dvadeset godina mladji, ali je kud i kamo većma posijedio od njega, 70-godišnjega starca. To mu nije nikako išlo u glavu; dobro mu je, imućan je, ne ubija ga briga, za sutrašnji život, pa ipak je posijedio, ipak je zamišljen . . . To je starcu bilo nerazumljivo, a ovo bolno čuvstvo, što ga je spopalo, kada je polazio iz svoga dvorišta, sjeo sa sinom u kočiju, pa ostavio selo, kao da ga ostavlja na sve vijeke, to bolno čuvstvo još se podvostručilo, kada je vidio sav taj nepoznati svijet, nepoznati način života. Vozili su se već pet sati, već je pala i noć, a oni morali na jednoj postaji sići i pričekati pol sata, dok stigne s druge strane vlak, koji će ih dalje povesti. Kolodvorska gostiona bila puna mamurnog, i pospanog svijeta; dadilje sa plačućom djecom, vojnici sa privezanim velikim psima, putujući trgovci sa sijaset velikih i malih torbica, konobari, miris jela i pića, sve se to vrtjelo i guralo kao raznolika čuvstva u njegovoj duši. Sin njegov bio je tu kao kod kuće, i konobari, i putnici, svi su ga poznavali, svi ga pozdravljali.

— Dakle, što hoćeš da jedemo, ja sam ogladnio, — reče mu sin.

— Bog s tobom, sinko, tko je vidio po noći jesti! — prišapne mu otac.

— Ahaha! — nasmije se sin. Lako tebi, ti jedeš, kada hoćeš, a ja kada dospijem! Pa dobro, ako već ne ćeš jesti, a ti popi, barem čaj, da se malo ugriješ.

I dok je odvjetnik, sin njegov, jeo polupriješni beefsteak, kristio se starac od čuda, drhturio po malo od pospanosti i na svaku sinovljenu kretnju ustao i pošao za njim, u strahu, da ne bi gdjegod bez njega zaostao. Bilo mu je već dva tri puta na jeziku, da zapita sina, bi li on mogao sada ravno kući, ravno u svoju postelju, pa da zaboravi sve to, što je za ovo nekoliko sati doživio, — ali ga je bilo sram, bojeći se, da bi sina time uvrijedio.

Oko po noći prispješe napokon u P. Na stanici dočeka ih odvjetnikova kočija sa visokim konjima i jedva da se starac popeo u nju, zagrabiše vranci, pa ih letimice preko kamenite ceste ponesoše u grad. Kraj sveg mekog sjedala kočija se otkresivala od tvrdog kamena, te je starac svedj mislio, da će ih on istrknuti van, ili će ousa iz njega izletjeti.

Sav se uzradovao, kako su kući došli, jer je mislio, da će se sada smiriti i on i nemile misli njegove. No prevari se! Soba, u koju ga je sin na počinak odveo, bila je tako sjajna, da se on nije usudio niti sjesti, a niti hodati po njoj! Saren sagovi po podu, svileni niski fotelji, kao snijeg bijela postelja sa pokrivačem od plave svile, sve ga to plašilo, sve je to bilo tako visoko nad njim, te je mislio, da će sve biti oskvrnuto njegovim dodirom. Htio otići k sinu i zamoliti ga, da mu spremi onakovu sobu i postelju, kao što je njegova kod kuće, ali nije znao kamo bi: na sobi su bila troja vrata, a on se nije mogao sjetiti, na koja je došao. Napokon morade ipak leći, jer su mu se oči lijepile od sna. Nije bilo druge pomoći: sa postelje i jastuke i pokrovac, napravi si uzglavlje od svoje odjeće, pa tako legne. Akoprem pospan, jedva je usnuo, a kada se je probudio, već je sunce visoko odskočilo.

(Nastaviće se.)

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, sreda 4. decembra 1918. Broj 1223.

Izjave dra. Trumbića.

Predsednik jugoslavenskiga odbora dr. Ante Trumbić izjavio je pariškome „Matinu“: „Osnovali smo državu, u kojoj je u malo dana bio osiguran potpuni red. Tako smo dokazali našu slobodnost, da vladamo sami sobom. Hrvati rade s potpunim sporazumom sa Slovencima, čiji prestavnik dr. Korošec, presednik je naše zajedničke vlade. U potpunome su pak suglasju i Hrvati i Slovenci sa Srbima. Naš je pokret triumfirao u Hrvatskoj i Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, kao i u Slovenskoj. U našem egzekutivnom odboru je jedan Slovenac, jedan Hrvat i jedan Srbin. Sve se razvilo munjevitom brzinom.

Nametnuli smo strogu disciplinu, da uklonimo boljševičku struju. Uostalom nemamo da se bojimo ove bolesti u jednom mladom narodu, koji je prožet žarkim narodnim osećajima.

U austro-ugarskoj ratnoj mornarici bilo je 75 po sto Jugoslavena od čitave posade. Usprkos pritisku njihova je organizacija ostala živa. Ništa nije čudno, da nam je revolucija, što je pobedjivala na kopnu dala ratnu i trgovačku mornaricu. Veleći, da su nam je „prepustili od dobre volje“, nastoje Austrijanci da nas kompromitiraju pred Antantom. To je dečji manevar.

Antanta zna, da su Jugoslaveni bili i da jesu njezini naravni i verni saveznici. Sada kad smo se oslobodili Austro-Ugarske tražimo, da podignemo Zenavisnu i celokupnu našu državu. Sabor je u Zagrebu odlučio tako. Antanta može biti sigurna, da ćemo svim arestvima zajedno raditi za njenu konačnu pobedu.“

Rad oko utanačenja mira.

Pariški dopisnik „Journal de Geneve“ saopćuje svome listu informacije o toku mirovnih pregovora, koji će kako izgleda doskora započeti. Ali nije javno mišljenje, da se već nalazimo u predvečerju konačnog sklapanja mira. Proće još mnogo meseci dok se potpiše konačni mirovni ugovor. Medjutim će ipak doskora uslediti potpisivanje mirovnih preliminara, u kojima će se ustanoviti novi poredak sveta. Ovo se mora desiti u općem interesu. Najpre će svaka od saveznih država izraditi svoj naročiti program. Drugi stadij mirovnih pregovora biće konferenca zastupnika entente i saveznih vlada, koja će se održati u Parizu ili Versaillesu da ustanovi opći mirovni program. I ako već sada postoji potpuni sporazum glede većine tačaka ovoga programa, to će ipak tekom dogodjaja doći neki novi problemi. Već sada je postalo potrebno, da se u mnogočem promene svojedobno utanačene odredbe. U prvom redu ovde dolazi kolonijalno pitanje, zatim pitanje budućnosti Nemačke Austrije i uredjenje talijansko-jugoslavenskih interesnih opreka. Dok se god ne odreknu izvesne vlade saveznih država malih metoda stare diplomacije mogu se očekivati interesni sporovi. Ovoj konferenciji će sudelovati medju ostalima Clemenceau, Lloyd George i Wilson. Konferencija će se održati tekom meseca prosinca. Čim se izradi mirovni program entente, počinje treća faza, naime konferenca ovlaštenika obiju stranaka za potpisivanje mirovnih preliminara, a to će verovatno prilično brzo uslediti. Medjutim četvrta perioda, koja nakon toga dolazi po svoj će prilici vrlo dugo trajati. I ako se može smatrati, da je mir već skoro gotov, ipak će vojne mere ostati na kreposti sve do konačnog potpisivanja mirovnog ugovora. Tako će postepeno doći prelaz iz ratnog u mirovno stanje.

Agrarne reforme.

Središnji odbor N. V. prihvatio je u sednici od subote ovaj predlog dra. Poljaka i drugova o agrarnim reformama: kao temeljna načela agrarnih reformi usvaja Narodno Veće sledeće: 1. Likvidacija svih feudalnih odnosa, koji još postoje u zemljama, u prvom redu ukinuće kmetstva uz pravednu oštetu, kao i svih posledica, koje izviru iz feudalnog odnošaja; 2. za opće narodne svrhe, posebice za parcelaciju i kolonizaciju medju najšire slojeve ratarskog pučanstva imadu se izvlastiti i upotrebiti:

a) uz pravednu odštetu svi zemljišni posedi, koji se prema napućenosti te gospodarskim i proizvodnim prilikama dotičnog kraja mogu smatrati velikim posedima;

b) sva imanja stečena za vreme rata iz ratnih dobitaka bez obzira na zemljišnu površinu.

Za osiguranje toga imadu nadležni poverenici pojedinih vlada u zemljama SHS bezodvlačno izdati naredbe o odsvojnoj zabrani takovih zemljišta, po kojoj će biti ništetni svi privatno pravni ugovori ili faktične posedovne promene sa retroaktivnom moći od 18. listopada 1912.

3. U svezi s tim valja što skorije izraditi takodjer reformu seljačkih naslednih prava za sve seljačke posede.

4. Imadu se smesta poduzeti sve mere da se osegura obradjivanje svega zemljišta stavljenog pod odsvojnu zabranu, kako bi se oseguraо naš narod u budućoj godini od glada i stradanja, a ujedno osegurao eventualni višak potrebit za izvoz u svrhu zamene za drugu robu.

5. Da se što brže provedu gornja temeljna načela, izabire se naročito „Poverenstvo za agrarne reforme“, koje imade raspraviti i što prije sastaviti za Narodno Veće osnovu o detaljnoj provedbi gornjih načela.

Govor ministra Orlanda.

Pobedili smo imperialistički duh, ali mi mu moramo na svaki način da zaprečimo povratak, moramo poduzeti sve mere, da zmiji ostane zanavek zmrskana glava (Plesak). Zast. Treves me je zapitao: s kakvim ćete duhom poći na mirovnu konferencu? Odgovaram: poći ću .... t. j. poći ćemo ... poći će, koji mora poći, s duhom sa svim talijanskim!“ (Sva komora udari u ovacije, i socijaliste). Kad se pleskanje utišalo, nastavi predsednik Veća, Orlando, vidljivo ganut: „Poći će, con anima di italiano e di un italiano educato agli ammaestramenti di un periodo che ben può chiamarsi un' èra“. Italija je uostalom zašla u rat s pogledom vrlo širokim i vrlo tačnim u ono, što s pogledice. Narod, koji je rat i u konačne njegove posledice. Narod, koji je te hteo od prvog dana rata, ne može da udahne svoje delo nego najsjajnijoj pravdi. (Plesak). Ali upravo jer hoće pravednost za sve, ima Italija pravo da traži pravednost za se. (Silne ovacije). Zato Italija ne može da nikoga podjarmi. Italija je sledeći svoj nacijonalni napredak, svojom učinila stvar svih podjarmljenih zemalja. Ja potvrdjujem ponovno simpatiju Italije za podjarmljene narode Austro-Ugarske te izjavljujem, da se po svoj prilici ne bi bilo došlo do uništenja imperijalizma bez vrlo jake volje naše zemlje, da se sveta očisti sve, što je ječalo pod premoći najgoreg imperijalizma. Vi se, poštovani drugovi sećate da je posle nesretnih dana Karfreita Czernin tražio definitivni posed zemalja, u koje su provalili, ne platimo li odštetu i ne podamo li drugih strateških jamstava. Tad sam ja rekao s ove klupe, da ćemo se radije povući do Sicilije, nego da popustimo ovim besramnim zahtevima. (Pleskanje). U isto smo doba bacili u svet vapaj za spas podjarmljenih naroda od one iste Austrije, koja je mislila, da će nas svojom pretnjom preplašiti. I pomislite, da smo onda stajali na Piavi, a danas smo u Trstu“. Komora udari u gromoran plesak. Iza toga nastavi Orlando: **„Danas smo u Trstu, i to silom našeg oružja, ali smo i sada spremni na sve eventualne žrtve koje će biti potrebite za općenito umirenje sveta“.**

U londonskom ugovoru već smo se bili odrekli jednog vrlo milog grada, u kojeg se talijanstvo ne može sumnjati ... (komora skoči na noge — nastaje vika sa svih strana: Viva Fiume). Bude li trebalo mi ćemo doći do onih izjednačenja, koja će se pokazati da su nužna, do izjednačenja, koja su izvan nas i povrh nas. Ali će nam ostati dika, da se je talijanska vojska tako ponela, te je zaslužila pouzdanje i poštovanje svih naroda, s kojima je u doticaj došla ...“.

Česká hlídka.

Dne 30. XI. 1918 při návštěvě Jeho Královské Výsosti vévody z Aosty, nejvyššího velitele okupační armády italské, v Pulji byl zástupce československé vlády v Pulji Dr. Fiša přijat též ve slyšení.

Vévoda z Aosty vyslovil své uznání česko slovenským legiím za vynikající služby, jež na všech bojištích a pak v poslední době za revoluce Ententě prokázaly a dal se též informovati o cestě našich legií z Pulje domů.

Naši příslušníci z Pazinu dali se pod ochranu zastoupení česko-slovenského v Pulji. Též ostatní příslušníci české národnosti v Istrii usedlí se vyzývají, aby se zde písemně ohlásili, aby o jich počtu, poměrech a možných přání, mohla býti podána zpráva do Prahy a aby jim zde nutná pomoc a ochrana byla poskytnuta.

Příslušníci česko-slovenští, kteří nyní odjíždějí a své byty jsou nuceni předávati lidem zde usedlým k opatrování, oznamtež s přesným sezna-

mem nábitku adresy svých bytů a osob správou jich pověřených, aby česko-slovenské zastoupení mohlo vykonávati vrchní dozor a dohled.

Eventuelní liquidací obchodních podniků příslušníků, kteří musí bezodkladně odtud odejeti, provede též česko-slovenské zastoupení.

Domaće vesti.

Japanci u našoj luci. Juče su stigla u našu luku četiri japanska razarača, da nadgledaju okupaciju. Pozdravljamo i njih u našoj sredini.

Kradje. Učestale su u našem gradu kradje. Nema gotovo dana, a da se gospoda tatovi ne pojave sad ovde, sad onde. Sve plodovi rata. — Prekjuče su još nepoznati zlikovci provalili noću u preprodaju aprovizacije u šišanskoj ulici, te odneli: sladora, kave, brašna i dr. u vrednosti od kruna 8000. Čini se, da su karabinijeri već ušli u trag tatovima. — Prošlog petka su tatovi provalili u stan nekog korvetnog kapetana bivše a.-u. mornarice u Via Promontore 9, te su ukrali rubenine u vrednosti od 15.000 lira. Zlikovci su već pravdi u rukama. To su: Silvio Delise, Giovanni Bogna, Natalino Capadura i Matteo Sirotich. — Prekjuče noću posetili su tatovi i dućan draguljara Otmara Hollesch na Piazza Foro, te mu ukrali zlata i dragulja u vrednosti od 50.000 kruna. Dućan nije bio osiguran protiv provalne kradje. Od zlikovaca još ni traga ni glasa.

Tamburaški Skùp poziva sve svoje bivše tamburaše, da dodju u četvrtak, dne 5. o. mj. u 6 sati na večer u kavanu Narodnog Doma, da se pogovore glede glazbala i ostalih predmeta, koje tamburaški Skup ima u posedu.

Odbor Jugoslavenskih žena u Puli primio je za „Narodno Veće“: Dr. Flego K 50·—, Dr. Zuccon K 50·—.

Dnevne vesti.

Jugoslavenske čete u Sloveniji. Maribor, 28. studenoga. Zapovednik jugoslavenskih četa general Maister izdao je proglas, u kojemu utemeljuje razoružanje i raspust gradske „Schutzwehr“. Sa parlamenterom nemačko-austrijske vlade utanačio je severnu demarkacijonu liniju, koja vodi severno od Radgone, Arnovža, Sv. Pavla, Slov. Mihaela, Celovca i Beljaka. Do 30. studenoga o podne imaju se povući preko te linije sve nemačko-austrijske čete. — Iz Trbovlja su stigli jučer u Celje prvi srpski časnici, koji su dočekani na svečani način.

Papa na mirovnoj konferenci? Rotterdamski katolički list „Tijd“ donosi, da je papa izjavio savezničkim vladama želju, da i on sudeluje na mirovnoj konferenci.

Osmrtnica Austro-Ugarske. Čitamo u sarajevskoj „Srpskoj Zori“ ovu osmrtnicu: „Tužnim srcem javljamo svim našim dragim baronima, grofovima, feudalcima, štreberima, protektionskinderima, denuncijantima, idiotima, podlacima, špionima i hohštaplerima, da se je naša nikad neprežaljena majka Austro-Ugarska posle duge i teške bolesti u večnost preselila. Zemni ostanci mile nam pokojnice biće raskomadani i podeleni medju čestite narode. Crnožutom žalošću neutešeni Hapsburgovci.“

Masaryk u London. London, 29. nov. Predsednik nove češko-slovačke republike, stigao je večeras iz Amerike. U Liverpolu su ga pozdravile u ime ministra Balfoura britanske pomorske oblasti. U Londonu je bo primljen od ministra vanjskih poslova. Odio granatira s glazbom i zastavama iskazao mu je počast. Predsednik je pregledao čete. Mnoštvo mu je burno klicalo. Nazočni su bili i članovi češko-slovačkog poslanstva. Masaryk će ostati u Londonu tek nekoliko dana, a zatim će nastaviti put u Prag. U počast njemu dat će Balfour sutra obed.

Za doček Wilsona. London, 29. nov. Upravo se čine pripreme, da se sastavi mornarica od brodova svih savezničkih država, koja će buduće sedmice poći u atlantski ocean ususret Wilsonu. Sdružena će flota pratiti Wilsona do jedne francuske luke.

Wilhelm bolestan na živcima. Listovi iz Amsterdama donose vest, da je bivši nemački car obolio na živcima te da kani poći u kakvu bolnicu u okolici Arnhem-a.

Prevrat u Nemačkoj. U Nemačkoj još vlada silni kaos. Revolucija je tek u svome početku i ne može se za sada predvideti kakve bi dimenzije mogla zauzeti. Jedno je samo stalno, da ovako ne će dugo potrajati, nego u najskorije vreme, da će doći do velikoga preokreta. Vrlo lako bi bilo moguće, da Nemačka podje onim istim putem, kojim je pošla i Rusija, ako je iz toga ne spasi Ententa. — Iz Bremena stižu vesti, da je stranka nacionalnih komunista proglasila generalni štrajk. U svome programu primila je ove točke: Borba protiv konstituanti, bratimstvo sa ruskim boljševicima, socijalno-gospodarski komunizam. Generalni štrajk je započeo na 29. studena.

Karlo I. prognan. Paris, 30. Usled protirevolucijonarnih agitacija naredila je austrijska vlada, neka bivši car Karlo smesta ostavi Austriju.

Bugarska republika. „Neue Züricher Zei[tung]“ dobio je od [vodi]tva republikanskog bugar[skog] odbora sljedeće [za]ključke: 1. Proglašuje Bug[arsku] republikom. 2. Proglašuje cara i čitavu [dinastiju] svrgnutom, ministarstvom Malinova zbačen[im] komoru raspuštenom. 3. Novo ministarstvo [sa]zovat će se od dobrih domoljuba agrarne str[anke] a u vezi sa drugim republikanskim strankama, [koje] su se do sada držale po strani od nekoga v[la]d[inog] sustava. 4. Novo ministarstvo imade sledeće [za]daće: a) uspostaviti dobre odnose izmedju Bu[gar]ske i Entente; b) stupiti u pregovore glede re[šenja] balkanskoga problema, a na podlozi balka[nske] federacije; c) učvrstiti nutarnji položaj u Bugar[skoj] za mir i za kulturni napredak; d) pozvati k[rivce] narodnoj katastrofi pred narodni sud na [od]govornost. Kako bi se svim balkanskim držav[ama] pružila mogućnost, da se izjasne o rešenju [bal]kanskog problema i omogućiti i olakšati rad mirovne konferencije. Ovaj dopis potpisao je p[red]sednik republikanskog odbora Antoine Davido[v].

Privremene medje medju Koruškom i J[ugo]slavijom. „Lokalanzeiger“ dobiva iz Klagenfurta [da] se je došlo do sporazuma glede medja izm[edju] Jugoslavije i Koruške. Medju čine reke: G[ura] Drava, a prave granice će odrediti mirovna ko[nfe]renca. Čini se, da su jedna i druga stranka za[do]voljne sa sporazumom.

Belgijski vladarski par u Parizu. „Ag. Hav[as]“ potvrdjuje, da će belgijski kralj i kraljica pro[vesti] 4. i 5. dec. u Parizu. Pratit će ih prestolonasled[nik]. Predsednik Poincaré će poći na kolodvorsku [sta]nicu, da ih dočeka.“

Kralj Gjuro u Bruxelles-u. „Echo de Pa[ris]“ javlja, da će engleski kralj iza poseta vojsci [po]ći u Bruxelles, da pohodi belgijskog kralja i kralj[icu].

Promet s Ugarskom. Kako donosi jedan bud[im]peštanski list, doskora bi se imao uspostaviti [ne]dak poštanski i železnički promet izmedju Ugar[ske] i Hrvatske. Istodobno će se opet otvoriti pro[met] s Rekom. Kako saznajemo već je stigao 23. n[ov.] prvi vlak iz Zagreba na Reku.

Tri dana kod sina.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

Sina njegova već nije bilo kod kuće, on je u šest sati u jutro otišao željeznicom, te će istom oko podne vratiti se. Snaha njegova, obučena u dugačku jutarnju opravu sa malom kapicom na bujnoj plavoj kosi, odvela ga u jedaću sobu i stavila pred njega kave, čaja, šunke, maslaca, kruha i žemičaka. On se latio kave kao i kod kuće, no nikako mu nije išla u tek; preveć fino mu je mirisala, a i posudica mu bila nekako tijesna i nezgodna. Bože moj! kako li se slatko jede kava iz one njegove zdjele kod kuće, u kojoj možeš tri kriške kruha nadrobiti, pa još sa onom velikom limenom žlicom. Ta gospoda i ne znaju što je dobro. Snaha njegova bila ljubazno čeljade, pripovijedala mu o svemu i svačemu, tužila se na silni trošak, kojemu se kraj sve njezine velike štednje nije dalo izmaći.

Starac se plaho izrazio, da li se je unučica već digla, i da li bi je mogao vidjeti; no to nije bilo moguće! Vikica se je netom okupala, te već pošla na šetnju, zatim će doći učitelj glasovira, zatim učitelj čitanja i pisanja, a nato će morati s francuskom gouvernantom učiti francuski; istom poslije podne imat će vremena, da se sa djedom pozabavi. Dakle i ona, šestgodišnje dijete, već nije imala vremena, upravo kao i otac joj.

Nato mu se snaha preporuči, pokaza mu sa prozora prostrani vrt, u kojem se do ručka pozabaviti može i odšušti u drugu sobu. Kraj sve ljubežljivosti i mićenja starcu bilo ipak tijesno i nevoljko pri duši. Šetao se vrtom, čudio se po tratini od cvijeća izvezanim imenima njegove snahe i unučice, čudio niskim uz zid privezanim voćkama, staklenoj kućici, u kojoj je već bilo dinja, akoprem je tek lipanj bio; čudio se svakoj tratini ošišanoj ravno i glatko, čudio se mnogomu koječemu, — ali njemu je njegova bašta sa jednom jedinom stazom, sa bojama crvenog i bijelog luka kud i kamo prijatnija bila od svih tih lijepih, ali ukočenih mrtvih oblika. Niti iste klupe od savijenog bijelo omaštenog željeza sa udubenim sjedalom i naslanjačem nijesu mu se svidjele; stare njegove kosti nikako se nijesu mogle prilagoditi tako savijenom načinu sjedjenja. U vrtu su kopala, navažala i poravnjivala dva radnika, dočim je vrtlar sa nekakovim čudnovatim škarama obilazio oko cvijeća i mladih voćaka, ponosno prolazeći pokraj starca.

Oko dvanaeste vratio se sin mu kući, i to njemu za volju na kolima, jer bi željeznicom istom sat kasnije prispjeti mogao. Bio je gladan, pa je htio odmah ručati, no supruga mu priopći, da je netom bio savjetnik zemaljske vlade u posjetima kod njih, i da već u dva sata polazi vlakom dalje. Ručak se morao odgoditi, valjalo se umiti i preobući te poć savjetniku povratiti posjet. Već je jedna ura izbila, snaha je s obzirom na starca naložila, da se ručak nosi na stol, ali u to dodje poslužnik od suda, p[o] kojem odvjetnik javlja, da se pripravi nešto bol[ji] ručak, jer da će savjetnik takodjer doći. Sada je tr[e]balo iznovice ručak praviti. Za to vrijeme zabavio s[e] starac sa svojom unučicom. Prpošno dijete sa zlatno[m] svilenom kosom, sa bijelim tankim ručicama, i blije[]dim nježnim obrazima činilo mu se više lutkom neg[o] živim čeljadetom.

Pokazala mu najprije svoje knjige, a zatim igračke. Pozvala ga, da joj na zemljovidu pokaže gdje je Beč i Zagreb. On dakako nije o zemljovidu ni pojma imao.

— Pa ti ni to ne znaš, a joj — a joj . . . [A] znaš li gdje smo mi? Ni to ne znaš! Vidiš tu je P[...] — pa uzevši starčev prst pokaza mu, gdje je P[...] Ala si ti bio nevaljali djak . . . Sad sjedi ovamo da vidim, znadeš li čitati.

Starac je pocrvenio i sramio se, kao što se jo[š] u svom životu sramio nije. Kao da ga je orija[š] primio za ruku, tako se pokorno spusti na stolac na[d] otvorenu francusku gramatiku.

— Čitaj ovo ovdje! — zapovjedi mu mala unu[]čica.

A starac uze polako slovo po slovo čitati.

— J'ai un livre et une plume . . .

— Ala si ti „grostata“ budala, ta to se ne či[ta] tako, već že eng livr . . . U kakovu si ti školu išao, da ne znaš ni čitati . . . Kaži mi onda, što ti znadeš, znadeš li bar pisati i računati?

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 32.—, za polugodište K 16.—, tromesečno K 12.—, mesečno K 4.—, u malopredaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 5. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, četvrtak 5. decembra 1918. Broj 1224.

Pour l' humanité.

Depuis quelques jours nous parvient la grande joie, de voir des vaisseaux de guerre de la République Française dans le port de Pola.

Nous Yougoslaves avons toujurs eu la plus profond admiration pour la grande nation française. La France est le pays, où, par la Révolution, les droits naturels de l' homme ont trouvés pour la première fois leurs détermination légale. La liberté, égalité et la fraternité se sont répandu par le monde entier, pour rendre enfin, malgré tous les obstacles, aussi à nous Yougoslaves la liberté et indépendance.

La France a supporté dans cette guerre de nouveau les sacrifices le plus grands en hommage de ses propres princips. Aux moments les plus difficils elle a resisté avec la plus fière fermeté; c'est ainsi qu'elle se procura la légitimité de ses aspirations. Déja dans la première année de la guerre la France sauva l'humanité contre l'impérialisme de l'Allemagne, dans la grande bataille de la Marne. Seulement par cette bataille, décisive pour cette guerre et livrée par les Français seules fût possible le développement ultérieur de la guerre et la victoire finale.

L'Angleterre est entrée dans la guerre, obéissant á ses sentiments de devoir envers la Belgique écrasée, et lui offrit son aide puissant et sa tenacité pour la chose commune. L' intervention de l'Amérique avait comme bût le plus sublime ideal de l' humanité, et les princips de son président Wilson donnèrent le coup mortel aux puissances centrales.

Nous Yougoslaves avons tremblé et esperé avec la France; maintenant nous jubilons et triomphons avec la France. Nous saluons la France, son président, l'armée et la marine comme nos libérateurs. Avec toutes nos forces et tous nos sentiments nous resterons solidaire avec la France. Nous espérons pouvoir réussir aussi par des faits, de prouver notre gratitude vers la France. Voici nos sentiments les plus sincères, que nous consérvons pour la France dans le coeur de nous tous serbes, croates et slovénes.

Nous nous rejoissons aussi personnellement, de pouvoir nous approcher de nos amis. Nous souhaitons que ces relations deviennent des liens inextricables.

U pomoć braći Srbima.

Koliko je srpski narod propatio, koliko je krvi prolio za svoju slobodu, te okrunjen slavom, eto se povratio svojoj opustošenoj materi zemlji. Nakon četiriju dugih godina vraća se svojoj zemlji. ali u njoj ne nalazi onog blagostanja, koje je srpska zemlja imala pre rata. Njihove kuće, bolnice, škole, javne zgrade i sve drugo što se moglo uništiti, uništio kleti dušmanin. Srpski ranjeni vojnik, traži pomoći. A ako će mu tu pomoć pružiti, ako ne ćemo mi, koji nismo ni izdaleka propatili i iskusili one, što je iskusio srpski narod. Narodu, koji se borio za nas kao i za sebe, te koji je posle celog tog krvarenja došao u našu zemlju, da nam pomogne srediti državu i pomogne održati red i mir, tom narodu moramo doći ususret u koliko nam je moguće. Ne sme biti našeg čoveka ni naše žene, koja ne će pridoniti obola, i to po mogućnosti u robi. Svatko će imati rublja ili odela kod kuće, bez čega bi se u nuždi mogao proći; pa darujte taj predmet za naš srpski narod, odužiće se donekle narodu, a sam će pokazati ljubav i susretljivost u ovim najtežim našim danima kušnje. — Obole prima „Društvo jugoslavenskih žena“ u Narodnom Domu II. kat, od 9—12 sati pre, i od 2—5 sati posle podne.

Rodoljubi! Uvek ste do sada pokazali rodoljublje, dajte se i danas takvima pokažite!

Shvaćanje slobode i pravednosti.

Pod naslovom: „Srbi u Temišvaru“ donosi „Az Est“ u broju od 27. pr. m. prikaz o postupku srpske vojske u zaposednutim krajevima Ugarske. Donosimo ga ovde ne samo radi toga, što smo dužni, da o nama ovako pohvalno piše neprijatelj, nego ... Madžari, već i radi toga, da svet vidi i čuje, kako mi maleni, koje sa stanovite strane hoće da prikažu „schiavima“ i nedostojnim slobode, shvaćamo slobodu i pravednost poput onih velikih slobodnih naroda, kojima gramzljivost i mržnja nije ubila duboko i široko čovečansko osećanje.

Način mišljenja srpskih časnika, koji su u Temišvaru, ubilježuje izjava, koju je predamnom dao pukovnik Petar Savatić, mesni zapovednik. On je rekao ovo: „Gospodine, mdju 60 godišnju majku, iznemoglu staricu, odvukoše na početku rata iz Šapca u Cegled i ondje pritvoriše. Kroz 4 godine stanovala je u najvećoj bedi u jednoj zgradi poput staje. Plakao bi, da nato mislim. Vaši i nemački vojnici razorili su naše domove, rasterali naše obitelji, upropastili našu domovinu, pa ipak mi ne mislimo, da se zato osvetimo. Ratne su nas patnje naučile, da ljudi moraju biti dobri i samo dobrotu i ljubav medju sobom negovati. I nas je, kao i vas, duboko dirnuo rat. Neka se više ne ruši, neka se više ne proliva krv, neka više ne rone suze, neka dodje već jednom mir, u kojem će ljudi, bez obzira na narodnost, jednaki i kao braća živeti. Preda mnom nema Srba, nema Madžara, Nemaca, Rumunja niti Jevreja, već samo čovek, koji hoće da u miru živi i koji je upućen, da uzajamno podupire svog zemaljskog druga“. Takve Tolstojevske ideje, veli dalje dopisnik, širi pukovnik Savatić. Sa uvidjavnošću, ljubavlju i u sporazumu rešava poslove. Vrlo pazi na to, da mu vojnici ne počine takva dela, koja bi davala stanovništvu razloga da se potuži. Srbi drže ovde red u potpunoj meri, što naročito ističem, i otkada su oni ovde, u Temišvaru nema više ni kradje, ni provala, ni razbijanja. Srbi se manje bave politikom, već gledaju da snize cene živežnim namirnicama. Postupaju uopće sa Madžarima kao susedima, s kojima će biti u prijateljskim i gospodarskim vezama. Dalje ističe dopisnik inteligenciju srpskih časnika te korektno držanje vojnika. —

Domaće vesti.

Ured jugoslavenskog Veća uredjuje od 9—12 sati pre i od 2—5 sati posle podne u Narodnom Domu II. kat, gde daje sve potrebite informacije i ispunjava molbe za daljni boravak u Puli.

† Dr. Dragutin Ciotti. I opet je nemila smrt ugrabila jednog iz naše i onako već proredjene sredine. Nenadano, vrlo se to nenadano dogodilo. Još je juče dobri naš Dragutin Ciotti bio s nama, a danas ga nema više. Ostavio nas, kad smo Ga toliko trebali, ostavio nas zanavek utorak dne 3. o. m. u naponu snage, u 43. godini radinog života. Mnogi će se bolni uzdah iz grudiju vinuti na tu tužnu vest. Svima mio, svima drag, a našem radništvu pravi otac i zagovornik. Pokojnik je rodjen u Kastvu, a odgojen na Reci, koju je nada sve ljubio i voleo, kao i Istru, u kojoj je najveći deo svog života proboravio kao lečnik u Dobrinju, Buzetu i Puli. Milostivoj gospodji i vrednoj porodici naše iskreno sažaljenje, a Tebi, dragi pokojniče, večna pomen medju nama.

Dnevne vesti.

Interes Francuza za naše prilike i postupak Talijana. Na državnom je kolodvoru 23. o. m. u ime narodne vojske pozdravio francuskoga generala Tranje-a i njegove časnike dr. Drinković, u ime grada g. Krešić, a u ime Slovenaca, Hrvata i Srba na francuskom jeziku g. Rikard Katalinić Jeretov, koji je istaknuo francuska junaštva kod Verduna i zauzimanje velikog francuskoga naroda za male potlačene narode. Njemu je francuski general odgovorio, da je francuski narod uvek štitio male narode, te naša jugoslavenska stvar mora pobediti, jer je pravedna. U „Palace-Hotel Croatia“ priredjena je u počast Francuza večera, kojoj su prisustvovali svi francuski časnici, časnici srpske posade u Zagrebu, Milan Pribičević, Svetozar Pribičević, dr. Boris Zarnik, Rikard Katalinić-Jeretov i g. Krešić. Kod večere raznješnjivali su pojedinci položaj Jugoslavena na Reci i u Liburniji. Pobočnik francuskog generala interesirao se je specijalno za Opatiju i Volosko, pa što mu je g. Katalinić-Jeretov podao statističke podatke o narodnosnom razmeru u Kotaru i u čitavoj Istri.

Rad za mirovni traktat. Konferenca će se požuriti s redakcijom mirovnog traktata u svojim glavnim tačkama. Zatim će biti imenovane internacijonalne komisije koje će se baviti samo pitanjima svetskog zamašaja bez osobitih uveta, koji bi se mogli odnositi na savezničke države ili centralne vlasti. Mudrost državnika trebat će da ide za tim, da se formulira jedan sporazum, na temelju kojega će se moći izbeći novi rat medju narodima. Fiskalna pitanja i pitanja kontrole nad prvim materijama svega sveta sačinjavat će teže probleme. Jasno je, da mirovni traktat ne će moći biti potpisan pre nego budu sva ta pitanja rešena. Iza toga će se urediti medjunarodna policija, koja će paziti, da se traktat izvrši.

Blok će i dalje trajati. „Times“ veli: Saveznici nemaju ni najmanje nakane, da se ostave najglavnijeg oružja, što ga poseduju, za osiguranje potpisa pravednom miru i za izvedenje njegovih uveta, osobito zbog kritičnog stanja, koje vlada u Nemačkoj. Nemačke izjave o nestašici živeža treba tačno ispitati i kontrolirati. Kad budu saveznici i Amerika saznali istinu, dat će svako toliko Nemačkoj još za trajanja mirovnih pregovora količinu živeža, koju humanost traži, ali blok treba da ostane u kreposti, dok konačni mir ne bude ratificirar.

Wilson začasni doktor. Atena, 25. nov. Atenska je universiteta imenovala Wilsona začasnim doktorom pravničkog fakulteta.

Odreknuće Wilhelma II. Jedno službeno izvješće iz Berlina donosi tekst odreknuća bivšeg nemačkog cara: „Odričem se za sada i budućnost prava pruske krune i prava, koja su s njom vezana, — krune cara nemačkog. Istodobno odvezujem zakletve vernosti sve funkcijonare nemačkog carstva i Prusije, sve časnike, podčasnike, vojnike i mornare vojske pruske i čete savezničkih kontingenata. Očekujem od njih, da će preustroja nemačkog carstva pomagati one, koji imaju pravu vlast u Nemačkoj, te da će štititi narod nemački od pogibli anarhije, gladi i tudjinskog gospodstva. Autenticiramo našim vlastoručnim potpisom i carskim pečatom. Amerongen, 28. nov. 1918. Potpisan: Wilhelm.

Američki gubitci. Washington, 28. Na dan potpisa primirja iznosio je gubitak američkih četa: mrtvih 51.169, ranjenih 170.625; zarobljenih i izgubljenih 3323. Američke su čete zarobile; 44.000 ljudi i 1400 topova. Tu nisu uračunani gubici u severnoj Rusiji, ali nisu teški po stiglim vestima.

Nacijonalne revendikacije. Na inicijativu društva „Dante Alighieri“ u Rima odobrile su najuvaženije ličnosti i predstavništva udruženja svečani zavet, kojim se traži i hoće da Reka i Split budu deo talijanske majke zemlje.

Engleska eskadra u Sevastopolju. Zürich, 26. Doznaje se iz Kieva: Jedna engleska torpednjača je ušla u luku Sevastopoljsku. Sutra će doći britanska eskadra. U Odesi se očekuju antantine čete, koje će okupirati i Kiev i Harkov.

Što Židovi traže? 1. Stabilizacija u Palestini u granicama historičke tradicije židovskog naroda i onim, što ih traže političke i ekonomske potrebe; 2. bivstvene uvete, da se židovska država može slobodno razvijati; 3. potpuna jednakopravnost židova u svim zemljama; 4. nacijonalnu, kulturnu, socijalnu i političku autonomiju židovskog naroda u zemljama, gde žive velike mase Židova ili gde će to Židovi izrično zatražiti.

Pitanje odštete. Sir Eric Geddes, prvi lord admiralski je u Cambridgu rekao: „Pitanje odštete ima u sebi mnogo poteškoća. Traži se, da Nemačka plati odštetu, ali nota iznosi nešto kao 1250 milijarda lira. Ova bi svota mogla biti plaćena u zlatu, radnim silama ili u trgovačkoj robi. Nemačka ne poseduje zlata, a kad bismo dobili odštetu u trgovačkoj robi, naša bi produkcija i naše radne sile bile paralizovane. Jeli pak moguće, da će Engleska, koja ima tolike radništva, hteti importirati na milijone robova nemačkih zato, da Nemačka plati svoj dug njihovim radom?“ Governik pristaje na to, da se zatraži odšteta, ali bi hteo znati, na kakav način da bude isplaćena. To ne bi moglo biti, kad bi se tražilo od Nemačke, da vrati onoliko tonalaže, koliko je potopila Engleskoj, jer bi prisiljena da gradi brodove za Englesku mogla postati prvom državom u gradnji brodova. Pitanje odštete valja dobro proučiti i paziti, dakle mogli bi saveznici dobiti naknadu od Nemačke, a da ne nanesu štetu.

Austrijska će vlada obelodaniti tajne dokumente starog ministarstva izvanjskih posala A. U., koji su bilo u kakoj vezi s buknućem rata. Socijalističke novine bivše monarhije publiciraju svaki dan vesti o okrutnostima, što ih počiniše visoki časnici austrijske vojske tekom rata.

Nemačke kolenije. Ministar kolonija Long je rekao u jednom govoru, što ga je držao u Bristolu: „I ako ne želimo povećati naših teritorijalnih poseda, nema za kolonije nikakvog drugog rešenja, koje bi mogli zajamčiti pristojno postupanje s uredjeničkim plemenima“.

Internacije. „Pesti Hirlap“ donosi, da se radi na tom, da se interniraju sve osobe, kojih se je krivnja u ratu dokazala. To su osobe: Czernin, Berchtold, nekoliko diplomata i visokih funkcijonara ministarstva rata, koji su okrivljeni s prevara na štetu erara. Car Karlo je interniran u dvorcu Eckartsau. I nadvojvode Fridrik Eugen i Petar Ferdinand su internirani. Isto tako i generali: Conrad, Hazay, Potiorek, Boroević, Frank, Dankl, Waldstätten, Wurm i dr. Ugarska vlada preti, da će odstupiti, ako se ne provede proces protiv njih. Istragu će voditi gen, Auffenberg.

Zaplena Berchtoldove vile. Iz Salzburga saznaje se, da je bilo na zemaljskoj skupštini predloženo, da se zapleni vila grofa Berchtolda u Salzburgu, jer je širio monarhijsku propagandu.

General Hoffmann interniran. Poznati general Hoffmann iz mira u Brest-Litovskom je interniran u tvrdjavu Kovno, a vojvoda bavarski u jedno selo blizu Kovna.

Demobilizacija u Francuskoj će se početi tek 17. t. mj., na dan izmaka roka primirja. Otpustit će se najpre starija godišta. Otpuštat će se po 500.000 ljudi mesečno. Svaki će vojnik primiti jedno civilno odelo.

Luksenburg moli u Wilsona protekciju. Velika kneginja luksenburška je zamolila predsednika Wilsona, neka bi preuzeo protekciju nad kneževinom protiv pogibli, što su nastale usled nemačke demobilizacije, te da štiti njezine interese na mirovnoj konferenci. Ova je komunikacija dana na znanje vrhovnom ratnom veću u Versailles-u.

Wilhelm će se dati na arhitekturu. Korrespondent pariškog „Matina“ javlja, da će se bivši nemački car kao gradjanin dati na arhitekturu.

Privatni imutak Wilhelmov. Rheinisch-Westfallische Zeitung kaže, da Wilhelmov imutak nadilazi 25 milijona, što ih je većim delom baštinio od Friedricha Wilhelma II. Osim toga je Wilhelm dobio 12 milijona i po od države, za teren, gdje je danas kralj. knjižnica i Opera.

Abdikacije u Nemačkoj. Po „Petit Parisienu“ odreklo se u Nemačkoj 278 osoba, i to u Bavarskoj: Kralj, kraljica, 15 vojvoda, 16 vojvotkinja, 5 kneževa i jedna knegija; u Pruskoj: car i carica, 20 vojvoda i 11 vojvotkinja; Brunswick: knez i kneginja i 3 sina; vojvodina Reus je prognala 36 osoba; vojvodina Lippe 24 osobe; vojvodina Schaumburg-Lippe: vladajućeg kneza, 17 vojvoda i 7 vojvotkinja.

Troškovi Amerike u ratu. Svi troškovi združenih severo-američkih država u svetskom ratu iznosili su do dana zaključka primirja 22.083,000.000 dolara.

Židovi sastavili svoju vladu. Iz Carigrada se javlja, da se je u Palestini sastavila prva cijonistička vlada na ovaj način: Brandes, ministar predsednik, Maks Nordan i Zangville, ministar vanjskih posala, Goldschmidt, ministar za nar. obranu, Fahim Sokolos, min. za nutarnje poslove, Albert von Rotschild, min. financija, Mandenstam, min. pravde, Oppenheimer, min. za javnu nastavu, Ochowsky, min. poljodelstva.

Wilson u Rimu. Sigurno je, da će predsednik Wilson posle pohoda u Paris i London poći u Rim. Stanovat će u kraljevskom dvoru. Već se radi oko pripreme za svečani doček.

Dnevna zapoved belgijskog kralja Alberta: Veliki glavni stan, 18. nov. Časnici, podčasnici i vojnici! Zaslužnima ste postali za domovinu. Vaš junački otpor kod Lüttich-a, Antwerpena i Namura je zaustavio neprijateljske horde na način, koji je za njih morao biti sudbonosan. Kroz 4 ste godine na Yseri branili poslednje ekrajke naše zemlje. Pobudili ste udivlenje celog sveta time, što ste neprijatelju krvav poraz zadali. Tlačitelj, koji je naše pučanstvo terorizovao, koji je profanirao naše institucije, koji je naše najbolje gradjane u tamnice bacao, ko je svagde samovolju i despotizam širio, konačno je pobedjen. Svanula je zora pravde. Vi ćete vaše gradove, vaša polja, vaše roditelje i sve one, koji su vam dragi opet videti. Vašim junaštvom natrag osvojena Belgija ljubi vas zbog vaših dela. Cast našim ranjenicima, čast našim mrtvima, a slava vama, vama časnici, podčasnici i vojnici! Ja se s vama ponosim. Mnogo sam od vas tražio, ali vi ste uvek svoje učinili. Zahvalnost i udivljenje nacije prate vas. Albert.

Wilson nije još stigao u Englesku. London, 28. novembra. Brzojavi iz Washingtona opovrgavaju vest, da je president Wilson već stigao u engleske vode.

Poslanici antante i američka delegacija mira ukrcat će se za Evropu na istu ladju, kojom putuje Wilson. Novine Washingtonske vele, da će predsednik Wilson otputovati 3. decembra.

Dolazak zastupnika Splita i Korčule u Rim. „Idea Nazionale“ od 29. novembra javlja, da su u Rim stigli zastupnici Ercolano Salvi i Smerchinich, da konferiraju s članovima talijanske vlade i političarima. Dobar im put!

Regent Aleksandar putuje u Paris. Beograd, 29. novembra. Ovih će dana poći regent Aleksandar u Paris, da se tamo posavetuje s predsednikom Wilsonom glede jugoslavenskih zahteva, o kojima će se na mirovnoj konferenci raspravljati.

Stavka u Mariboru i Pragerskom je buknula medju nemačko-nacijonalnim osobljem železnica i pošte. Stavka ima samo političku pozadinu.

Crnogorci se odrekli svoje dinastije. Beograd, 29. novembra. U Podgorici bila je velika narodna skupština Crnogoraca, na kojoj se ljudstvo odreklo crnogorske dinastije i proglasilo, da je Crna Gora združena s državom SHS. Jedan deo Crnogoraca zahteva republikansku formu vladavine, a drugi monarhiju pod dinastijom Karagjorgjevića.

114 podmornica je predano. Ag. Stefani javlja iz Londona, 28. novembra, da je u Harwich stiglo drugih 27 podmornica nemačkih. S predanima čine ukupno 114 podmornica.

Narodno Veće kod srpske vlade. Beograd, 29. novembra. Delegati, koji su došli iz Zagreba, izabrali su medju sobom odbor od 3 člana, koji će biti u neprestanoj vezi sa srpskom vladom. U odbor su izabrani: Svetozar Pribičević, dr. Smodlaka i dr. Pavelić.

Povratak dra. Trumbića. Skorih dana očekuje se povratak dra. Trumbića i dra. Korošca u domovinu. Kurir dra. Trumbića već je stigao u Ljubljanu.

Rascviljenim srcem javljam svoj rodbini, svim prijateljima i znancima, da je moj ljubljeni suprug

Dr. Dragutin Ciotti

lečnik

nakon kratke ali teške bolesti, utorak u 9 sati večer u 43. godini života blago u Gospodinu usnuo.

Pogreb milih ostanaka biti će danas u 3 i pol sata popodne iz kuće žalosti, via Lacea 22, na civilno groblje.

PULA, 5. decembra 1918.

U ime brata, sestara, šogora i nećaka pokojnikovih:

Josipa ud. Ciotti.

Ravnateljstvo prometne bolesničke blagajne za radnike kr. mornarice u Puli javlja žalošću preranu smrt

blagajničkog lečnika

Dr. Karlo Ciotti

Sprovod krenuće danas u 15 i pol sati iz kuće žalosti ulica Lacea broj 22.

PULA, 5. decembra 1918.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Sišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, petak 6. decembra 1918. Broj 1225

Proklamacija ujedinjenja sa Srbijom.

Zagreb, 2. dec. Juče na veče oko 8 sati bila je primljena delegacija N. V. SHS, koja je pošla u Beograd, da provede ujedinjenje s kraljevinom Srbijom i Crnom Gorom, u posebnu audienciju od prestolonaslednika i regenta Aleksandra kojoj su prisustvovali i srpski ministri Stojan Protić, Ljuba Jovanović i vojvoda Mišić. Podpredsednik N. V. dr. Pavelić pozdravio je prestolonaslednika u ime delegacije, te pročitao adresu, što ju je sastavilo N. V., kojom se definitivno i istinski proglašuje potpuno ujedinjenje kraljevine Srbije i Crne Gore sdržavom Slovenaca Hrvata i Srba u jedinstvenu kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca pod dinastijom Karadjordjevića. Adresa glasi: „Vaša kraljevska visosti! Sretnima se ćutimo, što možemo Vašu kraljevsku visost pozdraviti u ime N. V. Slovenaca, Hrvata i Srba u prestolnici oslobodjene Srbije kao vrhovnog zapovednika pobedonosne narodne vojske, koja je u zajedničkom boju s vojskama moćnih saveznika ostvarila uvete za oživotvorenje ogromnog dela za narodno ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba, koji su prožeti idejom narodnog jedinstva, izveli na teritoriju bivše a.-u. monarhije državni preobrat te privremeno ustanovili neodvisnu narodnu državu.

Upirajući se o veliko načelo demokracije, koja zahteva, da svaki narod sam o svojoj sudbi odlučuje, izjavili su već u objavi N. V. od dne 19. okt., da žele i hoće, da se ujedine u jedinstvenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba, koja bi obuhvatala sav sklopljeni etnografski teritorij Jugoslavena.

Da se ta medja ostvar, N. V. zaključilo je u svojoj sednici od 24. nov., da se proglasi ujedinjenje države Slovena, Hrvata i Srba sa Srbijom i Crnom Gorom u jednu jedinstvenu državu, te je izabralo svoje otposlanstvo, koje stupa danas pred Vašu kraljevsku visost, da Vam poruči taj zaključak N. V. službeno u svečanoj formi: Zaključak je N. V. taj, neka vrši vladarsku oblast na svem teritoju sada jedinstvene države Slovenaca, Hrvata i Srba Njegovo Veličanstvo kralj Petar, odnosno u njegovom imenu regent, Vaša kraljevska visost. Sporazumno s vladom Vaše kraljeve Visosti i predstojnicima narodnih stranaka u Srbiji i Crnoj Gori, neka se uredi jedinstvena parlamentarna vlada.

Vaša visosti! Želja N. V. je da se sastavi provizorna vlada u sporazumu medju N. V. i predstavnicima naroda kralj. Srbije, te da se preda odgovornost državne vlade u smislu modernih parlamentarnih načela tomu narodnom predstavništvu, koje bi moralo biti skupa, dok se ne sastane konstituanta, da tako dodju principi ustavnosti i parlamentarne odgovornosti vlade do potpunog izraza. Iz istog razloga, neka ostanu u kreposti pod kontrolom drž. vlade dosadanji autonomni administrativni organi, koji moraju za svoje uredovanje biti odgovorni takodjer predstavništvu. U to prethodno doba bilo bi po našem mnenju potrebito, da se ostvare uveti za konačnu organizaciju naše jedinstvene države. Naša državna vlada bi imala za to poseban nalog, da pripravi konstituantu, koja bi morala biti u smislu predloženog predloga N. V. izabrana po načelima općeg, jednakog, direktnog, tajnog i proporcijonalnog izbornog prava; konstituanta trebala bi da se sastane najdalje 6 meseci nakon sklopljenog mira.

Potpuno uvereni dajemo nadi izraza, da će se Vaša kralj. visost zajedno scelim našim narodom zauzeti, da se definitivne medje naše države urede tako, da bude u skladu s našim etnografskim medjama te načelom narodnog samoodredjenja, proklamiranog od predsednika Sedinjenih Država amerikških i od svih država sporazuma. Neka žive Nj. Vel. kralj Petar, neka žive Vaša kralj. visost, neka žive sav naš ujedinjeni srpsko-hrvatsko-slovenski narod, neka žive slobodna ujedinjena Jugoslavija!"

Beograd, 2. dec. Na adresu otposlanstva N. V. je regent Aleksandar ovako odgovorio:

„Gospoda delegati! Vaš dolazak u ime N. V. SHS, predstavnika našeg naroda, i Vaša poruka o njegovoj historički važnoj odluci od dne 24. nov., kojom se proglašuje drž. ujedinjenje svega našega naroda i sve naše mučeničke i slavne domovine, napunja me dubokom radosti. Primajući taj vaš izveštaj uveren sam, da tim činom ispunjujem svoju vladarsku dužnost — zato njom samo konačno oživotvaram ono što su počeli pripravljati naši najbolji sinovi naše krvi svih triju vera i triju imena na obim stranama Dunava, Save i Drine već u doba vlade blagopokojnog mog deda, kneza Aleksandra I. i kneza Mihajla, ja samo privodim životu ono što odgovara željama i nastojanju celokupnog našeg naroda. U ime Nj. Veličanstva kralja Petra proglašujem dakle ujedinjenje kraljevine Srbije sa zemljama neovisne države SHS u jedinstvenu kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.

(Nastavit će se.)

Jedan akt pijeteta.

Srpska kraljevska vlada i članovi jugoslavenskog Narodnog Veća na Vidu.

U nedelju 28. pr. m. (po starom kalendaru), na ostrvu Vido, na kome leže hiljade mučenika palih za svetinje našeg naroda, izvršen je jedan akt pijeteta od strane predstavnika srpske kraljevske vlade i članova jugoslavenskog Narodnog Veća, bolan kao tuga grobova, svetao kao ovi dani.

Toga dana, u 11 časova pre podne, gg. Marko Djuričić, ministar pravde; g. Miloš Trifinović, ministar prosvete i vere; g. dr. Mih. Gavrilović, pomoćnik ministra inostranih dela, sa gg. dr. Anton Tresić-Pavičićem, članom središnjeg odbora Narodnog Veća; g. Vilimom Bukšekom, članom Narodnog Veća i članom vlade u Hrvatskoj; g. dr. Ivanom Marijem Čokom, članom središnjeg odbora Narodnog Veća i članom Narodnog Sveta slovenskog; g. Antonom Dolencom, linijskim kapetanom ratne mornarice, i g. Rikardom Liškom, potpukovnikom, otišli su na ostrvo Vido, da se poklone senama onih sinova našeg naroda, koji podlegavši ratnim tegobama, tu borave večni san ispunjene dužnosti i ljudskog mučeništva.

Sa sobom su poneli venac jesenjeg cveća, na kome su lepršale trake naših zastava, bratski venac jugoslavenskog Narodnog Veća, da njime okite svetle mogile.

Dan je bio zračan i svečan, kao što su zadušnice onih, koji nebom vladaju. U pristaništu se dižu katarke moćnih brodova naših saveznika, medju njima se vidi katarka „torpiljera 77". Na njemu je istaknut trobojni steg. Sa njega majka Jugovića blagosilja mrtvu decu. A nebesko sunce kao da se nasmešilo. Dosta je gledalo naših noći s bolom i suzama; sad gleda zoru, koja budi večnost.

Oni staju . . . Svuda u naokolo groblje; beleg do belega. Po stotine su u jednom grobu: i na onom svetu su drug do druga, verni jedan drugom, kao i na ovom što su bili. Neznani su, jer im imena nema, ali jedno opšte govori ko su, ime, koje je na njihovim kratovima upisano: „Za Otadžbinu" . . . .

Mir vam, sinovi slave, vi ste deca naše Otadžbine. Otac vam je Rudnik a majka Morava. Vaša su imena: Bogovi Dužnosti! Dok ste bili živi, svaki otkucaj srca vaših zborio je: Sloboda!

Evo vam Besnika Slobode, koji vam se klanjaju.

Nemi su i tužni. Samo se čuje pljuskanje mora, kao da davori setne tužbalice. I u tom času njegove reči potresaju srca i lede krv. To je bol brata za bratom; to je bol muškog Zagreba, čedne Ljubljane, za mladošću Šumadije. Gospodin Tresić-Pavičić, pesnik i tribun, mučenik i pobednik, govori:

Besmrtna mrtva draga braćo naša!

Evo vam nenadanih pohodjana iz one drage otadžbine vaše, za koju umrijeste, a koju vam nije bilo sudjeno nikad više svojim očima gledati. Mi dodjosmo, da znate da niste zaboravljeni i da ne ćete biti dokle srpska reč bude romonila dubravama junačke Šumadije. Donesosmo vam onaj lepi venac od lavora i ruža; od lavora kao sto pristoji junacima, koji u junastvu odnesose lavoriku pred junacima celoga sveta, a od ruža i inoga cveća, jer ste mladi vitezovi, a cveće vam je milo. Žalimo što u njemu nema srpskog cveća, mirisna bosjoka.

Tri vrpce kite ovaj venac u sve tri boje troimenoga a jedinoga naroda našega, eda znate, da smo vam svi harni, da ne umreste samo za Srbiju, nego i za Hrvate i Slovence. Ja rekoh da umreste prem nije tako, jer vi ne možete umreti. Vi ste živa sila, koja nikada ne gine, koja živi u našim srcima, u našoj narodnoj svesti, u svesti čitavog troimenog i jedinstvenog naroda, kao što je troimen i jedinstven višnji Bog, što no vam je udahnuo vašu u junaštvu nenatkriljivu besmrtnu dušu, koja će davati snage i srpskom i hrvatskom i slovenskom rodu da vam u junaštvu bude ravan, dokle god tudja pohlepa bude škiljila na prekrasnu otadžbinu našu, na divotne obale i ostrove našega sinjega mora. Vi ćete uvek biti u nama živa svesna sila, jer će dedovi o vama pričati unučadi, a sa junačkim celovom otaca kroz usne junačkih srpskih majaka prelaziće vaše duše u nerodjenu decu našu, dok ne zamukne naša pesma na našim planinama, to jest dok sunce ne izgubi svoje zrake, a zemlja ne ugine od studeni.

Važna skupština u Rimu.

30. prošlog meseca obdržavao je „Il gruppo nazionalista Romano" važnu sednicu „sul martirio di Spalato, abbondanata alle persecuzioni dei sopraffatori austro-slavi." Osim velikog broja članova društva prisustvovali su sednici „numerosi dalmati di Zara, Traù, Sebenico e Spalato", a ispričali su se „i deputati della Dalmazia on. Ghiglianovich di Zara, Salvi di Spalato e Smerchinich di Curzola." Dr. Guido Ruggeri iz Šibenika referira il „martirio di Spalato." Iza kapitulacije A. U. preuzeli su upravu „vari Comitati locali composti di croati immigrati, violenti, facinorosi." Po nalogu istih i u sporazumu „con le autorità austriache camuffatesi da jugoslave" nar. straža je sastavljena od „ex-detectives, degli ex-gendarmi dell'Austria, dei sergenti dell'esercito sconfitto, aumentata da elementi torbidi, importati dall'interno e prezzolati, con salari fantastici, dal governo centrale di Zagabria." Ova je straža pod izlikom da drži mir i red nastojala „di soffocare ogni manifestazione degli italiani" onim istim sredstvima i metodama, kojima je Austria kroz 50 godina uzalud nastojala da uguši: „quanto di civile e di grande ha edificato la civiltà italiana sull'altra sponda dell'Adriatico". Ovi „seguaci fedeli e complici del delitto e della barbarie austriaca" hoće da sada dovrše „quest'opera nefasta di distruzione contro gl'„inermi" italiani, abbandonati in completa balìa della loro violenza". U Split nije stigao još nijedan odeo vojski antantinih, zato tu vlada l'„arroganza della plebaglia, esasperata dall'ignominiosa propaganda degli oratori di piazza e di taverna." Pred nekoliko je dana — priča dalje govornik — stigla u Split jedna francuska ladja. Talijani su povešali svoje zastave, ali su bili predmetom „della più ingiuriosa violenza. La guardia austro-croata assalì armata le case, s'impossessò delle bandiere, minacciando con i fucili spianati, e percotendo gli uomini e le donne che volevano difenderle, le calpestò poi sulle strade e le bruciò accumulate in mezzo ad una piazza, e come se ciò non bastasse si schierò dinanzi alla torpediniera per impedire ogni accesso agli italiani". Zapovednik je franc. ladje za to saznao i javio hrv. odboru te žalio, što se dogodilo. Ali Hrvati mare i ne mare. Oni pozovu predstavnike Talijana na sednicu te su pokušali da ih prisile „con oscure minaccie di persecuzione" da se Talijani odreku svojih nacijonalnih zahteva, te da prisegnu vernost Jugoslaviji. Ali ne uspeše, jer „venti secoli di storia e di civiltà non ci cancellano con un atto di violenza" i jer Talijani Splita i cele Dalmacije „preferiscono la morte al tradimento dei loro sacri ideali". I zato su oblasti

„austro-croate" zabranile Talijanima svaku manife-
staciju. Otada zaredaše „in seguito ad una calun-
niosa e volgare propaganda e con l'aiuto delle
armi austriache" napadaji, pretnje i nasilja protiv
talijanskog elementa. Talijani su prisiljeni da se
zatvaraju u kućama, da žive „nell'ansia e nel ter-
rore" te čekaju da dodje antanta, osobito Italija
shvativši pogibao, u kojoj se nalaze, te da poduzmu
mere „per tutelare la loro vita e con essa il sacro
patrimonio tramandatoci dagli avi della nostra
lingua e dei nostri ideali nazionali". I na koncu
moli Ruggeri okupaciju Splita po Italiji, jer će ta
okupacija biti „giustizia, sacro diritto dell' Italia".
I Ruggeri je za te laži bio „calorosamente applau-
dito".

Domaće vesti.

Pogreb. Juče smo proveli do poslednjeg bo-
ravišta nezaboravljenog i dobrog našeg dra. Dra-
gutina Ciotti-ja. Pogrebu je došlo osim ožalošćene
obitelji nekoliko zastupnika lečničkog mesnog zbora
i sila našeg naroda svake ruke, osobito naših rad-
nika, koji u pokojniku gube savesnog svog lečnika
i oca. Pred povorkom se isticao venac urešen jugo-
slavenskom trobojnicom, što su nosili tri sokola u
odori. S milim se pokojnikom oprostio u ime pulj-
skih Jugoslavena g. inženjir Gj. Kaftanić, a u ime
lečničkog zbora g. dr. Agostini. Laka Ti bila istar-
ska zemlja, koju si toliko ljubio!

Un atto strano. In occasione della morte del
benemerito medico jugoslavo dottor Ciotti venne,
come sempre, sulla Casa Nazionale jugoslava ap-
pesa la bandiera nazionale a mezza asta con un
nastro nero. I manifestanti per l' italianità di Pola,
che ieri a mezzodì passarono per quei paraggi,
penetrarono, emmettendo grida assordanti, in primo
piano del detto edificio, infransero le porte, lace-
rarono la bandiera facendola a brandelli e gettan-
done i pezzi fra i manifestanti.

Za fond mesnog „Narodnog Veća" polažu:
Gosp. Ante Družeta i gdjica Ludmila Buić K 80·—
sakupljenih u veselom društvu u krčmi Josipa
Zuccon. Sabrano nadalje: u selu Filipani K
130·—, darovaše po: K 100·— Don Franjo Livić
župnik; po K 10·— Josip Kliba Farezin, Paško
Kolić delegat i Josip Šugar trgovac: u selu Di-
višići K 60·—, darovaše po: K 50·— Ivan Ce-
tina predsj. Narodnog odbora, po K 10·— Budal
Zora učiteljica; u selu Kozinići K 26·— da-
rovaše po: K 10·— Ivan Celega i Miho Mišan,
po K 6·— Antun Bonašin; u selu Orbanići
K 109·—, darovaše po: K 15·— Martin Vitasović,
po K 10·— Marija Vitasović, Ivan Vitasović i Grga
Vitasović, po K 6·— Ivan Vitasović; po K 5·—
Ivan Vitasović, Anton Vitasović, Josip Vitasović,
Martin Vitasović, Mate Vitasović, Martin Petrić,
Miho Sarić i Ivan Vitasović; po K 3·— Ivan Kolić,
Antun Kolić, Ulika Vitasović i Martin Vitasović;
po K 2·— Kata Lanča, Martin Vitasović i Mate
Vitasović. Ukupno K 405·— Zadnji iskaz K 15910·40
i 12 lira. Skupno K 16315·40 i 12 lira.

Dnevne vesti.

Jugoslavenski biskupi za slavensko bogoslužje.
Zagrebački nadbiskup sazvao je sve Jugoslavenske
biskupe na sastanak. Dne 27. novembra sastali se
u Zagrebu biskupi: ljubljanski, banjalučki, senjski,
križevački, splitski; pomoćni biskupi: Sarić, Premuž
i Lang, a drugi su poslali svoje zastupnike. Na ob-
državanoj sednici raspravljalo se o uvedenju slaven-
ske liturgije u jugoslavenskim crkvama. Nakon du-
gog raspravljanja prihvaćeno je 5 rezolucija. Ujedno
će uložiti molbu kod pape, da rimska stolica dopusti
slavensku liturgiju u jugoslavenskoj državi.

Zastupnici N. V. u Beogradu. Zagreb, 29. no-
vembra. Danas su započela pregovaranja odaslanika
Narodnog Veća u Zagrebu i zastupnika vlade te par-
lamenta kraljevine Srbije i Crne Gore glede uje-
dinenja svih jugoslavenskih zemlja u jednu jedin-
stvenu državu. Pre svega je nuždan sporazum glede
ustanovljenja skupne vlade i jedinstvenih odluka za
doba pre sastava skupne vlade. Odaslanici Narodnog
Veća imaju u tom pogledu nesmetano ovlaštenje
te može odredjivati dogovore obvezatne za sve ze-
mlje. Odredbe će imati vrednost samo, dok se sa-
stane ustavotvorna skupština. Na kući, u kojoj regent
Aleksandar stanuje vija se uz srpsku i hrvatska i slo-
venska zastava.

**Interes Francuza za naše prilike i postupak Ta-
lijana.** Na državnom je kolodvoru u Zagrebu 23. o. m.
u ime narodne vojske pozdravio francuskoga gene-
rala Tranje-a i njegove časnike dr. Drinković, u ime
grada g. Krešić, a u ime Slovenaca, Hrvata i Srba
na francuskom jeziku g. Rikard Katalinić-Jeretov,
koji je istaknuo francuska junaštva kod Verduna
i zauzimanje velikog francuskoga naroda za male
potlačene narode. Njemu je francuski general od-
govorio, da je francuski narod uvek štitio male na-
rode, te naša jugoslavenska stvar mora pobediti, jer
je pravedna. U „Palace Hotel Croatia" priredjena
je u počast Francuza večera, kojoj su prisustvovali
svi francuski časnici, časnici srpske posade u Zagrebu,
Milan Pribičević, Svetozar Pribičević, dr. Boris Zar-
nik, Rikard Katalinić-Jeretov i g. Krešić. Kod ve-
čere raznjašnjivali su pojedinci položaj Jugoslavena
na Reci i u Liburniji. Pobočnik francuskog generala
interesirao se je specijalno za Opatiju i Volosko, na-
što mu je g. Katalinić-Jeretov podao statističke po-
datke o narodnosnom razmeru u kotaru i u čitavoj
Istri.

Kako su Talijani kavaliri prema Nemcima. U
Tirolu: „saranno istituite scuole bilingui in luoghi di
popolazione mista. I comuni potranno mantenere, per
i cittadini d'idioma tedesco, scuole popolari tedesche
e sarà dato facoltà alle scuole private e confessio-
nali già esistenti di mantenere la lingua d'insegna-
mento tedesca, prencesso che i programmi ed i libri
di testo non siano in contrasto con la dignità e coi
diritti dell'Italia? Tribunali e le amministrazioni ac-
coglieranno intanto le deposizioni egli atti così nella
lingua d'ufficio che è l'italiano, come nell'idioma
tedesco, dove esso sia in corso." To je proglas na
narod tirolskog gubernatora Pecori-Giraldi, tiskan
u talijanskom i nemačkom jeziku. Čast
takovim gubernatorima!

Le persecuzioni dei sopraffattori austro-slavi. O
tim će persekucijama i mučeništvu Talijana u zabo-
ravljenom Splitu opširno pričati dr. Guido Salvi.
Zato je „gruppo nazionalista romano" sazvao skup-
štinu „d'urgenza".

Crnagora za Jugoslaviju. U skupštini crnogor-
skoj većalo se o ujedinjenju sa Srbijom i ostalim
jugoslavenskim zemljama.

Sporazum izmedju republike Čile i Peru. New
York, 28. novembra. Generalni čilski konsul javlja,
da je konflikt medju Čileom i Peruom izgladjen.

†

Jugoslavenski Sokol u Puli javlja svoj braći, da je njegov brat

Dr. Dragutin Ciotti

dne 3. ov. mes. u 43. godini života u Gospodinu preminuo.

PULA, dne 6. decembra 1918.

Večnaja mu pamjat!

†

Rascviljenim srcem javljamo u ime svoje i sv[e] ostale rodbine prežalosnu vest, da je naš nezabo[ravni] ravni suprug, odnosno otac, gosp.

Josip Ban

nakon kratke, ali teške bolesti u 35. godini život[a] dne 2. o. m. u Gospodinu preminuo.

PULA-FASANA, dne 6. decembra 1918.

Alice, supruga. **Zvonko i Josip,** sinovi. **Danica,** kćerka.

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1. Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. — U Puli, subota 7. decembra 19[illegible] — Broj 1226

Tko je Jugoslaven!

mora da položi dar za naš srpski narod. Ranjenici bez kuće i kućišta upiru svoje oči u nas, te očekuju našu pomoć. Svaki Jugoslaven mora da priskoči u pomoć tom vrednom delu našeg naroda, i položi obol u robi ili novcu. Tko je Jugoslaven, taj neka dodje u Narodni Dom II. kat, od 9—12 sati pre i od 2—5 posle podne kod Društva Jugoslavenskih žena i položi svoj obol.

Tko odmah daje dvostruko daje.

Proklamacija ujedinjenja sa Srbijom.

(Konac.)

Ovaj veliki historički čin neka bude najviša nagrada iskrenom nastojanju i naporima vas i vaših poštovanih drugova u N. V., koji su smelim prevratom stresli i zbavili sa sebe tudjinački jaram; taj akt neka bude nagrada visokoj razvitoj svesti i velikim žrtvama, koje su položili na žrtvenik domovine svi oni delovi našega naroda, koji zastupa N. V. Današnji veliki čin neka bude najkrasniji venac na grobovima naših časnika i vojnika, palih za slobodu i ujedinjenje, taj će čin biti najdivnija kita na prsima sretnih onih drugova, koje su pomoću naših velikih i plemenitih saveznika sa menom doživeli pobedu nad dušmaninom. Slava izvojevanih pobeda dele s mojim starim bojovnicima dični boritelji jugoslavanskih odela u mojoj armadi. Pohiteli su k vama i vi ste ih primili kako prima samo brat brata. Hvala vam na primitku, hvala vam na oduševlenju, kojim izražavate poverenje mojemu narodu, mojemu ocu, Nj. Vel. kralju Petru I. i meni. Uveravam vas i N. V., kojega vi poovlaštenici, da je sav narod slovenski, hrvatski i srpski, čiju vi volju i misao predstavljate, uveren, da ćemo se ja i moja vlada sa svima onima, koji predstavljaju Srbiju i srpski narod, dati voditi samo od duboke neizkaljene ljubavi bratskog srca naprama svim svetinjama, koje su drage dušama onih, kojih ste vi kao ovlaštenici ovamo došli. U smislu želja i nacrta, koje ste izvoleli predložiti, i koje ja i vlada u celom opsegu usvajamo, učinit će naša vlada odmah potrebite korake, da se što pre ostvari ono, što, sto predložili i glede doba pred konstituantom, dokle se ne sastane i dok ne svrši svoje delo velika ustavotvorna skupština, i glede izbora i sastava te korporacije. Veran primeru i opomenama svojega oca ostat ću ja, kralj slobodnih državljana, slobodne države SHS, uvek veran ustavnim, parlamentarnim i široko-demokratskim načelima, koja se temelje na općem i jednakom pravu glasa. Radi toga tražim vaše sudelovanje kod sastava vlade koja će predstavljati svu ujedinjenu domovinu. Ta će vlada biti u stalnoj vezi svama i po vama s narodnim predstavnicima, snjim će raditi, njemu će biti odgovorna. U svezi snjim i scelim narodom zapasti će tu vladu prva i glavna zadaća, da se poskrbi, da se granice naše države pokriju s etnografskim granicama našega naroda. Zajedno sa svama smem da nadam se pravom, pa se i nadam, da će naši veliki prijatelji i saveznici pravično ocenjivati naše stajalište, jer samo to odgovara načelima, koje su sami proglasili i za pobedu kojih su proleli silu svoje dragocene krvi.

Od tada su postali bezpredmetni mnogi nekadanji obziri. Nadam se, da će naš narod u tom i u ostalom delovanju složan i moćan ostati do konca, da će stupati u novi život vedra i ponosna čela, vredan izvojevane veličine i sreće, koja ga čeka. Molim vas, gospodo poslanici, da poručite moju vladarsku besedu i pozdrav mojoj miloj braći širom naše slobodne i ujedinjene Jugoslavije. Živeo sav narod srpski, hrvatski i slovenski! Neka nam bude uvek sretna i slavna kraljevina Slovenaca, Hrvata i Srba!“ Govor je bio primljen burnim ovacijama.

Beograd, 3. dec. Danas je izvršeno delo historičke važnosti za sav narod SHS. Položen je prvi temelj ujedinjenoj jugoslavenskoj državi. Neuvenivom slavom ovenčana Srbija dovršuje svoju drugu historičku zadaću. Prvu je zadaću dovršila, kada je iza sedam godišnjeg krvavog rata sva malena, uništena i neznatna razvila takvu moralnu moć, te je razbila i svladala kud i kamo moćnijega neprijatelja, ustrajala na putu pravice, i ako se je morala seliti iz svoje zemlje. Sada bi mogla priznana i poštovana od celoga sveta tvoriti veliku Srbiju. Ali ona se nije dala zavesti u separatističke težnje, već hoće da reši jugoslavenski problem u svem njegovom opsegu. Spremna je, da se pretopi u Jugoslaviju, da sama postane moćni deo celine. To je njena druga velika historička zadaća. Srbija je izvršuje s besprimernom plemenitosti srpske duše, kad prima nas, koji smo bili do juče zarobljeni i potlačeni, koji smo danas još nepriznani — ona nas prima kao jednakopravnu braću ne samo bez i malo oholosti, već priznava i pripisuje nama samima zasluge te epidemije. Ona hoće da se s nama sa svim izjednači. Utaplja se u novoj tvorbi. Prvi nastup prestolonaslednika Aleksandra, njegov prvi govor je najbolje jamstvo za mirni razvoj naše nove države.

Beograd, 3. dec. Kada je pučanstvo doznalo, što se u dvoru dogadja, sabralo se tisućglavo mnoštvo na Terazijama te priredilo spontane oduševljene ovacije Nar. Veću i novoj ujedinjenoj domovini. Mnoštvo je pevalo hrvatske, srpske i slovenske himne i pozdravljalo delegate, koji su se vraćali iz dvora u svoja obitavališta.

Zagreb, 3. dec. U večernjim časovima se je u gradu saznalo za konačno definitivno ujedinjenje države SHS. Po ulicama je najednom zavladalo živahno vrvenje, nabralo se mnoštvo, koje u velikim skupinama, pevajući narodne himne, manifestiralo za ujedinenje. I na narodnom pozorištu su se vršile velike narodne manifestacije. Glumci su zajedno s općinstvom pevali narodne davorije.

Centralno ministarstvo.

Beograd, 3. dec. Počela su se dela za sastav zajedničkog centralnog ministarstva države SHS. I ako vladaju razne poteškoće, ima ipak nade, da će ministarstvo u najkraće doba biti sastavljeno. Aktualno je pitanje ministra predsednika. U prvom se redu imenuje Pašića, u drugom dra. Trumbića i dr. Korošca. Definitivne odluke još nema. Ima nade, da će se sastav ministarstva poveriti jednomu od vodećih političara, i to već tekom najbližih dana.

Dr. Korošec o političkom položaju.

Popodne 2. dec. saznalo se u Ljubljani, da ovamo dolazi jugoslavenski prvoboritelj dr. Korošec. Veliki broj narodnog općinstva smatrao je svojom dužnosti, da pozdravi dra. Korošca, kada stupi prvi put na tlo slobodne bele Ljubljane. U 5 i po stigao je vlak, čim je dr. Korošec izišao iz kupeja zaore burni „živio“ klici. Dame su mahale rupcima, a općinstvo mu je pravilo oduševljene ovacije. U ime narodne vlade ga je pozdravio predsednik Josip Pogačnik, s kojim se je poljubio. Nakon toga je dr. Korošec pošao u pratnji dra. Josipa Pogačnika i dra. Lovra Pogačnika u grad. Pred kolodvorom mu je mnoštvo priredilo ovacije te ujedno manifestiralo za narodno ujedinenje. Kad je dr. Korošec seo u automobil bio mu izručen velik lovor venac. Isti je oduševljeni doček doživio dr. Korošec po svim železničkim stanicama gorenjske pruge. Osobito je bio iskren doček u Kranju.

Jedan akt pijeteta.

Srpska kraljevska vlada i članovi jugoslavenskog Narodnog Veća na Vidu.

(Konac.)

„Vi počivate ovde u tudjoj zemlji, a ne bi vam morala biti tudja, jer ne bi smela biti tudja junaku ona zemlja, za čiju je slobodu i jedinstvo umro. A vi ste za slobodu i jedinstvo slavne Elade umirali i onda, kada njezini vlastiti sinovi ne htedoše da za nju umiru, već izručavahu i nju i Vas zajedničkom dušmaninu Bugarinu. Vaše kosti počivaju u tudjini, bez spomenika dostojna uzvišene vaše žrtve, a ipak su vaše kosti tvrdi večni ugaoni temeljni kamen one velike slobodne i ujedinjene otadžbine naše, koju nebrojena pokolenja željkovano očekivahu, a koju istom vama bi sudjeno da sagradite. Užasna je pomisao, da tu lepu zgradu mogu videti i u njoj stanovati i širiti se oni, koji ništa za nju ne učiniše, a vi je ne možete videti, vi čije je oči sokolove videše samo kao nadu i veru budućnosti, i svojim krepkim telesima. Ali i ta se grozna pomisao ublažuje, kada se pomisli, da niste umrli, da ste se samo preobrazili, složili svoju životnu svest sa životnom svesti celoga naroda, da je vaša duša prešla u duše pesnika naših, da se prometne u besmrtnu pesmu, u živu silu od koje čitav narod besmrtno živi. Mi dišemo vašom dušom, mi se hranimo vašim junaštvom i to će biti pića dece naše do miljjontoga kolena.

Eto krasno seva južno sunce nad ovim plavim morem, nad goletnim ostrvom i nad ovim visokim planinama na istoku, nad zadnjim povljancima naše ljubljene još uvek okrnjene zemlje na jugu, a vi toga sjaja, te raskoši svetla živim očima gledati ne možete, osim što gledate kroz oči naše. Oko vas se ore pobedni poklici, ore se zvukom trubalja, ijuče veselje do nebesa, jer Grci slave ulazak savezničkih vojski u slavni Carigrad i u još slavniji Beograd. E dobro je da one slave vaše nenatkriljive podvige, dobro je da vaš primer nauči celi svet kako se stvara večna slava. Vi ne možete ijukati, a da vam junačka usta i nisu zasuta crnom zemljom, vi ne biste umeli onako zanosno klicati, jer je pravo junaštvo mučaljivo i mirno, kao sve što je velebno i uzvišeno. Ali kada povest bude istraživala, ko je ispaštao nebrojene rane junačkog Konstantina Paleologa, kada bude istraživala ko je prodro kroz harizijska vrata u Carigrad, moraće priznati, da su to nenadkriljivi osvajači Kajmakčalana i Nidže planine.

Vi doduše ne padoste srpskom smrću na bojištu, sa vrućom ranom na prsima i na čelu, i baš je u tome neutešna vaša sudbina, o mila braćo moja i deco moja, jer moradosmo ovde polako u tudjini uvenuti, a ne svojom krivnjom, nego krivnjom onih, koji vam u sudbonosnom času ne stadoše u zaledje proti izdajničkom bratu, kao što vi bijaste njima uvek u zapleću kod Lenina i na svakom drugom bojištu, gde je trebalo umirati, da se časno vrši zadaća vera. Vi da održite zadanu veru umiraste i onda, kad ste znali da za drugoga i u tudji hatar osvajate zemljište vlastitih pradedova, jer vašem velodušju nema ništa ravna u povesti ljudskoj.

U užasnoj gorkoj i neutešnoj sudbini vašoj najneutešljivije jeste što ne mogoste umreti srpskom smrću na bojištu, sa ranom na prsima ili na vedrome čelu. Ali tešite se, draga braćo. Srbin je u ovome ratu oplemenio sve vrline smrti: i nisu manji junaci oni, koji prevališe snegom zasuta vrtače albanskih planina sa nadom u srcu, da će se vratiti kao osvetnici, pa umreše na ovom pustom žalu od gladi, zapuštenosti i patnja od onih koje je na mezevu primile u krilo rodjena gruda. Vaša žrtva je metabiljotska sila, koja će ustrajnošću krepiti svu buduću mladost našu.

Vi ovde počivate u tudjoj zemlji, bez dostojna spomenika i bez crkve nad vašim pepelom, što žudi za rodjenom grudom, da u njoj dalje metamorfozuje i pričešćuje svojim česticama buduće junake. Tešite se, braćo draga, mi vas ne ćemo zaboraviti, mi ćemo jednom doći da vas prenesemo u otadžbinu, da vas sahranimo u panteon svih onih, koji baciše svoje kosti u temelje veličajne zgrade naše slobodne i ujedinjene otadžbine. Počivajte do tada u miru. Večna vam pamjat i slava, slava, slava!“

Tople suze kvase lica gospode ministara jecaji ispunjavaju grudi Vesnika Slobode.

„Večna vam pamjat!“ — iz sviju pada i sveto ostrvce Vido opet tone u miru.

Dnevne vesti.

Wilson će sudelovati samo kod sednica za preliminare. „Daily Telegraph“ dobiva iz New-Yorka: U Washingtonu se općenito tvrdi, da će predsednik Wilson sudelovati tek kod preliminara za mir, a kod službene konference će sudelovati samo kao obični gledalac. Wilson će stići u Brest izmedju 8. i 11. o. m. Dogovarat će se s Lloyd George-om, koji će mu poći u susret na jednoj oklopnjači.

Washington, 1. dec. Predsednik će Wilson biti glava američke delegacije za mirovnu konferencu. U delegaciji će biti: Državni tajnik Lansing, bivši poslanik u Londonu i Parizu, Henry White i general Bliss i pukovnik House.

Mir će biti nametnut. „Agencija Information“ dobiva iz Londona: U diplomatskim se krugovima tvrdi, da će mirovni problem biti uredjen od jednog medjualiiranog kongresa, da neće biti jednog generalnog kongresa, na kojem će se sastat delegati antante i središnjih vlasti. Danas je jasno, da nije moguće, da se predstavnicima centralnih vlasti dopusti, da započnu pregovarati o pitanjima, koja ne bi bila na mestu. Antanta će odrediti u interaliiranoj konferenci mirovni protokol, koji će neprijatelju narinuti, a da se neće upustiti ni u najmanju diskusiju. Ne bude li u taj čas položaj u Nemačkoj dopuštao da se jedan jedini traktal i-za ključi, saveznici će zaključiti separatne traktate s raznim vladama u Nemačkoj, koje će morati dokazati dovoljne garancije. Misli se, da će medjusaveznička konferenca početi u Parizu već 16. dec. Po svoj će prilici 5—6 sedmica dostajati za rešenje svih pitanja, koja će biti kongresu predložena. Mirovni će traktat moći biti ratificiran od svih interesovanih vlasti tekom meseca veljače.

Medjusaveznički sastanak u Londonu. Paris, 30. dec. Predsednik talijanskog Veća, Orlando, ministar vanjskih posala, barun Sonnino, predsednik francuskog Veća, g. Clemenceau i engleski poslanik, lord Montagu otputovali u London. Na putu će ih stići maršal Foch. Na kolodvorsko stanici pozdravili su ih ministri Pichon i Leygnes drž. podtajnici, talijanski poslanik conte Bonin Longaro s poslaničkim osobljem, osoblje poslanštvu engleskog i druge važne ličnosti. Kod odlaska vlaka manifestirala je silna množica naroda.

Japanski delegati na mir. kongresu. Tokio, 1. dec. Prvi će opunomoćenik na mir. konferenci biti Saionji, bivši ministar predsednik, a drugi bivši ministar vanjskih posala Mackino. Uz ove će biti i — kako javlja agencija Reuter — poslanici japanski u Londunu i Parizu.

Ganuta nebrojenim iskazima saučešća prigodom smrti mog milog supruga

Dra. Dragutina Ciotti

od srca zahvaljujem svim onima, koji su nastojali, da mi ublaže teški taj udarac. Posebna hvala gg. dr. Agostini, dr. Karabaiću i dr. Pelikanu za iskazane usluge, te gg. dr. Agostiniju i nadzorniku J. Kaftaniću za lepo nadgrobno slovo. Hvala puljskim Slavenima na krasnom vencu i dičnim Sokolovima, koji ga nošahu okrašenog omiljelom trobojnicom. Blagodarim poštovanoj Upravi bolesničke blagajne gg. kolegama pokojnika, radnicima-članovima prometne bolesničke blagajne, uglednoj obitelj Rabfeld, te svim cenjenim prijateljima i znancima, koji su milim ostancima iskazali poslednju počast.

PULA, dne 6. decembra 1918.

Josipa ud. **Ciotti.**

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u maloprodaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg Custoza 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, ulica Carara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Šišanska ul. 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, nedelja 8. decembra 1918. | Broj 1227.

U pomoć!

Srpska naša braća vraćaju se svojim kućama, da sklone svoja umorna uda. Ranjenici trpe, žene uzdišu, deca plaču — sve razrušeno, sve popaljeno, sve odnete. Nigde ne nalaze ništa, a brza je pomoć nužna, inače će postati žrtvom neumitne smrti. Istranine brate, tko će pomoći, ne ćeš li Ti? Seti se, da brat Srbin sve to za Te trpi. Iskaži mu se zahvalnim, priskoči mu u pomoć! Darove (kao pokrivače, plahte, rubeninu itd.) kao i darove u novcu prima Jugoslavensko gospojinsko društvo u Puli, Narodni Dom, II. kat, svaki dan od 9—12 i 2—5.

L'Istrie pendant la domination Napoléenique.

À la paix de Schönbrunn, le 14. octobre 1809, l'Autriche a du céder à Napoléon toutes ses provinces de la côte adriatique. Ces provinces furent dénommées par Napoléon „Les provinces illyriennes" (Države Slovinske") ou aussi „Illyrie" („Zemlja Slovinska") et organisées comme annexe de la France avec la capitale Ljubljana (Laibach).

L' Illyrie se divisa en six provinces civiles: Carniole, Carinthie, Istrie, Dalmatie, Raguse et Croatie.

Le provinces civiles se composaient de districts. La Carniole avec la capitale Laibach de 3 districts: Laibach, Novo Mjesto et Postojna (Adelsberg); la Carinthie avec la capitale Beljak de 2 districts: Beljak et Lientz; l' Istrie avec la capitale Trieste de 4 districts: Trieste, Goriz, Kopar (Capodistria) et Rovinj (Rovigno); la Dalmatie avec la capitale Zara de 5 districts: Zara, Spalato, Šibenik, Makarska, Hvar; Dubrovnik (Raguse) de 3 districts: Raguse, Cattaro, Curzola; la Croatie avec la capitale Karlovac de 3 districts: Karlovac, Fiume et Senj. — À la Croatie appartenait Pisino avec son district, le litorale de Moščenice jusqu'à Senj, les îls Veglia, Arbe, Cherso, et Lussin et tout le pays jusqu'à la Save. Outre ça s'ajoutait la Croatie militaire.

Le gouverneur de se provinces était le général August de Marmont.

August de Marmont a été né à Châtillon sur Seine, le 20. juillet 1774. Déja depuis 1806 Marmont était commandant en chef de la Dalmatie et fut nommè à la suite de se grands services duc de Raguse. Après la bataille de Wagrain (1812) il fut nommè maréchal. Marmont offrait un aspect militaire étonnant, il était d'un stature moyenne, très intelligent, honnête et juste.

Napoléon lança une proclamation aux habitants des provinces illyriennes, dans le quel il disait entre autre: Croatès! Votre triste sort me touche de très près, car je connais votre caractère national e l'amour que vous ressentez pour votre patrie. Ayez confiance en Dieu et en moi, conservez votre caractère national, par le quel vous vous êtes acquis l'estime de l' Europe et ma sympathie. En peu de temps je vous montrerai, que vous n'avez pas trouvè seulement un souverain, mais aussi un père attentif.

Les mots de l' Empereur s'accomplirent. Difficilment notre peuple aurait pu trouver un souverain plus attentif et juste, que Marmont. En peu de temps il gagna l'estime du peuple, et encor aujourd' hui son souvenir vit au milieu de nous.

Napoléon remit à Marmont par un décret du 25. decembre 1809 un pouvoir absolu en Illyrie et lui permit d'agir à sa guise dans toutes le branches de l'administration. Seulement dans les affaires financières et militaires il devait se mettre d'accord avec les ministères. Son bras gauche dans toutes les affaires non judiciaires et militaires fut dabord le comte Dauchy, puis le baron de Belleville, enfin le comte Chabrol. En premier lieu il invita tous les agents à garder leurs positions, naturellement sous condition de prêter serment à l' Empereur.

Le 13. janvier 1810 il installa la gendarmerie publique, et en peu de temps tous les assassins et pillards, pour la plupart des déserteurs autrichiens, disparurent.

Le 6. Mars 1810, Marmont interdit la circulation des papiers monnaie autrichien dans les échanges illyriens. Il sauva ainsi le pays de la faillite, que l'année suivant (en 1811) subirent les pays de l' Empereur autrichien François.

(A suivre.)

Zadaće posle rata.

Napokon došli smo do toliko žudjenog svršetka rata, pa smo tako postavljeni pred pitanje: Što ćemo sada? Ovo je pitanje, istina u glavnim potezima rešeno razvitkom svetske povesti pre rata i za vreme rata: Živet ćemo u slobodnoj, samostalnoj, posve neodvisnoj državi, u demokratskoj i moderno uredjenoj Jugoslaviji. Ipak sve ove reči predpostavljaju samo program, ali taj program valja ispuniti, državu treba stvoriti i treba je stvoriti u doba ne baš povoljno, već u doba, kad je narod pokriven mnogobrojnim ranama, koje treba izlečiti.

Mi ćemo se ovde osvrnuti na neke poteze gospodarskog života, kakav će biti i kakav mora da bude.

Najprešnija je potreba, da se odstrani ona rana gospodarskoga života, kojoj slične nitko od nas ne pamti, te koja se može svesti u kratko na sledeći uzdah: Nemamo hrane, nemamo odela, nemamo novca.

Što se u prvom redu tiče pitanja prehrane, to stalno ne može nam praviti preveliku brigu. Plodna zemlja mlade države, koju neće nitko pljačkati i za koju će biti sada dosta radnih sila, može nam davati hrane i na pretek, tako da ćemo moći hranu i izvažati, kao što je pravila do godine 1914. i tadanašnja Srbija, prama kojoj imadu Hrvatska, Slavonija, severna Bosna itd. produktivne uvete kud i kamo bolje, a ostali predeli naše države svakako ne znatno slabije.

Ako bude što uzmanjkalo na odelu, to ćemo moći platiti izvozom onoga dela hrane, koji će nam preostati. U ostalom svi predeli Jugoslavije više ili manje imat će najpovoljnije uvete za razne industrije, koje treba stvoriti i razviti, a napokon Dalmacija sa svojom krasnom obalom postat će stupom trgovine i plovidbe u našoj državi, te će moći privući i tudja bogatstva usled dobro uredjenog prometa stranaca.

Ali kako će biti s novcem? To mislim, da je jedno pitanje od najprešnijih, pa uopće, iza privremene organizacije prehrane do nastupa donekle normalnijih prilika, po mome je sudu pitanje naše novčane organizacije čak i najprešnije i najnužnije pitanje, koje na gospodarskom polju mora da reši naša mlada državna vlast.

Istina, da je danas narod „pun novca". Ali taj novac nije nikakav **p r a v i** novac. Banknota, koja sadržaje uz lepu devojačku glavu u tudjinskom jeziku jedno lažno obećanje, uz podpis osoba, kojima nitko niti u mestu izdanja ne veruje, nije nikakav novac u kojem mi možemo sklapati naše poslove i proceniti naše produkte. Svaki valjda znade, kako su u nizkom tečaju te banknote na stranim tržištima, kako su slabo pokrivene, jedva koji postotak zlatom, a skoro celi ostatak ili tražbinom banke prama državi ili zajmom na obveznici države, ali ta je država izčezla sa površine zemaljske kugle!

Nove države pak, koje su stupile na mesto stare, nisu njezina deca, nisu njezini pravni naslednici, nisu dužni a neće da budu dužni da prime na se obveze mrtve, od sviju nekad omražene maćuhe.

Ako mi danas još procenjujemo u tim krunama, to je posledica navike, ako danas još primamo te krune, to je u nadi, da ćemo iste do malo opet izdati. Nu što će biti, kada se budemo svi setili ove naše pogreške?

(Svršiće se.)

Govor zast. Ghiglianovich-a.

Na sastanku rimskog „Dante Alighieri" govorio je zastupnik na zemaljskom dalmatinskom saboru Ghiglianovich. On reče medju ostalim: „. . . . Donosim vam pozdrav i zahvalnost mojeg Zadra, Šibenika i dalmatinskih otoka, na kojima se vije talijanski trikolor. Ali zajedno s tim pozdravom donosim vam neizreciv vapaj boli Splita, koji ne može da zatomi svog zdvojnog vapaja, jer se boji, da će biti zauvek ostavljen sudbini, koja bi morala, ako se to dogodi, sačinjavati epilog njegovog vrlo tužnog života u ovo poslednjih tridesetak godina. (Glas iz plateje: **„Italija nije još odložila oružja!"**). Split, grad u kom kuca živa talijanska duša, u kom je slava Rima i Venecije — kao ni u jednom drugom — ostavila večni trag, besmrtni dokument svog latinskog i talijanskog značaja, Split, iz kog je izišla luč nepokolebive vere u ostvarenje željenog idejala, Split je sada ostavljen na milost i nemilost jednoj improvizovanoj hrvatskoj vladi, koja terorizuje i greši, najbrutalnijim formama svaku manifestaciju i svako talijansko čustvo.

Panduri nove vlade guše sve što je u Splitu talijansko, ali u Splitu uza sve to tinja još tolika vatra talijanstva. Narodne zastave, koje su Talijani izvesili na dan pobede, bile su od tih pandura zaplenjene i spaljene. I tako su ti panduri dali u Splitu kao i na Reci najbolji dokaz, kako misle tumačiti onaj članak jednog najnovijeg ugovora, u kojem se tvrdilo, da će prava nacijonalna i politička Talijana, koji budu eventualno uključeni u novu državu biti poštovana! (Impresija; viče se: Abbasso i croati!). Italija mora spasti Split, ona ne sme da ga zapusti, ako ne će da umanji čast narodnu, **Italija mora da spase tog mučenika zbog njegovog položaja, zbog ekonomskog i industrijalnog njegovog bogatstva — Split je pravo srce Dalmacije. . . . .**"

(Podcrtalo uredništvo).

Govori Attilio Tamaro za Trst,

spašen „in perpetuità". S onu stranu julijskih Alpi, s onu stranu Krasa vreba još na bogati grad narod, siromašni jedan narod, koga je Austrija naučila svakovrsnoj zavisti, ali nikakvoj vrsti pravice ni umerenosti . . . Taj se slovenski narod, koji je prosvedovao protiv oslobodjenja Trsta, kao dete vara držeći, da će mirovna konferencija moći promeniti ono, što je pobeda oružja, volja narodna i narod tršćanski hteo i izvršio. Taj slovenski narod broji jedva nešto preko jednog milijona individua, pa traži kao izlazna more jedan talijanski grad od 250.000 stanovnika. Taj se narod sastoji od 80% seljaka — mornarstvom se bave tek 3% čitavog naroda, a i to još samo zato, jer se doselio u naše zemlje. Taj je slovenski narod od preko tisuću trista godina na pozorištu povesnice evropske, pa nije u 13 vekova znao da bude ni pet godina slobodan. Uvek beše rob. A sada se usudjuje da otima grad Trst njegovim sinovima i narodu talijanskom. Moramo li ga žaliti ili ismejati? . . ."

Jaka je Italija potrebita na Jadranu

radi sigurnosti zapada. Paris, 3. dec. Action Française kaže u jednom komentu k govoru ministra Orlanda, da Francuska usvaja rado načelo predsednika Veća talijanskog, t. j. da ima jedan pobedjeni, koji mora kao takav ostati. List nastavlja: „Mi odobravamo našim talijanskim saveznicima, koji su postavili načelo, da pobednički mir nije beli mir. Taj smo beli mir mogli pre zaključiti, ali smo ga odbili. Bilo bi smešno, da ga sad potpišemo, kad smo uz teške žrtve postali gospodari položaja. Bez dvojbe ćemo mi biti uz bok Italiji, a Italija će biti uz nas za rešenje problema zajedničkih interesa na zapadu. Ima još jedna Nemačka sa 70 milijona ljudi, koji su — ako ostanu u zajednici — vlast, s kojom će u buduće trebati računati. Italija mora da na Jadranu, kamo Germani aspiriraju uvek da sidju, budno pazi te da stvori ogradu. Za takvu funkciju je potrebit mnogobrojan narod, država silno čvrsta i dobro organizovana. Na toj strani Evrope nema druge države do talijanske države. I istoj Italiji je nužno, da bude jaka na Jadranu. Jaka Italija na Jadranu je potrebita za sigurnost zapada. Vrlo mladi narod jugoslavenski morat će to da shvati."

Česká hlídka.

Due 6. t. m. o 5·50 hod. odp. odjel československý sanitní vlak se 400 nemocnými do Prahy. Vlak ten vezl sebou i dva kurýry k zahraničnímu ministerstvu v Praze a celou československou poštu.

*

Po příjezdu amerických a japonských lodí učinil zástupce československé vlády dr. Fíša oběma velitelům officielní návštěvy; i tam byla statečnost, disciplinovanost a pořádek našich českých legií jak na poli bitevním tak i za revoluce plně uznána.

*

Pro odjezd příslušníků československých, kteří nyní byli propuštění ze služeb v arsenálu neb i jiných důvodů musí z Pulje pryč, bude sestaven zvláštní vlak, aby bylo možno vzíti i větší zavazadla sebou. Vyjednávání o týž vlak nejsou dosud skončena; do Prahy bylo o tom referováno a žádán přímo od ministerstva železnic zvláštní vlak, který by pro naše příslušníky sem přijel.

Pošta do československého státu budiž odevzdávána v informační kanceláři zastoupení; odchází jednou týdně kurýrem do Prahy. Listy sem do Pulje buďtež adresovány:

Zahraniční ministerstvo, Praha Hradčany.
(pro československé zastoupení v Pulji)
N. N.

Pošta kurýrská: Adresa v Pulji.

Konferenca za prilimInarni mir će se sastati 16. decembra u Versailles-u.

Dolazak Wilsona. Wilson će se, praćen od delegacije Združenih Država, ukrcati na parobrod „George Washington“, koji će stići u Brest u noći 11. o. m. Predsednika će pratiti njegova gospodja, drž. tajnik Robert Lansing, Henry White, Edward House i gen. Tasker Bliss, zatim 4 profesora univerziteta u Harward-u: Archibald Coolidge, Charles Haskins, Roland Bixon, Robert Lord i dva profesora universiteta u Yale-u: Charles Seymour i Clive Day.

Sastanak u Londonu. London, 2. dec. Malo iza 11 sati sabrali su se Clemenceau, maršal Foch, min. Orlando i Sonnino, i ministri britanski na konferencu, koja je potrajala nešto preko dva sata. Pogovori nisu bili nego preliminarni, svrha im je bila ustanovljenje dana za mirovnu konferencu, procedure i odnosnih pitanja, koja se tiču partikulara primirja. Bilo je govora i pitanja bivšeg nemačkog cara. Naravski, da se stalno nije ništa odlučilo — odluka će pasti iza dolaska predsednika Wilsona.

U Versaillesu 16. decembra. Paris, 3. dec. U Versaillesu se vrše pripreme za mirovni kongres. Danas se u Londonu diskutira o preliminarima. Sve će sednice sledećih dana imati interalliranı karakter. Kongres će se vršiti u nazočnosti neprijatelja — potrajat će prilično dugo, jer valja ustanoviti razne komplementarne traktate tehničkog karaktera, koji moraju biti tačno i potanko ispitani. Kongres će potrajati po svoj prilici 3 meseca. Sad se radi na tome, da se izrade temelji za pravedan i trajan mir. Konferenca za preliminare mira će početi 16. decembra.

Domaće vesti.

Otvorenje hrvatskih škola u Puli. **Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Velom Vrhu, u ulici Verudella br. 20, u ulici Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.**

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u ulici Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u ulici Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Iz Pazina. Javljaju nam, da je umrla Marija Dušan, učenica 4. razreda hrv. gimn. u cvetu mladosti. Pokojnica je bila jedinica u ucviljenih sad roditelja, a inače vrlo marljiva i vredna. Bila joj laka domaća gruda, a žalosnim roditeljima naše saučešće.

Dnevne vesti.

Napredovanje Rumunjije u Sedmogradskoj. Zürich, 3. dec. Rumunjske čete, koje napreduju u dolini Maros doble su do Atzregena. Češke su čete navalile na Lipotnare i Galgoe te stigle sprednjim četama Zelenice. U Pestyenu je bila žestoka borba s ugarskom narodnom stražom.

Povratak naših izaslanika iz Beograda. Zagreb, 4. dec. Za sutra se očekuje dolazak naših delegata iz Beograda skupa s regentom Aleksandrom, koji polazi u Paris na važne konference.

Bugarska je spremna da sudeluje u balkanskoj konfederaciji. Zürich, 3. dec. Po vestima jedne bugarske ličnosti, bugarska bi vlada u Sofiji bila spremna da stupi u jednu konfederaciju balkanskih država: s Makedonijom, Srbijom, Jugoslavijom i Crnom Gorom. Kad bi prevladjivale republikanske tendencije tvrdi se, da bi kralj Boris bio pripravan da odstupi.

Mackensenova vojska internirana u Ugarskoj. Zürich, 1. dec. Mackensenova vojska, koja sastoji od 170.000 ljudi i silnog materijala će biti internovana u Ugarskoj. To je odlučila vlada ugarska na poziv francuske vlade. Mackensen je u teškom položaju pristao na to.

Rezolucija prihvaćena na sastanku društva „Dante Alighieri“ dne 2. 12. 1918.: „Predstavnici društva Dante Alighieri, sakupljeni u Rimu na svečanom sastanku za proslavljenje pobede našeg oružja, šalju pozdrav kralju, zapovednicima vojske i armada, vojnicima, koji su se borili, saveznicima Italije u pravednom ratu; traže, neka pobeda bude posvećena paktom historički poštenim i čovečanski pravednim, koji će, povrativši Italiji sve svoje zemlje Trentina do Brenera, Venezie Giulie, čitave Dalmacije s Rekom, koje su talijanske po povesnici, po tradiciji, po jeziku, po čuvstvu, posvetiti začeće jedinstva narodnog i zajamčiti medje na Alpama i na moru, te koji će biti zalog novom dobu trajnog mira.“

Car ruski živ? **Dopisnik** „Daily Chronicle“ je navlaš pošao u Jekaterinoburg, da istraži i sazna potankosti o umorstvu Nikole, cara ruskog, pa veli, da nema nijednog dokaza, koji bi mogao potvrditi, da je car uistinu bio ubit. U Jekaterinoburgu pučanstvo sumnja, da car još živi te tvrdi, da je carska obitelj bila zarobljena od boljševika te stanovala u jednoj kući u gradu. Kad su se Čeho-Slovaci približili svih je netragom nestale.

Slaba samoobrana Vilima II. Dopisnik „Kölnische Zeitung“ je uoči prevrata dugo vremena razgovarao s nemačkim carem. Vilim II. mu je rekao: „U sedmicama pre nego je rat buknuo vodio je politiku isključivo Bethmann-Hollweg i von Jagov. Ja sam o njoj vrlo malo znao. Oni su me i protiv moje volje poslali u Norvešku. Nisam htео poći na put, jer mi je bila jasna napetost situacije iza umorstva nadvojvode Franje Ferdinanda, ali Bethman-Hollweg mi reče: „Vaše Veličanstvo mora da ide, da uzdrži mir; ako ostane tu, imat ćemo sigurno rat, a svet će baciti krivnju na Vaše Veličanstvo. Na to sam otputovao. Za čitavog puta nisam znao ništa o dogadjajima. Samo sam iz norveških novina saznao, što u svetu biva: iz njih sam saznao za nastavak priprema ruske mobilizacije. Kad sam doznao, da je engleska mornarica otplovila, vratio sam se svojevoljno te malo falilo, da me nisu engleske ladje zasužnjile.“ Govoreći o Rusiji reče mi bivši car: „Ratna stranka na ruskom dvoru je htela rat; ona ga je pripremala sve od proleća god. 1914. Sibirske regimente su bile poslane na zapad. U Vilni su dobile fišeke i bile su upozorene, da je konflinkt neizbeživ. Istina je, da su ruske čete prešle naše granice pre nego je rat buknuo.“

Predaja mornarice već gotova. Zürich, 2. dec. Iz Berlina se javlja, da je predaja nem. mornarice već izvršena. Još valja predati oklopnjače „König“, mali krstaš „Dresden“ i jednu torpiljarku. 29. pr. m. je otputovala zadnja partija podmornica i jedna ladja krcata torpedima, ali železnička kola nisu još predana. „Frankfurter Zeitung“ tvrdi u tom pogledu da je Erzberger odbio zahtev maršala Focha, da preda u 24 sata lokomotive, kako je bilo odredjeno u mirovnim uvetima. Rok je izmakao danas u deset sati u jutro.

Vilim okrivljen s umorstva. Paris, 1. dec. Gospodja Prieur, udova jedne od žrtava poginulih kod torpedovanja parobroda „Sussex“ je prikazala tužbu zbog umorstva protiv bivšeg nemačkog cara.

Šte Franceska traži: Paris, 1. dec. „Matin“ izjavljuje, francuska vlada ima prave da zatraži natrag glavnica i kamate ratnih troškova i štete, što ih je pretrpeo Paris i dipartamenti god. 1871. usled nepravedne konvencije u Versaillesu. List procenjuje sve skupa na osam milijarda, ne uračunavši štetu, što ju je pretrpela Elsas-Lotaringija.

Medju Bavarskom i Slovačkom. Zürich, 30. nov. Iz München se javlja: **Bavarska je počela diplomatske odnošaje s češko-slovačkom republikom. Ova je obećala, da će joj dobavljati ugljena.**

Holandija nije posredovala. Aja, 30. nov. Vlada opovrgava tvrdnju, da je ona posredovala kod združenih država za postignuće ublaženja uveta primirja medju saveznicima i Nemačkom.

Tri dana kod sina.

Napisao: Josip Kozarac.
(Nastavak.)

— Znam, — odgovori starac, a da još nije bio pravo pri sebi.

— Kaži ti meni: tvoja mama kupi deset jabuka, a sedam ih dobije od tetke; od tih jabuka pojedeš ti dvije, a tvoja mama jednu, a dvije dadete vašoj susjedici — koliko ti onda još ostaje?

Tako zamršenih računa nije starac još dosada računao, što više nije on mogao ni red brojaka, kako mu ih je unučica kazivala, slijediti i u savez dovesti.

— Ni toga ne znaš! A ma što ti onda znadeš?

U to se začuje odvjetnikov glas u drugoj sobi, a mala Vikica poleti na vrata i uze na sav glas vikati:

— Tata, tata! Naš grostata ne zna pod Bogom ništa; ni čitati ni računati, ali što se kaže: baš ništa...

No zato je ipak uzela „gróstatu“ za ruku i tješila ga, da će ona njega sve to naučiti, samo ako ostane još tri dana kod nјih.

Odsječni savjetnik, podžupan i ostala gospoda odavala starcu ono poštovanje, koje ga je po starosti išlo; starac se doduše malo okuražio, — nijesu mu ni njegovi seljani takove časti iskazivali, no kraj sve tobožnje hrabrosti, ostao je kod ručka gladan, kraj svega silnog jestiva, ipak je uzalud očekivao na svoj idеal, na govedinu s umakom od hrena. Uzalud su mu nudili aspike i razna hladna jela, njemu se samo želudac prevrtao, gledjući kako oni još krvavo meso i nekakve guste umake jedu.

Gosti su ostali do sedme, trošili sad kavu, sad vino, sad likera, a nato odoše podžupanu na večeru.

Kad su gosti otišli, on se dobavio komad kruha, posolio ga, pojeo te u osam sati legao spavati. Danas je bio već slobodniji; legao je na vanjkuše, pokrio se sa svilenim pokrovcem, te u dubini duše žalio svoje odijelo, što ga je tako zgužvao; njegovo modro odijelo, što ga već dvadeset godina nosi uskrsom i božićem i inim velikim svecima. Te noći ispavao se dobro, te ustao rano kao obično kod kuće. No i sin njegov bio je već na nogama, pa na tašte nekakovu ljekovitu vodu za želudac, te rano ustajao i već bio na šetnji.

Starac obišao vrt, razgledao ovo i ono, pa mu na posljetku postalo dosadno; došao je u goste sinu, a još ga nije pravo ni vidio, a nekmo li se s njime porazgovorio. Od same želje ode k njemu u pisarnu.

— No, pa kako si spavao, je l' ti dosadno? Hajde sjedi tu, sada ću ja biti gotov, pa ćemo onda skupa malo izaći. Starac sjedne, pa pričeka sina. U pisarni bio perovodja, i tri pisara. Stranka za strankom dolazila i odlazila; sa svakom je trebalo dogovoriti se, svaku saslušati, svaku uputiti. Samo još dok ovo pročita, samo još dok ovo potpiše, samo dok još putni program za slijedeći tjedan sastavi. Taj program sastavio je perovodja. Prekosutra u ponedjeljak bila su dva ročišta, jedan u P., te će obaviti perovodja, a drugo u R., tamo će poći jutarnjim vlakom odvjetnik, obaviti ga do 11 sati, zatim poći kolima u selo S. na ovrhu, i isto popodne ovršiti, istoga dana noćnim vlakom k ročištu u B., u dvanaest sati noći proći će ovuda kroz P. te ga pisar ima dočekati na željeznici i donijeti mu najvažnije spise, koji toga dana budu stigli. Iz B. će trećega dana, u srijedu, opet ovuda, ali se će moći sići, jer mora ravno u Zagreb sa [illegible], koje će mu se pridružiti i s kojim se ići [illegible] zajam za domobransku vojarnu, koju grad podignuti želi. Na povratku iz Zagreba navratit će se u N. na ročište, isto obaviti još do podne, te se oko tri sata povratiti kući, da uzmogne prisustvovati sjednici gradskog zastupstva. Sjutradan u subotu bit će županijska skupština, i taj će dan morati ostati kod kuće, jer želi staviti predlog radi kanalizacije. Kad je tako sve na dlaku točno ustanovljeno bilo, dodje poslužnik štedionice sa pozivnicom, da će u petak imati štedionički upravni odbor glavnu sjednicu, na kojoj i on kao štedionički odvjetnik ima da bude; a tek da je taj otišao, dodje drugi vjesnik, da će posveta zastave vatrogasnog društva — komu je on predsjednikom — biti u četvrtak. Sada je opet valjalo onaj prvašnji program tako promijeniti, da su se još i ove dvije točke umetnuti mogle. Napokon su nekako skovali, a Starac umorio se od samog slušanja, a u glavi mu se pušilo kao da je on sva ta [illegible] sve se [illegible] danji i noćni put na [illegible] i željeznicom prevalio.

(Nastaviće se.)

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopródaji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Piazza Carli 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, ponedeljak 9. decembra 1918. | Broj 1228.

Jugoslaveni Pule i okolice!

Dužnost je vaša, da pomognete potrebnoj srpskoj braći. Ona su to i zavredila — ona su nam izvojevala slobodu. Darove u robi (sve valja da je čisto!) i novcu prima svaki dan „Društvo jugoslavenskih žena u Puli“, Narodni Dom II. kat od 9—12 sati prepodne i od 2—6 popodne.

Pobjednička Srbija.

Beograd se povraća svom narodu. Nedavno preplavljen austro-ugarskim četama i podvrgnut najsurovijem režimu, danas ponovo dobiva svoju slobodu. Zapovednik prve srpske armije, terajući pred sobom carevu vojsku, svečano je ušao dne 1. studenoga u prestolnicu.

Obnovljena Srbija zauzima malo po malo mesto, s kojega je hteo moćni sused da je makne. Jučer još begunac, kralj Petar ulazi kao pobjednik i čuje, kako iz njegove drage zemlje niču herojske legende i bugarkinje, koje slave njegove patnje i njegovu slavu.

Tako se rasplinjuje ponosni san Austrije. Uzalud su Habsburgovci nastojali da gurnu na stranu malog suseda, koji im je ometao put na Solun. Uzalud su oni kršili njegove čežnje, anektirajući god. 1908. Bosnu i Hercegovinu, pred očima same nehajne Evrope. Uzalud su mu zatvorili Jadran nakon balkanskog rata 1912.—1913. Uzalud su, nakon pokušaja da učine od njega vazala u ekonomskom pogledu, oborili se na njega s nožem u ruci, da ga zakolju.

Uzalud. . . . Danas su ustrajni i rodoljubivi seljaci savladali svog protivnika, i pevajući idu svojim stanovima i svojim seocima. Sutra će, posred ruševina da nanovo poniknu „zadruge“, obiteljska udruženja, gde deda živi na grudi, što ju obradjuje, zajedno sa svojim potomcima.

Nu Srbiju čeka velika zadaća. Jugoslaveni gledaju u nju s ljubavlju i čežnjom. Oni žele da se s njom ujedine u jednu državu, u kojoj će, poštivajući njihova narodna obilježja, stvoriti novu silu, kadru da stavi, prema osnovi svojih institucija, malo reda na Balkanu.

Politički odeleni, tvorili bi Srbi, Hrvati i Sloveni [illegible] državu od 12 miliuna stanovnika, koji govore [illegible] i [illegible] svoju povest nastojahu da se okupe. Godine 1815., 1848. i 1878. pogaženi su njihovi pokreti. Godine 1907. jača je srpska narodna organizacija. Traži od Austro-Ugarske da isprazni okupirane zemlje. Medjutim ona ne može da zapreči, da monarhija pokuša uneti razdor izmedju Srba i Hrvata i da ne iskoristi prilike, u svrhu da zavlada Bosnom i Hercegovinom. Ne može zaprečiti, da se Austrija ne opre carinarskom savezu srpsko-bugarskom i ne predobije Bugare, da skrše balkanski savez.

Ova politika, obnova politike Metternicha, ruši se danas, zajedno s carstvom, koje ju je izmislilo.

Narodi Jugoslavije, kojima će ustanak Srbije pospešiti uskrsnuće, predstavljaju etničko jedinstvo, zajedničku narodnu umetnost, slične predaje. S druge strane, zemlje, koje oni posjeduju sastavljaju kompatno gospodarsko jedinstvo, Hercegovina, Crna gora, Hrvatsko i Dalmatinsko primorje ne bi mogli opstojati bez Srbije, bez Bosne, a nadasve bez Slavonije, plodnih zemalja, koje ih ishranjuju.

Nacionalni problem, koji će Srbija morati rešiti neposredno iza svoje pobede, pokazuje dakle jednu materijalnu osnovu veoma sigurnu. Stvarajući državu, koja postaje homogena gospodarska jedinica, spajajući zemlje, koje stoje za jednom jedinstvenom nacijom, nova će Srbija doneti Evropi garanciju mira na Balkanu i opreti će se prema zavetu izraženu od jugoslavenske omladine u jednom važnom manifestu, svakom novom udaru Germana protiv Istoka.

Je li time rečeno, da se Jugoslavija ne će nameriti na nikakovu zapreku u svome stvaranju?

Glasovi se podižu, koji sumnjaju, da se Srbija, u svom reorganizatornom delu, ne pokaže zakonodavno i administrativno odveć centralistički; izvesne skupine predlažu sljubljivanje Jugoslaviji, uz uvet, da prisvoji federativni oblik za novu državu, uz samoupravnu organizaciju naroda, koji je sačinjavaju. Držeći da mogu ovladati idejama, izraženim od g. predsednika Wilsona pojedinci prosveduju protiv Krfskog ugovora, i nabacuju misao, da se svaki deo Jugoslavije pozove, da sa sobom slobodno raspolaže.

Medjutim se mora primetiti, da je Krfski pakt, potpisan u mesecu srpnju 1917. i koji je ustavotvorni akt Jugoslavije, bio odobren u svoje vreme od sviju organizacija srpskih, hrvatskih i slovenskih, koje su imale svoje selo u Evropi i Americi.

Krfski pakt formulira načela, na kojima će biti ustanovljena nova država, no ostavlja konačno uredjenje pitanja konstituanti.

Nakon što je slavno izvršila svoj vojnički zadatak, Srbija, kako se vidi, ide u susret da izvrši jedno znatno delo u krilu svoje nacije.

Velika i lepa dužnost. Ovaj narod, čije se sve legende okupljaju oko heroja, koji se žrtvovahu za slobodu, ostat će veran svojoj prošlosti. Srpska zastava, koja se danas vije nad Beogradom, javlja svetu, da se zločin poražen, spušta u provalije historije, i da se Srbija, pobediteljica, priprema da pruži svetu primjer naroda, ujedinjena u delu civilizacije, što ju očekuje. („Journal de Genève.“)

Republika ili monarhija.

Mi smo od uvek vikli, da otvoreno i iskreno govorimo, pa ćemo to učiniti i u ovoj prigodi.

Jednom za uvek moramo odbaciti politiku fraza, tradicijonalnih formi, a prigrliti politiku realnih osnova bez predrasuda. Svaka imperijalistička natruha mora se posvema izbrisati iz našega računa.

Najpre nas socijalni, financijalni, agrarni, kolonizatorni problemi zaokupljaju. Čitavo lice naše slobodne države treba preporoditi, obnoviti, uskrsiti iz mrtvih. Pred nama stoji ruševina, iz koje se mora za kratko vreme izdignuti državna gradjevina sa svim modernim zahtevima. Pred našim se očima odigravaju scene nemira, koje duboko zadiru u naš socijalni i gospodarski život i vapiju poput onoga u pustinji za što skorijom reformom in membris et in capite. Naše široke mase site su do grla politike nezrelih fraza, deklamacija, doktrinarskih dogma. One odlučno traže, da se već jednom započne i u nas voditi politika realnih poteza s realnim rezultatima. Osim svega toga stari naš sused na Jadranu vreba iz zasede, da nam ugrabi stoletno blago, da nas odseče i preda polaganom umiranju.

Uza sve te činjenice i te važne probleme mi si ipak dozvoljavamo luksus, da se prema običaju starog temperamenta premo o državne forme, da sporedna pitanja naše nacijonalne politike bacamo na prvo mesto, u prvu vatru. Neodgovorni faktori znadu tude raspravljati s tolikim sangvinističkim gestama, da bi mogli u bludnju mnoge zavesti i u velike škoditi našoj nacijonalnoj stvari.

Kad se vodi diskusija o monarhijskoj ili republikanskoj [illegible] države SHS, onda se [illegible] na prvo mesto postaviti pitanje: da li monarkija ili republika, nego se mora u prvom redu pitati: kako će biti iznutra izgradjena ta monarkija ili republika. Realna politika postavlja se na temelj realne izgradnje države SHS. na demokratskim principima, koji moraju prodreti u svaki kutić. Narod mora vladati, narod zakone stvarati, narod sam sobom upravljati. Za sve državljane mora biti jednaka sloboda. Posve je sporedno pitanje, da li sedi na vrhovnom stocu čovek s krunom ili crnim cilindrom, kako je to običavao govoriti pokojni apostol Jugoslavije dr. Janez Krek.

Sporedna je stvar izvanja forma države, a glavno je unutarnja srčika.

Mi smo duboko uvereni, da u naše inteligencije i u našega naroda imade toliko opreznoti, uvidjavnosti i zrelosti, da se ne ćemo dati zavesti na stramputice.

I povest nam mora biti učiteljicom. Radi nezrelosti svojih političkih vodja promašili smo mi najvažnije momente, pa zar da to i danas učinimo?

Pitanje o unutarnjoj izgradnji države SHS. tako su važna i velika, da se dadu rešiti samo ozbiljnim raspravljanjem, a ne demagoškim govorima na akupštinama, koji raspiruju strasti.

Attraverso l' Istria in ferrovia.

Pod ovim naslovom piše neki Corrado Marchi stvari, koje će i naše čitatelje zanimati. U članku „Verso Pola romana“ kaže ovo: „Mnogo smo železničkih stanica minuli, koje nose barbarska imena, a stanje je njihovo žalosno. Skoro će biti prekrštene i popravljene. Na nekojima je ime nemačko i taljijansko — u poslednje vreme — bilo zamenjeno samim imenom „slavo“, i to s takovom pripravnošću i brutalnošću, kakvu ne bi bila — to mi pričaju ljudi, koji su videli te prizore — ni Austrija znala upotrebiti. Eto nas u Pazinu, u srcu Istre, u jakoj tvrdjavi talijanstva, ... Borbe općine Pazin protiv prodiranja austrijskog i hrvatskog su beskonačne. Svaki čin bivše austrijske vlade, koji je išao za tim, da promeni bitne crte općine, bio je odmah neutralizovan protivnim inicijativama. Grad ima dve gimnazije; tako su blizu jedna drugoj, da se gotovo dotiču. Prva je ona provincijalna, nemačka gimnazija (!), a druga općinska (!) — talijanska. Sva mesta — apsolutno sva mesta i mestanca na zapad od Pazina prema obali od Poreča do Rovinja, Fazane, Stinjana — imaju isti beleg, isti duboki znak domovine romanske i venetske. Ako ima oaza slovenskih i hrvatskih, ima ih samo više prema istoku, u kratkom pojasu, koji deli doline Raše i Orutta (?!) od obale — a i ta je „italianissima“ od Opatije do Reke — prema istoku i prema jugo-zapadu od Opatije do Lovrana, Mošćenica, Labina više dole prema rtu Promontore.“ — Razume se u etnografiju!

Zadaće posle rata.

(Konac.)

Trgovački i poslovni život stalno ne će se moći na dugo zadovoljiti ovakvim sredstvom plaćanja, osobito, kad nemamo nikakove sigurnosti, da ne će štamparija Austro-ugarske banke i unapred ostati u delatnosti te da neće izgladnjeli Beč u svojoj teškoj i tužnoj agoniji promeniti svu razpoloživu hartiju u banknote i odneti iz naše države naše zalihe hrane, bacajući nam za to hrpe i hrpe slika onih lepih ženskih glava sa lažnim obećanjima.

Držimo, da je stalno, da će se do malo u trgovačkom životu uobičajiti, da se poslovi sklapaju u jednoj stranoj valuti, prama kojoj ćemo imati podpuno poverenje, bili to švajcarski franki ili američki dolari.

Nego ni ovakovo sklapanje posala ne će nas moći potpuno zadovoljiti, svakako ne na dulje vremena. Razlozi tome jesu s jedne strane okolnost što naša državna vlast ne će imati na dotičnu novčanu organizaciju nikakova upliva, s druge strane stanovnici naše države ne će imati mogućnosti, da dodju do one količine novca, koja im treba, pa bi moralo ovakovo uredjenje imati za posledicu pre ili kasnije najtežu novčanu krizu.

Mi trebamo dakle naš vlastit novac, a to mora da bude zlatan novac. Zašto imati baš zlatan novac, to je teza, koja se u kratko ne može dokazati. Samo toliko ćemo reći, da zlatan novac treba radi dvaju uzroka: prvi je uzrok ograničen na samu državu, drugi se uzrok tiče t. z. medjunarodnog plaćanja naime, kada se u medjunarodnom prometu mora roba platiti u drugoj državi nego u onoj, u kojoj je bila [illegible]

U prometu unutar vlastite države zlatan je novac potrebit, pošto zlato (ali i srebro!) imade najbolja svojstva, e da bude onim dobrom, uz koje se obćenito promenjuju produkti pojedinih članova države. Ne kvari se prama svome volumenu, predstavlja veliku vrednost, a opet vrednost njegova tekom povesti čovečanstva nije bila podložna velikim ili naglim promenama te njegova nova produkcija uvek je do sada nekako usput išla s porastom potražbe za njim.

U prometu pak medjunarodnom, za medjunarodno plaćanje, potrebito je, da budemo mi imali zlatan i baš zlatan novac, pa bi naša vanjska trgovina znatno trpela, kad bi morali u medjunarodnom prometu naš nezlatan novac uvek obračunavati u vanjskom zlatnom novcu, u toliko više, što bi mogla slučajna promena vrednosti izmedju kovine, našeg i one tudjeg novca oštetiti bilo naše bilo tudjeg trgovca, a to bi opet naše i tudje trgovce odvraćalo od toga, da sklapaju uz povoljne i normalne uvete trgovačke poslove u medjunarodnom prometu. Baš zato su uvele u 19. stoljeću razne evropske države zlatan novac, što je Engleska, koja je imala najveću medjunarodnu trgovinu, imala i ona zlatan novac.

Domaće vesti.

Otvorenje hrvatskih škola u Puli. Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Velom Vrhu, u ulici Verudella br. 20, u ulici Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u ulici Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u ulici Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Za fond „Hrvatskog Lista“. V popravek, ker so njihova imena pomotama ali zlobno brez njih vednosti prišli med darovalce za Dante-a, polagata v fond ubogemu, vsaki dan od cenzorja bičanemu „Hrvatskemu Listu“, po 5 lira Albrecht Ivan in Drekonja Miha.

Dnevne vesti.

Delegati otoka Raba i Krka u Rimu. Došli su u Rim, da svečano potvrde zavet njihovih rodjenih gradova, dott. Stefano Nicolò Petris i dott. Oddone Pozzo-Balbi. I Rab i Krk, „due italianissime cittadine adriatiche“, već su se izjavili po pravu samoodredjenja, kao i Reka, „con voto plebiscitario la loro annessione al Regno d'Italia“. Već su otoci „sotto la protezione del tricolore“, a Italija je ovamo poslala vojnike, „perchè tutte lasse l'italianità dell'isola (misli se Rab) contro le sopraffazioni del nazionalismo e del bolscevismo errato.“

Propaganda u Italiji „per il diritto dell'Italia al possesso integrale della Dalmazia“ vrši se na sve moguće načine. Rimski „Fascio Romano“ priredjuje predavanja. Juče, 7. o. m. je splićanin Alessandro Budan, podpredsednik društva „pro Dalmazia“, držao predavanje s projekcijama „per illustrare la millenaria italianità della sua terra.“

Kaos u Nemačkoj. Bern, 3. dec. Položaj je u Nemačkoj vrlo zamršen. Radničko i vojničko veće ne će da se pokorava zapovedima vlade. Ni u Berlinu ni u provincijama ne priznavaju centralnog veća. „Sovjet“ u Neue Köln, predgradju Berlina, čini se da je socijalizovao banke te hoće da socijalizuje i kuće. Istodobno su buknule u mnogim tvornicama stavke koje idu za tim, da socijalizuju industrije. Uverava se, da je grupa „Spartak“ uzela u ruke radiotelegrafsku stanicu u Berlinu, te da širi vesti, koje prikazuju Eberta kao „leader-a“ protirevolucije. Razne informacije tvrde, da se je položaj Hindenburgov silno učvrstio tako, da se drži, da je stari maršal danas središte monarhističke struje, koja hoće da zagospoduje u Berlinu. Radi se o zaveri, u kojoj su sudelovali generali Eberardth, Bohem, von Einem i Gallwitz. Glavni stan, kome su još uvek na čelu Hindenburg i Groener, mora da nešto o tome zna, jer nije još vladi predložio nacrta za demobilizaciju vojske. Uspeh revolucije od 1918. bit će po svoj prilici isti koji i onj od god 1848.

Gradjanski rat u Nemačkoj? Paris, 3. dec. „Matin“ piše: Ne bude li veća vojnika i radnika, koja se moraju sastati u Berlinu, pristala na sastav konstituante, Liebknecht će doći na kormilo i mi ćemo gledati gradjanski rat. Ovo tužno stanje tumači i držanje Kurt Eisnera, predsednika bavarskog veća. Kurt Eisner je jedina osoba, koja nastoji da se reši nemačkog kaosa, ali se bojimo, da ne će uspeti da uspostavi red i unutrašnjosti, a bez takvog reda je isključen svaki internacijonalni ugovor s Nemačkom.

Nova rumunjska vlada. Jassy, 4. dec. Nova je rumunjska vlada ovako sastavljena: Predsedništvo i vanjski poslovi general Coduda; unutarnji poslovi general Faitolano; rat general Grigorescu; nastava Petar Poni; javne gradnje Andjen Saligny; polodelstvo Fotin Enescu; financije Oskar Kiriacescu; pravda Bazdugan; trgovina Cotescu; ministri bez listnice za Besarabiju Inonetz i Ciucoreano.

Izjave Clemenceau-a. London, 3. dec. Predsednik francuskog ministarskog veća Clemenceau i maršal Foch prisustvovali su juče na veče velikom jednom dočeku u francuskom poslaništvu. Govoreći o miru izjavio je Foch, da mir mora biti zakoniti sin velikog rata te da svatko mora da se seti velike nauke ove borbe.

Bivši nemački vladari ne smeju u Nemačku. London, 3. dec. „Daily Mail“ ima vest iz Amsterdama, da je nemačka vlada odlučila zabraniti pristup na nemačko zemljište bivšem caru i bivšoj carici Nemačke.

Bavarska hoće separatan mir? Bern, 3. dec. Prof. Förster, ministar bavarski u Švicarskoj, predat će vladama entente upit za separatni mir. To se zaključuje po najnovijim publikacijama bavarske vlade i po političkom predživotu prof. Förster-a, koji je prijatelj i suradnik Lammascha. Förster je uostalom stari antiprusijanac. On je mnenja, da će Bavarska postići povoljnije uvete mira, odcepi li se od Prusije, a složi s nemačkom Austrijom. Ovo bi rešenje želeli katolici.

Bivši nemački car će biti predan antanti. London, 4. dec. Konferenca u Londonu je jednoglasno zaključila, da se Holandiji preda upit za predaju bivšeg cara i bivšeg prestolonaslednika Nemačke radi povrede narodnog prava za vreme rata.

Prekinuće izmedju republike Chile i Perú. Lima, 1. dec. Sigurno se zna, da je Spupština republike Perú u tajnoj sednici odobrila kredit od nekoliko milijona za mobilizaciju vojske. Iz Washingtonu javljaju, da će vlada severo-američkih država u sporazumu s Brazilijom i Uruguayem posredovati medju vladama republike Chile i Perú, da se postigne izvršenje plebiscita odredjenog u Ancon-skom traktatu glede definitivne narodnosti preporni pokrajina Tacna i Arica.

Santiago del Chile, 1. dec. Odlučena je mobilizacija rezerva. Brazilski ministar i poslanik Združenih Država obdržavaju neprestane konference s ministrom vanjskih poslova u svrhu mirnog rešenja spora s Perú-om.

Santiago del Chile, 2. dec. Saznaje se, da je pučanstvo Putumayo-a i Salaberry-a (rep. Perú) prisililo da se konzuli republike Chile ukrcaju. U Iquique se je obdržala impozantna rodoljubna manifestacija, koja je potrajala 3 sata. Manifestanti su tražili od vlade bezodvlačnu aneksiju provincija Tacna i Arica republici Chile.

Ministarska kriza u Španjolskoj. Garcia Prieto demisijonirao. Madrid, 4. dec. Danas je predsednik ministarskog veća, Garcia Prieto, dao demisiju kabineta u ruke kralju. Vladar je odlučio da će se odmah posavetovati, te je naložio predsedniku veća, neka odmah u carski dvor pozove grofa Romanones. To je on i učinio. Kriza je nastala usled različnih nazora u kabinetu glede pitanja autonomije Katalonije. Grof de Romanones sastaviti novi kabinet s reformistima e katalanistima. On je sklon autonomiji.

Napeti odnošaji medju Berlinom i Moskvom. Berlin, 3. dec. Odnošaji izmedju Moskve i Berlina su vrlo napeti. Grupa „Spartak“ navaljuje na Ebert-ovu vladu, optužujući je, da vodi prema Moskvi izazovnu politiku. U Berlinu raste medjutim delatnost neodvisnih socijalista. Za doba mirovne konference spremaju se velike skupštine.

Treba ustrajati kod talijanskih zahteva. „Daily Chronicle“ govoreći o opravdanosti talijanskih zahteva ovo: „Valja ustrajati kod zahteva talijanskih isto tako odlučno kao kod onih Belgije i Francuske, jer ti su zahtevi bivstveni uveti zato, da u svetu prevlada red večne pravice.“

Šest milijarda štete u Belgiji. Centralni industrijalni odbor za ispitivanje štete ceni štetu na industriji usled rata na 6 milijarda i 560 milijona.

Separatistički pokret u Španjolskoj. Paris, 3 dec. „Information“ donosi iz Madrida vest, da su delegati katalonski, kojima je naloženo da predadu vladi upit, koji traži autonomiju Katalonije, bili primljeni od predsednika ministarskog veća, koji si je rezervirao odgovor. Delegati će ostati u Madridu dok se ne svrši diskusija o tom pitanju u komori, koja će početi zasedati buduće sedmice. U političkim je krugovima opisanje primljene vrlo nepovoljno. Madridska je trgovačka komora odlučila da će prekinuti s Katalonijom sve trgovačke odnošaje.

Armenija neovisna. Armenski odbor u Italiji je bio izvešten iz Pariza, da je narodno armensko poslanstvo proglasilo neovisnost Armenije u svojim prirodnim i povesnim granicama od Kavkaza do Sredozemnog mora. Proglašenje je javljeno vladama saveznika.

12 nemačkih aeroplana u Švicarskoj s blagom pobeglih vojvoda. Zürich, 3. decembra. Pred nekoliko dana stiglo je u Švicarsku 12 nemačkih letala. Piloti su bili od mesnih oblasti internirani. Cijela je stvar još prekrivena tajnom, ali se čini, da su letala prenesla blago vojvoda nemačkih zato, da ne budu zaplenjena sa strane poglavica revolucijonarnog pokreta.

Nemačkom će se caru suditi. London, 2. decembra. „Times“ veli, da se od nekoliko dana ve... ratni kabinet bavi gornjim pitanjem. U glavnom se sledeće zaključilo: 1. savezničke će države zatražiti da se bivši car estradira iz Holandije; 2. britanska je vlada sklona, da se zauzme, da se izručenje izvrši; 3. nakon izručenja bit će bivši car doveden pred jedan tribunal, da odgovara za svoje zločine protiv čovečanstva.

Protiv boljševizma. Vojničko veće osme nemačke vojske je odlučilo sastaviti jednu zelenu diviziju za osiguranje uzmaka četa i da zapreči širenje boljševizma.

Brest-Litovsk zauzet od Poljaka. Zürich, 3. decembra. Poljaci su uzeli u posed Brest-Litovsk. Rumunji napreduju u čitavoj Sedmogradskoj. Narodno veće sedmogradsko u Gyula-Fehovaru je prihvatilo rezoluciju, u kojoj se izjavljuje, da se Sedmogradska rastavlja od Ugarske te pripaja Rumunjskoj, jamčeći nacijonalna prava manjini. Maršal Mackensen je još uvek u Nagyszeben.

Rascviljenog srca javljaju potpisani svim rodjacima, prijateljima i znancima tužnu vest, da njim je premila supruga, majka, kćerka, sestra, odnosno svakinja gdja

FRANJICA DOROTIĆ rodj. PUHALOVIĆ

dne 8. o. m. u 1 sat po podne nakon kratkotrajne bolesti providjena svetotajstvi sv. vere u 42. godini dobe svoje preminula.

Sprovod kreće danas, ponedeljak u 3 sata popodne iz kuće žalosti Via Tartini broj 2.

PULA, dne 9. decembra 1918.

Ivan Dorotić, suprug. **Franjo i Laura,** djeca. **Franjo Puhalović,** (otsutan) otac.

Teodor, Antun i Rudolf Puhalović, (otsutni) braća. **Peter Dorotić,** (otsutan) svak.

Sv. Misa zadušnica čitat će se dne 14. decembra o. g. u 9 sati prepodne u crkvi „Del Sacro Cuore“.

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Piazza Carli I Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, utorak 10. decembra 1918. Broj 1229.

Tko nije učinio

svoje narodne dužnosti i položio obol u robi ili novcu za našu braću Srbe, taj mora da to što prije učini. Srpska ranjena braća, srpske udove i srpska siročad upiru u nas svoj moleći pogled. Beda, koju mora da sada trpi, zadesila ih je, boreći se za zlatnu slobodu, koju je eto i izvojevao za sebe i za nas, isti narod po rodu i jeziku.

Tko je rodoljub, taj mora da smesta pomogne i položi svoj obol. Tko pomaže braću Srbe, taj pomaže i samog sebe. Jugoslaveni Pule i okolice moraju se kao i uvek do sada pokazati, da osećaju s onim, koji je najviše doprineo za slobodu našeg naroda. Darove prima „Društvo jugoslavenskih žena“ u Narodnom Domu II. kat od 9—12 sati pre i od 2—5 posle podne.

Orlando e Fiume.

Dal „Corriere della sera“ del 28 XI 1918 — n.ro 332 — riportiamo il seguente brano del discorso pronunciato alla Camera italiana dal ministro presidente Orlando:

„. . . . . Non abbiamo nulla da cambiare dei „nostri propositi oggi che siamo a Trieste per virtù „delle nostre armi. (Vivissimi applausi generali.)

„Quegli accordi internazionali che da qualcuno, „evidentemente male informato, furono denunziati „come documento d'imperialismo, rappresentavano „invece una transazione. Così, ad esempio, l'Italia ri„nunziava a città e a territori la cui italianità non „può essere da alcuno disconosciuta. (Grida di: „Viva Fiume!)

„Ma precisamente in quest'occasione, l'Italia ha „dimostrato come essa non disconosca l'opportunità „di eventuali necessarie transanzioni. (Applausi alla „Estrema Sinistra.)“

Nelle „note alla seduta“, pubblicate nel medesimo Corriere, così commenta il corrispondente romano questo passo del discorso dell'on. Orlando:

„L'on. Orlando ha voluto rivendicare all'Italia „uno spirito di transigenza e di giustizia allorchè ha „osservato che anche il patto di Londra rappresenta „una transazione, perchè in esso è sancita la rinunzia „a una città indubbiamente italiana come Fiume.“

La Camera, nella medesima seduta, votava al Ministero un ordine del giorno di approvazione e fiducia.

Premettiamo che nei moduli non si richiedeva la nazionalità di ogni singolo abitante ma la lingua usualmente parlata. In uno stato poliglota, quale era la monarchia absburghese, la tendenza di procedere in tal guisa al censimento era palese. Gli addetti del Magistrato si diedero ogni cura per far salire l'indubbia italianità di Fiume, mentre il governo influiva sui suoi dipendenti a favore della lingua magiara. La statistica, così confezionata, dava sur una popolazione di circa 43.000 abitanti il seguente risultato:

55% parlanti usualmente l'italiano
27% „ „ lo slavo
13% „ „ il magiaro

il rimanente erano boemi, serbi, tedeschi ecc. Interessante risultato di questa statistica si è che i francesi — 73 — superavano di numero i serbi, mentre nella rubrica delle religioni vi figurano oltre 1000 serbo-ortodossi!! Un altro risultato sintomatico sarebbe ancora, che mentre la popolazione in un decennio era aumentata del circa 30 per cento, la popolazione slava era rimasta stazionaria, e ciò in una città commerciale industriale, circondata da tutti i lati da una popolazione esclusivamente slava! Ma anche astraendo da questi apprezzamenti, crediamo che colla statistica confezionata nel 1910 è ben arrischiato di voler presentare Fiume quale una città „indubbiamente italiana“.

Domaće vesti.

Otvoranje hrvatskih škola u Puli. **Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Monte Grande, u Via Verudella br. 20, u Via Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.**

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u Via Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u Via Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Za fond odbora „Narodnog Veća“ u Puli polažu: Za provijant ustupljen od srpske legije N. N. K 500·— Dragutin De Prato učitelj mesto venca na odar pok. Dr. Drag. Ciotti K 25.— Petar Čorak K 10·— Ukupno K 535·— Zadnji iskaz K 16315·40 i 12 lira. Skupa K 16850·40 i 12 lira.

Iz Pazina. Redji postaju naši redovi. Neumoljiva smrt otela nam opet vrsnog radnika na narodnom polju, vrlog borca za slobodu, Ivu Filipovića, sudskog kancelistu i zaslužnog vodju našeg Sokola u Pazinu. Pokojnik je bio pravi sin svog naroda, uzor rodoljub; zato je i velik gubitak, što ga naš narod na Pazinštini njegovom smrti trpi.

Večnaja mu pamjat!

Za srpsku braću. Mesto nadgrobnog venca blagopok. Dr. D r a g u t i n a C i o t t i, položeno je preko društva jugoslavenskih žena: K 1074.—. Darovaše: po K 100·—: Obitelj Jos. Krmpotić; po K 50·—: Dr. Rihard Jug, Grga Bazletić, dr. Ivo Zuccon, Dr. Karabaić, L. Križ; po K 30·—: Obitelj Dr. Krmpotić, obitelj Dr. Vesel, Ing. Juraj Kaftanić, Grga Mihaljević, nečitljivo; po K 25·—: Venceslav Bratož, Drag. De Prato učitelj, Stevo Došenović; po K 30·—: Obitelj Baselli, Dr. Miho Buzolić, Dr. Martin Klunić, Dr. Ivo Šorli, Radikon sudac, Dr. Ante Buzolić, A. Žunić, Ivan Poropat željezničar; po 10·—: Z. Bobinac učiteljica, Dr. Vadnal, Josip Grünbaum, Perko, A. Šabalja učitelj, Ivan Turak, Aleksander Donat, M. Ujčić, Ante Grünbaum, Valentin Kumpan, Antun Udovičić, Mikica Matanić učiteljica, Ivan Copt, Tomišić, obitelj M. Poropat, Marko Hržić, Josip Hrovat, Edo Bolčić, Mezulić, Jos. Blašković, Franjo Barbalić nadzornik; po K 5·—: Margerita Katičić, Anka Toroš, Rudi Dominis, Dr. Stojan Brajša, Adolf Pfeifer, Meznar, P. Fakin učitelj, Ignac Stiglić, Miho Lopata, Neuwirth, Franjo Vavrik, Trebše, Širola učiteljica; po K 6·—: Raspulić; po K 4·—: Josip Milačić, Ivan Berkić, Mijo Poropat, Ana Loren, nečitljivo, N. N.; po K 2·—: Jelušić učiteljica, Ružić učiteljica, Stranić učiteljica, Buić Martin, Udovičić, Josip Kadović, Vitasović, Buneta, Sajević, Domjanić, Franjo Vičević, nečitljivo, Petar Randić, N. N. Ukrainac, Radošević Andrija, Pavić.

Dnevne vesti.

Dr. Stepanek u Budimpešti. Češki konzul u Parizu, dr. Stepanek je pošao u Budimpeštu u vrlo važnoj misiji. Antanta je izrazila želju, da bi se pitanje granica izmedju Ugarske i češko-slovačke republike uredile pre mirovnog kongresa. Iza svršene misije u Budimpešti, vraća se dr. Stepanek u Paris.

Arbitrarni tribunal. Američka vlada kani predložiti uredjenje stalnog arbitrarnog suda, kome će svi narodi, koji budu pripadali savezu naroda, biti obvezani da predlože sva pitanja i nesuglasice, koje bi se medju njima porodile. Narod, koji se ne bi htio podvrći presudi ovog tribunala, bio bi prisiljen na to od medjunarodnih pomorskih sila, koje će za tu službu biti odredjene. Sve ratne ladje, što ih je Nemačka ustupila, sačinjavat će jezgru buduće medjunarodne mornarice za stražu mora.

Rezolucija za integritet Dalmacije prihvaćena na skupštini „Gruppo nazionalista romano“ u Rimu: „Skupština, sećajući se, da je u pregovorima od god. 1915., koji su doveli do londonskog pakta, vlada talijanska bila prisiljena da s bolju popusti od neosporivog naravnog i historičkog prava Italije na gradove kao Reku i Split, koji su večno vezani majci domovini, a da ih ostavi jugoslavenskom imperijalizmu, koji je tada bio potpomagan od čitave vojničke i političke moći Rusije; imajući na umu, da nije — na temelju istih načela, što ih je antanta prihvatila — dopušteno raskomadanje Dalmacije kao historičke, ekonomske i upravne jedinstvenosti, koja se kroz devet vekova talijanske prosvetljenosti konsolidirala, te saslušavši izvještaj pouzdanika talijanskog odbora u Splitu, iz koga jasno proizlazi, da hrvatski element nije sposoban da u tom kraju uzdrži ni elementarnih uveta potrebitih za život, moli talijansku vladu, da se u suglasju istih uveta za primirje pobrine za što skoranju okupaciju Splita po talijanskim četama zato, da Italija sebi osigura u mirovnim pregovorima svaku rezervu glede pravednih i potrebitih talijanskih zahteva i zato, da zajamči zaštitu talijanskog naroda u Dalmaciji protiv prevlasti austro-hrvatskih“.

Krvave borbe za Velikovec. Nadporučnik je Nolgaj s odelom regimente celjske i pomoću srpskih četa zauzeo grad Velikovec i važne položaje u okolici grada.

Položaj u Štajerskoj. Na južnom kolodvoru u Mariboru vrše železničku službu slovenski činovnici. Nemci ne puštaju nijednog vlaka da otputuje. Vlakovi putuju do Spielfelda. Promet medju Spielfeldom i Bruckom na Muri je prekinut, jer nemački železničari ne puštaju vlakova. Severno od Brucka je promet normalan. Inače vlada red i mir.

Slovenska univerziteta u Ljubljani. U Ljubljani je izabrana komisija od tri člana, koja ima zadaću, da se bave pitanjem ustrojenja jedne slovenske universitete u Ljubljani.

Tri dana kod sina.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

Za cijeloga objeda gledao otac sina sažalnim pogledom; ono, što je do podne čuo u pisarni, nije mu nikako išlo u glavu; pogledao ga je doduše sažalno, ali i u nekakovom čudu, u onom čudu, kojim se obično božanstvu čudimo.

Poslije ručka ostadoše otac i sin sami za stolom; odvjetnik kao da je upoznao očevu zabunu.

— Kaži mi, molim te, zar će ono zbilja onako biti, kako ste se prije ručka dogovorili . . .? — upita starac.

— A što ti to misliš?

— Zar ćeš ti zbilja, danas stvoriti se na ovom, a sutra na onom kraju svijeta? Je li to tebi zbilja nužda, ili ti to tako moraš?

— I jedno i drugo, moj stari. Znadeš li ti, koliko ja trebam na godinu? — Devet tisuća forinta!

— Za vas troje? . . .

— Za nas troje! . . . A znadeš li, koliko je to? Svaki sat, ili putovao, ili sjedio, ili spavao, moram zaslužiti jednu forintu. Jesi li vidio, koliko ih imam na hrani? Perovodju, pisare, vrtlara, kočijaša, kuharicu, dadilju, francuskinju, učitelja, glasovirača, — njih desetero; sve to hoće na prvoga da dobije svoju plaću.

— A ja . . . — izlane u strahu starac.

— Za tebe najlakše . . . Pomisli, svakog mjeseca moram oko tri stotine forinta isplatiti, a je puno puta ne imam novčića u blagajni.

Starcu se orosilo oko.

— Pa zar ti to smogneš?

— Moram!

— Zar ti ne bi mogao to sve rastjerati, i vrtlara, i kočijaša, i tu francuskinju i učitelja, — što će to tebi?

— Ne mogu . . . Ono, što je tebi Marijan Orgurov, što no te drvari i dovaža kožu iz Osijeka, tako su to desetero meni . . .

— Toga ti ja ne shvaćam.

— Nijesam ni ja negda shvaćao, ali sada shvaćam; to zahtijeva društvo, zahtijeva moj položaj, zahtijeva današnji vijek.

— Pa što će biti od onog tvog djeteta? Zar tebi nije žao tvoje dijete onako ubijati? Ma ona, čini mi se, ni ne zna da je dijete. Bila sramota, ili ne bila, — ali ja starac niti se znam onako ponašati, niti onako misliti, kao ta sedamgodišnja djevojčica. Zar tebi nije žao nju onako od jutra do mraka patiti?

— To dan danas mora biti; jer valja i na to računati, ako joj ne budem mogao ništa ostaviti, ako se ne uda, — onda će trebati da si bude znala sama svoj kruh zaslužiti.

— Zar ti već sada na to misliš? A što sam ja tebi ostavio?

— Ništa . . . pa zato, vidiš, moram ja . . .

Starac ostao zatečen, on nije mislio, da će se razgovor na to izvrnuti. On je dosada držao, da je svoju dužnost učinio; ta njegov sin je čitav čovjek, imućan, odvjetnik, a sada čuje, da on sinu nije ništa ostavio, što više, da sin njega uzdržaje. Ta dva — stari i novi nazor — posve ga uništiše, te nije mogao na čistac izaći, ima li pravo on, ili njegov sin.

— Znam, tebi je to sve čudno, ti iz tvog sela ne vidiš, kojim duhom današnji svijet diše, — pa budi sretan, da ne znaš. Koliko put se meni zbljutavi i novac, i jelo, i život; koliko puta sam se ja zaželio k tebi doći, u onoj tijesnoj sobici spavati i osim ona četiri zida, ništa na svijetu nevidjeti. Ti i ne znaš, kolika je to slast, brinuti se, što ćemo sjutra pojesti; ja bih volio nego išta, da mogu opet s tobom onako slatko iz jedne zdjele večerati octom zakiseljenoga graha i nasoljenu lukovicu . . . Sada ja toga ne mogu, ne mogu kraj najbolje volje, jer niti mi je jezik, niti želudac, niti su mi živci za to sposobni. Ti si vidio, i ja se brinem za svagdašnji kruh, al dok ti na cijelu zimu podijeliš ono, što ti je u vrtu poraslo, što si sam odgojio, sam spremio, ono, što si gledao, kako niče i dozrijeva, — dotle ja grabim gdje što bilo, i tudju radost i tudju muku. Gadno ti je to, strašno ti je to, — ali je sva sreća, da ne imam puno vremena na to pomišljati. Kako vidiš, — ja ne živim danas, nego sad nedjelju, sad mjesec, sad godinu dana unaprvo; za mene nema ni ponedjeljka, ni utorka, već je za mene onaj dan, kakav sam si ja prvo nedjelju, prvo mjesec, prvo godinu dana sam odredio . . . Ja moram od žene dobiti brzojav, da se sjetim, da sam oženjen; ja moram djetetu kupiti u Zagrebu kakovu igračku, da znam, da imam dijete. Ti se žene napsuješ, djeteta natučeš, ali ih zato, kada te ljutav prodje, voliš još većma, — a ja svega toga ne smijem, jer bi to bilo proti pravilima finoga društva; ja uvijek moram biti dobre volje, moram uvijek pristati na sve, ne smijem nikoga uvrijediti, a još manje znati, što je uvreda. Ja ne smijem biti ni kuhan, ni pečen, ni hladan, ni vruć, već onakav, kakav svijet hoće.

(Nastavit će se.)

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Piazza Carli 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, sreda 11. decembra 1918. | Broj 1230.

L'Istrie pendant la domination Napoléonienne.

(Suite.)

Ce qui concerne le service extérieur, Marmont introduisit comme langue officielle le croate (nommé alors „illyrien"), pendant que le français était langue officielle au service interne pour les correspondances avec le gouvernement central. — Marmont parlait le croate, du temp de son séjour jadis de trois ans en Dalmatie. Comme précepteur de la langue croate pour ses officiers français, il fit appeler à Laibach le jeune abbé Ante Sovrić de Raguse.

Le gouverneur donna le 4. juillet 1810 ses ordres concernant l' instruction publique. Il fit introduire trois espèces d'écoles: des écoles primaires, des collèges au lycées et des écoles centrales. Chaque commune devait avoir une écol primaire. Outre ça il y avaient encor des écoles industrielles à Zara et à Laibach. De souslycées il y en avaient 25 (à Laibach, Kranj, Neustadt, Adelsberg, Idrija, Villach, Gmünd, Görz, Trieste, Monfalcone, Capodistria, Rovigno, Fiume, Senj, Karlovac, Škradin, Trau, Sebenico, Spalato, Veglia, Zara, Hvar, Makarska, Dubrovnik [Raguse] et Cattaro.) Des lycées supérieures nous en trouvons à Laibach, Trieste, Goriz, Villach, Kopar, Fiume, Karlovac, Zara et Raguse, en tout fait 9. Des écoles centrales ou universités avaient les villes Laibach et Zara. Les deux universités possédaient leurs bibliothèques, cabinets pour la physique et pour la chimie et leurs jardins botaniques.

L' instruction se fesait aux écoles primaires et aux souslycées exclusivement en croate.

On enseigna aux lycées supérieures et aux universités en langue française.

Semblable au journal officiel, le „Kraljski Dalmatin" au temps du gouvernement vénitien, apparut sous le gouvernement de Marmont le journal officiel sous le titre „Télégraph officiel des Provinces Illyriennes" en français, croate, italien et allemand. Ce journal apparut chaque mercredi et samedi à Laibach.

Au milieu de 1810, Marmont disposa, qu'une grande députation croate aille à Paris se présenter à l' Empereur. Chacun des villes plus grandes, entre autres Raguse, Fiume, Zara, Cattaro e Karlovac, de même chaque province et six regiments croates, envoyèrent leurs délégués, qui furent reçus très aimablement par Napoléon. La députation avait, pendant son séjour de 6 mois à Paris, plusieurs fois l'occasion de se réunir avec l' Empereur et ses ministres et se conseillèrent de l'organisation définitive de l' Illyrie. Marmont lui même y prit aussi grand intérêt.

Le 15. avril 1711 apparut le décret concernant l'organisation de l' Illyrie. À la tête du gouvernement général des provinces d' Illyrie, avec la résidence Laibach, était à côté du gouverneur général l' intendant général pour les finances et le commissaire de justice. Ces trois, ainsi que deux juges de la cour d'appel de Laibach, formèrent le petit conseil des provinces illyriennes, le quel fut présidé par le gouverneur. Le petit conseil concentrait entre ses mains toutes les affaires financières et judiciaires. Les sousdélégués ou bien le maire étaient à la tête des provinces et districts, ainsi que dès communes. À leurs côtés étaient les conseillés, élus parmi les employés, les citoyens et les paysans. Ainsi ces autorités pouvaient ils connaître tous les besoins de la population. Les élections furent toujours de telle sorte, que tous le intéressés pouvaient être sur de leurs représentations. Dans ce temps c'était impossible, qu'un petit nombre d' individus puisse octroyer sa volonté à la masse, comme ça arrive à présent. La justice et l' impartialité des employés, qui prenaient place à la tête du gouvernement, était la meilleure garantie pour une administration réglée.

À présent nous regrettons bien ce beau temps.

L' Illyrie était indépendante en ce qui concerne les finances. Le désir de Napoléon était, que le pays se maintienne de ses propres revenus. À la tête de l'administration financière était le receveur général et le trésorier.

Les Français prenaient le plus grand intérêt aux instructions publiques.

Il est connu, que Napoléon vint en guerre contre la Russie en 1812. Les régiments croates allèrent à cette occasion aussi à la guerre sous le drapeau français. Napoléon lui même commanda les régiments croates à la terrible bataille de la Beresina (le 27 et 28 octobre 1812.) Après la bataille Napoléon leurs dit: Avec mes propres yeux je me suis convaincu de votre bravoure. Dès que nous serons rentrés chez nous, je vous accomplirai chaqueun de vos désirs justes. Mal' heureusement il n' y avait que très peu de ces braves, qui retournèrent de la Russie. Napoléon se rappela vivement d'eux aussi plus tard; il dit une fois à Marmont: „Je n'ai jamais eu de soldats plus braves et meilleurs sous tous mes rapports."

L' étoile de Napoléon s'éteignit en 1813, et sa domination de l' Illyrie prit une fin.

La domination de la France n'est, à cause de sa courte durée, dans notre histoire qu'un épisode. Mais toutdemême, cette domination temporaire exerca sur l'esprit et le sentiment de notre peuple un effet radical. En première ligne naquit en ce temps une juste notion de l' idée de nationalité, ce qui veut dire, l' idée d'unité de tous les membre de la même nation, sans égard aux frontières géographiques. Aussi le signe distinctif principal de cette idée, la culture de la langue nationale, se developpa de la même manière. La volonté de réunire tous les territoires, qui son habités d'un seul peuple, marche en pair avec l' idée de nationalité.

La France avait réuni les croates de l' Illyrie pendant le temps court de sa domination. Par l'union de la Bosnie et de la Serbie, Napoléon avait aussi pensé à l'extension de l' Illyrie. C'est se qu'il écrit dans sa lettre du 14. août 1810 à son ministre de guerre Clocke.

Le nom „Illyrie" avait enthousiasmé pour la première fois notre peuple, pour une réunion de tous les tributs des Yougoslaves, sans égards aux frontières. C'est pourquoi le souvenir de la France vit encor dans l'âme di peuple; le nom Marmont lui est connu encore à présent.

(Fin.)

Un serio incidente politico a Lussino.

Pod ovim naslovom donosi mesni „Gazzettino di Pola" od 8. o. m. ovaj članak: U Lošinj mali stigao je 4. o. m. francuski torpedolovac „Annamite". Iza pozdrava na talijanskom brodu „Guglielmo Pepe" pošli su Francuzi „come è consuetudine delle navi da guerra francesi nell'Adriatico" u Narodni dom, „ad incoraggiare i pochi jugoslavi di Lussino alla resistenza contro l'occupazione italiana". Francuzi „i nostri Alleati francesi" rekoše narodu, „che essi andavano nelle città dell'Adriatico e del Quarnero a controllare quello che gl'Italiani stavano facendo". Kako to može biti? Ta Italija je — osim što joj Lošinj već i londonski ugovor osigurava — okupirala taj otok još tri sata pre primirja. Prema tome je Lošinj talijanski „per diritto di conquista", a Francuzi dolaze ovamo da bune protiv Italije „i villani ed i preti a croati" time, što im jamče, da talijanska okupacija nije nego privremena te da će skoro doći srpsko-hrvatske čete, da poteraju Talijane te da zauzmu ove zemlje za veliku Jugoslaviju. To je ozbiljna strana, a sad čujte komičnu. Dok je zapovedništvo broda „Annamite" tešilo tužne, dotle je momčad francuska „improvvisando un'ufficio anagrafico ambulante" popisivala table i talijanske i ona dva tri ekzotična napisa i koješta beležila. Šimun Picinić, „un preto croato", ohrabren prisutnošću francuskih topova, je izjave Francuza parafrazirao i ulepšao u korist „dei croati del Narodni dom". Zato su ga carabinieri uapsili te stavili na raspolaganje talijanskim oblastima. Talijani čim saznaše „del bel servizio che venne fare qui la nave francese" odlučiše učiniti svečanu manifestaciju kao znak protesta „contro la indegna intromissione dei Francesi nel voler decidere delle sorti di Lussino, dopo il plebescito di annessione all'Italia". Čim su to Francuzi saznali, digoše sidro i odoše. Ali Lošinj htede, da pokaže još jednom svoje oduševljenje za Italiju, uvereni, da će to Francuzi odmah saznati. I u dva sata je bila ta manifestacija „di migliaia di persone". Kod talijanskog broda „Guglielmo Pepe" klicalo se Italiji, kralju, talijanskim četama. Manifestantima je govorio komandant talijanskog broda, neka se pučanstvo Lošinja umiri, jer da je otok Italija osvojila pre primirja, te „che nessuno oserebbe sollevare emozioni". Mali pučanstvo neka radi zajedno s tali- [illegible] dobrobit svih, neka ne izazivlju nikoga, neka otok bude siguran, jer da Italija ne će trpeti, da ovamo dodje da zapoveda nitko drugi, govorio on jezik koji mu drago, bio on vere koje mu drago. Takve da su i namere vlade talijanske „sorta per volontà del popolo". Govor je završio trokratnim živio savezničkim državama, Združenim severoameričkim državama i talijanskom kralju. Narod je oduševljeno klicao svome kralju. Mnoštvu je govorio s balkona neki Ruggeri. On je opisao muke ovdašnjih Talijana i izrazio zahvalnost svim borcima za veličinu domovine, te završio himnom zastavi talijanskoj, koja se vije na obodva mora i na vršcima neoskvrnutih Alpi, te viče strancima: „Di qua non si passa." Nato je opet povorka krenula glavnim ulicama te se u suton razišla u najvećem miru i redu.

Jugoslavensko školstvo u Istri.

U kulturnom pogledu bili smo osobito, što se tiče školstva vrlo zanemareni. Na sastanku u Beču god. 1911. bilo je dogovoreno izmedju naših i talijanskih zastupnika, da se ima u roku od 5 godina utemeljiti 60 najnužnije potrebitih jugoslavenskih škola u Istri. Taj se dogovor počeo provadjati godine 1912., 1913. i 1914., te je u ovo vreme bivši zemaljski odbor utemeljio 36 jugoslavenskih škola. Pošto je bivša austrijska vlada raspustila ovaj odbor, to je utemelenje visećih škola rešavala po austriskoj vladi imenovana upravna komisija.

Talijanski je viceadmiral Cagni zapovedju od dne 16. XI. 1918., br. 9., naložio, da se one škole, koje su utemeljene tekom rata ne smeju više otvoriti. Na taj je način zatvoreno u puljskom kotaru 13 jugoslavenskih škola, i to: Šošići, Krmed, Svetvinčenat, Štrkovci, Veli Vrh, Peroj, Loborika, Jadreški, Vinkuran, Banjole i dve u gradu Puli.

U Krmedu bila je komisija već god. 1910. i tada su se kod komisije svi roditelji izjavili, da su hrvatske narodnosti. Komisija je bila ponovno god. 1916. gde su se roditelji opet izjavili, da su hrvatske narodnosti U ovom školskom okružju nema obitelji, koja talijanski govori, dakle nije bila nikakva nezakonitost, ako se hrvatskom narodu dala hrvatska škola.

Za Šošići, Bokordići, Štrkovci, Vinkuran, Banjole i Veli Vrh uložene su molbe za utemelenje škola tekom rata, i u ovo su vreme ovde i utemeljene jugoslavenske škole. Osim par obitelji na Velom Vrhu, u svim se ovim mestima govori samo hrvatski, dakle nije ni tu počinjena nikakova nezakonitost, ako su se i u ovim mestima utemeljile hrvatske škole.

U Peroju, Jadreškima i Loborici bile su komisije za utemelenje hrvatskih škola još pre rata, a slučaj je hteo, da je ovo rešenje usledilo tek tekom rata. Tadašnji zastupnik zemaljskog odbora nije bio protivan utemelenja ovih škola, a pošto u ovim mestima stanuje samo jugoslavenski narod (u Peroju baš Srbi, gde su svi stanovnici pravoslavne vere) nije ni tu počinjena nikakva protuzakonitost.

Stvar utemelenja škole u Svetvinčentu vuče se od god. 1902., a ona u Puli od god. 1905. Tu smo dakle čekali utemelenje naših škola 15 dotično 13 godina.

(Nastaviće se.)

Dopisi iz Istre.

Iz Pazina. — Dva pogreba.

Dne 5. o. m. proveli smo do hladnog groba dve mlade i nadepune žrtve španjolske gripe: sudbenog kancelistu Ivana Filiplića i učenicu IV. razreda hrvatske gimnazije, Mariju Dušan.

Blagopokojni Ivan Filiplić zauzimao je i u narodnom javnom životu lepo mesto, te se svojim radom, svojom agilnošću svagde odlikovao. Bio je vodja Sokola, predsednik Hrvatske glazbe, član Narodnog Veća itd. Mlad čovek, najlepših sposobnosti delio je s nama radosti i boli, s nama je strepio u teškim ovim danima . . . s nama je očekivao zoru vedrog dana! Žali bože prerana nam ga smrt ote, pustivši u moru tuge njegovu mladu gospodju udovicu i nas, koji smo ga poznavali i ljubili.

U blagopokojnoj Mariji Dušan izgubili smo najmarljiviju i veoma nadarenu učenicu hrvatske gimnazije. U cvetu mladosti, bilo joj tek 16 godina, otela nam ju je nemila smrt. Željno je i ona očekivala zoru novog dana, nakon tmina u kojima živemo, kad nas je najednom morala zapustiti, pustivši u moru tuge ožalošćene roditelje Petra i Mariju Dušan i nas sve, koji smo je pozdravili i voleli.

Milim pokojnicima bila laka ova gruda zemlje, a njihovim obiteljima naše saučešće.

Dnevne vesti.

Česi u Ugarskoj. Budimpešta, 6. dec. Juče uveče su odeli čeških četa ponovno navalili na most preko Morave kod Požuna. Ugarske su ih čete suzbile. Zapovednik čeških četa je obećao, da ne će više navaljivati.

Jugoslaveni zaposedaju severne granice. Maribor, 6. dec. Juče u noći su jugoslavenske čete zaposele Grebenj u Koruškoj, a srpske Sv. Pavao. Velikovec je u rukama srpskih i slovenskih četa. Nemačke su se čete povukle. U gradu vlada mir. Zapovednik jugoslavenski je pustio na slobodu taoce. I Murek je zaposednut.

Narodni jugoslavenski blagdan. Beograd, 7. dec. U spomen ujedinenja narodnog odredjeno je, da se 1. dec. proglasi kao narodni blagdan.

Opovrgnuće sa strane crnogorske vlade. Agencija Havas javlja, da kr. crnogorska vlada opovrgava vest iz bečkog izvora, po kojoj je velika skupština u Podgorici zbacila kralja Nikolu te se Crna Gora ujedinila sa Srbijom. Vlada primećuje, da samo narodni parlamenat, koji je zakonito izabran od naroda, ima pravo da odlučuje glede vladara i dinastije. Po konstituciji velike skupštine nema. S druge je opet strane sada nemoguće sazvati narodni parlamenat, jer je velik broj članova u austrijskim tamnicama ili borave još u saveznićkim državama. Informacija je prema tome iz Beča bez svakog temelja.

Konstituanta u Beču. Državno Veće u Beču je odlučilo predložiti narodnoj skupštini osnovu za sazív konstituante u Beč 14 dana iza izbora. Legislativna perioda trajala bi 2 godine; zastupnika bi bilo 255, koji bi bili birani po općem i jednakom pravu glasa. Biraju muškarci i žene, koji su navršili 21 godinu.

Rumunji okupiraju. Iz Budimpešte se javlja, da je bilo na sednici rumunjskog narodnog veća u Karlsburg javljeno, da će Rumunji u roku od 2 sedmice zaposesti svih 26 županija, na koje aspiriraju. Dok ne bude okupacija gotova upravljat će ovim županijama vlada sa središtem u Hermanstadtu.

Czernin i pismo vojvodi Sikstu. Bečke novine publiciraju jedan razgovor, što ga je imao Czernin s korespondentom „Associated Press“. Czernin je rekao: „Separatni mir nije, bio sklopljen zbog časti i zbog dužnosti savezničke, jer nije bilo moguće da se sklopi mir bez Nemačke. Posebni mir bio bi izazvao rat s Nemačkom.“ S obzirom na pismo vojvodi Sikstu reče, da car Karlo nije nikada tvrdio, da je taj list bio pisan od Czernina. Karlo je napisao list bez njegovog znanja. Czernin je saznao za list tek, kad ga je Clemenceau publicirao. Nakon publikacije mu je Karlo dao poštenu reč, da je tekst, što mu ga on daje tačan. Glede budućnosti Austrije (nemačke) kaže, da će sve poći u redu i miru, pošalje li antanta živeža.

Mobilizacija u republici Chile. Santiago del Chile, 4. dec. „Merkur“ javlja, da godišta 1917. i 1928. već mobilizovana, iznose devet tisuća novaka i 4 stotine časnika.

Dve stotine mlado-turaka uapšeno. „Journal“ doznaje iz Carigrada, da je otomanska vlada uapsila 200 Mladoturaka. Medju njima je Bodry beg, koji je hteo da umakne u Odessu sa 500 tisuća turskih lira, što ih je ukrao u Aleppo. Na zahtev Turske je Nemačka uapsila Enver pašu, Talaat pašu, Baha Nazima i Šukri bega.

Zaposednuće Biline. Češke čete zaposele su općinu u Bilini. Čete su pretražile općinski ured usprkos prosveda sa strane načelnika. Načelnik je odaslao Wilsonu jedan telegram, u kojem prosveduje protiv ovakovog nasilja.

Kralj Ferdinand bugarski, proteran od Karla. „Petit Parisien“ tvrdi, da je jedno od poslednjih dela cara Karla progonstvo Ferdinanda koburškoga. Ferdinand se iza bega iz Bugarske sklonio u dvorac Sennwald. Cim je došao osobitim vlakom u Beč, bude primljen od jednoga dvoranika, koji mu u ime carevo izjavio, da njegova nazočnost ne može biti trpljena, jer je izdao zajedničku stvar. Ferdinand je pokušao da prosveduje, ali je iza dva dana morao da otputuje.

Dvije tužbe zbog umorstva protiv Vilima. Udova Prieur je na savet odvetnika Gjure Lhermitte tužila bivšeg nemačkog cara zbog ubojstva. Muž pomenute gospodje je pao žrtvom prigodom potopljenja parobroda „Sussex“. Prieur smatra Vilima odgovornim za čin. Isto je tako i pospodja Harlem iz Chicago tužila bivšeg nemačkog cara zbog ubojstva njezinog oca, koji je poginuo usled torpedovanja ladje „Lusitania“.

Nemačka vraća ukradeno. London, 4. dec. Nemci su počeli da vraćaju ono, što su pokrali. Već su predali saveznicima 300 milijona u zlatu, što su ih zahtevali kao odštetu od Rusije. Francuska je spasila bogatu zbirku slika od Fautin-Latour, što je bila odnesena iz Saint Quentin-a, i zbirku slika od Watteau, ukradenu u muzeju u Valenciennes-u.

Listovi bivšeg nemačkog cara zaplenjeni. Naredjena je zaplena pisama i privatnih dokumenata bivšeg cara Vilima, koji se nalaze u njegovim dvorcima.

Neredi u Kölnu. Köln, 6. dec. U gradu su se porodili veliki nemiri. Mnoštvo je orobilo trgovine i privatne kuće.

Napredovanje Rumunja. Budimpešta, 6. dec. Rumunjske su čete prešle reku Maroš. Narodno Veće u Koloszvaru je brzojavno obavestilo ministra rata Balli, da predstoji okupacija Koloszvara po četama rumunjskim.

Rostand Edmund umro. Paris, 2. dec. Juče u 1 sat i po je umro u Parizu romantičar i dramatičar Edmund Rostand, slavni pesnik „Aiglon-a“ i „Chantecler-a“ i „Cyrana de Bergerac“.

„Hrvatska“, organ frankovaca je obustavljen radi osporavanja zakonite vlasti Narodnog Veća.

Pašić u Dubrovniku. Ministar predsednik Nikola Pašić i Gavrilović stigli su u Dubrovnik. Dočekali su ih dr. I. Krstelj i dr. Machiedo u ime zemaljske vlade

Naši političari u audijenciji kod regenta Aleksandra. Regent Aleksandar primio je u audijenciju podpredsednika hrv. sabora Eda Lukinića, dra. Palečeka, dr. D. Peleša, Gjuru Džamonju, dra. S. Ljubibratića, Luku Čabrilovića, Kecmanovića, dra. Božu Vukotića, dra. Cankara i dra. Brejca.

Litva — republika. Bila je proglašena republikom Litva. Predsednik nove republike je Karlo Uhlmann.

Zahvala.

Svim dobrim i plemenitim osobama, koje su iskazale posljednju počast našoj nezaboravnoj

FRANJICI

poslavši cveća, te otpratívši je do zadnjeg počivališta ili na bilo kakav drugi način.

PULA, dne 10. decembra 1918.

Obitelj Dorotić.

Tri dana kod sina.

Napisao: Josip Kozarac.

(Nastavak.)

Starac akoprem nije svega razumio, što mu je sin govorio, ipak ga je sve to većim sažaljenjem promatrao.

U to dodje mala Vikica, donose ocu papuče i jutarnji ogrtač, a kada se je odvjetnik preobukao, sjede mu kći na krilo, uze ga čupati za brkove, škakljati po vratu, povali ga na mekoslon, zatim ga onako ležeći povuče dolje na pod, objaši ga, i na posljetku podju se oboje po podu valjati i naganjati, da je po ormarima staklo zveketalo, a viseća lampa se ljuljala.

Starac se snebivao od čuda, potajice se prekrstio, ne mogav pojmiti, kako se može njegov sin, odvjetnik i toliki gospodin valjati po podu! A kada je Vikica i njega povukla, da se i on malo naganja s njima, reče on na polak uvrijedjen odvjetniku: „nema ti bez šibe ništa, moj sinko!“

Ta igra izmedju oca i djeteta trajala je dobra četvrt sata, te je odvjetnik napokon sav uospljen pao na mekoslon.

— Eto, to mi je sve veselje! — reče on ocu brišući znoj i prašinu sa čela i obraza.

Već je bilo osam sati, ali supruge odvjetnikove jošte nije bilo doma; ona je bila u sjednici gospojinskoga društva, u kojoj se je raspravljalo o zabavi, koju je to društvo kanilo dati na svetu Anu.

I mala Vikica bila je već gladna, a i starac, koji se je naučio na svoj red, mislio, da bi trebalo večerati. No večera nije mogla prvo biti, dok se gospodja ne vrati.

— Čekali vi, ne čekali, ja dulje ne mogu, — reče starac, pa pregrizav komadić kruha sa maslacem, ode u postelju. Drijemajući u postelji, sad u snu, sad u javi nizala mu se misao po misao, čuvstvo po čuvstvo, koje je ovih dana doživio, pa nakon što su se izredali onj neugodni netom doživjeli doživljaji, dodje mu i onaj njegov slatki svagdašnji život u pamet. . .

On je sjedio na svom tronogom postolarskom stolčiću, pušio lulu i zabrinuto okretao podeране čizme u rukama; to je već drugi dan, kako je prečizmu u rukama; to je već drugi dan, kako je prevraća, a još ne može, da se odluči, bi li je zakrpao ili naglavio. U to izbila i deseta. Sad je po starom običaju trebalo malo ustati, prigledati časak po dvorištu i bašti, zaviriti uz put na ulicu, pa napokon posavjetovati se sa svojom starom, što će biti za ručak.

— Danas, baba, ne šali se s ručkom, sa onom vrbančevom čizmom napatio sam se kao živi vrag. . .

A baba njegova, jednako obučena, i ljeti i zimi, već miješala zafrig, da je mirisalo po svoj kući, a starac kolikorpt i ... na tronogu, toliko put i ustao. Pravog posla više nije bilo . . . Ma tu vrijeme prodje, pregledao po stoti put staru obuću, što mu je još o pokladama na zakrp donesena, prevraćao u rukama ono dvije tri nove kožice i komade džona, i najedamput se sjeti, da će za mjesec dana biti Ilinje, pa da bi trebalo ići u Osijek po kolendar. Uze brže bolje koledar sa zida, isprevraća nekoliko puta po njemu, dok je našao mjesec srpanj — i gle ti belaja, za mjesec dana je zbilja Ilinje. Dobro, pa je sjetio . . . E, sada nije fajde, već valja poručiti po Marijana Grgurova.

— Ehehe! Marijane, — ti kao da si zaboravio

— A što vi to mislite, majstore!

— Jesam li ja pogodio! Kud tebi pamet, Marijane, zar ti ne znaš, da je za mjesec dana Ilinje

— Aha! pravo vi i kažete, majstore . . . Vidi ti vraga, kako je to brzo prošlo . . . Ma, čini mi se kao da smo juče išli u Osijek.

— Nije drugačije već tako, kalendar ne laže moj Marijane; već ti lijepo uredi kola, pazi da čvijke budu kako treba, pa ćemo mi, ako Bog da, dana četiri nedjelje ravno u Osijek.

Nakon toga prijavio se Marijan svakih osam dana kod majstora, te su jedan drugoga uvjeravali, da ni dan prvo, ni dan kasnije, već ravno na Ilinje u Osijek. Istom četvrte nedjelje dodade Marijan po ... u zabuni: samo ja velim, majstore, ako ... kiše bilo.

— Ama, to je ... regule, Marijane, ...

Pojedini broj 16 h.

CENA lista: U pretplati za čitavu god. K 48—, za polugodište K 24—, tromesečno K 12—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Piazza Carli I Tisak jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | U Puli, četvrtak 12. decembra 1918. | Broj 1231.

Komentar „Tribune“ govoru jugoslavenskog regenta Aleksandra.

„Zbog onih istih načela, radi kojih je Italija toliko krvi prolela i u četiri duge ratne godine podnela razmerno više žrtava nego i jedna druga zaraćena država, nije pravedno, da budu životni interesi Italije na Jadranu, da budu opstanak i neovisnost stotina tisuća Talijana, rasejanih na drugoj obali, [illegible] žrtvovani i ugušeni od nepomirljivosti države još neizgradjene, inferiorne i po historičkom pravu, po kulturi i obrazovanosti, države, čiji su se sinovi za rata hrabro borili protiv saveznika, da obrane stvar carstva. — Italija ne ipita usprkos svega toga ništa drugo do da se s Jugoslavenima solidno sporazumi, i to poštujući ona nacijonalna načela, koja Aleksander srpski pominje, ali **Italija traži takodjer, da njezina prava ne budu gažena, da joj plodovi pobede ne budu pronevereni te da prolivena krv, žrtve, strašne borbe za slobodu sveta budu barem osigurale slobodu Talijana na drugoj obali.**“

Jugoslavensko školstvo u Istri.

(Svršetak.)

Što se tiče općenito Istre moramo reći, da je u Istri bilo na talijanskim školama 369 učitelja, a njihove je škole polazilo 20.417 dece, tako je na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja otpadalo 56 dece, a na svako 395 stanovnika talijanskog općevnog jezika došao je 1 talijanski pokrajinski učitelj.

Na jugoslavenskim je školama bilo namešteno 304 učitelja, a ove je škole polazilo 20.754 dece. Na 1 hrvatskog učitelja došlo je 68 dece a 1 naš učitelj na svako 720 stanovnika Jugoslavena.

Kada bi i na 1 jugoslavenskog pokrajinskog učitelja otpalo 56 dece, kako je to bilo na talijanskim školama, onda bi na jugoslavenskim školama moralo biti namešteno 378 učitelja, a bilo ih je 304.

Kada bi i na svako 395 stanovnika Jugoslavena došao 1 jugoslavenski učitelj, kako je to kod Talijana, onda bi u Istri moralo biti 606 jugoslavenskih učitelja, a bilo ih je samo 304.

U Istri je bilo svih pokrajinskih učitelja 673. Kad bi ji ove podelili prema postocima narodnosti — kako to tobože službeni papir, t. j. 40% Talijana i 60% Jugoslavena, onda bi u Istri od ovo 673 učitelja moralo biti 269 učitelja Talijana, a bilo ih je 369, a jugoslavenskih bi moralo biti 404, a bilo ih je samo 304.

Sve dece u Istri bi moralo biti 61.439, a škole je polazilo ukupno 49.386 dece, dakle je 12.053 dece bez škole; pošto je i sama talijanska stranka priznala, da treba u Istri otvoriti 60 jugoslavenskih škola, to je jasno, da su ovo 12.053 dece, koja ne polaze školu, jugoslavenska deca.

Budući su Talijani imali u rukama zemaljski odbor, koji se je brinuo samo za talijanske škole, davali su Jugoslavenima samo ono, što je bilo najnužnije potrebito.

A kao da im to nije bilo dosta, otvarali su talijanske privatne škole u čisto hrvatskim mestima; tako n. pr. u Sošićima, Krmedu, Bokordićima, Banjolama, Pomeru, gde uopće nema ni jedne obitelji, koja bi decom u kući govorila talijanski.

Da spasimo, što se spasti moglo i dalo, morali smo i mi gledati da otvorimo naše zasebne škole. Naše školsko društvo Družba sv. Ćirila i Metoda uzdržavalo je 43 zasebne škole, koje su imale 64 učitelja; te je škole polazilo 4125 dece, i ta su deca bila jugoslavenska, a deca talijanskih zasebnih škola bila su 98% jugoslavenskih roditelja. U tim su se školama samo odrodjivala.

Odlukom admirala Cagni moramo da u samom gradu Puli otvorimo naše škole, na kojima bi moralo biti namešteno 18 učitelja i 1 veroučitelj. Stalno je, da je kod stanovnika talijanske narodnosti u Puli toliko probudjena svest, da oni ne će svoju decu slati u jugoslavenske škole, kojima nije svrha odnarodjivanje talijanske dece, nego zaprečenje, da se jugoslavenska deca ne odrodjuju. „Pre je rata u jugoslavenskim privatnim školama bilo 800 dece, i za ovu decu je eto bila utemeljena pokrajinska naša škola. Početkom oktobra 1918., kada se ponovno otvorila ova javna škola, upisalo se u istu 720 dece, i sada najednom ova su deca ostala bez škole. Dok uredimo naše zgrade moraju naša deca gubiti vreme.

Usled zatvaranja nemačkih škola ostalo je općini na raspolaganje lepi broj zgrada i sredstava, tako da njihova obuka ništa ne trpi, a naša je škola u ulici Besenghi zapremljena od talijanskog vojništva, to moramo moljakati, da nam istu školu isprazne.

Isto je tako talijanska vojska zapremila jugoslavenske školske zgrade u Buzetu, Pazinu i drugde, te su nam deca bez oluke.

Na našoj su školi u Puli namešteni kao učitelji Istrani, a ipak i za ove treba da moljakamo talijansku oblast, da nam ih pusti u gradu Puli, jer bi morali otputovati iz Pule svi oni, koji su došli u Puljski kotar tekom rata.

Izjave Lloyd George-a.

Iz govora Lloyd George-a vojnicima, mornarima i avijatičarima: „Bivši nemački car mora biti povučen pred sud. Rat je bio zločin. Tko o tome dvoji? To je bio strašan zločin, grozan što se tiče načina, kako je bio bezobzirno zamišljen, strašan i što se tiče načina, kako je rat bio izazvan. Bio je zločin glede svog razvitka, zbog prodora u državu bez obrane, zbog strašnog i nada sve brutalnog postupka s tom malom državom. Valja znati, da je ugovor, koji je jamčio neutralnost Belgije bio nazvan „komadom papira“. Očito je, da je rat bio zločin. Činjenica, što su se sve nepravde bile počinjene u ime rata, te što su pokrivene carskim zapovedima jednog autokrata ne menjaju bivstvo rata, koji je bio strašan zločin, gadan zločin, zbog koga je na milijune najboljih mladića Evrope bilo ubito, osakaćeno — to je bio zločin, koji je nebrojene porodice bacio u tugu i žalost. Pa zar da nitko ne bude sad odgovoran? To ne bi doista bilo ni po božjoj ni po ljudskoj pravdi. Osobe odgovorne za taj atentat protiv čovečanstva ne smeju ostati nekažnjene zato, što su njihove glave bile okrunjene, kada su počinili te zločine. Britanska je vlada predložila svojim jurekonsultima pred nekoliko sedmica pisanje o krivnji bivšeg nemačkog cara i njegovih ortaka s gledišta kriminalnoga, te je pozvala engleske juriste, da pitanje prouče. Svi su pravnici jednodušno izjavili, da mora medjunarodni tribunal suditi bivšem caru i njegovim ortacima zbog ovog rata. Vlada će britanska uložiti na mirovnoj konferenci sav svoj upliv, da mu se sudi.“

Novo jugoslavensko kraljevstvo.

Drugoga decembra ove godine rodilo se novo kraljevstvo; kraljevstvo zgodno položeno, lepo, bogato; kraljevstvo, koje će biti moćno i na kopnu i na moru, a slavno po celomu svetu od neba do zemlje.

„Kraljevina Srbija“ i „Država Slovenaca, Hrvata i Srba“, slile su se, stopile su se u jednu novu državu. Ona se službeno zove „Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca“. Službeni je naslov njenog kralja „Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca“. Sadanji se kralj zove Petar Prvi, Karagjorgjević. Ovog slavnog, starog, izmučenog umnika i junaka često zamenjuje njegov slavni sin, kraljević Aleksandar, kojeg obično zovu „regentom“ ili upraviteljem kraljevstva.

U praksi će se njihovo kraljevstvo zvati „Jugoslavijom“ otprilike onako, kako što „Severoameričke udružene države“, što ih je stvorio narod engleskog jezika, u praksi zovu „Unijom“ ili prosto „Amerikom“. A kralj će se njihov u praksi zvati „jugoslavenskim kraljem“.

Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca ili Jugoslavija jeste u isti mah i Velika Srbija i Velika Hrvatska i Velika Slovenija, jer obuhvata i sve Srbe i sve Hrvate i sve Slovence.

U njihovom će novom kraljevstvu biti jednaka i slobodna sva tri plemena: Srbi, Hrvati i Slovenci; biće jednake i slobodne sve tri zastave: srpska, hrvatska i slovenska; biće jednake i slobodne sve tri vere: katolička, pravoslavna i muslimanska; biće jednaka i slobodna obadva pisma: latinsko i ćirilsko. Svi strani narodi, koji će živeti medju njima razasuti u većim ili manjim hrpicama biće slobodni u svom narodnom, društvenom, verskom, crkvenom, prosvetnom i gospodarskom životu.

Za njihovu će se novu državu izraditi nova državna zastava i novi državni grb.

Njihovo će kraljevstvo biti jedinstvena država, to jest biće jedna jedina država, a ne će biti složena od više manjih država, kao što je na primer, pokojna monarhija bila složena od dviju država: Austrije i Ugarske.

Njihova će nova država biti demokratska država, to jest, u njoj će odlučivati njihov narod, puk, radni ljudi, a ne gospoda, plemići i bogataši. Narod će izabirati zastupnike u sabor, a vlada će biti ovome saboru odgovorna. Kod izbora će glasovati svaki odrasli i pošteni čovek; svaki će imati samo jedan glas; glasovaće on sam, a ne ko drugi za njega, i glasovaće tajno, a ne glasno. Ovi će izbori biti proporcionalni ili srazmerni. Što to znači? To znači da će broj zastupnika jedne stranke zavisiti o broju glasova, što će ih ta stranka dobiti u celoj državi. Na taj će način i Slovenci i Hrvati i Srbi, i katolici i pravoslavni i muslimani, i pravaši i naprednjaci i radikali i socijalisti itd. imati u saboru baš toliko zastupnika koliko im pripada prema broju glasova, koje će dobiti u svim izbornim kotarima po celom kraljevstvu, Ovaj je način izbiranja za nas još sasvim nov, pa će se sigurno naći vešto pero, koje će ga narodu razjasniti.

(Nastaviće se.)

Domaće vesti.

Otvorenje hrvatskih škola u Puli. Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Monte Grande, u Via Verudella br. 20, u Via Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u Via Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u Via Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Hrvatska čitaonica u Vinkuranu pozivlje sve članove na **glavnu skupštinu**, koja će se obdržavati u nedelju, dne 15. o. m. u 3 sata posle podne u prostorijama čitaonice. Za odbor: Anton Rosanda.

Dnevne vesti.

Talijansko ministarsko veće. Ministarsko se talijansko veće sastalo 8. o. m. Odsutni su ministri Berenini, Miliani i Del Bono. Ministar predsednik Orlando je informirao o odlukama na sastanku u Londonu. Ispitivanje „novih problema“ izvan londonskog pakta, koji su pobudili pažljivost vlada i naroda usled naše velike pobede, bile su uzrokom, te su vlade saveznika stvorile odluke, o kojima ovisi konačna odluka u pogledu tih problema. Lako je shvatljivo, da su savezničke vlade htele pre nego odluče ispitati stvar, da mogu popratiti novim dokazima i novim faktima sveto pravo Italije, koje se ispoljava usprkos svemu u svečanim, svakdašnjim i spontanim manifestacijama.“

Idu moljakati. Stigli su 4. t. m. u Rim dva delegata otoka Krka — „dell'isola dalmata di Veglia“: dr. Stefano Nicolò Petris i dr. Oddone Pozzi-Balbo da mole, da i otok, kojega su interesi i sudbina usko vezani s Venecijom i Rekom, bude deo obitelji talijanske zajedno s drugim sad spašenim zemljama.

Ebert predsednik nemačke republike. Ebert je bio imenovan predsednikom nemačke republike. Svi su članovi eksekutivnog odbora uapšeni od radnika i vojnika.

Foch pripoznaje češko-slovačku vojsku. Brzojavka maršala Foch-a priznaje **češko-slovačku vojsku kao deo antantine vojske.**

Wilson u Rimu. Osigurava se, da će predsednik Wilson stići u Rim posebnim vlakom nedelju 22. decemkra u 11 sati. Predsednik će se zadržati u Rimu tri dana, gde će biti gostom u Kvirinalu.

Wilson i sloboda mora. Jedan radiotelegram sa broda George Washington kaže, da je predsednik Wilson s interesom pročitao izjavu Churchilla o supremaciji Engleske na moru, ali nije dao nikakvog komenta. Drži se, da će predsednik Wilson izreći svoj sud s obzirom na to, čim stigne u Francusku ili za sastanka s antantinim državnicima pre mirovne konference.

Protunemačke demonstracije u Pragu. Agencija češko-slovačke štampe javlja potankosti o protunemačkim demonstracijama od 1. dec. u Pragu. Popodne istoga dana dodjoše na Graben neki časnici s velikim nemačkim kokardama na kapi. S njima su šetali gradjani okićeni kokardama. Česi se u prvi mah začudiše, a kasnije ih pozvaše da skinu kokarde. Časnici su bezobrazno odgovorili. Policija je odmah uapsili glavne provokatere. Ljudstvo se na to umirilo. Zna se sigurno, da se radi o širokoj organizaciji. Provokatera je bilo sva sila — svi su bili oboružani samokresom.

Poznanjska se ujedinila s Poljskom. U Poznanju je proglašeno ujedinenje pruske Poljske s novom poljskom državom. Grad je okićen zastavama — svi zvonovi zvone. Ovih je dana otvoren i poljski sabor. Poznanjski nadbiskup je govorio te istaknuo zasluge pape i Wilsona prema poljskom narodu. Odaslane su brzojavke papi, Lloyd George-u, Orlandu, Clemencea-u, maršalu Foch-u, uništitelju pruskog militarizma, te vladi češkoj i jugoslavenskoj.

Dr. Beneš o češkoj republici i Jugoslavenima. Dopisnik „Gazette de Lausanne“ posetio je u Parizu dra. Beneša, izvanjskoga ministra čehoslovačke republike, koji mu je izjavio, da se republikanska forma u Čehoslovačkoj odredila za to, što se je za nju izjavio ceo narod. Radi toga forma države odgovara posve volji naroda. Burjanova nota o federalizaciji Austrije došla je prekasno. Engleska je vlada od Austrije tražila još više. Kad se u Beču doznalo 14. augusta, da je engleska vlada priznala čehoslovačku državu, videli su, da je došao čas njihove propasti. Dr. Beneš je dalje govorio o odnošaju sa drugim susednim državama i narodima. Za Nemce je rekao, da će uživati sva prava u Češkoj, te da će imati svoje škole i sveučilište u Pragu. Ugarska mora da udovolji željama Slovaka, koji hoće ujedinenje s Česima. S Jugoslavenima pak hoćemo da živimo u najtešnjim odnošajima, a tako i sa Poljacima. Tako će se stvoriti jedan blok u srednjoj Evropi, jači od bivše Austrije, koji će moći krotiti pangermanstvo.

Centralno ministarstvo. Beograd, 7. Rad oko sastavka centralnoga ministarstva već je u punome jeku i očekivati je danomice sastav zajedničkoga centralnoga ministarstva cele države SHS. Aktuelno je pitanje ministra presednika, ali kako danas stoje stvari Pašić će biti izabran i presednikom zajedničkoga ministarstva. Dr. Trumbić i dr. Korošec ući će takodjer u novo ministarstvo. Očekuje se dolazak Pašića u Beograd, komu će se odmah poveriti i sastav zajedničkoga ministarstva.

Wilson u Pragu. „Pondelnik“ doznaje s upućene strane, da će se presednik Wilson zadržati u Evropi oko deset tedana, te da će takodjer doći u Prag.

Solf prosveduje protiv češko-slovačkih okupacija. Solf, državni tajnik vanjskih posala je predao vladi češko-slovačkoj oštar prosved protiv zaposednuća nekoliko općina u gornjoj Austriji po češko-slovačkim četama. Nota kazuje, da je narod silno razjaren zbog toga, da ga vlada ne može uz najbolju volju umiriti te da ne uzima na se nikakve odgovornosti za slučaj, da narod ustane na obranu.

Zemljišne reforme u Češkoj. „Pravo Lidu“ publicira program čeških socijalista s obzirom na reformu zemljišta. Svi veliki posedi bit će vlasništvo države, koja će ih kasnije razdeliti seljacima, razmerno prema broju članova obitelji. Ono što ostane obradjivat će država, koja će odbivši troškove dobitak razdeliti medju radnike i činovnike. Velikim posednicima će biti zajamčem prihod sa strane države.

„Goeben“ u rukama antante. Admiralski izveštaj iz Londona veli, da su se sve ratne turske ladje predale saveznicima, te da se nalaze u Zlatnom Rogu i Carigradu. I bivša nemačka oklopljena krstarica „Goeben“ se predala, te se sada nalazi u Stenii na Bosporu. Ruske ratne ladje s nemačkom momčadi bile su predane antanti, i to: drenougt Volja bivši Imperator Aleksandar III. i šest torpedolovaca, 4 nemačke podmornice, 3 od tih su poslane u Išmid u mramornom moru.

Otto Bauer o češko-slovačkim aspiracijama. Otto Bauer, tajnik izvanjskih poslova nemačko-austrijske vlade u Beču se je ovako izrazio dopisniku milanskog „Secolo“ glede češko-slovačkih aspiracija: „Jasno je, da Česi vrše ekonomsku presiju na nas, da nas prisile, da izjavimo našu nesebičnost u pitanju Nemaca u Českoj, da mogu smesta urediti državu češko-slovačku unutar granica bivše kraljevine Češke. Mi — kažem iskreno — ne želimo da češkim ambicijama žrtvujemo 3 milijuna i po Nemaca. Mi polazimo uvek sa stanovišta, da će se sudbina ovih naših sunarodnaka odlučiti plebiscitom. Na prigovore sa strane Čeha, da su naše statistike, što se tiče Nemaca u Češkoj, krive, odgovaramo, neka se pita volja naroda — neka se vrši plebiscit.“

Nova vlada u Španjolskoj. Nova je vlada ovako sastavljena: Romanones, predsednik i ministar vanjskih posala; Berenguer, min. rata; Chacon, min. ratne mornarice; Rosello, min. pravde; Cortina, min. javnih radnja; Salvatella, min. nastave; Calbeton, min. financija; Amaldo Gimeno, min. nutrašnjih posala; Argente, min. za aprovizaciju.

Marghiloman u istrazi zbog mira u Bukareštu. Rumunjska je vlada odlučila, da se povede istragu protiv Marghilomana i drugova, koji su optuženi s izdaje, što su potpisali nepravedni mir u Bukareštu.

Atentat na predsednika Portugala. Neki je čovek odapeo hitac iz samokresa na predsednika republike portugalske, ali ga nije pogodio. Nepoznati je čovek bio uapšen.

Poincaré i Clemenceau u Metzu. Poincaré, predsednik francuske republike i Clemenceau, ministar predsednik, predsednik senata Dubost, predsednik komore Deshanel i ministri su otputovali 8. o. m. u Metz.

Prosved proti zaposednuća Mosty. Državno je veće prosvedovalo protiv zaposednuća Mosty-a po češko-slovačkim četama.

Druge okupacije. Ministarstvo vanjskih posala narodnog veća u Beču prosvedovalo je kod narodnog Veća u Ljubljani protiv okupacije Radgone i Spielfelda sa strane jugoslavenskih četa. Na to je notu sledio odgovor, da Radgona i Spielfeld pripadaju po pravu Jugoslaviji, te da je njihova okupacija prema tome sasvim na mestu i opravdana.

Zarobljenici u Rusiji. Po vestima stiglima u Beč iznosi broj zarobljenika bivše monarhije, koji su još u Rusiji, oko 800 tisuća.

---

†

Ucviljenim srcem javljamo prijateljima i znancima prežalosnu vest, da je naš nezaboravni suprug, odnosno otac, sin i brat

Martin Radeka pok. Martina

nakon kratke, ali teške bolesti, u utorak dne 10. o. m. u 37. godini života blago u Gospodinu preminuo.

Sprovod mlog pokojnika krenuće danas, u četvrtak 10 sati prepodne iz kuće žalosti na mesno groblje u Loboriki.

Loborika, dne 12. decembra 1918.

Fuma rodj. **Ženžerović**, supruga. **Božo i Martin**, sinovi. **Fuma i Danica**, kćeri. **Marija**, majka. **Vid**, brat.

Mali oglasnik

Iznajmljuje se
soba s pokuštvom za jednog gospodina. Via Zaro broj 14, II. kat ilevo. 142

Traži se
sluškinja. Nastup odmah. Upitati se Via Stancovich br. 15, I. kat desno. 144

Prodaje se
repu, pokuštvo i druge stvari uz jeftinu cenu. Via Ercole broj 40. 145

Prodaje se
1 svinja i 1 koza muzara. — Tivoli broj 1. 146

Prodaje se
pokuštvo. — Via St. Martino broj 83. 147

Iznajmljuje se
soba sa dva kreveta. — Via Muzio broj 59. 149

Kao pazikuće
preporučaju se dve poštene obitelji bez dece. Upitati se kod uprave lista. 150

Prodaje se
odelo i cipele za žene i decu, pokrivač za krevet, košulje, staklo za prozore, sapun, žigice, papiga sa krletkom, manje i veće kutije za šešire, itd. osobito za seljake. Via Ostilia 3, I. kat. Razgledati od 9—12 i 1—5. 151

Prodaju se
1 violina, 1 gitara i 1 citara. Via Petilia 4. 152

OGLAS.

Preporuča se sl. općinstvu upravo prispelo izvrsno

maslinovo ulje

uz umerenu cenu.

Dominis,
Via Marianna 7.

Tri dana kod sina.

Napisao: Josip Kozarac.

(Konac.)

Nato je došlo i Ilinje, i po želji starčevoj nije se baš ni naoblačilo, a kamo li da je padalo, te oni božjom pomoću pošli u Osijek i sretno se s kožom vratili natrag.

Sada je bilo večernjega razgovora! Najprvo, kako je u ovom selu, pa kako u onom, pa napokon, kako je u Osijeku.

Pred majstorovom kućom sastaje se na večer divan, bog si ga znao od kada. Tu se je u onom bezazlenom, naivnom načinu prorešetao i svetak i petak, i vrabac i bravac, dok na posljetku ne bi majstor ustao sa tronoga i rekao:

— Nije fajde, ljudi, — devet, u krevet!

— Pravo veliš, majstore, devet, u krevet!

I nato svi poustaju i raziđju svojim kućama, da se sutradan opet svi sastanu, da se po stotiput o jednom te istom porazgovore i kako juče, tako danas, tako sutra, tako prekosutra . . .

Poslije takovoga sna nije starac mogao dulje ostati kod sina; ono čuvstvo novosti i znatiželjnosti, koje ga je k sinu dovelo, ishlapilo brzo kao magla spram pomisli na svakidašnji domaći život. Čisto mu se nasmiješila duša, kada je odlučio, da će danas pošto-poto otići odavde — ravno na svoj kućni prag. Ohrabren tim slatkim čuvstvom, reče sinu bez okolišanja, da danas odlazi.

— Ostario bih prvo reda, da još jedan dan tu ostanem. Taj život nije za nas stare ljude: mi smo navikli polako živjeti, a ne letimice kao ti. Kakav je to život, kad ti ne znaš, ni što je dan ni što je noć. Ne znam, kada sam zadnji put plakao, al eto, sada bih morao proplakati motreći ovo dva-tri dana taj jadni tvoj život . . . A ovamo ja mislio, ti si gospodin, ti si sretan! Oprosti mi, što sam te tjerao, da učiš; možda sam ja više kriv, nego ti. Da si ostao pod svojim krovom, bolje bi ti bilo. . . I onda znaš ne mislim ti na žao učiniti, nemoj mi više slati ono 30 forinata mjesečno, — kada sam već zgriješio proti tebi, sada ti valjda smijem prigovoriti, da onaj jedan sat na dan, što ga radiš za mene, otpočivaš, — to ti je sve, što ti ja još mogu dati . . . I onda, znaš, ostani s Bogom! Tko zna, hoćemo li se još vidjeti . . . Ako ja prvo umrem, znam, ti ćeš doći, da me vidiš, — ali umreš li ti prvo, oprosti, ja teško da ću moći do tebe — tko bi mene doveo kroz tu Sodomu i Gomoru.

I nato se Otac i sin do sita isplakaše, padši jedan drugomu oko vrata. A kada se isplakaše, odoše svečano i mučeći do kolodvora, odakle za čas-dva sopteća željeznica odnese starca onomu svetomu, rodnomu pragu, koji nam je to miliji, što je bliži čas, kada ćemo se za navijek s njime rastati.

O suncobranu i kišobranu.

Ne znamo, kome da dademo prednost, da li suncobranu ili kišobranu. Obadva su potrebna i korisna, samo što je, kod dama i slikara većma u milosti suncobran nego kišobran. Svaki će slikar posvedočiti, da je suncobran, bio on kojemudrago boje, pravo čudovište, bez kojeg bi obala, more, kupališni park, i trkalište bilo mrtvo i prazno. Ova stvarca, kojom gospogje i gospogjice pobedonosno i graciozno zamahivaju nad svojom glavom, dočarava toplinu i život u bezbojnost vode i u sivoću sipinih okoliša. Sa ružičastog suncobrana talasaju i drhću ružičasti odrazi na lepo lice žensko, pa i dalje preko obale mora, tako da slikari inpresionizma čitavo područje smatraju ružičastim, te se u ružičastu boju smrtno zaljube. Doduše ovo je lepo, dirljivo, i zamamno, ali još je lepšim more u sjaju jutarnjega i podnevnoga sunca, kad lepe zastupnice večnog ženstva u elegantnim kostimama šeću obalom pod crvenim suncobranom, kao zamamne kćeri božice Apodete, i počinju lakomislenu igru sa srcem muškaraca.

Nesumnjivo je i kišobran vrlo dragocjen. Pošto ga rastvaramo, kad nebo plače nad zlim činima ljudi, to on svojom crnom bojom izrazuje plačnobolno raspoloženje. Svakomu, tko mu se poveri, da se zaštiti od nebeskih suznih mlazova, on je u isti mah vrlo hvaljeno sredstvo starih romanopisaca, da služi kao uvod u veseli ili žalosni igrokaz kojeg braka.

(Nastaviće se.)

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Piazza Carli 1 Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. | **U Puli, petak 13. decembra 1918.** | Broj 1232.

Predavanje Alessandra Dudan-a o Dalmaciji.

Dudan je držao u Rimu pred odabranim slušateljstvom predavanje o talijanskoj Dalmaciji. Zahvaljuje mnogobrojnom slušateljstvu, koje je došlo da tako dokaže veliki interes javnog mišljenja za neoboriva prava Italije na Dalmaciju. Obara se zatim na neke političare i novine talijanske, koji su u svojoj slepoći mislili, da mogu trgovati i baratati i obećavati prijateljstvo, te davati železničke i lučke koncesije u Dalmaciji takozvanim Jugoslavenima. Govornik dokazuje, da je Dalmacija zemlja talijanska i po geografiji isto tako, kao što je i Sardinija, koja je još dalje na moru. Dokazuje svu himbenost i netačnost austrijskih statistika — jedini dokaz, koga takozvani Jugoslaveni sebi u prilog navode. To su statistike, koje upravo kolju Talijane, koje dobru trećinu dalmatinskog pučanstva, t. j. „morlake“ (morlachi — veli Tribuna), koji su „di razza latina“, pripisuju Hrvatima, današnjim Jugoslavenima. Prikazuje zatim 20 vekovnu historiju civilizaciju Dalmacije, koja je uvek bila latinska, jedino latinska i talijanska — najpre romanska, kasnije slobodni municipiji i republike (Dubrovnik!) „italianissima, poi veneziana ininterottamente“ sve do god. 1886. Ovo bi 20 vekova već dostajalo za posvećenje i ovekovečenje prava Italije. Malena je Dalmacija, ali je tako mnogo pridonela talijanskoj književnosti, znanosti i umetnosti. Predavanje je bilo popraćeno s neko stotinu projekcija najlepših pomenika dalmatinskih gradova od Raba do Kotora i projekcijama dalmatinskih umetnika.

Kako se uredilo pitanje novca

Svi su nestrpljivi, svi znatiželjni, što je s pitanjem novca: hoće li se iskupiti stare banknote, kako će dugo one vrediti, hoće li se i kada izdavati nove note, hoće li Srpska narodna banka ili koja druga biti emisionim zavodom buduće U pretresivanju tih pitanja dolazi do raznih odgovora i mnenja, niču svakakve kombinacije i predlozi, koji sadržavaju katkada i morskih ideja. To, da se potonje javljaju i kod ljudi, kod kojih se pretpostavljaju inteligencija i ozbiljnost, dokazom je, kako je slabo rašireno poznavanje monetarne nauke. Ako netko u četiri, šest oka, u privatnome društvu koješta mudruje, ajde, to se još dade oprostiti. Ali kad neki prikazuju čitavoj javnosti neke svoje „ideje“, kad pače hoće gotovim činima prejudicirati konačnome rešenju pitanja, onda se to jedva dade oprostiti, jer se time unaša zabuna u narod, dira se u najosetljiviji živac gospodarskoga organizma.

No, bilo kako bilo, ipak je opravdano, da javnost bude bar u glavnom upućena u stvar. Pitanje valute teško je i ne da se u par dana rešiti. Istina, ali javnost mora biti bar umirena, mora biti bar uverena, da se oko rešenja tog pitanja radi i da postoje svi preduvcti za jedno povoljno rešenje. I zato mi ovde jer smo sasvim tačno upućeni u stvar, potpuno svesni svoje odgovornosti, izjavljujemo, da kompetentni faktori marljivo proučavaju to pitanje i da se na temelju onoga, što je dosada uradjeno, mogu gojiti najbolje nade. Sve bojazni, da će novac propasti, da će nota nestati — preterane su. U tom pogledu može općinstvo biti potpuno mirno. Ono može da s pouzdanjem čeka daljnji razvitak dogadjaja u tome pravcu.

Chi commise le crudeltà, bestialità nonchè violenze oramai attribuite ai Jugoslavi?

I giornali italiani del regno e specialmente quelli nella città di Fiume ora dagli Italiani occupata contengono gli ultimi giorni colonne piene di diverse crudeltà, bestialità, nonchè violenze, commesse durante il governo jugoslavo agli Italiani.

Per analizzare la fondatezza di tali asserzioni ritengo opportuno di citare le parole di Luigi Pavia nel suo libro „Croazia e Ungheria“, Milano, Libreria editrice nazionale 1903 riguardo i Croati nelle guerre del 1848, 1859 e 1866 in Italia, pagina 13:

„E mentre il genio di Cavour — che certo non sarà sospetto di antitalianità — fu il primo di rendere giustizia ai Croati, specialmente circa la loro cosi detta reazione del 1848 quando con Jelačić combattevano per la difesa dei propri diritti, uno dei più reputati giornalisti italiani, il Cesana, ha confessato nelle sue Memorie che „i misfatti attribuiti ai Croati in Italia erano inventati dalla stampa per tenere viva l'agitazione“, e che egli stesso „doveva ogni giorno rompersi la testa per inventarne dei nuovi“.

Ogni commento è superfluo!

Non dubbito, che anche dopo definitivamente regolate l'odierne questioni controverse fra il regno d'Italia ed il regno dei SHS si sentiranno da parte italiana simili giuste asserzioni e confessioni per difendere gli ora infondatamente calunniati Jugoslavi.

Noi però avendo la coscienza netta non avremo bisogno nulla confessare! P.

Domaće vesti.

Otvorenje hrvatskih škola u Puli. **Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Monte Grande, u Via Verudella br. 20, u Via Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.**

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u Via Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u Via Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Hrvatski Sokol u Medulinu poziva svu braću i sestre članove na izvanrednu glavnu skupštinu, koja će se obdržavati danas u petak na 6 sati popodne u društvenim prostorijama te na kojoj će se pretresti nastalo pitanje promjene štatuta. Obzirom na važnost stvari dužnost je svakog brata i sestre, da pristupi na skupštinu. Odbor.

Dnevne vesti.

Krvavi dogadjaji u Zagrebu. Komunikej Narodnog Veća. Zagreb, 5. decembra. U četvrtak su počele oko podneva gradom obilaziti oružane grupe pripitih vojnika, koje su klicale protiv novog stanja u zemlji. U 2 i po sata popodne sve se te grupe sliše na Jelačićev trg. Bilo ih je par stotina s nekoliko mašinskih pušaka. Većinom su bili vojnici bivše 53. pukovnije. Red je na Jelačićeva trgu držalo redarstvo, koje je sada vrlo malobrojno, te odred mornara sokolske straže. Da se izbegne svakom sukobu, razdeljeno je 60 mornara u 2 čete, te se jedna (20 momaka) s jednom strojnom puškom povukla u kuću broj 6, a druga (40 momaka) s drugom strojnom puškom u kuću broj 4. Boljševički raspoložena vojska, nahuckana od nekih civilista, tražila je preteći svojim puškama, i sa 5 strojnim puškama, da im se preda mašinska puška mornara u kući broj 6. Mašinska im je puška po zapovedi predana. Nato zatražiše vojnici, da im se izruči i druga strojna puška, a kad je izišao iz kuće broj 4 sokol Marcel Tićak, da umiri vojnike, ubiše ga hicima iz samokresa. Pobunjeni i pijani vojnici započeše nato pucati u prvi kat kuće br. 4. Odred je mornara u toj kući odgovorio vatrom. Nakon kratke je pucnjave uspelo mornarima, da raščiste trg i uspostave red. U 5 sati popodne je bio u čitavom gradu uzpostavljen red. Bivša srpska vojska, koja je stajala u pripremi nije uopće stupila u akciju, nego su red uspostavili redarstvo, sokoli i mornari. Gradjanstvo i narodna vojska je manifestirala nakon tih dogodjaja na Jelačićevom trgu, po gradu klićući Narodnom Veću i regentu. Kod ovih je izgreda poginulo 13 ljudi, a ranjeno ih je 17. Sa strane su vlade poduzete oštre mere, da se ovako žalosni dogadjaji ne ponove.

Iz financijalnog odsjeka Narodnog Vijeća. Pozivaju se odbori Narodnog Vijeća u pokrajini, da sa financijalnim odsjekom u Zagrebu obračunaju do sada unišle iznose na narodnom porezu, te da ujedno jave kod kojih su novčanih zavoda preostale suviške smjestili.

Slovenci će zaposesti ugarsko zemljište. „Pester Lloyd“ saznaje, da će hrvatske čete u najskorije doba zaposesti Czakathurn. Istodobno će slovenske čete zaposesti županije Vas i Zala. Jedan odeo slovenskih četa pod zapovjedništvom jednog pukovnika je ušao u Muraszombat.

Cenzura opet uvedena u Hrvatskoj. Narodna je vlada u Zagrebu opet uvela preventivnu cenzuru za novine i tiskovnine.

Krapinski čovek za jugoslavenski Narodni porez! Jest — i onaj ostatak pradavnog doba naše domovine doprineo je nešto financijalnome jačanju preporodjene mlade jugoslavenske države. Evo kako: Kad je prof. Kramberger-Gorjanović dovršio svoja zanimljiva i dubokoumna istraživanja krapinskoga čoveka, nije mu smeo ća ni Habsburgovac Franjo Josip odreći priznanja, pa mu je predao odlikovanje u obliku velike zlatne medalje. Tu je medalju sada hrvatski učenjak poklonio Narodnome Veću! Ona je od čistoga zlata, a teži od prilike koliko i četiri stokrunaša u zlatu. Bila bi dakle vredna preko četiristo zlatnih kruna (s papirnatima ne ćemo ni da je poredimo). I tako koristi posredno, nehotice i nesvesno narodnoj stvari ća ona starina zemlje, kad nanjoj nije još ni obitavao naš narod. Kao da mu i ona poručuje: zaslužio si slobodu, uživaj je, jačaj se na onoj grudi, koju si kroz stoleća i stoleća natapao svojom krvlju i znojem! A g. prof. Gorjanovića morali bi u njegovoj lepoj gesti slediti i svi oni, koji su od tudjinskih dinastija i vlada primili kakva odlikovanja. Mi ne smemo nositi odlikovanja onih, koji su nas hteli inštiti! Pokažimo, da im se ća i njihova dela tako osvećuju, da služe za jugoslavensku stvar! Poklonimo medalje, plakete i sve slično Narodnome Veću! X.

Bačka, Banat i Baranja za sedinenje sa Srbijom. U Beograd je stiglo u ponedeljak 750 izaslanika raznih mesta iz Banata, Bačke i Baranje, da manifestira volju Srba i Hrvata (Bunjevaca i Šokaca), pa Rusina, Čeha i Slovaka za prisajedinjenje Banata, Bačke i Baranje kraljevini Srbiji pod dinastijom Karagjorgjevića i svoje pristajanje na jedinstvenu državu SHS. Njihovi izaslanici, koji će se dogovarati sa srpskom vladom, jesu: Jaša Tomić iz Novoga Sada i Blaško Rajić, katolički župnik iz Subotice, dok su njihovi izaslanici kod Narodnog Veća u Zagrebu Vasa Stajić i Petar Konjović. — Ovim su se delegatima pridružila tri prestavnika Nemca i jedan Madžar, koji su se izjavili solidarnima s izjavom Slavena, te naglasili, da bi ogromna većina Nemaca i Madžara iz onih krajeva pristala na ujedinenje SHS, kad bi ih glede toga pitali.

Čeho-slovački narodni zajam predan je već javnoj supskripciji, te je predbežno predloženo samo 500 milijuna obveznica plativih dne 1. prosinca 1922. Država pridržava pravo obveznice i pre tog roka iskupiti uz šest mesečni otkaz. Zajam će biti uz 4%, a glasiti će na krunsku vrednost. Tečaj je pari, to jest za 100 kruna zajma imade se platiti potpunih K 100. Zajam je preuzet od 18 češko-slovačkih zavoda, koji provadjaju supskripciju posve besplatno.

Zajam Nemačke Austrije. Novi ministar u Nemačkoj Austriji poznati financijalni stručnjak dr. Steinwender stupio je u vezu s velikim bankama glede izdanja 4 i pol postotnog zajma, koji bi u roku od 30 godina otplativ bio. Kao privlačivost za potpisivanje tog zajma naznačuje Steinwender modalitet, da bi se jedna trećina iznosa novog zajma primala u starim zajmovima, a samo dve trećine u gotovom.

Madžarska će vlada dati svoju demisiju. Ministar Jaszi je izjavio jednom novinaru, da će madžarska vlada dati demisiju, ako bi u zemlji buknula anarhija, te će predati antanti upravu države.

Koruški Nemci prosveduju. U današnjoj sednici zemaljskog odbora u Celovcu je jednoglasno prihvaćena prosvedna nota protiv nasilnog zaposednuća čisto nemačkih mesta ili mesta, u kojima je pučanstvo pomešano, sa strane slovenskih četa. Slovenci otpuštaju činovnike, svrgavaju načelnike tako, da je javna sigurnost u ozbiljnoj opasnosti. I Celovac i Vilah su u opasnosti, da budu zauzeti. Vlada je nemačke republike pozvana, da smesta poduzme najenergičnije korake protiv ovog nekorektnog postupka Slovenaca.

Japanske ladje u Zadru. Prošle su subote stigle dve japanske ratne ladje u zadarsku luku. Na gatu se odmah sjatila sila stanovnika talijanske narodnosti sa zastavom japanskom i talijanskom. Klicanju Japanu i Italiji nikad ni kraja ni konca. Dirijiv je bio čas, kad je jedan japanski časnik sa zapovedničkog mesta ladje kliknuo: „Viva Zara taliano!"

Slovenci kod regenta Aleksandra. Posle podne 5. o. m. u 3 sata primljeni su od Nj. Vis. regenta Aleksandra dr. Janko Brejc i dr. Izidor Cankar, koji su doneli nasledniku prestola pozdrav slovenskog naroda, kao članovi najjače političke stranke u Sloveniji. Regent se toplo zahvalio na pozdravu, te se je zanimao potanko za granice jugoslavenske države prema Nemcima i Talijanima.

Sastanak kralja Petra i talijanskoga kralja u Parizu. Koncem ovoga meseca stići će u Pariz srpski kralj Petar i talijanski kralj. Pripravljaju se velike svečanosti za njihov doček.

Kardinal Mercier o nemačkim strahotama. Kardinal Mercier rekao je dopisniku pariskog „Gaulois" i „Journala", da su iz njegove dioceze Nemci odvodili ljude u Nemačku na prisilan rad. Nemci su za invazije 1914. mučili i usmrtili 49 seoskih svećenika. — Mnoge njegove zemljake su nemački zločinci masakrirali. On zna užasne epizode, koje će zastraviti celi svet, kad ih isprića. Tu će se videti nemački karakter u svoj njegovoj strahoti i divljaštvu, jer su Nemci, kao i svi zločinci, potpuni divljaci.

Železnička nesreća. U blizini železničke stanice Skakavac izašao je jedan vlak iz tračnica. 30 je osoba zaglavilo.

Nemci za to da se cara sudi. Nova nemačka vlada je odlučila, da se ne će opreti predvedenju na odgovornost bivšeg nemačkog cara, prestolonaslednika i svih osoba, koje bi mogle biti uzrokom, da je buknuo rat. Čini se, da je slična izjava poslana i vladi u Aju.

Venizelos aklamiran u Ateni. Grčki ministar predsednik Venizelos je stigao 6. o. m. u Atenu iz Soluna. Predsednik zastupničke je kuće pozdravio u svom govoru savezničke vojske te iznio Venizelosove zasluge. Svi su zastupnici ustali na noge i aklamirali predsednika ministarskog veća, prolazeći pred njim te mu stiskali desnicu. Venizelos se srdačno zahvalio te pohvalio jelinsku vojsku, označio u par reči svoju politiku. Govorilo je nekoliko zastupnika — medju njima i nekolicina od opozicije, — koji su izjavili, da odobravaju potpunom Venizelosovu politiku te zatražili da čitava komora potpomogne predsednika veća u njegovom teškom delu.

O suncobranu i kišobranu.

(Nastavak.)

S onom savršenom galanterijom, koju smaže jedino mladić od dvadeset godina, junak se romana približi njoj, koja se pred kišom bez zaštite sakrila iza izbočine kakve kuće, da joj ponudi svoj svileni kišobran. Ona, zažarivši se dovrh čela, sa toplim pogledom zahvalnosti primi ovu velikodušnu ponudu. Tesno stisnuto koraca oboje polagano ispod kišobrana, misleći, da sluša burni kucaj svojih srdaca, i osećajući električnu struju što izmegju njih talasa, govori oboje o slatkim i zanosnim stvarima, a kome takovoj kišobranskoj šetnji obično je pesma o megjusobnoj prizjaji. I tako ne možemo tajiti, da je kišobran često neka vrst ženidbenog posrednika.

I kišobran i suncobran okružuje dakle zraka erotike, a pošto je erotika vazda ostala moderna, počamši od vremena Adama i Eve, to možemo zaključivati, da njihova povest siže daleko unatrag u tisućljeća. Naročito bismo to ustvrdili o suncobranu. On potječe s istoka. Ovdje je u doba babilonsko-asirskih vladara sunce žeglo upravo tako nemilosrdno na ljudske lubanje, kao što i dandanas. Stoga se čini vrlo prirodno, da se visoka gospoda nastojala ukloniti od prekrutih Helijevih zraka pomoću suncobrana. A ovi suncobrani bijahu vrlo skupoceni, pače bijahu izragjeni od kineske svile i obrubljeni lepim resicama. Ta ondašnja velika gospoda, sa svojim silnim dohodcima, živela su u najvećem raskošju i sjaju. Na velikim ninivskim reljefima, Nimrudu i Kujundžiku, koji su stari skoro tri hiljade godina te su pripadali tadišnjim kraljevskim palačama, vidimo, kako dvorjanici drže suncobrane nad kraljem Salmanasarom II. i kraljem Tiglatpilezerom III. Bio vladar u lovu ili bio u hramu, gde je žrtvovao bogovima, ili primao kakovo svečano poklonstvo, ili se na bojnim kolima borio proti neprijatelju, vazda vidimo iza njega čovjeka, koji nad njim drži suncobran. Suncobran i lepeza bijahu znakovi dostojanstva i veličanstvenosti. Suncobran bijaše nataknut na dugački držak, te se dao zaklapati upravo kao i moderni suncobrani. A isto su tako i žene asirsko-babilonskih velmoža upotrebljavale vrlo skupocene suncobrane, kojima su uvećavale privlačivost svoje pojave.

Azijati i dan danas osobito vole suncobrane. U Kini i u Japanu muškarci i žene nose suncobrane od šareno iskićenog i zelenog papira. Naravski, da bogataši služe svilenima, bogato ukrašenim suncobranima. Dok je u Kini još postojalo carstvo, prigotovljahu za njihova „Veličanstva" ogromne suncobrane, koji bijahu izvezeni zlatom i srebrom, te prikazivahu simbole najotmenijih kreposti. A i kineska Li Ki, velika knjiga o obredima, propisuje, da kod ukopa cara ili carice moraju s obe strane lesa nositi suncobrane i velike lepeze. A pošto kod Kineza boja žalosti nije crna, nego bela, to su i suncobrani morali biti od bele svile. A i presto okružavale su piramide od suncobrana, urešene zvončićima. Isto tako i bogovi nose suncobrane i lepeze. Dogje li europejac u kakovi kineski grad, u Tokio, Athutu, ili u Kyoto, to mu se ljudi, koji hodaju ispod šarenoga papirnatog suncobrana pričinjaju kao raznobojni leptiri. Japanski papir, načinjen od kore dudovog debla, tako je otporan i tako mekan, da služe gospogjama za džepne maramice. Pače od nekol'ko godina prigotavljaju od njega i vojničke bluze, i kako uveravaju, s velikim uspehom. A i kiši donekle odoleva onakav suncobran, pa ako je baš pljusak prejak, to se papir za malen novac može izmeniti.

Isto su tako i Grci i Rimljani upotrebljavali i suncobrane i kišobrane. Lepe kćeri Atene, Korinta i ostalih gradova, gde je cvao luksuz, isto su tako cenile suncobran, kao i lepezu. Na vazama vigjamo slike, što prikazuju dame s finim i dražestnim suncobranima, na kojima su dršci iskićeni palmetama i drugim ornamentima. Ovo su dražestne tvorevine, što svedoče o finom smislu za lepotu, koji bijaše svojstven grčkom narodu. Iz mnogih znakova vidimo, da su ovakovi suncobrani bili skupoceni. U Plautovu „Trinumusu" bolno uzdiše mladić Liziteles, da ga čeznuće njegove milenice za lepe suncobrane, lepeze i druge tričarije stoje ogroman novac, „Čim osvojiš prvi celov, odmah osećaš, kako novac isčezava iz kese". Blaženi Lizitelem! Ta i dan danas je isto ovako.

(Svršiće se.)

Pojedini broj 16 h.

CENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro: daji 16 h. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Via Ciscutti ... Krepotica.

HRVATSKI LIST

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina VI. **U Puli, subota 14. decembra 1918.** Broj 1233.

Put Wilsona. Predsednik je Wilson otputovao 5. o. m. u Evropu. Kod odlaska sve je pristanište bilo krcato ljudstva, koje je oduševljenim pleskanjem i zaglušljivim klicanjem pozdravljalo odlazeću ladju, a sirene su brodova, koji su bili svi zastavama okićeni, neprestano zviždale. S predsednikom putuju: gospodja Wilson s majkom gdjom. William H. Bolling, gdja. Edith Benham, tajnik gdje. Wilson, Lansing, državni tajnik s gospodjom, franceski poslanik Jusserand s gospodjom, talijanski poslanik s obitelju, belgijski ministar s obitelju, kontreadmiral Trayson, predsednikov lečnik s asistentima, gospodin Henry White, član komisije za mir sa gospodjom, John White, George Creel, predsednik informacijonog odbora američkog i mnogobrojni pripadnici vojske, pomorski i tehnički konzulenti itd. raznih država Unije. Brod „George Washington" prati jedna eskadra američke ratne mornarice, a na čelu admiralska ladja dreanougt „Pensylvania" pod zapovedništvom admirala Mayo i dvanaestak torpedolovaca. Predsednikov brod nosi i nekoliko tona dokumenata, što ih je posebna jedna komisija skupljala za čitave ratne periode.

Domaće vesti.

Jugoslaveni! Rodoljubi!

Još se jednom pozivate, da izvršite svoju narodnu dužnost, te položite svoj dar za srpsku braću. Ali brzo, odmah, jer predstoji — možda već ove nedelje — skorašnja otprema. Jugoslaveni! Rodoljubi iz okolice i mesta! pokažite se na delu — ne budite rodoljubi samo na jeziku. Darove prima „Društvo jugoslavenskih žena" u Puli, Narodni dom II. kat od 9—12 prepodne i od 3—5 popodne.

Otvorenje (hrvatskih) škola u Puli. Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Monte Grande, Via Verudella br. ..., u Via Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u Via Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u Via Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Za odbor „Narodnog Veća" polažu: Petar Cekić K 10·—, Dr. Bodgan Bakarčić kao preostatak kamata K 29·52. Ukupno K 39·52. Zadnji iskaz K 16.850·40 i 12 lira. Sveukupno K 16.889·92 i 12 lira.

Dnevne vesti.

Velike manifestacije u Zagrebu za kralja Petra i regenta Aleksandra. U četvrtak bilo je u prvostolnoj zagrebačkoj crkvi blagodarenje, koje je otslužio sam nadbiskup Bauer povodom proglašenja kralja Petra kraljem svih Hrvata, Srba i Slovenaca. Posle blagodarenja razvile se veličanstvene manifestacije u kojima je sudelovalo preko 40.000 ljudi. Vojna i sokolaška glazba predvodile su manifestante. Klicalo se kralju Petru, regentu Aleksandru, slobodi, ujedinenju itd. Izrečeno je i više lepih i oduševljenih govora. Manifestacije prodjoše uzorno.

Prestolonaslednik srpski ostaje u Beogradu. Prestolonaslednik Aleksandar ostaje u Beogradu, dok se ne sastavi zajedničko ministarstvo jugoslavenske države, a onda će u pratnji ministra presednika i ministra vanjskih posala krenuti u Pariz.

Apšenja političkih ličnosti u Zagrebu. Ono što je trebalo već davno početi, počelo se ipak konačno provoditi u Zagrebu. Počelo se apsiti neke političke ličnosti, koje u ovom času mute i koje su uvek služile tudjinskim prohtevima. Tako su uapšeni poznati urotnici protiv ustavu dr. Frank, dr. Sachs, dr. Al. Horvat, dr. Prebeg, dr. Elegović, a i mnoge druge ličnosti, koje su kao i ovi stojale u službi tudjinstva.

Rad delegata SHS u Beogradu. (N. O.) Beograd, 5. prosinca. Delegati Narodnog Veća drže svaki dan konferencije medju sobom i sa članovima kraljevske srpske vlade, koji se ovde nalaze. Raspravlja se o pitanjima, kako će se urediti i predložiti državnom veću ceo niz zakona: o ustavu, o ličnoj slobodi, o ukidanju plemstva i naslova, o provedbi agrarne reforme, o carinskom pitanju, o jedinstvenoj vojsci, o što široj i potpunoj demokratizaciji, o prelaznom gospodarstvu, o likvidaciji dosadanjih zajedničkih poslova sa Austro-Ugarskom, te o drugim pitanjima, a naročito, razume se, o uredjenju južnih, zapadnih i severnih granica, te radi priprave svega, što je potrebito za mirovnu konferenciju, da tako bude svei uredjeno, kako treba na obranu naših interesa. Praktično se radi u prvom redu oko sastavka prvog državnog ministarstva SHS, te će moći s njim početi ostvarenje onih preko potrebnih mera, o kojima se sada veća.

Zaplenjeno 50 vagona sumpora za vinogradare. Kako doznajemo zaplenjeno je u Oseku 50 vagona sumpora u štapovima, što ga je bivša c. i kr. vojska dovukla sa sobom iz Srbije. Poverenik za trgovinu stavio je taj sumpor na raspolaganje Gospodarskom društvu u Zagrebu, koje će ga preuredjenjem jedne ovdješnje tvornice dati samleti, i onda ga raspačati medju vinogradare u Hrvatskoj, Slavoniji i Istri.

Čeho-slovaci okupirat će Nemačku. Kako vesti iz Praga javljaju, pozvani su pod oružje vojni obvezanici od 18. do 45. godine za to, jer bi se imao na novo nastaviti rat protiv Nemačke, budući da antantine vlasti smatraju potrebnim, da se uspostavi mir u unutrašnjosti Nemačke potpunom okupacijom države. Češko-slovačke će čete sudelovati kod okupacije Nemačke kao deo antantinih vojska.

Wilson će posetiti papu. Nelson Page, poslanik Združenih severo-američkih država, je u društvu sa svojim tajnikom otputovao u Paris, gdje će dočekati predsednika Wilsona. Rimski „Messagero" piše: Saznajemo, da je američki poslanik označio državnom tajniku svete stolice, da će 23. t. m. predsednik Wilson službeno posetiti sv. Oca i kardinala Gaspari.

Radićevo glasilo obustavljeno. Mesne su oblasti u Zagrebu obustavile Radićevo glasilo „Dom".

Suverena vlast Narodnog Veća SHS. prestala.

Predsedništvo Narodnog Veća SHS. proglašuje iz Beograda: Prema zaključku sadašnjeg odbora Narodnog Veća od 24. studenoga 1918. posebno je odaslanstvo Narodnoga Veća 1. prosinca 1918. u 8 sati na večer u svečanoj adresi na prestolonaslednika Aleksandra proklamiralo ujedinenje celokupnog naroda Slovenaca, Hrvata i Srba u jedinstvenu Jugoslavensku državu pod vladavinom kralja Petra I., odnosno prestolonaslednika Aleksandra kao regenta. U novoj državi imade se odmah organizovati ministarstvo za sve grane javne uprave i sastaviti zajedničko narodno predstavništvo kao provizorna legislativa, koja ostaje na okupu sve do konstituante, do saziva koje i današnje zemaljske vlade ostaju, u koliko pojedini resorti ne prelaze u jedinstvenu kompetenciju. Prestolonaslednik je preuzeo u svom svečanom prestolnom odgovoru regentstvo i obrazovat će jedinstvenu vladu.

Ovim aktom prestala je funkcija Narodnog Veća kao vrhovne suverene vlasti države SHS na teritoriju bivše Austro-Ugarske.

Sa konstituiranjem ministarstva prestat će i njegova administrativna funkcija, koja će sve dotle voditi predsedništvo Narodnoga Veća u sporazumu sa srpskom vladom.

Sa danom 1. prosinca tvori čitavi narod slovenačko-hrvatsko-srpski jedinstvenu državu pod regencijom Njegova Kraljevskoga Visočanstva prestolonaslednika Aleksandra.

U Beogradu, 3. prosinca 1918.

Predsedništvo Narodnoga Veća: Dr. Ante Pavelić v. r., Svetozar Pribičević v. r., General Pešić v. r.

Likvidacija a.-u. monarhije. Bivši austrijski ministar financija dr. Redlich je sklopio zajam u iznosu od 2 milijarde kruna u svrhu likvidacije austrijske države te je predložio, da i narodna vlada u Ljubljani uzme i za svoj zajam jamstvo kao i za ratne zajmove. Narodna vlada je izjavila, da jamči samo za one iznose, koji se zaista troše za jugoslavensku državu.

Okupacija Reichenberga i Trencsina. „Narodni Listy“ javljaju, da su češke čete zaposele Reichenberg. Po vestima, što su stigle u Prag, ušle su češke čete — 600 momaka na broju — u Trencsin. Češko-slovačko pučanstvo ih je oduševljeno primilo. Česi su smesta preuzeli sve urede.

Čeho-Slovaci, Jugoslaveni i Nemci. Vlada nemačke republike je predložila vladama češko-slovačkoj i jugoslavenskoj, neka se odluka u svim visećim pitanjima izmedju pojedinih država predade jednom arbitrarnom sudu.

Spoj balkanskog istoka s državama antantinim. Rimski finansijer Blank najavljuje u jednom članku revije „Renaissance“ veliku železničku prugu Bordeaux—Lyon—Milan—Trst—Beograd—Bukarešt, iskorišćenje dunavskog puta i u glavnom sve projekte za što zgodniji trgovački odnošaj s istočnim Balkanom i antantinim državama.

Teški uveti Nemačkoj. „Berliner Tagblatt“ javlja iz Haaga: Parlamentarni suradnik liberalnoga časopisa „Daily Newsa“ izveščuje, da će saveznici staviti nove zahteve u ime ratne odštete: Tečajem više godina ima Nemačka plaćati odštetu u zlatu i to za sve štete, što ih je prouzročila u Belgiji i Franceskoj. Ova je šteta procenjena na 2 i pol milijarda funti šterlinga. 2. Njemački radnici moraju podići sve uništene kuće u gradovima ovih zemalja, a potrebni se materijal ima dopremiti iz Nemačke. 3. Nemačka ima platiti odštetu za uništeni brodski prostor. U ovu će se svrhu sklopiti medju saveznicima i središnjim vlastima utanačenje, u kojem će se izrekom istaknuti, da svi nemački parobrodi plove mesto uništenih, ili da će saveznicima pripadati novi brodovi, koji će se sagraditi na nemačkim škverovima. 4. Osim naknadne štete za Belgiju i Francusku ima Nemačka naknaditi takodjer ostale gubitke. 5. Saveznicima se ima izručiti sve zlato, koje se nalazi u Nemačkoj. 6. Za iskorišćivanje nemačkih uglenokopa plaćat će se pristojba, koja će ostati u kreposti više godina. Pored toga će se proizvodnja nemačkoga ugljena staviti pod kontrolu saveznika. Isto tako ima Nemačka platiti odštetu za opustošenja u Italiji Srbiji, i Rumunjskoj.

Čehoslovačke legije u Pragu. Danas je stigao u Prag prvi odeo čehoslovačke legije, koja se borila na talijanskoj fronti. Prvi transport je brojio 1000 momaka.

Češki vojni atašej u Ljubljani. Češko-slovačka republika uredila je u Ljubljani vojno zastupstvo, te imenovala Julija Husu, časnika češkoslovačke vojske, vojnim atašejom u Ljubljani.

Aeroplan Ljubljana — Prag. U nedelju dne 8. dec. usledit će iz Ljubljane prvi aeroplan sa listovnom poštom, te će tako biti uvedena redovita poštanska služba.

Masaryk u Zürichu. Predsednik je češkoslovačke republike T. G. Masaryk stigao jučer ovamo, odakle nastavlja put u Prag.

Englezi i Amerikanci u Nemačkoj. Jedan izveštaj maršala Haiga kaže: 7. o. m. ušle su naše čete u Köln.

Demisija praškog nadbiskupa. U najkraće vreme očekuje se demisija kneza nadbiskupa grofa Huyna, a njegovim naslednikom imao bi postati sadanji ministar železnica Zahradnik.

Bečka štampa za Nemce u Češkoj. Bečka „Reichspost“ kaže, da sentimentalnost ne pomaže u pitanju nemačke Češke, te se pita, da li je nemačka Austrija apsolutno nesposobna, da se brani. Na koncu radi se o tri milijona Nemaca. Ne bude li mlada država mogla to zapričiti, bit će kao da potpiše svoju smrtnu osudu. Vojnici bečke garnizone morali bi biti poslani protiv navala suseda. Vesti o češkim okupacijama tiskaju se velikim slovima kao ratni izveštaji.

Svečana izjava Elzasa i Lotaringije za sedinjenje s Francuskom. Zastupnici naroda Elzasa i Lotaringije, izabrani po sveopćem pravu glasa, pozdravljaju s veseljem iza duge, gorke rastave, povratak Elzasa i Lotaringije Francuskoj. Narodna skupština izjavljuje svečano, da, verna čvrstoj volji naroda Elzasa i Lotaringije, drži za uvek neoborivim pravom istih, da ostanu članovima obitelji francuske. Narodna je skupština jednoglasno prihvatila predlog, da se taj zaključak javno u svim općinama Elzasa i Lotaringije pribije. Skupština je zaključena uz klicanje: „Živela Francuska“, „Živela francuska republika“ te pevajući marseljezu.

Sudbina nemačkih kolonija. Ministar za kolonije Long je rekao u jednom govoru, što ga je izrekao u Westminsteru, da su urodjenici nemačkih kolonija izrazili, da žele biti pod britanskim suverenstvom, te da će engleski delegati na mirovnoj konferenci sve učiniti, da ovu želju ostvare.

Beč bez ugljena. Usled pomanjkanja ugljena naredjuje jedna ministarska naredba zatvorenje svih kazališta, kinematografa i zabavišta. Morat će se zatvoriti i restauracije i kavane. U domaćim ekonomijama ne će se smeti potrošiti više od jednog kubičnog metra plina. Svi dućani moraju biti zatvoreni već u 4 sata.

Koliko je Nemačka izgubila letala. Od 1. jenara 1918. do dana zaključka primirja izgubila je Nemačka 3080 letala u zračnom boju s britanskim avijatičarima, a 1174 bilo ih prisiljeno da se spuste, jer oštećena. U istoj su perijodi Englezi izgubili 1318 aeroplana.

Rim mora postati glavni grad svetskog saveza. Amerićanin dr. Crane Frank želi u jednom članku u „Globe“, da Rim, majka prava, postane glavni grad saveza naroda.

Dobrovoljni doprinosi.

Za ranjenu srpsku braću. Preko društva jugoslavenskih žena, položeni su sledeći doprinosi: Po K 100·—: Franjo Golub; po K 60·—: Božo i Gasper; po K 50·—: Ivan Poč; po K 40·—: Izobraževalno društvo; po K 25·—: Rudolf Stipčić, Dimitar Stipčić; po K 20·—: Milan Grubišić, Šimona Runko, Franjo Runko, Josip Zuccon, Ivan Baitz, Ana Alunić, Josip Vlahović; po K 15·—: Ivan Butorac; po K 10·—: Vinka Jurić, Franjo Vodoplja, Tome Jurković, Jakov Licul, Petar Corak, Petar Celzić, Vjekoslav Tomašić, Venceslav Runko, Stanislav Runko, Petar Paun, Tomislav Rosandis, Jakov Sosić, Foska Mikulja, Ivan Karač, Eugen Egervari, Martin Jamšek; po K 6·—: Nikola Guštin, Ivan Skabić, Antun Gortan: po K 5·—: Bogoljub Bresić, Roža Smolira, Komedant Basilino, Anton Bohinc, Liberat Sloković, Ivan Licul, Milan Stričak, Dragutin Bratulić, Ignac Dečnik; po K 4·—: Filiplić Gaspara, Simon Benković, Toma Gašparević, Roža Smolica, Josip Trapan, Marija Ivikovski, Ivan Pavlović; po K 3·—: Antun Lupetina, Franjo Vedè, Mate Nefat, Janko Kepač, Ivan Brusić: po K 2·—: Mate Matak, Marija Lusković, Dinko Tomčić, Jure Bilić, Mihe Ciceran; po K 1·—: Blaž Požar, Stefanija Sisac, Marija Hervat, Bertulo Jelovčić, Antun Kentusić, Marija Kuranek; po 25 lira: Fabijan Simcon; po 5 lira; Ivan Grubišić, Foška Mikulja, Ivan Blagomić; po 3 lire: Andjela Blagomić, Marko Milotić; po 1 liru: Ivan Blagomić, Herik Blagomić. Ukupno K 754·— i 48·—; zadnji iskaz K 1074·—; sveukupno K 1828·— i 48 lira.

Milodari za hrvatsku srednju školu u Puli. Sakupila dražestna djevojčica Ljubica Jurlina u Hrvatskoj Čitaonici u Banjolama K 211.50. Darovaše: po K 10.—: Crnobori Juraj, Ante Božac; po K 7.—: Ivo Sebelja; po K 6.—: Pravdoslav Mišković, Ante Sebelja; po K 5.—: Martin Iveša, Anton Crnobori, Luka Rosanda, Anton Iveša, Nikola Rosanda, Anton Iveša, Benjamin Mišković, Josip Mikovilović; po K 4.—: Ivo Mikovilović, Ivo Crnobori, Ivan Iveša, Jakov Jurlina, Dragutin Jurlina, Marica Iveša, Marica Sebelja, Luka Sebelja; po K 3.—: Gjuro Iveša, Josip Rosanda, Mijo Crnobori, Josip Crnobori, Vazmoslav Božac, Ambrož Mišković, Marica Sebelja, Josip Jurlina; po K 2.50: Ivan Učeta, Ivan Bremate, Ivan Premate; po K 2.—: Anton Varečko, Anton Sanša, Anton Premate, Pravdoslav Mikovilović, Ante Mikovilović, Božo Mikovilović, Katica Mikovilović, Katica Iveša, Marica Mikovilović, Vazmoslava Jurlina, Ante Rosanda, Ante Rosanda, Ivo Rosanda, Blaž Rosanda, Ante Božac Blaž Košara, Milan Mišković, Josip Crnobori, Ante Crnobori, Ivan Kapuralin, Mate Jurlina, Anton Jurlina, Mate Jurlina, Anton Rosanda, Mijo Jurlina; po K 1.—: Živko Mišković, Marija Mišković, Luca Mišković, Ante Mišković, Marija Mišković, Cvetko Mišković, Ante Crnobori, Petar Crnobori, Ante Crnobori, Mate Crnobori, Milan Crnobori, Ivan Crnobori, Ljubica Jurlina, Milka Jurlina, Ivan Rosanda, Ivan Rosanda, Lovro Sebelja, Petar Iveša, Veronika Košara.

O suncobranu i kišobranu.

(Konac.)

Koliko su pako i u ozbiljnim prilikama cenili suncobrana, vidimo iz običaja, po kom su često suncobrane držali nad glavama mrtvaca. Osim okruglih suncobrana, bilo je i pravokutnih sa dugačkim drščima. Robovi nosili su ih za svojim gospodarom ili gospodaricom tako, da je plošta zasenjivala glavu ili zaštićivala od kiše. Ovako je lepa Frina, prijateljica glasovitog kipara Praksitela, dražesna Tais i efeska Lais smešeći se, hodala pod suncobranom dobro zaštićena proti žegi modrog grčkog neba. Njihove rimske sestre nasledovahu ih. Uz elegantno odelo trebalo je imati suncobran sa drškom od zlata, dragulja, koralja, bisera, i slonovine. A odijelo ne beše sačinjeno jedino od najfinijega platna ili najnežnije vune, nego u doba careva, kad je rimski luksus dosegao svoju kulminaciju i od kineske svile. I u Rimu beše nosilac suncobrana ili kišobrana rob, ali pouzdana ličnost, jer je svojega gospodara pratio na svim dopuštenim i nedopuštenim putevima. Klaudij Klaudijamus ruga se u vreme propadanja rimskoga carstva Eutropu, koji bijaše rob, pošto je nosio suncobran, a kasnije je preuzetno težio za tribunatom.

Rugalica Eutropu napisana je u četvrtom veku [illegible] suncobrana i kišobrana [illegible]. Ni u [illegible] ni u [illegible] nema im traga. Bejahu ukopani dulje od hiljadu godina. Jedino ih pominju u životu crkvenom. U rano doba srednjeg veka preuzelo ga papinstvo. Suncobran je opet postao znakom dostojanstva, jer je u sunčanim crkvenim prigodama papa koracao ispod njega.

Lagani, lepušni suncobran opet se pojavljuje u doba Ljudevita četrnaestoga. Dame na Bonnartovim bakrorezima nose ga očevidnom voljkošću. Na šarenim bakrorezima lasno raspoznajemo od kakvog materijala bijahu suncobrani. Držak bejaše od drva ili slonovine, kalup od riblje kosti, a prevlaka od šarene svile. Kod ovih je suncobrana izmegju svakog para štapića, okrajak izbočen tako, da nastaju dražestne silhouette. Oni su davali dostatno sene. Rokoko izdelao je držak sunco- i kišobrana umetnički od željovine, zlata, srebra, emalla i dragog kamenja. U doba Marije Antoinette bejaše držak tako jak i dugačak, da su se o nj mogle upirati i stare i mlade dame. U to doba takogjer iznikoše ogromni kišobrani. Neki su imali toliki opseg, da se pod njima mogla smestiti čitava obitelj. Bejahu obilno okovani žutom medi i obično prevučeni kockasto išaranom pamučnom tkaninom. Još su ogromniji kišobrani što ih piljarice u nekim zemljama razapinju na tržnicama nad svojom robom. Ovi kišobrani, podavaju čitavom tržištu slikovito obilježje.

Moda voli [illegible]. Ovo vredi i za suncobrane. U doba prvog carstva suncobran se smanjio, tako, kao da je odregjen za Liliputane, a zatim opet nova promena. Jednostavnim mehanizmom omogućiše, da se mali krunić okomito svinuo. Ovakove suncobrane nalazimo još oko polovice prošloga veka s drškom od bogato izrezuckane slonovine, finim resama, atlaskom prevlakom i svilenom postavom. Osobito su bili dražesni engleski suncobrani, takozvani Tudor-suncobrani. Na engleskim portretima iz onoga doba vidimo ovakove suncobrane u [illegible] eksemplarima.

Moderni se suncobrani u pogledu poetičnosti ne mogu meriti s prejašnjim. U sadašnjosti prevlagjuje priprosto i praktično. Suncobran imade zaštićivati od sunčanih zraka, i to mu je glavna svrha. A zatim mora biti u fino odmerenom skladu s pojavom njegove nosilice. Isti ovaj smjer slijede kod priugotovljavanja kišobrana. Ovaj je potonji za dame lagiji i elegantniji, a za gospodu jači i krupniji, no u obima izbija fin ukus, što se tiče naročito drška. A mora takogjer biti čvrst, da uzmogne odolevati vetru i oluji.

Suncobran unatoč svojoj tisućgodišnjoj povesti sjaji u večnoj mladosti. Kao da je svestan, da ima zaštićivati živu lepotu. Dame se pak mogu ponositi ovakovim galantnim pratiocem, koji vazda izvršuje svoju dužnost, a što se tiče starosti, pobija najotmenija pokolenja [illegible].

m. dal 15. in poi, è il 18. no

Pojedini broj 16 h.

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 48·—, za polugodište K 24·—, tromesečno K 12·—, mesečno K 4·—, u malopro-daji 16 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista Piazza Carli i Tisak Jos. Krmpotića.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvetnik, Pula, Viale Carrara 8. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. - Rukopisi se ne vraćaju. Cek. rač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV. U Puli, nedelja 15. decembra 1918. Broj 1234.

Citateljima!

Današnji je broj poslednji, koji se tiska u tiskari Jos. Krmpotića. Pomenuta tvrdka obustavlja svoj obrt koncem ovoga meseca. Današnji broj izlazi za danas i ponedeljak. Budući će se broj — utorak ujutro — tiskati u tiskari Laginja i dr., Via Giulia br. 1, gde će se smestiti i uredništvo i uprava lista. Obzirom na skrčenu nakladu lista, visoku cenu papira, te povećani oblik, u kojem će od utorka unapred list izlaziti, prodavat će se pojedini broj lista po 20 para. Molimo prijatelje narodne stvari, da list kupuju usprkos belini, u koju nas odeva sadanja vlast. Da list održimo, nastojat ćemo, da se prilagodimo okolnostima.

Prijateljima preporučamo, da se u svakoj zgodi i nezgodi sete za fond lista.

Ovom se prilikom opraštа tvrdka Jos. Krmpotić sa svojim mušterijama u Puli i u Istri uz molbu i želju, da bi ono iskreno poverenje, što su ga imali u njoj, prenele na tiskaru Laginja i dr.

Jugoslavenski kralj — okrunjeni predsednik republike.

Pred godinu dana razgovarao je američki novinar Marchal s kraljem Petrom, koji je rekao medju inim: Većim sam delom živeo u republici. Najlepše uspomene moje mladosti poteču iz onih dana, kada sam se ja borio u Francuskoj vojsci protiv Nemačke. Onomadne sam se ja borio za Francuze protiv Prusa, a danas se bori Francuska protiv Nemaca za me i moj narod. Borba je to u kojoj se bore slobodni narodi protiv neslobodnih naroda. Budući sam skoro čitav svoj život živeo u republici, sretan sam, što nisam ništa drugo, nego okrunjeni predsednik republike. To predsedništvo mnogo mi je draže od krune. Ponosim se, što sam u istom smislu kralj, kao i engleski kralj Gjuro, što sam kralj slobodnog naroda.

Kada sam zašo na srpsko prestolje, bila je Srbija utisnuta medju dve autokratske države, Austro-Ugarsku i Tursku. Upravo se divim, da je ta malena država usprkos tako snažnih upliva mogla sačuvati svoje demokratske ideale. Kao kralj smatrao sam svojom dužnošću jedino, da budem izražaj želja moga naroda i njegove vlade. Ti ideali moga naroda sastojali su u želji, da Srbin u svojoj domovini bude slobodan, da živi kako on hoće i da niko ne narušuje njegov mir." Osobitu je važnost polagao kralj na izjavu: „Naša je prva želja bila mir. Naša druga želja je, poboljšati sudbinu one braće naše krvi, koja su tako dugo trpela u ropstvu brutalnog turskog režima, i morali podnositi nasilja austrijskog režima. Kao srpski kralj jedino želim, da vidim, čitav narod, kome pripadam, Srbe, Hrvate i Slovence oslobodjene od njihovih ugnjetavača i ujedinjene u jednoj državi."

Domaće vesti.

Otvorenje hrvatskih škola u Puli. Od ponedeljka dalje otvorene su naše škole na Monte Grande, u Via Verudella br. 20, u Via Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u Via Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u Via Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani.

Roditelji, šaljite Vašu decu u naše škole!

Svim prijateljima i znancima, kojim pred prisilnim odlaskom iz Pule nesam mogao stisnuti desnicu, kličem: S Bogom i do vidova!

Josip Baselli.

Svim prijateljima i znancima, koje mi nije bilo moguće pozdraviti prigodom mojeg naglog odlaska iz Pule, kličem: S Bogom! Dr. Ivan Buzolić.

Verovnicima bivšeg austrijskog vojnog erara. Trgovačka i obrtnička komora u Trstu poziva interesente trgovce i obrtnike, da što pre prijave kod ureda komore svoje tražbine i prema bivšem austrijskom eraru i prema vladi a.-u. monarkije za vojničku liferaciju, rekviziciju robe, ratno podavanje ili bilo kakvu drugu tražbinu. Komora će skupiti rečene iskaze u svrhu zaštite interesa pomenute klase prema vladama bivšeg carstva.

Učiteljima. U najbliže će vreme biti otvorene na teritoriju puljskog kotara razne pučke škole i dečja zabavišta s talijanskim nastavnim jezikom. Nastavnici će primati sledeća beriva: a) osposobljeni učitelji i učiteljice K 300 mesečno, b) učitelji i učiteljice dečjih zabavišta sa samom svedodžbom osposobljenja K 250 mesečno, c) učiteljice dečjih zabavišta neosposobljene primat će K 200 mesečno. Učitelji, koji se kane natecati za jedno od mesta, valja da predadu svoje molbe direktno nadintendantu za elementarne i complementarne škole pomorske ratne luke, prof. Bearz-u u Puli do 20. t. m. Natecatelji će istodobno izjaviti, da li su možda spremni da prihvate jedno mesto na pokrajinskim školama uz plaću odredjenu po istarskom zakonu od god. 1908. naravski uz povišicu, za učitelje koji žive daleko od svoje obitelji od mesečno K 120.

Vojničke penzije. Kr. governatorat Venecije-Giulie je odredio sledeće: Osobe, koje stanuju u Veneciji Giuliji, koje su dosele primale penziju preko poštanske kase likvidature ratnog ministarstva bivše a. u. vlade — moći će je podići kod mesne pokrajinske financijalne blagajne. U tu svrhu valja da kod likvidature penzija financijalne direkcije (Piazza della chiesa evangelica, IV. p., porta 141) prikažu s odnosnim dekretom umirovljenja i poslednji poštanski ček u svrhu ustanovljenja do kada su primili pristojbine. Isplaćivanje će usledili na temelju bilegovane namirnice uz potvrdu župničkog ureda. Likvidacija i isplata vrši se od danas, 12. decembra 1918. nadalje.

Američki Jugoslaveni Wilsonu. Američki listovi javljaju iz San Franciska: Ovdašnji Jugoslaveni su zaključili pridružiti se akciji 900.000 Jugoslavena u Združenim državama te zamoliti predsednika Wilsona, neka bi se na mirovnoj konferenci zauzeo za pravice Jugoslavena.

Antanta odstupa od Wilsonovih načela. „Neue Freie Presse" javlja iz Londona preko Berlina: ministarskom kabinetu iza dvostruko zatvorenih vrata bila je danas bez zastupnika Amerike i [illegible] gije sednica Clemenceau-a, Lloyd Georgea, Fo[illegible] i Sonnina i Orlando. Prihvaćeni zaključci imaju veliko značenje za mirovnu konferenciju. Oni [illegible]činjavaju program antante te se udaljuju od Wilsonovih načela.

Istraga protiv Karla Habsburga. Službeno se javlja: Vesti o cenzuriranju pisama i pošiljaka prijašnjem caru, kao i ograničenju njegovih poseta su potpuno neistiniti. Osim posve umerenog policajnog nadzora nesu uopće poduzete nikakove mere glede njegove osobe. Uostalom će se povesti istraga, dali postoji kakova temeljita sumnja protiv prijašnjega cara i članova njegove porodice, a na to će on dobiti jednaka prava kao i svaki gradjanin.

Sastav skupnog jugoslavenskog ministarstva. Beograd, 10. dec. Počele su sednice radi sastava skupnog ministarstva. Dosada se nisu još pojavile nikakve poteškoće. Centralna će vlada biti imenovana po svoj prilici najkasnije koncem ovoga meseca ili početkom druge sedmice.

Agrarna reforma u državi SHS. Narodno Veće spravlja veliku agrarnu reformu: u prvom redu ukinuće kmetstva uz pravednu odštetu, kao i svih povlastica koje izviru iz feudalnog odnošaja.

Bivši namestnik dalmatinski grof Attems, koji je blizu mesec dana stao na raspoloženje Narodnog Veća u Zagrebu, pušten je prošle sedmice na slobodu. Narodno Veće htelo je od njega točno doznati, tko je preko ovog rata špijunirao i denuncirao u Dalmaciji.

Robert Cecil poklisar u Americi. Kako se iz New-Yorka javlja, širi se u upućenim amerikanskim krugovima glas, da će lord Robert Cecil doskora biti imenovan britskim poklisarom u Udruženim državama.

Zajedničko jugoslavensko ministarstvo. Po vestima iz Beograda, do konstituante osnovat će se zajedničko jugoslavensko ministarstvo sa 18 ministra i 7 državnih tajnika. Vlada će biti jedinstvena, pojedine zemlje sačuvat će svoj autonomni delokrug, a bit će u vezi s ministarstvom preko državnih tajnika.

Banknote „drugog izdanja“. U prometu pojavile su se banknote bivše austro-ugarske banke, koje se od prijašnjih razlikuju tim, što je hartija slabija, što imade nekih razlika u boji, a osobito, što imadu na nemačkoj strani oznaku „II. Auflage“ i na madjarskoj „II. kiadá“. Ravnateljstvo Zemljišno-veresijskog Zavoda u Zadru odlučilo je u zadnjoj svojoj sednici, da zavodska blagajna takvih baknota ne sme primati.

Stadler umro. U nedelju je u Sarajevu u visokoj starosti umro vrhbosanski biskup dr. Josip Stadler, koji je u političkom životu igrao znatnu ulogu. Bio je radikalnohrvatskoga mišlenja, te u tesnoj vezi s čistom hrvatskom strankom prava. U Bosni je vodio politiku, koja je neprestano dovodila u spor sa Srbima. On je bio hrvatski ekskluzivist. Njegovo je glasilo bilo: ‚Hrvatski Dnevnik‘, koji je izlazio u Sarajevu. Kada je godine 1917. počeo pojačani jugoslavenski pokret u svim jugoslavenskim pokrajinama, pristao je i Stadler tom pokretu, ali uplivi odozgor tako su na nj, slaboga starca od 80 godina, bili jaki, da je predao svoje glasilo u ruke c. i kr. nadporučniku, poznatom frankovcu dru. Pilaru. Njegov nenadani preokret bio je uzrokom, da su od njega mnogi pristalice otpali, njegov upliv medju hrvatskim življem u Bosni-Hercegovini svakim danom više padao tako, te je na koncu ostao i sasvim bez njih.

Reforme koledara u Srbiji. Posebni izvestitelj „Secola“ Luciano Magrini, poručuje svome listu, da je u Zagrebu razgovarao s podpredsednikom N. V., Svetozarom Pribičevićem, koji mu je medju ostalim kazao, da će Srbi preurediti svoj koledar te poprimiti gregorijansko brojenje. Verojatno je da će i mesto ćirilice uvesti u književnost latinsko pismo.

Dr. Trumbić. „Obzor“ doznaje, da dr. Trumbić ne će u Zagreb, već da ostaje u Parizu, da prisustvuje konferencama i da brani jugoslavenske interese.

Tko je podanik Nemačke-Austrije? U konferenciji državnoga veća o zakonu glede državljanstva, promenio se je § 2. tako, da prestaju biti nemačko-austrijski državljani one osobe, koje budu do 31. dec. pristale uz jednu od onih država, koje su se osnovale na tlu prijašnje austro-ugarske monarhije.

Novi engleski brodovi. Kako pomorski dopisnik „Timesa“ javlja, sagradjen je od početka rata 21 britski ratni brod, od kojih pet pripadaju razredu, o kojemu se ništa nije saopćilo javnosti. Veli se, da su ovi brodovi 500 stopa dugi, sadržaj im je 30.000 tona, a brzina im iznosi 30 do 35 uzlova. Oni mogu ploviti takodjer u plitkoj vodi.

Madžarski poslanik kod antante. Grof Antun Sigray otputovao je po nalogu madžarske narodne vlade u Paris, gde će pregovarati s Wilsonom, Houseom i Gerardom.

Izborna borba u Engleskoj. Putnici, koji se vraćaju iz Engleske pripovedaju, da se u Engleskoj nečuvenom žestinom vodi izborna borba. Razvijaju se sve veći bojevi za socijalizam, a protiv imperijalizma. Radnička stranka istupa u navalu u 300 kotareva, ali nema novaca za izbore ni novina.

Voralberg i Švicarska. Kad je nastao slom bivše monarkije, svaki je narod nastojao da se okupi u jedno kolo. Gotovo svi Nemci se okupiše u austrijsku nemačku republiku. Sam Voralberg nije hteo, da o tomu čuje, nego se je organizirao napose. Sada je poslao molbu na švicarsku federativnu vladu podkrepljenu brojnim potpisima, da ih prime u švicarski savez. Na ovo je švicarska vlada izjavila, da je dirnuta nad tim činom svojih suseda, ali se ne će ni upuštati u raspravu toga pitanja, dok se ne izjavi jasno i jednodušno ceo narod Voralberga. Švicari shvaćaju i uvažuju pravo narodnoga samoodredjenja.

Učesnici mirovnog kongresa. Kako dopisnik „Daily Newsa“ javlja, namerava vlada, ako ostane nakon izbora na kormilu, da ponudi jedno mesto u koalicijonom kabinetu Asquitu, da on može tako prisustvovat kao delegat na mirovnom kongresu. Sedinjene države biti će zastupane po Wilsonu, Lansingu i pukovniku Houseu, Italija po Orlandu i Sonninu, Japan će zastupati Cinda i Matsuri, Rumunjsku Take Joanescu, Grčku Venizelos, Francusku Clemenceau, Briand i Burgeois, Englesku Lloyd George, Balfour i Beading, nadalje radnički delegati i jedan ili više zastupnika dominijona.

Medju republikom Chile i Perù. Demisionirani ministar vanjskih posala dr. Tuleda polazi sa svim članovima kabineta u Washington, da preuzme funkcije opunomoćenog ministra republike Perù kod Združenih severo-američkih država. On će smesta zamoliti vladu u Washingtonu, da ona deluje, da Perù vrati republici Chile provincije Tacna i Arica, temeljeći svoje pravo na naučima predsednika Wilsona. Službeni krugovi i službena štampa drže, da će se konflikt izmedju republike Chile i Perù za posed Tacne i Arice moći skoro rešiti mirnim putem. U političkim se krugovima osigurava, da je državni tajnik Združenih država, Lansing, brazilski ministar vanjskih posala Domicio de Gama, ministar vanjskih posala republike Uruguay, Baltazar Brum predložio vladama Perù-a i Chile-a, neka se odrede plebisciti u provincijama Tacna i Arica u svrhu odredjenja, kome imaju da pripadnu.

Narodna vlada Vojvodine. Narodno je Veće u Novom Sadu proklamiralo otpad od Madžarske i proglasili se jedinstvenom državom s kraljevinom Srbijom. Sastavili su posebnu vladu, te se njeni članovi zovu pučkim poverenicima. Predsednikom je izabran odvetnik u Somboru dr. Lalošević, a zamenikom njegovim Petar Konjović; poverenikom za unutarnje poslove imenovan je dr. Pavlas, odvetnik u Novom Sadu, njegovim zamenikom dr. Svetislav Mihajlović, za pravosudje dr. Rat, za bogoštovlje i nastavu privremeno dr. Lalošević, za financije dr. Manojlović, za promet Stevan Slavnić, za gospodarstvo Dimitrije Krićin, za prehranu dr. Popović, za socijalne reforme socijalni demokrat Dušan Tušanović, za zdravstvo dr. Marković, za obranu Dušan Popor bivši ces. i kr. kapetan. Vlada vojvodine smatra današnje stanje provizornim do mirovne konferencije, te je odgovorna Narodnom Veću u Novom Sadu.

Ugarska kani prekinuti s Nemačkom. Jedan peštanski dnevnik javlja, da je ugarska vlada na zahtev antantinih vlasti zatražila na prijateljski način, da se nemački generalni konzul u Budimpešti grof Fürstenberg otpusti iz Budimpešte, pošto Ugarska nije više voljna podržavati diplomatske odnose sa Nemačkom. Sa službene se strane javlja, da je uistinu takav zahtev antanta učinila, ali da odluka od strane madžarske narodne vlade još nije pala. Po svoj prilici će ta odluka pasti na takav način, da ne će odgovarati glasinama, koje se pronose gradom. Svakako se može računati, da će madžarska narodna vlada prekinuti diplomatske odnose s Nemačkom.

Dr. Korošec i dr. Žerjav stigli u Beograd. Svi delegati Narodnog Veća zdravi su. Debate nastavljaju se posvema po programu. Ovaj tren nalazi se na dnevnom redu pitanje sastava državne vlade i odredjenje zastupstva za mirovnu konferencu. Jučer je povoljno rešeno pitanje narodnih autonomija. Dr. Korošec i dr. Žerjav su u pravi čas stigli ovamo. U nedelju ili ponedeljak delegacija vraća se kući.

Politički banket u Beogradu. Srpsko je ministarstvo priredilo delegatima u 9 i pol sati na večer mali banket. Prisustvovali su mu delegati te srpski ministri Ljubo Jovanović, dr. Minčić, Stojan Protić i ministar rata Rašić s vojvodom Mišićem, koji je potukao Potiorekovu vojsku i odlikovao se na francuskoj fronti kod Amiensa. Delegate je pozdravio ministar Protić kratkim govorom, u kom je naglasio sve kulturne i političke radenike za narodno jedinstvo i južnoslavensku državu: Tomislava, Petra Zvonimira, Ljudevita Posavskoga, Dušana Silnoga, Gundulića, Strossmayera i junačku srpsku vojsku, koja je delo ujedinenja konačno dovršila. U ime delegata uzvratio je dr. Ante Pavelić. Na to je srpskoj vojsci nazdravio Svetozar Pribičević, a zahvalio se ratni ministar general Rašić ističući teške patnje srpske vojske kroz zadnje četiri godine rata.

Rodoslovje obitelji jugoslavenskog kralja Petra. Kralj Petar rodjen je 29. lipnja 1844. u Beogradu. Venčao se 30. srpnja 1883. na Cetinju s kćerkom kneza Nikole, kneginjom Zorkom, koja je umrla 4. ožujka 1890. Njihova su deca: princesa Jelena, rodjena na Reci 23. listopada 1884., princ Gjorgje, rodjen na Cetinju 27. kolovoza 1887. i regent Aleksandar, rodjen na Cetinju 4. prosinca 1889. Kralj Petar ima još brata kneza Arsenija Karagjorgjevića, rodj. 1859., a ovaj ima sina kneza Pavla, rodj. 1893. Petar Karagjorgjević izabran je kraljem Srbije 2. lipnja 1903., a stupio na prestolje 12. lipnja i. g.

Prevara sa oporukom Franje Josipa. Bečko državno veće poslednjih se dana bavilo oporukom Franje Josipa i povelo istragu o tomu, jer različiti znakovi upućuju na to, da se nije njegova poslednja volja izvršila. Naročito tvrde madžarske vesti, da se nisu priveli svojoj svrsi 7 milijuna kruna, što ih je oporučno ostavio deci nadvojvode Franje Ferdinanda. Ovi se iznosi nisu isplatili, jer su iščeznuli. Koliko se je dosele moglo razbistriti, ovo pitanje, radi se o tome: Franjo Josip ostavio je u svojoj oporuci deci nadvojvode Franje Ferdinanda znatan zapis, a za troje dece 10-postotni užitak od ostavštine od okruglih 60 milijuna kruna. Ostavština se je sastojala većinom od zemljišnih poseda. Kasnije se je na pobudu bivšega cara Karla na novo procenio ovaj zemljišni posed, pa se je pri tomu ispostavilo, da se je kod sadašnje vrednosti zemljišta i tla postigao čudnovati rezultat, da se je sva ostavština procenila za 17 milijuna kruna manje, nego li kod prve procene. Nadvojvodina su deca dakle dobila samo 10 postotaka od zemljišta, koja su procenjena samo na 43 milijuna kruna, dočim je oporučno zapisano 60 milijuna kruna. Sasvim će se razbistriti ova stvar već skorih dana.

Hodža o granicama slovačke države. Milan je Hodža izjavio, da se još čista nije odlučilo o demarkacijonoj liniji izmedju Madžarske i češko-slovačke države. Ali toliko može saopćiti, da će se slovačka prostirati od Požuna do Ungvara, gde će Slovaci takodjer odmah preuzeti upravu. Izuzetak čini jedino grad Košice, koji u istinu ima većinu madžarskog pučanstva. U prvom redu mora školstvo dospeti u slovačke ruke. Onde medjutim, gde je većina pučanstva madžarska ili nemačka, ostat će i nadalje madžarske, odnosno nemačke učione. Nadalje je izjavio Hodža, da sadašnjoj nestašici ugljena nije kriva češko-slovačka država, već Nemačka, koja je izvozila dnevno na stotine vagona iz pograničkih krajeva, dok nije dolično bila organizirana češko-slovačka vojska. To se sada promenilo, pa su se prilike bitno poboljšale poradi toga, što se brzo rešilo slovačko pitanje.

Krivo tumačenje grofa Karolya. Češko-slovački tiskovni ured javlja: Ministarsko predsedništvo saopćuje: Posredovanjem ministra izvanjskih posala dra. Beneša nedvoumno se je utvrdilo: 1. da grof Mihajlo Karoliyi na nedopustiv i neispravan način tumači ugovor o primirju; 2. da se ovim primirjem ni u kojem slučaju nije priznao integritet Ugarske, te da se s Karolyiem uopće nije pregovaralo, kao s priznatim i zakonito ovlaštenim predstavnikom; 3. da su valjani i obvezatni glede bivše Austro-Ugarske jedino pregovori u Versaillesu; 4. da su saveznici priznali češko-slovačku državu i madžarsku vladu.

Za naše umetnike. Na mirovnoj konferenciji bit će govora i o iščeznulim umetninama, koje su gospodujuće vlasti bilo na kakav način raznele. Baš radi toga odsek za mirovnu konferencu Narodnog Veća u Zagrebu izdao je proglas, koji upućuje narod i općine, da jave sve one kulturne umetnine, što nam odnesoše vlade. Budući da je dosta posla oko prikupljanja ovog materijala po svim našim zemljama, to je odsek za mirovnu konferencu Narodnog Veća u Zagrebu zamolio i ovlastio O. Franu Jurića franjevca (adresa: Zagreb, Kaptol broj 9), da se on brine za nestale umetnine. U ime toga O. Jurić apelira na sve općine, biskupske kurije, župničke urede, samostanske i crkvene starešine, kojima je što ponestalo od umetnina, da mu izvole što pre javiti. Dužnost je svakog rodoljuba, da se odmah odazove. Radi se o našem kulturnom i narodnom blagu.

Što traži Antanta od južnih Slavena. Beogradska „Pravda“ donosi u svom uvodniku od 3. prosinca ovo: Saveznici (Antanta) su rekli, da njihovu pomoć možemo steći samo ako naše ujedinenje postignemo dragovoljnim ujedinenjem naše braće sa slovenskog juga, i da srpski državnici, ako hoće da sačuvaju potporu savezničkih naroda u Evropi i Americi, moraju da rade u harmoniji izmedju sebe i u harmoniji sa jugoslavenskim predstavnicima. Mi moramo predstavljati jedinstvenu frontu i prema neprijatelju i prema saveznicima. Srbi, Hrvati i Slovenci iz bivše austro-ugarske monarhije preko svoga Veća dali su dokaza, da dragovoljno hoće da se pridruže nama. Njihova odluka, volja i ljubav naših saveznika zahteva od nas, da ne gubimo vremena i da uložimo sve svoje sile da budemo jedna duša i jedna snaga. Tada će svi delovi našeg naroda postati jedna nacija i tada ćemo steći puno priznanje celog kulturnoga sveta.

Količina a.-u. zlata. Za devedesetih godina obe su državne uprave uručile Austro-Ugarskoj banci za otkup državnih nota 600 milijuna zlatnog novca, od kojih su 400 milijuna otpadale na Austriju. Banka je tada preuzela obvezu, da će u slučaju svoje likvidacije vratiti obema državnim upravama količinu zlata. Medjutim su se tečajem rata izručile ove za-

šine zlata državnim upravama za plateže, koji su se imali podmiriti u inostranstvu, tako, da banka više nema ovo zlato. Ugovorom se medjutim mora utvrditi, da je banka udovoljila svojoj platežnoj dužnosti glede zlata, što joj se je predalo u svoje vreme te da više nije obvezana na daljnje vraćanje. Takvom se izjavom moraju pravila banke izvesti u sklad sa zbiljskim prilikima.

Bugari i Česi. Bugarski listovi dokazuju u dugim člancima i uvodnicima, da je za Bugare osobito nužno, da obnove sa Česima one veze, koje je pretrgao svetski rat, davajući pri tome oštre lekcije onima, koji su se do sada oduševljavali za sve ono, što iz Nemačke dolazi. Sigurni smo, da će im Česi dati isti savet, koji im i mi evo šaljemo: Kaznite oštro i neumoljeno krivce, koji su skrivili prolevanje bratske srpske krvi. Kaznite one, koji kukavno iza ledja napadoše našu braću Srbe, iztrebite iz svoje sredine sve one, koji su bili uzrokom bratoubilačkoj borbi. Pokajte se zalutala braćo, a pokajanje nek ne bude polovično, neka ono bude potpuna zadovoljština uvredjenoj braći Srbima. To je poruka Bugarima sa strane Hrvata.

Jugoslaveni! Rodoljubi!

Još se jednom pozivate, da izvršite svoju narodnu dužnost, te položite svoj dar za srpsku braću. Ali brzo, odmah, jer predstoji — možda već ove nedelje — skorašnja otprema. Jugoslaveni! Rodoljubi iz okolice i mesta! pokažite se na delu — ne budite rodoljubi samo na jeziku. Darove prima „Društvo jugoslavenskih žena" u Puli, Narodni dom II. kat od 9 — 12 prepodne i od 3—6 popodne.

Prosveta.

Ivan Turgenjev: Njegova 100-godišnjica.

U ovom strašnom vrtlogu ratnom bilo je dogodjaja, koje bi čitav kulturni svet bio bez sumnje na najsvečaniji način proslavio, da ga nisu druge strašne brige morile. Taki je jedan dogadjaj stogodišnjica Rusa Ivana Turgenjeva, najvećeg genija slavenskog plemena, uz Prospera Mériméea najznamenitijega svetskog pisca novela. Bez sjaja i slavlja prošao je njegov stoti rodjendan 28. oktobra o. g. Ni njihova domovina velika Rusija, koja se još uvek kupa u krvi svojih sinova, nije dostojno proslavila velikog svog sina. Ivan Turgenjev je bio romantičar, ali ne romantičar u smislu Viktora Hugo-a; On je romantičar duše, a ne genre-a. Turgenjev poteče od stare plemićke porodice ruske. Rodio se u mestu Orel god. 1818. Univerzitetu je izučio u Moskvi. Da se u naucima usavrši, podje u inozemstvo, te ga nalazimo u Nemačkoj, u Berlinu, gde sluša historička predavanja u Ranke-a. Kasnije se vratio u Rusiju i postav činovnikom u ministarstvu unutrašnjih poslova. Doskora ode u Paris, gde je ostao sve do svoje smrti 1883.

Turgenjev se rodio i živeo mnogo godina na selu. Njegovi „Lovčevi zapisci", s kojih se ime njegovo na daleko i široko čulo, su zbirka novela prave domaće umetnosti, u kojoj opisuje socijalne prilike u raznim ruskim krajevima. Obelodanio je i pre njih drugih radnja u stilu Byronovu. Vrativši se iza god. 1848. iz inozemstva bude kao svi veliki ruski pisci zbog jednog članka prigodom smrti pesnika Gogolja bačen u tamnicu. Pomilovan kasnije živeo je ponajviše u inozemstvu u Baden-Baden-u i Parisu. Pedesetih i šezdesetih godina izadjoše njegova glavna dela. To su romani: Rodin, Plemićko gnezdo, Upredvečerje, Oci i deca, Dim, Nova zemlja.

U delu „Oci i deca" pripoveda Turgenjev kroz usta glavnog junaka Basarova ukinuće svega dotadašnjega reda i auktoriteta. Basarov naziva sama sebe nihilistom. To je ime kasnije uzimala slobodarska mladež u Rusiji kao ime stranke. U romanu „Dim" prikazuje sve stranke i slojeve prosvjetljene Rusije u stečaju, a u „Novoj zemlji" daje nam vrlo živu sliku ideja i agitacija napola obrazovanih, nemoćnih ruskih socijalista. Napisao je i nekoliko komedija i silu članaka, koji su rasejani po svim ruskim listovima. Njegova su dela prevedena, na gotovo sve evropske jezike.

San savjetnika Orlića.

Napisao: Josip Kozarac.

Probudiv se, baci naglo pokrivalo sa sebe, otvori oči, što ih je jače otvoriti mogao, sjede na postelju; trseći se i očima i ušima i cijelim svojim bićem, da se osvjedoči, da je on to glavom savjetnik Marko Orlić pl. Oroslavski, a ono, što se vidi oko njega, da je zbilja njegova soba, u kojoj on eto već desetu godinu spava . . .

I osvjedočiv se, da je tomu zbilja tako, uzdahne duboko, u želji, da tim uzdahom strese sa duše sav onaj strah, onaj nemili san, što ga je čas prvo prosnio.

No kraj svega toga, što se je uvjerio, da je ono, što ga je tako neugodno potreslo, puki san bio, ipak mu u žilama ostalo nešto, što mu je smetalo i što ga je protiv njegove volje sililo, da si još jedamput predoči taj strašni san.

I on si ga je toli živo predočio, a ta ga se predodžba i opet toli nemilo kosnula, da je sav sretan bio, kada je u taj čas široki trak sunca šiknuo kroz žaluzije i napunio sobu pravim pravcatim životom.

No ništa ga nije tako uvjerilo, da on ne sanja, već da zbilja živi i misli, kao onaj broj službenih novina na kamenoj ploči noćnoga ormarića.

Nije doduše bio njegov običaj, da prije spavanja čita, — osim službenih novina, on je uopće jako malo čitao — ali ovaj broj novina bio je za njega toli izvanredan, toli neobičan, da ga je doveo iz ureda kući, da ga pohrani na vječitu uspomenu.

Razlog, radi kojega je taj broj gospodinu savjetniku toli omilio, bio je taj, što je na čelu toga broja stajalo, da je savjetniku Marku pl. Orliću podijeljen red zlatne zvijezde.

Ta četiri retka bila su gospodinu savjetniku toli dražesna, tisak mu se činio toli ukusan, njegovo razmaknutim slovima tiskano ime zvonilo je toli zvonko i na aristokratsku, da on u tom broju nije ništa drugo mogao pročitati, jer kamo god baci pogled, svuda mu se nametala ona četiri retka, pa i samo „domaće vijesti", njegovo najmilije štivo, bile su u tom broju nekuda mršave i nezanimive.

Pročitav ona četiri retka jedamput, drugiput i trećiput, — njemu je to ponovno čitanje išlo nekako samo od sebe, kao djetetu, koje je davno već polizalo med sa žlice, ali je, ne znajući ni samo za što, u istoj strasti još i dalje oblizuje, — pročitav dakle ponovno ona četiri retka, gospodin savjetnik od dragosti u duši nasmiješio, te skoro da nije zaboravio na svoj san . . .

Sada, kada je bilo izvan svake sumnje, da je odlikovan redom zlatne zvijezde, i da će mu danas svečano na prsa prikopčan biti, on se što no riječ skuražio, da si još jedamput od početka pa do kraja ponovi onaj — po sadašnjem njegovu sudu glupi san, čudeći se samom sebi, da se od te gluposti — makar i snu — mogao onako nemilo uplašiti.

On se dakle dobro sjećao, da je noćas do dva sata bio u klubu, da se cijele večeri razgovaralo o njegovu i o raznim odlikovanjima, da se prepiralo o važnosti redova u raznim državama, i da se pri tom popilo nekoliko boca šampanjca više nego obično; da se napokon oko dva sata poslije polnoći povratio u veoma ugodnom raspoloženju kući, da legao u postelju, ali od uzrujanosti da nije mogao usnuti, te onako mutnih misli prevrtao se po postelji, pa istom pred zoru zaklopio oči . . .

I sada dolazi onaj, kako da mu reče, onaj ludi san.

Sanjao on, da je bio onaj isti savjetnik, koji u istinu i jest, ali ne u ovoj zemlji i državi, nego u nekakvoj njemu posvema nepoznatoj, koja je doduše u mnogo koječemu bila slična evropskoj kulturi, ali u temelju samom bilo je ondje sve drugačije, dapače posve obratno, nego li u civilizovanoj državi dvadesetoga vijeka.

Tako na primjer nisu se u toj zemlji knjige čitale od prve stranice prema zadnjoj, nego od zadnje prema prvoj; juha se nije jela kao prvo, nego na koncu kao zadnje jelo; za alkoholsko piće nije se uopće ni znalo, nego se pila nekakova slatka, topla voda; činovnici nisu dobivali plaću na prvoga, nego naknadno na zadnjega svakoga mjeseca . . .

Na tu zadnju uredbu se gospodin savjetnik nekako najteže priučio; doduše, ne bi ni na toj uredbi bilo ništa neobično, kada bi se samo pa makar i na zadnjega u mjesecu činovniku isplatila cijela plaća, — ali tomu žalibože nije bilo tako, nego se isplatilo samo onoliko, koliko je dotični činovnik u tom mjesecu uistinu odradio, pri čemu je ne samo fizički i duševni rad, nego i uspjeh toga rada točno kao na vagi bio odmjeren i ocijenjen.

Savjetnik Orlić nije nikako mogao da pojmi, gdje je to nevidivo biće, koje svagdašnji rad činovnički tako točno kontrolira, a da se ipak nijedan činovnik nije na koncu mjeseca potužio, da mu je plaća krivo odmjerena; savjetnik Orlić bio je tako duboko uvjeren o točnosti i pravednosti ocjene svoga službenoga rada i odmjerenja pripadajuće mu plaće, da je sa potpunom rezignacijom kvitirao onu svotu, koja mu je za dotični mjesec odobrena bila.

On je doduše nastojao, kako bi toj nevidivoj kontroli izmakao, no kakogod pokušao, nikako mu to nije pošlo za rukom. Eto, baš posljednji mjesec udesio je tako, da je svaki dan točno u devet sati došao u ured, i to tako, da ga je već dio i mlađih i starijih činovnika vidjeti mogao.

Nekolicini činovnika priopćio je, da će ovo toliko dana raditi na veoma važnomu poslu, te ih usrdno zamolio, da za to vrijeme ne bi dolazili u njegovu uredovnu sobu, da ga ne bune u poslu, jer mu je za to potreban apsolutan mir.

Dakako, da je želja gospodina savjetnika točno ispunjena, — nijedan činovnik nije ni na vrata njegova kucnuo . . .

A on bi svakom takovom zgodom pomislio: vjek mora da bude praktičan! Zadovoljno bi se nasmiješio, protro dlanove, zapalio mirisavu cigaretu i uvalio se u svoj udobni fotelj.

Pravom nasladom latio bi se tada službenih novina, koje su već ležale na stolu, te upravno žudnim očima preletio preko rubrike „imenovanja". Dakako, da su ga najviše zanimala poznata imena, te je nekim ugodnim začudjenjem čitao, da je njegov školski drug Nikola N. promaknut u prvi platevni razred VIII. činovnog stepena, dočim je on — Orlić — već u VI. dnevnom razredu . . . A pri tom je sam sebi potvrdjivao, da je to zbilja onaj Nikola, koji je tečajem svih osam gimnazijalnih razreda bio uvijek prvim djakom! . . . No kao što ga je ugodno dirnulo, da se njegov saučenik duboko za njim polako penje, tako se nekud našao smrknut i iznenadjen, pročitavši, da je u službenim godinama posve mladji od njega Mirko N. imenovan savjetnikom.

„Taj bi me mogao još preteći, — od sada će trebati toga čovjeka posve drugačijim načinom pozdravljati . . ."

To su doduše malenkosti, — ali o malenkostima ovisi svijet. U ostalom, to nije ništa novo, to postoji od vajkada i to će postojati sve dotle, dokle god činovnici budu razdijeljeni u dnevne razrede . . .

Te i takove misli poticale su gospodina savjetnika svaki put na maštanje, a njem., je to maštanje, to ugadjanje samomu sebi, bilo tako nužno kao svakidašnji kruh. Gledati svoju osobu svuda na prvom mjestu, slušati glasove začudjenja o svojoj brzoj karieri, izmišljati uvijek nove načine, kako bi ugodio ovomu ili onomu svemožnomu — u takovim mislima sastojao je najveći dio njegova duševnog naprezanja.

U takovim mislima zaboravio je gospodin savjetnik i na novine i na cigaretu, te bi ga tek žar cigarete otrunjeni pepeo prenuo iz takovog maštanja . . .

Sada je valjalo pomnjivo pročitati „domaće i inne različite vijesti". Uvodni članci i ekonomske rasprave nisu gosp. savjetnika ni malo zanimali, to štivo je za njega suvišno bilo, jer on nije nikako mogao dopustiti, da bi kojekakovi novinari i literati mogli više razumjeti, nego li jedan savjetnik.

Usuprot zanimale su ga različite sitne vijesti u Velike; on ih nije kao ostali čitatelji tek na brzu ruku pregledao, nego ih je i po dva puta pročitao, samo da ih što sigurnije zapamti. No zato je on i bio u takovima stvarima autoritet, i poslije osam dana on je dobro znao, kamo je na lov pošao grof X., kada se iz Opatije povratila barunesa Y., te je napokon znao i najegzotičnija imena konja i njihovih vlasnika, koji su na utrkama pobijedili ili nastradali.

Pročitav novine, pogledao bi na svoju zlatnu uru, a lice bi mu se bud smrknulo, bud razvedrilo, već prema tomu, da li se je kazalo manje ili više primaklo jedanaestoj uri.

Da zatuče još ono nekoliko časaka do jedanaeste, pregledao bi novo prispjele spise; kod toga pregledavanja ostalo bi mu lice nepomično, te se nije moglo ni po jednoj crti razabrati, da li ga koji spis više ili manje zanima; on je listao i otiskivao od sebe spis za spisom, kao ljuske od oljuštenih kestena.

A on je i znao, zašto to čini! On se od prvog početka svog službovanja držao načela, da se činovnik nipošto ne smije žrtvovati svojoj službi, jer takove činovnike ubrzo stigne Mulej Hasanova sudbina: der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, der Mohr kann geh'n, — a u to se duboko istinu nije gospodin savjetnik nipošto htio ogriješiti.

„Radi samo onoliko, koliko moraš, ni poteza više; nastoj, da se nagodiš stalnosti; samo ne čednošću i marljivošću u uredu, jer potonja su dva svojstva najnužniji uvjeti, da takav činovnik navijek ostane u IX. dnevnom razredu."

To je bilo stožerno načelo, ispovijest zvanične duše gosp. savjetnika.

Medjuto izbila je jedanaesta . . .

Gospodin se savjetnik poslije izne radio, ispravio se cijelim tijelom kao dobar gombalac, trgnuo plećima, protegao ruke i povukao manšete, namjestio ovratnik, uzeo šešir i štap, te zatim izašao na potajna vrata i onaj tajni hodnik, koji je bio odijeljen za privatne stanare, koji su stanovali u drugoj polovici te zgrade. Odatle otputio bi se najživahnijom ulicom u klubsku restauraciju.

Ovdje je tekar njegovo lice zasjalo u potpunoj svojoj važnosti, tu se tek razabiralo iz svake njegove žilice, da čovjek nije stvoren samo za to, da radi, nego da i uživa . . .

Nakon što je pojeo svoj zajutrak, popio svoj konjak ili liker, vještačkim okom pregledao inozemne ilustrovane novine, povratio bi se zadovoljan oko pol jedne po podne u ured, i to onim istim hodnikom i na ona ista tajna vrata, na koja je i izašao . . .

...onda se latio posla, i radio do druge ure, ...ače kadgod i do pol treće, kao što to već doli... činovniku njegova stepena. On je mnogo pazio ... to, da ne izlazi u rpi sa ostalim činovnicima, gdje ... doduše vide svi, ali pojedinac ostaje neopažen...

Tu je praksu uveo gosp. savjetnik posljednjega ...seca, te se stalno nadao, da će na taj način izmak... onoj nevidljivoj kontroli, koja je onako ne...ce obavljivala njegova beriva.

No sve uzalud! Nevidljivoj kontroli nije ostala ...om ni ta najnovija savjetnikova lukavština, nego ... upravo čudnovatom točnošću odbila od beriva sve ... sate, koje je gosp. savjetnik otrgnuo od službe.

U toj državi naime, u kojoj je gosp. savjetnik ...s u snu služio, nije se činovnicima isplaćivala ...ća svakoga prvoga unaprijed, nego na koncu mje... i to tako, da je nevidivi i nepoznati računarski ... svakomu činovniku zadnjega u mjesecu dostavio ...un — baš kao gostima u hotelu — u kojemu je ...tanko izračunana bila ona svota, koju dotični či...vnik može podići prema svom faktičnom radu u ... mjesecu.

Taj račun glasio je za savjetnika Orlića za te...ći mjesec ovako:

Savjetnik Marko pl. Orlić imao bi za mjesec ... dobiti na plaći . . . . 250 for.
n... putnim troškovima . . . . . . 60 for.
Ukupno . . . . 310 for.

Od toga mu se odbija:

Prvo: od 2.—7., od 9.—13.' od 22.—28. t. j. ...jem 15 dana, i to počevši od devete u jutro do ...ne ure popodne izvan službe provedeno vrijeme. ...ema tomu odgovarajući dio plaće iznaša 64 for.

Drugo: na službenom putovanju bio od 15. do 1.. tek. mjeseca, ukupno četiri dana; od tih je dva ...a faktično službovao, jedan dan bio na lovu a je... dan u B. kod župnika na gozbi. Pošto se na...dje iz mjesta M. u N. imala upotrebiti željeznica ... kola, briše se zaračunana kilometrina sa 22 kilo...tra, te se od putnih troškova odbija 25 for.

Treće: pošto je dovršenom parnicom proti N. N. radi smetanja posjeda dokazano, da nije bilo u ...resu erara, da se ta parnica uopće započimlje ... pošto je savjetnik Orlić sebe samoga tri puta na ... mjesta izaslao i na taj način eraru 56 for. su...noga troška učinio, dužan je polovinu te svote ...u natrag povratiti, t. j. 28 for.

Ukupni odbitak za tekući mjesec iznaša dakle 11. for., te prema tomu ostaje da se isplati još 1.. for.

Pod tim računom bila je crvenim mastilom slije...a opaska tiskana: „P. n. gosp. činovniku stoji pravo utoka proti gore odredjenom računu“.

Gospodin savjetnik sav je pozelenio, kada je pregledao račun, ali da bi utok uložio, na to nije ni pomislio...

Dakle sve uzalud! Ova nevidiva, tajna kontrola, ...na ljudskoj savjesti, nije se dala baš nikako prevariti.

U ostalom je, kao svi činovnici, tako i savjetnik Orlić privikao na tu nemilu uredbu, nastojeći, kako bi u prvašnjem računu izbrisanu svotu u slijedećem ... uračunao.

On je isprvine bio znatiželjan, da li to isto biva i s računima ostalih činovnika, no kad god je htio jednoga ili drugoga kolegu da zapita, svakiput mu je neka neponjatna sila zavezala jezik i njemu u taj čas bilo, da su ti mjesečni računi jedan dio či...vničke duše, koji se kao sveta tajna što brižnije ...ade čuvati...

Kako malo ne svakoga višega činovnika, mučila je i savjetnika Orlića želja, da bude odlikovan redom. ... ga je želja mučila tim više, što je nekolicina po...tih mu viših činovnika već bila odlikovana, a da on nikako nije mogao zasluge tih činovnika saznati. Najveća ga ljutilo, što su ti sretnici kao njemu u prkos dan na dan ta svoja odlikovanja nosili...

Pa kao što u snu već obično biva, da se svaka ... u isti čas i ispuni, tako je bilo i savjetniku Orliću. Došavši danas po običaju u devet sati u ured — tako je on sanjao — nadje na svom stolu dekret, kojim mu se podjeljuje red zlatne zvijezde. I baš je taj red on uvijek najviše želio!

No u koliko ga je taj dekret u prvi čas razveselio, u toliko je bio iznenadjen, kad ga je pročitao.

I to je ono, što ga je noćas u snu onako nemilo dirnulo, da je sav sretan bio, kad se je probudio i os...vjedočio, da je to tek puki san...

Otvarajući dekret — tako je gospodin savjetnik dalje sanjao — udario mu najprije u oči njegov plemenitaški naslov, a ispod toga bilo je točno napisano, kako je do njeg došao.

Bilo je to prije pet godina, dok je Orlić još bio ...nikom. Kao i sada, tako je on već u prvom početku svoga službovanja nastojao, kako bi na izvanredan način poskočio u činovničkoj karijeri. Redovitim putem napredovati, to bi značilo jedva svake desete godine pomaknuti se za jedan stepen naprvo, a to je Orliću bilo previše. Zato je on udario posve drugim putem, nego li obični činovnici; on je nastojao, da stekne naklonost mjerodavnih čimbenika izvan ureda, a ne u uredu. U tom pravcu imao je on ... njuh i fin sluh. On je već u prvoj mladosti ...zio, da vanjština puno više djeluje na ljude, nego li nutrinja. To je bilo uzrokom, da je on svojemu tijelu i odjelu posvećivao najveću pažnju. On je bio vrstan plesač, vrstan gombalac, vrstan lovac, i u svakoj toj struci bio je obučen po najnovijem ukusu.

Znajući jako dobro ocijeniti te svoje tjelesne vrline, umio je on vrlo vješto ušuljati se u razne odbore najmodernijih sportskih i talmi-humanitarnih društava, kojima su predsjednici bile poznate veličine i inače uplivne osobe. U takovim društvima bio je on upravo nenadoknadiv; on je bio i tajnik i blagajnik i glavni aranžer. On je ulovio prvu proljetnu šljuku, on je u lovištu baruna X. izmedju pet najboljih lovaca srušio tečajem triju dana najveći broj gnjetelova; njegova puška tako se svidjela jednomu velikašu, da je taj velikaš bio sav sretan, kada mu je Orlić ponudio, da se promijene s puškama...

I tako korak po korak srastao se on posvema sa najodličnijim društvenim razredom, a da nitko nije ni opazio kakove staleške razlike izmedju njega i ostalih članova.

I tako se desilo, da je na lovu, kojemu je prisustvovala elita lovačkog društva, jedan velikaš pucajući na gnjetela neopazice sasuo skoro sav naboj Orliću u zatiljak...

Svatko je držao, da će Orlić podleći teškoj rani, no na svačije čudo, on se za dva mjeseca posve oporavio. Ta se nezgoda po mogućnosti tajila, jer je dotičnomu velikašu bila ne samo kao čovjeku, nego i kao glasovitomu lovcu veoma neugodna. Da se oduži Orliću, napeo je sve svoje sile, te mu isposlovao plemstvo, i time ispunio najtopliju Orlićevu želju; to je bilo još jedino, što mu je nedostajalo! Što ga je donekle sačuvalo i ponizivalo u društvu aristokrata...

Kada je prije pet šest godina bilo u službenim novinama oglašeno, da je Orliću podijeljeno plemstvo sa pridjevkom Oroslavski, tada je ova nekolicina aristokrata, kojima je cijela zgoda na lovu poznata bila, javno pravila dosjetke, kako je gospodin Orlić svojom glavom zaslužio sebi plemstvo.

Orlić je radi te aristokratske dosjetke proživio dosta neugodnih dana, tim više, što se je govorilo, da je ta dosjetka potekla baš od onoga velikaša, koji ga je ranio; no njemu, čovjeku skroz praktičnomu, više je vrijedila ona „beati possidentes“, nego li najduhovitije i najzlobnije dosjetke. On se je tješio i mislio: „Bilo je i bit će do vijeka ljudi, koji će bližnjemu svomu zavidjati...

To je dakle bila povijest njegova plemstva!

Sad, je li bila zloba, ili samo slučaj, da je baš u ovom času, i u onom istom dekretu, u kojem mu se podjeljuje red zlatne zvijezde, morala ta povijest radi krivo napisane riječi na vidik izaći i njega nakon toliko godina opet toli nemilo u dušu bocnuti; tko bi to znao!...

Gospodin savjetnik odmah je pomislio, da je i to udesila ona nevidiva, zlobna kontrola, koja u vječnoj očevidnosti vodi svakolika ljudska djela!...

Pa i taj nesretni dekret! Ne samo što ga je sjetio na neugodnu prošlost, nego — bruke i sramote! u tom dekretu stoji zlatnim slovima napisano, da mu se podjeljuje red zlatne zvijezde, ali ne za izvanredne zasluge, nego kao kazna za „službenu mlitavost i nemarnost...“

Nakon prvoga iznenadjenja nije gospodinu savjetniku preostalo ino, nego da se utješi time, da je u toj čudnoj državi, u kojoj je on noćas služio i o kojoj sanja, sve obratno, nego li je u ostalim državama, pa da je tako i sa redovima...

I ne samo to, već kao što su oni mjesečni računi imali crveno tiskanu opasku, u kojoj se činovniku dozvoljuje utok proti mjesečno odmjerenoj novčanoj svoti, tako je i u tom dekretu bila crveno tiskana opaska, koja je glasila:

„Za prvi put podjeljuje se u ime kazne red zlatne zvijezde na bijeloj vrpci; za drugi put isti red na žutoj vrpci, a za treći put isti red na crvenoj vrpci; ovaj treći red je istovjetan sa otpustom od službe. Kažnjenik dužan je podijeljeni mu red svaki dan na prsima nositi“.

Orlić je mislio, da će poluditi od muke, kada je pročitao taj dekret, te je proklinjao onaj čas, kad je uopće poželio, da dodje do tog odlikovanja.

Tješilo ga doduše, da i mnogi drugi činovnici imaju isti red, dapače nekoji i onaj na žutoj vrpci. Njemu je tek sada bilo jasno, zašto oni dan na dan redove nose, a i to mu je bilo jasno, zašto nijedan ne ima tri reda.

No kao što to već biva, da se u snu svako čuvstvo bilo radosno, bilo neugodno u deseterostruko jačoj mjeri izražava, tako bilo i Orliću, te ga neugodnost gušila poput more. On je doduše u polusnu svom silom nastojao, da se riješi toga strašnoga čuvstva, te je već i na to počeo pomišljati, da više nikada ne će u klubu tako dugo izostajati i preko mjere piti šampanjca; no ta misao unatoč da ju je on silom hvatao, bježala od njega, a onaj strašni san uvlačio se sve to dublje u najtanje žilice njegova života...

* * *

No hvala bogu! sada se je eto probudio i na svoju sreću opazio, da je to puki san bio, te da je u tim snom nestalo i one države sa čudnim tajnim uredbama. Sav sretan nasmijao se svomu strahu, kada je u novinama crno na bijelom ugledao, da je on uistinu odlikovan za izvanredne zasluge, a ne za službenu mlitavost i nemarnost.

A u taj čas sjetio se i onoga sretnoga dogadjaja, koji mu je to odlikovanje donio.

Bilo je to onoga jednoga dana, kada je Orlić u klubskoj gostioni ostao nešto dulje nego obično, te istom poslije jedne ure po podne — dakako na ona tajna vrata, koja su i na javi, a ne samo u snu postojala — došao u ured. Dogodilo se, da je baš toga dana gospodin ministar iznenada došao oko pol treće u Orlićev odsjek radi veoma nužnih podataka, koje je trebao za sutrašnji svoj saborski govor, te u cijelom odsjeku nije našao nijednoga predstojnika, ni savjetnika — jer je uredovni sat već davno minuo — do jedinoga Orlića...

Dakako, da gospodin ministar kao pravedan i savjestan činovnik nije mogao na ino, nego da toli vanredno marljivoga službenika odmah sutradan predloži na odlikovanje...

I jedva da su od onoga dana prošla dva mjeseca, donesoše prekjučerašnje službene novine, da je savjetniku Orliću podijeljen red zlatne zvijezde, i eto već danas bit će mu taj visoki red svečano predan...

Predaja bila je potanko opisana malo ne u svim novinama, a u službenim bio je osim toga opisa još i kratak životopis odlikovanoga, i to od riječi do riječi onako, kako ga je savjetnik Orlić novinarskomu izvjestitelju priopćio.

Tu se je kazalo: da je savjetnik Orlić već u prvom početku svoga službovanja svratio na se pozornost svojih poglavara radi svoga širokoga znanja, marljivosti i energije; da mu je za nagradu tih vanrednih svojstava još za rana podijeljeno plemstvo, a sadanje odlikovanje sa redom zlatne zvijezde nova je potvrda i novo priznanje gore istaknutih svojstava, koje toga rijetkoga činovnika rese... Na koncu je dodano, da je savjetnik Orlić jedna od najpoznatijih i najomiljenijih osoba glavnoga grada, i da je on od onih rijetkih zvaničnika, koji, kraj svega ogromnoga službenoga posla, ipak dospijeva, da bud kao predsjednik, bud kao tajnik ili odbornik sudjeluje u nebrojenim humanitarnim i sportsmanskim društvima, a sva su se ta društva više ili manje njegovim požrtvovnim trudom podigla do sadanje visine...

I taj broj novina pohranio je gospodin savjetnik za uspomenu i taj broj je on ne jedamput pročitao, i čudnovato, to čitanje nije njega ni najmanje dirnulo, on se nije ni u dnu duše zapitao, zašto li ga je onaj dekret, o kome je sanjao, onako neugodno, a ovaj broj novina, usuprot toli ugodno uzrujao, gdjeno je dobro znao, da izmedju sna i jave nije bilo baš nikakove razlike...

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati pre podne.

Vlasnik i izdavač: Dr. Lovro Scalier, odvjetnik u Puli, viale Carrara broj 3, II. kat. Uredništvo i administracija lista nalazi se u tiskari via Giulia 1. Odgovorni urednik: IVAN MARKON, Pula. Rukopisi se ne vraćaju.

Godina IV. — U Puli, sreda 18. decembra 1918. — Broj 1235.

Thaon de Revel o uvetima sigurnosti Italije na Jadranu

Poglavica generalnog stožera ratne talijanske mornarice Paolo Thaon di Revel dao je rimskoj „Tribuni" nekoliko objašnjenja glede sigurnosti na Jadranu. On je rekao: „Pomorske prilike, geografske i obalne Italije na Jadranu nametnule su nam tri godine groznog pomorskog rata . . , Gospodar je Jadranskog mora onaj, koji poseduje njegovu istočnu obalu. Iako smo imali na raspolaganje ratnu mornaricu malo superiornu od one carske, uspelo nam je, da uz neizmerne žrtve i dugim junačkim podnašanjem svih naših vojnika zatvorimo neprijatelja u svojim [illegible] uspelo nam je, da neprestano i uz relativnu sigurnost gospodujemo morem, uspelo nam je, da smo s uspehom uznemirivali neprijatelja u istim svojim zakloništima, te da skupo plati svaki pokušaj izlaska. Ali je trebalo silnog napora sa strane naših vojnika i časnika — kojima su znatno pomogli i elementi savezničkih mornarica — da to postignu — njihov je napor bio neprestan i besanen, a naši gubici nisu mogli biti neznatni".

Zato ima Italija pravo, da se sada i ubuduće oseća sigurnom u svojem moru, ali i dužnost i prema saveznicima. da ne pridonese ništa, što bi moglo stvoriti drugog neprijatelja. Dopustiti da gospodujuće pozicije ili pogibeljne instrumente u rukama novih državnih kombinacija (koje ustaju baš usled naše teške pobede), značilo bi za nas podupirati besvesno novo eventualne protivnike na štetu našu i budućeg mira. Da do toga ne dodje, da Italija bude sigurna, da se može podati sva nacijonalnoj okonomiji i procvatu trgovačke mornarice svih naroda, koji će na Jadranu imati svoje trgovačke izlaze, stavlja sledeće bezuvetne tražbine: 1. Posed istarske obale; 2. prevlast pomorska na protivnim obalama; 3. posed otoka i onih, koji sačinjavaju predzidje Kvarnera i otoka dalmatinskih i korčulanskih; 4. bezuvetni ustup onih ratnih ladja a.-u. mornarice, koje nas moraju da odštete za gubitak broda „Leonardo da Vinci" i „Benedetto Brin". Italija je u tom pogledu vrlo umerena, i ako ima jasno pravo, ona traži izručenje jednog dreaunoghta tipa „Tegetthoff" i jednu oklopnjaču tipa „Radetzky"; 5. što će se dogoditi s ostalim delom a.-u. mornarice odredit će mirovna konferenca. Ona će odlučiti, da li će ona biti razdeljena medju saveznike ili će biti obraćena u mirna trgovačka sredstva. U svakom slučaju ne će smeti nijedan elemenat iste kao ratna sprava — preći u ruke naroda protivne obale.

Dalje veli admiral: „Ja nisam političar — za to nije moja da predložim, da se Reka, neosporivo talijanski grad, i gradovi Dalmacije u kojima živo pučanstvo razne narodnosti, urede kao slobodni gradovi ili da budu plebiscitom ili na drugi koji način prisajedinjeni Italiji. Ja sam pomorac te moram da se ograničim da prikažem pitanje naše sigurnosti na Jadranu s gledišta naše apsolutne pomorske i brodske potrebe". Bude li se udovoljilo „minimum-u" Italije, mi ćemo se moći svim svojim silama posvetiti procvatu pomorske trgovine na veliku korist otočana, a osobito pučanstva hrvatskog, bosanskog, crnogorskog i albanskog. Samo tako će Italija biti sigurna — inače će morati pomnožati svoje oružanje i obranu na Jadranu, a time će silom biti skučena i kasna ona suradnja za dobrobit druge obale. Narav nam nije nikako zaštitila obala naših, pa bismo ih neprestano morali stražiti, da nas ne stigne drugi koji 24. maja 1915. U tri godine i pô je Italija pobedila i potukla a.-u. mornaricu u teškoj borbi i hrvanju, a sada se neki varaju, da će baštiniti ovu mornaricu. „Poljaci su im dali ovih dana poštenu lekciju time, što su zatražili jedan deo carske mornarice, jer da su i Poljaci kao i ostali narodi monarhije pridoneli za pokriće gradjevnih troškova". S kojim pravom? Ta do juče su se vojnici, mornari i časnici svih gotovo narodnosti, koje sada traže deo a.-u. flote, najogorčenije borili protiv [illegible] „I tako očekuje Italija, koja se je lojalno i skrupulozno pokorila svim ugovorima pomorskog saveza, sistematizaciju istočne obale jadranskog mora po pravici i prema sigurnosti za budućnost u nadi, da se njezine užasne žrtve ne će izgubiti, da plodovi njezine pobede ne će biti prezreni, Italija se nada, da će minimum njezinih zakonitih pomorskih potreba biti odzvan, da njezini nespašeni sunarodnjaci ne će biti opet odsudjeni na drugo podjarmljenje na onom moru, za čiji je spas proteklo toliko krvi".

Kako je Vilim pobegao.

„Vorwärts" opisuje neke potankosti o begu bivšeg nemačkog cara. Te mu je potankosti pričala jedna osoba, koja je bila u carevom vlaku. Evo što priča: „Dne 29. Oktobra dobio sam nalog, da se u dvoru prikažem. Ja sam pošao, i tu mi se javilo, da vlak polazi još iste večeri sa svim osobljem. Pošli smo u Spa s carom, 13 članova njegove pratnje i 46 ukućana. Čekajući čas odlaska ukrca se neizmerno mnoštvo živeža kao za put od 12 dana. Sve je tu bilo iz ogromnih dvorskih pričuva. U Spa smo stigli sutradan. Car je odlučio, da sa svojom pratnjom ostane u vlaku. Što je on i učinio do 3. novembra, kada se odlučio da pohodi frontu. Naš je vlak odputovao u Alost, kamo smo stigli 10 časaka pre jedne francuske skadrile za bombardovanje, koja je bezodvlačno sasula sve svoje bombe na železničku stanicu te je posvema razorila. U Alostu je car stupio u automobil te se odvezao na frontu sa svojom pratnjom. Francuski su nas aeroplani sledili, ali nisu nas mogli ciljati, jer su bili već bombe na stanicu sasuli. Sutradan smo se vratili u Spa, gde smo saznali, da ćemo se natrag u Berlin vratiti. Nu malo je kasnije stigao protunalog. Car nije hteo da se pokori zapovedi velikog glavnog stana, koji mu je nalagao, da ostavi smesta Spa, gde je njegova prisutnost pretila da će izazvati nered. Car se nastanio u dvorcu Freneuse, u kojem je već jedanput stanovao. Tu smo ostali do subote 9. novembra. Kada smo saznali, da su car i njegova pratnja pošli na stan u jedan vlak. Što to znači? To je bilo pitanje, koje smo sebi samima upravili. Iza kratkog razmišljanja dovili smo se, da je to simptom bega. U subotu sam naveče oko 10 sati, kad je ostavio car restaurant-Kola, dobio nalog, da pripremim večeru za caru i članove njegove pratnje. Sutradan su u 5 sati car i njegovi prijatelji otputovali, a mi smo ih sledili. U nedelju ujutro stigli smo u 10 sati u Aisden. Na nizozemskoj se je granici vlak časom zaustavio. Neki su Nizozemci prepoznali vlak carski te stali vikati: „Ako ide u Paris — onda je to obratna strana". Ponedeljak smo išli prema Marni. Put je bio mučan. Na svakoj nas je stanici čekalo na tisuće ljudi, koji su pokazujući šake na vlak pljuvali te zviždali. U Marni smo napokon bili slobodni".

DOMAĆE VESTI.

Valuta u lirama za okupirane zemlje. Vrhovna je komanda kr. talijanske vojske odredila u svrhu uredjenja menjačkog novčanog kursa u okupiranim krajevima sledeće: Blagajnički bonovi po 1 liru, serija 91, jednako kruna 2·50; Blagajnički bonovi po 2 lire, serija 61, jednako kruna 5; Biljeti po 5 lira, od serije 3181 do uključivo serije 3212, jednako kruna 12·50; Biljeti po 10 lira, od serije 2581 do uključivo serije 2500, jednako

kruna 25. Isplata vojničkih, ne vnačkih i[illegible] mirovnina usledit će u [illegible]o. i novcu prema gornjem izjednačenju. Tko ne bi hteo da primi isplatu ili gore pomenuto izjednačenje, bit će predan vojničkom sudu, da bude kažnjen, kako zakon predvidja.

DNEVNE VESTI.

Beč i Slaveni. Pregovaranja su se sa republikom Nemačkom i Jugoslavenima započele. I u Prag su stigli odaslanici Beča. Uspeh pregovora s Češkom ovisi nada sve od dobre volje nemačke republike, pošto Češkoj nužno treba železničkog materijala i automobila, za koju bi robu dali živeža i ugljena. Češki poslanik u Beču, Tušar, drži, da će doći do povoljnog sporazuma s obe strane. Još se ne zna, hoće li biti prihvaćen predlog Beča, da se uredi arbitrarni sud, koji će reševati pitanja medja, dok ih konačno mirovna konferenca ne reši. Predlog Beča, koji ide za tim, da se na mirni način reše teritorijalna pitanja izmedju Čeha i Jugoslavena, odabravaju sve bečke novine kao jedino sredstvo, da se spase što se spasiti da, bez prekinuća s pograničnim državama, bez kojih nemačka Austrija ne može živeti. I „Reichspost", koja je pred par dana još govorila o oružanom istupu i prekinuću odnošaja, osobito s Češkom, je danas promenila način. I ona priznaje, da je jedini mogući spas u mirnom sporazumu medju susednim državama. Nemačka je Austrija pobedjena, te ne može da misli ni na neprijateljstva ni na ofenzive ni ne defenzive. Vojska je otpuštena; mobilizirati opet vojsku — to bi bilo nemoguće. „Vojnici narodne straže, koji bi znali udarati gradjane po glavi" — Kaže list — nijesu ni za što protiv neprijatelja, koji je vojnički organizovan. Nema smisla ni slati čete na granice kao defenzivna mera. Nasilja ne mogu nego da pogoršaju situaciju. Kad bi i imali četa, kad bi mi sve i pobedili, kad bi nama i uspelo da zataknemo Austro-nemačku zastavu u Pragu, Antanta bi posredovala. Čemu dakle da insceniramo jednu operetnu vojnu, čemu da šaljemo čete na češku granicu, ako će Austro-nemački delegati morati da prekorače granicu zato, da mole živeža i ugljena?" List „Neue Freie Presse" predlaže konkretniji predlog. Neka vlade medju sobom govore. Neka se ministrima Češke i Austrije da prilika, da izmene svoje ideje. Česi neka jasno govore. Neka kažu što žele, a Beč će učiniti što može, da im zadovolji.

Interesantna vest. „Idea Nazionale" donosi ovu vest: „Po nalogu srpske vlade hrvatske su čete morale položiti prisegu vernosti srpskom regentu Aleksandru. U tu su svrhu bila juče dovedena tri hrvatska regimenta na glavni trg u Zagrebu, a da vojnici nisu znali zašto. Na trgu su im časnici rastumačili, zašto su ovamo došli.

Na što su tri regimente uskratile prisegu, te se razišle. Te su tri regimente: 25. pučko-ustaška hrvatska regimenta, 53. i 16. pešačka regimenta."

Bukovina se sedinila s Rumunjskom. 28. novembra obdržala se u Černovicama skupština narodnog veća u Bukovini. Toj su skupštini sudelovali reprezentanti Rumunja, Poljaka i Nemaca. Skupština je jednoglasno proglasila bezuvetno pripojenje Bukovine kraljevini Rumunjskoj.

Zastupnici Grčke na mirovnoj konferenci. Prema vesti „Hestije" zastupat će Grčku na mirovnoj konferenci Venizolos, Politis, Romanos i grčki ministar u Rimu Coromilas.

Car Vilim pokušao samoubojstvo. Prema vesti „Leipziger Tagblatt" bivši je nemački car pokušao samoubojstvo. Neka je osoba pokušaj osujetila, te bila ubita.

Interalirana preliminarna konferenca. Glasovi iz engleskih izvora donose, da će preliminarna konferenca medjusaveznička početi dne 16. t. m. Čini se, da će biti odgodjena do preko Božića, jer pripreme nisu još dosta zrele, da bi se uzmoglo nastaviti s pogovorima u Londonu. Po istim vestima vlade se saveznika dogovaraju, da ustanove novi rok, koji će biti obznanjen čim bude odredjen. Dolazak Wilsonov će mnogo utecati na ustanovljenje tog roka i izboru predsednika glavne konference. Kolaju glasine, da će to biti Clemenceau.

Nemačka mora da plati 600 milijuna. Prvi ministar Lloyd George je izjavio u jednom govoru, što ga je držao u Bristol-u, da svota, što bi je Nemačka morala platiti iznosi u sve 21 milijardu sterlinga (600 milijona lira).

Francuski socijalisti za pomoć Nemačkoj. Francuski socijalisti, a osobito „Journal de peuple" traže bezodvlačnu pomoć živežem Nemačkoj. Jedan list tvrdi, da zna iz kompetentnog izvora, da je u Nemačkoj od početka primirja umrlo 50.000 osoba od gladi.

Ukinuće plemstva i zaplena imutka verskih redova. Savetnik Teufel je na sednici državnog veća nemačke Austrije predložio ukinuće plemstva i svih naslova, redova te zaplena dobara i imutka verskih redova.

Nemci će isprazniti četiri poljska kotara. Ured poljske štampe javlja: Nemački reprezentant u Varšavi, grof Kessler, je službeno javio poljskoj vladi, da je Nemačka spremna da isprazni smesta etapno područje, t. j. kotare Rozan, Flodarvna, Konstantinov i Biala. To je potanja izjava na notu poslanu dru. Solfu glede dogadjaja, što se zbivaju u istočnim markama.

Ustreljeni ruski generali. Iz Petrograda javlja se: Službeno se javlja, da su generali Ruski (zapovednik severo-istočne fronte) i Radko Dimitrijev (poznati bugarski general, koji se je u početku rata pomadio Rusiji) na zapovod sovjeta bili ustreljeni i da su n[illegible]ačke čete u Odesi razoružane.

Bivša nemačka carica teško bolesna. „Vaterland" tvrdi, da je bivša nemačka carica, koja boluje na srčanoj bolesti, teško bolesna, te da je bivši car telegrafski pozvao iz Berlina lečnika.

Dobra bivše austrijske krune. Bečki načelnik dr. Weiskirchner je u ime grada Beča predložio, da državno veće odobri istomu cesiju Pratera, Augartena, vrta Belvedere, celog Lobau, vrta Schönbrunn i Laxenburg. Ovi će vrtovi svi biti na raspolaganje publike. Vrt u Lainzu će se upotrebiti za gradnju jednog sanatorija za sušičave. Jedan od dvoraca carskih će se upotrebiti za rekonvalescente, poljodelske kolonije i u druge dobrotvorne svrhe.

Prevare generala. U Olomutzu je uapšen pukovnik general Terstjanski. Povedena je protiv njega istraga, jer postoji sumnja, da je prevario vojnički erara za nekoliko milijona. Isto će se tako — kaže „Deutsches Volksblatt" — povesti istraga protiv drugih generala bečkog zapovedništva, koji su za vreme rata prevarili erar.

Službeni reprezentant francuske republike u Pragu. Francuska je vlada odredila poslaničkog tajnika Clementa Simon-a kao reprezentanta francuske republike kod češko-slovačke vlade u Pragu.

Kongres crnaca u New-Yorku. U New-Yorku se obdržavao kongres društva za promicanje interesa crnaca, kojem je prisustvovalo 5000 crnaca iz Amerike, Afrike i Indije. Kongres je jednoglasno odobrio sledeću rezoluciju, koja će biti predana američkoj i engleskoj vladi: 1. Načelo samoodredjenja mora se protegnuti i na Afriku i na sve kolonije, u kojima su crnci pod vlašću evropskom; 2. Mora da nestane ekonomskih zabrana, koje preče ekonomski razvitak Afrike; 3. Mora da bude osigurano slobodno kretanje crnaca; 4. Crnci moraju dobiti isto pravo na odgoju koje i Evropejci; 5. Crnci moraju da uživaju svagde jednaka prava politička, industrijalna i socijalna kao i belci; 6. Crncima mora biti u svakoj zajednici naroda dano razmerno zastupstvo; 7. Nemačke kolonije u Africi, koje su sada oslobodjene, moraju biti predane urodjenicima pod upravom civilizovanih crnaca na zapadu i istoku.

Nenemci na visokim školama u Beču. Beč, 7. decembra. Češkoslovački korespondenčni ured javlja, da je vodstvo živinarske visoke škole u Beču dalo zastupnicima Čeka i Jugoslavena izjavu, u kojem tvrdi, da nemačko djaštvo stoji još uvek na stanovištu, da se nenemački slušatelji moraju ostraniti. Češki i jugoslavenski su djaci i docenti već 5. o. m. ostavili visoke škole. U vezi je s gornjim vest bečkog „Abend-a", u kojoj se kaže, da je postupak nemačkih djaka nerazumljiv, a još je čudnije postupanje vodstva te visoke škole. List konstatuje, da se je slavenskim djacima silom zabranilo pristup na predavanja.

Englezi o ligi naroda. „Times" u jednom članku piše: Ako bi tko mislio, da engleski narod ne smatra vrlo ozbiljnim pitanje o osnutku društva naroda, taj se ljuto vara. Nitko od saveznika ne zna bolje nego li mi, da liga naroda može biti izvor najvećih blagodati i najizdašnije zaštite protiv različitih nasilja. Znamo, da se u nekim krugovima misli, da je Engleska započela rat, kako bi se dočepala plena. Možemo se samo smejati takvome izvraćanju istine. Mi smo naprotiv odlučili, da svim sredstvima, koja ne ugrožavaju opstanak, osujetimo, propast drugih naroda, kako bismo se opet mogli posvetiti zadaćama mira.

Wilson ne će poći u Nemačku. Po jednom markonigramu sa broda George Washington se je predsednik Wilson izrazio na sledeći način o svom posetu Nemačkoj: „Narod će nemački morati da se dugo vremena kaje za svoje zločine te da pokaže svoju iskrenost. Nijedan Amerićanin, pravi Amerićanin ne može da sada misli na put u Nemačku, a da ne bude prisiljen na sasvim službene obveze. Zato ja otklanjam već unapred svaki ovakav poziv".

Monarhistički prevrat u Nemačkoj? Vesti iz Aje tvrde, da je princ Henrik, brat bivšeg nemačkog cara, proglasio otvorenje jedne kraljevske stranke u tvrdjavi Thorn (najjača nemačka utvrda u istočnoj Prusiji na medji Poljske), koju su okružile kraljevske čete te naložile ukinuće crvene zastave.

Vilim piše svoj životopis. [illegible] snik „Dily Express" kaže, da bivši car Vilim lično zatražio saveta u dvojice nemačkih pravnika, došlih u Nizozemsku upravo radi toga. Bivši car proboravlja satove i satove u svojoj radionici i kazuje u pero dvema tajnicima — kako se drži — neku vrstu memorijala u obliku životopisa za javnost. Svezak će biti temelj za njegovu obranu, ako bude došao pred sud.

Dobrovoljni prinosi.

Za jugoslavenske škole u Puli polažu: po K 50·—: prof. Josip Reisner; po K 10·—: Franjo Jurišić; po K 5·—: Antun Hekić. Polažu nadalje po K 2·—: Jakov Hizul, Josip Dermit, Ivan Bleganić, Ivan Jeromela i Antun Smoković, jer je svota od K 5·—; koju su darovali onome, koji im je učinio jednu molbu, bila bez njihovog znanja dana za Danteov spomenik.

Za ranjenu srpsku braću polažu: Srećko Prinčić, Gustav Fio i Albin Prinčić K 15·—: jer ne mogoše prisustvovati sprovodu pok. Dra Drag. Ciotti. Franjo Jurišić K 40·—: i 2 lire sakupljene u veselom društvu; darovaše: po K 20· Jurišic Franjo; po K 10·—: Ivan Vitasović i Anton Kompara; po lire 2—: Anton Hrvatin. na počast uspomene pok. Dr. Drag. Ciotti N. N. K 1,50 i Gosp Grm K 5·—; Preko društva jugoslavenskih žena u Puli položeni su nadalje sledeći doprinosi: po K 126·—: iz Ližnjana; po K 100·—: obitelj Vitas; po K 60·—; Katin Franjo; po K 50·—: prof. Josip Reisner; po K 40·—: Ivan Dekalić; po K 30·—: Boža Dinka; po K 20·—: Marija Pasenar, Franjo Lah, Antun Zupičić, Marko Maras, Antun Smoković; po K 12·—: Vitas Katica; po K 10·—: Marko Vozić, Josip Rusac, Ivan Markon, Marija Belić, Marko Grozdić, Franjo Jeličić, Josip Kline, Ruža Potočnik, Lidija Bažon i Ivan Valković; po K 6·—: Miho Čisar, G. J., Vicel Albert, Jerko Matanić; po K 5·—: Jos. Krtić, Ivan Bestolić, Mate Vitasović, Miho Dobran, Marko Saradić, Vinko Ilekić, Gertruda Rovis, Antun Belić, Marija Družetić, Dragica Poropat, po K 4:—; Ernesto Kraus; po K 2·—: Milohnoja, Pavičević Marija, Ban Antun, Katičić Marija, Barbalić Petra; po K 1·—; Stojčić, Poropat, Kalčić, Lipovž Danica, Lipovž Andjelija, Možnjar Marija, Klanje Justina; po —·60 h: Antun Gortun; po —·50 h: Franjica Paulinić i Franjo Fanović; po —·20 h: N. N.; po 46 lira: Matko Ljubičić sakupio u veselom društvu; po 25 lira: iz Ližnjana; po 5 lira: Pavao Bestolić, Ivan Ostanli, Mihovil Donat, Carmen Donat, Ivan Crkvenik, Margarita Cvitić: po 4 lire: Emanuel Švarz, po 2 lire: Antun Šorli, Marija Lizul; po 1 liru Marijan Licul. Ukupno K 776·30 i 110 lira.

U zadnjem su se izkazu potkrale ove pogreške: mesto Foške Mikulja kao prinosnice po K 10 ima da stoji Mihovil Karić; mjesto Ruže Smolica kao prinosnice po K 4— Atilije Balde; Dinko Tončić dariva K 2·50, a Jure Bilić K 2·20, a ne K 2·— Ukupni iznos obelodanjenih doprinosa je K 737 a ne 754·— Prama tome: Zadnji iskaz K 1811·70 i 48 lira. Sveukupno K 2588·— i 158 lira.